ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

1887

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5 — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ και ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.
1887

Digitized by Google

KG 10097

PGr 208.14 (23)

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
1953

Dexter Fd

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

'Αγάπης (Τῆς) τὴν ἐλπίδα, ποίημα, 175.
Ἄγνωστοι τόποι ἐν χώραις γνωστοτάταις, 62.
'Αδέλφια (Τὰ δύο), διήγημα, 345, 361.
'Αθηναϊκαὶ σελίδες, 337.
Ἄϊνε (Περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Ἐρρίκου), 178, 193.
'Αλλοιώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου ἀναστήματος, 342.
'Ανάκτορα (Δύο) 54, 71.
'Αναμνήσεις τῶν ἑορτῶν τῆς πεντακοσιετηρίδος τοῦ ἐν Ἑϊδελβέργῃ Πανεπιστημίου 204, 213, 243, 256, 273, 291.
'Ανατολικά, 386.
'Αοιδὸς (Διάσημος), 262.
'Αποχαιρετισμὸς (Ὁ) τῆς μάννας, ποίημα, 222.
Αὐλὴ (Ἡ) τοῦ Μαυροβουνίου, 409.
Αὐτογράφων (Εἷς συλλέκτης), 188.
'Αχιλλεύς, ἡ 'Ιλιὰς μελοποιηθεῖσα, 174.

Βασίλισσα συγγραφεύς, 127.
Βερτὲ (Ἡλίας), βιογραφικὴ σημείωσις, 65.
Βιομηχανικὸν κατάστημα (Ἕν), 200.
Βίος (Ὁ) ἐν Γερμανίᾳ, 12.
Βίσμαρκ (Ὁ) ψηφοφορῶν, 157.

Γάμοι (Χρυσοῖ) τοῦ Πάπα, 279.
Γερμανίᾳ (Ὁ βίος ἐν) 12.
Γουλιέλμος (ὁ αὐτοκράτωρ), 329, 353.

Δάκρυα (Τά), 158.
Δημοσιογράφων (Προπαρασκευαστικὴ Σχολή), 309.
Διάδοχος (Ἡ) τοῦ Σολομῶντος, 310.
Διῶρυξ (Ἡ) τῆς Κορίνθου, 281, 297.
Δόναλσων (Θωμᾶς), 155.
Δωρεαὶ (Αἱ), 77.

Ἔκθεσις (Κηπουρικὴ) ἐν Δρέσδῃ, 384, 402.
Ἐκκλησία (Ἡ ἐν Ταϊγανίῳ ἑλληνική), 142.
Ἐκρηκτικαὶ (Αἱ) ὗλαι, 206.
Ἐλαίου (Χρῆσις τοῦ) ἐν τρικυμίᾳ, 31.
Ἑλληνικῆς γλώσσης (Ἡ προφορὰ τῆς), 172.
Ἐμπρηστὴς (Ὁ), μυθιστόρημα, 65, 81, 97, 113, 129, 145, 161, 180, 196, 217, 238, 259, 268, 285, 301, 332, 356, 368, 377, 393, 413.
Ἐξετάσεις (Αἱ), 399.
Ἑορταὶ τῆς πεντακοσιετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης, 204, 213, 243, 256, 273, 291.
Ἐπαγγέλματα (Ἄγνωστα) ἐν Παρισίοις, 374.
Ἐπάνοδος, ποίημα, 263.
Ἐπάνοδος (Ἡ) τοῦ ναύτου ποίημα, 191.
Ἐπιχορηγήσεις (Βασιλικαί), 343.

Ἡράκλειος, βιβλιοκρισία, 190.

Ἰδδεσλαϊ (Ἀνέκδοτα περὶ τοῦ λόρδου), 61.
Ἱστορία (Παλαιά), ποίημα, 373.
Ἱστορικαὶ σελίδες, 8, 23, 40, 58.

Κανέλλας (Παραγωγὴ καὶ ἐμπόριον τῆς), 94.
Καποδίστριας (Ἰωάννης), 225.
Καταλάνοι (Οἱ) ἐν Ἀθήναις, 405.
Κερκύρας (Μέχρι), 26.
Κηπουρικὴ ἔκθεσις ἐν Δρέσδῃ, 384, 402.
Κρεωφαγία ἢ φυτοφαγία; 15.

Λεκόντ Δελίλ, ὁ νέος ἀκαδημαϊκὸς τῆς Γαλλίας, 233.
Λεσσὲψ (Ἀνέκδοτον περί), 390.
Λησμονηθέντες (Δύο), 133, 150.
Λύσσης (Θεραπευτήρια τῆς) κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Παστέρ, 143.

Μαγειρικὴ ἔκθεσις ἐν Λειψίᾳ, 106, 125.
Μαυροβουνίου (Ἡ αὐλὴ τοῦ), 409.
Μελινῖτις (Ἡ), 206.
Μῦθος ἀνατολικός, 375.

Νῆσσαι (Αἱ) τῆς Ἰσλανδίας, 78.

Οἰωνός, ἀθηναϊκὴ σελίς, 277.
Ὁλλανδὸς (Ὁ πλανώμενος) τοῦ Βάγνερ, 288, 306.
Ὄνειρο, ποίησις, 423.
Ὄσφρησις (Ἡ) παρὰ ταῖς γυναιξί, 111.
Οὐρανοῦ (Ἡ φωτογράφησις τοῦ), 389.

Παίγνια (Τὰ) τῶν Μεγαλειοτήτων, 221.
Παιδία (Δύο), μῦθος, 159.
Παλάτιον (Τὸ) τοῦ Μπαρμπαγιάννη, 265.
Πανεπιστημίου (Ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ ἐθνικοῦ), 313.—Ἡ ἵδρυσις αὐτοῦ, 314.—Ἡ ἐγκαθίδρυσις, 317.—Οἱ πρῶτοι καθηγηταὶ αὐτοῦ, 318.—Τὸ παλαιὸν οἴκημα καὶ τὰ πρῶτα ἐν αὐτῷ μαθήματα. 318.—Οἱ ἔρανοι πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ Πανεπιστημίου, 319.—Ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου, 320.—Οἱ χρηματίσαντες πρυτάνεις, 321.—Καθηγηταί, 321.—Βουλευταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, 322.—Οἱ πρῶτοι διδάκτορες καὶ τελειοδίδακτοι, 322.—Φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ, 322.—Διδάκτορες καὶ τελειοδίδακτοι, 323.—Διαγωνισμοί. 323.—Εὐεργέται τοῦ Πανεπιστημίου, 323.—Δωρεαὶ πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον, 325.—Περιουσία αὐτοῦ, 326.—Τύπος διπλωμάτων, 326.—Ἰωάννης Σοῦτσος, 327.—Οἱ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντες. 328.—Ἀνέκδοτον περὶ Πανεπιστημίου, 328.
Πάπα (Οἱ χρυσοῖ γάμοι τοῦ), 279.
Πάτερ-Ἰωσὴφ (Ὁ), διήγημα, 1, 17, 33, 49.
Περιστερὰ (Ἡ γραμματοφόρος), 359.
Πιθήκων (Ἡ κοινωνία τῶν), 29.
Πλανώμενος Ὁλλανδὸς (Ὁ) τοῦ Βάγνερ, 288, 306.
Προσκυνήτρια (Ἡ), 44.
Προφορὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης (Ἡ), 172.

Ῥάϊχσταγ (Αἱ συνεδριάσεις τοῦ γερμανικοῦ), 74.

Σαίκσπηρ, βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ, 100, 122, 138, 151, 169, 186.

Σημειώσεις: Κατάστημα πρὸς ἀπόθεσιν τῶν νεκρῶν, 32. — Σύρραξις πλοίου πρὸς κῆτος, 63. — Νέοι σιδηρόδρομοι ἐν Ἀμερικῇ, 63. — Ἑορτὴ κωφαλάλων ἐν Παρισίοις, 63. — Ὁδηγίαι περὶ τῆς χρήσεως τῶν λυχνιῶν τοῦ πετρελαίου, 64. — Καλλιέργεια σακχαροτεύτλων ἐν Θεσσαλίᾳ, 64. — Καλλιέργεια βοιχμηρίας ἐν Θεσσαλίᾳ, 64. — Ἕξεις τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας, 64. — Φαγητὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κίνας, 80. — Δένδρα νᾶνα ἐν Κίνᾳ, 80. — Ἔκθεσις γάτων ἐν Ἀγγλίᾳ, 80. — Πληθυσμὸς τῆς Γαλλίας, 80. — Ὁ μεγαλείτερος τῶν ἀδαμάντων, 80. — Ἀκανθόχοιρος φονεύων ἐχίδναν, 80. — Τροποποίησις τῆς σφραγίσεως τῶν γραμματοσήμων, 96. — Μῆκος καὶ ὕψος τῶν κυμάτων, 96. — Μέγιστοι ποταμοὶ τῆς γῆς, 111. — Πόλεμοι ἐν Εὐρώπῃ, 112. — Πυρκαϊαὶ ἐν Ἀθήναις, 112. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ ζωγράφου Ἄμερλιγγ, 112. — Ἔπιπλα καὶ κοσμήματα ἐκ μεμασσημένου χάρτου, 112. — Γνῶμαι περὶ πολέμου Μόλτκε καὶ Ρίχτερ, 112. — Νέα ἐκρηκτικὴ ὕλη, πολεμῖτις, 128. — Δένδρα προσβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ, 128. — Χάρτης ἐκ θαλασσίων φυκῶν, 128. — Βιομηχανία τῆς μετάξης ἐν Ρωσσίᾳ, 128. — Ἐπίδρασις ἠλεκτρισμοῦ ἐπὶ τῶν φυτῶν, 128.

Digitized by Google

— Ἐτησία αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς κράτεσιν, 144. — Ἐτησία παραγωγὴ οἴνου ἐν Ἑλλάδι, 144. — Ἀριθμὸς ἵππων ἐν Ἑλλάδι, 144. — Τὸ ἐν Βερολίνῳ βασιλικὸν θέατρον, 144. — Πλωτὸν χαρτοπαικτεῖον, 144. — Μουσεῖον ἐμπορίου ἐν Φραγκφόρτῃ, 144. — Πηγαὶ πετρελαίου ἐν Βακοῦ, 144. — Βυζαντινὸν λάβαρον, 159. — Λαγωοὶ ἐν Βοημίᾳ, 160. — Ἀνέκδοτον περὶ Γλάδστωνος, 160. — Ὁδοιπορικὴ ἱκανότης τῶν διαφόρων στρατῶν τῆς Εὐρώπης, 160. — Ὑποδήματα ἐκ συμπεπιεσμένου χάρτου, 160. — Πρόρρησις περὶ σεισμῶν τοῦ καθηγητοῦ Falb, 160. — Ἀνέκδοτον περὶ μονομαχίας, 160. — Ἐφαρμογαὶ τηλεφώνου, 160. — Ὁ στρατηγὸς τῶν Ἰησουϊτῶν, 175. — Μέγιστον ᾠὸν πτηνοῦ, 175. — Κέρδη τῆς ἐφημερίδος «Φιγαρώ». 176. — Ἀρχηγὸς τῶν ἱπποτῶν τῆς Μελίτης, 176. — Ἥμερος σφήξ, 176. — Διαγωνισμὸς ἀτμοπλοίων, 176. — Μοναχοὶ ναῦται, 192. — Οἱ πῖλοι τῶν κυριῶν ἐν τοῖς θεάτροις, 192. — Ἀνέκδοτον περὶ Βέρδη, 192. — Διαδοχίδες σιδηροδρόμου, 192. — Δῶρα προσενεχθέντα τῷ Αὐτοκράτορι τῆς Γερμανίας, 207. — Μεταφορὰ θηρίων εἰς Ἰαπωνίαν, 208. — Ἐπιτραπέζια σκεύη διὰ τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν, 208. — Ὁ ἐφευρετὴς τῶν σιδηρῶν πλοίων, 208. — Ἀνέκδοτον περὶ Ταίν, 208. — Διεθνὴς ἔκθεσις ὑφασμάτων καὶ τριχάπτων ἐν Ρώμῃ, 208. — Μεταβολὴ ἐθίμου ὡς πρὸς τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἀνδρῶν, 223. — Λόγος Ρενάν, 224. — Ἠλεκτρικὸς φωτισμὸς τῶν πόλεων, 224. — Οἱ κλέπται τῶν Παρισίων, 224 — Ὑπερενενηκοντούτεις ἐν Πρωσσίᾳ, 248. — Σιδηροδρομικὰ δυστυχήματα, 248. — Ἀντικείμενα ἐξ ἀνθρωπίνου δέρματος, 248. — Πολύτιμον πασχάλινον ᾠόν, 248. — Μεταβολὴ λευκῆς κόμης εἰς μέλαιναν, 248. — Ἕλλην γίγας, 264. — Ποιναὶ κατὰ τῶν καπνιζόντων ἐν Μαρόκκῳ. 264. — Δίκη περὶ πληρωμῆς ἀνθέων, 280. — Πυρπόλησις ἀρχαίας βιβλιοθήκης, 280. — Πάθημα τῆς Ἀδελίνας Πάττη ἐν Ἀμερικῇ, 296. — Ἀποτελέσματα τοῦ σεισμοῦ ὑπὸ ψυχολογικὴν ἔποψιν, 296. — Σύνδεσμος κατὰ τῆς καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ, 296. — Βλάβαι ἐκ τῆς διακοσμήσεως τῶν γυναικείων πίλων, 296. — Οἰκονομία ἀπὸ καπνόν, 311. — Τὰ ζῷα χρησιμοποιούμενα ἐν πολέμῳ, 311. — Ἐτησία ἀξία τῶν ἀπορριμμάτων ἐν Γαλλίᾳ, 312. — Ἐκγερμανισμὸς τῆς Ἀλσατίας, 312. — Ἀνέκδοτα περὶ Λίστ, 312. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ Τσάρου Νικολάου, 344. — Αἱ γυναῖκες ἐν Ρωσσίᾳ κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, 344. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ Τσάρου Νικολάου, 344. — Ὁ χορὸς ἐν Ἰσπανίᾳ, 360. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου τοῦ Α', 360. — Θάνατοι ἐκ δηγμάτων ζῴων ἐν Βεγγάλῃ, 360. — Ἀκολουθία ἠθοποιοῦ, 376. — Χρησιμοποίησις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς τὴν ἁλιείαν, 376. — Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ Δὸν Πέτρου τῆς Βραζιλίας, 376. — Περιουσία Βίκτωρος Οὐγκώ, 376. — Τελειοποίησις τῶν ὡρολογίων, 391. — Ἀλλοιώσεις τῶν παραλίων τῆς Βαλτικῆς, 391. — Προστασία τῶν ζῴων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, 392. — Ἑκατοντούτεις ἐν Ἀγγλίᾳ, 392. — Ὁ διάδοχος τοῦ ἰταλικοῦ θρόνου ποιητής, 392. — Ἀνέκδοτον περὶ Τρικούπη, 408. — Διῶρυξ ἑνοῦσα τὴν βόρειον καὶ Βαλτικὴν θάλασσαν, 423. — Τελειοποίησις τοῦ φωνογράφου, 423. — Δῶρα προσενεχθέντα τῇ βασιλίσσῃ Βικτωρίᾳ, 424. — Πίθηκοι τρώγοντες ὄστρεϊδια, 424. — Κλινοσκεπάσματα ἐκ χάρτου, 424.

Σιδερόκαρδος (Ὁ), ποίημα, 407
Σιδηρόδρομοι (Οἱ παγκόσμιοι), 220.
Σολομῶντος (Ἡ διάδοχος τοῦ), 310.
Σοῦτσος (Ἰωάννης), 327.
Στρατήγημα (Ἐκλογικόν), διήγημα, 209, 228, 249.
Συλλέκτης (Εἰς) αὐτογράφων, 188.
Συνεδριάσεις (Αἱ) τοῦ γερμανικοῦ Ράϊχσταγ, 74.
Συνέντευξις (Μία πολιτική), 104.
Συνεργατικὴ (Ἡ) κίνησις, 421.
Σύνθημα (Τό), 387.
Σωφρονιστήριον (Τὸ ἐν Κερκύρᾳ), 117.

Τόποι (Ἄγνωστοι) ἐν χώραις γνωστοτάταις, 62.
Τραγούδια τοῦ χωριοῦ, ὁ Σιδερόκαρδος, ποίημα, 407.
Τρελλῶν (Εἰς τὸν οἶκον τῶν), 165.

Φὰλβ (Ὁ σεισμολόγος) καὶ ἡ περὶ σεισμῶν θεωρία αὐτοῦ, 207.
Φαῦστος τοῦ Γκαῖτε, βιβλιοκρισία, 87.
Φιλοκτήτου (Γερμανικὴ παράστασις τοῦ), 109.
Φιλοσοφία (Πρακτική), 16, 32, 48, 62, 79, 96, 111, 128, 144, 159, 175, 191, 203. 222, 248, 264, 280, 295, 311, 344, 360, 375, 391, 408, 423.
Φρενοκομεῖον (Τὸ) Δρομοκαΐτου, 222.
Φυτοφαγία (Κρεωφαγία ἤ), 15.
Φωτογράφησις (Ἡ) τοῦ οὐρανοῦ, 389.

Χαιρετισμοὶ (Οἱ δημοτικοὶ) τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων 417.
Χαλκεὺς (Ὁ), 295.

Digitized by Google

Ἀριθ. 575 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. — 4 Ἰανουαρίου 1887

Ο ΠΑΤΕΡ—ΙΩΣΗΦ

(Διήγημα τῆς Κας Ouida.—Μετάφρασις Α. Β.)

Α'

Ἦτο ἡμέρα Ἰουνίου.

Οἱ γρύλλοι ἐτερέτιζον, αἱ χρυσαλίδες ἐπτερύγιζον ἐπὶ τοῦ ὡρίμου σίτου, καὶ οἱ ἁδροί του στάχυς ἔκλινον πίπτοντες ὑπὸ τὸ δρέπανον τῶν θεριστῶν. Διὰ τοῦ στενοῦ παραθύρου τοῦ σκευοφυλακίου τῆς ἐκκλησίας, ὁ πάτερ-Ἰωσήφ, νεαρὸς ἐφημέριος τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Μάρκας, ἐθεώρει σκεπτικὸς τὰς κλιτύας τῶν λόφων, οὓς διέβλεπε πέραν διὰ τῶν κλάδων κερασέας καταπορφύρου ἐκ τῶν καρπῶν της. Ἦτο πρώτη τοῦ θερισμοῦ ἡμέρα. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἰργάζοντο εἰς τοὺς ἀγρούς, ἐν μέσῳ μορεῶν καὶ ἀμπελώνων. Γαλανὸς οὐρανὸς ἐφαίνετο προσμειδιῶν εἰς τοὺς θεριστάς, ὧν αἱ φωναὶ καὶ αἱ φαιδραὶ ἀνταποκρίσεις ἔφθανον εἰς τὰ ὦτα τοῦ ἱερέως ἐξασθενούμεναι ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ἀποστάσεως. Ἐνῷ ἔβλεπε καὶ ἤκουεν, ἀνεστέναξε. Καὶ ὅμως, ἂν ἠρωτᾶτο, θ' ἀπήντα ὅτι ἦτο εὐτυχής, καὶ ὅτι τίποτε δὲν τοῦ ἔλειπε.

Ἦτο ὠχρὸς καὶ ἰσχνὸς νέος, μεῖραξ σχεδόν, λεπτοὺς ἔχων τοὺς χαρακτῆρας τῆς μορφῆς, καστανοὺς δέ, σοβαροὺς συνάμα καὶ ἱλαροὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἦτο υἱὸς ἁλιέως τῶν Ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου, μικροῦ χωρίου, ὅπου ὁ ποταμὸς συναντᾷ τὴν θάλασσαν ἐν μέσῳ κάκτων καὶ καλαμώνων, οἵους ἀσμενίζει ζωγραφίζων ὁ Κόστας. Τίς ὅμως ἠδύνατο νὰ εἴπῃ, ὁποῖον καθαρὸν τυρρηνικὸν ἢ λατινικὸν αἷμα, καθαρισθὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἔρρεεν ἔτι διὰ τῶν φλεβῶν του; Πόσαι κλασικαὶ μορφαὶ καὶ πόσοι κλασικοὶ χαρακτῆρες ἀπαντῶνται παρὰ τοῖς χωρικοῖς τῶν τυρρηνικῶν ἀκτῶν τῆς Μαρέμμας!

Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία ἥσυχος ἡμέρα ἣν ἔμελλε νὰ διαγάγῃ ἐν Μάρκᾳ.

Ἀπεμακρύνθη ἄκων τοῦ παραθύρου, ὅτε ἡ προβεβηκυῖα γυνή, ἥτις ἐπεριποιεῖτο τὸν οἶκόν του καὶ ἐσάρωνε τὴν ἐκκλησίαν, ἦλθε καὶ τῷ ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ δεῖπνόν του ἦτο ἕτοιμον. Ἠδύνατο βεβαίως νὰ δειπνήσῃ ὁπόταν ἤθελεν, ἀλλ' ἦτο συνήθεια ἐν Μάρκᾳ νὰ δειπνῶσι τὴν εἰκοστὴν τρίτην ὥραν, εἰς ὅλα δὲ τὰ ἰταλικὰ χωρία ἡ συνήθεια βασιλεύει δεσποτικῶς. Ἡ φράσις *ἔτσι τὸ ἔχομεν* ἐπιβάλλει καὶ δικαιολογεῖ πάντα, ὁ δὲ πάτερ-Ἰωσὴφ δὲν ἐσυλλογίζετο βεβαίως νὰ τὴν παραβῇ. Πολλάκις δὲν εἶχεν ὄρεξιν διόλου κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, κ' ἐβαρύνετο φοβερὰ νὰ φάγῃ τὸν μαῦρόν του ἄρτον καὶ τὸ ῥόφημά του τὴν ὥραν ἀκριβῶς, καθ' ἣν ἡ φύσις ἦτο περικαλλὴς καὶ ὁ οὐρανὸς παρεῖχε θαυμάσιον θέαμα εἰς ἀχάριστον γῆν. Ὑπήκουεν ὅμως πάντοτε εἰς τὴν κλῆσιν τῆς Κάκιας, διότι μεταβολὴ τῆς ὥρας τοῦ δείπνου θὰ τῇ ἐφαίνετο ἀσέβεια τρομερὰ καὶ αὐτόχρημα ἐπανάστασις.

Ἡ Κάκια ἦτο μικρὰ ἡλιοκαὴς γραῖα, ἀναδεδεμένον ἔχουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κόρυμβον κόμης ψαρᾶς. Κατήγετο ἐκ τῆς βορείου Ἰταλίας, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ φόρεμα καὶ τὸ περιώμιόν της ἦσαν μᾶλλον ἐπιμεμελημένα ἢ ὅσον συνειθίζεται ἐν Μάρκᾳ. Εἶχεν ὑπηρετήσει πάντοτε εἰς οἰκίας ἐφημερίων. Ὁσάκις δὲ ὁ σκευοφύλαξ ἔλειπεν ἢ ἠσθένει, ἤξευρεν ἐκείνη κάλλιστα ποῦ νὰ εὕρῃ ἕκαστον πρᾶγμα, τὸ βιβλίον, τὸν κώδωνα, τὸ κηρίον. Ἴσως καὶ θὰ ἐλειτούργει ἐν ἀνάγκῃ, ἂν τὸ φῦλόν της τὸ ἐπέτρεπε. Εἶχε τὴν γλῶσσαν ἐξαίρετα τροχισμένην, καὶ ἦτο ἐνδομύχως ὑπερήφανος ὅτι εὐκαιρίας δοθείσης ἠδύνατο *νὰ τὰ ψάλλῃ* εἰς τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Θεοῦ. Ἐν τῇ ἐνορίᾳ ἐκείνῃ πτωχῶν ἀνθρώπων ὁ ἐφημέριος ἐπρώτευε, καὶ ὅμως θὰ ἔτρεμεν ὡς πταῖσαν παιδίον, ἂν ἡ Κάκια ἀνεκάλυπτεν αἴφνης, ὅτι εἶχε δώσει τὸν καλλίτερον χιτῶνά του εἰς ἐπαίτην, ἢ ὅτι ἐπάτησε διὰ λασπωμένων ὑποδημάτων τὸ πρὸ μικροῦ ὑπ' αὐτῆς καθαρισθὲν πλινθόστρωμα. Πολλαὶ ἡγεμονεῖαι τοιαύτην ἔχουσι τὴν ἱστορίαν. Ἠδύνατο νὰ λύσῃ καὶ νὰ δέσῃ, νὰ εὐλογήσῃ ἢ νὰ καταρασθῇ, νὰ ἀπολύσῃ ἢ νὰ καταδικάσῃ τοὺς ἁμαρτωλούς, καὶ ὅμως οὐδὲν ἄλλο ἦτο μ' ὅλα ταῦτα, ἐνώπιον τῆς γραίας ὑπηρετρίας του, ἢ παιδίον κάπως ἡλικιωμένον, ἐφ' οὗ καθίστα ἐπαισθητὴν τὴν ὑπεροχήν της, καίτοι ᾐσθάνετο πρὸς αὐτὸν μητρικὸν συνάμα καὶ φιλόψογον θαυμασμόν. Τὸν αὐθέντην της ἐθεώρει ὡς πτωχόν τινα τῷ πνεύματι,—εἶδος ἀγγέλου, ἔλεγε ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ὁ πάτερ-Ἰωσὴφ οὔτε ἐπιτήδειος ἦτο οὔτε σο-

Digitized by Google

φός. Εἶχε μάθει ὅσα τῷ ἤρκουν διὰ νὰ δώσῃ τὰς ἐξετάσεις του καὶ νὰ ἱερωθῇ. Αὐτὸ μόνον κατεῖχε τὸ πενιχρὸν ἐφόδιον, ἀλλ' ἦτο ἱκανὸν διὰ τὸ χωρίον τῆς Μάρκας, ὅπου δὲν εἶχον δικαίωμα ν' ἀπαιτῶσι περισσότερα. Ἐξεπλήρου ἐν παντὶ ἀκριβῶς τὸ καθῆκόν του, ὁποῖον τὸ ἐννόει, οὐδέποτε δὲ ἤθελε φαντασθῇ νὰ ἀμφιβάλῃ περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἔργου του. Τὸ *Πιστεύω* του τῷ ἐφαίνετο καθαρὸν καὶ σαφὲς ὡς ὁ ἥλιος, ἡ δὲ πίστις του ἦτο εὐπειθὴς ὡς πειθαρχοῦσα ψυχὴ οἰκουροῦ κυνός.

Ἦτο φύσις ποιητικὴ καὶ φιλέρημος. Ἡ θρησκεία κατεῖχεν αὐτὸν ὁλόκληρον, ἦτο δὲ ἀπεσπασμένος τοῦ κόσμου, αἰθεροβάμων καὶ τοσοῦτον ἀφελής, ὅσον τὰ *ζῷα* ἐκεῖνα *τοῦ Θεοῦ*, ἅτινα συνέζων ἄλλοτε μετὰ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου τοῦ ἐξ Ἀσσίσης. Ἡ μήτηρ του, γερμανὶς τὸ γένος, εἶχε νυμφευθῇ ὅτε ὑπηρέτει ἐν μικρῷ πανδοχείῳ τῆς Πίσης, οὕτω δὲ μετεῖχεν ὁ νεαρὸς ἐφημέριος, ὅσον ἰταλὸς καὶ ἂν ἦτο, τῆς ῥεμβώδους γερμανικῆς κράσεως. Ἐν τοιαύτῃ ψυχῇ εἶχεν ὑπερβαλλόντως ἐπικρατήσει ἡ μεταφυσικὴ τῆς πίστεως χροιά, καὶ τὸ ἔργον του ἐθεώρει ἑπομένως ὡς θεῖαν τινὰ ἀποστολήν, φέρουσαν αὐτὸν ἀκατασχέτως εἰς ἀδιάκοπον θυσίαν πάσης γηΐνης ὀρέξεως, παντὸς ἐγωϊστικοῦ διαλογισμοῦ.

— Ποῦ νὰ ζήσῃ αὐτὸς μὲ τὴν καλωσύνην του! ἔλεγεν ἡ γραῖά του οἰκονόμος.

Ἡ ζωή του ἦτο λίαν ἁπλῆ καὶ μονότονος. Τίποτε δὲν ἤλλασσεν ἐν τῷ χωρίῳ, ἐκτὸς ἂν ἀνεχώρει τις, ὅστις οὐδέποτε σχεδὸν ἐπέστρεφεν. Οἱ κάτοικοι τῶν κοιλάδων ἐκείνων δὲν ἐξηναγκάζοντο ὑπὸ τοῦ κλίματος εἰς νομαδικὸν βίον, ὡς οἱ τῶν Ἀπεννίνων ἢ τῶν μαστιζομένων ὑπὸ τῶν πυρετῶν πεδιάδων. Ἡ Μάρκα εἶνε χωρίον ἀγροτικόν, ἐν χώρᾳ ὑγιεινῇ, ὅπου ἄνδρες καὶ γυναῖκες δύνανται νὰ διαμένωσι καὶ νὰ ἐργάζωνται καθ' ὅλον τὸ ἔτος, μὴ κινδυνεύοντες νὰ προσβληθῶσιν ἐξ ἄλλου πυρετοῦ, ἢ τοῦ ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ νέου οἴνου περὶ τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου. Οὔτε ἀναμνήσεις ἱστορικὰς ἔχει, οὔτε γραφικόν τι ἢ ἄξιον παρατηρήσεως. Εἶνε χωρίον ὅμοιον πρὸς ἑκατοντάδας τοιούτων ἐντῷ τόπῳ, ἐν μέσῳ ἀμπελώνων καὶ σιτοφόρων ἀγρῶν, ἔχον τὴν ἀμαυρὰν μικράν του ἐκκλησίαν, τὸ ἀσβεστόχριστον πρεσβυτέριόν του, τὰς χαμηλάς του οἰκίας, καὶ τὴν σιωπηλὴν καὶ κενήν του ἔπαυλιν,—μέρος ἥσυχον, μακρὰν τῶν πόλεων κείμενον καὶ τῶν σιδηροδρόμων, χωρὶς τινος ἰδίας καλλονῆς, ἀλλὰ πλῆρες φωτός, ἐν μέσῳ τοπείου θαυμαστοῦ, ὅπερ οὐδεὶς ἐφαίνετο ἐκτιμῶν πλὴν τοῦ νεαροῦ ἐκείνου καὶ ἁπλοῦ ἱερέως, τοῦ πάτερ-Ἰωσήφ.

Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀνθρώπινον αἴσθημα, τὸ αἴσθημα τῆς φύσεως καὶ τῶν καλλονῶν αὐτῆς εἶνε τὸ παρέχον ἡμῖν τὰς μᾶλλον ἀμιγεῖς ἀπολαύσεις, ἃς οὐδαμοῦ δύναταί τις ν' ἀγοράσῃ, ἀρκεῖ δὲ μόνον ὅπως διεγείρῃ τοῦ δένδρου ὁ ψίθυρος καὶ τοῦ ῥείθρου ὁ φλοῖσβος. Ἀλλὰ τὸ δῶρον τοῦτο δὲν ἔχουσιν ἀκριβῶς εἰπεῖν οἱ Ἰταλοί. Πολλοὶ αὐτῶν προτιμῶσι τὸ ἀεριόφως τῆς λάμψεως τοῦ ἡλίου, ὑπολαμβάνουσι τὰ ὄρη ἀηδέστατα καὶ τὰς πόλεις θελκτικάς, ἀπεχθάνονται τὰ δάση καὶ ἀγαπῶσι τὴν τύρβην τοῦ πλήθους. Ὑπάρχουσι βεβαίως καὶ ἐξαιρέσεις πολλαί. Πανταχοῦ ἀπαντῶνται ποιητικαὶ φύσεις, καίτοι πανταχοῦ εἶνε σπάνιαι. Ἐν Μάρκᾳ ὁ Ἰωσὴφ ἦτο ἡ ἐξαίρεσις. Ἑσπέραν μεθ' ἑσπέραν τὸ θέρος ἐφαίνετο πλανώμενος ἀνὰ τοὺς ἀγρούς, κρατῶν μὲν εἰς χεῖρας τὸ εὐχολόγιόν του, ἀλλ' ἀφηρημένος τὴν καρδίαν ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν λαμπυρίδων καὶ τοῦ φρίσσοντος φυλλώματος τῶν αἰγείρων, ὑπὸ τῶν καλαμώνων οὓς ἐλύγιζεν ὁ ἄνεμος ἢ τῶν μικρῶν ἀργυρολαμπῶν ἰχθύων, οἵτινες ἐπήδων πολλάκις ὑπὲρ τὰ ῥηχὰ τοῦ ποταμοῦ. Ἠγνόει καὶ αὐτὸς διατὶ τὰ ἠγάπα ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα· ἴσως διότι τὸν ἀνεμίμνησκον τὰς ὄχθας τῶν Ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου. Ἀλλ' ὡμίλουν ὅμως πάντα πρὸς τὴν καρδίαν του, ἣν ἐπλήρουν δι' ἀορίστου τινὸς συγκινήσεως, μετεχούσης ἡδονῆς συνάμα καὶ ὀδύνης.

Ἀφοῦ ἐδείπνησε, μετέβη εἰς τὴν ἐκκλησίαν του, ἣν μικρὸς διάδρομος συνέδεε πρὸς τὸ πρεσβυτέριον. Ἡ ἐκκλησία ἦτο μικρὰ καὶ σκοτεινή, εἶχε δὲ ὡραίαν περίγλυφον ἁγίαν Τράπεζαν, ἔργον ἀρχαίου καλλιτέχνου τῆς Σιέννης. Ἀλλ' ὁ πάτερ-Ἰωσὴφ δὲν ἦτο ἐμπειροπράγμων· εἰκὼν τοῦ Ῥαφαὴλ ἂν ἐκρέματο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, δὲν θὰ τὴν παρετήρει. Ἠγάπα μόνον τὴν ἐκκλησίαν του, ἁπλῆν καὶ γηραιὰν ὡς ἦτο, κ' ἐκήρυττε πολλάκις ἐν αὐτῇ λόγους παραδόξους, πλήρεις πάθους, οὓς οὐδεὶς τῶν ἐνοριτῶν του ἐνόει, μόλις δ' ἐνόει καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἡ φωνή του, γλυκεῖα καὶ βαθεῖα συνάμα, εἶχε παράδοξόν τινα μελαγχολικὴν κλαγγήν, ἐνῷ δὲ αἱ μαγικαὶ καὶ πως συγκεχυμέναι φράσεις του ἵπταντο ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀκροατῶν του, ὡς σμῆνος πτηνῶν πρὸς τὰ νέφη, ἡ ζέσις καὶ ἡ ἁρμονία τῶν λόγων του συνεκίνουν ἀορίστως τὰς καρδίας αὐτῶν.— Χωρὶς ἄλλο, ἔλεγον καθ' ἑαυτούς, τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν θὰ τὸν καταχαίρωνται οἱ ἅγιοι. Ἡ δὲ Κάκια, καθημένη παρὰ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, κλίνουσα τὴν κεφαλὴν καὶ κρατοῦσα τὸ κομβολόγιόν της, διελογίζετο ἐνδομύχως, ἐνῷ ἤκουε τὸ ἀκατάληπτον ἐκεῖνο κήρυγμα:

— Παναγία μου! μ' ὅλα αὐτὰ τὰ ὡραῖα λόγια, εἱμπορεῖ νὰ φορέσῃ τὸ πουκάμισό του ἀνάποδα, ἂν δὲν ἔχω τὸν νοῦν μου!

Δὲν εἶχεν ἑσπερινόν, καὶ ὅμως ἐλησμονεῖτο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ του, κ' ἔψαυε, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ ἱερὰ σκεύη, δι' εὐλαβοῦς καὶ τρυφερᾶς χειρός. Ἐν τῷ μικρῷ ἐκείνῳ ἁγιαστηρίῳ ἀνέπνεέ τις ἥδυτατον ἄρωμα. Συνήθως ἡ θύρα ἔμενεν ἀνοικτὴ πρὸς τοὺς ἀγρούς, καὶ ἡ ὀσμὴ τοῦ ἀπ' αἰώ-

Digitized by Google

νων καέντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λιβάνου ἐμίγνυτο, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, πρὸς τὸ ἄρωμα τῶν ἠρανθέμων καὶ τῶν κυνορρόδων, τοῦ νεοκόπου χόρτου ἢ τῶν πατουμένων σταφυλῶν. Ἡ Κάκια διετήρει ἐν αὐτῇ καθαριότητα τέρπουσαν τὴν ὄψιν. Τὸ ἀεικίνητον αὐτῆς σάρωθρον εἶχε διώξει τοὺς σκορπίους καὶ τὰς ἀράχνας, οἵτινες ἐπὶ πολλὰς γενεὰς εἶχον εὐαρέστως διατρίψει ὑπὸ τὰ καθίσματά της ἢ ἐντὸς τῶν σχισμάδων τῶν τοίχων της.

Ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του εἰς Μάρκαν οὐδὲν σπουδαῖον εἶχε συμβῆ. Γάμοι τινὲς μόνον, γεννήσεις πολλαὶ καὶ κηδεῖαι, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Οἱ κατὰ τὸ Πάσχα ἐξομολογούμενοι ἔλεγον συνήθως κοινὰ ἁμαρτήματα: τοῦτο ἢ ἐκεῖνο εἶχον κλέψει, αὐτὸν ἢ ἐκεῖνον ἐζημίωσαν, ἐμέθυσαν ἢ ἐδάρησαν, —τόσον μόνον. Ἀπέλυεν αὐτοὺς πιστοποιῶν τὴν πνευματικήν των ὑγείαν, καὶ τοὺς παρήγγελλε ν' ἀπέλθωσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ νὰ μὴ ἁμαρτάνωσι πλέον, βεβαιότατος, ὡς ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι βέβαιοι, ὅτι τὸ προσεχὲς ἔτος θὰ ἐξωμολογοῦντο τὰ ἴδια.

Οἱ χωρικοὶ τῆς Μάρκας εἶχον μεγάλην ἰδέαν περὶ τῆς θρησκείας των, ἐπίστευον τουτέστιν εἰς αὐτὴν ὡς εἰς σύμβολον μαγικόν, οὗτινος ἡ προσήκουσα χρῆσις ἠδύνατο νὰ θεραπεύσῃ πάντα μετὰ θάνατον. Ἀδύνατον ἦτο νὰ λείψουν ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς κυριακῆς. Καὶ ἂν δὲ τυχὸν ἐκοιμῶντο κατὰ τὴν λειτουργίαν, ἢ ἐτρωγάλιζον ἀφυπνοῦντες κανὲν καρύδιον, ἢ ἐλησμόνουν εἰς τὸ στόμα των τὴν καπνοσύριγγά των, οὐδόλως ἐμείουν ταῦτα πάντα τὴν ἀδιάπτωτον αὐτῶν πίστιν εἰς τὴν θαυματουργὸν καὶ ἐξιλαστικὴν δύναμιν τῆς μυσταγωγίας. Ἄν τις τοὺς ἠρώτα, τὶ ἐπίστευον καὶ διατὶ τὸ ἐπίστευον, θὰ ἔξυον ἀμηχάνως τὴν κεφαλήν. Οἱ διαλογισμοί των ἐκυμαίνοντο ἐντὸς ἀμυδροῦ λυκόφωτος, ὅπου οὐδὲν καθαρῶς διεφαίνετο. Ἡ μόνη σαφής των ἰδέα ἦτο ἡ τῆς Παναγίας. Ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς μητέρα παγκόσμιον, ἥτις βεβαίως — ἂν ἐλατρεύετο μόνον ἀπταίστως—ἤθελεν εὐεργετήσει αὐτοὺς ἔν τε τῷ παρόντι καὶ τῷ μέλλοντι, ἀκριβῶς ὡς ἄλλοτε, κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐκείνων λόφων, ἐθεώρουν τὴν Δήμητραν οἱ πρόγονοί των.

Καὶ ὁ Ἰωσὴφ αὐτός, μ' ὅσα καὶ ἂν εἶχε μάθει ἐν τῇ ἱερατικῇ σχολῇ,—δὲν ἐγνώριζε πλειότερα. Ἀπήγγελλε τὰς λειτουργικὰς φράσεις οὐδὲν ἀκριβῶς περὶ τῆς σημασίας των ἐννοῶν. Εἶχε τὸ ἀόριστον συναίσθημα, ὅτι ἡ αὐταπάρνησις καὶ ἡ ἐθελοθυσία ἦσαν τρὶς εὐλογηταί, προσεπάθει δὲ ὅσον ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὴν ψυχήν του, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ περαιτέρω ἔπαυε σκεπτόμενος. Ἡ περαιτέρω σκέψις ἦτο ἁμαρτία τρὶς τιμωρητέα. Ἐπειδὴ ὅμως οὔτε φαντασίας οὔτε νοημοσύνης ἐστερεῖτο, σκληρῶς πολλάκις ἐβασανίζετο, βλέπων πόσον ὀλίγον ἐπέδρα εἰς τοὺς ἐνορίτας του ἡ θρησκεία, ἣν ἐκεῖνος μετὰ τοσαύτης ἐδίδασκεν ἀφοσιώσεως. Ὁ βίος αὐτοῦ ἐκείνην μόνον εἶχε κανόνα· διατί ὄχι καὶ ὁ βίος των; Διατί ἐβλασφήμουν δι' ὅλου τοῦ ἔτους, κ' ἐψεύδοντο, καὶ ἠπάτων καὶ συνεπλέκοντο; Ἠναγκάζετο νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ἐξωμολογοῦντο εἰς αὐτὸν τὰς ἁμαρτίας των διὰ νὰ τὰς ἀρχίσωσιν ἐκ νέου ἀνετώτερον, καὶ ἀνεγνώριζεν ὅτι ἡ ἑξαέτις ἤδη ἐν Μάρκᾳ ἐργασία του κατ' οὐδὲν εἶχε μεταβάλει τὸ χωρίον.

Ταῦτα σκεπτόμενος, καὶ τὰ ἐσκέπτετο νυχθημερόν, ἐκάθισεν ἐπὶ λιθίνου σκάμνου, ἔξω τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἤνοιξε τὸ εὐχολόγιόν του. Ὁ ἥλιος ἔδυεν ὄπισθεν τῶν λόφων, αἱ δὲ ξανθόπυρροι ἀκτῖνές του, πίπτουσαι διὰ τῶν κυπαρίσσων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἐσβέννυντο πρὸ τῶν ποδῶν του. Ἀηδών τις ἔψαλλεν ἐντὸς τοῦ ἐκ βάτων φράκτου· σαῦραι ὠλίσθαινον διὰ τῶν ῥωγμῶν τοῦ λιθοστρώτου, μακρὸς δὲ βλαστὸς αἰγοκλήματος, προκύπτων ὀπῆς τινος τοῦ τοίχου, ἐξέτεινε μέχρις αὐτοῦ τὰ λεπτὰ εὐώδη του ἄνθη. Πάντα περὶ αὐτὸν ἦσαν πλήρη φωτὸς καὶ θερμότητος, καὶ ἡ μικρὰ ἐκκλησία ἔμενε μόνη ἐν τῇ σκιᾷ.

Εἶχεν ἀνοίξει τὸ εὐχολόγιόν του, ἀλλὰ δὲν ἀνεγίνωσκεν. Ἐθεώρει τὰ ἑσπερινὰ νέφη, τοὺς κυανωποὺς λόφους, τὴν φωταυγῆ ἀτμοσφαῖραν, καὶ ἠκροᾶτο τοῦ ᾄσματος τῆς ἀηδόνος, ἔχων τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς ἐκστάσεως καὶ τῆς ῥέμβης, ὅπερ ὑπελάμβανε μὲν βλακείαν ἡ Κάκια, οὐδὲν δὲ ἄλλο ἦτο ἢ ἔκφρασις ἀορίστων διαλογισμῶν ψυχῆς ποιητικῆς, ἥτις οὔτε τὴν δύναμιν εἶχεν οὔτε τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἀναλύσῃ ὅ,τι ᾐσθάνετο.

— Τὸ ᾆσμα τῆς ἀηδόνος τὸν ἰούνιον εἶνε ὅλως διαφορετικὸν παρὰ τὸν ἀπρίλιον καὶ μάϊον, διελογίζετο ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος ἱερεύς, εἰς ὃν ἡ φύσις εἶχε δώσει ὀφθαλμοὺς νὰ βλέπῃ καὶ ὦτα νὰ ἀκούῃ. Τὰ τερετίσματά της εἶνε διαφορετικὰ καὶ ὁ ἦχος τῆς φωνῆς της δὲν εἶνε ὁ ἴδιος. Τὴν ἄνοιξιν ὁμοιάζει ᾆσμα ᾀσμάτων, ὡς τὸ τοῦ Σολομῶντος, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τοῦ θέρους τί ψάλλει ἄραγε; Μήπως λυπεῖται ὅτι ἐπέρασεν ἡ ἄνοιξις, ἢ μὴ μανθάνει τὰ μικρά της πῶς νὰ τραγουδήσουν καὶ αὐτὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος;

Καὶ ἤρχισε πάλιν ν' ἀκροᾶται τὸ ἡδυφωνότατον τῶν ᾠδικῶν πτηνῶν, ἅτινα μαγεύουσι τὴν γῆν. Ἡ ἀηδὼν ἐπανελάμβανε μὲ ὑπομονὴν τὸ ᾆσμά της, καὶ τὸ ἤρχιζε πάλιν καὶ τὸ ἐπανέλεγεν ὁτὲ μὲν βραδέως ὁτὲ δὲ γοργῶς. Ἄλλη τις φωνή, ἀσθενεστέρα καὶ γλυκυτέρα, ἐπανελάμβανε πιστῶς τοὺς λαρυγγισμούς της καὶ ἐνίοτε ἔπαυον ἀποτόμως ὁμοῦ καὶ αἱ δύο. Πρόδηλον ἦτο, ὅτι ἐντὸς τοῦ ἀνθοῦντος φράκτου ἡ ἀηδὼν ἐδίδασκε τὸ μικρόν της. Πᾶς τις, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ ὄρεξιν, δύναται ν' ἀκούσῃ τὰ ὡραῖα αὐτὰ μαθήματα, καθ' ὅλον τὸν Ἰούνιον, ὑπὸ τὰς ῥοιὰς καὶ τὰς μυρσίνας.

Digitized by Google

Οἱ ἐν Μάρκᾳ ἐθεώρουν τὰς ἀηδόνας ὡς μικρὰ ζῶα, ἅτινα, ὡς πᾶν ἄλλο πτηνόν, προορισμὸν εἶχον νὰ συλλαμβάνωνται διὰ τοῦ βρόχου καὶ νὰ τρώγωνται ἢ νὰ πωλῶνται ἐντὸς κλωβοῦ ἀντὶ δέκα λεπτῶν. Ἀλλ' ἐγγὺς τῆς ἐκκλησίας οὐδεὶς τὰ ἐπείραζεν. Ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐφημέριος ἠγάπα τὰ κελαδήματά των, ἀναμιγνυόμενα σιγαλὰ πρὸς τοὺς ψαλμοὺς τῆς λειτουργίας.

Βυθισμένος οὕτω εἰς τὴν ἀκρόασιν τοῦ μουσικοῦ ἐκείνου μαθήματος, ὅπερ ἐγίνετο ἐν μέσῳ ἀνθέων, ἀνεσκίρτησεν αἴφνης ὁ Ἰωσήφ, ἰδὼν σκιάν τινα διαβαίνουσαν τὴν φλιάν, καὶ ἀκούσας φωνὴν λέγουσαν πρὸς αὐτόν:

— Καλησπέραν, πάτερ Ἰωσήφ.

Εἶδε τότε γυναῖκα ἣν κάλλιστα ἐγνώριζε, γυναῖκα νεαράν, δεκαοκταετῆ μόλις, ὡραιοτάτην, ἧς ἔλαμπεν ἡ συμπαθὴς μορφὴ καὶ ἐσπινθηροβόλουν τὰ ἱλαρὰ πολλάκις ὡς κυνὸς ὄμματα, ἧς ἦσαν πορφυρᾶ τὰ χείλη καὶ ἀστράπτοντες ἐκ λευκότητος οἱ ὀδόντες. Ἦτο ἡ Ἐλευθερία, σύζυγος τοῦ μυλωθροῦ Τάσσου Τασσίλου. Ἐν Μάρκᾳ πολλαὶ γυναῖκες μόλις εἰκοσαετεῖς εἶνε μελαψαὶ ὡς μορέας καρπός, χάρις εἰς τὴν ὕπαιθρον ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐργασίαν. Ἡ ἀτημέλητος κόμη των, ἡ παράλυτος ὀσφὺς των καὶ τὰ διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀνηρτημένα ἀπὸ τῶν μαστῶν των παιδία, παριστῶσιν αὐτὰς γραίας πρὶν ἢ νεάσωσιν. Ἀλλ' ἡ Ἐλευθερία εἶχε σῶμα θεᾶς, οὐδ' ὡμοίαζε πρὸς ἐκείνας. Ὀλίγον εἰργάζετο, ἐπεμελεῖτο τοῦ κάλλους της, δὲν εἶχε δὲ τέκνα καίτοι δεκαπενταέτις νυμφευθεῖσα. Τὸν Ἰωσὴφ ἐγνώριζεν ἀπὸ πολλοῦ. Εἶχον ἔλθει ἀμφότεροι ἀπὸ τῶν Ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου, τοῦτο δ' ἀπετέλει μεταξὺ αὐτῶν δεσμόν τινα ἀμοιβαίας συμπαθείας. Εὐχαρίστως ἀνεμιμνήσκοντο ἀμφότεροι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔτρεχον ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἡλιαζόμενοι καὶ κοιμώμενοι ἐπὶ τῆς θερμῆς ἄμμου, κρυπτόμενοι δὲ περίτρομοι, ὁσάκις παρήρχοντο ἐγγὺς αὐτῶν αἱ κάμηλοι τοῦ βασιλέως, προβάλλουσαι τὴν ἄσχημον αὐτῶν σκιὰν ἐπὶ τῶν ἀπεράντων καλαμώνων.

Ἀνέπλαττεν αὐτὴν νεαρὰν κορασίδα, παρακολουθοῦσαν αὐτὸν διὰ τῶν γελαστῶν ὀφθαλμῶν της ὅτε ἐκεῖνος, μεῖραξ ἤδη, μετέβαινεν εἰς τὸ γυμνάσιον, ὅπως παρασκευασθῇ πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον.

— Ὁ Ἰωσήφ! ἀνέκραζεν ἡ κόρη· τί ὡραῖος παπᾶς θὰ γίνῃ, νὰ μᾶς ξομολογῇ!

Καὶ διερρήγνυτο εἰς γέλωτας, καὶ ἠκτινοβόλει ἐξ εὐθυμίας ἡ μικρὰ χαρίεσσα μορφή της, ὡς τὰ θαλάσσια κύματα ὑπὸ λάμποντα ἥλιον.

Τὴν ἐνθυμήθη ὁ ἱερεὺς καὶ κατεχάρη, ὅτε ὁ Τάσσος Τασσίλος, ὁ μυλωθρός, ἀπῆλθε νὰ ζητήσῃ γυναῖκα ἑξήκοντα μίλλια μακράν, καὶ τὴν ἐπανήγαγεν ἀπὸ τῶν Ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου εἰς τὸν μικρόν του μύλον, ὃν ἔστρεφε μικρὸν ποτάμιον, τὸ μόνον ἐν Μάρκα ῥεῖθρον.

Ὁ Τάσσος Τασσίλος, μεταβὰς ἡμέραν τινὰ δι' ὑποθέσεις του εἰς τὴν ἀκτήν, εἶχε τὴν τύχην νὰ ἴδῃ τὴν ὡραίαν ἐκείνην κόρην, τὴν ἠῤῥαβωνίσθη, καὶ τὴν ἐνυμφεύθη ἀκόπως, διότι οἱ γονεῖς της ἦσαν πτωχοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες ἐκέρδαινον τὴν ζωήν των μετακομίζοντες ἄμμον διὰ τοῦ ἁμαξίου των. Εἶχε δ' ἐκείνη βαρυνθῇ νὰ περιπατῇ ἀσκεπὴς καὶ γυμνόπους· ᾐσθάνετο ἀκατάβλητον ὄρεξιν, καὶ κατεβρόχθιζεν ἄπληστος καὶ αὐτῶν τῶν κάκτων τοὺς καρπούς. Ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο ὡραία, ἀλλ' οὐδεὶς ὑπῆρχε νὰ τὴν θαυμάσῃ, πλὴν τῶν λάρων τοῦ αἰγιαλοῦ, τῶν ἁλιέων καὶ τῶν βυρλοτόμων, οἵτινες ἦσαν καὶ αὐτοὶ πτωχοὶ ὡς ἐκείνη.

Ὁ Τασσίλος ἦτο ἄσχημος, ἰσχνός, σχεδὸν ἤδη γέρων, ζῶν μόνον διὰ τὰ σακκία τῶν ἀλεύρων του καὶ τῶν ταλλήρων του τοὺς σάκκους. Ἡ Ἐλευθερία τὸν ἐμίσει, ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν ἐλάτρευε καὶ τῇ ἐπέτρεπε νὰ δαπανᾷ ὅσα ἤθελεν εἰς καλλωπισμοὺς καὶ στολίδια. Ἦτο δέ, ἄλλως, ὁ μύλος ὡραία διαμονή. Εἶχε τοὺς τοίχους του χρωματισμένους, καὶ ἰτέας κύκλῳ κυπτούσας ἐπὶ τοῦ μυλαύλακος, ἐζωογόνουν δ' αὐτὸν οἱ ποτιζόμενοι κύκλῳ ἡμίονοι, καὶ οἱ ὁδηγοῦντες αὐτοὺς μείρακες, οἱ χωρικοὶ οἵτινες ἔφερον ν' ἀλέσωσι τὸν σῖτόν των, ὁσάκις εἶχε βρέξει τὸ θέρος καὶ ἦτο ἄφθονον τὸ ῥεῦμα ὅπως στρέφῃ τὸν τροχόν. Ὅτε ἦτο ξηρασία, ἤργουν ὅλα· μόλις αἱ νῆσσαι καὶ αἱ φαλαρίδες εὕρισκον ποῦ νὰ πηλοβατήσωσι, περὶ τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου, ὁσάκις δὲν ἤρχετο εἰς τὸν μυλωθρὸν ἡ ἰδέα νὰ τὰς πυροβολήσῃ ἀπὸ τοῦ παραθύρου του.

— Καλησπέραν, πάτερ Ἰωσήφ! Ἐπανέλαβεν ἡ νεαρὰ γυνή, ἐν μέσῳ τοῦ ᾄσματος τῶν ἀηδόνων καὶ τῶν χρυσῶν ἀκτίνων τῆς δύσεως.

Ὁ Ἰωσὴφ ἠγέρθη μειδιῶν. Τὴν ἔβλεπεν εὐχαρίστως πάντοτε, διότι ἔφερε μαζή της μερίδα τινὰ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, τοῦ τόπου του, τῶν εὐδαιμόνων ἐκείνων ἡμερῶν, τῶν πρὸ τῆς ἱερατικῆς σχολῆς. Δὲν μετενόει ὅτι εἶχεν ἱερωθῇ ἀλλ' ἐνθυμεῖτο τὸν ἄλλοτε βίον του, κ' ἐξεπλήττετο ὅτι ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἄλλοτε ἐλαφρὸς τὴν καρδίαν μεῖραξ, ὅστις ἔτρεχε διὰ τῶν καλάμων ἵνα βυθισθῇ εἰς τὰ κύματα, τὸν φαιδρὸν ἥλιον ἔχων ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ ἄπειρον τῆς θαλάσσης.

— Τί δυσάρεστον συνέβη, Ἐλευθερία; ἠρώτησε βλέπων περίφροντι τὸ ὡραῖόν της πρόσωπον. Αἱ ἡμέραι της δὲν ἦσαν ἤρεμοι πᾶσαι. Ὁ σύζυγός της ἐφαίνετο ζηλότυπος, καὶ δικαίως, διότι ὁ μύλος του ἦτο τὸ γενικὸν ἐντευκτήριον πολλῶν νέων ἐρχομένων πολλάκις ἐξ ἀποστάσεως εἴκοσι μιλίων, καὶ ὁ Τασσίλος δὲν ἦτο δυνατὸν

Digitized by Google

νὰ κλείσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν θύραν του, ἐκτὸς ἂν ἀπεφάσιζε νὰ μὴ ἀλέθῃ πλέον.

— Πάντα τὰ ἴδια, πάτερ Ἰωσήφ, ἀπήντησεν ἐκείνη, στηριζομένη εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας· γνωρίζεις τὸν Τασσίλον καὶ ξεύρεις πῶς μοῦ φαρμακεύει τὴν ζωήν μου.

— Δὲν εἶσαι πάντοτε φρόνιμη, κόρη μου, εἶπεν ὁ Ἰωσὴφ ἠπίως μειδιῶν.

— Πῶς νὰ ἦμαι πάντοτε φρόνιμη εἰς τὴν ἡλικίαν μου; ἀπήντησε ζωηρῶς ἡ νεαρὰ γυνή. Ὁ Τασσίλος εἶνε ζῶον, εἶνε τρελλός. Καμμίαν ἡμέραν θὰ μὲ κάμῃ ἔξω φρενῶν. Τοῦ τὸ εἶπα.

— Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θὰ τὸν κάμῃς καλλίτερον. Κρῖμα νὰ μὴ τὸ ἐννοῇς. Αὐτὸς σ' ἀγαπᾷ. Δὲν εἶνε πλέον νέος, καὶ ἠξεύρει ὅτι δὲν σὲ πολυμέλει δι' αὐτόν. Εἶνε σὰν νὰ ἔχῃ ἕνα ἀγκάθι εἰς τὸ σῶμά του, αἰσθάνεται ὅτι σὺ δὲν τὸν ἀγαπᾷς.

— Καὶ πῶς νὰ πιστεύσῃ ὅτι μὲ μέλει δι' αὐτόν; εἶπεν ἐκείνη παραφόρως. Ποτέ μου δὲν ἠμπόρεσα νὰ τὸν ὑποφέρω. Εἶνε γέρων 'σὰν τὸν πατέρα μου καὶ θαρεῖ ὅτι ἠμπορεῖ νὰ μὲ κλείσῃ 'σὰν καλόγρηα. Ἂν τὸν ἄκουα, δὲν ἔπρεπε νὰ βγαίνω ἀπὸ τὸ σπίτι. Δι' αὐτὸ πανδρεύεται κανείς;

— Ὅταν κανεὶς πανδρεύεται, πρέπει νὰ κάμνῃ τὸ χρέος του, εἶπεν ὁ Ἰωσὴφ μετά τινος δειλίας, διότι συνῃσθάνετο κάλλιστα τὴν ἀσθένειαν τῶν συμβουλῶν του πρὸς τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν θέλησιν γυναικός, ἥτις γνωρίζει τὸ κάλλος της καὶ τοὺς ἐραστάς της, καὶ παρασύρεται ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ τῆς ματαιότητος.

— Εἴχαμεν πρὸ ὀλίγου μίαν σκηνὴν φοβεράν, εἶπεν ἡ Ἐλευθερία, μὴ ἀπαντῶσα εἰς τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ ἐφημερίου. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν κτυπήσω μὲ μαχαῖρι. Ἦτον διὰ τὸν Φάλκον. Δὲν συνέβη τίποτε νέον μεταξύ μας,.. ἀλλ' ἐκεῖνος ποῦ νὰ πιστεύσῃ! Φοβοῦμαι μήπως ὁρμήσῃ καμμίαν ἡμέραν κατεπάνω τοῦ Φάλκου. Λέγει πῶς θὰ τὸ κάμῃ, καὶ δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ ποῦ...

— Αὐτὸ εἶνε σοβαρόν! εἶπεν ὁ Ἰωσὴφ ὠχρότερος γινόμενος. Κόρη μου, σὺ εἶσαι πλέον ἔνοχος ἀπὸ τὸν Τασσίλον. Αὐτὸς τέλος πάντων ἔχει τὰ δικαιώματά του. Διατί δὲν τὸν διώκεις αὐτὸν τὸν νέον; Θὰ σὲ ἀκούσῃ.

— Θὰ μ' ἀκούσῃ διὰ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, ἀλλ' ὄχι δι' αὐτό, ἀπήντησεν ἐκείνη μειδιῶσα πονηρῶς ὡς γυνὴ γνωρίζουσα ὅτι ἀγαπᾶται. Δὲν θὰ φύγῃ! Κ' ἔπειτα, διατί νὰ φύγῃ; Αὐτὸς ἐδῶ ἔχει ταῖς δουλειαῖς του. Ἐπειδὴ τάχα τὸν ζηλεύει ὁ Τασσίλος ὡς ἀνόητος;

— Εἶνε πραγματικῶς ἀνόητος νὰ τὸν ζηλεύῃ; εἶπεν ὁ Ἰωσήφ, ἐγείρων αἴφνης τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θεωρῶν ἀτενῶς τὴν νεαρὰν γυναῖκα.

Ἡ Ἐλευθερία ἠρυθρίασε.

— Ἀλλὰ δὲν εἶνε πάλιν τὰ πράγματα ὅσον τὰ φαντάζεσθε, ὑπέλαβε μετὰ στιγμιαίαν σιωπήν. Καὶ δὲν θέλω ἐγὼ νὰ μὲ κατηγοροῦν διὰ τὸ τίποτε. Ὁ Τάσσος θὰ πάθῃ ὡς τὰ ὕστερα ὅ,τι φοβεῖται. Διατί νὰ μὲ πάρῃ; Ἤξευρε ὅτι δὲν τὸν ἀγαποῦσα. Πτωχοὶ ἤμεθα εἰς τὸ χωριό μας, ἀλλ' ἤμεθα εὐτυχισμένοι καὶ εὔθυμοι. Διατί νὰ μὲ φέρῃ ἐδῶ μαζή του;

Καὶ δάκρυα ἀνέβλυσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της ἐπὶ τὰς φλογερὰς αὐτῆς παρειάς. Ἑκατοστὴν ἤδη φορὰν ἔλεγε τὰ δεινά της εἰς τὸν Ἰωσήφ, ἐξομολογουμένη ἢ ἀλλαχοῦ, καὶ τὴν παλαιὰν αὐτὴν ἱστορίαν οὐδέποτ' ἐβαρύνετο ἐπαναλαμβάνουσα. Οἱ γονεῖς της ἔζων μακρὰν ἐκεῖ κάτω, ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, οὐδεμίαν δὲ εἶχε φίλην ἐν Μάρκᾳ, διότι δὲν ἦτο ἐντοπία καὶ αἱ γυναῖκες ἐζήλευον τὸ κάλλος καὶ τὸν ἀργόν της βίον. Ὁ Ἰωσὴφ τῇ ἐφαίνετο συμπατριώτης, φίλος, σχεδὸν συγγενής. Εἰς αὐτὸν λοιπὸν ἔλεγε τὰ παράπονά της. Ὁ ἱερεύς, διελογίζετο, εἶνε σχεδὸν γυνή· εἶνε μάλιστα καὶ ἀσφαλέστερος ἔμπιστος.

— Εἶσαι ἀχάριστη, κόρη μου, εἶπεν ἐκεῖνος τότε, προσπαθῶν νὰ φανῇ αὐστηρός. Κατευχαριστήθης ὅταν ἐπῆρες ἄνδρα τόσον πλούσιον ὡς τὸν Τασσίλον. Ἠξεύρεις δὲ ὅτι καὶ ὁ πατέρας σου καὶ ἡ μητέρα σου κατευχαριστήθησαν ἐπίσης. Δὲν ἦτον βέβαια ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἠμποροῦσες νὰ ἐπιθυμήσῃς, ἀλλὰ τοῦ χρεωστεῖς ὅμως πάντοτε κἄτι! τοῦ χρεωστεῖς πολὺ μάλιστα. Δὲν σοῦ ὁμιλῶ τόρα ὡς ἱερεύς, σοῦ ὁμιλῶ ὡς φίλος. Σ' ἐξορκίζω νὰ διώξῃς τὸν ἐραστήν σου. Ἂν δὲν τὸ κάμῃς, θὰ συμβῇ δυστύχημα, θὰ χυθῇ ἴσως αἷμα, καὶ σὺ θὰ ἦσαι ἡ αἰτία.

Ἡ Ἐλευθερία ἀπήντησε διὰ χειρονομίας ἐλεγχούσης παντελῆ ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ ἐνδεχόμενα. Διετέλει ἐν στιγμῇ πεισμονῆς καὶ ἀπελπισίας. Εἶχε πρὸ μικροῦ σφοδρῶς ἐρίσει πρὸς τὸν σύζυγόν της, ἠγάπα δὲ τὸν Φάλκον Μελεγάρην, ἐπιστάτην τοῦ ἀπόντος κυρίου τῆς ἐπαύλεως. Ὁ Φάλκος ἦτο ὡραῖος νέος, ἔχων λομβαρδικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας του, ὑψηλὸς καὶ ῥωμαλέος, εὔθυμος καὶ ἀμέριμνος, ἀντίθετος ἐν παντὶ πρὸς τὸν Τάσσον Τασσίλον, σιωπηρόν, δύσθυμον κ' ἔχοντα διπλασίαν ἡλικίαν τῆς γυναικός του.

Ὁ μύλος ἀπεῖχεν ἓν μόλις μίλιον τῆς ἐπαύλεως. Ὅσον δὲ ὁ Τασσίλος ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὸν νότον ἢ τὸν θαλάσσιον ἄνεμον, ἄλλο τόσον ἠδύνατο νὰ παρακωλύσῃ συγκοινωνίαν, ἣν ἡ γειτονεία καθίστα τόσῳ εὔκολον. Ὁ ἐπιστάτης εἶχε μυρίας ἀφορμὰς νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὸν μύλον· ἂν ὁ μυλωθρὸς τὸν ἐξύβριζε καὶ τοῦ ἔκλειε τὴν θύραν του, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ τοῦ ἀπαγορεύσῃ ν' ἁλιεύῃ εἰς τὸν ποταμόν, ἢ νὰ συνεννοῆται διὰ συνθημάτων ἀπὸ τῶν ἀνδήρων τῆς ἐπαύλεως, καὶ νὰ συμφωνῇ συνεντεύξεις ἐντὸς τῶν δασῶν ἢ τῶν ἀμπελώνων. Μόνον ἡ ἀναχώρησις ἑνὸς τῶν

Digitized by Google

δύο ἠδύνατο νὰ λύσῃ τὸ δρᾶμα, ἀλλ' οὔτε ὁ Φάλκος Μελεγάρης διάθεσιν εἶχε νὰ καταλίπῃ τόπον, ὅπου ἐκράτουν αὐτὸν τὰ συμφέροντα καὶ τὸ πάθος του, οὔτε ὁ Τάσσος διενοήθη ποτὲ ν' ἀπαγάγῃ ἀλλαχοῦ τὴν γυναῖκά του. Εἶχε ζήσει εἰς τὸν μύλον του ὅλην του τὴν ζωήν, καὶ ἀπὸ πέντε ἤδη γενεῶν εἶχον κατοικήσει αὐτὸν οἱ γονεῖς του. Οὐδέποτε τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἀλλάσσουσι διαμονήν· μένουσιν ὅπου εὑρίσκονται, ῥιζωμένοι ὡς δένδρα, ἀκίνητοι μέχρις οὗ τοὺς καταβάλῃ ὁ θάνατος.

Ἐρειδομένη πάντοτε εἰς τὴν παραστάδα τῆς θύρας, καὶ παίζουσα μὲ κλωνίον ῥοιᾶς, οὗτινος οἱ κάλυκες δὲν ἦσαν πορφυρότεροι τῶν χειλέων της, ἡ Ἐλευθερία ἐξηκολούθει ὀδυνωμένη. Ὁ Ἰωσὴφ παρῄνει αὐτὴν πάντοτε, ἀλλὰ κάλλιον θὰ ἔπραττεν ἀποτείνων τὰς νουθεσίας του εἰς τὰς ὑπὸ τὸ πρόστεγον τῆς ἐκκλησίας χελιδόνας.

Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, τῷ εἶπεν ἐκείνη τέλος ξηρῶς:

— Συλλογίσου καθήκοντα διὰ τὸν ἑαυτόν σου, ποῦ εἶσαι ἅγιος ἄνθρωπος· ἐγὼ δὲν εἶμαι ἁγία, καὶ δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ χάσω τὰ ὡραιότερά μου χρόνια δι' ἕνα κακορροίζικον ἄνθρωπον, ποῦ αἰωνίως μαλώνει.

— Ἀπατᾶσαι, κόρη μου, πολύ, ἀπήντησεν ἐκεῖνος. Ἐρυθριῶν δέ, χωρὶς καὶ αὐτὸς νὰ γνωρίζῃ διατί, προσέθηκε μετά τινος ἀμηχανίας:— Δὲν γνωρίζω ἀπὸ πάθη, ἀλλὰ γνωρίζω τί εἶνε τὸ καθῆκον, καὶ τὸ ἰδικόν σου εἶνε καθαρώτατον.

Ὀλίγον ἐγνώριζε τὴν φύσιν τοῦ ἀνδρός, οὐδόλως δὲ τὴν τῆς γυναικός· ἀλλ' ἐννόει ἀμυδρῶς, ὅτι ἡ Ἐλευθερία εἶχε περιέλθει εἰς τὴν κρίσιν ἐκείνην τοῦ βίου, καθ' ἣν ὅλη τῆς νεότητος αὐτῆς ἡ ζέσις ἐπανίστατο κατὰ τῆς σκληρότητος τῆς μοίρας της. Ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ εἰς αὐτὴν τὸ καθῆκον ἄλλως ἢ ὡς πρᾶγμά τι ἀπεχθές, ἐνῷ τοὐναντίον οἱ κίνδυνοι αὐτοὶ καὶ αἱ δυσχέρειαι αἵτινες περιεκύκλουν τὸν ἔρωτά της καθίστων αὐτὸν ἔτι γλυκύτερον καὶ μᾶλλον ἀπροσμάχητον. Ἦτο φλογερά, ἐμπαθὴς καὶ τολμηρὰ φύσις ἡ νεαρὰ γυνή. Οἱ κίνδυνοι τῶν σχέσεών της δὲν τὴν ἐτρόμαζον, ἐνῷ τοὐναντίον ἡ ἀδιαφορία, ἣν ἀπὸ χρόνων πολλῶν ᾐσθάνετο πρὸς τὸν σύζυγόν της, εἶχε τραπῆ εἰς μῖσος.

— Οὔτε ἀπὸ ξύλον οὔτε ἀπὸ πέτραν εἶμαι, νὰ ζῶ τὴν ζωήν μου χωρὶς ἀγάπην! ἐφώνησε μετ' ὀργῆς καὶ περιφρονήσεως.

Ῥίψασα δὲ πέραν ὑπὲρ τὸν φράκτην τὸ κλωνίον τῆς ῥοιᾶς, ἐθεώρησε περιφρονητικῶς καὶ συμπαθῶς συνάμα τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸν ἀφῆκε.

— Τί καταλαμβάνει αὐτὸς ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα; διελογίζετο· αὐτὸς εἶνε ἅγιος, δὲν εἶνε ἄνθρωπος.

Ὁ Ἰωσὴφ τὴν παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος, μακρυνομένην διὰ μέσου τῶν κυπαρίσσων. Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει καὶ αἱ τελευταῖαί του ἀκτῖνες περιέβαλλον δι' ἱλαροῦ φωτὸς τὴν εὐσταλῆ μορφὴν τῆς νεαρᾶς γυναικός. Εἶχε τὸ εὔχαρι καὶ ἄνετον βῆμα τῶν νέων Ἰταλίδων, αἵτινες μέχρις ἡλικίας δεκαπέντε ἐτῶν δὲν ἐφόρεσαν ὑποδήματα, ἡ δὲ ἑσπερινὴ ἀμφιλύκη ἀντανεκλᾶτο ἐπὶ τῆς καστανῆς της κόμης, τοῦ λεπτοφυοῦς της τραχήλου καὶ τῶν ἡδυπαθῶν αὐτῆς μελῶν. Ὁ Ἰωσὴφ τὴν ἐθεώρει. Ἐντύπωσις αἰφνίδιος πόθου καὶ ἄλγους συνάμα τὸν κατέλαβε, κ' εὐθὺς ἀμέσως ὀδυνηρὸν συναίσθημα ἁμαρτίας. Ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν του ἵνα προσευχηθῇ.

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, καθ' ἣν στιγμὴν ἀφίππευεν ὁ Φάλκος Μελεγάρης, τῷ εἶπον ὅτι ὁ ἐφημέριος τὸν ἀνέμενε.

Ἡ ἔπαυλις εἶχεν ἰδεῖ ἄλλοτε ἡμέρας λαμπρότητος, ἀλλὰ σήμερον οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ κτῆμα νεαροῦ πατρικίου, τοῦ Σὲρ Βάλδα, δαπανῶντος ἀμερίμνως ἐπὶ ξένης τὰς πενιχρὰς αὐτοῦ προσόδους, οὐδέποτε μεταβαίνοντος εἰς τὰ κτήματα καὶ ἀποδεχομένου ἀνεξελέγκτως τοὺς λογαριασμοὺς οὓς ηὐδόκουν ἐνίοτε νὰ τῷ στέλλωσιν οἱ ἐπιστάται του.

Ὁ Φάλκος Μελεγάρης κατῴκει εὐρέα δώματα τοῦ ἰσογείου ὀρόφου τῆς ἐπαύλεως, κοσμούμενα διὰ τοιχογραφιῶν, θολωτὴν ἔχοντα τὴν στέγην καὶ γλυπτὰς τὰς κορωνίδας, μεγάλας δὲ κλίνας τιμητικὰς μετὰ κατεσχισμένων μεταξωτῶν παραπετασμάτων καὶ τοίχους ἐστρωμένους διὰ σητοβρώτων ταπήτων. Ἡ μικρὰ στρατιωτική του κλίνη, μία τράπεζα καὶ ὀλίγαι καθέδραι ἦσαν ὅλως ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα μεγαλεῖα, ἀλλ' εἰς αὐτὸν ἦτο τοῦτο πάντῃ ἀδιάφορον. Ἠγάπα μὲν κάπως τὰ λείψανα ἐκεῖνα ἐκλιπούσης μεγαλειότητος, ἀλλ' οἱ διαλογισμοί του ὅλοι ἦσαν εἰς τοὺς ἔρωτάς του, εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Τάσσου Τασσίλου. Ἀπὸ τῶν ἀνδήρων τῆς ἐπαύλεως ἠδύνατο νὰ βλέπῃ τὸν παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμίου μύλον, διενυκτέρευε δ' ἐκεῖ πολλάκις τὸ θέρος, θεώμενος τὰ φῶτα, ἅτινα ἐδείκνυον εἰς αὐτὸν τὴν κατοικίαν τῆς Ἐλευθερίας.

Ἦτο εἰκοσιπενταετής, ἐμπαθῶς ἐρωτευμένος, καὶ ὁ ἔρως του ηὔξανεν ἔτι ἐκ τοῦ αἰσθήματος ὅτι ἦτο ἔνοχος.

Ὁ Φάλκος ἦτο ὑψηλός, εὔσωμος, ὡραίαν ἔχων κόμην καὶ γαλανοὺς ὀφθαλμούς. Ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα, οὔτε καλλίτερος ἦτο οὔτε χειρότερος τῶν ὁμηλίκων του. Ὡς ἐπιστάτης ἦτο ἱκανῶς τίμιος, ὡς ἐραστὴς ἐντελῶς εἰλικρινής.

Εἰσῆλθε ταχεῖ τῷ βήματι εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν ὅπου ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ ἐπισκέπτης του. Ὑπέθετεν ὅτι ὁ ἐφημέριος εἶχεν ἔλθει νὰ ζητήσῃ ἄνθη διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου ἥτις ἐτελεῖτο μεθαύριον. Ὅσον παρημελημέ-

Digitized by Google

νοι καὶ ἄνθησαν οἱ κῆποι τῆς ἐπαύλεως, εἶχον ὅμως πάντοτε ἄνθη ἄφθονα, ἐκ τῶν μὴ ἀπαιτούντων καλλιέργειαν, κρῖνα καὶ λαβαντίδας, ῥόδα, μαγνολίας καὶ δάφνην.

— Καλησπέραν, ἅγιε πάτερ, εἶπε βλέπων τὸν Ἰωσήφ. Μοῦ κάμνετε τιμήν. Εἰμπορῶ νὰ σᾶς χρησιμεύσω εἰς τίποτε ;

Ὁ Ἰωσὴφ ἐθεώρησεν αὐτὸν περιέργως. Ἕως τότε οὐδέποτε τὸν εἶχε προσέξει. Τὸν εἶχεν ἰδεῖ παρερχόμενον ἔφιππον, τὸν εἶχεν ἰδεῖ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐνίοτε τοῦ εἶχεν ὁμιλήσει, κατὰ τὰς ἑορτάς. Σήμερον ὅμως τὸν ἐθεώρησεν ἀτενῶς, καὶ τῷ εἶπεν ἄνευ προοιμίου·

— Ἦλθα νὰ σᾶς ὁμιλήσω διὰ τὴν Ἐλευθερίαν, τὴν γυναῖκα τοῦ Τασσίλου.

Ὁ νέος ἠρυθρίασε κ' ἔμενε σιγῶν.

— Σᾶς ἀγαπᾷ ! ἐξηκολούθησεν ὁ ἱερεύς.

Ὁ Φάλκος ἀπήντησε διὰ χειρονομίας ἐμφαινούσης ὅτι δὲν ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν νὰ βεβαιώσῃ ἢ νὰ ἀρνηθῇ.

— Σᾶς ἀγαπᾷ, ἐπανέλαβεν ὁ πάτερ-Ἰωσήφ.

Ὁ Φάλκος ἐμειδίασεν αὐταρέσκως, ὑποσημαίνων ἄκων αἴσθημα κατακτήσεως. Ἀλλ' ὁ ἔρως του ἦτο εἰλικρινὴς ἐπίσης καὶ σφοδρός.

— Ὄχι ὅσον τὴν ἀγαπῶ, εἶπε παραφόρως, μὴ ἀναλογιζόμενος κἂν τίς τὸν ἤκουε.

Ὁ Ἰωσὴφ συνωφρυώθη.

— Εἶνε σύζυγος ἄλλου, ἀπήντησεν αὐστηρῶς.

Ὁ Φάλκος ὕψωσε τοὺς ὤμους, ὡς ἂν ἔλεγε: καὶ εἶνε τοῦτο λόγος νὰ μὴ τὴν ἀγαπῶ;

— Πῶς θὰ τελειώσουν ὅλ' αὐτά; ὑπέλαβεν ὁ ἱερεύς.

Ὁ ἐραστὴς ὑπεμειδίασεν.

— Θὰ τελειώσουν πάντοτε ὅπως δήποτε, ἀπήντησεν ἀδιαφόρως.

Ὁ Ἰωσὴφ ὠπισθοχώρησεν ἓν βῆμα, ὡς ἂν εἶχε προσβληθῇ.

— Ἦλθα νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν Μάρκαν....

Ὁ νέος ἐθεώρησεν αὐτὸν ἔκπληκτος, εἶτα δὲ γελῶν ἀλαζόνως,

— Κύριε ἐφημέριε, εἶπεν ἀνυπομόνως, εἶσαι ὁ φύλαξ τῶν ψυχῶν μας, δὲν ἔχει ἀμφιβολίαν, ἀλλὰ τόσον μόνον.... — Ὁ Τασσίλος σ' ἔστειλεν ;... ἢ αὐτή ; προσέθηκε, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραψαν ἐξ ὑποψίας.

— Κανεὶς δὲν μ' ἔστειλε.

— Τότε λοιπὸν διατί;...

— Διότι, ἂν δὲν φύγῃς, θὰ χυθῇ αἷμα. Ὁ Τασσίλος δὲν εἶνε ἄνθρωπος νὰ ὑποχωρήσῃ. Γνωρίζω τὴν Ἐλευθερίαν ἀφ' ὅτου ἦτον μικρά, ἐγεννήθημεν καὶ οἱ δύο εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄρνου. Εἶνε φύσις ἐμπαθὴς ἀλλ' ἐλαφρά. Ἂν φύγῃς, θὰ λησμονήσῃ. Ὁ Τασσίλος εἶνε ἄνθρωπος σκληρός, ἀλλὰ τῆς δίδει ὅ, τι ἔχει. Κ' ἔχει δικαιώματα εἰς αὐτὴν ὁ Τασσίλος, διότι τῆς ἐφάνη γενναῖος καὶ καλός, κατὰ τὴν φύσιν του, ἐννοεῖται. Σὺ εἶσαι ξένος, καὶ δὲν θὰ κάμῃς ἄλλο τίποτε παρὰ νὰ τὴν βλάψῃς... Σοῦ εἶνε εὔκολον νὰ εὕρῃς ἔρωτα ἄλλον, μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Διατί δὲν θέλεις νὰ φύγῃς ; Ἂν τὴν ἀγαποῦσες, ἀληθῶς, δὲν θὰ ἐδίσταζες.

Ὁ Φάλκος ἐγέλασε.

— Φίλτατε πάτερ Ἰωσήφ, εἶπεν, εἶσαι ἅγιος ἄνθρωπος, ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖς ἀπὸ ἀγάπην.

Ὁ Ἰωσὴφ ἐσκίρτησε. Δεύτερον ἤδη τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἤκουε τοιοῦτον λόγον.

— Ἀγάπη εἶνε αὐτή ; ἠρώτησε μετὰ στιγμιαίαν σιωπήν. Τὴν ἀγαπᾷς λοιπόν, ἀφοῦ τὴν ἐκθέτεις εἰς τὸν κίνδυνον νὰ τὴν φονεύσῃ ὁ σύζυγός της; Σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν, ὁ Τασσίλος δὲν εἶνε ἀπ' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δέχονται ἀτάραχοι τὴν ἀτιμίαν των.

— Καὶ ποῖος ἐρωτᾷ τί θὰ κάμῃ ὁ Τασσίλος; ἐφώνησε παραφόρως ὁ νέος. Μίαν τρίχα της νὰ ἐγγίσῃ, εἶνε τελειωμένος.

— Ὅλ' αὐτὰ εἶνε λόγια. Δὲν ἠμπορεῖς νὰ ἐπανορθώσῃς ἓν ἔγκλημα μὲ ἓν ἄλλο, δὲν ἠμπορεῖς νὰ ὑπερασπισθῇς μίαν γυναῖκα κατὰ τῆς δικαίας ἐκδικήσεως τοῦ ἀνδρός της. Ἓν μόνον μέσον σοῦ μένει νὰ τὴν σώσῃς ἀπὸ τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον τὴν ἐξέθεσες,—νὰ φύγῃς.

— Ὅσον θὰ φύγῃ αὐτὸ τὸ σπίτι ἀπ' ἐδῶ, ἄλλο τόσον θὰ φύγω κ' ἐγώ! Ἄφησέ με,.. πήγαινε! προσέθηκεν ὀργίλος. Αὐτὸ δὰ ἔλειπε! νὰ φύγω 'σὰν σκύλος ἀπὸ φόβον τοῦ Τασσίλου. Νὰ τὴν ἀφήσω μόνην, διὰ νὰ μὲ καταρᾶται ὡς δειλὸν καὶ ἄπιστον! Νὰ φύγω, ἐνῷ ὅλη μου ἡ ζωή, ἡ ψυχή μου, τὸ φῶς μου εἶνε εἰς τὴν Μάρκαν; Ἄκουσε πάτερ Ἰωσήφ, καλὸς εἶσαι, ἀλλὰ εἶσαι ἀνόητος.. Συγχώρησέ με, ὅτι σοῦ ὁμιλῶ τοιουτοτρόπως, ἀλλ' εἶμαι ἔξω φρενῶν...

— Δὲν πιστεύεις σὺ λοιπὸν εἰς καθήκοντα;

— Πιστεύω εἰς τὸ καθῆκον τιμίου ἐραστοῦ, ὑπέλαβε βιαίως ὁ Φάλκος, καὶ τὸ καθῆκον αὐτὸ εἶνε νὰ κάμνῃ κανεὶς ὅτι ἐπιθυμεῖ ἡ ἐρωμένη. Αὐτὴ ἡ δυστυχὴς εἶνε δεμένη μ' ἕνα ἄθλιον, εἶνε δυστυχισμένη καὶ δὲν ἔχει οὔτε παιδιὰ νὰ τὴν παρηγοροῦν καὶ νὰ τῆς δίδουν θάρρος. Εἶνε 'σὰν ὡραῖο λουλοῦδι κλεισμένο μέσα εἰς ὑπόγειον, καὶ μ' ἀγαπᾷ, ἐμένα...καὶ σὺ μοῦ λέγεις νὰ φύγω! Κύτταξε, πάτερ Ἰωσήφ, τὴν ἐκκλησίαν σου καὶ μὴν ἀνακατεύεσαι εἰς τοὺς ἔρωτας τῶν ἄλλων. Τί ξεύρεις ἡ σεβασμιότης σου ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα ; Συγχώρησέ με, ἂν εἶμαι ἀπότομος. Σὺ εἶσαι ἕνας ἅγιος παπᾶς, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ γυναῖκες δὲν γνωρίζεις τίποτε.

— Ὀλίγα πράγματα γνωρίζω, ὑπέλαβεν ἠπίως ὁ Ἰωσήφ.

Ἦτο ἐντελῶς ἀποτεθαρρημένος. Ὁ νέος ἐκεῖνος, ὁ σχεδὸν ἡλικιώτης του, ἀλλὰ τοσοῦτον πλήρης ζέσεως, σθένους καὶ ἀγανακτήσεως, το-

Digitized by Google

σοῦτον ὑπερήφανος ὅτι ἠγαπᾶτο, τοσαύτην ἔχων πρόφασιν νὰ μείνῃ ὅπου ἦτο ὁ ἔρως του, ἀντὶ παντὸς κινδύνου, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐδέσποζεν αὐτοῦ, ἐν πλήρει συναισθήματι τοῦ θριάμβου του καὶ τῆς ἰσχύος του, ἣν ὁ ταλαίπωρος ἱερεὺς ἐφθόνει χωρὶς νὰ τὴν ἐννοῇ. Ἦτο ἁμαρτία βεβαίως, τὸ ἤξευρε καὶ τὸ ὡμολόγει, ἀλλ' αὐτὸ ἀναντιρρήτως ἦτο ἡ ἰσχύς, ἡ ζωή, ἡ ἀνδρότης.

Εἶχεν ἔλθει νὰ ἐπιτιμήσῃ καὶ νὰ ἐλέγξῃ, νὰ φέρῃ εἰς μετάνοιαν τὸν πείσμονα ἐκεῖνον ἐραστήν· καὶ ὅμως ἵστατο ἐκεῖ ἐνώπιόν του, ἀσθενὴς καὶ καταβεβλημένος, καὶ ᾐσθάνετο ἑαυτὸν ἀδύνατον καὶ ἀμαθῆ ὡς παιδίον. Πᾶσα ἡ προμήθεια τετριμμένων ἐπιχειρημάτων, ἅτινα ὑπηγόρευεν αὐτῷ ἡ θρησκευτική του πίστις, τῷ ἐφαίνετο ματαία καὶ κενὴ ὡς κελύφη καρύων, ἐνώπιον τῆς ζέσεως ἐκείνης καὶ τῆς ὁρμῆς τοῦ πραγματικοῦ βίου.

Ὁ ἀνὴρ αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη ἠγαπῶντο, καὶ περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐπὶ γῆς ἐφρόντιζον. Σιγῶν κατέλιπε τὴν ἔπαυλιν, καὶ μόλις ἀπεχαιρέτισε διὰ νεύματος.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1862, ἧς ἄμεσος συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Βασιλέως *Ὄθωνος Α'*, ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις συνεκάλεσεν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ὅπως κανονισθῶσιν ὁριστικῶς τὰ τῆς πολιτείας, διὰ τῆς ψηφίσεως νέου Συντάγματος, καὶ διὰ τῆς ἐκλογῆς νέου Ἡγεμόνος, προσδιώρισε δὲ ὡς ἡμέραν ἐνάρξεως τῶν συνεδριάσεων τῆς Συνελεύσεως τὴν 10ην Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ἅμα ἐγένετο γνωστὴ ἐν Εὐρώπῃ ἡ μεταβολὴ αὕτη τῶν ἐν Ἑλλάδι καθεστώτων, αἱ Κυβερνήσεις τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας, διεκδικήσασαι ἀπέναντι τῶν ἄλλων Δυνάμεων ἀποκλειστικὸν δικαίωμα παρεμβάσεως εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, συνεννοήθησαν περὶ τοῦ πρακτέου· πρὸς ἀποφυγὴν δὲ περιπλοκῶν, ἀπεφάσισαν προκαταρκτικῶς ὅπως ἀνεχθῶσι μὲν τὴν νέαν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος, ἀφήσωσι δὲ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Βασιλέως, παραιτούμεναι πάσης ὑποστηρίξεως τῆς Βαυαρικῆς δυναστείας.

Καί τοι ἡ ἀρχὴ τῆς *μὴ ἐπεμβάσεως* ὑπερίσχυσε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, οὐχ ἧττον ὅμως ἑκάστη τῶν τριῶν Δυνάμεων ἐπεφυλάσσετο ἐνδομύχως ἵνα ὑποδείξῃ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι τὸν ἀρεστὸν αὐτῇ ὑποψήφιον, μόλις δὲ παρῆλθον πέντε ἡμέραι ἀπὸ τῆς ὀκτωβριανῆς μεταβολῆς, ἐρρίφθη εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τῆς ἰταλικῆς διπλωματίας ἡ ὑποψηφιότης τοῦ Πρίγκηπος *Ἀμεδαίου*, δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας Βίκτορος Ἐμμανουήλ, προσπάθειαι δὲ ἤρξαντο καταβαλλόμεναι ὅπως συμφωνήσωσι καὶ αἱ τρεῖς Κυβερνήσεις ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ εἰρημένου Βασιλόπαιδος, καὶ ὑποδείξωσιν αὐτὸν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ἡ Ρωσσικὴ Κυβέρνησις οὐδόλως ἐφάνη εὐδιάθετος πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ὑποψηφιότητος ταύτης, ὑποτρέφουσα τὸ σχέδιον τῆς ἀναρρήσεως ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου τοῦ Δουκὸς *Εὐγενίου τῆς Λαΰχτεμβέργης*, οὗ τινος τὴν ὑποψηφιότητα ἐπιτηδείως διέδωκεν ἡ ῥωσσικὴ διπλωματία ἔν τε τοῖς ἐπισήμοις κύκλοις καὶ ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ τύπῳ.

Ἡ ὑποψηφιότης πρίγκηπος, ὅστις εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας ὡς ἀποτελῶν μέρος τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ἐτάραξε τὰ μέγιστα τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ἥτις μετὰ πολλὴν σκέψιν περὶ τοῦ πρακτέου, ἔρριψεν ἀπροκαλύπτως εἰς τὸ μέσον τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Πρίγκηπος *Ἀλφρέδου*, υἱοῦ τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ματαιώσῃ οὕτω τὴν ἐκλογὴν τοῦ Δουκὸς τῆς Λαΰχτεμβέργης. Πρὸς ἀσφαλεστέραν ἐπιτυχίαν τοῦ σχεδίου τούτου, ἀπεφασίσθη συγχρόνως καὶ ἡ παραχώρησις ὁλοκλήρου τῆς Ἑπτανήσου εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνδεθεῖσα ἐπιτηδείως μετὰ τῆς ἐκλογῆς Ἡγεμόνος ἀρεστοῦ τῇ Ἀγγλίᾳ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ναπολέων ἔκλινεν ἐνδομύχως ὑπὲρ τοῦ ὑποψηφίου τῆς Ρωσσίας, ἐλπίζων ἵνα κερδίσῃ διὰ τῆς παραχωρήσεως ταύτης, τὴν περιπόθητον αὐτῷ ῥωσσικὴν συμμαχίαν· φοβούμενος ὅμως ἀφ' ἑτέρου μήπως κινήσῃ τὴν χολὴν τοῦ Λόρδου Παλμερστῶνος, καὶ ἀναμένων βοηθητικήν τινα τροπὴν τῶν πραγμάτων, ἀνέβαλλεν ὅπως ἐκφρασθῇ ῥητῶς πρὸς τὸν ζητήσαντα ἐπανειλημμένως τὴν γνώμην του Πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος ἐν Παρισίοις Στρατηγὸν Καλλέργην, οὕτω δὲ προέλαβεν ἡ Ἀγγλικὴ διπλωματία, καὶ ἐπροκάλεσε τὴν διὰ πανδήμου ψηφοφορίας ἐκλογὴν τοῦ Πρίγκηπος *Ἀλφρέδου*, ὡς Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος. (*).

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἄλλων δύο Δυνάμεων, προσφερομένη ὅπως ἀρνηθῇ τὸ Στέμμα τῆς Ἑλλάδος ἐὰν ἀποσυρθῇ ἐντελῶς ἡ ὑποψηφιότης τοῦ Δουκὸς τῆς Λαΰχτεμβέργης, καὶ θεωρηθῇ οὗτος ὡς ἀποκλειόμενος διὰ τοῦ Πρωτοκόλλου τοῦ Φεβρουαρίου 1832, τοῦ ἀπαγορεύ-

(*) Κατὰ τὴν γενομένην ἀπαρίθμησιν τῶν ψήφων ὑπὸ τῆς κληρωθείσης ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ὁ ἡγεμονόπαις Ἀλφρέδος ἔλαβε ψήφους 230,016 ἐπὶ 244,202 ψηφοφορησάντων.

Digitized by Google

σαντος εἰς τὰ μέλη τῶν βασιλευουσῶν οἰκογενειῶν τῶν τριῶν προστατίδων Δυνάμεων τὴν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου ἀνάβασιν. Συγκατατεθείσης τῆς ῥωσσικῆς Κυβερνήσεως εἰς τοῦτο, ὑπεγράφη δήλωσις τῶν τριῶν Δυνάμεων, δι' ἧς ἐκηρύχθη ὡς διατελοῦν ἐν ἰσχύϊ τὸ εἰρημένον Πρωτόκολλον, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ἐπροτάθη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ἡ ὑποψηφιότης τοῦ πρώην Βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας *Φερδινάνδου,* ἥτις, καί τοι ἀπαρέσκουσα τῇ Ρωσσίᾳ, δὲν ἀπεκρούσθη ἐπισήμως ὑπ' αὐτῆς· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς Φερδινάνδος ἐφάνη ἄκαμπτος εἰς πάσας τὰς προτροπὰς καὶ ὑποσχέσεις τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, αἵτινες θερμῶς ὑπεστήριξαν τὴν ὑποψηφιότητα ταύτην.

Τότε ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἀνακοινώσασα, κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1863, πρὸς τὴν Ἑλληνικήν, καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ὅτι ὁ πρίγκηψ Ἀλφρέδος δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τὸ Στέμμα, ὅπερ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος προσέφερεν αὐτῷ, *ἕνεκα τῶν διπλωματικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Ἀγγλικοῦ Στέμματος, καὶ ἄλλων σπουδαίων σκέψεων**), ἀπηύθυνε συγχρόνως πρὸς τὴν Ἑλλάδα τὴν συμβουλὴν ὅπως ἐκλέξῃ τὸν Δοῦκα *Ἐρνέστον τοῦ Κοβούργου, ὅστις διὰ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ εἰς ἰδέας φιλελευθέρους, εἶχεν ἀποκτήσει δικαιώματα εἰς τὸν κοινὸν σεβασμόν***).

Ἡ ὑποψηφιότης αὕτη ἔλαβε σπουδαῖον χαρακτῆρα, ἕνεκα τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Δουκός, ὅστις ἐδήλωσεν εἰς τὰς Δυνάμεις ὅτι δέχεται τὸ Ἑλληνικὸν Στέμμα, ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ διατηρήσῃ καὶ τὰ κυριαρχικὰ αὐτοῦ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Σὰξ—Κοβούργου—Γότθα, καὶ νὰ διοικῇ τὸ Δουκάτον τοῦτο δι' Ἀντιβασιλείας· ἐπειδὴ δ' ἐτύγχανεν ἄτεκνος, ἐζήτησε προσέτι νὰ τῷ ἐπιτραπῇ ὅπως συμπαραλάβῃ διάδοχον τῆς ἐκλογῆς του, ὅστις νὰ δεχθῇ τὸ Ὀρθόδοξον δόγμα. Οἱ ὅροι οὗτοι ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ῥωσσία, καί τοι διαβεβαιοῦσαι ὅτι δὲν ἀπέκρουον αὐτούς, ἐπεδείξαντο τοσαύτην ψυχρότητα πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Δουκός, ὥστε ἀπεθαρρύνθη οὗτος ἐντελῶς, καὶ ἀπέσυρε τὴν ὑποψηφιότητά του.

Ἡ ἀποτυχία αὕτη ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας τοῦ Βαυαρικοῦ Οἴκου, μεγάλαι δὲ προσπάθειαι κατεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐν Λονδίνῳ, Παρισίοις, καὶ Πετρουπόλει Πρεσβευτῶν τῆς Βαυαρίας, ὑπὲρ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ Πρίγκηπος Λουϊτπόλδου, ἀδελφοῦ τοῦ πρώην Βασιλέως Ὄθωνος. Ἀλλ' αἱ Κυβερνήσεις τῶν τριῶν Δυνάμεων ἐθεώρησαν ἀνέφικτον τὴν παλινόρθωσιν τῆς Βαυαρικῆς Δυναστείας ἐν μέσῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος τότε ἐν Ἑλλάδι ἀναβρασμοῦ, καὶ ἀπέφυγον τὴν ζητουμένην ὑπὸ τῆς Βαυαρίας ὑποστήριξιν.

Οὐδεμιᾶς ὡσαύτως ὑποστηρίξεως ἔτυχε καὶ ἡ ὑποκινηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐν Γαλλίᾳ Ὀρλεανιστῶν ὑποψηφιότης τοῦ Δουκὸς τῆς *Ὠμάλης,* ἥτις ἄλλως τε σκοπὸν εἶχε μᾶλλον τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἀπήχησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ ὀρλεανίδου Πρίγκηπος.

Μετά τινας νέας διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν τριῶν Δυνάμεων πρὸς εὕρεσιν ὑποψηφίου ἀρεστοῦ τοῖς πᾶσιν, ἐπροτάθη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ἡ ὑποψηφιότης τοῦ Δουκὸς *Γουλιέλμου τῆς Βάδης,* ἔχοντος σύζυγον ὀρθόδοξον, τὴν νεαρὰν Δούκισσαν Μαρίαν τῆς Λεϋχτεμβέργης. Ἡ ὑποψηφιότης αὕτη ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῶν ἄλλων δύο Δυνάμεων, ἐπέκειτο δὲ ἡ ἀνακοίνωσις τῆς προτάσεως εἰς τὸν Δοῦκα Γουλιέλμον καὶ εἰς τὴν Ἐθνικὴν ἐν Ἀθήναις Συνέλευσιν, ὅτε τηλεγράφημα τοῦ ἐν Κοπενάγῃ Ἄγγλου Πρεσβευτοῦ, πρὸς ὃν εἶχε προηγουμένως δοθῇ ἐντολὴ νὰ ἐρευνήσῃ τὰς διαθέσεις τοῦ Βασιλέως τῆς Δανιμαρκίας, ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Φριδερῖκος ἐδέχετο τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸν Πρίγκηπα *Χριστιανὸν— Γουλιέλμον— Γεώργιον,* δευτερότοκον υἱὸν τοῦ διαδόχου τοῦ Δανικοῦ θρόνου *Χριστιανοῦ τοῦ Σλέσβιχ—Χολστέϊν—Σονδερβοῦργ—Γλυκσβοῦργ,* γεννηθέντα τῇ $^{12}/_{24}$ Δεκεμβρίου 1845.

Ἡ ὑποψηφιότης αὕτη, προτιμηθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἐγένετο προθυμότατα δεκτὴ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων δύο Δυνάμεων, ἐπὶ τῇ συστάσει δὲ αὐτῶν ἡ Ἐθνικὴ ἐν Ἀθήναις Συνέλευσις ἐξελέξατο παμψηφεὶ τὴν 18ην Μαρτίου 1863 *Συνταγματικὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος* τὸν **Γεώργιον Α'**.

Β'.

Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις συνῆλθεν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν, ἤτοι τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1862, κατηρτίσθη δὲ ὁριστικῶς τὴν 12ην Ἰανουαρίου 1863. Μετὰ τὴν συζήτησιν καὶ ἐπιψήφισιν τοῦ Κανονισμοῦ, ἡ κατὰ τὴν νύκτα τῆς 10ης Ὀκτωβρίου ἱδρυθεῖσα τριμελὴς *Προσωρινὴ Κυβέρνησις,* συγκειμένη ἐκ τοῦ *Δημητρίου Γ. Βούλγαρη,* Προέδρου, τοῦ *Κωνσταντίνου Κανάρη* καὶ τοῦ *Βενιζέλου Ρούφου,* κατέθηκεν εἰς χεῖρας τῶν Πληρεξουσίων τὴν ἐξουσίαν, ὑποβαλοῦσα διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργοῦ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς πεπραγμένων κατὰ τὸ διάστημα τῆς τριμήνου ἐνεργείας της. Παρομοίας ἐκθέσεις, ἀφορώσας εἰς τὴν εἰδικὴν διαχείρισιν ἑκάστου κλάδου τῆς δημοσίας ὑπη-

(*) Ὅρα διακοίνωσιν τοῦ λόρδου Ῥῶσσελ πρὸς τὸν ἐν Λονδίνῳ ἐπιτετραμμένον τὰς ἑλληνικὰς ὑποθέσεις, ἀπὸ $\frac{\text{28 Ἰανουαρίου}}{\text{9 Φεβρουαρίου}}$ 1863

(**) Ὅρα διακοίνωσιν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀπεσταλμένου τῆς Ἀγγλίας Ἔλλιοτ πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν τῆς Ἑλλάδος.

Digitized by Google

ρεσίας, ὑπέβαλον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν καὶ ἅπαντες οἱ ὑπουργοί*), ἡ δὲ Συνέλευσις ἐψήφισε τὴν 20ην Ἰανουαρίου ὅτι ἡ καταθεῖσα τὴν ἀρχὴν Κυβέρνησις ὤφειλε νὰ ἐξακολουθήσῃ διαχειριζομένη τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν μέχρις οὗ ἡ Συνέλευσις ἤθελε διαθέσει ἄλλως τὰ κατ' αὐτήν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις προεκάλεσε πάνδημον ψηφοφορίαν περὶ ἐκλογῆς Βασιλέως, κατὰ τὴν συνεδρίασιν δὲ τῆς 22ας Ἰανουαρίου, ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐκύρωσε τὴν κηρυχθεῖσαν κατὰ τὴν νύκτα τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1862 κατάργησιν τῆς Βασιλείας Ὄθωνος τοῦ Α' καὶ τῆς ἀντιβασιλείας τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας, καθὼς καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου δικαιωμάτων τοῦ Βασιλικοῦ οἴκου τῆς Βαυαρίας, καὶ ἐψήφισεν ὅτι ὁ ἑλληνικὸς Θρόνος διατέλει *πράγματι καὶ δικαίῳ* χηρεύων ἀπὸ τῆς 10ης Ὀκτωβρίου, προέβη δ' ἀμέσως εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς γενομένης πανδήμου ψηφοφορίας, καὶ ἐψήφισεν ὅτι ὁ ἡγεμονόπαις τῆς Ἀγγλίας *Ἀλφρέδος* ἐξελέχθη, *τῇ κυριαρχικῇ τοῦ ἔθνους θελήσει,* Συνταγματικὸς Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ἐννέα ἡμερῶν ἀνεκοινώθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Συνέλευσιν ἡ ἄρνησις τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας ὅπως δεχθῇ τὸ ἑλληνικὸν Στέμμα ὑπὲρ τοῦ Βασιλόπαιδος Ἀλφρέδου, οὕτω δὲ τὸ ζήτημα τοῦ Θρόνου ἐπανέπεσεν εἰς τὴν ἀβεβαιότητα πρὸς μεγάλην ἀνησυχίαν τῶν τε πολιτευομένων καὶ τοῦ λαοῦ.

Τὴν ἀποτυχίαν ταύτην παρηκολούθησαν διαδοχικῶς οἱ παραιτήσεις τῶν δύο μελῶν τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως *Κωνσταντίνου Κανάρη* καὶ *Βενιζέλου Ῥούφου,* ἐκ προσωπικῶν προελθοῦσαι λόγων, κλονισθείσης δὲ τῆς τάξεως ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις κατήργησε, τὴν 9ην Φεβρουαρίου, τὴν Προσωρινὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς *Ἀριστείδου Μωραϊτίνη*, προσκαλέσασα δι' ἐπιτροπῆς τὸν ἀπειθοῦντα στρατὸν ἵνα καταθέσῃ τὰ ὅπλα. Ὁ στρατὸς ὑπήκουσεν, ἡ δὲ Συνέλευσις μετέβαλε τὴν μορφὴν τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἀπεφάσισε ἵνα ἀναθέσῃ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν εἰς ἕνα Πρωθυπουργόν, ἄνευ χαρτοφυλακίου, καὶ εἰς ἑπτὰ Ὑπουργούς, γενομένης δὲ μυστικῆς ψηφοφορίας ἀνεδείχθη Πρωθυπουργὸς ὁ *Ζηνόβιος Βάλβης,* ἐξελέγησαν δὲ ὡς Ὑπουργοὶ οἱ πληρεξούσιοι *Ἀνδρέας Αὐγερινός, Δημήτριος Μαυροκορδάτος, Κωνσταντῖνος Ν. Δόσιος, Δημήτριος Χαραλάμπης, Δημήτριος Βουδούρης, Ἰωάννης Παππαζαφειρόπουλος* καὶ *Λεωνίδας Σμόλενιτζ.*

Αἱ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως ἔβαινον ἡσύχως ὅτε κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 18ης Μαρτίου, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ διπλωματικὴ Ἐπιτροπὴ ἔλαβεν τὴν βεβαίαν πληροφορίαν ὅτι ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας ἐδέχετο τὸ ἑλληνικὸν Στέμμα, ἡ δὲ Συνέλευσις ὑπέγραψεν αὐθωρεὶ ψήφισμα ἀναγορεῦον τὸν εἰρημένον Βασιλόπαιδα *Συνταγματικὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων* ὑπὸ τὸ ὄνομα *Γεώργιος Α',* ἐψήφισε δὲ συγχρόνως καὶ τὴν ἀποστολὴν εἰς Κοπενάγην τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς τῆς Συνελεύσεως, ὅπως προσφέρῃ τὸ Στέμμα ἐν ὀνόματι τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ψηφίσματος παρ' ὅλων τῶν παρόντων Πληρεξουσίων, ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἐπορεύθη μετὰ τῶν Πληρεξουσίων εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν ὅπου ἐψάλη δημοτελῶς δοξολογία, ἐπὶ τρεῖς δὲ συνεχεῖς ἑσπέρας ἐγένετο φωταψία καθ' ὅλην τὴν πόλιν.

Τὴν μετεπιοῦσαν ἡ Συνέλευσις παρεδέξατο παμψηφεὶ ψήφισμα ἐκφράζον τὴν ἐγκάρδιον εὐχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ νέου Βασιλέως, καὶ ὁμολογοῦν χάριτας πρὸς τὴν Βασίλισσαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας *διὰ τὴν εὐμενῆ πρόθεσιν ἣν ἐξεδήλωσεν ἐπὶ τούτῳ.* Τὸ ψήφισμα τοῦτο ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Ἔκτακτον Ἀπεσταλμένον τῆς Ἀγγλίας *Ἔλλιοτ,* ὅστις ἀπήντησεν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν ὅτι προθύμως ἔμελλε νὰ διαβιβάσῃ αὐτὸ εἰς τὴν Κυβέρνησίν του, *οὐδόλως ἀμφιβάλλων ὅτι ἤθελεν ἐνεργήσει αὐτὴ ταχέως τὰ δέοντα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἑνώσεως τῶν ἑπτὰ νήσων μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅπερ, κατὰ τὴν πεποίθησιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ἤθελε συντελέσει εἰς τὴν εὐημερίαν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ ἤθελε συνεπιφέρει τὴν εὐπραγίαν τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὑπὲρ οὗ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἀνάσσης τόσον ζωηρῶς ἐνδιαφέρετο.*

Τῇ 24ῃ Μαρτίου, ἡ Συνέλευσις ἐξελέξατο διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ὡς μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις ἔμελλε νὰ μεταβῇ εἰς Κοπενάγην ὅπως προσφέρῃ τὸ Στέμμα εἰς τὸν νέον Βασιλέα, τοὺς πληρεξουσίους *Κωνσταντῖνον Κανάρην, Θρασύβουλον Α. Ζαΐμην* καὶ *Δημήτριον Γρίβαν.*

Ἐν τούτοις ἡ ἀδράνεια τῆς Κυβερνήσεως ἔφερεν ἐκ νέου εἰς σπουδαῖον κίνδυνον τὴν δημο-

*) Τὸ σχηματισθὲν τὴν 11 Ὀκτωβρίου ὑπουργεῖον ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως συνέκειτο ἐξ ὀκτὼ ὑπουργῶν, τοῦ Θρασυβούλου Ζαΐμη ὡς ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, τοῦ Α. Διαμαντοπούλου, ὡς ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, τοῦ Ἐπαμεινώνδα Δεληγεώργη, ὡς ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, τοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου, ὡς ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ Τάτση Μαγγίνα, ὡς ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, τοῦ Δημητρίου Μαυρομιχάλη, ὡς ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, τοῦ Β. Νικολοπούλου, ὡς ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, καὶ τοῦ Δημητρίου Καλλιφρονᾶ, ὡς ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν.

Digitized by Google

σίαν τάξιν, ἡ δὲ Συνέλευσις ἠναγκάσθη νὰ προνοήσῃ περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ ἐκλογὴ τῆς νέας Κυβερνήσεως ἐγένετο τὴν 27 Μαρτίου διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ἀνεδείχθησαν δὲ πρόεδρος μὲν τοῦ ὑπουργείου ὁ *Διομήδης Κυριακοῦ*, ὑπουργοὶ δὲ οἱ πληρεξούσιοι *Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος, Θεόδωρος Π. Δηλιγιάννης, Δημήτριος Καλλιφρονᾶς, Γεώργιος Πετιμεζᾶς, Δημήτριος Ν. Βότσαρης, Νικόλαος Βουδούρης* καὶ *Ἰωάννης Παλαιολόγος*. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο ὀλίγας μόνον ἡμέρας ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐξουσίαν, διότι ἀπὸ τῆς 19 Ἀπριλίου ὁ πρόεδρος αὐτοῦ, προβλέπων τὰς ἐπικειμένας ἐμφυλίους ταραχάς, ἕνεκα τῆς παραλυσίας τοῦ στρατοῦ, καὶ τῆς ἀρξαμένης ἐν τῷ ναυτικῷ ἀνωμαλίας ἔδωκεν ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, τρεῖς δὲ ἡμέρας μετὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς Θεόδωρος Π. Δηλιγιάννης παρεκάλεσε τὴν Συνέλευσιν ἵνα ἀντικαταστήσῃ αὐτὸν ἕνεκα τῶν σφοδρῶν διακοινώσεων, ἃς ἀπηύθυνον εἰς τὴν κυβέρνησιν οἱ πρέσβεις τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας περὶ τῶν ἐντὸς τῆς πρωτευούσης συμβαινόντων ἀτακτημάτων ἐκ μέρους στρατιωτικῶν, καὶ περὶ τῶν γενομένων προσβολῶν κατὰ ξένων ὑπηκόων. Καὶ ἀνέβαλε μὲν τότε ἡ Συνέλευσις πᾶσαν ἀπόφασιν ἐπὶ τῶν παραιτήσεων τούτων, μετά τινας ὅμως ἡμέρας ἠναγκάσθη πάλιν νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν νέου ὑπουργείου.

Ἐν τούτοις ἡ τριμελὴς ἐπιτροπὴ τῆς Συνελεύσεως εἶχεν ἀφιχθῇ εἰς Κοπενχάγην τὴν 13 Ἀπριλίου, τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν πρίγκηπα Χριστιανὸν καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Γεώργιον, καὶ ἔτυχε παρ' αὐτοῖς ἐνθερμοτάτης ὑποδοχῆς.

Τὸ ὑπουργεῖον τῆς 29ης Ἀπριλίου ἐσχηματίσθη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ *Βενιζέλου Ῥούφου*· ἐκ τῶν παραιτηθέντων ὑπουργῶν οἱ τῶν ἐξωτερικῶν, οἰκονομικῶν, στρατιωτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν, *Θεόδωρος Δηλιγιάννης, Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος, Δημήτριος Ν. Βότσαρης* καὶ *Δημήτριος Καλλιφρονᾶς* ἐξελέχθησαν καὶ αὖθις, ὑπουργοὶ δὲ τῶν ἐσωτερικῶν, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν ναυτικῶν ἐξελέχθησαν οἱ πληρεξούσιοι *Α. Χ. Λόντος, Κ. Πλατὺς* καὶ *Μιλτιάδης Καράπης*.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 16ης Μαΐου ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς Θεόδωρος Δηλιγιάννης ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Συνέλευσιν ὅτι δύο πρωτόκολλα ὑπεγράφησαν ἤδη μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων δυνάμεων τὴν 4)16 καὶ 15)27 Μαΐου, τρίτον δὲ πρωτόκολλον ἔμελλε νὰ ὑπογραφῇ τὴν ἐπιοῦσαν ἑβδομάδα, μεθ' ὃ ἡ ἄμεσος ἀποδοχὴ τοῦ Στέμματος ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος τῆς Δανίας ἠδύνατο νὰ λάβῃ χώραν.

Τὴν δ' ἐπαύριον, ὁ αὐτὸς ὑπουργὸς ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Συνέλευσιν τηλεγράφημα τῆς ἐν Κοπενάγῃ ἐπιτροπῆς, γνωστοποιούσης εἰς τὴν κυβέρνησιν ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς τῆς Δανίας ἀπηύθυνεν αὐτῇ τὴν ἑξῆς ἀνακοίνωσιν: «ὅτι ἐὰν ἑκάστη τῶν τριῶν δυνάμεων ἤθελεν εἶ»σθαι διατεθειμένη ἵνα ἐγκαταλίπῃ ὑπὲρ τοῦ »πρίγκηπος Γουλιέλμου-Γεωργίου τέσσαρας χι»λιάδας λιρῶν στερλινῶν ἐκ τῶν δώδεκα χιλιά»δων τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς πληρόνει κατ' ἔτος εἰς »ἑκάστην ἐξ αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ δανείου τῶν »ἑξήκοντα ἑκατομμυρίων, ἡ δανικὴ κυβέρνησις »ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ ἂν ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις δίδῃ »τὴν συγκατάθεσίν της», προσέθετε δὲ ὅτι ἡ ἐπιχορήγησις αὕτη ἦτο προίκισις προσωπικὴ καὶ ἰσοβία τοῦ νέου βασιλέως, ἐκτὸς τῆς διὰ νόμου ὁρισθησομένης βασιλικῆς χορηγίας. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ τηλεγραφήματος τῆς ἐπιτροπῆς, ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς ὑπέβαλε πρότασιν σύμφωνον πρὸς τὰ ἀνωτέρω, ἡ δὲ Συνέλευσις ἔδωκε τὴν ζητηθεῖσαν συγκατάθεσιν ὁμοθυμαδὸν καὶ δι' ἀναστάσεως.

Τὴν 13ην Ἰουνίου ἡ ἐκ Κοπενάγης ἐπαναχάμψασα ἐπιτροπὴ παρουσιάσθη εἰς τὴν Συνέλευσιν καὶ κατέθεσε τὴν περὶ διαδοχῆς τοῦ Στέμματος ἐπιστολὴν τοῦ Βασιλέως πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, καθὼς καὶ δηλοποίησιν τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας περὶ τῆς ἀποδοχῆς ταύτης ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἑνώσεως τῶν Ἰονίων Νήσων· ἡ δὲ Συνέλευσις ἐκήρυξεν ἐνήλικα τὸν Βασιλέα, καίτοι μὴ συμπληρώσαντα τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν κατ' ἐπιφάνειαν χαρμοσύνων τούτων συμβάντων, δεινὴ ἐκυοφορεῖτο ἐσωτερικὴ θύελλα, κορυφωθέντων τῶν πολιτικῶν παθῶν. Ὁ πληρεξούσιος Κωνσταντῖνος Πετσάλης ἀπήγγειλεν ἀπὸ τοῦ βήματος σφοδρότατον κατηγορητήριον κατὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν Ἀνδρέου Χ. Λόντου, τῇ δὲ 17ῃ Ἰουνίου, ἐπεκταθέντος τοῦ ἀναβρασμοῦ καὶ εἰς τὴν πόλιν, ἡ Συνέλευσις ἀπῄτησε τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ πρὸ πολλοῦ παραιτηθέντος ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν Δ. Ν. Μπότσαρη, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὤφειλε νὰ λάβῃ σύντονα μέτρα ὑπὲρ τῆς τάξεως· γενομένης δὲ μυστικῆς ψηφηφορίας, ἐξελέχθη ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ὁ ἐκ τοῦ κόμματος τῶν λεγομένων *ὀρεινῶν* Πάνος Κορωναῖος, ὅστις, ὁρκισθεὶς αὐθωρεί, ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του· ἀλλ' ἡ μεταξὺ τῶν *ὀρεινῶν* καὶ *πεδινῶν* ῥῆξις εἶχε καταστῇ ἀναπόδραστος, διαιρεθέντος καὶ τοῦ Στρατοῦ εἰς δύο. Ἑπομένως τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ οἱ ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, τῆς Δικαιοσύνης, καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν παρῃτήθησαν, ἡ δὲ Συνέλευσις ἀνέθηκε, διὰ τὸ ἔκτακτον τῶν περιστάσεων, τὴν διαχείρισιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, εἰς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς Διομήδην Κυ-

Digitized by Google

ριακοῦ, κηρύξασα συγχρόνως διαρκῆ τὴν συνεδρίασιν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον οἱ πλεῖστοι τῶν Πληρεξουσίων ἀπεχώρησαν ἅμα μαθόντες ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἤρξατο ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς πόλεως. Κέντρον τῆς ῥήξεως κατέστη ἀπροσδοκήτως τὸ κατάστημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, διότι ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργός, διαβαίνων ἐκεῖθεν ἐπὶ κεφαλῆς ἐθνοφυλάκων, ἦλθεν εἰς ῥῆξιν μετὰ τῆς φρουρᾶς τῆς Τραπέζης, καὶ ἐπεχείρησε πολιορκίαν κατ' αὐτῆς, καταλαβὼν τινας τῶν ἀπέναντι οἰκιῶν, καὶ κανονοβολῶν τὸ κατάστημα· ἀλλὰ τὸ πυροβολικὸν ἔδραμεν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς Τραπέζης καὶ ἀπέκρουσε τὴν προσβολήν. Ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἐπληγώθησαν ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγοι, ἐν οἷς καὶ τινες ἀξιωματικοί. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ πολλοὶ φιλοπάτριδες πληρεξούσιοι ἐμεσολάβουν ὅπως ἐπέλθῃ συμβιβασμός τις, καὶ παύσῃ ἡ αἱματοχυσία, ἐπὶ τέλους δὲ κατωρθώθη νὰ συνέλθῃ ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐν τῷ Βαρβακείῳ Λυκείῳ τὴν 8ην μ. μ. καὶ νὰ ἐκλέξῃ μικτὸν ὑπουργεῖον συγκείμενον ἐκ τῶν ἐξῆς Πληρεξουσίων · τοῦ *Βενιζέλου Ῥούφου* ὡς Προέδρου ἄνευ χαρτοφυλακίου, τοῦ *Π. Καλλιγᾶ* ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, τοῦ *Πέτρου Α. Μαυρομιχάλη* ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ *Ἀθανασίου Πετιμεζᾶ* ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, τοῦ *Εὐθυμίου Κεχαγιᾶ* ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, τοῦ *Βασιλείου Νικολοπούλου* ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, τοῦ *Ἰωάννου Κλίμακα* ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν, καὶ τοῦ *Γ. Μπούμπουλη* ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν. Οὕτω δὲ ἐπανῆλθεν ἡ τάξις, καὶ ἐπανέλαβεν ἡ Συνέλευσις τὰς ἐργασίας της, ψηφίσασα μετά τινας ἡμέρας καὶ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Βασιλέως.

Τῇ δὲ 1ῃ Ἰουλίου ὑπεγράφη ἐν Λονδίνῳ Συνθήκη μεταξὺ Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ῥωσσίας, καὶ Δανίας ἐν ᾗ ἐγένετο ἀνακεφαλαίωσις τῶν ἐν τοῖς Πρωτοκόλλοις συνομολογηθέντων, καὶ ἐπανελήφθη ἡ ἐγγύησις τῶν τριῶν Δυνάμεων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἑπτανήσου.

Ἀρχομένου δὲ τοῦ Σεπτεμβρίου, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἀνεχώρησεν ἐκ Κοπενάγης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Κόμητος Σπόνεκ, ὡς ἰδιαιτέρου Συμβούλου.

Γ'

Ὁ Βασιλεὺς ἀφίκετο εἰς Πετρούπολιν τὴν 9ην Σεπτεμβρίου 1863. Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ ἐξένισεν αὐτὸν ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Τσαρσκόϊε—Σέλο ἐν ἑορταῖς καὶ παρατάξεσιν· ἀνεχώρησε δὲ ὁ Βασιλεὺς τὴν 14ην εἰς Κάσσελ καὶ Βρυξέλλας, ὅπου διέτριψε μίαν μόνην ἡμέραν, ἀφίκετο δὲ εἰς Λονδῖνον τὴν 23ην. Ὁ Πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας, καὶ ὁ δοὺξ τῆς Κανταβριγίας, ἀπούσης τῆς Βασιλίσσης Βικτορίας εἰς Σκωτίαν, ὑπεδέξαντο τὸν Βασιλέα, καὶ ἐξένισαν αὐτὸν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Μετ' ὀκταήμερον διαμονὴν ἐν Λονδίνῳ, ὁ Βασιλεὺς μετέβη τὴν 2αν Ὀκτωβρίου εἰς Παρισίους ὅπου ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος Γ' ἐξαιρετικῆς ὑποδοχῆς, ξενισθεὶς ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Κεραμεικοῦ· ἀνεχώρησε δὲ μετὰ μίαν ἑβδομάδα εἰς Τουλών, ὅπου ἐπεβιβάσθη ἐπὶ τοῦ ἀτμοδρόμωνος « ἡ Ἑλλάς, » ἀποσταλέντος ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Καθ' ὅλην τὴν περιοδείαν ταύτην αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες ἐχαιρέτησαν τὸν Βασιλέα μετ' ἀγαλλιάσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀπλέτου, τὸν δὲ ἀτμοδρόμωνα, ἐκπλέοντα ἐκ Τουλών, συνώδευσαν μέχρι τινὸς πολεμικὰ πλοῖα τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων.

(Ἕπεται συνέχεια).

Μιχ. Γ. Ἀντωνοπουλος.

Ο ΒΙΟΣ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑι

Ἐντυπώσεις.

Ἀφυπνίσθην βιαίως, οὐχὶ ὑπὸ λαλιᾶς πετεινοῦ, οὐδ' ὑπὸ τοῦ ἑωθινοῦ ᾄσματος τῶν στρουθῶν, ἀφυπνίσθην σεισθεὶς ὅλως μετὰ τῆς κλίνης καὶ τοῦ δωματίου μου ὑπὸ τοῦ ποδοβολητοῦ τῶν ἵππων καὶ τοῦ τριγμοῦ τῶν τροχῶν γιγαντιαίας φορτηγοῦ ἁμάξης. Ἀνήγειρα τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῶν μυχῶν τοῦ μαλθακοῦ προσκεφαλαίου. Διὰ τοῦ βαμβακεροῦ παραπετάσματος τοῦ παραθύρου εἰσήρχετο ἀμυδρότατον φῶς ἡμέρας. Διότι, σημειώσατε, αἱ οἰκίαι ἐνταῦθα στεροῦνται ξυλίνων παραθυροφύλλων, ἀναπληροῦσι δὲ ταῦτα δι' ἁπλῶν παραπετασμάτων, ἅτινα καταβιβάζουσι τὴν νύκτα ἐπὶ τῶν ὑελωμάτων.

Ὑπέθεσα ὅτι ἦτο πρωῒ ἀκόμη, ἀλλ' ἡ κίνησις τῆς ὁδοῦ ἐμαρτύρει τὸ ἐναντίον. Τὸ ὡρολόγιόν μου δυστυχῶς δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ φωτίσῃ. Τόσῳ πάσχει ἐκ τοῦ ψυχροῦ κλίματος, ὥστε λιποθυμεῖ εὐθὺς ὡς τὸ ἀποσύρω ἀπὸ τῆς θερμάστρας. Ἀλλ' ἔχω εἰς ἀντικατάστασιν ἀκριβῶς ἀπέναντι τῶν παραθύρων μου μέγα καὶ ἀκριβὲς χρονόμετρον τὸ ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Ἀνέσυρα τὸ παραπέτασμα, ἀλλ' οὔτε ὡρολόγιον ἐφαίνετο, οὔτε κωδωνοστάσιον, οὔτε αἱ ἀπέναντι οἰκίαι· ἓν σύννεφον καὶ τίποτε περισσότερον, καὶ μόλις μέσῳ αὐτοῦ διήλαυνον ὡς φαντάσματα οἱ διαβάται τῆς ὁδοῦ καὶ αἱ ἅμαξαι. Συγχρόνως ὅμως ὁ κώδων τοῦ ὡρολογίου ἐσήμαινε τὴν ὀγδόην καὶ ἀντελάλουν καλοῦντες τοὺς μαθητὰς οἱ ἠχηροὶ κώδωνες τῶν δύο γειτονικῶν σχολείων.

*

Πρὸ δύο ὡρῶν ἐργάζομαι ἐν τῷ θερμῷ γραφείῳ μου. Ὅσῳ ψυχρὸν εἶνε τὸ δωμάτιον τοῦ

Digitized by Google

ὕπνου, τόσῳ θερμὸν τὸ τῆς ἐργασίας: ἐκεῖ χειμὼν καὶ ἐδῶ θέρος· καὶ τοῦτο κατὰ συμβουλὴν Γερμανοῦ δόκτορος. Βαθμηδὸν ἠραιώθη πως ἡ ὁμίχλη καὶ διακρίνω τὰ μελαψὰ κάθυγρα τείχη τῶν ἀπέναντι οἴκων καὶ τὸν λευκὸν δίσκον τοῦ ὡρολογίου τοῦ ναοῦ, ἀλλ' ἡ αἰχμὴ τοῦ πελωρίου γοτθικοῦ κωδωνοστασίου ἀποσβέννυται ἐντελῶς ἐν τῷ θολῷ κενῷ. Εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου ἀδύνατον νὰ ἐργασθῇ τις, καὶ ἠναγκάσθην νὰ σύρω τὸ μικρόν μου τραπέζιον πρὸ τοῦ παραθύρου. Ἐκεῖθεν ἔχω καὶ τὴν θέαν τῆς ὁδοῦ, ἥτις μ' ἐπασχολεῖ καὶ μὲ τέρπει. Καὶ εἶνε τόσῳ διαβατικὴ ὁδός! Ἐπειδὴ φέρει πρὸς τὸ προάστειον Κόννεβιτζ, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν διασταυροῦνται ἐπὶ διπλῶν γραμμῶν παρελαύνοντα τὰ μεγάλα ὀχήματα τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου. Καὶ ἐκτὸς τούτων ἁμάξια φορτηγὰ παντὸς σχήματος καὶ πάσης χρήσεως, ἀπὸ τῶν μεγίστων ἐκείνων, ἐφ' ὧν πυργοῦνται χόρτου δεμάτια μέχρι τῶν σμικροτάτων δι' ὧν αἱ λαχανοπώλιδες φέρουσι τὰ προϊόντα τοῦ ἀγροκηπίου των εἰς τὴν ἀγοράν. Καὶ τὰ βαρέα ἁμάξια σύρουσιν ἵπποι θαυμαστοὶ τὴν εὐρωστίαν, τύπτοντες τὸ λιθόστρωτον διὰ τῶν πλατυτάτων αὐτῶν πετάλων, εἰς δὲ τὰ μικρὰ φορτηγὰ ζεύγνυνται κύνες μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ πειθαρχίας ἐκτελοῦντες τὸ ταπεινὸν ἔργον ἱπποζυγίου.

Μὴ νομίσῃ δέ τις ὅτι ἡ τοιαύτη τῶν κυνῶν χρησιμοποίησις εἶνε σπανία· τοὐναντίον εἶνε γενική. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν λαχανικῶν ἐκεῖ ὅπου ἑκάστη λαχανόπωλις ἐκθέτει τὰ ἰδικά της ὑπὸ τὴν σκέπην πελωρίου λινοῦ ἀλεξιβρόχου παρίστανται καὶ οἱ κύνες ἐζευγμένοι εἰς τὸ τροχοφόρον καὶ ἀναμένοντες τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως. Ὅπως ἀνακουφίσωσιν αὐτοὺς χαλαροῦσι μόνον τὰ λωρία τῆς σκευῆς, καὶ ὅταν εἶνε ψῦχος ῥίπτουσιν ἓν ῥάκος εἰς τὰ ῥιγοῦντα αὐτῶν μέλη. Εἶνε δὲ τόσῳ μᾶλλον πολύτιμος ὁ κύων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς τυπικῆς ταύτης ἐργασίας καὶ κατὰ τοῦτο ὑπέρτερος τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ὄνου, ὅτι φυλάττει καὶ τὸ φορτίον ἀπὸ πάσης ἐπιδρομῆς. Χεὶρ κλέπτου δὲν δύναται ἀτιμωρητεὶ νὰ ἐγγίσῃ τὸ περιεχόμενον τοῦ ἁμαξίου.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως συμβαίνουσιν ἐνίοτε καὶ ἀπευκταῖα. Ἡ ταπεινωτικὴ θέσις καὶ τὰ βαρύνοντα λωρία καὶ ξύλα δὲν δύνανται νὰ τιθασσεύσωσι τὰ ὁρμέμφυτά των καὶ ἰδίᾳ τὸ φίλερι τοῦ χαρακτῆρος, καὶ παρέστην ποτὲ μάρτυς τοιαύτης σκηνῆς, καθ' ἣν δύο ζεύγη κυνῶν συνεπλάκησαν καὶ κατεκυλίσθησαν, καὶ συνέτριψαν τὰ ἁμάξια καὶ ἐσκόρπισαν τὰ λάχανα καὶ τὰ ὀπωρικὰ κατὰ γῆς.

Ἀδέσποτοι κύνες δὲν ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα, ἀλλ' ἢ ἀνήκουσιν εἰς εὐπόρους καὶ εἶνε κύνες θηρευτικοὶ ἢ κυνάρια τῆς αἰθούσης, ἢ ἀνήκουσιν εἰς ἐργατικὰς τάξεις καὶ ἀναπληροῦσι τοὺς παρ' ἡμῖν ὄνους· πάντες δὲ ὑπάγονται εἰς κεφαλικὸν φόρον.

*

Αἰφνίδιος θόρυβος καὶ φωναὶ παιδικαὶ ἀνεστάτωσαν τὴν ὁδόν. Ἦτο ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἐτελείωνε τὸ μάθημά των καὶ ἐλευθερωθέντα τῆς διδασκαλικῆς πειθαρχίας ἐξεχύνοντο τὰ ξανθὰ καὶ ῥοδοκόκκινα ζιζάνια ἀνὰ τὰς ὁδοὺς μὲ τοὺς δερματίνους σάκκους, ἐν εἴδει γυλιῶν ἐπὶ τῆς ῥάχεως, μὲ τὰ μικρά των χρωματιστὰ πιλίδια. Καὶ ἔτρεχον καὶ ἐκυνηγοῦντο καὶ ἀπέστελλον μηνύματα χαρᾶς εἰς τὸ μονῆρες δωμάτιόν μου, ὅπως αἱ πρῶται χελιδόνες τοῦ ἔαρος. Ὁμὰς δ' αὐτῶν εἰσέβαλε καὶ εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ ἐθορύβουν εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν καὶ ἤρχισαν νὰ τονίζωσι τὰς φωνὰς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου. Ἀλλ' ἡ ἐπέμβασις τῆς οἰκοδεσποίνης διέλυσε τὴν χορῳδίαν ταύτην, ἧς προΐστατο ὁ δεκαετὴς υἱός της.

*

Ἐπρογευμάτισα ἀξιόλογα ἐν τῷ δωματίῳ μου. Ἀπέναντί μου ἀκριβῶς κεῖται κρεωπωλεῖον, τὸ ὁποῖον ἀξίζει νὰ περιγραφῇ, μολονότι εἶνε ἐκ τῶν κοινοτάτων καὶ μικροτάτων τοῦ εἴδους του. Ἡμεῖς οἱ εἰθισμένοι εἰς τὰ ῥυπαρὰ καὶ ἀπόζοντα σφαγεῖα, τὰ πλήρη κρεάτων τῇδε κακεῖσε ἀνηρτημένων, τὰ πλήρη ἐντοσθίων καὶ δερμάτων καὶ κερασφόρων κεφαλῶν ἐρριμμένων ἐπὶ τοῦ καθημαγμένου δαπέδου, μετ' ἐκπλήξεως ἱστάμεθα πρὸ τῶν ὑελοφράκτων παραθύρων κομψοτάτων καταστημάτων ἐπὶ αὐτῶν τῶν ἐμπορικωτάτων ὁδῶν κειμένων, μεταξὺ χρυσοπωλείων καὶ μυροπωλείων. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν λάμπει· μαρμαρόστρωτοι τράπεζαι ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ παρ' αὐταῖς κομψαὶ πωλήτριαι μὲ τὰς λευκάς των ἐμπροσθέλας. Ποῦ οἱ ἰδικοί μας μαχαιροφόροι κρεωπῶλαι, οἱ ἐπὶ κορμοῦ δένδρου διὰ πελέκεως ἀπαισίως κατατέμνοντες τὰ κρέατα καὶ δίδοντες ὅ,τι θέλωσιν εἰς τὸν ἀγοραστήν! Ἐνταῦθα ἐκλέγετε ἐκ τῶν κατατετμημένων μερῶν καὶ ἡ χαριτωμένη κρεώπωλις μειδιῶσα περιτυλίσσει καὶ παραδίδει αὐτό, ὡς ἂν ἦτο γλύκισμα ἐντὸς χαρτίνης θήκης. Ἡ θέα τῶν κρεάτων τεχνικώτατα κεκομμένων καὶ τεθειμένων ἐν τάξει πᾶν ἄλλο αἴσθημα διεγείρει ἢ ἀηδίαν. Πολλάκις ῥοδίζοντα καὶ νωπὰ ὄπισθεν τῶν ὑελωμάτων ὁμοιάζουσι μᾶλλον βελούδινα ὑφάσματα ἢ κρέατα. Οἱ δὲ ἀλᾶντες οἱ ἐν εἴδει στεφάνων ἀνηρτημένοι νομίζει τις μᾶλλον ὅτι εἶνε πλαίσια ἐκ βερνικωμένου καρυοξύλου. Τὰ κρεωπωλεῖα παρέχουσι καὶ ἑψημένα κρέατα πολλάκις καὶ ἄλλως πως μαγειρευμένα, πάντοτε ὅμως ψυχρά. Ὡς γνωστὸν δ' αἱ πλεῖσται τῶν γερμανικῶν οἰκογενειῶν τὴν ἑσπέραν δὲν ἀνάπτουσι πῦρ ἐν τῷ μαγειρείῳ, ἀλλὰ δειπνοῦσι προμηθευόμεναι ἔξωθεν κρύα φαγητὰ καὶ τυρὸν καὶ βούτυρον ἢ μεταβαίνουσιν εἴς τι ἑστιατόριον πανοικεί.

*

Digitized by Google

Ὁ καιρὸς ἐβελτιώθη ἐπαισθητῶς· ἡ ὁμίχλη διελύθη ἐντελῶς καὶ ὑπὲρ τοὺς καπνοὺς τῆς πόλεως φαίνεταί που κυανῆ ἀπόχρωσις οὐρανοῦ. Τὴν ὥραν ταύτην ἡ ὁδὸς βρίθει διαβατῶν, ἰδίως δὲ γυναῖκες διέρχονται γοργῷ βήματι αἱ μὲν πορευόμεναι εἰς τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, αἱ δ' ἐπανερχόμεναι ἐκεῖθεν ὡς δηλοῦσι τὰ χάρτινα δέματα, ἅτινα φέρουσιν ἀνὰ χεῖρας. Προσεγγίζουσιν αἱ ἡμέραι τῶν Χριστουγέννων καὶ πᾶσαι αἱ γερμανίδες ἀπὸ τῆς ἑκατομμυριούχου μέχρι τῆς πενεστάτης ἑτοιμάζουσιν ἐργόχειρα διὰ τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς γνωρίμους αὐτῶν, διότι ἡ συνήθεια τῆς ἀνταλλαγῆς δώρων τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπικρατεῖ κατ' ἐξοχὴν ἐν Γερμανίᾳ.

Μὴ ἔχων εὐαρεστοτέραν ἀσχολίαν περιεργάζομαι τὰ καταστήματα καὶ τὰς φυσιογνωμίας αὐτῶν. Αἱ γερμανίδες ὑπερέχουσιν ἀναμφισβητήτως τῶν γαλλίδων, ὡς πρὸς τὴν σωματικὴν εὐρωστίαν καὶ τὸ ἀνάστημα, ἀλλ' ὑπολείπονται ὡς πρὸς τὴν ἐλαφρότητα καὶ χάριν. Συντελεῖ δὲ εἰς τοῦτο κυριώτατα ἡ ἔλλειψις καλαισθησίας περὶ τὴν ἐνδυμασίαν. Βεβαίως πλεῖσται, τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἰδίᾳ, γνωρίζουσι πῶς νὰ ἐνδυθῶσι, ἀλλὰ γενικῶς αἱ γυναικεῖαι περιβολαὶ εἶνε τερατώδεις συνδυασμοὶ σχημάτων καὶ χρωμάτων.

Αἱ τῶν γερμανίδων φυσιογνωμίαι κερδίζουσιν πολὺ ὡς ἐκ τοῦ λευκοῦ καὶ ροδαλοῦ χρώματος τῶν παρειῶν καὶ τῆς χρυσιζούσης κόμης· διὰ τοῦτο ἐξ ἀποστάσεως μεταξὺ τριῶν νέων γυναικῶν αἱ δύο φαίνονται εὔμορφοι, οἱ δὲ μύωπες δύνανται νὰ νομίζωσιν ὅτι ζῶσιν ἐντὸς λαοῦ αἰθεροπλάστων νηρηίδων. Ἀλλ' οἱ ὀξυδερκέστεροι, προσεγγίζοντες ἀνακαλύπτουσιν ὅτι ὡς αἱ πολύχρωμοι εἰκόνες, οὕτω καὶ αἱ γερμανικαὶ φυσιογνωμίαι χάνουσι πολὺ ἐκ τοῦ πλησίον. Κυριώτατα στεροῦνται ἰσχυρῶν γραμμῶν, ἡ κατατομή των δὲν ἔχει διακεκριμένας καὶ ἐμφαντικὰς τὰς καμπυλότητας, καὶ τὸ βλέμμα των τὸ γαλανὸν καὶ γαλακτῶδες, ἂν κατοπτρίζῃ τὴν διαύγειαν λίμνης, ἀλλὰ στερεῖται τῆς ἀγρίας ποιήσεως ὠργισμένου πελάγους. Ἐν γένει αἱ βόρειαι αὗται φυσιογνωμίαι δὲν ἔχουσιν ἐκφράσεως δύναμιν, οἵαν αἱ μεσημβριναί. Ὅ,τι δύναται νὰ εἴπῃ μία Ἀνατολῖτις διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἡ Γερμανὶς δύναται μόλις νὰ συλλαβίσῃ διὰ τῶν χειλέων. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐν τῇ γλυκείᾳ ταύτῃ ἀπαθείᾳ ἐκδηλοῦται τόση ἡμερότης ἤθους, τόση εὐγένεια ψυχῆς, τόση ἀγαθότης καρδίας, ὥστε θέλγουσιν, θέλγουσιν αἱ κόραι τοῦ Βορρᾶ, ὅσον αἱ κόραι τῆς Μεσημβρίας. Προσθετέον δ' ἔτι ὅτι ἐν τῷ ψυχρῷ κλίματι, ἐν ᾧ ζῶσιν, ἔχουσαι πλείστην ἀνάγκην θερμότητος εὐκόλως προσεγγίζουσιν εἰς τὴν πυρὰν τοῦ Ἔρωτος καὶ πιστεύουσι καὶ ἀπατῶνται. Ἀπατώμεναι δὲ πίπτουσιν ἄνευ μνησικακίας εὐγενῆ θύματα τῆς ἰδίας εὐπιστίας καὶ ἀγαθότητος. Ἡ Ἱσπανὶς ἀπατωμένη σύρει τὸ ἐγχειρίδιον κατὰ τοῦ ἀπατεῶνος, ἡ γερμανὶς προδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ φιλτάτου πνίγεται εἰς τὸν ποταμόν.

Ἀλλ' ἡ γερμανὶς δὲν αὐτοκτονεῖ μόνον ἐξ ἔρωτος, ὑπάρχουσι πλεῖστα παραδείγματα καθ' ἃ λεπτή, εὐγενεστάτη φιλοτιμία ὤθησεν ἀτυχῆ πλάσματα εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Ἂν ἡ φύσις δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτὰς τὴν δύναμιν νὰ ἐκφράζωσι τὰ αἰσθήματα τόσον εὐγλώττως ὡς αἱ μεσημβριναί, ἀλλὰ κατὰ βάθος ἔπλασεν αὐτὰς πολλῷ πλέον εὐαισθήτους. Τὰ ψυχρὰ αὐτὰ μαρμάρινα σώματα γίνονται Γαλάτειαι εἰς τοῦ πρώτου Πυγμαλίωνος τὴν ἐρωτικὴν ἐκδήλωσιν.

Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις ἣν ἐμποιοῦσιν εἰς τὸν ξένον αἱ γυναῖκες τῆς Γερμανίας εἶνε ὅτι ὑπερέχουσι τῶν ἀνδρῶν, τὴν ἐντύπωσιν δὲ ταύτην ἐμποιοῦσι καὶ αἱ Ἀγγλίδες κατὰ τὴν γνώμην σεβαστοῦ φίλου, ὅστις ἐκ τούτου λαμβάνων ἀφορμὴν μοὶ ἔγραφε προχθές:

«Μήπως τοῦτο εἶνε σύμπτωμα καὶ ἔνδειξις τῆς σχετικῆς ὑπεροχῆς ἔθνους ἀπὸ ἔθνος; Ἂς εὐχώμεθα τότε καὶ εἰς ἡμᾶς αἱ Ἑλληνίδες μίαν ἡμέραν ν' ἀποκτήσωσιν οὕτω τὰ πρωτεῖα.»

*

Νυκτώνει τόσον ἐνωρίς. Ἀπὸ τὰς 4 ἠναγκάσθην ν' ἀνάψω τὸ φῶς, μολονότι τὸ δωμάτιόν μου εἶνε φωτεινότατον. Ἄλλοι ἐργάζονται μὲ τὸν λύχνον ἀπὸ τὰς 3 καὶ δὲν εἶνε ὀλίγα τὰ καταστήματα καὶ ἐργαστήρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων βασιλεύει ἀδιάκοπος νύξ. Πανοραματικὴ εἶνε ἡ θέα τῆς μικρᾶς καὶ εὐρείας ὁδοῦ· τὰ παντοειδῆ καταστήματα προβάλλουσι κατάφωτα τὰ ὑελόφρακτα αὐτῶν παράθυρα. Ἐδῶ πορσελάναι παμποίκιλαι, παρέκει χιλιάδες λαιμοδετῶν, παραπλεύρως ψευδόχρυσα κοσμήματα, ἔπειτα σιγάρων θῆκαι, ἔπειτα κρεάτων τμήματα καὶ ζυμαρικὰ καὶ φωτογραφήματα καὶ φιάλαι οἰνοπωλείου, ὅλα ταῦτα διαδοχικῶς ἐντυποῦνται καὶ συμμίγνυνται μαγευτικώτατα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ θεατοῦ. Μέσῳ δὲ τῆς μικρᾶς ἁλύσσου τῶν φανῶν ἀκινητοῦσιν αἱ σιδηραῖ στῆλαι τῶν γνωστοποιήσεων κατάφρακτοι ὅλαι ἐκ πολυχρώμων ἐμπλάστρων, ἤτοι προγραμμάτων θεάτρων, ἀγγελιῶν καταστημάτων, ἀγυρτικῶν προκηρύξεων. Καὶ συλλογίζομαι ὅτι τοιαῦται στῆλαι ἂν ἱδρύοντο εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν δὲν θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο μόνον πρὸς τοιχοκόλλησιν γνωστοποιήσεων.

Ἡμεῖς εἴμεθα πρακτικώτεροι.

Δ*

Ὅσῳ νεώτεροι εἴμεθα τόσῳ μᾶλλον μένομεν εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς φωτογραφίας μας.

—

Ἀπόλαυε τῆς νεότητος οὕτως ὥστε νὰ μείνῃ τι καὶ διὰ τὸ γῆρας.

Digitized by Google

Ἕλλην, ἀνήκων εἰς τὴν Σχολὴν τῶν φυτοφάγων, ἀναγνοὺς ὅσα πρό τινος ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ὁ ἡμέτερος συνεργάτης κ. Γ. Δροσίνης περὶ τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἑστιατορίου τῶν φυτοφάγων, ἐπιστέλλει ἡμῖν τὸ κατωτέρω ἄρθρον, ἐν ᾧ συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς αἱρέσεως, ἧς ὀπαδὸς τυγχάνει. Τὴν συνηγορίαν ταύτην εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ἐνταῦθα.

ΚΡΕΩΦΑΓΙΑ Ἢ ΦΥΤΟΦΑΓΙΑ;

Ὅτι σήμερον ἡ κοινωνία νοσεῖ ὑγιεινῶς καὶ ἠθικῶς, παρὰ πάσας τὰς προόδους τοῦ πολιτισμοῦ, οὐδείς, νομίζομεν, ἀμφιβάλλει. Ἀσθένειαι καὶ δυστυχίαι παντοῖαι ἐξ ἑνός, ἐγωϊσμὸς καὶ ἰδιοτέλεια ἐξ ἑτέρου, ὁσημέραι αὐξάνοντα, κατατρύχουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ δεινοτέραν τὴν βιωτικὴν πάλην καθιστῶσιν. Τὸ συμφέρον κανονίζει πάσας τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς συχνὴν βλάβην παντὸς ἄλλου αἰσθήματος καὶ ἠθικοῦ νόμου. Τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἀκανόνιστον τῆς καταστάσεως ταύτης κατανοοῦσι καὶ κυβερνήσεις καὶ λαοί, καὶ παντὶ σθένει ἀγωνίζονται νὰ ἐλαττώσωσι τὴν δυστυχίαν καὶ νὰ διευκολύνωσι τοὺς ὅρους τῆς ζωῆς. Αἱρέσεις δὲ παντοῖαι κοινωνιστικαὶ καὶ μηδενιστικαὶ καὶ δημοκρατικαὶ πάσης ἀποχρώσεως διορῶσι τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἀνατροπῇ τῶν καθεστώτων καὶ μεταρρυθμίσει τῆς κοινωνίας ἐπὶ νέων βάσεων, ἀναλόγων ταῖς ἰδέαις ἑκάστης αὐτῶν.

Ἀλλοίαν ὅλως ὁδὸν πρὸς λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ λεγομένου ζητήματος ἐτράπησαν οἱ φυτοφάγοι. Φρονοῦντες, καὶ δικαίως, ὅτι ἡ τροφὴ ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ὑγείας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου, τὴν μεταβολὴν ταύτης κηρύττουσιν ὡς τὸ κατάλληλον μέσον πρὸς ἐπίτευξιν βίου εὐδαιμονεστέρου. Προτείνουσι λοιπὸν ὡς κυριώτερον ὅρον τὴν ἀποχὴν ἀπὸ παντὸς εἴδους κρέατος, ὡς βλαβεροῦ τούτου ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἴδωμεν ἐν ὀλίγοις τίνα τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν.

Αὐξάνει καὶ ῥιζοῦται δυνατώτερον καθ' ἡμέραν ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἵνα ζήσῃ, ἔχει ἀνάγκην κρέατος. Τοῦτο οἱ φυτοφάγοι θεωροῦσιν ἐσφαλμένον πάντῃ. Χωρὶς νὰ καταφύγῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς σάρκας τῶν ζώων, δύναται, λέγουσιν οὗτοι, νὰ ζήσῃ, λίαν ὑγιῶς ἔχων τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, ἀντλῶν τὴν τροφήν του μόνον ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου. Οἱ καρποί, οἱ σπόροι, τὰ φυτὰ ἐν γένει περιέχουσι πάσας τὰς θρεπτικὰς ὕλας, τὰς χρησίμους εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν: λευκωματώδεις καὶ ἀμυλώδεις οὐσίας, λίπη, ἅλατα. Καὶ ταῦτα ἀρκούντως καθαρὰ καὶ εὔπεπτα καὶ οὐχὶ μεμιγμένα μετ' ἐρεθιστικῶν καὶ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τῷ κρέατι.

Πᾶς τις ἤκουσεν ἢ ἀνέγνωσεν, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη τῆς μανιώδους κρεωφαγίας, περὶ δηλητηριάσεων προελθουσῶν ἐκ κρέατος καὶ μόνου. Ὁλόκληροι κλάσεις ζωϊκῶν δηλητηρίων, αἱ πτωμαΐναι καὶ λευκωμαΐναι, ἀναπτυσσόμεναι ἐν τῷ κρέατι μικρὸν μετὰ τὴν σφαγὴν τοῦ ζώου ἢ καὶ ζῶντος αὐτοῦ, καθιστῶσι τὸ κρέας βλαβερὸν καὶ ἐπικίνδυνον. Ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ὅλα ἄτομα ἐδηλητηριάσθησαν πέρυσιν ἔν τινι μεγάλῃ πόλει τῆς Γερμανίας φαγόντα κρέας νόστιμον κατὰ τὰ ἄλλα τὴν γεῦσιν. Ἐσχάτως ἔτι ἐν τῷ τελευταίῳ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίῳ τῶν Γερμανῶν φυσιοδιφῶν, καθηγητὴς τῆς Χημείας ἀνήγγειλεν ὅτι ἐν τοῖς πτώμασιν ἑπτὰ προσώπων δηλητηριασθέντων ἐξ ἀλλᾶντος εὗρε τὸ ζωϊκὸν δηλητήριον, τὸ ἐπενεγκὸν τὸν θάνατον τῶν δυστυχῶν τούτων κρεωφάγων. Περὶ τριχινιάσεως καὶ λοιπῶν ἀσθενειῶν μεταδιδομένων ἀπὸ τοῦ ζώου εἰς τὸν ἄνθρωπον παραλείπομεν ν' ἀναφέρωμεν.

Ἀλλ' ἡ φυτικὴ τροφή, λέγουσιν οἱ κρεωφάγοι, δὲν δίδει τόσας δυνάμεις, ὅσας τὸ κρέας. Εἶναι ἰδέα καὶ αὐτὴ ἐσφαλμένη καὶ οὐδόλως ἐπικυρουμένη ὑπὸ τῆς πείρας. Τοὐναντίον ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει ὅτι οἱ φυτικὴν τροφὴν λαμβάνοντες, ἐνῷ εἶναι ὀλιγαρκέστεροι, ἀντέχουσιν ἐπίσης ὡς οἱ λοιποὶ ἢ καὶ περισσότερον τούτων εἰς τὴν ἐργασίαν. Τεκμήριον οἱ Σῖναι ἐργάται, οἱ λιτότατα μὲ ὄρυζαν τρεφόμενοι, πρὸς οὓς οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν δύνανται ν' ἀνταγωνισθῶσιν. Τεκμήριον οἱ Ἰταλοὶ ἐργάται, οἱ Πεδεμόντιοι, οἱ *πολένταν* καὶ *μακαρόνια* μόνον τρώγοντες καὶ ἐν τούτοις πανταχοῦ τῆς μεσημβρινῆς καὶ μέσης Εὐρώπης προτιμώμενοι τῶν ἄλλων ἐργατῶν, διότι καὶ περισσότερον ἐργάζονται καὶ ὀλιγώτερον ἡμερομίσθιον ἀπαιτοῦσιν. Γνωστὸν ὅτι τὰ γεώμηλα ἀποτελοῦσι τὴν κυρίως τροφὴν τῶν φιλέργων Ἰρλανδῶν, ὧν τὴν ἐργατικότητα ζητοῦσιν νὰ ἐκμεταλλεύωνται δωρεὰν οἱ *μπιφτεκοφάγοι* Ἄγγλοι. Ἀλλὰ τί τρέχομεν μακράν; Οἱ Ἕλληνες χωρικοὶ κατὰ τὰς ἑορτὰς μόνον τρώγουσιν κρέας. Οἱ Ἀλβανοὶ ἐργάται, οἱ μὲ *ψωμὶ* καὶ *κρομμύδι* τρεφόμενοι, εἰσὶν εὐρωστότατοι καὶ ἀνὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν κατ' ἔτος διασπειρόμενοι ἐκτελοῦσι τὴν κοπιωδεστάτην τῶν ἐργασιῶν, τὸ σκάψιμον.

Ἑτέρα ἰδέα, ἀβάσιμος ὅλως ἐπίσης, ὑπάρχει παρὰ τοῖς κρεωφαγοῦσιν. Διατείνονται δηλ. οὗτοι ὅτι οἱ πνευματικῶς ἐργαζόμενοι ἔχουσιν ἀνάγκην κρέατος, καὶ ὅτι ἄνευ τούτου τὸ πνεῦμα ἀμβλύνεται. Οἱ δὲ φυσιολογικάς τινας γνώσεις ἔχοντες ἐξηγοῦσι τὸ πρᾶγμα, ἀποδίδοντες εἰς τὸν ἐν τῷ κρέατι φωσφόρον ἐνέργειαν ἀναπτύσσουσαν τὸ πνεῦμα καὶ διεγείρουσαν τὴν σκέψιν. Δὲν σκέπτονται ὅμως οὗτοι ὅτι καὶ εἰς τὸ κρέας τῶν ζώων ἐκ τῶν φυτῶν ἠντλήθη ὁ φωσφόρος οὗτος. Καὶ πράγματι τόσα φυτὰ καὶ καρποὶ καὶ σπόροι περιέχουσι φωσφόρον, χρήσιμον εἰς τὸν ἐγκέφαλον, τὰ ὀστᾶ καὶ τοὺς διαφόρους τοῦ σώματος ἱστούς. Οἱ μύκητες, αἱ κολοκύνθαι, οἱ ἀσπάραγοι, αἱ σταφυλαὶ κ.λ.π. εἰσὶ πηγαὶ πνεύματος καὶ εὐφυΐας διὰ τοὺς ἐκ τῶν κρεωφάγων τὴν εὐήθειαν φοβου-

Digitized by Google

μένους. Ἀλλ' αἱ θεωρίαι περιτταὶ ὅταν ἡ πεῖρα παρέχῃ ἡμῖν ἀποδείξεις. Ὁ Πυθαγόρας καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν δὲν ἦσαν βεβαίως ἀμβλύνοες. Ὁ Ῥουσσώ, ὁ Φραγκλῖνος, ὁ Λαμαρτῖνος οὐδέποτε ἢ σπανίως ἔφαγον κρέας. Αἱ ἀνώτεραι κλάσεις τῶν Ἰνδῶν, αἱ κατὰ τὴν πολιὰν ἀρχαιότητα τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει οὐ μικρὸν ἀναπτύξασαι, ἐθεώρουν τὸ κρέας ὡς τροφὴν ἀκάθαρτον. Πασίγνωστος εἶναι ἡ αὐστηρὰ φυτοφαγικὴ δίαιτα πολλῶν χριστιανῶν πατέρων, ὑγιῶν τό τε σῶμα καὶ τὸν νοῦν, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας. Οἱ δὲ νεώτατοι καὶ σύγχρονοι φυτοφάγοι βεβαιοῦσιν ἐκ πείρας ὅτι τὸ πνεῦμά των οὐ μόνον δὲν ἐξησθένησεν, ἀλλὰ τοὐναντίον διαυγέστερον καὶ ἐργατικώτερον κατέστη. Ἠδυνάμεθα ἔτι νὰ προσθέσωμεν πλεῖστα ὀνόματα σοφῶν καὶ ἐξόχων ἐν γένει πνευμάτων, οὐδέποτε ἢ σπανίως κρεωφαγησάντων. Ἀλλ' οὐδ' ὁ χρόνος οὐδ' ὁ χῶρος ἐπιτρέπει ἡμῖν ἐνταῦθα νὰ βιογραφήσωμεν.

Ἴδωμεν ἐν συντόμῳ ὁποία ἡ ἐνέργεια τῆς φυτοφαγίας καὶ ὁποία ἡ τῆς κρεωφαγίας ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος. Οἱ φυτοφάγοι βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ φυτοφαγία καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον μειλίχιον καὶ εὐαίσθητον εἰς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων, διότι ὁ πονῶν ὅταν βλέπῃ ζῶον δυστυχοῦν, πολλῷ μᾶλλον πονεῖ καὶ πάσχει ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ὁμοίου του ἀνθρώπου δυστυχοῦντος. Τοὐναντίον ὁ πρὸς τὰς κακουχίας τῶν ζώων ἀναίσθητος ὤν, σκληρὸς καὶ ἀναίσθητος εἶναι καὶ πρὸς τὸν πλησίον του. Ἔτι δὲ σκληρότερος καὶ ἀναισθητότερος καθίσταται, ὅταν, προξενῶν τὴν ὑψίστην δυστυχίαν, τὸν θάνατον, εἰς τὰ ζῶα, μόνον καὶ μόνον ἵνα εὐχαριστήσῃ τὸν στόμαχόν του, οὐδεμίαν συγκίνησιν αἰσθάνεται. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου παραβάλλουσιν οἱ φυτοφάγοι τοὺς τραχεῖς σφαγεῖς, τοὺς καθ' ἑκάστην ἀναισθήτως φονεύοντας, πρὸς τοὺς ἡσύχους καὶ ἀγαθοὺς γεωργούς, τοὺς ἐκ τῆς μητρὸς γῆς κυρίως τὴν τροφήν των παραλαμβάνοντας. Καὶ τὰ φερέοικα δὲ ἔθνη, τὰ περὶ θήραν καὶ ἁλιείαν ἀσχοληθέντα, ἦσαν πάντοτε ἀγριώτερα καὶ αἱμοβορώτερα τῶν ἡσύχων καὶ σταθερὰν κατοικίαν σχόντων γεωργικῶν ἐθνῶν. Πλὴν τῆς ἔξωθεν ἐπερχομένης ταύτης βλάβης, τὸ κρέας καὶ ὡς τροφὴ ἐνεργοῦν ἀναπτύσσει, κατὰ τοὺς φυτοφάγους, παντοῖα πάθη κτηνώδη καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἐμπαθῆ καὶ ἐκτραχύνει τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

Ἐν συνόλῳ οἱ φυτοφάγοι ἐπιζητοῦσι διὰ τοῦ διαιτητικοῦ των συστήματος ἁπλοποίησιν τοῦ βίου, ὑγείαν, μακροβιότητα, ἀγάπην καὶ ἁρμονικὴν συμβίωσιν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων. Ἡ ἰδέα των εἶναι βεβαίως εὐγενὴς καὶ ὑψηλή. Ἂν καὶ τὰ μέσα των εἶναι κατάλληλα, τοῦτο θὰ ἀποδείξῃ καὶ τοῖς μεμυημένοις μακροτέρα πεῖρα.

Καὶ τί θὰ γείνωσι τότε τὰ ζῶα; Ἐρωτῶσιν οἱ κρεωφάγοι, οἱ ἐγωϊστικῶς ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων διδασκόμενοι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἀπόλυτος κύριος πάντων τῶν ἄλλων πλασμάτων καὶ ὅτι δι' αὐτὸν μόνον καὶ τὴν γαστέρα του ἡ φύσις ἐφρόντισεν. — Θὰ ζήσωσιν καὶ ταῦτα ἐν εὐδαιμονίᾳ παίζοντα καὶ σκιρτῶντα, ἀγαπῶντα καὶ ἀγαπώμενα, ἀπαντῶσιν οἱ συμπάσχοντες φυτοφάγοι. Ἔπειτα ἀναγκάζομεν αὐτὰ νὰ ὀργῶσι τοὺς ἀγρούς, νὰ σύρωσι τὰς ἁμάξας ἡμῶν, ἀφαιροῦμεν αὐτὰ τὸν μόνον των χιτῶνα, τὸ μαλλίον, πίνομεν τὸ γάλα των· ἂς θεωρήσωμεν τοὐλάχιστον αὐτὰ ἴσα ἡμῖν ἀπέναντι τοῦ θανάτου.

Δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα τὸ ζήτημα πολιτικοοικονομικῶς καὶ αἰσθητικῶς. Ἀρκεῖ μόνον ν' ἀναφέρωμεν ὅτι τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς ποριζόμεθα ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τῆς γῆς, τὸ δὲ κρέας διὰ μέσου τῶν ζώων, ὅτε καὶ ἡ ἐργασία καὶ αἱ δαπάναι περισσότεραι. Ὑπὸ δὲ αἰσθητικὴν ἔποψιν ὑπομιμνήσκομεν ὅτι οὐδείς ποτε ποιητὴς ἔψαλε τὸν δύσοσμον τοῦ σφαγείου ἀέρα ἢ αἱμοστάζοντα μηρὸν βοός. Ἐνῷ οἱ κῆποι μὲ τὰ καρποφόρα δένδρα των καὶ τὰ *ζῶντα* πτηνά των καὶ οἱ ἀγροὶ μὲ τὰ *λήϊά* των παρέσχον ὑπόθεσιν εἰς περιγραφὰς ποιητικωτάτας καὶ εἰδύλλια ἀγροτικὰ ἀφελέστατα.

Χ. Β.

ΕΛΑΦΡΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τὰ συστήματα τῶν φιλοσόφων περὶ γενέσεως τοῦ παντὸς ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς θεωρίας τοῦ τυροσκώληκος περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐλβετικοῦ τυροῦ.

—

Διατί φέρομεν τὰ δίοπτρα ἐπὶ τῆς ῥινός; διότι πρέπει πάντοτε ὁ κατώτερος νὰ φέρῃ τὰς ἀτελείας καὶ τὰ λάθη τῶν ἀνωτέρων.

—

Εὐτυχέστεροι τῶν ἀνθρώπων εἶνε οἱ μουσικοί· διότι παίζουσιν ὅταν ἐργάζωνται, καὶ ἐργάζονται ὅταν παίζωσι.

—

Εὐκολώτερον εἶνε νὰ κάμῃ τις τὸ ἄσχημον ἀσχημότερον παρὰ τὸ ὡραῖον ὡραιότερον.

—

Τὸ ν' ἀφιερωθῇ τις ὅλως εἰς τὴν τέχνην ἀπαιτεῖ βεβαίως εὐφυΐαν· τὸ νὰ μὴ πεινάσῃ ὅμως συγχρόνως ἀπαιτεῖ μείζονα τέχνην.

Παρόραμα. Ἐν τῷ «Ἀνεκδότῳ Θρήνῳ ἐπὶ τῇ ἁλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως» τῷ δημοσιευθέντι διὰ τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου τῆς «Ἑστίας» παρελείφθη ἐν ταῖς ὑποσελιδίοις γραφαῖς τῆς σελ. 825 ἡ λέξις ἐπαινέσει ὡς δευτέρα παραπομπή, ἀναφερομένη εἰς τὸ τοῦ κειμένου ἐν στ. 160 ἐπαινῶσιν, ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῆς παραπομπῆς διορθωτέος ἀντὶ 1 εἰς 2.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—706

Digitized by Google

'Αριθ. 576 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. — 11 Ἰανουαρίου 1887

Ο ΠΑΤΕΡ—ΙΩΣΗΦ

(Διήγημα τῆς Κας Ouida.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Β'

— Ἀθῶος ἄνθρωπος ὁ καϋμένος! Εἶχε καλοὺς σκοπούς· διενοεῖτο ὁ Φάλκος, βλέπων μακρυνομένην διὰ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν μορεῶν τὴν ἰσχνὴν μορφὴν τοῦ ἱερέως.

Καίτοι ἐφοίτα εἰς τὴν λειτουργίαν κ' ἔστελλεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἄνθη, ὁ νέος δὲν ᾐσθάνετο ἰδιάζουσαν πρὸς αὐτὴν λατρείαν. Ὡς πολλοὶ Ἰταλοὶ νέοι, ἐπιπλάστως ἀνατραφέντες, ἦτο ἀδιάφορος πρὸς τοιαῦτα πράγματα, κ' ἔκλινε μᾶλλον εἰς χλευασμόν των. Αὐτὰ εἶνε διὰ τὰς γυναῖκας, ἔλεγε, καὶ τοὺς γέροντας. Ἀλλ' ὁ ἐπισκεφθεὶς αὐτὸν εἶχέ τι συγκινοῦν τὴν καρδίαν του. Ἡ ἁπλότης του ἐκείνη, ἡ ἐπιφύλαξις, ἡ εἰλικρίνειά του, ἐπέβαλλον εἰς αὐτὸν σεβασμόν, καὶ ἡ συνείδησίς του ἀνεγνώριζε κατὰ βάθος ὅτι ὁ ἐφημέριος εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ Ἰωσὴφ ἔβαινεν ἀποτεθαρρημένος τὴν μονήρη ὁδόν του. Οὐδὲν εἶχε κατορθώσει οὐδ' ἔβλεπε πῶς ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ τι. Ἠσθάνετο ὅτι οὐδὲν εἶχεν ὅπλον κατὰ τῆς παραφορᾶς πάθους ἀγνώστου καὶ ἐνόχου, ὡς ἡμέραν τινὰ ᾐσθάνθη ὅτι οὐδεμίαν εἶχε δύναμιν ἐνώπιον καιομένου δάσους. Τὰ ἐκκλησιαστικά του βιβλία παρεῖχον αὐτῷ ἱκανοὺς ἐξορκισμοὺς κατὰ τῶν ἁμαρτημάτων τῆς σαρκὸς καὶ τῶν πειρασμῶν τοῦ δαίμονος, ἀλλ' ἦτο δυνατὸν διὰ τοιούτων ὅπλων ν' ἀνακόψῃ τὸν ἄνομον ἐκεῖνον καὶ ἀντίθεον ἔρωτα, ὅστις παρήρχετο ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὡς ἀνεμοστρόβιλος; Ἔβαινε κατηφὴς παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὸ αἴσθημα ὅτι κἄτι τοῦ ἔλειπε καὶ θὰ τοῦ ἔλειπε πάντοτε.

Ἡ νὺξ εἶχεν ἐπέλθει, ἀλλ' αὐτὸς παρέτεινεν εὐαρέστως τοὺς νυκτερινούς του περιπάτους. Πάντα ἦσαν ἤρεμα τότε. Δὲν ἐφαίνοντο αἱ οὐλαὶ τῶν κολοβῶν δένδρων, οὔτε αἱ ῥωγμαὶ τῶν κλιτύων τῶν λόφων, οὔτε τῶν πλευρῶν τῶν ἡμιόνων αἱ ἐκδοραί, οὔτε οἱ αἱματοστιγεῖς ὀφθαλμοὶ τοῦ κεντριζομένου βοός, οὔτε ὁ χοιραδικὸς τράχηλος τοῦ κυλιομένου ἐν τῷ κονιορτῷ παιδός. Ἡ νύξ, φιλόστοργος τῶν ὀνείρων φίλη, ἐκάλυπτε διὰ τοῦ πέπλου της πᾶσαν ἀθλιότητα, καὶ μετέβαλλε τὴν κονιορτώδη ἀτραπὸν εἰς ἀργυρόστρωτον ὁδόν, φέρουσαν πρὸς τὸν Θεόν.

Ἔβαινεν ἐντὸς τῆς μυρίπνου ἀτμοσφαίρας, ὑπὸ τοὺς κλάδους τῶν βριθοκάρπων ῥοδακινεῶν, διὰ τῶν νεοκόπων θημωνιῶν, αἵτινες ἐστηρίζοντο πρὸς ἀλλήλας καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ. Ὁ ποταμὸς ἦτο ἰσχνότατον ῥυάκιον, λάμπον ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης ἐπὶ τῆς ἀμμώδους του κοίτης. Ἐν τῷ σκότει τοῦ μύλου διέκρινε φανοὺς ἀνηρτημένους ἀπὸ σχοινίου, καθ' ὅλον τὸ πλάτος τοῦ φραγμοῦ, προορισμὸν ἔχοντας νὰ προσελκύσωσιν ἴσως ἰχθύν τινα ἀπολειφθέντα ἐντὸς τῶν ἀβαθῶν ὑδάτων. Ὁ μύλος ἵστατο ἐκεῖ, βυθίζων ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὀγκώδεις του τοίχους, κτισθέντας πρὸ χρόνων πολλῶν. Οἱ μεγάλοι ἀμαυροί του τροχοὶ ἦσαν ἀκίνητοι, αἱ δὲ ἡμίονοι, ἀργαὶ ὡς ὁ μύλος, ἐφύσων θορυβωδῶς ἐν τῷ σταύλῳ. Ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἀδύνατον ἦτο νὰ κινηθῇ ὁ μύλος, ἐκτὸς ἂν ἐπήρχετο καταιγίς, φέρουσα χείμαρρον ἀπὸ τῶν ὀρέων.—Ὁ μυλωθρός, διενοεῖτο Ἰωσήφ, ἔχει καιρὸν νὰ τρώγεται μὲ τὴν λύπην του. Καὶ ἡ καρδία του ἦτο τεταραγμένη. Οὐδέποτε εἶχε γνωρίσει τὰς ὀδύνας τοῦ πάθους, αἵτινες ἐν τούτοις τὸν ἐφόβιζον καὶ τὸν ἐπτόουν.

Διερχόμενος πρὸ τῶν χαμηλῶν παραθύρων τοῦ μύλου, ἅτινα ἔφρασσον σιδηραῖ κιγκλίδες, εἶδε τὸ ἐσωτερικὸν φωτιζόμενον ὑπὸ λύχνου. Τὰ δρύφακτα ἦσαν ἀνοικτά, δύο δὲ φωναὶ ἀνταπήντων ἐρίζουσαι, κ' ἐφαίνοντο ἀνταλλάσσουσαι ὕβρεις ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτός. Ἡ Ἐλευθερία ἦτο ὀρθία, ἐν πλήρει παροξυσμῷ μανίας, ὑψοῦσα τοὺς ὡραίους αὐτῆς βραχίονας ὑπὲρ τὴν κεφαλήν, οἱονεὶ καταρωμένη ἐν παραφορᾷ πάθους. Ὁ δὲ Τάσσος Τασίλος ἐφαίνετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην κύπτων ὑπὸ τὸν χείμαρρον τῶν φλογερῶν της λόγων. Τὸ πρόσωπόν του, κατάφωτον ὑπὸ τῆς λυχνίας, ἦτο παραμεμορφωμένον ὑπὸ τῆς ἀνισχύρου του λύσσης· δὲν ἦτο δὲ ἀνάγκη ν' ἀκούσῃ τις τί ἔλεγεν ἡ Ἐλευθερία, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι ἐτυράννει αὐτὸν διὰ τοῦ πρὸς τὸν Φάλκον ἔρωτός της. Ὁ Ἰωσὴφ ἦτο δει-

λὸς καὶ ἀδύνατος ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασε, καὶ εἰσῆλθε τολμηρῶς εἰς τὸ μαγειρεῖον τοῦ μύλου.

— Σιωπήσατε, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ! εἶπε σταυροκοπούμενος.

Οἱ λόγοι ἐσβέσθησαν ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς νεαρᾶς γυναικός. Ὁ μυλωθρὸς συνωφρυώθη κ' ἐμακρύνθη ὀλίγα βήματα.

—Τοιουτοτρόπως φυλάττετε τοὺς ὅρκους, τοὺς ὁποίους ἐδώσατε καθεὶς σας πρὸς τὸν ἄλλον καὶ πρὸς τὸν θεόν; προσέθηκεν ὁ Ἰωσήφ.

Ἐρύθημα αἰδοῦς ἐκάλυψε τὴν μορφὴν τῆς Ἐλευθερίας· ὁ δὲ ἀνὴρ κατεβίβασε τὸν πῖλον ἐπὶ τοῦ μετώπου του καὶ ἐξῆλθε σιωπῶν.

Ἡ νίκη ὑπῆρξεν εὐκολωτέρα ἢ ὅσον ὑπέθετεν ὁ ἱερεύς. Καὶ ὅμως, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, τί τὸ ὄφελος; Ἐσιώπησαν διότι τὸν ἐσέβοντο. Εὐθὺς ὡς ἀνεχώρει, θὰ ἤρχιζε πάλιν σφοδροτέρα ἡ ἔρις. Τί ἐσήμαινεν, ὅτι ἐχαλινώθησαν πρὸς στιγμὴν αἱ γλῶσσαί των; αἱ ψυχαί των ἔπρεπε νὰ μεταβληθῶσι.

Ἵσταντο ἐκεῖ ἀντιμέτωπα, μῖσος φλογερὸν καὶ ἄγριον ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἔρως τυραννικός, φλογερός, ἀκόρεστος. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ μεταξύ των εἰρήνη;

Ὁ Ἰωσὴφ ἔκλεισε τὰ δρύφακτα, ἵνα μὴ δυνηθῶσι καὶ ἄλλοι νὰ ἴδωσιν, ὡς αὐτός, τί συνέβαινεν, εἶτα δὲ προσεπάθησε νὰ πραΰνῃ τὴν παιδικὴν αὐτοῦ σύντροφον, ἧς τὸ ἀσπαῖρον στῆθος, αἱ φλογεραὶ παρειαὶ καὶ οἱ στεγνοὶ ἐκ τῆς ὀργῆς ὀφθαλμοὶ ἐμαρτύρουν ὅτι ἡ καταιγὶς πρὸς ὥραν μόνον εἶχεν ἀνασταλῆ. Ὡμίλησε δι' ὅσης σοφίας εἶχον διδάξει αὐτὸν τὰ βιβλία του καὶ αἱ συμβουλαὶ τῶν πατέρων, καὶ—τοῦτο δὲ ἦτο ἀναντιρρήτως τὸ γλυκύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον — μετ' εἰλικρινοῦς ἐπιθυμίας νὰ σώσῃ τὴν Ἐλευθερίαν ἀπὸ τοῦ πάθους της. Ἡ Ἐλευθερία προδήλως ἔπταιε, καὶ ὁ ἱερεὺς προσεπάθησε νὰ καταδείξῃ εἰς αὐτὴν τὸν κίνδυνον τῆς ὁδοῦ ἐφ' ἧς ἐβάδιζε. Μάτην ὅμως ἐπάλαισεν. Εἶχεν ἐκείνη κράσιν ἀμέριμνον, βιαίαν ἄπληστον ἡδονῆς καὶ ἀμιγῶς ἐγωϊστικήν, ἐξ ἐκείνων αἵτινες ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ στιγμιαῖον ὄφελος καὶ τὴν ἄμεσον πλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας των. Ὅτε δ' ἀπεπειράθη αὐτὸς νὰ συγκινήσῃ τὴν συνείδησίν της, ὁμιλῶν περὶ τοῦ κινδύνου, ὃν ἐκάλει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐρωμένου της, ὀλίγου δεῖν ἐκείνη διερρήγνυτο εἰς γέλωτα.

— Δὲν θ' ἄξιζε νὰ τὸν ἀγαπῶ, ἀπήντησεν ὑπερηφάνως, ἂν δὲν ἀγαποῦσε καὶ αὐτὸς νὰ κινδυνεύῃ διὰ τὸ χατῆρί μου.

Ὁ Ἰωσὴφ παρετήρησεν αὐτὴν ἀτενῶς καὶ ὑπέλαβεν·

— Εἰξεύρεις, ὅτι ὅλ' αὐτὰ θὰ τελειώσουν μὲ τὸν θάνατον ἑνὸς τῶν δύο. Τολμᾶς νὰ εἰπῇς ὅτι αὐτὸ δὲν σὲ πειράζει.

— Καὶ τί θὰ πταίω ἐγώ; ἀπήντησεν ἡ Ἐλευθερία.

Εἶδε τότε ὁ ἱερεὺς ὁποία ἐδέσποζεν αὐτῆς φλογερὰ ἀνάγκη γυναικείας ματαιότητος, τερπομένης ὑπὸ τοῦ χυνομένου χάριν αὐτῆς αἵματος, ὡς τέρπεται ἡ τίγρις καὶ αὐτὴ ἡ χεμάς.

Ἔμεινε μίαν ὥραν καὶ πλέον μαζή της, ἀγωνιζόμενος νὰ ἐπαναγάγῃ διὰ συμβουλῶν εἰς τὴν εὐθεῖαν τὴν πεπλανημένην ἐκείνην καὶ δεδεμένην ὀπίσω τῆς ἁμαρτίας ψυχήν, ἀλλὰ παρετήρησεν ὅτι οἱ λόγοι του ἔπιπτον ἐπ' αὐτῆς ἄγονοι ὡς τὸ ὕδωρ ἐπὶ λίθου. Ἐφαίνετο μὲν εὐγνωμονοῦσα πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς φίλον, καὶ πτοουμένη τὴν ἀόριστον ἐκείνην καὶ μεγαλείαν δύναμιν, ἥν, ἄγνωστον πῶς, παρίστα ἐκεῖνος ἐνώπιόν της· ἀλλ' ἐβδελύσσετο τὸν ἄνδρα της, ἐλάτρευε τὸν ἐραστήν της, καὶ ἀδύνατον ἦτο εἰς αὐτὸν νὰ τὴν ἀποσπάσῃ τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ πάθους. Κατέλιπεν αὐτὴν ἀνησυχῶν καὶ ὀδυνηρῶς συναισθανόμενος τὴν ἀδυναμίαν του. Ἐκείνη δὲ τῷ ὑπεσχέθη ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ μὴ βασανίσῃ πλέον τὸν Τασσίλον, καὶ αὐτὴν μόνον τὴν πενιχρὰν ὑπόσχεσιν κατώρθωσε νὰ τῆς ἀποσπάσῃ. Ἦτο ἀργά, ὅτε ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ μύλου. Ἐφοβεῖτο μὴ τρομάξῃ ἡ Κάκια ἐκ τῆς ἀπουσίας του, καὶ τεταραγμένος τὴν καρδίαν ἔσπευσε πρὸς τὸ χωρίον, οὗτινος ἐλεύκαινε τὰς κοιμωμένας οἰκίας ἡ θερινὴ σελήνη. Τόσον ὀλίγην εἶχε δύναμιν! τόσον ἀσθενῆ ᾐσθάνετο ἑαυτὸν πρὸς συμβουλήν, νουθεσίαν ἢ παραγγελίαν! Ἔτρεμεν ἀναλογιζόμενος ὅτι ἦτο ἴσως ἐλάττων τῆς ἀποστολῆς του. — Καλλίτερος θὰ ἤμουν διὰ τὸ μοναστήριον! διελογίζετο μελαγχολικῶς. Δὲν ἔχω τὸ κλειδίον, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει τὰς καρδίας.

Ἐπανελθὼν εἰς τὸ πρεσβυτέριον, ὠλίσθησεν ἀψοφητὶ εἰς τὴν κλίμακα, ἥτις ἔφερεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, εὐτυχῆ θεωρῶν ἑαυτὸν ὅτι δὲν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς Κάκιας, ἐρωτῶσαν αὐστηρῶς διατί ἤργησε τόσον. Ὀλίγον ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ τὴν αὐγὴν ἦτο ὄρθιος, ὡς συνήθως. Ἐχάραζε μόλις, ὅτε ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας ἀντήχησεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καλῶν εἰς τὸν ὄρθρον.

Ἦτο τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ὀλίγος κόσμος εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν πρώτην λειτουργίαν· χωρικοί τινες, ἐπιθυμοῦντες νὰ μείνωσιν ἐλεύθεροι τὴν ὑπόλοιπον ἡμέραν, καὶ οἰκοκυραί τινες, αἵτινες εἶχον ἐξυπνήσει ἐνωρίς, πρώτη δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἡ Κάκια. Τὸ φαιδρὸν φῶς τῆς πρωΐας ἠκτινοβόλει δροσερὸν καὶ ῥοδόχρουν. Ὀλίγοι κρῖνοι καί τινα ῥόδα ἐκόσμουν τὴν ἱερὰν τράπεζαν, καὶ πορφυρᾶ τινα ἐμπετάσματα τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας. Αἱ ἀηδόνες ἔψαλλον ἐντὸς τῶν θαλερῶν αἱμασιῶν, ἐναλλάσσουσαι τὴν γλυκεῖαν αὐτῶν ᾠδὴν πρὸς τὰ λατινικὰ τροπάρια τῶν ψαλμῶν.

Digitized by Google

Ἡ λειτουργία εἶχε πρὸ μικροῦ τελειώσει, ὅτε ἠκούσθη αἴφνης ἔξω παράδοξός τις θόρυβος, ὀξὺς συνάμα καὶ συγκεχυμένος. Ἦσαν φωναὶ πλήθους, ἄνθρωποι κραυγάζοντες, φωνοῦντες καὶ ὁμιλοῦντες ὅλοι συγχρόνως. Οἱ γονυπετεῖς χωρικοὶ καὶ αἱ γυναῖκες ἠγέρθησαν περίτρομοι καὶ ὥρμησαν πρὸς τὴν θύραν, νομίζοντες ὅτι ἐσχίσθη ἡ γῆ καὶ κατέρρεον αἱ οἰκίαι. Ὁ Ἰωσὴφ κατέβη τὰς βαθμίδας τοῦ θυσιαστηρίου, προσπαθῶν νὰ καθησυχάσῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, κ' ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων. Ὅλον τὸ χωρίον, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία ἦσαν ἐκεῖ· αἱ ἀηδόνες ἐβωβάθησαν.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ὁ Ἰωσήφ.

— Ἐσκότωσαν τὸν Τασσίλον.

— Ὢ! ἐφώνησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Ἰωσήφ, κ' ἐστηρίχθη πρὸς τὸν κορμὸν κυπαρίσσου. Τί ὠφέλησαν, διενοήθη, οἱ κατὰ τὴν προτεραίαν νύκτα λόγοι του!

Ὁ φονευθεὶς εἶχεν εὑρεθῇ ἐντὸς καλαμῶνος, ἐγγὺς τῆς ὁδοῦ, καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπόστασιν. Κύων τις, ἀκολουθῶν τὰ ἴχνη του, εἶχεν ὁδηγήσει εἰς ἀνακάλυψιν τοῦ πτώματός του. Εἶχεν ἀποθάνει πρὸ ὀλίγων μόλις ὡρῶν, φονευθείς, ὡς ἐφαίνετο, δι' ἐγχειριδίου κατενεχθέντος ὑπὸ τὸν ὦμον καὶ φθάσαντος μέχρι τῆς καρδίας. Ἡ ταραχὴ τοῦ πλήθους ἦτο ἀνεκδιήγητος, καὶ ὁ θόρυβος φοβερός. Ὀλίγοι τινές, διατελοῦντές πως ἠρεμώτεροι, ἔδραμον νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς χωροφύλακας, ἀλλ' ὁ σταθμὸς τῆς Μάρκας ἀπεῖχεν αὐτῆς δύο μίλια, καὶ δὲν εἶχον ἔλθει ἀκόμη. Ὁ φονευθεὶς ἔμενε κατακείμενος ὅπου εἶχε πέσει, οὐδεὶς δ' ἐτόλμα νὰ τὸν ἐγγίσῃ.

— Ἠξεύρει τίποτε ἡ σύζυγός του; ἠρώτησεν ὁ Ἰωσὴφ διὰ βραγχώδους καὶ παραδόξου φωνῆς.

— Δὲν θὰ τὸν κλαύσῃ βέβαια, εἶπε φωνή τις ἐκ τοῦ πλήθους.

Καὶ ἠκούσθησαν γέλωτες, οὓς κατεσίγησεν ἀμέσως τὸ αἴσθημα τῆς παρουσίας τοῦ νεκροῦ καὶ τῆς τοῦ ἱερέως.

Ὁ Ἰωσήφ, φρίσσων ἐκ βδελυγμίας, ἤγειρε τὴν χεῖρα εἰς ἔκφρασιν φρίκης καὶ μομφῆς, καὶ ἔκυψεν ἐπὶ τοῦ πτώματος, ὅπερ ἔκειτο ἐν μέσῳ τῶν καλάμων.

— Φέρετέ το εἰς τὸ σκευοφυλάκιον, εἶπε. Δὲν πρέπει νὰ μείνῃ αὐτοῦ ὡς ψοφίμι. Πηγαίνετε νὰ εὕρῆτε κανὲν φορεῖον, ἕνα σιδόνι, κἄτι τι ὅ,τι δήποτε.

Οὐδεὶς ἐκινήθη.

— Ἂν τὸν ἐγγίσωμεν, θὰ μᾶς φυλακίσουν ὡς ἐνόχους, ἔλεγον πάντες.

— Ἄθλιοι! Κάμετε τόπον,.. θὰ τὸν φέρω μόνος μου! εἶπεν ὁ ἱερεύς.

— Φορεῖς τὰ ἱερά σου! ἐφώνησεν ἡ Κάκια, σύρουσα αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρίδος.

Ἀλλ' ἐκεῖνος, μὴ προσέχων, ἐδίωκε διὰ συμπαθοῦς χειρὸς τὰς μυίας, αἵτινες περιεβόμβουν ἤδη τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ. Ὁλόκληρον ἡμέραν ἠδύναντο ἀνέτως νὰ λυμαίνωνται αὐτὸν αἱ μυῖαι, οὐδεὶς ἐκ τοῦ πλήθους ἐκείνου ἤθελε συγκινηθῆ, οὐδεὶς ἤθελεν ἐκτείνει τὴν χεῖρα, ἵνα κἂν τὸν σκιάσῃ.

Ὁ Ἰωσὴφ ἦτο ἀδυνάτου κράσεως. Εἶχε πάντοτε ὑποβληθῆ εἰς νηστείας μακράς, ἦτο δὲ καὶ ἐκ γενετῆς ἀσθενικός. Ἀλλ' ἡ ἀγανάκτησις, ἡ συμπάθεια καὶ ἡ φρίκη παρέσχον εἰς αὐτὸν πρὸς στιγμὴν τὰς ἐλλειπούσας δυνάμεις. Κύψας ἀνέλαβεν εἰς τοὺς βραχίονάς του τὸ πτῶμα, καὶ κλονούμενος ὑπὸ τὸ βάρος τὸ ἔφερεν ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου κατέκειτο μέχρι τοῦ πρεσβυτερίου.

Ὁ λαὸς ἐθεώρει εὐσεβάστως, χαίνων.

— Εἶν' ἐναντίον τοῦ νόμου, ἐψιθύριζον μερικοί, θεωροῦντες τὸν ἱερέα.

Ἀλλ' ὁ Ἰωσήφ, ὃν αἱ φωναὶ μόνον τῆς οἰκονόμου του ἐτάραττον, μετέφερε τὸ πτῶμα εἰς τὸ σκευοφυλάκιον, ὅπου καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ εὐλαβῶς ἐπί τινος σκάμνου. Ἦτο ἐξηντλημένος ἐκ τοῦ κόπου, ἱδρὼς περιέρρεε τὸ μέτωπόν του, καὶ ἡ στολή του ἔφερε κηλῖδας αἵματος. Ἀλλ' οὐδόλως ἐκεῖνος ἀνησύχει, οὐδὲ ἤκουε τὰς φωνὰς τῆς Κάκιας ὅτι ἐρρύπανε τὰ ἱερά του, οὐδ' ἐπρόσεχεν εἰς τὴν φλυαρίαν τοῦ συνωθουμένου ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ πλήθους. Ἐθεώρει μόνον τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο πτῶμα, τὸ ἀπεσκληρυμένον ἤδη καὶ κονιοσκεπές, τοὺς χωρὶς βλέμματος ὀφθαλμούς του, κ' ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἐν ἀφώνῳ φρίκῃ:

— Ἐκείνη τὸ ἔκαμε!

Οὐδὲ σκιὰν δισταγμοῦ εἶχε περὶ τούτου ἡ ψυχή του.

Ἡ Κάκια ἐξηκολούθει κραυγάζουσα:

— Τὸ φελόνι σου! τὸ πετραχεῖλί σου! Θὰ τ' ἀφανίσῃς! Βγάλ' τα.

Ὁ ἱερεὺς ἀπώθησεν αὐτὴν μετὰ μεγαλείου, ὅπερ ἐκείνη οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖ, καὶ δεικνύων εἰς τοὺς ἄλλους τὴν θύραν τοῦ σκευοφυλακίου,

— Θὰ τὸν φυλάξω ἐγώ, εἶπεν, ὡς ποῦ νὰ ἔλθουν οἱ χωροφύλακες. Πηγαίνετε σεῖς καὶ στείλετέ μου ἐδῶ τὴν γυναῖκά του.

Εἶτα ἐρράντισε δι' ἁγιασμοῦ τὸ πτῶμα, καὶ γονυπετήσας παρ' αὐτῷ προσηυχήθη.

Τὸ πλῆθος ἐφρόνει, ὅτι οἱ τρόποι τοῦ ἱερέως ἦσαν πολὺ παράδοξοι. Διατί ἄρα ἐφαίνετο τοσοῦτον κατάπληκτος καὶ περίτρομος; Ἂν εἶχε ταραχθῆ τὸν νοῦν, ἂν εἶχε τρέξει ἔνθεν κακεῖθεν ἀσκόπως, καταλείπων τὸ πτῶμα ἐν μέσῳ τοῦ καλαμῶνος, ὁ ὄχλος θὰ ὑπελάμβανε πάντα ταῦτα φυσικά. Ἵσταντο οὕτω, πάντες πρὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ πρεσβυτερίου, ἔντρομοι συνάμα καὶ ἐξωργισμένοι· μετέβησαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν μύλον, σπεύδοντες μὴ προλάβωσι ἄλλοι καὶ ἀναγγείλωσι τὸ μέγα νέον.

Οὐδεὶς ἐλυπεῖτο τὸν φονευθέντα, πλὴν χωρικῶν τινων οἵτινες ἦσαν ὀφειλέται του. Προσηθά-

Digitized by Google

νοντο ὅτι πολὺ ταχέως ἤθελον κληθῆ, ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, νὰ ἐξοφλήσωσι τὸ χρέος των, τόκον καὶ κεφάλαιον.

Ὁ δολοφονηθεὶς ἔκειτο ἐκεῖ, ἔχων τὸ παράδοξον ἐκεῖνο ἦθος καὶ τὴν μυστηριώδη ἠρεμίαν, ἣν σφραγίζει ὁ θάνατος κ' ἐπ' αὐτῶν τῶν κοινοτάτων μορφῶν,—μόνος δ' αὐτὸς καὶ ὁ ἱερεὺς ἐσίγων ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου.

Ὁ Ἰωσήφ, γονυπετὴς καὶ φέρων πάντοτε τὰ καθημαγμένα του ἄμφια, προσηύχετο ἐκ μέσης καρδίας, οὐχὶ ὑπὲρ τοῦ θανόντος ἀνδρὸς ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ζώσης γυναικός.

Ὁ καύσων τῆς ἡμέρας ηὔξανεν. Ἠγέρθη καὶ εἶπεν εἰς τὸν σκευοφύλακα νὰ φέρῃ ἓν πανίον, ὅπως καλύψῃ δι' αὐτοῦ τὸ πτῶμα καὶ τὸ προφυλάξῃ κατὰ τῶν μυιῶν. Οὐδεὶς ἀνακριτικὸς ὑπάλληλος ἐφάνη. Οἱ ἀποσταλέντες εἰς ζήτησιν τῶν χωροφυλάκων ἐπανῆλθον λέγοντες, ὅτι ὁ σταθμὸς ἦτο κλειστὸς ἀπὸ πρωΐας, καὶ ὅτι οἱ χωροφύλακες εἶχον φύγει. Ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ περιμένωσιν. Οἱ χωρικοί, ἄλλοι ὄρθιοι καὶ ἄλλοι καθήμενοι, ἔμενον ἐν τῇ αὐλῇ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Οὐδέποτε συμβὰν τοιοῦτο εἶχε ταράξει τὴν μονότονον αὐτῶν ζωήν. Ἔφερον δέ τινες καὶ ἄρτον καὶ ἤρχισαν τρώγοντες μεταξὺ λόγων.

— Ὡς πότε θὰ κάθεσαι νηστικός; εἶπεν ἡ Κάκια εἰς τὸν Ἰωσήφ. Θαρεῖς πῶς θὰ σηκωθῇ, ἂν πεθάνῃς καὶ σὺ ἀπὸ τὴν πεῖνα;

Ὁ Ἰωσὴφ ἀνένευσεν.

Εἶχε τὸ στόμα ξηρὸν καὶ τὸν φάρυγγα συνεσταλμένον. Ἐθεώρει δὲ ἀτενῶς πρὸς τὴν λευκάζουσαν ὁδόν, ὅθεν ἔμελλε νὰ ἔλθῃ ἡ Ἐλευθερία.

— Ἂν ἦνε ἔνοχος, διελογίζετο, δὲν θὰ ἔλθῃ νὰ ἴδῃ τὸ πτῶμα.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὴν εἶδε προστρέχουσαν διὰ τῶν κυπαρίσσων, γυμνόποδα καὶ λυσίκομον. Ἦτο κάτωχρος, καὶ ἡ ἐσθής της ἐκολποῦτο ἐκ τοῦ δρόμου.

Εἶχε διέλθει νύκτα πυρετώδη, μόνη, κατάκλειστος ἐν τῷ δωματίῳ της, ὥρας μακρὰς διατρίβουσα παρὰ τὸ παράθυρον, ὅθεν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ ὑπὸ τῆς σελήνης τὸ φῶς ἐν μέσῳ τοῦ ἐλαιῶνος τὴν μεγάλην ἔπαυλιν ὅπου κατῴκει ὁ Φάλκος. Ἀδιάφορος πρὸς τὸ κάλλος τῆς νυκτός, κατετήκετο ὑπὸ τοῦ πρώτου της ἔρωτος καὶ τοῦ ἐνόχου αὐτῆς πάθους.

Καίτοι ἀνυπότακτον ἔχουσα τὸν χαρακτῆρα, δὲν εἶχε σκληρὰν τὴν καρδίαν, ᾐσθάνετο δὲ καὶ τὴν συνείδησιν αὐτῆς τεταραγμένην. ἨΙσθάνετο ὅτι ὁ Τάσσος τὴν εἶχεν τιμίως ἀγαπήσει, ὅτι εἶχεν ἀφειδήσει τοῦ πλούτου του πρὸς τὴν πενίαν της, καὶ εἶχε φανῇ πάντοτε ἀγαθώτατος πρὸς αὐτήν, μέχρις οὗ ζηλοτυπία, δικαιοτάτη ἄλλως, ἐδηλητηρίασε τὸν βίον του. Δὲν ἀπέδιδε μὲν μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν μομφὴν τῆς ἀπιστίας, ἀλλ' ἠναγκάζετο ν' ἀναγνωρίσῃ ἐν τῇ ἀθωότητί της, ὅτι ἀνταπέδιδε κακὸν ἀντὶ καλοῦ, κ' ἐπλήρωνεν ἀναξίως τὸ ἄφρον μὲν ἀλλὰ γενναῖον πάθος τοῦ γέροντος ἀνδρός της. Ἠδύνατο τὰ πάντα νὰ περιφρονήσῃ ὅπως ἑνώσῃ τὸν βίον της πρὸς τὸν βίον ἐκείνου ὃν ἠγάπα, ἀλλ' ᾐσθάνετο ἀορίστως ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς της, ὅτι ἦτο ἄτιμον καὶ ταπεινὸν ν' ἀπατήσῃ ἄνθρωπον ἀδύνατον καὶ γέροντα ὡς ὁ Τασσίλος. Τὸν ἐμίσει πάσῃ δυνάμει, διότι ἦτο κατάσκοπος, τύραννος, δεσμοφύλαξ της. Ἐβδελύσσετο τὸν κρότον τῶν ἀργῶν του βημάτων, τὸν κρωγμὸν τῆς φωνῆς του, τοὺς πρὸς τοὺς ἐργάτας του τραχεῖς του λόγους, τὴν ὠμότητά του πρὸς τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἡμιόνους του. Ἦτο μυσαρὰ εἰς αὐτὴν ἡ ὄψις τῆς μορφῆς του, ἣν ἔτηκεν ἀκοίμητος καὶ πικρόχολος ζηλοτυπία. Ἡ νεότης εἶνε ἀνοικτίρμων πρὸς τοιαύτας τῶν γερόντων ὀδύνας. Πολλάκις ἐνέπαιζεν αὐτὸν σκληρότατα, ἐνώπιόν του. ἨΙσθάνετο ἐν τούτοις τὰ σφάλματά της, καὶ αἱ ἐπιτιμήσεις τοῦ Ἰωσὴφ εἶχον ταράξει τὴν συνείδησίν της πολὺ περισσότερον ἢ ὅσον ἐνόμιζε δυνατόν. Διετέλει ἐν τῇ περιόδῳ ἐκείνῃ τοῦ δισταγμοῦ, καθ' ἣν γυνή τις δύναται νὰ σωθῇ ἐξ ὀλισθήματος διὰ μεταβολῆς οἱασδήποτε, ἀπομακρύνσεως, κινήσεως, διασκεδάσεων κοσμικῶν, —ἀλλ' οὐδὲν τούτων εἶχεν ἡ ταλαίπωρος Ἐλευθερία. Ἐνόσῳ ἔζη ὁ σύζυγός της, ἦτο καταδικασμένη νὰ ζῇ ἐκεῖ, κωφαινομένη ὑπὸ τοῦ πλαταγίσματος τῶν τροχῶν τοῦ μύλου, κ' ἔχουσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους καλαμῶνας, τοὺς αὐτοὺς ἀγρούς, πλήρεις σφενδάμνων καὶ ἀμπέλων, τὴν αὐτὴν ἐκείνην λευκὴν ὁδόν, ἀφανιζομένην πέραν τῶν αἰγείρων, οὐδὲν δὲ ἄλλο δυνάμενον νὰ διασκεδάσῃ τοὺς λογισμούς της καὶ νὰ τὴν κάμῃ νὰ λησμονήσῃ τὸν ὡραῖον ἐραστήν, τὸν κατοικοῦντα πέραν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐντὸς τοῦ γηραιοῦ μεγάρου.

Ὥρας μακρὰς ἔμενε θεωμένη τὸ μέρος ὅπου ἐκεῖνος ἔζη. Καὶ δὲν ἦτο κἂν ἐκεῖ αὐτὸς τὴν ὥραν ἐκείνην. Εἶχεν ἀπέλθει εἰς τὴν ἐν Βενδραμίνῳ σιταγοράν, κ' ἔμελλε νὰ μείνῃ ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Ἀλλ' ἐνθυμεῖτο ἡ γυνὴ ἐν ἐκστάσει τὰς παρὰ τὸν ποταμὸν συνεντεύξεις των, τὰς ὥρας ἃς εἶχον διατρίψει ἐντὸς τοῦ κήπου τῆς ἐπαύλεως, τὰς γοητευτικὰς ἑσπέρας, καθ' ἃς ἔτρεχεν εἰς προϋπάντησίν του, ἐγείρουσα τὰς λαμπυρίδας διὰ τῶν βημάτων της.

Ἐκλελυμένη, κατάκοπος καὶ ἀνήσυχος, εἶχε κατακλιθῆ ἐν τῷ σκότει, ὅτε οἱ κώδωνες ἐσήμαινον τὴν πρώτην λειτουργίαν. Μόλις δὲ εἶχεν ἀποκοιμηθῆ εἰς ὕπνον βαρὺν καὶ πλήρη ὀνείρων, καθ' ὃν ἔβλεπε τὸν ἐραστήν της τείνοντα πρὸς αὐτὴν τὰς ἀγκάλας καὶ ψιθυρίζοντα τρυφεροὺς καὶ περιπαθεῖς λόγους.

Ἔκειτο ἐνδεδυμένη ἐπὶ τῆς κλίνης της, ὅτε

Digitized by Google

οἱ τοῦ μύλου τὴν ἀφύπνισαν φωνοῦντες πρὸ τῆς θύρας τοῦ δωματίου της:

— Κυρά, κυρά! σήκω! Σκότωσαν τὸν ἀφέντη.. τὸν ἔχουν 'ξαπλωμένο εἰς τὴν ἐκκλησία!

'Ωνειρεύετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸν Φάλκον, κ' ἐνόμιζεν ὅτι ᾐσθάνετο ἔτι τὰ φιλήματά του ἐπὶ τῶν χειλέων της, ὅτε αἱ κραυγαὶ αὐταὶ ἐπληξαν τὰς αἰσθήσεις της μετὰ τῶν πρώτων ἀκτίνων τῆς αὐγῆς.

'Ανεπήδησεν εὐθύς, κατέβη, καὶ ἀποσπωμένη τῶν χειρῶν, αἵτινες ἤθελον νὰ τὴν κρατήσωσιν, ἔδραμεν ἐκτὸς ἑαυτῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν.

— 'Αλήθεια εἶνε, ἀλήθεια; ἐφώνησε πρὸς τὸν 'Ιωσήφ, κάτωχρα ἔχουσα τὰ χείλη καὶ τρέμουσα ὅλη.

'Ο 'Ιωσὴφ ἠτένισεν ἐπ' αὐτὴν μακρὸν ἐταστικὸν βλέμμα, εἶτα δέ, οὐδὲν εἰπών, ἀπέσυρε τὸ ὕφασμα ὅπερ ἐκάλυπτε τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ.

Τὸ ῥωμαλέον καὶ πλῆρες ζωῆς σῶμα τῆς 'Ελευθερίας κατέπεσε λιπόθυμον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Οἱ πρὸ τῆς θύρας συναθροισθέντες ἐθεώρουν αὐτὴν ὑπόπτως καὶ ἀσπλάγχνως. Οὐδεὶς ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν ὁ μὴ θεωρῶν αὐτὴν ὡς ἔνοχον τοῦ φόνου, οὐδείς, πλὴν τοῦ 'Ιωσήφ. Πρὸ μικροῦ, ἀτενίσας ἐπ' αὐτὴν τὸ βλέμμα, εἶχεν ἀναγνωρίσει τὴν ἀθωότητά της. Καλέσας δὲ τὴν Κάκιαν, ἀφῆκεν αὐτὴν πλησίον τῆς ταλαιπώρου γυναικός, κ' ἔκλεισε πρὸς τοὺς περιέργους τὴν θύραν.

Οἱ χωρικοὶ ἐγόγγυζον καὶ ἀνηρώτων ἀλλήλους διατί ὁ ἐφημέριος διέτασσεν οὕτω τὰ πράγματα ὡς ἄρχων. 'Υπῆρχεν ἐκεῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των θέαμα, οὗτινος ἀπλήστως ἀπήλαυον. Ποῖον αὐτὸς εἶχε δικαίωμα νὰ τοὺς τὸ ἀφαιρέσῃ;

— Τὸ 'ξεύρει, ὅτι αὐτὴ εἶνε ἔνοχος, ἔλεγον ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Θέλει νὰ τῆς δώσῃ καιρὸν νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ φτιάσῃ τὸ πρᾶγμα ὅπως τῆς ἔρχεται βολικά.

Αἴφνης ἠκούσθη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ὅπλων κλαγγὴ καὶ ποδοβολητὸς ἵππων· ἤρχοντο οἱ χωροφύλακες. Εἶτα ἦλθεν ὁ δήμαρχος καί τινες δημοτοφύλακκες τοῦ χωρίου Ἅγιος 'Αρθοῦρος, ὅπου ἤδρευεν ὁ εἰρηνοδίκης καὶ εἰς ὃ ὑπήγετο δικαστικῶς ἡ Μάρκα. 'Επῆλθε ταραχή, θόρυβος, ἐδόθησαν διαταγαὶ καὶ ἀντιδιαταγαί, ἐγεννήθη σύγκρουσις ἐξουσιῶν, ἀνεμίχθησαν φωναὶ παράφωνοι, ἐρωτήματα καὶ ἐπιφωνήματα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ὁ ἐρεθισμὸς ἐκορυφώθη.

Μετ' ὀλίγον ἐνθυμήθησαν οἱ ἄνθρωποι τί εἶχε πράξει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ 'Ιωσήφ.

'Η ἑορτὴ τῶν 'Αγίων 'Αποστόλων ὑπῆρξεν ἡμέρα συμφορᾶς καὶ ταραχῆς, ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶχον τὸ θέλγητρόν των διὰ τοὺς ἀγαθοὺς χωρικοὺς τῆς Μάρκας. 'Απὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας εἶχον περί τινος νὰ ὁμιλῶσιν· ὅσῳ δὲ φοβερωτέρα ἦτο ἡ τραγῳδία, τοσούτῳ μᾶλλον ἐτροχίζοντο αἱ γλῶσσαι. Μόνη τοῦ ἐφημερίου ἡ ψυχὴ ἔπασχεν.

Ἅμα ἰδὼν τὸ ἔξαλλον βλέμμα τῆς 'Ελευθερίας, οὐδὲ σκιὰν ὑποψίας διετήρησεν· ἀλλ' ᾐσθάνετο ὅτι οἱ ἄλλοι πάντες ὑπελάμβανον ἀναμφισβήτητον τὴν ἐνοχήν της. Αἱ πρὸς τὸν σύζυγόν της ἔριδες τῆς 'Ελευθερίας καὶ τὸ πρὸς τὸν Φάλκον πάθος της ἦσαν εἰς πάντας γνωστά· τίς δὲ ἄλλος πλὴν αὐτῆς εἶχε νὰ κερδήσῃ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου της; Τὸ χωρίον ὁλόκληρον ὁμοθύμως ἐξεφράζετο κατ' αὐτῆς. Αἱ γυναῖκες οὐδέποτε εἶχον συγχωρήσει τὸ κάλλος της, οἱ δὲ ἄνδρες ἐμνησικάκουν διὰ τὰς πρὸς αὐτοὺς περιφρονήσεις της καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ ἤθους, δι' οὗ ἀνέτεινε τὴν κεφαλήν, ὡσανεὶ ἦτο βασίλισσα ἡ κοινὴ τῶν 'Εκβολῶν τοῦ Ἄρνου ἐπαῖτις.

— Ὅταν ἦταν ἐλεύθερη, τὴν ἄφιναν νὰ κάνῃ ὅ,τι ἤθελε, ἔλεγε χαιρεκακοῦσα ἡ Κάκια· τόρα ποῦ κάθεται 'ς τὸ σκοτάδι, τὴν πετροβολοῦν ὅλοι.

Καὶ ἦταν ἑτοίμη νὰ τοὺς μιμηθῇ. Τὴν 'Ελευθερίαν εἶχε πάντοτε θεωρήσει ὡς ἀναιδὲς γύναιον, ὅπερ ἤρχετο πᾶσαν ὥραν ἀσυστόλως νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὸν πάτερ-'Ιωσήφ, ὡς ἂν ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ σκευοφυλάκιον ἦσαν ἐργαστήρια ἀνοικτὰ εἰς τὸν τυχόντα.

Πῶς παρῆλθεν ἡ ἀπαισία ἐκείνη ἡμέρα, πῶς κατώρθωσε νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πάντα, ὁ 'Ιωσὴφ οὐδέποτε τὸ ἐνόησε. Περὶ τὸ μεσονύκτιον, ἐνῷ ἵστατο ἔτι ὄρθιος, μὴ κατορθώσας νὰ ἡσυχάσῃ, κ' ἐβάδιζεν ἄνω κάτω ἐν τῷ μικρῷ του θαλάμῳ, κρατῶν τὸν σταυρόν του, ἤκουσε τὸ ὄνομά του προφερόμενον δι' ἀνησύχου φωνῆς, καὶ θεωρήσας διὰ τοῦ παραθύρου εἶδε τὸν Φάλκον Μελεγάρην ἐπὶ τοῦ ψαροῦ ἀφροσκεποῦς του ἵππου.

— 'Αλήθεια; ἀλήθεια; ἐφώνει ὁ Φάλκος.

— Μάλιστα! ὅλα εἶν' ἀλήθεια, ἀπήντησε, καὶ ἡ φωνή του ἦτο αὐστηρὰ καὶ ψυχρά.

'Ηγνόει, πόσον ἠνείχετο ἴσως καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἰς τὸ γενόμενον ἔγκλημα.

— 'Αλλ' εἶνε ἀθῶα 'σὰν τὸ πουλί! ὑπέλαβεν ὁ Φάλκος, δεικνύων γλαῦκα ἱπταμένην τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑπὲρ τὰς κυπαρίσσους.

'Ο 'Ιωσὴφ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν κ' ἐξέτεινε τὰς χεῖράς του, ἀναστρέφων τὰς παλάμας εἰς ἔνδειξιν παντελοῦς ἀμφιβολίας.

— Εἶχα φύγει τὴν νύκτα, νὰ πάγω ν' ἀγοράσω ζῶα εἰς τὴν πόλιν, εἶπεν ὁ νέος, καὶ ἡ φωνή του κατέπινε λυγμούς. Εἶχα πάρει τὸν κάτω δρόμον. Δὲν ἤξευρω τίποτε. Θεέ μου, διατί νὰ μὴν εὑρεθῶ ἐδῶ; Δὲν θὰ τὴν συνελάμβαναν ἔτσι εὔκολα...

— Δὲν θὰ κατώρθωνες τίποτε, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ 'Ιωσήφ. 'Αρκετὰ τὴν ἔβλαψες ἕως τόρα, προσέθηκε μετὰ στιγμιαίαν σιγήν.

'Ο Φάλκος δὲν ὠργίσθη κατ' αὐτοῦ διὰ τοὺς λόγους τούτους. 'Ωλόλυζε, σφίγγων διὰ τῶν χει-

Digitized by Google

ρῶν τὴν ἀστράβην τοῦ ἐφιππίου του, διότι εἶχε παραιτήσει τοὺς χαλινούς.

— Ποῖος τὸ ἔκαμεν αὐτό; Ποῖος νὰ τὸ ἔκαμε: Εἶχε πολλοὺς ἐχθρούς. Ἦτον σκληρὸς ἄνθρωπος! ἐψιθύριζεν.

Ὁ Ἰωσὴφ ἐξέφρασε διὰ χειρονομίας τὴν ἀποθάρρυνσιν καὶ τὴν ἀπόγνωσίν του. Ἐθεώρει τὴν ὡραίαν κεφαλὴν τοῦ Φάλκου φωτιζομένην ὑπὸ τῆς σελήνης, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του προσελάμβανον παράδοξόν τινα ἔκφρασιν.

— Κατηραμένος ἱερεύς, μὲ παγωμένην καρδίαν! διενοήθη πικρῶς ὁ Φάλκος, καὶ στρέψας ἀποτόμως τὸν ἵππον του ἀνεχώρησε πρὸς τὴν ἔπαυλιν, ἀπόφασιν ἔχων νὰ τραπῇ ἀμέσως πρὸς τὸν Ἅγιον Ἀρθοῦρον. Εἶχεν ἤδη παρέλθει τὸ μεσονύκτιον, καὶ οὐδένα θὰ κατώρθωνε νὰ ἴδῃ, οὐδὲ νὰ ἐνεργήσῃ τι ὑπὲρ αὐτῆς, ἀλλ' ὁ δρόμος ὃν ἐσκόπει ἦτο κἂν ἀνακούφισις. Δὲν ᾐσθάνετο τὴν δύναμιν νὰ ἐπανέλθῃ ἡσύχως εἰς τὴν κατοικίαν του, ἐνῷ ἡ γυνὴ ἣν ἐλάτρευεν ἦτο μόνη καὶ ἄπελπις.

Πᾶσα ἡ χαρά, ἣν ἤθελεν αἰσθανθῆ ἡ καρδία του, ἂν ἐμάνθανε τὸν φυσικὸν θάνατον τοῦ Τάσσου, ἐσβέννυτο ὑπὸ τῆς φρίκης τοῦ μοιραίου γεγονότος, ὅπερ τοῦ ἐστέρει τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἔρριπτεν ἐντὸς φυλακῆς ὑπὸ τὴν κατηγορίαν βδελυροῦ ἐγκλήματος.

Οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν τὴν ἐνόμισεν ἔνοχον, ἀλλ' ἤξευρεν ὅτι ἄλλοι θὰ τὴν ἐπεβάρυνον διὰ τῶν ὑποψιῶν των.

— Ἴσως, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, τὸ ζῶον αὐτὸ ἐφονεύθη μόνος του, διὰ νὰ τὴν ἐνοχοποιήσῃ καὶ τὴν χωρίσῃ ἀπ' ἐμέ.

Ἀλλ' ᾐσθάνετο ἐνδομύχως ὅτι ἡ ἰδέα αὐτὴ ἦτο παραλογισμός. Ὁ Τάσσος Τασσίλος ἠγάπα τὴν ζωήν· ἠγάπα τὸν μύλον του, τὰ χρήματά του, καὶ τὴν κτῆσιν γυναικὸς τόσον ὡραίας ὡς ἡ Ἐλευθερία. Ἔπειτα πῶς ἦτο δυνατὸν ν' αὐτοκτονήσῃ τις πληττόμενος εἰς τὸν ὦμον; Τοιουτοτρόπως ἠδύνατο νὰ κτυπήσῃ γυνὴ ρωμαλέα ἀλλὰ δειλή. Πλανώμενος ἐπὶ τοῦ ἀνδήρου του, ἐνῷ παρεσκευάζετο ἄλλος ἵππος, ᾐσθάνετο φρικίασιν. Δὲν τὴν ὑπώπτευεν, ὄχι,... διόλου. Καὶ ὅμως ἀόριστόν τι καὶ σκοτεινὸν προαίσθημα συνεσκίαζεν ἐνίοτε ἐν τῇ μνήμῃ του τὴν ἀκτινοβόλον καλλονὴν τῆς ἐρωμένης του.

Φρικαὶ ὑπῆρξαν δι' αὐτὸν αἱ μετὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἡμέραι. Οἱ ὀφθαλμοί του ἔγειναν ἀπλανεῖς, αἱ παρειαί του ἐκοιλάνθησαν, κ' ἐφαίνετο γηράσκων ἐν πλήρει νεότητι. Αἱ φοβεραὶ τοῦ νόμου διατυπώσεις ἐνηργήθησαν μετὰ πάσης αὐστηρότητος ἐν τῷ ἠρέμῳ χωρίῳ, οὐδενὸς φεισθεῖσαι. Ὅσοι εἶχεν ἰδεῖ ἢ ἀκούσει ἢ μάθει τι ἠρωτήθησαν, ἐπετιμήθησαν, ὑπωπτεύθησαν. Καὶ αὐτὸς ὁ πάτερ-Ἰωσὴφ ὑπεβλήθη εἰς ἐπανειλημμένην ἀνάκρισιν κ' ἐπετιμήθη αὐστηρῶς ὅτι δὲν ἀφῆκε τὸ πτῶμα κείμενον κατὰ χώραν μέχρι τῆς ἐλεύσεως τῆς ἀνακρίσεως. Διηγήθη ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ ὅ,τι ἐγνώριζεν, ἀλλ' ὅτε ἠρωτήθη περὶ τῶν σχέσεων τοῦ δολοφονηθέντος πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἐδίστασε, περιῆλθεν εἰς ἀμηχανίαν καὶ εἰς ἀντιφάσεις μάλιστα, καὶ προὐξένησεν εἰς τὸν ἀνακριτὴν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐγνώριζε πλείονα ἢ ἔλεγε. Κατέβαλεν ὑπερανθρώπους ἀγῶνας ὅπως μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους τὴν περὶ τῆς ἀθωότητος τῆς Ἐλευθερίας πεποίθησίν του, ἀλλ' ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, καὶ ἡ ἐμπαθὴς αὐτοῦ ὑπεράσπισις ηὔξησε μάλιστα τὰς κατ' αὐτῆς ὑποψίας.

Ἀποτέλεσμα τῶν οὕτω γενομένων προανακρίσεων ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ Τάσσου Τασσίλου, δολοφονηθέντος τὴν πρωίαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, παρεδόθη εἰς προφυλάκισιν, διότι ἐκ τῶν ἐξετάσεων προέκυψαν ἐνδείξεις κατ' αὐτῆς ὡς ἠθικῶς τοὐλάχιστον αὐτουργοῦ τοῦ ἐγκλήματος.

Πάντες οἱ ἐκ τοῦ χωρίου κληθέντες ὅπως ἐρωτηθῶσι περὶ αὐτῆς, ἐλάλησαν ἐναντίον της, ἐκτὸς τοῦ Φάλκου Μελεγάρη, τοῦ *καλοῦ* της, οὗτινος ἑπομένως ἡ μαρτυρία ἦτο ἀσήμαντος, καὶ τοῦ πάτερ-Ἰωσήφ, ὅστις ἐν τούτοις ἦτο ἱερεύς. Ἀλλ' ὁ ἀνακριτὴς δὲν ἠγάπα τοὺς ἱερεῖς, καὶ ὀλίγην εἶχε διάθεσιν ἵνα λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν μαρτυρίαν των, ἔστω καὶ ἔνορκον. Ἄλλως δὲ ἡ συμπάθεια τοῦ Ἰωσὴφ πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν, καὶ ἡ νευρικὴ ἀγωνία ἣν τοσοῦτον ἀφρόνως εἶχεν ἐπιδείξει ὑπερασπίζων αὐτήν, ἐνέφαινον προκατάληψιν μειοῦσαν ἐντελῶς τὸ κῦρος τῆς καταθέσεώς του.

— Ἠξεύρεις ὅτι εἶμαι ἀθῶα! Ἐφώνησεν ἐκείνη τὴν ἡμέραν καθ' ἣν συνελαμβάνετο, καὶ ὁ Ἰωσὴφ ἀπήντησε δακρύων: — Τὸ πιστεύω· θὰ ἔδιδα τὴν ζωήν μου διὰ νὰ τὸ ἀποδείξω. Μίαν στιγμὴν σὲ ὑπώπτευσα, συγχώρησέ με,... ἀλλὰ μίαν στιγμὴν μόνον. Εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν βαρύνει ἔγκλημα τὴν συνείδησίν σου, ὅσον βέβαιος εἶμαι ὅτι ὁ ἥλιος λάμπει εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἀλλ' ἡ βεβαιότης αὕτη, ἣν οὐδεμία ἐστήριζεν ἀπόδειξις οὐδένα ἔπεισε. Τὸ γενικὸν αἴσθημα τῶν χωρικῶν τῆς Μάρκας ἐλάλει κατ' αὐτῆς, ὡς καὶ ἡ πασίγνωστος ζηλοτυπία, ἥτις εἶχε καταναλώσει τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ συζύγου της. Ἔκρινε λοιπὸν ὁ ἀνακριτής, ὅτι τῷ ἐπεβάλλετο νὰ διατάξῃ τὴν προφυλάκισιν. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ κάλλος τῆς Ἐλευθερίας ἀπέβη εἰς ὅπλον ἐναντίον της. Ἐφαίνετο τόσον φυσικὸν εἰς τοὺς κατηγόρους της νὰ θελήσῃ γυνὴ ὡραία καὶ νέα ν' ἀπαλλαγῇ συζύγου σχεδὸν γέροντος, δυσμόρφου, ἀπαιτητικοῦ καὶ ἀπεχθοῦς. Μάτην, ἐντελῶς εἰς μάτην, ὁ Φάλκος, σπαίρων ἐκ λύσσης καὶ ὀδύνης, ὤμοσεν εἰς ὅλους τοὺς ἁγίους ὅτι αἱ μετ' αὐτῆς σχέσεις του ἦσαν ἐντελῶς ἀθῶαι. Οὐδεὶς τὸν ἐπίστευσε.

Digitized by Google

— Πολὺ καλὰ κάμνεις νὰ ὁμιλῇς τοιουτοτρόπως, εἶπεν εἰρωνικῶς ὁ δικαστής.

— Μά, Θεέ μου! διατί ὄχι, ἀφοῦ λέγω τὴν ἀλήθειαν;

— Αὐτὸ πάντοτε εἶνε ἀλήθεια, ὅταν ὁ ἐραστὴς εἶνε τίμιος ἄνθρωπος, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος δυσπίστως μειδιῶν.

Οὕτω δέ, μὴ ἀκουσθέντων τῶν μόνων αὐτῆς ὑπερασπιστῶν, ἐτιμωρήθη ὅτι ἦτο ὡραιοτέρα καὶ πλουσιωτέρα τῶν ἄλλων, καὶ μετηνέχθη εἰς Βενδραμῖνον, ὅπως κρατηθῇ ἐν τῇ φυλακῇ, μέχρις οὗ, ἐννοεῖται, τὸ δικαστήριον ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἐνοχῆς της. Οἱ χωρικοὶ τῆς Μάρκας ἦσαν εὐχαριστημένοι. Δὲν ἐνόουν μόνον, πῶς ἐχρειάζετο τόσας διατυπώσεις ἡ δικαιοσύνη, διὰ νὰ καθαρίσῃ ἓν πρᾶγμα ἁπλούστατον, τὸ ὁποῖον αὐτοὶ ἔβλεπον ὄρθιον ἐμπρός των, ὡς τὸν ἀλεκτρυόνα τοῦ κωδωνοστασίου των.

— Ποιὸς ἄλλος ἠμποροῦσε νὰ τὸν σκοτώσῃ, ἔξω ἀπ' αὐτὴν ἢ τὸν ἐραστήν της; Ἠρώτων ἀλλήλους, καὶ οὐδεὶς ἀπήντα.

Τὴν ἀπήγαγον λοιπὸν οἱ χωροφύλακες, καὶ ἡ Μάρκα δὲν εἶδε πλέον εἰς τὰ παράθυρα τοῦ μύλου τὴν ὡραίαν της κεφαλὴν μὲ τὰς ἀργυρᾶς καρφίδας εἰς τοὺς βοστρύχους της, οὔτε τὰ ζωηρὰ χρώματα τῆς ἐσθῆτός της, κολπουμένης, ὑπὸ τοῦ φθινοπωρινοῦ ἀνέμου, ὅτ' ἐπήγαινε κ' ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ λόφου ὑπὸ τὰς μεγάλας πεύκας.

Ἐν τῷ μύλῳ ἐξηκολούθησεν ἡ ἐργασία ὡς συνήθως, χάρις εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Τασσίλου, ὅστις καὶ ζῶντος τοῦ ἀδελφοῦ του μετεῖχεν ἤδη τῶν κόπων καὶ τῶν κερδῶν. Ἡ ἱστορία τοῦ φόνου δὲν ἔπαυσεν ἀσχολοῦσα τὰς γλώσσας, κατὰ τὸν τρυγητὸν καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς συγκομιδῆς τῶν ἐλαιῶν· ἀλλ' ὅτε ἐπῆλθον αἱ ψυχραὶ ἡμέραι καὶ αἱ μακραὶ νύκτες, ἔπαυσε βαθμηδὸν ἀποτελοῦσα τὸ κύριον μέλημα τοῦ χωρίου. Οὐδεὶς ποτ' ἐφαντάσθη ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία περὶ τῆς ἐνοχῆς τῆς ἀπούσης γυναικός, οὐδὲ εἶπε καλόν τινα ὑπὲρ αὐτῆς λόγον. Οὐδεὶς ᾤκτειρε τὴν ἔγκλειστον ἐντὸς εἱρκτῆς νεότητά της, καί τοι πάντες ὡμολόγουν, ὅτι ὅπως δήποτε ἦτο φυσικὸν ἴσως ὅ,τι ἔπραξε. Οἱ συγγενεῖς της ἦσαν πολὺ πτωχοὶ ὥστε νὰ τὴν βοηθήσωσιν ἢ νὰ μεταβῶσιν εἰς Βενδραμῖνον. Μόλις δὲ μετὰ πολλὰς ἡμέρας καὶ κατὰ τύχην μόνον ἔμαθον τὸ δυστύχημά της. Οὐδὲν ἠδύναντο νὰ πράξωσιν ὑπὲρ αὐτῆς, οὐδ' ἀπεπειράθησαν κἂν νὰ ἐνεργήσωσιν ὅ,τι δήποτε. Οὐδέποτ' ἐκείνη εἶχεν ἀποστείλει εἰς αὐτοὺς χρήματα τοῦ συζύγου της ὅσα ἐζήτουν, καὶ τόρα ὅτ' εὑρίσκετο ἐν ἀνάγκῃ, —ἂς ξεμπερδεύσῃ μόνη της, ἔλεγον, ὅπως εἰμπορεῖ. Ἐφρόντιζε πάντοτε διὰ τὴν ἐνδυμασίαν της καὶ ποτὲ δι' αὐτούς. Τόρα νὰ ἰδῇ, ἂν θὰ τὴν βοηθήσουν τὰ ὡραῖά της φορέματα. Ὁσάκις πτωχή τις κόρη νυμφεύεται πλούσιον, ὁ πόθος τῆς ἐκ τούτου ὠφελείας ὃν αἰσθάνονται οἱ συγγενεῖς της τρέπεται ταχέως, ἂν μείνῃ ἀθεράπευτος, εἰς δυσμένειαν πρὸς αὐτήν. Τί ἤθελε νὰ τρώγῃ αὐτὴ λαγωὸν καλομαγειρευμένον, ἐνῷ ἐκεῖνοι μόλις εἶχον νὰ μασήσωσιν ἓν κρόμμυον ἢ μικρὸν τεμάχιον ἁλιπάστου ἰχθύος;

Εἶχεν ἐπιτραπῆ εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ δὶς ἢ τρὶς ἐνώπιον τοῦ δεσμοφύλακος, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσεν οὗτος ἄλλο ἢ νὰ κλαύσῃ μαζή της, ἐπαναλαμβάνων ὅτι τὴν ἐπίστευεν ἐντελῶς ἀθῷαν. Ἡ μεταβολὴ ἣν παρετήρησεν ἐπ' αὐτῆς τοσαύτην τῷ ἐπροξένησεν ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν, ὥστε μόλις ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ. Βλέπων αὐτὴν τόσον ἰσχνὴν καὶ καταβεβλημένην, ἠρώτα ἑαυτὸν τί θὰ τῆς ἐχρησίμευε ν' ἀνεγνωρίζετο ἡ ἀθῳότης της, ἂν μοῖρά της ἦτο ν' ἀπολέσῃ τὸ κάλλος της καὶ νὰ γηράσῃ πρὸ τῆς ὥρας· καὶ αὐτὸς ὁ ἐραστής της δὲν θὰ ἔστρεφε πλέον νὰ τὴν ἴδῃ.

Βεβαίως οὗτος τὴν ἠγάπα μέχρι παραφροσύνης· ἀλλ' ὁ Ἰωσήφ, διὰ τῆς φυσικῆς ἐκείνης ὀξυδερκείας, ἥτις εἰς τοὺς λεπτοφυεῖς ἀνθρώπους ἀναπληροῖ πολλάκις τὴν πεῖραν τοῦ κόσμου, ᾐσθάνετο κάλλιστα ὅτι ὁ ἔρως τοῦ Φάλκου δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἀνοίγονται εἰς τὴν δοκιμασίαν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ σβεσθέντος κάλλους. Ἴσως καὶ ἡ Ἐλευθερία τὸ ᾐσθάνετο ὡς αὐτός, καὶ ὁ λογισμὸς οὗτος τὴν ἐτυράννει πλειότερον τῆς εἱρκτῆς.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Α'

18 Ὀκτωβρίου — 31 Δεκεμβρίου 1863.

Ἄφιξις τοῦ Βασιλέως. — Ὑποδοχὴ αὐτοῦ καὶ ὁρκωμοσία. — Σχηματισμὸς ὑπουργείου Βούλγαρη. — Ὑπογραφὴ τῆς περὶ ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου συνθήκης. Ψήφισμα τῆς Συνελεύσεως κατὰ τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργείου Μιαούλη. — Ὑπουργικὴ κρίσις. — Ἀντικατάστασις τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.

Τὴν 18ην Ὀκτωβρίου 1863, ὥραν 4ην τῆς πρωΐας, ὁ φέρων τὸν Βασιλέα Γεώργιον Α' ἀτμοδρόμων «ἡ Ἑλλάς» ἀφίκετο ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς. Τὸν ἀτμοδρόμωνα συνώδευον δύο μεγάλα πολεμικὰ πλοῖα, ἓν ἀγγλικόν, φέρον τὸν ὑποναύαρχον Γιλβερτών, καὶ ἓν γαλλικὸν φέρον τὸν ὑποναύαρχον Ἐρβινγέμ. Ἡ ἀγγελία τῆς ἀφίξεως τοῦ Βασιλέως ἠλέκτρισε τὸν λαὸν τῆς πρωτευούσης, καὶ ἐν ἀκαρεῖ συνῆλθον ὅ τε στρατὸς καὶ ἡ ἐθνοφυλακή, πολῖται δὲ πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας συνέρρεον ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς Πειραιᾶ ὁδοῦ οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ ἐποχούμενοι.

Digitized by Google

Τὴν 7ην ὥραν π. μ. ἐπέβη τοῦ ἀτμοδρόμονος ἡ πρὸς ὑπάντησιν τοῦ Βασιλέως ἐκλεχθεῖσα πενταμελὴς Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, καὶ ἐπέδωκε τὸ τῆς ὁρκοδοσίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ Βασιλέως ψήφισμα. Ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη ἀμέσως τὴν ἐπιτροπήν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ ἄριστον. Μετὰ τοῦτο ἐπέβη τοῦ ἀτμοδρόμονος ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις, καὶ προσεφώνησε τῷ Βασιλεῖ διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργοῦ. Ὁ Βασιλεύς, εὐχαριστήσας, παρέδωκεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀντίτυπα τῆς προκηρύξεώς του πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, τὴν δὲ 10ην ὥραν π. μ. ὁ ἀτμοδρόμων κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα. Τὴν εἴσοδον ἐχαιρέτισαν ἅπαντα τὰ ἐν τῷ λιμένι πολεμικὰ πλοῖα δι' 101 κανονοβολισμῶν, ὁ δ' ἀτμοδρόμων ἀντεχαιρέτησεν ἑκάστην τῶν ξένων σημαιῶν. Οἱ ναῦται ἀπὸ τῶν κεραιῶν, καὶ ὁ κατὰ τὸ παράλιον συνωθούμενος λαὸς ἐζητωκραύγαζον ἐνθουσιωδῶς.

Ὁ Βασιλεὺς ἐξῆλθεν εἰς τὴν προκυμαίαν φέρων στολὴν ἀντισυνταγματάρχου τῆς Ἐθνοφυλακῆς. Ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως *Ἀριστείδης Μωραϊτίνης*, ὁ πρώην Πρόεδρος τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως *Δημήτριος Γ. Βούλγαρης, ὁ Κωνσταντῖνος Κανάρης*, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι πληρεξούσιοι. Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἀπήγγειλε προσφώνησιν, ὁ δὲ Βασιλεύς, εὐχαριστήσας, ἀνέβη εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Δήμου τοῦ Πειραιῶς παρεσκευασμένην ἐξέδραν, ὅπου ὁ Δήμαρχος Πειραιῶς *Λουκᾶς Ῥάλλης* ἀνέγνωσε προσλαλιάν. Ἀκολούθως ὁ Βασιλεὺς εἰσῆλθεν ἐν τῷ μέσῳ ζωηροτάτων ἀνευφημιῶν εἰς τὴν ἅμαξαν, ἔχων ἐξ εὐωνύμων μὲν τὸν Πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως, ἀπέναντι δὲ αὐτοῦ τὸν Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργείου Βενιζέλον Ῥοῦφον· Τὴν Βασιλικὴν ἅμαξαν, ἀνερχομένην εἰς Ἀθήνας, συνώδευσε πεζῇ μὲν μέγα πλῆθος λαοῦ ἀνευφημοῦντος, ἐφ' ἁμαξῶν δὲ πάντες οἱ ἐν τέλει. Περὶ τὴν ἑνδεκάτην καὶ ἡμίσειαν ἔφθασεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν ἀνεγερθεῖσαν παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς πρωτευούσης, ἐν εἴδη προπυλαίων, ἁψῖδα, ὅπου ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων, περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Δημοτικῶν Συμβούλων καὶ ἄλλων ἐγκρίτων, δημοτῶν, προσέφερε τῷ Βασιλεῖ δύο χρυσᾶς κλεῖς τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ προσεφώνησε καταλλήλως. Ἀκολούθως τὰ κοράσια τῆς πρώτης δημοτικῆς σχολῆς, μυρτοστεφῆ καὶ λευχειμονοῦντα, ἔψαλον ὕμνον βασιλικόν, καὶ προσέφερον τῷ βασιλεῖ στέφανον ἐξ ἀνθέων. Μετὰ ταῦτα ἡ συνοδεία μετέβη διὰ τῶν ὁδῶν Πειραιῶς, Αἰόλου, καὶ Ἑρμοῦ, εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν, παρατεταγμένων ἑκατέρωθεν τῆς τε ἐθνοφυλακῆς καὶ τοῦ στρατοῦ, καὶ ἀνευφημοῦντος ἐνθουσιωδῶς τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἐπὶ τῶν πολυκόσμων ἐξωστῶν καὶ παραθύρων ἱσταμένων. Εἰς τὰ προπύλαια τῆς Μητροπόλεως ὑπεδέξατο τὸν Βασιλέα ὁ Μητροπολίτης καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ τοῦ λοιποῦ κλήρου, μετὰ μακρὰν δὲ προσφώνησιν τοῦ Μητροπολίτου ἐψάλη ἐν τῷ ναῷ δοξολογία, εἰς ἣν παρῆσαν, πλὴν τῶν πληρεξουσίων καὶ τῶν ἐν τέλει, καὶ ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ διπλωματικοῦ Σώματος. Μετὰ τὴν δοξολογίαν, ὁ Βασιλεὺς μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ τῆς Ἑρμαϊκῆς ὁδοῦ, ἐξελθὼν δὲ εἰς τὸν ἐξώστην ηὐχαρίστησε τὸν ἀνευφημοῦντα λαόν. Τὸ ἑσπέρας ἐγένετο γενικὴ φωταψία, ἐξελθόντα δὲ πεζῇ τὸν Βασιλέα παρηκολούθει καὶ ἀνευφήμει ὁ λαός.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἐπορεύθη ὁ Βασιλεύς, ἐν μεγάλῃ παρατάξει, εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτῷ διωρισμένου Συμβούλου Κόμητος Σπόνεκ, καὶ ὤμοσε τὸν ψηφισθέντα ὅρκον.

Τὰς δ' ἀκολούθους ἡμέρας ὁ Βασιλεὺς ἐπεθεώρησε τὴν ἐθνοφυλακὴν καὶ τὸν ἐν τῇ πρωτευούσῃ στρατόν, καὶ ἐδέχθη ἐν τοῖς ἀνακτόροις τὰς ἐπιτροπὰς τῆς Συνελεύσεως, ἁπάσας τὰς Ἀρχάς, τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ, τοὺς Καθηγητὰς καὶ ἀνωτέρους ὑπαλλήλους, τὸ προσωπικὸν τῶν Δικαστηρίων καὶ πλεῖστα ἄλλα σωματεῖα.

Μετὰ παρέλευσιν τῶν ἑορτῶν τῆς ὑποδοχῆς, ἐγένετο σκέψις περὶ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως, ἐκρίθη δὲ ὑπὸ τοῦ Κόμητος Σπόνεκ ὡς ὀρθότερον νὰ ἀνατεθῇ ὁ σχηματισμὸς τοῦ πρώτου ὑπουργείου τῆς νέας Βασιλείας εἰς τὸν Δημήτριον Γ. Βούλγαρην, τὸ μὲν διότι ὑπῆρξε Πρόεδρος τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τὴν 10ην Ὀκτωβρίου, τὸ δὲ διότι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, συμφέρον ἦτο νὰ ἐξοφληθῇ τὸ ταχύτερον, ἀφ' οὗ πάντως ἔμελλε νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν πρωθυπουργίαν. Ἐπομένως ἀνετέθη τῇ 23ῃ Ὀκτωβρίου εἰς τὸν Βούλγαρην ὁ σχηματισμὸς Ὑπουργείου, χωρὶς νὰ γίνῃ αὐτῷ οὐδεμία ὑπόδειξις. Ἅμα λαβὼν τὴν ἐντολήν, ὁ Βούλγαρης ἀπετάθη διαδοχικῶς πρὸς τὸν Ζηνόβιον Βάλβην, τὸν Διομήδην Κυριακοῦ, τὸν Κανάρην καὶ τὸν Ζαΐμην, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ συνεννοηθῇ μετ' οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν, τῶν μὲν δύο πρώτων ἀποποιηθέντων, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἴσως μεταγενεστέρας πρωθυπουργίας, τοῦ δὲ Κανάρη ἀπαιτήσαντος ὡς συνυπουργοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν Κουμουνδοῦρον καὶ τὸν Κοτζιᾶν, τοῦ δὲ Ζαΐμη ἀπαιτήσαντος ὡς συνυπουργὸν καὶ τὸν Θεόδωρον Δηλιγιάννην. Τὰ προσκόμματα ταῦτα οὐδόλως δυσηρέστησαν τὸν Βούλγαρην, ὅστις ἐπροτίμα νὰ σχηματίσῃ ὑπουργεῖον ἀποκλειστικόν, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποδοθῇ αὐτῷ ἡ μομφή, ὅτι δὲν ἐζήτησε τὴν σύμπραξιν καὶ ἄλλων πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ἐπομένως παρουσίασε τῷ Βασιλεῖ, παρόντος καὶ τοῦ Κόμητος Σπόνεκ, κατάλογον ἀποκλειστικοῦ ἐκ φίλων αὐτοῦ ὑπουργείου, ὅστις ἐγένετο δεκτὸς ἄνευ οὐδεμιᾶς παρατηρήσεως, τῇ δὲ 25ῃ Ὀκτωβρίου ἔδωκε τὸν νενομισμένον ὅρκον τὸ νέον ὑπουργεῖον, συγκείμενον ἐκ τοῦ *Δημητρίου Γ. Βούλ-*

Digitized by Google

γαρη, ὡς Προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, *Πέτρον Α. Δεληγιάννη*, ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, *Ἀθ. Διαμαντοπούλου*, ὡς Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ προσωρινῶς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, *Ἀθανασίου Πετσάλη*, ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, *Δημητρίου Δρόσου*, ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ *Λεωνίδα Σμόλενιτζ*, ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.

Τὸ νέον Ὑπουργεῖον ἐξέδωκε προκήρυξιν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, παρουσιάσθη δὲ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν καὶ ἐπεκαλέσθη διὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τὴν συνδρομὴν αὐτῆς «*πρὸς παγίωσιν μιᾶς τάξεως πραγμάτων κλονισθείσης ὡς ἐκ τῶν μεγάλων ἐν τῷ τόπῳ συμβάντων, καὶ προπαρασκευὴν τῆς ὁδοῦ, εἰς ἣν ἡ νέα δυναστεία ἤθελε χρησιμοποιήσει τὰς πατρικὰς αὐτῆς διαθέσεις ὑπὲρ τῆς φίλης Πατρίδος*». Ἡ Συνέλευσις ἤκουσεν εὐμενῶς τὴν ὁμιλίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, προέβη δὲ κατόπιν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προέδρου αὐτῆς διὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον, καὶ ἐξελέξατο ὡς τοιοῦτον τὸν Ἰωάννην Μεσσηνέζην διὰ ψήφων 148, ἐπιλαχόντος τοῦ Ζηνοβίου Βάλβη διὰ ψήφων 113.

Ἐν τούτοις ἡ Βουλὴ τῆς Ἑπτανήσου, κληθεῖσα ἐπὶ τούτῳ, ἐψήφισε τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν, ἀνεβλήθη δὲ ἀμέσως ἐπὶ ἓξ μῆνας ὑπὸ τοῦ Ἁρμοστοῦ ὅπως μὴ δυνηθῇ νὰ ψηφίσῃ ἄλλας ἀποφάσεις, ἐπηρεαζούσας τοὺς ὅρους τῆς παραχωρήσεως. Κατὰ τῆς ἀναβολῆς ταύτης διαμαρτυρήθησαν ἐντόνως οἱ Βουλευταὶ τῆς Ἑπτανήσου. Τὴν δὲ 2αν Νοεμβρίου ὑπεγράφη ἐν Λονδίνῳ μεταξὺ Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ῥωσσίας, Αὐστρίας, καὶ Πρωσσίας ἡ περὶ ἄρσεως τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας Συνθήκη, πρὶν ἢ ἀφιχθῇ ἐκεῖσε ὁ ἐκτάκτως ἀποσταλεὶς ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς ὑπογραφὴν τῆς μεταξὺ Ἑλλάδος Ἀγγλίας, Γαλλίας, καὶ Ῥωσσίας περὶ ἑνώσεως Συνθήκης Χαρίλαος Τρικούπης. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Χαριλάου Τρικούπη κατέστη ἑπομένως δυσχερεστάτη, διότι ἔδει νὰ κατορθώσῃ τὴν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος τροποποίησιν ὅρων τινῶν μετὰ τὴν συνομολόγησιν αὐτῶν, ὅπερ καὶ ἐπέτυχε κατόπιν μακρῶν καὶ ἐπιπόνων διαπραγματεύσεων.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου Ἄνδρου Ἐμπειρίκου πρότασις περὶ διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως μέχρι τῆς 1 Φεβρουαρίου ὅπως δοθῇ καιρὸς νὰ προσέλθωσι καὶ οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ἑπτανήσου, καὶ περὶ παύσεως ἐν πάσῃ περιπτώσει τῆς χορηγουμένης εἰς τοὺς πληρεξουσίους ἀποζημιώσεως μέχρι τῆς προσελεύσεως τῶν Πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου. Τὴν πρότασιν ταύτην ἀπέρριψε θορυβωδῶς ἡ Συνέλευσις, μετὰ μεγίστου δὲ ὡσαύτως θορύβου καὶ διαπληκτισμῶν ἀπέρριψε καὶ τὴν πρότασιν τοῦ Νικολάου Σαριπόλου περὶ ἀνακλήσεως τοῦ ψηφίσματος, δι' οὗ εἶχε καταδικάσει τὰ μέλη τοῦ πρώην ὑπουργείου Μιαούλη εἰς δεκαετῆ στέρησιν τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων· ὅτε δὲ τὴν ἐπιοῦσαν παρουσιάσθη εἰς τὸν Βασιλέα ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Συνελεύσεως, ἡ κληρωθεῖσα ὅπως συλλυπηθῇ αὐτῷ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας Φριδερίκου, ὁ Βασιλεύς, μετὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν εὐχαριστιῶν του, προσέθηκεν ὅτι πολὺ ἐλύπησαν αὐτὸν αἱ ἐν τῇ συνελεύσει σκηναὶ τῆς προτεραίας, ὅτι τὸ κατὰ τοῦ Ὑπουργείου Μιαούλη ψήφισμα ἐπροξένησεν καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην λίαν δυσάρεστον ἐντύπωσιν, καὶ ὅτι καλὸν θὰ ἦτο ἐὰν ἡ Συνέλευσις ἐλάμβανε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀνακλήσεώς του· οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Βασιλέως, διαδοθέντες ἀμέσως ἐθορύβησαν καθ' ὑπερβολὴν τὰς ἐπαναστατικὰς μερίδας, ὁ δὲ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως δὲν ἔκρινε φρόνιμον νὰ ἀνακοινώσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Συνέλευσιν συνεδριάζουσαν, ἀλλὰ καλέσας κατ' ἰδίαν ἕνα ἕκαστον τῶν κομματαρχῶν ἐκοινοποίησεν αὐτοῖς τὰ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ῥηθέντα, καὶ ἐζήτησεν ἀπάντησιν. Ἅπαντες ἐκτὸς τοῦ Βούλγαρη, ἀπήντησαν ὅτι δὲν ἔχουσι δυσκολίαν νὰ ψηφίσωσι τὴν ἀνάκλησιν τοῦ ψηφίσματος, ὁ δὲ Βούλγαρης ἀπήντησεν ὅτι ἤθελεν ἰδεῖ τὸν Κόμητα Σπόνεκ, καὶ ἀνακοινώσει αὐτῷ ἀπευθείας τὴν γνώμην του. Λαβὼν τῳόντι μακρὰν συνέντευξιν μετὰ τοῦ Κόμητος Σπόνεκ, παρετήρησεν αὐτῷ ὅτι ἡ στιγμὴ οὐδόλως ἦτο κατάλληλος ὅπως προβῇ ἡ Συνέλευσις εἰς τοιοῦτο μέτρον, διότι τὰ πνεύματα διετέλουν εἰσέτι λίαν ἐξημμένα, τὰ πάθη κοχλάζοντα, ἡ δὲ ἀνάκλησις τοῦ ψηφίσματος ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὀλεθρίους συνεπείας, παρέστησε δὲ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀναβληθῇ ἐπί τινα καιρὸν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Βασιλέως. Ὁ Κόμης Σπόνεκ, μὴ τολμήσας νὰ ἐπιμείνῃ, ἐδέχθη τὴν ἀναβολήν· ἀλλὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἐψύχρανε τὰς μεταξὺ τοῦ Βούλγαρη καὶ τῆς Αὐλῆς σχέσεις, δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ λάβῃ ἡ ψυχρότης αὕτη μεγαλειτέρας διαστάσεις ἐκ τῆς ἑξῆς αἰτίας. Ἡ ἀναδιοργάνωσις τοῦ στρατοῦ, οὗτινος ἡ πειθαρχία διετέλει εἰς ἔκλυσιν ἐπεβάλλετο ἐπειγόντως, πρὸς ἑδραίωσιν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας, ἐκρίθη δὲ ὑπὸ τοῦ Κόμητος Σπόνεκ λίαν ἐπικίνδυνον τὸ ν' ἀφεθῇ ἡ τακτοποίησις αὕτη καὶ ἡ τοποθέτησις τῶν σωματαρχῶν εἰς τὸ πιεζόμενον ὑπὸ τῆς πολυκυμάντου ἐθνικῆς Συνελεύσεως, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ στρατιωτικῶν πληρεξουσίων, ὑπουργεῖον τοῦ Βούλγαρη· καλέσας ἑπομένως εἰς ἰδιαιτέραν συνέντευξιν τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, ἦλθε μετ' αὐτοῦ εἰς ἐξηγήσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ ἔλαβε τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἤθελον κανονισθῇ τὰ τοῦ στρατοῦ ὅπως ἐπεθύμει ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ συμφέρον τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας. Συνεφωνήθη

Digitized by Google

ἑπομένως νὰ ἐργασθῇ ὁ Ὑπουργὸς ἀμερολήπτως καὶ ἀπαθῶς μετὰ τοῦ ὑποστρατήγου Χὰν εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν σωματαρχῶν καὶ τῶν ἄλλων βαθμοφόρων τοῦ στρατοῦ, νὰ ὑποβάλῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας ταύτης εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, νὰ μὴ δεχθῇ οὐδεμίαν ἐπ' αὐτοῦ τροποποίησιν, ἐν περιπτώσει δὲ ἀντιστάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου νὰ παραιτηθῇ· ἡ παραίτησις αὕτη ἤθελεν ἐπιφέρει ὑπουργικὴν κρίσιν, ὁ Βασιλεὺς ἤθελεν ἀποφανθῇ ὅτι συμμερίζεται τὴν γνώμην τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, καὶ δὲν ἤθελε δεχθῇ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, συνεπείᾳ δὲ τούτου ὁ Βούλγαρης ἤθελεν ἀναγκασθῇ νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησιν ὁλοκλήρου τοῦ Ὑπουργείου. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐξετελέσθη κατὰ γράμμα· ὁ Βούλγαρης ἀπέκρουσεν ἐν τῷ Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ τὴν τοποθέτησιν σωματαρχῶν τινων, θεωρουμένων ὡς *ὀθωνιστῶν*, ὁ δὲ Σμόλενιτζ, μὴ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰς ἀντιῤῥήσεις, ὑπέβαλε τὴν ἐργασίαν του εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Βασιλέως. Ἅμα ἐκοινοποιήθησαν τὰ Διατάγματα ἐκινήθη σφοδρῶς ἡ χολὴ τῶν λεγομένων τότε *ἐπαναστατῶν*, καὶ ἀθρόοι συνέῤῥεον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βούλγαρη, διαμαρτυρόμενοι, καὶ ἀπαιτοῦντες τὴν πτῶσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τὴν ἀνάκλησιν τῶν γενομένων τοποθετήσεων. Ὁ Βούλγαρης ἐνέδωκεν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις των, καὶ ἐζήτησε τὴν παῦσιν τοῦ Σμόλενιτζ, ὅστις, πληροφορηθεὶς τοῦτο, ἔσπευσε νὰ πέμψῃ τὴν παραίτησίν του· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς κατὰ τὰ προσυμφωνηθέντα δὲν ἐδέχθη τὴν παραίτησιν, ὅπερ ἠνάγκασε τὸν Βούλγαρην νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησιν ὁλοκλήρου τοῦ Ὑπουργείου. Ὁ Σπόνεκ ἀπεπειράθη τότε διὰ μυστικῶν διαπραγματεύσεων τὸν σχηματισμὸν Ὑπουργείου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Θρασυβούλου Ζαΐμη, ἀλλ' ἀπέτυχε, μὴ δυνηθέντος τοῦ Ζαΐμη νὰ σχηματίσῃ Ὑπουργεῖον στερκτὸν τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, ὁ Ζαΐμης ἐμεσολάβησεν ὅπως συμβιβάσῃ τὸν Βούλγαρην μετὰ τῆς Αὐλῆς, καὶ ὁ μὲν Σμόλενιτζ ἀντικατέστη τῇ 17 Δεκεμβρίου ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου τοῦ Μηχανικοῦ Βασιλείου Πετιμεζᾶ, ὁ δὲ νέος Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐδέχθη ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μὴ μεταβληθῶσιν οὐδὲ κατὰ κεραίαν αἱ γενόμεναι ὑπὸ τοῦ Σμόλενιτζ τοποθετήσεις.

(Ἕπεται συνέχεια).

Μιχ. Γ. Ἀντωνόπουλος.

ΜΕΧΡΙ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ἐπανέρχομαι ἐκ θελκτικωτάτου ταξειδίου. Ἂν καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτοῦ ὡς θελκτικοῦ δὲν εἶνε ἴσως κυριολεξία, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοὐλάχιστον ἥτις ἀποδίδεται συνήθως εἰς τὸ ἐπίθετον αὐτό, προκειμένου περὶ θαλασσίων ἐκδρομῶν. Εὐάρεστον ταξείδιον θεωρεῖται κοινῶς τὸ ἐν ὥρᾳ ἔαρος ἢ θέρους, ἐπὶ λείου πελάγους, ὑπὸ στερέωμα διαρκῶς αἴθριον, μὲ ἄνεμον μόλις πνέοντα καὶ κύματα ὑποτεταγμένα εἰς τῆς γαλήνης τὸ σκῆπτρον. Καὶ ἀναμφιβόλως οἱ ὅροι οὗτοι δὲν εἶνε ἀξιοκαταφρόνητοι. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας σᾶς συνιστῶ νὰ κάμετε κατ' Ἀπρίλιον ἢ Μάϊον τὸν διάπλουν τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου. Δεῖπνον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος παρὰ τὴν Στυλίδα, περὶ δυσμὰς ἡλίου, ἐνῷ ἁπλοῦνται ἐπὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης τὰ τελευταῖα κύματα τοῦ κατὰ μικρὸν ἐκλείποντος φωτὸς τῆς ἡμέρας καὶ περιβάλλεται μανδύαν σκιᾶς ἡ ξηρά, ἐνῷ συσκοτάζεται βαθμηδὸν τῶν ἀλσῶν τῆς Εὐβοίας ἡ πρασίνη ἄποψις καὶ ἀμαυροῦνται κατ' ὀλίγον τῶν φθιωτικῶν πέραν ὀρέων αἱ ὑποκύανοι γραμμαί, εἶνε ἀπόλαυσις ἐξ ἐκείνων ἃς σπανίως δύναταί τις νὰ δοκιμάσῃ. Δὲν εἶνε ὅμως βεβαίως τοῦτο καὶ τὸ μόνον εὐαρέστου ταξειδίου εἶδος. Εἰς ὅσους δὲν ἔχουν ἀσθενικοὺς τοὺς μῦς ἢ τὸ πνεῦμα, εἰς ἐκείνους οἵτινες δὲν τρέμουν πάρα πολὺ πρὸς ψῦχος χειμῶνος ἢ ἐνδεχομένου τυχὸν κινδύνου φόβον, εἰς ἐκείνους ὧν ὁ στόμαχος δὲν παρακολουθεῖ εὐκόλως τοῦ φέροντος αὐτοὺς σκάφους τοὺς κλυδωνισμούς, ἐπιφυλάσσει καὶ ἄλλας, ὀλιγώτερον ἴσως γλυκείας, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπιβαλλούσας καὶ ἀγρίως ὡραίας καλλονὰς τοῦ ὑγροῦ στοιχείου ἡ διάσχισις καὶ ἐν ἑτέρᾳ παρὰ τὴν θερινὴν ἐποχῇ. Μονοτόνου γαλήνης καὶ πληκτικῶς καθαροῦ στερεώματος δὲν εἶνε πολὺ γραφικώτερος οὐρανὸς αἴφνης μέλας ἢ θάλασσα ἐν ἀπειλῇ ὀγκουμένη ἢ πυκνὴ ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος συσσώρευσις νεφελῶν ἃς ἐξοιδαίνει ἄδηλος ὀργὴ ἢ πάλη ἀνέμου ἀγωνιῶντος ν' ἀνακόψῃ ἐπειγομένου πλοίου δρόμον; Διέβην ἄλλοτε τὸν Μαλέαν ἐν νυκτὶ δεινῆς τρικυμίας, τῶν ἱστῶν τριζόντων καὶ τῶν καρχησίων ὠρυομένων καὶ συριττόντων τῶν κάλων καὶ τοῦ σκάφους ὅλου, ἐφ' οὗ ἐπέβαινον, φρίσσοντος ὑπὸ τὴν καταιγῖδα ὡς νὰ ἐνεῖχε ζωὴν καὶ νὰ ᾐσθάνετο καὶ νὰ ἤλγει καὶ νὰ ἐκινεῖτο ὄχι ὑπεῖκον εἰς τῆς ἕλικος μόνον τὴν ὤθησιν ἀλλὰ καὶ ὡς ἐξ ἰδίας αὐτοῦ θελήσεως νὰ προχωρήσῃ ἐκβιάζον τοὺς δυσυπερβλήτους φραγμούς, οὓς ἀνήγειρον αὐτῷ ἁλμυροῦ ὕδατος βουνά, ἀκάθεκτος βορρᾶ πνοή, πόντος ἐν μανίᾳ. Καὶ εἶχα τὸ θάῤῥος νὰ παρακολουθήσω τὴν διαμάχην ταύτην, μόλις κρατούμενος πάσῃ δυνάμει ἀπὸ χονδροῦ παρὰ τὸ πηδάλιον σχοινίου, ριγῶν ὑπὸ βαρύτατον ναυτικὸν μανδύαν, ἀνάρπαστος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἄγων λευκὴν νύκτα ἀγρυπνίας. Κυριολεκτικῶς δὲ *λευκὴν* νύκτα ἐφαίνετο ἄγουσα καὶ ὅλη ἡ φύσις. Κατάλευκος ὁ οὐρανὸς ὑπὸ τὸ φέγγος θαυμασίας πανσελήνου. Κατάλευκος ἡ θάλασσα ἐξ ἀφροῦ. Νέφη ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος, κανέν, εἰμὴ τινα ἀραχνοϋφῆ, λευκὰ καὶ αὐτά. Ἀλλ' ὑπὸ τὸν λευκόν του ἀφρὸν ἀνάστατον ὅλον τὸ πέλαγος ἔλεγες ὥρμα ἀ-

Digitized by Google

κατάσχετον νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. Ἀλλὰ ζοφερὰ ὠρθοῦτο τοῦ τρομεροῦ ἀκρωτηρίου ἡ κατατομή, παρεντιθεμένη εἰς τὸ μέσον καὶ ἀνακόπτουσα τὴν πορείαν ἣν ἠκολούθει τὸ αὔθαδες πλοῖον, ὅπερ μόνον αὐτὸ ἐκ δεκαπέντε ἄλλων καταφυγόντων πρὸ τοῦ ἐμφανοῦς κινδύνου εἰς τὸν γείτονα λιμένα τῶν Βοιῶν ἐπέμενε νὰ διέλθῃ, καὶ προέβαινεν ἀπτόητον καὶ διεγράφετο ὡς μικρὸν μέλαν σημεῖον ἀπολωλὸς ἐν τῇ φοβερᾷ αὐτῇ λευκότητι, ἥτις ἐφαίνετο ὡς νὰ τὸ ἐσαβάνου. Ἀλλ' ἐβόα ἀπὸ τῶν βράχων αὐτοῦ καταφερόμενος ὁ βορρᾶς καὶ ἐρρίπτετο ἐπὶ τοῦ πόντου καὶ ἀνεκύκα αὐτὸν ἐκ τῶν ἐγκάτων καὶ κατεσπάρασσεν αὐτὸν καὶ ἔφευγεν ἔπειτα μακρὰν βάλλων ὀξὺν καὶ θρηνώδη μυκηθμόν, ἐν ᾧ ἔλεγες ὅτι περιείχοντο μυρίαι ἅμα βρονταὶ καὶ συριγμοὶ καὶ λυγμοί... Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐκ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ θεάματος ἀπεκόμισα ὀδυνηροὺς τύλους εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἰσχυρότατον κατάρρουν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἐκ τῆς ἀναμνήσεως αὐτοῦ ἡδονῆς, οὔτε κατώρθωσε νὰ μὲ πείσῃ ὅτι δὲν εἶχα κάμῃ πράγματι θαυμάσιον ταξείδιον.

*
* *

Τὸ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Κέρκυραν τελευταῖον τοῦτο δὲν παρέσχεν ἡμῖν οὔτε πολλῆς γαλήνης ἠρεμίαν οὔτε τόσας συγκινήσεις. Ἡ θάλασσα τοῦ Κορινθιακοῦ δὲν φημίζεται μὲν παρὰ τοῖς ναυτικοῖς ὡς πολὺ εὐχείρωτος, τὴν φορὰν ὅμως ταύτην οὔτε ἀπολύτως ἀκύμαντος ἦτο, ἀλλ' οὔτε τόσῳ ἐξηγριωμένον ἐκύλιεν ἀφρόν. Λεπτὴ καὶ ἐπίμονος βροχὴ ἐμάστιζε διαρκῶς σχεδὸν τὰς ὑέλους τῆς ἁμαξοστοιχίας καθ' ὅλον τὸ μέχρι Κορίνθου σιδηροδρομικὸν διάστημα καὶ τὰς σκηνὰς τοῦ ἀτμοπλοίου ἐκεῖθεν κατὰ τὸν πλοῦν. Ἀλλ' εἴτε τεφρὸς εἶνε ὁ οὐρανὸς εἴτε λούεται εἰς ἡλίου ἄπλετον φέγγος, δὲν ἐπιφαίνονται ὀλιγώτερον γοητευτικαὶ αἱ μυρίαι σκηνογραφίαι αἵτινες ποικίλλουσι τὴν ὁδόν. Ἡ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἰδίως μέχρι Κορίνθου μετάβασις εἶνε ἐκ τῶν ὡραιοτέρων ἐκδρομῶν ἃς δύναταί τις νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐν πάσῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους. Δὲν ἀνακύπτει ἧττον ὡραία ἅμα ὡς διέλθητε τὴν Ἐλευσῖνα ἡ Σαλαμὶς τυλισσομένη εἰς ἐλαφρᾶς ὁμίχλης κάλυμμα, οὔτε ἧττον τερπνὴ εἶνε ἡ θέα τῶν ἀπείρων ἀλληλοδιαδόχων κολπίσκων, οὓς σχηματίζει εἰσχωροῦσα εἰς τὴν ξηρὰν ἡ θάλασσά της. Δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ὡραία τοῦ εὐρέος Σαρωνικοῦ ἡ συνεχὴς ἄποψις, ὡς παραπορεύεται τὴν ἀκτὴν ἡ ἁμαξοστοιχία. Ἐπιβλητικώτατοι ἐγείρονται πάντοτε ἄνωθεν τοῦ διαβαίνοντος τραίνου τῆς Κακῆς Σκάλας οἱ κρημνοὶ καὶ μὲ τὸ αὐτὸ πάντοτε συναίσθημα θαυμασμοῦ καὶ τρόμου διέρχεσθε ἐναέριοι τὴν κρεμαμένην ἐν τῷ κενῷ, ὀγδοήκοντα περίπου μέτρα ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, σιδηρᾶν γέφυράν της, κάτωθεν τῆς ὁποίας ροχθεῖ τὸ κῦμα. Τῶν αἰωνοβίων δρυῶν καὶ πευκῶν, ἃς δὲν ἴσχυσε νὰ ἐξαφανίσῃ ἐντελῶς ἀπὸ προσώπου τῆς ἑλληνικῆς γῆς ὁ κατ' αὐτῶν ἀδιαλείπτως ἐπιφερόμενος σίδηρος καὶ οἱ συχνότατοι ἐμπρησμοί, καὶ ὧν διασχίζετε τὰς συστάδας, ἐπίσης μεγαλοπρεπεῖς ὀρθοῦνται οἱ ρωμαλέοι κορμοί, εἴτε δονεῖ ἐλαφρῶς τὸ φύλλωμα αὐτῶν ἐαρινὴ αὔρα εἴτε συγκλονεῖ αὐτὰς προρρίζους χειμερινὴ πνοή.

* *
*

Ἄλλως τε τῆς ἐκδρομῆς ταύτης τὴν ἰδιάζουσαν χάριν ἀποτελεῖ, ἐκτὸς τῶν φυσικῶν καλλονῶν, καὶ ἡ πρόσφατος ἔτι εἰσαγωγὴ τοῦ μέσου αὐτοῦ τῆς συγκοινωνίας καὶ ἡ ἐκ τούτου προερχομένη εὐάρεστος καὶ περίεργος ἀντίθεσις πρὸς τὴν ἄλλην πέριξ ἐν γένει ζωὴν καὶ κίνησιν. Ὅπου χθὲς ἀκόμη ἐπέρα χωλὸν καὶ παραπαῖον τὸ δίτροχον κάρρον καὶ ἐκυλίετο ὡς μέθυσος, ἐξηρθρωμένη καὶ κινδυνεύουσα ν' ἀνατραπῇ ἐπὶ τῆς δυσβάτου ἀτραποῦ, ἡ σαθρὰ ἅμαξα, διέρχεται ἤδη ἐν ἀκατασχέτῳ καλπασμῷ παταγοῦν τὸ *τραῖνον*, ὡς ἄγνωστον ἐρυθρόφθαλμον τέρας, ταράσσον πᾶσαν τὴν ἔκτασιν, περιβάλλον τὰ ὀπίσω αὐτοῦ μὲ τὸν μέλανα καπνὸν ὃν ἐκπέμπει, βάλλον πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὀξὺν συριγμόν, ὡς προειδοποίησιν ἅμα καὶ κραυγὴν θριάμβου... Ἐξαφνισθεὶς ἵσταται καὶ παρατηρεῖ αὐτὸ φεῦγον, ταχὺ ὡς ἡ ἀστραπὴ καὶ βροντῶν ὡς ὁ κεραυνός, καὶ ἀφανιζόμενον ὄπισθεν τῆς καμπῆς τῆς τροχιᾶς του, ὁ γεωργὸς ὁ ἐπιχειρῶν καὶ σήμερον ἔτι ν' αὐλακώσῃ τὴν γῆν του μὲ τὸ προαιώνιον ἄροτρον ὅπερ σύρει ζεῦγος νυσταλέων βοῶν. Ἔκπληκτοι αἱ ἠχοὶ ἀνταποδίδουσιν ἐπὶ μακρὸν τὸν ἀήθη αὐταῖς θόρυβον. Μυρίαι νέαι ἀπόψεις, μυρίαι νέαι εἰκόνες, μυρίαι νέαι σκηναὶ ἐξελίσσονται πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ δι' αὐτοῦ ταξειδεύοντος, ξέναι τέως εἰς τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ὁδοιποροῦντος τὸν ὀφθαλμόν, δάσος αἴφνης ἀνακύπτον καὶ διὰ μιᾶς ὡς διὰ μαγείας ἀναρπαζόμενον, κοιλὰς πρὶν προφθάσητε ν' ἀντιληφθῆτε αὐτῆς μετασχηματιζομένη εἰς λόφον, γυνὴ ἐπιστάτου ὀρθία παρὰ τὸν οὐδὸν ἐρημικῆς σκοπιᾶς αἴρουσα σῆμα ἐμφαῖνον ὅτι ἡ ὁδὸς εἶνε ἐλευθέρα, ὁμὰς ἀνθρώπων ἐν τῷ πανδοχείῳ παρατυχόντος σταθμοῦ καταλείπουσα ἡμίβρωτον τὸ παρατεθὲν αὐτῇ γεῦμα καὶ ὁρμῶσα νὰ καταλάβῃ θέσεις ἐν τῇ ἁμαξοστοιχίᾳ, ποίμνιον ἐπὶ κλιτύος βόσκον, ἐν στιγμῇ ὀφθὲν ὡς συγκεχυμένη λευκοῦ ἐρίου μάζα καὶ ἀμέσως ἐκλιπόν... Ἀτμόπλοιον στίζει ἐκεῖ κάτω τῆς θαλάσσης τὴν ὁμοιόχρωμον ἐπιφάνειαν, ἐξερχόμενον τοῦ Σαρωνικοῦ. Ταξειδεύουν καὶ οἱ ἐν αὐτῷ, ὅπως ἡμεῖς, τίς οἶδε ποῖοι, τίς οἶδε διὰ ποῦ, τίς οἶδε διὰ πόσον χρόνον, ἀνώνυμα ἄτομα, ἄγνωστα καὶ ἀδιόρατα μόρια τῆς ταλαιπώρου αὐτῆς ἀνθρωπότητος, ἥτις κυλίεται ἀδιαλείπτως ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς σφαίρας εἰς κέρδους δίωξιν ἢ δόξης ζή-

Digitized by Google

τησιν ἢ θήραν ἡδονῆς. Μεγάλαι καλλιεργημέναι ἐκτάσεις διαδεχόμεναι ἄλλας ἀκαλλιεργήτους καὶ ξηράς. Δρυμὸς θαλερὸς καὶ μυριόδενδρος, ὁ δρυμὸς τῆς Κινέτας. Ἀνήφοροι, κατήφοροι, βάραθρα, πεδιάδες, ράχεις. Πότε ἡ τροχιά μας ἀκολουθεῖ τὴν παραλίαν σχεδὸν ἐγγίζουσα τὸ τεῖνον νὰ τὴν φθάσῃ ὕδωρ, πότε ἀνέρχεται δι' αἰφνιδίων ἑλιγμῶν βουνοῦ ἀπότομον ὕψος, πότε διέρχεται μεταξὺ τῶν τμημάτων βράχου διχοτομηθέντος. Ὅπως ἀπὸ τῶν μυκτήρων τοῦ τραίνου, ἀναδίδεται καὶ πέραν ἐκεῖθεν παρὰ τὴν θάλασσαν φαιὸς καπνός. Εἶνε αἱ καπνοδόχοι τῶν Ἰσθμίων, τοῦ ἐργατικοῦ συνοικισμοῦ, ὅστις ἐγένετο χάριν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν τομήν. Μεταξὺ κλάδων καὶ φύλλων διακρίνεται ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ κομψότατον Ἑλβετικὸν chalet, ὅπερ ἔκτισεν ἐκεῖ ὁ στρατηγὸς Τύρρ. Διερχόμεθα καὶ αὖθις, ὡς ἐν Κακῇ Σκάλᾳ, ἐπὶ δύο δευτερόλεπτα, ἐναέριοι. Εἶνε ἡ τεθεῖσα εἰς χρῆσιν γέφυρα τοῦ Ἰσθμοῦ. Καὶ παρ' αὐτὴν ἀνάκεινται ὑπερμεγέθεις σωροὶ χωμάτων, μελανοί, λευκοί, φαιοὶ ἢ ἐρυθροί. Εἶνε τὰ ἐξαγόμενα καὶ ριπτόμενα ἐγγὺς ἀπὸ τοῦ τεμνομένου ἰσθμοῦ χώματα, διάφορα ὅλως καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὴν σύστασιν καθ' ὅσον προχωροῦσιν οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὴν ἀνόρυξιν τῶν γηίνων στρωμάτων, ἅτινα κατέλειπον διαδοχικῶς ἀλλεπάλληλα παρερχόμενοι οἱ αἰῶνες.

Τόσαι εἰκόνες καὶ τόσαι ἀπόψεις, ὧν ἑκάστη θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμβάλῃ εἰς πειρασμὸν καὶ ἕνα ζωγράφον.

* *
*

Ἡ ἐν Κορίνθῳ λόγου χάριν ἐπιβίβασις τῶν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀφικνουμένων ἐπὶ τοῦ ἀναμένοντος ἀτμοπλοίου θὰ ἦτο ἀξιόλογον πρότυπον καλλίστης θαλασσογραφίας. Ἐπὶ τῆς γυμνῆς ἀποβάθρας, δερόμενοι ὑπὸ τῆς βροχῆς, διαγκωνίζονται, συνωθοῦνται, διαπληκτίζονται ταξειδιῶται, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία, λεμβοῦχοι, ἀχθοφόροι. Εἰς βολῆς τουφεκίου ἀπόστασιν μαῦρον διαγράφεται ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν ὑπ' ἀτμὸν τὸ σκάφος. Ἐν τῇ ἀκτῇ ἀφ' ἑτέρου ὀρθοῦται ὁ ὄγκος τοῦ σιδηροδρόμου, ἀλλάσσοντος μηχανὴν ὅπως ἐπαναλάβῃ κατ' ἀντίστροφον διεύθυνσιν τὴν ὁδὸν ἣν διήνυσεν. Οἱ ὑπάλληλοι διατρέχουσιν ἐν σπουδῇ τὴν γραμμὴν κλείοντες τὰς θύρας. Ἐν τῇ ἀποθήκῃ, ἐν ᾗ ζυγίζονται τὰ ἐμπορεύματα, τὰ κιβώτια ἀναρπάζονται ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, κυλίονται, ὠθοῦνται, διαρρήγνυνται, ἀποκομίζονται ἐν μέσῳ κραυγῶν καὶ βλασφημιῶν. Οἱ ἐπιβάται εἰσέρχονται φύρδην μίγδην ἐντὸς τῶν λέμβων, ἐν σπουδῇ, ἀλλοῦ αὐτοί, ἀλλοῦ τὰ πράγματα αὐτῶν, διότι τὸ ἀτμόπλοιον ἐσύριξεν ἤδη τρίς. Ἀδιάβροχα ἐπανωφόρια, ἀνασηκωμένα περιλαίμια, ἐσωφόρια προβάλλοντα, ἀνοικταὶ ὀμβρέλλαι, γυμνοὶ βραχίονες λεμβούχων. Εἷς τῶν ἐπιβατῶν ἀπομένει ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἐρίζων καὶ δεικνύων τὴν πυγμὴν πρὸς τὸν ὑπηρέτην γειτονικοῦ ξενοδοχείου, ὅστις ἐν τῇ συγχύσει νομίζει ὅτι δὲν ἐπληρώθη παρ' αὐτοῦ. Ὁ σκύλος ἑνὸς τῶν ταξειδιωτῶν πηδᾷ αἰφνιδίως ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἀποβάθρας εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ κύριός του παρ' ὀλίγον πίπτει καὶ αὐτὸς προσπαθῶν νὰ τὸν παραλάβῃ ἐκεῖθεν. Τὸ σκυθρωπὸν βουνὸν τῆς Περαχώρας ρίπτει ἄνωθεν ἐπὶ τῆς ὅλης σκηνῆς καὶ τοῦ κόλπου τὴν βαρεῖαν σκιάν του. Καὶ ἐνῷ ἐπιβιβαζόμεθα, λευκογένειος ἱερεὺς ψάλλει ἐντὸς λέμβου, πρώτην φορὰν τόρα φαίνεται καταβιβαζομένης εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν ὡρισμένον ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ ἁγιασμόν, ἀσκεπὴς ὑπὸ τὴν βροχήν, ὑπὸ τὸ φῶς κηρίου ὅπερ ριπίζει ὁ ψυχρὸς τῆς πρωΐας ἄνεμος, ἐνῷ ὁ λεμβοῦχος σταυροκοπεῖται ὄπισθεν εὐλαβῶς....

*
* *

Τὸ μέχρι Κερκύρας διάστημα διανύεται συνήθως νῦν ἐντὸς τριακοντάδος ὡρῶν. Ἀλλ' ὅταν ἀποπερατωθῇ ὁ μέχρι Πατρῶν σιδηρόδρομος καὶ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐκεῖθεν ἐπιβίβασις τὸ διάστημα τοῦτο θέλει συντομευθῇ εἰς εἴκοσι μόνον ὥρας. Τότε δὲ ἡ Κέρκυρα θὰ δυνηθῇ ἴσως εὐκολώτερον νὰ γείνῃ τὸ θερινὸν ἐνδιαίτημα τῶν ἐπιθυμούντων νὰ φύγωσι τὴν θέρμην καὶ τὸν κονιορτὸν τῆς πρωτευούσης Ἀθηναίων. Διότι ἀναμφιβόλως καλλίτερον ἀδύνατον θὰ εἶνε καὶ νὰ ἐπιθυμήσωσι καὶ νὰ εὕρωσι. Πρὸς τοῦτο τὴν προώρισαν καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς τὸ εὐκραὲς καὶ ὑγιεινότατον καὶ ἡ γεωγραφικὴ θέσις της καὶ ἡ φύσις αὐτῆς ἡ θαλερὰ καὶ σπαργῶσα. Δὲν τὴν εἶδον βεβαίως ἐν καταλλήλῳ ἐποχῇ, ἀλλ' ἂν κρίνω ἐκ τῆς χειμερινῆς ὄψεώς της ἢ κατ' ἄνοιξιν ἐν αὐτῇ διαμονὴ θὰ εἶνε μαγευτική. Χλοάζει ἀκόμη καὶ τόρα πᾶσα ἡ νῆσος καὶ ἀνθοβολεῖ καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης ὁ καλύπτων αὐτὴν πράσινος τάπης καὶ παρατάσσονται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν της εὐωδῶν δένδρων στοῖχοι καὶ μίγνυται αὐτῶν τὸ ἄρωμα μὲ τοῦ κύματος τὴν ἁλμυρὰν ὀσμήν. Αἱ ἐξοχαὶ αὐτῆς γοητεύουσι, ποικιλώταται εἰς χρώματα, πλουσιώταται εἰς βλάστησιν, παραλλάσσουσαι ἑκάστοτε εἰς ἀπροσδοκήτους σκηνογραφίας, τόρα βαθεῖς δρυμοί, ἔπειτα κοιλάδες κατάφυτοι, ἔπειτα λόφοι καταπράσινοι, ἔπειτα κυανοῦ πελάγους ἀνοικτὸν πανόραμα. Τὸ ἀπὸ τῶν δύο αὐτῆς φρουρίων θέαμα εἶνε ἔξοχον, μὲ τὴν λαβυρινθώδη πόλιν κάτωθεν, τὸν λιμένα ὅλον περιλαμβανόμενον εἰς ἓν βλέμμα, τὰ ἐν αὐτῷ νησίδια ἀνακύπτοντα ἐξ αὐτοῦ χλοερά, τὴν Ἤπειρον ἀπέναντι μὲ τὰ χιονόσκεπα ὄρη της. Καὶ ὅλως ἀλλοῖον ἀπὸ τοῦ ἑνός, ὅλως ἀλλοῖον ἀπὸ τοῦ ἄλλου. Ὅλως ἀλλοῖον ἐπίσης καὶ ἀπὸ τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου τοῦ βασιλέως ἡμῶν, ἀπὸ τοῦ περιφήμου Mon-repos, ἀφ' οὗ ἄλλως τε δύνασαι νὰ ἴδῃς καὶ ἐξ ἑνὸς μόνου δωματίου ὅλην τὴν

Digitized by Google

νῆσον ἀπεικονιζομένην τμηματικῶς ἐν ταῖς καλλιτέραις ἐξοχαῖς της εἰς μεγάλας εἰκόνας πρωτευόντων ζωγράφων, αἵτινες καλύπτουσι τοὺς τοίχους τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ βασιλέως.

*
* *

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ πόλει διαμονὴ δὲν εἶνε ὀλιγώτερον εὐάρεστος. Εἰς τὸν πρώτην φορὰν ἐπισκεπτόμενον αὐτὴν ξένην ὅλως ἰδέαν καὶ παράδοξον ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ τὸ ἀλλόκοτον αὐτὸ σύμφυρμα οἰκιῶν, ἡ περίεργος κατασκευὴ αὐτῶν, ὑπερυψήλων καὶ στενῶν μὲ ἀλλεπάλληλα κατὰ κανόνα πέντε ἢ ἓξ πατώματα, ἡ πυκνὴ συσπείρωσις αὐτῶν παρ' ἀλλήλας, αἱ μυριάδες τῶν τριῶν μόνον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποδῶν πλάτους λιθοστρώτων αὐτῆς ἀτραπῶν. Ποικιλώτατος ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς, ἕλληνες, ἰταλοί, ἰουδαῖοι (οἱ τελευταῖοι οὗτοι σχεδὸν πέντε καὶ πλέον χιλιάδες), παρέχει ἀφορμὴν εἰς παρατήρησιν καὶ μελέτην φυσιογνωμιῶν, χαρακτήρων, ἐθίμων, τύπων μόνον ἐδῶ ἀπαντωμένων. Περιεργότατα τὰ σωζόμενα λείψανα τῆς ἐνετικῆς δεσποτείας ἢ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας, δημόσια ἔργα ἢ πολεμικὰ δημιουργήματα, ὑδραγωγεῖα ἢ καταστήματα ἢ ὀχυρώματα ἢ τείχη περιφράσσοντα τὴν πόλιν ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, δι' ἃ ἀκόμη σοὶ λέγει ὁ πρῶτος τυχὼν ὁδηγός, δεικνύων τὰ ἐναπολειφθέντα ἴχνη των, μὲ τὴν ἰδιάζουσαν κερκυραϊκὴν προφορὰν καὶ διάλεκτον: *Ἔτα τὰ μουράγ̤ια ποῦ κλείγανε καὶ δὲ μποροῦσε νὰ 'μπῇ κανεὶς 'ς τὴ χώρα*. Περιεργοτάτη ἡ ἰουδαϊκὴ συνοικία της, ἡ λαβυρινθωδεστέρα πασῶν, μὲ τὰ βαθέα ἐργαστήριά της καὶ τοὺς σκιεροὺς ὡς νὰ ἐγκλείουν μυστήρια οἴκους της, ἀφ' ὧν προβάλλει αἴφνης ἑβραΐδος κεφαλὴ ἀνήσυχος καὶ ἀκούεις φωνούμενον ἔσωθεν τὸ ἀνακαλοῦν ὡραιοτάτας σελίδας τοῦ Ἀλφόνς Δωδὲ γλυκύτατον ὄνομα «*Σεφόρα*!». Ἄξια σπουδῆς καὶ ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως λεπτομεροῦς ὅλα τὰ ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀπαντώμενα ἱστορικὰ αὐτῆς μνημεῖα.

*
* *

Ἓν τούτων — καὶ ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων βεβαίως — εἶνε καὶ ὁ τάφος τοῦ Καποδιστρίου. Καὶ ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἴδω τ' Ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος του, χάριν τῶν ὁποίων καὶ ἐπεχείρησα τὸ ταξείδιον, (μία καὶ ἡ ἀναβολὴ αὕτη τῶν ἀπείρων περιπετειῶν τοῦ περιφήμου τούτου ἀνδριάντος), ἐννοεῖται ὅτι μοὶ ἐπεβάλλετο νὰ ἴδω τοὐλάχιστον τὸν τάφον του.

Κεῖται οὗτος ἐν τῇ δέκα λεπτὰ ἀπεχούσῃ τῆς πόλεως, ἐν τῷ προαστείῳ Ἁγίῳ Ρόκῳ, μονῇ τῆς Θεοτόκου Πλατυτέρας. Μετὰ τὸν φόνον αὐτοῦ τὸ σῶμά του ὡς γνωστὸν ἐβαλσαμώθη καὶ ἐξετέθη ἐντὸς κρυσταλλίνης θήκης ἐν Ναυπλίῳ εἰς προσκύνημα κοινόν. Διαμεῖναν δὲ οὕτω περὶ τὰς ἓξ ἡμέρας, ἀπεκομίσθη ἐκεῖθεν καὶ κατετέθη ἐν τῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως ὅπου ἐν μέσῳ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων ἔμεινεν ἐπὶ 6 μῆνας, ὅπως μετενεχθῇ ὑπὸ τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν ἀδελφοῦ του Αὐγουστίνου εἰς Κέρκυραν. Πράγματι δὲ μετὰ 6 μῆνας ὁ Αὐγουστῖνος παραιτήσας τὴν ἀρχὴν ἐκόμισεν αὐτὸ εἰς τὴν νῆσον ὅπου ἔφθασε κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1832. Ὁ τότε ἁρμοστὴς Ἄδαμς, ἵνα μὴ τὸ λείψανον γείνῃ αἰτία ἐκδηλώσεων καὶ θορύβων ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, παρεκάλεσεν ἡ ἀποβίβασις αὐτοῦ νὰ γείνῃ νύκτα. Πράγματι δὲ καθ' ὥραν μεσονυκτίου, ἄνευ ἀκολουθίας, ἄνευ συνοδείας, ἀπεβιβάσθη καὶ ὡδηγήθη εἰς τὴν μονὴν αὐτὴν τῆς Πλατυτέρας, ἐν τῷ νάρθηκι τῆς ὁποίας εὑρίσκεται ἤδη τεθαμμένος. Ἑκατέρωθεν αὐτοῦ εἶνε ὁ τάφος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φέρων τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: «*Ἀντώνιος Μαρίας Βιαρίδης κόμης Καποδίστριας*, γεννηθεὶς ἔτει ΑΨΜΑ' ἀποθανὼν ἔτει ΑΩΚΑ', ἱππεὺς τῆς α' τάξεως τῆς Ἁγίας Ἄννης καὶ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τῶν Ἱεροσολύμων». Μετ' αὐτὸν οἱ τάφοι δύο ἱερομονάχων· ἀπὸ τοῦ ἄλλου δὲ μέρους ὁ τοῦ ἀδελφοῦ του μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «*Κόμης Αὐγουστῖνος Ἀντωνίου Καποδίστριας* (1778—1857)». Τοῦ μεγάλου Καποδιστρίου τὸ μνῆμα φέρει μόνας τὰς ἑπομένας ἓξ λέξεις, ἄνευ ἄλλου τίτλου, χαρακτηρισμοῦ ἢ πληροφορίας: «*Ι. Α. Καποδίστριας, Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος*».

Εἶνε ἀρκεταί.

Μιχαηλ Μητσακης

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΙΘΗΚΩΝ

Ζ'.

ιομηχανία τῶν πιθήκων.

Ἄχρι τοῦδε ἐπιστεύετο, ὅτι μόνον ὁ ἄνθρωπος ἐκ πάντων τῶν ζῴων ἐπέδιδεν εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε ζῷον ἱκανὸν νὰ κατασκευάζῃ ἐργαλεῖα καὶ ὅπλα.

Ὁ ἐκ λίθου πέλεκυς χαρακτηρίζει τὴν πρώτην ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄξεστος ὅμως λίθος εἶναι ἐπίσης ἐργαλεῖον ζῴων τινῶν, καὶ πτηνῶν μάλιστα. Αἱ κίχλαι θραύουσι τὰς μονοθύρους κόγχας τὰς ὁποίας εὑρίσκουσιν ἐντὸς τῶν δασῶν βάλλουσαι ταύτας κατὰ τῶν λίθων. Οἱ πίθηκοι λαμβάνουσι τὸν λίθον ἐν τῇ χειρί. Ὅταν δὲ θέλωσι νὰ θραύσωσι σκληρόν τι κάρυον, θέτουσι τοῦτο ἐπὶ σκληροῦ ἐδάφους καὶ τὸ διαρρηγνύουσι τύπτοντες ἐπ' αὐτοῦ διὰ βαρέος χάλικος. Ὁ Ἔρασμος Δάρβιν διηγεῖται, ὅτι ἐπεδεικνύετο ἐν Λονδίνῳ γηραιὸς πίθηκος ἀπολέσας τοὺς ὀδόντας, ὅστις ἔθραυε τὰ κάρυα καὶ τὰ λεπτοκάρυα τύπτων διὰ λίθου. Ἐν Παρισίοις ὑπῆρχε πίθηκός τις κῆβος, ὅστις διὰ τοῦ λίθου ἔθραυε τὰ κάρυα, ἅτινα δὲν ἠδύνατο νὰ θραύσῃ διὰ τῶν ὀδόντων. Ἡμέραν τινὰ ἐδόθησαν αὐτῷ, εὑρισκομένῳ εἰς γωνίαν τινὰ

Digitized by Google

τοῦ κλωβοῦ πολλὰ κάρυα, ἅτινα κατώρθωσε νὰ καταφάγῃ πλὴν ἑνός. Τότε ἤρξατο κατερχόμενος τὴν κλίμακα, ἵνα ἀνεύρῃ λίθον τινὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ κλωβοῦ· συναντήσας ὅμως καθ'ὁδὸν κάρφος ἔτυψε τὸ κάρυον ἐπὶ τοῦ κάρφους μετ' εὐστοχίας καὶ τὸ ἔθραυσε.

«Δυνάμεθα λοιπόν, λέγει ὁ Οὐζώ, νὰ παραβάλωμεν τὴν βιομηχανίαν πιθήκων τινῶν πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων τῆς λιθίνης ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος μετεχειρίζετο τοὺς λίθους ἀξέστους. Οὕτω αὐθαιρέτως εἶναι δυνατὸν νὰ χαραχθῶσι τὰ ὅρια μεταξὺ τῶν πιθήκων καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ τελευταῖος ἤρξατο μεταποιῶν ἀπὸ σκοποῦ καὶ δι' ἴδιον ὄφελος, τὴν φυσικὴν μορφὴν τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως παρεχομένων ὑλῶν.»

Συχνότατα ἐδιδάχθησαν πίθηκοι ν' ἀναβαίνωσιν ἵππους, ὄνους καὶ κύνας, καὶ διευθύνωσι τὸ ὑποζύγιον κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν θέλησιν. Ἐπίσης μανθάνουσι νὰ ἡνιοχῶσι. Τὸ τοιοῦτον προέρχεται ἐκ κτηθείσης ἰδιότητος ὀφειλομένης εἰς τὴν διδασκαλίαν. Ὑπάρχουσιν ὅμως παραδείγματα πιθήκων σχόντων αὐτοβούλως τὴν ἰδέαν ν' ἀναβῶσιν ἐπὶ ἄλλων ζώων. Ὁ Μποατὰρ ἀναφέρει, ὅτι μικρός τις κερκοπίθηκος τῆς Γουϊνέας κουρασθεὶς ν' ἀκολουθῇ τὸν κύριόν του, ἐσκέφθη ν' ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ κυνὸς τοῦ συνοδεύοντος αὐτόν. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐπήδησεν ἐπ' αὐτοῦ, ὁ κύων ταραχθεὶς πᾶσαν κατέβαλε προσπάθειαν ἵν' ἀπαλλαχθῇ, ὁ πίθηκος ὅμως κρατούμενος ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν μακρῶν τριχῶν τοῦ κυνός, κατέστησεν ἀνωφελεῖς πάσας τὰς κινήσεις, τὰ πηδήματα καὶ τοὺς ἑλιγμοὺς τοῦ ὑποζυγίου του. Ὅταν ὁ κύων ἐκυλίετο, ὁ πίθηκος ἀπεσύρετο τάχιστα καὶ παρέμεινεν εἰς ἀπόστασίν τινα παρατηρῶν· μόλις δ' ἀνηγείρετο ὁ κύων καὶ ἐπήδα πάλιν ἐπὶ τῶν νώτων. Ἐπὶ τέλους ὁ κύων ἠναγκάσθη νὰ φέρῃ τὸν πίθηκον.

Καὶ ὁ κερκοπίθηκος Κὲς τοῦ Δεβαγιὰν ἀνέβαινεν ἐπὶ τῶν κυνῶν ὅταν ἐκουράζετο. Ἂν τὸ ζῷον ὠθεῖτο εἰς τοῦτο κατὰ μίμησιν, διατί δὲν ἀνέβαινεν ἐπὶ τῶν ἵππων ἀντὶ τῶν κυνῶν;

Πολλοὶ τῶν πιθήκων ἀγαπῶσι νὰ φέρωνται ὑπ' ἄλλων τετραπόδων ζώων, πρὸς τοῦτο δὲ πάντοτε ἐκλέγουσι ταῦτα μεταξὺ ἐκείνων, ὧν ἕνεκα τοῦ μεγέθους δύνανται νὰ καταστῶσι κύριοι. Ὁ Οὐμβόλδος εἶδεν εἰς Μαιπεριὲς *κῆβον* τινὰ διανύοντα τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας πέριξ τῶν ἰνδικῶν καλυβῶν, ἐπὶ τοῦ νώτου κατοικιδίου τινὸς χοίρου πλανωμένου παρὰ ταῖς κατοικίαις. Ὁ πίθηκος ἱεραποστόλου τινὸς ἵππευε τὸν γάτον τῆς οἰκίας.

Εἶνε ψευδὲς ὅτι οἱ πίθηκοι ἀνάπτουσι πῦρ, καὶ ὅτι διατηροῦσι τὴν πυρὰν ὅταν εὕρωσι ταύτην ῥίπτοντες νέα ξύλα. «Ἡ χρῆσις τοῦ πυρὸς δὲν εἶνε φυσικὴ εἰς οὐδὲν ζῷον, λέγει ὁ Οὐζώ, καὶ παρ' αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ πάντοτε δὲν ὑφίσταται τὸ τοιοῦτον ὁρμέμφυτον, διότι ἐγνωρίσθησαν φυλαὶ ἀγνοοῦσαι τελέως τοῦτο, πᾶσαι δὲ αἱ παραδόσεις τοῦ λαοῦ ἐπιμαρτυροῦσιν ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ἠγνοεῖτο τὸ πῦρ.

Πάντες οἱ λαοὶ ἐγνώριζον ἐπὶ μακρὸν χρόνον νὰ μεταχειρίζωνται τοῦτο καὶ νὰ διατηρῶσιν αὐτό, χωρὶς ὅμως νὰ γνωρίζωσι νὰ τὸ ἀνάψωσι.

Η'.

Οἰκιακὴ ὑπηρεσία τῶν πιθήκων

Οἱ πίθηκοι δείκνυνται ἱκανώτατοι νὰ ἐκτελῶσιν οἰκιακάς τινας ὑπηρεσίας καὶ τελειώνουσι ταύτας μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως.

Οἱ αὐτόχθονες τῆς Μαδαγασκάρης γυμνάζουσιν εἰς τὸ κυνήγιον ἡμιπίθηκόν τινα βραχύκερκον, ὅστις θηρεύει ὡς καὶ ὁ κύων. Οἱ λαοὶ οὗτοι στεροῦνται κτηνῶν.

Ὁ Πυρὰρ λέγει ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ, οἱ ἄποικοι τῆς Σιέρας Λεώνης μετεχειρίζοντο τοὺς *Χιμπαντζῆ* ὁτὲ μὲν ὅπως φέρωσιν ὕδωρ, ὁτὲ δὲ ὅπως κατασυντρίβωσιν ἐν ἰγδίοις πᾶν ὅ,τι ἤθελον νὰ τρίψωσι· συχνότατα ὅμως ἂν δὲν ἔσπευδον νὰ τοὺς ἐκφορτώσωσι ἀφικνουμένους εἰς τὸ τέρμα, ἔρριπτον ταῦτα κατὰ γῆς.

Ὁ Ἀκόστα ἀναφέρει ὅτι ὁ διοικητὴς τῆς Καρθαγένης εἶχε πίθηκον τινά, ὅντινα ἀπέστελλε νὰ ἐκτελῇ διαφόρους ἐντολάς. Ὡς οἱ κύνες μεταβαίνουσιν εἰς τὸν ἀρτοπώλην καὶ τὸν κρεοπώλην ἀνὰ τὸ στόμα φέροντες τὸ κάνιστρον, οὕτω καὶ ὁ πίθηκος οὗτος μετέβαινεν εἰς τὸν οἰνοπώλην ἔχων ἀνὰ χεῖρας τὴν φιάλην καὶ τὸ τίμημα τοῦ οἴνου. Δὲν ἐπλήρωνε πρὶν τοῦ λάβῃ τὸ ποτόν, οὐδέποτε δ' ἔθιγε τὸν οἶνον καίτοι ἠγάπα αὐτὸν εἰς ἄκρον.

Ἐπίσης ὁ *μακάκος* εὐκολώτατα μανθάνει διαφόρους ὑπηρεσίας· ὁ πατὴρ Βικέντιος ἀντιπρόσωπος τῶν γυμνοπόδων καρμηλιτῶν ἐν ταῖς Ἰνδίαις ἀναφέρει, ὅτι ὁ πίθηκος οὗτος μιμεῖται ἀκριβέστατα πᾶν ὅ,τι δείκνυται αὐτῷ. «Τελεῖ πάντα, λέγει, μετὰ τόσης σπουδαιότητος καὶ ἀκριβείας, ὥστε ἀμφιβάλλει τις ἂν εἶνε ζῷον ἁπλοῦν τὸ τελοῦν ταῦτα τόσῳ καλῶς.»

Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι μετεχειρίζοντο τὸν ἁμαδρύαν κυνοκέφαλον ὡς ὑπηρέτην καὶ ὡς ἐργάτην πολλάκις.

Ὁ κ. Γρανπρὲ γάλλος ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ ὁμιλεῖ περί τινος θηλείας *Χιμπαντζῆ*, ἥτις ἐθέρμαινε τὸν κλίβανον τοῦ πλοίου, ὅτε δὲ ἔκρινε μόνη ἀρκετὴν τὴν θερμοκρασίαν αὐτοῦ μετέβαινεν ἀναζητοῦσα τὸν μάγειρον. Αὕτη ἐβοήθει τοὺς ναύτας σύροντας τὴν ἄγκυραν, ἀνερριχᾶτο ἐπὶ τῶν σχοινίων, ἔδενε ταῦτα ὡς ὁ καλλίτερος ναύτης. Ὁ Βυφὼν ἀναφέρει ἑτέραν τινὰ θήλειαν, ἥτις ἔστρωνε τὰς κλίνας, ἐσάρωνε τὴν οἰκίαν καὶ ἐβοήθει νὰ στρέφωσι τὸν ὀβελὸν τοῦ ὀπτοῦ.

Πάντες οὗτοι οἱ πίθηκοι εἶχον ἐγγυμνασθῆ, ἐπειδὴ ὅμως οἱ πίθηκοι ἀποκτῶσιν ἀπογόνους καὶ

Digitized by Google

ἐν τῇ δουλείᾳ, δὲν δύναταί τις ν' ἀμφιβάλλῃ, λέγει ὁ Οὐζώ, ὅτι τὰ κυριώτερα εἴδη τῶν πιθήκων εἶνε δυνατὸν νὰ κατασταθῶσι κατοικίδια. Ἀνάγκη νὰ ἐκγυμνασθῶσιν οὗτοι καταλλήλως διὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἐργασίαν.

«Αἱ θήλειαι, προσθέτει, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς περίθαλψιν τῶν παιδίων. Δύνανται μάλιστα νὰ κατασταθῶσι καὶ ἐξαίρετοι τροφοί, διότι τὸ γάλα των ἐνέχει 10 ἐπὶ τοῖς 100 βούτυρον. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι πάντα ταῦτα ἐν προσεχεῖ μέλλοντι θὰ ἐφαρμοσθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ διαμενόντων Εὐρωπαίων, οἵτινες εὐκόλως δύνανται νὰ προμηθευθῶσιν ἀνθρωπομόρφους πιθήκους. Προεικάζομεν τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ φυλαὶ αὗται πολλαπλασιαζόμεναι διὰ τῶν φροντίδων τοῦ ἀνθρώπου, σπουδαιοτάτας θὰ προσφέρωσιν ὑπηρεσίας ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ καὶ τῇ βιομηχανίᾳ καὶ θέλουσι συντελέσει εἰς τὴν γενικὴν πρόοδον. Ἐν ταῖς εἰκασίαις ταύταις οὐδὲν ὑφίσταται τὸ παράλογον καὶ μὴ στηριζόμενον εἰς ἐπιστημονικὰς βάσεις, ὅπως προκαλέσῃ τὸν γέλωτά τινων.»

Ὁ Ῥιχάρδος Ὅθεν παραβάλλων τὰ ψυχικὰ φαινόμενα Χιμπαντζῆ πρὸς ἐκεῖνα τοῦ Βοσιμάνου τῆς Αὐστραλίας ἢ βλακός, οὕτινος ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκεφάλου ἔχει ἀνασταλεῖ, οὐδὲν ἀνακαλύπτει τὸ διαχειρίζον αὐτούς. Ὁ Ἀγασσὶζ συγκρίνων τὰς διανοητικὰς δυνάμεις παιδίου καὶ νέου Χιμπαντζῆ εὑρίσκει ταύτας ἐντελῶς ὁμοίας. Διότι τὸ παιδίον ἀναπτύσσεται πλειότερον καὶ καθίσταται ἀνήρ, διαφαίνεται διαφορὰ ποσότητος. «Τὰ πάθη τῶν ζώων εἶναι ταὐτὰ πρὸς τὰ τοῦ ἀνθρώπου, λέγει ὁ φυσιοδίφης οὗτος. Δὲν κατορθώνω νὰ ἴδω ἐν τοῖς μὲν καὶ τοῖς δὲ διαφορὰς εἴδους, ὅσῳ μεγάλαι καὶ ἂν εἶναι αἱ κατὰ ποιὸν διαφοραὶ αὐτῶν καὶ αἱ παραλλαγαὶ τῆς ἐκδηλώσεως τούτων. Αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀνωτέρων ζῴων καὶ ἐκείνων τοῦ ἀνθρώπου εἶνε τόσον ἀνεπαίσθητοι, ὥστε ὅταν μόνον δὲν θελήσῃ τις ν' ἀναγνωρίσῃ εἰς ταῦτα τὰ ζῷα ποσόν τι συναισθήσεως καὶ εὐθύνης, δύναται νὰ μεγεθύνῃ τὴν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ἀνθρώπου διαφοράν.»

•.. Α.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΥ ΕΝ ΤΡΙΚΥΜΙΑ.

Γνωστὸν εἶνε ὅτι τὸ ἔλαιον, χυνόμενον ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ κατευνάζῃ τὴν ὁρμὴν τῶν κυμάτων, πολλάκις δὲ πλοῖα ἐν τρικυμίᾳ εὑρισκόμενα καὶ κινδυνεύοντα ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ μέσου τούτου, ὅπως καταστείλωσι τὴν μανίαν τῆς θαλάσσης. Τὸ ὑδρογραφικὸν γραφεῖον τῆς Οὐασιγκτῶνος, θέλον διὰ τῶν πραγμάτων νὰ ἀποδειχθῇ ἂν τὸ ἔλαιον πράγματι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἤρξατο δημοσιεῦον ἀπό τινος πᾶσαν σχετικὴν πληροφορίαν, περιερχομένην εἰς γνῶσίν του. Αἱ ἐκθέσεις τῶν πλοιάρχων, αἱ ἰδοῦσαι τὸ φῶς μέχρι τῆς σήμερον ἐπιμελείᾳ τοῦ γραφείου ὁμοφώνως ἐπικυροῦσιν ὅτι διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἐλαίου πολλάκις ἀπέφυγον μεγάλας ἀβαρίας, ἢ καὶ ἔσωσαν τὸ ὑπὸ τὴν διοίκησίν των πλοῖον ἀπὸ πιθανῆς ἀπωλείας. Αἱ δημοσιευθεῖσαι παρατηρήσεις μέχρι τοῦδε ὑπερβαίνουσι τὰς χιλίας, ἀλλ' ἐνταῦθα θὰ περιορισθῶμεν νὰ ἀναφέρωμεν τὰς μᾶλλον οὐσιώδεις.

Τὸ πλοῖον Myrtle-Holme, ταξειδεῦον ἀπὸ Πορτλάνδης εἰς Κενστόουν, ἐν Ἀμερικῇ κατελήφθη ὑπὸ τοιαύτης τρικυμίας, ὥστε οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἐδέησε νὰ δέσωσι σφιγκτὰ τὸν πηδαλιοῦχον ἵνα μὴ παρασυρθῇ ὑπὸ τῶν κυμάτων. Ὁ πλοίαρχος κατώρθωσε νὰ ἀναρτήσῃ ἐξ ἑκάστου τῶν ἄκρων τῆς μεγάλης κεραίας ἀνὰ ἕνα πάνινον καὶ διάτρητον σάκκον περιέχοντα ἥμισυ γαλόνιον ἐλαιολάδου. Μετά τινα λεπτὰ ὅτε ὅλον τὸ ἔλαιον κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τὰ κύματα κατηυνάσθησαν καὶ μόνον αἱ ψεκάδες τῶν κυμάτων, ἅτινα ἐθραύοντο ἔμπροσθεν τῆς πρώρας τοῦ πλοίου, ἔπληττον πλέον τὸ σκάφος αὐτοῦ. Ἄλλο πλοῖον, τὸ ἀτμοκίνητον *Ναπιέρος* κατελήφθη ἐν τῷ πλῷ ὑπὸ τυφῶνος ἐξαιρετικῆς σφοδρότητος, κύματα πελώρια ἐθραύοντο ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου, πληροῦντα ὕδατος τὸ κύτος αὐτοῦ. Ὁ πλοίαρχος πληρώσας δύο σάκκους ἐλαίου ἀνήρτησεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πρύμνης. Ἅμα δ' αἱ πρῶται σταγόνες τοῦ ἐλαίου ἐχύθησαν ἐπὶ τοῦ ὁλκοῦ τοῦ πλοίου, τὰ μανιώδη κύματα ἐθραύοντο πλέον 20—30 μέτρα ὄπισθεν αὐτοῦ καὶ εἶτα διήρχοντο ὑπὸ τὸ σκάφος, ὡς συμβαίνει ἐν ἁπλῷ θαλασσίῳ σάλῳ. Τὸ ἀτμοκίνητον τοῦτο διετήρησε τὸν αὐτὸν δρόμον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, χωρὶς νὰ ἐμβάσῃ πλέον ὕδωρ· ἐδαπάνησε δὲ διὰ πεντάωρον τρικυμίαν περὶ τὰς 18 λίτρας ἐλαίου μόνον. Τρίτον πλοῖον, τὸ βρίκιον *Ἀλγερία*, καταληφθὲν ὑπὸ σφοδροτάτου ἀνέμου κατὰ τὸν ἀπὸ Ἀγ. Ἰωάννου μέχρι Λιβερπούλης διάπλουν, μετεχειρίσθη ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῶν κυμάτων τὸ ἔλαιον. Τὴν 24 παρελθόντος Φεβρουαρίου τὸ ἀτμοκίνητον *Βοημία*, ἐκπλεῦσαν ἐξ Ἀμβούργου καὶ κατευθυνόμενον εἰς Νέαν Ὑόρκην, ἀπήντησεν ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει μεγάλην τρικυμίαν· τὰ κύματα ἐθραύοντο ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὸ πλοῖον ἦτο σχεδὸν διαρκῶς κεκαλυμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Ὁ πλοίαρχος ἀπεφάσισε νὰ διακόψῃ τὸν ἀτμὸν καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸ πλοῖον νὰ πλέῃ κατὰ τὴν φορὰν τοῦ ἀνέμου, προστατεύων μόνον τὸν πλοῦν αὐτοῦ δι' ὀλίγου ἐλαίου. Οὕτω τὰ κύματα ἔπαυσαν πλέον θραυόμενα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἡ χρῆσις τοῦ ἐλαίου κατόπιν ἐπα-

Digitized by Google

νελήφθη τρὶς μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας. Οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἀνήρτησαν ἀπ' αὐτοῦ πέντε ἀσκοὺς πεπληρωμένους τὸν μὲν διὰ στυπείου, τὸν δὲ διὰ λινελαίου ἢ ἐλαίου τῆς μηχανῆς· ἕκαστος ἀσκὸς περιεῖχε μόλις μίαν λίτραν ἐλαίου, ἐχρειάζετο δ' ὅπως κενωθῇ μίαν ὥραν καὶ δέκα πέντε πρῶτα λεπτά. Τὸ ἀτμοκίνητον ἐπὶ 22 ὥρας καθ' ἃς ἔπλεεν ἄνευ ἀτμοῦ ἐδαπάνησε περὶ τὰ 59 χιλιόγρχμμα ἐλαίου. Ἀντὶ τούτου ὅμως ἐγένετο οἰκονομία 35 τόννων γαιανθράκων, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ ἔλαιον καὶ τὸ λίπος, ὅπερ θὰ κατηναλίσκετο διὰ τὴν ἐπάλειψιν τῆς μηχανῆς.

Ἡ χρῆσις τοῦ ἐλαίου ἐν ὥρᾳ τρικυμίας εἶνε ἰδίως πολύτιμος διὰ τὰ πλοῖα, ὧν τὸ πηδάλιον ἕνεκεν αἰφνιδίας βλάβης δὲν δύναται νὰ λειτουργήσῃ κανονικῶς ἢ καὶ οὐδόλως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ κύματα, εὑρίσκοντα τὸ πλοῖον ἀνυπεράσπιστον, ἄοπλον, διότι πράγματι ἄοπλον εἶνε τὸ πλοῖον ἄνευ τοῦ πηδαλίου αὐτοῦ, δύνανται νὰ παρασύρωσιν ἀνθρώπους ἐκ τοῦ πληρώματός του καὶ νὰ ἐξαναγκάσωσιν αὐτὸ εἰς ἐπιζημίους ἀβαρίας. Τότε ἀρκοῦσιν ὀλίγα σακκίδια ἐλαίου, ἵνα ἐπέλθῃ πέριξ τοῦ πλοίου σχετική τις τεχνητὴ γαλήνη καὶ δοθῇ καιρὸς εἰς τοὺς ναύτας νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν κανονικὴν αὐτῶν θέσιν τὰ πράγματα.

Ἐκτὸς τοῦ ὑδρογραφικοῦ γραφείου τῆς Οὐασιγκτῶνος καὶ ἡ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ἑταιρία πρὸς σωτηρίαν τῶν πνιγομένων κατήρτισεν ἴδιον κατάλογον παρατηρήσεων ἐπικυροῦντα ὅσα ἀνεφέραμεν περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ ἐλαίου. Εὐχῆς ἔργον ἑπομένως θὰ ἦτο ἂν πάντες οἱ κυβερνῆται πλοίων, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, πρὸ τοῦ ἀπόπλου, εἶχον ἑτοίμους ἀσκούς τινας μετὰ μικρᾶς ποσότητος ἐλαίου, χάριν τοῦ σκοποῦ τούτου.

Περιττὸν νομίζομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι, καθὰ ἀπεδείχθη ἐκ τῶν γενομένων πειραμάτων, τὰ μεταλλικὰ ἔλαια εἰσὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἐπιτήδεια πρὸς κατάπαυσιν τῆς τρικυμίας, τῶν ἐκ φυτικῶν ἢ ζωϊκῶν οὐσιῶν παραγομένων. Πετρέλαιον κεκαθαρισμένον οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπήνεγκεν ἐπὶ τρικυμιώδους θαλάσσης, ἐνῷ τοὐναντίον τὰ κύματα ἀμέσως κατηυνάσθησαν, ἅμα ὡς ἐπεχύθη ἐπ' αὐτῶν μικρὰ ποσότης λινελαίου, ἰχθυελαίου καὶ ἄλλων τοιούτων ἐλαίων. Τὸ πετρέλαιον ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ καταστάσει εἶνε κάπως καταλληλότερον. Ἐν γένει δὲ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἔλαιον κατὰ τοσοῦτον εἶνε καταλληλότερον πρὸς χρῆσιν ἐναντίον τῆς τρικυμίας, καθόσον εἶνε βαρύτερον καὶ πυκνότερον.

Δ*.

Ὁ χείριστος τῶν κριτικῶν κρίνων ἔργον τι κρίνει μόνον τὸ ἐν αὐτῷ κακόν, ὁ κακὸς μόνον τὸ καλόν, ὁ δὲ καλὸς καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἀπὸ *ὡρισμένου* χρόνου ἡ ἡλικία τῶν γυναικῶν γίνεται *ἀόριστος*.

—

Ὁ αὐλικὸς ὁμοιάζει τὸ *τόπιον* ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεως· καὶ τοῦτο χρησιμεύει ὡς παίγνιον καὶ ὑψοῦται μεθ' ἑκάστην πτῶσιν. Ἀλλ' ἐν τούτοις ὑπάρχει καὶ διαφορά τις. Μὲ τὸ πρῶτον παίζουσι μόνον τὰ παιδία, ἐνῷ μὲ τὸν δεύτερον μόνον οἱ *μεγάλοι*.

—

Ἡ εὐεργεσία ὁμοιάζει τὸ ῥόδον ἐπὶ στελέχους πλήρους ἀκανθῶν. Ἀμφότερα πρέπει νὰ τὰ δίδῃς μετὰ προσοχῆς, ἄλλως πληγώνουσι.

—

Οἱ εὐγνώμονες ἄνθρωποι εἶνε ὅπως οἱ καρποφόροι ἀγροί: ἀποδίδουσι πλεῖον ἢ ὅσον λαμβάνουσι.

—

Διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τοῦ χρόνου τὸ φύλλον τῆς μωρέας μεταβάλλεται εἰς ἀτλάζινον ἔνδυμα.

—

Αἱ διαβολαὶ καὶ αἱ βόμβαι διατρέχουσι πάντοτε εὐρὺν κύκλον πρὶν ἢ πέσωσι καὶ καταστρέψωσι.

—

Ἐάν τις σὲ ἠπάτησεν ἅπαξ, ἔπραξε κακῶς· ἐὰν σὲ ἠπάτησε καὶ ἐκ δευτέρου «*σοῦ ἔκαμε καλά*.»

—

Ἡ ἀγρία ψυχὴ δὲν γίνεται διὰ τοῦ χρόνου ἠπιωτέρα· ἡ δὲ ὀξεῖα γλῶσσα εἶνε τὸ μόνον ὀξύστομον ὄργανον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπαμβλύνεται ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου χρήσεως.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Παρισίοις προσεχῶς θὰ ἀνιδρυθῇ τὸ πρῶτον πρὸς ἀπόθεσιν τῶν νεκρῶν κατάστημα. Ἐν αὐτῷ θὰ ἀποτίθενται, μέχρι παρελεύσεως τοῦ χρόνου τοῦ ὡρισμένου πρὸς βεβαίωσιν τοῦ θανάτου, τὰ πτώματα ἐκεῖνα, ὧν ἡ ἐντὸς στενῶν καὶ κακῶς ἀεριζομένων οἰκημάτων διατήρησις παρουσιάζει κινδύνους διὰ τὴν δημοσίαν ὑγείαν. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οἰκοδομήματος θὰ ὑπάρχῃ μεγάλη αἴθουσα μετὰ κλινῶν, ἐν ᾗ θὰ ἀποτίθενται τὰ πτώματα. Τοιαῦτα καταστήματα ὑπάρχουσιν ἤδη ἐν Λονδίνῳ, ἐν Βρυξέλλαις, ἐν Κολωνίᾳ κτλ. Τὰ πλεῖστα ὑπάρχουσιν ἐν Λονδίνῳ.

Τόσον εἶνε δύσκολον νὰ εἶνέ τις καλὸς αὐθέντης ὥστε ἐὰν κατείχομεν τελείως τὸ γνῶθι σαυτὸν οὐδέποτε θὰ συγκατετιθέμεθα νὰ γείνωμεν ὑπηρέται ἡμῶν αὐτῶν.

Οὐδέποτε γυνὴ δυσαρεστεῖται κατ' ἀνδρὸς ὅτι ἀρέσκει καὶ εἰς ἄλλας, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχῃ αὐτὴ τὴν προτίμησιν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1867—711

Digitized by Google

Ἀριθ. 577 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82. — 18 Ἰανουαρίου 1887

Ο ΠΑΤΕΡ—ΙΩΣΗΦ

(Διήγημα τῆς Κας Ouida.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Γ'

Παρῆλθεν ὁ χειμών. Αἱ ἀμυγδαλαῖ εἶχον ἀνθήσει, τὰ ἴα προήγγελλον τὰς ἀνεμώνας, καὶ αἱ περὶ τὸν μύλον ἰτέαι ἤρχιζον νὰ πρασινίζωσι. Ἄσματα ἠκούοντο ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἀλλαχοῦ σαλπίσματα καὶ ἀλλαχοῦ πυροβολισμοί. Ἑώρταζεν ὁ κόσμος τὴν ἀπόκρεω, μὲ τὸ ποτήριον ἀνὰ χεῖρας. Ἀλλ' οἱ ἐν Μάρκᾳ δὲν ἐγέλων. Οἱ καιροὶ ἦσαν δύσκολοι, αἱ καρδίαι βαρεῖαι, καὶ ἡ ἄλλοτε φαιδρότης ἐφαίνετο ἐκλιποῦσα, ὡς ἐκλείπουσιν ἐν Ἰταλίᾳ τὰ δάση τῶν πρίνων καὶ οἱ μεγάλοι κῆποι τῶν παλαιῶν χρόνων.

Ἦλθεν ἡ τεσσαρακοστή, σημαινομένη ὑπὸ τῶν μελαγχολικῶν ἤχων τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας. Ὁ δὲ ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου ἐνήστευε καὶ προσηύχετο καὶ ἐκόλαζε τὴν σάρκα του. Ἤλπιζεν οὕτω νὰ τύχῃ ἄνωθεν—ἂν μὴ παρὰ τῶν ἀνθρώπων—ἀνακούφισίν τινα τῶν δεινῶν τῆς ταλαιπώρου Ἐλευθερίας, καὶ κατεπόνει ἀκαμάτως τὰ ὦτα τοῦ θεοῦ διὰ τῶν ἱκεσιῶν του.

Ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐτυράννει τὴν κεφαλήν του, ὅπως ἀνεύρῃ ἔνδειξίν τινα τοῦ ἀληθοῦς ἐνόχου τοῦ φόνου. Ἐπίστευε πάντοτε εἰς τὴν ἀθωότητά της· καὶ πάντες τοῦ παραδείσου οἱ ἅγιοι ἂν ἤρχοντο νὰ καταμαρτυρήσωσιν αὐτῆς, αὐτὸς θὰ ἔκραζεν ὅτι ἦτο ἀθῴα.

Αἱ σκληραὶ ὑποψίαι, αἵτινες ἐπήρχοντο πολλάκις εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἐραστοῦ της, ὅτε τὴν νύκτα ἐπλανᾶτο παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ καὶ ἤγειρε τὰ βλέμματα πρὸς τὸ παράθυρον ἐκεῖνο τοῦ μύλου, ὅπερ ἐφαίνετο κλεισθὲν διὰ παντός, οὐδέποτ' ἐκλόνισαν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰωσήφ. Καὶ ἂν αἰωνίως ἔμενεν ἡ ἀλήθεια τεθαμμένη ἐντὸς ἀδιοράτου σκότους, ἀδιάφορον! οὐδέποτ' αὐτὸς θὰ τὴν ἐνόμιζεν ἔνοχον. Δὲν τὴν εἶχε γνωρίσει, παιδίσκην ἔτι μικράν, τρέχουσαν γυμνόποδα ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῶν Ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου;

Καὶ ὑπῆρξαν μὲν πάντοτε ἁγναὶ ἀληθῶς αἱ σχέσεις του πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Τασσίλου. Τῷ ἐφαίνετο ὅμως, ὅτι ἡ πρὸς αὐτὴν συμπάθειά του καὶ ἡ εὐχαρίστησις ἣν ᾐσθάνετο ἄλλοτε ὁμιλῶν πρὸς αὐτήν, εἶχέ τι τὸ ἁμαρτωλόν. Οἱ ὀφθαλμοί του, οἵτινες ὤφειλον νὰ θεωρῶσιν αὐτὴν ὡς ψυχὴν ἀνάγκην ἔχουσαν σωτηρίας, δὲν ἠρέσκοντο τοσάκις θαυμάζοντες τὸ κάλλος τοῦ σώματός της, καὶ δὲν προσηλοῦντο ἐνίοτε ἐπ' αὐτὴν μεθ' ὑπερβολικῆς τρυφερότητος; Ἤρκει τοῦτο ἵνα τῷ ἐμπνεύσῃ τὸ συναίσθημα τοῦ πταίσματος. Ἡ ἀγωνία ἣν ᾐσθάνετο ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἴσως ἢ ἀποτέλεσμα γηϊνοτέρας συμπαθείας. Ἦτο βέβαιος περὶ τούτου, καὶ ἡ βεβαιότης αὐτὴ τὸν ἔφερεν ἀγωνιῶντα ἐν τύψει συνειδήσεως πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἐσταυρωμένου.

Ἠσθάνετο ἐπίσης ὅτι εἶχε βλάψει μᾶλλον ἢ ὠφελήσει τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἐλευθερίας, διὰ τῆς ἀσυναρτησίας τῆς μαρτυρίας του, διὰ τῶν ἀποσιωπήσεών του, διὰ τῆς σφοδρότητος μεθ' ἧς εἶχε βεβαιώσει πρᾶγμα ὅπερ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ, καὶ δι' αὐτῆς ἔτι τῆς φιλανθρώπου ὁρμῆς, ὑφ' ἣν διατελῶν ἀνέλαβε τὸ πτῶμα τοῦ συζύγου της καὶ μετέφερεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν στέγην τῆς ἐκκλησίας, ἔκλεισε δὲ τὴν θύραν πρὸς τὸ πλῆθος, ὅπερ ἐθεώρει ὡς ἁπλῆν διασκέδασιν πᾶσαν ἐκείνην τὴν φοβερὰν τραγῳδίαν. Αὐτός, αὐτὸς ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἶχε συντελέσει νὰ πέσῃ ἡ ταλαίπωρος ἐκείνη εἰς τὸ βάραθρον ὅπου ἔσπαιρε σήμερον.

Καὶ ἂν ἔτι ἠθῳοῦτο ὑπὸ τῶν δικαστῶν, θὰ ἔμενεν ἠτιμασμένη διὰ παντός. Ὁ ἐραστής της, ὅστις ἠγάπα αὐτὴν δι' ὅλης τῆς φλογερᾶς ζέσεως καὶ τοῦ ἀχαλίνου πόθου τῆς νεότητός του, εἶχε δηλώσει ὅτι θὰ ἠσχύνετο νὰ φανῇ μετ' αὐτῆς ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ, ἐφ' ὅσον ἡ κηλὶς ἐκείνη δὲν ἀπετρίβετο. Ὁ δὲ πτωχὸς ἐφημέριος, ἐν τῇ ὑπερβαλλούσῃ εὐαισθησίᾳ τῆς ψυχῆς του, ἤρχιζε νὰ φοβῆται, μὴ ἡ ἀποκλειστικὴ αὐτοῦ μέριμνα περὶ τῆς τύχης τῆς Ἐλευθερίας καταστήσῃ τέλος αὐτὸν ἔνοχον ἀμελείας πρὸς ἄλλους, χάριν ἐκείνης. Ἡ Κάκια ἔβλεπεν αὐτὸν τηκόμενον ὑπὸ ἀγωνίας αὐξανομένης, ἥτις ὁσημέραι καθίστα αὐτὸν ὁμοιότερον πρὸς σκιάν. Καὶ ἤξευρε μὲν αὐτὴ ὅτι ἡ νηστεία ἐν τεσσαρακοστῇ ἦτο μέγιστον καθῆκον τοῦ ἱερέως, ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδ' αὐτὰ κἂν τὰ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτρεπόμενα ὄψα ἤγγιζεν, οὐδ' ὠρέγετο τὰ ᾠὰ καὶ τοὺς ἀγρίους θρίδακας.

Digitized by Google

— Δὲν εἰμπορεῖς νὰ ζήσῃς, τῷ ἔλεγε, μὲ νερὸ καὶ ψωμί· ὅσην εὐλάβειαν καὶ ἂν ἔχῃ κανείς, πρέπει νὰ συλλογίζεται καὶ τὸν ἑαυτόν του.

Καὶ συνεφώνει μὲν ἐκεῖνος πρὸς ταῦτα, ἀλλ' οὐδόλως μετέβαλλε τὴν δίαιτάν του, ἥτις ἦτο δίαιτα ἀσκητοῦ μᾶλλον ἢ ἐνοριακοῦ ἱερέως.

Ἡ ψυχή του μετεῖχε τῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου καὶ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου. Εἶχεν ἔλθει ὄψιμος εἰς τὸν κόσμον. Διότι κ' ἐν αὐτῷ τῷ μικρῷ ἐκείνῳ χωρίῳ, τῷ μεμονωμένῳ ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου πεδιάδος, ὁ κόσμος, ὁποῖος εἶνε σήμερον, ἦτο ἄπιστος πρὸς αὐτὸν καὶ μοχθηρός.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μάρκας εὕρισκον αὐτὸν παρηλλαγμένον. Ἦτο μὲν πάντοτε ὠχρός, ἀλλὰ τόρα ἐφαίνετο ὠχρότερος τοῦ ἐλεφαντίνου σταυροῦ του. Ἦτό πως σιωπηλὸς ἄλλοτε, καὶ ὅμως εὕρισκε τότε πολλάκις φαιδρόν τινα λόγον διὰ τὰ παιδία καὶ προσηνῆ τινα λέξιν πρὸς τοὺς γέροντας. Τόρα τίποτε πλέον. Ἡ ἀπαθὴς ἀδιαφορία μεθ' ἧς ἐξετέλει τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ἦτο πάντη ἀντίθετος τῶν ἐμπαθῶν καὶ ὀδυνηρῶν φθόγγων οἵτινες ἐξήρχοντο ἄλλοτε ἐκ βάθους τῆς ψυχῆς του, ὅτε ἐκήρυττε τοὺς παραδόξους ἐκείνους λόγους, οἵτινες ἐνέπνεον ἀόριστόν τινα τρόμον εἰς τοὺς ἐνορίτας του.

— Πάγει κανεὶς νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἔχει καμμίαν μεγάλην ἁμαρτίαν εἰς τὴν συνείδησίν του, ἔλεγε μίαν ἡμέραν γυνή τις συνομιλοῦσα μετὰ τῆς Κάκιας.

— Ὄχι, ὁ καϋμένος! Εἶνε 'σὰν ἀρνάκι! ἀπήντα ἐκείνη, στρέφουσα τὴν ἄτρακτόν της. Ἀλλ' ἦτον πάντοτε 'σὰν παιδί, καὶ ὁ θεὸς νὰ μὲ συγχωρέσῃ!—ὅλο μὲ τὸν οὐρανὸ εἶχε νὰ κάμῃ.

Ἐν τούτοις ἐνδομύχως κατεπλήσσετο ἐκ τῆς μεταβολῆς, ἥτις εἶχε τελεσθῆ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ. Ἀπέδιδεν αὐτὴν εἰς τὴν περὶ τῆς Ἐλευθερίας ἀνησυχίαν του, ἀλλ' ἡ ἀνησυχία αὕτη τῇ ἐφαίνετο ἄτοπος ἐκ μέρους ἱερέως. *Μιὰ ξεδιάντρωπη, μιὰ παραλυμένη* — ὡς ἀπεκάλει πάντοτε ἡ Κάκια τὴν σύζυγον τοῦ μυλωθροῦ,—τῇ ἐφαίνετο ἐντελῶς ἀναξία τῆς μερίμνης ἑνὸς ἁγίου ἀνθρώπου.

— Δὲν εἶνε ἀμφιβολία, διενοεῖτο, ὅτι αὐτὴ τὴν ἔκαμε τὴ δουλειά,.. ἀλλὰ γιατί ὁ ἐφημέριος τὸ πῆρε τόσο κατάκαρδα;

Ἐτόλμησε δὲ ἡμέραν τινά, μετὰ τῆς μητρικῆς ἐκείνης καὶ ἀνυποκρίτου ὀξυθυμίας ἥτις ἰδίαζεν εἰς αὐτήν, νὰ νουθετήσῃ τὸν κύριόν της, περὶ τῆς ἀτόπου συμπαθείας του πρὸς τὴν ἁμαρτωλὴν ἐκείνην.

— Οἱ χωρικοί, λέγουν ὅτι τὴν πῆρες πολὺ κατάκαρδα αὐτὴν τὴν βρωμοϋπόθεσιν. Νομίζουν, ὅτι δι' αὐτὸ παραμελεῖς τὰ χρέη σου, εἶπεν ἡμέραν τινά, παρατιθεμένη αὐτῷ τὸ ἐκ λαχάνων δεῖπνόν του. Ὅσο εἶν' ὁ κόσμος, θὰ γίνωνται κακουργήματα,... δὲν εἶνε λόγος νὰ βασανίζεται κανεὶς διὰ πράγματα, ποῦ δὲν εἰμπορεῖ νὰ τ' ἀλλάξῃ.

Ὁ Ἰωσὴφ οὐδὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ τὰ χείλη του ὑπέτρεμον.

— Δὲν εἶνε βέβαια 'δική μου δουλειά, νὰ δώσω συμβουλὴν εἰς τὴν σεβασμιότητά του, προσέθηκεν ἡ γραῖα ἀκκιζομένη, ἀλλὰ λέγουν ὅλοι, ὅτι αὐτὸ εἶνε προσβολὴ διὰ τοὺς τιμίους νὰ παίρνῃ κανεὶς τὸ μέρος μιᾶς γυναικός,... ποῦ ἔκαμε...

— Καὶ πῶς τολμᾷς σὺ νὰ λέγῃς, ὅτι εἶνε ἔνοχος; Ποῖος τὸ ἀπέδειξεν; ἀπήντησεν ἐκεῖνος, κτυπῶν τὴν τράπεζαν διὰ τοῦ γρόνθου του, μετ' ὀργῆς πρωτοφανοῦς εἰς αὐτόν.

Ἠτένισεν ἐπὶ τὸν κύριόν της πονηρὸν καὶ ὕποπτον ἅμα βλέμμα, καὶ τείνουσα πρὸς αὐτὸν τὸ ὄξος, προσέθηκεν ἀμειλίκτως:

— Δὲν εἶδα κανένα ποῦ νὰ μὴν εἶνε βέβαιος, κανένα,.. ἔξω ἀπὸ τὸν ἐραστήν της ἐκεῖ πέρα, καὶ τοῦ λόγου σας...

— Πολὺ εὔκολα πιστεύεις τὸ κακόν, ἀπήντησεν ὁ Ἰωσήφ.

Καὶ μὴ ἐγγίσας τὸ παρακείμενον φαγητόν, ἠγέρθη κ' ἐξῆλθε τῆς οἰκίας.

— Τὰ ἔχει χαμένα ἀπὸ τὴν ἀγάπη αὐτῆς τῆς βρώμας! διενοεῖτο ἡ Κάκια.

Ἀφοῦ δ' ἐπὶ στιγμὴν ἀνέμεινε καὶ δὲν τὸν εἶδεν ἐπανερχόμενον, ἐκάθησε καὶ ἔφαγεν ἀντ' αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ ὁ κόσμος ἦτο πλήρης κακουργημάτων, ὡς μαγειρεῖον πλῆρες μυιῶν τὸ θέρος, δὲν ἦτο λόγος νὰ μείνῃ καὶ αὐτὴ νῆστις.

Μετὰ τὸ δεῖπνον ἔλαβε τὴν ἄτρακτόν της κ' ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ταπεινοῦ τοίχου ὅστις ἐχώριζεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τὴν περίχωρον τῆς ἐκκλησίας. Ἐν Μάρκᾳ, ὅσας δήποτε καὶ ἂν εἶχον οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ὥρας τοῦ χρόνου ἀσχολίας, εὕρισκον πάντοτε καιρὸν πρὸς συνομιλίαν, καὶ ὁ τοῖχος τῆς ἐκκλησίας ἦτο τὸ ἀγαπητὸν τῶν χωρικῶν γυναικῶν ἐντευκτήριον, ὅσαι μετέβαινον εἰς τοὺς ἀγροὺς ἢ ἐπέστρεφον ἀπὸ τοῦ πλυντηρίου. Ἐκεῖ δέ, ἐν μέσῳ τῶν φίλων της καὶ τῶν ἄλλων ἀδολέσχων γυναικῶν, ἡ Κάκια ἔῤῥιπτεν, ὡς κατὰ τύχην, λέξεις τινὰς ἐμφαινούσας τὴν περὶ τοῦ πάτερ-Ἰωσὴφ ἀνησυχίαν της. Ἦτο βεβαίως ἀφωσιωμένη εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἡ μανία της πρὸς ἐξιχνίασιν μυστικῶν καὶ ἡ ὀργή της κατὰ παντὸς ἐμποδίου ματαιοῦντος τὴν περιέργειάν της, ὑπερηκόντιζε τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῆς. Ἀδύνατον ἐθεώρει νὰ προφέρῃ λέξιν δυναμένην νὰ βλάψῃ τὴν φήμην του, καὶ ὅμως αἱ γειτόνισσαι ἀπεχωρίζοντο πάντοτε φρονοῦσαι ὅτι τὰ πράγματα ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ εἶχον κακῶς, καὶ ὅτι, ἂν ἤθελεν ἡ ὑπηρέτρια τοῦ ἐφημερίου, πολὺ περίεργα πράγματα ἠδύνατο νὰ διηγηθῇ.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ φόνου, ἀόριστόν τι αἴ-

Digitized by Google

σθημα ἐχθρότητος κατὰ τοῦ Ἰωσὴφ εἶχε διαλοθῆ ἐν Μάρκᾳ. Ἄνθρωπος μὴ φωνάζων πανταχοῦ, μὴ ἐπιτιμῶν, μὴ φλυαρῶν ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ, φαίνεται παράδοξος καὶ ὕποπτος πάντοτε ἐν ἰταλικῷ χωρίῳ. Οἱ ἐν Μάρκᾳ ἤρχιζον ἐνθυμούμενοι, ὅτι ξένον αἷμα ἔῤῥεε διὰ τῶν φλεβῶν τοῦ ἐφημερίου, καὶ ὅτι εἶχε δείξει πάντοτε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ Τασσίλου πλείονα φιλίαν τῆς ἐμπρεπούσης εἰς ἄνθρωπον τοῦ σχήματός του.

Ἡ δικαιοσύνη δὲν εἶχε δώσει τὴν ἄδειαν εἰς τὸν Φάλκον Μελεγάρην νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν δεσμώτιδα. Δὲν ἦτο βέβαιον ὅτι ὁ ἐραστὴς τῆς Ἐλευθερίας ἦτο ἀμέτοχος τοῦ κακουργήματος, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἡ ἄφρων καὶ παράφορος γλῶσσά του κατὰ τὴν ἀνάκρισιν εἶχε διαθέσει κατ' αὐτοῦ πάντας τοὺς δικαστάς. Ὁ ἀποκλεισμὸς οὗτος καθίστα αὐτὸν ἔτι δυστυχέστερον, καὶ μεγάλα ἐξέφραζε παράπονα κατὰ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου εἰς ὃν εἶχεν ἐπιτραπῆ ἡ εἴσοδος τῆς φυλακῆς.

— Αὐτὰ τὰ μαῦρα φείδια, ἔλεγεν, ἐμβαίνουν παντοῦ.

Καὶ ἡ πρὸς τοὺς κληρικοὺς ἀποστροφή του, ἣν εἶχον καταστείλει πάντοτε οἱ τρόποι καὶ ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ἰωσήφ, ἀνεφαίνετο ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ σφοδρότητι.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πάσχα ὁ Ἰωσὴφ εἶχε πάντοτε πολλὴν ἐργασίαν. Τὸ ἔτος δ' ἐκεῖνο, ὅτε ἤκουσε τὰς ἐξομολογήσεις τῶν ἐνοριτῶν του, ἡ ἀφήγησις τῶν μικρῶν καὶ ῥυπαρῶν αὐτῶν ἁμαρτημάτων τῷ ἐφάνη ἔτι μυσαρωτέρα ἢ ἄλλοτε. Ἀθυμῶν καὶ μετ' ἀλγούσης καρδίας ἤκουεν ὁ πνευματικὸς τὰς ἐλεεινὰς ἐκείνας ὁμολογίας, στρεφομένας πάντοτε περὶ τὰς αὐτὰς χυδαιότητας. Παρέχων δὲ ἄφεσιν αὐτῶν, ᾐσθάνετο καί τινα ἀνησυχίαν: Δὲν ἦτο ἄρα δυνατὸν ν' ἀπατᾶται ἡ ἀλάθητος ἐκκλησία; Πρώτην τότε φορὰν ἡ ἀπορία αὕτη ἐπήρχετο ταράττουσα τοὺς διαλογισμούς του. Ὁ κόσμος τῷ ἐφαίνετο μεταμορφούμενος, καὶ τὸ ἔδαφος ὑπεχφεῦγον τοὺς πόδας του. Τὰ βλέμματά του καὶ τὸ ἰσχνόν του πρόσωπον ἐνέφαινον φρικίασιν τρόμου.

Μετὰ τὴν τελευταίαν λειτουργίαν τῆς ἑβδομάδος ἐκείνης τοῦ Πάσχα, ἄνθρωπός τις προυχώρει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τοῦ πυκνουμένου σκότους τῆς ἑσπέρας. Ὠνομάζετο Αἰμίλιος Ῥαφαγιόλος, ἀλλ' ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὸ παρωνύμιον Γυριστής. Παρὰ τοῖς χωρικοῖς τὰ παρωνύμια αὐτὰ ἀντικαθιστῶσι τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα, τὸ δὲ οἰκογενειακὸν ἀπομένει σχεδὸν ἄχρηστον. Ὁ Γυριστὴς ἐξετέλει ἀπό τινων μηνῶν ἐν τῷ μύλῳ ἔργον ἁμαξέως. Ἦτο ἀνὴρ τριακοντούτης περίπου, σκυθρωπὸν ἔχων πρόσωπον ὑπὸ κόμην μακράν, ὀφθαλμοὺς τεφρόχρους καὶ βλέμμα πονηρὸν καί τοι ἐσβεσμένον. Ἐφόρει τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰ ἑορτινά του. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπέβαλε τὸν πῖλόν του, ὃν ἔφερεν ἐπικλινῆ ἐπὶ τοῦ ὠτός. Οὔτε ἀνάγνωσιν οὔτε γραφὴν ἐγνώριζε, καὶ τὸ *Πιστεύω* τὸ ἔλεγε λίαν συγκεχυμένον. Ἡ ἐκκλησία εἶχεν, ὡς ἐφρόνει, ἀρετάς τινας ἰδιαιτέρας, ὁποίας ἔχουσι τὰ γόητρα ἢ δέσμη τις χόρτων μαγικῶν, καὶ ἀναγκαῖον ἔκρινε νὰ τηρῇ τινας τῶν κανόνων της πρὸς σωτηρίαν του. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἦτο ἐλεύθερος νὰ πράττῃ ὅ,τι ἤθελεν. Ἐν γένει δὲ ἡ περὶ θρησκευτικῶν πραγμάτων σύγχυσις τῶν ἰδεῶν ἰταλοῦ χωρικοῦ εἶνε ἔκτακτος. Τὸν ἱερέα θεωρεῖ ὡς τὸν ἰατρὸν οἱ ἄγριοι· πτοεῖται δεισιδαιμόνως τὸ σχῆμά του καὶ τὸ ἔργον του, ἀλλ' αὐτὸν ὀλίγον τὸν σέβεται.

Εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ Γυριστὴς ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἐξομολογητήριον ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Καί τοι ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ἡ ἡμερησία ἐργασία εἶχε κουράσει τὸν Ἰωσήφ, ἡτοιμάσθη οὗτος νὰ δεχθῇ τὴν ἐξομολόγησίν του. Οὐδέποτε ἐπροφασίζετο τὸ ἄκαιρον τῆς ὥρας ἢ τὸν κάματον αὐτοῦ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων του. Ἀναγνωρίσας τὸν ἁμαξέα, ἀνέμεινε ν' ἀκούσῃ καὶ πάλιν τὸ σύνηθες κομβολόγιον ἁμαρτιῶν, μέθην, κλοπάς, λαγνείαν, καὶ τὰ ὅμοια, καὶ νὰ τυραννηθῇ διὰ τῶν συγκεχυμένων ἐπαναλήψεων δι' ὧν ἐν πάσῃ χώρᾳ οἱ χωρικοὶ ἀπαντῶσιν εἰς ἐρώτησίν τινα ἢ διηγοῦνται γεγονός τι. Ἡ δὲ συνείδησίς του κατεξανίστατο κατὰ τῆς ἀπαθείας του ταύτης: μὴ καὶ τοῦ μεθύσου ἐκείνου χειρώνακτος τὴν ψυχὴν δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρῇ ἐπίσης πολύτιμον ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην;

Ὁ Γυριστὴς ἀπήντησεν εἰκῇ καὶ δυσθύμως εἰς τὰς ἐρωτήσεις του. Δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ ὅ,τι ἔπραττε, διότι δεισιδαίμων φόβος ὤθει αὐτὸν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, ἀλλ' ἦτο ἐξωργισμένος καθ' ἑαυτοῦ κ' ἔτρεμε τὴν ὁμολογίαν, ἥτις ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ τῶν χειλέων του. Τὰ μέλη του ἔτρεμον, ἡ γλῶσσά του ἐδίσταζε. Τέλος διὰ πνιγομένης καὶ ἀμυδρᾶς φωνῆς κατώρθωσε νὰ εἴπῃ:

— Ἐγὼ τὸν ἐσκότωσα!...

— Ποῖον; ἠρώτησεν ὁ Ἰωσὴφ μετὰ σφοδρῶς παλλομένης καρδίας, καὶ γνωρίζων κάλλιστα ὁποίαν ἔμελλε νὰ λάβῃ ἀπάντησιν.

— Τὸν Τάσσο, τὸν μυλωνᾶ,.. τὸν ἀφέντη μου, εἶπεν ὁ ἁμαξεύς.

Τοῦτο δὲ εἰπών, ἀνέλαβε θάῤῥος, καὶ πλησιάζων ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ οὖς τοῦ ἱερέως, διηγήθη μετά τινος παραδόξου ὑπερηφανείας πῶς καὶ διατί εἶχε διαπράξει τὸ ἔγκλημα.

— Εἶχα ἀνάγκη νὰ πάω 'ς τὴν Ἀμερική, ἔλεγε. Ἔχω ἐκεῖ πέρα ἕναν ἐξάδελφο, καὶ λέει αὐτὸς ὅτι ἐκεῖ κερδίζουν πολλὰ καὶ δουλεύουν 'λίγο. Μοῦ ἦλθε πολλαὶς φοραὶς νὰ κλέψω τὸν

Digitized by Google

Τασσίλο, ἀλλ' ἐφοβούμουν πάντοτε. Ἐκλείδωνε τὰ λεπτά του ἅμα τὰ ἔπαιρνε, ὅσο λίγα καὶ ἂν ἦταν, καὶ δὲν τὰ ἔβγαζε πειά, παρὰ γιὰ νὰ τὰ πάῃ εἰς τὴν τράπεζα ἢ γιὰ νὰ πληρώσῃ φουστάνια τῆς γυναικός του.... πόσα ξώδεψε γιὰ τὰ κουρέλια της!

Τὴν παραμονὴ λοιπόν—ποῦ λέμε—τῶν ἁγίων ἀποστόλων, εἶχε συνάξει ὀκτακόσια φράγκα γιὰ κἄτι στάρι ποῦ πούλησε. Τὸν εἶδα κ' ἐκλείδωσε 'ς τὸ γραφεῖό του τὰ χρήματα, καὶ ἄκουσα νὰ λέῃ τῆς γυναικός του, ὅτι τὴν ἄλλη μέρα θὰ πήγαινε τὰ λεπτὰ εἰς τὴν χώρα. Ἦτον πρωΐ. Τὸ βράδυ ἐμάλωσαν πάλι, χειρότερα παρὰ κάθε μέρα. Αὐτὴ τὸν ἔβρισε, κεῖνος τὴ φοβέρισε! Φώναξε τὸν πρωτομάστορη, τοῦ εἶπε πῶς θὰ πάῃ 'στὴν πόλι, καὶ παράγγειλε τί νὰ κάμωμεν—θὰ λείψω ὅλη τὴν ἡμέρα, εἶπε, κ' ἔφυγε.—Ἦταν ἀκόμη νύκτα· τὸν πῆρα ἀπὸ κοντὰ ἀγάλια ἀγάλια, χωρὶς νὰ μὲ καταλάβῃ κανείς· ἔλεγα νὰ τοῦ πάρω τὸν παρᾶ 'ς τὸ δρόμο, μόνο τὸν παρᾶ. Δὲν εἶχα 'ς τὸ νοῦ μου νὰ τὸν σκοτώσω, ἀλλὰ μοῦ χρειάζονταν τὰ χρήματα, γιὰ νὰ πάω 'στὴν Ἀμερική. Τὸ ἀποφάσισα λοιπόν.. τὰ χρήματα κάνουν ὅλα τὰ κακὰ 'ς τὸν κόσμο. Τὸν ἀκολούθησα καμμιὰ πεντακοσαριὰ βήματα, ὡς ποῦ νὰ ἑτοιμασθῶ. Αὐτὸς δὲ μ' ἔβλεπε, μ' ἔκρυβαν τὰ καλάμια. Καθὼς περνοῦσε τὰ χόρτα, κοντὰ 'ς τὰ μεγάλα δένδρα, μοῦ ἦλθε! Ἢ τόρα, εἶπα, ἢ ποτέ! Πήδησα ἐπάνω του, καὶ τοῦ ἔχωσα τὸ μαχαῖρι κάτω ἀπὸ τὴν πλάτη. Ἔπεσε, ξύλο! Τὸν ἔψαξα.. δὲν ηὗρα τίποτα! Μοῦ ἦλθε ἡ ἰδέα ὅτι τὸ εἶπε ἐπίτηδες πῶς πάει τάχα 'ς τὴ χώρα, γιὰ νὰ γυρίσῃ ἔξαφνα, νὰ πιάσῃ τὸν ἐραστή. Παράχωσα τὸ μαχαῖρι κάτω ἀπὸ ἕνα δένδρο. Μποροῦσα νὰ τὸ ρίξω καὶ 'ς τὸ ποτάμι, ἀλλὰ λέει ὁ κόσμος, πῶς ὅ,τι σκοτώσῃ ἄνθρωπο δὲ βουλιάζει. Θὰ τὸ βρῇς χωρὶς ἄλλο, ἂν σκάψῃς 'ς τὴ ρίζα τῆς μεγάλης λεύκας, ποῦ τὴν λένε Δοῦκα, γιατὶ τάχα ἐκάθισε μιὰ φορὰ 'ς τὸν ἴσκιο της ὁ Πέτρος Λεοπόλδος. Ἤτανε τὸ λεπίδι λιγάκι 'ματωμένο, ὄχι πολύ, γιατὶ τὸ αἷμα, βλέπεις, ἔτρεξε μέσα. Ἔτσι συμβαίνει πάντα, ὅταν χτυπᾷ κανεὶς ὅλο ἴσια. Ἐγὼ ἔκαμα μακελλάρης.. Ἐσκότωνα βώδια,.. καὶ ξέρω. Ὅταν εἶδα ὅτι ὁ γέρο-φιλάργυρος δὲν εἶχε χρήματα ἐπάνω του, θὰ τὸν σκότωνα, μὰ τὸ θεό, ἀκόμη μιὰ φορά! Δὲν καταλαμβάνω πῶς τ' ἄφησε 'ς τὸ σπίτι, ἔξω ἂν εἶχε τὴν ἰδέα ποῦ εἶπα, νὰ ξαναγυρίσῃ γιὰ νὰ πιάσῃ τὴ γυναῖκά του μὲ τὸ Μελεγάρη. Καὶ αὐτὸ θὰ εἶνε, χωρὶς ἄλλο, γιατὶ αὐτὸς ἀγαποῦσε τὴν γυναῖκά του πειὸ πολὺ ἀπὸ τὰ χρήματά του. Τὸν γύρισα ἀνάσκελα, καὶ τὸν ἄφησα ἐκεῖ. Ἔπειτα γύρισα 'ς τὸ μύλο κ' ἔπιασα δουλειά, ὡς ποῦ ἦλθαν οἱ ἄνθρωποι καὶ διηγήθηκαν τί ἔγεινε. Τότε ἄφησα τὴ δουλειά, καὶ ἦλθα μὲ τοὺς ἄλλους νὰ ἰδῶ. Αὐτὸ εἶνε.

Ὁ ταῦτα ἐξομολογούμενος ἀνὴρ ἦτο ἤρεμος καὶ ἀτάραχος. Ὁ ἀκούων ἱερεὺς ἦτο κάτωχρος ἐκ φρίκης, καὶ τὰ χείλη του ἔτρεμον ἐκ συγκινήσεως καὶ ταραχῆς.

— Ἀλλ' ἡ σύζυγός του εἶνε φυλακισμένη! καὶ ἠμπορεῖ νὰ καταδικασθῇ! ἐφώνησεν ἐν ἀγωνίᾳ.

— Τὸ ξέρω, εἶπεν ὁ ἄλλος ἀδιαφόρως. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖς νὰ μὲ καταδώσῃς.. αὐτὰ ἐγὼ σοῦ τὰ ἐξομολογήθηκα... εἶνε μυστικά.

Καὶ ἦτο ἀληθές. Ὅ,τι δήποτε ἂν συνέβαινεν, ἀδύνατον ἦτο εἰς τὸν Ἰωσὴφ νὰ ἀποκαλύψῃ ὅ,τι εἶχεν ἀκούσει. Ἡ κεφαλή του περιεδινεῖτο, οἱ ὀφθαλμοί του ἦσαν ἀπλανεῖς, καὶ ὀδύνη θανάσιμος ἔσφιγγε τὴν καρδίαν του. Κατὰ τὸ βραχὺ αὐτοῦ στάδιον ἁπλότητα μόνον καὶ ἀθωότητα εἶχε γνωρίσει. Εἶχε μὲν ἀκούσει περὶ τῶν ἀνθρωπίνων κακουργημάτων, ἀλλὰ τὰ κακουργήματα αὐτὰ δὲν εἶχον φθάσει μέχρι αὐτοῦ. Ἐγνώριζεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ κόσμου, ἀλλ' οὐδέποτε εἶχε κατορθώσει νὰ τὰς ἐννοήσῃ. Τὸ αἴσθημα δέ, ὅτι ὁ φονεὺς τοῦ Τασσίλου ἦτο ἐκεῖ, πλησίον του, ὅτι τοῦ ὡμίλει ἡ φωνή του καὶ οἱ ὀφθαλμοί του τὸν ἔβλεπον, ὅτι ἦτο δυνατόν, καὶ ὅμως ἀπολύτως ἀδύνατον εἰς αὐτόν, νὰ βοηθήσῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ σώσῃ ἀθώαν γυναῖκα, πάντα ταῦτα ἐβάρυνον ἐπ' αὐτὸν ὡς ἀφόρητον φορτίον φρίκης καὶ καθήκοντος. Ἐλιποθύμησε, τὰ γόνατά του ἐκάμφθησαν, καὶ κατέπεσεν ἀναίσθητος χαμαί.

Ὅτε ἐμαθήτευε, δίκαιον εἶχον οἱ διδάσκαλοί του, λέγοντες, ὅτι δὲν θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς πραγματικότητος τοῦ βίου.

Ὅτε συνῆλθε, νεναρκωμένον ἔχων τό τε σῶμα καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἡ ἐκκλησία ἦτο κατασκότεινος, καὶ ὁ ἀνὴρ ὃν πρὸ μικροῦ εἶχεν ἐξομολογήσει, ἔλειπε.

Συνελθὼν μετὰ κόπου, ἐκάθισεν ἐπὶ ξυλίνου σκάμνου καὶ προσεπάθησε νὰ σκεφθῇ. Ἠσθάνετο αἰσχύνην ἐπὶ τῇ ἀδυναμίᾳ του. Τί λοιπὸν ἦτο αὐτός, ὁ ποιμὴν ἀνθρώπων, ἂν ἐκ τῆς πρώτης φρίκης ἥτις τῷ ἀπεκαλύπτετο, κατεπτοεῖτο καὶ ἐλιποθύμει ὡς γυνή, ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ ἐντόνως, ἐπαξίως καταδικάζων; Διὰ τὴν ἀκατονόμαστον αὐτὴν ἀνανδρίαν εἶχε τάχα κριθῆ ἄξιος ἱερωσύνης;

Πρώτη του σκέψις ὑπῆρξε ν' ἀπέλθῃ κ' ἐξομολογηθῇ τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὸ σφάλμα του εἰς τὸν ἐπίσκοπόν του· ἀλλ' ἐνθυμήθη, ὅτι καὶ τοῦτο δὲν τῷ ἐπετρέπετο, διότι εἰς οὐδένα, ἀπολύτως οὐδένα ἠδύνατο ν' ἀποκαλύψῃ τὸ βδελυρὸν μυστικόν.

Ὁ νόμος ὁ οὐδὲν σεβόμενος δὲν ἤθελε βεβαίως σεβασθῇ τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως. Ἀλλ'

Digitized by Google

ἐγνώριζεν ὅμως, ὅτι οὐδεὶς ἀνθρώπινος νόμος ἠδύνατο ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς ἀπολύτου ὑποταγῆς εἰς τὸ καθῆκον ὅπερ ἐλευθέρως εἶχεν ἀναλάβει.

Εἶχε παρέλθει τὸ μεσονύκτιον, ὅτε, τρέμων ἔτι καὶ ψηλαφῶν ἐν τῷ σκότει, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πρεσβυτέριον. Ἐνῷ δ' ἀνέβαινε τὴν κλίμακα τοῦ δωματίου του, ἡ Κάκια, διανοίγουσα τὴν θύραν ἐφώνησε :

— Ποῦ ἦσουν κρυμμένος τόσην ὥρα, καὶ ἔκαιε τοῦ κάκου ὁ λύχνος, καὶ σ' ἐπερίμενε τὸ κρεββάτι σου ; Δὲν εἶσαι νὰ μένῃς ἔξω τόσο ἀργά, καὶ δὲν ταιριάζει μάλιστα εἰς ἱερωμένον !

— Σιώπαινε γυναῖκα ! εἶπεν ὁ Ἰωσὴφ διὰ φωνῆς, ἣν οὐδέποτε εἶχε τέως μεταχειρισθῆ ὁμιλῶν πρὸς τὴν πτωχὴν Κάκιαν.

Εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ᾐσθάνετο ἀνυπομονησίαν νὰ ἐπανίδῃ τὸ φῶς τῆς πρωΐας, καὶ ἐν τούτοις τὸ ἐφοβεῖτο.

Ὅτ' ἐφάνη ἡ αὐγή, δὲν ἔφερεν εἰς αὐτὸν τὴν εἰρήνην· ἐφώτισε δὲ μόνον, εἰς ἀπόστασιν ἡμίσεος μιλίου, τὴν στέγην ἥτις ἔσκεπε τὸν φονέα, ὃν δὲν τῷ ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ καταγγείλῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην. Αἱ συνήθεις τῆς ἡμέρας ἀσχολίαι τῷ ἐπεβάλλοντο, ἀλλ' ἐπελήφθη αὐτῶν ἀλλοφρόνως καὶ μηχανικῶς. Τὰς πλίνθους τοῦ ἐδάφους, τὴν τράπεζαν ἐφ' ἧς ἡ Κάκια εἶχε θέσει τὸν καφέν του κ' ἕνα μικρὸν στρογγύλον ἄρτον, τὸν νεροχύτην ὅπου ἐκαθάριζεν αὐτὴ θρίδακας, τοὺς γέροντας οἵτινες ἤρχοντο νὰ διηγηθῶσι διὰ μακρῶν τὰς ἀθλιότητάς των καὶ νὰ ζητήσωσι παραμυθίαν, τὸν λάμποντα πρὸ τῆς φλιᾶς ἥλιον, τὰς ῥαμφοκοπούσας τὰ ψιχία ὄρνιθας, πάντα ταῦτα τὰ οἰκεῖα πράγματα, τὰ ἔβλεπεν ὡς ἐν ὀνείρῳ, καὶ οἱονεὶ διὰ πυκνοῦ πέπλου ὁμίχλης.

Ὁ μικρὸς αὐτὸς οἰκίσκος, ὁ ὑπὸ κυπαρίσσων σκιαζόμενος, ὅπου εἶχεν ἐλπίσει νὰ ζήσῃ ἐν εἰρήνῃ, τῷ ἐφαίνετο φυλακή, ὅπου ἐτήκετο ἡ καρδία του προσδοκῶσα τὸν θάνατον.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἑβδομάδος, ὑπείκων εἰς ἀκαταμάχητον ὤθησιν, ἥτις ἀπὸ ἡμερῶν ἤδη τὸν ἐκέντριζεν, ἠγέρθη σκοτεινήν τινα νύκτα, ἀνῆψε φανόν, κ' ἐξῆλθε κλοπίως τοῦ δωματίου του, ὡς ἂν εἶχεν ἁμαρτωλόν τινα σκοπόν. Ἔλαβεν ἐκ τῆς μικρᾶς καλύβης, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ ἐργαλεῖα, τὸν λίσγον τοῦ νεκροθάπτου, καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἶχεν εὑρεθῆ τὸ πτῶμα τοῦ Τάσσου Τασσίλου. Ὑπὸ τὸ σεληναῖον φῶς κατεφαίνετο ὑψηλὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς ἡ λεύκη τῆς Λομβαρδίας, ἧς εἶχε φεισθῆ ὁ πέλεκυς, διότι οἱ χωρικοὶ τῆς Μάρκας εἶχον μείνει πιστοί,—ὅσον ἔφθανεν ὁ νοῦς των,—εἰς τὴν καταλυθεῖσαν ἀρχήν. Ἀφυπνισθέντα ὑπὸ τῶν βημάτων τοῦ Ἰωσήφ, πτηνά τινα λωφάζοντα ἐντὸς τῶν κλάδων, ἀπέπτησαν θορυβωδῶς πτερυγίζοντα. Τὸ φῶς τῆς σελήνης δὲν εἰσεχώρει μέχρις ἐδάφους ὑπὸ τὰ μεγάλα δένδρα. Ὁ ἱερεὺς ἀπέθηκε χαμαὶ τὸν φανόν του καὶ ἤρξατο σκάπτων. Μετά τινας στιγμὰς ὁ λίσγος ἀπήντησεν στίλβον ἀντικείμενον· ἦτο μαχαίριον ὀλίγον ἐπίκυρτον, ἓξ δακτύλους μακρόν, ἐξ ἐκείνων ἅτινα φέρουσι πάντοτε οἱ ἰταλοὶ τῶν κατωτέρων τάξεων, ὅπλον φονικόν, τὸ συνειθέστατον ἐν τῷ τόπῳ.

Τὸ ἐθεώρησεν ἐπὶ μακρόν. Ὦ! ἂν ἦτο δυνατὸν τὸ ἄψυχον ἐκεῖνο πρᾶγμα νὰ διηγηθῇ τί εἶχε πράξει.

Γονυπετὴς ἐπὶ τοῦ χώματος καὶ ἀτενὲς ἔχων τὸ βλέμμα, ἔμενεν ἀκίνητος καὶ οἱονεὶ ἐν παραισθησίᾳ! Τέλος ἀπέθηκε τὸ μαχαίριον ὅπου τὸ εὗρε, καὶ ἰσοπέδωσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν γῆν. Τὸ ἔδαφος ἦτο ξηρόν, καὶ δυσκόλως ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ ποῦ εἶχεν ἀνασκαφῆ. Βραδυπατῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πρεσβυτέριον, πεπεισμένος πλέον ὅτι ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Γεωργίου ἦτο ἀληθεστάτη. Νέοι τινὲς χωρικοὶ ὁδηγοῦντες κτήνη εἰς μακρυνὴν ἀγοράν, τὸν συνήντησαν, καὶ τὸν ἐχαιρέτισαν μετὰ σεβασμοῦ, εἶτα δέ, ἀφοῦ ἐμακρύνθησαν, ἤρχισαν γελῶντες.

Τί νὰ ἔκαμνεν ἄραγε ὁ ἐφημέριος αὐτὴν τὴν ὥραν, μ' ἕνα λίσγον εἰς τὰς χεῖρας ; Μὴ τυχὸν ἀνεζήτει θησαυρόν ; Ὑπῆρχε παράδοσις ἐν τῇ χώρᾳ, ὅτι σάκκοι γεμάτοι φλωρία ἦσαν θαμμένοι πλησίον τοῦ ποταμοῦ, ἵνα διασωθῶσιν ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς τῶν γάλλων, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ πρώτου ὑπάτου.

Ὁ Ἰωσήφ, οὐδ' ὑποπτεύων κἂν τὰ σχόλιά των, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἤνοιξε τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἔμεινε μακρὸν προσευχόμενος. Εἶτα ἀφύπνισε τὸν σκευοφύλακά του καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ σημάνῃ διὰ τὴν πρώτην λειτουργίαν. Ὁ ἄνθρωπος ἠγέρθη δυσθυμῶν, διότι ἦτο νὺξ ἀκόμη, καὶ τὴν ἐπαύριον διηγεῖτο εἰς τοὺς γείτονας περὶ τῶν παραδόξων τρόπων τοῦ ἐφημερίου, περιερχομένου ἀνησύχως ἐν τῷ δωματίῳ του, ἐγειρομένου κ' ἐξερχομένου πολλάκις τὴν νύκτα.—Τὸ κατ' αὐτόν, ἔλεγε, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑποφέρῃ. Καὶ ἡ ὑγεία του καὶ ἡ ὑπομονή του εἶχον πλέον ἐξαντληθῆ.

Αἴσθημά τι δυσφορίας, ὁσημέραι ἰσχυρότερον, διεδίδετο ἐν τῷ χωρίῳ. Γύναιά τινα προέτειναν τὴν ἰδέαν ν' ἀποταθῶσιν εἰς τὸν ἐπίσκοπον· ἀλλ' ἐφοβεῖτο ἕκαστος νὰ προβῇ πρῶτος, οὐδεὶς δ' ἐγνώριζε πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ πλησιάσῃ τοιοῦτον ὑψηλὸν ὑποκείμενον, καὶ τὰ πράγματα ἔμειναν. Ἡ ἀνησυχία ἐν τούτοις καὶ ἡ ἔχθρα, ἣν προεκάλουν αἱ πράξεις τοῦ ἐφημερίου, ηὔξανον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, καὶ συγχρόνως ἐκραταιοῦτο ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἐγνώριζε περὶ τοῦ φόνου τοῦ μυλωθροῦ πολὺ περισσότερα ὅσων ἔλεγεν.

Ἐκεῖνον δὲ ἐκυρίευεν ὁσημέραι πλειότερον ἡ φρίκη τοῦ συναισθήματος, ὅτι ἦτο συνένοχος τοῦ

Digitized by Google

δολοφόνου. Μὴ δὲν ἦτο συνενοχὴ ἡ σιωπηρὰ περὶ σιγῆς συμφωνία ἀπέναντι τοῦ ἀθλίου ἐκείνου; Ἡ φυσική του ἀδυναμία, ἡ ἀσθένεια τῶν νεύρων του, δὲν ἦσαν βεβαίως πρόσφορα νὰ κρατύνωσιν αὐτὸν ὑπὸ τοιοῦτο βαρὺ φορτίον καὶ τοσοῦτο φρικώδη διαλογισμόν.

— Εἶνε τιμωρία, ἡ ὁποία μὲ ηὗρε, διότι τὴν ἐσυλλογίσθην πολὺ συχνὰ αὐτὴν τὴν γυναῖκα, διότι ἡ τύχη της μὲ συνεκίνησε πολύ,—διενοεῖτο καθ' ἑαυτόν, καὶ ἔφρισσε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἁμαρτίας του.

Ἀφ' ἧς ἐδέχθη τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἁμαξέως δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ ζητήσῃ συνέντευξιν μετὰ τῆς Ἐλευθερίας. Πῶς νὰ συναντήσῃ τὸ βλέμμα της, ὅπερ τοσαύτην ἐξέφραζεν ὀδύνην καὶ νὰ συναισθάνεται ὅτι μίαν μόνην λέξιν εἶχε νὰ εἴπῃ ὅπως τῇ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅτι τὴν λέξιν αὐτὴν ἀδύνατον ἦτο εἰς αὐτὸν νὰ τὴν προφέρῃ; Ἔτρεμε μήπως, βλέπων τὸ μαρτύριον τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἧς ἐνώπιον ᾐσθάνετο ἑαυτὸν τοσοῦτον ἀσθενῆ καὶ συγκεκινημένον, ἐγίνετο ἄπιστος εἰς τὸ ἀξίωμά του καὶ προέδιδε τὸ μυστκόν, ὅπερ ὤφειλε νὰ φυλάξῃ ἀντὶ πάσης θυσίας. Ὡς πάντες οἱ δειλοὶ καὶ διστακτικοὶ χαρακτῆρες, ἀνέβαλε καὶ ἀνέμεινε.

Μὴ ὑποπτεύων πόσον ἡ κοινὴ προκατάληψις ἐξεφράζετο ἐναντίον του, καὶ περὶ μίαν μόνον ἀπησχολημένος ἰδέαν, ἐξηκολούθει τυπικῶς τὸν ἱερατικόν του βίον, ἐκτελῶν τὰ ἐκκλησιαστικά του νόμιμα, χωρὶς νὰ ἔχῃ συνείδησιν ἄλλην τῶν πράξεών του ἢ ὅσην εἶχον τὰ κηρία, ἅτινα ἀνήπτεν ὁ ἐκκλησιάρχης. Ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Γυριστοῦ κατεῖχεν ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὴν διάνοιάν του. Τὴν ἔβλεπεν, ὡς ἂν ἦτο γεγραμμένη δι' αἱματηρῶν γραμμάτων ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ δωματίου του καὶ αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας. Ὁ φονεὺς ἦτο ἐκεῖ, ἐλεύθερος, ἐργαζόμενος ἐν μέσῳ ἀγρῶν μετὰ τῶν συντρόφων του, περιφερόμενος, ὁμιλῶν, γελῶν, ἀνύποπτος ὡς τὸ μὴ γεννηθὲν ἔτι παιδίον. Καὶ ὅμως ἡ Ἐλευθερία ἦτο δεσμῶτις καὶ μίαν μόνην εἶχεν ἐλπίδα,.. νὰ ἀθωωθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν συνέβαινε, τὸ αἶσχος τοῦ προσαφθέντος ἅπαξ ἐγκλήματος θὰ ἔμενε πάντοτε ἐπ' αὐτῆς καὶ θὰ συνεσκότιζεν ὅλον της τὸ μέλλον. Ἄλλως δέ, μεθ' ὅσα εἶχεν εἴπει ὁ ἐραστής της, ἁπλῆ τις ἀθώωσις ἕνεκα ἐλλείψεως ἀποδείξεων θὰ τὴν ἄφινε πάντοτε ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἀμφιβολίας, καὶ θ' ἀπέκλειεν αὐτὴν πάσης χαρᾶς καὶ ἐπαγγελίας τοῦ βίου. Πᾶσα χεὶρ θὰ ἠγείρετο κατ' αὐτῆς, καὶ τὰ παιδία ἔτι θὰ τὴν ἐδείκνυον διὰ τοῦ δακτύλου, ὡς γυναῖκα θελήσασαν νὰ φονεύσῃ τὸν σύζυγόν της.

Ὑπὸ τῶν διαλογισμῶν τούτων βασανιζόμενος μετέβη μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἔπαυλιν, ὅπου εὗρε τὸν Φάλκον καθήμενον πρὸ τοῦ γραφείου του, ἐντὸς τοῦ μεγάλου σηκοῦ ἑνὸς τῶν παραθύρων καὶ ἀσχολούμενον εἰς τακτοποίησιν λογαριασμῶν.

— Ἠξεύρεις, τοῦ εἶπε διὰ βραδείας καὶ ταπεινῆς φωνῆς, ὅτι ἡμέρα τῆς δίκης ὡρίσθη ἡ δεκάτη τοῦ προσεχοῦς μηνός;

Ὁ νέος, ἀνακλιθεὶς ἐπὶ τῆς ἕδρας του, κατένευσε.

— Καὶ σύ; ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰωσήφ, μετὰ παραδόξου ἐκφράσεως τῶν βλεμμάτων του. Ἂν ἀθωωθῇ, θὰ ἔχῃς τὴν γενναιότητα νὰ δείξῃς ὅτι πιστεύεις εἰς τὴν ἀθωότητά της; Θὰ τὴν νυμφευθῇς, ὅταν ἀπολυθῇ;

Ἡ ἐρώτησις ἦτο ἀπότομος καὶ ἀπροσδόκητος. Ὁ Φάλκος ὠχρίασεν ἐλαφρῶς. Ἐδίσταζε.

— Δὲν θὰ τὸ κάμῃς, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ.

— Δὲν εἶν' αὐτό, ἀπήντησεν ὑπεκφεύγων ὁ Φάλκος. Δὲν κρύπτω ὅτι θὰ τὸ ἤθελα.

Ἦτο πρόδηλον! Ὁ ἐφημέριος δὲν ἐγνώριζε πολὺ τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, ἀλλ' ἐνόει τί ἐσήμαινεν ἡ ψυχρὰ ἐκείνη ἀπάντησις.

— Ἐνόμιζα, ὅτι τὴν ἠγάπας. Βλέπω ὅτι ἠπατώμην, ὑπέλαβε μετά τινος πικρίας.

Καὶ αἰφνίδιον ἐρύθημα ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τῆς κηρίνης ὠχρότητος τῆς μορφῆς του.

Ὁ Φάλκος ἠτένισεν ἐπ' αὐτὸν αὔθαδες βλέμμα.

— Ἱερωμένος ἄνθρωπος δὲν ἔπρεπε ν' ἀνακατεύεται εἰς τοιαῦτα πράγματα. Νὰ τὴν ἀγαπῶ! Βέβαια, τὴν ἀγαπῶ! Λυόνω ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι εἶνε κλεισμένη μέσα εἰς φυλακήν,...καὶ θὰ ἔκοπτα τὸ χέρι μου, διὰ νὰ τὴν σώσω... Ἀλλὰ νὰ τὴν πάρω, ἂν ἀθωωθῇ,... εἶνε ἄλλο πρᾶγμα, σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν. Δὲν φθάνει νὰ ἀθωωθῇ ἀπὸ τὸ δικαστήριον, διότι μ' αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ ἀθώα οὔτε δι' ἐμὲ οὔτε διὰ τὸν τόπον μου, οὔτε διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Μάρκας.

Ἐγερθεὶς δέ, ἀπώθησεν ὀργίλως τὴν ἕδραν του. Ἠσχύνετο βεβαίως δι' ὅσα εἶπεν· ἀλλὰ τὰς ἰταλικὰς φύσεις, καὶ αὐτὰς τὰς ἐμπαθεστάτας, κυβερνᾷ ὑπὲρ πᾶσαν ὁρμὴν ἡ φρόνησις καὶ τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον. Ὁ Ἰωσὴφ ἐθεώρει αὐτόν, βαθυτάτην ἐγκρύπτων περιφρόνησιν εἰς τὰ βάθη τῶν σκοτεινῶν του ὀφθαλμῶν. Ὁ ὡραῖος ἐκεῖνος καὶ ἀρρενωπὸς ἐραστὴς τῷ ἐφαίνετο ἐλεεινὸν πλάσμα, δειλὸν ἄχθος ἀρούρης.

— Ἀμφιβάλλει λοιπὸν ἡ καρδία σου περὶ αὐτῆς; εἶπε μετὰ περιφρονήσεως.

Καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν, ἥτις ἔφερεν ἐπὶ τὸ ἄνδηρον.

— Ὄχι, μὰ τὸν θεόν, ἐφώνησεν ὁ Μελεγάρης, δὲν ἀμφιβάλλω δι' αὐτήν, ὄχι, δὲν ἀμφιβάλλω οὐδὲ ὥραν οὐδὲ στιγμήν! Ἀλλὰ νὰ κάμω καὶ τοὺς ἄλλους νὰ τὸ πιστεύσουν, εἶνε δύσκολον,.. Θὰ τὴν φροντίσω, θὰ τὴν προστατεύσω, ἂν ἀθωωθῇ,.. θὰ τὴν ἔχω φίλην. Ἀλλὰ νὰ τὴν νυμφευθῶ, νὰ τὴν ὑπάγω εἰς τὴν οἰκογένειάν μου, νὰ ἀκούω νὰ λέγουν ὅλοι ὅτι ἡ γυναῖκά μου ἦτον εἰς τὴν φυλακήν... διὰ φόνον,—ἀδύνατον. Κα-

Digitized by Google

νεὶς ἄνθρωπος μὲ ὑπόληψιν δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε. Ἐρωτεύεται κανείς...διὰ τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ νυμφεύεται διὰ τὸν κόσμον.

Κ' ἐξηκολούθει λαλῶν, ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε πλέον, πλὴν τῶν μικρῶν σαυρῶν, αἵτινες προέκυπτον διὰ τῆς φλιᾶς. Ὁ Ἰωσὴφ εἶχε γείνει ἄφαντος.

Ὁ νέος ἐπανέλαβε τὴν γραφικήν του ἐργασίαν, ἀλλ' ᾐσθάνετο δυσφορίαν τινὰ καὶ δὲν κατώρθου νὰ διευκρινήσῃ τοὺς λογαριασμούς του. Ἔλαβε τὸ ὅπλον του, ἐσύριξε τὸν κῦνά του, καὶ ἐξῆλθε πρὸς τοὺς λόφους, ὅπου ἤλπιζε νὰ διασκεδάσῃ κυνηγῶν πέρδικας καὶ λαγωούς.

Ἦτο φοβερὰ ἠρεθισμένος κατὰ τοῦ ἐφημερίου, ἰδίως δὲ διότι συνῃσθάνετο ὅτι ἐφάνη πρὸς αὐτὸν δειλὸς καὶ ἄσπλαγχνος ἐραστής. Καὶ ὅμως, τὸ κάτω κάτω, δὲν εἶχεν εἰπεῖ τι ἄλλο ἢ ὅ,τι ἕκαστος θὰ ἔλεγεν ἀντ' αὐτοῦ.

Ἡ κοινὴ ἀμφοτέρων λύπη εἶχε τὸ κατ' ἀρχὰς ἑλκύσει τὴν καρδίαν του πρὸς τὸν Ἰωσήφ, τὸν μόνον ὅστις ἐκόπτετο περὶ τῆς τύχης τῆς Ἐλευθερίας. Σήμερον ὅμως κατελάμβανε πάλιν τὴν καρδίαν του ἡ παλαιὰ ὑποψία, καὶ πᾶσα μετ' αὐτῆς ἡ ἀγρία κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀντιπάθεια, ἣν εἶχεν ἀφοπλίσει ἐν ἀρχῇ ἡ προσήνεια τοῦ ἐφημερίου.

— Χωρὶς ἄλλο εἶνε ὑποκριτὴς καὶ ψεύστης, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν μοχθηρῶς. Ποῖος ἠξεύρει ἐὰν δὲν εἰμπορῇ νὰ ἐκτελέσῃ καὶ φόνον;

Ἐγνώριζε κάλλιστα ὅτι ἡ ἰδέα του αὐτὴ ἦτο παραλογισμός. Ὁ Ἰωσὴφ ἦτο γνωστὸς ὡς ἄνθρωπος ἀνίκανος νὰ βλάψῃ μυῖαν· ἡ ἀποστροφή του πρὸς τὰς κακώσεις τῶν ζώων εἶχε καταστήσει αὐτὸν πολλάκις χλεύην τῶν παιδίων, ὁσάκις ἀπέσπα τῶν χειρῶν των πτηνὰ καὶ ἀπηγόρευεν εἰς αὐτὰ νὰ λιθοβολῶσι τὰ ἐρίφια, ἅτινα ἦγον εἰς βοσκήν.

— Εἶνε ἀβάφτιστα! ἔλεγον γελῶντα τὰ παιδία.

— Ὁ Θεὸς τὰ βαπτίζει! ἀπήντα ἐκεῖνος.

Ἦτο παραφροσύνη ἀληθῶς νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τοιοῦτος ἄνθρωπος, τρυφερὸς ὡς γυνή, καὶ ἤπιος ὡς κυνάριον ἰσπανικόν, ἠδύνατο νὰ φονεύσῃ τὸν Τάσσον Τασσίλον εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας του,ἐπὶ ἁγίου σχεδὸν ἐδάφους. Καὶ ὅμως ἡ ἰδέα αὐτὴ ἀνεκλαδώθη βαθμηδὸν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Φάλκου Μελεγάρη, καὶ ἀπέβη τέλος εἰς βεβαιότητα. Ὑπὲρ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐκείνην βεβαίως ἀποδεχόμεθα ἀπληστότερον, ἥτις συμβιβάζεται κάλλιον πρὸς τὰς προλήψεις ἡμῶν. Ὁ Φάλκος παρημέλει τὰ ἔργα καὶ τὰ χρέη του ὅπως ἐπωάσῃ ἀνετώτερον τὰς ὑποψίας του, καὶ κρατύνῃ αὐτὰς ἐν τῷ λογισμῷ του, συνάγων πανταχόθεν τ' ἀσημαντότερα τῶν γεγονότων, ὅσα ἠδύνατο νὰ ἐνθυμηθῇ. Πανταχοῦ δέ, εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν ἵππων, εἴτε κατὰ τὰ οἰνοπρατήρια, ἐν τοῖς ἀγροῖς τὴν μεσημβρίαν ἐν μέσῳ τῶν χωρικῶν του, ἢ τὴν νύκτα πλανώμενος ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἀνὰ τοὺς ἐρήμους κήπους τῆς ἐπαύλεως, αὐτὸν αἰωνίως, αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λογισμὸν εἶχεν ἐν τῇ κεφαλῇ του.

Ἡ ὀδύνη αὐτοῦ καὶ ἡ μανία εὕρισκον κἂν αὐτὴν τὴν ἀνακούφισιν, ὅτι ἠδύναντο νὰ στρέψωσιν ὅλον αὐτῶν τὸ μῖσος κατά τινος ζῶντος. Μένων μόνος καὶ ἀναπολῶν τὰ γενόμενα,ἐνθυμεῖτο πολλὰ ἀσήμαντα περιστατικά, ἅτινα ἐφαίνοντο ἐπικυροῦντα τὰς κατὰ τοῦ ἐφημερίου ὑποψίας του. Ἄθρησκος ὤν, ἔκρινε φυσικώτατον οἷον δήποτ' ἔγκλημα μέλους τινὸς τοῦ κλήρου. Ὁ ἄπιστος εἶν' ἐπίσης μύωψ καὶ ἀλαζὼν ἐν τῇ ἀπιστίᾳ του, ὅσον ὁ θρῆσκος δύναται νὰ ἦνε ἐν τῷ φανατισμῷ του. Ὁ Μελεγάρης ἦτο νέος προσηνής, φαιδρὸς φύσει καὶ γενναῖος, ἀλλ' εἶχε τὰς προλήψεις τοῦ καιροῦ του καὶ τοῦ τόπου του, ἀσμένως δὲ ἐπίστευεν ὅτι ὁ ἱερεὺς εἶνε καταχθόνιόν τι, καὶ ὅτι τὸ ράσον του καλύπτει πλῆθος ἄπειρον ἁμαρτημάτων.

— Νομίζω ὅτι γνωρίζεις ἐν ἐκτάσει τί συνέβη, εἶπε τραχέως μίαν ἡμέραν συναντήσας τὸν πάτερ-Ἰωσὴφ ἐπὶ στενῆς τινος ἀτραποῦ, καὶ ἀτενίσας ὑπόπτως τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπὶ τὴν κύπτουσαν μορφὴν τοῦ ἱερέως, ὅστις ἔμεινε σιγῶν.

Εἶπε ταῦτα ἀπερισκέπτως, οὐδ' ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ τί ἤθελε νὰ εἴπῃ. Ἀλλ' ἡ ἀμηχανία καὶ ἡ σιωπὴ τοῦ Ἰωσὴφ τῷ ἐφάνησαν παραδόξως κυροῦσαι τὰς ὑποψίας του.

—Ἂν γνωρίζῃς τίποτε τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ τὴν σώσῃ καὶ δὲν ὁμιλεῖς, προσέθηκεν παραφερόμενος, ἂς σὲ πάρουν ὅλοι οἱ διάβολοι, τοὺς ὁποίους πιστεύεις περισσότερον παρὰ τὸν θεόν, καὶ νὰ σὲ τυραννοῦν αἰωνίως.

Ὁ Ἰωσὴφ δὲν ἤνοιξε τὸ στόμα, καὶ ἀπεμακρύνθη νευρικῶς σταυροκοπούμενος.

—Σ τὸ διάβολο ὅλοι οἱ παπάδες! εἶπεν ὁ νέος. Ἀχ! νὰ εἰμποροῦσε κανεὶς νὰ τοὺς μεταχειρισθῇ ὅπως μεταχειρίζεται τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἀλλὰ τὰ ράσα των σκεπάζουν τὴν ἀτιμίαν καὶ καὶ τὴν ἀδυναμίαν των, σὰν νὰ ἦσαν γυναῖκες.

Ἦτο ἔξω φρενῶν ἐξ ὀδύνης καὶ λύσσης, ἰδίως δὲ ἐκ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀδυναμίας του. Ἦτο νέος ἰσχυρός, φλογερῶς ἐρωτευμένος, καὶ ὅμως οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο πρὸς σωτηρίαν τῆς γυναικὸς ἣν ἠγάπα, ἢ ὅ,τι θὰ ἔπραττε παιδίον μικρόν, ὅ,τι θὰ ἔπραττεν ὁ μὴ ἔχων καρδίαν εἰς τὸ στῆθος, μήτε αἷμα εἰς τὰς φλέβας του.

Ἔκτοτε, ὁσάκις ἀπήντα τὸν ἐφημέριον, οὐδὲ τὸν πῖλόν του ἤγγιζε. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οὐδέποτε εἶχε παραλείψει τὴν ἔνδειξιν αὐτὴν τοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν σεβασμοῦ του. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ αὐθέντης του ἔβλεπεν εὐχαρίστως τὸ εἰς τοὺς χωρικοὺς διδόμενον καλὸν αὐτὸ παράδειγμα. Ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ οὐδὲ κἂν τὸ ἐσυλλογίσθη.

Digitized by Google

— Ἂν ὁ Σὲρ Βάλδος μὲ διώξῃ δι' αὐτό, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἀδιάφορον. Δὲν θὰ πατήσω πλέον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Μοῦ ἔρχεται νὰ τὸν πνίξω αὐτὸν τὸν καταραμένον ῥασοφόρον.

Ἡ ὑποψία εἶνε δηλητηριῶδες φυτόν· ὡριμάζει δὲ ταχέως ἂν ῥιζώσῃ. Ὁ Φάλκος Μελεγάρης κατώρθωσε τέλος νὰ πεισθῇ ὅτι αἱ ὑποψίαι του ἦσαν αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅτι ταχέως ὅλος ὁ κόσμος θὰ ἐφρόνει τὰ ἴδια.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Β'

1 Ἰανουαρίου— 12 Ἰουλίου 1864.

Ταραχαὶ— Τροποποίησις τοῦ Ὑπουργείου— Πτῶσις τοῦ Ὑπουργείου Βούλγαρη— Ὑπουργεῖον Κανάρη — Ἕνωσις τῆς Ἑπτανήσου— Ἄφιξις τοῦ Προέδρου τῆς Ἰονίου Βουλῆς— Ὑπουργικὴ κρίσις— Ὑπουργεῖον Βάλβη— Περιοδεία τοῦ Βασιλέως εἰς Πελοπόννησον.—

Ἕνεκα τῆς δημοσιεύσεως ἐν τῇ ἐφημερίδι «Τὸ Φῶς» ἄρθρου τινὸς προσβάλλοντος τὸν αὐλάρχην Σκαρλάτον Σοῦτσον διὰ τὰς γενομένας προσκλήσεις εἰς τὸν Βασιλικὸν χορὸν τῆς 1ης Ἰανουαρίου, ὁ υἱὸς τοῦ αὐλάρχου Ἀλέξανδρος Σοῦτσος, ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, μετέβη τῇ 27 Ἰανουαρίου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συντάκτου τοῦ *Φωτὸς* Σοφοκλέους Καρύδη, καὶ ἐκτύπησεν αὐτὸν διὰ τῆς σπάθης του. Ὁ Καρύδης ἐξῆλθεν αἱματόφυρτος καὶ συνήθροισεν ἱκανὸν πλῆθος πολιτῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων μετέβη παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ Βούλγαρη, ζητῶν ἱκανοποίησιν. Ὁ Βούλγαρης ἐπροσπάθησε νὰ καθησυχάσῃ τὸ πλῆθος, εἶχε δ' ἐπιτύχει τὴν διάλυσιν αὐτοῦ, ὅτε ἐφάνη ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου ὁ υἱὸς τοῦ αὐλάρχου. Τοῦτο ἠρέθισεν ἐκ νέου τὸν ἀποχωροῦντα λαόν, ὅστις ἐπετέθη διὰ πετρῶν κατὰ τοῦ Σούτσου, μόλις διασωθέντος ἐν τῷ φρουραρχείῳ, ὅπου ὡδήγησαν αὐτὸν οἱ πρὸς σύλληψίν του ἀποσταλέντες χωροφύλακες. Ὁ λαὸς διηυθύνθη τότε εἰς τὰ ἀνάκτορα, κραυγάζων *Ζήτω ὁ Βασιλεύς! Κάτω ὁ Σοῦτσος!* Ὁ Βασιλεύς, ταραχθείς, ἔπεμψεν ἵνα μάθῃ τί ζητεῖ τὸ πλῆθος, καὶ συγκατετέθη ἵνα δεχθῇ τριμελῆ ἐπιτροπήν, καὶ ἀκούσῃ τὰ κατὰ τοῦ αὐλάρχου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ παράπονα, καὶ περὶ μὲν τοῦ δευτέρου διεβεβαίωσεν ὅτι ἤθελε τιμωρηθῇ κατὰ τοὺς νόμους, περὶ δὲ τοῦ πρώτου ἀπέκρουσε τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ λαοῦ, διϊσχυρισθεὶς ὅτι ἦτο κύριος νὰ ἔχῃ παρ' ἑαυτῷ οἱονδήποτε ἤθελεν αὐλάρχην. Οὕτω διελύθη τὸ πλῆθος, τὴν δ' ἐπιοῦσαν ὁ εἰσαγγελεὺς Μιχαηλίδης ἔπεμψε κλήσεις οὐ μόνον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Σοῦτσον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν αὐλάρχην, ἄνευ προηγουμένης ἀνακρίσεως, ἢ προειδοποιήσεως. Ὁ Βασιλεὺς ἐθεώρησε προσβεβλημένην τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Στέμματος, καὶ ἐζήτησε τὴν παῦσιν τοῦ Εἰσαγγελέως, προσέτι δὲ καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Διευθύνοντος τῆς Διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἰωάννου Καραγιαννοπούλου, ὡς μὴ προλαβόντος τὴν ὀχλαγωγίαν. Ὁ Βούλγαρης, μετά τινα ἀντίστασιν, συγκατετέθη ἵνα μετατεθῇ ὁ Μιχαηλίδης ὡς ἀντεισαγγελεὺς τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν, ἐπροσπάθει δὲ νὰ σώσῃ τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἔπεμψεν ἀπευθείας πρὸς τὸν Καραγιαννόπουλον τὸν Τιμολέοντα Φιλήμονα, καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ, ὅπερ οὗτος αὐθωρεὶ ἔπραξεν, ὁ δὲ Βούλγαρης ἀντικατέστησεν αὐτὸν διὰ τοῦ πληρεξουσίου Σπετσῶν Θεοχάρη.

Μόλις εἶχον παρέλθει ὀλίγαι ἡμέραι, καὶ νέαι ταραχαὶ συνέβησαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἕνεκα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Διοικητοῦ τῆς Πανεπιστημιακῆς φάλαγγος· ἐδέησεν ἑπομένως ἵνα διακοπῶσιν ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας αἱ παραδόσεις, ὑπεβλήθη δὲ πρότασις εἰς τὴν Συνέλευσιν ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου Χαραλάμπους Ζυμβρακάκη περὶ διαλύσεως τῆς πανεπιστημιακῆς φάλαγγος.

Περὶ τὰ μέσα δὲ τοῦ Φεβρουαρίου, ὁ διορισμὸς τοῦ Σωτηρίου Πετμεζᾶ, ὡς Διευθυντοῦ τοῦ Τμήματος τοῦ πυροβολικοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Στρατιωτικῶν, νέαν ἐπροκάλεσεν ὑπουργικὴν κρίσιν. Ἐπὶ τῶν ἀπαισίων ἡμερῶν τοῦ Ἰουνίου εἶχεν ἐγερθῇ διένεξίς τις μεταξὺ τοῦ διοικοῦντος τότε τὸ πυροβολικὸν Σωτηρίου Πετμεζᾶ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ σώματος τούτου, πολλαὶ δὲ ὕβρεις καὶ ἀπειλαὶ ἀντηλλάγησαν διά τε τῶν ἐφημερίδων καὶ διὰ φυλλαδίων. Ὁ Πετμεζᾶς διατέλει ἕνεκα τούτου μεμακρυσμένος τοῦ σώματος τοῦ πυροβολικοῦ, ὅτε διωρίσθη αἰφνιδίως ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Στρατιωτικῶν. Ὁ διορισμὸς οὗτος ἠρέθισε τὰ μέγιστα τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ τὸν Διοικητὴν αὐτῶν Παππαδιαμαντόπουλον, ἅπαντες δέ, πλὴν ἑνός, ἔδωκαν τὰς παραιτήσεις των· καὶ ὁ μὲν Βούλγαρης διεμαρτύρετο διαβεβαιῶν ὅτι ὁ διορισμὸς τοῦ Πετμεζᾶ ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ του, ὁ δὲ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐπέμενεν εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῶν παραιτήσεων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Βούλγαρης μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ νὰ τροποποιήσῃ τὸ Ὑπουργεῖον ὅπως ἤθελε κρίνει εὔλογον, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει παρεκάλεσε νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ παραίτησίς του. Μετὰ μακρὰν σκέψιν, ὁ Κόμης Σπόνεκ ἐμήνυσε τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὸν Βούλγαρην ὅτι ἠδύνατο νὰ τροποποιήσῃ ὅπως ἤθελε τὸ ὑπουργεῖόν του. Κατὰ

Digitized by Google

τὴν περίστασιν ταύτην ὁ Πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας ὑπεστήριξεν ἐνθέρμως τὸν Βούλγαρην, ἀπειλήσας μάλιστα ὅτι οὐδόλως ἠγγυᾶτο περὶ τῆς αἰσίας λύσεως τοῦ ζητήματος τῆς Ἑπτανήσου, ἐὰν ὁ Βούλγαρης ἀπεχώρει τῆς ἐξουσίας. Μετ' ἀποτυχοῦσαν διαπραγμάτευσιν ὅπως συμπεριλάβῃ καὶ τὸν Ζαΐμην, ὁ Βούλγαρης μετερρύθμισε τέλος τὸ Ὑπουργεῖόν του τὴν 20ην Φεβρουαρίου, ὡς ἑξῆς: Ἀντὶ τοῦ Β. Πετμεζᾶ, διωρίσθη Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ὁ ταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ *Δημήτριος Τριγγέτας*· ἀντὶ τοῦ Ἀδαμαντίου Διαμαντοπούλου, διωρίσθη Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ὁ πληρεξούσιος Τριπόλεως *Θ. Πετρινός*· εἰς δὲ τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν διωρίσθη ὁ πληρεξούσιος Ναυπακτίας *Ἀθανάσιος Ῥοντήρης*. Ἡ τροποποίησις αὕτη δὲν ἔτυχε καλῆς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ κοινῷ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας δὲ ταύτης ἐθεωρεῖτο ἡ πτῶσις τοῦ Ὑπουργείου Βούλγαρη ὡς ἄφευκτος καὶ προσεχής. Στασιαστικά τινα κινήματα τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ 9ου Τάγματος κατὰ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν του, κατόπιν δὲ καὶ τῶν σταλέντων ἐξ Ἀθηνῶν· πρὸς διάλυσιν τοῦ τάγματος τούτου στρατιωτῶν, οἵτινες, ἀποβάντες εἰς Ναύπακτον ἀπέπεμψαν τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Ζυμβρακάκην, (*) ἐπέσπευσαν τὴν πτῶσιν ταύτην· ἄλλως τε, ἡ μὲν πλειονοψηφία τῆς Συνελεύσεως εἶχε τοσοῦτον μειωθῆ, ὥστε εἰς πᾶσαν ψηφοφορίαν καθίστατο ἀμφίβολος ἡ ἐπιτυχία τοῦ Ὑπουργείου, ἡ δὲ Αὐλὴ καταρραδιουργηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, κατέτρεχε καὶ προσέβαλλε τὸν Βούλγαρην παντὶ τρόπῳ. Οὕτω π.χ. τὸν ἐπικαταλυματίαν Εὐστράτιον Ῥάλλην, διαταχθέντα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Πάτραις θέσιν, ὅπου εἶχε μετατεθῆ παρὰ τὴν θέλησίν του, διέταξεν ὁ Βασιλεὺς νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ, καὶ ἂν ἡ Κυβέρνησις ἤθελε μεταχειρισθῆ βίαν νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ Ἀνάκτορα. Ἀλλ' ὁ Βούλγαρης δὲν ἤθελε νὰ πέσῃ ἐκ τοιούτων ἀφορμῶν, ἀνέμενε δὲ εὐκαιρίαν κοινοβουλευτικήν, ἥτις δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ. Ἡ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπὴ τῆς Συνελεύσεως εἶχε προτείνει τὴν κατάργησιν μιᾶς θέσεως Τμηματάρχου ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν. Κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ ὁ Βούλγαρης ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν ταύτην καὶ ἐπέμενεν ἀποτόμως, ἡ δὲ Συνέλευσις παρεδέχθη τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς διὰ ψήφων 87 κατὰ 80. Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν τὸ Ὑπουργεῖον ἔπεμψεν εἰς τὰ Ἀνάκτορα τὴν παραίτησίν του, ὁ δὲ Βασιλεὺς προσεκάλεσεν ἀμέσως τὸν Κανάρην καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὸν σχηματισμὸν νέου Ὑπουργείου. Ὁ Κανάρης προσεκάλεσε διαδοχικῶς τὸν Χρηστίδην, Κουμουνδοῦρον, καὶ Ζαΐμην ὅπως συνεννοηθῇ μετ' αὐτῶν περὶ σχηματισμοῦ Ὑπουργείου περιλαμβάνοντος καὶ τὸν Δεληγιώργην, Θεόδωρον Δηλιγιάννην καὶ Π. Κορωναῖον, ἀλλ' ὁ μὲν Ζαΐμης ἐδέχετο μόνον τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅπερ ἀπῄτει καὶ ὁ Κουμουνδοῦρος, δὲν παρεδέχετο δὲ τὸν Κορωναῖον ὡς Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, ὁ δὲ Δεληγεώργης ἠρνήθη ἀπολύτως ὅπως λάβῃ μέρος. Τὴν ἐπιοῦσαν, 7ην Μαρτίου, ἐξηκολούθησαν οἱ διαπραγματεύσεις, πρὸς τὸ ἑσπέρας δὲ ἐσχηματίσθη τὸ νέον Ὑπουργεῖον, ὑποχωρήσαντος τοῦ Κουμουνδούρου εἰς τὸν Ζαΐμην, καὶ ἀποσύραντος τοῦ τελευταίου τούτου τὰς κατὰ τῆς προσλήψεως τοῦ Κορωναίου ἐνστάσεις του. Ὁ *Κανάρης* ἀνέλαβε τὴν πρωθυπουργίαν καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν, ὁ *Θεόδωρος Δηλιγιάννης*, τὸ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, ὁ *Δημήτριος Χρηστίδης*, τὸ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν, ὁ *Θρασύβουλος Ζαΐμης* τὸ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν, ὁ *Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος* τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ προσωρινῶς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, καὶ ὁ *Π. Κορωναῖος* τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν.

Τὸ νέον Ὑπουργεῖον ἐξέδωκε πρόγραμμα πατριωτικόν, ἐπικαλούμενον τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἔθνους, ἔλαβε δὲ αὐθημερὸν πρόνοιαν περὶ τῆς ἀστυνομίας τῆς πρωτευούσης, ἀπολῦσαν τὸν διευθυντὴν αὐτῆς Θεοχάρην καὶ διορίσαν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Τατσέλον Μαυρομμάτην.

Ἡ ἀποτυχία τοῦ Ὑπουργείου Βούλγαρη προῆλθεν ἐκ τῶν μεγάλων καὶ ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν, ἃς ἀπήντα εἰς πᾶν αὐτοῦ βῆμα, καὶ ἐκ τῆς κρυφίας ἀντιπράξεως τοῦ Κόμητος Σπόνεκ. Τὰς ῥαδιουργίας ταύτας διηυκόλυνεν ἡ φατριαστικὴ διαγωγὴ τοῦ Βούλγαρη, ἥτις ἐπήνεγκε χαλάρωσιν τῆς πειθαρχίας ἐν τῷ στρατῷ, παράλυσιν τῆς διοικητικῆς μηχανῆς, καὶ ἔξαψιν τῶν παθῶν.

Τῇ 17ῃ Μαρτίου ὑπεγράφη τέλος ἐν Λονδίνῳ ἡ περὶ ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου συνθήκη μεταξὺ Ἑλλάδος, Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας, καθὼς καὶ ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀγγλίας εἰδικὴ περὶ συντάξεων σύμβασις. Διὰ τῶν προσπαθειῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ τοῦ ἐν Λονδίνῳ ἀντιπροσώπου αὐτῆς Χαριλάου Τρικούπη, οἱ ὅροι τῆς ἀπὸ 2 Νοεμβρίου συνθήκης ἐτροποποιήθησαν ὅσον ἦν δυνατὸν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος. Τὸ κείμενον τῆς συνθήκης ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας τὴν 26ην Μαρτίου, ἀμέσως δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν Συνέλευσιν ἥ τε

(*) Τὴν 23ην Φεβρουαρίου τὸ ἐν Μεσολογγίῳ φρουροῦν μέρος τοῦ 9ου Τάγματος ἐδήλωσεν ὅτι δὲν δέχεται τοὺς παρ' αὐτῷ διορισθέντας ἀξιωματικούς, τὸ δὲ παράδειγμα τοῦτο ἠκολούθησεν ἀμέσως ὁ 2ος λόχος τοῦ 9ου Τάγματος ὁ φρουρῶν εἰς Βόνιτσαν, καὶ ὁ εἰς Ναύπακτον ἀποβιβασθεὶς 1ος λόχος τοῦ 1ου Τάγματος ἀρνηθεὶς νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν Ζυμβρακάκην. Κατόπιν, ὁ 5ος λόχος τοῦ 5ου Τάγματος, ἀρνηθεὶς ὑπακοὴν εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων του, ἀνεχώρησεν αὐτογνωμόνως εἰς Ἄμφισσαν ἵνα ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Τάγματός του, ἐπωνομάσθη δὲ τότε ὑπὸ τοῦ ἀντιπολιτευομένου τύπου ὁ πλανώμενος λόχος.

Digitized by Google

Συνθήκη καὶ ἡ Σύμβασις, καὶ ἐγένοντο δεκταὶ δι' ἀναστάσεως, μετὰ σύντομον συζήτησιν. Συγχρόνως ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας ὁ Πρόεδρος τῆς Ἰονίου Βουλῆς Κ. Παδοβᾶς, μετὰ τῶν βουλευτῶν Κωνσταντίνου Λομβάρδου καὶ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κόμητος Σπόνεκ, ὅπως συζητηθῇ ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου, καὶ ἐξομαλυνθῶσι δυσκολίαι τινὲς ἀναφυεῖσαι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη παρουσιάσθη εἰς τὸν Βασιλέα, ὅστις ἐδέχθη αὐτὴν εὐμενέστατα, κατόπιν δὲ ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ συνεφώνησε μετ' αὐτῆς, ἵνα οἱ Βουλευταὶ τῆς Ἑπτανήσου ἀποστείλωσιν ἀναφορὰν εἰς τὸν Βασιλέα, δι' ἧς νὰ ἀναθέτωσιν εἰς αὐτὸν τὸν κανονισμὸν τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου, ἐκδοθῇ δὲ κατόπιν Βασιλικὸν Διάταγμα κανονίζον τὰ τῶν ἐκλογῶν ἐπὶ τῶν ἑξῆς βάσεων· 1) ἀριθμὸν πληρεξουσίων διπλοῦν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Βουλευτῶν, 2) γενικὴν ψηφοφορίαν, 3) μυστικὴν ψηφοφορίαν, καὶ 4) ἐξέλεγξιν τῶν ἐκλογῶν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου. Μέλη τινὰ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, κληθέντα παρὰ τῷ Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ εἰς συνδιάσκεψιν ἐπὶ τῶν ὅρων τούτων, παρετήρησαν ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ κανονίσῃ τοιαῦτα ἀντικείμενα διὰ Διατάγματος, καὶ ὅτι ἡ ἐξέλεγξις τῶν ἐκλογῶν τῆς Ἑπτανήσου δὲν ἐσύμφερε νὰ γείνῃ ἐν Κερκύρᾳ, διότι ἤθελον οὕτω συνυπάρχει ἐν Ἑλλάδι δύο Συνελεύσεις. Ἀνακοινωθείσης τῆς γνώμης ταύτης εἰς τὴν ἑπτανησιακὴν ἐπιτροπήν, ἀπεφάνθη αὕτη ἐπὶ τῆς πρώτης μὲν παρατηρήσεως, ὅτι ἐὰν οἱ ὅροι τῆς συνεννοήσεως ἔμενον ἀναλλοίωτοι, δὲν ἀνῆκεν εἰς αὐτὴν ἵνα ἐξετάσῃ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἤθελον πραγματοποιηθῇ, ἐπὶ τῆς δευτέρας δὲ ἐνστάσεως ἐδέχθη τροπολογίαν καθ' ἣν ἡ ἐξέλεγξις τῶν ἑπτανησιακῶν ἐκλογῶν ἤθελε μὲν γίνει ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων ἑπτανησίων πληρεξουσίων, ἀλλ' ἐν Ἀθήναις, καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ προέδρου τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως. Ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ αὐτῆς εἰς Κέρκυραν, ἡ Ἐπιτροπὴ ἔπεμψε τὴν συμφωνηθεῖσαν ἀναφοράν, τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ἡτοίμαζε σχέδιον ψηφίσματος, κανονίζον τὰ τῶν ἐκλογῶν τῆς Ἑπτανήσου ὅπως ὑποβάλῃ αὐτὸ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ὅτε νέα ὑπουργικὴ κρίσις ἐνέσκηψε διὰ τοὺς ἑπομένους λόγους. Γενομένης ἑνώσεως τῶν μερίδων τοῦ Βούλγαρη, Ἐπαμεινώνδα Δεληγεώργη καὶ Δημητρίου Γρίβα, ὁ ἐκ Σμύρνης πληρεξούσιος Ὀδυσσεὺς Ἰάλεμος ἀπηύθυνε τὴν 6ην Ἀπριλίου ἐπερώτησιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν «διατί ἠνέχθη ἐναντίον τῶν συνταγματικῶν ἐθίμων τὴν ἐπέμβασιν ἰδιαιτέρων ὑπαλλήλων τῆς Αὐλῆς εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ Ὑπουργείου, καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου, ποῖα μέτρα ἔλαβε ὅπως συμβιβάσῃ μὲ τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Βασιλείας τὴν παρ' αὐτῷ ὑπηρεσίαν ἀνθρώπων κηρυξάντων ἀναγκαίαν τὴν διάλυσιν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, καὶ ἐπιδιωκόντων αὐτὴν διὰ πολλῶν μέσων, καὶ τέλος διατί οὐδὲν νόμιμον μέτρον ἔλαβε πρὸς καταδίωξιν τῶν διὰ τοῦ τύπου ἀμφισβητησάντων τὴν νομιμότητα τοῦ Γεωργίου, καὶ τῆς ἐκλεξάσης αὐτὸν Συνελεύσεως».

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν Ζαΐμης ἀπέκρουσε τὴν ἐπερώτησιν, διϊσχυρισθεὶς πρὸ πάντων ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ὤφειλε νὰ δίδῃ λόγον εἰμὴ διὰ τὰς ἰδίας αὐτῆς πράξεις· οἱ πληρεξούσιοι Δεληγεώργης, Πετσάλης, Παντολέων, καὶ Καλὸς ὑπεστήριξαν αὐτήν, καὶ ἐζήτησαν ἵνα ἀποφανθῇ ἡ Συνέλευσις ὅτι ηὔχετο νὰ παύσῃ ἡ ὑποδειχθεῖσα ἀντισυνταγματικὴ ἐνέργεια, οἱ δὲ πληρεξούσιοι Θεόδωρος Δηλιγιάννης, Διομήδης Κυριακοῦ καὶ Νικόλαος Σαρίπολος κατέκριναν τὴν ἐπερώτησιν ὡς ἄτοπον καὶ σκανδαλώδη. Μετὰ τετράωρον συζήτησιν, ἡ Συνέλευσις παρεδέχθη διὰ ψήφων 132 κατὰ 87 τὴν ὑπουργικὴν πρότασιν καθ' ἣν «ἀρκεσθεῖσα εἰς τὰ λεχθέντα ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν, μετέβαινεν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν»:

Ἀλλὰ τὸ ῥιφθὲν ἐν τῷ μέσῳ σκάνδαλον εἶχε τὰς συνεπείας του, διότι μετὰ τέσσαρας ἡμέρας, ληξάσης τῆς μηνιαίας ὑπηρεσίας τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως, ἐξελέχθη Πρόεδρος ὁ ὑποψήφιος τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἡγέτης τῆς κατὰ τῶν αὐλικῶν συμβούλων ἐπιθέσεως ***Ἐπαμινώνδας Δεληγιώργης*** διὰ ψήφων 119 κατὰ 114, ἃς ἔλαβεν ὁ ὑποψήφιος τῆς Κυβερνήσεως καὶ πρώην πρόεδρος Ἰωάννης Μεσσηνέζης, τεσσάρων πληρεξουσίων ἀρνηθέντων ψῆφον. Ἡ ἐκλογὴ αὕτη ἠμφισβητήθη ὑπὸ τῶν ὑπουργικῶν, διότι εἶχεν εὑρεθῇ ἐν τῇ κάλπῃ ἓν πλεονάζον ψηφοδέλτιον, καὶ διότι ἡ ἀπόλυτος πλειοψηφία ἦτο ψῆφοι 120 καὶ οὐχὶ 119, κατὰ τὴν θεωρίαν, καθ' ἣν δὲν ὑπελογίζετο ἡμίσεια ψῆφος κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας, ἀλλ' ἡ συνεδρίασις διελύθη ἄνευ ἀποτελέσματος, ἕνεκεν ἐλλείψεως ἀπαρτίας.

Τὴν ἐπιοῦσαν τὸ ὑπουργεῖον ἐπέμεινε, κατὰ προτροπὴν τοῦ κόμητος Σπόνεκ, εἰς τὴν περὶ ἀκυρότητος τῆς ἐκλογῆς ἔνστασιν, ἀλλ' ἡττήθη διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας, διότι 112 πληρεξούσιοι ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τοῦ ἐγκύρου τῆς ἐκλογῆς, 108 δὲ μόνον ὑπὲρ τῆς ἀκυρότητος, τριῶν ἀρνηθέντων ψήφων. Μετὰ τὴν ψηφοφορίαν ταύτην τὸ ὑπουργεῖον ἀνῆλθεν ἀμέσως εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἔδωκε τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, ὁ δὲ Βασιλεὺς διέταξε νὰ κληθῇ τηλεγραφικῶς ὁ ἐν Μεσολογγίῳ διατρίβων Ζηνόβιος Βάλβης.

Ἐν τούτοις ὑπεβλήθη εἰς τὴν Συνέλευσιν τὸ περὶ τῶν ἐκλογῶν τῆς Ἑπτανήσου ψήφισμα, ὅπερ ἐγένετο δεκτὸν παμψηφεί, καὶ ἐκυρώθη αὐθημερὸν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκετο ἐκ Μεσολογγίου ὁ Ζηνόβιος Βάλβης καὶ

Digitized by Google

ἔλαβε τὴν ἐντολὴν νὰ σχηματίσῃ νέον ὑπουργεῖον. Ὁ Βάλβης ἐζήτησεν εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν προθεσμίαν, τὴν δ' ἐπαύριον ὑπέβαλε πρὸς τὸ ἑσπέρας τὸν ἑξῆς κατάλογον. *Ζηνόβιος Βάλβης* Πρωθυπουργὸς καὶ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν, *Παῦλος Καλλιγᾶς*, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, *Ἀνδρέας Αὐγερινὸς*, ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, *Ἰω. Παπαζαφειρόπουλος*, ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης καὶ προσωρινῶς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, *Χαράλαμπ. Ζιμβρακάκης*, ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, καὶ *Μιλτιάδης Κανάρης*, ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἠρνεῖτο νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν νέαν Κυβέρνησιν, ἀλλ' ἐπείσθη τὴν ἐπαύριον, ὅτε καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐμήνυσε διὰ τοῦ κόμητος Σπόνεκ εἰς τὸν Βάλβην ὅτι ἀπεδέχετο τὸν ὑποβληθέντα αὐτῷ κατάλογον, οὕτω δὲ ὡρκίσθησαν οἱ νέοι ὑπουργοὶ περὶ τὴν 2αν μ. μ. τῆς 16ης Ἀπριλίου.

Κατὰ τὴν τεσσαρακονθήμερον διοίκησίν του τὸ ὑπουργεῖον Κανάρη ἐβελτίωσεν ὁπωσοῦν τὴν κατάστασιν τοῦ στρατοῦ, καὶ διετήρησεν καθ' ὅλον τὸ Κράτος τὴν τάξιν καὶ δημοσίαν ἀσφάλειαν, ἀλλ' ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐφαίνετο διατεθειμένον νὰ βελτιώσῃ καὶ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν διὰ τῆς καλῆς ἐκλογῆς προσώπων, ἐνέδωκε κατόπιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ὑπουργικῶν πληρεξουσίων, καὶ ἐξετέλει τὰς συστάσεις αὐτῶν, πρὸς ζημίαν τῆς ὑπηρεσίας.

Μετὰ τὴν ὁρκοδοσίαν τοῦ νέου ὑπουργείου, ὁ Βασιλεὺς μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Κανάρη, ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὰ ἀνάκτορα ἔπεμψε πρὸς τὸν πρώην Πρωθυπουργὸν κολακευτικωτάτην ἐπιστολήν.

Ἡ νέα Κυβέρνησις ἐδημοσίευε τὴν 17ην Ἀπριλίου τὸ πρόγραμμα αὐτῆς, ἕνεκα δὲ τῶν διακοπῶν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα, ἠδυνήθη νὰ ἀσχοληθῇ ἀνέτως εἰς τὴν ἐγκατάστασιν αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ τῆς ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου.

Τὴν 25ην Ἀπριλίου διωρίσθη ὁ Θρασύβουλος Ζαΐμης ἔκτακτος ἀπεσταλμένος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ὅπως παραλάβῃ τὴν Ἑπτάνησον παρὰ τοῦ λόρδου Μεγάλου Ἁρμοστοῦ, καὶ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν αὐτῆς.

Αἱ συνεδριάσεις τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐπανελήφθησαν τὴν 8ην Μαΐου, ἀμέσως δὲ ἐγένετο ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπερώτησις διὰ τοὺς γενομένους ἐν Ἑπτανήσῳ στρατιωτικοὺς διορισμούς, διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι προβιβασμοὺς ἀνθυπασπιστῶν εἰς ἀνθυπολοχαγούς, καὶ διὰ τὴν απονεμηθεῖσαν εἰς τὰ στρατιωτικὰ ἐγκλήματα ἀμνηστείαν, ἀπούσης τῆς Συνελεύσεως. Τὸ ὑπουργεῖον ἀπήντησε τὴν ἐπιοῦσαν, ἡ δὲ Συνέλευσις «ἀρκεσθεῖσα εἰς τὰ λεχθέντα μετέβη εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν,» ὅπως μὴ προκαλέσῃ ἀμέσως νέαν ὑπουργικὴν κρίσιν.[*]

Τὴν 11ην Μαΐου ἐξελέχθη καὶ αὖθις Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ὁ Ἐπαμινώνδας Δεληγιώργης, τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἀνεχώρησεν ὁ Βασιλεὺς εἰς περιοδείαν, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, καὶ ὅλου τοῦ προσωπικοῦ τῆς Αὐλῆς.

Κατὰ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν Σῦρον καὶ τὴν Ὕδραν, εἶτα τὸ Ναύπλιον καὶ Τρίπολιν, κατόπιν τὰς Σπέτσας, Γύθειον, Καλάμας, Πύλον καὶ Κατάκωλον ὅπου μετέβη πρὸς χαιρετισμὸν ὁ τέως Μέγας Ἁρμοστὴς τῆς Ἑπτανήσου, ἀναχωρήσας ἐκ Κερκύρας ἀμέσως μετὰ τὴν γενομένην τῇ 21 Μαΐου παράδοσιν τῆς Ἑπτανήσου εἰς τὸν ἔκτακτον ἀπεσταλμένον τῆς Κυβερνήσεως. Καθ' ἃ πᾶσαν τὴν περιοδείαν ταύτην ἡ γενομένη τῷ Βασιλεῖ ὑποδοχὴ ὑπῆρξεν ἐνθουσιώδης, λαμπρὰ δὲ καὶ πανηγυρικὴ ὑποδοχὴ ἐγένετο αὐτῷ ἐν Κερκύρᾳ ὅπου ἀφίκετο τὴν 27ην Μαΐου καὶ διέμεινε δεκαὲξ ἡμέρας, ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας τὴν 22αν Ἰουνίου, ἀφ' οὗ ἐπεσκέφθη τοὺς Παξούς, τὸ Αἰτωλικόν, τὸ Μεσολόγγιον, τὴν Βόνιτσαν, τὴν Ἰθάκην, τὴν Κεφαλληνίαν, τὴν Ζάκυνθον καὶ τὰ Κύθηρα. Ὑποδοχὴ ἐπίσημος δὲν ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, διότι ἡ ἄφιξις ἦτο ἀπροσδόκητος, συντμηθείσης τῆς περιοδείας ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῶν πνευμάτων ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Ἅμα τῇ ἐπανόδῳ τοῦ Βασιλέως, ὁ πρωθυπουργὸς Βάλβης ἐζήτησεν ἄδειαν ἀπουσίας ὅπως μεταβῇ εἰς τὰ λουτρὰ τῆς Ὑπάτης, χάριν τῆς ὑγείας του· ἡ ἄδεια ἐχορηγήθη αὐτῷ, ἀνετέθη δὲ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργὸν Π. Καλλιγᾶν, ἀλλ' οἱ ὑπουργοί, συσκεφθέντες κατόπιν ἐπὶ τοῦ ἐπισφαλοῦς τῆς θέσεώς των, ἥτις ἔμελλε νὰ χειροτερεύσῃ ἔτι πλέον ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἀπεφάσισαν νὰ παραιτηθῶσιν, ὁ Βασιλεὺς ὅμως παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ μείνωσιν εἰς τὰς θέσεις των μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου, ὅπου αἱ ἐκλογαὶ ἐπερατώθησαν τὴν 28ην Ἰουνίου. Ἀφ' ἑτέρου ἡ Συνέλευσις δὲν ἠδυνήθη νὰ συνεδριάσῃ πρὸ τῆς 10ης Ἰουλίου, ὅτε συμπληρωθείσης τέλος τῆς ἀπαιτουμένης ἀπαρτίας, ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐζήτησε πίστωσιν διὰ τὴν μισθοδοσίαν ἐννέα ἀντιμοιράρχων τῆς χωροφυλακῆς, κληθέντων εἰς ἐνέργειαν ἐναντίον ῥητῆς ἀποφάσεως τῆς Συνελεύσεως. Σφοδρὰ τότε ἠγέρθη συζήτησις, μεθ' ἣν ἡ Συνέλευσις ἀπέρριψε τὴν αἰτηθεῖσαν πίστωσιν, καὶ ἀπεδοκίμασε τὴν διαγωγὴν τοῦ ὑπουργοῦ ὡς ἀντισυνταγματικήν.

---

*) Τὸ ὑπουργεῖον ἤθελεν ἡττηθῇ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην διὰ μεγάλης πλειοψηφίας, ἀλλ' ἡ πληροφορία ὅτι ὁ κόμης Σπόνεκ ἤθελε συμβουλεύσει εἰς τὸν Βασιλέα νὰ καλέσῃ τὸν Βενιζέλον Ῥοῦφον ἀνεχαίτισε τὴν ὁρμὴν τῶν τε πεδινῶν καὶ τῶν ὀρεινῶν.

Digitized by Google

Κατ' ἀκολουθίαν, τὸ ὑπουργεῖον ἔδωκε καὶ αὖθις τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, ἐπανελθόντος καὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ ἐκ τῶν λουτρῶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν παρεκλήθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως νὰ ἐνεργῇ τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν ἐπί τινας ἔτι ἡμέρας.

[Ἕπεται τὸ τέλος] Μιχ. Γ. Αντωνοπουλος.

Η ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΡΙΑ

(ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ)

Κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν τοὺς θερινοὺς τῶν διακοπῶν μῆνας διηρχόμην εἰς τὴν κωμόπολιν Μ*, ὅπου εἴχομεν οἰκίαν καὶ κτήματα. Ἐνθυμοῦμαι μεθ' οἵας ἀγαλλιάσεως ἐπεβιβαζόμην ἐπὶ τοῦ ἱστιοφόρου πλοίου ἀπολείπων τὴν ἀπέραντον καὶ σκολιόδρομον καὶ βορβορώδη πόλιν, ἐν ᾗ δέκα μῆνας εἶχον διέλθῃ τόσας ἀνιαρὰς ὥρας πρὸ τῶν σελίδων τῆς Γεωμετρίας καὶ τῆς Λατινικῆς Χρηστομαθείας, ἥτις μ' ἐδίδασκε μετὰ κόμπου ὅτι lingua latina est antiqua, ὡσεὶ ἐγὼ ἔλεγον τὸ ἐναντίον.

Ἐν ᾧ τὸ πλοῖον ὠλίσθαινεν ἐπὶ τῶν κυμάτων καὶ ἐκολποῦντο τὰ ἱστία καὶ ἔτριζον τὰ ἄρμενα, καὶ οἱ ναῦται ἀνερριχῶντο ὡς σκίουροι ἐπὶ τῶν ἐξαρτίων ἐκτελοῦντες τὰ γοργὰ κελεύσματα τοῦ πλοιάρχου, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ ἀπτόητος καὶ ἠχηρὰ ἐδέσποζε τῶν συριγμῶν τοῦ ἀνέμου, ἐνόμιζον ὅτι μετέβαινον εἰς ἄλλον κόσμον. Ἡ ποντιὰς αὔρα πνέουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ἐδίωκεν ὡς ὁμίχλην τὴν πυκνωθεῖσαν ἐν αὐτῇ ἀνίαν, οἱ δὲ κατάφορτοι ἐτῶν καὶ σχολαστικότητος καὶ ἀριθμῶν καθηγηταὶ καὶ μαυροπίνακες, ἐξηλείφοντο ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ὡσεὶ τοὺς ἐκάλυπτον τὰ περὶ ἐμὲ κύματα. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἑστὼς ἀντὶ τῶν τεσσάρων εὐρωτιώντων τοίχων τῆς αἰθούσης τῆς παραδόσεως ἐνώπιόν μου εἶχον εὐρὺν ὁρίζοντα, διαρκῶς ἐν γραφικότητι παραλλάσσοντα, ὁτὲ μὲν κυανωπὰς κορυφὰς ὀρέων σκηνογραφοῦντα, ὁτὲ δ' ἐξαισίως φλογιζόμενον ὑπὸ μαγευτικῆς δύσεως.

Δὲν δύναμαι νὰ λησμονήσω τὰ ἐπὶ τῆς πρύμνης ἐκεῖνα ἐν μέσῳ τῶν ναυτῶν γεύματα, τὰς περιπετειώδεις ἐκδρομὰς εἰς τὰς ἀκτὰς ὁπότε μᾶς κατελάμβανεν ἀκτοπλοοῦντας ἡ γαλήνη, ἐξ ὧν ἀπεκομίζομεν ἀστακοὺς καὶ πεταλίδας καὶ κρίταμα· καὶ πρὸ πάντων τὴν ἐν νυκτὶ ποντοπορίαν, ὁπότε ἀνήπτομεν τὸν ἐρυθρὸν καὶ πράσινον φανὸν τοῦ πλοίου, καὶ ἐν τῇ μυστηριώδει σκοτίᾳ τοῦ πελάγους ἐβλέπομεν πλησιάζοντα καὶ ἀπομακρυνόμενα, ὡς ἐν φαντασμαγορίᾳ, δίχρωμα τοιαῦτα φῶτα, ἀγνώστους ὑπάρξεις καὶ τύχας συναποφέροντα..

* *
*

Ἡ κωμόπολις ἦτο μονότονος ὡς πᾶσα ἐπαρχιακὴ πόλις· ἀλλ' ἐμὲ οὔτε αἱ πολύχρωμοι ξύλιναι οἰκίαι της μ' ἐνδιέφερον, οὔτε αἱ ἀκανόνιστοι καὶ στεναὶ ὁδοὶ καὶ τ' ἀνώμαλα λιθόστρωτά της· τὴν νύκτα, εἶναι ἀληθές, τὰ φῶτα ἐσβέννυντο ταχέως καὶ οἱ κάτοικοι κατεκλίνοντο ἐνωρὶς ὡς ὄρνιθες, ἀλλ' ἐγὼ κατάκοπος ἐκ τοῦ κολυμβήματος, ἐκ τῶν μακρῶν λεμβοδρομιῶν, τῶν γοητευτικῶν ἐκδρομῶν εἰς τὰ γραφικὰ καὶ κατάφυτα τοπεῖα, δὲν ᾐσθανόμην τὴν ἀνίαν τῶν ἐπαρχιακῶν νυκτῶν· ἀπεκοιμώμην ἡδέως, ὡς ἔπιπτον εἰς τὴν κλίνην μου, ὀνειρευόμενος διαυγῆ καὶ γαλανὴν θάλασσαν φλοισβίζουσαν παρὰ τὴν κεφαλήν μου, ρυάκια κελαρύζοντα διὰ τῆς χλόης, πτηνὰ κελαδοῦντα διὰ μέσου πρασίνου φυλλώματος, παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν μου.

Ὅτε ὁ βορρᾶς ἐπύργου ὀργίλα κύματα ἢ ἡ θύελλα ἐμαίνετο εἰς τὴν κοιλάδα, ἐνεθυμούμην τοὺς συγγενεῖς μου· τότε μόνον τοὺς ἐνθυμούμην καὶ ἤμην ἀχάριστος, διότι ἐκ τῶν ἐπισκέψεών μου ἀπεκόμιζον πάντοτε γλυκυτάτας ἐντυπώσεις. Μετὰ τὰ παράπονα διὰ τὴν λήθην μου ἐτίθετο εἰς κίνησιν ἡ μικρὰ σκάφη, ἡ χύτρα ἢ τὸ τηγάνιον καὶ παρεσκευάζετο τὸ γλύκισμα· ὡραῖαι χεῖρες εἰργάζοντο δι' ἐμέ· νεάνιδες, ἐξαδέλφαι μου διαφόρων βαθμῶν, τὴν γραφικὴν στολὴν τῆς οἰκουρίας φοροῦσαι περιστήθιον ἐλεύθερον ἀφίνον τὸ στῆθος καὶ πολύπτυχον ἐξ ὑφάσματος κεχρωματισμένου, ἀναξυρίδα μετὰ χάριτος ἀπεριγράπτου μέχρι τῶν ταρσῶν καθικνουμένην, ἔκυπτον πρὸ τῆς πυρᾶς καὶ ἐροδοκοκκίνιζον αἱ παρθενικώταται παρειαί των.

* *
*

Ἐξ ὅλων τῶν οἰκιῶν ἐκείνη, εἰς ἣν σπανιώτερον καὶ σχεδὸν ἀκουσίως μετέβαινον ἦτο ἡ ἀπομεμακρυσμένης τινὸς συγγενοῦς μου *Χατζήδενας*, ὡς τὴν ἀπεκάλουν ἐν τῇ κωμοπόλει, Προσκυνητρίας δηλονότι τοῦ Ἁγίου Τάφου.

Εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι ὁ ἄνθρωπος μεταδίδει τι ἐξ ἑαυτοῦ εἰς τὴν κατοικίαν του· ἐπὶ τῶν τοίχων διὰ τῶν εἰκόνων ἢ τῶν ἐπίπλων σκορπίζει τὴν ψυχήν του. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἐν ᾗ βιοῖ λαμβάνει τὴν ἀπόχρωσιν τῶν σκέψεών του. Τὸ δωμάτιον νεάνιδος ἔχει τὴν χάριν καὶ τὴν φαιδρότητα τῆς ἀνθηρᾶς αὐτοῦ ἐνοίκου. Τὸ φαντάζομαι πάντοτε φωταυγές, μὲ ἡλιακάς τινας ἀκτῖνας προσπαιζούσας μετὰ τῆς παλλεύκου κλίνης, μὲ ὀλίγα ἄνθη ἐπὶ τοῦ παραθύρου, μὲ ἓν καναρίνιον κελαδοῦν ἐν κομψῷ κλωβίῳ. Τὸ δωμάτιον καλογήρου ἐν κοινοβίῳ εἶνε πένθιμον ὡς ἡ ψυχὴ καὶ τὸ ράσον τοῦ οἰκήτορος αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ τοίχου κρέμαται ὁ ἐσταυρωμένος καὶ πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου ἡ κανδύλα· δὲν εἶνε κατοικία, εἶνε προσωρινὸς προθάλαμος τοῦ τάφου· εἶνε τμῆμά τι τῆς «κοιλάδος τοῦ κλαυθμῶνος», ὡς ἀποκαλεῖται ὑπὸ

Digitized by Google

τῆς Γραφῆς ἡ γῆ. Οὐχὶ γέλωτες ῥόδινα διαστέλλοντες χείλη, οὐδὲ ᾄσματα μελῳδικῶς μέλποντα τοὺς ἀορίστους πόθους καρδίας ποθούσης τὴν εὐτυχίαν ταράττουσι τὴν ἐρημικὴν αὐτοῦ σιγήν· ἀλλὰ ψίθυρος προσευχῶν, ἐπικλήσεις τῆς θείας συγγνώμης ἐν συντριβῇ καρδίας, ἐναγώνιοι ἁμαρτωλοῦ ἐκφράσεις μετανοίας ἐν γονυκλισίαις· τὸ τοιοῦτο δωμάτιον φαντάζομαι ὑγρὸν καὶ σκοτεινόν, ἀποπνέον θυμίαμα, τὸ ἄρωμα τὸ ἀχώριστον τῶν φερέτρων, καὶ ὡς ὁρίζοντα ἔχον τραχεῖαν καὶ πένθιμον φύσιν.

Σκυθρωπὴ ἦτο καὶ τῆς Προσκυνητρίας ἡ κατοικία. Μετὰ τὴν ἀμυδρῶς φωτιζομένην σκολιὰν κλίμακα ἀνέβαινέ τις εἰς τὸ *χαγιάτι*, τὴν αἴθουσαν, ἥτις κατὰ τὰ ἐπιχώρια ἔθιμα μένει πάντη γυμνή, ἀποτελοῦσα προθάλαμον μικροτέρας αἰθούσης ὑποδοχῆς. Τὸ *χαγιάτι* ὅμως τῆς Προσκυνητρίας δὲν ἦτο γυμνόν. Οἱ τοῖχοι πάντες ἦσαν κεκαλυμμένοι δι' εἰκονισμάτων μεγάλων, ἢ μικρῶν, εἰκονισμάτων μετὰ πλαισίων καὶ ὑαλοπινάκων, εἰκονισμάτων ἐπηργυρωμένων ἐν οἷς οἱ Ἅγιοι, ὅμοιοι πρὸς σιδηροφράκτους ἱππότας, περιεβάλλοντο ἄργυρον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, τὴν γενειῶσαν μορφὴν καὶ τὴν εὐλογοῦσαν χεῖρα μόνον γυμνὰς ἐκφαίνοντες, εἰκονισμάτων χαρτίνων, τοῦ Ἁγίου Ὄρους δι' *οστιῶν* ἐπικεκολλημένων.

Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ᾐσθανόμην ἀκούσιον τινὰ τρόμον τῆς καρδίας εἰσερχόμενος εἰς τὸ παρεκκλήσιον ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἐπεκράτει θρησκευτικόν τι ἡμίφως. Αἰτία δὲ τούτου ἦτο πελώριος πίναξ ὅστις ἐκάλυπτε ὁλόκληρον τὸν τοῖχον καὶ παρίστα φρικωδῶς τὰς φρικωδεστάτας σκηνὰς τῆς τραγῳδίας τοῦ χριστιανισμοῦ. Δὲν ἔλειπεν οὐδεὶς πριονισμὸς μάρτυρος, οὐδεμία καρατόμησις, οὐδεμία ἐπὶ τροχοῦ περιστροφή· ὁ ζωγράφος ἦτο ἐφάμιλλος τῶν διωκτῶν τοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τὴν σκληρότητα· ὅλη ἡ εἰκὼν ἄνωθεν ἕως κάτω ἦτο πιτυλισμένη δι' αἵματος μαρτύρων. Ἀλλὰ τὴν φοβερωτάτην ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου φαντασίας ἐνεποίει ἡ μακρὰ παρέλασις τῶν κολασμένων, οἵτινες σωρηδὸν διηυθύνοντο εἰς τὴν ἐν τῇ ἑτέρᾳ τῶν κάτω γωνιῶν τῆς εἰκόνος ἐστημένην Κόλασιν. Πλούσιοι γάστρωνες, μεγιστᾶνες ἐν πολυτελεῖ ἀναβολῇ, γυναῖκες περικαλλεῖς καὶ περίκομψοι ἐβάδιζον ἔντρομοι πρὸς τὸν Ἅδην. Καὶ εἶχον δίκαιον νὰ τρέμωσιν· ἐντὸς μεγάλου τετραγώνου παριστῶντος σπήλαιον τοὺς ἀνέμενεν ἡ φρικαλέα Γέεννα τοῦ πυρός· ἐντὸς δινῶν ἐρυθροκιτρίνων φλογῶν, ὡς ἐντὸς ἀγρίων κυμάτων μανιώδους θαλάσσης, ἔπλεον μορφαὶ ἀπερίγραπτον ἐκφράζουσαι πόνον, βραχίονες ἀγωνιωδῶς συνεσπασμένοι, πόδες ἐξ ἄλγους σπαρακτικῶς συνεστραμμένοι· αἱ φλόγες πανταχοῦ ἔδακνον τὴν σάρκα· ἦτο ὁ τριγμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων· ἡ ἀτελεύτητος ἡ μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων βάσανος· ἐκεῖ ἀπέληγεν, ὡς εἰς ἀμάραν, ὁ πλοῦτος, τὸ κάλλος, ἡ χαρὰ τοῦ κατηραμένου τούτου κόσμου!...

Ὅτε, παιδίον ἑπταετὲς εἶδον τὸ πρῶτον τὴν φοβερὰν ἐκείνην εἰκόνα, ἠσθένησα.

Ἡ Προσκυνήτρια εἶχε κομίσῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ Ἁγίου Τάφου μετὰ πολλῶν ἄλλων ἱερῶν ἐνθυμίων, δακτυλίων ὀστεΐνων, σταυρῶν ἐκ κέρατος ἢ ἐκ μαργάρου, σταυρῶν περιεχόντων τίμιον ξύλον, τουτέστι τεμάχιον ἐκ τοῦ Σταυροῦ ἐφ' οὗ ἐξέπνευσεν ὁ Σωτήρ. Τοιαύτην θαυματουργὸν δύναμιν ἐνεῖχον οἱ σταυροὶ οὗτοι, ὥστε ἐπετρέπετο, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν χωρικῶν, καὶ νὰ κλέψῃ τις ἕνα, διότι ἡ μεγάλη χάρις ἀπέπλυνε τὸ μικρὸν ἁμάρτημα. Κ' ἐγὼ ἔφερον ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἐπί τινα ἔτη τοιοῦτον σταυρὸν ὑπὸ τῆς Προσκυνητρίας δωρηθέντα μοι. Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ἀπώλεσα αὐτόν. Ἔστω συγκεχωρημένος ὁ εὐλαβὴς κλέπτης, ὅστις καὶ ἂν εἶνε. Πόσους σταυροὺς εἶδον ἔκτοτε ἐπὶ στηθῶν χειροτέρων τοῦ ἰδικοῦ του!..

* *
*

Ἡ μελανείμων ἐκείνη καὶ σοβαρὰ τὴν μορφὴν ἀλλὰ γλυκύτατον ἔχουσα τὸ βλέμμα καὶ πλῆρες ἀγαθότητος τὸ μειδίαμα γυνὴ μοὶ ἐνέπνεε δειλίαν. Ἤμην παιδίον εἰσέτι καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ τὴν ἐννοήσω· τὸ παιδικόν μου βλέμμα ἐπὶ τῆς αὐστηρᾶς ἐπιφανείας σταματῶν καὶ δειλιῶν δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσδύσῃ μέχρι τῆς ψυχῆς της. Ἀλλ' ἡ Προκυνήτρια μὲ ἠγάπα, διότι ἤμην ὀρφανὸς μητρός, καὶ συνεπάθει πρὸς τὰ δυστυχῆ ὄντα.

Ἡμέραν τινά, πρὶν ἔτι ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ προσκύνημα, ἐν ᾧ μὲ ἐθώπευε τὴν ἠρώτησα αἴφνης:

— Γιατί ἔγινες σὰν καλόγρηα, θειὰ Μαριγώ;

Ἡ θειὰ Μαριγὼ ἔμεινε σύννους πρὸς στιγμήν, εἶτα δέ, ὡσεὶ ἐθεώρει σκληρότητα νὰ μὴ ἱκανοποιήσῃ τὴν περιεργίαν μου, αὐτὴ ἡ εἰς πᾶσαν θυσίαν πρόθυμος, μοὶ εἶπε διὰ τῆς ἡσύχου καὶ γλυκείας φωνῆς της:

Νὰ 'ςτὸ πῶ, παιδάκι μου. Ἡ χήρα μάνα μου μ' εἶχε μονάκριβη κόρη· μ' ἀγαποῦσε σὰν τὰ δυό της μάτια· μ' ἀνάθρεψε μὲ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα καὶ μ' ἔκανε κοπελοῦδα δεκαπέντε χρονῶν· κι' ἀπάνω στὰ δεκάξη πέφτω ἄρρωστη βαρειά. Τότε δὲν ἦσαν σὰν τώρα γιατροὶ στὰ χωριά μας· τοὺς ἀρρώστους τοὺς γιάννισκαν αἱ γιάτρισες, γρηές παθές, μὲ κάτι ἀλειφὲς καὶ κάτι βότανα· μὰ ἡ πειὸ μεγάλη γιάτρισα ἦταν — καὶ εἶνε, παιδάκι μου — ἡ Παναγία Θεοτόκο, ποῦ νἄχωμε τὴ χάρι της (ἐνταῦθα δ' ἔκαμε τρὶς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ μετ' εὐλαβείας) αὐτὴ γιατρεύει ὅσους ἔχουν ἀπελπισμένους οἱ ἄνθρωποι· γιατί, παιδάκι μου, *τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ*· καὶ ἡ Παναγία εἶνε Μήτηρ Θεοῦ. Ὅταν ἔπεσα βαρειά, τοῦ θανάτου, καὶ μ' ἔψηνε νύχτα μέρα ὁ τύφος, ἡ μάνα μου ἔτρεξε 'ς τὴ Μεγάλη γιάτρισα, για-

Digitized by Google

τὶ τ' ἀγαποῦσε τὰ θεωτικά, ἡ συχωρεμένη· μ' ἐτύλιξε καλὰ καλὰ ς' ἕνα πάπλωμα, ἐφώναξε ἕνα ἀγωγιάτη, μ' ἔδεσε πάνω στ' ἄλογό του,καὶ περπατῶντας ς' τὸ πλάγι καὶ κρατῶντές με μὲ τὰ δυό της χέρια μ' ἐπῆγε ς' τὴν ἐκκλησιά. Ἐκεῖ ἔστρωσε ἕνα στρῶμα κοντὰ ς' τ' Ἅγιο Βῆμα, 'μπρὸς ς' τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου καὶ μ' ἐπλάγιασε· ἐγὼ δὲν ἔνοιωθα ποῦ ἤμουν· τὴν Κυριακὴ μ' ἔσερνε 'σὰν πεθαμένη μπρὸς 'ς τὴν Ἅγια Πύλη, ὅταν περνοῦσαν τ' Ἅγια, καὶ ὁ Παπᾶς ἐπερνοῦσε ἀπ' ἐπάνω μου· μὰ τοῦ κάκου· δὲν ἔβγαινα ἀπὸ τὸ βύθος μου· Μαριγούλα μου, ματάκια μου! μ' ἐφώναζεν ἡ μάνα μου, μὰ 'γὼ δὲν τὴν ἐγνώριζα. Νύχτα 'μέρα ἔμενε σκυμμένη 'πάνω μου κ' ἔκλαιε καὶ παρακαλοῦσε. Ἔταζε λαμπάδες ἴσα μὲ τὸ μπόϊ μου, ἔταζε σαρανταλειτουργα, ἔταζε νὰ πάγῃ ξυπόλυτη 'ς τὴν Φανερωμένη, 'ς τὸ μοναστῆρι τῆς Παναγίας ποῦ εἶνε ἕξ ὥρας μακρυά· τοῦ κάκου!..Ἐγὼ 'μέρα μὲ τὴν ἡμέρα τὸ χειρότερο. Τὴν νύκτα, 'ς τὴ σιγαλιὰ τῆς Ἐκκλησιᾶς ἐφώναζα, ἐσπαρταροῦσα σὰν τὸ ψάρι. Πάγει, τῶχασα, τὸ κορίτσι μου! ἐξεφώνιζεν ἡ μάνα μου κ' ἐτραβοῦσε τὰ μαλλιά της... Παναγίτσα μου, Παναγίτσα μου, τ' εἶνε αὐτὸ τὸ κακὸ ποῦ θὰ πάθω! Ἕνα Σάββατόβραδο ἤμουνε πολὺ βαρειά· ἄρχισα σὰν νὰ ψυχομαχῶ· τῆς μάνας μου τῆς φάνηκε πῶς εἶδα τὸν Ἄγγελό μου. Τότε ἔπεσε 'μπροστὰ 'ς τὴν Παναγία καὶ ἀκουμπῶντας πάνω 'ς τὰ μάρμαρα ὄχι μονάχα τὰ γόνατά της μὰ καὶ τὸ κεφάλι της ἐφώναξε μέσα ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδιά της: «Παναγία Θεοτόκο, σὺ ποῦ ξέρεις ἀπὸ πόνο μάνας γιατὶ ἔγινες μάνα, χάρισέ μου τὴ ζωὴ τῆς Μαριγούλας μου· ἂς ζήσῃ, ἂς μὴ τὴν σαβανώσω μ' αὐτὰ τὰ χέρια μου ποῦ κάλλιο ἔχω νὰ μοῦ κοποῦν, Παναγία μου, καὶ ἂς εἶνε δικήσου· σοῦ τὴν τάζω Θεοτόκο· νᾶναι δική σου ψυχὴ καὶ κορμί! διῶξε μακρυά της τὸν Χάρο, Μεγαλόχαρη!»

Τὴν ἄλλη 'μέρα ἤμουν καλλίτερα. Ἄνοιξα τὰ μάτια μου καὶ εἶδα τὸν κόσμο· ἐγνώρισα τὸ πρόσωπο τῆς μάνας μου ποῦ ἦταν ἐπάνω μου σκυμμένη σὰν φύλακας ἄγγελος. Μοῦ φαίνονταν παράξενο πῶς ἐνῷ κοιμήθηκα γιὰ τὸν θάνατο 'ς τὸ σπίτι μας, 'ξύπνησα 'ς τὴν ζωὴ μεσ' 'ς τὴν ἐκκλησιά. Ἀκόμα θυμοῦμαι τὴν ἀνατριχίλα ποῦ ἔννοιωθα τὴν νύκτα ὅταν 'ς τὸ φῶς τῆς καντίλας, ποῦ ἐτρεμόσβυνεν, ἔβλεπα τοὺς ἁγίους σὰν νὰ κινοῦνταν νὰ καταιβοῦν ἀπ' τὲς εἰκόνες των!... Πάνω 'ς τὲς σαράντα ἐμάζεψα μὲ τὰ χέρια μου τὸ στρῶμα, κ' ἐγύρισα μὲ τὰ πόδια μου 'ς τὸ σπίτι μας... Ἡ Παναγία μ' ἐγλύτωσε καὶ εἶμαι τῆς Παναγίας. Ἂν ἦταν μοναστῆρι ἐδῶ κοντὰ θὰ γίνουμουν καλόγρηα, μὰ δὲν ἦταν· ὄξω ἀπ' αὐτό, ἡ μάνα μου δὲν εἶχε ἄλλο παιδὶ νὰ τῆς κλείσῃ τὰ μάτια της.»

Ἡ ἀγαθὴ Μαριγὼ δὲν μοὶ εἶπεν, οὐδ' ἐγὼ ἐνόησα τότε, διατὶ μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός της, δὲν μετέβη εἰς μονήν τινα καλογραιῶν. Δὲν μοὶ εἶπεν ὅτι ἀντὶ νὰ κλεισθῇ ἐντὸς στενοῦ κελλίου ἐγωϊστικῶς περὶ μόνης τῆς ψυχῆς της μεριμνῶσα, προὐτίμησε νὰ μείνῃ πλησίον τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν παραμυθίας δεομένων. Ἡ χεὶρ της δὲν ἔκαμνε μόνον σταυροὺς ἀλλὰ διένεμεν ἄρτον εἰς τοὺς πεινῶντας, ἐθεράπευε τραύματα. Οἱ ὀφθαλμοί της δὲν ἔμενον ἀγρυπνοῦντες δὶς ἢ τρὶς τοῦ ἔτους μόνον ἐν παννυχίοις ἀγρυπνίαις, ὡς αἱ τῶν μοναχῶν, ἀλλ' ἡμερονύκτια ὅλα ἔκλινον ἐπὶ ὠχρῶν μορφῶν, ἐντὸς καλυβοσπίτων, καὶ τὸ γλυκύτατον βλέμμα των ἐνέσταζε τὸ βάλσαμον τῆς παρηγορίας καὶ τῆς ἐλπίδος εἰς τὰς ὀδυνωμένας ψυχάς, εἰς τ' ἀλγοῦντα σώματα. Βραδύτερον ἐνόησα ὁποία ὑψίστη χριστιανικὴ αὐταπάρνησις ἐκράτησεν ἐκεῖ, παρὰ τὸ καθῆκον, τὴν ἐκτὸς τοῦ μοναστηρίου καλογραίαν ἐκείνην. Ὢ! Ἦτο περιττὸν νὰ καθειρχθῇ ἐν κελλίῳ. Δὲν βλέπουσι μόνων τῶν μονῶν τὰ παράθυρα πρὸς τὸν οὐρανόν!...

* *
*

Μετέβη εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον πεντηκοντοῦτις ἤδη, διέτριψε δὲ ἐκεῖ, ὡς συνήθως οἱ προσκυνηταί, ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων μέχρι τοῦ Πάσχα· ἔλουσε τὸ πεντηκονταετὲς παρθενικόν της σῶμα εἰς τὰ ἱερὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου· εἶδεν ἐν Βηθλεὲμ τὴν φάτνην ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς καὶ ἀνῆλθε τὸν Γολγοθᾶν ἐφ' οὗ ἐσταυρώθη. Ἐπέστρεψε δὲ θρησκευτικώτερον ἔχουσα τὸ ἦθος, μᾶλλον ταπεινή, μᾶλλον πραεῖα, προθυμοτέρα εἰς αὐταπάρνησιν, ὡσεὶ ἐνεφορήθη μείζονος σθένους ἐκ τῆς χώρας τοῦ μαρτυρίου. Μεγίστην ἠσθάνετο χαρὰν διηγουμένη τὰ θαυμάσια τῶν Ἁγίων Τόπων, ἐν πάσῃ δ' αὐτῆς συνδιαλέξει παρενεῖρεν ἀνάμνησιν τινὰ τῆς Ἱερουσαλείμ. Ἀφηγεῖτο μετὰ θρησκευτικῆς κατανύξεως, ὅτι τὸ Ἅγιον φῶς κατέρχεται τὴν νύκτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος καὶ ἐκ τοῦ Ἁγίου τούτου Φωτὸς ἀνάπτουσιν οἱ Χριστιανοὶ τὰς λαμπάδας των, ὅτε ὁ ἱερουργῶν Πατριάρχης φωνεῖ ἐκ τοῦ κουβουκλίου πρὸς τοὺς πιστούς: Δεῦτε λάβετε φῶς!

Ἕνεκα τῆς ἐνδελεχοῦς ἀναγνώσεως ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, εἰ καὶ ὀλίγιστα γράμματα μαθοῦσα καὶ ἀγνοοῦσα τὴν ὀρθογραφίαν,— ἦτο τὸ μόνον ὀρθὸν πρᾶγμα ὅπερ ἠγνόει—μετεχειρίζετο συχνότατα φράσεις τῆς Γραφῆς ἢ τῆς μυσταγωγίας, εὐστόχως διὰ ῥητῶν κοσμοῦσα τὴν ἀφελῆ καὶ ἀπέριττον φρασεολογίαν της. Ἀρχομένη πράξεως τινὸς συνειθιζε νὰ λέγῃ: *Εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον*, ἐπὶ ἐπαναλήψεως: *δεῦτε προσκυνήσωμεν*! συνιστῶσα δὲ τὴν καρτερίαν εἰς τοὺς ἀποτεθαρρημένους: *ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται!..*

Digitized by Google

Ἐφοίτα τακτικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐχὶ δὲ μόνον εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ τὸν ἑσπερινόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς προηγιασμένας καὶ εἰς τὰς παρακλήσεις, καὶ εἰς τὰ εὐχέλαια. Δὲν ἔλειπεν ἐξ οὐδεμιᾶς κηδείας καὶ συνώδευε τὸν νεκρὸν μέχρι τοῦ τάφου· μόνον ἐν μέσῳ χαρᾶς, ὅπου δὲν εἶχον ἀνάγκην αὐτῆς, οὐδεὶς ποτε τὴν ἔβλεπε.

Τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς της, ἐκράτει ῥάβδον ἐξερχομένη εἰς τὴν ὁδόν. Ἀλλὰ τὸ σῶμά της δὲν εἶχε κυρτωθῆ. Ἡ ψυχή της διετέλει ἴσως ἐν διαρκεῖ γονυκλισίᾳ ἀλλὰ τὸ σῶμά της διέμενεν ὀρθόν. Τὴν ἐνθυμοῦμαι διαβαίνουσαν δι' ἠρέμου καὶ μικροῦ βήματος τὴν πρὸ τῆς παραλίας πλατεῖαν ἀγαθῶς μειδιῶσαν πρὸς τοὺς μετὰ σεβασμοῦ αὐτὴν χαιρετῶντας. Ἦτο ὑψηλὴ καὶ λεπτοφυής, τὸ δ' ἀνάστημά της ἀνεδείκνυεν ἔτι ὑψηλότερον ὁ μακρὸς ἐπενδύτης ὃν ἐφόρει παρεμφερὴς πρὸς μανδύαν ἅμα καὶ ῥάσον· τὴν κεφαλήν της περιέβαλλε μέλαν *τσεμπέρι*, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸ πλεῖστον τοῦ μετώπου καὶ τὰ ὦτά της· τὸ πρόσωπόν της ἦτο ὠχρὸν καὶ μεμαραμένον ἀλλὰ δὲν ἔφερεν οὐδεμίαν ῥυτίδα.

Ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου της παρέλαβεν εἰς τὸν οἶκόν της ἀνεψιάν τινα αὐτῆς μείνασαν χήραν, μετὰ πέντε ὀρφανῶν· ἔτρεφε δὲ κ' ἐνέδυε ὅλην τὴν ἄπορον οἰκογένειαν μετὰ τηλικαύτης χαρᾶς, ὥστε θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι τὴν ηὐγνωμόνει διότι τῇ ἔδιδε ἀφορμὴν πρὸς εὐεργεσίαν.

Ἐξ ὅλων τῶν τέκνων τῆς ἀνεψιᾶς της, ἰδιαιτέραν στοργὴν ᾐσθάνετο πρὸς τὴν μεγαλειτέραν θυγατέρα αὐτῆς, δεκαοκταέτιδα νεάνιδα, ἥτις τὴν περιεποιεῖτο μετ' ἀφοσιώσεως, μαγείρισσα αὐτῆς οὖσα καὶ θεράπαινα καὶ ράπτρια, καὶ νοσοκόμος, διότι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἠσθένει συχνὰ ἡ Προσκυνήτρια.

Ἀλλὰ διατί δὲν ἐτραγῴδει φαιδρῶς ἡ νεᾶνις κεντῶσα τὰ νυμφικά της; διατί ἦτο μελαγχολικὴ καὶ περίλυπος; Διότι ἠγάπα καὶ ἦτο δυστυχής· ἠγάπα εὔμορφον καὶ προκομμένον νέον, τὸν Πολυζώην ναυτικόν, ἔχοντα μερίδιον εἰς μίαν γολέταν καὶ μέλλοντα πλοίαρχον αὐτῆς· ἀλλ' ὁ μακαρίτης πατήρ της εἶχε μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δίκην εἰς τὸ δεσποτικὸν περὶ ἑνὸς στασιδίου τῆς ἐκκλησίας, ἣν τώρα ἐξηκολούθει ἡ χήρα μήτηρ της· ἐχθροπάθεια ἀπεχώριζε τὰς δύο οἰκογενείας, ἀλλ' ὁ ἔρως δὲν συλλογίζεται οἰκογενειακὰ μίση· οἱ δύο νέοι ἠγαπῶντο σφοδρῶς· ὅτ' ἐπέστρεφεν ἐκ τοῦ ταξειδίου ὁ Πολυζώης, καὶ διεσκέδαζε μετὰ τῶν συνναυτῶν του περιφερόμενος μετὰ τῶν ἐγχωρίων μουσικῶν ὀργάνων εἰς τὰς φιλικὰς καὶ συγγενικὰς οἰκίας, ἀφεύκτως ἤθελε διέλθῃ καὶ ὑπὸ τὴν οἰκίαν τῆς Προσκυνητρίας· ἡ νεᾶνις ἦτο εἰς τὸ παράθυρον καὶ τὸν ἔβλεπε καὶ τὸν ἐχαίρετο, καὶ ἦτο εὐτυχής, ὅτε βαρεῖα ἡ χεὶρ εἵλκυεν αὐτὴν βιαίως, καὶ ἡ φωνὴ τῆς μητρὸς ὀργίλη ἐπέπληττεν αὐτὴν τραχέως.

Τὸ θελκτικὸν ὄνειρον διελύετο· ἡ νεᾶνις ἐκλείετο εἰς ἓν δωμάτιον καὶ ἔκλαιε· ἐξήρχετο μὲ ὠχρὰς τὰς παρειὰς καὶ ἐρυθροὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ δὲ Προσκυνήτρια, ἡ τόσα ξένα δάκρυα ἀπομάξασα κατὰ τὸν βίον της δὲν εὕρισκε τρόπον ν' ἀπομάξῃ τὰ δάκρυα τοῦ προφιλοῦς της ὄντος, δάκρυα ἔρωτος, πρωτοφανῆ ἐν τῇ καλογηρικῇ ἠρεμίᾳ τῆς οἰκίας της. Πῶς νὰ ἰάνῃ τὸ ἄγνωστον νόσημα;

* *
*

Ἡμέραν τινὰ ἔμαθον ὅτι ἡ θεία Μαριγὼ ἀσθενεῖ σοβαρῶς· ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν κοιτῶνά της· τὸ παράθυρον αὐτοῦ ἔβλεπεν εἰς τὸν παρὰ τὴν οἰκίαν κῆπόν της· ἡ ἀγάπη τῆς ἄλλης ζωῆς δὲν εἶχε ξηράνῃ ἐντελῶς τὴν καρδίαν της πρὸς τὰ ὡραῖα πράγματα τῆς ζωῆς ταύτης καὶ ἠγάπα μέχρι τοῦ γήρατος τὰ ἄνθη, τὰ πτηνὰ καὶ τὰ μικρὰ παιδία· πολλάκις εἶχον ἴδῃ αὐτὴν μὲ ἀνασκουμπωμένας χειρίδας καλλιεργοῦσαν τὸν κῆπον, ἢ ἀπὸ τοῦ παραθύρου δροσίζουσαν τὸ βλέμμα της εἰς τὸ πράσινον φύλλωμα τῶν δένδρων του.

Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εὗρον αὐτὴν ἐξηπλωμένην ἐπὶ τῆς χαμηλῆς στρωμνῆς της ἐπὶ ὑψηλοῦ προσκεφαλαίου ἐρείδουσαν τὴν λευκότριχα κεφαλήν της. Ἦτο πολὺ ὠχρά· οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν βεβυθισμένοι εἰς τὰς κόγχας των· ἡ μία χείρ της ἐκρέματο ἐκτὸς τοῦ ἐφαπλώματος ὀστεώδης καὶ διαφανής· ἔβηχε σφοδρῶς· πρὸ πολλοῦ εἶδος τι μαρασμοῦ κατηνάλισκεν αὐτὴν καὶ ἡ ζωὴ ἐσβέννυτο κατὰ μικρὸν ἐκ τοῦ κακουχουμένου σώματος ὡς φῶς λυχνίας ἐξαντλουμένου τοῦ ἐλαίου.

Ὡς μὲ εἶδε ἐμειδίασε τὸ ἀγγελικὸν μειδίαμα τῆς ἀγαθότητός της, καὶ μοὶ εἶπε δι' ἀσθενοῦς φωνῆς:

— Ἔνοιωσα τὸν θάνατόν μου, σὲ λίγο θ' ἀνταμώσω ἐκεῖ 'πάνω τὴν μανοῦλά σου· θὰ μ' ἐρωτήσῃ γιὰ σένα μὲ λαχτάρα καὶ θὰ τῆς πῶ ὅ,τι ξέρω· ἔχεις νὰ μοῦ δώσῃς καμμιὰ παραγγελία νὰ τῆς πάγω παιδάκι μου;

Ὅστις ἐφόρεσεν ἐκ βρεφικῆς ἡλικίας τὰ μαῦρα, ὅστις ἔφερε τὸ βαρὺ φορτίον τοῦ πένθους ἐπὶ τρυφεροῦ σωματίου, ὅστις ἐπὶ ἔτη ἔστρεψε τοὺς παιδικούς του ὀφθαλμοὺς πέριξ ἀναμένων ἀνυπομόνως χείλη νὰ τὸν φιλήσωσι καὶ βραχίονας νὰ τὸν θωπεύσωσι, ἐκεῖνος μόνος θὰ ἐννοήσῃ μὲ ὁποίους λυγμοὺς ἐγονάτισα παρὰ τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην, μὲ ὁποῖα δάκρυα ἔβρεξα τὴν ξηρὰν ἐκείνην χεῖρα, ὁποίας παραγγελίας ἔδωκα διὰ τὴν μητέρα μου.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἡ κατάστασις τῆς ἀσθενοῦς ἐδεινώθη· ὁ ἰατρός, ὅστις εἶχε προσκληθῆ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, μᾶς εἶπεν ὅτι ὡρῶν μόνον καὶ οὐχὶ ἡμερῶν ζωὴ ὑπολείπεται εἰς τὴν

Digitized by Google

Προσκυνήτριαν· τὸ εἶχε μαντεύσῃ αὕτη καὶ οὐδὲν φάρμακον ἔθηκεν εἰς τὸ στόμα της. Πρὸς τί; Ἡ μηδένα ποτὲ ἀπατήσασα ἦτο δυνατὸν ν' ἀπατήσῃ ἑαυτήν, τὴν ἐπίσημον ἐκείνην στιγμὴν καθ' ἣν ἔμελλε ν' παραστῇ πρὸ τοῦ Αἰωνίου; Εἶχεν ἤδη παραγγείλει νὰ ἑτοιμάσωσι τὰ σάβανά της καὶ τὰ κηρία τῆς κηδείας της τὰ ὁποῖα εἶχε κομίσῃ ἐκ τοῦ Ἁγίου Τάφου. Εἶχεν ἐγκαίρως προνοήσει περὶ τῆς προικός της ἡ ἁγνὴ νύμφη τοῦ Χριστοῦ!...

Τοὺς ἰσχνοὺς βραχίονάς της δίκην στεφάνου ὑπὲρ τὴν κεφαλήν της κρατοῦσα ἔμενεν ἄφωνος ἐπὶ ὥρας. Τὸ βλέμμα της ἦτο προσηλωμένον εἴς τι ἐκτὸς τοῦ κόσμου, ὡσεὶ ἤρχισε νὰ βλέπῃ ἤδη τὸ ἀόρατον. Αἴφνης κατεβίβασε τὸν ἕνα βραχίονα, ἐκίνησε τὰ χείλη, καὶ ἔνευσεν εἰς τὴν ἀνεψιάν της νὰ πλησιάσῃ. Ἐψιθύρισε δύο λέξεις εἰς τὸ οὖς της, αὐτὴ δὲ τὴν παρετήρησεν ἔκπληκτος καὶ δυσπιστοῦσα· ἀλλ' ἡ ἑτοιμοθάνατος ἐποίησε καταφατικὸν νεῦμα, νεῦμα μὴ ἐπιδεχόμενον ἀντίρρησιν, ὡς τελευταίαν θέλησιν θνησκούσης.

Ἐπειγόντως προσεκλήθη ὁ Πολυζώης, ὅστις εἶχε φθάσῃ πρὸ μικροῦ ἐκ μακρυνοῦ ταξειδίου· ἐκάλεσεν αὐτὸν πλησίον τῆς κλίνης της καὶ διὰ τῆς ὑποψύχρου χειρός της λαβοῦσα τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος, ἥνωσεν αὐτὴν μετὰ τῆς χειρὸς τοῦ νέου. Λέξιν οὐδεμίαν ἠδυνήθη ν' ἀρθρώσῃ, ἀλλὰ τὸ βλέμμα της παραδόξως φωτισθὲν τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὡμίλει εὐγλωττότερον τοῦ στόματος.

Ἔπειτα ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς κλίνης της, καὶ ἄνευ σφαδασμῶν, ἄνευ ἀγωνίας, ἡσύχως, ἡδέως παρέδωκε τὴν ἁγίαν ψυχήν της εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πλάστου.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἥλιος ἔδυε μεγαλοπρεπῶς· ὕσταται τινες ἀκτῖνες προσέπαιζον μετὰ τῶν φύλλων τῶν δένδρων· ἀπὸ τοῦ κήπου ἀνήρχετο ἡ εὐώδης ἀναπνοὴ τῶν ἀνθέων, ὡς μυροβόλος ἀποχαιρετισμός· πτηνόν τι ἐκελάδει ἀόρατον ὑπὸ τὸ φύλλωμα ὡσεὶ ἔψαλλε τὸν ἐπικήδειον τῆς Προσκυνητρίας...

* *
*

Ἀλλὰ διατί τὴν ὑστάτην τοῦ βίου της στιγμὴν ἡ Προσκυνήτρια ἐνεθυμήθη τὸν ἔρωτα τῆς μικρανεψιᾶς της; Ἡ ψυχή της ἔπρεπε νὰ μεταρσιωθῇ πρὸς τὰ ὕψη ὅπου ἔμελλε ν' ἀνοίξῃ ὁ οὐρανὸς πρὸς ὑποδοχήν της, ὅπου Σεραφεὶμ τι ἐπτερύγιζεν ἀναμένον νὰ δείξῃ αὐτῇ τὴν πρὸς τὸν Παράδεισον ἄγουσαν, καὶ αὐτὴ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποσπασθῇ τοῦ κόσμου καὶ περὶ τὰ γήϊνα ἐτύρβαζε;

Πολλῷ βραδύτερον ἐνόμισα ὅτι ἐνόησα τί εἶχε συμβῇ ἐν τῇ ψυχῇ τῆς Προσκυνητρίας. Ὡς ὁ πνιγόμενος ἐπαναβλέπει κατὰ τὴν ἐσχάτην στιγμὴν ὅλον τὸ παρελθὸν αὐτοῦ, καὶ πρὶν τὸν καλύψῃ διὰ παντὸς τὸ ἀφρίζον κῦμα, ἡ μνήμη ἐν ἀστραπιαίᾳ ταχύτητι ἀνελίσσει ἐνώπιόν του ὅλον τὸ δρᾶμα τοῦ βίου του, ὁμοίως ἴσως ἡ Προσκυνήτρια καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπανεῖδεν ἀστραπιαίως τὸ παρελθὸν αὐτῆς. Ἐπανεῖδε τὰ μακρά, μακρὰ ἔτη, τὰ χωρὶς ἔρωτα, τὰ χωρὶς θωπείας ὅτε ἐρρίγει ἡ ψυχὴ δι' ἔλλειψιν ἀγάπης, ὅτε, εὐλαβὴς μὲν ἀλλ' ἀκουσία, ἄνευ αὐθορμήτου κλίσεως θεράπαινα τῆς Θεοτόκου ἐπάλαιε μεταξὺ τῆς ἐδῶ ζωῆς καὶ τῆς ἄνω, καὶ ἡ μὲν πίστις ἠγωνίζετο νὰ τὴν ἀναγάγῃ ὑψηλά, ἡ δὲ καρδία προσεπάθει νὰ κρατήσῃ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ κόσμου. Ἀνεμνήσθη πόσον σκοτεινὸς τῇ ἐφαίνετο ὁ βίος ὅτε αἱ ὁμήλικοί της, καὶ μετ' αὐτὰς αἱ μικραὶ κόραι ἃς εἶχε θωπεύσῃ εἰς τὴν κοιτίδα των νήπια, μία πρὸς μίαν διηυθύνθησαν πρὸς τὴν εὐτυχίαν—πλοῖα προσορμισθέντα εἰς τὸν λιμένα, αὐτὴ δὲ μόνη ἔμεινεν ἀκίνητος καὶ ἔρημος βράχος θεωρῶν αὐτὰ ἀποπλέοντα. Καὶ ἡ ἀγαθοεργὸς Προσκυνήτρια ἔπραξε τὴν τελευταίαν της ἀγαθοεργίαν· ἡ περὶ τοσαύτης ἐνδείας μεριμνήσασα κατὰ τὸν βίον της ἐμερίμνησε τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου της περὶ τῆς ἐνδείας τῆς καρδίας τοῦ ἀγαπητοῦ της ὄντος, τῆς φοβερωτέρας πάσης ἐνδείας. Καὶ ἔπειτα ἔκλεισεν ἡσύχως τοὺς ὀφθαλμούς της.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι τὸ πρόσωπόν της ἐν τῷ φερέτρῳ εἶχεν ἄρρητον γλυκύτητα. Ἡ ἀγαθότης αὐτῆς ἆράγε εἶχε διαχυθῇ ἐπὶ τῆς μορφῆς της ἢ μὴ ἡ Ἀγάπη διελθοῦσα τὴν ὑστάτην στιγμὴν διὰ τῆς ψυχῆς τῆς Προσκυνητρίας διέχεεν ἐπὶ τῆς μορφῆς της τὴν θεσπεσίαν αὐτῆς γοητείαν; . . .

ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Μεγαλητέρα δυστυχία τῶν δυστυχῶν εἶνε ὅταν οὗτοι ἔχωσι μνήμην ἐξαίρετον.

—

Εἴς τινας ἀνθρώπους μειδιᾷ ἡ τύχη, ἀλλὰ μόνον.. .ὅπως δείξῃ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὀδόντας της.

—

Οὐδεὶς ἵσταται τόσον ὑψηλά, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἀνέλθῃ ὑψηλότερα· οὐδεὶς δὲ πάλιν τόσῳ χαμηλά, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ πέσῃ βαθύτερον.

—

Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν αἱ φυσαλλίδες τοῦ σάπωνος φαίνονται ἡμῖν ὡραιότεραι, τότε διαρρήγνυνται.

—

Ὅπως πολλοὶ ὀγκώδεις βράχοι ὑποσκάπτονται καὶ παρασύρονται ὑπὸ τῶν μικρῶν ῥυακίων καὶ καταπίπτουσιν ἀπὸ τῶν ὀρέων, οὕτω καὶ πολλάκις ἡ σκληρὰ λογικὴ τοῦ ἀνδρὸς διαλύεται καὶ καταπίπτει ὑπὸ τῶν γυναικείων δακρύων.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—713

Digitized by Google

'Αριθ. 578 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 25 Ἰανουαρίου 1887

Ο ΠΑΤΕΡ—ΙΩΣΗΦ

(Διήγημα τῆς Κας Ouida.—Μετάφρασις Α. Β.)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Δ'

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ κατέβαλλεν ὁ Ἰωσὴφ ὑπερανθρώπους ἀγῶνας, ὅπως πείσῃ τὸν ἀληθῆ ἔνοχον νὰ ὁμολογήσῃ δημοσίᾳ τὸ ἔγκλημά του. Τὸν ἔβλεπε κρυφίως καὶ μετεχειρίζετο πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ πάντα τὰ ἐπιχειρήματα, ὅσα ἠδύναντο νὰ τῷ χορηγήσωσι τὰ φοβερὰ τῆς ἐκκλησίας δόγματα καὶ ἡ φλογερά του ἐπιθυμία νὰ σώσῃ τὴν Ἐλευθερίαν. Ἀλλ' οὐδὲν ἰσχυρότερον οὐδὲ δυσχρηστότερον τῆς πεισμοσύνης καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ ἀμαθοῦς καὶ εὐτελοῦς ἀνθρώπου, ἑτοίμου πρὸς πᾶσαν χαμέρπειαν πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνου. Ὁ Γυριστὴς ἔμενε κωφὸς πρὸς πᾶσαν ἐπιτίμησιν καὶ πᾶσαν παράκλησιν, ἀδιαφορῶν ἠλιθίως πρὸς τὸ κακὸν ὅπερ εἶχε πράξει, καὶ τὸ χεῖρον ὅπερ ἔμελλε νὰ προξενήσῃ ἡ σιωπή του. Τί τὸν ἔμελεν αὐτόν; Ἠρέσκετο φανταζόμενος τὴν χήραν τοῦ μυλωθροῦ ἔγκλειστον ἐν τῇ φυλακῇ. Τὴν εἶχε πάντοτε μισήσει, ἀφ' ἧς εἶδεν αὐτὴν παρερχομένην περίκοσμον, φοροῦσαν τὸ ἐκ μαργαριτῶν περιδέραιόν της μὲ τὴν χρυσῆν του ἅλυσιν, καὶ οὐδὲ κἂν στρέφουσαν νὰ τὸν ἴδῃ. Πολλάκις τοῦ ἦλθε νὰ ὁρμήσῃ κατ' αὐτῆς καὶ νὰ τῆς ἀποσπάσῃ τὰ στολίδιά της. Ποῖον εἶχε δικαίωμα νὰ στολίζεται τοιουτοτρόπως, αὐτὴ ἡ κόρη ῥακενδυτῶν, οἵτινες ἐκέρδαινον οἰκτρῶς τὰ τοῦ βίου μετακομίζοντες ἄμμον ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου; Ἦτο καλλιτέρα του αὐτή; Ἐνίοτε τὸν διέτασσεν ἀποτόμως ν' ἀντλήσῃ ὕδωρ ἢ νὰ φέρῃ ξύλα, καὶ ὁσάκις τὸ ἔπραττε, οὐδὲν κἂν τοῦ ὡμίλει· μόλις τοῦ ἔλεγε καλημέραν. Ἡ ὑπερηφάνειά του προσεβάλλετο, καὶ ὄρεξιν εἶχε νὰ τὴν ὀνομάσῃ σκώληκα, κόρην ἐπαιτῶν. Ἔχαιρε τώρα, συλλογιζόμενος, ὅτι ἦτο ἐκεῖ πέραν, πάσχουσα ἐκ τῆς ῥυπαρίας καὶ τοῦ πνίγους τῆς φυλακῆς, ὅθεν τὰ ὡραῖα της ἐνδύματα δὲν ἠδύναντο νὰ τὴν ἐξαγάγωσιν, ἐνῷ τὰ δάκρυα θὰ ἐμάραινον τὰς ῥοδίνους παρειάς της καὶ θὰ ἔσβυνον τὴν λάμψιν τῶν ὀμμάτων της.

Μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως ἣν παρέχει βαθεῖα πεποίθησις, ὁ πάτερ-Ἰωσὴφ ἐπάλαιε κατὰ τοῦ πείσματος τῆς κτηνώδους αὐτῆς ψυχῆς, καὶ ἠπείλει τὸν Γυριστὴν διὰ τῆς αἰωνίας κολάσεως, ἂν ἐπέμενεν ἀρνούμενος νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν δικαιοσύνην. Ἀλλ' ἦτο τὸ ἴδιον ὡς ἂν ἐλάλει εἰς τὰς πέτρας τοῦ μύλου. Διατί ὁ ἄθλιος αὐτὸς εἶχε ῥίψει ἐπὶ ἀθώας κεφαλῆς τὸ βάρος τοῦ βδελυροῦ του μυστικοῦ; Ὁ πτωχὸς ἱερεὺς διετέλει ἐν διαρκῶς αὐξούσῃ ἀγωνίᾳ, μὴ δυνάμενος ν' ἀφυπνίσῃ αἴσθημά τι πταίσματος ἐν τῇ ἐνόχῳ ἐκείνῃ συνειδήσει. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶχεν ἐξομολογηθῆ πρὸς αὐτὸν ὠθούμενος ἐκ δεισιδαίμονός τινος ὁρμῆς, ἐσχάτου λειψάνου τῆς παιδικῆς του θρησκείας, καὶ ἰδίως ἐκ τῆς ἀνάγκης νὰ *ξεθυμάνῃ*, ὡς ἔλεγε, διηγούμενος εἴς τινα τὴν ἱστορίαν του, ἀνάγκης ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλομένης εἰς τὰ ἀσθενῆ πνεύματα ἐν ἐσχάτῃ στιγμῇ ἀγωνίας καὶ κινδύνου. Εἶχε δὲ αἰσθανθῆ ἀνακούφισίν τινα, συμμεριζόμενος μετὰ τοῦ ἱερέως τὸ ἐγκληματικὸν αὐτοῦ μυστικόν. Ἦτο ὑπερήφανος συνάμα καὶ περίτρομος, ὅτι εἶχε τολμήσει νὰ φονεύσῃ τὸν αὐθέντην του· ἀλλ' ἦτο ἰδίως κατηγανακτημένος ὅτι οὐδὲν εἶχε κερδίσει ἐκ τοῦ ἐγκλήματός του. Ἄλλως δέ, οὐδεμίαν ᾐσθάνετο συγκίνησιν ἄλλην, ἢ τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι ἡ Ἐλευθερία ἔπασχε δι' αὐτοῦ καὶ ἀντ' αὐτοῦ.

— Αἰωνίως θὰ καίεσαι, ἂν ἐπιμένῃς εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἐπανελάμβανεν εἰς αὐτὸν διαρκῶς ὁ πάτερ-Ἰωσήφ.

— Νὰ ἰδοῦμε, ἀπήντα ὁ Γυριστής. Ἡ κόλασις εἶνε μακρυά, καὶ τὰ σίδερα εἶνε κοντά.

— Ἀλλ' ἂν δὲν πιστεύῃς ὅτι ἔχω τὴν ἐξουσίαν νὰ σὲ ἀπολύσω ἢ νὰ σὲ κολάσω, διατί ἦλθες νὰ σ' ἐξομολογήσω;

— Διότι πρέπει κανεὶς κάπου νὰ ξεμυστηρευθῇ, ὅταν κάμῃ τέτοιο πρᾶμμα. Ξέρω, ὅτι δὲν ἠμπορεῖς τουλόγουσου νὰ μὲ προδώσῃς.

Καὶ οὐδὲν τὸν συνεκίνει, οὐδὲ τὸν ἐκλόνει. Οὔτε παρακλήσεις, οὔτ' ἐπιχειρήματα, οὔτε ἀπειλαί. Εἶχεν ἐξομολογηθῆ διὰ νὰ ξεθυμάνῃ. Τόσον μόνον.

Νύκτα τινὰ ἐν τούτοις, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν παρώτρυνεν αὐτὸν ὁ Ἰωσήφ, ἐφοβήθη. Τὸ μυστικόν του δὲν τῷ ἀνῆκε πλέον. Τίς οἶδε, μὴ τὸ μυστι-

Digitized by Google

κὸν αὐτὸ ἐπήρχετο εἰς ἀναζήτησιν καὶ καταγγελίαν του; Εἶχεν ὁμιλήσει πρὸς τὸν ἱερέα ἵνα εὕρῃ ἡσυχίαν· ἀλλ' ἡ ἡσυχία τὸν ἔφευγεν. Ἠσθάνετο πᾶσαν στιγμὴν τὴν σιδηρᾶν χεῖρα τοῦ νόμου καταλαμβάνουσαν αὐτόν. Ὁσάκις ἔβλεπε μακρόθεν ἐν τῷ χωρίῳ τὸν τρίκωχον πῖλον τῶν χωροφυλάκων, ἢ ἤκουε τὸν τριποδισμὸν τῶν ἵππων των, φρικίασις τρόμου διέτρεχε τὰ μέλη του. Μὴ τυχὸν ἐλάλησεν ὁ ἱερεύς; Ἐγνώριζεν ὅτι τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, καὶ ὅμως ἐφοβεῖτο.

Ὑπελόγισε τὴν περιουσίαν του. Ἦτο μικρά τις ῥυπαρὰ καὶ κατατετριμμένη δέσμη χαρτονομισμάτων. Ὀλίγα πράγματα, ἅτινα ἠγνόει ἂν ἐπήρκουν αὐτῷ ἵνα μεταβῇ εἰς Ἀμερικήν. Δὲν τὸ ἤλπιζεν, ἀλλὰ καλὸν ἦτο ὁπωσδήποτε νὰ δοκιμάσῃ. Ἐπενόησεν ἑπομένως τὸν μῦθον, ὅτι εἶχε δῆθεν νὰ παραλάβῃ χρήματά τινα παρὰ τοῦ ἐξαδέλφου του, καὶ ὅτι ὁ ἐξάδελφος αὐτός, ὡς εἶπε εἰς τοὺς συντρόφους καὶ τὸν αὐθέντην του, τὸν ἐκάλει πρὸς αὐτόν. Οὕτω δὲ συσκευασθεὶς ἀνεχώρησεν.

Ὀλίγος τις λόγος ἐγένετο περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐν τῷ μύλῳ καὶ τῷ χωρίῳ. Ὁ Γυριστὴς ἦτο τυχηρός, ἔλεγον· ἀλλὰ δὲν ἤθελον καὶ νὰ εἶνε εἰς τὴν θέσιν του.

Ἐντὸς τῆς ἡμέρας ὁ Ἰωσὴφ ἔμαθε τὴν ἀναχώρησίν του.

— Θεέ μου! ἔφυγεν! ἐφώνησε, πηγαίνει μακράν! καὶ τὰ χείλη του ἔτρεμον.

Ἡ ταραχή του ἐξέπληξε. Τί τὸν ἔμελεν αὐτόν, ἂν ἀσήμαντος ἄνθρωπος ἀπήρχετο διώκων τύχην εἰς τὸν ἄλλον κόσμον;

Ὁ Γυριστὴς δὲν ἦτο σύντροφος καλός, οὐδὲ καλὸς ἐργάτης. Διὰ τοῦτο οὐδόλως σχεδὸν τὸν ἐλυπήθησαν.

— Ἡ Ἀμερική, ἔλεγον, μᾶς παίρνει τὰ σκουπίδια μας,... νὰ τὰ χαίρεται!·

Ἐν τούτοις ὁ φυγὰς ἔφευγεν, ὁτὲ μὲν πεζός. ὁτὲ δὲ βαίνων ἐπὶ παρερχομένου ἁμαξίου χωρικοῦ τινος ἢ ἀνθρακέως. Οὐδὲν σχεδὸν δαπανήσας ἔφθασεν οὕτω εἰς Λιβόρνον, κ' ἐπεβιβάσθη εἰς πλοῖον ἀποκομίζον μετανάστας καὶ ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν. Οἱ ἐν Μάρκᾳ δὲν τὸν ἐπανεῖδον πλέον.

Ἀλλ' εἶχε καταλίπει ὀπίσω του τὸ βάρος τοῦ ἐγκλήματός του, καὶ τὸ βάρος αὐτὸ ἐπίεζε φορῶς ἀθῴαν ψυχήν.

Ἐνόσῳ ὁ Γυριστὴς διέμενεν ἔτι ἐν τῷ χωρίῳ, ὁ Ἰωσὴφ εἶχεν ἐλπίσει ὅτι θὰ ὡμολόγει τέλος ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης ὅ,τι εἶχεν ἐξομολογηθῆ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ ὅτι ἀπρόοπτόν τι γεγονὸς θὰ ἐπήρχετο ἀποκαλύπτον τὴν ἀλήθειαν. Ὅτε ὅμως ὁ κακοῦργος διέβη τὴν θάλασσαν, ἡ ἐβυθίσθη ἐν τῇ βαθείᾳ σκοτίᾳ, ἥτις περιβάλλει συνήθως τὸν βίον τῶν μικρῶν ἀνθρώπων ἅμα καταλίπωσι τὸ χωρίον των, ἡ ἐλπὶς ἐκείνη ἐσβέσθη, καὶ ὁ Ἰωσὴφ κατεμέμφετο ἄπελπις ἑαυτόν, ὅτι δὲν ἔπραξε τὰ πρέποντα πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀθλίου ἐκείνου, οὐδὲ κατώρθωσε δι' εὐγλωττίας καὶ αὐστηρότητος νὰ τὸν ἀναγκάσῃ εἰς τὴν ἐπὶ δικαστηρίου ἀποκάλυψιν τοῦ ἀπαισίου μυστικοῦ του.

Ἡ ἀποτυχία του τῷ ἐφαίνετο ἔνδειξις τῆς ἐνσκηψάσης κατ' αὐτοῦ ὀργῆς τοῦ θεοῦ.

— Πῶς, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἀσθενὴς ἐγὼ καὶ ἄχρηστος, θὰ τολμήσω πλέον νὰ ὀνομασθῶ ὑπηρέτης τοῦ θεοῦ, πῶς θὰ ἐλπίσω νὰ ὠφελήσω τὰς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου μου; Ἀνόητος ποῦ ἤμην νὰ πιστεύσω, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξυπνήσω τὴν συνείδησιν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ μὴ συλλογισθῶ ποτὲ ὅτι ἠμποροῦσε νὰ φύγῃ! Καὶ τί φυσικώτερον ἐν τούτοις δι' ἓν πλάσμα ἀσυνείδητον, καταδιωκόμενον μόνον ἀπὸ τὸν φόβον τῶν συνεπειῶν τοῦ κακουργήματός του; Ἐγώ, ἐγὼ μόνος ἐγνώριζα τὴν ἀλήθειαν, ἐγὼ εἶχα εἰς χεῖράς μου τὸ μέσον νὰ σώσω τὴν Ἐλευθερίαν, καὶ τὸ μέσον αὐτὸ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ μεταχειρισθῶ, διότι τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως μοῦ ἔκλειε τὸ στόμα ὡς σιδηροῦς κλοιός.

Αἱ ἡμέραι του ὅλαι ἦσαν διαρκὴς ἐφιάλτης. Λειτουργῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μόλις ἤξευρε τί ἔπραττε. Τὸ φοβερὸν δίλημμα, οὗτινος ἐνώπιον εὑρίσκετο, ἐφαίνετο παραλῦον ἐν αὐτῷ πᾶν ἐλατήριον ζωῆς. Ἠσθάνετο ὅτι θὰ ἐφαίνετο παράδοξος εἰς τὸ ποίμνιόν του, καὶ ἡ ἰδία του φωνὴ ἤχει εἰς τὰ ὦτά του ὡς φωνὴ ξένη. Δὲν ἦτο ἄρά γε ἀνάξιος νὰ διανέμῃ ἄρτον εἰς τοὺς ζῶντας καὶ νὰ κοινωνῇ τοὺς θνήσκοντας; Ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο ἀθῷος, καὶ ὅμως συνῃσθάνετο ὅτι ἦτο κατηραμένος. Ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν ἀπεφάσιζεν, ἠναγκασμένος ἦτο νὰ πράξῃ βδελυρὰν ἁμαρτίαν.

Ἡ ἡμέρα τῆς δίκης, δεκάτη Μαΐου, εἶχεν ἔλθει. Ὁ καιρὸς ἦτο λαμπρός, αἱ μέλισσαι ἐβόμβουν ἐπὶ τῶν ἀνθισμένων ἀκακιῶν, αἱ σαῦραι ἔτρεχον ἔνθεν κακεῖθεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Πολλοὶ τῶν χωρικῶν τῆς Μάρκας εἶχον κληθῆ ὡς μάρτυρες, καὶ ἀνεχώρουν πρωὶ πρωῒ διὰ τὴν πόλιν ἐπὶ τῶν ἁμαξίων των, εἰς ἃ εἶχον ζεύξει τοὺς ἀροτῆράς των ἵππους, παραπονούμενοι μὲν δυσθύμως ὅτι ἔμελλον οὕτω ν' ἀπολέσωσι μίαν ἡμέραν ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ χαίροντες ἐνδομύχως ὅτι θὰ ἔβλεπον τὴν Ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἕδραν τοῦ κατηγορουμένου, καὶ θὰ διηγοῦντο περὶ τοῦ φόνου ὅσα ἤξευρον.

Ὁ Φάλκος Μελεγάρης εἶχεν ἀναχωρήσει ἔφιππος ἅμα τῇ αὐγῇ. Ὁ Ἰωσήφ, ἡ οἰκονόμος του καὶ ὁ ἐκκλησιάρχης του, κληθέντες ἐπίσης εἰς μαρτυρίαν, εἶχον ἐπιβῆ τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης, ἥτις διασχίζει βραδέως τὴν κονιορτώδη ὁδὸν καὶ παρέρχεται ἀλληλοδιαδόχως πρὸ μικρῶν τινων παρεκκλησίων καὶ οἰνοπωλείων, ἵνα φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν. Ὁ ἱερεὺς δὲν ἤνοιξε τὸ

Digitized by Google

στόμα του καθ' ὅλας τὰς τέσσαρας ἐκείνας θανασίμους ὥρας, ἃς διήνυσεν ἡ ἅμαξα, κλονουμένη, τινασσομένη, καὶ συρομένη ὑπὸ ταλαιπώρων ἰσχνῶν ζώων, ἀδιακόπως μαστιγουμένων. Ἐκράτει τὸ εὐχολόγιόν του, οἱ δὲ γείτονες αὐτοῦ ὑπολαμβάνοντες αὐτὸν βυθισμένον εἰς μελέτην, τὸν ἀφῆκαν ἥσυχον καὶ ἐφλυάρησαν μεταξύ των, πληροῦντες ὀσμῆς σκορόδων καὶ καπνοῦ τὸν δροσώδη καὶ μυρίπνουν ἀέρα τῆς πρωΐας.

Ἡ Κάκια τὸν ἐθεώρει ἐνίοτε, καὶ ἀόριστον προσεχοῦς δυστυχήματος προαίσθημα κατεῖχε τὴν καρδίαν της. Τὸ πρόσωπόν του τῇ ἐφαίνετο παράδοξον, καὶ τὰ χείλη του λευκὰ καὶ συνεπτυγμένα ὡς χεῖλη νεκροῦ. Ὅτε ἡ ταχυδρομικὴ ἅμαξα ἔφθασεν εἰς τὰς πλακοστρώτους ὁδοὺς τῆς πόλεως, οἱ ὁδοιπόροι κατέβησαν ἵνα φάγωσι καὶ πίωσιν ἐν τῷ πρώτῳ τυχόντι πανδοχείῳ τῆς πλατείας. Ἀλλ' ἐκεῖνος, χωρὶς λέξιν νὰ προφέρῃ, ἐπέβαλε διὰ νεύματος σιωπὴν εἰς τὴν Κάκιαν, παρορμῶσαν αὐτὸν νὰ *πάρῃ τίποτε*, καὶ ἀπῆλθε μόνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ προσευχηθῇ.

Ἡ πόλις μὲ τὰς στενάς της ὁδούς, τὰ παλαιὰ κενά της μέγαρα καὶ τοὺς δεσπόζοντας αὐτῶν ὑψηλοὺς πύργους, ἔχει ὄψιν ἐρημώσεως. Καλλιτέχναι τινὲς ἐνίοτε καὶ ξένοι ἔρχονται νὰ ἴδωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ δύο τρεῖς καλὰς εἰκόνας τῆς Σιέννης. Εἶνε πόλις μικρά, ἐξ ἐκείνων ἃς φαίνεται παντελῶς λησμονήσας ὁ κόσμος, ὁποίας βλέπει τις ἀφθόνως ἐν Ἰταλίᾳ. Ἡ ὡραία πολύτοξος γέφυρα, ἣν λέγεται κτίσας ὁ Αὔγουστος, σπανίως ἀντηχεῖ ὑπὸ κρότον ἄλλον ἢ τῶν φερόντων χόρτον καὶ σῖτον ἁμαξίων, ἅτινα κομίζουσι τὸν ἀγροτικὸν αὐτὸν πλοῦτον πρὸς ἀποθήκευσιν εἰς τὴν πόλιν.

Τὸ δικαστήριον ἔκειτο ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας. Τὸ πάλαι ἦτο μέγαρον τοῦ Ἄρχοντος, διετήρει δὲ εἰσέτι τὰ πυργία καὶ τὰς ἐπάλξεις του, καὶ τὰς τοιχογραφίας τῶν αἰθουσῶν του, μαρτύρια πάντα παρῳχημένων χρόνων. Οἱ δικασταὶ συνεδρίαζον ἐντὸς εὐρείας σκοτεινῆς αἰθούσης, ἧς τοὺς θόλους ἐβάσταζον κίονες μαρμάρινοι. Ἦτο δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πλήρης λαοῦ, καὶ πυκνῆς ὀσμῆς χόρτου, σκορόδου καὶ καπνοσυρίγγων, αἵτινες ἔκαιον ἔτι καὶ κατεσπευσμένως εἶχον κρυβῆ ἐντὸς τῶν θυλακίων, ἰδίως δὲ τῆς ἀναθυμιάσεως ἐκείνης ἀνθρώπων πολλῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένων. Ὁ δικαστής, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν συναδέλφων του καὶ φέρων τὴν μελανὴν αὐτοῦ χλαῖναν καὶ τὸν τετράγωνον σκοῦφον του, ἐφαίνετο πρόσωπόν τι τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως. Ἡ κατηγορουμένη εὑρίσκετο ἐντὸς τοῦ κλωβοῦ ἐκείνου, ὅπου κλείονται οἱ ὑπόδικοι, φυλασσομένη ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ δεσμοφυλάκων. Ὁ Ἰωσήφ, ὄρθιος ἐντὸς τοῦ κοιλώματος μιᾶς τῶν θυρῶν, ἔρριψεν ἓν βλέμμα εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶτα δέ, αἰσθανόμενος ἑαυτὸν κλονούμενον καὶ τὰ ὦτά του πλήρη βόμβου ὁμοίου πρὸς τῆς θαλάσσης τὸν φλοῖσβον, ἀπεσύρθη εἰς τὸν προθάλαμον, ὅπου ἤρχετο ὀλίγος ἀὴρ ἀπὸ τῆς κλίμακος, καὶ ἀνέμενεν ἐκεῖ νὰ ἀκούσῃ τὸ ὄνομά του, ἐκφωνούμενον ὑπὸ τοῦ κλητῆρος.

Τέλος ἤρχισεν ἡ συνεδρίασις. Συνέβησαν δὲ τὰ πράγματα ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν, ἥτις εἶχε προηγηθῆ τῆς φυλακίσεως τῆς Ἐλευθερίας. Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων ὑπῆρξαν αἱ αὐταί, ἐκτὸς μόνον, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ οἱ χωρικοὶ τῆς Μάρκας εἶχον λησμονήσει πράγματά τινα, καὶ ἠναγκάζοντο νὰ ἐπινοήσωσιν ἄλλα εἰς ἀναπλήρωσιν. Ἐν συνόλῳ αἱ μαρτυρίαι ἦσαν ὅμοιαι, εἶχον δὲ μόνον τὸ ἀσυνάρτητον καὶ ἀόριστον, ὅπερ χαρακτηρίζει τὸ ἰταλικὸν πνεῦμα· ὁ δικαστής, συνειθισμένος εἰς ταῦτα πάντα, ἀπεχώριζε μετ' ἰδιαζούσης δεξιότητος τὸν σῖτον τοῦ ἀχύρου καὶ παρηκολούθει ἐν ὑπομονῇ τὴν περίστροφον γλῶσσαν τῶν χωρικῶν.

Μόλις τὴν τρίτην ἡμέραν ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Ἰωσήφ. Αἱ ἑβδομήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἐκεῖναι προσδοκίας ὧραι ὑπῆρξαν εἰς αὐτὸν φοβεραί. Μόλις κατέλυσε τὴν νηστείαν του κ' ἔζη ὡς ἐν ὀνείρῳ. Ὅλον αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα εἶχε διανύσει ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ. Ὅτε δὲ τέλος ἐκλήθη, ψυχρὸς ἱδρὼς περιέρρεε τὸ σῶμά του, αἱ χεῖρές του ἔτρεμον, καὶ κατὰ τύχην σχεδὸν ἀπήντησεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ δικαστοῦ καὶ τῶν δικηγόρων. Αἱ ἀπαντήσεις του δὲν ἦσαν ἀπαντήσεις λογικοῦ ἀνθρώπου. Ἐβεβαίωσε τὴν ἀθωότητα τῆς Ἐλευθερίας ἐπαναλαμβάνων τὰ ἴδια καὶ λέγων ἐμπαθεῖς ὑπερβολάς.

— Ὁ ἱερεὺς αὐτός, διενοεῖτο ὁ δικαστής, γνωρίζει ὅτι ἡ κατηγορουμένη εἶνε ἔνοχος· ἴσως γνωρίζει καὶ κἄτι περισσότερον. Μήπως εἶνε συνένοχός της ;

Ἡ μαρτυρία του, τὸ ἦθός του, οἱ πνευστιῶντες καὶ ἀντιφατικοί του λόγοι ἐνεποίησαν ζωηρὰν καὶ οἰκτρὰν ἐντύπωσιν. Ὁ δικαστὴς ἐγνώριζε, παρ' ἄλλων μαρτύρων, ὅτι θερμὴ φιλία ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου, καὶ ὅτι, τὴν πρωΐαν αὐτὴν τοῦ φόνου, ὁ ἱερεὺς προλαμβάνων τοὺς λειτουργοὺς τῆς δικαιοσύνης, εἶχε μεταφέρει ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τὸ πτῶμα τοῦ θύματος. Ῥεῦμα ἐχθρικῶν ἐντυπώσεων ἐμορφώθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατ' αὐτοῦ παρά τε τῷ πλήθει καὶ παρὰ τοῖς δικασταῖς. Ἡ ὠχρότης του, ἡ ταραχή του, οἱ λόγοι του, οἱ πεπλανημένοι του ὀφθαλμοί, οἵτινες ἀνεζήτουν διαρκῶς τὴν ὑπόδικον, πάντα ταῦτα τὸν παρίστων ὡς ἄνθρωπον γνωρίζοντα ἔνοχόν τι μυστικὸν καὶ ἀλλοφρονοῦντα ἐκ φόβου.

Ὁ πρόεδρος ἀνηρώτησεν αὐτὸν ἀδυσωπήτως, τὸν ἐπετίμησε μάλιστα, τὸν ἐχλεύασε, καὶ οὐδενὸς ἐφείσθη μέσου ὅπως ἀποσπάσῃ παρὰ τοῦ δυστυχοῦς Ἰωσὴφ τὴν ἀλήθειαν, ἣν ὑπελάμβανε

Digitized by Google

κρυπτομένην ὑπ' αὐτοῦ. Ἀλλ' εἰς μάτην πάντα. Ὅσον καὶ ἂν ἐφαίνετο ἀσυνάρτητον καὶ νοσοῦν ἔχων τὸ πνεῦμα, οὐδεμίαν ὁ ἱερεὺς εἶπε συλλαβήν, δυναμένην νὰ ὑποσημάνῃ ὅ,τι ἐκεῖνος μόνος ἐγνώριζε. Ὅτε δὲ μόνον οἱ ὀφθαλμοί του συνήντων τοὺς τῆς Ἐλευθερίας, ἐξέφραζε τὸ βλέμμα του ἀγωνίαν τοσαύτην, ὥστε καὶ αὐτὴ ἐκείνη κατεπλάγη.

— Ποῖος νὰ ἔλεγε, ὅτι θὰ τὸ ἔπαιρνε τόσον κατάκαρδα ; διενοεῖτο ἡ νεαρὰ γυνή. Ἀλλὰ εἶχε πάντοτε τρυφερὰν ψυχήν. Ἐλυπεῖτο καὶ αὐτὰ τὰ πουλιά, ποῦ ἐπιάνοντο εἰς τοὺς βρόχους, καὶ τὰ βῴδια ποῦ τὰ ἐπήγαιναν εἰς τὸ σφαγεῖον.

Μετὰ πολλὰς παρατηρήσεις καὶ ἐπιτιμήσεις —διότι ὁ πρόεδρος ἐγνώριζε κάλλιστα ὅτι προσβάλλων ἱερέα ἀπέκτα δικαιώματα εἰς προβιβασμόν—ὁ Ἰωσὴφ ἀφέθη τέλος ἐλεύθερος νὰ ἀποχωρήσῃ τοῦ βασανιστηρίου ἐκείνου. Λιπόθυμος καὶ οὐδὲν περὶ αὐτὸν βλέπων, κατώρθωσε μετὰ κόπου νὰ διασχίσῃ τὸ πλῆθος, κατέβη τὴν μεγάλην κλίμακα κ' ἐξῆλθε πάλιν εἰς τὸν ὕπαιθρον ἀέρα.

Τὴν πλατεῖαν ἐπλήρου ὄχλος μὴ δυνηθεὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν, ἦτο δὲ φοβερὸς ὁ θόρυβος, καὶ πᾶσα φωνὴ ἐκραύγαζε: Θὰ καταδικασθῇ ! Ἠρώτων δὲ πάντες ἀλλήλους, ἂν θὰ κατεδικάζετο εἰς εἰκοσαετῆ ἢ εἰς διὰ βίου δεσμά.

Ὁ Ἰωσὴφ διήρχετο τὸ πλῆθος. Ὁ ὄχλος εἶνε ὅμοιος πανταχοῦ, σκληρὸς καὶ ἄπληστος θεαμάτων, εἴτε περὶ ταύρου πρόκειται καταπίπτοντος ἐν τῇ κονίστρᾳ, εἴτε περὶ δολοφόνου ἀναβαίνοντος τὸ ἰκρίωμα, εἴτε καὶ περὶ μυὸς ἁπλῶς ἠλειμμένου πετρέλαιον καὶ καιομένου ἐν μέσῃ ὁδῷ. Ὁ μυλωθρὸς οὐδένα εἶχε δεσμὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ἡ σύζυγός του οὐδένα εἶχέ ποτε κακοποιήσει, καὶ ὅμως ἂν ἠθωοῦτο, θὰ ὑπελάμβανον πάντες κλαπείσας τὰς ἐλπίδας των, ἐνῷ συγχρόνως ἐνόμιζον ὅτι ἡ πρᾶξίς της ἦτο φυσικωτάτη καὶ ὅτι δίκαιον εἶχε πράξασα ὅ,τι ἔπραξε.

Ἡ μαρασμώδης καὶ πενθίμη τοῦ ἱερέως μορφὴ παρήρχετο ὡς σκιὰ διὰ μέσου τῶν θορυβούντων ἐκείνων ὁμίλων. Ὁ ἀὴρ ἦτο θερμὸς ὡς ἐν ἡμέρᾳ θέρους, ὁ οὐρανὸς ἀνέφελος, καὶ ὁ ἥλιος ἔλουε δι' ἀπλέτου φωτὸς τοὺς ἀμαυροὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ δικαστηρίου. Κατὰ τὴν γωνίαν τῆς πλατείας ὑπῆρχε κρήνη μεγάλη, λείψανον παρελθούσης μεγαλειότητος, ὅθεν δελφῖνες μαρμάρινοι ἐξέχεον κρουνοὺς ὕδατος δροσεροῦ καὶ διαυγοῦς. Ὁ Ἰωσὴφ ἔκυψε καὶ ἔπιεν ἀπλήστως ὡς ἄνθρωπος διαβιβρωσκόμενος ὑπὸ δίψης. Εἶτα δὲ διελθὼν τὴν πλατεῖαν καὶ ὠθήσας τὸ φράσσον τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας δερμάτινον παραπέτασμα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν δροσώδη ἐκείνην ἐρημίαν ὡς εἰς ἄσυλον. Γονυπετήσας δὲ πρὸ τῆς ἱερᾶς τραπέζης, προσηυχήθη καὶ ἔκλαυσε πύρινα δάκρυα ἐπὶ τῷ ξένῳ ἐγκλήματι καὶ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἀδυναμίᾳ πρὸς ἐξιλασμόν του, ἥτις τῷ ἐφαίνετο ἔτι μεῖζον ἔγκλημα.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν τοῦ σταυροῦ δὲν τὸν ἄφινον ἥσυχον. Βήματα γοργὰ ἀντήχησαν ὄπισθέν του ἐπὶ τῶν πλακῶν, καὶ ὁ Φάλκος Μελεγάρης ἔθηκε βαρέως τὴν χεῖρά του ἐπὶ τὸν ὦμον τοῦ ἱερέως. Ἡ μορφή του ἦτο ἐξημμένη, οἱ ὀφθαλμοί του ἀπλανεῖς καὶ ἀσθμαίνουσα ἡ πνοή του.

— Σήκω καὶ ἄκουσέ με ! εἶπε τραχέως, ὡς ἂν μὴ εὑρίσκετο ἐν τόπῳ ἱερῷ. Λέγουν ὅτι θὰ καταδικασθῇ... τὸ ἤκουσες ;

Ὁ Ἰωσὴφ κατένευσε.

— Τότε λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ Φάλκος, συνεσφιγμένους ἔχων ἐξ ὀργῆς τοὺς ὀδόντας, μὰ τὴν ζωήν μου, καὶ τὴν ζωήν σου, θὰ σὲ καταγγείλω ἐγὼ εἰς τοὺς δικαστὰς ὡς ἔνοχον.

Ὁ Ἰωσὴφ δὲν ἀπεκρίθη. Ἦτο ὄρθιος, ἐσκεμμένος, σταυρῶν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους, ἡ δὲ μορφή του οὐδὲ ἀγανάκτησιν ἐξέφραζεν οὐδὲ ἔκπληξιν.

— Θὰ σὲ καταγγείλω, ἐπανέλαβεν ὁ Μελεγάρης, ἐκμανέστερος γενόμενος ὑπὸ τῆς σιγῆς τοῦ ἱερέως. Τί ἔκαμνες τὴν νύκτα εἰς τὴν λεύκαν τοῦ Μεγάλου Δουκός; Διατί ἐσήκωσες καὶ ἔκρυψες τὸ πτῶμα ; Ὅλον τὸ χωρίον ὁμιλεῖ διὰ τὰ ὕποπτά σου κινήματα, ὅλον τὸ χωρίον λέγει ὅτι ἤλλαξες συνηθείας. Ὑπάρχουν ἐναντίον σου ἀρκεταὶ ἐνδείξεις, διὰ νὰ στείλῃ κανεὶς εἰς τὰ δεσμὰ δέκα ἀνθρώπους πολὺ καλλιτέρους ἀπὸ σέ. Σὺ τὸν ἐφόνευσες, ἢ τοὐλάχιστον γνωρίζεις τὸν ἀληθινὸν φονέα... Αὔριον εὐθύς, ἂν δὲν δηλώσῃς εἰς τὸν πρόεδρον ὅ,τι ἠξεύρεις, ἐγὼ θὰ σὲ καταγγείλω, παπᾶ κατηραμένε !..

Ὁ Ἰωσὴφ ἠρυθρίασεν ἐλαφρῶς, ἀλλ' οὐδὲν εἶπεν.

Ὁ νέος, ὅστις παρετήρει αὐτὸν δι' ὀφθαλμῶν μεστῶν μίσους, ὑπέλαβεν ὡς ὁμολογίαν τὴν ἐπίμονον ἐκείνην σιωπήν,

— Δὲν τολμᾷς ν' ἀρνηθῇς, μολονότι εἶσαι ἀδιόρθωτος ψεύστης, εἶπε περιφρονητικῶς. Σκύλε σιχαμένε,.. τολμᾷς νὰ ὀνομάζεσαι δοῦλος τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ἀφίνεις νὰ λυώσῃ ὅλην της τὴν ζωὴν εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ σώσῃς τὴν ἐλεεινήν σου ὕπαρξιν! Καλά ! Ἄκουσε ὅμως νὰ σοῦ εἰπῶ... καὶ ξεύρει ὁ κόσμος ὅτι ἐγὼ φυλάττω τὸν λόγον μου. Ἂν δὲν ὁμιλήσῃς, καὶ καταδικασθῇ, σοῦ ὁρκίζομαι μὰ τὸν σταυρὸν αὐτόν, ὅτι σὲ καταγγέλλω εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἂν τὸ δικαστήριον δὲν σὲ τιμωρήσῃ, σὲ φονεύω ὡς ἐφονεύθη ὁ Τασσίλος. Ἂν δὲν τὸ κάμω, νὰ ψοφήσω χωρὶς παιδιά, νὰ καταντήσω ζητιάνος, καὶ νὰ κολασθῶ αἰωνίως!

Εἶτα δέ, χωρὶς λέξιν νὰ προσθέσῃ, ἀπεχώρησε, περίφωτον ἔχων τὴν ξανθὴν αὐτοῦ κόμην

Digitized by Google

ὑπὸ τῶν χρυσῶν ἀκτίνων τοῦ μεταμεσημβρινοῦ ἡλίου, ἐξωργισμένην τὴν μορφήν, καὶ τοσοῦτον φλογοβόλα τὰ ὄμματα, ὥστε ἐφαίνετο μεταμορφωμένος καὶ ὅμοιος πρὸς τὸν ἐκδικητὴν ἄγγελον τοῦ παραδείσου τοῦ Τιντορέτου.

Ὁ Ἰωσὴφ ἔμεινεν ἀκίνητος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκκλησίᾳ, κλίνων ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν κεφαλήν. Ἔμπνευσις αἰφνίδιος, ἀπόφασις μεγάλη εἶχε καταβῇ εἰς τὴν ψυχήν του ὁμοῦ μετὰ τῶν παραφόρων λόγων τοῦ ἐχθροῦ του. Ἀστραπὴ ἐξ οὐρανοῦ τὸν ἐφώτισε. Δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ καταγγείλῃ τὸ μυστικὸν τῆς ἐξομολογήσεως, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ καταγγείλῃ ἑαυτόν. Ἡ κεφαλή του ἦτο πλήρης βίων μαρτύρων. Δὲν ἦτο δυνατὸν ἄρα νὰ καταταχθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἅγιον ἐκείνων στρατόν;

Ἀλλ' ὄχι. Ἐν τῇ ταπεινότητί του δὲν ὑπελάμβανεν ἑαυτὸν ἄξιον τῆς χάριτος ταύτης. Ὅ,τι μόνον αὐτὸς ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ἦτο νὰ ἀποτίσῃ τὸ ἀνεξάλειπτον ἁμάρτημα ὅπερ διέπραξεν, ἀφήσας γηΐνην συμπάθειαν, καίτοι ἁγνὴν καὶ ἀθώαν, νὰ ἀμαυρώσῃ τῆς κλήσεως αὐτοῦ τὴν καθαρότητα. Ἦτο μικρὸς χωρικὸς μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐκλείσθη εἰς τὴν ἱερατικὴν σχολήν, ἀφελὲς ἔχων τὸ πνεῦμα καὶ πλήρη ἀγάπης τὴν καρδίαν. Εἶχε γεννηθῆ μὲ ἁγίου ψυχήν· ἔζη ἐντὸς κόσμου, ὅπου τὸ πάθος τῆς ἀφοσιώσεως ἦτο φλογερόν, ὅσον εἰς ἄλλας φύσεις τὸ πάθος τῆς ἀπολαύσεως καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Ὁ πνευματικὸς κόσμος ἦτο δι' αὐτὸν ἡ μεγάλη πραγματικότης, ἡ δὲ γῆ μετὰ τῶν ἀπλήστων καὶ σκληρῶν αὐτῆς κατοίκων, τῶν ταλαιπωριῶν καὶ ἀδικιῶν της, τῷ ἐφαίνετο ἀπατηλόν τι καὶ ἀπαίσιον ὄνειρον.

Τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐθεώρει τὴν θυσίαν, ἥτις ὠρθοῦτο ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς καθῆκον, ὡς συνδιαλλαγὴν οὐ μόνον πρὸς τὸν θεόν, ὃν εἶχε προσβάλει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, ἣν εἶχεν ἀποπειραθῆ νὰ προδώσῃ. Ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ἐξημμένῳ ἐκ μακρῶν νηστειῶν καὶ ἐκ παντελοῦς στερήσεως πάσης φυσικῆς γλυκύτητος τοῦ βίου, ἡ αὐταπάρνησις αὐτὴ παρίστατο ὡς ἐπιταγὴ ἐξ οὐρανοῦ. Ἡ ζωή του θὰ καθίστατο τοῦ λοιποῦ ἐλεεινὴ καὶ ἐπαίσχυντος—ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο; Οἱ μεγάλοι τῆς ἐκκλησίας του μάρτυρος δὲν ὑπέστησαν πλείονα; Διὰ τοιούτων βασάνων, ἑκουσίως ἐκλεγομένων καὶ ἐγκαρτερουμένων, δὲν κατεκτᾶτο ἡ χάρις τοῦ θεοῦ;

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἔπρεπε νὰ ψευσθῇ, ὅτι θὰ κατῄσχυνε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ θὰ καθίστα πιστευτὲν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὁ τὸ ἅγιον τῆς ἱερωσύνης μυστήριον δεχθεὶς ἦτο φονεύς. Ἀλλὰ περὶ τούτων δὲν ἐμερίμνα. Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ τῆς ἀγωνιώσης ψυχῆς του τὸ ὅραμα θυσίας, καθ' ἣν αὐτὸς μόνος ἔμελλε νὰ πάθῃ, σώζων ἀθώαν γυναῖκα καὶ τηρῶν τὸ ἐμπεπιστευμένον αὐτῷ μυστήριον, ἐπεφαίνετο ὡς ἀνέλπιστος λύσις τῶν δισταγμῶν του, ὡς τέρμα τῶν δυσχερειῶν τοῦ δρόμου του.

Γονυπετὴς καὶ προσευχόμενος πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης, ὑπελάμβανε τὴν διὰ τοῦ μεγάλου παραθύρου τῆς ἐκκλησίας καταβαίνουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἡλιακὴν ἀκτῖνα ὡς οὐράνιον φέγγος, καὶ ἐν τῇ πυκνῇ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λιβανωτοῦ ἀτμοσφαίρᾳ ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν: Ἐν ὀδύνῃ ἁγνίζονται πάντα!

Ὁ Ἰωσὴφ οὔτε σοφὸς ἦτο, οὔτε δραστήριος καὶ ἀποφασιστικὸς ἄνθρωπος. Εἶχε καρδίαν ποιητοῦ καὶ πνεῦμα παιδίου. Ἡ ψυχή του ἐπόθει θυσίαν, καὶ ἡ εὐπιστία του ἀπεδέχετο πᾶσαν τῆς ἀφελοῦς του πίστεως ὑπερβολήν. Ἦτο νέος ἀμαθὴς καὶ ἀδύνατος, ἀλλ' εἶχεν ἐν ἑαυτῷ πολὺν κεκρυμμένον ἡρωϊσμόν. Ἐγνώριζε νὰ πάσχῃ καὶ νὰ σιωπᾷ, ἠγάπα δὲ ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας του τὴν γυναῖκα ἐκείνην πλέον ἑαυτοῦ δι' ἔρωτος, ὅστις, κατὰ τὴν πίστιν του, ἐκόλαζεν αὐτὸν εἰς αἰῶνα.

Ὅτε ἐξῆλθε τῆς ἐκκλησίας, εἶχεν ἤδη ἀποφασίσει τί νὰ πράξῃ, καὶ ἡ ψυχή του ἐγαληνίασεν. Ἡ ἡμέρα ἔληγε, καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ δύοντος ἡλίου ἐπέχεον ἔσχατον φῶς εἰς τοὺς γηραιοὺς τοίχους τῆς μικρᾶς πόλεως. Τὸ πλῆθος εἶχε διασκορπισθῆ, οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἠκούετο ἐπὶ τῆς ἐρήμου πλατείας κρότος ἢ ὁ τοῦ καταλειβομένου εἰς τὴν δεξαμενὴν ὕδατος. Τὸν οἰκεῖον αὐτὸν ψόφον ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. Οὐδέποτε πλέον κατὰ τὰς φθινοπωρινὰς ἡμέρας δὲν ἤθελεν ἀκούσει τὸν μικρὸν ῥύακα τῆς Μάρκας φλοισβίζοντα ὑπὸ τὰς αἰγείρους, οὐδ' ἐν τῷ τόπῳ τῆς γενετῆς του τὰ πρασινωπὰ ῥεῖθρα τοῦ Ἄρνου καταφερόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τῶν καλαμώνων.

Τὴν ἐπαύριον, τὴν τρίτην ὥραν, ἀπηγγέλθη ἡ ἀπόφασις.

Ἡ Ἐλευθερία, κατηγορουμένη καὶ ἀποδειχθεῖσα ἔνοχος φόνου τοῦ συζύγου της κατεδικάζετο εἰς εἰκοσαετῆ ἀπομονωτικὴν κάθειρξιν. Ἀκούσασα τὴν ἀπόφασιν ἀπαγγελλομένην, κατέπεσεν ὡς νεκρὰ καὶ ἀπεκομίσθη ἔξω τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων. Ὁ ἐραστής της ἐξέβαλε βρυχηθμὸν θηρίου, σφαδάζων ὡς ἐκμανὴς μεταξὺ τῶν ἀγωνιζομένων νὰ συγκρατήσωσιν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰωσήφ, ὅστις ἀνέμενεν ἐπὶ τοῦ διαζώματος τῆς μεγάλης κλίμακος οὐδὲ κἂν συνωφρυώθη. Ἡ πικρία τοῦ θανάτου εἶχε πλέον παρέλθει δι' αὐτόν. Τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τὴν ἀνέμενε, καὶ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ὡρῶν ἐγνώριζε τί εἶχε νὰ πράξῃ. Ἡ μορφή του εἶχε τὴν γαλήνην ψυχῆς ἐντελῶς ἀταράχου.

Ὁ οὐρανὸς ἦτο συννεφὴς καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα πνιγηρά. Τὸ πλῆθος ἐξήρχετο τοῦ δικαστηρίου τεταραγμένον, θορυβοῦν καὶ κατάπληκτον συ-

Digitized by Google

νάμα, διατεθειμένον ἤδη νὰ τραπῇ ὑπὲρ τῆς καταδικασθείσης, ἀφοῦ αὕτη ἐγένετο θῦμα τοῦ νόμου. Μόνος ὁ ἱερεὺς ἔμενεν ἀκίνητος, καθήμενος ἐπὶ ἑδωλίου ὑπὸ τὰς ἀλληγορικὰς μορφὰς τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἐπιεικείας, γεγλυμμένας ἐπὶ τοῦ γωνιώδους θόλου. Ἡ ὠχρά του μορφὴ ἐφαίνετο ἀδιάφορος πρὸς τὰ περὶ αὐτὸν συμβαίνοντα, πρὸς τοὺς βραδεῖ τῷ βήματι ἀποχωροῦντας χωροφύλακας, πρὸς τοὺς γραμματεῖς τοῦ δικαστηρίου καὶ τοὺς δικηγόρους, οἵτινες ἔσπευδον, περάναντες τὸ ἔργον των, ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ καφενεῖον ἵνα παίξωσι δόμινον. Αἱ ἀδρανεῖς του χεῖρες ἐκράτουν τὸ εὐχολόγιον, ὅθεν μηχανικῶς ἐπανελάμβανε λατινικήν τινα προσευχήν. Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ὁ κόσμος ὅλος, φύλαξ τις ἐπλησίασε καὶ ἤγγισε τὸν βραχίονά του, λέγων ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κλεισθῶσιν αἱ θύραι. Ὕψωσε τότε τὸ βλέμμα, οἱονεὶ ἀφυπνῶν, καὶ εἶπεν ἠρέμα:

— Ἤθελα νὰ ἰδῶ τὸν κύριον πρόεδρον, μίαν στιγμὴν μόνον. Εἶνε δυνατόν;

Μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς καὶ βραδύτητας εἰσήχθη πρὸς τὸν δικαστήν, ἐν μικρῷ τινι γραφείῳ τοῦ μεγάρου.

— Τί μὲ θέλετε; ἠρώτησεν οὗτος ἐκπλαγεὶς τὴν ὠχρότητα τοῦ ἱερέως.

— Ἔρχομαι νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι κατεδικάσατε ἀθῴαν γυναῖκα, ἀπήντησεν ὁ Ἰωσήφ.

Ὁ δικαστὴς ἐθεώρησεν αὐτὸν σαρκαστικῶς καὶ περιφρόνως μειδιῶν.

— Ἄλλο τίποτε; ἠρώτησεν. Ἂν εἶνε ἀθῴα, ποῖος λοιπὸν εἶνε ὁ ἔνοχος;

— Ὁ ἔνοχος εἶμαι ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ ἱερεύς.

Κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μετὰ τὴν πρώτην ὁμολογίαν του δίκην δὲν ὡμίλησε πλέον.

Κύπτων τὴν κεφαλὴν καὶ σταυρῶν τὰς χεῖρας ἔμεινεν ἀκίνητος πρὸ τοῦ δρυφάκτου, ὡς εἶχε μείνει ἐκείνη, οὐδὲν ἀπαντῶν εἰς τὰς ἀπευθυνομένας αὐτῷ ἐρωτήσεις. Μάρτυρες ἐκλήθησαν πολλοί, αἱ δὲ καταθέσεις των ἐφάνησαν συμφωνοῦσαι πρὸς τὴν ὁμολογίαν του. Ὅσοι ἀορίστως τὸν εἶχον ὑποπτεύσει, ὅσοι τὸν εἶχον ἰδεῖ κλείοντα τὴν θύραν τοῦ σκευοφυλακίου πρὸ τοῦ πτώματος τοῦ δολοφονηθέντος, οἱ ἡμιονηλάται οἵτινες τὸν εἶχον ἀπαντήσει τὴν νύκτα κρατοῦντα λίσγον ἐγγὺς τῶν αἰγείρων, ὁ ἐκκλησιάρχης ὃν εἶχεν ἀφυπνίσει τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα, καὶ αὐτὴ ἡ πτωχὴ Κάκια, ἥτις ὤμνυεν ὅτι ἦτο ἅγιος, ἄγγελος, πλάσμα ἀνώτερον τοῦ κόσμου, ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὸν νοῦν εἶχον διαταράξει αἱ νηστεῖαι καὶ τὰ ὁράματα, πάντες, ἐκ κακεντρεχείας ἢ ἀγνοίας, ἐπεκύρωσαν τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἱερέως. Ἀνεσκάφη τὸ χῶμα ὑπὸ τὴν αἴγειρον τοῦ Μεγάλου Δουκός, καὶ ὅτε ἀνεκαλύφθη τὸ αἱματόστικτον ἐγχειρίδιον, ἡ γῆ αὐτὴ ἐφάνη καταμαρτυροῦσα.

Τέλος, μετὰ πολλὰς ἡμέρας, ἃς ἀπῄτησεν ἡ ἀναθεώρησις τῆς δίκης, ἡ Ἐλευθερία ἀπελύθη καὶ κατεδικάσθη ἐκεῖνος ἀντ' αὐτῆς.

Ὁ Φάλκος Μελεγάρης ἐνυμφεύθη τὴν Ἐλευθερίαν. Ἀπῆλθον δὲ νὰ ζήσωσιν εἰς τὸν τόπον του, ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι. Ὑπῆρξαν εὐτυχεῖς, καὶ τὸ χωρίον τῆς Μάρκας καὶ τὸ ποτάμιόν του δὲν τοὺς ἐπανεῖδον πλέον.

Τῆς ἤρχετο πολλάκις κ' ἔλεγεν εἰς τὸν ἄνδρα της:

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ πιστεύσω ὅτι εἶνε ἔνοχος· κάτι μυστήριον πρέπει νὰ εἶνε..

Καὶ ὁ σύζυγός της ἀπήντα γελῶν,

— Ἦτον ἔνοχος, νὰ ἦσαι βεβαία. Ἐγὼ τὸν ἐφόβισα, καὶ τὸ ὡμολόγησε. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ παπάδες εἶνε δειλοί.

Ἡ Ἐλευθερία δὲν ἦτο περὶ τούτου πεπεισμένη, ἀλλ' ἀπέφευγε νὰ τὸ συλλογίζεται, καὶ ἤρχιζε νὰ παίζῃ μὲ τὰ ὡραῖα παιδιά της.

— Τὸ κάτω κάτω, διενοεῖτο, διατὶ νὰ μὴ τὸ πιστεύσῃ κανείς; Δὲν τὸ εἶπε μόνος του; Ἔπειτα.. τὴν ἠγάπα πάντοτε αὐτός.. Εἰς τὴν Μάρκαν τὸν ὑπώπτευον πάντοτε ὅλοι, καὶ ἐσιώπων μόνον ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἔζησεν ὁ πτωχὸς δύο ὁλόκληρα ἔτη εἰς τὰ κάτεργα, παρὰ τὴν ἀκτήν. Καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον αὐτὸν δὲν ὡμίλησε, καὶ ὑπελαμβάνετο ὡς παράφρων. Τέλος τὸν τρίτον χειμῶνα, ἐν ὥρᾳ ὑγρᾷ καὶ ψυχρᾷ, προσεβλήθησαν οἱ πνεύμονές του, αἱ δυνάμεις του κατέπεσον, καὶ τὸ ἔαρ ἐσάρωσεν αὐτὸν ἡ φθίσις. Κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμάς, ἀκτὶς ἐκστάσεως κατηύγασε τὴν μορφήν του, καὶ ἀνεκφράστου ἀγαλλιάσεως μειδίαμα διέστειλε τὰ χείλη του:

— Αἰνός σοι, Κύριε,.. λῦσόν με!.. ἐψιθύρισε καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀφίπτατο ἡ ψυχή του, μικρὸν πτηνὸν ἦλθε κ' ἔψαλεν εἰς τὸ παράθυρον τοῦ θαλαμίσκου του. Ἦτο ἀηδών, ἴσως ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἔψαλλον ἄλλοτε πρὸς αὐτόν, κατὰ τὰς θερινὰς νύκτας, ἐν μέσῳ τῶν ἀνθούντων κυνορρόδων...

ΔΥΟ ΑΝΑΚΤΟΡΑ

(Κερκυραϊκαὶ ἐντυπώσεις)

Α'

Πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς πλατείας τῆς Κερκύρας, τῆς γνωστῆς κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα *σπιανάδα* εὐρείας χλοερᾶς καὶ δενδροφύτου ἐκτάσεως, φράσσον σχεδὸν ἐντελῶς τὴν ἐξ αὐτῆς πρὸς τὰ ἐκεῖ θέαν, ἐγείρεται μέγα καὶ βαρὺ κτίριον, οὗτινος καὶ ὁ σοβαρὸς τῆς ἀρχαιοπρεποῦς ἀρχιτεκτονικῆς ρυθμὸς ἐπιβάλλει καὶ ὁ χρόνος

Digitized by Google

κατέστησεν ἀκόμη σεβαστοτέραν τὴν ἀγέρωχον ὄψιν. Κεκλεισμέναι εἶνε συνήθως αἱ πύλαι αὐτοῦ, σπανίως ἀνοιγόμεναι καθ' ὅλον τὸ πλάτος των ἢ εἰς τοῦ κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας συρρέοντος ἔξωθεν πλήθους τὴν περιέργειαν ἢ εἰς τοῦ ξένου τὴν φιλοθεάμονα ἐπίσκεψιν ἢ εἰς τοῦ κυρίου τοῦ οἰκοδομήματος τὴν ὑποδοχήν. Σιωπηλαὶ ἐκτείνονται αἱ στοαὶ αὐτοῦ αἱ μακραὶ καὶ τῶν αἰθουσῶν του τὴν ὑπνώττουσαν ἠρεμίαν δὲν ἐξεγείρει συνεχῶς ὁ θόρυβος. Τῶν μαρμαρίνων τειχῶν του ἡ στιλπνότης ἠμαυρώθη κ' ἐπελιδνώθη ὑπὸ τὴν βροχὴν καὶ τοῦ καιροῦ τὴν πάροδον. Καὶ ἐξαιρέτως ἰδιόρρυθμος παρίσταται ἐν γένει τῷ θεατῇ ἡ ὅλη εἰκών του, λιθίνου ὄγκου βωδοῦ ὀρθουμένου ἐκεῖ εἰς τὴν ἄκραν, μὲ τὰ διαρκῶς ἡνωμένα φύλλα τῶν δρυίνων θυρῶν του καὶ τὰ ἐπιμήκη παράθυρά του καὶ τοὺς παχεῖς στύλους του καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἐντεῦθεν πρὸς τὴν ***σπιανάδαν*** μετώπου ἀνάγλυφα, ἐπάνω,ὑπὸ τὸ ἀέτωμα, παράδοξα ἑπτὰ σύμβολά του ἐκεῖνα, τὰ προσωποποιοῦντα ἐν συνθηματικῇ ἀλληγορίᾳ τὰς ἑπτὰ νήσους, ὧν ἦρχε, καὶ ἄνωθεν αὐτῶν τὴν Κέρκυραν ὑπὸ τὸ σχῆμα καλῆς παρθένου ἐχούσης πρὸ αὐτῆς ὡς ἔμβλημα ἀπήδαλον λέμβον.

Μολονότι ὅμως σιγηλὸν καὶ ἀθόρυβον, δὲν φαίνεται ἐν τούτοις καὶ ὅλως ἐγκαταλελειμμένον. Οὔτε ὁ εὐρώς, ὁ μὴ βραδύνων νὰ καλύψῃ τοὺς ακατοικήτους παλαιοὺς τοίχους, ἤρχισε νὰ προβάλλῃ ἐν αὐτῷ, οὔτε ἡ κόνις ἀποκρύπτει τὸ δάπεδον, οὔτε τὰ χρυσοποίκιλτα φατνώματά του σκιάζουσιν ἀράχναι. Ἡ κενότης αὐτοῦ δὲν συνεπάγεται, ὡς θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, καὶ τὴν παραμέλησιν. Δὲν εἶνε κανὲν τῶν γηραιῶν ἐκείνων ὀθωμανικῶν σεραγίων, ἅτινα ἅπαξ ἐρημωθέντα ἀφίνονται εἰς τὴν τύχην των κ' ἐφ' ὧν βαρύνει κατάρα ἐξοντώσεως καὶ ἐν οἷς πέπρωται, κατὰ τὸν ἀραβικὸν στίχον, νὰ πλέξωσι τὰ ἔντομα τοὺς ἱστούς των καὶ νὰ τονίσωσι τὰ πτηνὰ τῆς νυκτὸς τὸν θρῆνόν των. Ἔχει τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ οἵτινες φυλάττουσι τὰς διόδους του· ἔχει τοὺς κλειδούχους του· ἔχει τοὺς ἐπιστάτας του τοὺς ἐπιφορτισμένους τὴν περὶ τοῦ καθαρισμοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ παντὸς ἄλλου χρησίμου τακτικὴν φροντίδα, καὶ πᾶσαν τὴν ἐν γένει ἐπὶ τῆς καλῆς συντηρήσεώς του θεραπείαν. Στερεὸν καὶ ἀκλόνητον ἐπικάθηται τῶν θεμελίων αὐτοῦ καὶ τῶν ὑψηλῶν του ἐξωστῶν τὰ σιδηρᾶ ὑποστηρίγματα δὲν ἴσχυσε νὰ καταφάγῃ ἔτι ἡ σκωρία. Καὶ καθορᾶται ἀπ' αὐτῶν ἐν γλαυκῇ ἀνταυγείᾳ ἁπλουμένη ἕως οὗ ἐξικνεῖται τὸ βλέμμα πέραν πᾶσα ἡ θάλασσα, καὶ ἔρχεται μέχρι τῶν ποδῶν του, λεῖχον τὰς βάσεις του, ὡς ὑποτεταγμένον, τὸ κῦμα, καὶ ἀναρριχῶνται μέχρι τῶν ὑέλων του τῶν δένδρων τοῦ κάτωθεν κήπου οἱ ἀνθοβολοῦντες κατ' ἄνοιξιν κλάδοι,καὶ φέρει πρὸς αὐτὸ διερχόμενος τοῦ πελάγους καὶ περιτρέχων τὴν νῆσον τοῦ πόντου ἅμα τὴν βοὴν καὶ τῆς ξηρᾶς τ' ἀρώματα ὁ ἄνεμος.

Ἀλλὰ ζωὴ αἰσθάνεσαι ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἐν αὐτῷ σχεδὸν ποτέ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ θέα του ἐγείρει ἀλλοκότου τινὸς καὶ ἀορίστου μελαγχολίας βαθὺ συναίσθημα, οἷον δὲν θὰ ἐνέπνεεν ἐρείπιον καταρρέον εἰς κόνιν, λίθοι ἀποσπώμενοι τῶν γωνιῶν, τοῖχοι ἡμιπεπτωκότες, σεσηπότα πατώματα ἅτινα βιβρώσκουσιν ὀδόντες σητῶν. Τόσῳ μονῆρες φαίνεται καὶ τόσῳ συγκεντρούμενον ἐν ἑαυτῷ, ὥστ' ἐνῷ κεῖτ' ἐγγύτατα, ἐντὸς σχεδὸν τῆς πόλεως, ἄγεσαι νὰ πιστεύσῃς ἐν τούτοις ὅτι εἶνε ὅλως ἀπομεμακρυσμένον καὶ ἀποκεχωρισμένον ἐξ αὐτῆς. Ἐκείνη κινεῖται, ἐργάζεται, θορυβεῖ, ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον τοῦ καθημερινοῦ ἀφ' ἧς συνεστήθη βίου της. Ἀλλ' αὐτὸ νομίζεις ὅτι, κτισθὲν ἐπίτηδες πρὸς δεδομένον σκοπόν, τούτου τελειωθέντος ἔπαυσε πλέον νὰ ἔχῃ τι κοινὸν μετ' αὐτῆς, καί, λείψανον ἄλλων καιρῶν, ἀφ' ὡρισμένου χρονικοῦ διαστήματος ἔπαυσεν ἅμα καὶ νὰ ζῇ, καὶ ἔκτοτε παρενεβλήθη εἰς τὸ μεταξύ των διάστημα, αὐξάνον τὴν ἀπόστασιν, ὁλόκληρον παρελθὸν καὶ καθιστῶσιν εὐρύτερον, ἐφ' ὅσον παρέρχονται, τὸ χάσμα τὰ ἔτη. Τοιαύτη ἡ Παναγία τῶν Παρισίων ὑψοῦται, λέγει ὁ Γκωτιέ, ὡς ξένη πλέον ὑπὸ τὸν αὐστηρὸν αὐτῆς μανδύαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν συγχρόνων φιλαρέσκων οἰκημάτων καὶ τοῦ θορύβου τῆς ἀπίστου μεγαλοπόλεως. Δὲν εἶνε δὲ μόνη προδήλως ἡ ἔλλειψις οἰκητόρων ἡ προσδίδουσα αὐτῷ τὴν ὄψιν ταύτην, ἥτις τὸ παρουσιάζει οὕτω σκυθρωπὸν καὶ σχεδὸν πένθιμον. Κάτι τι ἄλλο φαίνεται ὡς νὰ τῷ λείπῃ ἀνεπανορθώτως, ἀνεπιστρεπτεί. Ὡς σκιὰ δυνάμεως παρελθούσης νὰ καλύπτῃ αὐτὸ καὶ νὰ τὸ βυθίζῃ εἰς τὴν σιγήν του ἡ ἀνάμνησις ἀποιχομένων μεγαλείων...

* * *

Εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον νῦν τὴν Κέρκυραν ὑποδεικνύεται ὡς ἀνάκτορον τοῦ Βασιλέως ἡμῶν. Εὐνόητον δ' ἑπομένως ὅτι αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐν τῇ πρωτευούσῃ παρουσίας τούτου δὲν τῷ ἐπιτρέπουσι τὴν μακρὰν ἢ συνεχῆ ἐν αὐτῷ διαμονήν. Συνήθως σταματᾷ ἐπ' ὀλίγον καὶ παραμένει ἐνταῦθα μόνον ὅταν ἀπέρχεται εἰς Εὐρώπην ἢ ὁσάκις ἐπιστρέφει ἐκεῖθεν. Τότε δὲ ἐξεγείρει ἰδίως τὸ γηραιὸν κτίριον κίνησίς τις. Τότε αἱ θύραι αὐτοῦ τρίζουσιν ἐπὶ τῶν στροφίγγων των καὶ τὸ δάπεδον αὐτοῦ ἀντηχεῖ ὑπὸ τὸν δοῦπον τῶν βημάτων τῶν προσερχομένων νὰ προσφέρωσι τὸ σέβας των εἰς τὸν ἄνακτα. Τότε ἐπαναβλέπει ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν του ἐπισήμους στολὰς καὶ ἱεραρχικὰς παρελάσεις καὶ ἀξιωματικὰς ὑποδοχάς, ὡς ἀμυδρὰν ἀνάμνησιν τῶν ἄλλοτε ἐν αὐτῷ πομπῶν. Οἱ νυσταλέοι φρουροί του παρουσιάζουσιν ἐν τῇ εἰσόδῳ ὅπλα. Ἡ μουσικὴ ἀνακρούει ὑπὸ τὰ παράθυρά του. Ὁ Βασιλεύς, μὲ τὸ χαρακτηρίζον αὐτὸν οἰ-

Digitized by Google

κεῖον καὶ ἀνεπίδεικτον ὕφος, λαμβάνει κάθισμα καὶ κάθηται ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν, ὑποδεχόμενος τὰς ἀρχὰς ἢ τοὺς προύχοντας τοῦ τόπου ἢ τοὺς ἄλλους ἐγγραφέντας ὅπως ἐμφανισθῶσιν εἰς αὐτόν. Καὶ ἔπειτα, δρόμον διὰ τὸ Mon-Repos. Ἐδῶ δὲν κοιμᾶται σχεδὸν ποτέ. Τῷ ἀρέσκει πολὺ περισσότερον τὸ κομψὸν ἀγροκήπιον. Ἄλλοι καιροί, ἄλλα πτηνά· ἄλλοι ἄνθρωποι, ἄλλα κτίρια.

* * *

Δὲν ἦτο ὅμως βεβαίως πάντοτε τὸ σιγηλὸν καὶ ἔρημον οἰκοδόμημα τῆς σήμερον τὸ γηραιὸν παλάτιον. Ἄλλος ἦτο ὁ ἀρχικὸς αὐτοῦ προορισμὸς καὶ δὲν ἐκτίσθη ἀναμφιβόλως ὅπως χρησιμεύῃ μόνον ὡς ἁπλοῦς ξενών, σταθμὸς ὀλίγων ὡρῶν, ἀνάκτορον ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι. Ἔχουν καὶ τὰ κτίρια τὴν νεότητα αὐτῶν ὡς οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ὅλως ἀλλοίαν θὰ εἶχεν ἀναμφιβόλως τὴν ἔκφρασιν ὅτε ἥδρευεν ἐν αὐτῷ τῶν ἄγγλων ἁρμοστῶν ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ αὐλὴ καὶ ἡ ἀκολουθία, ὅτε ἐπλήρου αὐτὸ τῆς βρεττανικῆς ἐξουσίας ἡ λαμπρότης καὶ ἡ ἐπιβολή, ὅτε συνήρχοντο ὑπὸ τὴν στέγην του οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑπτανήσου ὅπως συσκεφθῶσι περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ *Ἰονίου Κράτους* ἢ ὅπως προσφέρωσιν εἰς τὸν ἐκπροσωποῦντα τὴν Κραταιοτάτην Προστάτιδα Ἄνασσαν τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς ὑποταγῆς τῆς χώρας τὸν φόρον. Δὲν ἦτο τότε βεβαίως μεμονωμένον, ὡς ἤδη, καὶ ἀθόρυβον. Ἀντὶ μνημείου χρόνων παρῳχημένων, ἔζη ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ του καὶ αὐτὸ μετέδιδε τὸν παλμὸν τῆς ζωῆς εἰς τὴν χώραν. Αἱ σχέσεις του πρὸς τὴν παρ' αὐτὸ πόλιν ἀντὶ ὡς ξένου πρὸς ξένον ἦσαν ὡς κυρίου πρὸς ὑπόδουλον. Μετὰ δέους προσέβλεπον τὴν σοβαρὰν ὄψιν του οἱ περιπατοῦντες ἐν τῇ *σπιανάδᾳ* εἰρηνικοὶ νησιῶται καὶ δὲν ἦσαν τὰ δώματα αὐτοῦ ἀντικείμενον ἐρεύνης καὶ ἐπισκέψεως διὰ τὸν διαβαίνοντα περιηγητήν. Ἀποβλέπων τις εἰς τῆς θέσεως μόνον τὸ γραφικὸν θὰ ὑπέθετεν ὅτι καλλιτέχνης εἶχεν ἐκλέξῃ αὐτὴν διὰ νὰ κτίσῃ τὸ ἐνδιαίτημά του. Ἀλλὰ τῆς οἰκοδομῆς τὸ βαρὺ καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐμφαίνει ὅτι δεσπόται εἶχον στήσῃ ἐδῶ τὸν θρόνον των. Οἱ δὲ πολυπληθεῖς τῶν κάτω σταθμευόντων ἄλλοτε στρατιωτῶν στοῖχοι καὶ τῆς ἡγεμονικῆς μεγαλοπρεπείας ἡ ἐπίδειξις ἐπιστοποίουν σαφῶς τοῦτο. Ἐντὸς τούτου τοῦ παλατίου εἶχεν ἐγκαθιδρύσῃ ἡ *Προστασία*, ἣν ὥρισεν ἐπὶ τῆς Ἑπτανήσου ἡ συνθήκη τοῦ 1815, τὴν δύναμίν της. Διαδεχθεῖσα τοὺς Ἑνετοὺς ἐν τῇ κυριαρχίᾳ τῆς χώρας εἶχε διαδεχθῇ αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν τῆς Κερκύρας οἰκήματι, ἐν ᾧ ἥδρευεν ὁ ἑνετὸς κυβερνήτης, καὶ ὅπερ ἐκαλεῖτο «*Ἀνάκτορον Κορυφῶν*». Ἀλλ' ὅτε ὁ Μαίτλανδ κατήρτισε τὸ σύνταγμα τῶν Ἡνωμένων Κρατῶν τοῦ Ἰονίου κατὰ τὸ 1817, τὸ παρέχον μὲ κατὰ τὸ φαινόμενον τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς νησιώτας, πράγματι ὅμως δεσμεῦον αὐτούς, ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην οἱ ἄγγλοι νὰ καταστήσωσιν ἐμφανέστερον καὶ ἐπιβλητικώτερον τῆς κυριαρχίας των τὸ διαρκές. Καὶ ἔκτισαν κατὰ τὸ 1823 τὸ ἀνάκτορον τοῦτο, οὗτινος καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐπέβαλλεν. *Ἐδόθη ἐκ τοῦ Παλατίου τῶν Ἁγίων Γεωργίου καὶ Μιχαὴλ* ἔφερον κάτωθεν ὑποσημειούμενον τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, ἅτινα ἀπέστελλε κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἁρμοστοῦ ὁ γραμματεύς του πρὸς τὰς διαφόρους τῆς χώρας ἀρχάς. Ἐν αὐτῷ ἐχαλκεύοντο τὰ σχέδια ἐκεῖνα, ἅτινα ἐσκόπουν νὰ καταστήσουν τὴν *προστατευομένην* χώραν ἀγγλικὴν ἀποικίαν. Ἀπ' αὐτοῦ ἐξήρχοντο αἱ διαταγαὶ αἱ καταπλήττουσαι τὸν ἀτυχῆ τόπον, ὃν διῴκει πεπολιτισμένη μὲν ἀλλ' αὐστηρὰ καὶ μισέλλην ἐξουσία. Ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο καὶ ἐνεπνέετο ἡ Ὑψηλὴ λεγομένη Ἀστυνομία, μυστικὸν καὶ φοβερὸν σῶμα, ὅπερ ἀνέκρινε, συνελάμβανεν, ἐφυλάκιζεν, ἐνήργει κατ' οἶκον ἐρεύνας, ἐπλήθυνε τὰς ξηρονήσους τῶν Ἀντικηθύρων καὶ τῶν Ὀθωνῶν, αἵτινες ἐχρησίμευον ὡς ἡ Σιβηρία τοῦ μικροῦ Ἰονίου Κράτους, δι' ἐξορίστων, παντὸς ὅστις καθίστατο ὕποπτος ὡς μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τὸν βρεττανικὸν ζυγόν. Ἐν αὐτῷ πάλιν ἐπεζητεῖτο ἐξ ἄλλου ἡ διὰ τοῦ δόλου προσέλκυσις καὶ προσοικείωσις τῶν ἐξεχόντων ἐν τῷ τόπῳ καὶ ἐδίδοντο ἀριστοκρατικώταται ἑσπερίδες καὶ γεύματα καὶ χοροὶ καὶ διενέμοντο ἐπωμίδες καὶ ξίφη καὶ παράσημα καὶ ἀξιώματα καὶ ἔστιλβον ἐκλαμπροτάτων καὶ ὑψηλοτάτων αἱ χρυσοπόρφυροι στολαὶ καὶ ἥπλουτο πολυτέλεια ἐκπλήττουσα καὶ θαμβοῦσα... Ἐν αὐτῷ διεξήχθησαν τῶν ῥιζοσπαστῶν οἱ ἀγῶνες καὶ αὐτὸ εἶδε τὴν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως πάλην. Ἐξ ὑπαμοιβῆς ἐμπνέον ἐμπιστοσύνην καὶ δυσπιστίαν, ἂν ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῷ δεσπότης ἦτο σώφρων καὶ λογικός, διέχυνεν ἀφειδῶς τῆς καλῆς διοικήσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τ' ἀγαθὰ ἐπὶ τὴν χώραν. Ἂν ἐξ ἐναντίας ἦτο ἄγριος καὶ αὐθαίρετος, ἀπ' αὐτοῦ πάλιν ἀπελύοντο ὁ τρόμος καὶ ἡ ἀπειλή. Ἐπὶ ἥμισυν σχεδὸν αἰῶνα αὐτὸ διηύθυνεν, αὐτὸ ὥριζεν, αὐτὸ ἀπεφάσιζε τὰς τύχας ὁλοκλήρου λαοῦ. Καὶ ἦτο οἶκος φόβου ἅμα καὶ ἐλπίδος, ἐνδιαίτημα εὐεργετῶν ἅμα καὶ τυράννων, ἕδρα φιλανθρώπων κυρίων ἢ μισητῶν μοναρχίσκων...

* * *

Ευεξήγητος ἑπομένως ἡ βαθεῖα ἐντύπωσις, ἣν ἐμποιεῖ εἰς τὸν εἰσερχόμενον ἐν αὐτῷ τώρα, οἷον μάλιστα παρίσταται σήμερον. Ἔσωθεν τῶν κλειστῶν αὐτοῦ πυλῶν εἶνε συγκεκλεισμένη ἱστορία τεσσαράκοντα ὅλων ἐτῶν, καὶ ἱστορία ἐνδιαφέρουσα καὶ δραματικὴ καὶ διδακτικὴ εἴπερ τις καὶ ἄλλη. Χθεσινὴ ἔτι μόλις, ἧς τὰ τέλη δὲν ἀφίστανται ἢ μικρόν τι πλέον τῶν δύο δεκαετηρίδων μόνον, ἀλλ' ἀγνοουμένη κατὰ τὸ πλεῖ-

Digitized by Google

στον ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἡμῶν καὶ ἥτις φαίνεται ἀπέχουσα ἀπόστασιν αἰώνων. Καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν βλέπεις ἀποτυπουμένην, διατηρουμένην ὡς νὰ ἐβαλσαμώθη ἐπίτηδες, ζῶσαν ἐντὸς τοῦ ἐρήμου αὐτοῦ ἀνακτόρου, πληροῦσάν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, καὶ φοβεῖσαι ὅτι, βέβηλος σύ, ἐμβαίνεις εἰς τέμενος ἀφιερωμένον εἰς ἰδιαιτέραν αὐτῆς καὶ παράδοξον λατρείαν. Ἡ δὲ ἐντύπωσις αὕτη εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον αἰσθητή, ὅσῳ οὐδὲν ἤλλαξεν ἐκ τῶν ἀνέκαθεν ἐντός. Καὶ ἡ διαίρεσις τῶν δωμάτων καὶ ἡ διακόσμησις καὶ τὰ ἔπιπλα αὐτῶν ἔτι διατηροῦνται αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ἐξ ἀρχῆς. Ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸ παρελθὸν, οὔτε προσετέθη, οὔτε ἀφῃρέθη τι. Νομίζεις ἀκόμη διερχόμενος τὰς αἰθούσας τοῦ πρώτου πατώματος, ἐν ᾧ κατῴκουν, ὅτι εἰσέτι πλανᾶται ἐντὸς αὐτῶν τῶν ἁρμοστῶν ἡ πνοή, ὅτι θ' ἀκούσῃς κάτωθεν ἀντηχοῦσαν τὴν φωνὴν τῶν ῥητόρων, ὅτι θὰ ἴδῃς αἴφνης προβάλλοντα τοῦ ἐν τῷ λιμένι σταθμεύοντος στόλου τὸν διοικητὴν ἀπὸ τοῦ εἰδικῶς διὰ τὴν φιλοξενίαν του προωρισμένου τούτου θαλάμου, ὅστις ἐκαλεῖτο «*Ὁ κοιτὼν τοῦ ναυάρχου*». Παλαιὰ ὅλα τὰ κοσμήματα, παλαιὰ ὅλα τὰ σκεύη, παλαιαὶ ὅλαι αἱ κλίναι καὶ τὰ καθίσματα καὶ οἱ πολυέλαιοι καὶ οἱ κηροστάται. Νιπτῆρες ἀπὸ τόσων χρόνων μὴ χρησιμεύσαντες, ἑδώλια ἐφ' ὧν δὲν ἀνεπαύθη ἐνιαυτοὺς ἤδη κανείς, ἀλλόκοτα καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν κατασκευὴν ἀρχαϊκὰ τραπέζια. Ὅλα φέρουν κατάδηλον τὸν τύπον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐποχῆς εἰς ἣν ἀνήκουσιν. Ὅλα βαρέα καὶ μεγάλα καὶ ὀγκώδη καὶ ξενοφανοῦς τέχνης καὶ ἰδιορρύθμου φιλοκαλίας πληροῦσι τοὺς θαλάμους, καταλαμβάνουσι τὰς γωνίας, ἀνακύπτουσιν ὄπισθεν τῶν θυρῶν, μόνα λείψανα τοῦ καιροῦ των, ἄφωνοι καὶ ἄψυχοι περισωζόμενοι ἐκλιπόντος βίου ὑπηρέται καὶ μάρτυρες. Καὶ κατάκεινται ἐκεῖ ἐν τάξει, ἕκαστον εἰς τὸ ὡρισμένον αὐτῷ μέρος, ὡς νὰ εὑρίσκουν καὶ τὰ ἴδια ὅτι αὐτὸ μόνον τοῖς προσήκει καὶ δι' αὐτὸ κατεσκευάσθησαν καὶ ν' ἀποροῦν πῶς μένουν οὕτως ἄχρηστα. Καὶ πράγματι παρατηρῶν αὐτὰ κινεῖσαι νὰ πιστεύσῃς ὅτι χθὲς ἔτι μόλις ἔφυγαν οἱ κύριοί των καὶ τ' ἀφῆκαν ἀμετακίνητα κατὰ τὴν σειρὰν καὶ τὴν διάταξιν ταύτην εἰς τὰς θέσεις των αὐτάς, μὴ προφθάσαντες νὰ τὰ παραλάβουν μεθ' ἑαυτῶν ἢ μὴ θελήσαντες ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταχείας ἴσως ἐπιστροφῆς. Καὶ ἡ ἰδέα αὕτη αὐξάνει καὶ κρατύνεται ἐντὸς τοῦ πνεύματός σου ἐφ' ὅσον διέρχεσαι ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον καὶ πανταχοῦ εὑρίσκεις τὴν αὐτὴν εἰκόνα καὶ τὴν αὐτὴν διαρρύθμισιν. Χωρὶς νὰ θέλῃς μεταφέρεσαι πεντήκοντα τοὐλάχιστον ἔτη ὀπίσω καὶ δὲν δύνασαι νὰ ἐμποδίσῃς τὴν φαντασίαν σου ν' ἀναπαραστήσῃ τὰς σκηνάς, ἃς θὰ ἔβλεπον τὰ δώματα ταῦτα. Πρὸ ὀλίγου ἔτι, μ' ὅλην τὴν ἀμαύρωσιν αὐτῶν, νομίζεις ὅτι ἐζωγραφήθησαν οἱ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τῆς αἰθούσης ταύτης γρῦπες καὶ αἱ σφίγγες καὶ οἱ στρογγύλοι ἐν τῷ μέσῳ στέφανοι καὶ τὰ συμπεπλεγμένα γύρῳ ἄνθη. Προσφάτως ἔτι διέταξεν ἡ σύζυγος τοῦ ἁρμοστοῦ Υἰούγγ, ἡ ἰδιότροπος λαίδη, νὰ προσκολληθῶσιν εἰς τοὺς τοίχους τῆς ἄλλης ταύτης αἰθούσης τὰ καὶ ἐπὶ τῆς προσόψεως ἑπτὰ σύμβολα τῶν νήσων, εἰς ἃ προσέθηκεν ὄγδοον καὶ τὸ ἰδικόν της οἰκόσημον μετὰ τοῦ ὀνόματός της εἰς ἀνάμνησιν. Τώρα θὰ ἔλθῃ ὁ ἁρμοστὴς ὅπως καθήσῃ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς μακρᾶς ταύτης τραπέζης, ἔχων εἰς τὰ δεξιά του τὸν ὑψηλότατον πρόεδρον τῆς Γερουσίας καὶ συνδαιτυμόνας τοὺς ἐν τῇ ἰονίῳ ὑπηρεσίᾳ ἀνωτέρους ἄγγλους ὑπαλλήλους καὶ τοὺς κατέχοντας ὑψηλὰ ἀξιώματα ἐντοπίους καὶ τὰς ἀριστοκράτιδας αὐτῶν συζύγους. Θὰ προσέλθῃ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ σπουδαστήριον αὐτὸ τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος, ὅπερ διερχόμεθα, ὁ διοικητὴς τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας ἵνα λάβῃ τὰς μυστικὰς διαταγὰς καὶ θὰ τῷ ὑποβάλῃ ὁ γραμματεὺς αὐτοῦ, ἢ ὁ *ἐξαπορρήτων* ὡς ἐκαλεῖτο, τὰ ἔγγραφα τῆς ἡμέρας. Θὰ ἔλθωσιν οἱ ἔχοντες νὰ τῷ ἀνακοινώσωσί τι καὶ ζητήσαντες τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτὸν καὶ θὰ τοὺς δεχθῇ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτῇ τῶν ἀκροάσεων αἰθούσῃ...

Ἡ δὲ ἀπάτη αὕτη καὶ ἡ πλάνη τῆς φαντασίας καθίσταται σχεδὸν θαρρεῖς ἁπτή, ἅμα φθάσῃς εἰς τὴν κυριωτέραν τῶν αἰθουσῶν, τὴν μεγάλην *Αἴθουσαν τοῦ Θρόνου*.

Ἂν ἐν ταῖς ἄλλαις διετηρήθησαν τὰ ἔπιπλα τ' ἀναμιμνήσκοντα τὴν καλὴν τοῦ παλατίου ἐποχήν, ἐδῶ ὑφίσταται αὐτὸς ὁ θρόνος, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ὁ ἀντιπροσωπεύων τὸν προστάτην Βασιλέα Λόρδ Μέγας Ἁρμοστὴς ἢ ὁ ὑψηλότατος τῆς Γερουσίας Πρόεδρος. Κεῖται πάντοτε εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης, ἀντικρὺ τῆς θύρας, σκεπασμένος μὲ τὸν ἐρυθρὸν οὐρανόν του, ὅστις ἦν ὡρισμένον νὰ κοσμῆται ἐπὶ τῆς κορυφῆς μὲ τῆς Ἀγγλίας τὸ στέμμα, ἐπεστρωμένος τὰς βαθμῖδας μὲ τοὺς ἐρυθροὺς τάπητάς του καὶ φέρων βασιλικὸν σκῆπτρον καὶ ῥάβδον. Μόνος ἐν τῷ εὐρεῖ δώματι δεσπόζει αὐτοῦ, γυμνοῦ παντὸς ἄλλου ἐπίπλου ἢ κοσμήματος. Μόνον ἀπὸ τοῦ πρὸς τ' ἀριστερὰ τοίχου, ὃν καλύπτουν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἀποτετυπωμένοι εἰς μεγάλας εἰκόνας πρωτευόντων ἄγγλων ζωγράφων, ἀποβλέπουν πρὸς αὐτὸν μὲ τ' ἀκίνητα ὄμματά των οἱ πολιοῦχοι τοῦ παλατίου ἅγιοι Γεώργιος καὶ Μιχαὴλ καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Δ', ἐφ' οὗ κυρίως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του Γεωργίου Γ' ἐνεκαθιδρύθη ἡ προστασία. Πρὸ τοῦ θρόνου τούτου ἤρχοντο καὶ κατέθετον τὸ σέβας των οἱ Ἰόνιοι. Ἐντὸς αὐτῆς τῆς αἰθούσης ἐδέχετο τὰς ἐπισήμους ἐπισκέψεις ὁ ἁρμοστής. Ἀ-

Digitized by Google

πὸ τοῦ θρόνου ἐκείνου ὡμίλει πολλάκις πρὸς τοὺς προσερχομένους καὶ ἐξήγγελλε τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ κηρύγματα ὁ πληρεξούσιος τοῦ κυριάρχου. Ἐν αὐτῇ ἐγίνοντο αἱ τελεταὶ καὶ αἱ δεξιώσεις τῶν ἑορτασίμων ἡμερῶν. Ἐν αὐτῇ περιεβάλλοντο τὸ παράσημον οἱ κρινόμενοι ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ἄξιοι νὰ προχειρισθῶσιν ἱππόται τοῦ τάγματος τῶν Ἁγίων Γεωργίου καὶ Μιχαήλ, ὅπερ εἶχε συστήσῃ ἐπίτηδες εἰδικῶς μόνον διὰ τοὺς ἐν τῇ ἰονίῳ ὑπηρεσίᾳ εὐδοκιμοῦντας καὶ διαπρέποντας ἐγχωρίους ἢ ξένους. Ἐν αὐτῇ ἐγίνοντο τέλος ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἑορταὶ καὶ αἱ πανηγύρεις, ὧν εἰκόνα διέσωσεν ἡμῖν ὁ ἱστοριογράφος τῆς Ἑπτανήσου Χιώτης, περιγράφων ἀκριβῶς μίαν τοιαύτην περιβολὴν παρασήμου, δι' οὗ εἶχε διαταχθῇ ὁ τότε πρόεδρος τῆς Γερουσίας (ὅστις καὶ μόνος εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦτο) Σπυρίδων Φωκᾶς Στέφανος νὰ κοσμήσῃ τὸν κατὰ τὸ 1849 ἁρμοστὴν Οὐάρδ, ἀμειβόμενον διὰ τὴν καταστολὴν στάσεώς τινος ἐν Κεφαλληνίᾳ.

«Ἡ αἴθουσα, λέγει, τῶν ἁγ. Γεωργ. καὶ Μιχαὴλ ἠνοίχθη περιφανῶς κοσμουμένη περὶ τὰς 12 ὥρας. Ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ὁ Πρόεδρος τῆς Γερουσίας καθήμενος ἐπὶ τοῦ Βασιλικοῦ θρόνου καὶ περιστοιχούμενος ὑφ' ὅλων τῶν παρασημοφόρων ἱπποτῶν Ἰονίων καὶ τοῦ λαμπροῦ ἐπιτελείου ἐδέχετο τὸν παρουσιασθέντα ὑποψήφιον τοῦ τάγματος ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου. Προηγοῦντο δ' αὐτοῦ ὅλοι οἱ μεγάλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἰονίου Κράτους, δημοσύμβουλοι, καθηγηταί, δικασταί, πρόεδροι, ἐφέται, τὰ μέλη τοῦ ὑπερτάτου συμβουλίου, ἐλεγκταί, ταμίαι, γραμματεῖς τῆς γερουσίας καὶ γερουσιασταί. Παρείποντο δὲ τοῦ ἁρμοστοῦ ὅλοι οἱ μεγάλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὁ ἀντιστράτηγος τῆς ξηρᾶς, τὸ ἐπιτελεῖον, συνταγματάρχαι, ταγματάρχαι, διαγγελεῖς καὶ λοχαγοί. Λόχος δ' ἐπιλέκτων κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ παλατίου ἐπρόσφερον τὰς τιμὰς πρὸς τὰς προσερχομένας ἀρχὰς καὶ μεγάλους ἀξιωματικοὺς πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικούς. Ὁ ὑποψήφιος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἐμβλημάτων τοῦ τάγματος καὶ κήρυκος καὶ τοῦ γενικοῦ γραμματέως κόμητος Δούσμανη, γονυκλινὴς ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου, ἔδιδεν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου παρὰ τῷ ἀρχιερεῖ, ὅστις ἐτιτλοφορήθη ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης ἐφημέριος τοῦ τάγματος, τὸν ὅρκον πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Βασίλισσαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τὸ τάγμα. Εἶτα κτυπήσας αὐτὸν μὲ τὸ βασιλικὸν σκῆπτρον ἐπὶ τοῦ ὤμου ὁ ἀντιπροσωπεύων τὸν βασιλέα Πρόεδρος τῆς Γερουσίας περιέβαλε τὸ παράσημον. Παραυτα δ' ἐκανονοβόλησε τὸ φρούριον 21 κανονοβολήν. Ἐπαιάνισεν ἡ ἐν τῷ θεωρείῳ ἱσταμένη βασιλικὴ μουσικὴ τὸ «Θεέ, σῶζε τὴν βασίλισσαν!». Ἐκραύγασαν πάντες οἱ παρόντες καὶ αἱ κυρίαι αἱ προσκεκλημέναι «Ζήτω ἡ Βασίλισσα!». Ὁ δὲ ἁρμοστὴς ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἐξεφώνησε σύντομον πρὸς τὸν Ὑψηλότατον πρόεδρον λογίδριον εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ προσγενομένῃ αὐτῷ τιμῇ. Μεθ' ὃ, προσκυνοῦντες τὸν ἁρμοστήν, ἀνεχώρουν αἱ τάξεις ὅλαι τῶν ἀρχῶν κατὰ τὸ πρόγραμμα».

(Ἕπεται συνέχεια).

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος· Ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Ε'.

13 Ἰουλίου — 31 Δεκεμβρίου 1864.

Εἴσοδος τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν.—Ὑπουργεῖον Κανάρη.—Ἔναρξις τῆς συζητήσεως τοῦ Συντάγματος—Διάγγελμα τοῦ Βασιλέως—Ἀποχώρησις τῶν πληρεξουσίων τῆς ἀντιπολιτεύσεως—Ὁρκοδοσία τοῦ Βασιλέως—Τροποποίησις τοῦ Ὑπουργείου—Ἀποστολὴ τοῦ Πρίγκιπος Ἰουλίου.

Τὴν 13ην Ἰουλίου ἡ Συνέλευσις προέβη εἰς τὴν νέαν ἐκλογὴν προέδρου, καί τοι μεγάλαι προσπάθειαι εἶχον καταβληθῇ ὑπὸ τῶν *ὀρεινῶν* ὅπως μὴ κατορθωθῇ ἀπαρτία· ἀλλ' ἀποσκιρτήσαντος τοῦ Δημητρίου Χριστίδου μετ' ὀκτὼ πληρεξουσίων, κατωρθώθη ἡ συμπλήρωσις τῆς Συνελεύσεως, καὶ ἐξελέχθη αὖθις Πρόεδρος ὁ Ἐπαμεινώνδας Δεληγιώργης διὰ ψήφων 164. Ὁ Χρηστίδης ἐψηφοφόρησεν μετὰ τῶν *πεδινῶν*, διότι οἱ *ὀρεινοὶ* ἀφῄρεσαν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἀρχηγείαν τοῦ κόμματος καὶ ἔδωκαν αὐτὴν τῷ Κουμουνδούρῳ.

Ληξάσης ἐν τούτοις τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐν Κερκύρᾳ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου, ἐπανῆλθεν οὗτος εἰς Ἀθήνας τὴν 15ην Ἰουλίου, αἱ δὲ ἐν Ἑπτανήσῳ ἀρχαὶ ἦλθον εἰς ἄμεσον ἀνταπόκρισιν μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ὑπουργείων. Τὴν δὲ 18ην Ἰουλίου ἀφίχθησαν εἰς Πειραιᾶ οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ἑπτανήσου, προκεχωρηκυίας δ' οὔσης τῆς ὥρας, ἀνῆλθον εἰς Ἀθήνας τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης παρακολουθούμενοι ὑπὸ πλήθους πολιτῶν. Ἡ γενομένη αὐτοῖς ὑποδοχὴ ἐν Ἀθήναις ὑπῆρξεν ἐνθουσιωδεστάτη, δοξολογία δ' ἐψάλη ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ αὐτῶν ἀφίξει. Τὴν μεθεπομένην ἐσυνεδρίασαν οἱ πληρεξούσιοι οὗτοι ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Προέδρου τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, καὶ προέβησαν εἰς τὴν ἐξέλεγξιν τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν, ἣν ἐπεράτωσαν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἐπικυρώσαντες ἁπάσας τὰς ἐκλογάς, τὴν δὲ 22αν Ἰουλίου ἐγένετο ἡ ὁρκοδοσία αὐτῶν καὶ κατέλαβον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Συνελεύσεως τὰς θέσεις των ἐν τῷ μέσῳ ζωηρῶν ἀνευφημιῶν· μεθ' ὡραίαν δὲ προσφώνησιν τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως Δεληγιώργη, ἐγένετο

πανηγυρικὴ συζήτησις, καθ' ἣν διεκρίθη ὁ ἐκ Λευκάδος πληρεξούσιος Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ἐκφωνήσας εὐφραδέστατον καὶ ἐνθουσιώδη λόγον.

Τὴν δ' ἑσπέραν τῆς 24ης Ἰουλίου προσεκλήθη εἰς τὰ ἀνάκτορα ὁ Κανάρης, καὶ ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ σχηματίσῃ νέον ὑπουργεῖον, συνεννοηθεὶς δὲ μετὰ τοῦ Κουμουνδούρου προσελκύσαντος τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου, καὶ ἐξασφαλίσαντος διὰ τῆς ἐπικουρίας ταύτης τὴν πλειοψηφίαν ἐν τῇ Συνελεύσει, ὑπέβαλε τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὸν Βασιλέα τὸν ἑξῆς κατάλογον, γενόμενον ἀμέσως δεκτόν.

Κωνσταντῖνος Κανάρης, Πρωθυπουργὸς καὶ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν, *Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος*, ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, *Θεόδ. Δηλιγιάννης*, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, *Ἀνδρ. Χ. Λόντος*, ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης καὶ προσωρινῶς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, *Σωτ. Σωτηρόπουλος*, ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ *Ἀριστείδης Καρτάλης*, ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν.

Τὸ ὑπουργεῖον Βάλβη, καίτοι καλῶς συγκεκροτημένον, διήνυσεν ἀσήμως τὸ ἑκατονθήμερον τῆς ἐξουσίας του, ἕνεκα τῆς ἀπειρίας καὶ ἀδρανείας τοῦ προέδρου αὐτοῦ.

Λήγοντος τοῦ Ἰουλίου, ἤρξατο τέλος ἐν τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει ἡ συζήτησις τοῦ Συντάγματος. Μετὰ σφοδρὰν συζήτησιν ἐπὶ τῶν πρώτων δύο ἄρθρων τοῦ σχεδίου, τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐγένοντο ταῦτα δεκτὰ ὡς εἶχον προταθῆ, ἀπορριφθείσης τῆς προτάσεως τοῦ Γεωργίου Ἰακωβάτου περὶ ἐπανόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως.

Τῇ 13 Αὐγούστου ἐγένετο ἡ ἀνανέωσις τοῦ προεδρείου τῆς Συνελεύσεως, ἐξελέχθη δὲ Πρόεδρος ὁ ὑποψήφιος τοῦ ὑπουργείου Ἰωάννης Μεσσηνέζης διὰ ψήφων 182, τοῦ Δεληγιώργη λαβόντος ψήφους 141. Ἡ ἀντιπολίτευσις θορυβηθεῖσα ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης ἀποτυχίας, κατηγόρει τὴν Αὐλὴν ὡς ἐπεμβᾶσαν εἰς τὴν ἐκλογήν, καὶ πιέσασαν τοὺς πληρεξουσίους τῆς Ἑπτανήσου ὅπως ψηφίσωσιν ὑπὲρ τοῦ ὑπουργικοῦ ὑποψηφίου. Ὁ πληρεξούσιος Ναυπακτίας Εὐθύμιος Πλαστήρας διετύπωσε τὰ παράπονα ταῦτα ἐν ἐπιστολῇ, ἣν ἀπηύθυνεν ἀπευθείας πρὸς τὸν Βασιλέα. Τὸ ὑπουργεῖον ἔφερε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Συνέλευσιν καὶ ἐζήτησε τὴν ἀποδοκιμασίαν αὐτῆς, ἐπέτυχε δὲ τοῦτο διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας, διαδηλώσεις δέ τινες ἐγένοντο ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως ἔν τε τῇ πρωτευούσῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις.

Μετὰ τὸ σκάνδαλον τοῦτο, ἡ Συνέλευσις ἐξηκολούθησε τὴν συζήτησιν τοῦ Συντάγματος, φερομένη ἀντιφατικῶς ὁτὲ μὲν εἰς ἀποφάσεις δημοκρατικῆς φύσεως, ὁτὲ δὲ ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν προνομίων, ἡ δ' ἀντιπολίτευσις ἀνησύχει, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν ὅπως προσβάλῃ τὸ ὑπουργεῖον. Τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ἐχορήγησεν αὐτῇ τὸ περὶ ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου ζήτημα, προκαλέσαν κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον σφοδρὰς συζητήσεις. Ὑποπτευομένη ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπεθύμει τὴν ταχεῖαν ἀποπεράτωσιν τοῦ Συντάγματος ὅπως διαλυθῇ ἡ Συνέλευσις, ἡ ἀντιπολίτευσις ἔφερεν εἰς τὸ μέσον τὸ ζήτημα τῆς ἀφομοιώσεως καὶ ἐπέμεινεν ἵνα διακοπῇ ἡ συζήτησις τοῦ Συντάγματος, ὅπως ψηφισθῶσι προηγουμένως οἱ όργανικοὶ νόμοι, ἤτοι ὁ ἐκλογικός, ὁ δημοτικός, καὶ οἱ τῆς ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ κατὰ τὰς συζητήσεις τοιαῦται παρεκτροπαὶ εἶχον διεγείρει ἀγανάκτησιν παρὰ τοῖς πολίταις, τὸ ὑπουργεῖον ἐπωφελήθη τῆς τροπῆς ταύτης τῆς κοινῆς γνώμης, καί, συσκεφθὲν μετὰ τοῦ κόμητος Σπόνεκ, προέβη εἰς τὸ πρωτόβουλον/πραξικόπημα τῆς ἀποστολῆς εἰς τὴν Συνέλευσιν βασιλικοῦ διαγγέλματος μετὰ σχεδίου τῶν ὑπολειπομένων ἄρθρων τοῦ Συντάγματος *ὅπως ἐκφέρῃ ἡ Συνέλευσις ἐντὸς δέκα ἡμερῶν τὴν ἐπ' αὐτῶν ψῆφόν της*. Ἡ ἀντιπολίτευσις ἔμεινεν ἐμβρόντητος ἐκ τοῦ ἀπροσδοκήτου τούτου κτύπου, ἡ δὲ πλειοψηφία λαβοῦσα θάῤῥος, παρεδέχθη καὶ τὸν ἐν τῷ σχεδίῳ θεσμὸν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, διαμαρτυρηθείσης τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καὶ ἐπεράτωσε τὴν συζήτησιν τοῦ Συντάγματος τῇ 19ῃ Ὀκτωβρίου, μετά τινων τροποποιήσεων, ὧν ἡ σπουδαιοτέρα ἦν ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου 108, δι' οὗ ἐπετρέπετο ἡ ἀναθεώρησις τοῦ περὶ Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας κεφαλαίου εἰς τὴν προσεχῆ βουλευτικὴν περίοδον, ἐὰν ἐζήτουν τὴν ἀναθεώρησιν ταύτην τὰ τρία τέταρτα τῆς Βουλῆς. Τὸ ἄρθρον τοῦτο κατώρθωσεν ἡ ἀντιπολίτευσις νὰ εἰσαγάγῃ ἐν τῷ Συντάγματι, ὅπως ἐπιτύχῃ βραδύτερον τὴν κατάργησιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὅπως καὶ ἐγένετο.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων διακοίνωσις τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας λόρδου Ῥῶσσελ πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας, δι' ἧς ἀπεκαλύπτετο ὅτι ὁ κόμης Σπόνεκ εἶχε ζητήσει ἵνα ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις *μετέλθῃ τὴν ἠθικὴν αὐτῆς δύναμιν παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει, ἰδίως δὲ παρὰ τῷ καλουμένῳ ἀγγλικῷ κόμματι,» ἵνα περάνωσι τὰς περὶ Συντάγματος συζητήσεις ἄνευ ματαίων ἀργοποριῶν·* ὁ δὲ λόρδος Ῥῶσσελ ἐνετέλλετο τῷ Πρεσβευτῇ *νὰ εἴπῃ τῷ κόμητι Σπόνεκ ὅτι ἡ Ἀνάσσης Κυβέρνησις πρὸς οὐδὲν τῶν ἐν Ἑλλάδι κομμάτων διατελεῖ εἰς σχέσεις, καὶ ὅτι μόνον ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας πραγματεύεται περὶ τῶν γενικῶν τῆς Ἑλλάδος συμφερόντων*. Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη ἐπροξένησεν ἐν Ἑλλάδι χειρίστην ἐντύπωσιν, καὶ

Digitized by Google

ἐπηύξησε σπουδαίως τὴν κατὰ τοῦ κόμητος Σπόνεκ κατακραυγήν.

Τὸ σύνολον τοῦ Συντάγματος ἀνεγνώσθη ἐν τῷ μέσῳ χειροκροτήσεων καὶ ἀνευφημιῶν, πρὶν ἢ ὅμως ἐπιψηφισθῇ, ἡ ἀντιπολίτευσις ἀπῄτησεν ἵνα ἀναγνωσθῇ ἡ κατὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας διαμαρτύρησις αὐτῆς, διστάζοντος δὲ τοῦ Προέδρου, ἐδήλωσεν ὅτι, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, οἱ ἀπαρτίζοντες τὴν ἀντιπολίτευσιν πληρεξούσιοι δὲν ἤθελον ὑπογράψει τὸ Σύνταγμα. Ὁ Πρόεδρος ἐπέτρεψε τότε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς διαμαρτυρήσεως, ἐν τῷ μέσῳ μεγάλων θορύβων καὶ κραυγῶν ἐκ μέρους τῶν ὑπουργικῶν πληρεξουσίων, καὶ τῆς μερίδος τῶν λεγομένων τότε *σπληνικῶν*, ἥτις ἐνθέρμως ὑπεστήριζε τὸν θεσμὸν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Μετὰ ταῦτα ἡ Συνέλευσις ἐπεψήφισε τὸ σύνολον τοῦ Συντάγματος, ὁ δὲ Πρόεδρος ἀπήγγειλε τὸ ἀποτέλεσμα διὰ συγκινητικῶν λόγων.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἐπέδωκε τῷ Βασιλεῖ τὸ ψηφισθὲν Σύνταγμα, συνοδευόμενος ὑπὸ δωδεκαμελοῦς ἐπιτροπῆς τῆς Συνελεύσεως, ἐπὶ τούτῳ κληρωθείσης, ὁ δὲ Βασιλεὺς λαβὼν αὐτὸ ἀπήντησεν, ὅτι ἤθελε σκεφθῇ καὶ ἀπαντήσει.

Ἐν τούτοις ἡ Συνέλευσις ἐπελήφθη τῆς συζητήσεως τοῦ περὶ ἐκλογῆς Βουλευτῶν Νόμου ἐν τῷ μέσῳ ἀπεριγράπτου συγχύσεως καὶ διαρκοῦς θορύβου· πρὶν ἢ δὲ περατωθῇ ἡ συζήτησις αὕτη ὁ Βασιλεὺς ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως Διάγγελμα ἔχον οὕτω :

«*Κύριε Πρόεδρε*,

Ἐπιστρέφων τὸ κείμενον τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ψηφισθέντος, καὶ διὰ Πρεσβεύσεως Αὐτῆς ἐπιδοθέντος Μοι πολιτικοῦ Συντάγματος, ἐκφράζω τὰς εἰλικρινεῖς πρὸς Αὐτὴν εὐχαριστίας Μου, δι' ἣν ἐπεδείξατο προθυμίαν εἰς τὴν ταχεῖαν ἐκπεραίωσιν τῶν συνταχτικῶν ἔργων Της.

«Ἀποδεχόμενος τὸ Σύνταγμα τοῦτο, θέλω τὸ ὑπογράψει καὶ ὀμόσει τὸν ἐν αὐτῷ διαγραφόμενον ὅρκον.

«Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ὑπουργοί Μου Μοὶ παρέστησαν ὅτι ὑπάρχουσιν εἰσηγμέναι εἰς τὴν Συνέλευσιν προτάσεις τινές, σκοποῦσαι τὴν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐπιόντος ἔτους 1865 μέχρι τῆς συγκαλέσεως τῆς Βουλῆς συνταγματικὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπικρατείας, καὶ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐνεργείας τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, κατ' αἴτησιν τῶν ὑπουργῶν Μου προσδιώρισα ὡς ἡμέραν ὑπογραφῆς καὶ ὁρκοδοσίας Μου ἐπὶ τοῦ Συντάγματος τὴν δεκάτην ἕκτην τοῦ ἐπιόντος μηνὸς Νοεμβρίου, ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος δευτέραν.

«Ὀφείλω ἐν τούτοις πρὸ τούτου νὰ προκαλέσω τὴν προσοχὴν τῆς Συνελεύσεως ἐπὶ δύο διατάξεων τοῦ Συντάγματος.

Παραστάσεις, ἀπευθυνθεῖσαι ἀρτίως πρὸς τὴν Κυβέρνησίν Μου, ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ ἄρθρῳ 2 τοῦ Συντάγματος τεθέντος ὅρου, καθ' ὃν οἱ λειτουργοὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Δυτικῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ὦσι πολῖται Ἕλληνες.

«Παρακαλῶ, ἵνα ἡ ἀναγραφὴ τοῦ ὅρου τούτου μελετηθῇ αὖθις ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως, οὐχὶ πρὸς σκοπὸν ἀθετήσεως δικαιωμάτων τῆς Ἐπικρατείας, ἀλλὰ πρὸς διευκόλυνσιν τῶν ἐνεργειῶν τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας, αἵτινες πάντοτε θέλουσι τείνει πρὸς τὴν ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων τούτων, ἐφ' ὅσον διεθνεῖς ὑποχρεώσεις δὲν περιώρισαν τυχὸν αὐτά.

«Κρίνων λυσιτελῆ τὴν ἀνενόχλητον καὶ ὑπὸ μακρῶν χρονικῶν διαστημάτων μὴ παρακωλυομένην ἀναθεώρησιν ἐκείνων τῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος, ὅσας ἡ ἐθνικὴ συνείδησις καὶ ἡ πεῖρα ἤθελε κρίνει διορθωτέας, ἀφίημι εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τὴν ἐπιψήφισιν πρακτικωτέρου τινὸς καὶ πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα μᾶλλον συνᾴδοντος τρόπου ἀναθεωρήσεως, τὸν ὁποῖον ἡ σύνεσις τῆς Συνελεύσεως ἤθελεν ἐξεύρει.

«Διατεθειμένος νὰ ἀφιερώσω ἐς ἀεὶ πάσας τὰς δυνάμεις Μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγαπητῆς πατρίδος ἡμῶν, καὶ εὐχόμενος ἵνα τὸ νέον σύνταγμα διὰ τῆς εἰλικρινοῦς καὶ ἔμφρονος ἐνεργείας τῶν δι' αὐτοῦ ἀναγνωριζομένων ἐξουσιῶν συντελέσῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῆς, στέλλω πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τοὺς χαιρετισμούς Μου.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1864.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Κ. ΚΑΝΑΡΗΣ, Πρόεδρος, Α. ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ, ΘΕΟΔΩΡ. Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ, Α. Χ. ΛΟΝΤΟΣ, Σ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΡ. ΚΑΡΝΑΛΗΣ.»

Ἡ Συνέλευσις ἀπεφάσισεν ἵνα συζητήσῃ τὰς προτεινομένας ὑπὸ τοῦ Διαγγέλματος τροποποιήσεις μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς συζητήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ Νόμου· ἀλλ' ἅμα ἐπεψηφίσθη οὗτος, οἱ *πεδινοὶ* ἀπῄτησαν ἵνα προηγηθῇ καὶ ἡ συζήτησις τοῦ περὶ δημαιρεσιῶν Νόμου, ἀπορριφθείσης δὲ τῆς προτάσεως ταύτης, ἤρξατο ἡ ἐπὶ τοῦ Διαγγέλματος συζήτησις, καὶ ἡ μὲν συμπολίτευσις ὑπεστήριξεν ὅτι ἔδει νὰ συζητηθῇ χωριστὰ ἑκάστη τῶν δύο προτάσεων, ἡ δὲ ἀντιπολίτευσις ἀπῄτει νὰ γίνῃ μία συζήτησις καὶ μία ψηφοφορία ἐπὶ τοῦ ὅλου διαγγέλματος, ἐλπίζουσα ἵνα ἐπιτύχῃ οὕτω τὴν ἀπόρριψιν τῶν προτάσεων. Ἡ πλειονοψηφία τῆς Συνελεύσεως ἀπεφάνθη καὶ αὖθις ὑπὲρ τῆς γνώμης τῆς συμπολιτεύσεως, οἱ δὲ *πεδινοί*, ἑκατὸν εἴκοσι τέσσαρες τὸν ἀριθμόν, ἀπεχώρησαν διαμαρτυρηθέντες, καὶ δηλώσαντες ὅτι δὲν ἤθελον ἐπανέλθει πλέον.

Κατὰ τὴν ἑπομένην συνεδρίασιν τῆς Συνελεύσεως, κατορθωθείσης ἀπαρτίας ὑπὸ τῆς συμπολιτεύσεως, ἐγένετο ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸ Βασιλικὸν Διάγγελμα, καὶ ἡ μὲν πρώτη τροποποίησις ἐγένετο δεκτή, ἀπαλειφθέντος τοῦ ὅρου, καθ' ὃν οἱ λειτουργοὶ ἁπασῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησιῶν ὤφειλον νὰ ὦσι πολῖται Ἕλληνες, τὸ δὲ περὶ ἀναθεωρήσεως ἄρθρον ἔμεινεν ὅπως εἶχε ψηφισθῆ, ἀποφανθείσης τῆς Συνελεύσεως, κατὰ πρότασιν τοῦ Θρασυβούλου Ζαΐμη, ὅτι δὲν ἐξεύρισκεν ἄλλον καταλληλότερον τρόπον ἀναθεωρήσεως.

Τῇ 9ῃ Νοεμβρίου παρουσιάσθη εἰς τὸν Βασιλέα τὸ Προεδρεῖον τῆς Συνελεύσεως μετὰ τῆς

Digitized by Google

ἐπὶ τούτῳ κληρωθείσης ἐπιτροπῆς, καὶ ὑπέβαλε τὴν ἀπάντησιν τῆς Συνελεύσεως εἰς τὸ δεύτερον Βασιλικὸν Διάγγελμα, ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀπήντησεν ὅτι, καί τοι λυπούμενος διότι ἡ Συνέλευσεις δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν παρατήρησίν του περὶ ταχυτέρας ἀναθεωρήσεως, δὲν ἀπεποιεῖτο μολαταῦτα νὰ ὑπογράψῃ τὸ Σύνταγμα ὅπως ἐψηφίσθη.

Μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ περὶ δημαιρεσιῶν Νόμου, ὑπελείποντο πρὸς συζήτησιν οἱ φορολογικοὶ Νόμοι, οἱ περὶ ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1865, ἀλλ' ἕνεκεν τῆς ἀντιστάσεως τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου κατὰ τῆς ἀμέσου ἀφομοιώσεως παρέλυσαν αἱ συνεδριάσεις τῆς Συνελεύσεως, καὶ ἡ ἑβδομὰς παρῆλθεν ἄνευ συνεδριάσεως, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἀπαρτίας, μέχρι τῆς ὁρισθείσης ἡμέρας διὰ τὴν ὁρκοδοσίαν τοῦ Βασιλέως.

Κατὰ τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Συνελεύσεως πρόγραμμα ὁ Βασιλεὺς μετέβη περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 16ης Νοεμβρίου εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων, καὶ ἔδωκε τὸν ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 43 τοῦ Συντάγματος ὁρισθέντα ὅρκον, μετὰ τοῦτο δὲ ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ἐκήρυξε τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις, καταναλώσασα τὰς πλείστας συνεδριάσεις αὐτῆς εἰς ματαίας συζητήσεις καὶ φατριαστικὰς ἀντεγκλήσεις, δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ ἔθνους, διῴκησεν ὅμως τὸ Κράτος κατὰ τὴν μεσοβασιλείαν οἰκονομικώτατα, καὶ ἐὰν αἱ κατόπισθε Κυβερνήσεις ἠκολούθουν τὸ παράδειγμα αὐτῆς, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος θὰ ἦτο τὴν σήμερον ἀνθηροτάτη.

Ἐκλιπούσης τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἤρξατο νὰ ἀναφαίνηται ἡ μεταξὺ τῶν ὑπουργῶν ὑποκαίουσα διαίρεσις, πρῶτος δὲ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Θεόδωρος Δηλιγιάννης, μὴ συμβιβαζόμενος πρὸς τοὺς συναδέλφους του, ἔδωκε τὴν παραίτησίν του, καὶ ἀνεπληρώθη τῇ 29ῃ Νοεμβρίου ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Μπουντούρη, τέως πληρεξουσίου Ὕδρας. Ἡ ἀναπλήρωσις αὕτη ἐγένετο κατὰ συνεννόησιν τοῦ Κουμουνδούρου μετὰ τοῦ κόμητος Σπόνεκ, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὅστις ἀπῄτει τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικόλαον. Οὐχ ἧττον ἀπεσοβήθη ἡ ὑπουργικὴ κρίσις, ἐξεδόθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου πολιτικὸν πρόγραμμα ἐν εἴδει ἐγκυκλίου πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους.

Λήγοντος τοῦ Δεκεμβρίου, ἐδημοσιεύθησαν ὀκτὼ Βασιλικὰ διατάγματα, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τῆς Ἑπτανήσου ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς τελωνειακῆς καὶ λογιστικῆς νομοθεσίας (διατηρηθέντων τῶν ἐκεῖ δασμῶν ἐπὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τῆς σταφίδος), τῆς ἀστυκῆς καὶ ἐξωτερικῆς ὑγειονομίας, καὶ τῆς ταχυδρομικῆς νομοθεσίας, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν οἰκονομικῶν, ὑγειονομικῶν, καὶ ταχυδρομικῶν ἀρχῶν, καὶ τὴν ἐξομοίωσιν τῶν μισθῶν. Δι' ἑτέρου Διατάγματος ὡρίσθησαν ἐν Ἑπτανήσῳ τέσσαρες Νομοί, ἤτοι ὁ Νομὸς *Κερκύρας*, ὁ Νομὸς *Κεφαλληνίας*, ὁ Νομὸς *Ζακύνθου*, καὶ ὁ Νομὸς *Λευκάδος*. *)

Ἐν τούτοις, ἡ μὴ εὐχάριστος κατάστασις τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ κατὰ τοῦ κόμητος Σπόνεκ ὁσημέραι αὔξουσα δυσαρέσκεια, ἐπροκάλεσαν ἐκ μέρους τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως φιλικὰς παρατηρήσεις καὶ συμβουλὰς πρὸς τὴν αὐλὴν τῆς Κοπενάγης, ὁ δὲ Βασιλεὺς τῆς Δανίας Χριστιανός, ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰουλίου ὅπως ἐπισκεφθῇ τὴν Ἑλλάδα, ἐπεφόρτισεν αὐτὸν ἵνα ἐξετάσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ βεβαιωθῇ ἐὰν τῳόντι ἡ παρουσία τοῦ κόμητος Σπόνεκ παρεκώλυε τὴν βελτίωσιν αὐτῶν. Ὁ Πρίγκηψ ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας τὴν 31ην Δεκεμβρίου καὶ κατέλυσεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, προέβη δὲ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς μετὰ θάρρους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μετὰ τῆς δεούσης περισκέψεως, διότι ἀπροκαλύπτως προσεκάλει εἰς τὰ ἀνάκτορα διαφόρους πολιτευομένους καὶ ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων.

Μιχ. Γ. Αντωνοπουλος

ΑΝΕΚΔΟΤΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΙΔΔΕΣΛΑΪ

Ὁ ἄρτι ἀποθανὼν ἐπίσημος πολιτικὸς ἀνὴρ Στάφφορδ Νόρθκοτ ἦτο ἀπόγονος σειρᾶς ὅλης ἐπαρχιωτῶν εὐγενῶν, ἤρξατο δὲ τοῦ πολιτικοῦ σταδίου μετὰ τὸ 1841 ὡς ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Γλάδστωνος, οὗτινος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγένετο ἀντίπαλος ἐν τῇ βουλῇ τῶν κοινοτήτων. Κατὰ τὸ 1885 εἰσῆλθεν ἐν τῇ βουλῇ τῶν Λόρδων ὑπὸ τὸν τίτλον λόρδος Ἰδδεσλάϊ. Ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων σταχυολογοῦμεν χαρακτηριστικά τινα τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός.

«Ὡς πάντες οἱ ἐπιφανεῖς ἄνδρες τῆς χώρας μας, γράφουσι τὰ «Ἡμερήσια νέα», ὁ λόρδος Ἰδδεσλάϊ κατεγίνετο καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν μετὰ μεγίστου ζήλου. Ἔν τινι αὐτοῦ λόγῳ ἀπαγγελθέντι πρὸ διετίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Ἐδιμβούργου, οὗτινος διετέλει πρύτανις, συχνότατα παρέθετο τεμάχια τοῦ Ὁρατίου καὶ Λουκιανοῦ, καὶ στενάζων ὡμολόγησεν, ὅτι ἐλυπεῖτο μὴ δυνάμενος νὰ καλλιεργῇ τὰς φιλολογικάς του μελέτας ἐν τοῖς κοινοβουλευτικοῖς ἀγῶσι, διότι ἀφεῦ! τὰ σύγχρονα ἤθη ἐξωβέλισαν ἐκ τῆς βου-

*) Τὸ Διάταγμα τοῦτο ἐτροποποιήθη κατόπιν διὰ τοῦ ἀπὸ 9 Ἰανουαρίου 1866 Νόμου, καταργήσαντος τὸν Νομὸν Λευκάδος.

Digitized by Google

λῆς τῶν κοινοτήτων τὸν Ὁράτιον». Συχνότατα παίζων ἔγραφε πρὸς τοὺς φίλους του ἐπιστολὰς λατινιστί. Ὑπεκρίνετο δὲ θαυμασιώτατα ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν παιζομέναις κωμῳδίαις, καὶ ἠδύνατο ἴσως νὰ διαπρέψῃ ἐν τῷ θεάτρῳ ὅσον διέπρεψε καὶ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς. Ἀνεγίνωσκεν ἀπλήστως παντοίας ὕλης συγγράμματα, σατύρας, φιλοσοφικὰς συγγραφὰς καὶ μυθιστορήματα. Κυρίως δ' ἠρέσκετο εἰς τὰ μυθιστορήματα. «Οὐδέποτέ τις εἶπεν, ὁ ἴδιος, ἀνέγνωσε τόσα μυθιστορήματα ὅσα ἐγὼ κατὰ τὸν φοιτητικόν μου βίον. Κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν ἐξετάσεών μου κατώρθωσα ν' ἀναγνώσω τὴν *Χαλιμὰν* ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.»

Ὁ λόρδος Ἰδδεσλάϊ εἶχε δέκα τέκνα. Ἴσως δέ, λέγουσιν, εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ πατρικὴ γλυκύτης ἣν ἐπεδείκνυε καὶ εἰς τὰς ζωηροτάτας συζητήσεις. Πράγματι οὐδέποτε ὠργίζετο. Ὅταν δὲ πολλάκις ἀπαντῶν εἰς ἀντίπαλον ὕψωνεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φωνήν, ἐν ταύτῃ διεκρίνετο μελαγχολική τις ἔκφρασις, ὡσεὶ ἔλεγε: «Σὲ παρακαλῶ, ἀγαπητέ μου ἀνταγωνιστά, μὴ δυσαρεστηθῇς ἐκ τῆς ἀπαντήσεώς μου· οὐδαμῶς προτίθεμαι νὰ σὲ προσβάλλω.»

Ἓν παράδειγμα τῆς μετριοφροσύνης του·

Συνεργαζόμενος ἐν τῇ «Σφαίρᾳ» ἧστινος ἦτο μέτοχος, εἶπε ἡμέραν τινὰ εἰς νέον ἀρχισυντάκτην τῆς ἐφημερίδος: «Διορθώνετε καὶ μεταβάλλετε τὰ ἄρθρα μου. Πάντες δύνανται ν' ἀπατῶνται καὶ ἐγὼ ἴσως πρῶτος.»

Ἄλλο χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ.

Ὁ λόρδος Ἰδδεσλάϊ ἦτο κατ' ἐξοχὴν εὐσυνείδητος πολιτικὸς ἀνήρ, οὐδέποτε δ' ἀνελάμβανε συζήτησιν προτοῦ ὁπλισθῇ διὰ πάντων τῶν ἐπιχειρημάτων, καὶ οὐδέποτε ἔλεγέ τι περὶ οὗ δὲν ἦτο ἀπολύτως βέβαιος ἐκ τῶν προτέρων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἀντέκειτο καθ' ὁλοκληρίαν πρὸς τὸν ἀρχηγόν του Βηκονσφήλδ, ὅστις ἀνελάμβανε συζητήσεις ἐντελῶς ἀνέτοιμος, πεποιθὼς εἰς τὴν φυσικήν του εὐγλωττίαν. Διηγοῦνται μάλιστα ὅτι ὁ λόρδος Ἰδδεσλάϊ, τότε Στάφφορδ Νόρθκοτ, εἶπεν εἰς τὸν λόρδον Βηκονσφήλδ, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ λεπτομερείας τινὰς σπουδαίου ζητήματος. Ὁ Βηκονσφήλδ τῷ ἀπεκρίθη: «Εἰς δαίμονας αἱ λεπτομέρειαι. Παρημέλησα τούτων καθ' ὅλον μου τὸν βίον καὶ ἐν τούτοις ἔγεινα πρωθυπουργός.» Ἐὰν ἡ ἱστορία εἶναι ἀληθής, ὁ Νόρθκοτ ἀκούων ταῦτα θὰ ἐσκανδαλίσθη, διότι ἐθεώρει ἀτιμίαν νὰ κηρύττῃ τις ἑαυτὸν εἰδήμονα εἰς πράγματα ἅτινα ἠγνόει.

Ὁ Ἰδδεσλάϊ ἐγκαταλείπει συγγράμματά τινα πολιτικὰ καὶ οἰκονομικά, τινὰ δὲ τούτων κατὰ περίεργον εἰρωνίαν τῆς τύχης εἶνε ἔπαινος τοῦ Γλάδστωνος.

Α...

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὅσῳ ἐλαφρότερος τὴν διάνοιαν εἶσαι, τόσῳ εὐκολώτερον σὲ σηκώνουσι τὰ κύματα τοῦ βίου.

—

Ἡ ζωή μας ὁμοιάζει μὲ ζατρίκιον. Ὅταν τελειώσῃ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, ὅλοι οἱ πεσσοὶ τοῦ παιγνίου, ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, οἱ στρατιῶται καὶ ἀξιωματικοί, οἱ πύργοι καὶ οἱ ἱππεῖς, ἅπαντες ῥίπτονται εἰς τὸ αὐτὸ κιβώτιον.

—

Ἔχων ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας μὴ ἔλπιζε καλλιτέραν τύχην. Ἀγωνίζου, ἀγωνίζου, δι' ὅλου τοῦ βίου, διότι ἐλπὶς ἄνευ προσπαθείας εἶνε ἄγκυρα ἄνευ πλοίου.

—

Αἱ γυναῖκες εἶνε οἱ μαργαρῖται τῆς πλάσεως. Ἕνεκα τούτου ἀρέσκονται νὰ περιβάλλωνται ἐν χρυσῷ ὡς οἱ δακτυλιόλιθοι.

—

Ἡ ἡλικία τῶν γυναικῶν εἶνε ὡρολόγιον, τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὴν νεανικὴν ἡλικίαν πηγαίνει πάντοτε *ἐμπρός*, ἀπὸ δὲ τῆς ὡρίμου πάντοτε *ὀπίσω*.

—

Ἐὰν ἔμεινες, δεσποινίς, ἀνύμφευτος, μὴ εἴπῃς ὅτι ἀπέτυχες τοῦ σκοποῦ τοῦ βίου σου. Δὲν εἶνε ὅλαι αἱ σταφυλαὶ ἐπιτήδειαι πρὸς κατασκευὴν οἴνου. Πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ.. σταφίδας. Καμμία λοιπὸν τῶν γυναικῶν δὲν ἔχει λόγον ὅπως ἀπελπίζεται καὶ λυπῆται. Μὴ αἱ σταφίδες δὲν εἶνε πάντοτε γλυκεῖαι καὶ ὁ οἶνος ἐνίοτε ὀξεινός;

—

Οἱ μικροὶ ἄνθρωποι ἓν μόνον δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσιν: ὅτι ὑπάρχουσιν ἕτεροι μεγαλήτεροι αὐτῶν.

—

Ἡ ζηλοτυπία καὶ ἡ ψευδὴς ὑπερηφάνεια ἐρεθίζονται εὐκόλως, καὶ ζητοῦσι νὰ σβύσωσι πυρεῖον ἀνημμένον διὰ τῆς πυροσβεστικῆς ἀντλίας.

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΤΟΠΟΙ
ΕΝ ΧΩΡΑΙΣ ΓΝΩΣΤΟΤΑΤΑΙΣ

Ἐν τοῖς γεωγραφικοῖς πίναξι τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου παρατηροῦνται πρὸς βορρᾶν, ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ, λευκαὶ κηλῖδες, ἐμφαίνουσαι τοὺς τόπους, εἰς οὓς δὲν ἐπάτησε μέχρι τοῦδε ὁ ποῦς περιηγητοῦ, οὓς δὲν ἐξηρεύνησεν ἀκόμη ἐπιστήμων γεωγράφος. Οἱ τόποι οὗτοι σημειοῦνται ἐν τῷ πίνακι τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας τοῦ

Digitized by Google

Καίπερ ὡς μήπω ἐξερευνηθέντες (régions non explorées). Τὴν λυπηρὰν ἐντύπωσιν, ἣν ἐμποιεῖ τοῦτο νῦν μάλιστα, ὅτε καὶ αὐτῆς τῆς σκοτεινῆς κληθείσης ἠπείρου, τῆς Ἀφρικῆς, αἱ ἄγνωστοι χῶραι ἐρευνῶνται καὶ σπουδάζονται ὑπὸ μεγάλης πληθύος τολμηρῶν περιηγητῶν, μετριάζει πως, νομίζομεν, ἡ βεβαίωσις, ὅτι τώρα μόλις ἀνακαλύπτονται καὶ γίνονται γνωστοὶ τόποι ἄγνωστοι τέως, καίπερ κείμενοι ἐν χώραις, οἰκουμέναις ὑπὸ ἐθνῶν πλουσιωτάτων, προηγμένων ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ πρωτοστατούντων ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς ἐπιστήμαις.

Διὰ τῶν νεωτάτων ἐρευνῶν τοῦ Schrader κατεδείχθη ὅτι ἐν τοῖς Πυρρηναίοις ὑπάρχουσι τόποι μεγάλης ἐκτάσεως παντελῶς ἄγνωστοι ἄχρι τοῦδε γεωγραφικῶς. Οὕτως ἡ κοιλὰς Ἀρὰν ἐν τοῖς γεωγραφικοῖς πίναξι παρίσταται ὡς κειμένη ἐν τῇ πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν τετραμμένῃ χώρᾳ, ἐν ᾧ τὰ ὕδατα ταύτης συμβάλλλουσιν εἰς τὸν ποταμὸν Γαρούναν. Ἐκ τῶν τριγωνομετρικῶν ἐρευνῶν τοῦ Schrader ἐγνώσθη ὅτι ὑφίσταται φάραγξ διχοτομοῦσα ὀφρὺν ὀρέων, ἥτις ὑπελαμβάνετο ὡς μία καὶ συνεχής. Ὡς δ' ἐβεβαιώθη ὑπὸ τοῦ ἐν Τουλούζῃ ἐπιστήμονος Jaubernat, ἐν τῇ φάραγγι ἐκείνῃ ὑπάρχει καὶ λίμνη, ἡ μεγίστη μάλιστα τῶν κατὰ τὴν ἀρκτικὴν κλιτὺν τῶν Πυρρηναίων λιμνῶν. Μέχρι τοῦ ἔτους 1883, ὅτε ἐξηρεύνησε τὴν χώραν ὁ Jaubernat, ἡ λίμνη αὕτη ἦτο ἄγνωστος. Πλὴν τούτων ὁ Schrader ἀπέδειξεν, ὅτι νοτίως καὶ νοτιοανατολικῶς τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀρὰν ὑπάρχουσιν ὄρη συνεχῆ ἔχοντα ὕψος μέχρι 3100 μέτρων, ἐν οὐδενὶ γεωγραφικῷ πίνακι σημειούμενα.

*Π.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Συχνότατα τὰ πλοῖα ἐν θαλάσσῃ συναντῶσιν ὑφάλους καὶ πλέοντας πάγους. Σπανίως ὅμως ἠκούσθη σύρραξις πρὸς θαλάσσια ζῷα. Τελευταίως ὅμως συνέβησαν δύο τοιαῦται. Τὴν πρώτην ἡ Ἀμερικανικὴ ἐπιστήμη ἀναφέρει ὡς ἑξῆς:

«Τὸ ὁλλανδικὸν ἀτμόπλοιον Βεσλὰνδ 3500 τόννων ἀπῆρεν ἐξ Ἀμβέρσης τὴν 11 Ἰουλίου 1886 καὶ προσωρμίσθη εἰς Νέαν Ὑόρκην τὴν 27 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου διηγεῖται, ὅτι τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του, περὶ τὴν μεσημβρίαν, παρετήρησε φάλαιναν κολυμβῶσαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων καὶ κατευθυνομένην πρὸς τὸ πλοῖον κατ' εὐθεῖαν. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μετὰ τοῦ ζῴου συναντήσεως δὲν ἔλαβεν οὐδὲν μέτρον, ὑποθέτων, ὅτι μόνον τὸ ζῷον πλησιάζοντος τοῦ πλοίου θὰ παρέκκλινε. Συνέβη δὲ τοὐναντίον. Ἡ φάλαινα οὐδόλως παρέκκλινε, καὶ τὸ πλοῖον πλέον μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἔκοψε ταύτην εἰς δύο. Ἐπισυνέβη σύρραξις ἰσχυροτάτη ἐπιβραδύνασα τὸν δρόμον τοῦ πλοίου, διότι ἡ κοπεῖσα φάλαινα εἶχε μῆκος 80 ποδῶν. Τὸ ζῷον ἀπέθανεν ἐν ἀκαρεῖ.»

Ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐν Πετρουπόλει καθηγητὴς Ροστόβσκυ ἐγνώρισεν εἰς τὴν «Nature» τὰ ἑξῆς:

«Ὁ ἀνθυπλοίαρχος Κιτάϊεφ μοὶ γράφει γεγονὸς πρωτάκουστον, σύρραξιν πλοίου πρὸς φυσητῆρας τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. «Τὴν 19 Ὀκτωβρίου παρέμεινα ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ πλοίου «Πετρούπολις» μετά τινων ἐπιβατῶν. Ὁ καιρὸς ἦτο νεφελώδης, οὐχὶ δὲ τόσῳ θερμός. Ὁ ὠκεανὸς ἐκυλίνδει ἡσύχως τὸ πλοῖον ὅπερ ἔπλεε μετὰ ταχύτητος 11 μιλίων τὴν ὥραν. Αἴφνης ᾐσθάνθημεν κτύπον καὶ μετὰ τοῦτον ἄτακτον τὴν κίνησιν τῆς ἕλικος. Ἔτρεξα πρὸς τὴν πρύμνην καὶ παρατηρήσας ἐξεπλάγην ἐκ τῆς μεγίστης ποσότητος τοῦ αἵματος ἣν ἔφερον τὰ ὄπισθεν τοῦ πλοίου κύματα. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι ναύτης τις ἢ ἄλλος ἐπιβάτης καταπεσὼν ἐνεπλάκη εἰς τὰς πτέρυγας τῆς ἕλικος, ἀλλ' ἀμέσως φωναὶ ἀπὸ τῆς πρώρας ἠκούσθησαν: Ἐφονεύσαμεν φάλαιναν. Οἱ ἐπιβάται καὶ τὸ πλήρωμα παρεκάλεσαν τὸν κυβερνήτην νὰ ὀπισθοδρομήσῃ ἵνα ἴδωσι ἐκ τοῦ πλησίον τὸ κῆτος. Ὁ κυβερνήτης συγκατένευσε καὶ μετά τινας στιγμὰς εἰσήλθομεν εἰς παμμεγίστην αἱματηρὰν κηλῖδα. Ἑκατέρωθεν τοῦ πλοίου εὑρίσκοντο δύο φυσητῆρες τεθνηκότες· ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτῶν διεκρίνετο μεγίστη καὶ βαθεῖα πληγή. Τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ κῆτος φαίνεται ὅτι ἐφονεύθη ὑπὸ τῆς ἕλικος, διότι ἔφερε πληγὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ὑπελογίσαμεν τὸ μῆκος τῶν κητῶν εἰς 75—80 πόδας. Οὐχὶ δὲ πολὺ μακράν, μηδόλως ταρασσομένη ἐκ τῆς θέας τῶν πτωμάτων, ἐκολύμβα ἀγέλη φυσητήρων.

Οἱ Ἀμερικανοὶ θεωροῦντες μακρὰν τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν ὁδὸν διὰ τοῦ διασχίζοντος τὴν ἤπειρον αὐτῶν Εἰρηνικοῦ σιδηροδρόμου, σχεδιάζουσι τὴν στρῶσιν νέου σιδηροδρόμου διὰ τῶν βραχωδῶν ὀρέων, δι' οὗ θὰ συντέμνεται ἡ ὁδὸς κατὰ 300 μίλλια. Αἱ φυσικαὶ καὶ τεχνικαὶ δυσχέρειαι, ἃς πρόκειται νὰ κατανικήσωσι πρὸς κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου τούτου εἶνε μέγισται καὶ τεράστιαι. Οὕτω τὸ ὄρος Grays Peak θὰ διατρηθῇ εἰς ὕψος δεκακισχιλίων ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, διὰ σύριγγος μήκους εἰκοσιπεντάκις χιλίων ποδῶν. Ἐκ τῶν εἴκοσι στενῶν τῶν Βραχωδῶν ὀρέων ἑπτὰ μόνον κεῖνται εἰς ὕψος κατώτερον τῶν δεκακισχιλίων ποδῶν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἐκ δὲ τῶν 73 σταθμῶν τοῦ Κολοράδου μόνον 12 κεῖνται εἰς ὕψος κατώτερον τῶν πεντακισχιλίων ποδῶν, δέκα δὲ εἰς ὕψος κατώτερον τῶν δεκακισχιλίων.

Οἱ ἐν Παρισίοις κωφάλαλοι ἑώρτασαν διὰ συμποσίου τὴν 174ην ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ ἀββᾶ Δελεπέ, τοῦ ἐφευρέτου τῆς γλώσσης τῶν κωφαλάλων. Εἷς τῶν συνδαιτυμόνων ἀντιπροσωπεύων τὴν ἑταιρίαν τῶν λογίων ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν τοῦ Φερδινάνδου Βερθέ, ὅστις ἦτο κωφάλαλος καὶ ὁ ἀρχαιότερος τῶν καθηγητῶν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἱδρύματι τῶν κωφαλάλων. Εἷς τῶν παρισταμένων καθηγητῶν ἐξήγησε διὰ τῆς μιμικῆς τὴν ὁμιλίαν τοῦ ῥήτορος, τότε δὲ παταγώδεις ἐξερράγησαν ἐπευφημίαι. Ἡ ἑρμηνεία τῆς ὁμιλίας ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ζωηρότατα μιμικὰ σχόλια με-

Digitized by Google

ταξὺ τῶν κωφαλάλων συνδαιτυμόνων, μέχρι τέλους τοῦ γεύματος διαρκέσαντα.

'Αγγλικὴ ἐφημερὶς ἐδημοσίευσε τὰς ἀκολούθους ὁδηγίας περὶ τῆς χρήσεως τῶν διὰ πετρελαίου φωτιζουσῶν λυχνιῶν, δι' ὧν δύνανται νὰ προληφθῶσι πλεῖστα ἐκ τούτων δυστυχήματα.

Ἡ λυχνία πρέπει νὰ ἔχῃ βάσιν βαρεῖαν καὶ πλατεῖαν.

Ἡ θρυαλλὶς πρέπει νὰ εἶνε μαλακὴ καὶ ὁ ἱστὸς αὐτῆς χαλαρός.

Ἡ θρυαλλὶς πρέπει ν' ἀποξηραίνηται πρὸ τοῦ πυρός, προτοῦ εἰσαχθῇ εἰς τὴν λυχνίαν.

Ἡ θρυαλλὶς πρέπει νὰ πληροῖ ἀκριβῶς τὸν σωλῆνα χωρὶς νὰ συμπιέζηται.

Ἡ θρυαλλὶς πρέπει νὰ διαποτισθῇ ὑπὸ τοῦ πετρελαίου προτοῦ ἀναφθῇ.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀνάπτεται ἡ λυχνία, ἡ θρυαλλὶς πρέπει νὰ εἶνε χαμηλὴ καὶ κατόπιν νὰ ὑψωθῇ βαθμηδόν.

Ὅσαι λυχνίαι δὲν ἔχουσιν ἀποσβεστικὸν σύστημα πρέπει νὰ σβύνωνται ὡς ἑξῆς· Καταβιβάζεται ἡ θρυαλλὶς μέχρις οὗ ἡ φλὸξ κατασταθῇ μικρὰ καὶ πάλλουσα, τότε φυσᾷ τις ἰσχυρῶς διευθύνων τὸ ρεῦμα τοῦ ἀέρος ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου μέρους καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Ἱκανὸς λόγος ἐγένετο ἐσχάτως περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς καλλιεργείας τῶν σακχαροτεύτλων ἐν Θεσσαλίᾳ. Τὰ περὶ τούτου ἔχουσιν ἀκριβῶς ὡς ἑξῆς: Πέρυσιν ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν εἴς τινας τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κρατους δράμιά τινα σπόρου ἐκλεκτοῦ σακχαροτεύτλου πρὸς δοκιμήν. Εἴς τινα μέρη τῆς Θεσσαλίας ὁ σπόρος ἐσπάρη, ἐφύησαν δὲ σακχαρότευτλα, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τοῦ ὄγκου αὐτῶν ἐξελήφθησαν ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων τὰ καθέκαστα τῆς καλλιεργείας ταύτης ὡς ἐπιτυχόντα. Τὰ σακχαρότευτλα ταῦτα οὔτε ἀνελύθησαν, ὅπως γνωσθῇ τὸ ποσοστὸν τῆς σακχάρεως, ἣν περιεῖχον, οὐδ' ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως ἐκαλλιεργήθησαν. Ἐκ προγενεστέρων καλλιεργειῶν, γενομένων ἐν Ἀττικῇ, ἀλλ' ἐπὶ λίαν περιωρισμένων ἐκτάσεων, δὶς μὲν ἐν τῷ Δημοσίῳ Δενδροκομείῳ, ἅπαξ δὲ ἐπὶ τῶν ἐν Μαραθῶνι κτημάτων τοῦ κ. Π. Σκουζὲ ἐβεβαιώθη, ὅτι ἐκλεκτὰ σακχαρότευτλα καλλιεργούμενα ἐνταῦθα ἀποφέρουσι χημικῶς (οὐχὶ δὲ καὶ βιομηχανικῶς) ὡρισμένην σάκχαριν 3 $^1/_2$—4 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

Κατὰ τὴν «Ἑλληνικὴν Γεωργίαν» ἡ εἰς τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ κτήματα τοῦ κ. Κ. Ζάππα καλλιέργεια τῆς βοιχμηρίας βαίνει ἄριστα. Ὁ εἰσαγαγὼν εἰς τὰ κτήματα τὴν καλλιέργειαν τοῦ κλωστικοῦ τούτου φυτοῦ κ. Βιγγλερ συμβληθεὶς ἐσχάτως μετὰ τοῦ κ. Ζάππα προτίθεται ἐφέτος νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς ἐκ βοιχμηρίας φυτείας ἐπὶ ἑκατὸν στρεμμάτων. Ἡ ἐπίδοσις τῆς παρ' ἡμῖν καλλιεργείας τοῦ φυτοῦ τούτου, ἡ ὀφειλομένη εἰς τὴν ὅλην ἑπταετίαν ὑπὸ τοῦ κ. Ζάππα γενναίαν ὑποστήριξιν τῶν προσπαθειῶν τοῦ κ. Βίγγλερ, ἔσται εὐεργέτημα διὰ τὸν τόπον καὶ ἰδίως διὰ τὴν Θεσσαλίαν, καθότι ἡ κλωστικὴ αὕτη ὕλη εἶνε κατὰ πολὺ ὑπερτέρα καὶ πολυτιμοτέρα τοῦ βάμβακος.

Ἐν Mount—Stewart, ἔνθα διατρίβει ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Ἰρλανδίας λόρδου Λονδόνδερυ, πρό τινος καιροῦ κλέπται ἠνέῳξαν μυστηριωδῶς τὸ ὑπόγειον καὶ ἀφῄρεσαν ἀπ' αὐτοῦ ἑκατὸν τριάκοντα καλάθους πλήρεις φιαλῶν οἴνου. Ὁ λόρδος Λονδόνδερυ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐδημοσίευσε τὴν ἑξῆς εἰδοποίησιν εἰς τὰ ἀγγλικὰ φύλλα. «Δὲν δύναμαι νὰ ὑποθέσω ὅτι οἱ κύριοι κλέπται καθὼς καὶ οἱ κλεπταποδόχοι τῶν οἴνων μου γνωρίζουσι νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Οἱ οἶνοι οὗτοι τοῦ οἴκου μου μοὶ ἐδωρήθησαν ἅπαντες ὑπὸ ἐξόχων προσώπων, εἶνε δὲ ἄξιοι νὰ ποθῶσι ὑπὸ βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων. Παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μοὶ στείλωσιν οἱ κλέπται ἄνθρωπόν τινα, ὃν διαβεβαιῶ διὰ τοῦ λόγου τῆς τιμῆς μου ὅτι δὲν θὰ καταδιώξω οὔτε θὰ ζητήσω τὴν τιμωρίαν του, ὅπως ἀγοράσω τὰς κλαπείσας φιάλας μου, πληρόνων ἄνευ διακρίσεως ποιότητος μίαν γκινέαν δι' ἑκάστην φιάλην, φέρουσαν ἀλύμαντον τὴν σφραγίδα. Διατί ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως θὰ πωληθῶσιν οἱ οἶνοί μου νὰ μὴ προτιμηθῶ ἐγὼ ὡς ἀγοραστής;»

Περὶ τῶν ἕξεων τῶν πολιτικῶν τῆς Ἀγγλίας τὰ ἀγγλικὰ φύλλα δίδουσιν ἡμῖν τὰς ἑπομένας πληροφορίας· «Πρὸ πολλῶν χρόνων νεαρά τινα μέλη τοῦ κοινοβουλίου εἰσήγαγον τὸν συρμὸν νὰ μὴ πίνωσι τρώγοντες καμπανίτην, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ τὰ ἧττον ἐρεθιστικὰ ἀλκαλικὰ ὕδατα, ἅτινα σήμερον κατήντησαν παγκόσμια, πολὺ περισσότερον ἢ ἄλλοτε ὁ καμπανίτης καὶ ὁ ἐρυθρὸς οἶνος. Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Γλάδστωνος συνηθροίσθησαν ποτὲ πολυάριθμοι συνάδελφοι, οἵτινες πάντες ἠρνήθησαν νὰ πίωσιν οἰνοπνευματώδη ποτά. Ἡ ἀπόφασίς των αὕτη δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ, διότι εἰς ἑτέραν περίστασιν μόνον ὁ Κάρολος Δίλκε ἔμεινεν μέχρι τέλους ἐγκρατὴς ποτῶν. Ὁ Γλάδστων οὐδέποτε καπνίζει, πίνει ὅμως, τρώγων, οἶνον καὶ ἐπισφραγίζει τὸ δεῖπνόν του διὰ ποτηρίου οἴνου τοῦ Πόρτο, εἰς ὃν ἀρέσκεται κατ' ἐξοχήν. Ὁ Τσάμπερλαιν οὐδέποτε ἐξάγει τὸ μακρὸν καὶ δυνατὸν αὐτοῦ ποῦρο ἀπὸ τοῦ στόματος, τρώγων δὲ πίνει καμπανίτην. Ὁ Τζὼν Μόρλεϋ πίνει ἐπίσης καμπανίτην, ἀλλὰ καπνίζει σιγαρέτα. Ὁ Σὶρ Χάρκουρτ πάσχων δεινῶς τὸν στόμαχον, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀπέσχε τῶν ποτῶν· τελευταῖον ὅμως ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἐρυθρὸν οἶνον. Ὁ λόρδος Ρανδόλφ Κούρσιλλ πίνει ὀλίγον, ἀλλὰ καπνίζει πολύ. Ὁ Λαβουσσὲρ εἶνε τόσῳ περιπαθὴς καπνιστὴς ὥστε πάντοτε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ὑπερμεγέθη σιγαροθήκην, κατὰ δὲ τὰς συνεδριάσεις συχνότατα διατρίβει εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ καπνίσματος. Ὁ λόρδος Σαλισβουρύ, ἕνεκα τοῦ ἐπισφαλοῦς τῆς ὑγείας του, εἶνε ἠναγκασμένος νὰ πίνῃ μετρίως ἐρεθιστικὰ ποτά, οὐδέποτε δὲ καπνίζει. Ὁ λόρδος Δουφερὶν τέλος οὔτε πίνει, οὔτε καπνίζει.

Ἀγγλικόν τι ἑβδομαδιαῖον φύλλον προσεκάλεσε τοὺς συνδρομητάς του ν' ἀποφανθῶσι διὰ ψηφοφορίας τίνα κρίνουσιν ἐκ τῶν ζώντων ἀνδρῶν τὸν μέγιστον. Ἡ γενομένη διαλογὴ ἀπέδειξε ὅτι 32,500 ψήφους ἔλαβεν ὁ Γλάδστων καὶ 32,300 ὁ Βίσμαρκ. Ἐνίκησε λοιπὸν διὰ 200 ψήφων ὁ Βρετανός. Ἀλλ' ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Κολωνίας» ἐρωτᾷ εὐφυῶς ἐάν, γινομένης παρομοίας ψηφοφορίας ἐν Γερμανίᾳ, θὰ ἐλάμβανε 32,300 ψήφους ὁ Γλάδστων;

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—718

Digitized by Google

'Αριθ. 579 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' | Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Οδὸς Σταδίου 32. | 1 Φεβρουαρίου 1887

'Ο 'Ηλίας Βερτὲ (Elie Berthet), πρεσβύτατος πάντων τῶν ζώντων γάλλων μυθιστοριογράφων, καὶ ὁ μόνος ἔτι περισωζόμενος ἐκ τῆς περιλαλήτου ἐκείνης μυθιστοριογραφικῆς πλειάδος, ἣν ἀπετέλεσαν ὁ Δυμάς, ὁ Σύης, ὁ Φεβάλ, ὁ Βαλζάκ, ὁ Σουλιὲ καὶ ἡ Σάνδη, εἶνε σήμερον πλέον ἢ ὀγδοηκοντούτης. Τὰ μυθιστορήματά του, ὧν ἤρχισε τὴν συγγραφὴν νεαρὸς ἔτι μαθητής, μόλις εἰκοσαετής, ἀποτελοῦσι σήμερον ὑπερεκατοντάτομον συλλογήν, ἔχουσι δέ, πλὴν ἄλλων καλῶν καὶ ποικίλων ἀρετῶν, τὸ σπάνιον τοῦτο καὶ μοναδικὸν ἴσως ἐν Γαλλίᾳ προσόν, ὅτι οὐδεμία αὐτῶν σειρὰ ὀφείλεται εἰς ξένην συνεργασίαν. Χρηστὸς ἀληθῶς τῶν γραμμάτων ἐργάτης, ὁ Βερτὲ παρ' οὐδενὸς ἐδανείσθη, οὐδενὸς τὴν ἐργασίαν ἐξεμεταλλεύθη, οὐδ' ἐκάλυψε ξένους κόπους διὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος. Δὲν ἔχουσιν ἴσως τὰ ἔργα του τὰς ἰδιότητας, αἵτινες ἐκρίνοντο μὲν ἄλλοτε ἀρεταί, κατεδικάσθησαν δὲ σήμερον πλέον ὡς ἐλαττώματα, τῶν πλείστων προϊόντων τῆς παλαιοτέρας γαλλικῆς μυθιστοριογραφίας: τὸ ὑπεράνθρωπον τῶν χαρακτήρων, τὸ ἐζητημένον καὶ θαυμαστὸν τῶν περιπετειῶν, τὸν ληκύθειον ὄγκον τῆς φράσεως. Διακρίνονται ὅμως δι' ἄλλων, μετριωτέρων μὲν ἀλλ' ἀνθρωπινωτέρων προτερημάτων: τῆς φυσικότητος περὶ τὴν εὕρεσιν, τῆς ἀληθείας τῶν τε πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων, καὶ τοῦ ἀνεπιπλάστου καὶ ἀκραιφνοῦς αἰσθήματος, ὅπερ δὲν ἐξάπτει μὲν εἰς φλόγας τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ θάλπει ὅμως ἠρέμα καὶ συγκινεῖ τὸν ἀναγνώστην. Τὰ προτερήματα ταῦτα ἔχει ἡ μυθιστορία, ἧς ἀρχόμεθα σήμερον δημοσιεύοντες τὴν μετάφρασιν. 'Ο 'Εμπρηστής (Incendiaire) εἶνε ἐκ τῶν νεωτάτων ἔργων τοῦ συγγραφέως, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι οἱ ἀναγνῶσται τῆς 'Εστίας θέλουσιν ἀνομολογήσει, ὅτι τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡδήγησεν, ὡς πάντοτε, ἡ ἀδιάπτωτος ἡμῶν ἐπιθυμία νὰ παράσχωμεν αὐτοῖς ἀνάγνωσμα τερπνὸν καὶ εὐάρεστον.

Σ. τ. Δ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία 'Ηλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

Α'.

'Ο 'Αόρατος.

'Ολίγα τινὰ ἔτη πρὸ τῆς ὀλεθρίας εἰσβολῆς, ἥτις τοσαύτας κατέλιπεν ἐν Γαλλίᾳ πενθίμους ἀναμνήσεις, οἱ κάτοικοι δήμων τινῶν τοῦ Μορβὰν διετέλουν περίτρομοι ἐξ ἐπανειλημμένων πυρκαϊῶν, αἵτινες ἐλυμαίνοντο τὴν χώραν. 'Ιδίως δὲ οἱ τῆς Βωβραί, μικρᾶς πόλεως, κειμένης εἰς τριῶν ἢ τεσσάρων λευγῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Κλαμεσύ, κατείχοντο ὑπὸ διαρκοῦς ἀγωνίας. 'Η Βωβραί, ἣν καλοῦμεν μικρὰν πόλιν, ἁπλῶς καὶ μόνον ἵνα τὴν εὐχαριστήσωμεν, οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶνε ἢ κώμη μεγάλη, χιλίων ἢ χιλίων διακοσίων τὸ πολὺ ψυχῶν. Τρεῖς δὲ πυρκαϊαὶ εἶχον ἐκραγῆ ἐν αὐτῇ ἐντὸς ἑνὸς μόλις μηνός, ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς περιχώροις, καὶ εὔκολον εἶνε νὰ ἐννοηθῇ πόσον δίκαιος ἦτο καὶ βάσιμος ὁ τρόμος τῶν κατοίκων.

Καθ' ὃν χρόνον ἀκμαῖος ἐκράτει ὁ ἐναγώνιος οὗτος φόβος, χλιαράν τινα ἑσπέραν τοῦ αὐγούστου ἡμέρας καυστικωτάτης, νεανίας τις, φαινόμενος εὔπορος τεχνίτης, ἐξήρχετο τῆς πόλεως προφανῆ σκοπὸν ἔχων νὰ περιπατήσῃ. Ἦτο ὑψηλός, εὔσωμος, καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ ἐμαρτύρει ῥώμην συνάμα καὶ χάριν. 'Η μελάγχρους καὶ κανονικὴ μορφή του, ἣν ἐλαφρὸν περιέβαλλε γένειον, ἐξέφραζε νοημοσύνην κ' εὐπροσηγορίαν· καίτοι δὲ οἱ γαλανοί του ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἐνίοτε πλήρεις μελαγχολίας, τὸ εὔμορφον αὐτοῦ στόμα ἐφαίνετο διαρκῶς ἕτοιμον εἰς μειδίαμα.

Εἴπομεν ὅτι ὁ νέος ἐφαίνετο τεχνίτης, διότι ἦτο ἁπλούστατα ἐνδεδυμένος. Ἔφερε περισκελίδα καὶ κολόβιον ἐξ ἐρέας, χιτῶνα χρωματιστόν, πῖλον ἀχύρινον χονδρόπλεκτον, ἀλλὰ πάντα ταῦτα καθαριώτατα καὶ μετὰ χάριτος, ἣν πολλοὶ τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως κομψευτῶν ἠδύναντο νὰ ζηλεύσωσι.

'Ο νέος οὗτος ἐφαίνετο δημοτικώτατος καὶ ἀγαπητὸς ἐν Βωβραί. Οἱ κάτοικοι δέ, οἵτινες ἦσαν συνηγμένοι πρὸ τῶν θυρῶν των, ἵνα δειπνήσωσι προχείρως ἢ δροσισθῶσι καὶ συνομιλήσωσι, προσεφώνουν αὐτὸν παρερχόμενον μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης.

— 'Ο Κ. Νοέλ, ὁ μηχανικός! ἔλεγον. Καλημέραν Κύριε Νοέλ! Ζέστη σήμερον, ζέστη πολλή! 'Ωραῖος καιρὸς διὰ τ' ἀμπέλια! θὰ τρυγήσωμεν γρήγορα. Τί λέτε; θὰ μᾶς ἀφήσουν τέλος πάντων ἥσυχους αὐτοὶ ποῦ μᾶς καίουν τὰ σπίτια;

'Ο Νοὲλ ἀπεκρίνετο εὐγενῶς καὶ προσηγόρως εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους.

— Ἄς προσέχῃ καθεὶς τὸ σπίτι του ὡς τὸ σπίτι τοῦ γείτονος, ἔλεγε. Νὰ βοηθούμεθα μεταξύ μας, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μας πρῶτον νὰ περιμένωμεν βοήθειαν.

Digitized by Google

Ἐχαιρέτιζε δὲ διὰ τῆς χειρὸς καὶ παρήρχετο, μὴ παρατηρῶν, ὅτι αἱ ὡραιότεραι νεάνιδες ἐτόξευον ἐπ' αὐτὸν τὰ βλέμματά των, καὶ ὅτι αἱ μητέρες πολλὴν διάθεσιν εἶχον νὰ τὸν κρατήσουν ἵνα συνομιλήσωσι μικρὸν μετ' αὐτοῦ.

Μετὰ μικρὸν ὁ Νοὲλ εὑρέθη ἔξω τῆς πόλεως. Βλέπων δὲ ὅτι δὲν παρετηρεῖτο πλέον, μετέβαλεν ἐντελῶς ἦθος. Ἀντὶ τῆς φαιδρότητος ἐκείνης, ἣν ἐξέφραζε πρὸ μικροῦ ἡ μορφή του, ἡ φυσιογνωμία του ἐσκυθρώπασε καὶ τὸ βῆμά του ἐγένετο βραδύτερον.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει ὄπισθεν τῶν μεγάλων νεφῶν, ἅτινα εἶχε συναθροίσει ὁ καύσων, παντελὴς δὲ ἠρεμία κατεῖχε τοὺς ἀγρούς, πλὴν ὀλίγων ἔτι φωνῶν, ἀκουομένων που καὶ που ἀπὸ τῶν ἀμπελώνων. Ὁ περιπατῶν ἔβαινεν ὁδὸν ὀρεινὴν καὶ μονήρη. Φθὰς δὲ εἰς διασταύρωσιν τῆς ὁδοῦ πρὸς ἄλλον πλάγιον δρόμον, ὅστις ἐφαίνετο περιτρέχων τὴν πόλιν, ἔστη καὶ ἐθεώρησεν ἐμπρός του. Κάτι ἐσείετο ὑπὸ μικρὰν συστάδα δένδρων, μετ' ὀλίγον δὲ ἄνθρωπός τις φορῶν ἠριθμημένον σκιάδιον καὶ φέρων, πλὴν τῶν ἄλλων ἐργαλείων του, τὴν μικρὰν σημαίαν τῶν ἐπαρχιακῶν ὁδοστατῶν, κατηυθύνθη πρὸς αὐτόν.

— Σὺ εἶσαι, Γριβέ ; ἠρώτησεν ὁ Νοέλ, ἅμα ὡς ἐκεῖνος ἐπλησίασεν εἰς ἀπόστασιν φωνῆς. Ἐφοβούμην μήπως εἶχες ἀφήσει τὴν θέσιν σου.

— Ὄχι, ὄχι ! κύριε Νοέλ. Πῶς; Θὰ φύγω πρὶν ἔλθῃ ἡ κανονισμένη ὥρα ; Εἶμαι δημόσιος ὑπάλληλος,... καὶ ἂν μ' ἔβλεπε κανεὶς ἐπιθεωρητής... Ἔπειτα ἐπερίμενα νὰ ἔλθετε ἀπόψε.

Ὁ τίτλος οὗτος *δημοσίου ὑπαλλήλου* δν ἐλάμβανεν ὁ ὁδοστάτης, προὐκάλεσεν ἀσθενὲς μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ Νοέλ.

— Ἠναγκάσθην κ' ἐγὼ νὰ μείνω ἀργὰ εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου, εἶπε τείνων τὴν χεῖρά του πρὸς τὸν Γριβέ. Τί νέα λοιπόν ;

— Τίποτε· οἱ ἄνθρωποι πηγαινοέρχονται εἰς τὰ κτήματά των, καθὼς πάντοτε.

— Πῶς ; δὲν ἐπέρασαν τὴν ἡμέραν τίποτε ἄγνωστοι ἄνθρωποι, ἀλῆται, ἐπαῖται ;..

— Δὲν ἄφησα τὸν δρόμον οὐδὲ στιγμήν· δὲν εἶδα τίποτε.

— Εὐχαριστῶ, Γριβέ. Αὔριον νὰ ἔχῃς πάλιν τὰ μάτια σου ἀνοικτά. Ἀφοῦ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι σηκώθηκαν εἰς τὸ πόδι, πρέπει νὰ σηκωθοῦν καὶ οἱ καλοί. Θὰ τοὺς πιάσωμεν ὡς τὰ ὕστερα. Τόρα πηγαίνω νὰ ἰδῶ μήπως ἀνεκάλυψε τίποτε ὁ Γιάννης ὁ Ῥεβού, ὁ τυφλοποντικᾶς.

— Καὶ ποῦ εἶνε ὁ πτωχὸς ὁ Γιάννης ; κύριε Νοέλ;

— Ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸ ἀμπέλι τῆς Ῥιγγώ, ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πόλεως. Εἶνε 'νωρὶς ἀκόμη, καὶ δὲν πιστεύω νὰ ἐτελείωσε.

— Κάτι ἔχετε, κύριε Νοέλ! Εἶνε τόρα κάμποσος καιρὸς ποῦ μοῦ φαίνεσθε μελαγχολικὸς καὶ πολὺ ἀλλαγμένος.

— Ἐγὼ μελαγχολικός; καὶ διατί ; ἠρώτησεν ἀμέσως ὁ Νοέλ. Μ' ἀνησυχοῦν, εἶνε ἀλήθεια, αὗται αἱ πυρκαϊαί, ἀλλ' αὐτὸ εἶνε φυσικόν. Εἶμαι σχεδὸν ὁ ἀρχηγὸς τῶν πυροσβεστῶν τῆς Βωβραί, διότι ὁ Κ. Δυβάλ, ὁ ἀρχιτέκτων, ὁ ὁποῖος εἶνε καὶ ὑπολοχαγός μας, ταξειδεύει πάντοτε, κ' ἐγὼ μόνος τὸν ἀναπληρώνω.

— Αὐτὸ εἶνε μόνον ; Ἐμένα μοῦ φαίνεται... Ἂς ἦνε ! Τὰ μυστικά σας εἶνε μυστικά σας.

— Ὀνειρεύεσαι, καλέ μου Γριβέ, ἀπήντησεν ἀποτόμως ὁ Νοέλ. Χαῖρε. Πηγαίνω, μήπως μοῦ φύγῃ ὁ Γιάννης, κ' ἔχω νὰ τοῦ ὁμιλήσω.

Ἔσφιγξε καὶ πάλιν τὴν χεῖρα τοῦ Γριβέ, ἰσχυρότερον μάλιστα ἢ συνήθως, καὶ ἀπεμακρύνθη ἐνῷ ἐκεῖνος παρηκολούθει αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος σείων τὴν κεφαλήν.

Ὁ Νοὲλ εἶχε μεγάλως συγκινηθῇ ἐκ τῆς ὀξυδερκείας τοῦ ὁδοστάτου, κ' ἐνῷ εἰσήρχετο εἰς τὴν ὁδόν, ἥτις ὡς εἴπομεν, περιέτρεχε τὴν πόλιν, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν.

— Θεέ μου ! Φαίνεται λοιπὸν ἀπὸ τὸ πρόσωπόν μου;

Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἡ Βωβραὶ εἶχε περίβολον ὑψηλῶν τειχῶν, ἐφ' ᾧ ἱκανῶς ἐναβρύνονται οἱ σημερινοί της κάτοικοι. Καὶ κατεστράφησαν μὲν ἤδη ἀπὸ μακροῦ τὰ τείχη ἐκεῖνα, ἀλλὰ διακρίνονται ἔτι που καὶ που ὄγκοι παλαιᾶς τοιχοδομῆς καὶ σπάνιά τινα ἐρειπίων λείψανα, χρησιμεύοντα ὡς ὅρια κλήρων ἰδιωτικῶν, θεωρούμενα δὲ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχαιολόγων ὡς κατάλοιπα τῶν παλαιῶν ὀχυρωμάτων τῆς πόλεως.

Ὁ δρόμος δν ἔβαινεν ὁ Νοὲλ εἰσέδυεν ἑλικοειδὴς ἀνάμεσον τῶν βρυοσκεπῶν ἐκείνων πετρῶν, ἀρχαίων συντριμμάτων, ὅπου ἔβριθεν ὁ θάμνος καὶ ἡ κνίδη. Οὐδὲν οἴκημα εἶχε τὴν κυρίαν αὐτοῦ εἴσοδον ἀπὸ τῆς βαθείας ἐκείνης καὶ ἀνωμάλου ὁδοῦ, τῆς ἀπροσίτου εἰς ὑποζύγιον. Κατὰ σπάνια δὲ μόνον διαλείμματα ἐφαίνοντο μικραί τινες ταπειναὶ θύραι, προδήλως κηπαῖαι. Ὁ τόπος ἦτο ἔρημος, ὀλίγα δέ τινα δένδρα, αὐτοφυῆ καὶ ἀκαλλιέργητα, προέχεον κατὰ τὴν ἑσπερινὴν ἐκείνην ὥραν ἀμυδρόν τι σκότος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ἀλλ' ὑπῆρχε φαίνεται κάτι προκαλοῦν ἐκεῖ τὴν περιέργειαν τοῦ Νοέλ, διότι ἔστη αἴφνης ἐνώπιον τοίχου μακροτέρου τῶν ἄλλων καὶ κάλλιον διατηρουμένου.

— Ὁ τοῖχος τοῦ κήπου της, ἐψιθύρισεν. Ἴσως εἶνε ἐκεῖ, ὀλίγα μόνον βήματα μακράν μου.

Κ' ἔμενεν ἀκίνητος.

Αἰφνιδίως ἤκουσε βῆμα γοργὸν πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ μάτην προσεπάθησε νὰ διακρίνῃ τὸν φεύγοντα. Εἶδε μόνον μορφὴν ἐλαφρὰν ὀλισθαίνουσαν παρὰ τοὺς γηραιοὺς ἐκείνους τοίχους.

Ἡ πρώτη τοῦ Νοὲλ ἰδέα—ἰδέα ἐρωτευμένου

Digitized by Google

—ὑπῆρξεν ὅτι τὸν κατεσκόπευέ τις ἴσως, ἵνα συλλάβῃ τὰ μυστικὰ τῆς καρδίας του. Ἀλλ' εὐθὺς ἀμέσως τὸ πνεῦμά του, ἐξημμένον ἐκ τῶν πυρκαϊῶν, αἵτινες ἐμάστιζον τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα, παρέσχεν εἰς αὐτὸν ἄλλην ἐξήγησιν.

— Μήπως ἀπειλεῖται *ἐκείνη* αὐτὴν τὴν φοράν; διενοήθη. Θὰ τὸν ἀνακαλύψω αὐτὸν τὸν πλάνητα.

Καὶ ἤρχισε τρέχων καὶ φωνάζων.

Οὐδεμίαν ἔλαβεν ἀπάντησιν καὶ ὁ φεύγων ἔφευγε πάντοτε. Ἀλλ' ὁ Νοέλ, εὐκίνητος καὶ ῥωμαλέος, δὲν ἀπεθαῤῥύνετο. Δυστυχῶς ὁ δρόμος, σκοτεινὸς καὶ ἀνώμαλος, ὡς εἴπομεν, ἐκάμπτετο ἀδιακόπως, ὥστε ὁ Νοέλ, καίτοι μόλις εἴκοσιν ἀπέχων βήματα τοῦ φυγάδος, δὲν κατώρθου οὔτε τὸ πρόσωπόν του νὰ ἴδῃ, οὔτε τὸ ἀνάστημά του, οὔτε κἂν τὴν ἐνδυμασίαν του.

Ἦλθεν ἐν τούτοις στιγμή, καθ' ἣν ἐφαίνετο ὅτι ὁ ἄγνωστος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ διαφύγῃ, ἂν μὴ τὴν καταδίωξιν ἀλλὰ κἂν τὸ βλέμμα. Ὀλίγον περαιτέρω τὰ δένδρα ἐξέλειπον, καὶ ἡ ὁδὸς ἀνειλίσσετο φωτεινοτάτη, ὁ δὲ Νοὲλ προσεῖχεν ἀτενής, ἀναμένων νὰ ἴδῃ τινὰ παρερχόμενον. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐφάνη.

Εἶχε λάβει λοιπὸν ὁ φεύγων ἄλλην διεύθυνσιν, καὶ ὁ Νοὲλ προβαίνων πάντοτε, ἔφθασεν εἰς ἀτραπὸν ἀδιέξοδον, ἧς ἔφρασσε τὸν μυχὸν θύρα κηπαία ἑλκύσασα τὴν προσοχήν του. Ἐκεῖ μόνον προδήλως ἠδύνατό τις νὰ καταφύγῃ, καὶ ὅμως οὐδεὶς ὑπῆρχεν.

Τὸ πρᾶγμα μετεῖχε θαυμασίου, καὶ ὁ νεαρὸς τεχνίτης ἀπέμεινεν ἐνεός. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἦτο ἄνθρωπος νὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺ ἀδρανής, καὶ συνῆλθε ταχέως ἐκ τῆς καταπλήξεως.

— Διάβολε! εἶπεν· ἀδύνατον νὰ ἐπέταξε αὐτὸς ὁ κατεργάρης! Θὰ τὸ καθαρίσω τὸ πρᾶγμα.

Παρατηρήσας δὲ πρὸ αὐτοῦ τοῖχον ὑψηλὸν ἓξ ἢ ἑπτὰ πόδας, οὗτινος ἡ κορυφὴ παρεῖχε πολλαχοῦ ἴχνη ἀναβάσεως.

— Ἀπ' ἐκεῖ θὰ ἐπήδησεν! εἶπε.

Μετὰ ῥώμης δὲ καὶ εὐκινησίας, αἵτινες κατεδείκνυον μακρὰν ἄσκησιν τῆς γυμναστικῆς, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ τοίχου κ' ἔδραξεν αὐτὴν διὰ τῶν ἄκρων δακτύλων του. Εἶτα δέ, ἐντείνων τοὺς βραχίονάς του, ὑψώθη ὑπεράνω τοῦ τοίχου, καὶ παρετήρησεν.

Κάτωθεν αὐτοῦ ἐξετείνετο κῆπος μεγαλοπρεπής, τετράγωνος τὸ σχῆμα, φρασσόμενος κατὰ τὰς τρεῖς αὐτοῦ πλευρὰς ὑπὸ πυκνῆς δενδροφυτείας· κατὰ τὸ βάθος δέ, ἐπὶ τῆς τετάρτης πλευρᾶς, ἐφαίνετο ὡραία κατοικία, ἧς ἡ πρόσοψις ἦν ἐστραμμένη πρὸς τὴν πόλιν. Μάτην ὅμως ὁ Νοὲλ ἠρεύνησε διὰ τοῦ βλέμματος τὰς συμμέτρους καὶ ἀμμοστρώτους αὐτοῦ δενδροστοιχίας. Ὡς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ κατὰ τὴν ἀδιέξοδον ἀτραπόν, οὐδεὶς ἐφαίνετο.

Ἐθεώρησε μετ' εὐχαριστήσεως τὸν φαιδρὸν ἐκεῖνον περίβολον, ὅστις ἤσκει ἐπ' αὐτοῦ ἴδιον ὅλως γόητρον, ἀλλ' ἡ θεωρία αὐτοῦ δὲν διήρκεσε μακρόν.

— Περίεργον! ἐψιθύρισε. Τί νὰ ἔγεινεν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος! εἶνε ἀλήθεια, ὅτι κάτω ἀπὸ αὐτὰ τὰ δένδρα... ἄς ἦνε! Θὰ εἶνε κανένα παιδὶ τοῦ δρόμου, καὶ ἦλθε νὰ κλέψῃ τ' ἀχλάδια τῶν κυρίων Δυχαμέλ. Κ' ἐγὼ τί κάμνω ἐδῶ; ὡραῖον θὰ ἦτο νὰ μ' ἔβλεπαν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔπεσεν ὄρθιος ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ.

— Χωρὶς ἄλλο αὐτὸ εἶνε, ὑπέλαβεν. Ὅπως δήποτε, ἂν τύχῃ κανὲν δυστύχημα εἰς τὴν οἰκίαν Δυχαμέλ, θὰ ἐνθυμηθῶ τὸ σημερινὸν συμβάν.

Καὶ ἀνέλαβε τὸν δρόμον του.

Β'.

Ἡ μεγάλη οἰκία

Μετά τινας στιγμὰς ὁ Νοὲλ εἰσήρχετο πάλιν εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ὁδόν, ἐκεῖθεν τῆς Βωβραί.

Διήρκει ἔτι τὸ λυκόφως, ἄλλως δὲ ὁ νέος τεχνίτης ἐγνώριζε κάλλιστα τὰ μέρη, καὶ οὐδεμίαν ᾐσθάνετο ἀμηχανίαν. Προυχώρησεν οὕτω πρὸς ἄμπελον παρακειμένην εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν καὶ χωριζομένην ἀπ' αὐτῆς δι' αἱμασιᾶς, περιήγαγε τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἀναπτυσσομένων κλημάτων, κ' ἔμελλεν ἴσως νὰ φωνήσῃ, ὅτε ὀξεῖα φωνή, ὡς παιδίου, ἠκούσθη πλησίον του, προσφωνοῦσα φαιδρῶς:

— Καλησπέραν, Κύριε Νοέλ!

Συγχρόνως δὲ ὁ λαλῶν ἠγέρθη ὄπισθεν τοῦ φράκτου, ὅπου κατέκειτο, καὶ ἀνεπτύχθη εἰς ὕψος ὡς μακρός τις πάσσαλος, ὑπερκύπτων τοῦ ἐδάφους. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ Ἰωάννης Ῥεβού, ὁ ἀσπαλακοθήρας, ἦτο ὑψηλός, λεπτὸς καὶ ἰσχνός, τοσοῦτον ὥστε ἡ ἐφεστρὶς αὐτοῦ καὶ ὁ πῖλος ἐφαίνοντο ὡς τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα ῥάκη, δι' ὧν περιβάλλουσι τοὺς σταυροειδεῖς πασσάλους πρὸς ἀποτροπὴν τῶν πτηνῶν. Ἡ ὠχρὰ κοιλοπάρειος μορφή του ἦτο σχεδὸν ἀγένειος, καί τοι ὁ ἀνὴρ ἦτο πλέον ἢ τριακοντούτης, εἶχεν ὅμως χρηστὸν καὶ πρᾶον τὸ ἦθος.

Ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐθεώρει τὸν Νοὲλ μετὰ στοργῆς.

— Καλησπέραν Γιάννη, εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ μηχανικός. Ἔκαμες δουλειὰν σήμερον;

— Ἀρκετά, κύριε Νοέλ, ἀρκετά... βγῆκαν κάμποσα σήμερα· ἡ γῆ ἔχει βλέπετε ὑγρασία, κ' ἔπιασα καμμιὰ εἰκοσαριὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ ζωντόβολα. Εἰκοσιπέντε λεπτὰ τὸ κομμάτι, τὴν δουλειά μας τὴν ἐκάμαμε, νάχῃ δόξαν ὁ θεός. Αἴ... νὰ ἤμουν κ' ἐγὼ δυνατὸς καὶ γραμματισμένος 'σὰν τουλόγου σας....

— Τί σημαίνει αὐτό! Κάμνει καθεὶς ὅ,τι ἠμπορεῖ, αὐτὸ φθάνει. Ἀλλ' ἐνῷ κυνηγοῦσες τὰ

Digitized by Google

τυφλοπόντικα, θὰ εἶχες, πιστεύω, τὸν νοῦν σου καὶ εἰς τὸν δρόμον.

— Ἐννοεῖται. Ἀφοῦ μοῦ τὸ συστήσατε τοῦ λόγου σας, καλλίτερα εἶχα νὰ χάσω μισὴ δουζίνα κομμάτια. Νὰ σᾶς εἰπῶ, λοιπόν....

Καὶ ὠνόμασε ταχέως πάντας, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ὅσοι ἀπὸ πρωΐας εἶχον διαβῆ τὴν ὁδόν. Ἀλλ' ὁ Νοὲλ δὲν ἐφάνη εὐχαριστηθείς.

— Ἀρχίζω νὰ φοβοῦμαι, ἀγαπητέ μου Ἰωάννη, ὑπέλαβεν, ὅτι δὲν θὰ κατορθώσωμεν οἱ τρεῖς μας ν' ἀνακαλύψωμεν τοὺς κακούργους, οἱ ὁποῖοι μᾶς κάμνουν τόσην ζημίαν. Δὲν πρέπει ὅμως καὶ ν' ἀπελπισθῶμεν. Εἶσαι βέβαιος λοιπόν, ὅτι δὲν ἐπέρασεν ἀπ' ἐδῶ ἄλλος κανείς;

Ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐγέλασε.

— Αἴ, αἴ! κύριε Νοέλ, εἶπεν ἀφελῶς ἀστειευόμενος, ἴσως ἐπέρασαν ἄλλα πρόσωπα...

— Ποῖοι;

— Οἱ ὡραῖοι κύριοι τοῦ Πύργου... Τοὺς εἶδα, εἶνε μία ὥρα, κ' ἐπήγαιναν μὲ τὸ ἁμάξι των εἰς τὰς συγγενεῖς των, τὰς κυρίας Δυχαμέλ, ὅπου εἶνε ἀκόμη.

Καὶ ὁ γέλως αὐτοῦ ἀπέληξεν εἰς ἀσθματικόν τινα ῥόγχον.

Ὁ Νοὲλ δὲν ἐφάνη νοστιμευθεὶς τὴν ἀστειότητα τοῦ Ἰωάννου, ἡ δὲ ἀρρενωπὴ καὶ ὡραία μορφή του ἐσκυθρώπασε.

— Ναί, ναί, εἶπε δυσχεραίνων πως, λέγουν ὅτι ὁ υἱός, ὁ κύριος Ἕκτωρ Λοβεδύ, θὰ ἦτον πολὺ εὐχαριστημένος νὰ νυμφευθῇ τὴν ἐξαδέλφην του Ἀδριανήν, τὴν πλουσιωτέραν νύμφην τῆς ἐπαρχίας... Ἀλλ' ὁ θεὸς νὰ φυλάξῃ καὶ τὴν χήραν καὶ τὴν κόρην τοῦ καλοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου, τοῦ μακαρίτου Δυχαμέλ, ἀπὸ τὰς παγίδας τῶν ὑπερηφάνων αὐτῶν παρισινῶν.

Μετὰ στιγμιαίαν δὲ σιωπηλὴν σκέψιν,

— Ἀναβλεπώμεθα, Γιάννη, εἶπεν ἀφηρημένος. Ἐγὼ ἐπιστρέφω εἰς τὸ σπίτι. Ἔχε πάντοτε τὰ μάτια σου ἀνοικτά, καὶ ἂν τυχὸν φανῇ που πυρκαϊά, 'ξεύρετε, ἐμπρὸς ὅλοι, ἀμέσως.

Τείνων δὲ τὴν χεῖρα ὑπὲρ τὴν αἱμασιὰν ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ἰωάννου. Οὗτος ἐμόρφασεν ἐλαφρῶς, καὶ

— Χαρὰ 'ς τὸ χέρι, κύριε Νοέλ! εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ. Αἴ! σεῖς τἄχετε ὅλα. Εὐμορφιά, ἐξυπνάδα, προκοπή, .. καὶ εἶσθε καὶ μηχανικός! Αὐτὸ θὰ πῇ τύχη! Καὶ δι' αὐτὸ σᾶς ἀγαποῦν ὅλοι... πρῶτος ἐγώ, μ' ὅλην μου τὴν καρδιά, καὶ ἡ μητέρα μου τὸ ἴδιο .. Μᾶς κάματε τόσα καλά...

— Εἶνε περιττὸν νὰ ὁμιλῇς δι' αὐτὰ τὰ πράγματα, Γιάννη, εἶπεν ὁ Νοὲλ ἀποτόμως. Χαιρετίσματα εἰς τὴν μητέρα σου... καὶ θὰ ξαναϊδωθῶμεν πάλιν.

Ἀπεμακρύνθη δὲ κατευθυνόμενος πρὸς τὴν πόλιν, ἧς διεφαίνοντο αἱ πρῶται οἰκίαι ἐν μέσῳ τῆς ἑσπερινῆς ὁμίχλης.

Θὰ ἔλεγέ τις, βλέπων αὐτόν, ὅτι νέα τις ἀνησυχία προσετέθη εἰς τὰς ἄλλας ἀνησυχίας του. Τὸ βῆμά του ἦτο ταχύ, κ' ἐθεώρει ἀπλήστως δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, καίτοι οὐδεμίαν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐλπίδα νὰ συναντήσῃ τὸν ἐμπρηστήν.

Μετ' ὀλίγον ἔφθασεν εἰς πάροδον φυτευμένην ἑκατέρωθεν δι' ὡραίων φιλλυρῶν, ἣν ἐκάλουν πομπωδῶς *Λεωφόρον* οἱ κάτοικοι τοῦ Βωβραί. Ὁ περίπατος ἐκεῖνος ἦτο ἔρημος, ὡς εἶνε συνήθως οἱ περίπατοι τῶν μικρῶν πόλεων, ἐκράτει δὲ ἤδη σκότος ὑπὸ τὰ δένδρα, καίτοι ἀπὸ τοῦ φυλλώματος ἠκούοντο τὰ ἔσχατα κελαδήματα τῶν στρουθίων. Ὁ Νοὲλ ἠκολούθησεν ἐπί τινας στιγμὰς τὴν πάροδον αὐτήν, ὅπου τὸ χόρτον ἔπνιγε τὸν κρότον τῶν βημάτων του, κ' εὑρέθη τέλος ἐνώπιον μεγάλης οἰκίας, χωριζομένης ἀπὸ τῆς δημοσίας ὁδοῦ διὰ σιδηροῦ κιγκλιδώματος, ἀπολήγοντος εἰς ἐπιχρύσους λόγχας, καὶ δι' αὐλῆς κοσμουμένης ὑπὸ ἀνθοδόχων κιβωτίων.

Ἡ οἰκοδομὴ αὕτη ἦτο ἀκριβῶς ἡ οἰκία Δυχαμέλ, ἣν εἶχεν ἰδεῖ ὁ Νοὲλ ἐξ ἄλλης ὄψεως, ὅτε ἀνερριχήθη ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ κήπου, καὶ ἣν ἐκάλουν οἱ ἐν τῇ πόλει *Μεγάλην Οἰκίαν*. Ἐγνώριζε δ' αὐτὴν ἀπὸ μακροῦ, διότι εἶχεν ἐργασθῆ ἐκεῖ κατὰ παραγγελίαν τοῦ ἰδιοκτήτου, ἀποθανόντος ἐξ ἀποπληξίας πρὸ ἓξ μηνῶν κ' ἐπιδείξαντος πάντοτε μεγάλην συμπάθειαν πρὸς τὸν δεξιὸν τεχνίτην. Ἀλλὰ τὴν προσοχήν του εἵλκυσεν ἰδίως ἅμαξα ἐζευγμένη εἰς δύο πολυτίμους ἵππους καὶ σταθμεύουσα πρὸ τῆς θύρας, εἶτα δὲ ὅμιλος προσώπων συνομιλούντων ἐν τῇ αὐλῇ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῶσιν.

Τὸν ὅμιλον αὐτὸν ἀπετέλουν δύο κυρίαι καὶ δύο κύριοι. Αἱ κυρίαι ἐφαίνοντο οἰκοδέσποιναι προπέμπουσαι ξένους, ἦσαν δὲ ἀληθῶς ἡ κυρία καὶ ἡ δεσποινὶς Δυχαμέλ, ἀμφότεραι μελανείμονες. Οἱ ἐπισκέπται ἦσαν ὁ Κ. Λοβεδύ, τραπεζίτης ἐν Παρισίοις, καὶ ὁ υἱός του Ἕκτωρ, κομψευτὴς πρώτης δυνάμεως, ἀγραυλοῦντες ἀμφότεροι ἐν τῷ πύργῳ Βλινύ, μίαν λεύγαν μακρὰν τῆς Βωβραί. Ὁ μὲν γαμβρός, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τῆς χήρας κυρίας Δυχαμέλ, ἐπενθηφόρουν μὲν ἐπίσης καὶ οἱ δύο ἀλλ' ἦσαν ἐν τούτοις ἱκανῶς ζωηροὶ καὶ εὐδιάθετοι.

Ὁ Νοὲλ σταματήσας ὑπὸ δένδρον τῆς λεωφόρου, παρετήρει κατηφὴς τὸν Κ. Ἕκτορα, διαλεγόμενον οἰκείως καὶ ταπεινῇ τῇ φωνῇ μετὰ τῆς νεαρᾶς ἐξαδέλφης του.

Ἡ Δεσποινὶς Ἀδριανὴ Δυχαμέλ ἦτο χαριεστάτη ξανθὴ κόρη, ἧς ἡ λευκότης ἀνεδείκνυτο ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τὰ μελανά της ἐνδύματα, ἡ δὲ καλλονή, χάρις εἰς τὸν ἐξοχικὸν βίον, ἔθαλλε πλήρης ζωῆς. Καὶ εἶχε μὲν ἡ δροσερὰ καὶ κανονική της μορφὴ ἐλαφράν τινα ἔκφρασιν ὑπερη-

Digitized by Google

φανίας, ὀφειλομένην ἴσως εἰς τὴν ταπεινότητα καὶ κολακείαν αἵτινες περιεστοίχιζον αὐτήν· ἀλλ' οἱ προσηνεῖς καὶ ἱλαροὶ ὀφθαλμοί της ἐμετρίαζον τὸ μικρὸν αὐτὸ ἐλάττωμα, ἀποτέλεσμα κακῆς μᾶλλον ἀνατροφῆς ἢ φυσικῆς κακίας. Ἂν εἰς τὰ λοιπά της προτερήματα προστεθῇ ὅτι ἡ Ἀδριανὴ ἦτο ἡ μόνη κληρονόμος κτηματικῆς περιουσίας πολλῶν ἑκατομμυρίων, εὐκόλως ἐννοεῖται πόσον ἐπιζήτητος πρέπει νὰ ἦτο παρὰ τῶν ἐπιγάμων νέων, καὶ πόσον αὐτὸς ὁ εὐγενής της ἐξάδελφος, καίτοι παρισινός, ηὔχετο νὰ νυμφευθῇ τὴν ὡραίαν ἀγρότιδα.

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ, ὡς εἴπομεν, προέπεμπον τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν μέχρι τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας, ὅπου ἀνέμενεν ἡ ἅμαξα, ἐνῷ δὲ οἱ νέοι ἔμενον ὀπίσω, ὁ πατὴρ Λοβεδύ, παλαιὸς καλλωπιστής, μεγαλοφώνως λαλῶν καὶ εὐήθειαν ὑποκρινόμενος, ἔλεγεν εἰς τὴν κυρίαν Δυχαμέλ·

— Σᾶς λέγω καὶ πάλιν, ἀγαπητή μου Λουΐζα, δὲν εἱμπορεῖτε νὰ μένετε διαρκῶς φυλακισμένη μὲ τὴν Ἀδριανὴν εἰς τὴν πένθιμον αὐτὴν κατοικίαν, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μὲ μοναστήριον ἢ μὲ φυλακήν. Θέλω νὰ σὲ διασκεδάσω ὀλίγον, καὶ πρέπει νὰ ἔλθητε νὰ περάσετε ὀλίγας ἡμέρας μαζί μου εἰς τὸν πύργον Βλινύ, νὰ ἰδῆτε κόσμον... Ὅταν ἠγόρασα πέρυσιν αὐτὸ τὸ κτῆμα ἀπὸ τὸν ἐξαίρετον γυναικάδελφόν μου, τὸν σύζυγόν σας, ἐσυμφωνήθη νὰ τὸ θεωρῆτε πάντοτε ὡς κτῆμά σας, καὶ ἐννοῶ νὰ σᾶς ὑποδεχθῶ ἐκεῖ... Ἐλᾶτε!.. εἴμεθα σύμφωνοι; νὰ σᾶς στείλω τὴν ἅμαξαν;

Ἡ Κυρία Δυχαμέλ, γυνὴ ἀγαθή, ἁπλοῦς ἔχουσα καὶ εἰλικρινεῖς τοὺς τρόπους, ἔδωκεν ἀπάντησιν μὴ ἀκουσθεῖσαν.

— Νόμιμον πένθος! ἀπαιτήσεις κοινωνικαί! ὑπέλαβεν ὁ τραπεζίτης. Καὶ δὲν τὸν ἠγάπων ἐγώ, νομίζετε, τὸν πτωχὸν αὐτὸν Δυχαμέλ; Ἦτο περισσότερον παρὰ γυναικάδελφός μου, ἦτο φίλος μου, καὶ ἡ μνήμη του μοῦ ἦτο προσφιλεστάτη... ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε λόγος ν' ἀφήσω τὴν χήραν του καὶ τὴν κόρην του νὰ τήκωνται ἀπὸ τὴν λύπην καὶ τὰ δάκρυα... Ἐλᾶτε! σκεφθῆτε, καὶ θὰ τὸ ἀποφασίσετε ἐπὶ τέλους... Καὶ ὁ Ἕκτωρ, εἶμαι βέβαιος, τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχει.

— Δὲν εἶνε ζήτημα, πάτερ μου, ἀπήντησε ζωηρῶς ὁ Ἕκτωρ, κ' ἐλπίζω ὅτι ἡ Ἀδριανὴ θὰ ὑποστηρίξῃ τὰς παρακλήσεις μας.

Οἱ συνδιαλεγόμενοι εἶχον φθάσει ἐν τούτοις τὴν θύραν, καὶ οἱ κύριοι ἀπεχαιρέτισαν, ὁ δὲ Ἕκτωρ, ὅστις συνήθειαν εἶχε νὰ ἐλαύνῃ μόνος του, ἔδραξε τὰ ἡνία τῶν ἵππων, ἐνῷ ὁ τραπεζίτης ἀνεῤῥιχᾶτο κοπιωδῶς εἰς τὴν ἅμαξαν.

Ὁ νέος Λοβεδὺ προσέκλινεν ἔτι τὸ τελευταῖον πρὸ τῶν κυριῶν, αἵτινες ἵσταντο κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς αὐλῆς, καὶ ἐκροτάλισε διὰ τῆς γλώσσης ἵνα κινήσῃ τοὺς ἵππους. Ἀλλὰ τὰ ζῶα ἠνώρθωσαν τὰ ὦτά των, ἀντέστησαν, καὶ δὲν ἐκινήθησαν.

— Διάβολε! τί ἔχουν; ἐφώνησεν ἀγανακτῶν ὁ υἱὸς Λοβεδύ.

— Ὁ κοκκίνης σκιάζεται, ἀπήντησεν ὁ ὑπηρέτης. Ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα εἶνε κάποιος ποῦ τὸν φοβίζει.

Ὁ Ἕκτωρ ἐθεώρησε πρὸς τὴν ὑποδειχθεῖσαν διεύθυνσιν καὶ διέκρινε τέλος τὸν Νοέλ.

— Τί διάβολο κάμνεις αὐτοῦ, ἐσύ; ἀνέκραξε μὴ γνωρίζων ἀκριβῶς εἰς τίνα ἀπετείνετο. Ἔλα, τράβα γρήγορα,...δὲν βλέπεις ὅτι τρομάζεις τ' ἄλογό μου;

Ὁ Νοὲλ ἐπλησίασε βραδέως. Ἦτο κάτωχρος ἐξ ὀργῆς, ἀλλ' ἠρώτησεν ἐν τούτοις μετὰ πολλῆς ἠρεμίας.

— Εἰς ἐμὲ ὁμιλεῖτε τοιουτοτρόπως, κύριε; Εἶμαι ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ,... ἔπειτα ἔχω καὶ νὰ εἰπῶ δύο λέξεις τῆς κυρίας Δυχαμέλ.

— Σ τὴν ὀργήν, ὑπέλαβεν ἀλαζόνως ὁ μωρὸς νεανίας, τὰς λέγεις μίαν ἄλλην ὥραν. Τράβα! σοῦ εἶπα.

— Ἔλα, ἔλα, Ἕκτορ θυμοειδέστατε, διέκοψεν ὁ πατήρ, θὰ πιασθῇς τώρα μὲ τοὺς ἀνθρώπους; Νά! τὸ ἄλογο ἡσύχασε,... πηγαίνωμεν!

Ὁ Ἕκτωρ ἐκρότησε τὴν μάστιγα, καὶ ἡ ἅμαξα ἐκίνησε χωρὶς ἄλλης δυσκολίας. Ὅτε δὲ παρῆλθε πρὸ τοῦ Νοέλ, ὁ νέος Λοβεδὺ ἠτένισε ἐπ' αὐτὸν ἐμπαικτικὸν βλέμμα, καὶ εἶπε λέξεις τινάς, σαρκαστικὰς βεβαίως, διότι πατὴρ καὶ υἱὸς διεῤῥάγησαν εἰς γέλωτα.

Ὁ Νοέλ, βιαίως ἐξοργισθείς, πολλὴν ὄρεξιν εἶχε νὰ ζητήσῃ λόγον τῆς αὐθαδείας ἐκείνης· ἀλλ' ἡ ἅμαξα ἦτο ἤδη μακράν, ἄλλως τε τί ἠδύνατο αὐτός, μικρὸς καὶ ταπεινός, κατὰ πλουσίων καὶ ἰσχυρῶν; Ἔμενε λοιπὸν τεταραγμένος καὶ σκυθρωπὸς εἰς τὴν θέσιν του.

Ἔνδοθεν τῆς κιγκλίδος ἐθεώρουν αὐτὸν αἱ κυρίαι Δυχαμέλ. Ἠρυθρίασε κ' ἐχαιρέτισε σιωπηλός, ἡτοιμάζετο δὲ ν' ἀπομακρυνθῇ, ὅτε ἡ μήτηρ εἶπεν εἰς αὐτὸν προσηνῶς:

— Μὴν συνερίζεσθε τοὺς λόγους τοῦ ἀνεψιοῦ μου, κύριε Νοέλ· εἶνε ἀπερίσκεπτος νέος. Ἀλήθεια, ἐδῶ ἤρχεσθε; εἴχατε τίποτε νὰ μοῦ εἰπῆτε;

— Μάλιστα κυρία. Πρὸ καιροῦ ἤθελα νὰ σᾶς ἐκμυστηρευθῶ κάτι περὶ... Πρόκειται περὶ μιᾶς ἐργασίας τὴν ὁποίαν ἔκαμα κατὰ παραγγελίαν τοῦ μακαρίτου... ἀλλὰ μὲ συγχωρεῖτε, προσέθηκε δι' ἠλλοιωμένης φωνῆς, ἐπιστρέφω μίαν ἄλλην ἡμέραν διότι αὐτὴν τὴν στιγμήν...

— Ὅπως ἀγαπᾶς, παλληκάρι μου, ἀπήντησεν ἡ ἀγαθὴ γυνή.

Καὶ στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς Ἀδριανῆς ἐτράπη μετ' αὐτῆς πρὸς τὸν οἶκον. Ἡ

Digitized by Google

νεάνις ἐπεστράφη πολλάκις ἐνῷ ἐβάδιζεν, ἀλλ' ὁ Νοὲλ ἐνόμισεν ὅτι ἐπὶ τῆς χαριεστάτης ἐκείνης μορφῆς ἔβλεπε σαρκαστικὸν μειδίαμα πολὺ πικρότερον δι' αὐτὸν ἢ ὁ χλευαστικὸς γέλως τῶν ἄλλων.

Ἅμα ὡς ἠφανίσθησαν ἡ μήτηρ καὶ ἡ κόρη, ἀπεχώρησε πάλιν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων.

—Τί ταπείνωσις! ἐψιθύρισε κ' ἐνώπιόν της μάλιστα! Καὶ τί εἶμαι δι' αὐτήν; Εἷς ἀσήμαντος ἄνθρωπος, ζῶν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν μου, τοῦ ὁποίου ἡ ὑπερηφάνεια βεβαίως θὰ τῆς φαίνεται ἀστεία.

Καὶ ὑπέλαβε μετὰ μικρόν, μὴ αἰσθανόμενος ὅτι ἐμεγαλοφώνει.

— Ἔπειτα, διατί τάχα ἡ ὡραία καὶ πλουσία αὐτὴ κόρη, τὴν ὁποίαν θαυμάζει ὅλος ὁ κόσμος, νὰ μὲ διακρίνῃ μεταξὺ τοῦ πλήθους; Ποία μου ἀξία ἢ ποία ὑπηρεσία μου θὰ εἵλκυε τὴν προσοχήν της; Εἶνε τόσον μακράν μου, τόσον.. ὥστε τίποτε δὲν δύναται νὰ μὲ φέρῃ πλησίον της.. τόρα μάλιστα, ὅτε ἔγεινα γελοῖος ἐμπρός της.. Ἄχ! πῶς ἤθελα νὰ εἶχ' ἀποθάνει!

Γέλως σαρδόνιος ἠκούσθη αἴφνης ἐγγύς του.

— Μπᾶ! εἶπε φωνὴ γυναικεία, ἀπ' αὐτὸ δὲν 'πεθαίνει κανείς. Ὅταν μ' ἔδιωξε 'μένα ὁ πατέρας μου, ὅταν πέταξε τὸ παιδάκι μου 'ς τὸν οὐρανό, ἤθελα κ' ἐγὼ ν' ἀποθάνω... ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσα.. Λέγουν πῶς εἶμαι τρελλή... ψεύματα!.. Ἔχω τὰ λογικά μου καλλίτερα ἀπὸ πολλούς, ποῦ νομίζουν πῶς εἶν' ἔξυπνοι.

Καὶ ἤρχισε πάλιν ὁ γέλως.

Ὑπὸ τὸ ἔσχατον τοῦ λυκαυγοῦς φῶς κατώρθωσεν ὁ Νοὲλ ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν γυναῖκα ἥτις ἀπαρατήρητος εἶχεν εὑρεθῇ πλησίον του. Ἦτο γυνὴ τριακονταέτις περίπου καὶ παραδόξως ἐνδεδυμένη. Ἐπὶ τῆς ἡλιοκαοῦς μορφῆς της ἐφαίνοντο ἔτι ἴχνη καλλονῆς, ἀλλ' αἱ λῦπαι, οἱ κόποι καὶ ἡ πτωχεία ἴσως εἶχον καταστρέψει τοὺς χαρακτῆράς της, καὶ τὸ ἀπλανὲς βλέμμα τῶν πρασινωπῶν ὀφθαλμῶν της ἐνέπνεεν ἀόριστόν τινα φόβον. Ἡ κόμη της ἦτο κομμένη κοντή, ὡς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὸν ἀχύρινον αὐτῆς πέτασον ἐκόσμουν ἄνθη τῶν ἀγρῶν νεόκοπα.

Ἡ γυνὴ αὕτη, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Φακινέτα, εἶχε λυπηρὰν ἱστορίαν. Κόρη εὐπόρου γεωργοῦ τῶν περιχώρων, εἶχεν ἀπατηθῇ ὑπὸ ἀνδρὸς οὗτινος ἀπέκρυπτε τὸ ὄνομα. Διωχθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ πατρός της ἐπλανήθη ἐπί τινα χρόνον εἰς τὴν χώραν καὶ κατέστη μήτηρ παιδίου, ὅπερ ἐλάτρευεν, ἀλλ' ὁ μικρὸς υἱός της ἀπέθανε τυχαίως αἰφνίδιον θάνατον, καὶ ὁ νοῦς τῆς Φακινέτας δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ εἰς τοιούτους κλονισμούς. Ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἦτο ἐντελῶς παράφρων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἐντελῶς ἀβλαβής, καὶ ὑπηρετικὴ μάλιστα κατ' ἴδιον τρόπον, οἱ ἐν τῇ πόλει ἐδείκνυντο ἀγαθοὶ πρὸς αὐτὴν καὶ εὐμενεῖς.

Ἄλλως δὲ εἶχεν ἀπό τινος βελτιωθῇ ἡ τύχη της. Ἀπολέσασα τὸν πατέρα της, εἶχε κληρονομήσει ὀλίγα τινα πράγματα ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας, διατελοῦσα δὲ ὑπὸ κηδεμονείαν ἔζη ὡς ὑπότροφος ἀγαθῶν γεωργῶν, οἵτινες ἄφινον αὐτὴν ἐλευθέραν νὰ πλανᾶται κατὰ τὰς ὀρέξεις της.

Ὁ Νοὲλ ἤθελε μεγάλως δυσαρεστηθῇ ἂν ἄλλος τις πλὴν τῆς Φακινέτας εἶχεν ἀκούσει τοὺς λόγους του· ἀλλ' ὡς πρὸς αὐτὴν τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχε σπουδαιότητα. Οὐχ ἧττον τῇ εἶπε μετά τινος τραχύτητος.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ, Φακινέτα, καὶ διατί μὲ κατασκοπεύεις;

Ἐκείνη ἐγέλασε διότι ἐγέλα πάντοτε.

— Καλά, ὑπέλαβε, δὲν θέλεις νὰ μάθουν... ἀρκεῖ. Εἶν' εὔμορφη ὅμως, ἡ δεσποινὶς Ἀδριανή, αἵ; ὡραιοτέρα ἴσως καὶ ἀπὸ μένα... Ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ πολύ, διότι εἶνε καλή, . . . τὴν μητέρα της τὸ ἴδιον,... εἶν' εὐσπλαγχνικὴ γυναῖκα . . . Ἀλλ' ἡ Ἀδριανὴ δὲν σὲ καταδέχεται, αἵ; διότι εἶσαι πτωχός; Μὴν ἀπελπίζεσαι, ἔννοια σου! Ἡ ἀγάπη, ὅταν ἔλθῃ, δὲν κυττάζει χρήματα. Ἐγώ, ἂν εἶχα ἀγαπήσει κανένα πλούσιον, δὲν θὰ ἔχανα ποτὲ τὴν ὑπομονήν μου. Νά! τόρα βλέπεις ἠμπορεῖ νὰ μὲ πάρῃ, ποῦ ἔχω περιουσίαν... Νὰ ἰδῇς, νὰ ἰδῇς! εἶσαι εὔμορφος καὶ θὰ σὲ ἀγαπήσῃ... Ἐμεῖς ἡ γυναῖκες πάντοτε 'ς τὴν ἀρχὴ κάμνομεν τὴν ἀκατάδεκτη.

Αἱ ἀνοησίαι αὗται ἐπράϋναν τὴν ἀλγοῦσαν ψυχὴν τοῦ Νοὲλ πολὺ μᾶλλον ἢ λόγοι φρόνιμοι καὶ παρήγοροι. Ἐμειδίασε καὶ πάλιν ἄκων, καὶ ὑπέλαβεν:

— Ὀνειρεύεσαι, καλή μου Φακινέτα; ποῦ σοῦ ἐφάνη ὅτι πλουσία κόρη εἶνε δυνατὸν νὰ... ἐγὼ εἶμαι τεχνίτης, οὐδὲ θὰ γείνω ποτέ μου τίποτε ἄλλο.

— Αἵ! εἶνε βασιλεῖς ποῦ παίρνουν βοσκοπούλαις... Ἐγὼ 'ξεύρω ἕνα βασιλέα καὶ μίαν βοσκοποῦλα, . . . καὶ ὡς τὰ ὕστερα θὰ ἰδοῦμεν...

Αἴφνης διεκόπη· εἶχε δὲ τὸ μέτωπον σύνοφρυ, τὸ βλέμμα πεπλανημένον καὶ ἡ εὐτράπελος μορφή της ἦτο ἐντελῶς ἠλλοιωμένη. Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν διερράγη καὶ πάλιν εἰς γέλωτα.

— Ἔρχεσαι νὰ κάμωμ' ἕνα γῦρον μαζή, κύριε Νοέλ; ἠρώτησεν. Ἐφόρεσα τὸ σκιάδι μου μὲ τὰ λουλούδια . . . Ὅπου περάσωμεν, θὰ λέγουν: τί χαριτωμένο ἀνδρόγυνο!

Ὁ Νοὲλ ἀπήντησεν ὅτι ἐβιάζετο, καὶ δὲν εἶχεν ὄρεξιν νὰ περιπατήσῃ.

— Ὅπως ἀγαπᾷς, ἀπήντησε φιλοσοφικῶς ἡ παράφρων. Καλλίτερα· καὶ σὺ κ' ἐγὼ δὲν

Digitized by Google

πρέπει νὰ κεντοῦμεν τὴν ζηλοτυπίαν τῶν... Ἔπειτα, ἐξηκολούθησεν εἰρωνικῶς, δὲν εἶσαι καὶ ἀξιωματικὸς ἐσύ; ἀξιωματικὸς τῶν πυροσβεστῶν; Βέβαια, βέβαια εἶσαι! Ἄχ, ψυχή μου, οἱ πυροσβέσται...

Πυροσβέστη, παλληκάρι,
ποιά, χρυσέ μου, θὰ σὲ πάρῃ;

Κ' ἐμακρύνθη ᾄδουσα μεγαλοφώνως.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΔΥΟ ΑΝΑΚΤΟΡΑ

(Κερκυραϊκαὶ ἐντυπώσεις)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Κάτω, εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα, εἶνε αἱ αἴθουσαι τῶν διαφόρων γραμματειῶν, ἡ τῆς Βουλῆς καὶ ἡ τῆς Γερουσίας. Στενὴ καὶ μικρὰ ἡ τῆς Βουλῆς, διότι καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἰονίου Κράτους δὲν ἦσαν πολλοί. Ἁπλουστάτη καὶ αὐτή, ἡ ἁπλούστερον ἴσως πασῶν διερρυθμισμένη. Αἱ θέσεις αἱ ἀρκοῦσαι μόνον ὅπως κάθηνται ἀνέτως οἱ βουλευταί. Εἰς τὸ ἐπιφανέστερον μέρος διακρίνεται ἡ θέσις ἐφ' ἧς ἐκάθητο ὁ ἁρμοστής, ὅστις παρευρίσκετο πολλάκις εἰς τὰς συνεδριάσεις, ἐπὶ θρόνου φέροντος τὸ αἰώνιον ἀγγλικὸν στέμμα, ἔχων παρ' ἑαυτῷ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ἐπὶ μικροτέρων θρονίσκων τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς καὶ τὸν πρόεδρον τοῦ ἄλλου κοινοβουλευτικοῦ σώματος τῆς Ἑπτανήσου, τοῦ καλουμένου προκαταρκτικοῦ συμβουλίου. Ὀλίγαι θέσεις διὰ τοὺς στενογράφους. Καὶ ἄνωθεν μικρὰ τινα θεωρεῖα διὰ τὸν λαόν. Ἀλλ' ἡ μικρότης τῆς αἰθούσης καὶ ὁ περιωρισμένος ἀριθμὸς τῶν ἀντιπροσώπων δὲν ἀπέκλειον τὴν ζωὴν ἀπὸ τῆς συνελεύσεως. Θορυβωδέσταται ἐγίνοντο πολλάκις αἱ συζητήσεις καὶ θυελλώδεις συνεκροτοῦντο συνεδριάσεις καὶ ἀνεμιγνύοντο ἐνίοτε εἰς αὐτὰς ὡς παρ' ἡμῖν τ' ἀκροατήρια, ἰδίως ὅταν ἠκούοντο λόγοι θερμοὶ καὶ προτάσεις ὑπὲρ τῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἑνώσεως, ἧς τὸ ψήφισμα διακρίνεται ἐν πολυτελεῖ πλαισίῳ ἐφ' ἑνὸς τῶν τοίχων, καὶ πλέον τοῦ ἑνὸς ῥήτορες ἀληθεῖς ἀνεδείχθησαν ἐν αὐτῇ. Διότι οἱ κοινοβουλευτικοὶ θεσμοὶ ἀνέκαθεν ἐλειτούργουν, ἀφ' ὅτου ἔγινε τὸ πρῶτον ἑπτανησιακὸν σύνταγμα, ἐν τῷ μικρῷ κράτει, καὶ μ' ὅλην τὴν πίεσιν καὶ τὰς παρανομίας τῶν ἑκάστοτε δεσποτῶν ἐνησκοῦντο ἐλευθέρως, καίτοι ὑπὸ πρωτότυπον καὶ μόνον ἐδῶ ἀπαντώμενον περίεργον σύστημα.

* * *

Ἀλλ' ἡ πασῶν ἐπιβλητικωτέρα καὶ μᾶλλον ἀξιοθέατος εἶνε βεβαίως τῆς Γερουσίας ἡ αἴθουσα. Δὲν ἠξεύρω διατί, ἀλλὰ μόλις ἐπάτησα τὸν οὐδόν της ἔκαμα ἀκούσιον κίνημα ν' ἀποκαλυφθῶ. Ὅλοι οἱ κατὰ καιροὺς πρόεδροι αὐτῆς παρίστανται ἐκεῖ, ὡς ἔμψυχοι εἰς μεγάλας καὶ καλλίστας εἰκόνας, διαστάσεων σχεδὸν ἡμίσεος φυσικοῦ μεγέθους, καλυπτούσας πάσας τὰς πλευράς, σεβαστοὶ καὶ ἀξιοπρεπεῖς, μὲ τὰς παλαιὰς καὶ ἰδιορρύθμους ἐνδυμασίας των, μὲ τὰ στήθη αὐτῶν τὰ πεφορτωμένα διὰ παρασήμων, μὲ τὰ ἐξυρισμένα αὐτῶν πρόσωπα ἢ τὰς μακρὰς παραγναθίδας. Μορφαὶ διακεκριμέναι, παραστήματα ἀνδρικώτατα, ἦθος κυριαρχικόν, εὐγένεια ἀληθὴς καὶ οἰκογενειακὴ ἀπὸ αἰώνων. Ἔχουν δώσῃ συνέντευξιν ἐδῶ ὅλοι τῆς Ἑπτανήσου οἱ ἐπιφανέστεροι πολιτικοὶ ἄνδρες, διπλωμάται ἐπιτήδειοι, κυβερνῆται δεξιοί, κοινοβουλευτικαὶ ἱκανότητες, εἰς ἃς δὲν ἔλειψεν ἴσως ἡ εὐρύτερον στάδιον διὰ ν' ἀναδειχθῶσιν ἀληθῶς ἐν μεγάλῳ, ἀντὶ νὰ περιορίζωνται, ὡς συνέβαινε κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους διὰ ῥαδιουργιῶν καὶ σκευωριῶν περὶ ἐπικρατήσεως πάλην. Ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ των τοὐλάχιστον ὅλοι δικαιολογοῦν τοὺς πομπώδεις τίτλους καὶ τοὺς ἱεραρχικοὺς βαθμοὺς οὓς διεξεδίκουν, ἀποκαλούμενοι ὑψηλότατοι, ἢ ἐξοχώτατοι, ἢ ἐκλαμπρότατοι, ἢ κόμητες, ἢ βαρῶνοι. Περιτρέχουσι γύρω τὴν αἴθουσαν αἱ εἰκόνες αὐτῶν καὶ φαίνονται ὡς νὰ βουλεύωνται ἀκόμη καὶ τόρα καὶ νὰ διαχειρίζωνται, συνηγμένοι ἐπὶ τὸ αὐτό, τὴν ἐξουσίαν των, ἄλλοι ὄρθιοι, ἄλλοι καθήμενοι, σοβαραὶ καὶ σκεπτικαὶ ὄψεις οἱ μέν, προσηνεῖς καὶ εὐάρεστοι φυσιογνωμίαι οἱ δέ, καὶ ἄλλοι πάλιν συνωφρυωμένα ὡς ὑπ' ὀργίλων φροντίδων μέτωπα. Καὶ παράκεινται ἢ ἀντικρύζουσιν ἀλλήλους ἐν κοινῇ ἀθανασίᾳ νῦν καὶ ὁ κεφαλλὴν Μαρῖνος Βέγιας καὶ ὁ ζακύνθιος Σολωμὸς καὶ ὁ κερκυραῖος Βούλγαρης καὶ ὁ *ἐντιμότατος ἐκ Λευκάδος ἱππότης σὶρ* Πέτρος Πετριτσόπουλος. Καὶ ἐπίσης ἑλκύουσι τὸ βλέμμα καὶ ὁ γηραιὸς ζακύνθιος Φοσκάρδης καὶ ὁ κερκυραῖος Δαμασκηνὸς καὶ οἱ κεφαλλῆνες Καροῦσος καὶ Φωκᾶς. Καὶ ἰδιαιτέρως ὅλως προκαλοῦσι τοῦ παρατηρητοῦ τὴν προσοχὴν τοῦ τε «ὑποκλινοῦς, πνευματώδους καὶ φιλοδοξοτάτου» ὡς ἐχαρακτήριζεν αὐτὸν περιηγητής τις ἰταλὸς τῆς ἐποχῆς του, βαρῶνος Ἐμμανουὴλ Θεοτόκη, «τῆς δεξιᾶς τοῦ Μαίτλανδ χειρὸς» ὡς τὸν ὠνόμαζον, ἡ λευκὴ μὲ τ' ἀριστοκρατικὰ χαρακτηριστικά της μορφή, καὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ πολιτευομένου κόμητος Κανδιάνου Ῥώμα, πρὸς ὃν λέγεται ὅτι ἀπερχόμενον ἐκ Ζακύνθου ἵνα προεδρεύσῃ τῆς Γ'. μεταρρυθμιστικῆς κληθείσης συνελεύσεως ὁ πατήρ του Διονύσιος εἶπεν «Ἢ νὰ κάμῃς καλόν, υἱέ μου, ἢ νὰ μὴ ζήσῃς», ἡ ἐμβριθὴς φυσιογνωμία, καὶ τοῦ μεταξὺ παρεντιθεμένου ἐν μικροτέρᾳ προσωπογραφίᾳ μόνον λογίου Ἀνδρέου Μουστοξύδου, μὴ χρηματίσαντος μὲν προέδρου τῆς γερουσίας

Digitized by Google

ἀλλ' ἀντιπροέδρου αὐτῆς ἐπανειλημμένως ἐκλεχθέντος καὶ χάριν τιμῆς πρὸς τὴν πολλήν του ἱκανότητα συγκαταλεχθέντος ἐν τῷ κερκυραϊκῷ οὕτως εἰπεῖν *Πανθέῳ* τούτῳ ἡ νοήμων ὄψις. Καὶ ὑπ' αὐτούς, μαρμάρινοι ἢ χαλκαῖ προτομαί, ὅλοι ἐπίσης οἱ ἁρμοσταί, οἵτινες διῆλθον τῆς Ἑπτανήσου προσωποποιοῦντες τῆς Μεγάλης Βρεττανίας τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχύν, περιβεβλημένοι καὶ εἰκονίζοντες ὅλον τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀποστελλούσης αὐτοὺς ὑπερηφάνου δυνάμεως, ναύαρχοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ στρατηγοὶ ἐκ νικηφόρων πολέμων ἐπανερχόμενοι ὅπως ἀναπαυθῶσιν ἐπ' ὀλίγον ἐν τῇ διοικήσει τῶν νήσων τούτων μεταμορφούμενοι εἰς νομοθέτας, σήμερον ἐδῶ καὶ μετὰ πέντε ἔτη ἐκσφενδονιζόμενοι εἰς τὴν Κεϋλάνην αἴφνης ἢ εἰς τὸ Εὔελπι 'Ακρωτήριον, ἐν κυκλικῇ καὶ αὐτοὶ σειρᾷ, μὲ τὸν κύριόν των Γεώργιον τὸν Δ', οὗτινος δεσπόζει τῆς αἰθούσης ἡ γλυκυτάτη ἅμα καὶ ἀγερωχοτάτη μορφή, καὶ οὗτινος καὶ εἰκὼν εὕρηται, ἄλλη παρὰ τὴν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου, ἐνταῦθα ὡς κόρην ὡραῖον παριστῶσα αὐτόν, ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ τὸν Δοῦκα Οὐέλλιγκτον, τὸν νικητὴν τοῦ Ναπολέοντος μετὰ τὴν ἧτταν τοῦ ὁποίου προσηρτήθη εἰς τὴν 'Αγγλίαν ἡ Ἑπτάνησος, ἐν τῷ μέσῳ. Ἰδοὺ χαλκοῦς ὁ Μαίτλανδ, ὁ Σόλων τῆς Ἑπτανήσου, ὁ ἐπινοήσας καὶ δημιουργήσας τὸ φερώνυμον αὐτῷ Σύνταγμα, τὸ ὑποχείριον καταστῆσαν αὐτὴν εἰς τὴν προστάτιδα δύναμιν, στρατιώτης τραχὺς καὶ ὀξύθυμος καὶ βίαιος. Ἰδοὺ ὁ γλυκὺς Ἄδαμς, ὁ πολυειδῶς εὐεργετήσας τὸν τόπον καὶ ὅστις τόσον εἶχεν ἀγαπήσῃ τὴν Κέρκυραν, ὥστε καὶ σύζυγον ἰθαγενῆ ἔλαβεν ἐκ τῆς οἰκογενείας Σούφη, διαζευχθεῖσαν τὸν σύζυγον αὐτῆς Παλατιανόν, καὶ τοσοῦτον ἠγανάκτησεν ὅτε μετετέθη μετὰ διπλῆν ἁρμοστείαν ἐξ αὐτῆς εἰς Μαδράς, ὥστε ἰδίᾳ χειρὶ ἔθραυσε τὰ καινουργῆ καὶ πολυτελῆ ἔπιπλα, ἅτινα εἶχε φέρῃ πρὸς νέαν διακόσμησιν τοῦ τε ἀνακτόρου καὶ τοῦ ἀγροκηπίου. Ἰδοὺ ὁ Δούγλας, σοβαροτάτη τὴν ἔκφρασιν καὶ αὐστηροτάτη τὰς γραμμὰς ὄψις. Ἰδοὺ ὁ Σίτων, γέρων ἀγαθὸς καὶ ἀδύνατος καὶ ἀνίκανος. Ἰδοὺ ὁ Νούγεντ, ὁ ἐξόχως φιλέλλην καὶ φιλιόνιος, ὅστις κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ὄθωνος ἐκ Κερκύρας ἐξενάγει αὐτὸν καὶ ἔδιδε χορούς καὶ ἑσπερίδας, εἰς ἃς παρίστατο μεθ' ὅλης τῆς Αὐλῆς του φουστανελλοφορῶν. Ἰδοὺ ὁ Ὑούγγ, ὅστις εἶχε συλλάβῃ καὶ προσεπάθει νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ περιέργου σχεδίου καθ' ὃ αἱ μὲν λοιπαὶ νῆσοι παρεχωροῦντο εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκράτει δὲ ἡ 'Αγγλία μόνην τὴν Κέρκυραν, ὡς κλεῖδα τῆς 'Αδριατικῆς, ἣν ἠδύνατο, ὡς ἔλεγεν ἐν τῇ ἐκθέσει του, νὰ καταστήσῃ θαυμάσιον μὲν κῆπον ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν, ἰσχυρότατον δὲ ἅμα προπύργιον καὶ σπουδαιότατον ἐμπορικὸν σταθμὸν ἐν τῇ μεσογείῳ.

Τόσαι εἰκόνες καὶ τόσαι προτομαὶ ὁλόκληρον λαοῦ ζωὴν ἀνακαλοῦσαι εἰς τὴν μνήμην, κόσμον ὅλον ἀναμνήσεων ἐγείρουσαι.

* * *

Κοιμῶνται ἤδη ἐντὸς τοῦ ἐρήμου παλατίου καὶ αὐταί, ὅπως κοιμᾶται ὅλον τὸ μονῆρες οἰκοδόμημα. Δὲν ἔχει πλέον τὸ Ἰόνιον Βουλήν, οὔτε Γερουσίαν, οὔτε προκαταρκτικὸν συμβούλιον, οὔτε ὑπέρτατον συμβούλιον δικαιοσύνης. Οἱ ἀγῶνές του ἐστέφθησαν ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας καὶ ἡ ἕνωσις, ἣν τόσον ἐπόθησεν, ἐπετελέσθη. 'Αντὶ πρωτευούσης τῶν Ἡνωμένων Κρα-ῶν τῆς Ἑπτανήσου αἱ *Κορυφαί*, ἡ Κέρκυρα, εἶνε ἁπλῆ ἐπαρχιακὴ πόλις, ἧς δὲν ἔγνωμεν νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν οὔτε τὴν λαμπρὰν ἀπέναντι τῆς 'Αλβανίας θέσιν οὔτε τὴν ἐμπορικὴν σημασίαν οὔτε τὰ φυσικὰ δῶρα. Οἱ ἀντιπρόσωποί των ἔρχονται εἰς 'Αθήνας, ἁπλοῖ βουλευταὶ ὡς οἱ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ κανεὶς βεβαίως δὲν σκέπτεται νὰ τοὺς ἀποκαλέσῃ *ἐκλαμπροτάτους* καὶ *ὑψηλοτάτους*. Ἡ αὐτοδιοίκησίς των δὲν ὑφίσταται πλέον καὶ ἔχουν κοινὰ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους. Οἱ κόμητές των καὶ οἱ δοῦκες καὶ οἱ βαρῶνοι δὲν ὑπάρχουν ἢ δὲν τολμῶσι νὰ προσαγορεύωνται σήμερον οὕτω. Πολῖται ἐλευθέρου κράτους δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην τίτλων. Καὶ εἶνε κατευχαριστημένοι οἱ καλοὶ ἑπτανήσιοι.

'Αλλ' ἐγὼ καταλείπων τὸ φοβερὸν καὶ περιλαμπὲς ἄλλοτε παλάτιον τοῦτο, δὲν δύναμαι νὰ κατανικήσω ἐπίμονόν τινα παράδοξον σκέψιν, ἥτις γεννᾶται εἰς τὸ πνεῦμά μου, τί θὰ ἦτο ἆρά γε τὸ ἔρημον αὐτὸ καὶ ἀκατοίκητον τῆς σήμερον κτίριον, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ ποτὲ τὸ κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1862 ἐποχὴν ἐκείνην τῶν παραβόλων ἰδεῶν καὶ τῶν ρωμαντικῶν ἐπιχειρήσεων συλληφθὲν ὑπό τινων φανταστικὸν σχέδιον πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὁποίου εἶχε μάλιστα συστηθῇ καὶ μυστικὴ ἀδελφότης μὲ διαπρεπέστατα μέλη ἔν τε τῇ Ἑπτανήσῳ καὶ ἐν 'Αθήναις, καθ' ὃ κοινὴ παντὸς ἕλληνος ἐνέργεια ἔπρεπε νὰ εἶνε ἡ προσάρτησις τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Ἑπτάνησον, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Κέρκυραν, εἰς ἓν ἐλεύθερον καὶ μέγα Ἰόνιον Κράτος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ ἀποκλείσαντος ἡμᾶς πρό τινος 'Αλφρέδου, ἐγκαταλειπομένων τῶν 'Αθηνῶν καὶ τοῦ ἄλλου ἑλληνικοῦ κράτους εἰς τὴν τύχην του καὶ τὰς ἐσωτερικὰς αὐτοῦ διαμάχας ὡς μὴ ἐνέχοντος στοιχεῖα ζωῆς!

Β'

Ὅλως διάφορον εἶνε τὸ ἄλλο, τὸ εἴκοσι λεπτὰ περίπου ἀπέχον τῆς πόλεως θερινὸν ἀνάκτορον τοῦ Βασιλέως, τὸ χάριεν, τὸ κομψόν, τὸ φιλάρεσκον Mon—Repos. Εἶνε βαρὺς ὁ τίτλος *ἀνάκτορον* διὰ τὴν ὡραίαν αὐτὴν φωλεάν. Καὶ

Digitized by Google

πόσον δικαιολογεῖ τὸ ἰδιαίτερον ὄνομά του, πόσον γλυκεῖα θὰ εἶνε ἡ ἀνάπαυσις ἐδῶ, ἐντὸς τῶν μικρῶν ὡς κλωβία δωματίων του, ὑπὸ τὴν πυκνὴν σκιὰν τῶν ἀμφιλαφῶν δένδρων του, ὑπὸ τὴν διαρκῆ εὐωδίαν τῶν ἀνθέων του, μὲ τὸν αἰώνιον φλοῖσβον τῶν κυμάτων τοῦ ὑπ' αὐτὸ πελάγους! Τί θαυμάσιον ἐνδιαίτημα ἡσυχίας καὶ τρυφῆς, ὅπερ νομίζεις ὅτι ἐκτίσθη ἐπίτηδες ὡς ἐρώτων καταφύγιον! Μόλις λευκάζει ἀδιόρατον σχεδὸν ἀνὰ μέσον τῶν πέριξ του φύλλων καὶ κλάδων καὶ χάνονται σχεδὸν οἱ στυλίσκοι τῆς προσόψεώς του ὑπὸ πράσινον κάλυμμα καὶ μόλις κατορθόνει ν' ἀνακύψῃ ὀλίγον ὑπὲρ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὸ πανταχόθεν πλουσίαν καὶ ρωμαλέαν βλάστησιν, ἥτις ἀφοῦ τὸ περιτυλίξῃ ἐκτείνεται ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἀναρριχᾶται τὰ γύρω ὑψώματα καὶ πληροῖ τὰς μικρὰς τῆς περιφερείας του κοιλάδας καὶ κατέρχεται εἰς τάπητα χλόης μέχρι τῆς ὑπὸ τοὺς πόδας του θαλάσσης. Τίποτε τῶν ἀμαυρῶν τοίχων καὶ τῶν ὑψηλῶν παραθύρων καὶ τῶν ἱστορικῶν ἀναμνήσεων τοῦ ἐν τῇ πόλει συναδέλφου του. Εἶχε χαρισθῇ ὑπὸ τῆς πόλεως τῷ εὐεργέτῃ Ἄδαμς *πρὸς τέρψιν*, ὡς ἔφερε τὸ δωρητήριον ἔγγραφον. Ἀλλ' οὐδὲν ἀνακαλεῖ ἐν αὐτῷ τὴν παρελθοῦσαν ἐκείνην ἐποχήν. Διὰ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων του εἰσέρχεται ἐλευθέρως ὁ ἀὴρ παίζων πρὸς τὰ παραπετάσματα αὐτοῦ. Ἀκώλυτον πλημμυρεῖ τὸ φῶς τὰ δώματά του. Ὅταν ὁ οὐρανὸς εἶνε ἀνέφελος, γελᾷ καὶ ἀναλάμπει ὅλον ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὰ φιλήματα. Ἀλλ' ὅταν σκυθρωπάζῃ καὶ ἀπολύῃ τὴν θύελλαν, κρύπτεται ὡς ριγοῦν ὑπὸ τῶν δένδρων του τὴν πυκνὴν θολίαν. Ἐναρμόνιος μίγνυται ἡ διηνεκὴς μελῳδία τοῦ πόντου, οὗ ὑπέρκειται, πρὸς τὸν ἐπίσης ἄπαυστον ψίθυρον τοῦ κήπου του, βαθέος καὶ σκιεροῦ ὡς ἀρχαῖον ἄλσος, οὗτινος περιελίσσονται ἀνὰ μέσον τῆς δασείας φυτείας εἰς μυρίας ἀτραποὺς οἱ δρομίσκοι καὶ τόρα χάνονται ὑπὸ τὴν πόαν καὶ τόρα ἀνέρχονται τὴν κλιτὺν ἀνθούντων λοφίσκων καὶ ἔπειτα καταβαίνουν εἰς ἀλλεπαλλήλους βαθμῖδας πρὸς τὴν παραλίαν καὶ μετ' ὀλίγον βυθίζονται ἀφανεῖς ὑπὸ τὰ ζοφερὰ φυλλώματα. Σιγὴ τὸ περιβάλλει καὶ αὐτὸ ἀθόρυβος, ἣν διακόπτει μόνον δικέλλης ἐργάτου ὑπόκωφος κρότος ἢ μονότονον ᾆσμα φρουροῦ φυλάττοντος παρὰ τὴν ἀκτὴν μὴ προβάλῃ λαθρέμπορος λέμβος. Ἀλλ' ἐδῶ πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ εἶνε πένθιμος, καὶ ἀναμένεις ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ν' ἀκούσῃς αἴφνης λύοντας αὐτὴν κ' ἐκρηγνυμένους γέλωτας δρυάδων καὶ νομίζεις ὅτι ἐπίτηδες ἡπλώθη οὕτω βαθεῖα πέριξ ὅπως μὴ ταράσσωνται ἐν τῇ τρυφῇ αὐτῶν τοῦ μαγικοῦ οἰκήματος οἱ κάτοικοι, ὅπως ἡπλοῦτο ἄλλοτε κατὰ τοὺς ἀρχαίους μύθους τριπλῆ νὺξ ὅπως μὴ ταράσσωνται τοῦ βασιλέως τῶν θεῶν αἱ ἡδοναί.

Τίς δὲν θὰ ἐπόθησεν ἆρά γε ἅπαξ τοὐλάχιστον ἐπὶ ζωῆς του τοιοῦτον ἓν κρησφύγετον, ὅπου νὰ ζήσῃ καὶ νὰ τελευτήσῃ ἄγνωστος εἰς ἀδρανοῦς ὑπάρξεως καὶ κεκρυμμένης εὐτυχίας ὄνειρον;

Καὶ τοιοῦτον ἀκριβῶς φαίνεται ὡς νὰ κατεσκεύασε τὸ οἴκημα τοῦτο μυστηριώδης νηρηΐς, πόθον φιλότητος ἐμπνέον καὶ ὄρεξιν ἀμεριμνησίας καὶ λήθην φροντίδων καὶ ἀπολαύσεων ἐπιθυμίαν.

* *
*

Οὕτω δὲ ἀκριβῶς φαίνεται ὅτι τὸ ἐννοεῖ καὶ ὁ ἐστεμμένος κύριός του, εἰς ὃν νομίζω ὅτι ἀνήκει καὶ ἡ ὡραία ὀνομασία ὑφ' ἣν εἶνε γνωστόν. Ἡ ἐσωτερικὴ τοὐλάχιστον διακόσμησις τοῦ χαρίεντος ἐνδιαιτήματος συνεχίζει τελείως καὶ πληρέστατα ἀνταποκρίνεται πρὸς τῆς ἐκτὸς φύσεως τὴν γοητείαν. Ὅλα καινουργῆ, ὅλα στίλβοντα, ὅλα νεάζοντα, ὅλα φαιδρά. Οὔτε ἀρχαϊκὰ καὶ βαρέα ἔπιπλα, οὔτε προέδρων σοβαραὶ μορφαί, οὔτε ἁρμοστῶν καὶ διοικητῶν προτομαί, οὔτε ἄλλων καιρῶν λείψανα καὶ μνημεῖα. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς εἰσόδου διατίθεσαι εὐαρεστότατα. Αἱ ἐπὶ τῶν τοίχων εἰκόνες παριστῶσι τὰς χαριεστέρας σκηνὰς τῆς Ὀδυσσείας, τὰ κατὰ τὴν διατριβὴν τοῦ πολυπλάγκτου Ἰθακησίου ἐν τῇ νήσῳ τῶν Φαιάκων. Γυμνόστερνοι νύμφαι αἴρουσι μέγα ὡρολόγιον ἅμα καὶ βαρόμετρον. Ἀναλάμπουσι τὰ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν σκεύη καὶ κοσμήματα, πάντα ἐκ πολυτίμων μετάλλων. Λείπουν οἱ ἐπιδεικτικοὶ θρόνοι καὶ αἱ μακραὶ αἴθουσαι καὶ τὰ ἐπίσημα ἐμβλήματα. Ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν πολυτέλεια καὶ χλιδὴ ὄντως βασιλική. Τριάκοντα μόλις χωρεῖ συνδαιτυμόνας ἡ οἰκογενειακὴ τράπεζα τοῦ ἑστιατορίου του, ἀλλ' εἶνε τοῦτο κάλλιστα ηὐτρεπισμένον. Καλλιτεχνικώτατον τὸ σπουδαστήριον τοῦ βασιλέως, μὲ τὰς ἀποκρυπτούσας ἐντελῶς τοὺς τοίχους μεγάλας εἰκόνας τῶν ὡραιοτέρων τῆς νήσου ἐξοχῶν, μὲ τ' ἀναπαυτικὰ αὐτοῦ καθίσματα καὶ τὸ ἀπαστράπτον ἐπὶ τοῦ γραφείου του χρυσοῦν μελανοδοχεῖον, ὅπερ ἐδώρησεν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, πρὸς αὐτὸν ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας. Κεκοσμημένοι ἐπίσης δι' ὡραίων εἰκόνων καὶ πάντες οἱ ἄλλοι θάλαμοι. Ἀνάκλιντρα βαθέα, μακραὶ ἕδραι ἐπεστρωμέναι διὰ παχέων ὑφασμάτων, διβάνια ἐφ' ὧν ἁπλοῦνται τάπητες μετάξινοι, προκαλοῦντά σε νὰ τανύσῃς ἐπ' αὐτῶν ὀκνηρῶς τὰ μέλη σου. Κοιτῶνες θερμοὶ καὶ ἁβροὶ καὶ τρυφηλοὶ ὡς λέκτρα νεονύμφων, ἕκαστος μὲ τὴν ἰδιαιτέραν του ἐξαισίαν πανοραματικὴν θέαν, ἄλλος τὴν πόλιν τῆς Κερκύρας καὶ τὸν λιμένα ἀπέναντι, ἄλλος τὴν ἀντικρὺ Ἤπειρον, ἄλλος τῆς θαλάσσης μόνην τὴν λείαν ἐπιφάνειαν, ἄλλος τῆς γραφικῆς ξηρᾶς τὴν ποικίλην ἄποψιν. Εἰς δύο ἐξ αὐτῶν ἡ εἴσοδος ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ξένον

Digitized by Google

καὶ μένουσι πάντοτε εὐλαβῶς κλειστοί : εἶνε οἱ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης. Τελειότατον ἐν ἑνὶ τῶν δωματίων σφαιριστήριον, ὅπου ἔπαιζεν ἄλλοτε ἐπὶ ὥρας ὁ βασιλεύς. Καὶ ἐν συνόλῳ : φιλόκαλον καὶ ἄνετον καὶ πλούσιον συγχρόνως ἀληθὲς *'Αναπαυτήριον*.

*
* *

Περιέργως ἰδίως δεικνύεται τῷ ξένῳ ὁ θάλαμος, ἐν ᾧ κατεκλίνετο τὸ πρῶτον, πρὶν ἔτι νυμφευθῇ, ὁ Βασιλεύς. Ἐν αὐτῷ ἤδη κοιμῶνται συνήθως ὅλοι οἱ διερχόμενοι τοῦ Mon-Repos καὶ φιλοξενούμενοι ἐπίσημοι ἐπισκέπται. Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τῆς φιλοξενίας φαίνεται ἕκαστος αὐτῶν χαράσσει τὸ ὄνομά του ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου τοῦ ἐν αὐτῷ μεγάλου καθρέπτου καὶ διακόπτοντα τὴν στιλπνὴν τῆς ὑέλου ἐπιφάνειαν διακρίνονται ἐπ' αὐτοῦ δεκὰς περίπου ἡγεμονικῶν ὀνομάτων. Καὶ ἡ ἡμετέρα δὲ βασίλισσα καὶ ἡ ἡγεμονὶς Ἀλεξάνδρα ἔχουν χαράξῃ ἐπίσης τὰ ἑαυτῶν παρὰ τὰ τῶν ξένων των, τῆς πριγκιπίσσης Θύρας λόγου χάριν, τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Παύλου τῆς Ρωσσίας καὶ τῶν ἄλλων. Μεταξὺ δὲ τούτων ἀνακαλύπτω αἴφνης καὶ τὸ ἰδικόν σου, ὦ πρόσφατε ὑποψήφιε τοῦ βουλγαρικοῦ θρόνου Βαλδεμάρ, καὶ ἐπανέρχομαι εἰς τὴν πραγματικότητα ἣν εἶχον ἀρχίσῃ νὰ λησμονῶ ὀλίγον κατὰ τὴν καλαισθητικὴν ταύτην ἐπίσκεψιν, καὶ συλλογίζομαι ὅτι κ' ἐδῶ ἀκόμη, μολονότι εἰς *ἀναπαυτήριον*, δὲν θὰ ἠδύνατο ἂν ἤθελε νὰ εὕρῃ τὴν ἡσυχίαν του ὁ ἀδελφός σου, ἀφοῦ θ' ἀπήντα πρὸ αὐτοῦ τὸ ὄνομά σου, ὑπομιμνῆσκον αὐτῷ ἐξαπίνης τὰ ἐν τῇ Ἀνατολῇ συμβαίνοντα καὶ τὰ πραξικοπήματα καὶ τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς καὶ τὰς ἐπιστρατείας !

Μιχαηλ Μητσακης

ΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΡΑΪΧΣΤΑΓ

Αἱ τελευταῖαι συνεδριάσεις τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου καὶ ἡ αἰφνιδία ἐπὶ τῇ ἀπορρίψει τοῦ ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ ὑποβληθέντος αὐτῷ στρατιωτικοῦ περὶ ἑπταετοῦς θητείας νομοσχεδίου διάλυσίς του γενικὴν ἐπέσπασε τὴν προσοχὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ δημοσίου ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ. Πληροφορίαι τινὲς ἑπομένως περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν αὗται διεξάγονται καὶ ἐν γένει περὶ τοῦ Ραΐχσταγ δὲν θὰ ἐστεροῦντο βεβαίως ἐνδιαφέροντος. Ταύτας δὲ παρέχει ἡμῖν διὰ προσφάτου ἄρθρου αὐτοῦ ὁ ἄλλοτε μὲν διάσημον μέλος τῆς Κοινότητος χρηματίσας, νῦν δὲ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Φίλιππος Δαρὺλ γράφων ἐντυπώσεις τῆς ἐν διαφόροις χώραις διαμονῆς του γνωστὸς γάλλος συγγραφεὺς Πασκὰλ Γρουσέ.

«Ὁ ξένος, λέγει, δύναται μετὰ μείζονος εὐκολίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Ραΐχσταγ ἢ εἰς οἱονδήποτε ἄλλο κοινοβούλιον. Πρὸς τοῦτο δὲν ἔχει ἢ νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ εἰδικῶς ἐπὶ τούτῳ ἀνοικτὸν ἐν τῷ νομοθετικῷ μεγάρῳ γραφεῖον καὶ νὰ ζητήσῃ ἓν εἰσιτήριον ἢ διὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἢ διὰ τὴν ἐπαύριον. Αὐθωρεὶ δὲ καὶ τὸ λαμβάνει ἂν ὑπάρχει χῶρος ἐν τοῖς θεωρείοις. Εἰσέρχεσαι δὲ εἰς τὸ μέγαρον διὰ προδόμου τινός, ἐν ᾧ παραμένει θυρωρός, Türhüter, ἀρκούντως μεγαλοπρεπής, κρατῶν θαυμασίαν ῥάβδον ἧς χρυσῆ ἡ λαβή. Ἀπὸ τοῦ προδόμου τούτου μεταβαίνεις ἢ κατευθεῖαν εἰς τὴν αἴθουσαν τὴν καλουμένην des Pas-Perdus ἢ εἰς τὸ ὑποδεικνυόμενον ἐν τῷ εἰσιτηρίῳ θεωρεῖον. Ἡ ἀνωτέρω αἴθουσα πληροῦται ὑπὸ θρανίων ἐκ πρασίνου δέρματος καὶ τραπεζίων πρὸς γραφήν, κοσμεῖται δὲ ὑπ' ἀναγλύφων εἰκόνων τοῦ Φίχτε, τοῦ Στάϊν, τοῦ Ἄρνδτ, τοῦ Σίλλερ, τοῦ Οὐλανδ καὶ ἄλλων ἡμιθέων τοῦ γερμανικοῦ Ὀλύμπου. Πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῆς εἶνε τὸ κυλικεῖον· πρὸς τ' ἀριστερὰ ἡ αἴθουσα τῶν εἰδήσεων τῶν ἐφημερίδων. Εἰς δὲ τὸ κέντρον αἱ θύραι δι' ὧν εἰσέρχονται τὰ μέλη τοῦ Ραΐχσταγ. Ὁσάκις ὁ ὁμιλῶν βουλευτὴς ἑλκύει καὶ ἐνδιαφέρει τὸ ἀκροατήριόν του, εἶνε κενὴ συνήθως ἐξ ὁλοκλήρου· ἀλλ' ἀπεναντίας εἶνε πλήρης ὁμίλων ζωηρῶν καὶ θορυβούντων, ὅταν ἡ ἡμερησία διάταξις δὲν περιέχῃ τι τὸ ἐνδιαφέρον ἢ ὅταν ὁ ῥήτωρ εἶνε Hausleerer, δηλαδὴ κατὰ λέξιν : «Ἐκκενωτὴς τῆς αἰθούσης.»

Καὶ ὡς πρὸς τὴν ὑλικὴν αὐτοῦ διαρρύθμισιν καὶ ὡς πρὸς τὸ ἦθος τὸ γερμανικὸν κοινοβούλιον ὁμοιάζει πρός τε τὴν Γαλλικὴν Βουλὴν καὶ πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων. Ὀψιγενὲς πολιτικὸν δημιούργημα, ἐδανείσθη παρά τε τῶν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ κρατούντων ἐθίμων ὅ,τι τῷ ἐφάνη μᾶλλον πρακτικόν. Οὕτως ἔχει καὶ αὐτό, ὡς ἡμεῖς, τὸ βῆμά του, καὶ εὕρηται ὡς ἐν Οὐεστμίνστερ καὶ ἐν αὐτῇ τράπεζα μεγάλη τετράγωνος πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐγγράφων. Οὕτως ἐπίσης ἡ τοποθέτησις τῶν βουλευτικῶν ἑδωλίων ὁμοιάζει πρὸς τὴν παρ' ἡμῖν, ἡ δὲ διαίρεσις καὶ ἡ θέσις τῶν δημοσίων θεωρείων εἶνε ἀνάλογος τῇ ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Ὁ ῥήτωρ δύναται, ἂν θέλῃ, ν' ἀναβῇ εἰς τὸ βῆμα καὶ νὰ ἀρχίσῃ ὁμιλῶν, ἔχων τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν βουλήν· ἀλλ' ἐπίσης, ἂν προτιμᾷ, δύναται νὰ ὁμιλήσῃ ἀπὸ τῆς θέσεώς του, ἀπευθυνόμενος τρόπον τινὰ πρὸς τὸν πρόεδρον. Ἀλλ' ὁ κανονισμὸς τῶν ὡρῶν τῶν συνεδριάσεων εἶνε ἐξαιρέτως πρωτότυπος καὶ κανονικός. Αὗται ἄρχονται ἀπὸ τῆς δεκάτης πρωϊνῆς ὥρας καὶ καταλή-

Digitized by Google

γουσι τῇ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ μετὰ μεσημβρίαν· Περὶ τὰς δώδεκα οἱ βουλευταὶ τρώγουσι ὅ,τι εὕρουν ἐν τῷ κυλικείῳ. Μετὰ τὴν λῆξιν δὲ τῆς συνεδριάσεως μεταβαίνουσιν εἰς τὸ δεῖπνον.

Ἡ αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων εἶνε εὐρὺ παραλληλόγραμμον τριάκοντα μέτρων μήκους καὶ εἰκοσιπέντε πλάτους. Εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος τῆς αἰθούσης ἐγείρεται τὸ γραφεῖον τοῦ προέδρου, παρ' ᾧ κεῖνται τὰ γραφεῖα τῶν γραμματέων, κάτωθεν δὲ τὸ βῆμα καὶ ἑκατέρωθεν τοῦ βήματος ἐξέδρα χωριζομένη ἀπὸ τῆς λοιπῆς αἰθούσης διὰ χονδροῦ κιγκλιδώματος, εἶνε προωρισμένη διὰ τὰ μέλη τοῦ Bundesrath, τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου, ἅτινα διορίζονται ὑφ' ἑκάστης τῶν κυβερνήσεων τῆς αὐτοκρατορίας. Τὰ μέλη ταῦτα, τεσσαράκοντα τέσσαρα τὸν ἀριθμόν, ἔχουν ἕκαστον καὶ τὸ ἰδιαίτερόν του ἑδώλιον, ἐν διπλῷ παραλλήλῳ στοίχῳ τοιούτων. Ὑπὸ τὸν ἐξώστην τοῦτον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς αἰθούσης, ἀπέναντι τοῦ βήματος, κεῖται ἡ τράπεζα τῆς Βουλῆς. Ἑκατέρωθεν αὐτῆς τὰ γραφεῖα τῶν στενογράφων. Πέραν δέ, ἀμφιθεατρικῶς, ἐγείρονται αἱ 397 ἕδραι τῶν βουλευτῶν, ἕδραι δερμάτιναι, συμπληρούμεναι διὰ μικρῶν ξυλίνων τραπεζίων καὶ χωριζόμεναι κατὰ διαστήματα δι' ἀτραπῶν, αἵτινες παρέχουσι εἰς τὸ σύνολον τὸ σχῆμα μεγάλου ριπιδίου. Ὑπεράνω τοῦ προεδρικοῦ ἑδωλίου καὶ ἐπὶ τῶν δύο μεγάλων πλευρῶν τοῦ παραλληλογράμμου εἶνε τὰ δημόσια, ἐπίσημα, διπλωματικὰ καὶ δημοσιογραφικὰ θεωρεῖα. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων οἱ συνάδελφοί μας δημοσιογράφοι τοῦ Βερολίνου ἔχουσιν εἰς τὴν διάθεσίν των ἐντὸς τῆς Βουλῆς καὶ τρεῖς ἰδιαιτέρας αἰθούσας ἐργασίας κάλλιστα ηὐτρεπισμένας. Τρεῖς δὲ ἄλλαι αἴθουσαι εἶνε ὡρισμέναι διὰ τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς, διὰ τὸν πρόεδρον τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου καὶ διὰ τὸν ἀρχικαγκελάριον τῆς Αὐτοκρατορίας. Εἰς τὰς δύο ἐλευθέρας γωνίας τῆς αἰθούσης διακρίνονται δύο ἄλλαι τράπεζαι, πέριξ τῶν ὁποίων συχνάκις συμπυκνοῦνται ὅμιλοι βουλευτῶν. Στέγη ὑελίνη, φωτιζομένη ἐνίοτε τὸ ἑσπέρας διὰ σειρᾶς ραμφῶν φωταερίου, καλύπτει τὴν ἁπλῆν καὶ ἱκανῶς φιλόκαλον ταύτην αἴθουσαν, τῆς ὁποίας τὴν σοκολατόχρουν τῶν τοίχων ἐπιφάνειαν διακόπτουσι κατὰ διαστήματα γραμμαὶ χρυσαῖ, καὶ ἐν ᾗ εὕρηται καὶ τρόπαιον φέρον τὰ ἐθνικὰ χρώματα. Ὁ ἀερισμὸς καὶ ἡ θέρμανσις εἶνε τέλεια χάρις εἰς σύστημα ἀπορροφητικῶν καὶ πιεστικῶν ἀντλιῶν ὁμοίων πρὸς τὰς τοῦ διασήμου θεάτρου τῆς Φραγκφούρτης. Καὶ τέλος, διὰ νὰ μὴ λείπῃ τίποτε πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ ἐπισκέπτου, χάρτης τῆς αἰθούσης, διδόμενος αὐτῷ ἅμα τῇ ἀφίξει του σημειοῖ δι' ἑπτὰ διαφόρων χρωμάτων τὰ κυριώτερα πολιτικὰ κόμματα τοῦ Ῥάϊχσταγ, ὡς καὶ τὴν θέσιν ἣν κατέχει ἕκαστος τῶν βουλευτῶν ὥστε νὰ δύνασαι εὐκόλως νὰ ἀναζητήσῃς καὶ νὰ ἀνεύρῃς τὰς μᾶλλον ἐνδιαφερούσας φυσιογνωμίας.

Ὅ,τι προξενεῖ τὴν μεγαλειτέραν ἐντύπωσιν ἐν τῷ ὁμοσπονδιακῷ Κοινοβουλίῳ τῆς Γερμανίας κατὰ πρῶτον εἶνε ὁ ἐπικρατῶν τόνος τῆς ἀπολύτου οἰκειότητος. Ὁ ῥήτωρ σχεδὸν πάντοτε ὁμιλεῖ ἀπὸ τῆς θέσεώς του καὶ δὲν προσπαθεῖ ν' ἀναπτύξῃ, ἢ νὰ ἀναδείξῃ δῶρα εὐγλωττίας. Καὶ ἡ γλῶσσα εἶνε ἐλάχιστα πρὸς τοῦτο κατάλληλος καὶ τὸ εἶδος τῶν ἀγορεύσεων δὲν εἶνε τοιοῦτον ἐδῶ. Λαλεῖ λοιπὸν ἡσύχως ὡς ἐν δημοτικῷ συμβουλίῳ ἢ ἐν συνελεύσει μετόχων ἐπιχειρήσεώς τινος, μεταχειριζόμενος τὴν σαφῆ καὶ καθαρὰν πρὸς διαπραγμάτευσιν τῶν ὑποθέσεων συνήθη γλῶσσαν, ἂν ἡ φύσις τῷ ἔδωκε τὸ χάρισμα τῆς ἀκριβολογίας, ἢ συγκεχυμένως καὶ περιπεπλεγμένως, ἂν ὄχι. Ἄλλως τε, γενικῶς ἐλάχιστα ἐνδιαφέρονται περὶ τοῦ τί λέγει. Δὲν χειροκροτοῦν καὶ δὲν διαμαρτύρονται. Ἡ ὑπομονητικὴ ἀκρόασις αὐτοῦ, ὡς κακοῦ ἀναποφεύκτου, ἢ ἡ ἀπόλυτος καὶ μακαρία ἀδιαφορία εἶνε ἡ κυριεύουσα ἔκφρασις τῶν ἀγαθῶν μορφῶν τῶν ζυθοποτῶν τούτων. Ἕκαστος πρὸ τοῦ ἀναλογίου του ἐνασχολεῖται περὶ τῶν μικρῶν του ὑποθέσεων, γράφει τὴν ἀλληλογραφίαν του, συνομιλεῖ μετὰ τοῦ γείτονός του, ἢ κοιμᾶται τὸν ὕπνον τοῦ δικαίου.

Μόνος ὁ γηραιὸς στρατάρχης Μόλτκε, τακτικὸς πάντοτε ἐν τῇ θέσει του, ἐπὶ τῶν ἑδωλίων τῆς δεξιᾶς, δίδει τὸ παράδειγμα τῆς ἀδιαλείπτου προσοχῆς. Τοῦτο συμβαίνει διότι εἶνε σχεδὸν ἐντελῶς κωφός. Πρὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν, ἄλλως ἀντιληφθεὶς τὸ ζήτημα, ἐψήφισεν ὑπὲρ τῆς τριετοῦς θητείας — αὐτὸς ὁ πατὴρ τῆς ἑπταετοῦς—καὶ ἠναγκάσθη ὅταν τῷ ἐξήγησαν τί ἔπραττε, πλήρης φρίκης, ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ψῆφόν του.

Εἶχε δὲ γίνῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ ψηφοφορία ἐξαιρετικῶς κατ' ὀνομαστικὴν κλῆσιν, διότι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ψηφοφορεῖν δὲν εἶνε σύνηθες ἐν τῷ Ῥάϊχσταγ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ ψηφοφορίαι γίνονται, ὡς ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, διὰ τοῦ *χωρισμοῦ* τῶν βουλευτῶν. Ἂν οὗτοι εἶνε αἴφνης ὑπὲρ τῆς ὑποβαλλομένης προτάσεως, καταλείπουσι τὴν αἴθουσαν διὰ τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ θύρας· ἂν εἶνε κατά, διὰ τῆς πρὸς τ' ἀριστερὰ ἢ καὶ τ' ἀνάπαλιν. Οἱ γραμματεῖς σημειοῦσι τὰ ὀνόματα τῶν ἑκατέρωθεν ἐξερχομένων. Συγκρίνονται ἔπειτα οἱ κατάλογοι καὶ γίνεται ἀμέσως γνωστὸν τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐν τῇ πολιτικῇ διαλέκτῳ τοῦ Βερολίνου τοῦτο καλεῖται Hammelsprung, δη-

Digitized by Google

λαδὴ «πήδημα προβάτου», ἴσως διότι οἱ νομοθέται συνωθούμενοι παρ' ἑκατέραν τῶν ἐξόδων ὁμοιάζουν ὀλίγον πρὸς τὰ πρόβατα τοῦ Πανούργου.

Ἡ κυριωτέρα φυσιογνωμία τοῦ Ῥάϊχσταγ εἶνε, μετὰ τοῦ στρατάρχου Μόλτκε, φυσικὰ ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ. Ὁσάκις παρευρίσκεται εἰς τὰς συνεδριάσεις, εἰσέρχεται πάντοτε διὰ τῆς μικρᾶς θύρας τοῦ ἰδιαιτέρου δωματίου του, μεταξὺ δύο στοίχων παρατεταγμένων κλητήρων, καὶ πορεύεται νὰ καθίσῃ ἀμέσως ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τοῦ ὡρισμένου διὰ τὰ μέλη τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου διαμερίσματος. Κάθηται, καὶ σχεδὸν πάντοτε, διὰ νὰ περάσῃ τὴν ὥραν του, ἀρχίζει νὰ ὑπογράφῃ ἔγγραφα. Πρὸς τοῦτο κομίζουσιν αὐτῷ ἀλληλοδιαδόχως κεκλεισμένα μεγάλα χαρτοφυλάκια, ἅτινα ἀνοίγει διὰ μικρᾶς κλειδός, ἐξάγει τ' ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ ἔγγραφα καὶ θέτει κατωθεν αὐτῶν ἀμελῶς τὴν ὑπογραφήν του. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο αἱ κυρίαι παρατηροῦσιν ὅτι ἔχει τὴν χεῖρα λευκοτάτην καὶ λεπτοτάτην. Τὰ δίοπτρα εἶνε διαρκῶς προσηλωμένα ἐπ' αὐτοῦ, τοῦ ὀγκώδους καὶ βαρέος κορμοῦ του, δν περιβάλλει στολὴ λευκὴ θωρακοφόρου, τῆς φαλακρᾶς κεφαλῆς του ἐφ' ἧς ὀρθοῦνται αἱ παροιμιώδεις τρεῖς τρίχες, ἃς τόσον ἀρέσκεται εἰκονίζουσα ἡ βερολιναία γελοιογραφία, τοῦ παχέος μύστακός του καὶ τῶν δασειῶν ὀφρύων του. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διακόπτει τὴν μηχανικὴν ἐργασίαν του διὰ νὰ καθαρίσῃ δημοσίᾳ τοὺς ὄνυχάς του, κατὰ τὴν ἥκιστα μὲν βεβαίως εὐάρεστον ἀλλ' ἐξόχως πρωσσικὴν συνήθειαν, ἢ ὅπως εἴπῃ τι εἰς γραμματέα ἄγαν προθυμοποιούμενον.

Ἀλλὰ τὰ θεωρεῖα εὐχαριστοῦνται ἰδίως εἰς τὴν θέαν του, ὅταν προσβάλλεται προσωπικῶς ὑπό τινος τῶν ῥητόρων τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἀνορθοῦται τότε, ὑψώνει ἀποτόμως τὴν κεφαλήν, καί, στηρίζων τὰς δύο χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων, ὠχριᾷ ἢ ἐρυθριᾷ ἐξ ὑπαμοιβῆς. Ἀναπνέει θορυβωδῶς, προφανῶς δὲ καταβάλλει ἰσχυρὸν ἀγῶνα ὅπως μὴ ἐκραγῇ. Μόλις δὲ ὁ ἄλλος τελειώσῃ, ἐγείρεται καὶ δι' ἑνὸς μόνον κινήματος δεικνύει ὅτι θέλει τὸν λόγον.

Ὁ σιδηροῦς καγκελλάριος εἶνε, ὡς γνωστόν, μέτριος ῥήτωρ. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ εἶνε γλυκυτέρα ἢ ὅσον θὰ ἐνόμιζέ τις ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ ἀθλητικὸν αὐτοῦ παράστημα, ἀλλ' εἶνε συγχρόνως μονότονος καὶ σύρεται. Οἱ λόγοι αὐτοῦ ἐπιβάλλουσι μόνον διὰ τοῦ τραγικοῦ αὐτῶν βάθους καὶ διὰ τῆς ἰσχυρᾶς πρακτικότητος καὶ εὐθυκρισίας τῶν τολμηρῶν ἐπιχειρημάτων, ἅτινα ἀναπτύσσει, ἐν τόνῳ οἰκειότητος προβαινούσης μέχρι χυδαιότητος σχεδόν. Ὁμιλῶν ταλαντεύεται ἐπὶ τῶν κνημῶν του, συστρέφει τὸν μύστακα αὐτοῦ, προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ τὰς λέξεις αἵτινες τῷ χρειάζονται, παρατηρεῖ τοὺς ὄνυχάς του καὶ ἐξετάζει μετὰ προσοχῆς τὰς δύο ἄκρας ὑπερμεγέθους μολυβδοκονδύλου. Διστάζει, ἐπαναλαμβάνει καὶ διορθόνει τὴν φράσιν του, τραυλίζει φρικτά, ἕως ὅτου ἡ φευγαλέα ἔκφρασις σκέψεως σχεδὸν πάντοτε σαφοῦς εὑρεθῇ ἐπὶ τέλους. Καὶ οὕτω συνήθως, διὰ προσπαθείας μετὰ δυσκολίας ἀγομένης εἰς πέρας, κατορθόνει νὰ δημιουργήσῃ μίαν τῶν τυπικῶν ἐκείνων φράσεων, ἐν αἷς ἡ ἰδέα του συγκεντροῦται εἰς εἰκόνα δυνατὴν καὶ ἐκπλήττουσαν ἀκριβῶς διὰ τὴν ἑκουσίαν αὐτῆς ἀποτομότητα. Ἡ παραγομένη ἐντύπωσις εἶνε πάντοτε μεγίστη· καὶ ἄγεταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ταύτην καθιστᾷ ἔτι μᾶλλον αἰσθητὴν καὶ αὐξάνει ὁ ἀγὼν ὃν κατέβαλε καὶ ἡ προφανὴς δυσκολία ἣν κατενίκησεν ὁ ῥήτωρ. Ἐν ταῖς στιγμαῖς ταύταις ὁ καγκελλάριος λέγει πράγματα ἅτινα οὐδὲν ἄλλο κοινοβούλιον θὰ ἠνείχετο καὶ ὢν τὴν τραχύτητα κάμνει μᾶλλον κατάδηλον διὰ τῆς αὐθαδεστέρας στάσεως, ὅπως τελευταῖον ὅτε ἐδήλωσε πρὸς τὸ Ῥάϊχσταγ ὅτι ἢ θὰ ψηφίσῃ τὴν ἑπταετίαν ἢ θὰ διαλυθῇ. Οὔτε ὁ Κρόμβελ πρὸ τοῦ Ὀρροπυγίου οὔτε ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ' ὑπῆρξαν ποτὲ τόσον τραχεῖς. Καὶ δὲν εἶχον εἰς ἐπίμετρον ὡς οὗτος ἀνάστημα πέντε ποδῶν καὶ ἑπτὰ δακτύλων, σιαγόνα μολοσσοῦ καὶ στολὴν θωρακοφόρου.

— Ὄχι, κύριοι, ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ μίαν ἡμέραν πρὸς βουλευτήν τινα, ἐρωτῶντα αὐτὸν διατὶ ἡ κυβέρνησις δὲν διέλυε τὴν Βουλήν, ἀφοῦ δὲν ἦτο εὐχαριστημένη ἐκ τῶν ἀποφάσεών της· ὄχι, κύριοι, θέλομεν πρότερον νὰ ἴδῃ καλῶς ὁ τόπος ὁποίου εἴδους ἄνθρωποι εἶνε οἱ ἀντιπρόσωποί του διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ τοὺς ἐκλέξῃ καλλιτέρους ἐν τῷ μέλλοντι!...

Καὶ ἄλλοτε πρὸς τὸν ἡγούμενον ἐπιτροπῆς τινος, ὅστις πρὸ τῆς θέας αὐτοῦ καταληφθεὶς ὑπ' αἰφνιδίας συστολῆς ἐσιώπα μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ κατὰ ποῖον τρόπον νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τοιοῦτον ἄνδρα,

— Προφανῶς, κύριε, δὲν ἀνήκετε εἰς τὸ Ῥάϊχσταγ.

Ἄλλοι δικτάτορες τὴν αὐτὴν περιφρόνησιν ἔτρεφον πρὸς τὰ νομοθετικὰ σώματα. Ἀλλ' οὐδεὶς βεβαίως ἐξεδήλωσε ποτὲ ταύτην μετὰ τοσαύτης αὐθαδείας.

Ἀλλ' ἡ τραχύτης αὕτη δὲν εἶνε πράγματι ἢ ἁπλῆ πανοπλία, τὴν ὁποίαν ὁ Βίσμαρκ ἀρέσκεται νὰ φέρῃ ὅταν πρόκηται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν κοινοβουλευτικὴν πάλην. Διότι οὐδεὶς εἶνε μᾶλλον προσηνὴς καὶ καλοκάγαθος ἐν τῷ ἰδιωτικῷ αὐτοῦ βίῳ. Ἠθοποιός τις τοῦ Βερολίνου, ὁ Helmerding, παρέσχεν ὑμῖν ὑπόδειγμά τι τῆς ἑλκυστικῆς ταύτης ἀγαθότητος τοῦ καγκελλαρίου.

Digitized by Google

«Θέλετε νὰ μάθετε, διηγεῖται, πῶς ἐγνώρισα τὸν πρίγκιπα Βίσμαρκ; Ἦτο κατὰ τὸ 1863, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ περιφήμου συνταγματικοῦ ἀγῶνος. Ἡ συνεδρίασις ἦτο θυελλώδης· εἷς τῶν βουλευτῶν τῆς ἀριστερᾶς ὡμίλει κατηγορῶν σφοδρῶς τὸν ἀντιδημοτικὸν ὑπουργὸν, ὅτε ὁ Βίσμαρκ, ὅστις εἶχεν ἀποσυρθῆ εἰς τὸ ἰδιαίτερον δωμάτιόν του, ἀνοίγων αἰφνιδίως τὴν θύραν αὐτοῦ, ἐπιφαίνεται ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ καὶ λέγει περιφρονητικῶς:

« Ὁ ἀξιότιμος ῥήτωρ δύναται ν' ἀποφύγῃ τὸν κόπον νὰ φωνάζῃ τόσον πολύ. Τὸν ἀκούομεν πολὺ καλὰ καὶ ἀπ' ἐδῶ!»...

Τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ συμβάντος, περὶ οὗ ὡμίλει ὅλος ὁ τύπος, ἔπαιζα κωμῳδίαν τινα, ἐν ᾗ ὑπῆρχον καὶ ἱκαναὶ σατυρικαὶ στροφαὶ κατὰ τοῦ ὑπουργείου. Ὅλοι οἱ ὑπαινιγμοὶ ἐνθουσίαζον τὸ ἀκροατήριον καί, ὅταν ἔπεσεν ἡ αὐλαία, βρονταὶ χειροκροτημάτων ἐξερράγησαν. Ἐπὶ τούτῳ, ἐμφανίζομαι διὰ μίαν στιγμὴν πάλιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ λέγω ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ πλῆθος: «Μὴ θορυβεῖτε τόσον πολύ, κύριοι. Σᾶς ἀκούομεν πολὺ καλὰ καὶ ἀπ' ἐδῶ». Ὁ ἀστεϊσμὸς ἤρεσεν ὑπερβαλλόντως. Ὁ Βίσμαρκ τοσοῦτον εὐηρεστήθη ὥστε ἦλθε καὶ μὲ εὐχαρίστησεν αὐτοπροσώπως. Ἔκτοτε τακτικῶς μοῦ στέλλει τὸ ἐπισκεπτήριόν του ἑκάστην 1ην Ἰανουαρίου καὶ ὁσάκις ἔχῃ εὐκαιρίαν ἔρχεται καὶ μὲ χειροκροτεῖ πάντοτε... Μίαν ἡμέραν μὲ καλεῖ εἰς γεῦμα, τὴν 6 Σεπτεμβρίου, εἰς τὰς δύο. Ἔκαμα ὅ,τι ἠδυνάμην βεβαίως διὰ νὰ εἶμαι ἀκριβὴς εἰς τὴν πρόσκλησιν, ἀλλ' ἀνησύχουν ὀλίγον διότι ἐγνώριζα ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς Βερολῖνον καὶ πᾶσα ἡ πόλις ἦτο ἀνάστατος. Πράγματι δὲν εὗρον τὸν καγκελλάριον παρ' αὐτῷ. Ἀλλ' ἀνεμενόμην ὑπὸ τῆς οἰκογενείας του, ἥτις μὲ ὑπεδέχθη χαριέστατα, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἤχει μεσημβρία ἀφίκετο καὶ ὁ πρίγκηψ. Τὸ γεῦμα ὑπῆρξε φαιδρότατον καὶ οἰκειότατον. Ὁ Βίσμαρκ εἶχεν ἔμπροσθέν του ὄχι ποτήρια, ἀλλὰ κύπελλα μεγάλα, ὧν τὸ μεγαλείτερον διὰ τὸν οἶνον τοῦ Πόρτο καὶ τὸ μικρότερον διὰ τὸν καμπανίτην. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια, ἡ πριγκίπισσα ἔφερεν ἡ ἰδία εἰς τὸν σύζυγόν της μεγάλην καπνοσύριγγα ἐκ πορσελάνης, ἣν ἐκάπνισεν ὁμιλῶν μαζί μου. Ἔπειτα διὰ μιᾶς μοὶ λέγει: «Ἀγαπητέ μου Helmerding, σοῦ ζητῶ συγγνώμην. Ἀλλὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ὑπάγω νὰ ὑποδεχθῶ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας εἰς τὸν σταθμόν.» Καὶ ἐπὶ τούτοις μοὶ σφίγγει τὴν χεῖρα καὶ ἀπέρχεται».

Δὲν εἶνε χαριεστάτη εἰκὼν καὶ δὲν προτιμᾶτε τὸν Βίσμαρκ τοῦτον ἀπὸ τὸν τοῦ Ράϊχσταγ;

Μ.

Τὴν ἑπομένην ἐπιστολὴν ἀποσταλεῖσαν ἡμῖν παρά τινος τῶν συνδρομητῶν τῆς «Ἑστίας» εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ἐνταῦθα·

ΑΙ ΔΩΡΕΑΙ

Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν

Ἀξιότιμε κύριε διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας».

Ἂν νομίζητε ἀξίας λόγου τινός, φιλοξενήσατε ἐν τῷ ἀξιολόγῳ ἡμῶν περιοδικῷ τὰς ἑπομένας σκέψεις μου περὶ ζητήματος οὐχὶ κοινοῦ, ὡς φρονῶ, ἀλλὰ τὰ μάλιστα σοβαροῦ.

Δὲν ἀγνοεῖτε, κύριε Διευθυντά, ὅτι ἓν τῶν ἐμφαντικωτάτων χαρακτηριστικῶν τῶν ἐν τῇ ξένῃ ἰδίως διατριβόντων Ἑλλήνων εἶνε ἡ θερμὴ πρὸς τὴν Πατρίδα ἀγάπη. Ὅπως τὸ ἡλιοτρόπιον στρέφεται πρὸς τὸν ἀκτινοβόλον Ἥλιον, ὁμοίως οὗτοι ἔχουσι διαρκῶς πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα ἐστραμμένον τὸν νοῦν αὐτῶν. Δι' ὃ εἴτε πρὸ τοῦ θανάτου των εἴτε τὰς τελευταίας θελήσεις των χαράσσοντες, ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὴν γενέθλιον χώραν ἢ τὴν πανελλήνιον Πατρίδα· ἱδρύουσιν ἢ συντηροῦσι σχολεῖα, οἰκοδομοῦσιν ἢ προικοδοτοῦσι νοσοκομεῖα ἢ ὀρφανοτροφεῖα. Οἱ ὑψηρεφεῖς καὶ καλλιμάρμαροι ναοὶ τῶν Μουσῶν, τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ ἐλέου οἱ κοσμοῦντες τὰς Ἀθήνας, ἀνηγέρθησαν διὰ τῶν ἰδιωτικῶν εἰσφορῶν τῶν φιλοπατρίδων τούτων τέκνων τῆς Ἑλλάδος. Τίς οἶδε διὰ τίνος μόχθου συνελέχθησαν κατὰ μικρόν, ἐπὶ ἔτη, τὰ χρήματα ἐκεῖνα, τίς οἶδε διὰ ποίων στερήσεων ἐκερδήθησαν ἰδίως τὰ πρῶτα τῶν χρημάτων, ὁπότε οἱ μετὰ ταῦτα μεγαλόφρονες δωρηταί, πτωχότατοι ὑπάλληλοι, ἔτρωγον ξηρὸν ἄρτον καὶ κατεκλίνοντο ἐπὶ ψιάθου! Ποία δὲ συγκίνησις θὰ κατεῖχε τὴν ψυχήν των ὅτε ἡ χείρ των ἐχάρασσε τὸ δωρούμενον ποσόν, ποίαν ἀγαλλίασιν θὰ ᾐσθάνοντο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀφειδῶς ἀποζημιοῦσαν αὐτοὺς διὰ τὰς κακουχίας ὁλοκλήρου βίου!

Ἀλλὰ τὰ χρήματα ταῦτα τὰ τόσον πολύτιμα—πολύτιμα καὶ ἐκ τοῦ κόπου ὃν ἐστοίχισαν καὶ ἐκ τοῦ σκοποῦ εἰς ὃν προορίζονται—χρησιμοποιοῦνται ἄραγε πάντοτε ὡς δεῖ; Γινώσκουσιν οἱ μακρὰν τῆς Ἑλλάδος διαβιοῦντες φιλόμουσοι καὶ φιλοπάτριδες ἐκεῖνοι ἄνδρες τὰς ἀληθεῖς ἀνάγκας τῆς φιλτάτης χώρας, τὰς ἐνεστώσας αὐτῆς ἀνάγκας τὰς μὴ θεραπευθείσας καὶ ἐπειγούσας; Φαίνονται ἆρά γε πάντοτε ὠφέλιμοι ὅσον ἐπόθουν νὰ φανῶσι, εὐεργετοῦσιν ὅσον ἠδύναντο νὰ εὐεργετήσωσι;

Ἡ ἀξία τῆς εὐεργεσίας δὲν ὑπολογίζεται μόνον ἐκ τῆς εὐγενοῦς ὁρμῆς, ἥτις ἐμπνέει αὐτήν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πρακτικῆς ὠφελείας ἣν ἐπάγεται. Βεβαίως οἱ μέχρι τοῦδε γενναιοφρόνως προσενεγκόντες τὸν πλοῦτον αὐτῶν εἰς τὸ ἔθνος φιλοπάτριδες Ἕλληνες ἔπραξαν τοῦτο ὀρ-

Digitized by Google

μώμενοι ἐκ τοῦ εὐγενοῦς πόθου νὰ φανῶσιν ὡς πλεῖστον εὐεργετικοὶ εἰς τὸ ἔθνος, προσερχόμενοι ἀρωγοὶ εἰς ἐκείνας τὰς ἐθνικὰς ἀνάγκας, ὧν ἡ θεραπεία ἐφαίνετο αὐτοῖς μᾶλλον ἐπείγουσα ἢ ὑπεδεικνύετο παρ' ἄλλων ὡς τοιαύτη. Καὶ ἐν τοῖς πλείστοις ἐπέτυχον, πληρώσαντες πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς ἡμετέρας πατρίδος, ἥτις δικαίως γεραίρει καὶ τιμᾷ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἀναγραφέντα ἀνεξιτήλοις γράμμασι ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι διὰ τοῦ χρήματος τοιούτων φιλοπατρίδων Ἑλλήνων ἀνηγέρθησαν, πλεῖστα ἄλλα ἐν τῇ ἑλληνικῇ Ἀνατολῇ ὅμοια ἱδρύματα συντηροῦνται ἐκ κληροδοτημάτων καὶ γενναίων εἰςφορῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλ' ἆράγε αὗται καὶ μόναι εἶνε αἱ ἐπείγουσαι ἀνάγκαι τῆς ἡμετέρας Πατρίδος; Μόνη ἡ παιδεία, μόνη ἡ φιλανθρωπία, ἔχουσιν ἀνάγκην ὑποστηρίξεως καὶ θεραπείας ἐν Ἑλλάδι; Ὑπὲρ αὐτῶν προσηνέχθησαν καὶ ἐδαπανήθησαν ἕως σήμερον πολλὰ ἑκατομμύρια, καὶ καθ' ἑκάστην προσφέρονται, ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον ὁ πλοῦτος τῶν μεγαθύμων Ἑλλήνων δὲν θέλει παύσει διατιθέμενος ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν φώτων καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουσιν ἆράγε καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἀνάγκαι τῆς πατρίδος, ὧν ἡ θεραπεία εἶνε, ἂν ὄχι καὶ μᾶλλον ἀπαραίτητος καὶ ἐπείγουσα ἀλλ' ἐξ ἴσου τοὐλάχιστον ἀναγκαία; Ἐγὼ νομίζω, κύριε Διευθυντά, ὅτι ἂν ἐξετάσῃ τις, πολλὰς τοιαύτας δύναται νὰ εὕρῃ. Ποῖαι ὡρισμένως εἰσὶν αὗται δὲν εἶμαι βεβαίως ὁ κατάλληλος νὰ καταδείξω, οὔτε δύναται ἡ γνώμη μου νὰ εἶνε ἀλάνθαστος εἰς τὴν διάγνωσιν αὐτῶν. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ φιλογενεῖς καὶ μεγαλόφρονες ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἱ ἐν τῇ ξένῃ μακρὰν τῆς πατρίδος διατρίβοντες, καὶ περὶ ἄλλα διαρκῶς ἀσχολούμενοι, εἶνε δυνατὸν νὰ γινώσκωσιν αὐτάς, ἀφοῦ οὐδεὶς ποτε ἐκ τῶν ἁρμοδίων ἢ δυναμένων ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν χρησιμότητα νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτοὺς τὸν τρόπον, καθ' ὃν σκοπιμώτατα δύνανται νὰ πληρώσωσι τὸν διακαῆ αὐτῶν πόθον τοῦ νὰ φανῶσιν εὐεργετικοὶ εἰς τὴν πατρίδα. Μέχρι τῆς ἀκοῆς αὐτῶν τὰ ὀνόματα μόνον ἐκπαιδευτικῶν τινων ἢ φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων ἐξικνοῦνται καὶ πρὸς ταῦτα συνδέουσι τὴν εὐγενῆ ὁρμὴν τῆς πρὸς τὸ ἔθνος μεγαλοδωρίας αὐτῶν. Τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἀντιπροσωπεύουν ἐν τῇ ξενιτείᾳ των τὰ ἱδρύματα ταῦτα, καὶ προσφέρουσιν ὅπου προσήνεγκον καὶ ἄλλοι, καὶ διέρχονται διὰ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ, διότι δὲν βλέπουσι καὶ ἄλλην πρὸ αὐτῶν.

Ἄλλως βεβαίως θὰ ἔπραττον ἂν ἐγίνωσκον τὰς ἀληθεῖς, τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας τῆς χώρας ἡμῶν. Ἄλλως θὰ εὐηργέτουν ἂν φωνή τις ὑψοῦτο καὶ ἔφθανε μέχρις αὐτῶν λέγουσα περίπου: Ὦ φιλοπάτριδες Ἕλληνες, ὦ ἀδελφοί μας οὓς ηὐνόησεν ἡ τύχη· ἀφ' οὗ ἀγαπᾶτε τόσον τὴν Ἑλλάδα, ἰδοὺ πῶς δύνασθε σκοπίμως νὰ βοηθήσητε αὐτήν. Αἱ ἐνεστῶσαι ἀνάγκαι τῆς Ἑλλάδος εἶνε αὗται καὶ αὗται· σεῖς ζητεῖτε μόνον νὰ ὠφελήσητε· πληρώσατε αὐτὰς καὶ θὰ ὠφελήσητε περισσότερον, καὶ θὰ ἔχητε τὴν βεβαιότητα ὅτι συνετελέσατε περισσότερον εἰς τὴν πρόοδον, τὴν εὐημερίαν, τὴν δόξαν τῆς φιλτάτης Ἑλλάδος!

Νομίζω, κύριε Διευθυντά, ὅτι τοῦτο δύναται νὰ κατορθωθῇ ἂν ἀποταθῆτε εἰς συνεργάτας ἡμῶν ἢ ἄλλους φιλοπάτριδας καὶ σώφρονας ἄνδρας, ἐκ τῶν ἀσχολιῶν αὐτῶν ἢ τῆς καθ' ἑκάστην πείρας τοῦ βίου γινώσκοντας τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας τῆς Πατρίδος, ὧν ἐπείγει ἡ θεραπεία. Ἂς εἴπωσι ποῖαι εἶνε αἱ ἐθνικαὶ αὗται ἀνάγκαι· ἂς ἀποφανθῶσι ποίαν ὑποστήριξιν θεωροῦσιν ἀπαραίτητον, ποίαν ἐμψύχωσιν ἀναπόφευκτον· καὶ ὁ σπόρος τῶν λόγων αὐτῶν δὲν θὰ πέσῃ ἐπὶ πετρῶν, θὰ παραγάγῃ πάντως τοὺς καρπούς του. Πολλοὶ βεβαίως τῶν ἐνταῦθα ἢ ἐν τῇ ξένῃ ὁμογενῶν, οἵτινες μέχρι τοῦδε ἔπραττον τὸ καλόν, θὰ πράξωσι τὸ καλλίτερον ἅμα μάθωσι ποῖον εἶνε τοῦτο. Καὶ τὴν μεγαλόφρονα στιγμὴν ὅτε ἀποφασίζουσι νὰ προσενέγκωσι περιουσίαν ὅλην εἰς τὸ ἔθνος, ἢ τὴν ἐπίσημον στιγμὴν ὅτε ἀποτείνουσι τὸν πρῶτον ἀποχαιρετισμὸν εἰς τὸν κόσμον συντάσσοντες τὴν διαθήκην των, αἱ γνῶμαι αὗται θὰ διέλθωσι τοῦ πνεύματός των καὶ ἡ γενναιόδωρος χείρ των θὰ ἐνσαρκώσῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ εἶτα θὰ πραγματώσῃ αὐτάς.

Δέξασθε κτλ.

Εἷς ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων συνδρομητῶν σας.

ΑΙ ΝΗΣΣΑΙ ΤΗΣ ΙΣΛΑΝΔΙΑΣ

Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐτυχία τῆς Ἰσλανδίας ὀφείλονται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ πτηνὸν ***Νῆσσα ἡ πτιλοφόρος***, ἐξ οὗ λαμβάνεται τὸ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ἀποστελλόμενον πτίλον.

Κατέναντι τοῦ λιμένος Ρεκιαβὶκ κεῖνται τρεῖς νῆσοι, ἐφ' ὧν αἱ νῆσσαι συζευγνύονται, πηγνύουσι τὰς φωλεάς των καὶ τίκτουσι κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἑκάστου ἔτους. Ὁ τόκος τῆς πτιλοφόρου νήσσης εἶνε περιεργότατος. Ὅταν ἡ θήλεια ἐκλέξῃ τὸ μέρος, ἐν ᾧ θέλει νὰ θέσῃ τὰ ᾠὰ αὐτῆς, ἀποσπᾷ ἀπὸ τοῦ σώματός της πτερά, δι' ὧν στρώνει τὸ βάθος καὶ τὰ πλευρὰ τῆς φωλεάς, μεθ' ὃ τίκτει ἓξ ᾠά, σπανίως δὲ πλειότερα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ ἄρρην, ὡς ἐξαίρετος πατὴρ οἰκογενείας, ἐπιτηρεῖ τὴν σύζυ-

Digitized by Google

γόν του, πολλάκις μάλιστα ὅταν αὕτη θελήσῃ νὰ φύγῃ, τὴν ἐπαναφέρει εἰς τὴν φωλεάν. Τὴν ἐπαύριον ὁ κύριος τῆς γῆς ἔρχεται καὶ λαμβάνει τότε πτίλον καὶ τὰ ᾠά. Τὸ δύστηνον ζεῦγος, ὅπερ πάσῃ δυνάμει ἀντέστη εἰς τὴν ἁρπαγὴν ἀγωνισθὲν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, μεταβαίνει εἰς ἀπόστασίν τινα καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸ ἔργον. Ἀλλὰ καὶ ὁ νέος κύριος ἔρχεται καὶ λαμβάνει τὸ πολύτιμον προϊόν. Ἀκαταπόνητος ἡ μήτηρ ἐπιλαμβάνεται ἐκ νέου τοῦ ἔργου, καὶ κατὰ τὴν φορὰν ταύτην εὐτυχεστέρα ἐγκαταλείπεται ἥσυχος, διότι ἂν καὶ πάλιν ἀφῃροῦντο αὐτῆς τὰ ᾠά, θὰ ἔπαυε καθ' ὁλοκληρίαν τίκτουσα. Ἂν ὅμως τὰ ᾠὰ ἀφίενται ἀνέπαφα, καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα ἀφαιρεῖται μέρος τοῦ πτίλου τοῦ στρωννύοντος τὴν φωλεάν, καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἐξακολουθεῖ ἀποπτιλουμένη, μέχρις οὗ ἀπομένει σχεδὸν γυμνὴ καὶ ἐστερημένη καὶ τοῦ ἐλαχίστου πτίλου πρὸς κάλυψιν τῆς ὑγρᾶς ὀπῆς ἐν ᾗ εὑρίσκονται τὰ ᾠά της. Τότε ὁ παρ' αὐτὴν καθήμενος ἄρρην προσέρχεται ἀρωγός, ἀποσπῶν καὶ αὐτὸς τὸ πτίλον του, ὅπερ οἱ Ἰσλανδοὶ διακρίνουσιν ἐκ τοῦ τῆς θηλείας, διότι εἶνε λευκὸν ὡς προερχόμενον ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ ζῴου.

Περιεργότατον θέαμα παριστᾷ ὁλόκληρος ἡ ἀκτὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπῳάσεως. Χιλιάδες πτηνῶν ἐπῳάζουσι τὰ ᾠά των μηδόλως ταρασσόμενα ὑπὸ τῆς παρουσίας τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ κάτοικοι φροντίζουσι νὰ μὴ ἐξαγριῶσι τὰ πτηνὰ καὶ τ' ἀναγκάσωσι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν χώραν αὐτῶν· ἕνεκα τούτου ἀπαγορεύεται εἰς τὰ πλοῖα νὰ χαιρετῶσι διὰ κανονιοβολισμῶν ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς ἀνυψώσεως τῆς σημαίας. Ὁ κρότος τοῦ τηλεβόλου ἠδύνατο νὰ ταράξῃ τὰς νήσσας καὶ βλάψῃ τὴν ἐπῴασιν. Τιμωρεῖται δὲ διὰ προστίμου καὶ φυλακίσεως ὁ συλλαμβάνων ἢ φονεύων δι' ὅπλου ἓν ἐκ τῶν πτηνῶν τούτων.

Μετὰ πέντε ἕως ἓξ ἑβδομάδας ἡ ἐπῴασις πάντων τῶν πτηνῶν λήγει, καὶ οἱ νεοσσοὶ μόλις ἐξελθόντες τοῦ ᾠοῦ λαμβάνουσι τὴν εἰς τὸ ὕδωρ ἄγουσαν, ἔνθα ἡ μήτηρ διδάσκει τούτους νὰ κολυμβῶσι μεταχειριζόμενη μέθοδον τεχνικωτάτην.

Αὕτη προπορεύεται, ἐνθαρρύνουσα διὰ τῆς φωνῆς της τοὺς νεοσσοὺς ὅπως τὴν ἀκολουθῶσι· μεθ' ὃ μόλις φθάσῃ εἰς τὴν ἀκτὴν ἀναβιβάζει τούτους ἐπὶ τῶν νώτων της καὶ κολυμβᾷ εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπὸ τῆς γῆς. Ἀφικομένη εἰς τὸ μέρος τοῦτο καταδύεται καὶ ἀναγκάζει τοὺς ἐγκαταλειπομένους νεοσσοὺς νὰ κολυμβῶσι μόνοι. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν ἐπανέρχονται πλέον εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ἀναπαύονται ἐπὶ μικρῶν σκοπέλων καταβρεχομένων διαρκῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐφ' ὧν φύονται φυτά τινα ὑδροχαρῆ. Ἐπ' αὐτῶν οἱ γηραιοὶ γονεῖς τοὺς διδάσκουσι πῶς νὰ τρέφωνται διὰ μικρῶν μυῶν (μυδιῶν) καὶ μαλακοστράκων. Τὸ χρῶμα τῶν νεαρῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος εἶνε τεφρὸν χαλύβδινον· κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος καθίσταται βαθύτερον, καὶ κατὰ τὸ τρίτον τὸ πτέρωμα τῶν δύο φύλων γίνεται ὅλως διόλου διάφορον. Τότε οἱ ἄρρενες γίνονται μέλανες καὶ κοσμοῦνται διὰ πάντων τῶν θελγήτρων ὅπως τύχωσιν, οὐχὶ ὅμως ἄνευ πάλης σπουδαίας μεταξὺ ἀντεραστῶν, συζύγου διακρινομένης τοῦ ἄρρενος διὰ τῶν ἀσθενεστέρων χρωματισμῶν τοῦ πτερώματος.

Τὸ ἔαρ εἶνε ἡ εὐτυχὴς ἐποχὴ τῆς συζεύξεως, τὸν δὲ χειμῶνα αἱ πτιλοφόροι νῆσσαι ἐγκαταλείπουσι τὰς βορείους χώρας μεταναστεύουσαι πρὸς νότον μέχρις Ὀλλανδίας. Τινὲς ὅμως παραμένουσι διαρκῶς ἐν τῷ τόπῳ τῆς γεννήσεώς των. Ἡ τιμὴ τοῦ πτίλου πωλουμένου ἐπιτοπίως εἶνε φράγκα 15 κατὰ λίτραν, ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς 156 δράμια· τὰ δὲ ᾠὰ φημίζονται ὡς ἔδεσμα ἐξαίρετον. Τὸ χρῶμα αὐτῶν εἶνε πρασινωπὸν κατὰ δὲ τὸ μέγεθος διπλάσια τῶν τῆς ἀλεκτορίδος καὶ περιέχουσι συχνότατα δύο λεκύθους.

..Α.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οἱ ἐρώμενοι καὶ οἱ φανατικοὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ ὁμοιάζουσι κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀμφότεροι εἶνε ἀνεπίδεκτοι οἱασδήποτε διὰ λόγου παραινέσεως καὶ διδασκαλίας.

—

Ἔρως ἄνευ κωλυμάτων ὁμοιάζει σκηνογραφίαν ἄνευ ὀρέων. Ἀμφότερα καθίστανται ἐπὶ τέλους μονότονα καὶ πληκτικά.

—

Τότε μόνον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀγαπῶμεν ἄνθρωπόν τινα, ὅταν συμπαθῶμεν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐλαττώματά του.

—

Ἡ ὑαλίνη πλὰξ τῶν παραθύρων προκαλεῖ μείζονα θόρυβον θραυομένη παρὰ ἡ ἀληθῶς συντριβομένη καρδία.

—

Ὅταν χάσῃς τι, τότε μόνον ἐνθυμεῖσαι τὰ προτερήματά του.

—

Ὅταν ἀκούῃς ὅτι εἰς τὸ δεῖνα συνοικέσιον «ὁ δεῖνα ἐπέτυχεν», ἔσο βέβαιος ὅτι ἡ σύζυγος ἀπέτυχεν ἐντελῶς.

—

Ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων παλαιᾶς εὐεργεσίας εἶνε νὰ παρέχωμεν νέας εἰς τὰ αὐτὰ πρόσωπα.

Digitized by Google

Μία καὶ μόνη ἀπορριφθεῖσα αἴτησις κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ λησμονήσῃ χιλίας εὐεργεσίας ἃς ἄλλοτε παρέσχομεν εἰς αὐτόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ ἐν Ζακύνθῳ διευθυντὴς τῶν ἀνατολικῶν τηλεγράφων κ. Φόρστερ τηλεγραφικῶς ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς ὑπουργοὺς τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ εἰς τὸν καθηγητὴν κ. Δ. Χρηστομάνον, ὅτι τὴν πρωΐαν τῆς πέμπτης, 15 Ἰανουαρίου, παρετηρήθη ἐλάττωσις τῶν ὑδάτων κατὰ ἓν μέτρον καὶ 20 ἑκατοστά, προελθοῦσα ἐκ καθιζήσεως τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης, τὴν δὲ ἑσπέραν κατὰ τὴν 9 54′ ὥραν ἰσχυρὰ δόνησις σεισμοῦ ἔχουσα τὴν ἑστίαν της ἐν τῷ πελάγει παρὰ τὰς Στροφάδας νήσους· τὴν δόνησιν ταύτην προερχομένην ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ κυματοειδῆ ἠσθάνθησαν ἰσχυροτέραν ἐν Πύργῳ καὶ Κατακώλῳ. Ὁ κ. Φόρστερ ἐξακολουθεῖ τὰς σεισμολογικάς του παρατηρήσεις, ἐκφράζει δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι αὗται θὰ λύσωσι τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἑστίας τῶν κατὰ τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα ἐπισυμβαινόντων σεισμῶν.

Ἡ «Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων» δημοσιεύει τὸν κατάλογον τῶν συνήθως παρατιθεμένων εἰς τὸ γεῦμα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κίνας ἐδεσμάτων. Ἰδοὺ τίνα εἶνε κυρίως τὰ φαγητὰ δι' ὧν τρέφεται ὁ ὑπέρτατος ἄρχων τοῦ Οὐρανίου Κράτους: πόδες ἄρκτου, οὐραὶ ἐλάφου, γλῶσσαι νήσσας, ὕβος καμήλου, χείλη λαγωοῦ, μυελὸς βοός.». Ὁ διάσημος Γάλλος γαστρονόμος Βριλλιὰ Σαβαρὲν ἔλεγεν «Εἰπέ μου τί τρώγεις, διὰ νὰ σοῦ εἴπω τίς εἶσαι.» Ἐάν τις ἔλεγεν αὐτῷ ὅτι τρώγει κρέας πιθήκου, καμήλου, ἄρκτου, ἐλάφου, θὰ τῷ ἀπήντα βεβαίως, ἀδιστάκτως: «Εἶσαι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας».

Ἡ Βελγικὴ Ἐπιθεώρησις τῆς Κηπουρικῆς περιγράφει τίνι τρόπῳ οἱ Σῖναι ἐπιτυγχάνουσι πλεῖστα νάνα δένδρα. Ἐν τῷ φλοιῷ πορτογαλλίου ἀνοίγουσιν ὀπὴν δύο ὑφεκατομμέτρων διαμέτρου· διὰ τῆς ὀπῆς ταύτης ἀφαιροῦσι πᾶν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ καρποῦ, καὶ πληροῦσι τὸ σχηματισθὲν κενὸν διὰ μίγματος ἰνῶν κοκὸ, τεμαχίων ἐρίου καὶ κόνεως ἄνθρακος. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ συμφύρματος τούτου φυτεύουσι τὸ σπέρμα τοῦ φυτοῦ. Τὸ οὕτω παρασκευασθὲν πορτογάλλιον ποτίζουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, καὶ μετ' ὀλίγον τὸ νέον φυτὸν ἀναπτύσσεται καὶ ἐξέρχεται διὰ τῆς ὀπῆς. Αἱ ῥίζαι ἐπίσης ἀναπτύσσονται καὶ διαπερῶσι τὸν φλοιὸν, ἀμέσως ὅμως κόπτονται σύρριζα, καὶ τοῦτο ἐπὶ δύο καὶ τρία ἔτη. Οὕτως ἐπιτυγχάνουσι νὰ ἔχωσι φυτόν τι νάνον ὕψους μόλις 10-12 ὑφεκατομμέτρων, κατὰ δὲ τὴν ὄψιν ὅμως ὅμοιον πρὸς ἀκμαῖον δένδρον. Τὸ φυτὸν ἐξακολουθεῖ βλαστάνον ἐπὶ πολλὰ ἔτη χωρὶς ν' ἀναπτύσσεται ἐπὶ πολύ.

Ὁ μεγαλείτερος τῶν τετρακοσίων γάτων τῶν ἐκτεθέντων ἐσχάτως εἰς τὸ Κρυστάλλινον Παλάτιον κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἔκθεσιν τῶν γάτων ἐζύγιζεν 23 λίτρας ἀγγλικὰς (8 ὀκάδας καὶ 75 δράμια), πολλοὶ δ' ἄλλοι εἶχον σχεδὸν τὸ αὐτὸ βάρος. Μέλας τις γάτος εἶχεν ἕνα ὀφθαλμὸν κυανοῦν καὶ τὸν ἕτερον λεπτοκαρυόχρουν. Αἱ πεντήκοντα πέντε κλάσσεις τῆς ἐκθέσεως περιελάμβανον πληθὺν ζῴων, ὑπῆρχον δὲ καὶ ὡραιότατοι γάτοι τῆς νήσου Μὰν στερούμενοι καθ' ὁλοκληρίαν οὐρᾶς.

Ὁ κ. Βάουερ βοηθὸς τοῦ φυσιογραφικοῦ Μουσείου τῆς Κοννεκτικούτης ἀναφέρει τὰ ἑξῆς· Καθ' ἣν στιγμὴν προσεπάθει νὰ διατρυπήσῃ ᾠὸν στρουθοκαμήλου, τοῦτο ἐξερράγη ἐντὸς τῶν χειρῶν του ὡς σφαῖρα δυναμίτιδος καὶ τὸν ἔρριψεν ἀναίσθητον κατὰ γῆς. Τὸ ᾠὸν εἶχε βλαβῇ κατὰ τὸ ταξείδιον, καὶ ἐν αὐτῷ ἀνεπτύχθησαν ἀέρια ἐπικίνδυνα καὶ δύσοσμα ἅτινα προὐξένησαν τὴν ἔκρηξιν. Τὸ ᾠὸν ἐζύγιζε τρεῖς λίτρας καὶ τὸ κέλυφος αὐτοῦ ἦτο σκληρότατον, μόνον διὰ σφύρας δυνάμενον νὰ θραυσθῇ.

Κατὰ τὴν ἐσχάτως ἐν Γαλλίᾳ γενομένην ἀπογραφὴν τῶν κατοίκων ὁ πληθυσμὸς ὁλοκλήρου τῆς ἐπικρατείας ἀνέρχεται εἰς 38,218,903. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1881 ὁ πληθυσμὸς τῆς Γαλλίας ἀνήρχετο εἰς 37,672,048. Ἑπομένως ἐντὸς πενταετίας ὁ πληθυσμὸς ηὐξήθη κατὰ 546.855 ἄτομα.

Τὸ συνδικάτον τῶν ἀδαμαντοπωλῶν τοῦ Λονδίνου κατέχει νῦν τὸν μεγαλείτερον τῶν γνωστῶν ἀδαμάντων. Ὁ ἀδάμας οὗτος ἀνευρέθη ἐν τῇ νοτίῳ Ἀφρικῇ, ἐζύγιζε δὲ ἀκατέργαστος 400 καράτια. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας ἠγόρασε ἓν τῶν τεμαχίων τοῦ ἀδάμαντος ἐκ τῶν απομενόντων μετὰ τὴν κατεργασίαν, ἀντὶ 200,000 φράγκων.

Ἀνταποκριτὴς γεωργικῆς ἐφημερίδος ἐπιστέλλει πρὸς αὐτὴν τὰ ἑπόμενα.

«Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος εἷς τῶν φυλάκων μου διηγήθη τὸ ἑξῆς· Εἶνε γνωστὴ ἡ ἀπέχθεια τοῦ ἀκανθοχοίρου πρὸς πάντα τὰ ἑρπετὰ καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν ἔχιδναν, ὀλίγοι ὅμως ἴσως γιγνώσκουσι πῶς κατορθοῖ νὰ συλλάβῃ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο ζῶον καὶ τραφῇ ἐξ αὐτοῦ. Ὁ φύλαξ μου περιπατῶν ἐντὸς τοῦ δάσους παρετήρησεν ἔχιδναν κοιμωμένην ἐν τῷ ἡλίῳ, ἐνῷ ὅμως ἡτοιμάζετο νὰ τὴν φονεύσῃ πυροβολῶν, εἶδεν ἀκανθόχοιρον ἐρχόμενον βραδέως καὶ πλησιάζοντα μετὰ προσοχῆς εἰς τὸ ἑρπετόν. Παρέστη τότε εἰς περιεργότατον θέαμα. Μόλις ὁ ἀκανθόχοιρος ἐπλησίασε τὴν λείαν, ἁρπάζει τὴν οὐρὰν τῆς ἐχίδνης διὰ τῶν ὀδόντων καὶ παραυτὰ συσπειροῦται σχηματίζων σφαῖραν. Ἡ ἔχιδνα ἐξυπνήσασα ἐκ τοῦ πόνου, στρέφεται, παρατηρεῖ τὸν ἐχθρόν της καὶ ἐπιτίθεται κατ' αὐτοῦ. Ὁ ἀκανθόχοιρος μένει ἀκίνητος. Ἡ ἔχιδνα μανιώδης, τὸν σύρει, τὸν περιστρέφει, παλαίει, συρίζει καὶ περιστρέφεται. Μετὰ πέντε λεπτὰ καθίσταται αἱματόφυρτος. Τὸ στόμα της εἶναι πλέον ἀληθὴς πληγή· ἐπὶ τέλους καταπίπτει ἀναίσθητος, κινεῖται ἔτι ἐπ' ὀλίγον, ἀγωνιᾷ καὶ ἐκπνέει. Ὅταν ὁ ἀκανθόχοιρος ἐνόησε ταύτην ἐντελῶς θανοῦσαν, τὴν ἀφῆκε καὶ ἡσύχως ἀνεγερθεὶς ἤρχισε κατατρώγων τὴν ἔχιδναν. Ὁ ἀκανθόχοιρος λοιπὸν δὲν ἐφόνευσε τὴν ἔχιδναν, ἀλλὰ τὴν ἠνάγκασε ν' αὐτοκτονήσῃ ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν αὐτοῦ τυπτομένη.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—722

Digitized by Google

Ἀριθ. 580 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 8 Φεβρουαρίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Γ'.

Χρηστὸς Νέος

Ὁ Νοὲλ Λετελιὲ ἀνῆκεν εἰς ἔντιμον οἰκογένειαν τοῦ Νεβέρ. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, οὗτινος ἦτο τέκνον μονογενές, κατεῖχεν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ μετρίαν τινὰ διοικητικὴν θέσιν. Ὅτε δὲ ὁ ὑπάλληλος ἀπέθανε νέος ἔτι, ὁ Νοέλ, δεκαπενταετὴς τότε τὴν ἡλικίαν, εὑρέθη μετὰ τῆς μητρός του μὴ ἔχων ἄλλον πόρον ἢ ὀλίγας χιλιάδας φράγκων, συναχθείσας λεπτὸν πρὸς λεπτὸν χάρις εἰς τὴν αὐστηρὰν οἰκονομίαν τῆς μικρᾶς οἰκογενείας.

Ὅτε τὸ δυστύχημα ἐπῆλθεν, ὁ Νοέλ, ἐξωτερικὸς μαθητὴς τοῦ Λυκείου τῆς πόλεως, εἶχεν ἤδη περάνει λαμπρῶς ἓν μέρος τῶν σπουδῶν αὐτοῦ. Ἡ μήτηρ του, ὑπερήφανος διὰ τὰς ἐπιτυχίας του καὶ πλήρης ὑψηλῆς μητρικῆς αὐταπαρνήσεως, ἐπεθύμει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς κλασικὰς του σπουδάς. Ἀλλ' ὁ υἱός, καίτοι μεῖραξ, δὲν ἐδέχθη τὴν θυσίαν.

— Τί θὰ κατορθώσω μ' αὐτό, ἀγαπητή μου μητέρα; εἶπεν. Ἀφοῦ, μ' ὅλας σου τὰς θυσίας καὶ μ' ὅλους τοὺς κόπους μου, λάβω τὸ ἀπολυτήριόν μου, τί θὰ ὠφεληθῶμεν; Ἐξερχόμενος τοῦ λυκείου εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ εὕρω θέσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν νὰ ζῶμεν καὶ οἱ δύο; Ἔπειτα ἤκουσα συχνὰ τὸν πατέρα μου νὰ οἰκτείρῃ τὴν θέσιν τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων. Ἀποκτοῦν ὀρέξεις καὶ ἀνάγκας πλουσίων καὶ λαμβάνουν μισθοὺς ἐλεεινούς. Διατί νὰ ἐκλέξω ψευδὲς καὶ προσωρινὸν στάδιον; Εἶμαι ῥωμαλέος, καὶ σὺ εἶσαι συνειθισμένη εἰς τὴν ἁπλότητα. Διατί νὰ μὴ δοκιμάσω νὰ γείνω ἐπιτήδειος τεχνίτης καὶ νὰ διακριθῶ εἰς τὸ ἔργον μου ἀντὶ νὰ ἦμαι ὁ τελευταῖος τῶν *γραφηάδων*; Ἄκουσε τί σχέδιον ἔχω.

Καὶ μετὰ τῆς διανοητικῆς ἐκείνης πρωϊμότητος, ἣν αἱ λῦπαι καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ σκέπτεσθαι προικίζουσι συνήθως τὰ τέκνα τῶν πτωχῶν, ἀνέπτυξε τὸ σχέδιον ὅπερ εἶχε μορφώσει.

Ἐκ τῆς κληρονομίας ἐπρόκειτο νὰ ληφθῇ μικρά τις ποσότης, ὅπως πληρωθῇ ἡ μαθητεία τοῦ Νοὲλ παρά τινι ἀρχιτεχνίτῃ ἢ τὰ δίδακτρά του ἐν τεχνικῇ τινι σχολῇ. Τὸ ὑπόλοιπον θὰ ἐπήρκει ὅπως συντηρηθῇ ὁπωσδήποτε ἡ χήρα ἐπί τινα ἔτη. Ὁ νέος ἐβεβαίου ὅτι ἅμα εἰκοσαετὴς γινόμενος θὰ ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ καὶ τῆς μητρός του, καὶ ὅτι ἡ πρὸς τοῦτο ἐπιθυμία του θὰ ὑπεστήριζε τὴν καρτερίαν του.

Ἡ κυρία Λετελιὲ κατεθλίβετο ὅτι ὁ υἱός της, δι' ὃν τοσαῦτα εἶχεν ἐλπίσει, ἤθελε νὰ μάθῃ τέχνην, ἀλλ' αὐτὸς τοσοῦτον ἐπέμεινεν, ὥστε ἡ χήρα ἐνέδωκε καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ Νοὲλ ἤρχισεν ἀμέσως ἐκτελούμενον.

Ὁ νέος εἰσῆλθεν εἰς τὴν τεχνικὴν σχολὴν τοῦ Σαλόν, ἐνῷ ἡ μήτηρ ὑπεβάλλετο εἰς αὐστηροτάτην οἰκονομίαν ἐν τῇ γενεθλίῳ της πόλει, ἀναμένουσα τὸ τέλος τῆς μαθητείας τοῦ υἱοῦ της. Τοσαύτην δὲ ἀπέδειξε φιλομάθειαν καὶ νοημοσύνην ὁ Νοέλ, ὥστε εἰκοσαετὴς ἦτο εἰς θέσιν, ὡς εἶχε προειπεῖ, νὰ ζῇ ἑαυτὸν καὶ τὴν μητέρα του ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας του. Ἐξελθὼν τῆς Σχολῆς τοῦ Σαλών, εὗρε θέσιν ἐπικερδῆ ἐν τοῖς ἐργοστασίοις σιδηροδρόμου κ' ἐκάλεσε πλησίον του τὴν κυρίαν Λετελιέ. Βραδύτερον δὲ ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταστῇ ἐν Βωβραί, ὅπου ἡ γειτονία πολλῶν ἐργοστασίων ὑπέσχετο εἰς αὐτὸν ἄφθονον ἐργασίαν. Ἐκεῖ διὰ τοῦ περισσεύματος τῶν οἰκονομιῶν αὐτοῦ εἶχε κατορθώσει νὰ ἱδρύσῃ μικρόν τι ἐργοστάσιον, ὅπερ ηὐδοκίμει, οὕτως ὥστε ἡ μήτηρ του, ἀποθανοῦσα δεκαοκτὼ περίπου μῆνας πρὸ τοῦ χρόνου τῆς ἱστορίας ταύτης, εἶχε κἂν ἀπολαύσει ἀληθοῦς εὐημερίας περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου της.

Ὁ Νοὲλ διέμενεν ἐν ὁδῷ μονήρει, οὐχὶ μακρὰν τῆς οἰκίας τῶν Κυριῶν Δυχαμέλ. Κατεῖχε δὲ οἶκον αὐτοτελῆ, οὗτινος τὰ ἰσόγεια περιελάμβανον τὸ σιδηρουργεῖον καὶ τὸ ἐργοστάσιον. Εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον ἦσαν δύο δωμάτια καὶ ἓν μικρὸν μαγειρεῖον. Τὸ ἓν τῶν δωματίων αὐτῶν ἦτο τοῦ Νοέλ, τὸ δὲ ἄλλο, τῆς μητρός του ἄλλοτε, ἔμενε κλειστὸν ἀπὸ τοῦ θανάτου της, καὶ ὁσάκις ἐκεῖνος εἰσήρχετο εἰς αὐτό, βαθεῖαν

Digitized by Google

ῃσθάνετο εὐλάβειαν, ὡς ὁ εἰς ἐκκλησίαν εἰσερχόμενος. Ὑπηρέτριά τις ἤρχετο καθ' ἑκάστην καὶ παρεσκεύαζε τὴν τροφήν του. Ἐν τῷ ἐργοστασίῳ του μετεχειρίζετο πολλάκις πολλοὺς σιδηρουργοὺς ἐργάτας, ἀλλ' οὐδεμίαν εἶχε πρὸς αὐτοὺς σχέσιν ἄλλην, ἢ τὴν ἐκ τῆς κοινῆς ἐργασίας.

Τὴν ἑσπέραν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀρχίζει ἡ ἱστορία ἡμῶν, ὁ Νοέλ ἐπιστρέφων οἴκαδε πολὺ ἐπεθύμει νὰ ἦνε μόνος. Τὰ πρὸ μικροῦ συμβάντα εἶχον ταράξει αὐτόν, καὶ κατέπεσεν ἐπὶ μιᾶς ἕδρας καλύπτων τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν του.

Τὸ ὑγιὲς ὅμως πνεῦμά του δὲν ἀπησχολεῖτο μακρὸν εἰς ἀνωφελεῖς ῥεμβασμούς, καὶ ὁ νέος ἐσκέφθη νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς ἐργασίας, τῆς μεγάλης αὐτῆς παρηγόρου, τὴν πραΰνσιν ἐκείνην τῶν πόνων, ἣν παρέχει αὐτὴ πάντοτε εἰς τοὺς πάσχοντας. Ἔσπευσε λοιπὸν ν' ἀνάψῃ τὴν λυχνίαν του, ἐκάθισε πρὸ τῆς τραπέζης του καὶ ἤρχισε σχεδιάζων τεμάχιόν τι μηχανῆς, παρηγγελμένον ὑπὸ ἐργοστασιάρχου τῆς πόλεως.

Ἴσως ὅμως ἡ ἐργασία αὕτη δὲν τὸν ἀπησχόλει τοσοῦτον ἐντελῶς, ὅσον ἐκεῖνος ἐπόθει, διότι βαθεῖς στεναγμοὶ ἀνέβαινον ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ στήθους του καὶ ἡ μολυβδὶς ἐξέπιπτε τῶν χειρῶν του· ἀλλ' ἀνελάμβανεν αὐτὴν πάλιν κ' ἐξηκολούθει τὸ ἔργον του.

Πολλαὶ ὧραι εἶχον οὕτω παρέλθει, ὁ δὲ Νοέλ, κατάκοπος, ἔμελλεν ἤδη νὰ κατακλιθῇ, ὅτε φωνὴ αἴφνης πνευστιῶσα ἠκούσθη ἀπὸ τῆς σκοτεινῆς ὁδοῦ, ἐν μέσῳ τῆς νυκτίας σιγῆς:

— Φωτιά!

Ὁ Νοέλ ὠρθώθη ἀμέσως· ἐν μιᾷ στιγμῇ διελύθη πᾶσα πρὸς ὕπνον διάθεσις.

Φοβούμενος ἐν τούτοις, μὴ ἠπατᾶτο, ἔμενεν ἀκίνητος κ' ἔτεινε τὸ οὖς.

— Φωτιά! ἐπανέλαβεν ὀδυνηρῶς ἡ αὐτὴ φωνή, προσεγγίσασα ἤδη.

Συγχρόνως δὲ ἠκούσθη κρουομένη ἡ ἐξώθυρα, καὶ ὁ Νοέλ ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ τὸ ἤνοιξε.

— Τί τρέχει; τί θέλετε; ἠρώτησε.

— Φωτιά! γρήγορα, κύριε Νοέλ, εἶπεν ὁ κῆρυξ, ὅστις ἦτο κάτοικος τῆς συνοικίας.

— Πηγαίνω εὐθύς.. ἀλλὰ ποῦ εἶνε ἡ φωτιά;

— Εἰς τὴν Μεγάλην οἰκίαν, εἰς τῶν κυριῶν Δυχαμέλ.. κυττάξατε! εἶνε φοβερὰ πυρκαϊά.

Ὁ Νοέλ ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς. Ὑπὲρ τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην καὶ στενὴν ὁδόν, ὁ οὐρανὸς ἐβάπτετο πορφυροῦς, οἱονεὶ αἱματόχρους. Συγχρόνως δὲ ὑπόκωφος βοὴ ἠγείρετο ἀπὸ τῆς πόλεως, ἠκούετο κρότος βημάτων, θόρυβος φωνῶν, θύραι ἠνοίγοντο κ' ἐκλείοντο, καὶ ἡ ἀναστάτωσις ὁλονὲν ἐξηπλοῦτο.

Ἀκούων ὅτι ἡ πυρκαϊὰ προσέβαλλε νῦν τὴν κατοικίαν ἐκείνης ἣν ἠγάπα, ὁ Νοέλ ᾐσθάνθη βίαιον πόνον ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἀλλὰ κατίσχυσεν ἀμέσως τῆς πρώτης του ἐντυπώσεως, κ' ἐφώνησεν ἀμέσως εἰς τὸν κήρυκα.

— Καταβαίνω ἀμέσως... Τρέξε εἰς τοῦ Σίμωνος, τοῦ τυμπανιστοῦ καὶ εἰπέ του νὰ σημάνῃ ἀμέσως γενικὴν συνάθροισιν.

Ὁ γείτων ἀνεχώρησεν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς, ὁ δὲ Νοέλ ἐζώσθη τὴν γυμναστικήν του ζώνην, ἐφόρεσε τὸ κράνος του, κ' ἐξήγαγεν ἐκ τῆς σκευοθήκης μίαν σχοινίνην κλίμακα καὶ τινας ἁρπάγας, ἃς ἐφύλαττε διὰ τοιαύτας περιστάσεις. Ἐνῷ δὲ οὕτω παρεσκευάζετο, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν:

— Ἐκείνη κινδυνεύει... Ἐμπρός! ἀταραξίαν καὶ θάρρος. Μὴ λησμονήσω τίποτε, καὶ νὰ τὰ χάσω. Ἡ ἐλαχίστη παράλειψις δύναται νὰ ἔχῃ ὀλεθρίας συνεπείας.., Ἆ! ἴσως εὕρω καλὴν εὐκαιρίαν ν' ἀποθάνω.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ἐξήρχετο, φέρων τὰ ἐργαλεῖα του.

Ἤδη, ὡς εἴπομεν, ἡ πόλις ἠγείρετο, κ' αἱ ὁδοὶ ἐπληροῦντο ἀνθρώπων ἡμιγύμνων ἐρωτώντων ἀλλήλους. Μακρὰν δὲ ἠκούετο τὸ τύμπανον σημαῖνον τὴν πένθιμον αὐτοῦ πρόσκλησιν, καὶ ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας διέδιδεν ἠχῶν τὸν τρόμον.

Ὁ Νοέλ διέσχισε τρέχων τοὺς ὁμίλους.

— Ἡ φωτιὰ εἶνε εἰς τῶν κυριῶν Δυχαμέλ! ἐφώνει. Φέρετε ἀσκούς... ἄνδρες, γυναῖκες παιδιὰ ὅλοι ἐμπρός! κάμετε ἅλυσιν,.. ἅλυσιν!

Ἤθελον νὰ τὸν ἐρωτήσωσιν, ἀλλ' ἐκεῖνος ἔτρεχεν. Οὕτω δὲ μετ' ὀλίγας στιγμὰς εὑρέθη ἐπὶ τῆς λεωφόρου καὶ ἠδυνήθη νὰ ἀντιληφθῇ τῆς καταστροφῆς.

Ἐκτὸς τοῦ κυρίου οἰκήματος, ἡ Μεγάλη οἰκία ἀπετελεῖτο ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων οἰκοδομῶν, αἵτινες ἐχρησίμευον ὡς σιταποθῆκαι. Ἐκεῖ ἐταμίευεν ὁ Κ. Δυχαμέλ τὰς προσόδους τῶν κτημάτων του, περιεῖχον δὲ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα μεγάλην ποσότητα σίτου, χορτονομῆς καὶ καννάβεως. Αἱ προμήθειαι αὗται ἦσαν μάλιστα τόσον πολλαί, ὥστε ὁ ἀποθανών, μὴ γνωρίζων ποῦ νὰ τὰς ἀποθηκεύσῃ, εἶχε πληρώσει καὶ ὅλον τὸν ἰσόγειον ὄροφον τῆς οἰκίας του, ἧς ἡ εὐρυχωρία ἦτο πολὺ μείζων τῶν οἰκογενειακῶν του ἀναγκῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πυρκαϊὰ ἐφαίνετο ἀρχίσασα ἀπὸ τῶν σιτοβολώνων καὶ διαδοθεῖσα μετὰ ταχύτητος μεγάλης καὶ ὁρμῆς εἰς τὸν ἰσόγειον ὄροφον, αἱ φλόγες ἐξήρχοντο ἀπὸ τῶν κάτω παραθύρων καὶ μόνον οἱ ἀνώτεροι ὄροφοι παρίσταντο ἔτι ἀβλαβεῖς.

Ὁ Νοέλ παρετήρησε δι' ἑνὸς βλέμματος πάσας αὐτὰς τὰς λεπτομερείας. Πέριξ αὐτοῦ, ἐν-

Digitized by Google

τὸς τῆς αὐλῆς, ἔτρεχον ἔνθεν κἀκεῖθεν περίτρομοί τινες ὑπηρέται, φωνάζοντες, ὀδυρόμενοι, καὶ μὴ γνωρίζοντες τί νὰ πράξωσι.

— Ποῦ εἶνε αἱ κυρίαι Δυχαμέλ; ἠρώτησε ταχέως.

Ἀλλ' οἱ ἐρωτηθέντες ἐθεώρησαν ἀλλήλους κατάπληκτοι· οὐδεὶς εἶχεν ἰδεῖ τὰς οἰκοδεσποίνας·

— Θὰ εἶνε ἀκόμη εἰς τὰ δωμάτιά των, εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα! ἀνέκραξεν ὁ κηπουρός.

— Θεέ μου! καὶ ἡ κλίμαξ καίει.... Κυττάξετε!

Ἀληθῶς δὲ ἅπαν τὸ ἰσόγειον ἐφαίνετο φλέγουσα κάμινος.

— Πρὸς τὸ μέρος τοῦ κήπου δὲν κατοικοῦν αἱ κυρίαι; ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ.

— Μάλιστα, κύριε.

— Ἂς φροντίσωμεν λοιπὸν πρῶτον δι' αὐτάς.

Καὶ ὥρμησε, παρακολουθούμενος ὑπό τινων παρισταμένων, πρὸς θολωτήν τινα πάροδον ἄγουσαν διὰ τῆς οἰκίας πρὸς τὸν κῆπον.

Τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ πυρπολουμένου οἴκου εἶχεν ἔτι φοβερωτέραν τοῦ ἄλλου τὴν ὄψιν. Αἱ φλόγες ἔλειχον τοὺς τοίχους, ἀνέβαινον μέχρι τῶν παραθύρων τοῦ ἄνω πατώματος καίουσαι τὰ πρὸς τὸν τοῖχον δένδρα, καὶ προέχεον πορφυρᾶν λάμψιν ἐπὶ τῆς δενδροφυτείας. Ἀλλ' ὁ Νοέλ δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ προβῇ εἰς μακρὰς ἐξετάσεις. Ἐν μέσῳ τῶν τριγμῶν καὶ τῶν μυκηθμῶν τοῦ πυρός, φωναὶ ἠκούοντο ἄνωθεν σπαρακτικαί, καὶ δύο γυναῖκες ἤρχοντο καὶ παρήρχοντο πρὸ ἑνὸς τῶν παραθύρων, οἱονεὶ ἔξαλλοι ἐκ τοῦ τρόμου.

— Ἐκεῖ εἶνε, ἐψιθύρισε.

Πάραυτα δὲ ἡτοίμασε τὰ σχοινία καὶ τ' ἄλλα σωστικὰ ὄργανα, ἅτινα εἶχε κομίσει μεθ' ἑαυτοῦ.

Κραυγὴ ἄπελπις ἠκούσθη τότε ἀπὸ τοῦ δωματίου καὶ ἐκέντρισεν ἔτι μᾶλλον τὸν ζῆλόν του.

— Βοήθειαν! ἔκραζον, χανόμεθα!

Ὁ Νοέλ ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τῆς δεσποινίδος Δυχαμέλ

— Ἔφθασα! ἐφώνησε.

Μετὰ δεξιότητος δὲ ἀποκτηθείσης ἐκ μακρᾶς ἀσκήσεως ἐσφενδόνησε πρὸς τὸν ἐξώστην τοῦ παραθύρου μίαν σιδηρᾶν ἁρπάγην, ἥτις προσεκολλήθη εἰς αὐτόν. Σχοινίνη κλίμαξ ξυλίνας ἔχουσα τὰς βαθμίδας ἐκρέματο ἀπὸ τῆς ἁρπάγης, ὁ δὲ Νοέλ, χωρὶς κἂν νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς στερεότητος τῆς συσκευῆς, ἀπεφάσισε ν' ἀναρριχηθῇ, ἀρκεσθεὶς μόνον νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς περὶ αὐτόν:

— Προσέχετε νὰ ἦνε ἡ κλίμαξ καλὰ τεντωμένη καὶ νὰ μὴ τὴν φθάσουν αἱ φλόγες.

— Ἐγὼ φροντίζω, κύριε Νοέλ, εἶπεν ὁ ἀσπαλακοθήρας.

— Κ' ἐγώ! προσέθηκεν ὁ ὁδοστάτης.

Οἱ δύο φίλοι τοῦ Νοέλ ἐφαίνοντο φυτρώσαντες αἴφνης ἀπὸ τῆς γῆς, ἵνα παραστῶσιν εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην σκηνήν. Οὐδὲν εἶπεν εἰς αὐτούς, ἀλλ' εὔγλωττον βλέμμα του τοὺς ηὐχαρίστησε διὰ τὸν ζῆλόν των. Ἐνῷ δὲ οὗτοι, βοηθούμενοι παρ' ἄλλων θεατῶν, ἐκράτουν τὴν κλίμακα ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπομεμακρυσμένην τοῦ τοίχου, ὁ Νοέλ, τῇ βοηθείᾳ τῶν χειρῶν του μόνων, ἀνεῤῥιχήθη μετὰ καταπληκτικῆς εὐκολίας.

Φθὰς εἰς τὸν ἐξώστην, ἐπήδησεν ἐντὸς τοῦ δωματίου.

Βαθύτατον ἐπεκράτει σκότος, καὶ πνιγηρὸς καπνὸς ἐπλήρου τὸ δωμάτιον. Τὸ πάτωμα, ὑπονομευόμενον κάτωθεν ὑπὸ τοῦ πυρός, ἦτο φλογερόν, ὁ δὲ ἀὴρ ὡμοίαζε πρὸς τὸν ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ στομίου κλιβάνου.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Νοέλ οὐδένα εἶδεν. Αἱ δύο ταλαίπωροι γυναῖκες ἔκειντο ἐκτάδην ἀκίνητοι ἐπὶ τοῦ τάπητος· ἀλλ' ἤκουσεν αὐτὰς γογγυζούσας.

Ἐτράπη πρὸς αὐτάς, καὶ τὰς εἶδε τέλος πρὸ ποδῶν του. Ἐξαφνισθεῖσαι ἐν μέσῳ τοῦ ὕπνου των, ἐφόρουν τὰ νυκτικά των μόνον καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχον εὕρει πρόχειρον.

— Δεσποινὶς Ἀδριανή, ποῦ εἶσθε; ἠρώτησεν ὁ Νοέλ.

Σῶμα τι ἄμορφον ἐκινήθη ἐν τῷ σκότει.

— Ὄχι ἐμέ, ὄχι ἐμὲ πρώτην! ἠκούσθη ἔντονος ἀπάντησις. Τὴν μητέρα μου νὰ σώσετε. Εἶνε λιποθυμημένη.. Γρήγορα, κάμετε γρήγορα!

— Ἀλλὰ φοβοῦμαι...

— Σώσατέ την, σᾶς λέγω! σᾶς παρακαλῶ, τὸ θέλω!

Ἡ νεᾶνις ἀνήγειρε τὴν λιπόθυμον Κυρίαν Δυχαμὲλ καὶ ἀπέθηκεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Νοέλ, ὅστις δὲν ἐδίστασε πλέον.

— Ἔστω, εἶπεν. Ἀλλὰ θὰ ἐπανέλθω, καὶ ἂν σᾶς εὕρω νεκράν, Ἀδριανή, θ' ἀποθάνω μαζή σας.

Ἡ Ἀδριανὴ δὲν ἐφάνη ἐννοήσασα τοὺς λόγους τούτους, δὲν ἤκουσε δὲ ἴσως καὶ τὴν παραγγελίαν τοῦ Νοέλ, νὰ μείνῃ πλησίον τοῦ παραθύρου, ὅθεν εἰσήρχετο ἔτι ὀλίγος ἀὴρ δν ἠδύνατο ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐκεῖνος, σπεύδων εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου του, ἐφόρτωσεν ἐπὶ τῶν ὤμων του τὴν Κυρίαν Δυχαμὲλ καὶ προσέδεσεν αὐτὴν διὰ λωρίου, εἶτα δὲ κατηυθύνθη πρὸς τὸν ἐξώστην κ' ἐν μέσῳ στροβίλων καπνοῦ ἤρχισε τὴν κατάβασιν.

Ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ἦτο βαρεῖα, καὶ φόβος ὑπῆρχε μὴ ῥαγῇ ἡ κλίμαξ ὑπὸ τὸ διπλοῦν ἐκεῖνο βάρος. Εὐτυχῶς ὁ Νοέλ ἐγνώριζε τὸν κίνδυνον κ' ἐλάμβανε πᾶν δυνατὸν μέτρον πρὸς ἀποφυγὴν δυστυχήματος. Χάρις δὲ εἰς τὴν δεξιότη-

Digitized by Google

τά του καὶ εἰς τὴν ἔκτακτον αὐτοῦ ῥώμην, ἔφθασε μετὰ μικρὸν εἰς τὸ ἄκρον τῆς κλίμακος, καὶ κατέθηκε τὴν κυρίαν Δυχαμὲλ ἐπὶ τῆς χλόης ἐν μέσῳ τῶν σπευσάντων εἰς βοήθειαν αὐτῆς.

Ἡ ταλαίπωρος μήτηρ, ζωογονηθεῖσα ὑπὸ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἐφώνησε :

— Ποῦ εἶνε ἡ Ἀδριανή; Σώσατε τὴν κόρην μου!

— Ἐκεῖ πηγαίνω, κυρία! ἀπήντησεν ἁπλῶς ὁ Νοέλ.

Καὶ παρὰ πᾶσαν παρατήρησιν τῶν παρισταμένων ἐτράπη πάλιν πρὸς τὴν ἀκροσφαλῆ κλίμακα. Ἐνῷ δ' ἐπάτει τὴν πρώτην αὐτῆς βαθμίδα, προσέδραμεν ὁ ἀσπαλακοθήρας καὶ τῷ ἐνεχείρισε σινδόνα διάβροχον.

— Ἕνα βρεγμένο συνδόνι, κύριε Νοέλ· τυλιχθῆτε μ' αὐτό,

— Ναί, φέρε το! ἠμπορεῖ νὰ τῆς χρησιμεύσῃ. . εὐχαριστῶ, Γιάννη.

Καὶ ῥίψας τὴν σινδόνα ἐπὶ τοῦ βραχίονός του, ὥστε νὰ μὴ δυσχεραίνῃ τὰς κινήσεις του, ἀνέβη πάλιν τὴν κλίμακα, κ' ἔφθασε ταχέως εἰς τὸν ἐξώστην, ὃν διεσκέλισεν. Τὸ δωμάτιον ἦτο ἔτι σκοτεινότερον, καὶ τοσαύτη ἐπλήρου αὐτὸ θερμότης, ὥστε οὐδὲν ἀνθρώπινον πλάσμα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν ὑποφέρῃ πλέον ὀλίγων μόνον στιγμῶν. Ὁ Νοὲλ προὐχώρησεν ἐν μέσῳ τοῦ καπνοῦ, φωνάζων: «Ἀδριανή! Δεσποινὶς Ἀδριανή!» ἀλλ' οὐδεμίαν ἤκουσεν ἀπάντησιν. Προὐχώρησε περαιτέρω ψηλαφῶν ἐν τῷ σκότει κ' ἐπαναλαμβάνων μετ' αὐξούσης ἀγωνίας τὸ ὄνομά της· ἀλλ' οὐδὲν ἠκούετο. Ἡ νεᾶνις ἦτο προδήλως νεκρὰ ἢ λιπόθυμος.

Αἴφνης εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ δωματίου ἀνέλαμψε φλόξ, ἡ πρώτη διατρυπήσασα τὸ ἔδαφος καὶ προαγγέλλουσα τὴν προσεχῆ του κατάπτωσιν. Ἐκ τῆς λάμψεως ταύτης διέκρινε τέλος ὁ Νοὲλ τὴν δεσποινίδα Δυχαμέλ, ἐξηπλωμένην ἀκίνητον χαμαί. Ἦτο ἡμίγυμνος καὶ ἡ μακρά της κόμη ἔσκεπε τοὺς ὤμους της. Οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν κλειστοί, μικροὶ δέ τινες σπασμοὶ ἐμαρτύρουν ὅτι ἀνέπνεεν ἔτι.

Τοσοῦτον ὡραία ἦτο οὕτω ὥστε παρὰ πάντα τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὁ Νοὲλ ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς ἐν ἐκστάσει, ἐνεός, κατάπληκτος, γοητευμένος. Ἡ νεαρὰ ἐκείνη κόρη ἡ τοσοῦτον ὑπερήφανος, ἀφ' ἧς τοσαῦται τὸν ἐχώριζον προλήψεις, ἔκειτο νῦν ἐκεῖ, πρὸ ποδῶν του. Μικρὸν μόνον ἂν ἐδίσταζε νὰ τὴν βοηθήσῃ, ἡ χαρίεσσα κόρη μετεβάλλετο εἰς δράκα σποδοῦ.

Ἡ σκέψις αὕτη τὸν ἐκέντρισεν. Ὥρμησε πρὸς τὴν δεσποινίδα Δυχαμέλ, κ' ἐτύλιξεν αὐτὴν ταχέως διὰ τῆς διαβρόχου σινδόνος, ἧς ἡ δροσώδης ἐπαφὴ προὐξένησεν εἰς αὐτὴν φρικίασιν εὐχαριστήσεως. Εἶτα δ' ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο καὶ ἀδρανὲς σῶμα, καὶ θλίβων αὐτὸ ἐπὶ τοῦ στήθους του ἐβάδισε πρὸς τὸν ἐξώστην, ὅπου ἔφθασε μετ' ὀλίγον.

Καιρὸς ἦτο. Μέρος τοῦ ἐδάφους κατεκρημνίζετο ὄπισθέν του, καὶ αἱ στροβιλίζουσαι φλόγαι ἐξικνοῦντο ἤδη μέχρι τῆς ὀροφῆς.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ κῆπος ἐπλήσθη ἀνθρώπων, μόλις δ' ἐφάνη ὁ Νοέλ κ' ἐξεῤῥάγησαν πανταχόθεν παταγώδεις ἐπευφημίαι. Ἀλλ' αὐτὸς οὐδ' ἐφάνη κἂν προσέχων, καὶ σπεύδων νὰ διαφύγῃ τὴν φλογώδη ἐκείνην ἀτμοσφαίραν, ἡτοιμάζετο νὰ ἐπιβῇ τῆς σχοινίνης κλίμακος, ὅτε νέαι φωναί, κραυγαὶ ὀδύνης καὶ τρόμου συγχρόνως, ἀνέκοψαν τὸ βῆμά του, κ' ἔκυψε κάτω ἵνα ἴδῃ τί συνέβαινε. Μ' ὅλας τὰ προφυλάξεις, αἱ ἐκ τῶν κάτω παραθύρων ἐξερχόμεναι φλόγες εἶχον μεταδοθῆ εἰς τὴν κλίμακα, ἥτις ἐκαίετο ὀλίγους πόδας κάτωθεν αὐτοῦ.

Τοῦτο βλέπων προσεκολλήθη εἰς τὸ σιδηροῦν δρύφακτον καὶ δὲν ἐκινήθη πλέον. Ἀλλ' ἐκτεθειμένος μετὰ τῆς συντρόφου του εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ δωματίου ἐξερχομένας φλόγας καὶ εἰς τὰς ἀναδιδομένας ἀπὸ τῶν ἰσογείων, ὄρθιος ἐπὶ στενοτάτης κορωνίδος, πνιγόμενος ὑπὸ τοῦ καπνοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ ἐπὶ μακρόν, ὅσην ἂν εἶχε ῥώμην καὶ ἀδάμαστον θέλησιν, εἰς τοσαύτην ἀτυχίαν.

Τὸ πλῆθος κάτω ἦτο κατάπληκτον. Οἱ μὲν προσεφώνουν εἰς τὸν Νοὲλ ἐνθαῤῥύνσεις, οἱ δὲ ἐζήτουν στρώματα, ἵνα ἀμβλύνωσι τὴν ἐπικειμένην φοβερὰν κατάπτωσιν. Αἱ δυνάμεις τοῦ νέου ἐξηντλοῦντο, καὶ ἰλιγγίασις ἤδη τὸν κατελάμβανεν, ὅτε τις ἐφώνησε :

— Θάῤῥος, κύριε Νοέλ, ἔφθασα!

Συγχρόνως δὲ ὁ ὁδοστάτης Γριβὲ διέσχισε τὰς τάξεις τῶν θεατῶν, κρατῶν ξυλίνην ἀναβάθραν, ἣν εἶχεν εὕρει ὑπὸ τὸ παράπηγμα τοῦ κηπουροῦ.

Εἴκοσι χεῖρας ἔσπευσαν νὰ στήσωσιν αὐτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ εὐτυχῶς εὑρέθη ἀρκετὰ ὑψηλή. Κατώρθωσεν ἐπομένως ὁ Νοὲλ νὰ πατήσῃ ἐπὶ στηρίγματος ἀνετωτέρου τῆς στενῆς κορωνίδος τοῦ ἐξώστου.

Ἔμενε τόρα νὰ καταβῇ. Ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος νέος, ἐξηντλημένος ἀπὸ τοσούτων ἀγώνων, δὲν εἶχε πλέον πεποίθησιν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐφοβεῖτο μὴ διακινδυνεύσῃ τὴν πολύτιμον ὕπαρξιν, ἣν ἔφερεν. Ἔσφιγγεν ἐν τούτοις σπασμωδικῶς ἐπὶ τοῦ στήθους του τὴν δεσποινίδα Δυχαμὲλ λιπόθυμον πάντοτε, καὶ ἡ μικρὰ δύναμις ἥτις τοῦ ἔμενε συνεκεντροῦτο εἰς τοὺς βραχίονας, οἵτινες ἐκράτουν τὸ ἀγαπητὸν ἐκεῖνο φορτίον.

Οἱ φόβοι του δὲν ἦσαν μάταιοι· μόλις εἶχε καταβῆ ὀλίγας βαθμίδας καὶ ᾐσθάνθη ὅτι ἀμετακλήτως ἐγκατέλιπον αὐτὸν αἱ δυνάμεις του. Τότε ἐξ ἐμφύτου, οὕτως εἰπεῖν, μετεχειρίσθη τὸ

Digitized by Google

μόνον μέσον, ὅπερ παρεῖχε πιθανότητά τινα ἐπιτυχίας. Φέρων τὴν Ἀδριανὴν ἐπὶ τῶν τεταμένων αὐτοῦ βραχιόνων, περιέβαλε διὰ τῶν κνημῶν καὶ βραχιόνων του τὰς δοκοὺς τῆς κλίμακος καὶ ὠλίσθησε κάτω.

Τὸ μέσον τοῦτο ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὰς φοβερωτάτας τῶν συνεπειῶν. Ὁ Νοὲλ κατεφέρετο μετὰ καταπληκτικῆς ὁρμῆς καὶ ἠδύνατο φθάνων κάτω νὰ φονευθῇ ἐκ τῆς βιαίας πτώσεως. Ἀλλ' ἐσκέφθη, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ συντριβόμενον σῶμά του ἤθελε προφυλάξει τὴν Ἀδριανήν, καὶ τοῦτο ἤρκει εἰς αὐτόν.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐτράπησαν κάλλιον ἢ ὅσον ἠδύνατό τις νὰ ἐλπίσῃ. Ὁ ὁδοστάτης καὶ ὁ ἀσπαλακοθήρας ἵσταντο κάτω ἄγρυπνοι, ὡς καὶ ἄλλοι πρόθυμοι καὶ γενναῖοι ἄνδρες. Ὅτε δὲ ὁ Νοὲλ προσήγγισε βιαίως καταφερόμενος εἰς τὸ ἄκρον τῆς κλίμακος, πάντες ὥρμησαν ὅπως ἀπαμβλύνωσι τὴν πτῶσίν του. Πολλοὶ καὶ ἰδίως ὁ Ἰωάννης ὁ Ῥεβοὺ ἀνετράπησαν, ἀλ' ὁ Νοὲλ καὶ ἡ σύντροφός του ἔπεσαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν ἄλλων παρισταμένων χωρὶς νὰ αἰσθανθῶσι τὸν ἐπίφοβον βίαιον κλονισμόν.

Ἐπευφημίαι παταγώδεις ἐχαιρέτισαν τὸ αἴσιον αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Ἀλλὰ καὶ ἡ νεάνις καὶ ὁ σωτὴρ αὐτῆς διετελουν εἰς κατάστασιν πολλὰς ἐμπνέουσαν ἀνησυχίας. Ἡ μὲν Ἀδριανὴ ἔμενε πάντοτε λιπόθυμος, ὁ δὲ Νοὲλ εἶχεν ἐπίσης κυλισθῆ χαμαὶ ἀναίσθητος. Ἐνῷ δ' οἱ παριστάμενοι ἔσπευδον νὰ τὸν περιποιηθῶσιν, ἡ κυρία Δυχαμὲλ, ἥτις εἶχε παρακολουθήσει μετ' εὐνοήτου ἀγωνίας πάσας τὰς φάσεις τῆς φοβερᾶς σκηνῆς, περιεπτύσσετο καὶ κατεφίλει τὴν θυγατέρα της.

— Ἀδριανή μου! ἀγαπητή μου κόρη! ἐφώνει. Σ' ἔχω πάλιν... Πῶς ἔτρεμα.. Ἀλλὰ, θεέ μου, αὐτὴ δὲν βλέπει... δὲν ἀκούει!

— Μπᾶ! δὲν εἶνε τίποτ' αὐτό, καλή μου κυρά,ἀπήντησεν ὑψηλή τις γυνή, ἀνδρόγυνος μᾶλλον, ἀλλ' ἀνυπόκριτον ἔχουσα καὶ προσηνῆ τὴν μορφήν, γονυπετὴς δὲ παρὰ τῇ νεάνιδι καὶ ἠρέμα ψηλαφῶσα αὐτήν. Λιγοθυμιὰ εἶνε... Ἔννοια σας, καὶ τὸ κορίτσι εἶνε 'σὲ καλὰ χέρια. Ὁ κύριος Νοὲλ, ποῦ σᾶς γλύτωσε καὶ ταὶς δύο, θὰ ψήνοταν καλλήτερα παρὰ ν' ἀφήσῃ νὰ καῇ μιὰ τρίχα σας... Αὐτὸν δὲν τὸν μέλει διὰ τὸ πετσί του, οὔτε κόπους λογαριάζει...

Ἐνῷ ἡ κυρία Δυχαμὲλ καὶ ἡ ὑψηλὴ γυνὴ παρεῖχον τὴν θεραπείαν αὐτῶν εἰς τὴν Ἀδριανήν, ὁ Νοὲλ ἀνελάμβανε τὰς αἰσθήσεις του. Ὀλίγαι σταγόνες κονιάκ, χυθεῖσαι εἰς τὰ χείλη του ἤρκεσαν νὰ τὸν ἀναζωογονήσωσι, καὶ ἀνηγέρθη προσπαθῶν νὰ συνάψῃ τὰς ἰδέας του.

— Διάβολε! ἐψιθύρισε κατησχυμένος· γυναῖκα ἔγεινα κ' ἐγώ;... Ἀλλ' ἐκείνη.. ποῦ εἶνε; Ἔδειξαν εἰς αὐτόν, ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς πυρκαϊᾶς ποῦ ἦσαν αἱ γυναῖκες, καὶ προὐχώρησε πρὸς αὐτὰς κλονιζόμενος. Ἀνέκφραστος χαρὰ ἔλαμπεν εἰς τὸ βλέμμά του.

— Καὶ αἱ δύο! καὶ αἱ δύο! ἐπανελάμβανεν ἐν ἐξάψει. Σ' εὐχαριστῶ, θεέ μου!.. καὶ τὴν ζωήν μου εὐχαρίστως θὰ ἔδιδα διὰ νὰ ἐξαγοράσω τοιαύτην εὐτυχίαν.

Ἡ κυρία Δυχαμὲλ, ἥσυχος πλέον περὶ τῆς Ἀδριανῆς, ἔδραμε πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν περιεπτύχθη ἐν παραφορᾷ.

— Ὦ, κύριε Νοέλ, ἐφώνησε, χωρὶς τὴν θαυμαστήν σας ἀφοσίωσιν, ἡ κόρη μου κ' ἐγὼ θ' ἀπεθνήσκομεν τὸν φρικωδέστατον θάνατον. Ὁ σύζυγός μου εἶχε δίκαιον ὅταν ἔλεγεν ὅτι εἶσθε καλὸς νέος.

Ὁ Νοὲλ ἦτο τόσον συγκεκινημένος ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ.

— Καλὰ εἶν' ὅλα αὐτά, διέκοψεν ἡ ὑψηλὴ γυνή, ἥτις ἐκαλεῖτο Κυρὰ Βρανδὲν καὶ ἦτο ἡ οἰκονόμος τοῦ Νοέλ, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦν ἡ κυράδες μας νὰ μείνουν ἐδῶ, εἰς τὸ κρύο, μισοντυμέναις, ἐμπρὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον.. Πρέπει νὰ ταῖς πάγωμεν γρήγορα κάπου.

— Ἀλήθεια! ὑπέλαβεν ἡ κυρία Δυχαμὲλ. Ἀλλὰ ποῦ νὰ πάγωμεν; τὸ σπίτι μας ὅλον καίεται.

—Εἰς τὴν οἰκίαν μου, κυρία, ἐφώνησεν ὁ Νοέλ. Σᾶς ἐξορκίζω,μὴ μοῦ ἀρνηθῆτε αὐτὴν τὴν χάριν. Ἡ οἰκία μου εἶνε πλησίον. Ἡ οἰκονόμος μου θὰ σᾶς ὁδηγήσῃ καὶ θὰ σᾶς ὑπηρετήσῃ ὅσον ἠμπορεῖ καλλίτερα... Ἀκούεις, κυρὰ Βρανδέν; προσέθηκε· θὰ βάλῃς τὰς κυρίας εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μακαρίτιδος μητρός μου ὅπου δὲν ἐμβαίνει ἄλλος ἀπ' ἐμέ.

Ἡ Βρανδέν, ἥτις ἐγνώριζε τὸν βαθὺν σεβασμὸν τοῦ κυρίου της πρὸς τὸ προνομιοῦχον ἐκεῖνο δωμάτιον, ἔδειξε διὰ χειρονομίας τὴν ἔκπληξίν της.

— Ἂν ἔζη ἀκόμη ἡ μήτηρ μου, ἐξηκολούθει λέγων ὁ νέος, θὰ ὑπεδέχετο μὲ χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν τὰς κυρίας Δυχαμέλ... ἔπειτα εἶν' ἐντελῶς ἐλεύθεραι εἰς ὅλην μου τὴν οἰκίαν, διότι ἐγὼ δὲν θὰ ἐπιστρέψω πρὸ τῆς αὔριον. Ἔχω καθῆκον νὰ σβύσω τὴν φοβερὰν αὐτὴν πυρκαϊάν, ἡ ὁποία ἀπειλεῖ ὅλην τὴν πόλιν.

— Δέχομαι λοιπόν, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Τὸ ὀφείλομεν αὐτὸ εἰς τὸν γενναῖόν μας σωτῆρα. Ἀλλὰ πηγαίνομεν, διότι δὲν εἶνε πρέπον... Ἔπειτα, ἡ Ἀδριανὴ ἔχει ἀνάγκην περιποιήσεως.

Ὁ Νοὲλ ηὐχαρίστησε θερμῶς κ' ἔδωκε τὰς παραγγελίας αὐτοῦ εἰς τὴν Βρανδέν, ὡς καὶ εἰς τὸν ὁδοστάτην καὶ τὸν Ἰωάννην, οἵτινες ἔμελλον νὰ συνοδεύσωσι τὰς κυρίας εἰς τὸν οἶκόν του.

Τὰ γεγονότα ἅτινα διηγήθημεν εἶχον συμβῇ ἐντὸς χρόνου μικροτέρου τοῦ τετάρτου τῆς ὥρας,

Digitized by Google

κατὰ τὰς πρώτας δὲ στιγμὰς ἡ περὶ τὴν καιομένην οἰκίαν συρροὴ δὲν ὑπῆρξε μεγάλη. Ἀλλ' ἤδη προσέτρεχον πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Βωβραί, πολλοὶ δὲ τῶν εὐπόρων ἀστῶν ἔδραμον νὰ προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν εἰς τὴν Κ. Δυχαμὲλ καὶ νὰ προτείνωσι φιλοξενίαν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν θυγατέρα της.

— Εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη· ὑπεσχέθην εἰς τὸν γενναῖον αὐτὸν νέον νὰ καταφύγω εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ δὲν ἀναιρῶ τὸν λόγον μου.

Ἐφαίνετο δὲ ἱκανῶς συνελθοῦσα καὶ δυναμένη νὰ περιπατήσῃ, ἐνῷ ἡ Ἀδριανὴ τοὐναντίον, ἥτις μόλις ἤρχιζε ν' ἀναλαμβάνῃ τὰς αἰσθήσεις της, οὐ μόνον νὰ σταθῇ δὲν ἠδύνατο, ἀλλ' ἦτο καὶ γυμνόπους. Ὁ Γριβὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ἐπρότειναν δειλῶς νὰ φέρωσιν αὐτὴν μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ Νοέλ.

— Αὐτὸ μᾶς ἔλειπεν! ἐφώνησεν ὀργίλως ἡ Βρανδέν· νὰ βάλετε τὰ βρωμόχερά σας εἰς αὐτὸ τὸ πλάσμα! θὰ τὸ τσακίσετε χωρὶς ἄλλο. Δὲν σᾶς χρειαζόμεθα! Φύγετ' ἀπ' ἐκεῖ.

Καὶ ἡ ἀνδρόγυνος ἥρπασε τὴν Ἀδριανήν, τὴν ἐτύλιξεν ἐντὸς τῆς ποδιᾶς της, καὶ τὴν ἀπεκόμισεν ὡς θ' ἀπεκόμιζε τροφὸς κοιμώμενον βρέφος.

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ ἐκίνησαν, ὅπου διέβαινον, βαθυτάτην συμπάθειαν· ἀλλ' οἱ συνοδεύοντες αὐτὰς ἀπεμάκρυνον φρονίμως πάντας ὅσοι ἐζήτουν νὰ τὰς σταματήσωσιν, ἵνα μάθωσι λεπτομερείας ἢ ἐπιδείξωσι τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν. Οὕτω δὲ μετ' ὀλίγον ἔφθασαν εἰς τὸν οἶκον, φωτιζόμενον ἔτι ὑπὸ μιᾶς λυχνίας καὶ ἀνοικτὴν ἔχοντα τὴν θύραν.

Ἐνῷ δὲ εἰσήρχοντο, γέλως αἰφνίδιος ἠκούσθη ἀπὸ τοῦ σκότους τῆς ὁδοῦ καὶ ἡ Φακινέτα προσήγγισε περιέργως.

— Μπᾶ! ἀνέκραξεν, αἱ κυρίαι τῆς Μεγάλης οἰκίας ἔρχονται εἰς τοῦ Νοέλ! Ἄλλο πάλιν τοῦτο! Δὲν ἀνέβηκαν λοιπὸν εἰς τὸν οὐρανόν;

— Τί θέλεις αὐτοῦ, καὶ τί σὲ μέλει 'σένα, ἀνόητη; εἶπεν εἰς αὐτὴν τραχέως ἡ Βρανδέν. Δὲν φταῖς ἐσύ· φταῖν' ἐκεῖνοι ποῦ σ' ἀφίνουν νὰ γυρίζῃς καὶ νὰ περιπαίζῃς, ὅταν ὅλος ὁ κόσμος λυπᾶται... Ἔλα! δεῖξέ μας τὴν ῥάχιν σου.

Κ' ἐκινήθη ἀπειλητικῶς.

— Οὗ! τί κακὴ ποῦ εἶνε αὐτὴ ἡ Βρανδέν! Ἐφώνησεν ἡ παράφρων ὑποχωροῦσα δι' ἑνὸς ἅλματος. Αἱ κυρίαι τῆς Μεγάλης οἰκίας εἶνε φιλενάδες μου, ἀγαπητή! Πάντοτε μοῦ λέγουν ἕνα καλὸν λόγον, ἢ μοῦ δίδουν κανένα γλύκισμα... Καὶ κάμνετε τόρα τόσον κακὸν δι' ἕνα σπίτι ποῦ καίεται; Νὰ πῶ ἐγὼ ἕνα τραγουδάκι καὶ νὰ σβύσω τὴν φωτιὰν εἰς τὴν στιγμήν· τόρα νὰ ἰδῆτε!

Καὶ ἀπεχώρησεν ᾄδουσα μεγαλοφώνως, ἀλλὰ τὸ ᾆσμά της οὐδεμίαν εἶχε μαγικὴν δύναμιν, διότι ἡ πυρκαϊὰ ἐπετείνετο ἔτι βιαιότερον.

Ἐνῷ ἡ Βρανδὲν ἀνέβαινεν ὅπως ἐγκαταστήσῃ τὰς κυρίας ἐν τῷ οἰκήματι τοῦ Νοέλ, ὁ ὁδοστάτης καὶ ὁ ἀσπαλακοθήρας ἔμειναν κάτω.

— Γριβέ, ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης, ἄκουσες τί ἔλεγε τόρα ἡ κουτή;

— Τρελλόλογα! ποιὸς τὰ προσέχει:

— Ἔτσι αἴ; Ἐσύ, καϋμένε Γριβέ, τὴν δουλειὰ ποῦ κάνεις, δὲν ἔχεις ἀνάγκη νὰ ἦσ' ἔξυπνος. Κουβαλεῖς ἄμμο ὅλην τὴν ἡμέραν μὲ τὸ ἁμαξάκι σου, τσακίζεις λιθαράκια,.. σὲ φθάνει. Ἐγὼ ὅμως γυμνάζω ἀδιάκοπα τὸ μυαλό μου. Αὐτὰ τὰ ζωντόβολα, βλέπεις, εἶνε πονηρά, καὶ κάνουν ὅτι μποροῦν νὰ γλυτώσουν τὸ κεφάλι τους. Ἀλλὰ κάθε κεφάλι εἶνε γιὰ μένα εἰκοσιπέντε λεπτά, κ' ἔτσι, βλέπεις, μὲ κάνει νὰ γυμνάζω τὸ δικό μου κεφάλι.

— Καὶ τί θέλεις τόρα, Γιάννη, νὰ πῇς μ' αὐτά; ἠρώτησεν ἀνυπομονῶν ὁ ὁδοστάτης.

— Μὴ θυμώνῃς! πῶς εἶσαι τάχα ὑπάλληλος τοῦ δημοσίου, 'μποροῦμε νὰ γελάσωμε καὶ μιὰ στιγμή. Ξεθυμαίνομε τὴ φτώχια μας. Νὰ σοῦ πῶ, τὸ λοιπόν. Αὐτὴ ἡ Φακινέτα, ἡ τρελλή, ἀρχίζει νὰ μὴ μ' ἀρέσῃ. Τρέχει ἀπὸ 'δῶ καὶ ἀπὸ 'κεῖ νύχτα ἡμέρα, λέγει ὅ,τι τῆς καπνίσῃ, γελάει καὶ τραγουδεῖ ἀδιάκοπα...

— Τί; μὴ σοῦ πέρασε, πῶς ἡ Φακινέτα ἠμπορεῖ;... Αὐτὴ δὲν κάμνει κακὸν κανενός.

— Μπορεῖ, Γριβέ, μπορεῖ! Ἀλλὰ ποιὸς ξέρει τί διαβολοϊδέαις μπορεῖ νὰ περάσουν ἀπὸ ἕνα μπουμπουνισμένο κεφάλι; ἐγὼ κάτι μυρίζομαι.

— Καὶ σύ, βλέπω, δὲν ἔχεις κεφάλι, καϋμένε Γιάννη. Ἂς εἶνε· πὲς ταῖς ὑποψίαις σου τοῦ Κ. Νοέλ. Αὐτὸς θὰ καταλάβῃ, γιατὶ καὶ ἔξυπνος εἶνε καὶ καλός· καὶ αὐτὸ δὲν εἶνε λίγο πρᾶγμα. Ξέρεις, Γιάννη, ὅτι εἰς αὐτὸν χρεωστῶ τὴν θέσιν μου; Πενῆντα πέντε φραγκάκια τὸ μῆνα, χώρια τὰ τυχηρά.

— Κ' ἐγώ, ἂν δὲν μοῦ βρισκότουν αὐτὸς 'ς την ἀῤῥώστια τῆς μάνας μου, τί θὰ γινόμουν; Τί λαμπρὸ παλληκάρι! Εἶδες ἀπόψε, Γριβέ, πῶς ἔπεσε μέσα 'ς τὴ φωτιά; Ἅγιος ἄνθρωπος!

Ὁσάκις οἱ δύο φίλοι ὡμίλουν περὶ τοῦ Νοὲλ Λετελιέ, ὡμίλουν ἐπὶ πολύ. Διεκόπησαν ὅμως ὑπὸ τῆς Βρανδέν, ἥτις ἦλθε φέρουσα εἰς αὐτοὺς διαταγὰς πρὸς ἄμεσον ἐκτέλεσιν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ὁ ὕπνος εἶνε ἡ ἀνακωχὴ τῶν ὅπλων ἐν τῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως.

—

Καὶ οἱ γλυκύτεροι τῶν ἀνθρώπων δύνανται νὰ πικράνωσι τὴν ὕπαρξιν ἄλλων.

—

Ἡ περίστασις δὲν κάμνει μόνον λῃστὰς ἀλλὰ καὶ μεγάλους ἄνδρας.

Digitized by Google

ΓΚΑΙΤΕ, ΦΑΥΣΤΟΣ.

Μεταφρασθεὶς ἐκ τῆς Γερμανικῆς ὑπὸ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφ. τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1887

Ἡ τῶν προϊόντων τῆς ἀλλοδαπῆς φιλολογίας εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μετάφρασις ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἔπαυσε θεωρουμένη παρ' ἡμῖν ὡς σπουδαίων ἀνδρῶν ἄξιον ἀσχόλημα. Ἐπλεόνασεν ἄρα ἐν Ἑλλάδι τοσοῦτον ἡ πρωτοτυπία τῶν συγγραφόντων, ὥστε δὲν περισσεύουσι δόκιμοι μεταφρασταί, ἢ κρίνεται τὸ μεταφράζειν ἀσύμφυλον πρὸς τὴν περιωπὴν τῶν σοβαρῶν λογίων καὶ τὸ σέβας ὅπερ φρονοῦσιν οὗτοι ὅτι ὀφείλουσι πρὸς ἑαυτοὺς καὶ τοὺς καλάμους των; Ἀγνοοῦμεν, καίτοι τείνομεν μᾶλλον νὰ παραδεχθῶμεν τὸ δεύτερον. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἐν παλαιοτέροις χρόνοις, καὶ μέχρι πρὸ τριάκοντα μόλις ἐτῶν, οἱ ἀριστεῖς αὐτοὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων οὐ μόνον δὲν ὤκνουν οὐδ' ἀπηξίουν νὰ καταγίνωνται εἰς μετάφρασιν ξένων ἀριστουργημάτων, ἀλλὰ καὶ μετ' εὐλαβοῦς περισκέψεως ἐπελαμβάνοντο ἔργου, ὅπερ ὑπὸ τὰς περιστάσεις τῆς σημερινῆς ἡμῶν γλώσσης ἔκρινον δυσχερὲς καὶ δυσέκβολον, καὶ ἐν δικαίᾳ πολλάκις ὑπερηφανείᾳ παρέδιδον εἰς χεῖρας τοῦ ἕλληνος ἀναγνώστου τὰ προϊόντα τῶν μεταφραστικῶν αὐτῶν μόχθων, σεμνυνόμενοι μὲν αὐτοὶ ὅτι κατώρθουν νὰ περιβάλλωσιν ἑλληνικὴν ἐσθῆτα εἰς ξένης φιλολογίας γεννήματα, εὔλογον δ' ἔχοντες τὴν πεποίθησιν, ὅτι αἱ μεταφράσεις αὐτῶν πολὺ πλείονα εἰς τοὺς ἀναγνώστας των ἔφερον πραγματικὴν ὠφέλειαν καὶ τέρψιν ἢ ὁ ἄφθονος φορυτός, ὅστις ὑπὸ τῆς πρωτοτυπίας τὴν νόθον πολλάκις σφραγῖδα ἐπιπράσκετο καὶ τότε καὶ βραδύτερον ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς ἀγορᾶς. Κατεδέχοντο τότε νὰ μεταφράζωσι καὶ μετέφραζον ὁ Κοραῆς καὶ ὁ Κούμας, ὁ Ῥενιέρης καὶ ὁ Βερναρδάκης, ὁ Καρασούτσας καὶ ὁ Ζαλοκώστας, πρόκεινται δὲ μέχρις σήμερον ἔτι αἱ μεταφράσεις αὐτῶν ἄψογα σχεδὸν πρότυπα γλωσσικὰ κομψότητος καὶ γλαφυρότητος.

Περιττὸν βεβαίως νὰ μνημονευθῇ ἐνταῦθα, διότι εὐκόλως ἐννοεῖται, πόσον ἐκ τοιούτων μεταφράσεων ἐκέρδαινεν ἥ τε νεαρὰ ἡμῶν φιλολογία καὶ ἡ ἀκατάσκευος ἔτι γλῶσσα τῆς νέας Ἑλλάδος. Ἀρκεῖ τις μόνον ν' ἀναπολήσῃ ἐν συντόμῳ τὰ ἀριστουργήματα τῆς ξένης φιλολογίας ἅτινα ἐπροίκισαν τὴν ἡμετέραν οἱ μεταφρασταὶ ἐκεῖνοι, ὅπως πεισθῇ ἐκ τοῦ προχείρου, πόσον αὐτοὶ βαθέως συνῃσθάνοντο καὶ πόσον εὐσυνειδήτως ἐξεπλήρωσαν τὸ διττὸν καὶ διττῶς βαρὺ καθῆκον, ὅπερ ἐπιβάλλεται εἰς πάντα μεταφραστήν, σεβόμενον ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἀναγνώστας του: νὰ ἐκλέξῃ μὲν πρῶτον εἰς μετάφρασιν τὸ προσῆκον εἰς θεραπείαν τῶν κοινωνικῶν ἢ καλλαισθητικῶν ἢ οἱωνδήποτε ἄλλων ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, ν' ἀποδώσῃ δὲ δεύτερον διὰ τῆς πατρίου γλώσσης ἀκέραιον καὶ ἀλώβητον τὸ ξένον ἔργον, συμβιβάζων μὲν κατὰ τὸ δυνατὸν τοῦ ἀλλοδαποῦ ἰδιώματος τὰς ἀπαιτήσεις πρὸς τὰς ἀναγκας καὶ τὴν ἰδιοφυΐαν τῆς γλώσσης εἰς ἣν μεταφράζει, μὴ λησμονῶν δὲ ὅτι μικρὸν διαφέρει τοῦ ἐγκλήματος τῆς νοθείας —ὅπως ἀποφύγωμεν ἄλλην δυσωνυμοτέραν λέξιν—ἡ ἐξ ἀγνοίας ἢ προθέσεως στρέβλωσις καὶ παραμόρφωσις τῶν ξένων νοημάτων.

Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ μεταφρασικὴ ἐργασία τῶν διακεκριμένων ἐκείνων ἀνδρῶν εἰς μὲν τὴν πτωχὴν ἡμῶν φιλολογίαν ἐδωροφόρησε θέρος πολύτιμον ἀπὸ τῶν ξένων ἀγρῶν καὶ πλείστας ἐθεράπευσεν ἀληθεῖς καὶ αἰσθητὰς ἀνάγκας τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, τὴν δὲ γλῶσσαν ἡμῶν ἐμόρφωσεν ἀναντιρρήτως καὶ προήγαγε, διὰ τῆς ὑπὸ τῶν σιδηρῶν ἀναγκῶν τῆς εὐσυνειδήτου μεταφράσεως ἐπιβαλλομένης πολλάκις δημιουργίας καὶ λέξεων καὶ φράσεων καὶ ὅρων οἱωνδήποτε γλωσσικῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι ἐρρίζωσαν, καὶ ἐφύησαν καὶ ζῶσι σήμερον ἐν τῇ γλώσσῃ. Οὐδ' ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ ἄλλως· διότι οἱ μεταφράζοντες τότε οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐφαντάζοντο, ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τις τοιοῦτο ἔργον, ἀτελὲς μὲν ἔχων τὸ ἐφόδιον τῆς τε πατρίου γλώσσης καὶ τῆς τοῦ πρωτοτύπου, ξένος δὲ μᾶλλον ἢ οἰκεῖος διατελῶν, ὡς ἐκ τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀσχολιῶν αὐτοῦ, πρός τε τὴν οὐσίαν καὶ τὴν μορφὴν τοῦ εἰς μετάφρασιν προκειμένου ἔργου.

Ἀλλ' ὡς ἐν ἄλλοις ἔκτοτε πολλοῖς, μεγάλως καὶ ἐν τούτῳ τὰ πράγματα μετεβλήθησαν. Ἡ γνῶσις βαθμηδὸν ἐπληθύνθη ἐν τῷ ἑλληνικῷ καὶ ἀνεπτύχθη εἰς πλάτος μᾶλλον ἢ βάθος. Τὰ ξένα γράμματα, καὶ ἰδίως τὰ γαλλικά, κατέστησαν προσιτότερα εἰς τοὺς πολλούς, καὶ ἡ πρωτότυπος σοφία ηὐξήθη ἀναλόγως εἰς αὐθύπαρκτον περιωπήν. Τάφρος δὲ βαθμηδὸν ὠρύχθη βαθεῖα μεταξὺ μεταφραστῶν καὶ πρωτοτύπων συγγραφέων, ἧς ἔνθεν μὲν ἀπεσύρθησαν ὑπὸ τὰς σοβαρὰς αὐτῶν σκηνὰς οἵτε ἀληθεῖς καὶ οἱ ἐθελόσοφοι ἱεροφάνται τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἔμεινε δ' ἐκεῖθεν βρύον καὶ συνωστιζόμενον τὸ πλῆθος τῶν μεταφραστῶν, αὐξανόμενον ὁσημέραι ὑπὸ παντὸς σχεδὸν νεαροῦ ἀποσχόλου τῶν ἑλληνικῶν παιδευτηρίων, ὀρεγομένου δάφνης φιλολογικῆς. Οἱ ἀληθεῖς καὶ δόκιμοι τοῦ ἔθνους λόγιοι, οἱ ἐκ μακρᾶς πείρας καὶ ἐπιπόνου φιλολογικοῦ σταδίου τεταμιευμένα ἔχοντες τὰ ἀπαραίτητα καὶ δυσεύρετα τοῦ μεταφραστοῦ προσόντα, σπανιώτατα πλέον μόλις καὶ κατ' ἐξαίρεσιν ἀσχολοῦνται σήμερον εἰς μετάφρασιν ξένων ἔργων, ἔμεινε δὲ ἡ ἀλλοδαπὴ φιλολογία, ἥ τε

Digitized by Google

σπουδαία καὶ ἡ ἐλαφρά, ἕρμαιον σχεδὸν ἀποκλειστικὸν τῆς ἡμιμαθείας καὶ ἀπειρίας, σπευδούσης προθύμως καὶ ἀδιστάκτως εἰς θεραπείαν τῆς ὁσημέραι ἀπληστοτέρας περιεργείας τοῦ κοινοῦ.

Τὶ ἐκ τούτου ἐπῆλθε, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ φαντασθῇ τις οὐδὲ νὰ μαντεύσῃ. Τὸ θέαμα ἐξακολουθεῖ, προσπίπτον καθ' ἑκάστην λυπηρότερον εἰς τὰ ὄμματα τῶν δυναμένων νὰ βλέπωσιν. Οἰοσδήποτε νεανίσκος, ἔχων λόγους νὰ ὑποθέτῃ ὅτι γνωρίζει πέντε ξένα γράμματα καὶ δυνάμενος νὰ προμηθευθῇ ἓν λεξικόν, ἐπιβάλλει χεῖρα εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν ἀλλόγλωσσον βιβλίον καὶ μετακενώνει αὐτὸ εἰς πανδαισίαν· τοῦ ἑλληνικοῦ, διὰ γλώσσης μεγαλοφώνως διαψευδούσης τὸ γυμνασιακὸν αὐτοῦ ἀπολυτήριον,—ἂν ἔχῃ.—Οὐδεμία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κρίσις ἢ καλλαισθησία, οὐδεμία ἐκτίμησις τῶν ἀναγκῶν τοῦ κοινοῦ πρὸς οὗ χάριν γίνεται ἡ μετάφρασις, οὐδὲ συναίσθησις ἁπλῆ τῶν δυσχερειῶν τοῦ πρωτοτύπου καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ μεταφραστοῦ, ὁδηγοῦσιν εἰς ἐκλογὴν τοῦ μεταφραστέου ἔργου. Χρήσιμα καὶ ἄχρηστα, βλαβερὰ ἢ ὠφέλιμα, ἑταιρικὰ ῥυπαρογραφήματα τῆς γαλλικῆς φιλολογίας τοῦ τελευταίου συρμοῦ ἢ διαπρεπῆ ἀριστουργήματα τῆς ἀλλοδαπῆς ποιήσεως, μυθιστορίαι καὶ συγγράμματα σοβαρά, πάντα οἱαδήποτε ἀναμὶξ καὶ ἀδιακρίτως, εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε, μεταφράζονται, ἐκδίδονται, ἀναγινώσκονται πολύ, ἐννοοῦνται ὀλίγον, ἐπευφημοῦνται δὲ σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ τῆς φίλης δημοσιογραφίας, καθῆκον αὐτῆς ὑπολαμβανούσης τὴν ἐνθάῤῥυνσιν τῶν νεαρῶν μεταφραστῶν.

Τί δὲ ὑπὸ τοιούτους μεταφραστὰς ἀπέγιναν καὶ ἀπογίνονται καθ' ἡμέραν τὰ νοήματα τῶν ταλαιπώρων συγγραφέων, ὅσοι εἶχον τὸ ἀτύχημα νὰ ἀπλωθῶσιν ἐπὶ τῆς προκρουστικῆς ἐκείνων κλίνης, ἀδύνατον εἶνε νὰ φαντασθῇ ὅστις δὲν παρηκολούθησε μεθ' ὑπομονῆς, ἀξίας κρείττονος τύχης, τὴν φοβερὰν αὐτὴν ζύμωσιν, ἥτις ἀπὸ τριάκοντα ἤδη ἐτῶν ἐπλήρωσε μικροβίων παντοειδῶν τὴν φιλολογικὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς νέας Ἑλλάδος. Οὔτε λέγονται οὔτε περιγράφονται αἱ στρεβλώσεις καὶ αἱ νοθεῖαι, αἱ πηρώσεις καὶ παραμορφώσεις, ἃς ὑπέστησαν τὰ ξένα κείμενα ὑπὸ τὰς ἀγροίκους χεῖρας καὶ τὴν φρικώδη ἀμάθειαν καὶ ἀσυνειδησίαν τῶν πλείστων ἐκ τῶν μεταφραστῶν ἐκείνων. ***Ἑλώρια κύνεσσιν οἰωνοῖσί τε πᾶσι,*** ἀδιάγνωστα σπαράγματα, φορυτὸς αὐτόχρημα ἀκατανόητος καὶ κωμικός, χλεύη καὶ γέλως καὶ ὄνειδος κατέστησαν πολλάκις αἱ ἔννοιαι τῶν ξένων ποιητῶν καὶ λογογράφων, ὅσοι εἶχον τὸ ἀτύχημα νὰ τύχωσι τοιούτων ἑλλήνων ἑρμηνέων, ἀπορεῖ δέ τις ἀληθῶς καὶ ἐνεὸς ἀπομένει ἀναζητῶν τὸ αἴτιον τοῦ θράσους αὐτῶν καὶ τῆς ἀπανθρωπίας. ***Εἶνε τόσῳ εὔκολον τὸ μὴ γράφειν,*** λέγει που ὁ Γωτιέ, θὰ ἔλεγε δὲ βεβαίως ὅτι εἶνε εὐκολώτερον τὸ μὴ μεταφράζειν, ἂν ἔζη σήμερον παρ' ἡμῖν. Εἶνε ἄραγε ἀνάγκη νὰ μνημονεύσω, ποσάκις ὑπὸ τὸν κάλαμον τῶν νεαρῶν ἡμῶν γλωσσομαθῶν ὑπελήφθησαν ὡς ***ἀφρίζοντες τὴν θάλασσαν*** οἱ πειραταὶ (écumeurs de la mer), καὶ ὡς ***πυργοποιοὶ*** οἱ ταχυδακτυλουργοὶ (faiseurs de tours); πρέπει νὰ ἐνθυμίσω εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ὁ οὐρανὸς ὑπελήφθη ***ὅτι ἐκτενίζετο ἐπὶ τῆς λίμνης*** (se peignait sur le lac), ὅτι οἱ ἐρωτολογοῦντες ***ἔκαμνον τὴν αὐλὴν*** (faisaient la cour), ὅτι αἱ παρώρειαι (contreforts des montagnes) ἔγειναν ***ἀντιφρούρια τῶν ὀρέων,*** ὅτι ὁ μακαρίτης βασιλεὺς (feu le roi) ἐτέθη ***ἐν πυρί,*** καὶ ὅτι ὁ δυστυχὴς Γαμβέτας μετεμορφώθη ἀπὸ δημαγωγοῦ (tribun) εἰς ἄψυχον ***βῆμα*** (tribune;) Ἢ μὴ ἐλησμονήθησαν αἱ ***κερδοσκοπίαι τοῦ Πλάτωνος*** (spéculation de Platon) καὶ ὁ εἰς ***πάνθηρα*** ἐμψυχωθεὶς θώραξ (Panzer), καὶ οἱ ***μαραινόμενοι κακοῦργοι*** (criminels flétris), καὶ ἡ ***ἰσχὺς τῆς βασάνου*** (la force de la tourmente);

Ἄχαρι πάντως ἔργον καὶ ἥκιστα ἐπὶ τέλους εὐάρεστον εἰς τὸν ἀναγνώστην ἤθελεν ἀποβῆ μακροτέρα καὶ πληρεστέρα ἀπαρίθμησις τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων θυμάτων τῆς μεταφραστικῆς αὐτῆς κακουργίας, μικρὸν δὲ βεβαίως καὶ ἀμφίβολον θὰ προέκυπτε τὸ ἐξ αὐτῆς ὄφελος. Τὸ τάγμα τῶν νοθευτῶν καθ' ἡμέραν αὐξάνει, ἀναλόγως τοῦ πλήθους τῶν ἡμιμαθῶν οὓς ἀπολύουσι κατ' ἔτος εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας τὰ ἀνώτερα ἡμῶν ἐκπαιδευτήρια, τῆς πρὸς τὰ προϊόντα τῆς ἀλλοδαπῆς φιλολογίας ἀναγνωστικῆς ἀπληστίας τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ, καὶ τῆς παντελοῦς ἀπαθείας, ἣν ἐπιτηδεύει πρὸς τὴν αὐτόχρημα βδελυρὰν αὐτὴν βιομηχανίαν ἡ ἑλληνικὴ δημοσιογραφία. Μὴ δὲν ἀναγινώσκομεν καθ' ἑκάστην πανηγυριζόμενα τὰ μεταφράσματα ταῦτα ὡς ***κάλλιστα καὶ γλαφυρότατα*** παρὰ τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων, ὧν οἱ συντάκται οὐδὲ λαμβάνουσι κἄν, εἰμὶ βέβαιος, τὸν κόπον νὰ κόψωσι τὰ φύλλα τῶν ἐπὶ τοῦ γραφείου των σωρευομένων τοιούτων βιβλίων, ἀρκοῦνται δὲ ἴσως πολλάκις, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἄλλης περαιτέρω μερίμνης, εἰς ἁπλῆν καταχώρισιν ἐπαινετικοῦ τινος ***διαφόρου,*** παρ' αὐτοῦ πιθανῶς τοῦ μεταφραστοῦ συντεταγμένου;

Ἀλλ' εἶνε ἄρα τοῦ κόπου ἄξιον νὰ γίνεται σπουδαῖος λόγος καὶ κρίσις ἀκριβὴς περὶ τοιούτων θνησιγενῶν τεράτων; ἤκουσα πολλάκις ἐνισταμένους ἄνδρας σπουδαίους, ἀγανακτοῦντας μὲν ἴσως ἐνδομύχως ἐπὶ τῇ ἐν μέσῃ ἀγορᾷ τελουμένῃ γραμματοκαπηλείᾳ ταύτῃ, χρόνιον ὅμως πάσχοντας τὸ νόσημα τῆς νεοελληνικῆς ἀνοχῆς, καὶ οὐδεμίαν ἔχοντας διάθεσιν νὰ ταράξωσι

Digitized by Google

τὴν μακαριότητα τῆς χωνεύσεως αὐτῶν διὰ τῆς περὶ τοιούτων μικρῶν πραγμάτων συζητήσεως. Εἶνε δὲ καὶ τοῦτο ἓν τῶν νοσηροτάτων φαινομένων τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ὡς ἔλαβον πρό τινος ἀφορμὴν νὰ διεξέλθω μακρότερον ἀλλαχοῦ. De minimis non curat συνήθως ὁ ἕλλην, οὐδὲ φροντίζει οὐδὲ φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ φροντίζῃ τις ἢ νὰ λαλῇ περὶ τῆς φθοροποιοῦ ἐπηρείας ἣν ἤσκησαν καὶ ἀσκοῦσιν ἐπί τε τὴν γλῶσσαν τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν καλλαισθησίαν τοῦ ἔθνους τὰ ἀπόβλητα θεματογραφήματα, ἅτινα διὰ πολλοῦ μὲν λεξικοῦ ὀλίγης δὲ γραμματικῆς καὶ ὀλιγωτέρας λογικῆς σφυρηλατοῦσιν ἀνενδότως οἱ νεαροὶ μεταφρασταὶ τῆς νεοελληνικῆς τῶν γραμμάτων ὀχλοκρατίας. Ἀδιαφοροῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἡμετέρων λογίων, ὧν ἡ εὔκαιρος ἐν τούτοις παρέμβασις καὶ διαμαρτύρησις ἠδύνατο νὰ ἀνακόψῃ πως τὸν βορβορώδη χείμαῤῥον, ἂν ὑπὸ ἀμαθεῖς γραφίδας κατήντησαν ἐξαρχόπουλοι μεγάλοι τῆς ἑσπερίας ποιηταὶ ἢ μεταβάλλεται καθ' ἡμέραν εἰς σύῤῥαμα λογικῶν καὶ γλωσσικῶν σολοικισμῶν ὁ ἀνθηρὸς λόγος ἀλλοδαπῶν πεζογράφων. Καὶ ὅμως ἡ ἀπαθὴς αὐτὴ ἀδιαφορία ἐδείνωσε τὸ κακόν, ἡ σιωπηρὰ δὲ περιφρόνησις πραγμάτων περιφρονητῶν μὲν βεβαίως ἀλλ' ὀλεθρίων πάντως καὶ βλαβερῶν ἐκορύφωσε τὸ θράσος καὶ τὴν ἀτασθαλίαν τῆς ἐν πλήρει περὶ ἀτιμωρησίας πεποιθήσει λυμαινομένης τά τε ἑλληνικὰ καὶ τὰ ξένα γράμματα ἀμαθίας.

Καὶ καθ' ὅσον μὲν τὸ ἔγκλημα τοῦτο — διότι ἔγκλημα πρέπει νὰ ὀνομασθῇ — διαπράττεται ἐπὶ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Γαβοριῶ ἢ τοῦ Μοντεπέν, meno male, ὡς λέγουσιν οἱ ἰταλοί. Τοιοῦτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε οἱ ἀναγνῶσται τῶν νεοελληνικῶν αὐτῶν μεταφράσεων, καὶ τοιαύτη τῶν πρωτοτύπων ἡ φιλολογικὴ ἀξία, ὥστε δύναταί τις ἴσως, χωρὶς ὑπερβαλλούσης τύψεως τοῦ συνειδότος, νὰ καταστείλῃ τὴν ἀγανάκτησίν του, βέβαιος ὤν, ὅτι ὅσα δήποτε καὶ ἂν πάθωσιν ὑπὸ τῶν μεταφραστῶν, δύσκολον εἶνε νὰ χειροτερεύσωσι τὰ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν μετριώτατα ἐκεῖνα ἔργα, καὶ ἔτι δυσκολώτερον νὰ βλάψωσι τοὺς ἀναγινώσκοντας. Ὅταν ὅμως καὶ αὐτὰ τὰ περιφανέστατα ποιητικὰ μνημεῖα τῆς ξένης φιλολογίας κατακλύζῃ καὶ παρασύρῃ τὸ ῥεῦμα, ὅταν καὶ αὐτῶν τῶν μοναδικῶν ἀριστουργημάτων, ὧν εὐλαβῶς καταπιστεύεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ὁ θαυμασμός, δὲν φείδωνται βέβηλοι χεῖρες, μεταποιοῦσαι μὲν εἰς ῥάκη καὶ σκύβαλα, διασύρουσαι δὲ δημοσίᾳ τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν ἐννοίας καὶ τὴν περικαλλῆ αὐτῶν μορφήν, πνίγεταί τις ἀληθῶς ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως, ὅσον καὶ ἂν ᾖ καρτερόθυμος, καὶ ἄκων ἑκὼν ῥηγνύει κραυγὴν πρὸς τὸ ἀνοσιούργημα.

Τοῦτο ἀκριβῶς ἔπαθον—καὶ τὸ ὁμολογῶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀνυποστόλως καὶ ἀπεριστρόφως—ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ «Φαύστου» τοῦ Γκαῖτε, ἣν ἐφιλοπόνησε κ' ἐξέδωκεν ἐσχάτως ὁ Κύριος Στρατήγης. Τί εἶνε Γκαῖτε καὶ τί εἶνε Φαῦστος, οὐδεὶς βεβαίως τῶν ἀναγνωστῶν μου ἔχει ἀνάγκην νὰ μάθῃ παρ' ἐμοῦ, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἀλλοτριώτατα πρὸς τὰ τῆς ξένης φιλολογίας διακείμενος. Ἄλλως, οὔτε τοῦ παρόντος εἶνε οὔτε δι' ὀλίγων δύναται νὰ παρασταθῇ καὶ ἀναλυθῇ ἐνταῦθα ἡ ὑπέροχος ποιητικὴ ἀξία καὶ τὸ ὑψηλὸν κάλλος τοῦ μεγίστου τῶν ποιητικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ αἰῶνος. Ὅ,τι ὅμως πρέπει ἐνταῦθα εὐθὺς ἀμέσως νὰ ῥηθῇ, ὅ,τι πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἠγνόει ὁ Κ. Στρατήγης, πρὶν ἢ ἐπιχειρήσῃ τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ, εἶνε τὸ πολλαχοῦ δυσθεώρητον βάθος τῶν νοημάτων τῆς παγκοσμίου αὐτῆς Βίβλου τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς προσφυῶς ἀποκαλεῖ τὸν Φαῦστον ὁ φιλόσοφος Moriz Carrière, καὶ τὸ δυσανάβατον πάντοτε ὕψος τῆς πτήσεως τοῦ γερμανοῦ ἀετοῦ, ὅπερ ἔταξεν αὐτόν, αὐτὸν μόνον ἐκ τῶν νεωτέρων, πάρισον τοῦ ὑψηλοτάτου τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, τοῦ Αἰσχύλου. Ἂν δὲ ὁ ἕλλην μεταφραστὴς ἐγνώριζεν, ὅτι μακρὸν κατάλογον ἀποτελοῦσι μόνον τὰ ὑπὸ γερμανῶν σοφῶν γραφέντα σχόλια εἰς τὸν Φαῦστον, ὅτι εἰς πλεῖστα γερμανικὰ πανεπιστήμια παραδίδεται ἀπὸ ἰδίας ἕδρας ἡ ἑρμηνεία αὐτοῦ, ὅτι οὐδεμία κατωρθώθη μέχρι τοῦδε εἰς εὐρωπαϊκήν τινα γλῶσσαν ἐπαρκὴς τοῦ ποιήματος μετάφρασις, καὶ ὅτι τέλος μεταξὺ ἑκατὸν γερμανῶν πεπαιδευμένων τόσοι μόνον ὑπάρχουσιν οἱ ἐννοοῦντες αὐτὸ ἐντελῶς, ὅσοι μεταξὺ ἰσαρίθμων ἑλλήνων οἱ ἐννοοῦντες τὸν Προμηθέα Δεσμώτην, πεποίθησιν ἔχω, ὅτι καὶ αὐτὸς ἤθελεν ἀπαλλαγῇ τοῦ κόπου τῆς μεταφράσεως καὶ ἐμὲ ἤθελεν ἀπαλλάξει τῆς οὐχὶ βεβαίως εὐαρέστου κρίσεως τῆς μεταφράσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάντα ἂν ἠγνόει ὁ Κ. Στρατήγης, πάλιν ἤθελεν ἀποστῇ τοῦ παρατόλμου ἐγχειρήματος, ἂν ἀνεγίνωσκεν ἁπλῶς τὸν Φαῦστον, πρὶν ἢ ἀρχίσῃ τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ, καὶ ἀναγνοὺς ἠρώτα ἑαυτόν, ἐν αὐστηρᾷ συνειδήσει, ἂν τὸν ἐννόησεν. Οὐδόλως ἀμφιβάλλω, ὅτι ὁ εὐσυνείδητος Κ. Στρατήγης θ' ἀπήντα ἀρνητικῶς εἰς τὸν ἀώρου φιλολογικῆς δόξης γλιχόμενον τολμηρὸν μεταφραστήν. Ἂν ὅμως, καὶ τοῦτο πράξας ἔλαβε καταφατικὴν παρὰ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ ἀπάντησιν, λυποῦμαι ἀπὸ καρδίας, ὅτι τὴν ἔκδοσιν τῆς μεταφράσεώς του δὲν προέλαβεν ἡ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ κ. Ἀσωπίου (τοῦ 1887) δημοσίευσις τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ῥαγκαβῆ γενομένης ἀποπείρας μεταφράσεως τοῦ πρώτου μονολόγου τοῦ Φαύστου, ἧς προλογιζόμενος ὁ γηραιὸς λόγιος, ὁμολογεῖ μὲν ὅτι τὸ δρᾶμα τοῦ Γκαῖτε εἶνε *ἀνεπι-*

Digitized by Google

δεκτον μεταφράσεως, ἐπιφέρει δέ, ὅτι δημοσιεύει τὸ *ἀτυχὲς* τῆς μεταφράσεώς του ***δεῖγμα εἰς ἀποτροπὴν τῶν τοιαῦτα ὀρεγομένων νὰ ἐπιχειρήσωσιν***.

Οὕτω δὲ δυστυχῶς ὁ Κ. Στρατήγης, ἢ μὴ ἀναγνοὺς τὸν Φαῦστον, ἢ ἀναγνοὺς καὶ μὴ ἐννοήσας αὐτὸν—ὅπερ πολὺ πιθανώτερον—ἐπεχείρησε νὰ μεταφράσῃ, ἐμμέτρως μάλιστα, καὶ μετέφρασεν—ὡς ἰσχυρίζεται—τὸ μέγιστον ποιητικὸν ἀριστούργημα τῆς γερμανικῆς φιλολογίας, παρεμόρφωσε δ' αὐτὸ ἀληθῶς κατὰ τρόπον ἐμπνέοντα οἶκτον βαθὺν καὶ εἰλικρινῆ λύπην εἰς τὸν οἰκείως ἔχοντα πρὸς τὰ γερμανικὰ γράμματα καὶ τὴν δραματικὴν φιλολογίαν τῶν νεωτέρων χρόνων.

Καθῆκόν μου ὑπολαβὼν νὰ ἐκφράσω καὶ δικαιολογήσω πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας* τὸν οἰκτόν μου τοῦτον, θέλω ἐπιχειρήσει δι' ὀλίγων—διότι τὰ πολλά εἰσιν ἀναρίθμητα ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κ. Στρατήγη,—νὰ καταδείξω, ὅτι ὁ ἕλλην τοῦ Φαύστου μεταφραστὴς οὐ μόνον εἰς τὸν νοῦν τοῦ ποιητοῦ δὲν κατώρθωσε νὰ εἰσχωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν ἀτελῶς γνωρίζει, καὶ τὴν πάτριον ἀνηλεῶς στρεβλοῖ.

Ἄρχομαι δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἤτοι ἀπὸ τοῦ χαριεστάτου καὶ βαρύθυμον ἀποπνέοντος αἴσθημα λυρικοῦ ποιήματος, ὅπερ προτάσσεται τοῦ δράματος καὶ καλεῖται μὲν ἰδιοτρόπως ἀφιέρωσις (Zueignung) παρὰ τοῦ ποιητοῦ, οὐδὲν δὲ ἄλλο κυρίως εἶνε ἢ προσφώνησις αὐτοῦ πρός τε τὰ πρόσωπα τοῦ μύθου, ὃν οὗτος ἐπεβάλετο νὰ ζωογονήσῃ εἰς δρᾶμα καὶ πρὸς τὸν ὅμιλον τῶν οἰκείων αὐτῷ καὶ φίλων, ὧν ἄλλους μὲν ἀπεκόμισεν ὁ θάνατος, ἄλλους δὲ διεσκόρπισεν ἡ μοῖρα. Τὸ ποίημα τοῦτο οὐ μόνον καθόλου, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, παρενόησεν ὁ μεταφραστής, ἀλλὰ καὶ τὰς πλείστας τῶν κατὰ μέρος ἐννοιῶν αὐτοῦ ἀδιαγνώστως παρεμόρφωσεν. Οὕτω τὴν πρώτην αὐτοῦ στροφὴν μεταφράζει ὡς ἑξῆς :

Καὶ πάλιν μοὶ προσίπτασαι, πτερόεσσα χορεία,
Ἣν εἰς τοῦ βίου τὴν ἠῶ προσέβλεψέ μου τὄμμα.
Καὶ τώρα πάλιν προσπαθεῖ ἡ ἄφρων μου καρδία
Τὴν αἰθερίαν πτῆσίν σου νὰ συγκρατήσ' ἀκόμα.
Προσφοίτησον ! Ἔχει καλῶς. Ὡς μάγος ὀπτασία,
Ἀπλοῦσαι ἄνωθεν ἐμοῦ καὶ ὡς νεφέλης στρῶμα.
Τὸ στῆθός μου προσπάλλεται καὶ νεαρῶς ἀσπαίρει
Ὑπὸ τὴν γόησσαν πνοήν, ἣν τὸ πτερόν σου φέρει.

Ἀγνοοῦμεν τί δύναται νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῶν ἀκατανοήτων τούτων στίχων ὁ ἕλλην ἀναγνώστης, καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ ἄκων ἀναμιμνησκόμενος τῶν ἑπομένων στίχων τοῦ Παναγιώτου Σούτσου :

Καὶ πάλιν ἐπανέρχεσθε, καὶ πάλιν μὲ κυκλοῦτε,
Εἰκόνες ἐναέριοι τῶν νεαρῶν μου χρόνων,

δι' ὧν ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ποιητής, οὐδέποτε βεβαίως φανταζόμενος ὅτι θὰ ἐγνώριζον οἱ ἕλληνες τὸν Φαῦστον τοῦ Γκαῖτε, προοιμιάζεται ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει τοῦ Ὁδοιπόρου του. Βεβαίως ὅμως οὐδεὶς δύναται νὰ μαντεύσῃ, τὸν Κ. Στρατήγην ἀναγινώσκων, ὅτι ὁ ποιητής, ἀποτεινόμενος πρὸς τὰς μυθικὰς μορφὰς τῆς περὶ Φαύστου δημώδους παραδόσεως, ἃς ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν εἶχεν ἐπιληφθῇ νὰ διαμορφώσῃ εἰς πρόσωπα ποιητικά, λέγει τὰ ἑξῆς :

«Καὶ πάλιν προσέρχεσθε, ἀμφίβολοι μορφαί, »αἵτινες ἄλλοτε πρωΐμως ἐπεφάνητε εἰς τὸ θο»λόν μου ὄμμα. Νὰ προσπαθήσω τόρα νὰ σᾶς »συγκρατήσω ; Αἰσθάνετ' ἔτι κλίσιν ἡ καρδία »μου πρὸς τὴν φαντασίαν ἐκείνην ; Ἀλλὰ σεῖς »ἐπιμένετε προσερχόμεναι. Ἔστω ! προβαί»νετε ἀναθρώσκουσαι περὶ ἐμὲ ἐξ ἀτμῶν καὶ »νεφέλης. Αἰσθάνομαι τὸ στῆθός μου νεανικῶς »παλλόμενον πρὸς τὴν μαγικὴν πνοήν, ἥτις σᾶς περιβάλλει.»

Οὕτω καὶ χεῖρον ἔτι προβαίνει περαιτέρω ἡ μετάφρασις τῶν ἄλλων στροφῶν. Ἀναγινώσκει ὁ Κ. Στρατήγης : Und manche liebe Schatten steigen auf· μὴ ὑποπτεύων δὲ κἄν, ὅτι ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ τὰς ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἀνακυπτούσας προσφιλεῖς ἀναμνήσεις του, μεταφράζει ἀστείως : «Καὶ πλεῖσται προσφιλεῖς σκιαὶ *ἐξ οὐρανοῦ χωροῦσιν*. Ἐκ τῶν ὡραίων στίχων :

Der Schmerz wird neu, es wiederholt die Klage
Des Lebens labyrinthisch irren Lauf

ὁ μεταφραστὴς ἔκρινεν ἀρκετὸν νὰ μεταφράσῃ τὸ πρῶτον μόνον ἡμίστιχον, διὰ τοῦ στίχου :

Ὡς συνοδὸν πλὴν φέρουσι πληθὺν τῶν ἀλγηδόνων,

νὰ παραλίπῃ δὲ φρονίμως τὸ λοιπόν, ὅπερ προδήλως δὲν ἐννόησε. Μετ' ὀλίγον, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς τρίτης στροφῆς, γράφει ὁ Κ. Στρατήγης :

Οἴμοι τὸν φθόγγον μου αὐτὸν ἐδῶ τὸν τελευταῖον
Δὲν θὰ ἀκούσουν αἱ ψυχαὶ αἱ μέλψασαι τὸν πρῶτον.

Ἀδύνατον δὲ εἶνε νὰ φαντασθῇ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ Γκαῖτε λέγει τοὐναντίον : «Δὲν θὰ ἀκούσωσι πλέον τὰ ἑπόμενα ᾄσματα, αἱ ψυχαὶ ***πρὸς τὰς ὁποίας ἔψαλα*** τὰ πρῶτα». Ἐξακολουθῶν δὲ τὴν φοβερὰν παρεννόησιν ὁ μεταφραστής, ἐπιφέρει :

Τὰ χείλη τῶν φιλτάτων μου δὲν θ' ἀνοιχθῶσι πλέον,
Καὶ ἡ ἠχὼ ἐσίγησεν ἐπὶ τῶν φίλων ὤτων,

ὅπου ἀναγκάζεται ὁ ἕλλην ἀναγνώστης νὰ ἐρωτήσῃ : τί ἄρα σημαίνει ἡ ἐπὶ τῶν ὤτων σιγῶσα ἠχώ, πρὶν ἢ μάθῃ, ὅτι μεταφράζονται δῆθεν οὕτω οἱ στίχοι τοῦ πρωτοτύπου :

Zerstoben ist das freundliche Gedränge,
Verklungen ach! der erste Wiederklang.

Digitized by Google

οἵτινες οὐδὲν ἄλλο σημαίνουσιν, ἤ : «Ἔγινε κόνις ὁ φίλος ὅμιλος, ἀπήχησε φεῦ! ἡ πρώτη ἐκείνη ἠχώ!» Ἀλλ' οἱ ἑπόμενοι τέσσαρες στίχοι παρήγαγον τὸν μεταφραστὴν ἡμῶν εἰς τὸ ἀστειότατον τῶν παθημάτων αὐτοῦ. Βαρυθυμῶν ὁ ποιητής, ὅτι ἐξέλιπον οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι, οἵτινες ἔτεινον ἄλλοτε συμπαθὲς τὸ οὖς εἰς τὸ ᾆσμά του, ἐπιφέρει :

Mein Lied (1) ertönt der unbekannten Menge,
Ihr Beifall selbst macht meinem Herzen bang,
Und was sich sonst an meinem Lied erfreuet
Wenn es noch lebt, irrt in der Welt zerstreuet.

τουτέστι : «Τὸ ᾆσμά μου ἠχεῖ πρὸς τὸ ἄγνωστον πλῆθος, οὗτινος καὶ αὐτὴ ἡ ἐπευφημία πτοεῖ τὴν καρδίαν μου. Ὅσοι δὲ ἄλλοτέ ποτε ηὐφράνθησαν ἐκ τοῦ ᾄσματός μου, καὶ ἂν ἔτι ζῶσι, πλανῶνται εἰς τὸν κόσμον διεσκορπισμένοι.» Τὴν ἁπλουστάτην ταύτην ἔννοιαν ἀπέδωκεν ὁ Κ. Στρατήγης διὰ τοῦ ἑξῆς κωμικοῦ γρίφου:

Τὸ ᾆσμά μου νῦν ἀντηχεῖ εἰς πλῆθος ὅλως νέον
Κ' εἰς τῶν εὐφημιῶν *αὐτῶν μελαγχολῶ* τὸν κρότον.
Καὶ ἄν ποτε χαράν τινα μοὶ ἔφερε τὸ ᾆσμα,
Πλανᾶται **αὕτη** *ἐν τῇ γῇ ὡς νύκτιόν τι φάσμα.*

Πρὶν ἢ ὅμως ὁ ἀναγνώστης καταπλαγῇ ὅσον δικαιοῦται πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀστειότητος ταύτης, δίκαιον εἶνε νὰ παρατεθῇ ἐνταῦθα καὶ ἡ δῆθεν διόρθωσις τῶν δύο τελευταίων στίχων, ἣν ἀνέγραψεν ὁ μεταφραστὴς ἐν τῷ πίνακι τῶν παροραμάτων, ἔχουσα ὡς ἑξῆς :

Κ' ἐὰν ποτὲ χαράν τινα τοῖς ἔφερε τὸ ᾆσμα
Πλανῶνται οὗτοι, ἐὰν ζοῦν, ἐπὶ τῆς γῆς ὡ ς φ ά σ μ α.

Τόρα εἶν' ἐλεύθερος ὁ ἀναγινώσκων νὰ ἐκλέξῃ οἱανδήποτε θέλει τῶν δύο γραφῶν, καὶ νὰ διασκεδάσῃ κατ' ἀρέσκειαν. Τί δὲ νὰ προσθέσω ἐκ τῆς τελευταίας τοῦ ποιήματος στροφῆς ; Τοὺς unbestimmten Töne μεταφραζομένους ***καράτονον μολπὴν*** ; ἢ τὴν ***μολπὴν*** αὐτὴν ***διατρέχουσαν*** τὸ ᾆσμα ***αἰολικῇ κινύρᾳ παρομοίαν***; Ἂν ἐπελαμβανόμην νὰ ἀναλύσω ὁλόκληρον τὴν μετάφρασιν τοῦ Κ. Στρατήγη ἐν τοιαύτῃ λεπτομερείᾳ καὶ ἀκριβολογίᾳ, βέβαιος εἶμαι ὅτι πολὺ πρὸ ἐμοῦ ἤθελον βαρυνθῇ καὶ ἡ ***Ἑστία*** καὶ οἱ ἀναγνῶσταί της. Δὲν ἀριθμοῦνται δυστυχῶς εὐκόλως οὐδ' εἶνε δυνατὸν ν' ἀναγραφῶσι καὶ σχολιασθῶσι προσηκόντως ἐν ἁπλῇ βιβλιοκρισίᾳ αἱ τρὶς καὶ τετράκις ἀπαντώμεναι ἀνὰ πᾶσαν τῆς μεταφράσεως σελίδα παρεννοήσεις τοῦ πρωτοτύπου, οὐδ' αὗται κἂν πᾶσαι αἱ σκληρότεραι πηρώσεις εἰς ἃς ἐν παντελῶς ἀνεπιγνώστῳ ἀπανθρωπίᾳ ὑπέβαλεν ὁ μεταφραστὴς τὰ νοήματα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Ὁ μεταφραστὴς ἀγνοεῖ προδήλως τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν, ἢ τοὐλάχιστον δὲν γνωρίζει αὐτὴν τοσοῦτον ὅσον ἦτο ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον ἵνα ἐννοήσῃ τὸν Φαῦστον. Τὴν ἔλλειψίν του δὲ αὐτήν, εἰμὶ βέβαιος, καὶ αὐτὸς ὁ Κ. Στρατήγης συνῃσθάνετο, διότι ἄλλως δὲν ἤθελε καλέσει ἐπικούρους εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ξένους μεταφραστάς, καὶ κακοὺς μάλιστα, οἷος ὁ γάλλος Henri Blaze, οὐδὲ ἀντιγράψει οὕτω πιστῶς πάντα σχεδὸν αὐτοῦ τὰ σφάλματα, χωρὶς κἂν νὰ ὠφεληθῇ ἀλλαχοῦ ἐκ τῶν ἀξίων μιμήσεως. Οὕτω, παραδείγματος χάριν (ἐν σελ. 34) μεταφράζει : ***Ἐὰν δὲ σοβαρόν τι θέλῃς νὰ εἰπῇς*** τὸ γερμανικόν : Und wenns euch Ernst ist was zu sagen (τουτέστιν : Ἂν μὲ τὰ σωστά σας ἔχετε τίποτε νὰ εἰπῆτε), διότι καὶ ὁ γάλλος, παρεννοῶν ἐπίσης, λέγει : si vous avez quelque chose de sérieux à dire. Ἐπίσης (ἐν σελ. 39) οἱ ἱκανῶς ἀκατάληπτοι ἑλληνικοὶ στίχοι τοῦ Κ. Στρατήγη :

(ἡ μέριμνα) θλίψεις μυστικὰς
δημιουργοῦσα, συνταράσσετ' ἐσαεί,
πᾶσαν γαλήνην καὶ χαρὰν διώκουσα,

εἶνε μετάφρασις μᾶλλον τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως: elle y engendre des douleurs secrètes, se remue, et détruit plaisir et repos, ἢ τοῦ γερμανικοῦ πρωτοτύπου :

Dort wirket sie geheime Schmerzen ;
Unruhig wiegt sie sich und störet Lust und Ruh.

Ἐπίσης τέλος, καὶ τοῦτο εἶνε ἓν τῶν κωμικωτέρων ὀλισθημάτων τοῦ ἡμετέρου μεταφραστοῦ, οἱ ἐν σελίδι 153 στίχοι, οὓς λέγει ὁ Φαῦστος περὶ τῆς Μαργαρίτας, μετὰ τὴν πρώτην αὐτῶν συνάντησιν :

Πόσον γοητευτικὴ
ἐν τῷ βραχεῖ ἐφαίνετο ἐνδύματι .

εἶνε μετάφρασις τοῦ γαλλικοῦ : Et cette jupe courte ! d' honneur, c'est à ravir ! δι' οὗ ὁ σοφὸς γάλλος ὑπέλαβεν ὅτι μεταφράζει τοὺς στίχους τούτους τοῦ πρωτοτύπου :

Wie sie kurz angebunden war,
Das ist nun zum Entzücken gar,

οἵτινες οὐδὲν ἄλλο σημαίνουσιν ἑλληνιστί, ἢ : «Καὶ τί εὔκολα ἐθύμωσε! μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶνε τρέλλα !»

Φαντάζεται πρὸς στιγμὴν ὁ ἀναγνώστης τὸ ἀμίμητον τοῦτο ;—ὅτι ἡ διὰ τὸ εὐόργητον χάρις τῆς ἀφελοῦς Μαργαρίτας μετετράπη εἰς θέλγητρον ***βραχέος ἐνδύματος***, εἰς κοντὸ φουστάνι ;

(1) Σημειωτέον, ὅτι ἡ παλαιοτέρα καὶ ὀρθοτέρα γραφὴ εἶνε Leid, ταύτην δὲ ἀποκατέστησεν εἷς τῶν νεωτάτων καὶ καλλίστων ἐκδοτῶν τοῦ Φαύστου, ὁ Loeper (Βλ. τομ. Α'. σελ. 211). Μὴ ἔχων ὅμως τὴν ἀξίωσιν νὰ γνωρίζῃ τοῦτο ὁ Κ. Στρατήγης, ἀρκοῦμαι εἰς τὴν κοινὴν γραφὴν Lied, ἣν εἶχε καὶ αὐτὸς ὑπ' ὄψιν του.

Digitized by Google

Ἀλλὰ τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον νὰ καταλέξῃ τις εἰς ἀπόδειξιν τῆς ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ παντελοῦς ἀγνοίας τῆς γερμανικῆς γλώσσης; Ἀρκεῖ νομίζω, νὰ μνημονευθῶσιν ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς ὀλίγα. Τό: Und hüte mich mit ihm zu brechen(ἀποφεύγω νὰ τὰ χαλάσω μαζή του) μεταφράζεται (σελ. 22) *Πλὴν μετ' αὐτοῦ προσέχω μήπως συγκρουσθῶ*.Τὸ: zu bekehren (νὰ μεταπείσω) ἀποδίδεται διὰ τοῦ: *πρὸς ἀλλαγὴν* (σελ. 26). Ὁ στίχος:

Es möchte kein Hund so länger leben,

μεταφράζεται κωμικῶς (σελ. 26): *Εἴθε καὶ κύων οὕτω νὰ μὴ ζῇ*, ἐνῷ σημαίνει ἁπλῶς: τοιαύτην ζωὴν καὶ σκύλος δὲν θὰ ἤθελε! —Τὸ: warum dein Herz sich bang in deinem Busen klemmt (διατί ἡ καρδία σου σφίγγεται περίφοβος εἰς τὰ στήθη σου) ἐξηγεῖται τοὐναντίον: (σελ. 27) *Πρὸς τί ἐντὸς τοῦ στήθους σπαίρει ἡ καρδία σου*. Τὸ: hinaus ins weite Land (ἔξελθε εἰς τὸν κόσμον τὸν εὐρύν!) μεταμφιέννυται ἐξαρχοπουλικῶς (σελ. 27): Δράμε *εἰς τὴν ἐξοχήν!* Οἱ στίχοι τοῦ πρωτοτύπου:

Wo bist du, Faust, dess Stimme mir erklang,
Der sich an mich mit allen Kräften drang

μεταφράζεται κωμικώτατα (σελ. 31):

Ποῦ εἶσαι, Φαῦστε, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ
ἀντήχησεν ἐντός μου καὶ πανίσχυρος
ἐδῶ ἐπάνω προσανείλκυσεν ἐμέ;

ἐνῷ ἡ ἁπλῆ καὶ καθαρά των ἔννοια εἶνε: «Ποῦ εἶσαι Φαῦστε, σὺ οὗτινος ἤχησε πρός με ἡ φωνή; σύ, ὅστις πάσῃ δυνάμει ἔτεινες πρός με;». Τὸ ἐκ φλογὸς γεννηθὲν πνεῦμα, καὶ διὰ τοῦτο Flammenbildung καλούμενον ὑπὸ τοῦ Φαύστου μεταφράζεται (σελ. 31): *φάσμα πύρινον*! — Ὁ στίχος

Ein Komödiant könnt einen Pfarrer lehren

τουτέστιν: «Εἷς ἠθοποιὸς θὰ ἠδύνατο νὰ διδάξῃ ἕνα ἱεροκήρυκα», μεταφράζεται ὑπὸ τοῦ Κ. Στρατήγη:

Εἷς κωμῳδὸς διδάσκει καὶ πνευματικόν.

Τὸν κοινὸν νοῦν καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον(Verstand und rechten Sinn)μεταβάλλει ὁ μεταφραστὴς (σελ. 34) εἰς *σωφροσύνην κ' ὑγιᾶ διάνοιαν*·τὴν ἀναψυχὴν (Erquickung) εἰς *παρηγορίαν* (σελ. 35)· τὸ μορφάζον κρανίον νεκροῦ (grinsend) ὑπολαμβάνει *καγχάζον* (σελ. 40)· τὴν ὁρμὴν Streben) μεταποιεῖ εἰς *ἀγωνίαν* (σελ. 41)· τὸ πύρινον ἅρμα,ὅπερ φαίνεται καθιπτάμενον πρὸς τὸν Φαῦστον (schwebt auf leichten Schwingen an mich heran), κατὰ τὸν Κ. Στρατήγην (σελ. 41) *ὑψοῦται* τοὐναντίον *μετάρσιον*. Τὸ ἀμαυρὸν ῥευστὸν (braune Flut) τοῦ δηλητηρίου, ὅπερ πληροῖ τὴν κύλικα, ἣν φέρει ὁ Φαῦστος εἰς τὰ χείλη του, προβιβάζεται (σελ. 43) εἰς *φαιὰ κύματα*· τὸ μαγικὸν πεντάγραμμον ἢ πεντάλφα (Drudenfuss) μεταποιεῖται (σελ. 76) εἰς *μαγικὸν πόδα*, καὶ (τὸ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φαύστου) γερμανικὸν κράτος (heilig römisches Reich) ἀναβαπτίζεται εἰς *βασίλειο τοῦ Πάπα εἰς τὴ Ρώμη!*

Ἀηδὴς ἀληθῶς θὰ ἦτο ἡ ἐξακολούθησις, καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ τοὺς ἀναγνώστας μου. Δὲν ἀντέχω ὅμως εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ παραθέσω ἔτι δύο τρεῖς ἐκ τῶν πρώτης τάξεως μαργαριτῶν τῆς μεταφράσεως τοῦ Κ. Στρατήγη.

Ἐν σελ. 37 παρίσταται λέγων ὁ Φαῦστος:

Ἐγώ, εἰκὼν τοῦ Πλάστου, ὅστις ἤλπισα
ὅτ' ἤμην τοῦ κατόπτρου πλησιέστατα
τῆς αἰωνίας ἀληθείας καὶ μακρὰν
τῆς γῆς τῶν τέκνων.

Φαντάζεται ὁ ἕλλην ἀναγνώστης τί θὰ εἴπῃ τὸ ἀκατανόητον αὐτό: *μακρὰν τῆς γῆς τῶν τέκνων*; Ποῦ νὰ τὸ φαντασθῇ; Ποῦ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ *ἄνθρωπος* (Erdensohn, υἱὸς τῆς γῆς) μετεποιήθη ὑπὸ τοῦ Κ. Στρατήγη εἰς *γῆν τῶν τέκνων*, ἐνῷ ὁ Φαῦστος λέγει ἁπλούστατα: *ἀπεδύθην τὸν ἄνθρωπον*;

Ἀποτεινόμενος ἐπίσης ὁ ἥρως τοῦ δράματος (ἐν σελ. 40) πρὸς τὰ πληροῦντα τὸ σπουδαστήριόν του ὄργανα φυσικῆς, χημείας κ.λ. λέγει πρὸς αὐτά:

Ich stand am Thor, ihr solltet Schlüssel sein,
Zwar euer Bart ist kraus, doch hebt ihr nicht
[die Riegel.

Τουτέστιν: «ἱστάμην πρὸ τῆς πύλης,καὶ ἤλπιζον ὅτι θὰ ἦσθε σεῖς κλειδία [νὰ τὴν ἀνοίξετε]· κ' ἔχετε μὲν ἀγκύλον τὸν ὀδόντα, ἀλλὰ δὲν δύνασθε νὰ σύρετε τοὺς μοχλούς.» Ὁ ταλαίπωρος μεταφραστὴς δὲν κατώρθωσε, φαίνεται, νὰ ἐννοήσῃ ἐν ἀρχῇ τὸν δεύτερον στίχον, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ καὶ ὁ γαλλικὸς αὐτοῦ τυφλοσύρτης Blaze τὸν εἶχε παραλείψει, διὰ τὸν αὐτὸν ἴσως λόγον, καὶ τὸν ἀφῆκεν ἀμετάφραστον. Μεταγνοὺς ὅμως βραδύτερον, καὶ σκεφθείς, ὅτι ἂν ἐξελάμβανε τὴν λέξιν Bart ὡς *πώγωνα*, ἐξαίρετα θὰ εὐωδοῦτο ἡ ἔννοια, προσέθηκεν εἰς τὰ παροράματα τὸν ἑπόμενον ἀμίμητον στίχον:

Πλὴν δὲν τὸ κατορθοῦτε, καίτοι πολιοί!

Τίνες ἄρα *πολιοί*; Τὰ κλειδία, ἢ τὰ ὄργανα; Καὶ διατὶ *πολιοί*, ἀφοῦ ὁ ποιητὴς λέγει kraus; δὲν τοὺς ἔκαμνε τοὐλάχιστον οὐλότριχας, ἀφοῦ καὶ καλὰ ἐφαντάσθη ὁ μεταφραστὴς τὰ κλειδία (ἢ τὰ ὄργανα) ἔρχοντα πώγωνα;

Ὅτε βραδύτερον προτρέπεται ὑπὸ τοῦ Μεφιστοφελοῦς ὁ Φαῦστος νὰ καταθέσῃ εἰς τὴν σκευοθήκην τῆς Μαργαρίτας κυτίδα πλήρη κειμη-

Digitized by Google

λίων, διστάζει δὲ οὗτος νὰ τὸ πράξῃ, ἀπαντᾷ κατὰ τὸν Κ. Στρατήγην ὁ Μεφιστοφελὴς (σελ. 161):

Τότε προτρέπω τὴν φ ι λ α ρ γ υ ρ ί α ν σ ο υ
τὸν χρόνον τὸν ὡραῖον νὰ μοῦ φείδηται
καὶ τοὺς μεγάλους κόπους.

Εἶνε δυνατὸν νὰ μαντεύσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ Μεφιστοφελὴς λέγει πρὸς τὸν Φαῦστον ἁπλούστατα: (ἂν θέλῃς νὰ τὰ φυλάξῃς αὐτὰ τὰ στολίδια) τότε συμβουλεύω τὴν ὄρεξίν σου [τὴν πρὸς τὴν Μαργαρίταν ὄρεξιν, ἐννοεῖται,] νὰ μὴ χάνῃ τὸν πολύτιμόν της καιρὸν καὶ ν' ἀπαλλάξῃ καὶ ἐμὲ τῶν περαιτέρω κόπων; ἢ κατὰ τὸ πρωτότυπον:

Dann rath ich eurer Lüsternheit
Die liebe schöne Tageszeit
Und mir die weitre Müh zu sparen.

Ὅτε δὲ τέλος ἡ γραῖα Μάρθα, λυπουμένη ὅτι ὁ σύζυγός της τὴν ἐγκατέλιπε μόνην καὶ δὲν γνωρίζει πλέον αὐτὴ τί ἀπέγεινεν, ἐπιφέρει:

Vielleicht ist er gar todt!—O Pein!—
Hätt ich nur einen Todtenschein!

τουτέστιν: «Ἴσως, καὶ ἀπέθανε! Τί δυστυχία! Νὰ εἶχα τοὐλάχιστον τὸ πιστοποιητικὸν τοῦ θανάτου του!», τί ὑποθέτει ὁ ἀναγνώστης ὅτι, κατὰ τὸν Κ. Στρατήγην, ἐπιθυμεῖ ἡ γραῖα; *Τὴν εἰκόνα τοῦ νεκροῦ*! (σελ. 169).

Ἀρκοῦσιν, ἐλπίζω, ταῦτα, ὀλίγιστα μὲν ἐξ ἀναριθμήτων, πολλὰ δὲ βεβαίως πρὸς τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀναγνώστου, εἰς ἀπόδειξιν τῆς παντελοῦς ἀγνοίας τῆς γερμανικῆς γλώσσης, ἣν πάσχει ὁ μεταφραστής. Ὄχι τὸν Φαῦστον, ὄχι τὸν Γκαῖτε, ἀλλ' οὐδ' ἀναγνωσματάριον ἁπλοῦν τῆς γερμανικῆς γλώσσης ἤθελε τολμήσει νὰ μεταφράσῃ τις, τοσοῦτο γλίσχρον καὶ πενιχρὸν συνειδὼς τὸ γλωσσικὸν αὐτοῦ ἐφόδιον.

Ποῖον δὲ εἶνε καὶ πόσον τὸ τῆς πατρίου γλώσσης κεφάλαιον τοῦ Κ. Στρατήγη, ὅπερ ὑποτίθεται κατέχων καὶ ὀφείλει ἀπαραιτήτως νὰ κατέχῃ πᾶς ἄνθρωπος γράφων δημοσίᾳ ἑλληνικά, καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ μὴ γνωρίζων τὴν γερμανικήν; Ἔτι δυστυχῶς πτωχότερον καὶ πενιχρότερον. Ἀκυρολογία σχεδὸν πανταχοῦ, ὅπου ὁ μεταφραστὴς ἐπιτηδεύεται ἀρχαιότροπον τὸ ὕφος—καὶ ἐπιτηδεύεται τοῦτο δυστυχῶς πολὺ συχνά· ἐσφαλμένη χρῆσις τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων, καὶ σόλοικος αὐτῶν σύνταξις· ἄγνοια πολλαχοῦ καὶ αὐτῆς τῆς κλίσεως τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, καὶ αὐτῆς τῆς ἐννοίας τῶν κοινοτάτων λέξεων· λεξιθηρία δὲ καθόλου γλωσσηματική, πειρωμένη νὰ συγκαλύψῃ ἀληθῆ γλωσσικὴν γυμνότητα, καὶ ὀγκουμένη, ἐν παντελεῖ ἐλλείψει καλλαισθησίας, εἰς πεφυσημένα καὶ ἀκατάληπτα πολλαχοῦ αἰνίγματα. Οὕτως ὁ Κ. Στρατήγης γράφει *ἀναπετάζω*, (σελ. 32) οὐδ' αὐτὸς ἴσως ὁ ἴδιος συνειδὼς τί ἐννοεῖ· γράφει *συμβάλλεται* (σελ. 33), προδήλως ἄλλο ἐννοῶν· λέγει (σελ. 34) εὔροια, ἀντὶ νὰ εἴπῃ *ἀπαγγελία*, καὶ τὴν τροχαλίαν ἀποκαλεῖ (σελ. 40) *κύλινδρον*. Ἀντὶ ἀποσπᾷ βιαίως, γράφει (σελ. 43) *ἀφέλκει σφοδρῶς*· τὸν νέον ἀποκαλεῖ (σελ. 57) *νέηλυν*, καὶ τὸν θεραπευθέντα μεταποιεῖ (σελ. 69) εἰς *ἰάσαντα*. Δημιουργεῖ *νύκτα ἐντάφιον* (σελ. 44), *ζέσιν δυσχερῆ* (σελ. 59), *στῖφος πνευμάτων ὀξῦνον* **τοὺς ὀδόντας του δι' αἰχμηρῶν γλωσσῶν** (σελ. 63), *στιγμὰς χιμαίρας* (σελ. 62), *μέταξαν ὁλοσηρικὴν* (σελ. 86), *χρόνου κελάδωνα* (σελ. 96), καὶ ἄλλα ὅμοια καὶ πολυτιμότερα γλωσσικὰ ἀριστουργήματα. Κατασκευάζει φράσεις μοναδικάς, οὐδέποτε ἴσως γραφείσας ἑλληνιστί, ὁποῖαι: *τὸ ἐμὸν στῆθος..οὐδαμῶς πρὸ ἀλγηδόνος ἐμφραχθήσεταί τινος* (σελ. 97), *πρέπει εἰς τὸ σῶμα τοῦτο.. τῶν οὐρανῶν ἁπάντων τὸν μικρόκοσμον νὰ ἀναπαραστήσω* (σελ. 142), *δέον ἡ χαρὰ θλίψεις* νὰ *ἔχῃ* καὶ *ἡ θλῖψις τὰς χαρὰς* (σελ. 173), *ἡ σελήνη κατέρχεται ἀγνὴ ὡς τι βάλσαμον* (σελ. 199), *σμήνη πυγολαμπίδων φέροντα πτῆσιν ἀσταθῆ* (σελ. 242), *μὴ προχωρῆτε καθὼς ἐλέφαντες ἀδρῶς* (σελ. 269,) καὶ ἄλλαι καὶ ἄλλαι ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.

Τὸ ἀστεῖον δὲ ἀληθῶς εἶνε, ὅτι ἐνῷ ὁ μεταφραστὴς τοσοῦτον ἔχει ἀλλοτρίως πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὥστε γράφει: Ἐσπατάλ**ουν** (σελ. 4), καὶ *ἅπαντες οἱ ἀπώτατοι ἀτραποὶ* (σελ. 54), καὶ *διεσπάθιζε* (σελ. 174), καὶ *χρῶμαι ὑψίστων λέξεων* (σελ. 184), καὶ *ἐπειρᾶτο ἐπὶ συνταγῶν* (σελ. 59), καὶ *μὴ ταράσσωμεν τὴν γαλήνην εἰς τέρψεις μελαγχόλους* (σελ. 60), κτλ., ἀσμενίζει ἐν τούτοις ἀρχαΐζων, καὶ βαίνων δι' ὅλου τοῦ ἔργου του ἐπὶ τῶν καλοβάθρων λέξεων παλαιῶν, σπανίων, ἀκαταλήπτων εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἀναγνωστῶν, καὶ πάντοτε σχεδὸν κακοζήλων. Τοιαῦται: ἡ *σμαραγή*, *τὰ δειλήμορα*, οἱ *ὕθλοι*, τὸ *φύρηται*, τῆς *ἁλός*, *τὸ ᾐσθόμην* καὶ *τὸ στέρομαι* καὶ τὸ *ὀρρωδῶ*, *ὁ ἀταρβὴς* καὶ *οἱ σύρφακες*, *ὁ ῥῶπος* καὶ *τὰ λυγρὰ* καὶ *τὸ ἐκτερίσαμεν*, τὸ *ἀκτῖσι ζειδώροις χρώζεται* καὶ τὸ διὰ *στυγείων ἐκλειγμάτων*, καὶ ὅσα ἄλλα ὑπηγόρευσεν εἰς τὸν μεταφραστὴν ὁ ἀκατάσχετος αὐτοῦ πόθος νὰ φανῇ γνωρίζων πλείονα ἑλληνικὰ γράμματα ἢ ἀληθῶς γνωρίζει.

Τοῦτο δ' ἐξ ἑνὸς διώκων διὰ τῆς παραδόξου αὐτῆς μεθόδου καὶ παρεννοῶν ἐξ ἑτέρου ἀνὰ πᾶν σχεδὸν βῆμα τὸ σεμνὸν αὐτοῦ πρωτότυπον, κατώρθωσε πολλαχοῦ νὰ ἀπαρτίσῃ—ἀνεπιγνώστως βεβαίως—περιόδους ὅλας οὐδὲν ἐχούσας νοητὸν νόημα, πρὸς ἃς ἀπορεῖ ἀληθῶς ὁ ἀναγνώστης καὶ μένει ἐνεὸς καὶ χαίνων.

Digitized by Google

Τί θὰ εἰπῇ, παραδείγματος χάριν, ἡ ἑπομένη περίοδος (σελ. 10);

Πῶς ἄλλως πᾶν στοιχεῖον ἐκνικᾷ λοιπὸν [ὁ ποιητής],
Εἰμὴ διὰ τοῦ μέλους, ὅπερ χύνεται
Ἀπὸ τοῦ στήθους, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ του
Τὸν κόσμον ἀναπλάσσει; Ἀδιάφορος
Ὁπόταν δὲ ἡ φύσις τὸ αἰώνιον
Τοῦ μίτου μῆκος περιστρέφει πάντοτε
Περὶ τὴν ἠλακάτην· ὅταν ἡ πληθὺς
Ἡ δύσηχος τῶν ὄντων πάντων φύρηται
Ἐν τῇ δυσαρμονίᾳ, ποῖος πάντοτε
Ἀποχωρίζει ἐν γραμμαῖς ἁρμονικαῖς
Ζωὴν ἐμπνέων, καὶ ρυθμὸν καὶ κίνησιν;
Ποῖος καλεῖ τὸ ἄτομον πρὸς γενικὴν
Τελετουργίαν, ἔνθα ἐναρμόνιοι
Ἠχοῦσι φθόγγοι;

Τί σημαίνει ἡ ἄλλη αὐτὴ (σελ. 22);

Ἡ ζῶσα κ' αἰωνίως δρῶσα δύναμις
Ὑμᾶς ἂς περισκέπτῃ διὰ τῶν σεμνῶν
Τοῦ ἔρωτος πτερύγων. Καὶ πειράθητε
Πᾶσαν εἰκόνα κούφην κ' εὐμετάβολον
Νὰ ἀναπαριστᾶτε σκέψει διαρκεῖ!

Τί δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ καταληπτὸν ἐκ τῶν ἑπομένων στίχων (σελ. 29);

Πῶς αἱ δυνάμεις τοὐρανοῦ τανύουσαι
Ἀποπνεούσας εὐλογίαν πτέρυγας
Χρυσᾶς ὑδρίας πρὸς ἀλλήλας τείνουσι
Καὶ οὐρανόθεν ἐν τῇ γῇ διίπτανται,
Καὶ ἁρμονίας ἐνωτίζεται τὸ πᾶν!

Τί τέλος νὰ ὑποθέσῃ τις, οὐ μόνον περὶ τοῦ νοήματος τῆς ἑπομένης στροφῆς, (σελ. 31) ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς διανοίας τοῦ γράψαντος αὐτήν:

Εἰς τῆς ζωῆς τὰ κύματα
Ἄνω, χαμαὶ κοχλάζω!
Παντοῦ ἀναπετάζω!
Τοὺς τοκετούς, τὰ μνήματα
Τὴν θάλασσαν τὴν ἄπειρον,
Καὶ τὰ ποικίλα νήματα,
Τὸν βίον τὸν διάπυρον
Εἰς τὸν βομβοῦντα τίθημι ἱστὸν τοῦ χρόνου ἄνω,
Ἵνα τὸ τῆς θεότητος ζῶν ἔνδυμα ὑφάνω!

Πρὸς τὰ μικρὰ ταῦτα ὑποδείγματα εἶνε ὁμοία ὁλόκληρος ἡ μετάφρασις τοῦ Κ. Στρατήγη.

Ἀλλὰ μήπως γνωρίζῃ κἂν οὗτος τὴν δημώδη γλῶσσαν, ἣν μεταχειρίζεται πολλαχοῦ τῆς μεταφράσεώς του; Οὐδ' αὐτό. Διότι οὔτε τὸ ***αἰχμαλωτοῦντε*** (σελ. 52) ἐλέχθη ἢ θὰ λεχθῇ ποτε ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, οὔτε δύναται νὰ ὑποληφθῇ εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν γεγραμμένος ὁ στίχος οὗτος (σελ. 147)

Ἡ ἀνθρωπότης ἔμεινεν ἐν τούτοις ἡ ἰδία,

οὔτε γνωρίζει τις τί νὰ εἰπῇ περὶ τοῦ ἀμιμήτου, δῆθεν δημοτικοῦ, στίχου (σελ. 245)

Γιὰ τοῦ διαβόλου τὴν ὀπή.

Τοιοῦτον δι' ὀλίγων ἐκ πολλῶν τὸ ἔργον τοῦ Κ. Στρατήγη. Καταλήγων δ' ἐνταῦθα, μετὰ πολλήν, ὁμολογῶ, ἀηδίαν τὸ ἄχαρι ἔργον τῆς κρίσεως αὐτοῦ, ἀναγκαῖον πρὸ παντὸς νομίζω νὰ ζητήσω συγγνώμην παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν μου, ὅτι παρέλαβον αὐτοὺς συνοδοὺς εἰς ἐκδρομὴν ὀχληρὰν μὲν πάντως καὶ δυσάρεστον, ἀλλὰ δυναμένην κἂν τοῦτο νὰ παραγάγῃ τὸ ὄφελος: νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἀμαθίαν τοῦ ***πηδᾶν ἐπὶ τἀπίσημα***, ὡς λέγει ὁ Σοφοκλῆς.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΝ

ΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΑΣ

Ἐκ τοῦ συγγράμματος τῆς Ἱστορίας τοῦ ἐμπορίου ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰ τὸν Μέσον αἰῶνα τοῦ W. Heyd μεταφερομέν τινα περὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς κανέλλας, παραλείποντες τὰς ἀπείρους παραπομπὰς τοῦ κειμένου καὶ συμπληροῦντες ἐν αὐτῇ τῇ μεταφράσει μέρη τινὰ χάριν τῶν Ἑλλήνων ἀναγνωστῶν.

Ἐν ταῖς ἱστορικαῖς πηγαῖς τοῦ ἐμπορίου ὁ φλοιὸς τῆς κανέλλας ἀναφέρεται ὁτὲ μὲν ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ ὄνομα ***κιννάμωμον*** (cinnamomum), ἢ συντετμημένως ***κίνναμον***, (cinnamum, cennamo), ὁτὲ δὲ ὑπὸ τὸ νεώτερον ὄνομα τῆς κανέλλας (cannella). Ἐνίοτε αἱ δύο λέξεις ἀναφέρονται ὁμοῦ, ἀποτελοῦσαι ὄνομα σύνθετον «κανέλλα τοῦ κιννάμου» (cannella di cennamo). Κατὰ τὸν Πεγολόττην, διάσημον φλωρεντινὸν ἔμπορον, ἀκμάσαντα κατὰ τὴν ΙΔ' ἑκατοντ. καὶ καταλιπόντα συγγραφὴν δημοσιευθεῖσαν τῷ 1766 «La pratica della mercatura», τὰ μνημονευθέντα δύο ὀνόματα εἶνε συνώνυμα. Ἐν τούτοις εὑρίσκομεν ἐν ἱσπανικῷ δασμολογίῳ τοῦ 1243 τὰ δύο εἴδη ***κιννάμωμον*** καὶ ***κανέλλαν***, ὡς διάφορα τὸ ἓν τοῦ ἄλλου, ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι ἐνίοτε αἱ δύο λέξεις ἐσήμαινον δύο διάφορα ἀντικείμενα. Πρὸς τούτοις ὁ Τζὼν Ῥοῦσσελ συγγραφεὺς ἀγγλικοῦ συγγράμματος «Boke of Nurture», ἀκμάσας κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα, διακρίνει ἀμφότερα τὰ εἴδη γράφων ὅτι τὸ κιννάμωμον εἶνε λεπτότερον καὶ πολυτιμότερον τῆς κανέλλας. Κατὰ ταῦτα δὲ φαίνεται ὅτι τὸ πρῶτον ὄνομα ἀπεδίδετο εἰς τὸν φλοιὸν τῆς κανέλλας ἰδίως, τὸ δεύτερον δὲ εἰς τὸν φλοιὸν τῆς κασσίας εἴδους δένδρου κανέλλας.

Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα φαίνεται ὅτι ἡ κανέλλα δὲν ἦτό τι σπάνιον ἐν τῇ Δύσει. Ἐκ τινος προνομίου παραχωρηθέντος ὑπὸ τοῦ Χιλπερίκου Β', τῷ 716, μανθάνομεν ὅτι τότε ἡ κανέλλα εἰσήγετο εἰς Γαλλίαν ἐκ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ. Ἐπιστολαὶ γεγραμμέναι περὶ τὰ μέσα τῆς 8ης ἑκατονταετηρίδος μνημονεύουσιν ὅτι ἡ κανέλλα ἐστέλλετο δῶρον, ὡς τὸ πέπερι καὶ τὰ μῦρα, ὑπὸ Ῥωμαίων κληρικῶν πρὸς φίλους αὐτῶν εἰς

Digitized by Google

Γερμανίαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Γερμανίᾳ κληρικῶν εἰς συναδέλφους των ἐν Ἀγγλίᾳ. Μεταξὺ διαφόρων ἀρωματικῶν καρυκευμάτων, δωρηθέντων εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κάρολον τὸν Παχύν, (832—888 μ. Χ.) περιείχετο καὶ κανέλλα. Βασιλικὸν διάταγμα κατακεχωρισμένον εἰς τοὺς δικαστικοὺς τύπους τοῦ Μαρκοὺλφ (Marculf) κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα ἐπιτάσσει τοὺς βασιλικοὺς ἀπεσταλμένους κατὰ τὰς περιοδείας αὐτῶν ν' ἀπαιτῶσιν ἐν ἄλλοις διὰ τὴν τράπεζάν των καὶ κανέλλαν. Οἱ ἰατροὶ δὲ ἠξίουν, ἀναμφιβόλως ἐν γνώσει ὄντες τοῦ πράγματος, ὅπως οἱ φαρμακοπῶλαι ἔχωσι πάντοτε προμήθειαν κανέλλας. Τέλος γνωρίζομεν ὅτι ἐγίνετο μεγάλη χρῆσις κανέλλας λειοτριμμένης εἰς κόνιν (canelle batue, poudre de canelle), πρὸς ἄρτυσιν τῶν φαγητῶν, ἐγίνετο δὲ χρῆσις καὶ εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῶν εὐωδῶν οἴνων.

Ἡ κανέλλα εὑρίσκετο εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ὅταν οἱ ἔμποροι τῆς Δύσεως ἐξέτεινον τὰς περιοδείας αὐτῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας, εὕρισκον ν' ἀγοράσωσι ἐν Ταυρίδι, ἐν Σουλτανιέ, καὶ ἐν Μαρακάνδοις. Ἐν τούτοις ἡ κανέλλα ἐθεωρεῖτο ἐκ τῶν ἐμπορικῶν εἰδῶν, τῶν οὐχὶ τόσον λεπτοφυῶν, ὥστε ν' ἀποστέλληται κατὰ προτίμησιν διὰ θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ὑπῆρχε μεγάλη ἀφθονία εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅπου ἐπέμπετο διὰ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Νείλου.

Εἰς τὰ ἐμπορικὰ ἐγχειρίδια, τὰ ὁποῖα μετεχειρίζοντο οἱ ἔμποροι τῆς Δύσεως, δὲν δύναταί τις ν' ἀνεύρῃ τὴν ἀρχικὴν πηγήν, ἐξ ἧς προήρχετο ἡ κανέλλα. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τῆς κανέλλας περσιστὶ λέγεται *δαρτσὶν*, ὅ ἐστι ξύλον τῆς Κίνας, τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο παρελήφθη καὶ ὑπὸ τῆς ἀραβικῆς καὶ τῆς ἀρμενιακῆς. Τοῦτο ἐμφαίνει ὅτι ἡ κανέλλα εἰσήγετο ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἔτι ἀρχαιότητος ἐκ τῆς Κίνας εἰς τὴν δυτικὴν Ἀσίαν. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς παραγωγῆς τῆς κανέλλας εἰς τὴν χώραν ταύτην καλύπτεται ὑπὸ τοῦ σκότους τῶν χρόνων. Ὁ Μάρκος Πόλος εὗρεν ἐν τῇ κινεζικῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Γκαινδοῦ κανέλλαν· καὶ σήμερον δ' ἔτι τὸ φυτὸν ἐν ἀφθονίᾳ φύεται πρὸς μεσημβρίαν τῆς Κίνας, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Κουάγκ—Σί. Πλὴν τούτων δέ, μεταξὺ τῶν σημείων εἰς τὰ ὁποῖα τὰ πλοῖα τὰ κινεζικὰ ἐναυλόχουν πλέοντα πρὸς δυσμάς, ὑπῆρχόν τινα ἐν οἷς παρήγετο κανέλλα, εἴτε ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Ἰνδοσινικῆς, εἴτε ἐπὶ τῶν τῆς Ἰνδίας· τὰ προϊόντα δὲ τῶν διαφόρων τούτων τόπων, κομιζόμενα διὰ σινικῶν πλοίων, οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἄραβες ὠνόμαζον *δαρτσὶν*.

Προκειμένου περὶ κανέλλας, τὸ ὄνομα τοῦτο, κατὰ συνειρμὸν συνήθη τῶν σκέψεων, φέρει εἰς τὸν νοῦν τὴν νῆσον Κεϋλάνην. Εἶνε δὲ περίεργον νὰ λεχθῇ ὅτι οὔτε ὁ Κοσμᾶς ὁ Ἰνδοπλεύστης, οὔτε οἱ Ἄραβες γεωγράφοι τῆς 10 καὶ 14 ἑκατονταετηρίδος, οὐδὲ ἄλλη τις ἀνατολικὴ πηγὴ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ Μέσου αἰῶνος, μνημονεύει τῆς νήσου ταύτης ὡς παραγωγοῦ κανέλλας, ἐνῷ ἐξαντλοῦνται εἰς ἐπαινετικοὺς λόγους διὰ τοὺς πολυτίμους αὐτῆς λίθους, τὰ ἀρώματα, κτλ. Ὁ πρῶτος συγγραφεὺς ὁ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ φυτοῦ τούτου ἀναφέρων αὐτὴν εἶνε ὁ Ἴβν—Βατοῦτα (14 ἑκατονταετ.). Οὗτος ἐπισκεφθεὶς τὴν νῆσον ἔμαθεν ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων τοῦ Μαλαβὰρ καὶ τοῦ Κορομανδέλ, ἤρχοντο εἰς τὴν νῆσον ζητοῦντες κανελλόδενδρα, καὶ ὅτι δωρεὰν παρεχωροῦντο αὐτοῖς τὰ δένδρα, τὰ ὁποῖα οἱ χείμαρροι παρασύροντες ἐκ τῶν ὀρεινῶν μεσογείων μερῶν κατέθετον εἰς τὴν παραλίαν, οὗτοι δὲ εὐγνωμονοῦντες ἐπὶ τῇ γενναιοδωρίᾳ ταύτῃ τοῦ Σουλτάνου προσέφερον αὐτῷ δῶρα ἐνδύματα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα. Πλὴν τούτων τῶν εἰδήσεων ἔχομεν ἔτι ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως χωρίον σχετικὸν συγγραφέως τῆς Δύσεως προγενεστέρου κατὰ δεκαετίαν περίπου τῆς ἐκθέσεως τοῦ Ἴβν—Βατοῦτα. Ὁ Ἰωάννης δὲ Μόντε Κορβίνο (Jean de Monte Corvino) μισσιονάριος ἐν Κίνᾳ (1292—1293), διατρίψας καὶ ἐν Ἰνδικῇ ἀπέστειλεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν πατρίδα του εἰδήσεις περὶ τῶν χωρῶν τούτων, ἐν αἷς ἀναφέρει ὅτι ἐν τῇ γειτονικῇ νήσῳ τῆς χώρας τοῦ Μαλαβὰρ (δῆλα δὴ τῇ Κεϋλάνῃ) εἶδε πολλὰς κανέλλας, ὧν τὸ σχῆμα ὡμοίαζε πρὸς τὸ τῆς δάφνης. Κατὰ δὲ τὴν 15 ἑκατονταετηρίδα ὁ Κόντης περιέγραψεν ἀκριβέστερον τὴν κανελλέαν τῆς Κεϋλάνης.

Ἀλλ' ἡ κανελλέα ἐπίσης ἐφύετο καὶ εἰς τὰ μεσόγεια τῆς κυρίως Ἰνδικῆς. Ὁ Ἴβν—Βατοῦτα ἀνερχόμενος ποταμὸν ἐκβάλλοντα μεταξὺ Καλκοὺτας καὶ Καουλὲμ (Koulam, Quilon), διῆλθε πλησίον φυτειῶν κανελλεῶν καὶ σαππὰν (ξύλου Βρασιλιανοῦ). Ἡ ἀναγραφὴ αὕτη περὶ κανέλλας ἐπιβεβαιοῦται καὶ ὑπὸ τοῦ Βενιαμὶν Τουδέλα, οὗτινος οἱ λόγοι ἔχουσιν ἀξίαν, καίτοι ἐξ ἀκοῆς ἀναφέρει ὅτι τὰ πέριξ τοῦ Καουλὲμ παράγουσι κανέλλαν. Ὁ Ἰ. Βὰν Γκίστελε (van Ghistele) περιηγητὴς Φλαμανδὸς (ἀπέθανε τῷ 1492) εἶδεν ἐν Ἄδεν κανελλόδενδρον, τοῦ εἴδους τοῦ γνωστοῦ, ὑπὸ τὸ ὄνομα κόλοβο ἢ βελεδίν, ἐπίθετα ἀποδιδόμενα εἰς τὸ ζιγκίβερι τοῦ Κουλὰμ, ὑπὸ τὸν τύπον κολομπίνο (colobi) καὶ μπελέδι. Συμπέρασμα ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι ἦτο γνωστὸν οὐ μόνον τὸ ζιγκίβερι τοῦ Κουλάμ, ἀλλὰ καὶ ἡ κανέλλα τοῦ Κουλάμ, καὶ ὅτι ἡ κανέλλα μετεφυτεύθη ἐν Ἄδεν. Ἄλλων δὲ περιηγητῶν ἐκθέσεις ἀναφέρουσι τὰ κανελλόδενδρα ἐν Καλκούττῃ. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν περιγραφῶν

Digitized by Google

τῆς παραλίας, ἔνθα ἔκειντο αἱ μνημονευθεῖσαι πόλεις, δῆλα δὴ τῆς παραλίας τοῦ Μαλαβὰρ, προκύπτει ὅτι πᾶσα ἡ χώρα αὕτη παρῆγε κανέλλαν. Ἀλλὰ τὸ προϊὸν, τὸ ἐκ τούτων προερχόμενον, εἶχεν ἐν τῷ ἐμπορίῳ τὴν φήμην, ὅτι ἦτο μᾶλλον πυκνὸν καὶ χονδροειδὲς ἢ τῶν λοιπῶν χωρῶν: cannellae quae crassae appellantur, cinnamomum crassius, cannella selvatica, trista. Καὶ τοῦτο διότι ἡ κανέλλα αὕτη ἦτο μεμιγμένη μετὰ φλοιοῦ κασσίας, εἴδους κανέλλας καί τινος ποικιλίας ἐκπεφυλισμένης τῆς κανέλλας τῆς Κεϋλάνης.

Εὐθὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου ταξειδίου αὐτῶν εἰς τὰς Ἰνδίας οἱ Πορτογάλλοι ἔμαθον ὅτι ἡ κανέλλα τῆς Καλκούττας ἦτο κατωτέρας ποιότητος ἢ ἡ τῆς Κεϋλάνης· διότι ἀμφότερα τὰ εἴδη ἐπωλοῦντο ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Καλκούττας. Τὸ μειονέκτημα δὲ τῆς κανέλλας τῆς Καλκούττας δὲν προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς τῶν Ἰνδιῶν κατέλειπον τὸ δένδρον ἐν τῇ ἀγρίᾳ αὐτοῦ καταστάσει, ἢ ἐκ τοῦ ὅτι ἐν Κεϋλάνῃ ἐπιμελῶς ἐκαλλιέργουν, ὡς γίνεται σήμερον, διότι εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη οὐδαμῶς ἠσχολοῦντο περὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δένδρων· ἀλλ' ἐν Κεϋλάνῃ τὰ κανελλόδενδρα ἦσαν ἀνωτέρας ποιότητος. Ἡ διαφορὰ δὲ αὕτη φυσικῶς ἐπέδρα καὶ ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν ἐμπορικῶν. Διὸ γνωρίζομεν ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ φυσιολόγου Πορτογάλλου Γκάρτσια δὲ Ὄρτο (Garcia de Orto), ἀκμάσαντος κατὰ τὴν 16 ἑκατονταετηρίδα, 400 λίτραι κανέλλας τοῦ Μαλαβὰρ ἐτιμῶντο ἀντὶ ἑνὸς δουκάτου, ἐνῷ 100 λίτραι κανέλλας τῆς Κεϋλάνης, ἐτιμῶντο ἀντὶ 10 δουκάτων.

Τοῦ κανελλοδένδρου δὲ δὲν ἐξεμεταλλεύοντο μόνον τὸν φλοιόν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄνθη καὶ τὰ φύλλα, περιέχοντα αἰθέριον ἔλαιον, ἔχοντα δὲ καὶ τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν τῆς κανέλλας, διὸ ἐξίσου ἦσαν ἐπιζήτητα. Κυρίως δὲ τῶν φύλλων ἐγίνετο ἐμπόριον σημαντικόν.

Συχνάκις εἰς τὰ ἔγγραφα τοῦ Μέσου αἰῶνος γίνεται μνεία εἴδους φύλλων ἀρωματωδῶν, καλουμένων Folium, Foullie, Foelge, Fulgen, ἅτινα μετεχειρίζοντο ὡς καρύκευμα τῶν φαγητῶν. Ἀναμφιβόλως, ὑπὸ διάφορον ὄνομα, οὐδὲν ἕτερον εἶνε τοῦτο ἢ τὸ Folium Indi, Folio Indo, οὗτινος περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο ἐν τῇ φαρμακοποιΐᾳ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων. Ὅπως δ' ἑνὸς παραδείγματος μνημονεύσωμεν, ἀναφέρομεν ὅτι ἦτο ἓν τῶν μιγμάτων τῆς θηριακῆς. Τί ἦτο δὲ πράγματι αὐτὸ τὸ Folio indo; Περὶ τούτου ὑπάρχουσι δύο διάφοροι γνῶμαι. Φαίνεται δὲ ὅτι τοῦτο ἦτο τὰ φύλλα εἴδους τινὸς κινναμώμου, παράγοντος κανέλλαν κοινῆς ποιότητος. Ἔχουσι δὲ τὰ φύλλα ταῦτα τὴν γεῦσιν τῆς κανέλλας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον αἰσθητήν, ἔτι καὶ νῦν δὲ γίνεται χρῆσις αὐτῶν ὡς ἐρεθιστικοῦ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ.

Α. Μ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων σωφρονίζονται ἐκ τῶν παθημάτων. Ἀλλ' ὅταν γείνωσι πλέον σώφρονες, εἶνε τόσον βεβλαμμένοι ἐκ τῶν παθημάτων, ὥστε ἡ γνῶσις εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ.

—

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι βαδίζοντες ἐφ' ἁμαξῶν ἵνα ἀποφύγωσι τοὺς δανειστὰς καθ' ὁδόν.

—

Οἱ ἄσωτοι καὶ οἱ φιλάργυροι ὁμοιάζουσι κατὰ τοῦτο ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι *σκοτώνουσι* τὸ ἀργύριον, οἱ δὲ δεύτεροι τὸ ἀφίνουσι *νὰ κῆται νεκρόν*.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Αἱ ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Πάππας ἔλαβεν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀνώνυμον ἐπιστολὴν διὰ τοῦ ταχυδρομείου, ἐν ᾧ ὑπῆρχε συναλλαγματικὴ ἑνὸς ἑκατομμυρίου φράγκων, ὅπως καλύψῃ τὸ ἔλλειμμα τοῦ Βατικανοῦ.

Ἡ διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων τοῦ Βελγίου ἀπεφάσισε νὰ ἐπιφέρῃ τροποποίησίν τινα εἰς τὴν σφράγισιν τοῦ γραμματοσήμου, ἀξίαν μιμήσεως καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν. Τὰ γραμματόσημα δηλ. δὲν θὰ σφραγίζωνται εἰς τὸ ἑξῆς διὰ τῆς τυπογραφικῆς μελάνης, ἀλλὰ θὰ διατρυπῶνται διὰ λεπτῶν βελονῶν.

Ἡ τροποποίησις αὕτη ἔχει τὰ ἑξῆς προτερήματα: Πρῶτον ὅτι τὰ γραμματόσημα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τεθῶσιν ἐκ δευτέρου ἐν κυκλοφορίᾳ, δεύτερον δὲ θὰ ἔχωσι καθαρῶς γεγραμμένην διὰ τῶν στιγμῶν τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν τῆς παραδόσεως τῆς ἐπιστολῆς, καὶ ἡ χρονολογία αὕτη θὰ γράφεται καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς, ἥτις θὰ διατρυπᾶται διὰ τῶν βελονῶν.

Τὸ ὑδρογραφικὸν γραφεῖον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἐδημοσίευσε τὸ ἀποτέλεσμα πολυαρίθμων παρατηρήσεων περὶ τοῦ μήκους, ὕψους καὶ τῆς διαρκείας τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Τὸ μακρότατον μέχρι τοῦδε παρατηρηθὲν κῦμα εἶχε μῆκος ἡμίσεος ἀγγλικοῦ μιλίου, πρὸς παρέλασιν δὲ αὐτοῦ πρὸ στερεοῦ τινος σημείου παρῆλθον 20 δευτερόλεπτα. Τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ ἐν καιρῷ ἰσχυρῶν θυελλῶν φθάνουσιν εἰς ὕψος 160 μέχρι 200 μέτρων, ἡ δὲ διάρκεια αὐτῶν εἶνε 10—11 δευτερολέπτων. Αἱ ἀκριβέσταται παρατηρήσεις κατὰ τοὺς συνήθεις ἀνέμους ἔδειξαν μέγιστον ὕψος 13.41—14,63 μέτρα, μέσον δὲ ὕψος 9, 14 μέτρων. Ταῦτα δὲ ἁρμόζονται μόνον ἐπὶ τῶν συνήθων θυελλῶν καὶ ἀνέμων, καὶ οὐχὶ κατὰ τὰς περιστάσεις καθ' ἃς μέγιστοι κλονισμοὶ τοῦ πυθμένος τῶν θαλασσῶν καὶ τῆς θαλάσσης αὐτῆς ἐπερχόμενοι ἐκ τῶν σεισμῶν διεγείρουσι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος εἰς ὕψος καταπληκτικόν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—743

Digitized by Google

Ἀριθ. 581 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' | Συνδρομὴ ἐτησια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 15 Φεβρουαρίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Δ'.

Παρὰ τῷ Νοέλ.

Εἶχεν ἤδη ἀπὸ μακροῦ ἐξημερώσει, ὅτε ὁ Νοὲλ ἠδυνήθη νὰ καταλίπῃ τὴν σκηνὴν τῆς πυρκαϊᾶς. Τὸ πῦρ εἶχε κατασταλῆ, τουτέστι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐκταθῇ· ἀλλ' ἡ οἰκία τῶν κυριῶν Δυχαμὲλ καὶ τὰ εὐρύχωρα αὐτῆς παραρτήματα ἦσαν ἐντελῶς κατεστραμμένα.

Ἄλλως δὲ ἐπικουρίαι παρίσταντο ἄφθονοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Βωβρὰὶ ἠδύναντο ἀκινδύνως ν' ἀναπαυθῶσιν. Οἱ πυροσβέσται τῶν ἐγγὺς δήμων εἶχον προσδράμει καὶ εἰργάζοντο μετὰ τοῦ συνήθους αὐτῶν ζήλου. Χωροφύλακες διετήρουν τὴν τάξιν, εἷς δὲ λόχος στρατιωτῶν, σταθμεύων ἐν τῇ πρωτευούσῃ, κατήρχετο γυμναστικῷ τῷ βήματι τὴν λεωφόρον, ἵνα φέρῃ βοήθειαν.

Ὁ Νοὲλ καίτοι ἰσχυρᾶς κράσεως, ἦτο συντετριμμένος ὑπὸ τοῦ κόπου· τὰ περίκαυστα καὶ διάβροχα ἐνδύματά του, αἱ αἱμάσσουσαι χεῖρές του, ἡ παντελὴς ὠχρότης του, ἐμαρτύρουν περὶ τῶν ὑπερανθρώπων αὐτοῦ ἀγώνων κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην νύκτα.

Οὐχ ἧττον καθ' ὅσον προσήγγιζεν εἰς τὴν κατοικίαν του, οἱ ὀφθαλμοί του ἐζωογονοῦντο, ἡ κεφαλή του ἀνωρθοῦτο, καὶ τὸ βῆμά του ἐγίνετο σταθερώτερον. Ἀνελογίζετο τὰ πρόσωπα, ἅτινα ἐφιλοξένει, καὶ ἐφαίνετο διώκων φαεινήν τινα ὀπτασίαν.

Ἅμαξα ἰδιωτικὴ σταθμεύουσα εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ μετέβαλε τὸν ῥοῦν τῶν ἰδεῶν του, καὶ νέφος μελαγχολίας ἐκάλυψε πάλιν τὴν μορφὴν αὐτοῦ. Ὁ ἁμαξηλάτης καὶ ὁ ὑπηρέτης ἔφερον τὴν οἰκοστολὴν τοῦ Κ. Λοβεδύ, εὔκολον δὲ ἦτο νὰ μαντεύσῃ τις ἐπὶ τίνι σκοπῷ ἦτον ἐκεῖ ἡ ἅμαξα.

Ὁ Νοέλ, ἀντὶ ν' ἀναβῇ πρῶτα εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργοστάσιον, ὅπου εὑρίσκετο ὁ Ἰωάννης καὶ ἡ Βρανδέν. Καθίσας δ' ἐπί τινος σκαμνίου, ἀπέβαλε τὸ κράνος, ὅπερ ἔσφιγγε τὸ μέτωπόν του καὶ ἐψιθύρισε μετὰ κόπου:

— Κυρὰ Βρανδέν, ἕνα ποτῆρι νερό, σὲ παρακαλῶ.

Ἡ οἰκονόμος ἔσπευσε νὰ φέρῃ τὸ ζητηθέν.

—Τί νόημα ἔχει ν' ἀφανίζεσαι ἔτσι; εἶπε. Μὰ τὸν θεόν, αν δὲν ἡσυχάσουν αὐτοὶ οἱ κατεργάρηδες ποῦ μᾶς καῖν τὰ σπίτια, θὰ καῇς ὡς τὰ ὕστερα μαζύ τους, κύριε Νοέλ, καὶ θ' ἀφήσῃς κάπου τὰ κόκκαλά σου. Μὴ θαῤῥεῖς πῶς θὰ βγάλῃς καινούρια;

Ὁ Νοὲλ ὀλίγον προσέσχεν εἰς τὰς ἐπιτιμήσεις ἐκείνας. Ἀναζωογονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὕδατος ὅπερ ἔπιεν, ἐθεώρησε τὸν ἀσπαλακοθήραν καὶ τῷ εἶπε φιλικῶς:

— Σὺ εἶσαι, Γιάννη; Μοῦ ἐχρησιμεύσατε πολύ, σὺ καὶ ὁ ὁδοστάτης, χθὲς τὸ βράδυ, καὶ μ' ἐσώσατε ἀπὸ κακὴν ὥραν... Ποῦ εἶνε ὁ Γριβέ;

— Πῆγε εἰς τὴν ἐργασίαν του.. ἀπὸ φόβον τοῦ ἐπιθεωρητοῦ. Ἀλλὰ ὅλην τὴν νύκτα ἔμεινε μαζῆ μου.

— Καὶ... αἱ κυρίαι; ἠρώτησεν ὁ Νοέλ, ταπεινῶν τοὺς ὀφθαλμούς.

— Αἱ κυρίαι; ἀπήντησεν ἡ Βρανδέν, εἶν' ἀκόμη ἐπάνω, εἰς τὴν κάμαραν τῆς μακαρίτισσας. Τὰς περιποιηθήκαμε ὅπως μπορέσαμε. Ἡ νοικοκυράδες ἀπὸ τὴν πόλι τοὺς στέλνουν ὁλονένα ἀσπρόῤῥουχα, φορέματα, καλὸ κρασί, ἀπὸ ὅλα· ἦταν τὰ πουλάκια μου 'ς ἕνα χάλι! Τώρα εἶνε μὲ τὸν συγγενῆ τους τὸν χονδρὸν κύριον Λοβεδύ, ποῦ θέλει καὶ καλὰ νὰ ταὶς πάρῃ εἰς τὸν Πύργο. Τὸ ἁμάξι του εἶνε εἰς τὴν γωνία τοῦ δρόμου. Ὁ νέος κὺρ Λοβεδύ, ποῦ 'μοιαζει κοκωνίτσα, πῆγε μὲ τὸ ἄλογο νὰ ἑτοιμάσῃ ὅ,τι χρειάζεται. Καὶ ἀλήθεια, τὸ καλλίτερο ποῦ θὰ κάμουν, μητέρα καὶ κόρη, εἶνε νὰ πᾶν νὰ καθίσουν εἰς τὸ Βλινύ. Δὲν θέλουν ὅμως νὰ φύγουν πρὶν σὲ ἰδοῦν, καὶ σὲ περιμένουν.

— Μὲ περιμένουν; Δὲν ἠμπορῶ νὰ παρουσιασθῶ ἐμπρός των εἰς τὴν κατάστασιν ποῦ εἶμαι.

—Καὶ τί μ' αὐτό; Αὐταὶς σ' ἔκαμαν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασι. Πάγω νὰ ταὶς εἰδοποιήσω, γιατὶ βιάζονται.

Digitized by Google

Καὶ ἡ οἰκονόμος ἐξῆλθε γοργῶς. Μόλις δὲ ἐπρόφθασεν ὁ Νοὲλ νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ἴχνη τῆς κατὰ τὴν προτεραίαν νύκτα ταχείας του ἐργασίας, καὶ ἐπανελθοῦσα ἡ Βραδὲν ἐκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀναβῇ.

Ἡ κυρία καὶ ἡ δεσποινὶς Δυχαμὲλ εὑρίσκοντο, ὡς γνωρίζομεν, ἐντὸς ἀνέτου καὶ σχεδὸν κομψοῦ δωματίου, ὅπερ ὁ νέος ἐθεώρει ὡς ναὸν σχεδὸν, καθιερωμένον εἰς τῆς μητρὸς αὐτοῦ τὴν μνήμην. Ἦσαν δ' ἐντελῶς ἐνδεδυμέναι, διότι αἱ ἐν τῇ πόλει φίλαι των εἶχον ἀποστείλει εἰς αὐτὰς ὡς ἠκούσαμεν, ὅσα λευχείματα καὶ φορέματα ἦσαν ἀναγκαῖα μετὰ τὴν καταστροφὴν ἐκείνην. Ἡ Ἀδριανή, ὠχρὰ καὶ καταβεβλημένη, ἄτακτον ἔχουσα τὴν κόμην, ἐκάθητο παρὰ τὴν κλίνην, ἐφ' ἧς νωχελῶς ἐστήριζε τὴν κεφαλήν της· ἡ προσέγγισις δ' αὐτὴ τῆς χαριεστάτης ἐκείνης κεφαλῆς καὶ τοῦ προσκεφαλαίου ἐφ' οὗ τοσάκις εἶχεν ἴδεῖ ὁ Νοὲλ ἀναπαυομένην τὴν σεβασμίαν κεφαλὴν τῆς κυρίας Λετελιέ, συνεκίνησεν αὐτὸν μέχρι δακρύων. Ἡ κυρία Δυχαμέλ, ἀδύνατος σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ θυγάτηρ της, κατεῖχε τὸν μόνον κλιντῆρα τοῦ δωματίου, ἐνῷ ὁ τραπεζίτης ἐκάθητο εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων καὶ ἐφαίνετο προσπαθῶν νὰ παρηγορήσῃ τὰς συγγενεῖς του.

Ἰδοῦσαι τὸν οἰκοδεσπότην, μήτηρ καὶ θυγάτηρ ἠγέρθησαν ἐν σπουδῇ.

— Κύριε Νοέλ! ἐφώνησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, μετὰ φιλικῆς ἐκχύσεως, τείνουσα αὐτῷ τὴν χεῖρα.

— Ὁ σωτήρ μας! ἐψιθύρισεν ἡ Ἀδριανή.

Ὁ Νοὲλ ἐσίγα.

— Ὁ ταλαίπωρος νέος! ὑπέλαβεν ἡ ἀγαθὴ γυνή. Πόσον ἀφανισμένος θὰ εἶνε ἀπὸ τοὺς κόπους. Κύτταξε Ἀνδριανή, τὰ γένεια του καὶ τὰ μαλλιά του εἶνε καϋμένα... Ἀλλά, προσέθηκε, τί γίνετ' ἐκεῖ κάτω; ξεύρετε;

Ὁ μηχανοποιὸς ἐκίνησε τὴν κεφαλήν.

— Λοιπὸν δὲν μένει τίποτε πλέον ἀπ' αὐτὴν τὴν οἰκίαν, τὴν ὁποίαν ἠγάπα τόσον ὁ σύζυγός μου, ὅπου ὑπῆρξα τόσον εὐτυχής, ὅπου ἐγεννήθη ἡ κόρη μου; Ἀλλ' ἂς μὴ παραπονούμεθα καὶ πολύ· ἠμπορούσαμεν νὰ καῶμεν καὶ ἡμεῖς μαζύ.

— Ὅταν ὁ Κ. Νοὲλ μ' εὗρηκεν, εἶπεν ἡ Ἀδριανή, τὸ πάτωμα εἶχεν ἀρχίσει νὰ κρημνίζεται, καὶ μὲ μετέφερεν εἰς τὸν ἐξώστην, ὅπου ἐμείναμεν ὀλίγα λεπτὰ μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου... Παρεκάλει τὸν θεὸν ἐνδομύχως καὶ δι' αὐτὸν καὶ δι' ἐμέ.

— Πῶς, δεσποινίς, ἠρώτησεν ὁ Νοέλ, εἴχετε συναίσθησιν τῶν συμβαινόντων;

— Δὲν ἠμποροῦσα νὰ ὁμιλήσω μήτε νὰ κινηθῶ. Ἀλλὰ δὲν ἔχασα ἐντελῶς τὰς αἰσθήσεις μου.

— Καὶ ἐνθυμεῖσθε ὅλας τὰς λεπτομερείας;

— Ὅλας, ἐψιθύρισεν ἡ νεαρὰ κόρη, ἧς οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκαλύφθησαν διὰ τῶν μακρῶν αὐτῆς βλεφαρίδων.

Ὁ Νοὲλ ἔκλινεν ἐπίσης τὴν κεφαλήν, καὶ ἐπῆλθε μικρὰ παῦσις.

Μετ' ὀλίγον ὑπέλαβεν ἡ κυρία Δυχαμέλ.

— Τώρα θὰ σᾶς ἀφήσωμεν, κύριε Νοέλ, διότι ὁ γαμβρός μου μᾶς πηγαίνει εἰς τὸ Βλινύ. Δεχθῆτε καὶ πάλιν τὰς εὐχαριστήσεις μας... Εἶνε ἐκδουλεύσεις, προσέθηκεν ἀμηχάνως, τὰς ὁποίας δὲν ἠμπορεῖ τις ν' ἀνταμείψῃ κατά τινα τρόπον, ἀπὸ φόβον μὴ προσβάλῃ εὐγενῆ αἰσθήματα. Ἀλλὰ ἐλπίζω ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ μὲ θεωρήσητε ὡς φίλην σας, καὶ ἴσως εὕρω τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀντικαταστήσω πλησίον σας τὴν μητέρα ἐκείνην, τὴν ὁποίαν, μοῦ εἶπαν, ἀγαπούσατε τόσον πολύ.

Οἱ λόγοι οὗτοι, οἱ τοσοῦτον ἁβροὶ καὶ συμπαθεῖς, προὐξένησαν ἀληθῆ ἀγαλλίασιν εἰς τὸν μηχανικόν.

Ἀλλ' ὁ Κ. Λεβεδὺ παρενέβαλεν αἴφνης τραχύν τινα ἦχον εἰς τὴν συμφωνίαν ἐκείνην γενναίων αἰσθημάτων.

—Σοῦ τὸ ἔλεγα, ἀγαπητή μου Λουίζα, εἶπεν, ὅτι αὐτοὶ οἱ πυροσβέσται δὲν ἠμποροῦν νὰ δεχθοῦν τίποτε παρ' ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους προσφέρουν ὑπηρεσίαν, αὐτὸς δέ, ὁ ὁποῖος εἶνε καὶ ἀξιωματικός, βεβαίως δὲν θὰ παραβῇ τὸν κανόνα... Ἀλήθεια, κύριε Νοέλ, δὲν ὑπάρχει καμμία ὑποψία εἰς τὴν πόλιν περὶ τῶν ἀθλίων αὐτῶν ἐμπρηστῶν, οἱ ὁποῖοι διεκρίθησαν καὶ πάλιν διὰ νέου κακουργήματος;

Ὁ Νοέλ, καίτοι πειραγμένος ἐκ τῶν παρατηρήσεων τοῦ τραπεζίτου, ἀπήντησεν ἄνευ πικρίας·

— Καμμία, κύριε· ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη ἐταράχθη σπουδαίως ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων αὐτῶν ἐγκλημάτων, καὶ ἀναγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἔλευσις ἀνακριτοῦ, ὅστις θὰ ἀρχίσῃ ἀνακρίσεις.

— Μπᾶ! ἡ δικαιοσύνη δὲν θὰ εὕρῃ καὶ πάλιν τίποτε.

— Θὰ τὴν βοηθήσωμεν, κύριε. Τὸ κατ' ἐμέ, ἂν ἀνακαλύψω τίποτε,... καὶ θ' ἀνακαλύψω, σᾶς βεβαιῶ.

Τοὺς λόγους τούτους εἶπε μετὰ τοσαύτης πεποιθήσεως, ὥστε ὁ Κ. Λοβεδὺ καὶ αἱ κυρίαι ἐθεώρησαν αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως.

— Εἴθε νὰ ἐπιτύχετε, κύριε Νοέλ! εἶπεν ἡ μήτηρ. Μήπως ἠθέλατε νὰ μὲ εἰδοποιήσητε περὶ τούτου, ὅταν χθὲς μοῦ ἐφάνη ὅτι εἴχετε νὰ μοῦ ὁμιλήσετε;

— Ὄχι, κυρία, ὄχι· ἤθελα μόνον νὰ σᾶς ἀναγγείλω, ὅτι ἄλλοτε, κατὰ παραγγελίαν τοῦ συζύγου σας, κατεσκεύασα ἐντὸς τοῦ δωματίου

Digitized by Google

του εἰς τὴν Μεγάλην οἰκίαν, ἐν σιδηροῦν κιβώτιον, κρυπτόμενον ἐντὸς τοῦ τοίχου, καὶ προωρισμένον, καθὼς μ' εἶπεν, εἰς φύλαξιν ἐγγράφων καὶ πολυτίμων ἀντικειμένων. Οὐδεὶς ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ ἐγνώριζε τὸ μυστικὸν αὐτό, καὶ ἂν ὁ Κ. Δυχαμὲλ ἔζη ἀκόμη, δὲν θὰ ἔκαμνον βεβαίως λόγον περὶ τοῦ πράγματος· ἀλλά, μετὰ πολὺν δισταγμόν, ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ ἀνακοινώσω εἰς τὴν οἰκογένειαν... Δυστυχῶς, ἐξηκολούθησεν ὁ Νοέλ, ἤργησα ἴσως ὅσον δὲν ἔπρεπε.

Ἡ ἀποκάλυψις αὐτὴ ἐφάνη προξενήσασα παράδοξον ἐντύπωσιν εἰς τὸν τραπεζίτην. Ἀνεσκίρτησε κατ' ἀρχάς, κ' ἔπειτα ὠχρίασεν. Ὑπέλαβε δέ, προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ·

— Κύτταξε, κύτταξε! δὲν ὑπέθετα τὸν σύγγαμβρόν μου τόσον μυστικόν. Καὶ σύ, Λουΐζα, δὲν ἐγνώριζες αὐτὸ τὸ μυστικὸν κιβώτιον;

— Διόλου· ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ συζύγου μου ἦλθε τόσον αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος...

— Ἐγώ, εἶπε δειλῶς ἡ Ἀδριανή, ἐνθυμοῦμαι τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν εἰργάζετο εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Κ. Νοέλ, καὶ δὲν ἠμπόρουν νὰ ἐξηγήσω τί ἔκαμνε μόνος εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πατρός μου.

— Περίεργον! ὑπέλαβεν ὁ Λοβεδύ. Ἀλλὰ νομίζετε, κύριε Νοέλ, ὅτι τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσατε, ἦτο δυνατὸν ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν φοβερὰν πυρκαϊὰν τῆς παρελθούσης νυκτός;

— Ἀγνοῶ, κύριε. Ὅτε ἠρχόμην, ἤκουσα κάτι κρημνιζόμενον, καὶ ἴσως εἶνε ὁ τοῖχος, ὁ ὁποῖος περιεῖχε τὸν κρυψῶνα. Ἀλλὰ τὸ κιβώτιον εἶνε πολὺ στερεόν, ἀπρόσβλητον ἀπὸ τὸ πῦρ, καὶ ἂν δὲν εὑρεθῇ τὸ κλειδί του, ἐγὼ μόνος ἠμπορῶ νὰ τὸ ἀνοίξω, ἢ πρέπει νὰ τὸ θραύσουν.

Ἡ ταραχὴ τοῦ τραπεζίτου καθίστατο καταφανεστέρα.

— Ἂς ἦνε! ὑπέλαβεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, ἀσχολούμεθα περὶ τούτου ὅταν γείνῃ δυνατὸν νὰ πλησιάσωμεν τὰ φοβερὰ αὐτὰ ἐρείπια, τὰ ὁποῖα καίουν ἀκόμη. Τὸ κατ' ἐμέ, δὲν πιστεύω νὰ περιέχῃ τὸ κιβώτιον αὐτὸ πράγματα ἀξίας, διότι καὶ τὰ χρεώγραφά μας καὶ οἱ τίτλοι τῶν κτημάτων μας εἶνε κατατεθειμένοι εἰς τὸν συμβολαιογράφον Πεββέν. Ἐν τούτοις σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε Νοέλ. Ἴσως ἡ εἰδοποίησίς σας ἔχει περισσοτέραν σπουδαιότητα παρ' ὅσον φαίνεται.

Αἱ γυναῖκες εἶχον ἐγερθῇ καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ ἀναχωρήσωσιν, ὅτε κρότος τυμπάνου σημαίνοντος ἐμβατήριον ἀντήχησεν ἔξωθεν.

Ὁ Νοὲλ ὠρθώθη ἀμέσως.

— Τί; εἶπε, μήπως ἔχομεν καὶ ἄλλην πυρκαϊάν;

Κ' ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον, ἀλλ' ἐπέστρεψεν εὐθύς.

— Δὲν εἶνε τίποτε, εἶπε. Σχοινοβάται! καλὰ ἐξέλεξαν τὴν στιγμήν.

Οὐχ ἧττον ἡ κυρία καὶ ἡ δεσποινὶς Δυχαμὲλ ἐπλησίασαν ἀλλόφρονες εἰς τὸ παράθυρον κ' ἐθεώρησαν ἐπίσης ἔξω.

Ἀνὴρ χονδρός, φορῶν λευκὴν πλεκτὴν ἀναξυρίδα καὶ χειριδωτὸν ἐσωκάρδιον κατάστικτον δι' ἐπιχρύσων φολλίδων, ἐσόβει μεγαλοπρεπῶς. Παρ' αὐτῷ ἔβαινε παιδίον, ἐνδεδυμένον ὡς κυβιστήρ, ἰσχνὸν τὴν μορφήν, καὶ κίτρινον τὴν χροιάν, φαινόμενον δὲ πενταετὲς μόλις ἢ ἑξαετές, ἐνῷ εἶχεν ἴσως διπλῆν ἡλικίαν. Προηγεῖτο αὐτῶν ἐλεεινόν τι καὶ ῥακένδυτον ὄν, πλῆττον ἀδιακόπως τὸ ῥαγισμένον αὐτοῦ τύμπανον, εἵπετο δὲ εἰκοσὰς ἀγυιοπαίδων, παρακολουθούντων πάντοτε τὸ πρῶτον τυχὸν ἀλλὰ προῖκα παρεχόμενον θέαμα.

Αἱ κυρίαι, ὡς καὶ ὁ Νοέλ, ἐπὶ βραχὺ μόνον ἐφάνησαν εἰς τὸ παράθυρον· ἀλλ' οἱ ἐν τῇ ὁδῷ τὰς εἶδον καὶ σύμπας ὁ ὅμιλος ἔστη πρὸ τῆς οἰκίας. Ἐκεῖ δέ, μετὰ παταγώδη τυμπανοκρουσίαν, ἠκούσθη φωνὴ βραχνὴ κραυγάζουσα:

«Μὲ τὴν ἄδειαν τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως λαμ»βάνομεν τὴν τιμὴν νὰ εἰδοποιήσωμεν τὸ ἀξιο»σέβαστον κοινόν, ὅτι τὴν ἑσπέραν αὐτήν, »κατὰ τὴν ἕκτην ὥραν, ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ »περιπάτου, θὰ λάβῃ χώραν μεγάλη παράστα»σις τοῦ ***Ἀμιμήτου*** θιάσου, κατὰ τὴν ὁποίαν »θέλουσι ***διδάξει***: Ὁ Ἡρακλῆς τοῦ Βορρᾶ, ὅς»τις θὰ παίξῃ, ὡς ***εἶδος πορτοκάλλια*** βάρη χιλίων ὀκάδων, καὶ θὰ ῥίψῃ ὅσους κυρίους θε»λήσουν νὰ τὸν τιμήσουν μὲ τὴν ἐμπιστοσύ»νην των· ἡ ὡραία Ἀμερικανίς, ἐπονομαζο»μένη ***Μοναδική***, ἡ ὁποία θὰ χορεύσῃ ἐπάνω εἰς αὐγά, καὶ θὰ ἐκτελέσῃ ἀκόμη καὶ ἄλλους »χορούς λίαν χαρακτηριστικούς. Κατὰ τὰ δια»λείμματα θὰ παίζῃ ὁ ἀμίμητος Ζωζός, ἐπο»νομαζόμενος ***Ἐξαρθρωμένος***...»

— Ψέμματα! ἐφώνησεν ὑλακωδῶς ὁ παῖς.

Ἐγέλασαν δὲ οἱ ἐν τῇ ὁδῷ ἐκ τῆς διακοπῆς ταύτης, ἥτις ἐφάνη κωμικωτάτη.

— Διατί, κύριε Ζωζό, ἠρώτησεν ὁ ἀθλητὴς ἐν πάσῃ σοβαρότητι, τολμᾶτε νὰ διαψεύδετε τὸν ἀξιοσέβαστον κύριόν σας;

— Νὰ σοῦ εἰπῶ! ἀπήντησε τὸ παιδίον μορφάζον. Δὲν μὲ λένε Ἐξαρθρωμένον ἀλλὰ ***Σκεβρωμένον***.

Κ' ἐγέλασε καὶ πάλιν ὁ λαὸς πρὸς τὴν εὐφυᾶ ἀπάντησιν.

Μετ' ἄλλας τινὰς ὁμοίας βωμολοχίας, ὁ ἀθλητὴς ἐπέρανε τὴν ἀγγελίαν του. Τὸ τύμπανον ἐκρότησε καὶ πάλιν, καὶ ὁ θίασος ἀπῆλθε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν αὐτὴν σκηνὴν εἰς τὴν ἐγγυτέραν τῶν τριόδων.

Digitized by Google

— Τί κακὰ ποῦ κάμνει ἡ ἀστυνομία! εἶπεν ὁ Κ. Λοβεδύ. Ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τοὺς τυχοδιώκτας αὐτοὺς νὰ περιτρέχουν τὴν πόλιν εἰς στιγμὰς δημοσίας συμφορᾶς;

— Εἶνε πτωχοὶ ἄνθρωποι, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, οἱ ὁποῖοι μόλις κερδίζουν τὸν ἄρτον των. Ἓν μόνον πρᾶγμα μ' ἐκπλήττει, ὅτι ὁ θίασος αὐτὸς φαίνεται πάντοτε, κ' ἐδῶ καὶ εἰς τὰ περίχωρα, ὁσάκις ἐκραγῇ πυρκαϊά.

— Καὶ τί συμπεραίνετε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ.

— Τίποτε ἀκόμη, κυρία. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ νὰ ὑποπτευθῶ δυστυχεῖς ἀνθρώπους χωρὶς λόγους ἀποχρῶντας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἵππος ἔστη πρὸ τῆς θύρας· εἶτα ἠκούσθη μικρά τις φιλονεικία ἐν τῷ ἰσογείῳ, καὶ μετ' ὀλίγον ἀνέβη τις τρέχων τὴν κλίμακα.

Ὁ Ἕκτωρ Λοβεδὺ παρέστη ἀσθμαίνων, ὑψηλὰ φορῶν ὑποδήματα καὶ κρατῶν μαστίγιον.

— Ἐς τὴν ὀργήν! ἀνέκραξεν. Εἶνε μία χονδρογυναῖκα κάτω, ἡ ὁποία εἶχεν ὄρεξιν νὰ μοῦ διηγηθῇ παραμύθια. Ἀλλὰ τὴν ἐσυγύρισα! Λοιπόν, ἀγαπητή μου ἐξαδέλφη, ἀγαπητή μου θεία, ὅλα εἰς τὸν πύργον εἶν' ἕτοιμα. Τὸ πρόγευμα σᾶς περιμένει, τὰ δωμάτιά σας εἶν' ἑτοιμασμένα... Καὶ θὰ μὲ συγχωρήσετε ἂν δὲν καταρῶμαι πολὺ τὸ δυστύχημα, τὸ ὁποῖον σᾶς φέρει πλησίον μας.

— Κ' ἐγώ, παιδί μου, ἀπήντησε μειδιῶσα ἡ Κ. Δυχαμέλ, θὰ ηὐχόμην νὰ ἐγίνετο ἡ προσέγγισις δι' ἄλλον λόγον.

Ἡ Ἀδριανὴ οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' οὐδόλως ἐφαίνετο χαίρουσα ὅτι μετέβαινεν εἰς τὸν πύργον.

— Ἕκτωρ, ὑπέλαβεν ὁ Κ. Λοβεδύ, πρὶν ἀναχωρήσωμεν, ὀφείλομεν καὶ σὺ κ' ἐγὼ νὰ εὐχαριστήσωμεν προσωπικῶς τὸν Κ. Νοὲλ Λετελιέ, ὅστις χθὲς τὴν νύκτα ἔσωσε τὴν ζωὴν τῶν ἀγαπητῶν συγγενῶν μας.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐλέχθησαν οὐ μόνον φιλοφρόνως ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἐγκαρδίως. Ἀλλ' ὁ μωρὸς νεανίας ἐθεώρησε χλευαστικῶς τὸν οἰκοδεσπότην, καὶ ἀπήντησεν·

— Βέβαια, πατέρα, βέβαια! εἶνε πυροσβέστης μοναδικός, τὸ ἀναγνωρίζω. Οὔτε φωτιὰν φοβεῖται, οὔτε νερόν, καὶ τὸν ζηλεύω ὅτι ἔφερε εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν καλήν μου θείαν καὶ τὴν ὡραίαν μου ἐξαδέλφην. Ἂν ἤμουν ἐκεῖ, δὲν θ' ἄφινα, μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἰς ἄλλον αὐτὴν τὴν φροντίδα.

— Ναί, ἀλλὰ δὲν ἦσουν ἐκεῖ!

— Ὁ Κύριος Νοέλ, εἶπεν ἡ Ἀδριανὴ ταπεινοῦσα τὰ βλέμματα, ἔκαμε πρᾶξιν ἡρωϊκὴν τὴν ὁποίαν ὀλίγοι ἠμποροῦν νὰ κάμουν.

— Ἐννοεῖς, Ἀδριανή, ἐφώνησεν ὁ Ἕκτωρ, ὅτι ἐγὼ τάχα θὰ ἐδίσταζα...

— Ἔλα, διέκοψεν ὁ Κ. Λοβεδύ. Φθάνει... Χαίρετε, Κ. Νοέλ! Ἂν ἔλθετε ποτὲ εἰς τὸ Βλινύ, θὰ κάμετ' εὐχαρίστησιν καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὰς κυρίας.

Κ' ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Νοέλ. Ὁ Ἕκτωρ φιλοτιμηθεὶς ἔδραξεν ἐπίσης τὴν χεῖρά του, ἔσεισεν αὐτὴν σφοδρῶς καὶ εἶπε, σοβαρῶς συγχρόνως καὶ ἀστείως:

— Ἀλήθεια, ἀλήθεια! εἶσθε ἀληθινός, μέγας πυροσβέστης,... θαυμάσιος πυροσβέστης! Τὸ ὑποστηρίζω ἐνώπιον οὐρανοῦ καὶ γῆς!

Ὁ Νοὲλ δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ εὐχαριστηθῇ ἐκ τοιούτου φιλοφρονήματος, ἀλλ' ἐμειδίασεν οὐχ ἧττον ἀμφιβόλως, καὶ κατέβησαν πάντες τὴν κλίμακα. Ὁ οἰκοδεσπότης συνώδευσε τοὺς ξένους του μέχρι τῆς ἐξωθύρας, ἀφοῦ δὲ τοὺς ἀπεχαιρέτισε καὶ πάλιν, ἔμεινεν ἐπὶ τῆς φλιᾶς καὶ τοὺς ἐθεώρησε μακρυνομένους.

Ὁ Ἕκτωρ προσέφερε τὸν βραχίονα εἰς τὴν ἐξαδέλφην του, ἵνα τὴν συνοδεύσῃ μέχρι τῆς ἁμάξης· ἀλλ' ἐκείνη τὸν ἀπώθησε ζωηρῶς κ' ἔλαβε τὸν βραχίονα τῆς μητρός της.

Ὁ Νοὲλ ἔμεινεν ἐκεῖ, μέχρις οὗ ἠφανίσθη τὸ ὄχημα.

— Βεβαίως, διελογίζετο, ἡ Ἀδριανὴ δὲν ἀγαπᾷ τὸν μωρὸν αὐτὸν ἀλαζόνα, ὁ ὁποῖος σαρκάζει πάντοτε... Δὲν φαίνεται δὲ καὶ νὰ ἐθύμωσε μὲ τὴν ἔνοχον τόλμην μου, ὅταν τὴν ἔθλιψα ὀλίγον ἐπὶ τοῦ στήθους μου, ὑποθέτων ὅτι ἦτο ἀναίσθητος... Ὢ! εἶμαι τρελλός! ἐντελῶς τρελλός.

Καὶ εἰσῆλθεν ὁρμητικῶς εἰς τὸν οἶκόν του.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΑΙΞΠΗΡ

Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ

Βιβλιοθήκην ὁλόκληρον ἀποτελοῦσι τὰ περὶ Σαίξπηρ γραφέντα. Οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Ὁμήρου τὸ κείμενον, λέγει ὁ Mezières, ἠρευνήθη καὶ ἐσχολιάσθη πλειότερον, ἢ τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς Σαξονικῆς φυλῆς. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐκδόσεων καὶ μεταφράσεων τῶν ποιημάτων του, ἅτινα κατέστησαν σήμερον κτῆμα κοινὸν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, νέαι καθ' ἑκάστην πραγματεῖαι, ἱστορικαὶ καὶ βιογραφικαὶ ἔρευναι, φιλοσοφικαὶ καὶ αἰσθητικαὶ μελέται καὶ ἀναλύσεις τῶν ποικίλων χαρακτήρων τῶν δραμάτων του γράφονται ὑπὸ πάντων μὲν τῶν Εὐρωπαίων, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, Γερμανῶν καὶ Ἀμερικανῶν. Πανταχοῦ δέ, ὅπου ὑπάρχουσιν Ἄγγλοι, ἤτοι καθ' ἅπαντα σχεδὸν τὸν κόσμον, ὁμιλοῦσι καὶ γράφουσι περὶ Σαίξπηρ. Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, Βοστώνῃ, Φιλα-

Digitized by Google

δελφείᾳ, Βομβάῃ, Μοντρέαλ καὶ Melbourne, δημοσιεύονται καθ' ἑκάστην μελέται, πραγματεῖαι καὶ ἄρθρα περὶ τοῦ προσφιλοὺς ποιητοῦ, οὗτινος οἱ στίχοι καὶ τὰ ῥητὰ κοσμοῦσι τὰς ἀγορεύσεις ἢ ποικίλλουσι τὴν ὁμιλίαν πάντων τῶν τὴν Ἀγγλικὴν λαλούντων. Ἀλλ' ὁ ὑπὸ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀποδιδόμενος νῦν θαυμασμὸς ἢ μᾶλλον λατρεία πρὸς τὸν μέγαν τῆς Ἀλβιῶνος ποιητήν, γίνεται κατάδηλος εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον τὴν γενέθλιον αὐτοῦ πόλιν Στρατφόρτην, ἔνθα μετ' ἐκπλήξεως βλέπει πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς μεταβαίνοντας πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ τάφου τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ ἔτι σωζομένου οἴκου, ἐν ᾧ ἐγεννήθη. Εἶνε ἀληθὴς ἀποδημία προσκυνητῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναγινώσκεις τὰ ὀνόματα τοῦ Βάλτερ Σκώτ, Ἴρβιγγ, Ἔμερσων, Γρότε, Μακώλεϋ, Μάρκου Θουκὶν, Φέλτων, Τάκεραϋ, Δίκενς καὶ πλείστων ἄλλων ἐξόχων ποιητῶν, φιλολόγων, ἱστορικῶν καὶ μυθιστοριογράφων.

Ὁ Σαίξπηρ δὲν εἶνε ἄγνωστος ἐν Ἑλλάδι. Ἐκ τῶν ἔργων του ἐξηλληνίσθησαν μέχρι τοῦδε τὰ ἑξῆς: Ἡ «Τρικυμία» ὑπὸ Ι. Πολυλᾶ, ὁ «Ἀμλέτος» ὑπὸ Ι. Π. Περβάνογλου, ὁ Μάκβεθ» ὑπὸ Ν. Ι. Κ, ὁ «Ῥωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα» ὑπὸ Α. Γ. Σκαλίδου, Ὁ «Ἀμλέτος» καὶ μέρος τοῦ «Μάκβεθ» ὑπὸ Ἀλ. Μεϊμάρ» Ὁ «Ὀθέλλος», ὁ Ἔμπορος τῆς Βενετίας «Ἡ Τρικυμία», «οἱ δύο Εὐγενεῖς τῆς Βερώνης», Ριχάρδος ὁ Γος καὶ ἡ Κωμῳδία τῶν Παρεξηγήσεων ἐκδοθέντα ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Ἰωάν. Δ. Μανώλη· Ὁ «Βασιλεὺς Λήρ», Ὁ «Ὀθέλλος», ὁ «Ρωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα», ὁ «Ἀμλέτος», ὁ «Μάκβεθ» καὶ ὁ «Ἔμπορος τῆς Βενετίας» ὑπὸ Δ. Βικέλα, ὁ «Ἰούλιος Καῖσαρ», ὑπὸ Α. Ραγκαβῆ, ὁ «Ἀντώνιος καὶ ἡ Κλεοπάτρα», ὁ «Κοριολάνος,» ὁ «Ἰούλιος Καῖσαρ», καὶ τὸ «Ὅπως ἀγαπᾷς» παρ' ἡμῶν. Ἐδημοσιεύθησαν προσέτι καὶ μελέται περὶ τοῦ Κυμβελίνου καὶ τοῦ βασιλέως Λὴρ ὑπὸ τῶν κκ. Κ. Ξένου καὶ Σπ. Βασιλειάδου. Ἐπειδὴ δὲ ἐλάχιστα περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ σταδίου τοῦ ποιητοῦ ἐγράφησαν παρ' ἡμῖν, ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν τὰς ἑπομένας βιογραφικὰς σημειώσεις, ὀλίγας μὲν περὶ τῶν ἔργων του κρίσεις καὶ εἰκασίας ἐκφέροντες, παρατιθέμενοι δέ τινας ἐκ τῶν πολυτίμων κρίσεων τῶν μεγάλων τῆς Γερμανίας ποιητῶν, Λέσιγγ, Γκαῖτε, Σίλλερ καὶ τοῦ ἐμβριθοῦς σχολιαστοῦ τοῦ Σαίξπηρ Γερβίνου, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῦ Γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Μεζιέρ, οὗ τὸ περὶ Σαίξπηρ σπουδαῖον σύγγραμμα (Shakespeare ses Oeuvres et les critiques) ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς Γαλλ. Ἀκαδημίας. Πολυτίμους δὲ ἠρύσθημεν πληροφορίας ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Hudson Shakespeare life art and characters. Boston Gum Healh et Ce 1882 καὶ ἐκ τῶν μελετῶν τοῦ Halliwells-Philipps: Outlines of the life of Shakespeare, οὗτινος αἱ ἐμβριθεῖς ἔρευναι ἀπεκάλυψαν ἡμῖν πολλὰ τέως ἄγνωστα περὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ.

Πλεῖστα μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, πολλά, τέως ἄγνωστα περὶ αὐτοῦ, ἐγνώρισαν ἡμῖν αἱ πολύτιμοι βιογραφικαὶ καὶ ἱστορικαὶ ἔρευναι τοῦ Halliwel-Philipps, οὐχ ἧττον ὁ βίος καὶ τὰ κατὰ τὸ στάδιον τοῦ περιδόξου δραματοποιοῦ δὲν εἶνε εἰσέτι ἀρκούντως ἐξηκριβωμένα.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 16 αἰῶνος, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἐρρίκου τοῦ Η' καὶ Ἐδουάρδου τοῦ Δ' ἔζη ἐν Σμιτερφίλδῃ, μικρῷ παρὰ τὴν Στρατφόρδην χωρίῳ, ὁ ἐκμισθωτὴς γαιῶν Ριχάρδος Σαίξπηρ. Οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτοῦ γινώσκομεν, εἰμὴ μόνον ὅτι γείτων τις ἐκληροδότησεν αὐτῷ ζεῦγος βοῶν, ὅπερ ἴσως ἦτο τὸ σπουδαιότατον συμβεβηκὸς τοῦ βίου του, ὅτι ἔζησε δὲ ἁπλοῦς καὶ ἀφελὴς ἀγρότης καὶ ἀπέθανε χωρὶς βεβαίως νὰ φαντασθῇ ὅτι δόξης στέφανος ἤθελε περιβάλει τὸ ὄνομά του, καὶ ὅτι μετὰ τριῶν αἰώνων πάροδον ἱστορικοὶ ποιηταί, καὶ κριτικοὶ ἤθελον ἀσχοληθῇ περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀφανοῦς βίου του.

Ἐκ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ριχάρδου ὁ Ἐρρῖκος ἐξηκολούθει τὸν βίον τοῦ πατρός, φυλάττων τὴν χωρικὴν καλύβην καὶ τοὺς βόας καὶ καλλιεργῶν τοὺς ἀγρούς, ὁ δὲ Ἰωάννης μετέβη εἰς Στρατφόρδην, ἔνθα ἀπὸ τοῦ 1551 εὑρίσκομεν αὐτὸν μετερχόμενον τὸ ἐμπόριον τῶν χειροκτίων.

Διὰ τοῦ ἐμπορίου τούτου ὁ Ἰωάννης Σαίξπηρ ἀπέκτησεν ἀρκετὴν περιουσίαν, ἠγόρασε δύο οἰκίας, ἐτιμᾶτο δὲ πολὺ ἐν τῇ πόλει, καὶ τῷ 1557 συνῆψε λαμπρὸν γάμον νυμφευθεὶς τὴν Μαρίαν Ἄρδεν, θυγατέρα πλουσίου γαιοκτήμονος ἐν Βαρβικσάϊρ ἧς ἡ οἰκογένεια ἦν ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τοῦ τόπου, ἔλαβε δὲ ὡς προῖκα χρηματικόν τι ποσόν, πρᾶγμα σπάνιον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, τὴν ἐπικαρπίαν μιᾶς οἰκίας καὶ τὸ κτῆμα Ashbies, ἔχον ἔκτασιν ἑξήκοντα στρεμμάτων γῆς. Διὰ τοῦ γάμου τούτου εἰσήρχετο εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀστῶν καὶ σχεδὸν εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν, εἰς ἣν ἐφαίνετο ἔχων ἀξιώσεις ὡς ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ ὀνόματος Shake-Speare (Κραδαίνειν—δόρυ) καὶ τινων οἰκογενειακῶν παραδόσεων· ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν ὁ Ἰωάννης Σαίξπηρ ἦτο εἷς τῶν σημαντικωτέρων τοῦ τόπου του, ἐκλεχθεὶς πρῶτον μὲν ἐπιθεωρητὴς τῶν ποτῶν καὶ τοῦ οἴνου, εἶτα δὲ κοντόσταυλος, θαλαμηπόλος καὶ δημογέρων (alderman) ἐπὶ δύο ἔτη. Ἐξηκολούθει δὲ μετερχόμενος τὸ ἐμπόριον τῶν χειροκτίων, καὶ μετὰ τὸν γάμον ἀνέπτυξε τὰς ἐργασίας του, ἀγοράζων κριθήν, ἔριον παρὰ τῶν ἐκμισθωτῶν τῶν περὶ τὴν Στρατφόρδην γαιῶν.

Digitized by Google

Τῇ 23 Ἀπριλίου 1564 ἐγεννήθη ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Σαίξπηρ, ὁ μετέπειτα ἐθνικὸς τῆς Ἀγγλίας ποιητὴς γενόμενος. Σώζεται δὲ ἔτι (ἐπιμελῶς ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Στρατφόρδης διατηρούμενος) ὁ μικρὸς καὶ ὅλως ἀγροτικὸς οἶκος, ἐν ᾧ ἐγεννήθη ὁ ποιητής, ὅστις, βαπτισθεὶς τῇ 26 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὠνομάσθη Γουλιέλμος.

Ἡ κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐνσκήψασα ἐν Στρατφόρδῃ πανώλης, ἥτις πολλὰ νήπια ἐξαπέστειλεν εἰς τὸν ᾅδην, ἐφείσθη εὐτυχῶς τοῦ βρέφους ἐκείνου, ἐν ᾧ ἔκειτο ἡ τύχη τῆς Ἀγγλικῆς φιλολογίας.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1567 ὁ ζυθοποιὸς τοῦ Robert Perrot, ὁ Ἰωάννης Σαίξπηρ, καὶ ὁ κρεοπώλης Ralph Cawdrey, προυτάθησαν ὑποψήφιοι δικαστικοὶ τοποτηρηταί, ἢ μᾶλλον δήμαρχοι, ὡς ὠνομάζοντο τότε, ἐξελέγη δὲ ὁ τελευταῖος, ἤτοι ὁ κρεοπώλης. Πρῶτον νῦν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὰ χρονικὰ τοῦ τόπου ἀναφέρουσι τὸν πατέρα τοῦ ποιητοῦ ὡς *κύριον* Ἰωάννην Σαίξπηρ, ἐνῷ μέχρι τοῦδε ἐκαλεῖτο Ἰωάννης Σαίξπηρ, ἢ μόνον Σαίξπηρ· ἡ προσθήκη αὕτη τοῦ τίτλου ἐθεωρεῖτο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους οὐ σμικρὰ ἔνδειξις κοινωνικῆς ἀνυψώσεως. Οὐδεμία ἀμφιβολία, λέγει ὁ Halliwell, ὅτι κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν τοῦ ποιητοῦ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦν ἐκ τῶν προυχόντων τῆς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἄβωνος Στρατφόρδης. Τῇ 4 Σεπτεμβρίου 1568 ὁ Ἰωάννης Σαίξπηρ διωρίσθη δικαστικὸς τοποτηρητής, ἀνελθὼν οὕτω εἰς τὸ ὕψιστον πολιτικὸν ἀξίωμα τῆς πόλεως, χωρὶς οὐδόλως νὰ ὀλιγωρήσῃ τῶν ἐμπορικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν, ἃς εἶχεν ἀναπτύξει κατὰ τὰ προτελευταῖα ἔτη. Τῷ 1571 διωρίσθη head alderman, Πρόεδρος, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ συμβουλίου τῶν δημογερόντων, θέσιν, ἣν ἐπὶ ἔτος διετήρησεν, ὁ πατὴρ δὲ τοῦ κορυφαίου τῶν ποιητῶν, λέγει ὁ Hudson, ἦτο τόσον ἀγράμματος, ὥστε οὐδὲ τὸ ὄνομά του ἠδύνατο νὰ γράφῃ!

Τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἀλφαβηταρίου ἤρξατο ὁ ποιητὴς ὅτε ἦγεν ἴσως τὸ πέμπτον τῆς ἡλικίας ἔτος. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ, καίτοι ἀπαίδευτοι, οὐχ ἧττον κατενόησαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ τέκνου. Ὁπωσδήποτε ὁ ποιητὴς ἐδιδάχθη τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα τῆς γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως, ἵνα δυνηθῇ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δημόσιον σχολεῖον τῆς Στρατφόρδης.

Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ὁ Σαίξπηρ ἤρξατο φοιτῶν εἰς τὸ δημόσιον σχολεῖον τὸ ἔαρ τοῦ 1571, ὅτε συνεπλήρου τὸ ἕβδομον ἔτος, καθ' ὃ εἰσήρχοντο τότε οἱ παῖδες εἰς τὸ σχολεῖον. Συγγραφεῖς ἀξιόπιστοι ἀναφέρουσιν ὅτι ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ ὁ ποιητὴς ἐδιδάχθη ὀλίγα Λατινικά, καὶ ὅτι αἱ περὶ τὴν γλῶσσαν ταύτην γνώσεις του καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἦσαν λίαν περιωρισμέναι. Τὰ δὲ Λατινικὰ βιβλία τοῦ σχολείου, ἐξ ὧν ἤντλησε τὰς γνώσεις αὐτοῦ, ἦσαν τὰ «Συμβεβηκότα» καὶ αἱ «Παιδικαὶ Ἐντυπώσεις». Ἡ αὐτοσχέδιος δὲ ἐξέτασις τοῦ ἐν τοῖς «Γυναικαρίοις τοῦ Οὐίντσορ» Γουλιέλμου Πάγη, παρελήφθη τόσον πιστῶς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω βιβλίου τῶν «Συμβεβηκότων», ὥστε δύναταί τις νὰ εἴπῃ, λέγει ὁ Halliwell, ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς σκηνῆς Γουλιέλμος εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ ἐν τῷ σχολείῳ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν ῥηθέντα βιογράφον τοῦ ποιητοῦ, ὁ Σαίξπηρ ἐδιδάχθη ὀλίγα ἐν τῷ δημοσίῳ τῆς Στρατφόρδης σχολείῳ, διότι μετ' οὐ πολὺ ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ αὐτό, ἵνα βοηθῇ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς τὰς ἐμπορικάς του ἐργασίας. Δὲν ἐδιδάχθη μὲν πολλὰ ἐν τῷ σχολείῳ ὁ ποιητὴς ἀλλ' εὐτυχῶς διήρχετο τὰς ὥρας τῆς σχολῆς σπουδάζων τὸ Ἄπειρον Βιβλίον τῆς Φύσεως, οὗτινος τὰς σελίδας ἀνεγίνωσκεν ὁτὲ μὲν ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὁτὲ δὲ ἐντὸς τῶν ἀειθαλῶν τῆς Σνιτερφίλδης δασῶν ἢ παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἐκ τῆς μελέτης τῆς Φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἤντλησεν ὁ ποιητὴς πλείστας γνώσεις ἐκ νεαρᾶς ἔτι ἡλικίας, πλὴν ἀλλὰ οὐδὲ ἀπαίδευτον δύναταί τις νὰ παραδεχθῇ αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποχώρησιν, ὡς προώρως διακόψαντα τὰ μαθήματα. Τοὐναντίον, λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς ἐκτάκτου ἀντιλήψεως καὶ παρατηρητικότητός του, κλίνει μᾶλλον νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι εἶχεν ἀρκούντως ἀναπτυχθῇ, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον πρὶν ἢ καταλίπῃ τὴν Στρατφόρδην, ἔγραψε τὴν κατὰ τοῦ Σὶρ Θωμᾶ Λούση εὐφυᾶ ἐκείνην σάτυραν, ἥτις ἠρέθισε τοσοῦτο τὸν πλούσιον κτηματίαν, ὥστε κατεδίωξεν αὐτὸν ἀπηνῶς. Πῶς ἦτο δυνατὸν ἀπαίδευτος ὢν νὰ δυνηθῇ νὰ γράψῃ τόσον καυστικὴν σάτυραν; Ἐν τῷ δημοσίῳ σχολείῳ τῆς Στρατφόρδης (παρατηρεῖ ὁ Γερβῖνος) ὁ νεαρὸς Σαίξπηρ θὰ ἐδιδάχθη τὰ στοιχεῖα τῶν κλασικῶν γλωσσῶν, ἅτινα τότε ἐδιδάσκοντο πολὺ τελειότερον ἢ σήμερον.

Λέγεται ὅτι τῇ συστάσει τοῦ πατρός του προσελήφθη παρά τινος κρεοπώλου ὡς μαθητευόμενος. Τὴν ἥκιστα ποιητικὴν ταύτην ἐργασίαν ἐξετέλει ὁ μέγας δραματοποιὸς κατὰ τρόπον σοβαρώτατον, ὅτε δὲ λέγει ὁ Aubray ἐπρόκειτο νὰ φονεύσῃ μόσχον τινά, ἔπραττε τὸ ἔργον τοῦ σφαγέως λίαν εὐγενῶς, ἀπαγγέλλων πάντοτε τὸν κατάλληλον πρὸς τὸ θῦμα λόγον. Φαίνεται δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν προσέκρουσεν εἰς βιωτικὰς δυσχερείας.

Βέβαιον φαίνεται ὅτι ὁ Σαίξπηρ ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς σπουδάς του ἕνεκα τῶν χρηματικῶν δυσχερειῶν, εἰς ἃς εἶχε περιέλθει ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἐκεῖνο δ' ὅμως ὅπερ διστάζει τις νὰ πιστεύσῃ εἶνε ὅτι μετήρχετο ἔργον κρεοπώλου,

Digitized by Google

καὶ δὴ καὶ σφαγέως. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μετέλθῃ τόσον βάναυσον καὶ μόνον εἰς ἀναλγήτους καὶ ἀπεσκληρυμένας φύσεις ἁρμόζον ἔργον σφαγέως, ὁ τοσοῦτον εὐαίσθητος, ὁ φύσει ποιητὴς καὶ τρυφερὸς Γουλιέλμος, οὗτινος ἐσπαράσσετο ἡ καρδία ὅταν ἔβλεπε τὰς ἐλάφους ἀσπλάγχνως πληττομένας ὑπὸ τῶν βελῶν τῶν κυνηγῶν; (*)

Τῇ 28 Νοεμβρίου 1582 τὸ δέκατον ἔνατον ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγων ἐνυμφεύθη τὴν Ἄνναν Hathaway οὖσαν κατὰ ἑπτὰ ἔτη μεγαλειτέραν αὐτοῦ, τὸ δὲ πρῶτον αὐτῶν τέκνον ἡ Σωσάνη ἐγεννήθη τῇ 26 Μαρτίου 1583. Ὡς δὲ ἐθίζετο τότε, οἱ ἀρραβῶνες ἐτελοῦντο 4 ἢ 5 μῆνας πρὸ τοῦ γάμου, ὥστε οὐδὲν τὸ ἀξιόπεμπτον ἢ τὸ ἠνήθικον, ὡς ἰσχυρίσθησαν ἠθογράφοι τινές, λέγει ὁ Halliwell, ἐνεῖχεν ἡ γέννησις τοῦ τέκνου, τοῦ γάμου θεωρουμένου νομίμου ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν ἀρραβώνων.

Τρία ἢ τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν γάμον ἔτυχε νὰ σχετισθῇ μετά τινων λαθροθηρῶν, μεθ' ὧν λάθρα θηρεύων ἐν τῷ παρὰ τῇ Στρατφόρδῃ δάσει τοῦ Sir Thomas Lucy, κατεδιώχθη ἀπηνῶς ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου. Ἐκδικούμενος δέ, αὐτὸν ἔγραψεν ἐναντίον του δριμεῖαν καὶ εὐφυᾶ σάτυραν, ἀπολεσθεῖσαν δυστυχῶς, ἥτις ἦτο ἴσως τὸ πρῶτον ποιητικόν, αὐτοῦ δοκίμιον. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἠρέθισε τὸν Θωμᾶν Λούση ἡ ὑπὸ τοῦ νέου Σαίξπηρ γραφεῖσα σάτυρα, ὥστε ἐπαναλαβὼν τὴν κατ' αὐτοῦ καταδίωξιν τὸν ἠνάγκασε νὰ καταλίπῃ τὴν Στρατφόρδην, καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς Λονδῖνον. Τὴν εἰς Λονδῖνον μετάβασιν τοῦ ποιητοῦ, λέγει ὁ Hudson ἐπέσπευσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ καταδίωξις τοῦ Σὶρ Λούση, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ χρηματικαὶ δυσχέρειαι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Τὴν γενέθλιον χώραν κατέλιπεν ὁ Σαίξπηρ τῷ 1585 μικρὸν μετὰ τὴν γέννησιν τῶν δύο τελευταίων διδύμων αὐτοῦ τέκτων Ἰουδίθης καὶ Ἀμνέτου. Ἐν Λονδίνῳ ὑπέστη πολλὰς στερήσεις καὶ κακουχίας, καθότι ἡ εὕρεσις οἱασδήποτε ἐργασίας ἦν δυσχερεστάτη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ συμπολίτου τοῦ ποιητοῦ Ἰωάννου Σάδλερ, ὅστις μεταβὰς τότε εἰς τὴν μητρόπολιν, ἐπλανᾶτο εἰς τὰς ὁδοὺς ζητῶν πανταχοῦ ἐργασίαν, καὶ μετὰ κόπου κατορθώσας νὰ προσληφθῇ ἄμισθος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν παντοπώλου.

Τὸ θέατρον ἦν τότε ἐκ τῶν ἐπαγγελμάτων ἐκείνων, ἅτινα οὔτε κεφάλαια, οὔτε προσόντα πολλὰ ἀπήτουν. Κατά τινα παράδοσιν, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐν Λονδίνῳ διατριβῆς, ὁ ποιητὴς ἐξετέλει βαναύσους ἐργασίας, ἵνα πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Συγγραφεῖς τινες ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Σαίξπηρ ἐκέρδαινε τὰ πρὸς τὸ ζῆν κρατῶν παρὰ τὴν θύραν τοῦ θεάτρου τοὺς ἵππους τῶν εὐγενῶν, ὁ δὲ Jonhson ὁ καὶ μᾶλλον ἀξιόπιστος, ἀναφέρει τὸ γεγονὸς ὡς ἑξῆς: Ἐπειδὴ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐλισάβετ δὲν ἦσαν εἰσέτι ἐν χρήσει τὰ ὀχήματα, πολλοὶ μετέβαινον εἰς τὸ θέατρον ἔφιπποι, ὁ δὲ Σαίξπηρ ὅστις κατέφυγεν εἰς Λονδῖνον ὅπως ἀποφύγῃ ποινικήν τινα καταδίωξιν, περιέμενεν εἰς τὴν θύραν τοῦ θεάτρου, κρατῶν τοὺς ἵππους τῶν μὴ ἐχόντων ὑπηρέτας. Μετὰ τοσαύτης δὲ ἀκριβείας ἐξετέλει τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὥστε μετ' οὐ πολὺ πάντες οἱ ἀφιππεύοντες πρὸ τοῦ θεάτρου, ἐζήτουν τὸν Σαίξπηρ, καὶ τούτου παρόντος εἰς οὐδένα ἄλλον ἐνεπιστεύοντο τοὺς ἵππους. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐμπιστευομένων αὐτῷ ἵππων ηὐξάνετο, ἠναγκάσθη νὰ μισθώσῃ παῖδάς τινας, οἵτινες, εὐθὺς ὡς ἐκάλει τις τὸν Σαίξπηρ ἐπαρουσιάζοντο λέγοντες: «Εἶμαι κύριε παιδὶ τοῦ Σαίξπηρ». Προϊόντος τοῦ χρόνου, ὁ ποιητὴς Σαίξπηρ εὗρεν εὐγενεστέραν ἐργασίαν, ἀλλ' ἐφόσον διετηρεῖτο ἡ συνήθεια τοῦ νὰ μεταβαίνωσιν ἔφιπποι εἰς τὸ θέατρον, οἱ παῖδες οἵτινες ἐφύλαττον τοὺς ἵππους ὠνομάζοντο Σαιξπηρόπαιδες (Shakspeares boys).

Ὁ Dowdal, γράφων τῷ 1693, λέγει ὅτι ὁ Σαίξπηρ προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεάτρου ὡς ὑπηρέτης, ὅπερ κατὰ τὸν Hudson σημαίνει μαθητευόμενος, ὁ δὲ συμπολίτης τοῦ ποιητοῦ Γουλιέλμος Κάστλ ἐδιηγεῖτο κατὰ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῆς Στρατφόρδης ὅτι ἀπὸ ὑπηρέτου ἤρξατο τοῦ θεατρικοῦ αὐτοῦ σταδίου ὁ Σαίξπηρ. Ὁ Malone γράφων τῷ 1780 λέγει ὅτι τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ ποιητοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ συνίστατο εἰς τὸ νὰ καλῇ τοὺς ὑποκριτὰς νὰ ἐμφανίζωνται ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Πολλοὶ εἰσὶν οἱ λόγοι οἵτινες, ὡς *ἐκ παραδόσεως* μανθάνομεν, παρεκίνησαν τὸν Σαίξπηρ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ θεατρικὸν στάδιον, πολλαὶ δὲ εἰκασίαι λέγει ὁ Hudson ἐπὶ τούτου ἐξηνέχθησαν. Πρῶτον μὲν ἀναφέρεται ἡ φυσικὴ τοῦ ποιητοῦ κλίσις πρός τε τὸ θέατρον καὶ τὴν ποίησιν, δεύτερον δὲ τὸ μετὰ τοῦ Θωμᾶ Λούση προμνημονευθὲν ἐπεισόδιον, ἕνεκα τοῦ ὁποίου δὲν ἠδύνατο νὰ διαμείνῃ ἐν Στρατφόρδῃ, καὶ τρίτον αἱ χρηματικαὶ δυσχέρειαι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Οἱ λόγοι οὗτοι, ἴσως καὶ τινες ἄλλοι, παρώτρυναν αὐτὸν νὰ ἐκλέξῃ τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην.

(Ἕπεται συνέχεια).

Μιχ. Ν. Δαμιραλης

(*) Ἐν τῷ ἀρτίως ἐκδοθέντι συγγράμματι τοῦ Φρειδερίκου Φλὺ «Χρονολογικὴ ἱστορία τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Γουλιέλμου Σαίξπηρ» ὁ ἐμβριθὴς βιογράφος συνοψίζων τὰ μέχρι τοῦδε περὶ τοῦ ποιητοῦ γραφέντα λέγει: Ὅ,τι θετικῶς περὶ τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ ποιητοῦ γινώσκομεν, εἶνε ὅτι ἐγεννήθη τῇ 22 Ἀπριλίου 1526 ἐν Στρατφόρδῃ, ὅτι ἐβαπτίσθη τῇ 26 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Τὰ περὶ τῆς φοιτήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ δημόσιον σχολεῖον τῆς Στρατφόρδης καὶ περὶ τῆς προσλήψεώς του ὡς μαθητευομένου παρά τινος κρεοπώλου καὶ τὸ μετὰ τοῦ Θωμᾶ Λούση ὑπὸ τῶν βιογράφων του ἀναφερόμενον ἐπεισόδιον, θεωρεῖ ὅλως ἀβάσιμα, καὶ στερούμενα ἱστορικοῦ κύρους.

Digitized by Google

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ

Ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1866 ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας μαρκήσιος Μουτιὲ διωρίσθη Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔλαβεν ἐντολὴν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος Γ' νὰ διέλθῃ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ νὰ πιέσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης. Ἅμα ἀφιχθεὶς εἰς Πειραιᾶ ὁ μαρκήσιος Μουτιὲ ἀνῆλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐζήτησε συνέντευξιν μετὰ τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ Δημητρίου Βούλγαρη, ἥτις ἔλαβε χώραν ἐν τῇ Γαλλικῇ Πρεσβείᾳ, παρόντος τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας Βορὲ καὶ Ἕλληνος πολιτικοῦ, ὅστις διερμήνευε τὰ λεγόμενα, τοῦ Βούλγαρη ἀγνοοῦντος τὴν Γαλλικήν. Τῆς συνεντεύξεως ταύτης ἐνεχούσης ἱστορικὴν ἀξίαν, πιστὴν ἀφήγησιν δημοσιεύομεν σήμερον, εὐμενῶς ἀνακοινωθεῖσαν ἡμῖν, ἀφ' οὗ ἐξέλιπον ἀμφότερα τὰ συνδιαλεχθέντα πρόσωπα.

Μουτιε. Διερχόμενος ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἐπεθύμησα νὰ γνωρίσω προσωπικῶς ἄνδρα τοσοῦτον διακεκριμένον διά τε τὸν εὐρὺν πολιτικὸν νοῦν, καὶ διὰ τὸν πατριωτισμόν του, καὶ νὰ συνδιαλεχθῶ μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐν γένει διατρεχόντων.

Βουλγαρης. Εὐγνωμονῶ ὑμῖν διὰ τὴν καλὴν περὶ ἐμοῦ ἰδέαν, λογίζομαι δὲ εὐτυχὴς διὰ τὴν προσωπικὴν γνωριμίαν Ὑπουργοῦ τοῦ μεγάλου Γαλλικοῦ Ἔθνους, ὅπερ καὶ τὰς προσωπικάς μου συμπαθείας πάντοτε ἐφείλκυσε, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους διὰ τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποίας ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν πατρίδα μου, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρώτην κατέχει θέσιν ἡ ἐκστρατεία τῆς Πελοποννήσου· παρακαλῶ δὲ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ἵνα εὐαρεστηθῇ νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν καθ' ὅλην τὴν συνομιλίαν μας τὸ δύσκολον τῶν περιστάσεων, καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς ἣν μοιραίως εὑρίσκεται πᾶσα Κυβέρνησις τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος μεταξὺ τῆς ἐπιθυμίας ὅπως διατηρήσῃ καλὰς μετὰ τοῦ γείτονος κράτους σχέσεις καὶ τοῦ διεγειρομένου εἰς πάντα ἐν τῇ Ἀνατολῇ κλονισμὸν ἐθνικοῦ αἰσθήματος, ὅπερ ἰσχυρῶς πιέζει τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Μουτιε. Ἐκτιμῶ τὴν παρατήρησιν ταύτην καὶ δὲν θέλω λείψει τοῦ νὰ ἔχω αὐτὴν ὑπ' ὄψιν εἰς ὅσα ἔχω νὰ εἴπω πρὸς τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα. Ἀρχόμενος λοιπὸν τῆς ὁμιλίας περὶ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὁμολογῶ ὅτι ἡ πατρίς σας, ὡς τὸ πάλαι, οὕτω καὶ σήμερον διακρίνεται διὰ τὴν ἔκτακτον εὐφυΐαν τῶν κατοίκων της· δυστυχῶς ὅμως παρατηρεῖ τις, ὅτι ἡ ὑλικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ εὐνομία δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν μεγάλην ταύτην δόσιν τῆς εὐφυΐας, ἐὰν δέ, ἀπορῶν τις διὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο, θελήσῃ νὰ ἐρευνήσῃ τὴν αἰτίαν, ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ τὸ κακὸν εἰς τὰς πολιτικὰς διενέξεις, ἀφ' οὗ παρατηρεῖ τις ὅτι οὐδεμία Κυβέρνησις ἐν Ἑλλάδι σπουδαίως ἐνησχολήθη περὶ τὴν ὑλικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου, ἐκφράζουσα ζωηρὰν πρὸς τοῦτο ἐπιθυμίαν, καὶ δεικνύουσα σταθερὰν πρὸς τοῦτο ἀπόφασιν· ἀφ' ἑτέρου δὲ οὐδεμία ἀντιπολίτευσις ἐπολέμησε τὴν Κυβέρνησιν διότι δὲν ἐνησχολεῖτο εἰς τὰ δημόσια ἔργα, διότι δὲν ἐνεψύχου τὴν βιομηχανίαν, διότι δὲν ἐφρόντιζε περὶ τῆς γεωργίας, ἀλλ' ὁ κατὰ τῶν Κυβερνήσεων πόλεμος εἶχε πάντοτε ἀντικείμενον κομματικόν τι ἢ προσωπικὸν ζήτημα. Τούτων λοιπὸν οὕτως ἐχόντων, ὅταν βλέπῃ τις τὴν Ἑλλάδα ἐπιθυμοῦσαν νέον ἔδαφος, δὲν ἐπέρχεται εἰς αὐτὸν φυσικῶς ἡ ἐρώτησις, πῶς, ἀφ' οὗ ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ ἐπωφεληθῇ ὅσον πρέπει τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἤδη κατέχει, ζητεῖ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἄλλο; Δὲν ἔπρεπεν ἆρά γε ἡ Ἑλλὰς νὰ φροντίσῃ ἵνα καταστῇ πρότερον ἐν μικρῷ τὸ ὑπόδειγμα κράτους ἀνατολικοῦ εὐδαίμονος καὶ εὐνομουμένου, ὅπως παραδειγματισθῶσι καὶ αἱ ἄλλαι ὑπὸ δουλείαν ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι; οὕτω δὲ ἐκεῖνο ὅπερ ζητοῦσι νὰ ἀποκτήσωσι σήμερον οἱ Ἕλληνες βιαίως, καὶ φέροντες εἰς περιπλοκὰς τὴν Εὐρώπην, ἤθελεν ἐπέλθει ἀφ' ἑαυτοῦ.

Βουλγαρης. Νομίζω ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ὑπῆρξε λίαν αὐστηρὰ εἰς τὰς περὶ Ἑλλάδος κρίσεις της. Ἐάν τις διατρέξῃ τὴν Ἑλλάδα, εὑρίσκει ὅτι εἰς τὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τριάκοντα ἐτῶν τὸ ἔθνος ἔκαμε μεγάλας προόδους. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔδειξεν ἀφ' ὅτου ἀπέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν του μεγίστην καὶ ἀκατάσχετον τάσιν πρὸς τὴν πρόοδον· πόλεις ἀνηγέρθησαν ἐξ ἐρειπίων, ἡ ἐθνικὴ παραγωγὴ ἐδεκαπλασιάσθη, ἡ ναυτιλία ἀνεπτύχθη, ἡ βιομηχανία ἔλαβεν ὕπαρξιν καὶ ὤθησιν, ἂν δὲ ἡ πρωτοβουλία τῶν Κυβερνήσεων καθυστέρησε, τοῦτο δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς πολλοὺς κλονισμούς, οὓς ὑπέστη τὸ νεαρὸν Βασίλειον, καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν μέσων. Ἀρχόμενός τις ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου, βλέπει ἡγεμόνα ἀνήλικον, κατ' ἀκολουθίαν δὲ ἀντιβασιλείαν, συγκειμένην ἐκ προσώπων ξένων, ἀγνοούντων τὸν τόπον καὶ τὰ πρόσωπα, βλέπει τὴν σπατάλην τοῦ δανείου τῶν 60 ἑκατομμυρίων, ἐξ ὧν οὔτε 10 ἐχρησιμοποιήθησαν ἐν Ἑλλάδι, ἀντὶ δὲ τῶν δέκα τούτων ἑκατομμυρίων ὀφείλομεν ἤδη 120. Ἡ ἀντιβασιλεία παρημέλησε καθ' ὁλοκληρίαν τὴν ἑδραίωσιν τοῦ θρόνου ἐπὶ στερεῶν βάσεων, ἤνοιξε πληγὰς βαθείας, παρεγνώρισε καὶ περιεφρόνησε τοὺς προσενεγκόντας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ἐκληροδότησεν εἰς τὸν Βασιλέα κατάστασιν πραγμάτων πλημμελῆ, τῆς ὁποίας συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ μεταπολίτευσις τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1843. Οὕτω ἀπωλέσαμεν τὰ πρῶτα δέκα ἔτη τῆς Βασι-

Digitized by Google

λείας, μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν δὲ δὲν ἦτο πλέον εὔκολον νὰ ἀναλάβῃ ταχέως δυνάμεις ἡ Κυβέρνησις, ἀφ' οὗ τὰ πρῶτα μέσα κακῶς διεχειρίσθησαν, ὅπως δυνηθῇ νὰ πραγματοποιήσῃ μεγάλα σχέδια. Ἦλθον κατόπιν αἱ περιπέτειαι τοῦ 1854 ὅτε τὸ ἔθνος, ὀργῶν πρὸς αὔξησιν, ἐπροκάλεσε τὴν κατοχὴν τῶν δύο δυτικῶν Δυνάμεων, ἥτις ἐξησθένησε τὴν βασιλείαν, ἔρριψε τὰς Κυβερνήσεις εἰς δαπάνας, καὶ οὕτω ἀπωλέσθησαν πάλιν ἱκανὰ ἔτη, τὰ ὁποῖα διήνυσε τὸ ἔθνος στενοχωρούμενον καὶ θλιβόμενον. Ἐπῆλθε τέλος καὶ ἡ μεταπολίτευσις τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1862, καθ' ὅλον δὲ τοῦτο τὸ διάστημα τὰ μέσα τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων ἦσαν μικρά, μόλις ἐπαρκοῦντα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους, καὶ εἰς τὴν φύλαξιν τῶν συνόρων, διότι τὰ ὅριά μας τοσοῦτον κακῶς διεγράφησαν καὶ τοσοῦτον ἀνοικτὰ ὑπάρχουσιν, ὥστε ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐξοδεύωμεν ἐτησίως ποσὸν μέγα καὶ δυσανάλογον πρὸς τὸν προϋπολογισμόν μας ὅπως φυλάττωμεν αὐτὰ ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν τουρκαλβανῶν ληστῶν, ἐν ᾧ ἠδυνάμεθα νὰ δαπανῶμεν τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς δημόσια ἔργα, ἐὰν εἴχομεν καλλίτερα σύνορα. Ἡ ὑμετέρα Ἐξοχότης εἶπεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔπρεπε νὰ δώσῃ ἐν μικρῷ τὸ παράδειγμα, ἀλλ' ἄς μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ τῇ παρατηρήσω ὅτι καὶ τὸ μικρὸν ἔχει τὰ ὅριά του· ἀπέναντι τῆς μεγάλης Ἑλλάδος ἡ παροῦσα Ἑλλὰς εἶνε πολὺ μικρά, τὰ μέσα της ὀλίγιστα, ἡ γῆ της ὀλίγον εὔφορος ὥστε νὰ δύναται νὰ καταρτισθῇ ὡς πρότυπον. Τὸ Πεδεμόντιον κατώρθωσε τοῦτο, ἀλλ' εἶχε στοιχεῖα πολλά, ἦτο δὲ εἰς καλλιτέραν ἀναλογίαν πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν.

Μουτιε. Ἀλλ' ἔχετε γαίας ἐθνικὰς μεγάλης ἐκτάσεως, αἵτινες μένουσιν ἀκαλλιέργητοι, ὥστε τὸ ἔδαφος τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος δὲν ἐχρησιμοποιήθη εἰσέτι ὁλόκληρον.

Βουγαρης. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχουσι ἐθνικαὶ γαῖαι, αἵτινες μένουσιν ἀκαλλιέργητοι, ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἐλλείψεως χειρῶν, διότι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὀλίγος ἀναλόγως πρὸς τὸ ἔδαφος.

Μουτιε. Ἀναγνωρίζω ὅτι ὑπάρχουσι δυσκολίαι, ἀλλ' ἡ εὐφυΐα τῶν Ἑλλήνων ἔπρεπε καὶ δύναται εὐκόλως νὰ τὰς ὑπερνικήσῃ. Ἐρχόμενος δὲ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, διὰ τὸ ὁποῖον κυρίως ἀνῆλθον εἰς Ἀθήνας, νομίζω ὅτι φιλικὸν καθῆκον ἐκπληροῖ ἐκεῖνος ὅστις πληροφορεῖ ἐγκαίρως τὸν φίλον του περὶ τῆς καταστάσεως ζητήματος ἐνδιαφέροντος αὐτόν, οὐχὶ δὲ ἐκεῖνος ὅστις ἀφίνει τὸν φίλον του νὰ πλανᾶται ὑπὸ ματαίων ἐλπίδων, καὶ νὰ ἴδῃ αὐτὰς ἐξαίφνης ψευδομένας. Ἡ Εὐρώπη μόλις ἐξῆλθε σπουδαίου πολέμου, ἔχει ἀνάγκην ἡσυχίας, πᾶσα δὲ διατάραξις ἐν τῇ Ἀνατολῇ δύναται νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν εἰρήνην. Ἔχομεν τὴν συνθήκην τῶν Παρισίων, ἥτις εἶνε ἀρκετὰ νωπή, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ ὡς πεσοῦσα εἰς ἀχρηστίαν. Ἐν τῇ συνθήκῃ ταύτῃ καθιεροῦται ἡ ἀκεραιότης τῆς Τουρκίας, τὸν ὅρον δὲ τοῦτον δὲν ἔθεσαν αἱ δυνάμεις πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον, χάριν τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀσφαλείας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία μὴ θέλουσαι νὰ διαταραχθῇ ἐκ νέου ἡ εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη, δὲν θέλουσιν ἐπιτρέψει νὰ ἀποσπασθῇ οὐδ' ἐλάχιστον τμῆμα τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους, οὐχὶ μεγάλη νῆσος οἵα ἡ Κρήτη, ἀλλ' οὐδὲ μικρός τις ἀκατοίκητος βράχος· οὕτω δὲ πράττουσαι, δὲν ὑπερασπίζονται τὴν Τουρκίαν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν οἰκίαν, πλησίον τῆς ὁποίας ἥναψε πυρκαϊά, ἥτις, ἐὰν δὲν σβεσθῇ, θέτει εἰς κίνδυνον τὴν οἰκίαν ταύτην. Διὰ τοῦτο ἀνέβην ἐπίτηδες εἰς Ἀθήνας ἵνα ἴδω τὴν Α. Μ. καὶ τὸν ἐπισημότερον Ἕλληνα, καὶ δώσω μὲ τὸν θετικώτερον τρόπον τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην, ὅπως μὴ τυχὸν πλανῶνται τινες νομίζοντες ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπιδοκιμάζει ἐνδομύχως τὸ κίνημα τῶν Κρητῶν, καὶ δοθῶσιν εἰς αὐτοὺς συμβουλαὶ ὥστε νὰ μὴ παρατείνωσιν ἀνωφελῆ ἀντίστασιν, διότι τὸ συμφέρον αὐτῶν εἶνε, πρὸς ἀποφυγὴν μεγάλων δεινῶν καὶ συμφορῶν ἀνυπολογίστων, νὰ εἰρηνοποιηθῇ ἀμέσως ἡ νῆσος, ἀφ' οὗ ἡ ἀπελευθέρωσις αὐτῆς εἶνε κατὰ τὸ παρὸν ἀδύνατος.

Πρεσβυς Βουρε (πρὸς τὸν μαρκήσιον Μουτιέ). Ζητῶ τὴν ἄδειαν ἵνα ὑπομνήσω εἰς τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα τὰς περὶ τῆς τελευταίας ἐν Κρήτῃ μάχης εἰδήσεις.

Μουτιε (πρὸς τὸν Βούλγαρην). Τῳόντι, Κύριε Πρόεδρε, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνεχώρουν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἦλθεν ἐκεῖ ἡ εἴδησις ὅτι οἱ Κρῆτες ὑπέστησαν μεγάλην ἧτταν, ὅτι ἀπώλεσαν 700 ἄνδρας καὶ 1200 αἰχμαλώτους· πῶς θέλετε λοιπὸν νὰ ἀνθέξωσιν; Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἤθελον νὰ τοὺς κτυπήσωσιν, ἀλλ' ἔπεμψαν ἔκτακτον ἐπίτροπον ὅπως συμβιβάσῃ τὰ πράγματα. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ὑποκινοῦντες αὐτοὺς τοὺς ὤθησαν ὅπως ἐπιτεθῶσι πρῶτοι κατὰ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ματαιωθῇ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ.

Βουλγαρης. Ἄς μοὶ ἐπιτρέψῃ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης νὰ τῇ παρατηρήσω ὅτι, καθ' ἃς ἔχομεν ἡμεῖς πληροφορίας, οἱ Κρῆτες ἐπετέθησαν ἐρεθισθέντες μᾶλλον ἐκ τῶν φρικωδῶν σφαγῶν καὶ βεβηλώσεων, τὰς ὁποίας διέπραξαν οἱ Τοῦρκοι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ῥεθύμνου καὶ Ἡρακλείου. Ἡ διήγησις τοιούτων ἀπαισίων καὶ ἀναξίων τῆς ἀνθρωπότητος σκηνῶν τοσοῦτον διήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν Κρητῶν, ὥστε δὲν ἠδυνήθησαν πλέον νὰ κρατήσωσιν ἑαυτούς, καὶ νὰ παραμένωσι θεαταὶ τῆς σφαγῆς τῶν γυναικῶν

Digitized by Google

καὶ τῶν τέκνων των, τῆς ἐρημώσεως καὶ τῆς πυρπολήσεως τῶν χωρίων των, τῆς βεβηλώσεως τῶν ναῶν των, ἐπροτίμησαν νὰ ριφθῶσιν εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου, καὶ ἢ νὰ σώσωσι τὴν πατρίδα των, ἢ νὰ ἀποθάνωσι. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν διαθρυληθεῖσαν νίκην τῶν ὀθωμανῶν, καθ' ἣν ἔπεσαν δῆθεν 700 Κρῆτες, ζητῶ τὴν ἄδειαν νὰ ἐφελκύσω τὴν προσοχὴν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος εἰς τοῦτο: μήπως ἐγένετο σύγχυσις μεταξὺ σφαγῆς καὶ μάχης, καὶ τὰ θύματα τῶν σφαγῶν παρεστάθησαν ἐπίτηδες ὡς πεσόντες πολεμισταί; Πῶς θέλετε λοιπὸν ἐνώπιον τοιούτων ἀνοσιουργημάτων νὰ δυνηθῇ τις νὰ καταστείλῃ τὸ αἴσθημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον τοσοῦτοι δεσμοὶ συνδέουσιν ἀδιαρρήκτως μετὰ τῶν Κρητῶν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἀγῶνος, ἐκ τοῦ ὁμοφύλου, καὶ ἐκ τῆς γειτονείας; Ἐὰν ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, βλέπομεν ὅτι ξένων λαῶν τὸ αἴσθημα καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐξηγέρθησαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων εἰς βαθμὸν ἀπερίγραπτον. Αἱ κυβερνήσεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἦσαν κατ' ἀρχὰς δυσμενεῖς, ἀλλὰ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης ὁλοκλήρου δὲν ἐβράδυναν νὰ βοηθήσωσι τὸν ἀγῶνά μας διὰ τῆς συστάσεως ἐπιτροπῶν, διὰ τῆς ἀποστολῆς ὅπλων, πολεμεφοδίων, τροφῶν, καὶ ἀνδρῶν ἔτι, πολλοὶ τῶν ὁποίων ζῶσιν εἰσέτι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἂν λοιπὸν *ξένοι λαοί*, καὶ μακρὰν εὑρισκόμενοι, ἔπραξαν τόσα ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ, πῶς θέλετε νὰ μείνῃ ἀνάλγητος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος προκειμένου περὶ λαοῦ ὁμοφύλου καὶ γείτονος; Ἀφ' ἑτέρου ἔχομεν ἐν Ἑλλάδι Σύνταγμα λίαν φιλελεύθερον κατ' οὐδὲν κωλῦον τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου καὶ τὴν ἐλευθέραν ἔκφρασιν τῆς κοινῆς γνώμης. Εἰς τοιαύτην θέσιν εὑρισκομένη ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλο εἰμὴ νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὅπως μὴ συμβῶσιν ὑπερβάσεις τῶν ὁρίων τοῦ Νόμου. Κατὰ τοῦτο ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔπραξε καὶ θέλει ἐξακολουθεῖ νὰ πράττῃ τὸ καθῆκόν της, ἐντὸς δὲ τοῦ κύκλου τούτου, ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν, θέλω ἔχει ὑπ' ὄψιν τὰς συμβουλὰς εὐεργέτιδος Δυνάμεως ὁποία ἡ Γαλλία, εὐχαριστῶ δὲ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα διὰ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὸν φιλικὸν τρόπον, δι' ὧν μοὶ ἀνεκοίνωσε τὰς συμβουλὰς ταύτας.

Μουτιε. Δὲν θέλω λείψει νὰ ἐκθέσω εἰς τὸν Αὐτοκράτορα ὅλας τὰς παρατηρήσεις τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ὑπόσχομαι μάλιστα νὰ τὸ πράξω εἰς τρόπον εὐνοϊκὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καί τοι δὲν πιστεύω νὰ μεταβληθῇ ἐπὶ τῆς προκειμένης περιστάσεως ἡ ὡρισμένη πολιτική.

Βουλγαρης. Εὐγνωμονῶ διὰ τὴν καλὴν ταύτην διάθεσιν τῆς Ἐξοχότητός Σας, προσθέτω δὲ τὴν παράκλησιν ἵνα, συνῳ τῇ ἐκθέσει τῶν σκέψεων καὶ παρατηρήσεών μου, καθικετεύσητε τὴν Μεγαλειότητά του ὅπως ἐπιδαψιλεύσῃ τὴν κραταιὰν ὑπεράσπισίν του εἰς τὸν Χριστιανικὸν λαὸν τῆς Κρήτης, τοῦ ὁποίου τὰ δεινοπαθήματα συγκινοῦσι πᾶσαν εὐγενῆ καρδίαν.

Μουτιε. Διαβεβαιῶ ὑμᾶς, Κύριε Πρόεδρε, ὅτι δὲν θέλω λείψει νὰ πράξω τοῦτο, καὶ μεσολαβήσω μάλιστα ὅπως μὴ τραχυνθῶσιν ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας αἱ μετὰ τῆς Ἑλλάδος σχέσεις. Δὲν μοὶ μένει ἤδη εἰμὴ νὰ συγχαρῶ καὶ πάλιν ἐμαυτὸν διότι ηὐτύχησα νὰ γνωρίσω προσωπικῶς πολιτικὸν ἄνδρα τοσοῦτον διακεκριμένον.

Βουλγαρης. Λογίζομαι καὶ ἐγὼ εὐτυχής, λαβὼν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, καὶ εὔχομαι αὐτῇ αἴσιον πλοῦν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν.

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι

Α'.

Ἡ ἔκθεσις αὕτη ὡς ἐκ τοῦ εἴδους της οὐδὲ πλοῦτον καὶ ποικιλίαν μεγάλην δύναται νὰ ἔχῃ, οὐδ' ὑψηλόν τινα σκοπὸν φαίνεται ἐπιδιώκουσα, ἀλλὰ μόνον τὴν ταπεινὴν θεραπείαν τοῦ ἀνθρωπίνου στομάχου. Ὡς διεθνὴς θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχῃ τοῖς ἐθνογράφοις τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσωσι συγκριτικῶς τὴν μαγειρολογίαν τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ἡ ἐνταῦθα ὀργανωθεῖσα ἔκθεσις τιτλοφορεῖται μὲν διεθνής, ἀλλ' ἡ γεωγραφικὴ αὐτῆς περιφέρεια μόλις περιλαμβάνει ὀλίγην Ὀλλανδίαν, ὀλίγην Ῥωσίαν καὶ τμῆμα τῆς Αὐστρίας· περιορίζεται λοιπὸν κυρίως εἰς γερμανικὴν ἔκθεσιν καὶ μάλιστα Σαξονικήν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ καθ' ὅλα μετρία γερμανικὴ τέχνη τοῦ μαγειρείου, ἐν Σαξονίᾳ διατελεῖ εἰς ἔτι μετριωτέραν κατάστασιν, καὶ τὰ σατυρικὰ φύλλα ὁσάκις σκώπτουσι τὰς μαγειρικὰς γνώσεις τῶν οἰκοδεσποινῶν, λαμβάνουσιν ὡς ὑποδείγματα τύπους Σαξονίδων. Ἐν τούτοις, ἡ ἔκθεσις αὕτη δὲν εἶν' ἐστερημένη ἐνδιαφέροντος, ἰδίᾳ διὰ τοὺς ξένους, ὡς χαρακτηριστικὴ τῶν ἠθῶν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, καὶ ὑπὸ καλαισθητικὴν δ' ἔποψιν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἡ μαγειρικὴ εἶνε ἡ καλλιτεχνία τῆς γεύσεως, δὲν εἶνε ἀξιοκαταφρόνητος.

*

Ἡ ἔκθεσις ὠργανώθη ὑπὸ ἐπιτροπῆς συγκροτηθείσης ἐξ ἐπιφανῶν ἐν Λειψίᾳ ἀνδρῶν καὶ προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ διοικη-

Digitized by Google

τοῦ τῆς πόλεως, ἐτέθη δ' ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς βασιλίσσης τῆς Σαξονίας Καρόλας. Τόπος αὐτῆς ἐξελέγη τὸ ***Κρυστάλλινον Παλάτιον***, εὐρύτατον οἴκημα χρησιμεῦον συνήθως εἰς δημοσίους χορούς καὶ θεάματα, φέρον δὲ εἰς δικαιολογίαν τοῦ ὑψηλοῦ του τίτλου οὐδὲν ἄλλο κρυστάλλινον ἢ εὐαρίθμους καθρέπτας. Διάρκεια τῆς ἐκθέσεως ὡρίσθη πενθήμερος: 27—31 Ἰανουαρίου, διότι ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν τὰ ἐκθέματα δὲν ἠδύναντο νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πλέον. Καὶ ἡ ἐπὶ πενθήμερον δὲ διατήρησις τινῶν ἐξ αὐτῶν ἀπήτησε τὴν χρῆσιν εἰδικῶν μέσων. Ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς ἐνάρξεως ἀφίκετο ἐκ Δρέσδης τὸ βασιλικὸν ζεῦγος τῆς Σαξονίας καὶ ἡ πόλις ἐκοσμήθη διὰ σημαιῶν ἐπὶ τῇ βασιλικῇ ἐπισκέψει.

Ἐπειδὴ τὸ οἴκημα τῆς ἐκθέσεως εἶνε πλουσίως φωταγωγημένον δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς καὶ πλήθους λαμπτήρων φωταερίου, ἐπωφελήθησαν τούτου ὅπως παρατείνωσι τὰς ὥρας τῆς ἐπισκέψεως μέχρι τῆς δεκάτης νυκτερινῆς, ἀλλὰ καὶ πάλιν τόση ἦτο ἡ συρροή, ὥστε πλέον ἢ ἅπαξ ἡ ἀστυνομία ἐπεμβᾶσα ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ ἐπὶ ὥραν τὴν εἴσοδον ἐκ φόβου μὴ συμβῇ τι ἀπευκταῖον ἐκ τοῦ συνωστισμοῦ. Ἐπεσκέφθην τρὶς καὶ τετράκις τὴν ἔκθεσιν, ἀλλ' ἡ ἐν νυκτὶ θέα αὐτῆς ἦτο πολὺ ὑπερτέρα τῆς ἐν ἡμέρᾳ, ἄλλως δ' ἠραιοῦτο τὸ πλῆθος πρὸς τὸ τέρμα τῆς ἡμέρας, διότι οἱ Γερμανοὶ κοιμῶνται μὲ τὰς ὄρνιθας, καὶ ἀνετώτερον ἠδυνάμην τότε νὰ περιεργασθῶ τὰ διάφορα ἐκθέματα.

*

Ἡ ἔκθεσις φυσικῷ τῷ λόγῳ δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς κυρίως τρόφιμα καὶ παρεσκευασμένα ἐδέσματα, ἀλλὰ περιέλαβε καὶ πάντα τὰ συναφῆ καὶ σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν μαγειρικήν. Οὕτως ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰς ἰσογείους στοὰς τοῦ καταστήματος εὑρίσκει τὸ πρῶτον παντοειδεῖς μηχανάς. Τούτων τινὲς μὲν εἶνε μικραὶ χειροκίνητοι καὶ προορισμὸν ἔχουσι νὰ καθαρίζωσι γεώμηλα, ν' ἀκονίζωσι μαχαίρας κλπ. Ἕτεραι δὲ πολύπλοκοι καὶ μεγάλαι, ὧν ἔνιαι καὶ διὰ φωταερίου κινούμεναι σκοποῦσι τὴν παραγωγὴν ἀφθόνων καὶ οἰκονομικῶν ἅμα μερίδων φαγητῶν. Τμῆμα τῆς ἐκθέσεως ἔχον εὐγενῆ καὶ ὑψηλότερον σκοπὸν ἀποτελεῖται ἐκ τοιούτων σιδηροτεύκτων μαγειρείων. Ὁ σκοπὸς δ' ὃν ἐπιδιώκουσι εἶνε ὁ ἑξῆς: διὰ τῆς λειτουργίας μηχανῶν μαγειρικῶν, ὧν ἡ θέρμανσις καὶ ἡ ὑπηρεσία στοιχίζει ἐλάχιστον, νὰ κατορθωθῇ ὥστε νὰ παρασκευάζωνται φαγητὰ προσιτὰ καὶ τοῖς μᾶλλον ἀπόροις. Ἐν Λειψίᾳ ὑπάρχουσιν ἤδη ***Λαοτροφεῖα,*** ἂν δύναταί τις νὰ ὀνομάσῃ οὕτω τὰ μεγάλα μαγειρεῖα, ἐν οἷς καὶ ὁ πενέστατος ἐργάτης, ὅταν τὸ θερμόμετρον κατέρχεται πολλοὺς βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν, δύναται νὰ θερμανθῇ διὰ πινακίου ζωμοῦ καὶ κρέατος ἀντὶ εὐτελοῦς τιμήματος 10—15 λεπτῶν. Καὶ σωματεῖα δὲ εἰδικὰ ἐργάζονται καὶ ἄνδρες διαπρεπεῖς μελετῶσι τὸ ζήτημα, τὸ λίαν ἐνδιαφέρον ζήτημα πῶς νὰ κατορθωθῇ ὥστε οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων νὰ πεινᾷ, πῶς νὰ βελτιωθῇ ἡ δίαιτα τῶν πενεστάτων, τιθεμένου ὅτι ἡ δίαιτα τοῦ στομάχου τὰ μάλα ἐπιδρᾷ καὶ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτω τὸ ζήτημα ἀπὸ τῆς ταπεινῆς αὐτοῦ θέσεως ἐξυψοῦται συνδυάζον τὴν φιλανθρωπίαν μετὰ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, διότι συμφέρον τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας εἶνε νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι πεινῶντες, οἵτινες δύνανται εὐκολώτερον νὰ κινηθῶσιν εἰς ἔγκλημα, νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι κακῶς διατρεφόμενοι, οἵτινες δύνανται νὰ γείνωσι πρωτουργοὶ ἐπιδημικῶν νόσων.

Παρ' ἡμῖν ἡ πενία δὲν εἶνε ὁποία ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις ταύταις ἀρκτικαῖς χώραις· οὐδὲν ἧττον ἡ θέα τῶν εὐφυῶν αὐτῶν μηχανημάτων ἅτινα παρέχουσι χιλίας μερίδας φαγητοῦ ἀντὶ εὐτελεστάτης δαπάνης θερμάνσεως παρέχει τὴν ἀφορμὴν εἰς τὸν Ἕλληνα ἐπισκέπτην νὰ σκεφθῇ ὅτι δύο καὶ τρία οὕτω κατηρτισμένα ***Λαοτροφεῖα*** θὰ ἐλειτούργουν ἐπωφελῶς καὶ διὰ τὸν πτωχὸν πληθυσμὸν καὶ διὰ τοὺς ἱδρυτὰς αὐτῶν ἐν Ἀθήναις. Ἴσως μάλιστα πρώτη ἡ Σχολὴ τῶν Ἀπόρων Παίδων θὰ ἠδύνατο νὰ συστήσῃ χάριν τῶν προστατευομένων της ἀτυχῶν πλασμάτων τοιοῦτο οἰκονομικὸν συσσίτιον. Ἡ ἐπιτυχία του εἶνε ἐξησφαλισμένη καὶ θὰ ἐγίνετο λαμπρὰ ἀρχή, ἥτις θὰ εὕρισκε μιμητάς.

Ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις μεταχειρίζεται τοιαῦτα οἰκονομικὰ μαγειρεῖα καὶ διὰ τὸν στρατόν. Ἴσως θὰ εἴπωσί τινες ὅτι ἡ καύσιμος ὕλη ἐνταῦθα πολὺ ὑπερτετιμημένη, ἐξαναγκάζει εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τοιούτων μηχανημάτων, ἅτινα παρ' ἡμῖν εἶνε περιττά. Δέν μοι εἶνε δυνατὸν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ προχείρου νὰ συγκρίνω τὴν δαπάνην, ἀλλὰ τοῦτο δύναμαι εὐθὺς νὰ εἴπω ὅτι εἶνε τόσῳ μυθωδῶς μικρά, ὥστε δὲν δύναται νὰ μὴ συμφέρῃ καὶ παρ' ἡμῖν. Ἄλλως τε ἡ οἰκονομία δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὴν θέρμανσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν στερεότητα τῶν σκευῶν καὶ εἰς τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν, οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἀπαιτῆται προσωπικὸν ὑπηρεσίας, οὔτε χῶρος πολὺς κλπ.

*

Πλῆθος ἀνδρῶν, γυναικῶν, παιδίων συνωθεῖται πέριξ μεγάλου καὶ πολυπλόκου μηχανήματος. Τῶν θεωμένων αἱ μορφαὶ ἀπαστράπτουσιν ἐκ χαρᾶς, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν προσηλοῦνται ἐν ἐκστάσει καὶ τὰ χείλη των συσπῶνται ἀπολαυστικώτατα. Τί τὸ προσελκῦον πάντας; Τί τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ;

Digitized by Google

Τρία πράγματα οἱ Γερμανοὶ ἐν γένει ἀγαπῶσιν ὑπερβαλλόντως: τὸν αὐτοκράτορα Γουλιέλμον, τὰ φιλήματα καὶ... τὰ λουκάνικα. Δὲν εἶνε δύσκολον νὰ μαντεύσῃ τις περὶ τίνος πρόκειται ἐν μαγειρικῇ ἐκθέσει.

Ἐντὸς παμμεγίστου μεταλλίνου δίσκου ῥοδόχροα ἁπλοῦνται χοιρείου κρέατος τμήματα. Μάχαιραι πολλαὶ τοξοειδεῖς καὶ παραλλήλως συντεθειμέναι ταλαντεύονται ἐπ' αὐτοῦ ἐν εἴδει παιδικοῦ λίκνου διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀεριόφωτος καὶ λειαίνουσι καὶ ἁπαλύνουσι τὸ κρέας. Ὅταν δὲ τοῦτο καταστῇ ἕτοιμον, διοχετεύεται διὰ πλατυστόμου σωλῆνος καὶ ἀντικαθίσταται διὰ νέας μερίδος. Εἰς τὸ πέρας τοῦ μαγικοῦ τούτου σωλῆνος τελεῖται ἀληθὴς ἀποκάλυψις διὰ τοὺς γερμανικοὺς στομάχους! Ὁποία ποίησις, ὁποία καλλιτεχνικὴ δημιουργία! Ἐκεῖθεν ἐξέρχεται ἕτοιμον, νωπόν, ἁβρὸν ὡς νεογέννητον βρέφος τὸ πολυφίλητον λουκάνικον καὶ πίπτει ἐντὸς θερμοῦ ὕδατος ἵνα λουσθῇ καὶ μεταβιβασθῇ ἐκεῖθεν μεταξὺ δύο τεμαχίων ἄρτου εἰς τὰ ῥοδαλὰ χείλη χρυσοκόμου Τευτονίδος!...

Οἱ μὴ γνωρίσαντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν Γερμανίαν νομίζουσι ταῦτα ὑπερβολάς. Ἀλλ' οἱ παραστάντες μάρτυρες τῆς λιτανείας, ἥτις τελεῖται κατὰ σάββατον ἑσπέρας ἐν τοῖς ἀλαντοποιείοις, οἱ ἰδόντες στεφάνους ἐξ ἀλάντων προσφερομένους ἐν τῷ θεάτρῳ εἰς καλλιτέχνας θαυμαστούς, θὰ ὁμολογήσωμεν ὅτιάτέχνως καὶ πενιχρότατα σκιαγραφῶ τὴν ἀλήθειαν.

*

Διέρχομαι γοργῷ βήματι τὸ τμῆμα τῶν κρεοπωλείων. Τὰ λευκάζοντα ἐκ τοῦ λίπους σφάγια, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρόβατα καὶ μόσχοι, ἀνηρτημένα παραλλήλως εἰς μακρὰν σειράν, ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ στοὰν κ' ἐξ ἀποστάσεως προσομοιάζουσι λιθίνους στύλους. Τὴν μονότονον σειρὰν διακόπτουσι γιγάντειοι κορμοὶ βοῶν κατ' ἀποστάσεις, χοῖροι δέ τινες ἀξιοῦνται νὰ παρίστανται ἐκδεδαρμένοι μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνηρτημένοι ὡς κατάδικοι. Στηρίζονται ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτῶν ποδῶν ὡς σάρκινα ἀγάλματα —ἐμβλήματα τῆς εὐτυχίας!

Ὀρεκτικώταται τὴν θέαν παρίστανται αἱ συλλογαὶ τῶν παντοειδῶν ἀλάντων, χοιρομηρίων καὶ ἄλλων παστῶν κρεάτων. Τινὰ δὲ καὶ καλλιτεχνικώτατα συμπλέκονται ἐν εἴδει στεφάνων καὶ ἀνθοδεσμῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ τῶν ἐπιφανειῶν αὐτῶν τεχνικωτάτη ἀκωκὴ μαχαίρας ἐχάραξε γλυπτικῆς ποικίλματα καὶ εὐγενείας σήματα καὶ στίχους ποιητῶν.

Αἱ συλλογαὶ θηραμάτων, τετραπόδων καὶ πτηνῶν οὐδὲν παρέχουσι τὸ ἐνδιαφέρον. Τοὐναντίον τὰ δείγματα τῶν γερμανικῶν τυρῶν κεῖται ἐντὸς ὑελοφράκτων ἑρμαρίων ἐκτεθειμένα ἀποστέλλουσιν ἐξ ἀποστάσεως τὰς ἐπιδημικὰς αὐτῶν ἀναθυμιάσεις. Ὁ ἔχων δὲ τὸν ἡρωϊσμὸν ἐκ τοῦ πλησίον νὰ περιεργασθῇ διὰ τοῦ βλέμματος τὰ εὐρωτιῶντα ἐκεῖνα καὶ τελματώδη ἀποβράσματα τῆς γερμανικῆς τυροποιίας, αἰσθάνεται ἀηδίαν οὐχὶ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἠδύνατό ποτε νὰ τὰ ἐγγίσῃ διὰ τῶν χειλέων, ἀλλ' ἐπὶ τῷ φόβῳ μή ποτε τὰ ἐπάτει διὰ τοῦ ποδὸς κ' ἐρρύπαινε τὸ ὑπόδημά του.

*

Ἁλμυρὰ θαλάσσης αὔρα προσπνέει ἐντεῦθεν καὶ μὲ προσελκύει μεθύοντα ἐκ τῆς προσφιλοῦς ἀναμνήσεως τῆς πατρίδος μου.

Εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ θαλασσίου ἀρώματος, ὅπερ ἀποπνέουσιν οἱ ἐκτεθειμένοι ἰχθῦς, φίλτατα πρόσωπα ἀπόντων μὲ περιεστοίχισαν, γλυκύταται ἀναμνήσεις μακρυναὶ ἀνεπτερώθησαν ἐν τῇ καρδίᾳ μου, κ' ἐλησμόνησα πρὸς στιγμὴν τὴν πραγματικότητα τοῦ παρόντος. Ὁ ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐρχόμενος νὰ διέλθῃ ἔτη τινὰ νοσταλγεῖ ἐπίσης καὶ τὴν πατρίδα του καὶ τὴν θάλασσαν. Τὰ δύο ταῦτα συνδέονται ἐν τοῖς πόθοις του, ἴσως διότι θάλασσαν διῆλθε ἵνα ξενιτευθῇ καὶ θάλασσαν θὰ διέλθῃ ἵνα παλινοστήσῃ. Καὶ ὅταν κατέρχεται πρὸς τὴν Ἑλλάδα δύο χαρὰς αἰσθάνεται: τὴν πρώτην ὅταν ἐκπλεύσῃ πρὸς τὴν Μεσόγειον, καὶ τὴν δευτέραν ὅταν πατήσῃ ἐπὶ ἑλληνίδος γῆς.

Ἰσχυρὸν κῦμα, οὐχὶ θαλάσσης, ἀλλὰ διαγκωνιζομένων ἀνθρώπων μὲ παρασύρει ἀπὸ τῶν σκέψεων τούτων, δι' ἃς ἀληθῶς δὲν ἦτο κατάλληλος ὁ τόπος, καὶ μὲ φέρει πρὸ τῶν ἐκτεθειμένων ἰχθύων. Ταλαίπωροι κάτοικοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πελώριοι τὸ σῶμα καί τινες παράδοξοι τὴν μορφὴν καὶ τὰ χρώματα παμποίκιλοι ἁπλοῦνται ἐκτάδην ἐπὶ εὐρυτάτου δαπέδου. Περαιτέρω ἄλλοι διάφοροι τὴν μορφὴν καὶ τὴν περιβολὴν ἀντιπροσωπεύουσιν ἄλλας θαλάσσας, τὴν Βαλτικήν, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν Μεσόγειον. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων ἀναγνωρίζω τινὰς προσφιλεῖς κεφάλους, ὀρφοὺς καὶ συναγρίδας. Αἱ ἀναμνήσεις μου ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτῶν περιορίζονται πλέον εἰς καθαρῶς γαστρονομικὰς καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς αἰσθάνομαι τὴν διάθεσιν νὰ εἴπω μετὰ τοῦ μεσολογγίτου ψαρᾶ τὸ ἐκφραστικὸν τετράστιχον τοῦ Παλαμᾶ:

Ὅλα τῆς ἄνοιξης τὰ κάλλη,
Ὅλα τὰ στέλνω 'ς τὸ καλό,
Μπροστὰ 'σὲ φρέσκο, παχουλό,
Μεσολογγίτικο πετάλι!

*

Ἐκτὸς τῶν νεκρῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, ὑπάρχουσι πολλοὶ ποτάμιοι ζωντανοὶ ἐντὸς ὑελοφράκτων δεξαμενῶν, καὶ ἐκτὸς τῶν ἰχθύων πολλὰ μαλάκια καὶ ὀστρακόδερμα περιφέρονται καὶ

Digitized by Google

συμπλέκονται ἀπελπιστικῶς ἐν κρυσταλλίναις εἱρκταῖς. Ἰδιαιτέρως θέλγουσι μικραί τινες λίμναι μετὰ πιδάκων, τὰς ὄχθας ἔχουσαι πεπλασμένας ὡς φυσικὰς ἐκ πηλοῦ· ὑπὲρ πάντα δ' ἐξέχει ὀγκώδης ἀργιλλόπλαστος βράχος ἐν ὕδατι τεθεμελιωμένος, κοῖλος δ' ἔνδον μέχρι τῆς κορυφῆς καὶ πλήρης ὕδατος. Διὰ μυρίων ὑελοσκεπῶν σχισμῶν ἐν τοῖς μυχοῖς αὐτοῦ ἀποκαλύπτεται κόσμος ὅλος θαλάσσιος: καὶ ἰχθῦς καὶ κοράλλια καὶ φύκη καὶ ὄστρακα παντοδαπά, ὡς ἂν ἦτο ἀληθὴς βράχος ἐν τῷ βάθει τοῦ πόντου.

Ρίπτω ἓν βλέμμα γοργὸν ἐπὶ τῶν ἀλιπάστων ἰχθύων, ὧν ἡ δριμεῖα ὀσμὴ προκαλεῖ πταρμούς, καὶ ἵσταμαι μεμαγευμένος πρὸ τῶν γιγαντιαίων ἐκ κρυσταλλώδους τεχνητοῦ πάγου ὀβελίσκων. Ὑπὸ τὰς δαψιλεῖς ἀκτῖνας τῶν ἠλεκτρικῶν ἀστέρων οἱ ἐξ ἀπεσταγμένου ὕδατος πεπηγότες ὄγκοι ἀπαστράπτουσιν ὡς ἀληθεῖς ἀδαμάντινοι κολοσσοί, ἐνῷ τὰ ἐντὸς αὐτῶν συμπαγέντα ἄνθη, φυτά, ὄστρακα, ὀπωρικὰ κλπ. ὁμοιάζουσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ψηφιδωτὰ ἐκ σαπφείρων, ῥουβινίων, σμαράγδων καὶ μυριοχρώμων βαρυτίμων λίθων.

Δὲν μ' ἐνδιαφέρουσι τὰ παντοειδῆ ἑρμάρια χρήσιμα πρὸς φύλαξιν κρεάτων καὶ ἰχθύων ἐν σταθερῶς κατεψυγμένῃ θερμοκρασίᾳ, ἐνῷ ἔξω τὸ θερμόμετρον δύναται ν' ἀνέρχηται ἀδιαφόρως 20—30 βαθμοὺς ὑπὲρ τὸ μηδέν.

Παρατρέχω τὰ ἐκ γαιανθράκων ἐκτισμένα τεχνικώτατα μαῦρα, οἱονεὶ βραχώδη, σπήλαια, καὶ καλύβας καὶ φθάνω εἰς τὸ τμῆμα τῶν ποτῶν. Οἱ σωροὶ τῶν φιαλῶν ἐνταῦθα εἶνε φιλοκάλως διεσκευασμένοι ἐν εἴδει πύργων, περιπτέρων, τροπαίων, ἀναθημάτων, καὶ τὸ βλέμμα εὐχαρίστως περιτρέχει τὴν ἄλλως μονότονον ταύτην γραμμήν. Πολλοὶ τῶν ἐκθετῶν παρίστανται ἢ ἀντιπροσωπεύονται καὶ ἀκούονται στεντόρεια κηρύγματα περὶ τῆς ποιότητος τῶν οἴνων καὶ τῶν πνευμάτων, τινὲς δὲ καὶ παρέχουσι πρὸς δοκιμὴν ἐπὶ πληρωμῇ. Τὸ πέρας τοῦ τμήματος τούτου εἶνε τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον· ἐκεῖ ἔχουσιν ἐγκαθιδρυθῇ τρία ζυθοπωλεῖα: τὸ πρῶτον εἶνέ τι κοινόν, τὸ δεύτερον ὅμως καὶ τὸ τρίτον προκαλοῦσιν ἄμετρον συρροήν. Ἐκ τῶν δύο τελευταίων τὸ μὲν εἶνε γερμανορωσικόν, δηλαδὴ ἐκθέτει καὶ πωλεῖ ζῦθον γερμανικὸν ἀλλ' ἐν Πετρουπόλει κατασκευαζόμενον, τὸ δὲ εἶνε βαυαροτυρολικόν. Ἡ ἀπέριττος διασκευὴ τοῦ βαυαροτυρολικοῦ κατὰ μίμησιν τῶν ἀρχαίων γερμανικῶν ζυθοπωλείων, ἡ δι' ἐλάτων διακόσμησις αὐτοῦ, ἔτι δ' αἱ ἀρρενωπαὶ τυρολίδες, αἵτινες ὑπηρετοῦσιν ἐν αὐτῷ μὲ τὰ βελοῦδινα περιστήθια καὶ τοὺς ἐπικλινεῖς πίλους, ἀποτελοῦσι γραφικώτατον σύνολον πλῆρες ἀγροτικῆς χάριτος. Ἀλλ' εἰς ἀνταγωνισμὸν τὸ παραπλεύρως ἐγκαθιδρυμένον οὐδὲν ἄλλο ἔχει ἢ ὅ,τι ἀρκεῖ ὅπως χρεωκοπήσωσι πάντα τὰ γειτονικά: ὡραίαν ζυθοπώλιδα. Εἶνε Ρωσὶς ἁβροτέρα ἢ ὁ ἀφρὸς τοῦ ζύθου, ὃν παρέχει τοῖς ἀμέτροις πελάταις: ξανθὴ καὶ γαλανή, κερδίζει πολὺ ἐκ τῆς ἐθνικῆς στολῆς τῆς πατρίδος της, ὅλης μεταξίνης, ἐρυθρᾶς καὶ κυανῆς, μετὰ χρυσῶν κροσσῶν.

Οἱ Γερμανοὶ φαίνονται πάντες γοητευμένοι ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ζύθου τῆς Ρωσίδος καὶ πλαταγοῦσιν ἡδυπαθῶς τὰ χείλη. Ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἂν ἡ κρίσις αὐτῶν εἶνε ἀμερόληπτος.

Ἔστρεψον τὸ βῆμα, ἵνα ἀνέλθω εἰς τὸν δεύτερον ὄροφον, ὅτε ὁ κώδων ἐσήμανε τὴν δεκάτην καὶ οἱ φύλακες ἀνήγγειλαν ὅτι κλείει ἡ ἔκθεσις. Ἀνέβαλον λοιπὸν εἰς αὔριον τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐπιλοίπων καὶ ἀπῆλθον συνωθούμενος, μὲ πλήρη γνώμην ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐκθεμάτων, ὅσα εἶχον ἰδῇ, τὸ κάλλιστον ἦτο . . . ἡ Ρωσίς.

Δ*

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΟΥ ΦΙΛΟΚΤΗΤΟΥ

Φιλοφρόνως κληθεὶς ὅπως παραστῶ εἰς τὴν παράστασιν τοῦ «Φιλοκτήτου» δὲν ἐκωλύθην ἐκ τοῦ χειμῶνος ὅπως διατρέξω τὸν ἀληθῶς μακρὸν ἀπὸ Φρεϊβούργης εἰς Δαρμστάδην δρόμον, ἀντημείφθην δὲ δαψιλῶς διὰ τὸν κόπον μου, καθότι καὶ ἡ παράστασις τοῦ τόσον ἰδιορρύθμου καὶ δυσχεροῦς ἔργου ὑπῆρξε καθ' ὅλα ἐπιτυχὴς καὶ ἡ ὑποδοχὴ τῶν διευθυνόντων τὰ κατ' αὐτὴν τὰ μάλα ἐγκάρδιος. Δὲν ἦσαν δὲ μικραὶ αἱ δυσχέρειαι ἃς ὤφειλον νὰ ὑπερβῶσι. Καὶ ἂν τοῦτο κατωρθώθη, πρωτίστως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ μεγάλου δουκός, οὐ μόνον τὴν λαμπρὰν ἡγεμονικὴν σκηνὴν καὶ τὴν πλουσίαν θεατρικὴν ἱματιοθήκην παρασχόντος, ἀλλὰ καὶ ἐπιτάξαντος ὅπως νέα ὅλως σκηνικὴ διακόσμησις ζωγραφηθῇ ἁρμόζουσα καὶ πρὸς τὸ κείμενον καὶ πρὸς τὰς νεωτάτας περὶ τῆς ἀττικῆς σκηνῆς ἐρεύνας τοῦ διδάκτορος Δαϊρπφελδ.

Ὁ ζῆλος τῶν διευθυνόντων τὰ τῆς παραστάσεως καὶ ἡ ἐνθουσιώδης συμμετοχὴ τῶν νεαρῶν ἠθοποιῶν, πάντων μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τοῦ ἐν Δαρμστάδῃ ἡγεμονικοῦ γυμνασίου, ἔτι δὲ καὶ τῆς ὀρχήστρας, ἣν ἀπετέλουν ἐπίσης 34 μαθηταί, ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου, συνετέλεσαν ὅπως ἡ παράστασις οὐ μόνον ἀνελλιπὴς γένηται, ἀλλὰ καὶ αὐτόχρημα ἐξαίρετος.

Πάντα τὰ δρῶντα πρόσωπα εἶχον μελετήση καὶ ἀπομνημονεύση καὶ τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον, ὡς κείμενον δὲ τῆς παραστάσεως δὲν ἐχρησίμευσεν ἡ γνωστὴ μετάφρασις τοῦ Δέννερ,

Digitized by Google

ἀλλὰ νέα λαμπρὰ μετάφρασις τοῦ διδάκτορος Γ. Βένδτ, ὅστις κατώρθωσε διὰ σκοπίμου διαρρυθμίσεως τῶν μέτρων πρὸς τὴν γερμανικὴν καλαισθησίαν νὰ καταστήσῃ τὸ ἔργον προσιτώτερον εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ γερμανικοῦ κοινοῦ, ἐνῷ οὐδόλως ἐμείου τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τοῦ πρωτοτύπου. Ἡ νέα αὕτη μετάφρασις περιέχει πολλὰς γλωσσικὰς καλλονάς, εἰς δὲ τὰ μελοδραματικὰ μέρη εἶνε μᾶλλον ἐπιδεκτικὴ μουσικῆς συνῳδίας.

Τὴν μουσικήν, ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔργον πρώτης τάξεως, συνέθεσαν δύο βαθεῖς γνῶσται τοῦ κλασσικοῦ τρόπου: ὁ ἐν Καρλσρούῃ καθηγητὴς κ. Κέλλερ (τὸ μέρος τῆς ἅρπης κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἡρακλέους) καὶ ὁ ἐν Δαρμστάδῃ Δρ. Φ. Βένδερ (τὸ προανάκρουσμα, τὰς χορῳδίας καὶ τὸ λαμπρὸν ᾆσμα πρὸς τὸν ὕπνον: *Ὕπν' ὀδύνας ἀδαής*.)

Ἐγένετο δὲ ἐνταῦθα ἀπόπειρα ὅπως—διαφόρως ἢ κατὰ τὸν πολύφωνον τρόπον τοῦ Μενδελσῶνος Βαρθόλδη, τοῦ ὁποίου ἡ μουσικὴ ἐν τῇ *Ἀντιγόνῃ* π. χ. διὰ τῆς πολυφωνίας παραβλάπτει τὴν κατάληψιν τοῦ κειμένου—οἱ χοροὶ συνοδεύωνται δι' ἁπλουστέρου μελοδραματικοῦ τρόπου καὶ καθιστῶνται οἱονεὶ λυρικὴ τις ἀπαγγελία. Οὕτω δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους αὐτοῦ εἶχον ῥυθμισθῇ, καὶ μόνον τὴν σήμερον τοὺς ἐμπνευστοὺς αὐλοὺς ἀντικαθίστων ὄργανα ἔγχορδα. Ἡ δοκιμὴ αὕτη ἐπέτυχε τὰ μάλα, ἰδίᾳ δ' ἐν ταῖς χορῳδίαις; ***Ὀρεστέρα παμβῶτι Γᾶ, μᾶτερ αὐτοῦ Διὸς (391)*** καὶ ***Λόγῳ μὲν ἐξήκουσ', ὄπωπα δ' οὐ μάλα (676)*** Ἀλλ' ὑπὲρ πάντα ἐν τῷ προμνησθέντι ᾄσματι πρὸς τὸν ὕπνον.

Ταῦτα πάντα εἶνε μαργαρῖται μουσικοί. Ἐπίσης δ' ἔξοχον μουσικὸν προϊὸν δέον νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ δι' ἅρπης συνοδεία τῶν λόγων τοῦ ἐπὶ τῶν νεφῶν Ἡρακλέους, ἥτις ἐξετελέσθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ εἰδικοῦ διδασκάλου τῆς ἅρπης καὶ μέλους τῆς ἐν Δαρμστάδῃ ἡγεμονικῆς μουσικῆς.

Ἡ σκηνικὴ διευθέτησις ὑπὸ τῶν καθηγητῶν κκ. Βέκκερ, διευθυντοῦ τοῦ γυμνασίου, Στέδελ καὶ Δρος Λίντ γενομένη μετὰ βαθείας γνώσεως καὶ ἀκαμάτου ζήλου κατὰ τὸ καθαρῶς ἀρχαῖον καὶ μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν, ἦν ἐντελής, οὕτω δὲ καὶ αὕτη συνετέλει ὅπως ἡ παράστασις καταστῇ ὑψίστη καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυσις.

Ὁ κ. Βέκκερ δὲν ἐφείσθη τοῦ κόπου διὰ 5 συνεχῶν μακρῶν ἄρθρων ἐν τῇ ***Ἐφημερίδι τῆς Δαρμστάδης*** νὰ καταστήσῃ τὸ κοινὸν ἐνήμερον ἐκ τῶν προτέρων τῶν μᾶλλον ἀξίων λόγου τοῦ δράματος ***περὶ τοῦ τρόπου τῆς παραστάσεως τοῦ «Φιλοκτήτου» ἐπὶ συγχρόνου σκηνῆς*** καὶ περὶ ἀρχαίας σκηνῆς σαφῶς καὶ περιληπτικῶς.

Δύο ἡμέρας πρὸ τῆς παραστάσεως αἱ θέσεις ἅπασαι εἶχον καταληφθῇ, οἱ δὲ ἀργότερον ἀφικόμενοι ξένοι ἀπέμειναν ὄρθοὶ ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ. Ἐζητήθησαν δὲ τοσαῦτα εἰσιτήρια, ὥστε μόλις τέσσαρες ἐπανειλημμέναι παραστάσεις θὰ ἐπήρκουν ὅπως ἱκανοποιηθῶσι πάντες· θὰ ἐπαναληφθῇ ὅμως ἅπαξ ἔτι. Ἦτο λοιπὸν πυκνῶς πεπληρωμένον τὸ θέατρον καὶ σύμπασα ἡ αὐλὴ παρέστη εἰς τιμὴν τῆς παραστάσεως. Τὸ μακρὸν δρᾶμα καὶ χάριν τῶν νεαρῶν ὑποκριτῶν καὶ χάριν τῶν θεατῶν εἶχε διαιρεθῇ εἰς δύο πράξεις.

Ἀπαραμίλλως ὡραῖον ἦτο τὸ θέαμα ὅταν ἀνεπετάσθη ἡ αὐλαία καὶ ἡ σκηνὴ ἐπληρώθη ὑπὸ νεαρῶν περικαλλῶν μορφῶν, ἐν ἀρχαίᾳ πολεμικῇ στολῇ. Πολλοὶ εἶχον καὶ τὴν φυσιογνωμίαν σχεδὸν ἑλληνικήν, καὶ ἐνδομύχως πάντες ἐφλέγοντο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ὑποδυθῶσιν ἀξίως τὸ μέρος των.

Ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν ὁ ἀσθενὴς ἥρως Φιλοκτήτης (Κάρολος Χόϋλ) ἐπέτυχε τοσοῦτον ὥστ' ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔχει ἀπέναντί του δεδοκιμασμένον τεχνίτην, ἀλλὰ καὶ ὁ Νεοπτόλεμος (Φρδ. Βάχτελ), ὁ Ὀδυσσεὺς (Κάρολος Βέκκερ) καὶ ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ (Χάνς Βίλκωβ) ὑπεκρίθησαν ἄριστα, ὅπερ ἐξηγεῖται ἐν μέρει ἐκ τούτου, ὅτι ἐπὶ τῆς διασήμου ἡγεμονικῆς σκηνῆς τῆς Δαρμστάδης ἀναβιβάζονται κατ' ἔτος ἀριστουργήματα τῆς δραματικῆς τέχνης, καὶ εἶνε αὕτη ἀληθὲς σχολεῖον ὑποκριτικῆς διὰ τὸ κοινόν.

Οἱ νεαροὶ ὑποκριταὶ πάντες ἀπεκόμισαν δαψιλεῖς ἐπευφημίας καὶ ἠδύναντο νὰ ὑπερηφανεύωνται ὅτι ἦσαν ἄξιοι αὐτῶν, διότι ἡ γενομένη παράστασις οὐ μόνον κατέστησε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν ἑορτῆς διὰ τὸ γυμνάσιον, ἀλλὰ καὶ παρέσχε τρανὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐντελοῦς μορφώσεως ἣν παρέχουσιν τὰ ἐν Ἔσσῃ ἐκπαιδευτήρια.

Χαρμόσυνος συνέλευσις ἥνου βραδύτερον ἐπὶ τὸ αὐτὸ μαθητάς, διδασκάλους καὶ πολλὰς τῆς πόλεως ἐξοχότητας. Κ' ἐκεῖ παρὰ τὸ ἀφρίζον ποτήριον ζύθου πολλὰ ὡραῖα καὶ ἀληθῆ συνεζητήθησαν, καὶ εἰς τὸ αἰωνίως ἀκμαῖον καὶ θάλλον πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως ἔπαινος καὶ θαυμασμὸς ἀπενεμήθη.

3 Φεβρουαρίου 1887.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΒΟΛΤΖ.

(ετάρρ. Δ').

Ὁ μὴ ἐπωφεληθεὶς τὴν κατάλληλον στιγμὴν πρὸς κατασκευὴν τύχης, χάνει τὸ ἥμισυ τῆς ζωῆς του. Ἐὰν δὲ καταναλώσῃ τὸ ἕτερον ἥμισυ ζητῶν, δὲν θὰ εὕρῃ πλέον τὴν κατάλληλον στιγμήν.

Digitized by Google

Η ΟΣΦΡΗΣΙΣ ΠΑΡΑ ΤΑΙΣ ΓΥΝΑΙΞΙ

Πολλοὶ διισχυρίζονται, ὅτι ἀμφότερα τὰ φῦλα τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους εἶνε ἴσα κατά τε τὴν φυσικὴν καὶ διανοητικὴν δύναμιν, καθὼς καὶ κατὰ τὴν ὀξύτητα τῶν αἰσθήσεων. Τὸ δὲ τελευταῖον τοῦτο τόσῳ θεωρεῖται ἀναμφίλεκτον, ὥστε εἰς οὐδὲν σύγγραμμα φυσιολογίας ἀναγράφεται διαφορά τις. Ἐκ τῶν προτέρων θεωρεῖται ὡς ἀποδεδειγμένον. Ἐπιπόλαιος ὅμως ἔρευνα ἀρκεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι κατὰ τὴν ὀξύτητα τῶν αἰσθήσεων ὑφίστανται διαφοραὶ μεταξὺ τῶν φύλων. Ἐπὶ παραδείγματι ἡ αἴσθησι τῆς *ἁφῆς* εἶναι ἀναμφηρίστως εὐαισθητοτέρα παρὰ ταῖς γυναιξί, ἐν συνόλῳ λαμβανομέναις, ἢ παρὰ τοῖς ἀνδράσι· ἕνεκα τούτου καὶ ἐπιτυγχάνουσι ἐπὶ τοσούτῳ εἰς τὰς τῆς βελόνης ἐργασίας.

Κατὰ τὴν αἴσθησιν τῆς *ἀκοῆς* καὶ *ὁράσεως* φαίνονται ἴσα ἀμφότερα τὰ φῦλα. Κατὰ τὴν *γεῦσιν* ἀναδείκνυνται οἱ ἄνδρες μᾶλλον πεπροικισμένοι. Διὰ τοῦτο βεβαίως καὶ εἰς τὴν μαγειρικὴν διαπρέπουσι σχεδὸν μόνον ἄνδρες. Σπανιώτατα βλέπομεν γυναῖκες διακρινούσας τοὺς καλοὺς οἴνους, ἂν δὲ ἀπαντῶσι καὶ γυναῖκες τινὲς λαίμαργοι, ὀλίγισται ὅμως ἐξ αὐτῶν συγκρίνονται πρὸς τοὺς ὀψομανεῖς ἄνδρας, τοὺς ἀρεσκομένους εἰς τὰ καλὰ φαγητά, ἀλλὰ μὴ καταχρωμένους αὐτῶν.

Ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως τῆς *ὀσφρήσεως* ἐγένοντο ἐσχάτως πειράματα ἐν Ἀμερικῇ ὑπὸ τῶν κυρίων Νίκολς καὶ Βάλε, ὧν τ' ἀποτελέσματα ἐγνώρισαν εἰς ἅπαντα τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον.

Οἱ δύο φυσιολόγοι ἐξέλεξαν οὐσίας τινὰς λίαν ἀρωματικάς, ὡς αἰθερέλαιον καρυοφύλλων, ἀπόσταγμα σκορόδου, πρωσσικὸν ὀξύ, κυανοῦχον κάλι κτλ. Ὡρισμένη ποσότης ἑκάστου ἐξ αὐτῶν ἀνεμίγη ἐν ὕδατι καὶ ἡτοιμάσθη σειρὰ φιαλῶν, ὧν ἡ μὲν πρώτη π.χ. περιεῖχε ἓν ἑκατοστὸν τοῦ γραμμαρίου ἀποστάγματος σκορόδου ἐν μιᾷ ὀκᾷ ὕδατος, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ ἥμισυ ἀσθενεστέραν ποσότητα, ἡ τρίτη ἔτι ἀσθενεστέραν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρις ἐντελοῦς ἐξαλείψεως τῆς ὀσμῆς. Ὅτε ἡτοιμάσθησαν αἱ φιάλαι καὶ ἐσημειώθησαν κάτωθεν, ἀπὸ σκοποῦ ἀνεμίγησαν, προσεκαλεῖτο δ' ἕκαστος ἐκ τῶν ὀσφραινομένων νὰ θέσῃ ταύτας κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν σειρὰν συμφώνως τῇ ὀσμῇ ἣν ᾐσθάνετο. Ἡ τοιαύτη διάταξις ἀπέδειξε μεγίστην διαφορὰν ὀσφρήσεως κατ' ἄτομα. Οὕτω εὑρέθησαν τρεῖς ἄνδρες δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι τὴν ὀσμὴν τοῦ πρωσσικοῦ ὀξέος ἐν ἀναμίξει 1 μέρους πρὸς 2,000,000 ὕδατος, ὅπερ ἀποτελεῖ ποσότητα ἐλαχίστην ἣν οὔτε χημικὴ ἀνάλυσις δύναται ν' ἀνεύρῃ. Τὸ περιεργότατον ὅμως ἀποτέλεσμα τῶν πειραμάτων εἶνε ὅτι ἀπεδείχθη μεγίστη καὶ τελεία διαφορὰ κατὰ τὴν ὄσφρησιν μεταξὺ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν. Διὰ τῶν πειραμάτων ἐγνώσθη ὅτι ἡ αἴσθησις τῆς ὀσφρήσεως εἰς τοὺς ἄνδρας εἶνε δὶς ὀξυτέρα ἢ εἰς τὰς γυναῖκας. Ὑπάρχει λοιπὸν γενικός τις νόμος ἀντιστρατευόμενος εἰς τὴν κοινῶς ἐπικρατοῦσαν ἰδέαν ὅτι τῶν γυναικῶν ἡ ὀσφραντικὴ δύναμις εἶνε ἀνωτέρα τῆς τῶν ἀνδρῶν, διότι αὗται ἀρέσκονται εἰς τ' ἀρώματα. Ἡ μεγάλη προτίμησις τῶν ἀρωμάτων προέρχεται ἴσως, διότι αἰσθάνονται ὀλιγώτερον τῶν ἀνδρῶν τὴν ὀσμὴν καὶ ἐνοχλῶνται ὑπ' αὐτῶν ὀλιγώτερον.

Ἂς λάβωσι γνῶσιν τούτου αἱ καταχρώμεναι τῶν ἀρωμάτων γυναῖκες, αἱ ἀγνοοῦσαι βεβαίως κατὰ πόσον ἐνοχλοῦσι τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτάς. Αὗται πρέπει νὰ γνωρίζωσι τοῦ λοιποῦ ὅτι ἀρωματιζόμεναι, ἀρωματίζονται *δύο φορὰς* περισσότερον διὰ τὴν ῥῖνα τῶν ἀνδρῶν ἢ διὰ τὴν ἰδικήν των ὄσφρησιν.

Α.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πολλοὶ ἀνέρχονται εἰς τὰ ὕψιστα ἀξιώματα ὅπως οἱ καπνοδοχοκαθαρισταί, ἕρποντες δηλαδὴ καὶ διὰ σκιερῶν καὶ στενῶν μερῶν διερχόμενοι. Καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι ὅμως κατὰ τὴν δίοδον ταύτην *μαυρίζονται*.

—

Νομίζεις ὅτι προσέχουν εἰς σὲ καὶ σὲ τιμοῦν ἅπαντες καὶ ὅτι ἡ στέρησίς σου εἶνε σπουδαία! Ἀποθνήσκεις καὶ νομίζεις ὅτι θὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος διότι θὰ λείψῃς! Πόσον ἀπατᾶσαι! Εὐθὺς μετὰ τὴν θανήν σου ὁ κόσμος ἐξακολουθεῖ τὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

—

Ἐπικινδυνωδέστατον τῶν μετάλλων εἶνε ὁ χάλυψ. Χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν πυροβόλων καὶ *πενῶν*.

—

Πόσον δὲν εἶνε τὸ πρᾶγμα βλακῶδες! Θάπτομεν τὸν νεκρὸν βαθέως, ἐπιθέτομεν ἐπ' αὐτοῦ βαρὺν λίθον, ἐνίοτε καὶ ὁλόκληρον οἴκημα, καὶ εὐχόμεθα «Γαῖαν ἔχοις *ἐλαφράν*!...»

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ Ρῶσσος στρατηγὸς Ἀλέξιος Τίλλο ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως εἰς τὸ ἐν Γόθᾳ γεωγραφικὸν γραφεῖον τοῦ J. Perthes παρατηρήσεις περὶ τοῦ μήκους τῶν μεγίστων ποταμῶν τοῦ κόσμου, αἵτινες ὅμως δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰς ὁμοίας τοῦ C. A. Klöden. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Τίλλο ὁ μέγιστος ποταμὸς τοῦ κόσμου εἶναι ὁ Μισσισσιπῆς, ἔχων μῆκος 6750 χιλιομέτρων. Τούτῳ ἕπονται ὁ Νεῖλος, μήκους 6470 χι-

λιομέτρων, ὁ Τα—Κιάγκ 5083, ὁ Ἀμαζόνιος 4929, ὁ Γενισσεϊ 4750, ὁ Ἀμοὺρ 4700, ὁ Κόγκο 4640 καὶ ὁ Μὰκ Κέντζι 4615. Ἀλλὰ κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Κλαΐδεν, μέγιστος τῶν ποταμῶν εἶναι ὁ Νεῖλος, καὶ μετὰ τοῦτον τάσσεται ὁ Μισσισσιπῆς.

Ἀπὸ τοῦ ιστ' αἰῶνος ἐγένοντο, ἐν τῇ Εὐρώπῃ μόνῃ, πόλεμοι διακόσιοι ὀγδοήκοντα ἕξ· τούτων 44 συνεκροτήθησαν ἐπὶ προσαρτήσει χωρῶν, 22 ἐπὶ ἀρνήσει καταβολῆς φόρου, 24 ἐπὶ ἀντεκδικήσει, 8 ἐπὶ ὑπερασπίσει τιμῆς, 6 ἐπὶ διακανονίσει διαπραγματεύσεως, 41 ἐπὶ διαδοχῇ εἰς θρόνους, 30 ἐπὶ ὑποστηρίξει λαῶν συμμάχων, 25 ἐπὶ γειτονικαῖς διαφοραῖς, 5 ἐπὶ δυσχερείαις ἐμπορικαῖς, ἐπὶ τέλει δὲ 28 πόλεμοι ὑπῆρξαν θρησκευτικοὶ καὶ 55 ἐμφύλιοι.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1882 μέχρι τοῦ ἔτους 1885 (συμπεριλαμβανομένου) ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ 127 πυρκαϊαί, ὧν ἡ ζημία ὑπολογίζεται εἰς 942,740. Μεταξὺ τῶν ἐτῶν τούτων ὑπερτερεῖ τὸ 1884 ὅπερ, ὡς ἐνθυμοῦνται οἱ πολλοί, ἦτο ἀληθὲς ἔτος πυρκαϊῶν, ἀριθμοῦν πυρκαϊὰς 42 καὶ ζημίαν ἐξ αὐτῶν 759,000 δραχμῶν. Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο περιλαμβάνεται καὶ ἡ μεγάλη ζημία ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς τῶν Ἀνακτόρων.

Ὁ τελευταῖον ἐν Βιέννῃ ἀποθανὼν ζωγράφος Φρειδερίκος Ἄμερλιγγ δὲν ἠρέσκετο ποσῶς νὰ ὁδηγῇ καὶ διδάσκῃ νέους ζωγράφους. Ἕνεκα τούτου εἷς καὶ μόνον ἀναφέρεται μαθητής του, ὁ Aigner. Ἡμέραν τινὰ εἰσῆλθε γυνὴ εἰς τὸ σπουδαστήριόν του μετὰ τῆς θυγατρός της, φέρουσα τὴν συνήθη ἐνδυμασίαν καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ παραλάβῃ τὴν θυγατέρα της εἰς τὸ σπουδαστήριόν του πρὸς διδασκαλίαν. —Δὲν συνηθίζω νὰ δίδω μαθήματα, κυρία μου, τῇ εἶπε, δὲν χωνεύω καθόλου τὸ δασκαλῆκι. Ὅταν τῶχῃ κανεὶς νὰ γείνῃ μεγάλος ζωγράφος, θὰ γείνῃ καὶ χωρὶς 'δάσκαλο. Ἂν ὅμως ἡ κόρη σου θέλει νὰ ἔρχεται καὶ νὰ βλέπῃ ἢ καμμιὰ φορὰ καὶ νὰ δοκιμάσῃ νὰ ἐργασθῇ, ἂς ἔλθῃ, ἀλλὰ θὰ κάθηται ἐκεῖ κάτω σὲ μιὰ γωνιά. Σεῖς αἱ γυναῖκες φθάνετε μόνον μέχρι τῆς ἀγάπης τῆς τέχνης· δὲν πᾶτε παραπάνω.» Ἡ κόρη ἤρξατο λοιπὸν ἐρχομένη καθ' ἑκάστην μετὰ τῆς μητρός της, ἥτις ἔμενεν ὅλως ἄφωνος καὶ ἥσυχος πλέκουσα μεγάλας περικνημίδας, ὁ δὲ Ἄμερλιγγ οὔτε ἐγύριζε νὰ τὰς ἰδῇ. Ἡμέραν τινὰ ὅμως κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ ἀναπαυόμενος πρὸς στιγμὴν ἐπλησίασε τὴν γυναῖκα καὶ καθήμενος ἱππαστὶ ἐπί τινος ἕδρας ἤρξατο τὸν ἑξῆς διάλογον· «—Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ἐλησμόνησα μέχρι σήμερον νὰ σᾶς ἐρωτήσω μὲ ποίαν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ; Εἴσθε ὑπανδρευμένη; —« Εἶμαι χήρα » — « Ἔχετε παιδιά; » — « Μόνον ἕνα υἱὸν καὶ αὐτὴν τὴν κόρην.» — « Ἔμπορος εἶνε ὁ υἱός σας ἢ ἐργάτης; » — « Ὄχι » — « Ὑπάλληλος;» «Ὅπως τὸ πάρῃ κανείς » — « Στρατιωτικός; —« Ὄχι, πάντοτε» — «Διάβολε, ἀφοῦ δὲν εἶνε ὑπάλληλος, οὔτε ἐργάτης, οὔτε ἔμπορος, οὔτε στρατιωτικός, τί εἶνε; » — « Βασιλεύς.». — Ὁ Ἄμερλιγγ ἐνόμιζεν ὅτι ἔχει πρὸ ἑαυτοῦ παράφρονα. Τῇ στιγμῇ ὅμως ταύτῃ ἀναγγέλλεται ἡ μήτηρ τοῦ αὐτοκράτορος, ἡ πριγκήπισσα Σοφία, εἰσέρχεται ἐντὸς καὶ ἅμα ἰδοῦσα τὴν γυναῖκα ἐν τῷ ἐργοστασίῳ, —«Μπά, καὶ σεῖς ἐδῶ;» ἀναφωνεῖ ἐναγκαλιζομένη αὐτήν, διότι ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἡ πριγκήπισσα Χριστίνα τῆς Σαξονίας, ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως Καρόλου Ἀλβέρτου

Τίς κατὰ τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν δὲν ἐξεσφενδόνισε διὰ τοῦ στόματος τοὐλάχιστον ἅπαξ, κατὰ τῶν τοίχων, τοῦ ὀρόφου ἢ τῶν παραθύρων τῶν αἰθουσῶν τοῦ σχολείου του βλῆμα μεμασσημένου χάρτου, ὅπως λάβῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ αὐτὸ προσκολλώμενον ἐπ' αὐτοῦ ὡς μικρὸν ἐξοίδημα; Πάντες ἔκτοτε θὰ παρετήρησαν βεβαίως τὴν σκληρότητα ἣν ἀποκτᾷ ὁ μεμασσημένος χάρτης ἅμα ὡς ἀποξηρανθῇ. Τὴν ἰδιότητα ταύτην ζητήσασα ἐπιτυχῶς νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπ' ἰδίᾳ ὠφελείᾳ ἡ βιομηχανία κατέστησε τὸν μεμασσημένον χάρτην ἀντικείμενον χρήσεων ποικιλωτάτων καὶ ἀναριθμήτων. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ πρωτογενὴς τρόπος τῆς στερεοποιήσεως ἐβελτιώθη καὶ ἀντὶ νὰ μασσῶσι τὸν χάρτην, ὅπερ θὰ ἦτον ἥκιστα πρακτικόν, ἐπικολλῶσι πολλὰ φύλλα ἐξ αὐτοῦ ἐπ' ἀλλήλων δι' ἀφθόνου ἀμύλου καὶ δεξτρίνης, συμπιέζουσιν εἶτα αὐτὰ δι' ὑδραυλικοῦ πιεστηρίου, καὶ οὕτω κατασκευάζουσι ἀληθεῖς σανίδας, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιφάνεια εἶνε ἐντελῶς ἰσόμετρος, ἡ σκληρότης δ' ἁμιλλᾶται πρὸς τὴν τῶν ἐκ πύξου κ' ἐξ ἐβένου σανίδων. Ἐνόσῳ ὁ χάρτης οὗτος εἶνε ὑγρός, δύναται παντοιοτρόπως νὰ μετασχηματισθῇ. Λαμβάνει σχήματα στυλοβάτου ποδὸς τραπέζης, βραχίονος ἀνακλίντρου, λαβῆς πυραύνου κτλ. Ἡ σκληροτάτη αὕτη οὐσία κατεργάζεται διὰ τοῦ πρίονος, τῆς ῥίνης, τοῦ τόρνου, καὶ στιλβοῦται ἄριστα. Κατασκευάζονται ἐξ αὐτῆς σφαῖραι διαφόρων παιγνιδίων, κόκκοι κομβολογίων, μελανοδοχεῖα, κοσμηματοθῆκαι κτλ. Τὰ γνωστὰ ἐκ μελανῶν κόκκων ψέλλια, τὰ διὰ ψευδῶν λίθων περικόσμητα περιδέραια, αἱ καρφίδες, αἱ πόρπαι, τὰ ἄλλα παντοειδῆ κοσμήματα, ἅτινα φαίνονται ἡμῖν ὡς ἐκ γαγάτου λίθου ἢ πολυτίμου ξύλου πεποιημένα εἶνε κατεσκευασμένα ἐκ τοῦ χάρτου τούτου. Τὰ ψέλλια ἐκεῖνα τὰ ἐξ ἡμιδιαφανῶν καὶ ὀπαλλίνων σφαιριδίων ἀποτελούμενα, ἅτινα φαίνονται ὡς ἀποτμηθέντα ἐκ βράχου ῥαβδωτὰς φέροντος ἀποχρώσεις, ἐκ μεμασσημένου χάρτου διὰ λευκοῦ βερνικίου προσκεκολλημένου εἰσὶ καὶ ταῦτα κατεσκευασμένα. Μεμασσημένος χάρτης εἶνε καὶ οἱ δίσκοι, οἱ λυχνοστάται, τὰ κιβωτίδια, αἱ μαργαροειδεῖς, ἐζωγραφημέναι καὶ ἐπικεχρυσωμέναι κοσμηματοθῆκαι, αἱ κοινῶς νομιζόμεναι ὡς ἰαπωνικὰ κομψοτεχνήματα. Ἀλλ' ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἡ χρῆσις τοῦ μεμασσημένου χάρτου εἶνε τόσον διαδεδομένη, ὥστε ἀδυνατοῦμεν ἐνταῦθα ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ πολυποίκιλα ἀντικείμενα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου τὰ ἐξ αὐτοῦ κατασκευαζόμενα.

Ὁ πόλεμος εἶνε στοιχεῖον ἁρμονίας ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεθέν. Ἄνευ τοῦ πολέμου ὁ κόσμος θὰ περιέπιπτεν εἰς σῆψιν καὶ θὰ ἀπώλλυτο ἐν τῷ ὑλισμῷ. (Στρατάρχης Μόλτκε).

Ὄχι, ὁ πόλεμος δὲν εἶνε στοιχεῖον ἁρμονίας ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεθέν. Εἶνε ἔργον τοῦ διαβόλου. Ἐὰν διεγείρῃ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ τὰς εὐγενεστάτας ἀρετάς, διεγείρει ὅμως καὶ τὰ ἀγριώτατα πάθη. (Ρίχτερ).

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887 — 748.

Digitized by Google

Ἀριθ. 582 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 22 Φεβρουαρίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Ε'.

Ὁ συμβολαιογράφος

Ὁ πύργος τοῦ Βλινύ, ὡς γνωρίζομεν, ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τὸν μακαρίτην Δυχαμέλ, ὅστις καὶ τὸν ἠγάπα, ὡς ἐφαίνετο, πολύ. Ὄχι διότι ὁ πύργος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἔθελγεν ἰδίᾳ τὸν πατέρα τῆς Ἀδριανῆς, ἀγρότην κτηματίαν, κερδοσκοποῦντα κάπως ἐπὶ τῶν σιτηρῶν, τῶν κτηνῶν, καὶ ἄλλων ποικίλων εἰδῶν· ἀλλ' αἱ γαῖαι τοῦ κτήματος ἦσαν ἐξαιρέτου ποιότητος καὶ προσοδοφόροι, ὁ δὲ Δυχαμὲλ ἐγνώριζε νὰ χρησιμοποιῇ αὐτάς.

Οὐδὲν ἑπομένως ὑπεδείκνυεν, ὅτι διάθεσιν εἶχε ν' ἀποξενωθῇ τοῦ κτήματος αὐτοῦ, ὅτε, ἓν ἔτος περίπου πρὸ τῆς ἐποχῆς εἰς ἣν εὑρισκόμεθα, κατόπιν ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Λοβεδὺ εἰς Βωβραί, ὁ Κ. Δυχαμὲλ ἀνήγγειλεν αἴφνης ὅτι εἶχε πωλήσει τὸ Βλινὺ εἰς τὸν σύγγαμβρόν του ἀντὶ πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων. Γνωστὴ ἦτο ἡ ἐπὶ τοῦ ἀγρότου—καίτοι ἱκανῶς πονηροῦ—ἐπίδρασις τοῦ Παρισινοῦ, ὥστε δὲν προυξένησε μεγάλην ἔκπληξιν ἡ αἰφνίδιος αὐτὴ ἀπόφασις. Ἄλλως δὲ ἡ ὑπόθεσις διεξήχθη ταχέως· αἱ περὶ πληρωμῆς νόμιμοι προθεσμίαι μόλις ἐτηρήθησαν, καὶ ὁ Λοβεδὺ ἔσπευσε νὰ κατοικήσῃ μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἐν τῷ πύργῳ, ὅπου ἐσκόπουν νὰ διαμένωσι τὸ θέρος ἑκάστου ἔτους.

Ὁ αἰφνίδιος θάνατος τοῦ πωλητοῦ ἐμπόδισε νὰ γνωσθῶσι πᾶσαι τῆς πωλήσεως αἱ λεπτομέρειαι. Ἀλλ' ἡ Ἀδριανὴ καὶ ἡ μήτηρ της δὲν ἠγάπων αὐτὸ τὸ κτῆμα, κ' ἐπροτίμων αὐτοῦ πολὺ τὴν ἐν Βωβραὶ οἰκίαν των, μόνον δὲ ἡ σοβαρότης τῆς περιστάσεως ἠδύνατο ν' ἀναγκάσῃ αὐτὰς νὰ καταλύσωσιν ἐν τῷ πύργῳ. Ἄλλως ἡ κυρία Δυχαμὲλ ᾐσθάνετο ἄκουσα εἶδός τι δυσπιστίας πρὸς τὸν γαμβρόν της. Πλὴν τούτου, ὁ Λοβεδὺ ἀπὸ μακροῦ ἤδη ἐσκέπτετο νὰ νυμφεύσῃ τὸν Ἕκτορα μετὰ τῆς Ἀδριανῆς, ἡ δὲ νεᾶνις οὐδόλως ἐνέκρινε τὸ σχέδιον τοῦτο, διότι ἡ ἐλαφρότης, ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἕκτορος τῇ ἀπήρεσκον, ὡς ἀπήρεσκεν εἰς τὴν μητέρα της ἡ ψευδὴς ἀγαθότης τοῦ τραπεζίτου.

Ὁ πύργος τοῦ Βλινύ, δν πάροδος πλατανόφυτος συνέδεε πρὸς τὴν ἐπαρχιακὴν ὁδόν, ἦτο οὐχ ἧττον φαιδρὰ κατοικία, σύσκιος καὶ κατάρρυτος. Τὰ δωμάτια, πλουσίως ηὐτρεπισμένα, παρεῖχον πᾶσαν τὴν σημερινὴν ἄνεσιν, ὄπισω δὲ τῆς οἰκοδομῆς ἐξετείνετο ὡραῖος ἀνθὼν καὶ ἀγγλικὸς κῆπος, ὃν ὁ μὲν παλαιὸς ἰδιοκτήτης εἶχε σπείρει δαυκία καὶ γογγύλια, ὁ δὲ νέος εἶχε περιποιηθῇ κατὰ τὸν ἀρχικόν του προορισμόν.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας τῆς ἐν Βλινὺ ἀφίξεως αὐτῶν ἀνευρίσκομεν τὰς κυρίας Δυχαμὲλ καθημένας ἐπὶ ἀγροτικῶν ἑδρῶν, κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς αἰθούσης, ὑπὸ ἀνθηρὰν σκιάδα. Ἐφαίνοντο κατηφεῖς καὶ καταβεβλημέναι. Ἐν τῷ οἴκῳ δὲ ἠκούετο θόρυβος σφαιριζόντων, γελώντων καὶ φαιδρῶς συνομιλούντων. Ἦσαν πάντες προσκεκλημένοι τοῦ Κ. Λοβεδύ, οἵτινες ἔπαιζον ἐν τῷ σφαιριστηρίῳ μετὰ τοῦ Ἕκτορος, ἀναμένοντες τὴν ὥραν τοῦ γεύματος.

Δὲν ἦσαν ὅμως μόναι αἱ δύο κυρίαι. Ὁ τραπεζίτης ἐκάθητο πλησίον καὶ ὡμίλει πρὸς αὐτὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὅτε ὑπηρέτης προσελθὼν ἀνήγγειλεν εἰς τὴν κυρίαν Δυχαμέλ, ὅτι ὁ Κ. Περρέν, ὁ συμβολαιογράφος, ἀφίκετο κ' ἐπεθύμει νὰ τὴν ἴδῃ.

— Ὦ! ἂς ἔλθῃ, ἂς ἔλθῃ! εἶπεν ἀμέσως ἐκείνη· ὁ Κ. Περρὲν εἶνε φίλος μας.

Καὶ ἡ Ἀδριανὴ δ' ἐπίσης ἐφάνη μεγάλως εὐχαριστηθεῖσα ἐκ τῆς διακοπῆς αὐτῆς, διότι ὁ θεῖός της κατεγίνετο καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ τὴν πείσῃ, ὅτι ταχὺ συνοικέσιον μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ υἱοῦ του ἦτο τὸ μόνον μέσον ἐπανορθώσεως τῆς ἐπελθούσης συμφορᾶς.

Μετ' ὀλίγον ὁ ὑπηρέτης εἰσήγαγε τὸν ἐπισκέπτην. Ὁ Κ. Περρὲν ἦτο τεσσαρακοντούτης περίπου, εἶχε ζωηρὸν τὸ βλέμμα, κ' ἐθεωρεῖτο χρηστὸς κ' ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἔργον του.

— Καλημέραν, Περρέν! τῷ εἶπεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Τί νέα ἔχεις περὶ τῆς πτωχῆς οἰκίας μας;

Digitized by Google

— Ἡ οἰκία σας ἐτελείωσε, κυρία, ἀπήντησεν ὁ συμβολαιογράφος. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν οἰκογενειακῶν ἀναμνήσεων, αἱ ὁποῖαι καθίστων τὸ ἀκίνητον αὐτὸ ἰδιαιτέρως πολύτιμον, αἱ ἄλλαι ζημίαι σας δὲν θὰ ἦνε μεγάλαι. Ἡ οἰκία ἦτον ἠσφαλισμένη, καθὼς καὶ τὸ περιεχόμενόν της, θὰ φροντίσω δὲ νὰ πληρώσουν αἱ ἑταιρίαι γρήγορα... Ἔπειτα, προσέθηκε μειδιῶν, καὶ πραγματικὴ ἂν ὑποτεθῇ ἡ μικρὰ αὐτὴ ἐλάττωσις τῆς περιουσίας σας, δὲν εἶνε ἀνεπανόρθωτος... Κ' ἔρχομαι νὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσίν σας ὅσον δήποτε χρηματικὸν ποσὸν θέλετε.

— Εὐχαριστῶ, ἀγαπητέ μου Περρέν. Ὀλίγαι χιλιάδες φράγκων θ' ἀρκέσουν ν' ἀνανεώσωμεν ἐγὼ καὶ ἡ κόρη μου τὴν ἐνδυμασίαν μας... Ἀλλ' ἔχεις, μοῦ φαίνεται, καὶ κάτι ἄλλο νὰ μᾶς εἴπῃς.

— Μάλιστα, κυρία· ἀλλ' ὅ,τι ὀφείλω νὰ σᾶς ἀνακοινώσω εἶνε ὅλως διόλου ἰδιαίτερον...

— Ἠμπορεῖς νὰ ὁμιλήσῃς ἐλευθέρως ἐνώπιον τῆς θυγατρός μου καὶ τοῦ συγγάμβρου μου... δι' αὐτοὺς δὲν ἔχω μυστικά.

— Εἶνε φυσικόν, ἀπήντησεν ὁ συμβολαιογράφος μετά τινος στενοχωρίας· οὐχ ἧττον ἐπειδὴ ἡ ὑπόθεσις περὶ τῆς ὁποίας πρόκειται ἀφορᾷ προσωπικῶς σᾶς καθὼς καὶ τὴν δεσποινίδα Ἀδριανήν, ἡ ὁποία εἶνε διάδοχος τῶν δικαιωμάτων τοῦ μακαρίτου πατρός της...

— Μὲ ἄλλους λόγους, κύριε Περρέν, εἶπε μετά τινος πικρίας ὁ Λοβεδύ, ἐγειρόμενος, ἐγὼ σᾶς στενοχωρῶ... Σᾶς ἀφίνω λοιπὸν πρὸς στιγμήν.

Χαιρετίσας δὲ μὲ ἦθος ἐπιτετηδευμένον, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Δὲν ἀπεμακρύνθη ὅμως, ἀλλ' ἤρχισε περιφερόμενος ἀπὸ τοῦ σφαιριστηρίου εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ προκύπτων ἐνίοτε εἰς τὸ παράθυρον ταύτης ἢ ἐκείνου.

Ὁ συμβολαιογράφος εἶχε κύψει μυστηριωδῶς πρὸς τὴν κυρίαν Δυχαμέλ.

— Ὡς εἰλικρινής σας φίλος, εἶπε, λυποῦμαι πολὺ ὅτι ἐδέχθητε νὰ καταλύσετε ἐδῶ.

— Τί νὰ κάμωμεν; ἀπεκρίθη ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἀμηχανοῦσα. Σχεδὸν μᾶς ἀπήγαγον. Ὠφελήθησαν ἀπὸ τὴν κατάπληξιν καὶ τὴν λύπην τῆς πρώτης στιγμῆς... Ἀλλὰ ποίους λόγους ἔχεις, Περρέν, νὰ λυπῆσαι δι' αὐτήν μας τὴν ἀπόφασιν;

— Δὲν ἠξεύρω κυρία,.. ἀλλ' εἶνε κάτι, τὸ ὁποῖον ἐπεθύμουν νὰ σαφηνίσω. Μετὰ τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ συζύγου σας, δὲν ἐτόλμησα νὰ σᾶς ἀπευθύνω μερικὰς ἐρωτήσεις, διὰ νὰ μὴ σᾶς προξενήσω συγκινήσεις λυπηράς· ἀλλὰ δὲν δύναμαι πλέον ν' ἀναβάλω ἐξετάσεις τινὰς περὶ ὑποθέσεως πολὺ λεπτῆς. Τὸ ποσὸν τῶν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἔλαβεν ὁ κ. Δυχαμὲλ ὡς τίμημα τοῦ Βλινύ, εἶνε εἰς χεῖράς σας;

— Διόλου· ἐνόμιζα ὅτι εἶχε κατατεθῇ εἰς τὸ συμβολαιογραφεῖόν σου.

— Δὲν κατετέθη, κυρία. Μολονότι ὁ κ. Λοβεδὺ ἔχει τακτικὴν ἀπόδειξιν παραλαβῆς, τὰ χρήματα οὐδέποτε περιῆλθον εἰς χεῖράς μου, διότι ὁ Κ. Δυχαμέλ, ὡς δύναμαι νὰ τὸ ἀποδείξω, μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι συνεπείᾳ προσωπικῶν συμφωνιῶν μετὰ τοῦ συγγάμβρου του, τὰ χρήματα αὐτὰ εἶχον παραδοθῇ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον. Ἂν ὅμως ὁ σύζυγός σας τὰ ἔλαβεν, ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ σᾶς ὡμίλησε περὶ τῆς ποσότητος αὐτῆς καὶ τῆς χρήσεως τὴν ὁποίαν ἔκαμε.

— Δὲν γνωρίζω ἀπολύτως τίποτε· ὁ σύζυγός μου, μολονότι ἦτο φιλοστοργότατος καὶ πρὸς τὴν κόρην του καὶ πρὸς ἐμέ, σπανίως μᾶς ἔκαμνε λόγον περὶ τῶν ὑποθέσεών του.

— Ἔπειτα, ὑπέλαβεν ὁ Περρέν, εἰς τὰ ἔγγραφά του δὲν εὑρέθη τίποτε σχετικὸν πρὸς τὴν πληρωμὴν αὐτήν. Δὲν ἠγάπα δὲ νὰ θησαυρίζῃ, καὶ ἤθελε μάλιστα νὰ καρποφοροῦν τὰ χρήματά του. Ποσὸν δὲ τόσον σημαντικὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ χαθῇ, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἴχνη.

— Στάσου! Στάσου! ἐφώνησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, ἐνθυμηθεῖσα αἴφνης. Ἴσως ἠξεύρω τόρα ποῦ ἀπέθεσε τὸ ποσὸν αὐτὸ ὁ σύζυγός μου.

Καὶ διηγήθη ὅ,τι τὴν πρωίαν ἀκριβῶς ἐκείνην εἶχεν ἀνακοινώσει εἰς αὐτὴν ὁ Νοὲλ περὶ τῆς κρύπτης ἣν εἶχε κατασκευάσει.

Ὁ συμβολαιογράφος ἐσκέφθη.

— Νομίζω ὅτι ἔχετε δίκαιον, κυρία, εἶπε τέλος. Ἀναμφιβόλως ὁ μακαρίτης ἐταμίευσεν εἰς αὐτὸ τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον κανεὶς δὲν ἐγνώριζε, τὸ τίμημα τοῦ Βλινύ. Ἴσως προώρισε τὰ χρήματα εἰς ἄλλην τινὰ κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν,.. ἴσως καὶ εἰς προῖκα τῆς ἀγαπητῆς του κόρης. Ὅπως δήποτε, τὸ ποσὸν αὐτό, πιθανῶς εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, θὰ κατεστράφη ἀπὸ τὴν πυρκαϊάν.

— Τίς οἶδε; Ὁ Κ. Νοὲλ βεβαιώνει ὅτι τὸ κιβώτιον ἦτο ἀπρόσβλητον ἀπὸ τὸ πῦρ. Ἰδέ τον ἐκ μέρους μου, καλέ μου Περρέν, καὶ εἰπέ του ποίαν σπουδαιότητα ἔχει δι' ἡμᾶς τὸ περιεχόμενον τοῦ κιβωτίου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον κατεσκεύασε.

— Ἔχε πεποίθησιν εἰς αὐτόν, μητέρα! ἐφώνησε ζωηρῶς ἡ Ἀδριανή. Τὴν παρελθοῦσαν νύκτα μᾶς ἔσωσε τὴν ζωήν. Εἶμαι δὲ βεβαία ὅτι δὲν θὰ ἐδίσταζε νὰ ἐκτεθῇ καὶ πάλιν διὰ νὰ σώσῃ τὴν περιουσίαν μας.

Ὁ Περρὲν ἠτένισεν ἐξεταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τὴν νεάνιδα, ἥτις ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν.

— Ὄχι ὅλην σας τὴν περιουσίαν, δεσποινίς, ὑπέλαβε, διότι καὶ μετὰ τὴν πυρκαϊὰν εἶσθε πλούσιαι ἀκόμη, πολὺ πλούσιαι. Ἔχετε ὅμως πολὺ δίκαιον νὰ ἔχετε πεποίθησιν εἰς τὸν Νοὲλ Λε-

Digitized by Google

τελιέ. Τὸν γνωρίζω, καὶ ἠξεύρω πολλὰς καλὰς πράξεις του. Εἶνε νέος ὅστις διὰ τῆς νοημοσύνης του, τῆς ἀνατροφῆς του, καὶ τῶν εὐγενῶν του αἰσθημάτων καθίσταται πολὺ ἀνώτερος τοῦ ἐπαγγέλματός του.

Διαρκούσης τῆς συνομιλίας ταύτης οἱ δύο Λοβεδὺ εἶχον καταβῆ εἰς τὸν κῆπον. Παρήρχοντο δὲ ἀδιακόπως πρὸ τῶν διαλεγομένων, ψιθυρίζοντες μεθ' ἱκανῆς αὐθαδείας.

Ὁ συμβολαιογράφος ἠγέρθη.

— Πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς Βωβραί, ὑπέλαβε, καὶ λυποῦμαι πολύ, ἀγαπηταί μου κυρίαι, ὅτι σᾶς ἀφίνω ἐδῶ.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων, Περρέν, τί φοβεῖσαι; ἠρώτησεν ἡ κυρία Δυχαμὲλ μετά τινος ἀνυπομονησίας. Ἔπρεπε νὰ ἀρνηθῶ τὴν παράκλησιν τοῦ γαμβροῦ μου;

— Ἴσως, πράγματι, σᾶς ἦτο ἀδύνατον ν' ἀρνηθῆτε, ἀλλὰ τὸ κατ' ἐμὲ θὰ ηὐχαριστούμην πολὺ ἐὰν δὲν ἤσθε ἐδῶ... Ἐπὶ τοῦ παρόντος, κυρία, προσέθηκεν ἐμπιστευτικῶς, προσέχετε τὰς παγίδας τὰς ὁποίας ἠμποροῦν νὰ σᾶς στήσουν. Μὴν ὑπογράφετε κανὲν ἔγγραφον, οἱασδήποτε φύσεως, πρὶν μὲ συμβουλευθῆτε.

Ἡ ἀγαθὴ γυνή, περίτρομος, ἡτοιμάζετο νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις, ὅτε ὁ τραπεζίτης καὶ ὁ Ἕκτωρ ἐπλησίασαν.

— Πῶς; κύριε Περρέν, εἶπεν ὁ Λοβεδύ, μεθ' ὑπερβολικῆς ἀγαθότητος, ἀναχωρεῖτε; Ἤλπιζα ὅτι θὰ ἐμένετε νὰ γευματίσετε μαζή μας.

— Καὶ μετὰ τὸ γεῦμα, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἕκτωρ, νὰ μοῦ δώσετε ἓν μάθημα εἰς τὸ σφαιριστήριον, ὅπου, καθὼς λέγουν, εἶσθε πρώτης δυνάμεως.

— Εὐχαριστῶ, κύριοι, ἀπήντησε φιλοφρόνως ἀλλὰ ξηρῶς ὁ συμβολαιογράφος. Μὲ περιμένουν εἰς τὸ σπίτι. Ὡς πρὸς τὸ μάθημα, ἐξηκολούθησεν, δὲν ἔχω ἀξίωσιν νὰ δίδω εἰς κανένα· ἀρκοῦμαι μόνον νὰ μὴ λαμβάνω.

Καὶ χαιρετίσας ἀπῆλθε· μετά τινα δὲ λεπτὰ ἠκούσθη τὸ ἀμαξιόν του κυλιόμενον ἐπὶ τῆς παρόδου.

Τότε ὁ Κ. Λοβεδὺ ἀνέλαβε τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν παρὰ τῇ γυναικαδέλφῃ του καὶ προσεπάθησεν ἐπιτηδείως νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸν λόγον τῆς ἐπισκέψεως τοῦ συμβολαιογράφου· ἀλλ' ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἠρκέσθη ἀπαντήσασα δι' ὑπεκφυγῶν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μετὰ τῆς Ἀδριανῆς.

Ὁ τραπεζίτης, μείνας μόνος ἐπὶ στιγμὴν μετὰ τοῦ υἱοῦ του, εἶπεν εἰς αὐτὸν περίφροντις:

— Ὁ διάβολος νὰ πάρῃ τὸν κατηραμένον αὐτὸν συμβολαιογράφον, ὁ ὁποῖος ἔρχεται νὰ μᾶς χαλάσῃ τὴν ὑπόθεσιν. Εἶνε τόσον μᾶλλον ἐπικίνδυνος, ὅσον εἶνε πονηρὸς καὶ ἔχει ὅλην τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Λουίζας, καθὼς εἶχε καὶ τοῦ ἀνδρός της. Τώρα πρέπει νὰ κάμωμεν γρήγορα ὅ,τι ἔχομεν νὰ κάμωμεν,.. Τὸ χρηματιστήριον δὲν ὑψώνεται, καὶ τὸν μῆνα αὐτὸν ἐπλήρωσα πάλιν πενῆντα χιλιάδες φράγκα διαφοράς. Ἂν δὲν λάβωμεν μέτρα, θὰ τὰ τινάξωμεν πρὶν πραγματοποιήσωμεν τὰ σχέδιά μας.

— Τί νὰ κάμωμεν; ἀπήντησεν δυσθύμως ὁ Ἕκτωρ. Αὐτὸ τὸ ἀνόητον κορίτσι δὲν ἐννοεῖ κἂν τὰ ὡραῖά μου λόγια.

— Πρέπει νὰ ὠφεληθῇς, εἶπεν ὁ Λοβεδὺ παραδόξως μειδιῶν, ἀπὸ τὴν εὐνοϊκὴν περίστασιν ἡ ὁποία σοῦ παρουσιάζεται τώρα. Ἡ θεία σου καὶ ἡ ἐξαδέλφη σου θὰ μείνουν εἰς τὸ Βλινύ, ἀρκετὰς ἡμέρας τοὐλάχιστον. Ἂς ὠφεληθῶμεν. Ἐμπρός, Ἕκτορ, γίνου ἀκαταμάχητος! Τί ὀργή! Σὺ ὁ κατακτητὴς τῶν Παρισινῶν δὲν θὰ καταφέρῃς μίαν μικρὰν χωρικήν;

Τώρα ἐμειδίασεν αὐταρέσκως ὁ Ἕκτωρ.

— Νὰ ἰδοῦμεν, πατέρα, ἀπήντησε, νὰ ἰδοῦμεν! Ἀλήθεια, ἔμαθες τί ἤθελε ἐδῶ αὐτὸς ὁ συμβολαιογράφος:

— Ὄχι. Ἀλλ' ὑποθέτω, ὅτι θὰ ὡμίλησε περὶ τῆς πληρωμῆς τοῦ Βλινύ. Εἶμαι φοβερὰ ἀνήσυχος, διότι ἐπὶ τέλους θὰ ἀνακαλυφθῇ....Χωρὶς ἄλλο ἡ κυρία Δυχαμὲλ θὰ μετέδωκε εἰς τὸν Περρὲν τοὺς λόγους τοῦ Νοὲλ περὶ τοῦ κιβωτίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἦτο κρυμμένον εἰς τὸν τοῖχον. Ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἐκεῖ μέσα κρύπτεται τὸ μυστικόν μας. Ἄχ, Ἕκτορ! ἂν ἦσουν δραστήριος, πρόθυμος καὶ τολμηρός, ὅπως ἤμουν ἐγὼ εἰς τὴν ἡλικίαν σου, θὰ ἐπροσπάθεις νὰ βεβαιωθῇς...

— Ὦ! θαυμάσιον ἔργον μοῦ ἀναθέτεις, ἀλήθεια! Αὐτὸ εἶνε δουλειὰ τοῦ ἡρωϊκοῦ ἐκείνου πυροσβέστου, ὁ ὁποῖος σώζει κυρίας καὶ νεάνιδας ἐκτελῶν τὰ καθήκοντά του. Ἔπειτα, ἂν ἀληθεύουν ὅσα λέγονται, τὸ κιβώτιον αὐτὸ κατεστράφη βέβαια εἰς τὴν πυρκαϊάν.

— Ὁ θεὸς νὰ δώσῃ! ἢ ὁ διάβολος! Τέλος πάντων θὰ ἰδῶ μόνος μου, καὶ θὰ προσπαθήσω ν' ἀποφύγω δι' ὅλων τῶν μέσων...... Σύ, κάμε ἔργον σου νὰ σ' ἀγαπήσῃ ἡ Ἀδριανή. Πρέπει νὰ σ' ἀγαπήσῃ, τὸ ἐνόησες; ἢ τοὐλάχιστον νὰ τὴν νυμφευθῇς τὸ ταχύτερον. Κάμε ὅ,τι θέλεις, εἶσαι ἐλεύθερος, ἀλλὰ πρέπει ὁ γάμος σου νὰ γείνῃ συντομώτατα, διότι ἄλλεως εἴμεθα καὶ οἱ δύο χαμένοι. Συλλογίσου, Ἕκτορ, προσέθηκε δι' ὑποκώφου φωνῆς, ὅτι κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμούς, ἡ μικρὰ ἔχει δύο ἑκατομμύρια προῖκα!

Ὁ κώδων, καλῶν εἰς τὸ γεῦμα, διέκοψε τὸν διάλογον, ὁ δὲ Ἕκτωρ, καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θέτων τοὺς ἀντίχειρας εἰς τὸ ὑπομασχάλιον ἄνοιγμα τοῦ ὑπενδύτου του, ἀπήντησεν αὐταρέσκως:

Digitized by Google

— Ἀρκεῖ, πατέρα, ἀρκεῖ! Ἔσο ἥσυχος. Ἀφοῦ πρέπει νὰ νικήσωμεν, θὰ νικήσωμεν.

ϛ'.

Ἀνάκρισις.

Ὁ Νοέλ, ἀφοῦ ἐκοιμήθη ὀλίγας ὥρας, προσεκλήθη νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δημαρχεῖον τῆς Βωβραὶ ὅπου ἦσαν συνηγμένοι ὁ τὴν πρωίαν ἀφιχθεὶς ἀνακριτής, ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως καὶ τινες ἀνώτεροι ὑπάλληλοι. Ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ ἐξέτασις οὐ μόνον περὶ τῆς πυρκαϊᾶς τῆς οἰκίας Δυχαμὲλ ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλων ὁμοίων προγενεστέρων γεγονότων. Ὁ Νοέλ, εὐπρεπῶς ἐνδυθείς, ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς ἀρχῆς.

Ἐγένετο δὲ φιλοφρονέστατα δεκτός. Ὁ ἀνακριτὴς συνεχάρη αὐτὸν ἐπὶ τῇ θαυμασίᾳ του ἀφοσιώσει κατὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα, ὁ δήμαρχος καὶ οἱ ὑπάλληλοι ἔσφιγξαν τὴν χεῖρα του, καὶ ἀφοῦ τῷ ἐδόθη θέσις τιμητική, ἤρξατο ἡ ἀνάκρισις.

Ὁ νέος μηχανοποιὸς ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἡ πυρκαϊὰ ἐξερράγη τὸ πρῶτον ἐν ταῖς σιταποθήκαις τῆς οἰκίας, κ' ἐκεῖθεν ἐξετάθη εἰς τὸ κύριον οἰκοδόμημα. Διηγήθη δὲ τὴν παράδοξον αὐτοῦ συνάντησιν, ὄπισθεν τῶν τοίχων τοῦ κήπου, ὀλίγον πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς, καὶ τὴν ματαίαν ὑπ' αὐτοῦ καταδίωξιν ἀγνώστου προσώπου.

Ἡ περίστασις αὐτὴ προὐξένησεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἀκούοντας.

— Πῶς, ἠρώτησε περιέργως ὁ δικαστής, δὲν παρετηρήσατε τίποτε ἰδιαίτερον, δυνάμενον νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀνεύρεσιν...

— Ὄχι, κύριε, καὶ δὲν ἐννοῶ πῶς τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο διέφυγε τὴν καταδίωξίν μου. Κατώρθωσα μόνον νὰ παρατηρήσω, ὅτι πρέπει νὰ ἦτο πολὺ ἐλαφρὸν καὶ νὰ ἐγνώριζε κάλλιστα τὸν τόπον. Ὑποθέτω ὅτι θὰ ἦτο κανὲν παιδίον, διότι μόνον παιδίον ἦτο δυνατὸν νὰ τρέχῃ, νὰ πηδᾷ καὶ νὰ κρύπτεται τόσον γρήγορα.

— Αὐτὸ εἶνε ἄξιον προσοχῆς, ὑπέλαβεν ὁ ἀνακριτής, φυλλολογῶν τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης του κατεσπαρμένα χαρτία. Εἰς μάρτυς, εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ χωρίου Γροβοά, παρετήρησεν ἐπίσης τὴν παρουσίαν προσώπου λίαν εὐκινήτου, τὸ ὁποῖον ἔφευγεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους καθ' ἣν στιγμὴν ἐξερράγη ἡ πυρκαϊά. Τὰ δύο αὐτὰ περιστατικά, συνδυαζόμενα, ἔχουσι μεγάλην σημασίαν. Εἰπέτε μας, κύριε Λετελιέ, ἐξηκολούθησεν ὁ δικαστὴς ταπεινῶν τὴν φωνήν, δὲν ἔχετε καμμίαν ὑπονοίαν περὶ τοῦ ἐργάτου ἢ τῶν ἐργατῶν τῶν μυσαρῶν αὐτῶν ἐγκλημάτων; Ὡς κάτοικος τοῦ τόπου, ἔχετε ἴσως καλλιτέρας ἡμῶν πληροφορίας.

— Δὲν ἔχω, κύριε. Ὑπώπτευσα βεβαίως πότε τὸν ἕνα καὶ πότε τὸν ἄλλον, ὡς συμβαίνει πάντοτε εἰς ὁμοίας περιστάσεις, ἀλλὰ δὲν τολμῶ νὰ ἐκφράσω ὑποψίας μὴ στηριζομένας εἰς καμμίαν ἀσφαλῆ βάσιν. Οὐχ ἧττον, κύριε ἀνακριτά, ἐξηκολούθησε ταπεινῶν καὶ αὐτὸς τὴν φωνήν του, πολλοὶ φίλοι μου κ' ἐγὼ ἐξακολουθοῦμεν ἐρευνῶντες καὶ ἐξετάζοντες μὲ πολλὴν ἐπιμονήν.

— Πολὺ καλά, εἶπεν ὁ δικαστής, πτοούμενος ἤδη τὸ δυσχερὲς τοῦ ἔργου του. Ἡ συνδρομὴ ὅλων τῶν τιμίων κατοίκων μας εἶνε ἀπαραίτητος. Ἐξακολουθήσατε λοιπὸν τὰς ἰδιαιτέρας σας ἐρεύνας σας, κύριε Λετελιέ. Ἐλπίζω πολὺ ἀπὸ τὴν νοημοσύνην καὶ τὸν ζῆλόν σας· ἂν δὲ φθάσετε εἰς κανὲν σπουδαῖον ἀποτέλεσμα, μὴ διστάσετε νὰ μᾶς τὸ κοινοποιήσετε. Ἂν σᾶς φανῇ χρήσιμος ἡ παρέμβασις τῆς δημοσίας δυνάμεως, ὁ δήμαρχος θὰ θέσῃ τὴν χωροφυλακὴν εἰς τὴν διάθεσίν σας. Ἔχετέ τι ἄλλο νὰ προσθέσετε;

— Τίποτε, κύριε ἀνακριτά.

— Τότε εἶσθε ἐλεύθερος ν' ἀποσυρθῆτε.

Ὁ Νοὲλ ἐχαιρέτισε μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἐξῆλθεν. Ὁ δὲ δήμαρχος, ὅστις ἐγνώριζεν αὐτὸν πρὸ πολλοῦ, τὸν παρηκολούθησεν εἰς τὸν προθάλαμον καὶ τῷ εἶπε φιλικώτατα:

— Φίλτατε κύριε Λετελιέ, ἡ ἀξιέπαινος διαγωγή σας κατὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ. Ἔχω ἑτοιμάσει ἔκθεσιν πρὸς τὸν ὑπουργόν, ἡ ὁποία θὰ φύγῃ αὔριον καὶ θὰ δημοσιευθῇ βεβαίως καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας, παρακαλῶ δὲ τὴν ἐξοχότητά του νὰ σᾶς ἀπονείμῃ τὴν προσήκουσαν ἀμοιβήν.

Ἡ ἐκμυστήρευσις αὕτη θὰ προὐξένει ἀγαλλίασιν εἰς οἱονδήποτε ἄλλον πλὴν τοῦ Νοέλ, ἀλλ' εἰς αὐτὸν προὐξένησε τοὐναντίον δυσαρέσκειαν, ὥστε ἀπήντησε σχεδὸν τραχέως;

— Εὐχαριστῶ, κύριε δήμαρχε· ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀμοιβῆς, οὐδὲ ἀξίζω... Σᾶς ἱκετεύω νὰ μὴ στείλετε τὴν ἔκθεσίν σας, ἢ ν' ἀφαιρέσετε τοὐλάχιστον τὰ περὶ ἀμοιβῆς μου.

Ὁ δήμαρχος ἐθεώρησεν αὐτὸν ἔκπληκτος, εἶτα δὲ μειδιῶν,

— Μοῦ εἶνε ἀδύνατον, εἶπε, νὰ σᾶς ἀκούσω. Εἶσθε μετριόφρων, κύριε Νοέλ, ἀλλὰ θὰ πράξω τὸ καθῆκόν μου. Χαίρετε.

Κ' ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐνῷ ὁ Νοὲλ ἀνεχώρει τεθορυβημένος καὶ δύσθυμος. Ὁ νέος μηχανοποιὸς εὗρεν οἴκοι τὸν συμβολαιογράφον Περρέν, ἀπὸ τοῦ πύργου ἐρχόμενον, καὶ μακρὸν μετ' αὐτοῦ συνωμίλησεν. Ἀναχωρήσαντος τοῦ συμβολαιογράφου, ἦλθον εἰς τὸ ἐργοστάσιον ὁ Γριβὲ καὶ ὁ Ρεβού, διότι χάριν τοῦ κοινοῦ ἔργου οἱ τρεῖς φίλοι ἐβλέποντο σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν. Ὁ Νοὲλ ἦτο σιωπηλός, οἱ δύο δὲ ἄλλοι τοὐναντίον ἐφαίνοντο φαιδρότατοι.

— Χωρὶς ἄλλο, κύριε Νοέλ, ἐφώνησεν ὁ ἀσπαλακοθήρας, θαρῶ πῶς τὸν ἔπιασα τὸν φίλον!

Digitized by Google

— Κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ ὁδοστάτης μετ' ἴσης πεποιθήσεως.

— Ἀλήθεια; ἠρώτησεν ὁ Νοέλ, ἀνανήφων αἴφνης ἀπὸ τοῦ ῥεμβασμοῦ του. Λέγετε.

— Εἶνε κάτι ἄνθρωποι, ὑπέλαβεν ὁ ἀσπαλακοθήρας, ποῦ 'μοιάζουν μ' αὐτὰ τὰ ζωντόβολα ποῦ κυνηγῶ καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. Δὲν τὰ βλέπεις, ἀλλὰ περπατοῦν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σου καὶ φυτρώνουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὅπου 'βροῦν ὑγρασία. Μιὰ φτυαριὰ ξαφνικὴ 'κεῖ ποῦ χρειάζεται καὶ τὰ βγάζεις ἔξω 'στὴ στιγμή. Μοῦ φαίνεται πῶς ἦλθε ἡ ὥρα νὰ καταφέρωμεν τὴ φτυαριά.

— Ἐξηγήσου τέλος πάντων, εἶπεν ἀνυπομονῶν ὁ Νοέλ. Ποῖος, νομίζεις σύ, ὅτι εἶνε ὁ ἔνοχος;

Ὁ Ἰωάννης ὠνόμασε τὴν Φακινέταν, κ' ἐπανέλαβε τοὺς σκοτεινοὺς λόγους, οἵτινες τὴν προτεραίαν εἶχον διαφύγει τὸ στόμα τῆς παράφρονος.

— Δὲν θὰ ἦτον ἀδύνατον, ἀπήντησεν ἐσκεμμένως ὁ Νοέλ. Εἰς τὴν ἀβεβαιότητα εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα, καμμία ὑπόθεσις, ὅσον παράλογος καὶ αν φαίνεται, δὲν πρέπει ν' ἀποκλεισθῇ. Καὶ σύ, Γριβέ, τὴν ἰδίαν γνώμην ἔχεις;

— Διόλου, κύριε Νοέλ, ἀπήντησεν ὁ ὁδοστάτης. Μὲ τὴν ἄδειάν σου καὶ μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ Γιάννη, μοῦ ἦλθε ἄλλη ἰδέα, καὶ ἦλθε καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς εἰς τὴν πόλιν. Ξεύρετε ὅτι σήμερα τὸ πρωΐ μᾶς ἦλθαν σχοινοβᾶται, κ' ἐγύρισαν μάλιστα τοὺς δρόμους μὲ τὰ τύμπανα. Εἶνε ἕνας μεγάλος μὲ τὰ γένεια κ' ἕνας μικρὸς ποῦ τὸν λέγουν *ξαρθρωμένο*. Κάθε ποῦ πιάσῃ φωτιά, εἴτε ἐδῶ εἴτε εἰς τὰ κοντινὰ χωριά, αὐτοὶ ξετρυπώνουν πάντοτε τακτικά, χωρὶς νὰ ξεύρῃ κανεὶς ἀπὸ ποῦ βγῆκαν. Ἀπαντήσατε χθές, καθὼς ἐλέγατε, ἕνα μικρὸν διάβολον, ποῦ σᾶς ἔφυγε μέσ' ἀπὸ τὰ χέρια. Δὲν εἶνε τάχα ὁ *ξαρθρωμένος*; Λέγουν ὅτι πηδᾷ εἰς τὸν ἀέρα 'σὰν τόπι.

— Καὶ ἡ γνώμη σου, Γριβέ, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ εἶνε πιθανὴ ὡς ἡ γνώμη τοῦ Γιάννη· ἀλλὰ πρὶν ἀποφανθῇ κανείς, πρέπει νὰ μελετηθῇ ὡρίμως τὸ πρᾶγμα.

— Μελετήσατέ το σεῖς. Ἐγὼ στοιχηματίζω ὅτι ὁ ξαρθρωμένος ἔβαλε τὴ φωτιά.

— Κ' ἐγὼ στοιχηματίζω ὅτι εἶνε ἡ Φακινέτα, ἐφώνησεν ὁ ἀσπαλακοθήρας. Νὰ μὲ συμπαθήσῃ ὁ Γριβέ, ἀλλ' ἐγὼ ἔχω μύτη.

— Ἡ μύτη σου δὲν ἀξίζει μιὰ πεντάρα, κὺρ Γιάννη. Ἐγὼ βάζω τὸ κεφάλι μου....

— Ἐλᾶτε, μὴ μαλώνετε, διέκοψεν ὁ Νοέλ. Εἷς τῶν δύο σας ἔχει, μοῦ φαίνεται, δίκαιον, ἀλλὰ δὲν ἠξεύρω ποῖος. Αὔριον εὐθὺς θὰ ἐξετάσω. Θὰ ἰδῶ τὴν Φακινέταν, θὰ ἰδῶ καὶ τοὺς σχοινοβάτας, καὶ θὰ προσπαθήσω ἐπιτηδείως νὰ μάθω. Ἀλλά, τί νὰ σᾶς εἰπῶ! προσέθηκε σκεπτικός, κ' ἐγὼ ὑποπτεύω κάποιον, ὁ ὁποῖος δὲν εἶνε οὔτε ὁ ἐξαρθρωμένος, οὔτε ἡ τρελλή.

— Ποῖος λοιπόν; ἀνέκραξαν οἱ δύο φίλοι τοῦ Νοέλ.

— Μὴ τὸ ἐρωτᾶτε. Αἱ ἐνδείξεις τὰς ὁποίας ἔχω εἶνε ἀόριστοι. Ἡ ὑπόνοιά μου εἶνε αἴσθημα μᾶλλον ἢ σκέψις. Ἂς τ' ἀφήσωμεν τώρα. Αὔριον, φίλοι μου, τὴν αὐτὴν ὥραν θὰ σᾶς χρειασθῶ. Πρόκειται περὶ ὑποθέσεως κινδυνώδους ἴσως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ συνδρομή σας μοῦ εἶνε ἀναγκαία. Θὰ σᾶς περιμένω ἐδῶ.

— Ἔρχομαι, κύριε Νοέλ, ἀπήντησεν ὁ ὁδοστάτης.

— Κ' ἐγώ, προσέθηκεν ὁ ἀσπαλακοθήρας. Δὲν 'μπορεῖ κανεὶς νὰ μάθῃ...

— Τίποτε. Ὑπεσχέθην νὰ τὸ κρατήσω μυστικόν. Ἔπειτα ὁ κίνδυνος, ἂν ὑπάρξῃ κίνδυνος, θὰ ἦνε δι' ἐμὲ μόνον.

— Καὶ διατὶ τάχα νὰ μείνωμ' ἔξω, κύριε Νοέλ, ἠρώτησε προσβληθεὶς ὁ Ρεβού!

— Βέβαια, ὑπέλαβεν ὁ ὁδοστάτης. Ἐγὼ ἤθελα νὰ εἶχα τόσον κίνδυνον, ὥστε νὰ μὴ περισσεύσῃ διὰ σᾶς.

— Λαμπροὶ ἄνθρωποι! εἶπεν ὁ Νοέλ.

Καὶ σφίγξαντες ἀλλήλων τὰς χεῖρας, ἐχωρίσθησαν.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑι ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΗΡΙΟΝ

Ἐξ ἀποφάσεως, μία τῶν μᾶλλον ἀγνώστων χωρῶν τῆς ὑδρογείου σφαίρας εἶνε καὶ ἡ Ἑλλάς. Καὶ ἐν ταῖς παγκοσμίαις γεωγραφίαις καὶ ἐπὶ τῶν χαρτῶν φέρεται ἀνέκαθεν ὡς ἀποτελοῦσα μέρος τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου. Κατὰ πόσον ὅμως πράγματι ἀνήκει αὐτῇ, τοῦτο οὐδέποτε ἐξηκριβώθη. Ἐρευνηθεῖσα ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἔποψιν περισσότερον ἴσως καὶ ἀφ' ὅ,τι ἐχρειάζετο, κοινωνικῶς καὶ ἐθνολογικῶς ἀπέμεινεν ἐν τοῖς πλείστοις σχεδὸν ἄθικτος ἔτι ἐξετάσεως καὶ μελέτης. Ὅπως ὡς πρὸς τόσα ἄλλα, προδήλως καὶ ὡς πρὸς τοῦτο μεγάλως ἔβλαψεν αὐτὴν τὸ ἔνδοξον παρελθόν της. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη — καὶ σήμερον δὲ ἀκόμη παρὰ τοῖς ξένοις — ὡς κυρία ἰδιότης αὐτῆς ἐθεωρήθη ὅτι ἔτυχε νὰ κατοικηθῇ ἄλλοτε ποτὲ ὑπὸ λαοῦ, ὅστις ἦτο ὁ μᾶλλον πεπολιτισμένος τοῦ καιροῦ του. Εὐνόητον δὲ ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ὅτι πᾶσα μὲν ἡ δέουσα φροντὶς καὶ σπουδὴ κατεβλήθη ὅπως διευκρινισθῇ μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν πῶς ἔζων, πῶς ὡμίλουν, πῶς ἐνεδύοντο, πῶς ἔτρωγον, πῶς ἐκοιμῶντο καὶ εἴτι ἄλλο οἱ πρὸ τόσων ἑκατονταετηρίδων κατοικήσαντες τὸν τόπον αὐτόν, μικροτάτη δὲ

Digitized by Google

αφ' ετέρου προσοχὴ ἐδόθη εἰς τὴν σημερινὴν αὐτοῦ κατάστασιν. Τὴν ἀπόδειξιν τῶν ἀνωτέρω θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ πᾶς τις καὶ ἁπλοῦν μόνον βλέμμα ρίπτων εἰς τὰ περὶ Ἑλλάδος γραφόμενα καὶ λεγόμενα ἀλλαχοῦ, μᾶλλον ἀνακριβῆ καὶ συγκεχυμένα συνήθως προκειμένου περὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ταύτης χώρας ἢ αὐτὰ τὰ περὶ τῶν ἀφρικανικῶν αἴφνης φύλων ἢ τῶν ἀσιατικῶν χωρῶν, ἃς ἐξερευνῶσι μετ' ἀδιαλείπτου ἐπιμονῆς στρατιαὶ ὅλα περιηγητῶν καὶ ἱεραποστόλων. Τῆς ἀγνοίας δὲ ταύτης τῶν καθ' ἡμᾶς μετέχομεν κατὰ πολὺ καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι. Τῆς σημερινῆς ἐν τῷ τόπῳ ζωῆς, οἵαν ἐμόρφωσαν αὐτὴν αἱ ἀλληλοδιάδοχοι διαβάσεις ἐπιδρομέων, οἱ μακροὶ τῆς βαρβάρου κατακτήσεως αἰῶνες, ἡ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως κατὰ τὸ διάστημα αὐτῶν συνεχὴς πάλη, ἡ βαθμιαία ἤδη εἰσαγωγὴ τοῦ ἔξωθεν πολιτισμοῦ καὶ ἡ κατὰ μικρὸν συνταύτισις πρὸς τὸ εἶδος τοῦ συγχρόνου ἐν τῷ λοιπῷ κόσμῳ βίου, οὐδεὶς βεβαίως θὰ ἠδύνατο νὰ καυχηθῇ ὅτι ἔχει σαφῆ ἰδέαν. Τῆς καθ' αὐτὸ ὄψεως, ἣν παριστᾷ, κανεὶς ἀναμφιβόλως δὲν ἔχει πλήρη συνείδησιν. Τῆς πρὸ ὀλίγων ἔτι δεκαετηρίδων μορφῆς τῆς χώρας ἢ τῆς ὁσημέραι λεληθότως τελουμένης μεταβολῆς, ἣν ὑφίσταται, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διαγράψῃ τις ἔστω καὶ τὰς μᾶλλον ἐξεχούσας γραμμάς. Ἄγνωστος καὶ ἀνεκμετάλλευτος εἶνε τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων, τῶν παραδόσεων ἡμῶν, τῶν βαθμηδὸν ἐκλειπόντων, ὁ θαυμάσιος πλοῦτος. Πῶς βιοῖ, πῶς ἐργάζεται, πῶς διοικεῖται ὁ λαὸς ἡμῶν, ὁ ἀληθὴς λαός, ὄχι ὁ τῶν κέντρων καὶ τῶν πρωτευουσῶν, ἀλλ' ἡ μεγάλη μᾶζα ἡ πληροῦσα τὴν λοιπὴν ἐπικράτειαν, τελείαν ἀντίληψιν δὲν ἔχομεν. Ὁ διὰ πρώτην φορὰν ἀπερχόμενος τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν θὰ ἠδύνατο ἐπιστρέφων ἐν πλήρει δικαίῳ νὰ λέγῃ ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ πολύπλαγκτος ἐκεῖνος ἥρως τοῦ μελοδράματος ὅτι ἐπανέρχεται ἐκ τῶν μᾶλλον παραδόξων χωρῶν. Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀρχιδουκὸς τῆς Αὐστρίας Ροδόλφου ἤρξατο πρό τινος πολυμελὴς ἑταιρία, ἧς ἀποτελοῦσι μέρος οἱ διασημότεροι τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας συγγραφεῖς, ποιηταί, ζωγράφοι, ἱστορικοί, ἠθολόγοι καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες, δημοσιεύουσα μέγα ἔργον, οὗτινος σκοπὸς εἶνε ἡ ἐντελὴς περιγραφὴ αὐτῆς ὑπὸ φυσικὴν ἅμα καὶ κοινωνικὴν καὶ ἐθνολογικὴν ἔποψιν. Ἐγὼ δὲ φαντάζομαι ὁλόκληρον καραβάνιον ἐκ ζωγράφων ἐπίσης καὶ ποιητῶν καὶ συγγραφέων περιερχόμενον ὁμοίως τὴν μικρὰν Ἑλλάδα μας καὶ ἐξερευνῶν αὐτὴν ὁμοίως ὑπὸ τὰς τρεῖς ταύτας ἐπόψεις, δημοσιεῦον δ' ἔπειτα τὰς ἐντυπώσεις τῆς περιέργου περιηγήσεως ὑπὸ τὸν τίτλον: *Ταξείδιον Ἑλλήνων ... εἰς Ἑλλάδα.*

Αἱ ἀποκαλύψεις τῶν ἰθαγενῶν τούτων Λίβιγκστον θὰ ἦσαν ἐν πολλοῖς σχεδὸν ἀπίστευτοι. Σας ἐγγυῶμαι ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς ζηλεύσῃ καὶ αὐτὸς ὁ Στάνλεϋ!

* *
*

Διὰ νὰ ἐννοήσετε δὲ τοῦτο, φαντασθῆτε διὰ μίαν στιγμὴν τὸ κεφάλαιον ὅπερ θ' ἀφιεροῦτο αἴφνης ἐν τῷ θαυμασίῳ αὐτῷ ἔργῳ εἰς τὰς ἑλληνικὰς φυλακάς. Μολονότι ἀκριβὴς περιγραφὴ αὐτῶν ἐγὼ δὲν πιστεύω ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ γείνῃ ποτέ. Ἄνευ ὑπερβολῆς, ὑποθέτω ὅτι πρὸς τοῦτο δὲν θὰ ἐξήρκει οὐδεμιᾶς γνωστῆς γλώσσης τὸ ἀφιερωμένον εἰς ἔκφρασιν τῆς φρίκης λεξιλόγιον. Εἰς τῆς φανταστικῆς Κολάσεώς του τὴν ἀπεικόνισιν δὲν θὰ ἐδοκίμασεν ἀναμφιβόλως τόσην δυσκολίαν ὁ μέγας ποιητής. Ὁ κατελθὼν εἰς τοῦ φρουρίου τῆς Χαλκίδος τὰς ὑπογείους κατακόμβας, εἰς τοῦ Παλαμηδίου τὰ ζοφερὰ ἔγκατα, εἰς τοῦ Βουλευτικοῦ τὰς γλοιώδεις κλίμακας, εἰς τοῦ Ρίου τὰ ὑποθαλάσσια ἄντρα, θὰ ἠδύνατο ἐπίσης νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι εἶδε τὰ τρίτα καταχθόνια. Ἂν δὲν κοκκινίσωσιν αἱ τρίχες αὐτοῦ, ὡς ἔγεινε κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ ἰταλικοῦ ὄχλου πυρρὸς ὁ πώγων τοῦ ἐπισκεφθέντος τὴν κόλασιν γιβελίνου ἀοιδοῦ ἐκ τῆς ἀναλαμπῆς τῶν φλογῶν της, εἰς τὸ πνεῦμά του ὅμως θὰ ἐγχαραχθῇ ἀνεξαλείπτως τοῦ φοβεροῦ θεάματος ἡ δεινὴ φρίκη. Ἂν ἐπιχειρήσῃ ν' ἀφηγηθῇ ὅ,τι εἶδεν, ἡ χεὶρ του θὰ σταματᾷ ἀνίσχυρος καὶ ἡ σκέψις του θὰ παγόνῃ ὑπὸ ρίγος τρόμου. Ὁ μὴ ἰδὼν καμμίαν τῶν εἱρκτῶν αὐτῶν ἂς ἰδεασθῇ ἂν ἠμπορῇ βάραθρα εἰς ἃ δὲν καταβαίνει ἡλίου ἀκτίς, βόθρους ἐν οἷς μόλις εἰσχωρεῖ ὁ ἀήρ, βάθη ἐν οἷς κρατεῖ ἄλυτον σκότος, μορφὰς οὐδὲν ἐχούσας τὸ ἀνθρώπινον, τέλματα ἰλύος καὶ ἐγκλήματος, σώματα σηπόμενα ἐν διαρκεῖ ἀκινησίᾳ, πανδαιμόνιον ἀποκτηνώσεως, ἀργίας καὶ κακοηθείας. Λάβετε ὡς ὑπόδειγμα τὸν Μεδρεσέν. Εἶνε ὁ παράδεισος τῶν φυλακῶν μας. Ἔχει τὴν αὐλήν του, τὴν ἱκανῶς εὐρεῖαν, ἣν στεγάζει μέγα κυανοῦ ἀττικοῦ οὐρανοῦ τμῆμα. Ἔχει δωμάτια ἱκανῶς εὐρύχωρα. Ἔχει τὸν πλάτανόν του, τὸν καθαρίζοντα τὴν ἀτμοσφαῖράν του καὶ γλυκὺ θροοῦντα ὑπὸ τὸν ἄνεμον καὶ εὐεργετικὴν ἁπλοῦντα τὴν σκιάν του καὶ ἐνθυμίζοντα διὰ τοῦ πρασίνου φυλλώματός του εἰς τοὺς ὑπὸ τὴν σκέπην του δεσμώτας τὴν ἔξω φύσιν, ἧς ἐστερήθησαν. Καὶ ἰδέτε τί ἀποτρόπαιος εἶνε! Ἀπολέσατε πᾶσαν ἐλπίδα οἱ εἰσερχόμενοι! Τί θέλει τὴν λαιμητόμον ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία; Προτιμότερος ὁ βραδὺς θάνατος! Παρετηρήθη ὅτι οἱ βαρύποινοι κατάδικοι, οἱ ἐξερχόμενοι τυχὸν αὐτοῦ, ἐξέρχονται κατὰ τὰ τρία τέταρτα φθισικοί, ρευματικοί, σκελετοὶ ζῶντες. Καὶ πῶς νὰ μὴ ἐξέρχωνται ἡμίνεκροι ἢ ἀπεκτηνωμένοι, ἀφοῦ ζωὴ αὐτῶν εἶνε ἡ ὀκλάδην διηνεκὴς στασιμότης, μόνη ἐ-

Digitized by Google

νασχόλησις ἡ ἀέννασς ὀκνηρὰ καὶ ἀδρανὴς χαρτοπαιξία, ἀὴρ των ἡ δυσώδης ἀπόπνοια τοῦ κοινῇ ἀνὰ εἰκοσάδας καὶ τριακοντάδας συναγελασμοῦ των ὅπου δὲν θὰ ἐχώρουν οὔτε πέντε ἢ δέκα, πνοὴ των ὁ ρυπαρὸς ἱδρὼς τῶν τοίχων τῆς γηραιᾶς οἰκοδομῆς;

***

Καὶ ἐν τούτοις-τίς θὰ τὸ ἐπίστευεν!-ὑπάρχει καὶ μία φυλακὴ ἐν Ἑλλάδι, ἧς οἱ τρόφιμοι δὲν κυλίονται εἰς τὸν βόρβορον, δὲν ἀποκτηνοῦνται, δὲν ἀλληλοκτονοῦσι, δὲν ἀποθηριοῦνται. Ὑπάρχει μία φυλακή, ἣν διὰ νὰ ἐπισκεφθῇς δὲν ἀναγκάζεσαι νὰ κατέλθῃς εἰς βάθη ἀνήλια, ἥτις δὲν ἀπόζει, ἧς δὲν ἀποκλείουν τείχη κυκλώπεια τὸν ἀέρα, καὶ τὸ φῶς ἀδιαπέραστοι φραγμοί. Ὑπάρχει μία φυλακή, ἐν ᾗ δὲν κάθηνται νυχθημερὸν σταυροποδητεὶ χαρτοπαικτοῦντες οἱ κατάδικοι, δὲν μένουν βεβυθισμένοι εἰς τὴν ἰλὺν καὶ τὴν ἀργίαν, δὲν χάνουν εἰσερχόμενοι τῶν μελῶν των τὴν χρῆσιν, δὲν ἀποβάλλουν πᾶσαν ζωῆς καὶ ρώμης ἰκμάδα, πᾶν ἀνθρωπισμοῦ ἴχνος, πᾶσαν βελτιώσεως ἐλπίδα. Ὑπάρχει μία φυλακή, ἐν ᾗ δὲν βιοῦσιν ὡς λύκοι μανδρωθέντες, δὲν διαιτῶνται ὡς χοῖροι, δὲν αὐξάνει, ἀντὶ νὰ ἐκλείπῃ, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος αὐτῶν ὁ ρύπος. Ὑπάρχει μία φυλακή, ἥτις δὲν παρουσιάζει τὴν εἰκόνα παγίδος, εἰς ἣς τὸν μυχὸν ἐνέπεσαν ὕαιναι, μὴ ἀναμένουσαι ἢ τὴν πρώτην τυχοῦσαν εὐκαιρίαν διὰ ν' ἀποτιναχθῶσιν ἐξ αὐτῆς καὶ ν' ἀπολυθῶσιν αὖθις ὅπου τὰς καλεῖ τοῦ θηριώδους ἐνστίκτου των ἡ ἀγρία ὁρμή. Ὑπάρχει μία φυλακή, ἐν ᾗ *ἐργάζονται!*

Καὶ αὕτη εἶνε τὸ Σωφρονιστήριον τῆς Κερκύρας.

***

Δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς ἀφ' ὅτου ἐπεσκέφθην τὸ Παλαμῆδι. Τί τρῶγλαι καὶ τί ἄβυσσοι καὶ τί ἔρεβος καὶ τί ἀγωνία! Τὸ ἀρχαῖον καὶ φοβερὸν ἐνετικὸν φρούριον, μὴ δυνάμενον πλέον χάρις εἰς τοὺς εἰρηνικοὺς καιροὺς καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων νὰ θερίζῃ διὰ τῶν τηλεβόλων του ὑπάρξεις, εὗρεν ἄλλο μέσον διὰ νὰ κατατρώγῃ τοιαύτας, μεταμορφωθὲν εἰς ἀπαισίαν εἱρκτήν. Ὁ ἀναβαίνων διὰ τῶν παρὰ τέσσαρας χιλίων βαθμίδων του ἐπὶ τῆς κορυφῆς του καὶ ἐκεῖθεν ἐμβλέπων εἰς τὰ σπλάγχνα του, κάτω, εἰς τὰς ἐσκαμμένας ὑπογείους φυλακὰς τοῦ *Μιλτιάδου*, καταλαμβάνεται ὑπὸ σκοτοδίνης. Νομίζεις ὅτι βλέπεις τὰ ἔγκατα πελωρίου τέρατος ζωντανοῦ, κήτους παραδόξου, ὅπερ κατεβρόχθισεν ἑκατοντάδας ὄντων, ἅτινα ἀνακινοῦνται ἀνησύχως ἐντὸς τῶν ἀπειρομεγέθων στομαχικῶν θυλάκων του. Εἶνε δυνατὸν λοιπὸν νὰ ζῶσι—δέκα, εἴκοσι, τριάκοντα ἔτη!—ἄνθρωποι ἐκεῖ μέσα! Εἶνε ὅμοιοι ἡμῶν λοιπὸν τὰ φασματώδη αὐτὰ νευρόσπαστα, τὰ τεθαμμένα πεντήκοντα μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν ἐφ' ἧς ἵστασαι, ἅτινα ἀνατείνουν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν ἥλιον, ὅστις δὲν ἐμφανίζεται, ἀποβλέπουν πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅστις δὲν τὰ λυπεῖται, ὑψοῦσι πρὸς σέ, τὸν ἐλεύθερον, τὴν πυγμὴν ἀπειλητικήν, τὸ βλέμμα ἄγριον, τὸ στόμα βλασφημοῦν; Καὶ εἶνε ὅμοιοι ἡμῶν πράγματι καὶ ζῶσιν ἐν τούτοις. Ζῶσιν εἰς τὰς κρύπτας των αὐτάς, εἰς τὰ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ βράχου σκαφέντα κάθυγρα δωμάτια των, εἰς τὰ κρησφύγετά των τὰ σκιώδη. Ζῶσιν ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἔχοντες ὡς στρῶμα τὸ ἔδαφος, τὸ χῶμα, ὡς θέρμανσιν τῶν βδελυρῶν σαρκίων των τὴν ἐπαφήν, ὡς ὁρίζοντα τὸν ἀπέναντί των τοῖχον. Ζῶσιν εἰς τὰς ὀπάς των, εἰς ἃς σύρονται καὶ εἰσχωροῦσιν ἕρποντες ὡς ἀγρίμαῖα, ζῶσιν εἰς τὰς τρύπας των αἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσουν μόνον ὡς κατοικίαι ἀσπαλάκων, ζῶσιν εἰς τὸν *Ἀράπην*, τὸ φοβερὸν ὑποχθόνιον σπήλαιον, ὅπου οὐδὲ ποτε εἰσῆλθε φῶς, ὅπου κατέρχεσαι διὰ περιαιρετῶν κλιμάκων εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀλλεπαλλήλους λάκκους, τὸν ἕνα βαθύτερον τοῦ ἄλλου, τὸν ἕνα ζοφερώτερον τοῦ ἄλλου, τὸν ἕνα ἀπαισιώτερον τοῦ ἄλλου, ὅπου τὸ φέγγος τῶν λύχνων σβέννυται αὐτομάτως ἐκ τῆς ὑγρασίας, ὅπου ἀσφυκτιᾷς μετὰ ἓν μόλις ἀπὸ τῆς εἰσόδου σου λεπτόν, ὁπόθεν ἐξερχόμενος φέρεις τεθαμβωμένους ὡς νὰ ἐτυφλώθης αἴφνης τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θαμβοῦντα τὰ ὦτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἰλιγγιῶσαν, ὡς νὰ ἀνέβης ἀπό τινος τῶν μυθολογουμένων ἐκείνων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μαντικῶν ἄντρων, δι' ὧν ἐτελεῖτο ἡ εἰς Ἄδου κατάβασις...

Καὶ τώρα, ἐπισκεπτόμενος τὸ Σωφρονιστήριον, δὲν δύναμαι νὰ μὴ κάμω τὴν σύγκρισιν..

Ἀναμφιβόλως τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν εἶνε ἑλληνικὴ φυλακή!

***

Πράγματι, εἶνε ἓν ἐκ τῶν εὐεργετικῶν ἱδρυμάτων, ἅτινα ὀφείλει ἡ Ἑπτάνησος εἰς τὴν Προστασίαν. Τὸν Μέγαν Ἁρμοστὴν Οὐάρδον Δούγλας ἐπὶ πολὺ θὰ ἔχῃ ἀφορμὴν νὰ ἐνθυμῆται ὁ τόπος. Γέρων αὐστηρὸς καὶ ὕποπτος καὶ εὐερέθιστος, ἐκυβέρνησε τὴν χώραν μὲ συγκεκρατημένα τὰ ἡνία καὶ τὴν μάστιγα εἰς τὸν ἀέρα. Τίποτε δὲν παρέλειπεν ἀφ' ὅσα ἐχρειάζοντο ὅπως καταστήσωσι τὴν ἀγγλικὴν δύναμιν σεβαστοτέραν καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν νησιωτῶν πλήρη. Οὔτε στασιαστικὰς ἐκδηλώσεις ἠνείχετο, οὔτε τὰς φιλελευθέρους ὁρμὰς ἄφινεν ἀχαλιναγωγήτους, οὔτε εἰς τὰ φιλελληνικὰ αἰσθήματα ἠρέσκετο. Ἐξαιρετικὴν δὲ ἰδίως αὐστηρότητα ἀνέπτυξε κατὰ τὰ 1838, ὅτε ἀνεκαλύφθη ἡ ἄλλη πάλιν παράδο-

Digitized by Google

ξος ἐκείνη προπαγάνδα τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἡ καλουμένη *Φιλορθόδοξος Ἑταιρία*, ἧς ἑδρευούσης ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα μέλη ἀριθμούσης ἐν Ἑπτανήσω, σκοπὸς ἦτο ἡ βάπτισις τοῦ Ὄθωνος ὀρθοδόξου, ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ἰονίου, ἡ κήρυξις τῆς ἑνώσεως αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἡ σύνδεσις τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως διοικητικῶς καὶ ἡ ἐξέγερσις τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ ὁ Δούγλας εἰς πλείστας προέβη συλλήψεις καὶ ἐξορίας διαπρεπεστάτων μάλιστα ἀνδρῶν καὶ εἰς σοβαρώτατα προέβη μέτρα. Τοιοῦτον δὲ δεικνύει αὐτὸν καὶ ἡ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Γερουσίας προτομή του, δι' ἧς παρίσταται σύνοφρυς καὶ σκυθρωπὸς καὶ στυγνὸς σχεδόν. Ἀλλ' ἐν τούτοις οἱ Ἰόνιοι εὐγνωμονοῦσι προς αὐτὸν καὶ ἰδιαίτερος μάλιστα ὀβελίσκος ἐπὶ τούτῳ ἀνεγερθεὶς ἐν τῇ πλατείᾳ πρὸς τιμήν του ἐκδηλοῖ τὴν εὐγνωμοσύνην των ταύτην. Διότι συγχρόνως ἠγάπησε καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ καὶ ἐμερίμνησεν ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς χώρας. Ἐπηύξησε καὶ ἐβελτίωσε τὸ ὑπὸ τοῦ Ἄδαμς κατασκευασθὲν ὑδραγωγεῖον, ἐκανόνισε τὰ κατὰ τὴν ἀκριβῆ ἐνέργειαν τῆς τοπικῆς νομοθεσίας, ἵδρυσε τὸ Ἰόνιον Γυμνάσιον καὶ ἐσύστησε τὸ Φρενοκομεῖον. (Ἰδιαιτέρα παρένθεσις: δι' ὅλα δὲ τὰ δημόσια ταῦτα ἔργα ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ μικροῦ κράτους ἐπ' αὐτοῦ εἶχεν ἰσοζύγιον καὶ **περίσσευμα** ἔτι). Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἵδρυσε καὶ τὸ Σωφρονιστήριον τοῦτο. Τὸν θεμέλιον λίθον αὐτοῦ ἔθηκε τῇ 19ῃ Ἀπριλίου 1840, ἐν μεγάλῃ πομπῇ, καθ' ἣν ἐξεφώνησε καὶ κατάλληλον ἐπὶ τῇ περιστάσει λόγον. Ἀπετελειώθη δ' ἔπειτα τὸ κτίριον καὶ ἐλειτούργει καθ' ὅλον τῆς Προστασίας τὸ διάστημα. Ἀκόμη δὲ ἱστορεῖται ἡ τάξις ἡ ἐν αὐτῷ καὶ ἡ ἀσφάλεια καὶ ὁ ἄριστος διοργανισμός.

*
* *

Μὲ τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων ἐννοεῖται ὅτι ταῦτα δὲν ἦτο φυσικὸν νὰ διατηρηθῶσιν. Ὑπὸ τὴν ἑλληνικὴν διοίκησιν ἀπώλεσε βεβαίως πολλὰ τῶν προσόντων, ἅτινα καθίστων αὐτὸ μοναδικὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα κατάστημα. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν παρήλλαξε καὶ ἂν κατέπεσε καὶ ἂν παραμελῆται, ἀπομένει ἀναμφιβόλως πάντοτε πρωτοτυπότατον δημόσιον ἵδρυμα, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν θὰ εἴχομεν νὰ ἐπιδείξωμεν ἄλλο.

Ρωμαντικωτάτη εἶνε ἡ θέσις αὐτοῦ. Κεῖται, ἐν τέταρτον περίπου ἔξω τῆς πόλεως, ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος, οὗτινος ἐκεῖθεν χαρίεσσα κυλίεται κλιτύς, κατάφυτος καὶ καταπρασίνη. Βρέχει ραγδαίως καθ' ἣν στιγμὴν μεταβαίνομεν εἰς αὐτό, ἀλλὰ καὶ οὕτω ὑπὸ τὴν βροχὴν γελᾷ καὶ φαιδρὸν ἁπλοῦται τὸ τοπεῖον, τυλισσόμενον εἰς ἐλαφρᾶς ὁμίχλης νέφος. Καλλιεργημένη καὶ χλοάζουσα ὅλη ἡ πέριξ ἔκτασις καὶ οἱ γήλοφοι καὶ οἱ ἀγροί. Ἡμερωτάτη ἄποψις. Ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ, ἣν διέρχεται ἡ ἅμαξα, αὔλακες χωρίζουσι τὴν γῆν, προβάλλουσιν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τὴν κορυφὴν ἀρτίσπορα φυτά, νεωστὶ φαίνεται ἀνακινηθὲν τὸ χῶμα πρὸς γεώργησιν. Ὅλη ἡ θέα τοῦ μέρους ὁμοιάζει περιοχὴν ἀγροτικῆς ἐπαύλεως. Καὶ ὡς τοιαύτην ἐκλαμβάνεις τὸ δεσπόζον τῆς ἐκτάσεως κτίριον. Ἐγὼ τοὐλάχιστον ἀνέμενον νὰ εὕρω ἔξωθεν αὐτοῦ οἰκοδέσποιναν τροφοδοτοῦσαν πυκνουμένας γύρω της καὶ κραζούσας ὄρνιθας, ἐξοχικοῦ οἰκήματος φιλόξενον στέγην, καλὴν ἑστίαν πρὸ τῆς ὁποίας νὰ στεγνώσωμεν τὰ διάβροχα ἡμῶν ἐνδύματα. . .

Εἶνε δὲ πράγματι καὶ ἀγροτικὴ ἅμα ἔπαυλις ὑπὸ μίαν ἔποψιν ἡ φυλακὴ αὕτη. Ὅλη ἡ πέριξ της ἔκτασις, οἱ καλλιεργημένοι οὗτοι ἀγροί, ἡ θάλλουσα φυτεία ἀνήκουσιν εἰς αὐτό, εἶνε κτήσεις του. Καὶ τὰ κτήματά του αὐτὰ τὰ ἐπιμελεῖται αὐτὸ τὸ ἴδιον διὰ τῶν ἐγκατοίκων του. Καθ' ὡρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας ἐξέρχονται οἱ ἐν αὐτῷ φυλασσόμενοι ὑπὸ συνοδείαν καὶ ἐργάζονται εἰς τοὺς ἀγροὺς των. Κατάδικοι ἅμα καὶ γεωργοὶ καὶ ἰδιοκτῆται. Εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται ὅλης τῆς περιοχῆς του ἡ ὡραία ἄποψις καὶ ἡ ἀνθοῦσα χάρις. Καταγίνονται δὲ εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτῆς μετ' ἰδιαζούσης εὐαρεσκείας καὶ δραστηριότητος. Ἀναπνέουν οὕτω τὸν ἀέρα τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἐξοχῆς, διαθέτουν ἱκανὸν μέρος τοῦ καιροῦ των, ὅστις ἄλλως θὰ διέρρεεν ἄχρηστος καὶ ἀνιαρός, εἰς ἐνασχόλησιν τερπνὴν καὶ γνώριμον ἴσως εἰς πολλοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν προτέρων, δοκιμάζουν, καίτοι φρουρούμενοι, τὸ συναίσθημα εἴδους τινὸς μικρᾶς ἐλευθερίας παρεχομένης διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς αὐτοὺς καὶ εἰσκιμίζουν ἅμα καὶ ὄχι ἀξιοκαταφρόνητον χρηματικὸν ποσὸν εἰς τοῦ καταστήματός των τὸ ταμεῖον ἐκ τῶν προσόδων τῶν κτημάτων τούτων, αἵτινες ἀνέκαθεν ἦσαν ὡρισμέναι διὰ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν καὶ τὴν καλὴν συντήρησιν.

* *
*

Εἰσερχόμεθα. Ἥμερος ἡ ὄψις καὶ αὐτῶν τῶν δεσμοφυλάκων καὶ αὐτῶν τῶν φρουρῶν καὶ αὐτῶν τ ν κλειδούχων. Βαρεῖαι ὅμως αἱ κλεῖδες καὶ στερεὰ τὰ κλεῖθρα καὶ αἱ κιγκλίδες ἰσχυραί. Ἡ ἐν αὐτῷ διαμονὴ τῶν κατοίκων του δύναται νὰ θεωρηθῇ ἠγγυημένη περισσότερον ἢ εἰς ὅλους τοὺς βόθρους καὶ τὰ ὑπόγεια τῶν ἄλλων εἱρκτῶν μας. Τὸ πνεῦμα ὑφ' ὃ κατηρτίσθη τὸ σχέδιόν του καὶ ὅπερ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν κατασκευήν του φαίνεται ὅτι ἦτο νὰ γείνῃ τοιοῦτον ὥστε νὰ μὴ ταλαιπωροῦνται μὲν οἱ ἐν αὐτῷ διαιτώμενοι, νὰ μὴ ἠμποροῦν ὅμως συγχρόνως νὰ συλλάβουν καὶ τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν

Digitized by Google

ὅτι θὰ ἠδύναντο νὰ τὸ ἐγκαταλίπουν εὐκόλως. Τὸν ἄριστον αὐτοῦ διοργανισμόν, περὶ οὗ τόσα λέγονται, εἰκονίζει κάλλιστα ἡ περιεργοτάτη ἀρχιτεκτονική του. Ὑπὸ ἔποψιν ἀσφαλείας εἶνε σχεδὸν τέλειον. Μέγα καὶ παχὺ τεῖχος, καλῶς φρουρούμενον, περιβάλλει τὸ ὅλον οἰκοδόμημα. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἀποτελεῖ εὐρὺν κύκλον, ὅστις διαιρεῖται εἰς δέκα ἰσομεγέθεις καὶ ἰσομήκεις *ἀκτῖνας*, ἀγομένας ἀπὸ τοῦ κέντρου εἰς τὴν περιφέρειαν. Οἱ τοῖχοι τῶν ἀκτίνων τούτων εἶνε ἱκανῶς ὑψηλοί, ἀποχωρίζοντες ὁλοτελῶς τὴν μίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης, εἰς τρόπον ὥστε οὐδεμίαν νὰ δύνανται νὰ ἔχωσι συγκοινωνίαν πρὸς ἀλλήλας, τὰ δὲ μεταξὺ τῶν τοίχων διαστήματα ἱκανῶς ἀπέχοντα. Τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν ἀκτίνων αὐτῶν εἶνε ἄστεγον. Μόνον τὸ πρὸς τὴν περιφέρειαν ἄκρον ἑκάστης εἶνε ἐστεγασμένον καλῶς ἄνωθεν καὶ ἀποτελεῖ διὰ τοῦ ὄπισθεν τείχους, τῶν δύο πλευρικῶν τοίχων καὶ κιγκλιδώματος φράσσοντος τὸ ἐντεῦθεν πρὸς τὸ κέντρον μέρος τὰ διαμερίσματα, ἐν οἷς μένουσιν οἱ κάτοικοι, χωριζόμενα καὶ ταῦτα ἐν τῷ μεταξὺ εἰς δύο δωμάτια. Εὐνόητον ἑπομένως ὅτι μόνη ἔξοδος τῶν ἐντὸς τῶν ἀκτίνων, φρασσομένων ὄπισθεν μὲν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τείχους, ἑκατέρωθεν δὲ ὑπὸ τῶν τοίχων τῶν διαιρούντων τὸν κύκλον, ἀπομένει ἡ πρὸς τὸ κέντρον, ἀφ' ἧς δὲν εἶνε βεβαίως εὔκολον νὰ δραπετεύσῃ τις. Ἄλλως τε δὲ τὸ κέντρον τοῦτο ἀποτελεῖ οἰκοδομή, ἧς τὸ μὲν ἰσόγειον πάτωμα κατέχουσι τὰ διάφορα γραφεῖα, τὸ δὲ ἄνω ἐχρησίμευεν ὡς κατοικία τοῦ διευθυντοῦ. Συνίσταται δὲ τὸ ἄνω τοῦτο πάτωμα ἐκ μιᾶς καὶ μόνης αἰθούσης, κυκλικῆς ἐπίσης καὶ ἰσάριθμα ἐχούσης τὰ παράθυρα πρὸς τὰ δέκα τοῦ δεσμωτηρίου τμήματα. Ἕκαστον παράθυρον τῆς αἰθούσης ταύτης ἀνταποκρίνεται καὶ πρὸς μίαν ἀκτῖνα. Οὕτω δὲ ὁ διευθυντὴς ἐν μιᾷ στιγμῇ ἠδύνατο νὰ βλέπῃ ὅ,τι ἐτελεῖτο ἐν ὁποιαδήποτε ἐξ αὐτῶν. Συγχρόνως δὲ ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης σκοπιᾶς καὶ ὅλον τὸ κτίριον, δι' ἑνὸς βλέμματος περιβάλλων αὐτὸ καὶ καθορῶν τί συμβαίνει καθ' ὅλην του τὴν περιοχὴν καὶ ἀμέσως δυνάμενος νὰ δώσῃ τὰς δεούσας διαταγὰς καὶ ἔχων οὕτω ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐπιτήρησιν καὶ φυλακισμένους, καὶ φρουρούς, καὶ ἐπιστάτας, καὶ εἰσερχομένους, καὶ ἐξερχομένους, καὶ τοὺς διαβάτας ἔτι τοὺς ἔξωθεν αὐτοῦ περῶντας.

*
* *

Σήμερον ὅμως ἤλλαξεν ἐξ ὁλοκλήρου προορισμόν. Ὁ διευθυντὴς δὲν κατοικεῖ πλέον ἐν αὐτῇ. Τὸ διευθυντήριον κεῖται κάτω, μετὰ τῶν ἄλλων γραφείων. Καὶ ἡ κυκλικὴ αἴθουσα μετεποιήθη προχείρως... εἰς ἐκκλησίαν.

Διότι καὶ ἐκκλησιάζονται οἱ ἔγκλειστοι ἐν τῇ παραδόξῳ ταύτῃ φυλακῇ.

Ἀπέναντι τῆς κλίμακος, δι' ἧς ἀνέρχονται εἰς αὐτήν, κατεσκευάσθη μικρὸς νάρθηξ καὶ ἱερὸν ἐκ σανίδων, ἔξωθεν τοῦ ὁποίου ἐκρεμάσθησαν καὶ ἐζωγραφήθησαν εἰκόνες τινὲς ἁγίων. Δύο κηροπήγια ἐτέθησαν παρ' αὐτό. Ἄλλη μεταβολὴ οὐδεμία. Τὸ ἁπλοῦν τοῦτο καὶ οὕτω διασκευασθὲν γυμνὸν δωμάτιον εἶνε τὸ τέμενος τῶν πτωχῶν καταδίκων.

Καὶ λειτουργεῖ ἐν αὐτῷ τακτικῶς ἱερεὺς ἐπὶ τούτῳ καὶ ὁδηγοῦνται εἰς αὐτὸ οἱ φυλακισμένοι ὅλοι, διαδοχικῶς ἀνὰ δέκα ἢ εἴκοσι καθ' ἑκάστην Κυριακήν, συνοδευόμενοι πάντοτε ὑπὸ τῆς ἀναλόγου φρουρᾶς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἐκπληρώσεως τῶν θρησκευτικῶν των καθηκόντων, καὶ προσεύχονται καὶ ἐνωτίζονται τῶν θείων ῥημάτων καὶ κλίνουσι πρὸ τῆς τελουμένης χάριν αὐτῶν μυσταγωγίας τὴν κεφαλὴν μετ' ἀληθοῦς πολλάκις εὐλαβείας καὶ συντριβῆς εἰλικρινοῦς καὶ κατανύξεως συγκινούσης. Προσέρχονται δὲ πάντες προθύμως καὶ ὡς εἰς ὑποχρέωσιν, ἣν οὐ μόνον στέργουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Εἷς μόνος,ὡς μοὶ εἶπον,ἠρνήθη ποτέ, ἄγνωστον διατί, νὰ προσέλθῃ μετὰ τῶν ἄλλων. Οὐδεμία ὅμως παρεκτροπὴ ἀναφέρεται συμβᾶσα κατὰ τὸ διάστημα τῆς λειτουργίας καὶ ἐν γένει τῆς διαμονῆς τῶν φυλακισμένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

*
* *

Ὁ ἐντὸς τῶν ἀκτίνων βίος τῶν φυλακισμένων εἶνε ἀρκούντως ἄνετος. Καὶ τὰ δωμάτια αὐτῶν εἶνε σχετικῶς εὐρύχωρα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτοῖς διαιτωμένων ὑπῆρξε πάντοτε περιωρισμένος. Οἱ τόρα ἐγκεκλεισμένοι ἐν τῷ Σωφρονιστηρίῳ δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν τοὺς ἑκατὸν πεντήκοντα. Ἀναλογοῦσιν ἑπομένως δεκαπέντε δι' ἑκάστην ἀκτῖνα. Καὶ λείπει συνεπῶς τὸ ἀναπόφευκτον ἀλληλοστίβαγμα καὶ ὁ ἀπαίσιος συγκυλισμὸς καὶ τὸ εἰς μίαν πολυμελῆ καὶ πολύμορφον μάζαν σύμφυρμα. Ὑπάρχει ὁ ἀρκῶν χῶρος διὰ νὰ κοιμῶνται καὶ διὰ νὰ κάθηνται καὶ διὰ νὰ κινῶνται ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι. Ὑπάρχει μάλιστα ἀρκοῦσα θέσις διὰ νὰ τοποθετῶνται καὶ τὰ χρειώδη αὐτοῖς διὰ τὴν ἐργασίαν των. Διότι ἐκτὸς τῆς γεωργικῆς ἐργάζονται καὶ ἄλλως. Οἱ γνωρίζοντες τέχνην τινὰ ἢ ἐπαγγελλόμενοι τοιαύτην προτοῦ φυλακισθῶσιν δὲν διακόπτουσι τὴν ἐξάσκησιν αὐτῆς ἂν εἰσέλθωσι ἐδῶ. Μία ἀκτὶς πρὸ τῆς ὁποίας διερχόμεθα εἶνε ἡ τῶν ὑποδηματοποιῶν. Ἔχουν στήσῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ διαμερίσματός των τὸ σύνηθες χαμηλὸν τραπέζιον καὶ καθήμενοι πέριξ ἐργάζονται ἐν ἄκρᾳ προσοχῇ καὶ εὐσυνειδησίᾳ. Ἄλλος κόπτει διὰ μικροῦ μαχαιριδίου λωρίδας, ἄλλος καρφόνει τοὺς ἀπαιτουμένους ἥλους ἐπὶ τοῦ πέλματος ἑτοίμου ἤδη ὑποδήματος, ἄλλος βρέχει ἐντὸς παρακειμένου ἀγγείου ὕδατος τὰ δέρματα.

Digitized by Google

Ἄλλη εἶνε ἡ ἀκτὶς τῶν ξυλουργῶν. Ἄλλη ἡ τῶν λεπτουργῶν. Ἀλλ' οὔτε καθολικὴ εἶνε ὡς ἄλλοτε πλέον ἡ ἐργασία, καὶ τῆς ἀναπτύξεως ἣν εἶχε λάβῃ πολὺ καθυστερεῖ. Ἄλλοτε δι' ἑκάστην τέχνην ὑπῆρχεν ἰδιαίτερον τμῆμα, ἐφωδιασμένον μὲ πάντα τ' ἀπαιτούμενα καὶ παρέχον πάσας τὰς εὐκολίας εἰς τὸν ἐπιχειροῦντα νὰ ἐργασθῇ. Ἡ διεύθυνσις ἐπέβλεπε καὶ ὥριζε τὴν ἐργασίαν. Τὰ ἔργα τῶν κρατουμένων ἦσαν τελειότατα καὶ ἐπωλοῦντο ἀκριβώτατα. Τὸ Σωφρονιστήριον διεξῆγεν ἀληθὲς ἐμπόριον.

* * *

Εἶνε δὲ δυστύχημα ὅτι εἰς τὰς χεῖρας τῆς διοικήσεώς μας καὶ ἂν εὑρεθῇ τι ἐκ τῶν προτέρων καλὸν καταστρέφεται βαθμηδόν. Τὸ Σωφρονιστήριον λόγου χάριν τοῦτο πρὸ πολλοῦ ἔχει ἀφεθῇ σχεδὸν εἰς τὴν τύχην του, περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν διευθυνόντων ἑκάστοτε αὐτὸ οὐδεμία δίδεται προσοχή, καὶ ἂν εὑρεθῇ τις τοιοῦτος ἐπιθυμῶν νὰ μεριμνήσῃ περὶ αὐτοῦ πράγματι καὶ νὰ τὸ διευθύνῃ καταλλήλως, ἡ παροχὴ τῶν πρὸς τοῦτο χρησίμων μέσων εἶνε φειδωλοτάτη πρὸς αὐτόν. Τὸ δὲ πρᾶγμα καταντᾷ ἀστεῖον προκειμένου περὶ ἱδρύματος, ὅπερ μᾶλλον ὠφέλειαν θὰ προσέφερεν εἰς τὸ δημόσιον ἢ δαπάνην θ' ἀπῄτει. Ἐκτὸς τῶν προσόδων τῶν κτημάτων αὐτοῦ,πλεῖστα ἄλλα κέρδη καλῶς διοικούμενον θὰ ἠδύνατο νὰ πορίζῃ. Ἐν Κερκύρᾳ μοὶ ἀνέφερον ὡς παράδειγμα ὅτι ἐσχάτως δι'ἐργασίαν τινὰ δι' ἣν ὁ ἁρμόδιος μηχανικὸς εἶχεν ὑπολογίσῃ ἱκανῶς ὑπέρογκον ποσόν, χρησιμοποιήσας ὁ νῦν διευθύνων αὐτὸ τοὺς κρατουμένους ὠφέλησε τὸ δημόσιον περὶ τὴν δεκάδα χιλιάδων δραχμῶν. Καὶ εἰς πάσας δὲ τὰς δεούσας ἐπισκευὰς καὶ εἰς εἴ τι ἄλλο χρησιμοποιούμενοι πολλὰ ἐκ τῶν χάριν τῆς συντηρήσεως τοῦ ἱδρύματος ὁριζομένων πρὸς ἐξόδευσιν ὠφελοῦσιν ἐπίσης τὴν διατρέφουσαν αὐτοὺς ἀρχήν.Δὲν ἐχρειάζοντο δὲ βεβαίως μεγάλα πράγματα ὅπως ἀναζωογονηθῇ, ὅπως λάβῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ ὄψιν, ὅπως καταστῇ, σχεδὸν εἰπεῖν ἐκτὸς φυλακῆς ἀνθρωπινῆς καὶ μικρὸν ἅμα βιομηχανικὸν πρωτότυπον εἰς τὸ εἶδός του κατάστημα.

* * *

Τοιοῦτον εἶνε τὸ περίεργον αὐτὸ ἵδρυμα, ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἄξιον καὶ παρατηρήσεως καὶ λόγου. Δι' ἐμὲ τοὐλάχιστον ἡ ἐπίσκεψίς του ὑπῆρξε διδακτικωτάτη. Καὶ ἐξέρχομαι ἀφοῦ διέμεινα περὶ τὴν μίαν ἐν αὐτῷ ὥραν, μ' ἐπίσης ἐλεύθερον ὡς ὅτε εἰσῆλθον τὸ στῆθος καὶ ἀκώλυτον τὴν ἀναπνοὴν καὶ καθαρὰν τὴν σκέψιν. Ποῦ ὁ ἐφιάλτης ἐκεῖνος τοῦ Παλαμηδίου!..

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΣΑΙΞΠΗΡ

Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ θεατρικοῦ αὐτοῦ σταδίου ἐπάλαιε πρὸς τὴν πενίαν, ἐργαζόμενος ἀνενδότως πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν ἑαυτοῦ γονέων, οἵτινες εἶχον περιέλθει εἰς χρηματικὰς δυσχερείας. Ἐκ τοῦ Rowe μανθάνομεν ὅτι ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέθλιον πόλιν, ἀφοῦ παρῆλθε πᾶς κίνδυνος καταδιώξεως παρὰ τοῦ Θωμᾶ Λούση. Ἄγνωστον πότε ἀκριβῶς ἐπανῆλθεν εἰς Στρατφόρδην,εἶνε ὅμως πιθανὸν ὅτι δὲν θὰ ἐτόλμησε νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὰ κτήματα τοῦ Λούση, πρὶν ἢ παρέλθῃ ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα. Ὡς δὲ ἐκ τῶν μετέπειτα δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, προσωρινὴ ὅλως ἦτον ἡ εἰς Στρατφόρδην ἐπάνοδός του, τῶν ὑποκριτῶν τοῦ τότε καιροῦ ζώντων, κατὰ γενικὸν κανόνα, βίον πλάνητα καὶ μακρὰν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν.

Πάντες οἱ θεατρικοὶ θίασοι ἐπεσκέπτοντο διαφόρους πόλεις· εἶνε δὲ σχεδὸν βέβαιον ὅτι καὶ ὁ Σαίξπηρ θὰ εἶχε πράξει τὸ αὐτό. Ἀλλὰ ποίαν διεύθυνσιν ἔλαβε καὶ τίνες ἦσαν οἱ συνέταιροί του, ἄγνωστον. Οὐδὲ ἴχνος τοῦ βίου αὐτοῦ ἀποκαλύπτεται ἐπὶ πέντε ἔτη, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1587—1592, ὅτε ἀνευρίσκομεν αὐτὸν ὑποκριτὴν ἐξέχοντα καὶ δραματοποιόν. Τὸ χρονικὸν δὲ τοῦτο διάστημα θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Halliwell ἡ πρώτη περίοδος τῆς φιλολογικῆς παιδεύσεως τοῦ ποιητοῦ. Ἀποχωρήσας προώρως ἐκ τοῦ σχολείου, ζῶν μετὰ συγγενῶν ἀπαιδεύτων, καὶ εἰς βάναυσα ἐνασχολούμενος ἔργα, δὲν ἦτο δυνατόν, ὡς ὁ μνημονευθεὶς βιογράφος τοῦ ποιητοῦ εἰκάζει, νὰ εἶχεν ἀρκοῦσαν μάθησιν. Ἀλλ' ἐν Λονδίνῳ ἠδύνατο εὐχερῶς νὰ προμηθεύηται παντὸς εἴδους βιβλία, καὶ σχεδὸν καθ' ἑκάστην ν' ἀκροᾶται τῶν ἀρίστων δραματικῶν ἔργων. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τότε ἐσπούδασε καὶ ξένας γλώσσας, καὶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ πρωτευούσῃ διατριβῆς, ηὔξησε τὰς κλασικὰς αὐτοῦ γνώσεις. Οἱ ἔρωτες τοῦ Ὀβιδίου φέρ' εἰπεῖν, ἐξ ὧν ἠρύσατο πλεῖστα ἀποφθέγματα, δὲν ἦτο βιβλίον ὅπερ ἀνέγνω ἐν τῷ δημοσίῳ σχολείῳ τῆς Στρατφόρδης. Εἶχε μὲν δείξει ποιητικὰς τάσεις πρὶν ἢ ἀπέλθῃ τῆς Στρατφόρδης, ἀλλ' ἐκ πασῶν τῶν παραδόσεων μανθάνομεν ὅτι ἦτο ἤδη ἀνεγνωρισμένος ὑποκριτής, πρὶν ἢ καταλεχθῇ εἰς τοὺς δραματοποιούς.

Τὰ δύο πρῶτα ποιήματά του «Ἀφροδίτην καὶ Ἄδωνιν» καὶ «Λουκρητίαν,» ἀφιέρωσεν ὁ ποιητὴς εἰς τὸν φίλον καὶ προστάτην αὐτοῦ εὐγενῆ καὶ φιλόμουσον κόμητα Southampton, ὅστις πολλαχῶς ὑπεστήριξε καὶ συνέδραμεν αὐτόν. Ἐν τῇ προσφωνήσει τοῦ πρώτου ποιήματ-

Digitized by Google

τος λέγει τάδε: «Τὴν ὑμετέραν εὐαρέσκειαν »θέλω θεωρήσει τὸν μεγαλήτερον δι' ἐμὲ ἔπαινον· θέλω δὲ προσπαθήσει, ὠφελούμενος ἐκ τῶν »ὡρῶν τῆς σχολῆς, νὰ τιμήσω τὴν ὑμετέραν »εὐγένειαν διὰ σοβαροτέρου τινὸς ἔργου.» Ἐν τῇ προσφωνήσει δὲ ταύτῃ ὀνομάζει τὸ ποίημά του τὸ πρῶτον γέννημα τῆς φαντασίας του. Ἡ ἀφιέρωσις τῆς Λουκρητίας εἶνε γεγραμμένη εἰς ὕφος οἰκειότερόν πως καὶ φιλικώτερον: «Ἡ ἐγ»γύησις, λέγει ὁ ποιητής, τῆς ὑμετέρας εὐμενείας, »οὐχὶ δὲ ἡ ἀξία τῶν ἀκατεργάστων στίχων »μου, ἐξασφαλίζει τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ποιήμα»τος. Εἰς ὑμᾶς ἀνήκει ὅ,τι ἔπραξα, εἰς ὑμᾶς ὅ,τι »θὰ πράξω».

Πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι ὁ Σαίξπηρ ἦτο ἡμιμαθής, ἂν μὴ ἀμαθής, καὶ ὅτι ἐξ ἁπλῆς ἐμπνεύσεως ἔγραψεν ὅσα ἔγραψεν. «Τόσον ὀλίγην τέ»χνην ἐνέχουσι τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ, τόσον δὲ »προσθέτει εἰς αὐτὰ ἡ φύσις, ὥστε, τὸ κατ' »ἐμέ, *λέγει ὁ* Rowe, φρονῶ ὅτι τὰ νεανικὰ αὐ»τοῦ ἔργα εἰσὶ καὶ τὰ κάλλιστα.» Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα του ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἀπαραμίλλῳ παραστάσει τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ὅτι ἡ ἀθανασία τῶν ἔργων του ἔγκειται ἐν τῇ πιστῇ ἀπεικονίσει τοῦ ἀνθρώπου καθ' ἁπάσας τὰς ἐποχὰς καὶ ἡλικίας. Ὁ μετὰ προσοχῆς ἀναγινώσκων τὰ ποιήματά του θαυμάζει, ὄχι μόνον τὰς ὑπερανθρώπους ἐκείνας ψυχολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς παρατηρήσεις, ἀλλὰ καὶ τὰς κοινωνικάς, πολιτικὰς καὶ δὴ καὶ ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ γνώσεις. Νομομαθεῖς ἐκπλαγέντες ἐκ τῶν νομικῶν γνώσεων, ἃς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀναπτύσσει, δὲν ἐδίστασαν νὰ γνωματεύσωσιν ὅτι ἐσπούδασε τὴν νομικήν. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπανέλαβον καὶ οἱ ἰατροί, ἀποροῦντες περὶ τῶν ἰατρικῶν αὐτοῦ γνώσεων. Ναυτικός, ἀναγνοὺς τὴν «Τρικυμίαν», ἀπεφάνθη ὅτι βεβαίως ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου τούτου θὰ ὑπῆρξε ναυτικός· οὐδὲ θὰ διστάσωσι νὰ εἴπωσιν ὅτι ἐσπούδασεν εἰδικῶς τὸν ποιμενικὸν βίον οἱ ἀναγινώσκοντες τοὺς διαλόγους τοῦ Κορίννου καὶ τοῦ γελωτοποιοῦ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ «Ὅπως ἀγαπᾷς», ἐν οἷς λεπτομερῶς περιγράφεται ὁ ποιμενικὸς βίος (1).

Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἦτο ἡμιμαθὴς ὁ Σαίξπηρ ὅστις, ὄχι μόνον τὴν σύγχρονον ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ αὐτὴν ἐν μέρει τὴν ἑλληνικὴν γινώσκει, ὡς ἐκ τῶν ἔργων του ἐξάγεται; Οὔτε τοὺς Ἔρωτας τοῦ Ὀβιδίου, ὡς ὁ μνημονευθεὶς βιογράφος τοῦ ποιητοῦ λέγει, οὔτε τὸν Πλούταρχον, ἐκ τοῦ ὁποίου παρέλαβεν, ἐν λεπτομερείᾳ τὴν ὑπόθεσιν τῶν Ῥωμαϊκῶν δραμάτων, οὔτε τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν, οὔτε συγγραφεῖς Λατίνους, οὔτε τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν, ἣν φαίνεται γινώσκων, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ δράματός του «Ἐρρῖκος ὁ 5ος,» οὔτε τὸν Ὅμηρον, ἐδιδάχθη βεβαίως ἐν τῷ δημοσίῳ σχολείῳ τῆς Στρατφόρδης.

Τὰς γνώσεις ταύτας ἤντλησεν ὁ ποιητὴς οὐχὶ ἐκ συναναστροφῆς πρὸς τὸ θεῖον ἢ ἐκ θείου τινὸς δώρου, δι' οὗ ἐμάνθανε τὰ πάντα ἄνευ σπουδῆς, ὡς μετὰ πεποιθήσεως φρονεῖ ὁ ἄλλως σοφὸς αὐτοῦ βιογράφος καὶ ἑρμηνευτὴς Hudson, ἀλλὰ διὰ μελέτης ἐνδελεχοῦς παντοίων συγγραμμάτων, ἅμα δὲ καὶ διὰ βαθυτάτης ἐρεύνης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Εἶνε μὲν ἀξία θαυμασμοῦ ἡ πληθὺς τῶν γνώσεων τοῦ αὐτοδιδάκτου τούτου ποιητοῦ, ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ὄντως ἀποτελεῖ τὴν ἀθανασίαν του, καὶ ὅπερ κατὰ πάγκοινον ὁμολογίαν καθιστᾷ αὐτὸν ἕνα τῶν κορυφαίων ποιητῶν οὓς παρήγαγεν ὁ κόσμος, εἶνε αἱ περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους βαθύταται γνώσεις καὶ παρατηρήσεις του, ἡ ***ἀνεξάντλητος δημιουργικὴ αὐτοῦ δύναμις*** καὶ ἡ ***ἀπαράμιλλος καὶ ὄντως θεία τέχνη περὶ τὴν ἀπεικόνισιν τῶν χαρακτήρων***.

«Ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Σαίξπηρ, λέγει ὁ Γερβῖ» νος, ἀπεικονίζεται ὡς ἐκ κατόπτρῳ ἡ ἀνθρω» πίνη φύσις, οὐχὶ ὡς ἐν τῷ ἀρχαίῳ δράματι, » ὑπὸ τυπικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' ὑπὸ διακεκρι» μένον καὶ ἀτομικὸν τύπον. Ἐν αὐτοῖς βλέπο» μεν τόν τε ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν ἄνθρω» πον καθ' ἁπάσας αὐτοῦ τὰς βιωτικὰς φάσεις, » τὰς συναλλαγὰς ἁπασῶν τῶν τάξεων, ἔν τε » τῷ δημοσίῳ καὶ ἰδιωτικῷ βίῳ, εἰσερχόμεθα » εἰς τὸν βίον τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἀριστοκρατίας, » τῆς Μοναρχίας, εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους » τῆς Γαλατίας καὶ Βρεττανίας, εἰς τὸν φι» λοκίνδυνον κόσμον τῆς ῥωμαντικῆς τῶν ἱππο» τῶν περιόδου, καὶ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ » νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Ἀγγλίας. Καθ' ἁπά» σας δὲ τὰς περιόδους ταύτας καὶ τὰς παμ» πληθεῖς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς μεταβολάς, » ἐξετάζει τὰ πάντα ἀπὸ ὑψηλοτέρας περιω» πῆς, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης προκαταλήψεως ἢ » μεροληψίας. Τοσοῦτον δ' ἀσφαλεῖς καὶ ὑγιεῖς » κρίσεις ἐκφέρει περὶ τῆς τέχνης, τῶν ἐθίμων, » τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς θρησκείας, ὥστε φαί» νεται ἀνήκων εἰς μεταγενεστέραν καὶ ὡριμω» τέραν γενεάν· ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ γνῶσις ἃς » καθ' ἁπάσας τὰς φάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ » ἐξωτερικοῦ βίου ἀναπτύσσει, ἀποκαθιστῶσιν » αὐτὸν διδάσκαλον ἀναμφισβητήτου κύρους. » Τόσον δὲ πλουσίας ἀντλεῖ τὰς περὶ ἠθικῆς

(1) Ὁ R. Smith λέγει ὅτι ἐγίνωσκε τὴν γεωργίαν, καὶ τὴν κηπουρικὴν καὶ ἐν μέρει τὴν βοτανικήν, ἦτο κάτοχος τῶν ἐθυμοτυπιῶν τῆς αὐλῆς, ὅτι ἐγίνωσκε τὴν ἱππευτὴν καὶ τὴν ἱπποδαμαστικήν· ὁ Thoms ὅτι εὑρίσκει ἐν αὐτῷ στρατιώτην γινώσκοντα τὴν πολεμικὴν τέχνην, ἐδ' ἐπίσκοπος Wapsworth τῷ ἀποδίδει εἰδικὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Digitized by Google

» θεωρίας αὐτοῦ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τοῦ ἐξω-
» τερικοῦ κόσμου, καὶ τοσοῦτον καλλύνει αὐτὰς
» διὰ τοῦ πλούτου τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὥστε πλει-
» ότερον ἴσως παντὸς ἄλλου συγγραφέως, εἶνε
» ἄξιος νὰ θεωρῆται *ὁδηγὸς* κατὰ τὴν διὰ τοῦ
» κόσμου τούτου διάβασιν ἡμῶν.»

Ἄνευ ὑπερβολῆς δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ κόσμος ἅπας ἐγκλείεται ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ ἀθανάτου τῆς Ἀγγλίας ποιητοῦ. Βασιλεῖς, πρίγκιπες, αὐλικοὶ καὶ λαός, ἄνδρες, γυναῖκες, γέροντες καὶ παιδία, χωρικοὶ καὶ ἀστοί, στρατιῶται, ὑπηρέται, γελωτοποιοὶ καὶ βοσκοί, πᾶσαι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις περιγράφονται διὰ χρωμάτων ἀνεξιτήλων, παρερχόμεναι ὡς ἐν κατόπτρῳ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀναγνώστου, θαυμασίως δ' ἐκτυλίσσονται τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ συναισθήματα ὑπὸ τοῦ μεγάλου τούτου ἐρευνητοῦ τῆς φύσεως καὶ ἀνατομέως τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ὁποῖος ἀκένωτος θησαυρὸς παρατηρήσεων καὶ φιλοσοφικῶν ἅμα καὶ πρακτικῶν σκέψεων! Ὁποία ἀνεξάντλητος δημιουργικὴ δύναμις! Ὁ ἀνεξάντλητος δημιουργὸς ψυχῶν, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὸν ὁ Taine, δημιουργεῖ ἀενάως, νέους πάντοτε ἀποκαλύπτων ἡμῖν κόσμους καὶ νέους ὁρίζοντας.

Τοσαύτην ἔκπληξιν καὶ τοσοῦτον θαυμασμὸν ἐνεποίησεν εἰς τὸν μέγαν τῆς Γερμανίας ποιητὴν Goethe ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρ, ὥστε δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκφέρῃ περὶ αὐτῶν τὴν ἀκόλουθον βαρυσήμαντον κρίσιν:

«Δὲν ἐνθυμοῦμαι, λέγει, ἂν βιβλίον τι, ἄνθρω-
» πος ἢ περίστασις τοῦ βίου μου, παρήγαγόν
» ποτε ἐν ἐμοὶ ἐντύπωσιν τοιαύτην, οἵαν τὰ
» δράματα τοῦ Σαίξπηρ. Φαίνονται ἔργον
» πνεύματος θεσπεσίου, ὅπερ προσήγγισε τοὺς
» ἀνθρώπους, ἵνα διὰ τοῦ τερπνοτάτου τρόπου
» διδάξῃ αὐτοὺς νὰ γνωρίσωσιν ἀλλήλους. Δὲν
» εἶνε ποιήματα. Ἀναγινώσκων τις αὐτὰ νομίζει
» ὅτι εὑρίσκεται ἐνώπιον τῶν ἀνεῳγμένων δέλ-
» των τῆς Εἱμαρμένης. Ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Σαίξπηρ
» εὑρίσκω ἐκφραζόμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα ὅσα
» προαισθήματα ᾐσθάνθην ποτὲ περὶ τοῦ ἀνθρω-
» πίνου γένους, καὶ τὰ ὁποῖα ἀπὸ τῆς νεότητός
» μου ᾐσθανόμην χωρὶς νὰ κατανοῶ αὐτὰ ἐναρ-
» γῶς. Νομίζεις ὅτι σοὶ ἀποκαλύπτει πάντα τὰ
» αἰνίγματα, χωρὶς ὅμως νὰ δύνασαι νὰ εἴπῃς
» « Ἰδοὺ ἡ λύσις ». Τὰ μάλιστα μυστη-
» ριώδη καὶ σύνθετα πλάσματα τῆς φύσεως
» δρῶσιν ἐνώπιον ἡμῶν ἐν τοῖς ἔργοις του, ὡς
» ὡρολόγια, ὧν καὶ πλὰξ καὶ κιβώτιον εἰσὶν ἐκ
» κρυστάλλου· δεικνύουσι μὲν τὴν πορείαν τοῦ
» χρόνου, ἀλλ' ἐνταυτῷ δύναταί τις νὰ ἴδῃ
» καὶ τοὺς κινοῦντας αὐτὰ τροχοὺς καὶ ἐλατή-
» ρια. Ἡ ἐσπευσμένη τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρ
» ἀνάγνωσις, μὲ παρώτρυνε πλειότερον παντὸς
» ἄλλου νὰ χωρήσω εἰς τὸν πραγματικὸν κό-
» σμον, καὶ μετὰ τῶν κυμάτων τῆς Εἱμαρμένης,
» τῶν ὑπὲρ τὴν πραγματικότητα ὑψουμένων
» ἀναμιγνυόμενος, ἀντλήσω ποτέ, εἰ δυνατὸν
» κύπελλά τινα, ἐκ τῆς θαλάσσης τῆς ἀληθοῦς
» φύσεως, καὶ διαχύσω αὐτὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς
» εἰς τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος μου». Ὁ δὲ Schiller ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς παραστάσεως τοῦ Τίμωνος τοῦ Ἀθηναίου τοῦ Σαίξπηρ ἔγραφε τάδε: «Ἔργον ὡς ὁ «Τίμων ὁ Ἀθηναῖος» τοῦ Σαίξπηρ, ἐπὶ οὐδεμιᾶς Γερμανικῆς σκηνῆς ἐδιδάχθη, καθόσον ἐγὼ γινώσκω. Ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Σαίξπηρ ἀνευρίσκω πρὸ παντὸς ἄλλου τὸν ἄνθρωπον. Εἰς οὐδὲν ἄλλο ἔργον παρίσταταί μοι ἀληθέστερος, οὐδὲν ἄλλο λαλεῖ πρὸς τὴν καρδίαν μου τοσοῦτον εὐκρινῶς καὶ εὐγλώττως, οὐδὲν ἄλλο μοι διδάσκει τὴν φιλοσοφίαν τοῦ βίου τόσον, ὅσον ὁ Τίμων ὁ Ἀθηναῖος! Ἡ ἐκμετάλλευσις τοιούτου χρυσωρυχείου τιμᾷ ἐξόχως τὴν τέχνην».

«Τὸ θέατρον τοῦ Σαίξπηρ, εἶπεν ὁ Λέσσιγκ, εἶνε κάτοπτρον τῆς φύσεως. Τῷ ὄντι, παρατηρεῖ ὁ Μεζιέρ, ἡ φύσις περιλαμβάνει τὰς ποικιλωττας σκηνάς, τὸ εὐειδὲς καὶ δυσειδές, τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην, συνεχῶς δὲ συνάπτει τὰς ἀντιθέσεις καὶ διὰ χειρὸς ἀμερολήπτου παράγει ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς τὰ εὐγενέστατα καὶ ἀγενέστατα ἔργα. Ὁ Σαίξπηρ, πράττει ὅπως ἡ φύσις. Δὲν ἐκλέγει ὡς οἱ κλασσικοὶ ποιηταί, οὐδὲ μεταχειρίζεται κατὰ προτίμησιν εὐγενῆ στοιχεῖα, ἀλλὰ συνδυάζει εἰκόνας διαφόρους, ὅπως παρουσιάζει αὐτὰς ὁ βίος, χωρὶς οὐδόλως νὰ καλύπτῃ τὰς ἀγενεῖς ἢ ἧττον εὐγενεῖς. Οὐδὲν τὸ ἀπολύτως ὡραῖον βλέπει ἐν τῷ κόσμῳ. Παρὰ τὰ μᾶλλον στίλβοντα μέρη, παρατηρεῖ κηλῖδας, καὶ μετ' ἀκριβείας ζωγράφου εἰκονίζει ὅ,τι ὑποπίπτει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πράγματα δὲν ὑφίστανται ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ μεταμόρφωσιν τοιαύτην ὥστε ν' ἀπογυμνῶνται ἐκ τῶν ἀτελειῶν των. Τοὐναντίον, παραλαμβάνει ἄνευ προλήψεως καὶ αὐτὰ τὰ ἀγενῆ στοιχεῖα καὶ διατηρεῖ αὐτὰ διὰ νὰ εἶνε ἀκριβής. Ὁ μὲν κλασσικὸς συγγραφεὺς λέγει ἐκ τῆς ἀληθείας μόνον ὅ,τι δύναται νὰ ῥηθῇ δι' ὕφους ὑψηλοῦ, ὁ δὲ Σαίξπηρ λέγει αὐτὴν ἀκεραίαν. Ἡ τραγικὴ θλῖψις τοῦ βασιλέως Λήρ, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ ἔργου, δὲν παρασύρει αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ καλύψῃ τὴν κωμικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ γελωτοποιοῦ, ὅστις συνοδεύει τὸν ἐκθρονισθέντα βασιλέα. Διάνοια ἧττον εὐρεῖα ἤθελεν ἀσχοληθῆ μόνον περὶ τοῦ κυρίου προσώπου καὶ τῆς κρατούσης ἰδέας ἣν ἐκπροσωπεῖ, ἤτοι περὶ τῆς συμφορᾶς πατρὸς ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ τέκνων διωκομένου. Ὁ Σαίξπηρ εἰσχωρεῖ πέραν τῆς ἐπιφανείας ταύτης τῶν πραγμάτων ὅπως συμπληρώσῃ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος διὰ περιστάσεων καὶ πα-

Digitized by Google

ρομαρτούντων αἰσθημάτων, ἅτινα καθιστῶσιν αὐτὴν ἐναργῆ. Μόνος ὁ Λὴρ θὰ εἵλκυε τὸν οἶκτον ἡμῶν, ἀλλ' εἶνε ἔτι μᾶλλον ἄξιος οἴκτου διὰ τῆς ἀντιθέσεως ἣν εἰς τὴν ἀγρίαν αὐτοῦ λύπην παρουσιάζει ἡ μεμελετημένη φαιδρότης τοῦ συνοδοιπόρου του. Καθ' ἣν στιγμὴν οἱ ἄλκιμοι μαχηταὶ βαρείας καταφέρουσιν ἀλλήλοις πληγὰς εἰς Shrewsbury, ὁ χονδρὸς Sir Johnson πίπτει πρηνὴς ἵνα μὴ ἴδῃ αὐτὸν ὁ ἐχθρός, ὅτε δὲ ὁ πρίγκιψ Ἐρρῖκος ζητεῖ παρ' αὐτοῦ ὅπλον, οὗτος τῷ προσφέρει φιάλην ἣν ἐξάγει ἐκ τοῦ κόλπου του. Ὅτε δὲ πάλιν παρουσιάζει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοὺς τολμηροὺς μαχητὰς τοῦ Azincourt δὲν λησμονεῖ τὸν σχολαστικὸν Fluellen, τύπον κωμικοῦ, ὅστις προκαλεῖ γέλωτα καθ' ἣν στιγμὴν ἀποσπᾷ τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν τὸ θάρρος τοῦ Ἐρρίκου 5ου. Οὐδεὶς ζωγραφεῖ κάλλιον τοῦ Σαίξπηρ τοὺς ἡρωϊκοὺς καὶ φιλοπολέμους χαρακτῆρας. Πνοὴν ἀρηΐφιλον αἰσθάνεταί τις διακεχυμένην ἐν ταῖς σελίσι τοῦ Ὀθέλλου, τοῦ Μάκβεθ καὶ τοῦ Ἐρρίκου τοῦ 5ου. Εἶνε δὲ τοῦτο χαρακτηριστικὴ ἰδιότης τῆς πολλαπλῆς ταύτης διανοίας. Δύναται νὰ διεγείρῃ ἐνθουσιασμὸν ἅμα καὶ γέλωτα, νὰ θαυμάζῃ καὶ νὰ σκώπτῃ μετὰ τῆς αὐτῆς εἰλικρινείας καὶ νὰ προκαλῇ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀναγνώστου τὰ μᾶλλον ἀντίθετα αἰσθήματα, ἅτινα συνδυάζει ἡ ἰσχυρὰ αὐτοῦ διάνοια. *Οὐδαμοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ* τῶν γραμμάτων ἀναφέρεται παράδειγμα οὕτω ποικίλης διανοίας· οἱ μὲν ὡς ὁ Σοφοκλῆς, εἰσὶ καθαρῶς τραγικοί, οἱ δὲ ὡς ὁ Πλαῦτος, κωμικοί. Ὁ Σαίξπηρ ἀφίησιν εὐχερῶς τὴν ποιητικὴν χώραν τῆς τραγῳδίας ἵνα κατέλθῃ εἰς τὸν πεζὸν λόγον τῶν κωμικῶν, ἐκ δὲ τῶν κάτω στρωμάτων τοῦ Μίμου καὶ τῆς παρῳδίας ἀνέρχεται δι' ἐλαφρᾶς πτήσεως πρὸς τὰς κορυφάς, ἔνθα κάθηνται τὰ τραγικὰ πρόσωπα. Εἶνε γόνιμος ὡς ἡ φύσις, παράγων ἐν ταυτῷ εὐγενεῖς καὶ ἀγενεῖς χαρακτῆρας, εὐφυεῖς καὶ ἀφυεῖς, ἥρωας καὶ γελωτοποιούς, θλιβερὰς ἅμα καὶ φαιδρὰς σκηνάς. Ὅστις, λέγει ὁ Kreyssing, μετέβη ποτὲ εἰς ἑορτὴν μὲ πρόσωπον φαιδρὸν ἀλλὰ μὲ καρδίαν συντετριμμένην, ὅστις εἶδε τὸν ἥλιον λάμποντα ἐπὶ πεδιάδος, ὑπὸ καταιγῖδος ἐρημωθείσης, ἐκεῖνος δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὰς ἀντιθέσεις τῆς ποιήσεως τοῦ Σαίξπηρ.»

Λέγεται ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραφε τὰ ἔργα αὐτοῦ κατὰ παραγγελίαν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου, ὅστις ἐξέλεγε θέμα σύμφωνον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ, καὶ ὅτι τινὰ μὲν ἐγράφησαν χάριν ὀλίγων, τινὰ δὲ χάριν τῶν πολλῶν. Ἂν ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου εἶχεν ἀνάγκην δράματος, ὁ ποιητὴς ἠναγκάζετο νὰ γράψῃ αὐτὸ ταχέως. Ἂν θέμα τι ἦν ἀρεστὸν τῇ αὐλῇ, ὁ Σαίξπηρ ἔγραφεν ἐπ' αὐτοῦ δρᾶμα ἢ κωμῳδίαν.

Βεβαίως πολλὰ ἔργα ἐγράφησαν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ θιασάρχου, ὅστις πρὸ παντὸς ἄλλου εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ συμφέρον, ὅπερ εὕρισκε διδάσκων δράματα ἀρέσκοντα εἰς τὸ πλῆθος· ὁ δὲ ποιητής, ὅστις συνεταιρίσθη τῷ 1593 μετὰ τοῦ ὑποκριτοῦ καὶ θιασάρχου Burbadge, ἔγραφεν ἴσως κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ, ἀναπτύσσων θέματα ἀρέσκοντα εἰς τὸ κοινόν. Ἀλλ' ἆρά γε δύναταί τις νὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ Σαίξπηρ ἔγραψεν ἅπαντα αὐτοῦ τὰ ἔργα πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ συμφέροντος τῶν διευθυντῶν τῶν θεάτρων, ἢ χάριν τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ, καὶ ὅτι ἀριστουργήματα οἷα ὁ *Ἄμλετ, ὁ Βασιλεὺς Λήρ, ὁ Ὀθέλλος, ὁ Μάκβεθ, ὁ Ῥωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ὁ Κοριολανὸς* καὶ ἄλλα, ἅτινα προὐξένησαν καὶ προξενοῦσι τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου διὰ τὸν ἐν αὐτοῖς ἐγκλειόμενον ποιητικὸν θησαυρόν, καὶ τὰ ὁποῖα κατατάσσονται μεταξὺ τῶν ἀρίστων προϊόντων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἐγράφησαν κατὰ παραγγελίαν τρίτου; Ἐν αὐτοῖς ὁ ποιητὴς ἐκφράζει τὰ ὑπερπληροῦντα τὴν καρδίαν του αἰσθήματα, ἀναπτύσσων θαυμασίως παντοῖα κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ ζητήματα, ἅτινα διὰ πολλοῦ χρόνου καὶ πολλῆς πείρας ἐδιδάχθη.

Ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ἐν τῇ πρὸς τὸν κόμητα Southampton ἀφιερώσει τῆς «Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἀδώνιδος» λέγει: «Ἐλπίζω, ὠφελούμενος ἐκ τῶν ὡρῶν τῆς σχολῆς, νὰ προσφέρω ὑμῖν σπουδαιότερόν τι ἔργον». Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ ποιητοῦ, δὲν δύναταί τις ἆρά γε νὰ εἰκάσῃ ὅτι εἶχε κατὰ νοῦν τὴν συγγραφὴν σπουδαιοτέρου ἔργου;

(Ἕπεται συνέχεια).

Μιχ. Ν. Δαμιραλης

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι

Β'.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Πρὶν ἢ ἀνέλθω εἰς τὸν ἄνω ὄροφον, κατὰ τὴν ἑπομένην ἐπίσκεψίν μου, παρατηρήσας ὅτι κάτι ἄξιον λόγου εἶχον παραλείψῃ νὰ περιεργασθῶ ἐν τῷ ἰσογείῳ, ἔσπευσα ν' ἀναπληρώσω τὴν παράλειψιν ταύτην. Εἶχον δὲ παραλείψῃ οὐδὲν ἀλλ' ἢ τὰ ἐκθέματα τοῦ στρατιωτικοῦ ἐπιμελητηρίου Λειψίας: τροφὰς στρατοῦ ἐν ἐκστρατείᾳ. Καὶ ἦσαν ταῦτα παντοειδῆ, τὰ πλεῖστα ἐν θήκαις καὶ φιαλιδίοις συνεσκευασμένα. Οἱ ἐγγεγραμμένοι τίτλοι ἐδείκνυον ὅτι περιείχοντο συμπεπυκνωμένα ἐκχυλίσματα κρέ-

Digitized by Google

ατος, οσπρίων καὶ τείου ἔτι καὶ καφέ. Ἐξετίθεντο ἔτι καὶ ἀλίπαστα κρέατα καὶ ἄρτος τις παρεσκευασμένος ἐξ ἀλεύρου καὶ πυκνοῦ βοείου ζωμοῦ. Ἀλλ' ἡ ἔρευνα καὶ μελέτη τούτων ἀπήτει εἰδικότητα, ἧς ἐστερούμην. Ὅθεν ἔρριψα τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τῆς παρακειμένης μαγειρικῆς ἁμάξης δυναμένης νὰ παρασκευάζῃ τροφὴν διὰ 500 ἄνδρας ἐν ἐκστρατείᾳ ἐντὸς τῶν πελωρίων αὐτῆς λεβήτων καὶ ἀνῆλθον εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον διὰ σημαιοστολίστου κλίμακος.

Ἐν τῷ διαδρόμῳ ὑπῆρχον ἰδίᾳ λάχανα ἐκτεθειμένα εἴτε νωπά, εἴτε καὶ ἀπεξηραμένα ἐπιμελῶς κατὰ μικρὰ τεμάχια, ὡς νὰ ἦσαν προσφιλῆ ἐνθυμήματα. Ἐξετίθεντο δὲ καὶ ἐντὸς πολυτελῶν θηκῶν δωδεκάδες φιαλιδίων λίαν φιλοκάλως ἐσκευασμένων. Βέβαιος ὅτι ἦσαν μύρα ἠπόρουν τίνα εἶχον ταῦτα σχέσιν πρὸς τὴν μαγειρικήν, ἀλλ' ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ πρώτου φιαλιδίου ὅπερ ἤγγισα μ' ἐφώτισε πληρέστατα. Ἡ χρυσῆ ἐπιγραφὴ ἔλεγε: Ζωμὸς κρομμύου. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ οἱ σύντροφοί του ἦσαν ἀναλόγου καταγωγῆς: Ζωμὸς σελίνου, ζωμὸς λαχάνου κλπ. Δὲν εἶμαι ἐντριβὴς περὶ τὰ μυστήρια τῆς τευτονικῆς μαγειρικῆς καὶ δὲν ἐννοῶ οὔτε τὴν χρῆσιν τῶν ἀρωμάτων αὐτῶν, οὔτε τὸν λόγον, δι' ὃν ἀξιοῦνται τοιαύτης τιμητικῆς περιβολῆς, ὡς νὰ ἦσαν προωρισμένα διὰ τὸ κομμωτήριον ἀριστοκράτιδος δεσποίνης.

*

Ἡ μετὰ τὸν διάδρομον αἴθουσα δύναται νὰ ὀνομασθῇ κατ' ἐξοχὴν Λουκούλλειος, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Λούκουλλος ἦτο δυνατὸν ποτὲ νὰ ἐγγίσῃ γερμανικὸν φαγητόν. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἐν αὐτῇ ἐκτίθεται ὅ,τι ἐκλεκτὸν καὶ ἐντέχνως παρεσκευασμένον. Ὅλη ἡ αἴθουσα εἶνε ἀπέραντον ἑστιατόριον ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ κεκλημένοι τρώγουσι... διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐκεῖ πύργοι ἐξ ἀστακῶν, παλάτια ἐκ κρεάτων, καλύβαι ἐξ ἰχθύων—ὁλόκληρος οἰκοδομικὴ ἐφηρμοσμένη ἐν τῇ γαστρονομίᾳ. Ἐξέχουσι τινὰ μνημεῖα ἀληθῆ, οἱονεὶ πίδακες μετὰ κύκνων καὶ δελφίνων ζακχαροπλάστων, στῆλαι ἐκ τρομώδους πηκτῆς, κηπάρια ἐξ ἐδεσμάτων, ἀληθὴς τῆς γεύσεως πανήγυρις, τοῦ στομάχου τρυφή. Καὶ ποῦ οἱ ἀμέτρητοι *γάλοι* τεθαμμένοι ὑπὸ σωρὸν πολυχρώμων ἀρτυμάτων ἢ πλέοντες ἐντὸς καρυκευμάτων! Καὶ χῆνες ἐκεῖ καὶ λαγωοὶ καὶ ἀμνοὶ καὶ ἡ κλίμαξ ὅλη τῶν ἀβροσάρκων πτηνῶν καὶ τετραπόδων!!... Ἡ ῥὶς πληροῦται γαργαλιστικοῦ ἀρώματος, τὰ ὄμματα περιλείχουσι διὰ βλέμματος τὰ ἡδυπαθῶς διερρωγότα στέρνα πεπληρωμένης χηνός, τὴν ἀναπεπταμένην ὀπτὴν πτέρυγα πέρδικος, καὶ τὰ χείλη πλαταγοῦσι καὶ συσφίγγονται. Τί βάσανος αὐτή! ἀληθῶς Ταντάλειος! Ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ ψυχροί, οἱ τυπικώτατοι Γερμανοὶ δὲν ἠδυνήθησαν πλέον ν' ἀνθέξωσιν καὶ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ἐκθέσεως, ὅτε τὸ τίμημα ἦν ἐλάχιστον καὶ ἡ συρροὴ μεγίστη, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν φαγητῶν καὶ πλεῖστα κατέκλεψαν καὶ κατέφαγον.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ἐκθέται φαγητῶν δὲν ἦσαν μόνοι οἱ ξενοδόχοι οἱ μᾶλλον διαπρεπεῖς, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ σχολαὶ μαγειρικῆς ἁμιλλώμεναι ἐν τῇ τελειότητι τῆς τέχνης. Ἐν γερμανικαῖς πόλεσιν ὑπάρχουσι τοιαῦται ἰδιωτικαὶ σχολαί, ἐν αἷς μαθητεύουσι κόραι τοῦ λαοῦ εἴτε ὅπως ἐπαγγελματικῶς γείνωσι περιζήτητοι μαγείρισσαι, εἴτε ἁπλῶς ὅπως καταστῶσιν εἰδήμονες οἰκοκυραί. Αἱ τοιαῦται σχολαὶ εἶνε συνήθως καὶ οἰκοτροφεῖα καὶ δύναταί τις ἐπὶ τιμήματι 70—80 φοινίκων παρ' αὐταῖς νὰ καταναλίσκῃ ἑκάστην μεσημβρίαν τὰ μαγειρικὰ γυμνάσματα τῶν μαθητριῶν.

*

Ἡ αἴθουσα τῆς ζαχαροπλαστικῆς καὶ πλακουντοποιίας ἔχει τοῦτο τὸ ἐπὶ πλέον θέλγητρον, ὅτι παρὰ τὰ ἐκθέματα ἑκάστου καταστήματος παρίστανται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον θελκτικαὶ πωλήτριαι πωλοῦσαι μικρά τινα ἀντικείμενα ἐκ τῶν πολλαπλῶν ἐκεῖ ἐκτεθειμένων.

Μεταξὺ τῶν ἐκθεμάτων διασήμου ἐργοστασίου σοκολάτας ἐξέχει τύμβος ὅλος ἐκ σοκολάτας πεπλασμένος. Ἐρωτῶ χάριν περιεργείας τὴν χαριεστάτην ξανθὴν πωλήτριαν πόσον στοιχίζει.

— Διακόσια μάρκα, ἀπαντᾷ μειδιῶσα, τὸν θέλετε;

— Τὸν θέλω διὰ τὸν τάφον μου· ἀλλ' ἕως ν' ἀποθάνω θὰ τὸν φάγω....

— Ἔχετε δίκαιον, ὑπολαμβάνει μεθ' ἑτοιμότητος σπανίας διὰ Γερμανίδα, ἀλλ' ὅταν ἀποθάνετε νὰ τὸν προτιμήσητε ἀπὸ κάθε ἄλλο μνημεῖον....

— Ἀληθινά; καὶ γιατί...;

— Θὰ εἶνε τόσον *γλυκὸς* ὁ θάνατος ὅταν ἔχετε τέτοιο μνῆμα....

Παρέχει ἄλλη τις μικρά, μελαγχρινὴ ὡς Ἑβραία, ἐπώλει σιγάρα ἐκ σοκολάτας, καὶ εἰς τοὺς διερχομένους κυρίους ἔτεινε τοιαῦτα συνιστῶσα πειστικώτατα τὸ ἐμπόρευμα:

— Πάρετε καὶ δὲν θὰ ***πικραθῆτε***, κύριοι. Τέτοια σιγάρα ***εἰς κανὲν καπνοπωλεῖον*** δὲν ἠμπορεῖτε νὰ εὕρετε. Εἶνε ***γλυκύτατα*** εἰς τὸ κάπνισμα. Δὲν μυρίζουν ἄσχημα, δὲν ἐνοχλοῦν τὰς κυρίας. Ἠμπορεῖτε νὰ τὰ καπνίσετε καὶ ὅπου εἶνε ἀπηγορευμένον τὸ κάπνισμα, καὶ δὲν ἔχετε ἀνάγκην φωτιᾶς διὰ νὰ τἀνάψατε.

Ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ ἦν ἐστημένον μικρὸν κινεζικὸν περίπτερον, κ' ἐντὸς αὐτοῦ κινέζοι παρεσκεύαζον τέϊον καὶ παρεῖχον εἰς τὸν αἰτοῦντα ἀντὶ δεκαλέπτου ἓν κύπελλον. Οἱ Κινέζοι δὲν

Digitized by Google

προήρχοντο ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς μακρινῆς πατρίδος των, ἀλλ' ἐκ Βερολίνου, ἔνθα ὑπάρχει μέγα κατάστημα κινεζικῶν προϊόντων. Ἔφερον δὲ τὰς ἐγχωρίους αὐτῶν στολὰς καὶ ἡ κόμη ἑκάστου ἐκυλίετο ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῆς πρασίνης ὡς ὄφις ἐπὶ φυλλωμάτων, πρὸς μεγάλην τέρψιν τῶν περιέργων Γερμανῶν, οἵτινες συνηθροίζοντο πέριξ αὐτῶν, ὡς πέριξ σπανίων ζώων.

Ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς αἰθούσης ταύτης-ἥτις χρησιμεύει συνήθως διὰ παραστάσεις—ὑποκατάστημα ὀλλανδικοῦ σοκολατοποιείου παρεῖχεν ἀναψυχὴν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας καὶ σοκολάτας κύπελλα. Τόσον δὲ πλῆθος ἀνήρχοντο ἐκεῖ, ὥστε ἑκάστοτε ἐπληροῦντο πάντα τὰ μικρὰ αὐτοῦ τραπέζια καὶ ἐκλείετο ἡ εἴσοδος ἐπί τινα λεπτά.

Μεταξὺ τῶν πλακούντων ἐξέχουσι τὰ περίφημα τῆς Νυρεμβέργης, ὧν ἡ δριμεῖα καὶ παχεῖα ἅμα γεῦσις τόσον ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῶν ξηρῶν σύκων. Ἐξ ἄλλου ἄξιον προσοχῆς εἶνε καὶ τὸ ἐν φιαλιδίοις ἐκτιθέμενον γάλα τοῦ Ὅλσταϊν, οὕτω παρεσκευασμένον ὥστε διατηρεῖται ὡς νωπὸν καὶ ἄδολον.

*

Ἐν ἑτέρῳ διαδρόμῳ περιέχονται τὰ ἔμμεσον τινὰ σχέσιν πρὸς τὴν ἔκθεσιν ἔχοντα. Ἤτοι: μαχαιροπέρονα καὶ κοχλιάρια μετὰ πολλῆς χάριτος συμπεπλεγμένα ὥστε θωρακίζουσι ὡς διὰ λεπιδωτοῦ θώρακος ὀβελίσκους καὶ ἀσπίδας, ἐστημένους ἢ ἀνηρτημένας ἀπὸ τῶν τοίχων· πινάκια καὶ λοιπὰ τραπέζης σκεύη· χειρόμακτρα ἢ μάκτρα τοῦ μαγειρείου· ἄνθη τεχνητά, ἔπιπλα ἑστιατορίου κλπ. Εἰς τὸ πέρας δὲ τοῦ διαδρόμου τράπεζα καθ' ὅλα ἕτοιμος ὅπως δεχθῇ δαιτυμόνας, περιεστοιχισμένη ὑπὸ λαμπρῶν ἐδωλίων, φωταγωγουμένη ὑπὸ ἠλεκτρικῶν λαμπτήρων, ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς τῶν ὁποίων ἀπήστραπτον μέχρι τυφλώσεως τὰ ἀργυρᾶ καὶ κρυστάλλινα σκεύη, ἐνεθύμιζε τὰς μαγικὰς ἐκείνας τραπέζας τῶν παραμυθίων, αἵτινες ἐπὶ ἔτη ἔμενον οὕτως ἕτοιμοι ἀναμένουσαι καλότυχα βασιλόπουλα! . .

Ἔμπορός τις παρέχει ἐξεποίει ὕφασμα κυανόλευκον εἰδικῶς διὰ τὸ μαγειρεῖον προωρισμένον, ὡς ζῶσαν δὲ σύστασιν τοῦ ἐμπορεύματος παρεῖχεν εἰς θέαν Βοημίδα ἐνδεδυμένην ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν διὰ τοιούτων. Ἦτο δὲ πειστικωτάτη ἡ σύστασις—καὶ δι' ὅσους δὲν εἶχον ἀνάγκην τοῦ ὑφάσματος—διότι ἡ Βοημὶς εἶχεν ἁβρότατον καὶ εὐτραφὲς τὸ σῶμα, περιβεβλημένη δὲ τὴν κυανόλευκον ταύτην στολὴν ὡμοίαζεν ἀκριβῶς τὰ πελώρια ἐκεῖνα κινεζικὰ ἐκ πορσελάνης δοχεῖα. Καὶ ἐπωλοῦντο ἀκόμη ἐκτεθειμέναι ἐμπροσθέλαι τοῦ μαγειρείου καὶ σκοῦφοι μαγείρων καὶ φυσηρὰ καὶ τέλος βιβλία μαγειρικῆς.

*

Τοιαύτη τις ἦτο ἡ μαγειρικὴ ἔκθεσις κατὰ τὰς προχείρους ἐντυπώσεις ξένου ἐπισκέπτου. Ὑπὸ ὅλως ἀλλοίαν ἔποψιν ἐξήτασεν αὐτὴν ὁ ἐνταῦθα τύπος καὶ μακρὰ ἄρθρα ἐγράφησαν. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῆς καθόλου ἐπιτυχίας αὐτῆς τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὑπῆρξεν ἀφορμὴ ἐμπορικῆς τινος κινήσεως καὶ λίαν ἐπικερδὴς εἰς τὴν μαγειρικὴν βιομηχανίαν. Ἴσως τοιαύτη ἔκθεσις εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ ὀργανωθῇ καὶ παρ' ἡμῖν, ἢ αἱ ἀποτυχοῦσαι ἐκθέσεις ἀνθέων, καθόσον θὰ εἶχε πολὺ τὸν ἐμπορικὸν χαρακτῆρα κ' ἐκ συμφέροντος ἐκθέται θὰ προσήρχοντο. Μόνον τῶν οἴνων τὸ τμῆμα πόσον πλούσιον θὰ ἦτο ἐν ἑλληνικῇ ἐκθέσει!

Αἱ σκέψεις αὗται ἀνεκυκλοῦντο ἐν τῷ λογισμῷ μου ἐνῷ ἐξελθὼν τῆς ἐκθέσεως γοργῶς ἐβάδιζον ὑπὸ τὸν ἔναστρον καὶ παγερὸν οὐρανόν. Εἶνε τοῦτο προσωπικὸν ἐλάττωμα, ἰδιαιτέρα ἀδυναμία ἀγνοῶ, ἀλλ' ὅ,τι νέον βλέπω ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ εὐθὺς συλλογίζομαι πῶς ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, τῇ μικρᾷ καὶ μεμακρυσμένῃ Ἑλλάδι.

Δ*

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Χαριέστατον ἀνέκδοτον περὶ φιλολογικῆς ἀποτυχίας τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἰταλίας ἀναγράφει ἰταλική τις ἐφημερίς:

Ἡ βασίλισσα Μαργαρίτα συνέγραψε ἀνθολογίαν μύθων, ἀλλὰ τελευταῖον ἀπέρριψε τὴν ἰδέαν τοῦ καὶ νὰ δημοσιεύσῃ αὐτήν. Κατὰ τὸν τελευταῖον χορὸν ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὁ Γάλλος πρεσβευτὴς ὁ ἰδιαζόντως τιμώμενος ὑπὸ τῆς βασιλίσσης ἔφερε, ὁμιλῶν μετ' αὐτῆς, τὸν λόγον καὶ ἐπὶ τῶν ἀνεκδότων τούτων μύθων, καὶ προσέθηκεν ὅτι ὁ κόσμος ἐξεπλάγη ὅταν ἔμαθεν ὅτι δὲν θὰ δημοσιευθῶσιν οὗτοι.

— Ὤ, πιστεύσατέ με, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα μειδιῶσα, ὁ κόσμος θὰ ἐξεπλήσσετο περισσότερον ἐὰν τοὺς ἐδημοσίευον.

Εἶτα δὲ διηγήθη εἰς τὸν πρεσβευτὴν πρὸς ἐξήγησιν τῆς αὐστηρᾶς ταύτης πρὸς ἑαυτὴν κριτικῆς, ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐδοκίμασε νὰ δημοσιεύσῃ διήγημά τι πρωτότυπον ἔν τινι τῶν ἐγχωρίων περιοδικῶν ἀποστείλασα αὐτὸ ἀνωνύμως.

— Τί δὲ νομίζετε ὅτι μοὶ ἀπήντησαν; μίαν καὶ μόνην λέξιν: « Cestinato » (*Ἐρρίφθη εἰς τὸ καλάθιον τῶν ἀχρήστων χαρτίων*). Ἀπὸ τοῦ

Digitized by Google

χρόνου τούτου, προσέθηκεν ἡ βασίλισσα, εὐχαριστοῦμαι μὲ μόνον τὸ στέμμα τὸ ὁποῖον φέρω καὶ δὲν ζητῶ ποσῶς νὰ δρέψω καὶ φιλολογικὰς δάφνας.

Μ*

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οἱ σχοινοτενεῖς καὶ μεγάλοι τίτλοι ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς μεγεθυντικοὺς φακούς: οἱ εἰδήμονες γνωρίζουσι τὴν ἀξίαν των καὶ τὴν σύστασίν των, ἐνῷ τὸ πλῆθος χάσκει ἐξ ἐκπλήξεως.

—

Πολλαὶ δυστυχίαι εἶνε τόσον καλῶς μετημφιεσμέναι ὥστε φαίνονται ὡς εὐτυχίαι.

—

Ποσάκις ἐν τῷ βίῳ ἡ ἰσχὺς δὲν εἶνε ἢ προσωπεῖον φερόμενον ὑπὸ τῆς πονηρίας καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος!

—

Ἡ εὐτυχία ὑπάρχει μόνον ἐν τῇ φαντασίᾳ τῶν δυστυχῶν· ὁ καλούμενος εὐτυχὴς συνήθως δὲν γνωρίζει τίποτε περὶ τῆς εὐτυχίας του.

—

Ἐὰν ἐπιδιώκῃς πάντοτε μείζονα εὐτυχίαν, τότε σὲ ἐγκαταλείπει καὶ ἡ μικροτέρα τὴν ὁποίαν ἔχεις. Εἴτε δὲ ἀντλεῖς ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ, εἴτε ἀπὸ μικροῦ ῥύακος, οὐδέποτε θὰ παραλάβῃς πλειότερον ὕδωρ ἢ ὅσον χωρεῖ ἐν τῷ ἀγγείῳ σου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μετὰ τὴν μελινίτιδα τῶν Γάλλων καὶ τὴν ῥοβουρίτιδα τῶν Γερμανῶν, τὰς δύο φοβερὰς ἐκρηκτικὰς ὕλας, αἵτινες πρόκειται νὰ χρησιμοποιηθῶσι κατὰ τὸν προσεχῆ πόλεμον μεταξὺ τῶν δύο τούτων κραταιῶν ἐθνῶν, ἔχομεν τὴν πολεμῖτιδα (Bellite) τοῦ Σουηδοῦ ἐφευρέτου Καρόλου Λάμμ. Ἡ νέα ἐκρηκτικὴ ὕλη δὲν περιέχει νιτρογλυκερίνην, ἀλλ' ἄλλας χημικὰς ὕλας, ἐδόθη δ' εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα πολεμῖτις, ἕνεκα τῶν πολυτίμων ἰδιοτήτων της διὰ τὰ πυροβόλα ὅπλα. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀσφαλείας τῆς χρήσεως ἡ πολεμῖτις ὑπερέχει πάσης ἄλλης ἐκρηκτικῆς ὕλης. Δὲν ἐκρήγνυται διὰ τῆς προσεγγίσεως πρὸς εὔφλεκτα σώματα εἴτε σώματα ἰσχυρῶς θερμανθέντα. Οὔτε διὰ τῆς προστριβῆς δὲ ἢ διὰ τῆς κινήσεως ἐκρήγνυται καὶ δύναται κάλλιστα νὰ ἀποθηκευθῇ ἢ νὰ μετακομισθῇ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἄνευ φόβου αὐτομάτου ἀναφλέξεως. Ἡ ἐκρηκτικὴ δύναμις τῆς πολεμίτιδος εἶνε τριακονταπεντάκις ὑπερτέρα τῆς δυνάμεως κοινῆς πυρίτιδος τηλεβόλου. Τὸ σουηδικὸν πυροβολικὸν ἔκαμε δι' αὐτῆς σειρὰν πειραμάτων, ὧν τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν εὐχάριστα. Ἐξ ἄλλου καὶ τὸ πολεμικὸν ναυτικὸν ἔκαμεν ἀνάλογα πειράματα, ἐξ ὧν κατεδείχθη ὅτι ἡ νέα ἐκρηκτικὴ ὕλη ὑπερτερεῖ καὶ τὴν βαμβακοπυρίτιδα, καὶ ὅτι ἐν ὑπονόμῳ τιθεμένη εἶνε ἐξησφαλισμένη ἀπὸ πάσης τυχαίας ἐκρήξεως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πολεμῖτις δὲν ἐκρήγνυται ἢ διὰ τοῦ κλονισμοῦ ὃν ποιεῖ ἡ ἔκρηξις καψυλίου ἰδιαιτέρου, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀκινδύνως ἐν ταῖς ὑπονόμοις καὶ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ.

Ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς διαφόροις χώραις ὡρισμένα τινὰ εἴδη δένδρων, ἅτινα φαίνεται ὅτι προτιμᾷ ἰδιαζόντως ὁ κεραυνός. Ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ μᾶλλον προσβαλλόμενα δένδρα εἶνε ἡ πτελέα, ἡ δρῦς ἡ μελία καὶ ἡ λεύκη, ἐφ' ὧν καταπίπτει ὁ κεραυνὸς προτιμότερον ἢ ἐπὶ τῶν ἐγγὺς ὑψηλοτέρων δένδρων. Ἐν Ἀμερικῇ τὰ μᾶλλον προσβαλλόμενα δένδρα εἶσὶν ἡ πτελέα, ἡ καρύα, ἡ δρῦς καὶ ἡ πίτυς. Ἐν Γερμανίᾳ ἐπὶ 265 δένδρων, ἐφ' ὧν κατέπεσεν ὁ κεραυνός, ὑπελόγισαν ὅτι 165 ἦσαν δρῦς. Φαίνεται ἑπομένως ὅτι τὸ καλὸν ἢ κακὸν τοῦ ἀγωγοῦ τῆς οὐσίας δένδρου τινὸς ἔχει μεγαλειτέραν σημασίαν ἢ τὸ ὕψος αὐτοῦ. Ὡσαύτως καὶ ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους καὶ ὁ τρόπος τῆς συγκοινωνίας τοῦ δένδρου πρὸς τοῦτο σημαίνουσι πολύ. Ἐὰν ἐγίνοντο ἔρευναι ἀκριβεῖς ἐπὶ πάντων τούτων, θὰ ἠδυνάμεθα ἴσως νὰ γνωρίζωμεν ποῖα εἴδη δένδρων πρέπει νὰ φυτεύωμεν πέριξ τῶν κατοικιῶν, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν κεραυνῶν.

Ἰάπων τις ἐφεῦρε τελευταῖον μέθοδον ὅπως κατασκευάζηται χάρτης ἐκ τῶν θαλασσίων φυκῶν. Ὁ χάρτης οὗτος, ὅστις εἶνε λίαν στερεός, εἶνε ἐπίσης τόσῳ διαφανὴς ὥστε δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἀντὶ ὑάλων τῶν παραθύρων. Ἐπίσης βάφεται λαμπρότατα καὶ δι' αὐτοῦ δύνανται νὰ κατασκευασθῶσιν ἀπομιμήσεις τῶν παλαιῶν ἐζωγραφημένων ὑαλωμάτων.

Ἡ βιομηχανία τῆς μετάξης ἐν Ῥωσίᾳ συγκεντροῦται εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Μόσχας, τῆς Πετρουπόλεως καὶ ἐν τῷ πολωνικῷ κράτει. Ἡ ἐτησία παραγωγὴ τῆς μετάξης ἀνέρχεται εἰς 75 ἑκατομμύρια φράγκων. Ἡ δὲ παραγωγὴ τῆς μετάξης ἐν Εὐρώπῃ οὕτω πως διανέμεται. Γαλλία 685 ἑκατομμύρια φράγκων, Γερμανία 225, Ἀγγλία 220, Ἑλβετία 80, Ῥωσσία 75, Ἰταλία 42, Αὐστρία καὶ Οὐγγαρία 55, Ἱσπανία 25. Οὕτω αἱ διάφοροι τῆς Εὐρώπης χῶραι παράγουσι μέταξαν ἀξίας 1, 407, 000, 000, φράγκων.

Αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἀναφέρουσι τὰ ἑξῆς ἀξιοπερίεργα πειράματα. Ἐν ἀγρῷ ἐσπαρμένῳ διὰ γεωμήλων καὶ ῥαβῶν, ἐνέπηξαν πλάκας χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου εἰς 30 μέτρων ἀπόστασιν ἀλλήλων καὶ συνέδεσαν ταύτας διὰ μεταλλικοῦ σύρματος. Οὕτω κατεσκευάσθη στήλη ἠλεκτρική, ἧς τινος τὸ ῥεῦμα ἐνήργει ἐπὶ τῶν ῥιζῶν τῶν φυτῶν. Συγκρίνοντες τὰ οὕτω βλαστήσαντα φυτὰ πρὸς ἄλλα ἑτέρων ἀγρῶν παρετήρησαν αὔξησιν πάχους 15 μὲν ἐπὶ τοῖς 100 εἰς τὰς ῥάβας καὶ 25 ἐπὶ τοῖς 100 εἰς τὰ γεώμηλα.

Ἀληθῶς ἰσχυρὰ καὶ εὐέλπιδα ἔθνη εἶνε ἐκεῖνα, παρ' οἷς ἡ σωματικὴ ἀγωγὴ βαίνει ἐν συμφώνου μετὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ πνεύματος, τοῦ ἤθους, τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς θελήσεως.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—751.

Digitized by Google

Ἀριθ. 583 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. — 1 Μαρτίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Ζ'.

Τὰ ἐρείπια.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ὁ Νοέλ, φορῶν τὴν ἐργατικὴν αὐτοῦ ἐνδυμασίαν, ἐτράπη μόνος πρὸς τὰ ἐρείπια τῆς Μεγάλης Οἰκίας. Ἡ πυρκαϊὰ ἦν ἤδη ἐσβεσμένη· πυροσβέσται καὶ στρατιῶται εἶχον ἀποχωρήσει, καὶ ἡ Βωβραὶ εἶχεν ἀναλάβει τὴν συνήθη της ὄψιν. Ἐν τούτοις διαβαίνων τὴν λεωφόρον εἶδεν ὁ Νοὲλ τὸ παράπηγμα τῶν σχοινοβατῶν, ὀρθούμενον εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν βημάτων ἀπὸ τῆς οἰκίας Δυχαμέλ, ὡς ἂν οἱ κάτοικοί του σκοπὸν εἶχον νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς συρροῆς τῶν θεατῶν τῆς πυρκαϊᾶς· τοῦτο δὲ ἠδύνατο νὰ κυρώσῃ πως τὰς ὑπονοίας, ἃς διήγειρον ἤδη οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι. Ἀλλ' ὁ Νοὲλ ἐσκέπτετο ἄλλα τὴν στιγμὴν αὐτὴν κ' ἐξηκολούθησε προχωρῶν.

Ἐκ τῆς ὡραίας ἐκείνης οἰκοδομῆς, ἥτις ἀπετέλει ἄλλοτε τὸ κόσμημα τῆς πόλεως, οὐδὲν ἄλλο πλέον ἀπέμενεν, ἢ μέλανες ἄστεγοι τοῖχοι, διαφαίνοντες τὸν οὐρανὸν διὰ τῶν χαινόντων αὐτῶν παραθύρων. Ὀλίγος καπνὸς ἀνέθρωσκεν ἔτι που καὶ που ἀπὸ τῶν θεμελίων, ἀλλὰ τροφὴν πλέον τὸ πῦρ δὲν εἶχεν. Οὐχ ἧττον ὁ μόνος ἀγροφύλαξ τῆς Βωβραὶ ἠγρύπνει ἔτι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ κηπουροῦ, οὗτινος ὁ οἰκίσκος εἶχε μείνει ἀβλαβής, ἀπεκώλυε τοὺς περιέργους.

Ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις αὐτὴ δὲν ἀπέβλεπε βεβαίως τὸν Νοέλ, μόλις δὲ οὗτος διέβη τὸ κιγκλίδωμα τῆς αὐλῆς, καὶ προσέδραμον οἱ δύο φύλακες.

— Ἤλθατε, εἶπεν ὁ κηπουρός, νὰ ἴδῃτε τί ἀπέγεινε; Παίρνει λύπη τὸν ἄνθρωπον. Ὁρίστε, ὁρίστε.. εἶνε κάποιος μέσα καὶ σᾶς περιμένει.

Ὁ Νοὲλ ἔνευσε καὶ παρῆλθεν, εὗρε δὲ τὸν Περρὲν ἐν τῷ προθαλάμῳ, ὃν ἐπλήρου σωρὸς ἐρειπίων.

— Εἴσθε ἀκριβής, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, καὶ ἤλθατε ἐγκαίρως διότι δὲν ἠξεύρω ποῦ εὑρίσκομαι ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν ἐρειπίων, οὐδὲ μοῦ εἶνε δυνατὸν ν' ἀνεύρω τὸ δωμάτιον τοῦ παλαιοῦ μου πελάτου.

— Ἀπ' ἐδῶ, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, κατευθυνόμενος πρὸς τὸν κῆπον.

Καὶ εἰσῆλθον πάλιν μετὰ μικρὸν εἰς τὴν οἰκίαν διὰ μικρᾶς θύρας, ἧς τὰ ξύλα εἶχον κατακαῆ. Τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς οἰκοδομῆς ἐφαίνετο πρὸ πάντων βεβλαμμένον, οἱ δὲ τοῖχοί του εἶχον διαρραγῆ μέχρι κορυφῆς. Ἀλλ' ὁ Νοὲλ ἀνερριχήθη εἰς σωρὸν λίθων καὶ ξύλων, ὁ δὲ Περρὲν παρηκολούθησεν αὐτὸν μετὰ θάῤῥους.

Ἐξήτασαν μετὰ μικρολόγου προσοχῆς πᾶσαν λεπτομέρειαν τῆς ἐρημώσεως ἐκείνης. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ οἰκοδομαὶ ἦσαν ὑψηλαί, μέρος αὐτῶν διετέλει ἐν σκότει, διότι πυκνὸς ἔτι καὶ ὑγρὸς καπνὸς συνεσκίαζε τὸ φῶς. Οὐχ ἧττον ὁ Νοὲλ δὲν ἐδίστασε· δεικνύων δὲ διὰ τοῦ δακτύλου τὴν κορυφὴν τοίχου γωνιαίου, εἶπε μετὰ πεποιθήσεως.

— Ἐκεῖ εἶνε.

— Ποῦ; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος, μόλις κατορθῶν νὰ ἵσταται ὄρθιος καὶ μάτην διαστέλλων τὰ ὄμματα.

— Ἐκεῖ, ἐκεῖ! Δὲν βλέπετε μίαν τετράγωνον ἐπιφάνειαν, μελανωτέραν τῆς λοιπῆς. Τὸ χρῶμα αὐτὸ προέρχεται ἐκ τοῦ ξύλου, τὸ ὁποῖον κατέστρεψε τὸ πῦρ. Καὶ ἡ σιδηρᾶ ἐκείνη πλάξ, κυττάξετε, ἡ ὁποία εἶνε κολλημένη εἰς τὸν τοῖχον, εἶνε ἡ θυρὶς τοῦ κιβωτίου... Εἶνε ἀνέπαφον, καὶ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἀνέπαφον θὰ εἶνε καὶ τὸ περιεχόμενόν του. Ὡς ἐσυμφωνήσαμεν, τὴν προσεχῆ νύκτα θ' ἀναβῶ ἐκεῖ ἐπάνω.

Μετὰ σύντονον προσοχὴν ὁ Περρὲν κατώρθωσε τέλος νὰ διακρίνῃ τὸ δεικνυόμενον ἀντικείμενον.

— Ν' ἀναβῇς ἐκεῖ ἐπάνω, κύριε Νοέλ! ἀπήντησεν ἔντρομος. Θὰ ἦτο μεγάλη τρέλλα. Ὁ τοῖχος εἶνε ῥαγισμένος καθ' ὅλον του τὸ μῆκος, ἔχασε δὲ καὶ τὴν ἰσορροπίαν του. Θὰ κρημνισθῇ μόλις τὸν ἐγγίσῃ κανείς, καὶ δὲν ἠξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, μήπως δὲν πέσῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν καὶ μᾶς θάψῃ καὶ τοὺς δύο.

— Ὁ κίνδυνος δὲν εἶν' ἐπικείμενος, ὑπέλαβεν ἀταράχως ὁ Νοέλ· ἴσως μετὰ τὰς πρώτας

Digitized by Google

βροχάς... Δὲν μὲ εἴπατε, ἐξηκολούθησε ταπεινῶν τὴν φωνήν, ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ κιβώτιον αὐτὸ περιεῖχε πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα εἰς χρυσὸν ἢ εἰς χαρτονομίσματα; Τοιοῦτον ποσὸν δὲν πρέπει ν' ἀφεθῇ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος.

— Ὢ, καὶ ποῖος θὰ πάγῃ νὰ τὸ ζητήσῃ ἐκεῖ ἐπάνω; ἀπήντησεν ὁ Περρέν. Ὄχι, ὄχι. Τώρα ὅτε γνωρίζω πῶς εἶνε τὰ πράγματα, δὲν θέλω, ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ ἐκτεθῆτε εἰς τοιοῦτον κίνδυνον. Ἀνησυχοῦν ἄλλοι διὰ σᾶς, φίλτατε, περισσότερον παρ' ὅ,τι νομίζετε, προσέθηκε μειδιῶν, καὶ δὲν θὰ μ' ἐσυγχώρουν ἂν σᾶς ἐπέτρεπα νὰ σπάσετε τὸ κεφάλι σας εἰς τοιαύτην ἐπιχείρησιν, ἔστω καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ χαθοῦν αἱ πεντακόσιαι χιλιάδες, τὰς ὁποίας ἴσως περικλείει αὐτὸ τὸ κιβώτιον.

— Πῶς, κύριε; ἠρώτησεν ὁ Νοέλ. κ' ἐξήστραψαν οἱ ὀφθαλμοί του, ὑποθέτετε ὅτι αἰσθάνετ' ἐκείνη ὀλίγην συμπάθειαν δι' ἐμέ;

— Ἐκείνη; ποία;

— Ἡ ... κυρία Δυχαμέλ.

— Δὲν ἠξεύρω, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζητήσω ὁδηγίας. Κατ' ἐμὲ ἡ φιλανθρωπία ὑπαγορεύει ἄλλο μέσον. Ἠμποροῦμεν, παραδείγματος χάριν, νὰ ῥίψωμεν τὸν τοῖχον μαζὺ μὲ τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον εἶνε στερεόν..

— Ἐνόμιζα, κύριε συμβολαιογράφε, ὅτι ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ τοῦ κιβωτίου ἔπρεπε νὰ μείνῃ μυστική.

— Καλημέρα σας, κύριοι! ἠκούσθη λέγουσα νέα φωνὴ κάτωθεν τῶν ἐρειπίων. Ἠθελήσατε καὶ σεῖς νὰ ἰδῆτε τὸ λυπηρὸν αὐτὸ θέαμα;

Ἦτο ὁ Κ. Λοβεδύ, εἰσχωρήσας καὶ αὐτὸς πρὸ μικροῦ εἰς τὸ πυρποληθὲν οἰκοδόμημα.

Ὁ συμβολαιογράφος, ἀναγνωρίσας αὐτόν, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν Νοέλ·

— Προσέχετε.

Ἔσπευσαν δὲ νὰ καταβῶσι, καὶ ἀφοῦ ἀντηλλάγησαν αἱ εἰθισμέναι φιλοφρονήσεις, ὁ τραπεζίτης ὑπέλαβε μετὰ τῆς προσποιητῆς του ἁπλότητος·

— Ζητεῖτε βέβαια, κύριοι, τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον ὁ ἀτυχὴς σύγγαμβρός μου εἶχε κατασκευάσει εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ τοῦ ὁποίου χθὲς μόλις ὁ Κ. Νοέλ μᾶς ἀπεκάλυψε τὴν ὕπαρξιν.. Ἀνεκαλύψατε ἴχνη του;

Ὁ συμβολαιογράφος ἐφάνη μεγάλως δυσαρεστηθείς.

— Πῶς! εἶπεν, ἠξεύρετε... Ἀλήθεια! ὑπέλαβεν εὐθύς, ἀνακτῶν τὴν ἀταραξίαν του, ἀλλ' εὑρισκόμεθα εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν. Οὔτε ὁ Νοέλ οὔτ' ἐγὼ γνωρίζομεν ποῦ εἴμεθα ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῦ χάους, καὶ κινδυνεύει κανεὶς ἐδῶ νὰ πλακωθῇ ἀπὸ τὰ ἐρείπια. Ἔπειτα τὸ κιβώτιον αὐτό, καὶ ἂν ὑπάρχῃ, δὲν πιστεύω νὰ περιέχῃ τίποτε πολύτιμον. Ὅλα τὰ σπουδαῖα ἔγγραφα τῆς κληρονομίας Δυχαμὲλ εἶνε κατατεθειμένα εἰς τὸ γραφεῖόν μου, προφυλαγμένα ἀπὸ πυρκαϊάν.

— Ὅλα! ἐπανέλαβεν ὁ τραπεζίτης, καὶ ἠτένισε πλάγιον βλέμμα ἐπὶ τὸν συμβολαιογράφον. Εἶσθε βέβαιος;

— Ὅσα τοὐλάχιστον γνωρίζω. Πηγαίνομεν, κύριε Νοέλ, ἐξηκολούθησεν ὁ Περρέν· βλέπετε ὅτι δὲν ἔχομεν πλέον ἐδῶ νὰ κάμωμεν τίποτε. Περὶ τοῦ κιβωτίου θὰ γείνῃ σκέψις, καὶ σᾶς εἰδοποιῶ ἐγὼ ἀφοῦ ὁμιλήσω μὲ τὰς πελάτιδάς μου... Ἠμπορεῖτε νὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὴν ἐργασίαν σας.

Ἐνῷ δὲ συνωμίλουν ἐξῆλθον τῶν ἐρειπίων. Ὁ Νοὲλ δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἐκλάβῃ τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ συμβολαιογράφου, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ, καὶ ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ Περρὲν καὶ ὁ Λοβεδὺ ἤρξαντο περιπατοῦντες ἐν τῷ κήπῳ. Συνωμίλουν ὑπούλως, καὶ προσεπάθει ἑκάτερος νὰ κρύψῃ μὲν τὸ ἴδιον μυστικόν. νὰ ἐξιχνιάσῃ δὲ τὸ τοῦ ἄλλου.

Ἐπιστρέφων ὁ νέος τεχνίτης παρῆλθε πάλιν πρὸ τοῦ παραπήγματος τῶν ἀθλητῶν, ἀπεφάσισε δὲ νὰ βεβαιωθῇ, κατὰ πόσον αἱ περὶ αὐτῶν ὑπόνοιαι ἦσαν βάσιμοι, καὶ ἔστη, ἀπορῶν πῶς νὰ διαλύσῃ τοὺς δισταγμούς του.

Τὸ παράπηγμα αὐτὸ ἦτο κατεσκευασμένον κατὰ τὸ μᾶλλον ἀπόκεντρον μέρος τοῦ περιπάτου· κατ' ἐκείνην δὲ ἰδίως τὴν ὥραν πλήρης ἐρημία τὸ περιέβαλλε. Τὸ *κατάστημα*, ὡς θὰ ἔλεγε θιασάρχης τις ἀστεῖος, ἀπετέλει ἅμαξα ὑπερμεγέθης, ἀληθὴς κινητὴ οἰκία, καὶ σκηνὴ συνερραμμένη ἐκ πανίων ἐμβαλωμένων, ὅπου ἐπετρέπετο ἡ εἴσοδος τοῦ κοινοῦ κατὰ τὰς ὥρας τῶν παραστάσεων. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ σκηνὴ ἦτο κλειστὴ καὶ ὁ θίασος ἐφαίνετο οἰκουρῶν.

Θόρυβος ὅμως φωνῶν ἐτάραττε τὴν ἠρεμίαν τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐκείνου ἀσύλου. Μία ἐξ αὐτῶν, ὀξεῖα καὶ διάτορος, ἦτο προδήλως φωνὴ παιδίου. Δύο δὲ ἄλλαι, ἡ μὲν βαρεῖα, βραγχώδης καὶ βλασφημοῦσα, ἡ δὲ γοερά, ἦσαν βεβαίως φωναὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, νομίζοντες ὅτι ἦσαν μόνοι, ἐλάλουν μεγαλοφώνως καὶ ἔπραττον ἐλευθέρως κατὰ τὰς ἕξεις αὐτῶν. Βαρεῖα δ' ὀσμὴ κρομμύων καὶ πράσων ἐπλήρου κύκλῳ τὸν ἀέρα κ' ἐμαρτύρει ὅτι παρεσκευάζετο τὸ πρόγευμα τῆς οἰκογενείας.

Ἀλλ' ὁ θόρυβος ἐκορυφοῦτο βαθμηδὸν εἰς ἔριδα σφοδράν, ὄπισθεν τοῦ πανίνου ὀχυρώματος, ὁ δὲ Νοὲλ ἤκουσε τὸ παιδίον κραυγάζον, ἐν θρήνῳ συνάμα καὶ ὀργῇ:

— Ὄχι, δὲ θέλω πειὰ νὰ μοῦ τραβοῦν τὰ πόδια μου, ἐμένα, καὶ νὰ μοῦ στραγγουλίζουν

Digitized by Google

τὰ χέρια, νά! Δὲ θέλω νὰ μοῦ τρίζουν τὴ ῥαχοκοκκαλιά μου! Μοῦ πονοῦν τὰ κόκκαλά μου, ἐμένα· μοῦ πονεῖ τὸ κεφάλι μου, παντοῦ μοῦ πονεῖ. Δὲ θέλω νὰ παρασταίνω, δὲ θέλω! Καλλίτερα ἔχω νὰ γυρίζω 'ς τοὺς δρόμους καὶ νὰ γυρεύω ἐλεημοσύνη.

— Ἄθλιον πλάσμα! ἐφώνησεν ἡ γυνὴ διὰ τῆς γοερᾶς της φωνῆς, ἐπανάστασιν θὰ μᾶς κάμῃς; Δὲν θέλεις λοιπὸν νὰ μάθῃς τὸ ἐπάγγελμά σου; Δὲν θέλεις νὰ γείνῃς *καλλιτέχνης;*

— Δυὸ παράδες δὲ δίνω, ἀπήντησεν ὁ παῖς.

— Τότε λοιπὸν δὲν θὰ φᾶς σοῦπα· δὲν τρέφω ἐγὼ ἀκαμάτηδες!

— Δυὸ παράδες δὲ δίνω.

— Καὶ νὰ ἦν' ὁ διάβολος φθειασμένος γιὰ τὴν δουλειά! Δὲν ἀκοῦς ποῦ ἀπὸ τόρα ἔβγαλες ὄνομα, καὶ σὲ λὲν ἐξαρθρωμένο, καὶ ξεκαρδίζεται ὁ κόσμος; Δὲν εἶνε δόξα αὐτό;

— Δυὸ παράδες δὲ δίνω! ἔλεγε πάντοτε ὁ μικρὸς ἐπαναστάτης.

— Ἄ! ἐβρόντησεν αἴφνης ἡ βραγχώδης φωνή, φωνὴ τοῦ Ἡρακλέους βεβαίως, τχασμὸς ἐπὶ τέλους! Τί; συζήτησι θ' ἀνοίξωμε τόρα; Ἐγὼ 'ς τὴν ἡλικία σου μ' ἐδίπλωναν 'ς τὰ τέσσαρα, καϋμένε, καὶ μ' ἔκλειναν μέσα 'ς ἕνα κουτί.. Αὐτὸ ἦτον πρᾶγμα! Γι' αὐτὸ πῆγα ἐμπρός. Κ' ἡ μάνα σου ὅταν ἦταν δέκα χρόνων, ἐχόρευε 'ς τὸ σκοινὶ καὶ μάζευε ταὶς δεκάραις μὲ τὴ φοῦχτα.. Δὲν παίρνεις παράδειγμα, χαμένο κορμί; Ἔλα, ἔλα νὰ σὲ γυμνάσω λιγάκι, καὶ ἂν εὐχαριστηθῶ, θὰ σοῦ δώσω ἕνα ποτηράκη ῥακί, ὕστερ' ἀπὸ τὴ σοῦπά σου.

— Δὲ θέλω ῥακί,.. δὲ θέλω τίποτα!

— Ἄ ἔτσι τῶχομε! Κύτταξε... μὴ μοῦ παραμπαίνεις, γιατὶ θὰ σοῦ ἀργάσω, μοῦ φαίνεται, τὸ τομάρι! Κακοχράχτης, ἀλήθεια! Μὲ τὸν πατέρα σου καὶ μὲ τὴν μάνα σου θὰ τὰ βάλῃς, βρέ;

— Δὲν εἴσαστε οὔτε πατέρας μου οὔτε μάνα μου.. Μ' ἐκλέψατε,.. μ' ἀγοράσατε..— 'ξέρω 'γώ—ὅταν ἤμουνα μικρός...Ἔτσι λέει ὁ Ἄχαρος, ὁ δοῦλός μας!

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἐφάνη καταπλήξασα τὸν ἀθλητὴν καὶ τὴν σύμβιόν του. Αὕτη δὲ ὑπέλαβε διὰ τῆς γοερᾶς της φωνῆς:

— Δὲν εἶνε καλὰ πράγματα αὐτὰ ποῦ λές, Ζωζό... Δὲν σ' ἀγαπῶ ἐγώ;

— Γιατὶ μοῦ τῆς βρέχεις;

— Καὶ θὰ σοῦ βρέξω κι' ἄλλαις ἐγώ, ἐκραύγασεν ὁ Ἡρακλῆς, ἂν δὲν ἀκούσῃς. Ὅσο γιὰ τὸν Ἄχαρο, τὸ μεθύσταχα, θὰ φάῃ τῆς χρονιᾶς του ὅταν γυρίσῃ ἀπὸ τὸ καπελειό. Ἔλα τόρα,.. νὰ τελειώνωμεν. Ἔλα! ἢ θἄρθω 'γώ!

— Ποτέ! ἀπήντησεν ὁ παῖς μετ' ἀγρίας ἐπιμονῆς.

Ἠκούσθη τότε θόρυβος πάλης, εἶτα δὲ φωναὶ συγκεχυμέναι ὀργῆς καὶ ὀδύνης. Ὁ Νοὲλ ἡτοιμάζετο νὰ παρεμβῇ, ἵνα σώσῃ τὸ δυστυχὲς παιδίον ἐκ τῆς κτηνωδίας τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασε.

Δύο χωροφύλακες, ὧν εἷς ἐνωμοτάρχης, ἐφάνησαν αἴφνης. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἐκτύπησε διὰ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους του μίαν τῶν ξυλίνων παραστάδων, αἵτινες ἀπετέλουν τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, κ' ἐφώνησεν αὐθεντικῶς:

— Ἀνοίξατε, ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, εἰς τὴν χωροφυλακήν!

Ἀμέσως ἐκράτησε σιγὴ ἐν τῷ παραπήγματι· μετὰ νέαν δὲ πρόσκλησιν, τὸ πανίον ὅπερ ἔκλειε τὴν εἴσοδον ἀπεσύρθη ταχέως, καὶ οἱ χωροφύλακες εἰσῆλθον.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς σκηνῆς εἶχε τὴν ὄψιν ἐλεεινήν. Ἐν τῷ βάθει ἐφαίνετο ἡ μεγάλη ἅμαξα, ὅπου κατῴκει ὁ θίασος, σκάμνοι δὲ χωλοί, καὶ ἕδραι παράλυτοι καὶ ῥάκη ποικίλα ἐσωρεύοντο ἔν τινι γωνίᾳ. Αἰώρα ἀνηρτημένη ἀπὸ δοκοῦ ἐφαίνετο προωρισμένη εἰς τὰς ἀσκήσεις τοῦ Ἡρακλέους, κατὰ τὸ κέντρον δὲ τοῦ περιβόλου, ἐπὶ πηλίνου πυραύνου, ἔβραζε χύτρα ἀναδίδουσα τὰ γνωστὰ ἡμῖν ἤδη ἀρώματα.

Τὸ παράπηγμα περιεῖχε τὰ τρία μόνον πρόσωπα, ὧν πρὸ μικροῦ διηγήθημεν τὴν λογομαχίαν: τὸν Ἡρακλῆ, πυκνὸν ἔχοντα καὶ μέλανα τὸν πώγωνα καὶ τράχηλον ταύρου, ἐνδεδυμένον δὲ ῥυπαρὰν πλεκτὴν ἀναξυρίδα, καὶ καλύπτοντα τοὺς ὤμους δι' ἐπενδύτου ἐκ κιτρινωπῆς ἐρέας· εἶτα τὸν παῖδα τὸν ἐπιλεγόμενον *ἐξηρθρωμένον*, κάτωχρον, κοιλόφθαλμον καὶ πυρρόστικτον τὴν μορφήν, φέροντα δὲ εἶδος χιτῶνος ἐκ πλινθιωτοῦ ὑφάσματος, ὅστις εἶχεν ἐνδύσει ποτὲ ἴσως κυβιστῆρα τινά, ἀπέκρυπτε δ' ἐντελῶς τὸ ῥικνὸν κ' ἐστρεβλωμένον σῶμα τοῦ παιδίου· τέλος δὲ τὴν οἰκοδέσποιναν, ἥτις ἦτο ἴσως πρὸ εἰκοσαετίας *ὡραία ἀμερικανίς*, ἀλλὰ γηράσασα ἐκ τῶν κόπων, τῶν μεριμνῶν καὶ τῶν στερήσεων, οὐδὲν πλέον ἴχνος διετήρει τῆς παλαιᾶς καλλονῆς,—ἂν εἶχέ ποτε κάλλος. Τὸ ἀτημέλητον δὲ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῆς οὐδεμίαν περὶ τούτου κατέλειπε πλάνην. Ἡ κόμη της, μεσοπόλιος ἤδη, προέκυπτεν ὑπὸ πενιχρὸν μανδήλιον, ἔφερε δ' ἐσθῆτα ἐξ ἰνδικοῦ, ἀνοικτῶν χρωμάτων ἀλλὰ κατάτριπτον, ἧς δὲν εἶχε, φαίνεται, καιρὸν νὰ συρράψῃ τὰς πληγάς.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ἀνατεθραμμένοι ἐν φόβῳ χωροφυλακῆς, ἀπέμειναν ὡς ἀπολιθωμένοι πρὸ τοῦ ἐνωμοτάρχου καὶ τοῦ συντρόφου του. *Ὁ ἀμίμητος* Ἡρακλῆς ὠχρίασ, μ' ὅλον τὸ γιγάντειον αὐτοῦ σῶμα καὶ τοὺς ἁδροὺς του βραχίονας· ἡ ὡραία ἀμερικανίς, ἥτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐσαπώνιζεν ἐντὸς λεκάνης τὴν λευκὴν ἐσθῆτα ἣν ἔμελλε νὰ φορέσῃ κατὰ τὴν ἑσπερινὴν παράστασιν, ἀφῆκε τὸν σάπωνά της νὰ πέσῃ

Digitized by Google

εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ οὐδ' ἐσυλλογίσθη κἂν νὰ τὸν ἁλιεύσῃ· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ζωζός, Ζωζὸς ὁ ἀνυπότακτος, ὠρθώθη ζωηρῶς καὶ ἠτένιζεν ἐπὶ τοὺς νεήλυδας τοὺς μικροὺς αὐτοῦ ὀφθαλμούς, πλήρεις ἀφελείας συνάμα καὶ θράσους.

Ὁ ἐνωμοτάρχης ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸν τρίκωχον πῖλόν του καὶ εἶπε σαρκαστικῶς:

— Κάτι δερνόμεθα, βλέπω, ἐδῶ; ἢ δέρνομεν,.. ὅπως ἀγαπᾶτε·ἤκουσα φωναῖς πρὸ ὀλίγου.

— Ἆ! δὲν εἶνε τίποτε, κύριε 'νωματάρχη, ἀπήντησεν αἱμύλως ὁ Ἡρακλῆς. Ἦτον μόνον νὰ δώσω ἕνα μαθηματάκι αὐτοῦ τοῦ μικροῦ.. υἱοῦ μου.. Ἀλλὰ ἐννοεῖται ὅτι κτυποῦσα μαλακὰ μαλακά, γιατὶ δυνατὰ δὲν βαστάει, βλέπετε· εἶνε ἀδύνατος καὶ μποροῦσε νὰ μοῦ ραγίσῃ 'ς τὰ χέρια.

— Ἐκάμναμεν ἐπανάληψιν τῆς ἀποψεσινῆς παραστάσεως, προσέθηκε διὰ φωνῆς λεπτοτάτης ἡ ὡραία ἀμερικανίς. Αἴ, διὰ νὰ γελάσῃ τὸ κοινόν, χρειάζεται, βλέπετε, καὶ ὀλίγαις ξυλιαίς...

— Κ' ἔπειτα, ἐμένα μ' ἀρέσει νὰ μὲ δέρνουν! ἐφώνησεν εὐτολμότατα ὁ ἐξηρθρωμένος.

Κ' ἔστη πρὸ τῶν χωροφυλάκων, ὀρθίαν ἔχων τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν γρόνθον ἐπὶ τῆς ὀσφύος. Ὁ ἀθλητὴς καὶ ἡ σύμβιός του ηὐχαρίστησαν αὐτὸν διὰ θωπευτικοῦ βλέμματος, ὅτι ὑπερήσπιζεν οὕτω τὴν οἰκογένειάν του κατὰ τῆς ἀρχῆς.Ἀλλ' ὁ ἐνωμοτάρχης ἐπανέλαβεν ἀτάραχος.

— Δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ, κύριε... Ἡρακλῆ· τοῦ λόγου σου καὶ τὸ ἀγόρι σου νὰ κοπιάσετε, παρακαλῶ, μαζύ μου εἰς τὴν δημαρχίαν, ὅπου ἔχουν νὰ σᾶς εἰποῦν δύο λογάκια. Ἐδῶ εἶνε ἡ διαταγή.

Κ' ἐπέδειξεν ἔγγραφον πλῆρες ὑπογραφῶν καὶ σφραγίδων.

— Χριστὲ καὶ Παναγία! Τί μὲ θέλουν; ἐψιθύρισεν ὁ Ἡρακλῆς, οὗτινος ἔτρεμον ἤδη αἱ χονδραὶ κνῆμαι.

— Ἐγὼ δὲν ἔκαμα τίποτε! ἐφώνησεν ὁ Ζωζός. Νά! ἂς τὸ ποῦν *αὐτοί*, ἐγὼ ἀγαποῦσα πάντα τοὺς χωροφυλάκους, γιατὶ εἶνε χαλοντυμένοι.

— Τὰ λόγια εἶνε περιττά, ὑπέλαβεν ὁ ἐνωμοτάρχης. Τραβᾶτε γρήγορα διὰ τὸ δημαρχεῖον. Πάρτε μαζὺ καὶ τὰ διαβατήριά σας, ἂν ἔχετε, διότι θὰ σᾶς τὰ ζητήσουν. Βλέπων δὲ τὴν κατάπληξιν εἰκονιζομένην ἐπὶ τῶν προσώπων τῶν μελῶν τοῦ θιάσου, προσέθηκεν ἠπιώτερον:

— Δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῆτε... ἂν ἡ συνείδησίς σας εἶνε καθαρά, ὁ κύριος ἀνακριτὴς θὰ σᾶς ἀπολύσῃ, ἀφοῦ σᾶς ἐξετάσῃ. Εἶνε ὑπόθεσις μιᾶς στιγμῆς.

— Μὰ τέλος πάντων τί μὲ θέλουν, ἐνωματάρχη μου;

— Ὁ ἀνακριτὴς θὰ σοῦ τὸ εἰπῇ. Ἔλα τελείωνε.

Ἡ ὑπακοὴ ἦτο ἀναπόδραστος· ὁ δὲ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ ἀντήλλαξε ταπεινῇ τῇ φωνῇ λέξεις τινὰς μετὰ τῆς ὡραίας ἀμερικανίδος, ἤρχισε μετὰ τοῦ Ζωζοῦ τὰς πρὸς ἀναχώρησιν ἑτοιμασίας του. Ἐκόμβωσε τὸν κίτρινον ἐπενδύτην του, ἐκάλυψε τὴν κεφαλήν του διὰ πίλου τεφροῦ καὶ πλατυγύρου, κ' ἔχωσεν εἰς τὸ θυλάκιόν του παλαιόν τινα χαρτοφύλακα, ὃν ἔφερεν ἡ σύμβιός του. Εἰς τὸν Ζωζὸν ἐφόρεσαν, ἐπὶ τοῦ χιτῶνός του, εἶδος τι κοντογουνίου, ὑπερραμένον ἔχοντος δέρμα γαλῆς, καὶ πηλίκιον μὲ χρυσοῦν σειρήτιον. Ἦσαν ταῦτα τὰ ὡραιότατα τῶν ἐνδυμάτων τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, οὕτω δὲ στολισμένοι ὑπελάμβανον ἑαυτοὺς ἀξίους νὰ παραστῶσιν ἐνώπιον ἡγεμόνος.

Ἐνῷ πατὴρ καὶ υἱὸς ἐπεμελοῦντο τὰ τῆς ἐνδυμασίας των, τὸ παράπηγμα ἔμενεν ἀνοικτόν, καὶ οἱ δύο χωροφύλακες ἐφρούρουν τὴν εἴσοδον. Ὁ Νοέλ, ὅστις ἐγνώριζε τὸν ἐνωμοτάρχην, εἶπεν εἰς αὐτὸν ταπεινῇ τῇ φωνῇ:

— Μοῦ ἐπιτρέπετε ν' ἀποτείνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς μίαν δύο ἐρωτήσεις;

Ὁ ἐνωμοτάρχης εἶχεν ἤδη λάβει βεβαίως παραγγελίας περὶ τοῦ μηχανικοῦ, διότι ἀπήντησε.

— Μάλιστα, κύριε Νοέλ, ἀλλὰ προσέξατε μήπως βλαφθῇ ἡ ἀνάκρισις.

— Μὴ φοβῆσθε. Θὰ ἴδῆτε.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην προσήγγισαν ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Ζωζός. Ὁ πατὴρ ἦτο σκεπτικὸς καὶ ἀνήσυχος· τὸ δὲ παιδίον ἐφαίνετο ἀμέριμνον, καὶ ἀνελογίζετο ἴσως ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει θ' ἀπέφευγε τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοὐλάχιστον τὰς φοβερὰς ἀσκήσεις τῆς ἐξαρθρώσεως.

Ὁ Νοὲλ εἶπε γελῶν πρὸς τὸν Ἡρακλῆ:

— Αἴ, φίλε! Ἐλησμονήσατε φαίνεται χαμμίαν διατύπωσιν; Μὴ φοβῆσθε! αἱ ἀρχαὶ τοῦ Βωβραὶ δὲν εἶνε κακαί, καὶ θὰ ἐπιστρέψετε ἥσυχα ἥσυχα νὰ γευματίσετε... Δὲν ἠμπορεῖτε ὅμως νὰ μᾶς δώσετε καμμίαν πληροφορίαν διὰ τὰς πυρκαϊὰς αὐτάς, αἱ ὁποῖαι ἀφανίζουν τὸν τόπον;

Ἡ μορφὴ τοῦ Ἡρακλέους ἐξέφρασεν εἰλικρινῆ ἔκπληξιν.

— Ἐγώ! ἀπήντησεν· καὶ ποῦ νὰ εἰξεύρω ἐγώ...

— Αἴ! ὁσάκις εἶνε πυρκαϊά, εἴσθε καὶ σεῖς ἐμπρὸς πάντοτε, μ' ὅλην σας τὴν ἀκολουθίαν. Περιφερόμενος τοιουτοτρόπως, θὰ εἴδατε βέβαια, θὰ ἠκούσατε...

— Ἐγώ, ἀφέντη, κυττάζω τὴ δουλειά μου. Ἡ ζωὴ εἶνε βαρειὰ σήμερα, καὶ τὸ ψωμὶ βγαίνει δύσκολα! Ὅταν εἶνε, βλέπετε, ὀχλοβοὴ καὶ ἀνακατοσοῦρα, αἴ, οἱ ἄνθρωποι τότε πη-

Digitized by Google

γαίνουν εὐκολώτερα εἰς τὸ *θέατρον*. Αὐτὸ τὸ ξεύρομ' ἐμεῖς καὶ γι' αὐτὸ τρέχομε πάντοτε, ὅταν συμβῇ τίποτε. Προχθὲς ἤμεθα εἰς τὸ Γρωβιά, δυὸ λεύγαις ἀπ' ἐδῶ, ὅταν ἔξαφνα τὰ μεσάνυκτα ἀκούομεν : φωτιὰ 'ς τὸ Βωβραί! Ἐζητοῦσαν συνδρομήν, καὶ οἱ χωρικοὶ ἐκίνησαν εὐθὺς μὲ τὴν ἀντλίαν των. Εἰς μίαν στιγμὴν ἑτοιμαστήκαμε κ' ἐμεῖς· ἔζεψα τὸ ἄλογο 'ς τὸ ἀμάξι καὶ ἤλθαμεν μαζύ των. Δὲν τὸ συλλογίστηκα ἄσχημα, διότι χθὲς τὸ βράδυ εἴχαμε εἴσπραξιν καλήν. Ἦταν στρατιῶται, πυροσβέσβέσται, κάτοικοι πολλοί..,.. ἀπόψε πάλιν, ποῦ τὰ πράγματα ἡσύχασαν, μόλις θὰ βγάλωμεν τὸν φωτισμόν.

Αἱ ἐξηγήσεις αὗται ἐδίδοντο δι' ἤθους ἀγαθῆς πίστεως διαλύοντος πᾶσαν ἀμφιβολίαν.

— Ἔτσι λοιπόν, ὑπέλαβεν ὁ Νοὲλ μετὰ φαινομένης ἀδιαφορίας, δὲν ἠξεύρετε τίποτε; Ἀλλ' αὐτὸς ὁ μικρός, ἐξηκολούθησε στρεφόμενος πρὸς τὸν Ζωζόν, κἄτι ἠμποροῦσε νὰ ἀνακαλύψῃ. Εἶνε ἀρκετὰ εὐκίνητος, καὶ θὰ εἶνε καὶ παράλυτος, εἶμαι βέβαιος. Θὰ φεύγῃ πότε καὶ πότε, νὰ τρέχῃ 'ς τοὺς ἀγροὺς καὶ νὰ σουφρώνῃ μῆλα καὶ ἀχλάδια ἀπὸ τοὺς κήπους;

Ὁ Ἡρακλῆς οὐδόλως ὑπώπτευε τὸν σκοπὸν τῶν ἐρωτήσεων αὐτῶν.

— Αὐτός, ἀφέντη μου; ἀπήντησεν ὑψῶν τοὺς ὤμους. Δὲν τὸν 'ξεύρετε. Εἶν' ἕνας ἀκαμάτης, ποῦ δὲν 'ξεύρω τί νὰ τὸν κάμω. Διόλου ὄρεξι διὰ δουλειά, καὶ κοιμησιὸ ὅλη 'μέρα. Δὲν εἶνε γιὰ *καλλιτέχνης* αὐτός!

— Ἀλλὰ τὰ μῆλα, τ' ἀχλάδια θὰ τοῦ ἀρέσουνε, ὑποθέτω.

— Διόλου! ἀπήντησεν ἀποτόμως ὁ Ζωζός· ἔξω ἀπὸ ὠμὰ πράγματα! Σοῦπα καὶ ῥακί, μάλιστα!

— Καὶ χρήματα; Νάχῃς μερικαὶς δεκάραις εἰς τὴν τσέπη σου;

— Ὄχι, ὄχι! ὅταν ἔχω μοῦ τῆς πέρνουν.

Ὁ Νοὲλ ἐγνώριζεν ἤδη ὅ,τι ἤθελε νὰ μάθῃ.

— Πηγαίνετε καλοί μου ἄνθρωποι, εἶπεν εἰς τοὺς ἀθλητάς. Ὁ δικαστὴς θὰ σᾶς ἀπολύσῃ βέβαια ἐντὸς ὀλίγου. Θάρρος!

Ἐνῷ δ' ἀνεχώρουν, ὁ Νοὲλ ἐβεβαιώθη, παρατηρῶν τὰ ἰσχνὰ μέλη καὶ τὰς ῥαιβὰς κνήμας τοῦ παιδίου, ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ ἔπραξεν ὅ,τι ὑπετίθετο.

— Χωρὶς ἄλλο, ἐψιθύρισεν, ὁ Γριβὲ ἀπατᾶται· δὲν εἶν' αὐτός.

(Ἕπεται συνέχεια.)

Ἡ ἔπαρσις εἶνε τὸ κίβδηλον νόμισμα τῆς ἀξίας, ἀλλὰ κίβδηλον νόμισμα, ὅπερ κυκλοφορεῖ ὡς γνήσιον.

ΔΥΟ ΛΗΣΜΟΝΗΘΕΝΤΕΣ

Πρὸ βραχέος χρόνου ἐτελέσθη ἐν Ἀθήναις μέγα μυστήριον, τὸ βάπτισμα τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως. Ἀληθῶς ἐλάχισται ἦσαν αἱ ὁδοὶ αἵτινες ἔφερον ὄνομα, αἱ δὲ πλεῖσται ἦσαν ἐπισήμως μὲν πάντῃ ἀνώνυμοι, κατ' ἔθος δ' ἐγνωρίζοντο ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ παντοπώλου τοῦ τυχὸν ἐν αὐταῖς ἐγκαθιδρυμένου, ὅστις εἶχεν ἔργον οὐ μόνον νὰ πωλῇ εἰς τοὺς γείτονας τὰ λεγόμενα ἀποικιακὰ εἴδη, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύῃ εἰς τοὺς διαβάτας ὡς ζῶν εὑρετήριον τῶν περιοίκων.

Οἱ ἀναλαβόντες κατ' ἐντολὴν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς νὰ βαπτίσωσι τὰς ὁδοὺς εἶχον διπλοῦν ἔργον νὰ ἐκπληρώσωσι, νὰ σκεφθῶσι τί νὰ πράξωσι περὶ τῶν ἤδη φερουσῶν ὄνομα ὁδῶν καὶ νὰ εὕρωσι βαπτιστικὸν διὰ τὰς ἀνωνύμους. Ὡς πρὸς τὰς πρώτας ὀρθῶς ἔπραξαν διατηρήσαντες τὰ παλαιὰ αὐτῶν ὀνόματα τὰ ἤδη ἀναγεγραμμένα καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον γνωστά, εἰ καί τινα αὐτῶν, μάλιστα ἐκ τῶν ἐχόντων ἀρχαιολογικὰς ἀξιώσεις, εἶχον ἐσπευσμένως δοθῆ ὑπὸ τῶν πρώτων ἀναδόχων. Τὸ ἐναντίον ἤθελεν ἐπιφέρει οὐ μόνον σύγχυσιν ἴσως εἰς συμβολαιογραφικὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἐνοχλήσεις εἰς τὸ κοινόν, οὐδ' ὑπῆρχε πιθανότης, ὅτι οἱ πολλοὶ ἤθελον ἐθισθῆ εἰς νέας μετωνυμίας. Ἡ ὁδὸς Τολέδου ἐν Νεαπόλει, καίπερ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μεταβαπτισθεῖσα εἰς ὁδὸν Ῥώμης, μόνον ὑπὸ τὸ παλαιὸν ποιητικόν της ὄνομα εἶνε γνωστὴ εἴς τε τοὺς ἀστοὺς τῆς Παρθενόπης καὶ εἰς τοὺς παρεπιδημοῦντας ξένους. Ἐν δὲ Φλωρεντίᾳ, ὅπου εἶχε γείνει γενικὴ μεταβολὴ τῶν ὀνομάτων τῶν ὁδῶν, ἐνθυμοῦμαι ὁποίας δυσχερείας ἀπήντων οἱ πολῖται νὰ εὑρίσκωσι τοὺς δρόμους πρὸ δεκαετίας, εἰ καὶ εἶχε παρέλθει ἱκανὸς χρόνος ἀπὸ τῆς ἀναβαπτίσεως. Ἦ μὴ δὲν ἤρκει τὸ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ βασιλείου περὶ τὴν ὀνομασίαν τῶν δήμων τοῦ κράτους γενόμενον λάθος, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ὑπὸ τὴν ἀρχαιόζηλον μεταμφίεσιν κατέστησαν ἀδιάγνωστα πολλὰ τῶν σημερινῶν χωρίων, ἐν οἷς τινα φέρουσιν ὄνομα γνωστὸν ἐκ τῆς μεσαιωνικῆς ἢ νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας, ἐνίοτε δὲ καὶ δόξαν καλυφθεῖσαν ὑπ' ὀνομασίας, πολλάκις ἐκταφείσης ἐκ γεωγραφικῶν ἐγχειριδίων;

Εὐρεῖα δ' ἠνοίγετο κέλευθος εἰς τοὺς δημοπροβλήτους ἀναδόχους, ἀναλαμβάνοντας τὴν εὕρεσιν ὀνομάτων δι' ἑκατοντάδας ὁδῶν ὅλως ἀνωνύμων. Ἡ παλαιὰ τοπογραφία τῆς πόλεως καὶ ἡ ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀρχαία, μεσαιωνικὴ καὶ νεωτέρα, οἱ ἐπιφανεῖς ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῇ ποιήσει Ἕλληνες πάντων τῶν αἰώνων, οἱ φιλέλληνες, πρόσθες καὶ τὰ-

ἀπαιτήσεις ἀθηναϊκῶν τινων οἴκων, παρεῖχον περίσσειαν ὀνομάτων, καὶ τὸ ἔργον ἐτελέσθη ἄνευ δυσχερειῶν, οἷαι παρουσιάσθησαν, ὡς φαίνεται, μόνον ἐν τῇ ἐκτελέσει, ἕως καὶ αὗται ἐξωμαλύνθησαν, καθηλουμένων ἤδη τῶν πινακίδων. Ἴσως τινὰ ὀνόματα δὲν ἔπρεπε νὰ τεθῶσι, προτιμωμένων ἄλλων. Ἴσως τινὰ ἠδύναντο νὰ παραλειφθῶσιν ὡς κακόηχα ἢ δύσληπτα. Ἀλλὰ φθόνος οὐδείς. Ἂς εὐχαριστήσωμεν τοὺς ἐργασθέντας ὅπως ἀπαλλάξωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἐν οὐ δέοντι καταφυγῆς εἰς τὰ παντοπωλεῖα.

Ἀλλ' ἂς ἐπιτραπῇ ἐνταῦθα νὰ γείνῃ μνεία δύο ὀνομάτων, ἅτινα δὲν ἔπρεπε νὰ λείψωσιν ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν ἀθηναϊκῶν ὁδῶν. Εἶνε δύο γνήσια ἀθηναϊκὰ ὀνόματα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, ἐνθυμίζοντα ἡμέρας θλιβερὰς, ἀνακαλοῦντα εἰς τὴν μνήμην τὰς μικρὰς ὑποδούλους Ἀθήνας, καὶ διὰ τοῦτο ἴσα ἴσα ὄντα ἄξια νἀναγραφῶσιν ἐν πινακίδι ὁδοῦ τινος τῶν νέων Ἀθηνῶν, ὅπως οἱ παροδῖται μὴ λησμονῶσι τὰ μαρτύρια τῶν παρελθουσῶν γενεῶν τῆς πόλεως, ἥτις εἶνε σήμερον ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου.

Οἱ δύο λησμονηθέντες εἶνε μία γυνὴ καὶ εἷς ἀνὴρ, Βασιλικὴ ἡ Ἀθηναία καὶ Μιχαὴλ ὁ Λίμπονας.

Ὑποπτεύω, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν δὲν γνωρίζουσιν οὔτε ἐκείνην οὔτε τοῦτον. Ἀγνοῶ δὲ καὶ ἂν σώζονται ἀπόγονοι αὐτῶν ἐν τῇ πόλει τῆς Παλλάδος. Ἀλλ' ἡ ἱστορία αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ μένῃ ἄγνωστος, καθότι ἀμφοτέρων ὁ βίος συνδέεται πρὸς τὰ προνόμια, ὧν τυγχάνουσαι αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἔζων ἀνεκτότερον πολλῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων ὑπὸ τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν.

Οὐδὲν θαῦμα ἂν τὸ ὄνομα τῆς Βασιλικῆς εἶνε σχεδὸν παντελῶς ἄγνωστον σήμερον, ἀφ' οὗ ἤδη ὀλίγας δεκάδας ἐτῶν μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἔγκριτοι Ἀθηναῖοι παρεπονοῦντο, ὅτι οἱ συμπολῖται αὐτῶν εἶχον ἤδη λησμονήσει τὴν εὐεργέτιν τῆς πόλεως. Ἀλλ' εὐτυχῶς περιεσώθη εἰς ἡμᾶς ἱκανῶς μακρὰ ἔκθεσις περὶ τῆς Ἀθηναίας κόρης ἀξία ἀναγνώσεως. Ὁ Γάλλος De La Guilletière, ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος καὶ ἐκδοὺς τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ Athènes ancienne et nouvelle, μεταξὺ ἄλλων πολλῶν εἰδήσεων περὶ τῆς πόλεως ὑπὸ τοὺς Τούρκους, ἃς διεφύλαξεν ἡμῖν, ἐξέθηκε καὶ τὰ κατὰ τὴν Βασιλικὴν, οἷα ἔμαθεν αὐτὰ ἐν Ἀθήναις. Εἶνε δὲ γεγραμμένα τὰ περὶ αὐτῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Γαλάτου περιηγητοῦ μετὰ τοιαύτης χάριτος καὶ ἀφελείας, ὥστε νομίζω, ὅτι θὰ εὐχαριστήσω τοὺς ἀναγνώστας, μεταφέρων ἐνταῦθα τὴν διήγησιν ὁλόκληρον.

«Ἡ νέα εὐδαιμονία τῶν Ἀθηνῶν, λέγει ὁ περιηγητὴς, ἐδόθη εἰς αὐτὴν ὑπὸ νεάνιδος γεννηθείσης ἐντὸς τῶν ἰδίων αὐτῆς τειχῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας Μωάμεθ τοῦ Γ', ἀποθανόντος τῷ 1604 καὶ ὅστις ἦτο πρόπαππος τοῦ σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Δ' τοῦ νῦν ἐπέχοντος τὰ σκῆπτρα ταύτης τῆς μοναρχίας. Ἡ νεαρὰ αὕτη Ἀθηναία ἐκαλεῖτο Βασιλικὴ (Basilia·) ἀλλ' ἐπειδὴ ἕνεκα τῶν θελγήτρων τοῦ προσώπου της εἰςήχθη εἰς τὸ σεράγιον, οἱ Τοῦρκοι τὴν μετωνόμασαν Ἰοχαὴν (Johahi). Ὀλίγου δεῖν δ' ἀνεκηρύσσετο Χουγκιὰρ Ἀζακῆ, ἤτοι πρώτη σουλτάνα τῆς αὐτοκρατορίας, τυγχάνουσα μικρῷ ὑποδεεστέρας εὐτυχίας τριῶν ἄλλων κορασίδων, αἵτινες, ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμεναι, ἔγειναν αὐτοκράτειραι τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ὁ μὲν Θεοδόσιος ὁ Β' ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρκαδίου, ἐνυμφεύθη (421 μ.Χ.) τὴν Ἀθηναΐδα, θυγατέρα τοῦ Λεοντίου, ὀνομαστοῦ φιλοσόφου τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις μετωνόμασε τὴν ὡραίαν κόρην ἀπὸ Ἀθηναΐδος Εὐδοκίαν· ἀλλ' ὑπ' ἀμφότερα τὰ ὀνόματα διεκρίθη ὡς ἡ σοφωτάτη, συνετωτάτη καὶ περικαλλεστάτη γυνὴ τοῦ αἰῶνος. Ἔπειτα δὲ (769 μ. Χ.) Λέων ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου ἠγάγετο γυναῖκα τὴν Εἰρήνην, γεννηθεῖσαν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἀλλ' ἔχουσαν πολὺ ὀλιγώτερα προτερήματα τῶν τῆς Ἀθηναΐδος. Μετὰ δέ τινα χρόνον (807 μ. Χ.) Σταυράκιος ὁ υἱὸς τοῦ Νικηφόρου, ὅστις μόνον ἐπὶ τινας μῆνας ἐβασίλευσε, συνεζεύχθη μετὰ τῆς Θεοφανοῦς, χαριεστάτης κόρης, ἥτις ἐπ' ἴσης κατήγετο ἐξ Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ Βασιλικὴ εἶχε γονεῖς Χριστιανοὺς, καὶ ἡρπάγη ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῶν ὑπὸ ἀξιωματικῶν Τούρκων ἐπιτετραμμένων τὸ παιδομάζωμα, οἵτινες ἔμαθον περὶ τῆς ἐκτάκτου αὐτῆς καλλονῆς. Ἡ μήτηρ τῆς κόρης, ἀναλυομένη εἰς δάκρυα κατὰ τὴν ἁρπαγὴν αὐτῆς καὶ σφίγγουσα αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας της, τὴν ἐξώρκισε νὰ ἔχῃ πάντοτε κατὰ νοῦν τὴν θρησκείαν αὐτῆς καὶ τὰς συμφορὰς τῆς πατρίδος της. Ἐπειδὴ δὲ ἡ οἰκογένεια αὐτῆς εἶχεν ὑπάρξει εἴπερ τις καὶ ἄλλη τὸ ἀντικείμενον τῆς πλεονεξίας καὶ τῶν καταδιώξεων τῶν Τούρκων τῆς πόλεως, ἡ νεᾶνις διεφύλαξε μετὰ στοργῆς τὴν ἀνάμνησιν τῶν συστάσεων τῆς μητρός της. Ἐστάλη δὲ εἰς τὸ σεράγιον κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ σουλτάνου Ἀχμὲτ, ἡγεμόνος παραδεδομένου εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ ὅστις ἐκ πασῶν τῶν ἀρετῶν αἵτινες ἐνδεικνύουσι τὸν πολεμιστὴν εἶχε μόνον μίαν, τὸ νὰ κατασκευάζῃ ἄριστα βέλη· καὶ μάλιστα οἱ γενίτσαροι δυσηρεστημένοι ἡμέραν τινὰ ἤλεγξαν αὐτὸν ἐν ταραχῇ, λέγοντες, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ κατασκευάζῃ αὐτὰ ἄριστα, ἀφ' οὗ δὲν ἐτόλμα νά τα δοκιμάζῃ κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἦτο φιληδονώτατος, κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ συνηθροίσθη ἐν τῷ

Digitized by Google

γυναικωνίτη συγχρόνως πλῆθος νεανίδων ὡραίων μέγα ὅσον οὐδέποτε. Ἅπαντες οἱ μπεγλερμπέϊδες, ἤτοι οἱ γενικοὶ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ὅλα τὰ σαντζάκια, ἤτοι οἱ νομάρχαι, πεπεισμένοι ὅτι εὐηρέστουν εἰς τὸν ἡγεμόνα, καὶ θεωροῦντες τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν φιληδόνων αὐτοῦ διαθέσεων ὡς ἀσφαλὲς μέσον τῆς διατηρήσεως αὐτῶν ἐν τοῖς ἀξιώμασι καὶ τῆς ἀνόδου εἰς μεγαλείτερα, ἔστελλον αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἐκλεκτὰς καλλονάς· ἀποστέλλοντες δ' αὐτάς, κατεφόρτονον πάντοτε διὰ κοσμημάτων καὶ δώρων, ὅπως ταῦτα διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ σεραγίου καὶ ἀναγκάσωσι τοὺς εὐνούχους νὰ προστατεύωσι τοὺς μπεγλερμπέϊδες τοὺς ἀποστέλλοντας τὰς κόρας καὶ τὰ δῶρα. Τὴν ἀρίστην δὲ μερίδα πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνῃ ὁ κισλὰρ-ἀγάς, καθότι ἐκ τῆς εὐνοίας αὐτοῦ ἢ δυσμενείας αἱ ὡραῖαι τοῦ χαρεμίου γίνονται τὸ ἐκλεκτὸν ἀντικείμενον τῶν θωπειῶν τοῦ ἡγεμόνος ἢ ἀπόβλητα καθάρματα. Ἄν τις αὐτῶν κατώρθωσε νἀρέσῃ εἰς τὸν ἀρχιευνοῦχον τοῦτον, κατέθηκεν εἰς χεῖρας ἀσφαλεῖς τὰ ἴδια αὐτῆς συμφέροντα καὶ τὰ τῶν μπεγλερμπέϊδων οὓς συνιστᾷ εἰς αὐτόν· ὁ κισλὰρ-ἀγᾶς θὰ εὕρῃ τρόπον νὰ καταστήσῃ καὶ τὴν μὲν καὶ τοὺς δὲ ἀρεστοὺς εἰς τὸν σουλτάνον. Ἀλλ' ἡ Βασιλικὴ ἢ Ἰοχαὴ ἦλθεν εἰς τὸ σεράγιον φέρουσα ἀντὶ πάσης ἄλλης συστάσεως καὶ ἀντὶ παντὸς ἄλλου πλούτου μόνα τὰ θέλγητρα τοῦ ἰδίου προσώπου. Μὴ ἔχουσα ἄλλον εἰςαγωγέα πλὴν τῶν κατωτέρων ἀξιωματικῶν τῶν ἁρπασάντων αὐτὴν ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ἐμίσει αὐτούς, ἀποδοκιμάσασα τὴν βίαν αὐτῶν, καὶ δὲν θὰ ἐδείκνυε διάθεσιν νὰ δεχθῇ τὰ δῶρά των καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει θὰ ἦσαν ἀρκετὰ πλούσιοι, ὥστε νὰ παράσχωσιν εἰς αὐτὴν τοιαῦτα. Ἀλλ' ὅμως ἡ συνήθεια καθιστάνει τὰς τοιαύτας ἐλευθεριότητας ὑποχρεωτικάς. Ὅτε δὲ ἡ Ἰοχαὴ εἰςῆλθεν εἰς τὸ σεράγιον, εἷς τῶν μαύρων εὐνούχων, ὅςτις ἐφρούρει κατὰ τὴν πύλην, εἶπεν εἰς αὐτὴν ταπεινῇ τῇ φωνῇ· «τοὐλάχιστον μὴ κάμῃς ὅ τι ἡ τελευταῖον εἰςελθοῦσα ἐνταῦθα, ἥτις, μὴ φιλοδωρήσασα ἕνα τῶν ἀξιωματικῶν, περιεφρονήθη.» Εἰς δὲ ἀπόστασιν ἓξ βημάτων γηραιά τις *καντοὺρ*, ἤτοι μία τῶν θαλαμηπόλων ὧν ἑκάστη ἡγεῖται πέντε τῶν γυναικῶν τοῦ χαρεμίου, θελχθεῖσα ὑπὸ τῆς καλλονῆς τῆς Ἰοχαῆς, προςῆλθε καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν· «Τίς εἶνε ὁ πασᾶς, ὃν ἐπιθυμεῖς νὰ προστατεύσῃς; Ἔχεις φίλτρα δυνάμενα νὰ δικαιολογήσωσιν ὅλα τὰ ἐγκλήματα ὅσα θὰ πράξῃ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου φέρουσιν ἤδη τὴν συγχώρησιν τῶν ἁρπαγῶν του.» Καὶ τὸ μὲν ἔθος τοῦ κολακεύειν εἶνε παγκόσμιον, ἡ δὲ ἀπληστία πρὸς δωροληψίαν φέρει ἐπὶ τὰ χείλη χαριεντισμοὺς καὶ ἐν τῷ σεραγίῳ ὡς ἁπανταχοῦ. Ἀλλ' εἶνε ἀληθῶς ἄξιον ἐκπλήξεως πῶς οἱ εὐνοῦχοι εἶνε ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις φιλοχρήματοι, ἐν ᾧ κέκτηνται ἤδη περιουσίαν καὶ δὲν ἔχουσι τέκνα εἰς ἃ νἀφήσωσι τὰ ἀγαθὰ ἅτινα θησαυρίζουσι. Τοῦτο ἀποδεικνύει σαφῶς ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν λογικὴν ἀπὸ τῆς γενικῆς τῶν ἀνθρώπων ἀδυναμίας καὶ ὅτι αἱ κακίαι ἡμῶν προέρχονται ἐκ τῶν διαστροφῶν τῆς φύσεως μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν ἀναγκῶν τοῦ βίου.

«Ἡ Ἰοχαὴ οὐδὲν ἄλλο ἠδυνήθη νἀπαντήσῃ εἰς τοὺς μισθίους ἐκείνους ἢ τοὺς λόγους οὓς συχνὰ ἐπανέλαβεν ἐν τῷ σεραγίῳ· «δὲν ἔχω τίποτε νὰ προσφέρω εἰς ὑμᾶς, καὶ ἂν ἀκόμη ἠδυνάμην νά σας δώσω τὴν πόλιν ἐν ᾗ ἐγεννήθην, διότι καὶ αὐτὴ εἶνε οὕτω πτωχή, ὥςτε δὲν θά την ἠθέλετε.» Ἔλεγε δὲ ταῦτα, παρασκευάζουσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον μετὰ πολλοῦ πνεύματος, ἤτοι ὡς θυγάτηρ τῶν Ἀθηνῶν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ μήτηρ εἶχε συστήσει εἰς αὐτὴν πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν παρεδόθη εἰς χεῖρας τῆς *καντοὺρ κιάγια*, ἤτοι τῆς ἀρχιθαλαμηπόλου. Ὅτε δὲ αὕτη εἰςήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν *σουσοὺκ-ὀντᾶν*, ἤτοι εἰς τὸν θάλαμον τῶν νεωστὶ ἐλθουσῶν, ὁ σουλτάνος εὑρίσκετο ἐν αὐτῷ μετὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ εὐνοουμένων, αἵτινες διεσκέδαζον αὐτὸν παρορμῶσαι εἰς δρόμον ἔλαφον οἰκοδίαιτον, ἣν ἐπείραζον αἱ εὐνοούμεναι, ἀντιπειραζόμεναι ὑπ' αὐτῆς. Ἐπὶ δὲ τῇ διαδόσει τῆς ἀφίξεως τῆς Ἰοχαῆς, τὰ μετὰ τῆς ἐλάφου παίγνια διεκόπησαν, τὰ ἐξ ἀνθέων πλέγματα, δι' ὧν ἤθελον νὰ στολίσωσιν αὐτήν, ἐτέθησαν ἐκποδών, καὶ αἴφνης ταραχὴ θανάσιμος κατέλαβε πάσας ἐκείνας τὰς καλλονάς. Πάντοτε ὁπόταν φθάσῃ εἰς τὸ χαρέμιον νέα τις γυνή, ἡ ζηλοτυπία, ἡ περιέργεια, ὁ φόβος καὶ μυρίαι ἄλλαι καταπλήξεις συνταράσσουσιν αὐτάς. Ἐν δὲ τῇ περιστάσει ταύτῃ τίς ἀντίζηλος δὲν ὤφειλε νὰ τρέμῃ; Μόνον ἐκεῖναι δὲν θορυβοῦνται ὅσαι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἔτυχον ἀπόβλητοι τῆς εὐνοίας τοῦ ἡγεμόνος, αἵτινες ἐνασμενίζουσι μετὰ σπουδῆς λέγουσαι, ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη καλλονὴ ὁποία ἡ τῆς νέας δούλης, καὶ ταῦτα ὅπως προκαλέσωσι τὸ πεῖσμα ἐκείνων αἵτινες εὐδοκιμοῦσι. Παρετηρήθη, ὅτι ὁ σουλτάνος τὸ κατ' ἀρχὰς δὲν ἔδειξε μεγάλην σπουδὴν νά την ἴδῃ· τοῦτο δὲ προεξένησε χαρὰν εἰς τὰς εὐνοουμένας. Ἠρώτησε δὲ μόνον ἂν ἦτο ἀληθῶς τοσοῦτον ὡραία ὅσον εἶχον κηρύξει αὐτήν. Κατὰ πρῶτον τέσσαρες ὀδαλίσκαι προσεφέρθησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς ἐξέτασιν αὐτῆς, ἡ δὲ ἀναμενομένη περὶ αὐτῆς ἔκθεσις αὐτῶν ἦτο ἤδη προμεμελετημένη ἐν τῇ ψυχῇ των. Τοὐλάχιστον ὁ σουλτάνος ἦτο πεπεισμένος περὶ τούτου, ἐπειδή, γνωρίζων ἐκ πείρας τοὺς τρόπους τοῦ ὡραίου φύλου, κατενόει, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐξεύρουσι νὰ ὁμιλῶσι παρὰ τὴν γνώμην αὐτῶν, καὶ ὅτι, φθονοῦσαι ἡ μὲν τὴν δέ, προσποιοῦνται μέν, ὅτι ἐπαινοῦσι πονηρῶς ὅ τι δὲν

Digitized by Google

εὑρίσκουσιν ὡραῖον, λαλοῦσι δὲ μετὰ περιφρονήσεως περὶ παντὸς ὅ τι κρύφα θέλγει αὐτὰς ἐπὶ μᾶλλον. Ὁ σουλτάνος λοιπὸν ἦτο συνειθισμένος εἰς τὰς ἀναληθείας τῆς ζηλοτυπίας καὶ εἴξευρεν ἐκ τῶν προτέρων πῶς νὰ ἐξηγήσῃ ὅ τι ἔμελλον νὰ εἴπωσιν αὐτῷ περὶ τῆς Ἰοχαῆς. Ἀλλὰ δὲν εὑρέθη εἰς τὴν δυσχερῆ ταύτην θέσιν, καθότι ἐκεῖναι δὲν ἐπέστρεψαν καθόλου, καὶ τοῦτο δὴ ἤρκεσεν αὐτῷ εἰς ἐξεικόνισιν φυσικὴν τῆς Ἀθηναίας, ἐπειδὴ ἔκρινεν ὀρθῶς, ὅτι αἱ ἄλλαι δὲν ἐτόλμων νὰ ἔλθωσιν ὅπως κηρύξωσι τὸν θρίαμβον τῆς νέας ταύτης ἀντιζήλου. Λαβὼν δὲ τὴν ἔνδειξιν ταύτην τῆς καλλονῆς της, ἔτρεξε πρὸς αὐτήν. Τὴν εἶδε καὶ εὗρεν αὐτὴν οὕτως ὡραίαν, ὥστε ἐνησμένιζεν ἐπαναλαμβάνων εἰς αὐτὴν τοῦτο ἐπὶ δύο ὅλας ἡμέρας, καὶ ἐπὶ μακρότατον χρόνον ἐκείνη μόνη περιέσπασεν ὅλας αὐτοῦ τὰς μερίμνας.

«Ἡ Βασιλικὴ τὸ πρῶτον ἠσχολήθη περὶ τὴν μελέτην πασῶν τῶν σκευωριῶν καὶ ῥαδιουργιῶν τῶν ὀδαλισκῶν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιδείξῃ διαγωγὴν ὅλως διάφορον τῆς ἐκείνων. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν εὑρίσκετο μόνη μετὰ τοῦ σουλτάνου ἔν τινι κιοσκίῳ, ἤτοι σκιάδι δρώσῃ πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐπεχείρησε νὰ καταδείξῃ εἰς αὐτὸν ἐπιτηδείως τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὸν ὤνιον χαρακτῆρα τῶν εὐνοουμένων τούτων, αἵτινες ἐπώλουν τὰ ἀξιώματα τῆς αὐτοκρατορίας διὰ τῶν μαύρων εὐνούχων καὶ ἐκαπηλεύοντο τὰς κυριωτάτας θέσεις τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς διοικήσεως. Ὁ σουλτάνος, ὅςτις ἐτύγχανε τότε ὢν εὔθυμος, εἶχε στείλει νὰ φέρωσι πέντε ἢ ἓξ τῶν προςφιλεστέρων ὀδαλισκῶν ὅπως φαιδρύνωσιν αὐτόν. Ἐν ᾧ δ' αὗται ἐπλησίαζον, ἡ Ἰοχαὴ ἔδειξεν αὐτὰς εἰς τὸν σουλτάνον, καὶ προσεφώνησεν αὐτὸν μετὰ ὕφους εὐγενοῦς, ἀλλὰ πονηροῦ διὰ τῆς ἑξῆς προςλαλιᾶς περιλαμβανούσης ὅλας κείνας τὰς συνήθεις φράσεις τὰς δεικνυούσας τὸν βαθὺν σεβασμὸν μεθ' οὗ ἅπαντες οἱ Τοῦρκοι προςαγορεύουσι τὸν ἡγεμόνα. « Εἴθε ὁ θεὸς νὰ μηκύνῃ τὰς ἱερὰς ὑμῶν ἡμέρας. Εἴθε ὁ προφήτης νά σας διατηρήσῃ. Ἰδοὺ προσέρχεται ὁμάς τις πρὸς τὸν βασιλέα τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης. Εἴθε ὁ ὕψιστος θεὸς νά σας διαφυλάξῃ· ἐγὼ θά σας εἴπω ὁποῖοί τινες ἄνθρωποι εἶνε.» Ἔπειτα δὲ χωρὶς νἀφήσῃ εἰς τὸν σουλτάνον χρόνον νἀπαντήσῃ, ἔδειξεν αὐτῷ τὰς εὐνοουμένας τὴν μὲν μετὰ τὴν δέ, προσθέτουσα πάντοτε μετὰ σεβασμοῦ· «τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ ἔστω μεθ' ὑμῶν, ἡ εἰρήνη τοῦ προφήτου εὐλογείτω τὰς ἡμέρας ὑμῶν. Ἰδοὺ ὁ πασᾶς τοῦ Ἀλεπίου». Καὶ ταῦτα λέγουσα ἔδειξεν εἰς τὸν σουλτάνον εὐνοουμένην τινά, ἥτις πρὸ δύο ἡμερῶν εἶχε λάβει τὸ πασαλίκιον τοῦ Ἀλεπίου χάριν ἰδιώτου τινός, ὅςτις εἶχεν ἀνταμείψει αὐτὴν πλουσίως. «Πλησίον αὐτοῦ ἰδὲ τὸν μπέην τοῦ Μισιρίου, καὶ ὁ ἄλλος ἐκεῖνος εἶνε ὁ καδῆς τῆς Τραπεζοῦντος· ἀλλὰ μετὰ δύο ἡμέρας δὲν θὰ εἶνε πλέον καδῆς· ὁ παρ' αὐτῷ βαίνων προςφέρει χίλια τσεκίνια περισσότερα ἐκείνου. Ἐγὼ δέ, ἐξηκολούθησεν— εἴθε ὁ μέγας προφήτης νὰ εὐλογῇ τὴν βασιλείαν σου—ἓν μόνον ἐπιθυμῶ, νὰ λάβω θέσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἐν τῇ βασιλικῇ σου καρδίᾳ, καὶ διὰ νὰ τύχω ταύτης προςφέρω τὸ αἷμα καὶ τὴν ζωὴν τῆς δούλης σας. Εἰς τὰς συντρόφους μου ἀφίνω τὴν διάθεσιν τῶν ἀξιωμάτων τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἂς ἀφήσωσιν εἰς ἐμὲ τὴν καρδίαν τοῦ μεγαλειοτάτου σουλτάνου. Ἡ διανομὴ αὕτη θὰ εὐχαριστήσῃ καὶ αὐτὰς καὶ ἐμέ». Ὁ ἡγεμὼν ἐμειδίασεν, ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἐκ φύσεως εὐεπίφορος εἰς τὸ νὰ εὐεργετῇ τὰς ὀδαλίσκας αὐτοῦ, τὴν ἠνάγκασε νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ χάριν τινὰ καὶ ἐπέπληξιν αὐτὴν χαριέντως, ὅτι ἦτο ὑπεράγαν ἀφιλοκερδής. Ἀλλ' ἡ Ἰοχαή, ἥτις ἤθελε νὰ τύχῃ τοῦ σκοποῦ της διὰ τρόπων ὅλως ἀντιθέτων πρὸς τοὺς τῶν συντρόφων της, δὲν ἔσπευσε νὰ δράξῃ τὴν παρουσιαζόμενην εὐκαιρίαν, ἀλλ' ἀπήντησε μετὰ δεξιότητος πρὸς τὴν ἐπίπληξιν τοῦ σουλτάνου. «Ἡ εὔνοια τοῦ προφήτου ἔστω ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς σας πύλης. Ὁ ὕψιστος θεὸς ἄς σας ὑποστηρίξῃ. Μή με κολακεύητε· δὲν ἐξεύρετε ὁπόσον θερμῶς ἀγαπῶ τοὺς θησαυρούς· ἀλλὰ θέλω τὴν καρδίαν σας· βλέπετε λοιπὸν ὅτι εἶμαι φιλοκερδὴς οὐχ ἧττον τούτων τῶν δούλων».

«Οὕτως ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀπεποιεῖτο τὰ προςφερόμενα ὑπὸ τοῦ σουλτάνου, ὅςτις εὑρέθη ἠναγκασμένος νἀπατήσῃ αὐτήν, μοιράσας κρυφίως πολλὰ δῶρα εἰς τοὺς εὐνούχους καὶ τὰς θαλαμηπόλους ἐξ ὀνόματος τῆς Ἰοχαῆς ὡς δῆθεν προερχόμενα ἐξ αὐτῆς. Ὅτε δὲ οἱ λαβόντες τὰ δῶρα προςῆλθον ἵνα εὐχαριστήσωσιν αὐτήν, ἐξεπλάγη, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνόμισεν, ὅτι ἐνέπαιζον αὐτήν, μεμφόμενοι, ὅτι δὲν ἠκολούθησε το γενικὸν ἔθος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τέλος ἐνόησε τὴν φιλόφρονα γενναιότητα τοῦ ἐρωτολήπτου σουλτάνου, ὅςτις προκατελάμβανε τὰς ἐπιθυμίας της. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάντα δὲν ἔπεισαν αὐτὴν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν αὐτάρκειαν αὐτῆς, ἥτις ἐπὶ τέλους δυςηρέστησε τὸν σουλτάνον. Ἐπειδὴ δὲ ἤθελε νἀποδείξῃ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτά του διὰ παροχῶν λαμπρῶν, ἐκήρυξε φανερὰ ὅτι θὰ ἐδεικνύετο ἀγέρωχος ἐπ' ἴσης ὡς καὶ ἐκείνη, καὶ ὅτι, ἀφ' οὗ ἡ Ἰοχαὴ περιεφρόνει τὰς χάριτας, εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μὴ θέλῃ καὶ αὐτὸς χάριτας παρὰ τῆς Ἰοχαῆς. Τότε λοιπὸν εἶδεν, ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς νὰ τολμήσῃ, καί, παρακαλέσασα τὸν κισλάραγᾶν νὰ την συντροφεύσῃ, μετέβη εἰς συνάντησιν τοῦ σουλτάνου. «Ἰδού, τώρα ἔχω, εἶπε, τὴν ἀνάγκην τῆς χάριτος τοῦ βασιλέως τῶν βασιλέων. Εἴθε ὁ προφήτης νὰ ἁγιάζῃ τὰς ἡμέρας

Digitized by Google

του, εἴθε ἡ εὐλογία καὶ ἡ εὐτυχία νὰ σκέπωσι τὴν ἱερὰν κορυφήν του. Θέλω νὰ ζητήσω χάριτάς τινας διὰ τοὺς ἐγγυτάτω τοῦ ὑψηλοῦ σας θρόνου. Διὰ τί αἱ εὐεργεσίαι σας νὰ καταναλίσκωνται ἐκτὸς τοῦ σεραγίου, ἐν ᾧ εἶνε δυνατὸν νὰ διαχύσητε αὐτὰς εἰς τὴν σελαγίζουσαν ὑμῶν πύλην; Καὶ πρῶτον ἄρχομαι ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ σας προσώπου· σᾶς ζητῶ διὰ σᾶς τὸν ἴδιον νὰ φροντίζητε περὶ τῆς πολυτίμου ὑγείας σας, περὶ τῆς ἀναπαύσεώς σας καὶ περὶ τῆς εὐχαριστήσεώς σας. Τὸ κατ' ἐμὲ ἔσομαι λίαν εὐτυχὴς ἂν λάβω ταύτην τὴν παραχώρησιν καὶ ἔτι εὐτυχεστέρα ἂν συντελέσω εἰς τοῦτο διὰ τῶν φροντίδων. Εἴθε ὁ θεὸς νὰ σας ἀναδεικνύῃ νικητὴν τῶν ἀπίστων γκιαούριδων, εἴθε ἡ εὐλογία τοῦ ἁγίου προφήτου νὰ πίπτῃ εἰς τὴν καρδίαν σας. Δὲν ἔχω ἄλλον τινὰ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ σας εἰς ὃν νὰ χρεωστῶ νὰ δώσω τι πλὴν μόνον τούτου ἐδῶ τοῦ κισλὰρ-ἀγᾶ καὶ δὲν γνωρίζω τι ὅπερ νὰ ζητήσω χάριν αὐτοῦ πλὴν μόνον τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἐγεννήθην. Δότε εἰς τὸν πιστὸν τοῦτον δοῦλον τῆς ὑψηλῆς σας πύλης τὰς προσόδους τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἂς ἐγκαταστήσῃ οὗτος ἐν αὐταῖς διαχειριστήν,.. ὅστις νὰ μὴ τολμᾷ νὰ ποιῇ κατάχρησιν τῆς ἀρχῆς σας ὡς ἔπραξαν ἐκεῖνοι, ὧν τὰς βιαιοπραγίας μοὶ διηγήθησαν πολλάκις οἱ ταλαίπωροι γονεῖς μου». Ὁ σουλτάνος παρεχώρησεν αὐτῇ πάραυτα τὸ ζητούμενον, εἰ καὶ ἐνδομύχως δυσηρεστήθη βλέπων, ὅτι ἐκ τῆς χάριτος ὠφελεῖτο ἄλλος ἀντ' αὐτῆς καὶ ὅτι ἐκείνη εἶχεν εὕρει τρόπον νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ δῶρον χωρὶς νὰ δύναται νἀποκαλῇ αὐτὸν εὐεργέτην της. Ἀλλὰ τέλος ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἔκτοτε ἐξήρτητο ἐκ τοῦ κισσλὰρ-ἀγᾶ, ἡ δὲ πρόσοδος αὐτῶν ὡρίσθη ἔκτοτε εἰς τὸ διηνεκὲς ὑπὲρ ἐκείνων, οἵτινες μετ' αὐτὸν ἔμελλον νὰ κατέχωσι τὸ αὐτὸ ἀξίωμα. Ἐκεῖνος δ' ἔπεμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας τοποτηρητήν τινα ἢ οἰκονόμον μετὰ τῆς ῥητῆς διαταγῆς νὰ ἐλαφρύνῃ τὰ βάρη τοῦ λαοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐξετελέσθη μὲν τότε, τηρεῖται δὲ καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἡ δὲ Ἰοχαὴ ἔμεινεν ἔγγυος μετὰ τοιαύτην αἰσίως εἰς τὴν πατρίδα αὐτῆς παρασχεθεῖσαν εὐεργεσίαν. Ὁ δὲ σουλτάνος, τοῦ ὁποίου οἱ ἄστατοι ἔρωτες ἦσαν δι' αὐτὴν σταθεροί, ἐμφορούμενος τῆς ἐλπίδος, ὅτι θὰ ἔδιδεν αὐτῷ κληρονόμον τοῦ θρόνου, ἠσχολεῖτο ἤδη περὶ τὴν διάταξιν τῶν τῆς βασιλικῆς αὐτῆς αὐλῆς. Εἶχε διορίσει χάριν αὐτῆς *βαλιδὲ ἀγᾶν*, ἤτοι ἀρχηγὸν τῶν μαύρων εὐνούχων τῆς βασιλομήτορος σουλτάνας, καὶ *ἐσατραντελὲρ-ἀγᾶν*, ἤτοι τὸν μαῦρον εὐνοῦχον, εἰς ὃν εἶνε ἀνατεθειμένη ἡ φροντὶς τῶν τέκνων τοῦ σουλτάνου. Ἀλλ' ἡ Βασιλικὴ ἀπέθανε κατὰ τὰς ὠδῖνας τοῦ τοκετοῦ ὡς καὶ τὸ γεννηθὲν ὑπ' αὐτῆς τέκνον, ὅπερ ὑπῆρξεν υἱός. Ἡ δὲ διαδοχὴ τῆς μεγάλης τουρκικῆς αὐτοκρατορίας ἀνῆκεν εἰς τὸν ἡγεμονίδην ἐκεῖνον, καθότι ἐγεννήθη ἓν ἔτος πρὸ τοῦ ἀτυχοῦς Ὀσμὰν τοῦ διαδεχθέντος τὸν Ἀχμέτ. Ὁ σουλτάνος ἐθλίβη σφοδρῶς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς Ἰοχαῆς· ὑποπτεύων δὲ μὴ αἱ ἄλλαι εὐνοούμενοι συνετέλεσαν εἰς τὸν θάνατον τοῦτον διά τινος δηλητηρίου, ὡς τοῦτο συμβαίνει πολὺ συχνά, περιώρισε δύο ἢ τρεῖς τῶν ὡραιοτάτων, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ὑπόπτων, εἰς τὸ παλαιὸν σεράγιον, τοῦθ' ὅπερ γίνεται τότε μόνον ὅταν ὁ σουλτάνος εἰς ὃν ἀνῆκον ἀποθάνῃ. Ἡ δὲ δωρεά, ἣν ὁ Ἀχμὲτ εἶχε παραχωρήσει εἰς τὴν Ἰοχαὴν χάριν τοῦ κισλὰρ-ἀγᾶ, διετηρήθη καὶ μετεβιβάσθη εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ εὐνούχου τούτου. Ἐκεῖνος δ' αὐτῶν, ὅστις ἐπιεικέστερον παντὸς ἄλλου ἐπροστάτευσε τὰς Ἀθήνας, ἐστραγγαλίσθη κατά τινα στάσιν γενικὴν καὶ φοβεράν, ἥτις συνέβη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1655.»

«Οὕτω διηγήθη τὰ συμβάντα γηραιός τις μαῦρος εὐνοῦχος, ὃν οὗτος ὁ κισλὰρ-ἀγᾶς ἔστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπως λάβῃ τὴν κυριότητα τῆς νέας ταύτης κτήσεως. Ὁπόσης τιμῆς ἤθελε τύχει ἡ Ἰοχαή, ὁποίων ἀνδριάντων καὶ μνημείων δόξης ἤθελεν ἀξιωθῇ, ἂν αἱ Ἀθῆναι ἔβλεπον αὐτὴν γεννωμένην ἐν αἰῶνι εὐτυχεστέρῳ καὶ μᾶλλον εὐγνώμονι! Ἀλλὰ σήμερον ἡ πόλις ἀπολαύει μὲν τοῦ εὐεργετήματος, ἀλλ' ὀλίγον φροντίζει νὰ μάθῃ ἀπὸ ποίας χειρὸς ἔλαβεν αὐτό. Ὁ ἀγαθὸς Καπετανάκης καὶ ὁ ἱερομόναχος Δαμασκηνός, οἵτινες ἀφηγήθησαν εἰς ἡμᾶς τὴν μεγάλην ταύτην πρᾶξιν, ἐθλίβοντο βλέποντες τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς σχεδὸν ἐκλιποῦσαν ἐν τῇ πόλει των· καὶ ὅμως ἡ παράδοσις ἐνθυμίζει εἰς αὐτοὺς ὀνόματα καὶ συμβάντα τρισχιλίων ἐτῶν καὶ ὑπερέκεινα.»

Ὁ Γάλλος καπουκῖνος δὲν ἔχει ἄδικον, ἀξιῶν ὑπὲρ τῆς Βασιλικῆς εὐλαβῆ μνήμην καὶ μεγάλας τιμὰς παρὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἡμεῖς ζητοῦμέν τι πολὺ ὀλιγώτερον, τὴν ἀναστύλωσιν τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἐπὶ μιᾶς γωνίας τῆς ἐλευθέρας πρωτευούσης τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ, εἰς ἀνάμνησιν τῆς θυσίας καὶ τῆς φιλοπατρίας τῆς εὐγενοῦς κόρης τῶν Ἀθηνῶν. *

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Σπυρ. Π. Λαμπρος.

Ὅταν ἡ συνείδησις λαλῇ ὀφείλομεν ἁπλῶς νὰ τὴν ἀκούωμεν καὶ νὰ τὴν ἀκολουθῶμεν, ἀδιάφορον ἂν ἡ ὁδὸς δι' ἧς μᾶς ὁδηγεῖ δὲν εἶνε πάντοτε ἀπηλλαγμένη ἀκανθῶν καὶ πόνων.

---

*) Τὰ κατὰ τὴν Ἀθηναίαν ὀδαλίσκην ἐχρησίμευσαν εἰς τὸν κ. Νικόλαον Μακρῆν ὡς ὑπόθεσις ἀξίου ἀναγνώσεως διηγήματος ἐπιγραφομένου «Ἡ Βασιλικὴ σουλτάνα Ἀθηναία» καὶ ἐκδοθέντος ἐν Ἀθήναις τῷ 1878.

Digitized by Google

ΣΑΙΞΠΗΡ

Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ.

Β'.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἡ ἐξοχότης τοῦ Σαίξπηρ ἔγκειται ἐν τῇ ζωηρᾷ καὶ πιστῇ ἀπεικονίσει τῶν χαρακτήρων. Καὶ ὄντως, εἶνε τόσον φυσικοί, καὶ μετὰ τοσαύτης τέχνης διαγεγραμμένοι, ὥστε θὰ θεωρῶνται πάντοτε πρότυπα, θὰ ὦσι πάντοτε νέοι καὶ πάντοτε θὰ θαυμάζωνται. Δὲν εἶνε τύπος αἰσχροῦ τοκογλύφου ὁ Ἑβραῖος Σάϋλωκ; Δὲν εἶνε τύπος ἐραστῶν ὁ Ρωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα, ὁ Ὀρλάνδος καὶ ἡ Ροζαλίνδα, ὁ Σίλβιος καὶ ἡ Φοίβη; Δὲν εἶνε τύπος φιλοπάτριδος ὁ Βροῦτος, τύπος φιλοδόξου καὶ ὀξυδερκοῦς πολιτευτοῦ καὶ συνωμότου ὁ Κάσσιος; καὶ τύπος δημαγωγοῦ ὁ Ἀντώνιος;

Ὡς παρατηρεῖ ὁ Γερβῖνος, οἱ χαρακτῆρες τοῦ Σαίξπηρ εἶνε τόσον σαφῶς διαγεγραμμένοι, ὥστε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐννοεῖ αὐτοὺς ὁ ἀναγνώστης. Δρῶσι δὲ ἐν ὡρισμένῃ οὕτως εἰπεῖν ἀτμοσφαίρᾳ, ἐντὸς τῆς ὁποίας αἰσθάνεσαι ὅτι εἶνε προωρισμένοι, ἢ νὰ παραστήσῃ ἕκαστος τὸ πρόσωπον ὅπερ ἐκλήθη νὰ ἑρμηνεύσῃ, ἢ ν' ἀποθάνῃ. Οὐδόλως δὲ προτιθέμενοι ἐν τῇ συνοπτικῇ ταύτῃ βιογραφίᾳ, ἣν χάριν τῶν Ἑλλήνων ἀναγνωστῶν δημοσιεύομεν, νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ, περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἄνω ἐκφρασθείσης ἰδέας, τουτέστι τῆς πιστῆς ἀπεικονίσεως τῶν χαρακτήρων, ὀλίγα παραδείγματα ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ παρατιθέμενοι, καὶ εἰς τὸν Σαίξπηρ τὸν λόγον παραδίδοντες:

« Σὲ παρατηρῶ ἀπό τινος χρόνου, λέγει ὁ » Κάσσιος πρὸς τὸν Βροῦτον, καὶ δὲν βλέπω »πλέον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου τὴν εὐμένειαν ἐ» κείνην καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀγάπης ἃς ἄλ» λοτε ἔβλεπον. Λίαν ψυχρῶς καὶ ὡς πάντη » ξένος φέρεσαι πρὸς τὸν ἀγαπῶντά σε φίλον.

« Ταράσσομαι ἀπό τινος, ἀποκρίνεται ὁ » Βροῦτος, ὑπὸ συγκρουομένων αἰσθημάτων, ὑπὸ » σκέψεων ὅλως ἰδίων εἰς ἐμέ, αἵτινες ἀμαυροῦσί » πως τὴν συμπεριφοράν μου· τοῦτο ὅμως δὲν » πρέπει νὰ λυπῇ τοὺς φίλους μου, οἵτινες διὰ » νὰ ἐξηγῶσι τὴν ἀδιαφορίαν μου, ἀνάγκη νὰ » λέγωσιν ὅτι ὁ ἀτυχὴς Βροῦτος, παλαίων πρὸς » τὸν ἑαυτόν του, λησμονεῖ νὰ ἐκδηλοῖ τὴν πρὸς » τοὺς ἄλλους ἀγάπην του».

Τὰ συγκρουόμενα δὲ ταῦτα αἰσθήματα, δι' ὧν ὁ ποιητὴς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀποκαλύπτει τὸν χαρακτῆρα τοῦ πρωταγωνιστοῦ τούτου τοῦ ἔργου, εἰσὶν ἡ μεταξὺ τῆς φιλίας καὶ τοῦ καθήκοντος πάλη. Δέον ν' ἐκλέξῃ τὸ ἕτερον μεταξὺ τῶν δύο. Τὸ καθῆκον τοῦ πολίτου, ἡ φιλοπατρία, ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος, ἐπιτάσσουσιν αὐτῷ νὰ φονεύσῃ τὸν Καίσαρα· ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀνθίσταται τὸ αἴσθημα τῆς φιλίας, ἡ πρὸς τὸν Καίσαρα εἰλικρινὴς ἀγάπη του. Ἐντεῦθεν ἡ σύγκρουσις τῶν αἰσθημάτων, ἡ ταραχή, ἡ δυσθυμία, ἡ ἀϋπνία τοῦ Βρούτου.

« Ἀφ' ἧς στιγμῆς, λέγει καθ' ἑαυτὸν ὁ Βροῦ» τος, μὲ ἐξηρέθισεν ὁ Κάσσιος κατὰ τοῦ Καί» σαρος, δὲν ἠδυνήθην πλέον νὰ κοιμηθῶ. Τὸ » μεταξὺ τῆς ἐκτελέσεως φοβερᾶς τινος πρά» ξεως καὶ τῆς πρώτης ὁρμῆς διάστημα, ὁ» μοιάζει πρὸς φάντασμα, ἢ φρικαλέον ὄνειρον. » Τότε τὸ μεγαλεπίβολον τοῦ ἀνθρώπου καὶ αἱ » ὑλικαὶ δυνάμεις συνέρχονται εἰς συμβούλιον, τὸ » δὲ ἐσωτερικὸν ἡμῶν, ὅμοιον πρὸς μικρὸν βασί» λειον, διατελεῖ εἰς ἐπανάστασιν.

« Ἂν πρόκηται, λέγει πρὸς τὸν Κάσσιον, » περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, θὲς ἐνώπιόν μου » ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν τιμήν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν θά» νατον· θὰ θεωρήσω ἀμφότερα μετὰ τῆς αὐτῆς » ἀπαθείας, διότι, μὰ τοὺς θεούς, ἀγαπῶ τὸ ὄ»νομα τῆς τιμῆς πλειότερον, παρ' ὅσον φοβοῦμαι » τὸν θάνατον.

Ἀκούσας δὲ τοῦ Κασσίου ἐκθέσαντος τὰ κατὰ τὸν Καίσαρα καὶ τὴν τυραννικὴν αὐτοῦ ἀρχήν, προσθέτει·

« Θὰ σταθμίσω ὅσα εἶπες, καὶ θ' ἀκούσω μεθ' »ὑπομονῆς ὅ,τι ἄλλο ἔχεις νὰ εἴπῃς· θὰ εὕρω δὲ »τὴν κατάλληλον στιγμὴν ὅπως συζητήσωμεν περὶ τῶν σοβαρῶν τούτων πραγμάτων. Ἕως *τότε ὅμως, ἀγαπητέ μου φίλε, ἔχε κατὰ νοῦν, ὅτι ὁ Βροῦτος θὰ προετίμα νὰ εἶνε χωρικός, παρὰ νὰ καλῆται τέκνον τῆς Ρώμης ὑπὸ τοὺς βαρεῖς τούτους ὅρους οὓς πιθανῶς θὰ ἐπιβάλωσιν ἡμῖν οἱ καιροί.*

«Πρέπει νὰ φονευθῇ, λέγει ὁ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο »ἀγαπῶν τὴν πατρίδα Βροῦτος. Ὁ λόγος τῆς »πρὸς αὐτὸν ὀργῆς μου εἶνε ὁ τοῦ γενικοῦ συμ»φέροντος. Ἐπιθυμεῖ νὰ στεφθῇ, κατὰ πόσον δὲ »τοῦτο θέλει μεταβάλει τὸν χαρακτῆρά του, εἶνε »ζήτημα. Νὰ στεφθῇ, ἀλλὰ τότε ὁμολογῶ ὅτι »ὁπλίζομεν αὐτὸν μὲ κέντρον διὰ τοῦ ὁποίου »δύναται νὰ βλάπτῃ κατὰ βούλησιν. Ἡ κα»τάχρησις τοῦ μεγαλείου συνίσταται εἰς τὸ ὅτι »ἀπομακρύνει τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως ἀπὸ »τῆς ἰσχύος· ἀληθῶς δ' εἰπεῖν, οὐδέποτε τὰ πάθη »τοῦ Καίσαρος ἐδέσποσαν τοῦ λογικοῦ του· ἀλλ' »ἡ πεῖρα διδάσκει ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη χρη»σιμεύει εἰς τὴν νεαρὰν φιλοδοξίαν ὡς κλίμαξ, »πρὸς ἣν ἔχει ἐστραμμένον τὸ βλέμμα ἐνόσῳ ἀ»ναβαίνει. Ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφήν, »στρέφει τὰ νῶτα πρὸς τὴν κλίμακα, καὶ ἀτε»νίζων πρὸς τὰ νέφη, περιφρονεῖ τὰς ταπεινὰς »βαθμίδας δι' ὧν ἀνυψώθη· τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ πράξῃ καὶ ὁ Καῖσαρ· ὅθεν, ἂς προλάβωμεν αὐτὸν πρὶν ἢ τὸ κάμῃ.

Πεισθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Κασσίου καὶ τῶν ἐξε-

Digitized by Google

ρεθιστικῶν γραμματίων ἅτινα ἐῤῥίφθησαν ἐντὸς τοῦ δωματίου του τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐπιτηδείου συνωμότου, νὰ συμμετάσχῃ τῆς συνωμοσίας, ἀναφωνεῖ: «Μὲ προσκαλοῦσι λοιπὸν νὰ »ὁμιλήσω καὶ νὰ πατάξω; Σοὶ δίδω τὴν ὑπό»σχεσιν, ὦ Ρώμη, ἂν ἐπανόρθωσις εἶνε δυ»νατή, ὅτι ὁ πόθος σου θὰ ἐκπληρωθῇ ὑπὸ τοῦ »Βρούτου.»

Ὅτε δὲ ὁ Κάσσιος προτείνει εἰς τοὺς συνωμότας νὰ ὁρκισθῶσιν ὅτι θὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἀπόφασίν των, ὁ γενναῖος καὶ ὑπερήφανος Βροῦτος ἐξανίσταται κατὰ τῆς προτάσεως λέγων:

«Μή, μὴ ὅρκον· ἂν τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν »ἡ σκυθρωπὴ ὄψις, ἂν αἱ ψυχικαὶ ἡμῶν ὀδύ»ναι καὶ τὰ σήμερον διαπραττόμενα ἀδική»ματα, ἂν ταῦτα πάντα εἶνε λόγοι ἀνίσχυροι, »τότε ἂς διαλυθῶμεν, καὶ ἂς ἀπέλθῃ ἕκαστος »πρὸς τὴν ἀναπαυτικὴν κλίνην του· ἂς ἀφή»σωμεν τὴν ἀγέρωχον τυραννίαν νὰ προχωρῇ »ἐλευθέρως, ἕως ὅτου ἔλθῃ ἡ σειρὰ ἑκάστου νὰ »κληρωθῇ καὶ νὰ πέσῃ. Ἀλλ' ἂν ταῦτα ἐνέχω»σιν ἀρκετὸν πῦρ, καὶ εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου, »ὥστε νὰ ἀναφλέξωσι καὶ ἀνάνδρων στήθη,καὶ »νὰ θωρακίσωσι δι' ἀνδρείας καὶ αὐτὴν τὴν »μαλακὴν γυναικείαν ψυχήν, τότε, ὦ συμπολῖ»ται,τίνος ἄλλου κέντρου ἔχομεν ἀνάγκην, παρὰ »τὴν ἡμετέραν ἐπιβολὴν πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς »πολιτείας; Ποίας ἄλλης ἐγγυήσεως παρὰ τὴν »τοῦ ἐχεμύθου Ρωμαίου, ὅστις, ἀφοῦ ἅπαξ ἔ»δωκε τὸν λόγον του, δὲν ἀνακαλεῖ αὐτόν; Τί»νος ἄλλου ὅρκου παρὰ τὴν διαβεβαίωσιν χρη»στῶν ἀνδρῶν λεγόντων, ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς; Ἂς »ὁρκίζωνται οἱ ἱερεῖς, οἱ ἄνανδροι, οἱ πανοῦργοι »καὶ τὰ ἄθλια ὄντα, ἅτινα ἀσμένως δέχονται »τὰ ἀδικήματα· ἂς ὁρκίζωνται εἰς ἐπιχειρή»σεις φύσεως ὑπόπτου, πάντες ἐκεῖνοι οἵτινες »ἐμπνέουσι δυσπιστίαν· ἀλλὰ μὴ μολύνωμεν »τὴν ἀκηλίδωτον ἀρετὴν τῆς ἡμετέρας ἐγ»χειρήσεως, οὐδὲ τὸ ἀδάμαστον θάῤῥος τοῦ ἡ»μετέρου φρονήματος, σκεπτόμενοι ὅτι ἡ νόμι»μος ἡμῶν ἀπόφασις καὶ τὸ ἀποφασιστικὸν »ἡμῶν θάῤῥος ἔχουσιν ἀνάγκην ὅρκου· διότι τὸ »εὐγενὲς αἷμα ὅπερ ῥέει ἐν ταῖς φλεψὶ παντὸς »Ρωμαίου νοθεύεται, ἂν κατ' ἐλάχιστον πα»ραβῇ οἱανδήποτε ἀπόφασιν.»

Ὁ εὐγενὴς Βροῦτος ἐξανίσταται καὶ πάλιν κατὰ τῆς προτάσεως τοῦ Κασσίου λέγοντος ὅτι πρέπει νὰ φονευθῇ καὶ ὁ Ἀντώνιος μετὰ τοῦ Καίσαρος.

«Εἰς ἄκρον αἱμοχαρεῖς θὰ φανῶμεν, Γάϊε »Κάσσιε, λέγει ὁ Βροῦτος, ἄν, ἀποκόψαντες τὴν »κεφαλήν, κατακερματίσωμεν καὶ τὰ μέλη τοῦ »σώματος, ὅπως τὸ μετὰ λυσσαλέον φόνον πα»ρατεινόμενον ἄγριον μῖσος, διότι ὁ Ἀντώνιος, »εἶνε μέλος τοῦ σώματος τοῦ Καίσαρος. Ὦμεν »ἱεροθύται, ὦ Γάϊε, ἀλλ' ὄχι καὶ σφαγεῖς. Τὸ »πνεῦμα τοῦ Καίσαρος πολεμοῦμεν πάντες· δὲν »ὑπάρχει αἷμα ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ πνεύματι. Εἴθε »νὰ ἠδυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τοῦ πνεύμα»τος τοῦ Καίσαρος, χωρὶς νὰ διαμελίσωμεν »τὸν Καίσαρα! Πλὴν φεῦ, πρέπει νὰ χυθῇ τὸ »αἷμα τοῦ Καίσαρος! Φονεύσωμεν αὐτὸν μετὰ »θάῤῥους καὶ ὄχι μετὰ λύσσης.

Ἀτάραχος δὲ προβαίνει εἰς τὸ ἔργον,φονεύων τὸν κάλλιστον φίλον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ρώμης.

Τίς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὁ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐννοῶν νὰ μολύνῃ δι' ὅρκου τὸ ἀδάμαστον θάῤῥος τοῦ φρονήματός του, δὲν θὰ προτιμήσῃ ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ἀτιμασθῇ;

«Θὰ συναινέσῃς, ἂν ἡττηθῶμεν, λέγει αὐτῷ »ὁ Κάσσιος, νὰ ἀχθῇς ἐν θριάμβῳ διὰ τῶν ὁδῶν »τῆς Ῥώμης;

«Ὄχι, Κάσσιε, ὄχι, ἀποκρίνεται ὁ Βροῦτος· «μὴ πιστεύσῃς ποτέ,γενναῖε Κάσσιε, ὅτι ὁ Βροῦ»τος θὰ ἀπαχθῇ δέσμιος εἰς τὴν Ρώμην· τὸ »φρόνημά του εἶνε ὑπέρτερον.

«Οἱ ἐχθροὶ μᾶς ὤθησαν πρὸς τὴν ἄβυσσον, »λέγει πρὸς τὸν Βολούμνιον. Εἶνε προτιμότερον, »νὰ ριφθῶμεν ἡμεῖς εἰς αὐτήν, παρὰ νὰ περι»μένωμεν νὰ μᾶς ρίψωσιν ἐκεῖνοι.»

Παρακαλεῖ δὲ τὸν Στράτωνα νὰ κρατήσῃ τὸ ξίφος του, ἵνα πέσῃ ἐπ' αὐτὸ ἀποφεύγων οὕτω τὸ αἶσχος τῆς αἰχμαλωσίας.

«Ἡ ὀλεθρία αὕτη ἡμέρα, Στράτων, θὰ μὲ »δοξάσῃ πλειότερον, παρ' ὅσον τὸν Ὀκτάβιον »καὶ Ἀντώνιον ὁ ἄτιμος οὗτος θρίαμβος: Πί»πτων δὲ ἐπὶ τὸ ξίφος λέγει· «Πραΰνθητι τώρα »ὦ Καῖσαρ, οὐδὲ τὸ ἥμισυ τῆς προθυμίας ἔ»δειξα φονεύων σε, μεθ' ἧς φονεύω ἐμαυτόν.»

Τὸ τέλος τοῦτο μαντεύει ὁ ἀναγνώστης, θεωρῶν αὐτὸ ὡς φυσικὴν συνέπειαν του χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος, δὲν ἐδίστασε νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν λαόν· «Ἠθέλατε προτιμήσει ὁ μὲν Καῖσαρ »νὰ ζῇ, πάντες δ' ἡμεῖς ν' ἀποθάνωμεν δοῦλοι, »παρὰ νὰ ἴδητε τὸν Καίσαρα νεκρόν, ἑαυτοὺς »δὲ ἐλευθέρους; Ὁ Καῖσαρ μὲ ἠγάπα, καὶ τὸν »θρηνῶ, ἦτο εὐτυχής, καὶ χαίρω· ἦτο ἀνδρεῖος »καὶ τὸν τιμῶ· ἀλλ' ἦτο τυραννικός, καὶ τὸν »ἐφόνευσα. Δάκρυα εἰς τὴν ἀγάπην του, χαρὰ »εἰς τὴν εὐτυχίαν του, τιμὴ εἰς τὴν ἀνδρείαν »του, καὶ θάνατος εἰς τὴν τυραννίδα του.»

Πάντες οἱ συνωμόται, λέγει ὁ Ἀντώνιος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βρούτου, ἔπραξαν ὅ,τι ἔπραξαν ἐκ μίσους πρὸς τὸν Καίσαρα. Μόνος αὐτός, ὑπὸ εὐγενοῦς αἰσθήματος ἐμπνεόμενος, καὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἀποβλέπων συμφέρον, συνετάχθη μετὰ τῶν ἄλλων. Ὁ βίος του ἦτο γαλήνιος, τὰ δὲ στοιχεῖα ἦσαν τόσον ἁρμονικῶς συγκεκερασμένα ἐν αὐτῷ, ὥστε ἡ Φύσις ἠδύ-

Digitized by Google

νατο νὰ ἀναστῇ καὶ νὰ κηρύξῃ πρὸς τὸν κόσμον ἅπαντα: *ἰδοὺ ἄνθρωπος*.

Ἀπαραμίλλως δὲ ζωγραφίζεται ὑπὸ τοῦ μεγάλου Σαίξπηρ ὁ δημαγωγικὸς χαρακτὴρ τοῦ Ἀντωνίου, οὗτινος οἱ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ Καίσαρος ἐκφωνηθέντες λόγοι θὰ μένωσιν ἀθάνατοι.

Μετὰ τὸν φόνον του Καίσαρος, ὁ Βροῦτος ἐκθέτει εἰς τὸν λαὸν τοὺς λόγους οἵτινες παρεκίνησαν τοὺς συνωμότας νὰ φονεύσωσι αὐτόν. Περαίνων δὲ τὸν λόγον προσθέτει τὰ ἑξῆς: «Ὅπως »ἐφόνευσα τὸν κάλλιστον φίλον μου πρὸς τὸ »καλὸν τῆς Ρώμης, οὕτω φυλάττω καὶ δι' -ἐ »μαυτὸν τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο, ἄν ποτε ἡ πατρὶς ἀπαιτήσῃ τὸν θάνατόν μου».

Ὁ δὲ λαὸς ὃν συνεκίνησεν ὁ Βροῦτος, ἀναφωνεῖ ἐν χαρᾷ καὶ ἀλαλαγμῷ: Ζήτω ὁ Βροῦτος. «Ἂς τοῦ ἐγείρωμεν ἀνδριάντα πλησίον τῶν »προγόνων του. Ἂς γίνῃ Καῖσαρ. Ἂς τὸν συ»νοδεύσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ ἀλαλαγμοὺς καὶ ζητωκραυγάς».

Μετ' ὀλίγον ἀναβαίνει ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ Ἀντώνιος, ὅστις τῇ ἀδείᾳ τοῦ Βρούτου ἐκφωνεῖ ἐνώπιον τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ, τὸν ἀκόλουθον λόγον. Ἡ θέσις του εἶνε δεινή· φοβεῖται μὴ κατακερματισθῇ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὅστις ἀνευφημεῖ ὑπὲρ τοῦ Βρούτου· ἀλλὰ ὁ ἔμπειρος δημαγωγός, γινώσκων τὴν φύσιν καὶ τὸ εὐμετάβολον τοῦ λαοῦ, ἄρχεται τοῦ λόγου ὡς ἀκολούθως:

«Φίλοι Ρωμαῖοι, συμπολῖται, ἀκούσατέ μου. »Ἔρχομαι ὅπως ἐνταφιάσω τὸν Καίσαρα, ὄχι »νὰ ἐγκωμιάσω αὐτόν. Τὰ μὲν κακὰ ἔργα τῶν »ἀνθρώπων ἐπιζῶσι, τὰ δὲ καλὰ θάπτονται ὡς »ἐπὶ τὸ πολὺ μὲ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν. Ἔστω αὕ»τη καὶ τοῦ Καίσαρος ἡ τύχη. Ὁ εὐγενὴς Βροῦ»τος σᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Καῖσαρ ἦτο τυραννικός. »Ἂν τοῦτο ἦτο ἀληθές, μέγα τὸ ἁμάρτημα, »καὶ ἀκριβὰ τὸ ἐπλήρωσεν ὁ Καῖσαρ. Ἐνταῦθα »τῇ ἀδείᾳ τοῦ Βρούτου, καὶ τῶν ἄλλων—διότι ὁ Βροῦτος καὶ πάντες οἱ ἄλλοι εἶνε ἄνθρωποι ἀξιό»τιμοι—ἦλθον ὅπως ἐκφωνήσω τὸν ἐπικήδειον λό»γον τοῦ Καίσαρος. Ἦτο φίλος μου, πιστὸς καὶ δί»καιος πρὸς ἐμέ. Ἀλλὰ ὁ Βροῦτος λέγει ὅτι ἦτο »τυραννικός, καὶ ὁ Βροῦτος εἶνε ἄνθρωπος ἀξιότι»μος. Ὡδήγησεν εἰς τὴν Ρώμην πλῆθος αἰχμα»λώτων, ὧν τὰ λύτ α κατεπλούτισαν τὰ δη»μόσια ταμεῖα. Ἦτο τάχα τοῦτο ἀπόδειξις »τοῦ τυραννικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Καίσαρος; »Ὅτε οἱ πτωχοὶ ἐστέναζον, ὁ Καῖσαρ ἔκλαιε. »Τοῦ τυράννου ὁ χαρακτὴρ ἔχει σκληρότερα συ»στατικά. Καὶ ὅμως ὁ Βροῦτος λέγει ὅτι ἦτο »τυρρανικός, καὶ ὁ Βροῦτος εἶνε ἄνθρωπος ἀξιό»τιμος. Εἴδετε πάντες ὅτι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν »λυκαίων, τῷ προσήνεγκα τρὶς τὸ βασιλικὸν »στέμμα, καὶ τρὶς τῷ ἀπέκρουσε. Τυράννου χα»ρακτηριστικὸν ἦτο τοῦτο; Καὶ ὅμως ὁ Βροῦτος »λέγει ὅτι ἦτο τυραννικός, καὶ ὁ Βροῦτος εἶνε βεβαίως ἄνθρωπος ἀξιότιμος. Δὲν ὁμιλῶ διὰ νὰ »ἀνασκευάσω τὰ ὑπὸ τοῦ Βρούτου λεχθέντα. Ἦλ»θον ἐδῶ ἵνα εἴπω ὅσα ἠξεύρω. Σεῖς πάντες τὸν »ἠγαπήσατε καὶ ὄχι ἄνευ λόγου. Τίς λόγος σᾶς »ἀποτρέπει νὰ θρηνήσητε αὐτόν; Ὦ Κρίσις! κα»τέφυγες εἰς τὰ κτήνη, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπώλε»σαν τὸ λογικόν. Συγχωρήσατέ μοι· ἡ καρδία »μου εἶνε ἐν τῷ φερέτρῳ ἐκεῖ, μετὰ τοῦ Καίσα»ρος, καὶ πρέπει νὰ διακόψω τὸν λόγον ἕως ὅτου »ἐπανέλθῃ πρὸς ἐμέ.

Ὁ λαὸς ἤρχισεν ἤδη νὰ συγκινῆται καὶ νὰ συμπαθῇ ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος, διότι κατὰ τὴν ἔντεχνον ἐκείνην διακοπὴν τοῦ λόγου τοῦ Ἀντωνίου ἐκφέρει τὰς ἀκολούθους κρίσεις:

«Μοῦ φαίνεται ὅτι ἔχει πολὺ δίκαιον εἰς ὅσα εἶπε.—Ἂν ἐξετάσῃς καλὰ τὸ πρᾶγμα, ἠδίκησαν πολὺ τὸν Καίσαρα. — Ἀλήθεια, φοβοῦμαι ὅτι ἠδίκησαν πολὺ τὸν Καίσαρα — Ἤκουσες τί εἶπε; δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὸ στέμμα. Λοιπὸν εἶνε βέβαιον ὅτι δὲν ἦτο τυραννικός;» Ὁ Ἀντώνιος ἐξακολουθεῖ:

«Χθὲς ἀκόμη μία λέξις τοῦ Καίσαρος ἠδύ»νατο νὰ κατισχύσῃ τῆς οἰκουμένης ὅλης· τώρα »κεῖται νεκρός, καὶ ὁ ποταπώτατος τῶν ἀν»θρώπων δὲν καταδέχεται νὰ τιμήσῃ αὐτόν. »Ἐάν, ὦ φίλοι, ἤμην διατεθειμένος νὰ ἐρεθίσω »τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας εἰς μανίαν καὶ »ἐπανάστασιν, ἤθελον ἀδικήσει τὸν Βροῦτον, »ἤθελον ἀδικήσει τὸν Κάσσιον, οἵτινες, τὸ ἠ»ξεύρετε ὅλοι, εἶνε ἄνθρωποι ἀξιότιμοι. Δὲν θέλω »νὰ τοὺς ἀδικήσω. Προτιμῶ νὰ ἀδικήσω τὸν »νεκρόν, ν' ἀδικήσω ἐμὲ αὐτὸν καὶ ἡμᾶς, παρὰ »νὰ ἀδικήσω ἄνδρας τόσον ἀξιοτίμους. Ἀλλ' »ἰδοὺ ἐν ἔγγραφον μὲ τὴν σφραγῖδα τοῦ Καί»σαρος· τὸ εὗρον εἰς τὸ γραφεῖόν του, εἶνε ἡ δια»θήκη του. Ἂν ὁ λαὸς ἤκουεν αὐτὴν τὴν δια»θήκην,—τὴν ὁποίαν, μὲ συγχωρεῖτε, δὲν ἔχω »σκοπὸν νὰ ἀναγνώσω—ὅλοι ἤθελον τρέξει νὰ »φιλήσουν τὰς πληγὰς τοῦ Καίσαρος, νὰ βά»ψουν τὰ μανδήλιά των εἰς τὸ αἷμά του, καὶ »ὡς ἐνθύμημα νὰ ζητήσουν μίαν τρίχα τῆς κε»φαλῆς του, τὴν ὁποίαν ἀποθνήσκοντες θὰ ἄ»φινον διὰ τῆς διαθήκης των ὡς πολύτιμον »κληροδότημα εἰς τὰ τέκνα των.

«Θέλομεν ν' ἀκούσωμεν τὴν διαθήκην ἀναφωνοῦσιν οἱ πολῖται! Διάβασε τὴν διαθήκην, Ἀντώνιε». Ἀλλ' ὁ δεινὸς δημαγωγὸς ἀποφεύγει σκοπίμως τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς ἵνα πλειότερον ἐρεθίσῃ τὸν λαόν, πρὸς ὃν λέγει:

«Ὑπομονή, φίλοι μου· δὲν πρέπει νὰ τὴν »ἀναγνώσω. Δὲν πρέπει νὰ μάθητε πόσον σᾶς »ἠγάπα ὁ Καῖσαρ. Δὲν εἶσθε οὔτε ἀπὸ δρῦν »οὔτε ἀπὸ πέτραν, εἶσθε ἄνθρωποι· καὶ ὡς ἄν»θρωποι θὰ παροργισθῆτε καὶ θὰ γίνητε μα»νιώδεις, ἀκούοντες τὴν διαθήκην τοῦ Καί»σαρος. Δὲν εἶνε καλὸν νὰ μάθητε, ὅτι εἶσθε

Digitized by Google

»οί κληρονόμοι του διότι, άν τό έμανθάνετε, ώ! τί ήθελε γίνει!

»Τήν διαθήκην! θέλομεν ν' άκούσωμεν τήν διαθήκην, άναφωνοῦσι καί πάλιν οί πολῖται.

»Ύπομονή, έπαναλαμβάνει ό πανοῦργος Άντώνιος. Θά έχητε όλίγην ύπομονήν; θά ήσυ»χάσητε όλίγον; Παραπολύ έσπευσα νά σᾶς ό»μιλήσω περί τής διαθήκης. Φοβοῦμαι ότι ά»δικῶ τούς *άξιοτίμους άνδρας* ών τά έγχειρίδια έπληξαν τόν Καίσαρα.»

Τόσον δέ έξοργίζουσι τούς πολίτας αί ύπό τοῦ δεξιοῦ δημαγωγοῦ τεχνηέντως λίαν έκφρασθεῖσαι αὗται λέξεις *άξιοτίμους άνδρας*, ώστε έξαλλος άπό όργήν άνακράζει:

»Είνε προδόται, άκοῦς άξιότιμοι!

«Είνε κακοῦργοι, δολοφόνοι! Τήν διαθήκην, τήν διαθήκην!

«Θέλετε λοιπόν, έξακολουθεῖ ό Άντώνιος, νά »μέ άναγκάσητε νά άναγνώσω τήν διαθήκην; »Τότε πλησιάσατε, κάμετε κύκλον περί τόν »νεκρόν τοῦ Καίσαρος, καί άφήσατέ με νά σᾶς »δείξω έκεῖνον όστις έκαμε τήν διαθήκην.

Ό Άντώνιος κατέρχεται τοῦ βήματος, πλησιάζει πρός τό φέρετρον, οί δέ πολῖται ίστανται περί αύτόν.

Άποφεύγων δέ καί πάλιν μετά δεξιότητος τήν άνάγνωσιν τής διαθήκης, άποτείνεται πρός τούς πολίτας λέγων:

«Άν έχητε δάκρυα, έτοιμάσθητε νά τά χύ»σητε τώρα. Γνωρίζετε όλοι τόν χιτῶνα τοῦτον. »Ένθυμοῦμαι πότε τόν έφόρεσε διά πρώτην φο»ράν ό Καῖσαρ· ήτο έσπέρα τής άνοίξεως, είς »τήν σκηνήν του· τήν ήμέραν έκείνην ένίκησε »τούς Νερβίους. Κυττάξετε, έδῶ ένέπηξε τό »έγχειρίδιόν του ό Κάσσιος· ίδέτε τί ρῆγμα έ»καμεν ό φθονερός Κάσκας· έδῶ τόν έπληξεν ό »φίλτατος Βροῦτος, καί ότε άνέσυρε τήν κατη»ραμένην λεπίδα του, τό αἷμα τοῦ Καίσαρος »τόν ήκολούθησε, έχύθη έξω διά νά βεβαιωθῆ »οὕτως είπεῖν, άν τῷ όντι ό Βροῦτος ήτο έκεῖ»νος όστις έπληξεν αύτόν τόσον σκληρῶς, διότι »όπως γνωρίζετε, ό Βροῦτος ήτο ό άγγελος τοῦ »Καίσαρος. Κρίνατε σεῖς, ώ θεοί, πόσον περιπα»θῶς τόν ήγάπα. Τό τραῦμα τοῦτο ήτο τό »σκληρότατον πάντων, διότι εύθύς ώς ό μεγάθυ»μος Καῖσαρ εἶδε τόν Βροῦτον πλήττοντα αύ»τόν, ή άχαριστία, ίσχυροτέρα τοῦ βραχίονος »τοῦ προδότου, τόν κατέβαλε· τότε έρράγη ή »μεγάλη αύτοῦ καρδία, καί καλύψας τό πρό»σωπον διά τοῦ χιτῶνος παρ' αύτῇ τῇ βάσει »τοῦ άνδριάντος τοῦ Πομπηίου έξ οὗ έρρεε δι»αρκῶς αἷμα, κατέπεσε. Όποία πτῶσις, ώ »συμπολῖταί μου! Τότε καί έγώ καί ύμεῖς καί »πάντες έπέσομεν, ένῷ έθριάμβευεν ή αίμα»τόφυρτος προδοσία. Ά! κλαίετε τώρα, καί »παρατηρῶ ότι σᾶς συνεκίνησεν ό οἶκτος. Είνε »εύγενῆ τά δάκρυα ταῦτα. Άγαθαί ψυχαί. Πῶς »κλαίετε ένῷ μόνον τόν καθημαγμένον χιτῶνα »τοῦ Καίσαρος βλέπετε; Έδῶ έδῶ κυττάξετε, »έδῶ είνε ό ίδιος παραμεμορφωμένος άπό τούς »προδότας.

Ό λαός δέν κατέχει πλέον έαυτόν, πάντες φωνάζουσι:

«Ώ άποφράς ήμέρα. Ώ γενναῖε Καῖσαρ! Οί προδόται, οί κακοῦργοι! Έκδίκησιν, έκδίκησιν! Νά τούς φονεύσωμεν! νά τούς καύσωμεν! νά τούς κατακερματίσωμεν! Κανείς νά μή ζήσῃ άπό τούς προδότας!

«Σταθῆτε, λέγει ό δεινός δημαγωγός, ό τό θυμόμετρον οὕτως είπεῖν τοῦ λαοῦ κρατῶν Άντώνιος.

«Φίλοι μου, καλοί μου φίλοι, μή έξοργίζεσθε »καί μή έξανίστασθε τόσον βιαίως. Οί ένεργή»σαντες τήν πρᾶξιν ταύτην είνε άνδρες άξιότι»μοι. Δέν ήξεύρω ποῖοι προσωπικοί λόγοι παρε»κίνησαν αύτούς νά τό πράξωσι· είνε άνθρωποι »φρόνιμοι καί άξιότιμοι, καί βεβαίως θά άπολο»γηθῶσι πρός ύμᾶς! Δέν έρχομαι φίλοι μου, νά »σᾶς έξαπατήσω συγκινῶν τάς καρδίας σας. »Δέν εἶμαι ρήτωρ όπως ό Βροῦτος, άλλά όπως »όλοι μέ γνωρίζετε, άνθρωπος είλικρινής καί ά»πλοῦς, όστις άγαπᾷ τόν φίλον του· καί τοῦτο »ήξεύρουσι πολύ καλά έκεῖνοι οἵτινες μοί έπέ»τρεψαν νά έκφωνήσω δημοσίᾳ τόν έπικήδειόν »του, διότι δέν έχω οὔτε πνεῦμα, οὔτε ρητορι»κήν ίκανότητα, οὔτε άπαγγελίαν, οὔτε δύνα»μιν λόγου,όπως συγκινήσω τόν κόσμον. Όμιλῶ »καθαρά! Σᾶς λέγω ό,τι καί σεῖς ήξεύρετε, σᾶς »δεικνύω τά τραύματα τοῦ άγαπητοῦ Καίσα»ρος, τά βωβά, τά βωβά ταῦτα στόματα, καί »τά άφίνω νά όμιλήσωσιν άντ' έμοῦ. Άλλ' έάν »έγώ ήμην Βροῦτος, καί ό Βροῦτος Άντώνιος, »ό Άντώνιος οὗτος ήθελεν άναστατώσει τάς »ψυχάς σας, ήθελε δώσει είς έκαστον τραῦμα »τοῦ Καίσαρος φωνήν τοιαύτην, ώστε νά τα»ράξῃ καί τάς πέτρας τής Ρώμης, καί νά κινήσῃ αύτάς είς έπανάστασιν».

Ή φλόξ ήναψεν, αί ψυχαί τοῦ λαοῦ πράγματι άνεστατώθησαν, διότι πάντες άναφωνοῦσι μανιωδῶς:

«Νά έπαναστατήσωμεν! Νά καύσωμεν τήν οίκίαν τοῦ Βρούτου!» Άλλά ό Άντώνιος άναχαιτίζει τήν όρμήν αύτῶν λέγων:

Ώ φίλοι! δέν ήξεύρετε τί πηγαίνετε νά κάμητε. Διατί ό Καῖσαρ είνε άξιος τής άγάπης σας; Φεῦ! δέν τό ήξεύρετε, πρέπει νά σᾶς τό είπω. Έλησμονήσατε τήν διαθήκην περί τής όποίας σᾶς ώμίλησα».

Ότε δέ ό λαός έμαθεν ότι ό Καῖσαρ κληροδοτεῖ είς αύτόν τούς παραδείσους καί τάς ίδιαιτέρας δενδροφυτείας του, καί ότι άφίνει είς έκαστον πολίτην Ρωμαῖον, έβδομήκοντα πέντε

Digitized by Google

δραχμὰς, ἡ ὀργή του ὑπερέβη πᾶν ὅριον, ἀνασπᾷ βάθρα, θρανία, παράθυρα καὶ ζητεῖ πῦρ ἵνα καύσῃ τοὺς συνωμότας.

«Τώρα ἂς ἐνεργήσῃ· Ἔλαβε φορὰν ὁ Ὄλεθρος», λέγει ὁ φοβερὸς δημαγωγὸς βλέπων τὸ μαινόμενον πλῆθος.

(Ἕπεται συνέχεια).

Μιχ. Ν. Δαμιραλης

Εἷς τῶν ἐν Ἀζοφικῇ συνδρομητῶν τῆς «Ἑστίας» ὁ κ. Α. Ο. Λυκιαρδόπουλος ἐπιστέλλει ἡμῖν τὰ κατωτέρω περὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς ἐν Ταϊγανίῳ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα ὡς ἐνέχοντα ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἑλληνικὴν ἀποικίαν καταχωρίζομεν ἐνταῦθα, χάριν μάλιστα τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ συνδρομητῶν τῆς «Ἑστίας». Ἡ βραχεῖα αὕτη ἔκθεσις μετεφράσθη ἐκ ῥωσσικοῦ συγγράμματος, περιέχοντος ἱστορικὰς καὶ στατιστικὰς εἰδήσεις περὶ τῆς Ἐπισκοπῆς Αἰκατερινοσλάβ, τῆς πρώην Σλαβονίου καὶ Χερσῶνος.

Σ. τ. Δ.

Η ΕΝ ΤΑΪΓΑΝΙΩ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τίνι τρόπῳ ἐσχηματίσθη ἐν Ταϊγανίῳ ἰδιαιτέρα ἀνεξάρτητος ἐνορία, καὶ πῶς καὶ πότε ᾠκοδομήθη ἡ πρώτη ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, περὶ τούτων εὑρίσκομεν ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ἐπισκοπείου τῆς Αἰκατερινοσλάβης ἀρκούντως λεπτομερεῖς καὶ πιστὰς εἰδήσεις, τὰς ὁποίας παραθέτομεν ἐνταῦθα.

Τὸ Ταϊγάνιον ἦτο πρὸ πολλοῦ ἤδη γνωστὸν εἰς πολλοὺς Ἕλληνας βιομηχάνους ὡς πόλις κατάλληλος πρὸς ἐμπορείαν. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1770 συχνότερον, καὶ πολυπληθέστεροι ἤρχισαν νὰ ἐπισκέπτωνται τὸ Ταϊγάνιον δι' ἐμπορικὰς των ὑποθέσεις Ἕλληνες, ἔμποροί τε καὶ βιομήχανοι, ἐργοστασιάρχαι καὶ τεχνῖται· καὶ οἱ μὲν τούτων ἐνεδήμουν ἁπλῶς ἐπί τινα χρόνον, ἄλλοι δὲ ἐξελέξαντο αὐτὸ ὁριστικὴν διαμονήν των.

Διαταγῇ τοῦ φρουράρχου Ταϊγανίου τὸ 1773 παρεχωρήθη, ἐκτὸς τοῦ φρουρίου, κατὰ τὰ πρόθυρα τῆς πόλεως, ἰδιαίτερον τμῆμα δι' ὅλους τους Ἕλληνας, τούς τε πρὸς ὥραν ἐνδημοῦντας, καὶ τοὺς ὁριστικῶς ἐγκαταστάντας, ὅπου συνῴκησαν καὶ ἡ Κυβερνητικῇ ἀδείᾳ κατὰ τὸ 1776 ἐκ 200 ψυχῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐλθοῦσα Ἑλληνο-Ἀλβανικὴ φάλαγξ, καὶ οἱ λοιποὶ πολυπληθεῖς Ἕλληνες, οἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους τούτου ἐλθόντες. Πρὸς ἱκανοποίησιν δὲ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν καὶ ἐκπλήρωσιν τῶν χριστιανικῶν καθηκόντων ὅλων τῶν ἐν Ταϊγανίῳ καὶ τοῖς πέριξ Ἑλλήνων ἐπετράπη τῷ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Ἕλληνι ἱερομονάχῳ Γερασίμῳ Μπέλῳ νὰ ἱερουργῇ ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ κατὰ σειρὰν μὲ τοὺς ἐντοπίους ἱερεῖς.

Κατὰ τὸ 1778 ὅμως ἐπισκεφθεὶς τὸ Ταϊγάνιον ὁ Πανιερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Σλαβονίου καὶ Χερσῶνος Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις, καὶ ἰδὼν αὐτὸς μαθὼν δὲ καὶ παρ' ἄλλων ὅτι ὁ Γεράσιμος οὐδόλως ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν κλῆσιν καὶ τὸν προορισμόν του, διώρισε μὲν τοῖς Ἕλλησι κατὰ τὴν κοινὴν πάντων τούτων ἐπιθυμίαν ἕτερον Ἕλληνα ἱερομόναχον, τὸν Ἐπιφάνιον, προέτρεψε δ' αὐτοὺς θερμῶς νὰ οἰκοδομήσουν ἰδίαν Ἐκκλησίαν ἀποτελοῦντες ἀνεξάρτητον ἐνορίαν.

Ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τῶν συμβουλῶν καὶ τῶν προτροπῶν τοῦ Εὐγενίου, οἱ ἐν Ταϊγανίῳ Ἕλληνες ἐξελέξαντο ἐπιτρόπους, ἄνδρας ἀξιοτίμους, οἷς ἐνετείλαντο νὰ ἐνεργήσωσι τὰ δέοντα περὶ τῆς οἰκοδομῆς Ἑλληνικοῦ Ναοῦ ἐν Ταϊγανίῳ. Οἱ δὲ παρὰ τῆς κοινότητος ἐκλεχθέντες πρὸ πάντων παρεκάλεσαν τὴν ἀρχὴν νὰ παραχωρήσῃ τοῖς Ἕλλησιν ἐντὸς τῆς πόλεως ἄλλο, καταλληλότερον τμῆμα, πρὸς κατοικίαν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου νὰ ὁρίσῃ καὶ τὸν διὰ τὸν ναὸν τόπον. Τυχόντες δὲ τοῦ ποθουμένου, καὶ ἐγκαταστάντες ἐν τῷ παραχωρηθέντι τμήματι, οἱ Ἕλληνες, ὅλην αὐτῶν τὴν προσοχὴν ἐπέστησαν ἐπὶ τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ ναοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1780, οἱ ἑξῆς Ἕλληνες ἔμποροι, παραστάντες ἐνώπιον τοῦ Πανιερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη, ἤτοι Γεώργιος Τριαντάφυλλος, Δημήτριος Πηνιατόρος, Γεώργιος Γουνᾶς, Ἀναστάσιος Βούλγαρις, Δημήτριος Παλαμάρης, Ἐμμανουὴλ Κοκκινάκης, Πλοίαρχος Γεώργιος Οἰνόμος, Παναγιώτης Σμύρλας, Γεώργιος Κρανιώτης, Ἰωάννης Ῥωσσέτης καὶ Παναγιώτης Ἀσλάνης, ἐπέδωκαν τῇ Α. Π. ἐξ ὀνόματος πάσης τῆς κοινότητος ἀναφορὰν ἐν ᾗ ἔγραφον: Ἐπειδὴ, ὡς μὴ εἰδήμονες τῆς Ῥωσσικῆς γλώσσης, δὲν ἐννοοῦμεν τὰς ὑπὸ τῶν Ῥώσσων ἱερέων τελουμένας ἱερὰς ἀκολουθίας, ἐκρίναμεν ἀπαραίτητον νὰ οἰκοδομήσωμεν ἰδίαν Ἐκκλησίαν, ὅπως τελοῦνται ἐν αὐτῇ αἱ ἱεραὶ τελεταὶ ἐν τῇ μητρικῇ ἡμῶν γλώσσῃ, πρὸς πνευματικὴν παρηγορίαν ὅλων ἡμῶν, τῶν ἐκ διαφόρων τοῦ Ἀρχιπελάγους μερῶν ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν, Μητρικὴν καὶ Ἐλεήμονα προστασίαν τῆς Αὐτοκρατείρας πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν προσφυγόντων ἐν Ταϊγανίῳ, ὅπου καὶ ἄλλο, καταλληλότερον οὗ τινος πρότερον κατείχομεν μέρος, πρὸς ἐμπορίαν ἐδόθη ἡμῖν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου μετοικήσαντες, ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀνεγείρωμεν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅθεν ἐξελεξάμεθα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν ὀκτὼ ἄνδρας θεοσεβεῖς καὶ ἱκανούς, ἀναλαβόντας τὴν φροντίδα ταύτην, ἐκ μὲν τῶν ἐγκατοίκων τοὺς ἑξῆς: Ἰω-

Digitized by Google

άννην Παλαμάρην, Μιχαὴλ Κανικιώτην, Ἰωάννην Καναλλᾶν καὶ Ἰωαννίκιον Πωγωνάτον, ἐκ δὲ τῶν ἐνδημούντων τοὺς Μάρκον Γαβαλᾶν, Ἀναστάσιον Ἕλληνα, Χριστόδουλον Ζακύνθιον καὶ Χριστόδουλον Μπελῖνον, συνελέξαμεν δὲ ἐκ κοινῆς συνεισφορᾶς ρούβλια ἀργυρᾶ 1000, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρὸς οἰκοδομὴν ἀναγκαιοῦν ὑλικὸν ἡτοιμάσαμεν, ἐπίσης δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν μας ζυγίων καὶ ἐπὶ τῶν μέτρων τοῦ οἴνου καὶ ἐπὶ τῶν ἀγγείων, ἐν οἷς τὸ βούτυρον ἀναλύεται, πρὸς συντήρησιν τῶν ἱερῶν διακόνων, ψαλτῶν καὶ λοιπῶν, φόρον ἐπεβάλλομεν, ἀλλὰ καὶ τὰ δι' ἱερὰ σκεύη καὶ ἱερὰ ἄμφια, ἁγιοκήριον, ἔλαιον, λίβανον καὶ λοιπὰ καθ' ἡμέραν ἔξοδα ἀναγκαιοῦντα χρήματα ἀνὰ χεῖρας ἔχομεν, πρὸς δὲ καὶ ὁ τῆς οἰκοδομῆς τόπος ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ὑπεδείχθη ἤδη ἡμῖν, διὰ ταῦτα ταπεινῶς ἐξαιτούμεθα παρὰ τῆς Υ. Π. τὴν Ἀρχιποιμενικὴν αὐτῆς εὐλογίαν καὶ ἄδειαν πρὸς ἀνίδρυσιν τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς δὲ καὶ ἡγιασμένον ἀντιμίνσιον καὶ βιβλίον πρὸς ἐγγραφὴν τῶν συνεισφερομένων χρημάτων.

Ἐξετάσασα τὴν ἀναφορὰν ταύτην, καὶ πεισθεῖσα ἐκ τῶν ἐπισυνημμένων ἐγγράφων, ἡ τοῦ Σλαβονίου Πνευματικὴ Γραμματεία ὥρισεν ἵνα συμφώνως τῇ αἰτήσει τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων Ταϊγανίου ἐπιτραπῇ αὐτοῖς εἰς τὸ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς παραχωρηθὲν αὐτοῖς μέρος ἡ ἀνέγερσις ναοῦ ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Βασιλέων καὶ Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Ἐκδοθέντος δὲ τὴν 18 Φεβρουαρίου 1781 ἔτους καὶ τοῦ σχετικοῦ Ἱεραρχικοῦ Γράμματος, ἐπιτρέποντος τὴν καταβολὴν τῶν θεμελίων, ἡγιάσθη κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ὁ τόπος, καὶ κατετέθη ὁ θεμέλιος λίθος, ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Ταϊγανίῳ ἐφησυχάζοντος Ἕλληνος Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ζαρνάτας Νεοφύτου.

Τὴν 27 Ἰανουαρίου 1782 τὸ Ἑλληνικὸν Ἐμπορικὸν σῶμα Ταϊγανίου ἀνήγγειλε δι' ἀναφορᾶς του πρὸς τὴν Α. Π. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Νικηφόρον, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Πανιερωτάτου Νεοφύτου θεμελιωθεῖσα ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐντελῶς οἰκοδομηθεῖσα, καὶ ὡς δεῖ δι' ἱερῶν σκευῶν, ἀμφίων, εἰκόνων, βιβλίων, καὶ διὰ πάντων τῶν ἀναγκαιούντων ἐπαρκῶς ἐφοδιασθεῖσα, εἶνε ἑτοίμη πρὸς ἐγκαινισμόν· διὰ τοῦτο ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ δεσπότου ν' ἀποστείλῃ τὸ ἡγιασμένον ἀντιμίνσιον καὶ τὴν ἱεραρχικὴν αὐτοῦ εὐλογίαν καὶ ἄδειαν διὰ τὰ ἐγκαίνια.

Ἐπιτρέψαντος δὲ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναφορᾶς ταύτης, νὰ ἐγκαινισθῇ ἡ νεωστὶ οἰκοδομηθεῖσα ἑλληνικὴ ἐκκλησία, καὶ ἀποστείλαντος τὴν 5 φεβρουαρίου 1782 ἔτους τό τε ἅγιον ἀντιμίνσιον καὶ τὸ σχετικὸν ἐπισκοπικὸν Γράμμα, ἐτελέσθησαν τὴν 13 Μαρτίου 1782 τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἑλληνικῆς ἐνοριακῆς Ἐκκλησίας, ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καθ' ὅλους τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, ὑπὸ τοῦ ἄνω εἰρημένου Πανιερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ζαρνάτας Νεοφύτου.

Ὁ ὑπὸ τοῦ Πανιερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως ταχθεὶς τοῖς ἐν Ταϊγανίῳ Ἕλλησι πνευματικὸς πατὴρ μετ' οὐ πολὺ ἀπῆλθε, τὸν δ' ἀντικαταστήσαντα αὐτὸν Ἕλληνα πρωθιερέα τὸν ἀξιοσέβαστον Κωνσταντῖνον Τουρλίνσκην, ἀποβιώσαντα τὴν 21 Ἰανουαρίου τοῦ 1781 ἔτους, διεδέχθη ἐν Ταϊγανίῳ ὁ τῆς ἐν Ἐλισαβετουπόλει Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Βλαδιμήρου ἐφημέριος ἱερομόναχος Ἱερεμίας Γραμματικόπουλος· τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ 1782 κατὰ πρόσκλησιν τῶν ἐν Ταϊγανίῳ Ἑλλήνων ἐμπόρων ἦλθεν ἐκ τῆς νήσου Πάρου ὁ πρωθιερεὺς Νικήτας Ἄγουρος, ἀλλὰ καὶ τούτου μετὰ διετῆ διαμονὴν ἀπελθόντος εἰς τὰ ἴδια, κατ' αἴτησιν τῶν Ἑλλήνων ἐχειροτονήθη αὐτοῖς ἐφημέριος ὁ πρώην μὲν γραμματεὺς τοῦ Δικαστηρίου τῆς Μαριουπόλεως, ὕστερον δὲ διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, Κωνσταντῖνος Παύλου Σχολάριος.

Ἐκ τοῦ Ῥωσσικοῦ

Αθ. Ο. Λυκιαρδοπουλος.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ

κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Παστὲρ

Ἐν τῷ 1ῳ ἀριθμῷ τοῦ δημοσιευθέντος τελευταῖον μηνιαίου περιοδικοῦ *Χρονικὰ τοῦ θεραπευτηρίου Παστέρ* περιλαμβάνεται πρὸς τὸν συντακτην ἐπιστολὴ αὐτοῦ τοῦ Παστέρ, ἀσθενοῦντος νῦν καὶ εὑρισκομένου ἐκτὸς τῶν Παρισίων.

Διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ Παστὲρ ἀποδεικνύει τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεθόδου αὐτοῦ κατὰ τῆς λύσσης, στηρίζει δὲ τὴν γνώμην ταύτην οὐ μόνον εἰς τὰς ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ θεραπευτηρίῳ γενομένας ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς τελεσθείσας ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἱδρυθέντων θεραπευτηρίων πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ αὐτοῦ συστήματος τῆς θεραπείας· τοιαῦτα δὲ θεραπευτήρια ἄχρι τοῦ νῦν ἱδρύθησαν τὰ ἑξῆς· Ἐν Βαρσοβίᾳ, ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθησαν 84 δηχθέντες ὑπὸ λυσσώντων ζῴων καὶ ἅπαντες ἐθεραπεύθησαν· Ἐν Πετρουπόλει δαπάναις τοῦ πρίγκιπος Ἀλεξάνδρου τοῦ Ὀλδεμβούργου ἱδρυθέν, ἐν ᾧ μέχρι τῆς 8 Νοεμβρίου ἐθεραπεύθησαν 118. Ἐκ τούτων εἷς μόνον γέρων ἑβδομηκοντούτης ἀπεβίωσεν, οὗτινος αἱ πληγαὶ ἦσαν φρικώδεις. Ἐν Μόσχᾳ ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθησαν 192 ἐξ ὧν δύο ἀπεβίωσαν, τῆς ἀσθενείας ἀναφανείσης πρὸ τοῦ τέλους τῆς θεραπείας· Ἐν Ὀδησσῷ ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς 23 Ἰουνίου

Digitized by Google

μέχρι τῆς 13 Δεκεμβρίου ἐνοσηλεύθησαν 325, ἐξ ὧν ἀπέθανον 12 μόνον ἤτοι 4 ἐπὶ τοῖς 100· Ἐν Νεαπόλει ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθησαν μέχρι τῆς 29 Ἰανουαρίου 78 καὶ ἅπαντες ἐθεραπεύθησαν· Ἐν Βιέννῃ ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθησαν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀποτυχίας 96, καὶ ἐν Σαμάρᾳ τῆς Ῥωσσίας, ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθησαν 47, ἐξ ὧν εἷς μόνον ἀπεβίωσεν.

Α.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Διὰ πᾶσαν μεταβολὴν γνώμης ἔχομεν ἀμέσως πρόχειρον ἀρίστην δικαιολογίαν: τὴν ἀδιάλειπτον μεταβολὴν τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος.

—

Πλέομεν εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπὶ τοῦ ἀπεράντου ὠκεανοῦ τῆς ζωῆς. Ὁ νοῦς χρησιμεύει ἡμῖν ὡς πυξίς, ἀλλὰ τὰ πάθη ἐπέχουσι τόπον ἀνέμου.

—

Ἡ ἀμάθεια εἶνε εἰς τὸ πνεῦμα ὅ,τι ἡ τυφλότης εἰς τὸ σῶμα. Κρατεῖ ἡμᾶς ἐν τῷ σκότει καὶ δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ ἐνεργήσωμεν.

—

Ἐν μέσῳ τοσούτων καταστροφῶν καὶ ἀπογοητεύσεων, τὰ γράμματα ἂς εἶνε τὸ ἄσυλον ἡμῶν καὶ ὁ δεσμὸς μεταξὺ τῶν ὑψηλοφρόνων ψυχῶν. Ἄς εἴμεθα τοὐλάχιστον ἡνωμένοι διὰ τῆς θρησκείας ταύτης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν του περὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐν Εὐρώπῃ, ἅτινα ὁ Arthur Chervin, μέλος τοῦ ἀνωτάτου ἀπογραφικοῦ συμβουλίου, ἀνεκοίνωσε πρό τινων ἡμερῶν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις γεωγραφικὴν ἑταιρίαν, ἡ ἐτησία αὔξησις ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς κράτεσιν ἔχει ὡς ἀκολούθως: Ἐν Ἑλλάδι αὐξάνει κατ' ἔτος ὁ πληθυσμὸς κατὰ 12 ἐπὶ 1000 κατοίκων· ἐν Ὀλλανδίᾳ καὶ ἐν Δανίᾳ κατὰ 10· ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ 9· ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Βελγικῇ κατὰ 8· ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ, ἐν Πορτογαλλίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ 7· ἐν Ἱσπανίᾳ κατὰ 3· καὶ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ 2.

Κατὰ μέσον ὅρον, ἡ Ἑλλὰς παράγει ἐτησίως 2 ἑκατομμύρια ἑκατόλιτρα οἴνου. Ἐκ τῶν οἰνοφόρων κρατῶν κατὰ τὴν παραγωγὴν ὑπολείπονται τῆς Ἑλλάδος ἡ Ἑλβετία, παράγουσα 1,300,000 ἑκατολίτρων, ἡ Ῥουμανία παράγουσα 700,000 καὶ ἡ Σερβία παράγουσα 500,000.

Ἐν Ἑλλάδι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵππων κατὰ τὸ 1886 ἀνήρχετο εἰς 100,000. Μετὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἵππων, ἔρχεται ἡ Πορτογαλία, ἔχουσα 80,000 ἵππους καὶ ἡ Ἑλβετία 25,000.

Περὶ τοῦ βασιλικοῦ θεάτρου ἐν Βερολίνῳ εὑρίσκομεν ἐν γερμανικῇ ἐφημερίδι τὰς ἑξῆς πληροφορίας: Ὁ προϋπολογισμὸς τῶν δαπανῶν αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 2,500,000 μάρκων. Ὁ αὐτοκράτωρ πληρόνει κατ' ἔτος 450,000 μάρκων, ἐνίοτε δὲ συμπληροῖ καὶ τὸ οὐχὶ σπανίως σπουδαῖον ἔλλειμμα, μὴ ἐπαρκουσῶν τῶν εἰσπράξεων. Ὅλοι οἱ πρίγκιπες τῆς βασιλικῆς αὐλῆς πληρόνουσι τὰ θεωρεῖά των, καίτοι σπανίως μεταβαίνοντες εἰς τὸ θέατρον. Δι' ἑκάστην παράστασιν «καθ' ὑψηλὴν διαταγὴν» τὰς δαπάνας πληρόνει ὁ αὐτοκράτωρ. Τὸ θέατρον χωρεῖ 1,642 πρόσωπα, ἀποδίδει δὲ καθ' ἑκάστην μὲ τὰς συνήθεις τιμὰς ἔσοδα 5,100 μάρκων. Ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ λαμβάνει 18,000 μάρκων, ἔχει δὲ καὶ κατοικίαν δωρεάν. Ὁ ὑψίφωνος Niemann λαμβάνει δι' ἑκάστην ἑσπέραν 750 μάρκα ἤτοι 36000 ἐτησίως, ὁ πρῶτος βαρύτονος Betz 9,000 δι' 8 μῆνας, πλὴν τούτου δὲ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν 300 μάρκα. Ἡ κυρία Sachse Hofmeister, ἥτις καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀναβαίνει περὶ τὰς 60 φορὰς ἐπὶ τῆς σκηνῆς λαμβάνει 33,000 μάρκων, ἡ δὲ κυρία Voggenhuber 18,000. Ἡ ἠθοποιὸς Beeth 20,000, ἡ Renart 14,000, ἡ Pattini 16,000 καὶ ἡ von Ghilany 8,000 μάρκων.

Ἑταιρία τις κεφαλαιούχων ἐν Λονδίνῳ θὰ ἱδρύσῃ προσεχῶς πλωτόν τι Μονακόν. Θὰ ἀγοράσῃ δηλαδὴ τὸ γιγαντιαῖον πλοῖον «Μέγας Ἀνατολικὸς», τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσε πρὸς κατάθεσιν τοῦ ὑπερωκεανείου κάλω καὶ θὰ μεταποιήσῃ αὐτὸ εἰς χαρτοπαικτεῖον. Τὸ πλοῖον θ' ἀπομακρυνθῇ τῶν παραλίων 5 χιλιόμετρα καὶ ἐκεῖ θὰ ῥίψῃ ἄγκυραν. Ἄλλα δὲ πλοῖα δι' ἐλαχίστου ναύλου θὰ μεταφέρωσιν ἐκεῖ τοὺς παίκτας.

Ἐν Φραγκοφούρτῃ ἠνοίχθη τελευταῖον τὸ «Μουσεῖον τοῦ ἐμπορίου». Τὸ μουσεῖον τοῦτο σκοπεῖ νὰ ἐπιδεικνύῃ διηνεκῶς εἰς τὸ κοινὸν καρποὺς καὶ προϊόντα κατειργασμένα καὶ μὴ τῶν ξένων χωρῶν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ περιέχει καὶ δείγματα βιομηχανικῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων χωρῶν. Κάτωθεν ἑκάστου δείγματος ὑπάρχουσι γεγραμμέναι αἱ δέουσαι πληροφορίαι.

Κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας συνέβησαν γεγονότα ἐπιμαρτυροῦντα τὴν ὕπαρξιν μεγίστων καὶ ἀφθόνων πηγῶν πετρελαίου ἐν τῇ ῥωσσικῇ πόλει Βακοῦ. Πηγὴ πετρελαίου δίδουσα καθ' ἑκάστην 20,000 κυβικὰ μέτρα αὐτομάτως ἐξερράγη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Μέχρις οὗ δὲ κατορθωθῇ νὰ περιορισθῇ αὕτη, δι' ἐργασίας ἐπιπόνου καὶ μακρᾶς, ὁ ἐκ πετρελαίου ῥύαξ ἐν ᾧ καὶ πλοῖον ἠδύνατο νὰ πλεύσῃ, ἠπείλει νὰ καταστρέψῃ ὁλόκληρον τὴν πόλιν. Μόλις ὅμως οἱ κάτοικοι καθησύχασαν ἐκ τοῦ παρελθόντος κινδύνου, τὴν 15 Ἰανουαρίου περὶ τὴν 7 ἑσπερινὴν ὥραν ἐπῆλθεν ἔκρηξις σφοδρὰ καὶ σεισμός, ἀποτελέσματα νέου κατακλυσμοῦ πετρελαίου. Τοιαύτη δ' ἐγένετο ἡ ἔντασις τῶν ἐσωτερικῶν ἀτμῶν, ὥστε ἀνετίναξε στήλην ἰλύος 50 μέτρων ὕψους συμμεμιγμένων μετὰ λάμψεως ἰσχυρᾶς. Καὶ ἡ μὲν λάμψις παραυτα κατεσβέσθη, ἡ ἔκρηξις ὅμως διήρκεσε πλεῖον τῶν 24 ὡρῶν. Ἡ ἔκρηξις συνέβη ἐν Πέντᾳ πόλει γείτονι τῆς Βακοῦ εἰς ἀπόστασιν 16 χιλιομέτρων τῆς Τιφλίδος. Τὰ ἐκ τῶν ἐγκάτων ἐκριφθέντα χώματα ἐκάλυψαν τὸ ἔδαφος εἰς πάχος 1—2 μέτρων καὶ ἔκτασιν 2—3 χιλιομέτρων.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—762.

Digitized by Google

'Αριθ. 584 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 8 Μαρτίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτὲ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Η'.

Ἡ ἀνάβασις.

Αἱ τελευταῖαι παραγγελίαι τοῦ Περρὲν περιήγαγον τὸν Νοὲλ εἰς πολλοὺς δισταγμούς. Ἀμφέβαλλεν, ἂν σπουδαίως ἔπρεπε ν' ἀναβάλῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του. Ἐπανελθὼν οἴκαδε, ἤρχισεν ἐργαζόμενος κ' ἐπιτηρῶν τὴν ἐργασίαν τῶν τεχνιτῶν του. Ἀλλ' ἐνίοτε διεκόπτετο, καὶ ἀναβαίνων εἰς τὸ δωμάτιόν του ἐπελαμβάνετο παρασκευῶν τινων, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἦλθεν ἡ ἑσπέρα καὶ οὐδεμίαν ἔτι ἐφαίνετο λαβὼν ἀπόφασιν· ἀφοῦ δὲ ἐσχόλασαν οἱ ἐργάται του, ἐδείπνησε λιτῶς κ' ἐξηκολούθησε τὸ μυστηριῶδές του ἔργον.

Εἶχεν ἤδη νυκτώσει πρὸ πολλοῦ, κ' ἐλησμόνει ἴσως τὴν μετὰ τῶν φίλων του συμφωνηθεῖσαν συνέντευξιν, ὅτε ὁ ὁδοστάτης καὶ ὁ ἀσπαλακοθήρας εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν του.

— Ἤλθαμεν, κύριε Νοέλ, εἶπεν ὁ Γριβέ.

— Τί ἔχομεν; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

Κ' ἐκάθισαν ἥσυχοι, ἕτοιμοι εἰς πάντα.

— Λυποῦμαι ὅτι σᾶς ἔβαλα εἰς κόπον, εἶπεν ὁ Νοέλ, διότι ἀπόψε δὲν θὰ κάμωμεν τίποτε. Δὲν εἶμαι βέβαιος.. περιμένω ἀκριβεστέρας ὁδηγίας... Ἀλήθεια, Γριβέ, εἶδα τοὺς πτωχοὺς αὐτοὺς σχοινοβάτας καὶ ἐβεβαιώθην ὅτι ἡ ὑποψία σου ἦτον ἄδικος.

— Τὸ εἶπα ἐγώ! ἐψιθύρισεν ὁ Ἰωάννης τρίβων τὰς ὀστεώδεις του χεῖρας.

— Ἀλήθεια, κύριε Νοέλ, ἀπήντησεν ὁ ὁδοστάτης συγκεχυμένος. Ἡ χωροφυλακή, καθὼς μοῦ εἶπαν, πῆγε σήμερον καὶ τοὺς πῆ[...]ε· θὰ τοὺς βρῆκαν ὅμως ἀθώους, διότι τοὺς ἀπόλυσαν ἀμέσως. Εἶν' ὀλίγη ὥρα, τοὺς εἶδα πάλι εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ ἐκτυποῦσαν τὸ τύμπανον, διὰ νὰ συνάξουν κόσμον· ἀλλὰ ὁ κόσμος ἔκαμνε τὸν κουφόν, κ' ἔτσι ἔσβυσαν καὶ αὐτοὶ τὴν φωτοχυσίαν των.

— Βλέπεις λοιπόν, καϋμένε Γριβέ, ὅτι ἄδικα τοὺς ὑπώπτευες.

— Ἐγὼ ἔπαιρνα ὅρκον, ὑπέλαβε γελῶν ὁ ἀσπαλακοθήρας. Ὅ,τι καὶ ἂν λέγῃ ὁ Γριβέ, ἐγὼ ἔχω μύτη.

— Δὲν εἶνε δὰ καὶ πολὺ μακρειὰ ἡ μύτη σου, ἀπήντησε δυσθύμως ὁ ὁδοστάτης. Σταθῆτε ὅμως! Οὔτε ὁ Νοὲλ οὔτε σὺ φαντάζεσθε τί εἶδα ἀπόψε.

— Τί εἶδες Γριβέ; ἠρώτησεν ἀδιαφόρως ὁ μηχανοποιός.

— Τόρα σᾶς τὰ λέγω. Εἶνε περίεργον, ... θὰ ἰδῆτε. Ἀπόψε λοιπόν, ἐπειδὴ ἤθελα καὶ ἐγὼ νὰ ἰδῶ μοναχός μου τὰ πράγματα, καὶ ἂς μὴν ἔχω τὴ *μύτη* τοῦ Γιάννη, ἐπεριπατοῦσα ἕνα γύρο ἀπὸ τὸ παράπηγμα, κ' ἐπροσπαθοῦσα νὰ ἰδῶ αὐτοὺς τοὺς σχοινοβάτας, ποῦ τοὺς ὑποπτεύομαι πάντοτε.... καὶ μιὰ στιγμή, νὰ σᾶς εἰπῶ, μοῦ ἦλθε νὰ δώσω καὶ τὴ δεκάρα μου, διὰ νὰ ἔμβω μέσα. Ἡ κόρη μου μάλιστα ἡ Πετροῦλα, ποῦ εἶν' πολὺ ἔξυπνη, καθὼς ἠξεύρετε, λέγει ὅτι κάμνουν πράγματα θαυμάσια... Ἂς ἦνε! λυπήθηκα τὴ δεκ[ά]ρα. Ἔχω τρία παιδιὰ καὶ τὸ ψωμὶ εἶνε ἀκριβό. Ὅταν τελείωσε ἡ παράστασις κ' ἔσβυσαν τὰ φῶτα, ἐτριγύριζα ἐγὼ ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα, κ' ἐκύτταζα ἀπὸ μακρυά. Οἱ ἄλλοι ἐμβῆκαν εἰς τὸ παράπηγμα, ἀλλὰ ὁ ἀρχηγός τους, ὁ Ἡρακλῆς, ἐκάθισε εἰς τὴ θύρα κ' ἐκάπνιζε τὴν πίπαν του μὲ πολλὴ μελαγχολία. Ἐκεῖ, τὸν πλησιάζει ἕνας ἄνθρωπος, κρυμμένος 'σὰν κ' ἐμένα εἰς τὰ δένδρα, καὶ ἀρχίζει νὰ τοῦ ὁμιλῇ σιγά. Δὲν ἠμποροῦσα ν' ἀκούσω τί ἔλεγαν, ἀλλὰ μοῦ ἐφάνη πῶς κάτι *παζάρι* ἔκαμναν καὶ δὲν συμφωνοῦσαν· τέλος πάντων ὁ σχοινοβάτης ἐσηκώθη, ἐφύλαξε τὴν πίπα του, κ' ἐπροχώρησαν καὶ οἱ δύο κατὰ τὸ μέρος μου...

— Δι' ὄνομα θεοῦ, Γριβέ, διέκοψεν ἀγανακτῶν ὁ Νοέλ, τί μᾶς ἐνδιαφέρουν αὐτά;

— Σταθῆτε δά, καὶ θὰ ἰδῆτε πῶς ἐνδιαφέρουν. Ὅταν πέρασαν κοντά μου, ἐγνώρισα τὸν ἕνα· ἦτον ὁ Κ. Λοβεδύ, ὁ χονδρὸς παρισινός.

— Πῶς; τί εἶπες; ἐφώναξεν ἀνασκιρτῶν ὁ Νοέλ.

— Νὰ σᾶς εἰπῶ! ὑπέλαβεν ὁ ἀσπαλακοθήρας, τὸ βράδυ βράδυ, κατὰ τὰ σουρουπώματα, ὅταν γυρίζω ἀπὸ τὸ χωράφι, ἀπάντησα εἰς τὸν

Digitized by Google

δρόμον τὸν χονδρὸν αὐτὸν κύριον, ποῦ πήγαινε μὲ τ' ἀμάξι του εἰς τὴ Βωβραί.

— Γριβέ, ὑπέλαβεν ὁ Νοὲλ τεταραγμένος, εἶσαι βέβαιος;.. τί σχέσιν εἰμπορεῖ νὰ ἔχῃ μὲ τοὺς σχοινοβάτας αὐτὸς ὁ Κ. Λοβεδύ:

— Δὲν ξεύρω· ἀλλ' ὅτι τὸν ἐγνώρισα, τὸν ἐγνώρισα! βάζω τὸ κεφάλι μου. Ὁ Ἡρακλῆς καὶ αὐτὸς ἐπῆγαν κατὰ τὸ Μεγάλο Σπίτι, καὶ τὸ κύτταζαν, τὸ κύτταζαν ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ κάγκελα, καὶ 'μιλοῦσαν, καὶ χειρονομοῦσαν...

— Κ' ἐμβῆκαν βέβαια;

— Ὄχι· ἀφοῦ συνωμίλησαν, ἐκίνησαν κατὰ τὸν μεγάλον δρόμον.

— Τοὺς εἶδες νὰ γυρίσουν;

— Δὲν εἰξεύρω· δὲν κάθισα νὰ ἰδῶ, διότι ἦτον ἡ ὥρα ποῦ μᾶς περίμενες, κ' ἐβιάσθηκα νὰ ἔλθω.

Ὁ Νοὲλ ἠγέρθη ἀποτόμως.

— Ἡ ἀνακάλυψίς σου, Γριβέ, εἶπεν, εἶνε σπουδαιοτέρα παρ' ὅσον ὑποθέτεις, καὶ πρέπει ἀμέσως νὰ συμβουλευθῶ κάποιον... Περιμείνατέ με μίαν στιγμήν. Ἐκεῖ εἰς τὸ ἑρμάρι ἔχει κρασὶ καὶ ποτήρια. Πιέτε, νὰ πάρετε δυνάμεις, διότι θὰ ἔχωμεν ἴσως ἐργασίαν.

Ἐξῆλθε δρομαῖος, καὶ ἡ ἐξώθυρα ἠκούσθη κλειομένη παταγωδῶς ὄπισθέν του.

Ἀλλ' ἡ ἀπουσία του δὲν διήρκεσε μακρόν. Ὁ Γριβὲ καὶ ὁ Ἰωάννης, καθήμενοι παρὰ τὴν τράπεζαν, ἐφιλονείκουν φιλικῶς ὡς ἐσυνείθιζον, ὅτε ὁ Νοὲλ ἐπέστρεψεν ἀσθμαίνων.

— Τί ἀτυχία! εἶπεν. Ὁ συμβολαιογράφος Περρέν, τὸν ὁποῖον ἤθελα νὰ συμβουλευθῶ εἰς εἰς αὐτὴν περίστασιν, ἐπῆγε ἀπόψε εἰς τὸ Γαρδινὲ νὰ κάμῃ μίαν διαθήκην καὶ δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ βέβαια ὅλην τὴν νύκτα. Πρέπει νὰ ἀναλάβω ἐγὼ τὴν εὐθύνην. Ἀλλὰ δισταγμὸς δὲν χωρεῖ... Θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἀπόψε ἓν σπουδαῖον ἔργον εἰς τὰ ἐρείπια τῆς οἰκίας Δυχαμέλ.

Ἐξέθηκε δὲ συγχρόνως ἐν ὀλίγοις, πῶς ἐντὸς τοίχου τῆς οἰκίας ὑπῆρχε κιβώτιον σιδηροῦν, τὸ ὁποῖον αὐτὸς εἶχε τοποθετήσει, καὶ πῶς εἶχεν ἐπιφορτισθῆ νὰ ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτοῦ ποσὸν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, τὸ ὁποῖον ὑπετίθετο ἐκεῖ φυλαγμένον.

— Πεντακόσιαις χιλιάδες φράγκα! ἐφώνησε κατάπληκτος ὁ ἀσπαλακοθήρας.

— Τόσα, μάλιστα! κ' εἶν' εὐτύχημα ὅτι ἔκαμα, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, τὰς ἑτοιμασίας μου. Μὴ χάνωμεν καιρόν, φίλοι μου. Ἕνα ποτηράκι ἀκόμη καὶ πηγαίνωμεν.

Ἐφορτώθησαν πολλὰ πράγματα: μακρὸν σχοινίον μὲ κόμβους, ἁρπάγας, ἕνα φανόν, καὶ πολλὰ ἄλλα, ἅτινα ὁ Νοὲλ ἐνόμιζεν ἀναγκαῖα εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου. Ἕκαστος ἀνέλαβε τὸ μέρος του καὶ ἀνεχώρησαν.

Καίτοι δὲν ἦτο ἔτι βαθεῖα ἡ νύξ, ἡ πόλις ἐφαίνετο κοιμωμένη. Σιγὴ ἐκράτει διὰ τῶν ἐρήμων ὁδῶν, καὶ ἐπειδὴ αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ τῆς Βωβραὶ δὲν ἐσπατάλων εἰς φωτισμόν, βαθὺ σκότος θὰ περιέβαλε τὴν πόλιν, ἂν ἡ σελήνη δὲν ἔκρινεν εὔκαιρον ν' ἀναπληρώσῃ τὴν νύκτα ἐκείνην τοὺς σπανίους τῆς πόλεως φανούς...

Οὕτως οἱ τρεῖς φίλοι ἔφθασαν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ περιπάτου, χωρὶς ν' ἀπαντήσωσι κανένα, καὶ ἔκρουσαν εἰς τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν τῆς οἰκίας Δυχαμέλ.

Ἐπὶ μακρὸν οὐδεμία ἐδόθη ἀπάντησις. Ὁ γέρων κηπουρός, μόνος πλέον κάτοικος τοῦ κτήματος, διαμένων ἐν τῷ οἰκίσκῳ του κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς αὐλῆς, ἐπεφάνη τέλος ἡμίγυμνος.

— Τί θέλετε; ἠρώτησε δυσηρεστημένος· δὲν εἶνε κανεὶς ἐδῶ, οὔτε εἶνε τίποτε νὰ ἰδῆτε..

Ὁ Νοὲλ ἀνήγγειλεν ὅτι ἤρχετο μετὰ τῶν συντρόφων του κατὰ παραγγελίαν τῆς κυρίας Δυχαμὲλ καὶ τοῦ συμβολαιογράφου Περρέν, διὰ ν' ἀναζητήσῃ μεταξὺ τῶν ἐρειπίων πράγματά τινα, τὰ ὁποῖα ἦτο ἀνάγκη νὰ εὑρεθοῦν.

Ὁ κηπουρὸς ἐπραΰνθη ἀμέσως.

— Ἆ! τοῦ λόγου σου εἶσαι, κύριε Νοέλ; ὑπέλαβε. Ἆ., τόρα βέβαια θὰ ἔχῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς κυρίας! Ὁρίστε, ἐμβᾶτε.. Μὲ χρειάζεσθε ἐμένα τίποτε:

— Διόλου, ἀγαπητέ. Εἶσ' ἐλεύθερος νὰ ξανακοιμηθῇς, διότι θὰ εἶσαι πολὺ κουρασμένος.

— Ἄλλο τίποτε. Δυὸ νύχτες ἄϋπνος, τρεχάματα, ἀνησυχία!.. Ὅταν τελειώσετε λοιπόν, δὲν ἔχω ἐγὼ νὰ ξυπνήσω. Τὸ κλειδὶ εἶν' ἐκεῖ· ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρό μου.

Διαρκοῦντος τοῦ διαλόγου τούτου, εἰσῆλθον οἱ τρεῖς φίλοι εἰς τὴν αὐλήν, ὁ δὲ κηπουρὸς ἔκλεισε πάλιν τὴν κιγκλίδα, καὶ ἀποσύρας τὸ κλειδίον ἀπέθηκεν αὐτὸ ὅπου εἶπεν.

Ὁ Νοέλ, ἀφοῦ ἀνῆψε τὸν φανόν του, ἠρώτησε:

— Δὲν μοῦ λέγεις, σὲ παρακαλῶ, μήπως, ἦλθε ἀπόψε κανεὶς ἄλλος ἐδῶ, ἐκ μέρους τῆς οἰκογενείας;

— Κανείς, ἀπήντησε χασμώμενος ὁ κηπουρός· ἀπὸ ταῖς τέσσαρες ἡ θύρα εἶνε κλειστή, καὶ τὸ κλειδὶ εἰς τὴν τσέπη μου.

— Καλά, ἀπεκρίθη ὁ Νοέλ.

Κ' ἐθεώρησε τοὺς συντρόφους του δι' ἤθους σημαίνοντος:

— Ἐγκαίρως ἤλθαμεν.

Ὁ κηπουρὸς εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸν οἰκίσκον του, ἐκλειδώθη, καὶ ἀπεκοιμήθη βαθέως μετά τινας στιγμάς. Οἱ δὲ νεήλυδες διέβησαν τὴν αὐλήν, ὅπου ἀνεδίδετο ἔτι ὀσμὴ νεοσβέστων ἀνθράκων, καὶ προυχώρησαν εἰς τὸν κῆπον διὰ τῆς ἡμιπτώτου θολωτῆς παρόδου.

Ἡ σελήνη ἐπέλαμπε πλησιφαὴς τοὺς τοίχους τοῦ οἰκοδομήματος, σκότος δὲ καὶ φῶς

Digitized by Google

εναλλὰξ διέτεμνον τὰς συστάδας τῶν δένδρων καὶ τὰς ζυγιοφυτείας τοῦ κήπου. Βαθεῖα σιγὴ ἐπεκράτει πανταχοῦ καὶ ἠρεμία μονήρους μᾶλλον πεδιάδος ἢ χώρας κατῳκημένης.

Ὁ Νοὲλ καὶ οἱ σύντροφοί του ἔβαινον πρὸς τὸ τρέμον φῶς τοῦ φανοῦ, ὅτε θόρυβος ἱκανῶς δυνατὸς ἠκούσθη πρὸ αὐτῶν· συγχρόνως δ' ἐνόμισαν ὅτι εἶδόν τινα φεύγοντα διὰ τοῦ σκότους. Ἐσταμάτησαν.

— Τί εἶν' αὐτό; ἐψιθύρισεν ὁ Νοέλ.

Ἠκούσθη προσέτι τρίζουσα ἡ ἄμμος τῶν δενδροστοιχιῶν, καὶ θροῦς ἀμυδρὸς διὰ τοῦ φυλλώματος, εἶτα δ' ἐπῆλθε καὶ πάλιν σιγή.

— Θὰ εἶνε κανεὶς γάτος τῆς γειτονιᾶς, εἶπεν ὁ ὁδοστάτης, καὶ ἦλθε νὰ ἰδῇ μήπως εὕρῃ τίποτε νὰ φάγῃ, μέσα εἰς τὰ ἐρείπια.

— Γάτος ἢ ἄλλο τίποτε, ἀπήντησεν ὁ ἀσπαλακοθήρας, καλὸ εἶνε μοῦ φαίνεται νὰ καθαρισθῇ τὸ πρᾶγμα.

Ὁ Νοὲλ ἐφαίνετο συμμεριζόμενος τὴν γνώμην αὐτήν· ἀλλ' οἱ τρεῖς ἄνδρες, ὡς γνωρίζομεν, ἦσαν κατάφορτοι, ἡ δὲ θέσις αὐτῶν δὲν ἐπέτρεπε καταδίωξιν ἐν τῷ σκότει.

— Ἄς προχωρήσωμεν, εἶπεν ὁ Νοέλ· εἴμεθα ἀρκετοί, δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ μᾶς προσβάλῃ.

Προέβησαν οὕτω βήματά τινα, ἐνῷ δ' ἔφθανον εἰς τὴν μικρὰν θύραν, οἱ πόδες των προσώχθησαν εἰς κλίμακα φράσσουσαν τὸν δρόμον, ἥτις ἐφαίνετο κατεσπευσμένως ἐκεῖ ῥιφθεῖσα.

— Ὤ, ὤ! ἐψιθύρισεν ὁ ἀσπαλακοθήρας, θαρρῶ πῶς ἐμυρίστηκαν κι' ἄλλοι τῆς πεντακόσιαις.

— Σὲ γελάει καὶ πάλη ἡ μύτη σου, Γιάννη, ἀπήντησεν ὁ Γριβέ. Τὴν σκάλα θὰ τὴν ἐλησμόνησαν ἐκεῖνοι ποῦ ἔσβυσαν τὴ φωτιά.

— Δὲν ἦτον ὅμως αὐτοῦ τὸ πρωΐ, παρετήρησεν ὁ Νοέλ. Ἔπειτα χρειάζονται τρεῖς, δεμέναι ἡ μία εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἄλλης, διὰ νὰ φθάσουν ἕως τὸ κιβώτιον. Δὲν εἶνε τίποτε. Ἄς κυττάξωμεν τὸ ἔργον μας.

Ἀπομακρύναντες δὲ τὴν κλίμακα εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκοδομῆς.

Πάντα ἐν αὐτῷ ἦσαν σκότος καὶ χάος. Ὁ φανὸς μόλις ἐφώτιζε τὰ ἐγγύτερα τῶν συντριμμάτων, λίθους πυρικαύστους, τεμάχια κονιαμάτων καὶ μελανὰς δοκούς, ἐνῷ ἀκτὶς τῆς σελήνης, διολισθαίνουσα διὰ τῶν χαινόντων παραθύρων, προέχεε που καὶ που τὸ ὠχρὸν αὐτῆς φῶς. Ἡ στιγμὴ δὲν ἦτο βεβαίως ἁρμοδία, ὅπως γείνωσιν αἱ δέουσαι παρατηρήσεις καὶ ληφθῶσι τὰ πρόσφορα μέτρα.

Ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ νεαρὸς μηχανικὸς εἶχε παρατηρήσει ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον τὴν προτεραίαν καὶ εἶχεν ἤδη ὁρίσει τὸ σχέδιον, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελεσθῇ. Ὑπεράνω τοῦ μέρους, ὅπου τὸ κιβώτιον ἦτο ἐντειχισμένον, εὑρίσκετο φεγγίτης, οὗτινος ἡ τοιχοδομὴ ἐφαίνετο ἔτι στερεά, ἐξ αὐτοῦ δὲ εἶχε κατὰ νοῦν νὰ ὠφεληθῇ ὁ Νοὲλ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Προσεκάλεσεν ἑπομένως τοὺς συντρόφους του ν' ἀποθέσωσι κατὰ γῆς τὰ σκεύη των, καὶ χωρὶς νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ἄλλην περαιτέρω ἐξήγησιν προέβη εἰς τὸ ἔργον μετὰ δραστηριότητος ἀνθρώπου πλήρη ἔχοντος πεποίθησιν εἰς ἑαυτόν.

Λαβὼν λίθον ἐκ τῶν ἐρειπίων προσέδεσεν αὐτὸν εἰς τὸ ἄκρον τολύπης λεπτοῦ καὶ στερεοῦ θώμιγγος, ὃν εἶχε φέρει μαζύ του. Ὁ λίθος αὐτὸς ἐσφενδονίσθη ἐπιδεξίως πρὸς τὸν φεγγίτην, διέβη αὐτὸν κ' ἔπεσεν ἀντίπεραν ἐντὸς τοῦ κήπου, ἀνελίσσων συνάμα τὴν τολύπην. Τότε ὁ Νοὲλ ἔδεσεν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τὸ χονδρὸν σχοινίον, καὶ εἶπεν εἰς τὸν ὁδοστάτην:

— Πήγαινε εἰς τὸν κῆπον, καὶ σύρε σιγὰ σιγὰ τὸν σπάγκον· ὅταν φθάσῃς εἰς τὸ σχοινί, μὲ φωνάζεις.

Ὁ Γριβὲ ἔσπευσε νὰ ὑπακούσῃ· μετὰ μικρὸν δὲ ἀνειλίχθη τὸ κομβωτὸν σχοινίον ἀναβαῖνον πρὸς τὸν φεγγίτην, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι τὸ ἐπιχείρημα καλῶς εἶχεν ἐπινοηθῇ καὶ εὐκόλως ἐξετελεῖτο.

Ὁ Νοὲλ καὶ ὁ ἀσπαλακοθήρας, μείναντες μόνοι, προσεῖχον μὴ παρεμβληθῇ ἐμπόδιόν τι καὶ διακόψῃ τὸ ἔργον. Σιγῶντες, ἐνόμισαν πολλάκις ὅτι διέκρινον ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς ὑποκώφους ψιθυρισμοὺς καὶ ἐλαφρὰ βήματα, ἀκουόμενα ὁτὲ μὲν ἔξω ὁτὲ δὲ κ' ἐντὸς τῆς οἰκοδομῆς. Οὐδόλως ὅμως ἀνησύχησαν κ' ἐξηκολούθησαν τὸ ἔργον αὐτῶν.

Τοσοῦτον καλῶς εἶχον ληφθῆ τὰ μέτρα, ὥστε οἱ συνδυασμοὶ τοῦ Νοὲλ ἐπέτυχον ἐντελῶς. Τὸ σχοινίον ἀνειλίχθη σχεδὸν ὁλόκληρον, φωνὴ δὲ ἀπὸ τοῦ κήπου ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ Γριβὲ ἐκράτει τὸ ἄλλο ἄκρον.

— Μεῖν' ἐδῶ Γιάννη, εἶπεν ὁ Νοέλ, κατερχόμενος τῶν ἐρειπίων, ἀλλ' ἔχε τὰ μάτια σου.

Κ' ἔδραμεν εἰς τὸν κῆπον, ὅπου τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὁδοστάτου ἔδεσε στερεῶς τὸ σχοινίον περὶ τὸν κορμὸν δένδρου κ' ἐστερέωσεν αὐτὸ διὰ δεσμῶν πολυπλόκων.

Κατ' αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐνόμισεν ὅτι καὶ πάλιν ἤκουεν ἐντὸς τῆς καείσης οἰκίας τοὺς ἀορίστους ἐκείνους κρότους, οἵτινες εἶχον ἑλκύσει τὴν προσοχήν του. Ἐφαίνετο ὅτι ὄντα ἀόρατα περιεφέροντο κύκλῳ του, συνομιλοῦντα ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Μάτην ὅμως ὕψωσε τὸν φανόν του, ἵνα ἴδῃ πόθεν ἤρχετο ὁ θόρυβος ἐκεῖνος· πανταχοῦ κύκλῳ σκότος βαθύτατον, μόνον δὲ ὑψηλὰ ἐφώτιζέ που τὸ σεληναῖον φέγγος τὰ λείψανα τῶν ἀπηνθρακωμένων δοκῶν.

Ὁ Νοὲλ καὶ ὁ ὁδοστάτης ἐπανῆλθον ταχέως· ὁ δὲ νέος μηχανοποιὸς ἐφαίνετο φαιδρότατος.

— Τώρα, εἶπε, τὸ κυριώτερον ἔγεινε, καὶ εἴ-

Digitized by Google

μεθα βέβαιοι ὅτι θὰ ἐπιτύχωμεν. Ἐγὼ θ' ἀναρριχηθῶ ἐκεῖ ἐπάνω διὰ τοῦ σχοινίου καὶ εἰς ὀλίγας στιγμὰς θὰ μάθωμεν τί ἔχει μέσα του τὸ περίφημον αὐτὸ κιβώτιον.

Ἐνῷ δὲ οὕτως ἐλάλει, περιεβάλλετο τὴν ἐκ τελαμώνων καὶ ἀγκίστρων συσκευήν, ἣν μεταχειρίζονται οἱ στεγασταί, ὅπως ἀναβαίνωσι, διὰ κομβωτῶν σχοινίων, ἐπὶ τῶν οἰκιῶν.

— Μὰ τὴν ἀλήθεια, κύριε Νοέλ, εἶπε δειλῶς ὁ ἀσπαλακοθήρας, δὲν εἶνε φρόνιμον ν' ἀναβῇ κανεὶς ἐκεῖ 'πάνω. Ὁ τοῖχος αὐτὸς εἶνε φαγωμένος ἀπὸ τὴ φωτιά· κυττάξτε 'κεῖ, ἡ πέτρα τοῦ φεγγίτου τρίβεται ἀπὸ τὸ σκοινί!

— Αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ Γιάννης ἔχει δίκαιον, προσέθηκεν ὁ ὁδοστάτης· κ' ἐμένα μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει λόγον νὰ κινδυνεύσετε τὴν ζωήν σας, διὰ νὰ σώσετε ξένα χρήματα.

— Τί; δειλοὶ ἐγείνατε; ἀπήντησε γελῶν ὁ Νοέλ. Ἓν μόνον πρᾶγμα μ' ἀνησυχεῖ: Εἰς ποίαν μορφὴν θὰ εὕρω τὰς πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα. Ἂν ἦνε εἰς χαρτονομίσματα, χωροῦν εὔκολα εἰς τὰ θυλάκιά μου· ἂν ἦνε εἰς χρυσόν, θὰ ἦνε δυσκολώτερον νὰ τὰς μεταφέρωμεν, ... ἀλλ' ἴσως τὸ κατορθώσωμεν· αν ὅμως ἦνε εἰς τάλληρα, ἀλλοίμονον, τί θὰ γείνω!

Ἡ φαιδρότης του ἦτο τόσον μεταδοτική, ὥςτε καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ ὁδοστάτης διερράγησαν εἰς γέλωτα, ὁ δὲ γέλως των ἐπανελήφθη ἐκ τοῦ βάθους τῶν ἐρειπίων, οὕτως ὥστε οὐδεὶς ἀπελείπετο δισταγμός. Διεκόπησαν ἵν' ἀκούσωσιν, ἀλλ' ὁ κρότος εἶχεν ἤδη παύσει.

— Εἶνε ἡ ἠχώ, εἶπεν ἀμερίμνως ὁ Νοέλ.

Ἀφοῦ δ' ἐπείσθησαν, σύραντες πάντες ἰσχυρῶς τὸ σχοινίον, ὅτι ἦτο στερεῶς προσδεδεμένον, ὁ Νοέλ ἔθηκεν εἰς τὴν ζώνην του ἐργαλεῖα τινά, ὧν ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἀνάγκην, καὶ ἀνήρτησε τὸν φανὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονός του· εἶτα δέ, ἀφοῦ ἔδωκε τὰς τελειταίας του παραγγελίας εἰς τοὺς συντρόφους του, ἀνερριχήθη τὸ σχοινίον, διὰ τῶν ἀγκίστρων ἅτινα ἔφερεν ἡ συσκευή του.

Ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ ὁδοστάτης παρηκολούθησαν αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος μετὰ πολλῆς ἀνησυχίας· τὸ σχοινίον ἐταλαντεύετο, ὅσον καὶ ἂν προσεπάθουν νὰ τὸ κρατῶσι τεταμένον, ἑκάστη δὲ ταλάντευσις αὐτοῦ ἀπέσπα τοῦ τοίχου λιθάρια καὶ χάλικας. Ἀλλ' ὁ Νοέλ δὲν ἐταράττετο καὶ ἀνέβαινεν ἀθορύβητος· μετ' ὀλίγον δ' ἐφάνη ὡς φωτεινόν τι σημεῖον διαστίζον ἐν ὕψει τὰ σκότη.

Ἡ ἀνάβασις οὐχ ἧττον ηὔξανε παρατεινομένη τοὺς φόβους τῶν δύο φίλων, ὅτε τέλος ἔπαυσαν οἱ κλονισμοὶ τοῦ σχοινίου, καὶ φωνή τις, οἱονεὶ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνουσα, ἠκούσθη λέγουσα θριαμβικῶς:

— Ἔφθασα!

Ἀληθῶς δὲ ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Γριβέ, ἀνατείναντες τὴν κεφαλήν, εἶδον τὸν Νοέλ ἀκίνητον κ' ἐργαζόμενον ἤδη ν' ἀνοίξῃ τὸ κιβώτιον.

Ἡ νέα αὐτὴ ἐργασία ἐφάνη παρέχουσα τινὰς δυσκολίας. Ἡ πυρκαϊὰ εἶχε βεβαίως βλάψει τὸν μηχανισμόν, διότι τὸ κλεῖθρον ἀνθίστατο. Ἐκρότησε τότε τὸ σφυρίον, ἔτριξεν ἡ λαβίς, καὶ τέλος πάταγος, ὡσεὶ θραυσμένου ἐλατηρίου, ἠκούσθη, καὶ ἡ θυρὶς τοῦ κιβωτίου ἐστράφη τρίζουσα ἐπὶ τῶν στροφίγγων της.

Κάτω ἐν τῷ σκότει ὁ Ἰωάννης ἔλεγε φαιδρός:

— Πάει καλά.. Τόρα ὅπου καὶ εἶνε θὰ καταιβῇ.

Ὁ Νοέλ ἐφαίνετο ἐρευνῶν ἐν τῷ κιβωτίῳ, ὅπερ μετὰ τοιούτου κόπου εἶχεν ἀνοίξει. Αἴφνης ὅμως ἔβαλε κραυγὴν δυσαρεσκείας καὶ ὀργῆς.

— Ἀλλ' αὐτὸ τὸ κατηραμένον κιβώτιον εἶνε ἄδειον! δὲν ἔχει τίποτε!

— Ἄδειον! εἶσθε βέβαιος; ἠρώτησεν ὁ ἀσπαλακοθήρας. Κυττάξτε ἀκόμη.. λέγουν πῶς τὰ χαρτονομίσματα δὲν πιάνουν τόπο.

— Σ τὴν ὀργήν! οὔτε χαρτονομίσματα ἔχει, οὔτε χρυσόν, οὔτε ἄργυρον, οὔτε τίποτε. Ἕνα μικρὸν χαρτοφυλάκιον εὑρίσκω μόνον, τὸ ὁποῖον περιέχει φαίνεται ἔγγραφα.

— Πάρτετο κι' αὐτό, κύριε Νοέλ. Τὸ δίδομεν ὅπου ἀνήκει.

Ὁ διάλογος οὗτος ὁ μεγαλοφώνως γινόμενος, διεκόπη αἰφνιδίως.

Γνωστόν, ὅτι ἐπὶ τεταμένου σχοινίου, ὅσον μακρὸν καὶ ἂν εἶνε, οἱ κατὰ τὸ ἓν αὐτοῦ ἄκρον γινόμενοι κλονισμοὶ μεταδίδονται ἀκριβῶς εἰς τὸ ἕτερον. Ὁ Νοέλ λοιπόν, ἐνῷ ἦτο ἀνηρτημένος εἰς ὕψος ἑξήκοντα ποδῶν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, ᾐσθάνθη ὅτι κάτι συνέβαινεν ἐπὶ τοῦ σχοινίου ἐν τῷ κήπῳ· τοσοῦτον δὲ συνεχεῖς ἦσαν οἱ κλονισμοί του, ὥστε πρόδηλον ἦτο ὅτι προσεπάθει τις νὰ τὸ λύσῃ ἢ νὰ τὸ κόψῃ. Ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Γριβέ, οἵτινες ἐκράτουν τὸ ἄλλο ἄκρον, παρετήρησαν καὶ αὐτοὶ τὴν παράδοξον ἐκείνην κίνησιν, καὶ ἤρχιζον ἀνησυχοῦντες, ὅτε ὁ Νοέλ ἐκραύγασε:

— Γρήγορα, φίλοι μου! Κάποιος προσπαθεῖ εἰς τὸν κῆπον νὰ κόψῃ τὸ σχοινί. Ἂς τρέξῃ εἷς ἀπὸ σᾶς, εἰδεμὴ ἐχάθην!

Ὁ ὁδοστάτης ὥρμησεν εὐθὺς κάτω τῶν ἐρειπίων· ἀλλ' ἐν μέσῳ τοῦ σκότους προσέκοπτε κατὰ μυρίων ἐμποδίων κ' ἐδυσκολεύετο νὰ εὕρῃ τὴν θύραν. Ἐν τούτοις ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐφώνει ἐντόνως, πολὺ ἐντονώτερον τῆς νωθρᾶς καὶ ἀταράχου φύσεώς του.

— Καταίβα, κύριε Νοέλ, καταίβα γρήγορα! Ἄφησε τὰ ἀγκίστρια! Γλύστρησε! δὲν ἔχεις καιρό, καταίβα! ἔλα... γρήγορα!

— Ὁ Νοέλ ἐνόει τὸν κίνδυνον, κ' ἔσπευσε ν' ἀκούσῃ τὴν συμβουλήν. Ἀποβαλὼν πολλὰ

Digitized by Google

πράγματα, στενοχωροῦντα τὰς κινήσεις του, ὠλίσθησεν ἐπὶ τοῦ σχοινίου. Χάρις δὲ εἰς τὴν ῥώμην αὐτοῦ καὶ τὴν γυμναστικήν του ἐπιτηδειότητα, ἐφαίνετο ὅτι μετὰ ἓν λεπτὸν ἤθελε φθάσει εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐξηκολούθει ἐνθαρρύνων αὐτὸν διὰ τῆς φωνῆς.

Ὁ Γριβὲ ἐν τοσούτῳ εἶχε κατορθώσει ν' ἀνεύρῃ τὴν θύραν καὶ ὥρμησεν εἰς τὸν κῆπον, ὃν ἐφώτιζεν ἡ σελήνη. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ πλησιάσῃ σιωπηλῶς εἰς τὸ δένδρον, ὅπου ἦτο δεδεμένον τὸ σχοινίον, ἵνα καταλάβῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ τοὺς κακοποιούς, ἐφώνησε μακρόθεν:

— Κακοῦργοι! λησταί! Τί κάμνετε αὐτοῦ! Αὐτὸ εἶνε δολοφονία!

Τῶν ἀκαίρων δὲ τούτων ὕβρεων ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν, ὅτι ὁ ὁδοστάτης, φθὰς ὑπὸ τὸ δένδρον οὐδένα εἶδε, ἤκουσε δὲ μόνον βήματα δρομαῖα φεύγοντα πρὸς τὴν ζυγιοφυτείαν.

Ὁ Γριβὲ ἐνόμιζεν ὅτι ἔφθασεν ἐγκαίρως, ἵνα προλάβῃ τὴν καταστροφήν· ἐνῷ δὲ ἡτοιμάζετο νὰ τραπῇ εἰς καταδίωξιν τοῦ φυγάδος, πάταγος αἰφνίδιος ἐνέπλησεν αὐτὸν φρίκης. Τὸ σχοινίον, ὅπερ εἶχεν ἤδη κοπῇ κατὰ τὸ πλεῖστον ὅτ' ἐπεφάνη ὁ ὁδοστάτης, ἐῤῥάγη αἴφνης, καὶ παρασυρόμενον ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ Νοέλ ἀνελήφθη συρίζον εἰς τὸν ἀέρα. Οἱ κόμβοι του ἠκούοντο προστριβόμενοι ἐπὶ τῶν πυρικαύστων λίθων, οἵτινες ἐτρίβοντο εἰς θρύμματα, συγχρόνως δὲ κραυγαὶ ἠκούσθησαν ἔνδοθεν τῶν ἐρειπίων.

Ὁ Γριβέ, ὡς φαντάζεταί τις, δὲν ἐσκέφθη πλέον νὰ καταδιώξῃ τὸν ὑποτιθέμενον ἐργάτην τῆς συμφορᾶς αὐτῆς, κ' ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τῶν φίλων του· ἀλλ' ἤδη ὁ κίνδυνος δὲν ἦτο πλέον τοσοῦτον τρομερὸς ὅσον τὸν ὑπέθετε, κατ' ἐκείνην τοὐλάχιστον τὴν στιγμήν.

Ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ τοῖχος εἶχε ῥαγῇ πολλαχοῦ ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός. Ἐνῷ δὲ τὸ σχοινίον κοπὲν ἀπεσύρετο μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος, ἐνεπλάκη ταχέως εἴς τινα τῶν ῥωγμῶν ἐκείνων, κ' ἔφθειρεν αὐτὴν ὡς πρίων διὰ τῶν κόμβων του. Οὕτω κατ' ἀρχὰς μὲν κατέστη πως βραδυτέρα ἡ κίνησις, εἶτα δὲ κόμβος χονδρότερος τῶν ἄλλων ἀνέκοψεν αὐτὴν ἐντελῶς. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ Νοέλ εὑρίσκετο ἔτι αἰωρούμενος εἰς ὕψος τριάκοντα ποδῶν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, καὶ ὁ ἐλάχιστος κλονισμὸς ἠδύνατο νὰ παρασύρῃ τὸν σωτήριον κόμβον.

Ὁ Γριβὲ δὲν εἶχεν ἀκριβῆ συνείδησιν τοῦ ἀκροσφαλοῦς τῶν πραγμάτων. Ἔβλεπε μόνον ὅτι ὁ φανὸς εἶχε μείνει ἀκίνητος καὶ τὸ σχοινίον δὲν κατέβαινε πλέον, ἀνησύχει ὅμως πάντοτε, κ' ἐφώνησε.

— Τί νὰ κάμωμεν τόρα;

— Τὴν προσευχή μας γιὰ τὸν καλὸ φίλο μας, τὸν κ. Νοέλ, ἐψιθύρισε πενθίμως ὁ Ἰωάννης. Μόνον ὁ θεὸς 'μπορεῖ νὰ τὸν βγάλῃ ἀπ' ἐκεῖ. . . . Πρόσεχε, κύριε Νοέλ, προσέθηκε μεγαλοφώνως.. θαρῶ πῶς ὁ κόμπος ἄρχισε νὰ φεύγῃ.

— Δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ βασταχθῶ, ἀπήντησεν ὁ νέος διὰ φωνῆς σβεννυμένης. Τὰ χέρια μου εἶνε κατασχισμένα.

— Κράτει ἀκόμη ὀλίγο... πᾶμε νὰ φέρωμε σκάλα.

— Ἀδύνατον! δὲν ἔχω δύναμιν!

— Καταίβα λοιπόν,.. σιγά... σιγά...

— Ὁ θεὸς βοηθός! ἐψιθύρισεν ὁ Νοέλ.

Καὶ ὠλίσθησε πάλιν πρὸς τὰ κάτω.

Ἀλλ' ὁ ἀσπαλακοθήρας εἶχε δίκαιον φοβούμενος τὴν ἀπόπειραν ταύτην, καὶ ἡ ἐπελθοῦσα καταστροφὴ ὑπῆρξε φοβερά.

Τὸ σχοινίον ἐνέδωκεν αἴφνης διὰ μιᾶς καὶ ἀπεσύρθη βιαίως, παρασῦρον ἓν μέρος τοῦ τοίχου. Διὰ τοῦ ἀνοιχθέντος χάσματος εἰσῆλθε τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἀλλὰ συνεσκοτίσθη πάραυτα ὑπὸ νέφους πυκνοῦ κονιορτοῦ. Ἠκούσθη συγχρόνως πάταγος ὑπόκωφος, γόοι ἀνεμίχθησαν μετ' αὐτοῦ, καὶ σωρὸς λίθων, ξύλων καὶ κονιαμάτων κατεκρημνίσθη ἐπὶ τῆς θέσεως, ὅπου εὑρίσκοντο ὁ Νοέλ καὶ ὁ Ἰωάννης. Καὶ ὁ ὁδοστάτης αὐτὸς παρεσύρθη ὑπὸ τῆς καταπτώσεως καὶ ἀνατραπεὶς ἐῤῥίφθη εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων. Ἐπί τινας ἔτι στιγμὰς ἐξηκολούθησεν ὁ τοῖχος κρημνιζόμενος, κ' ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλεν ὁλόκληρος νὰ καταπέσῃ. Ἀλλὰ βαθμηδὸν ἔπαυσεν ὁ πάταγος, τὸ νέφος διελύθη, κ' ἐκτὸς εὐρέος ῥήγματος ἀνοιγέντος ὑπὸ τὸν φεγγίτην, ἡ θέα τοῦ τοίχου ἔμεινεν οἵα καὶ πρότερον.

Ὁ Γριβέ, καίτοι πλήρης μωλώπων, οὐδεμίαν εἶχε σπουδαίαν πληγήν. Συνελθὼν μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς πτώσεως ζάλης, ἀνηγέρθη ἐν μέσῳ τοῦ σκότους κ' ἐφώνησεν ἐναγωνίως:

—Κύριε Νοέλ! Γιάννη! φίλοι μου! δι' ὄνομα θεοῦ,.. ποῦ εἶσθε;

Οἰμωγὴ ἀσθενὴς ὡς ἐπιθανάτιος ῥόγχος ἠκούσθη.

— Ποῦ εἶσθε; ποῦ; ἠρώτησε καὶ πάλιν ὁ ὁδοστάτης, προσπαθῶν ν' ἀναῤῥιχηθῇ τὸν σωρὸν τῶν συντριμμάτων.

Ἀλλὰ τὴν φορὰν αὐτὴν οὐδεμίαν ἔλαβεν ἀπάντησιν, σιγὴ δὲ νεκρικὴ ἐπεκράτησε καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ πυρικαύστου οἰκοδομήματος.

(Ἕπεται συνέχεια).

Τὰ σφάλματα τῶν κοινῶν ἀνθρώπων ὁμοιάζουσι πρὸς τὴν κακὴν πορείαν τῶν ὡρολογίων, ἥτις μόνον ἓν ἄτομον παραβλάπτει. Τὰ σφάλματα ὅμως τῶν ἐπισήμων πρὸς τὰ λάθη τῶν μεγάλων ὡρολογίων, ἅτινα ἀποπλανῶσι πολλούς.

Digitized by Google

ΔΥΟ ΛΗΣΜΟΝΗΘΕΝΤΕΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Τὰ προνόμια, ὑπὲρ ὧν ἐδούλευσεν ἡ Ἀθηναία ὀδαλίσκη ἐν τῷ γυναικωνίτῃ τοῦ σουλτάνου, διετηρήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τουρκοκρατίας. Ὑπὲρ αὐτῶν δ' ἔπεσε θῦμα καὶ ὁ Μιχαὴλ Λίμπονας μετὰ πάροδον ὀλίγων δεκαετηρίδων.

Ὁ Μιχαὴλ Λίμπονας ἀνῆκεν εἰς ἔντιμον καὶ εὔπορον οἶκον τῶν Ἀθηνῶν. Παιδευθεὶς δὲ τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις τὰ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου διδασκόμενα γράμματα, ἐστάλη ἔπειτα ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰκοσαέτης τὴν ἡλικίαν εἰς τοὺς Παρισίους τῶν τότε χρόνων, τὴν Βενετίαν, ὅπως συμπληρώσῃ τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς αὐτοῦ γνώσεις καὶ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὁμογενεῖς, οἵτινες ἀπετέλουν ἐκλεκτὴν καὶ πολυάριθμον ἀποικίαν ἐν τῇ θαλασσοκράτορι πόλει. Ταχέως δὲ κατώρθωσε νὰ διακριθῇ καὶ ἀγαπηθῇ παρὰ τῶν μελῶν τῆς ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικῆς ἀδελφότητος, οὕτως ὥστε καὶ εἰς ἐπιστάτην αὐτῆς βλέπομεν αὐτὸν προχειρισθέντα διὰ τὸ ἔτος 1661. Ἐν τῷ ἀξιώματι δὲ τούτῳ ἠδυνήθη νἀναπτύξῃ τὴν περικοσμοῦσαν αὐτὸν ἐλεημοσύνην καὶ φιλανθρωπίαν καὶ πολλὰ κατώρθωσε νὰ πράξῃ ἀγαθὰ εἰς τοὺς παρεπιδημοῦντας ἢ χάριν ἐμπορίας μεταβαίνοντας εἰς Βενετίαν ἀπόρους ὁμογενεῖς. Ἐπιστρέψας δ' εἰς Ἀθήνας τῷ 1663, διέτριψεν ἔκτοτε αὐτόθι, νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα ἑνὸς τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως, τοῦ Ἰωάννου Μπενιζέλου.

Ὁ Λίμπονας, ζήσας ἐν τῇ ξένῃ καὶ ἱκανῶς μορφωθείς, ἀνήκων δ' εἰς ἕνα τῶν ἐγκρίτων οἴκων τῆς πόλεως καὶ συνδεθεὶς διὰ κηδεστείας μετὰ μιᾶς τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τῶν Ἀθηνῶν, βαρυθύμως ἔβλεπε τὴν πόλιν δουλεύουσαν εἰς τοὺς Ἀγαρηνούς. Ἡ ψυχή του ἤλγει, ὅτε ἔβλεπε καὶ αὐτὰ τὰ προνόμια, ἅτινα εἶχον χορηγηθῆ εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ Ἀχμέτ, προσαρτήσαντος τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κισλὰρ-ἀγᾶ, καταπατούμενα ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπιτρόπων τοῦ ἀρχιευνούχου. Ὅτε λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι, βαρυνθέντες τὰς καταχρήσεις τῶν Τούρκων ἀρχόντων, ἀπεφάσισαν νὰ στείλωσιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν πρεσβείαν, πρῶτος ἐξελέχθη ὑπὸ τῶν προεστώτων ὡς ἀπεσταλμένος ὁ Μιχαήλ.

Ἡ πρεσβεία τῶν Ἀθηναίων ἐξήγειρε τὸ διάφορον καὶ τὴν περιέργειαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Τούρκων. Ἐν συγχρόνῳ στιχουργήματι παριστάνεται ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων ἀφηγουμένη ὡς ἑξῆς τὴν εὐμένειαν, μεθ' ἧς ἐγίνοντο πάντοτε ἀποδεκτοὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιευνούχου οἱ Ἀθηναῖοι·

Διατὶ εἶν' κριτὴς 'ποῦ κυβερνᾷ μὲ τὴν δικαιοσύνην,
καὶ τοὺς ῥαγιάδαις ἀγαπᾷ, μὰ πλειὰ τοὺς Ἀθηναίους,
τὰ τιμημένα τέκνα μου, καὶ γέροντες καὶ νέους·
ὅσαις φοραῖς ἐφαίνονταν 'μπροστὰ του οἱ Ἀθηναῖοι,
π' ὅλα τὰ γένη καὶ φυλαῖς ἐδείχτασιν ὡραῖοι·
εἴκοσι 'ποῦ νὰ ἐστέκασιν ἐφαίνονταν σαράντα,
μὲ παλαιὰ φορέματα, καθὼς τὰ ἐφέρναν πάντα,
καὶ μὲ τὰ σκιάδια τὰ 'ψηλὰ 'ποῦ εἶχαν 'ς τὸ κεφάλι,
στολίζοντάς τους τὸ κορμὶ μὲ δόξαν τους μεγάλη·
καὶ μέρος διὰ τὴν εὐμορφιάν, μέρος διὰ τὴν σοφίαν
καὶ διὰ τὴν εὐπρέπειαν καὶ διὰ τὴν εὐγενείαν,
ἂν ἦσαν ἐμπρὸς εἰς τὸν κριτὴν χιλιάδες νὰ κριθοῦσι,
τοὺς Ἀθηναίους ἔκραζε νὰ σώσουν νά του εἰποῦσι
ἂν εἴχασι παράπονα, νά τους ἐλευθερώσῃ
καὶ 'κείνων 'ποῦ τοὺς τυραννοῦν θάνατον νά τους δώσῃ.

Ὁ Λίμπονας παρουσιάσθη λοιπὸν εὐθαρσὴς πρὸ τοῦ κισλὰρ-ἀγᾶ καὶ μετὰ παρρησίας διηγήθη αὐτῷ τὰς πιέσεις ἃς ὑφίσταντο οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ νέα βάρη, τὰς παραβιάσεις τῶν σουλτανικῶν προνομίων τῆς πόλεως. Τυχὼν δὲ τοῦ ποθουμένου, ἐπίστρεψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, φέρων ἐπιεικεῖς διαταγὰς τοῦ ἀρχιευνούχου, ἐξασφαλιζούσας τὴν ἐλάφρυνσιν ἀπὸ τῶν δεινῶν. Ἀλλ' ἡ εὐθαρσὴς ἐκτέλεσις τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ κατέστησε τὸν Λίμποναν μισητὸν εἰς τοὺς Τούρκους τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες ἐστεροῦντο, ἕνεκα τῆς αὐστηρᾶς ἐπεμβάσεως τοῦ ἀρχιευνούχου, τῶν ἐκ τῆς πλεονεξίας κερδῶν. Ἐμελέτων λοιπὸν νὰ θανατώσωσιν αὐτὸν καὶ ἐστασίαζον, νομίζοντες, ὅτι θὰ κάμψωσι τὴν γνώμην τοῦ εὐγενοῦς τῶν Ἀθηναίων προστάτου. Ἀλλ' ὁ Λίμπονας οὐ μόνον ἔμενεν ἄκαμπτος, ἀλλὰ καί, πάλιν μεταβὰς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, παρέστη ἐκ νέου πρὸ τοῦ εὐνούχου, καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν στιχουργόν·

...... αὐθέντη μου, κεφάλι δοξασμένο,
βασιλικὸ καὶ φρόνιμο καὶ πολυχρονημένο,
τινὰς δὲν ὑποτάσσεται εἰς τὰ προστάγματά σου
μηδ' ἐπροσκύνησε ποτὲ χοντζέτια τὰ 'δικά σου.
Μὰ ἂν εἶν' καὶ 'ς ταῖς ἀπόφασες πρέπει τῶν αὐθεντάδων
ὑπακοή, καὶ φύλαξις 'ς τὸ δίκιο τῶν ῥαγιάδων,
δόσε μου βοῦλλα καὶ ἄνθρωπον βασιλικὸν νὰ κάμῃς
καθένας του νὰ ὑποταχθῇ, καί, ἂν δὲν γενῇ, νὰ δράμῃς
μὲ τὸ σπαθὶ τὸ φλογερὸ νὰ κόψῃς τὰ κεφάλια
καὶ νά τους κάμῃς τέσσερα κομμάτια 'σὰν βουβάλια.

Ὁ ἀρχιευνοῦχος πεισθεὶς ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τζαούσην μετ' αὐστηρῶν διαταγῶν, ὅπως δραστηρίως ἐργασθῇ ὑπὲρ τῶν ἀξιώσεων τοῦ Λίμπονα καὶ τῶν προνομίων τῶν Ἀθηναίων Ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν μανίαν τῶν ἐχθρῶν, οὓς ἀγέρωχος προσέβλεπε μετὰ τὴν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστροφὴν ὁ Λίμπονας, συμπεριπατῶν μετὰ τοῦ τζαούση εἰς δήλωσιν τοῦ θριάμβου τοῦ δικαίου κατὰ τῆς ἀδικίας. Ἀλλ' ἡ ὀργὴ τῶν ἐπαξίως τιμωρουμένων καὶ περιστελλομένων εἶχε κορυφωθῆ εἰς τὸ ἔπακρον, καὶ ἐκαιροφυλάκτουν ἤδη, ὅπως ἐκδικηθῶσι κατ' αὐτοῦ.

Τῇ 23 Δεκεμβρίου 1678 ὁ Λίμπονας ἐξήρχετο ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ καδῆ μετὰ τοῦ τζαού-

Digitized by Google

ση, ὅτε οἱ ἐλλοχῶντες Ἀγαρηνοὶ ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτοῦ μανιώδεις. Διὰ μαχαιρῶν, διὰ ξιφῶν, διὰ λίθων πατάσσεται καὶ κόπτεται ὁ προστάτης τῶν Ἀθηναίων, καὶ καταμελίζεται ἀνηλεῶς· οἱ μυελοί του χύνονται, οἱ ὀφθαλμοί του ἐξορύσσονται. Ὑπῆρξεν ἀληθὴς μάρτυρος θάνατος ὁ τοῦ Λίμπονα κατὰ τὴν προπαραμονὴν ἐκείνην τῶν Χριστουγέννων, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην τῶν ἐν Κρήτῃ δέκα μαρτύρων.

Ὁ φόνος τοῦ Λίμπονα, ἄγοντος περίπου τὸ ἑξηκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας, κατέθλιψεν οὐ μόνον τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν. Καὶ αὐτὸς ὁ Ὀθωμανὸς διοικητὴς κατελήφθη ὑπ' ὀργῆς ἐπὶ τῷ ἀπανθρώπῳ θανάτῳ τοῦ φιλοπάτριδος πολίτου. Καὶ ἡ μὲν τιμωρία τῶν ἐνόχων δὲν ἦτο εὐχερής, καθότι οἱ Τοῦρκοι τῆς πόλεως εἶχον ἐπιπέσει κατὰ τοῦ Λίμπονα συσσωματωμένοι, τοῦθ' ὅπερ καθίστανε τὸν ἔλεγχον δυσκολώτερον καὶ τὴν ποινὴν ἐπικινδυνοτέραν διὰ τὸν τολμηρὸν τιμωρόν. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι, ὧν τὸ φρόνημα εἶχε μεγάλως ὑψώσει ἡ παρρησία καὶ ἐπιμονὴ τοῦ Λίμπονα ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς πόλεως καὶ ἡ προστασία ἧς ἐτύγχανον χάριν αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὐδαμῶς ἠνείχοντο νὰ μείνῃ ἀτιμώρητος ὁ μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ ἀγαθοῦ αὐτῶν καὶ θαρραλέου κηδεμόνος. Θλιβερά, ἀλλὰ γενναία καὶ ἀποτελεσματικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀπόφασις ἣν ἔλαβον οἱ γέροντες καὶ προεστῶτες τῆς πόλεως, προεξάρχοντος αὐτοῦ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ φονευθέντος. Παραλαβόντες τὰς σάρκας καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ Λίμπονα, ἔπλευσαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ παρέστησαν πρὸ τοῦ ἀρχιευνούχου. Γοεραὶ ἦσαν ἐνώπιον τοῦ κισλὰρ-ἀγᾶ αἱ κραυγαὶ τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτῶν ἐπιδεικνυόντων τὰ ἐσπαραγμένα λείψανα τοῦ μάρτυρος. Ὁ στιχουργὸς παρέστησε τοὺς νεκροφόρους πρέσβεις λέγοντας εἰς τὸν κισλὰρ-ἀγᾶν·

Ἄδικο ἀπάνω 'ς ἄδικο, αὐθέντη μας, ἐγείνη
καὶ ἤλθαμε πρὸς τοῦ λόγου σου νὰ κάμῃς δικαιοσύνη·
ἐσύ, αὐθέντη καὶ κριτά, κεφάλι δοξασμένο,
στοχάσου τὸ κεφάλι του πῶς τὤχουν σκορπισμένο,
στοχάσ' ἐκεῖνον 'πούστειλες μαζὶ μὲ τὸν τζαούση,
στοχάσου μὲ τὰ 'μάτια σου καλὰ νά τον ἰδοῦσι
στοχάσου καὶ τὰ κόκκαλα ὁπούνε τσακισμένα,
ἰδὲς καὶ τὰ κομμάτια του 'ς τὰ αἵματα βαμμένα!

Ἡ τιμωρία τῶν φονέων δὲν ἐβράδυνεν. Ὁ ἀρχιευνοῦχος συγκινηθεὶς διέταξε νὰ καταδιώξωσιν αὐτοὺς ἀμειλίκτως καὶ νὰ φέρωσιν αὐτοὺς δεσμίους εἰς Κωνσταντινούπολιν. Καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν ἐφυλακίσθησαν, τινὲς δ' ἐξωρίσθησαν καὶ ἄλλοι ἔτυχον σκληροῦ θανάτου.

Ἡ πόλις δὲν ἐλησμόνησε τὸν ὑπὲρ τῶν προνομίων αὐτῆς μαρτυρήσαντα. Ἡ δὲ εἴδησις τοῦ θανάτου αὐτοῦ συνεκίνησεν οὐχ ἧττον τοῦ ἄστεος τοὺς ἐν Βενετίᾳ Ἀθηναίους καὶ τὴν λοιπὴν αὐτόθι παροικίαν, ἥτις, γνωρίσασα πρὸ ἐτῶν τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ζῶντος, ἐθρήνησεν αὐτὸν πικρότατα νεκρόν. Ὁ ἐφημέριος τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου Ἀντώνιος Μπουμπούλης ὁ Κρὴς ἐξέδωκεν ὀλίγα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λίμπονα ἔτη, τῷ 1681, τὸν *θρῆνον τῆς περιφήμου πόλεως Ἀθήνης διὰ τὸν ἐπώδυνον καὶ πολύκλαυστον θάνατον τοῦ παμφιλτάτου καὶ πιστοτάτου αὐτῆς πολίτου καὶ εὐπατρίδου Μιχαὴλ Λίμπονα τοῦ ἀειμνήστου, ἀδίκως καὶ ἀπηνῶς ὑπὲρ αὐτῆς φονευθέντος*. Ἐν τῷ στιχουργήματι τοῦ Κρητὸς ἱερέως, ἀφιερωθέντι εἰς τὸν ἐν Βενετίᾳ ἔγκριτον Ἀθηναῖον καὶ φίλον τοῦ Λίμπονα Μιχαὴλ τὸν Περούλην, παριστάνεται αὐτὴ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν θρηνοῦσα τὸν προσφιλῆ αὐτῆς υἱὸν διὰ στίχων, οἵτινες πολλάκις ἐνέχουσι πάθος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀληθὲς ποιητικὸν κάλλος.

Καὶ ἡ Βασιλικὴ καὶ ὁ Λίμπονας ἀφιέρωσαν τὴν καρδίαν αὐτῶν εἰς τὴν γεννήτειραν πόλιν καὶ ἐθυσίασαν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας αὐτῆς τὸ σῶμα, ἡ μὲν ὑπὸ τὰς θωπείας ἰσχυροῦ τῶν Ὀθωμανῶν μονάρχου, ὁ δὲ ὑπὸ τὰς μαχαίρας ἀπίστων δολοφόνων. Ἐν μέσῳ δὲ τόσων ἄλλων ὀνομάτων, δικαίως θὰ καθέξωσι θέσιν ὀφειλομένην εἰς τὴν φιλοπατρίαν αὐτῶν οἱ δύο λησμονηθέντες.

Σπυρ. Π. Λαμπρος

ΣΑΙΞΠΗΡ

Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ζωηρότατα περιγράφει ὡσαύτως ὁ ποιητὴς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ὑπερηφάνου, ὑψηλόφρονος καὶ ἀκάμπτου πολεμιστοῦ Κοριολανοῦ, ὅστις ἔχων συναίσθησιν τῆς ἀξίας καὶ τῶν πράξεων, ἀπαξιοῖ νὰ περιποιηθῇ τὸν λαὸν ἵνα γείνῃ ὕπατος.

«Τὸ φρόνημά του, λέγει ὁ Μενήνιος, εἶνε παραπολὺ ὑψηλὸν διὰ τὸν κόσμον τοῦτον. Οὔτε τὸν Ποσειδῶνα ἤθελε κολακεύσει διὰ τὴν τρίαινάν του, οὔτε τὸν Δία διὰ τοὺς κεραυνούς του. Ἔχει τὴν καρδίαν ἐπὶ τῶν χειλέων· ὅ,τι διανοεῖται, τὸ λέγει ἡ γλῶσσά του· ὅταν δὲ ὀργισθῇ, λησμονεῖ ὅτι ὑπάρχει καὶ θάνατος. Οὐδόλως ἐννοεῖ νὰ κολακεύσῃ τὸν λαὸν καὶ τοὺς δημάρχους.

«Ἂς μετέλθωσι, λέγει, κατ' ἐμοῦ πᾶσαν δυνατὴν βίαν· ἂς μὲ ἀπειλήσωσι ὅτι θὰ μὲ φονεύσωσιν ἐπὶ τροχοῦ ἁμάξης, ἢ ὅτι θὰ μὲ σύρωσι πόδες ἀγρίων ἵππων, ἂς ἐπισωρεύσωσι δέκα λόφους ἐπὶ τῆς Ταρπηίας, ἵνα τὸ ἀπ' αὐτῆς ὕψος

Digitized by Google

τῆς ἀβύσσου ἀποβῇ τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ ἐξικνῆται μέχρι τοῦ πυθμένος αὐτῆς ὁ ὀφθαλμός· ἐν τούτοις θὰ εἶμαι διὰ παντὸς πρὸς αὐτοὺς οἷος εἶμαι.

«Ὀφείλεις,τῷ λέγει ὁ δήμαρχος, ν' ἀπολογηθῇς πρὸς ἡμᾶς. Σὲ ἐγκαλοῦμεν ὡς ἐπιδιώξαντα τὴν κατάργησιν τῶν καθεστώτων ἐν Ρώμῃ,καὶ θελήσαντα δι' ἐπιτηδείων τρόπων νὰ περιβληθῇς τυραννικὴν ἐξουσίαν, δι' ὃ παρίστασαι ὡς προδότης τοῦ λαοῦ.'Αλλ' ἡ κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐκτοξευθεῖσα ὕβρις τοσοῦτον ἐξηγρίωσε τὸν Καριολανόν, ὥστε περιφρονῶν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς πολίτας ἀναφωνεῖ:

« Ἂς περιβάλωσι τὸν λαὸν αἱ φλόγες τοῦ »κέντρου τοῦ Ἅδου! Ἐμὲ νὰ ὀνομάσωσι προ»δότην! Βλάσφημε δήμαρχε! Καὶ εἴκοσι χι»λιάδες θάνατοι ἂν ἦσαν ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν »σου, καὶ ἄλλα τόσα ἑκατομμύρια ἐν τῇ πυγ»μῇ σου, καὶ τὸ διπλάσιον τούτων ἐπὶ τῆς ψευ»δοῦς γλώσσης σου,θὰ σοὶ ἔλεγον ὅτι ψεύδεσαι, »μετὰ φωνῆς τόσον εἰλικρινοῦς, μεθ' ὅσης προσ»εύχομαι εἰς τοὺς Θεούς.

« Νὰ κρημνισθῇ ἀπὸ τῆς Ταρπηίας, ἀναφωνοῦσιν οἱ πολῖται.

« Ἂς μοὶ ἐπιβάλωσι τὸν ἀπὸ τῆς ἀποκρή»μνου Ταρπηίας θάνατον, ἀποκρίνεται ὁ ὑπερή»φανος Ρωμαῖος, ἂς μ' ἐξορίσωσι νὰ πλανῶμαι »τῇδε κακεῖσε, ἄς μὲ ἐκδάρωσι ζῶντα, ἄς μὲ »ῥίψωσιν εἰς τὰς εἱρκτάς, καὶ νὰ μοὶ παρέχωσιν »ἕνα μόνον κόκκον σίτου καθ' ἑκάστην ἵνα »οὕτως ἀποθάνω ἐκ τοῦ λιμοῦ. Οὔτε ἀντὶ ἑ»νὸς εὐμενοῦς λόγου θὰ ἐξηγόραζον τὴν ἐπιει»κειάν των, οὔτε θὰ κατεβίβαζον τὸ φρόνημά »μου, χάριν ὅλων ὅσα δύνανται νὰ χορηγήσωσι, »καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ λάβω αὐτὰ ἀντὶ μιᾶς »«Καλημέρας».

'Ακούσας δὲ ὅτι κατεδικάσθη εἰς ἐξορίαν ὡς ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ, καὶ βλέπων τοὺς πολίτας ἐπιμένοντας εἰς τὴν ἐξορίαν του, ὀνειδίσας αὐτοὺς ἀπέρχεται ἵνα μετὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ συμμαχῶν ἐκδικηθῇ τοὺς ἐξορίσαντας αὐτοῦ ἀγνώμονας συμπολίτας του, τιμωρῶν οὕτω καὶ τὴν πατρίδα του. 'Αλλὰ πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀσπόνδου αὐτοῦ ἐχθροῦ 'Αμφιδίου καὶ προσφέρῃ αὐτῷ τὰς ὑπηρεσίας του, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ δικαιολογήσῃ οὕτως εἰπεῖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῇ ἀποφάσει του ταύτῃ. Πράττει δὲ τοῦτο, εἰκονίζων ὡς ἀκολούθως τὰς παντοίας μεταβολὰς καὶ περιπετείας τοῦ βίου.

«Ὁποῖαι, ὦ κόσμε, αἱ περιπέτειαί σου! λέγει ὁ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἐχθροῦ μέλλων νὰ εἰσέλθῃ »Κοριολανός. Φίλοι πρὸ μικροῦ στενῶς συνδεδε»μένοι, φίλοι τῶν ὁποίων τὰ στήθη περικλείου»σι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν καρδίαν, φίλοι καὶ τὸν »χρόνον καὶ τὴν κλίνην καὶ τὰ δεῖπνα κοινὰ ἔ»χοντες, οἱονεὶ δίδυμοι καὶ ἀχώριστοι ἐν τῇ φι»λίᾳ, διΐστανται δι' ἀσήμαντον ὅλως διαφορὰν »καὶ καθίστανται ἀδιάλλακτοι· ὡσαύτως καὶ ἀ»σπονδότατοι ἐχθροί, ὧν ὁ ὕπνος ἐταράχθη ὑπὸ »τοῦ πάθους καὶ τῶν πρὸς ἀμοιβαῖον ὄλεθρον »σχεδίων, τυχαίως καὶ ἕνεκεν ἀσημάντου ὅλως »συμβεβηκότος γίνονται φίλοι ἐγκάρδιοι, καὶ »συνάπτουσι τῶν τέκνων αὐτῶν συνοικέσια. »Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς ἐμέ. Μισῶ τὴν »γενέτειραν χώραν, καὶ ἀγαπῶ τὴν ἐχθρικὴν »ταύτην πόλιν. Θὰ εἰσέλθω. Ἂν μὲ φονεύσῃ, θὰ »πράξῃ ἔργον δίκαιον, ἂν δὲ μὲ δεχθῇ,θὰ ὑπη»ρετήσω τὴν πατρίδα του.

»Οὐδέποτε πάθος, γράφει ὁ Fleming, ἠκρι»βολόγησε μετὰ τοσαύτης πιστότητος, οὐδέπο»τε ποιητὴς προητοίμασε κάλλιον τὴν ὁδὸν πρὸς »μετάβασιν, αἰφνιδίαν μέν, πλὴν κάλλιστα δι»καιολογουμένην ἐν φύσει ἐμπαθεῖ, ἧς προσε»βλήθη ἡ ὑπερηφάνεια, καὶ τὴν ὁποίαν κρατερὰ »ἀνάγκη ὠθεῖ εἰς ἐκδίκησιν.

Θαυμασίως ὑποτυποῦται καὶ τῆς Λαίδης Μάκ»βεθ ὁ χαρακτήρ. Ἡ καταπληκτικὴ διανοητικὴ »δύναμις, ἡ ἰσχυρὰ καὶ ἀμετάτρεπτος ἀπόφασις, »καὶ ἡ ὑπεράνθρωπος δύναμις τῶν νεύρων τῆς »Λαίδης Μάκβεθ,καθιστῶσιν αὐτήν, λέγει ἡ Ja»meson, *) τόσον φοβεράν,ὅσον μισηταὶ εἰσιν αἱ »πράξεις της· ἀλλὰ δὲν εἶνε τέρας διαφθορᾶς »οὐδὲν ἔχον κοινὸν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε »μετέωρον, οὕτινος μετ' ἐκπλήξεως καὶ ἐν ἀμα»θεῖ φόβῳ παρατηροῦμεν τὴν καταστρεπτικὴν »πορείαν. Εἶνε φοβερὰ προσωποποίησις παθῶν »ἀγρίων καὶ ἰσχυρᾶς δυνάμεως, ἥτις ὅμως οὐδέ»ποτε ἀπομακρύνεται ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν το»σοῦτον, ὥστε νὰ ἀποβάλωμεν πᾶσαν πρὸς »αὐτὴν συμπάθειαν, διότι ἡ γυνὴ μένει πάντο»τε ἡ αὐτή, συνδεομένη πρὸς τὸ γυναικεῖον »φῦλον καὶ τὴν φιλανθρωπίαν.

Τὸ δεσπόζον αὐτῆς πάθος εἶνε ἡ φιλοδοξία· ἀλλὰ φιλοδοξεῖ μόνον ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός, οὐχὶ ὑπὲρ αὐτῆς.Ἐν τῷ περιφήμῳ μονολόγῳ της, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Μάκβεθ, οὐδ' ἅπαξ,παρατηρεῖ ἡ Jameson,ἀναφέρει τὸ ὄνομά της, σκέπτεται μόνον περὶ τοῦ συζύγου ὃν διακαῶς ποθεῖ νὰ ἴδῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καθίσταται ὑποκρίτρια, ὠμή, ἀγρία, ἄπιστος, ἀναπτύσσει ὑπερανθρώπους δυνάμεις, καθιστᾷ ἐκποδὼν πᾶν ἐμπόδιον, πειρᾶται παντὶ σθένει νὰ καταβάλῃ πᾶσαν τοῦ Μάκβεθ δειλίαν ἢ δισταγμόν, καὶ τοὺς ἱεροὺς νόμους τῆς ξενίας παραβαίνουσα παρορμᾷ αὐτὸν εἰς τὸν φόνον.

»Εἶσαι Γλάμης, λέγει, καὶ Καουδώρ, καὶ θὰ »γίνῃς ὅ,τι σοὶ προερρήθη. 'Αλλὰ φοβοῦμαι τὸν »χαρακτῆρά σου· ἔχει τόσην φυσικὴν ἀγαθότη»τα, ὥστε δὲν θὰ σὲ ἀφήσῃ νὰ βαδίσῃς διὰ τῆς »συντομωτάτης ὁδοῦ. Θέλεις νὰ γίνῃς μέγας.

*) Jameson's Shakespeare's heroines, σελ. 372.

Digitized by Google

»Δὲν στερεῖσαι φιλοδοξίας, ἀλλὰ σοῦ λείπει ἡ »κακία ἥτις πρέπει νὰ συνοδεύῃ αὐτήν.Ὅ,τι ἐ»πιθυμεῖς, τὸ θέλεις ἐναρέτως, καὶ ὄχι σκολιο»δρομῶν. Καὶ ὅμως ἐπιθυμεῖς κέρδος ἄδικον. »Ἔχεις ἀνάγκην, ὦ κραταιὲ Γλάμη, φωνῆς, ἥ»τις νὰ σοὶ λέγῃ: « Οὕτω πρέπει νὰ πράξῃς,ἂν »θέλῃς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ πράγματος ἐκείνου »οὗτινος φοβεῖσαι πλειότερον τὴν ἐκτέλεσιν, παρ' »ὅσον εὔχεσαι νὰ μείνῃ ἀνεκτέλεστον. Σπεῦσον »ἐδῶ, ἵνα δυνηθῶ νὰ ἐγχύσω εἰς τὰ ὦτά σου τὸ »θάρρος μου, καὶ σκορπίσω διὰ τῆς γενναίας »μου γλώσσης πᾶν ὅ,τι σὲ χωρίζει ἀπὸ τοῦ »χρυσοῦ κύκλου, δι' οὗ ἡ Τύχη καὶ αἱ ὑπερφυ»σικαὶ δυνάμεις φαίνονται ἐπιθυμοῦσαι νὰ σὲ »στέψωσι.

Μανθάνουσα δὲ τὴν εἰς τὸν πύργον αὐτῆς ἄφιξιν τοῦ βασιλέως λέγει·

«Καὶ αὐτοῦ τοῦ κόρακος ἡ φωνὴ τοῦ κρώζοντος τὴν ὀλεθρίαν εἴσοδον τοῦ Δούγκαν εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ φρουρίου μου εἶνε βραγχώδης. Ἔλθετε, ὦ δαίμονες, οἵτινες παρακολουθεῖτε τοὺς ἀπαισίους στοχασμούς, μεταβάλετε τὴν γυναικείαν μου φύσιν, καὶ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν πληρώσατέ με. ὠμότητος ἀγρίας! Πήξατε τὸ αἷμα, φράξατε πᾶσαν δίοδον πρὸς τὴν συνείδησίν μου, ἵνα μὴ μεταμελείας αἴσθημα κλονίσῃ τὴν ἀγρίαν μου ἀπόφασιν καὶ μὲ ἀποτρέψῃ ἐκ τῆς ἐκτελέσεώς της. Ὦ ὄργανα τοῦ φόνου, ὅπου καὶ ἂν πλανᾶσθε ἀόρατα, δεινὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατεργαζόμενα, εἰσέλθετε εἰς τοὺς γυναικείους μου μαστούς, καὶ τὸ γάλα εἰς χολὴν μεταβάλετε. Ἐλθέ, βαθεῖα νύξ, καλύφθητι ἐντὸς τοῦ σκοτεινοτάτου καπνοῦ τοῦ ᾅδου, ἵνα μὴ τὸ μὲν ὀξὺ ἐγχειρίδιόν μου ἴδῃ τὸ τραῦμα, ὅπερ ἐπιφέρει, ὁ δὲ οὐρανὸς προκύπτων διὰ τοῦ πυκνοῦ πέπλου τῆς νυκτός, ἀναβοήσῃ «Στῆθι».

Μανθάνουσα δέ, ὅτι ὁ Δούγκαν πρόκειται »νὰ ἀπέλθῃ αὔριον, ἀναφωνεῖ· «Ὦ ! Οὐδέποτε »ὁ ἥλιος θὰ ἴδῃ τὸ αὔριον αὐτό. Τὸ πρόσωπόν »σου εἶνε βιβλίον,ὦ Θάνη,ἐν ᾧ δύναταί τις ἀλλό»κοτα πράγματα νὰ ἀναγνώσῃ. Διὰ ν' ἀπα»τήσῃς τὸν κόσμον,ἀνάγκη νὰ φέρεσαι ὅπως αὐ»τός· τουτέστιν,καθ' ὅλα εὐπροσήγορος. Δεικνύου »ὡς τὸ ἀθῶον ἄνθος, ἀλλ' ἔσο ὁ ὑπ' αὐτὸ κρυ»πτόμενος ὄφις. Πρέπει νὰ ὑποδεχθῶμεν τὸν »ἐρχόμενον ξένον. Ἀνάθες εἰς ἐμὲ τὰ τοῦ σπου»δαίου ἔργου τῆς νυκτός, οὗτινος ἡ ἐκτέλεσις »ἐξασφαλίσει ἡμῖν διὰ βίου τὸ ἰσχυρὸν σκῆπ»τρον καὶ τὴν παντοδυναμίαν.

Ὅπως δὲ ἡ Λαίδη Μάκβεθ εἶνε τύπος φιλοδόξου γυναικός, οὕτω καὶ ἡ Πορκία εἶνε τύπος πιστῆς συζύγου.

»Εἰπέ μοι, ὦ Βροῦτε, λέγει πρὸς τὸν δύσθυμον καὶ ἀνήσυχον ἄνδρα της, τὴν ἀφορμὴν τῆς λύπης σου.

»Δὲν εἶμαι καλά, ἰδοὺ ἡ ἀφορμή, ἀποκρίνεται ὁ Βροῦτος, μὴ θέλων νὰ εἴπῃ τὸν λόγον τῆς ἀθυμίας καὶ ἀνησυχίας του.

«Πῶς, λέγει ἡ Πορκία, πάσχει ὁ Βροῦτος, »καὶ ὑπεκφεύγει ἐκ τῆς θερμῆς κλίνης του, καὶ »ἐκτίθεται εἰς τὰ καταστρεπτικὰ μιάσματα »τῆς νυκτός, καὶ προκαλεῖ τὸν ὑγρὸν καὶ μεμο»λυσμένον ἀέρα, διὰ νὰ δεινώσῃ τὴν νόσον του; »Ὄχι, Βροῦτέ μου. Ἡ ἀσθένειά σου εἶνε ἀσθένεια ψυχική, ἣν δικαιοῦμαι νὰ μάθω, ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῶν δικαιωμάτων μου· γονυπετὴς δέ σε καθικετεύω ἐν ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ ὀνομαστῆς καλλονῆς μου, ἐν ὀνόματι τῶν ἐρωτικῶν σου ὅρκων, καὶ τοῦ μεγάλου ἐκείνου, ὅστις συνέδεσε καὶ συνήνωσεν ἀμφοτέρους ἡμᾶς, σὲ καθικετεύω νὰ ἐξηγήσῃς εἰς ἐμέ, τὸ ἥμισύ σου, τὸν ἄλλον ἑαυτόν σου, τὸν λόγον τῆς μελαγχολίας σου. »

« Μὴ γονυπετῆς, «τῇ λέγει ὁ Βροῦτος». Δὲν θὰ »εἶχον ἀνάγκην τούτου, ἐπαναλαμβάνει ἡ Πορ»κία, ἂν ἦσο ὁ καλός μου Βροῦτος. Εἰπέ μοι, »Βροῦτε, ἐν τῷ συμβολαίῳ τοῦ γάμου ἡμῶν »ὑπάρχει ὅρος ἀποκλείων με τοῦ νὰ μανθάνω »τὰ μυστικά σου ; Ὑπὸ ὅρους λοιπὸν καὶ πε»ριορισμούς, οὕτως εἰπεῖν, σοὶ ἀνήκω, ὥστε νὰ »συντρώγω μόνον, νὰ συγκοιμῶμαι καὶ νὰ συν»διαλέγωμαι μετὰ σοῦ; Τὰ προπύλαια τῆς »καρδίας σου κατοικῶ λοιπόν ; Ἂν τὸ πρᾶγμα »ἔχῃ οὕτω, τότε ἡ Πορκία εἶνε παλλακὶς καὶ »ὄχι σύζυγος τοῦ Βρούτου.»

Τοῦ δὲ αἱμοβόρου καὶ ὑποκριτοῦ ἡγεμόνος Ριχάρδου τοῦ Γ'.τὸν χαρακτῆρα εἰκονίζει πιστῶς ἡ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐκφερομένη περὶ τοῦ χαρακτῆρός του ἀκόλουθος ὁμολογία· «Μὲ τὸ μει»δίαμα, λέγει, ἐπὶ τῶν χειλέων δύναμαι νὰ »σφάξω τὸ θῦμά μου· ἠξεύρω νὰ προσποιῶμαι »τὸν εὔθυμον, ὅταν ἡ ἀλγηδὼν σπαράσσῃ τὴν »καρδίαν μου· δύναμαι νὰ χύνω ψευδῆ δάκρυα »καὶ ἀναλόγως τῶν περιστασεων νὰ μεταβάλλω »τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου μου. Καὶ τοῦ Νέ»στορος κάλλιον δύναμαι νὰ ὑποκριθῶ τὸ πρό»σωπον τοῦ ῥήτορος, ν' ἀπατήσω ἐπιτηδειότε»ρον καὶ αὐτοῦ τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ ὡς ἄλλος »Σίνων νὰ κυριεύσω νέαν Τροίαν».

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων παραθέσεων, καταδείκνυται ἡ περὶ τὴν ἀπεικόνισιν τῶν χαρακτήρων θεία τέχνη τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ.

Γ'.

Μέχρι τῆς βασιλείας Ἐρρίκου τοῦ 8ου,καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τῆς Ἐλισάβετ, ἡ ἀγγλικὴ σκηνὴ οὔτε ἴδιον θέατρον, οὔτε ἐξ ἐπαγγέλματος ὑποκριτὰς εἶχεν, ἢ ἂν ὑπῆρχόν τινες, ἦσαν πάντῃ ἄτακτοι καὶ ἄνευ ὀργανώσεως. Ἀλλ' οὔτε ποιηταί, οὔτε ὑποκριταὶ ἀφωσιωμένοι ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ δρᾶμα καὶ τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην ὑπηρ-

Digitized by Google

χον. Ἐπὶ Ἐρρίκου τοῦ 8ου ἡ δραματικὴ τέχνη ἤρξατο μορφουμένη. Πρῶτοι δὲ ὑποκριταί, οἵτινες περιῆλθον τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, ἀναφέρονται ἐπὶ Ἐρρίκου τοῦ 6ου, πρώτου βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, ὅστις ἐπροστάτευσε τὴν φιλολογίαν. Ἐπὶ Ἐδουάρδου 6ου, ὁ Ἐρρῖκος Baurchier, ὁ μετέπειτα κόμης τοῦ Essex, διετήρει θίασον ἠθοποιῶν· τοιοῦτον θίασον, ὅστις ὅμως ἀγνοεῖται ἂν ἀπετελεῖτο ἐξ ἀοιδῶν ἢ ὑποκριτῶν, διετήρει καὶ ὁ ὠμὸς Ῥιχάρδος ὁ 3ος, δοὺξ ἔτι τοῦ Γλόσεστερ διατελῶν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης ἐπὶ Ἐρρίκου 7ου, ἦσαν ἐν τῇ αὐλῇ δύο θεατρικοὶ θίασοι, διάφορον ἑκάτερος ἔχοντες ὀργανισμόν, οἵτινες ἐκαλοῦντο «Ὑποκριταὶ τοῦ βασιλέως.» Εὐγενεῖς δέ τινες, ὡς οἱ δοῦκες τοῦ Buckingham, Northumberland, Oxford καὶ Norfolk διετήρουν ὑποκριτάς, οἵτινες ἐδίδασκον μὲν ἐνίοτε ἐν τῇ αὐλῇ, περιήρχοντο δὲ συνεχῶς τὴν χώραν ὑπὸ τὸ ὄνομα καὶ τὴν προστασίαν τῶν ἑαυτῶν πατρώνων. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ διεδόθη ἡ ὑποκριτικὴ τέχνη, ὥστε μετ' οὐ πολὺ εἰς ἁπάσας σχεδὸν τὰς μεγάλας πόλεις ὑπῆρχον ἐγκατεστημέναι θεατρικαὶ ἑταιρεῖαι. Μικρὸν πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Σαίξπηρ εἰς Λονδῖνον (1583), ὁ Φίλιππος Σίδνεϋ, ἐδημοσίευσε τὴν «Ἀπολογίαν τῆς Ποιήσεως», ἐν ᾗ περιγράφων τὴν κατάστασιν τῆς σκηνῆς καὶ τῶν διδασκομένων ἔργων, λέγει· «Ἐν τοῖς πλείστοις τῶν παριστανομένων »ἔργων βλέπεις ἔνθεν μὲν τὴν Ἀσίαν ἔνθεν δὲ »τὴν Ἀφρικήν, τόσα δὲ μικρότερα βασίλεια ὄ»πισθεν τούτων, ὥστε ὁ ὑποκριτής, ἐμφανιζόμε»νος ἐπὶ τῆς σκηνῆς, πρέπει νὰ λέγῃ ποῦ γῆς »εὑρίσκεται, διότι ἄλλως, εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐν»νοήσωσιν αὐτὸν οἱ ἀκροαταί. Καὶ νῦν μὲν βλέ»πεις τρεῖς ἢ τέσσαρας γυναῖκας συλλεγούσας »ἄνθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἥτις δέον νὰ ὑποθέσῃς ὅτι »μετεβλήθη εἰς κῆπον, νῦν δὲ μανθάνεις ὅτι »ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἐναυάγησε πλοῖον, καὶ »τότε πρέπει νὰ ἐκλάβῃς τὸν κῆπον ὡς ὕφαλον.»

Οἱ ὑπὸ τῶν εὐγενῶν δὲ διατηρούμενοι θεατρικοὶ θίασοι ἐγκατεστάθησαν ὁριστικῶς ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ὅτε ἡ πυρετωδῶς ἀναπτυχθεῖσα κλίσις τοῦ λαοῦ πρὸς τὰ δημόσια θεάματα ἀπήτησε τὴν ἀνοικοδόμησιν θεατρικῶν αἰθουσῶν. Ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ ποιητοῦ Φιλίππου Henslowe, δανείζοντος χρήματα εἰς θεατρικὰς ἑταιρείας, μανθάνομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1591-97, οἱ ὑποκριταὶ μεθ' ὧν εἶχε χρηματικὰς συναλλαγάς, ἐδίδαξαν 110 δράματα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1597 ἐδανείσθησαν παρ' αὐτοῦ χρήματα τριάκοντα δραματικοὶ ποιηταί, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ Θωμᾶς Heywod, ὅστις μόνος ἔγραψε 220 δράματα, ὧν τὰ πλεῖστα ἀπωλέσθησαν, ἐλαχίστης τότε καταβαλλομένης φροντίδος πρὸς δημοσίευσιν αὐτῶν.

Πενιχρὰ μὲν καὶ ἁπλούστατα ἦσαν τὰ θεατρικὰ κτίρια, πενιχροτέρα δὲ ἡ σκηνικὴ διασκευή. Οἱ ἐν τῇ πλατείᾳ θεαταὶ ἵσταντο ὄρθιοι ἐπὶ εὐρέος ἀστέγου χώρου, ἐνώπιον δὲ αὐτῶν ἐδίδασκον οἱ ὑποκριταί, στενοχωρούμενοι καὶ ἐμποδιζόμενοι πολλάκις ὑπὸ τῶν εὐγενῶν, οἵτινες συνωστίζοντο εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ὑποκριτῶν καὶ τοῦ κοινοῦ σανίδας. Ἦχος σάλπιγγος καὶ ἐκπεταννυμένη σημαία ἀνήγγελλον τὴν ἔναρξιν τῆς παραστάσεως, ἥτις ἤρχιζε τὴν 3 ὥραν μ. μ., δέκα δὲ μουσικοὶ Ἰταλοὶ ἐξετέλουν βραχὺ προοίμιον καὶ μετ' ὀλίγον ἐνεφανίζετο ὁ μελανείμων πρόλογος. Πινακὶς ἐδείκνυε τὸν τόπον ἔνθα ἡ πρᾶξις ὑπέκειτο, ἡ δὲ μεταλλαγὴ τῆς σκηνῆς ἐτελεῖτο δι' ἀλλασσομένων πινακίδων, ἐφ' ὧν μεγάλοις γράμμασιν ἦσαν γεγραμμένα τὰ ἑξῆς· «Τοῦτο εἶνε δάσος»· Τοῦτο εἶνε φρούριον».

Κατὰ τὰ διαλείμματα δὲ ὁ λαὸς ἔπινε ζῦθον, ἢ ἠσχολεῖτο χαρτοπαικτῶν· ἐνίοτε ἤριζε πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν παρασκηνίων καθημένους εὐγενεῖς, προκαλῶν θορυβώδεις διαλόγους, οἵτινες κατέληγον εἰς βροχὴν γεωμήλων, ἅτινα ἐξηκόντιζον κατὰ τῶν εὐγενῶν. Ἵνα δὲ κατευνάσωσι τὴν ὀργὴν καὶ ἀνυπομονησίαν αὐτοῦ οἱ ὑποκριταὶ μετεχειρίζοντο ἀοιδόν τινα ἢ γελωτοποιόν, ὅστις διεσκέδαζεν αὐτὸν διὰ τοῦ ᾄσματος, τοῦ χοροῦ, ἢ τῶν μορφασμῶν του. Μεταξὺ δὲ τῶν θεατῶν τῆς πλατείας ἔβλεπέ τις κρεοπώλας καὶ αὐλικούς, ἀξιωματικοὺς τῆς Ἐλισάβετ καὶ λεμβούχους, δαμαστὰς ἄρκτων καὶ ποιητάς.

Ἡ θεατρικὴ ἑταιρεία, εἰς ἣν κατετάχθη ὁ Σαίξπηρ ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ εἰς Λονδῖνον, ἦτο ἡ τοῦ λόρδου Chamberlain, κόμητος τοῦ Leicester. Οἱ ὑποκριταὶ οὗτοι, οἵτινες καὶ τότε καὶ μετέπειτα ἐθεωροῦντο οἱ ἄριστοι πάντων, ὠνομάσθησαν τῷ 1589 «κωμῳδοὶ τῆς βασιλίσσης»· μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦσαν καί τινες συμπολῖται τοῦ Σαίξπηρ, οἵτινες κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ συμμετάσχῃ τοῦ θιάσου. Ὁ διευθυντὴς αὐτῶν, ὁ διάσημος ὑποκριτὴς καὶ εὐφυὴς ἐπιχειρηματίας Burbage, ἔκτισε τὸ θέατρον τῶν Blackfriars «Μαύρων μοναχῶν,» ὅπερ τότε ἐθεωρεῖτο τὸ κάλλιστον πάντων.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΜΙΧ. Ν. ΔΑΜΙΡΑΛΗΣ

Ἐξ ὅλων τῶν φόρων ὁ εὐαρεστότερος καὶ δικαιότερος εἶνε ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον πληρόνει ὁ γείτων ἡμῶν· ὁ καλλίτερος φόρος εἶνε ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον πληρόνουν οἱ ἄλλοι.

Digitized by Google

ΘΩΜΑΣ ΔΟΝΑΛΣΩΝ

Μεταξὺ τῶν Ἄγγλων σοφῶν, οἵτινες ἔτρεφον ἔρωτα πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ συμπάθειαν πρὸς τὴν νεωτέραν, συγκαταλέγεται καὶ ὁ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀποβιώσας Θωμᾶς Δόναλσων. Ὁ Θωμᾶς Δόναλσων ἀρχιτέκτων καὶ ἀρχαιολόγος διάσημος, πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἀρχιτεκτόνων καὶ καθηγητὴς ἐπὶ 23 ἔτη ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Λονδίνου, ἐγεννήθη τὸ 1795 καὶ ἀπέθανε τὸ 1885, ὁ δὲ μακρὸς αὐτοῦ βίος ὑπῆρξε σειρὰ ὁλόκληρος κοινωφελῶν ἔργων καὶ παράδειγμα ἀκαταπονήτου ἐνεργητικότητος. Ἦν ῥήτωρ εὔγλωττος καὶ ἀκούραστος συγγραφεύς, κατέλιπε δὲ πλεῖστα σπουδαῖα ἀρχαιολογικὰ καὶ ἀρχιτεκτονικὰ συγγράμματα. Ὁ Δόναλσων ἐπεσκέφθη τετράκις τὴν Ἑλλάδα· τὸ πρῶτον τὸ 1819, ὅτε μετ' ἐνθουσιασμοῦ περιηγήθη τὰς πόλεις καὶ κώμας αὐτῆς πανταχοῦ ὅπου ὑπῆρχον μνημεῖα τοῦ παρελθόντος προγονικοῦ μεγαλείου μελετῶν καὶ ἀντιγράφων αὐτά. Εἰς τὸ δεύτερον αὐτοῦ ταξείδιον ἐπανακάμπτων ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας συνηντήθη ἐν Ἀθήναις μετὰ τοῦ λόρδου Βύρωνος. Ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα εὑρισκόμενος εἰς Ῥώμην, ἐσχεδίασε τὸν περίφημον ναὸν τῆς Νίκης, ἦν δὲ τοῦτο σχέδιον μεγίστου καὶ ἐπιβλητικωτάτου κτιρίου, ὅπερ ἡ φαντασία τοῦ νεαροῦ καλλιτέχνου ἔθετεν εἰς μαγευτικὴν κοιλάδα τῆς Μεσσηνίας.

Ὁ Δόναλσων κατήγετο ἐξ ἀρχαίας Σκωτικῆς οἰκογενείας, εἶναι δὲ περίεργον ὅτι καὶ ὁ πατήρ του καὶ πολλοὶ πρὸς μητρὸς συγγενεῖς του διέπρεψαν ὡς ἀρχιτέκτονες. Ἀλλ' ὁ Θωμᾶς τριτότοκος υἱὸς τῆς οἰκογενείας του δὲν εἶχεν ἐξ ἀρχῆς προσδιορισθῆ διὰ τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, δι' ὃ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἐκπαιδευτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Alban, ἀνεχώρησε δεκατετραετὴς μετὰ τοῦ Robert Stuart ἀρχηγοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ οἴκου εἰς τὸ Εὔελπι ἀκρωτήριον ἵνα ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον· ἀλλ' ἡ μεγαλοφυία ὤθει τὸν Ἀγγλόπαιδα πρὸς λαμπρότερον στάδιον. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν Ἀγγλικὰ στρατεύματα εὑρίσκοντο εἰς τὸ Εὔελπι ἀκρωτήριον, ἕνεκα τοῦ περὶ τῶν ἀποικιῶν πρὸς τὴν Γαλλίαν πολέμου, αἱ δὲ νῖκαι τῶν συμπατριωτῶν του ἐνθουσίασαν αὐτόν· ὅθεν κατετάχθη ὡς ἐθελοντὴς εἰς τὸ σύνταγμα ὅπερ ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Ἁγίου Μαυρικίου. Ὁ συνταγματάρχης ὑπεσχέθη εἰς τὸν νεανίαν ὅτι ἐὰν ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν ἔφοδον τῆς πόλεως, ἤθελε δώσει εἰς αὐτὸν τὴν πρώτην κενωθεῖσαν θέσιν ἀξιωματικοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Γάλλοι παρεδόθησαν ἄνευ ἀντιστάσεως καὶ ὁ πόλεμος ἐκεῖνος ἔληξεν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς φρεγάτας «La Manche», ἣν οἱ Ἄγγλοι ἐκυρίευσαν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. Ἐπανελθὼν οἴκαδε ἠναγκάσθη ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ σεβόμενος τὴν ἐπιθυμίαν τῶν γονέων του μᾶλλον ἢ τὴν ἰδίαν του κλίσιν ἀκολουθῶν, νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Εἰσῆλθε λοιπὸν δεκαεξαετὴς εἰς τὴν βασιλικὴν Ἀκαδημίαν, ἔνθα μάλιστα διεκρίθη, κερδίσας ἐν διαγωνισμῷ τὸ ἀργυροῦν μετάλλιον.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του, ἀνεχώρησε τὸ 1818 εἰς μακρὰν περιοδείαν· διότι τότε ἡ σπάνις βιβλίων ἀρχιτεκτονικῆς. καὶ λιθογραφημάτων, ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ ἔλλειψις φωτογραφιῶν, καθίστα ἀπαραίτητον εἰς πάντα σπουδαῖον ἀρχιτέκτονα τὸ νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ μελετήσῃ ἐπιτοπίως ὅλα τὰ ἀξιόλογα μνημεῖα τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας τέχνης. Ἐπὶ πέντε λοιπὸν ἔτη περιηγήθη τὴν Ἑλλάδα, τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τότε τὸ σχέδιον τοῦ Ναοῦ τῆς Νίκης *) ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τοῦ Καννόβα, ὁ δὲ μέγας οὗτος καλλιτέχνης τῆς Ἰταλίας παρουσίασεν αὐτὸ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ, ἧς ἦτο πρόεδρος καὶ ὁμοθυμαδὸν ὁ νεαρὸς ἀρχιτέκτων ἀνηγορεύθη ἑταῖρος αὐτῆς. Τὸ δὲ δίπλωμα τοῦτο τὸ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Καννόβα, ὁ Δόναλσων ἐτήρει μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας. Ἡ φήμη αὐτοῦ ταχέως διεδόθη ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐνῷ διήρχετο δι' αὐτῆς ἐπανακάμπτων εἰς τὴν πατρίδα του, πολλαὶ ἀκαδημίαι ἔσπευσαν νὰ ἐκλέξωσιν αὐτὸν ἑταῖρον.

Τότε συνήντησεν ἐκεῖ τὸν Λύσανδρον Καυτανζόγλου,τὸν ἀοίδιμον ἀρχιτέκτονα τοῦ ἡμετέρου Πολυτεχνείου, καὶ ἔκτοτε συνεδέθη μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς στενῆς φιλίας, ἣν μέχρι τέλους τῆς ζωῆς ἐτήρησεν, εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, ὅτι καὶ οἱ δύο φίλοι ἀπέθανον τὸ αὐτὸ ἔτος.

Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Donaldson, τὰ κυριώτερα εἶναι ἡ *Πομπηΐα — Ὑποδείγματα θυρῶν ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων οἰκοδομῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας — Ἀρχιτεκτονικὰ ἀξιώματα καὶ θεωρήματα — Architectura Numismatica*, μεγίστης σπουδαιότητος, κατασταθὲν νῦν σπάνιον — *Specifications* Ἐν τῇ Encyclopedia Métropolitana ἔγραψε περὶ *Mortars* καὶ *Cement*, ὅπερ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔμεινε μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του. Συνειργάσθη ἐπίσης εἰς τὸ *Dictionnary of Architecture* καὶ εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Stuarts καὶ Revett's *Antiquities of Athens*. Ἐξέδωκε πρὸς τούτοις μετὰ τοῦ Cook τὸ δίτομον ἔργον τὸ ἐπιγραφόμενον ἀπάνθισμα τῶν γλυπτῶν ποικιλμάτων τοῦ μουσείου τοῦ Λούβρου».

*) Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν Παρισίων τοῦ 1855 ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον.

Digitized by Google

Ἤθελεν εἶναι πολὺ μακρὰ ἡ ἀπαρίθμησις τῶν κτιρίων, ἅτινα ὁ Δόναλσων ἀνήγειρε· πολλαὶ ἐκκλησίαι ἐν Λονδίνῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἀγγλίας, πολλὰ ἰδιωτικὰ μέγαρα εὐγενῶν καὶ πλουσίων ἀστῶν, πολλὰ δημόσια ἱδρύματα, οἷον σχολεῖα, νοσοκομεῖα κ.τ.λ. καὶ ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Πανεπιστημίου ἐν Gordon Square, ἔτι δὲ μέγα μέρος τοῦ University College, ἀνηγέρθησαν ὑπ' αὐτοῦ.

Τὸ τελευταῖον ἔργον, ὅπερ ἐπεράτωσεν ἐν ἡλικίᾳ 85 ἐτῶν, ἦν ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ κτιρίου τοῦ Σκωτικοῦ Σωματείου, ὅπερ εἶχε καταστραφῆ ὑπὸ πυρκαϊᾶς, καὶ ὄχι μόνον τὰ σχέδια ἐγένοντο δι' ἰδίας του χειρὸς ἀλλὰ καὶ μόνος εἶχε τὴν ἐπιστασίαν τοῦ ὅλου ἔργου.

Κατὰ τὴν Παγκόσμιον βιομηχανικὴν ἔκθεσιν τοῦ 1857 ἦτο εἷς τῶν τριῶν ἀρχιτεκτόνων τῆς ἐπὶ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ μεγάρου ἐπιτροπῆς, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς ἐκθέσεως ὁ σύζυγος τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας Πρίγκηψ Consort ἀνέθεσεν αὐτῷ τὸ σχέδιον πινακοθήκης καὶ μουσείου.

Ἀλλὰ τὰ ἔργα ταῦτα ἀναλόγως τῆς μεγάλης παιδείας καὶ τῆς φήμης τοῦ ἀνδρὸς εἰσὶ σχετικῶς ὀλίγα· διότι ὁ Δόναλσων δὲν ἀπέβλεπεν οὔτε εἰς τὴν δόξαν, οὔτε εἰς ὑλικὴν ὠφέλειαν, ἀλλ' ἀφιέρου τὸν καιρόν του ἀφειδῶς εἰς κοινωφελῆ ἔργα. Πρὶν ἢ τὸ κοινοβούλιον δημιουργήσῃ τὴν ἐπὶ τῶν δημοσίων ἔργων ἐπιτροπήν, ὁ Δόναλσων ἐξελέχθη πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν ὀχετῶν ἐπιτροπῆς, ἡ δὲ σπουδαιότης τῆς θέσεως ταύτης γίνεται καταφανής, ἂν ἀναλογισθῇ τις, ὅτι ὁ Δόναλσων διεύθυνε τὴν κατασκευὴν 50 μιλίων ὀχετῶν, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ μεγάλου ἕλους, ὅπερ ἀπεξήρανε, διαχειρισθεὶς ποσὸν 250 χιλιάδων λιρῶν. Ὅτε δὲ μετὰ δεκαετῆ ὑπηρεσίαν ἀπεσύρθη τῆς θέσεως ταύτης, ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν συναδέλφων του προσέφερεν αὐτῷ πολύτιμον δῶρον εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ζήλου μεθ' οὗ εἰργάσθη ὑπὲρ τῶν δημοσίων συμφερόντων.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαῖον, τὸ μέγα ἔργον τοῦ βίου αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἵδρυσις τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἀρχιτεκτόνων, ἧς ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ὑπῆρξεν ἡ ψυχή. Κατ' ἀρχὰς εἰργάσθη ὡς γραμματεύς, κατόπιν δὲ ἐξελέγη πρόεδρος καὶ διέμεινεν ὡς τοιοῦτος ἐπὶ 23 ἔτη διαδεχθεὶς τὸν Sir William Tite.

Αἱ διάφοροι ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις, ἃς κατὰ καιροὺς ἔκαμνεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, αἱ μονογραφίαι, αἱ διατριβαὶ κ.τ.λ. ἃς κατὰ τὰς ἑσπερινὰς αὐτῆς συνεδριάσεις ἀνεγίνωσκεν, εἰσὶ τόσον πολλαὶ καὶ ποικίλαι, ὥστε τὸ στενὸν τοῦ χώρου δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν ἀπαρίθμησιν.

Πλεῖστα σπουδαιότατα ἀνέφερε περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς καὶ περὶ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν νομισμάτων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικήν. Τὰ θέματα αὐτοῦ διαλαμβάνουσι περὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῶν πυραμίδων μέχρι τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, περιλαμβάνουσιν ἐπίσης περὶ ὅλων τῶν ῥυθμῶν· καὶ περὶ αὐτῆς ἔτι τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν Φελλάχων Ἀράβων ἔκαμεν ἀνακοινώσεις, ὅτε σταλεὶς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεώς του εἰς Αἴγυπτον ὠφελήθη τῆς περιστάσεως ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸ Ghizeh καὶ τὴν Σαχάραν. Ὑπῆρξε δὲ τότε ὁ πρῶτος, ὅστις ἐγνωστοποίησεν εἰς τὴν ἀκαδημίαν τὰς ἐκπληκτικὰς ἀνακαλύψεις τοῦ Μαριὲτ μπέη, προσθέσας καὶ ἰδίας τινὰς παρατηρήσεις περὶ τῆς νεκροπόλεως τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὅτε τὸ τελευταῖον ὡμίλησεν εἰς τὴν Ἀαδημίαν ἦν 85 ἐτῶν, ἀνέγνωσε δὲ τότε πραγματείαν ἀντεπιστέλλοντος μέλους ἐξ Ἀθηνῶν περὶ τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ Λέοντος καὶ ἡ εὐγλωττία αὐτοῦ ἀνέμνησεν εἰς τὸ ἀκροατήριον τὰς ἡμέρας τῆς νεανικῆς του ἡλικίας. Ὅτε δὲ μετὰ τεσσαρακονταετεῖς πολυτίμους ὑπηρεσίας, παρῃτήθη τῆς προεδρείας, ἡ σύγκλητος ἀνέθεσεν εἰς ζωγράφον τὴν κατασκευὴν τῆς εἰκόνος τοῦ πολιοῦ γέροντος, ὃν ἀπεκάλουν πατριάρχην των καὶ ἀνήρτησαν αὐτὴν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ἀκαδημίας.

Ἀλλ' ὁ Δόναλσων δὲν εἰργάζετο μόνον πρὸς δόξαν τῆς Ἀκαδημίας, ἐλάμβανεν ἐπίσης ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἵδρυσιν πλείστων ἐπιστημονικῶν ἑταιρειῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων, ὑπὲρ ὧν πολλὰ κατ' ἔτος συνεισέφερε ποσά. Ἦτο ἐπίσης ἑταῖρος τοῦ Institut de France καὶ ἀντεπιστέλλον μέλος δέκα ἐξ ἀκαδημιῶν· δὲν διεκρίνετο δὲ μόνον διὰ τὴν ἔκτακτον αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ διὰ τὴν πολυμάθειαν, ἀλλ' ἦτο πρὸς τούτοις μεγάλη καὶ γενναία καρδία ἀρεσκομένη νὰ προστατεύῃ τὴν μεγαλοφυΐαν ὁπουδήποτε ἀπήντα αὐτήν· δὲν ἐπόθει τὴν ἰδίαν του δόξαν, ἀλλὰ τὴν δόξαν τῆς τέχνης καὶ οὐδεὶς ὁμότεχνός του προσήρχετο πρὸς αὐτὸν χωρὶς νὰ τῷ ἐπέλθῃ ἀρωγός. Ὁ οἶκος αὐτοῦ ἦτο οἶκος φιλοξενίας, μία δὲ ἐπιστολὴ τοῦ Δόναλσων ἤνοιγεν εἰς τοὺς συμπολίτας του τοὺς οἴκους τῶν ἐπισημοτέρων καλλιτεχνῶν τῆς Εὐρώπης· διότι ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ προσήνεια τοῦ ἀνδρὸς προσείλκυον αὐτῷ πανταχοῦ φίλους.

Ὡς καθηγητὴς ὁ Δόναλσων τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου ἀφῆκεν ἐπίσης ἀνεξαλείπτους ἀναμνήσεις, ὅτε δὲ μετὰ εἰκοσιτριῶν ἐτῶν διδασκαλίαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀπεσύρθη τῆς θέσεώς του, ἐπιτροπὴ προσέφερεν αὐτῷ χρυσοῦν μετάλλιον ἐν ᾧ ἦτο ἐγκεχαραγμένη ἡ προτομή του. Ἔκτοτε δὲ ἱδρύθη τὸ Δοναλσόνειον μετάλλιον τὸ διδόμενον κατ' ἔτος εἰς τὸν ἀριστεύοντα μαθητὴν τῆς κλάσεως ταύτης, ὅπερ εἶναι ἀργυροῦν καὶ φέρει ἐπίσης τὴν κεφαλὴν τοῦ Δόναλσων.

Digitized by Google

Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἰδίως ἐχαρακτήριζε τὸν ἄνδρα ἦν ἡ εὐσέβεια αὐτοῦ ἡ πεφωτισμένη εὐσέβεια τοῦ σοφοῦ· ἐν μέσῳ τῆς περιόδου τοῦ ὑλισμοῦ ἣν διατρέχομεν, καθ' ἣν ἡ ἀμφιβολία καὶ ὁ δισταγμὸς ἀντικατέστησε τὸ κῦρος τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, ἦν συγκινητικὸν ὄντως τὸ νὰ βλέπῃ τις τὸν πολιὸν ἐκεῖνον σοφὸν ἀναμιμνήσκοντα τὴν εὐσέβειαν τοῦ Νεύτωνος. Ὁ Δόναλσων ὑπέστη πολλὰς συμφορὰς ἐν τῷ μακρῷ αὐτοῦ βίῳ· ὁ υἱός του νεαρὸς ἀξιωματικὸς πλήρης μέλλοντος ἐφονεύθη κατὰ τὸν δεύτερον Βιρμανικὸν πόλεμον, ἕτερος υἱός του, ἀρχιτέκτων ἐπίσης καὶ πατὴρ πολυμελοῦς οἰκογενείας, ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἑλλάδα ἐν καιρῷ θέρους, ἐξετέθη χάριν ἀρχαιολογικῆς ἐκδρομῆς εἰς τὸν καυστικὸν ἥλιον καὶ ἔκτοτε ἔπαθεν ἀνίατον ἐγκεφαλικὴν ἀσθένειαν. Ἡ σύζυγός του ἀπέθανε μικρὸν ἀφοῦ συνεώρτασε μετ' αὐτῆς τὴν πεντηκονταετηρίδα τῶν γάμων του, ἡ ἀδελφή του, χήρα τοῦ αἰδεσίμου Νίκολσον ἀπέθανεν ἐπίσης καὶ μόνον ἓν τέκνον ὁ μηχανικὸς Ὄλυνθος Δόναλσων καὶ μία γηραιὰ ἀδελφὴ ἀπέμειναν αὐτῷ κατὰ τὸ γῆράς του. Ἀλλ' ὁ Δόναλσων ὑπέμεινε τὰς δοκιμασίας τῆς τύχης μὲ τὴν γαλήνην χριστιανοῦ φιλοσόφου· μέχρις ἐσχάτου γήρατος διετήρει ἀκμαίας τὰς διανοητικάς του δυνάμεις καὶ γράφων ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του εἰς κυρίαν Ἑλληνίδα παρ' ἧς συχνάκις ἐζήτει εἰδήσεις περὶ τῆς ἀγαπητῆς του Ἑλλάδος τῇ ἔλεγεν. «Ἑτοιμάζομαι διὰ τὸ ταξείδιον τῆς αἰωνιότητος, ἄνευ θλίψεως, ἑτοιμάζομαι ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὸ κέλευσμα τοῦ Πλάστου, ὅταν εὐαρεστηθῇ νὰ μὲ καλέσῃ παρ' ἑαυτῷ.»

Ὁ Δόναλσων ἀπέθανεν ἐνενηκοντούτης ὁ δὲ θάνατός του ἀφῆκε κενὸν ἀνεκπλήρωτον ὄχι μόνον εἰς τὴν οἰκογένειάν του καὶ εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅσοι ἐγνώρισαν αὐτόν. Χαράσσοντες δὲ καὶ ἡμεῖς τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς ἀποτείνομεν φόρον εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν μνήμην τοῦ φιλέλληνος σοφοῦ.

Ὑπὸ τῆς Κας Αρσινοης Καπδανιδου

Ο ΒΙΣΜΑΡΚ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ

Τὸ σπουδαιότερον γεγονὸς τῶν ἐν Βερολίνῳ τελευταίων ἐκλογῶν ἦτο ἡ μετάβασις τοῦ πρίγκηπος Βίσμαρκ εἰς τὸ ἐκλογικὸν αὐτοῦ τμῆμα, ὅπως ψηφίσῃ ὑπὲρ τοῦ συντηρητικοῦ ὑποψηφίου. Ὁ ἀρχικαγκελλάριος κατοικεῖ ὀλίγα βήματα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ψηφοφορίας, προσῆλθε δὲ ἵνα ψηφίσῃ πεζός. Ἀπὸ πρωΐας ἔστειλε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν πρόεδρον ἐὰν εἶνε ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ τακτικῶς καὶ νομίμως. Δὲν εἰμπορεῖ τις νὰ δειχθῇ ἁβρότερος! Ἀλλὰ καίτοι ἐγνώσθη ὅτι ὁ πρίγκηψ ἔμελλε νὰ μεταβῇ ὅπως ψηφίσῃ, οὐδεμία ἀσυνήθης ζωηρότης ἢ κίνησις ἐπεκράτει ἔξωθεν τοῦ τμήματος, ὅπερ εὑρίσκεται ἐγκατεστημένον ἐντὸς περιπτέρου, εἰς τὸ βάθος κήπου τινὸς κειμένου. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐκτείνεται λευκοτάτη ὀθόνη — πρὸς τιμὴν τοῦ πρίγκηπος βεβαίως, διότι τὸ πρᾶγμα ἀποτελεῖ ἀληθῆ ἐξαίρεσιν. Αἱ εἰκόνες τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ τοῦ πρίγκηπος διαδόχου, περιβαλλόμεναι ὑπὸ σημαιῶν, κοσμοῦσι τοὺς τοίχους τῆς αἰθούσης, διότι εἰς τὸ ἐκλογικὸν τοῦτο τμῆμα, ἐκτὸς τοῦ καγκελλαρίου, ψηφοφοροῦσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἀνωτέρων λειτουργῶν τοῦ Κράτους. Πράγματι δὲ προσῆλθον ὁ ὑπουργὸς φὸν Βέττιχερ, διάφοροι μυστικοσύμβουλοι καὶ αὐλοσύμβουλοι, ὁ υἱὸς τοῦ καγκελλαρίου κόμης Ἐρβέρτος Βίσμαρκ, μὲ τὸ ἀρειμάνιον ἦθός του, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπίσημα πρόσωπα.

Ἀλλ' οἱ παρεστῶτες φαίνονται ἀπερροφημένοι ὑπὸ τῆς προσδοκίας σημαντικωτέρου τινὸς γεγονότος. Ἐπὶ δύο μικρῶν τραπεζῶν γράφουσι δύο νέοι, λίαν ἀπησχολημένοι, οἵτινες ἅμα ἴδωσι προσερχόμενον πρὸς τὴν κάλπην ἐκλογέα τινά, τρέχουσι πρὸς αὐτόν, ἀκούουσι τὸ ὄνομά του, τὸ σημειοῦσιν, οὕτω δὲ καταρτίζουσι δι' ἕκαστον κόμμα κατάλογον τῶν ψηφιζόντων καὶ τῶν ἀπεχόντων τῆς ἐκλογῆς. Οὗτοι εἶναι οἱ λεγόμενοι *συλλογεῖς*, οἵτινες πρὸ τῆς λήξεως τῆς ψηφοφορίας εἶνε ἐπιφορτισμένοι νὰ ὑπενθυμίζωσιν εἰς τοὺς βραδύνοντας τὸ ἀστικὸν αὐτῶν καθῆκον. Ἔν τισι τμήμασιν, ὅπου ὁ ἐκλογικὸς ἀγὼν διεξάγεται μετὰ μείζονος πείσματος, ἡ *συλλογὴ* τούτων γίνεται δι' ἁμαξῶν.

Εἶνε 4,30' μ. μ. Οἱ *συλλογεῖς* καραδοκοῦσιν ἀπὸ τῶν παραθύρων τοῦ περιπτέρου. Ἰδοὺ ὁ καγκελλάριος! Ἡ αἴθουσα εἶνε κενὴ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην! Μόλις δέκα πέντε πρόσωπα. Ἡ ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ ἐγείρεται κάπως συγκεκινημένη. Ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ διέρχεται τὸν κῆπον ζωηρός, φαιδρός, εὔχαρις. Φέρει τὴν μικρὰν στολὴν τοῦ θωρακοφόρου, ἐκ κυανῆς ἐρέας, μετὰ κιτρίνου περιλαιμίου. Εἰσέρχεται ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἀποβάλλει τὸν βαρὺν στρατιωτικὸν αὐτοῦ μανδύαν, τῇ βοηθείᾳ ὑπηρέτου τινός, ἀποκαλύπτεται καὶ προσέρχεται πρὸς τὴν τράπεζαν μειδιῶν . . . . .

Πῶς; αὐτὸς εἶνε ὁ Βίσμαρκ; Ἀδύνατον!

Τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς ἐκείνου ὃν παριστῶσι αἱ τελευταῖαι εἰκόνες. Ἀντὶ τῆς συνωφρυωμένης καὶ σκυθρωπῆς μορφῆς, ἣν κατέστησε δημοτικὴν ἡ φωτογραφία, βλέπω ἐνώπιόν μου φυσιογνωμίαν ἱλαράν, φιλομειδῆ, καταγλαϊζομένην ἐξ ὑγείας, δυνάμεως, γαλήνης. Καὶ ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη κεφαλὴ ἐπικάθηται σώματος κολοσσοῦ, ἀλλ' εὐκινήτου, ζωηροῦ, νεάζοντος σχεδόν. Αὐτὸς ὁ Βίσμαρκ; Αὐτὸς εἶνε ὁ παρα-

Digitized by Google

λυτικὸς ἑβδομηκοντούτης, ὁ Ἡρακλῆς ὃν ὑπούλως κατατρώγει ὁ σάραξ τοῦ γήρατος, ὁ συντετριμμένος κολοσσός; Ὄχι! Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶνε ἔτι καὶ νῦν ἡ πλαστικωτέρα ἐνσάρκωσις τῆς φυσικῆς ῥώμης, ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ ἀκμῇ.

Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι ὁ πρόεδρος δὲν ἐρωτᾷ αὐτὸν περὶ τοῦ ὀνόματός του, καὶ ὁ πρίγκηψ φαίνεται ἀμηχανῶν, διότι δὲν ἔχει τί νὰ εἴπῃ.

— Δὲν διεκόψατε διόλου τὴν ψηφοφορίαν, κύριε πρόεδρε; ἐρωτᾷ μετά τινος δισταγμοῦ.

— Ὄχι, Ὑψηλότατε.

— Ἐν τούτοις εἴσθε ὑποχρεωμένος νὰ μένετε αὐτοῦ ἀπὸ τῆς δεκάτης τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἕκτης τῆς ἑσπέρας.

— Ὀφείλομεν νὰ ὑποφέρωμεν, Ὑψηλότατε· αἱ ἐκλογαὶ δὲν ἐπαναλαμβάνονται καθ' ἑκάστην, ἀπαντᾷ ὑπομειδιῶν ὁ πρόεδρος.

— Τέλος πάντων ἡ ἐργασία σας εἶνε ὄχι μικρά.

— Ἐκπληροῦμεν ἁπλῶς τὸ καθῆκόν μας, λέγει ὁ πρόεδρος, ἀνατείνων τὴν κεφαλήν, καὶ λαμβάνει τὸ ψηφοδέλτιον τοῦ πρίγκηπος.

Ὁ ἀρχιγραμματεὺς χαιρετᾷ ὑποκλινόμενος, στρέφεται, φορεῖ ἐκ νέου τὸν μανδύαν του καὶ ἀπέρχεται ἐπίσης φαιδρός, ὡς προσῆλθεν. Ἔξωθεν συνηθροίσθη ἱκανὸν πλῆθος, ὅπερ εἰς τὴν θέαν τοῦ Βίσμαρκ ἐκρήγνυται εἰς βροντώδεις ἐπευφημίας.

Ἐκ τῆς Illustration

Δ*.

ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ

Εἰ καὶ τὰ δάκρυα εἶνε συνήθως σημεῖον ὀδύνης, ἐν τούτοις ὡς γνωστὸν πολλάκις εἶνε καὶ σημεῖον χαρᾶς. Ἕνεκα τῆς μεγάλης εὐαισθησίας τῶν δακρυγόνων ἀδένων αἱ σφοδραὶ συγκινήσεις, οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ φύσις αὐτῶν, προκαλοῦσι τὰ δάκρυα. Ἠδυνάμεθα νὰ κλαύσωμεν ἐκ χαρᾶς, ἐξ ἡδείας συγκινήσεως σχεδὸν ὅσον συχνὰ καὶ ἐκ τῆς ὀδύνης, ἂν αἱ ἡδεῖαι συγκινήσεις καὶ ἡ χαρὰ δὲν ἦσαν φεῦ! σπανιώτεραι τῆς ὀδύνης.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἡ κυρία λειτουργία τῶν δακρύων εἶνε νὰ ἐκφράζωσι τὴν φυσικὴν ἢ ἠθικὴν λύπην. Ὅταν κλαίωμεν, ἡ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν γίνεται διάφορος: Καλύπτονται ὑπὸ τῶν δακρύων καὶ διαφαίνονται ὑπὸ πέπλον διαφανῆ καὶ τρέμοντα. Τὸ λευκὸν καὶ ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ στιλβωθέντα ὡς εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ δακρυώδους χυμοῦ, λαμβάνουσι μείζονα λάμψιν, τέλος δὲ ὁπότε τὰ δάκρυα ὑπερεκχειλίζοντα τῶν βλεφάρων πίπτουσιν ὅμοια πρὸς σταγόνας κρυστάλλου, ἡ ἐντύπωσις ἐπαυξάνει, καὶ νομίζει τις, ἐξ ἀναλογίας τινὸς πρὸς τὴν ὑγρότητα τῶν δακρύων, ὅτι βρέχουσι διὰ θλίψεως καὶ συμπαθείας τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ.

Τοιαύτη εἶνε τοὐλάχιστον ἡ ἐκ τῶν δακρύων ἐντύπωσις ὁπότε ῥέουσιν ἐν σοβαραῖς περιστάσεσι, καὶ ἐκφράζουσιν ἀληθῆ ὀδύνην. Διότι οὐδὲν βδελυρώτερον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς συνειδήσεως, οὐδὲν ἀσχημότερον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τέχνης, τῶν ἀνόστων ἐκείνων κλαθμηρισμῶν, ἁπλῶν ἐκκρίσεων τῶν ὀφθαλμῶν, ἃς παράγει τὸ ὀξύχολον τοῦ χαρακτῆρος ἢ τὸ πεῖσμα, τῶν προσπεποιημένων ἐκείνων δακρύων, ὑγρῶν ψευδέων, ἅτινα χύνει ἡ ὑποκρισία κατὰ παραγγελίαν, μέσῳ τῶν μορφασμῶν τῆς ὀδύνης.

Ἀλλ' ἂν προσέξωμεν ὀλίγον, δὲν θέλομεν ἀπατηθῆ· διότι τὰ δάκρυα συνοδεύονται σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἐκφραστικῶν κινήσεων, ὥστε εἶνε δυσχερὲς νὰ προσποιηθῇ τις καθ' ὁλοκληρίαν. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι εἰς πολλὰς περιστάσεις, ἐνῷ τινὲς ἀγωνίζονται νὰ κλαύσουν, τὰ δάκρυα δὲν ἔρχονται; Ὀλολύζουν, στενάζουν, τρίβουν τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ τὰ δάκρυα ἐπιμένουν καὶ δὲν καταβαίνουν.

Ὑπὸ αἰσθητικὴν ἔποψιν, δέον νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὅπως ἡ ἐκ τῶν δακρύων ἐντύπωσις ᾖ καλή, ἀπαιτεῖ ὅρους τινὰς ἰδιοσυγκρασίας, προσόντα τινὰ καλλονῆς, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ θεατοῦ ἥκιστα εὐαρεστεῖται. Ὀφθαλμοὶ ἐρυθροὶ καὶ ἐξῳδηκότες, χαρακτηριστικὰ συνεσπασμένα ἢ ἐξωγκωμένα, στίγματα αἱματώθη ἐπὶ τῆς μορφῆς, ῥὶς ἐν φλογώσει, ἀποτελοῦσι ἐλεεινὸν μορφασμόν, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὰ δάκρυα παν ἄλλο κάμνουσιν ἢ ἐξωραΐζουσι τὸ πρόσωπον.

Ἀλλὰ πόσον ὡραῖα εἶνε ὅταν ῥέωσιν ἠρέμα, σιγηλῶς ἀπὸ δύο μεγάλων μαύρων ἢ γαλανῶν ὀφθαλμῶν! ὅταν εἰς μικρὰς βλεφαρίδας ἐπικρεμάμενα τρέμωσιν ἐπὶ στιγμὴν καὶ πίπτουσιν ἐπὶ τῶν παρειῶν αἵτινες ὠχρίασαν ἐκ τῆς ὀδύνης! Στάσις τοῦ σώματος ἐκφράζουσα ὀδύνην, κινήσεις τῆς χειρὸς ἐκφράζουσαι ἀποθάρρυνσιν, καθιστῶσιν ἐκφραστικωτέραν τὴν σιγηλὴν εὐγλωττίαν τῶν δακρύων· τὰ χείλη διηνοιγμένα οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐστραμμένοι συμπληροῦσι τὴν θελκτικὴν εἰκόνα τῆς ἀληθοῦς ὀδύνης καὶ μεταδίδουσιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν συμπάθειαν.

Τὰ δάκρυα τῶν γερόντων ἐμποιοῦσιν ὀδυνηροτάτην ἐντύπωσιν. Πλὴν τοῦ οἴκτου ὃν αἰσθανόμεθα βλέποντες ἕνα τῶν ὁμοίων ἡμῶν ἐν ὀδύνῃ, ὅστις ὑπέστη ἤδη πάσας τὰς πικρίας τοῦ βίου, τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς θλίψεως ἀποτελεῖ ἀλγεινὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν συνήθη ἀναισθησίαν, ἥτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον διαχέεται ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον γηράσκει.

Digitized by Google

Ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις ἀντίθεσις, ἀλλὰ θελκτικὴ αὕτη, μεταξὺ τοῦ μειδιάματος καὶ τῶν δακρύων. Παρέχει εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τὸ ἐνδιαφέρον θέαμα δύο ἐκφράσεων ἀντιθέτων παραγομένων ταὐτοχρόνως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου· ἡ δὲ ψυχὴ βλέπει μετ' εὐχαριστήσεως, ἐν τῇ πάλῃ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ὀδύνης ἥτις συνάπτεται ἐπὶ τῆς μορφῆς, τὴν νίκην, τότε τοὐλάχιστον μένουσαν εἰς τὴν χαράν.

Ἐν τοῖς παιδίοις πρὸ πάντων δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὸ κρᾶμα τοῦτο τοῦ γέλωτος καὶ τῶν δακρύων. Ἐπιφαίνεται μεθ' ὅλης τῆς χάριτος τῆς ἡλικίας των, ἀλλὰ συγχρόνως μετὰ τοῦ ἐπιπολαίου χαρακτῆρος, ὅστις προσιδιάζει εἰς τὴν στοιχειώδη ταύτην περίοδον τῆς ζωῆς· δι' ὃ στερεῖται τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ θελγήτρου, ἅτινα ἔχει ἐν τῇ ἐφηβικῇ ἡλικίᾳ.

Τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς εἶνε εὐδιάγνωστα ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν συνοδευουσῶν αὐτὰ ἐκφράσεων, διότι ὅλον τὸ πρόσωπον ἐκφράζει εὐάρεστον συναίσθημα. Πρὸ πάντων ἐν ταῖς συγκινήσεσι οἷα ἡ ἐκ τοῦ ἔρωτος, τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ μεγάλου κινδύνου ἢ μεγάλης ἀνησυχίας, τὰ δάκρυα ῥέουσιν ἡσύχως, χωρὶς νὰ ἐρυθραίνωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ πρόσωπον. Διότι ἐν τοῖς διαχυτικοῖς αἰσθήμασι ἡ χαρὰ καθιστᾷ μὲν ἐνίοτε ἐρυθρὸν τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ δὲν συνεπάγεται συμφόρησιν αἵματος ὡς συμβαίνει ἐν τῇ ὀδύνῃ.

Κ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅπως ἐν μὲν τοῖς ἐπαίνοις τῶν φίλων εὑρίσκωμεν τὴν ὑποκρυπτομένην συμβουλήν, ἐν δὲ τοῖς τῶν ἐχθρῶν τὴν ὑποκρυπτομένην ἐπίκρισιν, ἐπωφελώμεθα δὲ ἀμφοτέρων.

—

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος εἶνε τὸ μόνον πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον οὐδέποτε μεταμελόμεθα.

—

Ἡ μεγάλη πολιτική, ἡ καιροσκοποῦσα καὶ ἐνεργοῦσα ἐν δέοντι, ἀποτελεῖται ἐξ ὑπομονῆς καὶ τόλμης.

ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ

(Μῦθος Κριλώφ).

« Νικόλα, πρὶν μᾶς διώξουνε καὶ πάλι σὰν ἀρνάκια,
'στὴν τάξι, ἔλα πᾶμε
'στὸν κῆπο νὰ μαζέψωμε ὀλίγα καστανάκια.»
—Σπύρο, τὰ κάστανα αὐτὰ ἐμεῖς δὲ θὰ τὰ φᾶμε.
Εἶνε τὸ δένδρο ὑψηλό, καὶ δὲ θὰ ν' ἀναιβοῦμε,
ὥστε τὰ κάστανα ποῦ λές, νὰ φᾶμε δὲ 'μποροῦμε
—Καὶ τότε, γιατί ἔχομε ἀγαπητέ μου, κρίσι;
δύναμη ὅπου δὲν χωρεῖ, ἡ τέχνη ἂς ἐνεργήσῃ.
Ἐγὼ 'λα τὰ σοφίσθηκα· θὰ ἰδῇς τὸ τί σκοπεύω·
βοήθησέ με 'στὸ κλαδὶ τὸ πρῶτο νὰ ἀναίβω,
κ' ἐκεῖ εὑρίσκομε τὸν τρόπο
κάστανα νὰ χορτάσωμε, δίχως διόλου κόπο.»
Εἶπε, καὶ τρέχουν μὲ ὁρμὴ τίς νὰ πρωτοζυγώσῃ.
Ἐδ' ὁ Νικόλας βοηθεῖ τὸ σύντροφο ν' ἀναίβῃ.
Ἀπὸ τὴν ἀγωνία του ἵδρωτας τοῦ καταίβῃ,
καὶ τέλος πάντων ἔκαμε τὸ Σπύρο νὰ σκαλώσῃ.
Ἐλευθερία ηὗρε 'κεῖ ὁ Σπύρος κ' ἡσυχία
'σὰν 'ςὲ κελλάρι ποντικός· μεγάλη εὐτυχία!
Κάστανα ηὗρε πλησμονή, νὰ φάγῃ καὶ ν' ἀφήσῃ,
τόσα, πού 'ταν ἀδύνατο κανεὶς νὰ τὰ μετρήσῃ.
Εἶχε νὰ φάγῃ καὶ νὰ κρύψῃ,
καὶ εἰς τὸ φίλο του νὰ ῥίψῃ.
Μικρό 'μως κέρδος ἔλαχε τοῦ ἀγαθοῦ Νικόλα.
Ἐνῷ ἐστέκετ' ὁ πτωχὸς καὶ ἔγλυφε τὰ χείλια,
ὁ Σπύρος μας τὰ κάστανα τὰ ἐσυνάθροιζ' ὅλα
τοῦ δὲ συντρόφου ἔρριχτε μόνο τὰ ἔξω φύλλα.

—

'Στὸν κόσμο εἶδ' ἀνθρώπους
ὁποῦ μὲ χίλιους τρόπους
νὰ ὑψωθοῦν οἱ φίλοι των τοὺς ἔσπρωχναν μὲ ζῆλο,
καὶ ὅμως ἔπειτ' ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶδαν οὔτε φύλλο.

Π. Α. Α.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὰς ἐφημερίδας ἀνεγράφη ἡ προσφορὰ βαρυτίμου καλλιτεχνικοῦ δώρου πρὸς τὸν διάδοχον Κωνσταντῖνον ὑπὸ τοῦ ἐν Μαγκεστρίᾳ Ἕλληνος προξένου κ. Σ. Χατζοπούλου. Τὸ δῶρον τοῦτο εἶνε βυζαντινὸν λάβαρον μεγέθους περὶ τὸ ἥμισυ γαλλικὸν μέτρον ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Τὴν ἑπομένην περιγραφὴν παραλαμβάνομεν ἐκ καθημερινῆς συναδέλφου, τῆς «Ἀκροπόλεως».

Ὁ ἱστός, ἀφ' οὗ τὸ λάβαρον ἤρτηται εἶνε ἐκ συμπαγοῦς (massif) ἀργύρου τριῶν περίπου ἑκατοστομέτρων διαμέτρου καὶ περιελίσσεται ὑπὸ πυκνοῦ κλάδου δάφνης ἀνθούσης, ἐκ χρυσοῦ συμπαγοῦς. Ἡ λαβὴ τοῦ ἱστοῦ ἀπολήγει εἰς γλυφήν τινα κωνοειδῆ ρωμαιοβυζαντινοῦ ῥυθμοῦ, φέρουσαν ἐν εἴδη δακτυλίων δύο σειρὰς πολυτίμων λίθων ἐξ ὀκτὼ λυχνιτῶν, ἢ καρχηδονίων λίθων λεγομένων (grenat) καὶ ὀκτὼ καλαΐδων (turquoise). Τὴν κορυφὴν δὲ τοῦ ἱστοῦ ἀποτελεῖ στέφανος δάφνης ἐκ μίλτου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται τὸ γνωστὸν βυζαντινὸν σύμπλεγμα τῶν γραμμάτων Χ καὶ Ρ ἐξ ἀμιγοῦς χρυσοῦ.

Κάτωθεν τοῦ ἐκ δάφνης στεφάνου τούτου ὑπάρχει ὁ ὁριζόντιος ἱστός, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἁπλοῦται πρὸς τὰ κάτω τὸ λάβαρον. Εἶνε δὲ ὁ ὁριζόντιος οὗτος ἱστὸς ἐξ ἀργύρου μὲ ποικίλματά τινα ἐπίχρυσα κατὰ τὸ μέσον καὶ φέρει τρεῖς μεγάλους λυχνίτας. Δύο μὲν κατὰ τὰ δύο αὐτοῦ ἄκρα ἔχοντας μέγεθος λεπτοκαρύου ἕνα δὲ ἐπὶ τοῦ κέντρου ἔχοντα μέγεθος ἐρεβίνθου.

Τὸ κυρίως δὲ λάβαρον, ἤτοι τὸ ἐν τῇ πραγματικότητι ἐξ ὑφάσματος ἀπὸ τοῦ ἱστοῦ ἀναρτώμενον εἶνε πλὰξ ἐξ ἐπιχρύσου ἀργύρου μετ' ἐλαφρῶν πτυχῶν καθ' ἑκάτερον τῶν ἐπὶ τοῦ ὁριζοντίου ἱστοῦ ἄκρων αὐτῆς. Ἐν τῷ μέσῳ φέρει μετάλλιον ἐξ ἀργύρου περιβαλλόμενον ὑπὸ λεπτοῦ δακτυλίου ἐκ χρυσοῦ. Τὸ μετάλλιον τοῦτο παριστᾷ ἐν ἀναγλύφῳ δαφνοστεφῆ τὴν

Digitized by Google

προτομὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὡς εὕρηται αὐτη ἐν τοῖς ρωμαϊκοῖς νομίσμασι τῆς ἐποχῆς. Κάτωθεν τοῦ μεταλλίου δι' ἀναγλύφων γραμμάτων ἐκ χρυσοῦ ἀναγινώσκεται:

ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ

Ὄπισθεν δὲ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς πλακὸς ἀναγινώσκεται κεχαραγμένη ἡ ἀφιέρωσις:

Κωνσταντίνῳ Διαδόχῳ
Εἰς ἀνάμνησιν ἐνηλικιότητος
Καὶ ἐπ' αἰσίαις ἐλπίσι.
Μαγκεστρίᾳ ά Δεκεμβρίου 1886.
Ὁ εὐπειθὴς ὑπήκοος
Σ. Χατζοπουλος.

Κάτωθεν ἡ πλὰξ αὐτη ἀπολήγει εἰς βαρεῖς κροσσοὺς ἐκ χρυσοῦ.

Τὸ ὅλον καλλιτέχνημα εἶνε ἐναποτεθειμένον ἐντὸς θήκης ἐσωτερικῶς μὲν ἐκ βυσσινοχρόου ὁλοσηρικοῦ καὶ μεταξωτοῦ ὑφάσματος, ἐξωτερικῶς δ' ἐκ δέρματος τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Τὸ κάλυμμα φέρει ἔξωθεν ἓν Κ ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ· ἐντὸς τῆς θήκης εὑρίσκετο τὸ ἐπισκεπτήριον τοῦ κ. Χατζοπούλου, οὗ τὸ δῶρον εἶνε ἀληθῶς πλῆρες καλλαισθησίας καὶ βαρύτιμον, κατασκευασθὲν ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τῶν ἐν Μαγκεστρίᾳ χρυσοχόων κκ. Hall et Co.

Οἱ λαγωοὶ ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ δάση τῆς Βοημίας. Τοιαύτη ὅμως γίνεται θήρα τούτων, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου θέλουσιν ἐκλείψει. Ὅπως πεισθῆτε περὶ τούτου ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν τὸ ἑξῆς· Ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ ἀπεστάλησαν εἰς Βιέννην τῆς Αὐστρίας καὶ τοὺς Παρισίους 37 ἁτμάμαξαι περιέχουσαι 25,000 λαγωούς. Τοῦτο συνέβη διαρκοῦντος τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου.

Ὀλίγοι ἴσως γνωρίζουσιν ὅτι ὁ Γλάδστων εἶνε κλειδοκυμβαλιστής οὐχὶ ἐκ τῶν συνήθων. Πρό τινος εἶχε προσκαλέσει φίλους τινὸς παρ' ἑαυτῷ εἰς ἑσπερίδα. Μετὰ τὸ δεῖπνον εἷς ἐκ τούτων ἐκαθέσθη παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ ἔπαιξε διαφόρους σκοποὺς τοῦ χοροῦ διὰ τὰ νεώτερα μέλη τῆς συναναστροφῆς. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὁ γηραιὸς πολιτευτὴς ἠγέρθη τῆς θέσεώς του, ἐπλησίασεν πρὸς τὸν κυμβαλίζοντα καὶ παρακαλέσας αὐτὸν νὰ τῷ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν, εἶπε: «Στάσου, φίλε μου· αὐτὸ ποῦ παίζεις δὲν εἶνε τίποτε. Κατὰ τὸν βαλλισμὸν ὅλων τῶν βαλλισμῶν πρέπει νὰ χορεύουν οἱ νέοι». Καὶ μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ἤρχισεν ὁ Γλάδστων νὰ παίζῃ τὸ δημοτικώτατον τῶν βιενναίων βάλς. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ αἴθουσα ἐπληρώθη χορευτῶν, ὁ δὲ ἐπιφανὴς διπλωμάτης ὑπεσχέθη εἴς τινας δεσποινίδας αὐτὸς νὰ παίζῃ εἰς τὰς ἑσπερίδας των, ἐπειδή, ὡς παρετήρησεν ἀστειευόμενος, μὴ ὢν πλέον ὑπουργὸς ἐν ὑπηρεσίᾳ, εἶχε καιρὸν πρὸς τοιαύτας διασκεδάσεις. Ἄδεται δὲ προσέτι, ὅτι ὁ Γλάδστων ἑτοιμάζεται νὰ ἐκδώσῃ προσεχῶς σύγγραμμα περὶ τῆς «Ὀλυμπιακῆς θρησκείας».

Ἐν τῷ ἐν Βερολίνῳ ὑπουργείῳ τῶν στρατιωτικῶν συνετάχθη πόνημά τι περὶ διαφόρων στρατιωτικῶν ζητημάτων, ἀναγομένων εἰς τοὺς στρατοὺς τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει καὶ ἀξιοσημείωτος κατάλογος περὶ τῆς πρὸς ὁδοιπορίαν ἱκανότητος ἑκάστου στρατοῦ. Οὕτω τὸ μῆκος τοῦ βήματος τοῦ ρώσσου στρατιώτου εἶνε 71 ἑκατοστόμετρα, τὸ τοῦ γερμανοῦ 80, τὸ τοῦ γάλλου, αὐστριακοῦ, βέλγου, ἑλβετοῦ καὶ σουηδοῦ 75. Ὁ ἰταλὸς στρατιώτης ποιεῖ 120 βήματα ἐν ἑνὶ λεπτῷ τῆς ὥρας, ὁ γάλλος ἀπὸ 112—116· ὁ γερμανὸς 115, ὁ αὐστριακὸς 118, ὁ βέλγος 110. Ἓν ἰταλικὸν σύνταγμα διανύει κατὰ μέσον ὅρον 90 μέτρα κατὰ λεπτόν, τὸ γερμανικὸν 89, τὸ γαλλικὸν 86, τὸ ἀγγλικὸν 88.

Μεταξὺ τῶν νέων προϊόντων τῆς ἀμερικανικῆς βιομηχανίας ἀνήκουσι καὶ τὰ ἐκ συμπεπιεσμένου χάρτου . . . . . ὑποδήματα. Εἶνε εὐθηνότερα καὶ διαρκέστερα τῶν ἐκ δέρματος, στιλβοῦνται δὲ καὶ ἀνθίστανται εἰς τὸ ὕδωρ ὅπως καὶ ταῦτα. Πρὸς τούτοις ἔχουσι καὶ ἕτερον προτέρημα ὅτι εἶνε ἄνευ ραφῆς.

Ὁ καθηγητὴς Falb, ὅστις τόσον ἐπιτυχῶς ἐπροφήτευσε μέχρι σήμερον τὰς ἡμέρας τῶν σεισμῶν σημειοῖ ἑτέρας 27 ἡμέρας κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη θὰ ἐξασκήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐπιβλαβῆ ἐπίδρασιν. Αἱ ἡμέραι αὗται εἶνε ἡ 22 καὶ 23 Μαρτίου νέας χρονολογίας, ἡ 7 καὶ 8 Ἀπριλίου, ἡ 5, 6 καὶ 7 Μαΐου, ἡ 3, 4, 5, 21 καὶ 28 Ἰουνίου, ἡ 20, 24 καὶ 25 Ἰουλίου, ἡ 3, 19 καὶ 20 Αὐγούστου, ἡ 17 καὶ 18 Σεπτεμβρίου, ἡ 16 Ὀκτωβρίου, ἡ 6, 14 καὶ 15 Νοεμβρίου καὶ ἡ 12, 13 καὶ 14 Δεκεμβρίου. Ἰδίως δὲ τονίζει τὰς προρρήσεις τῶν ἄνω σημειωθέντων μηνῶν Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου. Αἱ διαταράξεις δὲ ἐπὶ τῆς γῆς δὲν συνίστανται μόνον εἰς σεισμούς, ἀλλὰ καὶ εἰς θυέλλας ἰσχυρὰς ἢ εἰς δεινοὺς ὄμβρους ἢ χιονοβολήματα.

Ἐνώπιον Γάλλου ἐπισήμου λειτουργοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐγίνετο λόγος περὶ μονομαχίας.

Ὁ ἱεράρχης, ὡς εἰκός, κατεδίκαζε τὸ ἔθιμον ὡς ἀντιχριστιανικὸν καὶ ἄδικον.

Ἐντούτοις εἷς τῶν παρεστώτων ἐν τῇ ρύμῃ τῆς συζητήσεως ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἱεράρχην:

—Ἀλλά, Σεβασμιώτατε, τῷ λέγει, ἐὰν σᾶς ἐρράπιζε κανείς, τί θὰ ἐκάμνετε;

—Εἰξεύρω τί ἔπρεπε νὰ κάμω, ἀπήντησεν ὁ εἰλικρινὴς ἱεράρχης, ἀλλὰ δὲν εἰξεύρω τί θὰ ἔκαμνα.

Τὸ τηλέφωνον μετὰ τοῦ μικροφώνου ἀποτελεῖ ἤδη σύστημα ποικίλον, ἐφηρμόσθη δὲ εἰς τὴν ἰατρικήν, εἰς τὸ στρατόν, εἰς τὸ ναυτικόν, εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὰ θέατρα, εἰς ἀνεύρεσιν πηγῶν ὕδατος κτλ. Καὶ τίς οἶδε τίνας σκοποὺς ἔχει εἰσέτι νὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι τὸ δαιμόνιον τοῦτο ἐργαλεῖον, γενόμενον ἅπαξ κτῆμα τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου. Τίς ἠδύνατο ποτὲ νὰ πιστεύσῃ, ἔστω καὶ πρὸ δεκαετίας, ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἠκούετο εἰς ἀπόστασιν 300 ὡρῶν; Ἐν τούτοις σήμερον εἶνε γεγονὸς ἀναμφισβήτητον.

Ἡ τηλεφωνικὴ συγκοινωνία ἐπεξετάθη σπουδαίως ἐν διαστήματι δεκαετίας ὅσον οὐδεμία ἄλλη ἐφεύρεσις, καὶ ὑπηρετεῖ θαυμάσια τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν, καὶ εἶνε ὁ ἐπιούσιος οὕτως εἰπεῖν ἄρτος τῶν τε ἐμπόρων καὶ τῶν βιομηχάνων, οἵτινες θεωροῦσι τὸν χρόνον χρῆμα.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—774.

Digitized by Google

'Αριθ. 585 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 15 Μαρτίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Θ'

Ἡ κακὴ εἴδησις.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν φαιδρὸς ἥλιος ἐφώτιζε τὴν περὶ τὸν πύργον τοῦ Βλινὺ γραφικωτάτην πεδιάδα. Ὁ οὐρανὸς ἦτο γαλανός, τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἐπὶ τῶν δένδρων, καὶ οἱ ἀμπελουργοὶ ἔψαλον εὔθυμοι παρὰ τὰς ὡρίμους σχεδὸν σταφυλάς.

Ὁ ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ πύργου ἐκτεινόμενος ἀνθών, ὅστις συνεκοινώνει πρὸς τὸν κῆπον διὰ μαρμαρίνης κλίμακος, ἦτο ἰδίως θελκτικώτατος τὴν πρωϊνὴν αὐτὴν ὥραν. Τὰ ἄνθη, ἅτινα ἔβριθον ἐν αὐτῷ, ἐμύριζον τὸν ἀέρα πέριξ εἰς μακρὰν ἀπόστασιν. Σκιὰς δὲ ἀποτελουμένη ἐκ ῥοδῶν, αἰγοκλήματος, κληματίτου καὶ κωδωνίσκων, καὶ καταλήγουσα εἰς περίπτερον ἐκ χρωματιστῶν ὑέλων, παρεῖχε περίπατον γοητευτικώτατον, ἐνῷ ἔσταζε κύκλῳ ἡ δρόσος μουσικώτατα ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον.

Ἀλλ' οἱ κάτοικοι τοῦ Βλινὺ δὲν ἠγείροντο πρωῒ καὶ τὰ παράθυρα πάντων ἦσαν ἔτι κλειστά. Ὁ κ. Λοβεδὺ εἶχεν ἐπιστρέψει ἀργά, γευματίσας, ὡς ἐλέχθη, ἐν γειτονικῷ πύργῳ, ὁ δὲ Ἕκτωρ εἶχεν ἀγρυπνήσει παίζων *lansquenet* μετὰ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ξενιζομένων.

Ἡ Ἀδριανὴ ἐν τούτοις, συνειθισμένη εἰς τὴν ἀγροτικὴν δραστηριότητα, εἶχεν ἀπὸ μακροῦ ἐγερθῇ, καὶ πολλὴν εἶχε διάθεσιν ν' ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα πρὸ τοῦ προγεύματος· ἀλλ' ἡ κυρία Δυχαμέλ, κατάπονος ἀπὸ τριῶν ἤδη ἡμερῶν, ἐκοιμᾶτο ἔτι, καὶ ἡ νεᾶνις δὲν ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ μόνη. Τέλος ἐσκέφθη ὅτι ἠδύνατο ἀκινδύνως νὰ περιπατήσῃ ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς μητρός της καὶ οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τὴν αἰγίδα της. Ἐφόρεσε λοιπὸν ἓν ἀχύρινον σκιάδιον καὶ τὴν ἐκ τεφρόχρου λινοῦ ἐσθῆτά της, καὶ φιλήσασα τὴν μητέρα της, χωρὶς νὰ τὴν ἐξυπνήσῃ, κατέβη εἰς τὸν κῆπον ἐλαφρὰ ὡς πτηνόν.

Ἐτράπη κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν σκιάδα, ἣν ἐκάλουν ῥοδοστοιχίαν, καὶ ἤρχισε δρέπουσα ἄνθη, μαδῶσα μαργαρίτας, καὶ θαυμάζουσα τὰ χαριέστατα πράσινα ἢ πορφυρᾶ ἔντομα ἅτινα ἐκοιμῶντο ἐντὸς τῶν ἁπαλῶν καλύκων τῆς κισσαμπέλου. Ἥσυχος καὶ ἀσφαλής, ἐθεράπευεν οὕτω πᾶσαν ἰδιοτροπίαν ἀκάκου κόρης, κ' ἐμακρύνετο ὁλονὲν τῆς οἰκίας, ὅτε εὑρέθη ἐνώπιον τοῦ ἐξαδέλφου της Ἕκτορος.

Πόθεν ἤρχετο ὁ νέος Λοβεδὺ τὴν ὥραν ἐκείνην καθ' ἣν ὑπετίθετο οἰκουρῶν ἔτι; τὰ ὑποδήματά του καὶ τ' ἄκρα τῆς περισκελίδος του ἦσαν βεβρεγμένα, ὡς ἂν εἶχε τρέξει πολὺ διὰ μέσου τῶν χόρτων· ἀλλ' ἦτο οὐχ ἧττον ἐνδεδυμένος ἐν ὅλῃ τῇ παρισινῇ του κομψότητι.

Ἡ ἐκ τῆς συναντήσεως αὐτῆς ἔκπληξις τοῦ ἐξαδέλφου καὶ τῆς ἐξαδέλφης ὑπῆρξεν ἀμοιβαία, μετεβλήθη δ' ἀμέσως εἰς φόβον ἀόριστον τῆς νεάνιδος καὶ εἰς χαρὰν ἀνυπόκριτον τοῦ Ἕκτορος.

— Τί εὐτύχημα, φιλτάτη Ἀδριανή! ἐφώνησεν οὗτος. Ἀφότου ἤλθατε εἰς τὸν πύργον, δὲν ἀπεμακρύνθης ἀπὸ τὴν μητέρα σου, ὡς νὰ ἦσο σκιά της. Καὶ ὅμως πόσα πράγματα ἔχομεν νὰ εἴπωμεν.

Ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸν βραχίονά της καὶ νὰ σύρῃ αὐτὴν πρὸς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ κήπου· ἀλλ' ἐκείνη τὸν ἀπέκρουσεν, ὡς συνήθως, κ' ἐτράπη βραδεῖ τῷ βήματι πρὸς τὴν οἰκίαν.

Καίτοι ὁ Ἕκτωρ βαθέως ἐπειράχθη ἐκ τῆς ἀρνήσεως ταύτης, οὐδὲν ὅμως ἀπέδειξε, βαδίζων δὲ παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς ἐξαδέλφης του, εἶπεν εἰς αὐτὴν μετὰ πολλῆς αἰσθηματικότητος:

— Πολὺ μετεβλήθης μαζύ μου, Ἀδριανή. Ἄλλοτε, ὁσάκις ἠρχόμην ἐδῶ, σ' εὕρισκον πάντοτε προσηνῆ καὶ φαιδράν... Ἐνθυμεῖσαι ὅτι ὅταν ἤμεθα μικροί, ἐλέγαμεν ὁ εἷς τοῦ ἄλλου *ἀνδράκι μου, γυναικοῦλα μου*, καὶ οὔτε ἡ μητέρα σου οὔτε ἡ μητέρα μου ἐναντιώνοντο.

— Καιρὸς εἶνε, μὲ φαίνεται, ἐξάδελφε, νὰ λησμονήσωμεν τὰς γελοίας αὐτὰς παιδαριότητας. Δὲν ἁρμόζουν πλέον εἰς τὴν ἡλικίαν μας.

— Διατί, Ἀδριανή; διατί νὰ παραιτήσωμεν σχέδια, τὰ ὁποῖα φυλάττω ἐγὼ πάντοτε περιπαθῶς ἐντὸς τῆς καρδίας μου; Σ' ἀγαπῶ πρὸ πολλοῦ· αἱ περιουσίαι μας εἶνε περίπου ἴσαι,

Digitized by Google

καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἐμπόδιον ἀπὸ τὴν θέλησίν σου..

— Ἀρκεῖ, ἐξάδελφε, διέκοψεν ἐντόνως ἡ Ἀδριανή. Κ' ἄλλοτε σοῦ ἔδωκα νὰ ἐννοήσῃς ὅτι τὰ σχέδια αὐτὰ εἶνε ἀπραγματοποίητα. Ἡ συγγένειά μας εἶνε τόσον στενή, ὥστε καὶ τῆς μητρός μου καὶ ἐμοῦ ἡ συνείδησις δὲν τὸ ἐπιτρέπει. Ἔπειτα γάμος τοιοῦτος ἀδύνατον εἶνε νὰ μᾶς καταστήσῃ εὐτυχεῖς. Ἐγὼ ἔχω ὀρέξεις ἁπλᾶς, ἐρήμους· σὺ τοὐναντίον συνείθισες εἰς τὴν ταραχώδη ζωὴν τῶν Παρισίων, τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸν θόρυβον, οὔτε εἶνε δυνατὸν νὰ εὐχαριστηθῇς ἐκεῖ ὅπου ἐπιθυμῶ ἐγὼ νὰ ζήσω. Μὴ μοῦ ὁμιλῇς λοιπὸν πλέον περὶ γάμου, Ἕκτορ· μὴ μοῦ ὁμιλήσῃς ποτέ, ποτέ... σὲ παρακαλῶ πολύ,.. εἰδὲ μή, θὰ παύσωμεν νὰ βλεπώμεθα.

Ὁ Ἕκτωρ ἔμεινεν ἐνεός. Εἶχε μὲν ἤδη πολλάκις προσπαθήσει ἡ Ἀδριανὴ νὰ ἀποθαρρύνῃ τὸ ἀληθὲς ἢ προσποίητον πάθος τοῦ ἐξαδέλφου της· ἀλλ' οὐδέποτε εἶχεν ἐκφρασθῆ τοσοῦτον καθαρῶς καὶ ἀμετακλήτως.

— Μὲ σπαράττεις, Ἀδριανή! ἐφώνησεν ὁ Ἕκτωρ, φέρων τὴν χεῖρα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ὡς ἵνα κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Θὰ μὲ κάμῃς τρελλόν! θὰ μὲ φέρῃς εἰς καμμίαν ἀπελπιστικὴν ἀπόφασιν... Δὲν θέλω πλέον ζωὴν χωρὶς σέ, καὶ ἂν μὲ διώξῃς, δὲν ἠξεύρω τί ἠμπορῶ νὰ κάμω... θὰ φονευθῶ, σοῦ τὸ ὁρκίζομαι.

Ὅλη τῶν λόγων τούτων ἡ βία δὲν ἐφάνη θορυβήσασα τὴν Ἀδριανήν.

— Ἔλα, Ἕκτορ, ὑπέλαβεν· αὐτὰ ποῦ λέγεις εἶνε πραγματικῶς τρέλλαις... Τὸ φοβερόν σου αὐτὸ πάθος δὲν σ' ἐμποδίζει, τὸ γνωρίζω, νὰ ζῇς εὐθυμότατα εἰς Παρισίους, καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει παρηγορίαι δὲν θὰ σοῦ λείψουν, βέβαια.

Ἡ κατάπληξις τοῦ Λοβεδὺ ηὔξανεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν· ὑπέλαβε δὲ μετὰ πικρίας:

— Δὲν σὲ ἀναγνωρίζω πλέον Ἀδριανή, σέ, τόσον καλὴν ἄλλοτε καὶ τόσον ἀφελῆ! Διὰ ν' ἀλλάξῃς τόσον πρέπει νέα τις ἀγάπη νὰ κατέλαβε τὴν καρδίαν σου... πρέπει ν' ἀγαπᾷς ἄλλον...

Ἡ Ἀδριανὴ ἐθορυβήθη καὶ ἠρυθρίασεν.

— Ἀστειεύεσαι, ἐξάδελφε, εἶπε· ποῖον;

— Δὲν τὸν γνωρίζω ἀκόμη, ἀλλὰ θὰ τὸ μάθω, καί... θὰ τὸν φονεύσω οἱοσδήποτε καὶ ἂν ἦνε!

— Ναί, ἤκουσα ὅτι πολλάκις ἐμονομάχησες... ἀλλ' εἰς ἐμὲ τοιαῦται ἀπειλαὶ δὲν κάμνουν ἐντύπωσιν, καὶ—νὰ σοῦ εἰπῶ,—καϋμένε Ἕκτορ, κατ' ἄλλον τρόπον ἔπρεπε νὰ ἐκδηλώσῃς τὸ σφοδρὸν αὐτὸ πάθος, τὸ ὁποῖον σὲ κατατήκει, ὡς λέγεις.

— Μὲ χλευάζεις, Ἀδριανή. Εἶσαι, φαίνεται, θυμωμένη ἀκόμη, διότι προχθὲς ἐκοιμώμην ἥσυχος, ἐνῷ σᾶς ἔσωζεν ἀπὸ τὰς φλόγας, σὲ καὶ τὴν μητέρα σου, εἷς χυδαῖος πυροσβέστης. Καὶ πιστεύεις ὅτι ἂν ἤμην παρών, θ' ἄφινα εἰς ἄλλον τὸ εὐτύχημα νὰ σᾶς σώσῃ; Ἀλλ' εἶνε, νομίζω, ὑπερβολικὴ ἡ εὐγνωμοσύνη σου διὰ τοιαύτην ἐκδούλευσιν!.. Ἔπειτα, προσέθηκε χαιρεκάκως, ὁ ἀγαπητός σου πυροσβέστης ἐφονεύθη χθὲς τὴν νύκτα.

Ἡ Ἀδριανὴ ἔστη ὠχριάσασα.

— Ποῖον ἐννοεῖς; ἐψιθύρισε.

— Αἶ ποῖον ἄλλον; τὸν φίλον σου, τὸν ἡρωϊκόν σου σωτῆρα... τὸν νέον ἐκεῖνον.. Λετελιὲ λέγεται, νομίζω.

Ἡ Ἀδριανὴ κατεκεραύνωσεν αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος, καὶ ὑπέλαβεν·

— Ἡ εὐθυμία σου εἶνε πολὺ ἀπαισία σήμερον, ἐξάδελφε, καὶ ἀπὸ σέβας πρὸς σὲ ἂν ὄχι πρὸς ἐμέ, ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃς ἄλλο ἀντικείμενον ἀστεϊσμοῦ.

— Δὲν ἀστεΐζομαι, ἐφώνησεν ὁ Ἕκτωρ, καὶ σοῦ ἐπαναλαμβάνω ἀκριβῶς ὅ,τι μοῦ διηγήθη πρὸ μικροῦ ἡ Ἰωσηφίνα... ἡ κόρη τοῦ θηροφύλακός μου, τὴν ὁποίαν ἔτυχε ν' ἀπαντήσω εἰς τὸν περίπατον. Ὁ φύλαξ ἐπῆγε σήμερον τὸ πρωῒ εἰς τὴν πόλιν κ' ἔμαθε τὴν εἴδησιν ἀσφαλῶς. Φαίνεται ὅτι ὁ Νοὲλ αὐτὸς καὶ δύο ἄλλοι ἐργάται ἠθέλησαν νὰ ἐκβάλουν ἓν κιβώτιον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πατρός σου. Ἀλλὰ δὲν ἔλαβαν φαίνεται τὰ μέτρα των, διότι ὁ τοῖχος ἐκρημνίσθη, καὶ δύο ἐξ αὐτῶν, τῶν ὁποίων εἷς ἦτο ὁ Λετελιέ, ἐφονεύθησαν. Ὁ τρίτος εὑρίσκεται, λέγουν, εἰς κακὴν κατάστασιν.

Ἡ δεσποινὶς Δυχαμὲλ ἔτρεμε σύσσωμος, καίτοι ἡ πρόδηλος χαιρεκακία τοῦ ἐξαδέλφου της ἐπέτρεπεν ἔτι ἀμφιβολίας.

— Ψεύστη! ἐψιθύρισε, ψεύ..στη!

Καὶ κλονισθεῖσα μικρόν, κατέπεσε λιπόθυμος ἐπὶ τῆς ἀμμοστρώτου δενδροστοιχίας.

Ὁ Ἕκτωρ ὥρμησεν ἵνα τὴν ὑποστηρίξῃ, ἢ τὴν ἐμποδίσῃ τοὐλάχιστον νὰ πληγωθῇ πίπτουσα. Βλέπων δὲ αὐτὴν ἐκτάδην κειμένην πρὸ ποδῶν του τὴν ἐθεώρησε μετὰ θαυμασμοῦ, ἐκπλήξεως καὶ ὀργῆς.

— Διάβολε, διάβολε! τὸν ἀγαποῦσε λοιπόν; ἐψιθύρισε. Τὸ πρᾶγμα εἶνε τώρα φανερόν... Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἂν ἡ Ἰωσηφίνα δὲν εἶπε ψεύματα, φθηνὰ τὴν ἐγλυτώσαμεν.

Δὲν ἔσπευδε δὲ νὰ φωνάξῃ ἢ νὰ δράμῃ πρὸς τὴν οἰκίαν ὅπως καλέσῃ συνδρομήν, κ' ἐξηκολούθει θεωρῶν τὴν ὀλιγοδρανῆ νεάνιδα. Ἡ μακρὰ κόμη τῆς Ἀδριανῆς εἶχε λυθῆ, καὶ οἱ μεταξώδεις της βόστρυχοι ἐκυμάτιζον ἐπὶ τῆς στιλβούσης ἄμμου· εἷς τῶν μικρῶν της ποδῶν, φορῶν εὐμαρίδα ἐκ μαύρου μεταξωτοῦ, προέκυπτε

Digitized by Google

τῶν πτυχῶν τῆς ἐσθῆτός της, ἥτις σεμνῶς τὴν ἐκάλυπτεν.

Ὁ Ἕκτωρ δὲν ἀπέστρεφε τὸ βλέμμα τῆς θελκτικῆς ἐκείνης εἰκόνος· αἴφνης δὲ μειδίαμα παράδοξον διέστειλε τὰ χείλη του, καὶ κύψας πρὸς τὴν Ἀδριανὴν ἀνέλαβεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὴν ἔφερε πρὸς τὴν σκιάδα.

Τὸ περίπτερον εἰς ὃ αὕτη ἀπέληγεν, ἔκειτο κατὰ τὸ μᾶλλον ἀπόκεντρον μέρος τοῦ κήπου καὶ περιεβάλλετο ὑπὸ πυκνῶν δένδρων. Ἐνῷ δὲ ὁ Λοβεδὺ ἐπλησίαζεν εἰς τὴν θύραν μετὰ τοῦ ἐλαφροῦ φορτίου του, γυνή τις ἐπεφάνη αἴφνης καὶ τῷ ἔφραξε τὴν ὁδόν.

— Δός μου την ἐμένα τὴν κοκωνίτσα, εἶπε χλευαστικῶς ἅμα καὶ ἐπιτακτικῶς· δὲν 'ξεύρεις τοῦ λόγου σου νὰ τὴν κάμῃς νὰ συνέλθῃ. Λιγοθυμία ἔχει,.. ξεύρω, κ' ἐγὼ τὸ πάθαινα μιὰ φορά... Θὰ τῆς κτυπήσω λιγάκι τὰ χέρια της, θὰ τῆς ρίψω δροσερὸ νερὸ εἰς τὸ πρόσωπο, καὶ ἂν ἦνε ἀνάγκη, θὰ τῆς 'πῶ ἕνα τραγουδάκι ποῦ θὰ τὴν ξυπνήσῃ εἰς τὴ στιγμή... Ἔλα δός μου την! Ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ καὶ τὴν προστατεύω.

Ἡ οὕτω λαλοῦσα ἦτο ἡ Φακινέτα, ἡ τρελλὴ τῆς χώρας. Ὁ Ἕκτωρ ἔστη καὶ εἶπεν ὀργίλως :

— Τί θέλεις ἐδῶ, συχαμένη ; πῶς ἐτόλμησες νὰ ἐμβῇς ἐδῶ μέσα; Πήγαινε, νὰ μὴ βάλω καὶ σὲ διώξουν. Δὲν χρειάζεσαι.

Ἀντὶ νὰ φοβηθῇ τὰς ἀπειλὰς αὐτάς, ἡ παράφρων διερράγη εἰς γέλωτα.

— Δὲν θέλω νὰ φύγω, ὑπέλαβεν· ἐμένα εἰς τὸν πύργον μὲ γνωρίζει κάποιος...πολὺ καλά. Ἡ κυρία Ἀδριανὴ εἶν' ἕνας ἄγγελος κ' ἐγὼ τὴν προστατεύω..ἐγὼ ὁ σατανᾶς.. Ναί, εἶμαι σατανᾶς, προσέθηκε ταπεινοῦσα ἐμπιστευτικῶς τὴν φωνήν. Δὲν τὸ 'ξεύρεις; Θέλεις νὰ βγάλω τὸ παπούτσι μου, νὰ ἰδῇς τὰ νύχια μου;

Καὶ διερράγη πάλιν εἰς γέλωτα. Ὁ Ἕκτωρ ἀπώλεσε τὴν ὑπομονήν.

— Πήγαινε εἰς τὸν διάβολον, διάβολε! ἐφώνησε, λακτίζων εἰς τὸ κενόν· ηὗρες τὴν ὥραν νὰ μὲ ζαλίσῃς μὲ τὰς ἀνοησίας σου.

Ἀλλὰ τὸ κτηνῶδες τῶν τρόπων του δὲν ἀπέβη αὐτῷ εἰς ἀγαθόν. Ἡ παράφρων ἐγένετο μανιώδης. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἕκτωρ, δυσκίνητος ὑπὸ τὸ φορτίον του, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν, ὥρμησεν ἐκείνη, τοῦ ἔσφιξε σπασμωδικῶς τὸν τράχηλον διὰ τῶν χειρῶν της καὶ προσεπάθει νὰ τὸν πνίξῃ.

— Ἄθλιε, χαμένε! ἔλεγε, τοῦ ἔμοιασες! 'Σ τὴν κόλασι, σκύλε! 'ς τὴν κόλασι, παραλυμένε! Ὅπου καὶ ἂν ἦνε θὰ σοῦ στείλω καὶ σύντροφο!

Ὁ Ἕκτωρ, μὴ θέλων ν' ἀφήσῃ λιπόθυμον τὴν Ἀδριανήν, μάτην ἠγωνίζετο νὰ ὑπερασπισθῇ. Ἔβαλε τέλος ἀγρίας κραυγάς, πρὸς ἃς ἀπήντησαν ἄλλαι μετὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς οἰκίας.

Ἡ Φακινέτα, φοβηθεῖσα, παρήτησε μὲν τὸν Ἕκτορα, ὅστις ἀσθμαίνων καὶ πηδῶν ᾐσθάνετο ἐκλειπούσας τὰς δυνάμεις του, προσεπάθει δὲ νὰ τοῦ ἀποσπάσῃ τὴν ἀναίσθητον νεάνιδα, καὶ θὰ τὸ κατώρθωνεν ἴσως, ἂν φωνή τις, ἣν μακρόθεν διέκρινε, δὲν ἐνέπνεεν εἰς αὐτὴν αἰφνίδιον τρόμον.

— Δὲν πρέπει νὰ μὲ ἰδοῦν, εἶπε ταχέως, θὰ χαλοῦσε ἡ ὑπόθεσις... Σένα. ἀρχοντόπουλο, σὲ ξαναυρίσκω! Ἡ κοκωνίτσα εἶνε ἄγγελος, καὶ ἄγγελος θὰ μείνῃ, ὅ,τι καὶ ἂν κάμῃς.

Μυκτηρίσασα δὲ τὸν Ἕκτορα, καὶ ἠλιθίως ἀνακαγχάσασα, ἐτράπη πρὸς τὰς πυκνὰς δενδροστοιχίας τοῦ κήπου κ' ἐγένετο ἄφαντος.

Ὁ Ἕκτωρ, ὅστις ἐγκαίρως ἀληθῶς ἀπηλλάσσετο τῆς πάλης, ἀπέθηκε τὴν Ἀδριανὴν ἐπὶ τῆς χλόης, ἥτις περιέβαλε τὴν σκιάδα, κ' ἐσπόγγισε τὸ κάθιδρον αὐτοῦ μέτωπον, ἐνῷ πολλὰ πρόσωπα προσέτρεχον ἀπὸ τῆς ροδοστοιχίας. Πρώτη ἦτο ἡ κυρία Δυχαμέλ, ἥτις ἀνησυχήσασα ὅτι δὲν εἶδεν ἐγειρομένη τὴν θυγατέρα της, ἡτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ εἰς ἀναζήτησίν της, ὅτε ἠκούσθησαν αἱ ἐναγώνιοι κραυγαί. Ἤρχοντο δὲ μετ' αὐτῆς μία τῶν θαλαμηπόλων καὶ κηπουρός τις, καὶ παρηκολούθει βραδυπατῶν ὁ πατὴρ Λοβεδύ, πρωϊνὴν φορῶν ἐνδυμασίαν καὶ βελούδινον κεντητὸν σκοῦφον.

— Παναγία μου! ἐφώνησε προσελθοῦσα ἡ κυρία Δυχαμέλ, τί ἔχει ἡ Ἀδριανή μου, Ἕκτορ;

— Τίποτε, θεία μου, ἀπήντησεν ὁ Ἕκτωρ, ἀνακτήσας ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀπάθειαν. Μὴ φοβεῖσθε! Ζωηρὰ συγκίνησις τὴν ἔκαμε νὰ λιποθυμήσῃ. Ἐνῷ δὲ τὴν μετέφερα εἰς τὸν πύργον, ἡ Φακινέτα, ἡ ὁποία δὲν ἠξεύρω πῶς εὑρέθη ἐκεῖ...

— Ζωηρὰ συγκίνησις! ἐπανέλαβεν ἡ κυρία Δυχαμὲλ ὀργίλως· ἕνεκα δυσαρεσκείας βέβαια, τὴν ὁποίαν τῆς ἐπροξένησες ; Ἀδιακόπως τὴν τυραννεῖς, Ἕκτορ· καὶ πρέπει, μὰ τὴν ἀλήθειαν, νὰ λάβω τὰ μέτρα μου, ἀναχωροῦσα τὸ ταχύτερον...

— Θεία μου, σᾶς ὁρκίζομαι... ἂν ἠξεύρατε...

— Ἔλα, ἔλα, Λουΐζα, εἶπε μετ' ἐσκεμμένης ἐπιεικείας ὁ προσελθὼν τραπεζίτης, μὴν ἀναμιγνυώμεθα εἰς τὰς μικρὰς αὐτὰς φιλονεικίας, εἰς τὰ μικρὰ μυστικὰ τῶν παιδιῶν. Εἶνε τῆς ἡλικίας των! Καὶ ἔπειτα, προσέθηκε σιγώτερα μετὰ τῆς ὑποκριτικῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος, ὅλα αὐτὰ διορθώνονται... ἠξεύρεις πῶς τὸ θέλω.

— Ἀλλ' ἐγὼ θέλω ἄλλα, ἀπήντησε ξηρῶς ἡ κυρία Δυχαμέλ.

Βοηθουμένη δὲ ὑπὸ τῆς θαλαμηπόλου, παρέσχε τὰς πρώτας περιποιήσεις εἰς τὴν Ἀδριανήν, ἥτις ταχέως συνῆλθεν.

Ὁ Λοβεδὺ ἠτένισεν ἐρωτηματικὸν βλέμμα πρὸς τὸν υἱόν· ἀλλ' ὁ Ἕκτωρ ἀπέστρεψε τὸ

Digitized by Google

πρόσωπον ὠργισμένος καὶ δυσηρεστημένος.

Ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἔμενε γονυπετὴς πλησίον τῆς Ἀδριανῆς.

— Τί σοῦ συνέβη ἀγάπη μου; ἔλεγε. Πόθεν ἡ λιποθυμία αὐτή;

Ἡ νεᾶνις ἐφαίνετο προσπαθοῦσα νὰ συνάψῃ τὰς ἰδέας της. Τέλος οἱ ὀφθαλμοί της προσηλώθησαν εἰς τὸν Ἕκτορα, κ' ἐνθυμήθη.

— Μαμά, ἐψιθύρισε, νὰ ἤξευρες πόσον κακὸς εἶνε ὁ ἐξάδελφός μου! Μοῦ εἶπε πράγματα... Ἀλλ' εἶνε ψεύματα ὅμως, αἴ;

Καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα.

— Κάθησαι καὶ ἀκούεις αὐτὸν τὸν ἀνόητον;

— Ἤμουν βέβαιος, διέκοψεν ὁ κ. Λοβεδὺ ἐν ἀταράχῳ αἰσιοδοξίᾳ· καμμιὰ ἐρωτικὴ φιλονεικία.

—Ὅλ' αὐτά, θεία μου, ὑπέλαβεν ἄδη μονῶν ὁ Ἕκτωρ, τὰ ἔκαμε μία εἴδησις, τὴν ὁποίαν ἐνόμισα ὅτι ἠμποροῦσα νὰ εἰπῶ τῆς Ἀδριανῆς χωρὶς περιστροφάς, διότι δὲν ὑπέθετα... Πρόκειται περὶ αὐτοῦ τοῦ Νοέλ, τοῦ μηχανοποιοῦ, ὁ ὁποῖος ἐφονεύθη χθὲς τὴν νύκτα μὲ δύο ἄλλους εἰς τὰ ἐρείπια τῆς οἰκίας σας.

— Δυστυχία! τί λέγεις αὐτοῦ; ἐφώνησεν ἡ κυρία Δυχαμὲλ ὠχριῶσα ἐπίσης.

— Εἶνε ἀλήθεια λοιπόν; ἠρώτησεν ἡ Ἀδριανὴ καὶ παρ' ὀλίγον ἐλιποθύμει πάλιν.

Ὁ Ἕκτωρ ἐπανέλαβεν ὅ,τι ἐγνώριζε περὶ τοῦ τραγικοῦ συμβάντος. Ἠθέλησαν ν' ἀμφιβάλωσιν, ἀλλ ὁ κηπουρός, ὅστις τὴν πρωΐαν εἶχεν ἀπαντήσει τὸν θηροφύλακα, ἐπεβεβαίωσε τὰ λεγόμενα.

Ἡ λύπη τῆς κυρίας Δυχαμὲλ ἦτον ὅση σχεδὸν καὶ τῆς θυγατρός της.

— Πάλιν δι' ἡμᾶς, ἔλεγεν, ἐχάθη τόσον οἰκτρὰ ὁ γενναῖος αὐτὸς νέος... Χθὲς ὁ συμβολαιογράφος Περρὲν θὰ τοῦ ἔκαμε λόγον διὰ τὰς πεντακοσίας χιλιάδες φράγκα, τὸ τίμημα τοῦ Βλινύ, τὰς ὁποίας ὑπεθέταμεν ὅτι ἦσαν εἰς τὸ μυστικὸν κιβώτιον, καὶ θὰ ἠθέλησε νὰ μᾶς διασώσῃ αὐτὸ τὸ ποσόν...

— Τί μᾶς ἔμελε διὰ τὰ χρήματα; ἐψιθύρισεν ἡ Ἀδριανή. Ὁ ταλαίπωρος.. ὁ ταλαίπωρος Νοέλ!

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἐφαίνετο ἐπίσης περίλυπος ἐκ τοῦ πενθίμου γεγονότος.

— Ἀληθῶς μέγα δυστύχημα, εἶπε, καὶ πρέπει νὰ ἀποζημιωθῇ ἡ οἰκογένεια τοῦ Νοέλ, ἂν ἔχῃ. Ὥστε, Λουΐζα, ἐξηκολούθησεν, ὁ Περρὲν ἦλθε χθὲς νὰ σοῦ ἀναγγείλῃ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων; Εἶνε σπουδαῖον, ἀληθῶς, νὰ μάθωμεν τί ἔγεινε αὐτὸ τὸ ποσόν. Καὶ ἐγὼ ἐνδιαφέρομαι πολύ, μολονότι ἔχω τακτικὴν ἐξόφλησιν τοῦ συγγάμβρου μου. Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὅτι τοῦ ἐνεχείρισα πεντακόσια ὡραῖα χαρτονομίσματα, καὶ τὸ ποσὸν αὐτὸ θὰ εὑρίσκετο βέβαια εἰς τὸ ἰδιαίτερον κιβώτιον τοῦ Δυχαμέλ. Νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς λοιπόν, σὲ παρακαλῶ, νὰ μεταβῶ ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ πληροφορηθῶ τί ἔγειναν τὰ χρήματα.

— Κάμε ὅ,τι θέλεις, Λοβεδύ, ἀπήντησεν ἡ κυρία Δυχαμὲλ καταβεβλημένη. Εἶμαι πολὺ ταραγμένη... Δὲν συλλογίζομαι παρὰ τὸν ταλαίπωρον αὐτὸν νέον καὶ τοὺς δύο γενναίους συντρόφους του.

— Ἐξαίρετα, ἀγαπητή μου. Ἀλλ' ἂν ἐξ ἀμελείας ἢ δι' ἄλλον λόγον χάσετε τὰ χρήματα, δὲν θ' ἀναστήσετε βέβαια τὸν Νοὲλ καὶ τοὺς συντρόφους του. Δι' αὐτὸ εἶνε κατεπεῖγον νὰ μεταβῶ εἰς Βωβραί.

—Κάμε τὸ καλλίτερον, Λοβεδύ. Ἡμεῖς πηγαίνωμεν εἰς τὸ σπίτι, Ἀδριανή, ἂν ἠμπορεῖς, ἐννοεῖται, νὰ περιπατήσῃς.

Ἡ Ἀδριανὴ ἠγέρθη μετὰ κόπου, στηριζομένη δὲ ἐπὶ τῆς μητρός της καὶ τῆς θαλαμηπόλου κατηυθύνθη πρὸς τὸν πύργον, ἐνῷ ὁ κηπουρὸς ἔσπευσε νὰ παραγγείλῃ νὰ ζεύξωσι τὸ ἁμάξιον.

Οἱ δύο Λοβεδὺ ἔμενον ὀλίγον ὀπίσω, ὁ δὲ πατὴρ εἶπεν εἰς τὸν υἱόν, καμμύων τοὺς ὀφθαλμούς,

— Νομίζω ὅτι εἶσαι ἀδέξιος, Ἕκτορ.. Οὐχ ἧττον τὰ πράγματα λαμβάνουν καλλιτέραν τροπὴν παρ' ὅ,τι ἠλπίζαμεν.

— Νομίζεις, πατέρα; ὑπέλαβε σκυθρωπὸς ὁ νέος· τὸ κατ' ἐμέ, ἐπειράχθη πολὺ ἡ φιλοτιμία μου, καὶ θὰ ἴδῃ ἡ κυρία Ἀδριανή, ὅτι... Ἀλήθεια, δὲν μοῦ λέγεις ποῦ εὑρέθη ἐδῶ πρὸ ὀλίγου ἡ Φακινέτα, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ μὲ πνίξῃ;

Ὁ τραπεζίτης ἐσκίρτησεν ἐλαφρῶς, ἀλλ' ἀπήντησεν ἀδιαφόρως.

— Μπᾶ; Αἴ, ἡ πτωχὴ τρελλὴ τρέχει δεξιᾷ ἀριστερᾷ, καὶ τὴν ἀπαντᾷ κανεὶς παντοῦ... Θὰ ἦλθε βέβαια ἀπὸ τὸν κῆπον.

— Ἐφαίνετο νὰ ζητῇ κάποιον ἢ κάτι, καὶ μοῦ εἶπε κάτι λόγια πολὺ περίεργα..

—Ποιὸς συλλογίζεται τώρα τὴν Φακινέταν.. ἔχω ἄλλας ἀνησυχίας!

Μετά τινας στιγμὰς ὁ τραπεζίτης ἀνεχώρει ἐφ' ἁμάξης, ἣν ἤλαυνε μόνος, καὶ μετέβαινεν εἰς τὴν πόλιν. Καίτοι δὲ θάρρος ὑποκριθεὶς ἐνώπιον τοῦ υἱοῦ του, ἦτο λίαν ἀνήσυχος, καὶ ἐφαίνετο προσπαθῶν καθ' ὁδὸν νὰ λύσῃ σπουδαιότατον δι' αὐτὸν πρόβλημα.

(Ἕπεται συνέχεια).

Καὶ οἱ ἠθικοὶ κολαφισμοὶ ἐρυθραίνουσι τὰς παρειάς.

Digitized by Google

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΩΝ ΤΡΕΛΛΩΝ

Μεταξύ τῶν ὀλίγων περιέργων θεαμάτων τῆς μικρᾶς ἐπαρχιακῆς πόλεως, ἐν ᾗ διῆλθον τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν, κατελέγετο καὶ εἷς παράφρων, οὗτινος ἡ ἀνάμνησις ἔμεινε βαθέως ἐγκεχαραγμένη εἰς τὸ πνεῦμά μου. Ὑψηλὸς μᾶλλον τὸ ἀνάστημα, κάτισχνος, τὴν κόμην μακρὰν καὶ ἀγρίαν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔξω τῶν κογχῶν, τὸ γένειον πυκνὸν καὶ ἄτακτον, τὸ δέρμα κατερρικνωμένον ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ψύχους ὡς ἐκ τῆς διαρκοῦς ὑπαίθρου ζωῆς ἣν ἦγε, τὸν αὐχένα κεκυφώς, περιέφερεν ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τὸ ρακένδυτον σῶμά του καὶ τὴν πειναλέαν ὕπαρξίν του. Τὸν ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὡς νὰ εἶνε τόρα, διατρέχοντα μεγάλοις βήμασιν ἐν σοβαρότητι τὴν πόλιν, πλανώμενον εἰς τὰ περίχωρα αὐτῆς, ἐξηπλωμένον ἀκίνητον ὡς νεκρὸν καὶ θερμαίνοντα τὴν κοιλίαν του εἰς τὰς ἀφορήτου φλογὸς ἀκτῖνας θερινῆς μεσημβρίας ἢ ριγοῦντα συνεσπειρωμένον παρὰ τὴν εἴσοδον ἀχυρῶνος τινὸς τὸν χειμῶνα. Καθήμενος ἔξωθεν τῶν καταστημάτων τῆς ἀγορᾶς ἢ ὀκλάζων παρὰ τὸν οὐδὸν οἰκίας ἐπὶ τῶν τοποθετημένων συνήθως ἑκατέρωθεν τῆς θύρας ἑκάστης αὐτῶν λίθων, ἐφ' ὧν ἐξερχομένη ἑδράζεται καθ' ἑσπέραν φλυαροῦσα ἡ σύγκλητος τῶν γειτονισσῶν, ἔμενεν ἐπὶ ὥρας βεβυθισμένος εἰς σιωπηλὴν καὶ ἄγνωστον μελέτην. Ἄλλοτε ἐμονολόγει βαδίζων ὡς νὰ συνδιελέγετο μετ' ἀοράτων ὁμιλητῶν καὶ τινασσόμενος ὑπ' αἰφνιδίων ὁρμῶν ἀναιτίου θυμοῦ ἐγρονθοκόπει βιαίως τὸν ἀέρα ὡς ἐπιτιθέμενος κατ' ἀφανῶν ἐχθρῶν. Ἄλλοτε ᾖδεν ἀκαταλήπτου στιχουργίας καὶ μέλους ᾄσματα, κατελαμβάνετο ὑπ' ἐκρήξεων ἀλλοκότου εὐθυμίας, ἔβαλλε διαμιᾶς, ἐνῷ ἐφαίνετο χαίρων, σπαρακτικωτάτους λυγμοὺς ἢ ἐτρέπετο, ἐνῷ περιεπάτει τέως γαλήνιος, εἰς δρομαίαν καὶ ἀκατάσχετον φυγὴν ὡς καταδιωκόμενος. Ἀβλαβὴς ἄλλως κατὰ πάντα ἄνθρωπος, ἤρεμος ὡς ἀρνίον, συμπαθὴς μάλιστα μ' ὅλην τῆς μορφῆς του τὴν ἔκφρασιν καὶ τοῦ βλέμματός του τὴν ἀνήσυχον καὶ ἀόριστον λάμψιν καὶ τοὺς καταπίπτοντας ἐπὶ τοῦ μετώπου ὀφιοειδεῖς ὡς ἐριννύος βοστρύχους του. Ἀλλ' ἴσα ἴσα διότι ἦτο ἀβλαβὴς ὑφίστατο τὰ πάνδεινα ἐκ μέρους πάντων. Τὰ παιδία τῶν σχολείων παρηκολούθουν αὐτὸν ἀλλαλάζοντα κατόπιν του, ἔσυρον ἐκ τῶν ὄπισθεν τὰ ἐσχισμένα του φορέματα ἢ τὸν ἐλιθοβόλουν κατὰ βούλησιν. Οἱ χαριτωμένοι νεανίαι τοῦ γυμνασίου ἐδοκίμαζον τὴν δύναμιν τῶν βραχιόνων των ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του, τὸν ἐκύλιον εἰς τὴν λάσπην ὅταν ἔβρεχε καὶ εἰς τὸν κονιορτὸν ὅταν δὲν ἔβρεχε, τὸν ἠνάγκαζον ν' ἀσχημονῇ παντοιοτρόπως ἔμπροσθέν των, τῷ ἔδιδον καὶ ἐκάπνιζε σιγάρα ἐν οἷς περιείχετο πυρῖτις ὅπως γελῶσιν ἔπειτα βλέποντες ἀναφλεγομένας τὰς τρίχας τοῦ πώγωνός του, δεκαπενταετεῖς Τορκουεμάδαι μυρία καὶ ἀπανθρωπότατα ἐπινοοῦντες πρὸς βασανισμὸν αὐτοῦ μαρτύρια. Εἰδικαὶ συμμορίαι κατηρτίζοντο πρὸς ἀνεύρεσίν του, τὸν συνελάμβανον, τὸν ἔδενον καὶ τὸν ἔφερον ὅπου ὑπῆρχε σύναξις κόσμου καὶ ἀνελάμβανον τὰ καθήκοντα τῶν ἐκτελεστῶν τῶν προαποφασισθέντων πρὸς τέρψιν τῶν περιϊσταμένων καὶ ἀναπλήρωσιν ἄλλης δημοσίας διασκεδάσεως. Ἂν ἔλειπεν αὐτὸς θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ διέρχωνται εὐαρέστως τὰς μακρὰς ἀέργους ὥρας των οἱ κάτοικοι. Μόναι αἱ γυναῖκες περιέθαλπον αὐτὸν κατά τι ὁσάκις ἐζήτει ἄσυλον εἰς τὰς αὐλὰς τῶν οἰκιῶν, ἐνῷ ἀπέπεμπον συνήθως μετ' ὀργῆς τοὺς ἄλλους δύο πλανοδίους τῆς πόλεως, ἕνα εἰδεχθῆ κωφάλαλον καὶ μίαν ἀνάπηρον ἐπαίτιδα. Μ' ὅλα ὅμως ταῦτα δὲν ἐφαίνετο ὑποφέρων. Ἐπὶ ἔτη ἔζη οὕτω καὶ διέτριβεν ἐν τῇ πόλει. Οὐδέποτε δὲ τῷ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς περιοχῆς της. Εἶχε γείνῃ ἀπαραίτητος καὶ αὐτὸς εἰς ἐκείνην καὶ ἐκείνη εἰς αὐτόν. Γεγονὸς ἐθεωρεῖτο ἂν παρήρχετο ἡμέρα τις ὁλόκληρος χωρὶς νὰ φανῇ που. Ὅλοι ἐγνώριζον καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἱστορίαν του. Ἔμπορος πρότερον, ἰδιοκτήτης καταστήματος, ἐκ τῶν πλέον μάλιστα νοημόνων καὶ εὐπορούντων. Ἀλλεπάλληλοι ὅμως ἐπισυμβᾶσαι αὐτῷ ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀτυχίαι, εἰς ἃς προσετέθη ταὐτοχρόνως καὶ ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀπιστίας τῆς συζύγου του—ἡ ἱστορία δὲν εἶχε τίποτε τὸ ἔκτακτον—διέσεισαν τὸν νοῦν του καὶ συνεπῆραν τὰς φρένας του. Ἔκτοτε δ' εἶχε περιπέσῃ εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην, μὴ ἀνήκων μὲν εἰς τῶν μανιωδῶν τρελλῶν τὴν κατηγορίαν, ἀλλ' ἐν διαρκεῖ ἀφαιρέσει διατελῶν, δημιουργήσας, θὰ ἔλεγέ τις, περὶ ἑαυτὸν εἶδός τι ἰδιαιτέρας ἀτμοσφαίρας ἐν ᾗ ἐβίου ἀπαθὴς πρὸς πᾶσαν ἔξωθεν αἴσθησιν καὶ ἐπήρειαν, ξένος πρὸς τὸν κύκλω του κόσμον, οὗτινος δὲν ἐφαίνετο ἢ κατ' ἀραιότατα διαλείμματα ἀντιλαμβανόμενος συγκεχυμένως τὴν ὕπαρξιν ὡς νὰ ἐταξείδευε τὸν περισσότερον καιρὸν μακράν, εἰς σφαίρας ἄλλας, καὶ μόνον τυχαίως νὰ ἐπανήρχετο δι' ὀλίγον κάποτε, χωρὶς ὅμως νὰ τὸ ἐννοῇ καλά—καλά, κ' ἐκεῖ ὅθεν ὡρμήθη, ὑπνοβατῶν ἐν τῇ ζωῇ. Ἐν τούτοις μίαν τῶν ἡμερῶν δὲν ἐφάνη οὐδαμοῦ καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ὁμοίως καὶ ἐπίσης τὴν μεθεπομένην. Διαμιᾶς ἐχάθη ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνευρεθῇ. Εἶχεν ἀποφασίσῃ ἄρα γε ἐπὶ τέλους νὰ μεταναστεύσῃ ἀλλοῦ; Ἦτο κεκρυμμένος; Τῷ εἶχε συμβῇ τι; Ποικίλαι ἐκυκλοφόρησαν αἱ διαδόσεις. Ἀλλ' ἡ πιθανωτέρα πασῶν ὑπῆρξεν ἡ κομισθεῖσα ὑπὸ χωρικῶν τινων ὅτι ὤφθη κάτωθεν ἑνὸς τῶν πέ-

Digitized by Google

ριξ βουνῶν, ἐντὸς βαθέος κρημνοῦ, καταπεσὼν ἀπὸ δυσθεωρήτου ὕψους, μὲ τὴν κεφαλὴν διερρωγυῖαν καὶ ἐσκορπισμένον ἐπὶ τῶν γύρω πετρῶν τὸν ἐγκέφαλον—ὅστις ἀπὸ τόσου χρόνου δὲν τῷ ἐχρησίμευε πλέον.

***

Ἡ σύντομος αὕτη βιογραφία τοῦ ταλαιπώρου τούτου θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς κοινὴ πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι φρενοβλαβῶν. Τὴν οἰκτρὰν ταύτην ζωὴν διανύουν καὶ εἰς τὸ ἄθλιον τέλος του καταλήγουν ὅλοι σχεδὸν ὅσοι ἔχουν τὸ ἀτύχημα νὰ περιπέσουν εἰς τὸ πάθημά του. Αἱ πλεῖσται τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων ἢ χωρίων ἔχουν καὶ τὸν παράφρονά των, ὅστις σύρεται εἰς τὰς ὁδούς των, βασανίζεται παντοιοτρόπως ὑπὸ τῶν φρονίμων, λιμώττει, γυμνητεύει, παγόνει ὑπὸ τὸν ἄνεμον, ψήνεται ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἀποκτηνοῦται ἢ ἀποθηριοῦται καὶ τελειόνει ἐκ συμβεβηκότος τινὸς ἐλεεινῶς τὰς πολυπαθεῖς του ἡμέρας στερῶν τοὺς συμπολίτας του, οἵτινες μόνον τότε ἐνθυμοῦνται νὰ τὸν λυπηθῶσι, τοῦ ἀθύρματος καὶ τῆς διασκεδάσεως αὐτῶν. Διότι ἡ συμφορὰ αὕτη, ἡ φοβερωτέρα ὅλων ὅσας δύναται νὰ πάθῃ τις καὶ ἥτις ἔπρεπε μᾶλλον οἰασδήποτε ἄλλης νὰ ἑλκύῃ τὸν οἶκτον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κινεῖ κατὰ προτίμησιν μᾶλλον πάσης ἄλλης τὸν γέλωτα καὶ τὴν φαιδρότητα. Ἂν ὁ Χριστὸς ἐκινήθη εἰς ἔλεον πρὸς τὴν ἁμαρτωλὴν τὴν ἐκπορνεύσασαν τὸ σῶμά της διότι ἠγάπησε πολύ, οἱ ἄνθρωποι πολὺ ὀλίγον αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ συμπαθήσωσι πρὸς τοὺς ὁμοίους των τοὺς ἀφαιρουμένους τὸ λογικὸν εἴτε διότι ἠγάπησαν καὶ αὐτοί, εἴτε διότι ἐσκέφθησαν, εἴτε διότι ἐμελέτησαν, εἴτε διότι ἐδυστύχησαν πολύ. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς λαμβάνεται τοὐλάχιστον φροντὶς περὶ τῆς περιθάλψεως αὐτῶν. Παρ' ἡμῖν, μετὰ πεντηκονταετῆ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου βίον, μόλις ἤδη κατωρθώθη νὰ γείνῃ αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ ἐπιβαλλομένη ὑποχρέωσις τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς ἀσύλου τῶν δυστυχῶν τούτων. Ἐχρειάσθη ν' ἀποτελέσῃ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἡ Ἑπτάνησος κράτος ἀνεξάρτητον, νὰ ὑπαχθῇ εἶτα ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν διοίκησιν, νὰ κυβερνηθῇ ὑπὸ ξένων, νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὴν ἁρμοστὴς ὁ Δούγλας, νὰ προσαρτηθῇ δὲ τέλος εἰς τὸ παλαιὸν βασίλειον . . . διὰ νὰ ἔχῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς ἓν φρενοκομεῖον. Εἶνε τὸ μόνον. Καὶ λειτουργεῖ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας ἤδη ἐν Κερκύρᾳ, ἐγερθὲν τῷ 1838, κείμενον πλησίον τοῦ Σωφρονιστηρίου καὶ ἀποτελοῦν μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐπίσης παρακειμένου Νοσοκομείου τριάδα ἱδρυμάτων πολλῆς κοινωνικῆς χρησιμότητος καὶ ἀξίας, δι' ἃ εἶνε ζηλευτὴ ἡ νῆσος.

***

Παλαιὸν οἰκοδόμημα καὶ αὐτό, μὴ κατηρτισμένον, εἶνε ἀληθές, βεβαίως, συμφώνως πρὸς πάσας τῆς ἐπιστήμης τὰς ἀπαιτήσεις, μὴ δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα τοιούτου φιλανθρωπικοῦ καταστήματος, ὑποστὰν τοῦ χρόνου τὴν ἐπίδρασιν, ἀτελὲς τὰ θεραπευτικὰ μέσα καὶ τὴν ὠφελιμότητα ἐν γένει, παραμελούμενον ὑπὸ τῶν ἐχόντων καθῆκον νὰ μεριμνῶσι καὶ παρέχωσιν αὐτῷ τὴν πρὸς ὅσον ἔνεστι καλλίτερον καταρτισμὸν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ φροντίδα, ἀλλὰ καὶ οὕτω ἀναγκαιότατον καὶ μεθ' ἱκανῆς ἐπιτυχίας ἐκπληροῦν τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Ἄλλως τε ἀνακαινίζεται ἤδη. Τοῦ νέου κτιρίου αὐτοῦ ᾠκοδομήθη πρό τινος ἡ μία πτέρυξ, μέλλει δὲ ὅσον οὔπω νὰ περατωθῇ καὶ ἡ ἄλλη. Πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν μετηνέχθησαν ἤδη εἰς τὴν περατωθεῖσαν πτέρυγα· οἱ πλεῖστοι ὅμως μένουσιν ἔτι ἐν τῷ παλαιῷ κτιρίῳ. Ἐν τῷ παλαιῷ κτιρίῳ μένουσιν ἔτι καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, κεχωρισμέναι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν. Καὶ οἱ μὲν καὶ αἱ δὲ ἀποτελοῦσιν εἶδός τι μικρᾶς κοινωνίας. Ἐκτὸς τῶν ἰδιαιτέρων δωματίων, ἐν οἷς διαμένουσιν, ἢ τῶν κοινῶν πρὸς ὕπνον θαλάμων, ὑπάρχουσι καὶ ὡρισμέναι αἴθουσαι, ἐν οἷς συνέρχονται. Μία ἐξ αὐτῶν ἐν τῷ διαμερίσματι τῶν ἀνδρῶν καὶ ἄλλη ἐν τῷ τῶν γυναικῶν χρησιμεύουσιν ὡς ἑστιατόρια. Ἐν εὐρεῖ περιβόλῳ, ἔχοντι ἐν τῷ μέσῳ κηπάριον, ἐξέρχονται καὶ περιπατοῦσιν. Ἱκανὸς ἀριθμὸς κελλίων, ἐν οἷς ἐγκλείονται οἱ καταλαμβανόμενοι ὑπὸ παραφορῶν. Παρὰ τὰ ὑπνωτήρια αὐτῶν συστοιχίαι νιπτήρων εἰς οὓς πλύνονται ὑποχρεωτικῶς ἐξεγειρόμενοι. Ἐν γένει δὲ διαρρύθμισις ὡς ἁπλοῦ νοσοκομείου, ἐν ᾧ ὅμως οἱ μένοντες ἀναγκάζονται εἰς τοῦτο ἀκουσίως, πολὺ δὲ ὀλίγοι βεβαίως εἶνε οἱ ἔχοντες ἐλπίδας ἰάσεως.

***

Καὶ ἡ θέα δὲ τῶν ἐγκλείστων δὲν παρέχει ἐκ πρώτης ὄψεως τὴν ἰδέαν εἰς τὸν παρατηρητὴν ὅτι εὑρίσκεται ἐν οἰκήματι τρελλῶν. Ὑπάρχει παραδοξολόγος τις ἀστεϊσμὸς περὶ τῶν φρενοκομείων ὅτι ἐπενοήθησαν μόνον ὅπως οἱ ἐκτὸς αὐτῶν ἔχωσι τὸ δικαίωμα ὡς μὴ ἐγκεκλεισμένοι ἐν αὐτοῖς νὰ λέγωνται φρόνιμοι. Πράγματι δὲ ἄγεταί τις νὰ πιστεύσῃ ἀληθῶς τοῦτο βλέπων τοὺς εὑρισκομένους ἐν τούτῳ πληροῦντας τοὺς διαδρόμους, διατρέχοντας τὴν αὐλὴν ἢ καθημένους ἐπὶ τῶν θρανίων καὶ τῶν ἑδωλίων των, ἡσύχους καὶ ἄνευ θορύβου. Πολλοὶ συνομιλοῦν, τινὲς ἀναγινώσκουν, ἄλλοι ἵστανται ἁπλῶς παρατηροῦντες σιωπηλοί, ἄλλοι ἀποτελοῦσι πολυαρίθμους ὁμάδας, ἄλλοι περιπατοῦσι μακρὰν τῶν λοιπῶν ἐν ὑπερηφάνῳ ἀπομονώσει. Μέ τινας ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ συνομιλήσῃς ἐπὶ πολλὴν ὥραν διὰ νὰ ἐννοήσῃς ὅτι εἶνε πράγματι παράφρονες. Ἄλλως τε τὰ ἐπικρατοῦντα εἴδη τῆς παραφροσύνης παρ' αὐτοῖς δὲν εἶνε τὰ τῆς

Digitized by Google

ἀγρίας. Τὸ κυριώτερον ἐξ αὐτῶν εἶνε ὡς μοὶ λέγουν ἡ καλουμένη *Λυπομανία*. Ἐρωτικαὶ ἀτυχίαι, οἰκονομικαὶ στενοχωρίαι ἢ φυσικὴ καὶ κληρονομικὴ διάθεσις πρὸς μελαγχολίαν ἤγαγον τοὺς πλείστους ἐνταῦθα. Οἱ περισσότεροι ὑποφέρουν ἀπὸ ἁπλᾶς νευρικὰς περιοδικὰς κρίσεις. Ἀλλ' ἐκ τῶν κινημάτων αὐτῶν προδίδονται ἀμέσως. Ἐπὶ δὲ τῆς μορφῆς πάντες σχεδὸν φέρουσιν ἀποτετυπωμένην τοῦ παθήματός των τὴν σφραγῖδα, ὀφθαλμοὺς ἀπλανεῖς, χρῶμα ὠχρόν, χείλη τρέμοντα. Ἱκανοὶ μεταξὺ αὐτῶν εἶνε γνωστὰ τῆς κοινωνίας ἡμῶν μέλη. Ἡ ἐνδυμασία αὐτῶν δὲν εἶνε ὁμοιόμορφος, ἐκτὸς ἐκείνων εἰς οὕς, ὅταν καταλαμβάνωνται ὑπὸ ἐξάψεων, φοροῦσι τὸν ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένον μανδύαν. Τὰ πρὸς ἴασιν μέτρα φαίνεται ὅτι καθυστεροῦσιν. Αὐτῆς τῆς ὑδροθεραπευτικῆς σπανία γίνεται χρῆσις. Τὸ συνηθέστερον εἶνε τὸ ἁπλούστερον—τὸ ξύλον. Πρὸς τοὺς διευθύνοντας τὸ κατάστημα, τοὺς ἐπιστάτας καὶ ἐν γένει τοὺς ὑπηρετοῦντας ἐν αὐτῷ δεικνύουσιν οἱ παράφρονες βαθὺν σεβασμὸν σύμμικτον φόβῳ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε ὀλιγόλογοι, ὑπόπτως δὲ ἔχουσι πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτοὺς ξένους, οὓς παρατηροῦσιν ὡς περίεργα ζῷα μετ' ἀπορίας. Ὅσοι εἶνε, τόσαι διάφοροι ἐκφράσεις, τόσαι διάφοροι ὄψεις, τόσαι διάφοροι τρέλλαι. Ὅ,τι ἔχουσι πάντες κοινὸν πρὸς ἀλλήλους εἶνε ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας των... καὶ ἡ αἴτησις σιγάρων.

* *
*

Ὑπάρχουσι δὲ μεταξὺ αὐτῶν κατ' ἰδίαν τύποι ἀληθῶς περίεργοι καὶ ἄξιοι μελέτης.

— Θέλεις τὸ ἡλιακὸν ὡρολόγιον; ἀκούω φωνὴν ὀπίσω μου.

Καὶ ἀνὴρ μέσου ἀναστήματος, μὲ κασκέτον ἐπὶ κεφαλῆς, ἀγένειος, μὲ ἴχνη μύστακος, ἀγαθωτάτης φυσιογνωμίας, μοὶ ἐγχειρίζει μέγα φύλλον χάρτου, ἐφ' οὗ διασταυροῦνται ποικίλα γεωμετρικὰ σχήματα. Εἶνε ὁ Κοσκινᾶς, ὁ γνωστὸς ἐφευρετὴς τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου, πάσχων τὴν μαθηματικὴν τρέλλαν, ἡσυχώτατος δὲ καὶ ἀβλαβέστατος κατὰ τὰ ἄλλα. Τὸ ***ἡλιακὸν ὡρολόγιον***, ὅπερ μοὶ δίδει, παριστᾷ διὰ δύο μεγάλων σφαιρῶν τὸν ἥλιον, ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ὁποίου ἄγονται πρὸς τὴν περιφέρειαν μυρίαι ἀκτῖνες, εὐθεῖαι καὶ καμπύλαι, ὑποδεικνυόμεναι διὰ διαφόρων γραμμάτων, διὰ ν' ἀποδείξωσιν ἄδηλον τί. Ἡ ἄλλη ὅμως εἶνε ἡ μεγάλη του ἐφεύρεσις.

— Αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε σπουδαῖον, μοὶ λέγει. Ἔχω καὶ τὸν τετραγωνισμὸν τοῦ κύκλου, ἀλλὰ δὲν σ' τὸν δίδω.

— Μά... ἐγὼ γι' αὐτὸν ἔκαμα τὸ ταξεῖδι.

Φλέγεται δέ, μολονότι ἰσχυριζόμενος ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν δώσῃ διότι θὰ δυσκολευθῇ νὰ κάμῃ ἄλλον, ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ τὸν ὑποβάλῃ καὶ αὐτὸν εἰς τὸν θαυμασμόν μου. Πράγματι δὲ μοὶ τὸν ἐγχειρίζει καὶ αὐτὸν προσθέτων:

— Πρόσεξε καλά. Τέσσαρα θεωρήματα εἶνε λυμένα αὐτοῦ μέσα.

Ἀπορῶ δὲ πῶς δὲν εἶνε καὶ δεκατέσσαρα. Ὁμολογουμένως πολὺ εὐθηνὰ ἐγείναμεν κύριοι τόσῳ μεγάλου μυστηρίου. Τὸ πρᾶγμα εἶνε προδήλως λίαν σοβαρόν. Τὸ νέον αὐτὸ φύλλον χάρτου καταλαμβάνουσιν ὑπερμεγέθεις κύκλοι. Τοὺς κύκλους τούτους διαυλακοῦσι κατὰ παντοίας διευθύνσεις τολμηραὶ γραμμαί, παράλληλοι, κάθετοι, τεμνόμεναι, ἐφαπτόμεναι, φέρουσαι τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου ἢ ἀριθμοὺς ποικιλοτρόπως περιπλεκομένους ὡς διακριτικὰ σημεῖα. Τερατώδη τετράγωνα συγκρούονται πρὸς ὀγκώδη τραπέζια, ῥόμβοι ἀνορθοῦνται ἐπὶ τριγώνων, παραλληλόγραμμα εἰσβάλλουσιν αὐθαδῶς ἐντὸς τῶν κύκλων, ὅλος ὁ Εὐκλείδης καὶ ὁ Πυθαγόρας καὶ ὁ Λέγενδρος ἀποδεικνύονται ξυλοσχίσται. Ἀφοῦ δὲ τελειώσῃ ἡ κραιπάλη αὕτη τῶν γραμμῶν καὶ τῶν σχημάτων, κάτωθεν αὐτῶν ἔρχεται ἡ συμβολικὴ ἐξήγησις. Πολὺ δυνατὸς ὅμως μαθηματικὸς θὰ ἦτο ὅστις θὰ κατώρθωνε νὰ εὕρῃ τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐξηγήσεως ταύτης! Δὲν εἶνε μόνον γεωμετρία, εἶνε καὶ ἄλγεβρα, εἶνε καὶ ἀριθμητική, εἶνε καὶ τριγωνομετρία, ὅλαι αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι συμπεφυρμέναι. «Καλοῦμεν, λέγει, $4\Pi = 4\rho^2$, καλοῦμεν $\alpha = 3560$ καὶ $P = \frac{99}{70}\rho$, $I = \frac{88}{70}\rho$, $3560\pi = \frac{111}{35}\rho^2$». Καὶ μετὰ τοῦτο ἀμέσως: «Ἀκτὶς καλεῖται ἡ εὐθεῖα γραμμὴ ἡ σχηματισθεῖσα ἐκ δύο σημείων τοῦ ἑνὸς ἀκινήτου λεγομένου κέντρου, τοῦ δ' ἑτέρου κινητοῦ λεγομένου ἀρχὴ τῆς περιστροφῆς μέχρι τῆς ἐπανόδου του». Καὶ κατωτέρω: «Ἐπὶ ἴσας ἀκτῖνας τὰ ἡμικύκλιά των περιοριζόμενα δίδει χῶρον μικρότερον τοῦ ἐφαπτομένου τετραγώνου». Τῶν ὁρισμῶν καὶ τῶν πράξεων τούτων τὴν σύνταξιν καὶ τὴν διεξαγωγὴν μένει ἐπιχειρῶν καὶ καταγινόμενος ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας, ἐργαζόμενος ἀνενδότως, μετ' ἐπιμονῆς ἀξίας καλλιτέρας τύχης, ἀσχολούμενος διαρκῶς εἰς μαθηματικὰς μελέτας, εἰς λύσιν ἀτελειώτων φανταστικῶν προβλημάτων, εἰς πρωτακούστων καὶ ἀδιεξόδων θεωρημάτων τὴν ἀπόδειξιν. Καὶ ἂν θέλετε σᾶς κάμνει καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Καὶ ἀκούοντες τὰ παράδοξα αὐτὰ πράγματα, λεγόμενα διὰ φωνῆς μελιτώδους, ἠρεμώτατα, ἀφελέστατα, ὡς νὰ ἦσαν τὰ φυσικώτερα καὶ τὰ λογικώτερα τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου, ἀρχίζετε νὰ φοβῆσθε μὴ τὸ delirium εἶνε κολλητικὸν καὶ σπεύδετε νὰ τραπῆτε εἰς φυγήν.

* *
*

Ἄλλος περίεργος τύπος εἶνε εἷς πρώην, νομίζω, εἰρηνοδίκης. Ἂν ὁ Κοσκινᾶς θέλει νὰ κα-

Digitized by Google

τασκευάση τὸ ὡρολόγιον τοῦ ἡλίου, ὁ κύριος εἰρηνοδίκης φρονεῖ ὅτι εἶνε αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἥλιος. Δὲν ἀποκαλύπτει ὅμως τὴν ἰδιότητά του αὐτὴν ἀμέσως εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα. Ὅταν τῷ ἀπέτεινα τὸν λόγον μοὶ ζητεῖ εἰς ἀπάντησιν ἐπανερχόμενος εἰς Ἀθήνας νὰ ὁμιλήσω εἰς τὸν ὑπουργὸν ἢ τὸν τελώνην νὰ τῷ δώσῃ ἄδειαν. Τοῦ τὸ ὑπόσχομαι προθύμως, ἀλλ' ἐκεῖνος μεταγνοὺς ἀμέσως μοὶ παραγγέλλει νὰ ζητήσω τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὸν συνταγματάρχην! Τοῦ τὸ ὑπόσχομαι καὶ αὐτό· ἀλλ' ἐκεῖνος βαθμηδὸν ἐξαπτόμενος:

— Ἐπὶ τέλους, μοὶ λέγει, ἐγὼ δὲν ἔχω καμμίαν ἀνάγκην. Κι' ἂν τὸ εἰπῇς κι' ἂν δὲν τὸ εἰπῇς τὸ ἴδιο μοῦ εἶνε. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἥλιος τῆς Γῆς καὶ εἶμαι μὲ τοὺς Δυτικοὺς καὶ θέλουν νὰ μὲ κάμουν νὰ πάω μὲ τοὺς Ἀνατολικοὺς καὶ ἐγὼ δὲν θέλω καὶ δι' αὐτὸ μὲ ἔχουν φέρῃ εἰς αὐτὸ τὸ σπίτ'!

* * *

Πλησίον αὐτοῦ κάθηται ἄλλος τις, ὅστις οὐδόλως φαίνεται θαμβούμενος ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ πρωτοφανοῦς τούτου ἡλίου, μᾶς ἀποτείνει δὲ τὸν λόγον ταὐτοχρόνως εἰς τρεῖς γλώσσας, ἰταλιστί, γαλλιστὶ καὶ ἑλληνιστί. Ἀλλὰ διακόπτων αὐτὸν ὀρθοῦται ἐμπρός μας ἕνας παλληκαρᾶς ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, εὔρωστος, ζωηρὸς καὶ ὄχι ἄσχημος. Εἶνε ἐκ Μάνης καὶ ἦτο πρὶν χωροφύλαξ. Καὶ ἠράσθη μιᾶς θερμῆς μελαγχροινῆς ἰταλίδος, ἀοιδοῦ εἴς τι ᾠδικὸν καφφενεῖον. Ἀλλ' ἡ μελαγχροινὴ Ῥόζα δὲν τῷ ἀνταπέδωκε δυστυχῶς ἀγάπην ἀντὶ ἀγάπης. Δὲν τὸν ἐδέχετο, δὲν τῷ ὡμίλει, τὸν περιεφρόνει καὶ τὸν ἀπέφευγε. Καὶ ἰδοὺ ἀμέσως ὁ ἐρωτευμένος μας—παράφρων— ἡ ἀπόστασις ἣν εἶχε νὰ διατρέξῃ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο δὲν ἦτο ἀναμφίβολως μεγάλη. Δὲν τῷ ἀρέσκει ὅμως νὰ τῷ κάμνουν λόγον περὶ τούτου. Ἄγριος ὁσάκις ἀναφέρουν τὴν αἰτίαν τοῦ παθήματός του καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀγαπητῆς του ἐνώπιόν του, βυθίζεται εἰς κατηφῆ σιωπήν. Ἐπιμονώτερον καὶ ἀπαιτητικώτερον τῶν ἄλλων μοὶ ζητεῖ τὴν ἐλευθερίαν του. Μὲ ἐκλαμβάνει, ὁ θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ, ὡς ὑπουργόν.

— Θέλω νὰ μὲ βγάλῃς ἔξω, κύριε ὑπουργέ, λέγει.

—Καλά· θὰ 'μιλήσω, θὰ σὲ 'βγάλουν αὔριον.

— Ὄχι αὔριον· τόρα ἀμέσως.

Καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐξαγριοῦνται καὶ ἀναπέμπουν ἀστραπήν.

— Μὰ τόρα δὲν εἶνε δυνατόν· ἄφησε, αὔριον καλλίτερα...

— Ὄχι· τόρα ἀμέσως, ἐπιμένει.

— Ἀλλ' ἂν ἠδυνάμην, δὲν εἶνε μόνη ἡ ἐλευθερία σου, ἣν θὰ σοὶ ἔδιδα, πτωχὲ παράφρων! Θὰ σοὶ ἔδιδα καὶ τὸ λογικόν σου ὅπερ ἔχασες καὶ τὴν ἡσυχίαν σου ἣν ἀπώλεσες καὶ τὴν Ῥόζαν πρὸ πάντων αὐτὴν τὴν σκληράν, χάριν τῆς ὁποίας εἶσαι κλεισμένος ἐδῶ μέσα. Διότι τὸ πάθημά σου εἶνε τὸ πλειότερον ἄξιον συμπαθείας, δὲν ὑπάρχει δὲ κανεὶς βέβαιος ὅτι δὲν θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ τὸ πάθῃ. Καὶ γνωρίζω δύο γλυκεῖς ὀφθαλμούς, οἵτινες πολὺ ἰσχυροτέρων σοῦ τὸν νοῦν θὰ ἠδύναντο νὰ στρέψουν τὴν κεφαλήν.

* * *

Αἱ γυναῖκες εἶνε αἱ πλεῖσται μᾶλλον ἠλίθιαι ἢ τρελλαί. Ὑπάρχουσιν ὅμως καί τινες μανιώδεις. Μία Κρῆσσα, ἐξ ἔρωτος παθοῦσα καὶ αὐτή, δὲν καταδέχεται ν' ἀπαντήσῃ κἂν εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας καὶ ἀπομακρυνόμεθα αὐτῆς φρονίμως, διότι ὅταν ὀργισθῇ πηδᾷ ἀδιακρίτως εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ προστυχόντος ζητοῦσα νὰ τὸν πνίξῃ. Αἱ συμπαθέστεραι ὅλων εἶνε δύο ἀδελφαί, μένουσαι ἐν ἑνὶ τῶν ἰδαιτέρων δωματίων πρὸ ἐτῶν, μέσης ἡλικίας, διατηροῦσαι ὅμως ἐπὶ τῆς παρηκμακυίας μορφῆς των ἴχνη καλλονῆς ἔτι, αἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὑπόδειγμα ἀδελφικῆς στοργῆς. Εἶχε πάθῃ ἡ μία ἐξ αὐτῶν καὶ ἐνεκλείσθη εἰς τὸ ἄσυλον τοῦτο· ἀλλ' ἡ ἄλλη δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ καὶ συνεκλείσθη μετ' αὐτῆς. Οὕτω δὲ τρελλαὶ ἀλλ' ἀγαπώμεναι πάντοτε μένουσι συζῶσαι, καὶ ἡ μία περιθάλπει τὴν ἄλλην, καὶ αἱ δύο δὲ ὁμοῦ μεγάλην ξανθὴν πλαγγόνα, μὲ κατακοκκίνους παρειὰς καὶ στίλβοντα ἀκίνητα ὄμματα, ἀναστήματος πενταετοῦς παιδίου περίπου, ἣν κρατοῦσι πάντοτε ἐνηγκαλισμένην ὡς νὰ ἦτο βρέφος. Ὅλη των ἡ στοργὴ συγκεντροῦται εἰς τὸ ἀναίσθητον αὐτὸ ξόανον, καὶ τὸ θωπεύουν, καὶ τὸ λικνίζουν, καὶ τὸ ἀσπάζονται, καὶ τῷ ὁμιλοῦν, ὡς νὰ εἶνε ἔμψυχον, τέκνον των πραγματικόν. Τοῦ ἑτοιμάζουν μόναι των ῥάπτουσαι φορέματα, τοῦ ἀλλάζουν τὰ ἐνδύματά του τακτικά, τὰ πλύνουν, τὰ σιδηρόνουν, καλύπτουσαι αὐτὸ μετὰ προσοχῆς ὅταν τὸ γυμνόνουν διὰ νὰ μὴ ταῖς κρυώσῃ τὸ πτωχόν! Καὶ τὸ νευρόσπαστον δέχεται ὅλα αὐτά, ἀνοῖγον ὑπερμέτρως διατεταμένους τοὺς ἀβλεφάρους του ὀφθαλμούς, τεῖνον ἀσυνειδήτως εἰς τὰ φιλήματά των τὴν ἐκπεπληγμένην μορφήν του καὶ κινοῦν τοὺς ξανθοὺς βοστρύχους του.

* * *

Μεταξὺ τῶν γυναικῶν ἐπίσης θὰ ἠδύνατο νὰ καταλεχθῇ καὶ εἷς τῶν ἀνδρῶν, ὅστις νομίζει ὅτι ἤλλαξε φῦλον καὶ μάλιστα εὑρίσκεται εἰς ἐνδιαφέρουσαν κατάστασιν, ἐνῷ ἄλλος παρ' αὐτὸν φρονεῖ ὅτι συνεπείᾳ φαρμάκου, ὅπερ τῷ ἔδωκεν ἡ σύζυγός του, ἐφαγώθησαν ὅλα τὰ ἐντόσθιά του καὶ εἶνε κενὸν ὡς σπήλαιον ὅλον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματός του. Ἀλλ' ἐξ ὅλων τῶν μορφῶν καὶ τῶν τύπων αὐτῶν δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ ἕνα μανιώδη ἔγκλειστον εἴς τι τῶν κελ-

Digitized by Google

λίων. Ἡ ὄψις του διαγράφεται ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς θυρίδος, πλατεῖα, μόλις κατὰ τὸ ἥμισυ ὁρατή. Ὀγκώδης, ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, εἶνε ἡ κεφαλή του, παχέα καὶ ἐξῳδηκότα τὰ χείλη του, βλοσυροὶ καὶ ζῳωδέστατοι οἱ ὀφθαλμοί του. Οὐδέποτε ἡ ἀποκτήνωσις ἐζωγραφήθη ζωηρότερον ἐπὶ μορφῆς ἀνθρώπου. Ἡράκλειον δ' ἔχει τὸ ἀνάστημα καὶ δύναμιν τεραστίαν. Ὅταν καταληφθῇ ὑπὸ τῆς παραφορᾶς, δεκαπέντε μετὰ δυσκολίας κατορθοῦσι νὰ τὸν συγκρατήσωσι. Διὰ τοῦτο εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δέσμιος. Ριγοῖ ὅμως ἐν τούτοις ὁ ταλαίπωρος γίγας ἐπὶ τῇ προσεγγίσει μας καὶ τρέμει καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ τραυλίζει ἄναρθρα ῥήματα.

— Πότε θὰ 'βγῶ; μᾶς ἐρωτᾷ καὶ αὐτός, ἔχων ἀνὰ στόμα τὴν κοινὴν πάντων τῶν παραφρόνων φράσιν

— Δὲν μοῦ 'δωσαν χάρι; ἐπαναλαμβάνει μετ' ὀλίγον, νομίζων ὅτι κατὰ τὴν ἐνηλικίωσιν τοῦ διαδόχου, ἧς ἡ εἴδησις ἔφθασεν ἄδηλον πῶς εἰς τὰ ὦτα καὶ τὸν νοῦν του, ἐδίδοντο χάριτες καὶ εἰς παράφρονας!

— Θὰ σοῦ δώσουν, θὰ σοῦ δώσουν.

— Πότε; πότε θὰ 'βγῶ; τὸν Μάρτη;

— Τὸ Μάρτη.

— Καλά! Ἀ! ὄχι. Πολὺ εἶνε! πολὺ δὲν εἶνε; ἕξη μῆνες!. Καὶ σχεδὸν ὀλολύζει ὁ κολοσσός.

— Δὲν εἶνε πολύ.

— Ἀ καλά! Δὲν εἶνε πολύ. Ἕξη μῆνες!

Καὶ ἄρχεται ἀριθμῶν διὰ τῶν δακτύλων του, ἐξακολουθῶν νὰ τρέμῃ καθ' ὅλα του τὰ μέλη καὶ νὰ ψελλίζῃ.

* *
*

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ φρενοκομείου δὲν εἶνε πολύς. Ἂν δὲν ἀπατῶμαι ὀλιγώτεροι καὶ τῶν ἑκατὸν πρέπει νὰ εἶνε οἱ ἐν αὐτῷ διαιτώμενοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἀλλ' ἂν ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ πάντας ὅσοι ἔπρεπε νὰ ἔχουν θέσιν ἐν αὐτῷ, ὁποίων τεραστίων διαστάσεων θὰ ἐχρειάζετο νὰ γείνῃ τὸ κτίριον! Πόσοι νομιζόμενοι φρόνιμοι δὲν θὰ εὑρίσκοντο ἔχοντες πολὺ χειροτέρας καὶ ἐπιφοβωτέρας toquades, ἀφ' ὅ,τι οἱ ἐδῶ κεκλεισμένοι! Μὴ δὲν εἶνε ἀρά γε εἶδος παραφροσύνης ὑπὸ ἄλλην μορφὴν καὶ ἡ ἐπίμονος κενὴ φιλοδοξία καὶ ἡ ματαιότης καὶ τοῦ πολλοῦ πλούτου ἡ ἀκόρεστος δίψα καὶ τῶν ἀνεφίκτων πόθων ἡ δίωξις καὶ ἡ εἰς ἀνεγνωρισμένας μωρὰς προλήψεις ὑποταγή; Πόσοι πολιτικοὶ φαντασιοκόποι ἀνεκτελέστων οὐτοπιῶν τὴν πραγμάτωσιν ἐπιζητοῦντες καὶ ἀναστατοῦντες τὸ πᾶν χάριν αὐτῶν, δὲν θὰ ἦτο ὀρθότατον νὰ κατελέγοντο μεταξὺ τῶν τροφίμων τούτου τοῦ ἱδρύματος! Πόσοι λυσσαλέοι ἀρχολίπαροι, τιμῶν καὶ εὐφημιῶν πειναλέοι, δυνάμενοι τὸν κόσμον ὅλον νὰ καταστρέψωσι πρὸς ἱκανοποίησιν στιγμιαίου πάθους των! Πόσαι μετριοτήτων μὲ ἀξιώσεις μεγαλοφυΐας ἑκατοντάδες, ἀνάλογοι πρὸς τὸν μαθηματικὸν Κοσκινᾶν! Πόσαι ψυχαὶ ζῳωδέστεραι τῆς μορφῆς τοῦ ριγοῦντος κολοσσοῦ! Πόσοι ἐρωτευμένοι, ὡς ὁ ἀτυχὴς χωροφύλαξ, ἄνευ ἐλπίδος καὶ ἄνευ μέλλοντος, τρελλοὶ ἀδέσμευτοι, παράφρονες λανθάνοντες, δαιμονισμένοι κυκλοφοροῦντες ἀνεμποδίστως!

Μιχαηλ Μητσακης

ΣΑΙΞΠΗΡ

Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἐλάχιστα δυστυχῶς περὶ τοῦ θεατρικοῦ σταδίου τοῦ ποιητοῦ γινώσκομεν. Εἰκάζεται ὅτι μετέβη εἰς Λονδῖνον τῷ 1586, καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπιόντος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεάτρου ὡς ἁπλοῦς κῆρυξ (call-boy)[1], ὡς προερρήθη, ἀρξάμενος τοῦ ἔργου. Οὐδὲν ἀπολύτως περὶ αὐτοῦ γινώσκομεν ἐπὶ τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη, μόνον δὲ τῷ 1589 βλέπομεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔν τινι ἐγγράφῳ ὅπερ ὁ ὑπὸ τὸν ὑποκριτὴν Burbage θίασος ἀπέστειλε πρὸς τὴν βασίλισσαν, διαβεβαιῶν τὴν Ἄνασσαν ὅτι ἤθελεν ὑπαχθῇ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν συμβούλων τοῦ στέμματος, καὶ ὑπισχνούμενος ν' ἀπόσχῃ ἀπὸ πάσης κατὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς κυβερνήσεως προσβολῆς. Ἐν τῷ διασωθέντι τούτῳ ἐγγράφῳ, βλέπομεν τὰ ὀνόματα δέκα τεσσάρων ὑποκριτῶν, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Σαίξπηρ δωδέκατον. Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι κατετάχθη εἰς τὸν θίασον τοῦ Burbage ἅμα ἀφικόμενος εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ Aubry ἀναφέρει ὅτι ἦτο ἀνὴρ εὐειδέστατος, καὶ ὅτι ὑπεκρίνετο κάλλιστα, ὁ δὲ Rowe, ὅτι ὑπεκρίνετο τὸ Φάσμα ἐν τῷ *Ἄμλετ* καὶ τὸν γέροντα Ἀδὰμ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ «*Ὅπως Ἀγαπᾶς*». Ὁ Dryden προσθέτει ὅτι ὑπεκρίνετο μετὰ πολλῆς ζωηρότητος καὶ τέχνης τὸ πρόσωπον τοῦ Μερκουτίου ἐν τῷ *Ρωμαίῳ καὶ Ἰουλιέττα*, καὶ ὅτι συνείθιζε νὰ λέγῃ παίζων· «Ἠναγκάσθην νὰ τὸν φονεύσω »ἐν τῇ τρίτῃ πράξει, διότι ἄλλως θὰ ἐφονευό»μην ὑπ' αὐτοῦ».

Οὐδεμία ἀμφιβολία, παρατηρεῖ ὁ Hudson, ὅτι προήχθη ταχέως, καὶ ὅτι μεγαλοφυΐα τοιαύτη ἀντελήφθη καὶ κατενόησε κάλλιστα τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ παρὰ τοῦ *Ἄμλετ* πρὸς τοὺς ἀδεξίους ὑποκριτὰς διδόμεναι συμβουλαί.

1) Τὸ κυρίως ἔργον τοῦ call-boy συνίστατο εἰς τὸ νὰ καλῇ τοὺς ὑποκριτὰς νὰ ἐμφανίζωνται ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Digitized by Google

Τοῦ συγγραφικοῦ αὐτοῦ σταδίου ἤρξατο ὁ ποιητής, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀναθεωρῶν καὶ διασκευάζων χάριν τῆς σκηνῆς ἔργα παλαιότερα, εἶτα δὲ γράφων νέα ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Marlowe καὶ Green.

Κατὰ τὸν Dowden, τὰ ὑπ' αὐτοῦ διασκευασθέντα εἰσὶν «Ὁ Τῖτος Ἀνδρόνικος» καὶ τὸ πρῶτον μερος *Ἐρρίκου τοῦ* 6ου.κατὰ δὲ τὸν Hudson τὰ μετὰ τοῦ Green καὶ Marlowe γραφέντα ἢ ἀναθεωρηθέντα εἰσὶν «ἡ Ἀληθὴς Τραγῳδία τοῦ Ῥιχάρδου δουκὸς τῆς «Ὑόρκης» καὶ τὸ «Πρῶτον μέρος τῆς Ἔριδος μεταξὺ τῶν δύο ὀνομαστῶν οἴκων τῆς Ὑόρκης καὶ Λανκάστερ».

Τὸ ὑπὸ τοῦ Σαίξπηρ διασκευασθὲν δρᾶμα *Ἐρρῖκος ὁ 6ος* ἐδιδάχθη πρῶτον τῷ 1592. Τοιαύτη δέ, λέγει ὁ Nash, ὅστις ἔγραφε τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους τούτου, ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ, ὥστε πλείονες τῶν δεκακισχιλίων θεατῶν παρέστησαν εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἔργου. Τῷ 1593 ἐδημοσίευσε τὸ ποίημα *Ἀφροδίτην καὶ Ἄδωνιν* καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος τὴν *Λουκρητίαν*. Τὰ ποιήματα δὲ ταῦτα γενικῆς τυχόντα ἐπιδοκιμασίας, ἐξησφάλισαν αὐτῷ θέσιν ὑπέροχον μεταξὺ τῶν συγχρόνων ποιητῶν. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ φιλόμουσος λόρδος Southampton, εἰς ὃν ὁ Σαίξπηρ ἀφιέρωσαν αὐτά, ἐκτιμήσας τὴν ἀξίαν τοῦ φίλου ποιητοῦ, ἐδώρησεν αὐτῷ χιλίας λίρας ἵνα δυνηθῇ νὰ ἀγοράσῃ κτῆμα οὗτινος ἐπεθύμει τὴν ἀπόκτησιν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1594 βλέπομεν αὐτὸν μετὰ τοῦ Burbage ὡς μέλος τῆς θεατρικῆς Ἑταιρείας τοῦ λόρδου Chamberlain. Εἶχεν ἤδη ἀρχίσει τὴν συγγραφὴν τῶν ἱστορικῶν τραγῳδιῶν καὶ τῶν πρώτων κωμῳδιῶν του, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου φαίνεται ἀκαταπόνητος εἰς τὸ ἔργον, ἓν ἢ δύο δράματα καὶ κωμῳδίας γράφων κατ' ἔτος. Λέγεται δὲ ὅτι ὑπὸ τοῦ θιάσου τούτου ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον ὁ ***Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα*** τῷ 1596, ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ «Παραπετάσματος», καὶ ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο κατέδειξε τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Σαίξπηρ, ὅστις ἤρατο ἀληθῆ θρίαμβον τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἀγνοεῖται δυστυχῶς ἡ ἀκριβὴς χρονολογία τῶν ἔργων του, ὁ δὲ θησαυρὸς ἐκληροδοτήθη ἡμῖν σωρηδὸν οὕτως εἰπεῖν καὶ ἀτακτοποίητος. Ὁ καθηγητὴς Dowden χρονολογεῖ καὶ διαιρεῖ αὐτὰ ὡς ἑξῆς :

Α') Τὰ ὑπὸ τοῦ Σαίξπηρ διασκευασθέντα : Τῖτος Ἀνδρόνικος (1588-90). Ἐρρῖκος ὁ 6ος (1590-91).

Β') Τὰ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Marlowe. 2ον καὶ 3ον μέρος Ἐρρίκου τοῦ 6ου. — Ῥιχάρδος ὁ 3ος (1593).

Γ') Ἔργα τοῦ ποιητοῦ. Ἔρωτος μάταιοι κόποι. (1590).—Ἡ κωμῳδία τῶν παρεξηγήσεων. (1591).—Οἱ δύο Εὐγενεῖς τῆς Βερώνης. (1592-93)—Ὄνειρον θερινῆς νυκτός. (1593-94).—Αἱ πρῶται τραγῳδίαι.—Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα (1596-97 ἢ κατ' ἄλλους τῷ 1591). —Ῥιχάρδος ὁ 2ος. (1594).—Ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης. (1595).—Ὁ Ἔμπορος τῆς Βενετίας. (1596). — Αον καὶ Βον μέρος Ἐρρίκου 4ου. (1597-98).—Ἐρρῖκος ὁ 5ος. (1599).—Ἡ δαμασθεῖσα Μέγαιρα. (1597).—Αἱ Εὔθυμοι γυναῖκες τοῦ Οὐίντσορ. (1598).—Ὤδινεν ὄρος καὶ ἔτεκε μῦν (1558).—Ὅπως ἀγαπᾷς.(1599). — Ἡ δωδεκάτη νύξ. (1600-1601). — Ὅλα καλὰ ὅταν τελειώνουν καλά. (1601-1602.) —Ὀφθαλμὸς ἀντὶ ὀφθαλμοῦ. (1603).—Τρωΐλος καὶ Χρυσηΐς (1603).—Ἰούλιος Καῖσαρ. (1601). — Ἄμλετ [1]). (1602). — Ὀθέλλος. (1604).—Ὁ Βασιλεὺς Λήρ. (1605).—Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα. (1607). — Κοριολανός. (1608).—Τίμων ὁ Ἀθηναῖος. (1607-1608).— Ὁ Περικλῆς. (1608).—Ὁ Κυμβελῖνος. (1609)· —Ἡ Τρικυμία. (1610).—Χειμερινὸν διήγημα. (1610-1611.)—Δύο εὐγενεῖς συγγενεῖς. (1612). —Ἐρρῖκος 8ος. (1612-1613).—Ἀφροδίτη καὶ Ἄδωνις. (1592).—Λουκρητία. (1593-94).— Ἄσματα. (Κατὰ τὸν Φρειδ. Φλὺ ἐδημοσιεύθησαν τῷ 1609).

Ὁ Σαίξπηρ ἐπεσκίασε πάντας τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ ποιητάς, εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν τῆς δόξης ἀνελθὼν καὶ ἐπευφημούμενος ὑπὸ πασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων, αἵτινες ἀπλήστως ἀπῄτουν τὴν διδασκαλίαν τῶν ἔργων του. Πρῶτος ὁ Φραγκῖσκος Meres ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ Palladis Wits Treasury, δημοσιευθέντι τῷ 1598 ἐκφέρει τὴν ἀκόλουθον περὶ τοῦ ποιητοῦ κρίσιν: «Ὅπως ὁ Πλαῦτος καὶ ὁ »Σενέκας θεωροῦνται οἱ ἄριστοι κωμῳδοποιοὶ »καὶ δραματοποιοὶ τῶν Λατίνων, οὕτω καὶ ὁ »Σαίξπηρ εἶνε ὁ ἄριστος τῶν Ἄγγλων ποιη»τῶν, κατ' ἀμφότερα τὰ εἴδη τῆς ποιήσεως, ὡς »ἀποδεικνύουσιν αἱ κωμῳδίαι του : «Οἱ δύο εὐγενεῖς τῆς Βερώνης», «ἡ Κωμῳδία τῶν παρε»ξηγήσεων», «Ἔρωτος Μάταιοι κόποι», «τὸ Ὄνειρον θερινῆς νυκτός», καὶ αἱ τραγῳδίαι «Ῥιχάρδος ὁ 2ος», «Ῥιχάρδος ὁ 3ος»,«Ἐρρῖκος ὁ 4ος», «ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης»,ὁ «Ῥωμαῖος καὶ »ἡ Ἰουλιέττα» καὶ ὁ «Τῖτος Ἀνδρόνικος». Ἡ τρυφερὰ καὶ περιπαθὴς ψυχὴ τοῦ Ὀβιδίου, λέγει ὁ ῥηθεὶς κριτικὸς μνημονεύων τῶν ᾀσμάτων τοῦ ποιητοῦ, ἀναγεννᾶται ἐν τῷ μελιγλώττῳ

1) Κατὰ τὸν βιογράφον τοῦ ποιητοῦ Φριδ. Φλύ, ὁ Ἄμλετ εἶνε διασκευὴ παλαιοτέρου δράματος ἀτελοῦς τοῦ Kyd. Κατὰ τὸν αὐτὸν βιογράφον ὁ Τίμων ὁ Ἀθηναῖος, ὁ Περικλῆς καὶ ἡ Δαμασθεῖσα Μέγαιρα ἐγράφησαν ὑπ' ἄλλων, ὁ δὲ Σαίξπηρ μόνον σκηνάς τινας προσέθηκεν εἰς αὐτά. Τοῦτ' αὐτὸ ἔπραξε κατὰ τὸν Γερβῖνον καὶ εἰς τοὺς «Δύο Εὐγενεῖς συγγενεῖς.»

Digitized by Google

Σαίξπηρ. Ὁ Σαίξπηρ, παρατηρεῖ ὁ Δουμᾶς [1]) εὗρε καὶ γλῶσσαν ἀτελῆ καὶ τέχνην ἐξερχομένην τῶν σπαργάνων, παραλαβὼν δὲ τὴν μὲν μόλις ψελλίζουσαν, τὴν δὲ τὰ μάλιστα χωλαίνουσαν ἔπραξεν ὑπὲρ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ὅ,τι ὁ Δάντης ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας. «Ἀναμφιλέκτως, λέγει ὁ Hudson, ὁ Σαίξπηρ ἦτο ὁ »ἐξοχώτατος τῶν Ἄγγλων δραματοποιῶν. Εὑ»ρὼν τὸ δρᾶμα ἐν ταπεινῇ καὶ ἀγενεῖ κατα»στάσει ἐν ταῖς χερσὶν συγγραφέων ἠθικῶς ὡς »ἐπὶ τὸ πολὺ καταπεπτωκότων, ἐξήγαγεν αὐτὸ »ἐκ τοῦ βορβόρου, ἐμφυσήσας σθένος καὶ γλυ»κύτητα, καθωραΐσας δὲ καὶ ἐξευγενίσας αὐτό· »οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ συγκριθῇ πρὸς αὐτόν, ἦτο »δὲ γενναιόφρων καὶ ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς συνα»δέλφους του, καὶ πᾶν ἔργον τυγχάνον τῆς ἐπι»δοκιμασίας του ἐγένετο ἀποδεκτὸν πρὸς διδα»σκαλίαν.» Ὁ Rowe ἀναφέρει ὅτι τῇ συστάσει τοῦ Σαίξπηρ ἐδιδάχθη ἔργον τι Ben Jonhson, ὅπερ οἱ ὑποκριταί, εἰς οὓς εἶχε δώσει αὐτὸ πρὸς μελέτην ὁ συγγραφεύς, ἤθελον ἀπορρίψει ὡς μὴ δυνηθέντες νὰ ἐκτιμήσωσιν αὐτό.

Ἐντὸς δέκα ὀκτὼ ἐτῶν ἔγραψεν εἴκοσι ἑπτὰ τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας, αἵτινες καὶ ἄνευ τῶν μετέπειτα γραφέντων ἀριστουργημάτων, ἦσαν ἱκαναὶ ν' ἀπαθανατίσωσιν αὐτόν. Ἦτο δὲ ὑποκριτὴς ἅμα καὶ ποιητὴς συμμετασχὼν καὶ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ θεάτρου Blackfriars, ὅπερ ἔκτισεν ὁ Burbage καὶ ἀναλαβὼν ἐπὶ Ἰακώβου τοῦ 1ου τὴν διεύθυνσιν τοῦ θεάτρου τῆς «Σφαίρας».

Τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην ἔφερε βαρέως ὁ μέγας ποιητής, καὶ πολλαχοῦ τῶν ᾀσμάτων του ἐκφράζει δι' ἰσχυρᾶς γλώσσης, τὴν πρὸς τὸ θεατρικὸν ἐπάγγελμα βαθεῖαν ἀποστροφήν του καὶ τὴν θλῖψίν του ἀναγκαζομένου νὰ μετέρχηται αὐτό: «Ὑπὸ τὴν δυσμένειαν, λέγει, τῆς τύχης »καὶ τῶν ἀνθρώπων διατελῶν, θρηνῶ ἐν τῇ ἐ»ρημίᾳ τὴν ποταπότητα τοῦ ἔργου μου· στρέ»φω περὶ ἐμὲ τὸ βλέμμα, καταρῶμαι τὴν »τύχην μου καὶ διακαῶς ποθῶ νὰ ὁμοιάσω πρός »τινα μᾶλλον εὐποροῦντα φίλον καλλονῆς καὶ »ἐλπίδος. Ἀποστρέφομαι ὅ,τι καλὸν ἔχω »καὶ σχεδὸν περιφρονῶ ἐμαυτόν. Φεῦ! λέγει »ὁ ἀλγῶν ποιητής, εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐπλανήθην »τῇδε κἀκεῖσε, ὅτι ἐγενόμην γελωτοποιός, ἐκ»τεθεὶς εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πλήθους. Καθῄμαξα »τὴν ψυχήν μου καὶ ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς ἐπώ»λησα τοὺς πολυτιμοτάτους θησαυρούς μου».

Πότε δὲ ἐξεπλήρωσε τὸν διακαῆ τοῦτον πόθον, πότε ἐγκατέλιπε τὸ θεατρικὸν ἐπάγγελμα δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστόν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ ποιητὴς ἀπεσύρθη ἐκ τοῦ θεάτρου τῷ 1604, διότι κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχε διδαχθῇ τὸ δρᾶμα τοῦ Johnson «Sejanus», ἐν ᾧ ὑπεκρίνετο ὁ Σαίξπηρ· μετὰ δὲ τοῦτο, οὐδεμίαν, λέγει ὁ Hudson, ἔχομεν μαρτυρίαν περὶ τῆς ἐμφανίσεώς του ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἀποχώρησιν (1604—1605) δὲν ἔπαυσε γράφων, διότι ἔκτοτε ἐδημοσίευσε τὰ κάλλιστα καὶ φιλοσοφικώτατα ἔργα του. Μία δὲ τῶν μεγίστων ἀρετῶν τοῦ μεγάλου δραματοποιοῦ ἦν ὅτι συνήνου ἔκτακτον ποιητικὴν ἔμπνευσιν μετὰ βαθείας πείρας τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀνθρώπων· γινώσκων δὲ κάλλιστα ὅτι *τὸ χρῆμα εἶνε καλὸς στρατιώτης καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ αἴρεται πᾶσα δυσχέρεια*, ἤρξατο ἀποταμιεύων ἐνωρὶς τὰ διὰ τῆς ἐργασίας κερδαινόμενα χρήματα, δι' ὧν ἤλπιζε ν' ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐπαγγέλματός του, καὶ νὰ ζήσῃ ἐν ἀνέσει μεταξὺ τῶν οἰκείων καὶ φίλων ἐν τῇ προσφιλεῖ Στρατφόρδῃ, πρὸς ἣν διαρκῶς ἐστρέφετο ἡ διάνοιά του. Οὕτως ἀπὸ τοῦ 1597 βλέπομεν αὐτὸν ἀγοράζοντα οἰκόν τινα ἐν Στρατφόρδῃ. Τὸν Μάϊον τοῦ 1602 ἀγοράζει ἐν τῇ αὐτῇ πόλει κτῆμα ἀξίας 320 λιρῶν· τῷ δὲ 1604 μισθόνει τὴν δεκάτην τῆς αὐτῆς πόλεως ἀντὶ λιρῶν 440. Λέγεται δὲ ὅτι κατὰ τὸ 1608 εἶχεν ἐτήσιον εἰσόδημα λιρῶν 400, τουτέστι 40000 φράγκων σημερινῶν. Ὁ ἐφημέριος τῆς Στρατφόρδης J. Ward, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του δημοσιευθέντι τῷ 1662: «Καθὼς μανθάνω ὅτε ὁ Σαίξπηρ ἀ»πεχώρησε τοῦ θεάτρου εἶχε περιουσίαν τοιαύ»την, ὥστε ἠδύνατο νὰ δαπανᾷ περὶ τὰς χι»λίας λίρας κατ' ἔτος,» ὅπερ ὅμως θεωρεῖ ὑπερβολικὸν ὁ Hudson. Εἰς τὴν γενέθλιον πόλιν ἐπανῆλθεν ὁ ποιητὴς τῷ 1611, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐκ διαλειμμάτων μετέβαινεν εἰς Λονδῖνον, διότι κατὰ τὸ 1613 βλέπομεν αὐτὸν ἀγοράζοντα ἐν τῇ πρωτευούσῃ οἶκον ἀντὶ λιρῶν 140.

Ἡ πρώτη ἔκδοσις τῶν ἁπάντων τοῦ Σαίξπηρ ἐδημοσιεύθη τῷ 1623 ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν καὶ φίλων αὐτοῦ John Heminge καὶ Henry Condell. «Λυπηρόν, λέγουσιν οἱ ἐκδόται, ὅτι »δὲν ἔζησε ἵνα ἀναθεωρήσῃ καὶ τυπώσῃ ὁ ἴδιος »τὰ ἔργα του, ἀλλ' ἀφοῦ ἔδοξεν ἄλλως τῇ εἰ»μαρμένῃ, ἀναλαμβάνομεν ἡμεῖς τὴν συλλογὴν »καὶ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν. Πολλαὶ κλοπι»μαῖαι καὶ παραπεποιημέναι ἐκδόσεις αὐτῶν ἐ»δημοσιεύθησαν ὑπὸ τυποκλόπων. Τὰ παρ' ἡμῶν »δημοσιευόμενα, διορθωθέντα καὶ ἀνακαθαρ»θέντα, εἰσὶν ὅπως συνέλαβεν αὐτὰ ἡ φαντασία »Ἐκείνου ὅστις *τόσον πιστῶς ἐμιμεῖτο* τὴν φύ»σιν, καὶ μετὰ τοσαύτης εὐχερείας ἐξέφραζε τὰ »διανοήματά του, ὥστε οὐδέποτε παρετηρήσα»μεν διαγραφὴν ἐν τοῖς χειρογράφοις του. Ἀ»νάγνωτε αὐτὸν ἐπανειλημμένως, καὶ ἂν δὲν τὸν »ἀγαπήσητε, τότε βεβαίως φόβος εἶνε μὴ δὲν «τὸν ἐνοήσατε.»

Ὁ Thomas Tuller ἀναφέρει ὅτι ὁ Σαίξπηρ εἶχε πολλὴν ἑτοιμότητα πνεύματος καὶ ὅτι ἦτο

1). A. Dumas Souvenirs Dramatiques.

Digitized by Google

λίαν εὐάρεστος εἰς τὴν συναναστροφήν : «Πολ-»λοί, λέγει, ἦσαν οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες μεταξὺ »τοῦ Johnson καὶ Σαίξπηρ. Τούτους παραβάλ-»λω τὸν μὲν πρὸς χρυσόκτευκτον Ἱσπανικὸν »πλοῖον, τὸν δὲ πρὸς Ἀγγλικὸν πολεμικόν. Ὁ »μὲν Johnson ὅμοιος πρὸς τὸ πρῶτον, ἠδράζετο »ἐπὶ εὐρυτέρας πολυμαθείας, ἦτο βαρὺς καὶ στε-»ρεός, ἀλλὰ βραδυκίνητος, ὁ δὲ Σαίξπηρ, ὅ-»μοιος πρὸς τὸ δεύτερον, δὲν εἶχε μὲν τὸν ὄγκον »καὶ τὴν στερεότητα τοῦ πρώτου, ἀλλ' ἦτο εὐ-»κινητότερος, ἠδύνατο νὰ στρέφηται πρὸς πᾶν »ρεῦμα, νὰ θαλασσοπλοῇ εὐχερῶς, καὶ νὰ ὠφεληται »πάντα ἄνεμον διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ ἐπινοητικό-»τητός του». Διηγοῦνται περὶ αὐτοῦ τὸ ἑξῆς: Κυρία ὑψηλῆς περιωπῆς, μαγευθεῖσα ἐκ τῆς ὑ-ποκριτικῆς τέχνης τοῦ Burbage, ὃν εἶδεν ὑποκρι-νόμενον Ριχάρδον τὸν Γον, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν της παραγγείλασα νὰ κρούσῃ τὴν θύραν λέγων ὅτι εἶνε Ριχάρδος ὁ Γος. Ἀκούσας ταῦ-τα ὁ εὐφυὴς ποιητής, προλαμβάνει τὸν Burbage, καὶ μεταβαίνει παρὰ τῇ κυρίᾳ, μεταχειρισθεὶς τὴν συνθηματικὴν λέξιν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κρου-σθείσης καὶ πάλιν τῆς θύρας, ὁ Σαίξπηρ ὅστις εἶχεν ἤδη δικαίωμα προτεραιότητος, σπεύδων πρὸς αὐτὴν ἐρωτᾷ ;—«Τίς εἶ;»—Ριχάρδος ὁ Γος, ἀποκρίνεται ὁ Burbage. — Ἔ φίλε μου, τῷ λέγει ὁ Σαίξπηρ, Γουλιέλμος [1]) ὁ κατα-κτητὴς προηγεῖται τοῦ Ριχάρδου τοῦ Γου.»

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Μιχ. Ν. Δαμιραλης

Η ΠΡΟΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ὁ διαπρεπὴς Γερμανὸς συγγραφεὺς κ. Ἐδουάρδος Ἔγγελ, οὗ τὰ περὶ τῆς νέας Ἑλλάδος δημοσιεύματα ἐξήγειραν τοσοῦτον ἐν τῇ Δύσει ἐνδιαφέρον, ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως περισπούδαστον πραγματείαν « περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης», ἧς μνείαν ἐποιησάμεθα ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς «Ἑστίας». Διὰ ταύτης καταπολεμεῖ, ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἐρρωμένως τὴν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Ἑσπερίας ἐπικρατοῦσαν ἐρασμικὴν προφορὰν ὑπερμαχῶν τῆς νέας ἑλληνικῆς ὡς τῆς μόνης ἱστορικῶς ἀληθοῦς. Ἐκ τῆς ἐνδιαφερούσης ταύτης συγγραφῆς μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἑστίας» τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ δεικνῦον τὴν γένεσιν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν ἐπίνοιαν τῆς ἐρασμικῆς προφορᾶς.

Ὑπὸ τίνος καὶ πότε ἐπενοήθη ἡ ἐν τοῖς γερμανικοῖς σχολείοις προφορὰ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης ; — Ὑπὸ τοῦ Δεσιδερίου Ἐράσμου ἐπονομαζομένου « Ροττερδαμίου ». Περιέγραψε δὲ τὴν ἐπίνοιαν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ : « *De recta latini graecique sermonis pronunciatione dialogus*», καὶ τοῦ ἐπινοητοῦ ἡ ἀφιέρωσις τῷ generosissimus adolescens Maximilianus a Burgundia φέρει τὴν ὑποσημείωσιν : « Datum Basileae. Anno a Christo nato MDXXVIII.

Ποία δὲ προφορὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐπεκράτει ἐν Εὐρώπῃ μέχρι τῆς ἐπινοίας τοῦ Ἐράσμου ; Ἡ *ἑλληνική*, ἐν ὅλαις τῆς Εὐρώπης ταῖς χώραις ἡ αὐτή, ἡ ὑπὸ τῶν νέων Ἑλλήνων διδαχθεῖσα. Ὅτε μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέφυγον λόγιοι Ἕλληνες εἰς τὰς χώρας τῆς Ἑσπερίας καὶ ἐδίδασκον ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων αὐτῶν, τότε δὲν ἀμφέβαλλον ποσῶς οἱ μανθάνοντες αὐτήν, ὅτι ἡ προφορὰ ἐκείνων τῶν Ἑλλήνων εἶχε δικαιολογίαν τινὰ *ἱστορικήν*. Ὁ Ραϊχλίνιος ὁ μέγιστος Γερμανὸς φιλόλογος τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναγεννήσεως, ἔμαθε καὶ ἐδίδαξε τὴν ἑλληνικὴν μὲ τὴν νέαν ἑλληνικὴν προφοράν, καὶ κατ' αὐτὸν καλοῦνται πάντες οἱ οὕτω πράξαντες ***Ραϊχλινιανοί***. Ἡ νέα ἑλληνικὴ προφορὰ καίπερ μὴ ἐπινοηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ραϊχλινίου ὀνομάζεται περιέργως ἡ ***Ραϊχλινιανή***, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐπινοηθεῖσαν *ἐρασμικήν*.

Ὁ Ραϊχλίνιος δὲν συνέγραψε ἰδιαιτέραν συγγραφὴν περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· γνωρίζομεν μόνον ἐκ τῶν ἐπιστολῶν του, ὅτι ἠκολούθει τὴν προφορὰν τῶν νέων Ἑλλήνων. Δὲν ἐνεδοίασέ ποτε, νομίζω, σοβαρῶς περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλ' εἶπε τυχὸν ἑαυτῷ· «Πῶς προέφερον οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἀληθῶς, θὰ εἶνε ἀνεξιχνίαστον ἐσαεὶ εἰς τὸ οὖς τῶν μεταγενεστέρων, μάλιστα τῶν Γερμανῶν, νῦν μετὰ 2000 ἔτη· ἄρα δὲν ὑπολείπεταί μοι ἄλλο τι ἢ νἀκολουθήσω τὴν προφορὰν τῶν ἀπογόνων τῶν Ἑλλήνων».—Εἶχον τότε τὸ ἀληθὲς αἴσθημα : ἑκάστη ἱστορικὴ ἐπιστήμη, ἐπ' ἴσης ἡ τῶν γλωσσῶν, εἶνε ἡ διδασκαλία περὶ τούτου ὅ,τι *εἶνε ἢ ἦτο*· οὐχὶ περὶ τούτου, ὅπερ *ἔδει νὰ εἶνε*. Οὕτως ὡς τότε—περίεργον καὶ τανῦν ἔτι—ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία ἐδιδάσκετο οὕτως, ὡς πραγματικῶς ἐγένετο, οὐχὶ ὡς ἔδει κάλλιον γενέσθαι πρὸς ἐποικοδόμησιν ἢ ἐκφόβησιν τῶν μαθητῶν, — οὕτως ἐδιδάσκετο καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὡς πραγματικῶς ἤκουον λαλουμένην καὶ ἐπίστευον ὅτι ἐλαλεῖτό ποτε· οὐχί, ὡς ἐπεθύμουν νὰ ἐλαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἵνα ἠχῇ εὐηχότερον εἰς τὰ ***ἡμέτερα*** ὦτα.

Ἐν τῇ τοῦ Λουθήρου μεταφράσει τῆς ἁγίας Γραφῆς οὐδὲν παρατηρεῖται ἔτι περὶ τῆς τοῦ Ἐράσμου ἐπινοίας ἰδίας ἑλληνικῆς προφορᾶς. Ὁ Λούθηρος προέφερε τὴν ἑλληνικὴν ἑλληνιστί.

Ὡσαύτως ἐλάλει Ἔρασμος ὁ Ροττερδάμιος διὰ παντὸς τοῦ βίου του κατὰ τὸν Ραϊχλίνιον, οὐχὶ δ' ἐρασμικῶς ! Ἐπ' ἴσης ἐδίδαξε τοὺς σπουδαστάς του ἐν Λέβεν τὴν προφορὰν τοῦ Ραϊχλινίου· μάλιστα δὲ παρεκάλεσε τὸν Ἐλ-

(1) Ὁ ποιητὴς ὀνομάζεται Γουλιέλμος.

Digitized by Google

ληνα φίλον του Λάσκαριν νὰ τῷ στείλῃ Ἕλληνα διδάσκαλον, ὅπως μάθωσι τὰ τέκνα του τὴν ὀρθὴν προφορὰν μὲ ὦτα καὶ στόμα. Ἐν ἑνὶ τῶν μωρῶν του «Colloquia», διαλόγῳ μεταξὺ Juvenis καὶ Echo, ἀπαντῶσι τὰ ἀκόλουθα ὁμοιοτέλευτα: eruditionis, *ὄνοις*—episcopi, *κόποι*· — ariolari, *λάροι*· — Astrologi, *λόγοι*· — Grammatici (προφερτέον—iki), εἰκῇ·—famelici, *λύκοι*.

Ὁ δ' ἀνωτέρω εἰρημένος De recta etc. *διάλογος* χρεωστεῖ τὴν γένεσίν του κατ' ἀξιόπιστον παράδοσιν τῇ ἑπομένῃ ἀνοησίᾳ. Τῷ διὰ τὰ λατινικὰ καὶ ἑλληνικά του παιδαριωδῶς κενοδόξῳ Ἐράσμῳ, ὅστις ἐγένετο πολυθρύλητος, ἐν τῇ μέθῃ του ὅτι αὐτὸς γράφει κάλλιον ἑλληνιστὶ ἢ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, τῷ αὐτοκαλουμένῳ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ *Διαλόγῳ* «ὁ ἀξιαγάπητος ἡγεμὼν τῆς ἐπιστήμης», συνέβη τὸ ἀκόλουθον γεγονός: Ἐπισκέπτης τις ἐκ Παρισίων διατεθειμένος πρὸς φαιδρὰς πανουργίας διηγήθη αὐτῷ τὸ μύθευμα, ὅτι ἐγνώρισεν Ἕλληνας, λογιωτάτους ἀνθρώπους λαλοῦντας ὅλως ἄλλως ἢ ὡς τέως ὅλος ὁ κόσμος προέφερε τὴν ἑλληνικήν. Καὶ ὑπέδειξε τῷ Ἐράσμῳ πῶς ἐλάλουν ἐκεῖνοι οἱ περίεργοι Ἕλληνες: *ἀκριβῶς οὕτως, ὡς τὰ ἦσαν ἑλληνικὰ—ὁλλανδικά.*

Ἂν ὁ Ἔρασμος ἔδωκε πίστιν εἰς τὴν φαιδρὰν ταύτην παρισινὴν ἀνοησίαν καθ' ὁλοκληρίαν ἢ κατὰ τὸ ἥμισυ, — ἐν πάσῃ περιπτώσει ἤθελε νά την χρησιμοποιήσῃ εἰς τὴν κενοδοξίαν του. Δέν τον ἔμελλε περὶ τῆς ἐρεύνης τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας· καθ' ὅσον ἄλλως ἐχρειάζετο νὰ καλέσῃ ἕνα μόνον ἐξ ἐκείνων τῶν τόσον διαφόρως λαλούντων Ἑλλήνων εἰς Λέϐεν. Οὐχί, ἤθελε νὰ διαλάμψῃ πρὸ τοῦ λογίου κόσμου ὡς ὁ εὑρετὴς ταύτης τῆς καινοτάτης σοφίας, ἂν κατεδείκνυτο ὡς βάσιμος. Οὐ μὴν ἀλλ' ἤθελε καὶ συνετῶς νἀποστρέψῃ πᾶν σκῶμμα καὶ βλάβην ἀπὸ τῆς φήμης του ὡς λογίου, ἂν ἡ «ἀνακάλυψις» ἐκείνη κατεδεικνύετο τοῖς πᾶσιν ὡς παιδιὰ καὶ ἀφροσύνη.

. Τοιουτοτρόπως καὶ ὡς ἀληθὴς μωροπόνηρος ἄνθρωπος, ἐκάθησεν ὁ Ἔρασμος καὶ παρεσκεύασεν ἐκεῖνον τὸν μοναδικώτατον *Διάλογον* τοῦ ἔτους 1528. Οἱ πλεῖστοι τῶν εριζόντων ἐν τῷ περὶ τὴν ἑλληνικὴν προφορὰν ἀγῶνι δὲν ἀνέγνωσαν ποσῶς τὴν συγγραφὴν ταύτην, καὶ τοὺς ζηλεύω ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐκ ῥαθυμίας ἀγνοίᾳ. Ἐν ὁλοκλήρῳ τῇ ὀγκώδει δηλαδὴ *Συλλογῇ* τοῦ Χαϐερκαμπίου εἶνε ἀκριβῶς τοῦ Ἐράσμου ὁ *Διάλογος* τὸ θανασίμως ἀνιαρώτερον, ἀηδὴς καὶ ἀνούσιος, ἐν τετριμμένῃ λατινικῇ γλώσσῃ, διάλογος μεταξὺ ἄρκτου καὶ λέοντος διαλεγομένων ὡς δύο Ὀλλανδῶν σχολαστικῶν τοῦ 19 αἰῶνος περὶ τοῦ πῶς τις θὰ ὠφέλει προφέρων τὰς παλαιὰς γλώσσας.

Περὶ τῆς λατινικῆς ὅμως γλώσσης γίνεται ὁ λόγος ἐν παρόδῳ μόνον. Τῇ εἰσηγήσει τῆς γνησίας ἐκείνης παρισινῆς ἀστειότητος περὶ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς ἐπῆλθε τοῦτο τῷ Ἐράσμῳ. Προσεκτικῶς ὅμως ἀφίνει ὅλας τὰς δυνατὰς ὀπισθίας θυρίδας ἀνοικτὰς διὰ πᾶσαν κακὴν περίπτωσιν, ὁ καὶ ἄλλως ἀρκετὰ ὡς ἐπαμφοτερίζων γνωστὸς Ῥοττερδάμιος,ὥστε νὰ δύναται νὰ εἴπῃ: ἠθέλησα ν' ἀστειευθῶ μὲ ὑμᾶς, ὦ λογιώτατοι συνάδελφοι σχολαστικοὶ καὶ σοφολογιώταται φενάκαι.

Ἀκράδαντον, διὰ σπουδαίων καταδεικνύμενον ἐπιχειρημάτων *παράδειγμα* δὲν δίδει ὁ Ἔρασμος ἐν ἐκείνῳ τῷ ἠλιθίῳ φληναφήματι· ἐφοϐεῖτο παραπολὺ τὸν ἐξευτελισμόν. Ἀλλ' ὡς εἰκασίαν—«διορθώσεις» καλοῦσιν οἱ φιλόλογοι τὰς τοιαύτας εὐφυολογίας — θέτει εἰς τὸ στόμα τῆς ἄρκτου τὸν ἀστεϊσμὸν ἐκεῖνον, ὅν ποτε ἤκουσε παρὰ τοῦ παρισινοῦ ἐκείνου γελωτοποιοῦ —φανερῶς ἀπογόνου τοῦ Πανούργου ἐν τῷ Ῥαϐελαὶ — ἐν τῷ Collegium Liliense, καὶ ἀνέμενε τὴν ἐνέργειαν. Ἂν ἐπεκυροῦτο «ἡ εἰκασία του», ἠδύνατο νὰ ἐμφανισθῇ καὶ εἴπῃ: Δὲν τὸ εἴκασα ἀμέσως ἐγώ, ὁ μέγας Ἔρασμος,ὁ Phoenix litterarum, ὁ amabilis scientiae princeps;! —

Ἡ ἄρκτος λοιπὸν ἐξέφρασε τῷ λέοντι τὴν εἰκασίαν, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δυνατὸν ἴσως.... νὰ εἶχον τὴν *ὁλλανδικὴν* προφορὰν ἐδῶ κι' ἐκεῖ μὲ ἤχους κλίνοντας πρὸς τὴν γαλλικήν, — καὶ ὡς ἄγριον πῦρ ἐξηπλώθη ἡ βλακία αὕτη. Ὁ μέγας Ἔρασμος τὴν προεκήρυξε· ναὶ μὲν ἀστεϊζόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀστεϊσμοὶ τοιούτου φωτὸς τῆς φιλολογίας δὲν ἦσαν ἄξιοι προσοχῆς καὶ ἀπομιμήσεως; Ἂς ἀναγνώσῃ τις ἐν τῇ *Συλλογῇ* τοῦ Χαϐερκαμπίου τὴν πλήμμυραν τῶν συγγραφῶν, αἵτινες συμφωνοῦσαι ἠκολούθησαν ἐκεῖνον τὸν *Διάλογον*! Εἷς μόνος ἐτόλμησε νὰ ἐξαιρεθῇ τῆς ἐπιληψίας, νὰ τὴν ἰατρεύσῃ ὅσον ἠδύνατο: ὁ ἐπίσκοπος Στέφανος Οὐϊντώνιος, ἀρχιγραμματεὺς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Κανταβριγίας. Δυστυχῶς ὁ σεϐάσμιος οὗτος ἱεράρχης ἦτο ἐνδεὴς γνώστης γλωσσῶν καὶ ἰσχνὸς διαλεκτικός· οὕτω δ' ἠναγκάσθη ταχέως νὰ καταλίπῃ ἀδόξως τὸν ἀγῶνα.

Οὕτω, καὶ οὐκ ἄλλως ἐτελέσθη ἡ ἐπίνοια τῆς ἐρασμικῆς προφορᾶς! . . . .

. . . .

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν λοιπὸν τῆς ἄρκτου τοῦ Ἐράσμου δέον τά τε φωνήεντα καὶ αἱ δίφθογγοι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ νὰ προφέρωνται ὁλλανδιστί, ἑπομένως *ου* οὐχὶ ὡς παρὰ τοῖς νῦν Ἕλλησιν, ἀλλὰ ὡς ὁλλανδικὸν ou, ἄρα=αου· —*υι* ὡς τὸ ὁλλανδικὸν ui, ἑπομένως ὡς νέον ἑλληνικὸν οϊ·—Μόνον διὰ τὸ *οι* συνίστα ἡ ἄρ-

Digitized by Google

κτος νὰ προφέρηται ὡς ἔγγιστα ὡς τὸ γαλλικὸν *οi=oa*.

. . . Κατὰ τὸν Ἔρασμον λοιπὸν ἔδει ἐπικρατέστερον νὰ προφέρωνται ὁλλανδιστί. Τὴν ἀξίαν τοῦ *η* δὲν ἐγνώριζε μέν, τὴν ἐφαντάζετο ὅμως ὡς μακρὸν *ε*. Τὰ λοιπὰ φωνήεντα τὰ διαφέροντα τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς ἤχουσι παρὰ τῷ Ἐράσμῳ οὕτως:

υ	ὡς τὸ γαλλικὸν	u,
ω	»	*o* (μακρόν),
αι	»	*aï*,
αυ	»	*aou*,
ει	»	*eï*,
ευ	»	oi,
οι	» » »	oi=oa,
ου	» » ὁλλανδικὸν	ou=aou,
υι	» » »	ui=oï.

Τοῦ Ἐράσμου ἡ προφορὰ λοιπὸν δὲν γνωρίζει κανὲν *ου*, ὡς προφέρεται τανῦν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν.

(Μετάφρασις Γ')

ΑΧΙΛΛΕΥΣ

Ἡ Ἰλιὰς μελοποιηθεῖσα.

Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι αἱ Καλαὶ Τέχναι ἐν Γερμανίᾳ πλέον ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ παρήγαγον καὶ παράγουσιν ἔργα ἑλληνικὴν ἔχοντα τὴν ἔμπνευσιν. Εἶνε ἀναρίθμητα τὰ οἰκοδομήματα, ὅσα ἱδρύθησαν,ἐνΜονάχῳ ἰδίᾳ,κατ' ἀντιγραφὴν τῶν ἑλληνικῶν ῥυθμῶν, αἱ πινακοθῆκαι πληροῦνται ὑπὸ εἰκόνων τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ ἱστορίας, οἱ ὕπατοι τῶν ποιητῶν ἔγραψαν δράματα καὶ ποιήματα ἑλληνικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν μουσικῶν οὐχὶ ὀλίγοι συνέθεσαν προανακρούσματα καὶ ἐμελοποίησαν τὰς χορῳδίας ἀρχαίων ἑλληνικῶν δραμάτων, ἰδίᾳ τῶν τοῦ Σοφοκλέους.

Ἀλλ' ἐκ τῶν συγχρόνων μελοποιῶν εἷς, ὁ Μὰξ Βροὺχ (Max Bruch) προέβη ἔτι μᾶλλον: συνέθηκε μουσικὴν ἐπὶ τῆς *Ὀδυσσείας* καὶ τῆς *Ἰλιάδος* τοῦ Ὁμήρου! Δὲν ἐμελοποίησε φυσικῷ τῷ λόγῳ τὰς τεσσαράκοντα ὀκτὼ ῥαψῳδίας τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, ὧν οὐχὶ ἡ μουσικὴ σύνθεσις, ἀλλ' ἡ ἁπλῆ ἐκτέλεσις θ' ἀπήτουν ἑβδομάδας ὅλας. Ἐκ τῆς *Ὀδυσσείας* καὶ τῆς *Ἰλιάδος* συνωψίσθησαν τὰ κυριώτατα μέρη εἰς σειρὰν λυρικῶν ποιημάτων μονῳδιῶν, διῳδιῶν, χορῳδιῶν κλπ. ὑπὸ τοὺς τίτλους: *Ὀδυσσεύς*, *Ἀχιλλεύς*, καὶ ἐπὶ τούτων ἐφηρμόσθη μουσικὴ ἀνάλογος.

Ἐκ τῶν δύο τούτων ἔργων τὸ ἕτερον, ὁ *Ἀχιλλεύς*, ἐψάλη πρό τινος κατὰ πρῶτον ἐν τῷ Concerthaus τῆς Λειψίας. Πρὸς τοῦτο προσῆλθον ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Γερμανίας ἐξέχοντες ἀοιδοί, ὁ χορὸς ἀπετελέσθη ἐκ τῶν μελῶν τῶν ἐν Λειψίᾳ ᾠδικῶν συλλόγων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν διακοσίων περίπου, ἡ ὀρχήστρα πλουτισθεῖσα περιέλαβεν ἑκατοντάδα ὀργάνων, διηύθυνε δὲ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοπροσώπως ἐλθὼν ἐκ Βρεσλάου ὁ διαπρεπὴς συνθέτης.

Τὸ ἔργον διήρκεσεν ἐπὶ τέσσαρας ὥρας, διεξήχθη δ' ἐντελέστατα καὶ ἐπευφημήθη ἐπανειλημμένως. Ἡ διασκευὴ αὐτοῦ εἶνε τοιαύτη·

Ἐν ἀρχῇ μετὰ τὴν πολεμικὴν εἰσαγωγήν, ἣν ἐκτελεῖ ἡ ὀρχήστρα, ὁ χορὸς προλογιζόμενος ἐξιστορεῖ ὅσα οἱ Ἀχαιοὶ ἐπὶ ἐννέα ἔτη μακρὰν τῆς πατρίδος των ὑφίστανται δεινὰ ὅπως ἁλώσωσι τὴν Ἴλιον, καὶ ταῦτα χάριν μιᾶς ἀπίστου γυναικός, συμπεραίνει δὲ ὅτι ἐπὶ τέλους ἡ Τροία θὰ πέσῃ.

Ἐν τῷ πρώτῳ μέρει ὁ χορὸς τῶν Ἀχαιῶν νοσταλγῶν ἀναμιμνήσκεται τῆς ποθητῆς ἑστίας, ὁ Ἀγαμέμνων ἐνισχύει τὰ αἰσθήματα ταῦτα συμβουλεύων τὴν εἰς Ἑλλάδα ἐπάνοδον, ὁ Ὀδυσσεὺς ἀντιτείνει ἀποκαλῶν τοῦτο αἰσχρὰν φυγὴν καὶ ὁ χορὸς ἐνθουσιῶν ἐκ τῶν λόγων τοῦ πολυμηχάνου Ἰθακησίου ἄγει εἰς μάχην παιᾶνας ἀνακρούων.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Α' μέρους εἰκόνι παρίσταται ὁ Ἀχιλλεὺς παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐν τῇ σκηνῇ του ἀποχωρήσας τοῦ ἀχαϊκοῦ στρατοπέδου μετὰ τὴν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ἔριδα. Μετ' ὀλίγον οἰμωγαὶ καὶ ὀλοφυρμοὶ ἐξεγείρουσιν αὐτόν.—Οἴμοι, οἴμοι, ὁ Πάτροκλος ἀπέθανε! Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως θρηνεῖ τὸν πιστόν, τὸν προσφιλῆ ἑταῖρον καὶ καλεῖ τὴν Θέτιδα, τὴν ἑαυτοῦ μητέρα. Ἡ Θέτις προσέρχεται μετὰ τῶν θαλασσίων νυμφῶν κ' ἐπακολουθεῖ μακρὰ διῳδία καθ' ἣν ὁ μὲν υἱὸς ἔμπλεως μίσους κατὰ τοῦ Ἕκτορος τοῦ φονέως τοῦ Πατρόκλου ὀμνύει ὅτι θὰ σύρῃ αὐτὸν νεκρὸν ὄπισθεν τοῦ ἅρματός του, ἡ δὲ μήτηρ προσπαθεῖ ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος. Βλέπουσα ὅμως ὅτι ὁ ἥρως εἶνε ἀμετάπειστος ἄγει ἵνα παρασκευάσῃ αὐτῷ νέαν πανοπλίαν, ὑμνοῦντος τοῦ χοροῦ.

Τὸ δεύτερον μέρος ὑποτίθησι τὴν σκηνὴν ἐν τῷ τρωϊκῷ ἀνακτόρῳ. Ἐκεῖ ἡ Ἀνδρομάχη πλήρης ἀνησυχίας διὰ τὸν προσφιλῆ αὐτῆς σύζυγον ἐκτραγῳδεῖ τοῦ πολέμου τὰ δεινὰ κ' ἐν ἀντιθέσει μετὰ πόθου ἐνθυμεῖται τὰς γλυκείας ἡμέρας τῆς εἰρήνης. Μετὰ τὸ ἑωθινὸν ᾆσμα τῶν Τρώων, ἀκολουθεῖ ἡ πασίγνωστος ἐκείνη συνομιλία τοῦ Ἕκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης ἐν τῷ Ζ τῆς Ἰλιάδος, ἣν ὁ μουσικὸς μετεποίησεν εἰς περιπαθεστάτην διῳδίαν. Ἐν τέλει ὁ χορὸς τῶν Τρώων παροτρύνει τὸν Ἕκτορα εἰς ἀγῶνα, ἀφ' ἑτέρου δ' ὁ τῶν Ἀχαιῶν ὑπεκκαίει τοῦ Ἀχιλλέως τὴν ὀργήν.

Digitized by Google

Ἀρχὴ τοῦ τρίτου μέρους εἶνε οἱ θρῆνοι τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ χοροῦ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ Πατρόκλου καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τελούμενοι εἰς τιμὴν αὐτοῦ, οὓς εἰκονίζει ἐκφραστικώτατα αὐτὴ ἡ ὀρχήστρα διὰ τριῶν μουσικῶν συνθέσεων. Ἡ ἁρματοδρομία ἰδίᾳ εἶνέ τι ἔξοχον.

Ἡ εἰκὼν ἀλλάσσει. Εἶνε νὺξ—εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως προσέρχεται ὁ γέρων Πρίαμος ἐν ὀλοφυρμοῖς ζητῶν τὸ σῶμα τοῦ Ἕκτορος. Ἐν τῇ μετέπειτα σκηνῇ ἡ Ἀνδρομάχη θρηνεῖ τὸν ἀποθανόντα σύζυγον.

Ὁ ἐπίλογος ἀποτελεῖται ἐκ χορῳδίας μὴ ἀναγομένης εἰς τὸν κύκλον τῆς Ἰλιάδος. Ἔρχεται δ' αὕτη ὡς συμπέρασμα τοῦ ὅλου ἔργου καὶ εἶνε ἐλεγεία ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πηλέως.

Τοιοῦτο ἐν συνόψει τὸ πρωτοτυπότατον μουσικὸν ἔργον τοῦ Γερμανοῦ καλλιτέχνου. Οἱ τεχνοκρίται θεωροῦσιν αὐτὸ ἔξοχον εἰς τὰ χορικὰ μέρη ἰδίᾳ καὶ εἰς τὰς συνθέσεις τῆς ὀρχήστρας, ἐξαίρουσι δὲ μεταξὺ τῶν μονῳδιῶν τὸ τελευταῖον ᾆσμα τῆς Ἀνδρομάχης. Τὸ μέρος τῆς Ἀνδρομάχης γεγραμμένον διὰ μεσόφωνον ἐξετέλεσε θριαμβευτικῶς, κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν τοῦ συνθέτου καὶ ὁλοκλήρου τοῦ κοινοῦ, νεαρὰ καλλιτέχνις, ἀπαράμιλλον ἔχουσα τὴν περιπάθειαν ἐν τοῖς φθόγγοις.

Ὁλόκληρον τὸ ἔργον ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐκτελεσθῇ ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ μέρη αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ ἡ εἰσαγωγὴ καὶ οἱ ἀγῶνες, ὧν ἡ ἐκτέλεσις γίνεται ὑπὸ μόνης τῆς ὀρχήστρας, δύνανται κάλλιστα νὰ ἐκτελεσθῶσί ποτε κ' ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ, ἥτις ἐνέπνευσεν κυρίως τὸ ἔργον τοῦ Τεύτονος μουσουργοῦ. Δ*

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ εὐγενὴς χαρακτὴρ δυσκόλως διαγινώσκεται ὑφ' ἑνὸς ἑκάστου, ἐνῷ ὁ κοινὸς ἄνθρωπος εἶνε εὐδιάγνωστος εἰς τοὺς πολλούς. Οὕτω πάντες γνωρίζουσι τὴν ἀξίαν τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἐνῷ τὴν τοῦ ἀδάμαντος μόνον ὀλίγοι γνῶσται τῶν πολυτίμων λίθων.

—

Ὁ κόσμος εἶνε θέατρον, τοῦ ὁποίου αἱ πρῶται θέσεις εἶνε πάντοτε κατειλημμέναι.

—

Εἶνε ἀξιοπαρατήρητον γεγονὸς ὅτι μεταξὺ τῶν ζώων μόνον δύο ἔχουσιν ἰδίας οἰκίας: αἱ χελῶναι καὶ οἱ κοχλίαι, καὶ ὅτι ἀμφότερα εἶνε εἰθισμένα νὰ ἕρπωσι.

—

Πόσον κωμικοὶ εἶνε οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς! Ὅλοι θέλουσι νὰ ζήσωσι πολλὰ ἔτη, ἀλλ' οὐδεὶς θέλει νὰ γηράσῃ.

—

Οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες ζῶσι χωρὶς νὰ ἔχωσιν ὡρισμένον σκοπὸν τοῦ βίου των, ὁμοιάζουσι τοὺς κωπηλάτας, οἵτινες στρέφουσι τὰ νῶτα πρὸς τὸ σημεῖον πρὸς ὃ διευθύνονται.

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ

Ὅπου πρασινίζουν κάμποι
Καὶ 'ψηλὰ καὶ γύρω λάμπει
Ἡλιοφώτιστη χαρά,
Κι' ἄνθη μύρια ἕνα κ' ἕνα
Καθρεφτίζονται γυρμένα
'Σὲ τρεχούμενα νερά,
Τῆς ἀγάπης τὴν ἐλπίδα
Δὲν τὴ 'βρῆκα, δὲν τὴν εἶδα.

Ὅπου τῶν πουλιῶν ζευγάρια
Μεσ' 'ς τῶν δένδρων τὰ κλωνάρια
Πλέκουν πρόσχαρη φωλιὰ
Κι' ὅλη νύχτα, κι' ὅλη 'μέρα
Σκανδαλίζουν τὸν ἀέρα
Μὲ τραγούδια καὶ φιλιὰ
Τῆς ἀγάπης τὴν ἐλπίδα
Δὲν τὴ 'βρῆκα, δὲν τὴν εἶδα

Ὅπου ἔρχεται τὸ κῦμα
Γιὰ ναὕρῃ πετρένιο μνῆμα
'Σὲ μιὰν ἄκρη ἐρημική,
'Σ τὴν ἀφροδροσιὰ ποῦ μένει
'Απ' τὸ κῦμα ξεβρασμένη
'Σ τὸν ξερόβραχον ἐκεῖ
Τῆς ἀγάπης τὴν ἐλπίδα
Καὶ τὴ 'βρῆκα καὶ τὴν εἶδα.

Ὅπου σέρνονται 'ς τὰ φύκια
Τὰ κοχλίδια, τὰ χαλίκια
Μὲ τὸ κῦμα τὸ θολό,
Σὰν κλωνὶ μαργαριτάρι
Ποῦ Νεράϊδες τὤχουν χάρη
'Απ' τὸν ἄπατο 'γιαλό,
Τῆς ἀγάπης τὴν ἐλπίδα
Καὶ τὴν 'βρῆκα καὶ τὴν εἶδα.

Γεωργιος Δροσινης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἔν τινι μοναστηρίῳ τῆς Ῥώμης ἀπεβίωσε κατ' αὐτὰς μοναχός, οὗ πολλοὶ ἀγνοοῦσι καὶ τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὅστις ἤσκησεν οὐχ ἧττον ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ ἐπὶ τῆς συγχρόνου ἱστορίας ὅσην οἱ κραταιότατοι μονάρχαι ἐπιρροήν. Ὁ μοναχὸς οὗτος ἦν ὁ στρατηγὸς τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν Βέξ. Γεννηθεὶς ἐν ἔτει 1795 ἐν Βελγίῳ, ὁ Βὲξ κατετάχθη ἐν ἔτει 1818 εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ ἐγένετο πνευματικὸς ἡγεμονίσκου τινὸς τῆς Γερμανίας,

Digitized by Google

ὃν ἔπεισε νὰ ἀσπασθῇ τὸν καθολικισμόν. Ἐν ἔτει 1848 ὢν πάρεδρος τοῦ τάγματος ἐν Αὐστρίᾳ, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐνώπιον τῆς θριαμβευσάσης ἐπαναστάσεως, ἥτις διέβλεπεν ἐν αὐτῷ ἓν τῶν ἐρεισμάτων τῆς ἀντιδράσεως· ἀλλὰ μετὰ ἓν ἔτος ἐξεπέμφθη αὖθις εἰς Οὐγγαρίαν, ὅπως κατηχήσῃ τοὺς ἀντάρτας Μαγιάρους. Ἐν ἔτει 1853 ἐξελέχθη στρατηγὸς τοῦ φοβεροῦ τάγματος, ὅπερ ἁπλοῦται ἐπὶ τοῦ κόσμου σύμπαντος δίκην ἀληθοῦς στρατιᾶς ἔκτοτε δ' ἔστησε τὴν ἕδραν του ἐν Ρώμῃ, ἔνθα ὁ λαὸς ἀπεκάλει αὐτὸν «μαῦρον Πάπαν». Ἐφ' ὅσον ἦρχεν ὁ Πῖος Θ', ἤσκει ἐπ' αὐτοῦ κῦρος μέγιστον, εἰς τὰς συμβουλὰς δ' αὐτοῦ ὀφείλεται πρωτίστως ὁ ἀνένδοτος κατὰ τῶν νεωτέρων ἰδεῶν πόλεμος, ὃν διεξήγαγεν ἡ παποσύνη. Ὁ Βὲξ λέγεται ὅτι ἐνέπνευσε τὸν Σύλλαβον, τὴν Ἐγκύκλιον καὶ τὸ δόγμα τοῦ Ἀλαθήτου. Ἐκ τοῦ σπουδαστηρίου του ἐδέσποζε τῶν πλείστων καθολικῶν αὐλῶν διὰ πνευματικῶν Ἰησουϊτῶν καὶ ἀνεμιγνύετο εἰς τοὺς μεγάλους συνδυασμοὺς τῆς πολιτικῆς, ἐξέπεμπε δ' ἱεραποστόλους εἰς τὰς πέντε ἠπείρους. Ἀλλά, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐν τῷ Βατικανῷ ἐπεκράτησαν ἄλλαι ἰδέαι καὶ ἡ ἐπιρροὴ τῶν Ἰησουϊτῶν ἐμειώθη, ἠναγκάσθη δὲ καὶ ὁ Βὲξ ἕνεκεν γήρως νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἀληθῆ διεύθυνσιν τοῦ τάγματος εἰς τὸν βοηθόν του Ἀνδερλέδην, ὅστις νῦν θὰ ἐκλεχθῇ στρατηγός.

Εἰς τὸ Φυσιογραφικὸν Μουσεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου προσετέθη ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ᾠῶν ἓν ἐν Μαδαγασκὰρ εὑρεθὲν μέγιστον ᾠὸν μεγίστου πτηνοῦ καὶ ὑψίποδος ἐκ τῶν βαρέων, αἰπυόρνιθος κληθέντος, ἐπιζήσαντος ἐκ παρελθούσης τῆς γῆς ἐποχῆς εἰς τὴν παροῦσαν, ἐντελῶς δ' ἔπειτα ἐκλείψαντος τῆς ὑπάρξεως ἀπὸ μακρῶν ἤδη χρόνων. Τοῦ μεγίστου τούτου ᾠοῦ ἡ μὲν κατὰ μῆκος περιφέρεια, ἤτοι ἡ περὶ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ ἀμβλὺ ἄκρον αὐτοῦ, εἶνε ἴση πρὸς 80 ἑκατοστά· ἡ δὲ χωρητικότης τοῦ τοιούτου ᾠοῦ ὑπελογίσθη ὅτι ἰσοῦται πρὸς 7 κυβικὰ δέκατα μέτρου, ἢ πρὸς τὴν 5—6 ᾠῶν στρουθοκαμήλου, ἢ πρὸς 148 ᾠῶν ἀλεκτορίδος, ἐν ἄλλοις λόγοις εὑρίσκεται ὅτι εἶνε τὸ ᾠὸν τοῦτο 50,000άκις μεῖζον ᾠοῦ τοῦ καλλιπτέρου Κολιβρίου. Ἠγοράσθη δὲ παρὰ τοῦ μουσείου ἡμῶν ἀντὶ δρ 690.

Τὰ καθαρὰ κέρδη τοῦ παρισινοῦ «Φιγαρώ», κατὰ τὸ ἔτος 1886, ἀνῆλθον εἰς 2,266,025. Τὸ διανεμηθὲν εἰς τοὺς μετόχους ἐτήσιον μέρισμα ὡρίσθη εἰς 70 φράγκα κατὰ μετοχήν. Αἱ μετοχαὶ τοῦ «Φιγαρώ», ἐκδοθεῖσαι εἰς τιμὴν 300 περίπου φράγκων, τιμῶνται σήμερον 1225. Κατὰ μέσον ὅρον ἡ ἐφημερὶς αὕτη ἐκτυπώνει ἡμερησίως 86, 760 φύλλα.

Τὸ τάγμα τῶν Ἱπποτῶν τῆς Μελίτης μετήλλαξεν ἐσχάτως ἀρχηγόν. Ἀποθανόντος τοῦ κόμητος Λιχνόβσκη, οἱ ἱππόται ἐν γενικῇ συνελεύσει ἐξέλεξαν εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ τὸν Φρα—Γουΐδον, κόμητα τοῦ Τοὺν—Χοχενστάϊν, ὅστις μέχρι τοῦδε κατεῖχε ἀνώτατον ἀξίωμα ἐν τῷ τάγματι, ἐχρημάτισε δὲ καὶ πληρεξούσιος αὐτοῦ ὑπουργὸς παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Βιέννης, διότι τὸ τάγμα ἀπονέμει ἑαυτῷ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀντιπροσωπεύσεως παρὰ ξέναις αὐλαῖς. Τὸ τάγμα τῶν ἱπποτῶν τῆς Μελίτης εἶνε πλουσιώτατον. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ λαμβάνει ἐτησίως ἐπίδομα ἑκατοντακισχιλίων φράγκων, κατοικεῖ δὲ δωρεὰν ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ ἰδιοκτήτῳ μεγάρῳ τοῦ τάγματος, ὅπερ εὑρίσκεται ἐν Βιέννῃ. Οἱ κάτοχοι τῶν λοιπῶν ἀξιωμάτων λαμβάνουσι μικρότερα ποσά. Οἱ ἱππόται τῆς Μελίτης προσπαθοῦσι παντὶ σθένει νὰ φαίνωνται ὠφέλιμοι. Ἐν καιρῷ πολέμου ἀφιεροῦνται, μετ' ἀναμφισβητήτου ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων, ἱδρύουσιν ἴδια θεραπευτήρια, ἀποστέλλουσιν εἰς τὰ στρατόπεδα παντοειδῆ βοηθήματα. Κατὰ τὸν σερβοβουλγαρικὸν πόλεμον, ἀπέστειλαν ἐκ Βιέννης εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου ἓξ ἁμαξοστοιχίας ἐκ δέκα ἓξ ἁμαξῶν, μετὰ ἰατρῶν, νοσοκόμων, νοσοφυλάκων, ἀδελφῶν τοῦ Ἐλέους καὶ παντὸς εἴδους φαρμάκων καὶ τροφῶν. Τὸ τάγμα κατέχει ἐν Ἱεροσολύμοις μονήν, ὅπου εἶνε δεκτοὶ χριστιανοὶ ἐκ πάντων τῶν δογμάτων.

Ἔν τινι τῶν τελευταίων συνόδων τῶν φυσιοδιφῶν τῆς Ἀγγλίας ὁ John Lubbock ἐπέδειξεν εἰς τοὺς παρακαθημένους ἐπιστήμονας ἥμερον σφῆκα, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη ἐπὶ τρεῖς μῆνας ὑπὸ τὴν κατοχήν του. Τὸ ἥμερον ἔντομον ἔτρωγε ζάκχαριν ἐπὶ τῆς παλάμης του καὶ ἠνείχετο ὅλας του τὰς θωπείας. Ἐνίοτε ἐπέτα καὶ μετὰ ὀλιγόλεπτον πτῆσιν ἐπανήρχετο πάλιν εἰς τὴν ὡρισμένην φωλεάν του, εἰς ἓν φιαλίδιον, ἐν ᾧ τὸ ἐφύλαττεν ὁ εἰρημένος φυσιοδίφης.

Μετά τινα χρόνον ἡ Ἀγγλία καὶ πᾶσαι αἱ ἀπέραντοι αὐτῆς κτήσεις θέλουσι πανηγυρίσει μεγίστην ἑορτήν, τὴν συμπλήρωσιν πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας. Μεταξὺ τῶν ἄλλων διασκεδάσεων, αἵτινες προμηνύονται ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, προεκηρύχθη καὶ δρόμος ἀτμοπλοίων. Τὰ διαγωνιζόμενα σκάφη, ἅτινα ὑπολογίζονται ὅτι θὰ ἀνέλθωσιν εἰς 60—70, θέλουσι περιπλεύσει τὰς Βρετανικὰς νήσους. Τὸ πρῶτον βραβεῖον ὅπερ θὰ ἀπονεμηθῇ εἰς τὸ πλοῖον τὸ ἐπανελθὸν ταχύτερον εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας, ἀφοῦ ἐκτελέσῃ τὸν περίπλουν τῶν νήσων, εἶνε 25,000 φράγκα. Μικρότερα ποσὰ ἀποτελοῦσι τὸ δεύτερον, τρίτον καὶ τέταρτον βραβεῖον, θέλει δοθῇ δὲ καὶ ἀναμνηστικὸν χρυσοῦν μετάλλιον εἰς τοὺς κυβερνήτας πάντων τῶν πλοίων, τῶν μεθεξόντων τοῦ ἀγῶνος. Ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας συνήνεσε νὰ ὀνομασθῇ πρόεδρος τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς, αὐτὸς δὲ θέλει δώσει καὶ τὸ σημεῖον τοῦ ἀπόπλου εἰς τὰ διαγωνισθησόμενα πλοῖα.

Γνωστὸν εἶνε πόσον ἐπιμελῶς ἐν Γερμανίᾳ τὰ μέλη τοῦ βασιλικοῦ οἴκου ἀποφεύγουσι πᾶν τὸ ξενικόν. Εἰς πρόσθετον μαρτυρίαν τούτου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον: Ὁ υἱὸς τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου καὶ ἔγγονος τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου πρίγκηψ Γουλιέλμος ἐσχάτως προήδρευε συμποσίου τινὸς τῶν ἀρχαίων μελῶν τοῦ φοιτητικοῦ σωματείου εἰς ὃ ἀνῆκεν ὅτε ἐσπούδαζεν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Βόννης. Ὅτε ἐπέστη ἡ στιγμὴ τῶν προπόσεων, ὁ πρίγκηψ ἠθέλησε νὰ προπίῃ ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ ὑπηρέτης προσήνεγκεν αὐτῷ κατὰ τὸ σύνηθες καμπανίτην. Ἀλλ' ὁ ἡγεμονίδης ἀπήντησεν «ὅτι δὲν πίνει ποτὲ ἄλλους οἴνους ἐκτὸς των γερμανικῶν» καὶ ἀνέμεινε νὰ κομισθῇ αὐτῷ ἀνθοσμίας τοῦ Μωζέλλα, ὅπως κάμῃ τὴν πρόποσίν του.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—779.

Digitized by Google

'Αριθ. 586 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 22 Μαρτίου 1887

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ [1]

Κύριοι,

Οὐδὲν ἴσως νέον οὐδ' ἀπροσδόκητον θέλω εἴπει πρὸς ἡμᾶς, ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ φιλομούσου τῶν Ἀθηνῶν κοινοῦ, τοῦ κοινοῦ δηλαδὴ τοῦ διατρίβοντος εὐαρέστως περὶ τὰ προϊόντα τῆς ξένης μᾶλλον ἢ τῆς πατρίας φιλολογίας, ἀγνοοῦσι τὸν Ἐρρῖκον Ἄϊνε. Λέγων *ἀγνοοῦσι*, δὲν ἐννοῶ βεβαίως,—ἄπαγε τῆς βλασφημίας,—ὅτι εἶνε εἰς αὐτοὺς ἄγνωστον τὸ ὄνομα, οὐδ' ὅτι δὲν ἔτυχε ν' ἀναγνώσωσι ποτὲ ἢ ν' ἀκούσωσιν, ὅτι ὁ καλούμενος οὕτω ὑπῆρξε διάσημος γερμανὸς ποιητὴς καὶ λογογράφος, ὅτι διεκρίθη ἰδίως καὶ ἀκουστὸς ἐγένετο διὰ τῶν γαλλιστὶ γραφέντων καὶ δημοσιευθέντων ἔργων αὐτοῦ, ὅτι ἔζησε τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του ἐν Παρισίοις, ὅπου καὶ ἀπεκλήθη ὑπὸ τοῦ Θιέρσου ὁ εὐφυέστατος γάλλος μετὰ τὸν Βολταῖρον, ὅτι ἐφάνη ἀγαπῶν καὶ ἠγάπησεν ἴσως—εἶπον πολλοὶ—τὴν Γαλλίαν πολὺ πλέον τῆς πατρίδος του, ὅτι ἐσατύρισε τὴν Γερμανίαν πολὺ δηκτικώτερον ἢ ὅσον ἐνέπαιξε τὴν Γαλλίαν, ὅτι οὐδεὶς ἴσως ἄνθρωπος, γνωστὸς μὲν εἰς αὐτὸν ἢ ἄγνωστος—ἀδιάφορον—ἀλλὰ γνωστὸς ὅμως καὶ διάσημος εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν δημόσιον, διέφυγε τοὺς ὀξεῖς ὀδόντας τῆς εἰρωνείας καὶ χλεύης του, καὶ ὅτι, πλὴν Ναπολέοντος τοῦ Πρώτου καὶ τῆς γυναικὸς ἐν γένει,—ἤτοι πρώτης ἢ τελευταίας—οὐδέν, ἀπολύτως οὐδὲν ἄλλο εὗρέ ποτε χάριν πρὸ τῆς δυσκόλου καὶ φιλέριδος καὶ φιλοψόγου αὐτοῦ ψυχῆς.

Γνωρίζουσιν ἴσως οἱ πολλοὶ ὅσα ἀνεπαρκῆ πάντως καὶ πολὺ τῆς ὑποθέσεως ἐλαφρότερα ἐγράφησαν μέχρι τοῦδε ἑλληνιστὶ περὶ τοῦ συγγραφέως τῶν *Ὁδοιπορικῶν εἰκόνων* μᾶλλον ἢ τοῦ ποιητοῦ τῆς *Βίβλου τῶν ᾀσμάτων*. Ἔτυχε δὲ πιθανῶς, ὀλίγοι ἐκ τῶν πολλῶν, νὰ ἀναγνώσωσι καὶ τὰς ἀτυχεῖς ἀποπείρας μεταφράσεως λυρικῶν τινων ποιημάτων του, τὰς ὀφειλομένας εἰς τὸν ἄξεστον κάλαμον ἑνὸς τῶν γονιμωτάτων ἐπικῶν καὶ δραματικῶν ποιητῶν τῆς νέας Ἑλλάδος.

Γνωρίζουσιν ἴσως ἄλλοι, οἱ οἰκειότερον διακείμενοι πρὸς τὰς μελέτας τῆς γαλλικῆς κριτικῆς, ὅτι ὁ Ἄϊνε ἐπανηγυρίσθη πάντοτε, καὶ ζῶν καὶ θανών, ὑπὸ τῶν γάλλων λογίων, ὡς εὐφυέστατος γάλλος πεζογράφος, οὗτινος αἱ κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ μελέται, αἱ ὁδοιπορικαὶ σκιαγραφίαι καὶ αἱ κριτικαὶ καὶ αἰσθητικαὶ σπουδαὶ πλήθουσι μὲν ἅλατος καὶ πνεύματος, κατακλύζονται δὲ ἰδίως ὑπὸ τοῦ παραδόξου ἐκείνου, ἱλαροῦ συνάμα καὶ μελαγχολικοῦ, σαρκασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων, ὅστις ἐκλήθη μὲν humour ὑπὸ τῶν ἄγγλων, ἠδύνατο δὲ ἴσως, οὐχὶ ἀτυχῶς, νὰ ὀνομασθῇ κλαυσίγελως ἑλληνιστί, συνάπτων οὕτως εἰς μίαν μορφὴν Ἡράκλειτον καὶ Δημόκριτον, τὸ δίδυμον ἀληθῶς ἔμβλημα τοῦ Swift, τοῦ Sterne, τοῦ Thackeray τοῦ Jean Paul καὶ τοῦ Heine.

Γνωρίζουσι τέλος ὀλίγοι καὶ τοὺς φοβεροὺς κεραυνοὺς δι' ὧν οἱ πλεῖστοι τῶν γερμανῶν λογοκριτῶν ἐκεραύνωσαν ἄλλοτε, ὀλίγοι δ' ἔτι εὐτυχῶς ἐξακολουθοῦσιν ἔτι κεραυνοῦντες τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἀληθῆ μὲν ἔχοντες λόγον τῆς ἐχθρότητος αὐτῶν καὶ πικρίας τὴν δριμύτητα δι' ἧς ἐφάνη οὗτος ἀρτύων πολλαχοῦ ὅσα ἔγραψε περὶ Γερμανίας καὶ τῶν συγχρόνων αὐτῷ διαπρεπῶν ἀνδρῶν της, πρόφασιν δὲ μόνον καὶ πρόσχημα τοῦ ἀμειλίκτου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολέμου των τὴν ἔκλυσιν δῆθεν τῶν ἠθῶν τοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν ῥευστότητα τοῦ χαρακτῆρός του, τὴν ἀδικαιολόγητον δῆθεν εἰρωνείαν καὶ χλεύην, ἣν ἐπετηδεύθη σχεδὸν πάντοτε ὁ Ἄϊνε λαλῶν περὶ τῶν τιμιωτάτων καὶ προσφιλεστάτων τῆς ἀνθρωπότητος ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, τὸν ἀνεξήγητον κατ' αὐτοὺς ἐμπαιγμόν, εἰς ὃν παρέδιδεν ἐπὶ τέλους θῦμα τὰς τρυφερωτάτας τῶν συγκινήσεών του, καὶ τὸν ἀπροσδιόνυσον γέλωτα εἰς ὃν κατέληγε πολλάκις τὰ θερμότατα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δάκρυα.

Πόσα δέ, ἀληθῶς, τοιαῦτα καὶ τοιούτοις ὅμοια δὲν ἐγράφησαν περὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς ποιητικῆς ὑπάρξεως, ἥτις εἵμαρτο μὲν νὰ τακῇ ὡς κηρὸς ἐν δεκαετεῖ μαρασμῷ καὶ ὀδύνῃ ὑπὸ τὴν βαρεῖαν παλάμην τῆς βιωτικῆς δυστυχίας,

1) Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ συλλόγῳ Παρνασσῷ τὴν 6 Μαρτίου.

Digitized by Google

οὐδὲ στιγμὴν ὅμως διέλιπε, μέχρις ἐσχάτης αὐτῆς πνοῆς, ἀκτινοβολοῦσα τὸ φέγγος τῆς ποιητικῆς αὐτῆς μεγαλοφυΐας, καὶ ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς ὀνομαστῆς ἐκείνης Matrazengruft, τοῦ στρωμναίου του τάφου, ὡς ἀπεκάλει τὴν κλίνην του ὁ φθίνων ἐννόσῳ ποιητής, ἀντανατέλλουσα εἰς τε τοὺς ἐγγὺς καὶ τοὺς ἀπωτέρω φίλους τὴν ἱλαρότητα πᾶσαν τῆς εὐφυΐας της καὶ τὸ ἀδιάπτωτον τῆς εἰρωνείας αὐτῆς μειδίαμα.

Πόσον τοιοῦτον νόθον νόμισμα δὲν ἐκυκλοφόρησε καὶ κυκλοφορεῖ ἔτι ἐν τῇ παγκοσμίῳ φιλολογικῇ ἀγορᾷ, ὡς μέτρον δῆθεν τῆς ποιητικῆς καὶ λογογραφικῆς ἀξίας τοῦ γράψαντος τὴν *Λιτανείαν καὶ τοὺς ἐξορίστους Θεούς*!

Πλὴν ταῦτα πάντα, καὶ γνωστὰ ἂν ὑποτεθῶσι πρὸς στιγμὴν εἰς τοὺς ἀκροατάς μου, οὐ μόνον ἥκιστα ἀρκοῦσιν εἰς γνῶσιν τοῦ ποιητοῦ Ἀϊνε, οὐ μόνον συγχέουσι, καὶ συγχέουσιν ἀδίκως καὶ ἀτόπως, ὡς πολλάκις μέχρι τοῦδε συνέβη καὶ περὶ ἄλλων μεγάλων ποιητικῶν ἀνδρῶν, τὸν ποιητὴν καὶ τὸν παραγνωρισθέντα ἄνθρωπον, τὸν πολίτην καὶ τὸν συκοφαντηθέντα λογογράφον, ἀλλὰ βλάπτουσι μάλιστα καὶ παραμορφοῦσιν ἀδιαγνώστως τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ εἰκόνα· διαστρέφουσι τὸν χαρακτῆρα τῆς ποιήσεως αὐτοῦ, καὶ ἀλλοιοῦσι παντελῶς τὸν τύπον ἐκεῖνον, τὸν μοναδικὸν μέχρι τοῦδε καὶ ἀνέφικτον πιθανῶς ἐν τῷ μέλλοντι, τοῦ ποιητικοῦ ταλάντου τοῦ Ἀϊνε, ὃν μόλις ἐσχάτως, ἀπὸ τεσσάρων καὶ πέντε ἐτῶν, ἤρχισεν ἀπαθέστερον ἐρευνῶσα ἡ κριτική, δὲν κατώρθωσεν ὅμως ἔτι ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ τιμήσῃ προσηκόντως.

Ἐπιλαμβανόμενος νὰ γνωρίσω εἰς τοὺς εὐμενεῖς μου ἀκροατὰς τὸν μέγιστον ἀναντιρρήτως τῶν νεωτέρων λυρικῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας, φρονῶν δὲ ὅτι κύριος καὶ δεσπόζων χαρακτὴρ παντὸς μεγάλου ποιητοῦ, ἰδίως λυρικοῦ, ἀπαραίτητον δὲ προσὸν καὶ μέτρον μάλιστα τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς εἶνε τοῦτο ἰδίως,— νὰ γνωρίζεται ὁ ποιητὴς ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων πρὸ παντὸς ἄλλου θέλω προσπαθήσει νὰ σκιαγραφήσω δι' ὀλίγων μεγάλων γραμμῶν τὴν εἰκόνα του, καὶ διὰ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ θέλω πειραθῇ νὰ ἀναπαραστήσω πρὸ τῶν ὀμμάτων ὑμῶν τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις συκοφαντηθεὶς καὶ παραγνωρισθεὶς καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ὡς ἄνθρωπος, εἶχεν ὅμως τὸ δικαίωμα νὰ γνωρισθῇ κάλλιον καὶ τιμηθῇ δικαιότερον ὡς ποιητής.

Δὲν ὑπάρχει δὲ ἴσως ποιητὴς ἄλλος — ἐκ τῶν ἀξίων ἐννοεῖται, τοῦ μεγάλου τούτου ὀνόματος—δυνάμενος πιστότερον καὶ ἀκριβέστερον νὰ γνωσθῇ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ὡς ποιητὴς καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἢ ὁ Ἐρρῖκος Ἀϊνε. Εἰς αὐτὸν μάλιστα δύναταί τις νὰ προσφωνήσῃ τοὺς λόγους τοῦ Μαρκησίου Posa:

ich will dich durch die Sache sehn,

καὶ ἀναγινώσκων τὰ ποιήματά του, τά τε παλαιότερα καὶ νεώτερα, τά τε φαιδρὰ καὶ βαρύθυμα, τά τε δηκτικῆς εἰρωνείας μεστὰ καὶ τὰ ὑπερχειλῆ ἐρωτικῆς περιπαθείας, νὰ ἴδῃ αὐτὸν ἀληθῶς ἐνσαρκούμενον ὁλόσωμον πρὸ τῆς φαντασίας του, ν' ἀκούσῃ τὴν παράδοξον καὶ πλήρη γοητείας κλαγγὴν τῆς φωνῆς του, νὰ ταπεινώσῃ τὸ βλέμμα πρὸ τῆς φλογὸς τῶν ὀμμάτων του, καὶ νὰ ἱλαρυνθῇ μὲν πολλάκις ἐκ χαρᾶς, νὰ φρικιάσῃ δὲ ἴσως ἐνίοτε ἐκ πόνου ἀνεξηγήτου πρὸς τὸ μειδίαμά του.

Πρὶν ἢ ὅμως ἀνοίξω ἐνώπιον ὑμῶν τὴν μεγάλην κειμηλιοθήκην τοῦ ποιητοῦ, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ δανεισθῶ παρὰ τοῦ πεζογράφου τὴν βαθυτάτην ἐκείνην ἀλληγορίαν, ἐν ᾗ φαίνεται συμβολικῶς συνοψίσας τὴν εἰκόνα τοῦ βίου του.

« Γνωρίζετε, λέγει που τῶν πεζῶν του ἔργων ὁ Ἀϊνε, γνωρίζετε τὴν ἱστορίαν τοῦ νέου ἐκείνου ἱππότου, ὅστις εἰσῆλθέ ποτε εἰς τὸ μαγευμένον δάσος; Χρυσῆ ἦτο ἡ κόμη του, καὶ ἀλαζὼν ἔνευε τοῦ κράνους του ὁ λόφος· ἡ παρειά του ἔφλεγε πορφυρᾶ ὑπὸ τὸ διάτρητον γεῖσον τῆς περικεφαλαίας του, καὶ σφριγῶσα ἔσφυζεν ἡ καρδία του ὑπὸ τὸν στιλπνὸν αὐτοῦ θώρακα. Ἀλλ' ἐντὸς τοῦ δάσους παράδοξον ἔπνεον οἱ ἄνεμοι πνοήν. Ἀπαισίως ἐσάλευον τὰ δένδρα, καὶ ἀσχήμως παραμορφούμενα ὑπεδύοντο που καὶ που διεστραμμένας μορφὰς ἀνθρωπίνους. Ἀπὸ τοῦ φυλλώματος ὑπέφωσκε πολλαχοῦ φανταστικόν τι ὄρνεον λευκόν, οἱονεὶ σαρδώνειον τρύζον καὶ χλευαστικῶς γελῶν, παντοῖα δὲ μυθικὰ θηρία διωλίσθαινον ὡς σκιαὶ διὰ τοῦ δρυμοῦ. Ἐνίοτε ἠκούετο ᾄδων καὶ ἄκακός τις σπῖνος, προέκυπτε δὲ πολλαχοῦ, διὰ τῶν πλατυφύλλων περιπλοκάδων, καὶ χαρίεν τι εὔμορφον ἄνθος. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς ἱππότης, ὅστις πάντοτε προὐχώρει, ἀνέκραξε τέλος ὑπερφίαλος: Πότε θὰ φανῇ λοιπὸν ὁ ἀντίπαλος, ὅστις θὰ μὲ νικήσῃ; Ἐφάνη τότε προσερχόμενος, οὐχὶ μὲν εὐσταλὴς ἀλλ' οὐδὲ καὶ πολὺ κλονούμενος, ὑψηλός τις καὶ ἰσχνὸς ἱππότης, κλειστὸν ἔχων τὸ γεῖσον τοῦ κράνους του, καὶ ἔστη τοῦ νεανίου ἀντιμέτωπος. Ὁ λόφος τῆς περικεφαλαίας του ἐκάμπτετο τεθλασμένος, ἡ πανοπλία του ἦτο ἐφθαρμένη μᾶλλον ὑπὸ τοῦ χρόνου ἢ κακή, τὸ ξίφος του ὀδοντωτὸν ἀλλ' ἐκ καλλίστου χάλυβος, καὶ ὁ βραχίων του κραταιός. Ἀγνοῶ πόσον ἠγωνίσθησαν πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο· πρέπει ὅμως ἱκανὸν χρόνον νὰ διήρκεσεν ὁ ἀγών, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐφυλλορρόησαν τὰ δένδρα, κ' ἐπὶ μακρὸν ἔμειναν φαλακρὰ καὶ ὑπὸ ψύχους τρέμοντα. Εἶτα ἐβλάστησαν πάλιν κ' ἐχλόασαν ὑπὸ τὸν

Digitized by Google

ἥλιον, καὶ περιετέλλοντο οὕτως αἱ ὧραι τῶν καιρῶν, χωρὶς κἂν νὰ τὸ αἰσθανθῶσιν οἱ δύο μαχηταί, οἵτινες ἐπάτασσον ἀδιακόπως ἀλλήλους, ἄγριοι μὲν τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ ἀδυσώπητοι, ἠπιώτεροι δὲ κατόπιν, εἶτα σχεδὸν ἀπαθεῖς, μέχρις οὗ τέλος κατέβαλον ἀδρανεῖς οἱ βραχίονές των τὰ ξίφη, καὶ ἤνοιξεν ἑκάτερος τὸ γεῖσον τοῦ κράνους του. Λυπηρὸν καὶ ἀποτρόπαιον ὑπῆρξε τὸ θέαμα! Ὁ εἷς τῶν δύο ἱππότων, ὁ εἰς ἀγῶνα προκληθεὶς μαχητής, ἦτο νεκροῦ εἴδωλον, λιπόσαρκον δὲ κρανίον ἐφάνη μορφάζον ὑπὸ τὸ ἀναπετασθὲν τῆς περικεφαλαίας του γεῖσον. Ὁ ἄλλος ἱππότης, ὁ νέος καὶ σφριγῶν εἰσελθὼν εἰς τὸ δάσος, εἶχε νῦν ὄψιν γέροντος πελιδνὴν καὶ κατεσκληκυῖαν, ἡ δὲ κόμη του ἦτο λευκὴ ὡς χιών. Ἀπὸ τῶν ὑψικορύφων δένδρων ἔτρυζε πάντοτε σαρδώνειον κ' ἐγέλα χλευάζον τὸ φανταστικὸν λευκὸν ὄρνεον.»

Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ταῦτα γράφων ὁ ποιητὴς τῆς *Βίβλου τῶν ᾀσμάτων* ὑπηνίσσετο αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐν διαρκεῖ, ἀδυσωπήτῳ πολλάκις καὶ ἀδιαλλάκτῳ ἀγῶνι μέχρι πρόωρου γήρως ἀναλωθεῖσαν νεότητά του, ἣν ἀμείλικτος εἵμαρτο νὰ καταπίῃ νόσος. Οὕτω δὲ ἀντελήφθη τῆς ἀλληγορίας ταύτης καὶ ὁ νεώτατος καὶ ἀκριβέστατος τῶν γερμανῶν βιογράφων τοῦ ποιητοῦ, ὁ Γουσταῦος Karpeles, παρατιθέμενος αὐτὴν ἐν προοιμίῳ τῆς περὶ τοῦ ποιητοῦ βιογραφικῆς του μελέτης. Ἀλλ' οὐδεμία ἐπίσης ἀμφιβολία, διὰ τὸν μελετήσαντα τὰ παντοῖα μὲν καὶ ποικίλα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν πανταχοῦ φέροντα σφραγῖδα τῆς ἀτομικότητός του, ἔργα τοῦ ποιητοῦ, ὅτι ὑπὸ τὸ ἀλληγορικὸν αὐτὸ μυθολόγημα εἰκόνιζεν ὁ Ἅϊνε, ὡς ἐν ἀορίστῳ καὶ μεγάλῳ σκιαγραφήματι, τὸ βιωτικὸν ὁμοίωμα τοῦ καθόλου ἀνθρώπου, οὗτινος τελειότατος ἀναμφηρίστως τύπος ὑπῆρξεν αὐτός.

Ἂν εἶνε βέβαιον, καὶ εἶνε ἀναντιρρήτως,—οὐδεμία δὲ εἰς ἀπόδειξιν ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς ἐπικουρίας τῶν νεωτέρων δογμάτων τῆς Δαρβινικῆς φιλοσοφίας—ὅτι ὁ ἀγὼν μόνον, ὁ διαρκὴς καὶ ἀδιάπτωτος ἀγών, εἶνε ζωή, καὶ ὅτι ἡ ζωή, ἡ ἀληθὴς καὶ ζῶσα ζωή, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἀγὼν ἀκήρυκτος καὶ ἀμείλικτος, ἀγὼν κατὰ πάντων καὶ ὑπὲρ πάντων, ἀγὼν οὐχὶ καταπαύων ἀλλὰ διαιωνιζόμενος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀτόμου, οὐδεμία τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀληθεστέρα εἰκὼν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης μονομαχίας, ἣν ἠκούσατε πρὸ μικροῦ μεταξὺ τοῦ νεαροῦ ἱππότου καὶ τοῦ θανάτου.

Νεαρὸς καὶ ἀκμαῖος, πλήρης ἐλπίδων καὶ σφρίγους, εἰσέρχεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κονίστραν τοῦ βίου. Ἄπληστον διαστέλλεται τὸ στῆθός του πρὸς τὴν ὕπαιθρον αὔραν, φαιδρὸν ἀνοίγεται τὸ βλέμμα του πρὸς τὸ φῶς, ἡ καρδία του πάλλεται ἀνυπόμονος ἐκ πόθων, καὶ ἡ διάνοιά του ἵπταται κούφη πρὸς τὰ ὕψη, οὐδεμίαν κορυφὴν ὑπολαμβάνουσα ἀπρόσιτον οὐδὲ φραγμὸν οἱονδήποτε ἢ βάραθρον ἀνυπέρβατον. Τὸ εὐσταλές του βῆμα φέρει αὐτὸν ὑπόπτερον εἰς τὰ πρόσω, καὶ τὸ διαρρέον εἰς τὰς φλέβας του θερμὸν αἷμα κρατύνει τὸν βραχίονά του εἰς πᾶσαν ἐπιβολήν. Πάντα ποθεῖ, καὶ ὅσα ποθεῖ τὰ νομίζει πρόχειρα καὶ κατορθωτά. Εἶνε τόσον ὡραία καὶ τόσον εὔκολος ἡ ζωή, ψιθυρίζει εἰς αὐτὸν ἡ καρδία του. Καὶ τί ἐμποδίζει νὰ τὴν ἀπολαύσῃς, ὑπολαμβάνει μαυλίζων τὴν καρδίαν ὁ ἄπειρος ἔτι καὶ αταλαίπωρος νοῦς. Καὶ ὁ ἄνθρωπος προχωρεῖ ἀπτόητος εἰς κατάκτησιν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου, πλῆρες ἔχων ἀγάπης τὸ στῆθος καὶ μεστὴν πλάνης τὴν κεφαλήν. Εἶν' ἕτοιμος νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν πρῶτον τυχόντα, νὰ παραδώσῃ μεγαλοφωνῶν εἰς τῶν ἀνέμων τὰς πτέρυγας πᾶν αὐτοῦ αἴσθημα, καὶ νὰ κηρύξῃ ἀνυπόστολος τὰ φρονήματά του πρὸς τὰ πλήθη, — τοὺς ἀδελφούς, ὡς νομίζει, καὶ φίλους του. Ἀλλ' εἰς τὸ ἄκρον ἀμέσως τῆς πρώτης ἀτραποῦ ἣν παρῆλθε τὸ βῆμά του, ὀρθοῦται πρὸ αὐτοῦ ὁ ἀκατάβλητος ἐκεῖνος γίγας, ὃν καλοῦσι μὲν ἄλλοι ζωὴν καὶ ἄλλοι θάνατον, ἀλλ' ὅστις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ ὠμὴ καὶ ἀνυπόκριτος πραγματικότης, ἡ δι' ἀκαταπόνου ἐργασίας φθείρουσα διαρκῶς καὶ ἀνανεοῦσα τὸν κόσμον, ἡ δύναμις ἐκείνη, ἡ συντρίβουσα τὰ ἄτομα εἰς ἄπαυστον δημιουργίαν τοῦ σύμπαντος, ἡ ἐκ τοῦ θρήνου τῶν πονούντων καὶ τοῦ γέλωτος τῶν χαιρόντων ἀπαρτίζουσα τὴν ἐναρμόνιον συναυλίαν τοῦ κόσμου. Πρὸς τὴν πραγματικότητα ταύτην, τὴν σκαιὰν καὶ τραχεῖαν, ἀλλ' ἀληθῆ καὶ ἀναπόδραστον, συνάπτει ἑκὼν ἄκων τὴν ἀτέρμονα πάλην ὁ ἄνθρωπος, σπανιώτατα νικῶν καὶ πάντοτε σχεδὸν ἡττώμενος. Ἀλλ' ἄλλην ὅμως ἄλλος συγκροτεῖ τὴν μάχην πρὸς τὸν ἀκατάβλητον πολεμιστήν. Οὗτος μὲν πίπτει κατὰ τὰ πρῶτά του βήματα, συντετριμμένος, οὐδ' ἀνεγείρεται πλέον. Ἐκεῖνος δὲ προχωρεῖ γενναιότερος, σχίζων τὰς χεῖράς του κατὰ τῶν τριβόλων τῆς ὁδοῦ, αἱμάσσων τοὺς πόδας ἐπὶ τῶν βράχων, καὶ διώκων ἀνένδοτος τὸ ἐν μαγικῷ ἀντικατοπτρισμῷ προσμειδιῶν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ ὁρίζοντος φάσμα τῆς εὐτυχίας. Ἄλλος, ἐπιτηδειότερος, κύπτει ὁσάκις δὲν δύναται νὰ παρέλθῃ ὄρθιος, διολισθαίνει ἕρπων διὰ τῶν βάτων οἵτινες φράσσουσι τὴν ὁδόν του, περικάμπτει μᾶλλον τὰ ἐμπόδια ἀντὶ νὰ τὰ ὑπερβῇ, καὶ ἀντὶ ν' ἀπολέσῃ ἐν τῇ πάλῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ τὸ αἷμά του, προτιμᾷ νὰ θυσιάσῃ μικράν τινα ἢ μεγάλην μερίδα τῆς ὑπερηφανείας του, μεῖζον ἢ ἔλασσον ποσὸν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ καὶ πεποιθήσεων, ἀποβάλλων οὕτω βαθμηδὸν ἀνὰ πάντα τῆς ὁδοῦ σταθμὸν ὅσα τῶν ἐφοδίων του βαρύνουσι τοὺς

Digitized by Google

ὤμους ἢ ἀνακόπτουσι τὸ βῆμα, καὶ ὑπολαμβάνων τέλος ὅτι μέγα τι κατώρθωσεν, ἂν ἔφθασεν εἰς τὸ μοιραῖον τέρμα πλουσιώτερος μὲν ἴσως τὸ βαλάντιον καὶ ὑψηλότερος πιθανῶς τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ πτωχότερος βεβαίως τὴν καρδίαν καὶ κενότερος τὴν κεφαλήν. Εἶν' ἀληθές, ὅτι τοῦτον ἐπευφημοῦσιν οἱ θεαταί· τὸν ἄλλον ἐμπαίζουσι συνήθως, τὸν πρῶτον δ' ἐκεῖνον τὸν ἀτυχῆ, τὸν ἐνωρὶς ἐκλιπόντα, οὐδὲ κἂν συρίζουσιν. Ἀλλ' εἶν' ἐπίσης ἀληθές, ὅτι πολὺ πλέον τοῦ κύψαντος, τοῦ τετραποδητὶ διελθόντος τὴν ἀτραπὸν τοῦ βίου καὶ εὐφημηθέντος ἴσως διὰ τὴν ἐπιτηδειότητά του, πολὺ πλέον αὐτοῦ διέμεινεν ἀληθὴς ἄνθρωπος ἐν τῷ βιωτικῷ ἀγῶνι ὁ ὄρθιος παλαίσας, καὶ βάψας διὰ τοῦ αἵματός του τὰς ἀκάνθας τῆς ὁδοῦ. Δὲν ἀπεδύθη οὗτος τὸν ἀληθῆ, τὸν ἀτελῆ μὲν πάντως ἀλλ' ἀνθρώπινον ὅμως ἄνθρωπον, ὅπως ἀγωνισθῇ κατὰ τῶν δυσχερειῶν τοῦ βίου, καὶ κατακτήσῃ ὅ,τι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἤθελεν ἴσως περιφρονήσει μόλις κατακτηθέν. Δὲν κατηράσθη ὑποκριτικῶς τὴν ζωὴν οὐδὲ ἤλειψε τὰς παρειάς του ψευδοῦς ὠχρότητος ψιμύθιον ἵνα κινήσῃ τὸν ἔλεον καὶ καρπωθῇ τὰ συμπαθῆ δῆθεν δάκρυα τῶν θεωμένων. Δὲν ἔπνιξε τοὺς παλμοὺς τοῦ στήθους του, οὐδὲ παρεχάραξε τὰ ἀληθῆ του αἰσθήματα, οὐδὲ παρέπλασε τὰ φρονήματά του, ἐξαγοραζόμενος τοὺς καιροὺς ***καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινόμενος ἵνα τοὺς πάντας κερδίσῃ.*** Δὲν ἀπέρριψεν, ὡς ἄχρηστον φορτίον κατὰ τὴν ἀνάντη τοῦ βίου ἀτραπόν, τὰς ἐλπίδας του καὶ τοὺς πόθους του, οὐδ' ἔπνιξε, μόλις γεννωμένας, τὰς ἀγάπας του καὶ τὰ μίση του, οὐδὲ συνηλλάγη πρὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, οὐδ' ἐβαυκάλησεν εἰς ὕπνον εὐκαίρου ῥαστώνης τὴν διάνοιάν του, ὅπως ἀρέσῃ κοιμώμενος μᾶλλον ἢ γρηγορῶν. Δὲν ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἵνα μὴ ἴδῃ, οὐδ' ἔθηκε θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χείλη του, ἵνα μὴ λαλήσῃ. Ἔμεινε καθ' ὅλον τὸ τραχὺ αὐτοῦ στάδιον ἀληθὴς ἀνήρ, ἀληθὴς ἄνθρωπος, πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις διατηρῶν καὶ πάσας τὰς ἀδυναμίας, ἔχων τὸ αἴσθημα ἀνεπίπλαστον καὶ ἀνυπόκριτον τὸ φρόνημα, λαλῶν ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας του, καὶ πράττων ὅσα ὑπηγόρευε μὲν πρακτέα ὁ νοῦς, ὑπελάμβανε δὲ πρακτὰ ὁ βραχίων. Διετήρησε μέχρι τέρματος τῆς μοιραίας τρίβου πλήρη καὶ ἀκήρατον τὴν ἀτομικότητά του· ἂν δέ, ἀνύσας τὸ στάδιον, εὑρέθη ἐλπίδων πτωχότερος καὶ κενότερος πόθων, εἰς ὀλιγώτερα πιστεύων καὶ περὶ μικρότερα πλανώμενος, δὲν ἐπώλησεν ὅμως τὰς ἰδέας του ἀντὶ πινακίου φακῆς, οὐδὲ διέλυσε διὰ τῆς ἰδίας πνοῆς του τὰς χιμαιρικὰς αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ πλάνας. Τὸν κατέβαλεν ἴσως ὁ κλύδων τοῦ βίου, ἀλλὰ δὲν ἔκαμψεν ὅμως τὰ νῶτα του κερδοσκόπος ὑστεροβουλία, οὐδ' ἀνέλυσεν ἡ βιωτικὴ ἀνάγκη τὴν πικρίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς ἀνελευθέρου κολακείας μέλι.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Γ'.

Ἔρευναι.

Ὁ Κ. Λοβεδύ, καταλιπὼν τὴν ἅμαξάν του ἐν πανδοχείῳ τινὶ τῆς Βωβραί, ὅπου ἐνίοτε κατέλυε, μετέβη εἰς τοῦ συμβολαιογράφου Περρέν, ἵνα λάβῃ ἀπαραιτήτους τινὰς πληροφορίας. Εἰσελθὼν εἰς τὸ γραφεῖον, παρετήρησεν ὅτι οὐ μόνον ἔλειπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀνεμένετο ταχέως, διότι ὁ μὲν πρῶτος γραφεὺς ἐκάπνιζε τουρκικὴν καπνοσύριγγα, οἱ δὲ δύο ὑποτακτικοί του ἔπαιζον πικέτον, τρίτος δὲ μικρὸς γραφεὺς ἔπαιζεν ἀετόν. Πάντες οὐχ ἧττον, ἅμα ὡς εἶδον τὸν τραπεζίτην, ἦλθον εἰς συναίσθησιν τοῦ πρέποντος· χαρτία, ἀετὸς καὶ καπνοσύριγγες ἐξηφανίσθησαν ὡς διὰ μαγείας, ὁ δὲ ἀρχιγραφεὺς ἔσπευσε νὰ προϋπαντήσῃ τὸν ἐπισκέπτην.

Αἱ παραβάσεις ἐκεῖναι τῆς γραφειακῆς πειθαρχίας δὲν παρετηρήθησαν ὑπὸ τοῦ Κ. Λοβεδύ, ὃν ἱκανῶς ἀπησχόλουν αἱ προσωπικαί του μέριμναι. Ζητήσας τὸν Κ. Περρέν, ἔμαθεν ὅτι ὁ συμβολαιογράφος, ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς προτεραίας, ἔμενε κατ' ἀνάγκην πλησίον πλουσίου ἀσθενοῦς, δηλώσαντος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαθέσῃ τὰ καθ' αὐτόν, πάσχοντος δὲ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην σφοδρὸν πυρετόν. Ἀνεμένετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τοῦ πυρετοῦ ἡ ὕφεσις, ὅπως δυνηθῇ ὁ θνήσκων νὰ ἐκφράσῃ τὰς τελευταίας αὐτοῦ θελήσεις, ὁλόκληρος δὲ οἰκογένεια, ἐνδιαφερομένη περὶ τοῦ ἀποτελέσματος, ἐφύλαττε τὸν συμβολαιογράφον, ἐμποδίζουσα αὐτὸν καὶ νὰ κινηθῇ. Ὑπετίθετο λοιπὸν εὐλόγως ὅτι ὁ Κ. Περρὲν δὲν θὰ ἐπέστρεφε πρὸ τῆς ἑσπέρας, ἢ καὶ πρὸ τῆς ἐπιούσης νυκτός.

Ἡ ἀπουσία αὕτη δὲν δυσηρέστει βεβαίως τὸν Κ. Λοβεδύ· οὐχ ἧττον ἐξέφρασε μεγάλην ἐπὶ τούτῳ δυσαρέσκειαν.

— Πολὺ δυσάρεστον! εἶπεν· ἤμην ἐπιφορτισμένος νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ κυρίου συμβολαιογράφου περὶ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐφονεύθησαν εἰς τὰ ἐρείπια τῆς καείσης οἰκίας.

— Ἐφονεύθησαν; ἐπανέλαβεν ἐκπεπληγμέ-

Digitized by Google

νος ὁ ἀρχιγραφεύς· δὲν ἠξεύρω νὰ ἐφονεύθη κανείς.

— Κανεὶς βεβαίως, ὑπέλαβεν ἄλλος. Ἀπὸ τοὺς τρεῖς οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐκεῖ, ὁ εἷς εἶνε βαρέως πληγωμένος καὶ ὑπάρχουν φόβοι περὶ τῆς ζωῆς του, ἀλλ' ὁ ἄλλος ὀλίγους μώλωπας μόνον ἔπαθε, καὶ ὁ τρίτος εἶνε ὑγιέστατος.

— Λαμπρὰ εἰς τὴν ὑγείαν του! ἐφώνησεν αὐθαδῶς ὁ τρίτος γραφεύς. Εἶνε ὁ ὁδοστάτης Γριβέ, .. καὶ σήμερα τὸ πρωΐ, ποῦ ἠθέλησα νὰ ἐμβῶ εἰς τὸ ἐργοστάσιον διὰ νὰ ἰδῶ τί τρέχει, μοῦ ταῖς ἔβρεξε.

Γέλως οὐχὶ συμπαθὴς ἀπήντησεν εἰς τὰ παράπονα ταῦτα.

Ὁ δὲ τραπεζίτης, μανθάνων πόσον διάφορα ἦσαν τὰ πράγματα, μόλις κατώρθωσε νὰ ὑποκριθῇ τὴν δυσαρέσκειάν του.

— Τόσον τὸ καλλίτερον, ὑπέλαβεν· εἴχομεν ἀπατηθῇ ὑπὸ ψευδῶν εἰδήσεων... εὐτυχῶς τὸ κακὸν δὲν εἶνε τόσον σπουδαῖον, ὅσον τὸ εἶπαν. Ἠμπορεῖ κανεὶς σας, κύριοι, νὰ μὲ πληροφορήσῃ, τί ἀπέγειναν τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν κλεισμένα εἰς τὸ κιβώτιον τοῦ συγγάμβρου μου;

Οἱ γραφεῖς παρετήρησαν ἀλλήλους ἔκπληκτοι.

— Δὲν ἠξεύρομεν τίποτε, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιγραφεύς. Περὶ τίνων χρημάτων πρόκειται;

— Περὶ τῶν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, ὑπέλαβεν ὁ Λοβεδὺ ἐντείνων τὴν φωνήν, τὰς ὁποίας ἐπλήρωσα εἰς τὸν Δυχαμέλ, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του, ὡς ἀντίτιμον τοῦ κτήματος Βλινύ. Ἀφοῦ τὸ ποσὸν αὐτὸ δὲν παρεδόθη εἰς τὸν προϊστάμενόν σας, ἦτο βεβαίως εἰς τὸ μυστικὸν κιβώτιον· καὶ δὲν ἐννοῶ,.. ἡ γυναικαδέλφη μου καὶ ἡ ἀνεψιά μου δὲν ἐννοοῦν νὰ χαθῇ.

Οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι ἐλέχθησαν σχεδὸν ἀπειλητικῶς. Οἱ γραφεῖς ἐξηκολούθουν θεωροῦντες ἀλλήλους ἐν σιγῇ, ὁ δὲ πρῶτος αὐτῶν ἀπήντησε·

— Σᾶς ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν, κύριε, ὅτι δὲν γνωρίζομεν τίποτε περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, καὶ ἀμφιβάλλω ἂν ὁ Κ. Περρὲν γνωρίζει τίποτε περισσότερον.

— Ἀρκεῖ, κύριε, ἀρκεῖ. Πηγαίνω νὰ πληροφορηθῶ περὶ τοῦ κιβωτίου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἠθέλησαν νὰ καταλάβουν διὰ νυκτός, ὑπὸ περιστάσεις τόσον ἀλλοκότους, καὶ παρὰ τὴν ῥητὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ προϊσταμένου σας. Θὰ ἐπιστρέψω ἐντὸς τῆς ἡμέρας, καὶ ἂν ἔχῃ ἐπιστρέψει ὁ Κ. Περρέν, ἐλπίζω ὅτι θὰ μοῦ παράσχῃ τὴν συνδρομήν του. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἀνεχθῶμεν, ὥστε ποσὸν τόσον σπουδαῖον νὰ γείνῃ λεία κλεπτῶν.

Ἐχαιρέτισε δὲ σοβαρῶς καὶ ἀνεχώρησεν.

Ἀλλ' οὔτε ἥσυχος οὔτε εὐσταθὴς ἦτο ὅσον ἤθελε νὰ φανῇ. Ἐξελθὼν εἰς τὴν ὁδὸν ἀνέπνευσε κοπιωδῶς, καὶ τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἐρρυτιδώθη.

Τὸ τραῦμα ὅπερ εἶχεν ὑποστῇ ἦτο δριμύ. Καίτοι ἐνόμιζεν ὅτι εὗρε μέσον ἀπαλλαγῆς ἀπὸ παντὸς ἐνδεχομένου κινδύνου, εἶχεν ὅμως πολλὰς φόβων ἀφορμάς.

Κατηυθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν Δυχαμέλ, καὶ διερχόμενος τὴν λεωφόρον παρετήρησε τὸ μέρος ὅπου τὴν προτεραίαν ἔτι ἑσπέραν ἠγείρετο τὸ παράπηγμα τῶν σχοινοβατῶν. Τὸ παράπηγμα ἐκεῖνο δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ, οὐδὲ ἡ μεγάλη ἅμαξα, ἥτις ἀπετέλει τὸ παράρτημά του, διότι ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ θίασός του εἶχον ἀναχωρήσει ἀπὸ τῆς πρωΐας.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐφάνη ζωογονῆσαν πως τὸν τραπεζίτην. Ἔνευσεν ἐλαφρῶς διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐμειδίασεν. Εἶτα δέ, ἐξακολουθῶν τὴν πρὸς τὴν οἰκίαν πορείαν αὐτοῦ, ἔφθασεν εἰς τὴν κιγκλίδα καὶ ἐσήμανεν.

Ὁ κηπουρὸς προσέδραμεν ἀμέσως, καὶ ἀνοίγων τὴν σιδηρᾶν θύραν εἶπε γοερῶς εἰς τὸν ἐπισκέπτην·

— Ἄχ ἀφέντη, ξέρω γιατὶ ἔρχεσθε... τὰ ἐμάθατε; τί δυστυχία, θεέ μου! Βροχὴ μᾶς ἔπεσαν τόρα ἡ δυστυχίαις...

Καὶ εἰσήγαγεν, ἐνῷ ὡμίλει, τὸν Κ. Λοβεδὺ εἰς τὴν αὐλήν.

— Τέλος πάντων, Ἰωσήφ, ἠρώτησεν ὁ τραπεζίτης, τί συνέβη;

— Πῶς; δὲν ξεύρετε; ἐνόμιζα πῶς θὰ ἐμάθετε...

Καὶ διηγήθη ὁ Ἰωσήφ, πῶς τὴν προτεραίαν, περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς ἑσπέρας — μόλις εἶχε κοιμηθῇ,— ὁ Κ. Νοὲλ καὶ δύο ἄλλοι ἄνθρωποι, φορτωμένοι σχοινία καὶ ἐργαλεῖα, ἐνεφανίσθησαν, λέγοντες ὅτι εἶχον ἐντολὴν τοῦ συμβολαιογράφου Περρὲν νὰ ἐξετάσωσι τὰ ἐρείπια.

— Δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀφήσῃς νὰ ἐμβοῦν, διέκοψε λέγων αὐστηρῶς ὁ Κ. Λοβεδύ. Ἔπρεπε ν' ἀναφέρῃς πρῶτον τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν Κ. Δυχαμέλ. Ἔπειτα, δὲν ἔλεγαν καὶ ἀλήθειαν. Τοὐναντίον μάλιστα, ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ Κ. Περρὲν ἀπηγόρευσε ῥητῶς εἰς τὸν Κ. Νοὲλ νὰ ἐγγίσῃ ἐδῶ ὅ,τι δήποτε...

— Ἠμπορεῖ, ἀφέντη, ἀπήντησεν ὁ κηπουρὸς τεθορυβημένος, ἀλλὰ ποῦ νὰ ἠξεύρω ἐγώ... Ὁ Κ. Νοὲλ εἶχε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ μακαρίτου ἀφέντη, κ' ἔπειτα... ἔβγαλε προχθὲς τὸ βράδυ ταῖς κυρίαις μέσ' ἀπ' τὴ φωτιά... Ποῦ νὰ ἔχω ὑποψία! Τοὺς ἄφησα λοιπὸν κ' ἐπέρασαν, κ' ἐγὼ ἐπλάγιασα πάλι, γιατὶ ἤμουνα ἀφανισμένος ἀπὸ τὴν κούρασι. Ἔξαφνα ἤκουσα κρότο κ' ἐξύπνησα· μοῦ ἐφάνη 'σὰν βροντή, ἢ σὰν νὰ κατρακυλοῦσε κανένα μεγάλο ἁμάξι ἐπάνω 'ς τὸ λιθόστρωμα. Δὲν ἤξευρα τί νὰ ἦνε, καὶ ἐβαρέθηκα νὰ σηκωθῶ· ἀλλὰ σὲ ὀλίγο ἀκούω νὰ

Digitized by Google

κτυποῦν 'ς τὴν πόρτα μου, καὶ νὰ μὲ φωνάζουν μὲ λυπητερὴ φωνή. 'Ανοίγω, καὶ βλέπω τὸν ὁδοστάτη τὸ Γριβέ, μὲ ματωμένο πρόσωπο καὶ μὲ φορέματα σχισμένα καὶ κατασκονισμένα. Μοῦ λέγει ὅτι ὁ Κ. Νοέλ, καὶ ὁ ἄλλος, ὁ τυφλοποντικᾶς, ἐπλακώθησαν ἀπὸ τὸν τοῖχο ποῦ ἔπεσε,καὶ ἦταν ἀκόμη θαμμένοι μέσα 'ς τῆς πέτραις. Σηκώθηκα εὐθύς, ἐννοεῖται, ἔτρεξαν οἱ γείτονες, ἀνάψαμεν φῶτα, κ' ἐμβήκαμεν ὅλοι μαζή. Παναγία μου! Τί πρᾶγμα ἦταν ἐκεῖνο! Τρομάξαμε νὰ τοὺς βγάλωμε ἀπὸ τὰ χαλάσματα. Κίτρινοι, ἀκίνητοι, ἔλεγες πεθαμένοι... Τὸ καλὸ ἦτον, ὅτι εἶχαν πέσει ἐπάνω των περισσότερα χώματα παρὰ πέτραις, καὶ μόνον μερικά τους κόκκαλα ἔσπασαν. Θὰ σωθοῦν ὅμως, λέγουν.

— Καὶ τί τοὺς ἔκαμαν τότε;

— Ἤθελαν νὰ τοὺς πάγουν 'ς τὸ νοσοκομεῖο· ἀλλὰ ὁ Κ. Νοέλ, ποῦ εἶχε συνέλθει ὀλίγο, εἶπε νὰ τὸν πάγουν 'ς τὸ σπίτι του μὲ τὸ σύντροφό του, κ' ἔγεινε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του.

— Καλά· θὰ πάγω νὰ τοὺς ἰδῶ. Ἠκούσθη νὰ ηὗραν τίποτε:

— Ηὗραν μία σιδερένια κάσσα,... ἀλλ' ἦταν ἄδεια.

— Καὶ εἶνε βέβαιον, Ἰωσήφ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἐπῆραν τίποτε.

— Αὐτοί; Παναγία μου! Καὶ τί νὰ πάρουν, ἀφέντη; Ἀφοῦ σᾶς εἶπα τί χάλι εἶχαν!

— Ἀλλ' ὁ Γριβὲ δὲν εἶχε τίποτε;

— Ἔπαθε καὶ αὐτὸς κάτι ἀβαρίαις... ἀλλὰ νὰ ἐβλέπατε τὴν ἀπελπισία του, ὅταν ἐνόμισε πῶς οἱ φίλοι του, καὶ μάλιστα ὁ Κ. Νοέλ, ἦτον ἀποθαμμένος!.. ἔκλαιε, τραβοῦσε τὰ μαλλιά του... ἦτον λύπη νὰ τὸν βλέπῃ κανείς!

— Καὶ ποία λέγουν ὅτι ἦτον ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς;

— Ὅσο γι' αὐτό, ἀφέντη, δὲν ἠξεύρω. Ἄκουσα τὸν Γριβὲ νὰ λέγῃ, ὅτι ἦτον κάποιος εἰς τὸν κῆπον, ὅτι ἔκοψαν τὸ σχοινί, καὶ ὅτι ἀπ' αὐτὸ ἔπεσε ὁ τοῖχος· ἀλλ' αὐτὰ εἶνε ἰδέαις. Ἀπὸ τὸ φράχτη δὲν ἐπήδησε κανείς... τὸ ἐξέτασα σήμερα τὸ πρωΐ. Ἀπὸ τὴ σιδερένια πόρτα βέβαια δὲν ἐμπῆκε. Σᾶς ὁρκίζομαι ὅτι ἄνοιξα μόνον τοῦ Νοέλ καὶ τῶν συντρόφων του.

— Καλά, πολὺ καλά... ἂν γεννηθῇ περὶ τούτου ἀμφιβολία, πρέπει νὰ ἐπιμείνῃς εἰς τὰς βεβαιώσεις σου... Πηγαίνω νὰ ἐξετάσω καὶ μόνος μου ἐπιτοπίως τὰ πράγματα...

— Καλὲ τί θὰ κάμετε, ἀφέντη; Νὰ 'μπῆτε μέσα 'ς τὰ χαλάσματα, ποῦ νὰ τὰ φυσήξετε θὰ πέσουν; Ἐγὼ δὲν πηγαίνω κοντά,..

— Δὲν σοῦ ζητῶ νὰ μὲ συνοδεύσῃς, Ἰωσήφ.. Ἔχω σπουδαῖον συμφέρον... κ' ἐννοῶ νὰ ἐκτεθῶ μόνος μου. Μεῖνε ἐδῶ· πηγαίνω μόνος.

— Μὴ θαρῆτε ὅμως πῶς μὲ πολυμέλει γιὰ τὸ πετσί μου. Ἂν τὸ ἔχετε καὶ καλὰ ἀπόφασι..

— Μεῖνε, μεῖνε. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κινδυνεύσῃς τὴν ζωήν σου χωρὶς ὄφελος. Μεῖνε, σὲ διατάττω.

Δὲν δυσηρέστησε δὲ βεβαίως ἡ διαταγὴ αὐτὴ τὸν κηπουρόν, διότι δὲν ἐπέμεινε.

Ὁ Λοβεδὺ μετέβη πρῶτα εἰς τὸν κῆπον. Μέρος τοῦ σχοινίου ἔμενεν ἔτι τυλιγμένον περὶ τὸν κορμὸν ζυγίας, κ' ἐφαίνετο προδήλως ὅτι εἶχε κοπῆ διὰ μαχαιρίου. Ὁ τραπεζίτης ἔσπευσε νὰ ξάνῃ τοὺς κοπέντας μίτους, ἵνα παρασταθῇ οὕτω τὸ σχοινίον ὡς ῥαγὲν ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἀφοῦ δ' ἐβεβαιώθη, περιβλέψας, ὅτι ἡ ἄμμος τῶν κύκλῳ δενδροστοιχιῶν οὐδὲν ἐτήρει βημάτων ἴχνος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πυρποληθεῖσαν οἰκίαν.

Τὰ πράγματα ἦσαν ὁποῖα καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς καταστροφῆς. Τὸ φῶς μόνον εἰσήρχετο ἄφθονον διὰ τοῦ εὐρέος ῥήγματος, ὅπερ εἶχεν ἀνοιχθῆ τὴν προτεραίαν νύκτα. Τὸ ῥῆγμα τοῦτο δὲν εἶχε σχηματισθῆ ἀκριβῶς ὅπου τὸ σχοινίον ἦτο ἀνηρτημένον,ἀλλ' ὀλίγον πλαγίως, οὕτως ὥστε οἱ ἀτυχεῖς ἐργάται εἶχον ἀποκυλισθῆ ἐκ πλαγίου ὑπὸ τῆς καταπτώσεως τοῦ τοίχου, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν συνετρίβησαν ἐντελῶς.

Ἄλλως δέ, ὡς εἴπομεν, πᾶσα λεπτομέρεια τῆς γενομένης καταστροφῆς ἦτο προφανής. Ὑψηλὰ ἐφαίνετο τὸ κιβώτιον, οὗτινος ἡ θραυσθεῖσα θυρὶς ἐδείκνυε κενὸν ἐντελῶς τὸν μυχόν. Χαμαί, ἐπὶ τῶν πυρικαύστων συντριμμάτων, ἐφαίνοντο τὰ πρόσφατα λευκὰ ἐρείπια καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸ κομβωτὸν σχοινίον καὶ ἡ ἐκ τελαμώνων καὶ ἀγκίστρων συσκευὴ τοῦ Νοέλ, κατεσπαρμένα δὲ πέριξ τὰ ἐργαλεῖα ἅτινα εἶχε μεταχειρισθῆ κατὰ τὸ ἄνοιγμα τοῦ σιδηροῦ κιβωτίου.

Ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιστάσει ὁ Κ. Λοβεδὺ ἤθελε διστάσει νὰ προβῇ ὑπὸ τοὺς σαθροὺς ἐκείνους τοίχους, ὅπου ἀληθῶς ὑπῆρχε κίνδυνος ζωῆς. Ἀλλ' ἀγόμενος ἐκ λόγων ἀνωτέρων, ἤρχισε ν' ἀνερευνᾷ τοὺς λίθους καὶ τὰ χώματα.

Ἀνέσυρε δὲ μετὰ μικρὸν τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ σχοινίου καὶ ἐξετέλεσεν ἐπ' αὐτοῦ ὅ,τι κ' ἐπὶ τοῦ δεδεμένου ἐν τῷ κήπῳ. Εἶτα ἀνεῦρε τὸν φανόν, τεθραυσμένον καὶ συμπεπιεσμένον, καὶ τὰ διάφορα ἐργαλεῖα τοῦ Νοέλ. Δὲν εὕρισκεν ὅμως, φαίνεται, ὅ,τι ἐζήτει, διότι ἐξηκολούθει τὸ ἔργον του μετὰ πυρετώδους δραστηριότητος.

Μετ' ὀλίγον ἔστη κατάκοπος. Ἀνωρθώθη ἀσθμαίνων κ' ἐψιθύρισεν, ἀπομάσσων τὸ κάθιδρον αὐτοῦ μέτωπον:

— Τί νὰ ἔγεινε τὸ χαρτοφυλάκιον; Ἐδῶ θὰ ἦνε... Ἂς κυττάξω ἀκόμη.

Κ' ἐπελήφθη πάλιν πυρετωδῶς τοῦ ἔργου του.

Ἀλλ' ἐπείσθη τέλος, ὅτι μάταιος ἀπέβαινεν ὁ κόπος του. Εἶχε μετακινήσει ὅλον τὸν σωρὸν τῶν καταπεσόντων ἐρειπίων, χωρὶς νὰ εὕρῃ τί-

Digitized by Google

ποτε, καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον βεβαίως δὲν ἦτο ἐκεῖ, ἐκτὸς ἂν εἶχεν ὀλισθήσει διὰ ῥωγμῆς τινος τοῦ ἐδάφους.

— Διάβολε! ὑπέλαβεν ὁ τραπεζίτης. Μὴ τυχὸν τὸ ἐκράτησεν ὁ Νοέλ; Τότε θ' ἀποκαλυφθῇ ἀμέσως ὅ,τι προσπαθῶ νὰ κρύψω... Ἀλλ' ἀδύνατον, προσέθηκεν ἀμέσως, ἡ καταστροφὴ ἐπῆλθε τόσον αἰφνιδίως, καὶ οἱ ἄνθρωποι αυτοὶ ἔπαθον τόσον πολύ, ὥστε βεβαίως δὲν ἐσυλλογίσθησαν νὰ φυλάξουν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐθεώρουν ἀσήμαντον.

Ἔμεινε σκεπτικὸς ἐπί τινας στιγμάς, εἶτα δὲ ἀνορθωθείς,

— Ἐμπρός! ἀνέκραξε, πρέπει νὰ εἰπῶ καὶ ἐγω ὡς ὁ Δαντών: «Τόλμη καὶ πάλιν τόλμη!» Δὲν παραδίδομαι ἀκόμη.

Ἀφοῦ δὲ πρῶτον ἐβεβαιώθη,ὅτι αἱ χεῖρες καὶ τὰ ἐνδύματά του δὲν ἔφερον ἴχνη τῆς προσφάτου ἐργασίας του, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ Ἰωσήφ, καὶ τῷ εἶπεν ὅτι ἀπεσύρετο, φοβούμενος μὴ πέσουν οἱ τοῖχοι. Μὴ προσέχων δὲ εἰς τὴν φλυαρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξῆλθε καὶ κατηυθύνθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Νοὲλ Λετελιέ.

ΙΑ'.

Οἱ τραυματίαι.

Πλησιάζων εἰς τὸν οἶκον τοῦ Νοέλ, ὁ κ. Λοβεδὺ παρετήρησε κύκλω συρροήν· ὅμιλος ἀνθρώπων συνομιλούντων ζωηρῶς εἶχε σχηματισθῆ πρὸ τῆς θύρας, τούτους δὲ διεδέχοντο ἄλλοι, κάτοικοι προφανῶς τῆς πόλεως, ἐρχόμενοι νὰ μάθωσι τὰ τῆς προτεραίας νυκτός.

Ἠσθάνετο δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ μᾶλλον ἐπείγουσαν τὴν ἀνάγκην νὰ μάθῃ ἀκριβῶς ποῦ εὑρίσκετο, καὶ ἀνεζήτει διὰ τοῦ βλέμματος τὸν δυνάμενον νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν πληροφορίας τινάς, ὅτε ἀπεσπάσθη τοῦ ὁμίλου καὶ προυχώρησε πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπος ἁρμοδιώτατος νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

Ἦτο ἀνὴρ ὑψηλός, εὔσωμος, μεγάλους ἔχων λευκοὺς μύστακας, καὶ τὸ ἦθος στρατιωτικόν. Ἔφερε τὴν ταινίαν τοῦ Λεγεῶνος τῆς τιμῆς, καὶ ὑπὸ τὸν εὐρὺν αὐτοῦ ἐπενδύτην ὑπεφαίνετο ὀγκώδης χειρουργικὴ ἐργαλειοθήκη. Ἐκαλεῖτο ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ· ὑπηρετήσας δ' ἐπὶ μακρὸν ὡς στρατιωτικὸς ἰατρός, ἔζη ἐκ τῆς συντάξεώς του ἐν Βωβραί, ὅπου ἤσκει ἔτι ἐκ φιλανθρωπίας τὴν ἰατρικὴν καὶ χειρουργίαν.

Ὁ τραπεζίτης εἶχε πολλάκις συναντήσει αὐτὸν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς, καὶ τὸν ἐπλησίασε.

— Τί καλά, ἰατρέ· θὰ μὲ ἡσυχάσετε ἐλπίζω ὡς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἐπληγώθησαν χθὲς τὴν νύκτα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γυναικαδέλφης μου.. τοὺς εἴδατε, βέβαια;

— Μάλιστα, κύριε· τοὺς θεραπεύω ἤδη ἐπὶ πολλὰς ὥρας... Δύο κατάγματα, μία ἐξάρθρωσις καὶ μώλωπες ἀρκετοί... Φαντάζεσθε! Τέλος πάντων πρὸ μικροῦ ἐτελείωσα, καὶ πηγαίνω ν' ἀναπαυθῶ ὀλίγον.

— Μὲ τὸ δίκαιόν σας,ἰατρέ μου. Ἀλήθεια, ὁ Νοὲλ Λετελιέ,ὁ καλὸς ἐκεῖνος νέος,ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν πυρκαϊὰν προσέφερε τόσον μεγάλην ἐκδούλευσιν εἰς τὴν γυναικαδέλφην μου καὶ τὴν ἀνεψιάν μου, εἶνε βαρέως πληγωμένος;

— Ὄχι, δόξα τῷ Θεῷ. Αὐτὸς εἶχεν ἐξάρθρωσιν τοῦ ὤμου· ἀλλ' ἐννοεῖται, προσέθηκεν ὁ ἰατρὸς μετριοφρόνως ταπεινῶν τοὺς ὀφθαλμούς, ὅτι τοιαύτη ἐγχείρησις δὲν μὲ ἀπησχόλησε πολύ. Ὁ ὦμος ἐμβῆκε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, κ' ἐμβῆκε καλά, νομίζω... μολονότι ὁ ἄρρωστος ὑπέφερε πολύ. Εὐτυχῶς εἶνε καλῆς κράσεως, καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θὰ ἠμπορέσῃ, ἂν θέλῃ, νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἔργον του.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἐξέφρασε διὰ μορφασμοῦ τὴν εὐχαρίστησιν, ἣν ἐπροξένει εἰς αὐτὸν ἡ καλὴ ἀγγελία.

— Καὶ οἱ ἄλλοι; ἠρώτησεν.

— Ὁ ὁδοστάτης ἔπαθε μόνον ὀλίγας ἐκχυμώσεις... Ἀλλ' ὁ ἀσπαλακοθήρας ἔπαθε κάταγμα τοῦ βραχίονος καὶ τῆς κνήμης, ἔχει δὲ καὶ βλάβας ἐσωτερικάς, διότι πτύει αἷμα. Ἔπειτα εἶνε καὶ ἀσθενικῆς κράσεως ὁ δυστυχής.., ὥστε δι' αὐτόν... δὲν ἠξεύρω τίποτε.

— Ἀ! ἐφώνησεν ἀπερισκέπτως ὁ τραπεζίτης, καλλίτερα ὁ Νοὲλ νὰ...

Ἀλλ' ἐσταμάτησεν. Ὁ ἰατρὸς τὸν ἐθεώρησεν ἔκπληκτος.

— Τί ἐννοεῖτε; ἠρώτησεν.

— Εἴπατε ὅτι ὁ Νοὲλ ἔχει σιδηρᾶν κράσιν· ἑπομένως θ' ἀντεῖχε περισσότερον ἀπὸ τὸν ἄλλον...

— Βεβαίως. Ἀλλὰ μὲ συγχωρεῖτε· βιάζομαι νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν. Πηγαίνετε εἰς τοὺς ἀσθενεῖς μας βέβαια. Μὴ τοὺς κάμετε νὰ ὁμιλήσουν, σᾶς παρακαλῶ...Ἔπειτα, δύο ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ ἠμπορέσουν καὶ νὰ σᾶς ἀπαντήσουν..

— Εἶνε ἁπλῆ φιλικὴ ἐπίσκεψις, ἰατρέ. Χαίρετε λοιπόν, κ' ἐξακολουθεῖτε νὰ περιποιῆσθε τοὺς ταλαιπώρους αὐτούς.

Καὶ ἀπεμακρύνθη, χαιρετίσας μὲν φιλικώτατα τὸν ἰατρόν, ψιθυρίζων δὲ καθ' ἑαυτόν:

— Ὁ διάβολος νὰ τοὺς πάρῃ καὶ αὐτοὺς καὶ σένα μαζή, ἀνθρωπομακελλάρη!

Σιδηρουργός τις καὶ μαθητευόμενος, ἐργαζόμενοι παρὰ τῷ Νοέλ, ἔμενον ἐν τῷ ἰσογείῳ ἐργαστηρίῳ, καὶ εἰς οὐδένα ἐπέτρεπον ν' ἀναβαίνῃ εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, ὅπου ἦσαν οἱ τραυματίαι. Ἀλλ' ὁ Κ. Λοβεδὺ ἦτο ἄνθρωπος σημαντικός, καὶ δὲν ἐτόλμησαν νὰ τὸν ὑπαγάγωσιν εἰς τὸν κοινὸν κανόνα. Τῷ ἐπέτρεψαν λοιπὸν τὴν

Digitized by Google

διάβασιν, καὶ ὁ τραπεζίτης ἔσπευσε ν' ἀναβῇ εἰς τὰ δώματα τοῦ Νοέλ.

Ἐν τῷ πρώτῳ δωματίῳ εὑρίσκοντο πολλοί· ἐν πρώτοις ὁ Γριβέ, καθήμενος ἐπὶ ἕδρας, τυλιγμένα ἔχων μὲ πανία τὴν κεφαλήν του, καὶ κατησχυμένος φαινόμενος ἐκ τῆς ἀδρανείας του. Εἶτα νεαρά τις κόρη, προσηνὴς καὶ ταπεινὴ τὸ ἦθος, πρεσβυτέρα θυγάτηρ τοῦ ὁδοστάτου, βοηθοῦσα τὴν Βρανδὲν εἰς παρασκευὴν τῶν ἰατρικῶν. Ἐν τῷ δευτέρῳ δωματίῳ ἐφαίνοντο διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας δύο κλίναι, ὧν ἡ μία εἶχεν ἐκ τοῦ προχείρου στηθῆ, κατείχετο δὲ ὑπὸ τοῦ Νοέλ, διατελοῦντος ἐν νοσηρᾷ ὑπνώδιᾳ, κατόπιν τῆς χειρουργικῆς ἐγχειρίσεως. Ἦτο ἀκίνητος, ἡ δὲ ὠχρότης του ἐπετείνετο ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος τὴν μορφήν του μελανοῦ πώγωνος. Ἐπὶ τῆς ἄλλης κλίνης, τῆς τιμητικῆς, ἀνεπαύετο, κατὰ ῥητὴν τοῦ Νοέλ ἐπιθυμίαν, ὁ ὑπὲρ πάντας παθὼν δυστυχὴς Ἰωάννης Ῥεβού. Ὁ ἀσπαλακοθήρας οὐδόλως ἐφαίνετο αἰσθανόμενος τὴν γενομένην πρὸς αὐτὸν διάκρισιν. Περιβαλλόμενος δι' ἐπιδέσμων καὶ συγκρατητήρων, ὠχρός, παραμεμορφωμένος, ὑφίστατο ἐκ διαλειμμάτων εἶδός τι ῥόγχου, προκαλοῦντος σταγόνας αἵματος ἐπὶ τὰ χείλη του. Παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του ἔκλαιε σιγὰ ἀγαθή τις γραῖα, ἐπεριποιεῖτο φιλοστόργως τὸν ἀσθενῆ, καὶ ἀπέτεινεν αὐτῷ ἐνίοτε περιπαθῆ τινα λόγον. Ἦτο ἡ μήτηρ του.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ εἰσῆλθεν ἀνατεταμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν καὶ μειδιῶν τὸ στόμα. Ὁ Γριβέ, καταβεβλημένος πρὸ μικροῦ, ὠρθώθη ἀποτόμως ὡς ἠτένισεν ἐπ' αὐτὸν ἀπαίσιον βλέμμα· ἡ δὲ Βρανδέν, ἥτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατεσκεύαζε κατάπλασμα, ἤγειρε τὸ χοχλιάριόν της πλῆρες καὶ ἀχνίζον, καὶ περιεδίνησεν αὐτὸ οἱονεὶ ἑτοίμη νὰ τὸ σφενδονίσῃ κατὰ κεφαλῆς τοῦ εἰσελθόντος. Καὶ αὐτὴ ἡ μικρὰ Γριβὲ ἐπλησίασεν εἰς τὸν πατέρα της, μαντεύουσα οὕτως εἰπεῖν ὅτι ἐχθρὸς ἦτο ὁ νέηλυς.

Ὁ τραπεζίτης δὲν ἐφάνη παρατηρήσας τὴν ἐχθρότητα τῆς ὑποδοχῆς, καὶ εἶπε διὰ γλυκερᾶς φωνῆς·

— Καλημέραν σας! Τί; πάλιν δυστυχήματα ἐδῶ; Ὢ! αὐτὸ μᾶς λυπεῖ πολύ, κ' ἐμὲ καὶ τοὺς συγγενεῖς μου... Σὺ τοὐλάχιστον, φίλε, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν ὁδοστάτην, δὲν ἔπαθες τίποτε.

—Ἂς ἦνε καλὰ οἱ φονηάδες, ποῦ μᾶς ἔκαμαν εἰς αὐτὰ τὰ χάλια, ἀπήντησεν ὁ Γριβέ.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ δὲν κατώρθωσε νὰ καταστείλῃ κίνημα ἐκπλήξεως, καὶ φρίκης ἴσως.

— Τί ἐννοεῖς; ἠρώτησε· ἀποδίδεις εἰς ἐπιβουλὴν τὸ δυστύχημά σας;

— Καλά, καλά, θὰ τὰ βροῦμεν! Εἶνε Θεός! Ἂς ἦνε δυνατοὶ καὶ ἂς κρυφθοῦν ὅσο θέλουν... Ἂν λογαριάζετε νὰ ἰδῆτε τὸν Κ. Νοέλ καὶ τὸν Γιάννη, ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν θὰ εὐκολυνθῆτε.

— Δὲν 'μπαίνει κανείς, προσέθηκεν ἡ Βρανδέν, φέρουσα τὸ κατάπλασμά της μετά τινος παραφορᾶς, καὶ ἱσταμένη πρὸ τῆς θύρας τοῦ δευτέρου δωματίου.

— Ὁ ἰατρὸς τὸ ἐμπόδισεν, ἐψιθύρισεν ἡ μικρὰ Γριβέ· ἠμπορεῖ νὰ βλάψῃ τὸν Κ. Νοέλ.

— Καλά, καλά! ὑπέλαβε διὰ φωνῆς ἔτι μειλιχιωτέρας ὁ τραπεζίτης, δὲν ἐμβαίνω διὰ τῆς βίας... Ἤθελα μόνον, προσέθηκε μεγαλοφωνότερον, νὰ φέρω εἰς τὴν γυναικαδέλφην μου καὶ τὴν ἀνεψιάν μου, αἱ ὁποῖαι μ' ἔστειλαν, εἰδήσεις ἀσφαλεῖς περὶ τοῦ καλοῦ μας Νοέλ.

— Σιγότερα! νὰ παρ' ἡ ὀργή! εἶπεν ὀργίλως ὁ Γριβέ.

— Σιγότερα! ἐπανέλαβεν ἡ Βρανδέν.

Ἀλλὰ βραδέως ἐγένοντο αἱ παραγγελίαι. Κλίνη ἠκούσθη τρίξασα ἐν τῷ δωματίῳ, καὶ φωνὴ ἀσθενὴς παρήγγειλε ν' ἀφήσωσι τὸν Κ. Λοβεδὺ νὰ εἰσέλθῃ.

— Εἶνε ὁ Κ. Νοέλ, εἶπεν ἡ μικρὰ Γριβέ. Παναγία μου! ἐξύπνησε!

— Κοπιάστε λοιπόν, ἀφοῦ εἶνε ἔτσι, ὑπέλαβεν ὁ Γριβέ.

Καὶ συνώδευσε τὸν τραπεζίτην εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον, ἐνῷ ἡ οἰκονόμος ἐξεδήλου δι' ἀποτόμου χειρονομίας τὴν ἀνίσχυρον αὐτῆς ὀργήν.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Λοβεδὺ οὐδόλως ἐφάνη ἑλκύσασα τὴν προσοχὴν τοῦ Ἰωάννου Ῥεβοῦ καὶ τῆς μητρός του. Ὁ Ἰωάννης παρελήρει, καὶ ἡ γραῖα ἦτο ἔκφρων ἐξ ἀπελπισίας. Ὁ Νοέλ ἠθέλησε νὰ στραφῇ, ἀλλ' ὀξεῖα τοῦ ὤμου του ὀδύνη τὸν ἠνάγκασε νὰ μείνῃ ἀκίνητος. Οἱ μαῦροί του ὀφθαλμοὶ ἦσαν ὑπερμέτρως διεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ πόνου, προσήλωσε δ' αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Λοβεδὺ τοσοῦτον ἀτενῶς κ' ἐπιμόνως ὥστε τὸν ἐστενοχώρησαν.

Οὐχ ἧττον ὁ τραπεζίτης εἶπε φιλικῶς.

— Πόσον λυποῦμαι, φίλτατε κύριε Νοέλ, ὅτι σᾶς εὑρίσκω εἰς τόσον λυπηρὰν κατάστασιν, καθὼς καὶ τὸν σύντροφόν σας! Δὲν τολμῶ μάλιστα νὰ σᾶς παρατηρήσω, ὅτι σεῖς πταίετε, διότι χθὲς ὁ συμβολαιογράφος Περρὲν κ' ἐγὼ ἀντετάχθημεν ἐντόνως εἰς τὴν τολμηρὰν αὐτὴν ἐπιχείρησιν... Διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἀγνοῶ, ἐνομίσατε ὅτι ἔπρεπεν ἐν μέσῳ τῆς νυκτός, καὶ χωρὶς ἐπαρκεῖς προφυλάξεις... Ὅπως δήποτε σήμερον τὸ πρωΐ, ὅτε ἡ λυπηρὰ αὐτὴ εἴδησις ἔφθασεν εἰς τὸν πύργον, αἱ κυρίαι κατελυπήθησαν.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ μορφὴ τοῦ Νοέλ ἐξέφραζε δυσπιστίαν, ἀπειλὴν μάλιστα. Αἴφνης ἡ ἔκφρασις αὐτὴ μετεβλήθη, καὶ ἠρώ-

Digitized by Google

τησεν ἀφελῶς, ὡσεὶ λησμονῶν πρὸς τίνα ὡμίλει:

— Αἵ κυρίαι... Πῶς! καὶ ἡ δεσποινὶς Ἀδριανή; ...

Ὁ τραπεζίτης ἀνεσκίρτησε.

— Πῶς ὄχι; εἶπεν. Ἡ ἀδιαφορία τῆς ἀνεψιᾶς μου καὶ τῆς μητρός της εἰς τοιαύτην περίστασιν δὲν θὰ ἦτον ἀχαριστία;

Ὁ Νοὲλ ἐταπείνωσε τὰ βλέφαρα κ' ἐφάνη σκεπτόμενος. Ὁ δὲ Λοβεδὺ ἐξηκολούθησεν·

— Ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ, τὸν ὁποῖον ἀπήντησα πρὸ μικροῦ εἰς τὴν θύραν σας, μ' ἔδωκε τὴν ἐλπίδα, ὅτι γρήγορα θὰ θεραπευθῆτε ὅλοι, καὶ τὸ ἐπιθυμῶ διακαῶς. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ ἔξοδα τῆς θεραπείας σας πρέπει νὰ βαρύνωσιν ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἠθελήσατε νὰ ὑπηρετήσετε, καὶ ἐπιθυμία των εἶνε νὰ μὴ στερηθῆτε τίποτε.

Συνάμα δ' ἐξήγαγε τοῦ κόλπου του χρηματοφυλάκιον πλῆρες χαρτονομισμάτων. Ἀλλ' ὁ Νοὲλ ἐκίνησε βιαίως τὸν ὑγιᾶ του βραχίονα, καὶ ἀνεφώνησε:

— Χρήματα! δὲν δέχομαι ἀπὸ κανένα. Δὲν ἔχω δὲ καὶ ἀνάγκην, οὔτε οἱ φίλοι μου θὰ ἔχουν, ἐνόσῳ ἔχω ἐγώ... Ἀγαπητέ μου Γριβέ, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν ὁδοστάτην, πᾶρε ἀπὸ τὸ καρφὶ τὸ κλειδὶ ἐκεῖνο τοῦ ἑρμαρίου. Εἰς τὸν πρῶτον σύρτην θὰ εὕρῃς μερικὰς ἑκατοστάδας φράγκων, τὰ ὁποῖα ἔχω οἰκονομήσει ἕως τόρα. Λάβε ἀπ' αὐτὰ ὅσα θέλεις, διὰ σὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν σου, καθὼς καὶ διὰ τὸν Γιάννη καὶ τὴν μητέρα του. Ἔχομεν κοινοὺς τοὺς πόνους, πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ τοὺς πόρους κοινούς.

— Ἀρκεῖ, κύριε Νοέλ, ἀπήντησεν ὁ ὁδοστάτης. Κ' ἐγὼ ἔχω μερικὰς οἰκονομίας..... τὰς ἔφερεν ἡ κόρη μου ἡ Πετροῦλα. Οὔτε τοῦ λόγου σας, οὔτ' ἐγώ, οὔτε ὁ Γιάννης θ' ἀναγκασθοῦμε νὰ ζητήσωμε.. ἀπό.. ξένους.

Ὁ Λοβεδὺ δὲν ἐφάνη προσβληθεὶς ἐκ τῆς ἀρνήσεως ταύτης, ἣν προσεδόκα ἴσως.

— Δὲν εἶχα κακὴν πρόθεσιν, εἶπεν· ἀλλ' ἀφοῦ εἶσθε τόσον ὑπερήφανος, κ' ἔχετε καὶ πόρους, τοὺς ὁποίους δὲν ὑπέθετον, δὲν ἐπιμένω. Οὐχ ἧττον, πρὶν ἐπιστρέψω εἰς τὸ Βλινύ, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀποτείνω μίαν ἐρώτησιν πολὺ σπουδαίαν: τί εὕρετε εἰς τὸ κιβώτιον;

Ὁ Νοὲλ καὶ ὁ Γριβὲ ἐθεώρησαν ἀλλήλους.

— Τίποτε! εἶπε τέλος ὁ Νοέλ.

— Τίποτε! ἐπανέλαβεν ὁ Γριβέ.

— Περίεργον. Πῶς νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι τὸ κιβώτιον αὐτό, τὸ ὁποῖον κανεὶς δὲν ἤγγισεν ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ συγγάμβρου μου, ἦτο δυνατὸν νὰ ἦνε κενόν; Πολλοί, ὁ συμβολαιογράφος Περρὲν ἰδίως κ' ἐγὼ ἐνομίζαμεν, ὅτι ὁ κρυψὼν αὐτὸς ἔπρεπε νὰ περιέχῃ σπουδαῖον ποσόν, πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα, τὰς ὁποίας εἶχα μετρήσει εἰς τὸν Δυχαμέλ, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του.

Ὁ Νοέλ, καίτοι καταβεβλημένος, ἐφάνη ἐννοήσας τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος.

— Ἀλήθεια, ὑπέλαβεν, ὁ συμβολαιογράφος μοῦ εἶχεν εἰπεῖ ὅτι ἦτο τοῦτο ἐνδεχόμενον.

— Ἆ, τὸ ἐγνωρίζατε λοιπόν, καὶ μολοντοῦτο μετέβητε τὴν νύκτα, μὲ τοὺς φίλους σας, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ὅλων...

—Κύριε, διέκοψε ξηρῶς ὁ Νοέλ, θὰ ἀνακοινώσω ἐγκαίρως καὶ ὅπου πρέπει τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι μᾶς παρεκίνησαν ν' ἀψηφήσωμεν τὴν ζωήν μας... Ὅ,τι μόνον ἠμπορῶ τόρα νὰ σᾶς εἰπῶ, εἶνε ὅτι τὸ κιβώτιον δὲν περιεῖχε χρήματα.

— Ἐπιμένετε λοιπὸν νὰ ἰσχυρίζεσθε ὅτι ἦτο κενόν;

— Ὄχι ἐντελῶς· ηὗρα ἓν χαρτοφυλάκιον, τὸ ὁποῖον μοῦ ἐφάνη ὅτι περιεῖχεν ἔγγραφα ἀσήμαντα.

— Καὶ ποῦ ἠξεύρετε, ἂν ἦσαν ἀσήμαντα; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ τραπεζίτης. Ἠμπορεῖ νὰ ἦσαν ἔντοκα γραμμάτια, ἐπιταγαὶ εἰς τὴν τράπεζαν... Τέλος πάντων τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτὸ ποῦ εἶνε; τί τὸ ἐκάματε; Ὅ,τι ἀξίαν καὶ ἂν ἔχῃ, ἀνήκει εἰς τὰς συγγενεῖς μου, καὶ καθῆκον μου εἶνε νὰ ζητήσω νὰ μοῦ παραδοθῇ ἀμέσως.

Ὁ Νοὲλ καὶ ὁ Γριβὲ ἐφάνησαν μεγάλως στενοχωρημένοι.

— Τῇ ἀληθείᾳ, κύριε, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, δὲν ἠξεύρω τί ἀπέγεινεν αὐτὸ τὸ χαρτοφυλάκιον... Ἐνῷ τὸ ἐξήταζον, ἐπῆλθεν ἡ καταστροφή. Τὸ σχοινίον τὸ ὁποῖον μ' ἐκράτει ἐθραύσθη ἢ ἐκόπη ὑπὸ χειρὸς ἐγκληματικῆς,.. δὲν ἠξεύρω τί ἀκριβῶς. Ἀφῆκα ὅ,τι ἐκράτουν, καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον ἔμεινε βεβαίως ἐντὸς τῶν ἐρειπίων.

— Ὅπου ὅμως δὲν ἀνευρέθη, ἀπήντησεν ὁ Λοβεδύ. Ἴσως τὸ ἐπῆρε κανεὶς τῶν συντρόφων σας, αὐτὸς ὁ δυστυχὴς ἴσως.

Κ' ἐπλησίασεν εἰς τὸν ἀσπαλακοθήραν, οὗτινος ἠκούοντο αἱ οἰμωγαὶ καὶ οἱ ἄναρθροι λόγοι.

— Δὲν καταλαβαίνει αὐτός... παραμιλεῖ! ἐψιθύρισεν ἡ γραῖα Ῥεβοῦ.

— Ἔλα, ἀφῆστέ τον ἥσυχο! εἶπε τραχέως ὁ ὁδοστάτης· δὲν ἔχει 'δικό σας πρᾶγμα, οὔτε αὐτός, οὔτε κανεὶς ἄλλος... ἂν ἔκλεψαν τίποτε χθὲς τὴν νύκτα ἀπὸ τὸ Μεγάλο σπίτι, ζητήστε το ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ,.. τὸν σχοινοβάτη...

Ἀλλὰ νεύσαντος τοῦ Νοέλ, ὁ Γριβὲ διεκόπη.

— Περὶ τίνος ὁμιλεῖτε, ἀγαπητέ; ἠρώτησεν ὁ Λοβεδὺ μετὰ ψευδοῦς ἀταραξίας.

— Περὶ κανενός. Φθάνει! πέστε πῶς τὰ πῆρε ὁ διάβολος.

— Ὁ διάβολος ἢ ὄχι, ἀπήντησεν αὐστηρῶς ὁ τραπεζίτης, τὸ χαρτοφυλάκιον πρέπει νὰ εὑρεθῇ, διότι εἰς ὑπόθεσιν τόσον σπουδαίαν... Ἀλ-

Digitized by Google

λά, ἐξηκολούθησεν ἀναλαμβάνων τὸ γλυκερὸν αὐτοῦ ἦθος, ἡ στιγμὴ δὲν εἶνε κατάλληλος δι' ἀνακρίσεις. Μὴν ἐκπλαγῆτε ὅμως ἂν προβῶ δραστηρίως εἰς τὰ ἁρμόδια μέτρα, πρὸς ἀνάκτησιν σημαντικῆς ποσότητος, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν γυναικαδέλφην μου καὶ τὴν ἀνεψιάν μου. Σεῖς ἰδίως, κύριε Νοέλ, ὁ ὁποῖος ἐδείξατε πρὸς αὐτὰς τόσην ἀφοσίωσιν, θὰ μ' ἐπιδοκιμάσετε βέβαια.

— Ἂν τὸ ποσὸν αὐτὸ ἦτο πραγματικῶς εἰς τὸ κιβώτιον, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ χαθῇ.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἡτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ, ὅτε ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐψιθύρισεν ἐπιπόνως:

— Ὁ κ. Νοὲλ εἶνε ὁ βασιλέας τῶν τιμίων ἀνθρώπων.. ὁ Γριβὲ εἶνε δημόσιος ὑπάλληλος ... ἀλλὰ ἐγὼ ἔχω μύτη.. καὶ κεφάλι... εἴκοσι πέντε λεπτὰ τὸ κομμάτι...

Στεναγμὸς τῆς μητρός του ἐπέβαλεν αὐτῷ σιωπήν, καὶ ὁ τραπεζίτης ἀπεσύρθη.

Οὐδεὶς ἐκινήθη νὰ τὸν προπέμψῃ, καὶ βλέμματα δυσμενῆ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ἐν τῷ πρώτῳ δωματίῳ καὶ κατὰ τὸν προθάλαμον. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως τὸν ἀνησύχησε, καὶ ἀπερχόμενος διὰ μεγάλων βημάτων ἐψιθύριζεν:

— Ὀλίγον μὲ μέλει τί φρονοῦν αὐτοὶ οἱ τιποτένιοι... Ἀλλὰ τί ἐννοοῦσε ἆρά γε ὁ ἄλλος μὲ τὸν Ἡρακλῆ; Μήπως ἔχουν ὑποψίαν... Οἱ τρόποι των εἶχαν κάτι μυστηριῶδες.. Ἀδιάφορον! τὸ σπουδαῖον εἶνε ὅτι τὸ χαρτοφυλάκιον ἐχάθη. Ἐμπρὸς λοιπόν, καὶ μὴ χάνωμεν καιρόν.

Κατηυθύνθη δὲ πρὸς τὸ δημαρχεῖον, ὅπου ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος ὁ ἀνακριτής.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΑΙΞΠΗΡ

Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἐσφαλμένως ὑπέθεσάν τινες, λέγει ὁ Hudson, ὅτι δὲν ἐξετιμήθη ἀρκούντως ζῶν. Οὐδεὶς ἐτιμήθη πλειότερον αὐτοῦ. Βασιλεῖς, πρίγκιπες, εὐγενεῖς καὶ λαός, πάντες ἐτίμων τὴν μεγαλοφυΐαν του. Ἦτο δὲ ὁ ἀγαπητὸς ποιητὴς τῆς Ἐλισάβετ, κατὰ παραγγελίαν τῆς ὁποίας λέγεται ὅτι ἔγραψε τὴν κωμῳδίαν «Αἱ Εὔθυμοι Γυναῖκες τοῦ Οὐίντσορ», καὶ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Α', ὡς μαρτυροῦσιν οἱ ἑπόμενοι στίχοι τοῦ Johnson, οἵτινες δεικνύουσι προσέτι πόσον ἐτιμᾶτο καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν συγχρόνων.. «Γλυκύφωνε τοῦ Ἄβωνος κύκνε, ὁποῖον »θέαμα θὰ παρίστατο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, »ἂν ἐνεφανίζεσο ἐπὶ τῶν ὑδάτων μας καὶ ἐπανελάμβανες ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ταμέσεως [1] »τὰς πτήσεις ἐκείνας δι' ὧν ἔθελγες τόσον τὴν »Ἐλισάβετ καὶ τὸν Ἰάκωβον. Ἀλλὰ μεῖνε, σὲ »βλέπω ἀνερχόμενον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀποτελοῦντα ἀστερισμόν. Λάμπε, ὦ ἄστρον τῶν »ποιητῶν, καὶ μετὰ κύρους ἢ θυμοῦ φαίδρυνε ἢ »ἐπίπληττε τὸ καταρρέον θέατρον, ὅπερ θρηνεῖ »ὡς ἡ νύξ, ἀφ' ὅτου σὺ ἀπέπτης, καὶ ὅπερ μόνον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῶν ποιημάτων σου φωτίζεται. Σὺ δέ, θριάμβευε, ὦ γηραιὰ Βρεττανία, »ἡ γεννήσασα Ἐκεῖνον, ὃν τιμῶσιν ἅπαντα τῆς »Εὐρώπης τὰ θέατρα. Δὲν ἀνῆκεν εἰς ὡρισμένον αἰῶνα, ἦτο ποιητὴς τῶν αἰώνων. Αἱ Μοῦ»σαι δ' ἅπασαι ἦσαν ἐν τῷ ἔαρί των, ὅτε ὡς »ἄλλος Ἀπόλλων ἦλθεν εἰς τὸ μέσον ἡμῶν, ἵνα »κατακηλήσῃ τὰς ἀκοάς μας, ἢ νὰ θέλξῃ ἡ»μᾶς ὡς ἄλλος Ἑρμῆς».

Ἡ φήμη τοῦ Σαίξπηρ παρέμεινεν ἀμείωτος καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του μέχρι τῆς βασιλείας Καρόλου τοῦ Β', ὅτε, ἕνεκα τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ἔργων τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας, ἤρξατο μειουμένη. Ὁ Dryden λέγει ὅτι τότε ἐδιδάσκοντο δύο ἔργα τοῦ Βωμόντ καὶ τοῦ Φλέσερ καὶ ἓν τοῦ Σαίξπηρ. Ἡ ἀναλογία αὕτη, λέγει ὁ Mezières, εἶνε ἡ τρανωτάτη ἀπόδειξις τῆς παρακμῆς τοῦ θεάτρου καὶ τῆς διαφθορᾶς τῆς καλαισθησίας τοῦ κοινοῦ. Τὸ προτιμᾶν τὸν Beaumont καὶ Fletcher ἀντὶ τοῦ Σαίξπηρ, εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς τὸ ἐπιζητεῖν τὴν ἐκ τῆς πολυπλόκου κωμῳδίας καὶ τῶν καινοτομιῶν τέρψιν, ἀντὶ τῶν εὐγενεστάτων συγκινήσεων τῆς δραματικῆς τέχνης. Ἐπέκεινα τοῦ αἰῶνος ἐλησμονήθη σχεδὸν ὁ μέγας δραματοποιός, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος οἱ Γερμανοὶ πρῶτοι, μετ' ἐπιστασίας τὰ ἔργα του μελετήσαντες, καὶ τὰς ἀμαράντους καλλονὰς τῆς ποιήσεώς του ἐννοήσαντες, κατέδειξαν καὶ πάλιν τὴν ἀξίαν τοῦ ποιητοῦ, δημοτικώτατον αὐτὸν καταστήσαντες, ὄχι μόνον ἐν Γερμανίᾳ ἀλλὰ πανταχοῦ τοῦ κόσμου. Ὁ ποιητὴς δὲ (παρατηρεῖ ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς) ὃν ὁ Βολταῖρος ἀπεκάλει βάρβαρον τοῦ βορρᾶ, ἀπεικόνισε τοὺς γλυκεῖς ἐκείνους καὶ ποιητικοὺς γυναικείους τύπους οὓς παντελῶς ἠγνόει τὸ Γαλλικὸν θέατρον.

Ἡ Ἰεσίκα, ἡ Ἰουλιέττα, ἡ Δεσδαιμόνα, ἡ Ὀφηλία καὶ ἡ Μιράνδα εἶνε τύποι ἔρωτος, χάριτος καὶ σεμνότητος. Ἐν τοῖς ποιήμασι τῶν μεγάλων ἡμῶν ποιητῶν, λέγει ὁ Γάλλος μυθιστοριογράφος, αἱ γυναῖκες δὲν λησμονοῦνται μέν, ἀλλὰ καταβιβάζονται πάντοτε, ὅσαι δὲ ὑψοῦσι σπανίως τὴν λυσίκομον αὐτῶν κεφαλήν, πλησιάζουσι σχεδὸν πάντοτε πρὸς τοὺς ἄνδρας, κατά τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ πάθη αὐτῶν. Ἂν

1) Ἔνθα ἦτον ἐκτισμένον τὸ θέατρον τῶν Black friars.

Digitized by Google

τις δὲ ἀναμνησθῇ ὅτι ἐπὶ Σαίξπηρ τὰ πρόσωπα τῶν γυναικῶν ὑπεκρίνοντο ἄνδρες, θὰ νοήσῃ ὁπόσον ἰσχυρότερον θησαυρὸν ἔρωτος καὶ ποιήσεως εἶχε συσσωρεύσει ἐν τῇ καρδίᾳ ὁ Ἄγγλος ποιητής, ὁ μόνην τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἔχων κάτοπτρον, καὶ οὐχί, ὡς ὁ Κορνήλιος, ὁ Μολιέρος, ὁ Ρακίνας καὶ ὁ Βολταῖρος, τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Deseuillet, τῆς Bejart, τῆς Champsele καὶ Clairon.

Περαίνοντες τὰς βιογραφικὰς ταύτας σημειώσεις, δὲν νομίζομεν ἄσκοπον νὰ προσθέσωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς «Βακωνείου θεωρίας», ἐξ ἧς καταφαίνεται εἰς πόσας παραδοξολογίας καὶ παραλογισμοὺς περιπίπτουσι πολλάκις οἱ μόνον χάριν καινοτομίας καὶ θορύβου γράφοντες. Κατὰ τὸ 1856 ἡ Ἀμερικανὶς Dola Bacon, νέαν ἴσως θέλουσα νὰ προσθέσῃ δόξαν εἰς τὸν ἐπιφανῆ αὐτῆς ὁμώνυμον, ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ περιοδικῷ Putnam's Magazin πραγματείαν δι' ἧς ἐπειρᾶτο ν' ἀποδείξῃ ὅτι Σαίξπηρ δὲν ὑπῆρξε, καὶ ὅτι τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο δημοσιευθέντα ἔργα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου καὶ συγγραφέως Βάκωνος. Τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην ἀνέπτυξε τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐν ὀγκώδει τόμῳ. Μετὰ λύπης ὅμως, ἀλλ' ἄνευ ἐκπλήξεως, παρατηρεῖ ὁ Henri Cochin, 1) ἐμάθομεν ὅτι ἡ ἀτυχὴς καινοτόμος ἀπέθανεν ἔν τινι φρενοκομείῳ τῆς πατρίδος της. Τῆς θεωρίας ταύτης ὀπαδοὶ ἐγένοντο ἐν Ἀμερικῇ μὲν ὁ δικαστὴς Holmes, ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ ὁ Γουλιέλμος Σμίθ, ὅστις κατώρθωσε νὰ προσηλυτίσῃ καὶ τὸν λόρδον Παλμερστῶνα. Τῷ 1864, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του, ὁ πρωθυπουργὸς συνεζήτει ζωηρῶς περὶ τῆς Βακωνείου θεωρίας εἰς ἣν ἀκραδάντως ἐπίστευε· εἰς δὲ τοὺς ἀντιτάσσοντας αὐτῷ τὰς σαφεῖς μαρτυρίας τῶν συγχρόνων τοῦ Σαίξπηρ Fran Meeres, Ben Johnson καὶ τὰς τῶν ὑποκριτῶν καὶ φίλων τοῦ ποιητοῦ, Condell καὶ Heminge, ὁ Πάλμερστων ἀπεκρίνετο: «Μπά! οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε πάντοτε σύμφωνοι, ἐκτὸς δὲ τούτου ἴσως ἠπατᾶτο καὶ ὁ Johnson, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι» ἐπὶ τέλους δὲ μὴ ἔχων ἄλλο ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιχείρημα, ἐλάμβανε τὸ σύγγραμμα τοῦ Σμίθ, ὅπερ ἐπαρουσίαζε τοῖς μετ' αὐτοῦ συζητοῦσι λέγων «ἀνάγνωτε αὐτὸ καὶ θὰ πεισθῆτε». Παρῆλθον ἔκτοτε ὑπὲρ τὰ εἴκοσι ἔτη, χωρὶς οὐδεὶς σπουδαῖος φιλόλογος ἢ ἄλλος ἐκ τῶν περὶ τὸν Σαίξπηρ ἀσχοληθέντων νὰ συνταχθῇ τῇ γνώμῃ τοῦ εὐγενοῦς λόρδου· ὁ δὲ Σαιξπήρειος σύλλογος οὐδὲ κἂν ἐξήτασε τὸ ζήτημα, λήρους καὶ παραδοξολογίας θεωρήσας αὐτό. Ἀλλ' ἡ παραδοξολογία αὕτη, διὰ τὸ καινοφανὲς αὐτῆς, ἔσχεν ὀπαδούς τινας ἐκ τοῦ ὡραίου φύλου. Ἡ Κυρία Pott κατώρθωσε νὰ ἱδρύσῃ καὶ Βακώνειον Ἑταιρείαν ἥτις ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 150 πιστούς, ὧν τινες Γερμανοί.

Τὰ σπουδαιότατα δὲ ἐπιχειρήματα τῶν Βακωνιστῶν εἰσὶ τὰ ἑξῆς· Ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ Βάκων ἠγάπα τὸ θέατρον, πρᾶγμα ἥκιστα συνᾶδον πρὸς τὸν σοβαρὸν χαρακτῆρα νομομαθοῦς καὶ φιλοσόφου, ὅτι παρὰ τὰς ἀντιθέτους δοξασίας τῶν συγχρόνων του, ἐπρέσβευεν ὅτι τὸ θέατρον ἦτο ὁ καταλληλότατος τρόπος πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ὅτι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Macauley, ἦτο φύσις ποιητικὴ (κακοὺς ὅμως γράψας πάντοτε στίχους), ὅτι ἔγραψεν ᾠδὰς ἀφιερωθείσας τῇ βασιλίσσῃ, ὅτι διῆγε βίον ἐλευθέριον, ὅτι περιέπεσεν εἰς χρέη, ὑπογράψας συναλλαγματικὰς εἰς Λομβαρδοὺς καὶ Ἰουδαίους, καὶ ὅτι ἔγραψεν ἐπανειλημμένως διὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν ἀπόκρεω θεατρικοὺς Μίμους, ὡς ἀποδεικνύει ὁ βιογράφος του Spedding, ὅστις ἐδημοσίευσε τεμάχια τινὰ τῶν θεατρικῶν ἔργων τούτων τοῦ φιλοσόφου. Ὁ ἀναγινώσκων δὲ τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ φιλοσόφου, παρατηρεῖ ὁ Cochin, ἐρωτᾷ κατὰ φυσικὸν λόγον, διατί ὁ Βάκων νὰ ὁμολογῇ ὅτι εἶνε ὁ συγγραφεὺς τῶν μετρίων τούτων θεατρικῶν δοκιμίων καὶ ν' ἀρνῆται τὸν Ἄμλετ ἢ τὸν Ἰούλιον Καίσαρα; Τέλος δὲ προσθέτουν οἱ Βακωνισταί, εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν περιπεσών, ἠναγκάσθη νὰ γράφῃ θεατρικὰ ἔργα ἅτινα ἐδημοσίευεν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀσήμου ὑποκριτοῦ Σαίξπηρ εἰς ὃν ἔδιδε μικρὰν ἀμοιβήν. Τριάκοντα δύο, λέγει ἡ Κυρία Pott, εἰσὶν οἱ λόγοι, οἵτινες πείθουσιν ὅτι ὁ Βάκων ἔγραψε τὰ δράματα τοῦ Σαίξπηρ. Ἐκ τῶν ἑπομένων δὲ τεσσάρων, οὓς ἀναφέρει ὁ Cochin, δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ καὶ περὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν ἄλλων· 1) Ὅτι ἀμφότεροι, ποιητὴς καὶ φιλόσοφος, ἐπαναλαμβάνουσιν ἐσφαλμένως φράσιν τινὰ τοῦ Ἀριστοτέλους· 2) ὅτι ἀμφότεροι ἀναφέρουσι τὰ αὐτὰ ἄνθη καὶ φυτά· 3) ὅτι ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ τοῦ Βάκωνος εὑρίσκουσι μυστηριώδεις λέξεις π. χ. γίνεται λόγος περὶ *κεκρυμμένων ποιητῶν*, καὶ 4) ὅτι φίλος τοῦ Βάκωνος γράφων αὐτῷ, παίζει μετὰ τὰς λέξεις *Mesure for Mesure*, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν τίτλον μιᾶς κωμῳδίας τοῦ Σαίξπηρ. Πάντα ταῦτα πείθουσι τὴν Κυρίαν Pott καὶ τοὺς 150 ὀπαδοὺς τῆς Βακωνείου θεωρίας ὅτι ὁ Βάκων ἔγραψε τὸν Σαίξπηρ! Καὶ ὅμως περὶ τῶν παραδοξολογιῶν τούτων ἐγράφησαν μέχρι τοῦδε 255 συγγράμματα, φυλλάδια, καὶ ἄρθρα, ἐξ ὧν 161 ἐν Ἀγγλίᾳ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν Ἀμερικῇ καὶ Γερμανίᾳ.

Πρὸς μεγάλην λύπην τῶν ὀπαδῶν τῆς Βακωνείου θεωρίας, τὰ ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου ἐρευνητοῦ καὶ βιογράφου τοῦ ποιητοῦ Halliwell ἀνακαλυφθέντα ἔγγραφα, διαλευκαίνουσι μὲν πολλὰς σκοτεινὰς σελίδας τοῦ βίου του, πολλὰ δὲ τέως ἄγνωστα διδάσκουσιν ἡμᾶς. Ἐκ τῶν ἐγγράφων δὲ τούτων μανθάνομεν ὅτι μετὰ τὴν εἰς Στρατ-

1) Revue des Deux Mondes 15 Novembre 1886.

Digitized by Google

φόρδην ἐπάνοδόν του, διῆγε βίον ἥσυχον ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκογενείας του, ἀποτελουμένης ἐκ τῆς συζύγου του Ἄννης Hathaway, τῆς πρωτοτόκου θυγατρός του Σωσάννης καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ ἰατροῦ Θ. Χάλλ, τῆς νεωτέρας θυγατρὸς Ἰουδίθης καὶ τοῦ συζύγου της Θωμᾶ Quiney, τῆς ἀδελφῆς του Ἰωάννης Χάρτ, τῶν τριῶν τέκνων της Γουλιέλμου, Θωμᾶ καὶ Μιχαὴλ καὶ τῆς ἐννεαετοῦς ἐγγονῆς του Ἐλισάβετ Χάλλ, ὅτι μετέβαινεν ἐκ διαλειμμάτων εἰς Λονδῖνον καὶ ὅτι μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἠσχολεῖτο εἰς ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις ἢ εἰς ἔργα ἀφορῶντα εἰς τὴν γενέθλιον πόλιν.

Ὁ Σαίξπηρ συνέταξε [1]) τὴν διαθήκην αὐτοῦ τῇ 26 Μαρτίου 1616. Ἅπασαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ κληρονομεῖ εἰς τὴν οἰκογένειάν του· δὲν λησμονεῖ δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ φίλους καὶ συναδέλφους Ριχάρδον Burbage καὶ Ἐρρῖκον Condell, εἰς οὓς ἀφίνει μικρὸν χρηματικὸν ποσὸν ὅπως ἀγοράσωσιν δακτυλίους.

Ἀπέθανε τῇ 23 Ἀπριλίου 1616 ἐν ἡλικίᾳ 52 ἐτῶν, καὶ ἐτάφη μετὰ δύο ἡμέρας ἐν τῷ Ἱερῷ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ ἐπιτύμβιος πλὰξ φέρει τὰ ἑξῆς, ἅτινα λέγεται ὅτι ἐγράφησαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ, ἢ καθ' ὑπαγόρευσίν του:

»Good friend for Jesus sake forbeare
»to digg the dust enclosed heare.
»Blest be y man y spares the stones
»And curst be he y moves my bones.

ἤτοι:

»Καλὲ φίλε, μὴ ἀνασκάψῃς δι' ἀγάπην τοῦ
»Ἰησοῦ, τὴν ἐνταῦθα κεκλεισμένην κόνιν.
»Εὐλογημένος εἴη ὁ σεβόμενος τοὺς λίθους τούτους
»Κατηραμένος δὲ ὁ ταράσσων τὰ ὀστᾶ μου.

Παρὰ τὸν τάφον, ἐντὸς κοιλώματος τοῦ τοίχου, ἵσταται μαρμαρίνη κεχρωματισμένη προτομὴ τοῦ ποιητοῦ, ὑφ' ἣν εἰσι γεγραμμένα λατινιστὶ τὰ ἑξῆς:

»Τὸν κατὰ τὴν κρίσιν Πύλιον (Νέστορα)
»Τὸ πνεῦμα Σωκράτην, τὴν τέχνην Μάρωνα (Βιργίλιον)
»Ἡ γῆ καλύπτει, ὁ λαὸς θρηνεῖ, ὁ Ὄλυμπος κατέχει.

Κάτωθι δὲ ταύτης τὰ ἑπόμενα, Ἀγγλιστί:

»Στῆθι παροδῖτα, διατί σπεύδεις;
»Ἀνάγνωθι, ἂν δύνασαι, τίνα ὁ φθονερὸς θάνατος
»ἔθηκεν ἐντὸς τοῦ μνημείου τούτου.
»Τὸν Σαίξπηρ, μεθ' οὗ συναπέθανεν ἡ εὐφυΐα·
»οὗτινος ἡ φήμη κοσμεῖ τὸν τάφον πλειότερον
»ἢ αὐτὸς ὁ πλοῦτος τοῦ τάφου, διότι
»ὅ,τι ἔγραψεν ἀπομένει τέχνη ζῶσα,
»σελίδες, δεικνύουσαι τὴν εὐφυΐαν του.

Τὴν περίεργον ταύτην προτομὴν κατεσκεύασεν ὁ Ὀλλανδὸς γλύπτης Γεράρδος Johnson μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ποιητοῦ. Συγκρίνων δέ τις, λέγει ὁ Mezières [2]) τὴν προτομὴν ταύτην πρὸς τὰς τρεῖς καλλιτεχνικὰς εἰκόνας τοῦ ποιητοῦ, ἤτοι πρὸς τὴν χαλκογραφίαν ἣν περιέχει ἡ ἔκδοσις τῶν ἔργων του, δημοσιευθεῖσα τῷ 1623 ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν Condell καὶ Heminge, πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ δουκὸς Chandos, ἀνήκουσαν τῷ λόρδῳ Ellesmere, καὶ νῦν ἐν τῇ πινακοθήκῃ τοῦ Λονδίνου εὑρισκομένην, καὶ τέλος πρὸς τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ποιητοῦ ἐλαιογραφίαν, εὑρίσκει, ἐκτὸς ὀλίγων παραλλαγῶν ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας, φυσιογνωμίαν εὐγενῆ, εἰλικρινῆ, πραεῖαν, καὶ πάντῃ σύμφωνον πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν συγχρόνων του, οἵτινες ἐκάλουν αὐτὸν «ἀξιαγάπητον Γουλιέλμον».

Μιχ. Ν. Δαμιραλης

(1) Halliwell, σελ. 189.
(2) A. Mezières, Shak. ses oeuvres et ses critiques σελ. 10.

ΕΙΣ ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ ΑΥΤΟΓΡΑΦΩΝ

Ἐν Ἑλλάδι ἡ μανία τῆς συλλογῆς αὐτογράφων ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τῆς σχετικῶς ἀνωδυνοτέρας ἐπιβολῆς τῆς συνεργασίας εἰς λευκώματα. Ἀλλ' ἐν Εὐρώπῃ αὕτη ἔλαβε τοιαύτας διαστάσεις καὶ παρουσιάζεται ὑπὸ τοσαύτας μορφάς, τὴν μὲν ὀχληροτέραν τῆς δέ, ὥστε ἀποβαίνει πραγματικὴ βάσανος διὰ τοὺς ἀτυχεῖς, οἵτινες διαπρέπουσι καὶ ἐξέχουσιν εἰς οἱονδήποτε στάδιον. Μυρία ὅσα μηχανῶνται κατ' αὐτῶν οἱ συλλέκται, διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ τοὺς ἀποσπάσωσι μίαν γραμμήν, ἕνα στίχον, τὴν πολύτιμον ὑπογραφήν των. Θεμιτὰ καὶ ἀθέμιτα μέσα τίθενται εἰς χρῆσιν καὶ θαῦμα σπάνιον εἶνε ἐὰν τὸ θῦμα δυνηθῇ νὰ διαφύγῃ τὴν παγίδα μέχρι τέλους.

Εἷς τοιοῦτος συλλέκτης ἀπέθανεν ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, ἐκ τῆς πωλήσεως δὲ τῆς τῶν αὐτογράφων συλλογῆς του λαμβάνουσαι ἀφορμὴν αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες διεξέρχονται διὰ μακρῶν τὰ κατ' αὐτόν, πολλὰ ἀναφέρουσαι ἀνέκδοτα τερπνότατα.

Καίτοι ὁ Ἀχιλλεὺς Β...—οὕτω συγκεκομμένως ἀναφέρουσιν αἱ ἐφημερίδες τὸ ὄνομα τοῦ ἀποθανόντος—οὐδὲν ἀξιοσημείωτον ἔπραξε κατὰ τὸν βίον του, ἦτο γνωστότατος εἰς πάντα χαίροντα τὴν ἐλαχίστην φήμην ἐν Παρισίοις. Μετὰ τοσαύτης δεξιότητος καὶ ἐπιμονῆς ἐξετέλει τὰς πολιορκίας του κατὰ τῶν δυναμένων νὰ χορηγήσωσιν εἰς αὐτὸν αὐτόγραφόν τι ἔχον ἔστω καὶ μικρὰν ἀξίαν, ὥστε ἐπὶ τέλους ὁ πολιορκούμενος ἀπαυδῶν ἠναγκάζετο νὰ καταθέσῃ τὰ ὅπλα καὶ νὰ χορηγήσῃ τὰς αἰτουμένας γραμμὰς καὶ τὴν ὑπογραφήν του. Ὁ ἀκαταπόνητος συλλέκτης εἶχε κατορθώσει οὕτω νὰ ἐξαντλήσῃ πᾶσαν τὴν σειρὰν τῶν ἐνδόξων καὶ διασήμων ὀνομάτων, κατὰ τὰ τελευταῖα δὲ ἔτη τοῦ βίου

Digitized by Google

του ἐπεδόθη πλέον εἰς τὴν ἔρευναν τῶν βιβλιογραφικῶν δελτίων τῶν ἐφημερίδων, τῶν καταλόγων τῶν βιβλιοπωλείων ἀκόμη, ὅπως δυνηθῇ νὰ ἀνακαλύψῃ ἄσημόν τινα ἀξίαν, ἄγνωστόν τινα συγγραφέα ἢ λόγιον καὶ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ τὸ μοιραῖον αὐτόγραφον.

Νέος π. χ. δημοσιεύων τὸ πρῶτον νεανικὸν μυθιστόρημά του, εἶχε πᾶσαν πιθανότητα, ὅτι θὰ ἐλάμβανε μετά τινας ἡμέρας ἐπιστολήν,γραφῆς ἀγνώστου εἰς αὐτόν, ἐν ᾗ μὲ πάλλουσαν ἐκ τῆς συγκινήσεως καρδίαν ἀνεγίνωσκεν :

«*Κύριε*, Αἱ τερπναὶ καὶ ὠφέλιμοι στιγμαί, ἃς διῆλθον ἀναγινώσκων τὰ δημοσιευόμενα παρ' ὑμῶν βιβλία, ἐν οἷς τὸ ὀρθὸν τῶν ἰδεῶν ἁμιλλᾶται πρὸς τὴν ἀνθηρότητα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὕφους, μὲ παρακινοῦσι νὰ πλουτίσω τὴν σπανίαν ἐξ αὐτογράφων διασήμων καὶ χρησίμων ἀνδρῶν συλλογήν μου διὰ δείγματός τινος τῆς ὑμετέρας γραφῆς, εἴτε ἐν εἴδει ἐπιστολῆς, εἴτε διά τινος ῥητοῦ γεγραμμένου παρ' ὑμῶν, εἰ καὶ ὁπωσδήποτε ἄλλως προτιμᾶτε».

Ὁ νέηλυς ἐν τῇ μέθῃ τῆς χαρᾶς δὲν παρετήρει ὅτι ἡ γενικὴ καὶ ἀόριστος ἔκφρασις « τὰ παρ' ἡμῶν δημοσιευόμενα βιβλία, ἐν οἷς τὸ ὀρθὸν τῶν ἰδεῶν ἁμιλλᾶται κτλ. » οὐδαμῶς προϋπέθετον τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὅσων ἔγραφε, καὶ ἀπέστελλε προθύμως τὸ αὐτόγραφον.Ὁ συλλέκτης εἶχεν ἅπαξ διὰ παντὸς ἐν εἴδει ἐγκυκλίου συντάξει τὴν ἀνωτέρω παρατεθεῖσαν ἐπιστολὴν καὶ ἐποιεῖτο χρῆσιν αὐτῆς εἰς πᾶσαν τυχοῦσαν περίστασιν.

Ἀλλὰ διὰ τοιούτου χονδροειδοῦς δελεάσματος συνελαμβάνοντο μόνον οἱ ἄπειροι, οἱ νέοι, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ ἐγγηράσαντες ἐν τῇ δόξῃ, παρ' ὧν ἵνα ἀποσπάσῃ τις ὀλίγας αὐτογράφους γραμμὰς ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἄλλων τεχνασμάτων, εὐφυεστέρων. Τοιοῦτο τέχνασμα λίαν ἐπιτυχῶς μετεχειρίσθη ὁ Β..., ὅπως ἀποκτήσῃ αὐτόγραφόν τινα ἐπιστολὴν τοῦ διασήμου ἱεροκήρυκος Λακορδαίρ. Ἔγραψε πρὸς αὐτόν, ὅτι ἦτο νεαρὸς εὐπατρίδης, ἀηδιάσας τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, ὅστις ἐπεθύμει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κλῆρον.Ἐζήτει δὲ παρὰ τοῦ σεβασμιωτάτου πατρὸς συμβουλὰς περὶ τῆς ἀποφάσεώς του. Ὁ Λακορδαίρ, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποπτεύσῃ τὸ τέχνασμα, ἀπήντησε δι' ἐπιστολῆς εὐγλώττου, παθητικῆς, ἐν ᾗ κατέγραφε πάσας τὰς διατυπώσεις, αἵτινες ἀπῃτοῦντο ἵνα ὁ νέος εἰσέλθῃ ὡς μοναχὸς εἰς τὸ τάγμα τῶν Προσκυνητῶν.

Ἄλλοτε προσεποιήθη τὸν ὀπαδὸν τῶν ἀρχῶν τῆς Διεθνοῦς ὅπως λάβῃ γραμμάς τινας παρὰ τοῦ Φλουράνς.

Τινὲς ἀπήντων εἰς τὰ ἐπανειλημμένα αἰτήματα τοῦ ὀχληροῦ συλλέκτου, ἐν οἷς ἀπέδιδεν αὐτοῖς ἰδιότητας ὅλως ὑπερβολικάς, δι' εἰρωνικῶν ἐπιστολῶν.

«Ἐπεθύμουν, τῷ ἔγραφεν ὁ Ἰούλιος Σανδῶ εἰς ἀπάντησιν τῆς πεντηκοστῆς ἢ ἑξηκοστῆς ἐπιστολῆς του, νὰ συνεμεριζόμην τὰς κολακευτικὰς γνώμας, ἃς τρέφετε περὶ τοῦ ἀτόμου μου. Δυστυχῶς τὸ πρᾶγμα μοῦ εἶναι ἀδύνατον Ὄχι μόνον δὲν χαίρω φήμην σοφοῦ ὡς λέγετε, ἀλλὰ τοὐναντίον θεωροῦμαι ὡς ὁ ἀμαθέστερος τῶν συγγραφέων. Περὶ τῶν ὑψίστων ἀξιωμάτων εἰς ἃ ἀνῆλθον, πρώτην φορὰν ἀκούω νὰ γίνεται λόγος. Ἡ θέσις μου εἶνε μετριωτάτη καὶ ταπεινωτάτη, ἀλλ' εἶμαι εὐχαριστημένος, διότι θεωρῶ ὅτι ὑπερβάλλει τὴν ἀξίαν μου.»

Οἱ ἀκαδημαϊκοί, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Β... εἶνε λίαν μετριόφρονες. «Σᾶς ἀποστέλλω αὐτογράφους τινὰς γραμμάς μου, γράφει ὁ Μεζιέρ, ὡς ἂν ἤξιζαν τὸν κόπον νὰ διαφυλαχθῶσιν. Πράγματι, μὲ κρίνετε ἐπιεικέστερος ἢ ἐγὼ ἐμαυτόν».

«Ἡ ὑπογραφή μου, γράφει ὁ Saint-René-Taillandier, δὲν εἶναι ὑπογραφὴ ἀνθρώπου ἐνδόξου,ἀλλὰ συγγραφέως εὐσυνειδήτου.»

Ὁ ποιητὴς Παῦλος Μερὶς ἀπαντᾷ διὰ τοῦ ἑπομένου χαριεστάτου καὶ ἀμεταφράστου διστίχου:

L' EPOPÉE HUMAINE

L' homme respire, aspire
Soupire, puis expire.

Ὁ Βέλγος λογογράφος Λεροᾶ ἀποστέλλει εἰς τὸν συλλέκτην τὸ ἑξῆς εὐφυὲς τετράστιχον :

Mais voyez un peu l' aventure,
Si je dis oui, si je dis non,
Vous recevez ma signature,
Je suis pris de toute façon.

Καλλιτέχνης τις ἐπιστέλλει, ἀντὶ ἄλλου, τὸ ἑπόμενον αὐτόγραφον ὑποσχετικόν :

«Ἐὰν εὑρίσκωμαι μεταξὺ τῶν ζώντων τὴν 7 Μαΐου 1970 (ἔγραφε τῷ 1830) ὑπόσχομαι νὰ πληρώσω εἰς τὸν ἐπιφέροντα τὸ παρὸν 100 χιλιάδας φράγκων».

Πάντα τὰ ἐν τῇ συλλογῇ αὐτόγραφα ἐπωλήθησαν εἰς διαφόρους τιμὰς ἀπενεγκόντα ποσὸν ἱκανῶς σπουδαῖον. Ὁ Παρισινὸς συλλέκτης εἶχε χρηματίσει ἐν τῷ βίῳ του μὲ τὰ ψιχία τοῦ πνεύματος τῶν συγχρόνων αὐτῷ ἐπισημοτήτων.

K*.

Ἐὰν κρατήσῃ τις τὸ βιβλίον ἀνεστραμμένον περιγελᾶται ὑφ' ἑνὸς ἑκάστου. Ἐὰν ὅμως ἀναγνώσῃ τὸ βιβλίον καὶ παρεννοήσῃ αὐτό, λέγει τὸ πλῆθος: ὁ ἄνθρωπος οὗτος σκέπτεται πρωτοτύπως.

Digitized by Google

Ὡς γνωστόν, ἐξεδόθη πρό τινος ἐν Πέστῃ ὑπὸ τῆς Οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας ἡ περὶ τοῦ Ἡ ρ α κ λ ε ί ο υ, δράματος τοῦ κ. Κλ. Ῥαγκαβῆ μελέτη τοῦ ἐν τῷ πεσταίῳ Πανεπιστημίῳ διακεκριμένου καθηγητοῦ κ. Τέλφυος. Ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς οὐγγρικῆς γλώσσης ἀγνώστου παρ' ἡμῖν ἡ πραγματεία καθίσταται ἀπρόσιτος τοῖς περὶ τὰ γράμματα ἀσχολουμένοις ἐκ τῶν ἡμετέρων, ὁ κ. Τέλφυς ἔσχε τὴν εὐμενῆ μέριμναν ν' ἀποστείλῃ τῇ Ἑ σ τ ί ᾳ μετὰ τοῦ οὐγγρικοῦ πρωτοτύπου καὶ ἑλληνικὴν ἀνάλυσιν τοῦ περιεχομένου ἣν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Κλέωνος Ῥαγκαβῆ ἑλληνικὸν δρᾶμα. Μετὰ γλωσσολογικῶν σημειώσεων.

(Ἀπηγγέλθη ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς οὐγγρικῆς ἀκαδημίας τῇ 22 Μαρτίου 1886.)

Κλέων Ῥαγκαβῆς τρία συνέγραψε μέχρι τοῦδε ἑλληνικὰ δράματα. Τὸ πρῶτον εἶναι *Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης*, περὶ οὗ ἐξέδωκε τὴν ἀναφοράν μου αὕτη ἡ ἀκαδημία τῷ 1879. Τὸ δεύτερον εἶναι *Θεοδώρα*, τὸ ὁποῖον ἐπέκρινα ἐν ταῖς *Σελίσι τῆς Πρωτευούσης* (Fōwárosi *Lapok*) καὶ ἐν τῇ Revue Internationale τῆς Φλωρεντίας (1885. τεύχ. Ἰουνίου, σελ. 824—838). Τὸ δὲ τρίτον εἶναι *Ἡράκλειος*, τὸ ἀντικείμενον τῆς σημερινῆς ἀπαγγελίας μου.

(Ἐδῶ ἀπαριθμοῦνται τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα.)

Ἡ πρᾶξις τοῦ δράματος διαρκεῖ ἀπὸ 619 μέχρι 641 μ. Χ. Ἀρκούντως μέγα πρόβλημα νὰ ἐξεργασθῶσι δραματικῶς τόσου μακροῦ χρόνου συμβάντα.

(Ἀπὸ τῆς 4ης μέχρι τῆς 30ῆς σελίδος ἕπεται ἡ ἔκθεσις τῶν πέντε μερῶν τοῦ δράματος, ἔπειτα δὲ μέχρι τῆς 32ας σελίδος ἡ ἀπαρίθμησις τῶν πηγῶν καὶ ἄλλων συγγραμμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ κ. Κλέων Ῥαγκαβῆς ἐμελέτησε).

Αἱ μακραὶ τῶν ἐκστρατειῶν τοῦ Ἡρακλείου περιγραφαὶ δὲν εἶναι προτερήματα τοῦ δράματος, διότι κωλύουσιν ἄνευ αἰτίας τὴν τῆς δραματικῆς πράξεως πρόοδον. Τοιαῦται διηγήσεις ἀνήκουσιν εἰς ἐπικὰ καὶ ὄχι δραματικὰ ποιήματα. Μάτην θὰ ἐβασίζετό τις ἐπὶ τοὺς *Πέρσας* τοῦ Αἰσχύλου, ὅπου ζωηρῶς καὶ ἐκτενῶς ἀπαγγέλλεται ἡ τῶν Ἑλλήννων νίκη, διότι ἐκεῖ αὐτὴ ἡ διήγησις εἶναι τὸ οὐσιωδέστατον τῆς πράξεως μέρος. Ἐν δὲ τῷ δράματι τοῦ Ῥαγκαβῆ τὸ τοῦ Ἡρακλείου, τῆς Μαρτίνης, τοῦ Ἀθαλαρίχου καὶ τῆς Μαρίας αἰσθηματικὸν σύνολον ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον τῶν δρώντων κινητήριον.

Ὁ κ. Ῥαγκαβῆς μεταχειρίζεται ἐν τούτῳ τῷ δράματι τρία εἴδη λεκτικοῦ, τουτέστι τὴν γραμματολογικήν, καθωμιλημένην καὶ χυδαίαν γλῶσσαν. Τὰ μὲν πρωτεύοντα πρόσωπα ὁμιλοῦσι τὴν γραμματολογικήν, κατ' οὐδὲν διαφέρουσαν τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς, ἐν ὡραίοις ἰάμβοις, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἀναγινώσκονται κατὰ τὸν τονισμόν. Τὰ δὲ δευτερεύοντα πρόσωπα λαλοῦσιν ἐν πεζῷ λόγῳ τὴν καθωμιλημένην, ἡ ὁποία τοιοῦτον ἔχει πρὸς τὴν γραμματολογικὴν λόγον, ὡς ἡ τῶν Ἄγγλων, Γάλλων, Γερμανῶν, Ἰταλῶν δημώδης διάλεκτος πρὸς τὴν γραμματολογικὴν αὐτῶν γλῶσσαν. Τέλος δὲ οἱ στρατιῶται τοῦ δράματος ὁμιλοῦσι τὴν χυδαίαν, μετὰ τουρκικῶν λέξεων μεμιγμένην.

(Ἕπονται δείγματα τῶν τριῶν τοῦ λεκτικοῦ εἰδῶν. Σελ. 33—40.)

Ὅστις λέγει ὅτι ἡ γραμματολογικὴ γλῶσσα εἶναι νέα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀττικήν, περὶ τούτου λέγω, ὅτι οὐδαμῶς γνωρίζει τὴν τοῦ Ξενοφῶντος γλῶσσαν.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ τοῦ δράματος εὑρίσκονται

α' 191 καθαραὶ ἀττικαὶ λέξεις, (σελ. 36—37)

β' μόνον ἐν τῇ καταλήξει διαφέρουσαι 18 ἀττικαὶ λέξεις (σελ. 37—38)

γ' τῆς ἀρχαίας σημασίας διαφέρουσαι ἓξ λέξεις (σελ. 38).

δ' ἐν τοῖς λεξικοῖς τῆς ἀρχαίας γλώσσης λείπουσι 27 λέξεις τοῦ δράματος, (σελ. 38—39). Ἀλλ' ἐνίας τούτων θεωρῶ ὡς γνησίως ἀρχαίας π. χ. τὴν λέξιν **διασκέδασις**, τῆς ὁποίας μόνον τὸ ἁπλοῦν (*σκέδασις*) περιέχουσι τὰ τῆς ἀρχαίας λεξικά. Ἔχουσιν ὅμως τὸ **διασκεδάννυμι, διασκεδάω, διασκεδάζω**. Καθὼς λοιπὸν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τῷ **βιβάζω, δειλιάω, ἐλάω, ἡλιάζω, θυμιάω, κλάω, ὀνομάζω, πλάζω, σκευάζω, φράζω** ἀντεστοίχησαν τὰ ὀνόματα **βίβασις δειλίασις, ἔλασις, ἡλίασις, θυμίασις, κλάσις, ὀνόμασις, πλάσις, σκεύασις, φράσις**, οὕτως ἠδυνήθη νὰ ὑπάρξῃ παρὰ τῷ **διασκεδάω** τὸ ὄνομα **διασκέδασις**. Ὁμοίως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ μετὰ τοῦ **λησμονέω**. Τὰ λεξικὰ τῆς ἀρχαίας ἔχουσι μόνον τὸ **λήσμων, λησμοσύνη**. Ἀλλὰ καθὼς ἐκ τοῦ **ἀδήμων**, *ἀσχήμων*, **γείτων, εὐδαίμων**, παρήχθη τὸ **ἀδημονέω, ἀσχημονέω, γειτονέω, εὐδαιμονέω**, οὕτως ἐκ τοῦ **λήσμων** δύναται νὰ γίνῃ **λησμονέω**.

Ἐκ τῆς χυδαίας δὲ τοῦ δράματος γλώσσης ἀναφέρω 30 λέξεις (σελ. 40—42.)

Ἐὰν ταῦτα τὰ δείγματα συγκρίνωμεν πρὸς τοπικοὺς τῶν Γερμανῶν ἰδιωτισμούς, βλέπομεν ὅτι οὗτοι πολλῷ μᾶλλον διαφέρουσι τῆς γραμματολογικῆς αὐτῶν γλώσσης ἢ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ καθωμιλημένη καὶ χυδαία.

(Ἕπονται 31 παραδείγματα τῶν γερμανικῶν διαλέκτων (σελ. 41—42.)

Ὅστις μόνον ἐκ βιβλίων ἔμαθε τὴν γερμανικὴν καὶ οὔποτε εἶχε συναναστροφὴν μετὰ γερμανῶν, βεβαίως λίαν δυσκόλως ἢ οὐδαμῶς θὰ

Digitized by Google

καταλάβῃ ταῦτα τὰ δείγματα. Ἐντεῦθεν ὅμως δὲν ἕπεται, ὅτι αὐτὰ δὲν εἶνε γερμανικά. Οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ παρὰ τοῖς Ἄγγλοις, Γάλλοις, Ἰταλοῖς. Ἀνυπόστατος εἶναι λοιπὸν ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἡ τῶν Ἑλλήνων καθωμιλημένη καὶ χυδαία γλῶσσα εἶναι ὡς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὁλοκλήρως νέα.

Οἱ γλωσσολόγοι λέγουσι πολλάκις, ὅτι ἡ ἀρχαία ἑλληνική, καθὼς ἡ Λατινική, ἦτο συνθετική, ἡ δὲ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων εἶνε ἀναλυτική, καθὼς ἡ ἀγγλική, γαλλική, ἰταλική. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀληθεύει γενικῶς, διότι καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ εἶχεν ἀναλυτικὰς μορφάς. Π.χ. ***Βεβουλευμένος** ὦ, ᾖς, ᾖ, εἴην, εἴης, εἴη*. Οὐ μόνον τὸ βοηθητικὸν ***εἰμί***, ἀλλὰ καὶ τὸ ***ἔχω***, ***γίνομαι*** εὑρίσκομεν παρ' Ὁμήρῳ, Αἰσχύλῳ, Σοφοκλεῖ, Εὐριπίδῃ, Ἡροδότῳ, Θουκυδίδῃ, Ξενοφῶντι, Πλάτωνι, πρὸς ἔκφρασιν ἀναλυτικῶν μορφῶν, π. χ. τετληότες ἐσμέν,—ἔσται δεδορκώς,—προδείσας εἰμί,—θανὼν εἴη,— ἀντιδοὺς ἔσῃ,—στείχων ἂν ἦν,—πῶς ἦτε πάσχοντες;— μὴ προδοὺς ἡμᾶς γένῃ,—αὐτός μου σὺ σημήνας γενοῦ,—ἔχει περάνας,—θαυμάσας ἔχω,—ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχωμεν.

Ἐὰν λοιπὸν οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες πρὸς ἔκφρασιν τοῦ μέλλοντος καὶ ὑπερσυντελικοῦ, τῆς εὐκτικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου μεταχειρίζωνται τὰ βοηθητικὰ ῥήματα ***εἶμαι*** καὶ ***ἔχω***, τοῦτο εἶναι ἀρχαία παράδοσις. Ἔπειτα οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες δὲν ἐκφράζουσι τὰς πτώσεις τῶν ὀνομάτων (πλὴν τῆς δοτικῆς ἐν τῇ καθωμιλημένῃ καὶ χυδαίᾳ) διὰ βοηθείας προθέσεων, ὡς ἡ ἀγγλική, γαλλική, ἰταλική. Ὑπερκρατεῖ δὲ καὶ τῆς γερμανικῆς, ἐν ᾗ πολλὰ θηλυκὰ ὀνόματα εἶναι ἄπτωτα, π. χ. die Mutter, ***γεν.*** der Mutter, ***δοτ.*** der Mutter, ***αἰτ.*** die Mutter, — die Frauen, ***γεν.*** der Frauen, ***δοτ.*** den Frauen, ***αἰτ.*** die Frauen. Καὶ ἐν τῷ ῥήματι ὑπερκρατεῖ ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ τῆς τε ἀγγλικῆς καὶ γερμανικῆς, διότι ἐν τῇ γερμανικῇ δὲν ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τρίτου προσώπου ἐν τῷ πληθυντικῷ καὶ τῆς ἀπαρεμφάτου· π. χ. ***ἀπαρεμφ.*** schreiben, — πρῶτον πρόσωπον πληθυντ. wir schreiben, — τρίτον πρόσωπον sie schreiben. Ἐν τῇ ἀγγλικῇ δὲ ὁμοιάζουσι τὸ 1ον πρόσωπον τοῦ ἑνικοῦ, τὰ τρία πρόσωπα τοῦ πληθυντικοῦ καὶ ἡ ἀπαρέμφατος, π. χ. write, I write, we write, you write, they write. (Σελ. 43—45).

Τέλος πάντων ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ μεταχειρίζεται μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας τὴν ἀντιμετάθεσιν τῶν λέξεων (τὸ ὑπερβατὸν) ὡς ἡ ἀρχαία. (Παραδείγματα ἐν σελ. 45).)

Ι. Β. Τελφυς.

Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΟΥ

Ξύπνα τὸ πέλαγος τὸ κοιμισμένο,
φύσ' ἀγεράκι μου ἑσπερινό,
μὲ χιόνι σήκωνε στεφανωμένο
τὸ κῦμ', ἀγέρι μου, τὸ γαλανό.

Φύσα, νὰ χύνεται τὸ καΐκάκι,
ἀφρὸς τὰ στήθη του νὰ τοῦ φιλᾷ,
ν' ἀνοίγῃ 'πίσω του βαθὺ αὐλάκι,
νὰ φεύγουν γύρω μας βουνὰ 'ψηλά.

Ἡ νύκτα ἔρχεται, τ' ἀστέρια σπέρνει
καὶ τρεμοσβύνουνε 'ς τὸν οὐρανό,
τὸ τροχαντῆρί μου μὲ χάρι γέρνει
'ς ἀγέρι ἥσυχο καὶ σιγανό.

Τὸ ἐφταδιάμαντο λαμπρὸ στεφάνι
τῆς Πούλειας πρόβαλε, φεγγοβολεῖ,
τρέχε, δελφίνι μου, καὶ μᾶς προφθάνει
ἡ ῥοδογέλαστη ἀνατολή.

Μέσ' ἀπ' τὰ κύματα 'ςὲ φῶς λουσμένη
βγαίν' ἡ πατρίδα μου, ὤ, τί χαρά!
Ἐκεῖ τὸ ταΐρί μου μὲ περιμένει,
θωρεῖ τὴ θάλασσα καὶ λαχταρᾷ.

Κῦμα, τὴν γνώρισες τὴν κόρη 'κείνη;
γλυκὰ 'σὰν ἄγγελος χαμογελᾷ,
'σὰν σένα φαίνεται, ὅταν σελήνη
μεσ' 'ς τὸν καθρέφτη σου χρυσῆ κυλᾷ.

Ὅταν τὰ χείλη της τὰ μυρωμένα
χύνουν παράπονο ἀπ' τὴν καρδιά,
λαλοῦν γλυκύτερα καὶ ἀπὸ σένα,
ποῦ κλαῖς 'ς τὴν ἔρημη τὴν ἀμμουδιά.

Πέ την, ποῦ κάθεται 'ς τὸ περιγιάλι,
πῶς σὺ ποῦ μ' ηὗρες 'ς τὴ ξενιτειά,
πιστὸ σὺ μ' ἔφερες νὰ γείρω πάλι
μέσ' 'ς τὴν ἀφράτη της τὴν ἀγκαλιά.

Αριστομενης Προβελεγιος.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁρισμοὶ τοῦ γάμου.

Ὁ ἰατρὸς ἀποκαλεῖ τὸν γάμον πυρετὸν ἀντίστροφον, ἀρχόμενον διὰ θέρμης καὶ περατούμενον διὰ ψύχους.

Ὁ χημικός: ἁπλῆν ἐκλογικὴν συγγένειαν.

Ὁ μαθηματικός: ἐξίσωσιν δι' ἧς, δοθέντων δύο ἴσων, εὑρίσκεται ὁ τρίτος.

Ὁ νομικός: συμβόλαιον.

Ὁ ἔμπορος: ἐπιχείρησιν συχνότερον χρεωκοποῦσαν ἢ ἐπιτυγχάνουσαν.

Digitized by Google

Ὁ ποιητής: μυθιστόρημα ἐπιζῶν ἐνίοτε εἰς πολλὰς ἐκδόσεις.

Ὁ ὑποκριτὴς τοῦ θεάτρου: τραγικοκωμῳδίαν πάντοτε χειροκροτουμένην ὑπὸ τοῦ κοινοῦ.

Ὁ στρατιώτης ἐκστρατείαν καταντῶσαν ὁτὲ μὲν εἰς ἑπταετῆ, ὁτὲ δὲ εἰς τριακονταετῆ πόλεμον.

—

Ἡ εὐφυολογία εἶνε σπινθὴρ καίων, ἐξ οὗ πολλοὶ ἔκαυσαν τοὺς δακτύλους των.

—

Ἡ λαιμητόμος εἶνε ἱεροκῆρυξ ὑπαίθριος.

—

Πόσον ἀτελὲς εἶνε εἰσέτι τὸ ψιμμύθιον! Κατορθοῖ μὲν νὰ κάμῃ τὰ πρόσωπα ἐρυθρά, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τὰ κάμῃ καὶ νὰ ἐρυθριάσωσι.

—

Τὸ ἐρεθίζεσθαι εἶνε ἀδυναμία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πάντες γινώσκουσιν ὅτι οἱ μοναχοὶ ἀσχολοῦνται εἰς παντὸς εἴδους ἔργα. Ἀλλὰ περὶ μοναχῶν ναυτῶν πρώτην φορὰν ἀκούομεν νὰ γίνεται λόγος. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐν τῇ Λευκῇ Θαλάσσῃ ὑπάρχει στολίσκος ἀποτελούμενος ἐκ πλοίων ἓξ ἅτινα κυβερνῶσι καὶ χειρίζονται καλόγηροι. Τὰ πλοῖα ταῦτα μεταφέρουσι τοὺς προσκυνητὰς ἐκ τῆς πόλεως Ἀρχαγγέλου εἰς τὴν νῆσον τοῦ Σολοβιέσκη, ἐφ' ἧς ὑπάρχει μοναστήριον, μεγάλως τιμώμενον. Τριάκοντα χιλιάδες ἄτομα περίπου κάμνουσιν ἐτησίως τὸ ταξείδιον τοῦτο, ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, ὅτε καὶ μόνον εἶνε προσιτὸν τὸ νησύδριον.

Ἐπανειλημμένως, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς θεάτροις ἠγέρθη τὸ ζήτημα, ἂν πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὰς κυρίας τὰς καθημένας ἐν τῇ πλατείᾳ καὶ ἰδίως εἰς τὰ πρῶτα ἑδώλια ἡ κατὰ τὴν παράστασιν ἐξαγωγὴ τῶν πίλων αὐτῶν, οἵτινες τυγχάνοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑψηλοὶ καὶ πεφορτωμένοι διὰ παντοίων κοσσύμβων, ταινιῶν καὶ ἀνθέων, κωλύουσι τοὺς ὄπισθεν καθημένους νὰ βλέπωσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους αἱ κυρίαι ἀπέμειναν κύριαι τοῦ πεδίου καὶ οἱ ἔχοντες τὴν ἀτυχίαν νὰ κάθηνται ὄπισθεν κυριῶν φερουσῶν πίλους τοιούτους, καταδικάζονται ἐκ τῶν προτέρων εἰς τὸ νὰ μὴ ἴδωσιν οὐδὲν ἐκ τοῦ θεάματος, ὅπερ ἐν τούτοις ἐπλήρωσαν διὰ νὰ ἀπολαύσωσιν. Ἐσχάτως διευθυντὴς μικροῦ τινος θεάτρου τῶν Βρυξελλῶν ἐφεῦρεν εὐφυᾶ τρόπον, ἵνα ἐξαναγκάσῃ τὰς κυρίας ἐξ οἰκείας βουλήσεως νὰ ἐκβάλλωσι τοὺς πίλους των. Ἐτοιχοκόλλησεν ἔξωθεν τοῦ θεάτρου τὴν ἑπομένην προκήρυξιν: «Ἐκ τῶν ἐν τῇ πλατείᾳ κυριῶν μόνον εἰς τὰς προβεβηκυίας τὴν ἡλικίαν ἐπιτρέπεται νὰ φέρωσι τοὺς πίλους των κατὰ τὴν παράστασιν·» Ἐννοεῖται ὅτι καμμία κυρία δὲν ἐδέχθη νὰ ἐκληφθῇ «ὡς προβεβηκυῖα τὴν ἡλικίαν» καὶ τὴν ἑσπέραν—ὢ τοῦ θαύματος!—πᾶσαι αἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ὡραίου φύλου ἐν τῇ πλατείᾳ ἦσαν ἀσκεπεῖς. Οἱ ἐκ τοῦ ἄρρενος φύλου θεαταὶ δὲν ἤξευρον πῶς νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν διευθυντὴν διὰ τὴν εὐφυᾶ αὐτοῦ ἐπίνοιαν.

Μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ «Ὀθέλλου», τοῦ νέου ἀριστουργήματος τοῦ Βέρδη, δι' οὗ ὁ μέγας καλλιτέχνης λαμπρῶς ἐπέστεψε τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτοῦ στάδιον, δρέψας νέον καὶ ἀγήρω στέφανον δόξης, ὑπεβλήθησαν αὐτῷ πλεῖστα ὅσα libretti, πρὸς σύνθεσιν νέων μελοδραμάτων. Ἀλλ' ὁ κλεινὸς μελοποιὸς ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν οὐδὲν τούτων, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἀπησχολεῖτο εἰς ἐπείγουσαν ἐργασίαν.

Ἡ ἐργασία αὕτη ἐξήγειρε τὴν περιέργειαν τῶν περὶ τὸν Βέρδην, ὅστις ἐπὶ τέλους ἔκαμε πρὸς αὐτοὺς τὴν ἑπομένην ὁμολογίαν:

— Ὑπεσχέθην εἰς τὰ παιδία τῆς ἐπαύλεώς μου νὰ τοῖς γράψω μερικὰ τεμάχια μουσικῆς διὰ τὰ παιγνίδιά των καὶ τοὺς χορούς των... Καὶ τὸ θέλημα τῶν μικρῶν μου φίλων εἶνε δι' ἐμὲ διαταγή... Ἀλλὰ μὴ νομίζετε ὅτι ἡ ἐργασία εἶνε εὔκολος... Πολλὰ τῶν τεμαχίων τῶν μελοδραμάτων μου—καὶ τὰ μᾶλλον ἐπιτυχῆ — συνέθεσα εὐκολώτερον ἀπὸ τὸ «Τραγοῦδι τῆς Κούκλας» καὶ «τὸν Μικρὸν Στρατιώτην», τὰ ὁποῖα ἐμελοποίησα πρό τινων ἡμερῶν!

Ἐσχάτως ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ἡ χήρα τοῦ διασήμου δικηγόρου Λασσῶ.

Περὶ τοῦ συζυγικοῦ τούτου ζεύγους ἡ μήτηρ τῆς κυρίας Λασσῶ, ἡ κυρία Ἀνσελῶ, ἔλεγεν:

— Εἶμαι εὐτυχής. Ἔχω γαμβρὸν διὰ τὸν ὁποῖον ὁμιλεῖ ὅλος ὁ κόσμος καὶ κόρην διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὁμιλεῖ κανείς.

Ἄγγλος μηχανικὸς ἐπενόησε τελευταῖον διαδοκίδα, συνισταμένην ἐκ δύο ὑαλίνων πλακῶν συνηνωμένων διὰ σιδηρᾶς ῥάβδου. Ἡ ὕαλος αὕτη παράγεται διὰ τῆς τήξεως γρανίτου κοινοτάτου ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀγγλίᾳ. Αἱ διαδοκίδες αὗται ἀντέχουσιν εἰς τοὺς κτύπους καὶ τὰς συνθλίψεις θαυμασιώτατα, ὡς ἀπέδειξαν τοῦτο πειράματα γενόμενα ἐν Γλασκόβῃ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς. Αἱ διαδοκίδες αὗται δὲν στοιχίζουσιν ἀκριβὰ καί, κατὰ τὸν ἐφευρέτην, ἡ διάρκεια αὐτῶν ἔσται αἰώνιος.

Παροράματα ἐν τῇ περὶ Σαίξπηρ διατριβῇ:

Ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς σελίδος 103 στιχ. 6 ἀνάγνωθι 1564 ἀντὶ 1526.

Ἐν σελ. 124	στίχ. 23	» ποικιλωτάτας	»	ποικιλώττας.
» 141	» 14	» ἔξαλλοι	»	ἔξαλλος.
» 141	» 14	» ἀνακράζουσι	»	ἀνακράζει.
» 154	» 46	» τοκιστοῦ	»	ποιητοῦ.
» 172	» 4	» χρυσότευχτον	»	χρυσόκτευκτον.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—790.

Digitized by Google

Ἀριθ. 587 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 29 Μαρτίου 1887

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Τοιοῦτος ἀληθὴς ἄνθρωπος ὑπῆρξεν ὁ Ἄϊνε ὡς ποιητής· ἀσφαλῶς δὲ δύναταί τις νὰ ἰσχυρισθῇ περὶ αὐτοῦ, ὅτι κατά τε τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἰδέας του, κατά τε τὰ μίση καὶ τὰς ἀγάπας του, ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος αὐτοῦ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἀδυναμίᾳ τῆς καρδίας του, ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως ὁ ἀνθρωπότατος τῶν νεωτέρων ποιητῶν. Ὁ χαρακτὴρ του δὲ οὗτος εἶνε, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἡ μόνη καὶ ἀληθινὴ κλεῖς ἡ ἀνοίγουσα τὰ ἄδυτα ἄλλως βάθη τοῦ ποιητικοῦ του ἐργαστηρίου, ἡ μόνη λέξις ἡ λύουσα τὸ αἴνιγμα τῶν φαινομένων ἀντιφάσεων καὶ ἀντιθέσεων τοῦ ποιητικοῦ του ταλάντου, αἵτινες τοσοῦτον πολλάκις παρήγαγον τοὺς κριτικοὺς εἰς ἄδικον αὐτοῦ ὑποτίμησιν καὶ ἀναίτιον καταδίκην.

Καταδίκην δὲ λέγων, δὲν ἐννοῶ βεβαίως τὴν εὐεξήγητον ἐκείνην ἀποδοκιμασίαν, ἣν ἐξήνεγκον κατ' αὐτοῦ οἱ συμπατριῶταί του λογοκρίται, δικαίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχοντες ἀφορμὴν ὅσα ἐκεῖνος, ἐν συγγνωστῇ μᾶλλον ἢ δικαίᾳ παραφορᾷ, ἔγραψε κατὰ τῆς Γερμανίας. Περὶ ταύτης ἄκαιρος μὲν ἐνταῦθα θὰ ἦτο πᾶς λόγος, ἀναρμόδιος δὲ βεβαίως ὁ λέγων.

Ἐννοῶ μᾶλλον τὴν γενικὴν ἐκείνην ἀποδοκιμασίαν τῆς εἰρωνικῆς χροιᾶς ἥτις ἐπανθεῖ ἐπὶ τῶν πλείστων αὐτοῦ ποιημάτων, τῆς χλεύης ἥτις διαστέλλει σχεδὸν πανταχοῦ τὰ χείλη τοῦ ποιητοῦ, τῆς ὠμότητος οὕτως εἰπεῖν ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων του, καὶ τῆς ἀνεξηγήτου κατ' ἐπιφάνειαν ἀντιφάσεως ἥτις χωρίζει πολλαχοῦ τὰ ἰδιοτρόπως ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ συνδεόμενα ἐναντιώτατα τῶν πραγμάτων, περιπάθειαν ἐξ ἑνὸς καὶ ἀδιαφορίαν ἐξ ἑτέρου, συγκίνησιν ἀληθῆ καὶ χλεύην σαρκάζουσαν, κατηφῆ μελαγχολίαν καὶ ἱλαρὰν φαιδρότητα, δάκρυα καὶ γέλωτα, σπασμὸν ὀδύνης καὶ μορφασμὸν ἐμπαιγμοῦ.

Πάντα ταῦτα κατηγορήθησαν τοῦ Ἄϊνε, ὡς μέγιστα ποιητικὰ ἁμαρτήματα, ἱκανὰ κριθέντα παρὰ πολλῶν ὅπως στερήσωσιν αὐτὸν καὶ αὐτοῦ τοῦ τίτλου τοῦ ποιητοῦ. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπικριτῶν του εἶπον, λησμονηθέντες, ὅτι πλεῖστα τῶν ᾀσμάτων αὐτοῦ εἶνε τὰ *κάλλιστα* ὧν ἔχει νὰ δείξῃ ὁ γερμανικὸς Παρνασός, ἀλλ' εἶνε δυστυχῶς ἐπίσης ἀληθές, ὅτι προσέθηκαν ἄλλοι, ἐνθυμούμενοι τί εἶπον ἐκεῖνοι, ὅτι ὁ Ἄϊνε ἔφθειρε τὴν γερμανικὴν ποίησιν, ὅτι τὴν σεμνότητα καὶ φαιδρότητά της μετέβαλεν εἰς βωμολοχίαν καὶ μορφασμούς, ὅτι κ' ἐπ' αὐτῆς τῆς πατρίδος του ἐπέδρασεν ὀλεθρίως ἡ ποιητική του παραγωγή, ἡ οὐδὲν περιέχουσα γενναῖον αἴσθημα οὐδὲ ἰδέαν μεγάλην.

Διατί δὲ ταῦτα πάντα; Διότι ὁ Ἄϊνε ὑπῆρξεν, ὡς προέλεγον, ὁ μᾶλλον ἄνθρωπος πάντων τῶν νεωτέρων ποιητῶν· οὐδέποτε διανοηθεὶς νὰ ὑποτάξῃ τὰ ἀκραιφνῆ του αἰσθήματα εἰς τὰς ψευδεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ συνθηματικὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, οὐδέποτε περικόψας τὸ φρόνημά του ἐκ δυσωπίας ἢ φόβου, οὐδέποτε χαλινώσας τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ. Ἀφῆκε πάντοτε νὰ ῥεύσῃ τὸ δάκρυ του, ὁσάκις ᾐσθάνετο τὸν ὀφθαλμόν μου ὑγραινόμενον ἐκ λύπης ἢ χαρᾶς· ἀφῆκε πάντοτε νὰ ἀνατείλῃ ἐπὶ τὰ χείλη του ὁ γέλως, οὐδὲ συνεστάλη νὰ καγχάσῃ πολλάκις πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὀδύνην, ὁσάκις τὸ φύσει φιλόγελων καὶ σατυρικὸν αὐτοῦ πνεῦμα συνελάμβανεν ἐπ' αὐτοφώρῳ κλαυθμηρίζουσαν ἀκαίρως ἢ ἀτόπως συγκινουμένην τὴν καρδίαν του. Δὲν ἐσπόγγισεν ὅμως καὶ τότε τὰ δάκρυά του, οὐδ' ἀπηρνήθη τὴν συγκίνησιν αὐτοῦ, οὐδ' ᾐσχύνθη διὰ τὴν πρὸ μικροῦ περιπάθειάν του. Τοιοῦτος δὲ εἶνε, εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς, ὁ ἀληθὴς ἄνθρωπος, ὁ ἀτελὴς μὲν ἴσως ἐξ ἐπόψεως ἀνωτέρας, τῆς τοῦ φιλοσοφικοῦ τοῦ δῆθεν προορισμοῦ, τέλειος ὅμως ἐν τῇ ἀτελείᾳ του, καὶ διὰ τοῦτο φίλτατος πάντοτε καὶ ἀρεστὸς εἰς τὰ πλήθη, τὰ πιστότερον ἐκπροσωποῦντα τὸν καθόλου ἄνθρωπον, ἀμεσότερον δὲ διὰ τοῦτο καὶ εἰλικρινέστερον συμπάσχοντα καὶ συγχαίροντα εἰς τὰς χαρὰς αὐτοῦ καὶ τὰς λύπας. Τοιοῦτος δὲ εἶνε καὶ πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἀληθῶς ἀνθρώπινος, ὁ καθαυτὸ δημοτικὸς ποιητής, καὶ τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ ἀοιδὸς τῆς *Βίβλου τῶν ᾀσμάτων*.

Ὁ χαρακτὴρ οὗτος τῆς δημοτικῆς ποιήσεως,

Digitized by Google

ὃν ἐσχάτως μόλις ἐφάνησαν ἀναγνωρίζοντες εἰς τὸν Ἅϊνε οἱ νεώτεροι κριτικοί, οἱ δικαιότερον καὶ ἀμεροληπτότερον διατεθειμένοι νὰ κρίνωσιν αὐτόν, μοὶ ἀπεκαλύφθη τὸ πρῶτον καὶ βαθυτάτην εὐθὺς τότε μοὶ προὐξένησεν ἐντύπωσιν, ὅτε πρὸ εἰκοσιπέντε ὅλων ἐτῶν, ἄωρος ἔτι νεανίας, ἔναυλον δὲ τηρῶν τὴν ἠχὼ πάσης τῆς συνθηματικῆς ῥωμαντικότητος τοῦ Lamartine καὶ τοῦ Hugo, ἀνεγίνωσκον τὸν Heine ἐν Βερολίνῳ, τέρπων διὰ τῆς γνώσεως αὐτοῦ τὰς ἀπεράντους καὶ ἀτερπεῖς νύκτας βαρυτάτου γερμανικοῦ χειμῶνος,—χειμῶνος δέκα καὶ ὀκτὼ βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν. Μεσημβρινὸν φυτόν, ἀνάρπαστον ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων γενόμενον, καὶ μεταφυτευθὲν ἀπὸ θερμοῦ ἡλίου ἐν μέσῳ παγετῶν καὶ χιόνων καὶ ὁμίχλης, ᾐσθανόμην αἴφνης, ἐνῷ ἀνεγίνωσκον, θαλπόμενα τὰ στήθη μου καὶ σφοδρότερον παλλομένην τὴν καρδίαν μου καὶ ἀνεπτερούμην τὴν διάνοιαν πρὸς τὰ πευκόφυτα βουνὰ τῆς πατρίδος καὶ τὸν γαλανόν της οὐρανόν, κ' ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς μου τὴν λαλιὰν τῆς ἀθανάτου ἡμῶν δημοτικῆς μούσης φιλίως ἀνταποκρινομένην εἰς τὴν μοῦσαν τοῦ γερμανοῦ ποιητοῦ, καὶ ἀπεκοιμιζόμην ἐν στιγμαῖς μαγευτικῆς ἐκστάσεως, ὑπὸ τὴν ἐναρμόνιον διῳδίαν τῶν ἑτερογλώσσων δημοτικῶν ᾀσμάτων. Εἶνε δυνατόν, ἠρώτων ἐμαυτόν, νὰ ἔχωσι τοσοῦτον ὁμοίαν τὴν μορφὴν τὴν γλῶσσαν, τοσοῦτον ὁμογενῆ τὴν ἀλήθειαν καὶ τῶν νοημάτων καὶ τὸ ἀνεπίπλαστον τοῦ αἰσθήματος, τοσοῦτον ἀπαράλλακτον τὴν ἐγκράτειαν τῆς ἑρμηνείας καὶ τὸ ἀπέριττον καὶ ἀφελὲς τῆς φράσεως, τοσοῦτον τέλος πάρισον τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς καρδίας τὸ σφρῖγος, τὴν παῤῥησίαν τοῦ πάθους καὶ τὴν ἱλαρότητα τῆς χαρᾶς, ποιητικὰ προϊόντα τοσοῦτον μακρὰν ἀλλήλων προελθόντα εἰς φῶς; αὐτὰ μὲν ὑπὸ τὸν ἀνέφελον καὶ θάλποντα ἥλιον τῆς μεσημβρίας, ἐκεῖνα δὲ ὑπὸ τὸν συννεφῆ οὐρανὸν τοῦ ὁμιχλώδους βοῤῥᾶ; Πόθεν αὐτῶν ἡ συγγένεια, καὶ τίς αὐτῶν ὁ κρύφιος καὶ μυστηριώδης σύνδεσμος; Διατί τὸ ἀλλόθρουν ἑκατέρου φώνημα ἔχει τοσοῦτον ὁμοίαν τὴν κλαγγὴν καὶ τοσοῦτον ὁμοίως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ψυχῆς μου; Ἔκλειον τὰ βλέφαρα βεβαρημένα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, κ' ἔβλεπον τότε διὰ τῶν ὀμμάτων τῆς ψυχῆς, ὡς ἐν παραδόξῳ φαντασιώσει, παρερχομένας ἐνώπιόν μου, ***χειροπιαστὰς*** ὡς λέγει ὁ ἑλληνικὸς λαός, τὰς ἀθανάτους ποιητικὰς μορφὰς τῆς ***Μάρας μὲ τοὺς ἐννηά της γυιούς***, καὶ τῆς ***Μάννας μὲ τὸν Γιαννάκη***, τὴν ***Λενιὼ*** καὶ τὴν ***Λορελάϋ***, τὴν ***Εὐγενοῦλα*** καὶ τὴν ***Μαριὼ μὲ τὸ Γιάννη***. Τὰ θαυμάσια δίστιχα τῆς ἑλληνικῆς δημοτικῆς ποιήσεως συνεπλέκοντο πρὸς τὰ μαγικὰ τετράστιχα τοῦ Ἅϊνε, καὶ ἡ γοητευτικὴ αὐτῶν ἁρμονία μ' ἐνανούριζεν εἰς ὕπνον ἀγαλλιάσεως καὶ χαρᾶς, ἐνῷ ἡ καρδία μου ἔλυε τὸ αἴνιγμα τῆς παραδόξου ἐκείνης ὁμοιότητος. Ἡ ἀλήθεια τοῦ πάθους καὶ ἡ ἀφέλεια τοῦ αἰσθήματος, ἡ ἐγκράτεια τῆς φράσεως καὶ τὸ παντελῶς ἀνεπιτήδευτον τῆς μορφῆς, τὸ ἀπέριττον τοῦ στίχου καὶ ἡ φυσική, ἀβίαστος μελῳδία του, κύριοι καὶ ἀπαραίτητοι χαρακτῆρες πάσης δημοτικῆς, γνησίας καὶ ἀληθοῦς ποιήσεως, συναπετέλουν τὸν τύπον τῆς ποιητικῆς ἀτομικότητος τοῦ μεγάλου γερμανοῦ ποιητοῦ. Τὸν τύπον δὲ τοῦτον, ὅστις τοσοῦτον εἶχε γοητεύσει τὰς μονήρεις χειμερινάς μου ὥρας ἐν Βερολίνῳ, ἀπεφάσισα εὐθὺς ἔκτοτε, ἅμα σχολῆς περισσεύσας, νὰ περιβάλω ἑλληνικὴν ἐσθῆτα, πολιτογραφῶν οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Παρνασοῦ τὴν γερμανικὴν μὲν τὸ φρόνημα ἀλλὰ γνησίως ἑλληνίδα τὴν ψυχὴν Μοῦσαν τοῦ ποιητοῦ τῆς ***Λιτανείας***.

Πολλὰ ἔκτοτε παρῆλθον ἔτη, περὶ πολλὰ δὲ καὶ ἀλλότρια μὲ ἀπησχόλησεν ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ βίου ἡ τύρβη· ἀλλ' ἡ προσφιλὴς ἐκείνη ἐπιβολὴ παρέμενε πάντοτε ἀδιασάλευτος τῆς καρδίας μου σκοπός, καὶ μόλις ἐσχάτως τὸ παρελθὸν θέρος, — οὐδ' ἐγὼ γνωρίζω πῶς,—εὐμουσότερος ἴσως ἐπὶ τῶν ἐρήμων βράχων τῆς Φρεαττύος γενόμενος — ἐπεχείρησα τὸ ἔργον, καὶ ἐπέρανα αὐτὸ ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατὸν καὶ σκόπιμον. Λέγω δυνατόν, διότι δὲν μὲ ἠπάτα ἡ πολλαχοῦ παντελὴς ἀδυναμία τῆς δι' ἑλληνικῆς λαλιᾶς ἀποδόσεως νοημάτων ἀποκλειστικῶς γερμανικῶν, οὐδ' ἐπεχείρησα ἑπομένως νὰ μεταφράσω τὰ ἀμετάφραστα. Λέγω δὲ σκόπιμον, διότι δὲν ἐλησμόνουν τὴν ἀφετηρίαν μου, οὐδ' ἐννόουν νὰ παραιτηθῶ τῆς προθέσεως ἣν ἀρχῆθεν εἶχον, τοῦ νὰ καταστήσω δηλαδὴ ἀληθινὰ δημοτικὰ ἑλληνικὰ ποιήματα ὅσα τοιαῦτα τοῦ γερμανοῦ ποιητοῦ ἠδύναντο νὰ περιβληθῶσι τὸ ἔνδυμα τῆς δημώδους ἡμῶν ποιήσεως ἀκήρατα πάντως καὶ ἀλώβητα.

Ἐπέτυχον ἆρά γε τοῦ σκοποῦ; ἢ ἂν ἐσφάλην αὐτοῦ, ἐσφάλην τοσοῦτο μόνον ὅσον ἐπιεικῶς εἶνε ἐπιτετραμμένον εἰς μεταφραστὴν λυρικῶν ποιημάτων;

Περὶ τούτου θέλετε, κύριοι, κρίνει εὐθὺς ἀμέσως, διότι καιρὸς εἶνε — λέγει βεβαίως δυσφοροῦσα ἡ ὑμετέρα ὑπομονή, — νὰ γνωρισθῆτε τέλος μετὰ τοῦ ποιητοῦ, ὃν ἐκλήθητε νὰ γνωρίσητε:

Ὁ ἄξων τοῦ ποιητικοῦ ταλάντου τοῦ Ἅϊνε τοὺς δύο τούτους κυρίως εἶχε πόλους: τὸν ἔρωτα καὶ τὴν σάτυραν. Καὶ τὰ μὲν ἐρωτικά του ποιήματα, τὰ καὶ ἀσυγκρίτως πολυπληθέστερα, εἶνε τὰ γενικώτερον ἔχοντα τὸν χαρακτῆρα, ἐκ τῶν σατυρικῶν του δὲ καὶ τῶν παιγνιωδῶν ἢ εἰρωνικῶν τὰ πλεῖστα ἀναφέρονται εἰς πρόσωπα

Digitized by Google

ἢ πράγματα στενῶς συνδεδεμένα πρὸς τὰς βιωτικὰς περιστάσεις τοῦ ποιητοῦ ἢ πρὸς τὸν καθόλου ἐθνικὸν γερμανικὸν βίον, καὶ διὰ τοῦτο δυσπροσιτότερα εἰς ξένον ἀκροατὴν ἢ ἀναγνώστην, μὴ διατελοῦντα οἰκείως πρός τε τὸν γερμανικὸν βίον καὶ τὴν σύγχρονον τῆς χώρας τοῦ ποιητοῦ ἱστορίαν· τούτου δ' ἕνεκα καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ποιημάτων ἅτινα θέλετε ἀκούσει εἶνε ἐκ τῶν ἐρωτικῶν ᾀσμάτων τοῦ Ἅϊνε.

Ὁ ποιητὴς ἡμῶν, κύριοι, ἠγάπησε πολύ, ἀλλ' ἠγάπησεν ὡς ἄνθρωπος. Ἡ γυνὴ —ἢ κυριολεκτικώτερον καὶ ἀκριβέστερον— αἱ γυναῖκες τοῦ Ἅϊνε δὲν ἔχουσι τὸν νεφελώδη καὶ ἰδανικὸν τύπον τῆς γυναικὸς τοῦ Lamartine, οὐδὲ εἶνε ἀφύσικα καὶ ὑπεράνθρωπα κατασκευάσματα ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Hugo, ἢ δαίμονες ὡς αἱ γυναῖκες τοῦ Byron ἢ ἄγγελοι ὡς αἱ γυναῖκες τῶν ὠχρῶν ποιητῶν τῆς ῥωμαντικῆς σχολῆς. Εἶνε ἁπλῶς γυναῖκες, οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλαττον. Καὶ ὁ ἔρως του πρὸς αὐτὰς εἶνε ἔρως ἀνθρώπινος, ἔρως ἀληθινός, ἀγαπῶν τὴν ζωήν, τὸ φῶς καὶ τὴν χλόην, προτιμῶν ν' ἀπολαμβάνῃ μᾶλλον καὶ νὰ γελᾷ ἢ νὰ κλαίῃ καὶ τήκεται, δακρύων μὲν ἐνίοτε ἐπὶ τῇ ὀδύνῃ του ἀλλὰ μὴ λησμονῶν ὅμως καὶ νὰ σπογγίσῃ ἐγκαίρως τὰ δάκρυά του, στενάζων ἐνίοτε, ἀλλὰ μειδιῶν μετὰ μικρὸν διὰ τοὺς στεναγμούς του, καταρώμενος πολλάκις καὶ ἀπελπιζόμενος, ἀλλ' οὔτε αὐτοκτονῶν οὔτε ἀπειλῶν ν' αὐτοκτονήσῃ.

Πῶς τὸν ἔρωτά του αὐτὸν ἔψαλεν ὁ Ἅϊνε, θέλουσι καταδείξει εἰς ἡμᾶς τὰ ἑπόμενα ποιήματα:

(Ἀνεγνώσθησαν τὰ ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 13, 15, 16, 18, 19, 47, 49, 53 καὶ 67 ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἤδη συλλογῇ: *Ἐρρίκου Ἅϊνε Τραγούδια* φερόμενα ποιήματα).

Οὕτως ᾐσθάνθη καὶ οὕτως ἔψαλε τὸν ἔρωτα ὁ μέγας δημοτικὸς ποιητὴς τῆς Γερμανίας.

Ποίαν δὲ καὶ πόσην ἔχουσι τὴν χάριν καὶ τὸ ἀπροσποίητον μειδίαμα τὰ παιγνιώδη καὶ εἰρωνικὰ αὐτοῦ ποιήματα, καταδεικνύουσιν οἱ ἑξῆς ὀλίγοι στίχοι.

(Ἀνεγνώσθησαν τὰ ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 45, 55, 58, 69 καὶ 81 ποιήματα).

Ἀλλὰ τὸ ποίημα ἰδίως ἐκεῖνο τοῦ Ἅϊνε, εἰς ὃ κορυφοῦται πᾶσα ἡ ποιητική του δύναμις καὶ πᾶσα ἡ ἀληθινὴ καὶ ἀψιμυθίωτος περιπάθειά του, τὸ ποίημα ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπήγασεν ἐκ τῶν μυχῶν τῆς ποιητικῆς του καρδίας, ἄκρατον μὲν ἔρωτος καὶ εἰρωνείας ἀμιγές, ἀλλὰ πλῆρες ὅμως στοργῆς καὶ ἀγάπης καὶ πίστεως, εἶνε ἡ *Λιτανεία*, ἡ περιλάλητος ἐν Γερμανίᾳ Procession nach Kevlaar. Τὸ ποίημα τοῦτο ἐπεφύλαξα ὑμῖν τελευταῖον, ἐπιθυμῶν νὰ παράσχω μὲν εἰς ὑμᾶς ἐν τέλει τελείαν καὶ πλήρη δι' αὐτοῦ τὴν εἰκόνα τοῦ ποιητοῦ, νὰ διαθέσω δὲ συνάμα τὰς ὑμετέρας ψυχὰς συμπαθέστερον πρὸς τὴν μνήμην του. Ἂν δὲ τυχὸν ὑγρανθῶσι τινῶν ἐξ ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκ τῆς ἀκροάσεως τῶν ὑφ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἁπλότητα περιπαθεστάτων στροφῶν τοῦ ποιήματος, ἂς πέσῃ τὸ συμπαθὲς ὑμῶν δάκρυ ὡς ἐλέου καὶ μνήμης σπονδὴ ἐπὶ τὸν ἄωρον τάφον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ

Στέκετ' ἡ μάνα 'ς τὸ παράθυρο·
Κοίτεται 'ς τὸ κρεββάτι ὁ γυιός, 'ς τὸ πλάϊ.
—Σήκω, Γιαννάκη μου, 'λίγο καὶ σύ,
Νὰ ἰδῇς τὴ λιτανεία ποῦ περνάει!

—Ἄχ, μάνα, δὲν 'μπορῶ· τὰ μάτια μου
δὲ βλέπουν, δὲν ἀκοῦν τ' αὐτιά μου!
Θυμᾶμαι τὴ Μαριώ, ποῦ πέθανε...
Σὰν τὴ θυμᾶμαι, μοῦ πονεῖ ἡ καρδιά μου.

—Σήκω νὰ πᾶμε εἰς τὴν ἐκκλησιά.
Πάρε κερὶ μαζῆ σου καὶ λιβάνι·
Νὰ ἰδῇς τὴν πονεμένη σου καρδιὰ
Ἡ Παναγία πῶς θὰ σοῦ τὴ 'γιάνῃ.

Λάμπουν 'ς τὸν ἥλιο τὰ 'ξαπτέρυγα,
Ψαίλνουν παπάδες, δεσποτάδες,
Σκύφτουν μ' εὐλάβεια οἱ χριστιανοί,
Καίει θυμίαμα, καῖνε λαμπάδες.

Πάει κοντὰ κ' ἡ μάνα, καὶ τραβᾷ
τὸ γυιό της ἀπ' τὸ χέρι ἡ καϋμένη·
Καὶ ψαίλνουν, ψαίλνουν καὶ οἱ δύο μαζῆ:
Χαῖρε Μαρία κεχαριτωμένη.

Ἡ Βαγγελίστρα σήμερα φορεῖ
Τὰ γιορτινά της,—ἔχει τὴ γιορτή της.
Καὶ πόση ἔχει σήμερα δουλειά!
Πόσοι προσμένουν ἀπ' τὴ δύναμί της!

Πολλὰ οἱ ἄρρωστοι ταξίματα
Πούλθαν νὰ τοὺς ἰδῇ, τῆς ἔχουν φέρει:
Τὰ πονεμένα μέλη τους ἀπὸ κερί·
Κέρινο πόδι αὐτός, ἐκεῖνος χέρι.

Κ' ὅποιος τῆς φέρῃ χέρι κέρινο,
Τὸ χέρι του γιατρεύει ἡ Παναγία·
Κι' ὅποιος τῆς φέρῃ πόδι ἀπὸ κερί,
Βρίσκει εὐθὺς 'ς τὸ πόδι του ὑγεία.

Ὅποιος 'ς τὴν Παναγιὰ ἦλθε κουτσός,
Χορεύει σήμερα 'σὰν παλληκάρι·
Ὅποιος 'ς τὴν Παναγιὰ πῆγε κουλὸς
Τώρα βαρεῖ βιολὶ μὲ τὸ δοξάρι.

Παίρνει κ' ἡ δόλια μάνα ἕνα κερί,
Καὶ μιὰ καρδιὰ ἀγάλι' ἀγάλια φτιάνει.
Νά! πήγαινέ την εἰς τὴν Παναγιά,
Τὸν πόνο σου, Γιαννάκη μου, νὰ 'γιάνῃ.

Τὴν κέρινη καρδιά του πῆρε ὁ γυιός,
Καὶ 'ς τὴν εἰκόνα ἐμπρὸς ἀναστενάζει·
Στάζει τὸ δάκρυ ἀπὸ τὰ 'μάτια του,
Κ' ἡ προσευχὴ ἀπ' τὴ καρδιά του στάζει.

—Ἄχ, μάνα, λέει, τοῦ Χριστοῦ γλυκειά,
Ποὔχεις 'ψηλὰ 'ς τὸν οὐρανὸ τὸ θρόνο,

Digitized by Google

Σύ, ποῦ πονεῖς ἐκείνους ποῦ πονοῦν...
Σὲ σένα λέω τὸν κρυφό μου πόνο.

Καθόμουν μὲ τὴ μάνα μου μαζὴ
Πέρα μακρυά... 'ς τὴ χώρα τὴ μεγάλη,
Ποῦ ἔχει ἐκκλησίαις ὑψηλαίς,
Καὶ παρεκκλήσια ὅσα δὲν ἔχει ἄλλη.

Κοντά μας ἐκαθόταν ἡ Μαριώ,
Ἄχ, ἡ Μαριώ μου! τώρα πεθαμένη!
Νά! σοῦ φερα μιὰ κέρινη καρδιά...
Γιάνε μου τὴν καρδιὰ τὴν πονεμένη.

Ἄχ, ναί, καλή, γλυκειά μου Παναγιά,
Γιάνε μου τὴν καρδιὰ τὴν πονεμένη,
Καὶ νὰ σοῦ ψαίλνω βράδυ καὶ πρωΐ:
—Χαῖρε Μαρία κεχαριτωμένη!

Ἡ μάνα καὶ τὸ ἄρρωστο παιδὶ
Κοιμοῦνται 'ς τὸ κελὶ ἀγκάλη ἀγκάλη.
Ἐκεῖ τὴ θύρα ἀνοίγει ἡ Παναγιά,
Καὶ 'μπαίνει 'ς τὸ κελὶ ἀγάλι ἀγάλι.

Ἔσκυψ' ἀπάνω 'ς τὸ παιδὶ σιγά,
Τὸ κύτταξε, τὸ κύτταξε,... ἐστάθη·
Τοῦ ἔβαλε τὸ χέρι 'ς τὴν καρδιά,
Ἐχαμογέλασε γλυκά, κ' ἐχάθη.

Τὰ εἶδε ἡ μάνα ὅλα ὄνειρο,
Κ' εἶδε καὶ κάτι ἄλλο. Ἄχ! τρομάζει...
Ξυπνάει, πετιέται ἀπὸ τὸν ὕπνο της,
Κι' ἀκούει ἕνα σκύλο νὰ οὐρλιάζῃ.

Κοντά της ξαπλωμένο βλέπει ἐκεῖ
Τὸ Γιάννη, τὸ παιδί της... πεθαμένο.
Κ' ἐχάϊδευε ὁ ἥλιος τῆς αὐγῆς
Τὸ μάγουλό του τὸ κιτρινισμένο.

Τὰ χέρια της ἡ δόλια σταύρωσε.
Τί ἔχει... ἡ μάνα δὲν καταλαβαίνει,
Καὶ μόνο ψαίλνει μέσα της βουβά:
—Χαῖρε Μαρία κεχαριτωμένη.

Αγγελος Βλαχος

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΒ'

Ἡ μήνυσις.

Ἀφικόμενος εἰς τὸ πενιχρὸν οἰκοδόμημα ὅπερ ἐκαλεῖτο Δημαρχεῖον τῆς Βωβραί, ὁ Κ. Λοβεδὺ εἰσῆλθεν εἰς τὸν προθάλαμον ὅπου πολλοί, κληθέντες νὰ μαρτυρήσωσιν, ἀνέμενον τὴν σειρὰν αὐτῶν ὅπως παραστῶσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ. Ἔδωκε τὸ ἐπισκεπτήριόν του εἰς ἕνα κλητῆρα, ὅστις ἐπιστρέψας μετὰ μικρὸν ἔνευσεν εἰς τὸν τραπεζίτην νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ ἦσαν ὁ ἀνακριτὴς μόνον, ὁ δήμαρχος καὶ εἷς γραμματεύς. Πρὸ τοῦ γραφείου δὲ ἵστατο ὀρθία γυνή τις ἀνακρινομένη ἣν ὁ Λοβεδὺ δὲν παρετήρησε κατ' ἀρχάς.

Οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ ἠγέρθησαν εὐγενῶς, καὶ ὁ δήμαρχος ἔτεινεν εἰς αὐτὸν τὴν χεῖρα, ἐνῷ ὁ ἀνακριτὴς τῷ ἔδειξε κάθισμα, λέγων·

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, νὰ τελειώσω μ' αὐτὸν τὸν μάρτυρα. Μίαν στιγμήν.

Ὁ τραπεζίτης προσέκλινε κ' ἐκάθισε μειδιῶν.

Τότε δὲ μόνον ἀνεγνώρισε τὴν γυναῖκα ἥτις ἀνεκρίνετο, καὶ τὸ μειδίαμά του διελύθη ἀμέσως.

Ἡ γυνὴ ἐκείνη ἦτο ἡ Φακινέτα. Τὸν ἀνεγνώρισε δὲ καὶ αὐτή, καὶ προσκλίνασα εἰρωνικῶς διερράγη εἰς γέλωτα. Δὲν τοῦ ὡμίλησεν ὅμως, κ' ἐστράφη ἀμέσως πρὸς τὸν ἀνακριτήν.

Εὐτυχῶς οὐδεὶς παρετήρησε τὸν Λοβεδύ, ὅστις ἐκφανῶς κατεθορυβήθη· ἀνέκτησεν ὅμως ταχέως, διὰ τῆς γνωστῆς ἰσχυρᾶς του θελήσεως, φαινομένην τινὰ γαλήνην, καὶ ἤκουσε τὰς εἰς τὴν παράφρονα ἀποτεινομένας ἐρωτήσεις.

— Θηρεσία Φακίνου, εἶπε μειλιχίως ὁ δικαστής, καλῶν τὴν Φακινέταν διὰ τοῦ ἀληθοῦς της ὀνόματος, εἶσαι, καθὼς ὅλοι βεβαιοῦν, κόρη ἔντιμος καὶ εὐσεβής, μολονότι ἔκαμες ἤδη ἓν παράπτωμα, διὰ τὸ ὁποῖον σκληρὰ ἐτιμωρήθης ... Μὴ λησμονῇς λοιπόν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ψευσθῇς πρὸς τὴν δικαιοσύνην, ἀλλὰ νὰ εἴπῃς εἰλικρινῶς ὅ,τι γνωρίζεις.

— Ἐγὼ πηγαίνω πάντοτε εἰς τὴν λειτουργίαν τὴν κυριακήν, ἀπήντησεν ἡ τρελλή, ὀρθουμένη ὑπερηφάνως· ὅταν ἐμβαίνω μὲ γελοῦν ἡ ἄλλαις διὰ τὰ φορέματά μου, ἀλλ' ἐγὼ εἶμ' ἐνδυμένη ὅπως ὅλος ὁ κόσμος.

Κ' ἐθεώρησεν ἑαυτὴν αὐταρέσκως· ἀκριβῶς δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε κατασπείρει ἐπὶ τῆς ἐσθῆτός της πᾶσαν δυνατὴν πρασίνην, κιτρίνην καὶ πορφυρᾶν ταινίαν.

— Λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ δικαστής, ἠξεύρεις τίποτε διὰ τὰς πυρκαϊάς;

Ἡ Φακινέτα ἐφάνη ἐκπλαγεῖσα· προσήλωσε τὸ βλέμμα ἐπὶ τὸν δικαστὴν καὶ διερράγη πάλιν εἰς γέλωτα.

— Τί νόστιμος ποῦ εἶν' αὐτὸς ὁ μαυροντυμένος κύριος! εἶπεν εἰρωνικῶς οἰκτείρουσα. Ποῦ νὰ εἰξεύρω ἐγώ;

— Περιτρέχεις, λέγουν, ὅλον τὸν τόπον, καὶ δυνατὸν εἶνε νὰ ἔμαθες τίποτε περιστατικά, περὶ τῶν ὁποίων ἐπιθυμεῖ νὰ πληροφορηθῇ ἡ δικαιοσύνη. Καὶ σὺ βέβαια, καθὼς πᾶς τίμιος ἄνθρωπος, θὰ αἰσθάνεσαι ἀγανάκτησιν πρὸς τοὺς ἐνόχους τῶν στυγερῶν αὐτῶν κακουργημάτων. Ἔλα,.. ἔσο εἰλικρινής.. μὴ τυχὸν τὸν γνωρίζεις;

Ἡ παράφρων ἀπήντησε διὰ πονηροῦ ἤθους, καμμύουσα τοὺς ὀφθαλμούς:

Digitized by Google

— Ἠμπορεῖ.

— Εἰπέ μου τον, ὑπελαβεν ὁ δικαστὴς ἔτι θωπευτικώτερον· πρέπει νὰ μοῦ τὸν εἰπῇς, καλή μου κόρη.

— Ἀκούσατε λοιπόν... Εἶνε ὁ κύριος Νοέλ... τὸ εὔμορφο παλληκάρι, ποῦ κάμνει γλυκὰ μάτια εἰς ὅλαις ταῖς γυναῖκες... καὶ 'ς ἐμένα...

Ὁ δικαστὴς συνωφρυώθη.

— Θηρεσία Φακίνου, ὑπέλαβεν αὐστηρῶς, δὲν ἐννοεῖς ποῦ εὑρίσκεσαι ;

— Δὲν μὲ πιστεύετε ; Σκεφθῆτε ὀλίγον, σᾶς παρακαλῶ. Ὁ Κ. Νοέλ εἶνε ἀξιωματικὸς τῶν πυροσβεστῶν, καὶ ὅταν πιάσῃ φωτιά, αὐτὸς ἔρχεται εὐθὺς μὲ τοὺς ἀνθρώπους του, καὶ ὅλος ὁ κόσμος : κύριε Νοὲλ ἀπ' ἐδῶ, κύριε Νοὲλ ἀπ' ἐκεῖ,... καὶ ἁρπάζει ταῖς κυρίαις μέσα 'ς τὴν ἀγκαλιά του, καὶ ὅλαις τὸν ἐρωτεύονται

— Σιώπαινε. Ἐπερίμενα ν' ἀκούσω ἕνα λόγον φρόνιμον, καὶ σὺ μοῦ λέγεις μόνον ἀνοησίας.

— Ἐλᾶτε, μὴ θυμώνετε, καὶ θὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀληθινὴν ἀλήθειαν.

— Επὲ την λοιπόν... ποῖος νομίζεις ὅτι εἶνε ὁ ἔνοχος;

— Εἶνε... εἶνε ὁ κύριος ἐφημέριος τῆς Βωβραί... ἕνας ὑψηλὸς γέρος, μὲ ἄσπρα μαλλιά, ποῦ δίνει πεντάραις εἰς τοὺς πτωχούς... Νά ! καὶ πάλιν δὲν μὲ πιστεύετε !.. Ἀλλὰ ὁ κύριος ἐφημέριος εἶπε ἀπὸ τὸν ἄμβωνα : ὅσοι εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον εἶνε εἰς τὴν κόλασιν, πηγαίνουν, ἀφοῦ ἀποθάνουν, εἰς τὸν οὐρανὸν κατ' εὐθεῖαν.. μὲ τοὺς ἀγγέλους ! Τὸ λοιπόν ; Κόλασις ἐδῶ κάτω εἶνε μιὰ πυρκαϊά, καὶ ὅταν κανεὶς καῇ εἰς τὴν πυρκαϊάν, ἁγιάζει. Τὸ λοιπὸν ὁ κύριος ἐφημέριος, διὰ νὰ στείλῃ πολλοὺς εἰς τὸν παράδεισον...

— Ἀρκεῖ, διέκοψεν ἀπελπισθεὶς ὁ ἀνακριτής.

— Ἀφοῦ δὲν θέλετε...

Καὶ ἡ Φακινέτα ἐφάνη χολωθεῖσα.

— Δὲν θὰ μάθωμεν τίποτε ἀπ' αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ὑπέλαβεν ὁ δικαστής, ταπεινοτέρᾳ τῇ φωνῇ, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν. Διατηρεῖ ἐν τούτοις εἰς ὅλας της τὰς ἀνοησίας μίαν ὕπουλον κακεντρέχειαν, ἡ ὁποία μοῦ ἐμπνέει δυσπιστίαν.

— Σᾶς εἶπα, κύριε, παρετήρησεν ὁμοίως ὁ δήμαρχος, ἡ Φακινέτα εἶνε πράγματι παράφρων.

— Καὶ ἂν μοῦ ἦτο ἐπιτετραμένον νὰ μαρτυρήσω κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Κ. Λοβεδύ, κύπτων πρὸς τὸν δικαστήν, θὰ προσέθετον ὅτι ἡ παραφροσύνη της εἶνε ἐντελῶς ἀβλαβής. Εἶνε, ὑποθέτω, μίγμα τι θρησκομανίας καὶ ἀρεσκομανίας, πρᾶγμα εὐεξήγητον διὰ γυναικείαν κεφαλήν.

— Γνωρίζετε τὴν Φακινέταν, κύριε ; ἠρώτησεν ὁ ἀνακριτής.

— Δηλαδή.. ὅπως ὅλος ὁ κόσμος. Αὐτή, βλέπετε, εἶνε παντοῦ, ἀναμιγνύεται εἰς ὅλα, ὁμιλεῖ μ' ὅσους ἀπαντήσῃ.., ἀλλὰ κανεὶς ποτὲ δὲν τὴν ἐφαντάσθη ἐπικίνδυνον, καὶ ἂν ἦτο ἐπικίνδυνος, πάλιν θὰ ἦτο ἀκαταλόγιστος.

Κατὰ τὸν διάλογον αὐτόν, ἡ Φακινέτα ἐγέλα, ἐθεώρει δεξιᾷ της καὶ ἀριστερᾷ, καὶ ἔπαιζε μὲ τὰς ταινίας της. Ἐφαίνετο οὐχ ἧττον στενοχωρουμένη, οὐδὲ παρίστατο πάντῃ ἀδιάφορος εἰς τὴν ἐξέτασιν ἧς ἦτο ἀντικείμενον.

Αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ δὲν διέφυγον τὴν παρατήρησιν τοῦ ἐμπείρου δικαστοῦ.

— Εἶνε παραφροσύναι περίεργοι, ὑπέλαβε, καὶ ἡ ὑπόκρισις συνδυάζεται θαυμασίως πρὸς ψυχικά τινα νοσήματα... Μ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ἡ δυστυχὴς αὐτὴ μοῦ διεγείρει πολλὰς σκέψεις . . . Ἂς δοκιμάσω ἄλλο μέσον.

Καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν τρελλήν, ἠρώτησεν αὐτὴν ἀποτόμως :

— Θηρεσία Φακίνου, εἶχες ἕνα ὡραῖον παιδάκι, τί ἀπέγεινε ;

Καὶ ὁ δικαστὴς αὐτὸς ἐτρόμαξεν ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐρωτήσεώς του. Ἡ μορφὴ τῆς Φακινέτας συνεστάλη, οἱ ὀφθαλμοί της ἠκτινοβόλησαν καὶ ἀνέκραξεν ἀγρίως :

— Ὁ Ἰάκωβος ! ὁ μικρός μου Ἰάκωβος ! Τί ὡραῖος ποῦ ἦτον,.. μὲ τὰ γαλανά του μάτια καὶ τὰ ξανθὰ κατσαρά του μαλλάκια... τρέλλα ! Τὸν ἐπῆρα κ' ἔφυγα, γιατὶ ὁ πατέρας μου εἶχε ὁρκισθῇ νὰ τὸ σκοτώσῃ.. Μὰ τόρα ὁ Ἰάκωβος εἶνε ἄγγελος, εἶνε 'ς τὸν οὐρανό. Πότε πότε κατεβαίνει, μοῦ 'μιλεῖ 'ς τὸ αὐτί, καὶ μοῦ λέγει...

— Ἤρχισε πάλιν ἡ πτωχὴ τὰς συνειθισμένας της ἀνοησίας, διέκοψε ζωηρῶς ὁ κ. Λοβεδύ· καὶ δὲν θὰ τελειώσῃ εὔκολα ! Κ' ἔχω ἐν τούτοις, κύριε δικαστά, νὰ σᾶς κάμω σπουδαιοτάτην ἀνακοίνωσιν.

— Ὑπομονή, κύριε, ἀπήντησεν ἐκεῖνος ξηρῶς. Θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά σας. Λοιπόν, Θηρεσία, εἶπες, τὸ παιδίον ἔρχεται ἐνίοτε καὶ σοῦ λέγει...

Ἡ Φακινέτα ἐσίγα καὶ ἐθεώρει ἀτενῶς τὸν τραπεζίτην.

— Τίποτε, ἀπήντησε τέλος γελῶσα· ὁμιλοῦν οἱ ἀποθαμένοι ;

— Τὴν ἐτάραξαν, ἐψιθύρισε δυσηρεστημένος ὁ ἀνακριτής, καὶ τόρα φυλάττεται. Ἄκουσε, καλή μου κόρη, ἐξηκολούθησε λαμβάνων τὸ φιλικώτατον ἦθός του, ἄκουσε ! Ἐνδιαφέρομαι πολὺ διὰ τὸν ὡραῖον μικρόν σου Ἰάκωβον, καὶ ἤθελα πολὺ νὰ μάθω πῶς τὸν ἔχασες.

Τὴν φορὰν αὐτὴν ἡ Φακινέτα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

— Ἔχεις καλὴν ψυχήν, ὑπέλαβε. Ἄ ! τί εὔμορφο ποῦ ἦτον ! Ἀλλά, ξεύρετε, μόλις ἦτον δύο χρόνων, ὅταν συνέβη τὸ πρᾶγμα ... Ἤμεθα πτωχοί, μοῦ τὸ ἔλεγαν ***βρωμόπαιδο***, καὶ ὅλοι

Digitized by Google

ἤθελαν τὸ κακό μας. Ἐφεύγαμεν λοιπὸν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, κ' ἐκοιμούμεθα μέσα εἰς τοὺς ἀχυρῶνας... Μίαν νύκτα μ' ἐξύπνησε ἕνα φῶς... μεγάλο φῶς... Παναγία μου, τί φῶς ἦτον ἐκεῖνο! Ἐθαμβώθηκα! Ἐγύρευσα τὸν Ἰάκωβο, ποῦ ἦτον κοντά μου, εἰς τὸ πλευρό μου... δὲν τὸν ηὗρα! Ἀπὸ τότε δὲν τὸν εἶδα πλέον ποτὲ... ποτέ μου!

Καὶ οἱ λυγμοὶ τῆς ἔκοψαν τὴν ὁμιλίαν.

— Λοιπόν, ἠρώτησεν ὁ δικαστής, συγκινηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἄλγους ἐκείνου, τὸ παιδίον ἐχάθη εἰς πυρκαϊάν;

— Ξεύρω κ' ἐγώ, φῶς ἦτον,..... πολὺ φῶς! καὶ ὁ Ἰάκωβος 'πῆγε ς' τοὺς ἀγγέλους.

Ὁ δικαστὴς εἶδε καὶ πάλιν ὅτι ἀπετύγχανε, καὶ κίνημα δυσαρεσκείας τὸν διέφυγε.

— Τοὐλάχιστον, Φακινέτα, ὑπέλαβε, δὲν ἠμπορεῖς νὰ μοῦ ὀνομάσῃς τὸν ἄνανδρον, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ σὲ κατέστησε μητέρα, σᾶς ἐγκατέλειψε σὲ καὶ τὸ τέκνον σου;

Ἡ παράφρων ἐθεώρησε κύκλῳ τοὺς παρισταμένους, καὶ διαῤῥηγνυομένη εἰς νέον γέλωτα, εἶπεν:

— Ὅσον δι' αὐτό, καλέ μου κύριε, ἂν σᾶς 'ρωτήσῃ κανείς, τοῦ λέτε πῶς δὲν ξεύρετε τίποτε.

Προδήλως ἡ ἀνάκρισις εἰς οὐδὲν ἠδύνατο νὰ καταλήξῃ σπουδαῖον ἀποτέλεσμα. Τὸ ψευδὲς καὶ τὸ ἀληθὲς συνεχέοντο ἐν τῇ διανοίᾳ τῆς δυστυχοῦς μωρᾶς. Διετήρει ὅμως αὕτη, ἐν μέσῳ τῶν παραλογισμῶν της, τὴν πονηρίαν ἐκείνην καὶ κακίαν ἃς εἶχε παρατηρήσει καὶ ὁ δικαστής.

— Ἀδύνατον, ὑπέλαβεν οὗτος, νὰ μάθωμεν ἀπ' αὐτὴν τίποτε σήμερον. Πρέπει νὰ παραιτηθῶμεν. Θὰ ἐπαναλάβω ἀργότερα καὶ δὲν ἀπελπίζομαι. Θηρεσία Φακίνου, ἠμπορεῖς ν' ἀναχωρήσῃς.

Ἡ Φακινέτα, ἧς τὸν ἀνήσυχον χαρακτῆρα ἐστενοχώρει μακρὰ ἀκινησία, ἐκρότησεν ἀφελῶς τὰς χεῖρας εἰς ἐκδήλωσιν τῆς χαρᾶς της· εἶτα προσέκλινε πρὸς ἕκαστον τῶν παρισταμένων τοσοῦτον βαθέως, ὥςτε τὸ ἄκρον τῆς βραχείας καὶ διὰ πολυχρώμων ταινιῶν κεκοσμημένης ἐσθῆτός της ἤγγισε τὸ ἔδαφος. Οὐχ ἧττον, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνεχώρει ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἔφευγε, ἔστη πρὸ τοῦ Κ. Λοβεδύ, καὶ εἶπε διὰ παραδόξου φωνῆς:

— Καλὰ τὰ εἶπα, αἴ;

— Λαμπρά, Φακινέτα, ἀπήντησεν ὁ τραπεζίτης φυσικώτατα καὶ οἱονεὶ θέλων νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν φιλοτιμίαν τῆς παράφρονος. Ὑπῆρξες παράδειγμα ὀρθοφροσύνης καὶ εὐπρεπείας.

Ἐφάνη γοητευθεῖσα ἐκ τοῦ ἐπαίνου τούτου, ἀνεκάγχασε καὶ πάλιν, κ' ἔφυγε συνωθοῦσα τοὺς πρὸ αὐτῆς.

— Σᾶς γνωρίζει, φαίνεται, ἰδιαιτέρως; ἠρώτησε περιέργως ὁ δικαστὴς τὸν Λοβεδύ.

— Ἐμβαίνει ἐνίοτε εἰς τὸν πύργον, ὁσάκις περνᾷ, καὶ παρήγγειλα νὰ τὴν περιποιοῦνται πάντοτε, τῆς ὁμιλῶ προσηνῶς ὅταν τὴν ἀπαντῶ· αὐτὰ ἤρκεσαν ν' ἀποκτήσω τὴν εὔνοιάν της.

— Γνωρίζετε τίποτε περὶ τοῦ βίου της;

— Ὅ,τι γνωρίζουν ὅλοι. Λέγουν ὅτι τὸ παιδίον τοῦ ὁποίου ἡ ἀπώλεια ἐτάραξε τὸ λογικόν της τὸ ἔκλεψαν ἀτσίγγανοι.

— Κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ δήμαρχος, ἤκουσα, ὅτι ἐχάθη εἰς τὴν πυρκαϊὰν ἑνὸς ἀγροκηπίου εἰς τὸ Σαρτοβὶλ, πρὸ δέκα περίπου ἐτῶν.

— Τότε λοιπὸν εἶνε πολλαὶ ἐκδόσεις, ἀπήντησεν ὁ Λοβεδύ, καὶ δύσκολον εἶνε νὰ διακρίνῃ τις τὴν ἀληθῆ... Ἀλλά, μὲ συγχωρεῖτε, κύριε δικαστά, προσέθηκε· μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἀνακοινώσω τὴν λεπτὴν... πολὺ λεπτὴν ὑπόθεσιν διὰ τὴν ὁποίαν ἦλθα;

— Εἰς τὰς διαταγάς σας, κύριε·

— Πρέπει νὰ ἀποσυρθῶ; ἠρώτησεν ὁ δήμαρχος.

— Τοὐναντίον, ἔσπευσεν ὑπολαβὼν ὁ τραπεζίτης· θὰ ἦμ' εὐτυχὴς μάλιστα νὰ ἔχω τὴν γνώμην σας ἐπὶ τῆς ἱκανῶς δυσκόλου περιπτώσεως, ἥτις παρουσιάζεται.

Ὁ δήμαρχος προσέκλινε.

— Δὲν πρόκειται λοιπόν, ὑπέλαβεν ὁ δικαστής, περὶ τῶν πυρκαϊῶν, διὰ τὰς ὁποίας γίνεται ἀνάκρισις;

— Ὄχι ἐντελῶς, ἀλλὰ περὶ γεγονότος συναφοῦς πρὸς τὴν πυρκαϊὰν τῆς οἰκίας τῆς γυναικαδέλφης μου. Ἠκούσατε βεβαίως, κύριοι, περὶ τοῦ δυστυχήματος τὸ ὁποῖον συνέβη τὴν παρελθοῦσαν νύκτα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς οἰκίας αὐτῆς;

— Ἀληθῶς, εἶπεν ὁ δικαστής. Ἀλλ' ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἀτυχήματος, τὸ πολὺ πολὺ περὶ ἀφροσύνης, οὐχὶ δὲ περὶ ἐγκλήματος, ἡ δικαιοσύνη δὲν ἔχει ν' ἀναμιχθῇ.

— Εἶνε ζήτημα, περὶ τοῦ ὁποίου θ' ἀποφασίσῃ ἡ ὑμετέρα εὐθυκρισία.

Κ' ἐξέθηκε τότε ὁ Λοβεδύ, πῶς ποσὸν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, πληρωθὲν παρ' αὐτοῦ, εἶχε γείνει ἄφαντον ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ συγγάμβρου του, καὶ πῶς, μετὰ τὴν γενομένην ἐσχάτως ἀποκάλυψιν ὑπὸ τοῦ Νοὲλ Λετελιέ, ὅτι ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ Δυχαμὲλ ὑπῆρχε μυστικὸν κιβώτιον, πεποίθησις ἐσχηματίσθη ὅτι τὸ κιβώτιον αὐτὸ περιεῖχε τὸ ἐν λόγῳ ποσόν. Διηγήθη κατόπιν, πῶς ὁ Νοὲλ καὶ οἱ σύντροφοί του λαβόντες γνῶσιν τοῦ πράγματος, μετέβησαν μυστικὰ τὴν νύκτα, παρὰ τὰς διαταγὰς τοῦ συμβολαιογράφου Περρὲν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ ἠθέλησαν νὰ ἐξαγάγωσι τὸ κιβώτιον καὶ νὰ βιάσωσι τὸ κλεῖθρόν του, ὅθεν καὶ προῆλθε τὸ φοβερὸν δυστύχημα.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων, τί ὑπῆρχεν ἐντὸς τοῦ

Digitized by Google

κιβωτίου; ἠρώτησαν σχεδὸν συγχρόνως ὁ ἀνακριτὴς καὶ ὁ δήμαρχος.

— Τίποτε.... ὡς αὐτοὶ τοὐλάχιστον ἰσχυρίζονται. Ἐν τούτοις ἐγὼ παρέδωκα—τὸ βεβαιῶ καὶ πάλιν— εἰς τὸν Δυχαμὲλ πέντε δεσμίδας χαρτονομισμάτων, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν ὄγκον ἀρκετόν. Ὅ,τι μόνον ὁμολογοῦν ὅτι ηὗραν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, εἶνε ἓν χαρτοφυλάκιον, περιέχον, ὡς λέγουν, μερικὰ ἀσήμαντα ἔγγραφα,—τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι τὸ ἤνοιξαν.

— Καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτὸ ποῦ εἶνε;

— Ὁ Νοὲλ καὶ οἱ φίλοι του βεβαιοῦν, ὅτι πρέπει νὰ ἔμεινεν εἰς τὰ ἐρείπια, ὅπου ὅμως ἐγὼ ματαίως τὸ ἀνεζήτησα πρὸ μικροῦ.

— Λοιπόν, κύριε Λοβεδύ, ἠρώτησεν ὁ δικαστής, τί ζητεῖτε παρ' ἐμοῦ:

— Ἔρχομαι, ἐν ἰδίῳ ὀνόματι κ' ἐν ὀνόματι τῶν συγγενῶν μου, νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν παρέμβασιν τῆς δικαιοσύνης πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος χρηματικοῦ ποσοῦ.

— Ἀλλ' οὐδὲν ἀποδεικνύει, ὅτι ἰδιοποιήθησαν αὐτοὶ τὰ χρήματα. Εἶδα πρὸ μικροῦ τὸν Κ. Νοὲλ Λετελιέ· μοῦ ἐφάνη νέος ἥσυχος, νοήμων, καλοαναθρεμμένος, ἐντελῶς ἀνίκανος κακῆς πράξεως. Μ' ἐπληροφόρησαν μάλιστα ὅτι διεκρίθη πολλάκις διὰ πράξεων ἡρωϊσμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως. Ἔχω δὲ λόγους νὰ πιστεύω, ὅτι καὶ οἱ σύντροφοί του εἰν' ἐπίσης ἔντιμοι ἄνθρωποι...

— Κ' ἐγὼ τὸ βεβαιῶ, εἶπεν ὁ δήμαρχος. Ὡς πρὸς τὸν Νοὲλ μάλιστα, ὁ Κ. Λοβεδὺ ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου ἔπρεπε νὰ λησμονήσῃ ποίαν ἐκδούλευσιν προσέφερε εἰς τὰς κυρίας Δυχαμέλ.

— Δὲν τὸ λησμονῶ, κύριοι καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ νέος αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του, ἐπὶ τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἀσκεῖ ἀπόλυτον ἐπιρροήν, εἶνε λίαν ἀξιότιμοι. Δι' αὐτὸ καὶ τοὺς ἐπεσκέφθην σήμερον τὸ πρωΐ, καὶ φοβούμενος μήπως ἐστεροῦντο χρήματα διὰ νὰ θεραπευθῶσιν ὅπως πρέπει, τοὺς προσέφερα τὸ βαλάντιόν μου. Εἶνε ἁπλοῖ τεχνῖται, ζῶντες ἀπὸ τὴν καθημερινήν των ἐργασίαν, καὶ ὅμως ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις μου περιφρονητικῶς, λέγοντες ὅτι ἔχουν τὰ μέσα. Ἐγὼ ἀπέχω νὰ ἐξαγάγω ἐκ τούτου οἱονδήποτε συμπέρασμα· ἀλλ' ὁ κύριος ἀνακριτής, ὅστις ἔχει πεῖραν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, δὲν ἀγνοεῖ ὅτι καὶ ὁ ἐντιμότατος ἄνθρωπος ἠμπορεῖ μίαν στιγμὴν αἴφνης νὰ παρασυρθῇ...

— Τέλος πάντων, κύριε, διέκοψεν ὁ δικαστής, ἀδημονῶν πρὸς τὰς ἀποσιωπήσεις ταύτας, ποῦ καταλήγετε; Ἐπιθυμεῖτε νὰ γείνῃ ἔρευνα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Νοὲλ Λετελιέ;

— Ἐγὼ νὰ τὸ ζητήσω; θεὸς φυλάξῃ!

— Ἂν ἀληθῶς ὁ Νοὲλ καὶ οἱ φίλοι του ἐξήγαγον τοῦ κιβωτίου δεσμίδας χαρτονομισμάτων, ἢ χαρτοφυλάκιον περιέχον χρεώγραφα, ἢ ἄλλο οἱονδήποτε πρᾶγμα, τί θὰ ἔγειναν αὐτὰ τὰ πράγματα; Οἱ δυστυχεῖς αὐτοὶ ἦσαν βαρέως πληγωμένοι, καὶ δὲν ἠδύναντο ἐπομένως...

— Αὐτὸ διηγοῦνται καὶ αὐτοί· ἀλλ' ἂν προβῇ τις εἰς ὑποθέσεις μᾶλλον ἢ ἧττον τολμηράς,. Δὲν εἶνε δυνατόν, παραδείγματος χάριν, εἷς τῶν πτωχῶν αὐτῶν καὶ ἐνδεῶν ἀνθρώπων νὰ ἐσκανδαλίσθη ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ ποσοῦ, καὶ νὰ ἔκρυψεν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἄλλων τὸ κοινὸν εὕρημα ἐντὸς τῶν ἐρειπίων ἢ τοῦ μεγάλου κήπου τοῦ κτήματος; Δὲν λέγω,... εἶνε βεβαίως ἐπιπόλαιαι αἱ ὑποθέσεις αὗται, ἀλλ' ἡ δικαστικὴ ἀνάκρισις δὲν δύναται νὰ χαρακτηρίσῃ ὑπόθεσίν τινα παράλογον, πρὶν τὴν ἐξελέγξῃ.

Ὁ ἀνακριτὴς ἐσκέφθη ἐπί τινας στιγμάς.

— Ἂς ὁμιλήσωμεν καθαρά, κύριε, εἶπεν ἀποτόμως. Καταθέτετε μήνυσιν κατὰ τοῦ Νοὲλ Λετελιὲ καὶ τῶν συντρόφων του ἐπὶ κλοπῇ πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ συγγάμβρου σας:

— Ὁ θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ! Σᾶς τὸ λέγω καὶ πάλιν, θεωρῶ τὸν Νοὲλ καὶ τοὺς φίλους του ὡς ἐντιμοτάτους ἀνθρώπους.. Ἀλλ' ὀφείλω εἰς τὰς συγγενεῖς μου νὰ μὴ παραμελήσω τίποτε δυνάμενον ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτὰς σπουδαιότατον μέρος τῆς περιουσίας των. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑποβάλλω εἰς τὴν δικαιοσύνην ἁπλῆν μόνον δήλωσιν, ὅπως ἡ δικαιοσύνη μᾶς βοηθήσῃ εἰς ἐπίτευξιν τοῦ ἀποτελέσματος ἐκείνου. Τόσον μόνον. Δὲν ἐπιθυμῶ οὐδὲ δύναμαι νὰ προβῶ περαιτέρω.

Καὶ ἠγέρθη, ὡς ἵν' ἀποσυρθῇ.

— Δέχομαι λοιπὸν τὴν δήλωσίν σας, ἀπήντησεν ὁ ἀνακριτής. Θὰ σκεφθῶμεν.. Θὰ ἐρευνήσωμεν,.. καὶ ἂν παραστῇ ἀνάγκη θὰ ἀνακριθῶσι τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ὑποπτεύετε... Δὲν ἔχετε τίποτε ἄλλο νὰ μὲ εἴπῃτε; ἠρώτησεν, ἐγειρόμενος ἐπίσης.

—Τίποτε. Ἐλπίζω ὅτι καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ κύριος δήμαρχος θὰ μοῦ παράσχητε τὴν συνδρομὴν τῆς πείρας καὶ τοῦ ζήλου σας εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Σᾶς παρακαλῶ μόνον, κύριοι, νὰ ἐνθυμηθῆτε, ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐστηροῦ τινος μέτρου κατ' οὐδενός.

Ἐχαιρέτισε δὲ φυσικώτατα καὶ ἐξῆλθεν.

Ὁ δικαστὴς ἐκάθισε πάλιν σκεπτικώτατος.

— Αὐτὸς ὁ Κ. Λοβεδὺ εἶνε ἀληθινὸς ὄφις, εἶπεν ἀγανακτῶν ὁ δήμαρχος. Εἴδατε μὲ πόσην καταχθόνιον ὑποκρισίαν κατήγγειλεν ἐπὶ κλοπῇ τὸν Νοὲλ Λετελιέ,.., διότι κατ' οὐσίαν ἡ δήλωσίς του εἶνε καθαρὰ καταγγελία.

Ὁ δικαστὴς ἔσεισε τὴν κεφαλήν.

— Δύσκολος ὑπόθεσις,ὑπέλαβε.Πολὺ λυποῦμαι ὅτι οἱ τεχνῖται αὐτοὶ ἔκριναν καλὸν νὰ ἐνεργήσουν αὐτοβούλως, ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς καὶ

Digitized by Google

χωρὶς μάρτυρας... Ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κ. Λοβεδὺ τί ἄνθρωπος; εἶνε;

— Μᾶλλον φορολογούμενος τοῦ δήμου μας. Ζῇ μὲ μεγάλην πολυτέλειαν καὶ ἀφίνει χρήματα εἰς τὸν τόπον, ὅπου διάγει τρεῖς μῆνας κατ' ἔτος. Εἶνε τραπεζίτης εἰς Παρισίους, ἀλλὰ τὸν κατηγοροῦν ὅτι ἀσχολεῖται εἰς χρηματιστικὰς ἐργασίας, εἰς κερδοσκοπίας ὑπόπτους καὶ εἰς τὴν κυβείαν μᾶλλον ἢ εἰς τακτικὸν ἐμπόριον. Ἠκούσθη ὅτι ὁ σύγγαμβρός του ὁ Κ. Δυχαμέλ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἤσκει πολλὴν ἐπιρροὴν καὶ ὁ ὁποῖος ἦτον οἰκονόμος καὶ δειλὸς εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του ὅσον ὁ Λοβεδὺ εἶνε τολμηρός, πολλάκις τὸν ἔσωσεν ἀπὸ δυσχερείας· καὶ μολονότι ὁ χρηματιστὴς ἠγόρασε πρὸ ὀλίγου τὸ κτῆμα Βλινύ, βεβαιοῦται ὅτι δὲν εἶνε περίφημα αἱ ὑποθέσεις του.

— Ὥστε μ' ὅλην αὐτοῦ τὴν πραγματικὴν ἢ φαινομένην περιουσίαν, δὲν εἶνε πολὺ ἔντιμος ἄνθρωπος; Ἀδιάφορον! Ἔλαβα τὴν καταγγελίαν του καὶ πρέπει νὰ ἐκτελέσω τὸ καθῆκον μου. Στείλατε, παρακαλῶ, νὰ φωνάξετε τὸν ἐνωματάρχην. Ἔχω νὰ τοῦ δώσω παραγγελίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ Κ. Λοβεδὺ μετέβη εἰς τὸ πανδοχεῖον, ὅπου εἶχεν ἀφήσει τὴν ἅμαξάν του.

— Ἂς εἰποῦν τόρα, διελογίζετο, ὅτι δὲν ἐπλήρωσα τοῦ Δυχαμὲλ τὰς πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα. Πρὸ τῆς ἑσπέρας ἡ πόλις ὅλη θὰ τὸ γνωρίζῃ..Ὡς πρὸς τὸν Νοὲλ αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν διάθεσιν νὰ ζῇ ἐνῷ ἐνομίζετο νεκρός,.. δὲν εἶνε πλέον ἐπίφοβος. Ὀλίγον ἀκόμη χρειάζεται διὰ νὰ θεωρηθῇ ὠσκλέπτης.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

« Ἡ βιομηχανία εἶνε ἡ ζωὴ τῶν ἐθνῶν », εἶπε διάσημός τις κοινωνιολόγος τοῦ αἰῶνος. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ ταύτην δικαίως θὰ ἐθεώρει τὴν ἡμετέραν ἔνδοξον πατρίδα, συμφώνως πρὸς τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ, μὴ ζῶσαν. Βιομηχανικὸν κατάστημα ἄξιον τοῦ ὀνόματος καὶ εὐδοκιμοῦν θὰ ἠδύνατο νὰ κριθῇ πρᾶγμα ἐπίσης σπάνιον καὶ περίεργον διὰ τὸν τόπον ἡμῶν ὅσῳ περίπου καὶ φυτὸν τῶν τροπικῶν ἀναπτυσσόμενον καὶ θάλλον ἐν τῇ κατεψυγμένῃ ζώνῃ. Χώρα ἐξόχως εἰδυλλιακὴ καὶ ἐκ φύσεως καὶ ἐκ παραδόσεως, θὰ ἔλεγέ τις βλέπων πόσον ὀκνεῖ νὰ μεταβάλῃ ὄψιν καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τοῦ συγχρόνου ἐν τῷ λοιπῷ κόσμῳ βίου καὶ τῆς ἐποχῆς τὰς ἀπαιτήσεις, ὅτι ἀρέσκεται εἰς τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς τύπον καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ διατηρήσῃ αὐτὸν ὅσον ἔνεστι μακρότερον. Τοῦ οὐρανοῦ της τὴν παντοτεινὴν ἀνέφελον καθαρότητα δὲν σκιάζουσιν οὔτε σύννεφα οὔτε καμίνων ἐργοστασίων μέλανες ἀτμοί. Τῶν δασῶν καὶ τῶν κοιλάδων της τὴν αἰωνίαν σιγὴν ἀκόμη δὲν ταράσσουν θόρυβοι ἄλλοι παρὰ τὸ σύριγμα τῆς φλογέρας νυσταλέου βοσκοῦ ἢ ὁ κρότος τοῦ πελέκεως ἀσθμαίνοντος ὑλοτόμου. Καὶ εἰς τῶν ἐγκάτων αὐτῆς τὰ παρθένα βάθη δὲν ἐτόλμησεν ἔτι νὰ εἰσχωρήσῃ μεταλλευτικῆς δικέλλης ἡ αἰχμή. Ὁ διατρέχων τὰ παράλια ἢ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τόπου τὰ μόνα ἴχνη ἐγχωρίου βιομηχανίας ἅτινα θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ εἶνε πενιχρά τινα καὶ ἐλεεινὰ ἐλαιοτριβεῖα ἢ ἀποκεχωρισμένοι τινὲς ἀνεμόμυλοι μὲ καθηλωμένα καὶ ἀκινητοῦντα τὰ ἱστία. Καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον, μόνη ἡ Τρίπολις παρέχει τὸ θέαμα πόλεως ἐργαζομένης· καὶ πάλιν τῶν ἀπειροπληθῶν αὐτῆς σιδηρουργείων πλειότερος βεβαίως εἶνε ὁ ἀφόρητος θόρυβος ἢ ἡ ἐργασία. Αἱ Πάτραι μᾶλλον ἐμπορικὴ ἢ βιομηχανικὴ πόλις θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσι. Τοῦ δὲ Πειραιῶς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ καταστήματα, ἐπ' οἰωνοῖς αἰσίοις καὶ κεφαλαίοις ὑπερόγκοις ἐπιχειρήσαντα τὴν αὐτῶν ἵδρυσιν, νεκρὰ ἤδη καὶ ἄεργα τὰ πλεῖστα μόλις ὑφίστανται τῆς ἀπό τινων ἐτῶν ἐνσκηψάσης οἰκονομικῆς κρίσεως τὴν δυσμένειαν. Ἀπομένει ἑπομένως κυρίως ἄξιον λόγου βιομηχανικὸν ἅμα ἐξίσου καὶ ἐμπορικὸν κέντρον ἡ Σῦρος μὲ τὰ ναυπηγεῖα καὶ τοὺς ἀτμομύλους καὶ τὰ μηχανουργεῖά της. Μετὰ ταύτην δ' ἔρχεται τὸ Λαύριον, τμῆμα νομίζεις ἀμερικανικῆς τινος ἀκτῆς μετενεχθὲν καὶ προσκολληθὲν παραδόξως εἰς τῆς ποιητικῆς Ἀττικῆς μας τὴν ἄκραν, μὲ τῶν ἐν διαρκεῖ κινήσει λεβήτων του τὸν πάταγον καὶ τῶν ὑψηλῶν καπνοδόχων του τὰς ὀξείας κορυφὰς καὶ τὸν ποικίλον καὶ πολύγλωσσον αὐτοῦ ἐργατικὸν πληθυσμόν.

*
* *

Τὴν Κέρκυραν δὲν φαντάζεταί τις βεβαίως ἄλλως ἢ ὡς ὡραίαν νῆσον καὶ εὐάρεστον διαμονήν. Ἀλλ' ὅμως ἐν τούτοις ἐκτὸς τῶν ἀνθηρῶν αὐτῆς ἐξοχῶν, τῶν ἱστορικῶν μνημείων ἢ τῶν φιλανθρωπικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἱδρυμάτων, ἔχει καὶ τὰ βιομηχανικὰ καταστήματά της, τὰ καλῶς κατηρτισμένα καὶ ἐπιτυχῶς ἐργαζόμενα. Ἡ γνώμη ἄγγλου τινὸς διοικητοῦ αὐτῆς, ἣν ἀνεγράψαμεν ἐν μιᾷ τῶν προηγηθεισῶν ἡμῶν μελετῶν, χαρακτηρίζει κάλλιστα τὴν νῆσον ταύτην, ἧς πολλὴ εἶνε ἡ ἀξία καὶ εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν κυριωτέρων σημείων τῆς ὁποίας ἐπίτηδες ἐπεμείναμεν. Ἀκριβῶς, ὡς ἔλεγεν ἐκεῖνος, ὑπὸ διοίκησιν ἰσχυράν, φιλελεύθερον καὶ νοήμονα δὲν θὰ ἐβράδυνεν ἀναμφιβόλως νὰ καταστῇ μέγας μὲν καὶ πάγκαλος κῆπος ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν, σπουδαιότατος δὲ

Digitized by Google

σταθμὸς ἐμπορίου ὑπὸ κοινωνικήν. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶνε πάντοτε κινούμενος, διότι εἶνε τὸ διάμεσον τοῦ ἐξ Ἀνατολῆς εἰς Εὐρώπην ταξειδίου καὶ πληθὺς ξένων διέρχεται αὐτῆς καθ' ἡμέραν. Ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ τις καὶ ἁπλοῦν βλέμμα εἰς τοὺς πίνακας τοῦ τελωνείου της διὰ νὰ ἴδῃ ὅτι τὸ δημόσιον ταμεῖον σημαντικώτατα πορίζεται κατ' ἔτος ποσὰ ἐξ αὐτοῦ, ὄντος ἑνὸς τῶν μᾶλλον προσοδοφόρων τοῦ κράτους. Ἀδιάλειπτος δὲ εἶνε ἡ σχέσις καὶ ἡ συναλλαγὴ αὐτῆς πρὸς τὴν γείτονα Ἰταλίαν. Ὑπὸ τοσούτῳ δὲ εὐνοϊκοὺς ὅρους ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀρτιγενὴς βιομηχανία της θὰ ἠδύνατο μεγάλως νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ πολὺ νὰ ὠφελήσῃ, ἂν δὲν ἐγκατελείπετο ἐν τῇ δυσαναλόγῳ βεβαίως πρὸς τὸν ἔξωθεν συναγωνισμὸν πάλῃ εἰς μόνας τὰς ἑαυτῆς δυνάμεις. Ὑπάρχει ἐντὸς τῆς πόλεως καλῶς κατηρτισμένον καὶ ἀπὸ ἐτῶν λειτουργοῦν καὶ εἰς ἱκανὰς ἐργάτιδας παρέχον ἐργασίαν χειροκτιοποιεῖον—τὸ μόνον ἐν Ἑλλάδι—ὅπερ ὅμως φυτοζωεῖ, διότι καὶ αὐτὴν τὴν προμήθειαν χειροκτίων εἰς τὸν στρατόν, ἣν ἐζήτησε παρὰ τοῦ κράτους, δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ—ἐνῷ ἡ σύγκρισις τῶν ἔργων αὐτοῦ πρὸ τὰ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς δὲν εἶνε ποσῶς κατ' αὐτοῦ. Ἄλλα ἱκανὰ πιλοποιεῖα, ὑφαντήρια, μηχανοποιεῖα ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ λειτουργοῦσι. Πολὺ καλὸν κατάστημα κατασκευῆς πυρείων ἠναγκάσθη δυστυχῶς πρό τινος νὰ παύσῃ τὰς ἐργασίας του. Ἀλλ' εἰς ἀποζημίωσιν ἤρξατο ἤδη ἡ ἔν τινι ὀλίγον ἀπεχούσῃ ἐξοχῇ οἰκοδομὴ μεγάλου ἐργοστασίου κατασκευῆς στεατίνων κηρίων, οὗτινος αἱ ἐργασίαι δὲν θὰ βραδύνωσι ν' ἀρχίσωσι.

*
* *

Τὸ μᾶλλον ὅμως ἀξιόλογον μεταξὺ αὐτῶν εἶνε τὸ ἀπὸ δεκαετίας περίπου ἱδρυμένον καὶ ἐργαζόμενον ἐν αὐτῇ ἐργοστάσιον κατασκευῆς παιγνιοχάρτων ἡ *Ἐλπίς*. Καὶ τὸ εἶδος δὲ τῆς βιομηχανίας ἣν διεξάγει καὶ ὁ τρόπος τῆς μεταφορᾶς αὐτῆς εἰς τὸν τόπον ἡμῶν εἶνε ἐξίσου περίεργα. Πληροφορίαι τινὲς ἑπομένως περὶ αὐτοῦ δὲν θὰ ἦσαν ἐστερημέναι σημασίας καὶ ἐνδιαφέροντος. Μόνον τις, ὅστις δὲν ἔθυσε ποτὲ εἰς τὸν τύχην, θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς εὕρῃ τοιαύτας. Ἀλλ' ὑπάρχει κανείς;

Οἱ κερκυραῖοι βιομήχανοι κκ. Ἀσπιῶται, πατὴρ καὶ υἱός, εἶχον συλλάβῃ ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἐκτελέσῃ τὴν ἰδέαν τῆς ἱδρύσεως τοιούτου ἐργοστασίου ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀναλόγων, ἅτινα εἶχον ἐπισκεφθῇ καὶ μελετήσῃ. Ἵδρυσαν δὲ πράγματι τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο, ὅπερ ὅμως ἐννοεῖται ὅτι δὲν εἶχεν οὔτε εὐρὺν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ τὸν κύκλον οὔτε πάντα τὰ κατάλληλα πρὸς κανονικὴν καὶ ἐπιτυχῆ λειτουργίαν μέσα. Συντηρούμενον διὰ μόνων τῶν κεφαλαίων τῶν ἱδρυτῶν αὐτοῦ καὶ εἰς μυρίας δυσχερείας ὑποκείμενον δὲν θὰ ἐβράδυνεν ἐννοεῖται νὰ ὑποστῇ καὶ αὐτὸ ὅλων σχεδὸν τῶν ἑλληνικῶν ἐπιχειρήσεων τὸ ἀτυχὲς τέλος. Ἀλλ' ὅτε πρό τινων ἐτῶν ἡ ἡμετέρα βουλὴ ἐψήφισε τοὺς γνωστοὺς περὶ μονοπωλίων νόμους,ἐν οἷς περιελαμβάνετο καὶ τὸ τῶν παιγνιοχάρτων, ἡ κυβέρνησις, ἥτις μόνη εἶχεν οὕτω τὸ δικαίωμα εἰς τὸ ἑξῆς τῆς πωλήσεως αὐτῶν, προέτεινεν εἰς τοὺς ἐργοστασιάρχας ἢ δεχόμενοι ἀποζημίωσιν νὰ κλείσωσι τὸ ἄχρηστον βεβαίως πλέον αὐτοῖς κατάστημα ἢ ν' ἀναλάβωσι τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν διὰ λογαριασμὸν πλέον αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως. Τὴν πρότασιν ταύτην πράγματι ἐδέχθησαν οἱ βιομήχανοι, οὕτω δὲ τὸ κατάστημα, ἰδιοκτησία μὲν πάντοτε ὂν καὶ διευθυνόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχικῶν αὐτοῦ ἱδρυτῶν, περιῆλθεν ὅμως ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς κυβερνήσεως, εἰς ἣν ἀνεδέχθη νὰ προμηθεύῃ ὡρισμένον κατ' ἔτος ποσὸν δεσμίδων παιγνιοχάρτων,ἀντὶ συμφωνηθείσης ἀνὰ δεσμίδα ἀμοιβῆς. Ἡ σύμβασις αὕτη ἔδωκεν ὄντως νέαν ζωὴν καὶ ὤθησιν εἰς τὸ ἀτελὲς τέως βιομηχανικὸν ἵδρυμα.Τὰ μηχανήματα αὐτοῦ ἐτελειοποιήθησαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν ηὐξήθη, ἡ ἐν γένει ἐργασία ἐτακτοποιήθη καὶ κατέστη σχεδὸν τελεία, τόση δὲ εἶνε τοῦ καταστήματος ἡ εὐδοκίμησις, ὥστε ὁ συγκρίνων τὰ ἐν αὐτῷ κατασκευαζόμενα παιγνιόχαρτα πρὸς τὰ ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν προερχόμενα δὲν δύναται ἢ εἰς τὰ πρῶτα ν' ἀποδώσῃ τὴν προτίμησιν.

*
* *

Οὕτω δὲ ἡ κυβέρνησις εἰς αὐτὸ πλέον, ἐγκαταλείπουσα ὅλως τὸ γαλλικὸν ἐργοστάσιον Grimaud, ἀφ' οὗ ἐπρομηθεύετο τέως, εἰς τοῦτο τὸ ἡμέτερον πρόκειται ἤδη ν' ἀναθέσῃ τὴν κατασκευὴν τῶν παιγνιοχάρτων καὶ τοῦ γαλλικοῦ τύπου, ἐνῷ μέχρι τοῦδε εἶχεν ἀναθέσῃ αὐτῷ μόνον τὴν τῶν τοῦ ἐνετικοῦ.

Διότι πρέπει νὰ μάθετε ὅτι ὑπάρχουσι δύο εἰδῶν παιγνιόχαρτα: τὰ τοῦ *ἐνετικοῦ* καὶ τὰ τοῦ *γαλλικοῦ* λεγομένου τύπου. Τὰ τοῦ γαλλικοῦ εἶνε τὰ συνήθη, ὧν γίνεται παρ' ἡμῖν χρῆσις. Ἀλλὰ τὰ τοῦ ἐνετικοῦ εἶνε ἄλλα, παράδοξα καὶ τὸ εἶδος καὶ τὰς εἰκόνας, φέροντα ἀποτετυπωμένα ἐπ' αὐτῶν μυρία σχεδιαγραφήματα. Περίεργος δὲ εἶνε καὶ ἐθνολογική τις λεπτομέρεια ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ ἑξῆς: Ὅλοι βεβαίως νομίζετε ὅτι ἡ κυρίως Ἑλλὰς εἶνε χωρισμένη εἰς δύο τμήματα μόνον γεωγραφικῶς,εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὴν Στερεάν. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς γεωγραφικῆς ταύτης διαιρέσεως, εἶνε ἐπίσης κεχωρισμένη εἰς δύο τμήματα καὶ *χαρτοπαικτικῶς*. Αἱ δύο αὗται ζῶναι εἶνε αἱ ἑπόμεναι: Ἡ τοῦ

Digitized by Google

ἐνετικοῦ τύπου, οὗτινος γίνεται χρῆσις ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ Στερεᾷ, καὶ ἡ τοῦ γαλλικοῦ, καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Τοῦ πρώτου δὲ τῶν δύο τύπων ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴν τὸ ἡμέτερον ἐργοστάσιον.

Κατάστημα ὅμως ἑλληνικόν, ἠθέλησε νὰ δώσῃ ἅμα καὶ χροιάν τινα ἐθνικὴν εἰς τὴν ἐργασίαν ἣν ἀνελάμβανεν. Οὕτω δ' ἐπεχείρησε, διατηροῦν μὲν πιστῶς τὸ σχῆμα, τὸ εἶδος, τὰ χρώματα καὶ τὴν μορφὴν τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου τῶν παιγνιοχάρτων καθ' ὅλα οὕτως ὥστε τὰ νέα νὰ φαίνωνται σχεδὸν ὅμοια πρὸς τὰ παλαιὰ καὶ νὰ μὴ ἐπέρχεται ἡ παραμικρὰ σύγχυσις, νὰ μεταβάλῃ τὸν τύπον τῶν παιγνιοχάρτων ἀπὸ ἐνετικοῦ εἰς ἀρχαῖον ἑλληνικόν. Ἡ δὲ δυσχερὴς αὕτη ἐργασία, ἐν ᾗ πληρέστατα ἐπέτυχε, δὲν στερεῖται καὶ φιλολογικοῦ τινὸς ἐνδιαφέροντος.

Τῇ συνδρομῇ τοῦ διακεκριμένου ἐν Κερκύρᾳ γυμνασιάρχου καὶ ἐφόρου τοῦ Μουσείου καὶ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς πρώην Ἰονίου Ἀκαδημίας κ. Ρωμανοῦ, ὁ ἕτερος τῶν διευθυντῶν τοῦ καταστήματος συνέταξε σχέδια νέων παιγνιοχάρτων, ἐν οἷς ἀναλόγως πρὸς ἐκεῖνα, ἀπεικονίζοντο, ἀντὶ τῶν ξενικῶν, ἀρχαῖα ἑλληνικὰ σύμβολα καὶ εἰκόνες. Πάντα τὰ ἀπεικάσματα, πᾶσαι αἱ μορφαί, πάντα τὰ ῥητὰ τὰ ξένα μετεβλήθησαν. Καὶ ὅμως ἡ ἐν γένει ὄψις ἔμεινεν ἡ αὐτὴ ἀπαράλλακτος. Οὕτως ἐν τοῖς λεγομένοις *δηναρίοις* (Denari) τὰ παριστάμενα ξένα νομίσματα ἀντικατεστάθησαν δι' ἀρχαίων ἀθηναϊκῶν ἐντὸς ψηφωτοῦ δίσκου. Ἀντὶ τῶν διαφόρων πρότερον ξενικῶν καὶ ἀσημάντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβόλων εὑρίσκομεν ἐν ταῖς διαφόροις ὁμοταξίαις καλλιτεχνικώτατα ἐπεξειργασμένα παλαιὰ σύμβολα, σπάθην ἢ λόγχην ἀρχαίαν, πελέκεις, μυθολογουμένους γρῦπας, κεφαλὰς Ἀθηνᾶς ἢ προτομὰς Ἀφροδίτης. Ἐπί τινος τῶν παιγνιοχάρτων ἀποτυποῦται τὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας κρατούμενον ὑπὸ τῆς Τύχης. Ἐν ἄλλῳ τὸ κηρύκειον τοῦ Ἑρμοῦ. Ἐν ἄλλοις, τῆς ὁμοταξίας ἥτις κοινῶς καλεῖται κοῦπες (coppe), ἀντικαθιστῶντα ταύτας ὡραῖα ἀρχαῖα κύπελλα καὶ ἀμφορεῖς. Ἀντὶ δὲ τῶν κοινῶν καὶ συνήθως εἰκονιζομένων ἐπ' αὐτῶν *φάντε, ῥῆγα,* κλπ. ἐζωγραφήθησαν ἀρχαῖοι πολεμισταί, πιστότατα καὶ ἀκριβέστατα ἐπεξειργασμένοι, ὁ Ἀμφίων, ὁ Ζῆθος, ὁ Ὀρέστης, ὁ Πυλάδης, ὁ Κάστωρ, ὁ Πολυδεύκης, ὁ Πέλοψ, ὁ Οἰνόμαος, ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Μίνως καὶ ὁ Θησεύς. Ἔμενον τὰ ἐπί τινων ἐξ αὐτῶν ἀναγεγραμμένα ἔπειτα ῥητά, ἀλλὰ καὶ ταῦτα λίαν ἐπιτυχῶς ἀντικατεστάθησαν δι' ἀναλόγων καὶ ἀποδιδόντων αὐτὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν σημασίαν τῶν ἀρχαίων. Οὕτως, ἀντὶ τοῦ φερομένου ἐπί τινος ἰταλικοῦ λογίου «Non val sapere a chi ha fortuna contro» ἐγράφη «Οὐκ ἔχουσιν αἱ τύχαι φρένας,». Ἐπ' ἄλλου τινὸς ἀντὶ «Non ti fidar di vue sa il cuor ti manca» «Μή μου ἅπτου ἀθυμῶν». Ἐπὶ ἄλλου: «Θῦε τῇ τύχῃ». Καὶ ἐπὶ τετάρτου: «Πλοῦτος τύχης ἔμετος».

***

Τὰ τῆς κατεργασίας πρὸς κατασκευὴν τῶν παιγνιοχάρτων στάδια εἶνε ἕξ: τὸ τῆς ἐκτυπώσεως, τὸ τῆς συγκολλήσεως τῶν φύλλων, τὸ τῆς διατμήσεως, τὸ τῆς στιλβώσεως, τὸ τῆς συνθέσεως καὶ τὸ τῆς συνδέσεως. Ἰδιαίτερον ἐπὶ τούτῳ τυπογραφικὸν τμῆμα ἐν τῷ καταστήματι ἐκτυπόνει τὰ παιγνιόχαρτα, τὰς ἐπ' αὐτῶν εἰκόνας, τὰς ἐπιγραφὰς τῶν κυτίων ἢ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ταινιῶν. Ταῦτα ἐκτυπωθέντα παραδίδονται εἰς τοὺς ἐργάτας—δηλαδὴ εἰς τὰς ἐργάτιδας, διότι τοιαῦται συνήθως χρησιμοποιοῦνται—καὶ δι' ἰδιαιτέρων μηχανημάτων ἢ διὰ τῆς χειρὸς συγκολλῶνται τὰ φύλλα των, κόπτονται εἰς τὰ ὡρισμένα τμήματα, στιλβοῦνται, τακτοποιοῦνται καὶ συνδέονται, ἀποτελοῦντα τὴν ὡρισμένην αὐτοῖς οὕτω, παρεσκευασμένα καὶ ἕτοιμα, δεσμίδα. Χάριν τῶν ἐργασιῶν τούτων χρησιμοποιοῦνται ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἐργάτιδες, ὅπως παραγάγωσι χιλίας πεντακοσίας δεσμίδας—τὸν ὡρισμένον καθημέραν ἀριθμόν. Εἶνε δὲ παραδειγματικὴ ἡ τάξις καὶ ἡ ἀκρίβεια, μεθ' ἧς ἐργάζονται. Φέρουσαι πᾶσαι χλαῖναν κυανῆν ὁμοιόμορφον—τὴν στολὴν τοῦ καταστήματος—ἐπὶ τοῦ περιτραχηλίου τῆς ὁποίας σημειοῦνται τὰ ἀρχικὰ τοῦ ἐργοστασίου γράμματα, καὶ περίζωμα λευκόν, κάθηνται ἐπὶ τῶν ὡρισμένων δι' ἑκάστην ἐξ αὐτῶν θέσεων πρὸ τῶν τραπεζίων των καὶ διπλόνουν, κολλῶσι, στιλβόνουν, χωρίζουν, μετροῦν, καὶ ἀφοῦ τελειώσουν τὴν ἐργασίαν των, τὴν παραδίδουν εἰς τὴν ἀρχιεργάτριαν, ἥτις χρησιμεύει ὡς ἐλεγκτής. Αἱ χεῖρες αὐτῶν πηγαινοέρχονται ὡς ῥυθμιζόμεναι δι' ἐλατηρίων ἐπὶ τούτῳ. Ἕκαστον δὲ τμῆμα, ἐν ᾧ ἐργάζονται χωριζόμεναι καθ' ὡρισμένον ἀριθμόν, ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν σταδίων τῆς κατεργασίας. Πᾶσα ἐργάτις ἔχει πρὸ αὐτῆς βιβλίον, ἐν ᾧ σημειόνει πάντα τὰ ὑπ' αὐτῆς παραλαμβανόμενα, τὰ δὲ βιβλία ταῦτα ἐπιθεωροῦνται τακτικῶς. Ἐν τῷ καταστήματι δ' ἐκτὸς τῶν ἐλεγκτῶν καὶ τῶν ἐπιμελητριῶν ὑπάρχει καὶ ἀνωτέρα ἐπιμελήτρια, πτυχιοῦχος τοῦ Ἀρσακείου, ἥτις κρατεῖ τὰ βιβλία τῶν μισθοδοσιῶν ὡς καὶ τὰ τῶν ἀμοιβῶν καὶ προστίμων καὶ ἐν γένει ἐπιβλέπει τὴν τάξιν τοῦ καταστήματος. Ἡ ἀμοιβὴ ἑκάστης ἐργατρίας παραλλάσσει ἀπὸ λεπτῶν ἑβδομήκοντα πέντε μέχρι δραχμῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας καθ' ἑκάστην. Μεταβαίνουσι δὲ ἀπὸ πρωίας καὶ παραμένουν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἀντιπροσωπεύονται δὲ πᾶσαι

Digitized by Google

αἱ ἡλικίαι ἐν αὐτῷ, διότι αἱ ἐργαζόμεναι εἶνε ἐπίσης κοράσια ὀκταετῆ ὡς καὶ νεάνιδες τέλειαι καὶ γυναῖκες προβεβηκυῖαι ἤδη. Καὶ φαίνονται ὅλαι τόσῳ εὐχαριστημέναι καὶ αἱ μορφαὶ ὅλων σχεδὸν εἶνε τόσῳ συμπαθεῖς καὶ ἡ ὅλη διάταξις τοῦ ἐργοστασίου ἔχει τοιαύτην ὄψιν ἐπιμελοῦς καὶ τιμίας ἐργασίας, ὥστε ὁ ἐπισκεπτόμενος μένει ὑπὸ ἐντύπωσιν ἐπίσης εὐνοϊκὴν καὶ ἰσχυράν, ὁποίαν ἂν ἐπεσκέπτετο μέγα τι ἐξ ἐκείνων τῶν τεραστίων τῆς βιομηχανίας ἱδρυμάτων ἀλλοῦ, ἐν οἷς κοχλάζουν οἱ λέβητες καὶ βροντῶσι τὰ ἔμβολα καὶ μυκᾶται ὁ ἀτμὸς καὶ δονεῖται ὁ ἀὴρ ὑπὸ τοῦ ἐκκωφοῦντος κρότου τοῦ χάλυβος καὶ τοῦ σιδήρου.

* *
*

Ἑτέρα ὑποδιαίρεσις τοῦ ἐργοστασίου εἶνε ἡ τῆς κατασκευῆς φυλλαδίων σιγαροχάρτου, ἐπίσης ἀνατεθεῖσα αὐτῷ τελευταῖον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Τεσσαράκοντα πέντε δὲ πάλιν ἐργάτιδες χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν κατασκευὴν 40 χιλιάδων τοιούτων καθ' ἡμέραν, ἀναλόγου ἀμοιβῆς τυγχάνουσαι καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους ἐργαζόμεναι. Ἀνάλογοι δ' ἐπίσης εἶνε καὶ αἱ ἓξ διάφοροι ὡσαύτως τῆς ἐργασίας ταύτης βαθμίδες. Τὸ τυπογραφεῖον ἐκτυποῖ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν φυλλαδίων καὶ τὰ περικαλύμματα αὐτῶν. Αἱ ὡρισμέναι κόλλαι τοῦ λεπτοῦ χάρτου παραδίδονται εἰς τὰς ἐπὶ τῆς καταμετρήσεως ἐργάτιδας, αἵτινες ἀριθμοῦσιν αὐτὰς ἀνὰ ἑκατόν, ἡ μία κατ' ἀντίθετον τῆς ἄλλης διεύθυνσιν, ἐκ τῶν ἄνωθεν πρὸς τὰ κάτω ἡ μὲν καὶ τἀνάπαλιν ἡ δέ, οὕτως ὥστε ἀδύνατον νὰ γείνῃ λάθος τι. Οὕτω μετρηθεῖσαι παραδίδονται εἰς τὰς ἐπὶ τῆς διατμήσεως ἐργάτιδας, αἵτινες ἀποκόπτουσιν αὐτὰς καταλλήλως ἢ διὰ μαχαιριδίων ἢ δι' ἐπὶ τούτῳ μηχανημάτων. Ἄλλαι εἶνε μετὰ τοῦτο ἐπιφορτισμέναι τὴν συγκόλλησιν τῶν τε φύλλων καὶ τῶν ἐξωφύλλων των, ἄλλαι τὴν κατασκευὴν τῶν κυτίων καὶ ἄλλαι τὴν συσκευασίαν αὐτῶν, ἑτοίμων καὶ συνδεδεμένων οὕτως ὥστε νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Δημοσίου.

Ἄνδρες ἐργάται εἶνε ὀλίγοι, ἰδίως δὲ χρῆσις αὐτῶν γίνεται διὰ τὸ τυπογραφεῖον καὶ εἴς τινας ἄλλας ἐργασίας ἐν αἷς δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι γυναῖκες.

Τὸ κατάστημα χωρίζεται εἰς ἱκανὰ διαμερίσματα, ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῷ, ἐκτὸς τῶν ἰδιαιτέρων δι' ἑκάστην ἐργασίαν τμημάτων, τὰ γραφεῖα τῆς Διευθύνσεως καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Δημοσίου καὶ εὐρεῖαι ἀποθῆκαι ὑλικοῦ, ἐν αἷς ἀποτίθεται ὁ χάρτης καὶ τὰ ἄλλα πρὸς παρασκευὴν καὶ τελείωσιν τῆς ἐργασίας χρειώδη.

Ἐντὸς ὀλίγου ὅμως οἱ διευθυνταὶ αὐτοῦ σκέπτονται νὰ οἰκοδομήσωσι νέον μέγα οἴκημα ὅπως ἐγκαταστήσωσιν εὐρύτερον καὶ ἀνετώτερον τὸ ἐργοστάσιον αὐτῶν.

* *
*

Καί....

Καί... διὰ τὸν τόπον μας εἶνε πολλὰ καὶ αὐτά. Εἶνε σημεῖα προόδου ὄχι ἀνάξια προσοχῆς. Ἀπὸ μικρῶν, ἀπὸ ἐλαχίστων κατήρξαντο καὶ πᾶσαι αἱ μεγάλαι ἐπιχειρήσεις ἀλλαχοῦ. Οἱ κολοσσαῖοι ἀμερικανικοὶ ζωεμπορικοὶ οἶκοι δὲν εἶχον οὔτε πεντήκοντα βουβάλους ὅτε ἤρχισαν. Τοῦ Γκοὺλδ ἡ τεραστία καὶ μυθικὴ περιουσία λέγεται ὅτι ἀρχὴν εἶχε μικρὸν ἐργοστασίδιον, ἐν ᾧ κατεσκεύαζε στυππόχαρτον. Γνωστὴ δὲ εἶνε τοῦ περιφήμου Βένεττ ἡ ἱστορία, ὅστις κατήρξατο τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου τῶν παγκοσμίων φύλλων σήμερον, τοῦ «Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης» διὰ κεφαλαίου πεντακοσίων δραχμῶν, ἐν ἀθλίῳ τυπογραφείῳ καὶ τῶν πάντων στερούμενος.

Ὁ πρωθυπουργὸς κκ. Τρικούπης ἐπεσκέφθη ἄλλοτε τὸ κερκυραϊκὸν κατάστημα καὶ ἐπὶ μακρὸν παρέμεινεν ἐξετάζων τὰ κατ' αὐτό, μεγάλως εὐαρεστηθείς.

Καὶ εἰς ἐμὲ ἐπίσης εὐάρεστον εἶνε νὰ περάνω τὰς κερκυραϊκὰς ἐντυπώσεις μου διὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ προοδευτικοῦ τούτου καταστήματος.

Μιχαηλ Μητσακης.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ ἵστασαι ὑψηλὰ ἐν τῷ κόσμῳ· ἀρκεῖ μόνον νὰ ἵστασαι στερρεῶς.

—

Τὸ νὰ μένῃ ἱκανός τις ἄνθρωπος ἄγνωστος, εἶνε πρᾶγμα δυσάρεστον· τὸ νὰ παραγνωρίζεται εἶνε ὀδυνηρόν.

—

Πίνοντες ἀπὸ κακὸν ποτήριον παραγνωρίζομεν ἐνίοτε τὴν ἀξίαν τοῦ οἴνου. Οὕτω δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸ πλῆθος νὰ ἦσαι σοφός, πρέπει καὶ νὰ φαίνεσαι τοιοῦτος.

—

Χείριστος τῶν δούλων εἶνε ὁ νομίζων ἑαυτὸν ἐλεύθερον, διότι εἶνε χρυσαῖ αἱ ἁλύσεις του.

—

Ἡ ζωὴ εἶνε μεγάλη ὁδός, εἰς ἣν εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ εἰσερχώμεθα ἀπὸ πανδοχείου εἰς πανδοχεῖον. Ἀφίνομεν ἓν κακὸν καὶ καταλύομεν εἰς καλόν, ἢ ἓν καλὸν καὶ καταλύομεν εἰς κακόν, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα τῆς πορείας ἡμῶν.

—

Πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τις τοὺς φίλους του, ὡς οἱ ἀληθεῖς ἐρασιτέχναι ἀγαπῶσι τὰς εἰκόνας. Προσηλοῦσι διαρκῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν ἀφόγων μερῶν καὶ δὲν προσέχουσιν εἰς τὰ ἄλλα.

Digitized by Google

Κατὰ τὰς τῷ παρελθόντι θέρει τελεσθείσας πανηγύρεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς πεντακοσιοστῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ὀνομαστοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης, τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, προσκληθὲν νὰ μετάσχῃ τῆς μεγάλης ἐκείνης ἑορτῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων, ἀπέστειλεν ἀντιπροσώπους ἐκ τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ τὸν ἀοίδιμον Μιλτ. Βενιζέλον, τὸν κ. Κωνσταντῖνον Ν. Κωστῆν καὶ τὸν κ. Ν. Γουναράκην, γραμματέα τοῦ Πανεπιστημίου, οἵτινες πάνυ ἐπιτυχῶς ἐξετέλεσαν τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτοῖς τιμητικὴν ἐντολήν. Ὁ ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τούτων τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου κ. Κ. Ν. Κωστῆς, καθηγητὴς τῆς νομικῆς, λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον ἐκ τῆς περιστάσεως ἐκείνης, συνέταξεν ἀξιοσπούδαστον πραγματείαν, ἐν ᾗ ζωηρῶς ἱστορεῖ τὰς τελεσθείσας ἑορτάς, ὡς καὶ τὰς ποικίλας τύχας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης καὶ τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς του μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, καθ' οὓς τὸ τέμενος ἐκεῖνο τῆς ἐπιστήμης προήχθη εἰς ἐπίζηλον ἀκμήν, ἀναδειχθὲν ἓν τῶν κρατίστων Πανεπιστημίων τῆς Γερμανίας. Ταύτην τὴν πραγματείαν, εὐμενῶς παραχωρηθεῖσαν ἡμῖν, ἀρχόμεθα δημοσιεύοντες σήμερον ἐν τῇ «Ἑστίᾳ», νομίζομεν δὲ ὅτι παρέχομεν λίαν εὐχάριστον ἀνάγνωσμα εἰς τοὺς συνδρομητὰς ἡμῶν, ἐπὶ τῇ παρουσιαζομένῃ μάλιστα μετ' ὀλίγον εὐκαιρίᾳ τῆς τελέσεως ὁμοίας ἑορτῆς ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ὅπερ, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸν προσεχῆ Μάϊον θέλει πανηγυρίσει ἐπισήμως τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ.

Σ. τ. Δ.

Ἀναμνήσεις

τῶν ἑορτῶν τῆς πεντακοσιετηρίδος

ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Α'

Ἡ πόλις τῆς Ἑϊδελβέργης

Alt-Heidelberg du feine
Du Stadt an Ehren reich
Am Neckar und am Rheine
Keine andere kommt dir gleich.

Scheffel.

Καὶ ποιηταὶ ὕμνησαν τὰς καλλονὰς τῆς πόλεως τῆς Ἑϊδελβέργης καὶ πεζογράφοι τῆς περιγραφῆς αὐτῶν ἀπεπειράθησαν, ἀλλ' ὅ,τι καὶ ἂν ἐρρήθη ὑποδεέστερον τῆς πραγματικότητος τυγχάνει. Ἀνέφικτος ἀποβαίνει ἡ διὰ λόγων παράστασις τῶν ἐντυπώσεων ἃς αἰσθάνεται ὁ θεατὴς προσβλέπων εἰς τοὺς παντοίους συνδυασμοὺς τῆς περιβαλλούσης τὴν πόλιν αὐτὴν φύσεως.

Τὸ σύμπλεγμα τῶν βουνῶν, τῶν ἀπόψεων ἡ ποικιλία, τῶν χρωμάτων ἡ ἐναρμόνιος ἀντιπαραλλαγὴ ἀποτελοῦσιν ὡραιοτάτην χωρογραφικὴν εἰκόνα ἔχουσαν ἀνέκφραστον καὶ μυστηριῶδες θέλγητρον.

Ἡ πόλις τῆς Ἑϊδελβέργης κεῖται ἐν τῇ εἰσόδῳ στενῆς καὶ ἐπιμήκους κοιλάδος ἣν σχηματίζουσι τὰ ἀμφοτέρωθεν ὑπερκείμενα κατάφυτα καὶ δασώδη βουνά. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοιλάδος διαρρέει ὁ Νέκαρ, ὅστις διασχίζων τὴν παρακειμένην πεδιάδα ἐκβάλλει εἰς τὸν Ῥῆνον. Ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ πρὸς ἀριστερὰν τοῦ Νέκαρος ὑπερκειμένου ὄρους ὑψοῦται ὑπερηφάνως τὸ ἐρείπιον τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀνακτόρου τῶν Ἐκλεκτόρων τοῦ Παλατινάτου ἀπεικονίζον τὴν ἱστορίαν τῆς καλλιτεχνίας τριῶν ὅλων ἑκατονταετηρίδων. Ἐκ τοῦ εὐρυχώρου ἐξώστου τοῦ ἀνακτόρου μαγευτικὸν ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πανόραμα. Ἀμέσως μὲν ὑποκάτωθεν τοῦ ὄρους ἐπὶ τῆς στενῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ὑπάρχει ἐσφηνωμένη ἡ πόλις, ἥτις πρὸς τὴν πεδιάδα προϊοῦσα βαθμηδὸν διαπλατύνεται. Τὴν ἀντίπεραν ὄχθην κοσμοῦσι λόφοι ἐκ κήπων καὶ ἀμπελώνων κατάφυτοι, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι διεσπαρμέναι κομψαὶ ἐπαύλεις. Ὅταν δὲ δύοντος τοῦ ἡλίου ἀτενίσῃ τις πρὸς τὴν πεδιάδα, βλέπει τὸ ποικιλόχρουν αὐτῆς ἔδαφος διαλάμπον καὶ σπινθηροβολοῦν ὑπὸ τὸ χρυσοῦν δικτυωτὸν σύμπλεγμα τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ διακρίνει τὰ ἀργυρόεντα ῥεῖθρα τοῦ διασχίζοντος αὐτὴν ποταμοῦ.

Ἡ Ἑϊδελβέργη μικρὰ ἄλλοτε οὖσα πολίχνη δικαίως σήμερον δύναται νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν περικαλλῶν πόλεων τῆς Γερμανίας. Πλεῖστα δημόσια καταστήματα, οἷον τὰ διάφορα νοσοκομεῖα, τὸ χημικὸν ἐργαστήριον, ἡ βιβλιοθήκη, τὸ νέον ταχυδρομεῖον, καὶ ἄλλα παντοῖα ἀφιερωμένα εἰς θεραπείαν ἐπιστημονικῶν ἢ κοινωφελῶν σκοπῶν, περικοσμοῦσιν αὐτήν. Τὰς νεωτέρας τῆς πόλεως συνοικίας ἐξωραΐζουσιν ἰδιωτικαὶ οἰκίαι καὶ ἐπαύλεις μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας καὶ κομψότητος ᾠκοδομημέναι.

Ἐν πόλει ὑπὸ τοσούτων φυσικῶν καλλονῶν πεπροικισμένῃ, ὡς ἡ Ἑϊδελβέργη, ἦν ἀδύνατον νὰ μὴ ἀκμάσωσι καὶ καρποφορήσωσιν αἱ ἐπιστῆμαι. Ἡ καλλονὴ τῆς φύσεως ἐπιδρᾷ ἀναντιρρήτως ἐπὶ τῆς διανοίας, ζωογονοῦσα καὶ κρατύνουσα τὰς πνευματικὰς δυνάμεις. Ὅταν ἡ περιβάλλουσα τὸν ἄνθρωπον φύσις εἶναι ἄγονος καὶ ξηρά, καὶ τὸ πνεῦμα μαραίνεται καὶ παρακμάζει. Ἰδοὺ ὁ λόγος δι' ὃν καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐξελέξατο ὡς τόπον συνεντεύξεως μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ διδασκαλίας τὸν λόφον τοῦ Ἀκαδήμου ἐν Κολωνῷ,

. . . . . ἔνθ'
ἁ λίγεια μινύρεται
θαμίζουσα μάλιστ' ἀηδὼν
χλωραῖς ὑπὸ βάσσαις
. . . .
θάλλει δ' οὐρανίας ὑπ' ἄ-
χνας ὁ καλλίβοτρυς κατ' ἦμαρ ἀεὶ
νάρκισσος . . . . . .
ὅ τε
χρυσαυγὴς κρόκος, οὐδ' ἄυ-
πνοι κρῆναι μινύθουσι
Κηφισοῦ νομάδες ῥεί-
θρων . . . . . .

Digitized by Google

Β'

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΤΗΣ ΕΙΔΕΛΒΕΡΓΗΣ

Η ἵδρυσις αὐτοῦ

Τὸ πανεπιστήμιον τῆς Εἰδελβέργης, ὅπερ ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ παρελθόντος ἔτους 1886 συνεπλήρωσε τὴν πεντακοσιετηρίδα ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, εἶναι τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐν Γερμανίᾳ Πανεπιστημίων. Ἐν τῇ πάλαι ποτὲ Γερμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ προηγοῦνται κατὰ χρονολογικὴν τάξιν τὸ ἐν Πράγᾳ Πανεπιστήμιον (1348) καὶ τὸ ἐν Βιέννῃ (1365), ἀλλ' ἀμφότερα ταῦτα δὲν συναριθμοῦνται ἐν τῇ χορείᾳ τῶν Πανεπιστημίων τῆς νέας Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἱδρυτὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εἰδελβέργης ὑπῆρξεν ὁ Ἐκλέκτωρ τοῦ Παλατινάτου Ῥουπέρτος Α' μιμητὴς γενόμενος τοῦ φιλομούσου Αὐτοκράτορος Καρόλου Ε' ἱδρύσαντος τὸ ἐν Πράγᾳ Πανεπιστήμιον. Τὸν ὀργανισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εἰδελβέργης συνέταξεν ὁ ἄλλοτε ἐν Παρισίοις καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ δὶς πρυτανεύσας αὐτοῦ Μαρσίλιος von Inghen φέρων τὸν ἀκαδημαϊκὸν τίτλον τοῦ Magister in artibus, ἐξ Ὀλλανδίας καταγόμενος, ὃν ἐπὶ τούτῳ μετεκαλέσατο ὁ Ῥουπέρτος Α' ὅπως κατὰ τὸ σύστημα τοῦ ἐν Παρισίοις Πανεπιστημίου διοργανώσῃ καὶ τὸ τῆς Εἰδελβέργης.

Ἀφοῦ ὁ Μαρσίλιος ἐξεπόνησε τὸν καταστατικὸν τοῦ Πανεπιστημίου ὀργανισμὸν ὑπέβαλεν αὐτὸν ὁ Ἐκλέκτωρ πρὸς ἔγκρισιν τῷ Πάπᾳ Οὐρβανῷ ΣΤ'. Τοῦτο ἔδει νὰ πράξῃ οὐχὶ πρὸς ἔνδειξιν σεβασμοῦ πρὸς τὸν Ποντίφηκα τῆς Ῥώμης, ἀλλὰ διότι ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἐπιδοκιμασίας τοῦ Πάπα δὲν ἠδύνατο νὰ προβῇ εἰς τὸν διορισμὸν τῶν ἀναγκαίων καὶ καταλλήλων καθηγητῶν, οἵτινες ὡς κληρικοὶ μόνον τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ ἠδύναντο ν' ἀναλάβωσι τὴν διδασκαλίαν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ὁ Πάπας ἐκέκτητο τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπιτρέψαι ὅπως ἐκ τῶν προσόδων ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων μισθοδοτοῦνται οἱ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδάσκοντες, μὴ δυνάμενοι ἄλλοθεν νὰ προσδοκῶσιν ἐπιχορήγησίν τινα.

Λίαν εὐμενῶς ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἡ αἴτησις τοῦ Ἐκλέκτορος μαρτυροῦσα τὴν ἀμέριστον πρὸς τὸν ἐν Ῥώμῃ Ποντίφηκα ἀφοσίωσιν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν διχοστασίᾳ ἐτύγχανεν ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία, ἧς δύο συγχρόνως προΐσταντο Πάπαι ὁ ἐν Ῥώμῃ ἑδρεύων Οὐρβανὸς ΣΤ' καὶ ὁ ἐν Ἀβινιώνῃ τῆς Γαλλίας Κλήμης Ζ', ὃν μετά τινας δισταγμοὺς ἀνεγνώρισε καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων καὶ μεθ' οὗ συνετάχθη.

Ὁ Ἐκλέκτωρ Ῥουπέρτος ἀποφασίσας τὴν ἵδρυσιν τοῦ ἐν Εἰδελβέργῃ Πανεπιστημίου ὡς σκοπὸν προέθετο ν' ἀντιτάξῃ αὐτὸ κατὰ τοῦ ἐν Παρισίοις, ἀποκρούοντος τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐν Ῥώμῃ Ποντίφηκος καὶ διισταμένου πρὸς τὰ δόγματα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας. Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Εἰδελβέργης προώριστο νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἀναζωπύρησιν καὶ ἐπίῤῥωσιν αὐτῶν.

Διὰ τῆς Βούλας τῆς 23 Ὀκτωβρίου 1385 παραδοθείσης τῷ Ἐκλέκτορι τῇ 24 Ἰουνίου 1386 ἐν τῷ παρὰ τὸ Schwetzingen ἀνακτόρῳ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Οὐρβανοῦ ΣΤ' τὸ τῆς Εἰδελβέργης Πανεπιστήμιον καὶ πολλὰ ἀπενεμήθησαν αὐτῷ προνόμια, διωρίσθη δὲ Καγκελλάριος τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πάπα, Κονράδος ὁ ἐκ Gelnhausen, εἰς ὃν ἀνετέθη ὁ ἔλεγχος τῆς ἀπονομῆς τῶν ἀκαδημαϊκῶν βαθμῶν καὶ ἡ ἔγκρισις αὐτῶν.

Τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1386 ἐτελέσθη ἡ ἐπίσημος δοξολογία ἐπὶ τῇ ἱδρύσει τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν αὐτῇ ταύτῃ ἔνθα καὶ ἡ τῆς πεντακοσιετηρίδος ἑορτή. Τῇ δ' ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ἤρξαντο αἱ παραδόσεις ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, τοῦ Marsilius v. Inghen καὶ τοῦ Heilmann Vunnemberg ἀμφοτέρων καθηγητῶν τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ὧν ὁ μὲν ἐδίδασκε τὴν λογικήν, ὁ δὲ τὴν φυσικήν, καὶ τοῦ Reginald von Alna διδάκτορος τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων, ἑρμηνεύοντος τὴν πρὸς τὸν Τίτον ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἑβδομάδων καὶ τέταρτος ἐκ Πράγας προσῆλθε καθηγητὴς ὁ Dithmar von Swerthe.

Ὁ ἐκλέκτωρ Ῥουπέρτος ἐφιέμενος νὰ προσελκύσῃ μείζονα ἀριθμὸν φοιτητῶν καὶ τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἄνετον νὰ καταστήσῃ πλεῖστα ἐχορήγησεν δι' ἀλλεπαλλήλων διαταγμάτων προνόμια τῷ Πανεπιστημίῳ. Οἱ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον φοιτῶντες, ὡς καὶ οἱ μετ' αὐτῶν ἀμέσως εἰς οἱανδήποτε σχέσιν τυγχάνοντες, οἷον οἱ βιβλιοπῶλαι, οἱ βιβλιοδέται, οἱ ὑπηρέται τῶν καθηγητῶν κτλ. ἐτύγχανον ἀπηλλαγμένοι τῆς καταβολῆς φόρων καὶ ὑπήγοντο εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ διατίμησις τῶν ἐνοικίων καὶ τῆς τροφῆς τῶν φοιτητῶν ἐκανονίζετο ἐτησίως ὑπὸ ἐπιτροπῆς. Οἱ πολῖται οἱ ἀναλαμβάνοντες τὴν διάτροφὴν φοιτητῶν ἀπηλλάσσοντο τῆς καταβολῆς δημοτικοῦ ἐπὶ τῶν ὠνίων φόρου. Αὐστηρῶς δὲ ἀπηγορεύετο αὐτοῖς πᾶσα κατὰ τῶν φοιτητῶν βιαιοπραγία, καὶ εἰς τοὺς ἀθετοῦντας τὴν ἀπαγόρευσιν κατεγινώσκετο χρηματικὴ ποινὴ 60 φιορινίων, καὶ ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ προσβληθέντος.

Ἀνάλογος πρὸς τὴν εὐτέλειαν τῶν τιμῶν τῶν τροφίμων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἦν καὶ ἡ διατίμησις τῶν διδάκτρων, τῶν τῆς ἐγγραφῆς

Digitized by Google

δικαιωμάτων καὶ τῶν μισθῶν τῶν καθηγητῶν. Διὰ τὴν ἀκρόασιν μαθήματος κατεβάλετο λόγῳ διδάκτρων τὸ ποσὸν 1—8 γροσίων(Groscheu), διὰ δὲ τὰς ἀκαδημαϊκὰς συζητήσεις τριῶν φιορινίων (Gulden). Τὰ τέλη τῆς ἐγγραφῆς τῶν εὐγενῶν μὲν ἦσαν 1 φιορινίου, τῶν δὲ κοινῶν πολιτῶν 10 κραϊτζάρια (Kreuzer).

Οἱ συνήθεις ἐτήσιοι μισθοὶ τῶν καθηγητῶν δὲν ὑπερέβαινον τὰ πεντήκοντα φιορίνια· κατ' ἐξαίρεσιν εἰς τὸν Μαρσίλιον von Inghen, ὅστις, ὡς εἴδομεν, ὑπῆρξεν ὁ διοργανωτὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀπεκαλεῖτο fundator et initiator αὐτοῦ ἀπενεμήθη μισθὸς ἐτήσιος 200 φιορινίων.

Εὐθὺς ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἱδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου ὁ ἀριθμὸς τῶν πανταχόθεν συρρευσάντων φοιτητῶν ἀνῆλθεν εἰς 579.

(Ἕπεται συνέχεια)

Κ. Ν. Κωστης.

ΑΙ ΕΚΡΗΚΤΙΚΑΙ ΥΛΑΙ

Ἡ Μελινῖτις

Ἐσχάτως μετὰ τὰ ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Μαλμαζῶν γενόμενα πειράματα διεδόθη ἡ φήμη ὅτι ἀνεκαλύφθη ἐν Γαλλίᾳ ἐκρηκτικὴ οὐσία μετ' ἐκτάκτων ἀποτελεσμάτων. Χιλιόγραμμά τινα τῆς οὐσίας ταύτης, ὡς ἐβεβαίουν, ἤρκουν ὅπως ἀνατρέψωσιν ἐκ θεμελίων τοὺς στερεωτέρους προμαχῶνας. Μετ' ὀλίγον ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἡ νέα ἐκρηκτικὴ οὐσία ἐκαλεῖτο μελινῖτις. Καίτοι ὑπάρχει πληθὺς ἐκρηκτικῶν οὐσιῶν, ἐν τούτοις οὐδεμία ἴσως ἀποτελεῖ ἔτι τὴν παρὰ τῶν πυροβολητῶν ὀνειροπολουμένην ἐκρηκτικὴν οὐσίαν. Τὸ ἀντικείμενον τοῦ πυροβολικοῦ εἶνε ἰδιαίτερον. Ἐπιζητοῦσι νὰ ἐπιτύχωσι βλήματα ἅτινα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκρήξεώς των ν' ἀνατρέπωσι τὰ προπετάσματα καὶ τὰ τείχη, ἐπιθυμοῦσι νὰ βάλλωσι τορπίλλας, νὰ ρίπτωσι μακρὰν καὶ νὰ ἐναποθέτωσιν ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν ἀληθεῖς ὑπονόμους. Πρόκειται ν' ἀνακαλυφθῇ βλῆμα—ὑπόνομος. Λοιπὸν αἱ πεπληρωμέναι διὰ πυρίτιδος ὀβίδες εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς διὰ τὸ ἔργον τοῦτο· τὰ τεμάχια ἐκσφενδονίζονται ἄνευ ταχύτητος καὶ αὐταὶ αἱ μετὰ δυναμίτιδος ὀβίδες στεροῦνται δυνάμεως. Ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν δύναται νὰ γείνῃ χρῆσις τῆς νιτρογλυκερίνης καὶ τοῦ πλείστου μέρους τῶν ἄλλων ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, διότι ἕνεκα τῆς ἀσταθείας των ἐκρήγνυνται κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ρίμματος καὶ φονεύουσι τοὺς ὑπηρέτας. Πρὸ δώδεκα δὲ καὶ πλέον ἐτῶν ἐπιζητεῖται ἡ λύσις τοῦ προβλήματος. Τὸ Ἰταλικὸν πυροβολικὸν πρῶτον ἐδοκίμασε τὰ μετὰ διαρρηκτικῶν γεμίσεων βλήματα περὶ τὸ 1874. Βραδύτερον δὲ τῷ 1879 ἐν Γερμανίᾳ ἐδοκιμάσθη νὰ ἐμπερικλεισθῶσιν ἐντὸς ὀβίδος χημικὰ συστατικὰ ἀκίνδυνα μεμονωμένως καὶ ἅπαξ ἀναμιγνυόμενα ἐπιδεκτικὰ μεγάλης διαρρηκτικῆς ἐνεργείας. Ἦν αὕτη ἡ μετὰ παγκλαστίτιδος ὀβὶς ἢ μεθ' ἑλλοφίτιδος, ἐκ τοῦ ὀνόματος ἑνὸς τῶν ἐφευρετῶν της. Ἑκάστη ὕλη περιλαμβάνεται ἐντὸς ὑελίνου δοχείου, ἡ ἐκπυρσοκρότησις θραύει ἕκαστον δοχεῖον, αἱ δὲ οὐσίαι ἀναμίγνυνται κατὰ τὸν δρόμον καὶ ἐκρήγνυνται κατὰ τὸ σημεῖον τῆς ἀφίξεως. Αἱ πρῶται δοκιμαὶ ἐφάνησαν εὐχάριστοι, ἀλλ' ἕτερα πειράματα γενόμενα ἐν Ἰταλίᾳ δὲν ἐπεβεβαίωσαν τὰς ἐλπίδας τῶν ἐφευρετῶν. Ἐπανῆλθον δὲ πρὸς καιρὸν ἐν Γερμανίᾳ εἰς τὰ μετὰ συμπεπιεσμένης βαμβακοπυρίτιδος βλήματα. Περικεκλεισμένοι ἐντὸς χαλκίνων θηκῶν, οἱ ἐκ βαμβακοπυρίτιδος δίσκοι διατηροῦνται ἐν ὑγρᾷ καταστάσει. Αἱ θῆκαι συντηροῦνται ἐντὸς δεξαμενῆς καὶ δὲν ἐκβάλλονται ἢ ὅπως εἰσαχθῶσιν ἐν τῷ βλήματι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεμίσεως.

Ἐν Γαλλίᾳ παρὰ τοῦ πυροβολικοῦ εὑρέθη ἡ μελινῖτις.

Ἡ μελινῖτις εἶναι ἐκρηκτικὴ οὐσία μετὰ γνωστοτάτης βάσεως, τοῦ πικρικοῦ ὀξέος καὶ τοῦ κολλοδίου. Εἶναι ἐκρηκτικὴ οὐσία τριπλασίας ἐνεργητικότητος ἢ ἡ πυρῖτις, ἔχουσα ὅμως τὸ μειονέκτημα νὰ ᾖ ἀρκούντως πολυδάπανος. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου κατέχει ἰδιαιτέρας ἰδιότητας εὐσταθείας, ὀφειλομένας εἰς τὸν τρόπον τῆς παρασκευάσεώς της. Ἐπετεύχθη ὅ,τι ἐπεδιώκετο: πυρῖτις ἀκινδύνου χειρισμοῦ—καὶ πράγματι εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ τόσον θόρυβον ἐπενεγκοῦσα ἀνακάλυψις. Κατέχομεν ὕλην ἀρκούντως ἰσχυρὰν ὅπως παραγάγῃ μέγιστα καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα καὶ ἣν ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ χειρισθῶμεν ἄνευ κινδύνου τινός.

Ἡ μελινῖτις μένει ἄφλεκτος ἐκ τῆς προστριβῆς, ἢ τῆς κρούσεως, εἶναι ὡς ἀδρανὴς ὕλη. Δυνάμεθα νὰ τὴν χύσωμεν ἐντὸς τῶν ὀβίδων, νὰ τὴν μεταγγίσωμεν ὡς ἄμμον ἢ ὡς ἄνθη θείου. Εἶναι τοῦτο σπουδαῖον. Ἔχει δὲ τὴν ὄψιν κιτρίνης κόνεως ἀναμιμνησκούσης ἀρκούντως τὸ τοῦ μέλιτος χρῶμα. Μεταχειρίζονται δὲ τὴν μελινίτιδα ὡς τὴν μετὰ παραφίνης βαμβακοπυρίτιδα. Εἰσάγεται αὕτη ἐν τῇ ὀβίδι διὰ τοῦ πυθμενίου, ὅπερ ἐκκοχλιοῦται· πυρεκκροτεῖ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἐκκροτέως ἐφωδιασμένου καὶ αὐτοῦ δι' ἑνὸς πυρανάπτου. Κατωρθώθη δὲ δι' εὐφυοῦς συστήματος νὰ ἐπέρχηται ἡ διάρρηξις τοῦ βλήματος ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν εἰσέρχεται ἐν τοῖς πρὸς ἀνατροπὴν ὀχυρώμασι.

Τὰ μετὰ διαρρηκτικοῦ γεμίσματος κοῖλα βλήματα παράγουσιν ἀποτελέσματα διαρρήξεως ἀληθῶς τρομακτικά, γνωστὰ ὄντα καλῶς ἔν τε τῇ Γερμανίᾳ καὶ τῇ Γαλλίᾳ. Τὰ πειρά-

Digitized by Google

ματα τοῦ Μαγδεβούργου καὶ φρουρίων τινῶν τοῦ Ρήνου κατέδειξαν ὅτι μία μόνη ὀβὶς Κρούπ τῶν 15 ἑκατοστομέτρων, πεπληρωμένη ἐκ βαμβακοπυρίτιδος, ἀρκεῖ πρὸς ἀνατίναξιν πλευρᾶς θολωτοῦ κρημνοῦ, ἓν δὲ μόνον βλῆμα ἠυλακισμένου ὅλμου τῶν 21 ἑκατοστομέτρων πολιορκίας ἀνατρέπει μίαν πυριτιδαποθήκην. Καὶ τὰ καταστρεπτικὰ ταῦτα ἀποτελέσματα ἐπιτυγχάνονται μάλιστα δι' ἁπλῶν πυροβόλων τοῦ πεδίου, διὰ τοῦ βαρέος πυροβόλου τῶν 9 ἑκατοστομέτρων καὶ τοῦ ἐλαφροῦ πυροβόλου τῶν 8 ἑκατοστομέτρων. Ἐν Γαλλίᾳ αἱ μετὰ μελινίτιδος ὀβίδες παρέσχον παρόμοια ἀποτελέσματα.

Ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Μαλμαιζῶν κατέστρεψαν θόλους 1 μέτρου πάχους διὰ τοῦ πυροβόλου τῶν 15,5 ἑκατοστομέτρων, κατέρριψαν δὲ κατὰ γῆς μίαν πυριτιδαποθήκην διὰ τοῦ ὅλμου τῶν 22,0 ἑκατ. Ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Βούργης πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῶσι πειράματα μετ' ὀβίδων περιλαμβανουσῶν 33 χιλιόγραμμα μελινίτιδος. Οὐδὲν ἀντισταθήσεται εἰς παρομοίους θαλάμους ὑπονόμου ἀντιστοιχοῦντας εἰς γέμισιν ἐξ 100 χιλιογράμμων πυρίτιδος.

Ἐνῷ ἡ μελινῖτις ἔκαμνε τόσον θόρυβον ἐν Γαλλίᾳ, οἱ Γερμανοὶ πυροβοληταὶ ἐπεζήτουν ἐπίσης σύνθεσιν εὐχειριστοτέραν τῆς βαμβακοπυρίτιδος. Δοκιμάζεται κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ ροβυρῖτις τοῦ δόκτορος Ρούτ. Εἶναι πιθανὸν ὅτι πρόκειται περὶ ἐκρηκτικῆς οὐσίας ἀναλόγου τῇ μελινίτιδι. Ἡ Ρωσσία ἐπίσης δοκιμάζει τὴν ἐκρηκτικήν της οὐσίαν. Ἀπεδείχθη δ' ἤδη ὅτι τὸ πυροβολικὸν δὲν δύναται νὰ ἐρείδηται τοῦ λοιποῦ ἐπὶ συνήθους χρήσεως τῶν διαρρηκτικῶν βλημάτων. Ἐπιδιώκεται μονομαχία μεταξὺ τοῦ πυροβόλου καὶ τοῦ θώρακος μετ' ἀδυσωπήτου ἐπιμονῆς. Τὰ ὀχυρώματα ἐθριάμβευον μέχρι τοῦδε τοῦ πυροβόλου· κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ πυροβόλον ἐγγίζει νὰ θριαμβεύσῃ τῶν ὀχυρωμάτων. Αἱ συνέπειαι φαίνονται ἀνυπολόγιστοι διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀμύνης.

Μετὰ τὸν μακρὸν τοῦτον ἑλιγμὸν ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ πολέμου, δύναταί τις σχεδὸν νὰ προΐδῃ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν τὰ μόνιμα ὀχυρώματα θ' ἀπολέσωσι τὴν δεσπόζουσαν ἐν τῇ ἀμύνῃ τοῦ ἐδάφους σπουδαιότητά των καὶ καθ' ἣν τὸ πρωταγωνιστεῖν θὰ ἀποδοθῇ ὡς ἄλλοτε εἰς τὰς ἀληθῶς στρατιωτικὰς ἰδιότητας ἔθνους τινός.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. Ν. Κ. Γουλιμης

Λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ

Τὸ νὰ μὴ ἁμαρτήσῃ τις οὐδόλως ἐν μεγάλοις πράγμασιν εἶνε ὑπέρτερον τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως. Ἀλλὰ ἁμαρτήσας νὰ μεταχειρισθῇ τὰ πταίσματα ὡς διδάγματα κατὰ τὸν λοιπὸν βίον, τοῦτο εἶνε ἴδιον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ νουνεχοῦς.

Ο ΣΕΙΣΜΟΛΟΓΟΣ ΦΑΛΒ

καὶ ἡ περὶ σεισμῶν θεωρία αὐτοῦ

Περὶ τοῦ Βιενναίου σεισμολόγου Φάλβ αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἐφημερίδες παρέχουσιν ἀξιοπεριέργους τινὰς πληροφορίας. Οἱ σπουδαῖοι ἐπιστήμονες ὁμιλοῦσι λίαν καταφρονητικῶς περὶ τοῦ Φάλβ, ἀλλ' ἡ ἐπανειλημμένη ἐπαλήθευσις τῶν περὶ σεισμῶν προρρήσεών του κατ' ἀνάγκην εἵλκυσαν ἐπ' αὐτὸν τὴν κοινὴν προσοχήν. Ὁ Ροδόλφος Φάλβ ἦτο ἄλλοτε καθολικὸς ἱερεύς, ἀλλ' ὁ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρως του τὸν ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ κλήρου. Καταλιπὼν τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, ἐταξείδευσεν εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικήν, ἀνερχόμενος πάντα τὰ ἡφαίστεια, μελετῶν τὰς φοβερωτέρας σεισμικὰς καταστροφάς. Τὴν αἰτίαν τῶν σεισμῶν ἀποδίδει εἰς τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ἐπίδρασιν τῆς σελήνης. Κατὰ τὴν θεωρίαν του, ἡ ἕλξις τῆς σελήνης, ἥτις εἶνε ἡ αἰτία τῆς παλιρροίας τῆς θαλάσσης, ἐξασκεῖ μεγίστην ἐπιρροὴν καὶ ἐπὶ τῆς διαπύρου θαλάσσης, ἥτις κοχλάζει ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς· ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν τὰ κύματα ταύτης, οὕτω δὲ ἐπέρχονται αἱ διαταράξεις τοῦ γηΐνου φλοιοῦ, ἤτοι οἱ σεισμοί. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν σεισμῶν, ὁ Φάλβ παραδέχεται, ὅτι τὰ ἀέρια πολλαπλασιάζονται ἐντὸς τῆς γῆς, πράγματι δέ, ὁπόταν ἀγγέλλωνται σεισμοί, ἀγγέλλονται συνάμα καὶ ἐκρήξεις καταστρεπτικαὶ ἐν ὀρυχείοις, ὡς ἐγένετο ἐσχάτως ἀκόμη κατὰ τοὺς ἐρημώσαντας τὴν ἀνθηρὰν ἐπαρχίαν τῆς Λιγουρίας καί τινα γαλλικὰ πολίχνια καταστρεπτικοὺς σεισμούς. Δυστυχῶς ὁ Φάλβ, προβλέπων κατὰ προσέγγισιν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ γείνῃ σεισμός, δὲν δύναται νὰ προΐδῃ τὸν τόπον, ἐν ᾧ γενήσεται οὗτος, καὶ ἡ γῆ εἶνε ἀρκούντως ἐκτεταμένη. Ἀλλ' ἃς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ θεωρία αὐτοῦ θὰ συμπληρωθῇ καὶ τελειοποιηθῇ, οὕτως ὥστε ἂν μὴ δυνάμεθα νὰ προλάβωμεν τοὺς σεισμούς, δυνάμεθα τοὐλάχιστον νὰ προγινώσκωμεν αὐτούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πληθὺν δώρων ἔλαβεν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἐνενηκοστῆς ἐπετείου τῶν γενεθλίων του, οὐκ ὀλίγα δὲ ἐξ αὐτῶν εἶνε συμβολικαὶ ἐκδηλώσεις λατρείας καὶ εὐγνωμοσύνης. Μέγας κατασκευαστὴς οἴνων ἔπεμψεν ἐν ἀνθοσκεπεῖ κανίστρῳ δωδεκάδα φιαλῶν καμπανίτου, ὧν ἑκάστη ἔφερεν ὡς ἔμβλημα τὸν ἀριθμὸν 90 μετὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος. Ἀλλὰ λεπτότερον ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν τῆς μακροβιότητος ἕτερος ἐργοστασιάρχης πέμψας ἀνθοδέσμην ἐξ 90 περικαλλῶν ῥόδων, ὧν τὸ τελευταῖον περιεστοιχίζετο ὑπὸ πλήθους καλύκων. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἑνὸς συντάγματος ἔπεμψαν θριαμβευτικὸν ἅρμα ἐξ ἀνθέων, πολλαὶ δὲ δέσποιναι προσήνεγκον

Digitized by Google

εὐώδη ἀνθόπλεκτα πλοῖα. Καὶ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν δι' ὧν ἐκοσμήθησαν τὰ ἐργαστήρια τοῦ Βερολίνου, πολλαὶ ἦσαν κατανυκτικώταται. Οὕτω πτωχός τις ὑποδηματοποιός, κατοικῶν ἐν ἀπωτάτῃ στενωπῷ, ἔθεσεν εἰς τὸ παράθυρόν του μίαν καὶ μόνην λυχνίαν, ἔγραψε δ' ὑποκάτω· «Μὴ ὀργισθῇς, μεγάλε αὐτοκράτορ, ἕνα καὶ μόνον ἐὰν ἀνάπτω λύχνον! Καὶ υἱὸν ἕνα καὶ μόνον εἶχα, ὅστις πρὸ τοῦ Βελφὼρ εἰς θάνατον ἐτρώθη». Εἰς ἕτερον παράθυρον ἦν ἀναγεγραμμένον·

'Αφοῦ ἐν δόξῃ ἔζησε δι' ἐνενήκοντα ἐτῶν,
εἴθε νὰ ἔδιδ' ὁ Θεὸς νὰ ἔφθανε τὰ ἑκατόν.

'Επὶ τοῦ ἐργαστηρίου ἑνὸς ῥάπτου ἦν ἐζωγραφημένος αὐτοκρατορικὸς ἀετὸς καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ ἐργάται ῥάπτοντες μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς· «Ὑπὸ τοιαύτας πτέρυγας, κόπτε καὶ ῥάπτε ἥσυχος!»

~~~~~

Ὁ θηριέμπορος Hagenbeck ἐξ 'Αμβούργου ἀπεβίβασε τελευταῖον ἐν Ἰαπωνίᾳ 6 ἐλάφους καὶ 9 δορκάδας κατὰ παραγγελίαν τῆς Ἰαπωνικῆς κυβερνήσεως ἥτις σκοπεῖ νὰ μεταφέρῃ τὰ ζῶα ταῦτα καὶ εἰς τὰ δάση της. 'Εὰν ἐπιτύχῃ ἡ ἀπόπειρα αὕτη, θὰ παραγγελθῶσι μεγάλαι ποσότητες τοιούτων ζώων.

~~~~~

'Εν Βιέννῃ κατασκευάζονται κατὰ παραγγελίαν τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἐπιτραπέζια σκεύη ἐκ πορσελλάνης τῆς Δρέσδης, ἥτις ὡς γνωστὸν εἶνε πολυτιμοτάτη καὶ μόνον διὰ δῶρα εἰς βασιλικοὺς οἴκους ἐπιτηδεία, ὅπως δωρηθῶσιν εἰς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν κατὰ τὴν προσεχῆ πεντηκονταετηρίδα τῆς βασιλείας της. 'Επὶ ἑκάστου πινακίου εἶνε ἐζωγραφημένα πέντε μετάλλια φέροντα ἢ ἀλληγορίας τῶν ἐπισημοτέρων συμβάντων τῆς βασιλείας τῆς Βικτωρίας, ἢ προτομὰς τῶν διασημοτέρων ἀνδρῶν τῆς 'Αγγλίας. Τὰ σκεύη ταῦτα συνίστανται ἐκ 288 μεγάλων καὶ 120 μικρῶν πινακίων, 72 ἄλλων δοχείων διαφόρου μεγέθους καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων μικροτέρων ἐπιτραπεζίων σκευῶν καὶ καρποδοχείων. Τὸ μεγαλείτερον καρποδοχεῖον φέρει μικρὸν ἄγαλμα τῆς Βικτωρίας, πέριξ δὲ αὐτοῦ ἐπὶ χρυσοῦ δαπέδου ὅλα τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

~~~~~

Ὁ ἐφευρέτης τῶν σιδηρῶν πλοίων ἐκαλεῖτο Βιλκινσων καὶ ἔζη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἀνῆκε δ' εἰς ἐργατικὴν οἰκογένειαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ παίδευσις αὐτοῦ ἦτο στοιχειωδεστάτη· ἀνεπλήρωσεν ὅμως τὴν ἔλλειψιν ταύτην διὰ τῆς νοημοσύνης καὶ τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν ἐργασίαν. Συνέταιρος ὢν τοῦ πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ του εἰς τὴν κατασκευὴν σιδήρων διὰ σιδέρωμα, ἐπενόησεν ἴδιον τινὰ τρόπον κατασκευῆς τοιούτων, δι' οὗ αἱ ἐργασίαι τοῦ καταστήματος ὑπερηυξήθησαν καὶ παραρτήματα τούτου ἱδρύθησαν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς 'Αγγλίας, τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος εὑρισκομένου παρὰ τὴν Λαγκάστρην. Ὅπως μεταφέρῃ εὐκολώτερον τὴν τύρφην μέχρι τοῦ ἐργοστασίου, ὁ Βίλκινσων ἤνοιξε μέχρι τῶν τόπων τῆς ἐξαγωγῆς τῆς τύρφης διώρυγα μικράν. Μεθ' ὃ ἤρχισε νὰ κατασκευάζῃ, πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τῶν περιοίκων, σιδηροῦν πλοῖον προωρισμένον ἵνα πλεύσῃ ἐν τῇ διώρυγι. Πληροφορηθεὶς τὸ γεγονὸς τοῦτο σιδηρουργός τις ἐντόπιος, ῥίπτων πέταλον ἵππου ἐν κάδῳ ὕδατος, εἶπεν εἰρωνικῶς «Καὶ τοῦτο θὰ ἐπιπλεύσῃ» Ἂν ὅμως τὸ ἵππειον πέταλον δὲν ἐπέπλευσε, τὸ πλοῖον τοῦ Βίλκινσων θαυμασίως ἐπέτυχε. Μὴ ἀρκεσθεὶς δὲ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπιτυχίαν ὁ ἐφευρέτης κατεσκεύασε καὶ ἄλλα φορτηγὰ πλοῖα. Τούτῳ ἐπίσης ὀφείλεται καὶ ἡ πρώτη σιδηρᾶ γέφυρα. Διετέλεσε μέλος τῆς Σεληνιακῆς ἑταιρείας (κληθείσης οὕτω διότι αἱ συνελεύσεις αὐτῆς ἐγίνοντο κατὰ πᾶσαν πανσέληνον), ἔχων ὡς συναδέλφους τοὺς μεγαλειτέρους σοφοὺς τῆς ἐποχῆς του. Κατὰ δὲ τὸν θάνατόν του τῷ 1808 τὸ σῶμά του ἐτέθη ἐν σιδηρῷ φερέτρῳ κατασκευασθέντι κατὰ τὰς ὁδηγίας του. Οἱ συμπατριῶταί του ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν «πατέρα τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου», καὶ δικαίως μετὰ τὴν ὠφελιμότητα ἣν παρέχουσι τῇ ἀνθρωπότητι σήμερον τὰ σιδηρᾶ πλοῖα.

~~~~~

Αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν ὅτι μετὰ τὴν τελευταίαν μελέτην τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Taine περὶ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος ἡ πριγκήπισσα, Ματθίλδη ἡ θυγάτηρ τοῦ νεωτέρου τῶν ἀδελφῶν Ναπολέοντος τοῦ Α', ἥτις συνδέεται διὰ δεσμῶν στενῶν πρὸς πάντας τοὺς ἐπιφανεῖς τῶν Γάλλων λογίων, μετέβη παρὰ τῷ συγγραφεῖ καὶ ἀφῆκε τὸ ἐπισκεπτήριόν της, χαράξασα κάτωθεν τὰ συνήθη ἀρχικὰ γράμματα P. P. C. τὰ σημειούμενα κατὰ τὰς ἀποχαιρετιστηρίους ἐπισκέψεις.

Ὁ Ταὶν ἐθλίβη μεγάλως διὰ τὴν δυσαρέσκειαν τῆς πριγκηπίσσης, πρὸς ἣν ἔτρεφεν ἀληθῆ ἀφοσίωσιν, ἐντυχὼν δὲ τὸν Ρενὰν, ἔλεγεν αὐτῷ;

— Οὐδέποτε θὰ παρηγορηθῶ ὅτι ἔχασα τόσον ἀρχαίαν φίλην δι' ἓν βιβλίον.

— Φίλε μου, ἀπήντησεν ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Βίου τοῦ Ἰησοῦ», ἐγὼ διὰ νὰ εἴπω τὴν γνώμην μου, τὰ ἐχάλασα μὲ δέσποιναν μεγαλειτέραν ἀπὸ τὴν πριγκήπισσαν.

— Ποίαν;

— Τὴν 'Εκκλησίαν.

~~~~~

'Εν Ῥώμῃ ἠνεώχθη κατ' αὐτὰς διεθνὴς ἔκθεσις ὑφασμάτων καὶ τριχάπτων. Μεταξὺ τῶν προκαλούντων τὴν κοινὴν προσοχὴν ἐκθεμάτων καταλέγεται ὁ μανδύας τοῦ Ναπολέοντος, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸν πρίγκηπα Βοναπάρτην, ἡ σημαία τῶν περιφήμων χιλίων καὶ ὁ μανδύας τοῦ Γαριβάλδη, ἀντικείμενα ἀνήκοντα εἰς τὴν πόλιν τῆς Ῥώμης, περίεργος συλλογὴ χειροκτίων τῶν ἐν χρήσει ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν καὶ ἡ ἱματιοθήκη τοῦ πάπα 'Ιννοκεντίου τοῦ ΙΑ'.

~~~~~

'Αμφότερα, καὶ ὁ γάμος καὶ ἡ ἀγαμία, ἔχουσι τὰ ἄτοπα αὐτῶν. 'Ανάγκη λοιπὸν νὰ ἐκλέξωμεν ἐκεῖνο οὗ τινος τὰ ἄτοπα δὲν εἶνε ἀθεράπευτα.

(Chamfort)

Ὁ ἄγαμος εἶνε ὄν τι ἀπὸ τοῦ ὁποίου κάτι τι ἐλλείπει· ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἥμισυ ψαλλίδος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην τοῦ ἑτέρου ἡμίσεός του, ἄνευ τοῦ ὁποίου τὸ ἀπορρίπτουσιν ὡς τι ἄχρηστον πρᾶγμα.

(Φραγκλῖνος).

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—808.

Digitized by Google

Ἀριθ. 588 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 5 Ἀπριλίου 1887

ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑ

Α'.

Ἡ εἴδησις περὶ τῆς διαλύσεως τῆς βουλῆς ἔφθασεν ἀργὰ εἰς τὸ χωρίον Μαυρολίθαρον, πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Δ...... Ἐκόμισεν αὐτὴν ὁ μπάρμπα—Δημήτρης, ὅστις εἶχε μεταβῇ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας μὲ ἓν φόρτωμα ἐλαιῶν καὶ τὴν ἔμαθεν ἀπὸ τὸν κουμπάρον του Ἀποστόλην, κλητῆρα τοῦ ἐπαρχείου. Ἦσαν ἤδη ἀνημμένα τὰ ὀλίγα φῶτα τοῦ χωρίου, ὅτε ὁ μπάρμπα—Δημήτρης ἐπιστρέφων ἐσταμάτησε πρὸ τοῦ παντοπωλείου τοῦ κὺρ Μελέτη καὶ κατελθὼν ἀπὸ τὰ νῶτα τῆς εὐρώστου ἡμιόνου του εἰσῆλθεν εἰς αὐτό. Ἐπειδὴ ἦτο Σάββατον καὶ οἱ ἀγρόται εἶχον ἐπιστρέψει ἐνωρὶς ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν,ἀρκετὴ ἦτο ἡ ἐν τῷ παντοπωλείῳ συρροή. Διεκρίνετο ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου παππᾶ Μιχάλης, φέρων ὡς μόνα διακριτικὰ τοῦ ἱεροῦ του ἀξιώματος μάλλινον κωνοειδῆ σκοῦφον ὑπομέλανα καὶ γενειάδα μιξοπόλιον καθήκουσαν μέχρι τοῦ στήθους, ὅστις πρὸ μικροῦ ἀποπερατώσας τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἑσπερινοῦ, ἀνεγίνωσκε τῇ βοηθείᾳ τῶν διοπτρῶν του ἓν ἄρθρον παλαιοῦ καὶ τετριμμένου φύλλου τῆς *Ἀκροπόλεως* εἰς ἐπήκοον δύο ἢ τριῶν ἡλικιωμένων χωρικῶν. Ἡ δύσκολος φρασεολογία τῆς καθαρευούσης γλώσσης, στρεβλουμένη ἔτι μᾶλλον ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἱερέως, μόλις καὶ μετὰ βίας δυναμένου ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς συνηθείας ν' ἀναγινώσκῃ ἀπταίστως τὰ ἐκκλησιαστικά του βιβλία, περιήρχετο ἀκατάληπτος σχεδὸν εἰς τὴν ἀκοὴν τῶν ἁπλοϊκῶν ἀκροατῶν, οἵτινες ἤκουον μετὰ προσοχῆς ἠλιθίου διὰ νὰ φανῶσιν ἐννοοῦντες καὶ ἐνδιαφερόμενοι «διὰ τὰ πολιτικά», ἐνῷ ὁ παρ' αὐτοὺς καθήμενος καὶ ροφῶν τὸν καφέν του εἰρηνοδίκης, περιβεβλημένος τὸ τεφρόχρουν αὐτοῦ σάλιον, ἐμειδία πονηρῶς ἀκροώμενος χωρὶς νὰ φαίνεται τῆς ἀναγνώσεως. Τέσσαρες ἕτεροι χωρικοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν μακρὰν τράπεζαν, μὲ τὰ ποτήρια πλήρη ἔμπροσθέν των, συνωμίλουν περὶ τῆς ἐσοδείας τοῦ ἐλαιοκάρπου καὶ περὶ τοῦ νεωστὶ ἀνεγερθέντος λητρουδειου, ἐνῷ εἰς τὴν ἄκραν τῆς αὐτῆς τραπέζης ὁ Βάσος, ὁ υἱὸς τοῦ παρέδρου, καὶ ὁ ἁμαξηλάτης Γρηγόρης ἔπαιζον τὴν ἐνάτην *παρτίδα τοῦ σκαμπιλιοῦ*, μαχόμενοι μανιωδῶς περὶ τῆς πληρωμῆς τῶν δύο καφέδων, οὓς εἶχον πίει πρὸ τριῶν ἤδη ὡρῶν διὰ δέσμης παιγνιοχάρτων, ἐφ' ὧν ὅλαι αἱ φιλεργοὶ παλάμαι τῶν παικτῶν τοῦ χωρίου εἶχον καταλίπει γλοιώδη ἴχνη. Ὁ παντοπώλης κὺρ Μελέτης, εὔσαρκος μεσῆλιξ, ἐκάθητο σοβαρῶς παρὰ τὸ *τεζιάκι*. Ὑπεράνω αὐτοῦ εἰς τ' ἀραιὰ *ράφια* ἦσαν παρατεταγμέναι σειραί τινες κενῶν φιαλῶν, μερικαὶ πλάκες σάπωνος, ἓν δοχεῖον μουστάρδας ἐμπορεύματος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐδέποτε χρησιμοποιηθέντος, ὑαλία λυχνιῶν πετρελαίου, λαμπάδες κήριναι, ὧν τὴν ἀρχικὴν λευκότητα εἶχον ἐπαισθητῶς ἐπισκιάσῃ αἱ μυῖαι, μικρὰ πυραμὶς ἐκ κυτίων θρυαλλίδων κανδήλας, μερικὰ τυλίγματα νημάτων πολυχρόων, ἓν ὑέλινον δοχεῖον πλῆρες λιβάνου καὶ ἓν ἕτερον πλῆρες πεπέρεως· κάτω, ἐντὸς συρταρίων ὑαλοφράκτων, διεφαίνοντο διάφορα εἴδη ἀποικιακῶν ὀσπρίων καὶ ζυμαρικῶν ἀποκτησάντων χρῶμα ἀμαυρὸν ἐκ τῆς πολυκαιρίας. Εἰς τὰ διάμεσα, ὁ ἐπικεκολλημένος ἐπὶ τοῦ τοίχου χρωματιστὸς χάρτης ἐκοσμεῖτο ὑπὸ διαφόρων ξυλογραφικῶν καὶ λιθογραφικῶν εἰκόνων ἀποσπασθεισῶν ἐκ διαφόρων εἰκονογραφημένων ἐφημερίδων. Πρὸς τὰ δεξιά, ἐπὶ ἀξέστου πυραύνου ἔβραζεν ἀγγεῖον πλῆρες ὕδατος διὰ τὸν καφέν, ἐπειδὴ τὸ παντοπωλεῖον τοῦ κὺρ Μελέτη ἀνεπλήρου προχείρως καὶ τὴν ἔλλειψιν καφενείου. Ὁ μικρὸς ὑπηρέτης Θεοφάνης περιεφέρετο γυμνόπους ἐπὶ τοῦ ἀνωμάλου ἐδάφους ἀποκομίζων τὰ κενὰ ποτήρια.

— Καλῶς τὶ κάνετε! εἶπεν ὁ μπάρμπα—Δημήτρης εἰσερχόμενος.

— Καλῶς τον! τὶ καινούρια μᾶς φέρνεις ἀπὸ μέσα; ἠρώτησεν ὁ ἱερεύς.

— Δὲν τὰ μάθετε τὰ χαμπέρια;.. διαλύθηκε ἡ βουλή.

Ἡ εἴδησις τοῦ ἀπροσδοκήτου γεγονότος ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν πολλὴν εἰς τὸν ὅμιλον τῶν χωρικῶν. Οἱ δύο παῖκται ἀφῆκαν τὸ παιγνίδιόν των· οἱ συνομιλοῦντες ἀφῆκαν τὴν περὶ ἐλαιοκάρπου συνδιάλεξίν των, ὁ δὲ παππᾶ-Μιχάλης

Digitized by Google

συμπτύξας ἔκρυψε τὸ φύλλον τῆς ἐφημερίδος εἰς τὸν κόλπον του.

— Καὶ ποιὸς σοῦ τὤπε, μπάρμπα-Δημήτρη; ἠρώτησεν ὁ εἰρηνοδίκης, τοῦ ὁποίου ἡ τέως μειδιῶσα μορφὴ ἐπεσκιάσθη αἴφνης ὑπὸ ἀορίστου ἀνησυχίας.

— Ὁ κουμπάρος μου, ὁ Ἀποστόλης· ἔλαβε τηλεγράφημα ὁ ἔπαρχος τὸ πρωΐ.

Ἡ πηγὴ ἐφάνη ἐπίσημος εἰς τὸ ἀκροατήριον. Οὐδεὶς προέβαλε πλέον τὴν ἐλαχίστην ἔνστασιν, πάντες δὲ καταλιπόντες ὁριστικῶς πᾶσαν ἄλλην συνομιλίαν, ἐπελήφθησαν τοῦ σπουδαίου καὶ γενικῶς ἐνδιαφέροντος θέματος τῶν ἐκλογῶν. Ὀφείλομεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων χωρικῶν ἐσυλλογίσθη κἂν νὰ ἐρωτήσῃ διὰ τίνα λόγον ἐπῆλθεν ἡ διάλυσις καὶ ἂν νομίμως ἢ ἀντισυνταγματικῶς ἐνησκεῖτο ἡ βασιλικὴ προνομία, οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ ἐρωτήσῃ ἐπὶ τίνος ζητήματος ἐπῆλθεν ἡ κρίσις καὶ ἐπὶ τίνος διαφωνίας προσεκαλεῖτο ὁ λαὸς νὰ ἐξενέγκῃ τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν. Πάντες ἀπέβλεψαν εἰς τὸ μέλλον, ἡ δὲ πρώτη καὶ μόνη ἰδέα, ἥτις ἐπῆλθεν εὐθὺς μετὰ τὴν εἴδησιν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἐκεῖ συνηθροισμένων δημοτῶν τοῦ δήμου Δ.... ἦτο τίνες θὰ ἦσαν οἱ ὑποψήφιοι τῆς ἐπαρχίας κατὰ τὸν μέλλοντα ἐκλογικὸν ἀγῶνα, καὶ τίνες ἐξ αὐτῶν εἶχον πλείονας ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Ἐπὶ τούτου περιεστράφη ἡ συνομιλία διά τινας στιγμάς.

— Καινούρια ταβατούρια θάχωμε πάλι! εἶπεν ὁ ἱερεὺς δίδων τὸ σύνθημα.

— Σάματις πᾶμε γυρεύωντας, δέσποτά μου; ἀπήντησεν εἷς πρεσβύτης θεωρούμενος ἐκ τῶν κομματαρχῶν τοῦ χωρίου, τί νᾶ κάμωμε!...

— Καὶ ποῖοι λέγετε νὰ εἶνε ὑποψήφιοι πάλιν ἐδῶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν σας; ἠρώτησεν ἀδιακρίτως τὸν ὅμιλον ὁ εἰρηνοδίκης, οὗ ἡ περίφροντις ὄψις ἀκόμη δὲν εἶχεν αἰθριάσει, καὶ ὅστις ἐξηκολούθει νὰ συστέλλῃ τοὺς ὤμους ὑπὸ τὸ τεφρόχρουν καὶ κροσσωτὸν σάλιόν του.

— Ἀμ' οἱ ἴδιοι πάλι θὲ νᾶνε.

— Ὁ συνδυασμὸς τοῦ Περιστέρη καὶ ὁ συνδυασμὸς τοῦ Μάνθου.

— Θὰ ἐκτεθοῦν καὶ κανένας δυὸ μοναχοί τους, ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ!

— Ὁ Σιδερῆς βέβαια θὰ ἐκτεθῇ...

— Μαῦρο ποῦ θὰ φάῃ!.

— Λένε πῶς ὁ Μάνθος ἐπῆρε τὸ δήμαρχο τῆς Λαγκαδιᾶς.

— Καὶ εἶνε συμπολιτευόμενος ἢ ἀντιπολιτευόμενος αὐτὸς ὁ ἀντίθετος συνδυασμός; ἠρώτησεν ὁ ἀνήσυχος εἰρηνοδίκης, ὅστις πρὸ μικροῦ τοποθετηθεὶς εἰς Μαυρολίθαρον, δὲν ἦτο ἐνήμερος ὡς πρὸς τὰ ἰδιαίτερα τῆς ἐγχωρίου πολιτικῆς.

— Κατὰ ποῦ ἔλθουν τὰ πράγματα· σὰν βγοῦν καὶ πάνε στὴν Ἀθήνα, τότε βλέπουν τί κάνουν.

Τὸ ἁπλοῦν τοῦτο πολιτικὸν πρόγραμμα ἐφάνη τόσον φυσικὸν εἰς τὴν ὁμήγυριν, ὥστε οὐδεὶς ἤγειρε τὴν ἐλαχίστην ἔνστασιν.

— Τί λὲς καὶ τοῦ λόγου σου, κὺρ Μελέτη; εἶπεν ἐξαίφνης εἷς τῶν πρὸ μικροῦ μεταξὺ των συνομιλούντων τεσσάρων χωρικῶν, ὁ Στάθης, ὁ ἐπιλεγόμενος Γκαβὸς ἐξ αἰτίας ἑνὸς τῶν ὀφθαλμῶν του στραβίζοντος.

— Ὤχ, ἀδελφέ!... φασαρίαις πάλι!... εἶπεν ὁ παντοπώλης προσποιούμενος τὸν ἀδιάφορον.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅμως ὅτι οἱ μικροὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ παντοπώλου, ἀπαστράπτοντες ἐκ λάμψεως ἀσυνήθους μετὰ τὴν ἀγγελίαν, ἣν ἐκόμισε πρὸς τὴν ὁμήγυριν ὁ ἀγωγιάτης, διέψευδεν τὴν ἐπίδειξιν τῆς ἀδιαφορίας του. Ὑπῆρχον εἰς τὴν ἀποθήκην του δύο βαρέλια οἴνου μὲ ὑπόπτους καὶ ἐπικινδύνους διαθέσεις, ἐπεκάθηντο δὲ ἀμφότερα ἐπὶ τοῦ στήθους του μὲ ὅλον τὸ βάρος τῶν ἑπτακοσίων ὀκάδων των καὶ ἐτάραττον ὡς ἐφιάλται τοὺς ὕπνους του· ἡ δὲ ἀνέλπιστος εἴδησις περὶ προσεχῶν ἐκλογῶν ἐφαίδρυνε τὴν ψυχήν του, διότι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ οἶνος ἐξοδεύεται ἀφθόνως, τόσον ὁ καλός, ὅσον καὶ ὁ κακός. Ὁ τελευταῖος μάλιστα ἐξοδεύεται ἀφθονώτερον.

— Αἴ, Βάσο, τί λογαριάζει ὁ πατέρας σου; ἠρώτησεν ὁ πολυπράγμων Στάθης τὸν υἱὸν τοῦ παρέδρου.

— Ξεύρω κ' ἐγώ! ἀπήντησεν οὗτος, μήπως τὸν εἶδ' ἀκόμη;

— Καλησπέρα σας! εἶπεν ἀπὸ τῆς θύρας φωνή τις ὀξεῖα.

Καὶ ἐφάνη εἰσελθὼν εἰς τὸ παντοπωλεῖον ἀνήρ τις ἰσχνὸς μὲ ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς καὶ ἀνησύχους, μὲ γένειον ἀραιόν, μὲ μορφὴν ἐν γένει ἐκφράζουσαν ἀγχίνοιαν μέχρι πανουργίας. Ἐκ τῆς τετριμμένης μὲν ἀλλ' εὐρωπαϊκῆς ἐνδυμασίας του, ἐκ τοῦ περὶ τὸν τράχηλόν του μαύρου λαιμοδέτου, ἐκ τῆς ἀργυρᾶς ἁλύσεως τοῦ ὡρολογίου του καὶ τοῦ χρυσοῦ δακτυλίου του ἐφαίνετο ἀνήκων ὅπως δήποτε εἰς ἀνωτέραν κοινωνικὴν τάξιν. Ἦτο ὁ πάρεδρος, ὁ κὺρ Ἠλίας Κοπάνης.

— Καλησπέρα, κύριε πάρεδρε! καθῆστε! ἐφώνησεν ὁ κὺρ Μελέτης.

— Τἄμαθες τὰ καινούρια; τὸν ἠρώτησεν ὁ ἱερεύς. Πάει κ' ἡ βουλή μας!... τὴν διέλυσαν!

— Μπᾶ;... εἶπεν ὁ πάρεδρος, καὶ ποῦ τὸ μάθετε;

Τόσον ἀφελὴς καὶ ἀνυπόκριτος ἐφαίνετο ἡ ἀπορία τοῦ ἐρωτῶντος, ὥστε οὐδεὶς ἤθελεν ὑποθέσει ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος πρὸ ὀλίγων στιγμῶν διερχόμενος ἔξωθεν τοῦ παντοπωλείου, ἐνῷ εἰσήρχετο ὁ μπάρμπα-Δημήτρης, ἤκουσε τὴν εἴδη-

Digitized by Google

σιν, ἣν ὁ ἀγωγιάτης ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς συγχωρικούς του καὶ σταματήσας διὰ μιᾶς ἔμεινε παρὰ τὴν θύραν ὠτακουστῶν καὶ ἀκροασθεὶς πᾶν ὅ,τι εἶχε λεχθῆ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀπεφάσισε νὰ εἰσέλθῃ.

Ὁ Κοπάνης καθήσας παρὰ τὸν ἱερέα καὶ τὸν εἰρηνοδίκην μετέσχε τῆς συνδιαλέξεως μετά τινος ὅμως ἐπιφυλάξεως, προσέχων νὰ ἐκφέρῃ γνώμην λίαν ἀόριστον περὶ τῆς ἀξίας ἢ τῆς ἰσχύος ἑκάστου τῶν διαφόρων πιθανῶν ὑποψηφίων, περὶ ὧν οἱ χωρικοὶ ὡμίλουν ἤδη μετά τινος ἀλαζόνος ἐλευθεροστομίας, ὡς νὰ συνησθάνοντο προκαταβολικῶς ἐπὶ τῆς παλάμης των τὸ βάρος τοῦ μολυβδίνου σφαιριδίου τῆς ψήφου των. Πλὴν μὲ ὅλην του τὴν ἐπιφύλαξιν, ἡ μορφή του, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τοῦ γείτονός του, ἐξέφραζεν ἐνδόμυχον εὐχαρίστησιν. Προφανῶς τὸ μέγα πολιτικὸν γεγονὸς ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ εὐχὰς καὶ ἐπιθυμίας. Τὸ συναίσθημα τοῦτο δὲν διέλαθε τὴν ὀξυδέρκειαν τῶν χωρικῶν, ὁ δὲ Στάθης ὁ Γκαβὸς ἐκάμμυσε πονηρῶς τὸν στραβίζοντα ὀφθαλμόν του νεύων πρὸς τὸν κομματάρχην συγχωρικόν του, ὅτε εἶδε τὸν πάρεδρον νὰ διατάξῃ δύο ὀκάδες κρασὶ διὰ νὰ κεράσῃ τὴν ὁμήγυριν.

— Αἶ λοιπόν, κὺρ Ἠλία, εἶπε μὲ τολμηρὰν ἀφέλειαν ὁ παππᾶ-Μιχάλης ἀφοῦ ἐρρόφησε μέχρι ρανίδος τὸ ποτήριον, τί θὰ κάμουμ' ἐφέτο; θὰ ξανασκουμπωθοῦμε;

— Γιὰ νὰ ἰδοῦμε, παππᾶ μου! Ἔχουμε 'μέραις ἀκόμη, ἀπήντησεν ὁ πάρεδρος.

— Ὅ,τι ὁ Θεὸς σὲ φωτίσῃ! εἶπεν ὁ ἱερεύς.

Καὶ ἡ συνδιάλεξις μετά τινας ἀκόμη παρεκβολὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐκλογῆς, ἔληξε φθίνουσα βαθμηδόν. Οἱ πλεῖστοι τῶν χωρικῶν ἐγερθέντες ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια.

Καθ' ἣν ὥραν ἐξήρχοντο, ὁ Κοπάνης ἐπλησίασε τὸν Γρηγόρην, τὸν ἁμαξηλάτην.

— Πότε εἶσαι γιὰ μέσα; τὸν ἠρώτησεν:

— Μεθαύριο, προσεγγίζει τὸ βαπόρι.

— Καλά· σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ εἰδοποιήσῃς τί ὥρα θὰ φύγῃς, γιὰ νὰ πᾶμε μαζί, εἶπε καληννυκτίσας αὐτόν.

— Φαίνεται πῶς τοὔχει 'μπῆ ὁ ψύλλος στ' αὐτί! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ἀπερχόμενος ὁ ἁμαξηλάτης. Ἀμ' δέ!... παλαμήδα τοῦ μυρίζει, θαρρῶ!...

Β'.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι κάτι εἶχε γαργαλίσει τοὺς ρώθωνας τοῦ δημοτικοῦ παρέδρου. Ἐπιθυμία τις φιλόδοξος ἴσως κρυφίως βλαστήσασα ἐκυοφορεῖτο ἐν τῇ ψυχῇ του, καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐθεάθη ἐπ' ὀλίγον μόνον εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ χωρίου περίφροντις καὶ ἀπησχολημένος.

Περὶ τὸν ὄρθρον τῆς μεθεπομένης, ὅτε ἀκόμη ἔλαμπε τηλαυγὴς ὁ ἑωσφόρος ἄνωθεν τῆς ἁμαυρᾶς κλιτύος τοῦ βουνοῦ καὶ τῶν ἀλεκτόρων τὸ ᾆσμα ἀντήχει ἀλλεπάλληλον ἐν τῷ μέσῳ τῆς θολῆς ἀκόμη μάζης τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου, ὁ Γρηγόρης, ἐνῷ ἐπότιζεν ἀκόμη τοὺς ἵππους οὓς ἔμελλε νὰ ζεύξῃ εἰς τὴν ἅμαξάν του εἰς τὴν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνην, εἶδε προσερχόμενον τὸν Ἠλίαν Κοπάνην φέροντα τὴν καινουργῆ ἐνδυμασίαν τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων, καινουργῆ πῖλον, καινουργῆ μαῦρον λαιμοδέτην, ἕτοιμον διὰ τὸ ταξείδιόν του εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας. Ὁ Γρηγόρης τὸν ἐκαλημέρισε χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε, ἀλλ' αἱ ὑποψίαι ἃς εἶχε συλλάβει περὶ τῶν διαθέσεων τοῦ παρέδρου ἐκραταιώθησαν ἐν τῷ νῷ του.

Ὁ Κοπάνης δὲν ἠγαπᾶτο πολὺ εἰς τὸ χωρίον του. Ἐθεωρεῖτο ἔπηλυς, διότι ὁ πατήρ του εἶχεν ἐγκαταστῆ ἐκεῖ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐξ ἄλλης ἐπαρχίας· ἐλέγετο μάλιστα ὅτι εἶχε διαπράξει ἔγκλημα καὶ ὅτι εἶχε καταφύγει ὑπὸ ἄλλο ὄνομα εἰς Μαυρολίθαρον πρὸς ἐξαπάτησιν τῆς ἀτελῶς τότε ὠργανισμένης καὶ νωθρῶς λειτουργούσης δικαιοσύνης. Χάρις εἰς μικρά τινα κεφάλαια, ἅτινα ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, αὐξηθέντα κατόπιν διὰ τῆς φιλοπονίας του, ἠγόρασε διάφορα κτήματα καὶ ἐγένετο βαθμηδὸν εἷς τῶν εὐπορωτέρων κατοίκων τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ ἐνυμφεύθη καὶ ἐγκατέστη. Ἔπειτα ἤρχισεν ἐξασκῶν τὸ ἔργον τοῦ τοκογλύφου, δανείζων σῖτον κατὰ τὴν σπορὰν καὶ ἀπολαμβάνων κατὰ τὴν συγκομιδὴν πολλαπλασίονα, παρέχων χρήματα ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἢ ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀσφαλεῖ, προεξοφλῶν συναλλάγματα καὶ συγκατατιθέμενος μετὰ πολλὰς παρακλήσεις ν' ἀνανεοῖ αὐτὰ ἐπὶ ὑπερόγκῳ τοῦ τόκου αὐξήσει. Ὁ πρόχειρος αὐτὸς τραπεζίτης τοῦ Μαυρολιθάρου ἐγένετο βαθμηδὸν γνωστὸς καὶ εἰς τὰ περίχωρα, ὁ δὲ κύκλος τῶν ἐργασιῶν του ηὐρύνθη ἐπεκταθεὶς καὶ εἰς τοὺς γειτονικοὺς δήμους. Ὁσάκις ἡ ἀνομβρία ἐξήραινε τὰ σπαρτὰ ἢ ἡ ἐπιζωοτία ἐφόνευε τὰ ποίμνια καὶ τοὺς βόας ἢ ὁ σκώληξ κατέτρωγε τὸν ἐλαιόκαρπον, ἀφοῦ ἤθελον καταφύγει, ἀνωφελῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὴν λιτανείαν τῶν θαυματουργῶν εἰκόνων οἱ χωρικοί, κατέφευγον ἔπειτα εἰς τὴν οὐχὶ ἀφιλοκερδῆ συνδρομὴν τοῦ γέρω-Κοπάνη, εἰς οὗ καὶ μόνου τὴν οἰκίαν δὲν ἠκούοντο γογγυσμοὶ διὰ τὴν ἐνσκήψασαν θεομηνίαν. Δὲν ἀπήλαυεν ἐκτιμήσεως μεγάλης καὶ συμπαθειῶν πολλῶν· ἦτο ὅμως ἀνεκτὸς ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης. Ἅπαξ μόνον, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεταπολιτεύσεως, ἐγένετο μία ἀπόπειρα δολοφονίας ἐναντίον του, ὡς ἐκ θαύματος δὲ σωθεὶς ὁ γέρων τοκογλύφος, ἀπεσύρθη τοῦ σταδίου του καὶ ἀπεβίωσε μετ' ὀλίγον, καταλιπὼν εἰς τὸν υἱόν του Ἠλίαν τὴν περιουσίαν ὁμοῦ καὶ τὸ ἐπάγγελμά του. Ὁ Ἠλίας ἔβη ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ πατρός, ἐπιτηδειότερος δὲ αὐτοῦ

Digitized by Google

καὶ πανουργότερος, ἐπενόησε νέα μέσα πρὸς αὔξησιν τῶν εἰσοδημάτων του. Ἡ κοινὴ φήμη τὸν κατηγόρει ὡς διατελοῦντα ἐν συνεννοήσει αἰσχροκερδεῖ μετὰ τῶν λυμαινομένων ἄλλοτε τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς Στερεᾶς ληστρικῶν συμμοριῶν, μετὰ τῶν φυγοδίκων καὶ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ζωοκλεπτῶν. Ἀνεμίχθη ἐμφρόνως καὶ εἰς τὴν πολιτικήν, φροντίσας νὰ καλλιεργήσῃ σχέσεις καὶ μετὰ τῶν πολιτευομένων, ὡς κομματάρχης ἰσχύων χάρις εἰς τὰς μετὰ τῶν χωρικῶν δοσοληψίας του καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἰσχυροὺς προστάτας, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Τῇ συνδρομῇ αὐτῶν ἐξελέγη καὶ δημοτικὸς πάρεδρος εἰς τὸν δῆμόν του, διὰ νὰ ἔχῃ ἐκ τοῦ ἀξιώματός του διακεκριμένην θέσιν μεταξὺ τῶν συγχωρικῶν του, οἵτινες μόλις ἐπείσθησαν τῇ ἀπαιτήσει τῶν βουλευτῶν τῆς ἐπαρχίας νὰ τὸν ἀναδείξωσιν ἕνα τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων των, πάρεδρον μάλιστα καὶ οὐχὶ δήμαρχον, ὡς αὐτὸς ἐνδομύχως ἐπόθει. Διότι τὸ Μαυρολίθαρον καὶ τὰ πλεῖστα χωρία τοῦ δήμου Δ . . . ὅπως ἡ Ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ αἱ ἄλλαι ἐπὶ ἀχαριστίᾳ δυσφημηθεῖσαι τῆς ἀρχαιότητος πόλεις, δὲν ἔτρεφον πολλὴν εὔνοιαν πρὸς τὸν ἐπίσημον αὐτῶν δημότην, ὅστις ἀπεναντίας ἔχαιρε μεγάλην ὑπόληψιν ὡς κομματάρχης καὶ διέθετε πολλὰς ψήφους εἰς τοὺς λοιποὺς δήμους τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἂν ἀφίνετο ἐλευθέρα ἡ θέλησις τῶν συγχωρικῶν καὶ συνδημοτῶν του, ἡ κάλπη του θὰ ἦτο ἑτεροβαρὴς ἐκ τῆς πληθύος τῶν μελανῶν ψήφων, ὡς ὄνος φορτωμένος ἀπὸ τὸ ἓν πλευρὸν μόνον. Ἐν τούτοις, εἰ καὶ ἀναμιγνυόμενος εἰς τὴν πολιτικήν, δὲν παρημέλει ποσῶς καὶ τὴν ἐργασίαν του, καὶ ἐξηκολούθει τὰς κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις του εἰς εὐρύτερον μάλιστα κύκλον, μετὰ πλείονος πονηρίας, μετὰ πλείονος ἰουδαϊκοῦ πνεύματος καὶ μετὰ πλείονος ἀσπλαγχνίας. Εἰς τὴν ἐζοφωμένην ψυχὴν τοῦ γέρω-Κοπάνη εἰσέδυε κάποτε καὶ ἀκτίς τις οἰκτιρμοῦ καὶ ὑπῆρξε παράδειγμα ὅτι ἐχάρισέ ποτε τὸ πίστωμα πτωχῆς γυναικός, ἀπομεινάσης χήρας μετὰ πέντε ὀρφανῶν, ἧς ἡ μικρὰ περιουσία ἠπειλεῖτο ὑπὸ κατασχέσεως καὶ πλειστηριασμοῦ. Ὁ υἱός του ὅμως Ἠλίας εἶχε τόσον καλὰ θωρακίσει τὴν καρδίαν του διὰ τῆς ἀδιαφορίας, ὥστε ὁ ζόφος τῆς ἰδιοτελείας ἐβασίλευεν ἐν αὐτῇ διαρκῶς καὶ κανὲν ἄλλο αἴσθημα παρείσακτον δὲν εἰσέδυεν ἐκεῖ διὰ νὰ διαταράξῃ τὸ κράτος της. Ἔσφαζε μὲ τὸ βαμβάκι, ὅπως ἔλεγον, καὶ μειδιῶν εὐπροσηγόρως πάντοτε, ἔμενεν ἀμείλικτος εἰς πᾶσαν ἱκεσίαν, ὅτε δὲ τὸν ἤλεγχον διὰ τοῦτο ἀπήντα στερεοτύπως:

— Μὰ θέλετε νὰ ἀφήσω πτωχὸ τὸ παιδί μου χωρὶς περιουσίαν, διὰ νὰ μὲ βλασφημᾷ μίαν ἡμέραν;

Τὸ παιδί του! τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἤξιζε τὸν κόπον νὰ μεριμνᾷ τόσον ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς ψυχικῆς του σωτηρίας χάριν τῆς εὐημερίας τοιούτου ὑποκειμένου. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ὁ Βάσος ἔδειξε χαρακτῆρα διεστραμμένον καὶ διαθέσεις ἥκιστα εὐνοϊκὰς ὅπως ἀκολουθήσῃ τὰς αὐστηρὰς οἰκονομικὰς παραδόσεις τῆς οἰκογενείας του. Ὁ πατήρ του προώριζεν αὐτὸν διὰ νομικὰς σπουδάς, ἐγκρύπτων εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του τὴν χαρμόσυνον ἐλπίδα νὰ χαιρετίσῃ αὐτὸν δικηγόρον ἡμέραν τινὰ καὶ ταὐτοχρόνως νὰ ἐξοικονομῇ τὴν δαπάνην τῶν πολλαπλῶν δικαστικῶν ὑποθέσεων, ἃς κατ' ἀνάγκην εἶχεν ἕνεκα τοῦ ἐπαγγέλματός του καὶ τῶν συναλλαγῶν του. Ἀλλ' ὁ Βάσος ἐγκατέλειψε τὰ μαθήματα ἀπὸ τῆς δευτέρας τάξεως τοῦ γυμνασίου, ὅπου εἰσήχθη καὶ ἐσπούδαζε μένων ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς ἐπαρχίας, ἐτράπη δὲ λίαν ἐνωρὶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀσωτίας καὶ τῶν ἐλαττωμάτων. Κατέτριβε τὰς ὥρας του εἰς θηρευτικὰς ἐκδρομὰς ἀνὰ τὰ πέριχωρα, συνάπτων ὅπως ὁ πατήρ του σχέσεις φιλικὰς μετὰ τῶν φυγοδίκων καὶ ζωοκλεπτῶν, ὄχι ὅμως ἐξ ὑπολελογισμένης κερδοσκοπίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξ αἰσθήματος παλληκαρισμοῦ, κατὰ τὴν ἀργίαν του δὲ ἐπεδίδετο εἰς μανιώδη χαρτοπαιξίαν. Ἀμαθὴς καὶ ἀγροῖκος, ἐπαιρόμενος ἐπὶ τῇ πατρικῇ περιουσίᾳ καὶ ἐπιρροῇ συμπεριεφέρετο αὐθαδέστατα πρὸς πάντας προκαλῶν ἔριδας καὶ ἐπιζητῶν ἀφορμὴν ρήξεως. Τὸ τελευταῖόν του κατόρθωμα ἦτο τὸ χείριστον καὶ ἐγκληματικώτατον. Συνεννοηθεὶς μετά τινων φαυλοβίων φίλων του, ἀπήγαγε βιαίως πτωχὴν ὀρφανὴν νεάνιδα, πρὸς ἣν ἔτρεφε σφοδρὸν ἐρωτικὸν πάθος, ἐσώθη δὲ ἐκ τοῦ κακουργοδικείου, ὅπου συλληφθεὶς παρεπέμφθη, τῇ παρεμβάσει τῶν ἰσχυόντων πολιτικῶν τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἀπὸ τὴν μῆνιν τῶν συγγενῶν τῆς ἀτιμασθείσης κόρης, ὁμοσάντων τὸν ὄλεθρόν του, δι' ἁδρᾶς ἀποζημιώσεως πρὸς τὴν παθοῦσαν, ἀποζημιώσεως, ἣν ἠναγκάσθη νὰ καταβάλῃ φρυάττων ἐκ τῆς ἀδημονίας ὁ πατήρ του. Ἡ ἀξιοθρήνητος αὕτη διαγωγὴ ἐτίτρωσκε θανασίμως τὴν πατρικὴν καρδίαν τοῦ παρέδρου τοῦ Μαυρολιθάρου, ὅστις ματαίως ἀποπειραθεὶς διὰ παραινέσεων κατ' ἀρχὰς καὶ κατόπιν δι' ἑτέρων αὐστηρῶν σωφρονισμοῦ μέσων νὰ ἐπαναγάγῃ τὸν υἱόν του εἰς τὸν καλὸν δρόμον, εἶχεν ἀρχίσει ἀπό τινος σπουδαίως νὰ μεριμνᾷ, ὅπως ἐξεύρῃ τρόπον, δι' οὗ ὁριστικῶς νὰ χαλιναγωγήσῃ αὐτὸν καὶ νὰ σταματήσῃ τὴν ἀκράτητον αὐτοῦ πρὸς τὴν κακίαν ῥοπήν.

Ἀκριβῶς αἱ περὶ τοῦ υἱοῦ του σκέψεις ἀπησχόλουν τὸ πνεῦμα τοῦ κὺρ Ἠλία, ἐνῷ ἡ ἅμαξα διήνυε τὸ μέχρι τῆς πρωτευούσης τῆς ἐπαρχίας τρίωρον διάστημα. Μετὰ τοῦ ἁμαξηλάτου οὐδεμίαν ἀντήλλαξε λέξιν, βεβυθισμένος

Digitized by Google

εἰς τὴν ρέμβην του, καὶ μόνον ὅτε ἡ ἅμαξα ἐστάθμευσεν ἐπί τινας στιγμὰς εἰς τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν χάνι, κατελθὼν ἐκινήθη ὀλίγων τύπτων σφοδρῶς τὸ ἔδαφος διὰ τῶν ποδῶν, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὴν κυκλοφορίαν εἰς τὰ ἐκ τῆς ἀκινησίας καὶ τοῦ πρωϊνοῦ ψύχους αἱμωδιάσαντα ἄκρα του, τότε δὲ προσέφερεν εἰς τὸν ἁμαξηλάτην του τὸν καπνόν του νὰ κάμῃ σιγάρον καὶ τὸν ἐκέρασεν ἕνα ρῶμι. Ἔπειτα ἤρχισε νὰ συνομιλῇ μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν ἐρωτᾷ ἀδιαφόρως περὶ παντοίων πραγμάτων, παρενείρων ἐπιτηδείως εἰς τὰς ἐρωτήσεις του καὶ μερικὰς ἐχούσας σημασίαν, ὡς λόγου χάριν, ἂν ἐγίνετο εἰς τὸ χωρίον λόγος ἀρκετὸς διὰ τὰς ἐκλογάς, ἂν ἤκουσε καὶ αὐτὸς πῶς ἔμελλε νὰ «πέσῃ παρᾶς», ἂν οἱ συγγενεῖς τοῦ ἁμαξηλάτου, οἱ Πιτζαῖοι—εἰκοσιοκτὼ ἀδελφοξάδελφα καὶ ἑπομένως ἰσάριθμοι ψῆφοι—ἐξηκολούθουν νὰ εἶνε φίλοι τῶν τελευταίων βουλευτῶν, ἂν ὁ κὺρ Θόδωρος ἀπὸ τὸν πέρα δῆμον ἦτον εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐργολαβία ποῦ ἐπῆρε διὰ τὸ γεφύρι εἰς τὸ Κοκκινοπόταμον, ἂν εἶνε ἀλήθεια πῶς ὁ νέος ἐνωμοτάρχης ὅπου ἦλθεν εἰς τὸ χωρίον ἐμεθοῦσε τακτικὰ κάθε βράδυ, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὁ ἀγχίνους ἁμαξηλάτης ἐννόει ποῦ ἔτεινον πᾶσαι αἱ ἐρωτήσεις αὗται καὶ ἀνέμενε ν' ἀκούσῃ εἰλικρινεστέραν τινα ἐκμυστήρευσιν, ἀλλ' ὁ πάρεδρος ὠχυρώθη ὄπισθεν τῆς ἐπιφυλακτικότητος καὶ οὐδὲ τὰ χείλη του οὐδ' ἡ μορφή του ἐξέφρασέ τι προδίδον τὰ κρύφια αὐτοῦ διανοήματα

Τέλος οἱ συχνοὶ καὶ θριαμβευτικοὶ κροταλισμοὶ τῆς μάστιγος τοῦ Γρηγόρη ἀνήγγειλαν ὅτι ἡ ἅμαξα ἀφικνεῖτο εἰς τὸ τέρμα τοῦ ταξειδίου. Διέτρεχεν ἤδη ὁδὸν ἀνώμαλον, καὶ βορβορώδη, παιδία ἡμίγυμνα προέβαινον ἐκ τῶν αὐλοθυρῶν καὶ παρετήρουν περιέργως· οἱ κύνες μανιωδῶς ὑλάκτουν, ἠκούετο δὲ παταγῶδες τὸ σφυρηλάτημα ἐκ τῆς παρακειμένης ὁδοῦ προερχόμενον ὅπου ἦσαν τὰ σιδηρουργεῖα.

— Ποῦ θὰ σ' ἀφήσω, κύριε πάρεδρε; ἠρώτησεν ὁ ἁμαξηλάτης.

— Ἐκεῖ κοντά, στὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ τοῦ Περιστέρη, ἀπήντησεν ὁ Κοπάνης.

(Ἕπεται συνέχεια).

Χαραλαμπης Αννινος

Ὡς ὁ ἥλιος δὲν ἀναμένει δεήσεις καὶ κολακείας ὅπως ἀνατείλῃ, ἀλλὰ λάμπει αἴφνης καὶ ζωογονεῖ πάντας, καὶ ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ προσδοκῶμεν χειροκροτήματα καὶ ἐπαίνους ὅπως πράξωμεν τὸ ἀγαθόν· αὐθορμήτως πρέπει νὰ διαχέωμεν τὴν εὐποιΐαν, καὶ θὰ καταστῶμεν ἀγαπητοὶ ὡς ὁ ἥλιος.

Ἀναμνήσεις

τῶν ἑορτῶν τῆς πεντακοσιετηρίδος

ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΤΗΣ ΕΙΔΕΛΒΕΡΓΗΣ

Ἀρχικὸς διοικητικὸς ὀργανισμός.

Καὶ τὸ τῆς Ἑϊδελβέργης Πανεπιστήμιον Universitas ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ παρόμοια ἱδρύματα τῶν χρόνων ἐκείνων ἀπετέλει σωματεῖον συγκείμενον ἐκ τῆς ὁλομελείας τῶν φοιτητῶν καὶ καθηγητῶν (Universitas magistrorum et scolarium) Ἡ λέξις Universitas ἐδήλου τὸν προσωπικὸν σύνδεσμον τῶν μελῶν τοῦ σωματείου (Universitas personarum) οὐχὶ τὴν ἑνότητα τῶν διδασκομένων ἐπιστημῶν (universitas literaria).

Ὡς φοιτηταὶ ἐλογίζοντο ὅσοι τῇ ἐγκρίσει τοῦ ἑκάστοτε Πρυτάνεως ἐγίνοντο δεκτοὶ εἰς ἐγγραφὴν ἐν τῷ μητρῴῳ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀφοῦ προηγουμένως ἔδιδον τὸν νενομισμένον ὅρκον ὑποσχόμενοι σεβασμὸν καὶ ὑπακοὴν τῷ Πρυτάνει, τὴν τήρησιν τῆς ἑνότητος τοῦ σωματείου καὶ ἀδιάλειπτον σύμπραξιν εἰς προαγωγὴν καὶ εὐόδωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ἐπεκράτησε τὸ ἔθιμον τοῦ ὑποβάλλειν τὸν νεήλυδα (Beanus) [1] πρὸ ἢ μετὰ τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ κατάταξιν εἰς δοκιμασίαν (beani depositio), ἥτις ἐγίνετο ὑπὸ τῶν συμφοιτητῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κοσμήτορος τῆς οἰκείας σχολῆς καὶ σκοπὸν εἶχεν ὅπως διὰ κωμικοῦ τρόπου ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῶν παλαιῶν ἁμαρτημάτων καὶ προσεπιβεβαιώσῃ τὸν βαθμὸν τῆς καρτερίας αὐτοῦ (examen patientiae). Ἀπαραίτητος ἐπίλογος τῆς τελετῆς ταύτης ἦν ἡ ἑστίασις τῶν παρευρισκομένων δαπάνῃ τοῦ νεήλυδος. Οἱ φοιτηταὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ διάγωσι κοσμίως καὶ εὐπρεπῶς, φέροντες τὴν νενομισμένην στολὴν καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἐπίδειξιν πολυτελείας περὶ τὴν δίαιταν νὰ ἐγκύπτωσιν ἀόκνως εἰς τὴν σπουδὴν τῶν διδασκομένων.

Τὴν ἑτέραν ὁμάδα τῆς Ἀκαδημαϊκῆς κοινότητος κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τοὺς φοιτητὰς ἀπετέλει ἡ ὁλομέλεια τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκόντων, ἤτοι οἱ διδάσκαλοι (Magistri), καὶ οἱ διδάκτορες (Doctores). Καὶ οὗτοι ὅπως ἀναγνωρισθῶσιν ὡς μέλη τοῦ σωματείου ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐγγραφῶσιν ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ μητρῴῳ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ νὰ δώσωσι τὸν

1) Ἡ λέξις Beanus ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς γαλλικῆς λέξεως béjaune (bec-jaune νεοσσὸς) δι' ἧς ἐχαρακτηρίζοντο οἱ νεήλυδες. Τὸν ὁρισμὸν τοῦ Beanus ἔδιδον οἱ εὐφυολογοῦντες διὰ τοῦ ἑπομένου ἀκροστίχου «Beanus Est Animal Nesciens Vitam Studiosorum»,

Digitized by Google

δι' αὐτοὺς νενομισμένον ὅρκον. Οἱ διδάσκοντες μετὰ τὴν ἐγγραφὴν κατετάσσοντο ἔν τινι τῶν τεσσάρων σχολῶν, ἐν ᾗ ἀπήλαυον τοῦ δικαιώματος τοῦ διδάσκειν. Λίαν εὐάριθμοι ἦσαν οἱ ἐκ τῶν προσόδων τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων τῶν ἀφιερωμένων τῷ Πανεπιστημίῳ μισθοδοτούμενοι. Πάντες οἱ λοιποὶ ἐδίδασκον ἐπὶ προσδοκίᾳ μισθοληψίας ὅταν ἤθελε κενωθῇ θέσις τις ἐκ τῶν μισθοδοτουμένων ἢ ὅταν καὶ δι' αὐτοὺς ἤθελεν ὁρισθῇ ἐπιμίσθιόν τι.

Ὅπως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων οὕτω καὶ ἐν Ἑϊδελβέργῃ ὑπῆρχον τέσσαρες σχολαὶ (Facultates) [1].

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν συνέστη ἡ Θεολογικὴ σχολή, εἶτα ἡ φιλοσοφική, μετ' αὐτὴν ἡ νομική, καὶ τελευταία ἡ ἰατρικὴ (1390).

Προϊστάμενος καὶ ἀντιπρόσωπος ἑκάστης τῶν σχολῶν ἦν ὁ Δεκάνος (κοσμήτωρ,) οὗ ἡ ἐκλογὴ ἐγίνετο ὑπὸ τῶν καθηγητῶν τῆς σχολῆς κατ' ἀρχὰς μὲν δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, μετέπειτα δὲ ἅπαξ μόνον. Ὁ ἐκλεχθεὶς κοσμήτωρ ἀνελάμβανε τῶν καθηκόντων αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐνώπιον τῆς σχολῆς ἔδιδε τὸν νενομισμένον ὅρκον. Ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ συνεδρίαζεν ἡ σχολὴ καὶ δι' αὐτοῦ συνεκοινώνει μετὰ τῶν ἀνωτέρων ἀρχῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Τῷ κοσμήτορι ἑκάστης τῶν σχολῶν ἀνῆκεν ἡ διαχείρισις τῆς χρηματικῆς αὐτῆς περιουσίας, ὡς καὶ ἡ ἐπίβλεψις τῆς διδασκαλίας, καὶ ἡ διεύθυνσις τῶν ἐξετάσεων. Παρ' ἑκάστῳ κοσμήτορι ὑπῆρχε τὸ ἐκ καθηγητῶν τῆς σχολῆς ἀποτελούμενον συμβούλιον (consilium), ὅπερ συνέπραττε μετ' αὐτοῦ πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τῆς σχολῆς.

Ἀντιπρόσωπος καὶ ἀνώτατος λειτουργὸς τοῦ σωματείου τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ ἀποτελουμένου ἐκ τῶν τεσσάρων σχολῶν μετὰ τῶν οἰκείων καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν, ἦν ὁ Πρύτανις Rector, ὅστις ἀπὸ τῆς 15 ἑκατονταετηρίδος προσέλαβε τὸν τίτλον τοῦ Magnificus.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Πρύτανις ἐξελέγετο ἀνὰ πᾶσαν τριμηνίαν ὑπὸ μόνων τῶν καθηγητῶν τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1393 ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἐγένετο καθ' ἑξαμηνίαν ὑπὸ τῶν διδακτόρων τῶν τριῶν ἀνωτέρων σχολῶν, ἤτοι τῆς θεολογικῆς, τῆς νομικῆς καὶ τῆς ἰατρικῆς, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν διδασκάλων (magistri) τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς. Κατὰ πρῶτον ἐν ἔτει 1522 ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας Λουδοβίκου Ε' ἀπεφασίσθη ὅπως ἐφεξῆς ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πρυτάνεως γίνεται κατ' ἔτος.

1) Ἡ λέξις Facultas κυρίως δηλοῖ τὴν ἱκανότητα πρὸς διδασκαλίαν (facultas docendi), κατ' ἐπέκτασιν ἐδήλου τὸ σύνολον τῶν διδασκομένων μαθημάτων τῶν ἀποτελούντων κλάδον τινὰ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ μεταφορικῶς τὸ σύνολον τῶν διδασκόντων τὰ μαθήματα ταῦτα.

Τὰ καθήκοντα τοῦ Πρυτάνεως διεκρίνοντο εἰς ἀστυνομικά, δικαστικά, καὶ διαχειριστικά.

Ὁ Πρύτανις ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἐγγραφῆς καὶ ὁρκίσεως τῶν φοιτητῶν ὡς καὶ τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκόντων. Εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῶν προσαρτημάτων τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἤσκει δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ των λαϊκῶν καὶ τῶν κληρικῶν τῶν ὑπαγομένων τῷ Πανεπιστημίῳ. Τὰ βαρύτερα ἐκ τῶν παραπτωμάτων ἐδικάζοντο ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν καθηγητῶν.

Τῷ πρυτάνει προσῆκεν ἡ φροντὶς περὶ τῆς τακτικῆς εἰσπράξεως τῶν καταβλητέων τελῶν καὶ τῶν χρηματικῶν ποινῶν, ὡς καὶ περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς πανεπιστημιακῆς περιουσίας. Πᾶσα δαπάνη ἔδει νὰ ψηφισθῇ προηγουμένως ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν καθηγητῶν, ἑνὸς δὲ μόνου φιορινίου ἐδικαιοῦτο ν' ἀποφασίσῃ μόνος τὴν διάθεσιν.

Ὡς ἀντιπροσωπεύων τὸ Πανεπιστήμιον ἀπήλαυεν ἐξαιρετικῶν τιμῶν, καὶ κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς προηγεῖτο αὐτοῦ κλητὴρ φέρων σκῆπτρον, ὅπερ ἦν τὸ σύμβολον τοῦ Πρυτανικοῦ ἀξιώματος. Αὐτῷ ἦν διαπεπιστευμένη καὶ ἡ μεγάλη σφραγὶς τοῦ Πανεπιστημίου.

Τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τοῦ Πανεπιστημίου ὁριστικῶς ἀποφαινομένην ἐφ' ὅλων τῶν ὑποθέσεων καὶ ἧς αἱ ἀποφάσεις εἶχον ἰσχὺν νόμου, ἀπετέλει τὸ συνέδριον τῆς ὁλομελείας τῶν καθηγητῶν τῶν τεσσάρων σχολῶν. Ὑπαρχούσης διαφωνίας ἐπί τινος ζητήματος, πρὸς καταρτισμὸν τῆς ἀποφάσεως προέβαινον εἰς ψηφοφορίαν, ἥτις κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγίνετο κατὰ σχολάς, μεταγενεστέρως δὲ ὑφ' ἑκάστου τῶν καθηγητῶν προσωπικῶς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνίοτε αἱ συζητήσεις καὶ ἀποφάσεις ἕνεκα τοῦ πολυαρίθμου τῶν μελῶν καθίσταντο λίαν θορυβώδεις καὶ δυσχερεῖς, ἀπεφασίσθη νὰ ἐκλέγηται ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν καθηγητῶν ἐπιτροπὴ ἀντιπροσωπεύουσα αὐτοὺς καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῶν διασκεπτομένη καὶ ἀποφασίζουσα περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἀποτελούσης τὸ διοικητικὸν συμβούλιον (consilium) τοῦ Πανεπιστημίου παρήχθη ἡ Ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος.

Διδασκαλία ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις.—Δοκιμασία καὶ βαθμολόγησις τῶν δοκιμασθέντων.

Κατὰ τὰς νῦν ἐπικρατούσας ἰδέας τελικὸς προορισμὸς τῶν διαφόρων τῆς ἐπιστήμης κλάδων ἐστὶν ἡ διὰ τῆς ἀδιαλείπτου ἐρεύνης πρόοδος ἐν τῇ διαγνώσει τῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων καὶ θεωριῶν, καὶ ἡ ἀνάπτυξις καὶ τελειοποίησις τῶν περὶ αὐτῶν γνώσεων. Ὁ τοιοῦτος προορισμὸς τῶν ἐπιστημῶν ἦν πάντη ἄγνωστος κατὰ τὴν ΙΓ' καὶ ΙΔ' ἑκατονταετηρίδα

Digitized by Google

ὅτε συνέστη τὸ ἐν Ἑϊδελβέργῃ Πανεπιστήμιον. Ὁ κύκλος τῶν γνώσεων ἑκάστης ἐπιστήμης περιωρίζετο ἐντὸς διαγεγραμμένων ὁρίων, ἐν οἷς ἐφρόνουν ὅτι ἐμπεριέχονται τὰ ἀξιώματα αὐτῆς ἐν πλήρει τελειότητι καὶ ἀπετέλουν δόγματα πίστεως, οὐ μόνον ἐν τῇ θεολογίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ νομικῇ καὶ ἐν τῇ ἰατρικῇ.

Καὶ ἐν Ἑϊδελβέργῃ ἡ διδασκαλία κατ' ἀρχὰς ἐκυμαίνετο μεταξὺ τῶν δύο αἱρέσεων, τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας, ἤτοι τῆς τῶν *πραγματικῶν*, ὑποστηριζόντων ὅτι αἱ γενικαὶ ἰδέαι προϋπάρχουσι τῆς ἀνθρωπίνης διαγνώσεως καὶ ἀντιλήψεως ἔχουσαι αὐτοτελῆ καὶ αὐθύπαρκτον ὑπόστασιν, καὶ τῆς τῶν *ὀνοματικῶν* οἵτινες διϊστάμενοι πρὸς τοὺς πραγματικοὺς ἐφρόνουν ὅτι μόνον αἱ ἰδέαι, αἱ εἰς τὴν διάγνωσιν καὶ ἀντίληψιν τοῦ ἀνθρώπου ὑποκείμεναι ἔχουσι πραγματικὴν ὑπόστασιν, αἱ δὲ ἰδέαι τῶν πραγματικῶν κατ' ὄνομα μόνον ὑπάρχουσιν. Ὁ Μαρσίλιος ὁ πρῶτος ἱδρυτὴς τοῦ ἐν Ἑϊδελβέργῃ Πανεπιστημίου ἦν ὀπαδὸς τῆς αἱρέσεως τῶν ὀνοματικῶν, ἥτις ἐπεκράτησεν ἐπί τινας δεκαετηρίδας ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου, τὸ δὲ σύστημα αὐτοῦ ἐπεκαλεῖτο via nova ἢ via Marsiliana.

Αἱ παραδόσεις συνίσταντο εἰς τὴν καθ' ὑπαγόρευσιν ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἀντιγραφὴν τοῦ κειμένου τοῦ μαθήματος καὶ τὴν ἑρμηνείαν καὶ ἀνάλυσιν αὐτοῦ (lectio), ἰδίως δὲ εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν φοιτητῶν εἰς διαλεκτικὰς συζητήσεις. Αἱ παραδόσεις ἐγίνοντο ἢ ὑπὸ τῶν ἐμμίσθων καθηγητῶν (lectiones ordinariae, formales) ἢ ὑπὸ τῶν ἀμίσθων κεκτημένων ἁπλῶς τὸ δικαίωμα τοῦ διδάσκειν (lectiones extraordinariae). Πρὸ πάντων ἀπησχόλουν τοὺς φοιτητὰς αἱ διαλεκτικαὶ ἀσκήσεις καὶ συζητήσεις (disputationes), ὧν σκοπὸς ἦν ἡ ὑπεράσπισις τῶν ἐπιστημονικῶν δογμάτων κατὰ πάσης ἀντιρρήσεως. Αἱ τοιαῦται συζητήσεις ἐγίνοντο ἰδίως ἐν τῇ φιλοσοφικῇ καὶ τῇ θεολογικῇ σχολῇ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Βακχαλαρίων ὡς καὶ τῶν λοιπῶν φοιτητῶν. Κατ' ἔτος δὲ ἐτελεῖτο ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ κοσμήτορος καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Πρυτάνεως, τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν φοιτητῶν ὅλων τῶν σχολῶν, ἡ γενικὴ διαλεκτικὴ συζήτησις ἐπικαλουμένη disputatio de quolibet ἢ disputatio cyclica, ἥτις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς συνεκέντρου τὸ ἐνδιαφέρον ἁπάντων τῶν μελῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ συζήτησις αὕτη διεξήγετο μεταξὺ ἑνὸς ἐκ τῶν διδασκάλων (Magistri) τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ὅστις ἐπὶ τούτῳ ἐξελέγετο κατ' ἔτος, καὶ τῶν λοιπῶν διδασκάλων καὶ διδακτόρων οἵτινες προέτεινον τὰς ἀντιῤῥήσεις αὐτῶν κατὰ τῶν ὑπ' ἐκείνου ὁρισθέντων θεμάτων. Σκοπὸς τοῦ διαλεκτικοῦ ἀγῶνος, παρατεινομένου ἐνίοτε ἐφ' ὅλην δεκαπενθημερίαν, ἦν οὐχὶ ἡ ὑποστήριξις νέων καὶ πρωτοτύπων ἐπιστημονικῶν ἀξιωμάτων, ἀλλ' ἡ ἁπλῆ ἐπίδειξις διαλεκτικῆς ἱκανότητος καὶ ἑτοιμότητος ἐν τῇ ἀντικρούσει τῶν προτεινομένων ἀντιρρήσεων. Τὸν ἐπίλογον τῆς σοβαρᾶς καὶ πεισματώδους ταύτης πνευματικῆς διαμάχης ἀπετέλει ἡ χάριν ψυχαγωγίας ἐπακολουθοῦσα ἐλευθέρα καὶ ἀκανόνιστος συζήτησις ἐπὶ διαφόρων ἀστείων καὶ κωμικῶν θεμάτων, ἧς καὶ οἱ βακχαλάριοι συμμετεῖχον καὶ καθ' ἣν οἱ ἐρίζοντες ἡμιλῶντο διὰ τῆς εἰρωνίας καὶ τοῦ σαρκασμοῦ νὰ καταπολεμήσωσι τοὺς ἑαυτῶν ἀντιπάλους παρεκτρεπόμενοι ἐνίοτε εἰς ἀκόμψους καὶ βαναύσους βωμολοχίας ἃς τὸ ἀκατέργαστον καὶ ἡ σκαιότης τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἠνείχοντο.

Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ βαθμοὶ ἀπενέμοντο εἰς τοὺς φοιτητὰς μετὰ προηγουμένην ἐπιτυχῆ δοκιμασίαν. Ἡ ἐπίσημος δὲ ἀναγόρευσις εἰς τὸν βαθμὸν οὗ ἐκρίθησαν ἄξιοι ὑπὸ τῆς ἐξεταστικῆς τῶν καθηγητῶν ἐπιτροπῆς, ἦν ἀποκλειστικὸν τοῦ Πάπα προνόμιον, οὗ ἡ ἄσκησις ἀνετίθετο συνήθως ἢ τῷ ἐν πόλει ἔνθα ὑπῆρχε τὸ Πανεπιστήμιον ἑδρεύοντι ἐπισκόπῳ, ἤ τινι τῶν γειτνιαζουσῶν πόλεων, ἔφερε δὲ οὗτος τὸν τίτλον τοῦ Καγκελαρίου τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁσάκις ὁ Καγκελάριος δὲν ἦν συγχρόνως καὶ καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἢ ἕνεκα ὑποθέσεων ἠναγκάζετο ν' ἀποδημήσῃ ἐκ τῆς ἐπισκοπικῆς ἕδρας, ἀνέθετε τὸ δικαίωμα τῆς ἀπονομῆς τῶν ἀκαδημαϊκῶν βαθμῶν τινὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων καὶ μᾶλλον διακεκριμένων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ὅστις ἐκαλεῖτο Vice cancelarius generalis, βαθμηδὸν δὲ ἐπεκράτησε τὸ ἔθιμον τοῦ χορηγεῖν τὴν τοιαύτην ἐντολὴν τῷ Δεκάνῳ τῆς σχολῆς, ὅστις ἀνέλαβε προϊόντος τοῦ χρόνου ὁριστικῶς τὸ δικαίωμα τῆς ἀναγορεύσεως τῶν ὑποψηφίων εἰς τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς βαθμούς.

Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ βαθμοὶ ἐν ἑκάστῃ σχολῇ εἶχον διάφορον σημασίαν ἀναλόγως τῆς τάξεως ἣν κατεῖχεν αὕτη συνεπείᾳ τοῦ διοργανισμοῦ τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἐν Ἑϊδελβέργῃ πανεπιστημίου δὲν ὑπῆρχον προπαιδευτικὰ σχολεῖα πρὸς παρασκευὴν τῶν μελλόντων νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, διὸ ἕκαστος οἱασδήποτε ἡλικίας καὶ μαθήσεως ἠδύνατο νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἀλλ' οἱ στερούμενοι τῶν γνώσεων τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων οἱασδήποτε ἐπιστήμης κατετάσσοντο ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ, ἥτις ἐκαλεῖτο Facultas artium, διότι ἐδιδάσκοντο ἐν αὐτῇ αἱ ἑπτὰ ἐλευθέριαι τέχναι (artes liberales), αἱ τρεῖς αἱ ἀποτελοῦσαι τὸ Trivium, ἤτοι ἡ γραμματική, ἡ ῥητορικὴ καὶ

Digitized by Google

ἡ διαλεκτική, καὶ αἱ τέσσαρες τοῦ Quatrivium, ἤτοι ἡ ἀριθμητική, ἡ φυσική, ἡ γεωμετρία καὶ ἀστρονομία. Ἐν τῇ διαλεκτικῇ περιελαμβάνετο ἡ διδασκαλία τῆς λογικῆς, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς μεταφυσικῆς. Ἐν γένει ἡ φιλοσοφικὴ σχολή, ἐκτὸς τῆς εἰδικῆς μορφώσεως τῶν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν ἀσχολουμένων, ἐπεδίωκε συγχρόνως καὶ τὴν προπαρασκευὴν τῶν μελλόντων νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἐχρησίμευεν ὡς προπαιδευτικὴ σχολὴ καὶ κατεῖχε τὴν πρώτην βαθμίδα ἐν τῇ κλίμακι τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν.

Μετὰ διετῆ ἀπὸ τῆς κατατάξεως ἀκρόασιν ὁ φοιτητὴς ἠδύνατο νὰ προσέλθῃ εἰς ἐξέτασιν ἐνώπιον τῆς ἐξεταστικῆς τῶν διδασκάλων τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς ἐπιτροπῆς προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Κοσμήτορος· καὶ ἐὰν εὐδοκίμως τὰς ἐξετάσεις ὑφίστατο ἀνηγορεύετο Βακκαλάριος Baccalarius [1].

Ὁ Βακκαλάριος μετὰ διετῆ φοίτησιν ὑπεβάλλετο εἰς νέαν ἐξέτασιν ὅπως τύχῃ τοῦ βαθμοῦ τοῦ προλύτου (licentiatus), μετὰ παρέλευσιν δὲ ἑτέρας διετίας ἠδύνατο νὰ τύχῃ τοῦ βαθμοῦ τοῦ διδασκάλου τῶν ἐλευθέρων τεχνῶν (Magister artium)

Ἀμέσως μετὰ τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν ἤρχετο ἡ ἰατρική, ἥτις ὡς εἴρηται συνέστη ἐν ἔτει 1390, ἀλλ' ἐπὶ μίαν ὅλην ἑκατονταετηρίδα εἶχεν ἕνα καὶ μόνον καθηγητὴν καὶ αὐτὸν κληρικόν. Κατὰ πρῶτον ἐν ἔτει 1482 διωρίσθη καὶ δεύτερος κοσμικὸς καθηγητὴς ἐναντίον τῶν σφοδρῶν διαμαρτυρήσεων τῶν ἄλλων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐπιμενόντων ὅπως διατηρήσωσιν ἀναλλοίωτον τὸν ἐκκλησιαστικὸν τοῦ ἱδρύματος χαρακτῆρα. Ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας δὲ Λουδοβίκου Ε' (1522) διωρίσθη καὶ τρίτος καθηγητής.

Ἐν τῇ ἰατρικῇ σχολῇ ἡ διδασκαλία συνίστατο εἰς ἁπλῆν ἑρμηνείαν τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀβουκήννα, τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Γαληνοῦ. Ὁ ἐπὶ διετίαν ἢ τριετίαν διακούσας τὰ μαθήματα καὶ ὑποστὰς τὴν νόμιμον δοκιμασίαν ἀνηγορεύετο Βακκαλάριος, ὁ δὲ βαθμὸς τοῦ διδάκτορος ἀπενέμετο μετὰ τετραετῆ ἢ ἑξαετῆ φοίτησιν.

Ἐπισημοτέρα ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις τῆς ἰατρικῆς σχολῆς ἦν ἡ νομική, διότι καὶ ἡ διδασκαλία ἐν αὐτῇ ἦν πληρεστέρα καὶ εἰς τοὺς σπουδάσαντας αὐτὴν εὐρύτερον διηνοίγετο στάδιον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς πολιτείας, τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἡγεμόνος. Ἡ διδασκαλία κατ' ἀρχὰς περιεστρέφετο εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κανονικοῦ καὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Ἀλλὰ τὸ μὲν κανονικὸν δίκαιον ἐδιδάσκετο ὑπὸ τριῶν καθηγητῶν, τὸ δὲ ἀστικὸν περιωρίζετο εἰς μόνην τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Κώδικος καὶ ἐδιδάσκετο ὑφ' ἑνὸς μόνου καθηγητοῦ.

Ἐπὶ Φρειδερίκου Α' (1453) διωρίσθη προλύτης τις τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς πρὸς ἑρμηνείαν τῶν Εἰσηγήσεων, κατὰ πρῶτον δὲ ἐπὶ Φιλίππου ἐν ἔτει 1498 διωρίσθη καὶ τρίτος καθηγητὴς ὁ Ἰωάννης ὁ ἐκ Dalheim πρὸς διδασκαλίαν τῶν Πανδεκτῶν.

Ὅπως καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις σχολαῖς οὕτω καὶ ἐν τῇ νομικῇ οἱ ἀκαδημαϊκοὶ βαθμοὶ ἦσαν ὁ τοῦ Βακκαλαρίου, ὁ τοῦ προλύτου, καὶ ὁ τοῦ διδάκτορος. Ἵνα προσέλθῃ τις εἰς τὰς πρώτας ἐξετάσεις τοῦ βακκαλαρίου ἀπῃτεῖτο κατ' ἀρχὰς μὲν τετραετής, εἶτα δὲ τριετὴς φοίτησις. Ὁ Βακκαλάριος μετὰ διετῆ ἀκρόασιν ἠδύνατο νὰ προσέλθῃ εἰς τὰς ἐξετάσεις τοῦ προλύτου, ὁ δὲ προλύτης μετὰ παρέλευσιν ἑξαμηνίας ἠδύνατο ἐπισήμως ν' ἀναγορευθῇ διδάκτωρ.

Τὴν ἀνωτάτην θέσιν μεταξὺ τῶν σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου κατεῖχεν ἡ θεολογικὴ σχολή. Ἀντικείμενον τῆς διδασκαλίας τῆς θεολογίας παρατεινομένης ἐφ' ὅλην δωδεκαετίαν, ἦν ἡ ἑρμηνεία τῶν ἱερῶν Γραφῶν (sacra pagina) τουτέστι τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης, ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν δογματικήν, καὶ ἡ ἄσκησις εἰς τὴν ὁμιλητικήν.

Ὁ φοιτητὴς τῆς θεολογίας κατὰ πρῶτον μετὰ πενταετῆ ἀκρόασιν καὶ ἄσκησιν εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς θεολογίας ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὸν βαθμὸν τοῦ Βακκαλαρίου μετὰ διετίαν τὸν βαθμὸν τοῦ προλύτου, ἀφοῦ προηγουμένως μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπεδίδετο εἰς τὴν μελέτην τῶν ἔργων τῶν ἐπισημοτέρων θεολόγων. Εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ διδάκτορος προήγετο ἀφοῦ ὑπεβάλλετο εἰς δύω ἀλλεπαλλήλους διαλεκτικὰς συζητήσεις, ὧν συμμετεῖχον οἱ τῆς θεολογίας βακκαλάριοι καὶ προλύται.

Τοιοῦτος ἐν συνόψει ὑπῆρξεν ὁ ἀρχικὸς διοργανισμὸς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εἰδελβέργης φέροντος ἅπαντα τὰ χαρακτηριστικὰ ἱδρύματος ἐντελῶς ἐκκλησιαστικοῦ· διὸ ὡς εἴδομεν, μετὰ δυσκολίας ἐγένετο ἀποδεκτὸς ὁ διορισμὸς κοσμικοῦ καθηγητοῦ ἐν τῇ ἰατρικῇ σχολῇ, ἀπηγορεύετο δὲ αὐστηρῶς ἡ ἐκλογὴ ἐγγάμου Πρυτάνεως καὶ μόλις ἐπὶ Φρειδερίκου Β' ἐν ἔτει 1550 ἐξελέχθη ἔγγαμος Πρύτανις ὁ τῶν μαθηματικῶν καθηγητὴς Ἰάκωβος Κούριος. Τὸ Πανεπιστήμιον ἐ-

1) Ἐκ παραφθορᾶς τῆς λέξεως Baccalarius ἐσχηματίσθη ἡ λέξις Baccalaureus, ἂν καὶ οὐδεμία χρῆσις δαφνῶν ἐγίνετο κατὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ τούτου βαθμοῦ. Ἡ προσωνυμία baccalarius (bachelier) ἡ διδομένη εἰς τὸν ὑποστάντα τὴν πρώτην ἐξέτασιν φοιτητὴν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν προσωνυμίαν τῶν εὐγενῶν τῶν προσλαμβανομένων ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν Φεουδαρχῶν ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ λόγιον «Pour un signe de deux beaux yeux il n'est rien qui ne fassent les seigneurs et bacheliers.»

Digitized by Google

χρησίμευεν οὐ μόνον πρὸς καλλιέργειαν τῶν διαφόρων τῆς ἐπιστήμης κλάδων, ἀλλὰ συνάμα καὶ ὡς προπαιδευτικὸν σχολεῖον, εἰς ὃ καὶ ἄνηβοι ἠδύναντο νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς φοιτηταί. Κατὰ πρῶτον ἐν ἔτει 1464 ἀπηγορεύθη ἡ ἐγγραφὴ τῶν μὴ συμπληρωσάντων τὸ 14 τῆς ἡλικίας, ἐπὶ 160 δ' ἔτη ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ δὲν ὑπῆρχον προπαιδευτικὰ σχολεῖα πρὸς παρασκευὴν τῶν μελλόντων νὰ φοιτήσωσιν εἰς αὐτό.

(Ἕπεται συνέχεια)

Κ. Ν. Κωστης.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΓ'.

Ἡ Πετροῦλα.

Τρεῖς ἡμέραι παρῆλθον.

Ἡμέραν τινὰ μετὰ τὸ πρόγευμα, ἡ κυρία Δυχαμὲλ καὶ ἡ θυγάτηρ της περιεπάτουν ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Βλινύ. Ὁ κῆπος οὗτος, φυτευμένος ὡς εἴπομεν, κατὰ τὴν ἀγγλικὴν μέθοδον, καὶ διατεμνόμενος ὑπὸ λοχμῶν καὶ ὑψιδένδρων φυτειῶν, ἐχρησίμευεν ὡς πάροδος εἰς τοὺς κατοίκους τῶν περιχώρων, οὕτω δὲ βεβαίως εἶχε κατορθώσει ἐσχάτως ἡ Φακινέτα νὰ εἰσχωρήσῃ μέχρι τοῦ ἀνθῶνος· ἀλλ' ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ οὐδὲν ἐφοβοῦντο παρὰ τῶν ἐγχωρίων, οἵτινες τὰς ἐλάτρευον.

Καίτοι τὰ δένδρα μὴ κλαδευόμενα παρίστων ὄψιν παρθένου δάσους, δενδροστοιχίαι τινὲς συνετηροῦντο ἐπιμελῶς, αἱ δὲ δύο κυρίαι, σκεπόμεναι ὑπὸ μεγάλων ἀχυρίνων πετάσων, εἰσεχώρησαν εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν, γραφικωτάτην καὶ σύσκιον. Ἄλλως δὲ λευκά τινα νέφη, στίζοντα τὸν οὐρανόν, παρήρχοντό που καὶ που πρὸ τοῦ δίσκου τοῦ ἡλίου καὶ ἐμετρίαζον τὰς φλόγας του.

Ἐφοβοῦντο προδήλως τὴν ἐν τῷ πύργῳ κατασκοπείαν, διότι τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν μόναι, ἐλάλουν ζωηρότατα καίτοι ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ἡ Ἀδριανή, τοσοῦτον δειλὴ κ' ἐπιφυλακτικὴ συνήθως, ὡμίλει μετ' εὐσταθείας, καὶ ἡ ἔκπληξις ἣν ἐξέφραζεν ἡ μορφὴ τῆς Κ. Δυχαμὲλ ἐμαρτύρει, ὅτι ἡ μήτηρ ἀνεκάλυπτε παρὰ τῇ θυγατρί της προτερήματα ὧν οὐδὲ κἂν ὑπώπτευε τὴν ὕπαρξιν.

Μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀληθῶς ἡ Ἀδριανὴ εἶχε ζήσει τὴν ἤρεμον ἐκείνην καὶ ἀδρανῆ ζωήν, ἣν διάγουσι συνήθως αἱ εὐγενεῖς καὶ πλούσιαι νεάνιδες, αἱ ὑπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν λατρευόμεναι. Ἄλλοι πάντοτε ἐσκέπτοντο καὶ ἐνήργουν ἀντ' αὐτῆς. Ὁ πατήρ της ἦτο τῇ ἀληθείᾳ ὀλίγον δεσποτικός· ἀλλ' ἡ μήτηρ της, ἀγαθὴ καὶ ἐπιεικής, οὐδέποτε τὴν δυσηρέστει. Ἤρχιζε δὲ νῦν ἡ Ἀδριανὴ νὰ αἰσθάνεται, ὅτι ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός της ἔλειπε πλέον ἡ διεύθυνσις, καὶ ὅτι ἡ ἀδυναμία τῆς κυρίας Δυχαμὲλ ἠδύνατο νὰ τὴν ἐκθέσῃ εἰς κινδύνους. Διὰ τοῦτο ὁ ἀληθὴς αὐτῆς χαρακτήρ, ὅστις δὲν εἶχεν ἔτι λάβει ἀφορμὴν νὰ ἐκδηλωθῇ, ἐμαρτύρει αἴφνης πρωτοφανῆ δύναμιν, ἀναπτυχθεὶς ἴσως καὶ ὑπό τινων προσφάτων γεγονότων.

— Ἀγαπητή μου μητέρα, ἔλεγεν εὐτόλμως, σοῦ ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν εἰμποροῦμεν πλέον νὰ μείνωμεν ἐδῶ περισσότερον. Ἡ θέσις μας εἰς αὐτὴν τὴν οἰκίαν καταντᾷ ἀφόρητος, καὶ πρέπει νὰ εὕρωμεν ἐν ἄλλο καταφύγιον, ἢ εἰς Βωβραὶ ἢ ἀλλοῦ . . . Δὲν ἐπιφορτίζεις τὸν Κ. Περρὲν νὰ μᾶς εὕρῃ κανέν;

— Βέβαια, κόρη μου, ἀλλ εἶνε ἡμέραι τόρα ποῦ δὲν εἴδομεν τὸν Κ. Περρέν. Εἶναι ἀπὼν νομίζω. Ἔπειτα φοβοῦμαι μήπως ἡ βιαστική μας ἀναχώρησις δυσαρεστήσῃ τὸν θεῖόν σου.

— Ὦ! ὁ θεῖός μου, ἀσχολημένος εἰς τὰς ὑποθέσεις του, θὰ μᾶς κρατήσῃ, ἂν μᾶς κρατήσῃ, μόνον ἀπὸ φιλοφροσύνην, ἢ ἀπὸ κανὲν προσωπικὸν συμφέρον. Ὡς πρὸς τὸν Ἕκτορα, δὲν βλέπω τὴν ὥραν νὰ εὑρεθῶ ὑπὸ ἄλλην στέγην ἢ αὐτός.

— Ἐν τούτοις τόρα δὲν εἶνε πλέον δυνατὸν νὰ σ' ἐνοχλῇ· εἶμαι πάντοτε μαζή σου.

— Δὲν βλέπεις τί μελαγχολικὸν ἦθος ὑποκρίνεται ἐμπρός μου, τί βλέμματα μοῦ ῥίπτει πότε ἱκετευτικὰ καὶ πότε ἀπειλητικά; Ὁσάκις εὕρῃ ἀφορμὴν μοῦ ψιθυρίζει μίαν λέξιν ἡ ὁποία μὲ ἐρεθίζει ἢ μὲ ταράττει. Δὲν παρετήρησες, ὅτι τόρα πρό τινων ἡμερῶν ἔχει πάντοτε ἐπιδεικτικῶς ἓν ῥεβόλβερ εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ φορέματός του, καὶ κάμνει πάντοτε νὰ τὸ παρατηρῶ ὁσάκις τοῦ δίδω τὸν βραχίονα;

— Ῥεβόλβερ! Παναγία μου! Καὶ νομίζεις Ἀδριανὴ ὅτι εἶνε ἱκανὸς νὰ . . .

— Καλὲ δὲν βαρύνεσαι, μητέρα! Εἶνε κωμῳδία ὅλ' αὐτά! Ἀλλὰ τὸ καλλίτερον εἶνε ν' ἀποσυρθῶμεν. Δὲν εἴμεθα ἐδῶ ὡς αἰχμάλωτοι; Ἀφ' ὅτου ὁ κύριος Νοὲλ ἔπαθε τὸ σοβαρὸν ἐκεῖνο δυστύχημα, οὔτε νὰ τὸν ἰδοῦμεν ὑπήγαμεν, οὔτ' ἐστείλαμεν νὰ ἐρωτήσωμεν. Ὁσάκις ἠθελήσαμεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς Βωβραί, πότε ἡ ἅμαξα εἶχε σταλῆ νὰ διορθωθῇ, πότε τὸ ἄλογον ἦτο ἄῤῥωστον . . . ξεύρω κ' ἐγώ; Ἡ φαινομένα αὐτὴ ἀδιαφορία μας πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους τραυματίας δὲν εἶνε ἀσυγχώρητος;

— Ἀλήθεια, κόρη μου· ἀλλ' ὁ Λοβεδύ, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὸν κόσμον, λέγει ὅτι δὲν εἶνε πρέπον...

— Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ πρέποντος, ὅπως τὸ ἐννοεῖ ὁ θεῖός μου, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ σκοποὺς τοὺς ὁποίους δὲν τολμῶ νὰ ἐξιχνιάσω...

Ἐνῷ ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ συνωμίλουν οὕτω, ἐλαφρός τις θροῦς ἠκούσθη πλησίον, ἐντὸς τοῦ φυλλώματος, καί τις ἐξελθὼν αἴφνης τῆς λόχμης εὑρέθη ἐνώπιόν των. Ἔστησαν ἀμφότεραι φοβηθεῖσαι· ἀλλὰ ταχέως ἀνεθάρρησαν, ἀναγνωρίσασαι τὴν Πετροῦλαν Γριβέ, θυγατέρα τοῦ ὁδοστάτου.

Ἡ Πετροῦλα, ἣν εἴδομεν ἤδη, ἦτο χρηστὴ κόρη, δεκαεπτὰ ἢ δεκαοκτὼ ἐτῶν, ἀγαπωμένη κ' ἐκτιμωμένη παρὰ πάντων. Ἦτο δροσερὰ μᾶλλον ἢ εὔμορφος, καίτοι συμπαθὴς τὴν φυσιογνωμίαν. Ἀποθανούσης τῆς μητρὸς αὐτῆς πρό τινων ἐτῶν, εἶχεν ἀναλάβει τὴν διεύθυνσιν τοῦ πατρικοῦ οἴκου, καὶ ἀναθρέψει μικρὰν ἀδελφὴν καὶ μικρὸν ἀδελφόν. Τὰ καθήκοντά της δὲ αὐτὰ ἐξεπλήρωσε μετ' ἀφοσιώσεως, λεπτότητος καὶ ζήλου πολλοῦ, δι' ὃ κ' ἐμνημονεύετο ὡς παράδειγμα μεταξὺ ὅλων τῶν νεαρῶν χωρικῶν τῶν περιχώρων.

Ἡ κόρη τοῦ ὁδοστάτου ἦτο συνήθως δειλή, σιωπηρὰ καί πως ἀγρία τὸ ἦθος, τὴν στιγμὴν δ' ἐκείνην ἰδίως τὸ ἦθος αὐτῆς ἐμαρτύρει μεγίστην ἀμηχανίαν. Καίτοι πρόθεσιν εἶχε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὴν μητέρα καὶ τὴν κόρην, δὲν ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ, κ' ἔμενεν εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων, κάτω νεύουσα τοὺς ὀφθαλμούς, κάθιδρον ἔχουσα τὸ μέτωπον καὶ συστρέφουσα διὰ τῶν χειρῶν τὴν ποδιάν της.

Ἡ κυρία Δυχαμὲλ εἶπεν εἰς αὐτὴν μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῇ ἀγαθότητος.

— Σὺ εἶσαι Πετροῦλα; δὲν ἤλπιζα νὰ σ' εὕρω ἐδῶ. Τί κάμνει ὁ πατέρας σου;

Οἱ συμπαθεῖς οὗτοι λόγοι ἐνεθάρρυναν τὴν μικράν. Ὕψωσε τὴν κεφαλήν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἐφάνησαν πλήρεις δακρύων.

— Καλὰ εἶνε, κυρία, ἀπήντησε ταπεινῶς. Ἔπιασε πάλιν ἐργασίαν, μολονότι εἶνε ἀκόμη κατάμαυρος ἀπὸ τὸ πέσιμον.. Ἀλλ' εἶνε ὑπάλληλος, βλέπετε, καὶ ἡ κυβέρνησις δὲν χωρατεύει.. Δὲν θὰ τὸν παύσουν ὅμως διὰ τὰς ἀπουσίας, διότι ὁ ἰατρὸς Βουλλιὲ τοῦ ἔδωσε πιστοποιητικὸν ὅτι ἦτον ἄρρωστος.

— Καὶ τὰ ἄλλα θύματα τοῦ δυστυχήματος; διέκοψεν ἡ Ἀδριανή. Ὁ Κύριος Νοὲλ πῶς εἶνε;

Ἡ Πετροῦλα ἐπεστράφη ἀποτόμως.

— Ὁ Κύριος Νοέλ; ἐπανέλαβε.

Μετὰ στιγμιαῖον δὲ δισταγμὸν ὑπέλαβεν, ἀποτεινομένη πρὸς τὴν μητέρα μᾶλλον τῆς Ἀδριανῆς.

— Καὶ ὁ Κ. Νοὲλ καλλίτερα εἶνε, καὶ ἀρχίζει νὰ περιπατῇ μέσα εἰς τὴν κάμαραν.. Ἆ! ξεύρετε, κυρία, προσέθηκεν ἐν ἀφελεῖ ὑπερηφανείᾳ, ἐγὼ τὸν ἐπεριποιήθην! Μοῦ ἔδωσε τὴν ἄδειαν νὰ τὸν ξαγρυπνῶ· τοῦ ἔδιδα τὸ ζεστόν του, καὶ μοῦ ἔλεγε πάντοτε ἕνα καλὸν λόγον. Τώρα εἶνε μόνον ὁ Γιάννης εἰς τὸ κρεββάτι. Ἔχει πάντοτε ζέστη, καὶ λέγει λόγια ποῦ δὲν ἔχουν νόημα.. Αὐτὸν τοὐλάχιστον δὲν θὰ ἠμπορέσουν νὰ τὸν φυλακίσουν γρήγορα.

— Νὰ τὸν φυλακίσουν; ἠρώτησεν ἔκπληκτος ἡ κυρία Δυχαμέλ· τί λέγεις, κόρη μου;

— Πῶς, δὲν τὸ ξεύρετε; τὸ ἔλεγα ἐγώ.. δι' αὐτὸ ἠθέλησα νὰ σᾶς εἰδοποιήσω, μολονότι κανεὶς δὲν μὲ ἄφινε, οὔτε ὁ Κ. Νοέλ, οὔτε ὁ πατέρας μου.

— Παναγία μου! τί συμβαίνει; ὑπέλαβεν ἀνήσυχος ἡ Ἀδριανή.

— Μάλιστα, μάλιστα, ἐξηκολούθησεν ἡ Πετροῦλα, ὡς μὴ ἀκούσασα τὴν ἐρώτησιν αὐτήν, ἤμουν βεβαία ἐγὼ ὅτι ὅλ' αὐτὰ ἐγίνοντο χωρὶς νὰ τὸ ξεύρετε, καὶ ἦλθα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ Βλινύ. Ἐκεῖ κάτω εἰς τὸν σταθμὸν ἀπήντησα τὴν Ἰωσηφίναν, τὴν κόρην τοῦ φύλακος, αὐτὴν ποῦ *ὁμιλεῖ* τοῦ κυρίου Ἕκτορος. Μοῦ εἶπε ὅτι πηγαίνετε συχνὰ περίπατον πρὸς αὐτὸ τὸ μέρος, καὶ νὰ ποῦ εἶχα τὴν τύχην νὰ σᾶς ἀπαντήσω.

Διηγήθη δὲ τότε ὅτι ὁ Κ. Λοβεδὺ εἶχε μεταβῆ πρό τινων ἡμερῶν εἰς Βωβραί, ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ ἰδῇ τοὺς ἀσθενεῖς, ὅτι εἶχε ζητήσει παρ' αὐτῶν ἔγγραφα πολύτιμα καὶ μέγα ποσὸν χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἰς ἓν μυστικὸν κιβώτιον, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠμπόρεσαν ἐκεῖνοι νὰ τοῦ τὰ δώσουν, τοὺς κατεμήνυσεν.

— Ἀπὸ τότε, κυρία, ἐξηκολούθησεν ἡ Πετροῦλα, ἐκατατυράννησαν τὸν Κ. Νοέλ, τὸν πατέρα μου καὶ αὐτὸν τὸν δυστυχῆ Γιάννη. Οἱ χωροφύλακες καὶ ὁ ἀνακριτὴς ἦσαν καθ' ἡμέραν εἰς τὸ κεφάλι των, καὶ ἀνέκριναν.. τόσον ὥστε ὁ Κ. Νοὲλ ἐκιτρίνιζε καὶ ὁ πατέρας μου ἔκλαιε.. Ἔλεγαν ὅτι τοῦ λόγου σας, καλή μου κυρία, ἐζητήσατε αὐτὰ τὰ πράγματα ποῦ ἐχάθησαν.

— Ἐγώ! Παναγία μου! ἐφώνησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Ἐγὼ δὲν ζητῶ τίποτε, οὔτε ἤξευρα τίποτε ἀπ' ὅλ' αὐτά.

— Εἶνε ἀπὸ τὰ συνειθισμένα τοῦ θείου μου Λοβεδύ, εἶπε κατηφῶς ἡ Ἀδριανή. Ἐλπίζω ὅμως, Πετροῦλα, ὅτι τὸν Κ. Νοέλ.. καὶ τοὺς φίλους του δὲν τοὺς ἐκακομεταχειρίσθησαν.

— Ὄχι ἀκόμη, ἀπήντησεν ἡ μικρὰ Γριβέ, προσποιουμένη πάντοτε ὅτι δὲν ἀπετείνετο εἰς τὴν Ἀδριανήν. Ἀλλ' ὁ δικαστὴς εἶπεν, ὅτι ἂν ἕως αὔριον δὲν εὑρεθῇ ἕνα κάποιον χαρτοφυλάκιον, ποῦ ἔχει μέσα, φαίνεται, πολλαὶς χιλιάδες, θὰ τοὺς στείλῃ ὅλους εἰς τὴν φυλακήν.

— Εἰς τὴν φυλακήν! ὁ Κ. Νοέλ! ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανὴ ἐκτὸς ἑαυτῆς. Ἀγαπητή μου μητέρα, δὲν πρέπει νὰ ἀνεχθῇς...

Digitized by Google

— Βεβαίως δὲν θὰ ἀνεχθῶ νὰ καταχρῶνται τοιουτοτρόπως τὸ ὄνομά μου. Ἀλλὰ εἰπέ μου, Πετροῦλα, σὲ παρακαλῶ, διατί ὁ πατέρας σου καὶ ὁ Κ. Νοὲλ δὲν μᾶς εἰδοποίησαν προτήτερα;

— Δὲν ἤρχεσθε εἰς τὴν Βωβραί, κ' ἔλεγαν ὅτι ἠξεύρετε τί συμβαίνει. Δι' αὐτὸ ὁ Κ. Νοέλ, ὁ ὁποῖος εἶνε ὑπερήφανος, δὲν ἠθέλησε νὰ φανῇ ὅτι σᾶς ζητεῖ χάριν, κ' ἔλεγε μάλιστα: «Ἀφοῦ μὲ νομίζουν ἔνοχον, δὲν καταδέχομαι κἂν νὰ δικαιολογηθῶ.. ἂς μὲ κάμουν ὅτι θέλουν.» Καὶ μᾶς ἐμπόδισε νὰ σᾶς ἰδοῦμεν. Ἐγὼ ὅμως ὑποπτεύθηκα ὅτι ἐκεῖνος ὁ χονδρὸς κύριος, ὁ παρισινός, ἔχει τὸ χέρι του εἰς ὅλα αὐτά, καὶ δι' αὐτὸ ἦλθα. Ἂν τὸ μάθῃ ὁ Κ. Νοέλ, θὰ θυμώσῃ, εἶμαι βεβαία· προσέθηκε στενάζουσα.

— Ἔκαμες καλά, Πετροῦλα, ὑπέλαβεν ἡ Ἀδριανὴ εὐτόλμως, καὶ ἡ μητέρα μου ἐννοεῖ πολὺ καλὰ τὴν δικαίαν ὑπερηφάνειαν τοῦ Κυρίου Νοέλ. Αὐτὸ δὰ ἔμενεν, ὕστερα ἀπὸ τὰς τόσας ἐκδουλεύσεις του, νὰ συμμερισθῶμεν καὶ πρὸς στιγμὴν τὰς ἀνοήτους αὐτὰς ὑποψίας... Λοιπόν, ἀγαπητή μου μητέρα,.. ὁ καιρὸς ἐπείγει.. τί ἀποφασίζεις;

— Ἠξεύρω κ' ἐγώ, κόρη μου! Πρέπει νὰ σκεφθοῦμεν,. νὰ εὕρωμεν τρόπον..

— Τί νὰ σκεφθοῦμεν,.. Μήπως δὲν ἠξεύρομεν ὅ,τι πρέπει. Ἐγὼ λέγω ν' ἀναχωρήσωμεν εὐθὺς εἰς τὴν πόλιν. Νὰ ἰδοῦμεν τὸν κύριον Περρέν, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπέστρεψε τόρα, ἔπειτα τὰς ἀρχὰς τῆς Βωβραί, καὶ νὰ μὴ παραμελήσωμεν τίποτε, ἕως ὅτου ἐξασφαλίσωμεν ἐντελῶς... τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔχομεν τόσας ὑποχρεώσεις.

— Ἂς εἶνε, κόρη μου. Ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὴν πόλιν, ἔστω καὶ μὲ ἁμάξι ἀγροτικόν, τὸ ὁποῖον νὰ ἐνοικιάσωμεν... Εὐχαριστῶ, κορίτσι μου, ἐξηκολούθησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, στρεφομένη πρὸς τὴν Πετροῦλαν. Καλὰ ἔκαμες νὰ ἔλθῃς νὰ μᾶς ἰδῇς.. τόρα ἠμπορεῖς νὰ εἰπῇς τοῦ πατρός σου ὅτι δὲν ἔχει πλέον τίποτε νὰ φοβηθῇ.

— Εὐθὺς ἀμέσως... εἶν' ἐκεῖ κάτω κ' ἐργάζεται εἰς τὸν μεγάλον δρόμον.

Καὶ προσκλίνασα ἀπεμακρύνετο, ὅτε ἡ κυρία Δυχαμὲλ τῇ εἶπε:

— Ποῦ πηγαίνεις ἀπ' ἐκεῖ; Δὲν εἶνε ὁ δρόμος σου.

— Τὸ ξεύρω κυρία,.. ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἠμπορεῖ ν' ἀπαντήσω *αὐτὴν* τὴν Ἰωσηφίναν, καὶ δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ τὴν ἰδῶ.

— Διατί, κόρη μου;

— Φλυαροῦν, βλέπετε, εἰς τὴν πόλιν ὅτι *ὁμιλεῖ* μὲ τὸν νέον κύριον τὸν παρισινόν... Μὴν εἰπῆτε ὅμως σᾶς παρακαλῶ, τοῦ Κ. Νοὲλ ὅτι μὲ εἴδατε...

Καὶ ἀνεχώρησεν ὑπὸ τὰ δένδρα.

Ὅτε ἡ Πετροῦλα ἐξεστόμισε τὰς ἀφελεῖς της ἀποκαλύψεις περὶ τῆς Ἰωσηφίνας καὶ τοῦ Ἕκτορος, ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἐθεώρησε τὴν θυγατέρα της. Ἀλλ' ἡ Ἀδριανή, ἥτις δὲν εἶχε προσέξει ἐν τῇ ταραχῇ της, εἶπεν ἀδημονοῦσα:

— Πηγαίνωμεν, πηγαίνωμεν, μητέρα· τί περιμένομεν;

Διερχόμεναι τὸν ἀνθῶνα, εὑρέθησαν ἀντιμέτωποι τοῦ Κ. Λοβεδύ, ὅστις ἐφαίνετο κατασκοπεύων αὐτάς. Ἡ κυρία Δυχαμέλ, ἀφοῦ ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἀντήλλαξε λέξεις τινὰς μετὰ τῆς Ἀδριανῆς, ἐπλησίασεν αὐτὸν καὶ τῷ εἶπε:

— Λοβεδύ, ἔχομεν ἀνάγκην ἁμάξης, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Βωβραί, ἐγὼ καὶ ἡ κόρη μου.

— Ἐξαίρετα, ἀγαπητή μου Λουΐζα. Δὲν εἶσθε κυρία ἐδῶ; Θὰ διατάξω νὰ ζεύξουν ἀμέσως. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς συνοδεύσω;

— Θὰ ἦτο κατάχρησις τῆς ὑπομονῆς σας, διότι ἔχομεν πολλοὺς δρόμους νὰ κάμωμεν. Ὁ Βερναρδῆς ἀρκεῖ.

— Πάρετε τοὐλάχιστον τὸν Ἕκτορα, ὁ ὁποῖος εἶν' ἐλεύθερος.

— Δὲν μᾶς χρησιμεύει... Διατάξατε, παρακαλῶ, τὸ ἁμάξι· θὰ ὑπάγωμεν μόναι.

Καὶ ἀνέβησαν ταχέως εἰς τὸ δωμάτιόν των, ἵνα ἐνδυθῶσιν.

Ὁ τραπεζίτης ἔσεισε τὴν κεφαλήν.

— Κάποιον θὰ εἶδαν καὶ ἔμαθαν τίποτε, ἐψιθύρισε. Κ' ἐκεῖνος ὁ ἀνόητος τρέχει τὰ περίχωρα καὶ γλυκομιλεῖ μὲ τὰ κορίτσια. Πῶς θὰ τελειώσουν ὅλα αὐτά;

Οὐχ ἧττον ἐνόει, ὅτι ὁ καιρὸς τῶν πλαγιοδρομιῶν εἶχε παρέλθει, καὶ ἐκ τοῦ εὐσταθοῦς ἤθους τῆς γυναικαδέλφης του ἔκρινεν, ὅτι πρὸ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως ἤθελεν αὐτὴ προβῇ εἰς ἐκφανῆ ῥῆξιν. Ἔσπευσε λοιπὸν νὰ παραγγείλῃ νὰ ζεύξουν, ἀφοῦ προηγουμένως ἔδωκε μυστικὰς ὁδηγίας εἰς τὸν ἁμαξηλάτην.

Μετά τινας στιγμὰς ἡ ἅμαξα ἀνέμενεν ἐν τῇ αὐλῇ· ἡ δὲ κυρία Δυχαμὲλ καὶ ἡ θυγάτηρ της ἐπανελθοῦσαι ἐπέβησαν αὐτῆς.

Ἐνῷ ἡτοιμάζοντο ν' ἀναχωρήσωσι, ἐπλησίασαν οἱ δύο Λοβεδύ. Ὁ Ἕκτωρ, πρὸ μικροῦ μόλις ἐπανελθὼν καὶ συνομιλήσας βραχέως μετὰ τοῦ πατρός του, προσεποιεῖτο ἦθος κατηφὲς καὶ ζοφερόν.

— Θεία μου, ἀγαπητή μου Ἀδριανή, ἠρώτησε, διατί δὲν μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς συνοδεύσω; τί ἀφορμὴν δυσαρεσκείας ἔχετε ἐναντίον μου;

— Καμμίαν, ἀπήντησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ· ἀλλ' ἔχομεν ὅλως διόλου ἰδιαιτέρας μας ὑποθέσεις, ὅπως ἔχεις καὶ σὺ τὰς ἰδικάς σου, Ἕκτορ.

Ὁ νέος Λοβεδὺ ἐφάνη πως θορυβηθεὶς ἐκ τῆς δριμύτητος τῆς ἀπαντήσεως.

— Δὲν συλλογίζεσθε, ὑπέλαβεν, ὅτι ὑπάρχουν

Digitized by Google

εἰς τὴν Βωβραὶ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι δὲν εἶνε φίλοι σας; Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι σᾶς ἀφῄρεσαν μεγάλην χρηματικὴν ποσότητα, καὶ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα σας ἀνῆκον...

— Ἐγνωρίζατε λοιπὸν τὴν κατηγορίαν αὐτήν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ καὶ ἡ κόρη μου μόλις πρὸ ὀλίγου ἐμάθαμεν;

— Ἀγαπητή μου μητέρα, διέκοψεν ἡ Ἀδριανή, ὁ καιρὸς περνᾷ, καὶ ἡ παρουσία μας εἶνε πολὺ ἀναγκαία...

— Ἀδριανή, σκληρὰ Ἀδριανή, εἶπεν ὁ Ἕκτωρ διὰ βιαίας καὶ μελοδραματικῆςφωνῆς, ἤρχισες φαίνεται νὰ βδελύττεσαι τὴν οἰκίαν αὐτήν,ὅπου ἀπολαμβάνεις τόσον σεβασμὸν καὶ τόσην ἀγάπην.. Σοῦ λέγω λοιπόν, ὅτι, ἂν σπουδαίως σκέπτεσαι νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃς, καὶ ἂν ἀπόψε δὲν ἐπανέλθετε, δυστυχήματα μεγάλα θὰ συμβοῦν.. καὶ νὰ μοῦ τὸ ἐνθυμηθῆτε!

Ἡ Ἀδριανὴ καίτοι προκατειλημμένη, ἐφρικίασεν ἄκουσα.

— Ἔλα, Ἕκτορ! εἶπε· νὰ μὲ φοβίσῃς θέλεις,.. νὰ μὲ ἀπειλήσῃς;

— Δὲν ἀπειλῶ σέ, Ἀδριανή, διότι σὲ ἀγαπῶ τόσον, ὥστε... Ἐμὲ μόνον, ἐμέ,.. καὶ σοῦ ὁρκίζομαι, ὅτι ἂν ἀπόψε...

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ὅστις εἶχε προσεγγίσει, ἔσπευσε νὰ παρεμβῇ.

— Ἕκτορ, καϋμένε,.. εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, θέλεις νὰ μοῦ σπαράξῃς τὴν καρδιάν μὲ τὰς ἀνοήτους αὐτὰς παραφοράς σου; Σύνελθε, καὶ συλλογίσου ὅτι οὔτε ἡ θεία σου οὔτε ἡ ἐξαδέλφη σου ἔχουν καμμίαν ἀφορμήν.. Ἄχ, θὰ μὲ κάμετε ὅλοι ν' ἀποθάνω ἀπὸ τὴν λύπην μου!

Κ' ἔφερε πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν χεῖρά του, ὡσεὶ ἀπομάσσων ἀπόντα δάκρυα.

Κατὰ τὴν παράδοξον αὐτὴν σκηνὴν ἡ Ἀδριανὴ ἐσίγα, ἀποστρέφουσα πάντοτε τὴν κεφαλήν· ἀλλ' ἡ κυρία Δυχαμέλ, ἡ τοσοῦτον συνήθως εὔπιστος, ἔκλινε πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, λέγουσα:

— Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε! Ὁ Ἕκτωρ εἶναι φρόνιμος.. δὲν θὰ θελήσῃ νὰ λυπήσῃ τὴν κόρην τοῦ φύλακος.

Καὶ ὠφελουμένη ἐκ τῆς καταπλήξεως, ἣν οἱ λόγοι οὗτοι ἐπροξένησαν εἰς τοὺς δύο Λοβεδύ, προσέθηκε μεγαλοφώνως.

— Τράβα Βερναρδῆ!

Ὁ ἁμαξηλάτης ἤγγισε διὰ τῆς μάστιγος τοὺς ἵππους του καὶ ἡ ἅμαξα ἐκίνησεν. Ἐνῷ δ' ἀπεμακρύνετο, ὁ Ἕκτωρ ὀρθωθεὶς ἐφώνησε τραγικῶς:

— Ἀδριανή, ἐνθυμήσου ὅτι ὡρκίσθην καὶ ὅτι θὰ ἐκτελέσω τὸν ὅρκον μου!

Ὁ Λοβεδὺ καὶ ὁ υἱός του ἐπανῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν κατάπληκτοι.

— Ὡραίαν σκηνὴν ἔπαιξες, εἶπεν ὁ τραπεζίτης· ἀλλὰ φοβοῦμαι, δὲν θὰ ἐπιτύχωμεν. Ἔχουν λυπηρὰς προλήψεις, καὶ τοὺς ἐμπνεεις περισσότερον φόβον παρὰ λύπην Τί ἤθελες νὰ ἐκτίθεσαι μὲ τὴν κόρην τοῦ φύλακος;

— Δὲν εἶσαι ἁρμόδιος πατέρα, νομίζω, νὰ μὲ μεμφθῇς δι' αὐτό· διότι ἄλλοτε . ἂς εἶνε! ἀλλὰ μὴ σὲ μέλει,.. καὶ δὲν ἐντρεπιάζομαι ἐγώ.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΟΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ

Προτοῦ κατασταθῶσιν οἱ σιδηρόδρομοι ὅ,τι εἶνε σήμερον, διῆλθον τρεῖς διακεκριμένας περιόδους, ὅπως καὶ παν ἄλλο δημιούργημα. Διῆλθον τὴν περίοδον τῆς γενέσεως καὶ νηπιότητος, τὴν περίοδον τῶν δοκιμῶν καὶ τὴν τῆς ἐπεκτάσεως αὐτῶν.

Ἡ περὶ κατασκευῆς σιδηροδρόμων ἰδέα ἐγεννήθη ὁριστικῶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, καὶ προῆλθεν ἐκ πολλῶν προηγουμένων, ὧν τὰ κυριώτερα εἶνε τὰ ἑξῆς· ἐν πρώτοις ἡ ἰδέα τῆς τελειοποιήσεως τῶν παλαιῶν ὁδῶν τῆς συγκοινωνίας, ἡ ἀνάγκη τῆς ταχυτέρας μεταβάσεως καὶ αὐξήσεως τῶν μεταφορῶν καὶ ἡ γνώμη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀτμοῦ πρὸς κίνησιν καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς γῆς ὡς ἐγένετο καὶ εἰς τὴν κατὰ θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμοὺς μεταφοράν. Ἐν Ἀγγλίᾳ κυρίως ἀνεπτύχθη ἡ πρὸς τοῦτο κίνησις. Ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς γενέσεως αὐτῆς τὰ κτήματα ἐν Ἀγγλίᾳ εἶχον ἣν ἀξίαν ἔχουσι καὶ σήμερον. Διὰ τοῦτο ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τοῦ ζητήματος ἤρξατο ἡ ἐνασχόλησις πῶς νὰ κατασκευασθῶσι καὶ διατηρηθῶσιν αἱ νέαι ὁδοὶ τῆς συγκοινωνίας. Οἱ μεγάλοι ἰδιοκτῆται γαιῶν,θέλοντες ν' ἀποδώσωσι μεγαλειτέραν ἀξίαν εἰς τὰ κτήματα, μυρίας κατέβαλλον προσπαθείας πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας. Τότε ἀνέθορεν εἰς μέσον τὸ σύστημα τοῦ Μὰκ Ἀδὰμ ὅπερ τοσοῦτον ἐπέτυχε, καθὼς καὶ τοῦ Στέφενσων, ὅπερ συνίστατο εἰς τὴν τοποθέτησιν ἐν ταῖς ὁδοῖς συνδεδεμένων λίθων σχηματιζόντων δύο γραμμὰς ἐφ' ὧν θὰ ἐστηρίζοντο οἱ τροχοὶ τῶν ἁμαξῶν.

Ὅτε δὲ τὸ πρόβλημα τῆς τῶν ὁδῶν κατασκευῆς ἐλύθη κατ' ἀρχήν, ἤρξαντο σκεπτόμενοι περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀτμοῦ εἰς τὰ ὀχήματα. Κατὰ πρῶτον κατεσκευάσθησαν ἀτμάμαξαι τῶν ὁδῶν· διότι ἐπίστευον ὅτι μετὰ τὴν γενομένην πρόοδον εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν τὸ τοιοῦτον σύστημα ἦτο τὸ ἄριστον πάντων. Ὅτε ὅμως παρετήρησαν ὅτι τὸ νέον σύστημα οὐδόλως συνετέλει πρὸς πρόοδον, καὶ ὅτι ἡ ταχύτης μόλις ηὔξησε, ἐνόησαν ὅτι ὁ σιδηρόδρομος ἔμελλε νὰ λύσῃ ὁριστικῶς τὸ ζήτημα. Ἀπὸ τῆς στιγ-

Digitized by Google

μῆς ταύτης ἤρξαντο δοκιμαὶ πρὸς τοῦτο. Ἦτο δὲ τότε τὸ ἔτος 1825, καὶ ἡ χρονολογία αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀφετηρία τῆς κατασκευῆς τῶν σιδηροδρόμων. Πρὸ τούτου ἐν Ἀγγλίᾳ εἰθίζετο νὰ τοποθετῶνται κατὰ γῆς ἐλάσματα πρὸς εὐχερεστέραν μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων. Τὰ ἐλάσματα ταῦτα κατ' ἀρχὰς ἦσαν ξύλινα, μετὰ ταῦτα ἐκ χυτοῦ σιδήρου. Ἐγίνετο δὲ χρῆσις ἐν τοῖς ἀνθρακοφόροις διαμερίσμασι τῆς Ἀγγλίας διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ ἄνθρακος μέχρι τοῦ λιμένος. Τὰ πρῶτα σιδηρᾶ ἐλάσματα ἐτοποθετήθησαν κατὰ τὸ 1776 ἔν τινι ἀνθρακωρυχείῳ τῆς Σεφφὶλδ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ Τζὼν Κούρ. Τὸ τοιοῦτον ἀπετέλει σημαντικὴν πρόοδον, ἔπρεπε ὅμως νὰ παρέλθῃ ἥμισυς αἰὼν προτοῦ τὰ σιδηρᾶ ἐλάσματα χρησιμοποιηθῶσι πρὸς ὁδοποιίαν. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ σιδηρόδρομοι ἀνεπτύχθησαν. Κατὰ τὸ 1820, μόνον εἰς τὰ πέριξ τοῦ Νιουκάστελ ὑπῆρχον 600 χιλιόμετρα ἐλάσματα ἔν τε ταῖς ὑπογείοις στοαῖς τῶν μεταλλείων καὶ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. Αἱ φορτηγοὶ ἅμαξαι αἱ φέρουσαι τοὺς ἄνθρακας ἀπὸ τῶν μεταλλείων μέχρι τῶν ποταμῶν ἔφθανον μέχρι τῆς ὄχθης καὶ ἐκεῖθεν ἐξεχύνοντο τὰ φορτία ἐν τοῖς πλοίοις. Εἰς ἄλλην τινὰ ἄκραν τῆς Ἀγγλίας ἐν Οὐαλλίᾳ, τῇ κομητείᾳ τοῦ Γκλαμοράν, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὑπῆρχον 400 χιλιόμετρα σιδηροστρώτων ὁδῶν εἰς τὰ ἀνθρακοφόρα διαμερίσματα.

Καὶ τῆς τῶν ἀτμαμαξῶν ἀνακαλύψεως ἐπίσης προηγήθησαν κοπιώδεις ἀγῶνες. Κατὰ τὸ 1804 ἐδοκιμάσθη ἐπί τινος ὁδοῦ εἶδος ἀτμομηχανῆς, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ. Κατὰ τὸ 1814 νέα μηχανὴ τῆς ἐφευρέσεως Στέφενσων ἐφαρμοσθεῖσα ἐπὶ σιδηρῶν ἐλασμάτων ἀπέτυχε. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐπιτυχία ἔστεψε τὰς δοκιμάς. Κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχὴν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ὑφηλίῳ 450,100 χιλιόμετρα σιδηροδρόμων ἐν ἐνεργείᾳ, ἐκ τούτων δὲ 427,740 πλατεῖς καὶ 22,360 χιλιόμετρα στενοί. Τὸ σύνολον τοῦτο διανέμεται ὡς ἑξῆς. Ἐν Εὐρώπῃ 183,188 χιλιόμετρα, ἐν Ἀμερικῇ 217, 933, ἐν Ἀσίᾳ 29, 389, ἐν Ἀφρικῇ 5866 καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ 10,724. Ἐν τῇ Εὐρώπῃ δὲ πάλιν διανέμονται ὡς ἑξῆς. Ἡ Γερμανία ἔχει 35,907· ἡ Μεγάλη Βρετανία 30,179. Ἡ Γαλλία 29,688 ἡ Ῥωσσία 22,111, ἡ Αὐστροουγγαρία 20,850· ἡ Ἰταλία 9,453, ἡ Ἱσπανία 6,251. Εἰς τελευταίαν μοῖραν ἔρχεται ἡ Ἑλλάς. Ὁ συγγραφεύς, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς τελευταῖον γενομένης ἐν τούτῳ προόδου εἰς τὴν ἡμετέραν πατρίδα, ἀπονέμει αὐτῇ 22 μόνον χιλιόμετρα σιδηροδρόμων, πράγματι δὲ μετὰ τὴν κατασκευὴν τοιούτων ἐν Θεσσαλίᾳ, Ἀττικῇ, Πελοποννήσῳ καὶ Λαυρείῳ ἡ Ἑλλὰς κέκτηται νῦν περὶ τὰ 600 χιλιόμετρα.

Αἱ δαπάναι τῆς κατασκευῆς ἁπάντων τῶν σιδηροδρόμων τῆς γῆς ἀνέρχονται εἰς 107,682, 797,000 φράγκα.

Ἐν Εὐρώπῃ	66,300,126,000
Ἀσίᾳ	3,133,756,000
Ἀφρικῇ	355,753,000
Ἀμερικῇ	36,330,404,000
Αὐστραλίᾳ	1,562,758,000

Οἱ σιδηρόδρομοι μεταφέρουσι κατ' ἔτος

	Ταξειδιώτας	Τόνους ἐμπορευμάτων.
Ἐν Εὐρώπῃ	1,423,123,626	800,108,320.
Ἀμερικῇ	326,458,652	415,363,772.
Ἀσιᾳ	71,223,218	17,558,666.
Ἀφρικῇ	4,856,275	2,344,581.
Αὐστραλίᾳ	38,742,262	6,300,458.

Τοιαύτη εἶνε ἐν ὁλοκλήρῳ τῷ κόσμῳ σήμερον ἡ κατάστασις τῶν σιδηροδρόμων· ἐκ τούτου καταφαίνεται ἡ μεγίστη σπουδαιότης τῶν σιδηροδρόμων, διότι ἐκ τούτων ἐξαρτῶνται τά τε κοινωνικά, οἰκονομικὰ καὶ στρατιωτικὰ συμφέροντα πάντων τῶν ἐθνῶν.

. . Α.

ΤΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΩΝ

Ὁ πρίγκιψ τῆς Οὐαλλίας ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν τελευταίων σεισμῶν εἰς τὰ νότια τῆς Γαλλίας διατρίβων, ἔφθασεν εἰς Μόνακο καὶ χάριν διασκεδάσεως ἀπεπειράθη νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην του εἰς μίαν *παρτίδα* trente et quarante. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο τοιοῦτον ὥστε ὁ πρίγκηψ ἔθεσε τὸ κερδηθὲν ποσὸν ἐπὶ τῆς ῥουλέττας, ἐξ ἧς πάλιν ἐκέρδισε, καὶ μάλιστα ὄχι εὐκαταφρόνητον ποσότητα, ἤτοι 6,000 λίρας στερλίνας, εἶτα δὲ κατέλιπε τὴν αἴθουσαν. Καὶ ἐν Βουδαπέστῃ δέ, ἔνθα ὁ πρίγκηψ πρὸ ἑνὸς ἔτους ἐφιλοξενεῖτο ὑπὸ τοῦ κόμητος Τασσίλου Festetiç ἐγένετο πολὺς λόγος περὶ τῆς τύχης αὐτοῦ. Διότι ὁ μέλλων κυρίαρχος τῆς Ἀγγλίας ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ νυκτὶ ἔν τινι συναναστροφῇ εὐγενῶν ἐκέρδισε τὸ ποσὸν ἡμίσεος σχεδὸν ἑκατομμυρίου φιορινίων, μεθ' ὃ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς συμπαίκτορας του ὅτι θὰ ἀνταποδώσῃ τὸ παιγνίδιον εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τοῦ κυνηγεσίου. Καὶ ὄντως ὁ πρίγκιψ μετὰ 14 ἡμέρας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν αὐτὴν συναναστροφήν, ἡ δὲ ἀνταπόδοσις ἐστοίχισεν εἰς τοὺς ἀντιπάλους του ἕτερα 80,000 φιορίνια. Καὶ κατὰ τὰ βασιλικὰ κυνηγέσια εἴθισται ἐνίοτε νὰ παίζωνται ἐν διαφόροις παιγνίοις μικραὶ ποσότητες. Ὅταν ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου τῆς Αὐστρίας Ῥουδόλφος διέτριβε παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Γουλιέλμῳ ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ Letzlingen, ἔπαιξε μετὰ 4 ἄλλων μίαν παρτίδα σφαιριστηρίου, ἐφ' ἧς ἕκαστος ἔθετεν ἀνὰ 50 λεπτά.

Digitized by Google

Ὁ αὐτοκράτωρ κερδίσας μετέβη εἰς τὸν κοιτῶνα, ἀλλὰ λησμονήσας σημείωσίν τινα καὶ θέλων νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ παικτήριον, ἔνθα εὗρε τοὺς προηγουμένους ἀρχίζοντας τὸ χαρτοπαίγνιον. « — Τί παίζετε ; » ἠρώτησε. « — Ἕνα παιδικὸν παιγνίδιον, Μεγαλειότατε, (Naschi-Waschi) ». « — Τότε δύναμαι νὰ παίξω καὶ ἐγώ », ἀπήντησεν οὗτος καὶ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὰ πρὶν κερδηθέντα χρήματα, δι' ὧν ἐκέρδισε καὶ πάλιν. Ὁ αὐτοκράτωρ γελῶν ἔρριψε τὰ χρήματα εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ *γελεκίου* του, ὅταν δὲ ὁ ἀρχικυνηγὸς εἶπεν αὐτῷ ὅτι δύναται νὰ θέσῃ ἐκ δευτέρου, « Εὐχαριστῶ, » εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ «σήμερον ἔβγαλα τὰ ἔξοδά μου » καὶ ἀπῆλθεν.

Ο ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ

Σύρε, παιδί μου, στὸ καλό, παιδὶ ἀγαπημένο·
ἦλθ' ἡ στιγμὴ 'σὰν τὸ πουλὶ ν' ἀνοίξῃς τὰ φτερά σου,
νὰ πᾷς σὲ κόσμο ξένο,
ποῦ 'σὰν αὐγὴ καλοκαιρνὴ ξανοίγετ' μπροστά σου.
Στὸ νοῦ σου ὄνειρα χρυσᾶ τριγύρω φτερουγίζουν,
μὰ χίλιαις ἔννοιαις τὴν καρδιὰ τῆς μάνας βασανίζουν.
Τῆς λύπης τὸ σκληρὸ μαχαῖρι
εἶνε ἀκόμη ἄβλαβο μὲς στοῦ παιδιοῦ τὸ χέρι !
Ἄκουσε τί θὰ σοῦ εἰπῶ, κι' ἂς σοῦ γραφθοῦν οἱ λόγοι
μέσ' τὴν ψυχὴ τὴν ἁπαλή.
Καρδιὰ ὅπου ἡ λύπη τρώγει,
μ' ἀγγέλου φώτισι λαλεῖ.
Εἶν' ἕνας μαῦρος πίνακας ὁ κόσμος καὶ καθίζεις
ἐμπρός του καὶ στὸ χέρι σου πέρνεις χρυσὸ κοντύλι
καὶ τὴν ἀθῶα σου ψυχὴ ἀπάνω ζωγραφίζεις.
Γράφεις ἀγγέλους μὲ γλυκὸ χαμόγελο στὰ χείλη,
ἔρωτας γράφεις μὲ λουλούδια
καὶ πανηγύρια καὶ τραγούδια !
Μὰ μιὰν αὐγὴ θὰ σηκωθῇς
καὶ σὲ σκοτάδι θὰ βρεθῇς.
Ὅλαις αὐταῖς ἡ χάρες του καὶ ὅλα τὰ στολίδια
ἀπ' τὴν καρδιά σου βγαίνουνε, τοῦ νοῦ σου 'νε [παιγνίδια.
Ἂν κάπου σοῦ χαμογελᾷ κανένα λουλουδάκι,
πολλὰ λουλούδια γνώριζε πῶς ἔχουνε φαρμάκι.
Ἐχθροὺς καὶ φίλους πρόσεχε· γιατὶ καὶ φίλου χέρι
τὴν πλειὸ ἀγιάτρευτη πληγὴ συχνὰ μᾶς καταφέρει.
Ὅλα νὰ ὑποπτεύεσαι, καὶ τὸ καλὸ ἀκόμη,
κ' ἔχε τὸ νοῦ σου ἄγρυπνο στοῦ χαριστῆ τὴ γνώμη·
γιατὶ συχνὰ καὶ ἡ πηγὴ ποῦ βγαίν' ἡ καλοσύνη
εἶνε θολὴ κι' ἀκάθαρτη καὶ θάνατο μᾶς δίνει.
Κακογλωσσιὰ μὴ σὲ τρομάζῃ,
ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ ἔπαινος νὰ μὴ σὲ ἀφαρπάζῃ.
Οἱ φίλοι ποὔχουν πλούσιο σὲ ἔπαινο τὸ στόμα
μᾶς βλάπτουν περισσότερο κι' ἀπ' τοὺς ἐχθροὺς ἀκόμα.
Τίποτε ἀπ' τὸ δρόμο σου νὰ μὴ σε παρασύρῃ !
σὰν τὸν καλὸ ἀρμένιζε καὶ σὺ καραβοκύρη,
ὁποῦ τὸ δρόμο του πηγαίνει,
καὶ ἂν γελᾷ ἡ θάλασσα, κι' ἂν ἦνε θυμωμένη.
Ἐκεῖ ποῦ πᾷς, παιδάκι μου, πολλοὶ ξενιτευθῆκαν
μὰ λίγοι πίσω ἐστραφῆκαν.
Εἶνε πολλαῖς Νεράϊδες ἐκεῖ χρυσομαλλούσαις,
ποῦ μαγεμένη ἀγκαλιὰ στοὺς ξένους νηοὺς ἀνοίγουν.
'σὰν τῆς φρικταῖς ἀναρρεούσαις,
ποῦ σέρνουνε στὰ βάθη των τὰ πλοῖα καὶ τὰ πνίγουν.
Στῆς ψεύτικαις ἀγάπαις σου, στῆς ψεύτικαις χαραῖς σου
ὄχ, τὴν ἀγάπη μὴ ξεχνᾷς τῆς μάνας σου ποτέ σου.
Σὰν τὸ ἀθῶο γάλα της ποῦ σ' ἔχει ἀναθρέψει,
εἶνε ἁγνὴ καὶ ἄδολη καὶ βάσανα δὲν ἔχει·
καθὼς ἐκεῖνο, τῆς ζωῆς τὴν εὐλογία βρέχει,
καί, ἀγαπᾷς δὲν ἀγαπᾷς, αὐτὴ δὲν θὰ στειρέψῃ.
Μὴ λησμονῇς τῇ μάνα σου, ὁποῦ δὲν ἔχει ἄλλη
στὴ γῆ ἀγάπη πειὸ μεγάλη.
Μὴ λησμονῇς, παιδάκι μου, αὐτὸ τὸ φτωχικό μας,
ποῦ πέρασες τὰ χρόνια σου τὰ ποιὸ εὐτυχισμένα·
εἶν' ἅγια κ' εὐλογημένα
τὰ μέρη ποῦ τὰ κόκκαλα κοιμοῦνται τῶν γονηῶν μας !
Τὰ δάκρυα τὴ μάνα πνίγουν,
κλαῖνε κ' οἱ δυὸ ἀγκαλιασμένοι,
οἱ ναῦται τὸ πανὶ ἀνοίγουν,
τὸ πλοῖο πειὰ δὲν περιμένει.
Ὅσα ὁ λόγος δὲν προφθάνει
τὰ ἀποσώνουν τὰ φιλιά,
κ' ἡ λυπημένη τους ματιὰ
ποῦνε σὲ δάκρυα λουσμένη.
Ἀκίνητη, καθὼς οἱ βράχοι
ἐκεῖ τῆς ἀκροθαλασσιᾶς,
ἡ μάνα κάθεται μονάχη
σὰν ἄγαλμα ἀπελπισιᾶς.
Θωρεῖ τὸ πλοῖο νὰ χωνεύῃ
μέσα σὲ θάλασσα μεγάλη,
σὰν ἄστρο ὁποῦ ταξειδεύει
'σὲ κῦμα δίχως περιγιάλι.
Τί ἐστερήθη τότε νοιώθει,
τότε τῆς λύπης τὸ θεριὸ
μέσ' 'στὴν καρδιά της ἐσηκώθη
μ' ἔννοιαις καὶ πόνους χίλιους δυό.

Αριστομενης Προβελεγγιος.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Χειρότερος τροχὸς τῆς ἁμάξης εἶνε ὁ τρίζων περισσότερον.

Τὸ τείνειν πρὸς τὴν δόξαν δεικνύει τὸ μέγα πνεῦμα, τὸ περιφρονεῖν τὴν δόξαν τὴν μεγάλην καρδίαν.

Ὀλίγιστοι γνωρίζουσι πόσον πολλὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ τις ἵνα γνωρίσῃ πόσον ὀλίγα γνωρίζει.

ΤΟ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟΝ ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΟΥ

Περὶ τοῦ ἄρτι οἰκοδομηθέντος κτιρίου τοῦ Δρομοκαϊτείου Φρενοκομείου, οὕτινος λίαν προσεχῶς ἄρχεται ἡ λειτουργία, παρέχομεν σήμερον τὰς ἑξῆς πληροφορίας περὶ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ διαρρυθμίσεως.

Μεγάλη φροντὶς κατεβλήθη ἀπ' ἀρχῆς, ὅπως ἡ διαρρύθμισις τοῦ καταστήματος γένηται τοιαύτη, ὥστε ν' ἁμιλλᾶται κατὰ τὴν τάξιν, τὴν καθαριότητα, τὴν ἄνεσιν, καὶ τὴν ἐπιστημονι-

Digitized by Google

κὴν θεραπείαν πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἄριστα τοιαύτης φύσεως καταστήματα. Καὶ τῷ ὄντι, ἐκ πρώτης ὄψεως ὁ ἐπισκεπτόμενος αὐτὸ μετ' εὐχαριστήσεως βλέπει, ὅτι ὁ σκοπὸς μέλλει ἀφεύκτως νὰ ἐκπληρωθῇ. Εἰς τὰς μεγάλας ἐκείνας αἰθούσας κυκλοφορεῖ ἐλευθέρως ὁ ἀὴρ, δι' ἐπὶ τούτῳ συσκευῶν ἀνανεούμενος, ἀφθόνως δ' εἰσέρχεται τὸ φῶς διὰ τῶν μεγάλων παραθύρων, ὧν αἱ ὕελοι προφυλάσσονται ὑπὸ λεπτῶν σιδηρῶν ῥάβδων καθέτως τοποθετημένων. Μετ' ἀπερίττου φιλοκαλίας διεκοσμήθησαν αἱ αἴθουσαι καὶ οἱ θάλαμοι, μετ' ἐπιμελείας δ' ἐγένετο ἡ προμήθεια πάντων τῶν ἀπαιτουμένων ἐπίπλων καὶ σκευῶν. Μικρὰ κηπάρια φυτεύονται ἐντὸς τοῦ περιβόλου· ἀλλὰ πλὴν αὐτοῦ τὸ Δημόσιον παρεχώρησεν εἰς τὸ κατάστημα μεγάλην ἔκτασιν γαιῶν, ἐκτεινομένων μέχρι τῶν παρακειμένων λόφων, ὅπου δύνανται νὰ περιπατῶσιν οἱ ἀσθενεῖς, ἐφυτεύθησαν δ' ἐν τῇ ἐκτάσει ταύτῃ περὶ τὰς δισχιλίας πεύκας, εἰς τρόπον ὥστε μετά τινα χρόνον σχηματισθήσεται μικρὸν χλοερὸν δάσος.

Τὸ κατάστημα συνίσταται ἐκ τεσσάρων χωριστῶν οἰκοδομημάτων, ἤτοι τοῦ Διευθυντηρίου, ὅπου θὰ διαμένῃ ὁ διευθυντὴς μετὰ τῆς οἰκογενείας του, τοῦ θεραπευτηρίου τῶν ἀνδρῶν, τοῦ τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ καταστήματος τῆς ὑδροθεραπευτικῆς· ἑκατέρωθεν τοῦ τελευταίου τούτου ὑπάρχουσι δύο πτέρυγες μετὰ κελλίων διὰ τοὺς μανιακοὺς ἄνδρας καὶ γυναῖκας. Εἰς ἑκάτερον τῶν δύο θεραπευτηρίων ὑπάρχει χῶρος διὰ πεντήκοντα ἀσθενεῖς. Διαιροῦνται οὗτοι εἰς δύο κατηγορίας· οἱ τῆς πρώτης θὰ πληρόνωσι 350 δραχμὰς κατὰ μῆνα, οἱ δὲ τῆς δευτέρας 250. Ἕκαστος τῶν τῆς πρώτης τάξεως ἀσθενῶν θὰ ἔχῃ εἰς ἀποκλειστικήν του χρῆσιν τρία δωμάτια, τουτέστιν ἕνα κοιτῶνα, ἓν πρὸς καλλωπισμὸν μετὰ ἱματιοθήκης καὶ νηπτῆρος καὶ μίαν μικρὰν αἴθουσαν μεθ' ἑστίας. Ἕκαστος τῶν τῆς δευτέρας τάξεως θὰ ἔχῃ ἕνα κοιτῶνα ἰδιαίτερον, ἐπικοίνους δὲ τὰς ἄλλας αἰθούσας, ὅπως διέρχηται τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας μετὰ τῶν ἑτέρων πασχόντων ἐκ τῆς αὐτῆς κατηγορίας. Εἰς τοὺς πάσχοντας τῆς β' κατηγορίας θὰ χορηγῆται ἐπίσης τροφὴ ἐκλεκτὴ εἰς ἴσην ποσότητα μὲ τὴν χορηγουμένην εἰς τοὺς τῆς α', διαφέρουσα δὲ μόνον κατὰ τὴν ποικιλίαν. Ὅπως ὑπάρχῃ ἐγγύησις περὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ τῆς παρεχομένης εἰς τοὺς ἀσθενεῖς τροφῆς, ἐκ τῆς αὐτῆς τροφῆς θὰ λαμβάνῃ καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ καταστήματος. Χάριν ψυχαγωγίας καὶ διασκεδάσεως θὰ ὑπάρχῃ ἰδιαιτέρα αἴθουσα σφαιριστηρίου διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ κλειδοκυμβάλου διὰ τὰς γυναῖκας.

Εἰς τὸ κατάστημα θὰ γίνωνται δεκτοὶ καὶ πένητες, ἀλλ' ὁ μικρὸς ἀριθμὸς αὐτῶν ἕνεκεν τῶν μικρῶν πόρων τοῦ καταστήματος — διότι ἐκ τοῦ ἀρχικῶς διατεθέντος ποσοῦ μέγιστον μέρος ἐδαπανήθη διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κτιρίου — ἔσται ἐπὶ τοῦ παρόντος πολὺ περιωρισμένος. Σὺν τῇ αὐξήσει τῶν εἰσοδημάτων θέλει αὐξάνῃ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνδεῶν, οἵτινες ἔσονται δεκτοὶ δωρεὰν εἰς τὸ κατάστημα. Θὰ διαμένωσιν οὗτοι εἰς τμῆμα ὅλως ἀποκεχωρισμένον, ἔχοντες ἰδιαιτέρους κοινοὺς κοιτῶνας καὶ ἑστιατόριον καὶ εἰς οὐδεμίαν θὰ διατελῶσιν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἀσθενῶν τῆς α' καὶ β' κατηγορίας.

Ἀναλόγως ἐπίσης τῆς αὐξήσεως τῶν πόρων τοῦ καταστήματος θέλουσιν εἰσαχθῇ καὶ ἕτεραι βελτιώσεις καὶ προσθῆκαι, ἀποβλέπουσαι κυρίως εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν φοιτητῶν τῆς ἰατρικῆς εἰς τὰ ψυχικὰ καὶ νευρικὰ νοσήματα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν καταλλήλων καθηγητῶν.

Ἐξαίρετον εἶνε τὸ τμῆμα τῆς ὑδροθεραπείας, τοποθετουμένων ἐν αὐτῷ τελειοτάτων μηχανημάτων, ἐπίτηδες ἐξ Εὐρώπης κομισθέντων. Τὸ ὕδωρ εὐτυχῶς ἀφθονεῖ ἐν τῷ καταστήματι.

Ἐν γένει τὸ φιλανθρωπικὸν τοῦτο ἵδρυμα, οὗτινος τόσον ἐπαισθητὴ ἦτο ἡ ἔλλειψις μέχρι τοῦδε, παρέχει πάντα τὰ ἐχέγγυα τῆς εὐδοκιμήσεως καὶ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ὠφελίμου σκοποῦ του διὰ τοῦ τελείου αὐτοῦ καταρτισμοῦ.

Τὸ κατάστημα εἶνε ἤδη ἕτοιμον, ἡ λειτουργεία δ' αὐτοῦ θ' ἀρχίσῃ εὐθὺς ὡς ἐγκριθῇ ὁ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὑποβληθεὶς Κανονισμός,

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Παρισίοις, Λονδίνῳ, Βιέννῃ καὶ ἀλλαχοῦ ἤρξατο ἐφαρμοζομένη μεγάλη τις ἀναμόρφωσις ὡς πρὸς τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἀνδρῶν, προκληθεῖσα ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας. Τὸ ἔθος τουτέστιν τοῦ κομβόνεσθαι ἄχρι λαιμοῦ ἐν θερμοκρασίᾳ τῆς ἀτμοσφαίρας ἐνίοτε 28 βαθμῶν, ὅπως παρ' ἡμῖν ἐν ὥρᾳ θέρους, ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ὀρθὴν σκέψιν τοῦ φορεῖν ἐνδύματα ἀνοικτά, εὐρέα καὶ ἀκούμβωτα. Ἕνεκα τοῦ παλαιοῦ ἔθους ἐπίσης τὸ ὑποκάμισον ἦτο σχεδὸν ἀφανὲς καὶ τὸ σιδέρωμα τοῦ στήθους ἄχρηστον. Διὰ τῆς νέας ἀναμορφώσεως καὶ τὸ ὑποκάμισον θὰ φαίνεται ὅσῳ δυνατὸν πλειότερον· ὥστε δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν μόδαν τῶν ἡμετέρων βρακοφόρων, ὧν τὸ κεντητὸν καὶ πλουμιστὸν ὑποκάμισον φαίνεται διὰ τοῦ γελεκίου καλύπτον ὅλον τὸ στῆθος.

Ἡ πρὸ πολλοῦ μελετωμένη ἐν Παρισίοις πώλησις τῶν πολυτίμων λίθων τοῦ γαλλικοῦ βασιλικοῦ οἴκου ὡρίσθη διὰ τὴν 12 Μαΐου ἑ. ἔ. Οἱ λίθοι οὗτοι θὰ ἐκτεθῶσι πρότερον ἐν τῷ Pavillon de Flore πρὸς κοινὴν θέαν. Τὸ γαλλικὸν δὲ ἐθνικὸν τυπογραφεῖον παρασκευάζει ἔκδοσιν καταλόγου τῶν κοσμημάτων τούτων, ὅστις θὰ εἶνε αὐτὸς οὗτος καλλιτέχνημα τυπογραφικῆς τέχνης.

Digitized by Google

Δεῖγμα τῆς ἰδιοτροπίας αὐτῆς ἔδειξεν ἡ Τύχη τελευταῖον ἐν Σερβίᾳ. Ὁ κερδίσας τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τοῦ λαχείου τοῦ δανείου αὐτόθι ἤτοι 120,000 φρ. εἶνε ὁ διάδοχος Ἀλέξανδρος τῆς Σερβίας.

Κατ' ἔτος ὁ Ρενὰν προεδρεύει ἐν Παρισίοις τοῦ ἐπισήμου γεύματος τοῦ λεγομένου Κελτικοῦ Συνδέσμου. Κατὰ τὸ ἐφετεινὸν συμπόσιον ἐξεφώνησε χαλιεπέστατον λόγον, εἰπὼν πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ ἑπόμενα: «...Δὲν εἴμεθα (ἡμεῖς οἱ Βρετανοὶ) ἀλαζόνες καὶ πεφυσημένοι, ὅπως λαοί τινες οἰκοῦντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Τηρήσωμεν τὴν ἰδιοφυΐαν μας, ἥτις συνίσταται ἐν τῇ ἁπλότητι· ὦμεν φαιδροί... Ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις πάντοτε μειδιᾷ. Ἂς ἀγαπῶμεν τὸν κόσμον ὅπως ἔχει· βεβαίως πρέπει νὰ συντελῶμεν εἰς βελτίωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ ὦμεν καὶ αὐτάρκεις, ἀρκούμενοι εἰς ὅ,τι ἡ Θεία πρόνοια ἐδώρησεν ἡμῖν... Συχνάκις ἐνθυμοῦμαι τοὺς ἁγίους τοὺς ὁποίους λατρεύομεν εἰς τὴν Βρετάνην μας· διότι ἐξ αὐτῶν ἐκπηγάζει πᾶν ὅ,τι ἔχομεν. Γνωρίζετε βεβαίως τὸν ἅγιον Γέρω-Κίρκ. Τὸν φαντάζομαι πολὺ εὔθυμον ἄνθρωπον, διότι διετήρησε τὴν ειδικότητα νὰ ὑπανδρεύῃ τὰς παρθένους· Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Κέ, ὁ ὁποῖος κρατεῖ εἰς χεῖρας πτηνά, τί σᾶς λέγει; Ἐκοιμήθη ἡμέραν τινὰ τόσον βαθέως, ὥστε τὰ πτηνὰ ἐλθόντα ἔπηξαν τὴν φωλεάν των εἰς τὸ κοῖλον τῆς χειρός του, καὶ ὁ ἅγιος εἶχε τὴν ἀγαθότητα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ὕπνον του, μέχρις ὅτου ἡ καλιὰ συνεπήχθη ἐντελῶς καὶ ἐξεκολάφθησαν οἱ νεοσσοί. Ἂς μιμηθῶμεν αὐτὸν καὶ ἂς διατηρήσωμεν ἐσαεὶ τὴν εἰλικρινῆ ταύτην ἀφέλειαν, ἣν ἀναζητῶ μεταξὺ ὑμῶν.» Χειροκροτήματα ἐκάλυψαν τοὺς λόγους τούτους τοῦ Ρενάν.

Οἱ Ἰνδοὶ ὅπως ἐκφράσωσι συμβολικῶς τὴν ὑπεροχὴν τῶν θεῶν αὐτῶν, παρίστων αὐτοὺς πολυκεφάλους καὶ πολυχείρας, ὑπερτέρους τῶν θνητῶν κατά τε τὸν νοῦν καὶ τὴν δύναμιν. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐπέθηκαν ἐπὶ τῶν σωμάτων τῶν θεῶν των κεφαλὰς ζώων. Οἱ Ἀσσύριοι δὲ τοὐναντίον παρίστων τὰς θεότητας αὐτῶν ἐχούσας σώματα ταύρων ἢ κυνῶν καὶ κεφαλὰς ἀνθρωπίνους. Τῆς συμβολικῆς ταύτης παραστάσεως δείγματα παρ' Ἕλλησι ἔχομεν τὸν Πᾶνα, τὸν Σιληνόν, τοὺς Φαύνους καὶ τοὺς Κενταύρους.

Πρὸ ἱκανοῦ χρόνου ὁ παρισινὸς Φιγαρὼ ἐδημοσίευσεν ἄρθρον τι περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ εἰς τὴν μικρὰν παράλπειον πόλιν La-Roche-sur-Foron. Οἱ δημοτικοὶ ἄρχοντες διαφόρων πόλεων τότε, ἐν οἷς καὶ ὁ δήμαρχος τῆς Ζακύνθου ἀνὴρ φιλόπολις καὶ φιλοπρόοδος, ἐζήτησαν παρὰ τῆς συντάξεως τῆς ἐφημερίδος ταύτης νὰ ἀνακοινώσῃ αὐτοῖς τὸ ὄνομα τοῦ μηχανικοῦ, τοῦ ἐνεργήσαντος τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀπαιτουμένων μηχανημάτων. Ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ τούτου ὀνόματι Λαμῦ ἐνεκαινίσθη ἤδη ὁ νέος φωτισμὸς καὶ ἐν τῇ μικρᾷ πολίχνῃ τῆς γαλλικῆς Βρετάνης Châteaulin, καθὰ δὲ ἀγγέλλει ὁ Φιγαρώ, θὰ εἰσαχθῇ προσεχῶς καὶ ἐν Saint-Hilaire-du-Harcouët τῆς Μάγχης, ἐν Pont d' Abbé, παρὰ τὸ Châteaulin, ἐν Ζακύνθῳ κτλ. Ἐν τῇ ἐσχάτως φωτισθείσῃ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς πολίχνῃ τῆς Βρετάνης, ἥτις οἰκεῖται ὑπὸ δισχιλίων μόλις ψυχῶν, συνέστη πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ νεωτερισμοῦ τούτου ἐγχώριος ἑταιρία μετὰ κεφαλαίου 80,000 φράγκων. Συνδρομηταὶ αὐτῆς εἶνε κυρίως οἱ μέτοχοι. Ὁ δῆμος πληρώνει ἐτησίως εἰς τὴν ἑταιρίαν διὰ τριάκοντα ἓξ λαμπτῆρας τοποθετηθέντας ἐν ταῖς ὁδοῖς 1,600 φράγκα. Ἡ σύμβασις αὕτη ἔχει διάρκειαν τριακονταετῆ. Οἱ ἄλλοι συνδρομηταὶ ἐν οἷς καταλέγεται καὶ ἡ ἐκκλησία διὰ τὸν ἐξωτερικὸν αὐτῆς φωτισμόν, ἀνέρχονται εἰς διακοσίους, διαθέτουσι δὲ ἐν ὅλῳ 400 λαμπτῆρας. Ἡ ἑταιρία παρέχει αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν ἀντὶ 3,50 φρ. μηνιαίως κατὰ λαμπτῆρα, ἤτοι 42 φράγκων ἐτησίως. Ἕκαστος λαμπτὴρ ἔχει φωτιστικὴν δύναμιν δέκα κηρίων. Ἐν χρήσει ὑπὸ τῆς ἑταιρίας εἶνε οἱ λαμπτῆρες Woodhouse καὶ Rawson, τὸ ὁπάλλινον δ' αὐτῶν φῶς καταυγάζει νῦν τὸ ἐσωτερικὸν τῶν οἰκιῶν τῶν κατοίκων τοῦ Châteaulin, παρ' οἷς πρὸ μικροῦ ἔτι ἔκαιεν ἡ ἀρχαιοπαράδοτος καὶ θαμβὴ λυχνία τοῦ ἐλαίου ἢ ἡ ρητινώδης δᾴς.

Ὁ πρώην διευθυντὴς τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ἐν Παρισίοις Macé ἔν τινι νεωστὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντι ἔργῳ, Un joli monde ἐπιγραφομένῳ, περιγράφει τοὺς κλέπτας τῆς πόλεως ταύτης τοῦ Σηκουάνα. Ἐκ τοῦ βιβλίου ἀποσπῶμεν τὸ μέρος τὸ περιγράφον τὰ τῆς κλοπῆς ἀπὸ τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων. Τὰ μεγάλα καταστήματα τῶν ἐμπορευμάτων τοῦ συρμοῦ, τὸ πολὺ τριάκοντα τὸν ἀριθμόν, εἶνε πάντοτε τὰ ἀγαπητὰ μέρη εἰς ἃ οἱ κλέπται διατρίβουσι. Καὶ οἱ ἐπισκεπτόμενοι δὲ τὰ καταστήματα ταῦτα καὶ οἱ ἐπὶ τούτῳ πρὸς κλοπὴν ἐρχόμενοι διαπράττουσι πολυαρίθμους κλοπάς. Γυναῖκες, ἄεργοι πλάνητες, ἐρασταί, κ.τ.λ. εἰσρέουσι κατὰ σμήνη ἐντὸς κατὰ τὰς μηνιαίας ἐκθέσεις τῶν καταστημάτων τούτων, ἅτινα ἕνεκα τούτου εἶνε σπουδαῖοι τόποι διὰ τὴν ἀστυνομίαν. Ἑκάστη γυνὴ εἰσερχομένη εἰς ἓν τῶν καταστημάτων τούτων ἐκτίθεται παραυτα εἰς ὅλους τοὺς πειρασμοὺς τῆς ματαιοδοξίας· τὰ πάντα εἶνε τόσον λαμπρὰ καὶ ὡραῖα, κατὰ τὸν τελευταῖον συρμόν, καὶ εὔκολα νὰ κλαπῶσιν. Κατὰ τὰς στατιστικὰς τῶν τελευταίων πέντε ἐτῶν γίνονται καθ' ἑκάστην ἐν τοῖς καταστήμασι τούτοις ἑκατὸν πεντήκοντα κλοπαί, ὥστε πέντε κλοπαὶ εἰς ἕκαστον τούτων. Ἐκ πείρας δὲ γνωρίζει ἡ ἀστυνομία ὅτι οἱ κλητῆρες καὶ οἱ ἴδιοι αὐτῆς ἐπόπται, οἱ πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν κλεπτῶν ὡρισμένοι, δὲν δύνανται νὰ συλλάβωσιν οὔτε τὸ τέταρτον τῶν κλεπτῶν καὶ κλεπτριῶν τῶν ἐν τοῖς καταστήμασι τούτοις ἀσκούντων τὸ ἐπάγγελμά των. Ὅπως μὴ πλανηθῶσι δὲ τὰ ὄργανα τῆς ἀστυνομίας, ποτὲ δὲν συλλαμβάνουσι πρόσωπον εἰ μὴ μόνον κατὰ τὴν δευτέραν κλοπήν, διότι ἐκ πείρας γνωρίζουσιν ὅτι οἱ κλέπται τῶν ἐμπορικῶν ποτὲ δὲν περιορίζονται εἰς μίαν καὶ μόνην κλοπὴν κατὰ τὴν αὐτὴν εὐκαιρίαν. Οἱ κλητῆρες εὑρίσκονται ἔξωθεν τῶν καταστημάτων, οἱ δὲ ἐντὸς ἐπόπται εἶνε συνταξιοῦχοι κλητῆρες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν καταστηματαρχῶν. Ἡ ἀστυνομία καταδιώκει δικαστικῶς μόνον τοὺς συστηματικοὺς κλέπτας καὶ κλεπτρίας τῶν ἐμπορικῶν. Σπανίως καταδιώκονται αἱ ἐπὶ εὐκαιρίᾳ κλέπτριαι. Εἶνε δὲ ὄντως ἀπίστευτον πόσον μέγας εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν κλεπτόντων καὶ κλεπτουσῶν. Ἑκατὸν χιλιάδες κλέπται διὰ τὸ διαμέρισμα τοῦ Σηκουάνα εἶνε ἀριθμὸς ἐλάχιστος!...

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—809.

Digitized by Google

'Αριθ. 589 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 12 Ἀπριλίου 1887

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Τελοῦνται σήμερον ἐν Κερκύρᾳ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ λίθινον ὁμοίωμα τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς θὰ καταυγασθῇ ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς γενεθλίου γῆς. Πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ εἶχε τιμηθῇ διὰ τῆς τιμῆς ταύτης ἐκεῖνος, ὅστις ὑπῆρξέ ποτε ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅστις ἀναντιρρήτως ἐδείχθη τὸ ἐνδοξότατον τῆς Κερκύρας τέκνον.

Πλεῖστα ἔχουσι γραφῇ περὶ τοῦ Καποδιστρίου καὶ ἴσως πλεῖστα θὰ γραφῶσι διότι ἡ ἱστορία δὲν ἔχει ἀκόμη ἐντελῶς λαξεύσῃ τὸ ἀληθινὸν καὶ ἀθάνατον τοῦ ἀνδρὸς ὁμοίωμα, ὅπερ μέλλει εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ ἀποκαλύψῃ. Ἡμεῖς δὲ σκοποῦντες μόνον νὰ ἀνακαλέσωμεν σήμερον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Κερκύρᾳ τελουμένης πανδήμου ἑορτῆς εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας» τὴν μεγάλην εἰκόνα τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, θὰ περιορισθῶμεν ἀντλοῦντες ἐνταῦθα ὀλίγας ἀπερίττους λέξεις ἐκ τῶν εἰς γνῶσιν ἡμῶν περιελθόντων δημοσιευμάτων 1) ὅσα ἐξεδόθησαν ἐκ τῆς ἀφορμῆς τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἐν Κερκύρᾳ καὶ δι' ὧν αἱ πάλλουσαι καρδίαι τῶν συμπολιτῶν τοῦ τιμωμένου ἀνδρὸς ἠθέλησαν νὰ στέψωσι τὴν μνήμην του ὡς δι' ἀνθέων αὐτοφυῶν μὲν οὕτως εἰπεῖν καὶ ἐγχωρίων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μάλιστα εἰς αὐτὸν εὐπροσδέκτων.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1776 ἐξ εὐπατριδῶν, νεώτατος δὲ μετέβη εἰς τὸ Παταυΐον καὶ ἐδιδάχθη τὴν ἰατρικὴν ἐν τῷ κατὰ τοὺς τότε χρόνους περιφήμῳ πανεπιστημίῳ τῆς ἰταλικῆς ἐκείνης πόλεως. Ἐπανελθὼν δ' εἰς τὴν πατρίδα μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του εὗρεν αὐτὴν μετὰ καὶ ἄλλων νήσων τοῦ Ἰονίου πελάγους ἐν σάλῳ δεινῷ ἕνεκα τῆς διὰ τῶν Γάλλων καταλύσεως τῆς αὐτόθι βενετικῆς ἀρχῆς. Ὁ Καποδίστριας δὲν ἐβράδυνε διὰ τὴν ὑπέροχον αὐτοῦ παιδείαν καὶ τὴν ἔξοχον διάνοιαν νὰ λάβῃ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος συντελῶν οὐχ ἧττον διὰ διαφόρων τρόπων καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς παιδείας καὶ μάλιστα τῆς ἐπιστημονικῆς. Ὑπῆρξε δὲ μεταξὺ ἄλλων καὶ γραμματεὺς τοῦ Ἐθνικοῦ ἰατρικοῦ Συλλόγου, ἐν ταῖς συνεδριάσεσι τοῦ ὁποίου ἀνέγνωσεν ἰταλιστὶ καὶ διαφόρους ἰατρικὰς πραγματείας, ἐξ ὧν μνημονεύονται μάλιστα ἡ «περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν τοῦ ὀργανισμοῦ» (1803) καὶ ἡ «ἐπὶ τῇ περιπτώσει τοῦ τοκετοῦ Ἰσραηλίτιδος γεννησάσης ὁμοῦ πέντε ἑπταμηνιαῖα τέκνα» (1806). Παραλείποντες τὰ περὶ τῶν διαφόρων πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν, τῶν ἀνατεθεισῶν εἰς τὸν Καποδίστριαν κατὰ τοὺς τεταραγμένους ἐκείνους χρόνους τοὺς πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Ῥώσσων καὶ τῶν Τούρκων ἀνακηρύξεως τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας τῇ 21 Μαρτίου 1800 1), ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἐπ' αὐτῆς πολιτικὸν στάδιον τοῦ μέλλοντος Κυβερνήτου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1802 ὁ Καποδίστριας διωρίσθη ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου τῆς Ῥωσσίας Μοτζενίγου Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, δραστηριώτατος δ' ὢν καὶ πρὸς τοιοῦτον ὑπούργημα εὐφυέστατος, κατώρθωσε νὰ ἐπιφέρῃ πως τάξιν εἰς τὴν ἕως τότε χαώδη διοίκησιν καὶ νὰ παρασκευάσῃ τὰ πράγματα πρὸς σύγκλησιν συνελεύσεως μελλούσης νὰ συντάξῃ τὸ νέον καὶ ὁριστικὸν τῆς Πολιτείας σύνταγμα (1803). Τὸ νέον τοῦτο πολίτευμα ἐσχεδίασεν αὐτὸς ὁ Καποδίστριας, «ὅπερ ἐντελέστερον τοῦ προηγουμένου ὃν προέβλεπε περὶ τῆς συστάσεως καὶ διαρκοῦς συντηρήσεως δημοσίας ἑλληνικῆς σχολῆς,» ἂν καὶ εἰς τὴν μέριμναν τοῦ Καποδιστρίου ἐχρεωστεῖτο ὁ ψηφισθεὶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθήκης τῆς 21 Μαρτίου 1800 ἀξιομνημόνευτος νόμος περὶ ἐνισχύσεως τῆς σπουδῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅστις κατήργει τὰς μονάς, καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν ὥριζε πρὸς συντήρησιν σχολείων. Τὸν ἀληθῆ φωτισμὸν τοῦ λαοῦ ἐθεώρει ὁ Καποδίστριας ὡς τὸ πρώτιστον στοιχεῖον πρὸς εὐημερίαν κράτους τινός. Ἀπὸ

1) Νύξεις περὶ τοῦ βίου Ἰωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος ἀφιερούμεναι εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Τόμπρου ἐν Κερκύρᾳ (τύπ. Ἑρμοῦ) 1886.— Σύντομος ἀφήγησις τοῦ βίου τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου ὑπὸ Λ. Σ. Βροχίνη ἐν Κερκύρᾳ (τύπ. Ἑρμοῦ) 1886.

1) Ἴδ. «Ἑστίας» τόμ. 21 σελ. 122.

δὲ τῆς εἰρημένης ἐποχῆς διέκρινέ τις εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ Καποδιστρίου τὸν μέγαν καὶ ἱερὸν σκοπὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς ὅλης Ἑλλάδος [1]) » Ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων ψηφισθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1803 πολίτευμα προσέκρουσεν εἰς πολλὰς δυσχερείας, πρὸ πάντων ἕνεκα τῶν καθιερωθεισῶν νέων ἀρχῶν, αἵτινες ἀπήρεσκον εἰς τοὺς ὀλιγαρχικούς, καὶ νέα πάλιν διαρρύθμισις ἐχρειάσθη νὰ γείνῃ κατὰ τὸ 1806. Σφόδρα λυπούμενος ὁ Καποδίστριας ἕνεκα τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῶν πραγμάτων καὶ μάλιστα ἕνεκα τῆς ἀποτυχίας τοῦ συντάγματος τοῦ 1803, ὅπερ ἦτο ἔργον τῶν χειρῶν του, παρῃτήσε (1807) καὶ τὴν θέσιν τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας καὶ τὴν τοῦ Ἐφόρου τῶν δημοσίων σχολείων, ἣν ἕως τότε εἶχε καὶ ἤρχισε πάλιν ἰδιωτεύων νὰ ἐπαγγέλληται τὸν ἰατρόν.

Ἀλλὰ τὰ γεγονότα κατὰ τοὺς τότε χρόνους διεδέχοντο ἄλληλα ὁρμητικὰ καὶ ῥαγδαῖα. Ἑπτὰ μῆνας μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Καποδιστρίου ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας συνωμολογήθη ἡ ἐν Τιλσὶτ εἰρήνη, δυνάμει τῆς ὁποίας, μετὰ ἕνα μῆνα καὶ πέντε ἡμέρας, ἤτοι τῇ 11 Αὐγούστου 1807, ὁ στρατηγὸς τοῦ Ναπολέοντος Βερθιὲ καταλαβὼν τὴν Κέρκυραν, ἔθηκε τέρμα εἰς τὸν βίον τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας.

Ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς λήξεως τῆς πρώτης ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις κατοχῆς τῶν Γάλλων διὰ τῆς ἀπελάσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ῥώσσων καὶ τῶν Τούρκων ὑπεκινεῖτο ἐν Κερκύρᾳ τῇ συμπράξει τῆς Ῥωσσίας ἐπαναστατικὸν κίνημα κατὰ τῶν μεσημβρινῶν τῆς Τουρκίας χωρῶν, οὗ δὲν ἦτο ἀμέτοχος ὁ Καποδίστριας. Διότι οὗτος περιέθαλψε τοὺς εἰς τὴν Κέρκυραν καταφυγόντας ὁπλαρχηγοὺς τοῦ Σουλίου, ἤδη δὲ ἀπὸ τοῦ 1804 ὀργανώσας αὐτοὺς εἰς ἴδια ἑλληνικὰ σώματα ἔταξεν εἰς τὴν ῥωσσικὴν ὑπηρεσίαν, οἱ δὲ Σουλιῶται οἱ οὕτω μισθοδοτούμενοι ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας ὡρκίσθησαν νὰ συμμετάσχωσι τοῦ κινήματος. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1807 ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, ὠφελούμενος ἐκ τοῦ μεταξὺ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Ῥωσσίας πολέμου, συγκεντρώσας στρατὸν πολυάριθμον ἐσκόπει νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῆς Λευκάδος, ὁ Μοτζενῖγος ἀνέθηκεν εἰς τὸν Καποδίστριαν στρατιωτικὴν μᾶλλον ἢ πολιτικὴν ἐντολὴν πέμψας αὐτὸν εἰς τὴν Λευκάδα πρὸς ἄμυναν τῆς νήσου ἐπὶ κεφαλῆς Σουλιωτῶν ὁπλαρχηγῶν καὶ ἄλλου Ῥωσσικοῦ στρατεύματος, οὕτω δὲ ἐματαιώθη ἡ κατάληψις τῆς νήσου. Ψυχὴ δὲ καὶ κέντρον τῶν ὁπλαρχηγῶν γενόμενος ὁ μέλλων κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ὄχι μόνον ἔκτοτε προέπινεν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως ὁλοκλήρου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ κατέστησεν, ὡς λέγει ὁ Φιλήμων ἐν τῷ ***Δοκιμίῳ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας*** « τὸ πανδοχεῖον ὅλων τῶν ἐθελοντῶν καὶ τῶν προσφύγων πολεμιστῶν τῆς Ῥούμελης καὶ τῆς Πελοποννήσου, μὲ τοὺς ὁποίους συνέδεσε σχέσεις στενοτάτας καὶ ὠφελιμωτάτας διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος».

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βερθιὲ κατάληψιν τῆς Κερκύρας « οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ναπολέοντος ἐπροσπάθησαν νὰ πείσωσι τὸν Καποδίστριαν ὅπως δεχθῇ γαλλικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τοῦ προσέφερον θέσιν τινὰ παρὰ τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας. Τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἀπεποιήθη ὁ Καποδίστριας, διότι τὴν πατρίδα του δὲν συνέδεε μετὰ τῆς Γαλλίας οὐδεὶς δεσμὸς δυνάμενος νὰ παραγάγῃ αὐτῇ ὠφέλειαν. Ὁ Καποδίστριας ἐφρόνει ὅτι μόνη ἡ Ῥωσσία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἠδύνατο νὰ εἶναι χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα του. Τῆς ἰδέας ταύτης ἐμφορούμενος ἀμέσως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, διὰ τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου τῆς Ῥωσσικῆς αὐτοκρατορίας Ῥωμανώφ, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1809 ὁ Καποδίστριας ἔφθασεν εἰς τὴν Πετρούπολιν καὶ ὁ καγκελλάριος ἐδέχθη αὐτὸν μετ' ἄκρας φιλοφροσύνης, ἀλλὰ δὲν ἐχρησιμοποίησεν ἀμέσως τὴν ἱκανότητά του, ἀφήσας αὐτὸν ἀργόν. Ἡ καρδία τοῦ Καποδιστρίου εἶχε πληγωθῇ θανασίμως διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς ***Ἑπτανήσου Πολιτείας***, ἣν εἶχε συστήσῃ ὅπως ἀποτελέσῃ κέντρον μελλούσης ἐθνικῆς ἐνεργείας» [1]. Ἔμεινε λοιπὸν ἐπὶ δύο ἔτη ἀργὸς ἐν Ῥωσσίᾳ ὁ Καποδίστριας, τῆς σχολῆς δὲ ταύτης ἐπωφελούμενος ὑπέβαλε τῇ ῥωσσικῇ κυβερνήσει διάφορα σχετικὰ πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ὑπομνήματα, ὧν ἡ ἀνάγνωσις ἔπεισε τὸν ἀρχικαγκελλάριον περὶ τῆς ἀξίας τοῦ Καποδιστρίου. Ὅθεν διώρισεν αὐτὸν σύμβουλον παρὰ τῇ ἐν Βρασιλίᾳ τῆς Ἀμερικῆς Ῥωσσικῇ πρεσβείᾳ, ἣν θέσιν ὁ Καποδίστριας κατά τινα εὐτυχῆ πρόνοιαν δὲν ἀπεδέχθη καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔλαβε κατωτέραν διπλωματικὴν θέσιν ἀκολούθου ἐν Βιέννῃ ἔνθα πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσσίας ἦτο τότε ὁ κόμης Στάκελβεργ. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας ἦτο κατὰ τοὺς τότε χρόνους τὸ κυριώτατον κέντρον τῆς κατὰ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀντιδράσεως τῆς συνησπισμένης Εὐρώπης καὶ τὸ ἐπιτηδειότατον πεδίον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διπλωματικῆς περινοίας τοῦ Καποδιστρίου, ὅστις μετ' οὐ πολὺ πάλιν διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ διπλωματικοῦ γραφείου τοῦ ναυάρχου Τζιτζαγώφ, ὑπερτάτου ἀρχηγοῦ τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ τοῦ Δουνάβεως. Ὁ Καποδίστριας καὶ τὴν πολιτικὴν ἀλληλογραφίαν ἐκράτει, καὶ σχέδια ὀργανώσεως ἐπετράπη

1) Σύντομος ἀφήγησις ὑπὸ Λ. Σ. Βροχίνη, σελ. 8.

1). Νύξεις κτλ. ὑπὸ Τόμπρου, σελ.5.

Digitized by Google

νὰ συντάξῃ τῶν χωρῶν, αἵτινες ἔμελλον κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ Βουκουρεστίου νὰ παραχωρηθῶσιν ὑπὸ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εὑρισκόμενος ὁ Κερκυραῖος διπλωμάτης ἐγένετο μάρτυς αὐτόπτης τοῦ μεγάλου πρὸς τὸν Ναπολέοντα ἀγῶνος μετὰ τὴν ἐν Μόσχᾳ ἀποτυχίαν τοῦ αὐτοκράτορος, αὐτὸς δὲ συνέταττε καὶ ἐξέδιδε τὰς προκηρύξεις καὶ τὰ δελτία τοῦ πολέμου τὰ ἀποστελλόμενα εἰς Βιέννην καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Λειψίας ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἔπεμψε τὸν Καποδίστριαν εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ἵνα μετὰ τοῦ πληρεξουσίου τῆς Αὐστρίας συμβιβάσῃ τὰς διεστώσας φατρίας τῆς χώρας ἐκείνης καὶ ἀποσπάσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Ναπολέοντος. Ἡ ἐν τῷ μέσῳ δυσχερειῶν ἀνυπερβλήτων καὶ κωλυμάτων παρεμβαλλομένων καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐστριακοῦ συναδέλφου του ἐπιτυχεστάτη καὶ συμβιβαστικωτάτη ἐνέργεια τοῦ Καποδιστρίου, ἀναγνωρισθεῖσα ἐπὶ τέλους καὶ ἀνομολογηθεῖσα καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἀποσταλῇ τὸ δεύτερον εἰς τὴν Ἑλβετίαν ὁ Κερκυραῖος διπλωμάτης ὡς πρεσβευτὴς τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τῇ 30 Μαΐου 1804 ὑπεγράφετο ἡ συνθήκη τῶν Παρισίων καὶ ὁ Λουδοβῖκος ὁ ΙΗ' ἀνέβαινεν εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του, ὁπόθεν ἔμελλε πάλιν νὰ καταβῇ ἕνεκα τῆς ἐπανόδου τοῦ Ναπολέοντος ἀπὸ τῆς νήσου Ἔλβας. Ὁ Καποδίστριας εὑρίσκετο ἐν Παρισίοις μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Δυνάμεων, καὶ μόνος ἴσως αὐτὸς ἐτόλμησεν νὰ ὑποδείξῃ εἰλικρινῶς καὶ μετὰ θάρρους τὰς περιπλοκάς, εἰς ἃς ἔμελλε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν ἡ σύμβασις τοῦ Φονταινεβλώ. Ἐπανελθὼν δ' ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἐν Ἑλβετίᾳ θέσιν του ἐπεδόθη εἰς σειρὰν ὅλην δυσχερεστάτων καὶ ἀκανθωδεστάτων διαπραγματεύσεων, ἃς καθίστανον ἀναγκαίας ὄχι μόνον ὁ σάλος τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ἡ καθόλου κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐπικρατοῦσα μεγάλη ταραχὴ καὶ σύγχυσις.

Γνωστὴ εἶνε ἡ παρουσία τοῦ Καποδιστρίου ὡς ἀντιπροσωπεύοντος τὴν Ῥωσσίαν ἐν τῇ περιφήμῳ συνόδῳ τῆς Βιέννης καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς τὰς ὑπὸ τῆς συνόδου ἐκείνης ληφθείσας σπουδαιοτάτας πρὸς εἰρήνευσιν τῆς πρόρριζα διατεταραγμένης Εὐρώπης ἀποφάσεις. Τῆς συνόδου αἱ ἐργασίαι ἔληξαν τῇ 9 Ἰουνίου 1815 καὶ ὁ Καποδίστριας κατώρθωσε νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου ἡ ῥήτρα τῆς ἐπισήμου ἀναγνωρίσεως τῆς Ἑπτανήσου ὡς κράτους ἀνεξαρτήτου ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῶν Παρισίων τῇ συγκροτηθείσῃ μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαρτελὼ ὁ Καποδίστριας ἀντεπροσώπευσε τὴν Ῥωσσίαν καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ὅτι ἡ Γαλλία δὲν ἔπαθεν μείζονας ἔτι περικοπὰς καὶ ταπεινώσεις. Ἡ συνδιάσκεψις αὕτη ἔληξε τῇ 20 Νοεμβρίου 1815.

Ἡ Εὐρώπη πᾶσα ἐθαύμαζε πλέον τοῦ μέλλοντος Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος τὴν διπλωματικὴν ὑπεροχήν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος θέλων νὰ ἀνταμείψῃ τὰς λαμπρὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ ὕπατον διπλωματικὸν ἀξίωμα τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ, ὅπερ μόλις καὶ μετὰ βίας ἐπείσθη νὰ δεχθῇ ὁ Καποδίστριας, καλῶς γινώσκων πρὸς πόσας καὶ πόσον μεγάλας δυσχερείας ἔμελλε νὰ παλαίσῃ ξένος αὐτὸς ὢν καὶ τοσούτους Ῥώσσους ἐπισκιάσας.

Ὁ μετὰ ταῦτα βίος τοῦ Κυβερνήτου εἶναι γνωστότερος· οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰς πολιτικὰς περιπλοκάς, αἵτινες ἀνεφύησαν μεταξὺ τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Τουρκίας καὶ τὸ δεσχερὲς τῆς θέσεως, εἰς ἣν εὑρέθη ὁ Καποδίστριας παλαίων μεταξὺ καθήκοντος καὶ αἰσθήματος. Ὄχι δὲ μόνον πρὸς Ἀνατολὰς αἱ ἀναφυεῖσαι δυσχέρειαι ἠπείλουν κατακλυσμόν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς Δυσμὰς πράγματα δὲν ἐφαίνοντο κατὰ πάντα καὶ ὅπως προσεδοκῶντο ἥσυχα. Ἡ ἱερὰ συμμαχία ἐλάχιστα ἐπέτυχε τοῦ ποθουμένου, δικαιωθείσης τῆς ἀπαισιοδοξίας τοῦ Καποδιστρίου, νέα δὲ σύνοδος ἐχρειάσθη νὰ συνέλθῃ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1818 ἐν Ἀκυϊσγράνῳ, ἔνθα καὶ πάλιν διακρίνεται ὁ δαιμόνιος ἀνήρ, οὕτινος ἀποκαλύπτεται σήμερον ἐν Κερκύρᾳ ὁ ἀνδριάς. Ὁ Καποδίστριας μετέβη εἰς τὸ Ἀκυΐσγρανον ἔχων τὴν πρόθεσιν νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν Γαλλίαν τῆς κατοχῆς τῶν συμμάχων, ἥτις ἐπίεζεν ἀκόμη αὐτὴν καὶ νὰ συνδέσῃ πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις διὰ κοινοῦ τινὸς δεσμοῦ, ἐπέτυχε δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ διετρανώθη ἐκφραστικώτατα ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη τῆς Γαλλίας.

Ἅπαξ μόνον μετὰ ἑπταετῆ περίπου ἀπουσίαν, ποθήσας τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, ὁ Καποδίστριας ἐπεσκέφθη τὴν Κέρκυραν· ἡ κατάστασις τῶν νήσων ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν δὲν ἐφάνη εἰς αὐτὸν καλὴ καὶ διὰ πλείστους δ' ἄλλους πολιτικοὺς λόγους ἀπεφάσισε νὰ μὴ παρατείνῃ ἐπὶ πολὺ τὴν ἐκεῖ διαμονήν του καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐν Ῥωσσίᾳ θέσιν του. Ἐπανερχόμενος διῆλθε διὰ τῶν πλείστων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ μακρὰ διὰ τοῦτο ὑπῆρξε καὶ σπουδαία ἡ πρώτη συνέντευξις, ἣν ἔλαβε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὃν εἶδεν ἐν Βαρσοβίᾳ.....

Ἀλλ αἴφνης ἐταράχθη πάλιν ἡ Εὐρώπη ἡ νομίζουσα ἑαυτὴν ἥσυχον καὶ ἐξησφαλισμένην. Ὁ Ὑψηλάντης εἶχεν ὑψώσῃ τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως παρὰ τὸν Δούναβιν καὶ ἡ θέσις τοῦ Καποδιστρίου κατέστη τώρα μάλιστα ὅσον οὐδέποτε κρίσιμος. Τυχὼν ἀκροάσεως παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἱκέτευσεν αὐτὸν

Digitized by Google

λαβόντα πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ δυσχερὲς τῶν περιστάσεων νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς ὑπηρεσίας. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀγαπῶν σφόδρα καὶ τιμῶν τὸν ὑπουργόν του δὲν ἐνέκρινε μὲν ἐντελῶς νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, συνειδὼς ὅμως τὴν ἀνάγκην τὴν πιέζουσαν τὸν Καποδίστριαν προθύμως παρέσχεν εἰς αὐτὸν ἄδειαν ἀπεριόριστον. Λαβὼν λοιπὸν τὴν ποθητὴν ταύτην ἄδειαν ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γενεύην, ἔνθα τοσοῦτον ἠγαπᾶτο καὶ ἐβίωσεν ἐκεῖ ἰδιωτεύων ἐπὶ πέντε ἔτη. Ἐκεῖθεν ἐκάλεσεν αὐτὸν ἡ ἀναγεννωμένη Πατρὶς καὶ εἰς τὰς δεξιωτάτας αὐτοῦ χεῖρας ἐνεπιστεύθη τὴν Κυβέρνησιν τῶν πραγμάτων της.....

Δὲν εἶνε ἐδῶ ὁ προσήκων τόπος νὰ ἐξιστορηθῶσι τὰ κατὰ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ συνετωτάτου ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις ἔθηκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τίς δὲν ἤκουσε περὶ τῶν ὑπερανθρώπων αὐτοῦ προσπαθειῶν καὶ μόχθων, τίς δὲν ἠξεύρει ὅτι τὸ θαυμάσιον καὶ εὐεργετικόν του πνεῦμα ἐπεφέρετο πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπεράνω τοῦ χάους, ὅπερ φυσικῶς ἐγέννησεν ἡ ἐπανάστασις ἡ ἀναστήσασα λαὸν ἐπὶ τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας δουλεύσαντα, τίς ἀγνοεῖ τὰς πικρίας, δι' ὧν ἐποτίσθη, τὰ παθήματα, ἃ ἔπαθε καὶ τὸν μαρτυρικὸν τέλος στέφανον δι' οὗ περιεστέφθη ὁ ἀοίδιμος ἀνήρ; Σήμερον ὅτε ἡ Ἑλλὰς πᾶσα μετὰ δακρύων χαιρετίζει τὴν ἐπὶ πολὺ λησμονηθεῖσαν μνήμην του ἂς μὴ γίνῃ λόγος περὶ τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου..... «Τὸ λείψανον τοῦ Κυβερνήτου ἐμβαλσαμωθὲν καὶ εἰς κρυσταλλίνην θήκην κλεισθὲν ἐξετέθη εἰς προσκύνημα κοινόν. Μετὰ παρέλευσιν ἓξ ἡμερῶν ἔγινεν ἡ ἐπίσημος αὐτοῦ κηδεία, ἀπὸ τοῦ παλατίου κομισθέντος εἰς τὸν ναὸν τῆς μητροπόλεως, ἔνθα ἔμεινεν ἐναποτεθειμένον ἐν μέσῳ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων ἐπὶ ἓξ μῆνας, ὅπως παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Αὐγουστίνου μεταφερθῇ εἰς Κέρκυραν.... Ὁ Αὐγουστῖνος παραιτήσας τὴν Ἀρχὴν ἀνεχώρησε συγκομίζων τὸ φέρετρον τοῦ Κυβερνήτου εἰς Κέρκυραν, ὅπου ἔφθασε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1832. Ὁ τότε ἁρμοστὴς Ἄδαμ, ἵνα μὴ τὸ λείψανον τοῦ ἀοιδίμου Κυβερνήτου προκαλέσῃ τὰς συγκινήσεις τοῦ Κερκυραϊκοῦ λαοῦ, παρεκάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ τεθνεῶτος, ἵνα ἡ ἀποβίβασις τοῦ λειψάνου ἐκ τοῦ πλοίου γίνῃ τὴν νύκτα. Τῷ ὄντι ἐν μεσονυκτίῳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔφθασε τὸ πλοῖον, ἀποβιβάσαντες οἱ ἀδελφοὶ τὸν νεκρὸν συνώδευσαν χωρὶς ἀκολουθίας εἰς τὴν πλησίον τοῦ προαστείου Μανδουκίου ἐκκλησίαν τῆς Πλατυτέρας εἰς τὸν περίβολον τῆς ὁποίας καὶ ἐτάφη.... Ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ τάφου τοῦ καλύψαντος τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ, εἰσὶ γεγλυμμέναι αἱ ἑξῆς ὀλίγαι λέξεις πολλῶν δηλωτικαί: Ἰωάννης Καποδίστριας Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος (1) ».

(1) Σύντομος ἀφήγησις κτλ. ὑπὸ Βροχίνη, σελ. 30.

Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Κυβερνήτου ἐνέπνευσαν ἐν Κερκύρᾳ καὶ τὴν Ἰταλίδα μοῦσαν καὶ δὴ ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν δύο κάλλιστα ἰταλικὰ ποιήματα, ὧν τὸ μὲν προσφωνεῖται «τῇ Κερκύρᾳ τῇ ἐγκαινιζούσῃ τὸν λίθινον ἀνδριάντα τοῦ κόμητος Ἰωάννου Καποδιστρίου», τὸ δὲ «τῷ μεγάλῳ διπλωμάτῃ κόμητι Ἰωάννῃ Καποδίστριᾳ γραμματεῖ τῆς ἐπικρατείας τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ὑπουργῷ καὶ καγκελλαρίῳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, πληρεξουσίῳ λειτουργῷ παρὰ τῇ Ἑλβετικῇ Ὁμοσπονδίᾳ, πολίτῃ τῆς Γενεύης, ἱππότῃ μεγαλοσταύρῳ τῶν κυριωτάτων ταγμάτων τῆς Εὐρώπης, Κυβερνήτῃ τῆς Ἑλλάδος, ὃν ἡ Εὐρώπη ἐκήρυξε τὸν περινούστατον τῶν Ἑλλήνων (1).»

Σ.

ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἂν καὶ ἡ ὥρα ἦτο ἀκόμη πρωϊνή, οὐχ ἧττον ὁ κύριος Περιστέρης ἰατρὸς ἐκ τῶν εὐϋπολήπτων τῆς ἐπαρχίας καὶ τέως βουλευτὴς εἶχεν ἐγερθῇ καὶ προθύμως ἐδέχθη τὸν ἐπισκέπτην εἰς τὸ σπουδαστήριόν του. Ἦτο ἀνὴρ μεσῆλιξ, εὔσωμος, μὲ φυσιογνωμίαν ἀγαθὴν καὶ νοήμονα, ἀποπνέουσαν εἰλικρίνειαν, λίαν ἁβρὸς καὶ ὁπωσοῦν ἀριστοκρατικὸς τὴν συμπεριφοράν. Γόνος διακεκριμένης καὶ εὐπόρου τῆς ἐπαρχίας οἰκογενείας ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις τὴν ἰατρικήν, ἔμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη ἀκόμη μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του πρακτικῶς ἐξασκούμενος ὡς βοηθὸς ἑνὸς τῶν διαπρεπῶν καθηγητῶν του, ἀκολούθως δ' ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ὅπου ἐν βραχεῖ ἐσχημάτισεν ἀξιόλογον πελατεῖαν, ἥτις ἔβαινε κατ' ἔτος ἐπαισθητῶς αὐξανομένη, ἀποφέρουσα δὲ κέρδη οὐκ εὐκαταφρόνητα. Ἐπαυξήσας οὕτω τὴν περιουσίαν του, κεκτημένος φήμην καὶ ὑπόληψιν καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν, ἠδύνατο νὰ ζήσῃ, ἂν ἤθελεν, εὐτυχὴς καὶ ἀμέριμνος εἰς τὴν ἐν μέσῳ θαλεροῦ κήπου κειμένην κομψὴν καὶ ἀναπαυτικὴν οἰκίαν του, τὴν ὡραιοτέραν τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἀναδενδράδες, καὶ πλούσιος κισσοῦ ἑρπυσμός, καὶ πολλαπλαῖ ἀνθοδοχείων σειραὶ παρεῖχον ὄψιν φαιδροτάτην· ἠδύνατο νὰ ζήσῃ αὐτόθι εὐδαίμων

(1) Giovanni Capodistria. Inno patriotico del Cav. Avv. Giuseppe Ramelli. Corfù (Tip. Nacamulli) 1886. —Τὸ ἕτερον ποίημα ἔχει ἀντὶ ἐπιγραφῆς τὴν ἀνωτέρω ἀφιέρωσιν εἰς τὸν Κυβερνήτην, εἰς ἣν ἐπάγονται τὰ ἑξῆς: Nel giorno che Corcira sua patria innalzavagli pubblico monumento il Canonico Dr Darmanin questo umile omaggio consacrava. — Ἐν τέλει δὲ Corfù, tip. di A. Lanza, 1886.

Digitized by Google

ὁμοῦ μὲ τὴν ἀγαθὴν σύζυγόν του, ἀνήκουσαν εἰς εὐυπόληπτον ἀθηναϊκὸν οἶκον καὶ τὴν μονογενῆ καὶ περιφίλητον θυγατέρα Ἀνδρομάχην, ἥτις εἶχεν ἐκπαιδευθῆ ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ Ἀρσάκειον καὶ ἧς ἡ χάρις, ἡ καλλονὴ καὶ ἡ εὐφυΐα ἦσαν πεφημισμέναι μέχρι τῶν ἀκροτάτων ὁρίων τῆς ἐπαρχίας. Ἡ «κόρη τοῦ γιατροῦ» ἦτο τὸ χάρμα καὶ τὸ σέμνωμα ὄχι μόνον τῶν οἰκείων, ἀλλὰ καὶ τῶν συμπολιτῶν της. Ἐσεμνύνετο ἡ μικρὰ ἐπαρχιακὴ πόλις, διότι συγκατελέγετο μεταξὺ τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ της καὶ ἡ θελκτικωτάτη ἐκείνη ἀντιπρόσωπος τῆς ἁβρότητος καὶ κομψότητος τῆς πρωτευούσης. Ὁσάκις δὲ φέρουσα τὸν θερινόν της πέτασον καὶ τὸ ἐρυθρόν της ἀλεξήλιον ἐξήρχετο χάριν περιπάτου καὶ περιεπλανᾶτο μόνη εἰς τὴν ἐξοχήν, ἵσταντο καὶ τὴν ἔβλεπον οὐχὶ μετὰ φθόνου ἀλλὰ μετ' ἀγάπης μᾶλλον αἱ ταπειναὶ ἀγρότιδες, δι' ἃς ἦτο ἡ τελεία προσωποποίησις τοῦ ἰδανικοῦ τοῦ πλούτου, τῆς εὐμορφίας, τῆς περιωπῆς.

Καὶ ἔζησε πράγματι ἥσυχος ἐπί τινα ἔτη ὁ ἰατρὸς Περιστέρης, ἐξασκῶν τὴν ἐπιστήμην του καὶ ἀπέχων τῶν κομματικῶν διαμαχῶν. Ἀλλ' οἱ συγγενεῖς του, οἵτινες ἐπόθουν νὰ χρησιμοποιήσωσιν ἐπ' ἰδίῳ ὀφέλει τόσην ἰσχὺν καὶ ὑπόληψιν, προσεπάθουν νὰ τὸν ἀναγκάσωσι διὰ προτροπῶν, ἀναρριπίζοντες τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ἑκάστου κεκρυμμένην φλόγα τῆς φιλοδοξίας.

— Ἐσὺ εἶσαι τὸ κεφάλι τῆς ἐπαρχίας, τῷ ἔλεγον· διατὶ ν' ἀφίνῃς εἰς τοὺς ἄλλους τὰ πρωτεῖα;

Μᾶλλον ὅμως τῶν προτροπῶν τούτων καὶ εἰσηγήσεων ἴσχυσε τὸ αἴσθημα τῆς ζηλοτυπίας. Ἐκινήθη ἰδίως ἀφότου ὁ Μάνθος, νεαρός τις συνάδελφός του ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, μόλις ἔλαβε τὸ δίπλωμά του κατὰ θείαν οἰκονομίαν,—διελθὼν τὸν καιρὸν τῆς φοιτήσεως ἐν ἀμελείᾳ καὶ ὀκνηρίᾳ, μελετήσας δὲ μόνον κατὰ τὸ τελευταῖον ἑξάμηνον,—καὶ τὴν πρακτικὴν ἄδειαν μετὰ ταῦτα, ἤρχισε σὺν τῇ ἐξασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος νὰ ἐργάζηται δραστηρίως προπαρασκευαζόμενος διὰ τὸ πολιτικὸν στάδιον. Ὅσον ἀγαθὸς καὶ ἀνεξίκακος καὶ ἂν ἦτο ὁ κ. Περιστέρης, δὲν ἠδύνατο ὅμως ἐκ φιλοτιμίας ν' ἀφήσῃ «ἐκεῖνο τὸ γιατρουδάκι, ὡς τὸν ἀπεκάλει περιφρονητικῶς νὰ τοῦ 'μπῇ 'στὸ ρουθούνι.» Ἄλλως τε εἶνε παροιμιώδης ὁ μεταξὺ τῶν ἰατρῶν φθόνος· οἱ δύο Ἀσκληπιάδαι μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὸν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ των ἀνταγωνισμόν, ἐξελέξαντο καὶ δεύτερον στάδιον ἁμίλλης, τὴν πολιτικήν. Ὁ Περιστέρης, ὡς ἀρχαιότερος, γνωστότερος καὶ κεκτημένος πλείονα κεφάλαια συμπαθείας ἐνίκησε τὸν ἀντίπαλόν του ἐκλεχθεὶς μεθ' ὅλου τοῦ συνδυασμοῦ του βουλευτὴς διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας. Ἀφοῦ δὲ ἅπαξ κατῆλθεν εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἐν αὐτῷ, χωρὶς μὲν νὰ αἰσθάνηται ζέσιν μεγάλην καὶ ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ δύναται νὰ ὀπισθοχωρήσῃ, ἐνόσῳ τοὐλάχιστον ὑφίστατο ὁ λόγος ὁ παρακινήσας αὐτὸν εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ἐνόσῳ δηλαδὴ διεφιλονείκει τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπιρροὴν ὁ συνάδελφός του. Ἐπομένως ἐδέησε νὰ ὑποκύψῃ εἰς ὅλας τὰς ἀηδεῖς συνθήκας τῆς πολιτικῆς, εἰς τὰς συνηθείας καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς, νὰ περιποιῆται τοὺς ἰσχυροὺς κομματάρχας, νὰ ὑφίσταται δαπάνην οὐχὶ εὐκαταφρόνητον κατὰ πᾶσαν ἐκλογὴν εἰς ἑορτὰς καὶ φιλοδωρήματα, νὰ καταλείπῃ τὴν ἄνεσίν του ὅπως μεταβαίνῃ πολλάκις ἐν μέσῳ χειμῶνι εἰς τὴν πρωτεύουσαν χάριν τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ κόμματος, νὰ παρευρίσκηται εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ νὰ ἐκφωνῇ ἓν στρογγύλον καὶ ἠχηρὸν *ναὶ* (διότι ὁ κ. Περιστέρης δὲν ἦτο ρήτωρ) παρακολουθούμενον ὑπὸ δύο ἀπηχήσεων ἐξερχομένων ἐκ τοῦ στόματος τῶν δύο συναδέλφων του κατὰ τὰς ἐπισήμους ψηφοφορίας, νὰ περιέρχηται ἀπὸ ὑπουργείου εἰς ὑπουργεῖον πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τῶν συμπολιτῶν του καὶ νὰ κατατρίβῃ τὰς λοιπὰς ὥρας του εἰς ἀδιάλειπτον ἀλληλογραφίαν μεθ' ὅλων σχεδὸν τῶν συνεπαρχιωτῶν του, ἐγγραμμάτων καὶ μή, διότι ὅλοι εἶχον μίαν παράκλησιν ν' ἀπευθύνωσι πρὸς αὐτόν, μίαν ἀπαίτησιν νὰ διατυπώσωσιν. Χάρις εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν στερεοτύπων ὅρων τοῦ ἀχάριτος τούτου προγράμματος, ὁ κ. Περιστέρης ἐξελέγη κατὰ τρεῖς συνεχεῖς περιόδους πρῶτος βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας.

Ὁ κὺρ Ἠλίας διετέλει ἀνέκαθεν εἰς σχέσεις λίαν φιλικὰς μετὰ τοῦ βουλευτοῦ, οὗτινος πάντοτε ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἐνθέρμων ὑποστηρικτῶν· διὰ τοῦτο, ὡς εἴπομεν, εὗρεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ὑποδοχὴν ἐγκάρδιον. Μετὰ τὸν καφὲν καὶ τὰς πρώτας φιλοφρονήσεις, ἡ συνδιάλεξις ἐστράφη περὶ τὸ δι' ἀμφοτέρους ἐνδιαφέρον θέμα τῶν ἐκλογῶν.

— Σ' ἐπερίμενα, κὺρ Ἠλία, εἶπεν ὁ Περιστέρης, ἤθελα μάλιστα νὰ σοῦ μηνύσω, ἀλλὰ ὑπέθεσα πῶς θὰ ἐμανθάνετε καὶ σεῖς ἐκεῖ κάτω τὴν εἴδησιν τῆς διαλύσεως καὶ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ σ' ἔβλεπα ἀπ' ἐδῶ. Ἐννοεῖς ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις πρέπει κανεὶς πάντοτε νὰ συνεννοῆται μὲ τοὺς καλούς του φίλους.

Ὁ Κοπάνης προσέκλινε ψιθυρίσας εὐχαριστήριόν τινα φράσιν μετὰ διαβεβαιώσεων συγκεχυμένων περὶ τῶν φιλικῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς του.

— Ἄς ἴδωμεν πρῶτον πῶς πηγαίνουν οἱ λογαριασμοί μας, ἐξηκολούθησε μειδιῶν ὁ βουλευτής, διότι ἐπιθυμῶ πρὸ πάντων μὲ τοὺς φί-

Digitized by Google

λους μου νὰ μὴ ὑπάρχῃ καμμία ἀφορμὴ παρεξηγήσεως. Δύο γράμματα μοῦ ἔστειλες εἰς τὰς Ἀθήνας· τὰ ἔλαβα καὶ τὰ δύο. Τὸ ἕνα ἦτο διὰ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ υἱοῦ τῆς Πέτραινας, τῆς χήρας. Εἶδα κ' ἔπαθα ὡς νὰ τὰ καταφέρω μὲ τὴν ἐπιτροπή, ἐπειδὴ τὸ παλληκάρι αὐτὸ ἦτο σὰν βράχος. Τέλος πάντων ἔβαλα πολλὰ ἔκτακτα μέσα καὶ κατώρθωσα νὰ τὸν περάσουν ὡς καρδιακόν, κ' ἔτσι πάει 'στὴ δουλειά του.

— Ξεύρετε, εἶπεν ὁ πάρεδρος δικαιολογούμενος, ἄλλος τρόπος δὲν ἦτο διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ χρέος τῆς μητέρας του· ἂν ἐπήγαινε στρατιώτης, καὶ αὐτὴ ἡ δυστυχισμένη θὰ ἔμενε χωρὶς ψωμὶ κ' ἐγὼ πάλιν δὲν θὰ ἠμποροῦσα νὰ λάβω ὀπίσω τὰ χρήματά μου.Δι'αὐτὸ ἐστοχάσθηκα....

— Δὲν ἐξετάζω ποίους λόγους εἶχες διὰ νὰ κάμῃς αὐτὴν τὴν ἀγαθὴν πρᾶξιν, εἶπε διακόπτων αὐτὸν μὲ ἀδιόρατον σχεδὸν μειδίαμα σαρκασμοῦ ὁ κ. Περιστέρης. Βέβαια καθένας πρέπει νὰ κυττάζῃ καὶ τὸ συμφέρον του. Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὸ ἄλλο, κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν μὲ τὴν ὁποίαν μοῦ συνίστας νὰ διορισθῇ φύλαξ τοῦ τηλεγράφου ὁ Ἀντώνης ὁ Στουπῆς. Πρέπει νὰ σοῦ ὁμολογήσω ὅτι ἔγεινεν ἀντενέργεια δι' αὐτὸν τὸν διορισμόν, μοῦ ἔγραψαν πολλοὶ ἄλλοι ὅτι αὐτὸς εἶνε μέθυσος, ὅτι εἶνε ἀντίθετός μας καὶ ὅτι τὸν ὑποστηρίζεις μόνον καὶ μόνον διότι ἐκάμετε συμφωνίαν νὰ σοῦ παραχωρῇ τὸν μισὸν μισθόν του...

— Καὶ βέβαια! ἀνέκραξεν ὁ κὺρ Ἠλίας, βέβαια ἔκαμα αὐτὴν τὴν συμφωνία. Τέσσερα χρόνια τώρα λεπτὸ δὲν ἔλαβα ἀπέναντι διὰ τὸ πίστωμά του. Τί εἶχα νὰ κάμω; κρισολογίαις;

— Δὲν ἐπρόσεξα καθόλου εἰς τὰς ἀντιλογίας, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Περιστέρης χωρὶς νὰ φανῇ λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὰς δικαιολογίας τοῦ μεθ' οὗ συνωμίλει, καὶ ἔκαμα κατὰ τὴν παραγγελίαν σου. Ἂν ἔχῃς καμμίαν ἄλλην ἀπαίτησιν, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ τὸ εἰπῇς ἐλεύθερα καὶ νὰ μὲ διαθέτῃς εἰς ὅ,τι μὲ νομίζεις χρήσιμον. Αὔριον ἴσα ἴσα πρόκειται νὰ γράψω τοῦ ὑπουργοῦ διὰ τὰ ἐπαρχιακά μας πράγματα, καθὼς ἐμείναμεν σύμφωνοι. Θεώρει με ὡς εἰλικρινῆ φίλον σου, ὅπως κ' ἐγὼ σὲ θεωρῶ φίλον μου καὶ ἐλπίζω εἰς τὴν ὑποστήριξίν σου.

Ἡ μορφὴ τοῦ παρέδρου τοῦ Μαυρολιθάρου ἠθρίασεν· τὸ ἐπιπλανώμενον ἀμυδρῶς ἐπ' αὐτῆς νέφος τῆς ἀμφιβολίας καὶ τῆς δυσπιστίας βαθμηδὸν διελύθη καὶ ἤρχισε ν' αὐγάζῃ εἰς αὐτήν, ἐπισκιαζομένην ἀκόμη ὑπὸ τελευταίου τινὸς δισταγμοῦ ἡ αἴγλη ἐπιθυμίας ζωηρᾶς καὶ ἡ ἐλπὶς περὶ ταχείας ἐκπληρώσεως αὐτῆς.

— Γιατρέ μου, ἤρχισε λέγων μὲ φωνὴν μελιτώδη, ἔχω κάτι νὰ σᾶς ζητήσω ἀκόμη, το πλέον σοβαρὸν ἀπ' ὅλα. Δι' αὐτὸ ἐπερίμενα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθω προσωπικῶς νὰ σᾶς εὕρω καὶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω, ἐπειδὴ μερικαὶ ὁμιλίαι.... καταλαμβάνετε.... πρέπει νὰ γίνωνται ἀπ' εὐθείας, χωρὶς νὰ μεσολαβοῦν ξένα πρόσωπα...

— Περὶ τίνος πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ βουλευτὴς ἐκπλαγεὶς ὁπωσοῦν ἐκ τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου προοιμίου.

— Περὶ τοῦ υἱοῦ μου, τοῦ Βάσου!...

— Ἄ!... εὕρηκες λοιπὸν τίποτε καὶ δι' αὐτὸν τὸν χασομέρη;.. Καιρὸς ἦτον! Εἰπέ μου τί ἐσκέφθης; τί ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν δι' αὐτόν;

— Ἐσκέφθην νὰ τοῦ εὕρω μίαν νύμφην!.

— Ἡ ὥρα ἡ καλή! ἀνέκραξεν ὁ Περιστέρης. κ' ἔχεις καμμία 'στὸ μάτι:

— Καλλίτερη δὲν 'μπορεῖ νὰ γείνῃ, ἀπήντησε μειδιῶν ὁ Κοπάνης.

— Κ' εἶν' ἀπ' ἐδῶ, ἀπὸ τὴν ἐπαρχία μας;

— Ἀπ' ἐδῶ.

— Τὴν γνωρίζω ἐγώ; ἠμπορῶ νὰ μεσολαβήσω;

— Ἀπὸ λόγου σας ἐξαρτᾶται.

— Μ' ἔβαλες σὲ περιέργεια, κὺρ Ἠλία· δὲν μοῦ λέγεις τέλος πάντων ποία εἶνε; ἠρώτησεν ὁ βουλευτής.

— Νὰ σᾶς 'πῶ τὴν ἀλήθεια, ἀπήντησεν ὁ Ἠλίας καταβάλλων ὑστάτην προσπάθειαν, μοῦ φαίνεται κ' ἐμὲ πῶς εἶνε προτιμότερον νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ ὀρθὰ κοφτά... εἶνε ἡ κόρη σας!

— Ἡ κόρη μου! ἀνεβόησεν ὁ Περιστέρης προσβλέπων μετ' ἐκπλήξεως τὸν πάρεδρον.

Καὶ ἐπανέλαβε μετὰ τοῦ αὐτοῦ τόνου:

— Ἡ κόρη μου!

Ὁ Κοπάνης ὠχρίασεν, συνησθάνθη ὅμως ὅτι ἀφοῦ ἅπαξ κατῆλθεν εἰς τὸ πεδίον, δὲν τῷ ἐπετρέπετο πλέον νὰ ὀπισθοχωρήσῃ,χωρὶς κἂν νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν ὅλα τὰ μέσα δι' ὧν ἐσκόπει νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ αἴτημά του.

— Κάτι πολὺ παράξενο σᾶς φαίνεται τὸ πρᾶγμα, γιατρέ, εἶπε μετὰ προσπεποιημένης ἠπιότητος, δὲν βλέπω ὅμως τὸν λόγον διατὶ νὰ παραξενευθῆτε τόσον...

— Ἡ κόρη μου! εἶπεν αὖθις ὁ Περιστέρης· μὰ δὲν μοῦ λέγεις, κὺρ πάρεδρε, μὲ τὰ σωστά σου ἦλθες νὰ μοῦ κάμῃς αὐτὴν τὴν ὁμιλία;

— Καὶ διατί τάχα; ἀπήντησεν ἐγείρων ἀγερώχως τὴν κεφαλὴν ὁ πάρεδρος, καὶ διατί τάχα; Μήπως τὸ παιδί μου δὲν εἶνε ἄξιο διὰ τὴν κόρην σας: Ἐστάθηκε ὀλίγον ζωηρός, δὲν σᾶς λέγω· ἀλλὰ καὶ περιουσίαν ἔχει, δόξα σοι ὁ θεός, καὶ μονάκριβος εἶνε καὶ σακάτης δὲν εἶνε...

— Δὲν λέγω τὸ ἐναντίον· ἀλλά, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον δὲν ἔχω τὴν κόρην μου διὰ πανδρειά.

Ἦτο τόσον ξηρὸς καὶ σχεδὸν αὐστηρὸς ὁ τόνος τῆς φωνῆς τοῦ ἰατροῦ λέγοντος ταῦτα, ὥστε ὁ Κοπάνης ἐννόησεν ὅτι ἡ ἀπόφασίς του

Digitized by Google

ἦτο ὁριστικὴ καὶ ἀνέκκλητος. Ἄλγος ὀξὺ ἐσπάραξε τὴν καρδίαν του· ἡ τρωθεῖσα πατρικὴ αὐτοῦ φιλοτιμία συνῃσθάνθη ὅτι ὁ ἀληθὴς λόγος τῆς ἀποποιήσεως, ὃν ὁ Περιστέρης ἀπέκρυπτεν ἐξ ἁβρότητος, ἦτο ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν διεστραμμένον χαρακτῆρα τοῦ τέκνου του, οὗτινος αἱ παρεκτροπαὶ ἦσαν γνωσταὶ καὶ περιβόητοι καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν. Τὸ συνῃσθάνθη, ἐν τῷ πείσματι δὲ καὶ τῇ μανίᾳ του διότι ἔβλεπεν ἀποτυγχάνον ἀφεύκτως τὸ ἐπιχείρημά του, δὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ τὴν κρυψίνουν καὶ φλεγματικὴν ἀταραξίαν του.

— Ὅπως ἀγαπᾶτε, γιατρέ, εἶπεν ἐγειρόμενος... Καμμιὰ φορὰ ὅμως στὸν κόσμο καὶ ὁ πλέον μεγάλος ἔχει ἀνάγκην τὸν μικρόν. Δὲν πειράζει ὅμως!.. θὰ ἰδοῦμε!

Τὸ πάρθιον βέλος ὅπερ ἠθέλησε νὰ ρίψῃ δὲν ἠστόχησε μὲν τοῦ σκοποῦ, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο πάντη ἀλλοῖον ἀφ' ὅτι προσεδόκα. Ἡ πραεῖα καὶ καλοκάγαθος μορφὴ τοῦ κ. Περιστέρη ἐσυννεφώθη διὰ μιᾶς· ἀστραπὴ ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως ἐξήστραψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ διὰ φωνῆς ἠχηρᾶς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν πάρεδρον:

— Κύριε Κοπάνη, τῷ εἶπε, φαίνεται ὅτι πολὺ ἠπατήθης εἰς τὰς ἐκτιμήσεις σου καὶ εἰς τοὺς ὑπολογισμούς σου. Μάθε ὅτι ναὶ μὲν μοῦ ἀρέσει ἡ πολιτικὴ διότι πολιτεύομαι, ὑποκύπτω καὶ ἐγὼ εἰς τὰς ἁμαρτίας της, τὴν ἀφίνω κάποτε νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν θύραν τῆς οἰκίας μου καὶ νὰ ἔρχεται ἕως ἐδῶ, εἰς τὸ σπουδαστήριόν μου, ἀλλ' εἰς τὸ οἰκογενειακόν μου ἄσυλον δὲν τῆς ἐπιτρέπω νὰ εἰσέλθῃ καθόλου, πολὺ δὲ τολμηρὸς καὶ αὐθάδης θὰ ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε προσπαθήσει νὰ τὴν ἐμβάσῃ. Δὲν δίδω ἐγὼ τὴν κόρην μου διὰ ρουσφέτι! ἐξηκολούθησε μὲ φωνὴν ἐντονωτέραν, τὸ ἤκουσες; Αὐτὴ εἶνε ἡ τελευταία μου ἀπάντησις καὶ εἶσαι κύριος νὰ μὲ ψηφίσῃς ἢ νὰ μὲ καταψηφίσῃς, καὶ σὺ καὶ οἱ συγγενεῖς σου, καὶ οἱ φίλοι σου!

Καὶ ταῦτα εἰπὼν τῷ ἔστρεψεν ἀποτόμως καὶ ὑπερηφάνως τὰ νῶτα.

Κατῃσχυμμένος, ἀπεσβολωμένος, πράσινος ἐκ τοῦ θυμοῦ του ὁ πάρεδρος τοῦ Μαυρολιθάρου ἐξῆλθε, μὴ τολμῶν οὔτε κἂν ν' ἀναβλέψῃ πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ὡμίλει μὲ τόσον ἀγέρωχον καὶ ἐπιτακτικὴν γλῶσσαν πρὸς αὐτόν. Ἔρριψεν ἐξερχόμενος ὕστατον βλέμμα ἐπὶ τῆς χαριέσσης οἰκίας, ἣν πρὸς στιγμὴν ὠνειροπόλησεν ὡς μέλλουσάν ποτε νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἀπογόνων του καὶ ἐξ ἧς ἠκούοντο ἐξερχόμενοι ὡς ὑστάτη χλεύη ἦχοι κλειδοκυμβάλου, τοῦ μόνου ἴσως ὑπάρχοντος ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ ἐκείνῃ πόλει, καὶ διασκελίσας μὲ μεγάλα βήματα τὸν κῆπον ἔφθασεν εἰς τὴν ὁδὸν χωρὶς νὰ κυττάξῃ κἂν ὄπισθέν του.

Ὁ πόλεμος ἦτο ἤδη κεκηρυγμένος μεταξὺ τοῦ Κοπάνη καὶ τοῦ Περιστέρη.

Ἀφοῦ διεξεπεραίωσε τὰς ὑποθέσεις του, ἐπορεύθη περὶ τὴν δείλην εἰς τὴν πλατεῖαν ὅπου εἶχε συμφωνήσει μετὰ τοῦ Γρηγόρη νὰ συναντηθῶσιν. Δὲν τὸν εὗρεν ὅμως καὶ ἐξετάσας ἔμαθεν ὅτι ὁ πονηρὸς ἁμαξηλάτης εὑρὼν ἀγώγιον κατὰ τύχην εἶχεν ἀναχωρήσει πρὸ μιᾶς ὥρας. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ μισθώσῃ ἄλλην ἅμαξαν, μὴ δυνάμενος νὰ μετακομίσῃ πεζὸς τὰς προμηθείας του, ὑφιστάμενος οὕτω ἐπιπρόσθετον δαπάνην καὶ ἀφίκετο ἐν ὥρᾳ νυκτὸς προκεχωρηκυίας εἰς τὸ χωρίον του σύννους καὶ βαρύθυμος. Ἐδείπνησε καὶ κατεκλίθη ἀμέσως· ἀλλὰ πρὶν ἀποκοιμηθῇ, ἔλαβεν ἀπὸ τῆς παρακειμένης τραπέζης φυλλάδιον τετριμμένον καὶ ἀνεδίφησεν αὐτὸ πρὸς στιγμήν.

Ἦτο ὁ ἐκλογικὸς κατάλογος τοῦ δήμου Δ...

Γ'.

Αἱ ἐκλογαὶ προσήγγιζον ἤδη καὶ ὅσον παρήρχοντο αἱ ἡμέραι, τόσον ἐξήπτοντο τὰ πνεύματα καὶ ἐκεντᾶτο τὸ ἐνδιαφέρον. Πᾶσα ἄλλη σκέψις καὶ μέριμνα εἶχεν ἀποσκορακισθῇ, ὅλοι δὲ οἱ κομματάρχαι καὶ οἱ ὁπωσδήποτε σημαίνοντες εἰργάζοντο πυρετωδῶς ἕκαστος ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν φίλων αὐτοῦ ὑποψηφίων. Καθεὶς ὑπέβλεπε τὸν ἀντιφρονοῦντα καὶ προσεπάθει νὰ διαγνώσῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ. Οἱ ἐκλογεῖς καὶ μάλιστα οἱ ἔχοντες συγγενολόγιον μέγα ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἀγχιστείας καθίσταντο ὁσημέραι ἀντικείμενα τρυφερῶν φροντίδων εἴτε ὑπὸ τῶν ὑποψηφίων αὐτοπροσώπως εἴτε ὑπὸ τῶν πρακτόρων αὐτῶν. Φιλικαὶ πιέσεις, ὑποσχέσεις, κολακεῖαι, ἀπειλαὶ ἐν ἀνάγκῃ, τὰ πάντα ἐτίθεντο εἰς ἐνέργειαν πρὸς ἄγραν ψήφων.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυρολιθάρου δὲν ὑστέρουν τῶν λοιπῶν ἐπαρχιωτῶν των. Αἱ ἑσπεριναὶ συνεδριάσεις εἰς τὸ παντοπωλεῖον τοῦ κὺρ Μελέτη ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καθίσταντο ζωηρότεραι παρετείνοντο δὲ-πρᾶγμα σπάνιον καὶ ἀσύνηθες-καὶ μέχρι τῆς ἐνδεκάτης πολλάκις τῆς νυκτός. Ὁ ὑπόξυνος οἶνος τοῦ παντοπώλου ἐξωδεύετο ἀφειδῶς καὶ ὅσον ἐκενοῦντο τὰ βαρέλια, τόσον ᾐσθάνετο ἀνακούφισιν καὶ τόσον ἐξιλαρύνετο ἡ στρυφνὴ μορφὴ τοῦ ἰδιοκτήτου. Ἐννοεῖται ὅτι κατὰ τὰς πολυώρους ἐκείνας συνεδριάσεις τὸ μόνον καὶ κύριον θέμα τῆς συνομιλίας, τὸ ὑπερνικῶν καὶ τάσσον ἐν δευτερευούσῃ μοίρᾳ πάντα τὰ λοιπὰ ἦτο τὸ τῶν ἐκλογῶν. Ἡ πλειονότης τῶν ἐκλογέων τοῦ Μαυρολιθάρου ἦτο ὑπὲρ τοῦ Περιστέρη καὶ τοῦ συνδυασμοῦ αὐτοῦ. Ὁ ἄλλως τε ἀγαπητὸς ἰατρὸς κατέκτησε τὰς συμπαθείας

Digitized by Google

ἔτι μᾶλλον καὶ σχεδὸν τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν Μαυρολιθαριτῶν προσενεγκὼν κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἀξιόλογον χρηματικὸν ποσὸν ὡς ἔρανον ὑπὲρ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ἐκ πυρκαϊᾶς βλαβέντος ναοῦ τοῦ χωρίου. Ὁ δὲ παππᾶ-Μιχάλης κῆρυξ διαπρύσιος γενόμενος τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ δωρητοῦ συνηγόρει ἐνθέρμως ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας του. Ὁ δήμαρχος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν προκρίτων ἦσαν φίλοι κεκηρυγμένοι τοῦ τέως βουλευτοῦ. Ὁ εἰρηνοδίκης ἀντιπροσωπεύων τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀμεροληψίαν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, προσεποιεῖτο τὸν ἀδιάφορον· ἀλλ' ὁ ἐνωμοτάρχης φύσει λάλος, καθιστάμενος δὲ λαλίστερος ἐκ τῶν συνεχῶν σπονδῶν, δὲν ἐδίσταζε νὰ κηρύττῃ φανερὰ τὴν εὔνοιαν τῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸν συνδυασμὸν τοῦ Περιστέρη, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὡς ὑπουργικός. Τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ἐθεώρουν πάντες ἀναμφισβήτητον, ἀνωμολόγουν ὅμως ὅτι καὶ ὁ ἀντίθετος συνδυασμὸς διέθετε δυνάμεις οὐχὶ εὐκαταφρονήτους, καὶ ὅτι εἰργάζετο μετ' ἀσυνήθους ζέσεως, ὡς νὰ εἶχεν ἐξασφαλίσει τὴν σύμπραξιν φίλων καὶ ὑποστηρικτῶν σημαντικῶν.

— Καὶ αὐτὸς ὁ πάρεδρός μας τί νὰ γίνεται; ἠρώτων συχνάκις οἱ χωρικοί, τί νὰ λογαριάζῃ;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἠκούετο συχνά, ὁσάκις δὲν εὑρίσκετο ἐντὸς τοῦ παντοπωλείου χαρτοπαίζων ὁ Βάσος.

—Νὰ ἰδῆτε ποῦ αὐτὸς κάτι μαγειρεύει, ἔλεγε μετὰ πεποιθήσεως ὁ ἁμαξηλάτης Γρηγόρης.

Τῷ ὄντι ἡ διαγωγὴ τοῦ παρέδρου ἦτο λίαν ὕποπτος καὶ οἱ συγχωρικοί του δὲν εἶχον ἄδικον νὰ ἐκπλήττωνται καὶ νὰ ἐρωτῶσιν. Φίλος τοῦ Περιστέρη δὲν ἦτο βεβαίως· ὀχυρωθεὶς κατ' ἀρχὰς ὄπισθεν τῆς συνήθους σιγηλότητος καὶ ἐπιφυλακτικότητος, ἐφαίνετο χλιαρὸς πρὸς πάσας τὰς εἰσηγήσεις τὰς γενομένας αὐτῷ περὶ ὑποστηρίξεως τοῦ τέως φίλου του πολιτευομένου, βαθμηδὸν δέ, ὅσον ὁ καιρὸς προὐχώρει, διαχυτικώτερος γενόμενος, ἐξέφραζεν ἀπροκαλύπτως διαθέσεις ἥκιστα εὐνοϊκὰς πρὸς τὸν ἰατρὸν καὶ τοὺς πολιτικούς του συναγωνιστάς, μὴ φειδόμενος μάλιστα φράσεων πικροχόλων καὶ μυκτηριστικῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἔμενεν ἀργός, ἀλλὰ περιήρχετο σχεδὸν καθημερινῶς τὰς κώμας τῶν πλησιοχώρων δήμων, ὅπου ἡ ἰσχύς του, ὡς εἴπομεν, ἦτο μεγαλειτέρα ἢ εἰς τὸν ἰδικόν του, ψηφοθηρῶν ὑπὲρ τῶν ἀντιθέτων. Ἡ ἔκπληξις ὅμως τῶν κατοίκων τοῦ Μαυρολιθάρου ἔφθασεν εἰς τὸ ἔπακρον ὅτε, ἐπιστάσης τῆς ἡμέρας τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ὑποψηφίων ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου, ἐγνώσθη ὅτι καὶ ὁ κύριος Ἠλίας Κοπάνης ἀνεκηρύχθη ὑποψήφιος βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας, ἀποτελῶν μέρος τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ.

— Δὲν σᾶς τὤλεγα ἐγώ; ἔλεγε θριαμβευτικῶς ὁ Γρηγόρης εἰς τοὺς συγχωρικούς του ἐν τῷ παντοπωλείῳ. Τὸ μυρίσθηκα ἐξ ἀρχῆς πῶς κάτι ψύλλος τοῦ 'μπῆκε 'ς τὸ αὐτί.

— Μαῦρο φεῖδι ποῦ τὸν ἔφαγε! εἶπεν εἷς τῶν χωρικῶν· ἔχει νὰ φάῃ μαῦρο, ποῦ οὔτε οἱ τεντσερέδες του δὲν τὸ εἶδαν ἀκόμη!

— Νάτα δά! αὐτὸ μᾶς ἔλειπε τώρα, νὰ τὸν ἰδοῦμε καὶ βουλευτή!

— Μὰ τί τοῦ ἦλθε νὰ τὰ χαλάσῃ μὲ τὸν Περιστέρη;

— Ἤθελε νὰ διορίσῃ τὸ γυιόκα του εἰσπράκτορα καὶ δὲν τοῦ 'πέτυχε! ἔλεγεν ὁ εἷς.

— Ἄ μπᾶ! τοῦ 'ζήτησε ἕξη χιλιάδες δραχμαῖς καὶ ἐπειδὴ δὲν τοῦ ταῖς ἔδωσε, τὸν κτυπᾷ, ἔλεγεν ὁ ἄλλος.

— Τοῦ ἔχω ἀπὸ τώρα ἕναν τενεκὲ ἕτοιμον! ἔλεγε καγχάζων ὁ Στάθης ὁ Γκαβός.

Ὁ κὺρ Ἠλίας δὲν ἤκουσε τὰ πικρὰ ταῦτα σκώμματα, ἀλλὰ καὶ ἂν τυχὸν ἤθελε τ' ἀκούσῃ, δὲν θὰ ἐξηλείφετο τὸ μειδίαμα ἀπὸ τὰ λεπτὰ καὶ πονηρὰ χείλη του. Ἐγίνωσκε κατὰ γράμμα τίνες ἦσαν αἱ πρὸς αὐτὸν διαθέσεις τῶν συμπολιτῶν του, ὧν πεῖραν εἶχε λάβει εἰς ἄλλας προηγουμένας περιστάσεις. Αὐτὸς ὅμως εἶχε καταστρώσει ἤδη καὶ ἐπεχείρει νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὸ σχέδιόν του, σχέδιον ὅπερ ὡρίμως μελετηθέν, ἐλάχιστα, ὡς ἐφαίνετο, ἐπηρεάζετο ἐκ τῶν ἐχθρικῶν διαθέσεων τῶν ἐκλογέων τοῦ δήμου Δ...

Ἐφαίνετο πολυάσχολος, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνήσυχος. Ἐντὸς τοῦ Μαυρολιθάρου δὲν ἔμενε σχεδὸν καθόλου· δὲν ἀπεπειράθη νὰ παραπείσῃ ἢ νὰ σαγηνεύσῃ οὐδένα τῶν συγχωρικῶν του· ἔπεμψε μόνον τὰς διαταγάς του πρός τινας ἀπόρους, οὓς ἐθεώρει σχεδὸν ὡς ὑποχειρίους του ἕνεκα λόγων δοσοληψίας, συνεννοεῖτο δὲ κρυφίως τὴν νύκτα ἐν τῇ οἰκίᾳ του μετὰ τῶν εὐαρίθμων φίλων καὶ πρακτόρων του. Εἰς τὰς ἑσπερινὰς συναθροίσεις τοῦ παντοπωλείου προσῆλθεν ἅπαξ μόνον καθ' ὅλον τὸ ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεώς του ὡς ὑποψηφίου διάστημα, κατὰ τὴν μόνην του δ' ἐκείνην ἐπίσκεψιν συνωμίλησεν ἀφελῶς μετὰ τοῦ ἱερέως περὶ παντοίων πραγμάτων, προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσέ τινας τῶν ζωηροτέρων χωρικῶν, οἵτινες ἀποροῦντες καὶ τρόπον τινὰ θεωροῦντες ἑαυτοὺς προσβεβλημένους διότι δὲν προσήρχετο νὰ ἐκλιπαρήσῃ τὴν συνδρομήν των ἐξετράπησαν εἰς φράσεις καὶ ὑπαινιγμοὺς χλευαστικοὺς περὶ αὐτοῦ· ἀπέφυγεν ὅσον ἠδυνήθη νὰ ἐμιλήσῃ περὶ ἐκλογικῶν καὶ ὅτε ἀπαραιτήτως ἡ συνδιάλεξις ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ὑποψηφιότητός του, ἐδήλωσε μετ' ἀδιαφορίας ὅτι «ἔτσι τοῦ ἦλθε καὶ αὐτοῦ νὰ βάλῃ μία κάλπη γιὰ γοῦστο.» Ἀνωμολόγει ὅτι οἱ ἀντίθετοί του ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ ἐδήλωσεν ὅτι δὲν τὸν ἔμελεν ἂν

Digitized by Google

ἤθελεν ἀποτύχει, διὰ τοῦτο δὲ δὲν ἐπεζήτει καὶ δι' ἱκεσιῶν τὴν ψῆφον τῶν συμπολιτῶν του.

— Κάτι μαγειρεύει αὐτὸς ὁ διαβολάνθρωπος! εἶπεν ὁ φιλύποπτος Γρηγόρης, ἀφοῦ ὁ πάρεδρος ἐξῆλθεν· ἔτσι τάχα καμώνεται πῶς δὲν τὸν μέλει, ἀλλὰ ὁ διάβολος ξεύρει μὲ τί χουλιάραις ἀνακατεύει τὰ πράγματα κρυφά.

Καὶ οἱ Μαυρολιθαρῖται γινώσκοντες ἐκ πείρας τὴν πανουργίαν καὶ τὴν ὑπουλότητα τοῦ δημοτικοῦ των ἄρχοντος, συνεμερίζοντο ἐνδομύχως τὴν γνώμην τοῦ ἁμαξηλάτου· διὸ παρηκολούθουν μετὰ προσοχῆς καὶ ἐσχολίαζον τὰ κινήματά του, ἅτινα ἐφαίνοντο αὐτοῖς ὕποπτα. Ἐπιβαίνων τοῦ λευκοῦ ἱππαρίου του ὁ Κοπάνης κατὰ πᾶσαν σχεδὸν πρωΐαν ἐξήρχετο τοῦ χωρίου μεταβαίνων προφανῶς εἰς περιοδείαν ἀνὰ τοὺς λοιποὺς δήμους τῆς ἐπαρχίας. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὁ Στάθης ὁ Γκαβὸς ἐργαζόμενος εἰς τὸν ἀγρόν του καὶ ἰδὼν κατὰ τύχην τὸν πάρεδρον διερχόμενον, ἠθουλήθη νὰ τὸν παρακολουθήσῃ μακρόθεν καὶ νὰ τὸν κατασκοπεύσῃ. Ἀφοῦ τὸν παρηκολούθησεν ἐπ' ὀλίγον διάστημα, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ὁ ὁδοιπόρος ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀνάντη ἁμαξιτὴν ὁδὸν, παρεξέκλινε πρὸς ἀριστερὰν εἰσελθὼν εἰς δύσβατον ἀτραπόν.

— Ὤ, ὤ! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Στάθης, ποῦ διάβολο πηγαίνει ἐκεῖ κάτω;

Ἡ ἔκπληξις τοῦ χωρικοῦ ἦτο εὔλογος. Ἡ ἀτραπός, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὁ πάρεδρος τοῦ Μαυρολιθάρου ἦγεν εἰς μικράν τινα κοιλάδα, κειμένην εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας περίπου ὥρας ἀπὸ τοῦ χωρίου. Εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος ταύτης ἀνυψοῦντο ἢ μᾶλλον εἷρπον χθαμαλαὶ καὶ πενιχραί τινες καλύβαι. Συκαῖ τινες ἀσθενικαὶ ἰσχνὴν παρέχουσαι σκιὰν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους ἐφύοντο ἐγκαταλελειμμέναι καὶ αὐταὶ πέριξ τῶν καλυβῶν, φρέαρ δὲ ἀτέχνως καὶ προχείρως ὀρυχθὲν ἐχρησίμευε πρὸς ὕδρευσιν τῶν ἐν τῇ πενθίμῳ ἐκείνῃ μονώσει διαιτωμένων. Ἀλλὰ διατί ἀπάτητος σχεδὸν ἐφαίνετο ἡ ἀτραπός; διατί οἱ χωρικοὶ διερχόμενοι ἔρριπτον βλέμματα τρόμου καὶ φρίκης πρὸς τὸ μέρος τῆς κοιλάδος; διατί ἀπέτρεπον διὰ κραυγῶν τὰ πρὸς τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο μέρος ἀθώως καὶ ἀνυπόπτως βαδίζοντα τέκνα των καὶ ἀπεδίωκον διὰ μανιωδῶν λιθοβολισμῶν τὰ πλησιάζοντα ἐκεῖ χάριν βοσκῆς ζῷά των; Διατί φιλέρημός τις διαβάτης οὐδέποτε ἐφαίνετο κατευθύνων πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὰ διαβήματά του;

Διότι αἱ πενιχραὶ τῆς κοιλάδος καλύβαι ἦσαν τὸ κατοικητήριον τῶν λεπρῶν.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

ΛΕΚΟΝΤ ΔΕΛΙΛ

Ὁ νέος ἀκαδημαϊκὸς τῆς Γαλλίας.

(Φιλολογικὸν σημείωμα)

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἤνοιξε τὰς πύλας αὐτῆς βραδέως, ἀλλ' ἐν πάσῃ τιμῇ, πρὸς ποιητὴν ὑπέροχον· βραδέως μέν, διότι ὁ νέος Ἀθάνατος πρὸ πολλοῦ ὑπερέβη τὸν οὐδὸν τῆς νεότητος, μεγατίμως δέ, καθ' ὅτι ἐν αὐτῇ καλεῖται νὰ πληρώσῃ μέγα καὶ δυσπλήρωτον κενόν, τὸ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Ἀλλ' ὅσον ἐξελαϊκεύθη τὸ ὄνομα τοῦ Οὐγκὼ παρ' ἡμῖν, φερόμενον εἰκῇ ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ τοῦ μᾶλλον ἀδαῶς ἔχοντος πρὸς τὴν φύσιν τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ, τοσοῦτον ὁ Λεκὸντ Δελὶλ, ὁ ἐν τῇ ἀκαδημαϊκῇ ἀθανασίᾳ διάδοχος αὐτοῦ, ἀγνοεῖται ἐν Ἑλλάδι· ἄγνοια, ἥτις δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ, οὐδὲ νὰ καταλογισθῇ ὡς ἁμάρτημα, ἀφ' οὗ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι ὁ ἀοιδὸς τῶν «Βαρβαρικῶν ποιημάτων», εἰ καὶ ἀποκαλύψας νέαν ποίησιν εἰς γενεὰν ὅλην ποιητῶν, καὶ λίβανον καὶ σμύρναν ἐξ αὐτῶν προσδεχόμενος, διατελεῖ ἀπρόσιτος ἔτι εἰς τοὺς πολλούς. Καθ' ὅτι οὗτος ὑπὲρ πάντα μουσοπόλον ἔψαλεν ἐπὶ μεγάλης ἀρχαϊκῆς λύρας ἰδέας καὶ αἰσθήματα, ἀπρόσιτα εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ πλήθους, ἀντικείμενα εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ συρμοῦ. Τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ δύναται συμβολικῶς νὰ ἐξεικονίσῃ ἀχανὴς τῆς γοτθικῆς καλλιτεχνίας μητρόπολις, ἐν ᾗ πάντες εἰσδύουσιν, ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος μέχρι τοῦ πληβείου, ἀπὸ τοῦ πρεσβύτου μέχρι τῆς παιδίσκης, καὶ πάντες, ἕκαστος κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς νοητικότητος αὐτοῦ, αἰσθάνοντ' ἑαυτοὺς θαμβουμένους ὑπὸ τῆς λάμψεως τοῦ μεγαλείου· ἐν ᾧ ἡ Μοῦσα τοῦ Λεκὸντ Δελὶλ εἶνε ὡς τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα καλλιμάρμαρα εἴδωλα, τὰ ἐπιμελῶς ἐν τῷ σηκῷ τοῦ ναοῦ περιφρουρούμενα, εἰς τῶν βεβήλων τὰ ὄμματα ἀθέατα, καὶ μόνον ὑπὸ τῶν μυστῶν καθορώμενα καὶ λατρευόμενα.

*

Ὁ Λεκὸντ Δελὶλ ἐπιβάλλουσαν κατέχει θέσιν ἐν τῇ φιλολογικῇ γενεᾷ, ἥτις μετὰ τὴν μεγάλην ἀναμόρφωσιν τοῦ 1830 ἤρξατο διαμορφουμένη. Πλειότερον τοῦ Θεοδώρου Μπανβὶλ καὶ τοῦ Βωδελαὶρ, αὐτὸς ὁμολογεῖται ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἡγέτης τῆς φιλολογικῆς Σχολῆς τῶν «ποιητῶν τοῦ Παρνασσοῦ» (Parnassiens), κληθέντων οὕτω, διότι τὰ πρῶτα αὐτῶν ἔργα ἐδημοσίευσαν ἐν τριτόμῳ περιοδικῷ δημοσιεύματι τιτλοφορουμένῳ «Σύγχρονος Παρνασσός». Οὗτοι, συνεχίσαντες τὸ ἔργον τῶν ῥομαντικῶν, ὑπελήφθησαν μὲν αὐτῶν κατὰ τὴν δαψίλειαν τοῦ αἰσθήματος καὶ τὴν δύναμιν τοῦ οἴστρου,

Digitized by Google

ἀλλ' ὑπερτέρησαν αὐτοὺς κατὰ τὸ πλαστικὸν κάλλος τοῦ στίχου, ἀναπτάντος εἰς τὸ ζενὶθ τῆς ἀπολύτου τελειότητος, πᾶσαν ἄλλην φροντίδα θυσιάσαντες εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀγνοῦ καλοῦ, κεκαθαρμένου παντὸς στοιχείου ἑτερογενοῦς, πρὸς δὲ κατιδόντες ἐγγύτερον, καὶ πιστότερον ἀποδόντες τὴν φύσιν. Οἱ ποιηταὶ οὗτοι, καθ' ἅ που λέγει ὁ Κοππέ, συνέρρεον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Λεκὸντ Δελὶλ, ὡς εἰς παγόδαν ἰνδοὶ προσκυνηταί. Ἐξ ἄλλου, ὁ γράψας τὰ «Ἀρχαϊκὰ Ποιήματα» ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν φανατικῶν ἐκείνων ἐραστῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, οἵτινες διὰ μόνων τῶν συγγραφῶν αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ Ἀνδρέου Σενιὲ μέχρι τῆς Κυρίας Ἀδὰμ, δικαιότερον ἴσως πολλῶν ἠδύναντο νὰ κληθῶσι *φιλέλληνες*. Οὗτοι ἀποστρεφόμενοι τοῦ δυσειδοῦς δι' αὐτοὺς παρόντος, πολέμιοι, λανθάνοντες ἢ φανερώτεροι, παντὸς ὅ,τι ὑπέσκαψε καὶ κατέρριψε τὰ θεμέλια τοῦ ἀρχαίου κόσμου, κατηνάλωσαν τὰς ὥρας τῆς νοητικῆς αὐτῶν ὑπάρξεως προσβλέποντες αὐτὸν ἐν τῷ μαγικῷ κατόπτρῳ τῆς φαντασίας, ὡς τὴν ὡραίαν Ἑλένην ὁ Φάουστ ἐν τῷ κατόπτρῳ τοῦ Μεφιστοφελοῦς, πειρώμενοι νὰ καταυγάσωσι τὰ ἔργα των διὰ τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ ἀρχαίου βίου, διώκοντες πολλάκις ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς πνευματικῆς αὐτῶν δημιουργίας τὸ νὰ ζῶσι, νὰ αἰσθάνωνται, νὰ σκέπτωνται ὡς Ἕλληνες. Ἀλλ' οὐδεὶς εἰσέδυσεν εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος βαθύτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον τοῦ Λεκὸντ Δελὶλ, οὐδείς, ἐκτὸς τοῦ Ἀνδρέα Σενιέ, κατεδείχθη ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἑλληνοπρεπέστερος ἐκείνου.

«Νῆσοι,—ἀναφωνεῖ ὁ ποιητὴς ἐν τῇ *Ἀφροδίτῃ τῆς Μήλου* — νῆσοι, τῶν θεῶν κοιτίδες! Ἑλλάς, μῆτερ σεπτή! Ὦ! διατί δὲν ἐγεννήθην ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Αἰγαίου πελάγει, ὅτε οἰστρήλατος ἡ Γῆ τὸν Οὐρανὸν ἐκάλει, καὶ εἰς τὸ κέλευσμα αὐτῆς ὁ Οὐρανὸς κατήρχετο ὑπακούων;

«Ἂν τῆς ἀρχαίας Θέτιδος τὰ κρυσταλλώδη νάματα δὲν περιέβαλον θωπευτικῶς τὸ λίκνον μου, οὐδὲ προσηυχήθην ὑπ' ἀττικοῦ ναοῦ μετόπην, πρὸ τοῦ βωμοῦ σου, ὦ θεά, — μετάδος κἂν ἐν ἐμοὶ τὴν ἱερὰν φλόγα, ἀθάνατον κατάστησον τὴν δόξαν μου, καὶ κατάπεμψον ἐπ' ἐμὲ τὴν ἔμπνευσιν εὔρυθμον, ὡς ἐν ἁρμονικῷ τύπῳ θεῖον μέταλλον!»

Πρὸς τούτοις ὁ Λεκὸντ Δελὶλ εἶνε εἷς τῶν ἐν τῇ Γαλλικῇ φιλολογίᾳ εἰσηγητῶν τοῦ δόγματος τῆς ἀντικειμενικότητος (impersonnalité dans l'art), οὕτινος θεωροῦνται ὡς παρασχόντες τὸν τελειότερον τύπον ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ὁ Ρενάν, καὶ ἐν τῷ μυθιστορήματι ὁ Φλωβέρ. Κατὰ τὸ δόγμα τοῦτο ὁ ἀληθὴς καλλιτέχνης τοῦ λόγου δὲν πρέπει νὰ ἐπιδεικνύῃ ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ ὀχυρῶται ὄπισθεν τοῦ χρυσελεφαντίνου τείχους τῆς τέχνης αὐτοῦ, ἀπρόσιτος εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ καταφρονῶν τῶν ἐπαίνων τοῦ πλήθους. Οἱ θιασῶται τῆς ἀντικειμενικότητος καθιεροῦσιν εἶδός τι καλλιτεχνικῆς ἀριστοκρατίας, διαιροῦντες τὸ κοινὸν εἰς τοὺς ὀλίγους μεμυημένους, πρὸς οὓς ἀπευθύνονται, καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς ἀμυήτους περὶ ὧν ἀφροντιστοῦσι. Συνῳδὰ τούτοις ὁ ποιητὴς τῶν «Βαρβαρικῶν ποιημάτων», ἀντὶ νὰ ἐμπνευσθῇ ἐκ τοῦ συγχρόνου βίου, ἀντὶ νὰ ψάλῃ τὰ προσωπικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα καὶ τὴν καρδίαν του ν' ἀπογυμνώσῃ αἱμάσσουσαν πρὸ τοῦ πλήθους, προέκρινε ν' ἀπομονώσῃ ἑαυτόν, καὶ νὰ χωρισθῇ τοῦ πέριξ βίου διὰ φραγμοῦ ἀδιαρρήκτου. Ὡς δ' ἀπὸ τοῦ ὕψους φανταστικοῦ τινος πύργου κατοπτεύει τὴν μεγαλοπρεπῆ πρὸ αὐτοῦ παρέλασιν τῶν αἰώνων, καὶ ὡς ὁ Βισβαμιτρά, τῶν ἰνδικῶν ἐρήμων ὁ ἀσκητὴς ἐν τῷ *Συνασεπᾶ*, (*)

Gardant à jamais sa rigide attitude,
Il rêve comme un Dieu fait d' un bloc sec et rude.

Ἀλλ' ὡς ὁ ἄτεγκτος Βισβαμιτρὰ ἐκάμφθη ἅπαξ πρὸ τῶν ἱκεσιῶν τοῦ Συνασεπᾶ καὶ τῶν δακρύων τῆς Σάντας, (*) οὕτω καὶ ὁ γαλήνιος ποιητὴς πλέον ἢ ἅπαξ παρέστη πρὸ τοῦ κοινοῦ ἀλγεινῶς συνεσπασμένος, ὑποδηλῶν οὕτως ὅτι ἡ ἀπάθεια τῆς μορφῆς δύναται νὰ καλύπτῃ ψυχὴν βαθέως αἰσθανομένην καὶ ζηλοτύπως συγκεντρουμένην ἐν τῇ ὀδύνῃ αὐτῆς.

*

Εἰς τρεῖς μόνον τόμους—δὲν ὁμιλοῦμεν ἐνταῦθα περὶ τοῦ σοφοῦ μεταφραστοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων κλασικῶν—περιλαμβάνεται σύμπαν τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ τῶν *Ἀρχαϊκῶν, Βαρβαρικῶν* καὶ *Τραγικῶν* ποιημάτων, ὅπερ ἤρκεσε νὰ ἀναδείξῃ αὐτὸν τὸν ἐξοχώτατον τῶν ἀναφανέντων μετὰ τὴν ρομαντικὴν περίοδον. Ἐν τούτοις ὁ ποιητὴς ἀνιστᾷ τοὺς ἀρχεγόνους πολιτισμοὺς τῶν Ἰνδῶν, Ἑβραίων, Ἑλλήνων, Κελτῶν, Σκανδιναυῶν μετὰ τῶν θρησκευμάτων καὶ ἠθῶν αὐτῶν. Ὅ,τι λέγει που ὁ Παῦλος Βουρζὲ περὶ Ρενὰν δύναται, νομίζω, νὰ λεχθῇ ἀπταίστως καὶ περὶ Λεκὸντ Δελίλ. «Προσέκλινε τὴν φαντασίαν αὐτοῦ πρὸ παντὸς βωμοῦ, παντὸς λιβάνου ἀνέπνευσε τὸ ἄρωμα, ἐπανέλαβε τὰς προσευχὰς πάσης ἱεροτελεστίας, συνεμερίσθη τὴν ζέσιν παντὸς θρησκεύματος.» (*) Αἱ ἱεραὶ τοῦ Γάγγου ὄχθαι, ἔνθα ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ὑπερλαμποῦς καὶ ἀκολάστου φύσεως ὁ ἄνθρωπος ἀνίσχυρος βυθίζεται εἰς τὴν ὀνειροπόλησιν τῆς Νιρβάνας, ἡ κυανῆ Μεσόγειος, τῶν ἀρκαδικῶν κοιλάδων καὶ τῶν σικελικῶν

(*) Poèmes antiques. Çunacepa.

(*) Paul Bourget. Essais de psychologie contemporaine.

Digitized by Google

ἱερέων ἡ Ἑλλάς, οἱ τερατώδεις καὶ αἰνιγματικοὶ θεοὶ τῆς Ἰνδικῆς Μυθολογίας παρὰ τὸν χαρίεντα καὶ ἐναρμόνιον κόσμον τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἡμιθέων, τῶν σατύρων καὶ τῶν νυμφῶν, κόσμον πλήρη φωτὸς καὶ κάλλους, εἶτα ὁ μεσαίων, ἀναπλαττόμενος ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ φρικαλεότητι, τοιαῦται εἰκόνες συγκινοῦσι τὸν Λεκὸντ Δελίλ, αἰώνων ὅλων εὐρεῖαι ἀπόψεις, μαγικῶς ἀκτινοβολοῦσαι ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ παρελθόντος. Τί πρὸς ἐκεῖνον αἱ στεναὶ σχέσεις τῶν ἀτόμων πρὸς ἄλληλα, τὰ πάθη καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου; Δὲν ἑλκύουσι τὸν ποιητὴν αἱ πνιγηραὶ πόλεις τοῦ παρόντος, ἔνθα ὁ βίος μικροπράγμων, ἔνθα ἡ πρόοδος τῆς βιομηχανίας ἀπεμάρανε τὴν ἀρχέτυπον νεότητα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἑλκύουσιν ἐκεῖνον οἱ σκηνῖται τῶν ἐρήμων καὶ τῶν ὑψηλῶν βουνῶν, τὰ μεγάλα ὁράματα ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν κέδρων, τῆς ἐλευθερίας αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἰαχαί, τῶν ἀρχεγόνων λαῶν αἱ παραφοραί. Ἐκεῖνος ὀνειροπολεῖ τὰς χρυσᾶς ὑακινθοστεφεῖς λύρας, αἵτινες ἐτόνιζον τοὺς πρὸς τοὺς μάκαρας ὕμνους καὶ συνώδευον τοὺς χοροὺς τῶν παρθένων· τὰς θεωρίας, τὰ μυστήρια, τὰς ἀγῶνας, καὶ τὰ ἱερὰ καὶ ἀπὸ βάθους καρδίας ποιήματα. Ἐκεῖνον συγκινοῦσιν οἱ εὐηγγελισμένοι θεοί, αἱ πολυτελεῖς ἱεροτελεστίαι, οἱ ἰδεώδεις τύποι, αἱ θριαμβευτικαὶ μεταστάσεις τῶν δικαίων εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἀλλ' οἴμοι! Οὐδεὶς ἀναγινώσκει πλέον ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ ἀρχεγόνου βίου. Ὁ Βισνοὺ δὲν ἑδράζει πλέον ἐπὶ τοῦ κυανοῦ λωτοῦ, ἡ Ἑλλὰς κεῖται νεκρὰ εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν Ἀθανάτων, καὶ ὁ Ναζωραῖος, τελευταῖος θεὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ῥηγνύει ἀπὸ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ τὸ δεύτερον κραυγὴν πόνου καὶ ἀπογνώσεως... Καὶ τὸ ἀπαισιόδοξον τοῦ ποιητοῦ, ἡ ἄκρατος αὐτοῦ καταφρόνησις πρὸς πᾶν τὸ ὑφιστάμενον καὶ σύνηθες, διήκουσα ἕως τότε ὑπὸ τὴν ἐπικὴν καὶ κατ' ἐπίφασιν γαλήνην τῆς ἀντικειμενικῆς ποιήσεως, αἴφνης ἀκράτητος ἐκρήγνυται εἰς ὁρμητικοὺς λυρικωτάτους στίχους, καὶ γράφει τὸ «Dies irae», τὴν «Ὑπατίαν», τὰ «Εἰς νεκρὸν ποιητὴν» καὶ τοὺς «Νεωτέρους» ***σοννέτα.***

Καὶ παρὰ τὴν ἐποποιΐαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ παράκειται ὁμοίως ἐναργὴς εἰς βάθος καὶ εἰς κάλλος ἡ ἐποποιΐα τῆς φύσεως. Ἀπαράμιλλος χωριογράφος εἶνε ὁ Λεκὸντ Δελίλ, καὶ ὁ χρωστὴρ αὐτοῦ ἀρέσκεται κατὰ προτίμησιν εἰς τὰς εἰκόνας τῆς πυριφλέκτου, καταπληκτικῆς, θαμβούσης καὶ ἀδιαφόρου φύσεως· καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ζῶα τῶν δρυμῶν καὶ τῶν ἐρήμων, οἱ λέοντες, καὶ οἱ τίγρεις, οἱ κροκόδειλοι, οἱ βόες, οἱ λύκοι εὗρον ἐν τῷ ποιητῇ ζωγράφον ἀκριβέστατον τῶν μεγαλοπρεπῶν σχημάτων, θαυμάσιον ἑρμηνευτὴν τῶν ἀγρίων καὶ μυστηριωδῶν αὐτῶν ὁρμεμφύτων. Καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φύσεως ἐμπνέεται ἰδίᾳ ὡς καλλιτέχνης, ἀναπλάττων τὸ ἐξωτερικὸν κάλλος, ὅπερ ἢ ἐν αὐτοῖς τηροῦσι τὰ πράγματα ἢ ἐκ τῆς ἀποστάσεως τῶν χρόνων προσδέχονται, ἄνευ ἠθικολογικῆς τινος ὀπισθοβουλίας. Ὅθεν εὐλόγως ἐλέχθη ὅτι ὁ ἀληθὴς «Θρύλος τῶν Αἰώνων» δὲν εἶνε ἡ ἀθάνατος ἐποποιΐα τοῦ Οὐγκώ, ἀλλ' ἡ θαυμαστὴ τριλογία τῶν ***Ἀρχαϊκῶν, Βαρβαρικῶν καὶ Τραγικῶν*** ποιημάτων τοῦ Δελίλ. Διότι ἐκεῖ μὲν οἱ αἰῶνες παρέρχονται πρὸ ἡμῶν διαβλεπόμενοι ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Οὐγκώ, ἐν γραφικῇ καὶ ἠθικῇ ἀπεικονίσει καὶ μεθύοντι πλούτῳ ῥυθμοῦ, γιγάντειόν τι μεγαλεῖον προσλαμβάνοντες, ἐνταῦθα δὲ αὐτοὶ οἱ αἰῶνες, ὡς ὑπὸ τὴν ἐπιταγὴν θεοῦ τινος, ἀνίστανται ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀναζῶσιν, ὡς πάλαι, μεστοὶ θελγήτρου καὶ φρίκης καὶ ποιήσεως. Ὑπό τινας ἐπόψεις τὸ πνεῦμα τοῦ Λεκὸντ Δελὶλ συναντᾶται πρὸς τὸ τοῦ μεγάλου Γκαῖτε, παρ' ᾧ ἰσορρόπως ἀκμάζουσιν ἡ σκέψις καὶ τὸ αἴσθημα, ἥ τε δημιουργικὴ καὶ κριτικὴ δύναμις. Καὶ παρίσταται ἡμῖν ἐφαρμόζων ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ τὸν θαυμάσιον ὁρισμὸν τοῦ ἡμετέρου Σολωμοῦ: «Πρέπει πρῶτα μὲ δύναμιν νὰ συλλαμβάνῃ ὁ νοῦς τοῦ ποιητοῦ καὶ ὕστερον νὰ αἰσθάνεται ἡ καρδία.»

*

Ἀλλὰ δύναταί τις νὰ ἀνεύρῃ ***καρδίαν*** εἰς τὰ ποιήματα αὐτοῦ; Εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ *ἐγώ*, εἰς τὴν ἔλλειψιν τοῦ πάθους, ἀποτελούντων τὴν ἀστείρευτον ἀπὸ αἰώνων πηγὴν πάσης τρυφερᾶς καὶ περιπαθοῦς ποιήσεως, εἰς τὴν ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ ἤθη καὶ τὸν βίον τῶν συγχρόνων, ἀποβλέπουσιν οἱ ἀρνούμενοι τὴν λάμψιν τῆς ποιήσεως εἰς τὸν Λεκὸντ Δελίλ. Ὑπὸ τὸν πολυτελῆ αὐτὸν διάκοσμον τῶν λέξεων καὶ τῶν εἰκόνων, λέγουσι, ματαίως προσπαθοῦμεν νὰ διίδωμεν τὸν ἄνθρωπον, νὰ ἐνωτισθῶμεν τῶν γελώτων ἢ τῶν λυγμῶν αὐτοῦ. Τί πρὸς ἡμᾶς ὁ Βαγαβᾶς καὶ ὁ Βράμας, ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Κυβέλη, αἱ Θῆβαι τοῦ Ἀμφίωνος, ἢ ὁ θάνατος τοῦ Βαλμίκη; ὁ Λεκὸντ Δελὶλ δὲν ἀνήκει εἰς τὸν αἰῶνα αὐτοῦ· δύναται νὰ εἶνε δεινὸς λογοπλόκος, ἀλλ' οὐδὲν πλέον . . Ὄχι! ἀνταπαντῶσιν εὐγλώττως οἱ θιασῶται τοῦ ποιητοῦ, οὐδεὶς ποιητὴς ἐμφορεῖται βαθύτερον αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τῶν νεωτέρων χρόνων, οὐδεὶς ποιητὴς ἀνήκει εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ πλειότερον τοῦ Λεκὸντ Δελίλ. Ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἀποτυποῦται ἡ ὅλως σύγχρονος τάσις πρὸς ῥεμβασμὸν καὶ ἀνάκλησιν τῶν ἐκλιπόντων αἰώνων, ὅπως τις γηράσας τρυφᾷ εἰς τὰς ἀναμνήσεις τῆς νεότητος αὐτοῦ. «Τὸ νεώτερον πνεῦμα, λέγει που ὁ κριτικὸς Ἰούλιος Λεμαῖτρ περιεργάζεται τοὺς θεοὺς τοῦ

Digitized by Google

παρελθόντος, όχι πλέον ίνα πιστεύση εις αυτούς, αλλ' ίνα κατανοήση και τιμήση τα όνειρα άτινα του κόσμου το αίνιγμα ενέπνεε το πάλαι εις τους ημετέρους προγόνους, και τας πλάνας αυτών, αλεξιτήρια του άλγους.»(*)Το παρόν, εξακολουθούσιν οι θιασώται του ποιητού, δεν επιδρά θετικώς μόνον επί του καλλιτέχνου, αλλά και αρνητικώς· επίσης δε προαπαιτείται βαθεία αισθητικότης και δύναμις φιλοσοφικής αντιλήψεως όπως διαγνώμεν την κενότητα και αθλιότητα του περιστοιχούντος βίου και αλγήσωμεν εξ αυτού. Ως είνε ποιητής ο έρωτος άσματα τονίζων επί τη θέα της τυχούσης καλλιπαρείου, δεν είνε βαθύτερον του πρώτου ποιητής ο τοιαύτην κραυγήν επαφίνων προς τους «Νεωτέρους;»

«Άνευ ονείρων ζήτε ζωήν ανάνδρων άσκοπον, γηραιότεροι της αγόνου γης. Από της κοιτίδος ο δολοφόνος αιών εκτέμνει παν γενναίον και βαθύ πάθος υμών. Κενόν περιάγετε τον νουν και την καρδίαν· το αίμά σας μεμολυσμένον, νοσώδης η πνοή υμών, ρυπαίνουσι τον άθλιον τούτον κόσμον, εις ούτινος τον βόρβορον μόνος ο θάνατος σπείρει!»

Η εν τω έργω αυτού υπολανθάνουσα και ούτωσί βιαίως εκρηγνυμένη έστιν ότε απαισιοδοξία, αποτέλεσμα της επί του πνεύματος αυτού επιδράσεως των επικρατουσών φιλοσοφικών θεωριών, προς δε η εν αυτώ επιστημονική των πραγμάτων αντίληψις δεικνύουσι τον ποιητήν ως εμπνεόμενον, αν ουχί εκ των ηθών, αλλ' εκ των ιδεών γενεάς όλης συγχρόνου. Εν τω αιώνι τούτω των θριάμβων της επιστήμης μύσται τινές της Τέχνης, συνεχίζοντες το παράδειγμα των αρχαίων της Ελλάδος φιλοσόφων και του μεγάλου Ρωμαίου ποιητού, επειράθησαν να περιενδύσωσιν επιστημονικάς αληθείας διά του ποιητικού ενδύματος. Εις εκ τούτων και ο Λεκόντ Δελίλ ηυτύχησεν εν θαυμαστή αρμονία να συνδυάση επιστήμην και ποίησιν, συνδυασμόν δυσχερέστατον, ουδέποτε σχεδόν κατορθωθέντα άνευ επαισθητής ζημίας αμφοτέρων. Υπό τας πλήρεις φωτός και κάλλους εικόνας του ποιητού, αποκαλύπτοντος τους παρελθόντας αιώνας ή απεικονίζοντος τον ζωώδη κόσμον, κρύπτονται αι επιστημονικαί θεωρίαι περί της ενότητος των ειδών εν τη φύσει και αι πηγάσασαι εκ της ιστορικής ερεύνης των θρησκευμάτων, καθ' ας εκάστη θρησκεία υπήρξεν αληθής, ήτοι ηρμοσμένη προς τα ήθη, τας ανάγκας, και τον πολιτισμόν των πιστευόντων εις αυτήν.

Αλλά και ενιστάμενοι και θιασώται συνομολογούσι την εν τοις ποιήμασι του Λεκόντ Δελίλ υψηλήν έμπνευσιν και απαράμιλλον έκφρασιν, την εντέλειαν των μαρμαρογλύπτων στίχων, την δαψίλειαν και ακρίβειαν των εικόνων, την αυστηρότητα του ρυθμού, το εκλεκτόν και σπάνιον των επιθέτων, αφορώντων, εκτός ελαχίστων περιπτώσεων, εις το πλαστικόν κάλλος των πραγμάτων, το εκ των χρωμάτων και περιγραμμάτων αυτών, και τον πλούτον των ομοιοκαταληξιών.

*

Αλλ' ή λογοτέχνης επιδέξιος ή ποιητής αξιόλογος, είτε ανήκει εις τον αιώνά του είτε μή, παρέχει εις τον Έλληνα αναγνώστην την τελειοτάτην, μετά τα κλασικά αριστουργήματα της ελληνικής ποιήσεως, απόλαυσιν του κάλλους της αρχαίας λατρείας. Και λέγων «έλληνα αναγνώστην», φαντάζομαι τούτον και λόγω κληρονομικότητος και γλώσσης και λόγω νοημοσύνης και αισθητικότητος όλον διαπνεόμενον εκ του έρωτος της αρχαιότητος. «Χρεωστούμεν, λέγει ο Παύλος Βουρζέ, εις τον υπερήφανον τούτον ποιητήν νέαν αποκάλυψιν του Καλού» Ο έλλην αναγνώστης θα οφείλη εις αυτόν νέαν αποκάλυψιν της Αρχαιότητος.

Άμα τη εκλογή του Λεκόντ Δελίλ υπό της Γαλλικής Ακαδημίας ευτράπελόν τι φύλλον των Παρισίων απεικόνισε τον ποιητήν εν περιβολή αρχαίου ραψωδού κρατούντος εν τη χειρί την λύραν του Τερπάνδρου. Τοιούτος δε, πλήρης αρχαϊκής μεγαλειότητος, παρίσταται προ της φαντασίας του έλληνος αναγνώστου των «Αρχαϊκών ποιημάτων.» «Ω θείε Δημόδοκε, λέγει που εν αυτοίς προς τον μυθικόν αοιδόν η ωραία Ελένη, ω θείε Δημόδοκε, μακάριος ο φιλούμενος υπό της ιεράς Μούσης! Από των αρμονικών αυτού χειλέων το άσμα αναβρύον ήρεμον, κατευνάζει τα δεινά και πραΰνει τας μερίμνας και μακαρίας τας καρδίας, ως εν ευδαίμονι ονείρω, καθιστά.» Πώς δε παρίσταται εν τη *Νιόβη* ο Αμφίων; «Κύριος της αρμονίας, πλήρης ειρήνης και αγαθότητος, δαιμόνιος και περίδοξος. Ονειροπόλος ασάλευτος, εν τη πορφύρα αυτού, παρά τοις θεοίς πλανά το πνεύμα, ανάσσων, άδων, ρεμβάζων, σοφός και μακάριος.» Και ο Ορφεύς «υψωμένον προς τον Όλυμπον τηρεί το γαλήνιον μέτωπον, και τους βασιλικούς πόδας ερείδει επί της γης χωρίς να βλέπη την γην.» Και όντως, οιονεί εξ ενεργείας θαυμαστού τινος *αταβισμού*, δεν αναζεί εν τω Λεκόντ Δελίλ των μυθικών εκείνων ψαλτών η θεία αοιδή; Το άσμα αυτού δεν φαίνεται διαπνέουσα, ως εκείνων, η γαλήνη και η σοφία, η γαλήνη υφ' ης ενισχυόμενος επισκοπεί αφ' υψηλού την πάροδον των αιώνων, η σοφία, οιακοστρόφος του ακατίου της φαντασίας ανά τους δυσπροσίτους ωκεανούς του παρελθόντος; Και δεν είνε Ορφεύς τις, εν πλήρει δεκάτω εννάτω

(*) Jules Lemaitre. Les contemporains.

Digitized by Google

αἰῶνι, ἀείποτε τὸν Ὄλυμπον προσατενίζων, λήσμων ἀείποτε τῆς ταπεινῆς γῆς;

Ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης διατρέχων τὰ *Ἀρχαϊκὰ ποιήματα*, ἐν οἷς ἡ εἰκὼν ἀφθονεῖ καὶ καταυγάζει, πᾶσα ἰδέα δι' εἰκόνων ἀνελίσσεται καὶ πολλάκις ἑκάστη λέξις ἀποτελεῖ εἰκόνα, ἐν οἷς τὸ ᾆσμα, οὐχὶ σπανίως, διαιρεῖται εἰς στροφάς, ἀντιστροφὰς καὶ ἐπῳδούς, ἐν οἷς τῶν θεῶν καὶ ἡμιθέων τὰ ὀνόματα ἀπαντῶσιν ἐν τῇ πρωτοτύπῳ αὐτῶν χάριτι, ἐν οἷς τοὺς στίχους διακοσμοῦσιν Ὁμηρικὰ τὰ ἐπίθετα καὶ μεγαλύνουσιν Αἰσχύλεια πολλάκις τὰ νοήματα, οὐχὶ σπανίως ὑπολαμβάνει ὅτι εὑρίσκεται πρὸ ἀρχαίου περισωθέντος μέλους, ὅπερ τὸ πάλαι ἐψάλλετο ἐν χορῷ κυκλίῳ πρὸ τοῦ βωμοῦ. Ὀλιγώτερον δὲ καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς σκέψεως νὰ μεταφέρῃ τὸ ποίημα εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν ἢ ὅσον κατέχεται ὑπὸ τῆς φροντίδος νὰ ἀνεύρῃ τὰς πηγὰς αὐτοῦ εἰς ἀντιστοίχους ἐννοίας καὶ λέξεις. ἀναδιφῶν σελίδας ἐκ τῆς Λυρικῆς Ἀνθολογίας, ἐκ τοῦ Πινδάρου, τοῦ Θεοκρίτου ἢ τοῦ Καλλιμάχου. Ὁ ἕλλην ἀναγνώστης διαβλέπει ἐν τῇ *Ἑλένῃ*, τῇ *Νιόβῃ*, τῷ *Χείρωνι* καὶ τῷ δράματι τῶν *Ἐριννύων*, εἰς τῆς Ἄτης τὸ ἀναπόδραστον, τῶν χαρακτήρων τὸ ἀτίθασσον, τοῦ πάθους τὴν ὁρμήν, ἀνταύγειάν τινα Αἰσχύλου ἐν ταυτῷ καὶ Εὐριπίδου, ἐν τῇ *Κλυτίᾳ*, τῇ *Γλαύκῃ*, τῇ *Κλεαρίστῃ* ἀναπνέει τὴν δροσόεσσαν χάριν τοῦ Θεοκρίτου καὶ τοῦ Μόσχου, καὶ χαιρετᾷ ἐν τῇ *Ὑπατίᾳ* τὴν ἠθικὴν ὁμόφυλον τῆς Ἀντιγόνης. Ὁ ποιητὴς δὲν ἀρκεῖται μόνον ἀνακαλῶν ἀπὸ τοῦ χάους τῶν αἰώνων εἰς τὸν ἥλιον τὴν κλεινὴν φιλόσοφον τῆς Ἀλεξανδρείας, χαρίζων εἰς ταύτην πνοὴν καὶ νεότητα, ἀλλὰ χωρεῖ ἀνυμνῶν ἐν ἰδίαις στροφαῖς μεσταῖς ἐμπαθοῦς λυρισμοῦ καὶ κάλλους· νομίζει τις ὅτι πρὸ ἐκείνης ἀπεκδύεται τὸ προσωπεῖον τῆς γαλήνης. Ἡ Ὑπατία εἶνε ἡ Βεατρίκη, εἶνε ἡ Ἐλβίρα αὐτοῦ, καὶ ἔτι πλέον, εἶνε τὸ σύμβολον αὐτῆς τῆς Μούσης τοῦ ποιητοῦ, ἥτις ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι τῆς ἀσεβείας καὶ τοῦ θετικισμοῦ ἀφιεροῖ τὴν μαγείαν τῶν ἐπῶν αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ ἀποιχομένου ἰδεώδους καὶ τῶν λησμονουμένων θεῶν...

«Χαῖρε! σὲ ἀγαπῶ, μεγάλη κόρη! λαίλαπος πνοὴ ἐφυγάδευσε τὸν κόσμον τῶν πατέρων σου, ἀλλὰ τὸν ἠκολούθησες, συνεξορίσθης, καὶ τὸν ὑψηλὸν αὐτὸν Οἰδίποδα δι' αἰωνίου ἔρωτος ἐκάλυψες

«Τὴν ἄσπιλον ἐσθῆτα καὶ τὰς χεῖράς σου τὸ στίγμα τοῦ αἰῶνος δὲν ἐρρύπανε κ' ἐβάδιζες προσατενίζουσα τῶν ἄστρων τὴν ζωήν, ἀγνοοῦσα τὰς κακίας καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀνθρώπων.

«Οἱ εὐτελεῖς Χριστιανοὶ σὲ ἔπληξαν, σὲ κατηράσθησαν, ἐμεγαλύνθης πίπτουσα, ἀλλὰ φεῦ! τῆς Ἀφροδίτης τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Πλάτωνος ἀπῆλθον εἰς ἀεὶ τῆς ὡραίας Ἑλλάδος!

« Κοιμοῦ, λευκὸν θῦμα, εἰς τὰ βάθη τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐν τῷ παρθενικῷ λωτοστεφεῖ σαβάνῳ σου, κοιμοῦ! Ἐπὶ τοῦ κόσμου βασιλεύει ἡ ἀκάθαρτος ἀσχημία, ἀπωλέσθησαν τὰ ἴχνη τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν Πάρον.»

«Κεῖνται κόνις οἱ θεοί, κεῖται ἄφωνος ἡ γῆ, οὐδεὶς πλέον προσεύχεται εἰς τὸν ἐρημωθέντα οὐρανόν σου· Κοιμοῦ! ἀλλὰ ψάλλε ζῶσα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ποιητοῦ τὸν ὕμνον τὸν μελῳδικὸν τῆς ἁγίας Καλλονῆς.

« Ἐκείνη μόνη ἐπιζῇ ἀσάλευτος καὶ αἰωνία! Ὁ θάνατος ἂς καταστρέφῃ, ἡ Καλλονὴ μαρμαίρει, ἀναγεννᾷ τὰ πάντα, καὶ οἱ κόσμοι καταρρέουσιν ὑπὸ τοὺς λευκούς της πόδας!»

Πρὸς τούτοις δύναται ὁ ἕλλην ἀναγνώστης νὰ ἀνεύρῃ περιέργους ἀναλογίας μεταξὺ τοῦ Λεκὸντ Δελὶλ καὶ τοῦ ἐξ Ἱμέρας μελοποιοῦ Στησιχόρου, οὗτινος, εἰ καὶ ἐλάχιστα λείψανα περισώζονται, τελείαν ἀναπλάττει τὴν ποιητικὴν φυσιογνωμίαν ὁ Μύλλερ ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας» Παρὰ τὰς σημαντικὰς διαφορὰς αἵτινες εὐλόγως ὑφίστανται μεταξὺ τοῦ Γαλάτου ποιητοῦ τοῦ ΙΘ αἰῶνος καὶ τοῦ Δωριέως ἀοιδοῦ τοῦ ἕκτου π.χ. αἰῶνος, ὡς παρ' αὐτῷ, οὕτω καὶ παρ' ἐκείνῳ, ὑπό τινα ἔποψιν, «ἡ ἐπικὴ ὑπόθεσις ὑπηρετεῖ διάθεσιν λυρικήν, τὰ μυθολογικὰ διηγήματα χρησιμεύουσιν εἰς ἐξήγησιν λυρικῶν διανοημάτων καὶ ἡ ἐν τῷ παρόντι συγκίνησις βιάζει τὸν ποιητὴν νὰ στραφῇ ὀπίσω εἰς παλαιοὺς χρόνους, ἐκφράζων τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ, εἴτε σπουδαῖα ἦσαν εἴτε παθητικά, ὄχι ἐξ ὑποκειμένου, καὶ κατὰ τὸν λυρικὸν τρόπον, ἀλλ' ἐξ ἀντικειμένου, δηλαδὴ ἐκ τῆς φύσεως ἢ ἐκ τῆς μυθολογίας.»

Τέλος, καθ' ἣν ἐποχήν, ἔν τε τῇ κοινωνικῇ καὶ καλλιτεχνικῇ ἀναπτύξει

La barbarie nous tien encore dans sa gaine,

κατὰ τὸν στίχον τοῦ Ἀλφρέδου δὲ Βινύ, ὁ Λεκὸντ Δελὶλ πρόκειται κάλλιστος χειραγωγὸς εἰς τὸν Ἕλληνα ποιητὴν τοῦ μέλλοντος ὅπως διαδράμῃ τοὺς τρίβους τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Πολλάκις ὀνειροπόλησα αὐτὸν στιλπνοῦντα τῆς φαντασίας αὐτοῦ τὰς πτέρυγας ἐν τῇ μελέτῃ τῆς ἑλληνίδος φύσεως καὶ τῆς ἑλληνίδος τέχνης. Ὡς ἐπεφάνησάν ποτε εἰς ἐκλογὴν πρὸ τοῦ μεγάλου Ἀλκείδου ἡ Κακία καὶ ἡ Ἀρετή, ὁμοίως εἰς τὸν ποιητήν μου, ἅμα πατῶντα τὸ Ἀττικὸν ἔδαφος, δύο βίοι πρόκεινται· ὁ βίος ἐν μέσῳ τῆς τύρβης, τῆς σπουδῆς καὶ τοῦ ὄχλου τῶν νεωτέρων Ἀθηνῶν, καὶ ὁ βίος ἐν τῇ ἱερᾷ γαλήνῃ καὶ σεπτῇ συντροφίᾳ τῆς ἀρχαιότητος, ἐν τῇ ὑψηλῇ μελαγχολίᾳ τῇ ἐκ τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν ἀναμνήσεων αὐτῆς. Ὁ ποιητής μου θὰ περιπτυχθῇ ἀδιστάκτως τὸν δεύτερον βίον, ὅστις, ἐν ᾧ στερεῖται τῆς χυδαιότητος τοῦ πρώτου, δὲν εἶνε ὀλιγώτερον πραγματικὸς αὐτοῦ· μήπως

Digitized by Google

ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀθηνᾶς, δὲν παρίσταται ἁπτὴ τις ἀλήθεια ἡ ἀρχαιότης καὶ δὲν εἶνε πλήρης ζωῆς, ἀεὶ προσφάτου καὶ νεουργοῦ ζωῆς, ὁ καθ' ἡμέραν προκύπτων εἰς φῶς, ὁ ἀστείρευτος τῶν καλλιτεχνημάτων κόσμος; Καὶ ἐφαντάσθην τὸν Ἕλληνα ἐκεῖνον ποιητὴν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως περισκοποῦντα ἔνθεν μὲν τὸ ἄφατον κάλλος τοῦ περιόπτου Ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος, ἔνθεν δὲ καρδίαν καὶ νοῦν πλανῶντα ἀπὸ τῶν καμπυλῶν τοῦ Παρθενῶνος εἰς τὰς παρθένους τοῦ Ἐρεχθείου· χαράσσοντα ἐκεῖ περὶ αὐτὸν ἀνυπέρβατον κύκλον, μοχθοῦντα ὑπὸ τὸ κράτος τῆς σκέψεως, ἀλλ' εὐδαίμονα, μακρὰν τῶν χρηματιστηρίων καὶ τῶν ὑπουργείων, τῶν καφενείων καὶ τῶν ἐφημερίδων· ἀναπέμποντα τὸ ᾆσμά του ἐν γλώσσῃ κατὰ τοσοῦτον ὑπερόχῳ τῶν ἰδιωμάτων, ἐν οἷς ἐτόνισαν τὰς ἐκ τῆς ἀρχαιότητας αὐτῶν ἐμπνεύσεις οἱ ποιηταὶ τῆς Δύσεως, οἱ Σενιὲ οἱ Γκαῖτε καὶ οἱ Τέννυσον, καθ' ὅσον αὕτη θὰ ἀναπολῇ πλειότερον τὴν γλῶσσαν τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Σοφοκλέους, ὅσον καὶ ἂν ἐρρακώθη, ὅσον κα ἂν παρηλλάγη ὑπὸ τῶν αἰώνων· καὶ ἐν τῷ ᾄσματι αὐτοῦ περιφανῆ διδάσκαλον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔχοντα τὸν ψάλτην τῶν ***Ἀρχαϊκῶν, Βαρβαρικῶν*** καὶ ***Τραγικῶν Ποιημάτων***.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΔ'.

Ἡ κατηγορία.

Ἐλθοῦσαι εἰς τὴν πόλιν, ἡ Κ. Δυχαμὲλ καὶ ἡ Ἀδριανὴ μετέβησαν εἰς τοῦ συμβολαιογράφου. Ὁ Κ. Περρὲν εἶχεν ἐπιστρέψει, καὶ ὁ ἀρχιγραφεὺς ἔσπευσε νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὰς πρὸς τὸν προϊστάμενόν του. Ὑπεδέχθη δ' αὐτὰς οὗτος μεθ' ὅλης τῆς ἁβροφροσύνης καὶ τοῦ σεβασμοῦ, ὅστις προσῆκεν εἰς τὰς πλουσιωτάτας τῶν πελατίδων του. Καὶ ἀφοῦ προσέφερεν εἰς αὐτὰς τοὺς δύο καλλιτέρους κλιντῆρας τοῦ δωματίου, εἶπεν εἰς τὴν κυρίαν Δυχαμέλ·

— Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ἂν δὲν κατώρθωσα νὰ ἔλθω εἰς τὸν πύργον τὰς τελευταίας αὐτὰς ἡμέρας. Ἀλλὰ μετ' ἀπουσίαν δύο ἡμερῶν, ηὗρα τόσην ἐργασίαν καθυστεροῦσαν, καὶ τόσα λάθη τῶν γραφέων μου...

Ἡ κυρία Δυχαμὲλ, παρορμηθεῖσα ὑπὸ νεύματος τῆς Ἀδριανῆς, ἐξέθηκε τὸν λόγον τῆς ἐλεύσεώς της. Ὁ συμβολαιογράφος, ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦ Νοέλ, συνέσπασε τὰς ὀφρῦς.

— Ἡ ὑπόθεσις εἶνε σπουδαία, κυρία, ὑπέλαβε, καὶ σᾶς ὁμολογῶ ταπεινῶς ὅτι δὲν ἠξεύρω τί νὰ ὑποθέσω... Ἠγάπων καὶ ἐξετίμων αὐτὸν τὸν Νοέλ· ἀλλ' ἀρχίζω νὰ φοβοῦμαι ὅτι ἠπατώμην περὶ αὐτοῦ. Τοῦ εἶχον ῥητῶς ἀπαγορεύσει νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του, καὶ ὅμως εὐθὺς τὴν ἐπομένην νύκτα, τῇ βοηθείᾳ δύο φίλων του, ἔσπευσε νὰ μὲ παρακούσῃ. Γνωρίζετε δὲ τὸ ἀποτέλεσμα. Γνωρίζετε ὅτι ποσότης πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, ἀντίτιμον τοῦ Βλινύ, δὲν φαίνεται διόλου εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς κληρονομίας, καὶ κατὰ τὴν πιθανωτάτην γνώμην εὑρίσκετο εἰς τὸ κιβώτιον τὸ ὁποῖον ἤνοιξεν ὁ Νοέλ... Ὅλα αὐτὰ τὰ εἶπον εἰς τὸν ἀνακριτήν, ὅστις μὲ ἐκάλεσε, καὶ ἡ κατάθεσίς μου τοῦ ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν.

— Πῶς, κύριε; ἠρώτησεν ἡ Ἀδριανὴ μετὰ δειλίας ἅμα καὶ ὀργῆς, ὑποθέτετε ὅτι ὁ Κ. Νοέλ, ὁ γενναῖος ἐκεῖνος νέος, ὅστις ἔσωσεν ἀπὸ τὰς φλόγας τὴν μητέρα μου κ' ἐμέ, εἶνε δυνατὸν νὰ ἦνε ἔνοχος τοιαύτης ἀτιμίας;

— Αἴ, δεσποινίς,.. δὲν εἶνε πρωτοφανὲς τὸ πρᾶγμα. Ἡ εὐκαιρία δημιουργεῖ πολλάκις τοὺς ἐγκληματίας.

— Εἶνε συκοφαντία, κύριε! Τὸ κατ' ἐμὲ ἔχω τὴν βεβαιότητα, καὶ ἠμπορῶ νὰ ὁρκισθῶ... Καὶ τὰ δάκρυα διέκοψαν τοὺς λόγους της. Ὁ συμβολαιογράφος ἠτένισεν ἐπ' αὐτὴν βαθὺ καὶ διαυγὲς βλέμμα.

— Ἐννοῶ, δεσποινίς, εἶπε τὴν ἔκπληξιν καὶ τὴν λύπην σας. Ἡ ἀγαθὴ καὶ χρηστή σας καρδία δὲν παραδέχεται ὅτι ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου ἐδοκιμάσατε τὴν ἀφοσίωσιν, ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποκύψῃ εἰς εὐτελῆ πειρασμόν... Ἀλλὰ, σᾶς ἐπαναλαμβάνω, τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε πρωτοφανές, καὶ ἀπαντῶνται παραδείγματα ἀνθρώπων γενναίων συγχρόνως καὶ εὐτελῶν. Ἔπειτα, τίποτε δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Νοὲλ Λετελιὲ διέπραξεν αὐτοπροσώπως τὴν ὑπεξαίρεσιν αὐτήν· ἴσως κανεὶς ἐκ τῶν συντρόφων του, μὲ ὅλην τὴν ἀγαθὴν ὑπόληψιν, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνουν ὅλοι...

— Ἀλλὰ σεῖς, κύριε Περρέν, διέκοψεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, πῶς δὲν παρενέβητε εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν; Ἔχω εἰς σᾶς ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην. Διατί δὲν ὑπήγατε νὰ ἴδητε τὸν Κ. Νοὲλ καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ν' ἀκούσετε τί ἀντιτάττουν εἰς αὐτὰς τὰς συκοφαντίας;

— Ἠμποροῦσα νὰ σᾶς ἀπαντήσω, κυρία, ὅτι μετὰ τὴν ἐπιστροφήν μου δὲν ἔλαβα καιρόν· ἀλλὰ προτιμῶ μᾶλλον νὰ σᾶς ὁμολογήσω, ὅτι ἐθεώρησα τὴν ὑπόθεσιν πολὺ λεπτήν, κ' ἐπροτίμησα νὰ περιμείνω τὸ πέρας τῆς δικαστικῆς ἀνακρίσεως. Ἔπειτα, ἀφοῦ ὁ Κ. Λοβεδὺ κατέθηκε καταγγελίαν ἐν ὀνόματί σας, δὲν ἠδυνάμην ἐγὼ νὰ ἀντιλέξω...

Digitized by Google

— Δὲν ἔδωκα εἰς τὸν Λοβεδὺ καμμίαν τοιαύτην ἐντολήν! ἀνέκραξεν ἡ κ. Δυχαμέλ.

— Τὸ βλέπετε; ἀγαπητή μου μητέρα, ὑπέλαβεν ἐνθέρμως ἡ Ἀδριανή· ὁ θεῖός μου τὰ ἔκαμεν ὅλα, καὶ δι' αὐτὸ μᾶς ἄφησε τόσας ἡμέρας νὰ μὴν ἠξεύρωμεν τί γίνεται. Ἴσως μία μόνη λέξις τοῦ Κ. Νοὲλ θὰ ἤρκει πρὸς ὑπεράσπισίν του· ἀλλ' ἀγανακτήσας διὰ τὴν φαινομένην ἀδιαφορίαν μας καὶ προσβληθείς, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κ. Πιερρὲν ἐφαίνετο νὰ τὸν νομίζῃ ἔνοχον, ἐπροτίμησε νὰ ὑπομείνῃ τὰ πάντα παρὰ νὰ ταπεινωθῇ μέχρις ἀπολογίας. Ἔχει εὐγενῆ καὶ ὑπερήφανον χαρακτῆρα...

Ἡ Ἀδριανὴ διεκόπη, δειλιάσασα ὑπὸ τὸ βλέμμα, ὅπερ ἠτένιζεν ἐπ' αὐτὴν ὁ συμβολαιογράφος.

— Ἡ κόρη μου ἔχει δίκαιον, εἶπεν ἡ Κ. Δυχαμέλ, καὶ σᾶς ἐνόμιζα, κ. Περρέν, ἐπιφυλακτικώτερον πρὸς τὰ τεχνάσματα... ἀνθρώπου... συγγενοῦς μου.

Ὁ συμβολαιογράφος ἐτήρει σιγήν.

— Ἴσως ἔχετε δίκαιον, κυρία, προσέθηκε τέλος ταπεινῶς. Ἔπρεπε νὰ πληροφορηθῶ ἀπ' εὐθείας... καὶ ἀφοῦ δὲν ἐπεφορτίσατε τὸν γαμβρόν σας... Τέλος πάντων τί σκοπὸν ἔχετε;

— Ἐπιθυμῶ ν' ἀπαλλάξω ἀμέσως τὸν Νοὲλ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν καταδιώξεων αὐτῶν. Τὸ ἐπιθυμῶ ἀντὶ πάσης θυσίας, καὶ ἂν ἀκόμη ἀπεδεικνύετο, πρᾶγμα ἀδύνατον, ὅτι κατέχουν αὐτοὶ τὸ ἀπολεσθὲν ποσόν.

— Ἔχετε ἀληθῶς δικαίωμα νὰ ἐπεμβῆτε, καὶ ἡ ἐπέμβασίς σας δύναται νὰ ἦνε τελεσφόρος. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, προσέθηκεν ὁ Περρὲν ἐγειρόμενος, δὲν πρέπει νὰ χάνωμεν καιρόν, διότι σήμερον ἴσως ἐκτελεῖται τὸ ἔνταλμα.

— Τὸ ἔνταλμα! τί λέγετε;

— Ἔνταλμα φυλακίσεως. Ὁ ἀνακριτὴς εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκδώσῃ....

— Πηγαίνωμεν γρήγορα! ἐφώνησεν ὁρμητικῶς ἡ Ἀδριανή.

— Δεσποινίς, ὑπέλαβεν ἀμηχάνως ὁ συμβολαιογράφος, θὰ ὑπάγωμεν πρῶτα εἰς τοῦ Νοὲλ Λετελιέ.

— Διατί νὰ μὴν ἔλθω κ' ἐγώ; Ἐμβῆκα καὶ ἄλλοτε εἰς αὐτὴν τὴν οἰκίαν, ὅταν ἡ μήτηρ μου κ' ἐγὼ δὲν εἴχομεν ἄσυλον. Εἰς τὰς φοβερὰς δὲ περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας εὑρίσκεται ὁ γενναῖός μας φίλος, ὁλόκληρος ἡ πόλις θὰ μ' ἐπιδοκιμάσῃ ὅτι συμπράττω εἰς τὴν ἀπαλλαγήν του.

— Ἔστω, δεσποινίς, ἀφοῦ ἡ κυρία Δυχαμὲλ συναινεῖ Ἐμέ, μὲ συγχωρεῖτε μίαν στιγμὴν νὰ βάλω τὸ φορεμά μου.. Μίαν στιγμήν.

Παρασκευαζόμενος δὲ εἰς ἀναχώρησιν, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ ἀγαθὸς συμβολαιογράφος:

— Μὰ τὸν Θεόν! ἂν κατηγορεῖται ἀδίκως αὐτὸς ὁ Νοέλ, εἶνε εἰς τὸν δρόμον, μοῦ φαίνεται, ν' ἀποκτήσῃ μίαν ἡμέραν πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τοῦ κιβωτίου.

Ἦλθε δὲ μετ' ὀλίγον, ἐν ἐπισήμῳ ἀναβολῇ, πρὸς τὰς ἀνυπομονούσας κυρίας. Ἐξῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν καὶ κατηυθύνθησαν πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Νοέλ, ἐνῷ ἡ ἅμαξα ἔμενε πρὸ τῆς θύρας τοῦ συμβολαιογράφου.

— Δὲν ἔχομεν καὶ κατάσκοπον, εἶπε σιγὰ ἡ Κ. Δυχαμέλ, δεικνύουσα τὸν ἁμαξηλάτην.

Ἐνῷ δ' ἐπλησίαζον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νέου μηχανοποιοῦ, εἶδον δύο χωροφύλακας, σιωπηλοὺς καὶ στηριζομένους ἐπὶ τῶν ξιφῶν των, φυλάσσοντας τὴν εἴσοδον.

Ἡ Ἀδριανὴ ἔτρεμε.

— Θεέ μου! εἶπε, μήπως δὲν ἐπροφθάσαμεν;

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ συμβολαιογράφος· ἀλλὰ νομίζω ὅτι φθάνομεν ἀκριβῶς εἰς τὴν ὥραν.

Οἱ χωροφύλακες ἐφάνησαν θέλοντες ν' ἀντιταχθῶσιν εἰς τὴν διάβασιν τῶν ἐρχομένων· ἀλλ' ὁ Πιερρέν, ὅστις ἦτο καὶ πάρεδρος, εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὀλίγας λέξεις, καὶ παρεμέρισαν μετὰ σεβασμοῦ.

Ἔσπευσαν τότε ν' ἀναβῶσιν εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα, ὅπου ἠκούετο θόρυβος φωνῶν.

Ἐν τῷ πρώτῳ δωματίῳ, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς κοιτὼν τοῦ Νοέλ, ἦτο ἡ Βρανδέν, περιπόρφυρος, ἄτακτον ἔχουσα τὴν κεκρύφαλόν της, καὶ ἀπειλοῦσα διὰ τῆς λαβῆς σαρώθρου τὸν ἐνωμοτάρχην, ὅστις καὶ τοι μειδιῶν ὑπὸ τὸν μεσοπόλιον αὐτοῦ μύστακα, δὲν ἐφαίνετο ἐντελῶς ἥσυχος. Διὰ τῆς ἡμιανοίκτου θύρας τοῦ ἄλλου δωματίου ἐφαίνετο ἡ μεγάλη κλίνη, ἐφ' ἧς ἀνεπαύετο ὁ Ἰωάννης, ἐνῷ ἠγρύπνει παρ' αὐτῷ πάντοτε ἡ γραῖα Ῥεβού· εἶτα δὲ ὁ ἀνακριτής, ἀποτείνων ἐσχάτην προτροπὴν εἰς τὸν Νοέλ, ὅστις ἤκουεν αὐτὸν εὐλαβῶς μὲν ἀλλὰ μετὰ ψυχρᾶς ἀδιαφορίας.

Βλέπουσα τοὺς προσερχομένους, ἡ Βρανδὲν ἀνεπήδησεν ἐκ χαρᾶς.

— Ἅ! εἶπε, μᾶς θυμήθηκαν τέλος πάντων. Τώρα *ὠμορφονή μου*, προσέθηκεν ἀποτεινομένη εἰς τὸν ἐνωμοτάρχην, ἄδειαζέ μας τὴ γωνιά, καὶ σύντομα!

— Μὴ βιάζεσαι καὶ τόσο, *ὠμορφονή μου*, ἀπήντησεν ἐκεῖνος ἐμπαικτικῶς· ἂν ἀδειάσω τὴ γωνιά, 'μπορεῖ νὰ πάρω καὶ τὴν εὐγενεία σου μαζύ μου.. ὡς ἐδῶ κοντά, καὶ νὰ σὲ βάλω 'ς τὸ δροσιό.. νὰ ἰδῇς τί ὡραῖα ποῦ εἶνε..

— Ἑτὸ δροσιό! ἐμένα; ἀνέκραξεν ἐκμανὴς ἡ μέγαιρα.

Ἀλλ' οὐδεὶς προσεῖχεν εἰς αὐτὴν καὶ τὸν ἐνωμοτάρχην, ὅστις ἀναγνωρίσας τὸν Κ Περρὲν ὑπεχώρησεν ἐπίσης ἵνα διαβῇ μετὰ τῶν συνοδῶν του.

Digitized by Google

Ὁ συμβολαιογράφος καὶ αἱ κυρίαι προὐχώρησαν ταχέως πρὸς τὸ δεύτερον δωμάτιον. Τὴν στιγμὴν δ' ἐκείνην ὁ ἀνακριτὴς ἔλεγεν εὐσταθῶς :

— Καὶ πάλιν σᾶς τὸ λέγω, σκεφθῆτε, κύριε Νοὲλ Λετελιέ· ἀρνούμενος ν' ἀπαντήσητε εἰς τὴν δικαιοσύνην μ' ἀναγκάζετε νὰ διατάξω τὴν φυλάκισίν σας καὶ τῶν δύο φίλων σας.

— Εἶμαι ἕτοιμος, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ.

Ἡ μήτηρ τοῦ ἀσπαλακοθήρα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

—Τί; καὶ τὸν καϋμένο τὸ Γιάννη μου' ἀνεφώνησε. Μὰ συλλογισθῆτε, ἀφέντη, πῶς ὁ γυιός μου δὲν ἔκαμε τίποτε... Κ' ἔπειτα ποῦ 'μπορεῖ αὐτὸς νὰ κουνηθῇ;..

— Θὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ κατάστασίς του ὡς πρὸς τὸν Κ. Νοέλ...

Ὁ ἀνακριτὴς διεκόπη ὑπὸ τῆς εἰσόδου τῶν κυριῶν καὶ τοῦ Περρέν.

Ὁ Νοέλ, ἐνδεδυμένος ἤδη πρὸς ἀναχώρησιν, ἦτο ὠχρὸς καὶ κάτισχνος· ἀλλ' ἐφαίνετο γαλήνιος, καὶ οἱ μεγάλοι του ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον θάρρος. Ἰδὼν τὴν Ἀδριανὴν καὶ τὴν μητέρα της, ἀνεσκίρτησε, καὶ παρ' ὀλίγον κραυγὴ διέφευγε τὸ στῆθός του. Ἐκρατήθη ὅμως, κ' ἐχαιρέτισε σιωπηλός.

Ἡ Κυρία Δυχαμὲλ ἐβάδισε πρὸς αὐτὸν, καὶ δραττομένη τῆς χειρός του,

— Συγχωρήσατέ με, εἶπε, κύριε Νοέλ. Ἠργήσαμεν τόσον νὰ ἔλθωμεν, διότι δὲν ἐγνωρίζαμεν τὴν βδελυρὰν καὶ ψευδῆ κατηγορίαν, ἡ ὁποία σᾶς ἔγεινε.

— Πῶς! κυρία, εἶπεν ἔκπληκτος ὁ Νοέλ, ἐν ἀγνοίᾳ σας...

— Πρό τινων μόλις στιγμῶν, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἡ Ἀδριανή, ἐμάθαμεν ἀπὸ τὴν κόρην τοῦ ὁδοστάτου τί συμβαίνει.. καὶ ἤλθαμεν, βλέπετε, ἀμέσως.

Μειδίαμα ὑπερηφανείας καὶ εὐχαριστήσεως διέστειλε τὰ χείλη τοῦ Νοέλ.

— Εὐχαριστῶ, δεσποινίς, ἀνέκραξε. Δὲν ἐπιστεύσατε λοιπόν, οὔτε σεῖς οὔτε ἡ μήτηρ σας αὐτὴν τὴν συκοφαντίαν; οὔτ' ἐσκέφθητε νὰ προσφύγετε εἰς τὴν δικαιοσύνην;

— Ποτέ.

— Τότε ἀδιαφορῶ δι' ὅλα.

Κατὰ τὸν διάλογον τοῦτον ὁ δικαστὴς παρετήρει ἀπορῶν τοὺς νεήλυδας.

— Κύριε ἀνακριτά, εἶπεν ὁ Περρέν, σᾶς παρουσιάζω τὰς κυρίας Δυχαμέλ, πελάτιδάς μου καὶ μόνας κληρονόμους τοῦ μακαρίτου Δυχαμὲλ οὗτινος ἡ κληρονομία λέγεται ὅτι ἐλῃστεύθη. Δὲν ἔδωκαν ἐντολὴν εἰς κανένα νὰ ὑποβάλῃ καταγγελίαν περὶ τῆς ὑποτιθεμένης αὐτῆς κλοπῆς. Ὁ συγγενὴς ὅστις τὴν κατήγγειλε παρεσύρθη ἀπὸ ζῆλον ὑπερβολικόν, καὶ αἱ κυρίαι ἀδιστάκτως τὸν ἀποδοκιμάζουσιν. Ὅ,τι ἔπραξεν ὁ Νοὲλ καὶ οἱ φίλοι του τὸ ἔπραξαν κατὰ διαταγήν των. Οὐδὲν ἐκλάπη παρ' αὐτῶν, αἰσθάνονται δὲ ὑπόληψιν καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν γενναῖον νέον, ὅστις ἵσταται ἐνώπιόν σας.

Ὁ δικαστὴς ἔμενεν ἐνεός.

— Τοιαῦται εἶνε,κυρίαι μου, αἱ θελήσεις σας; ἠρώτησεν.

Ἡ κυρία Δυχαμὲλ καὶ ἡ Ἀδριανὴ κατένευσαν.

— Ἀρκεῖ, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος. Δὲν ἔχω ἢ ν' ἀνακαλέσω τὸ ἔνταλμά μου. Πράττω δὲ τοῦτο εὐχαρίστως, σᾶς βεβαιῶ, διότι μ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ᾐσθανόμην ὅτι ὁ Κ. Νοὲλ Λετελιὲ ἦτο ἀνώτερος ὑπονοίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ καθ' αὐτὸ οὐσία τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς μοῦ ἦτο ἐντελῶς ἀκατανόητος... Ἀλλὰ τί σκοπὸν λοιπὸν εἶχεν αὐτὸς ὁ Κ. Λοβεδύ;

— Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, κύριε ἀνακριτά, ἀπήντησεν ὁ Περρέν, ὁ Κ. Λοβεδὺ παρεσύρθη ἀπὸ ὑπερβολικὸν ζῆλον, ἀγνοεῖ δὲ μερικὰ περιστατικά, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ μεταβάλωσι τὴν ἐνέργειάν του. Τέλος πάντων δὲν ὑπάρχει πλέον οὔτε μήνυσις, οὔτε ἔγκλημα, καὶ ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ ὑπερβῇ τὸν οἰκογενειακὸν κύκλον.

— Ἐκεῖ κ' ἐγὼ θὰ τὴν ἀφήσω, καὶ θ' ἀσχοληθῶ πλέον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κυρίαν ἀποστολήν μου, τὰς πυρκαϊάς, διότι τὸ ἔργον μου δυστυχῶς, δὲν προχωρεῖ διόλου... Κύριε ἐνωμοτάρχα, ἐξηκολούθησεν ὑψῶν τὴν φωνήν, ἠμπορεῖτε ν' ἀναχωρήσετε μὲ τοὺς ἄνδρας σας. Τὸ ἔνταλμα ἀκυροῦται, καὶ ἡ παρουσία σας δὲν εἶνε πλέον ἐδῶ ἀναγκαία.

— Πολὺ καλά, κύριε, ἀπήντησεν ὁ χωροφύλαξ φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὸν τρίκωχον πῖλον του. Κάμνομεν λοιπὸν *μεταβολήν*, καὶ μ' εὐχαρίστησιν μάλιστα, διότι καθῆκον εἶνε... δὲν λέγω, ἀλλὰ δὲν εἶνε κ' εὐχάριστον πρᾶγμα νὰ κακομεταχειρίζεται κανεὶς τιμίους ἀνθρώπους.

Ἔκαμε δὲ μεταβολήν, ὡς εἶπε, καὶ εἶδε τὴν Βρανδὲν *φέρουσαν ὅπλα*, διὰ τοῦ σαρώθρου της, ὅπως εὐχαριστήσῃ αὐτὸν διὰ τοὺς ἐπανορθωτικοὺς αὐτοὺς λόγους του. Ἐκεῖνος ἐμειδίασε, καὶ μετὰ μικρὸν ἠκούσθησαν ἀντηχοῦντα ἐπὶ τῆς κλίμακος τὰ βαρέα του ὑποδήματα, ἐνῷ ἡ ἀγαθὴ οἰκονόμος διερρήγνυτο εἰς γέλωτα ὅμοιον πρὸς ᾆσμα ἐπινίκειον.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶπε τότε φαιδρῶς ὁ δικαστής, ἑτοιμαζόμενος καὶ αὐτὸς ν' ἀναχωρήσῃ, παράδοξος κατηγορούμενος ὑπήρξατε, κύριε Νοέλ. Εἴχατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ παθόντας, καὶ ἀνακριτὴν καὶ χωροφύλακα. Τέλος καλόν, ὅλα καλά! Δὲν μοῦ μνησικακεῖτε ἐλπίζω,.. καὶ ἂν μάθετε τίποτε σχετικὸν πρὸς τὴν ἀνάκρισιν, μὴ λησμονήσετε νὰ τὸ ἀνακοινώσετε εἰς τὴν δικαιοσύνην.

Digitized by Google

Καὶ χαιρετίσας ἐξῆλθε, προπεμπόμενος ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου.

Ὁ Νοὲλ ἐπλησίασε τότε εἰς τὴν κυρίαν Δυχαμὲλ καὶ τῇ εἶπεν, ἐνῷ οἱ ὀφθαλμοί του ἐστρέφοντο ἰδίως πρὸς τὴν νεάνιδα.

— Πόσον σᾶς εὐχαριστῶ, κυρία διὰ τὴν εὐμενῆ σας παρέμβασιν... Τίποτε δὲν μ' ἔθλιβε τόσον, ὅσον τὸ νὰ συλλογίζωμαι ὅτι σεῖς καὶ ἡ κυρία Ἀδριανὴ εἴχατε τόσον οἰκτρὰν ἰδέαν περὶ ἐμοῦ.

— Οὐδὲ στιγμὴν δὲν τὴν εἴχαμεν, εἶπεν ἡ Ἀδριανή.

— Εἴσθε ὅμως καὶ πολὺ ὑπερήφανος, κύριε Νοέλ, ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ. Διατὶ δὲν μᾶς εἰδοποιήσατε περὶ τῶν καταδρομῶν αὐτῶν;

— Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία.... ἀλλ' ἀφοῦ ἐλέγετο, ὅτι εἴσθε κατήγοροί μου...

— Καλά· ἀλλ' ἐμέ ; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος, εἰσελθὼν τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Διατὶ δὲν μ' ἐκαλέσατε εἰς βοήθειάν σας ;

— Δὲν μ' ἐδώκατε δείγματα εὐμενείας, κύριε, καὶ ἡ κατάθεσίς σας μάλιστα ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ δὲν ὑπῆρξεν, ὡς βεβαιοῦται, ὑπὲρ ἡμῶν.

— Εἶνε ἀληθὲς ὅτι δὲν ἐννόησα, καὶ τόρα ἀκόμη δὲν ἐννοῶ, πῶς, μετὰ ῥητήν μου ἀπαγόρευσιν, ἐξετελέσατε τὴν κινδυνώδη ἐκείνην ἐπιχείρησιν, τῆς ὁποίας αἱ συνέπειαι ἦσαν τόσον ὀλέθριαι.

— Δὲν τὸ ἐννοήσατε ; ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, ταπεινῶν τὴν φωνήν. Ἄς προσπαθήσω λοιπὸν νὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσω.

Κλείσας δὲ τὴν μεταξὺ τῶν δύο δωματίων θύραν κ' ἐπανελθὼν εἰς τὴν θέσιν του, ἐξέθηκε τὰς γνωστὰς ἡμῖν ἤδη περιστάσεις, αἵτινες ὑπηγόρευσαν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ, τῇ βοηθείᾳ τῶν συντρόφων του, τὴν σωτηρίαν τοῦ κιβωτίου. Διηγήθη πῶς, ἐνῷ ἐσκόπει νὰ δώσῃ ἐναντίαν διαταγὴν εἰς τοὺς φίλους του, ὁ Γριβὲ εἶχεν ἀπαντήσει τὸν Κ. Λοβεδὺ συνομιλοῦντα μυστικῶς μετὰ τοῦ σχοινοβάτου, καὶ πῶς ὁ ὁδοστάτης, ὑποπτευθείς, κατεσκόπευσε τοὺς δύο ἀνθρώπους καὶ τοὺς εἶδεν ἀφανιζομένους ὁμοῦ. Τότε αὐτός, ὁ Νοέλ, μὴ ἀμφιβάλλων πλέον,ὅτι ὁ Κ. Λοβεδὺ ἐσκόπει νὰ καταλάβῃ, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἡρακλέους, τὸ κιβώτιον, δὲν ἐδίστασε νὰ εἰσχωρήσῃ ἐντὸς τῆς καείσης οἰκίας, ἵνα προλάβῃ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ἀνέμνησε τοὺς ψιθυρισμοὺς καὶ τοὺς κρότους βημάτων, οἵτινες ἠκούσθησαν πολλάκις διαρκούσης τῆς ἐργασίας, καὶ τέλος ἐξέφρασε τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ σχοινίον εἶχε κοπῆ ὑπὸ ἐνόχου χειρός, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ διετήρει ἔτι, φυλαττόμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἴχνη κοπῆς, καίτοι ἀδεξίως εἶχον προσπαθήσει νὰ τὰ ἐξαλείψωσιν.

Ἡ διήγησις αὕτη ἠκούσθη ἐν βαθείᾳ σιγῇ. Ὁ συμβολαιογράφος ἐφαίνετο νοερῶς παρακολουθῶν τοὺς μίτους βδελυρᾶς τινος μηχανορραφίας,ἡ δὲ Ἀδριανή,ἐμβρόντητος ἐξ ὅσων ἤκουε, δὲν ἐτόλμα ἔτι νὰ ἐκφράσῃ τὴν κρίσιν της.

— Θεὲ καὶ κύριε ! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, ν' ἀπεφάσισεν ὁ γαμβρός μου... Ἀλλ' εἰπέτε μου, κύριε Νοέλ, εἴπατε εἰς τὸν ἀνακριτὴν ὅσα πρὸ μικροῦ μᾶς διηγήθητε ;

— Οὐδὲ τὸ ἐσυλλογίσθην κἄν, κυρία. Δὲν βλέπετε ποίαν τρομερὰν σημασίαν θὰ εἶχεν ἡ κατάθεσις ἐμοῦ, τοῦ Γριβὲ καὶ τοῦ Ἰωάννου, ὡς πρός... στενόν συγγενῆ σας; Δὲν ἐννοεῖτε, ὅτι πρόκειται περὶ ἀποπείρας κλοπῆς καὶ φόνου ;

— Θεέ μου ! εἶν' ἀλήθεια.

— Κ' ἐπροτιμήσατε, ὑπέλαβεν ἡ Ἀδριανή, νὰ κατηγορηθῆτε μᾶλλον διὰ βδελυρὸν ἔγκλημα, νὰ ἀντιμετωπίσετε τὴν ἀτίμωσιν καὶ τὴν τιμωρίαν, παρὰ νὰ ἀπολογηθῆτε λέγοντες τὴν ἀλήθειαν ;... Ἄ, κύριε Νοέλ, αὐτὸ εἶνε τὸ μεγαλείτερον δεῖγμα τῆς ἀφοσιώσεως, ἀφ' ὅσα μᾶς ἐδώκατε.

—Ἴσως δὲν θὰ κατώρθωνα νὰ σιωπήσω μέχρι τέλους·καὶ ἂν ἐγὼ προσωπικῶς ἐπροτίμων νὰ ὑποφέρω τὰ πάνδεινα μᾶλλον παρὰ νὰ προξενήσω κακὸν εἰς τὴν οἰκογένειαν Δυχαμέλ,δὲν μοῦ ἦτον ὅμως ἐπιτετραμμένον ν' ἀπαιτήσω τὴν αὐτὴν αὐταπάρνησιν παρὰ τοῦ Γριβὲ καὶ τοῦ Ἰωάννου.

— Πολὺ ἄσχημα πράγματα διαβλέπω εἰς τὰς ἐνεργείας ἑνὸς κυρίου, ὑπέλαβεν ὁ συμβολαιογράφος, ἀνανήφων ἀπὸ τοῦ ῥεμβασμοῦ του.. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ σχοινοβάτης, ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις ἀνεμίχθη εἰς τὴν ὑπόθεσιν, τί ἀπέγεινεν ;

— Ἀνεχώρησε μὲ τὸν θίασόν του τὴν ἐπαύριον τοῦ δυστυχήματος· ἀπὸ τότε δὲν ἠκούσθη πλέον.

— Δὲν σημαίνει· ἀνευρίσκεται, ἂν ἦνε ἀνάγκη. Δὲν ἠμπορεῖτε τοὐλάχιστον, κύριε Νοέλ, νὰ μοῦ δώσετε μερικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ χρηματοφυλακίου αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξαφάνισις εἶνε τόσον ἀκατανόητος ;

— Ὀλίγας μόνον στιγμὰς τὸ ἐκράτησα εἰς τὰς χεῖράς μου· τόσον αἰφνιδία ἦτο ἡ καταστροφή. Ἦτο μετρίου μεγέθους, ἀπὸ πράσινον μαροκῖνον, μὲ χρυσοῦν μονόγραμμα.

— Τὸ γνωρίζω, διέκοψε στενάζουσα ἡ κυρία Δυχαμέλ. Ὁ ταλαίπωρος σύζυγός μου ἐφύλαττεν ἐκεῖ τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐγγράφων του.

— Τὸ ἠνοίξατε, ὑπέλαβεν ὁ Περρέν, ἀποτεινόμενος εἰς τὸν Νοέλ· τί περιεῖχεν;

— Ὄχι χαρτονομίσματα, ὅπως φαίνεται ὅτι πιστεύει ὁ κόσμος. Ὀλίγα μόνον ἔγγραφα ἐπὶ χαρτοσήμου, διαφόρου γραφῆς... Ἀλλὰ μόλις ἓν βλέμμα, σᾶς ἐπαναλαμβάνω, ἐπρόφθασα νὰ ῥίψω. Ἐνῷ τὸ ἔκλεια πάλιν, ἐκόπη τὸ σχοινίον. Ἐγὼ κατεκρημνίσθην, καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον ἔπεσεν ἀπὸ τὰς χεῖράς μου.

Digitized by Google

— Ὑποπτεύω ὅτι περιεῖχεν ἔγγραφον πολὺ σπουδαῖον διὰ κάποιον, καὶ ἀναμφιβόλως... Δὲν μὲ εἴπατε, Κ. Νοέλ, ὅτι ὁ Κ. Λοβεδύ, ὅταν ἦλθε νὰ σᾶς ἰδῇ, διέβη πρῶτον ἀπὸ τὰ ἐρείπια, ὅπου ἔκαμεν ἐρεύνας αὐτοπροσώπως;

— Μάλιστα, καὶ ἴσως ηὗρε τὸ ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον τόσον ἐπιμόνως ζητεῖ ἐξ ὀνόματος τῶν κυριῶν.

— Τὸ ηὗρε! νὰ ἦσθε βέβαιος ὅτι τὸ ηὗρεν, ἐφώνησε τεταραγμένος ὁ Περρέν. Ἐκ τούτου ἡ τόλμη του καὶ τὸ συμφέρον τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ πιστευθῇ ὅτι... Στοιχηματίζω ὅτι δὲν εἴμεθα μακρὰν τῆς ἀληθείας! Ὦ, τί ἔδιδα νὰ μάθω τὸ περιεχόμενον τοῦ χαρτοφυλακίου!

Ὁ διάλογος οὗτος ἐγίνετο, ὡς γνωρίζομεν, παρὰ τῇ κλίνῃ τοῦ Ἰωάννου Ῥεβού. Οὔτ' αὐτὸς δὲ οὔτε ἡ παρ' αὐτῷ ἀγαθὴ γυνὴ ἐφαίνοντο προσέχοντες εἰς τὰ περὶ αὐτοὺς λεγόμενα. Ἐν τούτοις λέξις τις πολλάκις ἐπαναληφθεῖσα ἐφάνη προξενήσασα ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἀσθενῆ. Οἱ ὀφθαλμοί του ἠνοίχθησαν ἐντελῶς καὶ ἠτένισαν βλέμμα νοημοσύνης ἐπὶ τοὺς παρισταμένους. Μία τῶν χειρῶν του ἐκινήθη ἀσθενῶς ἐπὶ τῆς κλίνης του, κ' ἐψιθύρισε:

—Τὸ χαρτοφυλάκιον, .. ναί, ναί,. . . τὸ χαρτοφυλάκιον!

Ὁ Νοὲλ ἔκλινεν ἠρέμα πρὸς αὐτόν.

— Μᾶς ἀκούεις λοιπόν, πτωχέ μου Γιάννη; ἠρώτησε. Ὁμιλοῦμεν πραγματικῶς διὰ τὸ χαρτοφυλάκιον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ηὗρα εἰς τὸ κιβώτιον τοῦ Κ. Δυχαμέλ. Ξεύρεις τί ἔγεινε;

Ὁ Ἰωάννης προσεῖχεν. Ὁ ἦχος τῆς γνωστῆς αὐτῆς καὶ θωπευτικῆς φωνῆς ἀφύπνιζε προδήλως τὰς διανοητικάς του δυνάμεις· ἐψέλλισε δὲ μετὰ κόπου:

—Τὸ χαρτοφυλάκιον.. τὸ χαρτοφυλάκιον..

— Σ' ἐρωτῶ, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, τονίζων τὰς λέξεις, ἂν γνωρίζεις τί ἔγεινε; Ἦσουν ἀκριβῶς ὑποκάτω μου, ὅταν ἔπεσε ἀπὸ τὰ χέρια μου.

Ὁ ἀσθενὴς προσεπάθει νὰ ἐννοήσῃ καὶ ν' ἀποκριθῇ. Τέλος δὲ ἀπήντησε, διὰ συγκεχυμένης πλέον φωνῆς:

— Τὸ χαρτοφυλάκιον.. δὲν ξεύρω.. δὲν θυμοῦμαι..

Ὁ γηραιά του μήτηρ ἔσπευσε νὰ παρεμβῇ.

— Μὴ μου τὸν τυραννᾶτε, κύριε Νοέλ, εἶπεν ἱκετευτικῶς· τὸ κεφάλι του εἶνε ἀδύνατον καὶ ὁ ἰατρὸς εἶπε νὰ μὴν ὁμιλῇ...

— Ἀλήθεια, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, ἔπειτα... καὶ τί νὰ εἰπῇ;

Κ' ἐπέστρεψε πρὸς τὰς κυρίας, αἵτινες συνωμίλουν μετὰ τοῦ Περρέν.

— Λοιπόν, ἐξηκολούθει λέγων ὁ συμβολαιογράφος, δὲν θέλετε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ προκαλέσετε τὴν προσοχὴν τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τῶν σκευωριῶν... ἐκείνου περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦμεν.

— Θεὸς φυλάξῃ! ἀπήντησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Ἦτο σύζυγος τῆς ἀδελφῆς μου, καὶ ποτὲ δὲν θὰ ὁμιλήσω, καὶ ὅλην μας τὴν περιουσίαν ἂν πρόκειται νὰ χάσωμεν... Δὲν συμφωνεῖς, Ἀδριανή;

— Ναί, ναί, καλή μου μητέρα. Δὲν πρέπει οὔτε ἠμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ φανῶμεν ὀλιγώτερον γενναῖοι ἀπὸ τὸν κύριον Νοέλ.

Ὁ συμβολαιογράφος ἐκίνησε τὴν κεφαλήν.

— Φοβοῦμαι, εἶπεν, ὅτι γρήγορα ἢ ἀργὰ καὶ χωρὶς νὰ θέλετε... Ὁπωσδήποτε, δὲν ἠμπορεῖτε πλέον νὰ μένετε εἰς τὸ Βλινύ;

— Ὦ! ὅσον δι' αὐτό, βεβαιότατα! ἐφώνησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Μοῦ εἶνε ἀδύνατον τώρα νὰ βλέπω κατὰ πρόσωπον.. Ἀλλὰ ποῦ νὰ καταλύσωμεν;

— Εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἂν εὐαρεστεῖσθε. Διεσκεύασα ἐσχάτως μερικὰ δωμάτια εἰς τὴν οἰκίαν μου, διὰ τοὺς συγγενεῖς μου οἵτινες ἔρχονται ἐνίοτε καὶ μὲ ἐπισκέπτονται ἀπὸ τὸ Νεβέρ. Τὰ θέτω εἰς τὴν διάθεσίν σας, μέχρις οὗ κατορθώσετε νὰ εὕρετε ἄλλο οἴκημα εἰς τὴν πόλιν, ἢ μέχρις οὗ ἀνοικοδομηθῇ ἡ παλαιά σας οἰκία. Ἡ σύζυγός μου θὰ σᾶς κάμνῃ συντροφιάν, καὶ θὰ ἔχετε τὴν προστασίαν τῆς οἰκογενείας μου καὶ ἐμοῦ.

— Δέχομαι, ἀπήντησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ· καὶ σὺ κόρη μου, τί λέγεις;

— Ἀγαπητή μου μητέρα, ἡ μεγαλειτέρα ἐπιθυμία μου εἶνε νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ Βλινύ· ἀλλὰ μὴ λησμονῇς τί ἀπειλὰς ἠκούσαμεν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει...

— Πῶς; τί πρᾶγμα; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος...

—Τίποτε. Παιδαριώδη πράγματα, ἀπήντησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Λοιπόν, Περρέν, θὰ κατοικήσωμεν μαζύ σας, καὶ ὁ Κ. Νοέλ, ἐλπίζω, θὰ ἔρχετ' ἐκεῖ νὰ μᾶς βλέπῃ;

Ὁ νέος μηχανικὸς προεφασίσθη δειλῶς τὰς καθυστερούσας ἐργασίας του, ἃς ὤφειλε πλέον νὰ ἐκτελέσῃ, ἀνακτήσας ἤδη τὰς δυνάμεις του.

— Δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐργάζεται ἀδιακόπως, εἶπεν ἡ ἀγαθὴ γυνή, καὶ θὰ μᾶς φέρετε καὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀσθενοῦς. Μετ' ὀλίγον θ' ἀρχίσῃ, λέγουν, ἡ ἀνάρρωσίς του, καὶ δὲν θὰ δυσαρεστηθῆτε, ἐλπίζω, ν' ἀποδείξωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅπως ἠμποροῦμεν, τὴν εὐγνωμοσύνην μας εἰς τοὺς δύο φίλους σας, οἵτινες ἐπληγώθησαν διὰ νὰ μᾶς ὑπηρετήσουν.

Ὁ Νοὲλ δὲν ἀπήντησε κ' ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς. Καίτοι δὲν ᾐσθάνετο τὸ δικαίωμα ν' ἀποποιηθῇ τὰς ὑπὲρ τοῦ Γριβὲ καὶ τοῦ Ἰωάννου προσφοράς, οὐχ ἧττον τῷ ἐπροξένουν αὗται βαθυτάτην ταπείνωσιν.

Digitized by Google

Ἱλαρύνθη ὅμως ὀλίγον μετὰ μικρόν, ὅτε ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἐπανέλαβε συμπαθῶς τὰς εὐχαριστίας της. Ἡ Ἀδριανὴ ἐθεώρησε καθῆκόν της νὰ εἴπῃ καὶ αὐτὴ λόγους τινὰς εὐγνωμοσύνης, καὶ ἀναχωροῦσα ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν μικράν της χεῖρα, ἣν ἐτόλμησεν ἐκεῖνος νὰ θλίψῃ. Ποίαν δὲ ᾐσθάνθη ἔκπληξιν, παρατηρήσας ὅτι ἡ χεὶρ ἐκείνη ἀπήντα ἀσθενῶς εἰς τὴν χεῖρά του.

Ὠρθώθη φρίσσων ἐξ εὐδαιμονίας, ἀλλ' ἡ νεαρὰ κόρη εἶχεν ἤδη ἐπιστραφῆ καὶ ἀνεχώρει μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ Περρέν.

Ὁ Νοὲλ συνώδευσεν αὐτὰς μέχρι τῆς ἔξω θύρας. Μόλις δὲ κατώρθου νὰ ἵσταται ὄρθιος, οὐδ' ἤκουε τί τῷ ἔλεγον, καὶ ἀπεκρίνετο ἄλλ' ἀντ' ἄλλων. Ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ ἐπισκέπται, ἀνέβη δρομαίως εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, ἐφίλησε τὸν φίλον του Ἰωάννην, ψιθυρίζων λόγους ἀσυναρτήτους, εἶτα τὴν γραῖαν μητέρα τοῦ ἀσθενοῦς, ἀποροῦσαν πόθεν ἡ ἔκτακτος αὐτὴ στοργή, καὶ ἐτράπη ν' ἀσπασθῇ τὴν ῥωμαλέαν Βρανδέν, ἀλλ' ἀνεκόπη ἐγκαίρως.

— Αἴ! κὺρ Νοέλ, εἶπεν ἐκείνη γελῶσα, γιατί στάθηκες παιδί μου;

— Πήγαινε εἰς τὸν διάβολον! ἐψιθύρισεν ὁ Νοέλ.

Καὶ καταπεσὼν ἐπὶ μιᾶς ἕδρας, ἔκρυψε τὸ πρόσωπον εἰς τὰς χεῖράς του κ' ἐδάκρυσεν. Ἡ ἀγαθὴ οἰκονόμος παρετήρει αὐτὸν πονηρῶς, οἱονεὶ μαντεύουσα τὴν ἀφορμὴν τῆς παραδόξου ἐκείνης συγκινήσεως.

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ, ἀφικόμεναι εἰς τοῦ συμβολαιογράφου, κατέλαβον τὸ νέον αὐτῶν κατάλυμα, ἡ δὲ κυρία Δυχαμὲλ ἔσπευσε νὰ γράψῃ δύο ἐπιστολάς: τὴν μὲν πρὸς τὸν Κ. Λοβεδύ, ἀγγέλλουσαν ὅτι ἡ γυναικαδέλφη του καὶ ἡ ἀνεψιά του, ἀναγκασθεῖσαι νὰ μείνωσιν εἰς Βωβραὶ ἕνεκα κατεπειγουσῶν ὑποθέσεων, δὲν ἤθελον ἐπιστρέψει εἰς Βλινὺ μέχρι νέας εἰδοποιήσεως· τὴν δὲ πρὸς τὴν θαλαμηπόλον της παραγγέλλουσαν αὐτῇ νὰ φέρῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Περρὲν ὅσα πράγματά των εἶχον ἀφήσει αἱ κυρίαι της εἰς τὸν πύργον. Ἀφοῦ ἔγραψε τὰς ἐπιστολὰς αὐτάς, τὰς ἔδωκεν εἰς τὸν ἁμαξηλάτην Βερναρδῆν, ὅστις ἀνέμενε πάντοτε πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας μετὰ τῆς ἁμάξης, καὶ τὸν διέταξε ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως.

Μείνασαι μόναι αἱ δύο γυναῖκες ἐφάνησαν πτοηθεῖσαι ἐκ τῆς πράξεώς των.

— Ἄχ, μαμά! τί θὰ γείνῃ τώρα; ἔλεγεν ἡ Ἀδριανή· αὐτὸς ὁ Ἕκτωρ δὲν ὀπισθοδρομεῖ, κ' ἔχει τόσον κακὸν χαρακτῆρα!

Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Περρὲν διενοεῖτο, ἐπανερχόμενος εἰς τὸ γραφεῖόν του:

— Ὑποπτεύω, ὅτι αὐτὸς ὁ Λοβεδὺ εἶνε ἀληθὴς κακοῦργος. Ὁπωσδήποτε εἶνε δόλιος ἄνθρωπος καὶ ἐπινοητικός... Ὅπου καὶ ἂν εἶνε, θὰ μᾶς βγάλῃ πάλιν τίποτε νέον εἰς τὸ μέσον.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ἀναμνήσεις

τῶν ἑορτῶν τῆς πεντακοσιετηρίδος

ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓῌ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Μεταγενέστεραι περιπέτειαι τοῦ Πανεπιστημίου.

Ποικίλας ἀλλοιώσεις καὶ ἐν τῷ ὀργανισμῷ καὶ ἐν τῇ διαρρυθμίσει τῆς διδασκαλίας ὑπέστη τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἐϊδελβέργης κατὰ τὰς ἑπομένας ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ ἑκατονταετηρίδας. Ἄλλοτε μὲν βλέπομεν αὐτὸ προοδεῦον καὶ ἀκμάζον, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀνακοπτομένης τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας αὐτοῦ ἐγγὺς τῆς τελείας ἀποσυνθέσεως τυγχάνον. Οὐσιώδη ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν τοιούτων μεταπτώσεων τοῦ Πανεπιστημίου ἔσχον αἱ πολιτικαὶ περιπέτειαι τοῦ Παλατινάτου, αἱ προκληθεῖσαι ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐμφυλίων ἢ ἐξωτερικῶν πολέμων, αἱ θρησκευτικαὶ διχοστασίαι καὶ ἔριδες, ὡς καὶ αἱ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ ἀναμορφώσεως τῶν ἐπιστημῶν καὶ γραμμάτων ἐπικρατήσασαι ἰδέαι. Ἡ διάσωσις τοῦ Πανεπιστημίου ἐκ τῶν ἀλληλοδιαδόχων καταστροφῶν, ἡ πρόοδος αὐτοῦ καὶ ἀκμὴ κατὰ πρῶτον λόγον ὀφείλεται εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας, οἵτινες ἐν ἀδιαλείπτῳ πρὸς ἀλλήλους ἁμίλλῃ οὐδὲν ἐκ τῶν ἐνόντων παρέλειψαν πρὸς παγίωσιν καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ. Ὁ Ῥουπέρτος Α' ἐσεμνύνετο ἀποκαλῶν αὐτὸ *πεφιλημένην θυγατέρα*, ὁ δὲ Ὄθων Ἐρρῖκος ἔλεγεν ὅτι εἶνε πρόθυμος καὶ τὸν τελευταῖον αὐτοῦ ὀβολὸν νὰ προσφέρῃ χάριν τῆς προόδου τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ ὁμώνυμος διάδοχος τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ Ῥουπέρτος Β' ἐφρόντισε περὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ὑλικῶν πόρων καὶ τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου. Κεκηρυγμένος ὢν ὀπαδὸς τῶν καὶ νῦν ἐκδηλουμένων ἀντισημιτικῶν ἰδεῶν δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκδιώξῃ ἐκ τῆς Ἐϊδελβέργης τοὺς Ἰουδαίους, τὰ δὲ οἰκήματα αὐτῶν δωρήσας τῷ Πανεπιστημίῳ νὰ διασκευάσῃ ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς κοινὰ κατοικητήρια (contubernia, Bursae) τῶν φοιτητῶν. Καὶ αὐτὴ ἡ Ἰουδαϊκὴ συναγωγὴ μετεσχηματίσθη εἰς παρεκκλήσιον (Kapelle) προσαρτηθὲν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Τὰ μάλιστα συνετέλεσε πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ σπουδῶν ἡ ἐν Ἰταλίᾳ ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων καὶ ἡ αὐτόθι κα-

Digitized by Google

ταρτισθεῖσα σχολὴ τῶν ἀνθρωπιστῶν (Humanisten) ἧς οἱ ὀπαδοὶ μεγίστης ἔτυχον συνδρομῆς καὶ ὑποστηρίξεως ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Παλατινάτου Φιλίππου (1476—1508). Ὁ Καγκελάριος αὐτοῦ καὶ εἶτα ἐπίσκοπος Βορματίας Ἰωάννης v. Dalberg ὑπῆρξεν ἔνθερμος θιασώτης τῆς νέας αὐτῆς σχολῆς συναρωγοὺς ἔχων τοὺς ὁμοδόξους καὶ ὁμοφύλους αὐτοῦ Dietrich v. Pleningen καὶ Rudolf v. Agricola περὶ οὗ ὁ Ἔρασμος θαυμάζων τὰς βαθείας αὐτοῦ γνώσεις ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἔλεγεν ὅτι εἶνε «inter latinos latinissimus, inter graecos graecissimus». Οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας ταύτης σχολῆς συνετέλεσαν ὅπως ἱδρυθῇ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Εἰδελβέργης ἰδιαιτέρα ἕδρα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἣν πρῶτος καθεῖξεν ὁ ἐκ Βασιλείας μετακληθεὶς Διονύσιος Reuchlin, ἀδελφὸς τοῦ περιωνύμου Ἰωάννου Reuchlin. Καὶ αὐτὴ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ δὲν διέφυγε τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀνθρωπιστῶν. Ἡ ἐν αὐτῇ παραδοχὴ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἑβραϊκῆς γλώσσης μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν καὶ ἀκριβῆ κατάληψιν τῶν ἱερῶν Γραφῶν, οὕτω δὲ παρήχθη νέον σύστημα θεολογικῶν σπουδῶν, ὅπερ ἐκυοφόρησε τὴν θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν.

Ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας Λουδοβίκου Ε' (1508—1544) ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς βελτίωσιν καὶ μεταρρύθμισιν τῆς διδασκαλίας, καὶ πολλοὶ νέοι ἐκλήθησαν καθηγηταὶ τῆς Λατινικῆς καὶ Ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς Ἑβραϊκῆς, τῶν μαθηματικῶν κτλ. Οὕτω δὲ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐπὶ Φρειδερίκου Β' (1544—1556) ἀδελφοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Λουδοβίκου Ε' ἀλλοιοῦται ἡ ἀρχικὴ μεσαιωνικὴ μορφὴ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τίθενται αἱ πρῶται βάσεις τῆς ἀναμορφώσεως αὐτοῦ, ἣν ὁριστικῶς διετύπωσεν ἐν τῷ ὀργανιστικῷ τοῦ Πανεπιστημίου διατάγματι ὁ ἡγεμὼν Ὄθων Ἐρρῖκος (1556—1559), ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ἐκλεκτόρων τοῦ Παλατινάτου, ἕλκων τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Οὐϊτελσβαχιδῶν. Τὸ ὑπὸ τοῦ Ὄθωνος Ἐρρίκου ἐκδοθὲν ὀργανωτικὸν διάταγμα ἐπεξειργάσθησαν οἱ διασημότεροι τῶν τότε καθηγητῶν· ὁ Χριστοφόρος Thein ἐκ τῆς νομικῆς σχολῆς, ὁ Θωμᾶς Ernst ἐκ τῆς ἰατρικῆς, ὁ Ἰάκωβος Μικύλλος φιλόλογος, καὶ ἰδίως ὁ Φίλιππος Μελάγχθων, ὅστις ἐπὶ τούτῳ προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ὄθωνος Ἐρρίκου. Δι' αὐτοῦ ἐκανονίζετο οὐ μόνον ἡ ἐν ταῖς σχολαῖς διδασκαλία, ἀλλὰ καὶ ἡ διοίκησις ἐν γένει τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἐν τῇ Θεολογικῇ σχολῇ ὡς κύρια ἀντικείμενα διδασκαλίας ὡρίσθησαν ἡ ἑρμηνεία τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης καὶ ἡ δογματική. Ἡ νομικὴ σχολὴ περιελάμβανε, τρεῖς ἕδρας τοῦ ἀστικοῦ δικαίου τὴν τοῦ Κώδικος, τῶν Πανδεκτῶν καὶ τῶν Εἰσηγήσεων, καὶ μίαν τοῦ Κανονικοῦ δικαίου· ἡ δὲ ἰατρικὴ τὴν τῆς θεραπευτικῆς, τῆς παθολογίας καὶ τῆς φυσιολογίας· ἡ χειρουργικὴ συνεδέετο μετὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ἀνατομικῆς. Τὰ ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ διδακτέα μαθήματα ἦσαν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ Φυσικὴ κατ' Ἀριστοτέλην, ἡ Ἠθικὴ κατ' Ἀριστοτέλην καὶ Κικέρωνα, τὰ μαθηματικὰ καὶ ἡ Ἀστρονομία κατ' Εὐκλείδην καὶ Πρόκλον καὶ τέλος ἡ ποιητικὴ καὶ ῥητορική.

Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν καθηγητῶν συνίστησι τὸ Διάταγμα ἀπόλυτον ἀμεροληψίαν, ἀποκλειστικὴν μέριμναν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ ἀποχὴν ἀπὸ τῆς προστασίας εὐνοουμένων φίλων (patrocinium amicorum).

Ἐπεσφράγισε δὲ τὸ ἔργον αὐτοῦ ὁ φιλόμουσος οὗτος ἡγεμὼν κληροδοτήσας τῇ Παλατιανῇ βιβλιοθήκῃ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ συλλογὴν βιβλίων καὶ χειρογράφων Ἑλληνικῶν καὶ ἄλλων, ἅπερ συνέλεξε κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ περιοδείαν αὐτοῦ.

Ὁ διάδοχος τοῦ Ὄθωνος Ἐρρίκου ὁ Φρειδερῖκος Γ', ὁ δικαίως ἐπικληθεὶς εὐσεβὴς ἕνεκα τῶν ἀκραδάντων αὐτοῦ πεποιθήσεων εἰς τὰ δόγματα τῶν διαμαρτυρομένων, συνεπλήρωσε τὸ ἔργον τοῦ προκατόχου αὐτοῦ. Ὑπέρμαχος τῶν Καλβινιστῶν, οὐ μόνον τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, παρεῖχε τὴν αὐλὴν αὐτοῦ ἀσφαλὲς καταφύγιον τῶν καταδιωκομένων.

Εἰς τὸ τῆς Εἰδελβέργης Πανεπιστήμιον συνέρρεον ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν οἱ ὀπαδοὶ τῶν δογμάτων τῆς μεταῤῥυθμίσεως, διὰ τῆς ἐπιδράσεως δ' αὐτῶν καὶ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἅπαντα τοῦ κράτους τὰ ἐκπαιδευτήρια μετεσχηματίσθησαν εἰς Καλβινικὰ ἱδρύματα.

Ἐπὶ τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Γ' ἐκόσμησαν ὡς καθηγηταὶ τὸ τῆς Εἰδελβέργης Πανεπιστήμιον δύο ἐκ Γαλλίας ἐξόριστοι Οὐγενόττοι, οἱ διασημότεροι ἐπὶ παιδείᾳ ἄνδρες τῶν χρόνων ἐκείνων, ὁ Πέτρος Ῥάμος (Pierre de la Ramée), φιλόσοφος, καὶ ὁ Οὖγος Δονέλλος νομικός. Ὁ Πέτρος Ῥάμος ἀφίκετο κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1569 εἰς Εἰδελβέργην, ἔνθα τῇ ἐπιμόνῳ ἀπαιτήσει τοῦ Ἐκλέκτορος διωρίσθη καθηγητής, ἐνισταμένων τῶν καθηγητῶν τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς κατὰ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς πολεμίου τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας. Διὸ καὶ ἐπὶ βραχὺν μόνον ἐδίδαξε χρόνον, ἀναγκασθεὶς νὰ παραιτηθῇ τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Γαλλίαν ὅπου ἐφονεύθη τὴν νύκτα τοῦ Ἁγ. Βαρθολομαίου. Ὁ θάνατος αὐτοῦ ἀποδίδεται εἰς τὸν ἀμείλικτον αὐτοῦ ἐχθρὸν τὸν καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν Charpentier.

Digitized by Google

Ὁ Οὖγος Δονέλλος, διδάσκων ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ τῶν Βιτουρίγων (Bourges) τῆς Γαλλίας ἔνθα ἀλληλοδιαδόχως περιῆλθεν εἰς διάστασιν πρὸς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, τὸν Βαλδουΐνον (Baudoin) καὶ τὸν Κουϊάκιον(Cujat) μόλις ἠδυνήθη τὴν νύκτα τοῦ Ἁγ. Βαρθολομαίου νὰ σώσῃ τὴν ἑαυτοῦ ζωήν. Προσφυγὼν εἰς Ἑϊδελβέργην διωρίσθη ἀμέσως τῇ προτάσει τῆς οἰκείας σχολῆς καὶ τῇ ἐγκρίσει τοῦ ἡγεμόνος καθηγητὴς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, λαμβάνων ἐξαιρετικῶς τὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς ὑπέρογκον λογιζόμενον μισθὸν τῶν 400 φιορινίων. Ὁ Δονέλλος ἦν ἔνθερμος ὀπαδὸς τῶν δογμάτων τοῦ Καλβινισμοῦ, διὸ μετὰ ἑξαετῆ διδασκαλίαν (1573—1579) ὅτε ὁ καλβινισμός, ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας Λουδοβίκου ΣΤ' υἱοῦ τοῦ Φρειδερίκου Γ', ἤρξατο νὰ παραγκωνίζηται καὶ νὰ ἐπικρατῇ ὁ λουθηρανισμὸς παρῃτήθη τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ μετέβη εἰς τὸ νεοσύστατον Πανεπιστήμιον τοῦ Λουγδούνου τῶν Οὐαταβῶν (Leyden).

Αἱ θρησκευτικαὶ ἔριδες ἐν Γερμανίᾳ, ὧν μετὰ πολλῆς ζέσεως συμμετέσχον οἱ Ἐκλέκτορες τοῦ Παλατινάτου, καὶ οἱ ἕνεκα αὐτῶν προκληθέντες ἐμφύλιοι πόλεμοι ἐπιβλαβῶς ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ εἰς ἐπίζηλον ἀκμὴν προαχθέντος Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης. Εὐθὺς ἅμα ὁ Ἐκλέκτωρ Φρειδερῖκος Δ' κατήρτισε τὴν Προτεσταντικὴν ἕνωσιν καὶ ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς, ἐσχηματίσθη πρὸς ἀντίπραξιν ὁ καθολικὸς σύνδεσμος (1608—1609). Ὁ ἀτυχὴς διάδοχος Φρειδερίκου Δ' ὁ ὁμώνυμος Ἐκλέκτωρ τοῦ Παλατινάτου Φρειδερῖκος Ε' ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς τῆς Βοημίας ἠναγκάσθη μετὰ τὴν ἧτταν αὐτοῦ ἐν Πράγῃ (1620) νὰ καταφύγῃ εἰς Ὀλλανδίαν, τὸ δὲ Παλατινάτον κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν, καὶ εἶτα ὑπὸ τοῦ Τίλλυ, ὅστις ἐπολιόρκησε τὴν Ἑϊδελβέργην καὶ μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν ἐξεπόρθησεν αὐτὴν (19 Σεπτεμβρίου 1622). Ἡ πόλις ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός, τῶν κατοίκων οἱ πλεῖστοι ἐσφάγησαν· ἄλλοι δὲ εἰς μαρτύρια καὶ βασανισμοὺς ὑπεβλήθησαν, ἀκράτητοι δὲ οἱ ἐκπορθηταὶ εἰς λαφυραγωγίαν ἐπεδόθησαν.

Ἐν τοιαύτῃ πραγμάτων καταστάσει τὸ Πανεπιστήμιον περιῆλθεν εἰς πλήρη ἀποσύνθεσιν, ἅπαντες οἱ καθηγηταὶ τῆς θεολογικῆς σχολῆς ἀπελύθησαν, ὅτε δὲ ὁ Μαξιμιλιανὸς Α' τῆς Βαυαρίας, ὁ δεσπόσας τοῦ Παλατινάτου, ἀπεφάσισε νὰ μετασχηματίσῃ τὸ Πανεπιστήμιον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ καθολικισμοῦ, συνέστησε δύο μόνον σχολὰς τὴν θεολογικὴν καὶ τὴν φιλοσοφικήν, τὴν δὲ διδασκαλίαν ἀνέθετο εἰς καθηγητὰς ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν.

Τὸ καιριώτατον ὅμως τραῦμα, ὅπερ ὑπέστη τὸ Πανεπιστήμιον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἦν ἡ ἀπώλεια τῆς Παλατιανῆς βιβλιοθήκης, ἥτις διὰ πολλῶν καὶ γενναίων δωρεῶν τῶν ἡγεμόνων τοῦ Παλατινάτου ὡς καὶ ἰδιωτῶν περιεῖχε πλουσίαν καὶ πολύτιμον συλλογὴν οὐ μόνον σπανίων βιβλίων ἀλλὰ καὶ χειρογράφων Ἑλληνικῶν, Λατινικῶν, Ἑβραϊκῶν, Γαλλικῶν καὶ Γερμανικῶν (optimus Germaniae literatae thesaurus). Τὴν βιβλιοθήκην ταύτην ἐδωρήσατο ὁ Μαξιμιλιανὸς Α' Πάπᾳ Γρηγορίῳ τῷ ΙΕ', οὗτος δὲ παρέλαβεν αὐτὴν διὰ Λέοντος τοῦ Ἀλατίου ἐπὶ τούτῳ εἰς Ἑϊδελβέργην ἐκπεμφθέντος. Ἐπὶ ἑκατὸν περίπου ἡμιόνων φορτωθεῖσα μετεκομίσθη διὰ τῶν Ἄλπεων εἰς Ῥώμην, ἔνθα καὶ νῦν εὑρίσκεται ἀποτελοῦσα τὸ πλουσιώτερον ἐκ τῶν τμημάτων τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης.

Μετὰ τὰς νίκας τοῦ Γουσταύου Ἀδόλφου καὶ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἑϊδελβέργης ὑπὸ τῶν Σουηδῶν (1633) ἐγένετο πρὸς στιγμὴν ἀπόπειρα πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλ' ἐντελῶς ἀπέτυχεν ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης ἥττης τῶν Σουηδῶν ἐν Nördlingen (1634). Ἔκτοτε ἡ πόλις τῆς Ἑϊδελβέργης ὑπέστη ἀλλεπαλλήλους δῃώσεις καὶ καταστροφὰς ὑπὸ τῶν ἀποσυντεθεισῶν Σουηδικῶν λεγεώνων, ὑπὸ τῶν Γαλλικῶν καὶ Αὐτοκρατορικῶν στρατιῶν. Ἐπιδημίαι θανατηφόροι ἐνέσκηψαν ἐν αὐτῇ, ὁ λιμὸς ἐπὶ τοσοῦτον ἐπετάθη ὥστε οἱ ἐκ τῆς ἀσιτίας βασανιζόμενοι εἰς βρῶσιν θνησιμαίων ἐξετρέποντο, ὁλόκληρος ἡ χώρα τοῦ Παλατινάτου μετεβλήθη εἰς ἔρημον, ἣν ἄρκτοι καὶ λύκοι καὶ παντοδαπὰ ἄλλα ἄγρια θηρία ἐνέμοντο. Ἡ τοιαύτη τῆς χώρας ἐρήμωσις καὶ καταστροφὴ δὲν ἐπέτρεπεν οὐδὲ σκέψις κἂν περὶ Πανεπιστημίου νὰ γίνῃ.

Ἀφοῦ συνεπείᾳ τῆς ἐν Βεστφαλίᾳ συνθήκης ἀνέλαβε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Παλατινάτου ὁ Κάρολος Λουδοβῖκος, υἱὸς τοῦ ἀτυχοῦς βασιλέως τῆς Βοημίας Φρειδερίκου Ε', πρώτιστον μέλημα αὐτοῦ ἦν ἡ ἀνασύστασις τοῦ Πανεπιστημίου, διὸ ἐξέδοτο τῇ 1 Νοεμβρίου 1652 τὸ ὀργανιστικὸν αὐτοῦ διάταγμα, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἐπανελήφθη ἡ κανονικὴ ἐν αὐτῷ διδασκαλία. Κατὰ τὴν πρώτην ἔναρξιν τῶν μαθημάτων ὑπῆρχον ἑπτὰ μόνον καθηγηταί, ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ταχέως ηὐξήθη προσκληθέντων ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις καθηγητῶν. Ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ ἐδίδαξαν τότε ὁ Ἰωάννης Ἑρρῖκος Χόττιγγερ (1655-1661) ὃν διεδέξατο ὁ Ἰωάννης Φρειδερῖνος Mieg, ὁ Φρειδερῖκος Spanheim, ὡς καὶ ὁ Ἰωάννης Λουδοβῖκος Φαβρίκιος. Ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ ὁ Σαμουὴλ Πούφενδορφ (1661-1668) φυσικὸν καὶ διεθνὲς δίκαιον, ὁ Ἑρρῖκος Cocceji(1672-1688) ῥωμαϊκὸν καὶ κανονικὸν δίκαιον, καὶ ὁ Ἰωάν-

Digitized by Google

νης Βολφάγκ Τέξτορ πρόπαππος ἐκ μητρὸς τοῦ Goethe, ῥωμαϊκὸν δίκαιον.

Ὁ Κάρολος Λουδοβῖκος θέλων νὰ προσελκύσῃ τὴν εὐμένειαν τοῦ παντοδυνάμου βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ διὰ συνάψεως συγγενικῶν δεσμῶν τὴν προστασίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Παλατινάτου νὰ ἐξασφαλίσῃ, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ εἰς γάμον τῷ Δουκὶ τῆς Αὐρηλίας ἀδελφῷ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' τὴν μονογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα Ἐλισάβετ Καρλότταν. Ἀλλ' εἰς τὰς προσδοκίας αὐτοῦ ἐψεύσθη, διότι ὁ γάμος οὗτος ἐγένετο ἀφορμὴ δυσπραγιῶν καὶ καταστροφῶν τῆς χώρας. Ὅτε ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ' ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ δὲ Κάρολος Λουδοβῖκος ἐτήρησε θέσιν οὐδετερότητος μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων μερῶν, προεκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', καὶ τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ διὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Γαλλικῶν στρατευμάτων κατὰ τοῦ Παλατινάτου. Ὅτε δὲ μετ' ὀλίγα ἔτη συνῆψε συμμαχίαν μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ' διέταξε εἰς τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Turenne τὴν καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν τῆς χώρας.

Αἱ πολιτικαὶ αὗται περιπέτειαι ἐματαίωσαν τὰς προσπαθείας τοῦ Καρόλου Λουδοβίκου πρὸς εἰρήνευσιν τοῦ Κράτους καὶ πᾶσαν βελτίωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίας παρεκώλυσαν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καρόλου Λουδοβίκου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Καρόλου (1680—1685) ἐξέλιπον οἱ κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπόγονοι ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Simmern. Ἡ ἡγεμονία τῆς χώρας ἀνῆκεν εἰς τοὺς κόμητας τοῦ Neuburg καὶ δοῦκας τοῦ Ἰούλιχ καὶ Βέργ ὡς νομίμους διαδόχους. Ἀλλ' ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ' ἤγειρεν ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν κτήσεων τῆς οἰκογενείας Simmern προτείνων ὅτι ἀνῆκον κληρονομικῷ δικαιώματι εἰς τὴν Δούκισσαν τῆς Αὐρηλίας, καὶ ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀφοῦ τῇ 21 Ὀκτωβρίου 1688 κατέλαβε τὴν Ἑϊδελβέργην, καὶ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως εἰς ἐπαχθεῖς ὑπέβαλεν ἐράνους, ἀφοῦ ἐδῄωσεν ἅπασαν τὴν μεταξὺ Μαγεντίας καὶ Ἀλσατίας χώραν, ἐπειδὴ περιῆλθεν ἐν στενοχωρίᾳ ἐκ τῆς πανταχόθεν κατ' αὐτοῦ ἀπειλουμένης ἐπιδρομῆς συνεπείᾳ τοῦ γενικοῦ κατ' αὐτοῦ συνασπισμοῦ τῶν ἡγεμόνων, ἀπεφάσισε νὰ περιορίσῃ τὴν ἄμυναν εἰς δύο ἐκ τῶν κυριωτέρων μεθορίων φρουρίων, τὸ Philipsburg καὶ τὴν Μαγουντίαν, τὴν δὲ λοιπὴν χώραν νὰ καταστρέψῃ τέλεον, ὥστε πάντη ἀνίκανον πρὸς ἄμυναν νὰ καταστήσῃ. Τότε διεβίβασε διὰ τοῦ ὑπουργοῦ αὐτοῦ Louvois τὸ περιβόητον πρόσταγμα: Καύσατε τὸ Παλατινάτον « Brûlez le Palatinat »

Ἡ διαταγὴ αὕτη ἀτυχῶς κατὰ γράμμα ἐξετελέσθη. Τὴν τύχην τῶν λοιπῶν τοῦ Παλατινάτου πόλεων δὲν διέφυγεν ἡ Ἑϊδελβέργη, ἣν καταλαβὼν ὁ Γάλλος στρατηγὸς Melac παρέδωκεν εἰς τὴν καταστροφήν. Τὰ οἰκήματα τῶν πολιτῶν ἐπυρπολήθησαν, οἱ ἀγροὶ καὶ αἱ ἄμπελοι αὐτῶν ἐξεχερσώθησαν, τὸ περικαλλὲς ἀνάκτορον τῶν Ἐκλεκτόρων τοῦ Παλατινάτου δι' ὑπονόμων κατεστράφη καὶ εἰς τὸ πῦρ παρεδόθη. Τὰ δὲ σωζόμενα μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια αὐτοῦ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν πύργων ῥήγματα, ἅτινα περιπαθῶς περιπτύσσει νῦν πυκνὸν φύλλωμα κισσοῦ, μαρτυροῦσι τὴν ἀσέβειαν τοῦ ἐκπορθητοῦ.

Ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ' μαθὼν τὴν ἅλωσιν καὶ καταστροφὴν τῆς Ἑϊδελβέργης ἐτέλεσε δοξολογίαν καὶ διέταξε νὰ κοπῇ νομισματόσημον ἐπὶ τῆς μιᾶς μὲν ὄψεως φέρον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μετ' ἐπιγραφῆς «Rex Christianissimus», ἐπὶ τῆς ἑτέρας δὲ τὴν πόλιν τῆς Ἑϊδελβέργης πυρπολουμένην μετ' ἐπιγραφῆς «Heidelberga deleta —1693.»

Ἡ τῆς πόλεως τῆς Ἑϊδελβέργης καταστροφὴ συνεπήνεγκε τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ Πανεπιστημίου. Εὐάριθμοί τινες ἐκ τῶν καθηγητῶν προσφυγόντες εἰς Φραγκφόρτην τὸ πρῶτον (1694—1697), εἶτα δὲ εἰς Weinheim (1698—99) καὶ ἐκλέξαντες ἕνα ἐξ αὐτῶν ὡς πρύτανιν ἀπετέλουν ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τὸ Πανεπιστήμιον.

Μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς ἐν Ryswick εἰρήνης (1697) ἀπεδόθη τὸ Παλατινάτον εἰς τοὺς νομίμους αὐτοῦ ἡγεμόνας, τοὺς Ἐκλέκτορας ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Neuburg, ὅστις ὡς εἴπομεν διεδέχθη τὸν οἶκον τῶν Simmern. Οἱ ἡγεμόνες οὗτοι Ἰωάννης Γουλιέλμος (1690—1716) καὶ Κάρολος Φίλιππος (1716—1644), υἱοὶ τοῦ Φιλίππου Γουλιέλμου, ὡς καὶ ὁ ἀμέσως αὐτοὺς διαδεχθεὶς Κάρολος Θεόδωρος (1742—1799), ἦσαν ἔνθερμοι ὀπαδοὶ τοῦ καθολικισμοῦ, διὸ οὐσιωδῶς ἐπέδρασαν εἰς τὴν διοργάνωσιν καὶ τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου εἰς ἵδρυμα καθολικόν, ὅπερ παρεδόθη εἰς χεῖρας τῶν μοναχικῶν ταγμάτων τῶν Ἰησουϊτῶν, τῶν Φραγκισκάνων, τῶν Καρμελιτῶν καὶ τῶν Δομινικάκων οἵτινες κατέλαβον τὰς καθηγετικὰς ἕδρας, ἰδίως ἐν τῇ Θεολογικῇ καὶ φιλοσοφικῇ σχολῇ. Μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν προσεκλήθησαν ἐκ Γαλλίας οἱ Λαζαρισταί. Ἡ διδασκαλία ἐγίνετο ἄνευ συστήματος καὶ ἀλληλουχίας, μετέπεσεν δὲ ἀπὸ ἀκροαματικῆς εἰς ξηρὰν καθ' ὑπαγόρευσιν ἀντιγραφὴν τῶν διδασκομένων. Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἑϊδελβέργης ἄλλοτε ὑπέροχον κατέχον θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν νεωτέρων αὐτοῦ Γερμανικῶν Πανεπιστημίων, τῆς Λειψίας, τοῦ Rostoc, Greifswald, Τυ-

Digitized by Google

βίγγης, Βιτεμβέργης, Φραγκφόρτης καὶ ἄλλων ἐξηφανίσθη ἐντελῶς.

Ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ τελευταίου ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Οὐϊτελσβαχιδῶν, τοῦ Μαξιμιλιανοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Δ' (1799—1902) οὐδεμία ῥιζικὴ ἀναμόρφωσις συνετελέσθη. Τὸ Πανεπιστήμιον διὰ τῆς ἐν Λυνεβίλλῃ συνθήκης ἐστερήθη ἁπασῶν τῶν προσόδων καὶ τῶν κτήσεων, ἃς εἶχεν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ῥήνου, περιελθούσης εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς Γαλλίας, εὑρίσκετο δὲ ὑπὸ τὸ βάρος ὑπερόγκων χρεῶν, ἅτινα ἠδυνήθη νὰ κανονίσῃ διὰ τῆς γενναιόφρονος δωρεᾶς τοῦ ἡγεμόνος, ἀνακηρύξαντος συγχρόνως καὶ τὴν ἰσονομίαν τῶν δύω θρησκευμάτων καὶ ἀπαλλάξαντος οὕτω τὸ Πανεπιστήμιον τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας τῶν μοναχῶν.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἀρχαίας Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὴν ἵδρυσιν τοῦ μεγάλου δουκάτου τοῦ Βάδεν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Καρόλου Φρειδερίκου ἄρχεται νέα ἐποχὴ ἀναπτύξεως καὶ προόδου τοῦ ἐν Ἑϊδελβέργῃ Πανεπιστημίου. Εὐθὺς ἅμα ἀνέλαβε τὰς ἡνίας τῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἀρτιπαγοῦς αὐτοῦ κράτους ὁ Κάρολος Φρειδερῖκος ἐξέδοτο σειρὰν ἀλλεπαλλήλων διαταγμάτων πρὸς διοργάνωσιν τῆς διοικήσεως τῆς χώρας. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ ιγ' ὀργανιστικὸν διάταγμα ἀντικείμενον ἔχει τὴν ἐκ θεμελίων καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπερ ἐτύγχανεν ἐν τελείᾳ σχεδὸν ἀποσυνθέσει. Ὁ Κάρολος Φρειδερῖκος θεωρεῖται ὡς ὁ νεώτερος ἱδρυτὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης διὸ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ προσονομάζεται τὸ τῆς Ἑϊδελβέργης Πανεπιστήμιον Ruperto-Carola.

Διὰ τοῦ νέου διοργανωτικοῦ διατάγματος τῆς 13 Μαΐου 1803 κατηργήθη ἐντελῶς ὁ ἀρχαῖος τύπος τοῦ Πανεπιστημίου ὡς Μεσαιωνικοῦ ἱδρύματος, καὶ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς ἀναπλάσεως τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, αἵτινες ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις προήγαγον τὸ τῆς Ἑϊδελβέργης Πανεπιστήμιον εἰς περίζηλον περιωπήν.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Φρειδερίκου Καρόλου Κάρολος (1811—1818), Λουδοβῖκος (1818—1830), Λεοπόλδος (1830—1852) καὶ ὁ νῦν ἡγεμονεύων Φρειδερῖκος πρώτιστον αὐτῶν μέλημα ἔσχον τὴν προαγωγὴν τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τῆς ἱδρύσεως τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν διδασκαλίαν προσαρτημάτων, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως τῶν ἀπαιτουμένων οἰκοδομημάτων, διὰ τῆς προσκλήσεως ἐξόχων καθηγητῶν. Ἐν τῇ χορείᾳ τῶν διδαξάντων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ἑϊδελβέργης συναντῶμεν τοὺς ἐπιφανεστέρους τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ἄνδρας. Ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ τὸν Κάρολον Daub (1796—1836), τὸν Ἐρρῖκον Παῦλον (1811—1851). Ἐν τῇ νομικῇ τὸν Thibaut (1805—1840), τὸν Zachariae, τὸν Vangerow (1840—1870) τὸν Mittermaier (1821—1867), τὸν Mohl (1847—1861), τὸν Bluntschli (1861—1881) καὶ ἄλλους. Ἐν τῇ ἰατρικῇ σχολῇ τὸν Nägele (1807—1851), τὸν Χέλιον (1817—1864), τὸν Friedreich (1857—1882), τὸν Helmholtz (1858—1871). Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ τὸν Voss (1806—1822), τὸν Creuzer (1804—1858). τὸν Schlosser (1817—1861) τὸν Gervinus (1835—1847), τὸν Häusser (1849—1867) τὸν Rau (1822—1870). τὸν Bunsen καὶ Kirchoff, τοὺς ἀνακαλύψαντας τὴν φασματοσκοπικὴν ἀνάλυσιν. Ἡ φήμη τοιούτων ἀνδρῶν κατέστησε τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἑϊδελβέργης ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις τὸ συνεντευκτήριον τῆς σπουδαζούσης νεολαίας οὐ μόνον τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν καλλιεργούντων τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Ἡ ἀφήγησις τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἣν προετάξαμεν, χρησιμεύει ὅπως διδάξῃ ἡμᾶς ὁποία στενὴ σχέσις ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως τῆς χώρας ἐν ᾗ τυγχάνει. Ἡ πρόοδος αὐτοῦ ἀνακόπτεται, ἡ καλλιέργεια τῶν ἐπιστημῶν ἀποτυγχάνει ὅταν τὸ κράτος ὑπ' ἐμφυλίων ἢ ἐξωτερικῶν κατασπαράσσεται πολέμων, ὅταν αἱ θρησκευτικαὶ ἔριδες εἰς ἀλληλομαχοῦντα στρατόπεδα διαιροῦσι τὴν πολιτείαν, ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἐν ἐκρύθμῳ διοικητικῇ καταστάσει ἐκπίπτουσα δὲν δύναται τὴν ἐν λελογισμένῳ μέτρῳ ἐποπτείαν νὰ ἀσκήσῃ, ὅταν ἡ οἰκονομικὴ ἀτονία καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν χορήγησιν τῶν ἀπαραιτήτων ὑλικῶν μέσων.

Ἡ σπουδὴ τῶν ἐπιστημῶν ἀπαιτεῖ παρὰ μὲν τῶν διδασκόντων ἀποκλειστικὴν εἰς τὸ ἔργον ἀφοσίωσιν, παρὰ τῆς πολιτείας δὲ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν μέσων τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν καὶ γενναῖα χορηγήματα πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν τῆς διδασκαλίας χρησίμων βοηθημάτων. Παρῆλθον οἱ χρόνοι καθ' οὓς τὰ γράμματα ἐκαλλιεργοῦντο ὑπὸ πειναλέων λογιωτάτων ἢ ὑπὸ νηστευόντων καλογήρων ἐργαζομένων ἐντὸς κελλίων ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς ὑποτρεμούσης θρυαλλίδος ἐπικρεμαμένης λυχνίας.

(Ἕπεται συνέχεια).

Κ. Ν. Κωστης.

Οἱ πνευματώδεις ἄνθρωποι ἐν τῇ συναναστροφῇ ὁμοιάζουσι τοὺς πυρίτας λίθους, οὓς ἕκαστος πλήττει διὰ τοῦ χάλυβος, ὅπως ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτῶν σπινθῆρα.

Digitized by Google

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἀδύνατον νὰ συναντήσωμέν τινα εὐεργετηθέντα ὑφ' ἡμῶν χωρὶς ν' ἀναμνησθῶμεν τῆς πρὸς αὐτὸν γενναιοδωρίας μας· τοὐναντίον ἡ θέα εὐεργέτου ἡμῶν σπανίως μᾶς ἐμπνέει ἰδέαν εὐγνωμοσύνης.

—

Ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε εὑρίσκεται πλησιέστερον τῆς εὐτυχίας παρὰ ὅταν νομίζῃ ὅτι εὑρίσκεται ἐν τῇ μεγαλειτέρᾳ δυστυχίᾳ· διότι τότε οἱαδήποτε μεταβολὴ εἶνε δι' αὐτὸν εὐεργεσία.

—

Ἡ δυστυχία διὰ τὸν *δειλὸν* εἶνε *γίγας*, διὰ τὸν *θαρραλέον νάνος*, μὴ τολμῶν νὰ πλησιάσῃ διότι πάντως θὰ ἡττηθῇ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐπὶ τῇ ἐνενηκονταετηρίδι τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ἡ στατιστικὴ Ἐφημερὶς τοῦ Βερολίνου «Statistische Correspondenz» ἐδημοσίευσε πληροφορίας περὶ τῶν ἐν ὅλῳ τῷ κράτει τῆς Πρωσσίας ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονότων. Ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως ταύτης ἐξάγεται ὅτι καθ' ὅλον τὸ κράτος εὑρίσκονται 5,600 τοιαῦτα πρόσωπα, ἐξ ὧν πλείονα ἢ διακόσια εἶνε γηραιότερα τοῦ αὐτοκράτορος τοὐλάχιστον κατὰ 10 ἔτη. Ἄρρενες 90—95 ἐτῶν εἶνε 1,703, 95 δὲ μέχρις 100 ἐτῶν 306. Οἱ ὑπερεκατοντούτεις εἶνε 72. Γυναῖκες ἡλικίας 90-95 εἶνε 2,766, ἀπὸ 95 δὲ ἕως 100 εἶνε 641 : Πέραν δὲ τῶν ἑκατὸν ἐτῶν 160. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1885 εὑρέθησαν ἐν Πρωσσίᾳ πρόσωπα ἔχοντα ἡλικίαν μείζονα τῶν ἑκατὸν πέντε ἐτῶν 13 ἄνδρες καὶ 7 γυναῖκες, οἵτινες εἶχον ἡλικίαν 106 ἐτῶν, 2 ἄνδρες καὶ 10 γυναῖκες ἡλικίας 107 ἐτῶν ἐτῶν, 3 ἄνδρες καὶ 2 γυναῖκες 108 ἐτῶν, 1 ἀνὴρ καὶ 4 γυναῖκες 109, 5 γυναῖκες 110 ἐτῶν, δύο ἄνδρες καὶ 1 γυνὴ 111, δύο γυναῖκες 112, μία γυνὴ 115, ἑτέρα 117, εἷς ἀνὴρ 118 καὶ ἕτερος 120 ἐτῶν.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι σπληνικός τις Ἄγγλος ἐστοιχημάτισέ ποτε 50,000 λίρας στερλίνας ὅτι θ' ἀποθάνῃ ἐκ σιδηροδρομικοῦ τινος δυστυχήματος, καὶ ὅτι ἐπὶ 25 ὅλα ἔτη εὑρίσκετο ἡμέραν καὶ νύκτα ἐντὸς τῶν βαγονίων τοῦ σιδηροδρόμου ταξειδεύων μέχρις ὅτου ἐκέρδισε τὸ στοίχημα, ἐκτροχιασθείσης τῆς ἁμαξοστοιχίας ἀπό τινος γεφύρας. Ὁ Ἄγγλος οὗτος, ἢ μᾶλλον οἱ κληρονόμοι του, εἶχον βεβαίως τύχην, διότι ἐν Γαλλίᾳ συμβαίνει εἷς θάνατος εἰς 1,600, 000,000 χιλιόμετρα. Ἀλλὰ τὸ διάστημα τοῦτο ταχὺς συρμὸς ἤθελε διανύσει εἰς 3,944 ἔτη. Ἡ πιθανότης θανάτου ἐν Γερμανίᾳ ἐκ σιδηροδρομικοῦ δυστυχήματος εἶνε μικροτέρα, διότι εἷς θάνατος συμβαίνει εἰς δρόμον 2,706,723,815 χιλιομέτρων.

Ἄγγλος ἐπιχειρηματίας παρεσκεύασε τελευταῖον ἔκθεσιν, ἐν ᾗ ὑπῆρχον ἀντικείμενα ἐμπορίου πάντα κατεσκευασμένα ἐξ ἀνθρωπίνου δέρματος. Τὸ ἀνθρώπινον δέρμα παρασκευαζόμενον μεθοδικῶς δὲν ὑστερεῖ ποσῶς τῶν καλλιτέρων δερμάτων τῶν ἄλλων ζώων. Οὕτω τὰ ἐκτεθέντα χαρτοφυλάκια μετὰ περιβλήματος ἐξ εὐγενῶν μετάλλων ἦσαν λίαν κομψὰ καὶ στερεώτατα. Ἐπίσης ἐξαίρετα ἦσαν καὶ τὰ γυναικεῖα ὑποδήματα ἐξ ἀνθρωπίνου δέρματος καὶ τὰ χειρόκτια, ἅτινα ἦσαν ἐκτάκτως μαλακά. Μικροὶ σάκκοι καὶ χρηματοφυλάκια κατασκευάζονται ἐκ σκληροτέρων εἰδῶν.

Το πολυτιμότερον πασχάλινον ᾠὸν ἔλαβε κατὰ τὸ ἐφετεινὸν Πάσχα ὁ Πάπας παρά τινος φιλοθρήσκου Ἀγγλίδος κυρίας. Τὸ ᾠὸν εἶνε ἐξ ἐλέφαντος. Ἔσωθεν εἶνε ὑπενδεδυμένον διὰ λευκοῦ λειοσηρικοῦ, περιέχει δὲ θήκην ἐν ᾗ εὑρίσκεται κόσμημα μέγα ρουβίνιον κυκλούμενον ὑπὸ εὐμεγέθων ἀδαμάντων. Τὸ δῶρον τοῦτο στοιχίζει 50,000 φράγκων.

Μία τῶν περιεργοτέρων ἀνακοινώσεων τῶν γενομένων εἰς τὸ ἐπ' ἐσχάτων συνελθὸν ἐνταῦθα ἰατρικὸν συνέδριον εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ κ. Γ. Νίγδελ Ἀξελοῦ ἐκ μέρους τοῦ ἐν Ρόδῳ ἰατροῦ κ. Γ. Μανωλάκη. Πρόκειται περὶ σπανιωτάτου φαινομένου κόμης λευκῆς, ἥτις συνεπείᾳ ἀσθενείας ἀνεγεννήθη κατόπιν ἐντελῶς μέλαινα:

Ἀνὴρ πρεσβύτης ἡλικίας 70 ἐτῶν, ἱερεὺς πολιὸς τό τε γένειον καὶ τὴν κόμην, ἔπαθεν ἐξ ἐρυσιπέλατος τοῦ προσώπου, ὅπερ κατέλαβεν αὐτὸ ὁλόκληρον, ὡς καὶ τὸ τριχωτὸν τῆς κεφαλῆς. Κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν μετὰ τὴν συνήθη θεραπείαν ἀπέπεσεν ἐντελῶς ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ τε προσώπου καὶ τῆς κεφαλῆς δίκην προσωπίδος· συγχρόνως δ' ἐπῆλθε τελεία ἀπόπτωσις τῶν τριχῶν τῶν προσβληθέντων μερῶν, μεθ' ὃ ἡ ὑποκειμένη τέως νοσοῦσα στιβὰς ἤρξατο τάχιστα ἀναγεννωμένη. Ἀλλὰ μετὰ τὴν τελείαν ἴασιν ἡ μακρὰ τοῦ ἱερέως κόμη καὶ ἐκτεταμένη γενειάς, αἱ πρότερον πολιαί, ἀντικατέστησαν δι' ὅλως μελαινῶν καὶ νεαρῶν, οἷαι αἱ τῆς ἐφήβου ἡλικίας· ἡ ἀνάπτυξις δὲ τῆς τριχώσεως τοῦ προσώπου ἤρξατο ὅπως αἱ τῆς καλῆς τοῦ βίου ὥρας. Οὕτω μετὰ βραχὺ ὁ πρότερον πολιὸς πρεσβύτης μετεβλήθη εἰς μελανοκόμον καὶ μελανογένειον ἄνδρα.

Πάντες ἴσως ἐδοκίμασαν ὅτι ἡ θέα προσώπου τινὸς συνδεομένου μὲ ὀδυνηρὰν ἰδέαν καθιστᾷ δυσάρεστον τὸ πρόσωπον τοῦτο· καὶ τὸ ἐναντίον δὲ εἶνε ἐπίσης ἀληθές. Ὁ Καρτέσιος ἠγάπα τοὺς παραβλῶπας, διότι ἐν τῇ νεότητί του εἶχεν ἀγαπήσῃ νεάνιδα παραβλῶπα.

Ὁ κατ' ἐξοχὴν προορισμὸς τῆς γυναικὸς εἶνε νὰ γείνῃ μήτηρ· ἀραβικὸν δέ τι ποίημα λέγει: «καλλίστη τῶν γυναικῶν εἶνε ἡ φέρουσα ἕνα υἱὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ, ἡ κρατοῦσα ἄλλον ἐκ τῆς χειρὸς καὶ παρακολουθουμένη ὑπὸ τρίτου.»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—819

Digitized by Google

'Αριθ. 590 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. — 19 Ἀπριλίου 1887

ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐπαναστάσεως μεταδοθεῖσα ἡ φοβερὰ νόσος δὲν εἶχεν ἐξαλειφθῆ ἐκ τοῦ χωρίου. Ἕνεκα λόγων κληρονομικότητος, ἢ κακῆς διαίτης ἢ ἀμελείας περὶ τὴν προφύλαξιν, ἑκάστοτε ἀνεφαίνετο καὶ νέον θῦμα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν μάλιστα, καθ' ἣν ἀναφέρεται ἡ παροῦσα διήγησις, ἐν βραχεῖ διαστήματι εἶχον προσβληθῆ ὑπ' αὐτῆς πολλὰ ἄτομα, ὥστε φόβος καὶ τρόμος εἶχε διασπαρῆ μεταξὺ τοῦ εὐαρίθμου πληθυσμοῦ τοῦ χωρίου. Ὁ προσβαλλόμενος ἀπεμονοῦτο ἀμέσως. Οἰκεῖοι, συγγενεῖς, φίλοι, πάντες ἐγκατέλειπον αὐτόν· εἶτα, μεσολαβούσης τῆς ἀρχῆς, μετεφέρετο εἰς τὸ ἀρχῆθεν ὁρισθὲν πρὸς διαμονὴν τῶν ἀσθενῶν μέρος. Ὁ ἀτυχὴς διεγράφετο πλέον ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καταδεδικασμένος τοῦ λοιποῦ νὰ διανύσῃ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ οἰκτροῦ βίου του ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁμοιοπαθῶν του. Πᾶσα τρυφὴ τῆς ζωῆς, πᾶσα διασκέδασις τοῦ κοινωνικοῦ βίου, πάντα τὰ παρήγορα αἰσθήματα, ἅτινα διαχέουσιν αἴγλην ἱλαρὰν ἐπὶ τὴν εἱμαρμένην ζοφερὰν ὁδὸν, ἣν ὥρισται νὰ διανύῃ ἡ ἀνθρωπότης, κατηργοῦντο δι' αὐτοὺς τοὺς δυστυχεῖς ἀποτόμως. Ἦσαν νεκροὶ ἐπιζῶντες μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ συναισθάνωνται τὴν πικρίαν τῆς ἀναμνήσεως καὶ τὸ ἄλγος τῆς ἐγκαταλείψεως. Καὶ αὐτὸς ὁ οἶκτος, ὃν ἐμφύτως ἡ ἀνθρωπίνη καρδία αἰσθάνεται καὶ δεικνύει πρὸς πᾶν ἀσθενὲς πλάσμα, καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἴσχυεν ὑπὲρ τῶν ταλαιπώρων ἐκείνων. Τὸ ζῳῶδες αἴσθημα τῆς αὐτοσυντηρησίας ἤγειρε μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου φραγμὸν ἀνυπέρβλητον.

Οὕτω βαθμηδὸν αἱ ἐν τῇ κοιλάδι καλύβαι ἀνεγερθεῖσαι μᾶλλον ἐξ ἰδιοτελοῦς σκοποῦ προφυλάξεως ἢ ἐξ εὐσπλαγχνίας καὶ φιλανθρωπίας εἶχον πολλαπλασιασθῆ, καθόσον ἐπηυξάνετο ὁ πληθυσμὸς τοῦ φρικτοῦ συνοικισμοῦ. Οἱ ἀσθενεῖς ἔζων ἐκεῖ ἐγκαταλελειμμένοι παρ' ὅλων. Οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ κατοικητήριόν των καὶ μόνον ἐνίοτε γυνή τις — διότι εἰς τῆς γυναικός, ὅσον ἀξέστου καὶ ἂν εἶνε, τὴν καρδίαν λεληθότως σώζονται τὰ τρυφερώτερα καὶ εὐγενέστερα αἰσθήματα, σύζυγος — μήτηρ ἢ θυγάτηρ, ἧς ἡ φιλοστοργία ὑπερενίκα τὴν ἔμφυτον ἀπέχθειαν καὶ τὸν τρόμον, ἐφαίνετο πορευομένη εἰς τὴν ἀπαίσιον κοιλάδα, ἔρριπτε μακρόθεν πρὸς τὸν ἀσθενῆ, ὑπὲρ οὗ ἐνδιεφέρετο, τὴν εὐτελῆ τροφὴν τὴν ἐξαρκοῦσαν εἰς αὐτὸν διά τινας ἡμέρας καὶ προωρισμένην νὰ παρατείνῃ μόνον ἀνωφελῶς τὸν οἰκτρὸν βίον του, ἄφινεν ἐκεῖ τὰ ἐνδύματα, ἅτινα ἐκόμιζε, τὰ προωρισμένα πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν τετριμμένων καὶ ῥυπαρῶν, ἅτινα ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔφερεν ὁ ταλαίπωρος λεπρός, ἀντήλλασσε μετ' αὐτοῦ ὀλίγας λέξεις καὶ ἀπήρχετο μετὰ σπουδῆς. Ὁ κατὰ τύχην διερχόμενος σπανιώτατα ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου καὶ ἀποτολμῶν νὰ πλησιάσῃ ἐκ περιεργείας μέχρις ἀποστάσεως ἐπιτρεπούσης αὐτῷ νὰ διακρίνῃ τ' ἀντικείμενα, ἔβλεπεν, ἂν ἡ ἡμέρα ἦτο εὐήλιος, μετὰ φρίκης ἐλεεινά τινα ὄντα, ῥακένδυτα, μὲ μέλη οἰδαλέα, μὲ πρόσωπον φοβερῶς παραμεμορφωμένον, ἐξερχόμενα τῶν τρωγλῶν αὐτῶν, καθιζόμενα πέριξ αὐτῶν ἐν νωθρᾷ ἐγκαρτερήσει, συνδιαλεγόμενα μεταξύ των, ἐσθίοντα τὸ ἐλεεινὸν γεῦμά των ἢ ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ παρακειμένου φρέατος. Τοῦ ἡλίου δύοντος, ἡ ἀποτρόπαιος ὁμήγυρις διελύετο καὶ καθεὶς εἰσδύων εἰς τὸ δυσῶδες αὐτοῦ καταφύγιον, κατεκλίνετο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς στρωμνῆς του. Ὁσάκις τις ἐξ αὐτῶν ἀπέθνησκεν, ἔμενε τὸ σῶμα ἄταφον καὶ ὀδωδὸς ἐπὶ ἡμέρας πολλάκις μέχρις ὅτου ἤθελε μεταβῆ ἐπισκέπτης τις καὶ μαθὼν ἀνακοινώσῃ τὴν εἴδησιν εἰς τὸ χωρίον. Ὁ ἱερεὺς τότε μετέβαινε καὶ ἀνεγίνωσκε μακρόθεν τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Ἔπειτα ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐμμίσθων ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς ἐπίτηδες διοριζομένων ἀτόμων, μετεκομίζετο τὸ πτῶμα ὑπὸ τῶν συγκατοίκων τοῦ θανόντος λεπρῶν μέχρι τοῦ τάφου, ὃν εἶχον φροντίσει πρότερον νὰ σκάψωσιν εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς κοιλάδος ἀπόστασιν, ἐρρίπτετο ἐκεῖ καὶ ἐνεταφιάζετο ὡς θνησιμαῖον, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ εἷς λυγμός, χωρὶς νὰ ῥεύσῃ ἓν δάκρυ, χωρὶς νὰ προφέρῃ ἓν χεῖλος τὴν ὑστάτην τῆς συμπαθείας εὐχήν.

Ὁ Στάθης τὴν ἑσπέραν ἐν τῷ παντοπωλείῳ ἔσπευσε ν' ἀνακοινώσῃ εἰς ὁμήγυριν φίλων του τὴν συνάντησίν του καὶ τὴν ἔκβασιν τῆς κα-

Digitized by Google

τασκοπείας του, τὴν δ' ἀνακοίνωσιν ἤκουσαν οἱ χωρικοὶ μετ' ἄκρας περιεργείας.

— Ποῦ 'στὴ ὀργὴ νὰ πηγαίνῃ ἐκεῖ κάτω; ἠρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν.

— Ποῦ νὰ πηγαίνῃ;.. ποῦ ἀλλοῦ παρὰ 'στοὺς λωβιασμένους;.. ἀπήντησεν ἕτερος.

Τὸ πρᾶγμα ἐφάνη ἀστεῖον εἰς τοὺς χωρικούς, οἵτινες ἀνεκάγχασαν θορυβωδῶς. Θὰ ἔμενεν ὅμως πράγματι ἐμβρόντητος ὁ πονηρὸς Στάθης καὶ θὰ ἔμενον ἄναυδοι ἐκ τῆς ἐκπλήξεως καὶ τῆς φρίκης οἱ σύντροφοί του, ἐὰν ἐγίνωσκον ὅτι πράγματι ὁ πάρεδρός των ἐπορεύθη τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὸ κατοικητήριον τῶν λεπρῶν καὶ ὅτι ἡ ἀστειότης εἶχε πραγματικὴν ὑπόστασιν. Προέβη ἀνυπόπτως ἀφοῦ παρετήρησε πρότερον εἰς τὰ πέριξ καὶ ἐβεβαιώθη περὶ τῆς μονώσεώς του, μέχρι τῆς ἄκρας τῆς ἀτραποῦ καὶ στὰς εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπὸ τοῦ ὁμίλου τῶν ἀσθενῶν, προσηγόρευσε τοὺς πλείστους αὐτῶν ὀνομαστί, τοὺς ἠρώτησε περὶ τῆς καταστάσεώς των, δεικνύων πολὺ ἐνδιαφέρον, ἰδίως πρὸς τοὺς νεωτέρους ἐξ αὐτῶν, παρ' οἷς ἡ πρόοδος τῆς νόσου δὲν ἦτο ἀκόμη τοιαύτη ὥστε νὰ τοὺς ἐμποδίζῃ τὴν χρῆσιν τῶν μελῶν, ἀπέτεινε πρὸς αὐτοὺς διαφόρους λόγους παρηγορίας καὶ ὑποσχέσεις περὶ περιθάλψεως καὶ θεραπείας ἐπιμεμελημένης ἐκ μέρους τοῦ δήμου, χάρις δῆθεν εἰς τὴν ἀνίδρυσιν ἰδιαιτέρου καταστήματος, εἶτα συνωμίλησε μετ' αὐτῶν ἐπὶ πολλὴν ὥραν, ἀφήσας κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του χρηματικόν τι ποσὸν ὡς φιλοδώρημα, ἵνα διανεμηθῶσιν αὐτὸ μεταξύ των οἱ ἀσθενεῖς. Δὲν ἠρκέσθη δὲ εἰς τὴν πρώτην ταύτην ἐπίσκεψιν, ἀλλ' ἐπανῆλθεν δὶς καὶ τρὶς εἰς τὴν ἀπαίσιον κοιλάδα. Τὴν τελευταίαν φορὰν μάλιστα, τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς Κυριακῆς τῶν ἐκλογῶν, ἂν ὁ Στάθης ἢ ἄλλος τις ἤθελον τὸν παρακολουθήσει, θὰ ἔβλεπον ὅτι τὸ λευκόν του ἱππάριον ἔφερε σχετικῶς ὀγκῶδες φορτίον, ὅπερ ἀπετελεῖτο ἐξ ἄρτων νωπῶν, κρέατος ὀπτοῦ, τυροῦ, ἰχθύων καὶ μικροῦ ἀσκοῦ πλήρους οἴνου. Πᾶσαι αὗται αἱ ζωοτροφίαι διενεμήθησαν εἰς τοὺς λεπρούς, οἵτινες ἐξίσταντο ἀγαλλόμενοι διὰ τὴν ἔκτακτον εὐτυχίαν, ἧς παρομοίαν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δὲν εἶχον ἴδει οἱ ταλαίπωροι. Τὴν φορὰν ἐκείνην ἡ συνδιάλεξις μεταξὺ τοῦ ἐλεήμονος παρέδρου καὶ τῶν πασχόντων παρετάθη ἐπὶ πολύ, ὅτε δὲ τέλος ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν ὁ Κοπάνης, οἱ μικροὶ ὀφθαλμοί του ἐσπινθοβόλουν ἐκ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας, τὸ δὲ μειδίαμα ἐκεῖνο τὸ οἱονεὶ καρφωμένον ἐπὶ τῶν χειλέων του, ἐφαίνετο δριμύτερον, σαρκαστικώτερον...

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἐκείνης ἡμέρας, ἥτις συνέπεσε νὰ εἶνε ἑορτάσιμος, οἱ χωρικοὶ ηὐθύμουν ἐν τῷ παντοπωλείῳ. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔμελλον νὰ ἐνασκήσωσι τὸν ὕψιστον αὐτῶν δικαίωμα καὶ ἐπανηγύριζον ἐκ προκαταβολῆς τὴν νίκην τῶν ὑποψηφίων των. Ὁ ἐκλογικὸς ὀργασμὸς εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἔπακρον κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας, αἱ σπονδαὶ τοῦ οἴνου ἦσαν ἄφθονοι καὶ ἡ μία μέθη, ἡ τῆς πολιτικῆς, ὑπεβοήθει τὴν ἄλλην. Ἔτυχε νὰ διέλθωσιν ἐκεῖθεν τρεῖς ἐγχώριοι μουσικοὶ μὲ τὰ ὄργανά των, ἐρχόμενοι ἐκ τοῦ πλησίον χωρίου, ὅπου προσκληθέντες μετέβησαν εἰς τελετὴν γάμου καὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας. Οἱ εὐθυμοῦντες ἐπωφελήθησαν τῆς καλῆς εὐκαιρίας καὶ προσεκάλεσαν τοὺς μουσικούς, ζωηρὸς δὲ ἤρχισεν ὁ χορὸς ὑπὸ τὸν ὀξὺν ἦχον τοῦ *ζουρνᾶ*, ὑπὸ τὸν μεταλλικὸν κραδασμὸν τοῦ *μπουζουκίου* καὶ τὸν ὑπόκωφον δοῦπον τοῦ *νταφίου*. Ὁ Λάμπρος, ὁ σύρων τὸν χορὸν ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ εὐλύγιστος χωρικός, φημιζόμενος ἐπὶ χάριτι καὶ δεξιότητι ὀρχήσεως ὅσον καὶ ἐπὶ ἀνδρεία, κατ' ἀρχὰς ᾖδε δίστιχα κοινὰ τοῦ χοροῦ, ἐρωτικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑποθέσεως, μετὰ τῶν συνήθων ἐπῳδῶν, οὓς ἐπανελάμβανον πάντες ὁμοῦ οἱ συνορχούμενοι. Βαθμηδὸν ὅμως ἐκρίθη ἀπαραίτητον νὰ μὴ λησμονηθῇ καὶ ἡ πολιτικὴ ἐν τῇ πανηγύρει ἐκείνῃ καὶ ὁ Λάμπρος, ἔχων πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸ τὸ χάρισμα, ἐστιχούργησεν αὐτοσχεδίως δίστιχά τινα πρὸς τιμὴν τοῦ ἰατροῦ Περιστέρη, τοῦ συνδυασμοῦ του καὶ τῆς ἀναμφιβόλου ἐπιτυχίας του. Δυστυχῶς δὲν περιωρίσθη εἰς τοῦτο καὶ μόνον ὁ αὐτοσχεδιαστής, ἀλλὰ παραφερόμενος ἐκ τοῦ ποιητικοῦ του οἴστρου, ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ του ἐνθουσιασμοῦ, ἐνταυτῷ δὲ καὶ ἐκ τοῦ οἴνου, ἐξετράπη κατόπιν καὶ εἰς ἔμμετρα σκώμματα κατὰ τῶν ἀντιθέτων, σατυρίζοντα κυρίως τὸν πάρεδρον τοῦ Μαυρολιθάρου, τὴν πλεονεξίαν του καὶ τὴν τελευταίως ἐκδηλωθεῖσαν παράδοξον φιλοδοξίαν του, οἱ δὲ ἄξεστοι καὶ ἄτεχνοι ἀλλὰ καυστικοὶ στίχοι τοῦ χωρικοῦ προὐκάλουν ἀκράτητον ἱλαρότητα καὶ θορυβώδεις ἐπευφημίας εἰς τὸν ὅμιλον τῶν παρισταμένων. Ὁ μεταξὺ αὐτῶν παριστάμενος Βάσος δὲν ἠνέχθη τὴν προσβολὴν καὶ ἀπέτεινεν ἀπειλὰς κατὰ τοῦ αὐθάδους στιχουργοῦ, ὅστις ἀπήντησε διὰ δεινῶν ὕβρεων. Ὁ χορὸς ἔπαυσεν ἕνεκα τοῦ ἐπεισοδίου τούτου· οἱ δύο ἀντίπαλοι διεπληκτίσθησαν ἐπί τινας στιγμάς, εἶτα μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν νέων προσβλητικῶν λόγων ἑκατέρωθεν ὁ υἱὸς τοῦ παρέδρου ἐρεθισθεὶς ἀνέσπασε μάχαιραν καὶ ὥρμησε κατὰ τοῦ Λάμπρου, ὅστις ἔσυρεν ἀμέσως τὸ πιστόλιόν του. Καὶ ἐκρατήθησαν μὲν ἀμφότεροι ὑπὸ τῶν παρεστώτων, ἀλλ' ἡ ἔρις ὅπως δήποτε θ' ἀπέληγεν εἰς σοβαρώτερα, ἂν δὲν κατέφθανεν ἐγκαίρως ὁ ἐνωμοτάρχης μετὰ δύο χωροφυλάκων καὶ δὲν ἀφώπλιζε τοὺς δύο ἀγωνιστάς, διαλύσας ἅμα καὶ τὴν συνάθροισιν.

Digitized by Google

Ὅτε περὶ τὴν δείλην ἐπέστρεψεν ὁ κὺρ Ἠλίας καὶ ἔμαθε τὰ συμβάντα, ἐπέπληξεν αὐστηρῶς τὸν υἱόν του διὰ τὸν ὀξύθυμον χαρακτῆρά του, συστήσας εἰς αὐτὸν ἀποχὴν ἀπὸ πάσης φιλονεικίας καὶ ἀνεκτικότητα. Ἐνδομύχως ἴσως ηὐχαριστεῖτο καὶ ἐκολακεύετο ἐκ τοῦ δείγματος αὐτοῦ τῆς φιλοστοργίας τοῦ μονογενοῦς τέκνου του· ἐσκέπτετο ὅμως ὅτι δὲν ἦτο συμφέρον εἰς αὐτὸν νὰ παροξύνῃ ἔτι μᾶλλον τὴν ἐχθροπάθειαν τῶν συγχωρικῶν διὰ παρομοίων σκηνῶν, οὐδ' ἦτο φρόνιμον ν' ἀπασχολῆται χάριν τοῦ υἱοῦ του εἰς διαφορὰς μετὰ τῆς δικαιοσύνης, ἐν ἡμέραις καθ' ἃς ὤφειλε νὰ μεριμνᾷ περὶ παντοίων πραγμάτων.

— Ἔπρεπε νὰ εἶσαι τοῦ λόγου σου παρών, εἶπεν ὁ Βάσος δικαιολογούμενος πρὸς τὸν πατέρα του, διὰ ν' ἀκούσῃς τί σοῦ σέρνανε!

— Τὸ ξεύρω, τὸ ξεύρω! ἀπήντησεν ὁ κὺρ Ἠλίας, γνωρίζω τί διαθέσεις ἔχουν αὐτὰ τὰ βρωμόσκυλα. Ἐσὺ ὅμως σὲ παρακαλῶ νὰ καθήσῃς ἥσυχος καὶ νὰ μὴ σὲ μέλῃ, ὅ,τι καὶ ἂν ἀκούσῃς. Ἔννοιά σου κ' ἐγὼ θὰ τοὺς διορθώσω τὴν Κυριακὴν!.. ἔχω καλὰ παρμένα τὰ μέτρα μου.

Ὁ Βάσος προσέβλεψε τὸν πατέρα του μετ' ἀπορίας. Προφανῶς δὲν εἶχεν οὐδ' αὐτὸς πάρα πολλὰς ἐλπίδας περὶ τῆς πατρικῆς ἐπιτυχίας, ἡ δὲ στερρὰ ἐκείνη πεποίθησις τοῦ πατρός του καὶ οἱ μυστηριώδεις αὐτοῦ λόγοι τὸν ἐξέπληττον ὑπερμέτρως.

— Μὰ τί ἔχεις σκοπὸν νὰ κάμῃς; τὸν ἠρώτησεν ἐπὶ τέλους.

— Κάνε δουλειά σου ἐσύ! ἀπήντησεν ἐπιφυλακτικῶς ὁ Πάρεδρος. Τὴν Κυριακὴν θὰ ἰδῇς.

Καὶ ἡ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἀστράπτουσα θριαμβευτικὴ λάμψις ὡς καὶ τὸ ἀπηνές του ἐκεῖνο σαρκαστικὸν μειδίαμα ἐμαρτύρουν ὅτι ὁ πολυμήχανος ἀνὴρ δὲν ἐξέφερεν ἐπὶ ματαίῳ καὶ χάριν κομπορρημοσύνης μόνον τοὺς ἀπειλητικοὺς ἐκείνους λόγους.

Δ'.

Ἡ ἐναγωνίως ἀναμενομένη ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς ἔφθασεν ἐπὶ τέλους.

Ἦτο μία τῶν τελευταίων Κυριακῶν τοῦ φθινοπώρου. Ὁ ἥλιος ἀνατείλας εἰς οὐρανὸν αἴθριον, διέχεε πλήμμυραν φωτὸς ἱλαροῦ καὶ ἀπαστράπτοντος ἐπὶ τῆς γῆς. Αἱ ὀλίγαι νεωστὶ ἐπιχρισθεῖσαι δι' ἀσβέστου οἰκίαι τοῦ χωρίου ἐλεύκαζον χαρίεσσαι, αἱ δὲ λοιπαί, καλύβαι ταπειναὶ καὶ ἀμαυραὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνεσπειροῦντο γραφικῶς κατ' ἀνώμαλα συμπλέγματα, μέσον τῶν ὁποίων ἀνυψοῦντο εὐθυτενεῖς αἱ κυπάρισσοι, ὧν τὸ ἀγέρωχον παράστημα ἐφαίνετο ἀποτυπούμενον μακρόθεν μέλαν ἐπὶ τοῦ γαλανοῦ ὁρίζοντος. Στρατιαὶ ὀρνίθων ραμφιζουσῶν ἀδιακόπως τὸ ἔδαφος περιεπλανῶντο ἐντὸς τῶν κήπων, ὁπόθεν ἐξήρχετο ἐνίοτε ἠχηρὸς ὁ βαρὺς καὶ ὑπότρομος ἀλλ' εἰρηνικὸς μυκηθμὸς τῶν ἡσυχαζόντων εἰς τοὺς σταύλους βοῶν. Οἱ ἵπποι καὶ τὰ λοιπὰ φορτηγὰ τῶν χωρικῶν ζῷα ἔβοσκον ἀμέριμνα τῇδε κακεῖσε ὑπὸ τὸ γλυκὺ θάλπος τοῦ ἡλίου, ἐντρυφῶντα εἰς τὴν ἄνετον ὀκνηρίαν μετὰ τοὺς μόχθους τῆς ἑβδομάδος. Εἰς τὴν πεδιάδα κάτω ἐφαίνετο ἐλαφρὰ ἡ πάχνη ἀνερχομένη ἕνεκα τῆς ἐξατμίσεως ἐκ τῶν προσφάτως ἀροτριωθέντων ἀγρῶν, εἰς δὲ τὸ βάθος αὐτῆς ἐξετείνετο ἀτέρμων ἡ βαθύφαιος ζώνη τοῦ ἐλαιῶνος πρὸς ἣν ἀπετέλει ἀντίθεσιν χαρμόσυνον τὸ πράσινον χρῶμα τῶν ἀειθαλῶν πευκώνων τῶν παρακειμένων λόφων, τὸ μόνον ἀπομεῖναν λείψανον ἐκ τῆς δαψιλοῦς θερινῆς χλοερότητος. Εἰς τοὺς γυμνωθέντας ἤδη κλάδους τῶν ὑψικόρμων αἰγείρων ἔφρισσον τ' ἀργυροπράσινα φύλλα, ὅσα ἐσώθησαν ἀπὸ τῶν πρώτων τῶν καταιγίδων πνευμάτων· ἐνίοτε τόνοι διακεκομμένοι κελαδήματος διασπειρόμενοι αἴφνης εἰς τὰ ὕψη, ἀνήγγελον τὴν διάβασιν στίφους ἀκανθίδων.

Ὡς τόπος ψηφοφορίας ἐν τῷ πρώτῳ καὶ σπουδαιοτέρῳ τμήματι τοῦ δήμου Δ.., ἀποτελουμένου ἐκ τῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου, ἤτοι τοῦ Μαυρολιθάρου καὶ τῆς Βελίτσης, μικροῦ χωρίου ἐκ τῶν πλησιεστέρων, εἶχεν ὁρισθῆ ἀνέκαθεν ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ἦτο μικρὰ καὶ πενιχρὰ ἐκκλησία, ἀπέχουσα μόλις ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ λεπτὰ τῆς ὥρας πρὸς ἀριστερὰν τοῦ Μαυρολιθάρου, εἰς ἣν συνείθιζον νὰ ἐκκλησιάζωνται πολλοὶ τῶν κατοίκων κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἢ ἑορτήν· ὁ περὶ αὐτὴν περιωρισμένος χῶρος, ὁ περιφρασσόμενος ὑπὸ χθαμαλοῦ τοίχου ἐχρησίμευεν ἐν μέρει καὶ ὡς νεκροταφεῖον τῆς κώμης, καθὰ ἐμαρτύρουν δύο τρεῖς τάφοι νεοσκαφεῖς, ἐπὶ τοῦ ἐξωγκωμένου χώματος τῶν ὁποίων ἦσαν διεσκορπισμένα θραύσματα λαγήνου καὶ κέραμοι μὲ ἄνθρακας ἀποτεφρωθέντας, ἐφ' ὧν εἶχε καῆ ὁ λίβανος. Ἀπὸ τῆς προτεραίας εἶχον τοποθετηθῆ ἐντὸς τοῦ ναοῦ αἱ κάλπαι καὶ μετακομισθῆ πάντα τ' ἀναγκαιοῦντα ἐκλογικὰ εἴδη, ἔπειτα, ἀφοῦ ἐπιθεωρήθησαν τὰ πάντα καὶ εὑρέθησαν ἐν τάξει, ἐσφραγίσθη τὸ κιβώτιον τῶν καλπῶν καὶ ἐκλείσθη ὁ ναός, παρελήφθησαν δ' αἱ κλεῖδες παρὰ τοῦ προέδρου τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης, πρὶν ἢ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πρὶν ἢ ὁ ὡροδείκτης τῶν ὀλίγων τοῦ χωρίου ὡρολογίων σημειώσῃ τὴν 7. 14 π. μ., ὅτε ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ ἡ ἐκλογή, συμφώνως μὲ τὴν ἀκριβῆ διάταξιν τοῦ περὶ τούτου Β. Διατάγματος, ὁ ναὸς ἦτο ἤδη ἀνοικτός, παρευρίσκοντο δὲ συνηγμένοι ἐν αὐτῷ πάντες ὅσοι ἐκ τῶν καθηκόντων των ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ παρευρεθῶσιν. Ἐντὸς ἐπιμήκους

Digitized by Google

μελαμβαφοῦς κιβωτίου, στηριζομένου ἐπὶ ὀκριβάντων ἦσαν παρατεταγμέναι αἱ κάλπαι ἐν μακρᾷ συστοιχίᾳ, οἱ δίχροοι δὲ αὐτῶν σωλῆνες προεξεῖχον κατὰ σειρὰν ὡς τηλεβόλα, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι τὰ χαίνοντα αὐτῶν στόμια ἔμελλον νὰ δεχθῶσιν ἀντὶ νὰ ἐξακοντίσωσι σφαίρας. Ἑκάστη κάλπη ἔφερεν εἰς τὴν κορυφὴν ἐπὶ πινακίδος τὸ ὄνομα τοῦ ὑποψηφίου, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἰδιαίτερον σύμβολον τοῦ συνδυασμοῦ εἰς ὃν ἀνῆκεν. Περὶ τῶν τοιούτων συμβόλων σφοδρὰ ἐπῆλθε διαμάχη, διότι ὁ ἀντίθετος τοῦ Περιστέρη συνδυασμὸς ἐδήλωσε κατὰ τὴν τελευταίαν σχεδὸν ἡμέραν ὅτι ὡς σύμβολον αὐτοῦ διακριτικὸν εἰς τὰς κάλπας ἐξέλεγε τὴν ἐλαίαν, ἀλλ' ἡ ἐλαία ἀνῆκεν ἀνέκαθεν εἰς τὸ κόμμα τοῦ Περιστέρη, ὅπερ δὲν ἐννόει ν' ἀποξενωθῇ τοῦ ἀρχαίου ἐμβλήματός του, ἀφοῦ μάλιστα τοῦτο ὑπῆρξεν ἀείποτε εὐτυχὲς καὶ νικηφόρον, κατεκραύγασε δὲ διὰ τὸν σφετερισμόν. Οὕτω τὸ ἀθῶον ἔμβλημα τῆς εἰρήνης ἐγένετο ἀφορμὴ σφοδρᾶς καὶ πείσμονος ἀντιμαχίας, ἡ δὲ διοικητικὴ ἀρχή, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺ διετέλεσεν ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ μὴ γινώσκουσα τίνα λύσιν νὰ ἐξεύρῃ, τέλος προέτεινε συμβιβασμὸν γενόμενον ἑκατέρωθεν ἀποδεκτόν, καθ' ὃν ἀμφότεροι οἱ ἀντιποιούμενοι τὴν ἐλαίαν παρῃτοῦντο αὐτῆς, καὶ οἱ μὲν περὶ τὸν Περιστέρην ἐξέλεξαν ἐρυθρὰν ταινίαν ἥτις περιεζώννυε τὸν σωλῆνα τῆς κάλπης ἀπολήγουσα εἰς κόμβον, οἱ δὲ ἀντίθετοι πορτοκάλλιον. Πάντες οἱ ἀποτελοῦντες τὸ προσωπικὸν τῆς ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν ὑπηρεσίας ἦσαν εἰς τὰς θέσεις των. Δεξιὰ τῆς πύλης τῆς εἰσόδου, πέριξ σαθροῦ τραπεζίου ἐκάθηντο τὰ μέλη τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἧς ὁ πρόεδρος, χωρικὸς ὡρίμου ἡλικίας ἐκ τῶν εὐπορωτέρων κτηματιῶν τοῦ Μαυρολιθάρου, ἐνεθρονίζετο σοβαρῶς εἰς τὸ μέσον, συναισθανόμενος μὲν τὴν ὑψηλὴν σπουδαιότητα τῶν χρεῶν του, ἀλλὰ καὶ μὴ γινώσκων αὐτὰ κατὰ βάθος, διότι πρὶν πράξῃ ἢ πρὶν εἴπῃ τι ἑκάστοτε, ἔκυπτε καὶ συνεβουλεύετο τὸν παρακαθήμενον πεπειραμένον περὶ τὰ ἐκλογικὰ νόμιμα, ἐπαγγελλόμενον τὸν δικολάβον εἰς τὸ εἰρηνοδικεῖον καὶ προσληφθέντα παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὡς γραμματέα. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἐκλεγέντες παρὰ τῶν ὑποψηφίων μεταξὺ τῶν ὁπωσδήποτε σημαινόντων καὶ εὐϋπολήπτων δημοτῶν, ἵσταντο ἤδη ὄρθιοι ἕκαστος ὄπισθεν τῆς κάλπης τοῦ ὑποψηφίου ὃν ἀντιπροσώπευε, ἄντικρυ δὲ αὐτῶν οἱ σφαιριδιοδόται μὲ τὰ μολύβδινα σφαιρίδια ἀνὰ χεῖρας. Πάντες ἦσαν περιβεβλημένοι τὴν ἑορτάσιμον τῆς Κυριακῆς ἐνδυμασίαν, πρὸς τὴν ἁπλότητα δὲ αὐτῆς καὶ πρὸς τὸν φυρμὸν ἐκεῖνον ἐν γένει τῶν φουστανελλῶν καὶ τῶν φεσίων ἀπετέλει ἀντίθεσιν περίεργον ἡ εὐπρεπὴς καὶ κομψὴ εὐρωπαϊκὴ ἐνδυμασία καὶ ὁ κυλινδρικὸς πῖλος τοῦ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου, νεαροῦ δικηγόρου ἐκ τῆς πρωτευούσης τοῦ νομοῦ, ὅστις ἀναμένων τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκλογῆς, ἐξήρχετο εἰς τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ καὶ ἐκάπνιζε, παρατηρῶν εὐφροσύνως τὴν πέριξ θελκτικὴν ἀγροτικὴν τοπογραφίαν, ἀποτείνων ἐνίοτε ἐρωτήσεις εἰς τοὺς παρεστῶτας περὶ τοῦ δήμου Δ,..., περὶ τοῦ χωρίου Μαυρολιθάρου, περὶ τοῦ πληθυσμοῦ του, περὶ τῶν προϊόντων του καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ ἔνοπλος δύναμις ἀντεπροσωπεύετο ὑπὸ δύο χωροφυλάκων ἐκ τῶν σταθμευόντων ἐν τῷ χωρίῳ, οἵτινες ἐφρούρουν ἔνοπλοι παρὰ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐνωμοτάρχου.

Ἐνωρὶς προσῆλθε καὶ ὁ Κοπάνης εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς, ἐχαιρέτισε τὸν δικαστικὸν ἀντιπρόσωπον, μεθ' οὗ εἶχε γνωρισθῆ ἀπὸ τῆς προτεραίας, τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τὸν ἀντιπρόσωπόν του, συνομιλήσας κατ' ἰδίαν μετ' αὐτοῦ ἐπί τινας στιγμάς. Οἱ λοιποὶ ἀντιπρόσωποι καὶ σφαιριδιοδόται μὴ βλέποντες προσερχομένους ἐκλογεῖς, περιήρχοντο ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἢ εἰς τὸ προαύλιον καθ' ὁμίλους, συνομιλοῦντες ἰδιαιτέρως. Ἐννοεῖται ὅτι πᾶσαι αἱ συνομιλίαι μόνον καὶ κύριον θέμα εἶχον τὴν πιθανὴν τῶν ἐκλογῶν ἔκβασιν. Οἱ μᾶλλον ἐνήμεροι διεβεβαίουν ὅτι οἱ ἀντίθετοι τοῦ Περιστέρη εἶχον δραστηρίως καὶ ἐπιτηδείως ἅμα ἐργασθῆ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας, ἐπαισθητῶς ἐπαυξήσαντες τὰ κεφάλαιά των. Καὶ ἐθεωρεῖτο μὲν πάντοτε ἀσφαλὴς ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἰατροῦ μετὰ τῶν φίλων του, ἀλλ' ὄχι ὅπως ἄλλοτε δι' ὑπεροχῆς χιλίων καὶ πλέον ψήφων. Οἱ μᾶλλον αἰσιόδοξοι ἀνέμενον ὑπεροχὴν τριακοσίων μόνον ἢ τετρακοσίων τὸ πολὺ ψήφων, βασιζόμενοι κυρίως εἰς τὰ πιθανώτατα ἀποτελέσματα τῆς ψηφοφορίας ἐν τῷ δήμῳ Δ... Ὁ δῆμος οὗτος εἶχεν ἀπομείνει πιστὸς εἰς τοὺς τέως ἀντιπροσώπους τῆς ἐπαρχίας. Εἰς τὸ πρῶτον τμῆμα αὐτοῦ, εἰς ὃ καθὰ προείπομεν ὑπήγοντο τὸ Μαυρολίθαρον καὶ τὸ παρακείμενον μικρὸν χωρίον Βελίτσα, ἦσαν ἐγγεγραμμένοι μὲν εἰς τοὺς καταλόγους ἐκλογεῖς περὶ τοὺς ὀκτακοσίους, ἀλλ' οὐδέποτε ἐψήφιζον πλείονες τῶν ἑξακοσίων, ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν δημοτῶν διαρκῶς εὑρίσκοντο ἀποδημοῦντες. Ἐκ τῶν ἑξακοσίων τούτων, κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς οἱ τετρακόσιοι πεντήκοντα τοὐλάχιστον θὰ ἐψήφιζον ὑπὲρ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ Περιστέρη, πάλιν δὲ ἀμφίβολον ἦτο ἂν οἱ ὑπολειπόμενοι θὰ ἐδίδοντο εἰς τοὺς ἀντιθέτους καὶ μάλιστα εἰς τὸν Κοπάνην.

Οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι δὲν ἐγίνοντο ἐνώπιον τοῦ ὑποψηφίου, ἀλλ' ἀδιάφορον· αὐτὸς τοὺς ἐγίνωσκε πολὺ καλὰ καὶ τοὺς εἶχει λάβει ὑπ' ὄψιν του. Καὶ ὅμως ἐφαίνετο ἀτάραχος καὶ μειδιῶν, ἐνίοτε μάλιστα ἀπετόλμα ν' ἀνταλλάσσῃ

Digitized by Google

χαριεντισμοὺς καὶ ὑπαινιγμοὺς περὶ τῆς ἐνδεχομένης ἀποτυχίας του. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξερχόμενος εἰς τὴν πύλην ἔρριπτε βλέμμα ἐταστικὸν εἰς τὸν ὁρίζοντα καὶ νέφος παροδικὸν ἀνησυχίας ἐπεσκίαζε τὴν μειδιῶσαν μορφήν του. Ἀκαριαίως ὅμως πάλιν ἡ ἀνησυχία παρήρχετο καὶ ἡ μορφή του ἀπέκτα τὴν πρώτην πραγματικὴν ἢ προσπεποιημένην ἀταραξίαν.

— Κάτι κυττάζεις τὰ σύννεφα, κὺρ Ἠλία; τῷ εἶπε σκωπτικῶς ἓν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς καταλαβὸν αὐτὸν ἐν τοιαύτῃ στάσει.

— Ἄ, ναί!. ἀπήντησεν ὁ πάρεδρος ὑποκρινόμενος τὸν ἀδιάφορον· εὔμορφη ἡμέρα εἶνε σήμερα· φθάνει νὰ μὴ χαλάσῃ ἴσα μὲ τὸ βράδυ!

Καὶ μετὰ τὴν διφορουμένην ταύτην ἀπάντησιν ἀπεσύρθη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ.

Ἦτο ἤδη ἡ ἐνάτη τῆς πρωΐας καὶ μόλις εἶχον προσέλθει καὶ ψηφίσει περὶ τοὺς τεσσαράκοντα ἐκλογεῖς, ποιμένες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπειγόμενοι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ μακρὰν κείμενα πνοιμνιοστάσιά των, ἢ ἄλλοι χωρικοὶ ἀναγκαζόμενοι δι' ὑποθέσεις των ν' ἀπουσιάσωσι κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐκ τοῦ χωρίου. Οἱ λοιποὶ ἐκλογεῖς εἶχον θεωρήσει καλὸν νὰ ἐκτελέσωσι τὰ θρησκευτικά των καθήκοντα πρὸ τῶν πολιτικῶν, εὑρίσκοντο δὲ πάντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας, ἀφοῦ ἤθελον ἀναπαυθῇ ἐπ' ὀλίγον καὶ προγευματίσει προχείρως, πρὸ πάντων δὲ ἀφοῦ ἤθελον ροφήσει τὴν πρωϊνὴν τοῦ οἴνου δόσιν, ἥτις πάντοτε κατὰ τὴν Κυριακὴν ἦτο γενναιοτέρα, ἔμελλον νὰ προσέλθωσιν εἰς τὰς κάλπας. Οἱ δὲ Βελιτσιῶται ἦτο γνωστὸν ὅτι θὰ προσήρχοντο ἐν σώματι νὰ ψηφίσωσι περὶ τὴν μεσημβρίαν, ὅπως ἦτο γνωστὸν ὅτι θὰ ἔδιδον ὅλοι σχεδὸν *μονοκοῦκκι* εἰς τὸν Περιστέρην.

Τ' ἀσφαλῆ γνωρίσματα τῆς ἐκβάσεως τῆς ἐκλογῆς ἐφάνησαν εὐθὺς ἐκ τῶν πρώτων ψηφοφορησάντων. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν δὲν ἐδίσταζον νὰ ἐκφράσωσι φανερὰ τὸ φρόνημά των συνοδεύοντες τὴν κίνησιν τῆς χειρὸς διὰ λέξεων ἢ μορφασμῶν ἐμφαντικῶν. Τὰ πρῶτα σφαιρίδια πίπτοντα ἐντὸς τῶν κενῶν καλπῶν προὐξένουν κρότον ὑπόκωφον, ἐξ οὗ ἔκρινε ποῦ εἶχε πέσει, ἂν εἰς τὸ λευκὸν δηλαδὴ ἢ εἰς τὸ μέλαν, τὸ ὀσκημένον οὖς τῶν ἀντιπροσώπων, ὧν ἡ μορφὴ ἐξέφραζε μετὰ τὴν πάροδον ἑκάστου ψηφοφόρου τὴν εὐαρέσκειαν ἢ τὴν δυσαρέσκειαν. Τινὲς ἦσαν τόσον ἀνίδεοι τοῦ τρόπου τοῦ ψηφοφορεῖν, ὥστε ἔδει πρότερον νὰ γίνηται πρὸς αὐτοὺς μακρὰ ἐξήγησις. Ἄλλοι ἤρχοντο ἀμφιρρέποντες, διὰ νὰ ψηφίσωσιν ἁπλῶς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἐκ προτέρων σχηματίσει ἀπόφασιν τίνας ἐκ τῶν ὑποψηφίων νὰ ψηφίσωσιν, περὶ αὐτοὺς δὲ τότε συνήπτετο ἀγὼν φοβερὸς προτροπῶν, παραινέσεων, παρακλήσεων μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων, ἕως ὅτου ἐπεμβαίνων ὁ δικαστικὸς ἀντιπρόσωπος ἐπανέφερε τὴν τάξιν. Ἀλλ' αὐτοὶ ἦσαν ἐξαιρέσεις σπάνιαι. Οἱ πλεῖστοι καὶ ἔμπειροι ἦσαν καὶ ἤρχοντο ἀποφασισμένοι· δὲν ἤκουον δὲ σχεδὸν τὸ ὄνομα τοῦ ὑποψηφίου, ὅπερ ἔλεγεν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἀντιπρόσωπος· ἀπέβλεπον εἰς τὸ ἐπὶ τῆς κάλπης σύμβολον καὶ ἐψήφιζον.

— Κόκκινη κορδέλλα!.. ἔλεγον, μάλιστα! Καὶ εἰσάγοντες ἐν τάχει τὴν χεῖρα ἔρριπτον τὴν ψῆφόν των εἰς τὸ λευκὸν διαμέρισμα.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Κοπάνη δὲν εἶχε λόγους πολλοὺς νὰ εἶνε εὐχαριστημένος, διότι οἱ ἐκλογεῖς παρερχόμενοι πρὸ τῆς κάλπης τοῦ παρέδρου, κατεψήφιζον αὐτὸν σχεδὸν φανερά, μετ' ἰδιαζούσης κακεντρεχείας, ὡς νὰ ᾐσθάνοντο κρυφίαν τινὰ χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν. Εἷς γέρων ἰδὼν τὸ ἐπὶ τῆς κάλπης πορτοκάλλιον, τὸ ὡς ἔμβλημα χρησιμεῦον, ἀπήντησεν εἰς τὰς παρακελεύσεις τοῦ ἀντιπροσώπου καὶ τοῦ σφαιριδιοδότου:

— Πορτοκάλλι;.. ἀμ τέτοια ἐποχὴ εἶνε ξυνὰ ἀκόμη τὰ πορτοκάλλια· ἔχει καιρὸν νὰ γλυκάνουν!

Ὁ κὺρ Ἠλίας ἤκουε τοὺς ὑπαινιγμοὺς τούτους ὠχριῶν ἐνίοτε, ἀλλὰ μεθ' ὑπομονῆς· ὅσον ὅμως παρήρχετο ἡ ὥρα, τόσον συχνότερον ἔρριπτε τὸ βλέμμα του πρὸς τὰ ἔξω. Τέλος κίνησίς τις ἐγένετο εἰς τὸ προαύλιον· μακρὰν εἰς τὴν ὁδὸν ἐφάνη προσερχόμενος ὅμιλος ἐκ δέκα περίπου ἐκλογέων. Ὅλοι ἐνόμισαν ὅτι ἦτο ἡ πρωτοπορεία τῶν ψηφοφόρων τοῦ χωρίου καὶ ἔδραμον εἰς τὰς θέσεις των, ἀναμένοντες τὴν ἔλευσίν των· μερικοὶ ἔμειναν παρὰ τὴν θύραν παρατηροῦντες περιέργως. Ὁ ὅμιλος προὐχώρει, ἀλλ' ἐπί τινας στιγμὰς ὕψωμά τι παρεμπῖπτον μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς καμπῆς τῆς ὁδοῦ ἀπέκρυψε τὴν θέαν των.

— Ποῖοι νὰ εἶνε; ἠρώτων οἱ ἐν τῷ προαυλίῳ καὶ οἱ παρὰ τὴν θύραν.

— Σὰν γέροι μοῦ φαίνεται νὰ εἶνε...

— Μὰ πῶς;.. ἐτελείωσε ἡ λειτουργία;

— Μήπως εἶνε Βελιτσιώταις;

— Τόσον γρήγορα νὰ ξεκινήσουν!.. Ἀδύνατον· ἔπειτα αὐτοὶ θὰ ἔλθουν ὅλοι μαζί.

Αἴφνης ἀπὸ τοῦ προαυλίου ἠκούσθη φωνὴ γοερά, φωνὴ τρόμου καὶ φρίκης. Ὅτε ἡ ὁμὰς ἔφθασεν εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα περίπου βημάτων καὶ ἐγένετο εὐδιάκριτος, ἐφάνη ὅτι ἦτο συρφετὸς δυσειδῶν καὶ τερατομόρφων ὄντων. Αἱ σάρκες αὐτῶν ὅσαι δὲν ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῶν ἀποτροπαίων φολίδων εἶχον ὕπωχρόν τινα καὶ ἀπαισίως στιλπνὴν ἐρυθρότητα. Οἱ χαρακτῆρες τῆς μορφῆς ἦσαν τερατωδῶς ἠλλοιωμένοι· μέλη τινὰ κατήντων ἀγνώριστα ἐκ τῆς φρικώδους ὑπερτροφίας, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ διερρωγότος δέρματος τῶν γνάθων, τοῦ πώγωνος καὶ τοῦ λαιμοῦ ἀνε-

Digitized by Google

φύοντό που καὶ που ἀραιαί τινες τρίχες καθιστῶσαι τὴν θέαν τῶν προσώπων ἐκείνων εἰδεχθεστέραν. Προὐχώρουν μὲ ὄμμα βλοσυρὸν καὶ ἠλίθιον ἅμα, οἱ μὲν συρόμενοι σχεδόν, οἱ δὲ κλονούμενοι, οἱ δὲ στηριζόμενοι ἐπὶ βακτηριῶν καὶ ἐσείοντο τὰ ἐπ' αὐτῶν ῥυπαρὰ ῥάκη, προὐχώρουν ἄφωνοι ὡς φαντάσματα, ἀπειλητικοὶ ἐνταυτῷ καὶ περίτρομοι. Ἐφαίνοντο συνοδία καταχθονίων ὄντων ἐξελθόντων διὰ μιᾶς ἀπὸ τὸ ἔρεβος τοῦ Ἅδου καὶ ἐξισταμένων διότι εὑρίσκοντο εἰς τὴν λάμψιν τῆς ἡμέρας ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζωῆς.

— Οἱ λωβιασμένοι! οἱ λωβιασμένοι! ἐφώνουν οἱ ἐν τῷ προαυλίῳ.

Πάντες οἱ ἐντὸς τοῦ ναοῦ εὑρισκόμενοι ὥρμησαν πρὸς τὰ ἔξω φύρδην. Ἐξελθόντες, ἔστησαν θεώμενοι τὴν φρικτὴν χορείαν προχωροῦσαν καὶ προσέβλεπον ἀλλήλους, παράλυτοι σχεδὸν ἐκ τῆς ἐκπλήξεως καὶ τῆς φρίκης. Διατί ἔφυγον οἱ λεπροὶ ἀπὸ τὸ κατοικητήριόν των; ποῦ κατέβαινον; πρὸς τίνα σκοπὸν ἐπορεύοντο ἐν σώματι; Ἀστραπηδὸν ἐπήρχοντο εἰς τὸ πνεῦμα πᾶσαι αὗται αἱ ἀπορίαι, χωρὶς ὅμως ἐν τῇ ταραχῇ ἐκείνῃ νὰ δύναται αὐτὸ νὰ ἐξεύρῃ τὴν ἐξήγησιν. Καὶ οἱ θεαταὶ ἵσταντο ἀκόμη παρατηροῦντες ἄναυδοι· ἀλλ' ὅτε ὁ συρφετὸς ἐπλησίασεν ἔτι μᾶλλον, ὅτε ἐφάνη εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ περιβόλου καὶ κατέστη πασίδηλον ὅτι πρὸς τὸν ναὸν διηυθύνοντο, τότε ἡ συναίσθησις τοῦ κινδύνου ἡ πρὸς στιγμὴν κατασταλεῖσα ἐκ τῆς περιεργείας ἐξηγέρθη ἀκμαία καὶ παραχρῆμα μετὰ κραυγῶν διεσκορπίσθη τὸ πλῆθος κατὰ παντοίας διευθύνσεις. Καὶ ἄλλοι μὲν ὥρμων καὶ καὶ διεσκέλιζον τὸν χαμηλὸν τοῖχον τοῦ περιβόλου, ἄλλοι εἰσήρχοντο εἰς τὸν ναόν, ζητοῦντες καταφύγιον εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα, ὑπὸ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, ἄλλοι δὲ μὴ γινώσκοντες ποῦ νὰ κρυβῶσι, περιήρχοντο ἐν ἀπογνώσει καὶ ἔπειτα ἐξήρχοντο πηδῶντες ἀπὸ τοῦ μικροῦ τοῦ ναοῦ παραθύρου. Οἱ χωροφύλακες ἐδοκίμασαν πρὸς στιγμὴν ν' ἀντιστῶσι εἰς τὴν εἰσβολὴν καὶ νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν τάξιν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ καταληφθέντες ὑπὸ τοῦ πανικοῦ ἐδραπέτευσαν μετὰ τῶν ἄλλων. Τέλος ὅτε μετ' ἀρκετὰς στιγμὰς ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀναστάτωσις ἐκόπασαν, εὑρέθησαν ἐν τῷ περιβόλῳ μόνον ἐκτὸς τῶν λεπρῶν, ὁ δικαστικὸς ἀντιπρόσωπος, ὁ Κοπάνης, ὁ σφαιριδιοδότης του καὶ ἓν μέλος τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀγαθὸς καὶ ἡλικιωμένος μυλωθρός, συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας τοῦ κὺρ Ἠλία, ὃν οὗτος κατὰ τὴν γενικὴν φυγήν, ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ ἐκ τοῦ βραχίονος καὶ νὰ τὸν κρατήσῃ πλησίον του. Οἱ δύο τελευταῖοι ἵσταντο περιδεεῖς εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ὄπισθεν τοῦ ὑποψηφίου, εἰς τὸ βάθος τοῦ προαυλίου παρὰ τὸν τοῖχον. Ὁ δικαστικὸς ἀντιπρόσωπος ὠχρὸς ἐκ τῆς συγκινήσεως καὶ μὴ ἐννοῶν ἴσως ὅλον τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, κατέστελλε τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ταραχήν του, μὴ θέλων νὰ δείξῃ ὅτι ἐλησμόνει τὰ καθήκοντά του κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμήν. Εἰς δὲ τοῦ Κοπάνη τὴν μορφὴν ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ διακεχυμένη χαιρέκακος ἔκφρασις. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ σκοτεινὸν βάθος τοῦ δουρείου ἵππου εὑρισκόμενος δὲν θὰ ἐμειδία σαρκαστικώτερον, ὅτε οἱ ἄφρονες Τρῶες ἐκρήμνιζον τὰ τείχη διὰ νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν πόλιν των τὸ ὀλέθριον μηχάνημα.

— Τί τρέχει; τί συμβαίνει; ἠρώτησεν ἐπὶ τέλους ὁ δικαστικὸς ἀντιπρόσωπος.

Ὁ Ἠλίας ἔλαβε τότε τὸν λόγον καὶ ἐξήγησε πρὸς αὐτὸν τὰ διατρέχοντα. Ἦσαν ἐκλογεῖς, ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον καὶ ἤρχοντο νὰ ψηφίσωσιν. Ἀδιάφορον ἂν ἦσαν ἀσθενεῖς--κανεὶς νόμος δὲν ἀπηγόρευεν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ πολιτικοῦ των δικαιώματος. Ὁ δικαστικὸς ἀντιπρόσωπος ἔμεινεν ἐνεὸς καὶ ἀμφίρροπος· πρώτην φορὰν παρουσιάζετο εἰς τὴν σκέψιν του τὸ περίπλοκον αὐτὸ ζήτημα--ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐξενέγκῃ ἀπόφασίν τινα, πρὶν σκεφθῇ καὶ προτείνῃ μέσον τι συμβιβασμοῦ καὶ διορθώσεως, ἤδη ὁ Κοπάνης ἔνευσεν εἰς τοὺς ἀπαισίους ψηφοφόρους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν ναόν, ἔσπευσε νὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὸς σύρων ἐκ τῆς χειρὸς τὸ ἀπομεῖναν μόνον μέλος τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, τὸν ἁπλοϊκὸν μυλωθρόν, εἰς ὃν ἔνευσε νὰ πλησιάσῃ καὶ ὅστις ὑπήκουεν ἀποβλακωθεὶς ἐκ τῆς ἐκπλήξεως καὶ τοῦ φόβου. Ἀνεδίφησε μετὰ σπουδῆς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον, ἀνεῦρε τὸ ὄνομα ἑκάστου, κατέγραψεν αὐτὰ ἰδιοχείρως εἰς τὸν κατάλογον τῶν ψηφοφορούντων, διέταξε τὸν σφαιριδιοδότην ν' ἀφήσῃ ἐπὶ τῆς τραπέζης τ' ἀνάλογα σφαιρίδια, ἔπειτα, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν αὐτοῦ οἱ λεπροὶ παρήλασαν πρὸ τῶν καλπῶν καὶ εἰσάγοντες τὰς μεμολυσμένας των χεῖρας εἰς τοὺς σωλῆνας ἐψηφοφόρησαν. Μετὰ τοῦτο ἐξελθόντες καὶ συσσωματωθέντες ἀπῆλθον πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ πενθίμῳ καὶ φρικώδει πομπῇ, ὡς φάσματα ἐπιστρέφοντα εἰς τοὺς ζοφεροὺς κευθμῶνάς των, ἀφοῦ διὰ τῆς προσκαίρου παρουσίας των διέσπειραν τὸν τρόμον καὶ τὴν φρίκην εἰς τοὺς ζῶντας.

. . . .

Ὅτε μετὰ δύο ὥρας οἱ ἀντιπρόσωποι, οἱ σφαιριδιοδόται, τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, οἱ χωροφύλακες καὶ οἱ λοιποί, πεισθέντες μετὰ πολλοὺς ἐνδοιασμοὺς νὰ πλησιάσωσι χάρις εἰς τὰς προτροπὰς καὶ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου, ἔμαθον τὰ γενόμενα ἔμειναν ἐμβρόντητοι. Ὀλίγιστοι ἐτόλμων νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ, οἱ πλεῖστοι ἔμενον εἰς τὸ προαύλιον ἐν ἀμηχανίᾳ καὶ ἀγανακτήσει. Εἰς μά-

Digitized by Google

την ἀνεζήτησαν ἐμμανεῖς τὸν Κοπάνην, ὁ πανοῦργος ὑποψήφιος ἐγένετο ἄφαντος, μεταβὰς κρυφίως ὅπως παρευρεθῇ εἰς τὸν τόπον τῆς ψηφοφορίας ἄλλων δήμων, ἀφοῦ εἶδε τελεσφορῆσαν τὸ σχέδιόν του. Καὶ ἦτο ὄντως σατανικὸν τὸ σχέδιον τοῦτο. Μνησικακῶν κατὰ τοῦ Περιστέρη καὶ θέλων νὰ βλάψῃ αὐτόν, ἐσκέφθη κατ' ἀρχὰς νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀποσκίρτησίν του καὶ ἐργασθῇ δραστηριώτερον πρὸς καταπολέμησιν τοῦ τέως βουλευτοῦ, καθ' οὗ εἶχεν ὁμόσει ἀκάθεκτον μῖσος. Ὅτε ὅμως συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν ἀντιθέτων καὶ βολιδοσκοπήσας καλῶς τὰ πράγματα εἶδεν ὅτι τὸ ἐπιχείρημα δὲν ἦτο ὅλως ἀπηλπισμένον ὡς ἐν ἀρχῇ ὑπέθετεν, τότε ὤξυνε τὸ πολυμήχανον πνεῦμά του, ὅπως ἐξεύρῃ μέσον τι συντελεστικὸν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν. Ἀφοῦ ἐπείσθη ἐκ τῶν ἐρευνῶν του καὶ τῶν συνεννοήσεών του ὅτι οἱ λοιποὶ τῆς ἐπαρχίας δῆμοι ἠδύναντο νὰ κατασταῶσιν εὐάλωτοι διὰ κοινῆς μετὰ τῶν συναγωνιστῶν του ζωηρᾶς ἐνεργείας, ἔστρεψε τὴν προσοχήν του εἰς τὸν δῆμον Δ... τὸ ἰσχυρότατον προπύργιον τῶν ἀντιθέτων, ἔνθα εἶχον ὁμολογουμένως ἐξησφαλισμένην μεγάλην ὑπεροχήν. Ἔπρεπε να ἐξουδετερωθῇ ἡ δύναμις αὕτη τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ τίνι τρόπῳ; Ἡ δωροδοκία δὲν ἦτο ὅπλον ἀσφαλές· ἄλλως τε ἀπῃτεῖτο μέγα χρηματικὸν κεφάλαιον πρὸς τοῦτο, κατὰ πάσης δὲ παρακεκινδυνευμένης δαπάνης κατεξανίστατο ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ γλισχρότης του. Συνεργοὺς καταλλήλους καὶ ἱκανοὺς πρὸς καλπονόθευσιν δὲν εὕρισκεν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ἐπιχείρημα ἦτο τὰ μάλα δύσκολον ἕνεκα τῶν ἐκδεδηλωμένων συμπαθειῶν τῶν ἀρχῶν πρὸς τοὺς ἀντιθέτους του. Ἄλλα μέσα πρὸς ἐκφοβισμὸν τῶν ἐκλογέων δὲν ἠδύναντο νὰ τεθῶσιν εἰς ἐνέργειαν. Τί ποιητέον λοιπόν; Ἐσκέφθη, ἐσκέφθη καὶ ἐπὶ τέλους εὗρεν!

Ἡ πρώτη ἰδέα τοῦ στρατηγήματος ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν του ἐνῷ ἐφυλλομέτρει ἡμέραν τινὰ τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον τοῦ δήμου. Οἱ λεπροὶ ἦσαν μὲν διαγεγραμμένοι ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, ὄχι ὅμως καὶ ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου. Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφετηρία τοῦ λογισμοῦ του, ἀφοῦ δὲ ὡρίμασε καλῶς τὸ σχέδιόν του, ἐπελήφθη τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ μετ' ἄκρας ἐπιτηδειότητος καὶ ἐν πάσῃ μυστικότητι, παραπείσας δι' ὑποσχέσεων καὶ φιλοδωρημάτων τὰ ἄθλια καὶ ἀπόβλητα ἐκεῖνα ὄντα νὰ γείνωσιν ὄργανα τῶν φιλεκδίκων καὶ φιλοδόξων σκοπῶν του.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυρολιθάρου ἐφρύαξαν ὅτε ἔμαθον τὰ συμβάντα. Ἡ βδελυρὰ πανουργία, εἰς ἣν κατέφυγεν ὁ πάρεδρός των ἵν' ἀποστερήσῃ αὐτοὺς τοῦ δικαιώματος, εἰς ὃ ἀπέβλεπον μετὰ τόσης ἐπάρσεως, ἐνέπνευσεν εἰς τὴν ψυχήν των ἀκράτητον ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν. Συνέρρευσαν ἀθρόοι εἰς τὰ πέριξ τοῦ τόπου τῆς ψηφοφορίας αὐτοί τε καὶ οἱ ἀργότερον ἐλθόντες ἐν σώματι ἐκλογεῖς ἐκ Βελίτσης καὶ περιεπλανῶντο ὡς ἁμαρτωλαὶ ψυχαὶ πέριξ τοῦ ναοῦ· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν εἶχε τὸ θάρρος νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ἐγγίσῃ τὰς μολυνθείσας κάλπας. Ἀλαλαγμὸς φοβερὸς ἠκούετο καὶ ἀραὶ καὶ ἀναθέματα ἐξεστομίζοντο καὶ ὕβρεις καὶ βλασφημίαι φρικταὶ ἀπηυθύνοντο κατὰ τοῦ καταχθονίου παρέδρου. Τινὲς ἄγαν τολμηροὶ καὶ ἐξημμένοι προέτεινον νὰ πυρπολήσωσι τὴν οἰκίαν τοῦ Κοπάνη καὶ τὴν ἀπόφασιν ἐπεκρότησεν ἐν βοῇ ἡ ταραχώδης ὁμήγυρις, ἀλλ' ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις, οὐδεὶς ἀνέλαβε κατόπιν τὴν εὐθύνην τοιούτου ἐγκληματικοῦ πραξικοπήματος, ὅπερ θὰ ὡδήγει τοὺς δράστας κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ κακουργοδικεῖον. Οὕτως ἡ ἡμέρα παρῆλθε χωρὶς νὰ προσέλθῃ νέος τις ψηφοφόρος ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ἀφοῦ ἐγένοντο αἱ ἀναγκαῖαι διατυπώσεις καὶ συνετάχθησαν τὰ πρακτικά, προέθησαν εἰς τὴν διαλογὴν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐπίτηδες περὶ τὴν ἑσπέραν ἐλθόντος ἀντιπροσώπου τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Ἡ ἐργασία αὕτη ἐγένετο μετὰ πολλῶν προφυλάξεων. Αἱ κάλπαι, ἃς οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐγγίσῃ, ἐτυλίσσοντο δι' ὑφασμάτων, ἐξήγοντο δὲ τὰ σακκίδια διὰ λαβίδων. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν οἷον προεβλέπετο. Εἶχον ψηφίσει ἐν ὅλῳ πεντήκοντα ἑπτὰ ἐκλογεῖς συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν λεπρῶν, εἰς δὲ τὴν κάλπην τοῦ Κοπάνη εὑρέθησαν ψῆφοι λευκαὶ μόνον δεκαέξ. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἦσαν εὔγλωττα προμηνύματα τῆς σωρείας τῶν μαύρων ψήφων, αἵτινες θὰ ἐρρίπτοντο εἰς τὴν κάλπην τοῦ κὺρ Ἠλία, ἂν τὸ στρατήγημά του δὲν ἀπεσόβει ἐγκαίρως τὴν θύελλαν.

Τὴν ἐπαύριον ἐγνώσθησαν τὰ γενικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπαρχίας, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ συνδυασμὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπετύγχανεν ἄρτιος. Τρίτος ἐπιτυχὼν ἦτο ὁ κ. Ἠλίας Κοπάνης ὅστις ὑπερτέρησε τὸν πρῶτον ἐπιλαχόντα κ. Περιστέρην κατὰ τριάκοντα δύο ψήφους. Οἱ Μαυρολιθαρῖται ἤκουσαν μετ' ἄκρας ἐκπλήξεως τὸ ἀπροσδόκητον ἀποτέλεσμα· ἀλλ' ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀπορία των καὶ ἡ δυσαρέσκειά των, ἐδέησε νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὸ τετελεσμένον γεγονός, πολλοὶ δέ, καὶ μεταξὺ αὐτῶν οἱ τὴν προτεραίαν σφοδρότερον καὶ ἀγριώτερον ἐξυβρίζοντες καὶ ἀναθεματίζοντες αὐτόν, ἔσπευσαν νὰ τὸν συγχαρῶσι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν. Ὁ δὲ κ. Κοπάνης ἐδέχετο τὰ συγχαρητήρια μετὰ πολλῆς προσηνείας καὶ ἀνεξικακίας, ἧς ὅμως τὴν εἰλικρίνειαν ἐχαρακτήριζεν ὡς ἀμφίβολον τὸ ἀνεξάλειπτον ἐκεῖνο ἐπίβουλον μειδίαμά του.

Τὴν ἑσπέραν ἐν τῷ παντοπωλείῳ τοῦ κὺρ

Digitized by Google

Μελέτη, λόγου γινομένου περὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν ἐκλογῶν, ὁ εἰρηνοδίκης, ἡ σφὶγξ ἐκείνη ἡ φέρουσα τὸ κροσσωτὸν σάλιον, ἔλυσε τέλος τὴν παρατεταμένην αἰνιγματώδη σιγήν του καὶ διεκήρυξεν ἀνεπιφυλάκτως ὅτι ὁ κ. Κοπάνης ἦτο ὁ ἐντιμότατος, ὁ μᾶλλον εὐσυνείδητος καὶ ὁ νοημονέστατος ἀνὴρ τῆς ἐπαρχίας, τὸν δὲ χαρακτηρισμὸν τοῦτον ἐπεκύρωσαν προθύμως πάντες οἱ παρεστῶτες καὶ προθυμότερον πάντων οἱ τὴν προτεραίαν προτείνοντες τὸν ἐμπρησμὸν τῆς οἰκίας τοῦ ἐκλεγέντος βουλευτοῦ.

Καὶ ἐγένοντο μὲν ἐνστάσεις λίαν βάσιμοι κατὰ τῆς ἐκλογῆς. Ἀλλ' ὁ Κοπάνης ἔμφρων καὶ προνοητικὸς ὡς πάντοτε, ἅμα ἔμαθεν ὅτι ἡ ἀντιπολίτευσις ἐξῆλθε νικήτρια ἐκ τοῦ ἀνὰ τὸ Κράτος ἐκλογικοῦ ἀγῶνος, ἔσπευσε νὰ τηλεγραφήσῃ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς εἰς ὃν ἀνετίθετο ἤδη ὁ σχηματισμὸς κυβερνήσεως, διαβεβαιῶν αὐτὸν περὶ τῆς ἀπαρασαλεύτου πίστεως καὶ ἀφοσιώσεώς του. Διὸ αἱ ἐνστάσεις ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ τμήματος, ἐπεκύρωσε δὲ τὴν ἐκλογὴν ἡ βουλὴ δι' ἀναστάσεως.

Μία ἐφημερὶς τῆς πρωτευούσης μάλιστα, ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐκ τῆς ἐπικυρώσεως, ἔγραψεν ὅτι ὁ κ. Κοπάνης εἰσερχόμενος εἰς τὸ βουλευτήριον, ἔφερεν ὡς ἐφόδια σύνεσιν καὶ φιλοπατρίαν καὶ ὑπόληψιν *ἀλώβητον*.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

Ἀναμνήσεις
τῶν ἑορτῶν τῆς πεντακοσιετηρίδος

ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑι

Ἵνα κατανοήσωμεν τὴν σημασίαν τῶν ἑορτῶν ἐπὶ τῇ πεντακοσιετηρίδι τοῦ ἐν Ἐϊδελβέργῃ Πανεπιστημίου, ἀνάγκη ὅπως ἐν ὀλίγοις διαλάβωμεν περὶ τῆς ἐπιδράσεως, ἣν ἔσχον τὰ Γερμανικὰ Πανεπιστήμια ἐπὶ τῆς προόδου τῶν ἐπιστημῶν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν πολιτείαν.

Ἐν Γερμανίᾳ ὁλόκληρος ὁ πνευματικὸς βίος τοῦ ἔθνους συγκεντροῦται ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις. Προορισμὸς αὐτῶν δὲν εἶνε ἡ διδασκαλία μόνη τῶν διαφόρων κλάδων τῶν ἐπιστημῶν ἵνα ὡς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα χρησιμεύσωσιν, ἀλλ' ἡ διάπλασις καὶ τελειοποίησις αὐτῶν δι' ἀδιαλείπτων ἐρευνῶν ὡς καὶ ἡ περισυναγωγὴ τῶν ἐξ αὐτῶν πορισμάτων καὶ ἡ διατύπωσις αὐτῶν εἰς νέας καὶ τελειοτέρας θεωρίας. Εἰς τὴν τοιαύτην πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν ἐν τοῖς Γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις οὐσιωδῶς συνετέλεσεν οὐ μόνον ἡ ἰδιοφυΐα τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους, ὅπερ χαρακτηρίζει ἡ μετ' ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς προσήλωσις εἰς τὴν λεπτομερῆ καὶ ἐμβριθῆ ἐξέτασιν καὶ μελέτην παντὸς θέματος, ἡ ἀποκλειστικὴ εἰς τὸ ἔργον ἀφοσίωσις, τὴν ὁποίαν διακαὴς πρὸς τὴν ἐπιστήμην ζῆλος ἀδιακόπως θερμαίνει, ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τοῦ διοργανισμοῦ τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων, ἰδίως μάλιστα αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ ἐφ' ὧν ὁ διοργανισμὸς οὗτος ἐρείδεται, καὶ ὧν αἱ συνέπειαι κατεδείχθησαν λυσιτελέσταται εἰς τὴν πρόοδον αὐτῶν. Αἱ ἀρχαὶ αὗται, ἃς εὑρίσκομεν ἀναγεγραμμένας καὶ ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἐϊδελβέργης ὡς καὶ πάντων τῶν ἄλλων Πανεπιστημίων ἐν Γερμανίᾳ, εἰσίν, κατὰ τὸν Schleiermacher, ἡ ἐλευθερία τοῦ διδάσκεσθαι καὶ διδάσκειν, ἤτοι ἡ ἐλευθερία τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς ἀκροάσεως τῶν διδασκομένων. Ἡ ἐλευθερία τῆς διδασκαλίας συνεπάγεται τὴν ἔλλειψιν παντὸς περιορισμοῦ καὶ ἐλέγχου τοῦ συστήματος τῶν παραδόσεων ἑκάστου καθηγητοῦ, ὡς καὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διδαχθησομένου μαθήματος. Ἡ ἐφορεύουσα τὴν Πανεπιστημιακὴν διδασκαλίαν ἀρχὴ δικαίωμα ἔχει ν' ἀπαιτήσῃ ὅπως ἅπαντα τὰ οὐσιώδη μαθήματα ἑκάστης σχολῆς τακτικῶς διδάσκωνται. Ἡ διανομὴ αὐτῶν γίνεται μεταξὺ τῶν καθηγητῶν ἐκ συνεννοήσεως, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ προσήκοντος συνεπείᾳ τῆς διανομῆς ταύτης μαθήματος δύναται ἕκαστος νὰ διδάσκῃ καὶ πᾶν ἄλλο μάθημα τῆς ἐπιστήμης, ἔστω καὶ παρ' ἑτέρου καθηγητοῦ διδασκόμενον. Οἱ φοιτηταὶ ὀφείλουσι ν' ἀκροασθῶσι τῶν μαθημάτων τῶν ἀπαρτιζόντων τὸ πρόγραμμα τῆς διδασκαλίας ἑκάστης σχολῆς, ἀλλὰ συνεπείᾳ τῆς ἀρχῆς περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀκροάσεως εἰσὶν ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξωσιν οἱονδήποτε ἐκ τῶν διδασκόντων αὐτὰ καθηγητῶν καὶ νὰ ὁρίσωσι τὴν σειρὰν τῆς ἀκροάσεως. Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύω εἰρημένων ἀρχῶν προκύπτει ὁ ἀδιάλειπτος διαγωνισμὸς μεταξὺ τῶν καθηγητῶν καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἅμιλλα ὅπως καταστήσωσι τὰς παραδόσεις τελειοτέρας καὶ ἐμβριθεστέρας, ὅπως μείζονα προσελκύσωσιν ἀριθμὸν ἀκροατῶν. Τῶν ἀκροατῶν δὲ ἡ πληθὺς δὲν διαθρύπτει μόνον κενόδοξον φιλαυτίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑλικὰ αὐτῶν αὐξάνει μέσα, καὶ ἄμεσον τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων παρέχει διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκ τῶν διδάκτρων προσόδων. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ καθηγηταὶ ἐν Γερμανίᾳ ἀποκλειστικὸν ἔργον καὶ μοναδικὸν μέλημα τοῦ βίου αὐτῶν ἔχουσι τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν, μὴ ἀντιπερισπώμενοι εἰς ἔργα ποικίλα πρὸς θεραπείαν βιωτικῶν ἀναγκῶν.

Πόσον ὠφέλιμος ἀποβαίνει ὁ ἀδιάλειπτος οὗτος μεταξὺ τῶν καθηγητῶν διαγωνι-

Digitized by Google

σμὸς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τοῦ Γερμανικοῦ συστήματος πρὸς τὸ Γαλλικόν. Ἐν Γαλλίᾳ ἀνεγνώρισαν τὴν ἀνάγκην τοῦ διαγωνισμοῦ, ἀλλὰ μετετόπισαν αὐτὸν εἰς σημεῖον ἔνθα ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἥκιστα δύναται νὰ τελεσφορήσῃ καὶ νὰ ἀπολήξῃ εἰς πρακτικὰ καὶ ἐμβριθῆ ἀποτελέσματα. Παρεδέχθησαν αὐτὸν ὡς χρήσιμον μόνον πρὸς δοκιμασίαν τῶν ὑποψηφίων χηρευούσης ἕδρας καθηγητοῦ, διερρύθμισαν αὐτὸν εἰς τρόπον λίαν ἀνεπιτυχῆ πρὸς ἔλεγχον τῆς ἀληθοῦς ἑκάστου ἱκανότητος, παρέδωκαν δὲ τὴν τύχην τῶν προσερχομένων εἰς τοιοῦτον διαγωνισμὸν εἰς τὰς στιγμιαίας ἐντυπώσεις κριτῶν οὐχὶ πάντοτε ἀμερολήπτων, εἴτε ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα, εἴτε ὡς πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν θεωρίας. Ὁ διαγωνισμὸς πρὸς ἐκλογὴν τῶν καθηγητῶν ὡς ἐν Γαλλίᾳ διεξάγεται ἀποκλείει ἐκ προοιμίων πᾶσαν δεδοκιμασμένην ἱκανότητα, ἥτις βεβαίως δὲν θέλει στέρξει νὰ τεθῇ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον ὁμοτίμων ἢ καὶ ἐνίοτε ὑποδεεστέρων ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Συνήθως περιορίζεται μεταξὺ νεαρῶν ἐπιστημόνων παρασκευαζομένων πρὸς διδασκαλίαν, ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν πραγματικὴν καὶ ἀναμφισβήτητον ὑπεροχήν, ἀλλὰ τὴν προσδοκίαν τοιαύτης ὑπεροχῆς καὶ ταύτην σχετικῶς πρὸς τοὺς προσελθόντας εἰς τὸν διαγωνισμόν. Ἐκτὸς τούτου καὶ τὰ μέσα δι' ὧν γίνεται ἡ δοκιμασία ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ πρόσωπα τῶν κριτῶν εἰσὶ πάντῃ ἀπρόσφορα. Ἡ ὑποβολὴ συγγραφῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἀφετηρίας τοῦ διαγωνισμοῦ συνταχθείσης, ἡ ἐπεξεργασία ὡρισμένων θεμάτων ὑπὸ τῶν κριτῶν ὁριζομένων, ἡ ἐνώπιον αὐτῶν ἀποπειρατήριος διδασκαλία δυσκόλως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐγγυήσεις τῆς ἐπιστημονικῆς ἐμβριθείας τῶν ὑποψηφίων· πιθανὸν νὰ χρησιμεύωσιν ὡς τεκμήρια ἰσχυρᾶς μνήμης ἢ εὐχερείας περὶ τὸ λέγειν, ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἰσὶ τὰ μόνα καὶ κύρια ἐφόδια τοῦ μέλλοντος καθηγητοῦ. Τὸ χείριστον δὲ πάντων τῶν τοῦ τοιούτου συστήματος ἀποτελεσμάτων εἶνε ὅτι ὁ ἐν τῷ διαγωνισμῷ διαπρέψας ἀφ' ἧς ἡμέρας λάβει τὸν διορισμὸν αὐτοῦ δύναται ἡσύχως ν' ἀναπαυθῇ, ὅλως ἀμέριμνος περὶ τοῦ μέλλοντος. Αἱ πρόσοδοι αὐτοῦ ὁριστικῶς κανονίζονται μένουσαι ἀμετάβλητοι εἴτε ἀναδειχθῇ ἔξοχος τῆς ἐπιστήμης θεράπων, εἴτε διανύσῃ τὸ στάδιον αὐτοῦ ἐν ἀνεπιζήλῳ μετριότητι. Ἥκιστα ἐνδιαφέρεται ἂν τὸ ἀκροατήριον εἶνε πλῆρες ἢ κενόν, διότι ἡ ἀκρόασις τῶν παραδόσεων αὐτοῦ ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς φοιτητάς. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι τὰ ἀτοπήματα τοιούτου συστήματος δὲν ἀναφαίνονται ὅταν τὸ ἔνθεον πῦρ τῆς ἐπιστήμης θερμαίνει τὸν ζῆλον καὶ τὸ φιλότιμον τοῦ διδάσκοντος, ἀλλ' ἡ περίπτωσις αὕτη ὡς ὅλως ἐξαιρετικὴ ἰδιότης δὲν πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς σκοπιμότητος θεσμοθετήματος, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ὁ Cousin (Oeuvres complets tom. III σελ. 55) δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποκαλέσῃ τὸν ἐν Γαλλίᾳ διοργανισμὸν τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως «l'ideal d'une organisation absurde».

Οἱ προεκτεθέντες λόγοι ὑπηγόρευσαν τὴν κατάργησιν καὶ ἐν Γαλλίᾳ τοῦ διαγωνισμοῦ πρὸς διορισμὸν τῶν τακτικῶν καθηγητῶν. Νῦν διορίζονται οὗτοι τῇ προτάσει τῆς οἰκείας σχολῆς, ὁ δὲ διαγωνισμὸς τελεῖται μόνον μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων διὰ θέσιν ἀναπληρωτικοῦ καθηγητοῦ (agrégé), ἀλλὰ καὶ ἡ τροποποίησις αὕτη συνεπάγεται πλεῖστα ὅσα ἀτοπήματα.

Ἡ ἐλευθερία τῆς ἀκροάσεως ἡ ὑπὲρ τῶν φοιτητῶν καθιερουμένη οὐ μόνον ἐπιτρέπει τὴν ἐκλογὴν τοῦ καθηγητοῦ πρὸς ἀκρόασιν οἱουδήποτε μαθήματος, ἀλλὰ καὶ τὸν προσδιορισμὸν τῆς σειρᾶς τῆς ἀκροάσεως ἑκάστου αὐτῶν διευκολύνει. Καθιστᾷ δὲ ἐφικτὴν τὴν φοίτησιν καὶ εἰς μαθήματα μὴ ἀπαρτίζοντα τὸν στενὸν κύκλον τῆς διδασκαλίας τῆς ἐπιστήμης ἣν σπουδάζει, λίαν δὲ ὠφέλιμα ὄντα πρὸς ἐπαύξησιν τῶν γενικῶν τῶν φοιτητῶν γνώσεων. Τὸ τοιοῦτον σύστημα ἄμεσον συνέπειαν ἔχει τὴν κατάργησιν τοῦ ἐλέγχου τῶν σπουδῶν τοῦ φοιτητοῦ διὰ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, αἵτινες κύριον ἔχουσι σκοπὸν νὰ βεβαιώσωσιν οὐχὶ τὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν τοῦ φοιτητοῦ, ἀλλὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς μελέτης τῶν κατ' ἔτος ἀκροασθέντων, οὕτω δὲ καταβιβάζουσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς περιωπῆς ἐλευθέρου ἀκαδημαϊκοῦ πολίτου εἰς μαθητὴν σχολείου, καταστρέφουσιν ἀνωφελῶς τὸν χρόνον καὶ τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν καθηγητῶν, παρεκτρέπουσαι αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κυρίου ἀντικειμένου τῆς ἐργασίας, καὶ εἰς οὐδὲν πρακτικὸν καὶ σκόπιμον ἀποτέλεσμα φέρουσιν.

Ὅπου τὸ σύστημα τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων ἐφαρμόζεται ἡ διδασκαλία τῆς ἐπιστήμης κατατέμνεται, ἡ δὲ σπουδὴ ὑπὸ τῶν φοιτητῶν ἐπιπολαιοτέρα καθίσταται. Διὰ τοῦ τοιούτου συστήματος ἀνέφικτος ἀποβαίνει ἢ τοὐλάχιστον λίαν δυσχερὴς ἡ συγχώνευσις καὶ συναρμολόγησις τῶν διαφόρων θεωρημάτων τῆς ἐπιστήμης εἰς γενικωτέρας ἀρχὰς καθοδηγούσας ἑκάστοτε τὸν μαθητὴν εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν ὑποβαλλομένων ζητημάτων. Αἱ ἐξετάσεις δὲν ἐπιδιώκουσι τὴν βεβαίωσιν τῆς περὶ τὸ σκέπτεσθαι καὶ κρίνειν ἐπιστημονικῆς ἱκανότητος τῶν προσερχομένων, ἀλλὰ περιστρέφονται εἰς ἁπλοῦν ἔλεγχον τῆς μνήμης αὐτῶν, οἵτινες δίκην ψιττακῶν ἐπαναλαμβάνουσιν ὅσα κατὰ τὸ ἔτος ἤκουσαν διδασκόμενα. Ὡς ἐκ τούτων ὁ φοιτητὴς ἀποτρεπόμενος ἀπὸ πάσης ἐμβριθοῦς μελέτης ἀναγκάζεται νὰ δα-

Digitized by Google

πανᾷ μέγα μέρος τοῦ χρόνου εἰς ἄγονον ἀποστήθισιν τῶν ἀκροασθέντων καὶ προπαρασκευὴν διὰ τὰς τοιαύτας τυπικὰς ἐξετάσεις.

Διὰ δὲ τοὺς καθηγητὰς ὁποία χρόνου ἀπώλεια εἰς ἐργασίαν οὐδαμῶς εἰς προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης συντελοῦσαν! Αἱ ἐνιαύσιαι ἐξετάσεις ἐν Πανεπιστημίοις ἔνθα πλεονάζει ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν δύνανται ν' ἀπορροφήσωσι τὸ τέταρτον ἵνα μὴ εἴπωμεν τὸ τρίτον τῆς ἐργασίας τοῦ καθηγητοῦ. ἡ δὲ ἐργασία τοῦ καθηγητοῦ δὲν εἰσὶν αἱ ἐξετάσεις, ὡς οὐδὲ ἡ τυπικὴ ἀπὸ τῆς ἕδρας διδασκαλία, ἀλλ' ἡ ἀδιάλειπτος καὶ συνεχὴς μελέτη ἡ ἰδιαιτέρως ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτοῦ γινομένη, καὶ ὅσον ὀλιγώτερον ἀπὸ ταύτης ἀποσπᾶται τόσον τὸ ὄφελος μεγαλήτερον. Ἡ ἀπὸ τῆς ἕδρας διδασκαλία εἶνε ἡ σύνοψις καὶ ὁ βραχὺς ἐπίλογος πολλῶν παννυχίδων, ἃς ὀφείλει νὰ διέλθῃ ὅπως ἐν πεποιθήσει ἀπαγγείλῃ ἀπὸ τῆς ἕδρας τὰ δόγματα τῆς ἐπιστήμης ἣν διδάσκει

Ἡ ἀντίρρησις ὅτι διὰ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων ἀναγκάζονται οἱ φοιτηταὶ νὰ ὦσι τακτικώτεροι εἰς τὰς ἀκροάσεις τῶν μαθημάτων, καὶ νὰ ἐπιδίδωνται μᾶλλον εἰς τὴν μελέτην αὐτῶν, περιέχει σωρείτην συλλογισμῶν ἐστερημένων πάσης λογικῆς ὑποστάσεως.

Ἡ πολιτεία κανονίζουσα τὴν ἐπιστημονικὴν τῶν νέων ἐκπαίδευσιν οὔτε καθῆκον, οὔτε συμφέρον, οὔτε τὴν δύναμιν ἔχει ὅπως ἐπιβάλλῃ τὴν σπουδὴν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ δι' ἐξαναγκαστικῶν καὶ προληπτικῶν μέσων εἰς τὴν ἐκμάθησιν αὐτῶν τοὺς ὀκνοῦντας προτρέπῃ. Τὸ καθῆκον τῆς πολιτείας πρὸς διαπαιδαγώγησιν τῆς νεολαίας ἐκτείνεται μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου καθ' ὃ δύναται νὰ ἀναδείξῃ τοὺς νέους χρηστοὺς καὶ πεφωτισμένους πολίτας. Ἐπομένως τὸ στάδιον τῆς κηδεμονευτικῆς αὐτῆς ἐξουσίας λήγει εἰς τὰ ὅρια τῆς κατωτέρας καὶ μέσης παιδεύσεως. Ἡ σπουδὴ τῶν ἐπιστημῶν εἶνε ἔργον ὅλως αὐτοπροαίρετον, οἱ ἀφιερούμενοι δ' εἰς ταύτην τότε μόνον δύνανται νὰ εὐδοκιμήσωσι, ὅταν φέρωσιν ἐν ἑαυτοῖς τὸν ἔμφυτον ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ζῆλον. Ἂν ὑπάρχῃ οὗτος, περιττὸς ἀποβαίνει πᾶς ἐξαναγκασμός, ἂν δὲν ὑπάρχῃ, μάταιος ἀποδεικνύεται. Ἡ πολιτεία δὲν ἔχει συμφέρον εἰς παραγωγὴν καὶ πολλαπλασιασμὸν ἐπιστημονικῶν μετριοτήτων οἷοι εἰσὶν οἱ ἐξαναγκαστικῶς εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐπιστημῶν ἐπιδιδόμενοι. Οἱ τοιοῦτοι βλάπτουσι τὴν πολιτείαν, καὶ γίνονται πρόσκομμα εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν ἱκανῶν καὶ δοκίμων. Ἅπαντα τὰ ἐξαναγκαστικὰ μέτρα πρὸς ἔλεγχον τῆς τακτικῆς φοιτήσεως εἰς τὰς παραδόσεις, τῆς μελέτης τῶν διδασκομένων διὰ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων καὶ τὰ τοιαῦτα μειρακιώδη μέσα, ἀποδείκνυνται ὅλως ἀλυσιτελῆ, ὅταν τὸν ζῆλον τοῦ σπουδάζοντος δὲν διαφλέγῃ τὸ ἔνθεον πῦρ τῆς ἐπιστήμης. Πῶς θέλομεν βεβαιώσει ὅτι ὁ προσερχόμενος εἰς τὰς παραδόσεις προσέχει καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἵνα οὕτω ἔχωμεν πλήρη τὸν ἔλεγχον τῆς διοχετεύσεως αὐτῆς εἰς τὸν ἐγκέφαλον τῶν ἀκροατῶν; Ἄραγε ἡ ἀποστήθισις μόνη τῶν διδασκομένων ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν; Ποσάκις καὶ οἱ ὀκνηρότεροι τῶν φοιτητῶν καὶ οἱ πτωχότεροι τῷ πνεύματι δὲν κατορθώνουσι διὰ παντοίων μέσων νὰ ὑπερπηδήσωσι τοὺς διαμέσους φραγμοὺς τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων;

Ἡ πολιτεία περὶ ἑνὸς μόνου ἔχει καθῆκον νὰ μεριμνήσῃ ἐν τῷ διοργανισμῷ τῆς Πανεπιστημιακῆς ἐκπαιδεύσεως, ὅπως ἐπαρκῆ παρέχῃ τὰ μέσα τῆς διδασκαλίας, καὶ ὅπως ἡ δοκιμασία πρὸς ἀπονομὴν τῶν ἀκαδημαϊκῶν βαθμῶν γίνεται μετὰ τῆς προσηκούσης ἐμβριθείας καὶ αὐστηρότητος, ὥστε νὰ χρησιμεύῃ ὡς ἐγγύησις τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως τῶν τυχόντων αὐτούς, οἱ δὲ ἀκαδημαϊκοὶ βαθμοὶ νὰ ὦσι τὸ γέρας τῆς ἀόκνου ἐργασίας καὶ ἐπιδόσεως ἐν τῇ σπουδῇ τῶν ἐπιστημῶν.

Αἱ εἰρημέναι ἀρχαὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀκροάσεως αἱ διέπουσαι τοὺς καταστατικοὺς νόμους τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων διὰ μακρᾶς ἐδοκιμάσθησαν ἐν Γερμανίᾳ πείρας καὶ ἀποτελοῦσι τοὺς κυριωτέρους παράγοντας τῆς προόδου καὶ ἀκμῆς αὐτῶν. Οἱ καθηγηταὶ προσελκύουσι τοὺς μαθητὰς εἰς τὰς παραδόσεις αὐτῶν διὰ τῆς πεφωτισμένης καὶ εὐδοκίμου διδασκαλίας, οἱ δὲ φοιτηταὶ προσέρχονται εἰς αὐτὰς καὶ ἐπιδίδονται εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐπιστημῶν ἐκ τοῦ αὐτοπροαιρέτου καὶ οἰκειοθελοῦς ζήλου ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ἐμπνεόμενοι.—Καὶ ἐν Γερμανίᾳ οὔτε ὅλοι οἱ φοιτηταὶ συχνάζουσιν εἰς τὰς παραδόσεις, οὔτε ὅλοι ἀπέρχονται τοῦ Πανεπιστημίου φέροντες τὰ προσόντα ἐπιστημονικῆς μορφώσεως. Ἀλλ' ἐν Γερμανίᾳ ἔνθα δὲν δεσπόζουσιν αἱ ἐπιπόλαιαι κρίσεις ἐννόησαν ὅτι τοῦτο δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν καταστατικῶν νόμων τῶν Πανεπιστημίων, ἀφοῦ καὶ ἐν ταῖς ἐπικρατείαις ἔνθα τὸ κηδεμονευτικὸν σύστημα ἐπὶ τῶν φοιτητῶν ἐπικρατεῖ δὲν ἐπέρχονται ἀλλοῖα ἀποτελέσματα, ἀφοῦ καὶ ἐκεῖ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐκλεκτοί. Πρεσβεύουσιν ὅτι ἕκαστος δὲν γεννᾶται προωρισμένος νὰ ἀναδειχθῇ ἐπιστήμων, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἰδιαιτέρα κλίσις καὶ ἔμφυτος διάθεσις. Ὅσον δὲ εὐάριθμος καὶ ἂν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων, ἀρκεῖ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας καὶ πολὺ μάλιστα λυσιτελέστερον.

Τὰ Γερμανικὰ Πανεπιστήμια ἕνεκα τοῦ ἰδιάζοντος αὐτῶν ὀργανισμοῦ, οὐ μόνον εἰς προαγωγὴν τῆς καθόλου ἐπιστήμης εὐδοκίμως εἰρ-

Digitized by Google

γάσθησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν διάπλασιν καὶ ἑνότητα τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους συνετέλεσαν. Ἐν τοῖς Γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις ἐβλάστησαν τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς ἰδέας τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, τὰ ὁποῖα ἡ εναρμόνιος αὔρα τῆς Γερμανικῆς ποιήσεως ἐναπέθηκεν εἰς τὰς σφριγώσας καρδίας τῆς νεολαίας. Ἀπὸ τὰς ἕδρας τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων ἐδόθη τὸ πρῶτον σύνθημα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας τῆς Γερμανικῆς ἑνότητος. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐν τῇ ὁμιχλώδῃ ἀτμοσφαίρᾳ ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ δεσποτισμοῦ, τῶν φυλετικῶν διαιρέσεων καὶ τῶν κοινωνικῶν προλήψεων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας καὶ τῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν ἐπεφαίνετο ὡς παράμορφον ἀποκύημα νοσηρᾶς φαντασίας. Ἀλλ' ὅμως μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας διὰ τῆς ἐπιδράσεως ἣν ἔσχεν ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν πρὸς ἀναμόρφωσιν τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ ἐν Γερμανίᾳ, ἡ ἰδέα αὕτη ἀνέλαμψεν ἀκτινοβόλος καὶ ὡδήγησε τὸ Γερμανικὸν ἔθνος εἰς τὴν παγίωσιν τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ ἑνότητος.

(Ἕπεται συνέχεια).

Κ. Ν. Κωστης.

Ἡ μάθησις εἶνε ὅλως ἀνωφελὴς ἂν μὴ συνυπάρχῃ τῇ ἀγαθότητι καὶ τῇ σωφροσύνῃ καὶ μὴ προϋποθέτῃ τὴν εὐθύτητα τοῦ χαρακτῆρος. Ὁ Πεσταλότσης μάλιστα ἐφρόνει ὅτι ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις μεμονωμένη εἶνε ἐπιβλαβὴς καὶ ἤθελε τὴν μάθησιν ἔχουσαν τὰς ῥίζας αὐτῆς καὶ ἀντλοῦσαν τὴν δύναμίν της ἐν τῇ θελήσει ὑποτεταγμένῃ εἰς τὸ κράτος τῆς θρησκείας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτὲ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΕ'.

Τὸ λατομεῖον

Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περίπου λεύγης ἀπὸ τῆς Βωβραί, παρὰ τὴν ὀφρῦν κοιλάδος, ποτιζομένης ὑπὸ τῆς Ὑόνης, ὑψοῦται ὡς ὑπερμεγέθης τοῖχος μακρὰ βράχων σειρά. Ἄλλοτε ἐξωρύσσοντο οἱ λίθοι των, χαίνουσι δ' ἔτι πολλαχοῦ, ὡς ἀνοικτὰ μεγάλα στόματα, αἱ εἴσοδοι τῶν ἐγκαταλελειμμένων λατομείων. Τινὰς αὐτῶν ἀπέφραξαν ἤδη βάτοι καὶ παράσιτοι θάμνοι, ἄλλαι δὲ κατέστησαν ἀπρόσιτοι ἕνεκα ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν καταπτώσεων. Ὁδὸς φοιτωμένη ἄλλοτε ἀλλ' ἐρημωθεῖσα σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως σιδηροδρόμου, διέρχεται παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν βράχων αὐτῶν. Καὶ ὅμως, ἐκτὸς πενιχρῶν τινων οἰκημάτων, ὑποφαινομένων διὰ τοῦ φυλλώματος ἐν τῷ μυχῷ τῆς κοιλάδος, καὶ σχεδιῶν τινων ἐκ ξύλων καταφερομένων ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐν συνοδείᾳ θορυβώδει, ὁ τόπος εἶνε μονήρης, σιωπηλὸς καὶ σχεδὸν ἄγριος.

Ἐντὸς ἑνὸς τῶν παλαιῶν τούτων λατομείων, τοῦ μᾶλλον μεμονωμένου καὶ ἀπροσίτου, ἀνευρίσκομεν πρόσωπα τῆς ἱστορίας ταύτης γνωστὰ ἤδη εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας.

Ὁ θόλος αὐτοῦ, καίτοι ὑπὸ θάμνων περιβαλλόμενος, ἦτο ἀρκετὰ ὑψηλός, ὅπως χωρήσῃ ἅμαξιον μετὰ τοῦ φορτίου του, ἀπὸ πολλῶν δὲ ἤδη ἡμερῶν εἶχε τοποθετηθῆ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλότητος ἡ ἅμαξα τῶν σχοινοβατῶν τῆς Βωβραί. Ἡ ἅμαξα αὕτη, ὡς γνωρίζομεν, ἦτο ἀληθὴς κινητὴ οἰκία, ὅπου ὁ θίασος ὅλος ἠδύνατο νὰ καταλύῃ καὶ νὰ κοιμᾶται. Διὰ τὸ ἀνώτερον δὲ εἶχε τοποθετηθῆ ἔξω τὸ πύραυνον τοῦ μαγειρείου καὶ ἄλλα τινὰ ὀγκώδη σκεύη. Κατὰ τὸν σκοτεινὸν μυχὸν τοῦ λατομείου φραγὴ ἐκ λίθων καὶ κλάδων ἀπετέλει εἶδός τι σταύλου δι' ἵππον γηραιόν, ἰσχνὸν καὶ τοσοῦτον κατεσκληκότα, ὥστε ἠπόρει τις πρὸς τὸ θαῦμα ὅτι κατώρθωσεν ὁ ταλαίπωρος νὰ σύρῃ ἕως ἐκεῖ, διὰ χαραδρῶν καὶ τριβόλων, τὴν βαρεῖαν ἐκείνην ἅμαξαν.

Τοιοῦτον καταφύγιον εἶχεν ἐκλέξει ὁ *ἀπαράμιλλος* θίασος. Ἀπαξιῶν τὰς εὐφημίας καὶ τὰ χειροκροτήματα τοῦ ὄχλου, ἐφαίνετο ἀναπαυόμενος ἀπὸ τῶν παρελθόντων θριάμβων του, ἐκτὸς ἂν τυχὸν εἶχε λόγους ἰδιαιτέρους ν' ἀποφεύγῃ πρὸς καιρὸν τὴν κοινὴν προσοχήν.

Ἀπετελεῖτο δὲ πλέον ἐκ τῶν τριῶν μόνον προσώπων, ἅτινα ἐφαίνοντο συγκροτοῦντα μίαν μόνην οἰκογένειαν: τοῦ Ἡρακλέους, ἀρχηγοῦ καὶ κυριάρχου τῆς κοινότητος, τῆς συμβίου αὐτοῦ ὡραίας ἀμερικανίδος, καὶ Ζωζοῦ τέλος τοῦ Ἐξηρθρωμένου, υἱοῦ των ἢ δῆθεν υἱοῦ των. Πάντας αὐτοὺς δὲν ἐκόσμουν πλέον αἱ χρυσοφανεῖς ἐνδυμασίαι τῶν δημοσίων παραστάσεων, οὐδὲ τὰ σχετικῶς καθάρια ἐνδύματα ἅτινα ἐφόρουν ἐν τῇ πόλει. Ἡ ὡραία Ἀμερικανίς, γυμνόπους καὶ κοντὸν περιβεβλημένη μεσοφόριον, εἶχε τὴν ὄψιν ἀθιγγανίδος. Ὁ Ἡρακλῆς ἐκάλυπτε τὰς μεγαλοπρεπεῖς τοῦ κορμοῦ του διαστάσεις διὰ βλούζης κυανῆς, τοῦ παιδίου δὲ τὴν ἐνδυμασίαν ἀπετέλει χιτὼν καὶ σκελέα καὶ τοὺς γυμνοὺς αὐτοῦ πόδας περιέβαλλον σανδάλια πρώην ἐρυθρά, ἐσχισμένα καὶ παράχροα ἐκ τῆς μακρᾶς χρήσεως.

Παρὰ πᾶσαν τὴν ἐλεεινὴν αὐτὴν θέαν, ὁ θίασος δὲν ἐφαίνετο καταδικασμένος εἰς μεγάλην ἐγκράτειαν ἐν τῇ μονώσει του. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἄφιξίν του, ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις ἐγνώριζε κάλλιστα τὴν χώραν, μετέβη ἔφιππος εἰς χωρίον κεί-

Digitized by Google

μενον ἐπὶ τῆς ἄλλης τῶν βράχων κλιτύος, καὶ ἠγόρασεν ἄφθονα τρόφιμα, ῥευστά τε καὶ στερεά. Ἔζων λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι ἐν χλιδῇ, καὶ οἱ τὴν λεωφόρον, παρὰ τὸ λατομεῖον, διαβαίνοντες χωρικοὶ ὠσφραίνοντο τὴν κνίσσαν τῶν ὀρεκτικῶν ἐδεσμάτων, ἅτινα ἐμαγείρευεν ἐπὶ τοῦ πυραύνου της ἡ ὡραία ἀμερικανίς. Δὲν ἐστεροῦντο δὲ, φαίνεται, καὶ χρήματα, διότι πολλάκις ὁ οἰκοδεσπότης ἐπορεύετο κρύφα εἰς τὰ πλησιέστερα τῆς κατοικίας του καπηλεῖα, καὶ μετὰ μακροὺς ἐκεῖ σταθμοὺς ἐπανέκαμπτεν οἴκαδε πορφυροῦς ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, ἐξημμένην τὴν μορφὴν καὶ τὸ βῆμα κλονούμενον.

Οὕτως ἡμιμεθύων ἐπέστρεφεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸ λατομεῖον· μέθη δὲ καίτοι ἀτελὴς τοιούτου ἀνθρώπου, ῥωμαλέου καὶ κτηνώδους, θὰ ἦτο βεβαίως φοβερά.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ ὡραία Ἀμερικανίς, ἐπὶ λίθου καθημένη, διώρθωνε παλαιάν τινα πλεκτὴν κρεόχρουν ἀναξυρίδα, ἐφ' ἣν ἤλπιζεν ἔτι ἐν τῷ μέλλοντι, ἐνῷ ὁ Ζωζὸς εἶχεν ἀπέλθει νὰ βοσκήσῃ τὸν ἵππον εἰς τὰ ἄκρα τῶν δρόμων. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ γυνὴ ἐνόησε πόθεν ἤρχετο ὁ Ἡρακλῆς,παραιτήσασα δὲ τὴν ἐργασίαν της, ἠγέρθη ὁρμητικῶς.

— Πάλιν! ἐφώνησε βαδίζουσα ὀργίλη πρὸς τὸν σύμβιόν της· κακομοίρη μεθύστακα! ἀκαμάτη! δὲν ἐντρέπεσαι; Δὲν φθάνει ποῦ δὲν βγάζομε ἐδῶ τίποτε, μόνον σκορπᾷς καὶ τὰ χρήματα ποῦ μᾶς ἔδωσε ὁ ἀφέντης... Ἔλεγα πῶς θὰ εἶχες μυαλὸ ν' ἀγοράσῃς μ' αὐτὰ ἕνα ἄλλο ἄλογο, γιατὶ αὐτὸ ποῦ ἔχομε θὰ σκάσῃ καμμιὰ 'μέρα ἀπὸ τὴν πεῖνα κι' ἀπὸ τὰ γερατεῖα! Μὰ ἐσὺ ἄλλο δὲν κάνεις παρὰ νὰ πίνῃς ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ... Δὲν 'ξεύρω ποιὸς μὲ κρατεῖ νὰ σὲ πνίξω!

Σημειωτέον ὅτι ἡ ὡραία Ἀμερικανὶς ἦτο ἀδύνατος καὶ ἰσχνή, ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἠδύνατο νὰ τὴν θρυμματίσῃ δι' ἑνὸς μόνου γρονθοκοπήματος.Ἀλλὰ τοσαύτην ἦσκει ἐπ' αὐτὸν παράδοξον ἐπιρροὴν ὥστε οὐδέποτε διενοήθη κἂν ὁ ἀθλητὴς ν' ἀσκήσῃ τὴν ῥώμην του ἐπὶ τῆς καχεκτικῆς του συζύγου. Ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς ἀναβάθρας τῆς ἁμάξης, καὶ ἀπήντησε κατησχυμμένος:

— Ἔλα, μὴ θυμώνῃς, Μαριώ! Ξεύρεις πῶς ἐδώσαμε ὑπόσχεσι νὰ κρυφτοῦμε, ὡς ποῦ νὰ τελειώσῃ μιὰ κάποια ἱστορία... Τί νὰ κάμω τὸ λοιπόν; Πάω νὰ σκάσω ἀπὸ τὴν πλῆξι.... γιὰ διασκέδασι πίνω μιὰ δεκάρα ῥακί. Τί βία ἔχομε νὰ φύγωμε; Κ' ἔπειτα, Μαριώ μου, θαρρεῖς πῶς σ' ἐλησμόνησα; Σοῦ 'φερα καὶ σένα τὸ μερτικό σου, γιὰ τὸ στομαχόπονό σου.

Ἐξαγαγὼν δὲ τοῦ θυλακίου του φιαλίδιον ῥακῆς κ' ἐκπωματίσας αὐτό, κατέπιεν ὀλίγον ἐκ τοῦ περιεχομένου του, ὅπως βεβαιωθῇ ἀναμφιβόλως, ὅτι τὸ ποτὸν δὲν εἶχε βλαβῆ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν. Ἡ ὡραία Ἀμερικανὶς ἡ Μαριὼ —ἀδιάφορον—ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν καὶ τοῦ ἀπέσπασε τὸ φιάλιον, κραυγάζουσα:

— Φθάνει σου, κακομοίρη! αὐτὸ εἶνε 'δικό μου.

Καὶ φέρουσα τὴν φιάλην εἰς τὰ χείλη της ἔπιεν ἐξ αὐτῆς ὡς ἂν ἤθελε νὰ τὴν κενώσῃ ἀπνευστί. Ἐσταμάτησεν ὅμως τέλος, καὶ ἀφοῦ τὴν ἐφύλαξεν, εἶπε δι' ἠπιωτέρας φωνῆς:

— Ἔχεις καὶ τὰ καλά σου, Γερώνυμε· καὶ ἂν ἤθελες μόνον νὰ κυττάξῃς λιγάκι τῆς δουλειαίς σου... Δὲν ἔκαμες κακὴ δουλειὰ μὲ τὸν ἀφέντη... ἀλλὰ σὰ σκοῦρο μοῦ φαίνεται τὸ πρᾶγμα, ἀφοῦ εἴμαστ' ἀναγκασμένοι νὰ κρυβώμεθα εἰς αὐτὴ τὴ ποντικότρυπα.. Δὲν μοῦ λές, ἀλήθεια, τί συνέβη τὴν νύκτα ποῦ βγῆκες μὲ τὸν χονδρόν; Δὲν σ' ἀρέσει νὰ τὸ λές, τὸ ξεύρω, ἀλλὰ μαζύ μου...

— Φθάνει, Μαριώ, ἀπήντησεν ὁ Ἡρακλῆς σκυθρωπάσας αἴφνης καὶ ἀποστρέφων τὴν κεφαλήν. Ἐκέρδησα παράδες, αὐτὸ εἶνε σπουδαῖο,.. γιὰ τἄλλα σοῦ εἶν' ἀδιάφορο... Ποῦ εἶνε τὸ παιδί;

Ὁ Ἱερώνυμος ἐκάλει οὕτω Ζωζὸν τὸν Ἐξηρθρωμένον.

— Βοσκάει τὸ ἄλογο. Μὲ τὰ σωστά σου, τὸ λοιπόν, δὲν θέλεις νὰ μοῦ εἰπῇς;.

— Κρύβε λόγια, σοῦ εἶπα! Θὰ τὰ μάθῃς καμμιὰ μέρα. Ἤθελα νὰ τοῦ κάμω τὸ μάθημα τοῦ παιδιοῦ,.. κι' αὐτὸ δὲν ἔρχεται. Κάπου θὰ κοιμήθηκε, βάζω στοίχημα! Τί χαμένο κορμί! Μὰ τὸ Χριστό, λυποῦμαι τὰ δέκα τάλλαρα, ποῦ τ' ἀγόρασα ἀπὸ τοὺς γύφτους, ὅταν ἦταν μικρό!

— Σώπα, Γερώνυμε! Δὲν τὸ κάνομε τίποτα, ἂν δὲν θαρῇ πῶς εἶνε παιδί μας, κ' ἔκαμες καλὰ ποῦ 'διωξες τὸ δοῦλο, γιατὶ τοῦ γύριζε τὸ κεφάλι. Νά τον ὁ Ζωζός,ἔρχεται,... βάλ'τον τόρα νὰ μελετήσῃ.

Ἀληθῶς δὲ ἠκούσθη μονότονος συριγμός, καὶ συγχρόνως ὁ βηματισμὸς τοῦ γηραιοῦ ἵππου ἐν τῇ βραχώδει ἀτραπῷ, ἥτις ἔφερε πρὸς τὸ λατομεῖον. Ἡ Μαριὼ ἀνέλαβε τὴν ἐργασίαν της, καὶ μετὰ μικρὸν ἐφάνη ὁ Ζωζός, σύρων διὰ σχοινίου τὸ ἀσθματικὸν ζῶον.Ἰδὼν τὸν Ἱερώνυμον ἐσίγησε, καὶ ἀνέλαβεν ὕφος ὕπουλον, ὡς μαθητής τις εὑρισκόμενος αἴφνης ἐνώπιον μισητοῦ διδασκάλου. Ἀφῆκε δὲ τὸ σχοινίον, καὶ ὁ ἵππος ἐβάδισε μόνος πρὸς τὴν ἐκ ξηρῶν φύλλων κοίτην του, κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ σπηλαίου.

Ὁ Ζωζὸς οὐδὲν εἶπεν εἰς οὐδένα κ' ἐκάθισεν.

Ἀλλὰ δὲν τὸν ἀφῆκαν ἥσυχον ἐπὶ μακρόν.

— Ἔλα ἐδῶ, μασκαρατζίκο! εἶπεν ὁ Ἡρακλῆς διὰ τῆς τραυλιζούσης ἐκ τοῦ οἴνου φωνῆς του. Ἔλα νὰ ἰδοῦμε τὸ μάθημά σου... Δὲν

Digitized by Google

ἔχω ἐγὼ σκοπὸ νὰ σὲ τρέφω, χωρὶς νὰ κάνῃς τίποτε.

— Δὲ θέλω, ἀπήντησεν ὁ Ζωζός, ἐν φόβῳ συγχρόνως καὶ τόλμῃ. Καλλίτερα ἔχω νὰ μὴ φάω... τίποτε.... διόλου... Εἶμαι κουρασμένος.

Ὁ Ἡρακλῆς, χωρὶς παντάπασι νὰ ταραχθῇ, ἥπλωσεν ἐπὶ τοῦ τραχέος ἐδάφους μικρόν τινα ἐμβαλλωμένον τάπητα.

— Ἄφησε τὰ νάζια, ὑπέλαβε, κ' ἔλα γρήγορα! Ἔλα,.. νὰ δοκιμάσωμε πάλι τὸ *μεγάλο ἄνοιγμα*.

Ὑπὲρ πάσας τὰς ἀσκήσεις τοῦ μαθητευομένου αὐτὴ ἦτο ἡ δυσκολωτέρα καὶ μᾶλλον ὀδυνηρά.

— Ὄχι, ὄχι τὸ *μεγάλο ἄνοιγμα*! ἐφώνησε τὸ ταλαίπωρον παιδίον, ἐγειρόμενον ὁρμητικῶς. Κάνω τὸ πήδημα εἰς τὸν ἀέρα, περπατῶ μὲ τὰ χέρια... ἀλλ' αὐτὸ δὲν 'μπορῶ.. δὲν 'μπορῶ!

— Ὅταν εἶνε κανεὶς νέος καὶ τρυφερὸς 'μπορεῖ νὰ τὰ μάθῃ αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἀργότερα χονδραίνουν τὰ κόκκαλα, καὶ ἡ κλειδώσεις δὲν λυγίζουν.. Θὰ μ' εὐχαριστήσῃς μιὰ μέρα, ὅτι σοῦ ἔμαθα πράγματα νὰ κερδίζῃς τὸ ψωμί σου...Ἔλα νὰ τελειώνωμε!

Τὸ παιδίον δὲν ἐκινεῖτο κ' ἐφαίνετο μελετῶν ἀπεγνωσμένην ἀντίστασιν.

— Ἔλα, Ζωζό μου, εἶπε θωπευτικῶς ἡ δῆθεν μήτηρ, ἄφησ' αὐτά. Ἂν κάμῃς τὸ μεγάλο ἄνοιγμα, θὰ σοῦ δώσω λιγάκι ρακί, ποῦ φύλαξα γιὰ σένα.

Κ' ἐξαγαγοῦσα τὸ φιαλίδιον ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὰ χείλη της, τὸ μὲν ἵνα θεραπεύσῃ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ὄρεξιν, τὸ δὲ ἵνα ἐρεθίσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ θετοῦ της υἱοῦ.

Ἀλλ' ὁ Ζωζὸς ἔμενεν ἀναίσθητος πρὸς τὸν πειρασμόν. Κατεσκόπει δὲ πᾶσαν κίνησιν τοῦ δεσπότου, οὗτινος ὁ θυμὸς ἤρχιζε νὰ συσπᾷ τὴν κτηνώδη μορφήν.

— Ἆ ἔτσι! ἐβρόντησε τοῦ ἀθλητοῦ ἡ φωνή· μοῦ κάνεις τὸν κουφό! τόρα τὰ λέμε!

Κ' ἔδραμε πρὸς τὸν ἀνυπότακτον μαθητήν... Ἀλλ' ὁ Ζωζός, ὅσον ἀπαθὴς καὶ ἂν ἦτο, εἶχεν ὅμως πολλὴν εὐκινησίαν. Ἰδὼν κινηθέντα τὸν δῆθεν πατέρα του, ὥρμησεν ἔξω τοῦ λατομείου καὶ δι' ὀλίγων πηδημάτων εὑρέθη εἴκοσι βήματα μακρὰν τοῦ Ἱερωνύμου.

Οὗτος ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἀλλ' ᾐσθάνθη ἀμέσως ὅτι ἐκλονοῦντο αἱ κνῆμαί του· ἄλλως δὲ τὸ ἔδαφος ἦτο κατωφερὲς καὶ πετρῶδες. Βλέπων ὅτι ἐζαλίζετο, ἔστη φρονίμως κ' ἐφώνησεν ἐπιεικῶς:

— Ἔλα, καὶ δὲν σὲ δέρνω...σοῦ τὸ ὑπόσχομαι!

— Ἔλα, προσέθηκεν ἡ ὡραία ἀμερικανίς, δεικνύουσα τὸ φιαλίδιον, κενὸν ἤδη κατὰ τὰ τρία τέταρτα. Ἔλα νὰ πιῇς τὸ μερτικό σου... ἂν ἔχῃ.

Ἀλλ' ὁ Ζωζὸς ἐφαίνετο βαθέως μελετήσας τοὺς στίχους τούτους τοῦ Λαφονταίνου:

Δὲν ἦτανε κουτὸ πολὺ
Τοῦ Μπάρπα Γιάννη τὸ σκυλί.

Ὀπισθοδρομήσας δὲ περισσότερον, ἐφώνησεν ἀγρίως:

— Ψεύταις! Ψεύταις!

Ἡ ὕβρις αὕτη περιήγαγεν εἰς μανίαν τὸν μέθυσον.

— Ἆ! ἐκραύγασε: χάσαμε λοιπὸν καὶ τὸ σέβας... Τόρα σὲ συγυρίζω!

Καὶ ὥρμησεν ἐπὶ τὴν βραχώδη κατωφέρειαν, κωφὸς πρὸς τὰς κραυγὰς τῆς συζύγου του ἥτις ἐφώνει:

— Πρόσεχε, Γερώνυμε! θὰ σκοτωθῇς!

Δὲν ἀνεκόπη δέ, καὶ προὐχώρει πάντοτε, καίτοι ἀναγκαζόμενος ἐνίοτε νὰ λοξοδρομῇ. Καὶ ὁ Ζωζὸς ἐπίσης ἔφευγε ταχύς, περίτρομος, καὶ κάλλιστα γνωρίζων, ὅτι ἂν συνελαμβάνετο, τρομερὰν θὰ ὑφίστατο τιμωρίαν. Ἐν τούτοις τὸ δεκαετὲς αὐτὸ παιδίον, τὸ ἀπὸ μακροῦ ἤδη οὐδὲν ἔχον στήριγμα, δὲν ἔκλαιε, δὲν ἐφώναζε, οὐδ' ἐσκέπτετο νὰ καλέσῃ βοήθειαν. Ἔφευγε μόνον δρομαῖον, χάρις ἴσως εἰς τὴν ἰσχνότητα καὶ τὴν κενήν του κοιλίαν, ἀρκούμενον μόνον νὰ στρέφῃ ἐνίοτε τὴν κεφαλήν.

Ὁ διωγμὸς παρετάθη ἐπί τινας ἔτι στιγμάς. Ὁ Ζωζὸς ἐτρέπετο πρὸς τὰ δυσβατότερα μέρη, ἀλλ' ὁ Ἱερώνυμος, καίτοι πνευστιῶν, δὲν ἀπεθαρρύνετο κ' ἐφαίνετο ἀναμένων νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν ἡ κόπωσις τὸ ἀσθενὲς ἐκεῖνο καὶ ἀνυπεράσπιστον πλάσμα.

Τὸ παιδίον κατηυθύνετο πρὸς μικρὰν λόχμην, ὅπου ἤλπιζε νὰ εὕρῃ ἄσυλον· διερχόμενον δὲ χαράδραν τινά, συνήγαγεν ὡς ὁ Δαβίδ—καίτοι δὲν ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν του—ὀλίγας πέτρας, ἵνα ὑπερασπισθῇ δι' αὐτῶν ἐν ἀνάγκῃ.

Ἀλλὰ τοῦτο, ὅσον ταχέως καὶ ἂν ἐγένετο, ἐβράδυνε κάπως τὸν δρόμον του, καὶ ὁ Ἱερώνυμος ὠφεληθεὶς τὸ ἐπλησίασε, κραυγάζων ἀλαζόνως διὰ τῆς βραγχώδους καὶ ἀσθματικῆς του φωνῆς.

— Ἆ! βρωμόπαιδο, δὲ μοῦ γλυτώνεις τόρα!

Καὶ ὁ Ζωζὸς αὐτὸς ἐνόμισεν, ὅτι συνελαμβάνετο πλέον. Ἐπεστράφη τότε ἀποτόμως, ἐσφενδόνησε κατὰ τοῦ Ἡρακλέους ἕνα τῶν λίθων του, κ' ἐκτύπησε αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον.

Οὕτως ἐκτύπησε καὶ ὁ Δαυῒδ τὸν Γολιάθ. Ἀλλ' ἡ σφενδόνη ἐκείνου ἐσφενδόνησε βιαιότερον τὸν λίθον ἢ ὁ βραχίων τοῦ μαθητευομένου ἀθλητοῦ, ἴσως δὲ καὶ τὸ κρανίον τοῦ Ἡρακλέους ἦτο σκληρότερον τοῦ γίγαντος τῆς Γραφῆς. Ὅπως δήποτε, ὁ Ἱερώνυμος δὲν ἔπεσε, ἀλλ' ἔστη

Digitized by Google

μόνον ζαλισθείς, καὶ τὸ αἷμα ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς πληγῆς του.

Τὸ παιδίον ὑπέλαβεν ὅτι τὸν ἐφόνευσεν, ἢ κἂν ὅτι τὸν ἐπλήγωσε βαρέως. Περίτρομον ἐπὶ τῇ πράξει του, ἐτράπη ἔτι ὁρμητικώτερον εἰς φυγήν.

Ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἀπαλλαγῇ τοῦ διώκτου του. Διότι οὗτος, σπογγίσας διὰ μανδηλίου ῥακώδους τὸ αἱμόφυρτον αὐτοῦ μέτωπον, ἀνέλαβε τὸν δρόμον του, βάλλων βλασφημίας καὶ φοβερὰς κατὰ τοῦ μαθητοῦ του ἀπειλάς.

Ὁ Ζωζὸς ἐγνώριζε πλέον, ὅτι ἀναποδράστως ἐφονεύετο, συλλαμβανόμενος ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ Ἡρακλέους. Ἤκουεν αὐτὸν βρυχώμενον κατόπιν του, καὶ τοι δ' ἐνέτεινε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, τὸ χωρίζον αὐτοὺς διάστημα δὲν ηὔξανε. Παρῃτήθη λοιπὸν τῆς ἰδέας νὰ φθάσῃ εἰς τὴν λόχμην, κ' ἐτράπη πρὸς τὴν πεδιάδα, ἧς τὸ ἀνώμαλον ἔδαφος, ὑπὸ ὁδῶν διατεμνόμενον, παρεῖχεν εἰς αὐτὸν πλείονας πιθανότητας νὰ διαφύγῃ τὰ βλέμματα.

Ἄλλως, δὲν ἐκίνει τὸν ἀθλητὴν τὸ αἴσθημα μόνον τῆς ἐκδικήσεως ἢ τῆς ἀπὸ τοῦ παιδὸς κερδοσκοπίας· ἐσκέπτετο ὅτι διαβάτης τις ἢ ὄργανον τῆς ἐξουσίας ἠδύνατο νὰ συναντήσῃ τὸν Ζωζόν, κ' ἐρωτήσας νὰ μάθῃ παρ' αὐτοῦ πράγματα λίαν εἰς τὸν ἀθλητὴν ἐπικίνδυνα. Συμφέρον λοιπὸν εἶχε μέγιστον νὰ μὴ ἡττηθῇ κατὰ τὸν περὶ τάχους ἐκεῖνον ἀγῶνα.

Ὁ μικρὸς φυγάς, πνευστιῶν καὶ κάθιδρος, ᾐσθάνετο ὅτι ὅσον οὔπω ἐξέλειπον αὐτὸν αἱ δυνάμεις. Ἐνῷ δὲ περιέβλεπεν ἐναγωνίως, ἔφθασεν εἰς μέρος, ὅπου πολλοὶ δρόμοι διεσταυροῦντο στενοί, ἑλικοειδεῖς καὶ κατάχωστοι. Εἰσεχώρησεν ἀδιστάκτως εἰς τὸν τραχύτερον καὶ ἐρημότερον φαινόμενον, ἐλπίζων νὰ παραπλανήσῃ τὸν διώκτην του, ἴσως δὲ καὶ νὰ τοῦ διαφύγῃ.

Καὶ ἀληθῶς δὲν ὑπελόγισε κακῶς, διότι ὁ Ἡρακλῆς, φθὰς ἐπὶ τῆς τριόδου, ἐδίστασε μικρόν. Εἶτα δέ, ὑποθέσας ὅτι τὸ κατάκοπον παιδίον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλέξῃ τὴν τραχυτέραν ὁδόν, ἐτράπη τὴν ἀντίθετον.

Ὁ Ζωζὸς παρετήρησεν ἀμέσως τὴν ἐπιτυχίαν του, ἀλλὰ πεπεισμένος, ὅτι ὁ Ἡρακλῆς δὲν ἤθελε βραδύνει ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν πλάνην του, προὐχώρει δρομαῖος, ὅσον ἐπέτρεπεν ἡ κόπωσίς του.

Μετὰ μικρὸν ἐξῆλθεν εἰς μέσον ἀγρῶν καλλιεργημένων, κ' εὑρέθη αἴφνης, πρῶτον νῦν ἀπὸ τῆς φυγῆς του, ἐνώπιον ἀνθρωπίνου πλάσματος. Ἦτο γυνή, ἥτις πλανωμένη διὰ νεοθερίστου καννάβωνος, ἐφαίνετο ἀνερευνῶσα τὰ ἡπλωμένον κατὰ γῆς χειρόβολα. Ἔστρεφε τὰ νῶτα πρὸς τὸν παῖδα, κ' ἐνῷ εἰργάζετο ὑπετονθόρυζεν ᾆσμα τι ἢ ἀνεκάγχαζεν ἄνευ φαινομένου λόγου. Ἡ ἐνδυμασία της ἄλλως δὲν ἦτο χωρική, καὶ ἀνεμίμνησκε μᾶλλον τοὺς συρμοὺς τῆς πόλεως, ὑπὸ τύπον ὅμως ἀσυνήθη καὶ προκαλοῦντα τὴν προσοχήν.

Ὁ νεαρὸς φυγὰς ἐσυλλογίσθη κατ' ἀρχὰς νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τῆς γυναικὸς ἐκείνης· ἀλλὰ θορυβηθεὶς ὑπὸ τοῦ παραδόξου ἤθους καὶ τῶν ἀλλοκότων τρόπων τῆς ἀγνώστου, ἔστη μὴ τολμῶν νὰ τῇ ἀποτείνῃ τὸν λόγον.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΑΟΙΔΟΣ

Ὁ Ἰταλὸς θεατρώνης Μαυρίκιος Στρακόσχ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα στενῶς συνδέεται πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἰταλικοῦ θεάτρου ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ, ἐξέδωκεν ἐσχάτως τὰ ἀπομνημονεύματά του. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀοιδῶν, ὧν τὸν βίον ἀφηγεῖται ὁ συγγραφεύς, ὡς εἰκός, εὑρίσκεται ἡ Ἀδελίνα Πάττη, ἡ λιγύμολπος ἀηδὼν τῆς σκηνῆς.

Ἡ Πάττη εἶνε ἀληθὲς τέκνον τοῦ θεάτρου. Ἐγεννήθη αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ τῆς σκηνῆς, διότι ἡ μήτηρ της, ψάλλουσα ἐν Μαδρίτῃ εἰς τὴν *Νόρμαν* κατελήφθη αἰφνιδίως κατὰ τὴν παράστασιν ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ, ἀποσυρθεῖσα δὲ εἴς τι παρασκήνιον... ἔτεκεν ἐκείνην, ἥτις βραδύτερον ἔμελλε νὰ ἀποκτήσῃ παγκόσμιον φήμην, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀδελίνα Πάττη. Ὡς ἀοιδὸς ἡ Πάττη ὑπῆρξε φαινόμενον πραγματικόν. Ἑξαέτις ἔψαλλεν, σχεδὸν εἰς τὴν ἐντέλειαν, τὰ τεμάχια τῶν δυσκολωτέρων μελοδραμάτων, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀκούσει. Κατὰ τὸ 1850 ὀκταέτις ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φορὰν δημοσίᾳ κατά τινα φιλανθρωπικὴν συναυλίαν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἡ ἐπιτυχία δ' αὐτῆς ὑπῆρξεν ἀληθὴς θρίαμβος. Ἀπὸ τοῦ ὀγδόου μέχρι τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους συνταξειδεύει μετὰ τοῦ Στρακόσχ καὶ πανταχοῦ συρρέουσι νὰ ἴδωσι τὴν μικρὰν ἀοιδόν.—Ὁ Στρακόσχ ἐνυμφεύθη μίαν τῶν τριῶν θυγατέρων τοῦ Σαλβατόρε Πάττη, τὴν Ἀμαλίαν Πάττη· ἦτο ἑπομένως στενὸς συγγενὴς τῆς Ἀδελίνας. Μεθ' ὅλην τὴν πρόωρον φήμην της, ἡ μικρὰ Ἀδελίνα δὲν κατεφρόνει τὰς τέρψεις τῆς ἡλικίας της, καὶ ὅταν ἀντέτειναν εἰς αὐτὴν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, εὕρισκε τίνι τρόπῳ νὰ κατισχύῃ. Οὕτω ποτὲ ἐν Κιγκιννάτῃ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Στρακόσχ νὰ ἀγοράσῃ αὐτῇ πλαγγόνα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ οὗτος δὲν ἔδωκε τὴν δέουσαν προσοχὴν εἰς τὸ παιδικὸν τοῦτο αἴτημα, ἡ Ἀδελίνα, κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραστάσεως, ἠρνεῖτο ἐπιμόνως νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν σκηνήν. Ἐδέησε δ' ὁ γαμβρός της, ὅπως τὴν μεταπείσῃ, νὰ μεταβῇ καὶ ἀγοράσῃ τὸ ἄθυρμα. Ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου μέχρι τοῦ δεκάτου πέμ-

Digitized by Google

πτου έτους ἡ Ἀδελίνα μετέβη εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας· τῷ 1859 δὲ ἔψαλε διὰ πρώτην φορὰν ἐν Ν. Ὑόρκῃ ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Ἰταλικοῦ Μελοδράματος, ὅπερ διηύθυνεν ὁ Στρακόσχ. Ἡ ἐπιτυχία τῆς Πάττη μολονότι ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ ἔψαλλον ἀοιδοὶ πεφημισμένοι, ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος. Μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην ἔναρξιν ὁ Στρακόσχ ἔσχισε τὸ συμβόλαιον, ὅπερ εἶχε συνάψει μετὰ τῆς Ἀδελίνας Πάττη, παρεχώρησε δ' αὐτῇ τὸ ἥμισυ ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν ἑκάστης ἑσπέρας. Διὰ τοῦ πρώτου συμβολαίου, οὗ ἡ διάρκεια ἦτο πενταετής, ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἀοιδοῦ ὡρίζετο εἰς 2,000 φράγκων κατὰ μῆνα τὸ πρῶτον ἔτος, 3,000 τὸ δεύτερον, 4,000 τὸ τρίτον καὶ 6,000 τὰ δύο τελευταῖα. Πρὸ τριῶν ἐτῶν ἡ Πάττη ἔψαλλεν ἐν Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ λαμβάνουσα 25,000 φράγκων καθ' ἑκάστην ἑσπέραν. Ἐκ Νέας Ὑόρκης ἡ Πάττη μετέβη εἰς Λονδῖνον, ὅπου τὸ Θέατρον τῆς Α. Μεγαλειότητος (Her Majesty's Theatre) ἐμίσθωσεν αὐτὴν ἀντὶ 10,000 φράγκων κατὰ μῆνα· ἀλλὰ ἀφικομένη εἰς Ἀγγλίαν εὗρε τὸ θέατρον κεκλεισμένον, ἕνεκα πτωχεύσεως τοῦ διευθυντοῦ, εἰσῆλθε δὲ εἰς τὸ Κόβεντ-Γάρδεν ἀντὶ 3,750 φράγκων μηνιαίως, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου μὴ ἔχοντος μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ᾠδικὸν τάλαντον νεαρᾶς κόρης δέκα ἑπτὰ μόλις ἐτῶν. Βραδύτερον ἡ ἀμοιβὴ αὕτη αὐξήθη μεγάλως, ἀλλ' ἡ Πάττη δὲν ἔλαβε ποτὲ πλέον τῶν 3,000 φράγκων καθ' ἑσπέραν ἐκ τοῦ Κόβεντ—Γάρδεν, μέχρις οὗ ἐνυμφεύθη μετὰ τοῦ Caux. Σημειωτέον ὅμως ὅτι οὔτε ἡ ἀμοιβὴ τοῦ Μάριο, οὔτε ἡ τῆς Γρίζη, εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης αὐτῶν, ὑπερέβησαν τὰ 1250 φράγκα κατὰ παράστασιν. Ἡ Φρετζολίνη ἠρκέσθη πάντοτε εἰς τὰ 1000 φράγκα, θεωροῦσα μάλιστα τὸ ποσὸν τοῦτο ὡς ἱκανῶς μέγα καὶ ἀρνουμένη νὰ δεχθῇ πλειότερα. Μετὰ τὸν γάμον αὐτῆς, ἡ Πάττη μετεκλήθη εἰς Ῥωσσίαν ἀντὶ 7,000 φράγκα κατὰ παράστασιν. Πρῶτος ὁ Ἀμερικανὸς Ἄββεϋ, διευθυντὴς τῆς *Ὄπερας* τῆς Νέας Ὑόρκης, ἐτόλμησε νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Πάττη 20,000 φράγκα δι' ἑκάστην παράστασιν, καὶ ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ συμβληθῇ μετ' αὐτῆς, διότι ἄλλος Ἀμερικανὸς θεατρώνης ἐκ πείσματος ἐπλειοδότησε κατὰ 5,000 φράγκα. Αἱ ὑπὸ τοῦ θεάτρου τοῦ Ἄββεϋ διδόμεναι ἀμοιβαὶ εἰσὶν αἱ ἑξῆς: ἡ Χριστίνα Νίλσσων λαμβάνει 10,000 φράγκων καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, ἡ Μαρκέλλα Σέμπριτς 7,500, ὁ Καμπανίνη 5,000, ὁ Στάγγο 4,000, ἡ Σκάλκη 25,000 φράγκων κατὰ μῆνα. Καὶ ἔπειτα ἀποροῦσι τινὲς διατὶ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐκπίπτει τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα καὶ ἔχασε τὴν δημοτικότητα τῆς ἄλλοτε!

ΕΠΑΝΟΔΟΣ

[Ἐκ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης Συλλογῆς τῶν Θαλασσινῶν]

Ἀπάνω 'ς τὸ κατάρτι μόνος τὸ 'ψηλὸ
Ἀπόστασα νὰ κάνω ὁ φτωχὸς χαρτέρι,
Νὰ ῥίχνω τὴ 'ματιά μου 'ς ἄπειρο 'γιαλὸ
Καὶ νἄχω τὰ πανιά μας μοναχό μου ταῖρι.

'Σ τὴν κόφα τὴ μικρή του, πύργος 'π' ἀγαπῶ,
Ποῦ μέσα 'ς τὰ σχοινιά του γύρω ξεπροβάλλει,
Ὁ καπετάνιος μόνο μ' ἔβαλε σκοπό,
Νὰ κράξω 'σὰν προβάλῃ τ' ἅγιο ἀκρογιάλι.

Ἀλλοίμονο! ὁ δόλιος τοῦ κακοῦ γυρνῶ
Ὁλόγυρα παντοῦ μὲ πόνο τὴ 'ματιά μου,
Ἀπ' ὅπου κι' ἂν γυρίσω μόνο οὐρανὸ
Καὶ θάλασσα μεγάλη βλέπω ἐμπροστά μου.

Ἐδῶ κ' ἐκεῖ κανένα φαίνεται λευκὸ
Πανὶ μέσ' 'ς τὰ πελάγη πέρα νὰ πετιέται,
Κ' ἐμπρὸς θαλασσοποῦλι κάποτε γλυκὸ
Τὸ δρόμο νὰ μᾶς δείχνῃ γλήγωρα θωριέται.

Μ' ἀκόμη τ' ἀκρογιάλι πέρα πουθενὰ
Δὲ φάνηκε, συντρόφια, 'ς τὸ φτωχό μου 'μάτι,
Τὴν ἄκρη του μαυρίλα δὲ' μᾶς τὴ μηνᾷ
Κ' ἡ 'μέρα ὅλῃ φεύγει πεταχτή, τρεχάτη.

Βορειά, μὴ μᾶς ἀφήσῃς! φύσα δυνατά!
Γοργὰ νὰ πᾶμε μέσα 'ς τὸ νησί μας πρίμα·
Λοστρόμε, ὄρτσα! τράβα πέρα ἀνοικτά,
Κ' ἡ πλώρη μας τρεχάτη χώνεται 'ς τὸ κῦμα.

Ἄχ! δέκα μῆνες τώρα μέσ' 'ς τὴ ξενιτειὰ
Μὲ πόνους καὶ μὲ πίκραις, μὲ καϋμοὺς γυρνοῦμε,
Ὁ πόθος 'ς τὴν καρδιά μας ἄναψε φωτιὰ
Κι' ἀπ' τὴν πολλή της λαύρα ὅλοι θὰ χαθοῦμε.

'Σ τὸ Τούνεζι, 'ς τὸ Φέζι τὸ ἐξαχρυστό,
Ψαράδες 'ς τὸ κοράλλι, εἴδαμε τουρκάλαις,
'Σ τοῦ Μπέη τὸ χαρέμι τὸ λαχταριστό,
Μέσ' 'ς τὸ φλωρὶ ντυμέναις, πλούσιαις, μεγάλαις.

Μᾶς ἐφιλῆσαν χείλια νόστιμα, γλυκά,
Πειὸ κόκκινα ἀκόμη κι' ἀπὸ τὸ κοράλλι,
Ἐκεῖ χιονάτα στήθια εἴδαμε λευκά,
Ὁλόμαυρα 'ματάκια καὶ νεράϊδας κάλλη;

Θεόρατα παλάτια, ἄπειρα, 'ψηλά,
'Σ τ' ἀσῆμι 'ς τὸ χρυσάφι μέσα βουτημένα,
Περβόλια, πολιτείαις καὶ χωριὰ πολλὰ
'Σ τὴ φτωχικὴ 'ματιά μας ἦσαν ὁλοένα.

Μ' ἀλλοίμονο! τοῦ ναύτη πάντα ἡ καρδιὰ
Δὲ χαίρεται ποτὲ τῆς ἔμμορφιαῖς τῆς ξέναις,
Κ' ἐν ᾧ περνᾷ φουρτούναις, θάλασσα φαρδειά,
Σὲ χώραις φτερουγίζει ἄλλαις, μυρωμέναις.

Τὸ φίλημα τὸ ξένο ἤτανε γλυκό,
Μὰ πειὸ γλυκειὰ ἀκόμα ἔχει νοστιμάδα,
Τὸ φίλημα τῆς μάννας τὸ ἀγγελικό,
Τῆς κόρης ποῦ προσμένει ἔχει πειὸ γλυκάδα.

Καὶ μέσ' 'ς τὰ ξένα ψάλλουν ἔμμορφα πουλιά,
Μὰ ψάλλουν πειὸ ὡραῖα 'ς τὰ 'δικά μας μέρη,
Σκορπίζουνε 'ς τὰ αὐτιά μας πειὸ γλυκειὰ λαλιὰ
Καὶ πειὸ καλὸ περνοῦμε πάντα καλοκαῖρι.

Digitized by Google

Παλάτια μέσ' 'ς τὰ ξένα ἔχουνε χρυσά,
Ποῦ τόσῳ τὴ 'ματιά μας τὴ φτωχὴ θαμπόνουν,
Μὰ τὸ καλύβι, ποὖνε ἅγια ἐκκλησιά,
Χαραῖς καὶ εὐτυχίαις τόσαις τὸ χρυσόνουν!

Γι' αὐτὸ κι' ὅταν σὲ χώρα τρέχουμε γλυκειά,
Καὶ ὅταν 'ς τῆς ἀγάπης γέρνουμε τὰ στήθη,
Καὶ ὅταν ἀπερνοῦμε θάλασσα κακιά,
Καὶ ὅταν γιὰ κοράλλια τρέχουμε 'ς τὰ βύθη,

Ὁ νοῦς μας 'ς τὴν πατρίδα πάντοτε πετᾷ
Καὶ τὸ φτωχὸ καλύβι τῆς χαρᾶς γυρεύει·
Σὲ ὄνειρα γυρίζει πάντα φτερωτὰ
Καὶ ὄχαρα τὰ ξένα ὅλα αγναντεύει.

'Απάνω 'ς τὸ κατάρτι μόνος τὸ 'ψηλὸ
'Απόστασα νὰ κάνω ὁ φτωχὸς χαρτέρι,
Νὰ ῥίχνω 'τὴ ματιά μου 'ς ἄπειρο γιαλό,
Καὶ νἄχω τὰ πανιά μας μοναχό μου ταῖρι.

Περσσότερο ἀκόμα φύσησε 'Βορειά!
Μοῦ φαίνεται πῶς βλέπω πέρα τ' ἀκρογιάλι...
Στερηά! στερηά! συντρόφια, φάνηκε στερηά!
Λοστρόμε! Καπετάνιε! ἡ στερηὰ προβάλλει..

Αντ. Θ. Σπηλιωτοπουλος

12 'Οκτωβρίου 1886.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

'Εν τῇ θρησκείᾳ καὶ τὸ πιστεύειν σφόδρα καὶ τὸ λίαν ἀπιστεῖν εἶνε ἐπισφαλὲς διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, ἥτις δὲν ἔχει ὅρον, οὐδὲ κρατεῖ ἑαυτῆς, ἀλλ' ἐκφέρεται τὸ μὲν εἰς δεισιδαιμονίαν καὶ τύφον, τὸ δὲ εἰς ὀλιγωρίαν τῶν θείων καὶ περιφρόνησιν· ἡ δὲ εὐλάβεια καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν εἶνε τὰ ἄριστα.

(Πλούταρχος)

Ὡς ὁ εἰς τοὺς λιμένας ἀναπτόμενος φανὸς τὰ μέγιστα βοηθεῖ τὰ κλυδωνιζόμενα πλοῖα, ὁμοίως ἀγαθὸς ἀνὴρ μεγίστης ὠφελείας πρόξενος γίνεται εἰς πόλιν δυστυχοῦσαν. ('Επίκτητος)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πρὸ καιροῦ ἐγένετο λόγος περὶ νέου τινὸς γίγαντος Ἕλληνος γεννηθέντος ἐν 'Αμισῷ. Περιερχόμενος οὗτος τὴν Ρωσσίαν ἐφείλκυεν θαυμασμὸν πάντων διὰ τῶν τεραστίων διαστάσεων τοῦ σώματός του. Περὶ αὐτοῦ ἔγραφον ἐσχάτως εἰς τὸν «Ρωσσικὸν ταχυδρόμον» τὰ ἑξῆς· «'Απέθανεν ὁ Ἕλλην τὴν καταγωγὴν γίγας Ὅμηρος Τιγκύρογλους, ἄνθρωπος ἀσυνήθους ἀναστήματος, καθ' ὅσον τὸ ὕψος αὐτοῦ ἦτο τριῶν πήχεων καὶ πέντε ὀγδόων τοῦ πήχεως. Ὁ ἀτυχὴς γίγας ἀπέθανεν ἐν νεαρωτάτῃ ἡλικίᾳ ἐκ φθίσεως· τὸ σῶμά του διαπραγματεύεται ν' ἀγοράσῃ δι' ἀντιπροσώπου του τὸ μουσεῖον τοῦ Λονδίνου, πρὸς τοῦτο δὲ ἐταριχεύθη καὶ μετεκομίσθη εἰς 'Οδησσόν. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκφορᾶς του χιλιάδες λαοῦ ἀνέμενον εἰς τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας του καὶ εἰς τὰς πέριξ ὁδούς, ἵνα ἴδωσι τὸ περιεργότατον φαινόμενον τοῦ μεγέθους τοῦ σώματός του. Πολλὰς λεπτομερείας τοῦ βίου του δίδουσιν οἱ πλησιάσαντες αὐτόν. Λέγεται ὅτι ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τριῶν κλινῶν, ἐξ ὧν αἱ μὲν δύο ἐτίθεντο κατὰ μῆκος, μία δὲ ἐξ αὐτῶν κατὰ πλάτος. Διηγοῦνται ἐπίσης ὅτι ἐν τῇ ζωῇ του δὲν ἐγεύετο κρέατος, ὅτε δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀσθενείας του τῷ προσήνεγκον κρέας νὰ φάγῃ, οὗτος ἠρνήθη κατηγορηματικώτατα νὰ δεχθῇ τοῦτο, μόλις δὲ ἐπείσθη νὰ ῥοφήσῃ ὀλίγον γάλα, ὅτε πλέον εἶχον ἐξαντληθῇ αἱ δυνάμεις τοῦ πελωρίου ἀνθρώπου. 'Εν Συμφερουπόλει ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιεργείας ἐπὶ ὁλοκλήρους μῆνας, συνεκεντροῦτο δὲ ὄπισθέν του πολὺ πλῆθος πάντοτε καὶ τὸν ἠκολούθει ὅπου διηυθύνετο».

Ὁ τὸν γίγαντα τοῦτον ἀνακαλύψας κ. Σ. Ι. Σουρμελῆς καὶ περιαγαγὼν ζῶντα πρὸς ἐπίδειξιν ἐκόμισεν ἐνταῦθα τὸν νεκρὸν τοῦ πελωρίου ἀνθρώπου, ἵνα παραχωρήσῃ αὐτὸν ἀντὶ ἀμοιβῆς εἰς τὸ φυσιολογικὸν μουσεῖον τῶν 'Αθηνῶν. 'Αλλ' ἡ ἐκχώρησις δὲν ἐπραγματοποιήθη, θεωρηθείσης ὑπερβολικῆς τῆς ὑπὸ τοῦ κατόχου ζητουμένης ἀποζημιώσεως.

Ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Μαρόκκου, ὡς γνωστόν, ἀπηγόρευσε πρό τινος τὸ καπνίζειν. Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαρόκκου καπνίζουσι κ ί φ, ἤτοι τὰ ξηρὰ ἄνθη εἴδους τινὸς καννάβεως, καὶ ἐπειδὴ καπνίζουσι λίαν περιπαθῶς, ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐπέφερε γενικὴν δυσαρέσκειαν. 'Εν τῇ πόλει Κασαβλάγκᾳ τελευταῖον προκειμένου νὰ καῇ δημοσίᾳ σωρὸς κ ί φ ἀξίας 15,000 φράγκων, ὥρμησαν οἱ Μαροκῖνοι ἐπὶ τοῦ σωροῦ πρὸς διαρπαγήν, ἐξ οὗ ἐπῆλθε μεγάλη ταραχή, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακὰς 215 πρόσωπα. Ποιναὶ δὲ βαρύταται ἐπιβάλλονται εἰς τοὺς παραβάτας τῆς ἀπαγορεύσεως. 'Εν Μαχακάου κ. χ. ἀπεκόπησαν τινὸς τὰ χείλη, εἰς ἄλλον ἐδόθησαν 100—500 γενναῖοι ῥαβδισμοί, προτιμότεραι ὅμως φαίνονται αἱ χρηματικαὶ ποιναί, διότι τὰ πρόστιμα διανέμονται μεταξὺ τῶν ὑπαλλήλων. 'Εν τῇ «'Εφημερίδι τῆς Κολωνίας» αὐτόπτης μάρτυς περιγράφει τὰ βάσανα τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, οἵτινες θὰ συλληφθῶσι παραβάται τῆς ἀνωτέρας διαταγῆς. Αἱ φυλακαί, λέγει οὗτος, ἐν τῇ πόλει Τάγγερ εἶνε οἰκίσκοι ἐπὶ λόφου παρέχοντες ἀπὸ μακρὰν οὐχὶ δυσάρεστον θέαμα. Ὁ ξένος δύναται νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτὰς ἄνευ μεγάλης δυσκολίας. Διὰ τοῦ προδόμου βλέπει τις δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ σκοτεινοὺς διαδρόμους, εἰς τὸ ἄκρον τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν αἱ θύραι πρὸς τὰ κ ε λ ί α. 'Ανοίγοντες ἓν τῶν κελίων τούτων προσβαλλόμεθα ὑπὸ ναυτιώδους δυσοσμίας, διότι αἱ τρῶγλαι αὗται οὐδέποτε καθαρίζονται. 'Εὰν δὲ ἀναλογισθῶμεν ὅτι τινὲς τῶν φυλακισμένων ἐνίοτε οὐδόλως ἐξέρχονται ἔξω εἴτε διότι λησμονοῦνται ὑπὸ τοῦ δεσμοφύλακος εἴτε διότι οὗτος διάκειται ἐχθρικῶς πρὸς αὐτούς, δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ὅλην κατάστασιν αὐτῶν. Οἱ καθειργμένοι δὲν λαμβάνουσι τροφὴν παρὰ τοῦ δημοσίου ἀλλὰ μόνον παρὰ τῶν φίλων ἢ συγγενῶν ἢ διὰ τῆς ἰδίας ἐν τῇ τρώγλῃ ἐργασίας, πλέκοντες καλάθους κ.τ.λ. Οἰκτροτάτη εἶνε ἡ θέσις τῶν ἀλυσσοδέτων ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐγκληματιῶν, οἵτινες συνήθως ἀποθνήσκουσιν ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν εἴσοδόν των εἰς τὰς φυλακάς.»

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—823

Digitized by Google

'Αριθ. 591 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 26 Ἀπριλίου 1887

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙΟΝ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΑΝΝΗ

Εὐλαβῆς ἐτέλεσε τὴν προπαρελθοῦσαν Κυριακὴν ἡ Κέρκυρα τἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ μεγάλου αὐτῆς πολίτου, ὅστις ἀναπαύεται ἐν τῷ ἡσύχῳ σεμνείῳ τῆς Πλατυτέρας ὑπὸ ἀπέριττον λίθον, ὑπομιμνήσκοντα καὶ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτοῦ ἁπλότητος τὴν ὅλην περὶ τὸν βίον σεμνότητα τοῦ Κυβερνήτου. Ἁπλοῦς εἶνε ὁ ὁ τάφος ὡς λιτὸς ὑπῆρξεν ὁ βίος καὶ ἀφελὴς ἡ δίαιτα τοῦ Καποδιστρίου. Οὐδένα κενὸν μεγαλείου ὄγκον, οὐδεμίαν ἐπίδειξιν καὶ λάμψιν φέρει ὁ τάφος ἐκεῖνος, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ θεατὴς λησμονεῖ τὸν ἄρχοντα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνθυμεῖται μόνον τὸν ἀγαθὸν Μπαρμπαγιάννην, ὡς ἐκάλεσε τὸν ἄνδρα ἀγαπητικῶς ὁ ἑλληνικὸς λαός, μετ' εὐγνωμοσύνης ἀποβλέπων εἰς τὴν φιλελεήμονα ὄψιν τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Αἰγιναίου ὀρφανοτροφείου, εἰς τὴν πατρικὴν φιλοστοργίαν τοῦ κτίστου τῶν σχολείων, τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς γεωργίας, τοῦ προστάτου τῆς πενίας καὶ ὀρφανίας.

Ἄπορον ἀληθῶς εἶνε πῶς τὸ ποιητικὸν τοῦτο καὶ γλυκὺ ὄνομα τοῦ Μπαρμπαγιάννη δὲν ἔμεινε προσκεκολλημένον εἰς τὸ ἵδρυμα ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ὁ Αἰγιναῖος λαὸς ἔβλεπεν ἐν πλήρει τῇ δράσει τῆς φιλοπατρίας καὶ ἀγαθοεργίας τὸν ἀγαθὸν Κυβερνήτην. Λέγω τὴν ἐν Αἰγίνῃ κατοικίαν καὶ τὸ διοικητήριον τοῦ Καποδιστρίου. Οἱ Αἰγινῆται γνωρίζουσι τὸν οἶκον ὑπὸ ἄλλο ὄνομα. Τὸ πρῶτον τοῦτο παλάτιον τῆς νέας Ἑλλάδος καλεῖται *Κυβερνεῖον*. Εἶνε ἴσως ἡ ἐπίσημος αὐτοῦ ἐπωνυμία ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς εἰργάζετο καὶ ἕδρα ἐν αὐτῷ ὁ Κυβερνήτης.

Τὸ ὄνομα γνωρίζουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν Αἰγινητῶν· ἀλλ' ὀλίγοι βεβαίως ἔχουσι συνείδησιν, ὅτι ὁ οἶκος ἐκεῖνος ἔχει ἱστορίαν καὶ ὅτι εἶνε κειμήλιον τῆς πόλεώς των. Ὅτε ἐπεσκέφθην τὸ παλάτιον τοῦ Μπαρμπαγιάννη· ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ καλέσω οὕτω τὸ σεβαστὸν ἐρείπιον· καὶ εἶπον εἰς τὴν θυρωρόν, ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὸν πυλῶνα, «αὐτὸ λοιπὸν εἶνε τὸ 'σπίτι τοῦ Καποδιστρίου;», ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν· «ὁ Ἠλίας ἴσως τὸν ἐγνώρισεν· ἐμεῖς ἤλθαμεν ἀργότερα· δέν τον γνωρίζω αὐτὸν ὁποῦ μου λέγεις.» Ἐφάνη εἰς αὐτὴν νέον τι καὶ ἄγνωστον καὶ ἀπροσδόκητον τὸ ὄνομα τοῦ διευθύναντος τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου, οὗ ἡ αὐλὴ ἐχρησίμευεν εἰς αὐτὴν ἵνα ἁπλόνῃ τὰ νεόπλυτα ἀσπρόρρουχα τοῦ ἁπλοϊκοῦ συμβίου, ὅστις εἶνε τώρα ὁ διάδοχος τοῦ Καποδιστρίου ἐν τῷ Κυβερνείῳ.

Ὁ διάδοχος τοῦ Καποδιστρίου δὲν κυβερνᾷ τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ ἀνωτέρου ὀρόφου τοῦ παλατίου, ἀλλ' ἀρκεῖται εἰς τὸ νὰ κυβερνᾷ τὸν πενιχρόν του οἶκον, περιοριζόμενον εἰς τὰ ἐξ ἀριστερῶν τῷ εἰσερχομένῳ ἰσόγεια δωμάτια τοῦ Κυβερνείου. Δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸν φύλακα ἐκεῖνον θυρωρὸν τοῦ παλατίου, πολὺ δ' ὀλιγώτερον νὰ ὀνομάσωμεν αὐτὸν ξεναγόν. Ἡ μὲν θύρα εἶνε ἀναπεπταμένη εἰς πάντας τοὺς ἀνέμους καὶ πολὺ περισσότερον εἰς τοὺς σπανίους ἐπισκέπτας. Ὁ δὲ Ἠλίας οὐδὲν ἔχει νὰ δείξῃ ἐκ τοῦ παλαιοῦ μεγάρου τοῦ Κυβερνήτου, οὐδὲν νὰ ἐξηγήσῃ, οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν αἴθουσαν νἀνοίξῃ οὔτε νὰ ἑρμηνεύσῃ εἰκόνας ἢ σκεύη. Ὁ ξένος δὲν ἔχει ἀνάγκην ἑρμηνέως, ὅπως περιεργασθῇ τὸ πρῶτον παλάτιον τῆς νέας Ἑλλάδος. Τὰ κατ' αὐτὸ εἶνε ἁπλᾶ, ἁπλούστατα. Καὶ ἕνα μόνον ὀφθαλμὸν ἂν ἔχῃ ὁ ἐπισκεπτόμενος, θὰ ἴδῃ ὅ τι ἔχει νὰ ἴδῃ, ἐρήμωσιν καὶ ἐρείπια. Καὶ φεύγων δὲν θὰ πιστεύῃ, ὅτι εἶδεν ἀληθῶς ὅ τι πράγματι εἶδεν.

Ἡ ἐκ τῆς ὁδοῦ καμαρωτὴ εἴσοδος, πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς ὁποίας εὑρίσκονται τὰ δωμάτια τοῦ φύλακος, ἄγει εἰς μεγάλην αὐλὴν δισχιλίων περίπου πήχεων. Ὀλίγος εἶνε ὁ χῶρος ὃν διαφιλονεικεῖ εἰς τὴν κνίδην πρασιὰ λαχανικῶν, καλλιεργουμένων ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ ἰσογαίου. Ἂν ἦσαν τοὐλάχιστον γεώμηλα, ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἠρειπιωμένου ἐκείνου κτιρίου θὰ ἐνόμιζεν, ὅτι ἐφυτεύθησαν ἐπίτηδες εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς ἀγάπης, μεθ' ἧς ὁ Καποδίστριας ἠγωνίσθη νὰ διαδώσῃ, ἅμα κατελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν καλλιέργειαν τοῦ φυτοῦ τούτου. Πόσα δείγματα τῆς φροντίδος αὐτοῦ ταύτης διασώζουσιν αἱ ἐπιστολαί του!

Digitized by Google

...ὄροφον τῆς οἰκοδομῆς ἄγει κλίμαξ μαρμαρίνη. Ὡραία εἶνε ἡ θέα ἀπὸ τῆς κλίμακος ταύτης, ἥτις νῦν εἶνε πολλαχοῦ κατεστραμμένη. Βεβαίως ὁ Κυβερνήτης, κατερχόμενος αὐτὴν, θὰ ἵστατο πολλάκις, ὅπως ῥίψῃ τὸ βλέμμα εἰς τὰ πρὸς τὰ δεξιὰ ὄρη, τὴν μητρόπολιν καὶ τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ κτίσμα, τὸ ὀρφανοτροφεῖον, ἢ ἐντρυφήσῃ εἰς τὰς ἐξ ἀριστερῶν ἐν ἀπόπτῳ φαινομένας κλιτύας ἐν αἷς κρύπτεται ἡ μονὴ, εἰς τὰ πυρίκαυστα βουνὰ τῶν Μεθάνων, εἰς τὰ νῶτα τῆς γλαυκῆς θαλάσσης.

Ὁ ἄνω ὄροφος τοῦ Κυβερνείου συνέκειτο ἐκ δωματίων ἐννέα καὶ ἑνὸς διαδρόμου. Ἡ αἴσθησις ἣν ἐμποιεῖ ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν εἶνέ τι πλέον ἢ ἀλγεινή. Ὁ οἶκος ἐχρησίμευσε μετὰ τὴν κρητικὴν ἐπανάστασιν μέχρι τοῦ 1873 ὡς ἄσυλον ἑκατοστύων Κρητῶν προσφύγων. Ἂν ὁ Καποδίστριας ἔζη, ἡ φιλεύσπλαγχνος ψυχή του ἤθελε χαρῆ, ὅτι ὁ οἶκος αὐτοῦ ἔγεινεν ἱερὸν τῆς φιλανθρωπίας· ἀλλ' ἂν ἔβλεπε καὶ τὴν ἐρειπίωσιν, εἰς ἣν περιήγαγε τὴν σεμνὴν ἐκείνην στέγην ὁ συνωστισμὸς τῶν πενομένων καὶ ἀπατρίδων τέκνων τῆς μάρτυρος νήσου, τὸ ἐν αὐτῷ ἔμφυτον αἴσθημα τῆς εὐνομίας καὶ τῆς τάξεως ἤθελεν ἐξαναστῆ, καὶ ὁ ἀγαθὸς Μπαρμπαγιάννης ἤθελεν αἴφνης ἐκτραπῆ ὀργίλος εἴς τινα τῶν ἐκφράσεων ἐκείνων, αἵτινες ἀπεδείκνυον ὁπόσον ἐπαθαίνετο ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν ἐπαναστατικῆς ἀκοσμίας τῶν κυβερνωμένων. Πλεῖστοι τῶν τοίχων ἔχουσι καταρρεύσει καθ' ὁλοκληρίαν καὶ φαίνονται τὰ ὑποβαστάζοντά ποτε τὸν πηλὸν ξύλα κεκαυμένα· ἀλλαχοῦ λείπει αὐτὴ ἡ στέγη. Αἱ ὕελοι τῶν παραθύρων εἶνε τεθραυσμέναι. Ἐν τῷ ἀκαθάρτῳ, ἐνιαχοῦ διερρωγότι πατώματι εἶνε συνεσωρευμένα ἀλλαχοῦ ξύλα, ἀλλαχοῦ ἄχυρα καὶ παλαιὰ ὑποδήματα καὶ σαπρία καὶ κόπρος. Ἡ ἀράχνη ὑφαίνει ἀκώλυτος ἁπανταχοῦ τὸν ἱστόν της, μόνη δεσπότις ἐν μέσῳ τῆς ἀγρίας ἐκείνης ἐρημώσεως.

Καὶ ὅμως ὁποία ἡ ἀντίθεσις τοῦ ἐλεεινοῦ παρόντος πρὸς τοὺς χρόνους καθ' οὓς περιέβαλλε τὰ δώματα ἐκεῖνα ὡς ἀγαθός τις δαίμων ἡ οἰκουρὸς στοργὴ τοῦ Κυβερνήτου. Δὲν ἦτο κτίριον πολυτελὲς βεβαίως τὸ Κυβερνεῖον, ἀλλὰ διακρίνει πᾶς τις μεθ' ὁποίας ἐπιμελείας καὶ φιλοκαλίας ἅμα εἶχε διακοσμήσει αὐτὸ ὁ Καποδίστριας. Φαίνονται ἀκόμη αἱ διὰ τῶν μελιταίων λεγομένων πλακῶν λιθοστρώσεις τοῦ δαπέδου, αἵτινες ἐνιαχοῦ προσλαμβάνουσι τύπον καλλωπιστικώτερον καὶ εἶνε διατεθειμέναι ἐπὶ τὸ καλλιτεχνικώτερον. Τὴν δ' ἐν κομψότητι ἅμα καὶ ἁπλότητι διασκευὴν τοῦ ἱδρύματος δεικνύει αὐτὸ τὸ γραφεῖον τοῦ Κυβερνήτου, εὐτυχῶς διασωζόμενον καλλίτερον τῶν ἄλλων δωματίων. Κεῖται τοῦτο ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ. Τὸ ὀρόφωμα διασώζει τὰ ξύλινα αὐτοῦ φατνώματα, ποικιλλόμενα ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης διὰ μεγάλου ῥόδακος. Σώζεται ἀκόμη ὁ κρῖκος ἐξ οὗ ἐκρεμάννυτο πιθανῶς ὁ λαμπτὴρ ὁ φωτίζων τὰς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἀγρυπνίας τοῦ ἄρχοντος. Τὰ δὲ παράθυρα φέρουσιν ἔξωθεν *καφάσια* κατὰ τὸν τρόπον τῆς τουρκικῆς οἰκοδομίας.

Ἡ εἴσοδος εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο φέρει ἀληθεῖς συγκινήσεις. Ἀλλ' ὁπόσον συγκινητικώτερον θὰ ἦτο, ἂν ὁ οἶκος διετηρεῖτο εὐσταλὴς καὶ ὡς ἥρμοζεν, ἂν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦτο ἤθελον συγκεντρωθῆ ὡς κειμήλια ἅπαντα τὰ σωζόμενα ἔπιπλα καὶ ἐνδύματα τοῦ Κυβερνήτου καὶ πᾶσα ἀνάμνησις τοῦ ἀνδρὸς δυναμένη νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς τοὺς ἀφώνους ἐκείνους τοίχους.

Ὁ πενιχρὸς οἰκίσκος, ἐν ᾧ ὁ Σχίλλερος ἔγραψε τὸ *εἰς τὴν χαρὰν* λυρικὸν αὐτοῦ ποίημα, δεικνύεται εὐλαβῶς εἰς τοὺς περιηγητὰς ἐν τῷ Gohlis παρὰ τὴν Λειψίαν, καὶ φυλάσσονται ἐν αὐτῷ ὡς προσκυνήματα ἡ τράπεζα τοῦ ποιητοῦ καὶ ὀλίγα αὐτόγραφά του καὶ ἐντὸς πλαισίου ἐκτεθειμένον ἓν ἐσωκάρδιον τοῦ λυρῳδοῦ. Ὁπόσον ἀξιώτερον θέας θὰ ἦτο τὸ σεμνὸν γραφεῖον τοῦ πρώτου ἄρχοντος τῆς ἐλευθέρας ἑλληνικῆς πολιτείας, ἐν ᾧ ἔγραψε τοσαῦτα χρυσᾶ ῥήματα καὶ ἠγρύπνησε τοσαύτας ἀγωνιώδεις νύκτας ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς πατρίδος!

Ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Κυβερνείου εὕρηται ἐγκεχωσμένος σιδηροῦς ἄκμων, ὅστις οὐχ ἧττον τοῦ κτιρίου τὸ ὁποῖον δι' ὀλίγων περιέγραψα, συνδέεται ἀμέσως πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας Ἑλλάδος. Ὁ σίδηρος ἐκεῖνος εἶνε τὸ μόνον σωζόμενον λείψανον τῶν μηχανῶν τοῦ νομισματοκοπείου τοῦ Κυβερνήτου. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐκόπτοντο οἱ φοίνικες καὶ τὰ χαλκᾶ νομίσματα τῆς πρώτης ἐλευθέρας ἑλληνικῆς πολιτείας. Ἡ κάμινος ἐν ᾗ ἀνελύετο τὸ μέταλλον ἔκειτο ἐν τοῖς ἰσογείοις τοῦ Κυβερνείου, ἐκεῖ ὅπου τώρα κατοικεῖ ὁ κλητήρ. Ἡ μόνη ἱστορικὴ παράδοσις ἡ ζωογονοῦσα τὸ ἐρείπιον εἶνε ἡ περὶ *τοῦ φούρνου ὁποῦ ἔχυναν τὸ μπακίρι.*

Ἀλλ' ὁ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Αἰγιναίου Κυβερνείου σωζόμενος ἐκεῖνος ἄκμων τοῦ πρώτου ἑλληνικοῦ νομισματοκοπείου ἔχει παλαιὰν καὶ περίεργον τὴν ἱστορίαν. Εἶνε τὸ τελευταῖον λείψανον τῶν μηχανημάτων τοῦ νομισματοκοπείου τοῦ τάγματος τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ῥόδου. Καθιδρύων ὁ Καποδίστριας τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, εἶχεν ἀποστείλει τὸν φίλον αὐτοῦ Ἀ. Κοντόσταυλον εἰς Μελίτην, ὅπως ἐξαργυρώσῃ τὸ ὑπὸ τῆς ῥωσικῆς κυβερνήσεως διὰ συναλλαγματικῶν πληρωτέων εἰς Λονδῖνον σταλὲν εἰς τὸν Κυβερνήτην ἥμισυ ἑκατομμύριον ῥουβλίων. Ἐκεῖθεν δ' ἐκόμισεν ὁ Κοντόσταυλος εἰς Αἴγιναν καὶ τὰ πρὸς ἐκκοπὴν νομισμάτων μηχανήματα τῶν Ἰωαννιτῶν, οἵτινες μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ῥόδου ὑπὸ τοῦ Σουλεϊμάνου, πλανηθέντες ἐπί τινα ἔτη, εἶχον

Digitized by Google

τέλος ἐγκαταστῇ τῷ 1530 εἰς τὴν Μελίτην, παραχωρηθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ πέμπτου. Ἠγόρασε δ' αὐτὰ ὁ Κοντόσταυλος ἀντὶ τοῦ εὐτελοῦς τιμήματος ἑκατὸν λιρῶν στερλινῶν. Οὕτω δὲ τὰ αὐτὰ ἐργαλεῖα δι' ὧν εἶχον κοπῇ ἐν Ῥόδῳ νομίσματα ὑπομιμνήσκοντα τὴν ὑπὸ ξένων δεσποτῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας κατοχὴν τῆς ἑλληνικωτάτης νήσου ἐχρησίμευσαν ὅπως κατασκευασθῶσιν οἱ φοίνικες καὶ οἱ ὀβολοὶ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, καὶ δὴ ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ νήσῳ, ὅπου, ἀρχομένου τοῦ ἑβδόμου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, εἶχον κοπῆ ἐπὶ Φείδωνος τὰ πρῶτα νομίσματα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, αἱ περιώνυμοι αἰγιναῖαι *χελῶναι*.

Οὐδεμία ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφὴ ἔξωθεν τοῦ Κυβερνείου διδάσκει ἡμᾶς τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐκτίσθη. Οὐδὲ τοῦτο κἂν γνωρίζομεν, ἄν, ὅπερ πιθανώτερον, ᾠκοδομήθη ἐπίτηδες ἢ διεσκευάσθη ὡς διοικητήριον καταλλήλως παλαιοτέρα τις, ἤδη ὑπάρχουσα οἰκία. Ἡ Αἴγινα δὲν εἶνε πόλις παλαιά. Καθ' ὃν χρόνον ἔστησεν ἐκεῖ τὴν ἕδραν τῆς διοικήσεως ὁ Κυβερνήτης τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1828 ἡ Αἴγινα μόλις ἠρίθμει τριῶν δεκάδων βίον καὶ αἱ μεγάλαι ἐν αὐτῇ οἰκίαι ἦσαν πάνυ ὀλίγαι. Ἡ Αἴγινα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας δὲν ἔκειτο ἐκεῖ ὅπου εἶνε τώρα συνῳκισμένη ἡ πόλις κατὰ τὰς βορειοανατολικὰς ἀκτὰς τῆς νήσου παρὰ τὴν θέσιν ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις. Οἱ Αἰγινῆται μόλις τελευτῶντος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, ὀλίγα μόνον ἔτη πρὸ τοῦ 1800, ἤρχισαν καταβαίνοντες εἰς ἐκεῖνον τὸν αἰγιαλὸν ἐκ τῆς ἐγκαταλειφθείσης Παληαχώρας, ἧς σώζονται τὰ ἐρείπια ἐν μέσῳ πλήθους ἐκκλησιῶν μίαν καὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν ἀπὸ τῆς σημερινῆς πόλεως κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐξ αὐτῆς ἄγουσαν εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς. Τὰ πρῶτα δὲ κτίρια τὰ κτισθέντα κατὰ τὴν σημερινὴν παραλίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ 1800 ἦσαν κατὰ τὰς διηγήσεις Αἰγινητῶν γερόντων τρία μαγαζεῖα, τὸ τοῦ Ν. Λογοθέτη, τὸ τοῦ Μιχαλάκη Μοίρα καὶ τὸ τοῦ Λιμπεροπούλου. Πλὴν δὲ τούτων ὑπῆρχεν ἤδη κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ ὁ οἶκος τῆς δημογεροντίας. Τῷ δὲ 1802 ἔκτισεν ὁ Σπυρίδων Μαρκέλλος, πάππος τοῦ ἐξ Αἰγίνης πρώην βουλευτοῦ, τὸν καὶ ἤδη σωζόμενον πυργοειδῆ αὐτοῦ οἶκον, βορείως δ' αὐτοῦ σχεδὸν συγχρόνως ἔκτισεν ὁ κτήτωρ τοῦ μαγαζείου Λιμπερόπουλος οἶκον, καὶ πλὴν τῶν δύο τούτων ᾠκοδομήθη ὁ οἶκος τοῦ ἰατροῦ Θωμᾶ Ζωγράφου. Οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι οἰκισταὶ τῆς Αἰγίνης ἀρχομένου τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος. Κατ' ὀλίγον δὲ ἤρχισαν οἰκοδομοῦντες καὶ ἄλλοι, οὕτως ὥστε κατὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Καποδιστρίου ἡ Αἴγινα ἠδύνατο νὰ ῥηθῇ ὅτι εἶχεν ὄψιν πόλεως. Ἀλλ' ὀλίγοι ὅμως ἦσαν οἱ μεγαλοπρεπεῖς οἶκοι τῆς νέας μητροπόλεως τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ὧν ἐπιφανέστεροι ὁ τοῦ Τρικούπη καὶ ὁ τοῦ Κοντοσταύλου. Ὁ Καποδίστριας, γράφων τῇ 27 Ἰανουαρίου 1828 πρὸς τὸν στρατηγὸν Ἀδὰμ εἰς Κέρκυραν, ἔλεγεν αὐτῷ· «λυποῦμαι, στρατηγέ »μου, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ προσφέρω εἰς τὸν »γραμματέα σας οὐδὲν τερπνότερον ἐν ταύτῃ »τῇ νήσῳ, ὧν καὶ ἐγὼ κατεσκηνωμένος ἐν κοι»νῇ καὶ ἴσῃ καὶ μόνῃ ἀπολαύσει τῇ τοῦ καλοῦ »ἀέρος καὶ θερμοκρασίας ἡδίστης.» Ὁ δὲ Νικόλαος Δραγούμης διηγεῖται ἐν ταῖς Ἱστορικαῖς αὐτοῦ Ἀναμνήσεσιν, ὅτι πλὴν τῶν κατεχόντων τὰς τρεῖς ἢ τέσσαρας μεγαλοπρεπεστέρας οἰκίας, οἱ λοιποὶ ἐνεφώλευον, ὡς ἀληθεῖς διάδοχοι τῶν Μυρμηδόνων, εἰς ἰσόγαια, κλίνην ἔχοντες τὸ χῶμα καὶ ἔπιπλα τὰ δερμάτινα δισάκκια, τοὺς πιστοτάτους τούτους συντρόφους τῶν συμφορῶν αὐτῶν καὶ περιπλανήσεων, κρεμάμενα ἀπὸ μακρῶν ξυλίνων ἥλων ἐπὶ μαυρωπῶν τοίχων, καὶ σκεύη τραπέζης πινάκια βαναυσουργῆ, ἐστερημένα χειλέων καὶ ὀδοντωτά, εἰς ἃ μετέχεον ἀνυπόμονοι ἀπὸ κοχλαζούσης διώτου χύτρας φακῆς ἢ φασήλους. Καὶ ὅμως, προσθέτει, ἦσαν πανευδαίμονες καὶ ἐμακάριζον ἑαυτούς, διότι τότε πρῶτον μετὰ τοσαῦτα ἔτη ἔτρωγον ἀκαταδίωκτοι καὶ ἀδάκρυτοι τὸν ἄρτον αὐτῶν.

Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς τὸν χρόνον καθ' ὃν κτισθέντος τοῦ Κυβερνείου ἱδρύθη ἐν Αἰγίνῃ ἀξιοπρεπὴς ἕδρα τῆς διοικήσεως, ἐν ᾧ συγχρόνως ἡ πόλις ἐκοσμεῖτο ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου διὰ τοῦ Ὀρφανοτροφείου καὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἅτινα μέχρι τῆς σήμερον ὑφιστάμενα μαρτυροῦσι τρανῶς τὸν ὑπὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων ζῆλον αὐτοῦ. Ἀλλὰ βεβαίως καὶ μετὰ τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ παλατίου δὲν ἀπέβη τοῦτο τὸ κέντρον τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῆς πρωτευούσης. Τοὐλάχιστον βλέπομεν, ὅτι τῷ 1829, πανηγυριζομένης τῆς κατὰ τὸν μῆνα Μάϊον ἀνακτήσεως τοῦ Μεσολογγίου, τὸ ἐθνικὸν εὐτύχημα ἑωρτάσθη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Τρικούπη δι' εὐθυμίας, ἣν μετὰ μεγίστης χάριτος διηγεῖται ὁ Δραγούμης, περιγράφων τὴν ὑπέροχον ἐμφάνειαν τῆς οἰκοδεσποίνης καὶ τὸν ὑπὸ τοὺς ἤχους τοῦ Φλογαΐτου χορὸν καὶ τὰ ᾄσματα τοῦ κιθαρῳδοῦ Σκούφου καὶ τὴν ἐμμελῆ τοῦ Κοκκινάκη κιθαρῳδίαν. Πολυτελέστερος δὲ τῆς ὑπουργικῆς ἑορτῆς ὑπῆρξεν ὁ ἐν τῷ εὐρεῖ καὶ κομψῷ οἴκῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κοντοσταύλου πρὸς τιμὴν τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ Μαιζῶν τελεσθεὶς χορός, δι' ὃν καὶ ἔντυποι εἶχον διανεμηθῆ προσκλήσεις. Ἀλλ' ἂν ὁ οἶκος τοῦ ἀγάμου Κυβερνήτου δὲν διεκρίνετο διὰ τὴν παρεχομένην ἐν αὐτῷ ψυχαγωγίαν εἰς τοὺς ἀστοὺς τῆς Αἰγίνης, οἱ ἔγκριτοι τῶν τότε Ἑλλήνων ἐγνώριζον καλῶς, ὅτι ἐν αὐτῷ δὲν ἐχαλκεύετο μόνον τὸ νόμισμα, ὅπερ

Digitized by Google

ἔφερεν ὡς σύμβολον τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος τὸν φοίνικα, ἀλλὰ καὶ παρεσκευάζετο ἐν ἀγῶνι πνευματικῆς ἐνεργείας ἡ ἀνάπλασις τῆς ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς δουλείας λυτρωθείσης πατρίδος ὑπὸ τὴν φιλόπατριν διοίκησιν τοῦ Καποδιστρίου.

Σήμερον οὐδὲν ἐνθυμίζει ἐν Αἰγίνῃ τὸν Κυβερνήτην. Μόνη ἡ κυβέρνησις, μεταπλάσασα εἰς φυλακὰς τὸ εὐρὺ Ὀρφανοτροφεῖον, ἐσεβάσθη τὸν ἔξωθεν αὐτοῦ ἀναμνηστικὸν ἐπὶ λίθου πίνακα τὸν μαρτυροῦντα, ὅτι τὸ μέγα ἐκεῖνο οἰκοδόμημα ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Καποδιστρίου. Ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ἀρχή, χρίουσα ἐκ νέου τὴν δημοτικὴν σχολὴν τὴν ὑπ' ἐκείνου κτισθεῖσαν, ἀφῆκε τὸν χρωστῆρα τοῦ κονιατοῦ νὰ ἐπικαλύψῃ ἀπειροκάλως καὶ αὐτὸν τὸν λίθον, ἐφ' οὗ ἐνεγράφετο τὸ ὄνομα τοῦ φίλου τῆς παιδείας κτίστου. Τὸ δὲ Κυβερνεῖον κινεῖ, ὡς εἴδομεν, τὸν οἶκτον τοῦ ἐπισκέπτου. Ἡ φιλοτιμία τῶν Κερκυραίων ἂς διδάξῃ τοὺς Αἰγινήτας. Ἂν ὁ Καποδίστριας εἶνε τῆς Κερκύρας υἱός, ἀλλὰ τῆς Αἰγίνης δύναται νὰ ὀνομασθῇ πατὴρ καὶ οἰκιστής. Ἂς δείξωσιν, ὅτι αἰσθάνονται ὁποῖα κειμήλια ἐκ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἐγκλείει ἡ νῆσος αὐτῶν καὶ ἂς μεταβάλωσιν εἰς προσκύνημα τῶν Ἑλλήνων ὅ τι σήμερον εἶνε θέαμα ἀνάξιον ἀνδρῶν ἐλευθέρων.

Σπυρ. Π. Λαμπρος

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙϚ'.

Ἡ προστάτις.

Αἴφνης ἡ γυνὴ ἐπεστράφη. Ἰδοῦσα τὸν Ζωζόν, ἔπαυσεν ᾄδουσα καὶ τὸν ἐθεώρησεν ἀτενῶς. Εἶτα δέ, ρίψασα χαμαὶ δέσμην ξηρῶν κανναβοξύλων, ἣν ἐκράτει, ὥρμησε πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἔδραξεν ἀπὸ τοῦ βραχίονος.

— Κατεργάρη! ἐφώνησε· σ' ἔβαλαν νὰ μὲ κατασκοπεύσῃς, αἴ; Ποιὸς εἶσαι; ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; πῶς σὲ λέγουν;

Τὸ παιδίον ἔμεινε κατάπληκτον ἐκ τῆς βίας ταύτης. Μάτην δὲ προσεπάθει ν' ἀποσπασθῇ, κ' ἐνῷ εἶχεν ἀντιστῇ εὐθαρσῶς εἰς τὸν φοβερὸν Ἱερώνυμον, ἔτρεμεν ἐκ φόβου πρὸ τῆς ἐκμανοῦς ἐκείνης γυναικός, τῆς ἀπλανὲς ἐχούσης τὸ βλέμμα καὶ σπασμωδικῶς χειρονομούσης. Οὐχ ἧττον ἀπήντησε κλαυθμηρίζον.

— Δὲν ξέρω, κυρά, τί μοῦ λές... Ὁ πατέρας μου μὲ κυνηγᾷ, καὶ θέλει νὰ μοῦ σπάσῃ τὰ πλευρά. Βοήθησέ με... ἔρχεται!

Ἡ γυνή, ἣν ἀνεγνώρισεν ἤδη βεβαίως ὁ ἀναγνώστης ὡς τὴν Φακινέταν, ἐθεώρει πάντοτε ἀτενῶς τὸ παιδίον.

— Ὤ! εἶνε σχοινοβάτης ὁ μικρός! ἐφώνησε τέλος ἀνακαγχάζουσα. Κάμνεις παιγνίδια, μικρούλη, αἴ! Κ' ἐγώ, ξεύρεις, ἂν θέλω μπορῶ νὰ κάμω.. Ἀναιβαίνω εἰς τὰ δένδρα, πηδῶ χαντάκια... καὶ σὲ σχοινὶ τεντωμένο, νὰ θελήσω, περπατῶ! Νὰ κάμωμε τόρα παιγνίδια οἱ δύο μαζῆ!

Ὁ Ζωζὸς δὲν ἤξευρε τί νὰ ὑποθέσῃ περὶ τῆς ἀγνώστου, ἧς τοσοῦτον παράδοξοι ἦσαν αἱ πράξεις καὶ οἱ λόγοι. Ἀπήντησε δὲ τέλος ἀδημονῶν.

— Ἔλα, ξεμπέρδευε! Ὁ μπάρμπα Γερώνυμος τραβάει δρόμο... θέλεις ἢ δὲν θέλεις νὰ μὲ κρύψῃς;

Ἡ Φακινέτα κατέστη πάλιν αἴφνης σοβαρά, κ' ἐξήταζε μετὰ προσοχῆς τὸν Ζωζόν.

— Πόσον χρόνων εἶσαι; ἠρώτησε.

— Δέκα.

— Δέκα! ἐπανέλαβεν, αὐτὴ πρὸς ἑαυτὴν λέγουσα. Τόσο θὰ ἦτον, ἂν ἔζουσε.

Κ' ἐσίγησε πάλιν.

— Πῶς σὲ λέγουν; ὑπέλαβε.

— Ζωζό, Ἐξαρθρωμένο!

— Αὐτὸ εἶνε παρανόμι! τὸ ἀληθινό σου ὄνομα;

— Δὲν ξεύρω.

Νέα σιγή. Ἡ παράφρων ἐφαίνετο λίαν τεταραγμένη, καὶ ἡ εὐτράπελος φυσιογνωμία της ἐξέφραζεν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἐναντιώτατα τῶν αἰσθημάτων. Τέλος ἔδραξε τὰς δύο χεῖρας τοῦ Ζωζοῦ.

— Κύτταξέ με! τῷ εἶπε· κύτταξέ με καλά,.. 'ς τὰ μάτια! Ἔτσι.

Ὁ παῖς ὑπήκουσε μηχανικῶς· ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἔκυψε τὴν κεφαλὴν οἱονεὶ βασκανθεὶς ὑπὸ τῆς Φακινέτας. Ἐκείνη τὸν ἀπώθησε βιαίως κ' ἐψιθύρισεν ἀναλυομένη εἰς δάκρυα·

— Δίκαιον ἔχουν νὰ μὲ λέγουν τρελλήν! Παντοῦ βλέπω τὸν μικρόν μου Ἰάκωβον, καὶ ὁ Ἰάκωβός μου ἀπέθανε, ἐδῶ καὶ ὀκτὼ χρόνια! Εἶμαι βεβαία,.. ἐχάθη εἰς τὴν πυρκαϊὰν ἑνὸς ἀχυρῶνος, κ' ἔγεινε ἄγγελος εἰς τὸν οὐρανόν... Αὐτὸς ὅμως ἔχει τὰ μάτια τοῦ Ἰακώβου μου, καὶ τὸ πρόσωπόν του θαρρῶ... Ὄχι, ὄχι! ὁ Ἰάκωβος ἦτον ὡραιότερος·· ἦτον ἄσπρος καὶ κόκκινος, μὲ κατσαρὰ μαλλιά... Αὐτὸς εἶνε ἄσχημος, ἰσχνός, στροβοπόδης, πιτσιλισμένος.. τὰ μάτια του ὅμως.. τὰ μάτια του!

Ἡ ἐναγώνιος ἀμηχανία τῆς ταλαιπώρου γυναικὸς ἐνέπνεεν ἀληθῶς οἶκτον. Ἀλλ' ὁ Ζωζός, βαρυνθεὶς τὴν φλυαρίαν αὐτήν, ἣν οὐδόλως ἐνόει, εἶπεν ἀγανακτῶν:

Digitized by Google

— Ἀφοῦ δὲν μὲ λυπᾶσαι, τὸ στρήθω. Ὁ μπάρμπα Γερώνυμος ἔφθασε, καὶ ἂν μὲ πιάσῃ, μὲ τελείωσε.. Προσκυνῶ!

Πράγματι δὲ ὁ ἐπίμονος Ἡρακλῆς ἐφαίνετο ἤδη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, καὶ προὐχώρει διὰ φοβερῶν βημάτων, ὡς ὁ *δράκος* τοῦ παραμυθίου. Ὁ Ζωζὸς ἐτράπη εἰς φυγήν, ἀλλ' ἡ Φακινέτα τὸν κατέφθασεν.

— Ἔλα μαζή μου, τῷ εἶπε, νὰ σὲ κρύψω. Καὶ ἂν ὁ αὐθέντης σου εἶνε κακός, ἐγὼ τοῦ βάζω θεογνωσία.. Δὲν φοβοῦμ' ἐγώ!

Ἐξήγαγε δὲ τὸν παῖδα τῆς ὁδοῦ καὶ τὸν ἔσυρεν ὄπισθεν φρακτῶν, δυναμένων νὰ κρύψωσι τὴν πορείαν των. Ἔβαινον ταχέως δι' ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων, ἡ δὲ Φακινέτα, κρατοῦσα τὸν μικρὸν ἀθλητὴν ἀπὸ τῆς χειρός, τὸν ἐβοήθει νὰ ὑπερπηδᾷ τὰ ἐμπόδια. Δὲν τῷ ὡμίλει, ἀλλὰ τὸν ἐθεώρει πάντοτε μετὰ τῆς προσηλώσεως ἐκείνης, ἥτις τοσοῦτον ἐστενοχώρει τὸν Ζωζόν.

Προσήγγισαν οὕτως εἰς τὸν ποταμόν, οὗτινος αἱ ὄχθαι ἐφαίνοντο φοιτώμεναι παρ' ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἡ Φακινέτα δὲν ἐπροχώρησεν ἕως ἐκεῖ, κ' ἐτράπη ἄλλην ἀτραπόν, φρασσομένην ἑκατέρωθεν ὑπὸ ἀκανθῶν καὶ κνίδης, ἔφθασε δὲ μετά τινα λεπτὰ εἰς ἔπαυλιν ἠρειπωμένην, ἀκατοίκητον οὐδ' οἰκήσιμον ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου. Αἱ περικυκλοῦσαι αὐτὴν ζυγίαι καὶ καρύαι τοσοῦτον εὐρώστως εἶχον ἀνακλαδωθῆ, ὥστε ἐκάλυπτον διὰ τοῦ μελανοῦ των φυλλώματος τοὺς ἀστέγους τοίχους, ἐφ' ὧν ἀνερριχᾶτο ὁ κισσός.

Ὁ τόπος οὗτος εἶχεν ἀπαισίαν φήμην ἐν τῇ χώρᾳ. Πρὸ εἴκοσιν ἢ τριάκοντα ἐτῶν, ἡ ἔπαυλις ἀνῆκεν εἰς πτωχόν τινα γεωργόν, ὅστις καταστραφεὶς ἐξ ἐπανειλημμένων κακῶν συγκομιδῶν, καὶ περιελθὼν εἰς ἀπόγνωσιν εἶχεν ἀπαγχονισθῆ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δ' ἐκείνης τὸ σαθρὸν ἤδη οἰκοδόμημα εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τῶν νέων του κυρίων. Μετενεχθέντος ἀλλαχοῦ τοῦ κέντρου τῆς καλλιεργείας, κατέπεσον αἱ στέγαι, ἀφῃρέθησαν τὰ ὑλικά, καὶ οἱ διαβάται συνεπλήρωσαν τὴν καταστροφήν. Ἐλέγοντο δὲ καὶ βρυκόλακες πλανώμενοι τὴν νύκτα περὶ τοὺς γηραιοὺς τοίχους, καὶ αἱ ἀγαθαὶ τῶν περιχώρων γυναῖκες ἀπέφευγον νὰ εὑρεθῶσι τὸ βράδυ πλησίον τῶν ἐρειπίων αὐτῶν, ἅτινα ἐκαλοῦντο ἔτι τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου.

Ἡ παράφρων ἐγνώριζεν ἴσως τὴν παράδοσιν αὐτήν· οὐχ ἧττον ἐξηκολούθησε νὰ προχωρῇ διὰ τῆς ἀτραποῦ, ἥτις ἀνειλίσσετο ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων, κ' ἔφθασεν εἰς μέρος τι τῆς οἰκοδομῆς ὀλιγώτερον κατεστραμμένον τῶν ἄλλων. Ἀφικομένη πρὸ μικρᾶς ταπεινῆς θύρας, ἣν εἶχε καταφάγει τὸ βρύον, ἤγειρε τὸν μάνδαλον καὶ εἰσήγαγε τὸ παιδίον εἰς δωμάτιον γυμνὸν ἐπίπλων, τὸ μόνον ὅπερ ἔμενεν ἔτι σῶον. Ἡ πρὸς τὸν δρόμον θυρὶς δὲν εἶχε πλέον ὑελώματα, ἀλλ' ἁπλοῦν παραθυρόφυλλον, μόλις στρεφόμενον περὶ τοὺς σκωριῶντας αὐτοῦ στρόφιγγας. Δύο τρεῖς δένδρων κορμοὶ ἀπακεκομμένοι ἐχρησίμευον ὡς ἕδραι, πλὰξ δὲ ἐντετειχισμένη κατὰ τὸ ἄκρον αὐτῆς ἐπεῖχε θέσιν τραπέζης. Ἐπὶ τῆς πλακὸς αὐτῆς ἦσαν ὀλίγοι καρποὶ καὶ τεμάχιον ἄρτου, μίαν δὲ τῶν γωνιῶν τοῦ δωματίου ἐπλήρουν δέσμαι πολλαὶ τῶν ξηρῶν ἐκείνων καννάβοξύλων, ἅτινα συνεκόμιζεν ἡ Φακινέτα καθ' ἣν στιγμὴν ἀπήντησε τὸν μικρὸν σχοινοβάτην.

Τὸ παράθυρον ἦτο τὴν ὥραν ἐκείνην ἀνοικτόν, καὶ εὐκόλως ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ πάσας αὐτὰς τὰς λεπτομερείας. Ἐκ πρώτου βλέμματος δὲν ἐφάνη ὁ Ζωζὸς ἐνθουσιασθεὶς ἐκ τοῦ προσφερομένου αὐτῷ ἀσύλου.

— Ἐδῶ κάθεσαι; ἠρώτησεν ἐλαφρῶς μορφάζων.

— Ὄχι, ἀπήντησεν ἡ Φακινέτα. Ἔρχομ' ἐδῶ καμμίαν φοράν, ὅταν μὲ παρατυραννοῦν εἰς τὴν πόλιν... Ἐδῶ κάμνω ὅ,τι θέλω· κλαίω, γελῶ, ἂν μοῦ ἔλθῃ ὄρεξις. Ἀλλ' ἀναπαύσου τόρα... ἂν πεινᾷς, φάγε· αὐτοῦ εἶνε τὸ πρόγευμά μου.

Κ' ἔδειξε τὰ ἐπὶ τῆς πλακὸς λιτὰ τρόφιμα.

Ὁ Ζωζός, οὗτινος ὁ δρόμος εἶχε κεντρίσει τὴν ὄρεξιν, οὐδόλως ἐφάνη ἀκατάδεκτος· καθίσας δ' ἐπί τινος τῶν κορμῶν, κατηνάλωσεν εὐθύμως τὸ πρόγευμα τῆς οἰκοδεσποίνης του.

Αὕτη ἐκάθητο ἀπέναντί του, καὶ τὸ πρόσωπόν της ἐξέφραζε τὰ ποικιλώτατα τῶν αἰσθημάτων. Αἴφνης ἐφώνησε:

— Μικρέ, θέλεις νὰ σὲ λέγω Ἰάκωβον;

— Λέγε με ὅπως ἀγαπᾷς, ἀπήντησεν ὁ Ζωζός, δάκνων ἀπλήστως ἐρυθρὸν μῆλον.

— Ἰάκωβε,.. μικρέ μου Ἰάκωβε! ἀνέκραξεν ἡ τρελλή.

Καὶ προσελθοῦσα κατησπάσθη τὸν δῆθεν Ἰάκωβον, ὅστις ἀτάραχος ἐδέχθη τὰ φιλήματα.

Μόλις οὗτος ἐτελείωνε τὸ λιτόν του πρόγευμα, καὶ ἠκούσθη κρότος βημάτων ἐν τῇ παρερχομένῃ πρὸ τῶν ἐρειπίων ὁδῷ. Ἡ Φακινέτα ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ εἶδε τὸν Ἡρακλῆ περιφερόμενον ἀμηχάνως, καὶ διαποροῦντα βεβαίως ἂν ὁ φυγὰς ἐκρύπτετο ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων. Ἡ παράφρων ἔνευσεν εἰς τὸν Ζωζόν, ὅστις συνεσπειρώθη εἰς μίαν γωνίαν, ἐκείνη δέ, προκύψασα εἰς τὸ παράθυρον, οὕτως ὥστε νὰ ἀποκωλύῃ τὸ βλέμμα, ἀνέμεινεν.

Ὁ Ἡρακλῆς ἐφάνη ἐκπλαγεὶς ὅτε τὴν εἶδε. Ἠρώτησε δὲ μετὰ δισταγμοῦ:

— Κυρά, μήπως εἶδες ἀπ' ἐδῶ κανένα παληόπαιδο, ποῦ ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι μας; Εἶνε ἕνα ἀχρεῖο ὑποκείμενο, ποῦ δὲν 'ξεύρομε τί νὰ τὸ κάμωμε, ἡ μάνα του κ' ἐγώ.. Κύτταξε πῶς μ' ἔκαμε!

Καὶ ἀφαιρέσας τὸν γηραιόν του πῖλον ἔδειξε τὴν χαίνουσαν πληγὴν τοῦ μετώπου του.

Digitized by Google

—Δὲν εἶνε παιδί σου! εἶπε ταχέως ἡ Φακινέτα. Πές το! δὲν εἶνε παιδί σου!

Ὁ Ἱερώνυμος τὴν ἐθεώρησεν ὀργίλος.

— Δὲν μοῦ λές, κυρά, τί τρόπος εἶνε αὐτός; Δὲν εἶσαι 'ς τὰ καλά σου, μοῦ φαίνεται. Παιδί μου, ξεπαιδί μου, τὸ εἶδες;

— Ἆ! πές το τὸ λοιπόν, πῶς δὲν εἶνε παιδί σου! Ποῦ τὸ ηὗρες; Ὁ κόσμος λέγει πῶς ἐσεῖς οἱ σχοινοβάται ἀγοράζετε παιδιά,.. ἢ τὰ κλέφτετε;.. Τὸ ἔκλεψες αὐτό, αἴ;

Ὁ Ἡρακλῆς ὕψωσε τοὺς ὤμους.

— Τέτοιαις αὐθάδιαις, γυναῖκα, εἶπε, ἀπάντησι δὲ χρειάζονται. Ἐγὼ χαρτὶ τῆς δημαρχίας ... Ἀλλὰ βάζω στοίχημα, ἐξηκολούθησε βροντοφωνῶν, ὅτι τὸν εἶδες τὸν παστρικό μου κι' αὐτός σοῦ τὰ εἶπε, ὅλ' αὐτὰ τὰ κουροφέξαλα. Ἕνας δοῦλος κατεργάρης, ποῦ τὸν ἔδιωξα, τοῦ τἄβαλε αὐτὰ 'ς τὸ κεφάλι. Ἔλα.. τὸν εἶδες; πές μου το,.. ἴσως μάλιστα τὸν πῆρες καὶ 'ς τὸ σπίτι σου.

Συγχρόνως δὲ προσεπάθει νὰ ἴδῃ διὰ τοῦ παραθύρου.

Ἡ Φακινέτα ἐκινήθη ὡς ἀγριωθεῖσα γαλῆ καὶ προέτεινε τὸν βραχίονα, ὡσεὶ θέλουσα νὰ ἐμπήξῃ τοὺς πέντε ὄνυχάς της ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ἡρακλέους. Ἀλλὰ μετανοήσασα, ὑπέλαβε δι' ἀκάκου καὶ θωπευτικῆς φωνῆς:

— Δὲν μ' ἐκατάλαβες, καλέ μου ἄνθρωπε. Ποῦ νὰ τὸ ἰδῶ τὸ παιδί σου; Ἔλεγα μόνον ὅτι παιδὶ ποῦ δέρνει τὸν πατέρα του δὲν 'μπορεῖ νὰ εἶνε παιδί,.. εἶνε τέρας!

Ἡ Φακινέτα ἔλεγε ταῦτα μετὰ προσποιήτου ἀθωότητος καὶ ἀγανακτήσεως, διότι καίτοι παράφρων, ἦτο ἔξοχος κωμῳδός.

Ὁ Ἡρακλῆς ἠπατήθη ἐντελῶς.

— Ὤ! αὐτὸ βέβαια! ἀπήντησε, μολονότι τὸ ἐπαγγελμά μας ἔχει καὶ κἄτι ὑποκείμενα, ποῦ..... Ἀλλ' ἀφοῦ δὲν τὸν εἶδες ποῦ λὲς νὰ ἐπῆγε;

— Αἴ, ἐκεῖ κάτω βέβαια, κοντὰ 'ς τὸ ποτάμι, ποῦ εἶνε σπίτια.

— Μπορεῖ,.. δὲν πῆγα ἀκόμη ἀπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος... Πρέπει ὅμως νὰ τὸν εὕρω, γιατὶ εἶνε καλὸς νὰ μοῦ κάμῃ δουλειαὶς μὲ φούνταις. Προσκυνῶ.

— 'Σ τὸ καλό! εἶπε μειλιχίως ἡ Φακινέτα.

Ὁ Ἡρακλῆς ἀπεμακρύνετο· ἀλλ' ἐπιστρέφων μετὰ μικρόν, ὑπέλαβε τολμηρότερον.

— Δὲν μοῦ λές, πουλάκι μου, μονάχη σου εἶσαι αὐτοῦ;

— Εἶνε τὸ ἐξοχικό μου σπίτι, ἀπήντησεν ἡ παράφρων ἀκκιζομένη. Ἔχω ἄνδρα χωροφύλακα, καὶ τὸν περιμένω ἐδῶ νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὰ περίχωρα ποῦ εἶνε διὰ ὑπηρεσία μὲ τρεῖς ἄλλους.

— Ἄνδρα χωροφύλακα! ἐψιθύρισεν ὁ Ἡρακλῆς, κ' ἐγένετο ἄφαντος ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ.

Ἡ Φακινέτα ἀπεχαιρέτισεν αὐτὸν ἀσυστόλως διὰ καγχασμοῦ, καὶ καταλιποῦσα τὸ παράθυρον ἐπλησίασεν εἰς τὸν νεαρὸν αὐτῆς προστατευόμενον, ὅστις συνεσπειρωμένος πάντοτε ἐν τῇ γωνίᾳ του, ἠκροᾶτο ἀκίνητος.

— Ἔφυγε, τῷ εἶπεν. Ξεύρεις ὅμως, Ἰάκωβε, ὅτι εἶσαι κακός; Τὸν ἀφάνισες! Ἀλλὰ δὲν μοῦ λές; ἀλήθεια εἶνε πατέρας σου;

— Ὄχι, ὄχι! ἀπήντησεν ἐντόνως ὁ Ζωζός. Ὁ Ἄχαρος, ὁ δοῦλός μας, ποῦ μ' ἀγαποῦσε, μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Γερώνυμος δὲν εἶνε πατέρας μου, ὅτι τὸ δικό τους παιδὶ 'πέθανε, καὶ ὅτι ἐγώ...

— Τί εἶσαι σύ, λοιπόν;

— Δὲν ξεύρω.

Ἡ παράφρων συνεταράχθη καὶ πάλιν. Περιήρχετο τὸ δωμάτιον, ἐγέλα, ἔκλαιε, κ' ἐπρόφερε λόγους ἀσυναρτήτους. Τέλος ἔστη πρὸ τοῦ Ζωζοῦ, καὶ ὕψωσε τὸν δάκτυλον οἱονεὶ παραγγέλλουσα προσοχήν.

— Ἄκουσε, μικρέ, ὑπέλαβεν. Ὁ Ἰάκωβος 'πῆγε μὲ τοὺς ἀγγέλους· ἀπέθανε ἀπὸ φωτιάν, καὶ ξεύρεις, πῶς ὅταν κανεὶς καῇ, δὲν φοβεῖται πλέον ἀπὸ κόλασι, καὶ πηγαίνει κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν οὐρανό. Ἔπειτα ἦτον μόλις δύο χρόνων.. καὶ ἦτον τόσον καλός! Εἶνε εἰς τὸν οὐρανό, βέβαια! Ἀλλὰ ἐγώ, ἡ μητέρα του, θέλω νὰ γείνῃς σὺ Ἰάκωβος· εἶνε δικαίωμά μου, θαρρῶ! Ἔχεις τὰ μάτια του, τὸ στόμα του,.. ἔπειτα.. Τέλος πάντων τὸ θέλω! Κατάλαβες;

Ὁ Ζωζὸς ἦτο δύσνους βεβαίως, διότι ἡ ἔκπληκτος μορφή του ἥκιστα ἐμαρτύρει, ὅτι ἐνόει σαφῶς τί ἔλεγεν ἡ Φακινέτα.

Ἐκείνη ὅμως ἐξηκολούθησε·

— Τὸ λοιπὸν Ἰάκωβος εἶσ' ἐσύ, καὶ ἂν κανεὶς 'πῇ τὸ ἐναντίον, τοῦ τινάζω τὸ πετσί του! Τώρα Ἰάκωβέ μου, χρυσό μου παιδί, θἄλθῃς μαζύ μου. Δὲν θὰ σοῦ λείψῃ τίποτε, καὶ δὲν θὰ μ' ἀφήσῃς ποτέ!

— Ἀμ' ὁ Γερώνυμος καὶ ἡ Μαριώ;

— Δὲν εἶνε γονεῖς σου αὐτοί, καὶ δὲν θὰ τολμήσουν νὰ σὲ ζητήσουν. Ἔπειτα, ὅπου καὶ νὰ εἶνε θὰ φύγουν ἀπὸ τὸν τόπο μας.

— Τοῦ λόγου σου λοιπὸν θὰ μὲ τρέφῃς.. θὰ μὲ 'ντύνῃς;

— Ἐννοεῖται, καὶ θὰ εἶσ' ἐντυμένος 'σὰν πριγκηπόπουλο. Θὰ τρῶς κρέας, σοῦπα, πατάταις...

— Θἄχῃ καὶ ῥακί; Ὁ Γερώνυμος μοῦδινε.. γιὰ νὰ δυναμώνω, καθὼς ἔλεγε.

Ἡ Φακινέτα ἀνέλαβεν ἦθος δουκίσσης ἀλαζόνος καὶ ἀπήντησε:

— Ῥακί; Πφ! πρόστυχο πρᾶγμα! Θὰ πίνῃς κρασί!

— Κρασί; Τότε λοιπὸν ἔρχομαι μαζύ σου.. Μόνο.. πῶς νὰ σὲ λέγω;

Digitized by Google

— Αἴ, ὅπως μ' ἔλεγες ὅταν ἦσουν μικρός: «Μαμὰ Τερέζα».. Νά, ἔτσι τὸ ἔλεγες!

Κ' ἐμιμήθη τὴν προφορὰν νηπίου.

— Μαμὰ Τερέζα! ἐπανέλαβε μιμούμενος καὶ ὁ Ζωζός.

Ἀμφότεροι δὲ ἀνεσκίρτησαν. Ἡ Φακινέτα ἦτο λίαν συγκεκινημένη, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μικρὸς σχοινοβάτης ἦτο τεθορυβημένος, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατί. Ἡ παράφρων τὸν ἐνηγκαλίσθη τέλος σπασμωδικῶς καὶ ἀνέκραξε:

— Σὺ εἶσαι, Ἰάκωβέ μου, σὺ εἶσαι! σ' ἀναγνωρίζω... Ἂν ἐχάθης... ἀδιάφορον! ἀνεστήθης πάλιν! Τώρα, ἀγάπη μου, πηγαίνωμεν. Δὲν βλέπω τὴν ὥραν νὰ σὲ δείξω εἰς τὸν κόσμον... τί ὑπερήφανος θὰ ἦμαι!

Ἔδραξε τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς χειρός, καὶ καταλιπόντες τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου, κατῆλθον πρὸς τὰ παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Ποταμοῦ οἰκήματα.

ΙΖ'.

Ἡ στάσις.

Πρωΐαν τινὰ ὁ συμβολαιογράφος εἰσῆλθεν ἀγγελθεὶς εἰς μικράν τινα αἴθουσαν, κατεχομένην ὑπὸ τῶν κυριῶν Δυχαμέλ. Ἡ μήτηρ, πάσχουσα ὀλίγον, ἦτο ἐξηπλωμένη ἐπὶ ἀνακλίντρου, ἡ δὲ Ἀδριανή, καθημένη παρ' αὐτῇ, κατεγίνετο εἰς ἐργόχειρον.

Ὁ Κ. Περρὲν ἐφαίνετο σοβαρὸς καὶ περίφροντις. Ἐκράτει ἐφημερίδα κ' ἐπιστολὴν ἀπεσφραγισμένην, ἐφαίνετο δ' ἔχων σπουδαῖόν τι ν' ἀνακοινώσῃ εἰς τὰς δύο γυναῖκας. Ἀλλ' ἡ Ἀδριανὴ τὸν προέλαβε.

— Καλέ μου κύριε Περρέν, ἠρώτησεν, εἶν' ἕτοιμα τὰ ἔγγραφα;

— Ὄχι ἀκόμη, δεσποινίς, ἀπήντησεν ἀφηρημένος ὁ συμβολαιογράφος· ἀλλὰ θὰ ἑτοιμασθοῦν ἀπόψε. Ὁ γέρων Μουλιών, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μύλου ὅπου μένει ὁ Γριβέ, μοῦ ἔκαμε μερικὰς δυσκολίας, κ' ἐχρειάσθη ὀλίγη πονηρία μὲ τὸν γεροφιλάργυρον. Ἀλλὰ ἔχω τὸν λόγον του καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ὑπογράψωμεν.

— Καὶ διὰ τὸν Ἰωάννην Ῥεβού;

— Ὤ, δι' αὐτὸν ἐτελείωσεν. Ἡ οἰκία, ὁ κῆπος καὶ τὸ μικρὸν ἀμπέλι, τῶν ὁποίων ὁ Ῥεβοὺ ἦτον ἐνοικιαστής, εἶνε ἀπὸ σήμερον ἰδιοκτησία του. Ἀναντιρρήτως, ἀγαπηταί μου κυρίαι, ἐκάματε τὰ πράγματα θαυμάσια, καὶ δύο πτωχαὶ οἰκογένειαι θὰ σᾶς εὐλογήσουν. Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀγοραὶ σᾶς στοιχίζουν δώδεκα χιλιάδες τόσα φράγκα.

— Ὅταν συλλογίζωμαι, ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή, ὅτι οἱ καλοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι δὲν ὑποπτεύουν τίποτε! Τί χαρά, νὰ τοὺς ἐγχειρίσωμεν τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα τοὺς κάμνουν ἰδιοκτήτας!

— Τοὺς τὸ ἐχρεωστούσαμεν αὐτό, εἶπεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Δὲν ἠξεύρω ὅμως, καὶ ἀπορῶ πάντοτε, πῶς θ' ἀναγνωρίσωμεν τὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ Νοέλ, αἱ ὁποῖαι εἶνε πολὺ σπουδαιότεραι.

Ἡ Ἀδριανὴ ἔνευσε κάτω τοὺς ὀφθαλμοὺς σιγῶσα.

— Ὤ, αὐτός, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος πονηρῶς, δὲν θὰ δεχθῇ τίποτε... ἴσως διότι ζητεῖ πολλά.

Ἐνῷ δὲ ἡ κυρία Δυχαμὲλ παρετήρει αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως καὶ προσεπάθει νὰ μαντεύσῃ τὸ νόημά του, ἡ Ἀδριανὴ ὑπέλαβε ζωηρῶς:

— Λοιπόν, μαμά, θέλεις νὰ πάγωμεν αὔριον νὰ δώσωμεν τὰ ἔγγραφα εἰς ἐκείνους διὰ τοὺς ὁποίους ἔγειναν;

— Εὐχαρίστως, κόρη μου· ἀλλ' ὁ ῥευματισμός ἤρχισε πάλιν, καὶ εἰξεύρεις ὅτι διαρκεῖ δύο τρεῖς ἡμέρας.

— Εἶμαι πολὺ ἀνυπόμονος... Ἂς εἶνε· περιμένωμεν νὰ γίνῃς καλά, διὰ νὰ πάγωμεν εἰς τοῦ Κυρίου Νοέλ, ὅπου μένει ὁ Ῥεβοὺ καὶ ἡ μητέρα του. Ἀλλὰ δὲν μ' ἀφίνεις νὰ πάγω μόνη εἰς τὸν μύλον νὰ δώσω εἰς τὸν Γριβὲ τὸ ἔγγραφον τῆς ἰδιοκτησίας του; Ὁ μύλος ἀπέχει μόλις τριακόσια βήματα ἀπὸ τὴν πόλιν, καὶ ἠμπορῶ νὰ πάρω μαζή μου τὴν Κατερίναν.

Ἡ ἁπλότης τῶν ἠθῶν ἦτο τοιαύτη ἐν Βωβραί, ὥστε ἡ ἐπιθυμία τῆς Ἀδριανῆς οὐδὲν ἐνεῖχε τὸ ἄτοπον, καίτοι ἡ κατοικία τῶν Γριβὲ ἦτό πως μεμακρυσμένη. Ἡ Ἀδριανὴ εἶχεν ἐξέλθει πολλάκις, εἴτε μόνη εἴτε συνοδευομένη ὑπὸ μιᾶς ὑπηρετρίας, εἰς περιπάτους πολὺ μακροτέρους ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ὅπου πάντες ἠγάπων καὶ ἐτίμων τὴν οἰκογένειαν Δυχαμέλ.

— Μὰ παιδί μου Ἀδριανή, ἠρώτησεν ἡ μήτηρ, πόθεν σοῦ ἦλθε τόρα αὐτὴ ἡ ἀνυπομονησία;

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, μαμά. Ἡ Πετροῦλα δὲν ἠξεύρω τί ἔχει μαζή μου. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε καλὸ κορίτσι, καὶ ὅλος ὁ κόσμος τὸ λέγει, θέλω νὰ κερδήσω τὴν ἀγάπην της, καὶ δι' αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ τῆς ἐγχειρίσω μόνη μου τὸ ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον θὰ τῆς κάμῃ τόσην εὐχαρίστησιν. Ἔπειτα ἀφοῦ τοιουτοτρόπως ἡ ὑπόθεσις μείνῃ μεταξὺ τῶν δύο μας, δὲν πιστεύω νὰ πειραχθῇ καὶ ἡ φιλοτιμία τοῦ πατρός της.

— Ὅσον φιλότιμος καὶ ἂν ἦνε ὁ ὁδοστάτης, εἶπεν ὁ Περρέν, δὲν πιστεύω νὰ χρειάζωνται τόσον πολλαὶ περιστροφαί. Λησμονεῖτε ὅμως, δεσποινίς, ὅτι εἴμεθα εἰς τὸ θέρος, καὶ ὅτι αὔριον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ εὕρετε τὴν οἰκίαν κενήν. Ὁ πατὴρ θὰ ἐργάζεται εἰς τὸν δρόμον, ἡ δὲ μεγάλη ἀδελφὴ καὶ ὁ υἱὸς καὶ ἡ νέα ἀδελφὴ θὰ θερίζουν κάπου,.. διότι ὅλοι εἰς τοῦ Γριβὲ ἐργάζονται.

Digitized by Google

— Αὐτὸ εἶνε δυσάρεστον, εἶπε σκυθρωπάζουσα ἡ Ἀδριανή. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ τῆς γράψω νὰ μείνῃ αὔριον εἰς τὸ σπίτι; Δὲν εἶνε κακὴ ἰδέα, μοῦ φαίνεται.. καὶ ἂν ἤξευρῃ νὰ γράφῃ...

— Βεβαίως ἤξεύρει νὰ γράφῃ. Ἔμαθε εἰς τὸ σχολεῖον τῶν καλογραιῶν, διότι ὁ Γριβὲ εἶν' ἔξυπνος κ' ἐνόησε τὴν χρησιμότητα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Λοιπόν, δεσποινίς, ἀφοῦ θέλετε καὶ καλὰ νὰ ἐκτελέσετε τὸ σχέδιόν σας, ἠμπορεῖτε νὰ ἑτοιμάσετε ἓν γραμματάκι διὰ τὴν Πετροῦλα, καὶ στέλλω ἐγὼ τὸν Τιτήν, τὸν μικρόν μου γραφέα, νὰ τὸ πάγῃ εἰς τὸν μύλον. Θὰ τὸ καταχαρῇ μάλιστα, ὁ κατεργάρης.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Περρέν, καὶ ἂν ἡ μητέρα τὸ συγχωρῇ..,

— Κάμε ὅπως θέλῃς, Ἀδριανή· ἀφοῦ τόσον ἐνδιαφέρεσαι, δὲν θέλω νὰ σὲ δυσαρεστήσω.

Ἡ Ἀδριανὴ ἠγείρετο ὅπως μεταβῇ εἰς τὸ γραφεῖόν της, ὅτε ὁ συμβολαιογράφος ἐσταμάτησεν αὐτὴν διὰ χειρονομίας σχεδὸν σοβαρᾶς.

— Τόρα, κυρίαι μου, ὑπέλαβεν, εὐαρεστηθῆτε νὰ μοῦ παράσχητε ὀλίγην προσοχήν. Πρόκειται περὶ ὑποθέσεως σπουδαιοτάτης διὰ τὰ συμφέροντά σας. Ἔλαβα πρὸ μικροῦ ἐπιστολὴν τοῦ Κ. Λοβεδύ.

Νέφος ἐσκίασε τὴν μορφὴν τῆς μητρὸς καὶ τῆς κόρης.

— Θὰ ἔκαμε πάλιν ὁ Ἕκτωρ καμμίαν ἀνοησίαν, ἀπ' ἐκείνας διὰ τῶν ὁποίων μᾶς ἀπειλεῖ ἀδιακόπως, εἶπεν ἡ Ἀδριανή, μετ' ὀργῆς συγχρόνως καὶ ἀνησυχίας.

— Πολὺ ὀλίγον πρόκειται περὶ τοῦ Κ. Ἕκτορος εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν. Δὲν εἶνε μακρά, καὶ σᾶς τὴν ἀναγινώσκω.

Ἡ ἐπιστολὴ εἶχεν ὡς ἑξῆς:

«Κύριε Περρέν,

»Αἱ λῦπαι, τὰς ὁποίας τρόποι τινὲς προσβλητικοὶ καὶ ἄδικοι προξενοῦν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν »μου, μὲ ἀναγκάζουσι νὰ ἐγκαταλείψω τὴν »χώραν αὐτὴν καὶ νὰ διαρρήξω πάντα μετ' αὐ»τῆς δεσμόν. Ἐπομένως σᾶς ἐπιφορτίζω νὰ ἐκ»θέσετε τὸ ταχύτερον εἰς πώλησιν τὸ Βλινύ, ὅ»που τόρα κατοικῶ.

»Ἄλλοτε, ὅτε ἐλπίδες τινὲς ἐφαίνοντο ἐπιτε»τραμμέναι, ἐσκόπουν νὰ προικίσω διὰ τοῦ Βλινὺ »τὸν υἱόν μου Ἕκτορα. Περὶ τούτου δὲν πρό»κειται πλέον· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ κτῆμα αὐτὸ εἶνε »κτῆμα οἰκογενειακόν, ἴσως αἱ πελάτιδες ὑμῶν »ἐπιθυμοῦν νὰ τὸ ἐξαγοράσουν, ἵνα μὴ περιέλθῃ »εἰς ξένας χεῖρας. Σᾶς παρέχω λοιπὸν ἐξουσίαν »νὰ εἴπῃτε εἰς αὐτάς, ὅτι ἀντὶ πεντακοσίων χι»λιάδων φράγκων (ὅσα μ' ἐστοίχισε) εἶμαι ἕτοι»μος νὰ ταῖς τὸ παραχωρήσω καὶ πάλιν. Παρα»καλῶ ὅμως νὰ σπεύσωσι, διότι ἀνυπομονῶ νὰ »ἐπιστρέψω εἰς Παρισίους, ἵνα ἀποσπάσω τὸν »ταλαίπωρον υἱόν μου τῆς ἀπελπισίας, ἥτις »τὸν κατατήκει.

»Ταχεῖαν ἀπάντησιν, σᾶς παρακαλῶ· καὶ δια»βιβάσατε εἰς τὰς ἀχαρίστους ἡμῶν συγγενεῖς »τὴν ἔκφρασιν τοῦ σεβασμοῦ ἡμῶν καὶ τῆς λύπης.

»Ι. Λοβεδύ.

Αἱ κυρίαι Δυχαμὲλ δὲν ἀνέμενον τὸ ταπεινὸν αὐτὸ καὶ ἐλεγειακὸν ὕφος. Καίτοι οὐδεμία ἐξήγησις εἶχεν ἀνταλλαχθῆ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Λοβεδὺ ἀφ' ἧς κατέλιπον τὸν πύργον, ὑπέθετον ὅτι πατὴρ καὶ υἱὸς θὰ ἦσαν ὠργισμένοι μᾶλλον διά τινας ἐνεργείας των, οὐχὶ ἄλλως ἀδικαιολογήτους. Διὰ τοῦτο κατεπλάγησαν καὶ ἐλυπήθησαν μάλιστα ἐκ τῆς ἀπελπισίας, ἣν ἐμαρτύρει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ τραπεζίτου.

— Θέλει νὰ πωλήσῃ τὸ Βλινύ! εἶπεν ἡ κυρία Δυχαμὲλ μετά τινος φρίκης.

— Καὶ ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ δὲν περιέχει καμμίαν ἀπειλὴν οὔτε αὐτοῦ οὔτε τοῦ Ἕκτορος.

Σαρκαστικὸν μειδίαμα διέστειλε τὰ λεπτὰ χείλη τοῦ συμβολαιογράφου.

— Τί ὑποθέτετε, κύριε Περρέν; ἠρώτησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ.

— Πολλὰ πράγματα, ἀγαπητή μου κυρία.. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐννοήσετε καλλίτερα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κ. Λοβεδύ, θὰ προσθέσω εἰς αὐτὴν μερικὰ σχόλια, τὰ ὁποῖα θ' ἀρυσθῶ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα.

Ἀναπτύξας δὲ τὴν ἐφημερίδα ἣν ἐκράτει, ἀνέγνω ἄρθρον αὐτῆς ἀναγγέλλον, ὅτι πρὸ δύο ἡμερῶν, κατόπιν ἐπιζημίου ἐκκαθαρίσεως, ὁ τραπεζίτης Ι. Λ... εἶχεν *ἐκποιηθῆ* ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, τουτέστιν ὅτι πᾶσαι αἱ εἰς αὐτὸν ἀνήκουσαι ἀξίαι εἶχον πωληθῆ ὅπως ὅπως, καὶ ὅτι ἐπῆλθεν ἐπομένως ἡ παντελὴς αὐτοῦ ἔκπτωσις ἐν τῷ χρηματιστικῷ κόσμῳ.

Ἡ εἴδησις αὕτη κατέπληξεν ἔτι μᾶλλον τὰς δύο γυναῖκας.

— Ὁ πτωχὸς ὁ Ἕκτωρ! ἐψιθύρισεν ἡ Ἀδριανή· αὐτός, ὁ ὁποῖος ἀγαποῦσε τόσον πολὺ τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς διασκεδάσεις!

— Τοιουτοτρόπως λοιπόν, εἶπεν ἡ Κυρία Δυχαμέλ, ἥτις εἶχε πως βραδεῖαν τὴν ἀντίληψιν, ὁ πτωχὸς αὐτὸς Λοβεδὺ εἶνε κατεστραμμένος.. ἐντελῶς κατεστραμμένος;

— Ἡ ἀληθὴς καταστροφή, κυρία μου, ὑπέλαβεν ὁ συμβολαιογράφος, εἶνε ἤδη παλαιά· ἀντέστη δὲ ὁ γαμβρός σας εἰς αὐτὴν ὅσον ἠμπόρεσε καὶ προσεπάθει μόνον νὰ τὴν ἀναβάλῃ. Ἐνθυμεῖσθε ὅτι σᾶς εἰδοποίησα περὶ τῶν δυσαρέστων φημῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκυκλοφόρουν; Πατὴρ καὶ υἱὸς ἤλπισαν πρὸς στιγμὴν νὰ ἀνορθωθοῦν διὰ

Digitized by Google

καλοῦ τινος συνοικεσίου, ὅπως λέγουν· ἀλλὰ δόξα τῷ θεῷ, διεψεύσθησαν ὡς πρὸς τοῦτο αἱ ἐλπίδες των. Τόρα ἐννοεῖτε, κυρία, ποίους λόγους ἔχει ὁ Κ. Λοβεδὺ νὰ πωλήσῃ τὸ Βλινύ. Ἴσως θέλει νὰ σώσῃ τὸ κτῆμα αὐτὸ ἐκ τῶν διεκδικήσεων τῶν πιστωτῶν του, ἴσως καὶ νὰ πορισθῇ ἐξ αὐτοῦ χρήματα διὰ νὰ ζητήσῃ νέαν τύχην.

— Θεέ μου, θεέ μου! ἔλεγεν ἡ ἀγαθὴ γυνή, μολονότι ἔχω κατ' αὐτῶν πολλὰ παράπονα, δὲν τοὺς εὔχομαι κακόν... Ὁ ταλαίπωρος σύζυγός μου θὰ κατελυπεῖτο ἀπὸ τὰ συμβάντα διότι ἠγάπα πολὺ τὸν σύγγαμβρόν του! τί θὰ γείνουν;

— Ἀγαπητή μου μητέρα, εἶπεν ἡ Ἀδριανή, δὲν πρέπει ν' ἀφήσωμεν τὸ Βλινὺ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν· ἠξεύρεις πόσον ὁ πατέρας τὸ ἀγαποῦσε!

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ Περρέν, καὶ ὅταν τὸν ἠρώτησα πῶς συνήνεσε νὰ τὸ πωλήσῃ, μοῦ ἀπεκρίθη μ' ἓν ἀκατανόητον μειδίαμα.

— Τότε λοιπόν, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, δὲν χρειάζεται δισταγμός· πρέπει νὰ δεχθῶμεν τὴν πρότασιν τοῦ Λοβεδύ, καὶ νὰ ἐξαγοράσωμεν τὸ κτῆμα.

— Εἶνε καλὴ τοποθέτησις χρημάτων, ὑπέλαβεν ὁ συμβολαιογράφος· τὸ Βλινὺ ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα. Ἂν ὅμως, κυρίαι μου, σκοπὸν ἔχετε, ὡς ὑποθέτω νὰ βοηθήσετε ἀποτελεσματικῶς τὸν Κ. Λοβεδύ, πρέπει νὰ ταχύνωμεν, καὶ νὰ πληρώσωμεν τὰ χρήματα ἀμέσως, διότι ἂν προφθάσουν οἱ δανεισταί... Ἡ δὲ περιουσία σας εἶνε κυρίως κτηματική, καὶ ποσότης τόσον μεγάλη δὲν εὑρίσκεται ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν.

— Κάμε ὅπως νομίσῃς καλλίτερα, φίλτατε Περρέν, εἶπεν ἡ κυρία Δυχαμέλ· ἔχω πεποίθησιν εἰς τὴν ἐπιτηδειότητά σου.

— Ἐλπίζω νὰ κατορθώσωμεν νὰ εὕρωμεν ἐμπροθέσμως τὰ χρήματα. Ἐν τούτοις, κυρία μου, τί νὰ σᾶς εἰπῶ.. ὑποθέτω ὅτι ἡ πρότασις αὐτὴ κρύπτει φοβερὰν ἀτιμίαν...

— Ἀτιμίαν, Περρέν; τί λέγεις; τί ἔχωμεν νὰ φοβηθῶμεν;

— Δὲν ἠξεύρω, ἀλλὰ γνωρίζω τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν πανουργίαν τοῦ συγγενοῦς σας, καὶ δι' αὐτὸ τὸν ὑποπτεύω. Τί δυστύχημα, νὰ μὴν εὑρεθῇ ἐκεῖνο τὸ χαρτοφυλάκιον. Ὅπως δήποτε θὰ προσέξω, καὶ θὰ ἐνεργήσω μὲ πολλὴν περίσκεψιν. Θὰ γράψω ἐν τούτοις εἰς τὸν Κ. Λοβεδύ, ὅτι δέχεσθε τὴν πρότασίν του, καὶ ὅτι τὰ χρήματα θὰ τοῦ μετρηθῶσιν, ἅμα κατορθώσω νὰ τὰ προμηθευθῶ.

Ἡ συμφωνία αὕτη ἦτο λίαν εὐχάριστος εἰς τὰς κυρίας Δυχαμέλ, τὸ μὲν διότι ἀπεμάκρυνον οὕτω συγγενεῖς ταραχώδεις ὧν εἶχον καταντήσει ἀφόρητοι αἱ ἐνοχλήσεις, τὸ δὲ διότι εὕρισκον ἀφορμὴν νὰ τοὺς βοηθήσωσιν ἐν τῇ ἀτυχίᾳ των.

Ὁ συμβολαιογράφος ἡτοιμάζετο νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸ γραφεῖόν του, ὅτε θόρυβος αἰφνίδιος ἠκούσθη ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

Ἦτο δὲ ἡ ὁδὸς ἐκείνη ἐκ τῶν ἡσύχων ὁδῶν τῶν μικρῶν πόλεων, ὅπου ὁ διαβάτης εἶνε φαινόμενον, ὁ δὲ ξένος μόλις προκύπτων ἀκούει ὄπισθέν του ἀπὸ θύρας εἰς θύραν τὴν ἐρώτησιν «ποῦ πηγαίνει;» Ὁ ἀκουσθεὶς θόρυβος ὡμοίαζε πρὸς στάσιν γυναικῶν καὶ παιδίων· ἠκούετο γέλως πολύς, καὶ καταβοή, καὶ ἀπειλαί, καὶ ὁ τάραχος ηὔξανε προσεγγίζων.

Τὸ ἔκτακτον τοῦ πράγματος ἐξήγειρε τὴν περιέργειαν τῶν κυριῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ σοβαροῦ συμβολαιογράφου. Ἡ μήτηρ κατέβη τοῦ ἀνακλίντρου της κ' ἐχώρησεν ἐπιπόνως πρὸς τὸν ἐξώστην, στηριζομένη ἐπὶ τῆς Ἀδριανῆς, ἐνῷ ὁ συμβολαιογράφος ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον.

(Ἕπεται συνέχεια·)

Ἀναμνήσεις

τῶν ἑορτῶν τῆς πεντακοσιετηρίδος

ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΟΣ

Μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ σύμβολον τῆς Γερμανικῆς ἑνότητος, συνέπεσεν ὥστε τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότατον τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων, τὸ τῆς Ἑϊδελβέργης, συμπληρώσῃ τὴν πεντακοσιετηρίδα ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ. Αἱ ἑορταὶ ἐπὶ τοιαύτῃ ἀφορμῇ ἱδρύματος, ὅπερ ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος καὶ τὸ πρότυπον τῆς συστάσεως τῶν λοιπῶν Πανεπιστημίων τῆς Γερμανίας, ὅπερ διέπρεψεν ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῶν ἐπιστημονικῶν ἀγώνων, εὔλογον ἦτο νὰ τελεσθῶσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἐπισημότητι καὶ τῇ συμμετοχῇ οὐ μόνον τῶν ἡμεδαπῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν ὁμοταγῶν ἱδρυμάτων. Ἐγκαίρως ἐφρόντισεν ἡ ἐπὶ τῶν ἑορτῶν ἐκλεχθεῖσα ἐπιτροπὴ ἐκ καθηγητῶν ὅπως πρὸς ἅπαντα τὰ Γερμανικά, τὰ Αὐστριακὰ καὶ τὰ τῆς ἀλλοδαπῆς, Πανεπιστήμια καὶ Ἀκαδημίας πέμψῃ τὰς δεούσας προσκλήσεις καὶ τὰ προγράμματα τῶν ἑορτῶν. Προθύμως δὲ εἰς τὰς προσκλήσεις ταύτας ἀνταπεκρίθησαν οἱ κληθέντες δι' ἀποστολῆς ἑνός, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ πλειοτέρων ἀντιπροσώπων. Τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν Γερμανικῶν Πανε-

Digitized by Google

πιστημίων ἀντεπροσωπεύοντο ὑπὸ τῶν Πρυτάνεων ἢ ἀντιπρυτάνεων.

Ἡ πρὸς τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον γενομένη κατ' ἐπανάληψιν πρόσκλησις μαρτυρεῖ ἰδιαιτέραν πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπάθειαν καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δεῖγμα ἐξαιρετικῆς τιμῆς, διότι τοιαῦται προσκλήσεις οὔτε εἰς τὰ Οὐγγρικὰ Πανεπιστήμια ἐπεδόθησαν, οὔτε εἰς τὰ τῶν νεοσυστάτων κρατῶν τοῦ Αἵμου, ὡς τὸ Ῥουμουνικὸν καὶ τὸ Σερβικόν.

Ἐκτὸς τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Πανεπιστημίων προσεκλήθησαν εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ ἅπαντες οἱ ἄλλοτε σπουδάσαντες ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Εἰδελβέργης ἢ ὡς καθηγηταὶ ἢ ὑφηγηταὶ διδάξαντες.

Περὶ τῶν καταλυμάτων τῶν προσκεκλημένων ἡ δέουσα ἐλήφθη πρόνοια διὰ τῆς συστάσεως ἐπὶ τούτῳ γραφείου ὑπὸ καθηγητῶν διευθυνομένου. Τοὺς ἐπισήμους ἀντιπροσώπους τῶν Πανεπιστημίων καὶ Ἀκαδημιῶν ἐφιλοξένουν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν αὐτοὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐκτὸς τῶν προ κεκλημένων μέγας ἦν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκ περιεργείας προσελθόντων, ὥστε ἡ πόλις τῆς Εἰδελβέργης κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑορτῶν περιελάμβανε πληθυσμὸν κατοίκων ὅλως δυσανάλογον πρὸς τὴν ἔκτασιν αὐτῆς καὶ τὴν χωρητικότητα. Περὶ πάντων ὅμως ἐγκαίρως ἐγένετο φροντὶς πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τῆς συρροῆς ἀτοπημάτων.

Αἱ διάφοροι ἀλληλοδιάδοχοι τελεταὶ ἐξετελέσθησαν μεθ' ὅλης τῆς ἀκριβείας καὶ τάξεως, ὡς ὑπῆρχον διαγεγραμμέναι ἐν τῷ προγράμματι, διήρκεσαν δὲ ἀπὸ τῆς 2 Αὐγούστου ἡμέρας Δευτέρας μέχρι τοῦ Σαββάττου, 7 Αὐγούστου. Τὴν ἐν τῷ προγράμματι τάξιν αὐτῶν ἀκολουθοῦντες θέλομεν διηγηθῇ τὰ περιεργότερα τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμβάντων.

Δεξίωσις τῶν ξένων.

Ἡ δευτέρα Αὐγούστου ὑπῆρξε προεισαγωγικὴ τῶν ἑορτῶν ἡμέρα. Τὸ ἑσπέρας συνῆλθον παρὰ τῷ Ἀντιπρυτάνει κ. Βέκκερ καθηγητῇ τῆς Νομικῆς ἅπαντες οἱ ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι τῶν Πανεπιστημίων καὶ Ἀκαδημιῶν. Σκοπὸς τῆς συνεντεύξεως ταύτης ἦν ἡ γνώρισις τῶν προσελθόντων καὶ ὁ κανονισμὸς τῆς τάξεως τῶν προσφωνήσεων καὶ ἀντιφωνήσεων τῶν κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν γενησομένων. Μετὰ βραχεῖαν διάσκεψιν ἀπεφασίσθη ὅπως ὁ μὲν ἐκ Βερολίνου καθηγητὴς τῆς φιλολογίας Zeller ποιήσῃ τὴν ἐκ μέρους ἁπάντων συλλήβδην τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων προσφώνησιν, ὁ δὲ συνώνυμος αὐτῷ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Ἰούλιος Zeller ποιήσῃ τὴν ἐκ μέρους τῶν ἀλλοδαπῶν.

Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νέκαρος μεταξὺ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας γεφύρας ἐν εὐρυχώρῳ πλατείᾳ ἀνηγέρθη χάριν τῶν ἑορτῶν ξυλόπηκτος αἴθουσα καλλιτεχνικῶς διεσκευασμένη, χωρητικότητος δισχιλίων περίπου προσώπων. Ἡ αἴθουσα αὕτη ὡς κοινὸν συνεντευκτήριον καὶ ἑστιατόριον τῶν προσελθόντων ξένων ἐχρησίμευεν, ἐν αὐτῇ ἐγένετο τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ἡ ἐπίσημος δεξίωσις τῶν κεκλημένων ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως.

Δοξολογία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος.—Τελετὴ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου.—Ἑορτὴ ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἀνακτόρῳ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν 3 Αὐγούστου ἐτελέσθη μεγαλοπρεπῶς δοξολογία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἐν ᾗ ἄλλοτε ἐγίνοντο ἅπασαι αἱ ἀκαδημαϊκαὶ τελεταί, αἱ διαλεκτικαὶ συζητήσεις, αἱ ἀναγορεύσεις εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἀκαδημαϊκοὺς βαθμούς, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐφυλάσσετο ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐκκλησιαστικῆς μεταρρυθμίσεως ἐδιχοτομήθη διὰ μεσοτοίχου εἰς δύω μέρη, ὧν τὸ μὲν ἀνῆκεν εἰς τοὺς προσβεύοντας τὸ καθολικὸν δόγμα, τὸ δὲ εἰς τοὺς διαμαρτυρομένους, ἐχρησίμευε δὲ διὰ τὰς ἱεροτελεστίας ἀμφοτέρων τῶν θρησκευμάτων. Νῦν τὸ πρῶτον ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἑορτῆς τῆς πεντακοσιετηρίδος ἀπεφασίσθη ἡ κατεδάφισις τοῦ μεσοτοίχου καὶ ὁλόκληρος ἡ ἐκκλησία αὕτη ἔνδοθεν ἀνακαινισθεῖσα διεσκευάσθη εὐπρεπῶς εἰς ναὸν τῶν διαμαρτυρουμένων.

Ἐν τῇ δοξολογίᾳ παρίσταντο ὁ μέγας Δοὺξ τοῦ Βάδεν μετὰ τῆς μεγάλης Δουκίσσης, ὁ διάδοχος τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ θρόνου τῆς Γερμανίας, ἀμέσως ὄπισθεν αὐτῶν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἀλλοδαπῶν Πανεπιστημίων καὶ Ἀκαδημιῶν, ἀριστερόθεν καὶ δεξιόθεν οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ ἀνώτεροι λειτουργοὶ τοῦ κράτους. Ἀντικρὺ δ' αὐτῶν ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ τοῦ ναοῦ οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εἰδελβέργης.

Μετὰ τὰς συνήθεις δεήσεις καὶ ψαλμῳδίας ὡμίλησεν ἀπ' ἄμβωνος ὁ Δρ Ἐρρῖκος Bassermann καθηγητὴς καὶ κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς σχολῆς, ἀνὴρ νέος ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἔξοχον ὅμως κατέχων θέσιν ἐν θεολόγοις, πρὸ παντὸς διὰ τὴν ῥητορικὴν αὐτοῦ δεινότητα, ἧς ἀναμφισβήτητον παρέσχε τεκμήριον οὐ μόνον τὸ περιεχόμενον τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀπαγγελίας καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἰσχυρᾶς μὲν ἀλλ' εὐήχου.

Θέμα τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ ἦν ὁ ψαλμὸς τοῦ Δαυὶδ «Χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου ὡς ἡ ἡ-

μέρα ἡ χθὲς ἥτις διῆλθε καὶ φυλακὴ ἐν νυκτὶ» (89.4.—)

Ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὸ τέλος τῆς δοξολογίας ἤρξατο ἡ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τελετή.

Τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης εἶνε ἀρχαῖον εὐρύχωρον κτίριον ἄνευ ἰδιάζοντος ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ. Ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ ἤρξατο ἐν ἔτει 1712 ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ἰωάννου Γουλιέλμου ἀκριβῶς ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ὅπου ὑπῆρχεν ἄλλοτε τὸ πυρποληθὲν κατάστημα τὸ καλούμενον Collegium Casimirianum καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ καλούμενον Collegium Dionysianum ἀμφότερα χρησιμεύοντα ὡς κοινὰ οἰκήματα τῶν φοιτητῶν. Ἕνεκα τῶν ἑορτῶν τῆς πεντακοσιετηρίδος ἐγένοντο ἐν τῷ κτιρίῳ τοῦ Πανεπιστημίου διάφοροι ἐπισκευαὶ καὶ μεταρρυθμίσεις πρὸς εὐτρεπισμὸν αὐτοῦ. Ἡ εἴσοδος καὶ ἡ κλίμαξ ἀνεκαινίσθησαν ἐξ ὁλοκλήρου, πρὸ πάντων δὲ ἐξωραΐσθη ἡ μεγάλη τῶν τελετῶν αἴθουσα (aula) κατὰ ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον μεσαιωνικοῦ ρυθμοῦ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν κομψότητα τῆς νεωτέρας καλλιτεχνικῆς διακοσμήσεως.

Ἀφοῦ οἱ κεκλημένοι κατέλαβον τὰς οἰκείας θέσεις, εἰσῆλθεν ὁ μέγας Δοὺξ ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἀντιπρυτάνεως καὶ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου παιανιζούσης τῆς μουσικῆς ἐμβατήριον ἐκ τοῦ μελοδράματος Meistersingern τοῦ Βάγνερ, διηυθύνθη δὲ ἀμέσως εἰς τὴν ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου ὡρισμένην διὰ τὸν Πρύτανιν ἕδραν.

Δυνάμει τοῦ Ὀργανικοῦ νόμου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης, τοῦ ἐκδοθέντος ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Καρόλου Φρειδερίκου, ὁ μέγας Δοὺξ εἶνε ὁ διαρκὴς Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν τῇ ἰδιότητι ταύτῃ ὁ ἡγεμὼν προσεφώνησε τοὺς παρεστῶτας ἐκφράζων τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ διὰ τὴν προθυμίαν ἣν ἐπεδείξαντο ὅπως συμμετάσχωσι τῆς Ἀκαδημαϊκῆς ἑορτῆς. Μετὰ τὰς προσρήσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν Πρίγκιπα Διάδοχον τοῦ Γερμανικοῦ θρόνου, ἀντιπροσωπεύοντα τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, ἀπηύθυνε θερμὰ εὐχαριστήρια πρὸς τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης διὰ τὴν εὐμενῆ αὐτοῦ δωρεάν, ἣν τῷ Πανεπιστημίῳ προσήνεγκεν. Ὡς εἴδομεν ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν περιπετειῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης, ἡ πολύτιμος καὶ πλουσία Παλατιανὴ Βιβλιοθήκη περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Πάπα. Πολλαὶ πολλάκις ἐγένοντο ἀπόπειραι ὅπως ἀποδοθῇ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἑϊδελβέργης ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ. Ὁ νῦν Πάπας Λέων ΙΓ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πεντακοσιετηρίδος ἀπεφάσισε νὰ δωρήσῃ τῷ Πανεπιστημίῳ πλήρη κατάλογον τῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων τῆς Παλατιανῆς βιβλιοθήκης. Καὶ ὁ Μέγας Δοὺξ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἑορτῆς ἐδωρήσατο τῷ Πανεπιστημίῳ νομισματόσημον (Medaille) ἠρτημένον ἐκ χρυσῆς ἁλύσσεως ὅπερ ὁ ἑκάστοτε ἀντιπρύτανις θέλει φέρει.

Εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ ἡγεμόνος ἀπήντησεν ὁ Διάδοχος τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ θρόνου τῆς Γερμανίας, ἐξαίρων τὰς ὑπηρεσίας ἃς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ παρέσχε τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἑϊδελβέργης, καὶ τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἐξεδήλωσε πρὸς παγίωσιν τῆς Γερμανικῆς ἑνότητος.

Μετὰ τὸν Διάδοχον ὡμίλησεν ὁ ἀντιπρύτανις κ. Βέκκερ ὑποδείξας τὴν στενὴν σχέσιν μεταξὺ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ Πανεπιστητίου καὶ τὴν ἀνάγκην ἣν ἔχουσι τὰ Πανεπιστήμια ἀφθόνων χρηματικῶν χορηγημάτων παρὰ τῶν Κυβερνήσεων καὶ ἐλευθέρας διαχειρίσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν ὑποθέσεων. Ἐξέφρασε δὲ τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις πάντοτε γενναίως συνέδραμε τὸ Πανεπιστήμιον.

Μετὰ τὸν ἀντιπρύτανιν ἐδόθη ὁ λόγος ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς μονίμου ἐπιτροπῆς τῆς βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Δουκάτου τοῦ Βάδεν, εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Πάπα, εἰς τὸν ἐκ Βερολίνου καθηγητὴν Zeller ὡς καὶ εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Ἰούλιον Zeller, ὅστις ὡμίλησεν ἐν ὀνόματι τῶν ἀλλοδαπῶν Πανεπιστημίων μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἀφελείας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν προσρήσεων καὶ εὐχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου. [1]) Μετὰ τὸ πέρας ἑκάστης προσφωνήσεως ἀπήντα ἐν συντόμῳ ὁ Ἀντιπρύτανις. Λίαν φιλόφρων ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὸν Ἀκαδημαϊκὸν Zeller ἀντιφώνησις αὐτοῦ, μνησθέντος τῆς στενῆς σχέσεως τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων ἁπάντων τῶν ἐθνῶν ὡς ἐκ τῆς ταὐτότητος τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκουσιν, καὶ τῶν κοινῶν ἀγώνων πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ ὅστις συνδέει μετ' ἀλλήλων τὰ ἔθνη.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν προσφωνήσεων καὶ ἀντιφωνήσεων οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Πανεπιστημίων, Ἀκαδημιῶν καὶ συλλόγων κατὰ τάξιν καλούμενοι προσήρχοντο ὅπως χαιρετίσωσι τὸν Πρύτανιν (Μέγαν Δοῦκα), τὴν ἀντικρὺ αὐτοῦ καθημένην Μεγάλην Δούκισσαν ἔχουσαν δεξιόθεν τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς Διάδοχον τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ θρόνου, ὡς καὶ τὸν παραπλεύρως ἱστάμενον ἀντιπρύτανιν, μεθ' ὃ κατέθετον ἐπὶ τραπέζης τὰ προσκομισθέντα δῶρα παρὰ τῶν σωματείων ἅτινα ἐξεπροσώπουν. Συνίσταντο δὲ τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν εἰς καλλιτεχνικῶς γεγραμμένας συγχαρητηρίους προσρήσεις μετ' εἰκόνων ἢ ἀλ-

1) Ἡ περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου περικοπὴ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς· «Personne ne me reprochera sans doute de commencer par la Grèce, cette « institutrice du genre humain » qui a été dans l' antiquité la première Université et la première Académie de l'Europe et que représente aujourd'hui le delégué de la jeune et déjà brillante Université d'Athènes.»

Digitized by Google

λων κοσμημάτων Οὕτω δὲ ἔληξεν ἡ πρώτη αὕτη ἀκαδημαϊκὴ τελετή.

Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας συνῆλθον οἱ πανηγυρισταὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀνάκτορον τῶν ἐκλεκτόρων τοῦ Παλατινάτου, ὅπερ λαμπρῶς ἐφωταγωγήθη. Ἐν μιᾷ τῶν ἰσογείων αἰθουσῶν κομψῶς διακοσμηθείσῃ ἐγένετο ἡ παρουσίασις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Πανεπιστημίων καὶ Ἀκαδημιῶν εἰς τὸν ἡγεμόνα, τὴν ἡγεμονίδα καὶ τὸν Διάδοχον τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὁ πανηγυρικὸς λόγος.—Γεῦμα ἐν τῷ Μουσείῳ.—Λαμπαδηφορία.

Τῇ 4ῃ Αὐγούστου λίαν ἐνωρὶς συνῆλθον ἅπαντες οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν σωματείων ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου, ἔνθα ὁ Ἀντιπρύτανις, αἱ ἀκαδημαϊκαὶ ἀρχαὶ καὶ ἡ ὁλομέλεια τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου παρευρίσκοντο. Ἐκεῖθεν δὲ πάντες ἐν πομπῇ μετέβησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τῆς παρατάξεως ἡγεῖτο ἡ μουσικὴ ἣς εἵπετο ἐπιτροπὴ φοιτητῶν φέρουσα τὴν σημαίαν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἀμέσως μετ' αὐτοὺς ἐβάδιζον οἱ κλητῆρες τοῦ Πανεπιστημίου ἐν ἐπισήμῳ στολῇ προηγούμενοι τοῦ ἀντιπρυτάνεως συνοδευομένου ὑπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου. Μετὰ τὸν Ἀντιπρύτανιν ἐβάδιζον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἀλλοδαπῶν Πανεπιστημίων καὶ Ἀκαδημιῶν, οὓς ἠκολούθουν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων καὶ Πολυτεχνικῶν σχολείων, μετ' αὐτοὺς οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εἱδελβέργης, καὶ τέλος ἐπιτροπὴ ἐκ φοιτητῶν.

Ὀλίγας στιγμὰς μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν εἰρημένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσῆλθεν ὁ ἡγεμὼν μετὰ τῆς ἡγεμονίδος καὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Πρίγκιπος ὑπὸ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν συνοδευόμενοι, καὶ ἀφοῦ ὁ χορὸς ἔψαλε δεήσεις τινὰς ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ὁ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς καθηγητὴς Dr Kuno Fischer. Μόνη ἡ ἀγγελία ὅτι ὁ πανηγυρικὸς λόγος ἐκφωνηθήσεται ὑπ' αὐτοῦ εἶχε διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς ἀκρόασιν, διότι καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ διὰ τὴν ζωηρότητα τῶν παραστάσεων, τὸ νευρῶδες τοῦ λόγου καὶ τὴν διαύγειαν τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ διακρίνεται, καὶ μεταξὺ τῶν συγγραφέων τῆς συγχρόνου Γερμανίας ἔξοχον κατέχει θέσιν. Ἐκ τῶν δοκιμοτέρων ἔργων αὐτοῦ εἶνε ἡ ἑξάτομος ἱστορία τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας. Ἀλλὰ πλὴν τούτου πλεῖστα ἄλλα ἐξέδοτο συγγράμματα πραγματευόμενα περὶ τῆς Καντιανῆς φιλοσοφίας, περὶ Spinoza, περὶ Descartes, ὡς καὶ πολλὰς περὶ αἰσθητικῆς συνέγραψε μελέτας ἑρμηνεύων τὰ ἔργα τοῦ Γοιτθίου, τοῦ Σχίλλερ, τοῦ Lessing, τοῦ Σαικσπήρου κτλ.

Πρὸ δεκατετραετίας διδάσκοντα ἐν Εἱδελβέργῃ δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποσπάσωσιν ἐκ τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ διαμονῆς αἱ ἀλλεπάλληλοι προσκλήσεις τῶν Πανεπιστημίων τῆς Λειψίας καὶ τοῦ Βερολίνου Δύω καὶ ἐπέκεινα ὥρας διήρκεσεν ὁ πανηγυρικὸς λόγος, ὃν ἀπήγγειλεν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώσεως τῆς φωνῆς καὶ διαρκῶς ἀμέριστον ἑλκύων τὴν προσοχὴν τῶν παρεστώτων. Θέμα τοῦ λόγου ἦν ἡ παράστασις τῶν περιπετειῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εἱδελβέργης ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ αἱ διάφοροι φάσεις δι' ὧν ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλία διῆλθεν. Ὁμολογουμένως μεγίστην ἐπεδείξατο δεξιότητα ὅπως ἐν τοσούτῳ βραχεῖ χρόνῳ σκιαγραφήσῃ τὴν εἰκόνα ὁλοκλήρου πεντακοσιετηρίδος.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐδόθη γεῦμα ἐν τῷ εὐρυχώρῳ καταστήματι, ὅπερ καλεῖται Μουσεῖον, χρησιμεύει δὲ ὡς λέσχη τῶν καθηγητῶν, φοιτητῶν καὶ ἐπισήμων πολιτῶν. Τοῦ γεύματος συμμετέσχον ὁ ἡγεμών, ὁ Αὐτοκρατορικὸς Πρίγκηψ, αἱ ἀνώτεραι πολιτικαὶ στρατιωτικαὶ καὶ δημοτικαὶ τῆς πόλεως ἀρχαὶ καὶ οἱ ξενιζόμενοι ἀντιπρόσωποι. Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν συνδαιτυμόνων ἀνήρχετο εἰς τριακοσίους περίπου. Ἕκαστος τῶν προσερχομένων ἐλάμβανεν ἐν τῇ εἰσόδῳ τὸν ἀριθμὸν τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ πολυπτερύγῳ τραπέζῃ τῆς μεγάλης αἰθούσης, ἢ ἐν τῇ παρακειμένῃ αὐτῇ, ἐτηρήθη δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ἀπαράμιλλος τάξις καὶ ἡσυχία, ἂν καὶ ὁ ἀφειδῶς διαχεόμενος ἐκλεκτὸς καὶ εὔοσμος τοῦ Ρήνου οἶνος, ποικίλων καὶ σπανίων εἰδῶν, συνετέλει οὐχὶ σμικρὸν ὅπως τὴν φαιδρότητα καὶ εὐθυμίαν τῶν συμποσιαστῶν παροξύνῃ. Αἱ προπόσεις ἦσαν ἐκ τῶν προτέρων διαγεγραμμέναι, καὶ οὐδεμία ἐκτὸς αὐτῶν οὔτε ἐπισήμως οὔτε κατ' ἰδίαν ἐγένετο. Ἡ πρώτη πρόποσις ἦν ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, εἰς ταύτην δ' ἀπήντησεν ὁ Διάδοχος τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ θρόνου προπιὼν ὑπὲρ τοῦ Μεγάλου Δουκός, διεδέχθησαν δὲ ταύτας αἱ ἀλληλοδιαδόχως γενόμεναι προπόσεις ὑπὲρ τῆς Μεγάλης Δουκίσσης, ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος, ὑπὲρ τῶν προσκλημένων ξένων καὶ τέλος ὑπὲρ τῆς πόλεως τῆς Εἱδελβέργης. Ἐν πλήρει φαιδρότητι περὶ τὴν 6ην μ. μ. ἔληξε τὸ συμπόσιον καὶ οἱ συνδαιτυμόνες ἀπῆλθον ὅπως ἀναλάβωσι νέας δυνάμεις διὰ τὸ ἑσπερινὸν θέαμα. Τὸ θέαμα τοῦτο ἦν ἡ ὑπὸ τῶν φοιτητῶν παρασκευασθεῖσα λαμπαδηφορία, εἰς ἣν οὐ μόνον οἱ εἰς τὰ διάφορα σωματεῖα καὶ τοὺς συλλόγους ἀνήκοντες, ἀλλ' ἅπαντες ἀνεξαιρέτως μετέσχον. Οἱ λαμπαδηφοροῦντες φοιτηταὶ ἐβάδιζον στοιχηδὸν κατὰ σωματεῖα διῃρημένοι, ἑκάστου τῶν ὁποίων προηγεῖτο μουσικὸς θίασος, εἵποντο δ' ἀμέσως αἱ σημαῖαι τοῦ σωματείου καὶ

Digitized by Google

οἱ προϊστάμενοι αὐτοῦ ἔφιπποι καὶ ἐν τῇ κεκανονισμένῃ στολῇ. Πάντες δὲ ἀνεξαιρέτως ἐκοσμοῦντο διὰ τῶν ταινιῶν καὶ λοιπῶν διακριτικῶν σημείων τοῦ οἰκείου σωματείου.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Κ. Ν. Κωστης.

ΟΙΩΝΟΣ

Ἀθηναϊκὴ σελὶς

. . . Σήμερον, ἀνελπίστως, ἐξύπνησεν ὀλίγον καλλίτερα ἡ ἀσθενής.

Εἶνε ἡ πρώτη ἡμέρα μετὰ τριάκοντα ἄλλας ὁλοκλήρους, καθ' ἃς ἡ νεαρὰ κόρη κατάκειται παλαίουσα πρὸς τὸν θάνατον. Ἀπὸ μηνὸς ἤδη ὁ πυρετὸς φλογίζει τὰς σάρκας της καὶ κατατρύχει τὸ σῶμά της. Ὠχρά, ἡμιπνέουσα, ἐξηντλημένη, μόλις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὁμιλῇ ἔτι. Διὰ τῶν φλεβῶν της φαίνεται, κυανοῦν, μόλις ῥέον τὸ ὀλίγον ὑπολειφθὲν αὐτῇ αἷμα καὶ αὐλακοῦντα τοὺς ἰσχνούς της βραχίονας διακρίνονται ὑπὸ τὴν πάλλευκον ἐπιδερμίδα τὰ νεῦρα. Ἡ κόμη της ἁπλοῦται ἀτημελήτως ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων καὶ τὸ ἀλγοῦν στῆθός της ὑπεγείρει συνεχὴς καὶ ἐπώδυνος στεναγμός. Ῥιγοῦσα παρ' ὅλην τοῦ δωματίου τὴν θερμότητα καὶ τὸ πάχος τῶν ἐφαπλωμάτων, συνέχει ταῦτα σφιγκτὰ περὶ ἑαυτὴν καὶ ἔξω αὐτῶν προβάλλουσαν ἀφίνει μόνην τὴν ξανθὴν κεφαλήν της, ἧς ἐμάρανε τὴν ἀνθηρότητα καὶ ἐρρόφησε τὴν δρόσον ἡ μυστικὴ νόσος. Καὶ ἀπὸ μηνὸς ἤδη ἔρχεται καὶ ἀπέρχεται ὁ ἰατρός, περίσκεπτος καὶ σκυθρωπός, μόλις συγκατανεύων νὰ προφέρῃ ὀλίγας λέξεις, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ τοῦ λαθραίου κακοῦ τὸ αἴτιον, μὴ γνωρίζων πῶς νὰ πολεμήσῃ τὸν κρύφιον ἐχθρόν, μὴ ἀποκρινόμενος εἰς τῶν οἰκείων τ' ἀνήσυχα ἐρωτήματα.

Θὰ σωθῇ ; Δὲν θὰ σωθῇ ;

Κανεὶς δὲν ἠξεύρει.

Μόνον, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, προδήλως ἡ ζωὴ ἐκφεύγει τῶν χειλέων της καὶ ἡ ἐλπὶς ἐγκαταλείπει τὴν ψυχήν της.

Διὰ τοῦτο ἡ σήμερον εἶνε ἑορτὴ διὰ τὸν οἶκον. Ἡ μορφὴ τῆς πασχούσης φαίνεται ἐμψυχωμένη πλειότερον παρὰ ποτὲ ἀφ' ὅτου κατέπεσεν εἰς τὴν μοιραίαν της κλίνην. Ἡ χεὶρ της δὲν καίει ὅπως ἄλλοτε. Ἡ ἀναπνοὴ αὐτῆς εἶνε ἐλευθέρα καὶ ἡ φωνὴ καθαρά. Πρώτην τόρα φορὰν μόνη ἐζήτησε νὰ φάγῃ καὶ τῇ ἔδωκαν ἕνα κύαθον γάλακτος, ὃν ἔπιε λαιμάργως.

Καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἡ μήτηρ της, ἥτις παρίσταται ἀπὸ τριάκοντα ἡμερῶν, συμπάσχουσα καὶ αὐτή, ἄγρυπνος ἡμέραν καὶ νύκτα, εἰς τὴν ἀγωνίαν της καὶ δὲν ἀπομακρύνεται τῆς κλίνης ἐφ' ἧς ταλαιπωρεῖται ἡ πτωχὴ ἄρρωστος καὶ τὴν περιθάλπει καὶ προλαμβάνει πᾶσαν της θέλησιν καὶ τὴν φιλεῖ καὶ τὴν θωπεύει καὶ τὴν βρέχει διὰ τῶν δακρύων της— ἡ μήτηρ της, ἥτις εἶδεν ἤδη ἓν ἄλλο της τέκνον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως καὶ ἀπαραλλάκτως ἐκλιπόν, τὴν παρατηρεῖ ἀτενῶς διὰ τῶν φλογερῶς της ὀμμάτων καὶ αἰσθάνεται τὴν καρδίαν την ἀνοιγομένην πάλιν εἰς τὴν ἐλπίδα καὶ ἀναμένει μετὰ παλμῶν τί θὰ εἴπῃ ἐπὶ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ ὁ ἰατρὸς καὶ κύπτει ἀπὸ τοῦ παραθύρου διὰ νὰ τὸν ἴδῃ ἐρχόμενον . . . .

* * *

Ἡ πρωΐα, ἀνέφελος ἀττικὴ πρωΐα, εἶνε φαιδροτάτη. Ἀπὸ τοῦ Ὑμηττοῦ ὁ ἥλιος ἀνέρχεται κατὰ μικρόν, βραδύς, λαμπρός, μεγαλοπρεπής, ὡς ἐν ἀποθεώσει δόξης καὶ θριάμβου. Ἡ διαφανὴς ὁμίχλη, ἡ περιβάλλουσα τὸ ὑπνῶττον ἄστυ, διαλύεται βαθμηδὸν—νυκτερινὸν κάλυμμα ὅπερ ἀποτινάσσει ἐγειρομένη ἡ πόλις. Ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀρχομένης ἡμέρας αἱ οἰκίαι διαγράφονται λευκαὶ καὶ χαροπαί, ὄρθιαι ἐν μακρᾷ παρατάξει, κατὰ στοίχους, ἑκατέρωθεν τῶν δρόμων. Τὰ παράθυρα ἀνοίγονται, αἱ θύραι ἀναπετάννυνται, ἡ μακρὰ σιγὴ τῶν σκοτεινῶν ὡρῶν φυγαδεύεται ὑπὸ τὰς λάμψεις τῆς αὐγῆς. Αἱ ὑπηρέτριαι ἐμφανίζονται εἰς τοὺς ἐξώστας, κρατοῦσαι τὰ σάρωθρά των, μὲ ἀνασεσυρμένας χειρίδας καὶ βεβαρημένους ὑπὸ τοῦ ὕπνου ὀφθαλμούς. Εἰς τὸ καφφενεῖον τῆς γειτονίας προσῆλθον ἤδη οἱ ἑωθινώτεροι τῶν πελατῶν καὶ κάθηνται ἀναγινώσκοντες τὴν ἐφημερίδα, Ὁ παντοπώλης χύνει ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ του ἀλλεπαλλήλους κάδους ὕδατος ἐπὶ τῶν πλακῶν, καταβρέχων τὸ πρὸ τοῦ καταστήματός του πεζοδρόμιον. Εἰς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ οἱ μαθητευόμενοι κόπτουν εἰς τμήματα τὰ δέρματα καὶ προετοιμάζουν τὴν ἐργασίαν. Τὰ ἀετώματα τῶν οἰκιῶν χρυσοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνατέλλοντος φωτός. Μία ἀκτὶς θραύεται εἰς μυρίους σπινθῆρας ἐντὸς τοῦ ῥυπαροῦ παροδίου ῥυακίου, ἐν ᾧ ῥίπτονται τὰ νερὰ ἀπὸ τῶν πέριξ αὐλῶν, ὅπερ ἀναλάμπει. Πλήμμυρα αἴγλης καὶ ζωῆς ἀντικαθίστησι τὴν βαρεῖαν τῆς νυκτὸς σκιάν.

* * *

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐξεγειρομένης ὁδοῦ ἀναβαίνει θόρυβος σύμμικτος, βοὴ μυριόφωνος, ἀλλαλαγμὸς καὶ πάταγος ποικίλος. Οἱ πρωϊνοὶ διαβάται περῶσι μεταβαίνοντες εἰς τὰς ὑποθέσεις των. Τὰ παιδία τῶν σχολείων διέρχονται μὲ τὰ βιβλία των ὑπὸ μάλης, πηδῶντα. Γηραιά τις οἰ-

Digitized by Google

κοκυρὰ κάμπτει τὴν γωνίαν ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς θεραπαινίδος της κρατούσης διὰ τῆς δεξιᾶς κάλαθον μεταβαίνουσα βεβαίως εἰς τὴν ἀγοράν. Κάρρον φορτωμένον διὰ λίθων καὶ δοκῶν κυλίεται μετὰ δυσκολίας πολλῆς καὶ κρότου περισσοτέρου, ὡς μέθυσος, ἐπὶ τῶν ἐξηρθρωμένων τροχῶν του. Καὶ βαθμηδόν, βαθμηδόν, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡμέρα, ἀλληλοδιαδόχως, διέρχεται κραυγάζον, ἐν ἐκκωφαινούσῃ συναυλίᾳ ἐν ᾗ ἀντιπροσωπεύονται πάντες τῆς μουσικῆς κλίμακος οἱ τόνοι, ὅλον τὸ ὀχληρότατον πλῆθος τῶν μικροπωλητῶν, τῶν μικρεμπόρων ἢ τῶν παραγγελιοδόχων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ζωὴν τῶν ἀπομεμακρυσμένων συνοικιῶν. Διῆλθεν ἤδη ὁ γαλακτοπώλης, ὁ ὑψηλὸς καὶ ἄγριος λοιδωρικιώτης, ὁ δι' ἀπαισίου ὑποκώφου μυκηθμοῦ διαλαλῶν τὸ ἐμπόρευμά του. Παρῆλθεν ἡ ἀντιπολιτευομένη αὐτὸν συνοδεία αἰγῶν, ἣν ἀμέλγει παρ' ἑκάστην θύραν χάριν τῶν ἐπιθυμούντων νωπὸν γάλα παροίκων ὁ ὁδηγός της, κροταλίζουσα τοὺς κωδωνίσκους της καὶ βληχωμένη. Παρῆλθον δύο ἢ τρεῖς πωληταὶ βελονῶν καὶ καρφίδων καὶ δακτυληθρῶν καὶ νημάτων. Ἠκούσθη τοῦ ἀρτοποιοῦ ἡ χονδρὴ φωνὴ καὶ ἡ μελιτώδης φλυαρία τῆς γραίας τῆς πωλούσης βότανα καὶ φύκη. Καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτοὺς διέρχονται κατόπιν ἰχθυοπῶλαι, πραγματευταί, λαχανοπῶλαι, ὀπωροπῶλαι, ὀψοπῶλαι, ὅλα τῶν ἐμπορευομένων τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη, κύπτοντες τὸν αὐχένα ἀπὸ τὸ βάρος τῶν προμηθειῶν των ἢ ἐπιφορτίζοντες δι' αὐτῶν τὴν ράχιν ψωραλέου ὀναρίου.

* *
*

Ἀλλά, δεσπόζουσα τῶν λοιπῶν, παράδοξος κραυγὴ ἤχησε μακρόθεν.

— Τύχαις, καλαὶς τύχαις !....

Εἶνε εἷς τῶν γνωστῶν ἐκείνων πλανήτων πωλητῶν *τυχῶν*, οὓς συναντᾷ τις συχνότατα ἀνὰ τοὺς ἀποκέντρους δρομίσκους καὶ τὰς μεμακρυσμένας γειτονίας. Περίεργον εἶδος ἀλητῶν, περίεργον ἐπάγγελμα ἀσκοῦντες, περίεργον ἐμπόρευμα προσφέροντες εἰς πώλησιν — τὴν *τύχην* τοῦ ἀγοραστοῦ—ἐξ ἧς ζητοῦν νὰ κάμουν τὴν ἰδικήν των. Φέρει ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῶν ὤμων του εἶδός τι τρίποδος καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου κλωβίον, ἐν ᾧ πηδᾷ ἔγκλειστον πτηνόν, προχωρεῖ βραδέως διὰ τῆς ὁδοῦ, φωνῶν ἀδιακόπως, κηρύττων ὅτι γνωρίζει χάρις εἰς τὸ θαυμάσιον πτηνόν του τὰ μυστήρια τῆς εἱμαρμένης καὶ ἀνακοινοῖ ταῦτα εἰς τὸν βουλόμενον—πλανόδιος Πυθία ἀπονέμουσα ἀντὶ δεκαλέπτου ἑκατομμύρια ἢ στέμματα, στεφάνους γάμων, δακτυλίους ἀρραβώνων, ἀνώτατα ἀξιώματα ἢ μακρὰ καὶ εὐδαίμονα ἔτη. Καὶ ἐξέρχονται ἐν σπουδῇ ἀναμένουσαι τὴν διάβασίν του εἰς τὰς θύρας ἢ τὰ παράθυρα νεάνιδες φλεγόμεναι νὰ μάθουν ἂν θ' ἀναφθῶσι ταχέως καὶ δι' αὐτὰς τῆς ὑπανδρείας αἱ λαμπάδες, γραῖαι ὀρεγόμεναι νὰ πληροφορηθοῦν πόσος ὑπολείπεται αὐτοῖς μέχρι τοῦ πεπρωμένου τέρματος καιρός, νεανίσκοι ἐρωτευμένοι ἢ παιδία περίεργα καὶ ἐπιθυμοῦντα νὰ γελάσουν. Καὶ ὁ πρόθυμος χρησμοδότης καταβιβάζει ἀμέσως ἀπὸ τῶν ὤμων του τὸν τρίποδά του, ἀνοίγει τὸν κλωβὸν τοῦ πτηνοῦ, παρουσιάζει αὐτῷ πολύχρωμά τινα ἔντυπα καὶ δεδιπλωμένα χαρτία, ἐσκορπισμένα ἐντὸς ἰδιαιτέρου σιδηροῦ δισκαρίου, καὶ ἐκεῖνο ραμφίζει ἓν καὶ ὁ ὑποφήτης τὸ παραλαμβάνει καὶ τὸ ἐγχειρίζει εἰς τὸν χρησμοδοτούμενον. Καὶ ἡ πορεία του οὕτω βαίνοντος καθίσταται σχεδὸν θριαμβευτική, καὶ ἀνὰ ἕκαστον σταθμὸν ὃν κάμνει πυκνοῦται γύρω του τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἀγυιόπαιδες παρακολουθοῦσιν αὐτὸν ἐξόπισθεν κατὰ σμήνη ἀλαλάζοντες καὶ οἱ ἐξῶσται πληροῦνται κεφαλῶν κατὰ τὴν διάβασίν του καὶ τὰ παραπετάσματα ἀνασύρονται καὶ καραδοκοῦσι τὴν ἔλευσίν του ἀνυπόμονοι μορφαί. Καὶ ἐκεῖνος προβαίνει, ἀργά, σχεδὸν ὑπερηφάνως, ὡς νὰ εὑρίσκετο πράγματι ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ, τῶν τυχῶν τοῦ ὁποίου εἶνε κύριος. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐντείνεται, ὀξυτέρα, διαυγεστέρα, ζωηροτέρα. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσεγγίζει, ἀκούεται ἐγγύτερον, ἀντηχεῖ σχεδὸν ὑπὸ τὸ παράθυρον τῆς ἀσθενοῦς.

Ἡ μήτηρ εἶνε ἀκόμη ἐκεῖ, ἀναμένουσα μὴ φανῇ ὁ ἰατρός.

Καὶ ὁ τυχοπώλης ὑψόνει τὴν ρῖνα πρὸς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον.

— Θέλεις νὰ ἰδῇς τὴν τύχη σου, κυρά;...

Τὴν τύχην της!

Τῆς κόρης της τὴν τύχην θὰ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ, θὰ ηὔχετο νὰ ἤξευρεν! Ἀπὸ τὴν τύχην ἐκείνης κρέμαται καὶ ἡ ἰδική της. Ἀλλ' ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τῆς τὴν εἴπῃ; Τίς οἶδε! Γελῶσα καὶ ἡ ἰδία διὰ τὴν αἰφνιδίαν προληπτικὴν ἐπιθυμίαν, ἥτις τὴν κατέλαβε, δὲν ἀντέχει εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ ἴδῃ τί θὰ δυνηθῇ ἆρά γε νὰ τῆς προφητεύσῃ τὸ πτηνὸν αὐτό, τὸ σοφὸν πτηνόν, ὅπερ περιάγει ὁ ἀγύρτης. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔλθῃ ὁ ἰατρὸς καὶ θὰ τῆς εἴπῃ τί πρέπει νὰ πιστεύῃ καὶ τί ὄχι, τί πρέπει νὰ ἐλπίζῃ καὶ τί μή. Ἕως τότε ἂς ἐρωτήσῃ καὶ τὸ ἀστεῖον αὐτὸ μαντεῖον τῆς ὁδοῦ, χάριν περιεργείας....

Καὶ καλεῖ τὸν ἀλήτην καὶ τῷ λέγει νὰ τῇ δώσῃ μίαν τύχην διὰ τὴν κόρην της.

Ὁ πλάνης ἀποθέτει τὸν τρίποδά του κατὰ γῆς, στηρίζει ἐπ' αὐτοῦ τὸν κλωβόν του, ἀνοίγει τὴν θύραν του καὶ ἐξάγει τὸ πτηνόν. Τὸ χειρόηθες πτερωτὸν δίπουν περιπατεῖ ἐπὶ μικρὸν ἐντὸς τοῦ ἔξωθεν σιδηροῦ δισκαρίου, παρατηρεῖ ὡς ν' ἀναζητῇ τι τὰ πρὸ αὐτοῦ ἡπλωμένα

Digitized by Google

πολύχρωμα χαρτία καὶ τυχαίως ραμφίζει ἓν κίτρινον, ὅπερ ἐκεῖνος ρίπτει πρὸς τὴν πελάτιδά του.

Ἐκείνη τὸ ἁρπάζει πετῶν καὶ τὸ ἐκδιπλόνει μὲ ἀκουσίως τρέμουσαν κατά τι παραδόξως χεῖρα.

Εἶνε εἷς τῶν συνήθων τοιούτων χρησμῶν, ἀνόητος καὶ ἀσυνάρτητος προφητεία, γεγραμμένη εἰς σόλοικον καὶ ἰδιόρρυθμον γλῶσσαν:

«Κυρία μου, τόρα εἶσαι κακότυχη καὶ δὲν περνᾷς καλά. Θὰ ὑποφέρῃς πολὺ καὶ θὰ κακοπεράσῃς ἀκόμη περισσότερον. Ἀλλὰ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ νικήσῃς τὰς περιπετείας καὶ θὰ προοδεύσῃς. Καὶ θὰ ὑπανδρευθῇς ἕναν πλούσιον καὶ θὰ κάμῃς παιδιὰ πολλὰ καὶ καλὰ καὶ θὰ σοῦ ζήσουν ὅλα. Καὶ σὺ θὰ ζήσῃς ὀγδοήντα χρόνια καὶ θὰ ἰδῇς ἔγγονα καὶ δισέγγονα.....»

Καὶ ἡ ἐκ τοῦ προχείρου ἀποκάλυψις αὕτη τῶν μελλόντων ἐξακολουθεῖ ἀκόμη, ἀκόμη, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν φράσεων. Ἡ μήτηρ ἀναγινώσκει βραδέως καὶ μεγαλοφώνως, μειδιῶσα κατ' ἀρχάς· ἀλλὰ βαθμηδὸν ἀόριστος συγκίνησις χαρᾶς τὴν καταλαμβάνει καὶ τρέμει βιαιότερον ἤδη ἡ χείρ της καὶ πάλλει σφοδρῶς ἡ καρδία της. Ἀπὸ τοῦ ἀψύχου καὶ κακοτυπωμένου χαρτίου νομίζει ὅτι ἐξέρχεται φωνὴ μυστηριώδης μάντεως ἀληθοῦς καὶ νομίζει ὅτι πράγματι κρατεῖ μεταξὺ τῶν δακτύλων της τῆς κόρης της τὴν τύχην. Καὶ ἐφ' ὅσον ἀκούονται ἐν τῇ σιγῇ τοῦ δωματίου τ' ἀνορθόγραφα καὶ ἀσύντακτα καὶ συγκεχυμένα ἀλλ' εὐάγγελα ἐν τούτοις ῥήματα, τοῦτο φαίνεται ὡς νὰ πληροῦται φωτὸς καὶ καταγλαΐζεται τῆς μητρὸς τὸ πρόσωπον καὶ μειδιᾷ τὸ ὠχρανθὲν τῆς ἀσθενοῦς χεῖλος...

Μιχαηλ Μητσακης.

ΟΙ ΧΡΥΣΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

Τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ παρόντος ἔτους 1887 συμπληροῦται πεντηκονταετία ὁλόκληρος ἀφ' ἧς ὁ πάπας Λέων ὁ ΙΓ' ἀνέλαβε τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, ἢ ὡς εὐφυῶς ὥρισε τὴν ἑορτὴν εὐρωπαϊκή τις ἐφημερίς, ὁ ἐν Ῥώμῃ ἑδρεύων ποντίφηξ πανηγυρίζει τοὺς χρυσοῦς αὐτοῦ γάμους. Ἐπὶ τούτῳ δῶρα ἤρξαντο ἀποστελλόμενα αὐτῷ ἐκ πάσης γωνίας τοῦ κόσμου, οὐ μόνον παρὰ τῶν εὐλαβῶν καθολικῶν, οἵτινες ἀναγνωρίζουσιν αὐτὸν ὡς τὸν ὑπέρτατον ἄρχοντα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν σχισματικῶν καὶ τῶν ἀπίστων. Ἡγεμόνες, πόλεις, κοινότητες, κληρικοί, ἰδιῶται ἁμιλλῶνται τίς νὰ προσφέρῃ τὸ πολυτιμότερον καὶ κομψότερον δῶρον. Ὁ Σουλτάνος ἀπέστειλεν αὐτῷ ἤδη λαμπρὸν ἀδαμαντοκόλλητον δακτύλιον, ἀξίας 250,000 περίπου δραχμῶν. Ἡ αὐτοκράτειρα αὐτὴ τῆς Κίνας ἐδήλωσεν ὅτι θὰ πέμψῃ ἐπίσης πολύτιμον δῶρον, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ἀνέθηκεν εἰς ἕνα τῶν ὀνομαστοτέρων τοῦ Βερολίνου κοσμηματοτεχνῶν νὰ φιλοτεχνήσῃ βαρύτιμον κόσμημα διὰ τὸν Πάπαν. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Βικτωρία, ἥτις ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς στέψεώς της θὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Πάπα ὡς δῶρον λαμπρότατον μωσαϊκόν, θὰ ἀποστείλῃ αὐτῷ τὴν παλαιὰν Γραφήν, πολυτελῶς ἐσταχωμένην. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἱσπανίας, ἧς ὁ υἱὸς εἶνε βαπτιστικὸς τοῦ Πάπα ἀπέστειλε διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ αὐτῆς πολύτιμον δακτύλιον, φέροντα ἐγκεκολλημένον ὡραῖον σάπφειρον. Καὶ οἱ ἡγεμόνες δὲ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πορτογαλλίας δὲν θὰ καθυστερήσωσιν εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς τὸν Πάπαν ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ κόσμου ἐπιδεικνυομένης τιμῆς καὶ ἀφοσιώσεως. Ἐν ὀνόματι τῆς Γαλλίας ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἔπεμψεν ἤδη δύο θαυμαστὰ ἀγγεῖα τῶν Σεβρῶν.

Μετὰ τοὺς ἡγεμόνας ἔρχονται αἱ ἐπισκοπικαὶ διοικήσεις, αἱ κοινότητες, οἱ ἰδιῶται. Ἡ ἐπισκοπικὴ διοίκησις τῆς Λυῶνος παρήγγειλε τὴν κατασκευὴν ἀπολαμπούσης ἁλουργίδος διὰ χρυσοῦ καὶ μετάξης συνυφασμένης ἐπὶ λευκοῦ ὁλοσηρικοῦ μετὰ τῶν σημάτων τῆς πόλεως τῆς Λυῶνος καὶ τῶν οἰκοσήμων τοῦ Πάπα, συμπεπλεγμένων πρὸς ῥητὸν τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ Διζῶν ἀποστέλλει μαρμάρινον ἄγαλμα τοῦ ἐκεῖθεν καταγομένου ἁγ. Βερνάρδου· ἑτέρα ἐπισκοπὴ ἄγαλμα τῆς Παρθένου, καὶ ἄλλαι ἄλλα. Ἡ τυπογραφικὴ Ἑταιρία τῶν Παρισίων προσφέρει ἀριστούργημά τι τῆς γαλλικῆς τυπογραφίας. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος τῶν Παρισίων λαμπροτάτην τιάραν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μετὰ πολυτίμων λίθων, ἥτις ἔσται θαῦμα γαλλικῆς κομψότητος. Ἡ πόλις τῆς Νεαπόλεως θὰ προσφέρῃ πάγχρυσον θρόνον. Αἱ 2750 ἐκκλησιαστικαὶ ἐνορίαι τῆς Βελγικῆς θὰ ἀποστείλωσιν ἑκάστη ἴδιόν τι δῶρον, ἀνεξαρτήτως τῶν ἀποσταλησομένων ὑπὸ τῶν ἐπισκοπῶν, τῶν σχολείων, τῶν κολλεγίων, κτλ. Οἱ καθολικοὶ τῆς Γερμανίας ἀπεφάσισαν νὰ πέμψωσι πάντα τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ ἔργα, τὰ δημοσιευθέντα ἐν γερμανικῇ γλώσσῃ ἀφ' ἧς ὁ Λέων ΙΓ' ἀνῆλθε τὸν παπικὸν θρόνον. Ἡ συλλογὴ αὕτη θὰ ἀποτελέσῃ βιβλιοθήκην ἐξ εἰκοσακισχιλίων τόμων, μεθ' ἧς θὰ συναποσταλῇ καὶ λεπτομερὴς κατάλογος. Ἐξ Ὁλλανδίας ὡσαύτως θὰ ἀποσταλῶσι πολλὰ δῶρα, μνημονεύεται δ' ἰδίᾳ ἐξ αὐτῶν ὡραιότατον θυσιαστήριον ἐκ δρυὸς ἐγγλύπτου καὶ πολλαπλῶς κεχρωματισμένης.

Digitized by Google

Αὗται εἶνε αἱ κυριώτεραι τῶν μέχρι τοῦδε ἀγγελθεισῶν προσφορῶν. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ δῶρα θὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς λαμπρὰν ἔκθεσιν, ἧς αἱ πύλαι θὰ ἀνοιχθῶσιν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισήμου ἐπετείου τοῦ Πάπα.

—x—

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οὕτω βαδίζει ὁ κόσμος· ἐργάζεταί τις, σχεδιάζει, διαρρυθμίζει ἀφ' ἑνός, ἡ δὲ Τύχη ἐπιτελεῖ τὸ ἔργον αὐτῆς ἀφ' ἑτέρου· καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπλήστου κατακτητοῦ τοῦ θέλοντος νὰ καταπίῃ τὴν γῆν μέχρι τοῦ φιλησύχου τυφλοῦ δν ὁδηγεῖ ὁ σκύλος του, πάντες εἶνε τὸ παίγνιον τῶν ἰδιοτροπιῶν τῆς Τύχης.

(Beaumarchais)

—

Ὅ,τι σὲ ἔσωσε ποτὲ ἀπὸ μεγάλης τινὸς δυστυχίας δὲν δύνασαι ἐνίοτε νὰ τὸ μεταχειρισθῇς ἐπὶ τῶν μικρῶν κινδύνων. Τολμηρὰ βολὴ ῥίπτει τὸν λέοντα νεκρόν· πῶς ὅμως θὰ προφυλαχθῇς κατὰ τοῦ σμήνους τῶν μυιῶν;

—

Ἡ μητρικὴ φιλοστοργία εἶνε ὁ πατριωτισμὸς τῶν γυναικῶν.

—

Καρδίαι τινὲς ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ βαθέα ὕδατα: ἄνωθεν εἶνε διαυγῆ, ἐνῷ κάτω κρύπτουσιν ἰλὺν καὶ βόρβορον. Ῥίψε ὅμως ἕνα λίθον ἐντός, καὶ εὐθὺς θὰ ἴδῃς τὸ ὅλον θολούμενον καὶ γινόμενον σκιερόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μέχρι ποίου βαθμοῦ φθάνουσιν αἱ ἰδιοτροπίαι τῶν φιλαρέσκων δεσποινῶν τῶν Παρισίων καταδεικνύει ἡ ἐν Παρισίοις δικασθεῖσα τελευταῖον παράδοξος δίκη, ἣν ἀναφέρομεν ἐνταῦθα· Ὁ ἀνθοκόμος Dupouchelle κατήγγειλε τὸν μαρκήσιον Beauharnais ὅτι ἀρνεῖται νὰ πληρώσῃ εἰς αὐτὸν 15,000 φράγκων ἀντίτιμον τῶν ἀνθοδεσμῶν τοῦ χοροῦ ἃς ἑκάστοτε ἀπέστελλε εἰς τὴν σύζυγόν του. Ὁ ἀνθοκόμος διηγήθη τὰ ἑξῆς εἰς τὸ δικαστήριον. «Ἡ κυρία μαρκησία δὲν ἤθελε πάντοτε νὰ ἔχῃ τὰ πρῶτα τυχόντα ἢ καὶ ἁπλῶς μόνον σπάνια ἄνθη. Ἑκάστην πρωΐαν μοὶ ἔστελλε τὴν θαλαμηπόλον της φέρουσαν δεῖγμα τοῦ στολισμοῦ τῆς κυρίας της, πάντοτε δὲ τὰ ἄνθη μου ἔπρεπε νὰ ἔχωσι τὸ χρῶμα τῶν ἐνδυμάτων της, οἱονδήποτε καὶ ἂν ἦτο τοῦτο καὶ οἱασδήποτε παραλλαγὰς καὶ ἂν ἐδείκνυε. Ἡμέραν τινὰ ὅπως σχηματίσω ἀνθοδέσμην ἐξ ὑακίνθων, ἁρμόζουσαν εἰς ἔνδυμα χρώματος ἡλιοτροπίου, ἔτρεχα ἓξ ὥρας ἐφ' ἁμάξης ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων, διότι μοὶ ἔλειπον ἀκόμη τρεῖς μικροὶ θύρσοι ὅπως συμπληρώσω τὴν ἀνθοδέσμην. Τέλος τοὺς εὗρον ὡς ἐκ θαύματος ἐντὸς τοῦ παραθύρου μοδίστας τινός, ἣν ἐπλήρωσα διὰ ποσότητος χρυσοῦ ἴσου πρὸς τὸ βάρος τῶν ἀνθέων. Ὅ,τι εὑρίσκετο εἰς τοὺς κήπους τῶν ἀνθοκόμων σπανίως ἥρμοζεν εἰς τὸ χρῶμα, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἡ κυρία μαρκησία. Ἕνεκα ἀνθοδέσμης τινὸς ἐκ τοῦ εἴδους τῶν ῥόδων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται βρυώδη, καὶ ἥτις ἔπρεπε νὰ ταιριάζῃ εἰς τοαλέτταν ῥοδόχρουν κατάστικτον δι' ἀργύρου, ἐταξείδευσά ποτε ἐπίτηδες μὲ τὸ ταχὺ εἰς Νίκαιαν. Τὰ ἐξωτικὰ φυτὰ ἅτινα μοὶ ἐζήτησε διὰ ἰαπωνικήν τινα ἐσθῆτα ἔκοψα ἀπὸ τὸ πολύτιμον θερμοκήπιόν μου».

Ἡ μαρκησία ἐρωτηθεῖσα δὲν εὕρισκε τὸν λογαριασμὸν πολὺ ἀκριβόν, ἐπήνεσε μάλιστα τὸν Dupouchelle εἰποῦσα ὅτι πάντοτε ὑπερέβη τὰς προσδοκίας της καὶ ἐθεώρησε τὴν ἄρνησιν τοῦ συζύγου της ἁπλῶς ὡς ἰδιοτροπίαν. Τὸ δικαστήριον ἐσυμβίβασε τὴν ὑπόθεσιν ἀποφανθὲν ὅτι ὁ μὲν μαρκήσιος πρέπει νὰ πληρώσῃ 15,000 φρ. ὁ δὲ ἀνθοκόμος νὰ παρέχῃ εἰσέτι ἐπ' ὀλίγον χρόνον, μέχρι τοῦ Πάσχα, ἄνθη εἰς τὴν μαρκησίαν δωρεάν, ὅπερ οὗτος ἐδέχθη εὐχαρίστως.

Μία ἀρχαία βιβλιοθήκη πυρποληθεῖσα.

Τὸ ἀρχαιότατον φιλολογικὸν μουσεῖον τοῦ κόσμου κατεστράφη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν φλογῶν. Ἦτο τὸ μουσεῖον τοῦτο αὐτὴ ἡ οἰκία τοῦ Κομφουκίου παρὰ τὸν ποταμὸν Λόο τῆς Κίνας, ἐν ᾗ ἐσώζετο ἡ ἰδιαιτέρα βιβλιοθήκη τοῦ μεγάλου ἐκείνου φιλοσόφου. Ἀπὸ δισχιλίων καὶ πεντακοσίων ἐτῶν οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ, οἵτινες φέρουσι τίτλον ἀναλογοῦντα πρὸς τὸν δουκικόν, παρελάμβανον ἐκ διαδοχῆς τὴν πολύτιμον ταύτην οἰκίαν ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱόν.

Ὁ κύριος Gruff ἐν Ἀμερικῇ, εἷς τῶν γνωστοτέρων τεχνιτῶν τῆς Βασιγκτῶνος, εὗρε μικρόν τι ἐργαλεῖον, ὅπερ ὠνόμασε «bucking». Τὸ ἐργαλεῖον ἔχει διαφόρους μορφὰς κατ' ἀρέσκειαν καὶ δύναται νὰ κρατηθῇ εὐκόλως ἐντὸς τοῦ στόματος. Ἐὰν ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου διέλθῃ διὰ τοῦ ἐργαλείου προσλαμβάνει τόνον γλυκὺν καὶ εὐάρεστον, οἱαδήποτε φωνὴ καὶ ἂν εἶνε. Ὁ ἐφευρέτης ζητεῖ νὰ τελειοποιήσῃ τὸ ἐργαλεῖόν του, ἐλπίζων ὅτι δι' αὐτοῦ θὰ δυνηθῇ νὰ πλάσῃ φωνὴν ὑψηλοτέραν τῆς διαπασῶν, καὶ ὅτι οἱ ὑψίφωνοι δι' αὐτοῦ θὰ αὐξήσωσι τοὺς μουσικοὺς αὐτῶν τόνους.

Μεταξὺ δύο ἐραστῶν:

Ἡ δεσποινίς.—Ἂν μ' ἀγαπᾷς, μοῦ ὑπόσχεσαι ὅτι θὰ κάμῃς ὅ,τι σοῦ 'πῶ;

Ὁ κύριος.—Ναί, ἄγγελέ μου· σοῦ τὸ ὀμνύω.

Ἡ δεσποινίς.—Νυμφεύσου τὴν μητέρα μου, εἶνε χήρα!..

Τηλεγράφημα ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν:

«Ἀγαπητὲ ἀδελφέ, Φανὴ ἔτεκε δίδυμα· αὔριον πλείονα.»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—826

Digitized by Google

Ἀριθ. 592 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 3 Μαΐου 1887

Η ΔΙΩΡΥΞ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Α'.

Ἡ ἱστορία εἰκόνισε τὴν μορφήν σου ἀγρίαν καὶ εἰδεχθῆ καὶ παρέδωκεν ἡμῖν τὴν ἀνάμνησίν σου αἱματηρὰν καὶ ἀπαισίαν. Κύκλος ὁλόκληρος παραδόσεων, βδελυρωτέρων ἡ μία τῆς ἄλλης, ἐπλάσθη περὶ τὸ ὄνομά σου καὶ τὸ ἐκληροδότησεν εἰς τοὺς αἰῶνας σεσημασμένον διὰ τῆς σφραγῖδος τῆς φρίκης—τρομερὸν σύμβολον τῆς ἀπανθρωπίας καὶ τῆς ὠμότητος. Κανεὶς δεσπότης, κανεὶς τύραννος, κανεὶς ἐξολοθρευτὴς λαῶν δεν ἔκαμε ποτὲ τόσην τῆς δυνάμεώς του κατάχρησιν, κανεὶς δὲν ἔχυσε τόσον αἷμα, κανεὶς δὲν εὗρε τόσην ἡδονὴν ἐν τῇ σκληρότητι. Ἀνὰ μέσον τῶν σκοτεινῶν σελίδων τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἡ φυσιογνωμία σου διαγράφεται περιβεβλημένη παράδοξον ἀποτροπαιότητος αἴγλην. Τὸν Φόβον ἠθέλησες συμπαραστάτην σου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ὑπουργόν σου τὸ Δέος, καὶ τὴν αὔλακα ἣν ἐχάραξαν τὰ ἔτη τῆς βασιλείας σου ἐπλήρωσαν σωροὶ πτωμάτων. Ὁ καιρὸς τοῦ κράτους σου ἀναφέρεται ὡς ἐποχὴ κατηραμένη. Μεταξὺ ὅλων τῶν ἐν ἰσχύϊ καὶ κακουργίᾳ συναδέλφων σου, τεράτων ἄνευ ἐπιγνώσεως, ἀκουσίων ὀργάνων εἱμαρμένης ἀγνώστου, ὑστερικῶν ἐκτρωμάτων κληρονομικῆς διαφθορᾶς, ἀσυνειδήτων νευροσπάστων, φοβερῶν παραφρόνων ἢ ἐπικινδύνων βλακῶν, μεταξὺ τῶν μανιωδῶν Μαξιμίνων καὶ τῶν ἀπεκτηνωμένων Ἡλιογαβάλων καὶ τῶν ἠλιθίων Κλαυδίων, οἵτινες ἤρχοντο καὶ παρήρχοντο, ἀπαίσιοι ἠθοποιοὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγρίου δράματος, ἡ χρονογραφία σὲ παρέστησεν ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν τύπον ἀναισθήτου καὶ ἀνηλεοῦς μονάρχου. Κανεὶς δὲν σὲ φαντάζεται ἄλλως ἢ λακτίζοντα τὴν κοιλίαν τῆς μητρός σου, μεθυσκόμενον ἐξ ὀργίων καὶ οἴνου, χειροκροτοῦντα τὰς ἑκατόμβας τῶν χριστιανῶν μαρτύρων ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἢ θεώμενον, ἐστεμμένον μὲ ῥόδα καὶ κιθαρίζοντα, τὸ πανόραμα τῆς πυρπολουμένης αἰωνίας πόλεως, ἧς εἶχες διατάξῃ ὁ ἴδιος τὸν ἐμπρησμόν. Ἀλλ' ἐγώ, ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὸν τεμνόμενον αὐτὸν ἤδη Ἰσθμὸν τῆςΚορίνθου, οὗτινος μεταξὺ τῶν τόσων ἄλλων ὀνείρων σου εἶχες ἐπιχειρήσῃ καὶ σὺ πρὸ τόσων ἑκατονταετηρίδων τὴν ὀρυχήν, σκέπτομαι ἂν πράγματι αὐτὴ ἦτο ἡ ἀληθὴς ὄψις σου, ὦ Νέρων! Ἂν ὑπῆρξες μόνον ὁ χυδαῖος τύραννος καὶ ὁ αἱμοβόρος δεσπότης, ὃν παρέστησεν ἡμῖν ἡ ἱστορία, πῶς μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνθρωποκτόνων καὶ ἐξολοθρευτικῶν σχεδίων σου σοὶ ἐπῆλθε καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐκτελέσεως τοιούτου εὐεργετικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου; Εἰς ποίας σκέψεις ὑπείκων ἠθέλησες καὶ ἤρχισες νὰ τὸ κάμνῃς; Ὁποῖον ὄνομα καὶ ποίαν ἰδέαν ὠρέχθης ἆρά γε ν' ἀφήσῃς περὶ σεαυτοῦ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους; Πῶς συνέβη ὥστε ἡ εἰκών σου, ἡ τόσον σκιερὰ καὶ φρικώδης, νὰ ἔχῃ ἅμα καὶ τόσα φωτεινὰ μέρη; Μέλλων νὰ χύσῃς ποταμοὺς αἱμάτων, ἀναβαίνων ἐπὶ τὸν θρόνον ἐχάριζες τὴν ζωὴν εἰς πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε καταδεδικασμένους. Τόρα παρέχων ἀπόλυτον ἐλευθερίαν λατρείας τοῖς χριστιανοῖς, μετ' ὀλίγον ηὐφραίνεσο ῥίπτων αὐτοὺς βορὰν ἀθλίαν τῶν τίγρεων καὶ τῶν πανθήρων. Λακτίζων τῆς μητρός σου τὰ σπλάγχνα, ἐγκατελείπεσο, γλυκὺς καὶ ἤρεμος ὡς ἀρνίον, εἰς τὰ φιλήματα ἀπελευθέρου ἐρωμένης. Σφάζων καὶ ὀργιάζων ἐφιλοσόφεις ἅμα καὶ ἐστιχούργεις μετὰ τοῦ Σενέκα. Καίων τὴν Ῥώμην, ἐσκέπτετο ταὐτοχρόνως νὰ κόψῃς τὸν Ἰσθμόν. Παράδοξον κρᾶμα μανίας καὶ μεγαλοφυΐας σχεδόν, ποιητὴς καὶ δήμιος, μεγαλεπίβολος καὶ φρενήρης, βεβαίως δὲν ἦσο κοινὸς ἄνθρωπος. Ἀλλὰ ποίων ἀντιθέτων ἀποκρύφων δυνάμεων τυφλὸν θῦμα καὶ ἕρμαιον ἐσύρεσο; Τί μυστικὰ πάθη σὲ ἐφλόγιζον καὶ τί ἀλλόκοτα ἔνστικτα σὲ ὤθουν; Ποία ἀνίκητος ὄρεξις καταστροφῆς ἅμα καὶ δημιουργίας σὲ ἐκίνει, υἱὲ τῆς Ἀγριππίνας, δολοφόνε τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὀνειροπόλε κακοῦργε, ζοφερὲ καῖσαρ;

* *
*

Ἡ ἐπιχείρησις αὐτὴ τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ δὲν ἦτο ἀναμφιβόλως ἰδέα ἄρχοντος ἀξέστου, κτηνώδους ἢ παράφρονος. Ἤρχει δὲ καὶ αὐτὴ μόνη νὰ ἀλλοιώσῃ κατά τι ἐπὶ τὸ εὐμενέστερον τὴν περὶ τοῦ ῥωμαίου αὐτοκράτορος ἐτυμηγορίαν τῆς ὑστεροφημίας. Πρὸ αὐτοῦ καὶ πολλοὶ

ἄλλοι εἶχον συλλάβῃ τὸ σχέδιον καὶ εἶχον ἀρχίσῃ μάλιστα τὴν ἐκτέλεσίν του. Ὀνομαστὶ δὲ πρῶτος ὁ Περίανδρος, ὁ ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν, τύραννος τῆς Κορίνθου, ἀναφέρεται ὡς προβὰς εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προκαταρκτικὰ ἔργα. Τὸ δὲ παράδειγμα αὐτοῦ εὗρεν ἱκανοὺς καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς μιμητάς. Ἀλλ' αἱ δοκιμαὶ εἰς ἃς προέβησαν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσι κἂν ὡς σημαίνουσαι καὶ ἁπλῆν ἔναρξιν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ὀρυχῆς,πρώτη δὲ ἀληθῶς σοβαρὰ ἀπόπειρα ἀπομένει ἡ τοῦ Νέρωνος, τῷ 66 ἢ 67 μετὰ Χριστόν. Οἱ σπουδαιότεροι μηχανικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐστάλησαν νὰ μελετήσωσι τὸ ἔδαφος καὶ τὸν καταλληλότερον τρόπον τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος. Οἱ γεωμέτραι ἐξετέλεσαν πάσας τὰς δεούσας καταμετρήσεις. Ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἀπαιτουμένων ἐξόδων κατηρτίσθη καὶ τὰ σχέδια κατεστρώθησαν. Αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἐλάμβανε γνῶσιν καὶ ἐξέφερε τὴν κρίσιν του περὶ αὐτῶν, ἐσκέπτετο δὲ νὰ μεταβῇ καὶ ὁ ἴδιος ὅπως παραστῇ καὶ ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν. Πράγματι δὲ αὗται ἤρχισαν μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἀκριβείας. Ἡ γραμμὴ ἐχαράχθη ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, ἐπὶ τοῦ στενοτέρου μέρους τοῦ ἰσθμοῦ, καὶ ἡ σκαφὴ αὐτῆς προέβη ἑκατέρωθεν ἐφ' ἱκανόν, μετὰ δραστηριότητος ἐπιδιωκομένη. Ἡ διῶρυξ ὠρύχθη μέχρι τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἰσθμοῦ ὑψώματος. Χιλιάδες δούλων εἰργάζοντο εἰς τὴν ἀνόρυξιν καὶ τὴν ἐκβάθυνσιν αὐτῆς. Μ' ὅλας τῆς μηχανικῆς τὰς ἀτελείας τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐγχειρήματος προεμηνύοντο λίαν εὐάρεστα. Χάνδακες καὶ ὀπαὶ ὑπενόμευον ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν τὸ ἔδαφος καὶ δίκελλαι καὶ ἀξίναι καὶ λοστοὶ κατέτρωγον τῆς γῆς τὰ σπλάγχνα. Τοῦ ὑψώματος ἡ διάτρησις προεχώρει, πολλαπλᾶ δὲ φρέατα εἶχον σκαφῇ ἐντὸς αὐτοῦ. Ἀλλ' αἴφνης ἡμέραν τινὰ αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν ἐξ ἀπροόπτου διαμιᾶς, ἄδηλον διατί. Τὸ ἔργον ἔμεινεν ἡμιτελές, ἀκριβῶς ὅτε παρεῖχε τὰς πλείονας ἐπιτυχίας ἐλπίδας. Αἱ χιλιάδες τῶν ἐργατῶν διεσκορπίσθησαν καὶ ὁ χρόνος δὲν ἐβράδυνε νὰ καταχώσῃ ἐκ νέου καὶ τοὺς χάνδακας καὶ τὰς ὀπὰς καὶ τὰ φρέατα καὶ τὴν ἀνορυχθεῖσαν τῆς διώρυγος γραμμήν.

* *
*

Ἔκτοτε οὐδεμία ἄλλη ἀπόπειρα ἔγεινε πρὸς συνέχισιν ἢ τελείωσιν τοῦ ἔργου, μέχρι τοῦ 1882, ὅτε τὰ ἐγκαίνια νέας ἀποπείρας πρὸς διόρυξιν τοῦ Ἰσθμοῦ ἐκάλουν εἰς Καλαμάκιον τοὺς ἀθηναίους ἀστούς. Ἦτο δὲ ἀξιομνημόνευτος ἀληθῶς διὰ τὰς Ἀθήνας ἡ ἡμέρα ἐκείνη. Ὑπὸ τὸ ἀνατέλλον φῶς θαυμασίας ἐαρινῆς πρωΐας, πολὺ πρὶν ὁ ἥλιος φανῇ, ἐνῷ μόλις ἐρρόδιζε τοῦ Λυκαβηττοῦ ἡ κορυφὴ καὶ προσεπάθει ν' ἀποβάλῃ τὸν σκοτεινὸν αὐτοῦ πέπλον τὸ λευκὸν τῆς Ἀκροπόλεως κάλλος, ἐνθυμοῦμαι τῶν ἁμαξῶν τὴν μακρὰν σειρὰν κυλιομένων ἐν ὁρμῇ καὶ βίᾳ πρὸς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ τῆς κοιμωμένης ἔτι ἑρμαϊκῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος ἐξεγειρομένην νυσταλέαν καὶ τὸν πρόωρον αἰφνίδιον θόρυβον καὶ τὸν συνωστισμὸν καὶ τὴν ταραχήν. Καὶ ἔπειτα τὴν ἐν τῷ σταθμῷ κίνησιν καὶ τὴν βοὴν καὶ τὰ ὠχρὰ ἐκ τῆς ἀφυπνήσεως πρόσωπα καὶ τὸν σιδηρόδρομον ἀχθόμενον καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τὸ ἐξαιρετικὸν καὶ δυσκόμιστον τῶν ἐπιβατῶν βάρος καὶ τὴν ἐν Πειραιεῖ φύρδην μίγδην ἐντὸς τῶν λέμβων καὶ τῶν ἀτμοπλοίων ἐπιβίβασιν. Καὶ τὸν ἐκ τοῦ λιμένος ἀπόπλουν ἔπειτα δεκαπέντε περίπου ἀτμοπλοίων ἀνὰ ἓν ἐξερχομένων καὶ ἀκολουθούντων ἄλληλα καὶ συμπλεόντων καὶ διαγωνιζομένων περὶ τάχους καὶ καταμέστων πλήθους ποικίλου ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων καὶ τὰ περιεργότατα ἐπεισόδια καὶ τὸν πνιγμὸν τριῶν ἀνθρώπων ἐν τῷ πελάγει, ὡς νὰ ἐχρειάζετο καὶ ἀνθρωπίνη θυσία πρὸς ἐγκαίνισιν τοῦ εὐέλπιδος ἔργου, καὶ τὴν ἀποβίβασιν ὑπὸ τὸ ἀφόρητον καῦμα ἀνηλεοῦς ἡλίου ἐν τῇ παραλίᾳ καὶ τὸν βασιλέα καταφέροντα τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς γῆς κτύπημα δι' ἀργυρᾶς σκαπάνης, ἐνῷ ὁ πρωθυπουργὸς ἀπεκόμιζε τὸ ἐξαχθὲν χῶμα . . .

Τέσσαρα ἔτη συνεπληρώθησαν ἤδη ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Τόρα δὲ συμφώνως πρὸς τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς ἔπρεπε νὰ καλώμεθα εἰς τῶν ἐγκαινίων τῆς διαβάσεως πλέον τῆς διώρυγος τὴν τελετήν. Ἀλλ' οἱ ὑπολογισμοὶ ἀπεδείχθησαν ἐσφαλμένοι, μόλις δὲ μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη ἀπὸ σήμερον θὰ δυνηθῶμεν νὰ παραστῶμεν εἰς τοῦ ἔργου τὴν περάτωσιν. Ὑπεύθυνος ὅμως ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ ταύτῃ βραδύτητι δὲν φαίνεται νὰ εἶνε ἡ ἀναλαβοῦσα τὴν ἐπιχείρησιν ἑταιρία. Εἰς τοιαῦτα μεγάλα ἔργα αἱ ἀπρόοπτοι δυσχέρειαι, αἱ μεταβολαὶ τῶν ἀρχικῶν σχεδίων, αἱ πρόσθετοι δαπάναι, αἱ διαψεύσεις τῶν ἐλπίδων ἐν πολλοῖς, εἶνε ἀναπόφευκτοι. Τὸ σπουδαιότερον ἀναμφιβόλως ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τῆς διορυχῆς τοῦ ἰσθμοῦ ζήτημα ἦτο νὰ προχωρήσῃ αὕτη μέχρι σημείου, παρέχοντος τὴν ἐγγύησιν τοῦ ἐντὸς χρονικοῦ τινος διαστήματος δυνατοῦ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐγχειρήματος. Τοῦτο δὲ ἐπετεύχθη ἤδη προφανῶς.Αἱ ἐργασίαι προέβησαν μέχρι σημείου τοιούτου, ὥστε ἡ ἐγκατάλειψις νὰ μὴ εἶνε πλέον οὔτε εὔκολος οὔτε συμφέρουσα. Ὁ συγκρίνων τὸν πίνακα τῆς καταστάσεως τῶν ἐργασιῶν κατὰ τὸ 1884 πρὸς τὸν τοῦ τρέχοντος ἔτους βλέπει καταφανῶς ὅτι τὰ τρία σχεδὸν τέταρτα τοῦ ὅλου ἔργου ἔχουν ἤδη συντελεσθῇ. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ὑπολειπόμενον εἶνε καὶ τὸ δυσκολώτερον

Digitized by Google

ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ κυρίως δύσκολον. Ἀλλ' ἄν, κατὰ τὸ ἀρχαῖον λόγιον, ἡ ἀρχὴ εἶνε τὸ ἥμισυ τοῦ παντός, τὰ συντελεσθέντα ἤδη τρία τέταρτα θὰ εἶνε βεβαίως κάτι τι περισσότερον.

* *
*

Ὁ διελθὼν ἄλλοτε τὸν Ἰσθμὸν δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν σήμερον ὑπὸ τὴν νέαν του μορφήν. Μεγάλη λευκὴ χαράδρα διατρέχει τὸ πλάτος αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. Ἀπὸ τῶν δύο ἐξόδων αὐτῆς ἡ θάλασσα εἰσέρχεται ἐλευθέρως ἤδη, εἰσβάλλει ἐντὸς τῆς γῆς μέχρις ἀποστάσεως εἴκοσι καὶ ἴσως περισσοτέρων μέτρων ἑκατέρωθεν. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πελοποννήσου εἶνε ἤδη κεχωρισμένη ἀπὸ τῆς Στερεᾶς, καὶ οἱ δύο ἀδελφαὶ συνέχονται ἀκόμη μόνον διὰ λεπτῆς λωρίδος εἰς τὸ βάθος τῆς χαράδρας, ὡς οἱ Σιαμαῖοι, ἣν ὅμως καὶ αὐτὴν ὁσημέραι ἀποκόπτουν οἱ ἐργαζόμενοι. Γέφυρα ὅμως σιδηρᾶ, στερεωτάτη, συνδέει αὐτὰς καὶ πάλιν, ἐγειρομένη ἄνωθεν τοῦ χάους. Γήλοφοι ἀνύπαρκτοι τέως ὑψοῦνται ἐπ' αὐτοῦ, βουνὰ ὁλόκληρα φαιοῦ χώματος, ἀπορριπτομένου ἔξω τῆς διώρυγος, ἐπὶ τῶν ὀχθῶν της. Ὅπου δὲ ὑπερήφανον ἐκύρτου τὴν ράχιν του τὸ φυσικὸν τοῦ ἐδάφους ὕψωμα, χαίνει ἤδη βάραθρον βαθύ, κρημνὸς μέγας, πλατεῖα καὶ μακρὰ τάφρος. Ἀκατοίκητος ἐξετείνετο πρὶν ἡ ἐρημία του, κατάφυτος μόνον, ἀνθηρὰ καὶ πρασίνη. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν κλάδων καὶ τῶν φύλλων ὀρθοῦνται ἤδη κομψοὶ μικροὶ οἰκίσκοι, ἐσπαρμένοι ἀνὰ μικρὰ διαστήματα, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν πλευρῶν τῆς διώρυγος, καταφύγια τῶν ἐργατῶν πρόχειρα, κατεσκευασμένα ἐξ ὑπογυίου ἐκ σιδήρου, ἐκ λίθων ἢ ἐκ χωμάτων, ἀλλοῦ ἀραιούμενοι, ἀλλοῦ πυκνούμενοι καὶ κατερχόμενοι ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων ὅπως συγκεντρωθῶσιν ἑνούμενοι εἰς τοὺς δύο ἀντιθέτους συνοικισμοὺς τῆς Ἰσθμίας καὶ τῆς Ποσειδωνίας, τὸν πρῶτον ἐπὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ εἰσόδου καὶ τὸν ἄλλον ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν Κορινθιακὸν ἐξόδου. Ἡ ἄμαξα καὶ οἱ ἡμίονοι διεπέρων ἄλλοτε μετὰ κόπου αὐτόν, ἀναρριχώμενοι βραδέως τὴν ὀφρῦν του. Ἀλλ' ἤδη ὁ σιδηρόδρομος παταγεῖ μετέωρος διερχόμενος ὑπεράνω τῆς γεφύρας καὶ συρίζει. Πρὸς τὸ σύριγμα δὲ αὐτοῦ ἀνταποκρίνονται μυρίοι ἄλλοι συριγμοὶ εἴτε ἀπὸ τῆς διώρυγος, εἴτε ἀπὸ τῶν ὀρυσσομένων ὑποχθονίων ἐγκάτων αὐτῆς, εἴτε ἀπὸ τῶν ὀχθῶν της. Πλατεῖαι τροχιαὶ διασταυροῦνται κατὰ παντοίας διευθύνσεις καὶ ἐπ' αὐτῶν κυλίονται στένοντα τὰ φορτηγὰ τραῖνα, τὰ ἐκτελοῦντα τὴν ἰδιαιτέραν τῶν ἐργασιῶν ὑπηρεσίαν. Ὑπερμεγέθεις μηχαναί, βορβοροφάγοι, βαροῦλκα, ἕλκηθρα, τηλεγραφικοὶ στύλοι, ἀνυψοῦσι πρὸς τὸν οὐρανὸν μακροὺς σιδηροῦς βραχίονας, ὀξείας κορυφάς, μαύρους σωλῆνας. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κρότος δεινὸς ἀκούεται, σείεται τὸ ἔδαφος ὡς ἐκ δονήσεως ἐνδομύχου, νέφη κονιορτοῦ ἀνέρχονται εἰς τὸν ἀέρα, ὀσμὴ πυρίτιδος καὶ δυναμίτιδος πληροῖ τὴν ἀτμοσφαῖραν. Παράδοξα μελανὰ τέρατα ἐξέρχονται τῶν ἐνδοτάτων σπλάγχνων τοῦ Ἰσθμοῦ μυκώμενα, ἐξ ὑπογείων ὀπῶν καὶ στοῶν, ἀτμήλατα. Ὁ ἥλιος φωτίζει ἄνωθεν τὰ βάθη τῆς τεχνητῆς χαράδρας, λάκκους καὶ βόθρους καὶ φρέατα καὶ ὑπονόμους καὶ αὔλακας, καὶ ἀξίνας καὶ σκαπάνας καὶ πελέκεις καὶ πτύα καὶ ἀνθρώπους, πληθὺν περίεργον καὶ ποικιλόμορφον, ἄλλους κυλίοντας πεφορτωμένας χειραμάξας, ἄλλους ἀνασκάπτοντας τὸ ἔδαφος, ἄλλους πλήττοντας τὰς πλευρὰς ὅπως εὐρύνωσιν ἢ λειάνωσιν αὐτὰς ἔτι μᾶλλον, ἄλλους ὀρθίους, ἄλλους κύπτοντας, ἄλλους μετεώρους ἐντὸς σχισμάδων ἢ ἐπὶ κλιμάκων ἀνερχομένους καὶ ἐργαζομένους εἰς τὸ ὕψος τῶν τοίχων τῆς διώρυγος, ἄλλους κρεμαμένους ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ὀφρύων της δένδρων διὰ σχοινίων πρὸς τὰ κάτω, θέαμα ἀλλόκοτον καὶ ἐκπλῆττον, ὡς μυρμήκων νομίζεις συναχθέντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ προσπαθούντων νὰ ὀρύξωσι φωλεὰν ἢ ποντικῶν ἀγωνιώντων νὰ καταφάγωσι τυροῦ τεμάχιον. Καὶ ἡ γῆ φαίνεται, ἐγκλείουσα τὴν μυρμηκιὰν ταύτην ἐν ἑαυτῇ, ὡς νὰ ζωογονῆται, ὡς νὰ λαμβάνῃ ψυχήν, καὶ συνεχεῖς ἦχοι, ἀδιάλειπτοι θόρυβοι, ἰδιόρρυθμοι πάταγοι, ἐξωτικοὶ δοῦποι ἀναδίδονται ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἀνεξήγητος καὶ μυστηριώδης δημιουργία νὰ τελῆται μέσα της!

* *
*

Ἡ γραμμή, ἣν ἠκολούθησεν ἡ διῶρυξ, εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ σχεδίου τοῦ Νέρωνος. Ἀφετηρίαν ἔχουσα τὸν κόλπον τοῦ Καλαμακίου, ὀλίγῳ νοτιώτερον τῆς ὁμωνύμου πολίχνης, διασχίζει εὐθεῖα τὸν Ἰσθμὸν εἰς τὸ στενότερον αὐτοῦ μέρος, ὅπως καταλήξῃ εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον αὐτοῦ, εἰς τὸν κόλπον τῆς Ποσειδωνίας, ὀλίγῳ βορειότερον τῆς Νέας Κορίνθου. Τὸ μῆκος αὐτῆς εἶνε ἓξ χιλιομέτρων καὶ τριακοσίων μέτρων περίπου, τὸ βάθος μέτρων ὀκτὼ καὶ τὸ εὖρος τῆς ἐπιφανείας της μέτρων εἴκοσι δύο. Ἀμφότεραι ὅμως αἱ ἐκβολαὶ αὐτῆς ἔχουσιν εὐρυνθῇ πολὺ περισσότερον, τὸ δὲ ἄνοιγμα τοῦ στομίου ἑκάστης αὐτῶν φθάνει μέχρι πλάτους ἑκατὸν μέτρων. Ἀπὸ τοῦ κέντρου τὸ ἔδαφος κατέρχεται πρὸς τὸ μέρος τῆς Κορίνθου ἠρέμα ἐν ἐπικλίσει ἑνὸς καὶ ἡμίσεος περίπου χιλιομέτρου, πρὸς δὲ τὸ μέρος τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐν ἀποκλίσει τριῶν τετάρτων τοῦ χιλιομέτρου. Ἀκριβῶς δὲ ἐν τῷ κέντρῳ ὀγκοῦται εἰς κορύφωμα μέγα, γήλοφον συμπαγῆ, διαμέτρου μὲν τεσσαράκοντα πέντε μέτρων, ὕψους δὲ μέχρις ὀγδοήκοντα πέντε μέτρων ὑπεράνω

Digitized by Google

τῆς ἐπιφανείας τῆς διώρυγος. Ἡ διάτρησις δὲ τούτου τοῦ γηΐνου ὄγκου ἀποτελεῖ καὶ τὸ δυσκολώτερον ἅμα καὶ δαπανηρότερον τμῆμα τῆς ὅλης γραμμῆς. Ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐξόδων ἡ διῶρυξ ἐσκάφη ἤδη ἐφ' ἱκανὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἥτις καὶ εἰσέρχεται ἕως μικροῦ τινος διαστήματος, ὡς προελέχθη, ἐντὸς αὐτῆς. Ἡ περαιτέρω ἀνασκαφὴ ὅμως τοῦ ἐπιπέδου ἐδάφους ἐγκατελείφθη ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ ἤρχισεν ἡ σκαφὴ καὶ ἡ ἀνόρυξις τοῦ ὄγκου. Ἡ ἐχωμάτωσις δὲ καὶ ἡ ἐκβάθυνσις τούτου θέλει προβῇ μέχρις οὗ ἡ κοίτη τῆς διώρυγος φθάσῃ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τότε δὲ αἱ βορβοροφάγοι θέλουν ἐχωματώσῃ καὶ βαθύνῃ τὸ ἑκατέρωθεν τοῦ γηλόφου ὑπολειπόμενον ἄσκαπτον μέρος τῆς διώρυγος καὶ ἡ θάλασσα θὰ εἰσρεύσῃ ἀπὸ τῶν δύο μερῶν. Ἡ διάτρησις ἑπομένως τοῦ γηΐνου αὐτοῦ οἰδήματος ἐπιδιώκεται δραστηρίως καὶ πᾶσα ἡ ἐργασία ἔχει συγκεντρωθῇ ἐν αὐτῇ. Μ' ὅλην δὲ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν διάφορον σύστασιν αὐτοῦ ἡ βραδύτης δὲν θὰ ἦτο σπουδαία καὶ ἡ δυσχέρεια μεγάλη. Ἀλλ' ἀπρόοπτος ἀνακάλυψις θέλει ἐπιφέρῃ ἀναποφεύκτως τήν τε αὔξησιν τῶν δαπανῶν καὶ τοῦ ὡρισμένου χρονικοῦ διαστήματος τὴν παράτασιν. Καθ' ὅλας τὰς προηγηθείσας ἐρεύνας καὶ βολιδοσκοπήσεις, συμφώνως δ' ἔτι καὶ πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἀνακαλυφθέντων φρεάτων, ἅτινα εἶχον ὀρυχθῇ ἐπὶ Νέρωνος, ὑπετίθετο ὅτι τὸ σύνολον τοῦ συμπαγοῦς βουνοῦ ἀπετελεῖτο ἐσωτερικῶς μέχρι τοῦ βάθους ἐκ βράχων, οἵτινες καὶ διασχιζόμενοι θὰ ἐξηκολούθουν νὰ εἶνε πεπροικισμένοι δι' ἱκανῆς φυσικῆς ἀντοχῆς, ὅπως ἀποτελέσωσι τὰς παρειὰς τῆς διώρυγος, χωρὶς νὰ εἶνε ἀναγκαία ἡ κατ' ἄλλον τρόπον ὑποστήριξίς των. Περιέργως ὅμως, ὑπὸ τὸ σκληρὸν λίθινον στρῶμα, τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄγκου, εἰς τὸ βάθος, ἀκριβῶς εἰς τὸ μέρος ὁπόθεν θὰ διέλθῃ ἡ κοίτη τῆς διώρυγος, ἀποτελεῖται ἐξ ἀργιλλωδῶν στρωμάτων, μὴ παρεχόντων βεβαίως οὐδεμίαν ἐγγύησιν ἀντοχῆς, οὕτως ὥστε σοβαροὶ φόβοι φθορῶν καὶ καταπτώσεων τῶν πλευρῶν γεννῶνται. Ἀνάγκη ἑπομένως ὅπως αἱ παρειαὶ τοῦ βάθους τῆς διώρυγος μέχρι τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ὑποστηριχθῶσι διὰ τοιχωμάτων ἰδιαιτέρων ἐπὶ τούτῳ, ὧν τὸ ὕψος θέλει φθάσῃ τὸ ὀλιγώτερον τὰ δέκα μέτρα καὶ τὸ μῆκος τὰς τρεῖς χιλιάδας καὶ ἑξακόσια μέτρα. Ἐπιτροπὴ εἰδικὴ ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλεῖσα ὑπὸ τῆς ἑταιρίας ἐξετάζει ἤδη ἐπιτοπίως τὰ ἀπαιτούμενα νὰ ἐκτελεσθῶσι συμπληρωματικὰ ἔργα καὶ τὰς μελλούσας προσθέτους δαπάνας. Νομίζω δὲ ὅτι καὶ ἄλλη ἐπιτροπή, ἐκ μέρους τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως πλέον, πρόκειται νὰ ἐξετάσῃ ἂν τὰ ἐκτελεσθέντα μέχρι τοῦδε ἔργα εἶνε τοιαῦτα, ὥστε νὰ δικαιολογῶσι τὴν παράτασιν τῆς προθεσμίας πρὸς τελείαν τομήν, ἣν ὥριζεν ἡ ἀρχικὴ σύμβασις μετὰ τῆς ἑταιρίας, καὶ ἥτις ἔληξεν ἤδη, ὡς ἐπίσης καὶ ἂν αἱ ἐπελθοῦσαι δυσκολίαι καὶ βραδύτητες προήρχοντο ἀληθῶς ἐξ ἀπροόπτων λόγων ἢ ἐξ ἄλλων αἰτίων.

***

Πρόδηλον ὅμως εἶνε ὅτι ἡ ἐπιδίωξις τῶν ἐργασιῶν μετὰ πάσης δραστηριότητος δὲν θὰ εἶνε δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ. Ὁ θέλων νὰ πεισθῇ περὶ τούτου δὲν ἔχει ἢ νὰ ἴδῃ τὰ τεχνικὰ ἔργα, ἅτινα κατεσκευάσθησαν, τὸ ποσὸν τῶν γενομένων ἐχωματώσεων καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἐδάφους.

Ἡ σιδηρᾶ λόγου χάριν γέφυρα τοῦ σιδηροδρόμου εἶνε ἔργον καὶ χρόνον ἀπαιτῆσαν καὶ ἱκανὰ στοιχίσαν καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν σπουδαῖον. Κατασκευασθεῖσα ὅσῳ τὸ δυνατὸν μᾶλλον στερεὰ καὶ εὐρεῖα, βασιζομένη ἐπὶ ἰσχυρῶν χιαστῶν ὑποστηριγμάτων καὶ προσηρμοσμένη ἀρρήκτως ἐπὶ τῶν ὀχθῶν, ἐγείρεται μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐναερία εἰς ὕψος τεσσαράκοντα ἓξ μέτρων ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὸ μῆκος αὐτῆς εἶνε ὀγδοήκοντα μέτρων. Εἶνε δὲ κεχωρισμένη ἅμα διὰ σιδηροῦ κιγκλιδώματος εἰς δύο μέρη, ἐκεῖθεν τοῦ ὁποίου εὑρίσκονται ἐστρωμέναι αἱ τροχιαὶ καὶ περῶσι τὰ τραῖνα ἐντεῦθεν δὲ διέρχονται αἱ ἅμαξαι καὶ οἱ διαβάται.

Ἄλλη μικροτέρα γέφυρα, μέλλουσα ν' ἀφαιρεθῇ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν, εὑρίσκεται παρὰ τὴν πρὸς τὴν Ἰσθμίαν ἐκβολὴν τῆς διώρυγος, συνδέουσα τὰς δύο ὄχθας, κάτωθεν τῆς ὁποίας ἔφθασεν ἤδη τὸ ὕδωρ.

Μεγάλοι κυματοθραῦσται (brise-mer) κατεσκευάσθησαν παρὰ τὰς ἐκβολάς, ἔν τε τῇ Ἰσθμίᾳ καὶ τῇ Ποσειδωνίᾳ, ὅπως προστατεύωσι τοὺς κολπίσκους τούτους κατὰ τῆς ὁρμῆς τῆς θαλάσσης.

Πολλὰ καὶ ποικίλα ἄλλα ἔργα, εἶνε πρὸς πρόοδον τῶν ἐν γένει ἐργασιῶν εἴτε πρὸς εὐκολίαν τῶν ἐργαζομένων, δεξαμεναί, στοαί, κλίμακες, ὑδραυλικὰ μηχανήματα, φορτηγίδες, σχεδίαι, ἐμφανίζονται ἀνὰ πᾶν βῆμα.

Εὐρέα ἐργοστάσια, ἱδρυθέντα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς συνοικισμοῖς, κατασκευάζουσιν ἢ διορθοῦσι τὰς διαφόρους μηχανάς.

Ἀλλὰ τὸ ἄξιον μείζονος προσοχῆς εἶνε ἀναμφιβόλως ἡ στρῶσις τῶν διὰ τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῆς διώρυγος σιδηροδρόμων. Ἐπί τε τῆς ἐπιφανείας καὶ ὑπ' αὐτὴν οἱ σιδηρόδρομοι οὗτοι καταλαμβάνουσιν ἔκτασιν τριάκοντα καὶ τεσσάρων ὅλων χιλιομέτρων. Αἱ τροχιαὶ αὐτῶν εἶνε πλατεῖαι, σχεδὸν ὅσον αἱ τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν—Πειραιῶς. Λειτουργοῦσι δ' ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ἕως δεκατέσσαρας ἀτμάμαξαι, ὧν ἑκάστη σύρει κατ' ἐλάχιστον ὅρον τριάκοντα καὶ πέντε βαγόνια.

Digitized by Google

Ἐξῶσται, ἐγερθέντες χάριν μετεωρολογικῶν ἢ ἄλλων παρατηρήσεων, διακρίνονται ἀνὰ μικρὰ διαστήματα ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν ὀχθῶν τῆς διώρυγος.

Τηλεγραφικὰ δὲ σύρματα καὶ τηλεφωνικαὶ γραμμαὶ διασταυροῦνται κατὰ παντοίας διευθύνσεις.

* *
*

Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἔργων τῆς διώρυγος εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον εὐαρέστων καὶ ἐνδιαφερουσῶν ἐκδρομῶν εἰς τὰ περίχωρα τῆς πρωτευούσης. Διὰ τοῦ πρωϊνοῦ σιδηροδρόμου ἀναχωρεῖ τις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὑπὸ τὸ γλυκύτατον φέγγος τῆς ἀνατελλούσης ἡμέρας ἀπολαμβάνει τοῦ θαυμασίου θεάματος τῆς ἀττικῆς πεδιάδος, τοῦ Σαρωνικοῦ, τῶν κρημνῶν καὶ τῶν κολπίσκων τῆς Κακῆς Σκάλας καὶ τῶν πυκνοφύλλων δρυμῶν τῆς Κινέτας. Περὶ τὴν ἑνδεκάτην φθάνει εἰς Καλαμάκιον, ὁπόθεν πεζῇ, ἀκολουθῶν τὴν κατάφυτον παραλίαν, ἢ διὰ λέμβου, ἠρέμα λικνιζομένης ὑπὸ τῶν ἁπαλῶν κυμάτων τοῦ γραφικωτάτου λιμένος του, περαιοῦται ἀπέναντι, εἰς τὴν εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπέχουσαν Ἰσθμίαν. Ἐκεῖ ἐπισκέπτεται τὰ ἐργοστάσια, τὰς ἀποθήκας, τὸν συνοικισμόν, γευματίζει εἰς ἰταλικήν τινα *τρατ-τόριαν* καὶ ἀπέρχεται, εἰσχωρῶν πεζῇ ἐντὸς τῆς γραμμῆς τῆς διώρυγος. Ἡ διάσχισις δὲ αὐτῆς, μεθ' ὅλων τῶν ἀναγκαίων σταθμῶν καὶ ἐν πάσῃ ἀνέσει, γίνεται ἐντὸς δύο τὸ πολὺ ὡρῶν. Τελικὸν δὲ αὐτῆς σημεῖον εἶνε ἡ Ποσειδωνία, ὁπόθεν, ἀκολουθῶν πάλιν τὴν κορινθιακὴν πλέον παραλίαν, μεταβαίνει τις εἰς Κόρινθον, ἔνθα διέρχεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον καλῶς τὴν νύκτα. Τὸ πρωῒ δέ, ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐκδρομῆς, δύναται νὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἡ εἰς τὸν ὑψηλὸν καὶ κωνοειδῆ Ἀκροκόρινθον, ὁπόθεν μαγευτικὸν ἐκτείνεται κάτω τὸ πανόραμα τῶν πελοποννησιακῶν πεδιάδων, δίωρος ἀνάβασις, ἐξ ἧς ἐπανερχομένους σᾶς ὑποδέχεται περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὁ σιδηρόδρομος, μεταφέρων ὑμᾶς αὖθις εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

Μιχαηλ Μητσακης.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Πεντήκοντα περίπου πρόσωπα, παιδία τὰ πλεῖστα, ἐθορύβουν χλευάζοντα καὶ βωμολοχοῦντα κύκλῳ γυναικὸς ἐνδεδυμένης ἀλλοκότως καὶ μικροῦ παιδίου παραδόξως ἐπίσης ἐνδεδυμένου, ὅπερ ἐκράτει ἐκείνη ἀπὸ τῆς χειρός. Περιττὸν δὲ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη καὶ τὸ παιδίον ἦσαν ἡ Φακινέτα καὶ ὁ θετός της υἱός.

Αἱ φρενοτροπίαι τῆς μωρᾶς πολλοὺς πολλάκις ἐξήγειρον τοιούτους θορύβους· ἀλλ' ἡ Φακινέτα πρώτη ἐγέλα δι' αὐτοὺς καὶ ἡ συρροὴ διελύετο. Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ ταλαίπωρος γυνή, ἡ τοσοῦτον συνήθως εὔθυμος καὶ ἄκακος, ἐφαίνετο ἐκμανὴς ἐξ ἀγανακτήσεως. Διελκομένη πανταχόθεν καὶ κωφαινομένη ὑπὸ τῶν κραυγῶν καὶ τῶν σαρκασμῶν, ἐσφάδαζεν ἀληθῶς ἀμυνομένη πρὸς τὸν ὄχλον. Οἱ κόλαφοι καὶ τὰ λακτίσματα ἅτινα γοργῶς καὶ ἀφειδῶς διένεμε κύκλῳ της εἶχόν πως ἐλαττώσει τὸ θράσος τῶν τολμηροτέρων, ὁ δὲ κὺρ Ζωζός, κρατερὸς ἐπίκουρος, ἐλάκτιζε καὶ αὐτὸς ὅσον ἠδύνατο. Ἡ χειροδικία αὕτη εἶχε τέλος ἐξοργίσει τὸ πλῆθος, κ' ἐν μέσῳ τῶν καγχασμῶν του διεκρίνοντο ἤδη, ὡς εἴπομεν, ἀπειλαὶ καὶ κατάραι.

Αἱ κυρίαι καὶ ὁ συμβολαιογράφος, καίτοι ἀνεγνώρισαν τὴν Φακινέταν, δὲν ἤξευρον τί νὰ ὑποθέσωσιν, ὅτε ἡ φωνὴ τῆς παράφρονος, δεσπόζουσα τοῦ θορύβου, ἐξήγησεν εἰς αὐτὰς τί συνέβαινε.

— Δὲν ἐντρέπεσθε, ἔλεγεν ἡ Φακινέτα εἰς τοὺς διώκτας της, νὰ μεταχειρίζεσθε ἔτσι μία μητέρα καὶ τὸ παιδί της;... Εἶνε παιδί μου σᾶς λέγω, εἶνε ὁ Ἰάκωβός μου, ποῦ ἐμεγάλωσε εἰς τὸν οὐρανὸ καὶ κατέβη πάλι εἰς τὴ γῆ, διὰ τὸ χατῆρι μου· τὸν ἔφερα νὰ τὸν καμαρώσετε, καὶ σεῖς τοῦ πετᾶτε πέτραις! Βρωμόπαιδα!... ἕνα σας μόνον νὰ βάλῃ χέρι ἐπάνω του!... Μάλιστα, μάλιστα! εἶνε ὁ Ἰάκωβός μου, ποῦ εἶχα χαμμένον.

— Εἶνε ὁ Ζωζός, ὁ σχοινοβάτης, τὸν ξέρομε! ἐφώνησεν ἀγυιόπαις, τακτικὸς τῶν ὑπαίθρων θεαμάτων φοιτητής· τὸν γνωρίζω ἐγώ, κι' ἂς μὴ φορῇ τὴν περοῦκά του!

— Ἡ Φακινέτα τὸν ἔκλεψε, ἀνεκραύγασεν ἄλλος. Ἀλλὰ θὰ τῆς τὸν πάρῃ πάλι ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἡ Ἀμερικάνα.

—Μπορεῖ καὶ νὰ τὸν ἀγόρασε! εἶπε τρίτος, καὶ θὰ τὸν ἀγόρασε φτηνά, τόσο ἄσχημος ποῦ εἶνε.

Οἱ λόγοι οὗτοι περιήγαγον εἰς μανίαν τὴν Φακινέταν. Ὥρμησεν ἐκθύμως κατὰ τοῦ συρφετοῦ, ἐνῷ ὁ λεγόμενος Ἰάκωβος ἠγωνίζετο καὶ αὐτὸς διὰ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν του. Τὸ πλῆθος, προσβαλλόμενον οὕτως ἐξωργίσθη ἔτι μᾶλλον, κ' ἐδιπλασιάσθησαν αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ βλασφημίαι. Ἡ παράφρων καὶ ὁ προστατευόμενός της ἐδέχοντο ἀλλεπάλληλα ὄπισθεν κτυπήματα, οἱ λίθοι δὲ καὶ ἄλλα οὐχ ἧττον φοβερὰ βλήματα ἔπιπτον πέριξ αὐτῶν ὡς χάλαζα.

Ἡ κρίσιμος θέσις των συνεκίνησε ζωηρῶς τὰς κυρίας Δυχαμὲλ καὶ τὸν συμβολαιογράφον αὐτόν.

Digitized by Google

— Παναγία μου! ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή, αὐτὰ τὰ παληόπαιδα θὰ τὴν σκοτώσουν χωρὶς ἄλλο τὴν δυστυχισμένην αὐτὴν τρελλήν, καὶ αὐτὸ τὸ πτωχὸ παιδί, ποῦ τὸ ἐπεριμάζευσε βεβαίως ἀπὸ εὐσπλαχνίαν.

—Εἶνε φρικτόν! προσέθηκεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Κύριε Περρέν, δὲν εἶνε τρόπος νὰ φέρωμεν μέσα τὴν Φακινέταν καὶ τὸ παιδί, διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὰς προσβολάς;

—Τώρα νὰ ἰδῶ, κυρίαι μου, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, κατευθυνόμενος ταχέως πρὸς τὴν θύραν.

— Φέρετέ τους ἐδῶ, ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή, νὰ τοὺς ἡσυχάσωμεν κάπως μὲ καλοὺς λόγους.

Ὁ θόρυβος ηὔξανεν ἐν τῇ ὁδῷ. Εἶχεν ἤδη σχισθῇ τὸ φόρεμα κ' ἐκυμαίνετο ἡ κόμη λυτὴ τῆς ταλαιπώρου Φακινέτας, ὁ δὲ Ἰάκωβος, καίτοι ἔδακνεν, ἐλάκτιζε κ' ἔσχιζε διὰ τῶν ὀνύχων ὅσον πλεῖον ἠδύνατο, ἦτο πλήρης μωλώπων. Τὸ στῖφος τῶν ἀγυιοπαίδων, ὡς κυνῶν ὠρυομένων ἀγέλη, διεσκορπίζετο μὲν κ' ἐτρέπετο εἰς φυγήν, ὁσάκις ἀνθίσταντο ἐπιστρεφόμενα τὰ θύματά των, ἐπανήρχετο δ' ἐπιτιθέμενον μετὰ νέας ὁρμῆς, ἅμα ὡς ἐκεῖνα ἔστρεφον τὰ νῶτα.

Ἡ ἔλευσις τοῦ Περρέν, συνοδευομένου ὑπὸ τῶν γραφέων του, ἐπτόησε κάπως τὰ παιδία καὶ τὰς γυναῖκας, αἵτινες ἔστησαν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, φωνασκοῦσαι πάντοτε. Ἡ γενναία Φακινέτα ἠθέλησε νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἐπικουρίας, ἵνα προβῇ εἰς νέαν ἐπίθεσιν, ὁ δὲ θετός της υἱός, ἄξιος αὐτῆς, ἦτο ἕτοιμος νὰ μιμηθῇ τὴν γενναιότητά της. Ἀλλ' ὁ συμβολαιογράφος ἐπλησίασεν ἐπιβλητικῶς, ἔλαβε τὴν Φακινέταν ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ τὴν προσεκάλεσε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν, ἐνῷ οἱ γραφεῖς γελῶντες ἀπεκώλυον τὸ πλῆθος.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ παράφρων, ἐν τῇ πολεμικῇ της ὁρμῇ, δὲν ἐφαίνετο διατεθειμένη νὰ περάνῃ τὸν ἀγῶνα, ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἐφώνησεν αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου:

— Ἔμβα μέσα, Τερέζα,... ἀναίβα ἐπάνω... Ἡ Ἀδριανὴ κ' ἐγὼ θέλομεν νὰ σὲ ἰδοῦμεν.

Ἡ Φακινέτα ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἰδοῦσα τὴν μητέρα καὶ τὴν κόρην ἔβαλε κραυγὴν χαρᾶς.

— Ἔρχομαι, ἔρχομαι, καλαί μου κυρίαι, ἐφώνησε. Θέλετε νὰ γνωρίσετε τὸν Ἰάκωβον βέβαια; Εἶνε υἱός μου, πραγματικὸς υἱός μου! Αὐτοὶ δὲν τὸ πιστεύουν.. εἶνε ἀχρεῖοι καὶ ἀνόητοι!

Καὶ ὡδηγήθη εἰς τὴν οἰκίαν ἄνευ ἀντιστάσεως:

Ἅμα ὡς εἰσῆλθεν ἐκλείσθη ἡ θύρα, φωνὴ δέ τις, ἀστείως ἐπιβλητική, ἠκούσθη ἀπὸ παραθύρου τοῦ ἰσογείου ὀρόφου, ἀγγέλλουσα, ὅτι πᾶς ὅστις ἤθελε πλησιάσει θὰ κατεβρέχετο ἀμειλίκτως.

Ἡ ἀπειλὴ αὕτη παρήγαγε βεβαίως τὸ ἀποτέλεσμά της, διότι σύσσωμον τὸ σκυλολόγιον ἤρχισε διαλυόμενον, καὶ μόνον περίεργοί τινες, ἥκιστα ἐπιθετικοί, ἀπέμειναν μετ' ὀλίγον πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ συμβολαιογράφου.

Ἡ Φακινέτα καὶ ὁ ὑποτιθέμενος υἱός της, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου, εἰσήχθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ τότε κατενοήθη ἡ ἀφορμὴ τῶν χλευασμῶν τοῦ ὄχλου τῆς Βωβραί. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ παράφρων ἔφερε πολλαπλασίους ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων της τοὺς ἐκ ταινιῶν κορύμβους καὶ τὰ ἐκ μαραμμένων ἀνθέων κοσμήματα, ἔσκεπε δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς διὰ κεκρυφάλου ἐκ τουλίου, ὃν ἐκόσμουν ταινίαι πολύχρωμοι περιβάλλουσαι τὴν μορφὴν αὐτῆς δι' ὁλοκλήρου τοῦ ἡλιακοῦ πρίσματος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ παιδίον, εἶχε κατασκευάσει δι' αὐτό, ἐκ παλαιᾶς ροδόχρου ἐσθῆτός της, ἐνδυμασίαν πλήρη, ἐφεστρίδα, ὑπενδύτην καὶ περισκελίδα, καὶ κοσμήσει αὐτὴν ἐπίσης διὰ ταινιῶν καὶ σειραδίων. Τοῦ ἐφόρεσε δὲ πέτασον ἀχύρινον, μετὰ συντεθλασμένου λεπτοῦ πτεροῦ, κ' ἐβοστρύχισε τὴν ἀκτένιστον κόμην του, ὅπερ ἀνεδείκνυεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἡλιοκαῆ καὶ ὕπουλον μορφὴν τοῦ παιδός. Ὑπὸ τοιαύτην ἀναβολὴν οὐδέποτε ὁ Ζωζὸς εἶχει παραστῇ κωμικώτερος, καθ' ὃν χρόνον διέτρεχε τὰ ὕπαιθρα θεάματα μετὰ τοῦ *ἀπαραμίλλου* θιάσου του.

Ἀκριβῆ ὅμως ἔννοιαν τῆς κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν θέας τῆς Φακινέτας καὶ τοῦ θετοῦ της υἱοῦ δύναταί τις νὰ μορφώσῃ, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι ἔφερον ἀμφότεροι πολλαπλᾶ τὰ ἴχνη τῆς προσφάτου πάλης, ὅτι τὸ ἀκτινοβόλον σκούφωμα τῆς τρελλῆς ἔκλινεν ἐπὶ τοῦ ὠτός της, ἐνῷ ἑτέρωθεν προέκυπτον ἄφθονοι οἱ βόστρυχοι τῆς κόμης της, ὅτι ὁ δῆθεν Ἰάκωβος εἶχε σχίσει ἐν τολμηρᾷ ἐφόδῳ τὴν ροδόχρουν αὐτοῦ περισκελίδα, καὶ ὅτι ὁ λευκόπτερος αὐτοῦ πέτασος ἦτο κατεσπιλωμένος διὰ βορβόρου.

Ἔσπευσαν νὰ τοὺς καθίσουν, διότι ἦσαν καὶ οἱ δύο ἠφανισμένοι ἐκ τῶν προσφάτων γεγονότων. Ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἐπανέλαβε τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ἡ δὲ Ἀδριανὴ ἔφερε δίπυρα καὶ ἱσπανικὸν οἶνον, καὶ προσέφερεν εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὸ παιδίον, ὅπως τοὺς ἀναζωογονήσῃ. Κατ' ἀρχὰς ὁ Ζωζὸς παρετήρησε δυσπίστως τὸ ἄγνωστον ποτόν· μόλις ὅμως ἐγεύθη κ' ἐκένωσεν ἀμέσως τὸ ποτήριόν του, ἐπεθύμησε δὲ καὶ νέαν δόσιν, ἐνῷ κατεβρόχθιζε τὰ παρατεθέντα τρωγάλια.

Αἱ κυρίαι Δυχαμέλ, ὡς καὶ ὁ Περρέν, ὅστις ἐφοβεῖτο νέαν τινὰ φρενοτροπίαν τῆς τρελλῆς, ἔμενον ὀλίγον μεμακρυσμένοι, προσδοκῶντες τὴν εὔκαιρον στιγμὴν ὅπως ζητήσωσιν ἐξηγήσεις. Ἡ Φακινέτα, ἐνῷ ἐτρωγάλιζε πλακούντιον, προσεῖχε πάντοτε εἰς τὸν νεαρόν της σύντροφον. Ἀ-

Digitized by Google

πέμασσεν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, διηυθέτει τὴν κόμην του, ἐξήλειφε τὰς κηλίδας τῶν ροδίνων φορεμάτων του κ' ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὴν τρυφερωτάτην στοργήν.

Τέλος, ἡσυχάσασα περὶ τοῦ εἰδώλου της, ἐστράφη πρὸς τὰς προστάτιδάς της καὶ εἶπε μετ' εὐγνωμοσύνης:

— Ἔχετε καλὴ καρδιὰ σεῖς! Νὰ σᾶς εἰπῶ, καλλίτερα ποῦ δὲν ἐγείνατε ἄγγελοι, τὴν τελευταία φορά... Ἂν δὲν ἦσθε τοῦ λόγου σας, θὰ μᾶς τελείωναν αὐτοὶ οἱ κατηραμένοι... Εἴδατε κακοήθεια! Νὰ κακομεταχειρισθοῦν ἔτσι μιὰ μητέρα καὶ τὸ παιδί της;

— Τὸ παιδί σου, Τερέζα, ἠρώτησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, ἐνόμιζα πῶς εἶχε ἀποθάνει;

— Λάθος, καλή μου κυρία, λάθος! νά το!

— Αὐτό; καλὰ εἶσαι! εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος. Αὐτὸ τὸ παιδὶ τὸ εἶδα ἐγὼ μὲ τοὺς σχοινοβάτας, ποῦ ἔπαιζαν προχθὲς εἰς τὸν περίπατον... Ἔλα ἐδῶ, μικρέ! Ἠμπορεῖς νὰ μοῦ εἰπῇς ποῦ εἶνε τόρα ὁ Ἡρακλῆς, ὁ πατέρας σου;

Ὁ πρώην Ζωζὸς ἀπήντησε, πλῆρες ἔχων τὸ στόμα:

— Δὲν ξέρω... δὲν ἔχω ὁμιλία μαζή σου!

Ἡ Φακινέτα προσεῖδεν ὑπόδρα τὸν συμβολαιογράφον.

— Θαρεῖς τοῦ λόγου σου πῶς τὸν γνωρίζεις καλλίτερα ἀπὸ μένα, ποῦ εἶμαι μητέρα του; Αὐτὸς εἶνε ὁ Ἰάκωβός μου, τὸ παιδί μου, ὁ ἀληθινὸς Ἰάκωβος,.. κατάλαβες;

Ἦτο δὲ τοσοῦτον τραχεῖα ἡ φωνή της, ὥστε ὁ συμβολαιογράφος δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιμείνῃ, φοβούμενος μὴ προκαλέσῃ νέαν παραφοράν.

— Ἀλήθεια, Φακινέτα, ὑπέλαβε μειδιῶσα ἡ Ἀδριανή, ἂν εἶνε παιδί σου, πολὺ παράξενα τὸ ἔνδυσες.

— Καὶ πῶς, κοκκωνίτσα, ἤθελες τὸ παιδάκι αὐτό, ποῦ ἔπεσε ἀπὸ τὸν οὐρανό, νὰ ἦνε ἐνδυμένο 'σὰν τἄλλα;

— Ἆ! ἦλθεν ἀπὸ τὸν οὐρανόν;

— Βεβαιότατα.. κατ' εὐθεῖαν.. Πῶς ἔγεινε, δὲν ξεύρω, ἐννοεῖς.. ποῦ νὰ τὸ ξεύρω ἐγώ, κουτὴ γυναῖκα; Καὶ πιστεύετε, πῶς ὁ Ἰάκωβος, ὁ ὁποῖος ἔμεινε τόσον καιρὸν εἰς τὸν οὐρανόν, δὲν θέλει νὰ μοῦ εἰπῇ τὶ ὡραῖα πράγματα εἶδ' ἐκεῖ 'πάνω;

Ἡ παράφρων ὡμίλει μετὰ τοσαύτης εὐσταθείας καὶ πεποιθήσεως, ὥστε οὐδεμίαν ἐφαίνετο ἐπιτρέπουσα ἀμφιβολίαν. Οὐδεὶς δ' ἐτόλμα ν' ἀντείπῃ, καίτοι πάντες ἐθεώρουν ἀλλήλους. Τέλος ἡ Ἀδριανὴ ὑπέλαβεν·

— Ὅλα αὐτὰ εἶν' ἐξαίρετα, Φακινέτα, ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι ἡ ἐνδυμασία τοῦ υἱοῦ σου εἶνε πολύ.. πολὺ οὐρανία,.. καὶ δι' αὐτὸ βέβαια ζηλεύουν τὰ ἄλλα. Θέλεις ἐγὼ καὶ ἡ μητέρα μου, ποῦ ξεύρομεν ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, νὰ σοῦ κάμωμεν μίαν ἐνδυμασίαν ὁλόκληρον διὰ τὸν Ἰάκωβόν σου, καθὼς τὸν ὀνομάζεις;

Ἡ Φακινέτα, καί τοι ἀλλόφρων, ᾐσθάνθη πόσην ἐνεῖχεν ἐλεήμονα πρόθεσιν ἡ πρότασις ἐκείνη.

— Εὐχαριστῶ, καλή μου κυρία, ὑπέλαβε. Τὸ ξεύρουν ὅλοι, πῶς τοῦ λόγου σου καὶ ἡ μητέρα σου δουλεύετε διὰ τοὺς πτωχούς.. Ἀλλ' ὁ Ἰάκωβος, βλέπετε, δὲν εἶνε πτωχός, καὶ ὅταν τὸν ἀναγνωρίσῃ ὁ πατέρας του... Ἂς ἦνε! δέχομαι νὰ τοῦ κάμετε μιὰ νέα φορεσιά, ἀφοῦ αὐτὴ εἶνε πολὺ ὡραία. Ἔχω λόγους... θὰ σᾶς τοὺς εἰπῶ ἀργότερα.

Καὶ διερράγη εἰς γέλωτα ἐκ τῶν συνήθων αὐτῇ.

— Ἄ, λοιπόν, Τερέζα, ἠρώτησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, θὰ εἰπῇς τέλος πάντων τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τοῦ τέκνου σου;

— Ἐγὼ ἔλεγα πάντοτε, ἐψιθύρισεν ὁ συμβολαιογράφος, ὅτι ὁ πατήρ του ἦτον ὄν.. φανταστικόν..

Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν του δὲν ἤκουσεν ἡ Φακινέτα τὸν ὑβριστικὸν αὐτὸν λόγον.

— Ναί, ναί.., ὑπέλαβεν ἐξημμένη μᾶλλον ἢ παραφρονοῦσα, ἦλθε ὁ καιρός... Ἕως τόρα δὲν μ' ἔμελλε ἀπὸ κακολογίας καὶ ταπεινώσεις· ἐνόμιζα ὅτι τὸ παιδί μου ἦτον εἰς τοὺς ἀγγέλους, κ' ἔλεγα: ἀδιάφορον! Τόρα ὅμως ποῦ ηὗρα πάλιν τὸν Ἰάκωβόν μου, τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Δὲν ὑποφέρω πλέον νὰ μένῃ κρυμμένος ὁ πατέρας,.. ὁ ἐγωϊστής. Θὰ φωνάξω τ' ὄνομά του... καὶ ἂν δὲν κάμῃ ὅ τι πρέπει, ξεύρω ἐγὼ πῶς νὰ ἐκδικηθῶ!

Κύψασα δὲ πρὸς τὸν Ζωζόν, ὅστις εἶχεν ἀλειφθῆ τὴν μορφὴν διὰ σακχαρωτῶν, κατησπάσθη αὐτὸν σπασμωδικῶς, κ' ἐφώνησεν ἐν ἐξάψει:

— Ἰάκωβε, παιδὶ τοῦ οὐρανοῦ.... ἐννοῶ νὰ γείνῃς πλούσιος, νὰ ἀποκτήσῃς ὄνομα καὶ θέσιν εἰς τὸν κόσμον... Ὑπομονή, ὑπομονή! Ὁ θεὸς εἶνε μαζή μας. Τόρα πᾶμε! εἶπεν εὐτόλμως. Ἐκεῖνοι ποῦ μᾶς ἔβριζαν ἔφυγαν.

Τὸ τέκνον τοῦ οὐρανοῦ, πλῆρες ἤδη πλακούντων καὶ σχεδὸν μεθύον, οὐδόλως ἐφαίνετο χαῖρον ἐπὶ τούτῳ.

— Γιατὶ νὰ πᾶμε; εἶπε δυσχεραῖνον· καλλίτερα ἔχω νὰ καθίσω ἐδῶ, παρὰ νὰ τρέχω 'ς τοὺς δρόμους ποῦ θέλουν νὰ μὲ δείρουν.

— Νὰ 'βγῇς ἀπὸ τὸν κῆπον, Φακινέτα, εἶπεν ἡ Ἀδριανή. Ἀπ' ἐκεῖ δὲν θ' ἀπαντήσῃς κανένα. Ἀλλ' ἄκουσέ με, μὴ βγαίνῃς πλέον εἰς τὸν δρόμον μὲ τὸν μικρὸν αὐτόν, πρὶν φορέσῃ ἄλλα ἐνδύματα.

— Καλά, κυρία μου, καλά. Τόρα πηγαίνωμεν εἰς τὸ σπίτι μας. Ἄχ, τὶ καλὴ ποῦ εἶσαι,

Digitized by Google

τοῦ λόγου σου.. κρῖμα θὰ ἦτον νὰ σὲ πάρῃ ἐκεῖνος ὁ ἀχρεῖος.. ὁ Ἕκτωρ! Εἶνε ψεύτης, ξεύρεις, καὶ ἀπατεών, σάν.. τοὺς ἄλλους.

Ἡ Ἀδριανὴ ἀμηχανοῦσα οὐδὲν ἀπήντησεν. Ἔσπευσαν δὲ αἱ κυρίαι νὰ λάβωσι τὸ μέτρον τῶν ἐνδυμάτων, ἐπιφυλασσόμεναι νὰ προσθέσωσιν εἰς αὐτὰ καὶ λευχείματα ἐπαρκῆ διὰ τὸν ὑποτιθέμενον Ἰάκωβον. Ἡ Φακινέτα, ἐντελῶς πραϋνθεῖσα, ηὐχαρίστησε ταπεινῶς, ἐπανέλαβεν ἀφθονωτέρας τὰς προσκλίσεις της, κ' ἐξῆλθε μετὰ τῆς Ἀδριανῆς, ἥτις ἤθελε νὰ τὴν ὁδηγήσῃ μέχρι τῆς θύρας τοῦ κήπου. Ὁ δὲ μικρὸς αὐτῆς προστατευόμενος οὐδὲ λέξιν εἶπεν, οὐδὲ νεῦμα ἔκαμεν εὐγνωμοσύνης ἢ φιλοφρονήσεως πρὸς τοὺς περιποιηθέντας αὐτόν, καὶ παρηκολούθησε δυσαρέστως μορφάζων τὴν παράφρονα.

Μείνασα μόνη μετὰ τοῦ συμβολαιογράφου, ἡ κυρία Δυχαμὲλ εἶπε μετ' ἐνδιαφέροντος:

— Παρετήρησες, κύριε Περρέν, τὰς περιέργους ὁμολογίας, αἱ ὁποῖαι διέφυγον τὴν πτωχὴν αὐτὴν γυναῖκα;

— Πρὸ καιροῦ, ἀπήντησεν ὁ συμβολαιογράφος, παρετηρήθη, ὅτι τὸ παράδοξον αὐτὸ πλάσμα εἶχεν τόσην κακίαν ὅσην καὶ μωρίαν. Ἐνίοτε μάλιστα θὰ ἔλεγέ τις... ἀλλ' ὅπως δήποτε εἶνε χαλασμένη κεφαλή, καὶ θὰ εἰπῶ μάλιστα τοῦ δημάρχου, ὅτι εἶνε ἐπικίνδυνον ν' ἀφεθῇ ὁ μικρὸς αὐτὸς σχοινοβάτης εἰς χεῖρας τῆς Φακινέτας. Ἠμπορεῖ εἰς στιγμὴν παραφορᾶς...

— Δὲν εἶνε φόβος νὰ τὸν κακοποιήσῃ.. Ἀλλ' ἤκουσες τί ἔλεγε περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ τέκνου της; Ἕως τόρα ἠρνεῖτο πάντοτε νὰ ἐξηγηθῇ περὶ τούτου.

— Ναί, ναί, εἶπε γελῶν ὁ Περρέν, καὶ νὰ ἴδῃτε, ὅτι ὅταν ὀνομάσῃ τὸν μυστηριώδη αὐτὸν πατέρα, θὰ ἦνε ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Μογὸλ ἢ ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου τῆς Κοχιγκίνας. Ἔπειτα μαρτυρία γυναικὸς προδήλως παράφρονος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ σημασίαν. Καὶ τὸν ἀληθῆ πατέρα νὰ ὀνομάσῃ, κανεὶς δὲν θὰ τὴν πιστεύσῃ. Ἀλλά, προσέθηκεν ὁ συμβολαιογράφος, βλέπων ἐπιστρέφουσαν τὴν Ἀδριανήν, ἡ δεσποινὶς ἔρχεται νὰ γράψῃ τὴν ἐπιστολήν της εἰς τὴν Πετροῦλαν, καὶ τρέχω νὰ εἰδοποιήσω τὸν Τιτήν.

Ἡ Ἀδριανὴ ἀληθῶς ἐχάραξεν ὀλίγας γραμμάς, παρακαλοῦσα τὴν Πετροῦλαν νὰ μείνῃ τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν οἰκίαν της, ὅπου ἔλεγεν, «ἐπρόκειτο νὰ τῆς ἐγχειρισθῇ κάτι πολὺ εὐχάριστον». Καὶ ὑπέγραψε· μὴ θέλουσα ὅμως νὰ περιβάλῃ μεγάλην σπουδαιότητα τὴν ἐπιστολήν της, δὲν τὴν ἐσφράγισε καὶ τὴν παρέδωκεν ἀνοικτὴν εἰς τὸν μικρὸν γραφέα, ὅστις ἀνεχώρησεν ἀμέσως πρὸς τὸν μύλον.

Ὁ κὺρ Τιτῆς ἐπανῆλθε πολὺ ἀργὰ εἰς τὸ γραφεῖον, ἐρωτηθεὶς δὲ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἀποστολῆς του, ἀπήντησε μετὰ πολλῆς στενοχωρίας. Οὐδένα, εἶπεν, εὗρεν εἰς τὸν μύλον, ἠναγκάσθη δὲ νὰ ἐπανέλθῃ πολλάκις, καὶ νὰ περιμείνῃ. Τέλος ἀπήντησεν εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας τῶν Γριβὲ μίαν κόρην «πολὺ εὔμορφην», ἡ ὁποία εἶπεν ὅτι ἦτο φίλη τῆς Πετρούλας, καὶ ἀνέλαβε νὰ ἐγχειρίσῃ τὴν ἐπιστολὴν εἰς αὐτήν, κατὰ τὴν ἐπιστροφήν της.

Ἠδύνατο εὐλόγως νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ νεανίσκος εἶχε σπαταλήσει τὸ πλεῖστον τοῦ καιροῦ του παίζων βώλους μετὰ τῶν ἀγυιοπαίδων τῶν περιχώρων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀποστολή του εἶχεν ἐκτελεσθῆ ὁπωσδήποτε, δὲν ἦτο δὲ καὶ πολὺ σπουδαία, δὲν ἐδόθη προσοχὴ εἰς τὴν βραδύτητα, καὶ ἡ Ἀδριανὴ διετέλεσε βεβαία ὅτι τὴν ἐπαύριον ἀνέμενεν αὐτὴν ἡ Πετροῦλα.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ο ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ ΟΛΛΑΝΔΟΣ ΤΟΥ ΒΑΓΝΕΡ

Α'

Τὸ στοιχειωμένο Καράβι

Ποιὸς εἶδε μέσ' 'ς τὸ πέλαγος χαράβι στοιχειωμένο
Μὲ 'ματωμένα τὰ πανιά, μ' ὁλόμαυρα κατάρτια;
'Ακούραστος, ἀσάλευτος, χλωμὸς χαραβοκύρης
'Μέραις καὶ νύχτες 'ξαγρυπνᾶ 'ς τοῦ χαραβιοῦ τὴν πλώρη.
Μουγγρίζει ἀγέρας 'ς τὰ πανιά, τριζοβολοῦν τὰ 'ξάρτια
Καὶ τὸ χαράβι 'σὰν πουλὶ 'ς τὸ κῦμα φτερουγίζει
Κι' οὐδ' ἀκρογιάλι βρίσκεται κι' οὐδὲ λιμάνι ἐμπρός του...
Μὰ θὰ σταθῇ καὶ μιὰ φορὰ καὶ θὰ λυθῇ ἡ κατάρα,
'Σὰν θὰ βρεθῇ 'ς τὸν κόσμο αὐτὸ μιὰ σπλαχνικὴ γυναῖκα
Ποῦ θ' ἀγαπήσῃ ἀληθινὰ τὸν δόλιο καπετάνιο.
—Ἄχ, δύστυχε θαλασσινέ, καὶ πότε θὰ τὴν εὕρῃς;...
Ἄς σ' ἐλεήσῃ ὁ οὐρανὸς κι' ἂς μὴν ἀργήσῃ ἡ ὥρα!

Μέσ' 'ς τοῦ βοριᾶ τὸ φρένιασμα, 'ς τὴ λύσσα τῆς φουρ-[τούνας,
Κόντρα τοῦ πήγαιν' ὁ καιρὸς καὶ τοὔκοβε τὸ δρόμο,
Κι' ὁ καπετάνιος ξέθαρρα μεγάλο λόγον εἶπε:
—Αἰώνια κόντρα νὰ μοῦ πᾷς τὸ δρόμο δὲν μοῦ κόβεις!
Κι' ὁ δαίμονας ποῦ τἄκουσε βαρειὰ κατάρα χάνει:
—Στοιχειὸ τὸ ξύλο νὰ γενῇ κ' αἰώνια ν' ἀρμενίζῃ
Κι' οὐδ' ἀκρογιάλι νὰ 'βρεθῇ κι' οὐδὲ λιμάνι ἐμπρός του!..
Μὰ θὰ σταθῇ καὶ μιὰ φορὰ καὶ θὰ λυθ' ἡ κατάρα,
'Σὰν θὰ 'βρεθῇ 'ς τὸν κόσμο αὐτὸ μιὰ σπλαχνικὴ γυναῖκα,
Ποῦ θ' ἀγαπήσῃ ἀληθινὰ τὸν δόλιο καπετάνιο.
—Ἄχ, δύστυχε θαλασσινέ, καὶ πότε θὰ τὴν εὕρῃς;..
Ἄς σ' ἐλεήσῃ ὁ οὐρανὸς κι' ἂς μὴν ἀργήσῃ ἡ ὥρα!

Χρόνους ἐφτὰ 'ς τὰ πέλαγα γυρίζει ὁ καπετάνιος
Κ' ἔρχεται πάλι 'ς τὴ στεριὰ μὲ μιὰ γλυκειὰν ἐλπίδα
Πῶς ἡ κατάρα θὰ λυθῇ κ' ἡ μοῖρά του θ' ἀλλάξῃ.
Μ' ἀκόμα δὲν εὑρέθηκε γι' αὐτὸν πιστὴ γυναῖκα.
«'Ανάθεμα τὴν ἀπιστιά, τὴ ψεύτρα τὴν ἀγάπη!
»Σύντροφοι, ἀπάνω τὰ πανιά!... 'Σ τὸ πέλαγος καὶ [πάλι!...

Digitized by Google

»Κι' οὐδ' ἀκρογιάλι ἂς μὴ 'βρεθῇ, κι' οὐδὲ λιμάνι ἐμπρός [μας!»
Μὰ θὰ σταθῇ καὶ μιὰ φορὰ καὶ θὰ λυθῇ ἡ κατάρα,
'Σὰν θὰ βρεθῇ 'ς τὸν κόσμο αὐτὸ μιὰ σπλαχνικὴ γυναῖκα,
Ποῦ θ' ἀγαπήσῃ ἀληθινὰ τὸν δόλιο καπετάνιο.
—Ἄχ, δύστυχε θαλασσινέ, καὶ πότε θὰ τὴν εὕρῃς;...
Ἂς σ' ἐλεήσῃ ὁ οὐρανὸς κι' ἂς μὴν ἀργήσῃ ἡ ὥρα!

Διὰ παρεμφερῶν ἴσως στίχων ἡ δημώδης ἑλληνικὴ ποίησις θὰ ἔψαλλε τὴν παράδοσιν τοῦ *Στοιχειωμένου Καραβιοῦ*, ἂν ἦτο αὕτη τῷ ἡμετέρῳ λαῷ γνωστὴ καὶ κοινὴ ὡς τοῖς Νορβηγοῖς ναύταις. Ἀλλ' ἡ παράδοσις ἡ νορβηγική, καίτοι ἑλληνικὴν ἔχουσα τὴν ἀρχήν, ἄγνωστος τυγχάνει παρ' ἡμῖν εἴτε ὡς ᾄδεται ὑπὸ τῶν Νορβηγῶν, εἴτε ἄλλως πως παρηλλαγμένη. Λέγω δ' ἑλληνικὴν τὴν ἀρχὴν καὶ δὴ ἀρχαιοτάτην, διότι οἱ ἐρευνηταὶ ἀνευρίσκουσιν ἐν ταύτῃ αὐτὸν τοῦ Ὀδυσσέως τὸν μῦθον. Ὁ θρασὺς Ἰθακήσιος προὐκάλεσε τὴν ἀρὰν τοῦ ἐναλίου θεοῦ καὶ ἐπλανήθη ἀνὰ τὰ πελάγη ἐπὶ τόσον χρόνον. Ὁμοίως καὶ ὁ Ὁλλανδὸς πλοίαρχος: θρασὺς καὶ παράτολμος, εἰς πλάνας καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ δαίμονος.

Ἀλλ' ἀνεμίχθη μετὰ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως πρὸς παραγωγὴν τῆς νορβηγικῆς καὶ ὁ μεταγενέστερος μῦθος τοῦ Πλανωμένου Ἰουδαίου καὶ ἄλλοι ἀφορῶντες εἰς τὴν διὰ τῆς ἀγάπης κόρης σωτηρίαν τοῦ κατηραμένου θαλασσινοῦ. Οὕτω δ' ἀπετελέσθη ἡ ἀληθῶς δραματικωτάτη αὕτη ὑπόθεσις, ἡ ἐμπνεύσασα καὶ Ἄγγλον τινὰ ποιητήν, βραδύτερον δὲ τὸν Ἀΐνε καὶ κατόπιν τὸν Βάγνερ, ὅστις διέπλασε καὶ συνέθεσεν αὐτὴν εἰς τρίπρακτον μουσικὸν δρᾶμα.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐκ τῶν πρώτων τοῦ μεγάλου συνθέτου, γραφὲν ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν δὲν εἶχεν ἔτι ἐντελῶς ἐφαρμόσῃ ἐν τῷ θεάτρῳ τὰς μεγαλοφυεῖς αὐτοῦ καινοτομίας, δὲν ἐμπνέει τῷ ἀκροατῇ τὸν θαυμασμόν, δν ὁ *Τρίσταν* καὶ ἡ τριλογία τοῦ *Δακτυλίου τῶν Νίβελουγγεν*. Οὐδὲν ἧττον παρέχει ἴδιόν τι καὶ ἄρρητον θέλγητρον, διὰ τῆς ποιητικωτάτης αὐτοῦ ὑποθέσεως, διὰ τῆς τόσῳ λιτῆς καὶ ἀπερίττου τραγικότητος ἐν τῇ δράσει, διὰ τῆς καλλονῆς τῶν στίχων τοῦ κειμένου καὶ τῆς συνυφασμένης μουσικῆς.

Καὶ ἡ μὲν κατὰ σκηνὰς ἐκτύλιξις τοῦ δράματος ἔχει οὕτως·

Ἐντὸς μικροῦ, βραχώδους ὁρμίσκου πλοῖον διωκόμενον ὑπὸ τῆς τρικυμίας ζητεῖ ἄσυλον. Τὰ κύματα τοῦ πόντου βρυχῶνται ὡς λυσσῶντα ἐνάλια τέρατα, τῶν ἀνέμων αἱ πνοαὶ συρίζουσιν ἀπαισίως· εἶνε νὺξ κολάσεως, νὺξ φρικης, μαύρη καὶ σκοτεινή. Ὑπὸ τὰς λάμψεις τῶν ἀστραπῶν διακρίνονται μόλις οἱ ναῦται καταβιβάζοντες τὰ ἱστία καὶ προσδένοντες διὰ κάλων τὸ πλοῖον ἀπὸ τῶν αἰχμηρῶν βράχων. Ὁ γέρων πλοίαρχος, ὄρθιος ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἐνθαρρύνει τοὺς ναύτας, κελεύει δ' αὐτοὺς ν' ἀναπαυθῶσι, διότι οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρχει· ἡ θύελλα θὰ παρέλθῃ μετ' ὀλίγον καὶ θ' ἀποπλεύσωσι πάλιν. Ὁ πρωρεὺς μόνος ἀγρυπνεῖ ψάλλων γλυκύτατον ᾆσμα:

... Ἂν δὲν φυσήσῃ σπλαχνικὸ τἀγέρι ἐδῶ 'ς τὰ ξένα,
Ἀγάπη μου, δὲν θὲ νάρθῶ ποτὲ κοντὰ 'ς ἐσένα.
Φύσησε, νοτιὰ καϋμένη,
Κ' ἡ ἀγάπη μου προσμένει!
... Τάξε κερὶ 'ς τὴν Παναγιά, ξανθή μου, νὰ γυρίσω,
Καὶ δακτυλίδι ὁλόχρυσο θάρθῶ νὰ σοῦ χαρίσω:
Φύσησε, νοτιὰ καϋμένη,
Κ' ἡ ἀγάπη μου προσμένει!

θὰ ἔλεγεν ὁ ναύτης ἂν ἦτο αἰγαιοπελαγίτης καὶ ὄχι Νορβηγός!

Εἰς τοὺς γλυκεῖς φθόγγους τοῦ ᾄσματος παρεντίθενται οἱ βαρεῖς δοῦποι τῶν θραυομένων κυμάτων καὶ ὁ πρωρεὺς τέλος ἀποκοιμᾶται. Τότε, ἐνῷ ἡ ὀργὴ τῶν στοιχείων ἐξικνεῖται εἰς τὸν ὕπατον βαθμόν, πλοῖόν τι ὡς φάντασμα διασχίζει τὴν θάλασσαν καὶ μετ' ἀπαισίου κρότου ἀγκυροβολεῖ πλησίον τοῦ ἄλλου. Ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀστραπῶν οἱ ἱστοὶ αὐτοῦ ὀρθοῦνται μαῦροι καὶ τὰ ἱστία ἐκτείνονται αἱμοβαφῆ. Ὠχρὸς ἀνὴρ κατέρχεται ἀπὸ τοῦ σκάφους εἰς τὴν ἀκτήν. Εἶνε ὁ Ὁλλανδός, ὁ κατηραμένος πλοίαρχος. Ἡ φωνή του ἐντείνεται ἰσχυροτέρα τῆς θαλάσσης. Οὐδὲν ἐλπίζει πλέον! Πλανώμενος καὶ αἰωνίως πλανώμενος, ἐν τῷ τάφῳ μόνον θὰ εὕρῃ τὴν εἰρήνην, τὸν θάνατον ἀναμένει, ὅπως λυτρωθῇ ἀπὸ τῶν δεινῶν. Ἀλλ' ὁ θάνατος δὲν ἁπλώνει ἐπ' αὐτοῦ τὴν σιδηρᾶν χεῖρα, ἀλλὰ τὸ κῦμα ἀρνεῖται νὰ τὸν καταπίῃ. Καὶ τὸ βλάσφημον αὐτοῦ στόμα ἐκσφενδονᾷ ἀράν:

Ἂς ἔρθ' ἡμέρα Κρίσεως! ὁ κόσμος ἂς χαλάσῃ!
Ἐλπίδα μόνη χαρτερῶ τὸν χαλασμὸ τοῦ κόσμου.
Μόνον 'σὰν θὰ βουλιάξ' ἡ γῆ καὶ θὰ σκορπίσ' ἡ πλάσι,
Μαζὶ μ' αὐτὰ θὲ νὰ χαθῇ κι' ὁ πόνος ὁ 'δικός μου!

Ὁ πλοίαρχος τοῦ ἑτέρου πλοίου κατερχόμενος ἐπίσης εἰς τὴν ξηρὰν συναντᾷ τὸν δύστηνον Ὁλλανδόν. Ἐν τῇ σειρᾷ τῆς συνδιαλέξεως ὁ κατηραμένος ναύτης ἐρωτᾷ αὐτὸν ἂν ἔχῃ κόρην. —Ναί! ἀποκρίνεται ἐκεῖνος. —Θὰ τὴν πάρω γυναῖκα! Κ' ἐπιδεικνύει εἰς αὐτὸν τοὺς θησαυρούς, οὓς ἀπαίσιοι τὴν θέαν ναῦται κομίζουσιν ἀπὸ τοῦ πλοίου. Ὁ Νορβηγὸς τεθαμβωμένος δέχεται τὴν ἀνέλπιστον πρότασιν καὶ ἀποπλέει μετ' ὀλίγον, ἐν ᾧ τὸ *Στοιχειωμένο Καράβι* παρασκευάζεται ὅπως τὸν ἀκολουθήσῃ. Ὁ οὐρανὸς εἶνε ἤδη αἴθριος καὶ γαλήνη ἁπλοῦται ἐπὶ τὸν πόντον.

Φύσησε, νοτιὰ καϋμένη,
Κ' ἡ ἀγάπη μου προσμένει!

ᾄδουσιν οἱ Νορβηγοὶ ναῦται ἐν χορῷ.

*

Digitized by Google

Ἐν τῷ παρακτίῳ οἴκῳ τοῦ Νορβηγοῦ πλοιάρχου νεάνιδες φίλαι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ νήθουσιν ᾄδουσαι ἐν χορῷ. Ἐκείνη μόνη οὐδ' ἐργάζεται οὐδὲ ψάλλει· ἀλλοφρονοῦσα προσηλοῖ τὸ βλέμμα ἐπὶ εἰκόνος ἀνηρτημένης ἀπὸ τοῦ τοίχου καὶ παριστώσης ὠχρὸν καὶ μελανείμονα ἄνδρα. Ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς κατοπτρίζεται βαθεῖα ὀδύνη· μετ' ὀλίγον δ' ἐμψυχουμένη ἐγείρεται καί, ὡς ἂν ἔβλεπεν ὅραμα, ἀγωνιῶσα, φρικιῶσα, ἱκετεύουσα ἐναλλὰξ ᾄδει τὴν παράδοσιν τοῦ *Στοιχειωμένου Καραβιοῦ*. Τὸ ᾆσμα τῆς Σέντας μεταδίδει ῥίγημα καὶ εἰς τὸν ἀπαθέστατον ἀκροατήν, αὐτὴ δὲ μετὰ τὸ πέρας λιπόψυχος πίπτει ἐπὶ ἑδράνου.

Σπεύδουσιν εἰς βοήθειαν αἱ φίλαι, προσέρχεται δὲ καὶ ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν Ἔρικ ἀγγέλλων τὴν προσεχῆ ἔλευσιν τοῦ Νορβηγοῦ πλοιάρχου, τοῦ πατρός της. Αἱ νεάνιδες ἀποχωροῦσι καὶ ὁ Ἔρικ ἐπωφελεῖται τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἀνανεώσῃ πρὸς τὴν Σένταν τὰς ἐρωτικὰς ἐξομολογήσεις του, ἃς ἐκείνη ὑπεκφεύγει. Ὁ νέος κυνηγὸς ἐν τέλει ἐκδηλοῖ τὴν ζηλοτυπίαν του πρὸς τὸν εἰκονιζόμενον ἄγνωστον, ὅστις ἐπασχολεῖ διαρκῶς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγαπωμένης κόρης, εἰς ἐπικύρωσιν δὲ ἀφηγεῖται καὶ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον εἶδε τὴν νύκτα. Κατὰ τὸ ὄνειρον τοῦτο ὁ πατὴρ τῆς Σέντας δὲν ἦλθε μόνος, ἀλλὰ συνωδεύετο ὑπὸ ἀνθρώπου ὁμοιάζοντος τῷ ἐν τῇ εἰκόνι, καὶ ἡ Σέντα τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν δέχεται μετ' ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως.

Ἡ κόρη μετ' αὐξούσης ἀγωνίας παρακολουθοῦσα τὴν ἀφήγησιν, μετὰ τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Ἔρικ ἔξαλλος ἀνακράζει:

Ἔτσι μὲ ζητεῖ κ' ἐκεῖνος, ὅπως τὸν ζητῶ κ' ἐγώ!
Ἢ μαζί του θὲ νὰ ζήσω, ἢ μαζί του θὰ πνιγῶ!

Καὶ ψάλλει πάλιν τὴν ἐπῳδὴν τοῦ *Στοιχειωμένου Καραβιοῦ*. Τότε ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ εἰσέρχεται ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ ὁ *Ὀλλανδός*. Μόλις ἡ κόρη στρέφει πρὸς τὸν ἄγνωστον τὸ βλέμμα καὶ βάλλει κραυγὴν ἀπεριγράπτου τόνου. Ὁ ξένος εἶνε αὐτὸς ὁ τῆς εἰκόνος, αὐτὸς ὁ πρὸ τόσου καιροῦ ἐπασχολῶν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν της! Καὶ μένουσιν οἱ δύο ἀκίνητοι, ὡς ἀπολελιθωμένοι, προσβλέποντες ἀλλήλους, ἐνῷ ὁ γέρων Νορβηγὸς ἐξηγεῖ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὀλλανδοῦ καὶ ἐνθαρρύνει τὴν κόρην. Φεύγει δὲ ἵν' ἀφήσῃ αὐτοὺς μόνους. Ἡ σιωπὴ λύεται τέλος κ' ἐπέρχεται ἀμοιβαία ἐρωτικὴ ἐξομολόγησις, ἥτις κλείεται διὰ τῆς διαβεβαιώσεως τῆς Σέντας!

Νὰ τὸ χέρι μου!—Τὸν λόγο ποῦ θὰ 'πῶ δὲν παίρνω πίσω:
Ὅσο ζῶ πιστὴ θὰ μείνω καὶ πιστὰ θὰ σ' ἀγαπήσω.

*

Ἐν τῷ ὅρμῳ τοῦ χωρίου δύο πλοῖα φαίνονται ἠγκυροβολημένα· τὸ τοῦ Νορβηγοῦ πλοιάρχου καὶ τὸ τοῦ Ὀλλανδοῦ. Παρὰ τὴν ἀκτὴν οἱ Νορβηγοὶ ναῦται ᾄδουσι καὶ χορεύουσι μετὰ τῶν γυναικῶν τοῦ τόπου ἐν χαρᾷ καὶ μέθῃ!

Τὰ ποτήρια μας 'ς τὸ χέρι—
Πιὲ μαζί μας, τιμονιέρη!

Αἴφνης ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ *Στοιχειωμένου Καραβιοῦ* προβάλλουσιν αἱ μορφαὶ τῶν ναυτῶν καὶ εἰς τὴν θέαν αὐτῶν καὶ τὴν πρώτην κραυγὴν αἱ γυναῖκες φεύγουσιν ἔντρομοι. Ὁποῖαι μορφαὶ ἀληθῶς! Τὰ χαρακτηριστικὰ ἀπωστεώθησαν ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῶν βασάνων καὶ αἱ τρίχες τοῦ πώγωνος καὶ τῆς κόμης καθ' ὑπερβολὴν μεγεθυνθεῖσαι σύρονται ἐπὶ τῆς ῥάχεως καὶ τοῦ στήθους ὡς παμμέλανα ῥάκη. Τὸ δὲ ᾆσμά των ἐμπνέει φρίκην!

'Σ τὴ στεριὰ καὶ πάλι, μαῦρε καπετάνε,
Τὰ ἐφτὰ τὰ χρόνια 'σὰν πουλιὰ πετᾶνε.
Σύρε ναῦρῃς νύφη κόρη γελαστή...
—Αἴ, ξανθὴ κοπέλλα, μεῖνέ του πιστή!
Ἀπὸ τὴ χαρά μου θὲ νὰ τραγουδήσω
Ὁ γαμπρὸς νὰ ζῇ!..
Σφύριζε, ποτιά μου, νὰ βαστᾷς τὸ ἴσο!
Πέλαγος γαλάζιο, χόρευε μαζί!

Μαῦρε καπετάνε, τί; δὲν σ' ἀγαποῦνε;
Ἔρχεσαι μονάχος; καὶ ἡ νύφη ποῦνε;
Μαῦρε καπετάνε καὶ ξενιτευτή,
Ψεύτικη ἀγάπη β ἔθηκε κι' αὐτή!
Ὤχ, ὠϊμὲ κι' ὠϊμένα! Πάλι μᾶς προσμένει
Πέλαγος βαθύ!...
Ξύλο στοιχειωμένο, ναῦταις στοιχειωμένοι
—Δαίμονα, ἡ κατάρα πότε θὰ λυθῇ;..

Πρὸς τὴν ἀκτὴν ἔρχεται ἡ Σέντα καὶ ὁ Ἔρικ μετ' αὐτῆς. Ἐκεῖ ὁ ἀτυχὴς ἐραστὴς ἐπαναλαμβάνει τὰς ἐρωτικὰς ἐξομολογήσεις του καὶ ὑπομιμνήσκων τὰς εἰδυλλιακὰς σκηνὰς τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀγάπης, ἐλέγχει τὴν Σένταν ἐπὶ τῇ ἀπιστίᾳ. Ἐκείνη ἀντιτάσσει αὐτῷ τὸ πεπρωμένον, ὅπερ τὴν ἐπιβαρύνει διὰ καθήκοντος. Καθ' ἣν στιγμὴν δὲ ὁ Ἔρικ σύρεται παρὰ τοὺς πόδας της ἱκετεύων, προβάλλει ὁ Ὀλλανδός. Ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς ἐρωτικῆς σκηνῆς, ἣν δὲν δύναται ἐπακριβῶς νὰ ἐννοήσῃ, ὀργὴ καὶ ἀπελπισία τὸν πνίγουσι.—Ἄπιστος λοιπὸν καὶ αὐτή; Καὶ συρίζει πρὸς τοὺς ναύτας ἵν' ἀναπετάσωσι τὰ ἱστία. Ἡ ἐλπὶς τῆς σωτηρίας ἀπώλετο!...

— Σέντα, ἔχε γειά!

Ἀνακράζει ἀπὸ τοῦ βράχου πρὸς τὴν περίτρομον κόρην. Μάτην αὐτὴ προσπαθεῖ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, μάτην ἐκδηλοῖ ἀγάπην καὶ πίστιν. Ὁ κατηραμένος πλοίαρχος ἀπωθεῖ αὐτὴν καὶ ἀνέρχεται εἰς τὸ σκάφος, ὅπερ ταχὺ ὡς μαῦρον πτηνὸν φεύγει πρὸς τὸ πέλαγος. Ἄπελπις ἡ Σέντα ὁρμᾷ πρὸς τὸν ἀποκρημνότατον βράχον τῆς ἀκτῆς:

Σὲ ζωὴ καὶ θάνατο ἔμεινα πιστή σου!

Digitized by Google

κράζει πρὸς τὸν φεύγοντα καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ θυσία ἐγένετο· ἡ κατάρα ἐλύθη! Πέραν ἐκεῖ μέσῳ τοῦ ὁμιχλώδους πόντου φαίνεται τὸ *Στοιχειωμένο Καράβι* βυθιζόμενον. Οἱ ναῦται τέλος εὑρίσκουσι τὴν γαλήνην τοῦ τάφου, ἣν τοσάκις μάτην ἐπεζήτησαν!... Τὰ νέφη φωτίζονται ὑπὸ φαντασιώδους αἴγλης καὶ ἐν μετεώρῳ αἱ σκιαὶ τοῦ λυτρωθέντος Ὀλλανδοῦ καὶ τῆς πιστῆς Νορβηγίδος ἀνέρχονται πρὸς τὸν οὐρανόν.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Γεώργιος Δροσίνης

Ἀναμνήσεις

τῶν ἑορτῶν τῆς πεντακοσιετηρίδος

ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἀναγορεύσεις ἐπιτίμων διδακτόρων — Ὑποδοχὴ ἐν Καρλσρούῃ.

Ἡ τελευταία πρωϊνὴ τελετὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἦν ἡ τῆς 5 Αὐγούστου, ὁρισθεῖσα διὰ τὴν ἀναγόρευσιν τῶν ἐπιτίμων διδακτόρων.

Τῇ 9 π. μ. συνῆλθον οἱ κεκλημένοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς καὶ κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας, μετὰ τὴν ἔλευσιν δὲ τοῦ ἡγεμόνος, ἀφοῦ ἐψάλη ὑπὸ τοῦ χοροῦ ᾆσμα θρησκευτικόν, ὁ ἀντιπρύτανις ἐποιήσατο σύντομον προσλαλιὰν εἰσηγητικὴν τοῦ σκοποῦ τῆς τελετῆς. Μεθ' ὃ ἐδόθη ἀλληλοδιαδόχως ὁ λόγος εἰς τοὺς τέσσαρας κοσμήτορας τῶν σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ὧν ἕκαστος ἀνερχόμενος εἰς τὸ βῆμα ἀπήγγειλεν οὐ μόνον τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιτίμων διδακτόρων, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξέθηκε καὶ τοὺς λόγους δι' οὓς ἡ οἰκεία σχολὴ ἀπεφάσισε ν' ἀπονείμῃ τὸν τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος τίτλον. Ἐκ τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας ὁ μὲν Μέγας Δοὺξ ἀνηγορεύθη ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, διὰ τὴν δεξιότητα ἣν ἐπεδείξατο ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν τοῦ κράτους ὑποθέσεων, καὶ τὴν ἐπιτυχῆ ἐξομάλυνσιν τῶν διαφορῶν αἵτινες ὑφίσταντο μεταξὺ τῶν διαιρούντων τὴν χώραν θρησκευμάτων τῶν καθολικῶν καὶ διαμαρτυρομένων. Ὁ διάδοχος τοῦ ἡγεμονικοῦ θρόνου ἀνηγορεύθη ἐπίτιμος διδάκτωρ τῆς νομικῆς σχολῆς. Ἐν γένει δὲ παρατηρητέον ὅτι μετὰ πολλῆς φειδοῦς ἐγένετο ἡ ἀπονομὴ τοῦ ἐπιτίμου τούτου τίτλου εἰς πρόσωπα, ἢ διὰ τῶν ἀνακαλύψεων αὐτῶν προαγαγόντα τὴν ἐπιστήμην, ἢ ἔξοχον καὶ διαπρεπῆ κατέχοντα ἐν αὐτῇ θέσιν.

Ἀπὸ τῆς προτεραίας διενεμήθησαν προσκλητήρια εἰς τοὺς φιλοξενουμένους, δι' ὧν ἐκαλοῦντο εἰς ἑσπερινὴν συναναστροφὴν παρὰ τῷ ἡγεμόνι ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τῆς Καρλσρούης. Ἡ συνέντευξις αὕτη δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῷ προγράμματι τῶν ἑορτῶν ἀναγεγραμμένη, παρενετέθη δὲ μεταξὺ αὐτῶν εἰς ἔνδειξιν ἰδιαιτέρας φιλοφροσύνης τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τοὺς ἀπανταχόθεν προθύμως συρρεύσαντας ξένους ὅπως μετάσχωσιν ἐθνικῆς ἑορτῆς. Ἔκτακτος ειδικὴ ἁμαξοστοιχία ἀναχωρήσασα ἐξ Εϊδελβέργης παρέλαβε τοὺς κεκλημένους καὶ μετὰ δίωρον πορείαν μετέφερεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Βαδικοῦ κράτους τὴν Καρλσρούην. Ἡ ὑποδοχὴ τῶν προσκεκλημένων ἐγένετο ἐν προσγείῳ αἰθούσῃ τῶν ἀνακτόρων ἀναπεπταμένας ἐχούσῃ τὰς θύρας εἰς ὡραῖον κῆπον ἔνθα ἐπαιάνιζεν ἡ μουσική. Παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς αἰθούσης ἱστάμενοι ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ ἡγεμονὶς ἐδέχοντο εὐμενῶς τὰς προσρήσεις τῶν προσερχομένων, καὶ μετὰ πολλῆς ἀφελείας καὶ ἀξιοπρεπείας συνάμα ἀπηύθυνον πρὸς ἕκαστον τον λόγον. Μετὰ τὴν δεξίωσιν ταύτην μετέβησαν πάντες εἰς τὰς ὑπερκειμένας αἰθούσας, ὅπου δεῖπνον ἐκλεκτὸν παρετέθη καὶ μετὰ τὸ πέρας αὐτοῦ οἱ ξενιζόμενοι κατῆλθον εἰς τὸν κῆπον, ὅπως ἀκροασθῶσι τοῦ ᾠδικοῦ θιάσου τῆς Καρλσρούης μέλψαντος διάφορα ἐκλεκτὰ ᾄσματα. Κατὰ τὰ διαλείμματα αὐτῶν ἐφωτίζετο ὁ κῆπος καὶ οἱ πίδακες τῶν ὑδάτων διὰ πολυχρόων βεγγαλικῶν ἢ ἄλλων πυροτεχνημάτων, τερπνὸν παρέχοντες πρὸς ὄψιν θέαμα. Οὕτω δὲ ἐν μέσῳ παντοίων ἀπολαύσεων ἔληξεν ἡ εὐχάριστος αὕτη ἑσπερινὴ συναναστροφή, καὶ μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς πάντες ἔσπευσαν ὅπως ἐπιβῶσι τῆς ἁμαξοστοιχίας, ἥτις ἐπανέφερεν αὐτοὺς εἰς Εϊδελβέργην.

Ἱστορικὴ πομπή.—Συμπόσιον ἐν τῇ στοᾷ.

Ἡ δημοτελεστέρα τῶν ἑορτῶν ἡ μᾶλλον προσελκύσασα τὴν περιέργειαν οὐ μόνον τῶν κατοίκων τῆς πόλεως τῆς Εϊδελβέργης, ὡς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ παρεπιδημούντων, ἀλλὰ καὶ τῶν περιοίκων πόλεων, ἦν ἡ παρέλασις τῆς ἱστορικῆς πομπῆς τῆς ἀπεικονιζούσης τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων τῶν συνδεομένων μετὰ τῆς ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τῆς πόλεως τῆς Εϊδελβέργης κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν πέντε ἑκατονταετηρίδων. Ἡ ἀπεικόνισις αὕτη ἐγένετο διὰ προσώπων ὑποδυθέντων τὸν ἱματισμὸν ἢ τὴν στολήν, καὶ τὸν ὁπλισμόν, ἑκάστης τῶν ἱστορικῶν ἐποχῶν, ἢ διὰ συμβολικῶν παραστάσεων. Τὸ σχέδιον ἐν γένει τῆς πομπῆς ταύτης διέγραψεν ὁ ἐν τῇ σχολῇ τῶν τεχνῶν τῆς Καρλσρούης καθηγητὴς Κάρολος Hoff, εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν λεπτομερειῶν αὐτοῦ συμμετέσχον ὁ καθηγητὴς Schurth ὡς καὶ οἱ ζωγράφοι Kall-

morgen καὶ Borgmann ἐκ Καρλσρούης καὶ Γουλιέλμος Trübner ἐκ Μονάχου. Τῇ 6 Αὐγούστου λίαν ἐνωρὶς ἐπλήσθησαν θεατῶν τὰ ἀνεγερθέντα καθ' ὅλας τὰς ὁδοὺς δι' ὧν ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ πομπὴ ξύλινα θεωρεῖα, εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεγάλου Δουκὸς καὶ τῆς ἡγεμονίδος, δι' οὓς ἠγέρθη κομψὴ καὶ πολυτελῶς κεκοσμημένη σκιάς, ἤρξατο ἡ παρέλασις.

Ἡ πρώτη ὁμὰς τῆς πομπῆς παρίστα τὴν ἵδρυσιν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εἰδελβέργης ὑπὸ Ῥουπέρτου Α' (1386). Ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς ἐβάδιζον ἔφιπποι κήρυκες καὶ σαλπιγκταί, ὧν εἵποντο ἀμέσως πολυάριθμοι ἱππόται φέροντες τὴν πανοπλίαν αὐτῶν καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ Καρδινάλιος ἀντιπρόσωπος τοῦ Ποντίφηκος τῆς Ῥώμης, οὗ προηγοῦντο καὶ εἵποντο μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ τοῦ τάγματος τῶν Καπουκίνων, τῶν Δομινικανῶν καὶ ἄλλων, ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἐπίσκοποι κτλ. μετ' αὐτοὺς ὁ Καγκελάριος καὶ οἱ σύμβουλοι τοῦ ἡγεμόνος, εἶτα δὲ ὑπὸ πολυτελῆ κινητὴν σκιάδα ὁ ἡγεμὼν Ῥουπέρτος μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἀκολουθούμενος ὑπὸ εὐγενῶν, ἱπποτῶν καὶ τῆς αὐλικῆς θεραπείας. Τὸν ἡγεμόνα ἠκολούθει ὄχημα φέρον γυναῖκα εὐειδῆ ἐπὶ ὑψηλοῦ καθημένην θρόνου καὶ εἰκονίζουσαν τὸ Πανεπιστήμιον. Παρὰ τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου ἐκάθηντο τέσσαρες ἄλλαι εἰκονίζουσαι τὴν εὐσέβειαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν. Τοῦ ὀχήματος τοῦ Πανεπιστημίου προηγοῦντο φοιτηταὶ ὡς καὶ οἱ πρῶτοι καθηγηταί, εἵποντο δὲ αὐτοῦ ἄλλοι φοιτηταί.

Ἡ δευτέρα ὁμὰς ἡ ἀμέσως ἑπομένη ἀπεικόνιζε τὴν θριαμβευτικὴν εἴσοδον Φρειδερίκου Α' τοῦ ἐπικληθέντος νικητοῦ μετὰ τὴν ἐν Seckenhein μάχην (1462). Ὁ Φρειδερῖκος Α' δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Λουδοβίκου Γ' ἐκυβέρνησε τὸ Παλατινάτον κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς κηδεμὼν τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Φιλίππου, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Λουδοβῖκος Δ' ἀποβιώσας ἐν ἔτει 1449 ἐγκατέλιπεν ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν μηνῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἕνεκα τοῦ ἀπράγμονος βίου, ὃν διῆγεν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Φρειδερῖκος Γ' ἀλλεπάλληλοι ἐπιδρομαὶ καὶ δηώσεις ἐγένοντο κατὰ τοῦ Παλατινάτου ὑπὸ τῶν γειτόνων αὐτοῦ Δουκῶν ὁ Φρειδερῖκος Α' ἀπεφάσισε πρὸς ὁμαλοτέραν διοίκησιν τοῦ κράτους, καὶ ἐρρωμενεστέραν ἄμυναν κατὰ τῶν πολεμίων, ν' ἀνακηρυχθῇ ἐκλέκτωρ ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ μὴ συνάψῃ γάμον μετὰ ἰσοτίμου συζύγου, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ ἡγεμονία νὰ περιέλθῃ εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Φίλιππον. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπεδοκίμασε τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ Φρειδερίκου, ἀπεκήρυξεν αὐτὸν καὶ στρατὸν ἐξέπεμψεν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐκλέκτορος τοῦ Βρανδεμβούργου Ἀλβέρτου Ἀχιλλέως μεθ' οὗ συνεμάχησαν οἱ δοῦκες Οὐλρῖχος τῆς Βυρτεμβέργης, Κάρολος τοῦ Βάδεν, καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Μαγουντίας. Ὁ Φρειδερῖκος Α' ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν εἰσβαλόντων ἐχθρῶν ἤρατο νίκην ἐπιφανῆ ἐν Sechenhein αἰχμαλωτίσας τοὺς δοῦκας Οὐλρῖχον, Κάρολον, καὶ τὸν ἐπίσκοπον Γεώργιον καὶ μόνον ἐπὶ πληρωμῇ ὑπερόγκων λύτρων ἀπελευθερώσας. Τοιουτοτρόπως δὲ ἀπήλλαξε τὸ Παλατινάτον τῶν ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν καὶ ἀποκατέστησε τὴν εἰρήνην.

Ἐν τῇ παρελάσει τῆς ἱστορικῆς πομπῆς προηγοῦντο ἔφιπποι οἱ ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἐπανακάμπτοντες ἱππόται οὓς ἠκολούθουν οἱ ἀστοὶ τῆς πόλεως, μεθ' οὓς εἵπετο αὐτὸς ὁ Φρειδερῖκος μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ Κλάρας Dettin, ἥτις συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν ἣν ἔδωκεν ἦν ἐκ τῆς τάξεως τῶν πολιτῶν. Μετ' αὐτὴν δ' ἐβάδιζον οἱ μαθηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ τρίτη ὁμὰς ἀπεικόνιζε τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐκλέκτορος Ὄθωνος Ἐρρίκου (1556-1559) καθ' ἣν ἤκμασαν τὰ γράμματα καὶ αἱ τέχναι. Ἀμέσως μετὰ τοὺς κήρυκας, τοὺς σημαιοφόρους καὶ τοὺς σαλπιγκτάς, εἵπετο ἔφιππος ὁ ἡγεμὼν Ἐρρῖκος—Ὄθων ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Σουσάνης ἐν πολυαρίθμῳ συνοδίᾳ εὐγενῶν ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων οἴκων τοῦ Παλατινάτου μετὰ τῶν συζύγων αὐτῶν. Ὄπισθεν αὐτῶν ἐσύρετο ὑπὸ τεσσάρων ἵππων μέγα πολυτελὲς ὄχημα παριστῶν τὸ Πανεπιστήμιον, τοῦ ὀχήματος προηγοῦντο βαδίζοντες ὁ Μελάγχθων καὶ ὁ καθηγητὴς Πέτρος Boquin, ἐπὶ τοῦ ὀχήματος ὑπῆρχεν ἕδρα ἐφ' ἧς ἐκάθητο διδάσκων ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Ἰάκωβος Μικύλλος, ἔναντι δὲ αὐτοῦ φοιτηταὶ ἀκροώμενοι, πέριξ καὶ κατόπισθεν τοῦ ὀχήματος ἐβάδιζον ἀστοὶ τῆς πόλεως Εἰδελβέργης φέροντες τὸν ἱματισμὸν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. Μετὰ τὸ ὄχημα τοῦ Πανεπιστημίου ἐσύρετο ἕτερον ἀπεικονίζον τὴν ἀρχιτεκτονικήν, ἐφ' οὗ ἔβλεπέ τις οἰκοδόμους, ξυλουργοὺς καὶ τεχνίτας.

Ἡ τετάρτη ὁμάς, ἀπεικόνιζε συμβολικῶς τοὺς εὐδαίμονας χρόνους τοῦ Παλατινάτου περὶ τὰ τέλη τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος. Τῆς πομπῆς προηγεῖτο θίασος μουσικῶν καὶ ἐφίππων σημαιοφόρων, ὧν εἵπετο σκιὰς ἐξ ἀνθέων ὑφ' ἣν ἐβάδιζον εὐγενεῖς κυρίαι καὶ κύριοι τῶν χρόνων ἐκείνων, μετ' αὐτοὺς ἐσύρετο ὄχημα πολυτελῶς διεσκευασμένον, ἐφ' οὗ ἐκάθητο γυνὴ παριστῶσα τὴν Παλατίαν, μετ' αὐτὸ ἠκολούθει ἑτέρα ἀνθοστόλιστος σκηνή, ὑφ' ἣν ἐβάδιζον κόραι καὶ ἔφηβοι ἀστῶν, εἵποντο δὲ ἕτερα ὀχήματα φέροντα τὸν Βάκχον καὶ τὴν Δήμητρα περιστοιχουμένους ὑπὸ πεζοπορούντων Σιληνῶν καὶ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν, τὸ ὄχημα τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τέλος ἅμαξα φέρουσα τὸ ὑπερμέγεθες τῆς Εἰδελβέργης Οἰνοβαρέλιον.

Ἡ πέμπτη ὁμὰς ἀπεικόνιζε τὴν εἴσοδον τοῦ

Digitized by Google

ἐκλέκτορος Φρειδερίκου Ε' μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἐλισάβετ ἐξ Ἀγγλίας (1613) περιστοιχουμένους ὑπὸ τῶν μεγιστάνων τοῦ κράτους, ἱπποτῶν, φοιτητῶν καὶ καθηγητῶν.

Ἡ ἕκτη ὁμὰς ἀναπαρίστα τὴν ἐποχὴν τοῦ τριακονταετοῦς πολέμου (1618—1648) ὡς καὶ τοῦ Αὐρηλιανοῦ (1688—1697)· ἡ δὲ ἑβδόμη τοὺς χρόνους τῆς ἡγεμονίας τοῦ Καρόλου Φιλίππου (1719—1742) καὶ τοῦ Καρόλου Θεοδώρου (1742—1799). Μεθ' οὓς εἵπετο ἡ παράστασις τῆς νεωτέρας ἐποχῆς ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Φρειδερίκου Καρόλου (1803) τοῦ ἀναδιοργανώσαντος τὸ Πανεπιστήμιον. Ἐν τῇ ἀποτελούσῃ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁμάδι ἀπεικονίζοντο οἱ φοιτηταὶ ἐν στολῇ στρατιώτου ἐθελοντοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν πολέμων τῆς Γερμανίας ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆς Ναπολεοντείου κατακτήσεως. Μετ' αὐτοὺς δὲ ἐβάδιζον οἱ φοιτηταὶ τῶν νεωτέρων χρόνων φέροντες τὰς πολυχρόους ταινίας τὴν στολὴν καὶ τὰς σημαίας τῶν διαφόρων ἐν Ἑϊδελβέργῃ σωματείων. Τέλος εἵποντο αἱ σημαῖαι καὶ τὰ σύμβολα τῆς νέας Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Τὸ θέαμα τῆς ἱστορικῆς πομπῆς διεδέχθη τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὸ ὑπὸ τῶν φοιτητῶν διοργανωθὲν συμπόσιον (Festcommers) ἐν τῇ παρὰ τὸν Νέκαρ μεγάλῃ αἰθούσῃ. Τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν διοργάνωσιν τῆς ἑορτῆς ταύτης ἔσχον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων ἐν Ἑϊδελβέργῃ σωματείων, ἑνώσεων καὶ συλλόγων.

Ἐν τοῖς Γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις καὶ ἰδίως τοῖς ἐν μικραῖς πόλεσιν εὑρισκομένοις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος ἐπεκράτησε τὸ ἔθιμον τῆς κατατάξεως τῶν φοιτητῶν εἰς διάφορα σωματεῖα διακρινόμενα ἀπ' ἀλλήλων ἐκ τῆς προσωνυμίας αὐτῶν, ἐκ τῶν ἐμβλημάτων, ὡς καὶ ἐκ τῶν χρωμάτων τῶν ταινιῶν ἃς φέρουσιν τὰ μέλη.

Τὰ σωματεῖα ταῦτα παρήχθησαν ἐκ τῶν συλλόγων τῶν ἀποτελουμένων προγενεστέρως ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας παρὰ τῷ Πανεπιστημίῳ σπουδαζόντων φοιτητῶν (Landsmanschaften). Ἐκ τῶν τοιούτων συλλόγων τῶν συμπατριωτῶν προϊόντος τοῦ χρόνου ἐσχηματίσθησαν οἱ μυστικοὶ σύνδεσμοι εἰς ἐπιδίωξιν διαφόρων σκοπῶν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων. Τοὺς συλλόγους τῶν συμπατριωτῶν καὶ τοὺς μυστικοὺς συνδέσμους ἀντικατέστησαν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις τὰ σωματεῖα τῶν φοιτητῶν, ἅτινα ἐκ μὲν τῶν συλλόγων τῶν συμπατριωτῶν παρεδέχθησαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἑνώσεως τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας καταγομένων, ἐκ δὲ τῶν μυστικῶν συλλόγων τὴν ἀρχὴν τῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀλληλοβοηθείας μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ σωματείου. Ἡ ὁριστικὴ τινος κατάταξις μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ σωματείου γίνεται δι' ἐκλογῆς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν προϋπαρχόντων μελῶν καὶ ἀφοῦ ὁ προσερχόμενος ὑποστῇ τὴν νενομισμένην δοκιμασίαν. Οἱ ἐξ ἐπιπολαίας ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων σπεύδοντες εἰς κρίσεις δὲν δύνανται ἢ δυσμενῆ νὰ ἐκφέρωσι γνώμην κατὰ τοῦ βίου τῶν φοιτητῶν τῶν εἰς σωματεῖα ἀνηκόντων. Βεβαίως ἡ ἄκρατος ζυθοποσία, ἡ ξιφασκία καὶ ἡ ξιφομαχία, αἱ συνεντεύξεις καὶ αἱ διασκέψεις περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ σωματείου ἀπορροφῶσιν ὥρας ἱκανὰς ἐκ τῶν πρὸς μελέτην προωρισμένων, ἀλλ' ἀπέναντι τῶν ἀτοπημάτων αὐτῶν εἰς ἃ καὶ πᾶς μὴ ἐν σωματείῳ κατατεταγμένος φοιτητὴς δύναται νὰ ὑποπέσῃ ματαίως δαπανῶν καὶ ἀφ' ἃ μὴ δεῖ τὸν χρόνον αὐτοῦ, ὁ ἐν τῷ σωματείῳ βίος παρέχει πλεῖστα πλεονεκτήματα ἐπισκιάζοντα τὰ ἐνδεχόμενα μειονεκτήματα αὐτοῦ. Ὁ νέος ὁ εἰς σωματεῖόν τι κατατασσόμενος εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν διηνεκῆ ἐπίβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν προϊσταμένων αὐτοῦ, ἐθίζεται εἰς αὐστηρὰν πειθαρχίαν, διδάσκεται ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ προσκρούσῃ εἰς τὴν τιμὴν αὐτοῦ ἢ τὴν ὑπόληψιν τῶν συναδέλφων του μεθ' ὧν ἐν ἀλληλεγγύῃ συμβιοῖ, ἀποτρέπεται ἀπὸ πάσης πράξεως ἀντικειμένης εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη, καὶ τέλος ἀποβάλλει πᾶν αἴσθημα ἐγωϊσμοῦ ὀφείλων, ὅπως πάντες οἱ συνχιτέροι ὑπὲρ αὐτοῦ, οὕτω καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τῶν συναδέλφων του μετὰ παρρησίας καὶ σταθερότητος νὰ ἐνεργῇ καὶ εἰς πᾶσαν νὰ ὑποβάλληται θυσίαν. Πάντα ταῦτα συντελοῦσιν ὅπως διαπλάσωσι τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ φρόνημα τῶν νέων καὶ καταστήσωσιν αὐτοὺς πολίτας χρηστοὺς καὶ χρησίμους εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν τῆς πολιτείας.

Κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς πεντακοσιετηρίδος προσεκλήθησαν ὅπως συμμετάσχωσιν αὐτῶν ἅπαντα τὰ παλαιὰ μέλη τῶν σωματείων (die alten Herren) καὶ προθύμως προσῆλθον. Τὸ κεκυφὸς ἤδη ὑπὸ τὸ βάρος τῶν χρόνων σῶμα, ἡ πολιὰ αὐτῶν κόμη, τὰ ὑψηλὰ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀξιώματα, δὲν παρεκώλυσαν αὐτοὺς ὅπως μετὰ φαιδρότητος καὶ ἀγαλλιάσεως ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν νεανικῶν χρόνων φέρωσι τὸ πηλίκιον καὶ τὰς ταινίας τοῦ σωματείου εἰς ὃ ἀνῆκον, ὅπως ἐν ἀφελείᾳ καὶ ζωηρότητι συνευθυμῶσι μετὰ τῶν νεαρῶν συνεταίρων τοῦ σωματείου. Ἡ τοιαύτη ἀντίθεσις τῶν ἡλικιῶν, ἡ ἐναρμονίως συνδυάζουσα τὸ παρελθὸν πρὸς τὸ μέλλον, ἡ ἐκδηλοῦσα τὸν βαθὺν καὶ ἀμέριστον σεβασμὸν τῶν νεωτέρων πρὸς τοὺς γέροντας, τὴν προσδοκίαν καὶ ἑδραίαν πεποίθησιν τῶν γερόντων πρὸς τοὺς νέους, ἦν ἐκ τῶν ὡραιοτέρων θεαμάτων τῶν ἑορτῶν.

Ἐν Ἑϊδελβέργῃ ὑφίστανται νῦν ἔτι πέντε σωματεῖα, τὸ τῶν Σουηβῶν, τῶν Βεστφαλῶν, τῶν Σαξοβορούσων, τῶν Βανδήλων καὶ τῶν

Digitized by Google

Ῥηνείων, τρεῖς δὲ συνεταιρισμοὶ φοιτητῶν, ἡ Ἀλλεμάνια, ἡ Φραγκόνια καὶ ἡ Τευτονία καὶ πολυάριθμοι ἄλλοι σύλλογοι.

Κατ' ἔτος ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν σωματείων, ὑπὸ τῶν ἑνώσεων, τῶν συλλόγων καὶ τῶν λοιπῶν φοιτητῶν τῶν μὴ συμπεριλαμβανομένων ἐν αὐτοῖς ἐπιτροπὴ ὀκταμελής, ἥτις ἐκπροσωπεῖ τὸν σύλλογον τῶν φοιτητῶν, συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν ἀκαδημαϊκῶν ἀρχῶν καὶ κανονίζει τὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν φοιτητῶν εἰς τὰς ἑορτάς, καὶ ἄλλας πανηγύρεις. Τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῆς τοιαύτης ἐπιτροπῆς ὡς καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν φοιτητῶν ῥυθμίζονται ἐπὶ τῇ βάσει ἐγκεκριμένου καταστατικοῦ.

Ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων μελῶν τῶν σωματείων καὶ συλλόγων παρίσταντο κατὰ τὴν πανηγυρικὴν εὐωχίαν ὁ Μέγας Δούξ, οἱ Ὑπουργοί, αἱ δημοτικαὶ ἀρχαί, οἱ καθηγηταί, καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πανεπιστημίων καὶ ἀκαδημιῶν. Τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον τῆς εὐωχίας ἀπετέλουν αἱ διάφοροι προπόσεις, αἵτινες ἀλληλοδιαδόχως ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Δουκός, ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῆς ἐπιτροπῆς τῶν φοιτητῶν, ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως καὶ διαφόρων ἄλλων. Σπονδαὶ δὲ ἄφθονοι ἐκ ζύθου ἐγένοντο παιανιζούσης τῆς μουσικῆς ἐκλεκτὰ τεμάχια μέχρι βαθείας νυκτός.

Φωταγώγησις τοῦ ἀρχαίου ἀνακτόρου τῶν Ἐκλεκτόρων.

Τὸ ἀρχαῖον τῶν Ἐκλεκτόρων τοῦ Παλατινάτου ἀνάκτορον ἀφοῦ ὑπὸ τῶν Γάλλων κατεστράφη ἀποτελεῖ τὸ καλλιτεχνικώτερον ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον τῆς Μεσαιωνικῆς τέχνης ἐν Γερμανίᾳ, συγχρόνως δὲ χρησιμεύει ὡς ἐμφανὴς διαμαρτύρησις τῶν Γερμανῶν κατὰ τῶν προσαπτομένων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Γάλλων μομφῶν διὰ τὰς καταστροφὰς ἃς ὑπέστησαν ἐπὶ τοῦ τελευταίου Γαλλογερμανικοῦ πολέμου. Δὲν γνωρίζομεν ἂν ὁ ἰσολογισμὸς μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν ὁριστικῶς ἐκανονίσθη, ἢ ἂν ὑπάρχῃ ὑπόλοιπον εἰς χρέωσιν τοῦ ἑτέρου ἐξ αὐτῶν. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι τὰ ἐρείπια τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου ἀνακτόρου καὶ ὡς ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς διακοσμήσεως αὐτοῦ καὶ ὡς ἐκ τῆς μαγευτικῆς θέσεως εἰς ἣν κεῖται διεγείρουσιν αἴσθημα λύπης εἰς τὸν θεατὴν διὰ τὴν καταστροφὴν τοιούτου μνημείου, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ ἡ ἀπαραίτητος ἀνάγκη πρὸς ἐπιδίωξιν στρατηγικοῦ τινὸς σκοποῦ.

Τὸν ἐπίλογον τῶν ἑορτῶν ἀπετέλεσεν ἡ φωταγώγησις τοῦ ἀνακτόρου τούτου τὴν ἑσπέραν τῆς 7 Αὐγούστου, ὑστάτης τῶν ἑορτῶν ἡμέρας. Διὰ βεγγαλικῶν πυρῶν καταλλήλως διατεθειμένων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν τοίχων καὶ ὑπ' αὐτῶν φωτιζόμενον διέλαμπεν ἐν μέσῳ τοῦ σκιεροῦ φυλλώματος τοῦ περιβάλλοντος δάσους ἐν ὅλῃ τῇ καλλιτεχνικῇ αὐτοῦ κομψότητι καὶ μεγαλοπρεπείᾳ τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἀνάκτορον. Τὸ δὲ θέαμα τῆς ἐξαισίου ταύτης εἰκόνος συνεπλήρου ἡ ἄποψις τῶν πεφωτισμένων ὀχθῶν τοῦ Νέκαρος καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἐπὶ τῶν ῥευμάτων αὐτοῦ ἠρέμα φερομένων ἀκατίων διὰ λυχνιῶν ποικίλων χρωμάτων περικοσμουμένων, ἐκ τῶν ὁποίων εὔμολπα ἀντήχουν ᾄσματα κατακηλοῦντα τὰς ἀκοάς.

Τοιουτοτρόπως ἐν φαιδρότητι καὶ εὐθυμίᾳ ἔληξαν αἱ ἀλληλοδιάδοχοι ἑορταὶ τῆς πεντακοσιετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ βραχὺς οὗτος ἐπίλογος πέντε ὁλοκλήρων αἰώνων, ὁ ὀλιγοήμερος σταθμὸς μεταξὺ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἡ ἀνθρωπότης ἀεὶ ἐπὶ τὰ πρόσω φερομένη εἰς τὴν ἀκανθώδη καὶ δύσβατον τῆς προόδου ὁδὸν αἰσθάνεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν ἀνάγκην ὅπως ἐπισκοπήσῃ τὸ παρελθόν, ὅπως διαβλέψῃ εἰς τὸν ὁρίζοντα τοῦ μέλλοντος ὅστις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς διανοίγεται. Ἐκ τοῦ παρελθόντος ἀρύεται τὰ λυσιτελέστατα διὰ τὸ μέλλον διδάγματα, τὴν δύναμιν καὶ ἐπιμονὴν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς πορείας αὐτῆς, καὶ ὁρίζει ἀκριβέστερον τὸ σημεῖον εἰς ὃ πρέπει ν' ἀτενίζῃ. Ἡ ἀνάγκη αὕτη οὐ μόνον εἰς τὸν ἄνθρωπον κατ' ἰδίαν ἐκδηλοῦται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς κοινωνικοὺς ὀργανισμούς, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ἐν συμπράξει μετ' ἄλλων τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ προορισμοῦ καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς εὐημερίας αὐτοῦ ἐπιδιώκει· εἰς τὰ σωματεῖα, τοὺς συλλόγους, τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα καὶ εἰς τοὺς παραπλησίους συνεταιρισμούς.

Λίαν προσεχῶς τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον συμπληροῖ τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ, καὶ παρασκευάζεται νὰ πανηγυρίσῃ τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ βίου. Ἡ ἑορτὴ αὕτη βεβαίως ἔσεται ἡ ἀφορμὴ ὅπως ἐκτυλιχθῇ ἡ εἰκὼν τοῦ παρελθόντος καὶ γείνῃ ἡ κρίσις περὶ αὐτοῦ καὶ ἡ πρόγνωσις περὶ τοῦ μέλλοντος. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἐνομίσαμεν χρήσιμον τὴν δημοσίευσιν τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Εἰδελβέργης, ὅπως ὁ ἀναγνώστης καθοδηγηθῇ ἀσφαλέστερον εἰς τὰς σκέψεις αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ παρελθόντως καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, γινώσκων τὰ ἀλλαχοῦ συμβάντα, τὰς διαφόρους περιπετείας δι' ὧν διῆλθε τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐν Γερμανίᾳ Πανεπιστημίων, τὰς φάσεις ἃς ἔλαβεν ἐν αὐτῷ ἡ διδασκαλία, τοὺς ἀλληλοδιαδόχους σκοποὺς οὓς ἐπεδίωξε, καὶ

Digitized by Google

μετὰ πόσας ἑκατονταετηρίδας ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ καὶ ὁποίας περιπετείας ἀφίκετο τέλος εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀκμῆς, καθ' ὃ ἠδυνήθη νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν καθόλου ἐπιστήμην καὶ διὰ τῆς συμβολῆς αὐτοῦ εἰς τὴν πρόοδον αὐτῆς νὰ συντελέσῃ. Ἴσως ὁ ἀναγνώστης εὕρῃ σημεῖά τινα συμπίπτοντα εἰς ἀμφότερα τὰ ἱδρύματα ταῦτα. Οἱ ἱδρυταὶ ἀμφοτέρων, κοινὴν ἔχουσι τὴν καταγωγὴν ἕλκοντες τὸ γένος ἐκ τοῦ αὐτοῦ Βαυαρικοῦ οἴκου τῶν Οὐϊτελσβαχιδῶν. Ὅπως ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑιδελβέργης ὑπῆρξεν ἵνα χρησιμεύῃ ὡς ὑψηλὴ σκοπιὰ τῆς θρησκείας, οὕτω καὶ τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον ἱδρύθη ὅπως ᾖ ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Μὴ ἆρά γε δὲν συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου; Δὲν κατηχήθησαν ἐν αὐτῷ αἱ λεγεῶνες τῶν διδασκάλων, τῶν ἰατρῶν, τῶν θεολόγων οἵτινες διεσπάρησαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἀνατολήν, ἀδιαλείπτως εἰς τὴν ἀναζωπύρησιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος ἐργαζόμενοι; Ἂν πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ὁλόκληρος πεντηκονταετηρὶς κατηναλώθη τὸ ἔργον δὲν εἶνε ἀνάξιον λόγου.

Καὶ ἐν τῷ διοργανισμῷ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου ἀνευρίσκομεν ἀναγεγραμμένας τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῶν διοργανιστικῶν νόμων τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων, τῆς ἐλευθερίας τῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀκροάσεως, αἵτινες τοσοῦτον τελεσφόρως ἐπέδρασαν εἰς τὴν πρόοδον τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων· οὐδεμία δ' ἀμφιβολία ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν εἰς τὰ αὐτὰ θέλουσι φέρει αἴσια ἀποτελέσματα ὅταν ἀρθῶσι τὰ κωλύματα τῆς τελείας καὶ ἀκριβοῦς αὐτῶν ἐφαρμογῆς, ὅταν πεισθῶμεν ὅτι ἀντὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν τὴν ἄσκοπον τροποποίησιν τῶν κειμένων νόμων ἀποφασίσωμεν νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν ἐπισταμένην μελέτην καὶ κατανόησιν αὐτῶν, καὶ τὴν πλήρη καὶ αὐστηρὰν ἐφαρμογὴν ἐπιζητήσωμεν. Ἡ ἀπόφασις αὕτη παρέχει τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον κατὰ τὴν προσεχῆ πεντηκονταετηρίδα οὐ μόνον ἐν τῷ Ἐθνικῷ ἀγῶνι ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ σταδιοδρομίᾳ ὑπέροχον θέλει καταλάβει θέσιν.

Κ. Ν. Κωστης.

Ὁ πολυύμνητος Ὀδυσσεὺς εἶχεν ἀσθενῆ χαρακτῆρα, δὲν ἦτο ἥρως. Ὁ ἀληθὴς ἥρως δὲν διατάσσει νὰ τὸν προσδέσωσιν ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ, ἀλλ' ἀνθίσταται κατὰ τῶν Σειρήνων ἐξ ἰδίας δυνάμεως.

Ο ΧΑΛΚΕΥΣ

Ὁ Γάλλος Θεόδωρος Μπανβίλ, ὁ ἀριστοτέχνης καὶ γνωστὸς τοῖς ἀναγνώσταις τῆς *Ἑστίας* ποιητὴς τοῦ «Μήλου» καὶ τῆς «Συζύγου τοῦ Σωκράτους», ἐξέδοτο ἐπ' ἐσχάτων νεώτατον ἀλληγορικὸν ποίημα τὸν *Χαλκέα*, ἐμπνευσμένον, ὡς τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας.

Ἡ ὑπόθεσις ἔχει ἐν συνόψει ὡς ἑξῆς:

Ἡ Ἀφροδίτη ἀναδύεται τῆς θαλάσσης, καὶ χωρεῖ πρὸς τὸν Ὄλυμπον. Ὁ Ζεύς, βλέπων αὐτὴν τοσοῦτον ὡραίαν, δὲν θέλει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν θεῶν παρθένος, καὶ παραινεῖ αὐτὴν νὰ ἐκλέξῃ σύζυγον. Καὶ παρελαύνουσι πρὸ ταύτης μνηστῆρες ἅπαντες οἱ Ὀλύμπιοι, ἐκλιπαροῦντες τὴν προτίμησιν αὐτῆς.

—Ἐγώ, λέγει ὁ Ζεὺς λησμονῶν τὴν Ἥραν, ἀνάσσω θεῶν καὶ θνητῶν διὰ τοῦ κεραυνοῦ, ὃν μοὶ ἐσφυρηλάτησεν ὁ κλυτοτέχνης Ἥφαιστος.

— Ἐγώ, λέγει ὁ Ποσειδῶν, ἐξεγείρω τὰ κύματα διὰ τῆς τριαίνης, ἣν ἐσφυρηλάτησεν ὁ κλυτοτέχνης Ἥφαιστος.

— Ἐγώ, λέγει ὁ Ἄρης, δαμάζω τοὺς ἐχθρούς μου διὰ τῆς λόγχης, ἣν ἐσφυρηλάτησεν ὁ κλυτοτέχνης Ἥφαιστος.

— Ἐγώ, λέγει ὁ Ἀπόλλων, καταθέλγω τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς λύρας, ἣν ἐσφυρηλάτησεν ὁ κλυτοτέχνης Ἥφαιστος.

— Ποῦ εἶνε λοιπόν, ἀποκρίνεται ἡ Ἀφροδίτη, ὁ μακάριος οὗτος θεός, εἰς ὃν ὀφείλετε πάντες τὴν δύναμιν;

Καὶ προβαίνει χωλαίνων ὁ Ἥφαιστος, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ ὁρμαθὸν περιδεραίων, δακτυλίων καὶ διαδημάτων, ἅτινα ἐχρυσηλάτησεν ἐπὶ τοῦ ἄκμωνος αὐτοῦ διὰ τὴν Ἀφρογένειαν, κινηθεὶς εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος. Αἱ χάριτες περιβάλλουσι τὰ κοσμήματα ταῦτα τὴν θεάν, ἥτις, πρὸ τῶν λοιπῶν ἀθανάτων, πίπτει οἱονεὶ μαγευθεῖσα, εἰς τὰς δασείας ἀγκάλας τοῦ Χαλκέως.

Π.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ γῆ εἶνε μέγα θέατρον, ἐφ' οὗ ἡ αὐτὴ τραγῳδία ἐπαναλαμβάνεται ὑπὸ διαφόρους τίτλους.

—

Ἔχετε μὲ τὸ μέρος σας τὴν δικαιοσύνην, διότι ἀποτελεῖ στρατὸν καλόν, ὅστις ἐπὶ τέλους θὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον, οὐδὲν δὲ φοβεῖται.

—

Ἡ κολακεία εἶνε ἡ δύναμις τῶν μικρῶν.

—

Digitized by Google

Ἔσο πάντοτε μὲ τὴν τύχην σου εὐχαριστημένος· διότι ἂν εἶχες ἄλλην τύχην, τίς μᾶς ἐγγυᾶται ὅτι θὰ ἦσο σήμερον ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ οὐχὶ χειρότερος;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ «Γενικὴ Ἐφημερὶς» τῆς Βιέννης διηγεῖται τὸ ἑξῆς ἀστεῖον πάθημα, ὅπερ συνέβη εἰς τὴν Ἀδελίναν Πάττη κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς διατριβὴν ἐν Οὐασιγκτῶνι. Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἔδωκε μεγάλην ἑσπερίδα, εἰς ἣν προσεκάλεσε πολλὰς ἡμέρας πρότερον καὶ τὴν διάσημον ἀοιδόν. Τοιαύτη δέ τις πρόσκλησις ἐν τῇ Λευκῇ Οἰκίᾳ θεωρεῖται ἐν Ἀμερικῇ ὡς τιμὴ ὑψίστη, ὡς διαταγή, ἣν πᾶς τις πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ. Τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἕνεκα τούτου σπεύδουσι εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην. Ἡ κυρία ὅμως Πάττη ἐθεώρησε καλὸν μόλις κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ν' ἀνακοινώσῃ τῷ προέδρῳ, ὅτι κωλύεται νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἑσπερίδα. Ὡς εἰκός, ἡ ἀριστοκρατία τῆς Οὐασιγκτῶνος ἐξεπλάγη τὰ μέγιστα ἐπὶ τῇ ἐλλείψει ταύτῃ τρόπων καὶ εὐγενείας τῆς καλλιτέχνιδος, ἣν τόσον ἐκτάκτως ἐτίμησαν ἐν Ἀμερικῇ μονονοὺχ ἀποθεώσαντες αὐτήν. Ἕνεκα τούτου ἀπεφάσισαν νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὴν μάθημα ἀμερικανικὸν εὐπρεποῦς διαγωγῆς, πρωτότυπον ὄντως καὶ δηκτικόν. Ὅταν δηλ. ἡ κυρία Πάττη μετά τινας ἡμέρας ἐπρόκειτο νὰ παραστήσῃ τὴν Λουκίαν μετὰ τοῦ Νικολίνη, τὸ θέατρον ἦτο ὅπως πάντοτε κατάμεστον. Ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ἑδρῶν καὶ θεωρείων, ἐφ' ὧν πρότερον ἐκάθητο ἡ ἀριστοκρατία, εὑρίσκετο νῦν χυδαῖος ὄχλος εἰς ὃν ἐδόθησαν δωρεὰν ὑπὸ ἀγνώστων χειρῶν τὰ εἰσιτήρια. Ἡ Πάττη ἰδοῦσα τοῦτο ἐγένετο ἐκμανής. Ἕκαστον ᾆσμα ὃ ἔψαλλεν συνεψάλλετο ἀρρύθμως ὑπὸ τοῦ πλήθους δι' ἀτελευτήτων ὠρυγμῶν. Τέλος ἡ Πάττη ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐξέλθῃ πλέον ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἀλλὰ τὸ σκάνδαλον ὅπερ ἐπροκάλεσεν ἡ ἄρνησις αὕτη ἐγένετο ἀπερίγραπτον. Τὴν ἠπείλησαν ὅτι «θὰ τὴν πνίξωσι», ἐὰν δὲν ἐτελείωνε τὸ μέρος της. Ἡ Πάττη ὑπέκυψεν εἰς τὸ ἀμετάτρεπτον πεπρωμένον, καὶ οὕτω ἡ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα ἰδιοτροπίας τινὸς ἀρνηθεῖσα νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τῆς εὐγενεστέρας κοινωνίας τῆς Οὐασιγκτῶνος ἐξεπάνησε τὰς ὡραιοτέρας στροφὰς τοῦ ᾄσματός της πρὸ τοῦ χυδαιοτέρου κοινοῦ.

Ἰατρική τις ἐφημερὶς νεωστὶ ἱδρυθεῖσα ἐν Νικαίᾳ ἐδημοσίευσε περιέργους παρατηρήσεις περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ σεισμοῦ ὑπὸ ψυχολογικὴν ἔποψιν. Πολὺν καιρὸν μετὰ τὸν ἐκ τοῦ κλονισμοῦ τρόμον τῶν πρώτων ἡμερῶν, καὶ ἀφ' οὗ ἡ φύσις ἐπανεῦρε τὴν γαλήνην, τὰ πνεύματα διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν νευρικοῦ παροξυσμοῦ, παρουσιάζοντος νέον καὶ εἰδικὸν χαρακτῆρα. Τὸ σύμπτωμα τὸ διακρῖνον τὴν νευροπαθῆ ταύτην κατάστασιν εἶνε ὁ φόβος τὸν ὁποῖον προξενεῖ ἡ κλίνη καὶ πᾶν μέρος ἐστεγασμένον, κατάστασις ὅλως ἀντίθετος τῆς παραδόξου νόσου, ἥτις διακρίνεται ἐκ τοῦ φόβου, τὸν ὁποῖον ἐμπνέει εἰς τοὺς κατεχομένους ὑπ' αὐτῆς τὸ ὕπαιθρον διάστημα. Ὡς ἐκ τούτου εἰς τὸν κατάλογον τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων τῆς παρακρούσεως οἱ φρενολόγοι εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ προσθέσωσι τὴν περίπτωσιν τῆς οἰκοφοβίας· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀγροφοβίαν.

Πρό τινος ὁ ἐν Παρισίοις «Σύνδεσμος κατὰ τῆς τοῦ καπνοῦ καταχρήσεως» συνεκάλεσε τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ εἰς γενικὴν συνέλευσιν. Ἐν ταύτῃ ζωηραὶ μομφαὶ ἐξηνέχθησαν ἐναντίον τῶν ἀφρόνων, οἵτινες ἐπὶ βλάβῃ τοῦ βαλαντίου καὶ τῆς ὑγιείας αὐτῶν ἐξακολουθοῦσιν ἀπολαύοντες τῆς δηλητηριώδους νικοτιανῆς, πολλαὶ δὲ ἀποφάσεις ἐλήφθησαν πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κακοῦ, ἐξ ὧν σημαντικωτάτη ἐθεωρήθη ἡ τῶν νέων ἑταίρων τοῦ Συνδέσμου, οἵτινες ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς τιμῆς αὐτῶν ὡρκίσθησαν... ὅτι δὲν θὰ καπνίσωσι πλέον οὔτε ἓν σιγαρέτον. Ἀξιέπαινα τὰ μέτρα ταῦτα, εἰ καὶ εἰς οὐδὲν καταλήγοντα, ἀφ' οὗ τὸ ὑπουργεῖον τῶν οἰκονομικῶν τῆς Γαλλίας εἰσπράττει ἐκ τοῦ μονοπωλείου τοῦ καπνοῦ περὶ τὰ 300 ἑκατομμύρια. Ὁπωσδήποτε παρήγορον εἶνε διὰ τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν Σύλλογον ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι οἱ καπνίζοντες δὲν καταλέγονται εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δ' ὅτι δύνανται καὶ οὗτοι ἐνίοτε νὰ ὑποκύπτωσιν εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ καπνοῦ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς γενικῆς ταύτης συνελεύσεως τῶν ἑταίρων τοῦ Συνδέσμου ἀνεμνήσθη φιλοσκώμμων τις ἐφημερὶς ἀμερικανοῦ τινος «Συλλόγου Ἐγκρατείας», τοῦ ὁποίου τὰ μέλη ἀφιχθέντα εἰς Παρισίους ὅπως ἀγρεύσωσι προσηλύτους, περιέπεσαν εἰς χεῖρας πονηρῶν τινων συνεταίρων, καὶ ἐμεθύσθησαν κτηνωδῶς ὑπ' αὐτῶν ἔν τινι καπηλείῳ.

Μία τῶν ἐπισημοτέρων ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων «ὁ Βοστώνειος Κῆρυξ» καθιστᾷ τὰς κυρίας προσεκτικὰς ἐπὶ βλάβης τινὸς δυναμένης νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ συρμοῦ τῶν πτηνοκοσμήτων γυναικείων πίλων. Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος, λέγει ἡ ῥηθεῖσα ἐφημερίς, ἐξωδεύθησαν ἑκατοντάδες στατήρων ἀρσενικοῦ πρὸς παρασκευὴν καὶ διατήρησιν ἑκατομμυρίων μικρῶν νεκρῶν πτηνῶν, ἅτινα φέρουσι σήμερον αἱ κυρίαι, αἱ νεάνιδες καὶ τὰ παιδία ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των. Τὰ μόρια δὲ τοῦ ἀρσενικοῦ, τοῦ δαπανωμένου πρὸς διατήρησιν τῶν πτηνῶν τούτων, ἅτινα ἄνευ τῆς δηλητηριώδους ταύτης οὐσίας δὲν θὰ διετήρουν τὸ λαμπρὸν χρῶμα τοῦ πτερώματός των, εἶνε πολλῷ σημαντικώτερα τῶν δαπανωμένων πρὸς κατασκευὴν τῶν χαρτίνων ἢ μαλλίνων ταπήτων καὶ ἔρχονται εἰς στενωτέραν ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο δὲ καταφαίνεται σαφέστατα καὶ ἐκ τῆς λεπτῆς κόνεως, ἥτις ἀφίπταται ἀπὸ τῶν μικρῶν πτηναρίων. Τὸ ἀρσενικὸν δὲ τοῦτο καθιζάνον ὡς κόνις ἐπὶ τοῦ δέρματος εἰσδύει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν μυκτήρων καὶ προκαλεῖ κεφαλαλγίας καὶ κακοδιάθεσιν. Ἐπίσημοι δὲ ἀστυνομικαὶ ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι ὁλόκληροι οἰκογένειαι ἔπαθον βαρέως ἐκ τοῦ ἀρσενικοῦ, τὸ ὁποῖον εἰσέπνευσαν ἢ εἰσέπνεον ἀπὸ τῶν ταπήτων τῶν παρασκευασθέντων δι' ἀρσενικοῦ, καὶ νόμοι αὐστηροὶ ἐγένοντο πρὸς πρόληψιν τῶν δυστυχημάτων τούτων. Εἶνε δὲ πολὺ πιθανὸν ὅτι καὶ ἡ χρῆσις τῶν νεκρῶν πτηνῶν βλάπτει ἔτι μᾶλλον τὴν ὑγείαν, καὶ ὅτι ἐκθέτει εἰς κίνδυνον τὰς μεταχειριζομένας τὸ κόσμημα τοῦτο ἐπὶ τῶν πίλων των.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—847

Digitized by Google

Ἀριθ. 593 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 10 Μαΐου 1887

Η ΔΙΩΡΥΞ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Β'

Τὰ εἴδη τῆς ἐργασίας εἶνε πλεῖστα. Κατ' ἀρχὰς ἐνομίσθη ὅτι ἤρκουν πρὸς ἐχχωμάτωσιν αἱ συνήθεις ἁπλαῖ βορβοροφάγοι (dragues). Ἐκομίσθησαν δὲ ἱκαναὶ καὶ ἐτοποθετήθησαν ἐπὶ τούτῳ. Δὲν ἐβράδυνεν ὅμως νὰ καταδειχθῇ ὅτι αὗται ἦσαν ὅλως ἀπρόσφοροι πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ ἐχχωματώσωσιν. Ἠναγκάσθησαν ἑπομένως νὰ ἐγκαταλείψωσιν αὐτὰς καὶ νὰ προσφύγωσιν εἰς ἄλλο σύστημα. Ἐννοεῖται ὅτι, ἐκτὸς τῶν τεχνικῶν μέσων, οἱ πλεῖστοι τῶν ἐργατῶν χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸ νὰ πλήττωσι τὸ ἔδαφος διὰ τῆς δικέλλης καὶ τῆς ἀξίνης, ἐνῷ ἄλλοι πληροῦσι διὰ μεγάλων πτύων τὰ φορτηγὰ βαγόνια, ἅτινα κυλίονται ἔπειτα ἀποκομίζοντα τὸ ἐξαχθὲν χῶμα. Ὑπόνομοι ὅμως ἰδίως, ἐκρηγνύμεναι ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, καταβάλλουσι τοὺς σκληροὺς βράχους, ἐκριζοῦσιν ὑπερμεγέθεις βώλους γῆς, παραλύουσι τὴν συνεκτικότητα τοῦ ἐδάφους. Πρὸ πάντων δὲ κυρίως ἡ σπουδαιοτέρα ἐργασία γίνεται δι' ὑπογείων ἐπίτηδες κατασκευαζομένων στοῶν. *Τοῦννελ*, ὀρυσσόμενα ἐντὸς τῆς γῆς, κοιλαίνουσι τὸ πρὸς ἐκβάθυνσιν ὡρισμένον μέρος. Ἐντὸς αὐτῶν στρώννυνται σιδηραῖ τροχιαί, ἐν αἷς εἰσχωροῦσιν αἱ ἁτμάμαξαι σύρουσαι τὴν μακρὰν τῶν ἁμαξῶν των γραμμήν. Ἄνωθεν δ' ἑκάστης ἁμάξης, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, σκάπτονται φρέατα, ἐν σχήματι κώνων ἀνεστραμμένων, ἀνοικτὰ πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ στενὰ πρὸς τὴν βάσιν, ἐν ᾗ ἀνοίγεται ὀπή, ἀφ' ἧς ὅλον τὸ σκαφὲν ἐν τῷ φρέατι χῶμα χύνεται ἐντὸς τῆς ἁμάξης, ἥτις ἀπέρχεται πεφορτωμένη.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς δι' ὑπογείων στοῶν ἐχχωματώσεως ἐφαρμόζεται μάλιστα ἐν τῇ διατρήσει τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ συμπαγοῦς γηΐνου ὄγκου. Πολλαπλαῖ ἔχουσιν ἀνοιχθῇ ἐν αὐτῷ αἱ ὑπόγειοι στοαί. Τὰ δὲ περισσότερα χιλιόμετρα τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἐν αὐτῷ εἶνε ἐστρωμένα. Τῶν δ' ὑπονόμων αἱ συχναὶ ἐκρήξεις καὶ ὁ θόρυβος παράγουσιν ἀληθῆ καταιγίδα κονιορτοῦ ἐντὸς τῆς χαράδρας.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἶχον κατορθώσῃ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1886 νὰ ἐκτοπίσωσι 5,250,000 κυβικῶν μέτρων χώματος. Ἀλλὰ τὸ μέλλον νὰ ἐκτοπισθῇ διὰ τῆς διατρήσεως τοῦ συμπαγοῦς ὄγκου ἔδαφος ἀνέρχεται ἐν συνόλῳ εἰς ὀκτὼ ἑκατομμύρια κυβικῶν μέτρων.

* *
*

Εἶνε δὲ πράγματι παράδοξος καὶ ἐκπληκτικὴ ἡ γεωλογικὴ ἰδίως σύστασις τοῦ ἐδάφους τούτου. Ἐκτὸς τῆς προμνημονευθείσης περιέργου ἀνακαλύψεως ὅτι τὸ βάθος τοῦ ὀγκώματος, ὑπὸ τὸ σκληρὸν λίθινον στρῶμα, ἀποτελεῖται ἐξ ἀργίλλου, ἡ ποιότης, τὸ χρῶμα, τὸ εἶδος τῶν ἐξαγομένων χωμάτων παραλλάσσει ἐπ' ἄπειρον. Ὁ διερχόμενος διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἄνωθεν τῆς γεφύρας μετ' ἀπορίας βλέπει τοὺς ἔξωθεν, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἰσθμοῦ, σχηματισθέντας ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν γηλόφους, ἄλλους φαιούς, ἄλλους λευκούς, ἄλλους ὑπομέλανας, ἄλλους μολυβδόχρους. Ἕκαστος αἰὼν παρερχόμενος ἄφινε φαίνεται καὶ ἀνὰ ἓν στρῶμα. Ἐζητήσαμεν νὰ λάβωμεν γεωλογικάς τινας σημειώσεις. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο θὰ μᾶς ἐχρειάζετο ἀναμφιβόλως μὴν περίπου. Μετὰ θαυμασμοῦ θὰ ἔβλεπε ἕκαστος τὸν ἔγχρωμον γεωλογικὸν πίνακα, ὅστις καταρτίζεται ἐφ' ὅσον προβαίνουσιν αἱ ἐργασίαι. Ὅλα σχεδὸν τὰ γνωστὰ χρώματα καὶ ὅλοι οἱ γνωστοὶ ἐπιστημονικοὶ ὅροι ἔχουσιν ἐξαντληθῇ πρὸς ὑπόδειξιν τῶν μυρίων τούτων διαφορῶν τῶν ἀλλεπαλλήλων στρωμάτων, ἅτινα ἀνακαλύπτονται.

Εἶνε δὲ καὶ τοῦτο οὐ μικρὰ δυσχέρεια εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν ταχύτητα τῶν ἐργασιῶν. Ἡ διῶρυξ τοῦ Σουὲζ εἶχε νὰ προβῇ ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὁμοιοειδοῦς καὶ ὁμοιομόρφου, ἀμμώδους ἐδάφους, καὶ ἡ διάτρησις αὐτῆς δὲν παρεῖχε πολλὰς δυσχερείας, ἐξαιρουμένου ἐννοεῖται τοῦ μεγάλου μήκους της. Περιστατικὰ ὅμως τόσον ἀνέλπιστα καὶ ἐκφεύγοντα πάντα ὑπολογισμόν, ὅσον ἐδῶ, δὲν παρουσιάσθησαν, ἐκτὸς ὀλιγίστων.

Τὰ ἐπικρατοῦντα στρώματα εἶνε τὸ λίθινον,

Digitized by Google

τὸ ἀμμῶδες,τὰ ἀργιλλώδη ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τὸ ἐν τῇ γεωλογίᾳ καλούμενον κροκαλοπαγές, ὅπερ εὑρίσκεται καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ.

Ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι πορθμὸς ἄλλοτε, πρὸ αἰώνων καὶ αἰώνων πολλῶν, ἦτο ὁ ἰσθμὸς οὗτος καὶ ἡ θάλασσα εἰσεχώρει ἐν αὐτῷ καὶ ἡ διάτρησις αὐτοῦ ἤδη αὕτη, μετὰ τόσας ἑκατονταετηρίδας, ἀποδίδει μόνον συμφώνως πρὸς τὸ γνωστὸν ῥητὸν ὅ,τι ἀνήκει ἑκάστῃ, τὰ τῆς ξηρᾶς τῇ ξηρᾷ καὶ τὰ τῆς θαλάσσης τῇ θαλάσσῃ, ἐπανάγουσα τὴν τελευταίαν ταύτην εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῆς ὁδόν.

* *
*

Αἱ προϋπολογισθεῖσαι χάριν τῆς διορύξεως δαπάναι θ' αὐξήσωσι, συνεπείᾳ τῶν προσθέτων ἀναγκῶν, σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπὶ πλέον τοῦ καταβληθέντος κεφαλαίου.

Κατὰ τὸ 1882 ὁ στρατηγὸς Στέφανος Τὺρρ ἐπέτυχε τὴν προσωρινήν, καὶ μετὰ τὰς γενομένας μελέτας, τὴν ὁριστικὴν ἐκχώρησιν αὐτῷ τοῦ προνομίου τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος, μετὰ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκμεταλλεύσεως αὐτῆς διὰ τῆς ἐπιβολῆς διαπορίων διὰ λογαριασμόν του. Τὸ προνόμιον τοῦτο ἐξεχώρησεν ὁ στρατηγὸς εἰς μετοχικὴν ἑταιρίαν ἱδρυθεῖσαν ἐν Γαλλίᾳ, διαθέτουσαν δὲ κεφάλαιον τριάκοντα ἑκατομμυρίων φράγκων, ἥτις κατήρξατο τῶν ἐργασιῶν, ἀναθεῖσα αὐτῷ τὴν διεξαγωγήν. Ἄλλαι δὲ ἑταιρίαι γαλλικαὶ ἀνέλαβον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων.

Τὰ δὲ ὑπολογισθέντα ἐκ τῶν τριάκοντα ἑκατομμυρίων καὶ συμφωνηθέντα πρὸς περάτωσιν αὐτῶν ἔξοδα ἀνήρχοντο εἰς 24,629,500.

Ἀλλ' ἐνῷ τὰ ἔργα πολὺ ἀπέχουσιν ἔτι τοῦ νὰ ὦσι περατωμένα, ἐνῷ τὸ ἀχάριστον ἔδαφος τόσον πεισμόνως ἀνθίσταται εἰς τὰς προσπαθείας τῶν ἐργαζομένων, ἐνῷ ἐποχὴ τῶν ὁριστικῶν ἐγκαινίων τῆς διώρυγος μόλις ὁρίζεται ἡ δευτέρα ἑξαμηνία τοῦ 1889, τὸ ἀρχικῶς καταβληθὲν κεφάλαιον σχεδὸν ἐξηντλήθη ἀπὸ τοῦδε. Ἡ διάτρησις τοῦ ὀγκώματος καὶ τὰ ἄλλα συμπληρωματικὰ θ' ἀπαιτήσωσι τὸ ὀλιγώτερον δώδεκα ἕως δεκαπέντε ἑκατομμύρια. Οὕτω δὲ ἡ ὁλικὴ δαπάνη ἀντὶ τῶν ὑπολογισθέντων 30 ἑκατομμυρίων, θ' ἀνέλθῃ ἀναμφιβόλως τὸ ὀλιγώτερον εἰς 45 ἑκατομμύρια.

Τοῦτο εἶνε προδήλως δυσάρεστον διὰ τοὺς μετόχους καὶ ὀχληρὸν διὰ τοὺς ναυτιλλομένους, οἵτινες ἐνόμιζον ὅτι τόρα θὰ ἠδύναντο νὰ διαπλέωσι τὴν διώρυγα, ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ μὴ φυσικόν. Οἱ δὲ θέλοντες νὰ δικαιολογήσωσι τὴν ἑταιρίαν ἀναφέρουσιν ὡς παράδειγμα ὅμοιον καὶ πρόχειρον τήν τε διώρυγα τοῦ Σουέζ, ἧς ἡ ἀποπεράτωσις, ἐνῷ ὑπελογίσθη ὅτι θὰ ἐστοίχιζε διακόσια μόλις ἑκατομμύρια, ἐχρειάσθη ἐν τούτοις πλέον τῶν πεντακοσίων—ἀκόμη δὲ προσφατώτερον τὴν τόρα συγχρόνως τεμνομένην κολοσσαίαν τοῦ Παναμᾶ διώρυγα, ἧς τὰς ἐργασίας διευθύνει αὐτοπροσώπως ὁ μέγας ἰσθμοτόμος καὶ θαλασσοποιὸς Λεσσέψ, ἐνῷ δὲ ὑπελόγισε τὰς δαπάνας εἰς ἑξακόσια ἢ ἑπτακόσια τὸ πολὺ ἑκατομμύρια, αὗται ἀπειλοῦσι ν' ἀνέλθωσιν εἰς δύο σχεδὸν δισεκατομμύρια!

Ὁμολογουμένως, ἀπέναντι τοιούτων γιγαντιαίων ἀριθμῶν, τί εἶνε τὰ ἰδικά μας δεκαπέντε πτωχὰ ἑκατομμύρια;....

* *
*

Οἱ χρησιμοποιούμενοι ἐργάται ἀνέρχονται εἰς τὸν κυμαινόμενον ἀριθμὸν τῶν χιλίων ὀκτακοσίων μέχρι δύο χιλιάδων. Εἶνε δέ, κατ' ἐθνικότητας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Μαυροβούνιοι, Ἀρμένιοι, Ἰταλοὶ καὶ Ἕλληνες. Καὶ ἡ διάκρισις αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων εἶνε εὐκολωτάτη καὶ ἀμέσως ἑλκύει τὸ βλέμμα τοῦ παρατηρητοῦ.

Ὑψηλοὶ οἱ πρῶτοι, εὔσωμοι, ῥωμαλέοι, φέροντες τὸ γνωστὸν τῆς πατρίδος των στρογγύλον μέλαν τοὺς γύρους καὶ ἐρυθρὸν ἄνωθεν κάλυμμα, ἰσχυραὶ χεῖρες, δυνατοὶ μῦς, ὡραῖαι καὶ ἀφελεῖς καὶ εἰλικρινεῖς καὶ ἀποφασιστικαὶ καὶ εὐχάριστοι μορφαί.

Πλατείας ἀναξυρίδας φοροῦντες οἱ δεύτεροι καὶ κόκκινα ζωνάρια καὶ καλπάκια ἢ φέσια, εὐρύνωτοι, δυσκίνητοι, βαρεῖς, ἀλλ' ἐργατικοί, φυσιογνωμίαι ἀνατολιτῶν φιλοπόνων.

Εὔστροφοι δὲ τέλος, λάλοι, θορυβώδεις, μικροὶ τὸ ἀνάστημα ἀλλὰ μυώδεις, εὐφυεῖς καὶ πονηραὶ ὄψεις, μὲ τὴν αἰωνίαν μακρὰν πίπαν των ἀνὰ στόμα καὶ τὸ κασκέττον εἰς τὴν κεφαλὴν οἱ Ἰταλοί.

Καὶ οἱ ἰδικοί μας; Οἱ ἰδικοί μας εἶνε τόσον ὀλίγοι, ὥστε χάνονται σχεδὸν μεταξὺ τοῦ ἄλλου πλήθους τῶν ἐπηλύδων. Καθὰ λέγεται, καὶ ἡ ἑταιρία προτιμᾷ μᾶλλον τοὺς ξένους, ἀλλὰ καὶ οἱ ἰδικοί μας προσέρχονται καὶ ἀναλαμβάνουσιν ἐργασίαν παρ' αὐτῇ. Ὡς φαίνεται δὲ εὑρίσκουσι καὶ τὴν ἐργασίαν ἐπαχθῆ καὶ τὴν ἀμοιβὴν γλίσχραν. Πράγματι δὲ τὸ ἡμερομίσθιον μόλις ἀνέρχεται εἰς τρεῖς καὶ ἡμίσειαν δραχμάς. Ὅπως δὲ εἶνε κεχωρισμένοι κατ' ἐθνικότητας, οὕτως εἶνε κεχωρισμένοι καὶ ὑπὸ ἔποψιν ἱκανότητος καὶ εἴδους ἐργασίας οἱ ἐργαζόμενοι.

Οἱ Μαυροβούνιοι χρησιμοποιοῦνται ἰδιαιτέρως διὰ τὴν σκαφὴν καὶ τὴν ἐκχωμάτωσιν. Οἱ Ἀρμένιοι εἶνε ἐπιτηδειότατοι καὶ ταχύτατοι εἰς τὴν διὰ πτύων πλήρωσιν τῶν φορτηγῶν βαγονίων. Οἱ Ἰταλοὶ εἶνε προπάντων οἱ κατασκευάζοντες καὶ ἀνάπτοντες τὰς ὑπονόμους. Καὶ οἱ ἰδικοί μας εἶνε ἱκανώτατοι δι' ὅλας τὰς ἐργασίας.... καὶ διὰ καμμίαν συγχρόνως. Ὅσοι ἔτυχεν ἢ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐργάζωνται ἀποδει-

Digitized by Google

κνύονται καταλληλότατοι, ὅπου καὶ ἂν χρησιμοποιηθῶσιν. Ἀλλ' οἱ ὅροι εἰς ὀλιγίστους φαίνονται συμφέροντες καὶ προτιμοῦν νὰ μὴ ἐργάζωνται. Ὁ χαρακτὴρ τῆς φυλῆς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀλλάξῃ!

Ἐκτὸς τῶν ἐργατῶν ὑπάρχουσι καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ὑπάλληλοι, καὶ ἰδίως μηχανικοί, οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων εἶνε γάλλοι.

* *
*

Ὁ συνοικισμὸς τῆς Ἰσθμίας ἀποτελεῖται ἐξ ὀκτακοσίων περίπου ψυχῶν, τῶν ὑπαλλήλων καὶ μηχανικῶν τούτων, τῶν οἰκογενειῶν των καὶ τῶν ἐργατικῶν ἐπίσης οἰκογενειῶν. Ὁ τῆς Ποσειδωνίας ὅμως εἶνε πολὺ μικρότερος καὶ ὀλιγανθρωπότερος.

Ἀμφότεροι οἱ συνοικισμοὶ συνδέονται πρὸς ἀλλήλους, ὡς καὶ πρὸς πάντα τὰ ἄλλα σημεῖα τοῦ Ἰσθμοῦ, διὰ τηλεγραφικῆς ἅμα καὶ τηλεφωνικῆς συγκοινωνίας.

Ἡ Ἰσθμία, φέρει τὸν τύπον πολίχνης συστηματοποιημένης, ἧς ἡ ἀνάπτυξις εἶνε βεβαία. Τὰ οἰκήματα αὐτῆς, εἶνε στερεῶς καὶ καλῶς κατεσκευασμένα, οἱ ὁδοί της εὐρεῖαι καὶ μετ' ἐπιμελείας ρυμοτομηθεῖσαι, καὶ ἡ θέσις ἀρίστη.

Ἔχει, ὡς καὶ ἡ Ποσειδωνία, τὴν ἐκκλησίαν της, τὰς μικρὰς πλατείας της, τὰ ἑστιατόριά της. τὰ καφφενεῖά της, τὰ καπηλεῖά της, ὧν ἓν διευθύνεται ὑπὸ γαλλίδος τινός, μὲ τὰ σφαιριστήριά των, καὶ τὰς ἐπὶ τῶν τοίχων γυμνὰς εἰκόνας των, καὶ τὴν πελατείαν των τὴν ἰδιόρρυθμον.

Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουν οἱ σταθμοὶ τῶν ἀτμαμαξῶν, αἵτινες εὑρίσκονται ἐν ἀργίᾳ. Ἤδη δὲ γίνεται σκέψις αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ νὰ ἐπεκταθῶσι καὶ πέραν αὐτῆς, μέχρις ἀποστάσεώς τινος, ἕως τῆς θαλάσσης, ὅπως καταστῇ δυνατὴ ἡ μεταφορὰ τῶν ἐξαγομένων χωμάτων ἕως ἐκεῖ, ἵνα ἐκρίπτωνται εἰς τὰ κύματα, διότι ἡ συσσώρευσις αὐτῶν ἐπὶ πλέον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἰσθμοῦ δὲν εἶνε δυνατή.

Ἐν Ἰσθμίᾳ ἐπίσης εἶνε ἱδρυμένον καὶ καλῶς κατηρτισμένον νοσοκομεῖον. Ἐκεῖ δὲ ὁμοίως εὑρηνται καὶ τὰ διάφορα γραφεῖα, τὰ τῆς διευθύνσεως, τὰ τῶν μηχανικῶν, τὸ ταμεῖον, κλπ. Παρ' αὐτὰ δὲ κομψοτάτη, περιβαλλομένη ὑπὸ κήπου, ὑψηλὴ καὶ ἐν λαμπρᾷ πρὸς τὴν θάλασσαν ἀπόψει ἐγείρεται ἡ ἐξοχικὴ οἰκία, ἡ villa τοῦ στρατηγοῦ Τύρρ, ὃν θὰ ἠδύνατό τις νὰ συναντήσῃ ἔξωθεν αὐτῆς ἢ ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς διευθύνσεως περιφερόμενον, μὲ τὸ μακρόν του ἀνάστημα καὶ τοὺς μακροτέρους μύστακας καὶ τὴν στρατιωτικὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀπέριττον ὕφος του.

* *
*

Δὲν εἶχον ὅμως πάντοτε οἱ συνοικισμοὶ οὗτοι τὴν ἤρεμον καὶ εἰρηνικὴν ὄψιν, ἣν ἔχουσι σήμερον. Ὅσοι ἀνέγνωσαν διηγήσεις ἢ μυθιστορίας περὶ τῶν πρώτων ἀποίκων τῆς Καλλιφορνίας μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἐν αὐτῇ Πακτωλοῦ, περὶ τῶν πρώτων ἀγρίων ἐξερευνητῶν τοῦ Ἐλδοράδου, περὶ τῶν τολμηρῶν τυχοδιωκτῶν καὶ τῶν ἐξημμένων χρυσοθηρῶν, οὓς ἔσυρεν ἀπὸ τῶν τεσσάρων περάτων ἐκεῖ τοῦ πλούτου ἡ δίψα καὶ τοῦ κινδύνου ἡ περιφρόνησις, θὰ ἠδύναντο νὰ ἴδωσι τὴν πρόχειρον μικρογραφίαν ἐν τοῖς ἐργατικοῖς πληθυσμοῖς τῶν δύο κωμῶν. Ποικίλος καὶ πολύμορφος συρφετός, ἐπιδραμὼν εἰς τὴν πρόσκλησιν παροχῆς ἐργασίας πανταχόθεν, ἠθῶν ἀνειμένων, ἰδεῶν περὶ ἰδιοκτησίας καὶ ζωῆς λίαν ἐλευθερίων, ὀρέξεων ἀχαλινώτων, πειναλέοι ἐρχόμενοι νὰ εὕρωσιν ὅπως-ὅπως τεμάχιον ἄρτου, ἀλῆται φεύγοντες ἴσως τὴν δικαιοσύνην τῆς πατρίδος των, ὀκνηροὶ ἐλπίζοντες νὰ εὕρωσιν ἀφορμὴν νὰ κερδίσωσί τι διὰ παντὸς ἄλλου τρόπου ἢ ἐργαζόμενοι, εἶχον ἐκβρασθῇ φύρδην μίγδην ἐπὶ τῆς κορινθιακῆς ἀκτῆς. Ἀστυνομία δὲν ὑπῆρχεν, ἡ δὲ σταθμεύουσα ἐν τῷ τόπῳ χωροφυλακὴ μᾶλλον εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς συγχύσεως συνετέλει ἢ εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως. Ἔριδες ἑπομένως, φιλονεικίαι, συμπλοκαί, πυγμαχίαι, τραυματισμοὶ ἐλάμβανον χώραν καθ' ἡμέραν. Ἐν τοῖς ἀρτισυστάτοις καὶ οὕτως εἰπεῖν νομαδικοῖς συνοικισμοῖς ἀληθῆ δράματα ἐτελοῦντο. Αἱ κλοπαὶ καὶ αἱ λῃστεῖαι ἦσαν τὰ ἁπλούστερα τῶν συμβάντων. Συνηθέστατα δὲ εὑρίσκονται πτώματα δολοφονημένων, τῶν ὁποίων ἄγνωστοι ἀπέμενον καὶ ἀδύνατον ἔτι ν' ἀνακαλυφθῶσιν οἱ φονεῖς. Ἐν ἑνὶ τῶν καφενείων νύκτα τινὰ εἷς τῶν ἐργατῶν παρενοχλούμενος ὑπό τινος χωροφύλακος, μεθ' οὗ εἶχε προηγουμένας ἀφορμάς, ἥρπασε παρατυχοῦσαν σκαπάνην καὶ διέσχισε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, μέχρι τοῦ λαιμοῦ, ὁ δὲ καφφεπώλης ἐδείκνυεν ἡμῖν, κομίζων ἅμα τὸν δίσκον του, κηλῖδάς τινας ζοφεράς, διακρινομένας ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ἀθλίου πατώματος, ἐναπομένοντα λείψανα, τελευταίαν ἀνάμνησιν τῆς τρομερᾶς σκηνῆς, ἧς ἔγεινε θέατρον τὸ κατάστημά του . . .

Εὐτυχῶς ὅμως τόρα ἡ ἀγρία κατάστασις παρῆλθεν. Ἀστυνομία καλῶς ὠργανισμένη τηρεῖ καθ' ὅλον τὸν Ἰσθμὸν τὴν τάξιν, σπάνια δὲ εἶνε πλέον καὶ τὰ ἐλαφρὰ πλημμελήματα.

* *
*

Τὴν χρησιμότητα τῆς διώρυγος καὶ τὴν σπουδαίαν ἐπίδρασιν, ἣν μέλλει νὰ ἔχῃ ἐπί τε τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ καθόλου εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου, περιττὸς κόπος βεβαίως θὰ ἦτο νὰ ζητήσῃ τις ὅπως καταδείξῃ.

Digitized by Google

Ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων, ὧν αἱ ἐπανειλημμέναι πρὸς κατασκευὴν αὐτῆς ἀπόπειραι ἀποδεικνύουσι τὴν σημασίαν ἣν ἀπέδιδον εἰς αὐτήν, ἡ τελείωσίς της πολλάκις ὑπεδείχθη καὶ ἀνεκηρύχθη ὡς μέγιστον εὐρωπαϊκὸν ὄφελος καὶ ἀξιομνημόνευτον βῆμα πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμόν.

Λίαν ἐνδιαφέρουσαν περὶ τούτου νομίζομεν καὶ περίεργον πρὸς παράθεσιν τὴν γνώμην τοῦ ἀρχιδουκὸς τῆς Αὐστρίας Louis-Salvator,ὅστις ἐπισκεφθεὶς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον κατὰ τὸ 1876 ἐδημοσίευσεν ἀξιόλογον σύγγραμμα φέρον ἐπιγραφὴν «Promenade dans le golfe de Corinthe».

Ὁ αὐστριακὸς ἀρχιδοὺξ θεωρεῖ τὴν διάτρησιν ὡς μέλλουσαν μεγάλως νὰ ὠφελήσῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν Ἑλλάδα, ὁμοίως δὲ καὶ πάσας τὰς δυτικὰς ἐπικρατείας. Ἡ παγκόσμιος ναυτιλία, λέγει, θὰ κερδίσῃ σπουδαίως ὄχι μόνον ἐκ τῆς συντομεύσεως τῆς μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἀποστάσεως, ἀλλ' ὡσαύτως ἐξαιρέτως καὶ ἐκ τῆς ἀποφυγῆς πλέον τοῦ κινδυνώδους καὶ δυσκόλου ταξειδίου τῆς διαβάσεως, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν χειμερινὴν τοῦ ἔτους ὥραν, τῶν τρικυμιωδῶν ἀκτῶν τῆς μεσημβρινῆς Πελοποννήσου.

Κυρίως ὅμως ἡ συντόμευσις τῆς ἀποστάσεως τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τῆς Δύσεως εἶνε ἀξία παντὸς λόγου.

Ἡ ἐκ τῶν λιμένων τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν καὶ τὴν δυτικὴν Μεσόγειον ὁδὸς θέλει συντομευθῆ διὰ μὲν τὴν πρώτην κατὰ 345 χιλιόμετρα, διὰ δὲ τὴν δευτέραν κατὰ 180 χιλιόμετρα.

Τὴν διαφορὰν δὲ ταύτην τὴν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν χωρῶν τῆς Ἀδριατικῆς, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ἡ Ἑταιρία ὥρισεν—ἀπὸ τοῦδε — διὰ μὲν τὰ πλοῖα τὰ προερχόμενα ἢ κατευθυνόμενα εἰς τὴν Ἀδριατικὴν διαπόρια φράγκον ἓν κατὰ τόννον, πεντήκοντα δὲ λεπτὰ διὰ τὰ ἐκ τῶν λιμένων τῆς δυσμικῆς Μεσογείου ἀναχωροῦντα ἢ ἐκεῖ μεταβαίνοντα καὶ περῶντα τὴν διώρυγα. Ἀλλ' οἱ ἐπιβάται, ὁπόθεν καὶ ἂν προέρχωνται, θέλουσι πληρώσῃ φράγκον ἓν ἀδιακρίτως κατ' ἄτομον.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέχρι τοῦδε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς μεσημβρινῆς Πελοποννήσου διεξαγομένου μεταξὺ τῶν λιμένων τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Δύσεως ἐμπορίου, μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς πιθανῆς οὕτως αὐξήσεως τῆς συναλλαγῆς ὡς ἐκ τῆς εὐκολωτέρας συγκοινωνίας, κατεστρώθησαν ἱκανοὶ ὑπολογισμοί, σκοπὸν ἔχοντες τὸν ὁρισμὸν τῶν πιθανῶν εἰσπράξεων τῆς Ἑταιρίας, ὅταν ἡ διῶρυξ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν.

Αὗται δὲ θ' ἀνέλθωσι, κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμούς, εἰς 5,900,000 φράγκων ἐτησίως.

* * *

Τὸ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἄλλου τῆς διώρυγος διάστημα τὰ ἀτμόπλοια θὰ διανύωσιν ἐντὸς τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας. Τὰ ἱστιοφόρα θὰ σύρωνται καὶ θὰ διαπεραιοῦνται δι' αὐτῆς ὑπὸ ρυμουλκῶν. Τὸ δὲ ἠλεκτρικὸν φῶς θέλει εὐκολύνῃ τὴν καὶ ἐν καιρῷ νυκτὸς διάβασιν τοῦ πορθμιδίου, καταλαμπομένου ὑπὸ ὑπερμεγέθων ἠλεκτρικῶν φάρων.

Τὴν δὲ ἡμέραν, καθ' ἣν αἱ δύο ἀδελφαὶ θάλασσαι θὰ χυθῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων, καθ' ἣν εἰς τὸν βυθὸν τῆς διώρυγος τὸ ὕδωρ τοῦ Σαρωνικοῦ θὰ συναναμιγῇ πρὸς τὸ ὕδωρ τοῦ Κορινθιακοῦ, καθ' ἣν οἱ ἐπιβάται τοῦ σιδηροδρόμου θὰ χαιρετήσωσιν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς μετεώρου γεφύρας τοὺς ἐπιβάτας τοῦ διαβαίνοντος κάτωθεν αὐτῆς πρώτου ἀτμοπλοίου, τότε θὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι πράγματι εἰσῆλθε καὶ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν χορείαν τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Τότε θὰ καταδειχθῇ ἔτι μᾶλλον ἡ θαυμασία γεωγραφικὴ αὐτῆς θέσις, ὡς ἐγγυτέρου σταθμοῦ συγκοινωνίας μεταξὺ δύο ἠπείρων, ἣν δὲν ἔγνωμεν νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν πρὸ πολλοῦ ἤδη. Θὰ ἀποροῦμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι πῶς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἡ ναυτιλία καὶ τὸ ἐμπόριον ὑφίσταντο οὕτω προφανῆ φραγμὸν καὶ τόσον εὔκολον νὰ ἀρθῇ ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον των. Ὁ ἀφροστεφὴς γέρων, ὁ σκυθρωπὸς Μαλέας, θὰ μένῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μόνος παλαίων πρὸς τ' ἀγριά του κύματα καὶ δὲν θὰ εἶνε πλέον τόσα πολλὰ τὰ ὑποχρεωμένα ν' ἀντικρύζωσι τὴν μελανὴν κορυφήν του καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ διαφύγουν τῶν ρευμάτων του τὴν παρασύρουσαν δίνην πλοῖα. Νέα ζωὴ θὰ χυθῇ εἰς τὸν τόπον. Ὁ Πειραιεὺς θ' ἀναπτυχθῇ ἔτι μᾶλλον. Ἀντίζηλοι ἀλλ' ὁμαίμονες πόλεις θὰ ἀναθάλωσιν ἑκατέρωθεν οἱ πενιχροὶ καὶ ἐργατικοὶ ἁπλῶς τόρα συνοικισμοὶ τῆς Ἰσθμίας καὶ τῆς Ποσειδωνίας. Καὶ ἡ διῶρυξ, ἡ εὐεργετικὴ διῶρυξ, ἡ καλὴ διῶρυξ,θὰ κυλίῃ τὰ ἥσυχα ὕδατά της, ἀνοικτὴ ὁδὸς εὐημερίας, διαυγὴς δρόμος πλούτου, γαλανὴ κέλευθος εἰρήνης...

Μόνη δέ, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ πιθανῶς δίκαιον νὰ παραπονῆται κατὰ τῆς εὐοιώνου μεταβολῆς, θὰ εἶνε ἡ μικρὰ πόλις τῆς Νέας Κορίνθου, ἥτις προδήλως θὰ ζημιωθῇ μεγάλως ἐξ αὐτῆς, παραγκωνιζομένη ἐντελῶς ὑπὸ τῶν δύο νεαρῶν διαδόχων της.

Ὁ πολιτισμὸς θὰ εἶνε ὁ νέος αὐτῆς Μόμμιος, καὶ τὸ ἀρχαῖον ρητὸν θὰ ἐφαρμοσθῇ, δι' ὅλως ὅμως ἀντιθέτους λόγους, πληρέστατα καὶ πάλιν, διότι πολὺ ὀλίγοι βεβαίως θὰ ἐξακολουθοῦν πλέοντες εἰς αὐτήν.

Μιχαηλ Μητσακης.

Digitized by Google

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΗ'.

Ἡ παγίς.

Ἡ οἰκογένεια Γριβὲ διέμενεν, ὡς εἴπομεν, ἑκατοντάδας τινὰς βημάτων μακρὰν τῆς πόλεως, ἐγγὺς τῆς ὁδοῦ, ἐφ' ἧς εἰργάζετο ὁ ὁδοστάτης. Τὸ οἴκημα, καλούμενον Μύλος Βαλάρ, ἦτο ἀληθῶς παλαιὸς μύλος ἢ μᾶλλον δοκίμιον μύλου, οὐδέποτε παραγαγὸν μεγάλην ἀλεύρου ποσότητα. Εἶχέ τις φαντασθῆ πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν νὰ χρησιμοποιήσῃ μικρὸν ῥυάκιον, καταβαῖνον ἀπὸ τῶν πέριξ βουνῶν, καὶ κατεσκεύασε τὸν μύλον τοῦτον. Ἀλλὰ τοῦ ῥεύματος ἡ ἰσχνότης δὲν ἠδύνατο δυστυχῶς νὰ θρέψῃ μύλον, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας τοῦ ἔτους οὐδὲ μίαν κἂν ὥραν τῆς ἡμέρας κατώρθου νὰ στρέφῃ τὰς πέτρας του. Οὕτως ὁ μυλωθρὸς κατεστράφη, καὶ τὸ οἰκοδόμημα ἐχρησίμευεν ἔκτοτε ὡς οἴκημα ἁπλοῦν κ' ἐξεμισθοῦτο εἰς γεωργούς. Παρέμενε μὲν ἔτι κατὰ τόπον ὁ μέγας ξύλινος τροχός, ἀλλ' αἱ πτέρυγές του ἐφαίνοντο κατεσκληκυῖαι, συντετριμμέναι καὶ παντελῶς ἄχρηστοι. Ὁ ὑδροφράκτης ἦτο ἀνοικτὸς πανταχόθεν, καὶ τὸ ὕδωρ ἀπετέλει κάτω εἶδός τι τέλματος, ὅπου ἀφθόνως ἐβλάστανον ἀρωματικὰ φυτά. Ὡραῖαί τινες αἴγειροι, κατάσπαρτοι πέριξ, καὶ ὀλίγαι ἰτέαι, ἐνδεικνύουσαι τὸν ἑλικοειδῆ ῥοῦν τοῦ ῥυακίου, παρεῖχον εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο γραφικὴν καὶ δροσώδη θέαν, ὁποία ἠδύνατο νὰ γοητεύσῃ τοπειογράφον.

Τοιοῦτο ἦτο τὸ κτῆμα, ὅπερ αἱ κυρίαι Δυχαμὲλ εἶχον ἀγοράσει εἰς ὄνομα τῆς οἰκογενείας Γριβέ, καὶ οὕτινος ἡ Ἀδριανὴ μετὰ τοσαύτης χαρᾶς ἔφερε μόνη τοὺς τίτλους εἰς τὴν Πετροῦλαν. Ἄλλως δὲ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ δὲν ἀπετέλει μόνον ἡ γραφικότης του· κῆπος μικρὸς παρακείμενος εἰς τὸ οἴκημα, ὡραῖος λειμὼν περαιτέρω, καὶ ἄμπελος ἀναρριχωμένη εἰς τὸν λόφον καθίστων αὐτό, ὡς ἀξίαν, σπουδαιότερον πρὸς τοὺς θετικωτέρους τῶν ἀνθρώπων.

Κατὰ τὴν ὥραν λοιπόν, ἣν εἶχεν ὁρίσει διὰ τῆς ἐπιστολῆς της, ἡ Ἀδριανὴ κατέλιπε τὴν οἰκίαν τοῦ συμβολαιογράφου, ἵνα μεταβῇ εἰς τὸν Μύλον Βαλάρ. Εἶχεν ἐνδυθῆ ἁπλῶς ἀλλὰ κομψότατα. Στεγομένη διὰ ῥοδόχρου ἀλεξηλίου καὶ φέρουσα ὑπὸ μάλης ἐλαφρὰν κυτίδα, περιέχουσαν τὰ πολύτιμα ἔγγραφα, ἔβαινε θαρρούντως, εὐδαίμων ἐκ τῆς εὐδαιμονίας, ἣν ἔμελλε νὰ δωρήσῃ. Ἡ μήτηρ της εἶχε παραγγείλει νὰ τὴν συνοδεύσῃ ἡ θαλαμηπόλος Κατερίνα, ἀλλὰ μετὰ τὸ ἥμισυ τῆς ὁδοῦ ἡ Ἀδριανὴ ἐσκέφθη νὰ τὴν στείλῃ ὀπίσω. Ὁ καιρὸς ἦτο λαμπρός, καὶ οἱ ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἀμπελῶνες καὶ λαχανόκηποι ἔβριθον κόσμου. Ἡ δεσποινὶς Δυχαμὲλ ἔστη καὶ εἶπεν εὐθύμως:

— Περιττόν, Κατερίνα, νὰ ἔλθῃς μακρύτερα. Ὁ μύλος ἀπέχει μόλις δύο βήματα. Πήγαινε ὀπίσω, διότι ἡ μητέρα δὲν εἶνε τόσον καλὰ καὶ ἴσως σὲ χρειασθῇ.

Ἡ Κατερίνα, ἥτις δὲν ἦτο πλέον νέα, δὲν ἐφαίνετο δυσαρεστουμένη νὰ διακόψῃ τὸν περίπατόν της. Οὐχ ἧττον εἶπε διστάζουσα:

— Θὰ μὲ μαλώσῃ ἡ κυρία, ἂν σᾶς συνέβαινε τίποτε.

— Τί νὰ μοῦ συμβῇ; Θὰ μὲ συνοδεύσῃ ὕστερα ἡ Πετροῦλα. Πήγαινε λοιπόν· ἂν ἡ μητέρα μου σὲ μαλώσῃ, τῆς λέγεις ὅτι ἐγὼ σ' ἔστειλα χωρὶς νὰ θέλῃς.

Καὶ μὴ ἀναμένουσα ἀπάντησιν ἡ Ἀδριανὴ ἀπεμακρύνθη τοσοῦτον ταχέως, ὥστε ἡ Κατερίνα μόλις θὰ ἠδύνατο νὰ τὴν παρακολουθήσῃ. Ἐδίστασεν ἐν τούτοις ἔτι ἡ ἀγαθὴ γυνή, ἀλλὰ βλέπουσα τέλος πόσον ἀτάραχος ἦτο ἡ νέα της κυρία, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ.

Μετά τινα βήματα, ἡ Ἀδριανὴ εἰσεχώρησεν εἰς στενὴν καὶ χλοερὰν κοιλάδα, ἧς ἐν μέσῳ ἔκειτο ὁ μύλος. Καθ' ὅσον δὲ προσήγγιζεν, ἡ καρδία της ἔπαλλεν ἰσχυρότερον, καὶ προσεδόκα νὰ ἴδῃ προστρέχουσαν τὴν Πετροῦλαν, ἥτις κατεσκόπει βεβαίως τὴν ἔλευσίν της. Ἀλλ' οὐδεὶς ἦλθεν εἰς προϋπάντησίν της, κ' ἐρημία πλήρης ἐφαίνετο κρατοῦσα ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τοῖς πέριξ.

Ἡ φαινομένη ὅμως αὕτη ἐρημία δὲν ἠδύνατο νὰ τῇ ἐμπνεύσῃ τρόμον, διότι, χάρις εἰς τὴν προαγγελίαν τῆς ἀφίξεώς της, ἦτο βεβαία ὅτι τὴν ἀνέμενον, κ' ἐξηκολούθησε βαδίζουσα πρὸς τὸ οἴκημα.

Ὅτε ἔφθασε πρὸ τῆς θύρας, ἥτις ἦτο κλειστή, ἤρχισέ πως ἀμηχανοῦσα. Οὐδὲν ἐντὸς τοῦ οἴκου ἐκινεῖτο, οὐδ' ἠκούετο ἐκτὸς αὐτοῦ ἄλλο, ἢ ὁ φλοῖσβος τοῦ ῥύακος, καταλειβομένου ἐν μονοτόνῳ ψιθυρισμῷ εἰς τὴν κοιλάδα, ὅπου ἠφανίζετο μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν χόρτων.

Ἡ Ἀδριανὴ μετὰ στιγμιαίαν προσδοκίαν ἔκρουσεν εἰς τὴν θύραν, φωνή τις δὲ προσεκάλεσεν αὐτὴν ἔνδοθεν νὰ εἰσέλθῃ. Καίτοι πειραχθεῖσα, ὅτι τοσοῦτον ὀλιγώρως τὴν ὑπεδέχοντο, ἤγειρε τὸν μάνδαλον καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἰσόγειον δωμάτιον, ὅπου συνήθως διέμενεν ἡ οἰκογένεια. Ἦτο δ' αὐτὸ καθαριώτατον καίτοι πενιχρῶς ηὐτρεπισμένον, ἀλλὰ σκοτεινότατον, διότι ἓν μόνον μικρὸν παράθυρον τὸ ἐφώτιζεν. Εἶδεν ὅμως ἀμέσως ἡ νεᾶνις, ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ· ἀπὸ παρακειμένου δὲ δωματίου, οὗτινος ἔμενεν ἡμιάνοικτος ἡ θύρα, ἠκούετο κρότος, κ' ἐκεῖ-

Digitized by Google

θεν προδήλως εἶχεν ἀκουσθῆ καὶ ἡ φωνή. Ἡ Ἀδριανὴ κατηυθύνθη ἐκεῖ ἀδημονοῦσα.

— Πετροῦλα, ἐφώνησε, ποῦ εἶσαι λοιπόν; Ὅσον ἄγρια καὶ ἂν ἦσαι, ἤλπιζα νὰ μὲ ὑποδεχθῇς ἄλλέως.

Οὐδεμία ἐδόθη ἀπάντησις, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο σχεδὸν ἐπίσης σκοτεινὸν ὡς τὸ πρῶτον, ἐνόμισε καὶ πάλιν ὅτι οὐδεὶς ἦτο ἐκεῖ. Ἀλλὰ κρότος ἰσχυρός, ὃν ἤκουσεν αἴφνης ὄπισθέν της, ἐξήγαγεν αὐτὴν ταχέως τῆς ἀπάτης. Ἡ θύρα, ἣν εἶχε διαβῆ ἐκλείσθη παταγωδῶς καὶ τὸ κλειδίον ἐστράφη τρίζον ἐντὸς τοῦ κλείθρου.

Ἡ Ἀδριανὴ ἐπεστράφη περίτρομος. Ἄνθρωπός τις ἵστατο μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς θύρας, καὶ τὸν ἀνεγνώρισεν: ἦτο ὁ Ἕκτωρ Λοβεδύ.

— Καλῶς ὥρισες, ὡραία μου ἐξαδέλφη! εἶπεν αὐτὸς θριαμβικῶς.

Ἡ Ἀδριανὴ ᾐσθάνθη πολὺν φόβον τὸ κατ' ἀρχάς, διότι ἡ ἐκεῖ παρουσία τοῦ Ἕκτορος, καὶ ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις, ἐμαρτύρει ἀπεγνωσμένην τινὰ πρόθεσίν του. Ἀλλὰ γνωρίζομεν πόσον γενναία καὶ ἀνδρικὴ εἶχεν ἀπό τινος ἐκδηλωθῆ ἡ ψυχὴ τῆς νεαρᾶς ἀγρότιδος, ἡ δὲ προσδοκία τῆς πάλης ἀνερρίπισεν ἔτι μᾶλλον τὸ θάρρος της. Καταβαλοῦσα ταχέως τὴν πτόησιν αὐτῆς, ἠτένισεν ἐπὶ τὸν Λοβεδὺ εὐσταθὲς καὶ πλῆρες ἀγανακτήσεως βλέμμα.

Ὁ Ἕκτωρ ἦτο κομψότατα, ὡς συνήθως, ἐνδεδυμένος, ἀλλὰ κάτωχρος, ἡ δὲ φαιδρὰ καὶ σκωπτική του ἄλλως μορφὴ ἐξέφραζε μῖσος καὶ ἀπειλήν.

Ἡ Ἀδριανὴ εἶπε πρὸς αὐτὸν μετὰ θάρρους βεβιασμένου πως ἴσως:

— Τί θέλετε ἐδῶ, κύριε Ἕκτορ Λοβεδύ; Δὲν ἐπερίμενα νὰ εὕρω σᾶς εἰς αὐτὴν τὴν οἰκίαν, ὅπου βεβαίως δὲν εἶσθε ἀγαπητός. Ποῖος σᾶς εἰσήγαγεν ἐδῶ; Τί θέλετε; Μήπως μ' ἐσύρατε εἰς παγίδα;

— Δὲν σᾶς ἔσυρα ἐγώ... μόνη σας ἐπέσατε.

— Ἐγὼ ἐπερίμενα, σᾶς τὸ λέγω καὶ πάλιν, νὰ εὕρω ἐδῶ τὴν Πετροῦλαν Γριβέ, ἢ τὸν πατέρα της, ἢ ἄλλον κανένα τῆς οἰκογενείας της, διότι ἔχω νὰ τοὺς δώσω ἔγγραφα σπουδαῖα.. ἀλλὰ βεβαίως ἡ Πετροῦλα εἶν' ἐδῶ πλησίον καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ, διότι τῆς ἔγραψα χθὲς νὰ μὲ περιμένῃ.

— Ἡ Πετροῦλα εἶνε εἰς τὴν ἐργασίαν μὲ ὅλους τοὺς ἰδικούς της, καὶ δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ παρὰ τὸ βράδυ· τὸ γράμμα σας δὲν τὸ ἔλαβε, καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις.

Ὁ Ἕκτωρ ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου του χαρτίον συντεθλασμένον, ὅπερ ἡ Ἀδριανὴ ἀνεγνώρισεν ἀμέσως ὅτι ἦτο ἡ πρὸς τὴν Πετροῦλαν ἐπιστολή της.

— Αὐτὴ εἶνε ἀτιμία! ἐφώνησε. Πῶς ἔπεσε εἰς τὰς χεῖράς σας αὐτὸ τὸ γράμμα: Τὸ ἠγοράσατε;.. ἢ μήπως τὸ ἐκλέψατε;

— Οὔτε τὸ ἠγόρασα, οὔτε τὸ ἔκλεψα· ἡ τύχη μόνον, τύχη εὐνοϊκή, τὸ ἔφερεν εἰς χεῖράς μου. Χθὲς ὁ ταχυδρόμος σας, βιαζόμενος νὰ ἐκτελέσῃ τὸ χρέος του, ἐμπιστεύθη τὸ γράμμα αὐτό.. ἀνοικτὸν εἰς ἓν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὅταν εἶδε τὴν ὑπογραφήν, ἐνόμισε ὅτι πιθανὸν νὰ μὲ ἐνδιαφέρῃ. Μοῦ τὸ ἐκοινοποίησε λοιπόν,.. ἐγὼ δέ, βλέπων ὅτι μοῦ ἐδίδετο τοιουτοτρόπως ἡ εὐκαιρία τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ ἐπιδιώκω νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω ἰδιαιτέρως, ἔλαβα αὐτὸ τὸ γράμμα... Ἂν ἔπραξα ἔγκλημα, Ἀδριανή, ἀποδόσατέ το εἰς τὸ πάθος τὸ ὁποῖον μὲ κατατήκει.

— Καὶ τὸ ὑποχρεωτικὸν ἐκεῖνο πρόσωπον, ὑπέλαβε περιφρονητικῶς ἡ Ἀδριανή, εἶνε βέβαια ὅπως ὑπέθετα, ἡ Ἰωσηφίνα, ἡ κόρη τοῦ φύλακος. Ὅλα αὐτὰ εἶνε ἄτιμα, σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω, κύριε Λοβεδύ, καὶ οἱ τελευταῖοι δεσμοὶ στοργῆς οἱ ὁποῖοι ὑπῆρχον μεταξύ μας, διερράγησαν τοιουτοτρόπως. Τόρα ἀφῆτέ με νὰ φύγω, ἀφοῦ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἦλθα νὰ εὕρω εἶνε ἀπόντα... Ἢ μήπως ἐννοεῖτε νὰ μὲ κρατήσετε διὰ τῆς βίας;

— Δὲν θ' ἀναχωρήσετε, Ἀδριανή, πρὶν μὲ ἀκούσετε, ἀπήντησε βιαίως ὁ Ἕκτωρ. Μὲ ἠναγκάσατε νὰ προβῶ εἰς τὰ ἄκρα, καὶ δὲν ἤμην ἐλεύθερος νὰ ἐκλέξω τὰ ἁβρότερα μέσα, διὰ νὰ κατορθώσω νὰ σᾶς εἰπῶ ἐλευθέρως ὅ,τι πρέπει νὰ μάθετε.

Ἡ δεσποινὶς Δυχαμὲλ δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ κρύψῃ τὸν τρόμον της. Ἡ θύρα ἦτο κλειδωμένη, καὶ ὁ Λοβεδὺ ἵστατο ἐπιμόνως πρὸ αὐτῆς. Ὑπέλαβε λοιπόν, σχεδὸν ἱκετευτικῶς:

— Ἐλάτε τόρα, ἐξάδελφε, ἀφήσατε αὐτὸ τὸ τραγικὸν ὕφος, καὶ ἂς ὁμιλήσωμεν ὡς καλοὶ συγγενεῖς... Τί ἔχετε νὰ μοῦ εἴπῆτε, τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορούσατε νὰ εἴπῆτε ἐλευθέρως εἰς τὴν οἰκίαν μας, ἐνώπιον τῆς μητρός μου καὶ τῶν φίλων μου;

— Καὶ λησμονεῖτε λοιπόν, πῶς ἀποδέχεσθε πρό τινος χρόνου τόρα τὰ παράπονα καὶ τὰς παρακλήσεις μου; Ἡ μήτηρ σας καὶ σεῖς προέβητε εἰς ρῆξιν μαζί μας, καὶ δὲν ἐτηρήσατε οὐδ' αὐτοὺς κἂν τοὺς τύπους τῆς ἁπλῆς ἁβροφροσύνης.. καὶ τοῦτο βεβαίως, Ἀδριανή, διότι πρὸ μακροῦ ἐγνωρίζατε τὴν οἰκονομικὴν καταστροφήν, ἡ ὁποία μᾶς ἠπείλει καὶ εἶνε πλέον καὶ γνωστὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

— Δὲν εἶν' αὐτό, Ἕκτορ,.. δὲν εἶν' αὐτό,. σὲ βεβαιόνω! ἐφώνησεν ἡ δεσποινὶς Δυχαμέλ. Δὲν σὲ κατηγοροῦμεν ἡμεῖς διὰ τὰ σφάλματα τοῦ πατρός σου, καὶ κατελυπήθημεν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς περιουσίας σας. Δι' αὐτὸ σᾶς προτείνομεν νὰ κάμωμεν ὅ,τι δυνατόν, διὰ νὰ

Digitized by Google

σώσωμεν ἓν μέρος... Δι' αὐτὸ ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐξαγοράσωμεν τὸ Βλινύ, καὶ ὁ συμβολαιογράφος Περρὲν καταγίνεται νὰ συνάξῃ τὰ χρήματα...

— Τί μὲ μέλει δι' αὐτὰ τὰ ἐλεεινὰ χρηματικὰ συμφέροντα; διέκοψεν ὁρμητικῶς ὁ Ἕκτωρ. Ἂν ἐπεθύμουν νὰ εἶμαι πλούσιος, τὸ ἤθελον διότι ὁ πλοῦτος θὰ μ' ἔφερε πλησιέστερα εἰς σέ, Ἀδριανή, εἰς σὲ τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ, τὴν ὁποίαν προώριζαν εἰς ἐμὲ αἱ οἰκογένειαί μας, σέ, χωρὶς τὴν ὁποίαν, τὸ ἠξεύρεις, δὲν ἠμπορῶ νὰ ζήσω.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐλέχθησαν μετὰ πάθους καὶ δακρύων. Ὁ Λοβεδὺ ἠθέλησε νὰ δράξῃ τὴν χεῖρα τῆς Ἀδριανῆς, ἀλλ' ἐκείνη ἀπεστράφη βιαίως κ' ἔφυγε πρὸς τὸ παράθυρον.

— Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἐπιτρέψω τὴν γλῶσσαν αὐτήν, ἐφώνησε. Σᾶς νομίζω τίμιον ἄνθρωπον, καὶ δὲν πιστεύω νὰ καταχρασθῆτε θέσιν.. Σᾶς ἐδήλωσα καὶ ἄλλοτε ὅτι γάμος μεταξὺ ἡμῶν εἶνε ἀδύνατος.

— Διατί, Ἀδριανή;

— Γνωρίζετε τοὺς λόγους.. Διαφορὰ ἕξεων καὶ διαθέσεων... ἡ συγγένειά μας... τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦ χαρακτῆρός μας.. Ὅπως δήποτε, κύριε, τί σημαίνουν οἱ λόγοι; ἡ θέλησίς μου εἶνε σεβαστή, μὲ φαίνεται;

— Μὴ τυχόν, δεσποινίς, ὑπέλαβεν ὁ Ἕκτωρ, σκώπτων μοχθηρῶς, αἰσθάνεσθε πρός ἄνθρωπόν τινα ταπεινὸν αἰσθήματα ἀνάξιά σας, διὰ τὰ ὁποῖα ἐντρέπεσθε; Σεῖς ἡ Ἀδριανὴ Δυχαμέλ, ἡ ὡραιοτέρα, ἡ τελειοτέρα, ἡ πλουσιωτέρα τῶν δεσποινίδων τοῦ τόπου, ἐταπεινώσατε τὰ βλέμματά σας μέχρι ποταποῦ τεχνίτου, κοινοῦ τοὺς τρόπους καὶ τὰ ἤθη, τοῦ ὁποίου ἡ ἀγροικία θὰ σᾶς ἐπροξένει αἰώνιον ἐξευτελισμὸν καὶ λύπην;

— Σιωπή! Δὲν σᾶς ἔδωκα τὸ δικαίωμα νὰ μοῦ ὁμιλῆτε τοιουτοτρόπως. Τὸ δὲ πρόσωπον, περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται, ἠμπορεῖ, σᾶς βεβαιόνω, μ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ταπεινότητα, νὰ σᾶς διδάξῃ εὐγένειαν καὶ γενναιότητα.

— Δὲν τὸ ἀρνεῖσθε λοιπόν, ἐφώνησε βιαίως ὁ Λοβεδύ, καὶ τολμᾶτε μάλιστα νὰ μοῦ τὸν ἐπαινῆτε! Ὢ! ἀληθεύουν οἱ φόβοι μου, καὶ ἀποδεικνύονται βάσιμοι ὅλαι μου αἱ ὑποψίαι. . Ἀλλὰ μήπως νομίζετε, ὅτι θὰ ὑποταχθῶ σιωπηλῶς εἰς τὰ γελοῖα σχέδια, τὰ αἴσχη καὶ τὰς ἀδικίας αἵτινες ἑτοιμάζονται, καὶ θὰ ἀπέλθω μακρὰν νὰ ζήσω ἄσημον βίον μαζὶ μὲ κατεστραμμένον καὶ ἠτιμασμένον πατέρα; Νομίζετε, ὅτι θ' ἀφήσω τὴν συγγενῆ μου, τὴν μνηστήν μου, νὰ γείνῃ λεία μηδαμινοῦ ἀνθρώπου, τεχνίτου φαντασμένου, ὅστις ζητεῖ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ παροδικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ προκατάληψιν... Ποτέ, ποτέ! μὰ τὸν διάβολον δὲν θὰ τὸ ἀνεχθῶ.

Καὶ περιεφέρετο ἐν τῷ δωματίῳ φοβερὰ ἐξημμένος.

Γνωρίζομεν ἤδη, ὅτι ὁ Ἕκτωρ Λοβεδὺ ᾐσθάνετο πρὸς τὴν ἐξαδέλφην του ἔρωτα οὔτε βίαιον οὔτε ἀποκλειστικόν, ἀλλ' ἡ τρωθεῖσα ὑπερηφάνειά του, ἡ ζηλοτυπία, καὶ παντὸς εἴδους βίαια πάθη τὸν συνετάραττον τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ὡς ἠθοποιοί τινες, οἵτινες ταυτίζονται ἐν ταῖς τραγῳδίαις πρὸς τὰ πρόσωπα, ἅτινα ὑποδύονται, ἐφαίνετο δυνάμενος νὰ ἐκλάβῃ σπουδαίως τὸ μέρος του. Ἡ ταλαίπωρος Ἀδριανή, μένουσα παρὰ τὸ παράθυρον, ἔσπαιρεν ἐκ φόβου κ' ἐψιθύριζεν:

— Ἕκτορ... ἔλα εἰς τὸν ἑαυτόν σου... Δὲν πρόκειται.. ποῖος σοῦ εἶπε...

Ὁ Ἕκτωρ ἔστη πρὸ αὐτῆς:

— Ἀδριανή, ὑπέλαβεν ἱκετευτικῶς, μὴ μὲ καταστρέψῃς! Ἀπὸ σὲ ἐξαρτᾶται νὰ παύσουν ὅλαι αἱ δυστυχίαι, καὶ νὰ μεταβληθοῦν αἱ συμφοραί μας εἰς εὐδαιμονίαν. Τὸ κατ' ἐμέ, ἀπόφασιν ἔχω ν' ἀποθάνω μᾶλλον, παρὰ νὰ σὲ στερηθῶ... Ἀδριανή, ἀγαπητή μου Ἀδριανή, ἀγάπησέ με.. ἀγάπησέ με!

Καὶ ὥρμησε νὰ τὴν περιπτυχθῇ.

Ἀλλ' ἡ νεαρὰ ἀγρότις ἦτο ἰσχυρὰ καὶ ρωμαλέα, ἐνῷ ὁ Ἕκτωρ, ἀντίτυπον ἱκανῶς ἐπιτυχὲς τῶν συγχρόνων κομψευτῶν, ἦτο ἀσθενὴς καὶ ἄτονος. Ἡ κόρη τὸν ἀπώθησεν ἐντόνως καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ δωματίου.

— Εἶσθε ἄνανδρος, κύριε, ἀνέκραξε καὶ οἱ τρόποι σας ἀποδεικνύουν πόσον δίκαιον εἶχον νὰ φρονῶ ὅ,τι φρονῶ περὶ ἡμῶν.

Ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἀπεθαρρύνθη, κ' ἐβάδισε πρὸς αὐτὴν μὲ σπινθηρίζοντας ὀφθαλμούς.

— Ἀδριανή! ὑπέλαβε, δὲν θὰ ὑποφέρω νὰ γείνῃς ἕρμαιον τοῦ μυσαροῦ ἐκείνου Νοέλ.. Θὰ μοῦ ὑποσχεθῇς.. θὰ μοῦ ὁρκισθῇς...

Καὶ προσεπάθησε πάλιν νὰ δράξῃ τὴν χεῖρά της, ἀλλὰ τοσοῦτον ἰσχυρῶς ἀπέκρουσεν αὐτὸν ἡ κόρη, ὥστε παρ' ὀλίγον ἔπιπτεν ὕπτιος.

Ἐπανῆλθεν ἐκεῖνος πελιδνὸς ἐκ μανίας καὶ κρατῶν εἰς χεῖρας περίστροφον· ἡ δὲ Ἀδριανή, μ' ὅλην αὐτῆς τὴν γενναιότητα, δὲν κατώρθωσε νὰ καταστείλῃ φρίκης κραυγήν.

— Θεέ μου, θεέ μου! ἐφώνησε,... θέλεις λοιπὸν νὰ μὲ δολοφονήσῃς! Βοήθειαν. βοήθειαν!

Ὁ Ἕκτωρ ἐμειδίασε περιφρονητικῶς.

— Κανεὶς δὲν σ' ἀκούει, ἀπήντησε. Ἀλλὰ μὴ τρομάζῃς, Ἀδριανή! Δὲν θὰ στρέψω, καθὼς σοῦ εἶπα, ἐναντίον σου τὸ ὅπλον αὐτό, ἀλλὰ μόνον.. ἐναντίον μου!

— Ἐναντίον σας, κύριε; Ὢ! τότε ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ σπεύσετε νὰ προβῆτε εἰς τὴν ἀπελπιστικὴν αὐτὴν ἀπόφασιν.

— Μὴ μὲ ὑβρίζῃς.. μὴ μὲ περιφρονῇς! Ἐπειδὴ μ' ἐγνώρισες πάντοτε ἐλαφρόν, μὴ μὲ νο-

Digitized by Google

μίζης ἀνίκανον ν' ἀποφασίσω καὶ νὰ πράξω ὡς ἀνήρ. Δὲν ἔχω πλέον τίποτε νὰ χάσω.. ὅλαι μου αἱ ἐλπίδες διελύθησαν.. καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά μου ἐκηλιδώθη! Νομίζεις ὅτι ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἔχει γόητρον δι' ἐμὲ ἡ ζωή; Σοῦ ὁρκίζομαι λοιπόν, Ἀδριανή,...ἂν δὲν μοῦ ὑποσχεθῇς ἐπισήμως νὰ γείνῃς σύζυγός μου, ἐντὸς ἑνὸς λεπτοῦ θὰ πέσω νεκρὸς εἰς τοὺς πόδας σου... Ὅταν δὲ μάθουν ὅτι εὑρέθημεν ἐδῶ μόνοι, ἡ εὐθύνη τῆς ἀπεγνωσμένης μου πράξεως θὰ πέσῃ εἰς σέ, καὶ δὲν θὰ κατορθώσῃς εὔκολα νὰ σπογγίσῃς τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον θὰ βρέξῃ τὸ πρόσωπόν σου.

Ἦτο δ' ἀληθῶς ὁ Ἕκτωρ ἐκτὸς ἑαυτοῦ, καὶ ἠδύνατο νὰ παρασυρθῇ ἐκ στιγμιαίας παραζάλης. Ἡ ταλαίπωρος Ἀδριανὴ ᾐσθάνθη καὶ πάλιν ἀναγεννωμένους τοὺς τρόμους της.

— Ἐξάδελφέ μου Ἕκτορ, ὑπέλαβε συνάπτουσα τὰς χεῖρας, σ' ἐξορκίζω, μὴ παραφέρεσαι. Ἂν αἱ οἰκονομικαὶ σας ἀτυχίαι εἶνε ἀφορμὴ τῆς ἀπελπισίας σου, αὐταὶ θεραπεύονται. Ἡ καλή μου μητέρα δὲν μοῦ ἀρνεῖται τίποτε, καὶ θὰ σὲ καταστήσωμεν πάλιν πλούσιον.. Ὡς πρὸς τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεσαι, λέγεις, πρὸς ἐμέ, εἶμαι βεβαία ὅτι δὲν εἶνε ἀκατανίκητος. Λάβε μόνον ὀλίγην ὑπομονήν... ἴσως ἀργότερα...

— Δὲν ἔχω καιρὸν νὰ περιμένω, Ἀδριανή. Θέλεις νὰ μὲ κοιμίσῃς μὲ ὑπεκφυγάς.. ἀλλὰ ἂν δὲν ὁρκισθῇς ἀμέσως τόρα...

— Δὲν ἠμπορῶ, δὲν θέλω,.. δὲν μοῦ εἶνε δυνατὸν ν' ἀναλάβω τὴν ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν μοῦ ζητεῖς, ἀπήντησεν ἐναγωνίως ἡ Ἀδριανή. Ἕκτορ, συλλογίσου τὸν θεόν, συλλογίσου τὸν πατέρα σου, τοὺς φίλους σου, ἐμὲ αὐτήν, ἡ ὁποία σὲ ἱκετεύω!

— Ἂς ἀποθάνω λοιπόν!

Καὶ ὁ Ἕκτωρ ὕψωσε τὸ περίστροφον μέχρι τοῦ μετώπου του. Ἡ δεσποινὶς Δυχαμὲλ ἐκινήθη, ἵνα σταματήσῃ τὴν χεῖρά του.

—Μὴ κινῆσαι, εἶπεν ἐκεῖνος ὁρμητικῶς. Τὸ ἐλάχιστον κίνημά σου θὰ ἐπιταχύνῃ τὴν καταστροφήν. Ἔχεις ἀκόμη καιρὸν νὰ σκεφθῇς. Ἡ ζωή μου ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ. Θὰ μετρήσω ἕως εἰς τὰ τρία. Ἐὰν μετὰ τὸ *τρία*, δὲν δώσῃς τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν σοῦ ζητῶ, τετέλεσται. Ἀρχίζω... *Ἕν* !

Κ' ἔφερε πάλιν τὸ περίστροφον εἰς τὸ μέτωπόν του. Ἡ Ἀδριανὴ ἐξέβαλεν ἀλγεινὴν οἰμωγὴν κ' ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν της τὸ πρόσωπον.

— *Δύο !* ἐξηκολούθησε δραματικῶς ὁ Ἕκτωρ. Ἀδριανή, σοῦ συγχωρῶ τὸν θάνατόν μου.

— Ἕκτορ! Ἕκτορ!, ἐφώνησεν ἡ ταλαίπωρος κόρη, ἔκφρων ὑπὸ ἄλγους καὶ τρόμου. Λυπήσου τὸν ἑαυτόν σου.

— *Τρία* ! εἶπε βραδέως ὁ Λοβεδύ.

Ἀλλ' ἂν πραγματικῶς εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ καταστρέψῃ τὸν βίον, δὲν τῷ ἐδόθη καιρὸς νὰ τὸ πράξῃ. Ἐνῷ ἔλεγε τὴν φοβερὰν λέξιν, θύρα τις ἄγνωστος εἰς αὐτὸν καὶ φέρουσα εἰς τὸν κῆπον ἠνοίχθη αἴφνης ὄπισθέν του. Ἀνὴρ εὐκίνητος καὶ ρωμαλέος ὥρμησε πρὸς αὐτόν, ἔδραξε τὸν βραχίονά του καὶ τοῦ ἀφήρεσε τὸ περίστροφον, ὅπερ ἔρριψεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς τὸ παρακείμενον τέλμα. Συγχρόνως δ' ἀνεφώνησεν ἐμπαικτικῶς:

— Τί πράγματα εἶνε αὐτά, κύριε; Μὲ ποῖον δικαίωμα θέλετε νὰ ἐπιβάλετε τὰς θελήσεις σας εἰς τὴν δεσποινίδα Δυχαμέλ;

Ὁ οὕτω λαλῶν καὶ μοιραίως ἐπιφανεὶς ἀνὴρ ἦτο ὁ Νοὲλ Λετελιέ.

Ἂς ἐξηγήσωμεν ἐν ὀλίγοις, πῶς ὁ Νοὲλ εὑρέθη τόσον εὐκαίρως εἰς τὸν Μύλον Βαλάρ.

Τὴν πρωΐαν εἰς τῶν γραφέων τοῦ Περρέν, ὃν ἀπὸ μακροῦ ἐγνώριζεν, εἶπεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ Ἀδριανὴ σκοπὸν εἶχεν νὰ φέρῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Πετροῦλαν τοὺς τίτλους τοῦ ἀγορασθέντος κτήματος. Ὁ Νοὲλ ἠγνόει τὰ κατὰ τὴν ἐπιστολήν, ἐγνώριζεν ὅμως παρὰ τοῦ Γριβέ, ὅτι ἡ Πετροῦλα θὰ ἔλειπεν ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὅτι τοιουτοτρόπως ματαία θ' ἀπέβαινεν ἡ πορεία τῆς δεσποινίδος Δυχαμέλ. Κινούμενος ὑπὸ τοῦ ἀορίστου αἰσθήματος, ὅτι δυνατὸν ἦτο νὰ κινδυνεύσῃ ἡ Ἀδριανὴ ἐν τῷ ἐρήμῳ ἐκείνῳ μέρει, ἰδίως δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ νὰ ἴδῃ τὴν νεάνιδα, καὶ ν' ἀνταλλάξῃ μετ' αὐτῆς ἴσως ἓν βλέμμα ἢ ἕνα λόγον, ἔσπευσε ν' ἀποβάλῃ τὰ ἐργατικά του ἐνδύματα καὶ νὰ κατευθυνθῇ πρὸς τὸν μύλον. Ἰδὼν δὲ τὴν Κατερίναν ἐπιστρέφουσαν, καὶ πεισθεὶς ὅτι ἡ Ἀδριανὴ ἦτο μόνη, ἐτάχυνε τὸ βῆμα.

Ἔφθασε δ' ἐγκαίρως, καὶ εἶδε τὴν Ἀδριανὴν μακρόθεν εἰσερχομένην εἰς τοῦ Γριβέ, ὅθεν καὶ ἀνέμεινε νὰ τὴν ἴδῃ μετ' ὀλίγον ἐξερχομένην. Ἀλλ' ἐκείνη δὲν ἐξήρχετο, καὶ ὁ Νοὲλ ἐπλησίασεν εἰς τὸν παλαιὸν μύλον, ἵνα ἴδῃ τί συνέβαινε. Ἀκούσας τὸν θόρυβον ζωηρᾶς συνομιλίας, προσήγγισεν εἰς τὴν θύραν, ἔτεινε τὸ οὖς καὶ ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τοῦ Ἕκτορος. Πεισθεὶς τέλος, ὅτι ἡ δεσποινὶς Δυχαμὲλ εἶχεν ἀνάγκην βοηθείας, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τῆς πρὸς τὸν κῆπον φερούσης θύρας, κ' ἐφάνη καθ' ἣν στιγμὴν οὐδεὶς προσεδόκα. Ὁ Ἕκτωρ ἔμεινε τὸ κατ' ἀρχὰς κατάπληκτος ἐκ τῆς ταχείας αὐτῆς παρεμβάσεως. Ἡ δὲ Ἀδριανή, ἥτις ἡμιλιπόθυμος καὶ στηριζομένη πρὸς τὸν τοῖχον ἐφαίνετο ἀναμένουσα τὴν ὀλεθρίαν ἐκπυρσοκρότησιν, ἔβαλε κραυγὴν ἀπελευθερώσεως.

— Ἆ! κύριε Νοέλ, σεῖς εἶσθε; εἶπεν. Ὁ θεὸς σᾶς στέλλει πάντοτε, ὁσάκις κινδυνεύω. Καὶ κατέπεσεν ἀδρανὴς ἐπὶ ἀχυρίνης καθέδρας. Ὁ Νοὲλ προὐχώρει, ὅπως εὑρεθῇ ἐγγὺς αὐτῆς

Digitized by Google

καὶ δυνηθῇ ἐν ἀνάγκῃ νὰ τὴν προστατεύσῃ, ὅτε ὁ Ἕκτωρ παρενέβη φωνῶν:

— Ὁ τὸν διάβολον! Τί ἀναμιγνύεσθε σεῖς; Ποῖος σᾶς ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ ἐμβῆτε ἐδῶ;. Τί θέλετε;

— Νὰ μοῦ εἰπῆτε σεῖς τί θέλετε, κύριε; εἶπεν ἀπαθῶς ὁ Νοέλ. Ἐγὼ εἶμαι εἰς φιλικὴν οἰκίαν, ὅπου μὲ δέχονται πάντοτε μὲ ἀγάπην, σεῖς ὅμως...

— Ἦλθα, διότι ἔτσι ἤθελα..Ἀλλά, μὰ τὸν θεόν, θὰ ἔλεγε κανείς, ὅτι ἡ Ἀδριανὴ ἐπερίμενε νὰ σᾶς εὕρῃ εἰς τὸν μύλον.. Τί; ἐφθάσαμεν καὶ εἰς τὰς συνεντεύξεις;

— Ἐντροπή, κύριε! ἀνέκραξεν ἀγανακτῶν ὁ Νοέλ· ὑβρίζετε τὴν δεσποινίδα Δυχαμέλ.

— Καὶ σὺ ἀναλαμβάνεις τὴν ὑπεράσπισίν της! εἶπεν ὁ Λοβεδύ, ὁρμῶν κατ' αὐτοῦ μὲ ὑψωμένον τὸν βραχίονα.

Ἡ ἀπειλητικὴ αὐτὴ ἐπίδειξις παρώξυνε μέχρι παραφορᾶς τὴν ὀργὴν τοῦ Νοέλ. Χωρὶς τινος φαινομένου κόπου, ἥρπασε τὸν αὐθάδη ἀπὸ τῆς ὀσφύος, καὶ τὸν ἔφερε μετέωρον πρὸς τὸ παράθυρον.

— Μή! σταθῆτε! ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή.

Ἀλλ' ὁ Νοὲλ ἐξημμένος δὲν ἤκουε. Λικνίσας ἐπί τινα δευτερόλεπτα τὸν πενιχρὸν αὐτοῦ ἀντίπαλον, τὸν ἔρριψεν εἰς τὸ ὑπὸ τὸ παράθυρον ἐκτεινόμενον τέλμα, ὅπου εἶχεν ἤδη ῥίψει τὸ περίστροφον. ἠκούσθη δ' ἀμέσως πάταγος, οἱονεὶ παφλάζοντος ὕδατος καὶ πηλοῦ.

— Θεέ μου! εἶπεν ἡ Ἀδριανή, τὸν ἐφονεύσατε.

— Ὄχι, ὄχι, δεσποινίς· δὲν ἠθέλησα νὰ τὸν φονεύσω, ἀλλὰ μόνον νὰ τοῦ δώσω ἓν μάθημα, διότι ἐλησμόνησε τὸ πρὸς ὑμᾶς ὀφειλόμενον σέβας. Δὲν ἔχει τίποτε· θ' ἀναγκασθῇ μόνον νὰ στείλῃ εἰς τὴν πλύσιν τὰ ὡραῖά του φορέματα,

— Εἶσθε βέβαιος; Ἐλᾶτε, νὰ τρέξωμεν.. ἴσως κινδυνεύει.

Ἡ Ἀδριανὴ ἤνοιξε τὴν θύραν κ' ἐξῆλθε τῆς οἰκίας, ἀκολουθοῦντος τοῦ Νοέλ. Ὅτε δ' ἔφθασεν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ τέλματος, εἶδεν ὅτι μάταιοι ἦσαν οἱ φόβοι της. Μόλις εἶχεν ἡμίσεος ποδὸς βάθος τὸ ὑπὸ τὰ ὑψηλὰ χόρτα λιμνάζον ὕδωρ, ὁ δὲ Ἕκτωρ εἶχε πέσει εἰς αὐτὸ ὡς ἐπὶ ἐλαστικῆς κλίνης, χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε. Ἦτο ἤδη ὄρθιος, καὶ προσεπάθει νὰ ἀποσπασθῇ τοῦ κολλώδους ἐκείνου ἐδάφους. Ἀλλ' ὁποία ἦτο ἡ κατάστασίς του! Τὰ ἐνδύματά του πλήρη βορβόρου, ἡ μορφή του δὲ καὶ ἡ κόμη του καὶ αἱ χεῖρές του κεκαλυμμέναι ὑπὸ τῶν πολυπληθῶν νημάτων λιμναίας φακῆς, ἅτινα βρίθουσιν ἐντὸς τῶν τελμάτων. Ἁπλῶς εἰπεῖν ὡμοίαζε πρὸς κολοσσιαῖον βάτραχον. Ἂν ἦτο ἄλλη περίστασις, ἀσμένως θ' ἀνεκάγχαζεν ἡ Ἀδριανὴ πρὸς τὴν οἰκτρὰν του ἐκείνην θέαν· ἀλλ' οὐδὲ κἂν τὸ ἐσκέφθη, καὶ τὸν παρετήρει τοὐναντίον ἀνησύχως. Τέλος ὁ νέος, διάβροχος καὶ πλήρης βορβόρου, κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ τέλματος.

— Λυποῦμαι πολύ, Ἕκτωρ, δι' ὅ,τι συνέβη, εἶπεν ἡ Ἀδρανή, βαίνουσα γοργῶς πρὸς αὐτόν. λυποῦμαι ὅτι ὁ Κ. Νοὲλ παρεφέρθη...

— Αὐτὸς καὶ θὰ πληρώσῃ τὴν ὕβριν! ἀπήντησεν ὁ Λοβεδὺ διὰ φωνῆς ὑποκώφου.

— Ὁρίσατε! ἀνέκραξεν ὁ Νοέλ, λαμβάνων στάσιν ἀμύνης.

— Γνωρίζω, ὅτι εἶσθε ῥωμαλεότερος. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐννοῶ αὐτό. Ἀντὶ νὰ καταβῶ ὅπου εἶσθε, θὰ σᾶς ἀνυψώσω ὅπου εἶμαι. Εἶσθε τεχνίτης, κύριε Νοέλ, κ'ἐγὼ εἶμαι εὐπατρίδης· ἀλλὰ μὲ προσεβάλετε καιρίως, καὶ μοῦ ὀφείλετε ἐπανόρθωσιν. Θὰ σᾶς στείλω τοὺς μάρτυράς μου, καὶ θὰ μονομαχήσωμεν... μέχρι θανάτου.

Ἡ ἀρρενωπὴ ὄψις τοῦ Νοὲλ ἐξέφρασεν ὑπερηφάνειαν καὶ χαράν.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε, εἶπε μετὰ τοῦ ἱπποτικοῦ ἐκείνου αἰσθήματος ὅπερ ἐφαίνετο ἔχων ἔμφυτον. Μοῦ κάμνετε μεγάλην τιμήν, καὶ δέχομαι. Γνωρίζετε ποῦ κατοικῶ. Θὰ περιμένω τὰς διαταγάς σας.

— Ἀρκεῖ· ἀναβλεπώμεθα, κύριε. Τόρα σᾶς ἀφίνω εἰς τὴν δεσποινίδα Δυχαμέλ, ἡ ὁποία ἀναντιρρήτως προτιμᾷ τὴν συντροφιάν σας ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου.

Χαιρετίσας δὲ μετ' ὅσης ἀξιοπρεπείας ἐπέτρεπεν ἡ ἀταξία τῆς ἐνδυμασίας του ἀπεμακρύνθη διὰ μεγάλων βημάτων.

— Ἕκτορ! ἐξάδελφε Ἕκτορ! ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή, ἔλα ὀπίσω,... σὲ παρακαλῶ! Ἄκουσέ με! δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐπιτρέψω...

Ἀλλ' ὁ νέος Λοβεδὺ ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, κ' ἐγένετο μετὰ μικρὸν ἄφαντος ὄπισθεν μικροῦ ὑψώματος.

Τὴν Ἀδριανὴν κατέλαβε πάλιν ἡ ἀγωνία της.

— Κύριε Νοέλ, ὑπέλαβε, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ δεχθῆτε αὐτὴν τὴν πρόσκλησιν. Ὁ Ἕκτωρ, λέγουν, εἶνε πολὺ δυνατὸς εἰς τὰ ὅπλα, κ' ἐμονομάχησε πολλάκις· ἐνῷ σεῖς....

— Ἐγὼ πραγματικῶς, ἀπήντησεν ἠρέμα ὁ Νοέλ, ἐπέρασα περισσότερον καιρὸν εἰς τὰ ἐργοστάσια παρὰ εἰς τὰ ὁπλασκητήρια· δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἤγγισα ποτέ μου ξίφος οὔτε πιστόλιον... Ἀδιάφορον, δεσποινίς! ὅσον ταπεινὸς καὶ ἂν ἦμαι, ἀγαπῶ τὴν τιμήν μου ὅσον πᾶς ἄλλος.. Προσέβαλον τὸν Κ. Ἕντορα Λοβεδύ, καὶ θὰ τοῦ δώσω τὴν ἱκανοποίησιν τὴν ὁποίαν δικαιοῦται νὰ λάβῃ.

— Ἀλλά, κύριε Νοέλ, θὰ σᾶς φονεύσῃ! εἶπεν ἡ Ἀδριανή, ἀναλυομένη εἰς δάκρυα.

— Αἴ, τότε, δεσποινίς, ἐλπίζω ὅτι θὰ ἐνθυ-

Digitized by Google

μῆσθε καμμίαν φορὰν ἕνα δυστυχῆ,... ὅστις σᾶς ἀγαπᾷ... πολύ... καὶ θὰ σᾶς ἀγαπᾷ μέχρι τελευταίας πνοῆς.

Ἔλαβε τὴν χεῖρά της καὶ τὴν ἐκράτησε, ἔμειναν δ' ἀμφότεροι σιγῶντες ἐπὶ στιγμήν. Αἴφνης ἡ Ἀδριανὴ ὠπισθοδρόμησε καὶ εἶπε τεθορυβημένη.

— Πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν μητέρα μου, κύριε Νοέλ. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ μὲ συνοδεύσετε, καὶ νὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ ἄλλον δρόμον. Σᾶς ἐπιφορτίζω νὰ δώσετε εἰς τὸν φίλον σας Γριβὲ τὰ ἔγγραφα αὐτά, τὰ ὁποῖα εἶχα σκοπὸν νὰ δώσω μόνη μου τῆς κόρης του, κ' ἔγειναν ἀφορμὴ τοῦ ὀλεθρίου αὐτοῦ συμβάντος... Χαίρετε! Θὰ σκεφθῆτε καὶ θ' ἀποφύγετε αὐτὴν τὴν βδελυρὰν μονομαχίαν... Κ' ἐγὼ θὰ κάμω ὅλα τὰ δυνατά... Συλλογισθῆτε πρὸ πάντων πόσον θὰ λυπήσετε... τοὺς φίλους σας.

Ἐχαιρέτισε διὰ τῆς χειρὸς καὶ ἀπεμακρύνθη τεταραγμένη.

Ὁ Νοὲλ παρηκολούθησεν αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματος ὅσον ἠδυνήθη.

— Θεέ μου! θεέ μου! ἐψιθύρισε,... δὲν εἶνε ὄνειρον αὐτὸ μαγευτικόν;

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ ΟΛΛΑΝΔΟΣ ΤΟΥ ΒΑΓΝΕΡ

Β'

Ὑπολείπεται ἤδη νὰ ἐρευνήσω πῶς ἐνεπνεύσθη τὸ πρῶτον καὶ ὑπὸ τίνας ἐπιδράσεις διατελῶν βραδύτερον ὁ μέγας δραματικὸς ποιητὴς καὶ συνθέτης ἐξετέλεσε τὸ ἔργον τοῦτο.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὰ ἔργα τῆς τέχνης οὐδ' ἐκ τύχης γεννῶνται τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα, οὐδ' ἐκ τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως τοῦ τεχνίτου. Ἀλλὰ προέρχεται ἥ τε σύλληψις καὶ ἐκτέλεσις αὐτῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἐπὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ καλλιτέχνου, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐκ τῆς ἀντιδράσεως τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον.

Δύναταί τις νὰ παρομοιάσῃ τὸν καλλιτέχνην πρὸς ἔγχορδον ὄργανον. Ἡ φωνή, ὁ ἦχος ἐνοικοῦσιν ἐν τῷ κοίλῳ ξύλῳ, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν ἐξ αὐτοῦ, ἂν δὲν ἐγγίσωσιν οἱ δάκτυλοι τὰς χορδάς. Ἡ ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνου δύναται νὰ μένῃ πλήρης, ἀλλὰ βωβὴ ἐφ' ὅσον δὲν ἐπιδρῶσιν ἐξωτερικὰ αἴτια...

Κατὰ τὸ ἔτος 1839 ὁ Βάγνερ εἰκοσαεξαέτης ἤδη καὶ ἔγγαμος, ἀποτυχὼν εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ἀπόπειραν ἐν Γερμανίᾳ, καταλείπει βαρυθυμῶν τὴν ἰδίαν πατρίδα. Ἔχει συνθέσῃ τὸ πλεῖστον τοῦ πρώτου μεγάλου αὐτοῦ ἱστορικοῦ μελοδράματος *Ριένζη*, καὶ τὸ ὄνειρόν του καὶ ἡ φιλοδοξία του εἶνε ν' ἀναβιβάσῃ αὐτὸ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ παρισινοῦ Μελοδράματος. Οἱ Παρίσιοι ἦσαν τότε τὸ κατ' ἐξοχὴν μουσικὸν κέντρον. Ὁ Μάϋερβερ ἔδρεπεν ἐκεῖ ἀκόπως δάφνας διὰ τῶν μελῳδικῶν του ταὐτολογιῶν, καὶ ὁ νέος Σάξων καλλιτέχνης ἤλπιζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ βαδίσῃ ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Πρώσσου μελοποιοῦ.

Φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν γυναῖκά του, τὸν κύνα του καὶ τὰ μουσικά του χειρόγραφα, διαπλέει τὴν Βόρειον θάλασσαν, ἵνα μεταβῇ πρῶτον εἰς Λονδῖνον. Ἀλλ' ἡ τύχη, ἡ καταδιώκουσα αὐτὸν ἐν τῇ ξηρᾷ, ἀμείλικτος δείκνυται καὶ ἐν τῷ πόντῳ. Θύελλαι ἀλλεπάλληλοι, κλύδωνες καὶ τρικυμίαι ἀκαταπόνητοι, παρασύρουσι τὸ σκάφος πρὸς βορρᾶν καὶ σφενδονῶσιν αὐτὸ πρὸς τὰς βραχώδεις νορβηγικὰς ἀκτάς. Ἐπὶ τέσσαρας ὅλας ἑβδομάδας διήρκεσεν ἡ ταλαιπωρία αὕτη, καὶ τὸ πλοῖον ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος, καταφυγὸν εἰς εὐσπλαγχνικόν τινα ὁρμίσκον. Κατὰ τὰς φρικώδεις ταύτας νύκτας τοῦ κινδύνου, ἐνῷ τὰ λυσσῶντα κύματα ἐβρυχῶντο περὶ τὰ πλευρὰ τοῦ σκάφους καὶ συνέτριζον τὰ ξύλα καὶ ἀπαισίως ἐσύριζον τὰ σχοινία τῶν ἱστῶν, οἱ ναῦται μετὰ δέους ἔψαλλον τὸ ᾆσμα τοῦ *Στοιχειωμένου Καραβιοῦ*.

Εὐνόητον εἶνε ὁποίαν ἐντύπωσιν ἐνεποίησε τοῦτο εἰς τὸν καλλιτέχνην, ὅστις μοιραίως πως ἔβλεπεν ἑαυτὸν κατοπτριζόμενον ἐν τῷ μύθῳ!.... Εὐθὺς συνέλαβε τὴν ἰδέαν ν' ἀναπλάσῃ ἐν δράματι τὴν περιπαθῆ ὑπόθεσιν. Δύναταί τις δὲ νὰ εἴπῃ ἀσφαλῶς ὅτι αὐτὴ ἡ ἐκ τοῦ πραγματικοῦ ἀντίληψις συνέτεινεν, ὅπως διὰ τοσαύτης ἀκριβείας φθόγγων παραστήσῃ βραδύτερον ὁ μέγας συνθέτης τὴν δαιμονίαν ἐκείνην συναυλίαν τῶν στοιχείων τῆς τρικυμίας ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ δράματος. Δὲν ἐφαντάσθη· *ἐφωτογράφησεν* ἀπὸ τῆς φύσεως. Καὶ ἰδοὺ διατὶ ὁ ἀκούων τὴν ἔξοχον ἐκείνην σύνθεσιν, κλείει τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ νομίζει ἑαυτὸν ἐν μέσῳ πελάγει καὶ σαλεύεται καὶ κλυδωνίζεται καὶ ἀγωνιᾷ. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἡ ἀλήθεια ἐν τῇ τέχνῃ ὑπῆρξεν ἡ δύναμις τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν.

Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον εἰς τὴν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν ἣν ἐνεποίησεν ὁ μῦθος οὗτος τῷ Βάγνερ συνέβαλε καὶ ἡ ψυχικὴ κατάστασις εἰς ἣν εὑρίσκετο τότε. Θρασέως καὶ αὐτός, ὅπως ὁ ναύτης τῆς παραδόσεως, ἀντέταξε τὴν θέλησίν του, τὴν ἀκατάβλητον θέλησίν του ἐν τῇ τέχνῃ. Εἰς τὰ κωλύματα ἅτινα προέβαλλον αἱ προλήψεις τοῦ κοινοῦ, αἱ ἔχθραι τῶν ὁμοτέχνων, δὲν ἀνέκρουσε πρύμναν, ἀλλ' εἶπεν πρὸς τὴν Τύχην:

Digitized by Google

Αἰώνια κόντρα νὰ μοῦ πᾷς, τὸν δρόμο δὲν μοῦ κόβῃς!

Καὶ ἰδοὺ ὁ δαίμων καταρᾶται αὐτὸν εἰς πλάνας ἀνὰ τὰ πελάγη τῆς ζωῆς! Καὶ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τοῦτο ἡ ἀλληγορία. Ἡ πιστὴ γυνὴ τοῦ μύθου, ἐκείνη, ἥτις διὰ τῆς ἀφοσιώσεως αὐτῆς θὰ σώσῃ τὸν πλάνητα, τίς ἄλλη εἶνε ἢ ἡ Τέχνη προσωποποιουμένη;

Γνωρίζομεν πόσον οἱ καλλιτέχναι ἀρέσκονται εἰς θέματα, εἴτε φανταστικά, εἴτε πραγματικά, ἐν οἷς κατοπτρίζεται ἐναργῶς ἡ ἰδία αὐτῶν προσωπικότης. Τοῦτο δὲ εἶνε οὐχὶ ἁπλοῦς ἐγωϊσμὸς οὐδὲ περιφιλαυτία. Ὁ καλλιτέχνης αἰσθάνεται οὕτως ἐκ φύσεως τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ μεταδώσῃ τὰ ἴδια αὐτοῦ αἰσθήματα, ἀνετώτερον δὲ καὶ εἰλικρινέστερον πράττει τοῦτο δρῶν ἐξ ὑποκειμένου.

Μεταξὺ τῶν ἔργων τῶν μεγίστων καλλιτεχνῶν ὑπάρχουσιν ἐκεῖνα, ἅτινα προκαλοῦσι τὸν θαυμασμόν, ὑπάρχουσι δὲ καὶ τὰ προκαλοῦντα οἰκειότερόν τι καὶ γλυκύτερον πρὸς τὸν καλλιτέχνην αἴσθημα. Τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ ἀποκαλύπτοντα ἐν ἐμπιστευτικῇ ὁμολογίᾳ τὰ μύχια αὐτοῦ αἰσθήματα, τὰ μᾶλλον κοινὰ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις, τὰς ἰδίας συμπαθείας, τὰς προσιτὰς τοῖς πολλοῖς· τὰ μᾶλλον σχετίζοντα τέλος αὐτόν, τὸν ἐκλεκτόν, πρὸς πάντα ὁπωσοῦν θνητόν. Βεβαίως ὁ Βάγνερ ἐν τῷ Ὀλλανδῷ, τῇ περιπαθεῖ ταύτῃ ἐξομολογήσει τῶν ἰδίων δεινῶν, ἔθηκε πλεῖον μέρος ἐκ τῆς καρδίας του ἢ ἐκ τοῦ λογισμοῦ του.

Ἀπὸ τῆς πρώτης συλλήψεως τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἔργου μέχρι τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ καιρὸς παρῆλθε καὶ πολλὰ παρενέβησαν. Πᾶσαι αἱ ἐλπίδες τοῦ καινοτόμου συνθέτου ἐματαιώθησαν ἐν τῇ μητροπόλει τοῦ καλλιτεχνικοῦ κόσμου. Ἀδυνατῶν διὰ τῆς μουσικῆς νὰ ἐπαρκῇ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν καθ' ἡμέραν βίον, μολονότι οὐχὶ ὡς καλλιτέχνης, ἀλλ' ὡς χειρῶναξ κατήντησε νὰ ἐργασθῇ, ἐτράπη τὴν ὁδὸν τῆς δημοσιογραφίας κ' ἐδημοσίευεν ἐπὶ χρόνον τινὰ τεχνοκριτικὰ ἄρθρα ἐν μουσικοῖς φύλλοις. Ἡ πενία δὲ αὐτοῦ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ εἰς τοιοῦτο σημεῖον ἐξίκετο ὥστε οἱ θαυμασταί του τὴν σήμερον θρηνοῦσιν ἔτι ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ μεγάλης μουσικῆς συμφωνίας: τοῦ ***Κολόμβου***, ἥτις ἀπωλέσθη, διότι καθ' ἣν ἡμέραν ἀπεστάλη εἰς τὸν Βάγνερ ὡς ἀπαράδεκτον τὸ χειρόγραφον ἐκ Λονδίνου, δὲν εἶχεν οὗτος νὰ πληρώσῃ τὰ ταχυδρομικὰ κόμιστρα καὶ τὴν ἀφῆκε εἰς τὸν γραμματοκομιστήν! Τὸν χειμῶνα τοῦ 1840—1841 συνέθεσεν ἐν τῇ ἀθλιότητι ταύτῃ τὸ κείμενον μόνον τοῦ ***Πλανωμένου Ὀλλανδοῦ***, καὶ ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ τὸ χειρόγραφον ἀντὶ πεντακοσίων φράγκων εἰς διευθυντὴν θεάτρου, ὅστις μεταφράσας γαλλιστὶ τοῦτο ἐνεπιστεύθη εἰς ἕτερον μουσικὸν πρὸς μελοποίησιν.

Ἀπογοητευθεὶς ἐκ τοῦ θορυβώδους παρισινοῦ βίου, οὐδὲν ἧττον δὲ φεύγων καὶ τοὺς πιστωτὰς αὐτοῦ τὸ ἔαρ τοῦ 1841 ὁ Βάγνερ μετῴκησεν εἰς προάστειον ἥσυχον καὶ χλοερώτατον, ἀποφασίσας νὰ ἐπιδοθῇ πάλιν εἰς τὴν μουσικὴν μετὰ μακρὰν ἀπὸ ταύτης ἀποχήν. Ἵνα ἐξασφαλίσῃ δὲ τὴν οἰκιακὴν ἠρεμίαν, ἀπαραίτητον πρὸς τοιαύτην ἐργασίαν, ἐξέλεξεν οἰκοδεσπότην γέροντα μὴ ἔχοντα οἰκογένειαν πολυμελῆ μηδὲ παιδία ἀτακτοῦντα. Ὁ γέρων κατεγίνετο μετὰ μανίας εἰς τὴν ζωγραφικὴν—ζωγραφικὴν φρικώδη, λέγει ὁ Βάγνερ, ἔχουσαν ὅμως τὸ κύριον προσὸν νὰ μὴ κάμνῃ θόρυβον. Ἀλλὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἐνῷ ἀκριβῶς ἐν μακαριότητι ἀπήλαυε τῆς πρωϊνῆς δρόσου καὶ ἠρεμίας, φρικώδεις ἦχοι πλήττουσι τὰ ὦτα αὐτοῦ ἀνερχόμενοι ἀπὸ τοῦ ὑπογείου. Ὁ καλλιτέχνης σπεύδει ἔξαλλος ἐκεῖ καὶ τί βλέπει; Τὸν οἰκοδεσπότην ἀσχολούμενον περὶ τὴν τεχνούργησιν νέου μουσικοῦ ὀργάνου, μίγματος ἅρπης καὶ κλειδοκυμβάλου. Μόλις καὶ μετὰ μακροὺς κόπους πείθει αὐτὸν νὰ παραιτήσῃ τὴν ἐφεύρεσιν, καὶ ἀποκαταστάσης πλήρους ἡσυχίας, ἐπιδίδεται ὁ Βάγνερ εἰς τὴν μουσικὴν σύνθεσιν τοῦ *Ὀλλανδοῦ*.

Ἐκεῖ ὄρθιος πρὸ τῶν λευκῶν ὀδόντων τοῦ κλειδοκυμβάλου ὁ μέγας μουσικὸς διστάζει ἐπὶ στιγμήν· δειλία καὶ ἀνησυχία καταλαμβάνουσιν αὐτόν. Ἀποσχὼν τῆς τοιαύτης ἐργασίας πρὸ τόσου χρόνου, θὰ ἔχῃ ἆρά γε τὴν δύναμιν τοῦ συνθέτειν; Μὴ ἐσβέσθη τῆς ἐμπνεύσεως ὁ σπινθὴρ διὰ παντός; Τότε, ἀλλοίμονον! ποῦ ἡ δόξα, ποῦ τὰ ὄνειρα τοῦ μέλλοντος!... Καὶ οἱ δάκτυλοι τρέμοντες πιέζουσι τὰ πλῆκτρα.

Πόσοι καλλιτέχναι δὲν εὑρέθησαν εἰς τοιαύτας στιγμὰς δισταγμοῦ πρὸς ἑαυτούς; Ἢ μᾶλλον δὲν εἶνε καλλιτέχνης ἐκεῖνος, ὅστις δὲν εὑρέθη ποτὲ εἰς ὁμοίαν ψυχικὴν κατάστασιν!

Ἀλλ' ὄχι! ὁ σπινθὴρ τῆς τέχνης δὲν σβύνεται ὑπὸ τὴν τέφραν τῆς ἀποχῆς. Φυλαττόμενος ἐκεῖ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ δυνάμει ἀναδίδει πλουσίαν τὴν φλόγα ἅμ' ἀποκαλυφθῇ. Εἰς τὸν πρῶτον φθόγγον ὁ Βάγνερ ἀνευρίσκει ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν εἰς ἑαυτὸν πεποίθησιν. Ἡ μουσικὴ τοῦ ***Ὀλλανδοῦ*** κελαρύζουσα, μαινομένη, στενάζουσα ἐναλλὰξ ὑφαίνεται μετὰ μοναδικῆς εὐχερείας ὑπὸ τοὺς δακτύλους τοῦ ἐμπνευσμένου συνθέτου. Τὰ πλεῖστα μέρη, τέλεια εὐθὺς ἐκ πρώτης ἀποπείρας, δὲν ἔχουσι κἂν ἀνάγκην ἀλλοιώσεως. Εἰς ἑπτὰ ἑβδομάδας εἶν' ἕτοιμον τὸ ὅλον—ἕτοιμον καὶ ἄγραφον. Ὁ καλλιτέχνης κρατεῖ αὐτὸ ἐν τῇ μνήμῃ μόνον. Διατί; Δι' ἔλλειψιν χρήματος ὅπως ἀγοράσῃ χάρτην!

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἐγράφη τὸ ἔργον. Πρώτη καλλιτεχνικὴ παραγωγὴ μετὰ μακρὰν ἀποχὴν καὶ τοσαύτην ταλαιπωρίαν τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ ἢ τὰ πλημμυροῦντα τὴν

Digitized by Google

καρδίαν τοῦ τεχνίτου αἰσθήματα; τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ εἶνε ἡ ἐξομολόγησις τῶν πόνων αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἐλπίδων του ἀφ' ἑτέρου;

Ἐν αὐτῷ τῷ θαυμασίῳ προανακρούσματι, ὅπερ θεωρεῖται ἀριστούργημα μουσικῆς συνθέσεως, τὰ δύο ταῦτα ἀντίθετα προβάλλουσιν: ἡ μαινομένη θύελλα καὶ ἡ κελαρύζουσα γαλήνη. Ἡ ὀργὴ τῆς Εἱμαρμένης καὶ τὸ μειδίαμα τῆς Ἐλπίδος. Καὶ ὁ ἀγὼν παρατείνεται μακρός, ἀμφίβολος, ἕως οὗ τέλος νικᾷ ἡ σώτειρα ἐλπὶς ἐν γλυκυτάτῃ ὑμνῳδίᾳ τῶν ἐγχόρδων ὀργάνων καὶ τῶν πλαγιαύλων. Εἰδικώτερον ἐν τῷ ᾄσματι τοῦ νοσταλγοῦντος ναύτου, ὅστις παρακαλεῖ τὸν ἄνεμον νὰ πνεύσῃ ἵνα τὸν φέρῃ πάλιν πλησίον φιλτάτης κόρης, τὴν ἑαυτοῦ νοσταλγίαν ψάλλει ὁ καλλιτέχνης. Ἀπελπισθεὶς ἐν τῇ ξένῃ γῇ, ἕνα πόθον διακαῆ ἔχει, νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προσφιλῆ πατρίδα. Τὸν πόθον αὐτὸν ἐκφράζει διὰ λόγων ἐν ἐπιστολαῖς τοῦ χρόνου ἐκείνου, τὸν πόθον αὐτὸν ἐκφράζει διὰ στίχων καὶ ἤχων ἀπαραμίλλως περιπαθῶν ἐν τῷ *Ὀλλανδῷ*.

Κυρίως ἡ ἐξομολόγησις τῶν δεινῶν αὐτοῦ, ἡ κατὰ τῆς ἀγρίας τύχης ὀργή, ἡ ἐπιμονὴ πρὸς πάλην καὶ νίκην, εἰκονίζονται ἐν τῇ σπαρακτικῇ ᾠδῇ τοῦ κατηραμένου ναύτου.

Ἐν ἀντιθέσει δὲ τὸ χαριέστατον καὶ ἄφροντι ᾆσμα τῶν νηθουσῶν νεανίδων, τὸ ἐνθυμίζον διὰ τῆς γοργῆς καὶ εὐπετοῦς αὐτοῦ μουσικῆς ἰταλικὰς καὶ γαλλικὰς μελῳδίας, παρίστησιν οἱονεὶ τοῦ κοινοῦ τὴν ἀμεριμνησίαν, ἰδίᾳ μάλιστα τοῦ παρισινοῦ κοινοῦ τὸ εὔχαρι καὶ εὐτράπελον. Μέσῳ δ' αὐτῶν περίλυπος εἶνε ἡ Σέντα, ἡ μέλλουσα σώτειρα τοῦ ναύτου, ἐκείνη, ἥτις ἀγαπᾷ ἤδη αὐτὸν ἐν τῇ εἰκόνι τῇ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἀνηρτημένῃ, κ' ἐν ἐκστάσει καὶ προσδοκίᾳ προσηλοῖ δακρύβρεκτον βλέμμα ἐπὶ τὴν ὠχρὰν μορφήν. Ἡ τέχνη δηλαδὴ ἡ προσδοκῶσα τὸν ἐκλεκτόν, ἀλλὰ πολυπαθῆ τεχνίτην, ὃν θέλει ἀμείψῃ καὶ σώσῃ διὰ τῆς πιστῆς ἀγάπης της!

Γ'.

Ἡ περὶ τοῦ ***Στοιχειωμένου Καραβιοῦ*** παράδοσις ἣν ψάλλει ἡ Νορβηγὶς κόρη, περίπου τοιαύτη, οἵα ἐν ἀρχῇ παρατίθεται εἰς ἑλληνικοὺς στίχους μεταπλασθεῖσα, συγκεφαλαιοῖ ὁλόκληρον τὸ δρᾶμα ὡς ποίησις καὶ τὸ μελόδραμα ὡς μουσική, διότι τὰ δύο ταῦτα πρέπει νὰ ταὐτίζωνται κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Βάγνερ. Ὅπως λοιπὸν ἀπὸ τῆς παραδόσεως ταύτης ὡς κεντρικῆς ἰδέας ἐξελίσσεται ἡ ὅλη δρᾶσις, ἀπὸ τῆς μουσικῆς, ἥτις ἁρμόζεται πρὸς τὴν ἐξαγγελίαν τῆς παραδόσεως, ἐκτυλίσσεται δι' ἀπείρων συνδυασμῶν καὶ παραλλαγῶν ἡ ὅλη μουσική. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐνεκαίνισεν ἐν τῷ ***Πλανωμένῳ Ὀλλανδῷ***, ἀνέπτυξε δὲ κ' ἐξέτεινεν εἰς τὰς μετὰ ταῦτα συνθέσεις αὐτοῦ. Πόσον ἔξοχος εἶνε ἡ ἐργασία αὕτη ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ λεπτολογίᾳ, καὶ οἱ δυσμενέστατοι τῷ νεωτεριστῇ μουσικῷ ἀνομολογοῦσιν. Τεχνοκρίτης δὲ Γάλλος παρομοιάζει τὴν ἀπαράμιλλον ἐπιμέλειαν τοῦ Βάγνερ περὶ τὴν μουσουργίαν τῶν ἔργων του πρὸς τὴν τῶν Ἰταλῶν ἀρχιτεκτόνων ἐπὶ τῆς Ἀναγεννήσεως, οἵτινες οὐδὲ γωνίαν, οὐδὲ κεκρυμμένην καὶ ἀφανῆ ἄκραν ναοῦ ἢ ἀνακτόρου κατέλειπον ἀτημέλητον.

Ἀλλ' ἡ ἰδιαιτέρα μουσικὴ ἔρευνα τῶν δραματικῶν ἔργων τοῦ μεγαλοφυοῦς Σάξωνος, ἡ μελέτη καὶ ἀνάλυσις αὐτῶν ἀνήκει τοῖς εἰδικῶς περὶ τὴν τέχνην ἀσχολουμένοις, ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ ἀποκλειστικῶς εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἀφιερωθέντες. Δυστυχῶς μεταξὺ τῶν μουσικῶν τῶν θαυμαζόντων τὸν μέγαν διδάσκαλον καθ' ὑπερβολήν, ὑπάρχουσί τινες, καὶ μεταξὺ τῶν ἀγνοούντων ἐντελῶς τὰ ἔργα τοῦ Βάγνερ ὑπάρχουσι πάμπολλοι, οἱ φρονοῦντες ὅτι ταῦτα εἶνε προωρισμένα μόνον διὰ τοὺς γνώστας τῆς μουσικῆς, τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικούς. Ἀπαράλλακτα ὅπως συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς θρησκείαις: ὁ θεὸς τοῖς ἱερεῦσι μόνον οἰκεῖος τυγχάνει, οὐχὶ δὲ τῷ κοινῷ πλήθει. Ταῦτα διδάσκουσιν ἐκ συμφέροντος οἱ ἱερεῖς καὶ πιστεύει ὁ ἀμαθὴς ὄχλος.

Ἀλλ' εἶνε αὕτη οἰκτρὰ παρερμήνευσις τοῦ ἔργου τοῦ Βάγνερ. Ἐκεῖνος ἀκριβῶς διὰ τὸ πλῆθος ἔγραψε, διότι τὸ θέατρον εἶνε λαϊκὸν σχολεῖον τῆς τέχνης. Τὰ δὲ μεγάλα ἔργα τῆς τέχνης, ὅπως τὰ ἔργα τῆς φύσεως, ἀπαιτοῦσι βεβαίως εἰδικὰς γνώσεις ὅπως τὰ ἐρευνήσῃ τις κατὰ βάθος, ἀλλ' ὅπως τὰ ἐκτιμήσῃ καὶ τὰ θαυμάσῃ, οὐδὲν ἄλλο ἀπαιτοῦσιν ἢ λειτουργίαν τῶν αἰσθήσεων, ποιάν τινα μόρφωσιν τῆς διανοίας καὶ καρδίαν οὐχὶ παγεράν. Οἱ δὲ περιφρουροῦντες ὡς αἰγύπτιοι ἱερεῖς τὸν ναὸν τῆς Τέχνης καὶ ἀποδιώκοντες ἀπ' αὐτοῦ τοὺς μὴ ἀδελφοὺς ἐν τῷ σχήματι, εἶνε τόσῳ γελοῖοι ἐν τῇ φανατικότητι, ὅσῳ γελοῖος θὰ ἦτο ὁ βοτατικὸς ὁ ἀπαγορεύων τοῖς μὴ ἐγκύψασι περὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν φυτῶν νὰ θαυμάζωσι τὸ χρῶμα καὶ τὸ ἄρωμα τῶν ῥόδων, ἢ ὁ ἀστρονόμος ὁ προστάσσων ἡμᾶς, διότι δὲν ἤμεθα ἀστρονόμοι, νὰ μὴ ζητῶμεν φῶς καὶ θάλπος ὑπὸ τὸν χρυσαυγῆ Φοῖβον!

Εἶνε λοιπὸν κτῆμα ὅλων τὸ μέγα ἔργον τοῦ Βάγνερ, τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνω δὲν εἶνε καὶ ἀποκλειστικῶς *μουσικόν*. Καὶ ἴσως, ἴσως ἡμεῖς οἱ μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικοὶ εὐρύτερον καὶ γενικώτερον ἀντιλαμβανόμενοι τῶν ἔργων, μὴ περιορίζοντες τὸ πνεῦμα εἰς τὴν κατάληψιν τῆς θαυμασίας συναρμογῆς τῶν μουσικῶν φθόγγων, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ ὅλου σύλληψιν καὶ τεχνικὴν διασκευὴν καὶ ἐκτέλεσιν, ὡς ἔργου καθαρῶς θεα-

Digitized by Google

τρικοῦ, ἔργου προωρισμένου νὰ ἐξασκήσῃ τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ, ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν μετὰ πλείονος κύρους περὶ τῆς γενικῆς ἀξίας τῶν ἔργων, ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως κρίνοντες.

Ἕκαστον τῶν ἔργων τοῦ Βάγνερ ἔχει ἀλήθειαν τινὰ ὑψηλήν, ἥτις ἐκτυλίσσεται καὶ ἀναπτύσσεται διὰ τῆς ἀδελφουμένης τέχνης τῶν στίχων καὶ τῶν ἤχων. Ἐν τῷ *Πλανωμένῳ Ὀλλανδῷ* ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶνε ἡ πάλη τῶν ὑπερόχων πνευμάτων πρὸς τὴν ἀντιτασσομένην αὐτοῖς τύχην.

Κάθε ψυχὴ 'περήφανη πλασμένη
Πῶρχετ' ἐδῶ 'ς τὴν πλᾶσί μας καὶ ζῇ
Εἶνε ψυχὴ βαρειὰ δυστυχισμένη,
Φέρνει καϋμοὺς καὶ βάσανα μαζί.

Δὲν γέρνει αὐτὴ—ψυχὴ σὰν κάθε ἄλλη—
'Σ τὴν τύχη ἐμπρὸς τὸ μέτωπο δειλά.
Κρατεῖ 'ψηλά, ὀλόρθο τὸ κεφάλι
Καὶ τὴν ὀργὴ τῆς τύχης τὴ γελᾷ.

Ἡ συμφορὰ—ὀχιὰ φαρμακεμμένη—
Τὴν ζώνει εὐθύς, τὴν τρώγει ζωντανή·
Μὰ ἡ ψυχὴ δὲν σβυέται, δὲν πεθαίνει·
Αἰώνια ζῇ κ' αἰώνια πονεῖ!....

Ἡ δὲ ἐλπὶς τῆς εὐτυχίας ἐν τῇ ζωῇ, ἡ σωτηρία ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ πόσῳ πλαστικῶς εἰκονίζονται ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Σέντας! Καὶ τίς, τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ὁμοιάζει τὸν κατηραμένον ναύτην ἐν τῷ πελάγει τῆς ζωῆς πλανώμενον ἄνευ σκοποῦ, καὶ τίς ἐξ ἡμῶν ἐλπίδα εὐτυχίας ἄλλην δύναται νὰ ἔχῃ ἢ πιστήν τινα ἀγάπην;....

Μεσ' 'ς τῆς ζωῆς τὸ πέλαγος μᾶς ἔρριξεν ἡ Τύχη,
Τῆς συμφορᾶς οἱ ἄνεμοι μᾶς φέρνουν ὅπου τύχῃ·
Καταραμένοι ἀπ' τὸ θεὸ γυρνοῦμ' ἐδῶ 'κ' ἐκεῖ
Καὶ μιὰ στεριὰ δὲν βρίσκομε, μιὰν ἄκρη σπλαγχνική!

Χαρὰ 'ς ἐκεῖνον ἀπὸ μᾶς, ὁποῦ ἡ Μοῖρα ἡ μαύρη
Μιὰ 'μέρα θὰ τὸν λυπηθῇ καὶ θὰ τὸν φέρῃ ναὕρῃ
Ξεκούρασι ἀπ' τὰ βάσανα 'cὲ πρόσχαρη ἀμμουδιά!
Κι' ἀγάπη 'cὲ μι' ἀτίμητη, 'cὲ μιὰ πιστὴ καρδιά!

Περὶ τοῦ προσώπου τῆς Σέντας, ὅπερ μετὰ τόσης στοργῆς ἔπλασεν ὁ Βάγνερ, ἀφίνω ἐπὶ πλέον νὰ λαλήσῃ ἀληθὴς καλλιτέχνις, ἣν ἐθαύμασα ἐνταῦθα ὑποδυομένην αὐτό: ἡ Κα Πελαγία Στάμερ Ἀνδρίσσεν. Παρεκάλεσα ταύτην νὰ μοὶ ἀνακοινώσῃ τὰς ἰδίας ἐντυπώσεις καὶ λίαν εὐγενῶς ἀπεδέξατο τὴν παράκλησίν μου:

«Τὸ πρόσωπον τῆς Σέντας εἶνε ἐκ τῶν λαμπροτάτων, ἅτινα ἔπλασεν ὁ ἀθάνατος ἡμῶν διδάσκαλος, καὶ παρέχει ἄρρητον θέλγητρον εἰς τὴν ὑποκρινομένην αὐτό. Ὁσάκις εἶνε ἀναγεγραμμένος ἐν τῷ προγράμματι ὁ *Ὀλλανδός*, ἀπὸ τῆς ἡμέρας αἰσθάνομαι ἐμαυτὴν ζῶσαν ἐν ὑψηλοτέρᾳ σφαίρᾳ. Τὴν δ' ἑσπέραν, καθ' ἣν ὥραν κάθημαι ἐπὶ τοῦ μεγάλου θρονίου καὶ προσηλῶ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς ἀνηρτημένης εἰκόνος, βυθίζομαι εἰς τὸν πόνον ἀληθῶς καὶ οὐδὲν αἰσθάνομαι ἐκ τῶν πέριξ. Καὶ ὅταν κατόπιν ψάλλω τὴν παράδοσιν, μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς αἰσθάνομαι πολλάκις τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀληθῶς πλήρεις δακρύων. Δὲν δύναμαι νὰ εἴπω διὰ λόγου εἰς ὁποίαν ψυχικὴν κατάστασιν διατελῶ τὴν ὥραν ἐκείνην. Νομίζω ὅτι εἶμαι πρόθυμος εἰς πᾶσαν θυσίαν, εἰς πᾶν μαρτύριον, καὶ βλέπω ἐμαυτὴν εὐγενεστέραν καὶ ἁγνοτέραν ἢ πρότερον. Πιστεύσατέ με! τοιαῦται στιγμαὶ ἐχαρίσθησαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως ἐξωραΐσωσι τὸ ἐν τῇ τέχνῃ πολύμοχθον στάδιόν μας—οὐχὶ δ' αἱ ἐπευφημίαι, αἵτινες ἀνακαλοῦσιν ἡμᾶς ἐν τῇ σκηνῇ μετὰ τὸ τέλος τῆς πράξεως.»

Καὶ τοιαῦτα μὲν ἡ περικαλλὴς καλλιτέχνις ἐν ἐνθουσιώδει εἰλικρινείᾳ ἐξομολογεῖται. Ἐκεῖνος δὲ ὅστις ἀπὸ τῆς σκιερᾶς αὐτοῦ θέσεως παρηκολούθησε μετὰ παλμῶν τὸ ὅλον δρᾶμα καὶ εἶδε μετὰ τὴν θυσίαν τὴν ἡγιασμένην κόρην τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πίστεως ἀνερχομένην εἰς τοὺς οὐρανούς, ἔκλινε πρὸ αὐτῆς ὡς πρὸ ἀληθοῦς ἁγίας καὶ μάρτυρος τὴν κεφαλὴν κ' ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δὲν ἔρρευσαν δάκρυα πένθους, ἀλλ' ἀνῆλθε θυμίαμα προσευχῆς:

Ὤ ἁγιασμένη κόρη, γιὰ 'σένα δὲν θἀρχίσω
Θανάτου μοιρολόγι 'cὲ θλιβερὸ σκοπό·
Ἀπ' τὴ δική σου χάρι μιὰ χάρι θὰ ζητήσω
Καὶ προσευχὴ θὰ 'πῶ:

Πήγαινε 'cὲ μιὰ κόρη ξανθή, χαριτωμένη,
Ὁπ' ἀγαπᾷ 'στὰ ξένα φτωχὸν τραγουδιστή,
Καὶ δύναμι Σὺ δός της καὶ 'πές της νὰ προσμένῃ
Ὅπως Ἐσύ:—πιστή!

(Ἐν Λειψίᾳ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ

ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ

Ἄγγλος δημοσιογράφος, ὁ Δαυὶδ Ἄνδερσον, συνέλαβε καινοφανῆ ἰδέαν, ἣν ἀνακοινοῖ διὰ τῶν ἐφημερίδων. Προτίθεται νὰ καταρτίσῃ *σχολεῖον δημοσιογράφων* καὶ εἶνε πρόθυμος νὰ δεχθῇ μαθητάς, ἐπὶ ἀμοιβῇ οὐχὶ εὐκαταφρονήτῳ ἄλλως, διότι ἕκαστος τῶν φοιτώντων εἰς τὴν πρωτότυπον ταύτην σχολὴν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἐτησίαν καταβολὴν διδάκτρων ἑκατὸν λιρῶν στερλινῶν, ἤτοι δύο καὶ ἡμισείας χιλιάδων φράγκων. Προσθετέον ὅτι οἱ μαθηταὶ διαιτῶνται ἐξ ἰδίων. Ὁ κ. Ἄνδερσον ἀναλαμβάνει νὰ διδάξῃ αὐτοὺς τὸν τρόπον καθ' ὃν γράφεται κύριόν τι ἄρθρον, ἄρθρον χρονογραφικόν, ἡ ἀφήγησις γεγο-

Digitized by Google

νότος τινός, νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν εἰδικότητα πρὸς ἣν ἕκαστος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ρέπει, νὰ καλλιεργήσῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὰς ἀτομικὰς αὐτοῦ κλίσεις καὶ ἐπὶ τέλει καταστήσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ κερδαίνωσιν ἐκ τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἐπαγγέλματος ἑκατὸν πεντήκοντα μέχρι πεντακοσίων φράγκων καθ' ἑβδομάδα. Δὲν ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἱκανότητος πάντων, ἐγγυᾶται ὅμως ὅτι πάντες θὰ γνωρίζωσι τὸ ἔργον των. Συνελόντι εἰπεῖν ὁ Ἄγγλος συγγραφεὺς προτίθεται νὰ ἱδρύσῃ διὰ τὴν δημοσιογραφίαν προπαρασκευαστικήν τινα σχολήν, ἀνάλογον πρὸς τὰς ὑφισταμένας διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῆς μουσικῆς. Ὁ κ. Ἄνδερσον ἦτο ἴσως ὁ ἁρμοδιώτερος ἱδρυτὴς τοιαύτης σχολῆς, διότι ἐγένετο μαθητὴς τοῦ διασήμου Δίκενς, ἐπὶ τριακονταετίαν δ' ὑπῆρξε συντάκτης εἰς ἔγκριτα τοῦ Λονδίνου φύλλα. Τὸ σχέδιον αὐτοῦ ὁ Ἄγγλος δημοσιογράφος ἐκτίθησιν ὡς ἑξῆς: «Πρόκειται, λέγει, περὶ ἁπλῆς δοκιμῆς. Ἡ δοκιμὴ αὕτη δυνατὸν νὰ ναυαγήσῃ ἀλλ' ἐγώ εἰμι πεπεισμένος ὅτι θέλει τοὐναντίον ἐπιτύχει, θὰ γείνῃ δὲ πρόξενος σημαντικῆς ὠφελείας πρὸς τὸν τύπον. Κατὰ τὸ μακρόν μου δημοσιογραφικὸν στάδιον, παρετήρησα πολλάκις πόσον ἀπαραίτητος ἀποβαίνει διὰ τὸν δημοσιογράφον κατάλληλός τις προπαίδευσις. Πᾶς νέος διακριθεὶς κάπως ἐν τοῖς κατωτέροις σχολείοις ἢ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ θεωρεῖ ἑαυτὸν ἱκανὸν ὅπως δημοσιογραφήσῃ. Σχετίζεται ἑπομένως πρὸς δημοσιογραφικόν τι γραφεῖον, ὑποβάλλει δύο ἢ τρία χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα ἐκπλήσσεται πῶς δὲν δημοσιεύονται ἀμέσως ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ φύλλου, ἐντείνει τὴν ἐπιμονὴν αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνει συχνάκις τὰς ἀποπείρας, ἅπτεται παντὸς εἴδους καὶ θέματος, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἐπιτυχίας, ἀλλὰ κοπιᾷ εἰς μάτην. Ἀνθ' ἑνός, οὗ τὰς προσπαθείας στέφει ἐν τέλει ἡ νίκη, οἱ ἄλλοι ἀποτυγχάνουσιν, ἐνῷ πολλοὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ παιδείας ἐγκυκλοπαιδικῆς βασίμου δὲν στεροῦνται, καὶ διὰ φαντασίας ζωηρᾶς, κρίσεως ἀσφαλοῦς καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, αἵτινες ἀπαιτοῦνται ἐν τῷ δημοσιογραφικῷ ἐπαγγέλματι, εἶνε πεπροικισμένοι. Τί ἐλλείπει λοιπὸν αὐτοῖς; Σχεδὸν τίποτε ἀλλὰ τὸ τίποτε τοῦτο ἔχει μεγίστην σημασίαν. Δὲν γνωρίζουσι τὸ **α β** τοῦ ἐπαγγέλματος. Τοῦτο τὸ **α β** λοιπὸν ἀναλαμβάνω νὰ διδάξω ἐγὼ πρὸς αὐτοὺς ἐν ἀληθεῖ πρακτικῷ σχολείῳ. Καθ' ἑκάστην πρωΐαν θὰ προσέρχωμαι εἰς τὸ γραφεῖόν μου, θὰ ἀναγινώσκω τὰς ἐπιστολάς μου καὶ τὰς ἐφημερίδας μου καὶ θὰ διανέμω τὴν ἐργασίαν εἰς τοὺς μαθητάς μου, ὡς ἐὰν ἦσαν συντάκται μου. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι προϋποθέτω αὐτοὺς πεπροικισμένους διὰ μορφώσεως ἱκανῆς καὶ διατεθειμένους νὰ συμπληρώσωσι μετὰ ζήλου τὰ κενὰ αὐτῆς. Εἰς τὸν ἕνα θὰ εἴπω: «Εἰς τὸ Χάϋδ Πάρκ γίνεται σήμερον στρατιωτικὴ ἐπιθεώρησις. Θὰ παραστῇς εἰς αὐτὴν καὶ τὴν τρίτην ὥραν θὰ μοῦ δώσῃς τὴν περιγραφὴν εἰς ἑκατὸν στίχους». Εἰς ἄλλον: «Λάβε αὐτὸ τὸ δίστηλον ἄρθρον νὰ μοῦ κάμῃς μίαν περίληψιν». Τρίτος θὰ μεταβῇ πρὸς ἐπίσκεψιν καλλιτεχνικῆς τινος ἐκθέσεως καὶ θὰ περιγράψῃ ταύτην. Τέταρτος θὰ παραστῇ εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ νέου δραματικοῦ ἔργου καὶ οὕτω καθεξῆς. Μετ' ὀλίγον θὰ ἐννοήσω τὴν ἰδιοφυΐαν ἑκάστου καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ ἀναπτύξω αὐτήν. Πρόκειται νὰ μορφώσω πολιτικὸν δημοσιογράφον; θὰ βεβαιωθῶ ὅτι εἶνε ἐγκρατὴς τοῦ δικαίου, τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, τῆς ἱστορίας, τῆς γεωγραφίας, μὴ ἐξαιρουμένων, ἐννοεῖται, καὶ τῶν ἀπαραιτήτων ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων. Θὰ ἀσκήσω αὐτὸν ἵνα πραγματεύεται τὰ τῆς ἡμέρας θέματα, ὑποδεικνύων αὐτῷ τὰς πηγὰς ἐξ ὧν δύναται νὰ λαμβάνῃ τὰς πληροφορίας του καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν δύναται νὰ ἐξελέγχῃ ταύτας. Θὰ προσπαθήσω νὰ καταστήσω αὐτὸν ἱκανόν, ὅπως ἐξετάζῃ τὰ διάφορα ζητήματα ἀφ' ὑψηλοῦ, ἀπέχων πάσης δριμύτητος περὶ τὴν ἔκφρασιν καὶ πάσης προσωπικότητος. Ἄλλοι θὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν χρονογραφίαν, τὴν συγγραφὴν ἄρθρων ἐπιτερπῶν καὶ ποικίλων, εἰς αὐτὴν τὴν καινοθηρίαν. Θὰ ἀσκηθῶσιν εἰς τὴν ἀναστροφὴν μετὰ τῶν ἐπισήμων προσώπων, εἰς τὴν ἐνέργειαν δικαστικῆς τινος ἀνακρίσεως χάριν τῆς ἐφημερίδος αὐτῶν καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῆς εἰς ὕφος ἀκριβὲς καὶ σαφές. Ἐν μιᾷ λέξει θὰ μορφώσω νέους δυναμένους νὰ παρασταθῶσιν ἐνώπιον τῶν διευθυντῶν τῶν ἐφημερίδων καὶ ζητήσωσιν ἐργασίαν, ἐν γνώσει ὅτι καλῶς ἐπίστανται τὴν δημοσιογραφικὴν τέχνην. Φρονῶ δὲ ὅτι οὕτω σημαντικὴν ἐκδούλευσιν προσφέρω καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς δέ.»

Τοιοῦτο τὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Ἄνδερσον, μένει δὲ νὰ ἴδωμεν κατὰ πόσον καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ θὰ ἀποδειχθῇ προσφυές, ὁποῖον φαίνεται κατὰ θεωρίαν.

—x—

Η ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΟΥ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ

Δημώδης μῦθος τῆς Σινικῆς, περιεχόμενος ἐν τοῖς δημοσιεύμασι τοῦ Max Müller, τοῦ Schiefner καὶ ἄλλων, μᾶς παρουσιάζει γυναῖκα μανδαρίνου κρίνουσαν κρίσιν ὡς τὴν περιώνυμον ἐκείνην τοῦ Σολομῶντος. Ὁ μῦθος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Δύο γυναῖκες παρέστησαν πρό τινος μανδαρίνου φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν βρέφος, οὗτινος ἑκατέρα ἠμφισβήτει τὴν μητρότητα. Ὁ μανδα-

Digitized by Google

ρῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπεβάλλετο νὰ διαγνώσῃ τὴν ἀληθῆ μητέρα, περιελθὼν εἰς ἀμηχανίαν, κατέφυγε παρὰ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, ἥτις διέπρεπε μεταξὺ τῶν γυναικῶν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ προνοητικότητι, καὶ μεγάλως ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν γειτόνων, ζητῶν τὰς συμβουλὰς αὐτῆς. Ἡ σύζυγος τοῦ μανδαρίνου, ἀφ' οὗ ἐζήτησε προθεσμίαν πέντε λεπτῶν ὅπως σκεφθῇ, προσέταξε τοὺς θεράποντας νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀγρεύσωσι μέγαν ἰχθύν, τὸν ὁποῖον νὰ φέρωσι ζῶντα πρὸ αὐτῆς. Τούτου γενομένου, εἶπεν ἡ σύζυγος: «Φέρετε τώρα τὸ βρέφος, ἀλλὰ μὴ ἀφήσετε τὰς γυναῖκας νὰ εἰσέλθωσι μετ' αὐτοῦ». Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τούτου, ἐκδύσασα τὸ βρέφος τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ, περιετύλιξεν ἐντὸς αὐτῶν τὸν ἰχθὺν καὶ παρήγγειλε νὰ τὸν ρίψωσιν εἰς τὸν ποταμὸν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν δύο γυναικῶν. Ὁ ὑπηρέτης ὑπήκουσεν εἰς τὴν προσταγὴν τῆς κυρίας, ἐσφάδαζε δὲ ὁ ἰχθὺς ἐν τῷ ὕδατι ὑπὸ τὰ σπάργανα. Τότε ἡ μία ἐκ τῶν γυναικῶν, μετὰ δισταγμὸν ἑνὸς δευτερολέπτου, ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν ὅπως σώσῃ τὸ ὑποτιθέμενον παιδίον. «Αὐτὴ εἶνε ἡ μήτηρ του», εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ μανδαρίνου, καὶ προσέταξε νὰ τὴν ἐξαγάγωσι τοῦ ποταμοῦ καὶ τῇ ἀποδώσωσι τὸ τέκνον της. Ὁ μανδαρῖνος διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς ἐπεδοκίμασε τὴν κρίσιν τῆς γυναικός του, καὶ ἐπείσθη ὅτι αὕτη εἶνε ὁ σοφώτατος νοῦς τοῦ βασιλείου.

Καὶ ταῦτα ὁ περίεργος οὗτος μῦθος· ἀπόκειται δ' εἰς τοὺς περὶ τὴν συγκριτικὴν μυθολογίαν ἀσχολουμένους νὰ ἐξαγάγωσι συμπεράσματα ἐκ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ὁμοιότητος πρὸς τὴν κρίσιν τοῦ Σολομῶντος.

Π.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οὐδὲν μέγα καὶ γενναῖον ἐπιτελεῖται ἐν τῷ κόσμῳ ἄλλως ἢ διὰ τῆς μεγαλονοίας καὶ τῆς εὐσταθείας ἑνὸς καὶ μόνου ἀνδρὸς παλαίοντος κατὰ τῶν προλήψεων τοῦ πλήθους.

Ἡ φιλία εἶνε ὁ γάμος τῶν ψυχῶν, καὶ ὁ γάμος οὗτος ὑπόκειται εἰς διαζύγιον.

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες ἀφοῦ εὐεργετήσωσί τινα ἀπαιτοῦσι τὴν ἀντιμισθίαν· ἄλλοι δὲν σπεύδουσι τόσον, ἀλλὰ θεωροῦσι τὸν εὐεργετηθέντα ὡς ὀφειλέτην αὐτῶν· ἄλλοι τέλος ἀγνοοῦσιν, ὡς εἰπεῖν, τί ἔχουσι πράξει, ὁμοιάζοντες πρὸς τὴν ἄμπελον, ἥτις παράγει τὸν καρπὸν αὐτῆς, μεθ' ὃ οὐδὲν πλέον ζητεῖ ἀρκουμένη ὅτι παρήγαγε σταφυλάς. Βεβαίως ἐκ τῶν τελευταίων τούτων πρέπει νὰ ἤμεθα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἰκονομία ἀπὸ καπνόν.

Περίεργα καὶ διδακτικὰ περὶ τῆς ἐκ τῆς ἀποφυγῆς τοῦ καπνίσματος προκυπτούσης ὠφελείας εἴς τε τὸ βαλάντιον καὶ τὴν ὑγείαν ἀναγράφει ἡ «Νέα Ἐφημερὶς» τὰ ἑπόμενα:

«Πρὸ πολλοῦ ὁ συμπολίτης ἡμῶν κ. Ν. Μελισσείδης ᾠκοδόμησεν ἐξοχικὴν ὡραίαν οἰκίαν ἐπὶ τοῦ ἐν Πατησίοις κτήματος αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς οἰκίας ταύτης ἐτέθη ἐσχάτως καὶ ἀναγινώσκεται λίαν περιέργως ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

Ὁ ἔτη τεσσαράκοντα μηδέποτε καπνίσας,
τὸ δὲ μὴ δαπανώμενον κατ' ἔτος ἐκτοκίσας,
τοιοῦτον κτῆμα ἀποκτᾷ, κ' ὑγείας δέκα ἔτη
'ς τὸν βίον του προσθέτει.

Τοῦτο θὰ εἴπῃ ὅτι εἰς διάστημα 42 ὅλων ἐτῶν ὁ κ. Μελισσείδης οὐδέποτε καπνίσας ἀπεθησαύρισεν οἰκονομίαν οὕτω σεβαστήν, δι' ἧς ἀνήγειρε τὴν λαμπρὰν οἰκίαν. Καθ' ὑπολογισμὸν ἀκριβῆ ἐπὶ τῆς κατ' ἐλάχιστον ὅρον δαπάνης τοῦ καπνίσματος δι' ἓν ἄτομον (δρ. 90 ἐτησίως) ἀνατοκιζομένου πρὸς 10 ο/ο τοῦ προστιθεμένου κεφαλαίου τῶν 90 δραχμῶν κατὰ συνέχειαν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη, τὸ ὁλικὸν κεφάλαιον ἀνέρχεται εἰς δραχ. 39.832,86. Ἂν δὲ παραδεχθῶμεν τὸ πιθανώτερον, ἢ μᾶλλον τὸ βέβαιον, ὅτι εἰς οἰκογενείας καὶ τὰς πλέον μικρὰς, τοὐλάχιστον δύο ἄτομα καπνίζουσι, τὸ κεφάλαιον τότε διπλασιάζεται ἀνερχόμενον ἐν ὅλῳ εἰς δρ. 79,692. Κεφάλαιον πολὺ σπουδαῖον διὰ τοὺς πτωχοὺς τοὺς ἀποζῶντας ἐκ τῆς ἡμερησίας αὐτῶν ἐργασίας· σπουδαιότερον ὅμως διὰ τοὺς εὐπόρους ἢ πλουσίους ἡ κατὰ δέκα ἔτη παράτασις ὑγιεινοῦ βίου. Καθότι γνωστότατον ὑπάρχει ὅτι τὸ καπνόχορτον ἐνέχει δηλητηριώδεις οὐσίας καὶ διὰ τὸν καπνίζοντα εἶνε βραδὺ δηλητήριον εἰ καὶ ἀνεπαίσθητον».

Τὰ ζῶα χρησιμοποιούμενα ἐν πολέμῳ.

Ἡ συμπλήρωσις τῶν μέσων τοῦ πολέμου διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως παντὸς ὅ,τι δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ἐπιδιώκεται σήμερον μετὰ μοναδικοῦ ὄντως ζήλου. Ἰδοὺ τί περὶ τούτου γράφουσιν ἐκ τῆς γερμανικῆς πρωτευούσης.

«Ἡ προπαρασκευὴ πασῶν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ πάντων τῶν μέσων ἐν Γερμανίᾳ ἔφθασε μέχρι σημείου, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο μοναδικόν, ἐὰν μὴ ἦν σπουδαίως ἐπίφοβον. Μήπως δὲν γίνεται λόγος νὰ συμπεριληφθῶσι μεταξὺ τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πατρίδος πάντα τὰ ἐν Γερμανίᾳ τετράποδα καὶ πτηνά; Ἐν ταῖς ρηνικαῖς ἐπαρχίαις τρέφουσι πλείονας ἱέρακας καὶ ἐξασκοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν δίωξιν τῶν ταχυδρόμων περιστερῶν. Ἐπειδὴ ἡ διὰ τῶν περιστερῶν συγκοινωνία ἀποτελεῖ ἐν Γαλλίᾳ ἀντικείμενον τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, ἐν Γερμανίᾳ εἶνε λίαν ὑπερήφανοι καὶ εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἱεράκων· ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἕτερον. Ἐν Γερμανίᾳ ἀνεγνώρισαν τὴν χρησιμότητα τῶν κυνῶν διὰ τὰς προφυλακὰς καὶ εἰς πλεῖστα χωρία καταγίνονται εἰδικῶς εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν κυνῶν διὰ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν· Προτίθενται ἐπίσης νὰ μεταχειρισθῶσι τοὺς κύνας

Digitized by Google

καὶ εἰς τὰς κατοπτεύσεις καὶ κατασκοπείας, καὶ ὁ Θεὸς γνωρίζει καὶ εἰς ποίαν ἄλλην ἔτι ὑπηρεσίαν. Λόγος γίνεται περὶ ἀπογραφῆς τῶν κυνῶν τούτων καὶ μάλιστα περὶ ἐπιθεωρήσεως. Φαίνεται ὅτι οὕτω λίαν προσεχῶς θὰ ἔχωμεν ἀπογραφὴν καὶ κινητοποίησιν τῶν σκύλων. Ἔπειτα θὰ ἴδωμεν τοὺς κύνας τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφρουρᾶς φέροντας διακριτικὸν περιλαίμιον καὶ ἴσως ἴσως καὶ παράσημα. Ὡς βλέπετε, νέοι ὁρίζοντες διανοίγονται εἰς τὸν γερμανικὸν πολιτισμόν».

Ὑπελογίσθη ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἕκαστος κάτοικος ἀπορρίπτει κατ' ἔτος ὑφάσματα ἐφθαρμένων ἐνδυμάτων βάρους 8 χιλιογράμμων, τουτέστιν ἐπενδύτας, ἐσωκάρδια, περισκελίδας, ἀσπρόρρουχα διάφορα, ἐσθῆτας γυναικείας, καλύμματα διάφορα, ὑπολείμματα τῶν ῥαπτικῶν καταστημάτων καὶ οἱαδήποτε ἄλλα ῥάκη.

Πολλαπλασιάζοντες δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν 8 χιλιογράμμων ἐπὶ 35,000,000 ὅσοι εἶνε οἱ κάτοικοι τῆς Γαλλίας, εὑρίσκομεν ὅτι ἡ Γαλλία παράγει κατ' ἔτος 280,000,000 χιλιόγραμμα ῥακῶν, ἅτινα πωλούμενα πρὸς 50 λεπτὰ τὸ χιλιόγραμμον, ἀποφέρουσι σ ω σ τ ὰ 140,000,000 φράγκα.

Περὶ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ ἐκγερμανισμοῦ τῆς Ἀλσατίας, ὅπερ ἀπεδείχθη καὶ ἐκ τῶν τελευταίων ἐκλογῶν ἐν Γερμανίᾳ, καθ' ἃς αἱ προσηρτημέναι ἐπαρχίαι Ἀλσατία καὶ Λοθαριγγία ἀπέστειλαν εἰς τὸ Γερμανικὸν Κοινοβούλιον ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως βουλευτὰς διαμαρτυρομένους κατὰ τῆς κατοχῆς, γράφει ὁ ἐν Στρασβούργῳ ἀνταποκριτὴς γαλλικῆς τινος ἐφημερίδος: «Μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας ἃς καταβάλλουσιν οἱ Γερμανοὶ ἵνα μὴ τὰ παιδία ἐκμανθάνωσι τὴν γαλλικὴν ἐν Ἀλσατίᾳ, ἡ σύζυγος, ἡ μήτηρ, ἡ ἀδελφή, ἡ μάμμη ἀνέλαβον κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἀγῶνα κρύφιον, ἐν ᾧ ἡ νίκη θὰ ἀπομείνῃ ἐπὶ τέλους εἰς αὐτάς. Ἡ γαλλικὴ γλῶσσα διεγράφη ἐκ τῶν προγραμμάτων τῶν λυκείων καὶ τῶν γυμνασίων. Διδάσκεται δὶς τῆς ἑβδομάδος μόνον, ὡς ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινική, ὡς γλῶσσα νεκρά. Ἀλλὰ πάντα τὰ ἰδιωτικὰ παρθεναγωγεῖα εἰσὶ γαλλικά, καὶ κατ' ἔτος ἐξέρχονται ἐξ αὐτῶν χιλιάδες νεανίδων, παρεσκευασμέναι ὅπως ἐνσταλάξωσιν εἰς τὰς καρδίας τῶν μικρῶν Ἀλσατιανῶν τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀποστροφὴν κατὰ παντὸς ὅ,τι γερμανικόν. Ὀνομάσατέ το χίμαιραν, ἀνοησίαν, μωρίαν, ὅπως θέλετε, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτως. Θὰ καταργήσωσιν ἐν τέλει τὰ παρθεναγωγεῖα; Θὰ ἀπαγορεύσωσιν εἰς τοὺς Ἀλσατιανοὺς νὰ ἀποστέλλωσι τὰς θυγατέρας των εἰς ἐκπαιδευτήρια ἄλλα ἢ τὰ δημόσια; Τὸ ζήτημα εἶνε λίαν ἀκανθῶδες καὶ δὲν δύναται νὰ λυθῇ βεβαίως. Ἔν τινι οἰκογενείᾳ, εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Στρασβούργου, εἶδον ὁλόκληρον νεοσσιὰν μικρῶν χαμινίων, δώδεκα ἕως δέκα πέντε ἐτῶν, τὰ ὁποῖα μεταβαίνουσι διὰ τοῦ σιδηροδρόμου καθ' ἑκάστην πρωΐαν εἰς τὸ γυμνάσιον τοῦ Στρασβούργου καὶ ἐπιστρέφουσι τὴν ἑσπέραν. Γαλλιστὶ ὁμιλοῦσι μόνον κατ' οἶκον. Ἐν τῷ γυμνασίῳ διδάσκονται τὴν γερμανικήν. Πλησιάζω τὸν μικρότερον ἐκ τοῦ ὁμίλου.—Πῶς ὀνομάζεσαι;—Φράντζ.—Εἶσαι Γερμανός;—Ὄχι—Τί εἶσαι λοιπόν;—Ἀλσατός.—Οὕτως ἀνατρέφονται ὑπὸ τῆς μητρός. Διὰ ταπεινοτέρας φωνῆς λέγει αὐτοῖς κἄτι τι πλειότερον. Ἀλλ' ἐνώπιον τῶν ξένων πρέπει νὰ εἶνε ἐπιφυλακτικός· εἶνε Ἀλσατός. Κάποιος ἄλλος «παίζει τοὺς στρατιώτας».—Θέλεις νὰ γείνῃς στρατιώτης;—Ναί.—Πρῶσσος στρατιώτης;—Ὄχι, Γάλλος.—Πλατωνικαὶ αἱ ἐκδηλώσεις, συμφωνῶ, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι μὲ συνεκίνησαν μέχρι δακρύων».

Ἔν τινι νεωστὶ ἐκδοθέντι βιβλίῳ εὑρίσκομεν τὰ ἑπόμενα δύο ἀνέκδοτα περὶ τοῦ πρό τινος ἀποθανόντος μεγάλου μουσικοῦ Λίστ.

Ὁ Λίστ δὲν ἐπέτρεπε ποτὲ νὰ ὁμιλῶσι καθ' ἣν ὥραν αὐτὸς ἔπαιζε. Κατά τινα μουσικὴν ἑσπερίδα ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Πετρουπόλεως, ἐν ᾗ ἐτύγχανε πολλῆς εὐνοίας, ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος, ὅστις δὲν ἦτο πολὺ φίλος τῆς μουσικῆς, συνῆψε συνδιάλεξιν μετά τινος κυρίας, μὴ δίδων δὲ πολλὴν προσοχὴν εἰς τὸ ἐκτελούμενον τεμάχιον, ὡμίλει μεγαλοφώνως. Αἰφνιδίως ἡ μουσικὴ παύει διὰ μιᾶς, ὁ δὲ Λίστ ἀφίνει τὸ κλειδοκύμβαλον. Ὁ αὐτοκράτωρ, ἐκπλαγείς, πλησιάζει τὸν μουσικὸν καὶ τὸν ἐρωτᾷ·

— Διατί διεκόψατε τὸ τεμάχιον;

— Ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ ὁμιλῇ, οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ σιωπῶσι, ἀπήντησε μακιαβελικῶς ὁ δυσαρεστηθεὶς καλλιτέχνης.

Καθ' ὅμοιον τρόπον προσηνέχθη ποτὲ εἰς ἄλλην ἑσπερίδα, ἐν ᾗ παρίστατο ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας. Ἡ βασίλισσα, δύσθυμος οὖσα ἐκ προηγουμένης ἀφορμῆς, εὑρίσκετο εἰς νευρικὴν ταραχήν. Μόλις ὁ Λίστ ἐκάθησε πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἡ βασίλισσα παρεπονέθη διὰ τὴν μεγάλην θερμότητα τῆς αἰθούσης. Ἐν τῷ ἅμα εἷς τῶν αὐλικῶν σπεύσας ἤνοιξεν ἓν παράθυρον. Ἀλλὰ δὲν παρῆλθον δύο λεπτά, καὶ ἡ βασίλισσα εὕρισκεν ἀνυπόφορον τὸ σχηματιζόμενον ῥεῦμα ἀέρος. Ἀμέσως ὁ αὐλικός, προλαμβάνων τὴν ἐπιθυμίαν της, ἔκλεισε τὸ παράθυρον. Ἐκ τούτου σύγχυσις καὶ ταραχή, παραβλάπτουσα μεγάλως τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνακρουομένης μελῳδίας. Ὅθεν πρὶν τελειώσῃ, ὁ μουσικὸς ἐγείρεται, ὑποκλίνεται πρὸ τῆς βασιλικῆς ὁμηγύρεως, καὶ καταβαίνει εἰς τὸν κῆπον νὰ καπνίσῃ. Ὅταν μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐπανῆλθεν, ὁ παριστάμενος βασιλεὺς Φρειδερῖκος Γουλιέλμος πλησιάσας ἐρωτᾷ αὐτόν·

— Διατί πρὸ ὀλίγου ἐτελείωσες τόσον ἀποτόμως καὶ ἐξῆλθες;

— Ἐφοβήθην μὴ εἶμαι ἐνοχλητικὸς εἰς τὴν Α. Μ. τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν καθ' ὃν χρόνον ἔδιδε τὰς διαταγάς της, ἀπήντησεν δηκτικῶς ὁ Λίστ.

Οἱ μεγαλείτεροι οἰκονόμοι τοῦ χρόνου εἰσὶν οἱ Ἄγγλοι. Ἐκτὸς ἄλλων ἀπόδειξις ἔστω καὶ τοῦτο: Ἐπὶ τοῦ ὡρολογίου ἑνὸς τῶν λυκείων τῆς Ὀξωνίας εἶνε ἐπιγεγραμμένη ἡ ἑξῆς ὑπόμνησις εἰς τοὺς φοιτητάς; Αἱ ὧραι παρέρχονται καὶ θὰ σᾶς ζητηθῇ λόγος δι' αὐτάς.

Ὁ ἄργυρος ἐφόνευσε περισσοτέρας ψυχὰς παρ' ὅσα ὁ σίδηρος σώματα.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—864

Digitized by Google

Ἀριθ. 594 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 17 Μαΐου 1887

ΕΠΙ ΤΗι ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Πεντήκοντα ἐτῶν ἐπιστημονικὸς βίος ἔθνους τινὸς εἶνε ἀληθῶς βραχύς, οὐδὲ δυνάμεθα νὰ παραβάλωμεν τοὺς καρποὺς τοιαύτης βραχείας περιόδου πρὸς τὴν μακραίωνα ἐπιστήμην τῆς πεπολιτισμένης ἅμα καὶ πλουσίας δυτικῆς καὶ ἀρκτῴας Εὐρώπης. Τοιαύτη σύγκρισις ἔμελλε νὰ εἶνε ἄντικρυς ἄδικος καὶ πεπλανημένη. Ἀλλ' ἴσως ἀντείπῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι δὲν εἶνε ὀρθὴ ἡ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου χρονολόγησις τῆς νεωτέρας τῶν Ἑλλήνων ἐπιστήμης. Ἴσως ἀντιτάξῃ, ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶνε καί πως ὕβρις πρὸς τοὺς ἀειμνήστους ἐκείνους ἄνδρας, οἵτινες κατὰ τοὺς χρόνους δουλείας ἀνιαρᾶς ἐν μέσῳ περισπασμῶν παντοίων καὶ ὑπὸ τὸ βάρος ἡμερῶν πονηρῶν ἐκράτουν οἱονεὶ ἐν εὐγενεῖ λαμπαδηδρομίᾳ ἄσβεστον τὴν δᾷδα τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐγαλούχουν τὰ τέκνα τῶν ὁμογλώσσων καὶ ὁμοφύλων συνδούλων διὰ τοῦ γάλακτος τῆς παιδείας. Πρῶτοι πάντων ἡμεῖς, ἀντὶ νὰ ὑποβιβάσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων, σπεύδομεν νὰ κηρύξωμεν, ὅτι τὴν σημερινὴν πανήγυριν τοῦ Πανεπιστημίου, ἣν συνεορτάζει τὸ ἔθνος σύμπαν τὸ ἑλληνικόν, θεωροῦμεν καὶ ὡς εὐλαβὲς μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς μνήμης ἐκείνων τῆς ἀγήρω. Τί ἄλλο ἦσαν ἢ πρόδρομοι τοῦ ἐθνικοῦ πανδιδακτηρίου, τί ἄλλο ἢ μικρὰ πανεπιστήμια τοῦ δουλεύοντος ἑλληνισμοῦ αἱ μεγάλαι ἐκεῖναι σχολαὶ αἱ καθ' ἅπασαν τὴν ἑλληνικὴν Ἀνατολὴν διεσπαρμέναι, καὶ πῶς ἄλλως δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν ἢ καθηγηταὶ τοῦ γένους οἱ ἄνδρες οἱ διδάξαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἰωαννίνοις, ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Ἰασίῳ, ἐν Χίῳ καὶ Σμύρνῃ, ἐν Κυδωνίαις καὶ Πάτμῳ, ἐν Κερκύρᾳ καὶ ἐν Βενετίᾳ; Δὲν εἶνε ἐπιστήμονες πανελλήνιοι οἱ ἄνδρες, πρὸς οὓς συνέρρεον τὰ τέκνα τῶν φιλομαθῶν Ἑλλήνων ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τοῦ ἑλληνισμοῦ, διδασκόμενα τὰ ῥήματα σοφῶν διδασκάλων καὶ ἅμα παρασκευαζόμενα εἰς τὴν ἀποτίναξιν τοῦ βαρβαρικοῦ κλοιοῦ; Ἀλλ' ἡ ἀξιόζηλος ἐκείνη παιδεία ἐστερεῖτο συστήματος καὶ κέντρου, οἷον μόνον ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἐλευθερίας δύναται νὰ ἀκμάσῃ.

Μία τῶν πρώτων φροντίδων τῆς ἑλληνικῆς βασιλείας ὑπῆρξεν ἡ δημιούργησις τοῦ τοιούτου κέντρου, ὀργανωθέντος κατὰ τὸ πρότυπον τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων. Ὡς τοιοῦτο τὸ ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον εἶχε διπλοῦν σκοπὸν νὰ ἐπιτελέσῃ. Τὸ μὲν δηλαδὴ ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ διδάσκοντας ἡ διάδοσις τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, τὸ δὲ παρείχετο εἰς αὐτοὺς ἡ εὐκαιρία ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης.

Δὲν εἶνε ἐνταῦθα ὁ κατάλληλος χῶρος εἰς ἐξέτασιν τῶν γενομένων πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ δευτέρου τούτου σκοποῦ. Ἀρκεῖ ἐν συντόμῳ ν' ἀναφέρωμεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς χάρις εἰς τὸ ἑλληνικὸν πανεπιστήμιον καὶ τὴν δι' αὐτοῦ παραχθεῖσαν ἐπιστημονικὴν κίνησιν δὲν εἶνε πλέον χώρα ἄγνωστος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπιστήμης καὶ ὅτι ἔχομεν καὶ φιλολόγους καὶ ἰατροὺς καὶ νομομαθεῖς καὶ θεολόγους καὶ ἱστορικοὺς καὶ μαθηματικοὺς καὶ φυσιοδίφας τιμῶντας τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ πνεῦμα ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. Ἡ ἐπιστήμη κοσμεῖ σήμερον ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ ἐθνικοῦ πανδιδακτηρίου διὰ τῶν προσηκόντων στεφάνων τὰς κορυφὰς τῶν φιλοτίμων τούτων ρεκτῶν, οἵτινες συνεισέφερον τὸν πολύτιμον αὐτῶν λίθον εἰς τὸ μέγα καὶ θαυμάσιον οἰκοδόμημα τῆς παγκοσμίου ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Ὁ δ' ἑλληνισμὸς γεραίρει ὑπερήφανος τὴν μνήμην τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τούτων νεκρῶν, καὶ ἀσπάζεται εὐγνώμων μετ' εὐχῶν ὑπὲρ μακροῦ καὶ καρποφόρου βίου τοὺς ἐν τοῖς ζῶσιν ἀόκνους ἱεροφάντας τῆς παιδείας, ἀπεκδεχόμενος σὺν τῇ προόδῳ τοῦ ὅλου ἔθνους ἀκόμη γενναιοτέρους τοὺς καρποὺς τῆς νεαρᾶς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

Ἀλλ' ἔκ τε τῶν ἐπειγουσῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν καὶ χάριν τῆς πληρώσεως μεγάλων κενῶν ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἔθνους τὸ Πανεπιστήμιον ἐθεώρησε κυρίως ὡς πρώτην καὶ οὐσιωδεστάτην ὑποχρέωσιν κατὰ τὸ πρῶτον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ στάδιον τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησι διάδοσιν τῆς ἐπιστήμης. Ὁ ἄμβων ἐσίγα ἀπὸ πολλοῦ, τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα ἐζήτει μύστας πεπαιδευμένους, τὰ γυμνάσια ἐχρειάζοντο διδασκάλους καλῶς κατηρτισμένους, ἡ δικαιοσύνη ἀπῄτει νοήμονας καὶ εὐμαθεῖς ὑποφήτας, ἡ ὑγίεια τῶν πολιτῶν εὐσυνειδήτους καὶ ἐπιστήμονας ἰατροὺς καὶ φαρμακεῖς. Ἡ αὐτομάθεια καὶ ἡ κοινὴ εὐφυΐα ὤφειλον νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὴν ἀπὸ μελέτης ἐπίγνωσιν καὶ εἰς τὴν ἐξ ἐπιστήμης σοφίαν. Τὸ Πανεπιστήμιον ἀνέλαβε τὴν μεγάλην ταύτην ἐντολήν. Παραλαμβάνον τὸ ἔθνος πλὴν ὀλίγων πεπαιδευμένων ἀμαθὲς καὶ περὶ τὰ τῆς παιδείας νηπιάζον ἐν τῇ μακρᾷ τῆς δουλείας σκοτίᾳ, ἔφερεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἑλληνίδα τὸ φῶς τὸ φωτίζον καὶ τὸ πῦρ τὸ θερμαῖνον καὶ ζωογονοῦν. Παραλαβὸν τὸ φῶς τὸ περιαυγάζον τὴν Δύσιν μετήγαγεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐσκοτισμένην Ἀνατολήν. Οἱ Ἕλληνες ἔσπευσαν ἐκ τῶν ἐσχατιῶν

Digitized by Google

τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου εἰς τὴν φωτοδότιν ἑστίαν καὶ συνήγαγον διὰ πλήρων θυλάκων τοὺς σπόρους τῆς ἐπιστήμης. Ὁ δ' ἑλληνισμὸς συνεῖδε τὸ εὐεργέτημα, καὶ γενναῖοι δωρηταὶ ἔδωκαν εἰς τὸ ἐθνικὸν πανδιδακτήριον τὰ περισσεύματα τοῦ πλούτου των ἢ ὅλους τοὺς θησαυρούς των. Πῶς νὰ λησμονήσωμεν ἐπὶ τῇ σημερινῇ ἑορτῇ τοὺς φιλεπιστήμονας τούτους εὐεργέτας, εἴτε ἑκατομμύρια ἐσκόρπισαν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐπιστήμης, εἴτε εὐλαβεῖς κατέθηκαν πολύτιμον ὀβολὸν χήρας, οἷον τὸ ἀλησμόνητον ἑκατοντάδραχμον τοῦ πλανοδίου ἀκονητοῦ Ὄκα, ἡ μόνη, ἀλλὰ μεγάλη περιουσία τοῦ εὐγενοῦς πτωχοῦ;

Μετὰ πεντήκοντα ἐτῶν βίον πανηγυρίζει σήμερον τὸ Πανεπιστήμιον δικαίως, καὶ ἐν πλήρει συναισθήσει ὅτι συνεορτάζει μετ' αὐτοῦ σύμπας ὁ ἑλληνισμός. Σχεδὸν πᾶν ὅ τι ἡ ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τοῖς γράμμασιν, ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ τῷ δημοσίῳ βίῳ διακεκριμένον καὶ ἔξοχον εἶνε καρπὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ μόνου πανεπιστημίου τῆς Ἀνατολῆς. Χιλιάδες ὅλαι διδακτόρων αὐτοῦ θὰ ἐνθυμηθῶσι σήμερον τὰ προσφιλῆ βάθρα, ἀφ' ὧν εἰσέδυσεν εἰς τὰ ἀνυπόμονα αὐτῶν ὦτα ἡ αἱμύλη λαλιά, τὰ σοφὰ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης. Οἱ δ' ἐν αὐτῷ ἱεροφάνται τῆς ἐπιστήμης θ' ἀναλογισθῶσι μετά τινος δικαίας αὐταρεσκείας, ὅτι ἐν τῷ κοινοβουλίῳ τῶν Ἑλλήνων προεδοποιοῦνται τὰ τῆς πολιτείας διὰ τροφίμων τοῦ Πανεπιστημίου, ὅτι ἐν τοῖς δικαστηρίοις τοῦ κράτους καὶ διὰ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν διανέμεται ἡ δικαιοσύνη οἵαν αὐτοὶ τὴν ἐδίδαξαν, ὅτι ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ σχολείοις τοῦ ὅλου ἑλληνισμοῦ, ἐλευθέρου καὶ δούλου, διδάσκεται ἡ παιδεία, ἥτις διὰ τοῦ Πανεπιστημίου διεδόθη, ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν παρέχει τὴν νοσηλείαν αὐτοῦ εἰς τοὺς κάμνοντας ἀπόφοιτος τῶν Ἀθηνῶν Ἀσκληπιάδης, ἐν μὲν τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ θεραπεύων τὸ σῶμα, ἐν δὲ τῇ καλύβῃ τοῦ δούλου Ἕλληνος παρηγορῶν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ταλαιπωρουμένου καὶ σκορπίζων παραμυθίαν καὶ ἐλπίδας. Ἑκατομμύρια Ἑλλήνων στρέφονται σήμερον πρὸς τὴν πανελλήνιον ταύτην ἑστίαν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων, καὶ αἰσθάνονται τὴν ζώπυρον αὐτῆς θερμότητα καὶ τὸ φῶς αὐτῆς τὸ περίλαμπρον, καὶ ἐννοοῦσι τί ᾐσθάνετο ὁ ποιητής, ὅτε ἐκάλει τὸ Πανεπιστήμιον φλογερὸ καμίνι.

Η ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 27 Μαΐου 1836 τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύετο Β. Διάταγμα περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, ὑπογεγραμμένον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, περιέχον δὲ ἐν ἄρθρ. 2ῳ τὰ ἑπόμενα:

«Ὅσα δὲ ἐρείπια ἐκκλησιῶν καὶ μετοχίων ὑπάγονται εἰς διαλελυμένα μοναστήρια θέλουν ἐκποιηθῆ ἀνυπερθέτως διὰ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας, εἴτε μὲ μετρητὰ ἐπὶ χεῖρας ἢ τὸ πολὺ μὲ προθεσμίαν ἓξ μηνῶν μετὰ τὴν κατακύρωσιν, καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐκποιήσεως αὐτῶν ἐξαγόμενον θέλει χρησιμεύσει ἀποκλειστικῶς εἰς ἀνέγερσιν *ἑνὸς Πανεπιστημίου*.»

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι πόροι τοῦ Πανεπιστημίου, μετὰ ἓξ δὲ μῆνας, ἤτοι τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐδημοσιεύετο τὸ ἀπὸ τῆς ἰδίας ἡμερομηνίας χρονολογούμενον Β. Διάταγμα περὶ ἱδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου.

«Διὰ τοῦ ἀπὸ 6 (18) φεβρουαρίου 1834 νόμου», ἔλεγεν ἀρχόμενον τὸ Διάταγμα, «ἐκανονίσαμεν τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, μετὰ ταῦτα ἐβάλαμεν εἰς ἐνέργειαν καὶ τὰ πρὸς ἀνωτέραν μὲν ἐκπαίδευσιν προσδιωρισμένα ἁρμόδια εἰς τὴν παροῦσαν τοῦ τόπου κατάστασιν σχολεῖα καὶ γυμνάσια, εὐκολύνοντες οὕτω τὴν κτῆσιν τῶν παρασκευαστικῶν γνώσεων εἰς ὑψηλοτέραν ἐπιστημονικὴν μάθησιν. Ἐπιστάσης δὲ ἤδη τῆς ἐποχῆς πρὸς σύστασιν τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπερτάτου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος, τὸ μὲν διότι ὑπάρχουσιν ἴσως ἤδη ἱκανοὶ ἀκροαταί, ἐφωδιασμένοι μὲ τὴν προκαταρκτικὴν παιδείαν, τὸ δὲ διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων διδασκάλων δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἀπὸ τὰς συσταθείσας ἤδη σχολὰς τῆς Ἰατρικῆς καὶ Θεολογίας [1]) ἀπὸ τοὺς ὀφείλοντας νὰ παραδίδωσιν ὑπαλλήλους τῶν ἀνωτέρων κλάδων τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας καί τινας ἐκ τῶν μελῶν τῆς συσταθείσης ἤδη ἐπιστημονικῆς ἑταιρίας, ἡ δὲ ἐνεστῶσα κατάστασις τοῦ ταμείου καθιστᾷ τέλος πάντων δυνατὴν τὴν τοιαύτην ἰδιαιτέραν δαπάνην· ἀκούσαντες τὴν διορισθεῖσαν ἐπιτροπὴν διὰ τὸν ὀργανισμὸν τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ κατὰ πρότασιν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν:

«Ἄρθρ. 1.—Θέλει συστηθῆ δι' ὅλον τὸ κράτος Πανεπιστήμιον εἰς Ἀθήνας καὶ ἀνοιχθῆ ἐπισήμως τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα 1837.

»Πρὸς μνήμην δὲ τοῦ συστήσαντος αὐτὸ θέ-

(1) Πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου ὑπῆρχον ἓν ἰατρικὸν σχολεῖον, ἕτερον τῆς θεολογίας καὶ τρίτον τῶν νομικῶν μαθημάτων, ἐν οἷς παρέδιδον φιλογενεῖς ἄνδρες ἄμισθοι. Καὶ ἐν μὲν τῷ θεολογικῷ σχολείῳ ὡς διευθυντὴς τῆς σχολῆς ἦτο ὁ ἀρχιμανδρίτης Μισαὴλ Ἀποστολίδης, καὶ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ὁ Κων. Κοντογόνης. Ἐν δὲ τῷ ἰατρικῷ σχολείῳ ὡς διευθυντὴς τῆς σχολῆς ἦτο ὁ καθηγητὴς τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς μαιευτικῆς Νικόλαος Κωστῆς, καθηγητὴς τῆς χειρουργίας ὁ Τράϊβερ, καθηγητὴς τῆς παθολογίας καὶ τῆς κλινικῆς ἰατρικῆς ὁ Βοῦρος, καθηγητὴς τῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας ὁ Ὀλύμπιος, καὶ καθηγητὴς τῆς χημείας ὁ Λάνδερερ. Ἐν τῷ νομικῷ σχολείῳ δ' ἐδίδασκον ὁ Π. Ἀργυρόπουλος καὶ ὁ Λέων Μελᾶς. Πρὸς τούτοις ὑπῆρχε καὶ βιβλιοθήκη ἧς ἔφορος ἦτο ὁ Γ. Γεννάδιος, καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων ἔφορος ὁ Α. Πιττάκης, συνεργάτης ὁ Ἰατρίδης, καὶ καθηγητὴς τῆς γλυπτικῆς ὁ Ἰμχόφερ.

Digitized by Google

λει φέρει τὴν ἐπωνυμίαν «*Πανεπιστήμιον τοῦ Ὄθωνος*». [1])

»Ἄρθρ. 2. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο σύγκειται ἀπὸ τέσσαρας σχολὰς (Facultés) δηλ.

» Α΄. Τὴν τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν, ὡς φιλοσοφίας, φιλολογίας, μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἰδίως δὲ χημείας, φυσικῆς, ἀστρονομίας, τῶν διαφόρων μεριῶν τῆς φυσικῆς ἱστορίας, γεωγραφίας, καταστατικῆς καὶ ἱστορίας, μὲ τὰς βοηθητικὰς ἐπιστήμας αὐτῶν.

»Β΄. Τὴν τῆς θεολογίας.

»Γ΄. Τὴν τῆς ἰατρικῆς.

»Δ΄. Τὴν τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

»Τὸ Πανεπιστήμιον ἐν γένει, δηλ. ἡ ἕνωσις ὅλων τῶν σχολῶν αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατον ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα χάριν τῆς ὑψηλοτέρας ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως.»

Ἕπεται κατόπιν διὰ μακρῶν ὁ κανονισμὸς τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ δικαιωμάτων, τῶν ἐν αὐτῷ καθηγητῶν, τοῦ τρόπου τῆς παραδοχῆς τῶν μαθητῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, περὶ τῆς ἐν αὐτῷ διδασκαλίας, τῆς διαρκείας τῶν ἐξαμήνων περιόδων, τῶν ἐγγραφῶν καὶ τῶν διδάκτρων, τῆς χρήσεως τῶν συλλογῶν κλ. τοῦ Πανεπιστημίου, τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀκαδημιακῶν ποινῶν.

Τὸ διάταγμα τοῦτο μετερρυθμίσθη κατόπιν ἐν πολλοῖς, περιεργόταται δ' αὐτοῦ διατάξεις δὲν ὑφίστανται πλέον ἐν χρήσει. Οὕτως οἱ σήμερον λεγόμενοι *κοσμήτορες* τῶν σχολῶν ὠνομάζοντο *σημάντορες*. Οἱ καθηγηταὶ ἑκάστης σχολῆς εἶχον ὡρισμένην στολήν, ἣν ὑπεχρεοῦντο νὰ φέρωσι κατὰ πάσας τὰς πανεπιστημιακὰς τελετάς, ἢ οἱασδήποτε ἄλλας καθ' ἃς παρίσταντο ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς καθηγητῶν. Καὶ οἱ μὲν τῆς σχολῆς τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν (φιλοσοφικῆς) ἔφερον στολὴν χρώματος κυανοῦ βαθέος, οἱ τῆς θεολογικῆς μελανοῦ, οἱ τῆς ἰατρικῆς πρασίνου καὶ οἱ τῆς σχολῆς τῶν νομικῶν καὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας πορφυροῦ μὲ περιλαίμια καὶ ἐπικάρπια καὶ πῖλον ἀπὸ ὁλοσηρικὸν μέλαν. Ὁ πρύτανις, ἐκτὸς τῆς στολῆς τῆς σχολῆς εἰς ἣν ἀνῆκεν, ἔφερε χρυσῆν ἄλυσσιν περὶ τὸν τράχηλον μὲ σῆμα ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, ἔχον ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μὲν μέρους ἐκτετυπωμένην τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου τὰ ἑλληνικὰ σύμβολα, ὅπως ἐπὶ τῆς σφραγῖδος τοῦ Πανεπιστημίου, μὴ φερούσης τότε τὴν γλαῦκα ὡς σήμερον, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «*Πρύτανις τοῦ Β. Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ὄθωνος*». Ἡ ποσότης τῶν διδάκτρων ἅτινα ἀπέτιον οἱ φοιτηταὶ προσδιωρίζετο ἰδιαιτέρως ἑκάστοτε κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγκρίσεως τῶν προγραμμάτων, ἐκανονίζετο δὲ ὁ ἀνώτατος καὶ κατώτατος ὅρος τῶν πληρωτέων διδάκτρων. Οὐχ ἧττον ἀπηλλάσσοντο αὐτῶν οἱ ἀποδεδειγμένως πένητες.

Περὶ τῆς αὐστηρότητος ἣν ἐπεθύμουν οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Πανεπιστημίου νὰ ἐπικρατῇ ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τούτῳ ἐθνικῷ ἐκπαιδευτηρίῳ μαρτυρεῖ οὐχὶ μόνον ἡ δικαιοδοσία τοῦ πρυτάνεως, ἔχοντος καὶ ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν, δικαιουμένου δὲ νὰ ἐπιβάλῃ τὰς ἑξῆς ποινὰς εἰς τοὺς ὀλιγωροῦντας τῶν καθηκόντων αὐτῶν φοιτητάς: ά) πατρικὴν προτροπήν· β΄) μυστικὴν καὶ δημοσίαν ἐπίπληξιν· γ΄) κράτησιν ἐντὸς τοῦ θαλάμου· δ΄) φυλάκισιν· ε) ἀπειλὴν ἀποπέμψεως· ς΄) προσωρινὴν ἀπόπεμψιν· ζ΄) παραίτησιν· η) ἀποβολήν· ἀλλὰ καὶ ἄλλαι τινὲς διατάξεις περὶ συμπεριφορᾶς τῶν φοιτητῶν, πρὸς δὲ τὸ ἑπόμενον ἄρθρον τοῦ Διατάγματος τῆς συστάσεως: «Ἕκαστος εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πανεπιστημίου ἐρχόμενος μαθητὴς εἴτε ἐντόπιος, εἴτε ξένος, ἐγγεγραμμένος ἤδη ἢ μή, χρεωστεῖ κατὰ τὰς ὑπαρχούσας γενικὰς διατάξεις νὰ ἀναγγείλῃ πρὸς τὴν ἀστυνομίαν ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ καὶ τὸ πολὺ ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν νὰ παρουσιάζεται αὐτοπροσώπως πρὸς τὸν πρύτανιν, διὰ νὰ ζητῇ τῆς ἐγγραφῆς του τὸ γραμμάτιον. Οἱ περαιτέρω περὶ τούτου ὁρισμοί, καθὼς καὶ οἱ περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν νομιμοποιητικῶν γραμματίων διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ τῆς ἐπαγρυπνήσεως τῆς ἀστυνομίας κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ξενοδοχείων ἢ οἰκιῶν αὐτῶν, θέλουν προσδιορισθῇ ἰδιαιτέρως εἰς τὰς κανονιστικὰς διατάξεις.»

Ὡσαύτως πολλὰς ἐγγυήσεις ἔθετε τὸ Διάταγμα περὶ τῆς τακτικῆς καὶ ἀνελλιποῦς φοιτήσεως τῶν σπουδαστῶν, ἀπηγόρευε δὲ συνάμα αὐστηρῶς καὶ τὴν μονομαχίαν, καὶ τὴν ἐγγραφὴν εἰς μυστικὰς ἑταιρίας. Εἰς ὁποίαν ἑταιρίαν ἂν ἦτο πρὸ τῆς ἐγγραφῆς του εἰς τὰ μητρῷα τοῦ Πανεπιστημίου ἐγγεγραμμένος ὡς μέλος φοιτητής τις ὑπεχρεοῦτο νὰ ὑποσχεθῇ ἐγγράφως ὅτι θὰ παραιτηθῇ. Τὰ ἄρθρα ταῦτα, ὡς αἱ πλεῖσται διατάξεις τοῦ Διατάγματος ἄλλως, εἶχον παραληφθῇ προφανῶς ἐκ τοῦ κανονισμοῦ γερ-

(1) Κατὰ τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν τοῦ 1862 μετωνομάσθη «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον» διὰ τοῦ ἑπομένου θεσπίσματος, μὴ δημοσιευθέντος ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.»

Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ, τὸ ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦδε Ὀθώνειον καλούμενον Πανεπιστήμιον ἐγκρίνομεν νὰ μετονομασθῇ «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον», ὡς ἵδρυμα κοινὸν ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους.

Εἰς τὸν ἐπὶ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸν ἀνατίθεται ἡ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος θεσπίσματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1862.

Δ. Γ. Βούλγαρης, Πρόεδρος, **Μ. Ροῦφος, Κ. Κανάρης**.

Ὁ ὑπουργὸς
Ε. Δεληγεώργης.

Digitized by Google

μανικῶν πανεπιστημίων, ἐν οἷς ἀνθεῖ ἔτι καὶ νῦν τὸ ἔθιμον τῆς μονομαχίας, καὶ ἡ εἰς ἑταιρίας ἐπαναστατικὰς προσκόλλησις.

Ἐν τέλει τὸ Διάταγμα ἐπήγετο τοὺς ἑπομένους ἀξιομνημονεύτους λόγους: «Ἐπειδὴ τό γε νῦν ἔχον δὲν δύνανται νὰ συμπληρωθῶσιν ὅλαι αἱ σχολαί, διὰ τοῦτο τὸ Πανεπιστήμιον θέλει τελειοποιεῖσθαι βαθμηδὸν ἀναλόγως πρὸς τὰς παρούσας ἤδη εὐκολίας.—Ἀλλ' ἡ ἀναγκαία πρὸς διδασκαλίαν σκευασία πρέπει νὰ προετοιμασθῇ ἀνυπερθέτως, γινομένης φροντίδος καὶ περὶ τῆς ταχείας συμπληρώσεως τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν καὶ τοῦ πορισμοῦ τῶν λοιπῶν ἀναγκαίων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ἰδίως δὲ θέλει καταβληθῇ πᾶσα σπουδὴ νὰ προευτρεπισθῶσιν ὅσα κρίνονται ἀναγκαῖα εἰς τὴν κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν ἐποχὴν τοῦ Πανεπιστημίου βεβαίαν ἔναρξιν. Ἀνεγείραντες ἤδη διὰ τοῦ παρόντος διατάγματος τὸ ἀνώτατον διδακτικὸν κατάστημα, ἐδώκαμεν δι' αὐτοῦ καθὼς καὶ διὰ τῶν λοιπῶν ἐκπαιδευτικῶν ὅρων ἀπόδειξιν εἰς τὸν ἀγαπητὸν ἡμῶν λαὸν τῆς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας αὐτοῦ ἡμετέρας φροντίδος. Πεποιθότες ὅτι καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ θέλουσιν ἔχει διηνεκῶς ὑπ' ὄψιν τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν κλῆσιν, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη μόνον εἰς τὸν θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς μορφωθέντα ἄνθρωπον δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ ὅτι ἡ ἀνάπτυξις αὐτὴ σκοπὸν πρώτιστον ἔχουσα τὸν κοινωνικὸν βίον, συνίσταται μάλιστα εἰς τὴν ἁρμονίαν τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων, ἐλπίζομεν, ὅτι τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ἑλλάδος, μετὰ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων διακοπήν, θέλει ἀναλάβει τὴν πρώτην εὔκλειαν ὅπου ἄλλοτε ἡ παλαιὰ Ἀκαδημία παρήγαγεν ἀποτελέσματα ἀνεξάλειπτα, ῥίψασα ἀκτῖνας φωτὸς εἰς τοὺς μακρυνοτάτους τόπους καὶ αἰῶνας καὶ ὅτι θέλει διαλάμψει ἐκ νέου εἰς τὰ δύο γειτνιάζοντα μέρη τοῦ κόσμου».

Τὸ προηγούμενον Διάταγμα, ἐκδοθὲν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τοῦ ἐνασκοῦντος τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, μετὰ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, κόμητος Ἄρμανσπεργ, δὲν ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀφικομένου εἰς Ἑλλάδα. Οὐχ ἧττον κατεχωρίσαμεν τὸ καταργημένον τοῦτο διάταγμα καὶ διότι πολλαὶ ἐξ αὐτοῦ παρελήφθησαν διατάξεις εἰς τὸν ἰσχύοντα προσωρινὸν κανονισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ καὶ διότι ἐχρησίμευσεν εὐλόγως ὡς βάσις τῶν συνταχθέντων ἔκτοτε κατὰ καιρούς, ἀλλὰ μὴ ψηφισθέντων ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ διαφόρους λόγους, νομοσχεδίων, πρὸς ὁριστικὸν καὶ πλήρη ὀργανισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου.

Τὸ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοπροσώπως ἐκδοθὲν Διάταγμα περὶ προσωρινοῦ κανονισμοῦ ἄφινεν ἄθικτα τὰ ὁρισθέντα περὶ τῆς ἐπωνυμίας τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, καθόσον τὰ πρὸς τοῦτο ἀναλώματα δὲν ἐλαμβάνοντο ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας προικοδοτήσεως τοῦ καταστήματος.

Τὸ νέον Διάταγμα τὰς τέσσαρας σχολὰς τοῦ Πανεπιστημίου ἐπωνόμαζε καὶ κατέτασσεν οὕτω· α') τὴν τῆς θεολογίας· β') τὴν τῶν νομικῶν ἐπιστημῶν· γ') τὴν τῆς ἰατρικῆς καὶ δ') τὴν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἄλλης ἐγκυκλίου παιδείας. Περὶ δὲ τοῦ ἂν εἶνε καταλληλότερον ἢ ὄχι ἀντὶ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς νὰ τεθῶσι δύο ἄλλαι, ἢ νὰ διαιρεθῇ αὕτη εἰς τμήματα, [1]) τοῦτο, ὡς καὶ ἡ δήλωσις τῶν εἰς ἑκάστην σχολὴν ἀνηκόντων κλάδων, ἐπέτασσε τὸ Διάταγμα ὅτι ἀπέκειτο «εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῶν ὁριστικῶν διατυπώσεων τοῦ Πανεπιστημίου.»

Τὸ Διάταγμα πρὸς τούτοις ὥριζεν ὅτι «ἑκάστη σχολὴ ἔχει ὡρισμένον ἀριθμὸν καθεδρῶν», ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη οὐδέποτε ἐφηρμόσθη, διότι οὐδὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑδρῶν οὐδὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν καθηγητῶν ἑκάστης σχολῆς ὡρίσθησάν ποτε, καὶ τὰ περὶ τούτων κανονίζει ὁ ἐτήσιος τοῦ κράτους προϋπολογισμός.

«... Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, ἐξηκολούθει εἶτα τὸ Διάταγμα, θέλουσι δοθῇ εἰς τὰς σχολὰς καὶ ὅσοι ἤθελον φανῇ ἀναγκαῖοι ἔκτακτοι καθηγηταὶ καὶ οἱ ἀνήκοντες διδάσκαλοι ἰδίως διὰ τὰς ἀναγκαίας καθομιλουμένας γλώσσας [2]) δι' ὡραίας τέχνας καὶ διὰ πρακτικὰ ἀναγκαῖα ἀντικείμενα σπουδῆς, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. [3]) Θέλουσι δὲ συστηθῇ καὶ καθέδραι διὰ τὰς ἀνωτέρας στρατιωτικὰς ἐπιστήμας. [4])

Τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων τοῦ Πανεπιστημίου ὡρίζετο ὅτι θὰ ἐμπεριεῖχε:

α') Καθηγητὰς τακτικούς· β') καθηγητὰς ἐπιτιμίους· γ') καθηγητὰς ἐκτάκτους καὶ δ') διδάκτορας τῶν ἰδιαιτέρων παραδόσεων τῆς ἐπαναλήψεως τῶν μαθημάτων [5]) καὶ τῶν γλωσσῶν.

Ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τῶν Πανεπιστημίου ἐκανονίζετο ὅτι θὰ ἐλάμβανον ἀπὸ τοὺς μαθητευομένους τὰ χάριν τῆς παραδόσεώς των πλη-

---

(1) Ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ περιέχει τρία τμήματα: α') τὸ φιλοσοφικόν· β') τὸ μαθηματικὸν καὶ γ') τὸ φυσικόν.

(2) Μόνον διὰ τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν συνέστη ἐπί τινα ἔτη ἕδρα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, διωρίσθησαν δὲ καθηγηταὶ πρῶτον, τῇ 3 Αὐγούστου 1855, ὁ Κων. Ἀφθονίδης, μετ' αὐτὸν δέ, τῇ 23 Νοεμβρίου 1858, ὁ Μιχ. Σοῦτσος.

(3) Δὲν ἐφηρμόσθησαν.

(4) Δὲν ἱδρύθησαν.

(5) Οὐδέποτε διωρίσθησαν τοιοῦτοι διδάκτορες.

Digitized by Google

ρονόμενα δίδακτρα, [1]) οἱ δὲ τακτικοὶ καὶ ἔκτακτοι καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάκτορες τῆς ἐπαναλήψεως τῶν μαθημάτων καὶ τῶν γλωσσῶν, ἐκτὸς τούτου, καὶ ἀνάλογον μισθὸν ἢ ἀντιμισθίαν.

Εἰς τοὺς καθηγητὰς τοὺς τακτικοὺς καὶ τοὺς ἐπιτίμους ἐχορηγεῖτο ὁ βαθμὸς τοῦ ὑπουργικοῦ συμβούλου, εἰς τοὺς ἐκτάκτους δὲ ὁ βαθμὸς τοῦ ὑπουργικοῦ παρέδρου.

Τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ παραδίδωσιν οἱ ἰδιαίτεροι διδάσκαλοι ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐδίδετο, κατὰ τὸ Διάταγμα, ἀπὸ τὰς σχολὰς (ἐπιφυλαττομένης τῆς ἐγκρίσεως ἀπὸ τὴν γραμματείαν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως) εἰς πεπαιδευμένους ἀποκτήσαντας ἤδη τὸν ἀκαδημαϊκὸν βαθμὸν τοῦ προλύτου καὶ οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς λοιπῆς των εὐδοκιμήσεως, τῆς ἀκριβέστερον προσδιορισθησομένης, ἀπέδειξαν ἑαυτοὺς ἀξίους τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος. [2])

Ἐν τῷ περὶ φοιτητῶν κεφαλαίῳ τὸ νέον Διάταγμα ἐνέμεινε κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ προηγουμένου θεσπισθέντα. Ἐπίσης ἀναλλοίωτα ἔμειναν καὶ τὰ περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Πανεπιστημίου, τῆς ἐξουσίας τοῦ πρυτάνεως κλ.

Η ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἐγκατασταθέντος προχείρως τοῦ Πανεπιστημίου ἐν οἰκήματί τινι τῆς συνοικίας Πλάκας, περὶ οὗ ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ εἰδικώτερον θέλομεν διαλάβει, τὴν 3 Μαΐου 1837 ἐγένετο ἐπισήμως ἡ ἐγκαθίδρυσις αὐτοῦ. Περιγραφὴν σύντομον τῆς τελετῆς ταύτης εὑρίσκομεν ἐν τῇ τότε ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένῃ ἑλληνογαλλικῇ ἐφημερίδι *Ὁ Σωτήρ*, ἣν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα·

Ἔγεινε τέλος πάντων τὴν 3 Μαΐου καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου Ὄθωνος. Ἡ ἀπὸ πρωΐας συρροὴ τοῦ λαοῦ εἰς τὸ προσδιορισθὲν κατάστημα, ὅπου ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ τελετή, ἦτο ἡ τρανωτέρα ἀπόδειξις, ὅτι τὸ ἔθνος ἐθεώρησε τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ἐθνικήν, ἀποτελοῦσαν ἐποχὴν εἰς τὰ χρονικὰ τῆς νέας Ἑλλάδος. Περὶ τὴν 11 ὥραν ὁ βασιλεὺς ἔφιππος ἔφθασεν εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπου παρευρίσκετο τὸ διπλωματικὸν σῶμα, τὸ συμβούλιον καὶ οἱ γραμματεῖς τῆς ἐπικρατείας, ἡ ἱερὰ σύνοδος καὶ πλῆθος ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων πολιτῶν διαφόρων τάξεων καὶ ἀμέσως ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀττικῆς, ἐνδεδυμένος τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ Εὐλογητὸς εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἁλιεῖς ἀναδείξας κτλ. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς οἱ σχολάρχαι ἔκαμον τὸν ὅρκον τῆς πίστεως καὶ ἀμέσως ὁ κ. Σχινᾶς, πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνέγνωσε λογύδριον σύντομον, ἁρμόδιον εἰς τὴν περίστασιν, περιεκτικὸν ἀξιολόγων ἰδεῶν καὶ τὸ ὁποῖον, νομίζομεν, ἤθελε κάμει περισσοτέραν ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἀκροατήριον, ἂν αἱ φράσεις ἦσαν ὀλιγώτερον σχοινοτενεῖς. Μετὰ τὸν κ. Σχινᾶν ὁ κ. Βάμβας, σχολάρχης, ἐκφώνησεν ἄλλον λόγον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπέδειξε μὲ πολλὴν φιλοκαλίαν, ὅτι ἡ σύστασις τοῦ Πανεπιστημίου εἶνε τὸ μεγαλείτερον τῶν ἄχρι τοῦδε βασιλικῶν δωρημάτων. Τὸν κ. Βάμβαν διεδέχθη εἰς τὸ ρητορικὸν βῆμα πρῶτον ὁ κ. Μισαὴλ Ἀποστολίδης, δεύτερον ὁ κ. Ράλλης καὶ τελευταῖον ὁ κ. Λευκίας· καὶ οἱ τρεῖς ὡμίλησαν μὲ εὐστοχίαν περὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον πρῶτος διεπραγματεύθη ὁ κ. Βάμβας· ἦτον εὐχῆς μόνον ἔργον, ἂν οἱ εἰς τοιαύτας ἐπισήμους ἡμέρας ρητορεύοντες ἦσαν συντομώτεροι, διὰ νὰ μὴ ἀπαυδίζῃ καὶ ἡ Α.Μ. καὶ τὸ πολυάριθμον ἀκροατήριον. Μόλις ἔγινεν ἡ ἀπόλυσις καὶ ὁ βασιλεύς, καταβὰς ἀπὸ τὸν θρόνον, ἐπλησίασεν εἰς δύο μέλη τοῦ Πανεπιστημίου, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀπέτεινε μερικοὺς λόγους εἰς τὴν καθομιλουμένην ἑλληνικήν, τοὺς ὁποίους διὰ τὴν ἀπόστασιν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀκούσωμεν καὶ νὰ διατηρήσωμεν τὴν σειράν. Αἱ μόναι λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἤχησαν εἰς τὰς ἀκοάς μας εἶνε Ἑλλάς. . . . Πατρίς. . . . Τέχνη. . . . Ἐπιστήμη. Ὁ περιεστὼς λαὸς ἐδέχθη τὴν Α. Μ. εἰς τὴν εἴσοδον καὶ ἔξοδόν του ἀπὸ τὸ κατάστημα, καὶ εἰς τὰς δημοσίας ὁδούς, μὲ τὰς πλέον ἐγκαρδίους εὐφημίας. Παρετηρήθη ὅτι ὁ βασιλεύς, ἐνῷ διήρκει ἡ τελετή, ἐδάκρυσε δίς. Ὦ! πόσον εὐγενὲς καὶ βαθύτατον πρέπει νὰ εἶνε τὸ αἴσθημα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἰς τοιαύτας στιγμὰς κινεῖ βασιλικοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς δάκρυα!... Κλαίουν λοιπὸν καὶ οἱ βασιλεῖς!

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Νεοφύτου Βάμβα, πρὸς ἔνδειξιν τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἀπεξεδέχοντο οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τὴν ἐν τῷ μέλλοντι λειτουργίαν καὶ πρόοδον αὐτοῦ, ἀποσπῶμεν τὴν ἐπομένην περικοπήν:

Ἀπὸ τοῦτο λοιπὸν τὸ Πανεπιστήμιον θέλουν ἐξέρχεσθαι εἰς τὸ ἑξῆς ἐκκλησιαστικοὶ πρώτης τάξεως ἔχοντες τὴν προσήκουσαν παιδείαν, πρὸς διακονίαν τοῦ θείου λόγου καὶ πρὸς ὁδηγίαν τοῦ χριστιανικοῦ ἡμῶν λαοῦ, ὁποίαν παιδείαν εἶχον οἱ λαμπρύναντές ποτε τὴν ἀμώμητον Ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν σοφοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, θεολόγοι καὶ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου· ἡ δὲ ἀμάθεια ἠμαύρωνεν αὐτὴν τοσούτους ἤδη αἰῶνας, μὲ ἀπώλειαν τῶν ψυχῶν. Ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο θέλουσιν ἐξέρχεσθαι νομικοί, πολιτικοί, ρήτορες καὶ δικασταί, φωτισμένοι εἰς τὰ ὑψηλὰ των χρέη, ὁποίους ἀπαιτεῖ ἡ ἀσφάλεια τῆς ἀτομικῆς ἑκάστου ἐλευθερίας, τῆς κοινῆς ἡσυχίας, τῆς τιμῆς, καὶ καταστάσεως τῶν εὐνομουμένων πολιτῶν. Ἐνταῦθα καὶ ἡ φιλάνθρωπος ἰατρική, ἀνακαλοῦσα τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους πατέρας της, Ἱπποκράτην, Ἀρεταῖον, Γαληνόν, ὁμοῦ μὲ τὰς ὑψηλὰς θεωρίας καὶ πείρας τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων, θέλει διδάσκει τοὺς νέους Ἕλληνας εἰς τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, τὰ διάφορα εἴδη τῶν ἐκτεταμένων της γνώσεων, ὥστε νὰ μὴν ἀναγκάζωνται πλέον νὰ καταναλίσκωσιν εἰς ξένην γῆν, μὲ ταλαιπωρίαν καὶ πολυειδεῖς κινδύνους, τοσαῦτα ἔτη καὶ ἀναγνώσματα. Τέλος πάντων ἡ φιλοσοφικὴ σχολή, τῆς

(1) Διὰ Β. Δ. τῆς 4 Μαρτίου 1838 ἐνεκρίθη νὰ μὴ εἰσπραχθῶσι δικαιώματα τοῦ Πανεπιστημίου παρὰ τῶν φοιτητῶν, μέχρις ἐγκρίσεως τοῦ ὁριστικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ καταστήματος, ἐχορηγήθη δὲ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο πίστωσις ἐκ 3,600 δραχμῶν.

(2) Οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἰδιαίτεροι διδάσκαλοι εἶνε οἱ ὑφηγηταί. Τὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑφηγεσίας ἐκανονίσθησαν ἀπὸ τοῦ 1841 μέχρι τοῦ 1870 διὰ δύο Β. Δ. καὶ πέντε ὑπουργικῶν διαταγῶν.

Digitized by Google

οποίας ήξιώθην καί έγώ νά είμαι μέλος, θέλει μορφώνει τήν νεολαίαν μας είς τήν φιλολογίαν, ελληνικήν καί λατινικήν, είς τήν άρχαιολογίαν,ίστορίαν, μαθηματικά, φυσικά, χημείαν, ρητορικήν καί είς τήν ίδίως λεγομένην φιλοσοφίαν τού άνθρωπίνου πνεύματος καί τήν ήθικήν. Άνοίγεται πηγή άφθονος είς τήν δημοσίαν ελληνικήν νεολαίαν καί είς πάντα ομογενή ή άλλογενή έραστήν τής ελληνικής παιδείας.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Διά Β. Δ. τής 22 Άπριλίου 1837 διωρίζοντο καθηγηταί έν τώ Πανεπιστημίω οί έξής:

Α') Έν τή θεολογική σχολή τακτικοί καθηγηταί ο άρχιμανδρίτης Μισαήλ Άποστολίδης καί ο γραμματεύς τής Ίεράς συνόδου Θεόκλητος Φαρμακίδης, έκτακτος δέ ο Κ.Κοντογόνης.

Β') Έν τή νομική σχολή έπίτιμοι καθηγηταί ο πρόεδρος τού Άρείου Πάγου Κλονάρης, ο παρά τώ δικαστηρίω τών έν Άθήναις Έφετών είσαγγελεύς Ράλλης, ο ύπουργικός σύμβουλος καί είσηγητής έν τώ συμβουλίω τής Έπικρατείας Προβελέγγιος, ο Άρειοπαγίτης Φέδερ, ο παρά τώ Άρείω Πάγω άντεισαγγελεύς Μελάς (άμισθί)· έκτακτοι δέ ο έν τώ συμβουλίω τής Έπικρατείας πάρεδρος Ίωάννης Σούτσος, διά τόν κλάδον τής δημοσίας οίκονομίας, ο Δ. Μαυροκορδάτος καί ο Π. Άργυρόπουλος.

Γ') Έν τή ίατρική σχολή έκτακτοι καθηγηταί ο Έμμ. Μαυροκορδάτος τής άνατομίας καί φυσιολογίας, ο Ίωάννης Βούρος τής είδικής παθολογίας, ίατρικής θεραπείας καί κλινικής, ο Άναστ. Λευκίας τής ίστορίας τής ίατρικής, γενικής παθολογίας καί θεραπείας, ο Ν. Κωστής τής μαιευτικής καί ίατρικής ύλης, ο Ίωάννης Όλύμπιος τής χειρουργίας καί προπαρασκευαστής· έπίτιμοι δέ ο δόκτωρ Έρρ. Τράϊμπερ τής κλινικής καί τής χειρουργικής έργασίας, ο Άλέξιος Πάλλης τής δικαστικής ίατρικής, ο Ίωάννης Νικολαΐδης τής διαιτητικής καί ο Ήπίτης.

Δ') Έν τή φιλοσοφική σχολή τακτικοί καθηγηταί ο Ν. Βάμβας τής φιλοσοφίας, ο Γεώργ. Γεννάδιος τής έλληνικής φιλολογίας, ο Έρρίκος Ούλερίχος τής λατινικής φιλολογίας, ο Λουδοβίκος Ρώς τής άρχαιολογίας, ο Σχινάς τής ίστορίας, ο Κωνσταντίνος Νέγρης τής μαθηματικής, ο Γεώργιος Βούρης τής μαθηματικής καί μαθηματικής φυσικής καί ο Ξαυέριος Λάνδερερ τής χημείας καί πειραματικής φυσικής· έκτακτοι ο έφορος τού βασιλικού κήπου Δ. Φραάς τής βοτανικής καί ο Άλέξανδρος Σούτσος τής φιλολογίας καί αίσθητικής· έπίτιμοι δέ ο Κυριάκος Δομνάνδος κυρίως διά τήν φυσικήν ίστορίαν, ο παρά τή Ίερά Συνόδω βασιλ. έπίτροπος Θεόδωρ. Μανούσης «μάλιστα τής παιδείας», ο έν Αίγίνη Νεόφ. Δούκας τής φιλολογίας,καί ο έν Άνδρω Καΐρης τής φιλοσοφίας.

Πρύτανις τού Πανεπιστημίου διωρίζετο ο Κωνσταντίνος Σχινάς, σχολάρχαι δέ κοσμήτορες τής θεολογικής σχολής ο Μισαήλ Άποστολίδης,τής δικαστικής ο Γ. Ράλλης, τής ίατρικής ο Α. Λευκίας καί τής φιλοσοφικής ο Ν. Βάμβας.

Είκοσι καί είς έκ τών άνωτέρω είχον διορισθή καθηγηταί διά Διαταγμάτων ύπό χρονολογίαν 15|27 Ίανουαρίου 1837, έκδοθέντων ύπό τής άντιβασιλείας κατά τήν άπουσίαν τού βασιλέως, δυνάμει τού περί συστάσεως τού Πανεπιστημίου τής 31 Δεκεμβρίου 1836 καταργηθέντος Διατάγματος. Άλλ' έκτός τούτων είχον διορισθή τότε καί οί έξής τών οποίων τούς διορισμούς δέν έπεκύρωσεν ο Βασιλεύς μετά τήν έπάνοδόν του καί δέν συμπεριέλαβεν έν τώ άνωτέρω Διατάγματι τής 22 Άπριλίου 1837.

Α'. Είς τήν σχολήν τών γενικών έπιστημών.—Ό σύμβουλος τής Έπικρατείας κ. Ψύλλας, τακτικός καθηγητής τής ίστορίας καί φιλοσοφίας.—Ό κ. Στρούμπος, έκτακτος καθηγητής τής φιλοσοφίας καί φυσικής.—Ό έφορος τού Β. τυπογραφείου κ. Άνσέλμος, έκτακτος καθηγητής τής γερμανικής διαλέκτου καί τής ίστορίας τής τε φιλοσοφίας καί παιδείας. Ό ύπουργικός σύμβουλος κ. Παλαιολόγος, έκτακτος καθηγητής τής γεωργικής.—Ό κ. Προγΐνος Σελαδάμ, καί ο κ. Βλάκ, έκτακτοι καθηγηταί, ο μέν πρώτος τής γαλλικής, ο δέ δεύτερος τής άγγλικής διαλέκτου καί φιλολογίας.

Β'. Είς τήν σχολήν τής ίατρικής.—Ό δόκτωρ κ. Γλαράκης, τακτικός καθηγητής τών είδικών μαθημάτων τής ίατρικής μέ τήν ύποχρέωσιν τού νά παραδίδη είς τήν σχολήν τών γενικών έπιστημών τό μάθημα τής όρυκτολογίας.—Ό δόκτωρ κ. Μ. Γεωργιάδης, προπαρασκευαστής τής άνατομίας.

Γ'. Είς τήν σχολήν τών δικαστικών καί πολιτικών έπιστημών, έκτακτοι καθηγηταί.—Α. Παΐκος, είσαγγελεύς τού Άρείου Πάγου.—Δ. Σούτσος, πρόεδρος τών Έφετών.

Έξ ών ο μέν Α. Παΐκος διωρίζετο πρύτανις· ο Γ. Ψύλλας σημάντωρ τής σχολής τών γενικών έπιστημών, ο Μισαήλ Άποστολίδης, σημάντωρ τής σχολής τής θεολογίας, ο Λευκίας, συμάντωρ τής σχολής τής ίατρικής καί ο Δ. Σούτσος σημάντωρ τής σχολής τών δικαστηρίων καί πολιτικών έπιστημών.

Άλλά καί έκ τών διά τού Διατάγματος τής 22 Άπριλίου 1837 διορισθέντων τινές δέν έδίδαξαν, ώς π. χ. ο πρόεδρος τού Άρείου Πάγου Κλονάρης, ο Άλέξανδρος Σούτσος, όστις ήρνήθη τήν έδραν ίνα μή δεσμεύση, ώς έλεγε, τήν ποιητικήν αύτού Μούσαν κτλ. Ούτοι, όσοι δέν έδίδαξαν, δέν περιλαμβάνονται έν τώ κατόπιν κεφαλαίω περί τών χρηματισάντων καθηγητών, έν ώ λεπτομερώς άναφέρονται πάσαι αί έν τή καταστάσει έκάστου καθηγητού, ώς τοιούτου, έπελθούσαι μεταβολαί, ίνα μεταχειρισθώμεν όρον συνήθη είς τήν δημοσίαν ύπηρεσίαν.

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ ΟΙΚΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΝ ΑΥΤΩι ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Είσδύων τις διά μέσου σκολιών άτραπών καί στενωπών λιθοστρώτων είς τήν ύπό τά κρήδεμνα τής Άκροπόλεως άναρριχωμένην πενιχράν συνοικίαν, τήν

Digitized by Google

καλουμένην Ἀναφιώτικα, φθάνει μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις πρὸ τοῦ παλαιοῦ οἰκήματος τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ οἰκοδομὴ εἶνε πράγματι ἀξιοθέατος διὰ τὸ ἐντελῶς ἀκαλλὲς καὶ ἄρρυθμον αὐτῆς. Ὄγκοι τοίχων σεσαθρωμένων ἄνευ οὐδενὸς σχεδίου, ἰδοὺ τίς εἶνε ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς οἰκίας Κλεάνθους, ὑφ' ἣν αἱ Μοῦσαι εὗρον τὸ πρῶτον καταφύγιον μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ οἰκία εὑρίσκεται ἐντὸς περιβόλου λιθοστρώτου ἀρκούντως ἐκτεταμένου. Ἀπὸ τῆς κυρίας προσόψεως θεωμένη εἶνε ἱκανῶς ὑψηλή, διότι ἀπὸ τῆς ἀντιθέτου, ὑψουμένου τοῦ ἐδάφους, ἐγείρεται εἰς ὕψος ἑνὸς ὀρόφου μόνον ὑπεράνω αὐτοῦ. Παράθυρα καὶ θύραι ἀκανονίστως ἠνοιγμένα ὅπου ἂν ἦτον εὐκολώτερον εἰς τὸν δώσαντα τὸ σχέδιον ἀρχιτέκτονα — ὑποτιθεμένου ὅτι ἀρχιτέκτων ἔδωκε τὸ σχέδιον τοιούτου ἀμόρφου οἰκοδομήματος — κοσμοῦσι πανταχόθεν τὴν οἰκίαν. Ἀφ' ἧς ἐχρησίμευσεν ὡς Πανεπιστήμιον, ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆς διαίρεσις ὑπέστη πολλὰς μεταβολάς, σήμερον δὲ χρησιμεύει εἰς κατοικίαν πολυμόρφου καὶ πολυμιγοῦς ἀποικίας ἐκ μαθητῶν ἐπαρχιωτῶν, δημοδιδασκάλων, ἀποστράτων ἀξιωματικῶν, πλυντριῶν, σιδηρωστριῶν κτλ.

Εἰς τὸ ἀπομεμακρυσμένον καὶ πενιχρὸν τοῦτο οἰκοδόμημα δὲν ὤκνουν ἐν πάσῃ τοῦ ἔτους ὥρᾳ νὰ μεταβαίνωσι γηραιοὶ καθηγηταὶ καὶ ἀκροαταὶ παντοειδεῖς, ἵνα οἱ πρῶτοι μὲν μεταδώσωσι τὰ πρῶτα ἐπιστημονικὰ διδάγματα, ὧν ἀκροατήριον διψῶν, αὐτὸ τοῦτο, μαθήσεως ἐν κατανύξει ἠκροᾶτο, οἱ δεύτεροι δὲ εντρυφήσωσιν εἰς πνευματικὰς ἀπολαύσεις ἀπηγορευμένας αὐτοῖς πρὸ μικροῦ ἔτι. Ἰδοὺ πῶς ὁ Φίλιππος Ἰωάννου περιγράφει τὸ πεφυρμένον ἀκροατήριον τῶν πρώτων πανεπιστημιακῶν ἐτῶν: «Κατὰ τὴν α' καὶ β' τῶν μαθημάτων περίοδον ἀνεπλήρωσαν τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐκ τῶν γυμνασίων ἀπολυθέντων καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον προσελθόντων μαθητῶν πολλοὶ τῶν ὑπουργηματικῶν καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τῆς κυβερνήσεως ἐργαζομένων, φλεγόμενοι ὑπὸ πόθου πληρεστέρας μαθήσεως. Τὸ μικτὸν ἐκεῖνο ἐκ νεανίσκων καὶ ἀνδρῶν ὡρίμων ἀκροατήριον, ὅπερ συνέρρεεν ἰδίως εἰς τὰς παραδόσεις τῶν γενικῶν μαθημάτων, ἀνεκάλει μετὰ γλυκυθυμίας εἰς τὴν μνήμην τοῦ παρατηρητοῦ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους τῆς Ἑλλάδος χρόνους, ὅτε τὴν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀκροάσεις φοίτησιν δὲν ὥριζεν ἡ ἡλικία, ἀλλ' ὁ πόθος τῆς γνώσεως. Οἱ δὲ καθηγηταί, καὶ πρὸς πολλὰς δυσχερείας μαχόμενοι, τὸ μὲν ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἐπιστήμης προερχομένας, τὸ δὲ ἐκ τῆς πτωχείας τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης, στερουμένης πλείστων ὅρων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἔτεινον ὅμως μετὰ σπουδῆς εἰς τὰ πρόσω καὶ οἱ διδάσκοντες ἐγίνοντο καθ' ἡμέραν ἐπιτηδειότεροι εἰς διδασκαλίαν καὶ πλάσται τῆς γλώσσης ἐπιτυχέστεροι».

Ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῷ νέῳ οἰκοδομήματι ἐγένετο κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1841, διὰ τοῦτο δὲ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν τοῦτο ἔτος τὰ μαθήματα ἤρχισαν δύο μῆνας βραδύτερον τοῦ νενομισμένου.

ΟΙ ΕΡΑΝΟΙ ΠΡΟΣ ΑΝΕΓΕΡΣΙΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Τὴν 25 Φεβρουαρίου 1838 συνέστη ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Γεωργίου Κουντουριώτου ἀντιπροέδρου καὶ συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας, Ἀνδρέου Ζαΐμη, Θ. Κολοκοτρώνη, Α. Χ. Βράνδη ἀνακτοσυμβούλων, Γ. Ράλλη πρυτάνεως, Θ. Ράλλη τραπεζίτου, Γ. Γενναδίου γυμνασιάρχου, Ν. Βάμβα καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας καὶ Κ. Δ. Σχινᾶ καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας, ὅπως ζητήσῃ τὸν ἔρανον ὁμογενῶν καὶ ἀλλογενῶν πρὸς ἀνέγερσιν οἰκοδομήματος, ἀξίου νὰ στεγάσῃ τὴν παλίνοστον ἐν Ἀθήναις ἐπιστήμην. Ἡ ἔκκλησις τῆς ἐπιτροπῆς εὗρεν ἠχὼ πρόθυμον οὐ μόνον ἁπανταχοῦ ὅπου ἡ ἑλληνὶς φωνὴ ἠκούετο καὶ ἐπάλλοντο ἑλληνικαὶ καρδίαι, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ξένοις, ὅπου τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἁπλῶς προσφιλές. Οἱ ἔρανοι ἤρξαντο συρρέοντες ἐν Ἀθήναις. Προσέφερον καὶ οἱ πλούσιοι τὰς χιλιάδας των καὶ οἱ πτωχοὶ τὸν πενιχρὸν ὀβολὸν τῆς χήρας. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν συνδρομῶν ἀπαντῶσι μικραὶ προσφοραὶ ὀλίγων δραχμῶν, μυχίως συγκινοῦσαι. Οὐδεὶς ἤθελε νὰ ὑστερήσῃ τῆς τιμῆς νὰ μετάσχῃ τῆς ἀνιδρύσεως Πανεπιστημίου ἐν Ἀθήναις. Οὕτω δὲ πρὶν ἢ παρέλθῃ ἔτος συνελέγησαν ὑπερτριακόσιαι χιλιάδες δραχμῶν, τὴν δὲ 22 Ἰανουαρίου 1839 προεκηρύσσετο ἡ δημοπρασία τῆς κατασκευῆς τῶν τοίχων καὶ τὴν 2 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐτίθετο μετ' ἐπισημότητος ὁ θεμέλιος λίθος, ὡς ἐν τῷ εἰδικῷ περὶ τούτου κεφαλαίῳ ἐκτενῶς ἀναφέρεται.

Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο περὶ τῶν πρὸς ἀνέγερσιν Πανεπιστημίου ἐράνων ἀνήκουσι καὶ δύο ἐπιστολαί, ἃς χάριν περιεργίας παρατιθέμεθα ἐνταῦθα, αὐτολεξεὶ παραλαμβάνοντες ἐκ τῶν συγχρόνων ἐφημερίδων.

Ἡ πρώτη εἶνε ἡ τοῦ μεγάλου δουκὸς τοῦ Ὀλδεμβούργου καὶ πατρὸς τῆς βασιλίσσης Ἀμαλίας, ἀπαντῶντος εἰς αἴτησιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐράνων, ὅπως ἀποστείλῃ καὶ αὐτὸς τὴν συνδρομήν του ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως Πανεπιστημίου. Ἰδοὺ αὕτη:

Πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἔλαβον τὴν ἀπὸ 31 Μαρτίου τ. ἔ. ἐπιστολὴν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, δι' ἧς ἀναγγέλλουσά μοι ὅτι ἐπεχείρησε συλλογὴν συνδρομῶν διὰ νὰ προικίσῃ τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν μὲ κατάλληλον κατάστημα, μὲ προσκαλεῖ νὰ συμπράξω εἰς τὸ ἐπωφελὲς τοῦτο ἔργον. Ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν τρέφω ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἐμπνέει καὶ εἰς ἐμὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν ἴδω προοδεύουσαν εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ὅτι ἐπιθυμῶ, Κύριοι, νὰ συντελέσω εἰς τὸ νὰ εὐκολυνθῶσι τὰ πρὸς τοῦτο μέσα, διέταξα νὰ σᾶς παραδώσωσι τὴν ποσότητα 3 χιλιάδων δραχμῶν.

Δέχθητε, Κύριοι, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἰδιαιτέρας μου ὑπολήψεως.

Ἐν Ὀλδεμβούργῳ τῇ 5 Αὐγούστου 1839.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ εἶνε αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπευθύνεται δὲ πρὸς τὸν πρώην αὐλάρχην τοῦ Ὄθωνος κόμητα Σαπόρταν, ἀποστεί-

Digitized by Google

λαντα ὡς ἔρανον δραχμὰς δέκα τέσσαρας καὶ λεπτὰ τεσσαράκοντα πέντε καὶ εἶνε ἀξία ἀναγραφῆς διὰ τὴν δηκτικὴν αὐτῆς εὐφυΐαν·

Πρὸς τὸν κύριον κόμητα Σαπόρταν, πρώτην ὑπασπιστὴν καὶ αὐλάρχην τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, ἀνώτερον ταξιάρχην τοῦ Β. τάγματος τοῦ Σωτῆρος, Μεγαλόσταυρον τοῦ τάγματος τῆς Ἰσαβέλλας τῆς Ἱσπανίας κτλ. κτλ.

Ἔλαβεν ἡ ἐπιτροπὴ παρὰ τοῦ κ. Ρεϊνχυμβὰχ δραχ. 14 καὶ λ. 45, ὡς συνδρομήν σας πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὸ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου τ. ἔ. Β. Διάταγμα, τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν μέλλουν νὰ χαραχθῶσιν εἰς στήλας μαρμάρου, διὰ νὰ χαραχθῶσι δὲ τὰ 155 στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται τὸ ὑμέτερον ὄνομα ὁμοῦ μὲ τοὺς ὁποίους παρ' ἡμῖν ἐγνωρίσατε τίτλους, ἀπαιτεῖται δαπάνη τοὐλάχιστον τριπλασία τῆς προσφορᾶς σας, ἡ Ἐπιτροπὴ, κηδομένη τῶν συμφερόντων τοῦ καταστήματος, ἐνέκρινε νὰ σᾶς ἐπιστρέψῃ τὴν προσφοράν, μὲ τὰς εὐχαριστήσεις της, διὰ τὴν ὁποίαν ἄλλως ἐδείξατε καλὴν προαίρεσιν.

Ἐν Ἀθήναις 6 Σεπτεμβρίου 1837.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γ. Κουντουριώτης — Θ. Κολοκοτρώνης — Γ. Ράλλης — Κ. Σχινᾶς — Γ. Γεννάδιος — Θ. Ράλλης.

Η ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἀφοῦ αἱ εἰσφοραὶ ὁμογενῶν τε καὶ ἀλλογενῶν ἔφθασαν εἰς ποσὸν ἱκανῶς μέγα, ἀπεφασίσθη ἡ ἀνέγερσις οἰκοδομήματος ἀξίου τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τὴν 2 Ἰουλίου 1839, ἡμέραν Κυριακήν, κατετίθετο μετὰ μεγίστης ἐπισημότητος ἐν τῷ χώρῳ, ὃν κατέχει σήμερον τὸ Πανεπιστήμιον, ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ κτιρίου ὅπερ εἶνε σήμερον ἓν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν καλλωπισμάτων τῆς πρωτευούσης. Ἰδοὺ πῶς αἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀφηγοῦνται τὰ γενόμενα κατὰ τὴν ἐπιβλητικὴν ταύτην τελετήν. Πολὺ πρὸ τῆς τεταγμένης ὥρας πλῆθος λαοῦ ἀναρίθμητον ἐπλήρωσε τὸν πέριξ τοῦ ἀνεγειρομένου Πανεπιστημίου χῶρον. Ἐν αὐτῷ εἶχε στηθῆ καὶ εὐρύχωρος σκηνή, χάριν τῶν Α.Α. Μ.Μ. καὶ τῶν προσκεκλημένων. Εἰς τὴν σκηνὴν ταύτην ἀνήρχετό τις διὰ βαθμίδων, περὶ τὰς ὁποίας εἶχον ταχθῆ εἰς διπλοῦν στοῖχον τὰ στρατεύματα τῆς φρουρᾶς τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ ὑπουργοί, ἡ Ἱ. Σύνοδος, τὸ συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, καὶ ἡ χορεία τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἵσταντο ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τῶν θέσεων, τῶν προετοιμασθεισῶν διὰ τὸ βασιλικὸν ζεῦγος. Πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαί, ἐν μεγάλῃ στολῇ, κατεῖχον κατὰ τὰς τάξεις καὶ τοὺς βαθμοὺς τὰς διαφόρους πλευρὰς τῆς σκηνῆς, ὑπὸ τὴν ὁποίαν διεκρίνοντο καὶ πολλαὶ κυρίαι, γραφικῶς ποικίλλουσαι διὰ τῶν θερινῶν αὐτῶν καὶ ζωηρῶν ἀμφιέσεων τὸ ὅλον θέαμα. Τὴν ὀγδόην ὥραν αἱ ἀνευφημίαι τοῦ λαοῦ, οἱ τυμπανισμοὶ καὶ τὰ σαλπίσματα τῶν στρατιωτικῶν μουσικῶν ἀνήγγειλαν τὴν ἄφιξιν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης, περιστοιχουμένων ὑπὸ λαμπρᾶς συνοδίας. Ἅμα ἐπεφάνη ὁ βασιλεὺς πρὸ τῆς σκηνῆς, προβὰς ὁ πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Γεώργιος Ράλλης πρὸς τὸ βασιλικὸν ὄχημα, προσεφώνησεν αὐτὸν ὡς ἑξῆς:

Μεγαλειότατε Βασιλεῦ,

Συγγενεστέρα μὲ τὰ παλαιὰ Παναθήναια ἑορτὴ καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἑορταζομένου ἀντικειμένου καὶ διὰ τὴν συρροὴν καὶ ἐπισημότητα τῶν ἑορταζόντων προσώπων, δὲν ἐπανηγυρίσθη ἴσως πρὸ πολλοῦ εἰς Ἀθήνας. Ἡ σημερινὴ πανήγυρις διακρίνεται τοσοῦτον τῶν ἐθνικῶν πανηγύρεων καθ' ὅσον ὁ σκοπός τῶν πρὸς ἐπιτυχίαν του μέσων. Ἐὰν αἱ ἡρωϊκαὶ τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων θυσίαι καὶ ἡ πλήρης ἑλληνικοῦ μέλλοντος ἄφιξις τῆς Υ. Μ. εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἑορτὴ καθ' ἣν ὁ νόμος τῆς ἐνηλικιώσεως ἐπέτρεψεν εἰς τὴν Υ. Μ. νὰ ἀναλάβῃ τὰς ἡνίας τοῦ βασιλείου, ἐὰν πληροῦσιν ἐνθουσιασμοῦ τὰς καρδίας τῶν ἑορταζόντων τὴν μνήμην των Ἑλλήνων, τὰς πληροῦσι, διότι θεωροῦνται, διότι εἶνε ἀσφαλῆ καὶ βέβαια μέσα πρὸς τὴν ἠθικὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐδαιμονίαν των. Ἀλλ' ἡ ἠθικὴ αὐτὴ ἀνάπτυξις, ἡ ἠθικὴ αὐτη εὐδαιμονία ἐγκυμονοῦνται ἰδίως εἰς τὴν σημερινὴν τελετήν. Μὲ ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν, μὲ ἅπαντας τοὺς κατοίκους τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου σκιρτᾷ σήμερον πᾶσα ἑλληνικὴ καρδία, ὁπουδήποτε εὑρισκομένη. Ἡ ἀγγελία τῆς ἑορτῆς ταύτης ἐγέννησε καὶ ἀνεζωπύρησεν εὐγενεῖς συμπαθείας καὶ μεταξὺ τῶν πλέον ξένων καὶ πλέον μεμακρυσμένων πρὸς ἡμᾶς ἐθνῶν. Ὅλα δὲ ταῦτα, Βασιλεῦ, ἕν, τοῦτο, τείνουν νὰ ἀποδείξουν, ὅτι ἡ κραταιὰ προστασία τὴν ὁποίαν ἡ Υ. Μ. εὐαρεστεῖται εἰς τὴν παιδείαν νὰ ἀπονέμῃ καὶ τὴν ὁποίαν ἐπικαλούμεθα καὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν ὑπὲρ αὐτῆς, εἶνε τὸ μεγαλείτερον τῶν εὐεργετημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ Υ. Μ. ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς εἰσῆλθον αἱ Α. Α. Μ. Μ. οἱ βασιλεῖς εἰς τὴν σκηνήν, παρακολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ λαμπροῦ αὐτῶν ἐπιτελείου. Ὁ λαὸς ἐξητωκραύγει ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. Ἀφοῦ οὗτοι κατέλαβον τὰς θέσεις των ὁ Σ. ἐπίσκοπος Ἀττικῆς, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ηὐλόγησε τὴν ὁμήγυριν, καὶ προσεφώνησεν ἀναλόγους πρὸς τὴν περίστασιν δεήσεις, ἐπικαλεσθεὶς τὴν θείαν ἀντίληψιν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ θρόνου καὶ τῆς μακροβιότητος τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. Εἶτα ἐν ὀνόματι τῶν καθηγητῶν ἐξεφώνησε λαμπρὸν λόγον, τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, ὁ καθηγητὴς κ. Ι. Σοῦτσος. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ λόγου τούτου ὁ βασιλεύς, κατελθὼν τῆς βασιλικῆς ἐξέδρας, ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ πρυτάνεως καὶ ἔρριψεν εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ ἐσκαμμένον λίθον εἴδη ἐξ ὅλων τῶν νομισμάτων τῶν ἐκκοπέντων ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, πρὸς τούτοις δὲ χρυσοῦν μετάλλιον, ἐκτυπωθὲν τὴν προτεραίαν καὶ φέρον ἀφ' ἑνὸς μέρους μὲν τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «ΟΘΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ», ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς λέξεις «ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ,» καὶ ἀργυροῦν μετάλλιον, φέρον ἀφ' ἑνὸς τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «OTTO REX GRAECIAE», ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆςἐπιγραφῆς GRAECIA REDIVIVA 1833». Ἀκολούθως ὁ ἀρχιτέκτων προσήνεγκεν εἰς τὸν βασιλέα τεκτονικὸν ἐργαλεῖον, δι' οὗ ἐπέχρισεν οὗτος τὸν λίθον ἀσβέστῳ. Τότε δὲ ὁ ἀρχιτέκτων ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτοῦ μάρμαρον, φέρον τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

Digitized by Google

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΝΕΓΕΡΘΕΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗι ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ ΤΩι Ζ΄ ΕΤΕΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΟΘΩΝΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΤΗΝ 2 ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ 1839». Τὴν στιγμὴν ταύτην τὰ στρατεύματα παρουσίασαν ὅπλα, ἐρρίφθησαν εἴκοσι καὶ πέντε κανονιοβολισμοί, αἱ μουσικαὶ δ' ἀνέμελψαν χαρμόσυνα ἐμβατήρια. Ἀφοῦ μετὰ τὸν βασιλέα ἐσφυρηλάτησαν τὸν θεμέλιον λίθον, πρῶτος μὲν ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, εἶτα δὲ πάντες οἱ λοιποὶ γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας, γενομένης σιγῆς βαθείας, ὁ βασιλεὺς εἶπεν:

Θέτω μὲ ὑπέρμετρον χαρὰν τὸν πρῶτον λίθον τοῦ ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ ἑλληνικὴ νεολαία θέλει διδαχθῇ εἰς τὸ κατάστημα τοῦτο τὰς ἠθικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς ἐκείνας γνώσεις, αἱ ὁποῖαι μόναι μορφόνουσαι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν δύνανται νὰ καταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον ἄξιον νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὑψηλὸν τῆς θείας προνοίας προορισμόν του. Δὲν θέλει λησμονήσῃ αὐτὴ ὅτι ἀπὸ τὸν κόλπον της θέλουν ληφθῇ οἱ ἄνδρες ἐπὶ τοὺς ὁποίους θέλουν ἀνατεθῇ τὰ βαρύτερα καὶ τὰ ὑψηλότερα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καθήκοντα καὶ οὕτω θέλουν προσπαθήσει νὰ ἀναφανοῦν ἄξιοι καὶ τῶν ἀγώνων τῶν πατέρων των καὶ τῶν προσπαθειῶν τὰς ὁποίας οἱ σύγχρονοί των ὑπὲρ αὐτῶν καταβάλλουν.

Τοὺς λόγους τούτους διεδέχθησαν θυελλώδεις ἐπευφημίαι, καθὰ δὲ διηγεῖται ἐφημερίς τις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τόσον ζωηραὶ ἦσαν αἱ ζητωκραυγαί, ὥστε ἀντήχουν μέχρι τῶν προπόδων τοῦ Λυκαβηττοῦ. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τελετὴ τῆς θεμελιώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐμφανῶς μαρτυροῦσα τὰς προσδοκίας, ἃς ἐστήριζον ἐπ' αὐτοῦ οἱ ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Ἑλλάδος σπεύσαντες νὰ καθιερώσωσιν ἐν αὐτῇ καὶ τὸ τέμενος τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν.

ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΝΤΕΣ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ

1837—38 Κωνσταντῖνος Σχινᾶς. 1839—1840—1841 Γεώργιος Ράλλης. 1841—42 Νικόλαος Κωστῆς. 1842—43 Μισαὴλ Ἀποστολίδης ἀρχιμανδρίτης. 1843 — 44 Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος. 1844—45 Νεόφυτος Βάμβας. 1845—46 Θεόδωρος Μανούσης. 1846—47 Ἀλέξανδρος Βενιζέλος. 1847—48 Ἰωάννης Σοῦτσος. 1848—49 Φίλιππος Ἰωάννου. 1849 — 50 Γεώργιος Μαυροκορδάτος. 1850—51 Μισαὴλ Ἀποστολίδης. 1851—52 Σπυρίδων Πήλληκας. 1852—53 Περικλῆς Ἀργυρόπουλος. 1853—54 Νικόλαος Κωστῆς. 1854—55 Κωνσταντῖνος Κοντογόνης. 1855—56 Ἰωάννης Ὀλύμπιος. 1856—57 Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος. 1857—58 Φίλιππος Ἰωάννου. 1858—59 Δημήτριος Στροῦμπος. 1859—60 Βασίλειος Οἰκονομίδης. 1860—61 Ἀλέξιος Πάλλης. 1861—62 Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος. 1862—63 Πέτρος Παπαρρηγόπουλος. 1863 — 64 Κωνσταντῖνος Φρεαρίτης. 1864—65 Ἡρακλῆς Μητσόπουλος. 1865—66 Μιλτιάδης Βενιζέλος. 1866 — 67 Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς. 1867—68 Θεόδωρος Ὀρφανίδης. 1868—69 Γεώργιος Ράλλης. 1869—70 Παῦλος Καλλιγᾶς. 1870—71 Κ. Βουσάκης. 1871—72 Εὐθύμιος Καστόρχης. 1872—73 Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος. 1873 — 74 Γεώργιος Μακκᾶς. 1874—75 Παναγιώτης Ρομπότης. 1875—76 Ἐμμανουὴλ Κόκκινος. 1876—77 Ἰωάννης Πασαδάκης. 1877—78 Ἀνδ. Ἀναγνωστάκης. 1878—79 Νικόλαος Δαμαλᾶς. 1879—80 Θεόδωρος Ἀρεταῖος. 1880—81 Βασίλειος Λάκων. 1881—82 Νικόλαος Δαμασκηνός. 1882 — 83 Παναγιώτης Κυριακός. 1883—84 Μιλτιάδης Βενιζέλος. 1884—85 Κωνσταντῖνος Κωστῆς. 1885-86 Κωνσταντῖνος Δηλιγιάννης. 1886—87 Γεώργιος Καραμήτσας. (1)

ΟΙ ΕΝ ΤΩι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩι ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

(Τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ὡς λίαν μακρόν, ἕνεκεν ἐλλείψεως χώρου, θέλει δημοσιευθῇ ἐν ἑπομένοις τῆς *Ἑστίας* φύλλοις).

(1) Τὸ Πανεπιστήμιον ἱδρυθὲν τῇ 14 Ἀπριλίου 1837, ἀριθμεῖ ἤδη πεντηκονταετηρίδα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πρυτανικὸν ἀξίωμα εἶνε κατὰ νόμον ἐνιαύσιον, ἔδει νὰ ὑπάρχουσι καὶ πρυτανεῖαι ἄχρι τοῦδε πεντήκοντα. Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν ἡ πρυτανεία τοῦ καθηγητοῦ Γεωργίου Ράλλη παρετάθη ἐπὶ τρία καὶ ἐπέκεινα ἔτη, ἀπὸ τῆς 3 Μαΐου 1838, ἡμέρας τῆς ἐπισήμου ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τοῦ Πανεπιστημίου, ὅτε οὗτος ἀνέλαβε τὰ τῆς πρυτανείας ἔργα μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου 1841, ὅτε παρέδωκε τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν διάδοχόν του Νικόλαον Κωστῆν. Τούτου ἕνεκα ὁ τῶν πρυτανειῶν ἀριθμὸς ὑπολείπεται τῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐτῶν κατὰ δύο. Ἀπὸ δὲ τῆς λογοδοσίας τοῦ πρυτάνεως κ. Ράλλη καθιερώθη ἡ καὶ νῦν τηρουμένη συνήθεια νὰ ἀρχίζῃ πάσης νέας πρυτανείας ὁ ἐνιαυτὸς ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου καὶ νὰ λήγῃ τῇ 31 Αὐγούστου. Τότε ἄρχεται τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος, ἡ ἐπίσημος ὅμως ἐγκατάστασις αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἀρχῶν γίνεται ἐντὸς τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ Ὀκτωβρίου μηνὸς συνήθως, ὅτε ὁ μὲν τοῦ παρελθόντος ἔτους πρύτανις δίδει κατὰ νόμον ἐνώπιον τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ κράτους, ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Πανεπιστημίου αἰθούσῃ συνερχομένων, λόγον τῶν ἐπὶ τῆς πρυτανείας του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ πραχθέντων ὑπ' αὐτοῦ καὶ γενομένων, ὁ δὲ νέος πραγματεύεται ἐν ἰδίῳ λόγῳ ζήτημά τι ἐπιστημονικὸν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκλογῆς. Μέχρι τοῦδε ἡ ἐπὶ λογοδοσίᾳ τοῦ ἀποχωροῦντος πρυτάνεως καὶ ἐπὶ ἐγκαθιδρύσει τοῦ νέου τελετὴ αὕτη ἐγένετο ἅπαξ μέν, τὸ πρῶτον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1837—1838, τῇ 3 Μαΐου τοῦ 1838, ἔκτοτε δὲ δέκα καὶ τετράκις κατὰ Σεπτέμβριον, εἰκοσάκις κατὰ Ὀκτώβριον, ἐννεάκις κατὰ Νοέμβριον, τρὶς κατὰ Δεκέμβριον καὶ ἅπαξ κατ' Ἰανουάριον τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

Digitized by Google

ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἡ συνέλευσις τοῦ 1843 ἀνεγνώρισεν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου τὸ δικαίωμα τοῦ ἀντιπροσωπεύεσθαι ἐν τῇ Βουλῇ δι' ἑνὸς βουλευτοῦ ἐκλεγομένου ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, τὸ προνόμιον δὲ τοῦτο ἀνεγράφη καὶ ἐν τῷ ὑπ' αὐτῆς ψηφισθέντι συντάγματι. Βουλευταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐξελέγησαν κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους οἱ ἑπόμενοι :

Βουλευτικαὶ περίοδοι	*Βουλευταὶ*
Πρώτη 1843	Φίλιππος Ἰωάννου
Δευτέρα 1846	Κωνσταντῖνος Σχινᾶς
Τρίτη 1849	Γεώργ. Ράλλης
Τετάρτη 1852	Σπυρ. Πήλληκας
Πέμπτη 1855	Ἀλέξ. Ραγκαβῆς
Ἕκτη 1858	Περ. Ἀργυρόπουλος
Ἑβδόμη 1860	Μιχαὴλ Ποτλῆς
Β' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις.	Νικόλ. Σαρίπολος καὶ Δημ. Μπεναρδάκης (ὁ ἐν Πετρουπόλει), πληρεξούσιοι.

Ἐκ τῶν βουλευτῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπουργοὶ ἐχρησίμευσαν, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην, ὁ Σπυρίδων Πήλληκας (διορισθεὶς ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης τὴν 29 Αὐγούστου 1852) καὶ ὁ Ἀλέξ. Ραγκαβῆς (διορισθεὶς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν 14 Φεβρουαρίου 1852, ἐπαναδιορισθεὶς δὲ καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ὑπουργείου Βούλγαρη τῇ 13 Νοεμβρίου 1857).

Τὸ δικαίωμα τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῇ Βουλῇ κατηργήθη ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τοῦ 1863, μὴ ἀναγραφὲν ἐν τῷ τότε ψηφισθέντι συντάγματι.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΙ

Πρῶτος διδάκτωρ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ὑπῆρξεν ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Ἀναστάσιος Γούδας (ὁ μετέπειτα γνωστὸς συγγραφεὺς τῶν Π α ρ α λ λ ή λ ω ν Β ί ω ν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος), ἀνακηρυχθεὶς διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄ ρ ι σ τ α τὴν 9 Ἰουλίου 1843, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, ὅστις κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἱδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου δὲν ἔλειπε νὰ λαμπρύνῃ διὰ τῆς παρουσίας του τοὺς ἐπιστημονικοὺς τούτους ἀγῶνας. Καθ' ὃν χρόνον ἐγένετο διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς ὁ Γούδας, ἐπρυτάνευε τοῦ Πανεπιστημίου ὁ Μισαὴλ Ἀποστολίδης, κοσμήτωρ δὲ τῆς ἰατρικῆς σχολῆς ἦν ὁ Ἰωάννης Βοῦρος.

Ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ πρῶτος προλύτης—διδακτόρων μὴ ὑπαρχόντων ἢ τῶν ἐπὶ τιμῇ λαβόντων τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα Κωνσταντίνου Κοντογόνη (1862) καὶ Παναγ. Ρομπότου (1870)—ἀνεκηρύχθη ὁ ἐκ Ρωσσίας Πέτρος Νιστσίνσκης, ἐξετασθεὶς τὴν 11 Ἰανουαρίου 1857, πρυτανεύοντος τοῦ Κωνσταντ. Ἀσωπίου.

Ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄ ρ ι σ τ α πρῶτος διδάκτωρ ἐγένετο ὁ Βασίλειος Νικολόπουλος (ὁ ἄρτι λιπὼν τὸν βίον βουλευτὴς ἐξ Ἀρκαδίας) ἐξετασθεὶς τὴν 30 Ἰουνίου 1846, πρυτανεύοντος τοῦ Θεοδώρου Μανούση. Τελειοδίδακτος δὲ πρῶτος τὰ νομικὰ ἐγένετο ὁ ἐκ Κῶ Γεώργιος Διάγγελης, ἐξετασθεὶς τὴν 31 Μαρτίου 1851, ἐπὶ τῆς πρυτανείας τοῦ Μισαὴλ Ἀποστολίδου.

Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ: α') ἐν τῷ φιλολογικῷ τμήματι πρῶτος διδάκτωρ ἐγένετο ὁ ἐκ Δημητσάνης Εὐθύμιος Θεοδωρόπουλος ἐξετασθεὶς τὴν 17 Ἰουνίου 1850, πρυτανεύοντος τοῦ Θεοδώρου Μανούση, πρῶτος δὲ τελειοδίδακτος ὁ ἐκ Σάμου Κωνσταντῖνος Κλεάνθης, (ὁ νῦν ἐν Τεργέστῃ βιῶν διακεκριμένος λόγιος) ἐξετασθεὶς τὴν 20 Ὀκτωβρίου 1844, πρυτανεύοντος τοῦ Νεοφύτου Βάμβα· β') ἐν τῷ μαθηματικῷ τμήματι πρῶτος διδάκτωρ ἐγένετο ὁ ἐκ Κῶ Βασίλειος Λάκων (ὁ νῦν καθηγητὴς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ) ἐξετασθεὶς τὴν 29 Μαΐου 1850, πρυτανεύοντος τοῦ Γεωργίου Μαυροκορδάτου, πρῶτος δὲ τελειοδίδακτος ὁ ἐκ Μήλου Κωνσταντῖνος Μάτσας, ἐξετασθεὶς τὴν 2 Δεκεμβρίου 1855, ἐπὶ πρυτάνεως τοῦ Ἰωάννου Ὀλυμπίου· γ') ἐν τῷ φυσικῷ τμήματι πρῶτος διδάκτωρ ἐγένετο ὁ ἐκ Πατρῶν Κωνσταντῖνος Μητσόπουλος (ὁ νῦν καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου), ἐξετασθεὶς τὴν 19 Ἰουνίου 1868, ἐπὶ πρυτάνεως τοῦ Θεοδώρου Ὀρφανίδου.

Τέλος πρῶτος φαρμακοποιὸς ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἐξῆλθεν ἐξετασθεὶς τὸν Μάϊον τοῦ 1841, ἐπὶ πρυτάνεως τοῦ Γεωργίου Ράλλη, ὁ ἐκ Κυνουρίας Δημήτριος Ἰωάννου.

ΦΟΙΤΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1837 μέχρι τοῦ ἔτους 1886 ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὰ μητρῷα τοῦ Πανεπιστημίου ἀνῆλθεν εἰς 13,166. Ἐκ τούτων 4387 ἦσαν ἐκ Πελοποννήσου, 2271 ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, 940 ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, 868 ἐκ τῶν Κυκλάδων, 650 Ἠπειρῶται καὶ Ἀλβανοί, 640 νησιῶται Μ. Ἀσίας, 520 Μακεδόνες, 510 ἐκ Μ. Ἀσίας, Συρίας καὶ Αἰγύπτου, 475 Θεσσαλοί, 441 Εὐβοεῖς καὶ ἐκ τῶν Σποράδων, 434 Κρῆτες, 296 ἐκ Θράκης καὶ Βάρνης, 279 νησιῶται Πελοποννήσου, 272 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, 65 ἐκ Δακίας Ἕλληνες καὶ Ρουμοῦνοι, 53 Κύπριοι, 22 ἐκ Γερμανίας καὶ Αὐστρίας Ἕλληνες καὶ Γερμανοί, 13 ἐκ Ρωσσίας Ρῶσσοι καὶ Ἕλληνες, 11 Ἰταλοὶ καὶ Ἰταλιῶται, 5 ἐκ Βουλγαρίας Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες, 4 ἐκ Γαλλίας Γάλλοι, 4 ἐξ Ἀγγλίας Ἄγγλοι, 3 Σκανδιναυοί, 2 Ἀμερικανοὶ καὶ 2 Σέρβοι.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1837-38 ἐνεγράφησαν ἐν ὅλῳ μόλις 58 φοιτηταί, ἐξ ὧν 8 ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ, 22 ἐν τῇ νομικῇ,

Digitized by Google

4 ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ 18 ἐν τῇ φιλοσοφικῇ. Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1838-1839 ἐνεγράφησαν φοιτηταὶ 43, ἐξ ὧν ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ 2, ἐν τῇ νομικῇ 10, ἐν τῇ ἰατρικῇ 16, καὶ ἐν τῇ φιλοσοφικῇ 15· 22 ἐνεγράφησαν κατὰ τὸ 1839—1840. Τῷ 1840—1841 ἐνεγράφησαν 40 φοιτηταί, ἦσαν δὲ τὸ ὅλον φοιτηταί, πλὴν τῶν ἀποφοιτησάντων, 159. Ἔκτοτε ἡ αὔξησις ἔβαινε προϊοῦσα. Κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης δεκαετίας, ἤτοι κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1847—1848 ἐνεγράφησαν φοιτηταὶ 34, τὸ ὅλον δὲ τῶν φοιτητῶν ἀνήρχετο εἰς 305. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἑπομένης δεκαετίας, ἤτοι κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1857—1858, ἐνεγράφησαν νέοι φοιτηταὶ 114, μετὰ τῶν παλαιῶν δ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 490. Κατὰ τὸ τέλος τῆς δεκαετίας τῆς λῃγούσης διὰ τοῦ ἔτους 1867—1868 ἐνεγράφησαν νέοι φοιτηταὶ 355, ἀνήρχετο δ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μετὰ τῶν παλαιῶν εἰς 1217. Κατὰ τὸ τέλος τῆς δεκαετίας, τῆς λῃγούσης διὰ τοῦ ἔτους 1877—1878 ἐνεγράφησαν νέοι φοιτηταὶ 426, ἀνήρχετο δ' ἐν ὅλῳ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μετὰ τοῦ τῶν παλαιῶν εἰς 1645.

Κατὰ τὸ ἤδη λῆγον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἐνεγράφησαν ἐν τοῖς μητρῴοις τοῦ Πανεπιστημίου νέοι φοιτηταὶ 706 οἵτινες μετὰ τῶν παλαιῶν ἀνεβίβασαν τὸν ὅλον ἀριθμὸν τῶν φοιτησάντων εἰς 2,945.

ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΙ

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου μέχρι τέλους τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1885—1886 ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ ἀνεκηρύχθησαν 45 προλύται (μὴ ὑπαρχόντων διδακτόρων πλὴν δύο, τοῦ Κωνσταντίνου Κοντογόνη καὶ τοῦ Παναγιώτου Ρομπότη, οἷς ἀπενεμήθη τιμῆς ἕνεκα τὸ τοῦ διδάκτορος δίπλωμα) καὶ τελειοδίδακτοι 2.

Ἐν τῇ νομικῇ ἀνεκηρύχθησαν 1682 διδάκτορες καὶ 771 προλύται.

Ἐν τῇ ἰατρικῇ ἀνεκηρύχθησαν διδάκτορες 2296. Βαθμὸς προλύτου δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ.

Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ, ἐν τῷ φιλολογικῷ τμήματι ἀνεκηρύχθησαν 181 διδάκτορες καὶ 87 προλύται, ἐν τῷ μαθηματικῷ 37 διδάκτορες καὶ 6 προλύται καὶ ἐν τῷ φυσικῷ 30 διδάκτορες καὶ 4 προλύται.

Πτυχίων φαρμακοποιοῦ ἔτυχον κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα 364 ἀπόφοιτοι τοῦ φαρμακευτικοῦ σχολείου.

ΟΙ ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΑΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Φιλογενεῖς ἄνδρες, θέλοντες νὰ κεντρίσωσι τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἢ τὰς ἐπιστήμας ζῆλον τῶν λογίων καὶ τῶν ἐπιστημόνων, ἐγένοντο ἀθλοθέται διαφόρων διαγωνισμάτων θέσαντες αὐτὰ ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ τὴν προστασίαν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ ὁποίου ἐξελέγοντο καὶ οἱ ἀγωνοδίκαι. Οἱ οὕτω κατασταθέντες φιλολογικοὶ καὶ ἐπιστημονικοὶ διαγωνισμοί, λαβόντες τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκ τῶν ἀθλοθετῶν, ὑπῆρ[illegible] ἑξῆς: ὁ Ράλλειος ποιητικὸς διαγωνισμός, ὁ [illegible]αῖος ποιητικὸς ὡσαύτως, ὁ Ροδοκανάκειος φιλολογικός, ὁ Συμβουλίδειος ἰατρικός, ὁ Οἰκονόμ[illegible] ἐπὶ σκοπῷ τῆς εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶ[illegible]ῶν καλλίστων ἔργων τῆς τε ἀρχαίας [illegible]οιητικῆς Μούσης, ὁ Νεγρεπόντειος θεολο[illegible]γούτειος νομικός, ὁ Σουλίνειος περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ ὁ Οἰκονόμειος ἐπὶ σκοπῷ συγγραφῆς πρακτικῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ὁ πρῶτος τεθεὶς διαγωνισμὸς ὑπῆρξεν ὁ Ράλλειος ποιητικός. Ἰδοὺ τί περὶ τούτου ἔλεγεν ὁ πρύτανις Ἀποστολίδης, παραδίδων τὴν πρυτανικὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ 1851: «Κἀκείνου δὲ μνηστέον, ὡς ἔργου γενναίου τε καὶ πρὸς τὴν ἐθνικὴν εὔκλειαν συντελεστικωτάτου, ὅπερ ὁ ἐκ Τεργέστης εὐγενὴς Ἕλλην Ἀμβρόσιος Ράλλης, φιλοτίμως πάνυ εἰργάσατο ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ· φιλόμουσος γὰρ ὢν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ποίησιν τῆς τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν προόδου ὁρῶν ἀπολειπομένην, διενοεῖτο, πῶς ἄν τις καὶ ταύτην ἐπὶ τὰ πρόσω ὠθήσειεν. Καὶ δὴ τὴν ἐν τοῖς τοιαύτοις ἅμιλλαν γινώσκων τελεσφόρον μάλιστα γενομένην, ἔγνω ἐνιαύσιον ἀγῶνα παρασκευάσαι πρὸς ταύτην καὶ ἀθλοθέτην αὐτὸν γενέσθαι, ὅπως τὴν ἔνδοξον ταύτην ἅμιλλαν διεγείρῃ, διὸ καὶ ἔπαθλον προέθετο ἐκ χιλίων δραχμῶν τῷ ἀρίστῳ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ποιήματι καὶ ποιηματοδίκας ἐκ τῶν τοῦ Πανεπιστημίου καθηγητῶν ἐξελέξατο καὶ ἡμέραν τῆς ἐν αὐτῷ ἀναγορεύσεως τοῦ ἀριστεύσαντος ἔταξε τὴν ἐπισημοτάτην τῆς 25 Μαρτίου». Ἡ πρώτη κρίσις τοῦ Ραλλείου διαγωνισμοῦ ἐγένετο μετὰ πολλῆς τῆς ἐπισημότητος, παρόντος καὶ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, ὅστις ἰδίᾳ χειρὶ ἔστεψε διὰ στεφάνου ἐκ δάφνης τὸν νικητήν. Ἐκ τῶν διαγωνισμῶν τούτων — οἵτινες κατηργήθησαν τὸ μὲν ἕνεκεν τοῦ θανάτου τῶν χορηγῶν, ὅσοι δὲν διέθεσαν ὑπὲρ αὐτῶν ὡρισμένα κεφάλαια, τὸ δὲ ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ὧν ἡ καταγραφὴ διαφεύγει τὸν κύκλον τῆς ὑπομνηματιστικῆς ταύτης ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου, — διατηροῦνται εἰσέτι μόνος ὁ Συμβουλίδειος ἰατρικὸς καὶ ὁ Σγούτειος νομικός, ἐὰν μὴ ἀπατώμεθα.

ΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἀνερχόμενός τις τὴν εὐρεῖαν μαρμαρίνην κλίμακα, τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀντικρύζει δύο στήλας, ἐφ' ὧν χρυσοῖς γράμμασιν ἀναγράφονται

Digitized by Google

τὰ ὀνόματα τῶν ἀοιδίμων αὐτοῦ εὐεργετῶν, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τῆς εὐεργεσίας αὐτῶν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης στήλης εἶνε ἀναγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τοῦ ἀειμνήστου ἱδρυτοῦ αὐτοῦ Ὄθωνος τοῦ Α' καὶ τοῦ καταλιπόντος εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο καθίδρυμα πᾶσαν αὐτοῦ τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν Ἀντωνίου Χ. Παπαδάκη· ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας τὰ ὀνόματα τῶν ἄλλων αὐτοῦ εὐεργετῶν, τοῦ Δ. Πλατυγένους, τοῦ Δ. Μπεναρδάκη, τῶν ἀδελφῶν Ἰωαννιδῶν, τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σερβίας Μιλόσχ, τῆς Α' ἑλληνικῆς Βουλῆς, τοῦ Δ. Γαλανοῦ, Χ. Εὐθυμίου, Ι. Δαναστάση, ἀδελφῶν Τοσίτζα καὶ Στουρνάρα, Ν. Ζωσιμᾶ, Λ. Βράνη, Σ. Δούμπα, Ζ. Χαρμῆ, Γ. Μεταξᾶ, Χ. Ἀβραμίου Ἱερομονάχου, Π. Παπαζόγλου, Δ. Τύρκα, Δ. Βρανδῆ, Γερμπάνη, Μ. Κιοπέκα, Κ. Χαίδα. Δ. Ρεμβακάκη, Ν. Μαύρου, Σ. Τσιτσίνια, Α. Λευκίου, Γ. Σίνα, Ν. Ἱεραπόλεως, Ι. Κατριμάτζου, Α. Γκίκα, Δ. Ναουσαίου, Μ. Περίδου, Θ. Χ. Δημητρίου, Π. Χαραλάμπους, Ι. Σούτζου, Ν. Μακρῆ, Α. Οἰκονόμου, Κ. Γούναρη, Θ. Λασκάρεως, Κ. Βιβέσκου, Ν. Ταμβακοῦ, Δ. Ῥάλλη, Ε. Καρυάδου, Κ. Γαλάτη, Κ. Οἰκονόμου, Σ. Κλεάνθους, Μ. Καράλη, Ι. Ἀνδρεάδου, Θ. Τσόλη, Α. Χαριτώφ, Α. Ρέτκιν, Ι. Ρώθ, Θ. Βαρζέλη, Λ. Βατοπεδινοῦ, Π. Τσιροπούλου, Γ. Πάγνα, Α. Γαλανοπούλου, Ε. Ζάππα, Γ. Ψήμα, Α. Μουρούζη, Σ. Σίνα, Ι. Πέτροβιτς, Ι. Δούμα, Ι. Κασσαβέτη, Σ. Ξένου, Π. Ῥάλλη, Δ. Παρρησιάδου, Γ. Μπήκα, Α. Τσούφλη, Ι. Βουτσινᾶ, Α. Ἀργέντη, Δ. Οἰκονόμου, Ε. Κωνσταντίνου, Φ. Ἐμμανουὴλ, Ι Μουράτη, Θ. Ροδοκανάκη καὶ Β. Μηχαηλίδου.

Μακρὰ βεβαίως θὰ ἦτο ἡ ἀπαρίθμησις τῶν δωρεῶν ἢ τῶν ὑπηρεσιῶν ἃς προσήνεγκον οἱ φιλογενεῖς οὗτοι ἢ φιλέλληνες ἄνδρες εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, συντελέσαντες ἵνα ἀνοικοδομηθῇ τὸ μεγαλοπρεπὲς κτίριον, ἐν ᾧ, μετὰ ἀπουσίαν αἰώνων ὁλοκλήρων ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν, εὗρον ἐκ νέου στέγην τὰ γράμματα καὶ ἡ ἐπιστήμη, καὶ προικίσαντες αὐτὸ διὰ περιουσίας, ἐξ ἧς δύναται νῦν, ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη, νὰ συντηρῆται τὸ ἵδρυμα αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἀλλὰ καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παρέλθωμεν ὅλως ἐν σιγῇ τὸ εἶδος τῶν ἐκδουλεύσεων, τὸ ποσὸν τῶν δωρεῶν, τὸν τρόπον τῆς προσφορᾶς αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀοιδίμων τούτων ἀνδρῶν, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν ἐλαξεύθησαν χρυσοῖς γράμμασιν μόνον ἐπὶ τῆς στήλης ἣν ἤγειρεν αὐτοῖς εὐλαβῶς ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ διὰ χαρακτήρων ἀνεξιτήλων ἐχαράχθη καὶ εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων, οἵτινες δὲν λησμονοῦσι, ὅτι ἂν τὸ Πανεπιστήμιον δὲν ἀπέδωκεν ἴσως τοὺς προσδοκωμένους καρπούς, κατὰ τὸν πεντηκονταετῆ αὐτοῦ βίον, ἐχρησίμευσεν οὐχ ἧττον ὡς ὁ τηλαυγὴς φάρος ὁ καταγλαΐσας διὰ φωτὸς παιδείας ἑλληνικῆς, μορφώσεως ἐθνικῆς, πίστεως χριστιανικῆς ἐξ ὅλα ἑκατομμύρια Ἑλλήνων, ἐλευθέρων ἢ μή. Διὰ ταῦτα ἂς ἐπιτραπῇ ἡμῖν νὰ ὑπομνήσωμεν τί οἱ κυριώτεροι τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων μεγατίμων δωρητῶν προσήνεγκον ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου.

Καὶ πρῶτον ὁ βασιλεὺς Ὄθων, ὁ ἱδρυτὴς τοῦ Πανεπιστημίου, πρῶτος κατέβαλεν ὑπὲρ ἀνοικοδομήσεως τοῦ οἰκοδομήματος αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου του δωρεὰν 42,000 δραχμῶν ἐξ ἧς ἅπας ὁ τῶν προπυλαίων κόσμος καὶ ἡ ποικίλη αὐτῶν βαφὴ καὶ ἡ ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου κλίμαξ ἐκαλλιτεχνήθησαν. Ὁ πρώην τῆς Σερβίας ἡγεμὼν Μιλόσχ κατέβαλε 25,000 δραχμάς, τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς δευτέρας πλευρᾶς τοῦ καταστήματος. Ἡ Α' Ἑλληνικὴ Βουλή, «πρόθυμος πάντοτε», ὡς ἔλεγεν ὁ πρύτανις Θεόδωρος Μανούσης παραδίδων κατὰ τὸ 1846 τὴν πρυτανικὴν ἀρχήν, «εἰς τὸ νὰ συνεργῇ γενναίως εἰς πᾶν ὅ,τι εἶνε οἰκεῖον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πρόοδον τῆς παιδείας καὶ τὴν δόξαν τοῦ ἔθνους, πληροφορηθεῖσα περὶ τῆς σμικρότητος τῶν νῦν ὑπαρχόντων μέσων καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τῆς πρὸς τελείωσιν τοῦ οἰκοδομήματος ἀπαιτουμένης δαπάνης, ἐψήφισεν αὐθορμήτως, μὲ ὄντως ἑλληνικὴν φιλομουσίαν, νὰ χορηγηθῶσι πρὸς τὸ παρὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου 50,000 δραχμαί, χάριν ταχυτέρας προόδου τοῦ οἰκοδομήματος». Ὁμογενὴς λόγιος, φιλόκαλος καὶ φιλόπατρις, ὁ Δ. Γαλανός, πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἀπελθὼν εἰς τὴν Ἰνδίαν καὶ ἀποβιώσας τῷ 1833 ἐν τῇ ἱερᾷ τῶν Ἰνδῶν πόλει Κασσῇ, ἀφιέρωσεν εἰς τὸ συσταθησόμενον Πανεπιστήμιον, ἐκτὸς χρηματικῆς ποσότητος ὄχι μικρᾶς καὶ διάφορα χειρόγραφα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἰνδικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν, περιέχοντα φιλολογικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ περὶ ἰνδικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ποιήματα καὶ μεταφράσεις ἀξιολόγους ἐκ τῆς σανσκριτικῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν διαφόρων μερῶν καὶ ἐπεισοδίων ἐκ τῶν μεγάλων ἰνδικῶν ἐπῶν *Ραμαϊάνας* καὶ *Μαχαραβάτας* καί τινα συντομὴν ταύτης, ἄγνωστον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς τοὺς ἰνδολόγους, ἐπιγραφομένην *Βαλαβαράταν*. Τὰ πολύτιμα ταῦτα χειρόγραφα ἔκειντο νεκρὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ὑπ' ὀλίγων γνωριζόμενα μέχρι τοῦ 1845, ὅτι ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῆς βιβλιοθήκης. Ὁ κατὰ τὸ 1840 τελευτήσας καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Γεώργ. Μαυροκορδάτος κατέλιπεν αὐτῷ ἅπασαν τὴν περιουσίαν του. Ὁ Χ. Εὐθυμίου ἀποθανὼν τῷ 1846 κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον κληροδότημα 20,000 δραχμῶν καὶ οἰκίαν διώροφον παρὰ τῇ πλατείᾳ τῶν Ἀνακτόρων, ἧς ἡ ἀξία ὑπερέβαινε τότε τὰς 25,000

Digitized by Google

δραχμῶν. Ὁ φιλέλλην Ρῶσσος Ἀπόλλων Ρέτκιν προσήνεγκε κατὰ τὸ 1850 ποσὸν 18,000 δραχμῶν ὑπὲρ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῶν Ἀθηνῶν, ἐξ οὗ ἡ βασίλισσα Ἀμαλία διέθηκεν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου τὰς 10,000 δραχμῶν. Ἡ τῶν Ἰωνιδῶν οἰκογένεια ἐδωρήσανο 40,000 δραχμὰς ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς τῶν δύο πτερύγων τοῦ Πανεπιστημίου, 10 μετοχὰς εἰς τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην καὶ ποσὸν 3,000 ἐτησίως ἐπὶ δωδεκαετίαν, πρὸς διατήρησιν ἓξ ὑποτρόφων. Ὁ κατὰ τὸ 1854 ἐν Βραΐλᾳ ἀποβιώσας Νικόλαος Μακρῆς ἐξ Ἰωαννίνων κατέλιπε πᾶσαν τὴν περιουσίαν του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ὁ Δ. Πλατυγένης,ἀποβιώσας ἐν Τεργέστῃ τῷ 1855, κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν, ἀνερχομένην εἰς τὸ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσὸν τῶν 200,000 δραχμῶν. Ἡ διαθήκη δι' ἧς ὁ Πλατυγένης κατέλιπε τὴν περιουσίαν του τῷ Πανεπιστημίῳ ἦτο ἰδιόχειρος καὶ εἶχε γραφῆ ἑπτὰ ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του. Ὁ Ι. Βουτσινᾶς, ὁ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνίσματος γενναῖος ἀγωνοθέτης,κατὰ τὸ 1870 ἐδωρήσατο εἰκοσάκις χιλίας δραχμὰς πρὸς διασκευὴν τοῦ ἀναγκαίου εἰς τὰς χημικὰς ἐργασίας καὶ ἀσκήσεις χώρου. Τῷ 1873 ὁ ἐν Ὀδησσῷ παροικῶν ὁμογενὴς κ. Θ. Ροδοκανάκης, πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ καθηγητὴς τῆς βοτανικῆς Θ. Ὀρφανίδης, κατήρτισε πλουσίαν φυτολογικὴν συλλογήν, ἠγόρασε τὴν συλλογὴν ταύτην ὁλόκληρον καὶ προσέφερεν ὡς δῶρον εἰς τὸ βοτανικὸν μουσεῖον. Ἀλλ' ὁ χῶρος θὰ ἐπέλιπεν ἡμᾶς ἀπαριθμοῦντας ἐνταῦθα μίαν πρὸς μίαν τὰς πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον εὐεργεσίας, θὰ περιορισθῶμεν δὲ τελευτῶντες νὰ ἀναφέρωμεν δύο μεγάλας δωρεὰς πρὸς αὐτό, τὴν τοῦ κρεοπώλου Βαρύκα, ὅστις θανὼν τῷ 1872 κατέλιπε αὐτῷ διὰ διαθήκης του τὸ 1)3 τῆς περιουσίας του, ἤτοι ἑκατὸν περίπου χιλιάδας δρ. καὶ τὴν τοῦ ἀειμνήστου Παπαδάκη ὅστις ἀποθανὼν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1878 ἐκληροδότησεν ἅπασαν τὴν κολοσσιαίαν αὐτοῦ ἐξ 800 χιλιάδων δραχμῶν περιουσίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἐπὶ μόνῳ τῷ ὅρῳ νὰ συντηρῶνται ἐξ αὐτῆς δέκα ὑπότροφοι, μὲ μηνιαίαν ἀντιμισθίαν 100 δραχμῶν. Ἡ προσφορὰ αὕτη ἦν ἡ μεγίστη τῶν γενομένων ἀπὸ καταβολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦτο δ' ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος ἐψηφίσατο νὰ γείνῃ δημοτελὲς μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ κληροδότου, νὰ χαραχθῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῇ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος βασιλέως ἀοιδίμου Ὄθωνος, νὰ ἀναστηλωθῇ μαρμαρίνη ἡ προτομὴ αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου, νὰ ἐγερθῇ δὲ αὐτῷ διὰ δαπάνης 10-12 χιλιάδων δραχμῶν μνημεῖον.

ΔΩΡΕΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

Αἱ πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον δωρεαί, ἰδίως κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ ἔτη, ἦσαν πολλαὶ καὶ ποικίλαι. Καὶ οἱ δωρηταὶ ἦσαν οὐ μόνον πλούσιοι ὁμογενεῖς ἢ φιλόμουσοι, ὡς ὁ ἐν Λιβόρνῳ Πάλλης ὁ δωρήσας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὴν πρώτην πνευματικὴν ἀντλίαν, ὁ ἀοίδιμος Σίνας ὁ δωρήσας δύο πολύτιμα τηλεσκόπια κτλ. ἀλλὰ καὶ ξένοι ἐπιστήμονες, ὡς ὁ ἐν Μονάχῳ καθηγητὴς τῆς χειρουργίας Στρομάϊερ ὁ δωρήσας τὴν πρώτην συλλογὴν τῶν χειρουργικῶν ἐργαλείων καὶ σκελετῶν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ βασιλε[illegible] ὁ τῆς Πρωσσίας ὁ ἀποστείλας τοὺ[illegible] τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ βα[illegible]ῦ ὑπαρχόντων διπλῶν συγγραμμάτων, ἵνα τὸ Πανεπιστήμιον ἐκλέξῃ ἐξ αὐτῶν ὅσα δὲν εἶχεν, ὁ τῶν δύο Σικελιῶν, ὁ προσενεγκὼν ἀντίτυπα ἐκ τῶν συλλογῶν τοῦ Βουρβωνείου Μουσείου, τοῦ Μουσείου Ἐρκουλάνου καὶ τῆς Πομπηίας κλπ.

Ἀλλ' ἄξιαι μνείας μᾶλλον εἰσὶν ἐνταῦθα, διὰ τὴν θέσιν του προσφέροντος ἢ τὸν τύπον τῆς προσφορᾶς, δωρεαί τινες ἃς μνημονεύομεν συντόμως: Ἐν ἔτει 1845 ὁ Δημήτριος Φάφαλης, ὑπηρέτης, προσήνεγκε τὸν ἐκ δρ. 28.05 λεπτ. μισθόν του. Ἐν ἔτει 1849, ἐκληροδότησαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὁ μὲν Χ. Δημήτριος Φωτόπουλος δρ. 100, ὁ δὲ Σωτήριος Ταλαντιναῖος δρ. 50. Ἐν ἔτει 1853 ἀποβιώσας ὁ λόγιος καὶ πτωχὸς διδάσκαλος Πύρρος, ἀφῆκεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὑδρόγειον ὑπερμεγέθη σφαῖραν, ὑπὸ τοῦ ἰδίου φιλοπονηθεῖσαν. Ἀλλ' ἡ οἰκία, ἐν ᾗ ἔκειτο, μὴ ἔχουσα θύραν ἰσομεγέθη πρὸς ἐξαγωγήν, ἔπαθεν ὅ,τι τὰ δαρδάνεια τείχη, ὡς ἐν τῇ λογοδοσίᾳ του ἀναφέρει ὁ τότε πρύτανις μακαρίτης Π. Ἀργυρόπουλος, ἔπαθον εἰσαγομένου ἐντὸς αὐτῶν τοῦ Δουρείου ἵππου, τουτέστι ἐκρημνίσθη κατὰ τὸ ἥμισυ, ἵνα ἐξαχθῇ ἐξ αὐτῆς ἡ σφαῖρα. Ἐν ἔτει 1854, ὁ ἐκ Τριπόλεως Ἰωάννης Κατριμάζης, σκυτοτόμος τὸ ἐπάγγελμα, ἐκληροδότησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ διάφορα πράγματα τέχνης. Ἐν ἔτει 1856, ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Θεοδώρων κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον δρ. 200. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, ὁ ἐκ Μετσόβου τῆς Ἠπείρου, ἐν Ἀθήναις δ' ἀποβιώσας Δημ. Γ. Ὄχας, ἀκονιστὴς ξυραφίων, ἐκ τῆς πενιχρᾶς περιουσίας, τὴν ὁποίαν εἰς τοὺς συγγενεῖς του ἐκληροδότησεν, ἐνετείλατο καὶ ἐδόθησαν ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον εἴκοσι δραχμαί. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, ὁ δημοδιδάσκαλος Μηλάοντος, οὗ ἀγνοοῦμεν τὸ ὄνομα, ἐδωρήσατο τῷ Πανεπιστημίῳ δρ. 200 ἐκ τῶν μισθῶν του. Ἐν ἔτει 1866, ὁ ἐξ Ἠπείρου Γεώργιος Ψύχας

Digitized by Google

διέθηκεν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου τὴν κατὰ τὴν συνοικίαν ἁγ. Νικολάου τοῦ Ῥαγκαβᾶ οἰκίαν αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἐλάμβανε τότε 70 δραχμὰς μηνιαίως ἐξ ἐνοικίων. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, ὁ ἱερεὺς Ἐμμαν. Σταμουλίδης κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον διὰ διαθήκης δρ. 50. Ἐν ἔτει 1868, ὁ ἐκ Παξῶν Θεόδωρος Πέτρου, θανὼν ἐν Ῥενίῳ τῆς Μολδοβλαχίας καὶ καταλιπὼν περιουσίαν 489 μόνον ἀργυρῶν ρουβλίων, ἐκληροδότησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον 5 καισαροβασιλικὰ φλωρία. Ἐν ἔτει 1871, ὁ ἐν Αἰγιαλῷ τῆς Κεφαλληνίας ταχυδρομικὸς ἐπιστάτης Σ. Δ. Ζερβὸς ἐδωρήσατο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον κατὰ μῆνα ἐκ τῆς χορηγουμένης ταχυδρομικῆς δαπάνης δέκα δραχμάς. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει ἡ ἐξ Ὕδρας ὑπηρέτρια Κιάρα Ἀντωνίου Γκώτου, ἀποβιώσασα ἐν Περαιεῖ, ἀφῆκεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον διὰ διαθήκης 200 δραχμάς.

Καὶ αὗται εἶνε κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν γενομένων δωρεῶν ἀναγεγραμμέναι, διότι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι πολλαὶ οὐχ ἧττον συγκινητικαὶ καὶ ἄξιαι ἀναγραφῆς, ἃς θὰ ἐπέλιπεν ἡμῖν ὁ χρόνος καὶ ὁ χῶρος ἐὰν ἠθέλομεν νὰ ἀπομνημονεύσωμεν πάσας.

Η ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Κατὰ λογοδοσίαν τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ν. Κωστῆ, πρυτανεύσαντος κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1884-1885, πρό τινος ἐκδοθεῖσαν, ἡ περιουσία τοῦ Πανεπιστημίου, κινητὴ καὶ ἀκίνητος, ἀνήρχετο κατὰ τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1885 εἰς δρ. 5,267,396,42. Ἐκ ταύτης ἡ κτηματικὴ ἐν γένει ἀνήρχετο εἰς δραχμὰς 2,701,000, 57 καὶ ἡ χρηματικὴ εἰς 2,516.395,85. Ἡ κυρία οἰκοδομὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἐκτιμᾶται ἀντὶ δρ. 797,268,55. Τὰ παραρτήματα αὐτοῦ ἐκτιμῶνται ὡς ἔχοντα ἀξίαν δρ. 443,580,10. Δηλαδὴ τὸ ὅλον τῶν οἰκοδομῶν, αἵτινες χρησιμοποιοῦνται εἴτε ὡς γραφεῖα, εἴτε ὡς αἴθουσαι παραδόσεων. εἴτε ὡς μουσεῖα, ἀνατομεῖα καὶ ἀποθῆκαι συλλογῶν κλπ. ἔχουσιν ἀξίαν δραχ. 1,240,843.65. Ἐὰν εἰς ταῦτα προσθέσωμεν τὴν ἀξίαν κτημάτων, μὴ προσοδοφόρων (οἰκοπέδων κλπ.) τὴν ἀξίαν τῶν συλλογῶν τοῦ φυσιογραφικοῦ καὶ τοῦ βοτανικοῦ μουσείου, τοῦ μουσείου Βαλσαμάκη, τῶν διαφόρων σκευῶν καὶ ὀργάνων, τῶν βιβλίων, τῆς νομισματικῆς συλλογῆς κλπ. τὸ ὅλον τῆς νεκρᾶς καὶ μὴ προσοδοφόρου περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου ἀνέρχεται εἰς δρ. 2,157.223,67. Τὸ ὅλον λοιπὸν τῆς προσοδοφόρου περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς κτήματα προσοδοφόρα καὶ διαφόρους μετοχὰς κλπ. ἀνέρχεται εἰς δρ. 3,109,172,75.

ΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΩΝ

Ἐπὶ τῆς πρώτης βασιλείας τὸ πανεπιστημιακὸν δίπλωμα εἶχε τύπον κατά τι διάφορον τον τύπου τοῦ σημερινοῦ. Ἐπὶ τῆς μεταπολιτεύσεως ἡ ἐπικεφαλὶς τοῦ διπλώματος «Ὑπὸ προστάτη καὶ κηδεμόνι τῷ τῆς Ἑλλάδος βασιλεῖ Ὄθωνι» ἐτροποποιήθη ὡς ἑξῆς: «Ἀγαθῇ τύχῃ. Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος. Προσωρινὴ κυβέρνησις».

Νῦν ὁ τύπος τοῦ διδακτορικοῦ μὲν διπλώματος ἔχει οὕτως:

Ἀριθ.

ΥΠΟ
ΠΡΟΣΤΑΤΗι ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙ
ΤΩι ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙ
ΓΕΩΡΓΙΩι

πρυτανεύοντος ἐν τῷ Ἀθήνησιν Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ
(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον πρυτάνεως)
(τίτλοι αὐτοῦ, ἤτοι διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας)
(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Κοσμήτορος,
(τίτλοι αὐτοῦ, ἤτοι διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ τακτικὸς καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας)
ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος τῆς τῶν . . . σχολῆς κοσμήτωρ
(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ὑποψηφίου)
τὸ γένος Ἕλληνα ἐκ . . . . ὁρμώμενον
διδαχθέντα μὲν τὴν (Φιλολογίαν)
τὴν δὲ πρὸς (τὰ φιλολογικὰ μαθήματα) **ἐπίδοσιν ἐν τῇ γενομένῃ ἀκριβεῖ δοκιμασίᾳ** (ἄριστα, λίαν καλῶς, κλ.)
ἐπιδειξάμενον
ἀπὸ δόγματος ὁμοθύμου τῆς (τῶν φιλολόγων σχολῆς)
εἰς τοὺς διδάκτορας τῆς (φιλοσοφίας)
ᾗ ἔθος ἐνέκρινε καὶ πάσας αὐτῷ τὰς προνομίας τὰς τῷ διδακτορικῷ ἀξιώματι παρομαρτούσας προσένειμε
μηνὸς (Μαΐου ὀγδόῃ) **ἔτει** (χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ ἐννάτῳ)
τοῦθ' οὕτω δὴ γενόμενον δηλοῦται τῷ διπλώματι τῷδε οὐ μόνον ταῖς σφραγῖσι τοῦ πανεπιστημίου καὶ τῆς σχολῆς ἀλλὰ καὶ τοῖς τοῦ πρυτάνεως καὶ κοσμήτορος αὐτογράφοις κεκυρωμένῳ
ὁ πρύτανις
(ὑπογραφὴ)
(θέσις μεγάλης σφραγῖδος τοῦ Πανεπιστημίου)
ὁ κοσμήτωρ
(ὑπογραφὴ)
(θέσις σφραγῖδος τῆς Σχολῆς)
ὁ γραμματεὺς
(ὑπογραφὴ).

Ἡ θεολογικὴ σχολή, διασκεφθεῖσα τῇ 12 Ἰανουαρίου 1863 περὶ τοῦ διπλώματος, ἀπεφήνατο, ἐπειδὴ ὁ τοῦ διδάκτορος βαθμὸς εἰς τὴν θεολογίαν εἶνε μέγας καὶ ὑψηλὸς, νὰ δίδεται εἰς τοὺς ὑποστάντας τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις δίπλωμα προλύτου, ἀφοῦ προσαγάγωσιν ἐναίσιμον διατριβὴν ἧς τὸ θέμα θέλουσιν ἐκλέξει οἱ ἴδιοι ὑποψήφιοι. Ἡ διατριβὴ δύναται νὰ εἶνε γεγραμμένη καὶ εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν. Τὸ δίπλωμα τοῦ προλύτου τούτου εἶνε ἰσοβάθμιον τῷ διπλώματι τοῦ διδάκτορος τῶν ἄλλων σχολῶν. Ἐὰν δὲ ὁ λαβὼν

Digitized by Google

τὸ τοῦ προλύτου δίπλωμα ἀνεδείχθη μετέπειτα ἀνωτέρας παιδεύσεως κάτοχος διὰ συγγραφῆς ἀξίας λόγου, τότε λαμβάνει καὶ τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος. Ὁ προλύτης ἀναγορεύεται ὡς ὁ διδάκτωρ τῶν ἄλλων σχολῶν. Ὡς ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τὸ τῆς θεολογικῆς σχολῆς δίπλωμα ἔχει οὕτω:

. . . .

(ὡς ἀνωτέρω μέχρι τοῦ στίχου δεκάτου πέμπτου)

Σπουδάσαντα μὲν περὶ τὴν θεολογίαν, τὴν δὲ πρὸς τὰ θεολογικὰ μαθήματα ἐπίδοσιν ἐν τῇ γενομένῃ ἀκριβεῖ δοκιμασίᾳ (λίαν καλῶς).

ἐπιδειξάμενον

Ἀπὸ δόγματος ὁμοθύμου τῆς τῶν θεολόγων σχολῆς εἰς τοὺς προλύτας

τῆς θεολογίας

Ἦι ἔθος ἐνέκρινε καὶ πάσας αὐτῷ τὰς προνομίας τὰς τῷ ἀκαδημαϊκῷ τούτῳ ἀξιώματι παρομαρτούσας προσένειμε κτλ.

Τὸ τοῦ προλύτου δίπλωμα ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΥΠΟ

ΠΡΟΣΤΑΤΗι ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙ

ΤΩι ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙ

ΓΕΩΡΓΙΩι

Πρυτανεύοντος ἐν τῷ Ἀθήνησιν Ἐθνικῷ Πανεπιστημείῳ

(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Πρυτάνεως)

Τακτικοῦ καθηγητοῦ (τοῦ ποινικοῦ δικαίου).

Κοσμοῦντος δὲ τὴν τῶν (νομικῶν) **σχολὴν**

(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Κοσμήτορος)

τακτικοῦ καθηγητοῦ (τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου)

(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ὑποψηφίου)

Ἕλλην τὸ γένος ἐκ . . . . . ὁρμώμενος

ἐπὶ τετραετίαν ὅλην (τοῖς νομικοῖς) **ἐν τῷ πανεπιστημείῳ τούτῳ σχολάσας μαθήμασι,**

τὸν μὲν τρόπον κόσμιον καὶ ἐπιεικῆ, τὰ δὲ ἤθη χρηστὸν ἑαυτὸν παρέσχε

καὶ τοῖς κειμένοις νόμοις ἀεὶ πειθόμενος διετέλεσε τὴν δὲ πρὸς τὰ μαθήματα ἐπίδοσιν ἐν τῇ γενομένῃ ἀκριβεῖ δοκιμασίᾳ (ε ὐ δ ο κ ί μ ω ς)

ἐπιδειξάμενος

ἀπὸ δόγματος ὁμοθύμου τῆς τῶν (νομικῶν) **σχολῆς εἰς τοὺς τελειοδιδάκτους ἐδοκιμάσθη**

καὶ τοῦ ἀπολυτηρίου τούτου διπλώματος ἔτυχεν

Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις μηνὸς (. . . . . .) ἔτει (. . . .)

ὁ πρύτανις

ὁ κοσμήτωρ

ὁ γραμματεύς

Τὰ διπλώματα ἐκτυποῦνται ἐπὶ μεμβράνης διὰ κοινῆς τυπογραφικῆς μελάνης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΥΤΣΟΣ

Ἐκ τῶν ἅμα τῇ συστάσει τοῦ Πανεπιστημίου διορισθέντων καθηγητῶν [illegible]όνος ἐπιζῶν σήμερον εἶνε ὁ ἐπιφανὴς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καθηγητὴς Ι. Σοῦτσος, οὗ ἡ πεντηκονταετηρὶς ἐπανηγυρίσθη πρὸ τριῶν ἑβδομάδων μετ' ἐξαιρετικῆς εὐφροσύνης ὑπὸ τῶν συναδέλφων καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, παλαιῶν τε καὶ νέων.

Ὁ Ἰωάννης Ἀλεξάνδρου Σοῦτσος ἐγεννήθη ἐν Ἀρναούτκιοϊ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς τοῦ Βοσπόρου ὄχθης ἐξ οἰκογενείας καταλεγομένης μεταξὺ τῶν ἐπιφανεστέρων τοῦ Βυζαντίου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἡγεμόνευσε ἐπὶ μακρὸν κατὰ τρεῖς περιόδους, δὶς μὲν γενόμενος ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας, ἅπαξ δὲ τῆς Μολδοβλαχίας. Ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τῷ 1821 ἐν Βουκουρεστίῳ, ὁ νεαρὸς ἡγεμονίδης μετὰ τῆς μητρός του καὶ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας του ἐσώθησαν εἰς Τρανσυλβανίαν, φεύγοντες τὴν μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ὑψηλάντου μῆνιν τῶν Τούρκων. Ὁ Σοῦτσος τῷ 1829 ἀπῆλθεν εἰς Ἑλβετίαν, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ τριετίαν σπουδάζων τὰ νομικὰ καὶ τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Παρισίους ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, κατέτριψε δὲ καὶ αὐτόθι νέαν τριετίαν.

Ἡ ἐπιστημονικὴ αὕτη συμπλήρωσις τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως, ἧς ὁ Σοῦτσος εἶχε τύχει, ὡς πάντες οἱ νέοι τῶν μεγάλων φαναριωτικῶν οἴκων, κατέστησεν αὐτὸν ἕνα τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ἐπιστημόνων, οἵτινες μετὰ τὴν ὑλικὴν τῆς Ἑλλάδος ἀπελευθέρωσιν ἤρχοντο φέροντες πρὸς αὐτὴν τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης, τὸ προωρισμένον νὰ διαλύσῃ τὰ πυκνὰ σκότη καὶ τῆς πνευματικῆς δουλείας, ἅτινα μακραίων τυραννία εἶχεν ἀδιάρρηκτα ἐξυφάνει πέριξ αὐτῆς. Ἅμα κατελθὼν εἰς Ἑλλάδα, τῷ 1835, ὁ Ἰωάννης Σοῦτσος διωρίσθη πάρεδρος παρὰ τῷ συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας, ἅμα δὲ ὡς ἱδρύθη τὸ Πανεπιστήμιον, τῷ 1837, ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἐν αὐτῷ.

Ἔκτοτε ὁ νῦν γηραιὸς καθηγητής, ἐκτὸς βραχέος τινὸς διαλείμματος ὅτε μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ βασιλέως Γεωργίου διωρίσθη μέλος τοῦ ἐπί τινα μόνον χρόνον ὑπάρξαντος συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν, μετ' ἀφοσιώσεως ἀληθοῦς ἀφιερωθεὶς εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Πρόσφατοι εἰσὶν οἱ εὔγλωττοι λόγοι δι' ὧν ἐχαιρετίσθη ἐσχάτως ἡ πεντηκονταετηρὶς τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ, ὥστε νὰ μὴ παρίσταται ἀνάγκη ὅπως ἐπιμείνῃ τις ἐνταῦθα πλειότερον εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ μακροῦ καὶ γονίμου αὐτοῦ σταδίου. Ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας εἰς ὀλίγους δίδοται νὰ πανηγυρίζωσιν ἐπέτειον τοσοῦτον εὐφρόσυνον καὶ ἐξαιρετικὴν ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν. Ἀλλ' ὅταν βλέπῃ τις ὅτι ἄνδρες οἷος ὁ Σοῦτσος, ἀπὸ τῆς ἀνθηρᾶς νεότητος μέχρι τοῦ πολιοῦ γήρατος ἀφιερώσαντες πάσας τὰς πνευματικὰς αὐτῶν δυνάμεις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος, τυγχάνουσι τῆς σπανίας ταύτης εὐνοίας τοῦ θείου, δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ὁ κλῆρος πίπτει δικαίως καὶ ὅτι τῆς χάριτος ταύτης ἀξιοῦνται ἐκεῖνοι οἵτινες πράγματι εἰσὶν ἄξιοι αὐτῆς.

Digitized by Google

ΟΙ ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΤΕΣ

Ἐν τῷ ἀρχικῷ τοῦ Πανεπιστημίου σχεδίῳ ὁ εὐφυὴς καὶ σοφὸς αὐτοῦ ἀρχιτέκτων Χάνσεν, πρὸς ὡραϊσμὸν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, ἔθεσε δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς τὸ μέτωπον αὐτοῦ κοσμούσης στοᾶς ἀνὰ ἕνα μέγαν ἀνδριάντα ἐπὶ ὑψηλοῦ στυλοβάτου, οἱ δὲ ἀνδριάντες οὗτοι ἐν τῷ ρηθέντι σχεδίῳ παρίστανον θεότητας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἡ σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου βραδύτερον ἀπεφάνθη, ὅτι καταλληλότερον θὰ ἦτο ἀντὶ δύο ἀρχαίων θεοτήτων, οὐδεμίαν ἐχουσῶν σχέσιν πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἐπάνοδον τῶν Μουσῶν, ἐὰν οἱ δύο τοῦ σχεδίου ἀνδριάντες ἀντεπροσώπευον, ὁ μὲν τὴν ἐλευθερίαν διὰ τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως Ρήγα Φεραίου, ὁ δὲ τὴν ἐπάνοδον τῶν Μουσῶν διὰ τοῦ τοσοῦτον ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς νεωτέρας γλώσσης μοχθήσαντος Ἀδαμαντίου Κοραῆ. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς συγκλήτου ἅμα ἐπληροφορήθη ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μεγαλώνυμος πατριώτης κ. Γεώργιος Ἀβέρωφ δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν πρυτανείαν ἐδήλωσεν ὅτι ἀναλαμβάνει ἰδίαις δαπάναις τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ρήγα Φεραίου παρὰ τεχνίτου Ἕλληνος ποιηθησομένου, πρὸς τούτῳ δὲ καὶ τὴν ἀνέγερσιν ἀνδριάντος εἰς τὸν ἀπαγχονισθέντα πατριάρχην Γρηγόριον. Οὕτως ἐστήθησαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ Πανεπιστημίου, δεξιόθεν μὲν ὁ ἀνδριὰς τοῦ πατριάρχου, ἀριστερόθεν δ' ὁ ἀνδριὰς Ρήγα τοῦ Φεραίου, εἰς μέγεθος ὑπερφυσικόν. Ὁ τοῦ Κοραῆ ἀνδριὰς ἀνεστηλώθη βραδύτερον ἐν τῷ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου κηπαρίῳ. Εἰς τὸ ἀπέναντι δ' αὐτοῦ μέρος ἀπεφασίσθη νὰ στηθῇ ὁ ἤδη ἕτοιμος ἀνδριὰς τοῦ Γλάδστωνος.

Ὁ πρῶτος ἀποπερατωθεὶς καὶ ἀποκαλυφθεὶς ἀνδριὰς ὑπῆρξεν ὁ τοῦ Ρήγα Φεραίου. Ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἐγένετο μετ' ἐπισημότητος μεγίστης, τῷ 1871, παρούσης καὶ τῆς βασιλίσσης, τοῦ βασιλέως τότε ἀπόντος ἐξ Ἑλλάδος, ἐπιτυχῶς δ' εἰκονίζει τὰ αἰσθήματα ἅτινα ἐπλήρουν τὰς καρδίας τοῦ κατὰ τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην ἑορτὴν παραστάντος πλήθους ὁ ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου κ. Βουσάκη ἐκφωνηθεὶς λόγος.

Τὴν 25 Μαρτίου 1872 μετὰ πομπῆς ὁμοίας ἐγένοντο τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Πατριάρχου, κατὰ τὴν εὐκαιρίαν δὲ ταύτην ἀληθῆ ποιητικὸν θρίαμβον κατήγαγεν ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ἀπαγγείλας πρὸ τοῦ ἀποκαλυφθέντος ἀνδριάντος τὴν γνωστὴν αὐτοῦ ᾠδὴν πρὸς τὸν πατριάρχην. Ὁ πρύτανις κ. Καστόρχης, συνοψίζων τὰς συγκινήσεις τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐν τῇ πρυτανικῇ αὐτοῦ λογοδοσίᾳ, ἔλεγεν: «Ὅπως ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τελεσθῇ ὅσον οἷόν τε πανηγυρικωτέρᾳ, ἡ πρυτανεία παρεκάλεσε τὸν ἐν Λευκάδι διατρίβοντα ποιητὴν κ. Ἀριστοτέλην Βαλαωρίτην νὰ ποιήσῃ τὸν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἁρμόζοντα ὕμνον. Ὁ πρὸς πᾶν ἐθνικὸν ἔργον ἑτοιμότατος ποιητής, καὶ μάλιστα πρὸς ἐξύμνησιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος, ἀσμένως τὴν αἴτησιν τῆς πρυτανείας ἀποδεχθείς, ἀφίκετο ἐκ Λευκάδος καὶ διὰ τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ φαντασίας καὶ γλώσσης προσαγορεύσας τὸν ἀνδριάντα, ἐν τῇ πρὸ τῶν προθύρων τοῦ ἑλληνικοῦ πανδιδακτηρίου καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἄρτι καθωραϊσθείσης πλατείας αὐτοῦ πανδήμως τελεσθείσῃ κατὰ τὴν ρηθεῖσαν ἡμέραν ἐθνικῇ ἑορτῇ, οἵαν σπανίως ἑορτάζουσιν αἱ νεώτεραι Ἀθῆναι, μετήγαγε τῶν προσελθόντων τὴν διάνοιαν εἰς τὰς πολυκλαύστους καὶ ἐνδόξους ἐκείνας ἡμέρας τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος. Τοῦτον δὲ περιγράψας διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ φαντασίας καὶ γλώσσης, συνεκίνησε μέχρι δακρύων τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν, ἀνέφλεξε τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα καὶ ἀναρπάσας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς σημερινῆς πολιτικῆς καχεξίας μετεβίβασεν εἰς τὸν μοναδικὸν καὶ πλήρη πατριωτισμοῦ καὶ ἀληθοῦς αὐταπαρνήσεως ἐκεῖνον ἀγῶνα».

Τὴν 7 Ἀπριλίου τοῦ 1874 ἐγένετο δημοτελῶς καὶ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Πανεπιστημίου στηθέντος ἀνδριάντος τοῦ Κοραῆ, ὃν ἀνήγειρεν ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, καταβαλόντων τὴν δαπάνην, καὶ τὸν ὁποῖον ἐκαλλιτέχνησεν ὁ ἀγαλματοποιὸς κ. Βροῦτος.

Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Γλάδστωνος, ὅστις πρόκειται νὰ στηθῇ παρὰ τὸν τοῦ Κοραῆ, κατεσκευάσθη τῇ συνδρομῇ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διὰ δημοσίου ἐράνου. Ἐκ τοῦ συναχθέντος τότε ποσοῦ κατεσκευάσθη καὶ ἀνδριὰς τοῦ Γκυίλφορδ, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ἀλλὰ τοῦτον τὸ Πανεπιστήμιον ἐδωρήσατο εἰς τὴν πόλιν τῆς Κερκύρας, ἵνα ἀναστηλωθῇ ἐν ᾧ τόπῳ ὁ Γκυίλφορδ ἤθλησε καὶ εὐηργέτησεν.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Περὶ τοῦ Κολοκοτρώνη διηγοῦνται ὅτι καθήμενος ποτὲ παρὰ τὰς βαθμίδας τοῦ ἀνεγειρομένου Πανεπιστημίου ἀπέβλεψε μελαγχολικῶς πρὸς τὸ ἡμιτ[illegible]ικοδόμημα, εἰπών:

—Αὐτὸ τ[illegible]ὸ παλατάκι θὰ φάῃ τὸ μεγάλο.

Ἡ πρόρρησις τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ἐπληρώθη μετὰ εἰκοσιπέντε καὶ ἐπέκεινα ἔτη, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ τιμῇ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐξεγερθέντος μετὰ τῶν ἄλλων κατὰ χρηστοῦ καὶ ἀγαθοῦ βασιλέως, εἰς ὃν ὤφειλε καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—874

Digitized by Google

Ἀριθ. 595 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 24 Μαΐου 1887

Τὸ κατωτέρω λαμπρὸν ἄρθρον, γραφὲν ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ συγγραφέως Paul Lindau, ἐπὶ τῇ ἐνενηκονταετηρίδι τοῦ αὐτοκράτορος Γουλλιέλμου, μετεφράσθη ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τῆς Α. Υ. τοῦ πρίγκιπος διαδόχου τοῦ Sax-Meiningen Βερνάρδου, ἀνδρὸς ἐξαιρέτως πεπαιδευμένου καὶ γνώστου τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ἀπεστάλη δὲ πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν Ἑστίαν διὰ τῆς ἐνταῦθα ἐλλογίμου Κυρίας Σοφίας Σλεῖμαν. Νομίζομεν ὅτι παρέχομεν ἀνάγνωσμα ἰδιαζόντως ἐνδιαφέρον εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς Ἑστίας δημοσιεύοντες ἐνταῦθα τὴν θαυμασίαν ταύτην ἀπεικόνισιν τοῦ δαφνοστεφοῦς Γερμανοῦ μονάρχου χαραχθεῖσαν διὰ τῆς ἀριστοτεχνικῆς χειρὸς ἑνὸς τῶν κορυφαίων Γερμανῶν συγγραφέων, ἐπιτυχῶς δὲ μετενεχθεῖσαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ μουσοτραφοῦς πρίγκιπος τοῦ Σὰξ-Μάϊνιγγεν.

Σ. τ. Δ.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΛΙΕΛΜΟΣ

Ἐκ τοῦ γένους τῶν Χοεντσόλλερν προεξέχουσι τρία γιγαντιαῖα πρόσωπα, ἅτινα δυνατῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἡμετέρου πρωσσικοῦ κράτους: ὁ Μέγας Ἐκλέκτωρ, ὅστις ἔθηκε τὰ ἀδιασείστως στερεὰ θεμέλια, ὁ Φρειδερίκος ὁ Μέγας, ὅστις πρὸς πεῖσμα πασῶν τῶν λοιπῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης κατέκτησε καὶ ἐξησφάλισε τῷ κράτει τὴν θέσιν του ὡς μεγάλης δυνάμεως, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλλιέλμος, ᾧ ἡ παγκόσμιος ἱστορία θέλει ἀπονείμει ἀνενδοιάστως τὸν αὐτὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Μεγάλου, ὁ ὁποῖος διωργάνωσε καὶ ἐνεδυνάμωσε τὸ κράτος ἀναδείξας αὐτὸ προέχον ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἵδρυσε τὴν γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πρωσσίας. Γεγονὸς παράδοξον— δύναταί τις εἰπεῖν σχεδὸν θαῦμα—ὅτι ἡ δρᾶσις τῶν τριῶν τούτων ἀνδρῶν εἶνε κεχωρισμένη ἀπ' ἀλλήλων δι' ἐντελῶς ἴσου χρονικοῦ διαστήματος ἀκριβῶς σχεδὸν ἑκατὸν ἐτῶν. Εἰς τὸ τρίτον τέταρτον τῆς δεκάτης ἑβδόμης, τῆς δεκάτης ὀγδόης καὶ τῆς δεκάτ[illegible]ς ἑκατονταετηρίδος ἐκτελοῦνται πάντα τὰ κατορθώματα, ἅτινα ἔχουσιν ἀποφασιστικὴν σημασίαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς τοῦ ἡμετέρου κράτους. Ἐν ἔτει 1665 συνεκροτεῖτο ἡ μάχη τῆς Φερβελίνης, τῷ 1757 αἱ τοῦ Rossbach καὶ Leuthen, τῷ 1760 αἱ τοῦ Liegnitz καὶ Torog, τῷ 1866 ἡ τοῦ Königgrätz καὶ τῷ 1870 ἡ τοῦ Sédan. Ἡ σύγχρονος ὅμως καὶ ἡ μεταγενεστέρα γενεὰ δὲν συνέδεσε μετὰ τῶν ἀνδραγαθημάτων τούτων τὰ ὀνόματα τῶν σπουδαίων στρατηγῶν. Ἐν διαυγεῖ αἴγλῃ, ἥτις περιβάλλει πᾶσαν προσωπικὴν ἀξίαν, ἡ ἱστορία ἀναγράφει τὰ ὀνόματα τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων μας ὡς τῶν ἀληθῶν νικητῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ὅπως ὁ Μέγας Ἐκλέκτωρ εἶνε ὁ ἥρως τῆς Φερβελίνης καὶ ὁ Φρειδερίκος ὁ Μέγας ὁ ἥρως τοῦ ἑπταετοῦς πολέμου οὕτω καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλλιέλμος εἶνε ὁ ἥρως τῶν μεγάλων γερμανικῶν πολέμων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Τὸ μεγαλεῖον τῶν συγχρόνων δὲν ἐπισκιάζει, ἀλλ' ὑψώνει μόνον τὸ ἴδιον αὐτοῦ μεγαλεῖον.

Ἐκεῖνο δὲ εἶνε ἴσως τὸ μᾶλλον ἐκπληκτικὸν καὶ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστον τοῦ ἡμετέρου αὐτοκράτορος, καὶ ἡ μεγαλειτέρα πιστοποίησις τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ μεγαλείου, ὅτι σύμβουλον ὡς τὸν Βίσμαρκ καὶ στρατηγὸν ὡς τὸν Μόλτκε ἔχων, ἔμεινε πράγματι ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ καὶ τοὺς μεγίστους ἀκόμη τοῦ καιροῦ του ὑπερέχων, ὁ κυρίαρχος ἄνευ κυριαρχικῆς ἀλαζονείας, ἄνευ αὐθαιρεσίας, εἰς τὸν ὁποῖον ὑποτάσσονται μετ' ἀληθοῦς ἀγάπης οἱ ἄριστοι τοῦ καιροῦ του, οὐχὶ ἐν δουλικῇ δουλοφροσύνῃ, ἀλλὰ μετὰ πλήρους σεβασμοῦ ἀναγνωρίσεως τῆς πραγματικῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ.

Ὁποῖον μέγεθος ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς δυνάμεως ἀπῃτεῖτο, ἵνα παραπλεύρως τῆς κοσμοκλονιστικῆς μεγαλοφυΐας ἑνὸς Βίσμαρκ καὶ τῆς συνταγματικῆς ἐξουσίας ἑνὸς συχνὰ ἀντιπράττοντος κοινοβουλίου, μένῃ τις τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐν εὐρυτάτῃ ἐννοίᾳ ὁ ἀρχηγέτης τοῦ κράτους: ἤτοι νὰ κρατῇ τὴν ἀνωτάτην καὶ ἀποφασιστικὴν διοίκησιν τῆς ἐπικρατείας,—καὶ νὰ μὴ ὑποβιβασθῇ εἰς ἀσήμαντον μόνον κτήτορα τοῦ στέμματος, ὅπερ διὰ τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου γεννηθέντα οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ θαμβῶδες κόσμημα, οὐχὶ ὅμως τὸ συμβολικὸν δεῖγμα τῆς ἐξουσίας του· νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ μὴ κυβερνᾶται οὔτε ὑπὸ τοῦ κραταιοῦ ἀρχικαγκελαρίου, οὔτε ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ κοινοβουλίου· νὰ εἶνε αὐτοκράτωρ καὶ οὐχὶ ἡγεμονικὴ σκιὰ ἐν τῇ ἀπατηλῇ λάμψει τῆς πορφύρας, μόνον ἔργον ἔχων νὰ ἐκτελῇ ξέ-

Digitized by Google

νην βούλησιν· νὰ εἶνε αὐτοκράτωρ καὶ οὐχὶ τύραννος καταπατῶν τολμηρῶς τὰ ἐπικεκυρωμένα δικαιώματα τοῦ λαοῦ. Εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν ἡ κυριαρχία καγκελαρίου τινὸς εἶνε τοσούτῳ ἀδύνατος, ὅσῳ καὶ ἡ κυριαρχία κοινοβουλίου,—εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν ὁ αὐτοκράτωρ μόνον κυβερνᾷ.

Εἰς ὅλα λοιπὸν τὰ σπουδαῖα ζητήματα, ἅτινα ἅπτονται τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κράτους ἡμῶν, ἐξεδηλοῦτο ἰσχυρῶς ἡ ἀπὸ πάσης ἰδιοτροπίας καὶ πάσης ἐπιμονῆς ἐλευθέρα θέλησις τοῦ αὐτοκράτορος—ἀποτέλεσμα μᾶλλον εὐσυνειδήτου ἐξετάσεως ἑαυτοῦ, βαθείας φροντίδος ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς χώρας καὶ γνησίας ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα.

Ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ ἐτίμα τὴν κληρονομίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ προπάτορος καὶ ὅπως ἐθεώρει ἑαυτὸν πάντοτε τὸν πρῶτον ὑπηρέτην τοῦ κράτους, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην δύναμιν κύπτων ἢ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινῆς εὐημερίας,—οὕτω καὶ ὁ Βίσμαρκ δὲν ἦτο ποτὲ ἄλλο τι ἢ κυριολεκτικῶς «ὁ ὑπουργός»: ὁ πρῶτος ὑπηρέτης τοῦ κυρίου του· καὶ οὐδέποτε ἔτεινε πρὸς τὴν ἐξουσίαν.

Ἡ Πρωσσία εἶνε γνησία μοναρχία καὶ εἰς τὴν Πρωσσίαν κυβερνᾷ ὁ βασιλεύς: αὕτη εἶνε ἡ βάσις ἐφ' ἧς ἐρείδονται πᾶσαι αἱ δηλώσεις ἃς ὁ ἀρχικαγκελάριος ἐξέφραζε δημοσίως πάντοτε ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν σχέσιν τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν μονάρχην. Καὶ ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὴν ἔμφυτον ὑψηλοφροσύνην, μεθ' ἧς ὁ ἡμέτερος πατὴρ τῆς πατρίδος ἐκτελεῖ τὴν ἐντολήν του ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ ἀρχικαγκελαρίου ἐν ἐμπιστευτικῷ κύκλῳ τὸ ῥητόν: «Δὲν ὑπῆρχέ ποτε σχεδὸν ἡγεμὼν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, πεπροικισμένος διὰ τοιαύτης εὐφυΐας τοῦ κυβερνᾶν, ὡς ὁ ἡμέτερος αὐτοκράτωρ!

Οὕτω δὲ ἡ ἱστορία τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, καίτοι παρήγαγεν ἕνα πολιτικὸν ἄνδρα, ὡς τὸν Βίσμαρκ, θὰ ὀνομάζεται πάντοτε: Ἡ ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλλιέλμου.

Ἐπὶ ἑνὸς Ναπολέοντος, ἐννοεῖται, ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ εἰς «ἀντι-αὐτοκράτωρ» Rouher. Θὰ μένῃ ὅμως ἡ περιφανεστέρα δόξα τοῦ Βίσμαρκ, ὅτι δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ εἶνε ἄλλο τι ἢ ὁ σύμβουλος τοῦ αὐτοκράτορός του· καὶ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ εἶνέ ποτε ἄλλο τι, — εἶνε περιφανὲς τεκμήριον τοῦ μεγαλείου τοῦ μονάρχου, ἐν τῇ βαθυτάτῃ καὶ εὐγενεστάτῃ σημασίᾳ τῆς λέξεως ταύτης.

Οὗτος εἶνε ὁ μονάρχης: ἡ κυβέρνησις αὐτοῦ εἶνε μία καὶ μόνη. Ἐκτὸς τῆς κυβερνήσεως ταύτης δὲν ὑπῆρχόν ποτε φατρίαι καὶ ῥεύματα, κυμαινόμενα κατ' ἀλλήλων καὶ σήμερον τὸν μέν, αὔριον τὸν δὲ ὑψοῦντα καὶ ὠθοῦντα πρὸς τὰ πρόσω. Ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῶν δὲν ἠδύναντο νὰ μορφωθῶσιν αὐλικαὶ ῥαδιουργίαι καὶ καταστρεπτικαὶ σκευωρίαι εὐνοουμένων, διότι ὁ αὐτοκράτωρ ἵσταται ἀνώτερος, ἀπροσπέλαστος εἰς πᾶσαν μικρολογίαν. Εἶνε ὁ πραγματικώτατος τῶν ἀνθρώπων, ὅστις εἶδέ ποτε τὸν ἥλιον. Ἐν τῇ ἰδιότητί του ὡς μονάρχης παραβλέπει ἐντελῶς πᾶν προσωπικὸν συμφέρον. Ἔχων τὸ ὄμμα διευθυνόμενον πάντοτε πρὸς ὑψηλοτέρους καὶ εὐρυτέρους σκοποὺς καὶ ἀποκλειστικῶς μεριμνῶν νὰ ἐκτελῇ τὰ καθήκοντα τῆς ὑψηλῆς καὶ πλήρους εὐθύνης ἐντολῆς του, προσπαθεῖ ἀνενδότως νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ πάσης προσωπικῆς ἀδυναμίας καὶ νὰ ἐγκλείσῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ ἀτομικὸν αὐτοῦ αἴσθημα. Οὐδεμίαν γνωρίζει ἰδιοτροπίαν, οὐδεμίαν συμπάθειαν, οὐδεμίαν ἄλλην προσωπικὴν χαρὰν ἢ ἐκείνην, ἥτις συμπίπτει μετὰ τῆς ἐντολῆς του. Καὶ εἰς τὸ προσωπικὸν ἀκόμη ἄλγος, ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ παρακωλύῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου του, ἀπαγορεύει τὴν εἴσοδον. Πιστότατος ὢν χριστιανός, θεωρεῖ τὸ κυριαρχικὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα ὡς δοθὲν αὐτῷ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, εἰς ὃ πρέπει νὰ ἀφιερωθῇ ἐντελῶς καὶ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ὁποίου ἐπίγειός τις σμικρότης δὲν πρέπει νὰ τὸν ταράξῃ. Εἰς τὴν ἀντίληψιν ταύτην συρρέουσιν ὅλα τὰ αἰσθήματά του καὶ ἅπαντα ταῦτα συνενοῦνται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ καθήκοντος. Εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ κυριαρχικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος δὲν βλέπει μόνον τὴν ἱερωτάτην του ἐντολήν· αὕτη τυγχάνει ἔτι δι' αὐτὸν ἡ μεγίστη εὐδαιμονία τῆς ὑπάρξεώς του.

Ἐὰν ἀπὸ παμπαλαίων χρόνων ὁ λαὸς ἐν ἐμφύτῳ σοφίᾳ ἔδωκεν εἰς τοὺς ἡγεμόνας του θέσιν, ἐν ᾗ αἱ χυδαῖαι φροντίδες τοῦ καθημερινοῦ βίου δὲν δύνανται νὰ προσπελάσωσιν αὐτούς· ἐὰν τοὺς ὕψωσεν ὑπεράνω πάντων τῶν ἄλλων καὶ ἐὰν ἀπαιτῇ δι' αὐτοὺς ὑφ' ὅλων τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ παντὶ ὅρῳ τὸν φόρον τοῦ σεβασμοῦ—καὶ τότε ἀκόμη, ὅταν ὁ σεβασμὸς οὗτος δὲν προκαλῆται ὑπὸ προσωπικῆς ἀξίας—ἐπέβαλεν ὅμως αὐτοῖς ἀντὶ τῶν παραχωρήσεων τούτων καὶ στερήσεις, ἃς ὁ κοινὸς θνητὸς δὲν συνηθίζει νὰ ὑποφέρῃ. Καὶ τὸν νόμον τοῦτον τοῦ γενικοῦ καὶ ἐξισωτικοῦ δικαίου οὐδεὶς ἄλλος ἀναγνωρίζει περισσότερον ἢ ὁ ἡμέτερος αὐτοκράτωρ. Ὅσῳ ὀλίγον παραδίδεται εἰς παραλυτικὴν καὶ ἀδρανῆ θλῖψιν, εἰς τὸ πένθος ἕνεκα ἠγαπημένου συγγενοῦς, ἢ ἕνεκα πιστοῦ λίαν δεδοκιμασμένου φίλου—τόσῳ ὀλίγον χορηγεῖ ἑαυτῷ ὅλας τὰς ἀκάκους διασκεδάσεις ἐκείνας, αἵτινες φαιδρύνουσι καὶ τέρπουσι τὸν βίον τοῦ κοινοῦ θνητοῦ. Ὅ,τι διὰ τὸν ἁπλοῦν ἄνθρωπον εἶνε διασκέδασις καὶ, ὡς τοιαύτη, ὁ σκοπὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, ἀποβαίνει διὰ τὸν

Digitized by Google

αὐτοκράτορα οὐδὲν ἄλλο ἢ σκόπιμος ἐξάσκησις τοῦ καθήκοντός του. Δὲν γνωρίζει τὴν χαρὰν χάριν ἑαυτῆς.

Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης ἐντολῆς, ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ἀνεγνώρισε, τὴν ἀνέλαβε καὶ τὴν ἐξετέλεσεν, ἦτο ἀνάγκη συμπράξεως τῶν σπανιωτέρων καὶ εὐγενεστέρων ἰδιοτήτων τοῦ ἀνδρικοῦ χαρακτῆρος, τῆς μᾶλλον καταπληκτικῆς δυνάμεως τοῦ νοὸς καὶ ἀληθοῦς μεγαλείου τῆς ψυχῆς.

Τὰ στερεὰ θεμέλια τῆς διοικήσεώς του ἔπρεπε πρὸ πάντων νὰ εἶνε ἡ ἐπιμέλεια, ἡ ἀκάματος ἐνέργεια καὶ ἡ ἀκούραστος ἐργασία, αἵτινες εἶνε αἱ πτέρυγες πασῶν τῶν μεγάλων πράξεων. Τῳόντι, ὁ αὐτοκράτωρ εἶνε εἷς τῶν μᾶλλον φιλέργων ἀνθρώπων τοῦ ἡμετέρου γένους. Δι' ἀνενδότου ἐργασίας ἀπὸ πρωΐας μέχρι βαθείας νυκτὸς δὲν ἀπέκτησε μόνον τὰς διὰ τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ θέσιν πρὸ πάντων ἀναγκαίας ἰδιαιτέρας γνώσεις· δὲν εἶνε μόνον κάτοχος μετὰ ὑπεροχῆς ἐπιστήμονος τῆς ἱστορίας, τῆς γεωγραφίας, τῆς στατιστικῆς, τῶν κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν,ἐκκλησιαστικῶν καὶ στρατιωτικῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἀνυψώθη ἐν γένει εἰς μίαν τῶν ἀνωτέρων βαθμίδων τοῦ γενικοῦ πολιτισμοῦ. Ὅτε γίνεται νέα τις ἐφεύρεσις εἰς κλάδον τινὰ τῆς ἐπιστήμης ξένον αὐτῷ, ἐπιπόλαιος γνῶσις δὲν ἀρκεῖ δι' αὐτόν, ἀλλὰ ζητεῖ νὰ φωτισθῇ ὑπὸ ἐπιστήμονος εἰδικοῦ, ποιεῖ συνετὰς ἐρωτήσεις, δι' ὧν διδάσκεται, καὶ δὲν ἀναπαύεται πρὶν ἢ ἐξοικειωθῇ τοιουτοτρόπως πρὸς τὸ μέχρι τοῦδε ἄγνωστον, ὥστε καὶ ὁ λόγιος ἐκπλήττεται ἐπ' αὐτῷ. Οὕτω μεταβαίνει εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ χημικοῦ A. W. Hoffmann, ἵνα κατανοήσῃ ἐντελῶς τὴν φύσιν καὶ τὴν σημασίαν τῆς μεγάλης ἐφευρέσεως τῆς φασματοσκοπικῆς ἀναλύσεως τοῦ Kirchhoff καὶ Bunsen. Ὅταν ἀκούῃ περὶ μεγάλης προόδου ἐν τῇ τέχνῃ, ἥτις ἐπιβάλλεται ἰσχυρῶς καὶ αὐξάνει τὴν δόξαν τῆς πατρίδος τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, δὲν ὑπάρχει δι' αὐτὸν προσωπικὴ ἀδιαφορία οὔτε δυσαρέσκεια κατ' ἀτόμου τινός. Πορεύεται εἰς τὸ Baireuth καὶ ἀκούει τὸ μελόδραμα τῶν Νίβελλουγγεν, οὐχὶ ὅπως ὁ ἐνθουσιώδης φίλος τῆς μουσικῆς, ὅστις θέλει νὰ παρέξῃ ἑαυτῷ ἡδονήν· μεταβαίνει ἐκεῖ ὡς βασιλεύς, εἰς ὃν δὲν πρέπει νὰ διαφύγῃ προεξέχουσά τις πρᾶξις τῆς χώρας του καὶ ὅστις αἰσθάνεται τὴν διπλῆν ὑποχρέωσιν, εἴτε νὰ γνωρίσῃ ὁ ἴδιος τὸ ἔργον τοῦτο, εἴτε νὰ μαρτυρήσῃ διὰ τῆς παρουσίας του, ὅτι οἱ ἡγεμόνες τῆς Γερμανίας ἠξεύρουσι νὰ τιμῶσι πᾶσαν ἀληθῆ ἀξίαν. Ἐνθυμούμεθα δὲ τὴν θαυμασίαν ἐπιστολήν, ἣν ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ μιᾶς τῶν τελευταίων ἑορτασίμων ἡμερῶν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἀποθανόντα μέγαν ἱστοριογράφον Ranke. Ἐρωτῶμεν: πόσοι ὑπάρχουσιν ἐκ τῶν πεπολιτισμένων ἀνδρῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, οἵτινες ἀνέγνωσαν τὰ ἔργα τοῦ Ranke καὶ τόσον βαθέως κατενόησαν αὐτά, ὅπως τοῦτο δηλοῦται διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης; Καὶ δὲν ἦτο ἴσως ἔγγραφον γεγραμμένον ὑπὸ ἐπιστήμονος συμβούλου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ αὐτοκράτωρ ἔθεσε τὴν ὑπογραφήν του καὶ κατέστησε οὕτω ἰδικόν του —ἦτο προσωπικὸν αὐτοῦ ἔργον ὅπερ καὶ ἐγράφη ὑπὸ τῆς ἰδίας χειρός του, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πνεύματος ἐπενοήθη. Ὅστις ἐπροικίσθη διὰ μικροῦ μόνον βαθμοῦ εὐαισθησίας πρὸς τεχνογραφικὰς διαφοράς, δὲν ἠδύνατό ποτε νὰ διαμφισβητήσῃ τοῦτο. Ἐπειδὴ καὶ τὸ ὕφος ἀκόμη τοῦ αὐτοκράτορος ἔχει τι τὸ ἰδιάζον ὡς ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος.

Ἂν καὶ τὸ ὕφος αὐτοῦ στερεῖται μελῳδικοῦ ἤχου, ἂν καὶ ἐνιαχοῦ ὑπάρχουσι γραμματικαὶ τραχύτητες καὶ παράδοξα, θὰ δυσαρεστηθῇ ὅμως ἐπὶ τούτοις μόνον ὁ μύωψ ὅστις ἀτενῶς μὲν βλέπει τὸ πλησίον, ἀσαφῶς δὲ ἢ οὐδόλως τὸ μακράν. Τὸ ὕφος τοῦ γράφειν τοῦ αὐτοκράτορος κέκτηται ἀληθὲς μεγαλεῖον καὶ εὔρωστον ἁπλότητα. Εἰς εὐρείας καὶ τολμηρὰς γραμμὰς διαγράφεται ἡ φράσις αὐτοῦ, τραχέως δὲ καὶ ἀποτόμως ὡς ἐν ἀκατεργάστῳ χυτῷ χαλκῷ ἐκφράζεται ἡ ἰδέα, χωρὶς ποσῶς νὰ θηρεύῃ τὸ εὐάρεστον. Ὁ Ἰωάννης Scherr, καθ' οὗ οὐδεὶς δύναται νὰ συλλάβῃ ὑπονοίας ἐπὶ κολακείᾳ καὶ δουλοφροσύνῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, περιέρχεται εἰς ἀληθῆ ἐνθουσιασμόν,ὅταν ὁμιλῇ περὶ τῶν τηλεγραφημάτων, ἅτινα ὁ αὐτοκράτωρ ἀπηύθυνεν εἰς τὴν σύζυγόν του ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου· χαρακτηρίζει δὲ ὡς πράγματι «κλασσικά» τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἀγγέλματα, ἕνεκα τῆς λακωνικῆς ἀκριβείας καὶ μετριοφροσύνης αὐτῶν.»

Ἐνῷ ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἀφίνει ἀνεξετάστους καὶ ἀδιερευνήτους τὰς ἀλλοτρίας εἰς αὐτὸν χώρας τῆς ἐπιστήμης, εἰς τὰς ἄλλας ἐκείνας ἃς πρὸ πάντων ἐπιτάσσει αὐτῷ τὸ κυριαρχικὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα, ἵσταται ἐξωπλισμένος διὰ μεγαλειτέρας τῶν πραγμάτων γνώσεως, διὰ τοῦ θώρακος τῆς ἐπιστήμης. Εἶνε στρατιώτης ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν,στρατιώτης ἄγρυπνος τῆς εἰρήνης καὶ στρατιώτης τοῦ ἀμυντικοῦ πολέμου· εἶνε ἐμβριθὴς ἐπιστήμων ἐν τῷ ἐπιτελείῳ καὶ δραστήριος πολεμιστὴς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Κέκτηται βαθεῖαν καὶ γνησίαν ἀγάπην πρὸς τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα· καὶ εἰς τὴν κλίσιν ταύτην παραδίδεται ἐντελῶς,διότι αὕτη οὐ μόνον δὲν εἶνε ἐναντία τῶν καθηκόντων τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ὑποβοηθεῖ πρὸ πάντων τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν. Ἡ ἀνωτάτη ἐντολὴ διὰ τὸν κυβερνήτην, τοῦ νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους, ἐπιβάλλει ἐπίσης εἰς αὐτὸν νὰ συνδέεται πιστῶς καὶ ἐγκαρδίως μετ' ἐκείνων,

Digitized by Google

οἵτινες ἔχουσι καθῆκον νὰ ἐγγυῶνται ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας ταύτης, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐν καιρῷ ἀνάγκης πρέπει νὰ θυσιάσωσι τὴν ζωήν των ὑπὲρ αὐτῆς. Ἐν τῇ σημερινῇ καταστάσει τῆς Εὐρώπης ἡγεμὼν—πολίτης εἶνε ἀδύνατόν τι. Ὁ ἰθύνων τὴν ἀνωτέραν τύχην τοῦ κράτους ὀφείλει πρὸ πάντων νὰ εἶνε στρατιώτης.

Ἀλλ' ἀπαίσιον θὰ ἦτο, ἐὰν δὲν ἦτο ἄλλο τι ἢ στρατιώτης. Ὁ ἡγεμονικὸς ἡγέτης τοῦ κράτους ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις πρέπει νὰ συνενώνῃ ἐν ἑαυτῷ τὸν πολεμιστὴν μετὰ τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός. Ἡ δὲ εὐτυχὴς αὕτη συνένωσις ἐτελειώθη τοιουτοτρόπως ἐν τῷ αὐτοκράτορι, ὅπως τὴν βλέπομεν μόνον εἰς τοὺς σεπτοὺς προπάτοράς του: τὸν μέγαν Ἐκλέκτορα καὶ τὸν μέγαν Φρειδερίκον. Καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀκόμη ὁ αὐτοκράτωρ Γουλλιέλμος δεικνύει τὴν αὐτὴν ἀκάματον, συνετὴν καὶ σκόπιμον ἐνέργειαν, ἥτις ἀποτελεῖ ὅλην τὴν ὕπαρξίν του. Ἡ ἔμφυτος αὐτοῦ εὐφυΐα, ὁ διαυγής του νοῦς, τὸ ὀξυδερκές του βλέμμα καὶ ἡ ἀσφαλὴς διάκρισις τοῦ οὐσιώδους, συνδεδυασμένα μετὰ τῶν εὐγενῶν ἰδιοτήτων τοῦ χαρακτῆρός του: μετὰ μετρίας καὶ ἀξιοπρεποῦς ἠρεμίας, μετριόφρονος θάρρους, καρτερίας καὶ σταθερότητος τῆς θελήσεως, ἄνευ οἱασδήποτε ἐπιμόνου ἰδιοτροπίας, καὶ μετὰ ἐμπιστοσύνης πρὸς δοκιμασθεῖσαν συμβουλὴν— ὅλα ταῦτα ἐποίησαν τὸν αὐτοκράτορα ἀριστοτέχνην ἐν τῇ πολιτικῇ.

Ὅτε ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἐπίστευεν, ὅτι ἕνεκα τῆς λίαν κλονισθείσης αὐτοῦ ὑγιείας δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὰ βάρη τῆς θέσεώς του, καὶ σπουδαίως ἐσκέπτετο ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὰ ἴδια, ἐξέφρασεν, ἐρωτηθεὶς ἔν τινι φιλικῷ κύκλῳ περὶ τοῦ ἐνδεχομένου ἀντικαταστάτου αὐτοῦ, τὸ ἀξιομνημόνευτον ῥητόν: «Ὡς διάδοχόν μου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν δύναμαι ἕνα μόνον νὰ συστήσω, καὶ αὐτὸς δυστυχῶς δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπηρεσίαν: εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ.»

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε σελ. 301].

ΙΘ'.

Τὰ κατορθώματα τῆς παράφρονος.

Ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον ἐν τῷ Μύλῳ Βαλάρ, σκηνὴ πάντη ἀλλοία ἐλάμβανε χώραν ἐν τῷ πύργῳ Βλινύ.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ πατὴρ ἐκάθητο ἐντὸς μεγάλου δωματίου, ὅπερ ἐχρησίμευεν εἰς αὐτὸν ὡς γραφεῖον. Πρὸ αὐτοῦ ἐπὶ τραπέζης ἔκειντο κατάστιχα, χαρτία, ἀνταποκρίσεις, ἐφαίνετο δὲ βυθισμένος εἰς ἀσχολίαν ἥκιστα εὐχάριστον, διότι ἦτο σύνοφρυς καὶ ὀργῆς ἐκφώνησις διέφευγε πολλάκις τὰ χείλη του.

Ὁ παλαιὸς χρηματιστὴς δὲν ἐφαίνετο ἐγγίζων εἰς τὸ πέρας τῆς ἐργασίας του, ὅτε θόρυβος ζωηροῦ διαλόγου, ἀπολήγοντος εἰς φιλονεικίαν, ἠγέρθη ὑπὸ τὰ παράθυρά του. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ προσκεκλημένοι τοῦ Λοβεδύ, μόλις μαθόντες τὴν οἰκονομικήν του καταστροφὴν, ἔσπευσαν ν' ἀναχωρήσωσιν, ὀλίγον ἐκεῖνος προσεῖχεν εἰς τὴν ἔριδα ταύτην. Οὐχ ἧττον ἡ παράτασις τοῦ θορύβου περιήγαγεν αὐτὸν τέλος εἰς ἀδημονίαν. Ἠγέρθη ὁρμητικῶς κ' ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον ὅπερ ἤνοιξε, κύψας δ' ἐκτὸς προσεπάθησε ν' ἀντιληφθῇ τί συνέβαινεν.

Ἡ ἔρις ἐγίνετο μεταξὺ τοῦ Βερναρδῆ, ὅστις ἦτο πλέον ὁ μόνος σχεδὸν τῆς οἰκίας ὑπηρέτης, καὶ τῆς Φακινέτας, κρατούσης ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν πρώην μικρὸν σχοινοβάτην. Ἡ τρελλὴ δὲν ἀνέμεινε νὰ γείνωσι τὰ φορέματα, ἅτινα εἶχον ὑποσχεθῆ αἱ κυρίαι Δυχαμέλ, καὶ εἶχεν ἐνδύσει πάλιν τὸν πρώην Ζωζὸν τὸ ῥοδόχρουν ἐκεῖνο φόρεμα καὶ τὸν πτερωτὸν πῖλον, ἅτινα τοσοῦτον εἶχον συνταράξει τὸν ὄχλον τῆς πόλεως. Εἶχε δὲ ἴσως ἐν τῇ τεταραγμένῃ αὐτῆς διανοίᾳ καὶ λόγους ἄλλους ἰδιαιτέρους, ὅπως παρουσιάσῃ τὸν δῆθεν υἱόν της ὑπὸ ἐνδυμασίαν ἣν ὑπέθετε ποιητικὴν κ' ἐπιβάλλουσαν. Ὅπως δήποτε ἦτο κατηγανακτημένη, κ' ἔλεγεν εἰς τὸν Βερναρδῆν:

— Σοῦ λέγω καὶ πάλιν, ἔχω ἀνάγκην νὰ ἰδῶ ἀμέσως τὸν Κ. Λοβεδύ. Ἔχω νὰ τοῦ εἰπῶ πράγματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σὺ δὲν ἐννοεῖς. Ἔλα! ξεύρω ὅτι εἶνε 'ς τὸ σπίτι· ἄφησέ με νὰ περάσω, ἢ θὰ κάμω νὰ σὲ διώξουν, μὲ τὴν αὐθάδειά σου!

Ἀλλὰ τὸν ὑπηρέτην οὐδόλως συνεκίνουν αἱ ὕβρεις.

— Καλά, καλά, Φακινέτα, εἶπε περιφρονητικῶς· ἀλλὰ ὁ αὐθέντης δὲν ἔχει καιρὸν ν' ἀκούσῃ τόρα ταῖς ἀνοησίαις σου, καὶ κάμε μου τὴν χάριν νὰ φεύγῃς μαζὺ μ' αὐτὴν τὴν μαϊμοῦ ποῦ τραβᾷς μαζή σου! Κάπου εἶδα, θαρῶ, ἕνα σκύλο μαθημένο, ποῦ ἦτον ἐνδυμένος ἀπαράλλακτα.

— Σκύλο μαθημένο! ἐφώνησεν ἐκμανὴς ἡ Φακινέτα. Στάσου νὰ σοῦ δείξω ἐγὼ ἂν τὸ παιδί μου εἶνε σκύλος μαθημένος!

Καὶ ὥρμησε κατ' αὐτοῦ, προσπαθοῦσα νὰ τὸν δαγκάσῃ, καὶ νὰ τοῦ σχίσῃ διὰ τῶν ὀνύχων τὸ πρόσωπον. Ὁ Βερναρδῆς, καί τοι ῥωμαλεώτερος, δυσκόλως κατώρθου νὰ ὑπερασπισθῇ. Ἡ παράφρων εἶχε καταπληκτικὴν εὐκινησίαν· ἐπήδα κύκλῳ του καὶ τὸν προσέβαλλε πανταχόθεν συγχρόνως, ἐνῷ ὁ Ζωζός, οἰκεῖος ἤδη

Digitized by Google

πλέον πρὸς τὰς φρενοτροπίας τῆς ὑποτιθεμένης μητρός του, ἀνέμενεν ἐν φιλοσοφικῇ ἀπαθείᾳ τὸ πέρας τοῦ ἀγῶνος.

— Αὐτὸ τόρα μᾶς ἔλειπεν! εἶπεν ὁ τραπεζίτης, ἀόρατος μάρτυς τῆς σκηνῆς. Νὰ ἔλθῃ ἕως ἐδῶ ἡ Φακινέτα νὰ μὲ ζητῇ... ποῦ νὰ τὴν πάρῃ ὁ διάβολος! Ἐν τοσούτῳ πρέπει νὰ τὴν περιποιηθῶ, καὶ τὸ σπουδαῖον εἶνε νὰ κερδίσωμεν καιρόν.

Κύψας δὲ ἀπὸ τοῦ παραθύρου, ἐφώνησε:

— Ἔλα, Βερναρδῆ, μὴ τὴν τυραννῇς, τὴν πτωχὴν αὐτὴν γυναῖκα. Ἄφησέ την νὰ ἔλθῃ ἐπάνω, ἀφοῦ θέλει.. ἐγὼ τὴν ἡσυχάζω.

Τὴν φωνὴν αὐτὴν ἀκούσαντες, ἤγειραν οἱ ἐρίζοντες τὴν κεφαλήν. Καὶ ἡ μὲν παράφρων ἀνεκάγχασεν, ὁ δὲ ὑπηρέτης εἶπεν ἔκπληκτος:

— Πῶς, αὐθέντη! μιὰ τέτοια τρελλὴ νὰ ἔμβῃ 'ςτὸν πύργον, μ' αὐτὸ τὸ ζητιανάκι; Δὲν λέγω, βέβαια τοῦ λόγου σας ὁρίζετε, ἀλλά..

— Συγχίστηκες, πανεκλαμπρότατε; ὑπέλαβεν ἡ Φακινέτα προσβλέπουσα αὐτὸν ἀλαζόνως. Τί νὰ γείνῃ! Θὰ ἰδῇς ἄλλα κι' ἄλλα σὲ λιγάκι... Καλημέρα, κύριε Λοβεδύ, προσέθηκεν προσκλίνουσα ἐπανειλημμένως καὶ ἀκκιζομένη. Ὁ υἱός μου κ' ἐγὼ δεχόμεθα τὴν εὐγενικήν σας πρόσκλησιν.

Λαβοῦσα δὲ τὸν Ζωζὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν ὡδήγησε πρὸς τὴν μεγάλην κλίμακα, ἧς δὲν ἐτόλμα πλέον ὁ Βερναρδῆς νὰ κωλύσῃ τὴν ἀνάβασιν. Ἐφαίνετο κάλλιστα γινώσκουσα τὰ μέρη τοῦ πύργου, καὶ κατηυθύνθη ἀδιστάκτως πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ τραπεζίτου.

— Ὅλα πηγαίνουν ἐδῶ τόρ' ἀνάποδα, ἐψιθύρισεν ὁ Βερναρδῆς, βλέπων αὐτὴν πορευομένην. Νὰ δεχώμεθα τέτοια παληογυναῖκα! Εἶνε νὰ 'πῇ κανείς... Χμ! Ἄς εἶνε! ἐγώ, ἅμα μοῦ δώσουν τοὺς μισθούς μου, δὲν μένω στιγμὴ εἰς τέτοιο σπίτι.

Καὶ ἀπῆλθε γογγύζων εἰς τὸ ἔργον του.

Ὁ κ. Λοβεδύ, ἐπὶ τῆς φλιᾶς τοῦ γραφείου του ἱστάμενος, ἐφαίνετο ἀναμένων τὴν Φακινέταν. Μόλις δ' ἐκείνη εἰσῆλθε, καὶ κλείσας τὴν θύραν εἶπεν αὐστηρῶς·

— Δὲν εἶμ' εὐχαριστημένος μαζῆ σου, Τερέζα. Σοῦ εἶχ' ἀπαγορεύσει νὰ κάμνῃς σκηνάς, καὶ δὲν μ' ἀρέσει νὰ μὲ παρακούουν.

Ἡ παράφρων ἐφάνη κατησχυμένη.

— Συγχώρησέ με Ῥαϋμόνδε, ἀπήντησε. Ἔκαμα πάντοτε τὸ θέλημά σου, τὸ 'ξεύρεις. Ἀλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν εἶνε ὑπόθεσις πολὺ σπουδαία...

Καὶ ἀφοῦ πρότερον ἐβεβαιώθη, ὅτι ἡ θύρα ἦτο κλειστή, προσέθηκε δι' ἤθους ἐπισήμου, δεικνύουσα τὸ παιδίον, ὅπερ περιέβλεπε κατάπληκτον τὸν πολυτελῆ ἐκεῖνον θάλαμον.

— Ῥαϋμόνδε, εἶνε ὁ Ἰάκωβος.. Φίλησε τὸν υἱόν μας!

Ὅσον καὶ ἂν ἐφαίνετο παράδοξος ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος, ἡ παράφρων ἐξήνεγκεν αὐτὸν τοσοῦτον εὐσταθῶς καὶ μετὰ τοσαύτης βεβαιότητος, ὥστε οὐδόλως ἠδύνατο ν' ἀποδοθῇ εἰς παραφροσύνην. Καὶ ὁ Λοβεδὺ δὲ ἢ Ῥαϋμόνδος, ὡς τὸν ἐκάλει ἡ Φακινέτα, δὲν διεμαρτυρήθη.

— Πολὺ καλά, Τερέζα, εἶπε μειδιῶν· καὶ ἂν αὐτὸς πράγματι εἶνε ὁ υἱός μας, βεβαίως θὰ τὸν φιλήσω μὲ πολλήν μου εὐχαρίστησιν.. Ἀλλὰ δὲν μοῦ εἶχες εἰπεῖ, ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἀπέθανε πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν εἰς τὴν πυρκαϊὰν ἑνὸς ἀχυρῶνος;

— Ἀλήθεια.

— Πῶς γίνεται λοιπόν;

— Δὲν ἐννοεῖς; Ὁ Ἰάκωβος ἀπέθανε, καὶ ἀπέθανε μὲ τὰ σωστά του.. ἀλλά.. ἀναστήθη.

Καίτοι ἀπόφασιν ἔχων νὰ μὴ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν δυστυχῆ παράφρονα, δὲν κατώρθωσεν ὁ Λοβεδὺ νὰ καταστείλῃ κίνημα ἀδημονίας.

— Ἔλα, ἔλα, Τερέζα, ὑπέλαβε· τί ἐννοεῖς; Θέλεις νὰ εἰπῇς ὅτι τὸν Ἰάκωβον ἐκεῖνον, ποῦ ἐνόμιζες ἀποθαμένον, τὸν ἔσωσε κανείς... ἴσως αὐτοὶ οἱ ἀθίγγανοι, οἱ ὁποῖοι, καθὼς λέγουν, ἦσαν τὴν ἰδίαν νύκτα εἰς τὸν ἀχυρῶνα, καὶ τῶν ὁποίων ἐχάθησαν τὰ ἴχνη μετὰ τὸ συμβάν;

Ἀλλ' ἡ ἁπλῆ αὐτὴ καὶ φυσικὴ ἐξήγησις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Φακινέταν.

— Τίποτε, τίποτε! ἀπήντησεν ἐκείνη, ἐν ἀταράχῳ πεποιθήσει. Ὁ Ἰάκωβος εἶχε χαθῆ εἰς τὴν πυρκαϊάν, μολονότι δὲν εὑρέθη τὸ πτῶμά του. Ἀλλ' ὁ θεὸς ὁ πανάγαθος ἐλυπήθη τὰ δάκρυά μου, καὶ μοῦ τὸν ἔστειλε ὀπίσω...Κύτταξε, Ῥαϋμόνδε, δὲν φαίνεται ἀπὸ τὴν εὔμορφιά του, ἀπὸ τὴν λάμψιν ποῦ ἔχουν τὰ μάτια του, ὅτι ἐκατοίκησε πολὺν καιρὸν εἰς τὸν οὐρανόν;

Ὁ τραπεζίτης ἐφρόνει ὅτι τὸ παιδίον ἦτο τοὐναντίον ἀσχημότατον, κοινότατον, ὕπουλον καὶ ἰδίως γελοιότατα ἐνδεδυμένον. Οὐχ ἧττον ἀπήντησε:

— Οὔμ! Ἐμεγάλωσε πολύ. Τέλος πάντων, Τερέζα, ὕστερα ἀπὸ ὀκτὼ χρόνους, πῶς τὸν ἀνεγνώρισες τὸν υἱόν σου;

— Ἠμπορεῖ ποτὲ μητέρα νὰ γελασθῇ; Μόλις τὸν εἶδα, καὶ κάτι τι μέσα μου μοῦ εἶπε ἀμέσως: αὐτὸς εἶνε! καὶ τὸν ἐγνώρισα εὐθὺς καὶ τὸν ἀγάπησα.

— Αὐτὸ δὲν εἶνε ἀρκετὴ ἀπόδειξις διὰ τὸ δικαστήριον... Καὶ σύ, παιδί μου, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ζωζόν, λέγεις καὶ σὺ ὅτι ἔπεσες ἔτσι ἔξαφνα ἀπὸ τὸν οὐρανόν;

Ὁ Ζωζὸς τὸν ἐθεώρησε:

— Ἀφέντη, εἶπε, κάπου σὲ εἶδα ἐγὼ τοῦ λόγου σου... Ἦλθες μιὰ βραδυὰ καὶ μίλησες μὲ τὸ Γερώνυμο, .. τὸν Ἡρακλῆ, ὅταν ἐδίδαμε

παραστάσεις εἰς τὴ Βωβραί. Βγήκατε μαζή, καὶ ὁ Γερώνυμος γύρισε ἀργὰ 'ς τὸ σπίτι, κ' ἔφερε παράδες πολλούς, καὶ τότε φύγαμε ὅλοι γλήγορα μὲ τὸ ἀμάξι, καὶ πήγαμε κ' ἐκρυφτήκαμε ἐκεῖ κάτω 'ς τὰ λατομεῖα ... Δὲν εἶνε ἀλήθεια ;

Ὁ ὑπαινιγμὸς οὗτος μυστηριωδῶν τινων περιστάσεων ἐθορύβησε τὸν τραπεζίτην. Καὶ ἡ Φακινέτα δ' ἐπίσης ἦτο ἀνήσυχος καὶ τεταραγμένη.

— Λοιπόν, ὑπέλαβεν ὁ Λοβεδύ, ἤσουν μ' ἐκείνους τοὺς σχοινοβάτας, ποῦ ἔμεναν τελευταῖον πλησίον εἰς τὸν δρόμον τοῦ περιπάτου... Τί ἀπέγειναν;

— Μὴ τὸν ἀκοῦς ! διέκοψε βιαίως ἡ παράφρων· τί ξεύρει αὐτός; Αὐτὸς εἶν' ἕνα μικρὸ ἀγγελάκι, ποῦ δὲν ἔχει ἰδέα ἀπὸ κόσμο, οὔτε 'μπορεῖ νὰ δώσῃ ἀπόκρισι.

— Δι' αὐτοὺς τοὺς σχοινοβάτας ὅμως δίδει ἀπόκρισιν, βλέπεις, καὶ ἤθελα νὰ μάθω...

— Ἔρριψα μιὰ πέτρα τοῦ Γερώνυμου, ἀπήντησεν ὁ παῖς, κ' ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μὲ σκοτώσῃ ἔφυγα.

Ἡ ἐπίμονος αὕτη ὁμιλία περὶ τῶν σχοινοβατῶν ἔφερεν εἰς τὸν κολοφῶνα τὴν ἀγανάκτησιν τῆς Φακινέτας. Μὴ δυναμένη νὰ ἐπιτιμήσῃ τὸ παιδίον, ὅπερ ἐθεώρει ὡς θεόπεμπτον ὄν, ἐξέχυσε τὴν ὀργήν της κατὰ τοῦ Λοβεδύ.

— Αἴ! Ραϋμόνδε, ἐκραύγασεν ὀργίλη, πιστεύεις καὶ σὺ αὐτὸ τὸ γελοῖο παραμύθι ; Ὁ Ἰάκωβος εἶνε παιδί, καὶ δὲν ξεύρει τίποτε· ἐγὼ ποῦ εἶμαι μητέρα του, ξεύρω τί λέγω.. Μήπως ζητεῖς καὶ πάλιν πρόφασιν διὰ νὰ μᾶς διώξῃς ἐμένα καὶ τὸν υἱόν μου ; Αὐτὴν τὴν φορὰν δὲ θὰ πιάσῃ, ξεῦρέ το· καὶ μὴ μὲ παραθυμόνῃς, γιατὶ θὰ πέσῃ ἀστροπελέκι νὰ μᾶς κάψῃ ὅλους !

Ἡ παράφρων εἶχεν ἐξημμένην τὴν ὄψιν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προέχοντας καὶ φλογοβόλους, ἡ δὲ φωνή της ἠγριοῦτο βραγχώδης κ' ἐμπνέουσα φόβον.

Ἀληθῶς ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος διακορευτής, οὗτινος ἡ Φακινέτα εἶχε τέως ἀρνηθῇ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ὄνομα, ἦτο ὁ Λοβεδύ. Πρὸ δώδεκα περίπου ἐτῶν ὁ τραπεζίτης δὲν ἦτο βαρὺς καὶ παχύσαρκος, ὡς τὸν γνωρίζομεν. Ἦτο τεσσαρακοντούτης περίπου, καίτοι δὲ πρὸ πολλοῦ νυμφευμένος κ' ἔχων υἱὸν—τὸν Ἕκτορα—φοιτῶντα ἤδη εἰς τὸ γυμνάσιον, ἠρέσκετο ἔτι νεάζων. Ὁσάκις ἤρχετο νὰ μείνῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας του τρεῖς μῆνας παρὰ τῷ συγγάμβρῳ του Δυχαμέλ, ἀσμένως ἀνεζήτει ἐκτὸς τοῦ οἴκου περισπασμούς τινας κατὰ τῆς μονοτονίας τοῦ συζυγικοῦ βίου, οὕτω δὲ ἐγνώρισε τὴν Θηρεσίαν Φακίνου.

Ἡ Θηρεσία ἦτό πως μορφωμένη. Χωρικὴ κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ δεσποινίς, εἶχεν ἱκανὴν ἐρωτοτροπίαν, ᾐσθάνετο δὲ ἰδίως τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνην τῆς ἀνυψώσεως, ἥτις καταλαμβάνει πολλάκις τοὺς νέους ἀγρότας. Θαμβωθεῖσα δὲ ἴσως καὶ ὑπὸ τοῦ πλούτου καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τοῦ λατρευτοῦ της, ὑπέκυψε, καίτοι μὴ δυναμένη ν' ἀγνοῇ ὅτι ἦτο νυμφευμένος.

Γνωρίζομεν ἤδη τὰς συνεπείας. Ὁ γεωργὸς πατήρ της, ἰδὼν τὴν ἀτίμωσιν τῆς θυγατρός του, ἐδίωξεν αὐτὴν ἀγροίκως, ἡ δὲ Θηρεσία, μήτηρ γενομένη, κατέφυγεν εἰς οἶκον ἐλεήμονα κ' ἔζη πλάνητα βίον.

Τὸ παράδοξον τῆς λυπηρᾶς ἀλλὰ κοινῆς αὐτῆς ἱστορίας ἦτο, ὅτι οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ τοῦ φθορέως τὸ ὄνομα. Ὁ Λοβεδύ, χάρις εἰς τὰς εὐκολίας, ἃς παρέχει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐν τῇ ἐξοχῇ μόνωσις, εἶχε κατορθώσει νὰ κρύψῃ πρὸς πάντας τὰς πρὸς τὴν κόρην τοῦ αὐλίτου ἐνδελεχεῖς αὐτοῦ θεραπείας. Ὅτε δ' ἐπῆλθεν ἡ καταστροφή, αὐτὸς εἶχεν ἤδη ἐπιστρέψει εἰς Παρισίους καὶ τὴν ἔμαθε πολὺ βραδύτερον. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ὢν κ' ἐγωϊστής, ἤσκει ἀπόλυτον ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ θύματος, καὶ ἡ Φακινέτα, παρὰ πᾶσαν προτροπήν, ἐτήρησε θρησκευτικῶς τὸ μυστικόν, προτιμήσασα πᾶσαν αἰσχύνην μᾶλλον νὰ ὑποστῇ καὶ πικρίαν παρὰ νὰ τὸν προδώσῃ.

Ἀφοῦ ἐχήρευσε κ' ἐγένετο κτηματίας ἐν τῷ τόπῳ, ἐχαλάρωσεν ὀλίγον τὰς προφυλάξεις του. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ εἶχεν ἤδη ἀπολέσει τὸ τέκνον της καὶ παραφρονήσει, ὥστε οὔτε αἱ ἀπαιτήσεις οὔτε αἱ ἀποκαλύψεις αὐτῆς ἐφαίνοντο πλέον ἐπίφοβοι. Ὁ Λοβεδὺ τὴν ἔβλεπεν ἐνίοτε κρύφα, καὶ διετέλει πεπεισμένος, ὅτι θὰ ἔστεργε μᾶλλον ἡ παράφρων νὰ κοπῇ τεμαχηδὸν ἢ νὰ ὁμολογήσῃ τοὺς παλαιοὺς αὐτῶν ἔρωτας. Ζήσας οὕτω ἐν ἀσφαλείᾳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, βαθεῖαν ᾐσθάνετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνησυχίαν, ἀκούων τὴν Θηρεσίαν, ταπεινὴν ἄλλως καὶ ὑποτεταγμένην, ὁμιλοῦσαν πρὸς αὐτὸν ἀπειλητικῶς.

Γνωρίζων ὅμως ἐκ πείρας, πῶς ἔπρεπε νὰ φέρεται πρὸς τὴν νοσοῦσαν ἐκείνην διάνοιαν, ὑπέλαβε μετὰ προσποιητῆς μειλιχιότητος :

— Ἔλα, ἔλα, μὴ θυμώνῃς, καλή μου Τερέζα. Ἐνθυμεῖσαι πόσον ἐλυπήθην, ὅτι δὲν ἐγνώρισα τὸ καϋμένο τὸ παιδάκι.. Θὰ τὸ ἀγαποῦσα τόσον ! Ἂν αὐτὸς εἶνε ὁ Ἰάκωβός μας, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζα ἀποθαμένον, καὶ τώρα ἀνεστήθη, λέγε τί θέλεις νὰ κάμω;

Ἡ παράφρων ἐσκίρτησεν ἐξ ἡδονῆς.

— Ἆ ! τώρα μάλιστα, Ραϋμόνδε ! ἐφώνησε. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸν ἀναγνωρίζεις διὰ υἱόν σου, φίλησέ τον, καὶ κύτταξε πῶς σοῦ μοιάζει.

— Ἄλλο τίποτε! ἀπήντησεν ὁ Λοβεδύ, ἐν ἀδιαπτώτῳ συναρεσκείᾳ.

Digitized by Google

Έκλινε ν' ἀσπασθῇ τὸν δῆθεν Ἰάκωβον, καὶ ὑπείκων μηχανικῶς εἰς τὴν γενομένην αὐτῷ παραγγελίαν, ἐθεώρησεν ἀτενῶς τὸ πρόσωπον τοῦ μικροῦ σχοινοβάτου. Ἡ ἐξέτασις αὕτη ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν :

— Παράδοξον τῇ ἀληθείᾳ, ἐψιθύρισε σκεπτικός.

Καὶ ἐπέθηκε ψυχρὸν φίλημα ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ παιδός, ὅστις τὸ ἐδέχθη μετὰ παντελοῦς ἀδιαφορίας. Ἡ Φακινέτα τοὐναντίον παρεφέρετο ἐκ τῆς χαρᾶς της, γελῶσα, κροτοῦσα τὰς χεῖρας καὶ ἀνακυκῶσα τὴν κόμην της.

— Ὦ! τὸν ἀναγνωρίζει, τὸν ἀναγνωρίζει! ἐφώνει. Τόρα θὰ πάγουν τὰ πράγματα λαμπρά !

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἤρχιζε ν' ἀδημονῇ.

— Λοιπόν, Τερέζα, ὑπέλαβεν, ἔκαμα ὅ,τι ἤθελες. Ἄφησέ με τόρα νὰ ἐργασθῶ... Ἔχω πολὺ σπουδαίας καὶ πολὺ δυσαρέστους ἐργασίας, πτωχή μου Τερέζα,.. αἱ ὁποῖαι θὰ μεταβάλουν ἴσως ἐντελῶς τὴν κατάστασίν μου! Πήγαινε πάλιν εἰς τοὺς Βρικάρ, ὅπου μένεις. Καὶ θὰ σᾶς ἰδῶ πάλιν ἐντὸς ὀλίγου, σὲ καὶ τὸν Ἰάκωβον.

Ἡ Φακινέτα ἔστη αἴφνης ἀκίνητος, βλοσυρῶς δυσπιστοῦσα.

— Ραϋμόνδε, ἐφώνησε, μὲ ἀπατᾷς,.. θέλεις νὰ μὲ καλοπιάσῃς μὲ γλυκὰ λόγια. Ἀλλὰ τόρα δὲν μᾶς ξεφορτώνεσαι εὔκολα. Δὲν γυρίζομεν πλέον εἰς τοὺς Βρικάρ,.. θὰ καθίσωμεν ἐδῶ.... πάντοτε.. καὶ νὰ ἰδοῦμεν ἂν θὰ τολμήσῃς νὰ διώξῃς ἀπὸ τὸ σπίτι σου τὸν υἱόν σου καὶ τὴν μητέρα του.

Συγχρόνως δὲ ἐστρώθη εἰς ἕνα κλιντῆρα, κ' ἔθηκε τὸν Ἰάκωβον ἐπὶ τῶν γονάτων της. Ὁ τραπεζίτης συνωφρυώθη.

— Τί σημαίνει, Τερέζα, αὐτὴ ἡ διαγωγὴ καὶ αὐτὴ ἡ γλῶσσα ; ἠρώτησεν αὐστηρῶς. Ἄλλοτε ἦσουν εὐπειθεστέρα.

— Ὁ καιρὸς αὐτὸς ἐπέρασε ! ἀνέκραξεν ἡ παράφρων σφίγγουσα τοὺς ὀδόντας. Ἆ ! κύριε Ραϋμόνδε Λοβεδύ, ἐνόμιζες ὅτι θὰ ἦμαι πάντοτε δειλὴ καὶ βωβὴ ἐμπρός σου, ὅτι θὰ εὐχαριστοῦμαι πάντοτε νὰ ζῶ πτωχή, πεινασμένη, ἐντροπιασμένη, καὶ σὺ νὰ ζῇς μέσα εἰς τὰ πλοῦτη καὶ τὰ μεγαλεῖα ! Μὴ τὸ φαντασθῇς αὐτὸ πλέον. Ἄλλοτε ἦσουν πανδρευμένος· ἔλεγες ὅτι μία λέξις μου ἠμποροῦσε νὰ προξενήσῃ μεγάλα δυστυχήματα, νὰ σὲ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν γυναῖκά σου καὶ ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν σου. Σ' ἐπίστευσα, καὶ εἶχα τὴν γενναιότητα νὰ δεχθῶ τὴν τύχην μου. Σήμερον ἄλλαξαν ὅλ' αὐτά· εἶσαι χῆρος κ' ἐλεύθερος νὰ κάμῃς ὅ,τι θέλεις. Θαῦμα θεοῦ μοῦ ἔδωσε ὀπίσω τὸν υἱόν μου ποῦ τὸν ἐνόμιζα χαμένον. Αὐτὸς ἔχει δικαιώματα... διατί νὰ τὰ παραιτήσῃ ; Θέλεις νὰ τὸν καταδικάσῃς καὶ αὐτὸν νὰ ζήσῃ πτωχὸς καὶ καταφρονημένος ; Ὄχι Ραϋμόνδε, ὄχι ! Κύτταξε, Ἰάκωβε, ἐξηκολούθησεν ὁρμητικῶς, δεικνύουσα τὸν Λοβεδύ, αὐτὸς ὁ ὡραῖος κύριος, ὁ πλούσιος αὐθέντης, εἶνε πατέρας σου ! Αὐτὸς ὁ λαμπρὸς πύργος, ὅπου εἴμεθα, εἶνε ἰδικός του. Αὐτοὶ οἱ κῆποι, τὰ χωράφια, τ' ἀμπέλια, τὰ δάση, ὅλα αὐτὰ εἶνε ἰδικά του... δηλαδὴ ἰδικά σου.,. ἀφοῦ εἶσαι παιδί του !

Ὁ μικρὸς σχοινοβάτης περιέστρεφεν ἀπλανεῖς καὶ καταπλήκτους τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἀφοῦ εἶνε πατέρας μου, ἀπήντησε, γιατί λοιπὸν δὲ μᾶς δίνει μπισκότα καὶ γλυκὸ κρασί ;

— Θὰ σοῦ δώσῃ ἄλλο καλλίτερον, ἐφώνησεν ἡ παράφρων. Θὰ σοῦ δώσῃ θέσιν εἰς τὸ σπίτι του καὶ εἰς τὸ τραπέζι του. Θὰ σοῦ δώσῃ τὸ μερίδιόν σου ἀπὸ τὴν περιουσίαν του.. θὰ σοῦ δώσῃ ὄνομα.. Καὶ δυστυχία του, δυστυχία του ἂν σοῦ ἀρνηθῇ ὅ,τι σοῦ ἀνήκει !

Αἱ φωναὶ τῆς Φακινέτας ἠδύναντο ν' ἀκουσθῶσι μακρόθεν, καὶ ἀνάγκη παρίστατο νὰ πραϋνθῇ ὅ,τι τάχιστα.

— Καὶ πάλιν σοῦ λέγω, ἡσύχασε, καλή μου Τερέζα, ὑπέλαβεν ὑποκριτικῶς ὁ τραπεζίτης· ἀγαπῶ τὸν Ἰάκωβόν... σου περισσότερον ἀφ' ὅτι στοχάζεσαι, καὶ θὰ τοῦ δώσω ὅ,τι εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μου... Ἀλλὰ πῶς νὰ σᾶς δεχθῶ ἐδῶ καὶ τοὺς δύο ; Τί θὰ εἰπῇ ὁ κόσμος ; Πῶς νὰ ἐξηγήσω...

— Νὰ εἰπῇς τὴν ἀλήθειαν, ἀπήντησεν ἡ Θηρεσία, ἀκραδάντως εἰς τὴν ἰδέαν αὐτῆς ἐπιμένουσα. Νὰ εἰπῇς ὅτι ὁ Ἰάκωβος εἶνε υἱός σου,.. καὶ ὅτι ἐγὼ θὰ γείνω σύζυγός σου· διότι ἐννοῶ τὸ παιδί μας νὰ νομιμοποιηθῇ. Αὐτὴν τὴν φοράν, Ραϋμόνδε, θὰ τελειώσῃ τὸ πρᾶγμα. Ὁ Ἰάκωβος κ' ἐγὼ θὰ μείνωμεν ἐδῶ· δὲν φεύγομεν.

Ὁ τραπεζίτης ὠρθώθη ἀποτόμως.

— Τερέζα, εἶπεν ἐπιβλητικῶς, ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀνόητα, καὶ μὴ νομίζῃς ὅτι μὲ αὐτὴν τὴν γλῶσσαν θὰ κατορθώσῃς τίποτε. Ξεύρεις, ὅτι ἐν ἀνάγκῃ ἠμπορῶ..;

— Ὁρίστε ! δοκίμασε σὺ ἢ κανεὶς ἀπὸ τοὺς δούλους σου νὰ βάλετε χέρι ἐπάνω μου ! ἐφώνησεν ἡ Φακινέτα.

Εἶχε δὲ τὸ ἦθος τοσούτῳ ἀπειλητικόν, ὥστε ὁ Λοβεδὺ ὠπισθοχώρησεν.

— Δὲν ἔχω σκοπόν, εἶπε, νὰ μεταχειρισθῶ βίαν, ἀλλ' εἶμαι ἀποφασισμένος... Καὶ πάλιν σοῦ λέγω, Τερέζα, δὲν ἠμπορεῖς νὰ μείνῃς εἰς τὸν πύργον.

— Κ' ἐγὼ σοῦ λέγω, δὲν φεύγομεν ! ἐκραύγασεν ἡ τρελλὴ προσκολλωμένη εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ κλιντῆρος. Μὴ μ' ἐρεθίζῃς, κύριε Ραϋμόνδε Λοβεδύ, διότι θὰ σὲ κάμω νὰ τὸ μετανοήσῃς.. Θὰ ἐξηγήσω εἰς ὅλον τὸν κόσμον

Digitized by Google

τὴν ἱστορίαν τῶν παλαιῶν μας σχέσεων καὶ θὰ μαρτυρήσω μερικὰς λεπτομερείας......

— Ποῖος θὰ σὲ πιστεύσῃ! ἀπήντησεν ὁ Λοβεδύ, ἀπαντῶν εἰς τὰς σκέψεις του μᾶλλον ἢ εἰς τοὺς λόγους τῆς Φακινέτας.

— Διότι μὲ λέγουν τρελλήν; Αἴ. βέβαια! Κ' ἐγὼ αἰσθάνομαι πολλαὶς φοραὶς ὅτι τὰ χάνω, καὶ ζαλίζεται τὸ κεφάλι μου. Ἀλλ' εἶνε πράγματα, ποῦ τὰ ἐνθυμοῦμαι τόσον καλά, τόσον καθαρά... Πρόσεξε, Ραϋμόνδε,.. κανεὶς δὲν ὑποπτεύει μερικάς μου πράξεις—καλάς, κακάς, δὲν ἠξεύρω—τὰς ὁποίας ἔκαμα μυστικά, καὶ ἂν ἐγὼ δὲν τὰς εἰπῶ, κανεὶς δὲν θὰ τὰς μάθῃ. Εἶχα ἐμπνεύσεις.. ἀπὸ τὸν θεόν.., ἀλλὰ οἱ δικασταὶ τὰ βλέπουν ἀλλέως τὰ πράγματα, καὶ ἂν τοὺς εἰπῶ, ὅτι μίαν φορὰν ἕνας ἄνθρωπος φιλάργυρος, ἕνας συγγενὴς ἀχρεῖος ὠφελήθη ἀπὸ τὴν τρέλλαν μου καὶ μ' ἔβαλε...

— Σιώπα, σιώπα Τερέζα! διέκοψεν ὁ Λοβεδύ, πελιδνὸς ἐκ τοῦ τρόμου· τὰ ὠνειρεύθης ὅλ' αὐτά... ἀλλὰ νὰ σὲ ἤκουε κανείς.. Τὰ ὠνειρεύθης βέβαια,.. καὶ τόρα ἀκόμη ὀνειρεύεσαι...

Καὶ κατέστη σκεπτικός, ἐνῷ παράδοξον μειδίαμα ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς παράφρονος.

— Ἂς ἦνε, Τερέζα, ὑπέλαβε τέλος μειλιχίως, ἠμπορεῖ τὸ πρᾶγμα νὰ συμβιβασθῇ. Θὰ εἰπῶ νὰ σοῦ ἑτοιμάσουν εἰς τὸν πύργον μίαν διὰ σὲ κάμαραν καὶ τὸ παιδί σου. Θὰ σοῦ δίδουν ὅ,τι χρειάζεσαι, καὶ θὰ σὲ μεταχειρίζωνται ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερα. Θὰ εἶσ' ἐλευθέρα νὰ κάμνῃς ὅ,τι θέλεις... μόνον νὰ μὴν εἰπῇς εἰς κανένα ποτέ, μὲ ποῖον δικαίωμα κατοικεῖς ἐδῶ. Ἂν κάμῃς λόγον περὶ τῶν παλαιῶν μας σχέσεων, περὶ τοῦ δεσμοῦ ὁ ὁποῖος μᾶς συνδέει μὲ τὸν Ἰάκωβον, δὲν θὰ ἦνε δυνατὸν νὰ μείνωμεν μαζή. Μοῦ ὑπόσχεσαι νὰ μὴν εἰπῇς τίποτε; Ἠξεύρω ὅτι εἶσαι ἱκανὴ νὰ κρατήσῃς τὸν λόγον σου;

— Καὶ διατί νὰ κρύψωμεν τὴν ἀλήθειαν;

— Ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖς, Τερέζα, ὅτι πρέπει νὰ προφυλαχθῶ ἀπὸ τὸν υἱόν μου τὸν Ἕκτορα; Ὁ Ἕκτωρ εἶνε ἀλαζών, βίαιος, ζηλότυπος... Ἂν μάθῃ ἔξαφνα ὅτι πρόκειται νὰ νυμφευθῶ, καὶ νὰ ἀναγνωρίσω τὸν Ἰάκωβον ὡς υἱόν μου, ὁ θεὸς ἠξεύρει τί ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ! Κρατεῖ πάντοτε ρεβόλβερ ἐπάνω του. Εἰς τὸν θυμόν του δὲν ἠξεύρω τί θὰ γείνωμεν ὅλοι, καὶ μάλιστα τὸ ἀγαπητό μας αὐτὸ παιδάκι, μὲ τὸ ὁποῖον δὲν θὰ θελήσῃ βέβαια νὰ μοιρασθῇ τὴν κληρονομίαν μου.

Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ τραπεζίτης ἐπέτυχεν· ἡ Φακινέτα κατεπτοήθη.

— Ναί, ναί, ξεύρω, εἶπεν, αὐτὸς ὁ Ἕκτωρ εἶνε κακός. Καὶ πιστεύεις ὅτι θὰ τολμήσῃ νὰ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωὴν τοῦ ἀθώου μικροῦ του ἀδελφοῦ;

— Εἶμαι βεβαιότατος. Καὶ ξεύρεις τί φοβερὸς εἶνε; Ἔχει ἕως τόρα φονεύσει πολλοὺς εἰς τὴν μονομαχίαν.

— Παναγία μου! εἶπεν ἡ παράφρων, σφίγγουσα τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ περιβάλλουσα αὐτὸ διὰ πτυχῆς τῆς ἐσθῆτος της, ὡς ἵνα προστατεύσῃ αὐτό· ἂν μοῦ τὸν ἐσκότωνε, τὸν μικρόν μου! Ἀλλὰ θὰ τὸν ὑπερασπισθῶ ἐγώ!... Ἂς ἦνε,... Ἂς ἦνε,... θὰ κρυφθοῦμεν ἀπὸ τὸν κύριον Ἕκτορα, ἀφοῦ εἶνε ἀνάγκη,... καὶ πάλιν βλέπομεν. Θὰ εἰπῇς ὅτι εἶμαι μία κυρία... χήρα... ποῦ ἦλθε ἀπὸ τὸ Παρίσι μὲ τὸν υἱόν της νὰ περάσῃ μερικὰς ἡμέρας εἰς τὸ Βλινύ. Σὺ δέχεσαι τόσους κυρίους καὶ κυρίαις καθὼς πρέπει... θὰ μὲ πάρουν διὰ καμμιὰν ἀπὸ αὐταίς. Ἐγὼ ἔχω ἐξωτερικὸν καθὼς πρέπει, καὶ ὁ υἱός μου μὲ τὰ τριανταφυλλιά του φορέματα φαίνεται σὰν πριγκηπόπουλο.

Ὁ Λοβεδὺ δὲν κατώρθωσε νὰ μὴ μειδιάσῃ.

— Λοιπὸν εἴμεθα σύμφωνοι, Τερέζα, εἶπε. Θὰ σᾶς ὁδηγήσουν τόρα εἰς τὸ δωμάτιόν σας, σὲ καὶ τὸν υἱόν σου. Ὁ Ἕκτωρ ἠμπορεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ ὅπου καὶ ἂν ἦνε, καὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἰδῇ μαζή, πρὶν τοῦ δώσω νὰ ἐννοήσῃ... τὸ ὁποῖον θὰ χρειασθῇ δύο τρεῖς ἡμέρας. Ἕως τότε μοῦ ὑπόσχεσαι,... μοῦ ὁρκίζεσαι νὰ μὴ μαρτυρήσῃς εἰς κανένα τί τρέχει μεταξύ μας;

— Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι, σοῦ τ' ὁρκίζομαι, ἀπήντησεν ἡ Φακινέτα, λαμβάνουσα τὸ πανοῦργον ἐκεῖνο ἦθος, τὸ ὁποῖον γνωρίζομεν. Ἐγέλασα ἐγὼ πλέον πονηροὺς ἀπὸ τὸν κ. Ἕκτορα.

Ὁ Λοβεδὺ ἐσήμανε, καὶ ἦλθεν ὁ Βερναρδῆς. Ὁ κύριός του ὡμίλησεν εἰς αὐτὸν ἐπί τινας στιγμὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ, δεικνύων τὴν παράφρονα καὶ τὸν δῆθεν υἱόν της. Ὁ ὑπηρέτης δὲν ἠδυνήθη μὲν νὰ κρύψῃ τὴν ἔκπληξίν του, ἀλλ' ὡς ὑπηρέτης μορφωμένος προσέκλινε καὶ προσεκάλεσε τὴν Φακινέταν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

— Τὸ βλέπεις, παμφίλτατε, εἶπεν ἡ τρελλὴ βρενθυομένη, ὅτι εἶμαι κυρία καθὼς πρέπει! καὶ προσπάθησε εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μοῦ φέρεσαι μὲ τὸ σέβας τὸ ὁποῖον μοῦ ἀνήκει.

Καὶ προυχώρησε μεγαλοπρεπῶς βαδίζουσα.

— Δὲ μοῦ λές, εἶπε δυσθύμως ὁ Ζωζός, ἀφοῦ εἴμαστ' ἐδῶ, 'ς τὸ σπίτι μας, γιατὶ δὲ μᾶς δίνουν ψωμί, γλυκά, κρασί... καθὼς μᾶς ὑποσχέθηκαν;

Ἡ Φακινέτα ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ μικροῦ λαιμάργου, ἐνῷ δὲ διήρχοντο τοὺς μακροὺς διαδρόμους τοῦ πύργου, ἵνα φθάσωσιν εἰς πενιχρόν τι δωμάτιον, ὅπερ

Digitized by Google

ὁ Λοβεδὺ εἶχεν ὁρίσει εἰς κατοικίαν τῶν νέων αὐτοῦ ξένων, ὁ Βερναρδῆς ἐψιθύρισε·

— Χαρὰ 'ς τὴν ἰδέα! Χωρὶς ἄλλο τὸ Βλινὺ κατηντησε φρενοκομεῖον!

("Επεται συνέχεια.)

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Θέρος.—Ἡ ζωὴ ἐν τῇ πρωτευούσῃ.—Ἐργασία καὶ ψυχαγωγία.— Καιροὶ καὶ ἤθη.—Ἄλλοτε καὶ νῦν.—Αἴθουσαι, χοροί, ἑορταί.—Καφφενεῖα, καπηλεῖα, θέατρα, ἐξοχαί.—Λάρυγγες καὶ κνῆμαι.—Πῶς διασκεδάζει ὁ λαός.

Τὸ θέρος ἤγγισεν. Αἱ ἡμέραι ἤρχισαν ἤδη νὰ παρατείνωνται μακραὶ καὶ ἡλιοκαεῖς καὶ αἱ νύκτες νὰ λούωνται εἰς δρόσον εὐάρεστον καὶ ἄπλετον σεληναῖον φέγγος. Κοπιωδεστέρα καθίσταται ὁσημέραι ἡ ἐργασία ὑπὸ τὴν θερμότητα τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ βαρύνει τὸ πνεῦμα ἀφορήτως τὸ καῦμα τοῦ οὐρανοῦ. Λιβυκαὶ πνοαὶ στροβιλίζουν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς εἰς λευκὰς νεφέλας τὸν κονιορτὸν καὶ ὁ ἱδρὼς ῥέει ἀπὸ τῶν μετώπων—ὀχληρὸς προάγγελος καὶ σύντροφος τῆς ἀφικνουμένης ὥρας τοῦ ἔτους. Καταβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ ἄχθους κλίνει πρὸς ἀνίκητον ὕπνον τὸ σῶμα, ἐφ' ὅσον, παμμεγέθης κρατήρ, ἐκχέει κρεμάμενος ἄνωθεν τὴν ζέουσαν τῶν ἀκτίνων του λάβαν ὁ ἥλιος, καὶ ἀναμένει τὴν ἑσπέραν διὰ ν' ἀπολαύσῃ ὀλίγων στιγμῶν ἀνεκτῆς ὑπαίθρου ζωῆς, πολὺ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἀνηλεοῦς ἄστρου. Τότε μόνον ἀνακουφίζονταί πως τὰ κεκμηκότα μέλη, τότε ἐνδυναμοῦνται κατά τι τὰ παραλελυμένα νεῦρα, τότε συσφίγγονται αὖθις αἱ ἶνες αἱ χαλαρωθεῖσαι καὶ ἀνοίγονται οἱ καμμύοντες καὶ τεθαμβωμένοι ὀφθαλμοὶ καὶ καθαρίζεται ἡ διάνοια ἡ θολωθεῖσα. Καὶ πληροῦνται λαοῦ αἱ ἐξοχαὶ καὶ τὰ προάστεια καὶ αἱ ἀκταὶ καὶ σπεύδει τὸ πλῆθος ὅπου τὸ καλεῖ ἔστω καὶ ἡ παραμικροτέρα ἀναψυχή, καὶ ἀναζῶσιν οἱ νεκροὶ δρόμοι καὶ ἐκχύνεται εἰς αὐτοὺς νυκτοβάτις ἡ πόλις ὅπως ἀναπνεύσῃ, περιπατήσῃ, λουσθῇ ἢ εὐθυμήσῃ. Καὶ ἄρχονται τὰ ὑπὸ τὸ ἐλεύθερον στερέωμα θεάματα καὶ ἐγκαινίζεται ἡ εἰς Φάληρον κατάβασις καὶ ἀνέρχεται γογγύζων ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐπιβατῶν ὁ σιδηρόδρομος πρὸς τὸν ἀνήφορον τῆς δροσερᾶς Κηφισσίας. Καὶ ἀπὸ τοῦ ἐρημουμένου βαθμηδὸν ἄστεος ἡ ἀνθρωπίνη πλημμύρα κυλίεται παντοῦ ὅπου δένδρων ἐν ἀνοικτῷ ὁρίζοντι σκιὰ ἢ βουνοῦ χλοάζουσα ῥάχις ἢ θαλάσσης φλοῖσβος γλυκύς. Εἶνε ἡ μεγάλη ἐποχὴ τῶν ἀθηναϊκῶν διασκεδάσεων. Καὶ εἶνε ἅμα διὰ τὸν περίεργον παρατηρητὴν ἡ καταλληλοτέρα ἐπίσης περίστασις ὅπως ἴδῃ ἀπροκαλύπτους τὰς τάσεις, τὰς ἰδέας, τὰς συνηθείας, τὰς ὀρέξεις, τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ—τὸ προσφορώτερον στάδιον ὅπως σπουδάσῃ τὴν βαθμιαίαν τῶν ἠθῶν παρ' ἡμῖν μόρφωσιν.

* *
*

Ἀπὸ τοῦ διασήμου κριτικοῦ Sainte-Beuve ἀποφανθέντος τὸ γνωστὸν ἀφορισμὸν «Εἰπέ μου ποῖον θαυμάζεις διὰ νὰ σοῦ εἴπω ποῖος εἶσαι» μέχρι τοῦ περιφήμου Brillat-Savarin ἀνακηρύξαντος ὡς ἀξίωμα ὅτι μόνον ἐκ τοῦ εἴδους τῆς συνήθους αὐτῷ τροφῆς καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν τρώγει θὰ ἠδύνατο νὰ ὁρισθῇ ἀσφαλῶς ὁ χαρακτὴρ παντὸς ἀνθρώπου, μυρίαι προυτάθησαν καὶ ὑπεδείχθησαν θεωρίαι πρὸς καθορισμὸν ἢ ἐξήγησιν τῶν γενικωτέρων ψυχικῶν διαθέσεων ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων τοῦ καθημέραν βίου. Ἀλλ' ὁ μᾶλλον ἀνάξιος προσοχῆς μεταξὺ αὐτῶν δὲν θὰ ἦτο ὁ τρόπος καθ' ὃν διέρχονται τὰς ὥρας τῆς ἀργίας των τὰ ἄτομα ἢ τὰ ἔθνη, λαμβανόμενος ὡς μέτρον καὶ δοκιμαστὴρ τοῦ καθόλου αὐτῶν χαρακτῆρος. Ὁ ἀφορισμὸς τοῦ κριτικοῦ δὲν θὰ ἦτο ὀλιγώτερον ἀληθὴς ἂν διετυποῦτο ἀναλόγως: Εἰπέ μου πῶς διασκεδάζεις καὶ θὰ σοῦ εἴπω ποῖος εἶσαι. Κατ' ἄλλον τρόπον ἐργάζεται ἀλλὰ καὶ ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ πεπολιτισμένος, ἄλλως δὲ ὁ ἄξεστος καὶ χυδαῖος. Ἄλλως ἐργάζεται ἀλλὰ καὶ ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ προοδευτικὸς καὶ ἄλλως ὁ στάσιμος καὶ ὀκνηρός. Ἄλλως ἐργάζεται ἀλλὰ καὶ ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ ἄπιστος ἢ ὁ πιστός, ὁ σκεπτικὸς ἢ ὁ ἁπλοῦς, ὁ ἐλεύθερος ἢ ὁ δοῦλος. Τῆς ὀθωμανικῆς φυλῆς τὴν στασιμότητα, τὸ ἀποκλειστικόν, τὴν ἀδράνειαν, τὴν εἰς τὸ πεπρωμένον τυφλὴν πίστιν, ἀπολαυστικότητα, τὴν εἰς ἰδανικὸν ἄλλης ζωῆς ὑλικωτέρας ἔτι καὶ ἡδονικωτέρας τῆς παρούσης πεποίθησιν, θὰ ἠδύνατό τις ἀμέσως νὰ αἰσθανθῇ καὶ ἐννοήσῃ καὶ ἅπαξ μόνον παραστὰς εἰς τουρκικοῦ θεάματος σκηνὴν ἢ ἐνωτισθεὶς ἀσιατικοῦ ᾄσματος τοὺς ἠδυπαθεῖς καὶ συρομένους καὶ στένοντας καὶ ὁμοιοχρώμους καὶ ἐν κοιμιζούσῃ νωθρότητι ἐξελισσομένους μελιτώδεις τόνους. Ὁ χονδρὸς καὶ ἥσυχος γερμανὸς ἀρέσκεται εἰς τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου τὰς ἁπλοϊκὰς ἡδονὰς ἢ εἰς τὴν βραδεῖαν καὶ ἤρεμον καὶ ἀποκτηνοῦσαν μέθην τοῦ ζύθου. Ὁ θερμὸς ἱσπανὸς ταυρομαχεῖ. Ὁ χαῦνος ἰταλὸς ψάλλει πρὸς ἅρπαν ἢ πρὸς κιθάραν ἐρωτικῶν πόνων μέλη. Ὁ γάλλος ἀγαπᾷ τὸ καινοφανές, τὸ πρωτότυπον, τὴν ζωήν, τὴν λάμψιν τῶν φώτων, τὸν θόρυβον, τῶν ποτηρίων τὴν κλαγγὴν καὶ τῶν χορῶν τὴν ζάλην καὶ τὴν βοὴν τοῦ γέλωτος καὶ τὸν ἀφρὸν τοῦ καμπανίτου. Καὶ ὁμοίως ἑκάστη ἐποχὴ ἔχει καὶ τὰ ἰδιαίτερα αὐτῆς ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὰς λύπας καὶ τὰς χαρὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις, ἅτινα συναποφέρει παρερχομένη μεθ' ἑαυτῆς εἰς

Digitized by Google

τὸν τάφον. Ἑκάστη ἀξία λόγου πολιτικὴ ἢ κοινωνικὴ μεταβολή, εἴτε φυσικὴ καὶ βαθμιαία εἴτε ἀπότομος καὶ βιαία, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ ὡς βάσιν ἐξέλιξιν ἰδεῶν καὶ ὡς κρηπῖδα τοῦ καιροῦ τὰς ἀπαιτήσεις, συνεπάγεται ἀναποφεύκτως καὶ τὴν μεταβολὴν τῆς ζωῆς. Πῶς θὰ περιεφρόνουν τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις ἡμῶν, τὰς ἐπὶ τῇ βάσει τύπων καὶ ὅρων καὶ κανονισμῶν, πῶς θὰ ἐγέλων, ἂν τὰς ἔβλεπον, διὰ τὰς ἀβλαβεῖς ἡμῶν ἱπποδρομίας καὶ τὰς σεμνὰς ἀπόκρεω οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι, οἱ μεθυσκόμενοι εἰς τὸ αἷμα τῶν σφαζομένων ἐν τῷ κίρκῳ θηρίων καὶ κορεννύμενοι ἐδωδῆς καὶ πότου εἰς λουκούλλεια δεῖπνα καὶ ὀργιάζοντες εἰς ἔκφρονα σατουρνάλια καὶ πλέοντες εἰς ποιητικωτάτης ἀκολασίας τὸν ἀκατάσχετον χείμαρρον! Πῶς θὰ ἐνέπαιζον τὰς εὐαισθήτους καὶ ἀναιμικὰς καὶ νευροπαθεῖς ἡμῶν γυναῖκας αἱ ὑπερήφανοι καὶ σκληραὶ δέσποιναι, αἱ κοσμοῦσαι τὰς αἱματηρὰς πανηγύρεις τοῦ Forum καὶ καταβιβάζουσαι τὸν ἀντίχειρα ὅπως φονευθῇ ὑπὸ τὰ ὄμματά των ὁ αἰχμάλωτος, καὶ σοβοῦσαι, βακχίδες εὐμανεῖς, ἐν τῇ Σοβούρρᾳ! Πῶς θὰ διερρήγνυντο εἰς καγχασμοὺς ἐπὶ τῇ θέᾳ ἡμῶν φρακοφορούντων καὶ περιβεβλημένων τοὺς λευκοὺς λαιμοδέτας καὶ τὰς δερματίνας χειρίδας μας οἱ πυργοδεσπόται καὶ οἱ σταυροφόροι καὶ οἱ καβαλιέροι καὶ οἱ παλαδῖνοι τοῦ μεσαιῶνος, οἱ πεφορτωμένοι χάλυβι καὶ σιδήρῳ καὶ ἀπαστράπτοντες ἐκ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου! Καὶ πόσον ἀστεῖα θὰ ἐφαίνοντο τὰ συμπόσιά μας εἰς τοὺς ἀγρίους Ἰνδούς, τοὺς γυμνοὺς καὶ καταστίκτους καὶ δακτυλιοφοροῦντας τὰ ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα καὶ εὐωχουμένους ἐπὶ ἀξένου τινὸς παραλίας, ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν ἀντιπόδων, ἀπέναντι τοῦ μεγάλου πανοράματος τοῦ ὠκεανοῦ, διὰ σαρκῶν ἀνθρωπίνων!

* *
*

Εὐνόητον ἑπομένως ἂν τὸν μεταβατικὸν χάρακτῆρα τῆς ἐποχῆς, ἣν διατρέχει τὸ ἡμέτερον ἔθνος νῦν, οὐδαμοῦ ἀλλοῦ θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ καλλίτερον διατυπούμενον ἢ εἰς τὰ ἤθη τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Τὸν κυκεῶνα, ὃν παριστᾷ παρ' ἡμῖν πολιτεία ἅμα καὶ κοινωνία, τοῦ ἐθνικοῦ οἰκοδομήματος τὸ ἀσυμπαγὲς ἔτι καὶ ἀκατάρτιστον, οὐδαμοῦ θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ οὕτω προφανῶς εἰκονιζόμενον ὅσῳ εἰς τὴν incohérence τῶν βιωτικῶν ἕξεων καὶ φαινομένων. Ἄλλοτε, κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔτη, μετὰ συγκινήσεως διηγοῦνται ἀκόμη οἱ παλαιότεροι πῶς αἱ τελευταῖαι αὗται ἰδίως διεκρίνοντο διὰ τὴν θαυμασίαν αὐτῶν ὁμοιομορφίαν καὶ μονοτονίαν. Καθ' ἣν ἐποχὴν αἱ Ἀθῆναι δὲν ἀπετέλουν ἔτι συνοικισμὸν ἄξιον νὰ ὀνομασθῇ πόλις, καθ' ἣν ἡ σήμερον καλλιμέγαρος καὶ θορυβώδης ὁδὸς Σταδίου δὲν ἦτο ἢ βαθὺς κρημνὸς καὶ θολὸν ῥεῦμα, καθ' ἣν οἱ ἐν τῷ τόπῳ ξένοι ἠριθμοῦντο ἐπὶ τῶν δακτύλων, καθ' ἣν ἡ πρὸς τὸν ἐπίλοιπον κόσμον συγκοινωνία ἐχρειάζετο ἑβδομάδας, ἑπόμενον ἦτο τά τε ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα νὰ ἐξακολουθῶσιν ὄντα ὅ,τι ἐννοεῖται κοινῶς διὰ τοῦ ἐπιθέτου *πατριαρχικά*. Μ' ὅλας εἴτε τὰς πολιτικὰς εἴτε τὰς οἱουδήποτε ἄλλου εἴδους διαμάχας ἡ καθόλου ὄψις τοῦ ἔθνους θὰ ἦτο περίπου ὁποία πολυμελοῦς οἰκογενείας. Ἡ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν μετριότης τῆς ζωῆς ἦτο φυσικὴ καὶ ἐπεβάλλετο μάλιστα. Ὑπὸ βασιλέα φουστανελλοφόρον καὶ ἡγεμονίδα φεσοφοροῦσαν εὐεξήγητον εἶνε ἂν ἐτηρεῖτο τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων ἥ τε ἁπλότης καὶ ἡ ἁγνότης. Τῶν ἐπισήμων ἑορτῶν, τῶν ἰδιωτικῶν συναθροίσεων καὶ αὐτῶν τῶν δημοσίων περιπάτων τὸ θέαμα θὰ ἐφαίνετο ἡμῖν τοῖς σημερινοῖς παραδοξότατον. Σύμβολον πίστεως καὶ φιλοπατρίας ἐθεωρεῖτο ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰ πάτρια καὶ οἱ τολμηροὶ νεωτερισμοὶ εἶχον ἐξησφαλισμένην ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀποτυχίαν. Καὶ ἂν βραδέως καὶ διὰ τοῦ χρόνου κατωρθοῦτο νὰ εἰσαχθῇ τις, ἀναποφεύκτως ὑφίστατο ἀμέσως τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τὴν ἐπίδρασιν. Αὐτοὶ οἱ ξενικοὶ χοροί, ἐγκλιματιζόμενοι, προσελάμβανον ἰδιαίτερόν τινα τύπον, ἡμιαρχαϊκόν, ἡμιδημοτικόν, *ἑλληνοπρεπῆ* ὅμως πάντοτε ἐξόχως, κατὰ τὴν ἐν χρήσει χαρακτηριστικωτάτην ἔκφρασιν, καὶ δὲν ἦτο ἀσύνηθες ἄκουσμα λαϊκὸν ᾆσμα τονιζόμενον αἴφνης ὑπ' αὐτοὺς τοῦ ἀνακτόρου τοὺς θόλους. Ὁ συγκρίνων τὰ ἄλλοτε συμβαίνοντα πρὸς τὰ νῦν θὰ ἐξεπλήσσετο μεγάλως διὰ τὸ βαθὺ χάσμα, ὅπερ ἐν οὕτω μικρῷ σχετικῶς χρονικῷ διαστήματι φαίνεται ὀρυχθὲν μεταξὺ τῶν δύο ἐποχῶν. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἐν διαστήματι τριῶν μόλις δεκαετηρίδων τρεῖς διάφοροι —ὄχι γενεαὶ — ἀλλὰ λαοὶ κατῴκησαν τὸν τόπον. Νομίζω ὅτι ἐλέχθη ἤδη, ἀλλ' εἴτε ἐλέχθη εἴτε δὲν ἐλέχθη, εἶνε ἐπίσης ἀληθές, ὅτι καὶ ὡς σώματα καὶ ὡς ἰδέαι καὶ ὡς ψυχαὶ καὶ ὡς ἀρχαὶ καὶ ὡς διάνοιαι περισσότερον ἀπέχομεν ἡμεῖς τῶν πατέρων μας ἢ ἐκεῖνοι τῶν παλαιοτάτων ἐκείνων μαραθωνομάχων καὶ σαλαμινομάχων.

* *
*

Ἡ δὲ διαφορὰ ἐκορυφώθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ταῦτα ἔτη καὶ βαίνει αὔξουσα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἡ τοῦ ἔξωθεν ἐρχομένου ῥεύματος ἐπίδρασις εἶνε πλέον ἢ αἰσθητὴ καὶ ὑπὸ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ ἐξαφανίζονται βαθμηδὸν τὰ ὀλίγιστα ὑπολειπόμενα ἔτι ἴχνη τοῦ παρελθόντος. Κατὰ μικρὸν συνοικειούμεθα καὶ συμμορφούμεθα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὸν ἐν τῷ λοιπῷ κόσμῳ κρατοῦντα πολιτισμόν, ὡς ἄτε-

Digitized by Google

χνα μὲν βεβαίως ἀντίγραφα ἀλλ' ἀντίγραφα ἐπὶ τέλους. Καὶ τόσῳ εἶνε τοῦτο ἀκριβές, ὥστε ὅσῳ καὶ ἂν δὲν θέλωμεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν εἶνε ὅμως ἐν τούτοις ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως ὅτι ἤρχισαν ἤδη συμπηγνύμεναι καὶ καταρτιζόμεναι καὶ κοινωνικαὶ ἀκόμη τάξεις παρ' ἡμῖν, τῷ τέως κατ' ἐξοχὴν δημοκρατικῷ θεωρουμένῳ λαῷ. Καὶ ἀριστοκρατία μέν, ὑπὸ τὴν ἀποδιδομένην ἀλλαχοῦ σημασίαν εἰς τὴν λέξιν, δὲν ἐσχηματίσθη ἀλλ' οὔτε δυνατὸν θὰ εἶνε νὰ σχηματισθῇ ποτέ, ἀλλὰ τῆς πλουτοκρατίας τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὕπαρξιν δὲν θὰ ἦτο βεβαίως εὔκολον νὰ ἀρνηθῇ τις. Ὁ θέλων νὰ πεισθῇ περὶ τούτου δὲν ἔχει ἢ νὰ ζητήσῃ νὰ εἰσαχθῇ εἰς οἱανδήποτε τῶν ἀνωτέρων ἀθηναϊκῶν αἰθουσῶν, ἐν αἷς κρατοῦσα γλῶσσα εἶνε ἡ γαλλική, σύνηθες προσφερόμενον τοῖς ἐπισκέπταις ποτὸν τὸ τέϊον καὶ συχναὶ αἱ ἑσπερίδες. Ἡ ἀπομίμησις τῶν ἠθῶν τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ κόσμου εἶνε πλήρης μὲ μόνην τὴν ἐλαχίστην διαφορὰν ὅτι εἶνε . . . ἀπομίμησις. Ἐνιαχοῦ κατορθόνει κἄποτε νὰ προαχθῇ καὶ μέχρι κιβδηλείας. Ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπομένει ἄκομψος καὶ ἀκαλαίσθητος ἀντιγραφή. Ἡ οἰκοδέσποινα ἔχει τὰς ὡρισμένας καθ' ἑβδομάδα ἡμέρας, καθ' ἃς δέχεται, καὶ τὰς ὡρισμένας καθ' ἃς δὲν δέχεται. Εἰς τὴν διακόσμησιν τῶν ἰδιαιτέρων τοῦ οἴκου δωμάτων, ἐν οἷς εἰσάγει τοὺς ξένους της, καταβάλλει ὅλως ἐξαιρετικὴν προσοχὴν — ὅπως φροντίζει περὶ τῆς ἐσθῆτός της νὰ εἶνε πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὸν τελευταῖον συρμόν. Εἶνε καὶ τοῦτο εἶδός τι γυναικείου sport, καθ' ὃ νικᾷ ἡ πεπροικισμένη διὰ μείζονος φιλοκαλίας καὶ νοημοσύνης. Ἐκτὸς τῶν soirées, ἐν μεγίστῃ ἐνεργείᾳ καὶ ἀκμῇ εἶνε καὶ αἱ matinées καὶ αἱ aprés-midi καὶ τὰ five o' clock, αἱ ***ἡμερίδες***, αἱ ***ἀπογευματιαραί***, τὰ ***δειλινά***, ἢ ὅπως ἄλλως ἐξελληνίζονται. Ὁ κύριος θέλων νὰ σᾶς δηλώσῃ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ διέλθητε παρ' αὐτῷ τὴν ἑσπέραν, σᾶς καλεῖ ***διὰ νὰ πάρετε***, ὡς λέγει, ***τὸ τσάϊ***. Ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου παίζονται τεμάχια τοῦ νεωτάτου μελοδράματος τοῦ Βέρδη ἢ τοῦ Βάγνερ, τοῦ ***Ὀθέλλου*** τῆς ἐν Μιλάνῳ Σκάλας ἢ τῆς ***Βαλκυρίας*** τῶν Βρυξελλῶν. Κατὰ τὰς ἀπόκρεω ἐντὸς τῶν ἀναπεταννυμένων σαλονίων, ἅτινα καταυγάζονται ἐκ τῶν φώτων καὶ ὧν στίλβει ὀλισθηρὸν τὸ parquet, δίδονται ζωηροὶ καὶ πολυπληθεῖς χοροί, des bals travestis, costumés, parés et masqués. Τὸ ἀμερικανικὸν ἄνθος τῶν αἰθουσῶν, τὸ τόσον ἐπιτυχῶς μεταφυτευθὲν καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἐξωτικὸν φυτόν, ἡ μετὰ τῶν νεανίδων flirtation (νὰ τολμήσωμεν ἄρά γε νὰ τὴν μεταφράσωμεν ***ἐρωτοπαιδιάν***;) εἶνε πληρέστατα ἐν χρήσει. Ἐξοχικαὶ καὶ ἄλλαι ἐκδρομαὶ διενεργοῦνται συχνότατα, des picnic, parties de plaisir, courses à pied ou à cheval. Αἱ μᾶλλον προτιμώμεναι ἐξοχαὶ εἶνε τὸ Φάληρον καὶ πρὸ πάντων ἡ δροσερὰ Κηφισσία, ἀληθὲς ἀριστοκρατικὸν κέντρον μὲ τὰς κομψὰς ἐπαύλεις της καὶ τὰ δύο μεγάλα ξενοδοχεῖά της καὶ τὸ κατάστημά της τὸ ὑδροθεραπευτικόν. Ἂν ὑπάρχῃ γαλλικὸν θέατρον, εἰς τοὺς κυρίους καὶ τοὺς ἐπισκέπτας τῶν αἰθουσῶν τούτων ἀνήκουν ἀναποφεύκτως τὰ πρῶτα καθίσματα· ἂν δὲν ὑπάρχῃ, τὸ αὐτὸ γίνεται—ἀφοῦ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γείνῃ ἄλλως—καὶ διὰ τὸ ἰταλικόν· ἀλλ' εἰς τὸ ἑλληνικὸν οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ σημειωθῇ ἡ παρουσία των. Πέρυσι μόνον, παραδόξως, εἶχε καταλάβῃ αὐτούς, ὡς ἐνθυμεῖσθε βέβαια, ἐκεῖνο τὸ goût pervers (βλέπετε ὅτι ἐξακολουθῶ νὰ ὁμιλῶ τὴν γλῶσσάν των) διὰ τὸ ***Ἄντρον τῶν Νυμφῶν*** καὶ τὸν διάσημον Κωστάκην. Ὁ συχνάζων εἰς τὰς αἰθούσας ταύτας κόσμος εἶνε συνήθως ὁ διπλωματικός, ὁ χρηματιστικός, ὁ ὁμογενικός, τραπεζῖται, πρέσβεις, γραμματεῖς, ἐπιτετραμμένοι, αὐλικοί, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι. Πολὺ ὀλίγαι ὅμως εἶνε ἐκεῖναι ἐν αἷς ἡ ὁμήγυρις εἶνε πράγματι select καὶ σχεδὸν καμμία τοιαύτη ὁμήγυρις δὲν ὑπάρχει, περὶ ἧς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ γαλλικὴ ἔκφρασις triée sur le volet. Ἂν μάλιστα τὸ σαλόνιον ἔχῃ ἔστω καὶ τὴν παραμικροτέραν σχέσιν πρὸς τὴν πολιτικήν, δὲν ἀργεῖ νὰ προσλάβῃ ἐντὸς ὀλίγου τὴν ὄψιν καφφενείου τινὸς τῶν Χαυτείων ἢ τοῦ Δημοπρατηρίου. Τότε δὲ καὶ παύουν—ἐκτὸς ἑνὸς—νὰ εἶνε ψυχὴ αὐτοῦ αἱ κυρίαι. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὅμως περὶ αὐτὰς συγκεντροῦται πᾶν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ μέριμνα καὶ ἡ προσοχὴ καὶ ἡ κίνησις. Αἱ δεσποινίδες μονῳδοῦσιν ἢ διῳδοῦσι, κάθηνται πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἢ χαριεντίζονται μετὰ τῶν μεμυρωμένων νεανίσκων, ἐν ᾧ αἱ δέσποιναι συνομιλοῦσι περὶ τοῦ γεγονότος τῆς ἡμέρας, ἀνακοινοῦσι τὰ μικρὰ σκάνδαλα ἅτινα ἀπαραιτήτως δὲν λείπουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκ τοῦ κύκλου των, κακολογοῦσιν ἢ διαλέγονται περὶ τῆς τελευταίας θεατρικῆς ἐπιτυχίας ἢ τοῦ προσφάτου θορυβώδους βιβλίου, ὧν εἰδήσεις ἀφίκοντο ἐκ Παρισίων. Ἀπό τινος μάλιστα ὅλως ἰδιαιτέρως φαίνονται κατά τι ἐνδιαφερόμεναι διὰ τὴν φιλολογίαν, τὴν ἡμετέραν ἅμα καὶ τὴν ξένην. Ἀλλ' αἱ θετικαὶ αὐτῶν φιλολογικαὶ γνώσειν, ἐκτὸς σπανιωτάτων ἐξαιρέσεων, δὲν ἐκτείνονται πέραν τοῦ Ohnet, ὅπως οἱ διακεκριμένοι τρόποι, οὓς ἐπιτηδεύονται, ἀφίνουν ἐνίοτε, προσωπεῖα διαφανῆ, μαντευομένην ὑπ' αὐτοὺς καὶ ἀγωγῆς ἀτέλειαν καὶ ἤθους φυσικὴν κοινότητα καὶ ἀπερίττου κληρονομικῆς εὐγενείας στέρησιν.

* *
*

Ἔπειτα ἔρχεται ἡ μέση τάξις. Ἡ μᾶλλον πασῶν ἄμορφος καὶ στερουμένη ἰδίας προσωπι-

κότητος. Κατώτεροι ὑπάλληλοι, ἐπαγγελματίαι, συνταξιοῦχοι, μικροεισοδηματίαι, φοιτηταί. Ἂν ἡ ζωὴ τῆς ἀνωτέρας τάξεως παρ' ἡμῖν εἶνε ἀντιγραφὴ τῆς ζωῆς τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἀλλαχοῦ, ἡ ζωὴ τῶν ἀστῶν μας εἶνε ἀντιγραφὴ τῆς ἀντιγραφῆς, ἀπομίμησις τῆς ἀπομιμήσεως. Ἡ κυριωτέρα βάσις, ἐφ ἧς τείνει δριστικῶς νὰ στηριχθῇ καὶ μορφωθῇ ἡ ἀρτισύστατος ἡμῶν κοινωνία, δσημέραι καταδεικνύεται ὅτι εἶνε ἡ πρὸς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν ἄμετρος ἐκτίμησις, τῆς δ' ὀρθοδοξίας τοῦ δόγματος τούτου ὁ σπουδαιότερος ἀπόστολος εἶνε ἡ ἡμετέρα bourgeoisie. Τί ἂν τὸ ἔνδον τοῦ ποτηρίου δεινὸν ἀπόζῃ, ὅταν τὸ ἔξω ἀπαστράπτῃ καὶ σπινθηροβολῇ στιλπνόν; Τί ἂν τὰ ἔσωθεν ἐνδύματα καλύπτῃ ῥύπος καὶ ἰλύς, ἀφοῦ τῶν ἐξωτερικῶν εἶνε κομψὸν τὸ σχῆμα καὶ ἀνεπίληπτος ἡ μορφή; Τί ἂν ὁ θύλακος εἶνε πλήρης ἀέρος, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως φαίνεται ἐξωγκωμένος; Τὸ θέαμα τριακοσιοδράχμου οἰκογενειάρχου προσπαθοῦντος πάσῃ δυνάμει ν' ἀναπαραστήσῃ ἐν τῷ κύκλῳ του εἰς μικρὸν τὴν εἰκόνα τοῦ βίου μυριοταλάντου πλουσίου δὲν εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον σπανίων καὶ ἧττον ἀξιοθρηνήτων φαινομένων καὶ συμπτωμάτων. Ἡ ἐξωτερικὴ παράστασις ἐπιζητεῖται, ἐφ' ὅσον εἶνε ἐφικτόν, νὰ εἶνε ἡ αὐτή. Αἱ δεσποινίδες τῆς οἰκογενείας ὁμιλοῦσιν ἀπαραιτήτως καὶ αὐταὶ τὴν γαλλικήν. Ἡ Saison καὶ πᾶν ἄλλο journal συρμῶν παρέχει καὶ εἰς αὐτὰς πρόχειρα τὰ ὑποδείγματα τῶν ἐσθήτων καὶ τῶν πίλων των. Τὸ κλειδοκύμβαλον δὲν λείπει ἀπὸ τῆς αἰθούσης, ἥτις στολίζεται ἐπίσης καταλλήλως—ἔστω καὶ ἂν πρὸς τοῦτο τὰ λοιπὰ δωμάτια πρέπει ν' ἀπομείνωσι γυμνὰ καὶ παριστῶντα διαμερίσματα προστύχου ξενοδοχείου, ἐν ᾧ σταθμεύει ὁμὰς ἀλητῶν, ἑτοίμη ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον. Αἱ κυρίαι ἐπιτηδεύονται τοὺς αὐτοὺς ἐλευθέρους μετὰ τῶν κυρίων τρόπους—θεωροῦσαι αὐτοὺς προσφορώτατον πρὸς ἄγραν γαμβρῶν μέσον καὶ ἀπαραίτητον παρεπόμενον πεπολιτισμένης ἀγωγῆς. Τὸν χειμῶνα δίδονται ἐπίσης χοροὶ καὶ ἑσπερίδες, ἐν αἷς πίνεται ὁμοίως τέϊον καὶ χορεύεται ὁ ἔγκυκλος. Ἡ εἰς πᾶν δημόσιον θέαμα, εἰς πᾶσαν πλήθους συνάθροισιν, εἰς πᾶσαν ἑορτὴν προσέλευσις εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Αἱ συναυλίαι τοῦ *Παρνασσοῦ* πληροῦνται. Ἡ εἰς Φάληρον κατάβασις τελεῖται ἀνελλιπῶς καθ' ἕκαστον θέρος καὶ τὰ *Ὀλύμπια* δέχονται τοὺς ὑπολοίπους. Εἰς τὰς ἀνακτορικὰς πανηγύρεις ἢ τελετὰς ὁ σύζυγος ἢ ὁ πατὴρ προσκαλεῖται συνήθως *μετὰ τῆς κυρίας ἢ τῶν θυγατέρων του*· οὐχὶ δὲ σπανίως συμβαίνει ν' ἀναφέρῃ ἐνίοτε καὶ καμμίαν τῶν δεσποινίδων ὡς διακριθεῖσαν μεταξὺ τῶν κεκλημένων ἐπὶ χάριτι ἢ καλλονῇ καὶ ἐφημερίς τις, ἀφηγουμένη τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὸ ἐπικρατῆσαν ἀπό τινος χρονογραφικὸν σύστημα. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ οἱ νέοι τῆς οἰκογενείας περιέρχονται τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας, στολίζονται ἐπὶ πιστώσει, ἁμαξοδρομοῦσι, παίζουν σφαιριστήριον εἰς τὰ καφφενεῖα, συνάπτουν χρέη.

*
* *

Ὁ δὲ λαός;..... Ὁ λαὸς ὑφίσταται—διότι δὲν εἶνε ἄλλως δυνατὸν—τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἠθῶν τούτων. Συνείθισεν ἤδη νὰ πίνῃ ζῦθον ἀντὶ τοῦ ῥητινίτου του. Ἔχει τὰς ἐξοχάς του, εἰς ἃς ἐκχύνεται κατὰ Κυριακήν, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. Ἔχει τὰ ἰδιαίτερα καφφενεῖά του, τὰ ἰδιαίτερα καπηλεῖά του, τὰ ἰδιαίτερα θεάματά του. Ἔχει τὰς ἰδικάς του ἑορτάς, τὰς ἰδικάς του συναθροίσεις, τὰς ἰδικάς του πανηγύρεις. Ἀλλὰ πόσον διαφέροντα τῶν ἄλλοτε! Τὸν χειμῶνα, ὅτε αἱ λοιπαὶ τάξεις παραπονοῦνται κατὰ κανόνα διὰ τὴν ἔλλειψιν θεάτρου, αὐτὸς ἔχει τὰ ὡρισμένα του θεατρίδια παντομίμας ἢ κωμικῶν παραστάσεων. Πολυπληθῆ ζυθοπωλεῖα παρέχουσιν αὐτῷ ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς μπίραν ὑπόξυνον πρὸς πόσιν καὶ ῥυπαρὰν ἰταλίδα ἢ ἑλληνίδα ὑπηρετοῦσαν πρὸς θέαν. Ἱκανοὶ δὲ ξενῶνες, ἐν οἷς παρέχεται οἶνος, ζῦθος καὶ τροφή, κατὰ προτίμησιν δὲ *πατσᾶς*, μένοντες ἀνοικτοὶ πρὸς χάριν αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν νύκτα, εἰσάγοντες δὲ μετὰ παραδόξου ἐπιτυχίας τὸ σύστημα τῶν ἰδιαιτέρων δωματίων, καλοῦσιν αὐτὸν εἰς παννυχίους εὐωχίας. Ἀλλ' ἡ κυριωτέρα αὐτοῦ διασκέδασις περιορίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν χειμῶνα εἰς τὴν ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς καὶ τὰ προάστεια καὶ τὰ περίχωρα περιπλάνησιν πεζῇ ἢ ἐφ' ἁμάξης, ἐν ἀπολαύσει τῆς θαυμασίας καὶ μοναδικῆς του *Λιακάδας*.

Τὸ θέρος ὅμως στοιβάζεται κατὰ χιλιάδας εἰς τοὺς ὑγροὺς καὶ ἀθλίους παριλισσίους κήπους, ὅπου θεᾶται ἐν πατριωτικῇ ἐξάψει καὶ ἐνθουσιασμῷ τὸν Λεωνίδαν ἐν Θερμοπύλαις κατατροποῦντα διὰ *πυροβολισμῶν* τοὺς Πέρσας, ἢ Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον ψυχορραγοῦντα ἐπὶ τῶν ξυλίνων ἐπάλξεων σητοβρώτου σκηνῆς, ἢ τῆς Γενοβέφας τὰ θαυμάσια παθήματα, ἢ τοῦ Διάκου τὴν διὰ μυστηριωδῶν σχημάτων μάχην πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους Τούρκους καὶ τὸν μοιραῖον ἀνασκολοπισμόν. Ἄλλοτε δὲ ἐξίσταται πρὸ τῶν τολμηρῶν ἀκροβατικῶν γυμνασμάτων πειναλέου τινὸς ἀθλητοῦ, ἢ χειροκροτεῖ τὰ *θανατηφόρα* πηδήματα δεκαετοῦς κορασίου, ἢ διαρρήγνυται καγχάζων πρὸ τῶν τερατωδῶν μορφασμῶν εἰδεχθοῦς *παλιάτσου*. Ἢ ἄλλοτε τέλος πάλιν, ἐν τῇ ὁρμῇ ὅλων τῶν κτηνωδῶν του ἐνστίκτων ἐξεγειρομένων, ῥαβδοκοπεῖ μέχρι συντριβῆς τὰ καθίσματα καὶ τὰ θρανία ἐκδηλῶν τὴν εὔνοιάν του πρὸς χυ-

Digitized by Google

δαίαν ὀρχήστριαν ἢ ἀοιδόν, βραγχνὸν ἔχουσαν τὸν λάρυγγα καὶ δύσηχον τὸν φωνήν. Καὶ βοὴ τότε τρομερὰ ἀνέρχεται πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀλαλαγμὸς ἐκκωφαίνων, πάταγος σατανικός, ὀρυμαγδὸς διαβολικός, συρφετοῦ ἔκφρονος, κόσμου ἐν μανίᾳ.

Ἀλλὰ μολονότι φαίνεται τόσον εὐθυμῶν, δὲν εὐθυμεῖ ἐν τούτοις οὔτε κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον πράγματι. Ὅπου πρέπει νὰ τὸν ἴδῃ τις ἀληθῶς εὐθυμοῦντα εἶνε εἰς τὰ παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ἐλευθερίας, παρὰ τοὺς σταθμοὺς τῶν σιδηροδρόμων, παρὰ τὸ Θησεῖον, εἰς τ' ἀπομεμακρυσμένα ὀλίγον κέντρα τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, ὅπου ἱδρύονται ἰδιόρρυθμα ᾠδικὰ καφφενεῖα καὶ ἐγκαθίστανται πλάνητες θίασοι ἀνατολιτῶν ὀργανοπαικτῶν ἢ ἀοιδῶν, καὶ σμυρναῖος βιολιστὴς μαγεύει διὰ τοῦ εὐκινήτου τόξου του τοὺς παρακαθημένους καὶ καλλίφωνος ἀρμενία ἢ ἑβραία βάλλει περιπαθοῦς *ἀμανὲ* στόνους. Ἐκεῖ ἐπανέρχεται ὀλίγον εἰς τὰς παραδόσεις του, ἐκεῖ ἐπανέρχεται εἰς τὰς φυσικὰς κλίσεις, ἐκεῖ ἐπανέρχεται εἰς τὰ πραγματικὰ αἰσθήματά του. Ἐκεῖ ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ καφαίνεται οἷος εἶνε τῷ ὄντι, λαοῦ μεσημβρινοῦ, φίλου τῆς ἀπολαύσεως καὶ τῆς ἀργίας. Ἐκεῖ ἀφίνεται εἰς τὴν ἐκχείλισιν τῶν μυχίων πόθων του, τῶν ἐσωτερικῶν τάσεών του, τῶν ἀπροσποιήτων του ὀρέξεων.

* *
*

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ διὰ νὰ εὕρω τοιαύτην σκηνὴν ἀληθοῦς λαϊκῆς διασκεδάσεως καὶ εὐθυμίας ἠναγκάσθην ἐσχάτως νὰ κατέλθω μέχρι τοῦ Πειραιῶς.

Σᾶς συνιστῶ νὰ μεταβῆτε καὶ σεῖς, διότι ἀξίζει τὸν τόπον.

Ἐντὸς καφφενείου τινός, ἑνὸς τῶν κοινῶν παρὰ τὴν προκυμαίαν καφφενείων, ἀνακυκᾶται πλῆθος πολύ, σωρὸς κεφαλῶν καὶ σωμάτων παρακαθημένων. Ναῦται, ἐργάται, ἐμποροϋπάλληλοι, ἁμαξηλάται, ἀληθὴς λαός. Ὑπὸ τὴν χαμηλὴν τοῦ καφφενείου ὀροφήν, ἐφ' ἧς ἐζωγραφισμένοι ἐμβλέπουσι πρὸς τὰ κάτω διὰ τῶν τερατωδῶν ὀμμάτων των παράδοξοι γρῦπες καὶ περιπλέκονται εἰς μυρία ἀλλόκοτα σχήματα ποικιλόχρωμοι ἀπεικονίσεις ἀνθέων, ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε πνιγηροτάτη. Βαρεῖα ὁμίχλη καπνοῦ σκοτίζει τὴν ὅρασιν καὶ ὡς ὑπὸ πυκνὸν πέπλον μόλις διακρίνονται ἀπὸ τῆς εἰσόδου χειρονομοῦσαι ἐν φανταστικοῖς κινήμασιν ἀόριστοι ὄψεις. Συμμιγὴς θόρυβος φωνῶν, κραυγῶν, βλασφημιῶν, φιλονεικιῶν πληροῖ τὴν αἴθουσαν. Τὰ καθίσματα καὶ τὰ τραπέζια παράκεινται πλησιέστατα ἀλλήλοις, συνεσφιγμένα, συμπεπιεσμένα, παρεμποδίζοντα τὴν διάβασιν. Οἱ ὑπηρέται μόλις κατορθοῦσι νὰ διέρχωνται διὰ μέσου αὐτῶν, βάλλοντες ὀξείας κραυγὰς πρὸς παραγγελίαν τῶν διατασσομένων ὑπὸ τῶν πελατῶν. Πρὸς τὸ βάθος κεῖται ὁ ὑψηλὸς *μπάγκος* τοῦ διευθυντοῦ ἐφ' οὗ ἀποτίθενται κύπελλα, κύαθοι, φιάλαι, ρίπτονται δ' ἐν κρότῳ τὰ χαλκᾶ κέρματα, ἅτινα συνάζουν οἱ ὑπηρέται. Πρὸς τὴν ἄλλην δὲ γωνίαν, ἀριστερᾷ, ἐγείρεται εἶδός τι ἐξέδρας, ἐφ' ἧς κάθηνται τρεῖς μουσικοί, παρ' αὐτοὺς δὲ τρεῖς γυναῖκες. Ὁ πρῶτος τῶν μουσικῶν, ὁ πρεσβύτερος, ἐγείρει βραδέως τὸ βιολίον του καὶ ἄρχεται παίζων ἐπ' αὐτοῦ χορόν τινα. Μία δέ, ἡ νεωτέρα τῶν γυναικῶν, δεκατετραετὴς παιδίσκη, ἑβραία, μὲ ζωηροὺς μέλανας ὀφθαλμούς, μορφὴν προπετῆ καὶ εὐάρεστον, κόμην πλουσίαν κομψῶς ἀναδεδεμένην, φέρουσα κιτρίνην ἐσθῆτα ἐσφιγμένην ἐπιμελῶς περὶ τὴν ὀσφὴν καὶ περικνημίδας κατακοκκίνους ὦν, φιλαρέσκως ἐπιδεικνυμένων, μόλις ἐξαρκεῖ νὰ καλύψῃ τὴν ἐμπροσθίαν ἄκραν μικρότατον καὶ ὀξὺ πέδιλον, ἐγείρεται καὶ ὀρχεῖται συμφώνως πρὸς τὸν ἀνακρουόμενον ρυθμόν. Ἀμέσως δὲ πᾶς θόρυβος παύει. Ἡ παιδίσκη στρέφεται περὶ ἑαυτὴν ἐπὶ τοῦ ἐφ' οὗ ἵσταται στενοῦ χώρου, ὑπερέχουσα πάντων τῶν λοιπῶν, ἀναπηδᾷ ἐλαφρῶς, κινεῖ ἐν τῷ ἀέρι τοὺς βραχίονας ἀφ' ὧν ἐξηρτημένα συνοδεύουσιν ἐμμελῶς τῆς ὀρχήσεως τοὺς ἑλιγμοὺς κρόταλα ἠχοῦντα, προβάλλει τὸ στῆθος καὶ περιπλέκει τὰς κνήμας. Καὶ τὸ πλῆθος θεᾶται ἡδυνόμενον καὶ ὑποτονθυρίζει τοῦ ρυθμοῦ τὸν ἦχον καὶ παρακολουθεῖ παρασυρόμενον βαθμηδὸν τὸν χρόνον τοῦ χοροῦ, πλῆττον διὰ τῶν ποδῶν τὸ ἔδαφος . . .

Ἀλλ' ὁ χορὸς ἐτελείωσε. Καὶ ἡ παρακαθημένη τῇ παιδίσκῃ γυνὴ ψάλλει ταχέως σύντομόν τινα καὶ εὔθυμον δημοτικὴν ᾠδήν.

Καὶ μετὰ μικρὸν ἡ τρίτη, ὥριμος νεᾶνις, ὄχι ἄσχημος ἀλλὰ φέρουσα ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ἀποτετυπωμένα προφανῆ τὰ ἴχνη τῆς ἀλήτιδος καὶ ἀτάκτου ζωῆς της, ἄρχεται ᾄδουσα διὰ βαθείας φωνῆς ἀνατολικόν τι ᾆσμα.

Μονότονοι, βραδεῖς, ἐκπνέοντες ἀνέρχονται οἱ τόνοι πρὸς τὴν ὀροφήν, ὁμοιόμορφοι καὶ ὁμοιόχρωμοι, ἐκτὸς ἐλαφρῶν παραλλαγῶν καὶ διακυμάνσεων. Τὸ ὅλον ᾆσμα μετέχει βόμβου, γόου, παραπόνου καὶ νανουρίσματος. Ὁ περίεργος ρυθμὸς ὁμοιάζει νῆμα ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ πολὺ ἀνελισσόμενον. Ἀδιάκριτοι, μόλις ἀκουόμεναι ἐν τῇ μακρᾷ τρομώδει παρατάσει τοῦ μέλους κυλίονται αἱ ἀποτελοῦσαι αὐτὸ ὀλίγαι τάξεις, μόνη δέ, κρατοῦσα τῶν λοιπῶν, ἀντηχεῖ εὐδιάκριτος καὶ καθαρὰ μία, ἓν ὄνομα, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν προφερόμενον καὶ ἀδιαλείπτως ἐπαναλαμβανόμενον. Τὰ ὄργανα μόλις κινοῦνται συνοδεύοντα τὴν ἀοιδόν. Καὶ τὸ παράδοξον ᾆσμα προβαίνει, πάντοτε νυσταλέον, πάντοτε ἀβίαστον, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε ἤχου καὶ ἐπὶ

Digitized by Google

τῶν αὐτῶν ἢ μᾶλλον τῆς αὐτῆς λέξεως, ὡς ἐπίμονος ἐπίκλησις, ὡς ἀπηλπισμένη κραυγή, ὡς μυχίου πόνου καὶ πόθου ἔκφρασις, ἄλλοτε μαλθακῶς ὀλισθαῖνον, ἄλλοτε αἰρόμενον εἰς θλιβερὰν οἰμωγὴν καὶ ἄλλοτε καταπίπτον καὶ τελευτῶν εἰς βαθὺν στόνον. Καὶ ὑπὸ τὴν βαυκαλητικὴν καὶ ὑπνωτικήν, ὡς χασὶς ἢ ὀπίου, ἐπήρειάν του τὸ πλῆθος σιγᾷ καὶ φαίνεται ὡς νὰ βυθίζεται εἰς εἶδος νάρκης καὶ ἀκροᾶται ἐν μακαρίᾳ ἀκινησίᾳ καὶ ῥέμβῃ. Καὶ ἐφ' ὅσον ἐκεῖνο παρατείνεται ἐν τῇ διαρκεῖ αὐτοῦ χαυνότητι καὶ μελαγχολίᾳ, ὡς νὰ διερμηνεύῃ ἐπιθυμίαν ἀόριστον ἀλλὰ τοσούτῳ μᾶλλον φλογεράν, πάθος ἐπώδυνον πρός τι ἄγνωστον καὶ ἀσύλληπτον, ἢ ὡς νὰ θρηνῇ τι ἀπολωλὸς ἀνεπιστρεπτεί, στέρησιν σκληρὰν καὶ ἀνεπανόρθωτον, ἐπὶ τοσοῦτο καὶ τοῦτο ἐνωτίζεται ἠρέμα ὡς νὰ ὑποκύπτῃ εἰς μαγνητιστοῦ θέλησιν. Ἀλλ' ὅταν καὶ ὁ ὕστατος τόνος του βαθμηδόν, μικρὸν κατὰ μικρόν, ἐκλίπῃ, τότε ἐγείρονται ὅλοι διαμιᾶς καὶ μανιώδεις κραυγαὶ αἰτοῦσι τὴν ἐπανάληψίν του. Καὶ ἡ ἀλλόκοτος σκηνή, ἥτις φαίνεται ὡς ἐξαχθεῖσα ἐκ φανταστικοῦ τινος διηγήματος τοῦ Γκωτιὲ ἢ τοῦ Ὅφφμαν, ἐξακολουθεῖ, ἐξακολουθεῖ ἐπὶ πολύ, ἐπὶ ὥρας μακράς, καιρὸν ἤδη μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ πέραν ἔτι.....

Μιχαηλ Μητσακης

ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΑΝΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

Κοινῶς ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι ἄνθρωπος ἔχων ἀνάστημα 1 μ. 70, π.χ. διατηρεῖ τὸ ὕψος τοῦτο ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀναλλοίωτον ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη εἶνε ἐσφαλμένη. Τὸ ἀνάστημα ποικίλλει ὅπως καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματος καὶ κατὰ τὸ διάστημα μιᾶς ὥρας οὐδέποτε ἔχομεν τὸ αὐτὸ ἀνάστημα καὶ τὸ αὐτὸ βάρος. Ἐάν τις μετρήσῃ μετ' ἀκριβείας ἑαυτὸν ἅμα ὡς ἐγερθῇ τῆς κλίνης καὶ ὀλίγον πρὶν ἢ κατακλιθῇ, θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἐφόσον ἡ ἡμέρα προβαίνει, τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ σμικρύνεται. Τὴν ὀγδόην πρωϊνὴν ὥραν εἶνέ τις ὑψηλότερος ἢ τὴν ὀγδόην ἑσπερινήν. Καὶ ἡ διαφορὰ εἰς πολλὰ ἄτομα δύναται τὰ ὑπερβῇ τὸ ἓν ἑκατοστὸν τοῦ μέτρου. Κατὰ τὸ ἐν Βερολίνῳ ἐν ἔτει 1881 συγκροτηθὲν χειρουργικὸν συνέδριον, ὁ καθηγητὴς Μάρτελ ἀνεκοίνωσε τὸ πόρισμα πολλῶν αὐτοῦ καταμετρήσεων, ἐξ ὧν συνήγαγε τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα, ὡς εἴπομεν, ἀλλοιοῦται κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας. Ἕκαστος ἡμῶν ἀπόλλυσι 3—4 χιλιοστόμετρα τοῦ μέτρου τὴν ἡμέραν, ἅτινα ἀνακτᾷ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον, ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ οἵτινες γίνονται βραχύτεροι κατὰ 5-6 χιλιοστόμετρα. Γνωρίζομεν τροχηλατιστήν τινα ὅστις ἔχει ὕψος 1 μ. 72 ἑκ. τὴν πρωΐαν καὶ ὅστις ἀφοῦ διατρέξῃ ἐπὶ τοῦ τροχηλάτου αὐτοῦ ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν διάστημα 40 χιλιομέτρων, τὴν ἑσπέραν ἔχει ὕψος 1 μ. 70 μόνον ἑκ. Ἡ σμίκρυνσις εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν σωματικὴν ἄσκησιν ἣν ἐπιβάλλει τις εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἵσταται ὄρθιος. Κυρία τις, παραμένουσα καθ' ἑκάστην ἐφ' ὅλην τὴν πρωΐαν ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ Ἐκθέσει, ἀπόλλυσι τακτικῶς, ἀπὸ τῆς ἐνάτης μέχρι τῆς μεσημβρίας, τέσσαρα χιλιοστόμετρα ἐκ τοῦ ἀναστήματός της.

Τὴν σμίκρυνσιν ταύτην τοῦ ἀναστήματος γνωρίζουσι καλῶς οἱ ἐπαγγελλόμενοι ἐν τοῖς χωρίοις τοὺς «μάγους», οἵτινες διὰ χρημάτων ἀναλαμβάνουσι νὰ βραχύνωσι τὸ ἀνάστημα τῶν νέων. Ἐὰν νεοσύλλεκτός τις ὑπερβαίνῃ τὸ ἀνάστημα τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενον πρὸς ἐξαίρεσιν ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ὁ «μάγος» ὑπόσχεται αὐτῷ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς ὑποχρεώσεως. Ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἢ συνέλθῃ τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον, ὑποβάλλει αὐτὸν εἰς ὑπερβάλλουσαν σωματικὴν κόπωσιν καὶ τῷ ἐπιβάλλει μακρὰν πορείαν, καθ' ἣν φέρει ἐπ' ὤμων καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βαρέα ἀντικείμενα. Ἀποστερεῖ αὐτὸν ὡσαύτως καὶ τοῦ ὕπνου, συντηρεῖ δὲ τὰς δυνάμεις του διὰ μεγάλων δόσεων οἰνοπνεύματος. Ὅτε, μετὰ τὴν τοιαύτην δοκιμασίαν, ὁ νέος εἰσέρχεται ὑπὸ τὸ ἀναστηματόμετρον εἶνε κατὰ 2, 3 πολλάκις δὲ καὶ 4 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου βραχύτερος τοῦ συνήθους. Ἀποτέλεσμα τῆς ὑπερβαλλούσης σωματικῆς κοπώσεως εἶνε ἡ σμίκρυνσις τοῦ σώματος.

Πᾶς ὅστις δὲν ὑποβάλλεται εἰς κόπους καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, διάγει δὲ μᾶλλον καθιστικὸν βίον, ὑφίσταται ἐλαχίστην τοῦ ἀναστήματος σμίκρυνσιν· τοὐναντίον ὁ πολὺ κοπιῶν, ὁ ἱστάμενος ἐπὶ πολλὰς ὥρας ὄρθιος εἶνε τὴν ἑσπέραν βραχύτερος τοῦ συνήθους ἀπὸ 1—5 χιλιοστομέτρων. Οἱ στρατιῶται μετ' ἐπίπονον πορείαν εἶνε πάντες βραχυσωμότεροι. Κοπιῶν τὸ σῶμα καταπίπτει διότι πρῶτον κατηνάλωσε μέρος τοῦ ἐν τῷ σώματι λίπους, εἶτα διότι ἡ ἐλαστικότης καὶ ἡ στερεότης τῶν χόνδρων ἠλαττώθη. Ἐκτὸς δὲ ταύτης καὶ ἡ τῶν ἰνωδῶν καὶ λιπωδῶν στερεότης μειοῦται. Διὰ τῆς στερήσεως δὲ τοῦ ὕπνου ἡ θρέψις γίνεται ἀτελῶς καὶ πᾶσαι αὗται αἱ μικραὶ λεπτομέρειαι συνδυαζόμεναι ἐπιφέρουσιν αἰσθητὴν τοῦ σώματος σμίκρυνσιν. Διὰ τοῦτο πράγματι οὐδέποτε ἔχομεν ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ ἀνάστημα καὶ ἐάν τις ἐπιθυμῇ νὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς τὸ ὕψος τοῦ σώματός του πρέπει νὰ μετρηθῇ ἅμα ὡς ἐγερθῇ τῆς κλίνης.

Τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα αὐξάνεται, ὡς γνω-

Digitized by Google

στὸν, μέχρι τοῦ 25ου ἔτους. Παραδεδεγμένον ὑπὸ τῶν πολλῶν εἶνε ὅτι τὸ παιδίον κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας του φθάνει εἰς τὸ ἥμισυ τῆς σωματικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως καὶ ὅτι τὸ ὁριστικὸν ἀνάστημα κτᾶται μεταξὺ τοῦ εἰκοστοῦ τρίτου καὶ τοῦ τριακοστοῦ ἔτους. Τὸ βάρος τοῦ ἀνθρώπου τότε εἶνε εἰκοσαπλάσιον τοῦ ἀρχικοῦ βάρους αὐτοῦ, τὸ δὲ ὕψος τοῦ σώματος τριπλάσιον τοῦ τῆς ἐποχῆς τῆς γεννήσεως. Τὸ νεογνὸν ἔχει κατὰ μέσον ὅρον ὕψος 490 χιλιοστομέτρων. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἡ αὔξησις φθάνει συνήθως μέχρις 0,20 τοῦ μέτρου ἤτοι περίπου εἰς τὸ 16ον τῆς ὅλης ἀναπτύξεως· κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 10 ἑκατοστ. ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἢ πέμπτου ἔτους μέχρι τῆς ἥβης ἡ αὔξησις ἀνέρχεται μόλις εἰς τὸ 21ον τῆς ὅλης ἀναπτύξεως. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι πάντες παριστῶσι μέσους ὅρους, διότι ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ πρόωροι ἢ βραδεῖαι ἀναπτύξεις. Ὑπάρχουσιν ἄτομα ὧν τὸ ἀνάστημα αὐξάνεται μέχρι τοῦ 25ου, τοῦ 30οῦ καὶ τοῦ 32ου ἔτους ἀκόμη.

Ἡ ἀνάπτυξις δὲν εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ διὰ τὰ δύο γένη. Κατὰ γενικὸν κανόνα, μέχρι τοῦ ἐνδεκάτου καὶ τοῦ δωδεκάτου ἔτους οἱ παῖδες εἶνε καὶ βαρύτεροι καὶ ὑψηλότεροι τῶν κορασίων· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡλικίας ταύτης ἡ ἀνάπτυξις χωρεῖ παρὰ τῷ γυναικείῳ φύλῳ μετὰ μείζονος ταχύτητος· εἶτα πάλιν ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους οἱ παῖδες ἄρχονται ὑπερβαίνοντες κατά τε τὸ βάρος καὶ τὸ ὕψος τὰς παιδίσκας, αἵτινες παραμένουσι στάσιμοι.

Ἐν γένει τὸ ἀνάστημα διατηρεῖται σχεδὸν ἀναλλοίωτον ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους. Κατὰ τὸ ἑξηκοστὸν ἔτος ἄρχεται ἐλαττούμενον. Ἡ μείωσις αὕτη εἶνε ἀνεξάρτητος τῆς κυρτώσεως τῆς σπονδυλικῆς στήλης, παρατηρεῖται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀκμαιοτέρων καὶ εὐθυτενεστέρων γερόντων. Τὸ ὕψος τοῦ σώματος μειοῦται μέχρι 4, 5 καὶ 7 ἀκόμη ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἀνὴρ ἔχων ἀνάστημα 1 μ. 70 ἑκ. κατὰ τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἔχει ἀνάστημα μόνον 1 μ. καὶ 63 ἑκ. Ἡ κατάπτωσις δ' αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς ἐπιπλατύνσεως τῶν λιπωδῶν μερῶν καὶ τῶν χόνδρων τῶν ἀρθρώσεων καὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἐκ τῆς μεταβολῆς τοῦ σχήματος τοῦ τραχήλου τοῦ μηροῦ. Ἡ γωνία ἣν σχηματίζει ὁ τράχηλος τοῦ μηροῦ εἶνε παρὰ τῷ ὡρίμῳ ἀνδρὶ 135° σχεδὸν· παρὰ τῷ γέροντι προσεγγίζει περίπου πρὸς τὴν ὀρθὴν γωνίαν, ἐξ οὗ φυσικῶς ἐπέρχεται μείωσις τοῦ ὕψους τοῦ σώματος.

Συμπεραίνοντες δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἀνάστημα ἡμῶν ὑφίσταται διαφόρους ἀλλοιώσεις κατά τε τὸ διάστημα τοῦ βίου ἡμῶν καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας.

—x—

(Henri de Parville)

ΒΑΣΙΛΙΚΑΙ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Ἡ Ρωσσία παρέχει εἰς τὸν αὐτοκράτορά της ἐτησίως φράγκα 48,000,000, ἤτοι φράγκα 4,000,000 κατὰ μῆνα. Χωρὶς δὲ νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἰδιαιτέρας του κολοσσιαίας περιουσίας ὁ αὐτοκράτωρ δύναται νὰ ἐξοδεύῃ καθ' ἡμέραν φράγκα 125,000. Μετὰ τὴν Ρωσσίαν ἕπεται ἡ Τουρκία, ἥτις μεθ' ὅλας τὰς οἰκονομικὰς αὐτῆς δυσχερείας παρέχει κατ' ἔτος τῷ Σουλτάνῳ φράγκα 34,000,000. Ἡ Αὐστρία κατέχει τὴν τρίτην τάξιν, διότι ὁ αὐτοκράτωρ αὐτῆς λαμβάνει ἐτησίως φρ. 19,000,000. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας 17,000,000. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας προικοδοτεῖται κατ' ἔτος μὲ φράγκα 11,000,000, καὶ ἐν τούτοις ἐξοδεύει πολὺ ὀλιγώτερα τῶν ὅσων λαμβάνει. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας λαμβάνει ἐπίσης ἐτησίως 11,000,000 καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας 8,000,000. Ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος ὁ Β' ἐλάμβανε κατ' ἔτος φρ. 6,200,000 καὶ εὑρίσκετο πάντοτε εἰς χρηματικὰς ἀνάγκας. Ὁ νῦν ἀντιβασιλεὺς λαμβάνει μόνον 300,000 κατ' ἔτος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ἔχει ἐτησίως φρ. 4.600,000, ἀλλὰ παραπονεῖται ὅτι δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας του. Τί πρέπει ὅμως νὰ εἴπῃ ὁ βασιλεὺς τοῦ Βελγίου, ὅστις ἀπολαμβάνει φρ. 4,200,000, καὶ ἐξοδεύει μεγάλα ποσὰ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ φιλανθρωπικοὺς σκοπούς; Ἡ ἐν Ἀφρικῇ ἔρευνα μόνον στοιχίζει αὐτῷ ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας ἔχει κατ' ἔτος φρ. 3,800,000, ὁ βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας 2,600,000, ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας 2,400,000, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας, τοῦ ὁποίου τὸ κράτος εἶνε εἴκοσι καὶ ἑκατοντάκις μεγαλείτερον τῆς Δανίας, δεκάκις μεγαλείτερον τῆς Γερμανίας καὶ τὸ διπλάσιον τῆς Ρωσσίας λαμβάνει κατ' ἔτος 2,400,000 φρ. (Ὁ ἡγεμὼν οὗτος συγκατελέχθη μεταξὺ τῶν εὐρωπαίων ἡγεμόνων, ὡς καταγόμενος ἐκ τοῦ Πορτογαλλικοῦ βασιλικοῦ οἴκου). Ὁ βασιλεὺς τῆς Βυρτεμβέργης λαμβάνει 2,000,000 φρ. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ὀλλανδίας πρέπει νὰ ζῇ φειδωλῶς, διότι τὸ κράτος του παρέχει αὐτῷ μόνον φρ. 1,600,000. Ὁ μέγας Δοὺξ τῆς Βάδης 1,400,000, ἐνῷ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων λαμβάνει φρ. 1,250,000 Ὁ βασιλεὺς τῆς Ρουμανίας λαμβάνει φρ. 1,240,000, ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας 900,000, καὶ ὁ πρώην ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας 600,000. Τὴν τελευταίαν τάξιν μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης λόγῳ χρηματικῆς ἀπολαβῆς κατέχει ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μαυροβουνίου, διότι προικοδοτεῖται παρὰ τοῦ λαοῦ του μὲ μόνον 120,000 φράγκα κατ' ἔτος. Ἐν τούτοις ἡ Σλαυϊκὴ Προπαγάνδα τῷ παρέχει ἰδιαιτέρως ἀρκετὰ χρήματα πρὸς ἀξιοπρεπῆ

Digitized by Google

διατήρησιν του οίκου του. Έν συνόλω οί Μονάρχαι στοιχίζουν εις τους ευρωπαϊκούς λαούς στρογγυλά 180,000,000, φράγκα.

Σ. Γ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τό σχολείον της ζωής δέν έχει παύσεις.

—

Ό θέλων σήμερον νά φθάση ταχέως εις τόν σκοπόν του πρέπει νά βαδίζη διά των γονάτων.

—

Μικροί τινες άνθρωποι, όπως φανώσι μεγάλοι, ανέρχονται επί υψηλών βάθρων. Ά! εάν εγνώριζον ότι όσον υψηλότερα ανέρχονται τόσω μικρότεροι φαίνονται!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ό άλλοτε έν Πετρουπόλει Άγγλος έπιτετραμμένος κόμης Βιτζθούμ εξέδοτο εσχάτως τά απομνημονεύματα αυτού, έν οίς απαντά τό επόμενον ανέκδοτον· Ώς γνωστόν, ό Τσάρος Νικόλαος είχε την μονομανίαν της καταλύσεως της όθωμανικής κυριαρχίας έν Ευρώπη καί της διαδοχής αυτής υπό της ρωσσικής. Σχετικώς πρός τούτο ό πρίγκηψ Μεττερνίχος διηγείτο ότι έν Μυγχενγράτζ συνεδείπνει ποτέ μετά του Τσάρου, είχε δέ την τιμήν νά κάθηται απέναντι του αυτοκράτορος. Αίφνης ό Τσάρος κύπτων πρός αυτόν: «Πρίγκηψ, είπε, τί φρονείτε περί των Τούρκων; ό ασθενής δέν είνε διόλου καλά». Ή ερώτησις εξέπληξε τόν Μεττερνίχον, όστις κατ' αρχάς προβαλών την κωφότητα έξ ής έπασχεν προσεποιήθη ότι δέν ήκουσεν. Άλλ' επειδή ό αυτοκράτωρ επιμένων επανέλαβε την ερώτησίν του, εδέησε νά απαντήση ανταρωτών καί αυτός τόν Τσάρον: «Πρός τόν ιατρόν ή πρός τόν κληρονόμον απευθύνεται ή ερώτησις της Υμ. Μεγαλειότητος;» Ό Τσάρος εσίγησε καί ουδέποτε πλέον είπέ τι περί του «ασθενούς». Άλλ' ή φράσις αυτού παρέμεινε παροιμιώδης προκειμένου περί των Τούρκων, καίτοι λέγεται ότι εις εποχήν προγενεστέραν πολύ της του Νικολάου διπλωματικόν τι έγγραφον αποκαλεί την Τουρκίαν «ετοιμοθάνατον ασθενή».

Έν Ρωσσία κατά τόν 16ον από Χριστού αιώνα πάσα διανοητική καί καλλιτεχνική απόλαυσις απηγορεύετο κατ' αρχήν εντελώς εις τάς γυναίκας. Τά μόνα προσιτά εις ταύτας βιβλία ήσαν θρησκευτικά συναξάρια, βίοι αγίων, αφηγήσεις θαυμάτων καί ιερών προσκυνήσεων. Ουχί δέ σπανίως έκ των ευσεβών τούτων αναγνωσμάτων συγκινουμένη ή σύζυγος εζήτει την άδειαν παρά του ανδρός νά εισέλθη εις μοναστήριον, ή κάν νά διαλύση πάντα συζυγικόν δεσμόν βιούσα έν ασκητική εγκρατεία, καθάπερ οί άγιοι των αρχαίων χρόνων. Καθ' ωρισμένας ημέρας αί Ρωσσίδες εδέχοντο την επίσκεψιν επαιτούντων καλογήρων, ή, όπερ απετέλει την εκλεκτοτάτην τέρψιν, την επίσκεψιν των ε θ ε λ ο β λ α κ ο ύ ν τ ω ν. Ούτως απεκαλούντο εκείνοι οίτινες, κατά γράμμα ερμηνεύοντες τόν περί των «πτωχών τω πνεύματι» μακαρισμόν του Ευαγγελίου, υπεκρίνοντο τόν ηλίθιον, εκουσίως εκτιθέμενοι εις τάς ύβρεις, τούς γέλωτας, τάς αικίας, τούς εμπτυσμούς του όχλου. Ήσαν είδός τι θρησκομανών γελωτοποιών, των οποίων ό τύπος ανευρίσκεται έν τοίς δυτικοίς χρονικοίς του 17ου αιώνος· συνέβαινε δ' ενίοτε νά καταλήξη ή προσποίητος βλακία εις πραγματικήν παραφροσύνην. Ευνόητος ή τέρψις την οποίαν διέχεον οί παράδοξοι ούτοι επισκέπται έν τω περικλείστω καί μονοτόνω βίω του γυναικωνίτου.

Όσάκις δ' οί σύζυγοι προσεκάλουν εις τάς οικίας των ορχηστικούς καί ωδικούς θιάσους, αί γυναίκες εθεώντο τάς διασκεδάσεις ταύτας κεκρυμμέναι όπισθεν δικτυωτών περιφραγμάτων. Ουαί δ' εις την αποπειραθείσαν νά υπερβή τό περίφραγμα εκείνο! Έν γένει ό προορισμός της ρωσσίδος γυναικός ήτο νά ζή, καθ' ά ανέφερε τό δημοτικόν άσμα,

Πίσω από χίλιαις κλειδαριαίς χίλιαις φοραίς κλεισμένη.

Ό άνεμος δέν ηδύνατο νά πνεύση, ουδέ ό ήλιος νά λάμψη δι' αυτήν, καί οί νέοι δέν ηδύναντο ούτε νά την ίδωσιν ούτε νά την αγαπήσωσιν. Όπως δ' αύτη υπερπηδήση τά φράγματα καί θραύση ταίς κ λ ε ι δ α ρ ι α ί ς εδέησε νά επέλθη τολμηρός έν τη μεγαλονοία καί ανοικτίρμων έν ταίς αναμορφώσεσιν αυτού ό Μέγας Πέτρος.

Πάντες ετράφησαν έκ της ελληνικής αρχαιότητος, καί εκείνοι έτι ούς ουδόλως θά υπέθετέ τις. Ό μέγας Ρώσσος συγγραφεύς Γκόγκολ αναφέρει περί του Τσάρου Νικολάου τό επόμενον ανέκδοτον· Εδίδετο μέγας χορός έν τοίς χειμερινοίς Ανακτόροις· ή αυλή είχεν έλθη πρό πολλού, καί ή μουσική ανέκρουεν ήδη τά ορχηστικά μέλη, άλλ' ό Αυτοκράτωρ δέν εφαίνετο. Πάντες υπέθετον ότι υπό κατεπειγούσης πάντως υποθέσεως απησχολείτο. Τέλος ενεφανίσθη αφηρημένος. Διατί είχε βραδύνει; είχε λησμονήση ολοσχερώς τόν χορόν έν τω σπουδαστηρίω του αναγινώσκων την Ί λ ι ά δ α.

Πάσα μελέτη, ήτις δέν καθιστά ημάς αγαθωτέρους, δέν είνε αξία του ονόματος φιλοσοφική.

Καί εάν ολόκληρον την γήν κατακλύση ή αδικία, αρκεί ή δικαιοσύνη νά κρυβή υπό την σκιάν χάρτου, όπως αυξήση καί αρωματίση τρείς ολοκλήρους κόσμους.

Ό άνθρωπος πρέπει νά εργάζηται, ή δ' ασχολία του νά ή όσον ευγενεστέρα τω επιτρέπει ή φύσις αυτού, όπως δυνηθή νά αποθάνη μέ την πεποίθησιν ότι εξεπλήρωσε τόν επί της γής προορισμόν του.

Έν Αθήναις έκ του τυπογραφείου των καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—893

Digitized by Google

Ἀριθ. 596 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 31 Μαΐου 1887

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Α'.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους... (περιττὸν νὰ ὁρίσω ἀκριβῶς τὴν χρονολογίαν), ἐπεχείρησα, χάριν ἀναρρώσεως, περιοδείαν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Ἀνελάμβανα ἐκ νόσου ὀξείας, οἱ δὲ ἰατροὶ ἐθεώρησαν τὴν ἀλλαγὴν ἀέρος καὶ τρόπου ζωῆς ὡς τὸ καλλίτερον μέσον πρὸς ἀνάκτησιν τῶν προτέρων μου δυνάμεων. Τὸ κατ' ἐμέ, πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶ τὰς Κυκλάδας, ὥστε οὐδέποτε ἤκουσα καὶ παρεδέχθην συμβουλὴν ἰατρικὴν μετὰ τοσαύτης εὐχαριστήσεως.

Ἡ μήτηρ μου, μὴ δυναμένη νὰ μὲ συντροφεύσῃ ἡ ἰδία, ὡς ἤθελεν, ἐπέμεινεν εἰς τὸ νὰ συνοδευθῶ ἀπὸ ἄνθρωπον τῆς ἐμπιστοσύνης της. Ἐπροτίμων τῇ ἀληθείᾳ νὰ εἶμαι μόνος, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ τὴν παρακούσω, οὔτε ἤθελα νὰ τὴν δυσαρεστήσω, καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι θὰ συνταξειδεύσω μὲ τὸν ἐξάδελφόν μου Νῖκον Μαιμᾶν. Ὁ Νῖκος ἦτο κατὰ δύο μόλις ἔτη πρεσβύτερός μου, ὥστε δὲν ὑπηγόρευσεν εἰς τὴν μητέρα μου τὴν ἐκλογὴν τὸ ὥριμον τῆς ἡλικίας του. Εἴμεθα νέοι καὶ οἱ δύο, βεβαίως δὲ σέβας δὲν μοῦ ἐνέπνεεν ὁ Νῖκος. Τὸ προτέρημά του ἦτο ὅτι, συγγενὴς ἀφωσιωμένος, ἐθυσιάζετο κατὰ γράμμα χάριν ὅσων ἠγάπα. Εἰς τοῦτο ἀπέβλεψεν ἡ μήτηρ μου ὅτε μοῦ τὸν ἐπέβαλεν ὡς συνοδοιπόρον, κατορθώσασα νὰ τοῦ δοθῇ δίμηνος ἄδεια ἀπουσίας ἀπὸ τὸν ἔμπορον εἰς τοῦ ὁποίου τὸ γραφεῖον εἰργάζετο ὡς ὑπάλληλος. Κύριος δὲ οἶδε πόσας καὶ ὁποίας ὁδηγίας ἔδωκε μυστικῶς ἡ προβλεπτική μου μήτηρ εἰς τὸν Μέντορά μου.

Συμμορφούμενος καὶ μὲ ἄλλην ἀπαίτησίν της, ὑπεσχέθην νὰ περιορισθῶ ἐντὸς τοῦ δρομολογίου τῆς Ἀτμοπλοϊκῆς Ἑταιρίας, ἐπισκεπτόμενος τὰς νήσους μόνας ὅπου τὰ ἀτμόπλοιά της προσήγγιζον, καὶ νὰ μὴ ἐμπιστευθῶ τὴν πολύτιμον ὕπαρξίν μου εἰς τοὺς σκυλοπνίκτας τοῦ Αἰγαίου. Ὁ περιορισμὸς οὗτος μὲ ἠνάγκαζε, πρὸς τοῖς ἄλλοις, νὰ παρατείνω ἐπὶ ἑβδομάδα ὁλόκληρον τὴν εἰς ἑκάστην νῆσον διαμονήν μου. Ἀλλὰ πρὸ ὀλίγου ἔτι ὁ γῦρος τῶν Κυκλάδων ἐγίνετο κατὰ δεκαπενθημερίαν, ἡ δὲ ἑβδομαδιαία τῶν ἀτμοπλοίων προσέγγισις εἰς τὰς νήσους ἦτο πρόσφατον τότε γεγονός, ὥστε ἡ σκέψις ὅτι δὲν θὰ εἶμαι δεσμευσμένος ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἀποκαθίστα ἐλαφρότερον τὸν ἑπταήμερον περιορισμόν. Ἄλλως δὲ ὁ καιρὸς τότε εἶχεν, ἢ ἐφαίνετο ἔχων, ὀλιγωτέραν ἀξίαν ἢ σήμερον.

Οὕτω κανονισθέντων τῶν πραγμάτων ἀνεχωρήσαμεν μετὰ τοῦ Νίκου καὶ ἐπεσκέφθημεν ἀλληλοδιαδόχως διαφόρους νήσους. Ἡ πρόθυμος φιλοξενία τῶν κατοίκων, ἡ ὡραιότης τῆς φύσεως, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος ἢ τῶν μνημείων τῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, συνετέλουν εἰς τὸ νὰ διέρχηται ἡ ἐπὶ ἑκάστης νήσου ἑβδομὰς πολὺ ταχύτερον ἢ ὅσον ἐφοβούμην ὅτε διέγραφα ἐκ τῶν προτέρων τὰ τῆς περιοδείας μου.

Τὴν ἕκτην ἑβδομάδα, περὶ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου, ἀφίχθημεν εἰς τὴν νῆσον ὅπου συνέβησαν ὅσα προτίθεμαι ἤδη ν' ἀφηγηθῶ.

Ἐκ σεβασμοῦ πρὸς πρόσωπα ἐπιζῶντα εἰσέτι ἀποσιωπῶ τῆς νήσου ἐκείνης τὸ ὄνομα. Ἀληθῶς, οἱ κάτοικοί της, ἐὰν ἡ διήγησις αὕτη ἀναγνωσθῇ ποτὲ ὑπὸ τοιούτων, δὲν θὰ δυσκολευθῶσι ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ ὑπὸ τὰς πλαστάς μου ὀνομασίας ὑποκρυπτόμενα πρόσωπα καὶ χωρία. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε, θὰ μείνῃ τὸ μυστικὸν ἐντὸς οἰκογενειακοῦ, οὕτως εἰπεῖν, κύκλου, οἱ δὲ μὴ ἐν τοῖς πράγμασι δύνανται, ἐὰν θέλωσι, νὰ θεωρήσωσιν ὡς γέννημα τῆς φαντασίας τὸ διήγημά μου.

Μὴ ἔχοντες οὔτε ὁ Νῖκος οὔτ' ἐγὼ εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην φίλον οἰκογενειακὸν ἢ γνώριμον, ἐζητήσαμεν, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας, συστατικὴν ἀπὸ ἀρχαῖον διδάσκαλόν μας, καθηγητὴν τοῦ Γυμνασίου, ἐκεῖθεν καταγόμενον ἀλλὰ πρὸ ἐτῶν πολλῶν μὴ ἐπισκεφθέντα τὴν πατρίδα του. Ὁ καθηγητὴς προθύμως ἀπεδέχθη τὴν αἴτησιν καὶ ἐκάθισεν ἀμέσως νὰ γράψῃ ἐνώπιόν μας τὴν ζητουμένην συστατικήν.

— Θὰ σᾶς συστήσω, εἶπεν, εἰς τὸν Κύριον Μελέτην. Θεωρεῖ ὡς δικαίωμα καὶ ὡς καθῆκόν του τὸ νὰ φιλοξενῇ τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν

Digitized by Google

νῆσόν μας καὶ θὰ τὸ ἐκλάβῃ ὡς προσβολὴν ἐὰν σᾶς συστήσω εἰς ἄλλον τινά. Ἀξιόλογος ἄνθρωπος, ἐπρόσθεσε. Ἀλλὰ πρὸ πόσων ἐτῶν δὲν τὸν εἶδα!

Λέγων ταῦτα ὁ καθηγητὴς ἤρχισε νὰ γράφῃ. Ἀλλὰ διὰ μιᾶς διεκόπη καί, μὲ τὸν κάλαμον μετέωρον, ἐφαίνετο ὡς ἀνακαλῶν εἰς τὴν μνήμην του δυσάρεστόν τι, πρὸς ὥραν λησμονηθέν. Μὲ ἔβλεπεν ἀσκαρδαμυκτί, καίτοι προφανῶς ἔχων ἀλλοῦ τὸν νοῦν.

— Τί σκέπτεσθε, κύριε καθηγητά; ἠρώτησα.

— Σκέπτομαι, φίλε μου, ὅτι ἀφότου δὲν εἶδα τὸν κύριον Μελέτην τὰ πράγματα μετεβλήθησαν. Ἡ κόρη του...

Ὁ καθηγητὴς δὲν ἐθεώρησε πρέπον νὰ συμπληρώσῃ τὴν φράσιν του.

— Δὲν εἴμεθα δὰ τόσον ἐπικίνδυνοι οὔτε ὁ ἐξάδελφός μου οὔτ' ἐγώ, ὑπέλαβα, μετριοφρόνως μειδιῶν.

— Δὲν πρόκειται περὶ τούτου, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ καθηγητής, χωρὶς νὰ μοῦ διακοινώσῃ τοὺς ἐνδομύχους στοχασμούς του.

— Ἀλλ' ὅμως, ἐξηκολούθησε μετά τινα σκέψιν, παρῆλθον τόσα ἔτη ἔκτοτε! Ἐπὶ τέλους δέ, ἐὰν δὲν δύναται νὰ σᾶς φιλοξενήσῃ ὁ ἴδιος, θὰ σᾶς προμηθεύσῃ ἐκεῖνος κατάλυμα ἀλλαχοῦ.

Καὶ ἀπετελείωσε τὴν συστατικήν.

Τὴν ἔλαβα ἐκ τῶν χειρῶν του ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Δὲν ἀπέδωσα δὲ μεγάλην βαρύτητα εἰς τοὺς ἐνδοιασμούς του, καθόσον ἐκ τῶν μαθητικῶν μου ἔτι ἡμερῶν διετήρουν περὶ αὐτοῦ τὴν ἰδέαν, ὅτι λεπτολογεῖ ὑπὲρ τὸ δέον περὶ τὰ ἀνάξια λόγου. Ἔθεσα τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν μου καὶ οὔτε ἐσκέφθην πλέον τι περὶ τοῦ Κυρίου Μελέτη ἢ περὶ τῆς θυγατρός του, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐπεβιβάσθημεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον τὸ ὁποῖον μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν νῆσόν του.

Β'.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει ὅτε προσωρμίσθη τὸ ἀτμόπλοιον ἐν τῷ μέσῳ κόλπου ἡμικυκλικοῦ.

Ὑποθέτω ὅτι, ὅταν ὁ ἥλιος φωτίζῃ τοὺς περικλείοντας τὸν κόλπον ἐκεῖνον ὑψηλοὺς λόφους καὶ τὴν ἀναμεταξὺ αὐτῶν κοιλάδα, ἡ ἄποψις ἐκ τῆς θαλάσσης εἶναι φαιδρὰ καὶ χαρίεσσα. Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν αἱ ἀπότομοι γραμμαὶ τῶν ἑκατέρωθεν βουνῶν, τὰ ὁποῖα ἔτι μᾶλλον ἐμεγέθυνε τὸ προβαῖνον σκότος, καὶ αἱ μυστηριώδεις σκιαὶ αἵτινες ἐφαίνοντο προμακρύνουσαι ἀορίστως τὴν ἀπέναντι ἡμῶν κοιλάδα, μᾶς ἐπροξένησαν ἐντύπωσιν ὅλως διάφορον τῶν ὡραίων νήσων ὅσας εἴχομεν προηγουμένως ἐπισκεφθῆ. Ὁ Νῖκος ἰδίως συνησθάνθη τὴν διαφοράν. Ἡ μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης εὐθυμία του διεκόπη.

— Ἄγριον μέρος, ἔλεγε. Δὲν μοῦ ἀρέσει.

Ἦτο ἄγριον ἀληθῶς. Ὁ κόλπος ἔκειτο πρὸς ἀνατολάς. Δεξιόθεν, δηλαδὴ πρὸς νότον, τὸ βουνὸν ἀνυψούμενον ἀπέληγεν εἰς κρημνὸν φοβερόν, βυθιζόμενον κατὰ κάθετον εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ τεράστιον ἐκεῖνο ἀκρωτήριον ἐνέπνεε τρόμον. Βλέπων τὰ σκοτεινὰ ἀπότομα πλευρά του ἀνελογιζόμην ἀκουσίως πόσα ἀρά γε πλοῖα συνετρίβησαν ἐκεῖ, πόσαι ὑπάρξεις ἐσβέσθησαν εἰς τὰ νερὰ τὰ ὁποῖα ἐμαύριζεν ἡ σκιά του!

Πρὸς βορρᾶν, εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρὰν τοῦ κόλπου, ἡ σειρὰ τῶν λόφων κατέβαινε πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ γραμμῆς ὀλιγώτερον ἀποκρήμνου. Πρὸς τὰ ἄκρα της δὲ ἐστεφανοῦτο ὑπὸ βράχου κωνοειδοῦς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διεκρίνοντο εἰσέτι, φωτιζόμενοι ὑπὸ τῆς δείλης, οἱ τοῖχοι τῶν οἰκιῶν τῶν ἀπαρτιζουσῶν τὸ Κάστρον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς νήσου.

Κάτωθι τοῦ Κάστρου, εἰς τὸν αἰγιαλόν, δύο τρεῖς ταπειναὶ οἰκοδομαὶ ἀπετέλουν τὴν Σκάλαν, τὸ ἐπίνειον τῆς νήσου.

Ἐκεῖ ἀπεβιβάσθημεν καὶ ἐσυμφωνήσαμεν μεθ' ἑνὸς ἀγωγιάτου νὰ μᾶς μεταφέρῃ εἰς τὸ Κάστρον, εἰς τοῦ Κου Μελέτη.

Ἐντούτοις, μέχρις οὗ γείνωσι ὅλα ταῦτα, ἡ νὺξ εἶχεν ἐπέλθει ἐντελῶς, ἡ δὲ ἀνάβασις ἐγένετο ἐντὸς πυκνοῦ σκότους. Κατ' ἀρχὰς ἡ ὁδὸς ἦτο ὁπωσοῦν ὁμαλή, ἀλλὰ καθόσον ἀπεμακρυνόμεθα τῆς Σκάλας ὁ ἀνήφορος ἐγίνετο τραχύτερος. Τὰ κτήνη ἐβάδιζον ἀσφαλῶς καὶ ἀπροσκόπτως, ἀκολουθοῦμενα ἀπὸ τὸν ἀγωγιάτην. Κίνδυνος βεβαίως οὐδεὶς ὑπῆρχε. Καὶ ὅμως, τὸ δύσβατον τοῦ ἐδάφους, τὸ περιβάλλον ἡμᾶς σκότος, οἱ κρημνοὶ τοὺς ὁποίους ἐξαίφνης ἐβλέπομεν προβάλλοντας ἐνώπιόν μας εἰς τοὺς ἑλιγμοὺς τοῦ ἀνηφόρου, ἡ ἐρημία, τὰ πάντα ὁμοῦ συνέστελλόν πως τὴν καρδίαν. Καθ' ὅλον τὸν δρόμον δὲν ἀντηλλάξαμεν λέξιν μὲ τὸν Νῖκον. Τὴν σιωπὴν διέκοπτε μόνος ὁ κρότος τῶν πετάλων τῶν ἡμιόνων μας, καὶ αἱ ἄγριαι ποῦ καὶ ποῦ κραυγαὶ τοῦ ἀγωγιάτου, παροτρύνοντος τὰ ζῶά του.

Ἐπὶ τέλους εἰσήλθομεν ἐντὸς τοῦ Κάστρου.

Τὰ Κάστρα ταῦτα ἐκτίζοντο, ὡς γνωστόν, ἐπὶ ἀπροσίτων κορυφῶν ὅτε οἱ κάτοικοι τῶν νήσων ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς προσβολὰς τῶν πειρατῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὰς τῶν διωκτῶν τῶν πειρατῶν. Ἦσαν δὲ ἀληθῆ φρούρια. Τείχη δὲν εἶχον, ἀλλ' αἱ οἰκίαι τῆς ἐξωτερικῆς σειρᾶς συνεχόμεναι ἀπετέλουν κυκλοτερὲς περιτείχισμα, διακοπτόμενον εἰς ἓν ἢ πλείονα μέρη, τὰ ὁποῖα ἐκλείοντο διὰ πύλης. Τὴν σήμερον ἡ πύλη ἐξέλιπεν, ἐκλειψάσης εὐτυχῶς καὶ τῆς ἀνάγκης προφυλάξεως καὶ ἀμύνης.

Διὰ τῆς ἀνοικτῆς των ταύτης πύλης τὰ Κάστρα ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ ἐκκενοῦνται. Οἱ

Digitized by Google

κάτοικοί των καταβαίνουν εἰς νέους συνοικισμοὺς ἀνετωτέρους καὶ εὐρυχωροτέρους, παρὰ τὸν αἰγιαλόν, μετ' ὀλίγας δ' ἔτι γενεὰς τὰ παλαιὰ τῶν νήσων Κάστρα θὰ μετασχηματισθῶσιν εἰς μεσαιωνικὰ ἐρείπια. Τότε καὶ ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου, εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ τοσούτου κόπου καὶ φόβου ἀνηρχόμεθα κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, θὰ μετατοπισθῇ ἐπίσης εἰς τὸ μικρὸν ἤδη ἐπίνειόν της, τὴν Σκάλαν.

Ἅμα εἰσήλθομεν εἰς τὰς στενὰς τοῦ Κάστρου ὁδούς, ὁ ἀγωγιάτης προηγηθεὶς ἔλαβε τὸ προπορευόμενον τῶν κτηνῶν ἐκ τοῦ περὶ τὸν λαιμόν του σχοινίου καὶ μετά τινα βήματα ἐστάθη ἐνώπιον μεγάλης οἰκίας, τῆς ὁποίας ἔκρουσε βαρέως τὴν θύραν.

Σκότος πανταχοῦ, καὶ εἰς τὴν ὁδὸν καὶ εἰς τὰ κλειστὰ παράθυρα τῶν πέριξ οἰκιῶν.

Ἐπεζεύσαμεν τότε καὶ ἡμεῖς. Κρατῶν τὴν συστατικὴν εἰς χεῖρας, ἐπερίμενα ἐνώπιον τῆς θύρας, ὄπισθεν τοῦ ἀγωγιάτου, σκεπτόμενος ὅτι ἦτο μεγάλη ἡ ἀδιακρισία τοῦ νὰ διαταράξωμεν εἰς τοιαύτην ὥραν τὴν ἡσυχίαν ἀνθρώπων ἀγνώστων, οἱ ὁποῖοι οὔτε κἂν μᾶς ἐπερίμενον. Ἀλλὰ πῶς ἄλλως νὰ γείνῃ; Ξενοδοχεῖον δὲν ὑπῆρχε· προτοῦ ἀρχίσωμεν τὴν ἀνάβασιν ἐξέφρασα τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ διανυκτερεύσωμεν εἰς τὸ καφενεῖον τῆς Σκάλας, ἀλλ' ὁ ἀγωγιάτης ἐξανέστη.—Πῶς γίνεται! Τί θὰ 'πῇ ὁ Κύριος Μελέτης!

Ἄλλως, δὲν ἐφανταζόμην, ὅτι θὰ διαρκέσῃ τόσην ὥραν ἡ ἀνάβασις. Καὶ ὁ Νῖκος δὲ ἐπέμεινε ν' ἀναβῶμεν εἰς τὸ Κάστρον, διατεινόμενος ὅτι δῆθεν εἶχε ἀνάγκην νὰ καλοκοιμηθῇ εἰς κλίνην ἀνθρωπινήν, ἐνῷ βεβαίως μόνον καὶ μόνον τὰς συστάσεις τῆς μητρός μου εἶχε κατὰ νοῦν. Ὁπωσδήποτε, ἀφοῦ ἅπαξ εὑρισκόμεθα εἰς τὸ Κάστρον, ἔπρεπε νὰ ζητήσωμεν κάπου φιλοξενίαν, πανταχοῦ δὲ θὰ ἐγινόμεθα πρόξενοι τῆς αὐτῆς ἀνησυχίας, χωρὶς νὰ εἴμεθα τοὐλάχιστον ἐφωδιασμένοι μὲ συστατικὴν ἐὰν ἐκρούομεν ἄλλην θύραν. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ διαταράξωμεν τὸν Κον Μελέτην καὶ κατὰ μέρος ἡ ἐντροπή.

Ἐπὶ τέλους ἠκούσθησαν βηματισμοὶ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἡ βαρεῖα τῆς οἰκίας θύρα ἠνοίχθη ὑπὸ γραίας ὑπηρετρίας κρατούσης λύχνον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφώτισε τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγωγιάτου καὶ τὸ ἰδικόν μου.

Ὁ Νῖκος παρέκει, ψηλαφῶν εἰς τὰ σκοτεινά, κατεγίνετο νὰ ἐξακριβώσῃ ἐὰν ἦσαν σῶα τὰ πράγματά μας καὶ ἀνελλιπῆ ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν ἡμιόνων.

Ἡ γραῖα, κρατοῦσα τὸν λύχνον της ὑψηλά, μὲ παρατήρει μὲ βλέμματα ἐκφράζοντα ἀπορίαν.

— Σᾶς ἦλθαν ξένοι, ὑπέλαβεν ὁ ἀγωγιάτης προλαβὼν τὴν ἐρώτησίν της.

— Παρακαλῶ, εἶπα, δόσε τὸ γράμμα τοῦτο εἰς τὸν Κύριον Μελέτην. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ τὸν ἀνησυχήσωμεν ἀπόψε.Τοῦ λόγου του, ἐπρόσθεσα δεικνύων τὸν ἀγωγιάτην, θὰ μᾶς εὕρῃ κανὲν μέρος ὅπου νὰ περάσωμεν τὴν νύκτα.

Ἡ γραῖα λαβοῦσα ἐν σιωπῇ τὴν ἐπιστολήν, κατέθεσε τὸν λύχνον καταγῆς, ἐντὸς τῆς αὐλῆς, καὶ ἔδραμε πρὸς τὴν κλίμακα.

— Περάσετε μέσα, εἶπεν ὁ ἀγωγιάτης, βέβαιος ἐκ προοιμίων περὶ τῆς προθύμου δεξιώσεως.

Καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὰ ζῶά του ἐβοήθει τὸν Νῖκον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων μας.

Δὲν ἐπέρασα μέσα, περιμένων ἐπισημοτέραν πρόσκλησιν. Δὲν ἐπερίμενα δὲ πολύ. Ἡ κλίμαξ ἠκούσθη τρίζουσα ὑπὸ βήματα ἀνδρικά. Ὁ Κος Μελέτης ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς γραίας ὑπηρετρίας, κατέβαινε πρὸς ὑποδεξίωσίν μας.

— Καλῶς ὡρίσατε, καλῶς ὡρίσατε!

Καὶ μοὶ ἔτεινε τὴν φιλόξενον χεῖρα.

Ἐπανέλαβα δειλῶς τοὺς περὶ ξενοδοχείου ἢ καφενείου ὑπαινιγμούς, ζητῶν συγγνώμην διὰ τὸ ἀκατάλληλον τῆς ὥρας κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμφανιζόμεθα, ἀλλ' ἐκεῖνος, χωρὶς κἂν νὰ μὲ ἀποκριθῇ, ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀγωγιάτου.

— Ποῖος εἶν' ἐκεῖ; ἠρώτησεν εἰς τὰ σκοτεινά.

— Ἐγώ, ἀφέντη.

— Ἐσὺ Γεώργη, ἐπανέλαβεν ὁ Κος Μελέτης, ἀναγνωρίσας τὸν ἀγωγιάτην ἐκ τῆς φωνῆς. Φώναξε τὸν Παντελῆν νὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ ν' ἀναιβάσῃ τὰ πράγματα.

Καὶ ταυτοχρόνως ἔκραξε δυνατά:

— Παντελῆ, Παντελῆ!

— Ποῖος εἶναι ὁ ἄλλος ἐκεῖ; ἐπρόσθεσε, διακρίνας ἐντὸς τοῦ σκότους τὴν μορφὴν τοῦ Νίκου.

Ὁ Κος Μελέτης, προδήλως, δὲν εἶχε ἀναγνώσει τὴν συστατικὴν τοῦ καθηγητοῦ καὶ δὲν ἦτο προητοιμασμένος διὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ δευτέρου ξένου. Ἀλλ' οὐδεμίαν ἔκπληξιν ἐφανέρωσεν ὅτε, ἀντὶ τοῦ ἀγωγιάτου, ἀπεκρίθην ἐγὼ εἰς τὴν ἐρώτησίν του.

— Εἶναι ὁ ἐξάδελφός μου, Κύριε Μελέτη, ὁ Κύριος Μαιμᾶς.

Ὁ Νῖκος, παραιτήσας ἐπὶ τέλους τὰς ἐρεύνας του, ἐπλησίασε καὶ ἐχαιρέτησε τὸν γέροντα, ὅστις χωρὶς νὰ τὸν καλοβλέπῃ ἔθλιψε τὴν χεῖρά του, ἐπαναλαβὼν τὰ φιλόξενά του «Καλῶς ὡρίσατε».

Ἐν τούτοις ἡ θύρα μικροῦ παραπλεύρου οἰκήματος ἠνοίχθη καὶ νέος χωρικός, ἡμικοιμισμένος εἰσέτι,ὁ Παντελῆς, ἦλθε νὰ δώσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς τὸν ἀγωγιάτην.

— Ὁρίσατε ἐπάνω, κύριοι, μᾶς εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης, ἀφοῦ ἔδωκε τὰς ὁδηγίας του εἰς τὸν Παντελῆν. Ὁρίσατε.

Καὶ προπορευθεὶς εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς εὐρείας

Digitized by Google

αὐλῆς, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας, ἐπὶ τῆς τελευταίας βαθμίδος τῆς κλίμακος, ἵστατο μορφὴ γυναικεία κρατοῦσα λύχνον εἰς χεῖρας.

— Ἡ κόρη του, εἶπα κατ' ἐμαυτόν.

Δὲν ἐβράδυνα νὰ ἴδω ὅτι ἐλανθάσθην. Τὸ ἀμυδρὸν τοῦ λύχνου φῶς ἐντὸς τῆς μεγάλης ἐκείνης σκοτεινῆς αὐλῆς καὶ ἡ εὐσταλὴς τῆς γυναικὸς μορφὴ ἐδικαίουν τὸ λάθος μου.

— Ἡ ἀδελφή μου, εἶπεν ὁ Κος Μελέτης.— Σοφία, δός μου νὰ φέξω.

Καὶ λαβὼν τὸν λύχνον ἤρχισε ν' ἀναβαίνῃ, ἐνῷ ἡ Κυρία Σοφία μᾶς ἔθλιψε τὰς χεῖρας μὲ πολλὰ καὶ αὐτὴ «Καλῶς ὡρίσατε».

Ἐπεμείναμεν ἀμφότεροι νὰ προηγηθῇ ἡ Κα Σοφία καὶ τὴν ἠκολουθήσαμεν. Ἀτυχῶς ὁ Νῖκος, ὅστις ἤρχετο τελευταῖος, ἐσκόνταψεν εἰς τὴν πρώτην βαθμίδα τῆς κλίμακος καὶ ἔπεσεν. Ἀνηγέρθη ἀμέσως, προτοῦ ὁ Κος Μελέτης προφθάσῃ νὰ στρέψῃ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ λύχνου του. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχε σημασίαν, ἀλλ' ἐγνώριζα πόσον ὁ Νῖκος ἦτο προληπτικός, καὶ συνδέσας τὸ πάθημά του τοῦτο μὲ τὰς πρώτας ἐντυπώσεις του, ἀφότου προσωρμίσθημεν ἐντὸς τοῦ ἀγρίου τῆς νήσου λιμένος, καὶ μὲ τὴν σιωπήν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναβάσεως, ἀνελογιζόμην ὅτι δὲν θὰ εἶναι οὐδαμῶς εὐχαριστημένος ὁ ἐξάδελφός μου.

Ἀνελθόντες εἰς τὸ ὑπερῷον διεσταυρώσαμεν, βαδίζοντες κατὰ τὴν αὐτὴν σειρὰν ὁ εἷς κατόπιν του ἄλλου, αἴθουσαν εὐρυτάτην, πλήρη ἐπίπλων παλαιῶν, καὶ εἰσήλθομεν εἰς δωμάτιον σκοτεινόν, τοῦ ὁποίου τὰς τρεῖς πλευρὰς κατεῖχε σοφᾶς τουρκικός.

— Καθίσατε, Κύριοι, εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης, ἀποθέτων τὸν λύχνον ἐπὶ τῆς παρὰ τὴν θύραν τραπέζης, ἐνῷ ἡ Κυρία Σοφία σκιάζουσα τὸ φῶς τοῦ λύχνου διὰ τῶν νώτων της, μᾶς ἐζήτει ἐκ προοιμίων συγχώρησιν διὰ τὴν λιτότητα τοῦ δείπνου, τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἑτοιμάσῃ ἐκ τοῦ προχείρου. Μετὰ κόπου τὴν ἔπεισα ὅτι γευματίσαντες πρὸ ὀλίγου ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, δὲν εἴχομεν ἀνάγκην τροφῆς ἀλλὰ μόνον ὕπνου.

Ἡ Κυρία Σοφία ἀπεσύρθη.

Ὁ Κος Μελέτης ἐφαίνετο νυστάζων, καὶ ἡμεῖς δὲ ἤμεθα κατάκοποι, ὥστε ἡ συνδιάλεξις ἦτο βεβιασμένη μᾶλλον, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἠρώτα ὁ γέρων περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ καθηγητοῦ, περὶ τῶν τῆς περιοδείας μας, καὶ ἀπεκρινόμην ἐγὼ ὅπως καλλίτερα ἠδυνάμην. Ὁ Νῖκος καθήμενος εἰς τὴν σκοτεινοτέραν γωνίαν τοῦ σοφᾶ δὲν ὡμίλει. Δὲν εἶχε διάθεσιν ὁ ἄνθρωπος.

Ἐν τούτοις ἔξω, εἰς τὴν αἴθουσαν, ἠκούοντο τὰ βαρέα βήματα τοῦ Παντελῆ καὶ αἱ συρταὶ ἐμβάδες τῆς Κας Σοφίας. Ἀνεβιβάζοντο τὰ κιβώτιά μας, μετεκινοῦντο ἔπιπλα, ἕως καὶ καρφία ἤκουον νὰ καρφόνωνται ἐπὶ τῶν τοίχων. Ἡ οἰκία ἔγεινε ἀνάστατος ἐξ αἰτίας μας. Ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς κρότος ἐμαρτύρει τὴν παρουσίαν τῆς θυγατρὸς τοῦ οἰκοδεσπότου. Ἡ δεσποινὶς Μελέτη οὔτε ἠκούετο, οὔτε ἐφαίνετο.

Ὁ μεταξὺ τοῦ γέροντος καὶ ἐμοῦ διάλογος ἐκινδύνευε νὰ παύσῃ ὁλοσχερῶς ὅτε ἡ γραῖα ὑπηρέτρια, ἐπικαίρως ἐλθοῦσα, ἔφερε δίσκον περιέχοντα, ἐκτὸς τοῦ γλυκοῦ καὶ τοῦ καφέ, ζυμαρικὰ καὶ ἀμύγδαλα καὶ σῦκα. Ἡ Κα Σοφία δὲν ἠνείχετο νὰ μὴ πάρωμεν τίποτε μέχρι τῆς αὔριον. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἐπέδειξα ἐπιμονὴν οὔτε ἀκαταδεξίαν. Ἀλλ' ὁ Νῖκος, ἐξακολουθῶν νὰ σιωπᾷ εἰς τὴν γωνίαν του, δὲν ἠθέλησε νὰ γευθῇ τίποτε ἐκ τῶν προσφερομένων.

Μετ' ὀλίγα λεπτὰ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἡ Κα Σοφία.

— Ἐὰν ἀγαπᾶτε ν' ἀναπαυθῆτε, εἶπε, εἶναι ἕτοιμον τὸ δωμάτιόν σας. Θὰ κακοπεράσετε αὐτὴν τὴν νύκτα, ἀλλὰ νὰ μᾶς συμπαθήσετε. Αὔριον τὰ οἰκονομοῦμεν καλλίτερα.

— Σᾶς ἐγγυῶμαι, κυρία μου, ἀπεκρίθην ὅτι θὰ κοιμηθῶμεν περίφημα.

Καὶ λαβὼν τὸν λύχνον ἀπὸ τὴν τράπεζαν, προτοῦ ἐκείνη προφθάσῃ νὰ τὸν λάβῃ, τὴν ἠκολούθησα. Ὁ Νῖκος ἤρχετο κατόπιν μου καὶ τελευταῖος ὁ Κος Μελέτης.

Γ'

Τὸ δωμάτιον εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Κα Σοφία μᾶς ὡδήγησεν, ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ μεθ' ὅλην τὴν γενομένην εἰς τὰ ἐν αὐτῷ μεταβολήν, ἐφαίνετο νέας γυναικὸς κοιτών. Τὸ διατί δύσκολον νὰ τὸ διασαφήσω, ἀλλ' ἀμέσως ἐνόησα ὅτι μᾶς παρεχωρήθη τὸ δωμάτιον τῆς θυγατρὸς τοῦ Κου Μελέτη. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐκφράσω τὰς περὶ τούτου σκέψεις μου ἐνώπιον τοῦ πατρὸς καὶ τῆς θείας τῆς νέας.

Ἑκατέρωθεν τοῦ παραθύρου, πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ ἔκειτο κλίνη σιδηρᾶ ἁπλουστάτη ἀλλ' ἀποπνέουσα παρθενικόν τι ἄρωμα, ἀριστερόθεν δὲ ὑπῆρχεν ἄλλη κλίνη, στηθεῖσα ἐκ τοῦ προχείρου εἰς τρίποδα. Ὅτι δὲ ἐστήθη ἐκεῖ, χάριν τῆς περιστάσεως, ἐμαρτύρουν τὰ ὄπισθεν αὐτῆς ἴχνη τοῦ ἑρμαρίου, τὸ ὁποῖον ἐξώσθη τοῦ δωματίου ὅπως τοποθετηθῇ ἡ κλίνη.

— Πῶς θὰ μοιρασθῆτε τὰς κλίνας; εἶπε μειδιῶν ὁ γέρων, ἐνῷ ἡ ἀδελφή του ἔρριπτε περὶ αὐτὴν τὸ βλέμμα διὰ νὰ ἴδῃ μὴ λείπῃ ἢ μὴ ἐλησμονήθη τι.

— Θὰ ρίψωμεν κλῆρον, ἀπεκρίθην γελῶν. Ἄλλως δὲ καὶ αἱ δύο φαίνονται ἐξαίρετοι καὶ δὲν θὰ μαλλώσωμεν μὲ τὸν Νῖκον.

Ἅμα ἐπρόφερα τὸ ὄνομα τοῦ ἐξαδέλφου μου, ἡ Κυρία Σοφία ἐστράφη διὰ μιᾶς πρὸς αὐτόν.

Digitized by Google

Ὁ Νῖκος ἵστατο εἰς τὸ πλευρόν μου, ὁ δὲ λύχνος τὸν ὁποῖον ἐκράτουν τὸν ἐφώτιζε κατὰ πρόσωπον. Ἀφότου ἐφθάσαμεν ἔμενεν εἰς τὴν σκιὰν πάντοτε. Τότε πρῶτον ἔβλεπε τὰ χαρακτηριστικά του ἡ Κα Σοφία.

Ἡ ὄψις της ἠλλοιώθη ἅμα τὸν εἶδε. Ἐφαίνετο ὡς ἐμβρόντητος. Ἡ ἔκφρασίς της ἦτο ἀληθὴς εἰκὼν τοῦ τρόμου. Μὲ τὰς δύο χεῖρας τεταμένας πρὸς τὸν Νῖκον, τὰ δάκτυλα διεσταλμένα, τὰ χείλη ἡμιανοικτά, ἄφωνος, ὠχρά, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενῶς προσηλωμένους εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Νίκου, ἐβάδισε κλονιζομένη πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἐκάθισεν, ἢ μᾶλλον κατέπεσεν ἐπὶ ἑνὸς καθίσματος.

Ἐτρόμαξα! Ὁ λύχνος παρ' ὀλίγον νὰ πέσῃ ἐκ τῆς χειρός μου.

Ὁ Κος Μελέτης ἔδραμε πρὸς τὴν ἀδελφήν του καὶ ἥρπασε τὴν χεῖρά της.

— Τί ἔπαθες; Τί ἔχεις Σοφία;

Δὲν ἀπεκρίθη ἐκείνη. Ἔμενεν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ τρόμου. Ὁ Κος Μελέτης, ἀκολουθῶν τὴν διεύθυνσιν τοῦ βλέμματός της ἐστράφη πρὸς τὸν Νῖκον, τὸν ὁποῖον τότε πρῶτον ἔβλεπε καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸ φῶς.

Ἡ ὄψις τοῦ γέροντος δὲν ἐξέφρασε τὸν τρόμον ὡς ἡ τῆς ἀδελφῆς του, ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεως προφανοῦς παρετήρει καὶ οὗτος τὸν Νῖκον.

Ἐστράφην τότε κ' ἐγὼ πρὸς τὸν ἐξάδελφόν μου. Ὁ δυστυχὴς ἐφαίνετο ὡς ἄνθρωπος μὴ γνωρίζων τί νὰ ὑποθέσῃ, τί νὰ σκεφθῇ καὶ τί νὰ εἴπῃ. Τὰ ἐπ' αὐτοῦ στηλωμένα τριπλᾶ ζεύγη ὀφθαλμῶν, ἐν μέσῳ τῆς νεκρικῆς ἐκείνης σιωπῆς, τὸν ἐτάραξαν, τὸν ἐφόβισαν καὶ ἐπὶ τέλους τὸν παρώργισαν.

— Δὲν μοῦ λέγετε, ἀνεφώνησε, τί σημαίνει τοῦτο;

Ἡ ἐκφώνησίς του ἐπέφερε σωτήριον ἀποτέλεσμα. Ἡ φωνή του διέλυσεν, οὕτως εἰπεῖν, τὰ μάγια ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ὁποίων διετέλει ἡ ἀδελφὴ τοῦ Κου Μελέτη. Ἀνέπνευσε βαθέως στενάξασα, αἱ χεῖρες ἔπεσαν ἐπὶ τῶν γονάτων της, οἱ ὀφθαλμοί της ἐκλείσθησαν, τὸ αἷμα ἀνῆλθεν εἰς τὰς παρειάς της, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο εἰσέτι νὰ προφέρῃ λέξιν.

Ὁ Κος Μελέτης ἔλαβεν ἀντ' αὐτῆς τὸν λόγον.

— Συγχωρήσατε παρακαλῶ, κύριοι, τὴν ἀδελφήν μου κ' ἐμὲ δι' αὐτὴν τὴν ἀπρεπῆ ἔνδειξιν τῆς ἐκπλήξεώς μας. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὁ Κος Μαιμᾶς ὁμοιάζει τόσον ἕνα νέον, ὁ ὁποῖος... τὸν ὁποῖον πρὸ ἐτῶν πολλῶν δὲν εἴδομεν, ὥστε ἡ ἀδελφή μου.... Σᾶς ἐντρέπομαι ἀληθῶς, Κύριε Μαιμᾶ.... Σοφία, τί θὰ λέγουν οἱ Κύριοι! Καληνύκτισέ τους.

Ἡ κυρία Σοφία ἠγέρθη, ἐπροσπάθησεν εἰς μάτην νὰ προφέρῃ καταληπτάς τινας λέξεις ἀπολογουμένη, μᾶς ἐκαληνύκτισε, χωρὶς ὅμως νὰ μᾶς δώσῃ τὴν χεῖρα, καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

Ὁ Κος Μελέτης ἔμεινεν ὀλίγα εἰσέτι λεπτὰ μεθ' ἡμῶν, προσπαθῶν νὰ διασκεδάσῃ τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν εἰς τὸν Νῖκον ἡ ἔκστασις τῆς ἀδελφῆς του. Ἀλλά, μολονότι ὁ ἐξάδελφός μου ἀπεκρίνετο μὲ τὴν ἀπαιτουμένην εὐγένειαν, ὁ γέρων ἐνόησεν ὅτι τὸ καλλίτερον ἦτο ν' ἀφήσῃ τὸ πρᾶγμα νὰ παρέλθῃ καὶ νὰ λησμονηθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὥστε, χωρὶς νὰ παρατείνῃ τὴν συνδιάλεξιν, μᾶς ηὐχήθη καλὸν ὕπνον καὶ μᾶς ἀφῆκε μόνους.

Ἐνῷ ἤνοιγεν ἐξερχόμενος τὴν θύραν τοῦ δωματίου, εἶδα ἔξω εἰς τὴν αἴθουσαν τὴν ἄκραν τοῦ φορέματος τῆς Κας Σοφίας. Ἐπερίμενε τὸν ἀδελφόν της. Ἔκλεισα τὴν θύραν μετὰ σπουδῆς. Ἐφοβήθην μὴ τὴν ἴδῃ καὶ ὁ Νῖκος.

Διατί καὶ πόθεν ἡ τοιαύτη μου μέριμνα, κ' ἐγὼ δὲν ἠξεύρω. Ἀλλ' ὁ Νῖκος εἶχεν ἐπίσης ἴδει τὴν ἄκραν τῆς ἐσθῆτος καί, δραμὼν ἀκροποδητὶ πρὸς τὴν θύραν, ἔκυψε καὶ προσεκόλλησε τὸν ὀφθαλμόν του εἰς τὴν κλειθρίαν. Ἠγανάκτησα διὰ τὸ ἄτοπον τῆς πράξεως καὶ ἐπροσπάθησα νὰ τὸν ἀποσύρω ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἦτο στερεὸς ὡς βράχος. Δὲν ἐτόλμων νὰ τὸν ἐπιπλήξω ὑψῶν τὴν φωνήν, διότι ἤκουα ἔξω τὸν ψιθυρισμὸν τῶν δύο ἀδελφῶν. Τί ἔλεγον;

Τὸ ἐξομολογοῦμαι πρὸς αἶσχός μου· ἡ περιέργεια ὑπερέβαλε τὴν χρηστοήθειαν. Ἐπλησίασα κ' ἐγὼ τὸ αὐτίον μου εἰς τὴν χαραμίδα τῆς θύρας.

— Νὰ μὴ τὸν ἰδῇ ἡ Ἑλένη, ἐψιθύριζεν ἡ Κα Σοφία. Δι' ὄνομα Θεοῦ, νὰ μὴ τὸν ἰδῇ! Θ' ἀποθάνῃ!

— Σιωπή! ἐψιθύρισεν ὁ Κος Μελέτης.

— Ὁ ἴδιος, ἀπαράλλακτος! Ὡσὰν νὰ ἐβρυκολάκιασε!

— Σιωπή, ἐπανέλαβεν ὁ γέρων, καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀμφότεροι.

Ὁ Νῖκος ἀνωρθώθη. Ἦτο κατακόκκινος.

— Τὴν ἤκουσες, εἶπε. Μ' ἐπῆρε διὰ βρυκόλακα!

Καὶ ἀπεπειράθη νὰ γελάσῃ. Ἦτο ἄγριος ὁ βεβιασμένος ἐκεῖνος γέλως του.

— Ἡσύχασε, ἀδελφέ, δὲν εἶπε τοῦτο. Ἀλλά, ἐπρόσθεσα, καὶ ἂν τὸ εἶπε, καλὰ ἔκαμε, διὰ νὰ μάθῃς ἄλλην φορὰν νὰ γίνεσαι ὠτακουστής!

Ὠτακουστὴς δὲν ἔγινε μόνος ὁ Νῖκος, ἀλλά, καθὼς συνήθως συμβαίνει, ἀντὶ τοῦ νὰ ἐπιπλήξω τὸν ἑαυτόν μου ἐπέρριπτα εἰς ἐκεῖνον τὸ σφάλμα. Ὅπως δήποτε ἡ ὥρα δὲν ἦτο κατάλληλος διὰ μαθήματα ἠθικῆς. Τοὐλάχιστον ὁ Νῖκος οὔτε ἀκρόασιν οὔτε ἀπόκρισιν ἔδωκεν εἰς τοὺς λόγους μου, ἀλλὰ μὲ τόνον φωνῆς μὴ ἐπιδεχόμενον συζήτησιν,

— Νὰ φύγωμεν, εἶπε. Νὰ φύγωμεν ἀπ' ἐδῶ μίαν ὥραν ἀρχήτερα!

Digitized by Google

— Καλά, Νῖκο! Τώρα νὰ φύγωμεν δὲν εἶναι δυνατόν. Ἂς περάσωμεν τὴν νύκτα καὶ αὔριον βλέπομεν. Ἂς πλαγιάσωμεν τώρα.

— Νὰ πλαγιάσωμεν! ποῦ ὕπνος;

Μετὰ κόπου καὶ μόχθου τὸν ἔπεισα, ὄχι νὰ κοιμηθῇ, ἀλλὰ νὰ ἐκδυθῇ καὶ νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς τὸ στρῶμα, διὰ νὰ δώσω δὲ τὸ καλὸν παράδειγμα, ἤρχισα νὰ ἐκδύωμαι. Ἀνεφύη τότε νέον ζήτημα: Εἰς ποίαν κλίνην θὰ κοιμηθῶ ἐγώ. Ἤθελα νὰ λάβῃ ἐκεῖνος τὴν σιδηρᾶν, διότι ἐφοβούμην μὴ αἱ σανίδες τῆς ἄλλης χορεύουσαι τὴν νύκτα ἐπάνω εἰς τὰ τρίποδά των δώσωσι νέαν ἀφορμὴν ταραχῆς εἰς τὰ ἀρκούντως ἤδη τεταραγμένα νεῦρά του. Ἀλλ' ὁ Νῖκος δὲν ἐπείθετο. «Ἐγώ, ὁ εἰς ἀνάρρωσιν, ἔπρεπε νὰ λάβω κατοχὴν τῆς καλλιτέρας κλίνης, καὶ τί θὰ ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, καὶ ἐπὶ τέλους χρεωστῶ νὰ τὸν ὑπακούω διότι ἦτο μεγαλείτερος.» Ἐνέδωσα διὰ νὰ δοθῇ πέρας εἰς τὴν συζήτησιν, ἀφοῦ ὅμως τὴν παρεξέτεινα ἐπίτηδες ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ δώσω νέαν διεύθυνσιν εἰς τὰς σκέψεις του. Ἐνόμισα δὲ ὅτι τὸ κατώρθωσα ἰδὼν αὐτὸν ἐπὶ τέλους ἐκθηλυκόνοντα τὰ κομβία του, καὶ ἤρχισα νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ κοιμηθῶμεν.

Ἀλλ' ἀγνοῶ ὑπὸ τίνος σκέψεως κινούμενος, ὁ εὐλογημένος, διέκοψεν αἴφνης τὰς πρὸς κατάκλισιν προετοιμασίας καί, ἀφοῦ πρῶτον ἐκλείδωσε τὴν θύραν, ἐπεδόθη εἰς λεπτομερῆ ἐξέτασιν τῶν τοῦ δωματίου. Ἕως καὶ τὰς κρεμαμένας σινδόνας ἀνεσήκωσε διὰ νὰ ἴδῃ μὴ κρύπτεταί τι ὑπὸ τὰς κλίνας. Ἀφοῦ δὲ ἠρεύνησε τὰ ἐπὶ τοῦ πατώματος ἤρχισε νὰ ἐξετάζῃ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων. Παρηκολούθουν τὰς κινήσεις του ἐν σιωπῇ, μειδιῶν λάθρα διὰ τὴν ἀνησυχίαν του.

Ὑπεράνω τῆς κλίνης του ἐκρέμαντο ἐπὶ τοῦ τοίχου τρεῖς εἰκόνες· ἐν τῷ μέσῳ ἡ Παναγία, ἑκατέρωθεν δὲ ὁ ἅγιος Νικόλαος καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ. Κάτωθεν τῶν εἰκόνων ἦτο καρφωμένον ἐπὶ τοῦ τοίχου, διὰ τεσσάρων καρφίων ὀρειχαλκίνων, ὕφασμα ἐπίμηκες κεντητόν. Ἐφαίνετο ὅτι ἐτοποθετήθη ἐκεῖ πρὸς τιμὴν τῶν εἰκόνων ὑπὸ γυναικείας φιλαρέσκου χειρός. Τὸ κέντημα δὲν εἶχέ τι τὸ ἀξιοπερίεργον, ἀλλ' ὁ Νῖκος τὸ περιειργάζετο μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς του λύχνον, ἀνεσήκωνε διὰ τῆς δεξιᾶς τὴν μεταξὺ τῶν καρφίων πλευρὰν τοῦ ὑφάσματος βλέπων τὸ ὑπὸ τὸ κέντημα. Αἴφνης γονατίζει ἐπὶ τῆς κλίνης, πλησιάζει τὸν λύχνον εἰς τὸν τοῖχον καὶ κύπτει τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ ἴδῃ καλλίτερα. Ἔπειτα, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, προσπαθεῖ διὰ τῶν δακτύλων ν' ἀποσπάσῃ τοῦ τοίχου τὸ ἐπὶ τῆς κάτω γωνίας καρφίον.

— Τί κάμνεις ἐκεῖ; ἠρώτησα πλησιάζων.

Τὸ καρφίον δὲν ἀπεσπᾶτο εὐκόλως.

—Τί εἶναι αὐτά, Νῖκο! Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ὠτακουστοῦμεν, θ' ἀρχίσωμεν τώρα καὶ ν' ἀνοίγωμεν τοὺς τοίχους!

Ὁ Νῖκος δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐξηκολούθησε τὴν ἐργασίαν του. Τὸ καρφίον ἐνδίδον εἰς τὸν κλονισμὸν τῶν δακτύλων του ἐχαλαρώθη βαθμηδὸν καὶ ἐξήχθη ἀπὸ τὸν τοῖχον καὶ ἀπὸ τὸ κέντημα. Ὁ Νῖκος, γονατιστὸς ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀνεσήκωσε μὲ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ὕφασμα, φωτίζων διὰ τῆς ἄλλης τὰ ὑπ' αὐτό. Ὁ τοῖχος ἦτο ζωγραφισμένος.

Ὁμολογῶ ὅτι, ὑπὸ τὴν πρόσφατον ἔτι ἐντύπωσιν τοῦ τρόμου καὶ τῶν ψιθυρισμῶν τῆς Κας Σοφίας καὶ τοῦ μυστηρίου τὸ ὁποῖον διέβλεπα ἀναγόμενον εἰς τὴν ἄγνωστον νέαν τῆς ὁποίας τὸν θάλαμον κατείχομεν, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς νυκτός, ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιωπῆς τῆς εὐρείας ἐκείνης ἀρχαίας οἰκίας, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου τρέμοντος εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Νίκου, ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἔβλεπον μὲ ψυχρὰν ἀδιαφορίαν τὴν ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰκόνα, τὴν ὁποίαν μετὰ προφανοῦς δέους παρετήρει ὁ ἐξάδελφός μου.

Ἐντὸς περιθωρίου ἐκ σταυρῶν καὶ κρανίων μικρῶν, ἐναλλὰξ συνδεομένων ἐν εἴδει ἁλύσεως, ἡ ζωγραφία παρίστανε κτίριον μικρόν, ὁποῖον τὰ ἐξοχικὰ παρεκκλήσιά μας. Ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο ἁπλοῦν παρεκκλήσιον. Ἦτο τάφος. Ἐπὶ τῶν δύο φύλλων τῆς θύρας του, ὑπὸ δύο σταυρούς, ὑπῆρχε διπλῆ στήλη ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν μικρῶν διαστάσεων, ὁ ζωγράφος μὴ δυνηθεὶς νὰ χαράξῃ τὰς λέξεις ἀπεμιμήθη ἁπλῶς τὴν παράστασιν τῶν ψηφίων. Ἑκατέρωθεν τῆς θύρας, ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ μνημείου, ἦσαν ζωγραφισμένοι δύο μεγαλείτεροι σταυροί, ὑπὸ ἕκαστον δὲ τῶν σταυρῶν δύο ὀστᾶ χιαστί, κάτωθεν τῶν ὀστῶν κρανίον, καὶ ὑπὸ ἕκαστον κρανίον ἓν ψηφίον κεφαλαῖον, ἀριστερόθεν Μ καὶ δεξιόθεν Ν.

Ἡ εἰκὼν δὲν ἦτο ἔντεχνος. Εἶχε ζωγραφισθῇ ἐπὶ τοῦ λείου ἐκεῖ τοίχου διὰ μελάνης, ὑπὸ χειρὸς οὐχὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐμπείρου. Ἀλλ' ἡ ἀτέλεια αὐτὴ τῆς τέχνης ἐπηύξανε τὴν ἀγριότητα τοῦ ἀπεικονίσματος, ἰδίως περὶ τὴν παράστασιν τῶν δύο κρανίων. Τὰ ἄνισα ἀνοίγματα τῶν ὀφθαλμῶν εἶχόν τι τὸ ὑπὲρ φύσιν ἀποτρόπαιον. Αἱ γυμναὶ σιαγόνες διεστέλλοντο εἰς τρόπον ὥστε τὰ ἄνευ χειλέων ἐκεῖνα στόματα ἐφαίνοντο γελῶντα σατανικὸν γέλωτα. Γύρω γύρω δέ, τὰ μεταξὺ τῶν σταυρῶν μικρὰ κρανία ἔβλεπον καὶ ἐκεῖνα μὲ τοὺς κενούς των ὀφθαλμοὺς καὶ ἐγέλων μὲ τὰ ἄσαρκα στόματά των.

Ἡ εἰκὼν ἐνέπνεεν ἀληθῶς φρίκην!

Ὁ Νῖκος δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὴν θέαν της. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ μετὰ δυσκολίας ἐκυρίευσα τὴν ταραχήν μου.

Digitized by Google

— Ἄφησε, εἶπα ἐπὶ τέλους. Ἀρκετὰ ἐθαυμάσαμεν τὸ καλλιτέχνημα τοῦτο.

Καὶ ἀπέσυρα διὰ τῆς βίας ἀπὸ τὰ δάκτυλά του τὴν ἄκραν τοῦ ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον κατέπεσε καὶ ἐκάλυψε τὴν φρικώδη ζωγραφίαν.

Ὁ Νῖκος κατέβη ἀπὸ τὴν κλίνην καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῆς. Ἦτο κάτωχρος. Ἔλαβα ἐκ τῆς χειρός του τὸν λύχνον καὶ τὸν κατέθεσα ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἤθελα νὰ εἴπω τι διὰ νὰ τὸν καθησυχάσω, ἀλλ' αἱ λέξεις δὲν ἀνήρχοντο εἰς τὰ χείλη μου. Ἔλαβα μηχανικῶς τὸ καρφίον τὸ ὁποῖον εἶχε πέσει ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἐπροσπάθησα νὰ τὸ βάλω εἰς τὴν προτέραν θέσιν του. Ἡ ἐργασία αὕτη μὲ ἀπησχόλησεν ἐπί τινας στιγμάς.

— Ἰδού, εἶπα, διωρθώθη τὸ πρᾶγμα καὶ δὲν θὰ ἐννοήσουν αὔριον ὅτι διεσκεδάσαμεν τὴν νύκτα ἀποκαλύπτοντες τὰ μυστικά των.

— Τί ἤθελες νὰ μὲ φέρῃς εἰς αὐτὸ τὸ κατηραμένον μέρος, ὑπέλαβεν ὁ Νῖκος! Ἀφότου ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ἄγριον λιμένα του, προῃσθάνθην ὅτι κάτι κακὸν μᾶς περιμένει ἐδῶ. Νὰ φύγωμεν!

— Καλά, Νῖκο! Εἴμεθα σύμφωνοι. Αὔριον ἀναχωροῦμεν.

— Αὔριον! πῶς;

— Θὰ εὕρωμεν κάτω εἰς τὴν Σκάλαν κανὲν καΐκι. Δὲν ἐχάθη ὁ κόσμος.

— Καΐκι! Ἐλησμόνησες τὴν ὑπόσχεσίν σου πρὸς τὴν μητέρα σου;

— Λοιπὸν πῶς νὰ γείνῃ;

— Νὰ ζητήσωμεν ἄλλου φιλοξενίαν. Ἔχει καὶ ἄλλα χωρία εἰς τὴν νῆσον.

— Τοῦτο δὲν γίνεται, Νῖκο. Θὰ εἶναι προσβολὴ μεγάλη διὰ τὸν Κον Μελέτην. Ὁ ἄνθρωπος μᾶς ὑπεδέχθη μὲ τόσην καλοσύνην, τόσην προθυμίαν.

Ἐξηκολουθήσαμεν σχολιάζοντες ἐπὶ ὥραν πολλὴν τὸ πρᾶγμα. Παρεδέχετο καὶ ὁ Νῖκος τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ προσβληθῇ δωρεὰν ὁ Κος Μελέτης, ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπείθετο νὰ μείνωμεν μίαν ὁλόκληρον ἑβδομάδα εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰς τοῦτο δὲν ἀντέτεινα διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἐθεώρησα περιττὸν νὰ διακοινώσω εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου. Χωρὶς νὰ γνωρίζω τί μυστήριον κρύπτεται ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ Κου Μελέτη, ἤμην ἀρκούντως πεπεισμένος ἐξ ὅσων εἶδα καὶ ἤκουσα ὅτι ἡ παρουσία μας δὲν ἦτο βεβαίως εὐάρεστος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην καὶ εἰς τὴν ἀδελφήν του, καὶ ὅτι ἡ τοῦ Νίκου ἰδίως ἦτο ἐπικίνδυνος διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ φιλοξενοῦντος ἡμᾶς. Ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσωμεν, ὄχι χάριν τῶν προλήψεων καὶ τῶν φόβων τοῦ ἐξαδέλφου μου, ἀλλὰ χάριν τῆς θυγατρὸς τοῦ Κου Μελέτη.

Ἀλλὰ πῶς ν' ἀναχωρήσωμεν;

Μετὰ πολλὰ εὑρέθη ἡ ζητουμένη διέξοδος. Τὸ ἀτμόπλοιον διὰ τοῦ ὁποίου ἤλθομεν εἰς τὴν νῆσον ἐπέστρεφεν ἐκ τοῦ γύρου του τὴν νύκτα τῆς μεθαύριον.

Ἐπιβιβαζόμενοι εἰς αὐτὸ ἠθέλομεν, ναὶ μέν, ἐπανέλθει καὶ πάλιν εἰς τὴν νῆσον ἐκ τῆς ὁποίας σήμερον τὸ πρωὶ ἀνεχωρήσαμεν, ἀλλ' ἐκεῖθεν ἠδυνάμεθα τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν περιοδείαν κατὰ τὸ προκεχαραγμένον δρομολόγιόν μας. Θ' ἀπορήσωσιν οἱ ἐκεῖ φίλοι διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ἐπάνοδόν μας, ἀλλὰ τοῦτο ἀδιάφορον. Εὑρίσκομεν πρόφασίν τινα πρὸς ἐξήγησίν της, χωρὶς νὰ ἐκθέσωμεν τὴν ὑπόληψιν τοῦ Κου Μελέτη ἢ τῆς οἰκίας του. Τὸ οὐσιῶδες εἶναι, ἔλεγα πρὸς τὸν Νῖκον, ὅτι οὔτε βρυκόλακες ὑπάρχουν ἐκεῖ, οὔτε γυναῖκες νευρικαί, οὔτε σταυροὶ καὶ κρανία ἐπὶ τῶν τοίχων, καὶ ὅτι περιορίζεται οὕτω εἰς μόνην μίαν εἰσέτι νύκτα ἡ διαμονή μας ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ Κου Μελέτη.

Ὁ Νῖκος, βλέπων ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ ἀλλέως, παρεδέχθη τὸ σχέδιόν μου, διαμαρτυρόμενος ὅμως ὅτι δὲν μένει περισσότερον καὶ ὅτι, ἐὰν ἐγὼ μετανοήσω, ἐκεῖνος θ' ἀναχωρήσῃ ἐξ ἅπαντος. Τοῦτο ἐγνώριζα ὅτι ἦτο ἀπειλὴ πρὸς ἐκφόβισίν μου καὶ ὅτι ὑπὸ οὐδεμίαν περίστασιν δὲν θὰ μὲ ἀπεχωρίζετο, ἀλλὰ τὸν ἐβεβαίωσα, οὐχ ἧττον, ὅτι δὲν θὰ μετανοήσω καὶ ὅτι μεθαύριον θ' ἀναχωρήσωμεν ἀφεύκτως.

— Τώρα λοιπὸν ἡσύχασε, Νῖκο, καὶ κοιμήσου.

— Πῶς θέλεις νὰ κοιμηθῶ μὲ αὐτὰ τὰ κρανία ἀπ' ἐπάνω μου!

— Ὅπως θέλεις, ἐγὼ ὅμως θὰ κοιμηθῶ.

Ἐξεδύθην καὶ ἔπεσα εἰς τὰ μαλακὰ στρώματα τῆς σιδηρᾶς κλίνης, ἐνῷ ὁ Νῖκος ἐξηπλώθη μὲ τὰ ἐνδύματά του ἐπὶ τῆς κλίνης του, μὲ ἀπόφασιν νὰ μὴ σβύσῃ τὸν λύχνον καὶ νὰ περιμείνῃ οὕτω τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.

Δ'

Δὲν ἔχω τὴν συνήθειαν νὰ κοιμῶμαι μὲ τὸν λύχνον καίοντα, ἀλλὰ δὲν ἦτο τοῦτο τὸ ἐμποδίζον τὸν ὕπνον νὰ κλείσῃ τὰ βλέφαρά μου. Ὁ νοῦς μου ἦτο εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Κου Μελέτη. Περὶ αὐτῆς ἐσκεπτόμην. Διατί ἂν ἰδῇ τὸν Νῖκον θ' ἀποθάνῃ; Καὶ διατί ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς τὸ δωμάτιόν της; Διατί πρὸ πάντων τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο Ν ὑπὸ τὸν σταυρὸν καὶ τὸ κρανίον;

Ἐπροσπάθουν ν' ἀναπλάσω διὰ τῆς φαντασίας τὸ ἄγνωστον δρᾶμα τὸ ὁποῖον ὑπέκρυπτον οἱ τρόμοι τῆς Κας Σοφίας καὶ οἱ λόγοι τοῦ ἀδελφοῦ της καὶ ἡ ὑπὸ τὸ κέντημα εἰκών, ἀλλὰ

Digitized by Google

δὲν ἠδυνάμην νὰ καταλήξω εἰς συμπέρασμα ἱκανοποιοῦν τὴν περιέργειάν μου. Ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ ἐξεύρω τὸν τρόπον ὅπως διαφωτίσω τὸ μυστήριον. Πῶς; Ἐσχεδίαζα πρὸς τοῦτο μυρία σχέδια. Ἐνεφανίζοντο ἀλληλοδιαδόχως ὡς φάσματα ἐνώπιόν μου ἡ γραῖα ὑπηρέτρια, ὁ Γεώργης, ὁ Παντελῆς· συλλαμβανόμενοι εἰς τὰ ἔντεχνα δίκτυά μου, ἀπεκρίνοντο εἰς τὰς πλαγίας ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας ἐπιτηδείως ἔθετα εἰς αὐτούς, ἐπρόδιδον ἄκοντες τὸ μυστικόν. Ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις των δὲν εἶχον σειρὰν οὔτε νόημα καὶ ἐπανηρχόμην εἰς τὴν αὐτὴν καὶ πάλιν σύγχυσιν τῶν ἰδεῶν μου. Ἐνύσταζα!

Ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ καθησυχάσω τὴν φαντασίαν μου, ἐσκέφθην ὅτι ἔχω δύο ἡμέρας εἰσέτι ἐνώπιόν μου καὶ μίαν νύκτα, καὶ ὅτι θὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο εὐκαιρία ὅπως πληροφορηθῶ τὴν ἀλήθειαν, ὥστε κλείσας τὰ βλέφαρα ἀπεφάσισα νὰ κοιμηθῶ.

Ἀλλ' ὁ ὕπνος δὲν ἤρχετο. Δὲν ἤρχετο δὲ διότι, κατὰ κακὴν τύχην καὶ ὡσὰν νὰ μὴ ἤρκουν τὰ ἄλλα, ἠγέρθη αἴφνης σφοδρότατος ἄνεμος καὶ ἐβόϊζε μαινόμενος περὶ τοὺς τοίχους τῆς οἰκίας, καὶ ἐσύριζε σείων τὰ κλειστὰ παραθυρόφυλλα. Ἐνίοτε μοῦ ἐφαίνετο ὅτι κλονεῖται ἡ οἰκία ὁλόκληρος καὶ ἡ κλίνη μου συγχρόνως. Ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ Νῖκον ἀναλογιζόμενος ὁποίαν ἐντύπωσιν θὰ προξενῇ εἰς αὐτὸν ἡ βοὴ τῆς τρικυμίας. Τὸν παρετήρουν κρυφίως ἡμιανοίγων τὰ βλέφαρα. Ἔμενε ἀκίνητος ἐπὶ τῆς κλίνης του, μὲ τὰς χεῖρας σταυρωμένας ὑπὸ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, προσηλωμένους εἰς τὴν ὀροφήν. Δὶς ἢ τρὶς τοὺς ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ καὶ μοὶ ἀπέτεινε ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὸν λόγον, ἐρωτῶν ἐὰν κοιμῶμαι. Δὲν ἀπεκρίθην, προσποιούμενος ὅτι κοιμῶμαι. Δὲν εἶχα διάθεσιν διὰ συνομιλίαν. Καὶ τί νὰ εἴπω; Ἄλλως δὲ ἠσθανόμην σφοδρῶς τὴν ἀνάγκην ὕπνου.

Ἐπὶ τέλους ἀπεκοιμήθην.

Δὲν γνωρίζω πρὸ πόσης ὥρας ἐκοιμώμην ὅτε, ἐξαίφνης, ἠσθάνθην ἐπὶ τοῦ ὤμου μου ψυχρὰν καὶ βαρεῖαν χεῖρα σείουσάν με. Ἤνοιξα ἔντρομος τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνεκάθισα ἐπὶ τῆς κλίνης. Ὁ Νῖκος ἵστατο ἐνώπιόν μου μὲ τὸ δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων.

— Σιωπή, ἐψιθύρισε. Κάτι τρέχει ἐδῶ. Ἄκουσε!

Τῷ ὄντι ἠκούοντο ἔξω εἰς τὴν αἴθουσαν βηματισμοὶ ἐλαφροὶ καὶ ψιθυρισμοί. Ἐπήδησα ἐκ τῆς κλίνης καὶ ἔδραμα πρὸς τὴν θύραν ἀψοφητί.

Δυστυχῶς, εἰς τὰς ἀτόπους πράξεις ἅμα γείνῃ ἅπαξ τὸ πρῶτον βῆμα, τετέλεσται! Πρό τινων ὡρῶν ἠγανάκτησα κατὰ τοῦ ἐξαδέλφου μου ὅτε κατεσκόπευσε τὸν Κον Μελέτην καὶ τὴν ἀδελφήν του, ἠγανάκτησα δὲ καὶ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου διότι τὸν ἐμιμήθην. Τώρα, ἐκόλλησα τὸν ὀφθαλμόν μου εἰς τὴν κλειθρίαν, χωρὶς κἂν νὰ σκεφθῶ ὅτι παρέβαινα τοὺς κανόνας τῆς χρηστοηθείας.

Ἡ αἴθουσα ἐφωτίζετο ὑπὸ τῶν πρώτων ἀκτίνων τῆς αὐγῆς, ἐνῷ ἐντὸς τοῦ κλειστοῦ δωματίου μας ὁ καίων εἰσέτι λύχνος διετήρει τῆς νυκτὸς τὴν χροιάν. Ὁ Κος Μελέτης περιβεβλημένος μακρὸν ποδήρες φόρεμα, μὲ σκοῦφον νυκτικὸν ἐπὶ κεφαλῆς, διήρχετο τὴν αἴθουσαν ἐπιστρέφων πρὸς τὸ δωμάτιόν του, εἰς δὲ τὸ ἄκρον τῆς αἰθούσης, ἐπὶ τῶν πρώτων βαθμίδων τῆς κλίμακος, δύο μορφαὶ γυναικεῖαι κατέβαινον. Ἀνεγνώρισα ὄπισθεν τὴν Κυρίαν Σοφίαν. Ἡ ἄλλη ἦτο νέας γυναικὸς μορφή. Καὶ αἱ δύο κατάμαυρα ἐνδεδυμέναι. Δὲν ἦσαν βεβαίως φαντάσματα οὔτε ἐξωτικά. Τὰς ἤκουσα βαθμηδὸν ἀπομακρυνομένας μέχρις οὗ ἐκλείσθη μετὰ κρότου ἡ ἐξώθυρα τῆς οἰκίας.

Ὅτε ἐστράφην πρὸς τὰ ὀπίσω, ὁ Νῖκος, ὄρθιος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου, ἐσταυροκοπεῖτο.

Εἶχεν ἀποκοιμηθῇ ἐπὶ τέλους καὶ αὐτός, ἀλλὰ τὸν ἀνήσυχον ὕπνον του διέκοψεν ἡ ἐντὸς τῆς οἰκίας κίνησις. Δὲν εἶχεν εἰσέτι συνέλθει ἐντελῶς ἐκ τοῦ ὕπνου ὅτε, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν νυκτερινῶν ἐντυπώσεών του, μὲ ἐξύπνησε κατάτρομος. Τὴν φορὰν ταύτην ἠδυνήθην ἄνευ προσποιήσεως νὰ γελάσω διὰ τοὺς φόβους του, βοηθοῦντος μάλιστα καὶ τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας.

Ἔσβυσα τὸν λύχνον καὶ ἤνοιξα τὸ παράθυρον διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ δωματίου ὁ καθαρὸς ἀὴρ τῆς αὐγῆς καὶ αἱ χαρμόσυνοι ἀκτῖνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου.

Ὁ ἄνεμος εἶχε κοπάσει, ὁ δὲ οὐρανὸς ἦτο αἴθριος. Ἦτο μεγαλοπρεπὴς καὶ ὡραία ἡ ἐκ τοῦ παραθύρου θέα! Ἡ οἰκία ἦτο ἐκ τῶν σχηματιζουσῶν τὸν ἐξωτερικὸν περίβολον τοῦ Κάστρου, ἔκειτο δὲ ὑπεράνω τῆς κοιλάδος καὶ ἀπέναντι τοῦ ἀποκρήμνου ἀκρωτηρίου τὸ ὁποῖον χθές, εἰς τὸ φῶς τῆς δείλης, μᾶς ἐπροξένησε τόσον πένθιμον ἐντύπωσιν. Ἤδη, βλεπόμενον ἄνωθεν καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, δὲν εἶχε τὴν χθεσινὴν ἀπαίσιον μορφήν του. Ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ σήμερον εἶχέ τι τὸ ἄγριον καὶ τὸ ἐπιβλητικὸν ἡ ἀπότομος γραμμὴ τὴν ὁποίαν διέγραφεν εἰς τὸν οὐρανόν, βυθιζόμενον ἐκ τοσούτου ὕψους ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἤστραπτε μακρόθεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ταπεινόν τι λευκὸν οἰκοδόμημα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξοχικὸν παρεκκλήσιον.

Ἡ καλλιεργημένη κάτω κοιλάς, βαθμηδὸν ἀνυψουμένη, ἐστενοῦτο εἰς φάραγγα καὶ ἀπέληγεν εἰς πυκνὸν ἐλαιῶνα. Πρὸς τὰ δεξιά, κάτωθεν τοῦ κρημνοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε τὸ Κάστρον, ἐλεύκαζον αἱ ὀλίγαι οἰκοδομαὶ τῆς

Digitized by Google

Σκάλας. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπλανῶντο καὶ ἐπανεπαύοντο εἰς μυρίας χαριέσσας λεπτομερείας, ἀλλ' ἐπανήρχοντο καὶ πάλιν εἰς τὸ φοβερὸν ἀπέναντι ἀκρωτήριον καὶ εἰς τὸ λευκὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς του παρεκκλήσιον.

Πέραν τοῦ ἀκρωτηρίου ἡπλοῦτο ἡ κυανῆ ἔκτασις τοῦ Αἰγαίου, μακρὰν δέ, διὰ μέσου τῆς πρωϊνῆς ὁμίχλης, διεκρίνοντο κυαναῖ ἐπίσης αἱ κορυφαὶ τῶν ἀπεχουσῶν νήσων.

Μὲ ἀπέσπασεν ἐκ τῆς προσοχῆς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐπεξειργαζόμην τὸ ποικίλον ἐκεῖνο πανόραμα ἦχος φαιδρὸς κωδώνων ἐκ παρακειμένης ἐκκλησίας. Μὲ ἀνέμνησεν ὅτι ἡ ἡμέρα ἦτο Κυριακή.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Δ. Βικελας

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΛΙΕΛΜΟΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὅπως δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ἡμῶν διαφωτίζεται πάντοτε περὶ τῶν πραγμάτων τῆς ἀλλοδαπῆς τόσον ἐντελῶς, ὅσον τοῦτο εἶνε δυνατόν, καὶ ὅπως ἐκ τῆς γνώσεως ταύτης τῶν πραγμάτων ἐπισκοπεῖ μετ' ὀξέος βλέμματος τὴν ἀληθῆ οὐσίαν τῶν σχέσεων ἐκείνων, αἵτινες συνδέουσι τὸ κράτος ἡμῶν μετὰ τῶν κρατῶν τῆς ἀλλοδαπῆς, ὅπως προσπαθεῖ προνοητικῶς νὰ τὰς συγκρατῇ στερεώτερον ἐκεῖ, ὅπου φαίνονται χαλαρούμεναι, —οὕτω κέκτηται ἐπίσης ἀκριβεστάτην καὶ ἐντελῆ γνῶσιν πάντων τῶν ζητημάτων ἐκείνων, ἅτινα διέπουσι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ πρωσσικοῦ κράτους, πρὸ πάντων τὴν γνῶσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων· ἐγκύπτει δὲ ἀνενδότως εἰς θεραπείαν τῶν ζημιῶν, αἵτινες γίνονται ἐπαισθηταί. Θὰ ἠδύνατο, ὡς εἶπε γνωστός τις καθηγητής, ν' ἀναβῇ ἑκάστην στιγμὴν τὴν καθέδραν καὶ νὰ παραδώσῃ μάθημα περὶ πολιτικῆς οἰκονομίας—πιθανὸν δὲ καὶ περὶ ἐκκλησιακοῦ δικαίου. Καίτοι λοιπόν, ὡς τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα ἐπιτάττει, μένει μακρὰν ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος τῶν κομμάτων, δὲν ἐξαφανίζεται ὅμως ἐν τῷ ὁμίχλῃ τοῦ ἀπροσπελάστου, ὥς τις Δαλαϊ—Λάμας. Ἡ δραστηρία, προσωπικὴ αὐτοῦ συμμετοχὴ εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ καλὸν τοῦ κράτους εἶνε μᾶλλον ἐπαισθητή· καὶ εἰς ἑκάστην σπουδαίαν πρᾶξιν,ἥτις γίνεται,καὶ εἰς ἑκάστην ἀποφασιστικὴν λέξιν,ἥτις λέγεται,ὁ πολίτης τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἔχει τὸ συναίσθημα : «ὁ αὐτοκράτωρ τὸ βλέπει καὶ τὸ ἀκούει.»

Αὕτη ἡ ἰσχυρὰ προσωπικὴ σχέσις μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν ὑπηκόων του εἶνε νέον, ἀξιοσημείωτον χαρακτηριστικὸν ἐν τῇ ἀπεικονίσει τοῦ μονάρχου. Ὁ αὐτοκράτωρ ἠξεύρει, ὅτι, πατὴρ ὢν τῆς πατρίδος, ὀφείλει νὰ ἐξασκῇ ἰδιάζοντα ὅλως καθήκοντα ἀπέναντι τῶν τέκνων τῆς πατρίδος καὶ ἀναγνωρίζει, ὅτι ἡμεῖς οἱ Γερμανοί, ἔχομεν δικαιώματά τινα ἐπὶ τῆς προσωπικότητός του. Πῶς τοῦτο ἐκφράζεται καθ' ἑκάστην εἰς ἀναριθμήτους περιπτώσεις διὰ τιμητικῶν καὶ συγκινητικῶν ἐνδείξεων βασιλικῆς χάριτος, εἶνε πασίγνωστον. Καὶ πόσα διαφεύγουσι τὴν δημοσιότητα! Ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως δὲν παραμελεῖ οὐδεμίαν εὐκαιρίαν, ἵνα ἐκδηλώσῃ δημοσίᾳ ὅτι τὸ προσωπικὸν τοῦτο ἐνδιαφέρον τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα του ἀναγνωρίζεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἐντελῶς δεδικαιολογημένον. Ἐὰν ἤθελε νὰ συμβουλευθῇ μόνον τὴν ἄνεσίν του, θὰ ἄφινε βεβαίως πολλά, ἅτινα εἶνε ἐνίοτε λίαν ὀχληρὰ δι' αὐτόν, γέροντα πάντοτε πολυμέριμνον, ὑπ' ἐργασίας δὲ πάντοτε βεβαρημένον. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζει σωματικοὺς κόπους καὶ δὲν γνωρίζει ταλαιπωρίας, ὅταν πιστεύῃ ὅτι πρέπει διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ παρουσίας ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς δικαίας ἐλπίδας τῶν ὑπηκόων του. Κοπιαστικὰ ταξείδια, ἐπιμόχθους ἑορτάς, στρατιωτικὰς ἀσκήσεις καὶ παραστάσεις ἐν ἀνέμῳ καὶ θυέλλῃ, ἐν θέρει καὶ χειμῶνι, πανηγύρεις ἐπὶ ἀξιομνημονεύτοις ἡμέραις, πρὸς ἐγκαινιάσεις σπουδαίων ἱδρυμάτων, —οὐδεμίαν τῶν πολλάκις ἀμέτρων τούτων ἀπαιτήσεων θέλει ν' ἀποφύγῃ. Καὶ οὗτος, πρὸς ὃν ἅπασαι αἱ καρδίαι ἀλαλάζουσιν ἐκ χαρᾶς, οὗ ἡ παρουσία τυγχάνει ἡ ὡραιοτέρα αἴγλη τῶν τελετῶν ἐκείνων, οὗτος, ἱστάμενος ἐν τῷ λάμποντι κέντρῳ τῆς ἑορτῆς, εἶνε ὁ μόνος ἴσως, ὅστις προσφέρει βαρεῖαν θυσίαν, ὃν ἡ μονότονος ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ θεάματος ἐκούρασεν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη καὶ ὁ ὁποῖος συμμετέχει κατὰ τόσον μόνον τῆς γενικῆς χαρᾶς, καθ' ὅσον συναισθάνεται ὅτι προξενεῖ χαράν. Οὐδεὶς δὲ τῶν εἰς τὰς πανηγύρεις συμμετεχόντων παρατηρεῖ, τί αἰσθάνεται ἆρά γε ἐνδομύχως ὁ εὐγενὴς μονάρχης, ὁ γηραλέος καὶ ἡσυχίας χρήζων αὐτοκράτωρ. Δι' ἕκαστον ἔχει μίαν εὐμενῆ ἀλησμόνητον λέξιν. Ἐν τούτοις δὲν ἐπιζητεῖ ποτε εὔωνον δημοτικότητα. Μεθ' ὅλην τὴν εὐφρόσυνον εὐπροσηγορίαν δὲν ἐξέρχεται ποτε ἐκ τοῦ στερεῶς κεκλεισμένου κύκλου, ὃν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα χαράττει περὶ αὐτόν, καὶ ἔξω τοῦ ὁποίου ὁ σεβασμὸς κρατεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς πρέπουσαν ἀπόστασιν. Δὲν εἶνε ἡ κενόδοξος εὐαρέσκεια ἀπολαύσεως τῆς μεθυστικῆς εὐωδίας τῆς δόξης ἡ ὠθοῦσα αὐτὸν νὰ ζητῇ ἐπαφὴν πρὸς τὸν ἐνθουσιώδη αὐτοῦ λαόν· εἶνε μόνον ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀνάγκης νὰ διαδηλοῖ τρανῶς τὴν συνάφειαν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, εἰς ἃς ἡ αὐτοκρατορικὴ παρουσία μόνον

Digitized by Google

χορηγεῖ γνησίαν καθιέρωσιν. Ὡς ἅπασαι αἱ πράξεις τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ αὕτη ἀπορρέει ἐκ τῆς συναισθήσεως τοῦ καθήκοντός του, ἥτις κανονίζει καὶ ἰθύνει ὅλην τὴν ὕπαρξίν του.

Ἀξιοπρεπῆ ὠνομάσαμεν τὸν αὐτοκράτορα. Καὶ τῳόντι οὐδέν ποτε ἔπραξε μειοῦν τὴν ἀξιοπρέπειάν του. Διότι ἐρείδεται αὕτη ἐπὶ τῶν εὐγενεστέρων ἰδιοτήτων τοῦ ἀνδρός: ἐπὶ τοῦ θάρρους καὶ τῆς σταθερότητος.

Εἶνε ἆρά γε ἀνάγκη νὰ ἐνθυμηθῶμεν, κατὰ ποῖον τρόπον ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς πολέμους; Δὲν ἦτο ὁ ἡγεμονικὸς συνδαιτυμὼν αἱματηροῦ θεάματος· ἦτο ὁ γνήσιος γερμανὸς στρατηγός, ὅστις, καίτοι τὸ γῆρας ἐπέβαλλεν αὐτῷ τὴν φειδὼ τῶν δυνάμεών του, οὐδεμίαν ἐγνώριζε μαλθακότητα, καὶ ὁ ὁποῖος ἵστατο μετὰ τῶν ἰδικῶν του τεταγμένος ἐν μέσῳ τῶν φρικωδῶν ταλαιπωριῶν καὶ τῶν σπουδαίων κινδύνων, ἀπὸ τῆς πρώτης βολῆς, ἥτις ἐρρίφθη, μέχρι τῆς πρώτης κρούσεως τοῦ κώδωνος, ὅστις ἀνήγγειλε τὴν εἰρήνην. Καὶ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ διαγωγή του εἰς τὰς ἀπαισίους ἐκείνας ἡμέρας, ἃς μετὰ βαθείας μόνον αἰσχύνης ἐνθυμούμεθα, ὅτε φρενοβλαβὴς κακουργία ἢ κακουργικὴ φρενοβλάβεια διηύθυνε κατ' αὐτοῦ δολοφονικὸν ὅπλον; Οὐχὶ μόνον ἐκείνους, οἵτινες ἀναγνωρίζουσι τὴν πρόνοιαν ὡς τὸ καλλίτερον μέρος τῆς ἀνδρείας, ἀλλὰ τοὺς θαρραλέους ἀκόμη δὲν ἤθελέ τις μεμφθῆ, ἐὰν εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας αἵτινες ἐπηκολούθησαν τὰς κακούργους πράξεις ἐλάμβανον πᾶν προφυλακτικὸν μέτρον ὅπως προστατεύσωσι τὴν ὑψηλὴν θέσιν ἐφ' ἧς ἵστανται οἱ βασιλεῖς. Ὁ αὐτοκράτωρ μόνος δὲν εἶχε τὴν συναίσθησιν τῆς ἀνάγκης τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας. Εἶχε πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν λαόν του. Δὲν ἤθελε νὰ πάσχουν οἱ πολλοὶ ἕνεκα τῆς αἰσχρότητος ἑνὸς προσώπου. Ὡς ἂν οὐδὲν εἶχε συμβῆ, ἐδείκνυτο ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ του κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς συνήθως, καὶ ἐξηκολούθησε δεχόμενος ἐν τῇ ἁπλῇ αὐτοῦ ἀνοικτῇ ἁμάξῃ τὴν λατρείαν τοῦ λαοῦ.

Μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τούτου θάρρους συνδυάζεται ἡ σταθερότης τῆς θελήσεώς του. Αἱ πράξεις αὐτοῦ ρυθμίζονται διὰ συνετοῦ ὑπολογισμοῦ καὶ διὰ τῆς ὑπαγορεύσεως τῆς συνειδήσεως. Ἐὰν πιστεύει ὅτι εὗρηκε τὸ ὀρθόν, δὲν ἐκκλίνει τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ βαδίζει ἀποφασιστικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἀδιαφορῶν περὶ ἐπιδοκιμασίας ἢ ἀπαρεσκείας. Ἐὰν δὲν εἶχε τὴν σταθερότητα ταύτην, δὲν ἤθελε γείνει ὁ μέγας ἡμῶν αὐτοκράτωρ, μεθ' ὅλας τὰς προεξεχούσας ἰδιότητας τὰς κοσμούσας αὐτόν. Εἰς τὰς πρώτας καὶ κρισιμωτέρας ἡμέρας τῆς κυβερνήσεώς του ἀντεμετώπισεν ἐν πλήρει συναισθήσει τοῦ δικαίου αὐτοῦ τὴν θύελλαν μετὰ ἰσχύος ἀντιστάσεως, μετὰ ἰσχυρογνωμοσύνης καὶ δραστηριότητος, αἵτινες φαίνονται ὑπερβαίνουσαι τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου. Οὗτος μόνος ἐδείχθη ἔχων δίκαιον ἀπέναντι τῆς ἀγανακτούσης πλειονοψηφίας τῶν ὑπηκόων του. Ἀφοῦ ἡ ὀξυδέρκεια αὐτοῦ ἐγνώρισεν, ὅτι ὁ στρατιωτικὸς διοργανισμὸς τῆς χώρας ἡμῶν ἠδύνατο νὰ ἐπιδιωχθῇ καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ μόνον ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ σχεδιασθεισῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἱκανωτέρων αὐτοῦ συμβούλων ἐπιδοκιμασθεισῶν βάσεων, καὶ ὅτι εἶχεν εὕρει ἐπὶ τέλους διὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων τοῦ κράτους τὸν ἄνδρα τῶν θερμοτέρων καὶ ἐνδομυχοτέρων αὐτοῦ πόθων, ἔχοντα πολιτικὴν μεγαλοφυΐαν πρώτης τάξεως —ἀφοῦ ἐγνώρισε τοῦτο, ἀντέστη μόνος κατὰ τῆς ἐπιθέσεως πάσης σχεδὸν τῆς χώρας—εἰς καθ' ὅλων!—καὶ πρὸ τῆς σιδηρᾶς αὐτοῦ σταθερότητος μόνον ὠπισθοχώρησεν ἡ σφοδρὰ αὕτη ὁρμή. Προθύμως ἠνέχθη ὅτι ἡ θέλησις αὐτοῦ ἡ ἐκπηγάσασα ἐξ ἀκριβοῦς κατανοήσεως τῶν πραγμάτων παρεγνωρίσθη πανταχοῦ· ἠνέχθη, ἂν καὶ μετὰ ὀδυνηροῦ αἰσθήματος, ἀλλ' ἄνευ μνησικακίας, καὶ προσωπικὰς ἀκόμη ὕβρεις καὶ ταπεινώσεις. Ἠγγυήθη μεθ' ὅλου αὐτοῦ τοῦ ἀξιώματος, ὡς βασιλεὺς καὶ κύριος, ὑπὲρ τῶν ὑπηρετῶν, οὓς εἶχεν ἐκλέξει καὶ τὸ μεγαλουργὸν τῶν ὁποίων αὐτὸς μόνος εἶχε διαγνώσει. Τὴν προστασίαν ἣν ἐχορήγησε πρὸς τὸν Ὄθωνα Βίσμαρκ ἀπέναντι τῆς μεγάλης δυσηνίου πλειονοψηφίας ὁ δημοκράτης Scherr χαρακτηρίζει δικαίως ὡς τὴν μεγάλην, ἀληθῶς ἱστορικὴν ἀξίαν τοῦ βασιλέως Γουλλιέλμου τῆς Πρωσσίας, ἣν μωρία μόνον καὶ παντελὴς ἔλλειψις νοημοσύνης πρὸς ὀρθὴν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων καὶ δικαιοσύνης ἐπιτρέπεται νὰ παρίδῃ.

Αὕτη ἡ σταθερότης τῆς θελήσεως εἶνε τόσῳ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστος, ὅσῳ εἶνε ἐντελῶς ἀπηλλαγμένη πάσης δυστρόπου ἐπιμονῆς καὶ πάσης παραλόγου ἀξιώσεως τοῦ ἔχειν δίκαιον. Εἰς ὅλα τὰ σπουδαῖα ζητήματα ὁ αὐτοκράτωρ εἶνε λίαν εὐπρόσιτος εἰς καλὴν συμβουλήν. Καταπνίγει, ὅσον δύσκολον καὶ ἂν εἶνε τοῦτο ἐνίοτε δι' αὐτόν, πᾶν προσωπικὸν αἴσθημα. Ἀκούει προσεκτικῶς τοὺς ἐναντίους λόγους, ἐξετάζει καὶ ζυγίζει αὐτούς. Δύναται νὰ πείθηται, νὰ διδάσκηται, νὰ μεταβάλλῃ γνώμην. Τινὲς ἐκ τῶν μᾶλλον σπουδαίων μεταρρυθμίσεων τοῦ ἡμετέρου πολιτικοῦ βίου κατωρθώθη νὰ ἐκτελεσθῶσι μόνον διὰ τῆς θυσίας προσωπικῶν αἰσθημάτων τοῦ αὐτοκράτορός μας. Ἀφοῦ ὅμως ἅπαξ προσφέρῃ τὴν θυσίαν ταύτην καὶ ἀσπασθῇ τὴν γνώμην τοῦ μεγάλου αὐτοῦ συμβούλου, ἐγγυᾶται ὑπὲρ αὐτῆς μετὰ τῆς αὐτῆς καρτερίας καὶ σταθερότητος, ὡς ἂν αὕτη εἶχεν ἐκπηγάσει ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πεποιθήσεως, καὶ τὴν ὑποστηρίζει δι' ὅλης τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ ἰσχύος. Ὅπως δὲ ὁ αὐτοκράτωρ εἶνε πλέον ἢ πεπαιδευμένος, ἤτοι

Digitized by Google

ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένος, οὕτως εἶνε καὶ πλέον ἢ φρόνιμος—εἶνε σοφός.

Ἐν τῇ σχέσει ταύτῃ πρὸς τοὺς σπουδαίους συνεργάτας καὶ συμβούλους του δείκνυται ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ ἁβρότης, ἥτις θέλγει ὅλους τοὺς περὶ αὐτόν: πρὸ πάντων ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ πιστὴ αὐτοῦ εὐγνωμοσύνη. Δὲν λησμονεῖ ποτε μίαν γενομένην αὐτῷ ἀγαθὴν πρᾶξιν. Διατελεῖ ἀφωσιωμένος καὶ πιστὸς πρὸς πάντα ὑπηρετοῦντα αὐτὸν μετὰ πίστεως. Εἶνε ἀνεξάντλητος εἰς τὴν ἐπινόησιν ἁβρῶν περιποιήσεων. Αἰσθάνεται, ὅτι τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματός του συνίσταται εἰς τὸ ὅτι δύναται νὰ καθιστᾷ εὐδαίμονα τὸν ἐλπίζοντα ἐπ' αὐτόν. Οὕτω δὲ ἀνέθρεψε δι' ἑαυτὸν οὐχὶ τυφλοὺς δούλους, ἀλλὰ πράγματι ἀφωσιωμένους πάντοτε ἑτοίμους ὑπηρέτας, οἵτινες ἤθελον θυσιάσει ἑκάστην στιγμὴν τὴν ζωήν των ὑπὲρ αὐτοῦ.

Εἶνε ἱπποτικὸς καὶ περιποιητικὸς πρὸς τὰς γυναῖκας, Ἀλλ' εἶνε γνήσιος ἀνήρ, ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁποίου ἡ γυνὴ δὲν ἔπαιξέ ποτε ἄλλο πρόσωπον, ἢ τὸ οὐχὶ βεβαίως ὀλιγώτερον ἔνδοξον, πλὴν μετριοφρονέστερον ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ φύσις ἔδωκε τῷ γυναικείῳ φύλλῳ. Ἄλλην σημασίαν εὐτυχῶς ἡ γυνὴ δὲν εἶχε ποτὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Πρωσσίας. Δὲν γνωρίζομεν ἡμεῖς μίαν Maintenon, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον μίαν Pompadour ἢ μίαν Dubarry. Ἡ ἱστορικὴ γυνὴ τοῦ βασιλείου ἡμῶν εἶνε ἡ βασίλισσα Λουΐζα: ἡ εὐγενής, καρτερική, συνετὴ καὶ ἡ λάμπουσα δι' ὅλων τῶν γυναικείων ἀρετῶν πιστὴ σύντροφος, ἡ παρήγορος σύζυγος, ἡ φιλόστοργος μήτηρ, μετριόφρων ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, ἀξιοπρεπὴς ἐν τῇ ἀτυχίᾳ—τὸ πρότυπον τῆς γερμανίδος γυναικός. Καὶ ὁ σύνδεσμος ἀκόμη, ὅστις ἀπὸ ἡμίσεος αἰῶνος καὶ ἐπέκεινα ἑνώνει τὸν αὐτοκράτορά μας μετὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ συζύγου, εἶνε ὁ σύνδεσμος τῆς μετὰ σεβασμοῦ ἀφοσιώσεως. Ἐπωφελεῖται δὲ ἑκάστην περίστασιν ἵνα προσενέγκῃ τὸν σεβασμὸν τοῦτον εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ κυρίαν. Πρὸς αὐτὴν ἀπηυθύνετο ἡ πρώτη σκέψις του μετὰ τὰ ἱστορικὰ κατορθώματα, ἅτινα ἐξετέλεσε, καὶ διὰ τῶν πρὸς τὴν βασίλισσαν καὶ αὐτοκράτειραν τηλεγραφημάτων ἡ πατρὶς καὶ ὁ κόσμος ἔμαθον τὴν βραχυλογωτέραν καὶ μᾶλλον συγκινητικὴν ἱστορίαν τῶν μεγάλων πολέμων. Καὶ παρίσταται πάντοτε παρ' αὐτήν, ὁσάκις γυναικεία πρᾳότης καὶ εὐσπλαγχνία πρέπει ν' ἀσκηθῶσι καὶ ν' ἀποδειχθῶσιν: εἰς τὰς εὐεργετικὰς ἐνεργείας καὶ εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῆς γενικῆς ἀνάγκης. Βαθεῖα ἀποστροφὴ κατὰ τοῦ ψευδοῦς αἰσθήματος καὶ τῆς ἐμπαθοῦς ὑποκρισίας ὑπάρχει ἐν τῇ σχέσει τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του: ὅπως πρὸς τὴν σύζυγον, οὕτω καὶ πρὸς τὸν υἱόν του, ὃν ἀνέθρεψεν εἰς ὅλας τὰς ἀρετὰς τοῦ μονάρχου, ὡς ἱπποτικὸν στρατιώτην, καλὸν πολίτην καὶ ἄξιον ἀντιπρόσωπον καὶ διάδοχόν του. Ἐν ἁπλῇ δὲ στοργῇ εἶνε ἀφωσιωμένος εἰς τὴν θυγατέρα του καὶ ἐν συγκινητικῇ ἀδελφικῇ τρυφερότητι εἰς τὴν γηραλέαν αὐτοῦ ἀδελφήν. Διὰ τὰ ἀποθανόντα μέλη τῆς οἰκογενείας του διαφυλάττει βαθυτάτην εὐσέβειαν. Ἐν ἑκάστῃ περιπτώσει ἐκφράζει συγκινητικῶς τὸ ἀληθὲς σέβας, μεθ' οὗ ὁ αὐτοκράτωρ μας ἀναμιμνήσκεται τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός του. Ὅτε δὲ ἐξεκίνησε διὰ τὸν μέγαν ἀγῶνα μεταξὺ τῶν δύο κραταιοτέρων λαῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπὸ κυανοῦ φωτὸς μυστηριωδῶς λουομένην στοάν, ὅπως ἀναπέμψῃ προσευχὴν σιωπηλὴν ἐκεῖ, ὅπου τὰ λείψανα τῶν μακαρίων αὐτοῦ γονέων κεῖνται τεθαμμένα ἐν αἰωνίᾳ γαλήνῃ. Ζωηρὰν δὲ καὶ προσφιλῆ διατηρεῖ τὴν μνήμην τῶν ἀποθανόντων αὐτοῦ ἀδελφῶν, πρὸ πάντων τὴν τοῦ βασιλικοῦ του ἀδελφοῦ Φρειδερίκου Γουλλιέλμου τοῦ Τετάρτου, ὅσον διάφορος τοῦ ἰδικοῦ του καὶ ἂν ἦτο ὁ ἰδιότροπος χαρακτὴρ τοῦ ρεμβώδους, πνευματώδους καὶ εὐγενοῦς ἐκείνου ἀνδρός, τοῦ πεπροικισμένου δι' ἁπάντων τῶν προτερημάτων, ἐκτὸς τῶν τοῦ κυβερνᾷν.

Οὕτως ἡ εἰκὼν τοῦ ἡμετέρου αὐτοκράτορος παρουσιάζεται ὡς τὸ πρότυπον ἐντελοῦς ἀνδρός. Ἡ θέλησίς του ρυθμίζεται ὑπ' ἀληθοῦς μεγαλείου τῆς ψυχῆς, αἱ πράξεις του κανονίζονται ὑπὸ ἐκτάκτου νοός, ὑψηλῆς μορφώσεως καὶ σιδηρᾶς καρτερίας, ἡ δρᾶσίς του διευθύνεται ὑπὸ τοῦ στερεοῦ καθήκοντος. Ἐὰν ποτε μονάρχης τις ἦτο προωρισμένος διὰ μεγάλα κατορθώματα, οὗτος εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ Γουλλιέλμος. Καὶ ἐξετέλεσε ταῦτα ὡς ἥρως ἐν πλήρει συναισθήσει τῆς δυνάμεώς του, ἀλλ' ἐντελῶς μετριοφρόνως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀλαζονίας. Πιστότατος ὢν χριστιανός, ἔκυψε πάντοτε ἐν ταῖς ἐνδοξοτέραις τοῦ βίου του στιγμαῖς πρὸ τοῦ Ὑψίστου Κυρίου καὶ δύναται νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς θεούς, διότι ἐξετέλεσαν τόσον πολλὰ δι' αὐτοῦ.

Σήμερον σημαίνουσι πάντες οἱ κώδωνες, πάντα τὰ ὄργανα ἠχοῦσι καὶ πᾶσαι αἱ καρδίαι προσεύχονται: «Κύριε σῶζε τὸν βασιλέα!» Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ διατηρήσῃ τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὴν πλήρη σεβασμοῦ ἀγάπην ἡμῶν καὶ χορηγήσῃ αὐτῷ δύναμιν, ἵνα φέρῃ εὐρώστως τὸ βαρὺ ἄχθος τῶν ἐνενήκοντα αὐτοῦ ἐτῶν, διαφυλάξῃ αὐτῷ τὴν ἀξιοθαύμαστον σαφήνειαν καὶ βαθύτητα τοῦ νοός, τὴν σοφίαν καὶ ἀγαθότητά του ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ παντὸς τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου!

Καὶ ἂν ἔχῃς κλίσιν πρὸς τὸ ἰδεῶδες, φρόντιζε πρὸς καταπραΰνσιν τῶν γηΐνων φροντίδων. Διότι καὶ τὸ ἀερόστατον ἀνέρχεται εἰς τὰ νέφη, ἀλλ' ἀφοῦ κορεσθῇ κάτω ἐπὶ τῆς γῆς.

Digitized by Google

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ὁ τραπεζίτης μείνας μόνος ἐσκέπτετο.

— Ὁ διάβολος νὰ τὴν πάρῃ αὐτὴν τὴν Θηρεσίαν, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Ἀλλ' ἀφοῦ ἀνέβῃ, ἔπρεπε φρονίμως νὰ ἐνδώσω, ἀλλέως θὰ μοῦ ἤνοιγε δουλειαίς. Εἶνε στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας δὲν εἶνε ὅσον τρελλὴν τὴν ἤθελα. Καὶ αὐτὸ τὸ μικρὸ μαγκόπαιδο, τὸ ὁποῖον ἐμάζευσεν ἀπὸ τοὺς δρόμους... νὰ εἶνε πραγματικῶς υἱός της καὶ υἱός μου; Μὰ τὴν ἀλήθειαν, μοῦ ἔρχεται νὰ τὸ πιστεύσω, διότι ἔχει μίαν ὁμοιότητα... Βεβαίως τὸ παιδὶ τῆς Φακινέτας δὲν ἐχάθη εἰς τὴν πυρκαϊὰν τοῦ ἀχυρῶνος. Εἶδα τὸ πρακτικόν, τὸ ὁποῖον συνέταξαν αἱ ἀρχαὶ μετὰ τὸ συμβάν, καὶ δὲν εἶνε ἀδύνατον.... Ἀδιάφορον! Ἐγὼ πρέπει τώρα νὰ βγάλω τὴν οὐράν μου ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν,.. καὶ ἂν τὰ πράγματα 'πάγουν καθὼς ἐλπίζω, εἰς τρεῖς ἡμέρας φεύγω διὰ τὸ Βέλγιον, καὶ ἂς ξεμπερδεύσουν ἐδῶ ὅπως θέλουν.. Ἀρκεῖ αὐτὸς ὁ διαβολο-Ἕκτωρ νὰ μὴ μοῦ τὰ χαλάσῃ.

Καὶ ἤρχισε πάλιν τὴν ἐργασίαν του, καθ' ἣν ἠσχολεῖτο ν' ἀποκρύψῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπὸ τῶν δανειστῶν του ὅσας ἔτι κατεῖχεν ἀξίας.

Ἀλλὰ διέκοψεν αὐτὸν μετ' ὀλίγον ὁ διανομεὺς τοῦ τηλεγραφείου, κομίζων τηλεγράφημα ἐκ Κλαμεσύ. Περιεῖχε δὲ βεβαίως αὐτὸ εὐάρεστον εἴδησιν, διότι ὁ τραπεζίτης, ἀφοῦ τὸ ἀνέγνωσεν ἔτριψε τὰς χεῖρας του, ψιθυρίζων:

— Ὡραῖα, λαμπρά! ἂν μοῦ δώσουν καιρὸν θὰ ἐπιτύχω.

Καὶ ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν χαρτίων του, ὅτε ἤκουσεν ἀπὸ τῆς κλίμακος φωνὴν ἔντονον καὶ ὀργίλην, προδήλως τοῦ Ἕκτορος. Ἦτο δὲ ὁ Ἕκτωρ ἀληθῶς, ἐπιστρέφων ἀπὸ τοῦ Μύλου, καὶ ὁ Λοβεδὺ ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ γραφεῖόν του. Ὁ νέος εἰσῆλθε μορφάζων.

— Βιάζομαι, πατέρα, εἶπε· πρέπει ν' ἀλλάξω ἐνδύματα. Δὲν βλέπεις εἰς ποίαν κατάστασιν εἶμαι;

Ὁ Ἕκτωρ ἐκαλύπτετο ἔτι πράγματι ὑπὸ πρασινωποῦ πηλοῦ. Τὸ ἠλλοιωμένον αὐτοῦ πρόσωπον εἶχε τὴν αὐτὴν χροιὰν καὶ ἡ κόμη του ἔσταζεν ἰλύν.

— Ἀλήθεια! πόθεν ἐβγῆκες ἔτσι;

— Ἀπὸ τὸν βάλτον τοῦ μύλου Βαλάρ. Ἠθέλησα νὰ κάμω κάτι τελειωτικόν, καὶ μοῦ τὰ ἐχάλασε πάλιν αὐτὸς ὁ ἄθλιος, τὸν ὁποῖον ἀπαντῶ πάντοτε ἐμπρός μου.

Διηγήθη δὲ ταχέως τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐξαδέλφης του συμβάντα κ' ἐξέθηκε πῶς ἡ παρέμβασις τοῦ Νοὲλ τὸν ἐξηυτέλισε.

— Ὅλ' αὐτὰ ἐν τούτοις δὲν τὰ εἶχες συλλογισθῆ ἄσχημα, ὑπέλαβεν ὁ πατήρ· καὶ τώρα τί θὰ κάμῃς;

— Θὰ φονεύσω τὸν ἀγροῖκον αὐτόν, ὁ ὁποῖος μὲ προσέβαλε. Τοῦ εἶπα ὅτι συγκατανεύω νὰ μονομαχήσω μαζή του, καὶ ἐδέχθη τὴν μονομαχίαν... Θὰ τὸν φονεύσω λοιπὸν ὅπως σὲ βλέπω καὶ μὲ βλέπεις, καὶ ἡ ἀχάριστος αὐτὴ καὶ κακότροπος Ἀδριανή, ἡ ὁποῖα τὸν ἀγαπᾷ, θὰ λάβῃ ἀφορμὴν νὰ κλαύσῃ.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἐκίνησε τὴν κεφαλήν.

— Κακὸν μέσον, εἶπεν. Ἂν τὸν ἀγαπᾷ, δὲν θὰ σοῦ συγχωρήσῃ τὸν θάνατόν του, καὶ δὲν θὰ δυνηθῇς πλέον νὰ τὴν νυμφευθῇς. Δὲν πρέπει δὲ κανεὶς ποτὲ ν' ἀπελπίζεται ἀπὸ τὴν ἰδιοτροπίαν τῆς γυναικός. Ἔπειτα, ἐσκέφθης, Ἕκτορ, ὅτι δὲν πρέπει, σὺ εὐπατρίδης, νὰ κτυπηθῇς μ' ἕνα σιδηρουργόν; Θὰ σὲ περιπαίξουν.

— Αὐταὶ εἶνε προλήψεις ἀπηρχαιωμέναι. Ὁ Νοὲλ μὲ στενοχωρεῖ, καὶ μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον μὲ ποῖον μέσον θ' ἀπαλλαγῶ ἀπ' αὐτὸν τὸν ταχύτερον. Ὡς πρὸς τὴν Ἀδριανήν, δὲν ἠξεύρω μὰ τὴν ἀλήθειαν ἂν δὲν τὴν μισῶ τόρα ὅσον κ' ἐκεῖνον.

— Αὐτὰ εἶνε θυμοὶ ἐρωτευμένου! Ἄκουσε, Ἕκτορ. Δὲν πρέπει νὰ θυσιάσῃς εἰς γελοίαν ἐκδίκησιν τὰ σοβαρὰ σχέδια τὰ ὁποῖα μελετῶ, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἔχεις καὶ σὺ τὸ μέρος σου. Ἂν λάβω αὐτὰς τὰς πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα ἀπὸ τὴν πώλησιν τοῦ Βλινύ, ἠμποροῦμεν νὰ φύγωμεν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ ν' ἀρχίσωμεν δι' αὐτῶν νέαν περιουσίαν. Ἔλαβα δὲ πρὸ μικροῦ τηλεγράφημα τοῦ συμβολαιογράφου Περρέν, ὁ ὁποῖος εἶνε αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὸ Κλαμεσύ,καὶ μοῦ ἀναγγέλλει ὅτι εἶδε τοὺς τραπεζίτας τῆς πόλεως κ' ἐλπίζει νὰ ἔχῃ αὔριον εἰς τὴν διάθεσίν μου τὸ ποσὸν ὁλόκληρον.Ἰδοὺ! διάβασε!

Καὶ τῷ ἔδωκε τὸ πρὸ μικροῦ κομισθὲν τηλεγράφημα.

Ὁ Ἕκτωρ τὸ ἐθεώρησεν ἀφηρημένος καὶ ἀπήντησεν.

— Ἐξαίρετα· ἀλλὰ τί σχέσιν ἔχει τοῦτο μὲ τὸ νὰ μὴ τιμωρήσω αὐτὸν τὸν αὐθάδη Νοέλ;

—Δὲν ἐννοεῖς ὅτι ἡ μονομαχία αὐτὴ θὰ παροργήσῃ τὴν μητέρα καὶ τὴν κόρην,... τὴν κόρην ἰδίως ἡ ὁποία κάμνει τὴν κυρίαν Δυχαμὲλ ὅ,τι θέλει; Ἠμποροῦν, ἅμα θυμώσουν, νὰ ἀναβάλουν τὴν πληρωμὴν τῶν πεντακοσίων χιλιάδων, καὶ ἴσως νὰ διαλύσουν καὶ τὴν συμφωνίαν. Καὶ τότε τί γινόμεθα καὶ οἱ δύο; Σὲ παρακαλῶ, παραιτήσου ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνόητον ἐπιχείρησιν. Ἐκδικεῖται κανείς, ὅταν ἡ ἐκδίκησις ζημιώνει τὰ συμφέροντά του;

— Εἶσ' ἐλεύθερος, πάτερ μου, νὰ προτιμᾷς τὸ συμφέρον. Σκέψου περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σου καὶ

Digitized by Google

μὴν ἀνησυχῇς δι' ἐμέ. Καθεὶς μας ἂς πράξῃ κατὰ τὰς ἰδέας του.

— Καὶ πάλιν σοῦ λέγω, ἡ ἐπιμονή σου θὰ μᾶς καταστήσῃ ἐχθρὰς τὴν θεῖαν σου καὶ τὴν ἐξαδέλφην σου, καὶ θὰ μηδενίσῃ τὴν τελευταίαν μας ἐλπίδα. Πρέπει νὰ παραιτηθῇς ἀπ' αὐτὴν τὴν μονομαχίαν, ἢ τοὐλάχιστον νὰ τὴν ἀναβάλῃς ἕως ὅτου λάβω τὰς πεντακοσίας χιλιάδας... Εὑρὲ προφάσεις διὰ νὰ παρατείνῃς τὰ πράγματα... Δύο ἡμέρας, μόνον δύο ἡμέρας σοῦ ζητῶ... Ἔπειτα σκότωσε ὅποιον θέλεις.

— Λυποῦμαι ὅτι δὲν ἠμπορῶ, ἀπήντησεν ὁ Ἕκτωρ ψυχρῶς. Σὺ συλλογίζεσαι τὰ χρήματά σου, ἐγὼ συλλογίζομαι τὴν ἐκδίκησίν μου... Πηγαίνω λοιπόν, μὲ τὴν ἄδειάν σου, ν' ἀλλάξω πρῶτον ἐνδύματα, κ' ἔπειτα ν' ἀναζητήσω τοὺς γείτονάς μας, τοὺς ἀδελφοὺς Δεβάρ, οἱ ὁποῖοι θὰ μοῦ χρησιμεύσουν ὡς μάρτυρες.

Ὁ Λοβεδὺ προσεπάθησε νὰ τὸν κρατήσῃ.

— Μίαν στιγμήν,.. στάσου μίαν στιγμήν! ἐφώνησε. Σκέψου τὰς φοβερὰς συνεπείας... Πρέπει δὲ ἀκόμη νὰ σοῦ εἰπῶ, ὅτι ἂν τυχὸν ἀπαντήσῃς εἰς τὸ σπίτι τὴν πτωχὴν αὐτὴν τρελλήν, τὴν ὁποίαν λέγουν Φακινέταν....

Ἀλλ' ὁ Ἕκτωρ ἦτο ἤδη μακράν.

— Κτῆνος! σιδηροκέφαλε! ἐψιθύρισεν ὁ τραπεζίτης κλείων παταγωδῶς τὴν θύραν. Πηγαίνει νὰ θυσιάσῃ ἴσως τὸ μέλλον μας εἰς μίαν μωρὰν φρενοτροπίαν. Ὡραία κατάστασις! Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἡ Τερέζα καὶ τὸ μικρό της, ἀπὸ τὸ ἄλλο ὁ δαιμονισμένος αὐτὸς Ἕκτωρ.. Θὰ κυττάξω κ' ἐγὼ νὰ ἐφαρμόσω τὴν συμβουλὴν τοῦ τρυφεροῦ μου υἱοῦ,.. νὰ ἔβγω ἀπὸ τὴν λάσπην, καὶ οἱ ἄλλοι ἂς κάμουν καλά.

Κ'.

Τὸ μυστικὸν τοῦ χαρτοφυλακίου.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν περὶ τὸ ἑσπέρας ἦσαν πολλοὶ συνηγμένοι ἐν τῷ δωματίῳ, ὅπερ κατεῖχεν ὁ Ἰωάννης Ῥεβοὺ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Νοὲλ Λετελλιέ. Ὁ Νοὲλ ἦτο ἀπών, ἀλλ' ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ ταχέως. Ζωηρὰ δὲ φαιδρότης ἐπεκράτει μεταξὺ τῶν παρισταμένων. Ὁ Ἰωάννης ἦτο ἐν πλήρει ἀναρρώσει, καίτοι δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἰαθῇ· καθήμενος δὲ ἡμίγυμνος ἐπὶ τῆς κλίνης του, ἐφυλλολόγει διὰ τῆς ἐλευθέρας χειρὸς του δέσμην ἐπισήμων ἐγγράφων. Ἡ γηραιά του μήτηρ, ἥτις τὸν εἶχε νοσοκομήσει μετὰ τοσαύτης στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως, ἐκάθητο ἔτι παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του καὶ προσεπάθει νὰ τὸν πραΰνῃ, καίτοι συμμεριζομένη τὴν χαράν του. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς κλίνης ἵσταντο, πλήρεις χαρᾶς ἐπίσης, ὁ Γριβὲ καὶ ἡ κόρη του Πετροῦλα. Εἶχον καὶ αὐτοὶ μεγάλην δέσμην ἐγγράφων ἀνὰ χεῖρας, ὧν δὲν ἐννόουν μὲν βεβαίως τὸ περιεχόμενον ἀλλ' ἐγνώριζον ὅμως τὴν μεγάλην σπουδαιότητα. Ἐν τούτοις ὁ Γριβέ, ἐν μέσῳ τῆς χαρᾶς του, ἐφαίνετο ἀνήσυχος. Νέφος παροδικὸν ἐσκίαζεν ἐνίοτε τὸ μέτωπόν του, καὶ ἔστρεφεν ἀνησύχως τὰ βλέμματα πρὸς τὴν θύραν.

Ἤρχιζεν ἤδη νὰ νυκτώνῃ, καὶ ὁ Ἰωάννης ἀπώθησε τὰ ἔγγραφα, ἅτινα πρὸ μικροῦ τοσοῦτον περιπαθῶς ἀνεδίφα.

— Μητέρα, εἶπε, φύλαξέ τα αὐτὰ τὰ χαρτιὰ εἰς τὴν τσέπη σου... Τί τὰ θέλεις! Σὰν ψέματα μοῦ φαίνεται, πῶς ἐγείναμεν ἰδιοκτῆται τοῦ σπιτιοῦ, τοῦ ἀμπελιοῦ... Ἆ! ὁ θεὸς νὰ ταῖς φυλάγῃ ταῖς καλαῖς κυρίαις, ταῖς ἅγιαις γυναῖκες, ποῦ μᾶς ἔκαμαν τόσο πλουσίους.

— Ὅλ' αὐτὰ καλὰ εἶνε, Γιάννη, εἶπεν ἡ γραῖα Ῥεβού, ἀλλὰ δὲν σοῦδωκαν τὴν ὑγείαν σου οὔτε σοῦ κόλλησαν τὰ σπασμένα σου κόκκαλα... καὶ σὺ κουνηέσαι πάλι...

— Τὰ κόκκαλά μου; τί ἔπαθαν; Σὲ δυὸ ἡμέρας θὰ σκαλίζω τὸν κῆπό μου καὶ θὰ σκάπτω τ' ἀμπέλι μου, ἐκτὸς ἂν πιάσω πάλι τὴν παληά μου τέχνη.. εἰκοσιπέντε τὸ κομμάτι. Μοῦ φαίνεται πῶς καὶ ἀπὸ τόρα 'μπορῶ νὰ πηδήσω, νὰ χορεύσω, νά.. ἄϊ!

Ὁ νέος κτηματίας ἠθέλησε νὰ ἐκφράσῃ τὴν χαράν του διὰ ζωηρῶν πως κινημάτων, κ' ἐτιμωρήθη δι' αἰφνιδίου καὶ ὀξείας ὀδύνης. Ὠχριάσας ἀνέπεσεν ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιόν του.

— Τὰ βλέπεις; εἶπεν ἡ μήτηρ του.

Ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ πόνος παρῆλθε ταχὺς ὡς ἦλθε.

— Καὶ ἐμεῖς, εἶπεν ἡ μικρὰ Πετροῦλα, κινοῦσα τὴν εἰς χεῖράς της δέσμην ἐγγράφων, τί θαρεῖτε; μᾶς τὰ ἔδωσαν αὐτὰ τὰ χαρτιὰ διὰ νὰ τυλίξωμεν σαρδέλλαις; Ὅταν συλλογίζωμαι πῶς ὁ πατέρας μου εἶνε τόρα ἰδιοκτήτης τοῦ Μύλου, ὅτι δὲν θὰ πληρώνῃ πλέον νοῖκι, καὶ θὰ τοῦ πληρώνουν ἄλλοι,.. Τὶ τύχη, αἴ; Θὰ μοῦ εἰπῆτε: πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμεν τὰς καλὰς αὐτὰς κυρίας. Δὲν λέγω ὄχι, ἀλλὰ πρῶτ' ἀπ' ὅλους δι' ὅσα καλὰ μᾶς συμβαίνουν, πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Κ. Νοέλ, ποῦ μᾶς ἐφάνη 'σὰν θεὸς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον.

— Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια! ἀπήντησεν ἡ γραῖα Ῥεβοῦ.

— Ἀλήθεια! ἐπανέλαβον οἱ ἄλλοι.

— Ὁ κύριος Νοέλ, ἐξηκολούθησεν ἡ μικρὰ Γριβέ, συγκεκινημένη μέχρι δακρύων, εἶνε ὁ καλλίτερος νέος, ὁ πλέον εὐγενής, ὁ πλέον ἀνδρεῖος...

Ὁ πατήρ της ἠτένισεν ἐπ' αὐτὴν ὀξὺ τὸ βλέμμα, καὶ ἡ κόρη διεκόπη, κάτω νεύουσα τὴν κεφαλήν.

— Ἔχεις δίκαιον, κορίτσι! εἶπεν ὁ ὁδοστάτης· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι αἱ κυρίαι Δυχαμὲλ δὲν μᾶς χρεωστοῦσαν τίποτε,

Digitized by Google

διότι ἐμεῖς ἐκάμαμεν τὰς διαταγὰς τοῦ Κ. Νοέλ, καὶ ὅλοι οἱ πλούσιοι δὲν εἶνε τόσον καλόβολοι. Ἔπειτα, δὲν ἦτον εὐγενικὴ ἰδέα τῆς κυρίας Ἀδριανῆς νὰ ἔλθῃ μόνη της νὰ μᾶς φέρῃ... νὰ φέρῃ εἰς ἐσένα δηλαδή, ποῦ τῆς ἔκαμνες αἰωνίως μοῦτρα, χωρὶς λόγον, τὰ ἔγγραφα αὐτὰ ποῦ μᾶς ἔκαμαν πλουσίους;

— Ναί, πατέρα, ναί, ἀπήντησεν ἡ Πετροῦλα κατησχυμένη. Ἡ κυρία Ἀδριανὴ εἶνε πολὺ καλή, κ' ἐγὼ δὲν τὴν ἐγνώριζα. Τὴν ἔβλεπα τόσον εὔμορφην, τόσον εὐτυχισμένην.. Τὴν ἀγαποῦν ὅλοι, καί .. Ἆ! νὰ σοῦ 'πῶ ὅμως, ἐξηκολούθησεν, ἐκδικητικῶς, ὀρθουμένη, ἂν ἀπαντήσω καμμιὰν φορὰν αὐτὴν τὴν Ἰωσηφίναν, ποῦ μοῦ ἔπαιξε παιγνίδι τόσον ἄσχημον, θὰ γείνουν ἄλλα πράγματα. Εἶδες ἐκεῖ τὴν χαμένην νὰ πάρῃ τὸ γράμμα μου καὶ νὰ τὸ πάγῃ εἰς τὸν κύριον τοῦ πύργου! Ἂς μοῦ πέσῃ εἰς τὰ νύχια, κ' ἐγὼ τὴν συγυρίζω.... θὰ τῆς μαδήσω τὰ ψεύτικα μαλλιά της .. ψεύτικα φορεῖ ἡ ἀδιάντροπη!

— Καλά, καλά! ὑπέλαβεν ὁ Γριβὲ ἐλαφρῶς μειδιῶν, αὐτὰ τὰ βρίσκετε.. Ἀλλὰ νὰ σοῦ εἰπῶ Πετροῦλα... Πρέπει νὰ πανδρευθῇς, καὶ γλήγορα, τὸν υἱὸν τοῦ Τριγκάρ, ποῦ μοῦ εἶπε ὅτι σὲ θέλει· εἶνε τίμιο παιδί, δουλευτής, κ' ἔχει καὶ τὸ δικό του. Τόρα ποῦ ἔχομε κ' ἐμεῖς κάτι, θὰ σὲ ξαναζητήσῃ βέβαια, καὶ θέλω τὸ πρᾶγμα νὰ τελειώσῃ,... ἅμα ὁ φίλος μας ὁ Γιάννης γείνῃ καλὰ καὶ μπορεῖ νὰ χορεύσῃ 'ς τὸν γάμον.

— Θὰ χορεύσω, Γριβέ, ἐφώνησεν ὁ ἀσπαλακοθήρας φαιδρότατος· ὅπου καὶ ἂν ἦνε, θὰ χορεύσω.

Ἡ Πετροῦλα δὲν ἐφαίνετο κατηυχαριστημένη ἐκ τοῦ σχεδιαζομένου τούτου γάμου. Ἀλλ' οὐδὲν εἶπεν· ἠγέρθη μόνον ὁρμητικῶς καὶ κατέφυγεν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ δωματίου, ὅπου μετὰ κόπου συνέπνιξε τοὺς λυγμούς της.

Ὁ πατήρ της δὲν ἐφάνη ὅτι τὸ παρετήρησεν, ὑπέλαβε δέ, ἀποτεινόμενος εἰς τὸν ἀσπαλακοθήραν·

— Φοβοῦμαι, Γιάννη, μήπως αὐτὰ ποῦ συνέβησαν σήμερα εἰς τὸ σπίτι μου, ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς βρωμοκόρης τοῦ φύλακος, ἔχουν κακὰ ἐπακόλουθα. Ὁ Κ. Νοὲλ καὶ ὁ μυρωδάκιας ὁ Παρισινὸς τὰ ἐτσούγκρισαν· τότε ὁ Κ. Νοὲλ τὸν ἐπέταξε ἀπὸ τὸ παράθυρο, μέσα εἰς τὸν βάλτο... Ἀπὸ κάτι ποῦ ἄκουσα, ἡ ὑπόθεσις δὲν ἐτελείωσε.

Ὁ Ἰωάννης Ρεβοὺ ἠγέρθη ζωηρῶς, μ' ὅλους αὐτοῦ τοὺς ἐπιδέσμους.

— Τί λέγεις, Γριβέ; ἠρώτησε. Μήπως ὁ παρισινὸς θέλει νὰ καταφέρῃ τίποτε;...

— Ἀπ' αὐτὸ δὲν φοβοῦμαι.. δὲν ἔχει δύναμι... Ἀλλὰ ὁ κύριος Νοέλ, Γιάννη, ἀνατράφη, βλέπεις, σὰν αὐθέντης κ' ἔχει ἰδέαις ἀλλοιώτικαις.. Ἂν τὸ λοιπόν, καθὼς ὑποπτεύω, τοῦ ἔλθῃ ἰδέα νὰ κτυπηθῇ εἰς μονομαχία...

— Πῶς! ἐφώνησεν ἐμβρόντητος ὁ Ἰωάννης· νὰ κτυπηθῇ μὲ σπαθί; μὲ πιστόλι; Παναγία μου! θὰ μοῦ τὸν σκοτώσῃ ὁ παρισινός.

Ὁ ὁδοστάτης ἐδήλωσε διὰ χειρονομίας τὴν ἀπελπισίαν του, ἡ δὲ Πετροῦλα, ἥτις ἐκλαυθμήριζε σιγαλῇ τῇ φωνῇ εἰς τὴν γωνίαν της, ἠνωρθώθη:

— Πατέρα, ἠρώτησε, δὲν εἶνε καλὸν αὐτὸ διὰ τὸν Κύριον Νοέλ;

— Τὰ κορίτσια δὲν ἀνακατεύονται εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα.

Καὶ ὁ Γριβὲ ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην.

— Ποῦ εἶνε τόρα; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Δὲν ξεύρω. Ἀλλ' ὅταν ἐβγῆκε, μοῦ ἐφάνη κάπως ταραγμένος, καὶ ἴσως ἔχει τόρα αὐτὴν τὴν δουλειὰν εἰς τὸν νοῦν του. Μοῦ εἶπε ὅτι ἐπήγαινε εἰς τοῦ ἰατροῦ Βουλλιέ.. Ἔπειτα, ξεύρεις Γιάννη, ἠμπορεῖ καὶ ν' ἀπατῶμαι.. δὲν πρέπει ἀκόμη ν' ἀνησυχοῦμε....

— Φοβοῦμαι πῶς δὲν γελῆέσαι, Γριβέ. Ἆ! ἂν πάθῃ τίποτε ὁ Κ. Νοέλ, τί μὲ μέλει νὰ εἶμαι πλούσιος. Καλλίτερα νὰ εἶμαι πτωχός, καὶ νὰ ζητιανεύω 'ς τοὺς δρόμους παρὰ νὰ ἰδῶ...

— Κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο, εἶπεν ὁ ὁδοστάτης.

Κ' ἐσίγησαν ἀμφότεροι λυπηρὰ σκεπτόμενοι, ὅτε βήματα ἠκούσθησαν ἐπὶ τῆς κλίμακος, εἶτα ἐν τῷ πρώτῳ δωματίῳ, καὶ ὁ Νοὲλ εἰσῆλθεν. Ἦτο κάθιδρος καὶ ἀσθμαίνων.

— Μὲ συγχωρεῖτε, καλοί μου φίλοι, εἶπεν, ὅτι σᾶς ἄφησα μόνους. Ἀλλὰ εἴχατε νὰ ὁμιλήσετε διὰ τὴν νέαν σας εὐτυχίαν, καὶ κανεὶς δὲν χαίρει περισσότερον ἀπὸ ἐμέ... Δὲν ἦλθε κανεὶς νὰ μὲ ζητήσῃ κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου;

— Κανείς.

— Οὔτε γράμμα ἦλθε;

— Τίποτε.

— Ἆ, καλά! ἐγκαίρως ἦλθα.

Ἔσπευσε δὲ ν' ἀνάψῃ φῶς κ' ἐκάθισε πλησίον τῶν φίλων του. Ὁ ὁδοστάτης ἠρώτησε δειλῶς:

— Ἀπὸ τοῦ ἰατροῦ ἔρχεσθε, κύριε Νοέλ;

— Ναί, ἤθελα νὰ μάθω τί τοῦ χρεωστοῦμεν διὰ τὰς ἐπισκέψεις, τὰς ὁποίας μᾶς ἔκαμε μὲ τόσον ζῆλον. Εἶχα νὰ τοῦ εἰπῶ καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη, κ' ἐφάνη προθυμότατος.

— Ἆ, ἆ! εἶπεν ὁ Γριβέ, θεωρῶν πλαγίως τὸν Ἰωάννην.

Ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐστέναξε βαθέως.

— Ἀπ' ἐκεῖ, ἐξηκολούθησεν ὁ Νοέλ, ἐπῆγα εἰς τὸν Περρέν, νὰ ἐρωτήσω μὴ τυχὸν ἔπαθε τίποτε ἡ δεσποινὶς Ἀδριανὴ ἀπὸ τὰς σημερινὰς συγκινήσεις, κ' ἔμαθα μ' εὐχαρίστησίν μου, ὅτι ἐπέστρεψε πολὺ καλὰ εἰς τὴν οἰκίαν. Εἶδα καὶ

Digitized by Google

τὸν Κύριον Μυσσώ, τὸν δεύτερον γραφέα τοῦ συμβολαιογράφου, ἐξαίρετον νέον γνώριμόν μου, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς ἐφάνη πρόθυμος καθὼς ὁ ἰατρός.

Σιγὴ βαρεῖα διεδέχθη τοὺς λόγους τούτους.

— Καὶ τί τοὺς ἠθέλατε, τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν Κ. Μυσσώ, κύριε Νοέλ; ἠρώτησε τέλος ὁ ὁδοστάτης.

Ὁ Νοὲλ κατενόησεν ὅτι εἶχεν ἀποκαλύψει πράγματα, ἅτινα κάλλιον ἦτο ν' ἀποσιωπήσῃ. Ἀλλ' ἐνῷ ἡτοιμάζετο ν' ἀποκριθῇ, ἔκρουσαν θορυβωδῶς εἰς τὴν ἐξώθυραν. Ἠγέρθη τότε καὶ ἀνῆψε δεύτερον κηρίον.

— Αὐτὸ εἶνε βέβαια τὸ ὁποῖον περιμένω, εἶπε.

Καὶ μετέβη εἰς τὸ πρῶτον δωμάτιον, οὗτινος ἔκλεισεν ὄπισθεν του τὴν θύραν.

Μετ' ἀνταλλαγὴν ὀλίγων λέξεων, ἡ Βρανδὲν εἰσήγαγε νέον τινὰ ἀστεῖον, περιβεβλημένον τεφρόχρουν οἰκοστολήν, γνωστὸν δὲ ὡς υἱὸν τοῦ κηπουροῦ τοῦ Βλινύ.

— Κύριε Νοέλ, εἶπεν ἡ οἰκονόμος, εἶν' ἕνα γράμμα ποῦ θέλουν νὰ τὸ δώσουν εἰς τὰ χέρια σας.

— Καλά, κυρὰ Βρανδέν, περίμεινε κάτω, καὶ πρόσεξε νὰ φέξῃς ὅταν θὰ καταιβοῦν.

Ἡ Βρανδὲν ὕψωσεν ὀφθαλμοὺς καὶ χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, οἱονεὶ ἐπιμαρτυρομένη αὐτὸν ὅτι οὐδὲν ἐνόει τῶν συμβαινόντων, καὶ ἀπεσύρθη.

Ἡ ἐπιστολή, ὡς ἐμάντευσεν ὁ ἀναγνώστης, ἦτο τοῦ Ἕκτορος Λοβεδύ, περιεῖχε δὲ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις:

«Κύριε,

»Μάρτυρές μου εἶνε οἱ κύριοι Δεβάρ, ἰδιοκτῆται τοῦ »πύργου Σαβρώλ, καὶ μετ' αὐτῶν θέλουσι συνεννοηθῆ »οἱ μάρτυρές σας.

»Σᾶς προσκυνῶ

ΕΚΤΩΡ ΛΟΒΕΔΥ.»

Ὁ Νοὲλ ἐκάθισε παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ ἀπήντησε·

«Κύριε,

»Μάρτυρές μου εἶνε ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ, ἀρχαῖος ἐπία»τρος, καὶ ὁ Κ. Ἐρρῖκος Μυσσώ, δεύτερος γραφεὺς ἐν »τῷ συμβολαιογραφείῳ τοῦ Κ. Περρέν. Οἱ κύριοι Δε»βὰρ δύνανται, ἀπὸ τοῦδε, νὰ συνεννοηθῶσι μετὰ τοῦ »Κ. Βουλλιέ, ἐν Βωβραί.

»Σᾶς προσκυνῶ

ΝΟΕΛ ΛΕΤΕΛΙΕ.»

Συμπτύξας δὲ τὴν ἐπιστολὴν καὶ σφραγίσας αὐτήν, ἐπέδωκεν εἰς τὸν κομιστὴν τῆς ἄλλης, ὅστις ἀπεσύρθη κωφεύων πρὸς τὰς παραπειστικὰς ἐρωτήσεις, ἃς ἀπέτεινεν εἰς αὐτὸν συνοδεύουσα ἡ Βρανδέν.

(Ἕπεται συνέχεια.)

Η ΓΡΑΜΜΑΤΟΦΟΡΟΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ

Πολλάκις ἐγένετο λόγος ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» περὶ τῶν γραμματοφόρων περιστερῶν, εἰς ὧν τὴν ἄσκησιν μετ' ἐπιμελείας ἐπεδόθησαν ἀπό τινος τὰ στρατιωτικὰ ἰδίως ἔθνη, πειρώμενα νὰ χρησιμοποιήσωσι τὰ πτηνὰ ταῦτα εἰς μεταβίβασιν ἀγγελμάτων, ἐν καιρῷ πολέμου μάλιστα. Ἡ γραμματοφόρος περιστερὰ δὲν ἦτο ἄγνωστος καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Ἔκ τινος σπουδαίας πραγματείας, δημοσιευομένης ἐν τῇ «Νέᾳ Ἡμέρᾳ» παραλαμβάνομεν τὰ ἑπόμενα περὶ τούτου.

Διὰ τὴν πιστὴν καὶ ἀναλλοίωτον ἀγάπην πρός τε τὴν ἰδίαν καλιὰν καὶ τοὺς νεοσσούς, χρήσιμος ἀπεδείχθη τοῖς ἀνθρώποις ἡ περιστερὰ καὶ ὡς γραμματοφόρος. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ἐν χρόνοις πρωϊμωτάτοις μετεδόθη ἐξ Ἀνατολῆς καὶ Αἰγύπτου εἰς Ἑλλάδα καὶ Ἰταλίαν τὸ ἔθιμον, καθ' ὃ ἀπεστέλλοντο τὰ πτηνὰ ταῦτα ἢ ὅπως κομίζωσι παντοίας εἰδήσεις, ἢ ὅπως μεσιτεύωσι τὴν ἐπικοινωνίαν ἐρώντων καὶ ἐρωμένων. Κατὰ τὸν Αἰλιανὸν ἡ νίκη τοῦ Ταυροσθένους διηγγέλθη τῷ πατρὶ τούτου ἐν Αἰγίνῃ ἐξ Ὀλυμπίας αὐθημερόν· εἰς τοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας δηλονότι συμπαρέλαβεν ὁ Ταυροσθένης περιστερὰν ἀπολιποῦσαν τοὺς νεοσσοὺς αὐτῆς ὑγροὺς ἔτι καὶ ἀπτῆνας· νικήσας δὲ ἀφῆκεν ἐκ Πίσης, προσάψας αὐτῇ πορφύραν· ἡ δὲ περιστερά, ἐπειγομένη πρὸς τοὺς νεοττούς, διήνυσε τὴν ὁδὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, «ἀπηυθημέρισεν ἐκ Πίσης εἰς Αἴγιναν». Παρὰ δὲ τῷ Ἀθηναίῳ σῴζεται στίχος τοῦ κωμικοῦ Φερεκράτους νύξιν ποιουμένου εἰς τὴν ἀγγελιαφόρον περιστερὰν «ἀπόπεμψον ἀγγελοῦντα τὸν περιστερόν». Καὶ τοῦ Ἀνακρέοντος δὲ ἡ ἐρασμίη πέλεια, ἐρωτωμένη πόθεν πετᾶται ἀποκρίνεται

Ἀνακρέων μ' ἔπεμψεν
πρὸς παῖδα, πρὸς Βάθυλλον·
ἐγὼ δ' Ἀνακρέοντι
διακονῶ τοσαῦτα·
καὶ νῦν, ὁρᾷς, ἐκείνου
ἐπιστολὰς κομίζω.

Ὑπέσχετο μὲν ὁ Ἀνακρέων, ὅτι εὐθέως θὰ ἐποίει αὐτὴν ἐλευθέραν· ἀλλ' ἐκείνη βουλεύεται νὰ μείνῃ δούλη παρ' αὐτῷ, διότι πρὸς τί νὰ πετᾶται κατ' ὄρη καὶ κατ' ἀγροὺς καὶ νὰ καθίζῃ ἐπὶ δένδρων χάριν τροφῆς; Τανῦν τρώγει μὲν ἄρτον ἁρπάσασα ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τοῦ Ἀνακρέοντος· δίδει δὲ αὐτῇ νὰ πίῃ ὃν ἐκεῖνος προπίνει οἶνον· πιοῦσα δέ, χορεύει καὶ διὰ τῶν πτερῶν συγκαλύπτει τὸν γέροντα δεσπότην· κοιμωμένη δὲ καθεύδει ἐπ' αὐτῷ τῷ βαρβίτῳ. Γραμματοφόρους περιστερὰς παρελάμβανον οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τοῖς θεάτροις, ὁπόθεν ἀπέστελλον αὐτὰς οἴκαδε χάριν ῥητρῶν ἢ περιδόσεων, τῶν

Digitized by Google

κοινῶς λεγομένων στοιχημάτων, ἢ ὅπως διαβιβάζωσι γραμματίδια ἐρωτικά. Κατὰ τὸν Πλίνιον, πολιορκουμένης τῆς Μυτίνης τῷ 43 π. Χ., ἀπεδείχθησαν αἱ περιστεραὶ διάγγελοι ἐν πράγμασι μεγάλοις internuntiae in magnis rebus· ὁ Δέκιμος Βροῦτος ἔστειλε εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ὑπάτων περιστερὰς προσάψας γραμματίδια τοῖς ποσὶν αὐτῶν. Ὁ ὕπατος Ἵρτιος διὰ τριχῶν ἰσχυροτέρων προσῆψεν ἐπιστολὰς εἰς τὸν τράχηλον περιστερῶν, ἃς περιέκλεισεν ἐν τόπῳ ζοφερῷ καὶ ἐλιμαγχόνησεν ἐπί τινα χρόνον, εἶτα δὲ τὰς ἀπέλυσεν ἐγγύτατα τῇ Μυτίνῃ. Τὰ πτηνὰ ἐκάθιζον ἐν ταῖς στέγαις τῶν οἰκιῶν καὶ συνελαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ Βρούτου, ὅστις διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ἐμάνθανεν ἅπαντα τὰ συμβαίνοντα.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οἱ μεγάλοι ἄνδρες συνήθως διάγουσι τὴν νεανικὴν αὐτῶν ἡλικίαν ἐν τῇ μονώσει τῶν χωρίων ἢ τῇ ἠρεμίᾳ μικρῶν πόλεων. Πολὺ ὀλίγοι διῆλθον τὰ παιδικὰ αὐτῶν ἔτη ἐν μεγάλαις πόλεσιν. Συμβαίνει φαίνεται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὅ,τι καὶ παρὰ τοῖς φυτοῖς ἐν τῷ δάσει· τὰ πολλὰ δένδρα δρῶντα ἀμοιβαίως πρὸς ἄλληλα αὐξάνονται πάντα ὁμοιομόρφως καί πως ἰσοϋψῶς, ἐνῷ τὸ μονῆρες δένδρον τὸ εὑρίσκον χῶρον πρὸς ἔκτασιν τῶν κλάδων του ἀναπτύσσει ἐντελῶς καὶ ἀνεξαρτήτως τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ καλλονήν.

—

Οὐδεμία διδασκαλία, ὅσον ὑψηλὴ καὶ ἂν εἶνε, μεταβάλλει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου. Μόνον ὁ βίος, ἡ θεωρία τοῦ κόσμου, ἡ πεῖρα τῶν πραγμάτων καθ' ἑαυτὰ καὶ ἐν σχέσει μετ' ἄλλων, μόνον ταῦτα διδάσκουσι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν γερμανικῷ τινι βιβλίῳ προσφάτως ἀναφανέντι περὶ τῆς «Ἱστορίας τοῦ χοροῦ ἐν Γερμανίᾳ» ἀναφέρεται ὅτι οἱ παλαιοὶ Γερμανοὶ ἦσαν χορευτικώτατος λαός. Ἥκιστα δ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁμοιάζουσι πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν. Τανῦν ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν τὸ μᾶλλον κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς ὀρχήσεως εἶνε ἡ Ἱσπανία. Δύναταί τις ἐπὶ δύο μῆνας νὰ ταξειδεύῃ ἐν Γερμανίᾳ δίχως νὰ σταματήσῃ τὸ βλέμμα ἐπὶ χορευτοῦ· ἀλλ' ὀκτὼ ἡμέραι διαμονῆς ἐν Ἱσπανίᾳ ἀρκοῦσιν ὅπως ἀπολαύσῃ τις πληθύος χορευτῶν (Fandangos). Ἡ ὀρχηστικὴ μανία καταλαμβάνει τοὺς Ἱσπανοὺς πανταχοῦ, ἔν τε τῇ ὁδῷ καὶ τῇ δημοσίᾳ πλατείᾳ καὶ ὑπὸ τὸ προπύλαιον τῆς οἰκίας. Εἷς πλανόδιος μουσικὸς διαβαίνει, μόλις θίγει τὰς χορδὰς τῆς κιθάρας του, καὶ πάραυτα αἱ ὑπηρέτριαι, ἀπορρίπτουσαι τὸ σάρωθρον, αἱ ἐργάτιδες, ἀποθέτουσαι τὴν ὑδρίαν μεθ' ἧς μετέβαινον εἰς τὴν βρύσιν, οἱ ἡμιονηγοί, ἐγκαταλείποντες τὰ ζῶά των, ὁ πανδοχεύς, λησμονῶν τοὺς ξένους του, πάντες ἀνατινάσσονται εἰς χορόν, μὲ τεταμένους σταυροειδῶς τοὺς βραχίονας, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀπαστράπτοντας· οἱ πόδες κροτοῦσιν ἐλαφρῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, τὸ σῶμα ἐν ρυθμῷ αἰωρεῖται, καὶ σὺν αὐτῷ ἅπασα ἡ ψυχὴ ἐπαφίνεται εἰς τοῦ χοροῦ τὸ γοήτευμα. Ἐν Τολέδῳ, ὁσάκις κιθαριστὴς σταθμεύει πρό τινος ξενοδοχείου, βλέπει μετ' οὐ πολὺ ὅτι πᾶσα ἡ περὶ αὐτὸν φύσις ὑπορχεῖται· τοσαύτη εἶνε ἡ περὶ αὐτὸν συμπύκνωσις καὶ βοὴ τῶν χορευτῶν ἐξορμώντων ἐκ τῶν αὐλῶν, ἐκ τῶν μαγειρείων καὶ τῶν ὁδῶν.

Ἡμέραν τινὰ ἐν Ἁγίῳ Σεβαστιανῷ σύνταγμά τι ἐπέστρεφεν ἐκ στρατιωτικοῦ περιπάτου ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ μουσικῆς. Τὰ ἐν τῇ ὁδῷ παιδία, ἀπησχολημένα εἰς τὴν κατασκευὴν πλακούντων ἐξ ἄμμου, ἐξέτειναν τοὺς μικροὺς των βραχίονας προσπαθοῦντα νὰ ρυθμίσωσι πρὸς τὸν σκοπὸν τὸ βῆμα, παρ' αὐτὰ αἱ τροφαὶ ὡς ἠλεκτρισθεῖσαι ἤρξαντο πλαταγοῦσαι τοὺς δακτύλους· οἱ διαβάται ἀπεμιμήθησαν τὰς τροφούς, οἱ στρατιῶται ἀδυνατοῦντες νὰ ἀντίσχωσιν εἰς τὸν πειρασμὸν ἔλυσαν τὰς τάξεις καί... πάντες παρεδόθησαν εἰς φρενητιώδη χορόν. Ἰδοὺ τί ἐστι λαὸς χορευτικός.

Συγγραφεύς τις ὁμιλῶν περὶ Αὐστρίας, λέγει ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ λαοῦ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς ἀτομικὰς ἀρετὰς τῶν Αὐστριακῶν ἡγεμόνων καὶ ἀναφέρει τὸ ἑξῆς ἐπεισόδιον τοῦ βίου τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου τοῦ Α'. Ὅτε ἐκεκράτει ἡ χολέρα εἰς Βιέννην, ἀναρίθμητα θύματα καθ' ἑκάστην θερίζουσα, ὁ αὐτοκράτωρ διήρχετο ποτὲ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ τῶν προαστείων μετά τινος ὑπασπιστοῦ· αἴφνης ἀπήντησαν λείψανον ταχέως διαβαῖνον καὶ παρ' οὐδενὸς παρακολουθούμενον. Ἡ ἔλλειψις αὕτη διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις ἐρωτήσας ἔμαθεν ὅτι οἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ φοβούμενοι τὴν ἐπιδημίαν δὲν ἐτόλμησαν νὰ συνοδεύσωσι τὴν κηδείαν. «Λοιπόν, εἶπεν ὁ Φραγκῖσκος, θέλομεν ἀναπληρώσει ἡμεῖς τοὺς συγγενεῖς, διότι καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ὑπηκόων μου δὲν πρέπει νὰ καταβῇ εἰς τὸν τάφον ἄνευ τοῦ τελευταίου τούτου δείγματος ἐνδιαφέροντος», ἠκολούθησε δὲ τὴν ἐκφορὰν μέχρι τέλους καὶ ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν ἁπασῶν τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν.

Εἰς τὰς δέκα ἐπαρχίας τῆς Βεγγάλης ἀπέθανον κατὰ τὸ ἔτος 1885-86 ἐκ δηγμάτων ζώων 11,823 πρόσωπα. Τούτων τὰ 9|10 προῆλθον ἐκ δηγμάτων τῶν ἰοβόλων ὄφεων, 548 ἄτομα ἐθανατώθησαν ὑπὸ θωῶν, 221 ὑπὸ κροκοδείλων καὶ ἀλλιγατόρων, 22 ὑπὸ ἐλεφάντων, 12 ὑπὸ βουβάλων, 2 ὑπὸ εἴδους τινὸς μυῶν, ὧν ὁ δηγμὸς προκαλεῖ τέτανον. Αἱ ἀμοιβαὶ πρὸς θανάτωσιν ἀγρίων ζώων καὶ ὄφεων ἀνῆλθον εἰς 29,884 ρουπιῶν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—903

Digitized by Google

Ἀριθ. 597 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 7 Ἰουνίου 1887

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ε'.

Ὅτε, ἀφοῦ ηὐτρεπίσθημεν μὲ τὴν ἡσυχίαν μας, ἐξήλθομεν ἀπὸ τὸ δωμάτιόν μας, εὕρομεν τὸν Κον Μελέτην εἰς τὴν αἴθουσαν, πίνοντα τὸν καφέν του. Μᾶς ἐκαλημέρισε μὲ εὐπροσηγορίαν, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲν διεκρίνετο ἴχνος τῶν χθεσινῶν ἐπεισοδίων, καὶ κτυπήσας τὰς παλάμας ἐφώναξε, «Μαρία, Μαρία».

Ἡ γραῖα ὑπηρέτρια μᾶς ἔφερε τὸν καφέν.

— Πῶς εἶναι ἡ Κυρία Σοφία; ἠρώτησα.

— Πολὺ καλά, εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ Κος Μελέτης μειδιῶν. Ἀπόδειξις δέ, ὅτι ἐξῆλθε πρωῒ πρωῒ μὲ τὴν θυγατέρα μου. Ἐπῆγαν νὰ περάσουν τὴν Κυριακήν των εἰς τὸ Μοναστῆρι τῶν γυναικῶν.

Δὲν ἐχρειάζετο πολὺς νοῦς διὰ νὰ ἐννοήσω ὅτι ἡ ἀποχώρησις αὐτὴ τῆς θείας καὶ τῆς ἀνεψιᾶς ἐσυμβιβάσθη διὰ νὰ μὴ ἴδῃ τὸν Νίκον ἡ Κυρία Ἑλένη. Τὸ πρᾶγμα ἐξοικονομήθη οὕτω διὰ σήμερον. Τί ἄρά γε θὰ μηχανευθῶσι διὰ τὴν ἐπαύριον;

— Λοιπόν, ὑπέλαβα, δὲν θὰ ἔχωμεν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδωμεν τὴν Καν θυγατέρα σας;

— Βεβαίως! Τὸ ἑσπέρας θὰ ἐπανέλθῃ. Μὲ ἐπεφόρτισε νὰ σᾶς ζητήσω συγγνώμην διὰ τὴν ἀπουσίαν της, ἀλλὰ θ' ἀπολογηθῇ μόνη της τὸ ἑσπέρας.

Τὸ ἑσπέρας! Ἂς περιμείνω λοιπόν, ἐξ ἀνάγκης, ἕως τὸ ἑσπέρας.

Μετὰ τὸν καφὲν ἐπορεύθημεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου οἱ Ἐπίτροποι μᾶς ὑπεδέχθησαν μετὰ πάσης τιμῆς, προσφέροντες καὶ λαμπάδας, κατὰ τὸ σύνηθες, ἐπὶ δίσκου ἀργυροῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐφιλοτιμήθημεν νὰ καταθέσωμεν τὸν ὀβολόν μας, «διὰ τὸ λάδι τῆς ἐκκλησίας».

Μετὰ τὴν λειτουργίαν ὁλόκληρος ἡ πρωΐα κατηναλώθη εἰς ἐπισκέψεις. Ὁ Κος Μελέτης μᾶς ὡδήγησε καὶ μᾶς παρουσίασεν εἰς ὅλας τὰς ἀρχὰς καὶ πάσας τὰς ἐπισημότητας τῆς νήσου.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος τούτου μὲ διεσκέδασε πολὺ εἰς ὅσας ἄλλας νήσους ἐπεσκέφθημεν. Μοῦ ἐδίδετο οὕτω ἀφορμὴ νὰ γνωρίσω νέα πρόσωπα, πολλῶν δ' ἐξ αὐτῶν ἡ γνωριμία συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀποκαταστήσῃ λίαν εὐχάριστον τὴν ἐπὶ τῆς πατρίδος των διαμονήν μας. Ἀλλ' ἐνταῦθα οὐδεμίαν εὕρισκα ἡδονὴν εἰς τὰς χρεωστικὰς ταύτας ἐπισκέψεις. Ὁ νοῦς μου ἦτο ἀλλοῦ, ἡ δὲ ἀπόφασις τοῦ ν' ἀναχωρήσωμεν τὴν ἐπαύριον μοῦ ἀποκαθίστα ὅλως ἀδιαφόρους τὰς ἐφημέρους ἐκείνας γνωριμίας. Πρὸς δὲ τούτοις ἐπηύξανε τὴν κακήν μου διάθεσιν καὶ ἡ ἀϋπνία τῆς νυκτός. Οὔτε ὁ Νῖκος ἐφαίνετο καλλίτερον διατεθειμένος. Δὲν ἠδυνάμεθα ὅμως ν' ἀποφύγωμεν τὸ ἐπακόλουθον τοῦτο τῆς τόσον εὐγενῶς παρεχομένης φιλοξενίας, ὥστε ἐπεσκέφθημεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν Ἔπαρχον, τὸν Δεσπότην, τὸν Δήμαρχον, τὸν οἰκονομικὸν Ἔφορον, τὸν Σχολάρχην, τὸν Εἰρηνοδίκην, τὸν πρώην βουλευτήν, τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος νέου βουλευτοῦ, καὶ διαφόρους ἄλλους ἐκ τῶν προκρίτων τῆς νήσου.

Ἦτο ἄρά γε ὅλως αὐθόρμητος ἡ εὐγένεια τοῦ Κυρίου Ἐπάρχου, ὅστις μᾶς προσεκάλεσεν εἰς τὸ δεῖπνον, διὰ νὰ διέλθωμεν τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν οἰκίαν του; Ἦσαν ὅλως εἰλικρινεῖς αἱ διαμαρτυρήσεις τοῦ Κου Μελέτη ἐπιμένοντος νὰ μᾶς κρατήσῃ ἐκεῖνος; Ὁ Ἔπαρχος δὲν ἐνέδωκεν, ὁ δὲ Κος Μελέτης συγκατετέθη ἐπὶ τέλους, ὑποσχεθεὶς μάλιστα νὰ μᾶς συνοδεύσῃ εἰς τοῦ Κυρίου Ἐπάρχου.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Κος Μελέτης μᾶς εἶχε γεῦμα πολυτελές, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθισαν καί τινες ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγης ὥρας ἐπεσκέφθημεν. Ὅλοι ἄνδρες. Ἡ Μαρία καὶ ὁ Παντελῆς ὑπηρέτουν μετὰ ζήλου, μαρτυροῦντες διὰ τῆς ὑπερβολῆς του τὸ ἔκτακτον τῆς περιστάσεως. Ὁ δὲ οἰκοδεσπότης προήδρευε μετ' ἀξιοπρεπείας, ὡς ἄνθρωπος συνειθισμένος εἰς πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς φιλοξενίας.

Ἦτο καθ' ὅλα ἀξιοπρεπὴς καὶ ἐπιβλητικὸς ὁ Κος Μελέτης. Τὸ παρουσιαστικόν του, οἱ τρόποι του, ὁ τόνος τῆς φωνῆς του, ἡ ἐνδυμασία του αὐτή, πρὸς δὲ καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν σέβας

Digitized by Google

τῶν ἄλλων νησιωτῶν, τὰ πάντα ἐμαρτύρουν τὴν ἀρχοντικὴν καταγωγήν του. Ἦτο τύπος τῆς ἀνέκαθεν ἐξευρωπαϊσμένης ἀριστοκρατίας τῶν νήσων μας, ὅπου ἡ διατήρησις τῶν Βενετικῶν παραδόσεων καὶ ἡ συνεχὴς μετὰ ξένων ἐπαφή, ὡς ἐκ τῆς διὰ θαλάσσης ἐπικοινωνίας, ἐμόρφωσαν ἤθη καὶ ἔθιμα μὴ ἀνευρισκόμενα εἰς τὴν Στερεάν. Τώρα ταῦτα πάντα ἐκλείπουσι βαθμηδόν. Ἡ ἐξάσκησις τῶν συνταγματικῶν μας θεσμῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ Πανεπιστημίου ἐπιφέρουν ἀνάμιξιν κοινωνικὴν καὶ ἰσοπέδωσιν, αἵτινες ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καταστρέφουν τὰς παλαιὰς—καλὰς ἢ κακὰς—ἀνισότητας. Ὁ Κος Μελέτης ἦτο ἑξηκοντούτης περίπου, ἰσχνός, μετρίου ἀναστήματος. Τὸν ἀνεδείκνυεν ὅμως μεγαλείτερον τὸ ἄκαμπτον τοῦ στήθους του καὶ ὁ ὄρθιος λαιμός του, τὸν ὁποῖον περιέδεε διὰ πολλῶν πτυχῶν ὁ καλῶς ἐσφιγμένος λευκὸς λαιμοδέτης του. Ἦτο ξυρισμένος τὸν πώγωνα καὶ τὰ χείλη. Ἡ ὅλη περιβολή του συνηρμόζετο πρὸς τὸ σοβαρὸν τῆς ἐκφράσεώς του καὶ πρὸς τὸν βαρὺν τῆς φωνῆς του τόνον, ὅτε ὡμίλει ἐκφέρων βραδέως τὰς λέξεις. Δὲν τὸν εἶδα νὰ γελάσῃ, ἀλλ', ἀπεναντίας, ἐμειδία συχνάκις. Τὸ μειδίαμά του ὅμως ἐφαίνετο προερχόμενον οὐχὶ ἐξ εὐθυμίας, ἀλλ' ἐξ ἀβροφροσύνης καὶ εὐγενείας. Δὲν ἐμειδίων ὁμοῦ μὲ τὰ χείλη καὶ οἱ ὀφθαλμοί του.

Διαρκοῦντος τοῦ γεύματος, ἡ ὁμιλία περιεστράφη, ὡς εἰκός, εἰς τὰ περὶ τῆς νήσου. Ὁ Νῖκος ὅστις, εὐτυχῶς, ἐφαίνετο λησμονήσας τὰ χθεσινά, ἐζήτει πληροφορίας ἀπὸ τὸν γείτονά του, ἀνεμίχθησαν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συνδαιτυμόνες εἰς τὴν συνομιλίαν καὶ ἕκαστος προσέθετέ τι εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀξιοθεάτων, ὅλοι δὲ ἐμεγαλοποίουν, νομίζω ἐκ πατριωτισμοῦ, τὴν ἀξίαν τῶν οἰκοδομῶν ἢ τῶν τοποθεσιῶν τὰς ὁποίας μᾶς συνίστων νὰ ἐπισκεφθῶμεν.

— Ὅλα καλὰ καὶ ἀξιοπερίεργα, ὑπέλαβα εἰς ἀπόκρισιν τοῦ τελευταίου λαλήσαντος, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν ὅσα μᾶς λέγετε, διότι ἀναχωροῦμεν αὔριον.

Νομίζω ὅτι δὲν ἠπατήθην ἰδὼν λάμψιν εὐχαριστήσεως εἰς τοῦ Κου Μελέτη τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς ὁποίους ἔστρεψε διὰ μιᾶς πρὸς ἐμέ. Ἀλλ' ὅμως μετὰ πολλῆς φυσικότητος προσεποιήθη ἔκπληξιν δυσάρεστον.

— Αὔριον, ἀνέκραξε ! Τοῦτο μόνον δὲν γίνεται. Δὲν σᾶς ἀφίνομεν !

Ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν ἐπεκύρωσαν ἐντόνως τοῦ οἰκοδεσπότου τὰς διαμαρτυρήσεις. Ὁ Νῖκος κ' ἐγὼ ἐξεφράσαμεν τὴν λύπην μας διὰ τὴν μὴ ἐξ ἀνάγκης παράτασιν τῆς διαμονῆς μας, ἐδώσαμεν δὲ πολλὰς ὑποσχέσεις προσεχοῦς ἐπανόδου. Ἡ ἀπόφασίς μας δὲν ἐθεωρήθη ὡς τελειωτική, οὐδ' ἡμεῖς δ' ἀφ' ἑτέρου ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ τὴν διατρανώσωμεν δι' ἐπισημοτέρου τρόπου.

Ἐν τούτοις ἐσχεδιάσθη τὸ πρόγραμμα ἐκδρομῆς διὰ τὴν αὔριον, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κου Σπυράκη, ἀνεψιοῦ τοῦ Κου Μελέτη, ἀναλαβόντος αὐτοκλήτως καὶ προθύμως τὰ χρέη ξεναγοῦ.

Τὸ γεῦμα παρετάθη ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν. Μόλις δὲ ἀποτελειώσαντες μετέβημεν, χάριν τοῦ καφέ, εἰς τὴν αἴθουσαν, καθὸ ἀερικωτέραν, ὅτε ἤρχισαν αἱ ἀντεπισκέψεις ὅσων ἐπεσκέφθημεν τὴν πρωΐαν. Ὁ Δεσπότης, ὁ Ἔπαρχος, ὁ Οἰκονομικὸς ἔφορος, ὁ πρώην βουλευτής, ὁ Εἰρηνοδίκης, ὁ Δήμαρχος, οἱ πρόκριτοι ὅλοι τῆς νήσου ἦλθον νὰ μᾶς ἀντιχαιρετίσωσι. Ὁλόκληρον τὸ ἀπόγευμα κατηναλώθη οὕτω. Καὶ ὅμως ᾐσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην, ὁ Νῖκος κ' ἐγώ, νὰ ἐξέλθωμεν ὀλίγον, νὰ περιπατήσωμεν, νὰ κινηθῶμεν, ν' ἀναπνεύσωμεν. Τοῦτο ἐννοήσας ὁ Κος Μελέτης ἐπρότεινε, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, εἰς τοὺς πληροῦντας τὴν αἴθουσαν φίλους νὰ μᾶς δείξωσι τὰ ἐρείπια ἀρχαίου οἰκοδομήματος, εἰς ἡμισείας περίπου ὥρας ἀπόστασιν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν πάντες ὁμοῦ εἰς περίπατον, ὁμοιάζοντα ὡς ἐκ τῆς πληθύος τῆς συνοδίας πρὸς ἐκδρομὴν ἐπιστημονικοῦ συλλόγου. Θὰ ἦτο προτιμότερον ἐὰν ἤμεθα μόνοι καὶ ἐλεύθεροι, ἀλλ' ἡ φιλοξενία ἐπιβάλλει καθήκοντα εἰς τὸν δεχόμενον ὅσον καὶ εἰς τὸν παρέχοντα αὐτήν. Ἄλλως δὲ ὁ περίπατος ἦτο τερπνός, ἡ ἑσπέρα ὡραία, ἡ θέα μεγαλοπρεπής, ὁ ἀὴρ ζωογόνος. Καὶ τὰ ἐρείπια δὲ ἦσαν ἀξιοπερίεργα, μολονότι, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, αἱ ἀρχαιολογικαὶ διασαφήσεις τοῦ Κυρίου Σχολάρχου, ὅστις ἦτο καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν τῆς συνοδίας, μοῦ ἐφάνησαν μᾶλλον φαντασιώδεις.

Ἐπεστρέψαμεν ἀπὸ τὸν περίπατον πολὺ ἐξώρας. Ὁ Κος Μελέτης ἔβλεπε ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ ὡρολόγιόν του. Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸ Κάστρον, ἐξέφρασε τὸν φόβον, ὅτι ἡ Κυρία ἐπαρχίνα θ' ἀνησυχῇ, καὶ ἐπρότεινε νὰ διευθυνθῶμεν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον. Φυσικῷ τῷ λόγῳ, δὲν ἀντετείναμεν εἰς τοῦτο ὁ Νῖκος κ' ἐγώ, ἀλλὰ δὲν μὲ διέφυγεν ὁ ὑποκεκρυμμένος σκοπὸς τοῦ Κου Μελέτη, θέλοντος νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ τῆς οἰκίας του. Ἐνόησα ὅτι διὰ τὴν σήμερον δὲν ὑπάρχει ἐλπὶς ὅπως πραγματοποιήσω τὰ σχέδιά μου πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ μυστηρίου. Ἀλλ' αὔριον θὰ ἐξευρεθῇ ἐξ ἅπαντος τρόπος πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς περιεργείας μου, τὴν ὁποίαν ἐπηύξανε καὶ ἡ γενικὴ πανταχοῦ καὶ παρὰ πάντων σιωπὴ ὡς πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Κου Μελέτη. Οὔτε κατὰ τὰς διαφόρους ἐπισκέψεις καὶ ἀντεπισκέψεις, οὔτε κατὰ τὸ γεῦμα, οὔτε βραδύτερον εἰς τοῦ Κου Ἐπάρχου, οὐδεὶς ἠρώτησε τὸν Κον Μελέτην περὶ τῆς Κας Ἑλένης. Ἐφαίνετο ὡς ἂν ὑπῆρχε γενική τις συνεννόησις

Digitized by Google

ὅπως μὴ γείνῃ λόγος περὶ αὐτῆς ἐνώπιόν μας.

Ἡ Κυρία Ἐπαρχίνα, ἥτις δὲν εἶχε παρουσιασθῇ κατὰ τὴν πρωϊνὴν ἐπίσκεψίν μας, μᾶς ὑπεδέχθη μετὰ προθύμου καὶ ἀφελοῦς φιλοφροσύνης, μὴ ἀποκρούουσα τοὺς ἐκ προοιμίων ἐπαίνους τῶν λοιπῶν προσκεκλημένων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς κοτόπητας, περὶ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁποίας διέπρεπεν, ὡς φαίνεται, καθὸ Ρουμελιώτισσα. Τὸ δεῖπνον ἦτο ἀξιόλογον, ἡ κοτόπητα ἐδικαίωσε πληρέστατα τὴν φήμην τῆς Κυρίας Ἐπαρχίνας, αἱ προπόσεις εἰς ὑγείαν παρόντων καὶ ἀπόντων δὲν εἶχον τέλος, αἱ περὶ τὴν τράπεζαν συνομιλίαι ἦσαν ζωηραί, καὶ ἡ ὥρα παρῆλθε, μέχρι βαθείας νυκτός, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωμεν.

Ἐπὶ τέλους ὁ Κος Μελέτης εὐηρεστήθη νὰ μᾶς ὑποδείξῃ ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ ἀναχωρήσωμεν.

Ὁ Κος Σπυράκης ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἔλθῃ τὸ πρωῒ νὰ μᾶς παραλάβῃ καὶ συνοδεύσῃ, καθὼς ἐσυμφωνήθη, διὰ νὰ ἴδωμεν τὰ ἀξιοπερίεργα τῆς νήσου.

Τὴν θύραν μᾶς ἤνοιξε καὶ πάλιν ἡ γραῖα ὑπηρέτρια. Ἡ Κα Σοφία δὲν ἐφάνη, ἔτι δὲ ὀλιγώτερον ἡ Κα Ἑλένη. Εἰς ἀπάντησιν ἐρωτήσεως τοῦ Κου Μελέτη, ἀποροῦντος δῆθεν διὰ τὴν μὴ ἐμφάνισίν των, ἡ Μαρία τὸν ἐπληροφόρησεν ὅτι αἱ κυρίαι ἐκοιμήθησαν.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, νομίζω ὅτι θὰ ἐκοιμώμεθα τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ ἂν ἔτι ἤρχοντο ὅλα τῆς νήσου τὰ ἐξωτικὰ νὰ στήσωσι χορὸν ἐντὸς τοῦ δωματίου μας. Τόσον εἴμεθα νυσταγμένοι! Ὁ Νῖκος, ἀρυόμενος θάρρος ἐκ τῆς περὶ ἀναχωρήσεως ἀποφάσεώς μας, ἐξηπλώθη ὑπὸ τὰς σινδόνας τῆς κλίνης του καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐκοιμώμεθα καὶ οἱ δύο βαθέως.

ϛ'

Τὸ πρωῒ ὁ Κος Σπυράκης ἦλθεν ἀπὸ τὰ ἐξημερώματα. Ἔκρουσεν ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν τὴν θύραν μας, μέχρις οὗ κατορθώσῃ νὰ μᾶς ἐξυπνήσῃ καὶ λάβῃ ἀπόκρισίν μας ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἤμεθα ἕτοιμοι.

Δὲν εἴχομεν ἐξηγηθῇ ὅτι θὰ ἔλθῃ τόσον ἐνωρὶς καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἀποκρύψω ὅτι, δυσαρεστηθεὶς διὰ τὸ πρόωρον ἐξύπνημα, τὸν ἔστειλα εἰς τὸν διάβολον. Οὔτε ἀναλαμβάνω νὰ διαβεβαιώσω ὅτι δὲν συμπεριέλαβα εἰς τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸ σεβαστὸν πρόσωπον τοῦ Κου Μελέτη, διότι ἤμην πεπεισμένος ὅτι ἐκεῖνος διωργάνωσε καὶ τὰ τῆς ἐκδρομῆς ταύτης. Ἀλλὰ μὴ ἔχων τὴν ἐλαχίστην διάθεσιν νὰ ὑποβληθῶ βλακωδῶς εἰς τὰς μηχανορραφίας του, εἶχα σχηματίσει κ' ἐγὼ ἀπὸ χθὲς τὸ σχέδιόν μου, ὅπως ὑποσκάψω τὸ ἰδικόν του. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι δὲν τὸ ἐξεμυστηρεύθην εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου.

— Νῖκο, εἶπα πρὸς αὐτόν, ἐνῷ ἐγερθεὶς ἤδη ἐπλύνετο καὶ μὲ ἐπέπληττε διὰ τὴν ὀκνηρίαν μου. Δὲν εἶμαι εἰς τὰ καλά μου σήμερον. Προτιμῶ νὰ μείνω ἐδῶ. Πήγαινε σὺ μὲ τὸν Κον Σπυράκην.

Τὸ νὰ προφασισθῶ ἀδιαθεσίαν, ὕστερον ἀπὸ τὰ δύο ἀτελεύτητα χθεσινὰ γεύματα, δὲν ἦτο δύσκολον. Τὸ δύσκολον ἦτο νὰ πείσω τὸν Νῖκον νὰ μὲ ἀφήσῃ μόνον. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς περιοδείας οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν μὲ ἀπεχωρίσθη. Εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς τὴν μητέρα μου νὰ μ' ἐπιβλέπῃ καὶ προσέχῃ διαρκῶς. Καὶ νὰ μὲ ἀφήσῃ τώρα μόνον! Καὶ ποῦ; Εἰς τὴν κατηραμένην ἐκείνην οἰκίαν!

Ἐπὶ τέλους καὶ μετὰ πολλὰ τὸν κατέπεισα, ὅτε ὁ Κος Σπυράκης ἠρώτησεν ἔξωθεν ἐὰν εἴμεθα ἕτοιμοι. Ὁ Νῖκος τοῦ ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Κου Μελέτη ἐντὸς τοῦ δωματίου. Ἠπόρησαν καὶ οἱ δύο ἰδόντες με εἰσέτι κατάκοιτον. Ὁ οἰκοδεσπότης μάλιστα μόλις ἠδυνήθη νὰ ὑποκρύψῃ τὴν δυσαρέσκειάν του ὑπὸ τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων του. Ἡ ἀγγελία ὅτι ἤμην ἀδιάθετος τὸν συνωφρύωσε. Ἐπροσποιήθη ὅτι ἀνησυχεῖ περὶ τῆς ὑγείας μου, ἀλλὰ δὲν ἐξηπατώμην ἐγώ· ἐγνώριζα ποῦ ν' ἀποδώσω τὴν ἀνησυχίαν του. Διὰ νὰ τὸν καθησυχάσω ἔσπευσα νὰ προσθέσω ὅτι, καὶ ἄνευ ἐμοῦ, ὁ Νῖκος θὰ περιέλθῃ τὴν νῆσον μὲ τὸν Κον Σπυράκην. Τὸ ψυχρὸν μειδίαμα τοῦ γέροντος δὲν ἐπρόδωσε τὴν ἐνδόμυχον εὐχαρίστησίν του.

— Ἀλλ' ὅμως δὲν θ' ἀναχωρήσετε ἀπόψε, εἶπε.

— Λυποῦμαι, ἀπεκρίθην, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν ὡς πρὸς τοῦτο. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ φύγωμεν.

Ἐπανέλαβε τὰς χθεσινὰς διαμαρτυρήσεις, ἀλλ' ἰδὼν τὸ ἀμετάθετον τῆς ἀποφάσεώς μας, τὴν ἀπεδέχθη μετὰ λύπης, ἀπαιτῶν ὅμως ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ ἐπανέλθωμεν ἄλλοτε. Ἔδωκα ἄνευ δυσκολίας τὴν ζητουμένην ὑπόσχεσιν, ἀλλ' ὁ Νῖκος ἐτήρησε σιωπὴν ἀξιοπρεπῆ.

Ἐν τούτοις ὁ Κος Σπυράκης προέτρεπε τὸν ἐξάδελφόν μου νὰ μὴ βραδύνωσι περισσότερον. Μᾶς ἀπεχαιρέτων δὲ καὶ οἱ δύο, ὅτε ὁ Κος Μελέτης ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀνεψιόν του,

— Ἀφοῦ, εἶπεν, οἱ κύριοι θέλουν καὶ καλὰ νὰ φύγουν ἀπόψε, πρὸς τί νὰ λάβῃ τὸν κόπον ὁ Κος Μαιμᾶς νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ Κάστρον; Τὸ ἁπλούστερον εἶνε νὰ καταβῆτε ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Σκάλαν, ὅπου ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς πρὸς συνάντησίν σας. Ἀντὶ δὲ νὰ δειπνήσωμεν ἐδῶ βιαστικά, στέλλω τὸ δεῖπνον κάτω εἰς τὸ καφενεῖον καὶ τρώγομεν ἐκεῖ μὲ τὴν ἡσυχίαν μας, χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὸν φόβον μὴ δὲν προφθάσωμεν τὸ ἀτμόπλοιον.

Ἐθαύμασα κατ' ἐμαυτὸν τὸ ἔντεχνον τοῦ

Digitized by Google

νέου τούτου συνδυασμοῦ τοῦ Κου Μελέτη!

Ὁ Νῖκος ἠρώτησε τότε τὸν Κον Σπυράκην κατὰ ποίαν ὥραν ὑπολογίζει ὅτι θὰ εὑρεθῶσιν εἰς τὴν Σκάλαν. Ἐπανέλαβεν ἐκεῖνος λεπτομερῶς τὰ τοῦ ἤδη γνωστοῦ προγράμματος, ὑπολογίζων πόση ὥρα ἀπαιτεῖται ἀπὸ σταθμὸν εἰς σταθμόν, καὶ ἐβεβαίωσεν ὅτι θὰ φθάσωσι κάτω εἰς τὸν λιμένα πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου.

— Πόθεν, ἠρώτησα, θὰ καταβῆτε εἰς τὴν Σκάλαν;

Ὁ Κος Σπυράκης ἐκτείνας τὴν χεῖρα πρὸς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον ἀπεκρίθη·

— Ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον ἄντικρυ· ὁ δρόμος δύσκολος, ἀλλ' εἰς τὸν κατήφορον δὲν παίρνει πολλὴν ὥραν.

— Καὶ πόσην ὥραν θέλει, ἐπάνω ἀπὸ τὰ ὑψώματα, ἀπ' ἐδῶ ἕως τὴν ἄκραν ἐκείνην;

— Μίαν ὥραν περίπου.

— Καλά! Ἐὰν τὸ ἀπόγευμα ἔχω διάθεσιν διὰ περίπατον, ἔρχομαι καὶ σᾶς ενταμόνω ἐκεῖ, εἰς τὰς πέντε, ὄχι ἀργότερα. Ὅποιος φθάσῃ πρῶτος περιμένει τοὺς ἄλλους.

— Σύμφωνοι, ἀνέκραξεν ὁ Νῖκος.

— Πῶς λέγεται τὸ μέρος, διὰ νὰ ἠξεύρω ἐὰν χάσω τὸν δρόμον;

— Θὰ σᾶς δώσω ὁδηγόν, ὑπέλαβεν ὁ Κος Μελέτης, ἐὰν ἐπιμένετε νὰ ὑπάγετε ἕως ἐκεῖ.

— Εὐχαριστῶ. Ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ ἴδω τὴν θέαν ἀπὸ τὸ ὕψωμα ἐκεῖνο.

— Φαίνεται ὁ κόσμος ὅλος ἀπ' ἐκεῖ, εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Κος Σπυράκης.

— Πῶς λέγεται τὸ μέρος; τὸν ἠρώτησα καὶ πάλιν.

Ὁ Κος Σπυράκης ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν Κον Μελέτην προτοῦ ἀποκριθῇ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου.

— Τὰ Δύο Ἀδέλφια, εἶπεν.

— Λοιπὸν εἰς τὰς πέντε, ἐπανέλαβεν ὁ Νῖκος.

Οἱ δύο ὁδοιπόροι μᾶς ἀπεχαιρέτησαν καὶ μετ' ὀλίγον ἠκούσθη ὁ κρότος τῶν ποδῶν τῶν ἡμιόνων των ἐπὶ τῆς στενῆς λιθοστρώτου ὁδοῦ.

Ὁ Κος Μελέτης μὲ παρεκίνησε ν' ἀναπαυθῶ ὅσον θέλω καὶ μὲ ἐπληροφόρησεν ὅτι ὁπόταν ἑτοιμασθῶ θὰ τὸν εὕρω ἀναγινώσκοντα ἔξω εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ζ'

Πράγματι δὲν ἐβιάσθην. Ὁ Κος Μελέτης ἀνεγίνωσκε μετὰ προσοχῆς τὰς ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας εἶχε φέρει προχθὲς τὸ ἀτμόπλοιον. Μετὰ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις καὶ ἀφοῦ τὸν διεβεβαίωσα ὅτι ἡ ἀδιαθεσία μου δὲν ἦτο ἀξία λόγου, μὲ ἐπρότεινε νὰ ἐξέλθωμεν εἰς περίπατον μικρόν, μέχρις οὗ ἑτοιμασθῇ ἐντὸς ὀλίγου τὸ γεῦμα.

— Δὲν θὰ ἴδωμεν τὰς κυρίας πρὸ τοῦ γεύματος; ἠρώτησα.

— Ἐὰν ἀγαπᾶτε, βεβαίως, εἶπεν ὁ Κος Μελέτης ἐγειρόμενος.

Ἠγέρθην κ' ἐγώ.

— Μὲ συγχωρεῖτε, ἐπρόσθεσε, νὰ ἴδω ἐὰν εἶνε εἰς τὸ δωμάτιόν των.

Ἔμεινα μόνος. Ἐπὶ τέλους τὸ κατώρθωσα, θὰ τὴν ἴδω τὴν μυστηριώδη Κυρίαν Ἑλένην! Ἡ ἐπιδεξιότης μου ἐνίκησε τὴν πονηρίαν τοῦ πατρός της! Ἐπερίμενα τὴν ἐπιστροφήν του ἀγαλλόμενος κατ' ἐμαυτὸν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μου.

Δὲν ἐπερίμενα πολλὴν ὥραν.

— Ὁρίσατε, εἶπεν ὁ Κος Μελέτης ἐπιστρέψας εἰς τὴν αἴθουσαν.

— Θὰ σᾶς παρακαλέσω μόνον, ἐπρόσθεσε σταθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, νὰ μὴ ἀναφέρετε ἐνώπιον τῆς θυγατρός μου τὸ ὄνομα τοῦ ἐξαδέλφου σας.

Προτοῦ ἀνοίξῃ τὴν θύραν τοῦ δωματίου εἰς τὸ ὁποῖον μὲ ὡδήγει, ἐστάθη πάλιν.

— Θὰ ἰδῆτε ὅτι ἡ κόρη μου δὲν εἶνε πολὺ ὁμιλητική...

Διεκόπη καὶ ἐδίστασεν, ὡς ἂν ἤθελε νὰ εἴπῃ πλειότερα, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν.

— Ὁρίσατε!

Εἰσήλθομεν ἐντὸς τοῦ δωματίου.

Ἡ Κυρία Σοφία διακόψασα τὸ ράψιμόν της ἠγέρθη καὶ ἐλθοῦσα πρὸς ἡμᾶς μοὶ ἔτεινε φιλοφρόνως τὴν χεῖρα, ἐρωτῶσα μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος περὶ τῆς ὑγείας μου. Δὲν ἠξεύρω τὶ καὶ πῶς ἀπεκρίθην. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὴν νέαν πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπλησίασεν ὁ Κος Μελέτης.

Ἐκάθητο πλησίον τοῦ παραθύρου, μὲ βιβλίον ἀνοικτὸν ἐπὶ τῶν γονάτων. Κύψας τὴν κεφαλὴν ὁ Κος Μελέτης ἐψιθύρισέ τι πρὸς αὐτήν, ἔπειτα στρεφόμενος πρὸς ἐμέ,

— Ἡ κόρη μου, εἶπε.

Ἐπλησίασα καὶ τὴν ἐχαιρέτησα. Ἡ νέα ἠγέρθη βραδέως, μοὶ ἔτεινε βραδέως τὴν χεῖρα, ὡς ἂν ἦτο κόπος πᾶσά της κίνησις, καὶ τὰ χείλη της βραδέως ἐπρόφερον:

— Καλῶς ὡρίσατε.

Μόλις ἠκούετο ἡ φωνή της.

Συνέβαλεν ἄρα γε εἰς τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένησεν ἡ καλλονή της, ἡ ἄφατος μελαγχολία ἡ ἀπεικονιζομένη εἰς τὴν ὅλην μορφήν της, εἰς πᾶσάν της κίνησιν;

Ἦτο ἁπλουστάτη ἡ πένθιμος ἐνδυμασία της, ἀλλὰ δὲν ἀπέκρυπτε τὴν χάριν τοῦ ὡραίου της ἀναστήματος. Ἦτο ὑψηλή, οἱ δὲ ὦμοί της, ὡς ἀρχαίου ἀγάλματος, χαριέντως προσκλίνοντες ἀπὸ τὸν εὐλύγιστον λαιμόν της μέχρι τῶν ἁρμῶν τῶν βραχιόνων, ἔδιδον εἰς τὸ παράστη-

Digitized by Google

μά της τὸν τύπον εὐκινησίας ὅλως ἀντιθέτου πρὸς τὴν βραδύτητα τῶν ἀψύχων κινήσεών της. Ἔφερεν ἐπὶ κεφαλῆς μανδίλιον μαῦρον ἀμελῶς δεμένον ὑπὸ τὸν πώγωνα, τὸ δὲ πένθιμον τοῦτο περιθώριον περιέκλειε πρόσωπον σιτόχρουν ὠοειδές, κανονικώτατον. Τὸ ἥσυχον βλέμμα τῶν μεγάλων μαύρων ὀφθαλμῶν της ὑπὸ τὰς μακρὰς καὶ πυκνὰς βλεφαρίδας των, τὰ ὠχρὰ ἄνευ μειδιάματος χείλη της, ἐξέφραζον λύπην βαθεῖαν, ἀλλὰ λύπην ἥτις σιωπᾷ, δὲν ἐπιζητεῖ παρηγορίαν, οὔτε εἶνε ἐπιδεκτικὴ παρηγορίας, λύπην μὲ τὴν ὁποίαν ζῇ τις καὶ μὲ τὴν ὁποίαν θ' ἀποθάνῃ.

Μ' ἐγοήτευσεν ἡ θέα της, καθὼς γοητεύει ἡ θέα εἰκόνος εὐσεβοῦς ἢ σεμνοῦ ἀγάλματος. Ἡ ὄψις της ἐνέπνεε τὴν συμπάθειαν καὶ ἐπέβαλλε τὸ σέβας. Τὸ πᾶν περὶ αὐτὴν ἦτο ὡς ἂν ἔλεγε: Δὲν εἶμαι τοῦ κόσμου τούτου!

Ἡ Κα Σοφία ἐπανέλαβε τὴν ὁμιλίαν, ἐπιδεξίως καὶ μετὰ πολλῆς εὐχερείας μεταβαίνουσα ἀπὸ ἓν ἀντικείμενον εἰς ἄλλο, τὴν ὑπεβοήθει δὲ καὶ ὁ Κος Μελέτης, εἰ καὶ μετρῶν τὰς λέξεις κατὰ τὴν συνήθειάν του. Ἐπροσπάθουν καὶ ἐγὼ ἐπίσης, τὸ κατὰ δύναμιν, νὰ μὴ ἀφήσω τὴν συνδιάλεξιν νὰ διακοπῇ, ἀλλὰ βεβαίως οὔτε σήμερον δύναμαι, οὔτε τότε ἀμέσως θὰ ἠδυνάμην νὰ εἴπω περὶ τίνος ἦτο ὁ λόγος.

Ἡ Κυρία Ἑλένη δὲν εἶπε λέξιν οὔτε διαρκοῦντος τοῦ γεύματος, οὔτε κατόπιν, μέχρις οὗ ἐγερθείς, διὰ νὰ προετοιμάσω δῆθεν τὰ πράγματά μας, ἀπεχαιρέτησα τὰς κυρίας καὶ ἐξῆλθα τοῦ δωματίου.

Παρηκολούθει ἆρά γε τὰς ὁμιλίας μας; Ἐπρόσεχε; Δὲν γνωρίζω.

Γνωρίζω μόνον ὅτι ἐκλείσθην εἰς τὸ δωμάτιόν μου πλήρης μελαγχολίας, μὲ τὴν εἰκόνα τῆς ὡραίας ἐκείνης τεθλιμμένης νέας ἀνεξαλείπτως ἐντετυπωμένην εἰς τὸν νοῦν μου. Ἠσχυνόμην διὰ τὴν περιέργειάν μου. Τί δικαίωμα εἶχα ἐγὼ ν' ἀναμιχθῶ εἰς τὴν ἄγνωστον λύπην τῆς σεβασμίας ταύτης οἰκογενείας; Διατί ν' ἀποκαλύψω τὸ μυστικόν της; Ἡ συναίσθησις τοῦ ἀτόπου τῆς πολυπραγμοσύνης μου μετετρέπετο εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ καθηγητοῦ, ὅστις μᾶς ἔστειλε νὰ διαταράξωμεν τὴν ἡσυχίαν τῆς πενθίμου οἰκίας τοῦ Κου Μελέτη. Μετὰ πόσης φροντίδος, μετὰ πόσης στοργῆς καὶ αὐτὸς καὶ ἡ ἀδελφή του περιέβαλλον τὴν ὕπαρξιν τῆς δυστυχοῦς νέας, κ' ἐγώ, ἀντὶ νὰ σεβασθῶ τὸ πένθος τὸ ὁποῖον τοὺς ἐπεσκίαζε, μετεβλήθην εἰς ὠτακουστὴν καὶ ἐμηχανώμην σχέδια πρὸς ἀποκάλυψιν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλους ἦσαν ξένα πρὸς ἐμέ!

Ἐβάδιζα ἄνω καὶ κάτω ἐντὸς τοῦ δωματίου, μεμφόμενος τὴν διαγωγήν μου καὶ καταδικάζων τὴν ἀδιακρισίαν μου.

Ἤνοιξα τὸ παράθυρον ὅπως διασκεδάσω τὰς σκέψεις μου διὰ τῆς θέας τῆς φαιδρᾶς κοιλάδος καὶ τῆς κυανῆς θαλάσσης. Τὸ ἄγριον ἀπέναντί μου ἀκρωτήριον ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην μου τὴν μετὰ τοῦ Κου Σπυράκη καὶ τοῦ Νίκου συμφωνηθεῖσαν ἐκεῖ συνάντησιν. Ἰδοὺ τὸ καλλίτερον μέσον πρὸς διασκέδασιν τῆς μελαγχολίας ἡ ὁποία μ' ἐκυρίευε. Ὁ περίπατος θὰ μὲ ἀπασχολήσῃ εὐαρέστως, ἐπεσπεύδετο δὲ οὕτω καὶ ἡ ἀναχώρησίς μου ἀπὸ τὴν οἰκίαν ὅπου συνησθανόμην ὅτι, καὶ ἄνευ τοῦ Νίκου, ἀπέβαινεν ὀχληρὰ ἡ παρουσία μου.

Ἡτοιμάσθην λοιπὸν καὶ ἐξῆλθα τοῦ δωματίου πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Κου Μελέτη, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβεν εὐγενῶς τὴν φροντίδα τοῦ νὰ στείλῃ τὰ κιβώτιά μας εἰς τὴν Σκάλαν. Μεθ' ὅλας δὲ τὰς παρακλήσεις μου νὰ μὴ ἐνοχληθῇ, μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι θὰ καταβῇ καὶ ὁ ἴδιος διὰ νὰ μᾶς φιλεύσῃ καὶ ἀποχαιρετήσῃ. Ἠθέλησε νὰ μὲ ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸν περίπατον μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου, προτείνων νὰ καταβῶμεν ὁμοῦ μετ' ὀλίγον ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Σκάλαν, ἀλλ' ἰδὼν ὅτι δὲν μετεπειθόμην μὲ ἐσύστησε, τοὐλάχιστον, νὰ μὴ ὑπάγω πεζὸς διὰ νὰ μὴ κουρασθῶ. Οὐδ' εἰς τοῦτο ἐπείσθην, ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ φιλόξενος γέρων διέταξε τὸν Παντελῆν νὰ μὲ συνοδεύσῃ, σύρων διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον καὶ ἓν ζῶον πρὸς ἀνάβασιν.

Η'

Ἡ ὁδὸς παρηκολούθει τὴν κορυφὴν τῶν ὑψωμάτων τὰ ὁποῖα, περικυκλοῦντα τὴν κοιλάδα, ἤρχιζον ἀπὸ τὸ Κάστρον καὶ ἀπέληγον εἰς τὸ ἀπέναντι αὐτοῦ ἀκρωτήριον. Καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ διάστημα ἔβλεπα κάτωθέν μου τὴν φαιδρὰν καλλιεργημένην κοιλάδα καὶ πέραν αὐτῆς τὴν θάλασσαν, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου μέρους ἐφαίνοντο τὰ εὐρέα τῆς νήσου ὀροπέδια κλίνοντα βαθμιαίως πρὸς τὸ πέλαγος, κεκαλυμμένα δὲ ἀναμὶξ ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ὑπὸ ἀγρῶν θερισμένων ἤδη. Αἱ οἰκίαι δύο χωρίων καὶ μία μεγάλη μονὴ ἐφαίνοντο μακρόθεν, εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν.

Ὁ ἀὴρ τῆς θαλάσσης, τὸ ἄρωμα τῶν σχοίνων, ἡ ταχυτέρα ὡς ἐκ τῆς ἀσκήσεως κυκλοφορία τοῦ αἵματος, τὰ πάντα συνετέλουν εἰς τὸ νὰ μὲ ζωογονήσωσι. Ἐβάδιζα ταχέως καὶ ἀπελάμβανα πλήρη τὴν ἡδονὴν τοῦ ὡραίου ἐκείνου ἑσπερινοῦ περιπάτου, αἱ δὲ μελαγχολικαὶ ἐντυπώσεις μου, χωρὶς οὐδαμῶς ν' ἀποσβεσθῶσιν, ἔπαυον ὅμως νὰ πιέζωσιν ὡς πρότερον τὴν φαντασίαν μου.

Ὁ Παντελῆς μὲ παρηκολούθει σύρων τὸ ζῶόν του.

Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν ἄκραν, ἡ ὁμαλὴ μέχρι τοῦδε ὁδὸς στενουμένη μετεβλήθη εἰς ἀνή-

Digitized by Google

φορον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τραχὺν καὶ απότομον, κάμπτοντα βαθμηδὸν ὅπως ἀνέλθῃ διὰ τῆς πλευρᾶς τοῦ βράχου μέχρι τῆς κορυφῆς του. Μετ' ὀλίγον ἡ ἀτραπὸς διεκλαδοῦτο καταβαίνουσα, διὰ κλίσεως καθέτου σχεδόν, εἰς τὴν κοιλάδα, πρὸς τὸ μέρος τῆς Σκάλας. Ὁ ἀνήφορος ἐξακολουθῶν ἐγίνετο δύσβατος καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἐπικίνδυνος. Ἡ ἀτραπὸς παρηκολούθει τὴν ὀφρῦν τοῦ βράχου. Οἱ κρημνοὶ κάτωθέν μου ἦσαν φοβεροί, ἐκ δὲ τοῦ ὕψους ἐκείνου ἔβλεπα τὴν θάλασσαν ἀφρίζουσαν εἰς τοὺς πόδας των καὶ ἤκουα τὸν ἥσυχον ρόχθον της. Ὁ Παντελῆς πλησιάσας μὲ ἐπρότεινε ν' ἀναβῶ εἰς τὸ ζῶόν του, ἀλλ' ἠρνήθην θεωρῶν ἀσφαλέστερον νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τοὺς ἰδικούς μου πόδας ἢ εἰς τοὺς πόδας τῆς ἡμιόνου του. Ἀνέβαινα ἀσθμαίνων, ἀκουσίως δὲ ἀνελογιζόμην ὅτι ἤμην εἰσέτι εἰς ἀνάρρωσιν. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ἤλπιζα ὅτι θὰ ἴδω τὴν κορυφὴν καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς παρεκκλήσιον, ἀλλ' οὔτε ἡ κορυφὴ ἐφαίνετο εἰσέτι, οὔτε τὸ παρεκκλήσιον, τὸ δὲ βάδισμά μου ἐγίνετο ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βραδύτερον.

Ἐπὶ τέλους ἐφάνη ἡ κορυφή, συγχρόνως δέ, πρὸς ἄκραν μου εὐχαρίστησιν, εἶδα εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τὸν Νῖκον καὶ τὸν Κον Σπυράκην, οἵτινες ἀναβάντες ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους, ἵσταντο ἐνώπιον τοῦ μικροῦ παρεκκλησίου. Δὲν ἐστράφησαν πρὸς ἡμᾶς. Δὲν μᾶς ἤκουσαν. Ὁ νότιος ἄνεμος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροφύλαττον μέχρι τοῦδε τὰ πλευρὰ τοῦ βράχου, ἐσύριζεν ἐκεῖ ἐπάνω ἀνεμποδίστος. Ἠθέλησα νὰ φωνάξω πρὸς αὐτούς, ἀλλ' ἡ φωνὴ δὲν ἐξήρχετο ἐκ τοῦ ἀσθμαίνοντος στήθους μου.

Ὁ Νῖκος ἔβλεπε τὸ παρεκκλήσιον. Τί παρετήρει μετὰ τοσαύτης προσοχῆς ;

Ἤμεθα ὅλως διόλου πλησίον ὅτε ὁ Κος Σπυράκης ἀκούσας τὰ βήματα ἐστράφη πρὸς ἡμᾶς καὶ ἦλθεν εἰς συνάντησίν μου. Ἔστρεψε καὶ ὁ Νῖκος τὴν κεφαλὴν ἀλλὰ δὲν ἐσάλευσε. Ἐξέτεινε τὴν χεῖρα καὶ μὲ προσεκάλεσε σιωπηλῶς νὰ πλησιάσω. Ἐπλησίασα. Τότε ἐνόησα διατί ἡ προσήλωσίς του.

Ἡ ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ δωματίου μας εἰκὼν ἦτο πιστὴ παράστασις τοῦ παρεκκλησίου ἐκείνου. Ἑκατέρωθεν τῆς θύρας του ἦσαν ζωγραφισμένοι διὰ μαύρης βαφῆς δύο μεγάλοι σταυροί, ὑπὸ ἕκαστον σταυρὸν δύο ὀστᾶ χιαστί, ὑπὸ τὰ ὀστᾶ κρανίον, ὑπὸ δὲ τὸ κρανίον τὰ αὐτὰ κεφαλαῖα γράμματα, Ν ἀριστερόθεν καὶ Μ δεξιόθεν. Μόνον τὸ ἐκ σταυρῶν καὶ κρανίων περιθώριον δὲν ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ παρεκκλησίου. Ἡ ἐπὶ τῶν φύλλων τῆς θύρας ἐπιγραφή, ἀποσβεσθεῖσα ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ τῶν ἀνέμων, δὲν ἀνεγινώσκετο πλέον. Ἰδοὺ ἡ κλεὶς τοῦ μυστηρίου! Ἠδυνάμην ἐπὶ τέλους ἐνταῦθα νὰ πληροφορηθῶ τὴν ἀλήθειαν ! Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφέρω τὴν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία μοῦ ἤρχετο εἰς τὰ χείλη.

— Δὲν εἶναι περίεργον τὸ πρᾶγμα ; μὲ ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Νῖκος.

Ἐκίνησα σιωπηλῶς τὴν κεφαλήν. Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ πλειότερον συγκεκινημένος ἐκ τῶν δύο ἡμῶν δὲν ἦτο βεβαίως ὁ ἐξάδελφός μου. Ἐνώπιον τοῦ πρωτοτύπου τῆς ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰκόνος, ἐφαίνοντο διαλυθέντες οἱ προληπτικοὶ φόβοι του καὶ ἐξήφθη ἡ περιέργειά του, ἐνῷ ἄλλαι σκέψεις ἐδέσμευον τὴν ἰδικήν μου. Στραφεὶς πρὸς τὸν Κον Σπυράκην εἶπεν αἴφνης, ἄνευ οἱουδήποτε προοιμίου:

— Δὲν μᾶς λέγεις τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ τοῦ παρεκκλησίου ;

Ὁ Κος Σπυράκης προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε καὶ δὲν ἀπεκρίθη. Ἐννοῶν τὸ αἴτιον τῆς σιωπῆς του, ἀπέτεινα πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον.

— Τὸν ἠγάπα λοιπὸν πολὺ τὸν Νῖκον ἡ Κυρία Ἑλένη ; ἠρώτησα.

Ὁ Κος Σπυράκης μὲ προσέβλεψεν ἔκπληκτος.

— Πῶς τὸ γνωρίζετε; ἠρώτησε.

Ἐκίνησα τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, ὡς ἂν ἔλεγα : «Τὸ γνωρίζω καὶ τοῦτο ἀρκεῖ».

— Ἄχ, κύριοι, ἐπανέλαβε μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν ὁ Κος Σπυράκης· ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠμπορῶ νὰ σᾶς εἴπω εἶναι ὅτι ὁ Νῖκος τὴν ἠγάπα περιπαθῶς. Ἀλλ' ἐκράτει μυστικὸν τὸν ἔρωτά του. Οὔτε ὁ Κος Μελέτης τὸν ἐνόησεν οὔτε ὁ πατήρ του. Καὶ ὅμως ὁ Νῖκος ἦτο ἐδῶ πάντοτε, ὑπὸ τὰ βλέμματά των, ἐνῷ ὁ ἀδελφός του ἔλειπε, σπουδάζων εἰς τὰ ξένα. Δὲν ἦτο φυσικὸν αὐτόν, τὸν ὁποῖον παιδιόθεν ἐγνώριζε, τοῦ ὁποίου ᾐσθάνετο τὴν μυστικὴν λατρείαν, αὐτὸν ν' ἀνταγαπᾷ καὶ ἡ Ἑλένη ; Ἀλλ' οἱ γέροντες δὲν τὰ βλέπουν αὐτά, δὲν τὰ καταλαμβάνουν ! Ὁ πατὴρ αὐτῶν ἐδῶ,—καὶ ἔδειξε τοὺς δύο σταυρούς, — ἤθελε, κατὰ τὴν τάξιν, νὰ πρωτονυμφεύσῃ τὸν Μῖχον, τὸν πρωτότοκον, ὁ δὲ Κος Μελέτης ἐνόμισεν ὅτι ἐξασφαλίζει τὴν εὐτυχίαν τῆς θυγατρός του διδων αὐτὴν κατὰ προτίμησιν εἰς τὸν ἐπιστήμονα, τὸν ἰατρόν !. . .

Ὁ Κος Σπυράκης διέκοψε τὸν λόγον. Τὸ συνήθως φαιδρὸν πρόσωπόν του συνωφρυώθη. Θλιβεραὶ ἀναμνήσεις ἐπίεζον τὸν νοῦν του, ἐφαίνετο δ' εὑρίσκων ἀνακούφισιν εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς διακοίνωσιν τῶν στοχασμῶν του. Ὡμίλει πρὸς ἡμᾶς ὡς πρὸς εἰδότας.

— Ἐδῶ, ἐξηκολούθησεν, ἐδῶ εἰς αὐτὸν τὸν κρημνὸν ἔγεινε ἡ φρικτὴ πάλη. «Οὔτ' ἐγὼ οὔτ' ἐκεῖνος» εἶπεν ὁ Νῖκος, ὅτε ἔμαθεν ἐξαίφνης τὴν ἀπόφασιν τοῦ πατρός του, ὀλίγας ἡμέρας ἀφοῦ ἐπανῆλθεν ὁ Μῖχος μὲ τὸ δίπλωμά του. Οἱ ἀρραβῶνες ἐπρόκειτο νὰ γείνουν ἐπισήμως τὴν ἑσπέραν. Ἔτρεξεν ὁ Νῖκος ἀπὸ τὸν πατέρα του

Digitized by Google

εἰς τὸν Κύριον Μελέτην. Κύριος οἶδε πῶς ἠρέθισαν οἱ δυογέροντες τὸν νέον μὲ τὰς δριμείας ἐπιπλήξεις των, Κύριος οἶδε τὶ λόγους ὀργίλους ἀντήλλαξαν! Ἦτο ἔξω φρενῶν ὁ δυστυχής! «Οὔτ' ἐγὼ οὔτ' ἐκεῖνος!» καὶ ἐξῆλθε ἀπὸ τὸ Κάστρον. ... Ἀλλά, κύριοι, πρὸς τί σᾶς τὰ λέγω αὐτά; Τὸ τέλος τὸ γνωρίζετε.

— Δὲν τὸν ἠκολούθησε κανείς; ἠρώτησα.

— Ποῖος νὰ φαντασθῇ τί ἔμελλε νὰ συμβῇ! Καὶ οὔτε θὰ ἐγίνετο γνωστὸν τὸ τί συνέβη, ἐάν, κατὰ σύμπτωσιν, δὲν ἀνέβαινε τὴν ὥραν ἐκείνην ἐδῶ, κατόπιν τοῦ Νίκου, ὁ μόνος μάρτυς αὐτόπτης τοῦ δράματος, ὁ Παντελῆς, αὐτὸς ἐδῶ.

Ἐστράφημεν καὶ οἱ τρεῖς πρὸς τὸν Παντελῆν, ὅστις ἐκάθητο καταγῆς, εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν, στρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐκράτει ἐκ τοῦ σχοινίου τὸ ζῶόν του, τὸ ὁποῖον ἔβοσκε μεταξὺ τῶν ἀκανθῶν ἐπὶ τῆς μικρᾶς τριγώνου ἐκτάσεως τῆς χωριζούσης τὸ παρεκκλήσιον ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ, τὸ ἐκράτει δὲ σφικτὰ προσέχων μὴ τὸ ζῶον πλησιάσῃ πέρα τοῦ δέοντος εἰς τὴν ἄκραν.

Ὁ Κος Σπυράκης ἐπανέλαβε τὸν λόγον.

— Ὁ Μῖχος εἶχεν ἔλθει ἀπὸ πρωΐας εἰς τὰ κτήματά των ἐδῶ πλησίον, ὄπισθεν τοῦ κρημνοῦ. Πρὸ ὀλίγου ἐπεράσαμεν ἀπ' ἐκεῖ μὲ τὸν Κον Μαιμᾶν. Ἐκεῖ ἐπήγαινεν ὁ Νῖκος πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀδελφοῦ του. Ποῖος ἠξεύρει τί εἶχε κατὰ νοῦν νὰ εἴπῃ, καὶ πῶς νὰ ὁμιλήσῃ! Δυστυχῶς συνηντήθησαν ἐδῶ! Ὁ Παντελῆς ἀναβαίνων κατόπιν τοῦ Νίκου δὲν ἔβλεπεν ἀκόμη τὸν Μῖχον. Εἶδε μόνον τὸν Νῖκον νὰ σταθῇ ἔξαφνα εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀνηφόρου, νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν ζώνην τὴν μάχαιράν του καὶ νὰ τὴν ρίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν! Ὅσον ἐπλησίαζεν ὁ Παντελῆς, ἤκουε τὰς φωνὰς τῶν δύο ἀδελφῶν, φωνὰς ἐξηγριωμένας. Ἔπειτα, διὰ μιᾶς, σιωπή! Ὅτε ἐπὶ τέλους ἀνέβη ἐδῶ ὁ Παντελῆς, δὲν ἦτο πλέον εἰς καιρὸν νὰ τοὺς χωρίσῃ. Ἐνηγκαλισμένοι, ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν στενὴν λωρίδα γῆς, ἐπάλαιον. Ἦσαν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κρημνοῦ.

... Ἔπεσαν καὶ οἱ δύο ὁμοῦ καὶ ἕνα μόνον κρότον ἤκουσεν ὁ Παντελῆς ὅτε ἐβυθίσθησαν κάτω εἰς τὴν θάλασσαν...

— Κὺρ Σπυράκη, ἀνέκραξεν ὁ Παντελῆς χωρὶς νὰ ἐγερθῇ. Βλέπω τὸν καπνόν.

— Δὲν εἶναι ἀκόμη ὥρα νὰ φανῇ τὸ ἀτμόπλοιον!

— Τὸ βοηθεῖ ὁ ἄνεμος, ἐπρόσθεσεν ὁ Παντελῆς.

Ὁ Κος Σπυράκης, περικλείων τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν χειρῶν, παρετήρησε τὸν ὁρίζοντα, ὅπου οἱ ἰδικοί μας ἀγύμναστοι ὀφθαλμοὶ δὲν διέκρινον οὔτε καπνόν, οὔτε τίποτε.

— Πραγματικῶς! ἀνέκραξε. Στρεφόμενος δὲ πρὸς ἡμᾶς, Κύριοι, εἶπε, θὰ τὰ φέρωμεν ἴσα ἴσα. Ἕως οὗ νὰ καταβῶμεν εἰς τὴν Σκάλαν καὶ νὰ δειπνήσετε, τὸ ἀτμόπλοιον θὰ εἶναι καὶ φθασμένον. Ἂν ἀγαπᾶτε, πηγαίνωμεν.

— Ἐμπρός, ἀνέκραξεν ὁ ἐξάδελφός μου, καὶ ἠκολούθησε τὸν Παντελῆν, ὅστις ἐπροπορεύθη ἀμέσως, σύρων τὸ ζῶόν του.

Ἔστρεψα ἅπαξ ἔτι τὸ βλέμμα πρὸς τὴν πρόσοψιν τοῦ παρεκκλησίου καὶ ἐβάδισα μετὰ τοῦ Κυρίου Σπυράκη πρὸς τὸν κατήφορον.

— Κύριε Σπυράκη, ἠρώτησα, τί εἴδους νέος ἦτο ὁ δυστυχὴς αὐτὸς Νῖκος;

— Πῶς τί εἴδους;

— Ἦτο ξανθός, μαυρειδερός;... Ἐπὶ τέλους, ὡμοίαζε μὲ κανένα ἀπὸ ἡμᾶς ἐδῶ;

Ὁ Κος Σπυράκης ἐσκέφθη ἐπ' ὀλίγον προτοῦ ἀποκριθῇ.

— Μᾶλλον μὲ τὸν Κύριον Μαιμᾶν παρὰ μὲ σᾶς ἢ μὲ ἐμέ.

Ἤμεθα ἤδη εἰς τὸ ἄκρον τῆς κορυφῆς.

— Προσοχὴ ἐδῶ, εἶπεν ὁ Κος Σπυράκης. Ἡ ἀρχὴ τοῦ κατηφόρου εἶναι ἐπικίνδυνος. Ὀλίγον παρακάτω δὲν ἔχει φόβον, διότι καὶ ἂν σκοντάψῃ κανεὶς δὲν θὰ κρημνισθῇ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἦτο ἀληθῶς ἐπικίνδυνον τὸ μέρος. Μοῦ ἐφάνη δὲ τότε πολὺ ἐπικινδυνωδέστερον ἢ ὅτε ἀνηρχόμην. Ἀλλ' οὐδὲν ἀπευκταῖον συνέβη καὶ κατέβημεν ταχέως καὶ σῶοι εἰς τὴν κοιλάδα.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Σκάλαν.

Θ'

Ὁ Κος Μελέτης μᾶς ἐπερίμενε. Κάτωθεν δὲν ἐφαίνετο ὁ καπνὸς τοῦ ἀτμοπλοίου, κρυπτομένου ἀπὸ τὸ προέχον ἀκρωτήριον, ὥστε δὲν ἐγνώριζον εἰσέτι ἐκεῖ ὅτι θὰ ἔλθῃ πρὸ τῆς συνήθους ὥρας. Ἀλλὰ τὸ δεῖπνον ἦτο ἕτοιμον καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ στρωθῇ ἡ τράπεζα ἐντὸς τοῦ μικροῦ καφενείου.

Δὲν ἀντηλλάξαμεν πολλὰς λέξεις κατὰ τὸ δεῖπνον. Ἐτρώγαμεν ἐν βίᾳ, ἡ δὲ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ καφενείου κίνησις ἀπησχόλει καὶ τῶν τριῶν μας τὴν προσοχήν. Οἱ ἕτοιμοι πρὸς ἀπόπλουν νησιῶται, καὶ οἱ περιμένοντες ἐπιβάτας, ἐπήγαινον, ἤρχοντο, ὡμίλουν, ἐφώναζον, ἐχώριζον τὰ πράγματά των, τὰ ἐφόρτονον ἐντὸς τῶν ὀλίγων λέμβων τῆς Σκάλας, ἐν συνόλῳ ἡ βοὴ καὶ ὁ θόρυβος δὲν μᾶς ἐπέτρεπον νὰ συνομιλήσωμεν ἡσύχως μετὰ τοῦ Κου Μελέτη, καὶ ἂν ἔτι εἴχομεν πολλὴν πρὸς τοῦτο διάθεσιν.

Ἀφοῦ ἀπεγευθημεν, ἐξήλθομεν τοῦ καφενείου. Ὁ ἐξάδελφός μου μετὰ τοῦ Κου Σπυράκη διηυθύνθησαν πρὸς τὴν λέμβον διὰ νὰ ἴδωσιν ἂν ἦσαν ἐν τάξει τὰ φορτωθέντα ἤδη ἐντὸς αὐτῆς κιβώτιά μας. Ὁ Κος Μελέτης καὶ ἐγὼ ἐπερι-

Digitized by Google

πατοῦμεν βραδέως ἐπὶ τῆς ἄμμου, ἀπομακρυνόμενοι τῆς παρὰ τὸ καφενεῖον τύρβης.

Ὁ γέρων ἐφαίνετο ὅτι ἐπεθύμει κάτι νὰ εἴπῃ. Πράγματι, μετά τινων λεπτῶν σιωπήν, διέκοψε τὸν περίπατον καὶ μετὰ τῆς μεμετρημένης φράσεώς του,

— Κύριέ μου, εἶπε, σᾶς χρεωστῶ μίαν ἐξήγησιν. Σᾶς τὴν χρεωστῶ τόσον μᾶλλον καθόσον ἐννοῶ κάλλιστα ὅτι ἐπισπεύδετε τὴν ἀναχώρησίν σας ἐκ λεπτότητος καὶ σᾶς ἐντρέπομαι διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸ ὁποῖον σᾶς ὑπεδέχθην εἰς τὴν οἰκίαν μου.

— Ὦ, Κύριε Μελέτη ! ἀνέκραξα. Εἴμεθα εὐγνώμονες διὰ τὴν πρόθυμον καὶ φιλικὴν δεξίωσίν σας, ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡμεῖς χρεωστοῦμεν νὰ σᾶς ζητήσωμεν συγγνώμην δι' ὅσην ἐνόχλησιν καὶ ἀνησυχίαν σᾶς ἐπροξενήσαμεν. Ἀλλ' οὔτε ὁ Κύριος Μαιμᾶς οὔτ' ἐγὼ ἐγνωρίζαμεν ὅσα τώρα γνωρίζομεν.

Ὁ γέρων ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλ' ἐξηκολούθησα, χωρὶς νὰ φανῶ ὅτι παρετήρησα τὴν ἀπορίαν του·

— Δὲν πταίομεν ἡμεῖς, Κύριε Μελέτη. Ὁ Κύριος καθηγητὴς πταίει, ὅςτις μᾶς ἐσύστησεν εἰς τὴν φιλοξενίαν σας, χωρὶς νὰ μᾶς εἴπῃ τίποτε.

— Δὲν πταίετε οὔτε σεῖς οὔτ' ἐκεῖνος. Δὲν ἐπεσκέφθη πρὸ ἐτῶν τὴν πατρίδα καὶ ἀγνοεῖ τὰ καθέκαστα τῆς θλιβερᾶς μας ὑπάρξεως. Ἡ οἰκία μου δὲν εἶναι πλέον ἀνοικτὴ καθὼς ἄλλοτε. Ἀπέμαθα νὰ δέχωμαι φίλους. Ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν ὅτε ἐκρούσατε τὴν θύραν μου ἐχάρην. Ἡ πρώτη μου ἀμέσως σκέψις ἦτο ὅτι ἡ παρουσία σας ἴσως συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ φέρῃ τροπὴν εὐχάριστον εἰς τὴν κατάστασιν τῆς θυγατρός μου. Ἀτυχῶς ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν εἰς τὴν ἀδελφήν μου ἡ ὁμοιότης τοῦ Κου Μαιμᾶ μὲ τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον νέον ...

Ὁ γέρων ἐσιώπησε.

— Λυποῦμαι κατάκαρδα, ὑπέλαβα, διὰ τὴν ἀτυχῆ σύμπτωσιν.

— Καὶ οὔτε εἶναι ἡ ὁμοιότης τόσον καταπληκτικὴ ἐπὶ τέλους, ἐπανέλαβεν ὁ Κος Μελέτης. Ἀλλ' ἡ σύμπτωσις τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, αἱ ἐξαίφνης ἀναζήσασαι ἀναμνήσεις ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐκείνου ἐξηγοῦν τῆς πτωχῆς ἀδελφῆς μου τὴν ἔκπληξιν. Ὁμολογῶ ὅτι τὴν συνεμερίσθην κ' ἐγὼ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Κατόπιν ἠθέλησα νὰ συζητήσω τὸ πρᾶγμα μαζῇ της. Ἀλλ' ἐπιδέχονται τὰ τοιαῦτα συζήτησιν; Ἠδυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κου Μαιμᾶ δὲν θὰ προξενήσῃ παρομοίαν ἐντύπωσιν καὶ εἰς τὴν θυγατέρα μου ; Οἱ δὲ ἰατροὶ μᾶς προεῖπον ὅτι ὁ ἐλάχιστος τρόμος, ἡ μικροτέρα συγκίνησις ἠμποροῦν νὰ ἐπιφέρουν συνεπείας ὀλεθρίας ! Τὴν εἴδατε σήμερον τόσον ἥσυχον. Ἀλλ ἡ ἡσυχία αὕτη μόλις πρό τινων μηνῶν ἐπῆλθεν, ὕστερον ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν ψυχικὸν κλονισμόν ,... Ἐννοεῖτε, Κύριέ μου . . . Ἡ ἐλπίς μας τώρα εἶναι ὅτι τὴν παροῦσαν κατάστασιν θὰ διαδεχθῇ ἡ ὑγεία. Μὲ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα ζῶμεν, ἡ ἀδελφή μου κ' ἐγώ, καὶ τρέμομεν μὴ μᾶς τὴν καταστρέψῃ ἀπρόβλεπτόν τι... Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις τὴν ὁποίαν ἐνόμισα ὅτι ἐχρεώστουν νὰ σᾶς δώσω.

Ἡ φωνὴ τοῦ γέροντος ἔτρεμε. Ἔθλιψα ἐν σιωπῇ τὴν χεῖρά του.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀντήχησεν αἴφνης δριμὺς ὁ συριγμὸς τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ ἐφάνησαν ἐν μέσῳ τοῦ προβαίνοντος σκότους, ὡς φάσμα, οἱ ἱστοὶ καὶ ἡ καπνοδόχος του ἐπὶ τῶν ἡσύχων ὑδάτων τοῦ κόλπου.

Ὁ Παντελῆς τρέχων πρὸς ἡμᾶς μᾶς προσεκάλει μακρόθεν.

— Καιρός, Κύριοι, ἐφώναζεν.

Ἐπεστρέψαμεν πρὸς τὴν λέμβον. Ὁ Κος Σπυράκης ἦτο ἤδη ἐντὸς αὐτῆς διὰ νὰ μᾶς συνοδεύσῃ μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου.

Ἀπεχαιρετήσαμεν μετ' εἰλικρινοῦς συγκινήσεως τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

— Μὴ λησμονήσητε, εἶπε, ὅτι ὑπεσχέθητε νὰ ἐπισκεφθῆτε καὶ πάλιν τὴς νῆσόν μας.

— Σᾶς ὑπόσχομαι, ἀπεκρίθην, ὅτι μετὰ χαρᾶς θὰ ἐπανέλθω, ἅμα μὲ εἰδοποιήσητε ὅτι ἐπῆλθεν ἐντελῶς, καθὼς εὔχομαι, ἡ ὑγεία τῆς θυγατρός σας.

Δὲν ἔλαβα ἔκτοτε εἰδήσεις του, οὐδ' ἐπεσκέφθην πλέον τὴν νῆσόν του.

Δ. Βικελας

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ὁ Νοὲλ ἐπέστρεψε τότε εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου οὐδὲ λέξις εἶχεν ἀνταλλαχθῆ κατὰ τὴν ἀπουσίαν του· ἐφαίνετο δὲ μεγάλου βάρους ἀπηλλαγμένος καὶ εἶχε τὸ ἦθος πρόσχαρι.

— Πολὺ χαρούμενος 'μοιάζεις, κύριε Νοέλ, εἶπεν ὁ Γριβέ· οἱ φίλοι σου ὅμως, μοῦ φαίνεται, δὲν ἔχουν ἀφορμὴ νὰ εἶνε εὐχαριστημένοι.

— Ναί, προσέθηκε διὰ φωνῆς οἰμωζούσης ὁ Ἰωάννης, καὶ ἴσως μάλιστα λάβουν ἀφορμὴ νὰ λυπηθοῦν.

— Καὶ πάντοτε, ἐψιθύρισεν ἡ Πετροῦλα, ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς κυρίας Ἀδριανῆς ! Ἄχ !. . νὰ μ' ἄφιναν θὰ τῆς ἔστελνα 'πίσω ὅλα της τὰ χαρίσματα !

Ὁ Νοὲλ δὲν ἤκουσε τὴν παρατήρησιν ταύτην.

Digitized by Google

— Τὸ λοιπόν, φίλοι μου, ὑπέλαβεν αἴφνης, ἠξεύρετε τί τρέχει;... Μάλιστα... θὰ κτυπηθῶ μὲ τὸν Κ. Ἕκτορα Λοβεδύ. Τὸν προσέβαλα καὶ μοῦ ἐζήτησε ἱκανοποίησιν... Σταθῆτε δά! αὐτὸ εἶνε χάρις τὴν ὁποίαν μοῦ κάμνει, διότι ὅσα καὶ ἂν εἰπῇ κανεὶς περὶ ἰσότητος, εἶνε ἀπόστασις πάντοτε ἀπὸ ἕνα εὐγενῆ ὡς αὐτὸς ἕως ἕνα τεχνίτην, ὡς ἐγώ!

— Τοῦ λόγου σου... μηχανικός;

— Ἐγὼ 'ς τὴ θέσι σου, κύριε Νοέλ, θὰ τὸν ἔστελνα 'πίσω τὸν ἥλιο, καὶ ἂν ἔλεγε καὶ τίποτε, θὰ τοῦ τῆς ἔβρεχα μιὰ χαρά!

— Καὶ μὲ κοντόξυλο, προσέθηκεν ἀγρίως ὁ ἀσπαλακοθήρας.

— Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν τὰ ἐννοεῖτε σεῖς, εἶπε δυσθύμως ὁ Νοέλ· δι' αὐτὸ καὶ δὲν σᾶς ἐπῆρα μάρτυρας. Ἐν πρώτοις ὁ Ἰωάννης δὲν ἠμπορεῖ ἀκόμη νὰ περιπατήσῃ,... ὁ δὲ Γριβὲ εἶνε οἰκογενειάρχης, καὶ δημόσιος ὑπάλληλος, καθὼς λέγει, καὶ δὲν ἤθελα νὰ τοῦ προξενήσω δυσαρεσκείας. Ἔπειτα καὶ πάλιν σᾶς λέγω, δὲν ἠξεύρετε σεῖς πῶς γίνονται αὐτὰ τὰ πράγματα. Κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος, σᾶς τ' ὁμολογῶ, εἶμαι πολὺ ἀρχάριος... Ἀλλὰ τόρα ἐσυμφωνήθησαν ὅλα, καὶ πρέπει μόνον νὰ τελειώσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερα.

Παρὰ τὴν ὁριστικὴν ταύτην ἀπόφασιν, οἱ δύο του φίλοι ἐπέμειναν παρακαλοῦντες ἀμφότεροι νὰ παραιτηθῇ τῆς μονομαχίας. Παρετήρησαν εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ Ἕκτωρ Λοβεδὺ ἐθεωρεῖτο ὡς ξιφομάχος καὶ εἶχε πολλάκις μονομαχήσει, ἐνῷ αὐτὸς οὐδεμίαν εἶχεν ἕξιν τῶν ὅπλων. Ἡ Πετροῦλα δὲν ἔλεγε μὲν τίποτε ἀλλ' ἠκούετο κλαίουσα κατ' ἰδίαν, ἡ δὲ γραῖα Ρεβοὺ ἐστέναζε, καίτοι ἀγνοοῦσα ἴσως ἀκριβῶς ὁποῖον ἔμελλε νὰ διατρέξῃ κίνδυνον ὁ φίλος τοῦ υἱοῦ της.

Ὁ Νοέλ, ὅστις ἤκουε συνήθως τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, διέμενεν ἀμετάπειστος, καὶ ἀποφεύγων ἀναπτύξεις, αἵτινες πιθανῶς δὲν θὰ κατενοοῦντο, ἠρκεῖτο κινῶν τὴν κεφαλήν. Ὁ ὁδοστάτης ἐν τούτοις εὗρε τέλος ἐπιχείρημα, ὅπερ ἐφάνη βαθεῖαν προξενῆσαν εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν.

— Κύριε Νοέλ, εἶπε, δὲν θέλεις βέβαια νὰ δυσαρεστήσῃς τὰς κυρίας Δυχαμέλ. Νομίζεις ὅμως ὅτι θὰ ἐγκρίνουν αὐταὶ νὰ κτυπηθῇς μὲ στενὸν συγγενῆ των;

Τοῦτο εἶχε σκεφθῆ καὶ αὐτὸς ὁ νέος μηχανικός, ὅστις ἀπήντησε·

— Ἐλπίζω νὰ μὲ συγχωρήσουν... Ἡ δεσποινὶς Ἀδριανὴ εἶδε τί συνέβη,.. καὶ ὅτι σκοπός μου ἦτο νὰ τὴν ὑπερασπισθῶ.

— Καὶ ὅταν συλλογίζωμαι, ἐψιθύριζεν ἡ Πετροῦλα, ὅτι αὐτὴ ἡ σιχαμένη Ἰωσηφίνα τὰ ἔκαμεν ὅλα... καὶ ἀναγκάζομαι κ' ἐγὼ τόρα νὰ πάρω τὸν Τριγκάρ...Ἄ! θὰ μοῦ τὸ πληρώσῃ!

— Δὲν πιστεύω, ἐξηκολούθησεν ὁ Νοέλ, νὰ δυσαρεστηθοῦν αἱ κυρίαι, διότι δὲν ἠμποροῦν πλέον τόρα νὰ ἔχουν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν διὰ τὸν Κ. Ἕκτορα.

— Ἂν ὅμως τὸν σκοτώσῃς;

— Δὲν θὰ τὸν σκοτώσω.

— Τότε λοιπὸν θὰ σὲ σκοτώσῃ αὐτός;

— Ἂς γείνῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. Ἐγὼ δὲν ἔχω πλέον οἰκογένειαν, κ' ἔξω ἀπὸ σᾶς, φίλοι μου, τῶν ὁποίων ἐδοκίμασα τοσάκις τὴν φιλίαν, οἱ ἄλλοι θὰ μὲ λησμονήσουν γρήγορα.

Ὁ Γριβὲ καὶ ὁ ἀσπαλακοθήρας ἀνελύοντο εἰς δάκρυα, ἡ δὲ Πετροῦλα ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ὀλολύζουσα:

— Κ' ἐγώ... ἐγώ;

Ὁ Νοέλ, συγκεκινημένος καὶ αὐτός, ἠγέρθη τέλος καὶ εἶπε φαιδρῶς:

— Αἴ, εἴμεθα παιδιά! Τὰ πράγματα θὰ τελειώσουν ἴσως καλλίτερα παρ' ὅσον νομίζομεν... Μὲ λυπεῖ μόνον, φίλοι μου, ὅτι δὲν κατωρθώσαμεν ἀκόμη νὰ προσφέρωμεν μίαν τελευταίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὰς λαμπρὰς αὐτὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι σᾶς ἔκαμαν εὐπόρους. Ἀ! πόσον θὰ ἐπληρώνατε τὴν γενναιότητά των, ἂν κατωρθώνατε νὰ ἐπιδώσητε εἰς αὐτὰς τὸ χαρτοφυλάκιον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐχάθη κατὰ τρόπον τόσον ἀνεξήγητον!

— Ποῖον χαρτοφυλάκιον; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης Ρεβοὺ περιεσκεμμένος· ἤκουσα, μοῦ φαίνεται, νὰ γίνετ' ἐδῶ λόγος... ἀλλ' ἤμουν τόσον ἄρρωστος..

— Τὸ χαρτοφυλάκιον, τὸ ὁποῖον ηὗρα εἰς τὸ κιβώτιον τοῦ Κ. Δυχαμέλ, καὶ μοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὰ χέρια τὴν στιγμὴν ποῦ ἔπεσα.

— Στάσου, στάσου! ὑπέλαβεν ὁ ἀσπαλακοθήρας κλείων τοὺς ὀφθαλμούς, θαρῶ πῶς θυμοῦμαι.. Μοῦ ἦλθαν τόσαις πέτραις 'ς τὸ κεφάλι, ποῦ ἔχασα τὸ μνημονικό μου. Μοῦ φαίνεται ὅμως πῶς κἄτι ξεύρω δι' αὐτὸ τὸ χαρτοφυλάκιον... Ναί, ναί, ἔτσι εἶνε! Ὅταν ἔπεσες εἶχα σηκωμένο τὸ χέρι μου καὶ τὸ ἅρπαξα πεταχτά. Θυμοῦμαι πῶς ἤθελα νὰ τὸ φυλάξω, γιατὶ ὑπώπτευα πῶς πρέπει νὰ ἦνε κἄτι τί. Τί ἔγινε ὅμως, ἀφοῦ μ' ἐπλάκωσε ὁ τοῖχος;

Πάντες ἐσίγων, ἵνα μὴ ταράξωσι τὸν ἀγῶνα τῆς μνήμης του. Ὁ Ἰωάννης ἔτριβε τὸ μέτωπον διὰ τῆς χειρός του. Τέλος ἀνωρθώθη καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ποῦ εἶνε, ἠρώτησε, τὰ ροῦχα ποῦ φοροῦσα ἐκείνη τὴ βραδυά;

— Ἐκεῖ, 'ς τὸ ντουλάπι, ἀπήντησεν ἡ μήτηρ του· κανεὶς δὲν τὰ ἔπιασε ἀφ' ὅτου ἀρρώστησες... Αἴ... τί; θέλεις νὰ σηκωθῇς;

— Ὄχι, ὄχι, φέρε μου ἐδῶ τὴ γιακέτα μου;...

Ἡ γραῖα Ρεβοὺ ἔδραμε πρὸς τὸ ἑρμάριον

Digitized by Google

κ' ἐξήγαγεν αὐτοῦ χονδρὰν ἐργατικὴν ἐφεστρίδα, κατάλευκον ἔτι ἀπὸ τοῦ κονιορτοῦ τῆς καταπτώσεως. Πάντες ἵσταντο ὄρθιοι, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ εἴπῃ λέξιν, καὶ παρηκολούθουν διὰ τοῦ βλέμματος τὰ κινήματα τῆς μητρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ.

Ὁ Ἰωάννης ἐψηλάφησε ταχέως διὰ τῆς χειρὸς τὸ πενιχρόν του φόρεμα, εἶτα δὲ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸ θυλάκιόν του κ' ἐφώνησε φαιδρῶς:

— Νά το!

Κ' ἔδειξε παλαιὸν χαρτοφυλάκιον, ὅπερ ὁ Νοὲλ ἀνεγνώρισεν ἀμέσως.

Κραυγὴ χαρᾶς ἐξέφυγε πάντων τὰ στήθη.

— Εἶνε δυνατὸν, εἶπεν ὁ Νοέλ, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐζητούσαμεν παντοῦ, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀπώλεια μᾶς ἐξέθεσεν εἰς τόσας προσβλητικὰς ὑποψίας καὶ εἰς φυλάκισιν ἀκόμη, νὰ ἦνε τόσον κοντά μας, σχεδὸν ἐμπρὸς εἰς τὰ 'μάτια μας;

— Τὸ ἔβαλα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω, εἰς τὴν τσέπη μου, εἶπεν ὁ ἀσπαλακοθήρας.... Ἀργότερα, μοῦ ἦλθε ἡ ζέστη, παραμιλοῦσα, .. ἀλλὰ κάτι εἶχα ἀκόμη μέσα εἰς τὸ κεφάλι μου... Καὶ εἶνε λοιπὸν πολύτιμο πρᾶγμα αὐτό, κύριε Νοέλ;

— Ὑποθέτω,... ἀφοῦ εἶχε τόσην ἐπιμονὴν νὰ τὸ ἀποκτήσῃ ὁ Κ. Λοβεδύ. Τώρα θὰ ἰδοῦμεν.

Πλησιάσας δὲ εἰς τὸ φῶς ἤνοιξε τὸ χαρτοφυλάκιον, τὸ ὁποῖον περιεῖχεν, ὡς εἴπομεν ἤδη, ὀλίγα μόνον χαρτία. Ἦσαν παλαιαὶ ἐπιστολαί, καὶ δύο ἔγγραφα ἐπὶ χαρτοσήμου, ὧν τὸ μὲν ἔφερεν ὑπογραφὴν *Λοβεδὺ* τὸ δὲ *Δυχαμέλ*. Ὁ Νοὲλ δὲν τὰ ἀνέγνωσε καὶ ἠρκέσθη εἰς ἐπιπόλαιον αὐτῶν παρατήρησιν.

— Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα, εἶπε, ν' ἀναμιχθῶμεν εἰς οἰκογενειακὸν μυστικόν. Νομίζω ὅμως, φίλοι μου, ὅτι κάμνετε ἀληθινὸν δῶρον εἰς τὰς κυρίας Δυχαμέλ, καὶ ὅτι δὲν θὰ μετανοήσουν διὰ τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποίας σᾶς ἔκαμαν.

— Καὶ τώρα δὲν εἶνε πλέον λόγος νὰ κτυπηθῇς μὲ τὸν παρισινόν; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

Ὁ Νοὲλ ἐμειδίασε.

— Αὐτὸ εἶνε ἄλλο πρᾶγμα, ἀπήντησεν. Ἤθελα νὰ δοθῇ ἀμέσως αὐτὸ τὸ χαρτοφυλάκιον εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας του· ἀλλὰ δυστυχῶς εἶνε ἀργά, αἱ κυρίαι δὲν δέχονται αὐτὴν τὴν ὥραν, καὶ τὸ συμβολαιογραφεῖον εἶνε κλειστόν. Πρέπει νὰ περιμείνωμεν ἕως αὔριον.

Ἔθηκε δὲ τὸ χαρτοφυλάκιον εἰς τὸ ἑρμάριον, καὶ κλειδώσας αὐτὸ ἔδωκε τὸ κλειδίον εἰς τὸν Ἰωάννην.

— Φύλαξέ το, εἶπε.

— Διατί ὄχι τοῦ λόγου σου, κύριε Νοέλ;

— Ἐγὼ δὲν εἶμαι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου πλέον, καὶ κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου. Ἔπειτα, πρέπει νὰ ἐξέλθω πάλιν, μολονότι εἶνε ἀργά. Πρέπει νὰ κοινοποιήσω ἀμέσως τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἔλαβα εἰς τὸν ἰατρὸν Βουλλιέ.

— Κ' ἐμεῖς θὰ φύγωμεν, εἶπεν ὁ Γριβέ. Ἔρχεσαι Πετροῦλα;

Ἡ νεᾶνις ἠγέρθη ἐπίσης.

— Ἀλήθεια, κύριε Νοέλ, εἶπεν ὁ ὁδοστάτης, ἡ Πετροῦλα, τώρα ποῦ κάτι ἔχομεν, θὰ πανδρευθῇ τὸν υἱὸν τοῦ Τριγκάρ... Καλὰ δὲν θὰ κάμῃ;

— Βέβαια, ἀπήντησεν ἡσύχως ὁ Νοέλ, οὐδ' ὑποπτεύων κἂν τὴν σημασίαν τῆς ἐρωτήσεως· συγχαίρω τὴν Πετροῦλαν καὶ τῆς εὔχομαι ὅλα τὰ ἀγαθά.

Ἡ ταλαίπωρος κόρη ἐρράγη εἰς λυγμούς.

— Ἂς ἦνε, ἂς ἦνε, κύριε Νοέλ, ἐφώνησε, τὸν παίρνω τὸν Τριγκάρ, κάμνω ὅ,τι θέλουν, ἀλλὰ μόνον νὰ μὴ κτυπηθῆτε μὲ τὸν παρισινόν... Εἶνε κακορροίζικον ὑποκείμενον, καὶ ἂν σᾶς σκοτώσῃ, .. δὲν ... δὲν θὰ παρηγορηθῶ ποτέ!

Τὰ δάκρυα τὴν ἔπνιγον καὶ ἠναγκάσθη νὰ καθίσῃ πάλιν.

Ὁ Νοὲλ ἔδραξε τὰς χεῖράς της καὶ ἤρχισε νὰ τὴν παρηγορῇ, φαιδρῶς ἅμα καὶ συμπαθῶς, καίτοι μὴ μαντεύων τὸν λόγον τῶν δακρύων ἐκείνων. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ ὁδοστάτης ἐπλησίασεν εἰς τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἐκάλεσεν αὐτὸν διὰ κρυφίου νεύματος.

— Γριβέ, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ ἀσπαλακοθήρας, δὲν πρέπει ν' ἀφήσωμε τὸν Κ. Νοὲλ νὰ κτυπηθῇ. Ἐγὼ δὲν 'μπορῶ νὰ κάμω τίποτε, μὲ δεμένο χέρι καὶ πόδι. Κουνήσου σὺ ποῦ εἶσαι γερὸς καὶ δυνατός.

— Κ' ἐγὼ τὸ θέλω, Γιάννη, μὰ πῶς νὰ κάμω;

— Εὔκολο! Μὲ τὴν πρόφασι, πῶς ἦλθε αὐτὸς ὁ Κ. Λοβεδὺ 'ς τὸ σπίτι σου κ' ἔκαμε ὅ,τι ἔκαμε, κάμε του καὶ σὺ κάπου καρτέρι, καὶ σπάσ' του τὰ πλευρά. Εἶσαι δυνατότερος ἀπ' αὐτόν, καὶ τὸ πρᾶγμα γίνεται ὡς ποῦ νὰ 'πῇς κύμινο. Τότε ὁ παρισινὸς δὲν 'μπορεῖ πειὰ νὰ κτυπηθῇ μὲ τὸν Κ. Νοέλ.

— Αὐτὸ εἶνε σωστόν! ἀλλὰ θὰ μὲ βάλουν φυλακή, κ' ἐπειδὴ εἶμαι δημόσιος ὑπάλληλος...

— Τί ἔχει νὰ κάμῃ; ἐσὺ τώρα εἶσαι πλούσιος. Ἂν θέλῃς καλλίτερα, βρίσε τον δημοσίᾳ τὸν κὺρ Ἕκτορα, κι' αὐτὸς ποῦ παραφέρεται εὔκολα σοῦ σπάζει ἐσένα τὰ πλευρά... τοῦ κάνεις καταμήνυσι καὶ φυλακώνουν ἐκεῖνον.

— Μὰ τὸν θεόν, προτιμῶ αὐτό, Γιάννη, μολονότι ἤμουν στρατιώτης καὶ μοῦ ἔρχεται ξυνὸ νὰ φάγω χωρὶς νὰ δώσω.. Ἀλλ' ἀφοῦ εἶνε διὰ τὸν Κ. Νοέλ... Εἶσαι ὅμως βέβαιος ὅτι θὰ τὸ βάλλουν φυλακὴν τὸ ἀρχοντόπουλο;

Ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐφάνη ἀπορῶν. Ἐνῷ δ' ἐσκέπτετο, ἐπέστρεψε πρὸς αὐτοὺς ὁ Νοέλ.

Digitized by Google

— Τὶ διάβολο συνωμοσία κάμνετ' αὐτοῦ; εἶπε μειδιῶν. Ἐλάτε, πάρετέ το ἀπόφασιν.. καὶ πηγαίνωμεν...

Ἀλλ' οἱ δύο φίλοι οὐδόλως ἐφαίνοντο διατεθειμένοι ν' ἀνεχθῶσι τὸ πρᾶγμα. Ὅτε δὲ ὁ Γριβὲ ἔσφιγξεν ἀναχωρῶν τὴν χεῖρα τοῦ Ἰωάννου, εἶπεν οὗτος σιγά,

— Μωρὲ τσάκισ' τον! εἶνε καλλίτερα.

— Νὰ ἰδῶ! ἀπήντησεν ὁ Γριβέ.

ΚΑ'.

Αἱ ἱκεσίαι

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν αἱ κυρίαι Δυχαμέλ, ἰδίως δὲ ἡ Ἀδριανή, διετέλουν ἐν μεγίστῃ ἀνησυχίᾳ ἐν τῷ μετρίῳ θαλάμῳ, ὃν κατῴκουν παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ Περρέν. Ἡ κυρία Δυχαμέλ, ὀλίγον ἔτι πάσχουσα, ἐκάθητο εἰς κλιντῆρα, περιεβλημένη εὐρὺν κοιτωνίτην, ἡ δὲ Ἀδριανή, ἐνδυμένη καὶ κτενισμένη ἤδη, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, περιεφέρετο ἀνήσυχος κ' ἐθεώρει συχνάκις ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Ἦτο κάτωχρος, καὶ ἡ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς της πελιδνότης ἐμαρτύρει ὅτι εἶχε διαγάγει κακὴν νύκτα.

Καθ' ὅσον ἡ ὥρα προὐχώρει, ἡ νεᾶνις ἐφαίνετο ἔτι μᾶλλον τεταραγμένη.

— Ἀγαπητή μου μαμά, ἔλεγεν, ἡ μονομαχία εἶνε νὰ γείνῃ σήμερα τὸ πρωΐ. Αὐτὴν τὴν ὥρα χωρὶς ἄλλο κτυποῦνται. Ἴσως ἐχύθη ἤδη αἷμα, ἴσως... καὶ δὲν εἶνε κανεὶς νὰ μᾶς πληροφορήσῃ τί συμβαίνει! Ἔγραψα εἰς τὸν θεῖόν μου Λοβεδύ. Ἀλλ' ὅπως εἴμεθα τόρα μεταξύ μας, θ' ἀκούσῃ τὴν παράκλησίν μου; Ἐπερίμενα τὸν Κ. Περρέν.. καὶ αὐτὸς δὲν ἔρχεται. Ὅταν ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὸ Κλαμεσύ, θὰ εἶνε ὅλα τελειωμένα.. Τί νὰ κάμωμεν; τί νὰ κάμωμεν;

Τὴν ἀγαθὴν κυρίαν Δυχαμὲλ ἐλύπει πολὺ μᾶλλον ἡ ταραχὴ τῆς θυγατρός της ἢ τὰ τελούμενα βεβαίως σπουδαῖα γεγονότα.

— Ἡσύχασε, ἀγάπη μου, εἶπε, ἡσύχασε. Ὁ ἐξάδελφός σου Ἕκτωρ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔκαμε τόσα, ἀξίζει νὰ ἀνησυχῇς τόσον δι' αὐτόν;

— Αἴ, μητέρα, δὲν ἀνησυχῶ διὰ τὸν Ἕκτορα.. Αὐτός, τὸ γνωρίζω, δὲν θὰ πάθῃ τίποτε.. Ἀλλὰ ὁ ἄλλος, ὁ ἐξαίρετος νέος ὁ ὁποῖος ἐμπλέχθη εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν διὰ νὰ μὲ ὑπερασπισθῇ, δὲν εἶνε ἄξιος τῆς συμπαθείας μας;

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, Ἀδριανή, ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ μετά τινος ἀδημονίας, παραπολὺ ἐνδιαφέρεσαι ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ νέου,.. περισσότερον ἴσως παρ' ὅτι ἔπρεπε νὰ δεικνύῃς.. Ἔπειτα, τί ἠμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ κάμωμεν;

— Ξεύρω κ' ἐγώ, μαμά... Ἐν τούτοις.. στάσου! Ἤκουσα νὰ λέγουν ὅτι αἱ μονομαχίαι ἀπαγορεύονται, καὶ ὅτι ἡ ἐξουσία πρέπει μὲ κάθε μέσον νὰ τὰς προλαμβάνῃ.

— Βεβαίως καὶ οἱ μονομαχοῦντες καταδιώκονται, ἂν ὁ εἷς των πληγωθῇ.

— Τότε λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ διστάσωμεν.. Πρέπει νὰ γράψῃς ἀμέσως εἰς τὸν δήμαρχον τῆς πόλεως, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μονομαχίαν αὐτήν. Ἦτον ἄλλοτε φίλος τοῦ πατρός μου, καὶ μᾶς ἔδειξε πάντοτε πολλὴν ἀγάπην. Θὰ ἐννοήσῃ δὲ εὐκόλως ὅτι παρεμβαίνεις ὑπὲρ συγγενοῦς. Ἔλα, μαμά,.. γράψε, γράψε, σὲ παρακαλῶ!

— Ἂς ἦνε, κόρη μου· τὸ μέσον δὲν εἶνε κακόν, διότι ὁ δήμαρχος θὰ στείλῃ ἀμέσως χωροφύλακας, ἂν ἦνε ἀνάγκη. Ἀλλά, προσέθηκεν ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ἐν ἀμηχανίᾳ, δὲν ἔχω τὴν ἕξιν,.. δὲν βλέπω καὶ καλά.. γράψε σὺ καὶ ὑπογράφω.

Ἡ Ἀδριανὴ ἔδραμεν εἰς τὸ γραφεῖόν της κ' ἔγραψε ταχέως τὰ ἑπόμενα:

«Κύριε Δήμαρχε,

»Μονομαχία ἐπίκειται μεταξὺ τοῦ ἀνεψιοῦ μου, Κ. »Ἕκτορος Λοβεδὺ καὶ τοῦ Κ. Νοὲλ Λετελιέ, μηχανι»κοῦ ἐν Βωβραί. Σᾶς παρακαλῶ θερμῶς νὰ πράξητε »πᾶν ὅ,τι πὰρ' ὑμῶν ἐξαρτᾶται ἵνα τὴν ἐμποδίσετε. Ὁ »καιρὸς ἐπείγει, καὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἴσως εἶνε ἤδη »ἀργά. Ἐξαιτοῦμαι τὴν νόμιμον αὐτὴν παρέμβασίν »σας ἐν ὀνόματι τῆς φιλανθρωπίας, τοῦ ὑμετέρου καθή»κοντος, καὶ τῶν φιλικῶν αἰσθημάτων ἅτινα εἴχετε »ἄλλοτε πρὸς τὸν ἀγαπητόν μου καὶ πολύκλαυστον »σύζυγον.

»Εὐπειθεστάτη

» χήρα ΔΥΧΑΜΕΛ.

Ἡ μήτηρ ὑπέγραψε, καὶ ἡ θυγάτηρ ἔσπευσε νὰ θέσῃ τὸ γράμμα ἐντὸς φακέλλου.

— Καὶ τόρα, πῶς νὰ τὸ στείλωμεν: ὑπέλαβεν ἡ νεᾶνις.

— Δός το νὰ τὸ πάγῃ ἡ Κατερίνα.

— Εἶνε τόσον ἀργή!.. Ἂς ἦνε.

Ἐσήμανε, καὶ ὅτε ἦλθεν ἡ Κατερίνα τῇ ἔδωκε τὴν ἐπιστολήν, παραγγέλλουσα νὰ κομίσῃ αὐτὴν ἀμέσως εἰς τὴν διεύθυνσίν της.

— Θὰ ὑπάγῃς πρῶτα εἰς τὸ σπίτι τοῦ δημάρχου, εἶπε, καὶ ἂν δὲν τὸν εὕρῃς, θὰ ὑπάγῃς εἰς τὸ δημαρχεῖον, ἢ ὅπου ἀλλοῦ εἶνε. Νὰ μὴν ἐπιστρέψῃς, χωρὶς νὰ τὸν εὕρῃς.

Ἡ Κατερίνα, προνομιοῦχος παλαιὰ ὑπηρέτρια, ἐζήτησεν ἐξηγήσεις· ἀλλ' ἡ Ἀδριανὴ ὤθησεν αὐτὴν ἠρέμα πρὸς τὴν θύραν, λέγουσα ζωηρῶς.

— Πήγαινε λοιπόν... πήγαινε γρήγορα.. κάθε στιγμὴ ποῦ περνᾷ ἠμπορεῖ νὰ στοιχίσῃ τὴν ζωὴν ἑνὸς ἀνθρώπου, ἴσως καὶ δύο.

Ἡ θαλαμηπόλος κατάπληκτος οὐδὲν πλέον ἠρώτησε κ' ἐξῆλθε δρομαία.

Τότε ἤρχισε πάλιν ἡ πυρετώδης ἀγωνία τῆς νεάνιδος. Δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ εἰς μίαν θέσιν, ἠπόρει δὲ πῶς ἡ Κατερίνα δὲν ἐπανήρχετο, ἐνῷ πρὸ ἑνὸς μόλις τετάρτου εἶχεν ἀναχωρήσει.

— Ἄχ! ἔλεγε, εἶνε τόσο κουτὴ αὐτὴ ἡ γυ-

Digitized by Google

ναῖκα! Ἠμπορεῖ νὰ μὴ τὸν εὕρῃ τὸν Δήμαρχον, κ' ἐν τῷ μεταξὺ... Θεέ μου! δὲν θὰ προφθάσουν. Ἴσως αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶνε πληγωμένος, ἐκπνέει.. ἴσως μάλιστα.

Κ' ἔκρυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπόν της.

Ἐνῷ ἡ Κ. Δυχαμὲλ ἡτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ, ἐλαφρὸς κρότος ἠκούσθη ἐπὶ τῆς θύρας. Ἡ Ἀδριανὴ ἀνεσκίρτησε.

— Ἡ Κατερίνα νὰ εἶνε; εἶπε.

Κ' ἔδραμε ν' ἀνοίξῃ.

Δὲν ἦτο ἡ Κατερίνα, ἀλλ' ἀνήρ της ἵστατο δειλῶς καὶ εὐλαβῶς ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ διαδρόμου, κρατῶν εἰς χεῖρας τὸν πῖλόν του.

— Ὁ κύριος Νοέλ! ἐφώνησε φρίσσουσα ἡ Ἀδριανή.

Ὁ Νοὲλ εἰσῆλθε.

— Σᾶς παρακαλῶ, κυρίαι, ἐψιθύρισε, νὰ συγχωρήσετε τὴν πρωϊνὴν αὐτὴν ἐπίσκεψιν· ἀλλὰ πρόκειται περὶ σπουδαιοτάτης δι' ὑμᾶς ὑποθέσεως, καὶ δὲν ἠθέλησα νὰ ἀναβάλω...

Ἡ Ἀδριανὴ εἶχε πέσει ἐπί τινος κλιντῆρος· τοσοῦτον βίαιος ὑπῆρξεν ὁ κλονισμός, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ προφέρῃ λέξιν.

Ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἔδειξε μίαν καθέδραν εἰς τὸν ἐλθόντα, καὶ εἶπε:

— Σᾶς βλέπομεν πάντοτε εὐχαρίστως, κύριε Νοέλ, ἀλλὰ δὲν ἐπεριμέναμεν ἀληθῶς αὐτὴν τὴν στιγμήν.. Καί.. ἡ μονομαχία λοιπὸν ἐκείνη περὶ τῆς ὁποίας γίνεται λόγος, δὲν ἔγεινε;... ἂν πρόκειται νὰ μὴ γείνῃ, εὐλογητὸς ὁ Θεός!

— Πῶς, κυρία, εἶπεν ὁ Νοέλ, ἐκδηλῶν διὰ κινήματος τὴν ἔκπληξίν του, ἐμάθετε.,. ποῖος σᾶς εἶπε...; Ἔρχομαι, ἐξηκολούθησε κάτω νεύων τοὺς ὀφθαλμούς, νὰ σᾶς ἀποδώσω πρᾶγμα, πολύτιμον βεβαίως, τὸ ὁποῖον σᾶς ἀνήκει. Πρόκειται περὶ τοῦ χαρτοφυλακίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον τόσον καιρὸν ἐζητεῖτο... Τὸ εἶχεν ὁ Ἰωάννης Ῥεβού· ἀλλὰ κατόπιν τῆς φοβερᾶς καταστροφῆς, ἡ ὁποία ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν θανατώσῃ, ἔμεινε πολὺν καιρὸν ἄρρωστος, καὶ μόλις χθὲς τὸ ἑσπέρας ἀνέκτησε τὴν μνήμην του. Αὐτὸς καὶ ὁ Γριβὲ πολὺ ἐπεθύμουν νὰ ἔλθουν μόνοι νὰ σᾶς τὸ φέρουν, ὡς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης διὰ τὰς πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίας σας· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦν, ἐπεφόρτισαν ἐμὲ νὰ ἐκπληρώσω αὐτὸ τὸ καθῆκον.

Κ' ἐνεχείρισε τὸ χαρτοφυλάκιον εἰς τὴν κυρίαν Δυχαμέλ, ἥτις ἔλαβεν αὐτὸ ἀδιαφόρως.

— Ναί, ναί, εἶπε, τὸ ἀναγνωρίζω... ἦτο τοῦ μακαρίτου ἀνδρός μου... Εὐχαριστῶ, κύριε Νοέλ, κ' εὐχαριστήσατε, παρακαλῶ, τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ πλησίον της ἐπί τινος ἐπίπλου.

— Κυρία, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, ἐκπλαγεὶς καὶ πειραχθεὶς πως ἴσως ἐκ τῆς ἀδιαφορίας ἐκείνης, ἔλαβα τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι περιέχονται εἰς αὐτὸ ἔγγραφα μεγάλης σπουδαιότητος. Ἔρριψα ἓν βλέμμα, ἓν μόνον, εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ χαρτοφυλακίου, κ' ἐβεβαιώθην.

— Πολὺ καλά... ἡ Ἀδριανή, ἡ ὁποία βλέπει καλά, θὰ τὰ κυττάξῃ.

— Αἴ, μαμά, ὑπέλαβεν ἡ νεᾶνις, ἥτις εἶχεν ἤδη ἀνακτήσει τὴν ἀπάθειαν αὐτῆς, ὁ κύριος Περρὲν ἐντὸς ὀλίγου ἔρχεται, καὶ αὐτὸς θὰ κρίνῃ καλλίτερα παντὸς ἄλλου περὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν ἐγγράφων αὐτῶν... Ἀλλά, κύριε Νοέλ, προσέθηκε διὰ φωνῆς ἠλλοιωμένης, ὅσον ὠφέλιμος καὶ ἂν ἦνε δι' ἡμᾶς ἡ εὕρεσις αὐτοῦ τοῦ χαρτοφυλακίου, θὰ ηὐχαριστούμεθα πολὺ περισσότερον, ἂς σᾶς ἐβλέπομεν νὰ παραιτηθῆτε αὐτῆς τῆς μονομαχίας, τῆς ὁποίας φοβοῦμαι ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ μόνη ἀφορμή.

Ὁ Νοὲλ περιέστη εἰς ὀδυνηρὰν ἀμηχανίαν.

— Δεσποινίς, ἐψιθύρισε, θὰ ὁμολογήσετε, ἐλπίζω, ὅτι κατὰ τὰ χθεσινὰ συμβάντα εἰς τὸν μύλον Βαλάρ, μόνη μου σκέψις ἦτο νὰ σᾶς ὑπερασπίσω.

— Τὸ γνωρίζω, κύριε, εἶπεν ἡ κυρία Δυχαμέλ. Ἡ κόρη μου μὲ τὰ διηγήθη ὅλα, καὶ σᾶς εἶμαι εὐγνώμων διὰ τὴν σύντονον καὶ ἀποτελεσματικὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν τῆς ἐδώκατε.

— Τὰ λοιπά, κυρία, δὲν ἐξαρτῶνται ἀπ' ἐμέ. Ἀνήκω εἰς τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον προσέβαλα.. καὶ εἰς τοὺς φίλους τοὺς ὁποίους ἐπεφόρτισα νὰ φροντίσουν περὶ τῆς τιμῆς μου. Οἱ φίλοι μου ἀποφασίζουν τὴν στιγμὴν αὐτὴν μὲ τοὺς φίλους τοῦ Κ. Λοβεδὺ περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν των θὰ ὑποταχθῶ. Ἕνεκα τῶν ἀποστάσεων ἐχρειάσθη περισσότερος καιρὸς διὰ τὰς συνεννοήσεις, καὶ δι' αὐτὸ κατώρθωσα νὰ διαφύγω μίαν στιγμήν, διὰ νὰ σᾶς φέρω τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτό... καὶ συγχρόνως—προσέθηκε κάτω νεύων τὴν κεφαλὴν—διὰ νὰ σᾶς... ἀποχαιρετίσω.

— Λοιπόν, ἐφώνησεν ἐν ἀπελπισίᾳ ἡ Ἀδριανή, ἐπιμένετε νὰ δεχθῆτε τὴν ἀνόητον αὐτὴν πρόκλησιν;

Ὁ Νοὲλ ἔμεινεν ἄφωνος.

— Ἐνόμιζα, εἶπεν, ἡ κυρία Δυχαμέλ, ὅτι ἄνθρωπος γλυκὺς καὶ φρόνιμος καθὼς σεῖς, δὲν θὰ ἐνέκρινε τὰς μονομαχίας, τὰς ὁποίας καταδικάζουν ὄχι μόνον ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ θρησκεία, ἀλλὰ καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ λογική.

— Ἐνόσῳ ἡ μονομαχία ὑπάρχει εἰς τὰ ἤθη μας, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς πτωχὸν νέον, ὡς ἐγώ, νὰ τὴν ἀρνηθῇ, χωρὶς νὰ ὑποστῇ τὴν δημοσίαν περιφρόνησιν. Αἱ μομφαὶ σας λοιπόν, κυρία, δὲν ἔπρεπε ν' ἀποτείνωνται εἰς ἐμέ.

— Γνωρίζετε κάλλιστα, ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή, ὅτι ὁ Ἕκτωρ θὰ ἦτον ἀκατάπειστος!.. Κύ-

Digitized by Google

ριε Νοέλ, ἐξηκολούθησε συνάπτουσα τὰς χεῖρας, παραιτηθῆτε, σᾶς ἐξορκίζω καὶ πάλιν, αὐτῆς τῆς μονομαχίας ἡ ὁποία θὰ σᾶς ἀποβῇ ὀλεθρία.. Κάμετέ το αὐτὸ χάριν τῆς μητρός μου,.. χάριν ἐμοῦ!

Καὶ τὰ δάκρυά της ἤρχισαν νὰ ῥέωσιν.

— Δεσποινίς, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, βαθύτατα συγκεκινημένος, δὲν θὰ μ' εἴχετε πλέον εἰς καμμίαν ὑπόληψιν, ἂν μ' ἀνεχαίτιζεν ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ μονομαχία αὐτὴ ἠδύνατο νὰ μοῦ ἀποβῇ ὀλεθρία... Ἔπειτα διατί νὰ σώσω τὴν ζωήν μου δι' ἀνανδρίας; Θὰ εὕρω ποτὲ θάνατον ὡραιότερον; θάνατον χάριν τῆς ὑπερασπίσεώς σας;

— Ἀλλ' αὐτὸ εἶνε τρέλλα! ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή. Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, μὴν ἐγκαταλείπετε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτόν σας.. Δὲν εἴσθε μόνος εἰς τὸν κόσμον, ἔχετε φίλους...

— Δὲν ἀρκεῖ αὐτὸ νὰ πληρώσῃ τὴν καρδίαν! ἀπήντησεν ὁ Νοέλ μελαγχολικῶς μειδιῶν.

— Ἂν εἴσθε φιλόδοξος, γρήγορα θ' ἀποκτήσετε διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς νοημοσύνης σας δόξαν καὶ περιουσίαν. Ἔχομεν πρὸς σᾶς ἀπείρους ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας θ' αὐξήσῃ βεβαίως ἀκόμη ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ τοῦ χαρτοφυλακίου· διατὶ δὲν θέλετε νὰ μᾶς δώσετε ἀφορμὴν νὰ δείξωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν εὐγνωμοσύνην μας; Ἐλᾶτε... ἐπιθυμεῖτε νὰ συστήσετε ἓν μεγάλον βιομηχανικὸν κατάστημα; Ἡ μαμὰ θὰ σᾶς παραχωρήσῃ ὅσα χρήματα χρειάζεσθε.

— Ἡ Ἀδριανὴ ἔχει δίκαιον, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, ὁρίσατε μόνος σας...

— Εὐχαριστῶ, κυρία... εὐχαριστῶ, δεσποινὶς Ἀδριανή, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ ἐκ βάθους στενάζων. Πρὸς τί ὅμως; Τίποτε δὲν δύναται νὰ μὲ φέρῃ εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεγάλου σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ὀνειροπολῶ εἰς μάτην...

— Ποῦ τὸ ἠξεύρετε; εἶπεν ἡ Ἀδριανή.

Καὶ ἀπέστρεψεν ἀμέσως ἐρυθριῶσα τὸ πρόσωπον.

Ἐπῆλθε στιγμὴ σιωπῆς, οὐδεὶς δ' ἐτόλμα, ἐκ διαφόρων ἀφορμῶν, νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν λόγον. Τέλος ἠρώτησε δειλῶς ἡ Ἀδριανή·

— Αἴ, τόρα λοιπόν, κύριε Νοέλ, δὲν θὰ ἦσθε φρόνιμος;

— Μάρτυς μου ὁ θεός, δεσποινίς, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, μαρτυρῶν διὰ χειρονομίας τὸ ἐνδόμυχον αὐτοῦ ἄλγος, θὰ ἐθυσίαζον τὴν ζωήν μου διὰ σᾶς, χωρὶς νὰ τὴν λυπηθῶ. Μὴ μοῦ ζητεῖτε ὅμως ὅ,τι ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις μου.. οὔτε θὰ ἐπιδιώξω οὔτε θ' ἀποφύγω τὴν μονομαχίαν αὐτὴν μὲ τὸν Κ. Ἕκτορα Λοβεδύ.

Ἡ Ἀδριανὴ ἀπεσύρθη παρωργισμένη εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ θαλάμου, ἐνῷ ἡ μήτηρ κατέβαλλε νέους ἀγῶνας ὅπως μεταπείσῃ τὸν Νοέλ.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΠΑΛΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἔξω ἡ νύχτα εἶνε μαύρη καὶ κρύα,
Μὰ ζεστὸ λάμπει μέσα τὸ τζάκι.
Φοβερὴ θὰ σοῦ εἰπῶ ἱστορία
Ποῦ τὴν ἔχω ἀκουσμένη παιδάκι·
Ξεχασμέν' ἱστορία παληά
Ποῦ τὴ θύμισαν τώρα 'ς ἐμένα
Ὡς τὰ πόδια σου πλούσια χυμένα
Τὰ ξανθὰ μακρυά σου μαλλιά.

Ἦταν μέσα 'στὴ χώρα ἡ πρώτη,
Στερνογέννητη μεσ' 'ς τὴ φαμίλια.
Ἦταν ὄσβυστη δίψα 'ς στὴ νιότη,
'Σ τοὺς κακοὺς ἦταν ἄσβυστη ζήλια.
Τὴν ἐκράζαν Μηλίτσα, Μηλιά,
Κι' ἀνθισμένη μηλιὰ ἦταν 'ς τὰ κάλλη.
Καὶ ποτέ της δὲν ἔλαχεν ἄλλη
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά.

Εἶχαν φῶς ἡ ματιαίς της καὶ γλῶσσα,
Φῶς γιὰ ὅλους καὶ γλῶσσα γιὰ ἕνα.
Παλληκάρια κι' ἂν τρέλλαινε τόσα,
Μὰ τὸ Φῶτο ἀγαποῦσε ἡ παρθένα.
Λόγια, δάκρυα, χάϊδια, φιλιὰ
Στὰ κρυφά, 'ς ταῖς γωνιαίς, 'ς τὰ χαμόγεια,
Τὶ φιλιά, χάϊδια, δάκρυα, λόγια
'Σ τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά!

Κι' ἂς τὴν ἔζωνε νύχτα καὶ 'μέρα
Μὲ μιὰν ἄγρυπν' ἡ μάνα της ἔννοια·
Σιδερένια καρδιὰ ἡ μητέρα
Κ' ἡ Μηλίτσα καρδιὰ πουπουλένια.
Σιδηρένια καρδιά! τρισαλλοιά
Τρισαλλοιά, κι' ἂν ἡ μάνα τὸ μάθῃ,
'Σ τῆς Μηλιᾶς καὶ 'ς τοῦ Φώτου τὰ πάθη,
'Στὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά!

Μιὰ γρηὰ 'ς τὴ μητέρα της πάει
Καὶ τῆς λέει μὲ λύπης σημάδια!
«Ἡ Μηλίτσα τὸ Φῶτο ἀγαπάει
Καὶ μαζί του ἀνταμόνει τὰ βράδια!»
Κ' ἡ μητέρα δὲ βγάζει μιλιά,
Σὰν ἀξέσπαστη μπόρα εἶνε μαύρη..
Ἄχ! μεγάλο κακὸ θὲ νὰ τἄβρῃ
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά!

«Κόρη, ὁ Νάσος Βελῆς, παλληκάρι
Πὦχει μύρια ἀγαθὰ νὰ τὶ γράφει·
Γιὰ γυναῖκα ζητεῖ νὰ σὲ πάρῃ,
Νὰ σὲ ζῇ βουτηχτὴ 'ς τὸ χρυσάφι.»
Καὶ τῆς λέγ' ἡ Μηλίτσα ἡ Μηλιά!
«Δὲν τὸν πέρνω, δὲ θέλω τὸ Νάσο
Κάλλιο, μάν', ἀπ' τὴ ρίζα νὰ χάσω
Τὰ ξανθὰ μακρυά μου μαλλιά!»

Ὅμως πάλ' ἡ κακόγρηα πάει
Καὶ τὴ σκύλα τὴ μάνα της σμίγει·
«Ἡ Μηλίτσα τὸ Φῶτο ἀγαπάει
Καὶ μαζί του τὸ βράδυ θὰ φύγῃ.»
Κ' ἡ μητέρα δὲ βγάζει μιλιά,
Μὰ 'σὰν τίγρις λυσσάει χτυπημένη..
Ἄχ! μεγάλο κακὸ τὰ προσμένει
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά!

Νύχτ' ἀνάστερη κρύβει τὴ πόλι,
Τὸ βουβὸ μεσονύχτι σιμόνει,
Μέσ' 'ς τὸν ὕπνο ἀναπαύονται ὅλοι,
Κ' ἡ Μηλίτσα εἶν' ἄγρυπνη μόνη.

Digitized by Google

Ποιά γιορτή την καλεῖ, ποιά δουλειά,
Καὶ 'ς τὰ μάτια της ὕπνος δὲν πέφτει,
Καὶ χτενίζει 'μπροστὰ 'ς τὸν καθρέφτη
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά;

Ἄς κοιμᾶσθ' ὅλοι σεῖς μεθυσμένοι
'Σ τῶν ὀνείρων ἐπάνω τὰ στήθια·
Ἡ καρδιὰ π' ἀγαπάει προσμένει
Πειὸ γλυκειὰ κι' ἀπ' τὰ ὄνειρ' ἀλήθεια!
Ὅπου χτίζ' ἡ Ἀγάπη φωλιά,
Τὴ φωλιά του ὁ Ὕπνος δὲ σταίνει.
Κι' ὁλοένα ξεπλέκει τὸ χτένι
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά.

Καρτεράει τὸν καλό της νὰ φύγη,
Καὶ 'σὰ νύφη στολίζεται τώρα.
'Σ τὸ παράθυρο τρέχει, τ' ἀνοίγει,
Σκύβει.. αὐγιάζεται.. ἦρθεν ἡ ὥρα!
Κ' ἡ μισόγυμνη ἀκόμ' ἀγκαλιὰ
Μέσ' 'ς τὰ σκότη ἐν ἀχνόφεγγο φέρνει,
Κ' ἡ νυχτιὰ για κομήτη τὰ πέρνει
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά.

Ἀλλ' ἡ μοῖρ, ἀντὶ γάμου στεφάνι
Ἄλλα γράφει γι' αὐτὴ κι' ἄλλα ὁρίζει..
Νά! 'ς τὸ δρόμο ἕνας ἴσκιος ἐφάνη..
'Σ τὴ στιγμὴ μιὰ ἀστραπὴ λαμπυρίζει
Καὶ γροικιέται κακὴ πιστολιά·
Πέφτ' ἡ νιὰ 'σὰν τρυγόνα καὶ σβύνει
Καὶ τὸ αἷμά της λάμπει ρουμπίνι
Στὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά.

Σεῖς ποῦ τρώει τοῦ ἔρωτος φλόγα
Στῆς Μηλίτσας τὸ λείψανο σκύφτε!
Κλαῖγε, Ἀγάπη, Ἐμμορφιά, μυρολόγα.
Ὦ μητέραις, τὸ πρόσωπο κρύφτε
Καὶ μητέραις μὴ λέγεσθε πλιά...
Καί, 'σὰν θήκη χρυσῆ τὸ πετράδι,
Σεῖς φυλάχτε την μέσ' 'ς τὸ σκοτάδι,
Ὦ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά!

Μέσ' 'ς τὴ χώρα καθένας τὸ ξέρει
Τὸ φονιᾶ ποιὸς τὸν ἔχει ἁρματώσει,
Γιὰ νὰ σβύση τοῦ Φώτου τὸ ταῖρι,
Γιὰ νὰ πάρη τοῦ Φώτου τὴ γνῶσι.
Τῆς φυτεύουν 'ς τὸν τάφο μηλιά,
Καὶ τῆς βγάζουν τραγοῦδι ποῦ λέει
Τὸ φρικτὸ σκοτωμό της καὶ κλαίει
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά.

Τὸ τραγοῦδι πληρόνει τὸ κρῖμα.
Μέρα νύχτα 'ς τὴ χώρα σκορπιέται,
Λὲς κ' ἡ ἴδια πῶς βγαίνει ἀπ' τὸ μνῆμα
Καὶ τὸ λέει καὶ κλαίει καὶ χτυπιέται!
Τ' ἀγροικᾶ καὶ ἡ μητέρα.. θηλειὰ
'Σ τὸλαιμό της τριγύρω τυλίγουν,
Φείδια γίνοντ' ὠϊμέ! καὶ τὴν πνίγουν
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά.

Ροδοσύννεφο ἡ Δόξα καὶ σβύνει,
Καὶ μαραίνετ' ἡ Ἀγάπη σὰν κρίνο...
Τόρα ἡ κόρη ξεχνιέται κ' ἐκείνη,
Τὸ τραγοῦδι σωπαίνει κ' ἐκεῖ ο.
Τὴ γλυκειὰ τοῦ σπιτιοῦ σιγαλιὰ
Μὲ τὸν ἦχό του τώρα ξαφνίζει
Κάπου κάπου ἡ νιὰ ποῦ χτενίζει
Τὰ ξανθὰ μακρυά της μαλλιά.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΓΝΩΣΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Περιεργότατον βιβλίον, φέρον ἐπιγραφὴν «Ὁ κόφινος τοῦ ῥακοσυλλέκτου», ἐκδοθὲν ἐν Παρισίοις, περιγράφει λεπτομερῶς πάντα τὰ ἐπαγγέλματα ἐκεῖνα, δι' ὧν περισυλλέγεται ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Παρισίων πᾶν ὅ,τι ὡς ἄχρηστον θεωρούμενον ἐκ τῆς φθορᾶς ἀποῤῥίπτεται, καὶ χρησιμοποιούμενον διὰ τῆς βιομηχανίας ἀποβαίνει πηγὴ πορισμοῦ βίου, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ πλουτισμοῦ εἰς τοὺς μετερχομένους αὐτά. Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ εὑρίσκομεν τὰς ἑπομένας πληροφορίας περὶ τῶν μετερχομένων τὸ ἐπάγγελμα τῆς περισυλλογῆς τῶν ἀπομειναρίων τῶν σιγάρων.

Ἴδιον τύπον ἀποτελεῖ ὁ συλλέκτης τῶν ἀπομειναρίων τῶν σιγάρων. Εἶνε καὶ οὗτος ἐκ τῶν ἐπαγγελματιῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐργάζονται εἰς ὡρισμένας μόνον ὥρας. Καθ' ἣν ὥραν τὰ καφενεῖα ἄρχονται πληρούμενα κόσμου, λαμβάνει τὸν πῖλον καὶ τὴν ῥάβδον του, μεταβαίνει εἰς τὸ *βουλεβάρτον* καὶ ἀρχίζει τὸν τακτικόν του περίπατον. Ἰδοὺ αὐτὸς βαίνων ἠρέμα κατὰ μῆκος τοῦ λιθοστρώτου. Ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους κατὰ γῆς, καὶ μόλις παρατηρήσῃ τὸ λείψανον σιγάρου ἢ *πούρου* διατρυπᾷ αὐτὸ διὰ τῆς σιδηρᾶς αἰχμῆς, ἥτις εἶνε εἰς τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου του, καὶ ἀνασύρων αὐτὸ ἐμβάλλει εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ἐνδύματός του. Ὁ παρατηρῶν αὐτὸν οἰκτείρει τὴν τύχην του, ὁ δὲ μικρὸς ὑπάλληλος ὅστις τὸν βλέπει ἀναλαμβάνοντα τὸ σιγάρον, ὅπερ ῥίπτει ἀφοῦ τὸ ἐκάπνισεν ἕως τέλους, λέγει καθ' ἑαυτόν· «Ἰδοὺ εἷς ἄνθρωπος πολὺ δυστυχής!» Πλάνη, πλάνη μεγάλη! Ὁ συλλέκτης τῶν ἀπομειναρίων δὲν θὰ ἀντήλλασσε τὴν θέσιν του πρὸς τὴν καλλιτέραν θέσιν ἐπάρχου. Διότι ἐὰν γνωρίζῃ καλῶς τὴν ἐργασίαν του, εἰμπορεῖ νὰ ζήσῃ ἐξ αὐτῆς, καὶ νὰ ζήσῃ ἀνέτως. Ἠθέλησα νὰ πληροφορηθῶ ἀσφαλῶς τί εἰμπορεῖ νὰ κερδήσῃ εἷς συλλέκτης τῶν ἀπομειναρίων τῶν σιγάρων,καὶ παρηκολούθησα πολλάκις αὐτοὺς εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου των. Ἐβεβαιώθην λοιπὸν ἐξ αὐτοψίας ὅτι εἷς τοιοῦτος ἐπαγγελματίας κατώρθου εὐκόλως νὰ συλλέξῃ, ἀπὸ τῆς τετάρτης μέχρι τῆς ἑβδόμης ὥρας τῆς ἑσπέρας, καπνὸν τοιούτων σιγάρων ἀξίας 3 φράγκων. Ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ Saint Lazare ἡ μεγάλη αἴθουσα ἐν ᾗ παραμένουσιν οἱ ἐπιβάται μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς ἁμαξοστοιχίας, παρέχει, ὅταν σαρώνεται, καπνὸν ἀξίας 6 φράγκων, αἱ δὲ αἴθουσαι τῶν μεγάλων ᾠδικῶν καφενείων 6-7 φράγκων.Εἰς τὰ προαύλια τῶν μεγάλων ἐκκλησιῶν, κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν τελετῶν ἐπισήμων γάμων ἢ κηδειῶν, ὁ συλλέκτης τῶν ἀπομειναρίων τῶν σιγάρων κερδίζει πάντοτε τὸ δίφραγ-

Digitized by Google

κόν του, ὅταν δὲ εἶνε ἱκανός, θὰ κερδίσῃ ἐν ἄλλο δίφραγκον συλλέγων τὰ ῥιπτόμενα σιγάρα εἰς τὴν ἐξωτερικὴν κλίμακα τοῦ Μελοδράματος, κατὰ τὸ μεταξὺ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης πράξεως διάλειμμα.

Περατώσας οὕτω τὴν συγκομιδήν του ὁ συλλέκτης ἄρχεται λαμβάνων πρῶτον τὴν μερίδα του ἐξ αὐτῆς. Ἐκλέγει δηλαδὴ καὶ πληροῖ τὴν *πίπαν* του ἀπὸ καπνὸν τῆς ἀρεσκείας του· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἑτοιμάζει πρὸς πώλησιν. Ἐκτυλίσσει τὰ σιγάρα καὶ ἀποξηραίνει τὸν καπνὸν εἰς τὸν ἥλιον. Κατόπιν ἀναμιγνύει αὐτόν, καὶ περικλείει εἰς μικρὰ πακέτα, τὰ ὁποῖα πωλεῖ πρὸς 10 λεπτὰ ἕκαστον, ἂν καὶ κατὰ τὸ βάρος αὐτῶν θὰ εἶχον ἀξίαν 30 λεπτῶν ἕκαστον περίπου.

Οἱ ἐπαγγελματίαι οὗτοι εὑρίσκοντο ἄλλοτε εἰς διηνεκῆ πάλην πρὸς τοὺς ὑπηρέτας τῶν καφενείων, οἵτινες ἐζήτουν νὰ ἐμποδίζωσιν αὐτοὺς τοῦ νὰ συλλέγωσιν τὰ σιγάρα, ἐπὶ τῶν πρὸ τῶν καφενείων λιθοστρώτων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τί, νομίζετε, ἐσοφίσθησαν; Ἀντὶ αἰχμῆς εἰς τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου ἔθεσαν τρία μικρὰ καρφία ὑπὸ τὴν πτέρναν τοῦ ὑποδήματός των. Ἄ! Δὲν θέλετε νὰ μᾶς ἀφήσετε νὰ συνάξωμεν τὰ ἐλεεινὰ αὐτὰ ἀποσίγαρα. Λοιπόν, ἡμεῖς τὰ καταπατοῦμεν εἰς τὸ πεῖσμά σας καὶ ἡ δουλειά μας γίνεται.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπηρεσία τοῦ μονοπωλείου τοῦ καπνοῦ ἠθέλησε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πώλησιν τοῦ τοιούτου καπνοῦ. Οὐδὲν ὅμως κατώρθωσε καὶ αὐτή. Διότι οἱ ἀγορασταὶ τοῦ καπνοῦ εἰσὶν ἀπόκληροι τῆς τύχης, ἀνέστιοι, ἀλῆται ἢ κατάδικοι ἀπολυθέντες τῶν φυλακῶν, οἵτινες ἀδύνατον ἦτο νὰ πληρώσωσι τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτοῖς πρόστιμον.

Σήμερον οἱ συλλέκται τῶν σιγάρων ἀσκοῦσι τὸ ἔργον των ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ. Πωλοῦσι δὲ τὸν συλλεγόμενον καπνὸν τὴν μὲν ἡμέραν εἰς τὴν πλατεῖαν Maubert, τὴν ἑσπέραν δὲ εἰς τὰ καταγώγια τῶν ἀποκέντρων συνοικιῶν.

ΜΥΘΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ

Βασιλεὺς τῆς Περσίας γηράσας ὑπὲρ τὸ δέον ἐγένετο λίαν δύστροπος, ἰδίως δὲ ἐξωργίζετο κατὰ τοῦ πρώτου αὐτοῦ μάντεως, οὗτινος αἱ προφητεῖαι καὶ αἱ προρρήσεις πάντοτε ἐξεπληροῦντο ὅσῳ παράδοξοι ἐνίοτε καὶ ἂν ἦσαν. Ἕνεκα τούτου πολλάκις ἐπεχείρησε νὰ ματαιώσῃ καὶ ἐμπαίξῃ τὰς προρρήσεις τοῦ μάντεως, ὁ σοφὸς ὅμως οὗτος οἰωνοσκόπος ἐδικαιοῦτο πάντοτε ἐκ τῶν γεγονότων. Τοῦτο κατέτρωγε τὴν καρδίαν τοῦ γέροντος βασιλέως, διὸ καὶ ἐσκέπτετο καθ' ἑκάστην νὰ εὕρῃ μέσον, δι' οὗ ν' ἀποδείξῃ τὸν μάντιν λανθανόμενον. Ἡμέραν τινὰ λοιπὸν προσκαλεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ θρόνου. Πέριξ αὐτοῦ ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τοῦ κράτους, πλησίον δ' αὐτοῦ γυνὴ ἀπαραμίλλου καλλονῆς.

— Ἰδού, μάντι, λέγει εἰς τὸν οἰωνοσκόπον, τὴν αἰχμάλωτον ταύτην ἐξέλεξα ὡς σύζυγόν μου. Τὴν ἀγαπῶ ἐμμανῶς, διότι ὡραιοτέραν γυναῖκα δὲν εἶδον μέχρι τοῦδε καθ' ὅλην μου τὴν ζωήν. Τώρα εἰπέ μοι πόσον χρόνον θὰ ζήσῃ καὶ ἀπὸ ποίαν ἀσθένειαν θ' ἀποθάνῃ;

Ὁ σοφὸς μάντις προσεκύνησεν ἐδαφιαίως τὸν βασιλέα, εἶτα δὲ λαβὼν τὴν κατάλευκον χεῖρα τῆς ὡραίας αἰχμαλώτου ἐθεώρει τὰς ἐπ' αὐτῆς γραμμὰς ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Τέλος δὲ

— Ὦ βασίλισσα, εἶπε, θ' ἀποθάνῃς ἐξ ἀσθενείας τοῦ γήρατος.

Ὁ βασιλεὺς ἀκούσας ταῦτα ἐγέλασε μεγαλοφώνως καὶ ἐξαγαγὼν μάχαιραν ἔπληξε εἰς τὴν καρδίαν τὴν αἰχμάλωτον, ἥτις ἔπεσε κατὰ γῆς.

— Τώρα ὅμως ἐψεύσθης, σοφὲ μάντι καὶ οἰωνοσκόπε. Εἶνε τοῦτο θάνατος ἐξ ἀσθενείας τοῦ γήρατος;

Ὁ σοφὸς ὅμως προσεκύνησε πάλιν ἐδαφιαίως καὶ εἶπε·

— Οὐδέποτε, ὦ βασιλεῦ, ἀπατῶσι τὰ σημεῖα τῶν θεῶν. Ἡ γυνὴ αὕτη ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας τοῦ γήρατος... ἐκ τῆς ἰδικῆς σου ἀσθενείας τοῦ γήρατος,

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οἱ συνήθεις ἄνθρωποι εἶνε τὰ μηδενικὰ τὰ προστιθέμενα εἰς τὰς μονάδας τῶν μεγάλων ἀνδρῶν.

—

Δὲν εἶνε ποσῶς βλὰξ ὁ γνωρίζων νὰ κρύπτῃ τὴν βλακίαν του.

—

Οὐδὲν ὑπάρχει ἐρριζωμένον βαθύτερον τῆς *ἐπιπολαιότητος* ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

—

Ἡ κεφαλή, φαίνεται, εἶνε ὅλως διόλου ἐπουσιῶδες πρᾶγμα εἰς τὸν ἄνθρωπον· διότι ἐνῷ οἱ ἔχοντες κακὸν στόμαχον ἢ κακοὺς πνεύμονας θνήσκουσι προώρως, πλῆθος «κακῶν κεφαλῶν» φθάνουσιν εἰς βαθὺ γῆρας.

—

Ὅ,τι δὲν δύνασαι νὰ μεταβάλῃς ἄφες ὡς ἔχει καὶ προσαρμόσθητι πρὸς αὐτὸ σκεπτόμενος ὅτι οὕτω πρέπει νὰ ἔχῃ. Οὐδὲν ἀνοητότερον τοῦ νὰ ἐπιθυμῶσιν οἱ ἄνθρωποι πράγματα ἀνέφικτα. Συχνὰ ἀκούωμεν ἐν καιρῷ βροχῶν ἢ ἀνέμων «Ἄχ, καὶ νὰ ἦτον ὡραῖος καιρός!» Ναί, τὸν

Digitized by Google

καιρὸν ἔξω δὲν δυνάμεθα ποσῶς νὰ μεταβάλωμεν, ἀλλ' ἐν ἡμῖν αὐτοῖς δυνάμεθα νὰ παρασκευάσωμεν εὐδίαν.

—

Ἡ τιμὴ μᾶς ὑποχρεοῖ νὰ εἴμεθα ἠθικοί· ἡ δόξα ἔτι μᾶλλον, ἀκόμη δὲ περισσότερον ἡ ἰσχύς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ἀκολουθία τῶν μεγάλων ἠθοποιῶν σήμερον προσομοιάζει πρὸς τὴν τῶν βασιλέων ἢ ἡγεμόνων εἰς προτέρους χρόνους. Ὡς παράδειγμα δὲ ἀναφέρομεν τὸν Ἰταλὸν ὑψίφωνον Ματζίνι, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἀνεχώρησεν ἀπὸ Μιλάνον διευθυνόμενος εἰς Βουένος Ἄϊρες, ὁπόθεν προσεκλήθη, καὶ ὅστις φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἰατρόν του, τὸν ἰδιαίτερον γραμματέα του, καὶ δύο θαλαμηπόλους. Ἐκτὸς δὲ τούτων τῶν προσώπων, προηγεῖται πάντοτε τῶν ταξειδίων τοῦ Ματζίνι προμηθευτής, φροντίζων περὶ τῶν ἀναγκαίων τῆς ὁδοιπορίας. Ὁ ῥηθεὶς ὑψίφωνος θὰ παραστήσῃ μόνον πεντηκοντάκις, θὰ λάβῃ δὲ ὡς ἀμοιβὴν 700,000 φρ. Ἐὰν ὁ ὑψίφωνος οὗτος ἔψαλλε καθ' ἑκάστην θὰ ἐλάμβανεν ὡς ἀμοιβὴν ἄνω τῶν 4 ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἀλλ' οὐδεὶς ὑψίφωνος δύναται νὰ ψάλλῃ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, οὕτω δὲ αἱ πεντήκοντα παραστάσεις ἀναλογοῦσιν εἰς διάστημα πέντε μηνῶν. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι τὸ ποσὸν τῶν 150 περίπου χιλιάδων φρ. ὅπερ λαμβάνει κατὰ μῆνα δὲν εἶνε ἀσήμαντον.

Μεγίστη πράγματι ἡ πρόοδος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ! Εἰδική τις ἐφημερὶς ἀγγέλλει ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς μέλλει νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐπωφελέστατα εἰς τὴν δι' ἀγκίστρου ἁλιείαν. Δὲν δύναται νὰ ἁλιεύσῃ δι' ἀγκίστρου ὁ βουλόμενος. Εἶνε τόσον δύσκολον, τόσον ὀχληρόν, νὰ ἐπιτηρῇ τις ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους τὸ τεμάχιον τοῦ φελλοῦ τὸ ἐπιπλέον τοῦ ὕδατος καὶ προωρισμένον νὰ εἰδοποιῇ τὸν ἁλιεύοντα, πότε ὁ ἰχθὺς ἤγγισεν εἰς τὸ δόλωμα. Ὁ ἠλεκτρισμὸς θὰ μεταβάλῃ τὰ πράγματα. Τοῦ λοιποῦ θὰ δύναταί τις νὰ ἁλιεύῃ παίζων ἡσύχως τὸ ζατρίκιόν του ἢ ἀναγινώσκων τὰς ἐφημερίδας αὐτοῦ. Θὰ δύναται νὰ ἁλιεύῃ καὶ ἐν βαθυτάτῳ σκότει. Καὶ ταῦτα πάντα διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἡ ἐφεύρεσις εἶνε ἁπλουστάτη. Τὸ μετάξινον νῆμα τῆς ὁρμιᾶς περικλείει δύο μικρὰ σύρματα ἐκ χαλκοῦ ἀπομεμονωμένα, ὧν τὸ ἓν μὲν ἄκρον καταλήγει εἰς τὸ τεμάχιον τοῦ φελλοῦ, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὸ μέρος τοῦ δόνακος, ἀφ' οὗ ἀναρτᾶται τὸ νῆμα. Τὸ τεμάχιον τοῦ φελλοῦ φέρει δύο μικρὰ μετάλλια, συνδεόμενα πρὸς τὰ χάλκινα σύρματα. Κατὰ τὴν λαβὴν τοῦ δόνακος τοποθετεῖται μικροσκοπικὴ ἠλεκτρικὴ στήλη. Ἅμα ὡς ὁ ἰχθὺς κινήσῃ τὸ τεμάχιον τοῦ φελλοῦ, τὰ δύο μικρὰ μετάλλια ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν καὶ τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα σχηματίζεται. Ὁ κρατῶν τὸν δόνακα εἰς χεῖρας αἰσθάνεται μικρὸν κλονισμόν, τοῦτο δὲ εἶνε τὸ διδόμενον αὐτῷ σημεῖον: Τσιμπᾶ. Ἀλλὰ δύναταί τις νὰ στερεώσῃ τὴν ὁρμιὰν καὶ κατὰ γῆς, δι' ἰδιαιτέρου δὲ μηχανισμοῦ ὅταν ὁ ἰχθὺς ἐγγίσῃ τὸ δόλωμα κρούεται μικρὸς κωδωνίσκος. Οὕτω λύεται τὸ πρόβλημα· νὰ ὑποχρεώσῃ τις ἰχθὺν ὅστις ἐτσίμπησε νὰ ἀναγγείλῃ μόνος του ὅτι ἠγρεύθη, ἐν ἀνάγκῃ μάλιστα νὰ κρούῃ καὶ τὸν κώδωνα τῆς θύρας τοῦ κατόχου τῆς ὁρμιᾶς. Ἐφθάσαμεν πράγματι εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἁλιείας.

Ὁ αὐτοκράτωρ Δὸν Πέτρος τῆς Βρασιλίας, ὡς γνωστόν, κατηρτισμένος ἐπιστημονικῶς καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, εἶνε συγχρόνως καὶ ἐκτιμητὴς τῆς ἀξίας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐργαζομένων νέων. Οὐ πρὸ πολλοῦ νέος τις μηχανικὸς ἐζήτησεν ἀκρόασιν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, ἧς γενομένης δεκτῆς προσῆλθε καὶ ἀνέπτυξεν εἰς αὐτὸν νέον σύστημα μηχανισμοῦ σταματῶντος τὰς ἀτμομηχανὰς τῶν σιδηροδρόμων. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀκούσας αὐτὸν μετὰ προσοχῆς ἐπείσθη θεωρητικῶς ἐκ τῶν λόγων τοῦ νέου μηχανικοῦ. Ἀλλά, εἶπεν, πρέπει νὰ δοκιμάσωμεν καὶ ἐμπράκτως τὸ πρᾶγμα. Μεθαύριον ἑτοιμάσατε τὴν μηχανήν σας· εἰς αὐτὴν προσδένομεν τὴν ἰδίαν μου σιδηροδρομικὴν ἄμαξαν καὶ τρέχομεν ἐπὶ τῶν γραμμῶν. Καθ' ὁδὸν σᾶς δίδω ἀπροσδοκήτως τὸ σημεῖον τῆς σταματήσεως καὶ τότε βλέπομεν ἂν τὸ ἐργαλεῖόν σας εἶνε καλόν. Οὕτω δὲ καὶ ἔγεινε. Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ἐπεβιβάσθη ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῆς ἁμάξης του, ὁ δὲ μηχανικὸς ἐπὶ τῆς μηχανῆς του, μετ' ὀλίγον δὲ μηχανὴ καὶ ἅμαξα ἔτρεχον ταχέως ἐπὶ τῶν σιδηρῶν τροχιῶν. Ὁ δρόμος οὗτος διήρκεσεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ὁ συρμὸς ἔτρεχεν ἀδιακόπως, ἐν τούτοις ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἐδίδε τὸ σημεῖον τῆς ἐπισχέσεως τῆς πορείας. Ἐνῷ δὲ ὁ μηχανικὸς ἀνελογίζετο τὸ ἰδιότροπον κατ' αὐτὸν τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ συρμὸς εἶχε φθάσει πρὸ πετρώδους τινὸς πλευροῦ ὄρους καὶ καμπῆς ἀποτόμου, ἣν παρακάμψας εὑρέθη αἴφνης πρὸ ὀγκώδους λίθου κειμένου ἐπὶ τῶν σιδηρῶν γραμμῶν. Ὁ μηχανικὸς φοβηθεὶς τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀπολέσας τὴν παρουσίαν τοῦ πνεύματος, στρέφει τὴν λαβὴν τοῦ μηχανισμοῦ, ὁ δὲ συρμὸς ἵσταται πλησίον τοῦ λίθου. Ὡς εἰκός, ὁ αὐτοκράτωρ ἐξελθὼν ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς διακοπῆς τῆς πορείας, ὁ δὲ μηχανικὸς ἔδειξεν αὐτῷ τὸν ἐπὶ τῶν γραμμῶν κείμενον λίθον. «Σπρώξατέ τον μὲ τὸν πόδα, εἶπε γελῶν ὁ αὐτοκράτωρ». Ἐνῷ δὲ οὗτος ὑπακούων τυφλῶς ἔπληττεν αὐτὸν διὰ τοῦ ποδὸς ὁ λίθος διελύθη εἰς τὸν ἀέρα ὡς κόνις. Ἦτο βράχος κατεσκευασμένος ἐξ ἀμύλου, ὃν παρήγγειλεν ὁ αὐτοκράτωρ νὰ χρωματίσωσι καὶ θέσωσιν ἐπὶ τῶν γραμμῶν.

Ἡ διαθήκη τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῶν ἐν Λονδίνῳ δικαστηρίων. Ἐκ ταύτης καταφαίνεται ὅτι ἡ ἐν Λονδίνῳ κατατεθειμένη περιουσία τοῦ ποιητοῦ ἀνήρχετο εἰς 5,000,000 περίπου δραχμῶν.

Ὡραῖος ἄνθρωπος ἀλλὰ βλὰξ ὁμοιάζει πρὸς καλλιγραφημένην ἐπιστολὴν πλήρη μωρίας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—910

Digitized by Google

Ἀριθ. 598 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ΄.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ΄. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 14 Ἰουνίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Δὲν ἐφαίνετο ὅμως ἐπιτυγχάνουσα, ὅτε ἠκούσθη ἵππος σταματῶν πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου. Εἶτα βῆμα βαρὺ ἐκρότησεν ἐπὶ τῆς κλίμακος, καὶ ὁ συμβολαιογράφος Περρέν, ὁδοιπορικῶς ἐνδεδυμένος καὶ ὑψηλὰ φορῶν ὑποδήματα εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐκράτει δὲ εἰς χεῖρας εὐρὺν χαρτοφύλακα, ὃν ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Τὰ σεβάσματά μου, ἀγαπηταί μου κυρίαι, εἶπε φιλικώτατα χαιρετίζων. Ἆ! ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ μοῦ λείψουν εὐχαριστήσεις καὶ ἐκφράσεις εὐγνωμοσύνης, διότι, ἀλήθεια, ἔκαμα θαύματα!.. Ἰδοὺ τὸ ποσὸν ὁλόκληρον.. τὸ φέρω ἀπὸ τὸ Κλαμεσύ.

— Πάντοτε πρόθυμος καὶ ἀφωσιωμένος, κύριε Περρέν! εἶπεν ἡ κυρία Δυχαμέλ.

Ἡ Ἀδριανὴ ἐχαιρέτισε μόνον ἀφηρημένη τὸν συμβολαιογράφον, ὅστις εἶδε τότε τὸν Νοὲλ ἱστάμενον εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν.

— Ἆ, ἆ! κύριε Λετελιέ, εἶπε σφίγγων τὴν χεῖρά του, ἤξευρα ὅτι ἡ ἐργασία τὴν ὁποίαν ἔκαμα ἐσχάτως διὰ τοὺς φίλους σας, θὰ σᾶς ἔφερεν ἐδῶ νὰ εὐχαριστήσετε τὰς κυρίας.

Καὶ ἤρχισε γελῶν καὶ καμμύων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Δι' αὐτὸ ἦλθα, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, ἀλλ' εἶχα νὰ φέρω καὶ ἓν πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξαφάνισις ἐπροξένησεν εἰς ὅλους μας πολλὰς δυσαρεσκείας, καὶ τὸ ὁποῖον ἀνευρέθη ὅλως διόλου ἀπροσδοκήτως.

— Τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ μυστικοῦ κιβωτίου! ἐφώνησεν ὁ Περρέν, σοβαρὸς ἀμέσως γινόμενος. Ποῦ εἶνε;

— Ἰδού το, εἶπε ὁ Νοέλ· αἱ κυρίαι αὐταί, ἐξηκολούθησε μετ' ἀμυδρᾶς τινος μομφῆς, ἠθέλησαν νὰ σᾶς περιμείνουν διὰ νὰ μάθουν τὸ περιεχόμενόν του.

Χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, ὁ συμβολαιογράφος ἔλαβε τὸ χαρτοφυλάκιον καὶ τὸ ἤνοιξεν. Ἐξήγαγε δὲ πολλὰ ἔγγραφα, ἅτινα ταχέως ἀνέγνωσε. Καθ' ὅσον ἀνεγίνωσκε, μίγμα χαρᾶς, ἐκπλήξεως καὶ ὀργῆς εἰκονίζετο ἐπὶ τῆς μορφῆς του.

— Διάβολε! εἶπε τέλος, τώρα ἐννοῶ διατὶ ὁ Κ. Λοβεδὺ ἤθελε καὶ καλὰ νὰ βάλῃ εἰς τὸ χέρι αὐτὸ τὸ χαρτοφυλάκιον. Ἂν εἶχα αὐτὰ τὰ χαρτιὰ δύο ἡμέρας προτήτερα, θ' ἀπέφευγα ὅλους τοὺς φοβεροὺς κόπους τοὺς ὁποίους ἔκαμα εἰς τὸ Κλαμεσὺ διὰ νὰ εὕρω πεντακόσια χαρτονομίσματα.

— Μὰ τί τρέχει λοιπόν, κύριε Περρέν; ἠρώτησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ.

Ὁ Νοὲλ ἠθέλησεν ἐκ διακρίσεως ν' ἀποσυρθῇ. Ἀλλ' ἡ Ἀδριανὴ τὸν ἐκράτησε δι' ἑνός της νεύματος.

— Τί τρέχει, κυρία; ἀπήντησεν ὁ συμβολαιογράφος· τρέχει ὅτι δὲν ἔχετε πλέον ἀνάγκην νὰ καταβάλετε εἰς τὸν Κ. Λοβεδὺ τὸ ποσὸν τῶν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, διὰ νὰ ἀνακτήσετε τὸν πύργον καὶ τὸ κτῆμα τοῦ Βλινύ, διότι καὶ πύργος καὶ κτῆμα ἔμειναν πάντοτε ἰδιοκτησία σας. Ἡ μεταξὺ τοῦ συζύγου καὶ τοῦ γαμβροῦ σας ἀγοραπωλησία ἦτο εἰκονική. Οὐδεὶς δὲ περὶ τούτου δισταγμός, διότι ἰδοὺ ἔγγραφον μυστικόν, ἀντέγγραφον, ὡς λέγομεν ἡμεῖς, γραμμένον ὁλόκληρον διὰ χειρὸς τοῦ Κ. Λοβεδύ, καὶ ὑπογεγραμμένον παρ' αὐτοῦ· ἰδοὺ ἄλλο ὅμοιον τοῦ μακαρίτου Δυχαμέλ· ἰδοὺ τέλος καὶ ἀλληλογραφία πλήρης, ἐξηγοῦσα τοὺς λόγους τῆς παραδόξου αὐτῆς συμφωνίας. Τὰ δικαιώματά σας εἶνε καθαρά, σαφῆ καὶ ἀδιαφιλονείκητα.

Συγχρόνως δὲ ἀνέπτυξεν ὁ Περρὲν τὰς ἐκ τῶν ἐγγράφων προκυπτούσας πληροφορίας, ἃς θέλομεν καὶ ἡμεῖς συνοψίσει ἐν ὀλίγοις.

Δύο ἔτη πρὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἄρχεται ἡ προκειμένη ἱστορία, ὁ Κ. Λοβεδύ, ἕνεκα τῆς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ καταπληκτικῆς αὐτοῦ κυβείας, διετέλει ἤδη εἰς οἰκονομικὰς στενοχωρίας. Ἠναγκάσθη δὲ νὰ προσφύγῃ, ὡς καὶ ἄλλοτε πολλάκις, εἰς τὸν σύγγαμβρον αὐτοῦ Δυχαμέλ, οὗτινος ἡ ἄπειρος περιουσία ηὐξάνετο τοὐναντίον καθ' ἑκάστην, καὶ παρέστησεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ πίστις του ἤθελε ταχέως ἀνορθωθῇ, ἂν ἐφαίνετο γινόμενος ἰδιοκτήτης μεγάλου τινὸς κτήματος. Ἐπρότεινε δὲ εἰς αὐτὸν εἰκονι-

Digitized by Google

κὴν ἀγορὰν τοῦ Βλινύ. Ὁ Δυχαμὲλ, καίτοι μεγίστην ᾔσκει ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροὴν ὁ τραπεζίτης, ἀπέκρουσε τὸ κατ' ἀρχὰς τὴν πρότασιν· ἀλλὰ πεισθεὶς ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἔσωζε τὸν στενὸν αὐτοῦ συγγενῆ, ἐνέδωκε τέλος.

Τὸ μυστικὸν τῆς διαπραγματεύσεως ταύτης ἐτηρήθη πληρέστατα. Οἱ συμπράξαντες συμβολαιογράφοι οὐδόλως ὑπώπτευσαν τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῶν συνταχθέντων ἐγγράφων, καὶ μόνον οἱ δύο σύγγαμβροι ἐγνώριζον τὸ πρᾶγμα. Οὐδ' αὐταὶ αἱ οἰκογένειαι ἔμαθον τὴν ἀλήθειαν, διότι ὁ τραπεζίτης ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ ἐλαχίστη ἀκριτομυθία ἠδύνατο νὰ ματαιώσῃ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ὁ Δυχαμὲλ ὅμως οὐδὲν παρημέλησε τὸ δυνάμενον νὰ διασώσῃ ἀκέραια τὰ δικαιώματά του· ἠγρύπνησεν ἐπιμελῶς περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀκυροῦντος τὴν φαινομένην πώλησιν ἀντεγγράφου, κ' ἐφύλαξεν αὐτὸ μετὰ πάσης τῆς σχετικῆς ἀλληλογραφίας ἐντὸς τοῦ μυστικοῦ κιβωτίου ὅπερ εἶχε κατασκευάσει ὁ Νοέλ.

Ὁ αἰφνίδιος θάνατος τοῦ κ. Δυχαμὲλ, παθόντος ἀποπληξίαν κεραυνοβόλον κατόπιν περιπάτου, ἐμπόδισεν αὐτὸν ν' ἀποκαλύψῃ εἰς οἷον δήποτε τὸ μυστικὸν τῆς πωλήσεως ἐκείνης. Ὁ δὲ Λοβεδὺ ἀπέσχε βεβαίως νὰ τὸ ὁμολογήσῃ, ἀναμένων νὰ διεκδικήσωσι τὸ Βλινὺ αἱ κληρονόμοι τοῦ Δυχαμέλ. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε αὐταί, οὔτε οἱ τὴν διαχείρισιν τῆς κληρονομίας ἐπιτραπέντες νομικοί, ἐφαίνοντο γνῶσιν ἔχοντες τοῦ ἀντεγγράφου, ἐπίστευσεν ἐπὶ τέλους ὅτι τὸ σπουδαῖον αὐτὸ ἔγγραφον εἶχεν ἀπολεσθῆ ἢ καταστραφῆ ἐν τῇ πυρκαϊᾷ τῆς οἰκίας. Ἰδοὺ δὲ ὅτι, χάρις εἰς τὰς προσπαθείας τοῦ Νοὲλ καὶ τῶν φίλων του, ἀνευρίσκετο τοῦτο αἰφνιδίως, ἀνατρέπον τὰς ἐλπίδας τοῦ δολίου χρηματιστοῦ.

Ὁ συμβολαιογράφος Περρὲν ἐξέθηκε πάντα ταῦτα εἰς τὰς πελάτιδάς του.

— Βλέπετε λοιπόν, κυρίαι μου, ὑπέλαβεν, ὅτι δὲν ἔχομεν πλέον ἀνάγκην τῶν πεντακοσίων αὐτῶν χιλιάδων φράγκων· καὶ τί θὰ κάμωμεν, αὐτὴν τὴν ὥραν, τόσον μέγα ποσόν; Ἀπαιτῶν αὐτὸ ὁ Κ. Λοβεδύ, δὲν ἔδειξε βεβαίως ὑπερβάλλουσαν τιμιότητα.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, καὶ ὅμως θὰ τοῦ ἦτο πολὺ ἀναγκαῖον.

— Ἀναντιρρήτως, διότι βεβαιοῦται ὅτι ἑτοιμάζεται ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Καὶ θὰ κάμῃ καλὰ νὰ φύγῃ τὸ ταχύτερον, διότι κλητὴρ δικαστικὸς ἔρχεται ἀπὸ τὸ Κλαμεσύ, μὲ ὅλην αὐτοῦ τὴν συνοδείαν, κατευθυνόμενος εἰς τὸν πύργον.

— Ταλαίπωρε Λοβεδύ! ὑπέλαβεν ἡ ἀγαθὴ γυνή· ὅσας λύπας καὶ ἂν μᾶς προξενῇ, δὲν ἠμπορῶ νὰ μὴ τὸν λυπηθῶ.

Ἡ Ἀδριανὴ ἐσίγα, κ' ἐφαίνετο βυθισμένη εἰς τὰς σκέψεις της, ὅτε ἐκρούσθη ἡ θύρα. Ὁ γραφεὺς Μυσσὼ ἤρχετο ν' ἀναγγείλῃ, ὅτι ὁ Κ. Νοὲλ ἀνεμένετο ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν του.

—Ἔρχομαι, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, ἐγειρόμενος εὐθύς· εἶχα παραγγείλει πραγματικῶς. Κυρίαι μου, μὲ συγχωρεῖτε.

— Δὲν εἶνε δύσκολον, εἶπε μετά τινος μομφῆς ἡ Κ. Δυχαμέλ, νὰ μαντεύσωμεν διὰ ποῖον λόγον σᾶς ζητοῦν ἕως ἐδῶ. Εἴσθε λοιπὸν ἀνένδοτος, κύριε Νοέλ;

Ὁ Νοὲλ ἀπήντησε διὰ χειρονομίας ἐκδηλούσης ὀδύνην.

— Ἀχάριστε! τῷ εἶπεν ἡ Ἀδριανὴ διὰ ταπεινῆς φωνῆς.

Ὁ Νοὲλ ἐφαίνετο ταρασσόμενος ὑπὸ τῶν μᾶλλον ἀντιθέτων αἰσθημάτων.

— Δεσποινίς, ἐψιθύρισε, συγχωρήσατέ με... σᾶς ἐξορκίζω... Ὑποφέρω φοβερά... Ἀλλ' ἂν δὲν πρόκειται νὰ σᾶς ἐπανίδω πλέον.. Χαίρετε.. χαίρετε!

Καὶ ἐξῆλθεν ὁρμητικῶς.

Ὁ συμβολαιογράφος οὐδὲν ἐννόει τῶν συμβαινόντων. Ἡ δὲ κυρία Δυχαμὲλ ἔσπευσε νὰ τῷ διηγηθῇ τὴν ἐν τῷ Μύλῳ Βαλὰρ ἔριδα τῆς προτεραίας.

— Ἆ! εἶπεν ὁ Περρὲν ηὐχαριστημένος, ὁ Νοὲλ εἶνε παλληκάρι, κ' ἐννοῶ διατί δὲν τὸν χωνεύουν οἱ Λοβεδύ, πατὴρ καὶ υἱός. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ μονομαχήσῃ, διότι εὔκολα θὰ καταβληθῇ.

—Πῶς νὰ τὸ ἐμποδίσωμεν; ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή! Ἔμεινε κωφὸς εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς μητρός μου,.. καὶ τὰς ἰδικάς μου.

— Δὲν εἶνε ὅμως καὶ κύριος ν' ἀντιταχθῇ εἰς μερικὰς προλήψεις ἀγρίας καὶ ἀνοήτους... Ἀλλὰ ὁ Ἕκτωρ θὰ συνοδεύσῃ βεβαίως τὸν πατέρα του εἰς τὴν ἐξορίαν.. Ὥστε, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναβληθῇ ἡ συνάντησις...

— Καλέ μου κύριε Περρέν,.. συμβούλευσέ μας... τί νὰ κάμωμεν;

— Ἡ Ἀδριανὴ ἔγραψεν ἤδη εἰς τὸν πατέρα Λοβεδύ, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, κ' ἐγὼ ἔστειλα μίαν σημείωσιν εἰς τὸν Δήμαρχον, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μονομαχίαν διὰ παντὸς μέσου.

— Ὁ Ἕκτωρ, μολονότι σύντροφος τοῦ πατρός του, θεωρεῖται πολὺ ἀνεξαρτήτου φρονήματος, καὶ ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν πατρικὴν ἐπίδρασιν, μολονότι θὰ τὸν συνέχαιρα ἂν τὸ ἔκαμνε, διότι ἡ ἐπίδρασις αὐτὴ εἶνε βεβαίως ὀλεθρία. Ὡς πρὸς τὴν εἰδοποίησιν τῆς ἀρχῆς, δὲν πιστεύω νὰ φέρῃ ἀποτέλεσμα, ἀφοῦ ἐκ τῶν δύο ἀντιπάλων ὁ μὲν εἷς θεωρεῖ ὑποχρέωσιν τιμῆς νὰ δεχθῇ τὰ πάντα, ὁ δὲ ἄλλος εἶνε ἐξημμένος μέχρι μανίας.

— Ἓν μέσον μᾶς μένει, εἶπεν εὐτόλμως ἡ

Digitized by Google

Ἀδριανή. Δὲν εἴπατε, κύριε Περρέν, ὅτι ὁ θεῖός μου ἀπόφασιν ἔχει ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἅμα παραλάβῃ τὰς πεντακοσίας αὐτὰς χιλιάδας φράγκα, τὸν μόνον του πόρον;

— Μάλιστα, καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτὴ εἶνε κατεπείγουσα· ἔπρεπεν ἤδη νὰ ἔχῃ φύγει.

— Ἰδοὺ λοιπὸν τί προτείνω. Νὰ τοῦ ἀναγγείλωμεν, ὅτι ἂν ἀναδέχεται νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν τὴν μονομαχίαν καὶ ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως μὲ τὸν υἱόν του, τοῦ μετροῦμεν ὁλόκληρον τὸ ποσόν.. ἄλλεως δὲν θὰ λάβῃ τίποτε.

Ὁ συμβολαιογράφος διέστειλε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Τί λέγετε, δεσποινίς! Αὐτὸ εἶνε ποσόν... περιουσία ὁλόκληρος.. καὶ ὁ Λοβεδὺ δὲν ἔχει κανὲν δικαίωμα νὰ τὴν λάβῃ.

— Ἠμπορεῖ· ἀλλὰ ὅσον καὶ ἂν μᾶς ἔβλαψεν, οὔτε ἡ μητέρα μου οὔτ' ἐγὼ δὲν θὰ ὑποφέρωμεν νὰ καταντήσουν πτωχοὶ στενοὶ συγγενεῖς μας... Αἴ, μητέρα;

— Ὅπως θέλεις, Ἀδριανή μου.

Οὔτε μήτηρ οὔτε κόρη, ὡς παρετήρησεν ἤδη βεβαίως ὁ ἀναγνώστης, εἶχον ἰδέαν ἀκριβῆ τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος. Ζῶντος τοῦ κ. Δυχαμέλ, ἔμενον παντελῶς ξέναι τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, ἀπήλαυον δὲ μεγάλης εὐπορίας, ἀγνοοῦσαι παντελῶς πῶς αὕτη ἀποκτᾶται, καί, τὸ δυσχερέστατον, πῶς διατηρεῖται. Ἀπὸ μικροῦ δὲ μόλις ἤδη κατέχουσαι τὴν μεγάλην αὐτὴν περιουσίαν, οὐδεμίαν εἶχον πεῖραν, καὶ ὑπελάμβανον ἁπλούστατον καὶ φυσικώτατον πρᾶγμα τὴν ἀπώλειαν πεντακοσίων χιλιάδων. Ὁ συμβολαιογράφος προσεπάθησε νὰ ἐξηγήσῃ εἰς αὐτὰς τὸ μέγεθος τῆς θυσίας.

— Κύριε Περρέν, διέκοψεν ἡ Ἀδριανή, ἡ μητέρα κ' ἐγὼ θέλομεν ν' ἀσφαλίσωμεν τὴν ἡσυχίαν μας καὶ νὰ ἐκπληρώσωμεν ἔργον συνειδήσεως... Ὅσον καὶ ἂν πληρωθῇ ἡ διπλῆ αὐτὴ εὐχαρίστησις δὲν πληρώνεται ἀκριβά.

— Σωστὰ λέγει ἡ Ἀδριανή... Πρέπει νὰ εἴμεθα ἐπιεικεῖς πρὸς συγγενῆ, τὸν ὁποῖον ἠγάπα τόσον ὁ ἀγαθὸς σύζυγός μου... Ἂς παραιτηθοῦν λοιπὸν οἱ Λοβεδὺ αὐτῆς τῆς μονομαχίας, καὶ ἂς φύγουν μὲ τὰ χρήματά μας, καὶ ἂς μὴ τοὺς ἀκούσωμεν πλέον.

Ὁ συμβολαιογράφος, βλέπων ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ τὰς μεταπείσῃ, ὑπέλαβε στενάζων.

— Ἔστω, θὰ ἐκτελέσω τὸ θέλημά σας... Ἤμην βέβαιος ὅτι θὰ μ' ἐστέλλατε ἀμέσως νὰ φέρω τὰ χρήματα εἰς τὸ Βλινύ, καὶ ὁ ἵππος μου περιμένει ἕτοιμος κάτω εἰς τὴν θύραν. Μετ' ὀλίγα λεπτὰ θὰ ἦμαι εἰς τὸν πύργον..

— Πηγαίνετε λοιπόν, κύριε Περρέν, εἶπεν ἡ Ἀδριανή, πηγαίνετε εὐθύς... Ἡ φρόνησις καὶ ἡ περίσκεψίς σας θὰ προλάβωσι πολλὰ δυστυχήματα.

Ἐνῷ δ' ἡτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ ὁ συμβολαιογράφος.

— Πῶς, κύριε, ὑπέλαβεν ἡ Ἀδριανή, δεικνύουσα τὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης χαρτοφύλακα, τὸν περιέχοντα τὰς πεντακοσίας χιλιάδας φράγκων. Δὲν παίρνετε τὰ χρήματα;

— Διόλου! ἀπήντησεν ὁ Περρὲν μειδιῶν. Ἅμα ὁ Λοβεδὺ τὰ βάλῃ εἰς τὸ χέρι, οὐδὲ θὰ σκεφθῇ κἂν νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς ὅρους, τοὺς ὁποίους σκοπεύω νὰ τοῦ ἐπιβάλω... Τὸ ποσὸν αὐτὸ πρέπει νὰ μείνῃ εἰς χεῖράς μας ἐπὶ τοῦ παρόντος... Ἀφῆτέ με νὰ λάβω ὅλας τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις.

Κ' ἐξῆλθεν· ἡ δὲ Ἀδριανὴ προκύψασα ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἶδεν αὐτὸν ἀναχωροῦντα δι' ὅλης τῆς ταχύτητος τοῦ ἵππου του.

— Ὁ Νοὲλ θὰ ἔχῃ προχωρήσει πολύ, ἐψιθύρισεν ἡ νεᾶνις· ἀρκεῖ νὰ μὴ φθάσῃ ὁ Περρὲν πολὺ ἀργά.

ΚΒ'

Τὰ ἐμπόδια.

Ἐνῷ τοσαύτη ἐγίνετο ἐν Βωβραὶ προσπάθεια πρὸς ματαίωσιν τῆς μονομαχίας, ὁ Ἕκτωρ διετέλει ἐν τῷ πύργῳ Βλινὺ εἰς μεγίστην ἀμηχανίαν.

Ἐπιστολὴ ἑνὸς τῶν μαρτύρων του, τὴν πρωΐαν ληφθεῖσα, ἀνήγγελλεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ συνάντησις ἤθελε λάβει χώραν αὐθημερόν, τὴν δευτέραν ὥραν, ἐν τῷ κατηρειπωμένῳ κτιρίῳ, ὅπερ ἐκαλεῖτο Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου, καὶ ἔκειτο, ὡς γνωρίζομεν παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Ὑόνης. Ὅπλον εἶχεν ἐκλεχθῆ τὸ πιστόλιον, διότι οἱ μάρτυρες τοῦ Νοὲλ ἠπείλησαν ν' ἀποσυρθῶσιν, ἂν ἐπεβάλλετο τὸ ξίφος εἰς τὸν φίλον των, ὅστις οὐδέποτ' ἐπὶ ζωῆς του εἶχεν ἐγγίσει ξίφος. Συνεφωνήθη νὰ μεταβῶσιν ἰδίᾳ ἕκαστος εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως, κείμενον ἐν μέσῳ τῆς Βωβραὶ καὶ τοῦ πύργου.

Ὁ Ἕκτωρ ἐδέχθη ἀδιστάκτως πάντας αὐτοὺς τοὺς ὅρους, διότι καὶ τοῦ πιστολίου τὸν χειρισμὸν εἶχεν οἰκεῖον ὡς καὶ τοῦ ξίφους, ἐπίστευε δὲ ἀσφαλῶς ὅτι ταχέως θὰ ἐτελείωνε τὸν ἀντίπαλόν του δι' οἱουδήποτε ὅπλου. Καθ' ὅσον τὰ ἐμπόδια ἐπληθύνοντο, κατὰ τοσοῦτον τὸ μῖσός του ἐπετείνετο, καὶ εἰς πᾶσαν θυσίαν ἦτο ἕτοιμος πρὸς κορεσμόν του.

Μόλις δὲ εἶχεν ἀποστείλει ἄνθρωπον ἵνα γνωστοποιήσῃ τὴν ἀποδοχήν του, καὶ εἶδε τὸν πατέρα του εἰσερχόμενον εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ὁ Κ. Λοβεδύ, πᾶν οἱονδήποτε μέσον μεταχειριζόμενος, εἶχε πάντοτε ἀκριβεστάτην τῶν συμβαινόντων γνῶσιν, ἤρχετο δὲ καὶ πάλιν νὰ παρακαλέσῃ τὸν υἱόν του νὰ παραιτηθῇ τῆς

Digitized by Google

μονομαχίας ἢ νὰ τὴν ἀναβάλῃ τοὐλάχιστον ὑπὸ οἱανδήποτε πρόφασιν. Ἀλλ' ὁ Ἕκτωρ ἔμεινεν ἀμετάπειστος, κ' ἐπειδὴ ὁ Λοβεδὺ ἐπέμενε, λέξεις τραχεῖαι ἀντηλλάγησαν μεταξὺ αὐτῶν. Μετὰ τὴν θορυβώδη αὐτὴν συζήτησιν, ὁ πατὴρ ἀνεχώρησε λίαν ἠρεθισμένος.

Ὁ Ἕκτωρ ὅμως οὐδόλως ἐκ τούτου ἀνησύχησε, κ' ἔγραψεν ἐπιστολάς τινας, διότι ἐπρόκειτο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ ταξειδεύσῃ, καὶ ἀνάγκην εἶχε νὰ τακτοποιήσῃ μερικάς του ὑποθέσεις. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν ἀλληλογραφίαν του, ἐθεώρησε τὸ ἐκκρεμές, καὶ εἶδεν ὅτι μόλις εἶχε τὸν καιρὸν νὰ μετεβῇ εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως πρὸ τῆς ὡρισμένης ὥρας. Ἔσπευσε λοιπὸν νὰ ἐνδυθῇ· εἶτα λαβὼν ἐλαφρὸν ῥαβδίον, ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου του... Φαντασθῆτε τὴν μανίαν αὐτοῦ! Ἦτο κλειδωμένος

Ὁ πατήρ του βεβαίως εἶχε λάβει τὸ ἄκρον αὐτὸ μέτρον, ὅπως τὸν κρατήσῃ. Ἔβαλε κραυγὰς ὁ Ἕκτωρ, προσέβαλε διὰ πυγμῶν καὶ λακτισμάτων τὴν θύραν... Ἀλλ' ἡ θύρα, παλαιᾶς κατασκευῆς, ἦτο χονδρά, στερεά, σιδηρόφρακτος, κ' ἐφαίνετο δυναμένη ν' ἀντιστῇ ἐπὶ μακρὸν εἰς τὰς προσβολάς του. Ἀποθαρρυνθεὶς ἔδραμεν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ κήπου παράθυρον· ἀλλ' ἦτο ὑψηλόν, κ' ἐχρειάζετο σχοινίον ὅπως καταβῇ ἐκεῖθεν, δὲν εἶχε δ' αὐτὸς οὔτε σχοινίον, οὔτε ἄλλο τι δυνάμενον νὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ. Ἐκάλεσε μεγαλοφώνως, ἐλπίζων ν' ἀκουσθῇ παρά τινος ὑπηρέτου ἢ κηπουροῦ. Ἀλλὰ καί τοι ἀντήχει ἰσχυρῶς ἡ φωνή του, ὁ πύργος ἐφαίνετο μεταβληθεὶς αἴφνης εἰς τὸν Ἔρημον Πύργον τοῦ παραμυθίου. Οὐδεὶς ἀπήντα εἰς τὰς κραυγάς του, ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν, οὐδεὶς δ' ἐφαίνετο ἐν τῷ κήπῳ.

Ὁ Ἕκτωρ, βλασφημῶν πάντοτε καὶ φωνάζων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θύραν καὶ προσεπάθησε νὰ βιάσῃ αὐτὴν αἴφνης διὰ λαβίδων. Ἀλλ' ἐνῷ ἀδεξίως ἠγωνίζετο καὶ ἠγανάκτει, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε γέλωτας ἐν τῷ παρακειμένῳ διαδρόμῳ, καὶ διέκοψεν εὐθὺς τὴν ἐργασίαν του.

— Ποῖος εἶνε; ἐφώνησε· ποῖος τολμᾷ νὰ μὲ περιπαίζῃ; Ἔλα,... ἀνοῖξτέ μου, ἢ τὰ τσακίζω ὅλα ἐδῶ!

Οἱ γέλωτες ἐπανήρχισαν, καὶ φωνὴ εὔθυμος ἠκούσθη ᾄδουσα τὴν ἐπῳδὸν ταύτην ᾄσματος δημώδους:

Μὴ χολοσκᾷς, κὺρ Νικολῆ!
Τὸ αἷμα γίνεται χολή!

Ὁ Ἕκτωρ ἀνεγνώρισε τὴν Φακινέταν, εἰς ἣν ἀπὸ τῆς προτεραίας εἶχε δοθῇ ἄσυλον ἐν τῷ πύργῳ, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ γνωρίζῃ διατί.

Πρώτη του ὁρμὴ ὑπῆρξε ν' ἀπειλήσῃ τὴν παράφρονα· σκεφθεὶς ὅμως, ὅτι διὰ κολακείας θὰ ἐπετύγχανε κάλλιον παρὰ τῷ παραδόξῳ ἐκείνῳ πλάσματι, εἶπεν εἰς αὐτὴν θωπευτικῶς:

— Ἆ, σὺ εἶσαι πουλάκι μου, Φακινέτα; Ἄνοιξέ μου, σὲ παρακαλῶ, διότι ἔχω μίαν ἐρωτικὴν συνέντευξιν, καὶ δὲν θέλεις βέβαια νὰ τὴν χάσω... ἐσὺ εἶσαι καλὸ κορίτσι... καὶ θἄχῃς καὶ σὺ βέβαια τοὺς ἐραστάς σου;

Νέοι γέλωτες ἀντήχησαν ἔξωθεν.

—Κύτταξε, κύτταξε! γλυκὰ λογάκια ὁ Κύριος Ἕκτωρ! ἠκούσθη ἀπάντησις. Καλὰ τὸ ἔλεγα ἐγώ: τὸ αἷμα νερὸ δὲ γίνεται... Καὶ ποιὰ σὲ περιμένει, κύριε Ἕκτορ; ἡ κοκκωνίτσα ἢ ἡ χωριατοποῦλα; Κυνηγᾷς, λέγουν, δυὸ λαγούς.

— Ὁ διάβολος νὰ σὲ πάρῃ! ἀπήντησεν ἀγανακτῶν ὁ Ἕκτωρ. Ἔλα, ἄνοιξέ μου γρήγορα, ἢ θὰ μοῦ τὸ πληρώσῃς.

— Ἂς ἦνε, ὑπέλαβεν ἡ Φακινέτα ἐμπιστευτικῶς καὶ πλησιάζουσα εἰς τὴν θύραν, σοῦ ἀνοίγω ἂν μοῦ δώσῃς μίαν ὑπόσχεσιν...

— Τί πρᾶγμα;

— Νὰ φιλήσῃς, ὅταν ἔβγῃς, τὸν ἀδελφόν σου, ποῦ τὸν ἔχω ἐδῶ μαζή μου, καὶ νὰ τὸν ἀγαπᾷς πάντοτε.

— Τὸν ἀδελφόν μου; Τί εἶν' αὐτὰ ποῦ ψάλλεις; Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀδελφόν.

— Ἔχεις καὶ παρέχεις, τὸν μικρόν μου Ἰάκωβον, ποῦ εἶν' ὡραῖος 'σὰν ἄγγελος καὶ κατέβη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἐπίτηδες διὰ νὰ τὸν γνωρίσῃ ἡ οἰκογένειά του... Τὸ λοιπόν, θὰ τὸν φιλήσῃς;

Ὁ Ἕκτωρ ὑπολαβὼν τοὺς λόγους τούτους ὡς συνήθεις παραλογισμοὺς τῆς Φακινέτας, ἀπήντησεν ἀποτόμως:

— Ἄνοιξέ μου, καὶ φιλῶ καὶ τὸν διάβολον!

Ἡ τρελλὴ ἐκάγχασε καὶ πάλιν, ἐνῷ φωνὴ παιδικὴ ἔλεγε:

— Ἐγὼ ὅμως δὲν τὸν φιλῶ,.. νά!

Ἡ Φακινέτα ἐφάνη μειλιχίως νουθετοῦσα τὸ ἀπειθὲς παιδίον, ὁ δὲ Ἕκτωρ, ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἤρχισε πάλιν λακτίζων τὴν θύραν.

— Αἴ, θὰ τελειώσωμεν; εἶπε.

— Τόρα, τόρα! Θεέ μου, τί θυμώδης ποῦ εἶνε!

Κ' ἐστράφη ἅπαξ τὸ κλειδίον ἐν τῷ κλείθρῳ, ἀλλ' ἡ Φακινέτα μετενόησε:

— Μία λέξι ἀκόμη! εἶπε. Ποῦ τὴν ἔχετε τὴν συνέντευξι;

— Εἰς τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου, ἀπεκρίθη ὁ Ἕκτωρ, μὴ συλλογισθεὶς κἄν, ἐν τῷ θυμῷ του, νὰ εἴπῃ ψεῦμα. Ἔλα λοιπόν, διάβολε! ἄνοιξέ μου!

— Τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου! ἐπανέλαβεν ἡ Φακινέτα· τὸ γνωρίζω ἐγὼ αὐτὸ τὸ μέρος.. εἶνε τὸ ἐξοχικό μου σπίτι, καὶ θὰ πάγω μάλιστα σήμερα ἐκεῖ, νὰ πάρω... Πηγαίνωμεν μαζύ, κύριε Ἕκτωρ, καὶ θἄχωμε καὶ τὸν Ἰάκω-

Digitized by Google

δον, πού περπατεῖ λαμπρά, καὶ θὰ μιλοῦμε 'ς τὸν δρόμον...

Ἐνῷ δ' ἐλάλει, ἔστρεψε καὶ πάλιν τὸ κλειδίον καὶ ἡ θύρα ἠνοίχθη. Ὁ Ἕκτωρ, φοβούμενος νέαν τινὰ φρενοτροπίαν τοῦ ἐλευθερωτοῦ του, ἐξώρμησεν ὡς καταιγὶς κ' ἐτράπη πρὸς τὸν διάδρομον. Ἡ Φακινέτα μειδιῶσα ἀνήγειρε τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἵνα τὸ προσφέρῃ εἰς τοὺς ἀσπασμοὺς τοῦ ἀδελφοῦ του· ἀλλ' ὁ τρυφερὸς ἀδελφὸς ἀπώθησεν αὐτοὺς τοσοῦτον κτηνωδῶς, ὥστε ὀλίγου δεῖν κατέπιπτον ἀμφότεροι.

— Ἄφησέ με ἥσυχον, μὲ τὴν μαϊμοῦ σου! ἀνεφώνησε· ἄλλην ὄρεξιν δὲν ἔχω!

— Μαϊμοῦ! ἐπανέλαβε μετ' ἀγανακτήσεως ἡ τρελλή. Ἆ! ἔτσι μεταχειρίζεσαι τὸν Ἰάκωβόν μου, τὸ παιδί μου, καὶ παιδὶ τοῦ πατέρα σου; Πρέπει νὰ ἐξηγηθοῦμεν. Ἔρχομαι κ' ἐγώ, μαζί σου εἰς τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου καὶ σοῦ ἀνοίγω τὰ μάτια σου.

— Καὶ πάλιν σοῦ λέγω, δὲν χρειάζομαι τὴν συντροφιάν σου.

Καὶ ὁ Ἕκτωρ ἔδραμε πρὸς τὴν κλίμακα, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῆς ἐπιμόνου Φακινέτας, ὅτε αἴφνης ἐφάνη ὁ Κ. Λοβεδύ.

— Ἀνόητον πλάσμα! ἐφώνησε, τί ἔκαμες; Μόλις ὀλίγαις ὥραις εἰσ' ἐδῶ κ' ἔκαμες τὸ σπίτι μου ἄνω κάτω. Ἐξ αἰτίας σου ἠμποροῦν νὰ συμβοῦν τὰ μεγαλείτερα δυστυχήματα, καὶ ἀξίζεις νὰ σὲ διώξω αἰσχρῶς ἀπ' ἐδῶ.

Ἰδοῦσα πρόσωπον, ὅπερ εἶχε συνειθίσει νὰ σέβεται, ἡ παράφρων ἔμεινε κατησχυμένη.

— Ραϋμόνδε, εἶπε, πρέπει ὁ Κ. Ἕκτωρ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἐφαίνετο μάλιστα τόσο τρυφερὸς διὰ τὸν νέον του ἀδελφόν, ... καὶ ἂν μοῦ ἄφινες καιρόν..

— Σιώπαινε, ἀνόητη... Καὶ ἐγὼ σ' ἐνόμιζα ἱκανὴν νὰ καθίσῃς ἥσυχα μίαν δύο ἡμέρας. Θὰ γείνῃς ἀφορμή.. Ἕκτορ, Ἕκτορ! ἐξηκολούθησεν ὁ Λοβεδύ, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν υἱόν του, στάσου μίαν στιγμήν... Ἄκουσέ με, σ' ἐξορκίζω!

Ἀλλ' ὁ Ἕκτωρ πᾶσαν ἄλλην διάθεσιν εἶχεν ἢ νὰ ἀποκριθῇ. Κατέβη τὴν κλίμακα κ' ἔφυγε διὰ τοῦ κήπου, ἀδιαφορῶν ὅλως πρὸς θορυβώδη συζήτησιν ἐγερθεῖσαν μεταξὺ τοῦ πατρός του καὶ τῆς παράφρονος.

Διενοήθη κατ' ἀρχὰς νὰ ἐπιβῇ τοῦ ἵππου του ἵνα μεταβῇ εἰς τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου, ἀλλ' ἐσκέφθη ὅτι θὰ ἐχρονοτρίβει εἰς συσκευὴν αὐτοῦ, καὶ ὅτι πεζὸς ἠδύνατο νὰ προτιμήσῃ βραχείας ἀτραποὺς τῆς λεωφόρου. Παρατηρήσας δὲ τὸ ὡρολόγιόν του εἶδεν, ὅτι ἐν μόλις τέταρτον τῷ ὑπελείπετο ἵνα φθάσῃ εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως. Ἐτάχυνε λοιπὸν τὴν πορείαν του καὶ εἰσεχώρησεν εἰς τὸν κῆπον, ὅπως ἐκεῖθεν ἐξέλθῃ εἰς τοὺς ἀγρούς.

Ὁ καιρὸς ἦτο συννεφώδης ἀλλ' ὄχι βροχερός, ἄνεμος δὲ βίαιος ἐλύγιζε τὰς κορυφὰς καὶ διέσειε τὸ φύλλωμα τῶν δένδρων, κωφαίνων διὰ τῆς βοῆς του τὸν Ἕκτορα, ὅστις ἠναγκάζετο νὰ κλείῃ σχεδὸν τοὺς ὀφθαλμούς του, σκέπων αὐτοὺς πρὸς τοὺς στροβίλους τοῦ κονιορτοῦ.

Δὲν ἐβράδυνεν ὅμως τὸν δρόμον του· ἐνῷ δὲ εἰσήρχετο εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κήπου, ὅθεν διέβαινον συνήθως οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου, εἶδεν αἴφνης γυναῖκα, ἥτις στηριζομένη ἐπὶ φράκτου ἐφαίνετο προσμένουσά τινα. Βλέπουσα αὐτὸν ἐβάδισεν εἰς συνάντησίν του· ἦτο δὲ ἡ κόρη τοῦ φύλακος Ἰωσηφίνα.

Ὁ Ἕκτωρ πολὺ ἐπεθύμει νὰ τὴν ἀποφύγῃ· ἀλλ' ἦτο τόσον πλησίον της, ὥστε ἡ συνάντησις ἦτο ἀναπόφευκτος, ἐκτὸς ἐὰν αὐτὸς ἐτρέπετο εἰς δρομαίαν φυγήν. Ἐξηκολούθησε λοιπὸν νὰ προχωρῇ, ἀλλὰ φθάσας ἀπέναντί της δὲν ἐσταμάτησε, καίτοι ἐφαίνετο ἐκείνη ὅτι κάτι εἶχε νὰ τῷ εἴπῃ.

Ἡ Ἰωσηφίνα ἦτο μικρά τις μελαγχροινὴ κομψοτάτη, δεκαεπταέτις περίπου. Ἡ ἐνδυμασία της, καί τοι ὀλιγοδάπανος, ἀνεμίμνησκε τοὺς συρμοὺς τῆς πόλεως, δι' ὃ κ' ἐζηλοτύπουν αὐτὴν αἱ ἄλλαι τοῦ χωρίου νεάνιδες. Δυστυχῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφαίνοντο τὰ φορέματά της μεγάλας ὑποστάντα κακουχίας. Ὁ ἀχύρινος αὐτῆς πέτασος ἦτο συντεθλασμένος καὶ ἐπαρίστερος· ἡ μελανή της κόμη, ἀληθὴς ἢ ψευδής, ἐμαρτύρει ἀταξίαν μὴ προελθοῦσαν βεβαίως ἐκ τῆς βίας τοῦ ἀνέμου· ἡ ἐσθὴς αὐτῆς, χρώματος ἀνοικτοῦ, ἦτο πολλαχοῦ κατεσχισμένη, ἐπὶ τῆς ζωηρᾶς δὲ μορφῆς της κατεφαίνοντο πρόδηλα ἴχνη ὀνύχων. Οἱ ὀφθαλμοί της τέλος ἦσαν πλήρεις δακρύων, καὶ τὸ ἦθος αὐτῆς ἐδήλου ἄλγος, ὀργὴν καὶ καταισχύνην.

Ὁ Ἕκτωρ οὐδὲν τούτων παρετήρησε, καὶ εἶπε ψυχρῶς.

— Ἆ! σὺ εἶσαι, ὡραία μου Ἰωσηφίνα! Χαίρω πολὺ ὅτι σὲ βλέπω... Ἀλλὰ σήμερον ἀδύνατον νὰ ὁμιλήσωμεν, ... διότι βιάζομαι.

Καὶ προσεπάθησε νὰ παρέλθῃ· ἀλλ' ἡ κόρη τοῦ φύλακος τὸν παρηκολούθησε βαίνουσα παρ' αὐτῷ.

— Πρέπει ὅμως, κύριε Ἕκτορ, νὰ σοῦ διηγηθῶ... Δὲν κυττάζεις πῶς εἶμαι; Δὲν βλέπεις πῶς μ' ἔκαμε ἐκείνη ἡ κακοαναθρεμμένη χωριάτισσα, ἡ κόρη τοῦ ὁδοστάτου, διότι σοῦ ἔδωκα τὸ γράμμα τῆς κυρίας Δυχαμέλ;

Ὁ Ἕκτωρ ἠξίωσε τέλος νὰ ῥίψῃ προσεκτικώτερον βλέμμα ἐπὶ τῆς ἀτυχοῦς Ἰωσηφίνης, καὶ διερράγη εἰς γέλωτα.

— Ἆ! μικρούλά μου, εἶπε χλευαστικῶς, ἐμονομάχησες λοιπὸν μὲ τὴν κόρην τοῦ Γριβὲ

Digitized by Google

καὶ ταῖς ἔφαγες, φαίνεται; Διάβολε! Κάτι τι ἔδιδα, νὰ ἤμην ἐμπρός, νὰ καμαρώσω δύο ἀμαζόνας, 'σὰν ἐσᾶς. Ἐλπίζω ὅμως ὅ τι τὴν ἐπλήρωσες καὶ σύ, τὴν χωριάτισσαν, καθὼς λέγεις, μὲ τὸ ἴδιον νόμισμα, καὶ ὅτι τῆς ὤργωσες τὸ πρόσωπον καθὼς τῆς ἔπρεπε;.. Τὸ λοιπὸν τὸ πρᾶγμα ἐτελείωσε, καὶ φθάνει ὡς αὐτοῦ.

— Πῶς, κύριε Ἕκτορ! ἐφώνησεν ἡ Ἰωσηφίνα, τῆς ὁποίας ἐστέγνωσαν ἀμέσως τὰ δάκρυα, ἔτσι μὲ λυπεῖσαι; Μοῦ ἔβγαλε τὰ μαλλιά μου, μοῦ ἔσχισε τὸ φόρεμα,... καὶ ὅλα αὐτὰ διὰ τὸ χατῆρί σου... Καὶ νὰ ἤκουες τί βρισιαὶς μοῦ εἶπε! Μὲ εἶπε χαμένο κορμί,.. μοῦ εἶπε ὅτι ὁ πατέρας μου εἶνε κουτὸς νὰ μὴ βλέπῃ ὅ,τι βλέπει ὅλος ὁ κόσμος, καὶ ὅτι κανένα τίμιο κορίτσι δὲν θὰ πηγαίνῃ πλέον μαζῄ μου.

— Αἴ, καὶ τί νὰ κάμω ἐγώ, ἀγάπη μου;

— Τί νὰ κάμῃς; Νὰ μὲ προστατεύσῃς ἐναντίον τῆς Πετρούλας, ἐναντίον ὅλων, καὶ αὐτοῦ τοῦ πατέρα μου, ὁ ὁποῖος θὰ μάθῃ ἐπὶ τέλους... Καὶ ξεύρεις, τί ἔλεγε ἀκόμη; ὅτι εἶσαι ἕνας παράλυτος, ποῦ τρέχεις πίσω ἀπὸ ὅλαις ταὶς γυναίκαις, καὶ ὅτι ἐνῷ μοῦ λέγεις ἐμένα γλυκὰ λόγια, παίζεις καὶ τῆς ἐξαδέλφης σου κωμῳδία, διὰ νὰ τὴν πάρῃς, ἐπειδὴ εἶνε πλούσια. Ὅτι ὁ πατέρας σου καὶ σὺ ἐπτωχύνατε, ὅτι ὁ πύργος σας θὰ πωληθῇ, ὅτι εἴσθε ἀναγκασμένοι νὰ φύγετε καὶ οἱ δύο, καὶ ὅτι δὲν θὰ μοῦ μείνῃ ἐμένα ἄλλο, παρὰ τὰ μάτια μου, νὰ κλαίω!... Ἀλήθεια εἶνε ὅλ' αὐτά;

— Αὐτὴ ἡ πολεμικὴ σου φιλενάδα δὲν ἠξεύρει τί λέγει, ὡραία μου Ἰωσηφίνα, ἀπήντησεν ὁ Ἕκτωρ μετὰ βεβιασμένης φαιδρότητος. Ἀλλ' ἐξηγούμεθα περὶ τούτου ἄλλοτε.. Τόρα, σοῦ ἐπαναλαμβάνω, βιάζομαι πολύ.

— Ποῦ πηγαίνεις; ἠρώτησεν ἡ Ἰωσηφίνα, ὀρθουμένη ὡς ἀλεκτρυὼν ἠρεθισμένος. Μήπως ἔχεις σκοπὸν νὰ φύγῃς, καθὼς λέγουν ὅτι θὰ κάμῃς σήμερον ἢ αὔριον; Καὶ τότε τί θὰ γείνω ἐγώ; Δὲν σ' ἀφίνω πλέον,.. θὰ φύγω μαζῄ σου.. μοῦ ὑπεσχέθης τόσαις φοραῖς...

— Ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις, μικροῦλά μου, ἐκτελεῖ κανεὶς ὅσας ἠμπορεῖ. Καὶ ἂν ἦνε τίποτε ἀληθινὸν ἀπὸ τὰς γυναικείας αὐτὰς φλυαρίας, θὰ ὑποταχθῇς βέβαια καὶ σὺ εἰς τὴν ἀνάγκην.

— Ἐγώ! ἐφώνησεν ἡ κόρη τοῦ φύλακος, ἧς ἐσπινθηροβόλησαν οἱ ὀφθαλμοί,.. ἄ! δὲν μὲ γνωρίζεις, κύριε Ἕκτορ! Ἂν σοῦ ἔλθῃ νὰ μ' ἀφήσῃς, θὰ πάγω νὰ τὰ εἰπῶ ὅλα τοῦ πατέρα μου, κ' ἔπειτα θὰ πέσω εἰς τὸ ποτάμι. Ἀλλὰ προτήτερα, θὰ σὲ παρακολουθήσω βῆμα πρὸς βῆμα, καὶ θὰ φωνάζω παντοῦ τὰ ψεύματά σου,.. καὶ δεῖρέ με καὶ σύ, ἂν θέλῃς!

— Κύτταξε, κύτταξε! αὐτὴ εἶνε τίγρις σωστή! ὑπέλαβεν ὁ Ἕκτωρ. Ἀλλὰ σοῦ ἐκόπη ἡ ἀναπνοή, ἀγαπητή, καὶ δὲν ἠμπορεῖς, νὰ περιπατῇς μαζῄ μου.. Ἄφησέ με λοιπόν, καὶ ἀπόψε ἢ αὔριον θὰ φανῇς, ἐλπίζω, φρονιμωτέρα.

— Δὲν θέλω νὰ σ' ἀφήσω! ὑπέλαβεν ἐπανισταμένη καὶ προσκολλωμένη εἰς τὸν βραχίονά του ἡ νεᾶνις. Εἶμαι βεβαία ὅτι φεύγεις... κ' ἐγὼ θὰ μείνω μόνη, περιφρονημένη ἀπὸ ὅλους,.. καὶ ὁ πατέρας μου θὰ μέ.. Ὄχι, ὄχι.. δὲν σὲ ἀφίνω,.... ὅπου 'πάγῃς θὰ ἔλθω μαζῄ σου.

Ἂν ἦτο ἄλλη στιγμή, ὁ Ἕκτωρ θὰ ἐγέλα βεβαίως πρὸς τὰς ἀφελεῖς αὐτὰς διαμαρτυρήσεις· ἀλλ' ἦσαν τόσον ἄκαιροι, ὥστε εἶπεν, ὀργίλως συνάμα καὶ σαρκαστικῶς:

— Ἔλα, Ἰωσηφίνα! δὲν ἔχω τί νὰ σὲ κάμω ἐκεῖ ποῦ πηγαίνω. Ἂς χωρισθῶμεν ἐδῶ, σὲ παρακαλῶ... σὲ διατάττω.

Καὶ ἠθέλησε ν' ἀποσπασθῇ. Τότε ἡ μικρὰ χωρικὴ μετεβλήθη εἰς ἀληθῆ Ἐριννύν. Προσεκολλήθη εἰς τὰ ἐνδύματα τοῦ Ἕκτορος, φωνάζουσα, κτυποῦσα τοὺς πόδας, κ' ἔλεγε διὰ φωνῆς διακοπτομένης ὑπὸ λυγμῶν·

— Ὄχι, δὲν φεύγω, ἀπατεών,.. κακοῦργε, ἄτιμε!.. μ' ἐγέλασες, μὲ ἠπάτησες!... ὄχι, δὲν φεύγω. Σκότωσέ με καλλίτερα!.. καλλίτερα ἔχω νὰ μὲ σκοτώσουν..

— Αἴ μὲ παρασκότισες! ἀπήντησε τραχέως ὁ Ἕκτωρ.

Ἁρπάσας δὲ τὴν Ἰωσηφίναν ἀπὸ τῆς ὀσφύος, καὶ μετεωρίσας αὐτὴν εὐκόλως, ὡς εἶχε πράξει πρὸς αὐτὸν τὴν προτεραίαν ὁ Νοέλ, τὴν ἔρριψεν, οὐχὶ εἰς τέλμα, ἀλλ' εἰς συστάδα χόρτων μεγάλων, ὅπου, δὲν ἠδύνατο νὰ πάθῃ τίποτε. Ἔπειτα ὠφελούμενος ἐκ τῆς ζάλης, ἣν ἡ σύντομος ἐκείνη διαδικασία εἶχε προξενήσει εἰς τὴν νεάνιδα, ἔφθασεν εἰς πλησιόχωρον λόχμην.

Ἤκουσε μετ' ὀλίγον τὴν ἀτυχῆ κόρην, ἥτις εἶχεν ἐγερθῇ, τρέχουσαν κατόπιν του καὶ φωνάζουσαν πάσῃ δυνάμει. Δὲν ἐσταμάτησεν ὅμως, κ' ἔσπευσε νὰ μακρυνθῇ τοσοῦτον ὅσον νὰ μὴ ἐνοχλῆται πλέον ὑπὸ τῶν κραυγῶν της.

Φθάσας εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δρυμοῦ, ἐστράφη νὰ ἰδῇ τί ἐγίνετο ἡ ἐγκαταλειφθεῖσά του Ἀριάδνη, καὶ τὴν εἶδε βαδίζουσαν μὲ ἦθος συντετριμμένον. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνη· πλησίον αὐτῆς ἔβαινε γυνὴ κρατοῦσα παιδίον ἀπὸ τῆς χειρός, ἣν εὐκόλως ἀνεγνώρισεν ὡς τὴν Φχκινέταν. Προὐχώρουν ἀμφότεραι χειρονομοῦσαι, ὡς ἂν εἶχον ἤδη καταστήσει κοινὰ τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν ὀργὴν αὐτῶν.

Ὁ πεπωρωμένος τὴν καρδίαν καὶ διεφθαρμένος νέος ὑπέλαβε καὶ τοῦτο νέαν φαιδρότητος ἀφορμήν.

— Θαυμάσια! εἶπεν· ἐκύλησεν ἡ τρελλὴ καὶ ηὗρε τὴν Ἰωσηφίναν.. τὸ παρὸν καὶ τὸ παρελθὸν παρηγοροῦνται ἀμοιβαίως... Ἀλλά, προσέθηκε, παρατηρῶν τὸ ὡρολόγιόν του, μόλις μοῦ μένουν ὀλίγα λεπτὰ διὰ νὰ φθάσω εἰς τὸ

Digitized by Google

Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου... νὰ πάρῃ ὁ διάβολος τὸ κτῆνος αὐτό, ποῦ μὲ ἄργησε! Αὐτὸς ὁ χωριάτης ὁ Νοέλ ἠμπορεῖ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸν φοβοῦμαι! Ὑπομονή! ἐντὸς ὀλίγου θὰ τοῦ δείξω ὅτι ἀπατᾶται, καὶ ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως θὰ μοῦ δώσουν, ἐλπίζω, ἓν τέταρτον τῆς ὥρας χάριν.

Ἵνα φθάσῃ δὲ ταχύτερον καὶ παραπλανήσῃ τοὺς καταδιώκοντας αὐτόν, ἔβαινε διὰ τῶν ἀγρῶν ὑπερπηδῶν βάτους καὶ χάνδακας, κ' ἐνόμιζεν ὅτι ἀπηλλάγη πλέον πάσης ἐνοχλήσεως καὶ ὅτι ἔφθανε μετ' ὀλίγον εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐσφαλμένως ὑπελόγιζεν. Ἐνῷ διήρχετο κατ' ἀνάγκην τὴν λεωφόρον, μὴ δυνάμενος νὰ πράξῃ ἄλλως, ἄνθρωπός τις, καθήμενος ἐπὶ παροδίου λίθου, ἠγέρθη ἐσπευσμένως καὶ κατηυθύνθη πρὸς αὐτόν.

— Μίαν στιγμήν, κύριε Ἕκτωρ Λοβεδύ, ἐφώνησεν ὁ προσερχόμενος. Ἔχω νὰ σᾶς 'πῶ δυὸ λόγους.

Ὁ Ἕκτωρ ἀνεμέτρησε διὰ τοῦ βλέμματος τὸν οὕτω προσφωνοῦντα αὐτόν, ὅστις ἦτο ὁ ὁδοστάτης Γριβέ.

Ὁ δημόσιος ὑπάλληλος δὲν ἐφόρει τὴν ἐργατικὴν αὐτοῦ ἐνδυμασίαν, οὐδ' ἐφαίνετο φέρων ὅπλον οἱονδήποτε· ἀλλ' ἡ συνωφρυωμένη καὶ εὐθαρσὴς μορφή του δὲν ἀνήγγελλεν εὐάρεστα.

Ὁ Ἕκτωρ ἠρκέσθη βραδύνας τὸ βῆμα.

— Δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σ' ἀκούσω, φίλε μου, εἶπε ζωηρῶς.

Μετά τινα βήματα ὁ ὁδοστάτης ἦτο πλησίον του.

— Θὰ μ' ἀκούσῃς. Ὅταν πηγαίνῃ κανεὶς καὶ κάμνῃ ἄνω κάτω τῶν ἀνθρώπων τὰ σπίτια, ὅταν λείπουν, χρεωστεῖ νὰ τοὺς ἀκούῃ ὅταν τοὺς ἀπαντᾷ.

Κ' ἐστη ἐνώπιον τοῦ Ἕκτορος ἵνα τοῦ ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν.

Ὁ Γριβὲ ἦτο ῥωμαλέος κ' ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του, ὁ δὲ Ἕκτωρ συνῃσθάνετο ὅτι δὲν θ' ἀπηλλάττετο αὐτοῦ τόσον εὐκόλως ὅσον τῆς Ἰωσηφίνας. Ἐσταμάτησε λοιπόν.

— Ὁρίστε! τί θέλεις; τί ἔχεις νὰ μοῦ εἰπῇς;

— Αὐτὸ μονάχα, εἶπε τραχέως ὁ Γριβέ· ἂν ἄλλην φορὰν σοῦ καπνίσῃ νὰ κλέψῃς γράμματα, τὰ ὁποῖα εἶνε διὰ κανένα τῆς οἰκογενείας μου, ἢ νὰ ἔμβῃς εἰς τὸ σπίτι μου νὰ παραφυλάγῃς τιμίας γυναῖκας, ἐγὼ θὰ σοῦ βάλω γνῶσι... καὶ θὰ σοῦ ἀργάσω τὸ τομάρι, ὅσον εὐγενικὸ καὶ ἂν τύχῃς!

Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ Γριβὲ ἦτο δικαιοτάτη ἀλλὰ καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ καὶ ἡ φωνή του ἐνέφαινον ἐσκεμμένην πρόκλησιν. Ὁ Ἕκτωρ τὸ παρετήρησε, καὶ ἀντὶ νὰ προσβληθῇ ἐγέλασε.

— Καλά, καλά! ἀπήντησε, βλέπω τί τρέχει· θέλεις καὶ καλὰ νὰ πιασθῇς μαζῆ μου. Ξεύρεις ποῦ πηγαίνω αὐτὴν τὴν στιγμήν, κ' ἐπειδὴ ἔχεις φιλίαν μὲ τὸν κλειδαρᾶν τῆς Βωβραί, τὰ ἐσυμφωνήσατε νὰ μ' ἐμποδίσετε νὰ εὑρεθῶ ἐκεῖ ὅπου πρέπει... Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιτύχετε φίλε μου, καὶ ἀπόφασιν ἔχω νὰ μὴν ἀπαντήσω τόρα εἰς τὰς ὕβρεις σου. Ἀπόψε, αὔριον, ὅταν θέλῃς.. τὸ πρᾶγμα διαφέρει.. Γειά σου!

Βαθυτάτη κατάπληξις ἀπεικονίσθη ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ χρηστοῦ ὁδοστάτου. Ἐφαίνετο κατησχυμένος ἐκ τῆς ὀξυδερκείας τοῦ Ἕκτορος, κ' ἐτρόμαξεν ἰδίως ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποτεθῇ προσυμφωνία μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Νοέλ, διότι ἐγνώριζε πόσον τοιαύτη ὑπόνοια ἤθελε λυπήσει τὸν φίλον του.

Καί τοι δὲ ἐξηκολούθει φράττων τὴν ὁδόν, εἶπε δι' ἤθους ὀλιγώτερον ἐπιθετικοῦ.

— Μὴ φοβεῖσαι· δὲν σοῦ κάμνω τίποτε, μολονότι ἠμποροῦσα νὰ σὲ κομματιάσω μὲ τὸ μικρό μου δάκτυλο. Ὅσον διὰ τὸν Κ. Νοέλ, οὔτε ξεύρει πῶς εἶμ' ἐδῶ, οὔτε σὲ φοβεῖται. Αὐτὸς ἔχει τὴν δουλειά του, κ' ἐγὼ ἔχω ἰδική μου. Ἂν ξανατολμήσῃς, ὅμως...

— Σ τὸν διάβολον! θὰ τολμήσω διότι μοῦ ἀρέσει, ἐφώνησεν ὁ Ἕκτωρ, τοσούτῳ ἀγερωχότερος ὅσῳ ἦτο βέβαιος περὶ τῆς ἀτιμωρησίας. Ἔλα, κάμε μου τόπον.. ἐβαρύνθην τὴν ἀνόητον φλυαρίαν σου.

— Ἡ φλυαρία μου εἶνε καλλιτέρα ἀπὸ τὰς ἀτιμίας σου· καὶ ἂν δὲν ἦσουν τόσον αὐθάδης ὅσον καὶ διεφθαρμένος...

Δὲν ἠδυνήθη νὰ περάνῃ τὴν φράσιν του. Ὁ Ἕκτωρ, ὅστις ἐκράτει πάντοτε τὸ ῥαβδίον του, ἐκτύπησε δι' αὐτοῦ δὶς τὸ πρόσωπον τοῦ Γριβὲ τοσοῦτον ἰσχυρῶς, ὥστε τὸ ἐχαράκωσεν ἀμέσως δι' αἱματηρῶν πληγῶν.

Ἴσως αὐτὸ ἦτο τὸ μόνον ὑπὸ τοῦ ἀφωσιωμένου ὁδοστάτου ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα. Οὐχ ἧττον ἐξηγέρθη ἀμέσως ἐν αὐτῷ ἡ ὁρμὴ τῆς ἐκδικήσεως· οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραψαν, καὶ ἀγρίαν ἔβαλε κραυγήν. Ὥρμησεν ἵνα συντρίψῃ τὸν εὐτελῆ του ἀντίπαλον, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ κρατηθῇ, καὶ εἶπεν ἀπαθῶς:

— Σὺ μ' ἐκτύπησες, ἐγὼ οὔτε τὸ χέρι μου δὲν ἐσήκωσα.. Τόρα νὰ ἰδοῦμεν ἂν περιμαζεύεσαι ἢ ὄχι.

— Ἆ! ἄ! ὑπέλαβεν ὁ Ἕκτωρ γελῶν πάντοτε, εἶχες λοιπὸν σχέδιον νὰ ταὶς φᾷς καὶ νὰ κερδοσκοπήσῃς; Καλὴν χώνευσιν! διότι μάρτυρας δὲν ἔχεις.

— Νὰ μάρτυρες! ἔκραξεν εἴρων φωνή.

Ὁ Ἕκτωρ ἐστράφη καὶ εἶδε τὴν Ἰωσηφίναν, τὴν Φακινέταν καὶ τὸ παιδίον ἐξερχομένας εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ὀλίγα μόλις ἀπεχούσας βήματα. Τὴν εἰς τὸν Λοβεδὺ ἀπάντησιν εἶχε δώσει ἡ Φακινέτα.

Αὐτὸν ὅμως νέα κατέλαβεν ἱλαρότης.

Digitized by Google

— Αἴ! ὑπέλαβε, τώρα ποῦ σοῦ ἦλθεν ἐπικουρία, δὲν ἠμπορῶ πλέον ν' ἀγωνισθῶ... Ξαναβλεπώμεθα, κὺρ Γριβέ, καὶ μὴ λησμονῇς ὅτι κ' ἐγὼ καὶ τὸ ῥαβδί μου εἴμεθα πάντοτε εἰς τὰς διαταγάς σου.

Πηδήσας δ' ἐκεῖθεν τῆς λεωφόρου, ἐπανέλαβε τὸν διὰ τῶν ἀγρῶν δρόμον αὐτοῦ.

Ὁ Γριβὲ ἀπεπειράθη νὰ τὸν καταδιώξῃ· ἀλλὰ καί τοι ῥωμαλεώτερος, ἦτο πολὺ ὀλιγώτερον ἐκείνου εὐκίνητος. Ἄλλως τε καὶ τὸν ἐτύφλωνε τὸ αἷμα τῶν πληγῶν του καὶ ἀνάγκην εἶχε νὰ τὸ σταματήσῃ. Ὑπελείφθη λοιπὸν ὀπίσω, καὶ τὸν ἔφθασαν μετ' ὀλίγον ἡ Φακινέτα καὶ ἡ σύντροφός της.

Ὅτε ἀπεμακρύνθη ὀλίγον ὁ Ἕκτωρ, ἠθέλησε νὰ ἰδῇ τί ἐγίνετο τὸ ἐχθρικὸν στῖφος· ἀφοῦ ἐστάθησαν ἐπὶ μικρόν, ἵνα συσκεφθῶσι βεβαίως, γυναῖκες καὶ παιδίον ἐκίνησαν κατόπιν του. Δὲν προὐχώρουν ταχέως, ὡς ἂν μὴ ἐπεδίωκον πλέον νὰ τὸν φθάσωσι, ἀλλὰ τὸν ἔβλεπον πάντοτε καὶ παρηκολούθουν ἐπιμόνως τὰ βήματά του.

Ὁ νέος παρισινὸς φιλήδονος ἐμόρφασε δυσαρέστως.

— Διάβολε! ἐψιθύρισεν· ὡραία συνοδεία διὰ μονομαχίαν! Πῶς διάβολον ἔμπλεξα! Ἀδιάφορον,... ἔχω τὸ ῥαβδί μου! Διὰ τὸν κύριον Νοέλ, ἔχω πιστόλι.. Ἐμπρὸς λοιπόν! πρέπει νὰ τὸν φονεύσω τὸν Νοέλ, αὐτὸ εἶνε τὸ σπουδαῖον.

Καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως, ὅστις ὀλίγον πλέον ἀπεῖχε.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΔΡΕΣΔΗ.

7—18 Μαΐου 1887

[Σημειώσεις φιλανθοῦς]

Ὁ Μέγας Κῆπος τῆς Δρέσδης ἐκτείνει τὰς μακρὰς δενδροστοιχίας του, τοὺς χλοεροὺς ἀνθῶνάς του, τὰς τεχνητάς του λίμνας ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ πεδίου, ἐν ᾧ συνεκροτήθησαν αἱ μεταξὺ Γάλλων καὶ Πρώσσων λυσσώδεις μάχαι τῆς 26 καὶ 27 αὐγούστου 1813. Ἴσως ἡ γῆ αὐτοῦ, λιπανθεῖσα δι' ἀφθόνου ἀνθρωπίνου αἵματος, κατέστη γονιμωτέρα καὶ οὕτως ἐκτρέφει δένδρα ὑψικάρηνα καὶ βλαστήματα πλήρη ζωῆς, παρέχοντα ἀναψυχὴν τοῖς περιπατηταῖς, οἵτινες ἀπαλλάσσουσιν ἐπὶ μικρὸν τἀναπνευστικὰ αὐτῶν ὄργανα ἀπὸ τοῦ πεπυκνωμένου ἀέρος καὶ τῶν καπνῶν τῆς πόλεως.

Ἐν τῷ ἐγγυτέρῳ τῇ πόλει τμήματι τοῦ κήπου τούτου ἱδρύθησαν τὰ οἰκήματα, ἢ μᾶλλον τὰ ἐκ ξύλου καὶ κανναβείου ὑφάσματος παραπήγματα τῆς Κηπουρικῆς Ἐκθέσεως. Ὁμολογουμένως δὲ ἡ τῆς θέσεως ἐκλογὴ ἦν ἐπιτυχής, οὐ μόνον διὰ τὸ ἁρμόδιον τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ βλέμμα ἐκεῖθεν πλανᾶται ἐλεύθερον πέραν καὶ πέραν ἕως τὰ τέρματα τοῦ ὁρίζοντος καὶ πληροῦται πανταχόθεν ὑπὸ χλοαζούσης καὶ σμαραγδοχρόου θέας. Οὕτω δ' ἡ ἔκθεσις ἡ ἀνθοπληθής, οἱονεὶ παμμεγέθης ἀνθοδέσμη τεθειμένη ἐκεῖ, περιβάλλεται κύκλῳ ὑπὸ δαψιλεστάτου φυλλώματος, καὶ ἡ τοῦ ἔαρος πανήγυρις τελεῖται πλήρης ἀπὸ ἄκρων ἕως ἄκρων τῆς ἀναγεννωμένης φύσεως.

Τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκθέσεως ἔλαβον δύο κηπουρικοὶ σύλλογοι τῆς Δρέσδης, ἐτέθη δ' αὕτη ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως Ἀλβέρτου. Προεκηρύχθη δὲ διεθνής ἡ ἔκθεσις, κ' ἐκτὸς τῶν γερμανῶν κηπουρῶν, ἀνθοκόμων, ἐργοστασιαρχῶν, προσῆλθον ἐκθέται ἐξ Αὐστρίας, Βελγίου, Ῥωσίας καὶ Ἀγγλίας. Ἐκ φιλοφροσύνης δὲ πρὸς τὸν ἡγεμόνα προστάτην ἀπέστειλαν τιμητικὰ δῶρα ὡς βραβεῖα ἐκθετῶν πολλοὶ βασιλεῖς καὶ πρίγκιπες, ἐν οἷς ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας βαρύτιμον ἀνθοδέχην, ὁ τῆς Αὐστρίας ἀρχαϊκὸν μετάλλινον χρονόμετρον καὶ ἄλλοι ἄλλα. Αὐτοὶ δὲ οἱ Σάξωνες βασιλεῖς προσήνεγκον πολυτελῆ χαρίσματα καὶ ἡ πόλις Δρέσδη καὶ οἱ κηπουρικοὶ σύλλογοι καὶ τὸ Βερολῖνον. Ἐννοεῖται ὅτι ἐκτὸς τούτων ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκθέσεως ἔταξεν ἑκατοντάδας μεταλλίων καὶ διπλωμάτων τιμῆς καὶ προόδου.

Οἱ ἐκθέται ὑπερέβησαν τοὺς πεντακοσίους. Ἀλλὰ τὰ ἐκθέματα δὲν περιωρίσθησαν εἰς ἄνθη καὶ φυτά· περιελήφθη πᾶν τὸ ἔχον οἱανδήποτε ἄμεσον ἢ ἔμμεσον σχέσιν πρὸς τὴν κηπουρικήν, οὕτω δὲ τὰ διάφορα τμήματα ἐκλήθησαν: δενδροκομίας· ἀνθοκομίας· ἀνθοδετικῆς· μηχανημάτων, σκευῶν κλπ. σχεδίων, εἰκόνων καὶ συγγραφῶν.

***

Ἐκ τῶν ἐκτεθειμένων παντοειδῶν δένδρων, πεφυτευμένων ἐντὸς γαστρῶν ἢ μεγάλων κιβωτίων, τὰ μᾶλλον ἑλκύοντα τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου εἶνε τὰ προωρισμένα εἰς δενδροστοιχίας ὁδῶν ἢ κήπων. Ἀμαθὴς περὶ τὴν βοτανικὴν δὲν ἀποπειρῶμαι κἂν νὰ λαλήσω περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν καὶ ν' ἀπαριθμήσω λατινικὰ ὀνόματα· τοῦτο μόνον λέγω ὅτι πολλῶν μ' ἔθελξε τὸ πλούσιον καὶ λεῖον φύλλωμα, ἄλλων τὸ λυγηρὸν κ' εὐθυτενὲς παράστημα· καὶ διὰ τῆς φαντασίας πολλαπλασιάσας καὶ κατὰ συστοιχίας τάξας ἓν ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἔπλασα πρὸς στιγμὴν θελκτικωτάτας δενδροστοιχίας ἀνυπάρκτου κήπου. Πολλὰ τῶν δένδρων τούτων ἐκτίθενται ὡς δείγματα καλλιτεχνικωτάτης κλα-

Digitized by Google

δεύσεως, καὶ εἶνε ἀληθῶς θαυμαστά. Βλέπει τις ἐκεῖ καὶ κώνους καὶ πυραμίδας καὶ σφαίρας καὶ πάντα τῆς στερεομετρίας τὰ σχήματα ἐντελέστατα διὰ τῶν κεκαρμένων κλώνων παριστώμενα. Καλύπτονται δὲ τόσῳ τελείως ὑπὸ τῶν φυλλωμάτων οἱ ἀποτμηθέντες κλάδοι, ὥστε νομίζει τις οὐχὶ ὅτι εἶνε δένδρα ὑπὸ χειρὸς ἀνθρώπου οὕτω μεταπλασθέντα, ἀλλὰ μᾶλλον σχήματα ἐκ σύρματος, ἐφ' ὧν περιπλοκάδες ἀνερριχήθησαν καὶ πυκνότατα περιειλίχθησαν.

Ἕτερον θέλγητρον παρέχουσι τοῖς ὀφθαλμοῖς συστοιχίαι δένδρων τεταγμένων κλιμακηδὸν ἀναλόγως τοῦ χρώματος τῶν φύλλων. Βεβαίως ὅλα τὰ δένδρα, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, εἶνε πράσινα, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔχουσι βαθύτερον χρῶμα, τὰ δὲ μᾶλλον χλωρόν. Παρ' ἡμῖν δύο ἄκρα ἀντίθετα εἶνε αἴφνης ἡ ἀγριελαία καὶ ἡ πεύκη, ἡ πρώτη στακτόχρους πρασίνη, ἡ δευτέρα χλοερωτάτη ὡς νεαρὸν βλάστημα σίτου. Δένδρα πολλὰ διαφόρου ἀποχρώσεως κατὰ σειρὰν τεθειμένα, ὧν τὸ πρῶτον εἶνε σχεδὸν μέλαν, τόσῳ ἐλαιῶδες πράσινον χρῶμα ἔχει, τὸ δὲ τελευταῖον σχεδὸν λευκόν, ἐννοεῖται ὅτι ἀποτελοῦσι κλίμακα χρώματος, ὡς οἱ φθόγγοι ἐν τῇ μουσικῇ. Ἡ ἰδέα δὲ τῆς πρὸς τὴν μουσικὴν κλίμακα ὁμοιότητος ἐγέννησεν ἐν τῷ λογισμῷ μου τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἑτέραν παράδοξον ἰδέαν· ὅτι καθ' ἣν τάξιν κρούει τις τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν κατὰ σειρὰν τεθειμένων πλήκτρων τοῦ κλειδοκυμβάλου, ὅπως παραγάγῃ ὡρισμένην μελῳδίαν, δύναται ὁμοίως ῥίπτων τὸ βλέμμα ἑκάστοτε ἐπὶ ἀποχρώσεως ἀντιστοίχου τῶν κατὰ σειρὰν ἐκεῖ τεθειμένων, νὰ ἴδῃ οἱονεὶ ἐζωγραφημένην τὴν μελῳδίαν ταύτην ἢ ν' αναπαραστήσῃ αὐτὴν διὰ χρωμάτων ἀντὶ ἤχων.

* * *

Τὰ ἐν ὑπαίθρῳ φυτὰ καὶ ἄνθη εἶνε πενιχρά τινα καὶ οὐδόλως θέλγοντα τοὺς ὀφθαλμούς. Παρατρέχω ταῦτα καὶ εἰσέρχομαι διαγκωνιζόμενος εἰς τὸ πρῶτον παράπηγμα, ἐπίμηκες κατασκεύασμα ἐκ ξυλίνου σκελετοῦ περιπεφραγμένον κ' ἐστεγασμένον διὰ πανίου, ἀλλ' ἐν γένει μεθ' ὅλην τὴν λιτότητα εὔμορφον τὴν ὄψιν, ἐλαφρόν, καταλληλότατον πρὸς ὃν σκοπὸν προώρισται.

Τὰ ὄμματα τοῦ εἰσερχομένου ἀληθῶς θαμβοῦνται ἐκ τῆς πρώτης θέας. Ὄχι διότι ὑπάρχουσιν ἐντὸς περικαλλῆ καὶ δυσεύρετα φυτά, ἀλλὰ διότι αἱ πληροῦσαι ὅλον τὸ ἐσωτερικὸν ***Ἀζαλέαι*** ἐν πλήρει ἀνθήσει ἐρυθραί, ῥοδόχροοι, γαλακτόχροοι, οὐδόλως περιβαλλόμεναι ὑπὸ σκιεροῦ τινος φυλλώματος, ἀλλὰ συμπεπυκνωμέναι οὕτω καθ' ὁμάδας πλήττουσιν ἀποτόμως τὴν ὅρασιν. Χίλιαι ἴσως πεφυτευμέναι ἐντὸς γαστρῶν ἀοράτων, διότι εἶνε κεχωσμέναι ἐν τῇ γῇ, ἐν ἑορτασίμῳ ἐπιδεικτικῇ περιβολῇ, παρέχουσι τὴν εἰκόνα χορευτικῆς αἰθούσης πλήρους κυριῶν ἠμφιεσμένων πλουσίας καὶ πολυχρόους ἐσθῆτας.

Ἐκ τῆς γενικῆς ἀπόψεως νομίζει τις ὅτι ὅλαι ἐκεῖναι αἱ Ἀζαλέαι ἀνάγονται εἰς τρία ἢ τέσσαρα εἴδη, περιεργαζόμενος ὅμως ἐκ τοῦ σύνεγγυς διακρίνει περὶ τὰ πεντήκοντα διάφορα φέροντα ἕκαστον ἴδιον ὄνομα πρὸς διαστολήν. Τὰ τοιαῦτα ἀνθῶν ὀνόματα εἶνε εἰλημμένα ἐκ Μυθολογίας, Ἱστορίας, τινὰ δὲ ἄνθη φέρουσι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου καλλιεργητοῦ, τοῦ πρώτου παραγαγόντος ἴδιόν τι εἶδος ἢ προσώπου πρὸς ὃ ἀφιέρωσε ταῦτα. Μεταξὺ τῶν Ἀζαλεῶν εὑρίσκω δίχρουν τινὰ καταλλήλως φέρουσαν τὸ ὄνομα τῆς ***Κλεοπάτρας***, ἤτοι τῆς μάλιστα ἀστάτου τῶν γυναικῶν. Ῥοδόχρους τις καλεῖται ***Κλειώ***, λευκὴ ἐστιγματισμένη ***Γκαῖτε***, ἑτέρα παρεμφερὴς ***Ἀπόλλων***, πάλλευκος ***Ἔρως***, πυρόχρους ***Πλούτων***.

Τὸ θαυμασμὸν κινοῦσι δύο Ἀζαλέαι ἐκ Βιέννης ἀνήκουσαι τῷ βαρόνῳ Ῥότσχιλδ, ὄχι μόνον διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν καὶ τὸ λαμπρὸν κωνοειδὲς σχῆμα, ἀλλὰ καὶ διότι καταλλήλως ἐνοφθαλμισθεῖσαι καὶ κλαδευθεῖσαι περιβάλλονται ὑπὸ ἀνθῶν ἐναλλὰξ λευκῶν καὶ ῥοδοχρόων στεφανηδὸν περιτεθειμένων

* * *

Ἡ ἀρίστη συλλογὴ ῥόδων, ἀξιωθεῖσα τοῦ τιμητικοῦ βραβείου τοῦ βασιλέως τῆς Σαξωνίας, ἀποτελεῖται ἐκ 200 διαφόρων εἰδῶν. Αἱ ῥοδαῖ τῆς συλλογῆς ταύτης, ἔχουσαι σχῆμα δενδρυλλίων καὶ τεθειμέναι ἐγγὺς ἀλλήλων, ἀπαρτίζουσι περικαλλὲς δασύλλιον κατέχον ὠοειδῆ ἔκτασιν ἐντὸς τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τοῦ κεντρικοῦ τῆς ἐκθέσεως οἰκήματος, πολλῷ μείζονος τῶν ἄλλων παραρτημάτων. Βεβαίως ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ὑπάρχουσι καὶ εἴδη μὴ καλλιεργηθέντα ἔτι παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐκ τῆς γενικῆς ἐρεύνης οὐδὲν ἠδυνήθην νὰ εὕρω ἐξέχον τὸ χρῶμα ἢ τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον νὰ μοὶ ἐφάνη ἄγνωστον. Τοὐναντίον πολλὰ τῶν μᾶλλον συνήθων ἐν Ἀθήναις, λαμπρὰ ἐκεῖ, πλήρη ζωῆς, δρόσου καὶ εὐωδίας, ἐνταῦθα ἦσαν οἱονεὶ χλωρωτικά, νοσταλγοῦντα ἥλιον καὶ αὔραν ἐαρινῆς αὐγῆς.

Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ κλίμα τῶν Ἀθηνῶν ὑπερτερεῖ οὐχὶ μόνον τοῦ τῶν βορείων χωρῶν, ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν ῥόδων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν μεσημβρινῶν. Οἱ φιλανθεῖς λέγουσιν ὅτι εἴδη ῥόδων μετενεχθέντα ἐξ Ἰταλίας κατέστησαν περικαλλέστερα καλλιεργηθέντα ἐν κήποις τῶν Πατησίων. Ἐν Γερμανίᾳ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὰ κάλλιστα ῥόδα ἀνθοῦσιν ἐπὶ τῶν παρειῶν τῶν Γερμανίδων...

Digitized by Google

Περαιτέρω ἑλκύει τὴν προσοχὴν συλλογὴ ῥοδῶν ἐκ Πετρουπόλεως. Δὲν εἶνε τόσω πλουσία τὸν ἀριθμὸν ὡς ἡ ἑτέρα ἡ τῆς Δρέσδης, ἀλλὰ περιέχει εἴδη τινὰ ἀληθῶς περικαλλῆ καὶ σπάνια. Ἀναγράφω τὰ ὀνόματα τῶν μᾶλλον ἐξόχων: *Δοὺξ Βέλλιγκτων*, ῥόδον πορφυροῦν· *Γαλλικὸς θρίαμβος*, βυσσινόχρουν· ἡ *Γαλλία*, ῥοδόχρουν· *Βόρειον Σέλας*, αἱματόχρουν· *Ἀνάμνησις Βίκτορος Οὐγκώ*, σαρκόχρουν· *Κυρία Δαυΐδ*, παρεμφερές· *Ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης*, ἀγγλικὸν εἶδος γαλακτόχρουν πολύφυλλον. Οἱ φίλοι τῶν ῥόδων ἂς ζητήσωσι τὰ εἴδη ταῦτα ἵνα πλουτίσωσι τὰς συλλογάς των καὶ δὲν θὰ μετανοήσωσι.

Παρατρέχω ἄλλας ἧττον ἀξίας λόγου συλλογάς, καὶ πρὶν ἐξέλθω ῥίπτω τελευταῖον βλέμμα πρὸς ὅλον ἐκεῖνον τὸν ῥοδῶνα, ὃν ἀποτελοῦσιν ἑκατοντάδες φυτῶν. Ὅσω καὶ ἂν εἶν' εὔμορφα τὴν θέαν, ἀλλὰ κινοῦσιν ἀλγεινόν τι αἴσθημα ἐν ἐμοί. Μοὶ φαίνονται ὡσεὶ στενοχωρημένα, φυλακισμένα οὕτω ὑπὸ τὸ σταχτόχρουν πανίον ὅπερ τἀποχωρίζῃ τοῦ οὐρανοῦ, κάλλη ταλαιπωρούμενα ἐν βαρβαρικῷ γυναικωνίτῃ.

Ὄχι! θέλω τὸ ῥόδον ἐλεύθερον, παγκόσμιον, δῶρον τῆς ἀνοίξεως, κοινὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Θέλω τὸ ῥόδον ὡς τὸ εἰκονίζει ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐγκα χώμενον:

Ἐγὼ στολίζω ζωντανούς, φουμίζω πεθαμένους!
Τῆς παντρεμμένης τὰ μαλλιά, τ' ς ἀνύπαντρης τὰ στήθια
Τῆς χήρας τὸ προσκέφαλο, τῆς καλογρηᾶς τὸ ράσο!

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Δ*

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ

Ἡ *Ἑστία* ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 593 φύλλῳ αὐτῆς ἀναφέρει ὅτι ἐν τοῖς δημοσιεύμασι τοῦ Max Müller καὶ τοῦ Schiefner (Schäfer?) ὑπάρχει μῦθος Σινικός, ὁμοιάζων πρὸς τὴν γνωστὴν κρίσιν τοῦ Σολομῶντος, ἐπιλέγουσα «ἀπόκειται εἰς τοὺς περὶ τὴν συγκριτικὴν μυθολογίαν ἀσχολουμένους νὰ ἐξαγάγωσι συμπεράσματα ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης ὁμοιότητος».

Τὸ γεγονός, οὗ ποιεῖται μνείαν ἡ *Ἑστία*, δὲν εἶναι μοναδικόν. Ἐν τῷ προτελευταίῳ Διεθνεῖ Συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν, συνελθόντι τῷ 1883 ἐν Λάϋδεν τῆς Ὁλλανδίας, ὁ διάσημος ἰταλὸς ἰνδολόγος G. Lignana ὑπέβαλεν ἔκθεσιν περὶ λίαν περιέργων τινῶν εὑρημάτων ἐν Πομπηΐᾳ. Ταῦτα ἦσαν τοπογραφίαι τῶν ὀχθῶν τοῦ Νείλου, μετὰ οἰκιῶν καὶ ναϊδρίων αἰγυπτιακῶν, νηῶν μετὰ πρωρῶν ζωηφόρων, σκηναὶ ἀποκρύπτουσαι μυστήρια ὄχι βεβαίως σεμνά, κροκόδειλοι καὶ ἱπποπόταμοι καταπίνοντες καὶ ἐξεμοῦντες πυγμαίους, ἔπειτα σκηνή τις δικαστικὴ μετὰ στρατιωτῶν, θεατῶν, δικαστῶν, δημίων καὶ μιᾶς ἀπανθρώπου μητρός, εἶτα τίγρεις, λέοντες καὶ ἄλλα διάφορα. Ἐπέστησεν ἰδίως τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐν τῷ Συνεδρίῳ ὁ κ. Lignana ἐπὶ μιᾶς σκηνογραφίας, ἧς καὶ παρουσίασεν ἡμῖν φωτογραφικὸν πανομοιότυπον. Ἐπὶ ἐξέδρας τινὸς ἀπέναντι σκηνῆς κάθηνται τρεῖς δικασταί, καὶ ὄπισθεν αὐτῶν σειρὰ στρατιωτῶν· ἀπέναντι τῶν δικαστῶν παρίσταται γυνὴ γονυκλινὴς καὶ ἱκετεύουσα, καὶ ὀλίγον ὄπισθεν τράπεζα τρίπους, καὶ ἐπ' αὐτῆς νήπιον γυμνόν, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ὁποίου ἀνὴρ φέρων μάχαιραν, δι' ἧς θέλει νὰ φονεύσῃ τὸ νήπιον· ὀλίγον ἀπωτέρω ἄλλη τις γυνὴ *ἀδιαφοροῦσα* πρὸς τὰ συμβαίνοντα· ἐν τῷ βάθει τῆς σκηνογραφίας θεαταὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες· δύο ἰδίως ἄνδρες ἐφιστῶσι τὴν προσοχὴν τοῦ παρατηρητοῦ, ὧν ὁ εἷς, ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ἐπιθυμεῖ τὸν φόνον τοῦ νηπίου, ὁ ἄλλος δὲ φοβεῖται.

Ἅμα ἀπεκαλύφθη ἡ ζωγραφία αὕτη ἐν οἰκίᾳ τινί, ἥτις ἐξεχώσθη ὑπὸ τὴν λάβαν τοῦ Βεζουβίου, ἡ γενικὴ γνώμη, καὶ θεολόγων μὴ ἐξαιρουμένων, ἦτο, ὅτι ἡ σκηνὴ οὐδὲν ἄλλο παρίστα ἢ περίφημον *κρίσιν τοῦ Σολομῶντος*. Ὁ κ. Lignana ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου, καί τοι τινές, ἐν Ἰταλίᾳ,ἐγνωμάτευσαν ὅτι ἦτο παράστασις τοῦ μύθου τοῦ Τηλέφου καὶ Ὀρέστου,ἡ μία τῶν συνήθων δικαστικῶν σκηνῶν τῶν καταχθονίων· οἱ τρεῖς δικασταί, οἱ ἐπὶ τῆς ἐξέδρας καθήμενοι, θὰ ἦσαν οὕτως ὁ Μίνως, ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Ῥαδάμανθυς. Ἀλλ' οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος σκηνογραφίᾳ οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν εἰμὴ τὴν κρίσιν τοῦ Σολομῶντος. Ἠθέλομεν ἀναπτύξῃ ἐνταῦθα τοὺς ὑπὲρ τούτου λόγους, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἰδίως εἶναι πῶς πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ τὸ φαινόμενον, ὅτι ἐν ταῖς ἰνδικαῖς παραδόσεσιν ἀπαντῶσι πολλαί,αἵτινες μεγάλην καὶ καταπληκτικὴν ὁμοιότητα ἔχουσιν εἴ τε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν εἴτε πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Εὐαγγελίων. Ἐν Πομπηΐᾳ π. χ., πῶς ἦσαν γνωσταὶ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς παραδόσεις ἰουδαϊκαί; Ἴσως ἆρά γε ἐκ τῶν σχέσεων ἰουδαίων πρὸς ἐθνικούς; Ἀλλ' αὗται πρὸ τῆς καταστρεπτικῆς ἐκρήξεως τοῦ ἔτους 79 δὲν ἦσαν τηλικαῦται, ὥστε νὰ ἦναι διαδεδομένη μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν ἡ παράδοσις τῆς κρίσεως τοῦ Σολομῶντος μέχρις ἐξεικονίσεως ἢ καὶ παρῳδίας. Ἴσως ἡ εἰκὼν εἶναι ἔργον ἀλεξανδρινοῦ τινος, γινώσκοντος τὴν Π. Δ. ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι ὑπόθεσις ἁπλῆ καὶ ἐπιδεκτικὴ ἀντιρρήσεων.

Digitized by Google

Ἄλλως οὐχὶ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις ἀπαντᾷ ἡ κρίσις τοῦ Σολομῶντος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς παραδόσεσιν. Οὕτω π. χ. εὕρηται ἐν τῷ Καγκοὺρ μεταφράσει τιβετικῇ τοῦ Τριπιτάκα· ἐπίσης εὕρηται ἐν τοῖς *παλὶ τῶν Γάτακα*. Τολμηρὰ θὰ ἦτο ἡ γνώμη ὅτι ἡ παράδοσις ἐξ Ἰνδιῶν μετεδόθη εἰς τοὺς Ἑβραίους· διότι εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι αἱ πηγαὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων συνετάχθησαν τὰ βιβλία τῶν Βασιλειῶν τῆς Π. Δ. εἶναι πολὺ ἀρχαιότεραι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἀνεπτύχθη ὁ Βουδδισμὸς ἐν Ἰνδικῇ. Κυρίως εἰπεῖν λοιπὸν τὸ ζήτημα μένει ἄνευ θετικῆς καὶ ἐπὶ ἐπισήμων ἐγγράφων στηριζομένης λύσεως.

Ἀλλὰ καὶ τὸ γενικώτερον ζήτημα μένει ἀκόμη ἄλυτον. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ σήμερον ὅτι ὑπάρχει σχέσις τις μεταξὺ τῶν ἰουδαϊκῶν, ἑλληνικῶν καὶ αὐτῶν τῶν χριστιανικῶν ἰδεῶν καὶ παραδόσεων πρὸς τὰς βραχμανικὰς καὶ βουδδιστικάς. Ἀλλὰ πῶς ἐξηγητέα ἡ σχέσις αὕτη; Ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται κρίσις *αὐστηρὰ καὶ ἀμερόληπτος*. Πῶς ἐξηγητέα ἡ σχέσις μεταξὺ ἑλληνικῶν καὶ ἰνδικῶν ἰδεῶν καὶ παραδόσεων; Μέχρι τινὸς ἐπιστεύετο ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν μύθων τῶν κλασικῶν Ἑλλήνων μετεκομίσθησαν εἰς Ἑλλάδα ἐξ Ἰνδιῶν· ἀλλὰ πρῶτος ὁ κλεινὸς καὶ γεραρὸς ἀνατολιστὴς Weber ἀντέταξε δυσκολίας κατὰ τῆς παραδοχῆς τούτου καὶ ἀμφιβολίας τοιαύτας, ὥστε πολλοὶ ἐπίστευσαν ὅτι οὐχὶ οἱ ἑλληνικοὶ μῦθοι προῆλθον ἐξ Ἰνδιῶν ἀλλ' οἱ ἰνδικοὶ ἐξ Ἑλλάδος. Τὸ ζήτημα ἔγεινε γενικώτερον, καὶ οὐ μόνον οἱ μῦθοι τῶν κλασικῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ παραδόσεις αἱ περιεχόμεναι ἐν ταῖς διαφόροις φιλολογίαις, ἀνατολικαῖς καὶ δυτικαῖς, (τῆς ἰουδαϊκῆς συμπεριλαμβανομένης) συνεκρίθησαν πρὸς τὴν βραχμανικὴν καὶ βουδδιστικὴν φιλολογίαν τῶν Ἰνδιῶν. Καρπὸς τοῦ θαυμασίου τούτου ἔργου καὶ τῆς κοπιώδους συγκρίσεως ὑπῆρξεν ἡ πεποίθησις ὅτι *μέγα μέρος* τῶν μύθων ἐκείνων καὶ παραδόσεων ὑποθέτει μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πηγήν, ἰνδικήν. Ἀλλ' ἡ πεποίθησις αὕτη δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πανταχοῦ καὶ περὶ πάντων. Τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ πολλῶν παραδόσεων τῆς Γραφῆς, αἵτινες ἀπαντῶσι καὶ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς. Ὑπάρχει παράδοξος ὁμοιότης μεταξὺ τῶν ἰνδικῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἡμετέρας ἱερᾶς ἱστορίας. Ἀλλ' εἶναι λίαν πιθανόν, κατὰ τὸν ἄγγλον ἰνδολόγον Cust, ὅτι οἱ μῦθοι τῶν λεγομένων *Ψευδευαγγελίων* καὶ αἱ χριστιανικαὶ εἰκόνες νὰ εἰσέδυσαν εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ μέσου τῶν Νεστοριανῶν. Τὸ αὐτὸ ἢ ὅμοιον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν παραδόσεων τῆς Π. Δ. αἵτινες ἀπαντῶσιν ἐν τῇ Ἰνδικῇ φιλολογίᾳ. Σημειωτέον ἄλλως ὅτι οὐχὶ πᾶσαι αἱ ἐν τῇ ἰνδικῇ φιλολογίᾳ ἀπαντῶσαι παραδόσεις εἶναι ἀρχαιόταται· τοὐναντίον πολλαί, ὡς τοιαῦται κατ' ἀρχὰς πιστευθεῖσαι, ἀπεδείχθησαν πολὺ νεώτεραι. Μήπως τὸ αὐτὸ δὲν συνέβη ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ φιλολογίᾳ; Ὑπάρχει ἐνίοτε καὶ ὁμοιότης ὀνομάτων· ἀλλ' ἡ ὁμοιότης αὕτη εἶνε, κατὰ τὸν αὐτὸν Cust, τυχαία πολλάκις· οἱ δὲ κριτικοί, οἱ συζητοῦντες τοιαῦτα ζητήματα δὲν πρέπει νὰ λησμονῶσιν ὅτι ἁπλῆ σύμπτωσις γλώσσης οὐδὲν ἀποδεικνύει, καὶ ὅτι αἱ συμπτώσεις τῆς διανοίας δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν ὅταν παραδεχθῶμεν σημεῖα κοινὰ τῶν ἀρχῶν, τῶν ἰδεῶν, τῶν συστημάτων τῆς Ἀνατολῆς, ἅτινα εἶναι ἀρχαιότατα.

Συμπεραίνομεν λοιπὸν λέγοντες ὅτι δὲν δυνάμεθα πάντοτε, ὁσάκις ἀπαντῶμεν παράδοσίν τινα κοινὴν παρὰ δύο ἢ πλειοτέροις ἀνατολικοῖς ἔθνεσι, νὰ εἴπωμεν ἀδιστάκτως ποῖον ὑπῆρξε τὸ δανεῖσαν καὶ ποῖον τὸ δανεισθέν.

Οἱ πρῶτοι διαπλεύσαντες τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, τὰ περσικὰ καραβάνια τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Γάγγου δυνατὸν νὰ ἐξήγαγον καὶ εἰσήγαγον, συγχρόνως μετὰ τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, τὰς διδασκαλίας, τὰς σκέψεις, τὰς ἰδέας, αἵτινες ἀδύνατον εἶναι νὰ λησμονηθῶσι, τὰς λέξεις, αἵτινες, ἅπαξ λεχθεῖσαι, ζῶσι διαπαντός. Ἀλλὰ *τίς ὠφελεῖτο ἐκ τῆς συναλλαγῆς ταύτης*;.. Πολλὴ σοφία κατηναλώθη ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ ζητήματι καὶ θὰ καταναλωθῇ, ἄνευ θετικῶν καὶ ἀναμφισβητήτων ἐξαγομένων.

Ταῦτα, κύριε Συντάκτα, δημοσιεύσατε, ἂν τὰ κρίνετε ἄξια, ἐν τῇ ἀξιολόγῳ *Ἑστίᾳ*.

Ἐν Κερκύρᾳ, 20 Μαΐου 1887.

Σπυρ. Κ. Παπαγεωργιος.

ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ

Κατὰ τοὺς ἀτυχεῖς ἐκείνους χρόνους τῆς δουλείας, ὁ Ἕλλην μόνην παρηγορίαν εἶχε τὴν θρησκείαν, ἀνακουφιζόμενος ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων δεινῶν, ἅπερ κατεπίεζον αὐτόν. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἱερέως συνεκεντροῦτο ὅλη ἡ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις αὐτοῦ. Ὁ ἔνδοξος ἀγὼν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀνέδειξε πλείστους ἥρωας φέροντας τὸ ἱερὸν ἔμβλημα τῆς θρησκείας, μετὰ καρτερίας προκινδυνεύσαντας ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς δούλης ἡμῶν πατρίδος.

Ἐπίζηλον μεταξὺ αὐτῶν θέσιν δύναται νὰ καθέξῃ ὁ ἐν Ἁγίᾳ Λαύρᾳ ὑψώσας τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ εὐκλεὴς ἱεράρχης Γερμανός. Ὀλίγοι ἄνδρες, ὡς αὐτός, ἐν κρισίμοις πολιτικαῖς περιστάσεσι κατέδειξαν τόσην σύνεσιν καὶ ἑτοιμότητα πνεύματος. Μυηθεὶς ἐνωρὶς τὰ

Digitized by Google

τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ἀπέβη ὁ δεξιὸς αὐτῆς βραχίων πολλοὺς προκρίτους τῆς Πελοποννήσου κατηχήσας μετέπειτα, καὶ πολλῶν τὴν συνδρομὴν ἐξασφαλίσας ὑπὲρ τοῦ Ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Πλεῖστα περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτα ἀναφέρονται μαρτυροῦντα τὸν μέγαν αὐτοῦ πατριωτισμόν, τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του. Ἀφηγηθῶμεν ἓν ἐκ τῶν πολλῶν.

*

Οἱ τῆς Πελοποννήσου πρόκριτοι διῃρημένοι ἕνεκα πολιτικῶν λόγων συνενοῦνται τέλος καὶ συγκροτεῖται ἡ τελευταία σύσκεψις ἐν Αἰγίῳ, καθ' ἣν ἀποφασίζεται ὁριστικῶς ἡ ἔναρξις τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἡ ἐπιτυχία τῆς συνδιασκέψεως ὀφείλεται εἰς τὸν Γερμανόν Ὅ,τι οὗτος ἐπρότεινεν ἐν αὐτῇ ἐγένετο ἀμέσως δεκτόν. «Αἱ παρατηρήσεις του ἔδειξαν τὸν σύννουν πολιτικόν, αἱ προτάσεις του τὸν πατριώτην, ὄχι τῆς φαντασίας, ἀλλὰ τῆς καρδίας», λέγει ὁ Ι. Φιλήμων.

Ἀποφασισθέντος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἐπανακάμπτει εἰς Πάτρας ὁ Γερμανὸς ὅπως εἰδοποιήσῃ τὰ *παλληκάρια* τοῦ Μωριᾶ καὶ ὁρίσῃ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἐρρίπτετο ὁ περὶ τῶν ὅλων κύβος. Ἡ πραγματοποίησις τῶν προμελετηθέντων ἐπαρουσίαζε πλείστας δυσκολίας ἕνεκα τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀναβρασμοῦ παρὰ τοῖς Τούρκοις, οἱ ὁποῖοι αὐστηρότατα κατεσκόπευον τὰ κινήματα τῶν *ραγιάδων*. Ἀπῃτεῖτο μεγάλη προφύλαξις καὶ ἄκρα μυστικότης ὅπως μὴ διακινδυνεύσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ σπουδαῖος ἀγών.

Ὁ εὐκλεὴς ποιμενάρχης κάλλιστα ἠπίστατο τί ἐσήμαινεν *Ἐπανάστασις* καὶ πῶς ἔδει προσφορώτερον νὰ διοργανωθῶσι τὰ κατ' αὐτήν, ὅπως ἡ πλήρης ἡ ἐπιτυχία. Πρώτιστον καὶ κύριον αὐτοῦ μέλημα ἦν νὰ εἰδοποιηθῶσιν οἱ κάτοικοι τῶν Πατρῶν, χωρὶς νὰ μάθωσιν οἱ Τοῦρκοι τὸ προμελετώμενον σχέδιον τῆς ἐξεγέρσεως. Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατὸν τὸ τοιοῦτον, ἀφοῦ ρητῶς ἀπηγορεύετο πᾶσα συνάθροισις πολιτῶν καὶ πανταχοῦ εὑρίσκοντο κατάσκοποι καὶ ὠτακουσταί; Οἱ πράγματι μεγάλοι ἄνδρες εἰς τοιαύτας ἀνωμάλους καὶ δυσχερεῖς περιστάσεις δεικνύουσι τὴν πολιτικὴν αὐτῶν σύνεσιν καὶ τὸ ἠθικὸν σθένος τῆς ψυχῆς των, ὑπερπηδῶντες πᾶν κώλυμα, ἐκμηδενίζοντες πᾶσαν ἀντίδρασιν καὶ στέφοντες δι' ἐπιτυχίας τὰς μεγάλας ἐθνικὰς ἰδέας!

Ἦτο 19 Μαρτίου 1821 Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐκάθητο μετ' ἄλλων προκρίτων ἐν τῇ κατοικίᾳ του συνδιαλεγόμενος περὶ διαφόρων ζητημάτων σχετικῶν πρὸς τὴν μετ' οὐ πολὺ ἀρχομένην Ἐπανάστασιν. Αἴφνης οἱ μεγάλοι αὐτοῦ ὀφθαλμοί, οἱ πρὶν κεκμηκότες ἐκ τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τῶν πολλῶν κακουχιῶν ἀνεζωογονήθησαν καὶ ἱλαρότης πρωτοφανὴς διεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ὡς σφριγῶν δεκαπενταετὴς νεανίας ἐγείρεται τῆς θέσεώς του καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ἐμπίστους φίλους του «Εὗρον, τοῖς λέγει, τὸν τρόπον δι' οὗ θὰ εἰδοποιήσωμεν τοὺς Πατρινοὺς πότε θὰ ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος. Ὁ πασᾶς δὲν θὰ μάθῃ τίποτε. Οὐδέποτε θὰ φαντασθῇ ὅ,τι ταύτην τὴν στιγμήν, χάριτι θείᾳ, συνέλαβον ἐν τῷ νῷ. Ἐγερθῆτε, ἀγαπητοὶ φίλοι, εἰδοποιήσατε τὰ *παλληκάρια* ὅτι αὔριον πρωῒ θὰ λειτουργήσω εἰς τὸν ναὸν τοῦ ***Παντοκράτορος***, καὶ ἂς ἔλθουν ὅλοι νὰ λάβουν τὴν ***λειτουργιὰ*** καὶ τὴν εὐχήν μου. Μυστικότης καὶ ὑπομονὴ ἕως αὔριον».

*

Ὁ ἐν Πάτραις νῦν περικαλλὴς ναὸς τοῦ ***Παντοκράτορος*** κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἦτο μικρὸν καὶ ἄκομψον κτίριον χρησιμεῦον ὡς ἐκκλησία, ἐν ᾗ πολλάκις ἱερούργει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γερμανός. Ἐκεῖ, εἰς ἐπίσημον ἱεροτελεστίαν ἐκάλει τὸ ποίμνιόν του, ὁπόθεν διὰ λαμπρᾶς ἐπινοίας θὰ ἥναπτε τὴν μεγάλην πυρκαϊὰν τὴν φωτίσασαν διὰ δόξης ἀφθίτου τὴν νέαν Ἑλλάδα!

Ἀπὸ ὄρθρου βαθέος ὁ μικρὸς κώδων τῆς ἐκκλησίας ἦχει προσκαλῶν τοὺς Πατρινούς. Οἱ Τοῦρκοι φρουροὶ ἀνυπόπτως διήρχοντο τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ ὁ πασᾶς ἀνεπαύετο ἡδέως ἐπὶ πολυτελοῦς κλίνης.

Ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου ἡ μικρὰ ἐκκλησία καὶ τὸ προαύλιον αὐτῆς ἐπληρώθη κόσμου. Ὁ ποιμενάρχης παρακολουθούμενος ὑπὸ ἱερέων καὶ διακόνων διέσχισε μετὰ κόπου τὴν συμπαγῆ ἐκείνην ἀνθρωπίνην μᾶζαν, εὐλογῶν πάντας μὲ τὸ γλυκὺ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη, ὅπερ ἐπρόδιδε τὴν ἐνδόμυχον αὐτοῦ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν.

Ἐν μέσῳ βαθυτάτης σιγῆς ἤρχισεν ἡ ἀκολουθία τῆς λειτουργίας.

Μολονότι οἱ Τοῦρκοι ἦσαν βέβαιοι ὅτι ἡ θρησκευτικὴ συνάθροισις εἰς ἣν συνήθως προσεκάλει τὸ ποίμνιόν του ὁ Γερμανὸς δὲν θὰ εἶχε σοβαρὰς συνεπείας, οὐχ ἧττον ἔλαβον τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις ἐκ φόβου μήπως ἡ ἁπλῆ φράσις τοῦ ***Κύριε ἐλέησον*** μετετρέπετο αἰφνιδίως εἰς βροντώδη φωνὴν πυροβόλου.

Ὅλων τὰ βλέμματα ἦσαν ἐστραμμένα πρὸς τὴν συμπαθητικὴν μορφὴν τοῦ ἱεράρχου καὶ προσεπάθουν νὰ διεισδύσουν εἰς τοὺς ἀποκρύφους αὐτοῦ λογισμούς, ὅπως μάθωσί τι νέον περὶ τῆς ἐγκυμονουμένης ἐξεγέρσεως τῆς δούλης πατρίδος των.

Ἦλθεν ἡ στιγμὴ καθ' ἣν θὰ ἐλάμβανον ἀπὸ τὰς ἁγίας αὐτοῦ χεῖρας τὸ ***ἀντίδω-***

Digitized by Google

ρον μετὰ τῆς εὐλογίας του. Γέροντες, ἄνδρες, νέοι, γυναῖκες, νεάνιδες, ὅλοι ἀνεξαιρέτως ὤφειλον νὰ προσέλθωσιν ἐνώπιόν του. Σφοδρὰ συγκίνησις κατεῖχε πάντας καὶ μυστηριώδης φωνὴ τοῖς ἔλεγε: προσοχή! Ὁ πόλεμος ὁριστικῶς σήμερον ἀποφασίζεται καὶ ἴσως μετ' ὀλίγον ποταμηδὸν χυθῇ τὸ αἷμα ἀθώων πλασμάτων, ὡς ἐξιλαστήριον πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἐλευθερίας! Ἐπὶ λευκοῦ τεμαχίου χάρτου εἶχεν ἐπιμελῶς διπλωθῇ τὸ ἀντίδωρον, ὅπερ διενέμετο ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Ἐντὸς αὐτοῦ περιείχετο ζείδωρος ἄρτος, τὸ σεπτὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ αἱ λέξεις;

«Αὔριον τὸ πρωῒ ν' ἀνάψῃ τὸ τουφέκι γιὰ τὴν ἐλευθεριὰ τῆς γλυκειᾶς μας Πατρίδος.»

Ἰδοὺ *τὸ σύνθημα!* Ἁπλούστατον στρατήγημα, ἱκανὸν ὅμως νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἔναρξιν τοῦ ἀνίσου ἐκείνου ἀγῶνος, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ κριθῇ ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ σύνθημα, ὡς εἰκός, ἐπέτυχεν, εἰδοποιηθέντων τῶν ὁπλαρχηγῶν, τοῦ δ' ἐχθροῦ διατελοῦντος ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τοῦ ἐπιτελεσθέντος σεβαροῦ γεγονότος.

Τὴν ἐπαύριον 21 Μαρτίου εἰς τὰς 3 μ. μ. ἐρρίφθη ὁ πρῶτος πυροβολισμὸς καὶ κατελήφθησαν ἐξ ἀπροόπτου τὰ ἐπίκαιρα τῶν Πατρῶν μέρη ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν, οἱ ὁποῖοι πανταχοῦ ἐνέσπειρον φόβον καὶ τρόμον.

Ἡ ἐπιτυχία ἰδίως τοῦ στρατηγήματος ὀφείλεται εἰς τὴν ἄκραν μυστικότητα τοῦ εὐκλεοῦς ἱεράρχου, ὅστις οὐδενὶ ἀνεκοίνωσέν τι, ἀλλ' ἀφ' ἑσπέρας κλεισθεὶς ἐν τῷ δωματίῳ του, μόνος παρεσκεύασε τὴν πολεμικὴν διαταγήν, δι' ἧς ἠλέκτρισε τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων ὁπλαρχηγῶν. Ἀφοῦ δὲ εἶδεν ἀναφθεῖσαν τὴν πυρκαϊὰν τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀνήγγειλε πρῶτος αὐτὴν εἰς τοὺς προξένους τῶν Δυνάμεων, ἐτακτοποίησε παραχρῆμα μερικάς του ὑποθέσεις, ἀφῆκε καταλλήλους ἀντιπροσώπους ἐν τῇ ἐπισκοπῇ του καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀχαΐας, κηρύσσων πανταχοῦ τὴν ἔναρξιν τῆς Ἐπαναστάσεως!

Μετὰ τέσσαρας δὲ ἡμέρας, τὴν 25 Μαρτίου 1821, ὕψωσεν ἐπισήμως ἐν Ἁγίᾳ Λαύρᾳ τὴν σημαίαν τῆς Ἐθνεγερσίας ἐνώπιον τῶν ἐπισημοτέρων ἀρχηγῶν τοῦ Μωριᾶ, διαλαλήσας ἐκεῖθεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ πολυπαθοῦς Γένους μας.

Κ. Δ. Καπραλος

Οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τῆς τέχνης δὲν εἶνε σπάνιον νὰ ἀποθνήσκωσι πεινῶντες, καὶ νὰ ἐξακολουθῶσι καὶ μετὰ θάνατον τρέφοντες σκώληκας καὶ βιογράφους.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ

Ἐπ' ἐσχάτων ἐν Παρισίοις συνῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Φλουράνς, διεθνὲς συνέδριον τῶν ἀστρονόμων, οὗ σκοπὸς ἦτο ἡ σύνταξις φωτογραφικοῦ χάρτου τοῦ οὐρανίου στερεώματος. Ἡ συνέλευσις τοῦ συνεδρίου τούτου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀφετηρία νέας ἐποχῆς διὰ τὴν ἀστρονομίαν. Τοσοῦτον καλῶς δὲ ἐννοήθη τοῦτο πανταχοῦ, ὥστε οἱ διευθυνταὶ πάντων τῶν ἀστεροσκοπείων τῆς ὑφηλίου καὶ οἱ διασημότεροι τῶν ἀστρονόμων προθύμως ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ παρισινοῦ ἀστεροσκοπείου, τοῦ ἀντιναυάρχου Μουσσέ. Τοὺς βραδεῖς καὶ ἀμεθόδους τρόπους, τοὺς μέχρι τοῦδε ἐν χρήσει πρὸς ἐξερεύνησιν τοῦ οὐρανοῦ, θὰ διαδεχθῶσιν ἄλλοι ἁπλούστεροι, ὁμοιόμορφοι καὶ ἰσχυρότατοι. Ἡ φωτογραφία θὰ ἀντικαταστήσῃ μετ' ὀλίγον πανταχοῦ τοὺς παρατηρητάς. Ὁ φωτογραφικὸς ὀφθαλμὸς διακρίνει ἀσφαλέστερον καὶ εἰς ἀποστάσεις πολλῷ μείζονας ἢ ὁ ἀνθρώπινος, ὑπερέχει δ' αὐτοῦ κατὰ τοῦτο, ὅτι τηρεῖ τὰ ἀποτυπώματα τῶν ἀντικειμένων, ἐφ' ὧν προσέπεσεν. Οὕτω δυνάμεθα νὰ βολιδοσκοπήσωμεν τὰ μυστηριώδη βάθη τοῦ οὐρανίου στερεώματος καὶ νὰ διακρίνωμεν ἀστέρας, οἵτινες διαφεύγουσι τὸν ἔλεγχον καὶ τοῦ ἰσχυροτέρου τηλεσκοπίου. Ἡ φωτογραφία ἀναπαριστᾷ οἱανδήποτε εἰκόνα ἣν οἱ μᾶλλον δεξιοὶ παρατηρηταὶ καὶ σχεδιασταὶ οὐδέποτε θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποδώσωσι μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας καὶ λεπτότητος. Καὶ ἡ ἀπεικόνισις αὕτη δύναται νὰ χαραχθῇ ἀνεξιτήλως, νὰ μελετηθῇ ἐν τῇ σιγῇ καὶ τῇ μονώσει τοῦ ἐπιστημονικοῦ σπουδαστηρίου, νὰ μεταδοθῇ ἀκεραία καὶ πλήρης εἰς τοὺς ἐπιγενομένους.

Ἐν τοῖς ἀστεροσκοπείοις ἡ ἐπιπονωτέρα, ἡ μᾶλλον ἄχαρις, ἡ καταναλίσκουσα πλειότερον χρόνον ἐργασία εἶνε ἡ τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἀκριβοῦς τῶν ἀστέρων θέσεως, ἡ *οὐράνιος γεωγραφία* οὕτως εἰπεῖν. Τὸ ἐπίπονον τοῦτο ἔργον δὲν ἐκτελεῖται μόνον ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς συντάξεως οὐρανίων χαρτῶν, χάριν τῶν ἐραστῶν τῆς ἀστρονομίας, ἀλλ' ἐπὶ τέλει λίαν σπουδαιοτέρῳ. Γινώσκομεν τὰς κινήσεις τῶν ἀστέρων τῶν ἀποτελούντων μέρος τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος, κομητῶν τινων.... καὶ οὐδὲν πλέον. Περὶ τῶν κινήσεων τῶν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένων ἀστέρων γινώσκομεν ἐλάχιστα. Γινώσκομεν προσέτι ὅτι ὁ ἥλιος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν στρεφομένων πλανητῶν προβαίνει πρὸς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλὰ πέραν τούτου; Ποῖαι εἶνε αἱ καθαυτὸ κινήσεις τῶν νεφελωμάτων, τῶν ἀστερισμῶν; τὸ ἀπέραντον ἐκεῖνο σύστημα τοῦ Γαλαξίου ποῦ κατευθύνεται; συνελόντι εἰπεῖν ποῖοι

Digitized by Google

νόμοι διέπουσι τὰς κινήσεις τῶν ἀστέρων τούτων, τῶν μόλις γνωστῶν; Μόλις μετὰ παρατηρήσεις αἰώνων πολλῶν θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ ὁρισθῶσιν αἱ μετακινήσεις, αἵτινες σχεδὸν παρέρχονται ἀπαρατήρητοι κατὰ τὸν βίον ἑνὸς ἀνθρώπου. Πρὸς διαφώτισιν τῶν μεγάλων τούτων προβλημάτων καταρτίζονται χάρται καὶ συντάσσονται κατάλογοι. Ἀλλ' ὁποῖαι εἶνε αἱ ἀπαντώμεναι δυσχέρειαι! Ὁ ἀστρονόμος ὀφείλει κεκλιμένος ἐπὶ τῶν νώτων νὰ διέλθῃ νύκτας ὁλοκλήρους, μὲ τὸ ὄμμα εἰς τὸ τηλεσκόπιον ἵνα δυνηθῇ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν κίνησιν τῶν ἀστέρων. Καὶ μεθ' ὅλην ταύτην τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, πόσα ἄραγε εἶνε τὰ συμβαίνοντα σφάλματα; Ἀπὸ τοῦ Ἱππάρχου ἤρξατο ἡ σύνταξις μεγάλων καταλόγων, ὡς τῶν τοῦ Πιάτζη, τοῦ Λαλάνδ, τοῦ Μπαγύ, τοῦ Ἀργελάνδρου κτλ. Καὶ ὅμως ἐν μὲν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ κατεγράφησαν μόνον 324,188 ἀστέρων, ἐν δὲ τῷ νοτίῳ 133,659. Πηνελόπειος ἱστὸς τὸ ἔργον, διότι ἅμα ὡς περατωθῇ, ἐγείρονται ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ἀκριβείας του καὶ ζητεῖται ἔλεγχος. Ἀπὸ τοῦ 1865, δεκὰς ἀγγλικῶν καὶ γερμανικῶν ἀστεροσκοπείων ἤρξαντο τοῦ καθορισμοῦ τῶν θέσεων 130,000 ἀστέρων καὶ ὅμως ἡ ἐργασία πολὺ ἀπέχει τοῦ πέρατος. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ μετὰ κόπους ἑκατονταετηρίδος ὁλοκλήρου οὐδέποτε συνετάχθη ἀκριβὴς οὐράνιος χάρτης.

Ἀλλὰ διὰ τῆς φωτογραφίας ἡ ὄψις τῶν πραγμάτων μεταβάλλεται. Αὐτὸ τὸ στερέωμα θὰ ἀποτυπωθῇ ἐπὶ τῶν φωτογραφικῶν πλακῶν καὶ πᾶσα πλάνη εἶνε ἀδύνατος. Ὁ ἀστρονόμος Στροῦβες συνέκρινε μέρος τοῦ οὐρανίου φωτογραφικοῦ χάρτου τῶν ἀδελφῶν Ἀνρῦ πρὸς τὸ ἀντίστοιχον μέρος τοῦ χάρτου τοῦ Ἀργελάνδρου, εὗρε δ' ὅτι ἐπὶ ἐπιφανείας τεσσάρων τετραγωνικῶν μέτρων ὁ δεύτερος χάρτης περιέχει πεντακισχιλίους ἀστέρας, ἐνῷ ὁ πρῶτος περιέχει ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδας.

Ὁ μέγας χάρτης ὅστις πρόκειται νὰ συνταχθῇ νῦν τῇ ἀποφάσει τῆς ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ τῶν Παρισίων συνελθούσης διεθνοῦς συνόδου, θὰ περιλάβῃ οὐ μόνον τοὺς εἰς γυμνὸν ὀφθαλμὸν ὁρατοὺς ἑξακισχιλίους ἀστέρας, ἀλλὰ καὶ τὰ 15 ἢ 20 ἑκατομμύρια τῶν ἀστέρων τῶν ὁρατῶν διὰ τῶν ἰσχυροτάτων τηλεσκοπίων. Τὸ ἔργον τῆς συντάξεως τοῦ χάρτου κατανεμόμενον μεταξὺ δώδεκα ἀστεροσκοπείων, πιστεύεται ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ περατωθῇ ἐντὸς δεκαετίας. Ὁ χάρτης οὗτος θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ 1800—2000 φύλλων, ἀπαραιτήτων, ὅπως παρασταθῇ εἰς κλίμακα ἀνάλογον ἡ ἐπιφάνεια τῆς οὐρανίου σφαίρας. Εἰς τοὺς ἐπιγενομένους θὰ κληροδοτηθῇ οὕτως ἀκριβὴς ὁ χάρτης τοῦ οὐρανίου στερεώματος κατὰ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος, καὶ ὅτε οἱ μέλλοντες ἀστρονόμοι θὰ ἐπιχειρήσωσι πάλιν τὴν ἀπογραφὴν τοῦ οὐρανοῦ, μετ' ἀκριβείας θὰ ἀνεύρωσιν τὰς ἐν αὐτῷ ἐπελθούσας μεταβολὰς καὶ ἐκ τούτων βεβαίως θὰ συναγάγωσι σπουδαῖα συμπεράσματα.

Ἀλλ' ὁ φωτογραφικὸς ὀφθαλμὸς οὐ μόνον διακρίνει καὶ καθορίζει τὴν θέσιν τοῦ ἀστέρος, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ τὴ χημικὴν αὐτοῦ σύνθεσιν. Ὁποῖαι ἀπόψεις ἀνοίγονται εἰς τὴν ἀστρονομίαν! Μόλις ἡ ἠὼς τῆς ἐπιστήμης καταυγάζει τὸν κόσμον! Τὸ ἐν Παρισίοις ἀστρονομικὸν συνέδριον ἔσται ὁ κρίκος ὁ ἑνῶν τὸ παρὸν πρὸς τὸ μέλλον. Συνέταξε τὸ πρόγραμμα τῶν γενησομένων ἐργασιῶν καὶ εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ κόσμου θὰ ἀρχίσῃ συγχρόνως τὸ ἔργον! Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Δαγέρρου θὰ ἀποκαλύψῃ ἡμῖν τὰ ἄδυτα τῆς οὐρανίου σφαίρας. Ἡ γῆ γηράσκει, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη μεγαλοφυΐα, ἡ ἀεὶ ἡβῶσα διασχίζει θριαμβευτικῶς τὴν πυκνὴν ἀχλύν, τὴν καλύπτουσαν τὰ μυστήρια τῆς δημιουργίας.

Δ. Κ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΛΕΣΣΕΨ

Ὁ βίος τοῦ Φερδινάνδου Λεσσὲψ δὲν ἦτο βέβαια φυσικὸν νὰ διαρρεύσῃ ὡς ὁ τοῦ τυχόντος γαιοκτήμονος ἄνευ ἐνδιαφερόντων ἐπεισοδίων, τὸ δὲ περιεργότερον μεταξὺ τῶν πλείστων τοιούτων εἶνε τὸ ἑξῆς, ὅπερ ἀνεκάλυψε καὶ διεκωδώνισεν ὁ βερολιναῖος τύπος κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ μεγαλοφυοῦς Γαλάτου διατριβὴν ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας.

Ὁ Λεσσὲψ καὶ ὑπὸ σωματικὴν ἔποψιν εἶνε ἓν ἐκ τῶν ἐκτάκτων ἐκείνων φαινομένων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ φύσις ἐχάρισεν ὅσην δύναται νὰ χαρίσῃ ρώμην καὶ εὐεξίαν διὰ νὰ παρατείνωσι τὸν ἐπὶ γῆς δραστηριώτατον βίον των μέχρις ἑκατὸν καὶ πλέον ἐτῶν. Τώρα, ὀγδοήκοντα καὶ δύο ἐτῶν γέρων, διατηρεῖ ὁ δαιμόνιος ἀνὴρ ὅλην τὴν δροσερότητα τῆς νεανικῆς τῶν ἐγγόνων του ἡλικίας, περὶ αὐτοῦ δὲ τοὐλάχιστον ἀληθεύει ἡ ἀραβικὴ ἐκείνη ρῆσις, καθ' ἣν οἱ ἥρωες εἶνε πάντοτε προωρισμένοι δὶς κατὰ σειρὰν ν' ἀπολαύσωσι τοῦ ἐπιγείου βίου. Χηρεύσας ὡς πατὴρ ἀγέλης ὅλης τέκνων ἐνυμφεύθη πρὸ δεκαετίας μόλις, ἤτοι ἡλικίας 68 ἐτῶν, δεκαοκταέτιδα νεάνιδα, ἐξ ἧς ἐγέννησεν ἄλλην ἡμίσειαν δωδεκάδα τέκνων. Τὸ ἀπίστευτον ὅσον καὶ γόνιμον τοῦτο συνοικέσιον συνωμολογήθη κατὰ τὸν ἀκόλουθον ρωμαντικώτατον τρόπον. Ὁ Λεσσὲψ ἐσύχναζε τακτικῶς κατὰ τὰς περιοδικὰς ἐν Παρισίοις διατριβάς του παρά τινι παλαιόθεν γνωστῇ αὐτῷ οἰκογενείᾳ, ἐπροτίμα δὲ νὰ συνδια-

Digitized by Google

λέγηται μετὰ τῶν εὐγενῶν τοῦ οἴκου ἐκείνου θυγατέρων, πρὸς ἃς δὲν ἀπέκαμνε νὰ διηγῆται τὰς περιοδείας του καὶ τὰ ποικίλα κατ' αὐτὰς ἐπεισόδιά του. Μνημονεύσας ἡμέραν τινὰ καὶ τῶν ἀνὰ τὴν Παλαιστίνην ὁδοιποριῶν του ἀνέφερεν, ὅτι ἕνεκα τῆς χηρείας του ἦτον ἐκτεθειμένος εἰς πολλοὺς ἀπὸ μέρους τῶν Ἀράβων κινδύνους, οἱ ὁποῖοι συχνότατα τὸν παρηνώχλουν δι' ὑπόπτων ἐρωτήσεων, διότι οἱ καλοὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι δὲν κατώρθωσαν ποτὲ οὐδὲ νὰ φαντασθῶσι κἂν, ὅτι δύναται νὰ ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ συζύγου. Ἡ ὡραιοτάτη ἐκ τοῦ γυναικείου του ἀκροατηρίου ἐτόλμησε καὶ ἠρώτησε τὸν Λεσσέψ, διατὶ τότε δὲν νυμφεύεται λοιπόν;— Διότι εἶμαι γέρων ἤδη, ὑπέλαβεν ὁ Λεσσέψ, καὶ μετ' ὀλίγον προσέθηκε, «καὶ διότι μόνον νέαν γυναῖκα δύναμαι νὰ ἀγαπήσω, καὶ διότι καμμία βέβαια νέα δὲν θέλει νὰ μὲ πάρῃ.»—Τίς οἶδε, ἀπήντησε τότε ἡ σεμνὴ κόρη καὶ ἔμεινε συλλογισμένη. Ὁ Λεσσέψ ἤρχισε νὰ διηγῆται ἄλλα πράγματα καὶ μεταξὺ λόγων ὡμίλησε καὶ περὶ τῶν ὡραίων τῆς Ἱεριχοῦς ῥόδων, τὰ ὁποῖα ἔχωσι μάλιστα τὴν περίεργον ἰδιότητα ν' ἀνθίζουν ἀφοῦ μαρανθοῦν καὶ ξηρανθοῦν, ἅμα τὰ βάλῃ τις εἰς τὸ νερόν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ὅταν πάλιν ἐπεσκέφθη κατὰ τὴν συνήθειάν του ὁ Λεσσὲψ τὴν οἰκογένειαν, ἡ ὡραία κόρη τὸν ἐπλησίασε καὶ προσφέρουσα ἐντὸς ποτηρίου ῥόδον δροσερώτατον εἶπε πρὸς τὸν Λεσσέψ:—«Ὅ,τι θαῦμα ἔκαμε τὸ νερὸν εἰς αὐτὸ τὸ ῥόδον, τὸ ἴδιον ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ καὶ ὁ ἔρως εἰς τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν.» Ὁ Λεσσὲψ δὲν ἐχρειάσθη πολλὴν ὥραν διὰ νὰ ἐννοήσῃ τὸν ὑπαινιγμόν, καὶ μετ' ἀγάπης ἀτενίζων πρὸς τὴν κόρην εἶπεν·«Ἂν ἔχῃς τὸ θάρρος, κόρη μου, νὰ ἑνώσῃς τὴν τύχην σου μὲ τὴν ἰδικήν μου, ἰδού, ἔχεις τὴν χεῖρά μου!» —Ὁ γάμος οὗτος ὑπῆρξεν εὐτυχέστατος, καὶ ἡ μετὰ δεκαετῆ σήμερον συμβίωσιν ἀκμαιοτάτη γυνή, ἥτις συνώδευσε τὸν ἐπιχειρηματικώτατον σύζυγον καθ' ὅλα τὰ μακρὰ καὶ ἐπίπονα ταξείδιά του, ὅταν ἀρχίσῃ ὁ Λεσσέψ καμμίαν διήγησιν, κρέμαται αὐτὴ ἀπὸ τῶν χειλέων του καταγοητευμένη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Καθὼς ὁ εἰς δριμύτατα ποτὰ συνεθισθεὶς οὐρανίσκος ἀποστρέφεται ἐπὶ τέλους καὶ τὰ ἡδύτατα τῶν σικέρων, οὕτω καὶ ὁ εἰς ὕβρεις τερπόμενος λαὸς προτιμᾷ πάσης ἄλλης ἀναγνώσεως τὰς λοιδόρους ἐφημερίδας.

—

Ἐὰν ἡ πραγματικότης εἶνε παροδικὴ καὶ ἡ ἰδέα ἀθάνατος, τότε τὸ ἰδεῶδες ἀποτελεῖ τὴν πραγματικότητα.

—

Οἱ μεγαλοφυεῖς ἄνθρωποι ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ αἰνίγματα· γίνονται καταληπτοὶ μόνον ἀφοῦ ἀποκαλύψωσι τί κρύπτουσιν ἐν τῷ νῷ αὐτῶν.

—

Καλλίτερον νὰ ἔχῃ τις δύο νόσους παρὰ δύο ἰατρούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Χρησιμωτάτη τελειοποίησις ἐφηρμόσθη ἐσχάτως εἰς τὰ ὡρολόγια τοῦ θυλακίου ὑπὸ Γάλλου τινὸς ὀνόματι Ἀρμάνδου Σόόμπ. Ἡ τελειοποίησις αὕτη ἐκπληροῖ ἀνάγκην λίαν αἰσθητὴν εἰς πολλὰς περιστάσεις. Ἐνοικιάζει τις π. χ. ἅμαξαν ἢ λέμβον μὲ τὴν ὥραν, παίζει σφαιριστήριον κτλ. Ἡ ὥρα εἶνε 1,25', ἐγκαταλείπει δὲ τὴν ἅμαξαν ἢ τὴν λέμβον τὴν 4,57'. Πρὸς ἀκριβῆ ἐξεύρεσιν τῆς παρελθούσης ὥρας ἀπαιτοῦνται ὑπολογισμοὶ οὐχὶ ἄκοποι, ἀπατᾶται δέ τις ἐνίοτε καὶ πολλάκις λησμονεῖ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως. Τὸ νέον ὡρολόγιον καταργεῖ πᾶσαν δυσκολίαν. Ῥίπτων τις ἐπ' αὐτοῦ ἁπλοῦν βλέμμα εὑρίσκει σημειωμένον μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας τὸ ζητούμενον. Ὁ τρόπος δὲ εἶνε ἁπλούστατος. Ἐπὶ τῆς πλακὸς τοῦ ὡρολογίου, παρὰ τὸν μικρὸν δίσκον τῶν δευτερολέπτων, εὑρίσκεται ἕτερός τις δίσκος, σημειῶν τὰς δώδεκα ὥρας, καὶ ἔχει δύο δείκτας ὡς πάντα τὰ ὡρολόγια. Τὸ ὡρολόγιον οὕτω δεικνύει δὶς τὴν ὥραν, τὸ μὲν ἐπὶ τῆς κυρίας πλακός, τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ προσθέτου μικροῦ δίσκου. Ἐκ πρώτης ὄψεως τοῦτο φαίνεται ἀνωφελὴς πολυτέλεια, ἀλλ' ἡ ὕπαρξις τοῦ μικροῦ δίσκου ἔχει τὸν λόγον της. Ἐὰν τις πιέσῃ μικρὸν ἐλατήριον, τεθειμένον εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὡρολογίου, οἱ δύο δεῖκται τοῦ προσθέτου δίσκου φέρονται ἀμέσως ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς μεσημβρίας, ἐντεῦθεν δὲ ἄρχονται ἐκ νέου τῆς πορείας αὐτῶν. Ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ εὐφυὴς τελειοποίησις τοῦ Γάλλου ἐφευρέτου. Καὶ τῷ ὄντι· εἶνε 4,8', μ. μ. λόγου χάριν· ἀνέρχεσθε εἰς τὴν ἅμαξαν· πιέζετε τὸ μικρὸν ἐλατήριον καὶ οἱ δεῖκται ἐπανέρχονται εἰς τὴν μεσημβρίαν. Ὅταν παραιτήσητε τὸ ὄχημα, ὁ μικρὸς δίσκος δεικνύει 2,45'. Ἄρα ἐκρατήσατε αὐτὸ ἐπὶ δύο ὥρας καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτά. Τὸ ὡρολόγιον εἶνε ἐν ταῖς κοιναῖς τοῦ βίου χρείαις κατὰ τοσοῦτον προτιμότερον τοῦ χρονομέτρου, ὅπερ ἄλλως εἶνε ἀπαραίτητον διὰ πᾶσαν λεπτομερῆ καὶ ἀκριβῆ παρατήρησιν, καθόσον καὶ εὐθηνότερον εἶνε καὶ ὁ μηχανισμὸς αὐτοῦ πολὺ ἁπλούστερος διορθούμενος ἐν περιπτώσει βλάβης, ὑπὸ οἱουδήποτε ὡρολογοποιοῦ.

Ἐμνημονεύθη ἤδη ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» τὸ περίεργον φαινόμενον τῆς παρατηρηθείσης γεωγραφικῆς ἀλλοιώσεως τῶν παραλίων τῆς Βαλτικῆς. Συγκρίνων τις τὸν ὑπὸ τοῦ Ῥώσσου κ. Βενουχὼφ καταρτισθέντα ἐ-

Digitized by Google

σχάτως τοπογραφικὸν χάρτην τῶν παραλίων τούτων, πρὸς τοὺς χάρτας τοὺς ἀπὸ τῶν ἐτῶν 1810—1815 χρονολογουμένους, παρατηρεῖ καταδήλως ὅτι αἱ ἀκταὶ τῆς Βαλτικῆς ὑπόκεινται εἰς διηνεκῆ ὕψωσιν. Πολλαὶ νῆσοι μετεμορφώθησαν εἰς χερσονήσους, πολλὰ δὲ ὕφαλα τμήματα γῆς εἰς νήσους καὶ παραλίας. Ὁ διευθυνων τὰς κατὰ τὰ παράλια ἐκεῖνα τοπογραφικὰς ἐργασίας Ρῶσσος συνταγματάρχης Βονσδόρφ ἔλαβε παρὰ τῶν κατοίκων διαφόρους πληροφορίας, αἵτινες δηλοῦσι τὸ μέτρον τῆς ἐπελθούσης ἀνυψώσεως. Οὕτω οἱ κάτοικοι τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους τῆς Φιλλανδίας καὶ οἱ τοῦ γείτονος ἀρχιπελάγους τῶν Ἀλανδῶν νήσων ὑπέδειξαν αὐτῷ διάφορα μέρη, ἅτινα πρὸ τινων ἐτῶν ἦσαν ἐντελῶς ὕφαλα, νῦν δὲ μετεβλήθησαν εἰς λειμῶνας παχυχλόους, κήπους καὶ ἀγροὺς ἀκόμη. Τῇ προνοίᾳ τῆς κυβερνήσεως τοποθετοῦνται νῦν κατὰ τὰ φιλλανδικὰ παράλια ὅροι λίθινοι ἢ σιδηροῖ ὅπως βραδύτερον ὁρισθῇ ἀκριβῶς ἡ ταχύτης μεθ' ἧς ἡ ἀκτὴ ἀνυψοῦται.

Γνωστὸν ὅτι σήμερον ὑπάρχουσιν ἐν Εὐρώπῃ εἰς διαφόρους χώρας Ἑταιρίαι, ὧν σκοπὸς εἶνε ἡ προστασία τῶν ζώων, καὶ νόμοι πολλαχοῦ ὑφίστανται ἐπιβάλλοντες ποινὰς κατὰ τῶν κακοποιούντων αὐτά. Ἡ τοιαύτη τῶν ἀθώων ζώων προστασία, ἡ μαρτυροῦσα τὴν ἡμερότητα τῶν ἠθῶν παρὰ τῇ νεωτέρᾳ κοινωνίᾳ, δὲν ἀνεφά[illegible] τὸ πρῶτον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἀνήκει ἡ τιμὴ καὶ τῆς τοιαύτης φιλανθρώπου προνοίας. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον θεσπίσει πρὸς προστασίαν τῶν ζώων νόμους, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι εἰς τὸ εἶδός των. Ἦσαν δὲ οἱ νόμοι οὗτοι αὐστηρότατοι, αὐστηρότεροι ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες ἐσκόπουν τὴν προστασίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἤτοι ἔθετον ὡς ἀρχὴν ὅτι ὄντα μὴ δυνάμενα νὰ προστατευθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν ἐδικαιοῦντο νὰ προστατεύωνται πλέον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις δύναται νὰ ὑπερασπίζηται ἑαυτόν, καὶ ὅτι ἡ κοινωνία ὤφειλε νὰ εἶνε προσεκτικὴ κατ' ἐκείνων, οἵτινες κακοποιοῦσιν ὄντα ἀθῶα.

Μειράκιόν τι ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς νεοσσῶν κίχλης ὑπέστη πρὸς τιμωρίαν τὸ αὐτό, διότι ἐφρόνουν ὅτι ἠδύνατο νὰ καταστῇ τύραννος βλαβερὸς εἰς τὴν δημοκρατίαν. Πολίτης τις ἐτιμωρήθη ἐπίσης αὐστηρῶς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διότι ἐξέδαρε ζῶντα κριὸν καὶ ὁ Πραξιτέλης ὑπέστη ραβδισμοὺς διὰ τὸ αὐτὸ ἔγκλημα. Δικαστής τις συντρίψας τὴν κεφαλὴν πτηνοῦ, τὸ ὁποῖον καταδιωκόμενον ὑπὸ ἁρπακτικοῦ ὀρνέου εἶχε καταφύγῃ εἰς τὸν κόλπον του, κατεδικάσθη εἰς θάνατον, διότι ὄχι μόνον ἐδείχθη σκληρός, ἀλλὰ παρεβίασε καὶ τὰ ἀπαράγραπτα δικαιώματα τὰ ὁποῖα ἔχαιρον ὅλοι νὰ καταφεύγωσι παρ' αὐτῷ ὡς δικαστῇ. Οἱ Ἀθηναῖοι οἵτινες ἦσαν τόσον ἐπιεικεῖς ἐπιβάλλοντες ποινὰς δι' ἀνθρώπους κακοποιηθέντας, μετεχειρίζοντο πολλὴν αὐστηρότητα κατ' ἐκείνων οἵτινες ἐκακοποίουν τὰ ζῶα.

Ἄλλως τε οἱ Ἕλληνες δὲν ἠρκοῦντο μόνον προστατεύοντες τὰ ζῶα, ἀλλ' εἶχον ἀκόμη καὶ εὐλάβειαν πρὸς αὐτά, ὅταν ἐχρεώστουν εὐγνωμοσύνην τινά. Οἱ Κορίνθιοι λ. χ. ἐδώρησαν περιλαίμιον ἀργυροῦν εἰς τὸν κύνα, ὅστις ἔσωσε τὸν Ἀκροκόρινθον καὶ ἀνήγειραν εἰς αὐτὸν στήλην μὲ τὴν ἐπομένην ἐπιγραφήν· «Τῷ ὑπερασπιστῇ καὶ σωτῆρι τῆς Κορίνθου», καθὼς καὶ οἱ Ρωμαῖοι κατόπιν ἀντήμειψαν τοὺς χῆνας, οἵτινες ἔσωσαν τὸ Καπιτώλιον. Ὅταν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Ἑκατομπέδου ναοῦ ἀπεπερατώθη, οἱ Ἀθηναῖοι διέταξαν ὅπως ὅλα τὰ φορτηγὰ κτήνη, ἅτινα εἰργάσθησαν, ἀφεθῶσιν ἐλεύθερα καὶ τρέφωνται καθ' ὅλην τὴν ζωήν των διὰ τῆς ἐκλεκτοτέρας τροφῆς. Ἓν ἐκ τῶν ζώων τούτων ἐπέστρεψεν ἑκουσίως διὰ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν ἐργασίαν, τὸ δὲ γεγονὸς τοῦτο συνεκίνησε τοσοῦτον τοὺς θεατάς, ὥστε ἡ πολιτεία ἐνέκρινε νὰ καταβάλῃ ὅλως ἰδιάζουσαν μέριμναν πρὸς συντήρησίν του δι' ἐξόδων της.

Ἡ τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν ἔχουσα ὡς σκοπὸν Βρετανικὴ ἑταιρία, μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτῆς ἐργασιῶν, συλλέγει καὶ πληροφορίας παντὸς ἀτόμου ἐπὶ ζητημάτων, ἅτινα αὕτη προβάλλει τῷ κοινῷ. Τελευταίως αὕτη διένειμεν ἐρωτήσεις, ποθοῦσα νὰ γνωρίσῃ τῶν ἀριθμὸν τῶν μετρούντων ἡλικίαν ὁλοκλήρου αἰῶνος. Οὕτω ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ μεγάλῃ Βρετανίᾳ βιοῦσιν 52 ὑπερβάντες τὸ 100 ἔτος, ἐξ ὧν 11 πιστοποιοῦσι τοῦτο δι' ἐπισήμων ἐγγράφων ἐκ τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων. Ὁ μᾶλλον τούτων ἐσχατόγηρως ἄγει τὸ 108 ἔτος. Ἐκ τῶν 52 τούτων, 16 εἶνε ἄνδρες ὧν 2 ἄγαμοι, καὶ 36 γυναῖκες ὧν 10 ἄγαμοι. Μέση ἡλικία τῶν ἐγγάμων ἀνδρῶν ἦτο κατὰ τὸν γάμον τὸ τριακοστὸν πρῶτον ἔτος, ἡ δὲ τῶν γυναικῶν τὸ εἰκοστὸν πέμπτον. Ἡ μέση δὲ διάρκεια τῶν γάμων τῶν ἀνδρῶν ἐγένετο ἴση πρὸς πεντήκοντα τέσσαρα ἔτη, ἡ δὲ τῶν γυναικῶν τριάκοντα τρία μόνον ἔτη.

Ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τῶν ἀτόμων τούτων γεννηθέντων τέκνων μετὰ μέσον ὅρον ἦτον 8, δύο δὲν ἔσχον οὐδόλως ἀπογόνους, μία γυνὴ καὶ εἷς ἀνήρ. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς περιουσίας 3 εἶνε πλούσιοι, 28 εὔποροι καὶ 18 πένητες. Κατὰ τὴν ὑγείαν εἷς ἦτον ἐπιληπτικὸς ἀπὸ τοῦ 17 ἔτους μέχρι τοῦ 60, ἕτερος δὲ κατέστη παράλυτος κατὰ τὸ 90 ἔτος. Τὸ ἀνάστημα τῶν ἀνδρῶν ἦτο κατὰ μέσον ὅρον 1,74 τοῦ μέτρου τῶν δὲ γυναικῶν 1,60. Ἡ ἀκοὴ διατηρεῖται καλῶς εἰς 22 ἐξ αὐτῶν, 34 βλέπουσιν ἄριστα, καὶ 28 φέρουσι διόπτρας. 29 διακρίνονται διὰ τὴν εὐφυΐαν. Ἡ μνήμη διατηρεῖται ἄριστα εἰς 20 ἐξ αὐτῶν, εἷς μάλιστα δύναται ν' ἀπαγγείλῃ ἑκατὸν ψαλμοὺς ἀλανθάστως. Ἐκ τῶν 52 7 καπνίζουσι ἐξ ὧν 4 γυναῖκες· 24 δὲν ἔχουσι πλέον ὀδόντας, οἱ ὀδόντες δὲ 34 ὁμοῦ ἦσαν 144 ἐξ ὧν 63 ἐν τῇ ἄνω σιαγόνι καὶ 81 ἐν τῇ κάτω.

Ὁ νεκρὸς διάδοχος τοῦ ἰταλικοῦ θρόνου πρίγκηψ τῆς Νεαπόλεως ἔγραψεν ᾠδήν, ἧς ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ ἔπεμψε τὸ ποίημά του τῷ διασήμῳ μουσουργῷ Βέρδη μετὰ τῆς παρακλήσεως, ὅπως μελοποιήσῃ αὐτὸ διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς βασιλίσσης μητρός του. Ὁ γηραιὸς μελοποιὸς ἀπήντησε διὰ τῆς ἐπομένης ἐπιστολῆς· «Ἐδαπάνησα μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ὅπως ἀναγνώσω τὸ ποίημα τῆς Ὑμ. Βασιλικῆς Ὑψηλότητος· ὁ μέλλων νὰ ψάλῃ αὐτὸ θὰ ἐχρειάζετο μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν· ὅσον δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος νὰ μελοποιήσῃ αὐτό, οὗτος ἔδει νὰ ᾖ πολλῷ νεώτερος τοῦ ἀφωσιωμένου θεράποντος τῆς Ὑμ. Β. Ὑψηλότητος.»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—915

Digitized by Google

Ἀριθ. 599 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 21 Ἰουνίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

ΚΓ'

Τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου.

Γνωρίζομεν, ὅτι τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου, ὅπου ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἡ μεταξὺ τοῦ Ἕκτορος Λοβεδὺ καὶ τοῦ Νοὲλ Λετελιὲ μονομαχία, ἦτο γραφικὸν ἐρείπιον, κείμενον ἐπὶ δασώδους λόφου ἀπέναντι τῆς Ὑόνης. Ἐνῷ δὲ ὁ Ἕκτωρ ὑφίστατο τὰς περιπετείας ὅσας διηγήθημεν, πολλοὶ ἀνέμενον αὐτὸν ἐκεῖ ἀνυπομόνως.

Εἶχον συναθροισθῇ ἐντὸς περιβόλου ἀποτελοῦντος ἄλλοτε τὴν κυρίαν αἴθουσαν τοῦ κτιρίου, ἀλλὰ μὴ ἔχοντος πλέον θύραν μήτε παράθυρα, περιβαλλομένου δὲ ὑπὸ τοίχων ἡμιπτώτων κ' ἔχοντος ὄψιν μᾶλλον αὐλῆς. Παράσιτα χόρτα ἐφύοντο ἔνθεν κἀκεῖθεν, καὶ βρύον πολὺ ἐκάλυπτε τοὺς τοίχους. Οὐδὲν τῶν παλαιῶν οἰκοδομημάτων μέρος ἵστατο, ὡς εἴπομεν ἤδη, ὄρθιον, πλὴν τοῦ μικροῦ ἠρειπωμένου δωματίου, ὅπερ ἡ Φακινέτα ἐκάλει τὸ *ἐξοχικόν της σπίτι*. Οὐδεὶς ὅμως ἐσκέπτετο νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ, οὗτινος ἡ θύρα ἐφαίνετο κλειστή, καὶ περιεπάτουν πάντες ἄνω κάτω, προσδοκῶντες τὸ πρᾶγμα, ὅπερ εἶχε συναγάγει τοσούτους ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν μέσῳ τῶν ἐρήμων ἐκείνων ἐρειπίων. Ἄλλως δὲ προεφυλάττοντο κατὰ τοῦ ἀνέμου, ὅστις διέσειεν ἔξω τὰ δένδρα, καὶ τὸ καλὸν τοῦτο δὲν ἦτο ἀνάξιον λόγου ἐν τοιαύτῃ περιστάσει.

Ὁ Νοὲλ εἶχε φθάσει ἐκ τῶν πρώτων, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ γραφέως Μυσσώ, ἐνῷ συγχρόνως μετέβαινεν ἐκεῖσε ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ, μακρὸν περιβεβλημένος ἐπενδύτην, ὑφ' ὃν ἔκρυπτε τὴν χειρουργικὴν αὐτοῦ ἐργαλειοθήκην. Οἱ δύο ἀδελφοὶ Δεβάρ, μάρτυρες τοῦ Ἕκτορος, δὲν εἶχον ἐπίσης βραδύνει. Ἦσαν πλούσιοι τῶν περιχώρων κτηματίαι, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἦτο ἄλλοτε ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, καὶ διετέλουν πρὸς τὸν Λοβεδὺ εἰς σχέσεις ἀγαθῆς γειτονείας. Εἶχον δὲ ἀφιχθῆ πολὺ πρὸ τῆς ὥρας ἐπὶ μικροῦ ἁμαξίου, ὅπερ κατέλιπον παρὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τὴν φρούρησιν ὑπηρέτου. Πάντα λοιπὸν ἦσαν ἕτοιμα, καὶ ὁ λοχαγὸς Δεβὰρ εἶχεν ἐξαγάγει κιβώτιον περιέχον τὰ πιστόλια· ἀνεμένετο δὲ μόνον ὁ Ἕκτωρ καὶ ὁ Ἕκτωρ δὲν ἐφαίνετο.

Ὁ Νοέλ, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν συνωμίλησε μετὰ τῶν μαρτύρων του, ἐκάθισεν ὀλίγον μακρὰν ἐπὶ μεγάλης πέτρας. Ἐφαίνετο δὲ σκεπτικός· ὄχι διότι ἐφόβει αὐτὸν τὸ ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα τῆς μονομαχίας, ἀλλ' ἀνελογίζετο τὴν πρόσφατον μετὰ τῆς Ἀδριανῆς συνέντευξίν του καὶ προσεπάθει νὰ ἑρμηνεύσῃ κατὰ τὰ κρύφιά του αἰσθήματα λόγους τινὰς τῆς θελκτικῆς νεάνιδος. Τοσούτῳ δὲ ἦτο ἀφηρημένος, ὥστε ἐλησμόνει τὴν παροῦσαν αὐτοῦ θέσιν οὐδὲ παρετήρει τὴν ἀκατανόητον βραδύτητα τοῦ ἀντιπάλου του.

Τοὐναντίον ὅμως, οἱ ἄλλοι παριστάμενοι δὲν ἐδείκνυον τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν. Ὁ ἰατρὸς Βουλλιὲ ἐξῆγεν ἐνίοτε τὸ χονδρόν του χρυσοῦν ὡρολόγιον, καὶ ἤρκεῖτο λέγων μετὰ μειδιάματος λόγους τινὰς εἰς τὸν σύντροφόν του. Ἀλλ' οἱ ἀδελφοὶ Δεβὰρ περιεπάτουν ἄνω κάτω κ' ἐφαίνοντο λίαν ἀνήσυχοι. Ὁ λοχαγός, ὃν διέκρινεν ἡ ἀρρενωπή του φυσιογνωμία, ὁ ὑπερμεγέθης αὐτοῦ μύσταξ καὶ ἡ ἐν χρῷ κεκαρμένη κόμη του, ἦτο ἰδίως λίαν ἠρεθισμένος. Ἐξῆγε καὶ αὐτὸς πολλάκις τὸ ὡρολόγιόν του, καὶ καθ' ὅσον ἡ ὥρα παρήρχετο συνωφρυοῦτο, ἐκτύπα τοὺς πόδας καὶ ἔλεγε σιγὰ εἰς τὸν ἀδελφόν του:

— Τί ὀργή! μήπως αὐτὸς ὁ μικρὸς Λοβεδὺ ἔρριψε τόρα τὰ αὐτιά του κάτω, ἀφοῦ πρῶτα ἐσήκωσε τὴν μύτην του; Ἀργεῖ κανεὶς εἰς χορόν,.. εἰς γεῦμα,.. ἀλλὰ εἰς μονομαχίαν! Ἐλπίζω νὰ μὴ τὸν ἔβαλε φυλακὴν ὁ πατέρας του, διότι τὸ παιδί, μοῦ φαίνεται, ἔχει πάρει πρὸ καιροῦ τὴν ἐλευθερίαν του.

— Θὰ ἔλθῃ, ἀδελφέ μου, θὰ ἔλθῃ, ἔσο βέβαιος, ἀπήντα ὁ ἄλλος. Ὁ Ἕκτωρ εἶνε τόσον μανιώδης, ὥστε δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παραιτήσῃ τὴν ὑπόθεσιν... Ἀλλὰ ξεύρεις ὅτι τὰ πράγματα εἰς τὸ Βλινὺ πηγαίνουν ἄσχημα, καὶ φαίνεται πῶς τὴν τελευταίαν στιγμὴν θὰ ἦλθε καμμία σύγχυσις...

Ὁ λοχαγὸς συνέσπα τὰ χείλη κ' ἐτόξευε

Digitized by Google

πρὸς τοὺς ἄλλους μάρτυρας ἀπειλητικὰ βλέμματα, ὡσεὶ θέλων νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ὑπευθύνους τῆς ταπεινώσεώς του.

Ὅσον ἐρημικὰ καὶ ἂν ἦσαν τὰ περίχωρα τοῦ Κτήματος τοῦ Κρεμασμένου, αἱ κινήσεις τῶν ἐκεῖ μεταβάντων καὶ ἡ παρὰ τὴν ὁδὸν σταθμεύουσα ἅμαξα εἶχον διεγείρει τὴν προσοχὴν τῶν ἐντοπίων, πολλοὶ δὲ διαβάται εἶχον πλησιάσει εἰς τὰ ἐρείπια, ἵνα παρατηρήσωσι τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους. Ἀλλ' ὁ ἥκιστα φιλικὸς τρόπος καθ' ὃν ἐγένοντο δεκτοὶ δὲν ἐνεθάρρυνεν αὐτοὺς εἰς παράτασιν τῶν παρατηρήσεών των καὶ ταχέως ἀπεχώρησαν.

Ἀλλὰ χονδρός τις καὶ ὑψηλὸς ἄνθρωπος, βλοῦζαν φορῶν καὶ πλατύγυρον πέτασον ἔστη κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς αὐλῆς καὶ παρετήρει τοὺς παρισταμένους, οὐδόλως ἀνησυχῶν μὴ ἐγίνετο ὀχληρὸς καὶ κακῶς ἀπεδιώκετο. Ὁ λοχαγὸς Δεβὰρ ἔδραξε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐχχύσῃ κατά τινος τὴν ὀργήν του,καὶ βαδίσας κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν περίεργον, εἶπεν εἰς αὐτὸν ἀποτόμως :

— Ἔλα, παλληκάρι, δὲν εἶνε ἐδῶ τίποτε νὰ ἰδῇς. Τράβα γρήγορα, διότι δὲν μ' ἀρέσει νὰ μὲ κατασκοπεύουν.

Ὁ ἄγνωστος δὲν ἐφαίνετο ἐκ τῶν ἀσμένως καταπινόντων τὰς αὐθαδείας· οὐχ ἧττον ἀπήντησε ταπεινῶς.

— Μὲ συμπάθειο, αφέντη,.. ἐγὼ δὲν σᾶς πειράζω. Παραμονεύω μιὰ βρωμογυναῖκα, ποῦ μοῦ ἔπαιξε μιὰ ἄσχημη δουλειά.. καὶ ἂν μοῦ ξαναπέσῃ 'ς τὰ χέρια, θὰ ἐξηγηθοῦμε λιγάκι.

— Καλά· ἐδῶ δὲν εἶνε καμμιὰ γυναῖκα,.. τὸ λοιπὸν τράβα,.. δὲν χρειάζεσαι...

Ἀλλ' ἐκεῖνος, καίτοι ἤπιος τὸ φαινόμενον,δὲν ἔσπευσε νὰ ὑπακούσῃ, ὅτε ὁ Νοὲλ ἠγέρθη κ' ἐπλησίασεν εἰς αὐτόν.

— Μπᾶ ! εἶπεν· αὐτὸς εἶνε ὁ Ἱερώνυμος, ὁ Ἡρακλῆς τοῦ θιάσου τῶν σχοινοβατῶν, ὁ ὁποῖος ἐπέρασε ταῖς προάλλαις ἀπὸ τὴν Βωβραί !

Ὁ Ἱερώνυμος ἀνεσκίρτησεν ἄκων, διότι γνωρίζομεν ὅτι δὲν εἶχε λίαν καθαρὰν τὴν συνείδησιν. Ἐθεώρησε τὸν Νοέλ, προσπαθῶν νὰ ἐνθυμηθῇ ποῦ τὸν εἶχε συναντήσει, μὴ δυνηθεὶς δὲ νὰ τὸ κατορθώσῃ εἶπεν, ἀποστρέφων τὴν κεφαλήν·

— Δὲν σᾶς γνωρίζω, τοῦ λόγου σας.

— Ἰδώθημεν ὅμως,... καὶ χωρὶς νὰ ἰδωθοῦμεν, εἴχαμεν νὰ κάμωμεν μαζῆ. Ἐνόμιζα,κύριε Ἡρακλῆ, ὅτι ὕστερα ἀπὸ μίαν κάποιαν ὑπόθεσιν, θὰ εἶχες τὴν φρόνησιν νὰ φύγῃς, καὶ νὰ φύγῃς μακρυά.

Ὁ ὑπαινιγμὸς οὗτος ηὔξανε τὴν στενοχωρίαν τοῦ Ἱερωνύμου, καίτοι δὲν ἤθελε νὰ φανῇ ἐννοῶν τὴν σημασίαν του.

— Κ' ἐγὼ αὐτὸ ἤθελα, ἀπήντησε, νὰ φύγω ἀπ' αὐτὸν τὸν βρωμότοπο, ποῦ 'ξοδεύω τοῦ κάκου τὸν καιρό μου καὶ τοὺς παράδες μου. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ φύγω, πρὶν εὕρω τὸ παιδί μου, ἕνα μικρὸ κατεργάρη ποῦ διασκέδαζε τὸν κόσμο καὶ μάζευε χρήματα μὲ τὰ παιγνίδια του. . Μοῦ τὸν πῆρε μιὰ γυναῖκα, ποῦ τὴν εἶδα μιὰ φορὰ 'ς αὐτὰ τὰ χαλάσματα, κ' ἔρχομαι κάθε ἡμέρα ἐδῶ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν ἀπαντήσω.

— Ἀ ! ἐννοεῖς τὴν Φακινέταν, τὴν τρελλήν, ὅπου σύρει, ἀλήθεια, μαζῆ της ἕνα παιδί, ποῦ τὸ λέγει δικό της.. Ἀλλὰ δὲν κατοικεῖ εἰς αὐτὸ τὸ ἔρημον μέρος, καὶ ἂν θέλῃς νὰ τὴν εὕρῃς πρέπει νὰ πάγῃς εἰς τὴν Βωβραί.

Ὁ Ἡρακλῆς οὐδόλως βεβαίως διενοεῖτο νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ πόλις εἶχε κινδύνους, οὓς δὲν ἐτόλμα νὰ ἀψηφήσῃ, καὶ ἠρκέσθη λέγων :

— Τὴν εἶδα ἐγὼ αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ἐκεῖ.. 'ς τὴν πλαγινὴ κάμαρα, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἔρχεται καμμιὰ φορά.

Κ' ἐδείκνυε τὴν θύραν τοῦ μικροῦ δωματίου.

— Πῶς ! πῶς ! ἠρώτησεν ὁ Νοὲλ ἐκπεπληγμένος, ἔχει ἐδῶ δωμάτιον κατοικήσιμον ;

— Κατοικήσιμον ! ὄχι καὶ τόσο. Ἀλλ' ἂν ἔχετ' ὄρεξι, 'μπορεῖτε καὶ νὰ 'μπῆτε.. ἡ κλειδαριά του δὲν εἶνε ἐγγλέζικη !

Πλησιάσας δὲ εἰς τὴν θύραν καὶ στηρίξας ἁπλῶς ἐπ' αὐτῆς τὴν χεῖρά του, τὴν ἤνοιξεν.

Οἱ παριστάμενοι, οἵτινες οὐδόλως εἶχον τέως ὑποπτεύσει τὴν ὕπαρξιν δωματίου σχεδὸν ἀβλαβοῦς ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων, ἐπλησίασαν αὐτομάτως, ἀλλ' ἰδόντες ὅτι τὸ δωμάτιον ἦτο κενὸν καὶ γυμνόν, δὲν εἰσῆλθον. Ὁ Νοὲλ μόνος ἔσχε τὴν περιέργειαν νὰ ἐπισκεφθῇ μετὰ τοῦ Ἱερωνύμου τὸν ἐξοχικὸν οἶκον τῆς Φακινέτας.

Γνωρίζομεν δὲ τί εὗρεν ἐν αὐτῷ : τεμάχιά τινα κορμῶν, πλάκα χρησιμεύουσαν ὡς τράπεζαν, καὶ ἀποκαθάρματά τινα καρπῶν καὶ λαχανικῶν, καταλειφθέντα παρὰ τῆς οἰκοδεσποίνης κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἐπίσκεψιν.

Ὅ,τι ὅμως ἰδίως ἐφείλκυσε τὴν προσοχήν του ἦσαν δέσμαι καννναβοξύλων, διατεταγμένων κατ' ἴδιόν τινα τρόπον καὶ κομμένων εἰς ἴσον μῆκος. Οὐδόλως ἐφαίνοντο ταῦτα προωρισμένα νὰ μεταβληθῶσιν εἰς κάνναβιν, ἐξήτασε δέ τινα ἐξ αὐτῶν ὁ Νοὲλ μετὰ προσοχῆς μεγάλης.

— Κύριε Ἱερώνυμε, ἠρώτησεν ἀποτόμως, ἐμβῆκες ἐδῶ καὶ ἄλλην φοράν ;

— Δύο τρεῖς φοραῖς, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ εὕρω αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ τοῦ κάκου.

— Μήπως ἐσὺ τὰ ἔφερες αὐτὰ τὰ πράγματα ;

Κ' ἐδείκνυε δέσμην καννναβοξύλων, ἣν ἐκράτει.

— Ἐγὼ !. ἀπήντησεν ὁ Ἡρακλῆς μετὰ πραγματικῆς εὐηθείας, καὶ τί νὰ κάμω ἐγὼ αὐτὰ

τὰ ξερὰ χόρτα; δὲν γνωρίζω ἐγὼ ἀπὸ γεωργίαν....

— Βέβαια, ἀπήντησεν εἰρωνικῶς ὁ Νοέλ, 'ξεύρεις καλλίτερα πῶς κόπτουν παρὰ πῶς κάμνουν τὰ σχοινιά...

Ὁ Ἱερώνυμος ὠχρίασε ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτούς· ἀλλ' ὁ νέος εἶχεν ἤδη λησμονήσει ὅ,τι εἶπε. Περιέστρεφε μόνος εἰς χεῖράς του τὴν δέσμην ἐκείνην, κ' ἐψιθύριζε σκεπτικός:

— Περίεργον, περίεργον!

Ἀλλ' ἐνῷ ἐξηκολούθει τὴν ἐξέτασίν του, ἠκούσθη ἀπὸ τῆς παρακειμένης αὐλῆς:

— Νοέλ! κύριε Νοέλ! σᾶς μόνον περιμένομεν.

Ὁ Νοὲλ ἔδραξε τὸν Ἡρακλῆ ἀπὸ τοῦ βραχίονος.

— Ἔλα, κύριε Ἱερώνυμε, εἶπε. Κανεὶς δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἐδῶ, μέχρις ὅτου ἡ ἀνάκρισις... Ἔπειτα δὲν εἶνε, βλέπεις, ἐδῶ ἐκείνη ποῦ ζητεῖς.

Ἐξῆλθον, καὶ ὁ Νοὲλ ἔκλεισε καλῶς τὴν θύραν. Εὗρε δὲ ἐν τῇ αὐλῇ τὸν πρὸ μικροῦ ἐλθόντα Λοβεδύ, πρὸς ὃν ἐλάλει σιγὰ μὲν ἀλλὰ ζωηρῶς, καὶ ἐπιτιμῶν αὐτὸν προδήλως, ὁ λοχαγὸς Δεβάρ.

— Ἔλα τώρα, λοχαγέ, ἀπήντησεν ὁ Ἕκτωρ μετὰ τῆς συνήθους αὐτοῦ ἐλαφρότητος, λυποῦμαι ὅτι κατεχράσθην τὴν ὑπομονήν σας... Ἀλλὰ μερικοὶ δὲν πειράζει νὰ περιμένουν. Ἔπειτα ὅ,τι ἐχάσαμεν τὸ κερδίζομεν ἐντὸς ὀλίγου.

Αἱ δικαιολογήσεις αὗται ἤρκεσαν κατ' ἀνάγκην, καὶ οἱ παρόντες ἐχωρίσθησαν εἰς δύο ὁμίλους.

Ἐνῷ δὲ ἐξετίθεντο εἰς τοὺς ἀνταγωνιστὰς οἱ ὅροι τῆς μάχης, ὁ Ἕκτωρ προσεποιεῖτο βαθυτάτην ἀδιαφορίαν καὶ ὁ Νοὲλ ἐνέκρινε πάντα διὰ νεύματος. Ὁ Ἡρακλῆς προύχώρησε καὶ αὐτός, διὰ νὰ ἴδῃ περὶ τίνος ἐπρόκειτο, ἀλλ' ὁ λοχαγὸς Δεβὰρ παρετήρησε τὴν παρουσίαν του.

— Πάλιν σύ; εἶπεν ὀργίλως· ἄ! πρέπει λοιπὸν νὰ σὲ διώξω ὅπως ξεύρω;

Ὁ λοχαγὸς ἐκράτει τὴν στιγμὴν ἐκείνην πιστόλιον, ἐφ' οὗ ἔθετε καψύλιον, ὁ δὲ Ἱερώνυμος, ὅστις, πλὴν ποδῶν καὶ γρόνθων, ἐφοβεῖτο πᾶν ἄλλο ὅπλον, ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ τῶν ἐρειπίων.

Ἀλλὰ θόρυβος ἀμέσως ἠκούσθη πολὺς ἐκ τοῦ μέρους ὅθεν ἐξῆλθε. Ἐφαίνετο θόρυβος ῥήξεως, καὶ συμμιγεῖς ἠκούοντο φωναὶ ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, φωναὶ ἀγανακτήσεως, ὀδύνης καὶ φόβου.

Μ' ὅλην τὴν σοβαρότητα τῆς ἀσχολίας αὐτῶν, ἀνταγωνισταὶ καὶ μάρτυρες ἔτειναν τὸ οὖς.

— Τί διάβολο εἶνε; ἠρώτησεν ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ.

— Κάτι δυστύχημα θὰ συνέβη! εἶπεν ἀνησύχως ὁ Νοέλ.

— Ἄ, μπᾶ! γυναῖκες μαλώνουν, ἀπήντησε περιφρονητικῶς ὁ Ἕκτωρ. Τί ἔχομεν νὰ κάμωμεν ἡμεῖς... τελειώνωμεν, κύριοι! Εἶνε ἄνθρωποι, εἰς τοὺς ὁποίους πᾶσα πρόφασις θὰ ἦτο ἀσπαστή, διὰ νὰ ἀναβληθῇ ὅ,τι εἶνε ἀναπόφευκτον· ἐγὼ ὅμως δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ χάνω τὸν καιρόν μου.

— Κύριοι, εἶπεν ὁ Νοέλ, κ' ἐγὼ παρακαλῶ νὰ τελειώνωμεν τὸ ταχύτερον.

Προσκληθέντες οὕτω οἱ μάρτυρες ἔσπευσαν νὰ συμπληρώσωσι τὰς παρασκευάς των. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὅπλα εἶχον γεμισθῆ, ἐκληρώθησαν αἱ θέσεις τῶν ἀντιπάλων, κ' ἐτοποθέτησαν ἑκάτερον αὐτῶν εἰς τὴν λαχοῦσαν θέσιν. Κρατοῦντες τὰ πιστόλια, ἀνέμενον ἀμφότεροι τὸ σύνθημα, ὅπως πυροβολήσωσιν, ὅτε θορυβώδης ὅμιλος εἰσώρμησεν εἰς τὴν αὐλήν.

Μαντεύει τις βεβαίως τίνες ἀπετέλουν αὐτόν. Ἐν πρώτοις ἡ Φακινέτα περιπόρφυρος, ἀπλανεῖς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς, κρατοῦσα δὲ εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸν δῆθεν υἱόν της, ὠρυόμενον πάσῃ δυνάμει. Ἔπειτα ἡ Ἰωσηφίνα, ἄτακτον ἔχουσα τὴν κόμην καὶ τὴν ἐσθῆτα κατεσχισμένην· μετ' αὐτὴν ὁ ὁδοστάτης, καθημαγμένον ἔχων τὸ πρόσωπον, καὶ τέλος ὁ Ἱερώνυμος, κραυγάζων καὶ χειρονομῶν. Ὁ Ἡρακλῆς εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν παλαιόν του μαθητὴν καὶ ἀπήτει αὐτὸν ἐντονώτατα, ἐντόνως δ' ἐπίσης ὑπερήσπιζεν αὐτὸν ἡ Φακινέτα. Ἡ Ἰωσηφίνα καὶ ὁ Γριβὲ εἶχον ταχθῆ ὑπὲρ τῆς παράφρονος, κ' ἐκ τούτου ἡ θορυβώδης λογομαχία.

Πάντες οὗτοι οὐδόλως ὑπώπτευον τὸν λόγον, ὅστις εἶχε συναγάγει ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τὸν Νοέλ, τὸν Ἕκτορα καὶ τοὺς μάρτυράς των. Ἐρρίφθησαν δὲ μεταξὺ τῶν δύο ἀνταγωνιστῶν, κινδυνεύοντες νὰ πυροβοληθῶσιν ἄνευ λόγου.

— Φύγε, κλέφτη, μασκαρᾶ,.. χαμένε! Ἐκραύγαζεν ἡ Φακινέτα ἐκτὸς ἑαυτῆς καὶ τρέχουσα ἔνθεν κακεῖθεν. Ἀμὴ δὲν θὰ σοῦ δώσω τὸ παιδί μου, τὸν Ἰάκωβόν μου, τὸ χρυσό μου, ποῦ τὸ ἔκλαψα τόσον καιρό! Ξεύρω ἐγὼ ἀπὸ ποῦ ἔρχεται... δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὴν μπαράκα σου, ψεύτη,.. ληστή,.. κακοῦργε! Μὴν ἔρχεσαι κοντάμου, γιατὶ σοῦ βγάζω τὰ μάτια!.. Τὸ παιδί μου δὲν σὲ ξεύρει.

— Ὄχι, ὄχι! δὲν πηγαίνω μὲ τὸ Γερώνυμο ἐγώ! ἐφώνει σφαδάζον τὸ παιδίον. Μοῦ στρήφει τὸ κόκκαλα.. μ' ἔδερνε,.. καὶ δὲν μοὔδιδε γλυκά.. Δὲν πάω μαζή του!

— Καλοί μου κύριοι, ἔλεγεν ὁ σχοινοβάτης διὰ τῆς γλώσσης ἐκείνης ἣν μετεχειρίζετο ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς θεατὰς κατὰ τὰς παραστάσεις του, ἠμπορεῖτε νὰ βεβαιώσετε σεῖς ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ υἱός μου, ὁ Ζωζός, ὁ πασίγνωστος. Ἤθελα νὰ τοῦ μάθω τὴν ἐπιστήμην μου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπῆρε, βλέπετε, κακὸν δρόμον, καὶ

Digitized by Google

μᾶς ἀπελπίζει καὶ τοὺς δύο, ἐμένα καὶ τὴν σύζυγόν μου. Ἔφυγεν ἀπὸ φόβον μήπως τὸν τιμωρήσω, καὶ τὸν ηὗρε αὐτὴ ἡ γυναῖκα... τρελλὴ νομίζω.. ἡ ὁποία θέλει νὰ τὸν ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν πατρικήν μου φιλοστοργίαν... Ἀλλ' αὐτὰ δὲν περνοῦν σὲ μένα, κυρά! προσέθηκε χονδρύνων τὴν φωνήν του· νὰ μοῦ δώσῃς τὸ παιδί μου, καὶ 'ς τὴ στιγμή!

— Ἔλα πάρτο! ἀπήντησεν ἡ Φακινέτα, ἥτις εἶχεν ἀποθέσει τὸ παιδίον ἐγγὺς τοῦ τοίχου, καὶ καλύπτουσα αὐτὸ διὰ τοῦ σώματός της, ἵστατο πρὸ αὐτοῦ φοβερὰ τὸ ἦθος.

Ὁ Ἡρακλῆς ἠθέλησε νὰ προβῇ ἀπὸ λόγων εἰς ἔργα, ἀλλὰ παρενέβησαν ὁ Γριβὲ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ φύλακος.

— Ἀφοῦ ἡ Φακινέτα ὁρκίζεται, ὅτι εἶνε ὁ υἱός της ὁ Ἰάκωβος,ἐφώνησεν ἡ Ἰωσηφίνα.

— Πρέπει ν' ἀποδείξῃς, εἶπεν ὁ ὁδοστάτης, ὅτι ὁ μικρὸς αὐτὸς εἶνε δικός σου, καὶ δὲν τὸν ἔκλεψες οὔτε τὸν ἀγόρασες.

— Αἴ, μὲ παρασκοτίσατε! ἀνέκραξεν ὁ Ἡρακλῆς ἀγανακτήσας· ἐγὼ πέρνω τὸ δικό μου ὅπου τὸ εὕρω!

Καὶ ἐκινήθη ὅπως ἀπωθήσῃ τοὺς φράσσοντας αὐτῷ τὴν ὁδόν, ἀλλ' οἱ ἥρωες τῆς μονομαχίας καὶ οἱ μάρτυρές των προσέδραμον ἵν' ἀποβάλωσι τοῦ περιβόλου τοὺς παρεισάκτους.

— Σᾶς πῆρε ὁ διάβολος ἀλήθεια! θὰ μᾶς ἀφήσετε ἡσύχους; εἶπεν ὁ λοχαγὸς Δεβάρ στρέφων τὸν μύστακά του· μᾶς ἐζαλίσατε! Ἐμπρός! ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, κοπιάστε νὰ μαλώσετε ἀλλοῦ.

Κραυγαὶ παράφωνοι ἐκάλυψαν τὴν φωνήν του.

Ὁ δὲ Νοέλ, πλησιάσας εἰς τὸν ὁδοστάτην, εἶπεν αὐτῷ μετά τινος μομφῆς.

— Σύ, τί θέλεις ἐδῶ; Δὲν ἐννοεῖς ὅτι ἡ παρουσία σου αὐτὴν τὴν στιγμὴν μοῦ εἶνε πολὺ δυσάρεστος;

— Μὲ συγχωρεῖς, κύριε Νοέλ, εἶπε θορυβηθεὶς ὁ Γριβέ· ἀλλὰ κύτταξε πῶς μ' ἔκαμε αὐτὸς ὁ ἄθλιος παρισινός, διότι τοῦ παραπονέθην διὰ τὴν αὐθάδειάν του. Δὲν ἠμπορῶ ἐγὼ νὰ τὸ ὑποφέρω!

— Καὶ δὲν τοῦ ἔδωκες σὺ ἀφορμήν;

Ὁ ὁδοστάτης, ἀμηχανῶν, ἔμελλε ν' ἀπαντήσῃ, ὅτε ὁ λοχαγὸς Δεβάρ ὥρμησεν ἀκράτητος.

— Ὅλοι ἔξω! ἐφώνησε· ξεκουμβισθῆτε, νὰ μὴ τὸ μετανοήσετε! ἔξω, εἶπα! ἔξω γρήγορα!

Τὸ φοβερὸν αὐτοῦ ἦθος, πρὸ πάντων δὲ τὸ πιστόλιον ὅπερ ἐκράτει κατετρόμαξαν τοὺς νεήλυδας. Ἡ Ἰωσηφίνα, ὁ Γριβὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρακλῆς ἐξῆλθον τοῦ περιβόλου τῶν ἐρειπίων. Ἡ δὲ Φακινέτα, ἥτις εἶχεν ἀναλάβει τὸν υἱὸν αὐτῆς εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἀντὶ νὰ παρακολουθήσῃ τοὺς ἄλλους κατηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἀσύλου της, ἤνοιξεν αὐτὴν ὠθήσασα διὰ τοῦ ὤμου, καὶ ὥρμησεν ἐντὸς φωνοῦσα:

— Ἐγὼ εἶμαι 'ς τὸ σπίτι μου... ἐλᾶτε νὰ μὲ βγάλετε!

Καὶ ἠκούσθη σύρουσα τὸν μάνδαλον, ὅστις ἐφαίνετο στερεώτερος τοῦ κλείθρου.

Κενωθέντος οὕτω τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὁ λοχαγὸς ὑπέλαβε θριαμβευτικῶς:

— Δόξα τῷ θεῷ! Τώρα θ' ἀναπνεύσωμεν, ἐλπίζω. Ποτέ μου δὲν εἶδα τέτοιαν μονομαχίαν... Εἰς τὰς θέσεις σας λοιπόν, κύριοι, νὰ τελειώσωμεν πρὶν μᾶς ἔλθῃ πάλιν κανὲν ἄλλο ἐμπόδιον.

Οἱ δύο ἀντίπαλοι κατέλαβον πάλιν, χωρὶς ἄλλης προσκλήσεως, τὰς θέσεις των. Εἶχε συμφωνηθῆ νὰ πυροβολήσωσι συγχρόνως, εὐθὺς ὡς εἷς τῶν παρισταμένων ἤθελε κροτήσει τρεῖς τὰς χεῖράς του· ἀνετέθη δὲ τοῦτο εἰς τὸν ἰατρὸν Βουλλιέ.

Σιγὴ βαθεῖα,μόλις ταρασσομένη ὑπὸ ἐλαφροῦ θορύβου ἔξωθεν ἐρχομένου ἐπεκράτησεν ἐν τῇ αὐλῇ. Ὁ Ἕκτωρ δὲ καὶ ὁ Νοέλ,κρατοῦντες τὰ πιστόλια, ἀνέμενον τὸ σύνθημα.

Ὁ ἰατρὸς ἐκρότησε δὶς τὰς χεῖράς του βραδέως, ἵνα δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν ἄπειρον φίλον του νὰ σκοπεύσῃ. Ἡτοιμάζετο δὲ νὰ κροτήσῃ καὶ τρίτον, ὅτε φωνὴ ἠκούσθη:

— Σταματήσατε, ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου! Κανεὶς μὴ κινηθῇ!

Τέσσαρες δὲ χωροφύλακες, κρατοῦντες τὰ ξίφη των, εἰσώρμησαν εἰς τὴν αὐλὴν κ' ἐρρίφθησαν ταχέως μεταξὺ τῶν μονομάχων.

Τὸ αἰφνίδιον τοῦτο ἐμπόδιον προὐξένησε γενικὴν κατάπληξιν. Ἀγωνισταὶ καὶ μάρτυρες ἐθεώρουν ἀλλήλους, ὡσεὶ προσπαθοῦντες νὰ μαντεύσωσι τίς ἄρα εἶχεν εἰδοποιήσει τὴν ἔνοπλον δύναμιν. Ὁ Ἕκτωρ ἐπρόφερε φοβερὰν βλασφημίαν, καὶ εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν Νοέλ·

— Τώρα ἐννοῶ μερικῶν τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν. Εἶχεν εἰδοποιηθῇ ἡ ἀστυνομία.

— Κ' ἐγὼ ἐκπλήττομαι διὰ τοῦτο καὶ λυποῦμαι ὡς σεῖς, κύριε, εἶπεν ὁ Νοέλ διὰ φωνῆς πλήρους εἰλικρινείας. Οὐδέποτε δὲ θὰ ἐσυγχώρουν ἐκεῖνον, ὅστις ἔπαιξεν αὐτὸ τὸ ἄνοστον παιγνίδιον.

Οἱ χωροφύλακες εἶχον ὠφεληθῆ ἐκ τῆς πρώτης ἐκπλήξεως, ἵνα καταλάβωσι τὰ πιστόλια, δύο δὲ ἐξ αὐτῶν ἐτάχθησαν δεξιᾷ καὶ ἀριστερῇ τοῦ Ἕκτορος, ἐνῷ οἱ δύο ἄλλοι ἔπραττον τὸ αὐτὸ ἀπέναντι τοῦ Νοέλ.

— Τί εἶνε αὐτά, ἐνωμοτάρχα; ἠρώτησεν ἀγερώχως ὁ λοχαγὸς Δεβάρ. Ἐννοεῖτε νὰ συλλάβετε αὐτοὺς τοὺς κυρίους, δι' ἔγκλημα τὸ ὁποῖον ἀκόμη δὲν ἔπραξαν;

Digitized by Google

— Μὲ συγχωρεῖτε, λοχαγέ, ἀπήντησεν ὁ ἐνωμοτάρχης, φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὸν τρίκωχον πῖλόν του. Ἔχω διαταγάς... Ἂν οἱ κύριοι δίδουν τὸν λόγον των, ὅτι παραιτοῦν τὴν μονομαχίαν καὶ ἐπιστρέφουν ἥσυχα εἰς σπίτι των, τοὺς ἀφίνω, ἂν ὅμως ἐπιμένουν...

— Ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ δώσω τὸν λόγον μου, εἶπεν ὁρμητικῶς ὁ Ἕκτωρ. Προσεβλήθην, καὶ ὀφείλω νὰ ἐπιδιώξω διὰ παντὸς τρόπου τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ὕβρεως.

— Ἀφοῦ ὁ κύριος Λοβεδύ, ὑπέλαβε ψυχρότερον ἀλλ' ἐπίσης εὐσταθῶς ὁ Νοέλ, ἀρνεῖται νὰ δώσῃ τὸν λόγον του, δὲν ἠμπορῶ κ' ἐγὼ νὰ δώσω τὸν ἰδικόν μου.

— Τότε, κύριοι, ἀπήντησεν ὁ ἐνωμοτάρχης, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἔχωμεν προσωρινῶς ὑπὸ ἐπιτήρησιν. Δύο ἄνδρες θὰ συνοδεύσουν τὸν Κ. Λοβεδύ, ὁ δὲ ἄλλος κ' ἐγὼ θὰ παρακολουθήσωμεν τὸν Κ. Λετελιέ· ἡ ἐπιτήρησις θὰ διαρκέσῃ ἐν ὅσῳ θὰ ὑπάρχῃ φόβος μονομαχίας.

Ἡ ἀξίωσις αὕτη τῶν χωροφυλάκων διήγειρε ζωηροτάτην πρὸς τοὺς παρισταμένους συζήτησιν, ἐπέμενε δὲ ἰδίως ἀνθιστάμενος ὁ λοχαγὸς Δεβάρ, ἕνεκα τοῦ παλαιοῦ του στρατιωτικοῦ βαθμοῦ. Ὁ ἐνωμοτάρχης τῷ εἶπε τέλος ξηρῶς.

— Λοχαγέ, ἐδώσατε ἄλλοτε διαταγάς, καὶ γνωρίζετε ὅτι πρέπει νὰ ἦνε σεβασταί. Ἔχω κ' ἐγὼ διαταγήν, καὶ θὰ τὴν καταστήσω σεβαστήν,.. καὶ πρὸς σᾶς ἀκόμη, ἂν ἦνε ἀνάγκη.

Ὁ λοχαγὸς ἡτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλ' ὁ ἀδελφός του ἔσπευσε νὰ τὸν ἀποσύρῃ κατ' ἰδίαν, ἐξηγήσας εἰς αὐτὸν τὸν κίνδυνον οἱασδήποτε ἀντιστάσεως.

Ἐν τούτοις ἡ Φακινέτα, παρακολουθουμένη πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἀναποδράστου Ζωζοῦ, εἶχεν ἐξέλθει τοῦ καταφυγίου της,ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῆς παρουσίας τῶν χωροφυλάκων. Ὁ Γριβὲ καὶ ἡ Ἰωσηφίνα ἐπέστρεψαν ἐπίσης, καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ἱερώνυμος, ὅστις ἤρχισε νὰ πιστεύῃ ὅτι τινὰ τῶν ἐγκλημάτων του ἠγνόει ἡ δικαιοσύνη, ἀνεφάνη συντόμως. Ἀλλὰ Φακινέτα καὶ Ἡρακλῆς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἦνε ἀντιμέτωποι, χωρὶς ν' ἀναγεννηθῇ ἡ ἔρις.

Ὠφελούμενος ἐκ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ ὑπαξιωματικὸς ὡμίλει μετὰ τοῦ Νοέλ, ὁ Ἱερώνυμος ἐπλησίασεν εἰς αὐτόν, κρατῶν τὸν πῖλόν του:

— Μὲ συμπάθειο κύριε ἐνωματάρχα, εἶπε γλυκερῶς, κάμετέ μου τὴν καλωσύνην, σᾶς παρακαλῶ πολύ, νὰ διατάξετε αὐτὴν τὴν γυναῖκα—κ' ἐδείκνυε τὴν Φακινέταν—νὰ μοῦ δώσῃ ἀμέσως πίσω τὸ ἀγόρι μου,.. ποῦ μοῦ τὸ ἐσούφρωσε. Μὲ γνωρίζετε.. καὶ τὸ γνωρίζετε· ἀπαντηθήκαμεν καὶ ἄλλη φορά. Μποροῦσα νὰ τὸ πάρω μὲ τὴν βίαν· ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ἐναντιωθῶ εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ἐγὼ τὴν χωροφυλακὴν τὴν ἀγαπῶ καὶ τὴν σέβομαι,.. καὶ ἂν εἴχατε τὴν καλωσύνην...

— Ναί, ναί!... σὲ γνωρίζω, ἀπήντησεν ὁ ἐνωματάρχης, καθὼς καὶ τὸν μικρὸν αὐτόν, ποῦ ἔκαμνε τοῦμπαις καὶ περιπατοῦσε μὲ τὰ χέρια.. Γιατὶ Φακινέτα, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος εἰς τὴν παράφρονα, δὲν δίδεις τὸ παιδὶ εἰς τὸν πατέρα του;

Ἡ Φακινέτα, ἥτις περιεπάτει θριαμβευτικῶς ἀνέλαβε πάλιν θέσιν ἀμύνης, καὶ περιεπτύχθη τὸ παιδίον,ὡς ἔπραττε συνήθως ἐν ὥρᾳ κινδύνου.

— Μὴν τὸν πιστεύῃς,ἐνωματάρχη, ἐφώνησε· μὴ τὸν πιστεύῃς αὐτὸν τὸν ἀπατεῶνα, τὸν ἀγύρτη,.. τὴν κακὴ γλῶσσα! Λέγει πῶς εἶνε παιδί του, καὶ 'μπορεῖ κανεὶς νὰ γελασθῇ ἀπὸ τὴν πρώτη ματιά.. Ἀλλὰ ἐγὼ νὰ σοῦ πῶ τὴν πᾶσαν ἀλήθεια. Εἶνε ὁ Ἰακωβός μου, ποῦ πέθανε τόρα ἐδῶ και δέκα χρόνια, καὶ κατέβη πάλι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ διὰ τὸ χατῆρι μου.. Ἐγὼ τὸν ἀνεγνώρισα ἀμέσως, καθὼς καὶ ὁ πατέρας του, ποῦ εἶνε ἄνθρωπος σημαντικός.. Δὲν εἶνε φῶς φανερό; Τόρα θὰ μᾶς ξεφορτωθῇ, πιστεύω, αὐτὸς ὁ *σαλτιμπάγκος*!

Παρὰ πάσας ὅμως αὐτὰς τὰς φαεινὰς ἐξηγήσεις, ὁ ἐνωμοτάρχης δὲν ἐφαίνετο ἐντελῶς φωτισθείς. Ἀλλ' ἡ Φακινέτα ἔτυχεν ἐπικουρίας ἐκ τῶν παρισταμένων.

— Ὅσοι εἶδαν ἄλλοτε τὸ παιδὶ τῆς Φακινέτας, εἶπεν ἡ Ἰωσηφίνα, λέγουν πῶς τὸ ἀγόρι αὐτὸ μοιάζει πολὺ μὲ τὸν Ἰάκωβο.

— Καὶ ἠμπορεῖ ὁ σχοινοβάτης νὰ τὸ ἔκλεψε τὸ παιδί. Ξεύρετε, κύριε ἐνωματάρχη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε ὕποπτοι.

Ὁ Ἡρακλῆς ἀπέστρεψε στενοχωρημένος τὴν κεφαλήν· ἀλλ' εἶπε μετ' ἐπιπλάστου περιφρονήσεως:

— Ἐννοεῖτε, κύριε ἐνωματάρχη,ὅτι εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα ἐγὼ ἀπάντησιν δὲν δίδω. Ἐπαναλαμβάνω μόνον, ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ Ζωζός μου, ὁ ἐξαρθρωμένος, τὸν ὁποῖον ἀνέτρεφα διὰ τὴν καλλιτεχνίαν καὶ διὰ τὴν διασκέδασιν τοῦ ἀξιοτίμου κοινοῦ.

— Εἶνε ὁ υἱός μου ὁ Ἰάκωβος! ἐφώνησεν ἡ Φακινέτα.

Ὁ ἀγαθὸς ἐνωματάρχης ἐφαίνετο λίαν ἀμηχανῶν· μὴ ἔχων δὲ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος, ὅπως κρίνῃ μεταξὺ πατρὸς τοσοῦτον βεβαίου καὶ μητρὸς τοσοῦτον πεπεισμένης, ἀνέκραξεν ἀδημονῶν:

— Μὰ τὴν πίστιν μου δὲν καταλαμβάνω τίποτε.. Πηγαίνετε εἰς τὸν κύριον εἰρηνοδίκην, εἰς τὴν Βωβραί, ν' ἀποφασίσῃ.. Ἔχω ἄλλαις δουλειαίς.

Ἡ ἀρνησιδικία αὕτη ἀπήλπισε τὸν Ἡρακλῆ, προὐξένησε δὲ μεγίστην χαρὰν εἰς τὴν Φακινέταν. Ὁ Ἱερώνυμος, ὡρίμως σκεφθείς, οὐδεμίαν εἶχε διάθεσιν νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον δικα-

Digitized by Google

στοῦ ἐφ' οἱῳδήποτε λόγῳ· τὴν δυσαρέσκειάν του αὐτὴν ἡ Φακινέτα τὴν παρετήρησε.

— Τόρα ποῦ ἔχω ἐγὼ μαζή μου, ἀνέκραξε καγχάζουσα, τοὺς κυρίους χωροφύλακας, δοκίμασε, ἂν ἀγαπᾷς, νὰ μοῦ πάρῃς τὸ παιδί μου.

Φοβουμένη δὲ μὴ ὁ Ἱερώνυμος ὠφεληθῇ ἐξ εὐκαιρίας τινὸς καὶ μεταχειρισθῇ τὴν βίαν, διωλίσθησεν ἐπιδεξίως διὰ τῶν παρισταμένων καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ θησαυροῦ της.

Κατὰ τὴν μικρὰν ταύτην σκηνὴν ὁ λοχαγὸς Δεβάρ ἐφαίνετο περιφερόμενος ἀδιαφόρως μεταξὺ τῶν παρισταμένων καὶ ἀποτείνων λόγους τινὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν Λοβεδὺ καὶ κατόπιν εἰς τὸν Νοέλ. Ὁ ἐνωμοτάρχης ὑπέλαβε γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ, ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς δύο ἀνταγωνιστάς.

— Ἐλᾶτε, κύριοι,.. ἀποσυρθῆτε σᾶς παρακαλῶ, καὶ θὰ περιορισθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ σᾶς παρακολουθήσωμεν μόνον ἀπὸ μακράν, διὰ νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι πηγαίνει καθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλέως δὲν θὰ μᾶς ξεφορτωθῆτε εὔκολα, σᾶς βεβαιώνω.

Ὁ Ἕκτωρ ἔκλεισε τὸν ὀφθαλμόν, στραφεὶς πρὸς τὸν Νοέλ, καὶ εἶπε μετὰ φαινομένης ἐγκαρτερήσεως:

— Τί νὰ γείνῃ! ἀφοῦ δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμω ἀλλέως, ἐπιστρέφω εἰς τὸ Βλινύ.

— Κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Νοὲλ ἀνταποκρινόμενος ὁμοίως εἰς τὸ νεῦμα, ἐπιστρέφω εἰς Βωβραί.

— Αὐτὸ μ' ἀρκεῖ.

Ἡτοιμάσθησαν δὲ νὰ καταλίπωσι τὰ ἐρείπια, κ' ἐχωρίσθησαν πάλιν εἰς δύο ὁμίλους. Ὁ μὲν τοῦ Λοβεδὺ ἐφρουρεῖτο ὑπὸ τῶν δύο χωροφυλάκων· τὸν δὲ τοῦ Νοὲλ ἔμελλε νὰ συνοδεύσῃ ὁ ἐνωμοτάρχης καὶ εἷς χωροφύλαξ. Πρὶν ὅμως ἀποχωρισθῶσιν, ὁ Γριβέ, ὅστις ἔμενε τέως κατὰ μέρος, ἐπλησίασεν εἰς τὸν ὑπαξιωματικόν:

— Κύριε, ἠρώτησε, θ' ἀφήσετε τὸν κύριον Λοβεδὺ νὰ φύγῃ;

— Βέβαια.

— Ἐγὼ ἐναντιώνομαι, κύριε ἐνωμοτάρχα. Καταμηνύω τὸν κύριον Ἕκτορα Λοβεδύ... κυττάξτε πῶς μ' ἐκτύπησε μ' αὐτὸ τὸ μικρὸ ραβδὶ ποῦ κρατεῖ· κυττάξτε... εἶνε φρέσκο ἀκόμη...

Καὶ ἔδειξε τὰς δύο αἱματηρὰς πληγάς, αἵτινες ἐχάρασσον τὸ πρόσωπόν του.

Μετὰ λύπης ὅμως ἀναγράφομεν, ὅτι ἡ μορφὴ τοῦ χωροφύλακος δὲν ἐξέφρασε ζωηράν τινα συμπάθειαν

— Ὦ! εἶπε· καλὰ σοῦ ταῖς ἐκατάφερεν... Ἀλλὰ τί θέλεις νὰ κάμω;

— Τί θέλω νὰ κάμῃς; Νὰ συλλάβῃς τὸν Κ. Λοβεδὺ καὶ νὰ τὸν πάγῃς φυλακή! Ἐπαναλαμβάνω, τὸν καταμηνύω,.. ὑπογράφω ὅ,τι εἶνε ἀνάγκη.. Εἶμαι δημόσιος ὑπάλληλος ἐγώ, καὶ κτηματίας· δὲν μὲ μεταχειρίζονται ἔτσι.. Πιάσε τον λοιπόν, καὶ γρήγορα.

Προσέθηκε δὲ σιγὰ καὶ ταχέως.

— Πρόσεχε, ἐνωμοτάρχη! θέλουν νὰ ξαναρχίσουν!

Ὁ ὑπαξιωματικὸς τῆς χωροφυλακῆς δὲν ὑπώπτευε τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Γριβὲ ὑπὲρ τοῦ φίλου του. Οὐχ ἧττον ἀπήντησε σοβαρώτερον·

— Δὲν ἔχω διαταγήν· δὲν ἠμπορῶ νὰ φυλακίσω κανένα χωρὶς ἔνταλμα, ἐκτὸς ἐπ' αὐτοφώρῳ... Ἂν δὲ ὁ Κ. Λοβεδὺ ἀρνεῖται...

— Δὲν ἀρνοῦμαι διόλου! ἐφώνησεν ὁ Ἕκτωρ, καὶ εἶμαι μάλιστα ἕτοιμος νὰ ξαναρχίσω, ἂν τολμήσῃ νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ ὅπως μοῦ ὡμίλησε.

— Τὸν ἀκοῦς; ὑπέλαβεν εὔθυμος ὁ Γριβέ. Ὄχι μόνον ὁμολογεῖ ἀλλὰ καὶ φοβερίζει.

— Ἂν πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν του, τότε βλέπομεν. Ἀλλέως δὲν ἔχεις ἄλλο, παρὰ νὰ καταφύγῃς εἰς τὴν εἰσαγγελίαν.. Κύριοι, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ἕκτορα καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, εἶσθε ἐλεύθεροι νὰ ἀναχωρήσετε.

Ὁ Ἕκτωρ ἀπεχαιρέτισε γελῶν σαρκαστικῶς καὶ ἀπεμακρύνθη μετὰ τῶν μαρτύρων του· παρηκολούθουν δὲ μακρόθεν οἱ δύο χωροφύλακες, ὅπως βεβαιωθῶσιν ὅτι ἐπέστρεφε πραγματικῶς εἰς τὸν πύργον τοῦ Βλινύ.

Ὁ ὁδοστάτης ἔμενεν ἐνεός, κατάπληκτος, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ πῶς τοιοῦτον εἶχεν ἀποτέλεσμα ἡ καταμήνυσίς του.

— Καὶ τόρα λοιπόν, ἐφώνησεν ἐκρηγνύμενος τέλος, θὰ ταῖς κάμω ἐγὼ φυλαχτὸ ταὶς ραβδιαὶς ποῦ ἔφαγα; Τὸν ἄφησαν νὰ φύγῃ κατευχαριστημένος, καὶ θαρροῦν πῶς εὐχαριστήθηκα κ' ἐγώ; Ὄχι μὰ τὸν θεὸν καὶ μὰ τὸν διάβολον! Καὶ ἀφοῦ εἶνε ἔτσι, ἐγὼ τὸν ξεπληρόνω μὲ τὸ χέρι μου, τὸν ψαλιδοκέρη!

Κ' ἔδραμεν ἔξω τῶν ἐρειπίων.

— Πρόσεξε, ἀγαπητέ! ἐφώνησεν εἰς αὐτὸν ὁ ἐνωμοτάρχης· θὰ ἦνε ἔγκλημα ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ θὰ πᾷς ἐσὺ φυλακή!

— Μοῦ εἶνε ἀδιάφορον, ἀπήντησε ὁ Γριβὲ χωρὶς νὰ ἐπιστραφῇ.

— Γριβέ! φίλε μου Γριβέ! ἐκραύγασε καὶ ὁ Νοέλ, συλλογίσου τί θὰ κάμῃς! Γύρισε ὀπίσω, σὲ παρακαλῶ.. Ἄκουσέ με!

Ἀλλ' ὁ ὁδοστάτης, εἴτε διότι δὲν ἤκουεν εἴτε διότι δὲν ἤσκει πλέον ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν ἡ φωνὴ τοῦ φίλου του, ἐξηκολούθησε τρέχων. Ὁ Νοὲλ ἠθέλησε νὰ τὸν καταδιώξῃ, ἵν' ἀποπειραθῇ νὰ τὸν φέρῃ ὀπίσω, ἀλλ' ὁ ἐνωμοτάρχης ἀντέστη.

— Αὐτὸ εἶν' ἐναντίον εἰς τὰς συμφωνίας μας, κύριε Λετελιέ, εἶπε. Δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ ὑπάγετε ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος μὲ τὸν Κ. Λοβεδύ. Ἔπειτα, μὴν ἔχετε ἀνησυχίαν. Ὁ φίλος

Digitized by Google

σας ὁ δδοστάτης εἶνε ἐξημμένος αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἀλλ' εἶνε πρακτικὸς καὶ θετικὸς ἄνθρωπος, καὶ δὲν θὰ κάμῃ ἀνοησίαν. Ἐκτὸς τούτου ὁ Κ. Λοβεδὺ ἔχει τόρα καλὴν συνοδείαν, ἠμπορεῖ δὲ καὶ μόνος του νὰ ὑπερασπισθῇ.

Αἱ σκέψεις αὗται καθησύχασαν τὸν Νοέλ, καὶ ἡ προσοχή του ἐτράπη πρὸς ἄλλα συμφέροντα, ἅτινα ἐξηκολούθουν νὰ τὸν ἀπασχολῶσι, καίτοι ἦτο τοσοῦτον σοβαρὰ ἡ προσωπική του θέσις.

— Τί ἔγεινεν ἡ Φακινέτα; ἠρώτησεν, ἡ τρελλὴ ἐκείνη, ἡ ὁποία ἦτον ἐδῶ πρὸ ὀλίγου μ' ἕνα παιδί;

— Ἡ Φακινέτα, ἀπήντησεν ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ, ἀνεχώρησε, κ' ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ, ἀγαπητέ μου Νοέλ, νὰ εἴχαμεν κάμει τὸ ἴδιον, διότι οἱ ἀσθενεῖς μου μὲ περιμένουν εἰς Βωβραί.

— Ναί, ἔφυγεν, ὑπέλαβεν ὁ ἐνωμοτάρχης, κ' ἔφυγε μαζή της καὶ ὁ χονδρὸς ἐκεῖνος σχοινοβάτης, ὁ ὁποῖος δὲν μοῦ ἤρεσε διόλου.. Φοβοῦμαι πῶς κάτι θὰ συμβῇ πάλιν μεταξύ των δι' ἐκεῖνο τὸ παλῃόπαιδο! Ἀλλ' ἐνόσῳ δὲν ζητοῦμαι, δὲν ἔχω ν' ἀναμιχθῶ! Εἰς τὴν ὀργήν, ἀλήθεια! Εἶνε τόρα κάμποσαις ὥραις, ὅλο φωναί, καὶ φιλονεικίαι, καὶ μονομαχίαι, καὶ κτυπήματα καὶ ξυλίσματα εἰς αὐτὸν τὸν τόπον... καταντᾷ ἀνυπόφορον!

Καὶ ὁ χρηστὸς χωροφύλαξ ἐσπόγγισε τὸ μέτωπόν του.

— Πρὶν ὅμως ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πόλιν, κύριε ἐνωμοτάρχα, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, θὰ σᾶς παρακαλέσω, καθὼς καὶ αὐτοὺς τοὺς κυρίους, νὰ προβῶμεν ὁμοῦ εἰς μερικὰς ἐρεύνας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν ἴσως μεγίστην σημασίαν.

Οἱ παριστάμενοι ἐθεώρησαν ἀλλήλους ἔκπληκτοι.

— Περὶ τίνος πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ ὑπαξιωματικός.

— Ἐλᾶτ' ἐδῶ.

Καὶ ὁ Νοέλ κατηυθύνθη πρὸς τὸ καταφύγιον, ὅθεν πρὸ μικροῦ ἐξῆλθεν ἡ Φακινέτα, ἤνοιξεν αὐτὸ ἀκόπως, καὶ εἰσῆλθε, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἄλλων.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Ἦλθεν ἡ καυστικὴ τοῦ θέρους ὥρα. Ἐν ᾧ πνιγηρὸν καὶ βαρὺ θάλπος ἐκνευρίζει τὸ σῶμα, ἀσφυκτιῶντες δ' ὀνειροπολοῦμεν γαλανὴν θάλασσαν φλοισβίζουσαν καὶ δροσερὰν ποντιάδα αὔραν, ἢ παχεῖαν σκιὰν πρασίνου φυλλώματος καὶ ρυάκιον κελαρύζον διὰ τῆς χλόης, οἱ θερισταὶ ἐργάζονται ἀργαλέως ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπὸ τὰς φλογερὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις, ἐν τῇ ἀσφυκτικῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῶν σχολείων. Εἶνε ἐποχὴ θερισμοῦ καὶ διὰ τοὺς πρώτους καὶ διὰ τοὺς δευτέρους. Ἡ γῆ καὶ αἱ κεφαλαὶ ἀποδίδουσι τὸ προϊὸν αὐτῶν. Πρὸς ἐπίτασιν τῆς ὁμοιότητος οἱ ἀγροὶ μετὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ δρεπάνου ὁμοιάζουσι πρὸς ξανθότριχας κεφαλὰς κεκαρμένας ἐν χρῷ. Ἑτέρωθεν οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι, ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς αὐτῶν λόγοις, προσωνυμοῦσι τὰς ἐξετάσεις ***πνευματικὸν ἀμητὸν*** καὶ τὰς προόδους τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἐν τῇ τεχνολογίᾳ καὶ τῇ ἱερᾷ ἱστορίᾳ ***διανοητικὰ λήϊα***.

* *
*

Ἀληθὴς θερισμός· ποῖαι προπαρασκευαί! Ἡ ἐργασία ὁλοκλήρου τοῦ ἔτους ἀπολήγει εἰς τὰς ἐξετάσεις.

Ὁ γεωργὸς ἀροτριᾷ καὶ σπείρει, ἀποθέτων δὲ τὰς ἐλπίδας του εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, ἀρκεῖται ἐξετάζων τὸν ὁρίζοντα, φοβούμενος ἢ ἀνυπομόνως καραδοκῶν τὰ βροχοφόρα νέφη, καὶ παρὰ τὴν ἑστίαν του καθήμενος ὀνειρεύεται ὑψηλὰς θημωνίας χρυσῶν σταχύων. Προσδοκᾷ καὶ ἐλπίζει· ἀλλ' οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ· ὁ ἄρτος τῶν τέκνων του εἶνε παραδεδομένος εἰς τὴν κανονικὴν ἀλλὰ καὶ ἀσυνείδητον καὶ τυφλὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως. Ὁ διδάσκαλος ὅμως ἐργάζεται ἐλευθέρως, ἀκαταπαύστως, κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον, ἀπ' ἀρχῆς μεχρι τέλους, διὰ τὸν ἰδικόν του θερισμόν.

Μῆνας ὁλοκλήρους παρασκευάζονται διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ διὰ τὰς ἐξετάσεις. Φθάνει τέλος ἡ ἐπίσημος ἡμέρα. Τὴν ἐξύμνησαν οἱ ποιηταὶ τῶν σχολείων, τὴν ἐδόξασαν οἱ μελοποιοί. Εἷς ἀποκαλεῖ αὐτὴν ***φοβερὰν ἡμέραν***, εἶδός τι μικρᾶς τελευταίας κρίσεως, ἕτερος παρίστησι τοὺς μαθητὰς ἀναφωνοῦντας: «Λαμπρὰ σήμερον ἡμέρα ἀνατέλλει δι' ἡμᾶς» καὶ ἕπεται ὁμοιοκαταληξία εἰς *τιμάς*· διότι αἱ ἐξετάσεις θεωροῦνται ἀγών, στάδιον δόξης, ἐν ᾧ ὁ ἀγωνιζόμενος δύναται νὰ κερδίσῃ στέφανον δάφνης, νὰ ἐπευφημηθῇ ὡς νικητής, νὰ φανῇ ἄξιος τῆς προγονικῆς εὐκλείας.

* *
*

Καὶ πῶς νὰ μὴ ἐξιδανικευθῶσιν αἱ ἐξετάσεις; Τὴν ὡρισμένην Κυριακὴν τοῦ Ἰουνίου, ἐν πόλεσι καὶ χωρίοις, τὸ σχολεῖον ξεσκονισμένον, σφογγαρισμένον, ἐστολισμένον, μὲ δάφνας καὶ μυρσίνας, καὶ τὰς εἰκόνας τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἀναμένει τὰς ἀρχάς, τὸν νομάρχην ἢ τὸν ἔπαρχον, τὸν ἐπίσκοπον ἢ τὸν πρωτόπαπαν, τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν· καὶ μεταβαί-

Digitized by Google

νουσι πάντες καὶ πᾶσαι μὲ τὰ ἑορτάσιμά των ἐνδύματα, κάθηνται ἐν μεγαλοπρεπείᾳ ἐπὶ τῶν καθεκλῶν, αἵτινες συνελέχθησαν ἔκ τινων αἰθουσῶν, ψάλλεται ᾆσμά τι παμπάλαιον ἢ νέον, κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ διδασκάλου, ἐκφωνοῦνται ἐρρίνως προαιώνιοί τινες κοινοτοπίαι περὶ τῆς ἀξίας τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐκπολιτιστικῆς δυνάμεως τῆς παιδείας καὶ ἄρχεται ἡ ἐπίσημος τελετή.

Καὶ ἀκούουσιν οἱ παρευρισκόμενοι δέκατον, εἰκοστὸν ἴσως ἔτος, εἰς πόσας ἡμέρας ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, καὶ τί θὰ γείνῃ ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου ὅταν κοπῇ· καὶ τὰ παιδία μὲ κυριακάτικην φωνὴν ἀπαντῶσιν ὁτὲ μὲν ζωηρὰ καὶ μετὰ παιδικῆς χάριτος, ὁτὲ δὲ τεθορυβημένα ἐκ τοῦ βάρους τῶν ἐπ' αὐτῶν προσηλωμένων βλεμμάτων, προσπαθοῦντα νὰ συναγάγωσι τὰς ἐκφευγούσας ἀναμνήσεις των· καὶ ὁ διδάσκαλος μειδιᾷ αὐταρέσκως· καὶ οἱ παριστάμενοι γονεῖς ἀκτινοβολοῦσιν ἐξ ἀγαλλιάσεως, μειδιῶσιν εὐδαιμόνως, ρίπτουσι βλέμματα ἀνεκλαλήτου στοργῆς ἐπὶ τῶν προσφιλῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα ἐλίκνισαν τόσον μικρὰ ἐν τῇ ἀγκάλῃ των καὶ τώρα κατήντησαν νὰ εἰξεύρουν τόσα πράγματα! Τί φιλήματα! τί χαρά! Οἱ γονεῖς λησμονοῦσι τὰς ἀταξίας τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων των πρὸ τοῦ θριάμβου των, τὰ παιδία λησμονοῦσι τὰ ἐπὶ τοῦ θρανίου καρδιοκτύπιά των. Πάντες ἀπέρχονται ὡς ἐξ ἑορτῆς σπανίας, τῆς ὁποίας θὰ διατηρῶσι τὴν θελκτικὴν ἀνάμνησιν μέχρι τοῦ προσεχοῦς Ἰουνίου, ὁπόταν πάλιν θέλει ἐπαναληφθῇ.

* *
*

Καὶ διατί νὰ μὴ περιβληθῇ ἑορτάσιμον αἴγλην ἡ ἡμέρα ἐκείνη; Ὅλα εἶνε ἔκτακτα καὶ πρωτοφανῆ ἀπὸ τῆς καθαριότητος τοῦ σχολείου μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ κυρίου ἐπάρχου· αἱ δάφναι ἐκεῖναι καὶ αἱ μυρσίναι, αἱ σημαῖαι ἐκεῖναι καὶ αἱ εἰκόνες, καὶ τὰ ἑορτάσιμα παρδαλὰ χρώματα τοῦ πλήθους μονονοὺ φωνὴν ἀφιᾶσι ὅτι ἔκτακτόν τι συμβαίνει· αἱ δὲ μετὰ τὰς ἐξετάσεις ἐπερχόμεναι παύσεις καθιστῶσιν αὐτὰς οἱονεὶ ἐπίσημον σταθμόν, ὅπου περατοῦται τὸ σχολικὸν ἔτος. Ἀλλ' ἐξ ἁπλοῦ τέρματος τῶν ἐτησίων σπουδῶν μεταβάλλονται εἰς σκοπὸν αὐτῶν· ἡ δὲ παίδευσις ἡμῶν κατήντησεν, ἐν πολλοῖς, νὰ μὴ ἔχῃ ἄλλον σκοπὸν ἢ τὴν ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν ἐπίδειξιν.

Ὡς δ' ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα τοῦτο ἦτο ἀναπόφευκτον. Αἱ ἀμαθεῖς διδάσκαλοι, οἱ ἀγύρται διδάσκαλοι, ἀγωνίζονται νὰ *ρίψωσι σκόνιν* τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κληθέντων· ἐκ τῆς κωμῳδίας ἐκείνης τῶν ἐρωταποκρίσεων μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητῶν ἐξαρτᾶται ἡ ὑπόληψις, ἡ θέσις, ὁ ἄρτος, τὸ μέλλον τῶν πρώτων, καὶ πῶς νὰ μὴ φροντίζωσι περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς κωμῳδίας ταύτης;

Ἀλλὰ καὶ οἱ εὐσυνείδητοι διδάσκαλοι, οἱ βδελυσσόμενοι τὴν ἀπάτην, ὡς βδελύσσονται οἱ ἔντιμοι ἄνδρες τὸ ψευδὲς χρῶμα ἐπὶ τοῦ μύστακος αὐτῶν καὶ αἱ ἔντιμοι γυναῖκες τὰ ψευδῆ στήθη, εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ παρασύρωνται ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τῆς ἐποχῆς. Οὐδεμία ἀρχή, οὐδεμία ἐπιτροπή, οὐδεὶς γονεὺς ἐπεσκέφθη αὐτοὺς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος, κατὰ τὰς κοπιώδεις ἡμέρας τῆς ἐργασίας. Οὐδεὶς ἦλθε ν' ἀκούσῃ τί διδάσκουσι, πῶς τὸ διδάσκουσι. Πάντες δ' ἔρχονται ἐπισήμως τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὁπότε συνήθως γίνεται ἐσπευσμένος τις καὶ ἄτακτος ἔλεγχος τῶν δεδιδαγμένων, ὁπότε ἡ συστολὴ τοῦ διδασκάλου ἢ τοῦ μαθητοῦ ἡ δειλία, πρὸ τοῦ τόσου συνηγμένου πλήθους, ἀποδεικνύουσιν αὐτοὺς πολλάκις ἥττονας ἑαυτῶν, ἔρχονται νὰ μορφώσωσι συνοπτικῶς γνώμην περὶ τῆς ἀξίας, τῆς φιλοπονίας, τῆς μεθόδου τῶν διδασκόντων.

Θὰ ἦσαν ἄντικρυς ἠλίθιοι οὗτοι ἂν ἐν τῇ ἐκπαιδευτικῇ ἡμῶν ταύτῃ Ἀπόκρεῳ δὲν μεταμφιέννυντο ὁμοίως ἐπὶ τὸ ἐπιδεικτικώτερον. Ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, αἵτινες καίπερ μὴ θέλουσαι νὰ μολύνωσι τὰ χείλη αὐτῶν διὰ ψεύδους, ἀναγκάζονται ν' ἀποκρύπτωσιν ἔτη τινὰ τῆς ζωῆς των, διότι ἐκ τῆς σχηματισθείσης πεποιθήσεως ὅτι πάντα τὰ θήλεα κάμνουσι τόσον τοῖς εἴκοσιν ἔκπτωσιν ἐπὶ τῆς ἡλικίας των, αὗται ἂν ὡμολόγουν τ' ἀληθῆ των ἔτη γινομένης νοερῶς τῆς προσθήκης ὑπὸ τῶν ἀκουόντων, θὰ παρίσταντο πέντε ἢ καὶ πλείονα ἔτη μεγαλείτεραι. Αἱ ἀρχαί, οἱ γονεῖς, οἱ κηδεμόνες, ἐννοοῦσι νὰ ἐπισκέπτωνται ἐπισήμως τὸ σχολεῖον, καὶ οἱ διδάσκαλοι τοὺς ὑποδέχονται ἐπισήμως. Καί, ὡς διακοσμοῦσι τὸ σχολεῖον, διακοσμοῦσι καὶ τὰ ζωντανὰ ἔπιπλά των· στιλβοῦσι σκωριῶντάς τινας τῆς γραμματικῆς κανόνας, ἐκκονίζουσιν ὀλίγα προβλήματα, διευθετοῦσι πόλεις τινὰς εὐρωπαϊκάς, ῥίπτουσι βλέμμα εὐαρεσκείας ἐπὶ τοῦ συνόλου καὶ ἀναμένουσι τὰς ἐπισκέψεις τρίβοντες τὰς χεῖράς των. Τὸ κακὸν δεινοῦται ὁσημέραι· ὁ ἑορταστικὸς καὶ ἐπιδεικτικὸς χαρακτὴρ ἀπερρόφησε σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν τὸ πνεῦμα τῶν ἐξετάσεων. Ἐσχάτως εἴδομεν τὸ ἑξῆς παράδοξον ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ἑλλάδος. Μέχρι μεσημβρίας ἐγίνοντο ἐξετάσεις εἰς τὰ κατακαϋμένα μαθήματα, μετὰ μεσημβρίαν δὲ παραστάσεις ἑλληνικῶν, γαλλικῶν, ἀγγλικῶν κωμῳδιῶν, ἐνώπιον πολυχρίθμου κεκλημένου πλήθους. Ἦτο conservatoire τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο; ἦσαν κἂν ἡμέραι Ἀπόκρεω; ἦσαν ἐξετάσεις ἀπαγγελίας αἱ παραστάσεις ἐκεῖναι; ὄχι· ἐγίνοντο ἁπλῶς πρὸς τέρψιν

Digitized by Google

τοῦ κοινοῦ, διὰ ν' ἀπέλθωσιν ηὐχαριστημένοι οἱ γονεῖς· ἀλλὰ πόσον χρόνον ἐδαπάνησαν πρὸς ἄσκησιν αἱ μαθήτριαι, χρόνον πολύτιμον, χρόνον κλαπέντα ἀπὸ τῶν μαθημάτων, καὶ δὴ τὰς παραμονὰς τῶν ἐξετάσεων; πλὴν τούτου αἱ συχναὶ ἐν κωμικῷ ἀμφιεσμῷ πρὸ τοῦ πλήθους ἐμφανίσεις, ἡ θαρραλέα ἐκστόμισις φράσεων ἀστείων καὶ τολμηρῶν, ἡ παρῳδησις κ' ἐπὶ τὸ γελοιότερον ἀπομίμησις κοινωνικῶν τινων ἐλαττωμάτων δὲν ἀφαιροῦσι τὸ παρθενικὸν ἐκεῖνο θέλγητρον τῆς αἰδοῦς, δὲν διαρρηγνύουσι τὸ τόσον ἀραχνοϋφὲς ἐκεῖνο τῶν νεανίδων κόσμημα;

Ἀλλ' ἀδιάφορον. Ἡ ἐπίδειξις δὲν πρέπει νὰ λείψῃ. Γίνεται νὰ περατωθῶσι ψυχρῶς καὶ ἀηδῶς αἱ ἐξετάσεις; Μήπως ἀπὸ τῶν χαριεστάτων ψελλισμῶν τῶν νηπίων μέχρι τῆς μουσικῆς ἐκτελέσεως μέλους τινὸς τοῦ Σοπὲν ὑπὸ ἁβρῶν δεσποινίδων τὰ πάντα δὲν ἔχουσι χαρακτῆρα θεαματικόν;

* *
*

Ἀλλὰ τίς ἀποτίνει τὰς δαπάνας τῶν θεαμάτων τούτων;

Τὰς δαπάνας ταύτας, αἵτινες εἶνε φεῦ! ἀνυπολόγιστοι, ἀποτίνουσι τὰ δυστυχῆ παιδάρια, οἱ ἀφελεῖς ὑποκριταὶ τῆς κωμῳδίας, ἀποτίνουσιν οἱ γονεῖς, οἵτινες, οἱ ταλαίπωροι, ἀπέρχονται καταμαγευμένοι ἐκ τῶν προόδων τοῦ τέκνου των, πεπεισμένοι ὅτι ἐπλούτισαν τὸ ἔθνος των μὲ μίαν μεγαλοφυΐαν—ὦ! πόσαι μεγαλοφυΐαι ἀπέμειναν ἐπὶ τῶν μαθητικῶν θρανίων!—ἀποτίνει ἡ τάλαινα κοινωνία ἣν κατεπλημμύρησεν ἡ ἡμιμάθεια καὶ ἐπιπολαιότης, καὶ ἡ μανία τοῦ «πρὸς τὸ θεαθῆναι.»

* *
*

Ὑπολογίσατε καὶ κρίνατε.

Τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἀριθμεῖ, ὡς γνωστόν, τὰς περισσοτέρας ἑορτάς· προσθέσατε εἰς ταύτας τὰς Κυριακάς, τὰς διακοπὰς τῶν Χριστουγέννων, καὶ τοῦ Πάσχα καὶ τὰς τριμήνους σχεδὸν παύσεις τοῦ θέρους, καὶ θέλετε εὕρῃ ὅτι ἐργάσιμοι ἡμέραι ὑπολείπονται μόλις ἓξ μῆνες· ἀλλὰ καὶ οὗτοι οὐχὶ συνεχεῖς, ἄνευ διαλειμμάτων, ὅπως ἡ κἂν δυνατὸν νὰ γείνῃ σύντονος καὶ ἐνδελεχὴς ἐργασία· αἱ ἑορταὶ ἀνοίγονται ὡς λάκκοι καὶ τὰ μαθήματα ὁμοιάζουσι πρὸς χάρρον ὑπὸ φοβερῶν ἀνατιναγμῶν συγκλονούμενον.

Πάντες οἱ διανοητικῶς ἐργαζόμενοι γινώσκουσιν ἐκ πείρας πόσον ἐξ ὀλιγοχρονίου διακοπῆς τῆς ἐργασίας ἐκτροχιάζεται τὸ πνεῦμα. Τοῦτο γινώσκουσι καὶ οἱ ἐργάται, οἵτινες τὴν ἐπαύριον τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἑορτῶν νωθροὶ καὶ βαρεῖς κινοῦσιν ἐπὶ τὸ ἔργον, ἀπολέσαντες τὴν δραστηριότητα ἣν συνεκράτει ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν καὶ τοῖς βραχίοσιν ἡ συνήθεια.

Πόσας τοιαύτας ἐκνευριστικὰς ἐπαύριον ἀργίας ἀριθμεῖ ὁ μαθητής! Διὰ σπασμωδικῆς λοιπὸν ἐργασίας, φθάνομεν τέλος εἰς τὸν Ἀπρίλιον. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς τούτου ἄρχεται ὑποφώσκουσα εἰς τὸν σχολικὸν ὁρίζοντα ἡ μεγάλη καὶ λαμπροφόρος ἡμέρα τῶν ἐξετάσεων.

Ἄρχονται τότε αἱ περιώνυμοι ἐπαναλήψεις· ἀρκεῖ πλέον ὅσον ἐσταδιοδρόμησαν οἱ μαθηταί. Μεταβολή! στρέφουσι πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὸν διανυθέντα δρόμον. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐπαρκῆ ὅσα ἔμαθον· ἀδιάφορον· πρέπει ν' ἀναμασσήσωσι τὰ δεδιδαγμένα, ὡς τὰ μηρυκαστικὰ τὴν καταποθεῖσαν τροφήν, διὰ τὴν ἡμέραν *ἐκείνην*.

Ἡ δὲ κατεσπευσμένη αὕτη ἐργασία, ἡ καταναγκαστικὴ αὕτη ἐπαύξησις τῶν τακτικῶν ὡρῶν τῆς μελέτης συμπίπτει οὐχὶ πρὸς τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς καυστικοὺς ὑπὸ τὸ μεσημβρινὸν ἡμῶν κλίμα μῆνας, ὅτε οὐχὶ πρόσθετός τις ἀλλ' ἡ συνήθης ἀσχολία καθίσταται ἐπίπονος καὶ βαρεῖα. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ αἱ χλωρωτικαὶ μορφαὶ τῶν ἐξεταζομένων, καὶ τὰ ἐσβεσμένα βλέμματά των, καὶ τὰ ἐξέχοντα μῆλα τῶν λιποσάρκων μορφῶν των...

* *
*

Πρὸς τί δὲ ἡ τηλικαύτη τῶν ἐξετάσεων πομπή;

Ἀφ' οὗ ἑορτάζομεν μετὰ τόσης ἐπισημότητος τὴν ἡμέραν τῆς λογοδοσίας τῶν γραμμάτων, φροντίζομεν ἆρά γε, διὰ νὰ ὦμεν συνεπεῖς τοὐλάχιστον, ἀληθῶς περὶ τῶν γραμμάτων τούτων;

Ὦ! πᾶσαι ἐκεῖναι αἱ ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις, οἱ λόγοι, καὶ τὰ ᾄσματα ἔγειναν καὶ γίνονται διὰ νὰ μείνωμεν ἡμιμαθεῖς, καὶ ἀπαιδαγώγητοι, καὶ ἀμόρφωτοι τὸ ἦθος καὶ τὴν καρδίαν· διὰ νὰ ἔχωμεν φοιτητὰς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἀνορθογραφοῦντας καὶ ῥαβδομαχοῦντας, διὰ νὰ ἔχωμεν διπλωματούχους πλαγγόνας μεμιλτωμένας μὲ ὀλίγα γαλλικά, τόσα ὥστε νὰ μὴ καταδέχωνται νὰ ὁμιλοῦν τὴν γλῶσσάν μας, καὶ μὲ ὀλίγον κλειδοκύμβαλον, τόσον ὥστε νὰ παρενοχλῶσι τὴν γειτονεῖαν, καὶ ἐντελῶς ἀπαρασκεύους πρὸς τὸν ὕψιστον ἐν τῇ κοινωνίᾳ προορισμὸν τῆς γυναικός, διὰ νὰ ἔχωμεν λαὸν ἀγράμματον, λαὸν ἀπολίτιστον! Τί ἑορτάζομεν λοιπὸν ἀπὸ τόσων δεκαετηρίδων; Τί πανηγυρίζομεν λοιπὸν ἕκαστον ἔτος;

* *
*

Πολύ, παρὰ πολύ, στοιχίζει ἡ πολυτέλεια αὕτη τῶν ἐξετάσεων. Ὁ πολύτιμος χρόνος δαπανᾶται κατὰ τὸ πλεῖστον — τί ὠφελοῦσιν αἱ

Digitized by Google

σπάνιαι ἐξαιρέσεις;—οὐχὶ πρὸς ἀληθῆ παίδευσιν ἢ μόρφωσιν, οὐχὶ πρὸς συστηματικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν ἑλληνοπαίδων, οἵαν τὸ ἔθνος ἀξιοῖ παρὰ τῶν σχολείων, ἀλλὰ διὰ κατεσπευσμένην τινὰ ἐξόφλησιν τῶν μαθητικῶν λογαριασμῶν τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων, καὶ προβιβασμὸν εἰς ἀνωτέραν τάξιν, ἢ διὰ νὰ ἐμφανισθῶσι τὰ παιδάρια καὶ ἐπιδείξωσι γνώσεις ἃς δὲν ἔχουσι, καὶ μὲ στόμφον, μὲ φωνὴν ψευδῆ, μὲ χειρονομίας ψευδεῖς, ἀπαγγείλωσι κακόζηλόν τι ποίημα. Διὰ ταῦτα γίνονται αἱ ἐξετάσεις, ἢ καὶ διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν ἐπαύριον ἐν ταῖς ἐφημερίσι: «Ὁ εὐφυέστατος μικρὸς Α διέπρεψεν εἰς τὰ μαθήματα καὶ ἐδέχθη τὰ ἐνθουσιώδη συγχαρητήρια πάντων τῶν παρισταμένων.—Ἡ χαριεστάτη δεσποινὶς Β ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου διὰ τὸ μοναδικὸν πνεῦμά της· — ὁ μικρὸς Γ ἐθριάμβευσε· τί παιδί, Θεέ μου, τί παιδί! — Ἀλλ' ἡ μικροῦλα Δ μὲ τὰ μεγάλα γλαρὰ μάτια της καὶ τὴν ξανθὴν κόμην της; αὐτὴ πλέον ἐτρέλλανε τὸν κόσμον μὲ τὰς ἀπαντήσεις της!»

Βεβαίως εἶνε ἄξιοι εὐγνωμοσύνης οἱ κύριοι οὗτοι καὶ αἱ κυρίαι διότι εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ μελετήσωσι τὰ μαθήματά των!...Τίς δὲ συλλογίζεται ἂν στρεβλοῦται ἐκ τρυφερᾶς ῥίζης ὁ χαρακτὴρ τῶν παιδίων τούτων, ἂν ἐγκεντρίζηται εἰς τὰς φλέβας των ὁ ἰὸς τῆς ματαιοδοξίας, ἡ τῆς *ρεκλάμας* μανία;

* *
*

Καὶ τὸ συμπέρασμα;

Ἰδοὺ αὐτό:

Εἶνε ζήτημα οὐ μόνον ἐκπαιδευτικόν, ἀλλὰ ζήτημα βαθέως κοινωνικόν, ζήτημα ἐξόχως ἐθνικὸν ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τῶν ἐξετάσεων ὁ ἐπιδεικτικὸς αὐτῶν ἀμφιεσμός. Νὰ διατηρήσωσιν αἱ ἐξετάσεις αὐστηρὸν χαρακτῆρα ἐλέγχου, καὶ οὐχὶ παιγνιώδη καὶ ἑορταστικόν, νὰ λάβωσι τύπον σοβαρᾶς εὐθύνης ἀφ' οὗ πρόκειται περὶ αὐτῆς τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἔθνους. Οἱ γονεῖς, οἱ ἐνδιαφερόμενοι περὶ τῶν προόδων τῶν τέκνων των, ἂς ἀφιερῶσι μίαν ἢ δύο ὥρας τὸν μῆνα εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ σχολείου καὶ ἂς μὴ περιμένωσι τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων διὰ νὰ ἴδωσι τί ἔμαθεν ὁ υἱός ἢ ἡ θυγάτηρ των, καὶ ἀναγκάζουσιν οὕτω τοὺς διδασκάλους νὰ τοὺς φενακίζωσιν· οἱ βαθμοὶ τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰσὶν ἀπατηλὰ συμπτώσεως ἀποτελέσματα ἂς μὴ ἔχωσιν οὐδεμίαν σημασίαν ἐπὶ τοῦ προβιβασμοῦ τῶν μαθητῶν. Ἀνατιθεμένης δὲ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων εἰς εἰδικοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Κράτους, οἱ ἐπιθεωρηταὶ συχνῶς καὶ ἀπροσδοκήτως ἂς ἐμφανίζωνται εἰς τὰ σχολεῖα ὅπως καταλαμβάνωσι λειτουργοῦσαν τὴν σχολικὴν μηχανήν, καὶ ἐξακριβῶσιν ἂν σκοπίμως κινῆται ἡ πλήττῃ μόνον τὸ κενὸν ὡς ἀνεμόμυλος οὐδὲν ἀλέθων.

Αἱ ἐξετάσεις ἂς γείνωσιν ἀληθεῖς ἐξετάσεις· ἀρκεῖ ὅσον ἐξεφυλλίσθησαν, ἀρκεῖ ὅσον ἐγένοντο θέαμα.

Α. Π. Κ.

ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΕΝ ΔΡΕΣΔΗ[1]

7—15 Μαΐου 1887

[Σημειώσεις φιλανθοῦς]

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ἐν ὑελοσκεπεῖ θερμοκηπίῳ φυλάττονται σπάνια φυτὰ θερμῶν κλιμάτων. Ἡ ἐντὸς τοῦ διαμερίσματος τούτου ἀτμόσφαιρα, ἀτμώδης καὶ θερμή, διότι ἄσβεστον καίει πῦρ ἐντός, ὁμοιάζει λουτρῶνα καὶ ὁ θεατὴς πνίγεται ἐκεῖ καὶ περιρρέεται ὑπὸ ἱδρῶτος.

Μεταξὺ τῶν περικαλλῶν διὰ τὰ φύλλα αὐτῶν ἐξέχουσι τὰ *Ἱερογλυφικά*, καλούμενα οὕτω, διότι ἐπὶ τῶν μακρῶν σπαθοειδῶν φύλλων φέρουσιν ἄπειρα σημεῖα καταλογάδην ἐντετυπωμένα καὶ ἀληθῶς παρεμφερῆ πρὸς ἱερογλυφικὰς ἐπιγραφάς. *Πάνδανοι*, *Λατάνιαι*, *Ἱματόφυλλα*, *Κλείανθοι*, *Ἰνδικαὶ Ἀμαρυλλίδες*, *Ὀδοντόγλωσσα τῆς Κολομβίας*, βρίθουσιν ἐκεῖ.

Ἰδιαιτέρως ἄξιοι θαυμασμοῦ εἶνε οἱ *Ἀνοικτόχειλοι*, καλλιτεχνικώτατα μικρὰ φυτὰ ὧν τὰ φύλλα ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τῆς Κυκλαμιᾶς, ἀλλ' εἶνε πολὺ λεπτότερον ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξειργασμένα καὶ ποικιλώτατα· δέκα ἕως δώδεκα εἰδῶν. Δὲν πιστεύει τις παρατηρῶν ταῦτα ὅτι εἶνε φυσικά· αἱ ἐπὶ τοῦ κυματοειδοῦς στιλπνοῦ πρασίνου διαγεγραμμέναι πολύπλοκοι ἶνες μόνον διὰ μεταξίνης πολυχρώμου κλωστῆς ἦτο δυνατὸν νὰ κεντηθῶσιν ἐπὶ σηρικοῦ ἢ ἐπικρόκου.

Ἐντὸς μικροτέρου διαχωρίσματος ἐκτίθενται οἱ *Κάκτοι*. Ἴσως ἀπεχώρισαν τὰ ἀκανθωτὰ ταῦτα τέρατα, ἵνα μὴ κακοποιήσωσιν ἐκ ζηλοτυπίας τὰ ἄλλα περικαλλῆ φυτά. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ αἰσθάνομαι ἀποτροπίασιν πρὸς τὰ κακόσχημα ταῦτα βλαστήματα, ἅτινα εἶνε ὅ τι ὁ ἀκανθόχοιρος ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν χερσαίων ζώων καὶ ὁ ἐχῖνος μεταξὺ τῶν θαλασσίων. Ἀλλ' ἡ βασιλὶς ἐν μέσῳ ὅλων τῶν ἐν τῷ θερμοκηπίῳ φυτῶν βεβαίως εἶνε *Βιγόνιά* τις ἡ καλουμένη *Μαργαρίτης τῆς Βραζιλίας*, ἐπιδεικνύουσα μετὰ δικαίας ὑπερηφανίας τὰ καρδιόσχημα φύλλα της χρυσοποίκιλτα καὶ ἀργυροπάρυφα.

* * *

Παρατρέχω τὰς ἐντὸς ἄλλων διαμερισμάτων

Digitized by Google

Ἀζαλέας καὶ τὰ *Ροδόδενδρα*· οὐδὲ πολλῆς προσοχῆς ἄξιαι εἶνε αἱ συλλογαὶ τῶν *Καμελιῶν*. Ἄλλως ὁμολογῶ ὅτι οὐδόλως συμπαθῶ τὰ οἱονεὶ μαρμαρωμένα ταῦτα ἄνθη, ἐμβλήματα τῆς ἐπιδεικτικῆς, ἀλλ' ἀχάριτος καὶ μωρᾶς καλλονῆς.

Αἱ ἐρυθροπράσιναι *Δράκαιναι* τανύουσι τὰ μακρά των φύλα ἀπειλητικά· καὶ εἶνε τόσον πολλαί, ὅσαι εἰς τὰ δημώδη παραμύθια.

Μικραὶ *Ἐρεῖκαι*, ἐν αἷς καὶ λευκανθεῖς, πυκνοῦνται εἰς μικροσκοπικὸν δάσος, *Ἀνθούρια* ἐρυθρανθῆ περιελίσσουσι τὰς ἀπὸ τῶν ἀνθέων των προβαλλούσας οὐρὰς ὡς οὐρὰς χοιριδίων, *Κολεὸς ψυχοειδὴς* προβάλλει φύλλα μετὰ τοσαύτης λαμπρότητος ἐζωγραφημένα, ὡς νὰ τῷ ἐδώρησαν οἱ πολυχρωμότατοι τοῦ ἔαρος ψυχαὶ τὰς πτέρυγάς των ἵνα στολισθῇ. Καὶ ἀπὸ τῆς πέραν ἄκρας, ὡς πᾶσα ἀληθινὴ καλλονὴ καὶ χάρις, ἀγγέλλουσι διὰ τῆς εὐώδους ἀναπνοῆς τὴν παρουσίαν των αἱ ἡδυπαθεῖς τῆς Ἰταλίας κόραι, αἱ ἁβραὶ καὶ δροσεραὶ *Γαρδένιαι*. Τὰ ἀρώματα, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, εἶνε ἐξεγερτικὰ τῆς ἀναμνήσεως· κ' ἐκ τοῦ ἀρώματος τῶν ἀλαβαστρίνων Γαρδενιῶν ἡ ἀνάμνησις τῆς Ἰταλίας διῆλθεν ὡς μετέωρον πρὸ τοῦ λογισμοῦ μου: αἱ περικαλλεῖς τῆς Βολωνίας δέσποιναι, τὰ βενετικὰ κωδωνοστάσια, αἱ κραυγαὶ τῶν γονδολιέρων....

Τὰ *Γλυξίνια* εἶνε εὔμορφα διὰ τὰ χρώματα τὰ τόσῳ ζωντανά, ἀλλὰ χάσκουσιν ὡς στόματα ἠλιθίων. Τὰ *Κινεράρια* ὁμοιάζουσι τόσον πρὸς τὰ ἤδη ἐν συρμῷ μικρὰ κεντημένα ῥινόμακτρα τῶν κυριῶν, ὥστε πολλῶν δύνανται νὰ ληφθῶσι καὶ ὡς ὑποδείγματα γλωσσίδων τὰ ἐρυθροπάρυφα καὶ κυανοπάρυφα πέταλα. Τὰ δὲ *Καλτσολάρια* μὲ τὰ μαγικά των κιτρινόστικτα χρώματα καὶ τὸ παράδοξον κοχλιοειδὲς σχῆμα νομίζει τις ὅτι εἶνε μικροὶ κόσσυμβοι ἐκ δέρματος ὄφεων καὶ ἄλλων ἑρπετῶν!

Θαυμαστὴ εἶνε ἡ ἐκ Λονδίνου συλλογὴ ὀρχεοειδῶν κατέχουσα ὁλόκληρον πλευρὰν περιπτέρου καὶ διεσκευασμένη μετ' ἰδιαζούσης βρετανικῆς τελειότητος.

Μεταξὺ τῶν σπανίων φυτῶν ἐκτίθενται ἐντὸς γαστρῶν καὶ νάννοι τινὲς ἠνθισμέναι λεμονέαι. Παρ' ἡμῖν θὰ ἐθεωροῦντο ἄξιαι τοῦ σαρώθρου τοῦ ὁδοκαθαριστοῦ, ἐνταῦθα ἐκρίθησαν ἄξια ἀργυροῦ βραβείου. Καθ' ἣν στιγμὴν παρερχόμενος προσέβλεπον μετ' οἴκτου τὰ πενιχρὰ δενδρύλλια, χαριεστάτη Τευτονὶς ὑφ' ὅλως ἀντιθέτου αἰσθήματος ὠθουμένη ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν ἵν' ἀναπνεύσῃ τὸ γλίσχρον αὐτῶν ἄρωμα.

— Σᾶς ἀρέσουν τἄνθη τῆς λεμονιᾶς; ἠρώτησα.

— Ὦ, πολύ! ἀπήντησεν ἐκείνη μετὰ τῆς συνήθους γερμανικῆς ἀφελείας.

Τοῦτο μ' ἐθράσυνε:

—Ἠθέλατε νὰ φορέσετε στέφανον ἀπὸ τέτοια ἄνθη;

Μὲ προσέβλεψε μὴ ἐννοήσασα εὐθύς, ἀλλ' ἐκ τοῦ μειδιάματός μου μαντεύσασα τὸν ὑπαινιγμόν, ἠρυθρίασε καὶ ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν λαθραίως γελῶσα. Τί ἐσήμαινε τοῦτο; Ναὶ ἢ ὄχι!...

* * *

Τὸ τμῆμα τῆς Ἀνθοδετικῆς καταλαμβάνει ἴδιον κομψὸν περίπτερον. Ἐκεῖ στέφανοι πολυπληθεῖς ἐκ φύλλων ἢ ἀνθῶν, καὶ παντοειδῆ ἀνθόπλεκτα ἢ ἀνθοστόλιστα σχήματα: πλοῖα, ἀλεξίβροχα, πλαίσια καθρεπτῶν ἐκ μυοσωτίδων, κόσυμβοι, ψιττακὸς οὗ τὰ πτερὰ εἶνε τόσα πέταλα ποικίλων ἀνθῶν, μεγάλοι ἀνθόπλεκτοι τάπητες, ἅμαξαι ἀνθοπληθεῖς ὑπὸ περιστερῶν ἐλαυνόμεναι, φύλλα ἀγρίων δένδρων μετὰ τέχνης καὶ χάριτος πεπλεγμένα, βελούδινα προσκεφάλαια κεντημένα διὰ δρεπτῶν ἀνθῶν, ἐνώτια, περιδέραια, ψέλλια λεπτουργημένα ἐκ λεπτεπιλέπτων κλαδίσκων, φύλλων καὶ ἀνθῶν, ὅ,τι τέλος δύναται νὰ ἐπινοήσῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐκ φυτῶν κατεσκευασμένον. Τὸ κακὸν εἶνε ὅτι τὰ τοιαῦτα προωρισμένα ἐπ' ὀλίγον μόνον νὰ θάλωσι μόλις τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ τὴν δευτέραν ἦσαν ἀξιοθέατα, κατόπιν δ' ἐμαράνθησαν καὶ περὶ τὸ τέλος τῆς ἐκθέσεως κατήντησαν χορταρικὰ διὰ τὸ μαγειρεῖον. Προκειμένου περὶ ἀνθοδετικῆς τέχνης σημειωτέον ὅτι ἐκ τῶν πόλεων ὑπερέχουσιν ἡ Βιέννη καὶ ἡ Λειψία, ὑπολείπεται δὲ τὸ Βερολῖνον καὶ ἡ Δρέσδη. Παρ' ἡμῖν ἡ τέχνη τοῦ συμπλέκειν φιλοκάλως ἄνθη καὶ φύλλα διατελεῖ εἰς νηπιώδη ἀληθῶς κατάστασιν· αἱ ἀθηναϊκαὶ ἀνθοδέσμαι αἱ ἐπὶ πασσάλων πωλούμεναι ὁμοιάζουσι μᾶλλον ψήκτρας καὶ σάρωθρα—καὶ ὅμως ἔχομεν τόσα ὡραῖα ἄνθη!

Ἀσφυκτιῶν ἐκ τοῦ πεπυκνωμένου ἀρώματος, ὅπερ ἀνέπνευσα ὑπὸ τὰ σκηνώματα διαγκωνιζόμενος ἐκεῖ μέσῳ πυκνοῦ πλήθους, διψῶ ἀνοικτὸν ἀέρα καὶ προτιμῶ νὰ περιεργασθῶ τὰ ἐν ὑπαίθρῳ ἐκθέματα τῆς κηπουρικῆς βιομηχανίας πρὶν εἰσέλθω εἰς τὰ ὑπολειπόμενα πέντε ἢ ἓξ περίπτερα.

* * *

Καὶ πρῶτον λίμνη μικρὰ μετὰ πίδακος κατεσκευάσθη ἐν τῷ κέντρῳ ὅπως λειτουργοῦσιν ἐν αὐτῇ ὑδραυλικὰ μηχανήματα, ἐν δὲ τῇ λίμνῃ φαίνονται ἐπιπλέουσαι καὶ νῆσσαι καὶ χῆνες τεχνηταὶ ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεος. Τὰ ὕδατα τῆς λίμνης φέρονται δι' αὐλάκων πρὸς διαφόρους διευθύνσεις, καὶ αἱ αὔλακες αὗται

Digitized by Google

ζεύγνυνται διὰ παντοειδῶν μικρῶν γεφυρῶν ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου καλλιτεχνικώτατα ἐξειργασμένων. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ γέφυραι εἶνε ἐκθέματα διαφόρων καταστημάτων. Περὶ τὰς ὄχθας τῆς μικρᾶς λίμνης εἰσὶ πεπηγμέναι πλεῖσται μικραὶ σκιάδες ἐκ λινοῦ ὑφάσματος εἰς σχῆμα σκηνῶν στρατιωτικῶν ἢ ἀλεξηλίων κομψόταται καὶ χρήσιμοι ὅπως ἐν κήπῳ εὑρίσκει τις σκιὰν ὑπ' αὐτάς. Μακροὺς στοίχους ἀποτελοῦσι τὰ ποικιλόσχημα καθίσματα κήπων καὶ δενδροστοιχιῶν ἐκ πλεκτῶν κλάδων, ἐκ σχοινίου καὶ ξύλου, ἐκ σιδήρου κλπ. Ἕπονται παντοῖα κιγκλιδώματα, πλέγματα διὰ τὰ ἀναρριχώμενα φυτά, ἐργαλεῖα σκαφῆς, κοντοὶ μετὰ χρυσῶν σφαιρῶν, ὡς οἱ τῶν σημαιῶν, πρὸς στήριξιν δενδρυλλίων καὶ φυτῶν εὐθυτενῶν. Τῇδε κἀκεῖσε μέσῳ τῶν φυλλωμάτων τοῦ κήπου στίλβουσι καινουργῆ περίπτερα, κροτοῦσι τὰ ἔμβολα μηχανῶν ἀρδευτικῶν καί, τὸ κάλλιστον, ἱδρυθεὶς προχείρως μικρὸς καταρράκτης ἐκ τεχνητῶν βράχων ἐκχέει παφλάζοντα τὰ ὕδατα ἅτινα δαψιλεύει αὐτῷ ἰσχυροτάτη ἀντλία.

Χιλιάδες γαστρῶν, σωλήνων, μικρῶν στύλων πρὸς διακόσμησιν κήπων, πηλίνων ἀγαλμάτων κλπ. πληροῦσι τὰς πέριξ χλοερὰς τοῦ κήπου ἐκτάσεις. Παρ' ἑκάστῳ δὲ τῶν ἐκθεμάτων εἰδικὸς τοῦ καταστήματος ἀντιπρόσωπος δίδει πᾶσαν ζητουμένην σχετικὴν ὁδηγίαν καὶ διανέμει ἐντύπους καὶ εἰκονογραφημένας ἀγγελίας κατὰ μυριάδας.

* * *

Ἐκ τῶν ὑπολειπομένων περιπτέρων τὸ καλούμενον ***Βασιλικὸν Περίπτερον*** εἶνε ὑπὲρ πάντα φιλοκάλως ἱδρυμένον, περιέχει δὲ μόνον αἴθουσαν λαμπρῶς διακεκοσμημένην, ἐν ᾗ παρέμειναν οἱ βασιλεῖς τῆς Σαξονίας κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς Ἐκθέσεως.

Τὸ ***Φιλολογικὸν Περίπτερον*** περιλαμβάνει συγγράμματα ἀναγόμενα εἰς τὴν κηπουρικήν, ἐφημερίδας εἰδικάς, λευκώματα, σχέδια κήπων, ἐπαύλεων, ἀνθοκομείων, εἰκόνας φυτῶν ἐκ τῆς φύσεως εἰλημμένας πρὸς διδασκαλίαν. Ἐκτίθεται δ' ἐν αὐτῷ καὶ μεγάλη εἰκὼν τοῦ Σαξονικοῦ στέμματος ὅλη ἐκ πολυχρώμων μικρῶν σπόρων φυτῶν κατεσκευασμένη. Οἱ σπόροι εἶνε ἀληθῶς μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ τέχνης ἀκριβέστατα ἐπικεκολλημένοι καὶ ἡ εἰκὼν φαίνεται ὡς κεντημένη διὰ μικροτάτων ὑελίνων χανδρῶν. Ἐν τῷ περιπτέρῳ τούτῳ ἐκτίθενται εἰς θέαν καὶ τὰ τιμητικὰ δῶρα ἡγεμόνων, πόλεων καὶ συλλόγων.

Χαμηλόν τι περίπτερον, τὸ ὁποῖον παρέλειψα νὰ ἴδω πρότερον, ὁμοιάζει ἔνδον μαγικὸν ἄντρον, διότι ἐθωρακίσθη ὅλον διὰ φλοιῶν γηραιῶν δρυῶν τεχνικώτατα συνηρμοσμένων, καὶ κορμοὶ δὲ σεσηπότες καὶ ἔνδον κοῦφοι ἐστήθησαν ἐν εἴδει στύλων ἐφ' ὧν χλοάζουσι βρυώδη φυτά. Ἀναπνέων τις ἐντὸς αὐτοῦ ὀσμὴν εὐρωτιῶντος ξύλου μεμιγμένην μεθ' ὑγρασίας κ' ἐλαφροῦ ἀρώματος ἀνθῶν ἀγνώστων, νομίζει ἀληθῶς ὅτι ἀποπλανηθεὶς εὑρίσκεται εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, ὡς ἄλλος Τανχόϋζερ τῆς γερμανικῆς παραδόσεως καὶ προσμένει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ προβάλωσι Νύμφαι καὶ Σάτυροι.

* * *

Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ποιήσεως φέρομαι αἴφνης εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀπὸ τοῦ ἄντρου τῆς Ἀφροδίτης... εἰς τὸ τμῆμα τῶν μηχανῶν, σκευῶν, ἐργαλείων κλπ.

Ἐν τῷ εὐρυτάτῳ τούτῳ οἰκήματι δὲν εἶνε πλέον ἔκθεσις, ἀλλ' ἀγορά. Ὄχι μόνον διὰ τὸ εἶδος τῶν ἐκθεμάτων, ἀλλὰ καὶ διότι πολλοὶ τῶν ἐκθετῶν πωλοῦσι τοιαῦτα ἐκ τῶν πολλαπλῶν Καὶ τί δὲν εἶνε ἐκεῖ; Μηχαναὶ ἀρδευτικαὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι, ὧν τινες λειτουργοῦσι δι' ἀεριόφωτος· κηπουρικὰ βαρόμετρα, ὑγρόμετρα, θερμόμετρα· κλαδευτικὰ καὶ ποτιστικὰ ἐργαλεῖα πάσης ἐπινοίας· ἀνθοδόχαι πήλιναι, ὑέλιναι, ξύλιναι, ἐκ πορσελάνης—κυκεὼν ὅλος! Παρέχει τεχνητὰ ἄνθη ἀπὸ πελωρίων θυσσάνων μέχρι λεπτοτάτων δεσμίδων, ἀπὸ τῶν πρὸς διακόσμησιν τοίχων προωρισμένων μέχρι τῶν στολισμῶν γυναικείων πίλων. Ἐντὸς ὑελίνων ἑρμαρίων πλήρης συλλογὴ τεχνητῶν μήλων καὶ ἀπίων ὅλων τῶν εἰδῶν, ἐν πλήρει φυσικότητος δρόσῳ. Ἐντὸς ἄλλων θηκῶν συλλογαὶ ξηρῶν ἀνθῶν. Παρ' αὐταῖς συλλογαὶ ἐντόμων φυτοφθόρων. Ἀλλαχοῦ σχοινία καὶ νήματα καὶ κλωσταὶ λεπτόταται ἐξ ἰνῶν δένδρων κατάλληλοι ὅπως δένωνται διὰ τούτων τὰ φυτὰ πρὸς πασσάλους ἢ κιγκλίδας. Ξύλινα ὁμοιώματα ἀνθοκομείων, ἀγροκηπίων, θερμοκηπίων, ἀπαράλλακτα ὡς τὰ παιδικὰ ἀθύρματα. Τράπεζαι γεύματος καταλλήλως κεκοσμημέναι δι' ἀνθῶν. Καὶ τέλος μικρὰ ἐργαλεῖα μαγειρείου πρὸς καθαρισμὸν καρπῶν καὶ γεωμήλων καὶ εὐφυεστάτη ἀνθοδετικὴ μηχανή.

* * *

Κατάκοπος ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης ἐπισκέψεως, ἥτις ἀπαιτεῖ τοὐλάχιστον τρεῖς ὥρας, ἔχει τις ἀνάγκην ἀπαραίτητον ἀναψυχῆς. Καὶ διὰ τοῦτο φροντὶς ἐλήφθη ὅπως παραπήγματα χαριέστατα ἱδρυθῶσιν, ἐν οἷς πωλοῦνται ζῦθος καὶ ἀλλάντες ὑπὸ ξανθῶν πωλητριῶν. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν μικρῶν λειτουργεῖ ἐκεῖ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἐκθέσεως ἐγκαθιδρυθὲν μέγα καφενεῖον καὶ ἑστιατόριον. Ἂς μὴ λησμονήσω δὲ νὰ εἴπω ὅτι καὶ ταχυδρομεῖον καὶ τηλεγραφεῖον προσωρινῶς συνεστήθησαν ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ.

Καθήμενος πρὸ τοῦ ἀφρίζοντος ποτηρίου βαυ-

Digitized by Google

αρικοῦ ζύθου, ἀπολαύω τῆς γενικῆς ἀπόψεως τῆς ἐκθέσεως. Καὶ εἶνε ἀληθῶς γραφικώτατα τὰ ποικιλόχρωμα καὶ ποικιλόσχημα παραπήγματα ὑψοῦντα ὑπὲρ τὰ πράσινα δένδρα τοῦ κήπου τὰς λευκοπρασίνους αὐτῶν σαξονικὰς σημαίας, καὶ εἶνε χαρμόσυνος ἡ θέα τοῦ κυκλοφοροῦντος πυκνοῦ πλήθους τῶν ἐπισκεπτῶν—οἵτινες ἀνέρχονται εἰς εἰκοσιπεντακισχιλίους καθ' ἑκάστην. Ἐπὶ τοῦ Μουσικοῦ Περιπτέρου ἀνακρούει ἡ μουσικὴ τοῦ συντάγματος καὶ ἐλαφρὸς ἄνεμος προσπνέων μοὶ φέρει, ἐνῷ ἐξέρχομαι ἤδη τοῦ περιβόλου, τοὺς λιποψυχοῦντας ἤχους τοῦ ἐν τῇ *Βαλκυρίᾳ* περιπαθοῦς ὕμνου τοῦ ἔαρος, λελουσμένους ἐντὸς ἀρώματος ἀνθῶν—τελευταίαν ἀνάμνησιν τῆς ἐν Δρέσδῃ Κηπουρικῆς Ἐκθέσεως!

Δ*

ΟΙ ΚΑΤΑΛΑΝΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

καὶ αἱ νεώταται ὑπὸ Ἱσπανῶν γενόμεναι ἔρευναι περὶ τῆς ἱστορίας αὐτῶν.

Ἀκριβῶς αἰὼν ὁλόκληρος εἶχε παρέλθει μετὰ τὴν τετάρτην ἢ λατινικὴν καλουμένην σταυροφορίαν, (ἧς συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ ἀπότομος ἀνατροπὴ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους τῶν Κομνηνῶν καὶ ἡ ἐπί τε τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν νήσων ἵδρυσις Γαλλικῶν, Λομβαρδικῶν, Βενετικῶν καὶ Γενουηνσίων φεουδαλικῶν πολιτειῶν), ὁπότε ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ Ἱσπανοὶ ὡς δορυκτήτορες. Τὰ ἱσπανικὰ κράτη κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 14 μ. Φ. αἰῶνος ἕνεκα τῶν ἀδιαλείπτων αὐτῶν πρὸς τοὺς Μαύρους πολέμων εἶχον ἀναπτύξει μεγάλην ἐθνικὴν δύναμιν, ἐκέκτηντο δὲ μέγα καὶ τολμηρὸν ἐμπορικὸν ναυτικόν. Ἀλλ' ὅμως ἡ ὀψία ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἱσπανικὴ ἐπιχείρησις ἦτον ὅλως τυχοδιωκτικὴ καὶ τυχαία, καὶ ἐστερεῖτο παντὸς ἐθνικοῦ καὶ πολιτικοῦ σκοποῦ, γινομένη οὐχὶ ὑπὸ φιλοδόξου τινὸς βασιλέως, ἀλλ' ὑπὸ σπείρας μισθοφόρων στρατιωτῶν, πρὸς λεηλασίας ὁρμώντων, ἥτις εἶχεν ὑπηρετήσει τὸν Φρειδερῖκον, τέταρτον βασιλέα τῆς Σικελίας ἐκ τοῦ Ἀραγωνικοῦ οἴκου, ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ πρὸς τοὺς δοῦκας τῆς Ἀνδεγαυΐας. Ὁπότε οἱ Σικελικοὶ πόλεμοι οἱ ἐκ τοῦ Σικελικοῦ Ἑσπερινοῦ ἀρξάμενοι διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Kalta bellota ἐπερατώθησαν ἢ ἀπέληξαν εἰς ἐκεχειρίαν τινά, οἱ μισθοφόροι ἐκεῖνοι, Καταλανοί τε καὶ Ἀραγώνιοι, περιῆλθον εἰς ἀπορίαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Φρειδερῖκος μὴ δυνάμενος μὲν ἐπαρκῆ νὰ παρέχῃ αὐτοῖς μισθόν, ἐπιθυμῶν δ' ἅμα ν' ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς τῆς Σικελίας, ὑπεστήριξε προθύμως τὸ ἀπεγνωσμένον σχέδιον, ὅπερ εἶχον οὗτοι, νέας δάφνας καὶ νέας ἁρπαγὰς νὰ ἐπιζητῶσιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Β', τοῦ ὁποίου αἱ ἔσχαται ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κτήσεις σκληρῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπιέζοντο. Διὸ ἐνήργησεν ἵνα τὸ ἐκ 5,600 ἀνδρῶν συγκείμενον τοῦτο στρατιωτικὸν στῖφος ἐπὶ των ἰδίων τοῦ βασιλέως ἐν μέρει πλοίων ἀπέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ ναΐτης ἱππότης Roger Blum ἐκ Βρεντησίου (μετὰ ἐκρωμανισμένου ὀνόματος Roger de Flor καλούμενος), υἱὸς Γερμανοῦ τινος, ὑπηρετήσαντος ἄλλοτε παρὰ τῷ Οὐενσταουφενίδῃ αὐτοκράτορι Φρειδερίκῳ τῷ Β', εἶτα δὲ φονευθέντος ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Κορραδίνου ἐν τῇ παρὰ Tagliacozzo μάχῃ, ὡδήγησε τὸ φοβερὸν μισθοφορικὸν στῖφος εἰς Βυζάντιον, εἶτα δέ, ὡς ναύαρχος τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Τὸ βραχὺ καὶ ἔνδοξον στάδιον τοῦ ἥρωος τούτου, ἱπποτικοῦ προδρόμου τῶν Κορτησίων καὶ Πιζάρρων (ἀλλ' ἐπὶ τοῦ θεάτρου τῶν μαχῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς βορείου Ἑλλάδος) ζῇ εἰσέτι ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἐπιγιγνομένων γενεῶν, καὶ ἡ ἱστορία τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθείσης Καταλανικῆς ὁμάδος «τοῦ εὐτυχοῦς στρατοῦ τῶν Φράγκων ἐν Ρωμανίᾳ τῆς Ἰταλίας» εἶνε εἰσέτι σήμερον ἀντικείμενον ἱστορικῆς ἐρεύνης καὶ ἓν τῶν θαυμαστοτάτων ἐπεισοδίων τοῦ αἱματηροῦ καὶ πολυπλόκου δράματος τοῦ ἐν Ἑλλάδι κράτους τῶν Φράγκων.

Οἱ μὴ ἀπείρως περὶ ταῦτα ἔχοντες γινώσκουσιν ὅτι ἡ τῶν μισθοφόρων ἐκείνη ὁμάς, μετὰ τὸν προδοτικὸν φόνον τοῦ Roger de Flor τὸν γενόμενον ἐν Ἀδριανουπόλει διὰ τῶν Βυζαντινῶν, ὑπὸ ἄλλους ἡρωϊκοὺς ἀρχηγοὺς ἀπεκήρυξε τὴν πρὸς τὸν Ἕλληνα αὐτοκράτορα ὑπηρεσίαν καὶ ὡς περιπλανωμένη στρατιωτικὴ δημοκρατία ἐπί τινα χρόνον ἐξηκολούθησεν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ τὸν ἄγριον αὐτῆς ἐκδικητικὸν κατὰ τοῦ Βυζαντίου πόλεμον ἑωσοῦ μετ' ἀνεκδιηγήτους ἀγῶνας ἔφθασε νοτιώτερον εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δουκὸς Ἀθηνῶν Walter de Brienne.

Τὸ Φραγκικὸν τοῦτο δουκάτον εἶχεν ἱδρυθῇ, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν καὶ τῶν Λατίνων σταυροφόρων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τοῦ Odo de la Roche τοῦ συναγωνιστοῦ, εἶτα δὲ καὶ ὑποτελοῦς τοῦ Μαρκίωνος Βονιφατίου τῆς Μομφερράτης. Ἡ δυναστεία αὐτοῦ εἶχεν ἄρξει ἐνταῦθα ἐπὶ ὁλόκληρον αἰῶνα οὐχὶ ἀδόξως οὐδ' ἀτυχῶς, εἶχε δ' ἀποτελέσει ἐξ Ἀττικῆς, Βοιωτίας, Μεγάρων καὶ Φθιώτιδος φεουδαλικὸν κράτος σχετικῶς ἀκμάζον. Καὶ ἦτο μὲν τὸ δουκάτον Ἀθηνῶν διὰ φεουδαλικῶν σχέσεων συνδεδεμένον μετὰ τοῦ Πριγκηπάτου τῆς Ἀχαΐας, πράγματι ὅμως ἦτο ἀνεξάρτητον. Ὁπότε ὁ δοὺξ Γουΐδων Β'. ὁ ἔσχατος ἐκ τοῦ

Digitized by Google

Βουργουνδικοῦ οἴκου la Roche, ἐτελεύτησεν ἐν Ἀθήναις (5 8βρίου 1308), τὴν χώραν αὐτοῦ ἐκληρονόμησεν ὁ Walter de Brienne, κόμης Zecce.

Ἡ Καταλανικὴ ὁμάς, ληφθεῖσα εἰς μισθοφορικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τούτου, ἐβοήθησεν αὐτῷ ἐν ἀρχῇ πρὸς κατάκτησιν τοῦ νοτίου μέρους τῆς Θεσσαλίας, ἀλλ' εἶτα ἡ ἀνδρεία αὕτη στρατιωτικὴ ὁμὰς ἡ ἀνήκουσα εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Ρογήρου καὶ Roccoforte, ἰδοῦσα ὅτι ὁ ἡγεμὼν ἐκεῖνος προσεφέρετο περιφρονητικῶς πρὸς αὐτήν, θεωρῶν αὐτὴν ὡς ὤνιον μισθοφόρων στῖφος ἐπιτελέσαν τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ ἤδη καθιστάμενον ὀχληρόν, ἀπεφάσισε νὰ θεωρήσῃ τὸν ἀγέρωχον ἡγεμόνα ὡς ἐχθρόν, τὴν δὲ χώραν αὐτοῦ ὡς Terra di conquista. Μία μόνον μάχη, τὴν ὁποίαν οἱ τὸν ἀριθμὸν πολλῷ ὑποδεέστεροι Καταλάνοι συνεκρότησαν (15 Μαρτίου 1341), κατὰ τὰς ἑλώδεις ὄχθας τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς τὸν στρατὸν τοῦ Walter de Brienne, τὸν λαμπρότατον στρατόν, τὸν ὁποῖον παρέταξάν ποτε ἐν Ἑλλάδι οἱ Γάλλοι ἱππόται, ἔκρινε τὴν τύχην τοῦ Δουκάτου.

Ὑπὸ τὰ ξίφη τῶν Ἱσπανῶν Ἀλμογαβάρων [1] καὶ τὰ βέλη τῶν συμμαχούντων αὐτοῖς Τούρκων ὑπέκυψαν ἐνταῦθα οἱ ὑπερήφανοι ἀπόγονοι τῶν Φράγκων ἡρώων τῶν κατακτησάντων τὴν Ἑλλάδα· τὸ ἄνθος τῶν ἱπποτῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς κατεσφάγη, ἔπεσε δὲ καὶ ὁ δοὺξ Walter αὐτός. Οἱ δὲ νικηταὶ κατέλαβον ἀμέσως τὴν ἀνυπεράσπιστον χώραν, ἐξήλασαν τοὺς Γάλλους βαρώνους ἐκ τῶν κτήσεων αὐτῶν, ᾐχμαλώτισαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰς θυγατέρας τῶν πεσόντων καὶ διωργάνωσαν εἶτα τὸ Καταλανικὸν στρατιωτικὸν αὐτῶν κράτος. Τὸ Δουκάτον Ἀθηνῶν, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ la Roche εἶχον εἰσηγάγει τὸν λεπτότατον ἱπποτικὸν βίον τῆς Γαλλίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὡς διεβεβαίου ὁ Ramon Muntaner, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Θήβαις ἐλαλεῖτο ἡ γαλλικὴ οὕτω καθαρῶς ὡς ἐν Παρισίοις, ὑπέκυψεν ἤδη εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἱσπανικοῦ βίου. Οἱ φεουδαλικοὶ νόμοι τῆς Ἱερουσαλήμ, οἱ ἰσχύοντες ἐν ἅπασι τοῖς Φραγκικοῖς κράτεσι τῆς Ἀνατολῆς, ἀντικατεστάθησαν διὰ τῶν νόμων καὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου τῆς Βαρκελώνης, καὶ ἐπὶ ἑβδομήκοντα περίπου ἔτη ἤκουέ τις ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῆς Καδμείας, καὶ ἐν Λεβαδείᾳ καὶ Ἀμφίσσῃ τὴν αὐτὴν langua volgar catalana, τὴν λαλουμένην ἐν Βαρκελώνῃ καὶ Λερίδῃ. Ἐπὶ τοσοῦτον διήρκεσεν ἐν ταῖς ὡραίαις ταύταις χώραις τὸ κράτος τῶν Καταλάνων, οἵτινες πρὸς ἅπαντας τοὺς πολυαρίθμους αὐτῶν πολεμίους, τοὺς Βενετοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, πρὸς τοὺς μνηστῆρας τοῦ οἴκου Brienne ἐν Ἄργει καὶ Ναυπλίῳ, πρὸς τὸν Ἀνδεγαυικὸν οἶκον, τοὺς Πάπας, τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Τούρκους ἠδυνήθησαν ν' ἀντιτάξωσιν ἀντίστασιν κρατεράν. Διετηρήθησαν μάλιστα ὡς «ἑταιρεῖαι τοῦ εὐτυχοῦς στρατοῦ τῶν Φράγκων» μετὰ τῶν ἰδιαζόντων τοῖς μισθοφόροις στρατιώταις θεσμῶν καὶ νόμων, καίτοι εἶχον ἐκλέξει ὡς κυρίαρχον ἑαυτῶν καὶ δοῦκα Ἀθηνῶν ὁμόφυλόν τινα αὐτοῖς βασιλέα ἐν ταῖς δυτικαῖς ἐσχατιαῖς τῆς Εὐρώπης. Διότι ἀμέσως μετὰ τὴν κατάληψιν ἥ τε τῶν Βενετῶν πίεσις καὶ ὁ ἀπειλητικὸς κίνδυνος ἐσωτερικῆς διαλύσεως καὶ ἀναρχίας ἕνεκα ἐρίδων τῶν πρὸς ἀλλήλους ζηλοτύπως ἐχόντων ἀρχηγῶν, ἠνάγκασαν τὸν στρατιωτικὸν τοῦτον λαὸν νὰ καταφύγῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἰσχυρᾶς καὶ θαλασσοκράτορος καταστάσης Σικελίας. Ἡ μισθοφορικὴ σπεῖρα, ἥτις εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν εἴς ἱππότην τινὰ ἐκ Ῥοσσελλῶνος, ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς ἡγεμόνων οὐδεὶς πλέον ἐλείπετο ἐν τῇ ζωῇ, ἔπεμψε πρέσβεις αὐτοκράτορας πρὸς τὸν γενναῖον ἐκεῖνον βασιλέα Φριδερῖκον καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἣν οὗτος ἀσμένως ἀπεδέξατο. Τὸ δὲ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἑνωθὲν μετὰ τῆς καταληφθείσης πόλεως τῶν Νεοπατρῶν κατέστη ὑπ' αὐτοῦ κτῆσις ἀνήκουσα εἰς τοὺς ἐξ ὑστεροτοκίας κληρονόμους τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς πρίγκιπας τοῦ οἴκου αὐτοῦ, παῖδας τὸ πλεῖστον ἀναξίους, ἐνῷ βασιλικὸς ἐπίτροπος προΐστατο τῆς διοικήσεως ἐν Θήβαις.

Τὰ τολμηρὰ ἔργα τῆς Καταλανικῆς σπείρας ἐν Ἑλλάδι ἦσαν αἱ μόναι πολεμικαὶ πράξεις, δι' ὧν οἱ Ἱσπανοί, καὶ οὐσιωδῶς δὲ ἡ Ἀραγωνία, ἡ Καταλανία καὶ ἡ Μαϊόρκα μετέσχον τοῦ μεγάλου τῆς Δύσεως ἀγῶνος πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς· διότι ἐνῷ τὰ ἄλλα λατινικὰ ἔθνη ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν σταυροφοριῶν ἵδρυον ἐνταῦθα μεγάλα καὶ μικρὰ κράτη, οἱ Καταλάνοι καὶ μάλιστα οἱ τῆς ἰσχυρᾶς παραλίας πόλεως Βαρκελώνης κάτοικοι, ἐμπορικὰς μόνον σχέσεις μετὰ τῶν ἀνατολικῶν θαλασσῶν διετήρουν.

Πρῶτον δὲ ἡ μνημονευθεῖσα σπεῖρα ἵδρυσε στρατιωτικὴν ἀποικίαν ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ κατ' ἐξοχὴν κλασσικοῦ τῆς Ἀττικῆς ἐδάφους καὶ ἐν ταῖς ὁμορούσαις ἐπαρχίαις. Οἱ βασιλεῖς τοῦ ἐν Σικελίᾳ Ἀραγωνικοῦ οἴκου ἐπραγματοποίησαν διὰ τοῦ ἀνελπίστου τούτου τρόπου τὰ ἀρχαῖα κατακτητικὰ σχέδια τῶν προκατόχων αὐτῶν Νορμανδικῶν ἡγεμόνων καὶ ἐγκαταστάντες ἀσφαλῶς ἐν Ἑλλάδι ὡς θανάσιμοι ἐχθροὶ τοῦ Ἀνδεγανικοῦ οἴκου παρεκώλυον καὶ ἐνταῦθα τὰ φιλόδοξα σχέδια, ἅπερ ἀπὸ

1) Ἀλμογάβαροι ἐκαλοῦντο ἐν Ἱσπανίᾳ τὰ ἄτακτα στίφη τῶν Χριστιανῶν τὰ μαχόμενα κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν δεσποτῶν τῆς Ἱσπανίας

Digitized by Google

τῆς ἐν Βιτέρπῃ συνθήκης τοῦ Καρόλου Α' πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἐξελαθέντα λατῖνον αὐτοκράτορα Βαλδουῖνον ἐμελέτα ὁ οἶκος ἐκεῖνος πρὸς κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐντεῦθεν ἡ ἱστορία τῶν Καταλάνων ἐν Ἑλλάδι ἔχει σημασίαν ἐθνικὴν διὰ τὴν Ἱσπανίαν, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔδαφος τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἐπιστήμης, καὶ δὴ ἀπὸ Ramon Muntaner. Ὁ Καταλάνος οὗτος πολεμιστὴς ἀνήκει εἰς τὸν ἡρωϊκὸν ὅμιλον τῶν Roger de Flor, Ximenes, Arenos, Roccaforte καὶ Entenza. Ὁ συναγωνιστὴς τοῦ ἀτυχοῦς βασιλόπαιδος Φερδινάνδου τῆς Μαϊόρκας, μετὰ τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, ἀναπαυόμενος ἤδη ἀπὸ τῶν Ὀδυσσείων αὐτοῦ ἀγώνων καὶ ὁδοιποριῶν, ὡς δεύτερος Ξενοφῶν περιέγραψεν ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ τὰ ἔργα τῆς σπείρας μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὸ δικαίως θαυμαζόμενον τοῦτο πόνημα τοῦ ἀνδρείου στρατιώτου ἦτο ἡ πρώτη ἐν πεζῷ μεγάλη συγγραφὴ τῆς Καταλανικῆς γλώσσης (langua catalana) παρεμφερὴς οὖσα πρὸς τὰ πρὸ ἑνὸς αἰῶνος συγγραφέντα χρονικὰ τοῦ Βιλλεαρδουίνου, τοῦ πρώτου ἱστοριογράφου τοῦ γράψαντος Γαλλιστί.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Muntaner, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ἀνενέωσαν οἱ Ἱσπανοὶ ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ἔθνους αὐτῶν τὰς ὑπὸ φιλοπατρίας ἐμπνεομένας ἀναμνήσεις τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Καταλάνων. Τοῦτο ἐγένετο ἰδίως κατὰ τὸν 17 αἰῶνα διὰ πραγματείας τινὸς τοῦ περιφήμου πολιτικοῦ ἀνδρὸς Fransecco de Moncada, κόμητος τῆς Osona ἐκ Βαλεντίας ἀπὸ ἀρχαιοτάτου Καταλωνικοῦ γένους ἕλκοντος τὴν καταγωγήν. Οὗτος καταληφθεὶς ὑπὸ ζήλου πρὸς τὴν φήμην τοῦ Mendoza, συγγραφέων τοῦ guerra de granada, ἔγραψε τὴν συγγραφὴν τὴν ἐπιγραφομένην « Historia de la expedicion de Catalanes y Aragouenses contra Turcos y Griegos (Barcelona, 1623). Τοῦτο τὸ ἐξ ἐρανισμάτων τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Μουντανέρου καὶ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων συγκείμενον βιβλίον θεωρεῖται σήμερον ἔτι ὡς μαργαρίτης τῆς Καστιλιανῆς φιλολογίας· μετεφράσθη δὲ καὶ εἰς τὴν γερμανικὴν ὑπὸ τοῦ Sapariez κατὰ τὸ 1828. Ἡ μετάφρασις ἡ γενομένη τότε ἦτο λίαν ἐπίκαιρος, διότι ἡ ἡρωϊκὴ ἐπανάστασις τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐλευθέρωσις ἀπὸ τοῦ μακροχρονίου τῶν Τούρκων ζυγοῦ καὶ ἡ ὁριστικὴ ἐθνικὴ ἀναγέννησις ἐξήγειραν πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ζωηρότατον ζῆλον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς κλασσικῆς χώρας κατὰ τὴν Φραγκοβυζαντινὴν περίοδον τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἣν εἶχεν ἀκολουθήσει ἡ νὺξ τῆς Τουρκικῆς δεσποτείας. Ἡ Τουρκικὴ βαρβαρότης ἐπέκειτο τῇ Ἑλλάδι ὥς τι ἄτεχνον κονίαμα, δι' οὗ καλύπτονται ἀρχαῖαι ὡραῖαι εἰκονογραφίαι· ἅμα δὲ ἀφαιρεθέντος πάλιν τοῦ ἐπικαλύπτοντος ταύτας στρώματος μετὰ συγκινήσεως ἐθεάσατο ὁ πεπολιτισμένος κόσμος τὴν φανεῖσαν Βυζαντινοελληνικὴν πρότυπον εἰκόνα, καὶ ὡς γνωστὸν εὗρεν ἑαυτὸν ὀλίγον ἠπατημένον.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Φ. Γρηγοροβίου.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ὁ Σιδερόκαρδος

1

—Ὥρα καλή σου, γέροντα, καὶ τὴν εὐχή σου νἄχω·
Γιατ' εἶν' ἡ χώρα θλιβερὴ κ' οἱ ἄνθρωποι κλαμμένοι,
Κι' ὅλα τὰ σπίτια σφαλιστὰ κι' ὁλόμαυρα βαμμένα;
Μὴν ἔπεσε θανατικὸ κι' ὠρφάνεψε τὸν κόσμο,
Ἢ μὴν ἐγίνη πόλεμος κ' ἐρρήμαξε φαμίλιαις;

—Ὥρα καλή σου, 'μορφονιέ, καὶ τὴν εὐχή μου νἄχῃς·
Δὲν ἔπεσε θανατικὸ κι' ὠρφάνεψε τὸν κόσμο
Καὶ μηδ' ἐγίνη πόλεμος κ' ἐρρήμαξε φαμίλιαις,
Μόν' πῆρ' ὁ Γεροδράκοντας τοῦ βασιλιᾶ τὴν κόρη
Κ' ἐπῆγε καὶ τὴ σφάλισε 'ς τὸν σιδερένιον πύργο.
Κι' ὁ βασιλιᾶς ποῦ τῶμαθε πολὺ τοῦ βαρυφάνη,
Στέλνει 'ς τὸ Γεροδράκοντα γιὰ νὰ τὴν ξαγοράσῃ,
Στέλνει σωρὸ τὸ μάλαμμα, φορτώματα τάσῆμι,
Στέλνει καὶ τὴν κορώνα του μὲ τὰ πολλὰ διαμάντια.
Μ' αὐτὲς τὴν κόρη τὴν κρατεῖ, τὴν 'ξαγορὰ γυρίζει,
Ζητᾷ τἀθάνατο νερὸ νὰ πιῇ νὰ ξανανιώσῃ.
Σαράντα 'μέραις χαρτερᾷ καὶ 'ς τὴ σαρανταμία,
Σὰν δὲν τοῦ πᾶνε τὸ νερό, τὴν κόρη θὲ νὰ σφάξῃ
Καὶ θὲ νὰ πιῇ τὸ αἷμά της νὰ γίνῃ παλληκάρι.
Κι' ὁ βασιλιᾶς διαλάλησε 'ς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου:
«Ποῦ 'λευθερώσῃ ἀπ' τὸ θεριὸ τὴν ἀκριβή μου κόρη,
Γαμπρὸς 'δικός μου θὰ γενῇ καὶ βασιλιᾶς τῆς χώρας!»
Σαράντα 'μέραις σήμερα κι' οὐδὲ κανεὶς ἐφάνη
Καὶ κλαίει ὁ δόλιος βασιλιᾶς καὶ κλαίει ὁ κόσμος ὅλος.

—Ἂν ἴσως κλαῖνε σήμερα, ταχειὰ θὲ νὰ χαροῦνε·
Ἐγὼ εἶμ' ὁ Σιδερόκαρδος, τῆς Ἀστραπῆς ἡ γέννα,
Τἀστροπελέκι ἔχω σπαθί, τὸ σύννεφο φοράδα,
Κι' ἄλλοι 'ς τὸν Γεροδράκοντα ποῦ θαὐρεθῇ-μπροστά μου!

2

—Καλῶς τὸ Σιδερόκαρδο, τὸν ἀκριβὸ τὸ γυιό μου!
Πῶς ἦταν καὶ θυμήθηκε καὶ τὴ φτωχή του μάννα;
Τί θέλει; ἂς 'πῇ καὶ θὰ γενῇ,—τί θέλει; ἂς τὸ προστάξῃ.
Κι' ἂν 'πῇ τὸ σιδερόχορτο, σκαντζόχεραις τὸ φέρνει,
Κι' ἂν 'πῇ τὸ γάλα τοῦ πουλιοῦ, τὸ φέρν' ἡ νυχτερίδα,
Κι' ἂν 'πῇ καὶ τἄστρι τοὐρανοῦ, τὸ φέρνω μοναχή μου.

—Δὲν θέλω σιδερόχορτο καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα
Καὶ μηδὲ τἄστρι τοὐρανοῦ 'ς τὴ γῆ νὰ καταιβάσῃς.
Θέλω τἀθάνατο νερὸ ποῦ τὴ ζωὴ χαρίζει.
Μαρμαρωμένοι βρέχονται καὶ διπλοζωντανεύουν,
Ἀρρωστημένοι τὸ ρουφοῦν καὶ χάρο δὲν φοβοῦνται
Κ' οἱ γερασμένοι πίνουνε καὶ ξανανιώνουν πάλι.

Σωριάζει τὰ δαυλόξυλα, τρανὴ φωτιὰν ἀνάβει
Καὶ μὲ τολόχρυσο ραβδὶ γυρνοβολᾷ τῆς φλόγες!

Digitized by Google

—Ἐσεῖς ἀγρίμια τοῦ βουνοῦ καὶ ψάρια τοῦ πελάγου,
Κ' ἐσεῖς πουλιὰ π' ὁλημερῆς γυρνᾶτε 'ς τὸν ἀγέρα
Ποιὸ ἤπιε ἀθάνατο νερὸ καὶ φλόγα δὲν φοβᾶται;

Κι' ἡ Κουκουβάγια ἀντιλαλεῖ μεσ' 'ς τῆς σπηλιᾶς τὰ βάθη:
—Ἐγὼ 'πια ἀθάνατο νερὸ καὶ φλόγα δὲν φοβᾶμαι!
Πετᾷ 'ς τὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς καὶ ἡ φλόγα δὲν τὴν καίει...
Κι' ἁπλώνει ἡ γρηὰ Μάγισσα κι' ἀπ' τὸ φτερὸ τὴν πιάνει:

—Μωρὴ στραβή, μωρὴ κουτσή, μωρὴ νυχτοπατοῦσα,
Ξέρνα τἀθάνατο νερὸ μέσ' 'ς τἀργυρὸ ποτῆρι
Νὰ μὴ σοῦ βγάλω τὰ φτερὰ καὶ τὰ ποδόνυχά σου!...

3

Τ' εἶν' ἡ βοὴ ποῦ γίνεται καὶ ὁ βρόντος π' ἀγροικιέται;
Μὴν ἦρθ' ὁ τελειωμὸς τῆς γῆς κι' ὁ χαλασμὸς τοῦ κόσμου;
Δὲν ἦρθ' ὁ τελειωμὸς τῆς γῆς κι' ὁ χαλασμὸς τοῦ κόσμου,
Μόν' ἦρθ' ὁ γυιὸς τῆς Ἀστραπῆς 'ς τὸ σιδερένιον πύργο·
Μὲ τὸ σπαθί του κουρταλεῖ κι' ἀστράφτουν ἡ ἀμπάραις·
Ξυπνάει ὁ Γεροδράκοντας τὰ μάτια ξεροτρίβει!

—Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁποῦ βροντᾷ καὶ τί καλὸ γυρεύει:
—Ἐγὼ εἶμ' ὁ Σιδερόκαρδος, τῆς Ἀστραπῆς ἡ γέννα,
Φέρνω τἀθάνατο νερὸ μέσ' 'ς τἀργυρὸ ποτῆρι,
Νὰ πιῇς, νὰ γίνῃς πάλι νιός, νὰ γίνῃς 'σὰν κ' ἐμένα
Καὶ νἄρθῃς νὰ παλέψουμαι 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.

Σπιθοβολοῦνε τὰ σπαθιὰ κι' ἀστράφτουν τὰ κοντάρια
Κ' ἡ νύχτα ἡμέρα γίνεται 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.
Κ' εἶνε τοῦ Δράκου τὸ σπαθὶ στουρνάρι ἀκονισμένο,
Κ' εἶνε τοῦ Σιδερόκαρδου φωτιὰ κι' ἀστροπελέκι.
Χτυπᾷ 'ς τοῦ Δράκου τὸ σπαθί, τὸ κόβει 'σὰν βλαστάρι
Χτυπᾷ καὶ τὸ κεφάλι του, τὸ σχίζει 'σὰν κουτσοῦρι.

4

'Σ ὅλον τὸν τόπο εἶνε γιορτή, 'ς ὅλη τὴ χώρα σχόλη,
'Σ τἀρχοντικὸ τοῦ βασιλιᾶ χαραὶς καὶ πανηγύρια.
Ὀρθὸς προσμένει ὁ βασιλιᾶς 'ς τὸ λόχρυσο θρονί του
Κ' ἐμπρὸς ὁ Σιδερόκαρδος μὲ τὴ Βασιλοπούλα
Τὸ γόνα γέρνει καὶ φιλεῖ τοῦ βασιλιᾶ τὸ χέρι:

—Χαρὰ 'ς ἐσένα, βασιλιᾶ, καὶ 'ς ὅλη σου τὴ χώρα,
Τὴν κόρη σου τὴν ἔφερα κ' εἶνε δική σου πάλι.
Κι' ὁ Δράκοντας ψυχομαχᾷ 'ς τὸν μαρμαρένιο κάμπο.

—Καλῶς τὸν ὤμορφο τὸν νιὸ καὶ τἄξιο παλληκάρι!
Γιὰ τὸ καλὸ ποῦ μοὔκανε μεγάλη χάρι νἄχῃ,
Κ' ἐγὼ τὸν λόγο πὤβαλα τὸν ματαδευτερώνω·
Ποῦ 'λευθερώσῃ ἀπ' τὸ θεριὸ τὴν ἀκριβή μου κόρη
Γαμπρὸς 'δικός μου θὰ γενῇ καὶ βασιλιᾶς τῆς χώρας!

—Τί λές, καϋμένε βασιλιᾶ, τί μελετᾷς νὰ κάνῃς;
Ἐγὼ ποτὲ δὲν 'ζήλεψα βασιλικὴ κορώνα·
Ἔχω θρονί μου τὰ βουνὰ καὶ τῆς σπηλειαὶς παλάτια
Κ' ἐγὼ μηδὲ παντρεύομαι, μηδὲ γυναῖκα παίρνω,
Ἐγὼ εἶμ' ὁ γυιὸς τῆς Ἀστραπῆς κι' ἀστράφτω καὶ τὴν [καίω.
Κ' ἡ κόρη ὁποῦ τὸν ἄκουσε πολὺ τῆς βαρυφάνη:

—Κι' ἂν ἦσ' ὁ γυιὸς τῆς Ἀστραπῆς κι' ἀστράψῃς καὶ μὲ [κάψῃς,
Ἐγὼ σὲ θέλω, σ' ἀγαπῶ καὶ ταίρι μου σὲ κάνω!

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε κι' ἀστροπελέκι πέφτει
Χτυπᾷ τὴν κόρη 'ς τὴν καρδιὰ καὶ τήνε μαρμαρώνει...
Κρῖμα 'ς τὴν νιὰ τὴν ὤμορφη τὴν ἀστραποκαμένη!

('Εν Λειψίᾳ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὅ,τι δὲν εἶνε ὠφέλιμον εἰς τὸ σμῆνος δὲν εἶνε οὔτε εἰς τὴν μέλισσαν· ὅ,τι δὲν εἶνε ὠφέλιμον εἰς τὸ κράτος πρέπει νὰ μὴ θεωρῆται ὠφέλιμον καὶ εἰς τὸ ἄτομον.

(Μάρκος Αὐρήλιος)

Καὶ ἂν καταλογίζῃς σεαυτὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἀνθρώπων, σὲ ἐρωτῶ ἐγὼ ὁ μικρός, πόσον πλησιέστερον εὑρίσκεσαι εἰς τοὺς ἀστέρας ἐὰν εἶσαι ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ ὄρους ἢ κάτω ἐπὶ τῆς πεδιάδος;

Καὶ ὁ κοπρίας κάνθαρος πετᾷ, ἀλλ' ἀπὸ σωροῦ κόπρου εἰς κόπρον.

Ὁ εὐγενὴς σκέπτεται καὶ περὶ τῶν κακῶν εὐγενῶς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς ἕνα τῶν Ὀθωμανῶν βουλευτῶν, οἵτινες παρεκάθισαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν Βουλὴν κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας περίοδον ἀποδίδεται εὐφυὲς φιλοφρόνημα πρὸς τὸν ἡμέτερον πρωθυπουργόν, μαρτυροῦν τὴν μεγάλην ὑπόληψιν, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔτρεφον πρὸς τὸν πολιτικὸν ἄνδρα τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ὀθωμανὸς εὑρίσκετο ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν στρατιωτικῶν, ὅπου πρὸς τοῖς ἄλλοις παρετήρει τὰς ἀπὸ τοῦ τοίχου ἀνηρτημένας εἰκόνας τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἀγῶνος, ἐν αἷς ὑπῆρχε καὶ ἡ τοῦ πατρὸς τοῦ πρωθυπουργοῦ, Σπυρίδωνος Τρικούπη. Πρὸ αὐτῆς ἱστάμενος καὶ εἰκάζων ἐκ τῆς ὁμοιότητος ποῖος ἦτο, ἐστράφη πρὸς τὸν κ. Τρικούπην καὶ ἠρώτησε·

— Πατέρας σου εἶνε αὐτός;
— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ πρωθυπουργός.
— Μεγάλο κεφάλι, ὑπέλαβεν ὁ Τοῦρκος, πειὸ μεγάλο ἀπὸ σένα...
— Γιατί, μπέη μου, πῶς τὸ ξεύρεις;...
— Γιατὶ ἔκαμε σένα.

Σκέψεις ἰδιοτρόπου:

— Θέλεις νὰ ζήσῃς ἐν ὁμονοίᾳ μετὰ τῆς συζύγου σου, ἂν αὐτὴ ἔτυχε νὰ εἶνε κακή; Μὴν ἀφίνεις νὰ τῆς περνᾷ τίποτε ἀπὸ τὸ κεφάλι— μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀλίγα πιάτα τῆς τραπέζης.

Ἰατρός τις ἐκαυχᾶτο ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀσθενῶν του παραπονεῖται κατ' αὐτοῦ.

— Ναί, εἶνε ἀληθές, ἀπήντησέ τις· διότι ὅσους ἐθεράπευσες, ἰατρέ μου, σήμερον σιωπῶσι.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—932

Digitized by Google

'Αριθ. 600 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 28 Ἰουνίου 1887

Η ΑΥΛΗ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Ἡ Κεττίγνη!... ὁποία ἀπογοήτευσις διὰ τὸν περιηγητήν, ὅστις μετὰ πολύωρον ἱππηλασίαν διὰ μέσου ἀποτόμων ὀρεινῶν ἀτραπῶν, διακρίνει τέλος μακρόθεν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Μαυροβουνίου.

— Ἐκεῖ κάτω εἶνε! σοὶ λέγει ὁ ὁδηγός, δεικνύων κτίριά τινα ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης πεδιάδος κυκλουμένης γύρωθεν ὑπὸ φαλακρῶν καὶ ἀγρίων ὀρέων.

— Ποῦ;... Καὶ τὸ βλέμμα διέρχεται ὑπὲρ τὰς ἀχυροσκεπεῖς στέγας τῶν πενιχρῶν οἰκίσκων, προσπαθοῦν νὰ ἴδῃ μακρὰν σκιαγραφουμένην πόλιν τινά.

Ἀλλ' εἰς μάτην! δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο. Ἐκεῖ εἶνε ἡ πρωτεύουσα τοῦ λαοῦ τούτου, τοῦ πεφημισμένου διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του, τοῦ λαοῦ, οὗτινος αἱ πολεμικαὶ ἰαχαὶ τοσοῦτον σκληρῶς ἀντηχοῦσι ἑκάστοτε εἰς τὰ τουρκικὰ ὦτα. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀθλίας ταύτης κώμης πολλάκις ἐτάραξε τὴν ἡσυχίαν τοῦ πανισχύρου αὐτοκράτορος τῶν Ὀθωμανῶν.

***

Ἡ πόλις σύγκειται ἐκ δύο ὁδῶν, σχηματιζουσῶν σταυρόν· ἡ σημαντικωτέρα αὐτῶν εἶνε προέκτασις τῆς ὁδοῦ τοῦ Καττάρου, ἀπολήγει δ' εἰς τὸ πανδοχεῖον ἢ *Λοκάνδαν*, ἄρρυθμον μονώροφον οἰκοδόμημα, πρὸ τοῦ ὁποίου τελειώνει ἡ πόλις. Οἰκοδομὴ μὲ ὀροφὴν εἶνε ἐξαίρεσις ἐν Κεττίγνῃ! Αἱ λοιπαὶ οἰκίαι εἰσὶν ἁπλαῖ καλύβαι, ἀποτελοῦνται ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου διαμερίσματος, ὅπερ χρησιμεύει ἐν ταὐτῷ ὡς ἑστιατόριον, μαγειρεῖον, κοιτὼν καὶ σταῦλος. Εἶνε δὲ ᾠκοδομημέναι ἀκαλλῶς, διὰ λίθων ἀπελεκήτων καὶ χώματος· ἡ πορσελάνη καὶ ἡ ἄσβεστος εἰσὶν ἐντελῶς ἄγνωστοι. Εἰς πολλὰς οἰκίας, ἡ θύρα χρησιμεύει καὶ ὡς παράθυρον ἢ τὸ παράθυρον καὶ ὡς θύρα, ὅπως προτιμᾶτε. Ὁ ἰδιοκτήτης δὲν ἐπρονόησε περὶ δύο ἐξόδων ἀφοῦ ἐν ἀνάγκῃ μία ἀρκεῖ εἰς αὐτόν.

Ἡ Κεττίγνη περιλαμβάνει ἐν ὅλῳ 80—100 οἰκίας καὶ κατοικεῖται ὑπὸ χιλίων ψυχῶν. Ἡ πόλις ἔχει μῆκος 300 περίπου μέτρων, πλάτος δ' 100. Ἄξιόν τι λόγου μνημεῖον δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῇ, πλὴν ἴσως τοῦ μικροῦ ἐκείνου πύργου, τοῦ ἐγειρομένου ἐπὶ τῆς κλιτύος λοφίσκου, τοῦ πύργου τῶν *Κρανίων*, ὅστις ἐπαναφέρει εἰς τὸν νοῦν τοσαύτας ἀπαισίους ἀναμνήσεις. Ἐν τῷ πύργῳ τούτῳ ἐξετίθεντο αἱ κεφαλαὶ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον φονευομένων Τούρκων. Ἐκτὸς τούτου δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τὸ ***Μοναστήριον*** προσκεκολλημένον ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ πανυψήλου ὄρους Λόφτσεν, ὅπου κατοικεῖ ὁ μητροπολίτης, ὁ πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῆς ἡγεμονίας, καὶ τὰ ἐρείπια τοῦ Bigliardo, ὅπερ χρησιμεύει σήμερον ὡς τυπογραφεῖον. Τὸ Bigliardo τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὀφείλει εἰς τὴν καταπληκτικὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἐνεποίησεν ποτὲ ἡ εἰς Κεττίγνην μεταγωγὴ σφαιριστηρίου προωρισμένου διὰ τὸν πρίγκηπα Δανιήλ, τὸν προκάτοχον τοῦ νῦν ἡγεμόνος· πεντήκοντα ἄνθρωποι ἐχρειάσθησαν πρὸς μεταφορὰν τοῦ γιγαντιαίου τούτου ἀντικειμένου, τοῦ ὁποίου οἱ γηραιότεροι τῶν κατοίκων τοῦ Μαυροβουνίου τηροῦσιν εἰσέτι τὴν μνήμην.

***

Ἡ μόνη οἰκοδομή, ἥτις ἔχει ὄψιν κἄπως πεπολιτισμένην, εἶνε τὸ παλάτιον. Ἀναμιμνήσκει ἀστικάς τινας οἰκοδομὰς τῶν περιχώρων τῶν μεγαλοπόλεων. Οὔτε σχέδιόν τι, οὔτε κομψότης καμμία. Φαντάσθητε κτίριον συγκείμενον ἐκ κεντρικῆς οἰκοδομῆς καὶ δύο συνεστραμμένων πτερύγων, περιφραγμένον δὲ πανταχόθεν διὰ τειχῶν. Τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως εὑρίσκεται εἰς ἐντελῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐξωτερικόν.

Εἰσέλθωμεν εἰς αὐτό.

Διερχόμεθα ἀντιθάλαμον, διακεκοσμημένον διὰ πανοπλιῶν καὶ ἀνερχόμεθα εὐθυτενῆ καὶ ἀπότομον κλίμακα, φέρουσαν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, εὐρὺ τετράγωνον δωμάτιον πολυτελῶς διεσκευασμένον. Οἱ τοῖχοι καλύπτονται διὰ Γοβελινείων ταπήτων, ποικιλλόντων πρὸς ὡραῖα ἀνατολικὰ καταπετάσματα. Δεξιόθεν εὑρίσκεται, εἰς φυσικὸν μέγεθος, ἡ εἰκὼν τοῦ πρίγκηπος Δανιήλ, προκατόχου καὶ θείου τοῦ Νικολάου, τῆς πριγκιπίσσης Δαρίγκας χήρας τοῦ Δανιήλ· ἀριστερόθεν δὲ αἱ εἰκόνες τοῦ Τσά-

Digitized by Google

ρου Ἀλεξάνδρου τοῦ Β', τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας, τοῦ *βλαδίκα* Πέτρου τοῦ Β', τοῦ Μαυροβουνιώτου ἥρωος Μίρκου Πέτροβιτς πατρὸς τοῦ ἡγεμόνος, τῆς πριγκιπίσσης Μιλένας συζύγου αὐτοῦ κτλ. Πάσας τὰς εἰκόνας ταύτας ἔγραψεν ὁ διάσημος Τσέχος ζωγράφος Σερμάκ, ὅστις κατέστησε δημοτικὰς ἐν Εὐρώπῃ τὰς σκηνὰς τοῦ μαυροβουνιωτικοῦ βίου. Βλέπει τις, πρὸς τούτοις, ἔπιπλα καλλιτεχνικά, μεγίστης ἀξίας, κομψοτεχνήματα ἐκ πορκελάνης ἢ ὀρειχάλκου δωρηθέντα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ Ρώσσων μεγιστάνων, θαυμαστῶν τοῦ μικροῦ, ἀλλὰ γενναίου τούτου ἔθνους. Ἰδοὺ αἴφνης ἐπί τινος τραπέζης λαμπρὸν ἀργυρότευκτον *σαμοβάρι* προσενεχθὲν εἰς τὸν ἡγεμόνα Νικόλαον ὑπὸ τοῦ πανσλαβιστικοῦ κομιτάτου, κατὰ τὸ εἰς Μόσχαν ταξείδιόν του, ἐν ἔτει 1869.

Δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν εὑρίσκονται δύο ἄλλαι αἴθουσαι, συνεχόμεναι πρὸς τὴν πρώτην, διακεκοσμημέναι δὲ μετ' ἴσης πολυτελείας. Ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἀφειδοῦς τούτου πλούτου ἐλλείπει ἡ καλλιτεχνικὴ ἐκείνη διαρρύθμισις, ἡ δεξιότης τῆς συναρμογῆς, ἡ προσδίδουσα ἰδιάζοντα χαρακτῆρα εἰς αἴθουσάν τινα. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ μαυροβουνιωτικὴ ἀγροικία ἐλάχιστα δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν σημασίαν τῶν ἀσημάντων ἐκείνων μικρολογημάτων, ἅτινα πολλάκις μεταβάλλουσι μικρὰν παρισινὴν αἴθουσαν εἰς ἀριστοτεχνικὸν ὑπόδειγμα φιλοκαλίας.

Εἰσχωρῶν τις ἐνδότερον εἰς τὸ παλάτιον ὑφίσταται ἐντύπωσιν δυσπερίγραπτον. Ἐξ ἑνὸς αἰσθάνεταί τις ἑαυτὸν ἐν μέσῳ τόπου ἀπολιτίστου καὶ κάπως μυστηριώδους. Ἡ βαρβαρότης περιβάλλει ὑμᾶς πανταχόθεν· αἱ οἰκίαι ἃς εἴδατε εἶνε οἰκοδομαὶ ἀρχαϊκαὶ ὡς τὰ ἤθη τῶν ἐνοίκων αὐτῶν. Ἐξ ἑτέρου, εἰσδύοντες εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἡγεμόνος, εὑρίσκεσθε αἴφνης ἐν μέσῳ αἰθουσῶν πολυτελῶν, ὧν οἱ θαμῶνες ἐκφράζονται εἰς γλῶσσαν ἐκλεκτὴν καὶ ὁμιλοῦσι τὴν γαλλικήν, ἣν γινώσκουσι καὶ αὐταὶ αἱ μικραὶ ἡγεμονίδες. Νομίζετε ὅτι ἀναστρέφεσθε μετ' ἀνθρώπων πεπολιτισμένων καὶ ἀνευρίσκετε τὴν Εὐρώπην ἐν τοῖς λόγοις τῶν συνομιλητῶν σας, οἵτινες σᾶς ἐρωτῶσι μετὰ συμπαθοῦς περιεργείας περὶ τῶν τελευταίων εἰδήσεων τῆς εὐρωπαϊκῆς πόλεως, ἐξ ἧς ἔρχεσθε.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ ἐν τῷ παλατίῳ βίου ἂς ἐξετάσωμεν τοὺς ἐνοίκους αὐτοῦ.

*
* *

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἡγεμόνος πολλάκις περιεγράφη. Ἡ φωτογραφία καὶ αἱ εἰκονογραφημέναι ἐφημερίδες κατέστησαν δημοτικὴν τὴν ἀρρενωπὴν αὐτοῦ μορφήν. Ὁ Νικόλαος Πέτροβιτς Νιέγος, ὃν ἐν Εὐρώπῃ καλοῦσι συνηθέστερον Νικήταν, ἔχει νῦν ἡλικίαν τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἐτῶν. Εἶνε ἀνὴρ μὲ τρόπους ἑλκυστικοὺς καὶ ἦθος ἐλευθέριον καὶ εὐγενές. Εἶνε ὑψηλὸς καὶ κατά τι προγάστωρ. Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου εἰσὶν ἐκφραστικά, ἡ κόμη δασεῖα καὶ μέλαινα, οἱ ὀφθαλμοὶ ὀξεῖς καὶ ζωηροί. Ἡ φωνὴ εἶνε γλυκεῖα καὶ συμπαθής. Ὁ ἡγεμὼν τρέφει μύστακας, φέρει δὲ καὶ παραγναθίδας, ὡς ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Β'. Ἡ φυσικὴ αὐτοῦ ῥώμη εἶνε φοβερά, ἡ σωματικὴ δὲ δεξιότης παροιμιώδης. Θεωρεῖται ὡς ἄριστος σκοπευτὴς καὶ ἱππεύς. Ἡ ἡγεμὼν φέρει πάντοτε τὴν ἐθνικὴν στολήν, συγκειμένην ἐκ τῆς *γούνιας*, λευκομάλλου χειριδωτοῦ χιτῶνος, καθήκοντος μέχρι γονάτων, ἀνοικτοῦ δ' ἔμπροσθεν, οὕτως ὥστε νὰ φαίνεται εἶδος σταυρωτοῦ ὑπενδύτου ἐρυθροῦ, καὶ πλατείας ἀναξυρίδος ἐξ ἐρέας κυανῆς. Ὡς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς χρησιμεύει ἡ *κάπα*, εἶδος ἐρυθροῦ πίλου ἄνευ γύρων, περιυφασμένου κατὰ τὸ ἄκρον διὰ μαύρης μετάξης. Τὸ ἔνδυμα τοῦτο φέρουσι πάντες οἱ Μαυροβούνιοι ἀπαραλλάκτως, ποικίλλουσι δὲ μόνον ἡ δαψίλεια καὶ ὁ πλοῦτος τῶν κοσμημάτων, ἀναλόγως τοῦ φέροντος.

Ὁ ἡγεμὼν ἐξεπαιδεύθη ἐν Παρισίοις ἐν τῷ λυκείῳ τοῦ Μεγάλου Λουδοβίκου, γινώσκει δὲ ἄριστα τὴν γαλλικὴν καὶ τρέφει ζωηρὰν συμπάθειαν πρὸς τὴν Γαλλίαν. Τῷ 1860 ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ βοεβόδα ἢ ἀρχιστρατήγου Πέτρου Βούκοτιτς.

Ἡ πριγκήπισσα Μιλένα Νικολέβνα εἶνε ἡλικίας τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν. Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς εἰσι λεπτότατα. Τὸ πρόσωπον περιβάλλεται ὑπὸ πυκνῆς μελαίνης κόμης, δύο δὲ μεγάλοι ὑγροὶ καὶ μαῦροι ὀφθαλμοὶ προσδίδουσιν αὐτῇ ἄρρητον θέλγητρον. Πρὸ δεκαετίας, ἡ ἡγεμονὶς ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ περικαλλεστέρα ἐν Μαυροβουνίῳ γυνή, ἀλλὰ ἡ μητρότης—ἡ ἡγεμονὶς εἶνε μήτηρ δέκα τέκνων (1)—ἠμαύρωσε κάπως τὸ κάλλος τῆς μορφῆς της. Οἱ τρόποι της εἰσι γλυκεῖς, προσηνεῖς, καὶ τὸ ἦθός της δὲ συμπαθέστατον.

Ἡ πρεσβυτέρα τῶν τέκνων της πριγκήπισσα Ζόρκα (Αὐγή) ἥτις ἐξεπαιδεύθη ἐν Πετρουπόλει ἐνυμφεύθη τὸν πρίγηπα Καραγεώργεβιτς, μνηστῆρα τοῦ σερβικοῦ θρόνου. Ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου, πρίγκηψ Δανιήλ, εἶνε νῦν ἑκκαιδεκαέτης. Εἶνε μεῖραξ εὔρωστος καὶ εὐφυής, πρὸς ὃν ὁ πατήρ του τρέφει ἰδιάζουσαν ἀγάπην.

Δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾷ τις ὅτι ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Μαυροβουνίου θὰ ἀνεύρῃ τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τυπικὴν καὶ γνωστὴν διαδοχὴν τῶν γεγονότων, τῶν ἀ-

Σ. Μ. Ἐσχάτως ἀνηγγέλθη ὅτι ἡ πριγκήπισσα Μιλένα ἔτεκε καὶ ἄλλην θυγατέρα.

Digitized by Google

νασποσπάστων ἀπὸ τοῦ βίου τῶν ἄλλων ἡγεμόνων. Εἰς αὐτοὺς τὰ συμβούλια καὶ αἱ ἀκροάσεις, τὰ θέατρα καὶ αἱ διασκεδάσεις, ἡ περιωρισμένη τῆς αὐλῆς ἐθιμοτυπία· εἰς ἐκεῖνον, τοὐναντίον, ὁ ἐλεύθερος τῶν βουνῶν ἀήρ, ἡ καταφρόνησις τῆς εὐμαρείας, ἡ χαρὰ τοῦ ἀπροόπτου, ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἀνεξαρτησίᾳ.

Μετὰ τὴν ἔγερσίν του, ἥτις συνήθως γίνεται ἀργά, ὁ πρίγκηψ Νικόλαος μεταβαίνει εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ὅπου ἢ ἐργάζεται κατ' ἰδίαν ἢ μετέχει τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου. Κατόπιν, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων του, ὁ πρίγκηψ περιέρχεται τὴν μικρὰν αὐτοῦ πρωτεύουσαν, οἰκείως δεχόμενος πάντα ὑπήκοόν του, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ τύχῃ ἀκροάσεως παρ' αὐτῷ, ὅπως τῷ ἐκθέσῃ τὰ παράπονά του. Πολλάκις ἡ ἡγεμονικὴ συνοδεία σταθμεύει πρὸ τοῦ δημοσίου φρέατος· εὐρὺς κύκλος σχηματίζεται πέριξ τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις καθήμενος, ὡς ἐν σκηνῇ τινι τῆς Γραφῆς, ἐπὶ τοῦ χείλους, ἀκροᾶται εὐμενῶς τῶν ὑποβαλλομένων αὐτῷ αἰτημάτων.

Τὸ σύντομον οἰκογενειακὸν πρόγευμα, ὅπερ γίνεται περὶ τὴν μεσημβρίαν, διαδέχεται ὕπνος, παρατεινόμενος μέχρι τῆς τρίτης ἢ τετάρτης ὥρας μετὰ μεσημβρίαν, τότε δὲ ὁ πρίγκηψ, καιροῦ ἐπιτρέποντος, ἱππεύει καὶ εἴτε μόνος εἴτε ἐν συνοδίᾳ μεγιστάνων τινῶν περιέρχεται τὴν πεδιάδα τῆς Κεττίγνης. Πρὸς τὴν ἑσπέραν ὁ πρίγκηψ ἐπανέρχεται ἐκ νέου εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πρωτευούσης, ἐν ᾗ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπικρατεῖ ζωηρὰ κίνησις ἕνεκα τῶν ἀφικνουμένων ἐκ Καττάρου καὶ Ριέκας καὶ τῶν ὁμίλων τῶν ματαιοσχόλων, οἵτινες, μὲ τὸ *τσιμπούκιον* εἰς τὸ στόμα, ἐπιδεικνύουσι ἀλαζονικῶς τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ἀτόμου των, τὰ ἀποστίλβοντα ὅπλα των καὶ τὰς χρυσοκεντήτους στολάς των. Διὰ τοὺς ξένους ἡ Κεττίγνη κατὰ τὴν ὥραν ταύτην παρέχει πρωτότυπον θέαμα. Ὅταν δὲ δὲν μεσολαβήσῃ καιρός, ὅπως ἡ ἐντύπωσις ἣν λάβῃ τις ἐκεῖθεν ψυχρανθῇ ἐκ τῆς συναφείας πρὸς σκηνὰς ἧττον τερπνάς, ἀποκομίζει περὶ τῆς πρωτευούσης τοῦ Μαυροβουνίου ἀνάμνησιν πλήρη θελγήτρου, ὅλως ἀνατολικοῦ.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρακάθηνται ξένοι τινὲς καὶ οἱ ἀνώτατοι τῶν δημοσίων λειτουργῶν, ποικίλλει κάπως τὴν μονοτονίαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἀλλ' ἡ διάρκεια αὐτοῦ εἶνε βραχεῖα, καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐδεσμάτων εἶνε συνήθως μέγας, διότι ἡ ποιότης τοῦ γεύματος κρίνεται ἀναλόγως τῆς ποικιλίας τῶν παρατιθεμένων φαγητῶν. Ἅμα τῇ ἀρχῇ τοῦ γεύματος δὲν εἶνε ἀσύνηθες νὰ κομισθῇ σακχαρόπηκτόν τι λίχνευμα. Ὁ ξένος ὑποθέτει δικαίως ὅτι πρόκειται νὰ ἐγερθῶσι τῆς τραπέζης μετ' ὀλίγον, ὅτε προσάγεται νέον ἔδεσμα, οὗ ἕπεται ἄλλο γλυκύπηκτον καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὁ ἡγεμών, διατηρῶν ἀκόμη ἐπιχωριάζοντα τινὰ ἔθιμα, δὲν ἐγγίζει πολλὰ ἐκ τῶν παρατιθεμένων ἐδεσμάτων, ἀλλὰ ζητεῖ τεμάχιον **κοστραδίνας**, ἤτοι κρέατος αἰγὸς καπνιστοῦ,— τοῦτο εἶνε τὸ ἐθνικὸν φαγητὸν— ὅπερ καταβροχθίζει μετ' ὀρέξεως, καταλείπων τοὺς ἐπιζητήτους ὑπὸ τῶν γαστριμάργων μαγειρικοὺς συνδυασμοὺς εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας του.

Ἀφοῦ οἱ ἐπίσημοι κεκλημένοι, μετὰ βραχεῖαν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἀνάπαυλαν, ἀποχωρήσωσιν, ὁ ἡγεμὼν καὶ οἱ οἰκεῖοι τῶν Ἀνακτόρων μεταβαίνουσιν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σφαιριστηρίου καὶ τῶν παιγνιδίων. Ἐν αὐτῇ παραμένουσι μέχρι τοῦ μεσονυκτίου φυλλολογοῦντες τοὺς τελευταίους ἀριθμοὺς τῶν γαλλικῶν σατυρικῶν φύλλων, τέρψις τὴν ὁποίαν προθύμως διακόπτει ὁ ἡγεμών, ἵνα διηγηθῇ πρὸς τοὺς παρισταμένοις εὐφυές τι ἀνέκδοτον ἢ ἀθῶον λογοπαίγνιον. Ὁ πρίγκηψ, ὅστις ἐγείρεται λίαν βραδέως, κοιμᾶται δὲ καὶ τὴν μεσημβρίαν ἱκανὰς ὥρας, δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν ἀποχωρεῖ εἰς τὰ δωμάτιά του πρὶν ἢ ἐξαντλήσῃ ὅλας τὰς ἀπολαύσεις τῆς ***καραμβόλας*** ἢ τοῦ *οὐίστ*. Καθὼς πάντες οἱ Μαυροβούνιοι καὶ ὁ ἡγεμών των εἶνε παίκτης ἐμμανής. Ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ του δὲ ὡσαύτως ἀριθμεῖ ἀντιπάλους μεγάλης ἀξίας. Μεταξὺ αὐτῶν μνημονεύω τὸν ἐξάδελφόν του Στάγκον Ράδονιτς, ὅστις ἐσπούδασεν εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολὴν τοῦ Ἁγ. Κύρου, ἐν Γαλλίᾳ, τώρα δὲ διευθύνει τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς ἡγεμονίας. Εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν, ἐκτὸς τοῦ διπλωμάτου, παρακάθηται καὶ ὁ Μπόγιο Πέτροβιτς, ἐξάδελφος τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις ἀπολαύει ἐν Μαυροβουνίῳ ἐξαιρετικῆς τιμῆς, διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀνδρείαν. Χάρις εἰς αὐτόν, εἰς αὐτὸν καὶ μόνον, πολλάκις ἡ νίκη ἔστεψε τὰ ὅπλα τοῦ ὀλιγαρίθμου τοῦ ἡγεμόνος στρατοῦ. Εἶνε ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης περίπου, ἰσχνὸς τὴν ὄψιν, ἀλλὰ πεπροικισμένος δι' ἐκτάκτου σωματικῆς ῥώμης.

*
* *

Ἐκτὸς τῶν γευμάτων, τὸν ἀνακτορικὸν βίον φαιδρύνουσι καὶ αἱ κατὰ καιροὺς τελούμεναι ἐπίσημοι τελεταί. Ἄλλοτε γεννᾶται νέον τέκνον τοῦ ἡγεμόνος, ἄλλοτε πανηγυρίζεται ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, τοῦ προστάτου τῶν Πέτροβιτς, ἄλλοτε πάλιν ἔκτακτόν τι πολιτικὸν γεγονὸς φέρει εἰς Κεττίγνην τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν μεγάλων δυνάμεων. Οὕτως ἔναυλοι εἶνε ἀκόμη εἰς τὴν μνήμην παντὸς Μαυροβουνίου αἱ λαμπραὶ ἑορταὶ αἱ δοθεῖσαι πρὸς τιμὴν τῆς διεθνοῦς ἐπιτροπῆς τῆς διαχαράξεως τῶν ὁρίων.

Digitized by Google

Ὁ στρατηγὸς Κάουλβαρς, αὐτὸς οὗτος ὁ διαδραματίσας ἐσχάτως τόσον σημαντικὸν πρόσωπον ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐξεπροσώπει κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὴν ῥωσσικὴν κυβέρνησιν.

* * *

Αἱ μεγάλαι τελεταὶ τελοῦνται μετὰ πομπῆς, ἀγνώστου εἰς τὴν δυσμικὴν Εὐρώπην. Νύκτα τινὰ ἀφυπνίσθην βιαίως ὑπὸ φοβεροῦ πατάγου, παρεμφεροῦς πρὸς βροντήν. Ἐπειδὴ ἀφ' ἑσπέρας ἔπνεεν ἄνεμος σφοδρός, ἐνόμισα ὅτι ἐξεῤῥάγη θύελλα, ἐκ τῶν συνήθων ἐν Κεττίγνῃ. Ἀστραπαὶ φωτίζουσαι κατὰ διαλείμματα τοὺς τοίχους τοῦ δωματίου μου ἐκράτυναν τὴν εἰκασίαν ταύτην. Ἡτοιμαζόμην λοιπὸν νὰ κοιμηθῶ ἐκ νέου, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ θόρυβος ὄχι μόνον παρετείνετο, ἀλλὰ καὶ ἐπετείνετο, ἠναγκάσθην νὰ παραιτηθῶ τοῦ σκοποῦ μου. Ἔτεινα τὸ οὖς καὶ μετ' ὀλίγον ἐνόησα ὅτι δὲν προέκειτο παντελῶς περὶ καταιγίδος. Τί συνέβαινε λοιπὸν εἰς τὰς τρεῖς τῆς πρωΐας; Διηυθύνθην πρὸς τὸ παράθυρον· ἡ νὺξ ἦτο ζοφερά. Λάμψεις ἀσυνήθεις φωτίζουσιν ἀγριωπῶς τὰς οἰκίας. Παρατηρῶ καλλίτερον, ἀκροῶμαι προσεκτικώτερον. Οὐδεμία ἀμφιβολία Ὁ κρότος προήρχετο ἐκ πυροβολισμῶν. Αἱ ἀστραπαί, τὰς ὁποίας ἔβλεπον, ἦσαν αἱ ἀναλαμπαὶ τῆς πυρίτιδος. Τί ἄρά γε συνέβαινεν εἰς τοιαύτην ὥραν; Οἱ πυροβολισμοὶ ἐξηκολούθουν ἀδιαλείπτως καὶ ἡ ἠχὼ τῶν πέριξ ὀρέων ἐπαναλαμβάνουσα αὐτοὺς ἐδιπλασίαζε τὴν ἔντασίν των. Αἴφνης εἰς τὴν συναυλίαν προστίθεται καὶ ὁ κώδων τοῦ πύργου τῶν Κρανίων, μετ' αὐτὸν δὲ καὶ οἱ κώδωνες τοῦ Μοναστηρίου. Βεβαίως ἐσκεπτόμην κάτι φοβερὸν συμβαίνει. Ἐν τῷ οἰκήματί μου, ὅπου συνήθως σιγὴ βαθεῖα ἐπεκράτει μέχρι πρωΐας, ἀναβαίνουν καταβαίνουν, περιπατοῦν, τρέχουν, ἀνοίγουν, κλείουν τὰς θύρας, ὁμιλοῦν, φωνάζουν. Οἱ πυροβολισμοὶ ἀντηχοῦσι καὶ ὑποκάτω εἰς τὸ παράθυρόν μου. Ἦτο πλέον τὸ ἄκρον ἄωτον. Ἐνδύομαι ἐν σπουδῇ καὶ πηγαίνω νὰ ἀνοίξω τὴν θύραν, ὅτε ἀκούω κάποιον ἔξωθεν κρούοντα. Ἦτο αὐλικός τις θεράπων, φέρων τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος:

— «Ἡ πριγκίπισσα ἐγέννησεν υἱόν».

Ὅλως ἀδαὴς τῶν μαυροβουνιωτικῶν ἐθίμων ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξηγήσω οἴκοθεν τὴν αἰτίαν τῶν πυροβολισμῶν. Οὕτω λοιπὸν ἐπανηγύριζαν τὰς ἡγεμονικὰς γεννήσεις! Πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ ξένος ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐθισθῇ πρὸς τοιαῦτα ἔθιμα. Ὁ πρῶτος πυροβολισμὸς ἐῤῥίφθη ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ παλατίου. Οἱ Κεττίγνιοι δ' ἐννοήσαντες τὴν σημασίαν αὐτοῦ, ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ πανηγυρίσωσι, κατὰ τὸ σύνηθες αὐτοῖς, τὸ ἐπίσημον γεγονός. Ἡ χαρὰ ἦτο τόσον μεγαλειτέρα, καθ' ὅσον ἐφοβοῦντο μὴ γεννηθῇ κόρη. Τὴν κόρην τὴν στέλλει ὁ διάβολος·—τὸν υἱὸν δὲ ὁ Θεός. Ἡ μικρὰ ὑπόληψις ἧς τυγχάνει ἐν Μαυροβουνίῳ ἡ γυνὴ ἐξηγεῖ τὴν γνώμην ταύτην. Ἡ γέννησις κόρης εἶνε λυπηρὸν γεγονός, ὅπερ ὁ λαὸς θεωρεῖ ὡς τιμωρίαν οὐρανόπεμπτον. Διὰ τοῦτο ὅσον μεγάλη εἶνε ἡ χαρὰ εἰς τὴν οἰκίαν ὅταν γεννᾶται υἱός, τοσαύτη εἶνε ἡ ἀπελπισία ἥτις εἰκονίζεται ἐπὶ τῶν προσώπων, ὅταν γεννᾶται κόρη. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει θεωρεῖται ὕβρις τὸ νὰ συγχαρῇ τις τὸν πατέρα. Ἐὰν ἐρωτηθῇ, ἐξομολογεῖται τὸ ἀτύχημά του μετ' ἀμηχανίας καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὕτως,

— Μὲ τὸ συμπάθειο κορίτσι..

Ὁ ἡγεμὼν ὑποβάλλεται καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ζυγὸν τῆς τοιαύτης προλήψεως. Γεννωμένης αὐτῷ κόρης, ἐπὶ ἡμέρας καθίσταται ἀφανὴς καὶ ἐπὶ ἑβδομάδας τὸ γεγονὸς τηρεῖται μυστικόν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἄλλως, διὰ τὸν ἡγεμόνα ἡ πρόληψις συνεδυάζετο καὶ πρὸς πολιτικὸν λόγον. Ὁ πρίγκηψ Νικήτας, πατὴρ πολλῶν θυγατέρων, εἶχεν ἕνα μόνον υἱὸν καὶ διακαῶς ἐπεθύμει νὰ προλάβῃ πᾶν ἐνδεχόμενον, ἐξασφαλίζων θετικώτερον τὴν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου αὐτοῦ μετὰ θάνατον.

* * *

Καὶ ἀφοῦ ἐξημέρωσεν οἱ πυροβολισμοὶ ἐξηκολούθουν, ἐξηκολούθησαν δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας δυστυχοῦς τινος σαλπιγκτοῦ, ὅστις ἐπανειλημμένως διὰ σαλπισμάτων ἐκάλει τοὺς κατοίκους νὰ καταπαύσωσι τὸ πῦρ.

Ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ἐψάλη δοξολογία, διὰ τὸ εὐτυχὲς γεγονός. Ἐν τῇ πλατείᾳ διένειμον ῥακήν. Ἕωθεν ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ ἦτο ἐπὶ ποδός, ἀνακρούουσα ἀκαταπαύστως τὸν ῥωσσικὸν καὶ τὸν μαυροβουνιωτικὸν ὕμνον, ἀλλὰ ἕνεκα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν μουσικῶν, ὡς φαίνεται, ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν ἦτο μᾶλλον ἐπίψογος ἢ τὸ σύνηθες. Ὁ μουσικὸς οὗτος θίασος, πρὸ διετίας ἢ τριετίας συσταθείς, διελύθη ἀμέσως κατόπιν· τοιαύτη ἦτο ἡ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μαρτυρηθεῖσα παρ' αὐτοῦ θορυβώδης ἀνικανότης. Μετὰ μεσημβρίαν οἱ νέοι ἐξετέλεσαν διάφορα παιγνίδια, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ περιεργότερον ἦτο τὸ ἑξῆς. Ἑκατοστὺς ἐξ αὐτῶν κατέλαβον λόφον τινά, ἀνετέθη δ' εἰς ἕτερον ἄγημα νὰ τοὺς ἐκτοπίσῃ ἐκεῖθεν. Ἑκάτερον τῶν στρατοπέδων εἶχεν ἰδιαιτέραν σημαίαν, ἣν ἔπρεπε μεθ' ἡρωϊσμοῦ νὰ διαφυλάξῃ. Πράγματι δὲ ὁποῖον σθένος, ὁποία ζέσις, ὁποῖος ἐνθουσιασμός, ἀνεπτύχθη κατὰ τὸν ἀγῶνα! Ἡ πλαστὴ αὕτη μάχη ἠδύνατο νὰ δώσῃ ἰδέαν ἀκριβῆ περὶ τῶν μαυροβουνιωτικῶν πολέμων. Ἡ Κεττίγνη ἐσημαιοστολίσθη ὁλόκληρος· πανταχοῦ ἐκυμάτιζον, πλαταγοῦσαι εἰς τὴν δροσερὰν αὔραν, ἡ ῥωσ-

Digitized by Google

σικὴ καὶ ἡ μαυροβουνιωτικὴ σημαία. Τὴν ἑσπέραν ἐφωταγωγήθη ἡ πόλις. Εἰς ἕκαστον τῶν παραθύρων δᾷδες καὶ φανοί, εἰς τὰς ὁδοὺς δὲ καὶ τὴν πεδιάδα μεγάλαι πυραί. Ἀλλὰ τὸ γραφικώτερον θέαμα παρεῖχον αἱ μεταξὺ τῶν πτυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων ἀνημμέναι πυραί.

Τὸ βάπτισμα ἐγένετο ἕνα μῆνα κατόπιν. Ὑπῆρξε δὲ ἀφορμὴ νέων ἀναριθμήτων διασκεδάσεων. Ἀνάδοχος ἦτο ὁ μέγας δοὺξ Τσάρεβιτς, ὅστις ἔκτοτε ἐγένετο ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Γ' καὶ ὁ ὁποῖος ἀντεπροσωπεύθη, κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην, ὑπὸ ἀνωτέρου τινὸς ὑπαλλήλου, τοῦ κόμητος Τσερεμέτιεφ. Ὁ πλούσιος οὗτος ἀριστοκράτης μοὶ ἐφάνη πολὺ ἐκπλαγεὶς ἀπὸ τὴν ἀπίστευτον πενιχρότητα τῆς πρωτευούσης τοῦ Μαυροβουνίου Ἡ ἀνάδοχος δι' ἀντιπροσώπου παραστα θεῖσα καὶ αὕτη ἦτο ἡ μεγάλη δούκισσα Μαρία τοῦ Ἐδιμβούργου.

Τὸ βάπτισμα τῶν ὀρθοδόξων διαφέρει τοῦ τῶν καθολικῶν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὸ νεογνόν, ἀντὶ νὰ ραντισθῇ ἁπλῶς δι' ἁγιάσματος, βυθίζεται ὁλόκληρον ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Κακόβουλοί τινες δὲ ἐκ τοῦ ἐθίμου τούτου λαμβάνοντες ἀφορμήν, λέγουσιν ὅτι οἱ Μαυροβούνιοι, χάρις εἰς τὸ βάπτισμα, δὲν ἀποθνήσκουσιν χωρὶς νὰ λουσθῶσιν ἅπαξ ἐπὶ ζωῆς των.

Ἐν τοῖς Ἀνακτόροις κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν, ἐπί τινας ἡμέρας, ὅπως ὁ κόμης Τσερεμέτιεφ λησμονήσῃ τὴν ἐν Πετρουπόλει διαμονὴν καὶ ἀπέλθῃ τῆς ἡγεμονίας μετ' εὐαρέστων ἐντυπώσεων. Λαμπρὸν γεῦμα διὰ τριάκοντα πέντε δαιτυμόνας παρετέθη μετα τὴν τελετὴν τοῦ βαπτίσματος. Ἐπὶ τούτῳ πεφημισμένος μάγειρος εἶχε μετακληθῇ ἐκ Νεαπόλεως, τὰ ἐκλεκτότερα δὲ τῶν ὄψων ἐκομίσθησαν ἐκ Τεργέστης καὶ Βιέννης. Ὁ οἶνος τοῦ Πομὰρ καὶ ὁ καμπανίτης ἔρρευσαν τόσον δαψιλῶς, ὥστε μετὰ τὸ γεῦμα πολλοὶ τῶν ἀνωτάτων λειτουργῶν τοῦ Μαυροβουνίου ἀψοφητὶ κατεκυλίσθησαν ὑπὸ τὴν τράπεζαν...

(Μετάφρασις)

Δ. Γ. Κ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ἐν τῷ δωματίῳ αὐτῷ, ὅπερ δὲν περιεῖχε κατὰ τὸ φαινόμενον ἄξιόν τι προσοχῆς, ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τοῦ ἐνωμοτάρχου καὶ τῶν παρισταμένων εἰς πολλὰς δέσμας καννα βοξύλων, ὧν τὰ ἄχυρα ἦσαν κατ' ἴδιόν τινα τρόπον παρεσκευασμένα, ἔφερον δὲ προσκεκολλημένον εἰς τὸ ἄκρον μικρὸν τεμάχιον ὕσκας.

Καί τοι ὅμως ὁ Νοὲλ ἐθεώρει σπουδαιοτάτην τὴν λεπτομέρειαν ταύτην, οἱ ἄλλοι ἐθεώρουν ἀλλήλους ἔκπληκτοι.

— Καλά, ἠρώτησεν ὁ χωροφύλαξ, στρέφων τὸν μύστακά του, τί σημαίνουν αὐτά;

— Σημαίνουν, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, ὅτι τὰ καννα βόξυλα τοιουτοτρόπως παρεσκευασμένα καίουν σιγά, χωρὶς μυρωδιὰν οὔτε καπνόν, καὶ παρέχουν ἑπομένως μεγάλην εὐκολίαν εἰς μερικοὺς ἐνόχους διὰ ν' ἀνάψουν πυρκαϊάν.. Προσθέτω δέ, καὶ τοῦτο τὸ γνωρίζετε βεβαίως, ὅτι κατὰ τὰς ἀνακρίσεις αἱ ὁποῖαι ἔγειναν περὶ διαφόρων πυρκαϊῶν τῶν περιχώρων, δὶς ἢ τρὶς ἀνεκαλύφθησαν τοιαῦται δέσμαι καννα βοξύλων, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶχον ἐντελῶς καῇ . . .

Ὁ ἐνωμοτάρχης ἀνεπήδησεν, ὡσεὶ θέλων νὰ καταδύσῃ τὸ πάτωμα διὰ τῶν βαρέων αὐτοῦ ὑποδημάτων.

— Ἀλήθεια! ἐφώνησεν· ἀλλὰ τότε, διάβολε! εὑρισκόμεθα μέσα εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ φρικτοῦ αὐτοῦ ἐμπρηστοῦ, ὁ ὁποῖος καταστρέφει τὸν τόπον;

— Τὸ πρᾶγμα μοῦ φαίνεται πιθανόν.

— Τότε πρέπει νὰ μάθωμεν ποῖος ἔρχεται ἐδῶ καὶ ἑτοιμάζει τὰς σατανικὰς αὐτὰς ὕλας;

— Ἐγώ, εἶπεν ὁ Νοέλ, εἶδα σήμερον ἐδῶ δύο διαφορετικὰ πρόσωπα, τὸν σχοινοβάτην καὶ τὴν Φακινέταν.

— Τότε λοιπὸν εἶνε εἷς τῶν δύο, ἴσως καὶ οἱ δύο.

— Νομίζω ὅτι συνεννοοῦνται εἰς τοῦτο καλλίτερα παρὰ εἰς ἄλλα πράγματα· ἔπειτα, καὶ ὁ σχοινοβάτης φαίνεται ὅτι ἦλθε ἐδῶ μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ εὕρῃ τὴν τρελλήν.

— Τότε λοιπὸν αὐτὴ εἶνε ἔνοχος τῶν πυρκαϊῶν;

— Ἂς μὴ βιασθῶμεν νὰ κατηγορήσωμεν τὴν δυστυχῆ... Ἐν τοσούτῳ, ἀνάγκη νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι ἔρχεται συχνάκις ἐδῶ, καὶ ὅτι πολλαὶ δέσμαι τοιαῦται, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν πλάκα, πρὸ ὀλίγων στιγμῶν, ἔλειψαν ἔκτοτε.

— Θὰ τὰς ἔκρυψεν εἰς τὸ φόρεμά της, εἶπεν ὁ χωροφύλαξ, καὶ ἴσως ἑτοιμάζει πάλιν τίποτε... ὁ διάβολος νὰ τὴν πάρῃ! θὰ τὴν κυνηγήσω, καὶ θὰ τὴν συλλάβω πρὶν προφθάσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ βρωμερὰ σχέδιά της.

— Μὲ συγχωρεῖτε, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, ἀλλὰ δὲν εἶνε βία, νομίζω, ἐνωμοτάρχα· ἡ γυναῖκα αὐτὴ ἠμπορεῖ νὰ ἦνε ἀθῴα. Ἂν ἦνε ἔνοχος, ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ συνεργούς. Ποῖος ἠξεύρει μάλιστα, μὴ χρησιμεύει ὡς ὄργανον κανενὸς κακούργου, χωρὶς νὰ ἔχῃ συνείδησιν τῶν πράξεών της. Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν ὡρίμως, καὶ μόνον ἔμπειρος ἀνακριτὴς ἠμπορεῖ νὰ λάβῃ μέτρα ἀποτελεσματικά.. Ἀφήσατε λοιπὸν

Digitized by Google

ν' ἀποφανθῇ περὶ τοῦ πρακτέου ὁ ἀνακριτής, ὁ ὁποῖος μένει ἀκόμη εἰς Βωβραί. Συνεννοοῦμ' ἐγὼ μαζή του, ἂν θέλετε.. Ἠθέλησα μόνον νὰ μαρτυρήσετε καὶ σεῖς καὶ αὐτοὶ οἱ κύριοι περὶ τῆς ἀνακαλύψεώς μου.

— Ἔχετε δίκαιον, κύριε Νοέλ, εἶπεν ἐσκεμμένως ὁ ἐνωμοτάρχης· τὸ φρονιμώτερον εἶνε νὰ εἰδοποιήσωμεν τὸν δικαστήν, καί, μὰ τὴν πίστιν μου, ἂν τὸ ηὕρατε, ἠμπορεῖτε νὰ καυχηθῆτε ὅτι μεγάλην ἐκδούλευσιν ἐκάματε εἰς τὸν δῆμον! Τὶ ὄχεντρα αὐτὴ ἡ Φακινέτα! Ἀλλὰ πηγαίνωμεν, κύριοι, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς παρισταμένους, καὶ βῆμα ταχύ! Διάβολε! αὐτὴ εἶνε ὑπόθεσις πολὺ πλέον σημαντικὴ παρὰ δέκα μονομαχίαι, καὶ ἂς ἦνε οἱ μονομάχοι εὐγενέστεροι ἀπὸ τὸν Ἀδάμ!

Πρὶν ἢ ὅμως ἀναχωρήσῃ, ὁ χρηστὸς ἐνωμοτάρχης παρετήρησε λεπτομερείας τινάς, αἵτινες ἔμελλον νὰ σημειωθῶσι βραδύτερον ἐν τῇ ἐκθέσει του, καὶ ἐφ' ὧν ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν παρισταμένων. Ἐφόρτωσεν ἐπίσης εἰς τὸν χωροφύλακά του πολλὰς δέσμας καννναβοξύλων, ἃς ἤθελε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν ἀνακριτὴν ὡς πειστήρια. Τέλος ἐξῆλθον πάντες καὶ ἀφοῦ ἔκλεισαν ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερον τὴν θύραν τῆς καλύβης, κατέλιπον τὰ ἐρείπια.

Τὰ πέριξ ἦσαν ἤδη ἔρημα καὶ οἱ περίεργοι εἶχον γείνει ἄφαντοι. Γνωρίζομεν διὰ τίνας λόγους εἶχον ἀπομακρυνθῆ ἡ Φακινέτα καὶ τὸ τέκνον της, ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ μνησίκακος Γριβέ. Ἡ δὲ Ἰωσηφίνα, ἡ τοῦ φύλακος κόρη, βλέπουσα τὸν Ἕκτορα διευθυνόμενον πρὸς τὸν πύργον μετὰ τῆς συνοδείας του, παρηκολούθησεν αὐτὸν μακρόθεν κατηφής.

Βαδίζοντες πρὸς τὴν Βωβραί, ὁ Νοὲλ καὶ οἱ συνοδοί του ὡμίλουν ἰδίως περὶ τῆς γενομένης πρὸ μικροῦ ἀνακαλύψεως. Ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ, ἰδὼν ἐπὶ στιγμὴν ἀλλοῦ προσέχοντα τὸν ἐνωμοτάρχην, ἔκλινεν εἰς τὸ οὖς τοῦ Νοὲλ καὶ τῷ εἶπε:

— Ἠξεύρεις, διατί αὐτὸς ὁ μανιώδης ὁ Ἕκτωρ ἐφάνη πρὸ μικροῦ τόσον εὔκολος; Ἡ μονομαχία ἀνεβλήθη δι' αὔριον τὸ πρωὶ εἰς τὰς ὀκτώ.. Συνέντευξις εἰς τὸν Πράσινον Σταυρόν, ἐδῶ πλησίον. Ὅπλα καὶ τὰ λοιπὰ μένουν τὰ ἴδιά, καὶ εἶν' ἐλπὶς ὅτι τὴν φορὰν αὐτὴν δὲν θὰ μᾶς ταράξῃ κανείς.

— Ἀρκεῖ, ἰατρέ μου· δὲν θὰ λείψω, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ.

Μετὰ δύο ὥρας ὁλόκληρος ἡ χωροφυλακὴ τῆς Βωβραὶ ἦτο εἰς κίνησιν, ὅπως συλλάβῃ τὴν Φακινέταν, καθ' ἧς εἶχεν ἐκδοθῆ ἔνταλμα συλλήψεως. Ἀλλ' εἰς μάτην ἠρευνήθησαν ὅλα τὰ περίχωρα, μάτην μετέβησαν οἱ χωροφύλακες εἰς τοῦ Βρικάρ, ὅπου ἡ παράφρων ἦτο τρόφιμος, καὶ εἰς τὸν πύργον τοῦ Βλινύ, ὅπου ἀπὸ τῆς προτεραίας εἶχε κατοικήσει. Οὐδαμοῦ εὑρέθησαν ἴχνη της ἢ τοῦ παιδίου ἴχνη. Ἠκούσθη δὲ τοὐναντίον ἐν τῇ πόλει, ὅτι οὐχὶ μακρὰν τοῦ πύργου εἶχεν εὑρεθῆ τὸ πτῶμα ἀνδρὸς πρὸ μικροῦ δολοφονηθέντος.

ΚΔ'.

Ἀγρυπνία

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν περὶ λύχνων ἀφὰς ὁ Κ. Λοβεδὺ καὶ ὁ υἱός του Ἕκτωρ ἐπέραινον τὸ γεῦμά των ἐν τῷ πύργῳ. Τὸ γεῦμα τοῦτο δὲν ἐγίνετο ἐν τῷ πολυτελεῖ ἑστιατορίῳ, ὅπου ἔβριθον ἄλλοτε οἱ παράσιτοι, ἀλλ' ἐν τῷ δωματίῳ αὐτῷ τοῦ τραπεζίτου, ἐπὶ τραπέζης προχείρως στρωθείσης. Καὶ τὰ φαγητὰ δὲν ἦσαν πλέον ἐκλεκτὰ καὶ ἄφθονα, ὡς ἄλλοτε, ἀλλ' ἀπετελοῦντο ἐκ κρύων κρεάτων, λειψάνων ἄλλης τραπέζης. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου φιάλαι πολλαί, σεβάσμιαι τὴν ὄψιν, παρετάσσοντο πρὸ τῶν συνδαιτυμόνων, καὶ ἄλλαι κατέκειντο ἐντὸς κανίστρου πλησίον αὐτῶν. Δύο κηρία ἐφώτιζον ἀνεπαρκῶς τὸ γεῦμα ἐκεῖνο, τὸ προφανῶς αὐτοσχέδιον, καθ' ὃ ἠφθόνουν μὲν τὰ περιττά, ὡς κατὰ τὸ συμπόσιόν τινων ἀσώτων, ἔλειπον δὲ τ' ἀναγκαιότατα.

Πράγματι δέ, ἕνεκα τῆς προσφάτου καταστροφῆς, οἱ ὑπηρέται εἶχον ἤδη ἀναχωρήσει, καὶ δὲν ἔμενεν ἄλλος τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐν τῷ πύργῳ, πλὴν τοῦ τραπεζίτου καὶ τοῦ υἱοῦ του, ἢ ὁ ἁμαξηλάτης Βερναρδῆς, ὅστις καὶ αὐτὸς ὑπηρέτει τοὺς κυρίους του γογγύζων. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ Λοβεδύ, βαρυνθεὶς τὰς ἀηδίας του, τὸν εἶχεν ἀποπέμψει εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἀφοῦ τῷ ἔδωκε σιγὰ κατεπειγούσας διαταγὰς διὰ τὴν αὔριον πρωΐαν.

Εἶχέ τι τὸ πένθιμον τὸ γεῦμα αὐτό, ὅπερ ἔσχατον πάντων βεβαίως ἐγεύοντο ἐν τῷ πύργῳ Βλινὺ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός. Τὸ δωμάτιον ἦτο εὐρύ, τὸ δὲ φῶς τῶν κηρίων μόλις ἐξετείνετο πέραν τῆς τραπέζης. Ὁ ἀπὸ πρωΐας πνέων ἰσχυρὸς ἄνεμος εἶχε καταστῆ ἔτι βιαιότερος τὴν ἑσπέραν, καὶ πᾶσά του πνοὴ ἐπλήρου τὸν οἶκον μηκυθμοῦ καὶ οἰμωγῆς. Τὰ ἔπιπλα ἔτριζον, αἱ ἑστίαι ἐβόων, καὶ ῥεύματα ψυχρὰ ἐτάρασσον ἠρέμα τὰ παραπετάσματα. Ὅτε δὲ πρὸς στιγμὴν κατέπαυεν ὁ ἐξωτερικὸς θόρυβος, ἡ ἐντὸς τοῦ ἐρήμου ἐκείνου οἴκου κρατοῦσα βαθεῖα σιγὴ ἐνέπνεεν ἀληθῶς τρόμον.

Ἄλλως δὲ οὐδεμίαν εἶχον φαιδρότητος ἀφορμὴν πατὴρ καὶ υἱός, κ' ἐφαίνοντο ζητοῦντες παρὰ τοῦ οἴνου τὴν λείπουσαν αὐτοὺς γενναιότητα καὶ φιλοσοφίαν. Ὁ πατὴρ ἰδίως ἐκένου συνεχῶς τὸ ποτήριόν του κ' ἐπλήρου πάντοτε τὸ τοῦ Ἕκτορος.

— Ἔλα, παιδί μου, ἔλεγε μετά τινος πυ-

Digitized by Google

ρετώδους εξάψεως, ἂς πιοῦμεν ἀπ' αὐτὸ τὸ Λαφίτ, διότι θὰ μᾶς τὸ πιοῦν αὔριον ἄλλοι. Τί νὰ γείνῃ! Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ λάκκου... ἂς πέσωμεν! Ἡ τύχη μᾶς ἐκυνήγησε πολὺ εἰς τὰ τελευταῖα... Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω πεῖραν τῶν ὑποθέσεων, καὶ θὰ πάρωμεν πάλιν ἐπάνω μας, ἀρκεῖ νὰ μὲ βοηθήσῃς ὀλίγον...

— Δὲν ἔχω δυσκολίαν, ἀπήντησε σκυθρωπὸς ὁ Ἕκτωρ. Μὴ λησμονῇς ὅμως ὅτι ἐννοῶ νὰ διατηρήσω ἐλευθερίαν ἐνεργείας, καὶ μὴ μεταχειρισθῇς πλέον μαζή μου μερικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθης σήμερον.

— Τί μνησίκακος ποῦ εἶνε! ὑπέλαβεν ὁ Λοβεδὺ μετὰ βεβιασμένης εὐθυμίας. Καὶ δὲν ἔπρεπεν, ἀνόητε, νὰ σ' ἐμποδίσω νὰ κάμῃς μίαν τρέλλαν; Τέλος πάντων, . . . ἂς ἦνε! .. ὅλα διωρθώθησαν, χάρις εἰς τοὺς καλοὺς αὐτοὺς χωροφύλακας, οἱ ὁποῖοι παρεμβῆκαν ἐγκαίρως. . . Αὔριον ἀφίνομεν αὐτὸν τὸν τόπον διὰ πολὺν καιρόν, ἂν ὄχι διὰ πάντοτε, καὶ πηγαίνομεν νὰ δοκιμάσωμεν νέαν τύχην.

— Δὲν εἶνε δυνατόν, πατέρα, ν' ἀναβάλωμεν τὴν ἀναχώρησίν μας ὀλίγας ἡμέρας ἢ τοὐλάχιστον ὀλίγας ὥρας;

— Ἀδύνατον! μόλις ἔχομεν ἀκόμη αὐτὴν τὴν νύκτα. Εἰς κάθε βῆμά μου ἀπαντῶ τρομερὰς δυσκολίας, καὶ πανταχόθεν μὲ περικυκλοῦν κίνδυνοι. . . Θὰ πάρωμεν ἀπὸ τὰς κυρίας Δυχαμὲλ ὅ,τι εἶνε δυνατόν. Διὰ διαφόρους αἰτίας ἦσαν ἤδη φοβερὰ ὠργισμέναι ἐναντίον μας, καὶ ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἀντεγγράφου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζα ὅτι εἶχε καταστραφῆ κατὰ τὴν πυρκαϊάν, δὲν εἶνε βέβαια πρόσφορος νὰ τὰς ἐξευμενίσῃ. Ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ εἰδοποιοῦν ὅτι εἷς δικαστικὸς κλητήρ, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν ἀπόψε εἰς Βωβραί, θὰ προβῇ αὔριον εἰς τὴν κατάσχεσιν τοῦ Βλινὺ καὶ τῶν ἐπίπλων τοῦ πύργου. . Μὰ τὴν πίστιν μου! πολὺ ἤθελα νὰ ἰδῶ τί μοῦτρα θὰ κάμουν οἱ πιστωταί μου, ὅταν ἰδοῦν ὅτι τοὺς διαφεύγει τὸ ὡραῖον αὐτὸ κτῆμα!

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἐγέλασε πενθίμως κ' ἐπλήρωσεν ἐκ νέου τὰ ποτήρια.

— Καὶ αὐτὴ ἡ τρελλὴ ἡ Φακινέτα, ἐξηκολούθησε, μὲ ἀνησυχεῖ . . . Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ εἰπῶ, Ἕκτωρ, ὅτι ἡ γυναῖκα αὐτὴ εἶνε ἀναμεμιγμένη εἰς τὰς ὑποθέσεις μου πολὺ περισσότερον παρ' ὅσον δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ!

— Τὸ γνωρίζω, καὶ μερικαὶ ἀνόητοι προτάσεις τὰς ὁποίας μοῦ ἔκαμε σήμερον, ὅταν μοῦ ἤνοιξε τὴν θύραν, δὲν φαίνονται νὰ ἦνε μόνον τρέλλας ἀποτέλεσμα.

— Τί τὰ θέλεις, παιδί μου! Ἤμουν κ' ἐγὼ νέος, καὶ δι' αὐτὸ εἶμαι τόσον ἐπιεικὴς διὰ τὰ νεανικά σου ἁμαρτήματα... Ἄλλοι πατέρες δὲν φέρονται τοιουτοτρόπως . . . ἂς ἦνε! Ἡ τρελλὴ αὐτὴ μ' ἀνησυχεῖ. Πρέπει πάλιν κάτι νὰ ἔκαμε, διότι τὴν ἐζήτουν ἀπόψε νὰ τὴν συλλάβουν. Εἶνε πολὺ ὕπουλος, ἀλλὰ πλήρης θάρρους ἐν ἀνάγκῃ, κ' ἐπειδὴ γνωρίζει πολλὰ πράγματα . . . Εὐτυχῶς ἡ τρέλλα της εἶνε πασίγνωστος, καὶ ἂν τῆς ἤρχετο νὰ μαρτυρήσῃ μερικὰ γεγονότα, κανεὶς δὲν θὰ τὴν ἐπίστευε. Τέλος πάντων, δὲν ἦλθεν ἀπόψε εἰς τὸν πύργον μὲ τὸ παιδὶ αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγει ὅτι εἶνε ἰδικόν της, καὶ ἴσως ἀπηλλάγημεν. Ἂν ἐπιστρέψῃ αὔριον, μᾶς εἶνε ἀδιάφορον.

Καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ γελᾷ.

Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην γέλως τις πνιγόμενος ἐφάνη ἀνταποκριθείς, ὡς ἠχώ, εἰς τὸν γέλωτα τοῦ τραπεζίτου, ὄπισθεν τῆς θύρας τοῦ δωματίου. Ὁ τραπεζίτης ἤγειρε τὴν κεφαλήν, ἀλλ' ὑπὸ πνοὴν αἰφνίδιον τοῦ ἀνέμου ὑπέθεσεν ὅτι ἠπατήθη ἐκ τῆς βοῆς τοῦ κλύδωνος. Ὁ δὲ Ἕκτωρ εἶπεν εἰς αὐτὸν μετά τινος ἀδημονίας;

— Ἂς τὴν ἀφήσωμεν τόρα αὐτὴν τὴν γυναῖκα· ἔχομεν ἄλλας φροντίδας . . . Δὲν βλέπω μὲ ποίους πόρους θὰ ξαναρχίσωμεν τὴν περιουσίαν μας, ὅταν θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἢ τὸ Βέλγιον.

Ὁ παλαιὸς χρηματιστὴς ἐμειδίασεν, ἐπλήρωσε τὰ ποτήρια, καὶ ἀπήντησε ῥοφῶν ἠρέμα τὸν οἶνόν του.

— Ἔχομεν, παιδί μου, πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα εἰς χαρτονομίσματα, τὰ ὁποῖα θὰ πάρωμεν μαζύ μας· γνωρίζεις δὲ πόσην ἐπιτηδειότητα ἔχω, καὶ ἠμπορεῖς νὰ ἦσαι βέβαιος ὅτι γρήγορα θὰ διπλασιάσω τὸ ποσόν.

Ὁ Ἕκτωρ δὲν κατώρθωσε νὰ καταστείλῃ μορφασμόν τινα, ὡσεὶ ἐδίσταζέ πως περὶ τῆς *ἐπιτηδειότητος* τοῦ πατρός του. Ἀπήντησεν οὐχ ἧττον ἐκπεπληγμένος:

— Ἐνόμιζα ὅτι μετὰ τὴν εὕρεσιν τοῦ ἀντεγγράφου, δὲν ἠμπορούσαμεν πλέον νὰ ζητήσωμεν αὐτὸ τὸ ποσόν;

— Εἶνε ἀλήθεια, .. ἀλλὰ σήμερον μὲ ἐπεσκέφθη ἐκεῖνος ὁ πονηρὸς Πιερρέν, ὁ γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῶν κυριῶν Δυχαμέλ, καὶ μὲ εἶπεν ὅτι αἱ πελάτιδές του, ἐξ ἀγαθότητος πρὸς στενὸν συγγενῆ των, συγκατένευον νὰ μ' ἀφήσουν τὸ συμφωνηθὲν ποσόν, μὲ τὴν συμφωνίαν ὅμως νὰ μὴ γείνῃ ἡ μονομαχία σου μὲ τὸν Νοὲλ Λετελιέ, καὶ ν' ἀναχωρήσωμεν καὶ οἱ δύο τὸ ταχύτερον διὰ τὸ ἐξωτερικόν. Ἐπειδὴ δὲ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀκριβῶς ἦσουν εἰς τὴν συνέντευξιν, ἐννοεῖς ποίαν φοβερὰν ἀγωνίαν εἶχα, ἕως οὗ ἦλθαν καὶ μοῦ ἀνήγγειλαν ὅτι ἡ μονομαχία ἀπέτυχε, χάρις εἰς τὴν παρέμβασιν τῆς χωροφυλακῆς. Τότε ὁ Πιερρὲν μοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ συμφωνία μας ἔμενε πάντοτε συμφωνία, ἂν ἐδεχόμην.

— Καὶ τὰς ἔβαλες εἰς τὸ χέρι, τὰς πεντακοσίας;

Digitized by Google

— Ὄχι δυστυχῶς. Ὁ Περρὲν εἶνε δύσπιστος· δὲν μοῦ ἔφερε τὸ ποσὸν καὶ ζητεῖ ἐγγυήσεις.

Ἐννοεῖς,ὅτι αἱ ἀγαπηταί μας συγγενεῖς,μ'ὅλην τὴν ὑποκριτικὴν φιλοστοργίαν των, δὲν κάμνουν αὐτὴν τὴν θυσίαν μόνον διὰ τὰ μαῦρά μας 'μάτια. Ἐν πρώτοις θέλουν ν' ἀπαλλαχθοῦν ἀπὸ ἡμᾶς· ἔπειτα θέλουν ν' ἀσφαλισθοῦν ὅτι δὲν θὰ ξαναρχίσῃ πάλιν ἡ μονομαχία σου μὲ τὸν Νοέλ. Ἰδοὺ λοιπὸν τί ἐσυμφωνήσαμεν μὲ τὸν Περρέν. Αὔριον τὸ πρωΐ σὺ καὶ ἐγὼ θ' ἀναβοῦμεν εἰς τὸ μικρὸ ἀμάξι μὲ τὰ πράγματά μας καὶ θὰ ἤμεθα εἰς τὰς ἓξ εἰς Βωβραί· ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ Κλαμεσύ, ὅπου θὰ πάρωμεν, τὸν σιδηρόδρομον. Τὴν αὐτὴν ὥραν ὁ Περρὲν θὰ εἶνε εἰς τὸ γραφεῖόν του καὶ ὅταν θὰ περάσωμεν, θὰ μᾶς ἐγχειρίσῃ τὸ ποσόν. Δὲν ὑπῆρξε τρόπος νὰ παραιτηθῇ αὐτῶν τῶν ὅρων καὶ ἀναγκάσθην νὰ τοὺς παραδεχθῶ. Ἔδωκα λοιπὸν εἰς τὸν Βερναρδὴν τὰς ἀναγκαίας διαταγάς, καὶ εἰς τὰς πέντε αὔριον, μολονότι δὲν εἶνε ἡμέρα ἀκόμη, θ' ἀναχωρήσωμεν. Κύτταξε νὰ ἦσαι ἕτοιμος, διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν ἀκριβῶς τοὺς ὅρους τοῦ προγράμματος.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἀνέμενε νὰ ἴδῃ τὸν υἱόν του μεγάλην ἐκδηλοῦντα χαρὰν ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ εὐτυχίᾳ, ἥτις ἐπήρχετο ἐν μέσῳ τῶν συμφορῶν των. Κατεπλάγη δὲ βλέπων αὐτὸν ἀπαθῆ.

— Αὔριον εἰς τὰς ἓξ τὸ πρωΐ, εἶπεν ἀποφασιστικῶς ὁ νέος, δὲν θὰ ἠμπορέσω νὰ εἶμαι μαζῆ σου εἰς τὴν Βωβραί· διότι εἰς τὰς ὀκτὼ θὰ εἶμαι εἰς τὸν Πράσινον Σταυρόν, ὅπου μονομαχῶ μὲ τὸν Νοέλ.

— Τί λέγεις, παιδί μου; ἐφώνησε κατάπληκτος ὁ τραπεζίτης. Αὐτὴ ἡ ἀνόητος φιλοτιμία δὲν ἱκανοποιήθη ἀκόμη; Ἡ μονομαχία αὐτὴ ἐμποδίσθη σήμερον ἀπὸ περίστασιν ἀνεξάρτητον τῆς θελήσεως καὶ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου... τί περισσότερον θέλεις; Παραιτήσου, Ἕκτορ, αὐτῆς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ ὀλεθρίας συνεπείας καὶ διὰ σὲ καὶ δι' ἐμέ.

— Μὲ συγχωρεῖς, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ παραιτηθῶ. Εἶμαι κ' ἐγὼ ἀνήρ, κ' ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἀκούω τὰς ἐμπνεύσεις μου, καθὼς σὺ τὰς ἰδικάς σου. Ἕως τόρα μὲ μετεχειρίσθης ὡς ὅμοιον κ' ἐφάνης ἐπιεικὴς πρὸς τὰς παρεκτροπάς μου. Καὶ ἐγὼ ἐπίσης δὲν ἠθέλησα νὰ ρίψω περίεργον βλέμμα εἰς τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρόν σου, φοβούμενος μήπως εὕρω... πράγματα ἀξιοκατάκριτα κατὰ τὰς ἰδικάς μου ἰδέας. Ἂς ἐξακολουθήσῃ, παρακαλῶ, αὐτὴ ἡ ἀνακωχή. Εἰς τὴν ἡλικίαν σου προτιμᾶται ἡ περιουσία τῆς ἐκδικήσεως· εἰς τὴν ἡλικίαν μου συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Τὸ μῖσός μου κατὰ τοῦ Νοὲλ κατήντησε τόσον, ὥστε θὰ τοῦ θυσιάσω τὰ πάντα.. Θέλω νὰ τὸν φονεύσω καὶ θὰ τὸν φονεύσω, ἔστω καὶ ἂν ὅλος ὁ κόσμος ἐξεγερθῇ ἐναντίον μας.

— Ἀλλά, δυστυχισμένο παιδί, ἡ ἐπιμονή σου θὰ φέρῃ τὴν καταστροφήν μας.

— Τὴν καταστροφήν, ἔστω· ἀλλὰ θὰ ἐκδικηθῶ.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ μετεχειρίσθη τὰ ἰσχυρότατα τῶν ἐπιχειρημάτων ἵνα τὸν μεταπείσῃ. Μὴ ἔχων πλέον τὸ δικαίωμα νὰ διατάσσῃ μηδὲ κἂν νὰ συμβουλεύῃ, κατέβη μέχρι παρακλήσεων· ἀλλ' ὁ Ἕκτωρ ἔμεινεν ἀνένδοτος καὶ ὁ τραπεζίτης ἠναγκάσθη τέλος νὰ παύσῃ τὰς ἀνωφελεῖς ἱκεσίας του.

Κατὰ τὸν διάλογον τοῦτον ἐξηκολούθει ἔξω ἡ θύελλα, καὶ ὁ ἄνεμος ἐφαίνετο ἐνίοτε θέλων ν' ἀνασπάσῃ πρόρριζον τὴν οἰκίαν.

Συγχρόνως δὲ οἱ παράδοξοι ἐκεῖνοι θόρυβοι, οὓς εἶχεν ἤδη ἀκούσει ὁ Λοβεδύ, ἐπανελαμβάνοντο πότε μὲν ἄνωθεν αὐτοῦ, πότε δὲ κάτωθεν, καὶ πότε πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς τοῦ δωματίου. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔπιπλα ἐσύροντο, μετετοπίζοντο καὶ ἐπεσωρεύοντο... βήματα ἠκούοντο κατεσπευσμένα, καὶ φθόγγοι ἐνίοτε φωνῆς ἀνθρωπίνης, καὶ γέλωτες. Ἀλλ' ὁ οἰκοδεσπότης ἐξελάμβανε πάντα ταῦτα ὡς ἀποτελέσματα τῆς βοῆς τοῦ ἀνέμου, εἰσπνέοντος ἴσως δι' ἀνοικτοῦ τινος παραθύρου, καὶ οὐδόλως προσεῖχε.

Μετὰ μακρὰν σιωπήν, καθ' ἣν ὁ Ἕκτωρ εἶχεν ἀνάψει σιγάρον, ὁ Λοβεδὺ ἀνένηψεν ἀπὸ τῶν σκέψεών του, καὶ εἶπεν αἴφνης εὐθύμως:

— Αἴ... δὲν πρέπει κανεὶς νὰ τὰ βλέπῃ ὅλα μαῦρα! Ἂς πιοῦμεν, Ἕκτορ, ὀλίγον παλαιὸν Κονιάκ, καὶ ἂς σκεφθοῦμεν μήπως εἶνε δυνατὸν νὰ συμβιβασθῇ τὸ πρᾶγμα πρὸς κοινὴν καὶ τῶν δύο εὐχαρίστησιν.

Ἔλαβε δὲ φιάλην ἀπὸ τῆς τραπέζης κ' ἐπλήρωσεν οἰνοπνεύματος μικρὸν ποτήριον, ὅπερ ὁ νέος ἐκένωσεν αὐτομάτως.

— Ἂς εἶνε! ἀπήντησεν ὁ Ἕκτωρ· τί ἔχεις νὰ προτείνῃς;

— Μίαν ἀθῴαν ἀστειότητα, ἡ ὁποία θὰ συμβιβάσῃ τὰ πάντα. Ἄκουσε. Ἡ συνέντευξίς σου εἰς τὸν Πράσινον Σταυρὸν εἶνε διὰ τὰς ὀκτώ, αἴ;

— Μάλιστα.

— Λοιπόν,.. ἠμπορεῖς ἐξαίρετα νὰ ἔλθῃς εἰς τὰς ἓξ μαζῆ μου εἰς τὴν Βωβραί. Θὰ σὲ ἰδοῦν εἰς τὸ ἀμάξι, θὰ πεισθοῦν ὅτι φεύγομεν μαζῆ, καὶ δὲν θὰ διστάσουν νὰ μᾶς δώσουν τὸ συμφωνηθὲν ποσόν. Ποῖος δὲ σ' ἐμποδίζει, ἅμα ἐξέλθωμεν τῆς πόλεως, νὰ πηδήσῃς κάτω καὶ νὰ τρέξῃς εἰς τὴν συνέντευξίν σου; Ἔχεις πόδια γερά, καὶ ἡ ὁδοιπορία αὐτὴ θὰ εἶνε διὰ σὲ ἁπλοῦς περίπατος. Ἔπειτα, ὅταν τελειώσῃς μὲ τὸν Νοέλ, ὁ ὁποῖος σοῦ εἶνε τόσον μισητός, ἔρ-

Digitized by Google

χεσαι καὶ μ' εὑρίσκεις εἰς τὸ Κλαμεσύ, ὅπου θὰ σὲ περιμένω.

Ὅσον καὶ ἂν ἦτο διεφθαρμένος ὁ Ἕκτωρ, ἡ πρότασις αὕτη τῷ ἐπροξένησε βαθυτάτην βδελυγμίαν.

— Δὲν εἶμαι, πατέρα, ἀπήντησε, πολὺ ἀκριβολόγος εἰς τὴν ἠθικήν, τὸ γνωρίζεις, ἀλλὰ δὲν εἶμαι καὶ ὑποκριτὴς ἐπίσης, καὶ ὅταν κάμω καμμίαν κακοήθειαν, ἐννοῶ νὰ ὑποστῶ γενναίως τὰς συνεπείας.. Αὐτὸ ὅμως τὸ ὁποῖον μοῦ προτείνεις εἶνε καθαρὰ λωποδυσία...

Ὁ πρώην χρηματιστὴς ὕψωσε τοὺς ὤμους.

— Αὐτὰ εἶνε λόγια, Ἕκτορ, ἀπήντησε περιφρονητικῶς, καὶ μολονότι ἔχεις τὴν ἀξίωσιν ὅτι εἶσαι ἀνήρ, ὁμιλεῖς ὡς παιδίον. Ὅταν ἀποκτήσῃς ὀλίγον περισσοτέραν πεῖραν τῆς ζωῆς καὶ τῶν πραγμάτων, θὰ μάθῃς ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς δὲν πρέπει νὰ παραεξετάζῃ τὰ μέσα, καὶ δὲν πρέπει ἰδίως νὰ δίδῃ ἄσχημα ὀνόματα εἰς πράγματα πολὺ χρήσιμα καὶ πολὺ ἀναγκαῖα... Ἔπειτα, ἂν ἔχῃς εἰς τὸν νοῦν σου σὺ κανένα ἄλλον τρόπον, λέγε τον.

— Οὔτε ἔχω, οὔτε ζητῶ, ἀπήντησε νωθρῶς ὁ Ἕκτωρ. Ἔπειτα, τί νὰ σὲ εἰπῶ... μία κακοήθεια περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν τὴν ὁποίαν ζῶμεν τόρα πρό τινος καιροῦ μὲ πανουργίας καὶ τεχνάσματα... ἀδιάφορον! Ἀρκεῖ νὰ κορέσω τὸ μῖσός μου, καὶ συγκατανεύω εἰς ὅλα.

— Ἆ! δόξα τῷ θεῷ! Ἤμην βέβαιος ὅτι θὰ συνεννοούμεθα ἐπὶ τέλους.

Γενομένης οὕτω τῆς συμφωνίας, ὁ Λοβεδὺ ἐξέθηκε τὰ σχέδιά του πρὸς ἀσφαλῆ καὶ ταχὺν διπλασιασμὸν τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἔμελλον νὰ λάβωσι τὴν ἐπαύριον. Ὁ Ἕκτωρ μόλις τὸν ἤκουε, καὶ ἀπήντα διὰ μονοσυλλάβων. Ἴσως ἀνεπόλει τὰ καθ' ἑαυτόν, ὁ δὲ Λοβεδὺ προσεπάθει νὰ τὸν διασκεδάσῃ, ἀναπτύσσων αὐτῷ τὰς λαμπροτέρας τῶν ὑποσχέσεων. Ἐπὶ τούτῳ δὲ βεβαίως καὶ τῷ ἐκίρνα ἀδιακόπως κονιάκ, ὅπερ ἔπινεν ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῇ. Οὕτω δὲ βαθμηδὸν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἕκτορος ἀπέβαλον πᾶσαν ἔκφρασιν νοημοσύνης καὶ τὰ βλέφαρά του ἐβάρυναν.

Πολλαὶ οὕτω παρῆλθον ὧραι, καὶ ἤγγιζεν ἤδη τὸ μεσονύκτιον. Ὁ Ἕκτωρ ἀφῆκε τέλος νὰ πέσῃ ἀπὸ τῶν χειλέων του τὸ σβεσθὲν σιγάρον, καὶ ἀπεκοιμήθη ἐπὶ τοῦ κλιντῆρος. Ὁ πατήρ του εὐχαριστήθη ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ διότι πολὺ ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ ὑπὸ τὰ βλέμματά του τὸν ἰδιότροπον καὶ πείσμονα ἐκεῖνον νέον, ὅστις ἦτο ἱκανὸς νὰ τοῦ διαφύγῃ καὶ τὴν τελευταίαν στιγμήν. Τὸν μετέφερε προσεκτικὸς εἰς τὸ ἀνάκλιντρον, χωρὶς νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ, κ' ἐνόμισε πλέον ἀσφαλῆ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σχεδίου του.

Διενοεῖτο δὲ καὶ αὐτὸς νὰ πέσῃ διά τινας ὥρας εἰς τὴν κλίνην του, ὅτε οἱ θόρυβοι, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀκούσει καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὴν βοὴν τοῦ ἀνέμου, ἐφάνησαν πλησιάζοντες. Αἴφνης ἡ θύρα ἠνοίχθη, καὶ ἀστραπή τις ἔλαμψεν ἐν τῷ παρακειμένῳ προθαλάμῳ. Γυνή τις, κρατοῦσα παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας της, εἰσῆλθεν ἀποτόμως κ' ἔσπευσε νὰ κλείσῃ τὴν θύραν. Ἦτο ἡ Φακινέτα καὶ ὁ υἱός της.

Ἡ παράφρων ἐφαίνετο κατάκοπος, ἦτο δὲ περιπόρφυρος καὶ κάθιδρος. Οὐχ ἧττον, καίτοι περιεπτύσσετο τὸν πρώην Ζωζόν, κοιμώμενον τὸν βαρὺν ὕπνον τῆς παιδικῆς ἡλικίας, εἶχε τὴν πονηρὰν ἐκείνην καὶ ὕπουλον ἔκφρασιν, ἥτις ἦτο πάντοτε παρ' αὐτῇ κακὸς οἰωνός. Ἐχαιρέτισε τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα δι' ἑνὸς τῶν συνήθων αὐτῇ καγχασμῶν, καὶ εἶπε:

— Καλησπέρα, Ῥαϋμόνδε! Δὲν μ' ἐπερίμενες; Ἦλθα νὰ περάσωμεν τὴν βραδυὰ ἔτσι μεταξύ μας, οἰκογενειακῶς. Τί καλά... νὰ μὴ χωρισθῶμεν πλέον, νὰ ἤμεθα ὅλοι μαζὴ καὶ ἀγαπημένοι,.. αἴ; Ἔπειτα... ξεύρεις... ἡ φωτιὰ τὰ καθαρίζει ὅλα...

Ἡ ἀπροσδόκητος ἐμφάνισις τῆς παράφρονος καὶ οἱ παράδοξοι λόγοι της προὐξένησαν ἀόριστόν τινα φόβον εἰς τὸν Λοβεδύ. Ἀλλ' ἵνα ἐννοηθῶσι τὰ ἑπόμενα, ἀνάγκη νὰ διηγηθῶμεν τί ἔγεινεν ἡ Φακινέτα, ἀφ' ἧς κατέλιπε τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ
ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ

(ὑπὸ Ἐρνέστου Κουρτίου)

Ὡς τῶν ἀνθρώπων καθ' ἕκαστον διαγινώσκομεν τὸ ἦθος καὶ τὴν φύσιν ἐν ᾧ τρόπῳ χαιρετίζουσιν ἀλλήλους, οὕτω καὶ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν φύλων αἱ ἐπιχώριοι προσαγορεύσεις ἔχουσί τι διδακτικώτατον, διότι, ὡς αἱ παροιμίαι, ἀποκαλύπτουσι καὶ αὗται μυρίους τύπους τοῦ δημοτικοῦ αἰσθήματος καὶ παντοειδεῖς περὶ βίου κοινὰς θεωρίας. Ἐὰν τώρα ἐν τοῖς χαιρετισμοῖς τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων ἀνεύρωμεν ἀπαραγνώριστόν τινα σφραγῖδα ἰδιορρύθμου δημοτικοῦ φρονήματος καὶ καταπληκτικὴν ποικιλίαν ἀχώριστον ἀπὸ τῆς ἀφελοῦς ἁπλότητος, ἐὰν ἀνεύρωμεν ἐνδόμυχόν τινα τῆς καρδίας ἀνάγκην νὰ καθαγιάζῃ μὲν διὰ φιλίας προσαγορεύσεως ἅπαντα τὰ συμβεβηκότα τοῦ βίου, νὰ ἀποσοβῇ δὲ ἀπὸ συγγενῶν καὶ φίλων πάντα κίνδυνον ἀπειλοῦντα καὶ νὰ προπέμπῃ τούτους

ἀπὸ μιᾶς εἰς ἑτέραν τοῦ βίου περίοδον, θὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐν τοιούτῳ θησαυρῷ προσαγορευτικῶν τύπων λανθάνει τις ὕλη, ἥτις ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς γλώσσης, ἐν ᾗ ἐκφέρονται, διατελεῖ ἐν ἀδιαλείπτῳ συναφείᾳ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα· διότι *πότε* καὶ *πῶς* θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθῇ τι παντάπασι καινοφανὲς παρὰ λαῷ ἐπιζῶντι καὶ προάγοντι τὸν βίον ἐν ταῖς παλαιαῖς αὐτοῦ κατοικήσεσιν; Οἴκοθεν νοεῖται, ὅτι κατὰ τοὺς ζοφεροὺς αἰῶνας, ἐν οἷς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν μετεποιήθησαν εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς Ἕλληνας, ἐπέδρασαν παντοῖαι ῥοπαὶ καὶ δυνάμεις, εἰς ἃς ἦτο ἐκτεθειμένη ἡ δημοτικὴ παράδοσις· συνέβη δὲ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐδέξαντο τὸ τοῦ Χριστοῦ θρήσκευμα· τοιαῦται ὅμως δυνάμεις καὶ ῥοπαί, λίαν οὖσαι εὐδιάγνωστοι, ῥαδίως καὶ διακρίνονται ἀπὸ τοῦ κλήρου τῆς ἀρχαιότητος.

Ἀπέριττος καὶ ἁπλοῦς, βαθύνους ἅμα καὶ πλείστου ἄξιος, ὡς παν ἑλληνικόν, ἦτο ὁ ἀρχαῖος δημοτικὸς χαιρετισμός, ὁ ἐξαίρων τὸ μόνον πλεονέκτημα, εἰς ὃ στηρίζεται ἡ ἀξία τοῦ βίου, «τὴν ἐπὶ τῇ ὑπάρξει χαράν», ἥτις ὡς ζωοποιὸν πνεῦμα διήκει διὰ παντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου. Τὸ *χαῖρε* ἦτο κοινὴ πρόσρησις ἐρχομένων τε καὶ ἀπερχομένων, ἐξέφραζε δὲ φαιδρὰν πεποίθησιν, εἰς πᾶσαν ἡλικίαν τοῦ βίου ὠφέλιμον, οὐδαμῶς δὲ οὐδ' ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ ταλαιπωρίαις μέλλουσαν τέλεον νὰ ἐκλίπῃ· «χαίρετ' ἐν κακοῖς ὅμως». Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σοφιστῶν, ὅτε πᾶσα ἀρχαία παράδοσις ἐκλονήθη, εἰσήχθησαν νεώτεροι τύποι, λ. χ. *ἀσπάζομαι*· τὸ ἀρχαῖον ὅμως *χαῖρε* παρέμεινε καὶ διετέλεσε σύμβολον καὶ γνώρισμα πάντων τῶν τε Ἑλλήνων καὶ τῶν ἑλληνικῆς τυγχανόντων παιδείας. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε καὶ τοῦτο, ὅτι οὐ μόνον οἱ ἀρχαῖοι χαιρετίζουσιν αὐτοὶ διὰ ζώσης φωνῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄψυχα παραλαμβάνονται εἰς τὴν διὰ στόματος ὁμιλίαν. Μεγάλα καὶ μικρὰ μνημεῖα τῆς τέχνης λαλοῦσιν ἐν τῷ πρώτῳ προσώπῳ ἑρμηνεύοντα τὴν γενεὰν αὐτῶν καὶ σπουδαιότητα· διότι λαός, ζωηρότατον ἔχων πνεῦμα, φρονεῖ, ὅτι οὐδεὶς ἀντιπαρέρχεται τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης ἀμβλὺς καὶ παντάπασιν ἀναίσθητος· πρὸς τὴν ὑποτιθεμένην λοιπὸν ἐρώτησιν δίδεται ἐκ τοῦ προτέρου ἡ ἀπόκρισις. Φιάλαι καὶ κάνθαροι προσκαλοῦσι μετὰ προσρήσεως καὶ φιλοτησίας εἰς ἀπόλαυσιν, διότι ἐν ἐκείνοις ἰδίως τοῖς ἔργοις τῆς καλλιτέχνου χειρός, ἅτινα διέσωσαν πιστότατα τὴν σφραγῖδα τοῦ δημοτικοῦ, ἐν τοῖς κεραμίοις δηλονότι, ἀνευρίσκομεν σαφέστατα οἷαν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐπεδείκνυτο σπουδὴν τοῦ ἐμψυχοῦν διὰ προσαγορεύσεων πάντα τὰ πράγματα τῆς καθ' ἡμέραν χρήσεως καὶ τοῦ παραλαμβάνειν αὐτὰ εἰς τὸν κύκλον εὐθυμοτάτης ἀνθρώπων ἀναστροφῆς τε καὶ ὁμιλίας. Τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ *ὀνόματα* τῶν νεανιῶν, οἷς ἐπὶ τῶν ἀγγείων ἀπονέμεται προσφώνημα ἀγάπης καὶ θαυμασμοῦ. Καὶ ἄνευ τοῦ ὀνόματος δὲ ἀρκεῖ πολλάκις μόνον τὸ ῥῆμα *προσαγορεύω* νὰ δηλώσῃ τὴν προσωπικὴν σχέσιν τοῦ τεχνίτου πρός τινα τῶν φίλων. Οἱ ἔγγραφοι οὗτοι χαιρετισμοὶ ἀπεδείχθησαν ἤδη ἀληθῆ γραμματεῖα (Urkunden) τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης, καθ' ὅσον δι' αὐτῶν οὐ μόνον διαγινώσκομεν τὰ διάφορα ἐν Ἀθήναις ἐργαστήρια, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν καὶ τὸ σύγχρονον ἐνίων ἐκ τῶν τεχνιτῶν. Τὰ κεχρωματισμένα ἀγγεῖα μετὰ τῶν ἐγγράφων χαιρετισμῶν ἀπεδήμησαν καὶ εἰς ἀπῳκισμένας χώρας ὡς ἑρμηνευταὶ σχέσεων πάντη ἀτομικῶν· τούτου δ' ἕνεκα τὰ ὀνόματα τῶν εὐειδεστάτων νεανιῶν ἐν Ἀθήναις εὑρέθησαν καὶ ἐν τοῖς τάφοις τῆς Ἐτρουρίας, ἔνθα οὐδεὶς ἐγίνωσκε τοὺς περὶ τὸν ἐπίχαριν Λέαγρον. Οὐδαμοῦ ἄλλοθι τῆς ὑφηλίου ἡ αἴσθησις καὶ ὁ λόγος, ὁ λόγος καὶ ἡ γραφὴ οὔτε ἵσταντο ἐγγύτερον ἀλλήλοις, οὔτε διηυκόλυνον τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον μετάβασιν μᾶλλον ἢ ἐν Ἀθήναις.

Τοῖχοι, παραστάδες, φλοιοὶ ἔγεμον φράσεων τρυφερωτάτης φιλίας. Ἰδίως δὲ χαρακτηριστικὰ εἶνε τὰ ἐνόδια μνημεῖα, ἐν μὲν τοῖς πρώτοις οἱ Ἑρμαῖ, οἱ ἀνὰ μέσον πόλεως καὶ κώμης διδάσκοντες τὸν ὁδίτην καὶ χαιρετίζοντες αὐτὸν δι' εὐφυοῦς προσφωνήσεως, μελλούσης νὰ ἀκολουθῇ αὐτῷ κατὰ τὴν ἔρημον ἀνθρώπων ὁδόν, εἶτα δὲ τὰ σήματα ἤτοι οἱ ἐπιτύμβιοι λίθοι.

Ἀφ' οὗ ὁ χαιρετισμὸς ἀποδείκνυται τοσοῦτον σπουδαῖος εἴς τε βίον καὶ τὴν τέχνην τῶν ἀρχαίων, λίαν διαφέρουσα καθίσταται εἰς ἅπαντας τῆς ἀρχαιότητος τοὺς φίλους ἡ ἀναζήτησις τῶν δημοτικῶν χαιρετισμῶν, ὧν χρῆσιν ποιοῦνται οἱ τῶν ἀρχαίων ἀπόγονοι. Τοιαύτης ἐρεύνης τὸν θεμέλιον λίθον κατέβαλον αὐτοὶ οἱ καθ' ἡμᾶς Ἕλληνες, οἱ διασώσαντες καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν τάσιν πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ζήτησιν. Ἄξιον λόγου πόνημα περὶ τῶν νήσων συνέγραψεν ὁ Κ. Μηλιαράκης «Ὑπομνήματα περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων». Μετ' ἐμβριθοῦς δὲ καὶ γονίμου διαφέροντος περιέθαλψε τὰς αὐτὰς μελέτας ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλολογικὸς Σύλλογος, περισυλλέξας τὰς ὁσημέραι ἐκλειπούσας διαλεκτικὰς φράσεις τῆς καθωμιλημένης, ἐκδοὺς δὲ δύο οἰκείας διατριβάς· 1) *Πολίτης*· Εὐχαὶ καὶ κατάραι παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ». Τόμ. 9, σελ. 231 καὶ 2) «*Πούσιος*· Συλλογὴ λέξεων τοῦ ἐν Ζαγορίῳ τῆς Ἠπείρου ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅρκοι, εὐχαί, κατάραι» Τόμ. 14, σελ. 273. Πὰν ἄλλο ἐπινοῶ ἢ νὰ ἁνθαμιλλῶμαι τοῖς λογίοις τούτοις ἐν τῇ περισυναγωγῇ

Digitized by Google

τῆς ὕλης· ἐπωφελούμενος μετ' εὐχαριστίας τὰ πονήματα αὐτῶν, ἐπισυνάπτων δὲ καὶ ἰδίας ἐμαυτοῦ παρατηρήσεις, πραγματεύομαι διὰ βραχέων τὰς δημοτικὰς προσαγορεύσεις τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων, ὅπως δείξω, τί δυνατὸν νὰ μάθωμεν διὰ τοιαύτης μεθόδου περὶ λαοῦ, στενότατα συναπτομένου τοῖς ἀρχαίοις κατά τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν χαρακτῆρα. Ἴσως οἱ μόνην τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐπιστάμενοι σκανδαλισθῶσιν ἐπὶ τοῖς ἠκρωτηριασμένοις τύποις τοῦ νέου ἰδιώματος· ἀλλὰ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς διαφέρει ἰδίᾳ τὸ παρατηρεῖν, ὅτι ἡ γλῶσσα, ἣν ὑπολαμβάνομεν καὶ πραγματευόμεθα ὡς νεκράν, εἶνε ζῶσα καὶ δημώδης· ὅστις δ' ἂν ὑπερνικήσῃ τὴν πρώτην αἴσθησιν τοῦ ἀτόπου καὶ ἀλλοκότου, ἐγκύπτων εἰς τοὺς προσαγορευτικοὺς τύπους τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων, θὰ πεισθῇ ὅτι περιεσώθησαν ἤδη πλείω τῆς ἀρχαιότητος χαρακτηριστικὰ ἴχνη καὶ θὰ ἀνεύρῃ ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ τὴν ζωηρότητα καὶ ποικιλίαν τῆς φράσεως καὶ τὴν εὐχέρειαν καὶ δεξιότητα τῆς τῶν λέξεων δημιουργίας.

Αἱ προσαγορεύσεις, αἱ ἁρμόζουσαι εἰς τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, εἶνε ἁπανταχοῦ ἁπλούσταται καὶ πάνυ ὁμοειδεῖς. Τούτων λοιπὸν ἐξαίρω μίαν μόνην, ἥτις ἐνεποίησέ μοι ἀείποτε ἰδιαιτέραν αἴσθησιν ὡς ἰδιάζουσα τοῖς Ἕλλησι. Προσφωνεῖται τῷ ἀπερχομένῳ ἵνα κοιμηθῇ· ἐπεύχεται δὲ αὐτῷ οὐχὶ καλὴν ἀνάπαυσιν νυκτερινήν, ἀλλ' ἀκραιφνῆ καὶ φαιδρὰν ἐξ ὕπνου ἀνάστασιν, ἧς χάριν ὁ ὑγιὴς ὕπνος εἶνε καὶ νομίζεται τιμαλφέστατον τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθόν. Ἡ ὡραία καὶ βαθύνους νυκτερινὴ πρόσρησις ἐκφράζεται δι' ἑνὸς οὐσιαστικοῦ *καλὴξημέρωμα*. Ὁμοία τις πρόληψις λανθάνει ἐν τῇ ἑωθινῇ προσαγορεύσει ***καλὸ βράδυ***, μεθ' ἧς ἡ οἰκοδέσποινα ἀποστέλλει τὸν υἱὸν εἰς τὴν σχολήν, ἔνθα διέρχεται οὗτος τὴν ἡμέραν. Εὔχεται αἰσίαν συνάντησιν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, τούτου δ' ἕνεκα τὸν ἀπολύει τῆς πρωΐας λέγουσα «καλὸ βράδυ». Πᾶσα κατ' οἶκον ἐργασία καὶ ὑπηρέτησις παρέχει ἀφορμὴν χαιρετισμοῦ· ὅταν λοιπὸν ἐν τῷ κοιτῶνι ἀνάπτηται ὁ λύχνος, προσφωνοῦνται οἱ παρόντες διὰ τοῦ *καλὴ ἑσπέρα*. Ἄλλαι προσρήσεις ἀναφέρονται εἰς τὰ κατ' ἔτος συμβαίνοντα ἐν τῇ γεωργίᾳ· ὁ βλέπων γείτονα ἀσχολούμενον περὶ τὴν σποράν, φωνεῖ *καλῶς τὰ κάνετε*, ἐπευχόμενος οὕτω ἐπιτυχίαν τῆς ἐργασίας· διὰ μακροτέρων δὲ προστίθησιν ἐνίοτε *τοῦ χρόνου νὰ καλοδεχθῆτε*· ἄλλοτε πάλιν *νὰ ἰδῆτε διάφορο* ἤτοι πολυφορίαν. Ἡ λέξις *τὸ διάφορον* δηλοῖ κυρίως τόκον, χρῆται δὲ αὐτῇ ὁ χρηματιστικὸς καὶ ἐμπορικὸς λαὸς πρὸς δήλωσιν παντὸς κέρδους καὶ πάσης εὐπραξίας. Καὶ οἱ ἐπαῖται δέ, εὐχαριστοῦντες ἐφ' ᾗ λαμβάνουσιν ἐλεημοσύνῃ, εὔχονται *καλὰ διάφορα*. Ὁ συναντῶν γείτονι ἐν τῷ θερισμῷ ἢ τρυγητῷ λέγει *νὰ τὸ φᾶτε μὲ 'γειά*, *νὰ τὸ πιῆτε μὲ 'γειά*. Εἰς τὸ προσεχὲς ἔτος εὔχεται τὸ διπλοῦν· *τοῦ χρόνου διπλότερα*· ἔνθα σημειωτέον, ὅτι *τὸ διπλότερα* ἀπαντᾷ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἀντὶ τοῦ *διπλάσια*. Ὁσάκις ὁ σῖτος κεῖται ἐν τῷ ἁλωνίῳ, ὁ φίλος εὔχεται ἀπόλαυσιν ἄλυπον: *νὰ φαωθῇ μὲ 'γειά, νὰ καλοδεχθῆτε, νὰ ζήσουν οἱ νοικοκύρεις*. Ὁ οἰκοδεσπότης καλεῖται ὁ *οἰκοκύρις*, ἐξ οὗ τὸ περιληπτικὸν *τὸ οἰκοκυρεῖον*, χυδαϊστὶ δὲ τὸ *νοικοκυρειόν* ἤτοι οἱ περὶ τὴν ἑστίαν συνειλεγμένοι· πάντοτε δὲ οἱ προσωπικοὶ χαιρετισμοὶ εὐρύνονται συμπεριλαμβάνοντες ἅπαντας τοὺς συνοίκους. Ἐν τοῖς συμποσίοις γίνονται προπόσεις οὐχὶ ὑπὲρ ἑνὸς μόνου, ἀλλ' ὑπὲρ πάντων τῶν οἰκείων· ὅταν δὲ πλείους τούτων ἦνε παρόντες, ἐκφράζεται εὐχὴ ἵνα μηδὲ εἷς ἀπῇ ἢ λείπῃ. Ἐνταῦθα λανθάνει πατριαρχικὴ ῥοπὴ πιστοῦ οἰκογενειακοῦ αἰσθήματος, θεωροῦντος ἅπαντας τοὺς συγγενεῖς ὥς τι δεδομένον καὶ ἀκριβῶς ὡρισμένον. Ἡ οἰκία ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ συστάσει καλεῖται *ὅλον τὸ μέτρον*· ὁ δὲ οἰκοδεσπότης εὔχεται *νὰ μὴ λείψῃ τις εἰς τὸ μέτρον*. Πολλάκις οἱ συνόντες μετὰ πόθου μνημονεύουσι τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατριβόντων ἐπευχόμενοι *νὰ μᾶς ἔρθουν καὶ οἱ ξενιτεμένοι*.

Ἄλλοι χαιρετισμοὶ ἀναφέρονται εἰς διάφορα τοῦ βίου συμβεβηκότα, εἰς οἰκιακὰς διατάξεις, εἰς πωλήσεις καὶ ἀγοράς. Πρὸς τὸν ἀγοράσαντα ζῶον συνανθρωπευόμενον ἢ γήπεδον εὔχονται οἱ φίλοι μακροχρόνιον καὶ ἀτάρακτον ἀπόλαυσιν· *νὰ τὸ κερδήσῃς μὲ ὑγείαν*. Κατὰ τὴν ἀγορὰν οἴκου ἡ εὐχὴ συμπεριλαμβάνει καὶ τοὺς οἰκείους· *νὰ ἀσπρίσῃς καὶ νὰ γεράσῃς μὲ τὰ παιδιά σου*. Κατὰ τὴν πατριαρχικὴν ἔννοιαν ἡ μακροβιότης ὑπολαμβάνεται καὶ ποθεῖται ὡς ἰδιαίτερον χάρισμα τοῦ Θεοῦ.

Πᾶσα ὑπουργία καὶ ὑπηρέτησις εἶνε ἀχώριστος ἀπὸ τῆς οἰκείας εὐχῆς καὶ εὐφημίας. Ὁ μὲν κουρεὺς ἀπολύει τὸν ἐργοδότην ἀναφωνῶν *μὲ ὑγείαν*, *εἰς ὑγείαν σου*, ὁ δὲ ῥάπτης, προσαρμόττων νέον ἱμάτιον, λέγει *νὰ τὸ χαλάσῃς μὲ ὑγείαν*. Ὅμοιόν τι εὔχονται οἱ γνωστοί, οἱ τὸ πρῶτον βλέποντες αὐτὸν φοροῦντα καινὴν περιβολήν.

Εὐχῶν ὑπὲρ ἐπιτυχίας χρῄζουσι καὶ ἄλλαι ἐπιχειρήσεις καὶ δὴ καὶ ναυτιλία καὶ θήρα. Ἀναπλέων ἐξ Αἰγίνης ἤκουσα τοὺς ἐν τῇ προκυμαίᾳ προσφωνοῦντάς μοι ὁ *ἅγιος Νικόλαος νὰ καθίσῃ στὸ τιμόνι σου*· ἐπιχαριτωτέρα ἐφάνη μοι ἄλλη εὐχή, ἡ «*ὥρα καλὴ στὴ πρύμνη σου*». Πρὸς τοὺς ἐξερχομένους εἰς θήραν, ἀντιστρόφως τῷ νῦν παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦντι ἐθίμῳ, εὔχονται οἱ συναντῶντες ***καλὰ κυνήγια***· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ συνθηρῶντες εὔχονται ἀλλήλοις τὸ *φορτωμένοι*, ὑπακουομένου ἔξωθεν τοῦ «νὰ ἔλθωμεν».

Ἡ συμμετοχὴ τῆς χαρᾶς ἐφ' οἱῳδήποτε αἰσίῳ

Digitized by Google

συμβάματι ἐμφαίνεται διὰ τοῦ *συγχαίρω*, ἐξ οὗ τὸ οὐσιαστικὸν *συγχαρήκια* καὶ *σχαρήκια*. Ὅταν καταπλέῃ εἰς τὸν λιμένα σκάφος κομίζον τινὰ περιπόθητον, τρέχουσιν οἱ παῖδες ἐναμίλλως ἀπὸ τοῦ λιμένος εἰς τὴν πόλιν, ἵνα πρῶτον ἀναφωνήσωσιν ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ τὰ «συγχαρήκια». Ἐν τῇ λέξει δὲ ταύτῃ διεσώθη ζωηρὰ ἡ πρώτη πηγὴ πάσης ἑλληνικῆς προσρήσεως *χαίρω*, ἥτις ἄλλως ἐνέμεινεν ἐν τῇ μνήμῃ ὡς τύπος προσευχῆς «χαῖρε κεχαριτωμένη».

Εἰς τοὺς ἀπὸ συγκυρίας χαιρετισμοὺς ἀνάγονται οἱ τῶν ὁδοιπορούντων, οὓς ἐνθυμεῖται ὁ καταβὰς εἰς Ἑλλάδα ξένος, λαβὼν οὕτω ἀφορμὰς νὰ ἀναμνησθῇ τῆς ἀρχαιότητος ἀνὰ πᾶν σχεδὸν βῆμα τῆς πορείας αὐτοῦ. Ἐκ τῶν δύο κυριωτάτων λέξεων τῆς καθ' Ἕλληνας ἠθικῆς ἡ μὲν *ἀγαθὸς* εἶνε καταληπτὴ μὲν καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς νῦν κατοίκους τῆς χώρας, ἀλλ' ἄχρηστος· ἡ ἑτέρα τοὐναντίον, δι' ἧς ἐδηλοῦτο τὸ ὡραῖον τοῦ τε ὁρατοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀοράτου, ἔμεινεν ἐγκεκολαμμένη ἐν τῇ μνήμῃ καὶ τῇ καρδίᾳ τοῦ ἔθνους· οὐδὲν ἕτερον ἑπομένως συγκινεῖ μᾶλλον ἡμᾶς ἢ τὸ *ὥρα καλή, εἰς τὸ καλόν*, ὅπερ ἑκάτερος τῶν συναντώντων προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, διότι ἐν ὀρειναῖς καὶ ἐρήμοις ἀτραποῖς καὶ οἱ ἀγνοοῦντες ἀλλήλους δὲν ἀντιπαρέρχονται ἄναυδοι. Ἐκ πάντων τῶν χαιρετισμῶν πρὸς τοὺς ἐρχομένους καὶ τοὺς ἀπερχομένους τὸ *ὥρα καλὴ* φαίνεται ὁ ἁπλούστατος, γενναιότατος καὶ μάλιστα κλασικός.

Ἀποχαιρετίζων τις τοῦ οἰκείους λέγει *σᾶς ἀφίνομεν ὑγείαν, ἔχετε ὑγείαν*. Ὁ εἰσερχόμενος εἰς οἶκον, ὅθεν προσδοκᾷ φιλοξενίαν, ἀκούει τὸ *καλῶς ὡρίσατε*. Τὸ *ὁρίζω* σημαίνει «διατάσσω»· ὁ ξένος λοιπὸν χαιρετίζεται ὡς κύριος· διὰ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ διέταξεν ἤδη, ἤτοι ἐγένετο κύριος τῆς οἰκίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ. Λέγων δὲ ὁ οἰκοδεσπότης, ὅτι τοῦτο συνέβη «εἰς ὥραν καλήν, εἰς τὸ καλὸν τῆς οἰκίας», ἐκφέρει τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐγκάρδιον πρόσρησιν, ἣν δυνατὸν νὰ ἀκούσῃ ξένος. Οὕτως ἑρμηνεύω ἐγὼ τὸν χαιρετισμόν, ὅστις εἶνε ἐν Ἑλλάδι συνηθέστατος, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε ἑρμηνεύεται ὁμοίως· Τὸ «φθάνειν» καὶ τὸ «διατάσσειν» περὶ τῆς οἰκίας εἶνε ταὐτοσήμαντα. Οἱ ἀπολαύοντες τῆς φιλοξενίας ἀποκρίνονται *καλῶς σᾶς ηὕραμεν* ἤτοι «ὡραῖον εἶνε ὅτι» κ.λ.

Πολυειδεῖς ὑπάρχουσιν αἱ πρὸς τοὺς ἀποδημοῦντας προσαγορεύσεις· ὁ φίλος εὔχεται τῷ ἀποχωροῦντι οὐ μόνον εὐοδίαν ἀγαθὴν ἀλλὰ καὶ διαυγεῖς καὶ ψυχεινὰς κρήνας ἐν μέσῳ πνιγηροῦ θάλπους καὶ κόνεως, *καλὸ ταξεῖδι* καὶ *κρύα νερά*· ὁ χριστιανικὸς τύπος εἶνε *ἡ Παναγία μαζί σου καὶ ὁ Χριστός*. Πρὸς δήλωσιν εὐπλοίας διεσώθη ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ ἡ ποιητικὴ προσαγόρευσις, δι' ἧς ἀποπέμπει τὸν Αἰσχύλον ὁ Ἀριστοφάνης «εὐοδίαν ἀγαθὴν ἀπιόντι ποιητῇ»· σημειωτέον δέ, ὅτι παρὰ τοῖς νῦν Ἕλλησι ποθητὸς καὶ μόνιμος οἱουδήποτε πλοῦ σκοπὸς εἶνε ἡ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδος. Ἡ λέξις «εὐοδία» περιεσώθη ἐν τῇ «κατευόδιον». Ἐν τῇ ὡραίᾳ εὐχῇ *καλὸν κατευόδιον* λανθάνει ἡ ἔννοια τῆς ἀποδημίας καὶ τῆς ἐπανόδου, ὡς ἐν τῇ *καλοξημέρωμα* ἡ ἐν νυκτὶ ἀνάπαυσις καὶ ἡ φαιδρὰ ἐξ ὕπνου ἀνάστασις.

Εἰς πάντα ἀποχαιρετισμὸν ἐπισυνάπτεται νέα εὐχὴ ὑπὲρ τοῦ αὖθις ἰδεῖν καὶ ἐντυχεῖν τῷ φιλτάτῳ· *καλὴν ἀντάμωσιν, νὰ πᾶτε καὶ νὰ καλανταμωθοῦμε*· ὡραῖαι ἀληθῶς καὶ θαυμασταὶ αἱ τῶν λέξεων συνθέσεις *καλανταμωθοῦμε νὰ σᾶς ξαναϊδοῦμε*.

Συναντῶντες ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δύο Ἕλληνες δεξιοῦνται ἀλλήλους ἀναφωνοῦντες *καλὴν πατρίδα*. Ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ τάφος ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑπελαμβάνετο «πικρότερον θανάτου», καὶ ὡς ὁ ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας μαχόμενος ἀνέκραξε πολλάκις «ὦ γαῖα πατρίς, πῶς ἂν ἐνθάνοιμί σοι», οὕτω παρὰ τοῖς νῦν Ἕλλησι φοβερώταται νομίζονται κατάραι, *ἡ ξενιτειὰ νὰ σὲ φάγῃ, νὰ σὲ φάγῃ τὸ ξένο χῶμα, 'πίσω νὰ μὴ γυρίσῃς, εἰς τὸν ἀγύριστο*. Ἐσχάτη εὐχὴ ἐπιλείπεται ἡ ὑπὲρ ἐνταφιασμοῦ ἐντὸς τῆς ἰδίας αὐλῆς· *νὰ σὲ σκεπάσῃ τὸ χῶμα τῆς αὐλῆς σου, τὸ χῶμα τοῦ νησιοῦ σου*. Τὸ τῆς πατρίδος αἴσθημα διαφερόντως ὑπάρχει ἀνεπτυγμένον παρὰ τοῖς νησιώταις. Ὅταν ὑποστρέφῃ οἴκαδε ὁ περιπόθητος, εὐλογοῦσιν οἱ οἰκεῖοι τὴν ὥραν, καθ' ἣν βλέπουσι τὰ ὄμματα τοῦ φιλτάτου· *καλῶς τὰ 'μάτια σου τὰ δυό*.

Καταλληλοτάτην χαιρετισμῶν εὐκαιρίαν παρέχουσιν αἱ ἑορταὶ τοῦ οἴκου. Ἡ τῶν γενεθλίων ἡμέρα ὑπεχώρησεν εἰς τὴν τοῦ φερωνύμου ἁγίου, καθ' ἣν οἰκεῖοι καὶ φίλοι ποιοῦνται ἐπισήμους ἐπισκέψεις, εὐχόμενοι *πολλὰ τὰ ἔτη, εἰς χρόνια πολλά, ἔτη πολλά*. Ἐν ἑκάστῃ φαιδρᾷ ἑορτῇ, ἧς ποθεῖται ἡ ἐπάνοδος, ἀκούεται ἐπαναλαμβανόμενον *καὶ τοῦ χρόνου*. Ἐν τοῖς γάμοις ἐκφέρεται πᾶσα εὐχὴ ἀναφερομένη εἰς εὐδαιμονίαν ἐπίγειον. Ἡ εὐχή, ὅπως ληφθῇ πρόνοια ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς θυγατρός, προσφωνεῖται τοῖς πενθεροῖς διὰ φράσεως δανείου τοκοφόρου· *νὰ ἰδοῦμε διάφορο*· αἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ νυμφίου εὐχαὶ ἐκδηλοῦνται διὰ τῆς μετοχῆς *στερεωμένος*, ἐμφαινούσης πεποίθησιν εἰς τὸ μέλλον αὐτοῦ, ὡς ἀνδρὸς καθεστηκότος ὑπὸ πᾶσαν βιοτικὴν ἔποψιν. Ἀμφοτέροις τοῖς νυμφίοις εὔχονται οἱ παρεστῶτες νὰ χωρῶσιν εἰς τὸ πρόσω ἐν πλήρει δυνάμει ζωῆς, *νὰ προκόψουν μὲ ζωὴ πολλή*, νὰ ἀποδειχθῇ ὁ νέος σύνδεσμος συμφυὴς τῷ παλαιοτέρῳ *νὰ γένωμεν ἀναχώριοι* (ἀχώριστοι) καὶ νὰ εὐρυνθῇ ὁ παλαιότερος κύκλος διὰ πολυαρίθμων ἐπιγόνων *νὰ γέ-*

Digitized by Google

γωμε πολλοί, νὰ πληθέψωμε ὥς τε νὰ μὴ χωροῦμε. Λεπτόνους πάνυ εἶνε καὶ ἡ εὐχή, ἡ ἀφορῶσα οὐχὶ εἰς τὸ ἐνεστός, ἀλλ' εἰς τὸ μέλλον ἄχρι τῆς τοῦ βίου τελευτῆς, *καλὰ ὑστερνά*.

Λίαν τρυφεραὶ καὶ φιλόστοργοι φαίνονται αἱ ὑπὲρ τῶν νεογνῶν εὐχαί, ἐν αἷς σαφῶς ἐμφαίνονται αἱ περὶ βίου θεωρίαι, Πρὸς τὴν μητέρα εὔχονται ἐν πρώτοις νὰ διαφυλαχθῇ ἡ τρυφερὰ ζωὴ τοῦ νέου αὐτῆς κλωνός, *νὰ σοῦ ζήσῃ τὸ παιδί, νὰ χαίρεσαι τὰ κλωνάρια σου*· τὸ δὲ βρέφος παραβάλλεται θησαυρῷ κομίζοντι εὐτυχίαν εἰς τὸν οἶκον καὶ καλεῖται *καλορρίζικο*. Ἀλλ' αἱ εὐχαὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον, αἱ δὲ συνήθεις προσαγορεύσεις δὲν ἀρκοῦσιν· ἐντεῦθεν *τὰ νὰ ἦσαι χιλιόχρονος, νὰ χιλιοχρονιάσῃ, νὰ σὲ χαροῦμεν σὰν τὰ ψηλὰ βουνά*. Ὁ νέος κοσμοπολίτης ὀνομάζεται *καλῶς ἦλθε*, εὔχονται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ *νὰ γένῃ καλὸς εἰς τὰ ἄρματα καὶ τοὺς ἐχθροὺς νὰ σβύσῃ*. Ἐν τῇ Ἠπείρῳ, ἔνθα τιμῶνται τὰ παλλικάρια καὶ ψάλλονται ἔτι τὰ δημοτικὰ ᾄσματα, ἀκούεται καὶ νῦν ἡ εὐχὴ *νὰ σοῦ γένῃ ἀρματωλὸς καὶ καπετάνος καὶ νὰ τοῦ βγάλουν καὶ τραγούδια*. Ἀποκρίνεται δὲ μετ' ἀγχινοίας ἡ μήτηρ *μόνον νὰ ζήσῃ, ἂς γίνῃ καὶ καλόγηρος*· ὁ λαὸς δὲν τιμᾷ τὸν ἐν τῇ μονῇ ἀδρανῆ βίον· ἀλλ' ἐνταῦθα κυριώτατον εἶνε ἡ παραίτησις τῆς τοῦ γένους διαδόσεως. Πρὸς τὸ βρέφος εὔχονται *νὰ χαρῇς τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, νὰ χαρῇς ὅ,τι ἀγαπᾷς, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὰ φέρῃ δεξιά*. Ἐνίοτε αἱ τρυφεραὶ εὐχαί, ὑπερβάλλουσαι τὸ μέτρον, ἀπαιτοῦσι θαυμάσια ὑπὲρ τοῦ παιδός· *χῶμα νὰ πιάνῃς καὶ μάλαμα νὰ σοῦ γίνεται*· μέχρι δὲ τοῦ φαντασιώδους μετεωρίζεται ἡ εὐχὴ διὰ τῆς προσθήκης *σὰν τὰ μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς*, ἡ δὲ πρὸς τὴν κεφαλὴν κίνησις τῆς χειρὸς παρίστησι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν εἰκόνα τῆς τοῦ χρυσοῦ ἀφθονίας, ἥτις παραβάλλεται ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς.

Κατὰ παλαιὰν δεισιδαιμονίαν θαυμασμὸς ὑπέρμετρος ἀποβαίνει ἐπικίνδυνος· ὁ ἀπερισκέπτως ἐκφραζόμενος σπεύδει νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ἁμάρτημα καὶ νὰ προλάβῃ τὴν ζημίαν ἐπιλέγων *νὰ ζήσῃ τὸ παιδί*· ἐνίοτε δὲ νὰ ἀποσοβήσῃ τὸν κίνδυνον διὰ καταφρονητικοῦ σημείου, *πτῦσέ το*. Ἐπὶ παντὸς ἐπικινδύνου ἡ μία ἀναφωνουμένη λέξις ὁ *Θεὸς* δηλοῖ ὅ,τι τὸ τῶν ἀρχαίων «ὁ μὴ γένοιτο, ὦ θεοί».

Ἐπισημότατον χαρακτῆρα προσλαμβάνουσιν αἱ εὐχαὶ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἔνθα πρωταγωνιστῇ ὁ νουνὸς ἤτοι ἀνάδοχος. Πρὸς τοῦτον παραδίδεται τὸ βρέφος, ἵνα τὸ διαφυλάττῃ μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν γάμων αὐτοῦ· *κ' εἰς τὸ στεφάνωμα, κὺρ νουνέ*. Ἡ πνευματικὴ συγγένεια ἰσοῦται τῇ ἐξ αἵματος καὶ καταβαίνει εἰς τοὺς ἐπιγόνους· *καὶ εἰς τοὺς ἀποδέλοιπους νὰ χαροῦμεν*, ἔνθα «οἱ ἀποδέλοιποι», ἢ καὶ τὰ *ἀποδέλοιπα* δηλοῦσι τοὺς ἐπιλοίπους μετὰ τῶν ἐπιγόνων.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

Η ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ὁ Mazzini, ὁ μέγας ἐκεῖνος ἐργάτης τῶν ἐλευθεριῶν καὶ ὁ ἱδρυτὴς τῆς Ἰταλικῆς ἑνότητος, ἐπρέσβευεν ὅτι «ὁ συνεταιρισμὸς μέλλει νὰ »δώσῃ εἰς τὸν κόσμον τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν »ἰσότητα, αὐτὸς θὰ ἐξαγιάσῃ τὴν γῆν καὶ θὰ »τὴν καταστήσῃ, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ θεοῦ, »σταθμὸν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὴν »τελειότητα, θὰ εἶνε δὲ τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁ»ποίου ὁ ἄνθρωπος θὰ δύναται νὰ φθάσῃ εἰς ὑ»ψηλοτέραν καὶ εὐγενεστέραν ὕπαρξιν». Τῷ ὄντι ὁποῖα καὶ ὁπόσα καλὰ δὲν βλέπομεν καθ' ἑκάστην προερχόμενα ἐκ τῆς συνεργατικῆς κινήσεως, τοῦ πνεύματος τούτου τοῦ συνεταιρισμοῦ, ὅστις εἶναι τὸ σύνολον τῆς κοινωνίας ἐργαζομένης εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῶν παραγνωρισθέντων δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπίνης ἀδελφότητος, δικαιωμάτων τὰ ὁποῖα εἶναι παγκόσμια καὶ ἀποκαλύπτονται διηνεκῶς βοηθούμενα ἐκ τῶν ἀνακαλύψεων τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐκ τῆς προοδευτικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων, ἐμφύτων εἰς τὴν ἡμετέραν φύσιν; *Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, βοηθεῖσθε ἀμοιβαίως*, ἰδοὺ ἡ ἀρχή, ὁ θεμελιώδης λίθος ὅλων τῶν συνεταιρισμῶν τῶν τεινόντων εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ἁρμονίας τῶν ἀνθρωπίνων ὄντων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀδιακόπως ἀντίκεινται ὁ ἐγωϊσμός, αἱ προλήψεις καὶ τὸ ἐκ τῆς κτηνώδους ἰσχύος πηγάζον προνόμιον.

Ἐν τούτοις μ' ὅλας τὰς ἐναντιότητας, τὰς ἀπωθήσεις, τὰς πιέσεις, εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως, φανερὰ ἢ μυστικῶς, ἡ κίνησις αὕτη τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω προοδεύει ἀδιακόπως, οὐδεὶς δὲ δύναται πλέον ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι εἶνε μία δύναμις ἀκαταμάχητος. Πρέπει λοιπὸν νὰ τὴν βοηθήσωμεν, ἀκολουθοῦντες τὸν νόμον τῆς φύσεως· τὸ ῥεῦμα θὰ εἶνε ὠφέλιμον, πλούσιον ἀπὸ μεγάλα καλά· τοὐναντίον θέλει γείνει αἴτιον ἀναριθμήτων δυστυχημάτων καὶ καταστρεπτικῶν ἀνατροπῶν. Ἁπλοῦν βλέμμα ἂν ῥίψωμεν ἐπὶ τῆς ἱστορίας, θὰ ἴδωμεν ὅτι τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν ἰσχυόντων ἐν τῷ κόσμῳ νόμων εἶνε συνεχὴς παραχώρησις, ἀφαιρεθεῖσα παρὰ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς πρὸς ὄφελος ἐκείνων, οἵτινες ἐργάζονται δι' ὅλους. Βεβαίως πᾶσαν προσπάθειαν καταβάλλουσιν οἱ ἰσχυροὶ οὗτοι, ὅπως ἐξουδετερωθῶσι τ' ἀποτελέσματα τῶν παραχωρηθέντων νόμων καὶ ἐμποδισθῇ ἡ πρόοδος· ἀλλ' εἰς μάτην, διότι ἡ κίνησις ἡ κάτωθεν προερχομένη

Digitized by Google

αὐξάνει, ἰσχυροποιεῖται, ὀργανίζεται καὶ εἶνε ἀκαταμάχητος. Εἶμαι λοιπὸν καὶ ἐγὼ πεπεισμένος, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ τὸ κάτωθεν προερχόμενον μέλλει ἐπὶ τέλους νὰ ἐξυγιάνῃ τὸ ἐκ τῶν ἄνω, τῶν διοικουσῶν δηλ. τάξεων τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, τῶν κυβερνήσεων,κτλ. ἀδυνατούντων τούτων νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰ δικαιώματα ὅλων.

Ἰδοὺ διατὶ μεθ' ὅσα ἔγραψα καὶ ἐδημοσίευσα περὶ συνεργασίας καὶ συνεργατικῶν ἑταιριῶν [1], ἠθέλησα καὶ διὰ τῆς πολυτίμου *Ἑστίας*, τῆς ὑπὸ τῆς οἰκογενειῶν ἀναγινωσκομένης, νὰ μεταδώσω τὰ καλὰ τῆς συνεργασίας εἰς αὐτάς, ὅπως οὕτω εὐκολώτερον καταπολεμηθῶσι τὰ εἰς τὴν πρόοδον ἀντικείμενα ἐμπόδια.

Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος καὶ ἐκ τῆς Σκωτίας ἐστερημένης πάσης ἀναπτύξεως, ἄνευ βιομηχανίας, ἀκαλλιεργήτου, ἄνευ ὁδῶν, ἑλώδους καὶ πλήρους νόσων, ἐδόθη ἡ πρώτη ὤθησις τῆς συνεργασίας διὰ τῆς συστάσεως ἐκεῖ προνομιούχου Τραπέζης κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἱδρυθείσης τοιαύτης ἐν ἔτει 1695. Λέγεται ὅτι ἡ Τράπεζα αὕτη ἐβοήθησε τὴν τελευταίαν ἐκστρατείαν τῶν Στουαρτῶν, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον πρὸς τιμωρίαν τῆς ἀφήρεσε τὸ προνόμιον καὶ ἐπέτρεψεν εἰς πᾶσαν Ἑταιρίαν ἀριθμοῦ τινος μελῶν, ἀσφαλῶς ἐπομένως, τὸ δικαίωμα ἱδρύσεως Τραπεζης δημοσίου. Τοῦτο, δικαίως δύναται νὰ εἴπῃ τις, ἐπέφερε τὴν εὐτυχίαν τοῦ τόπου· διότι αἱ τράπεζαι αὗται ηὔξησαν ἀστραπηδὸν καὶ διεδόθησαν καθ' ἅπασαν τὴν Σκωτίαν, ὡς διὰ μαγείας δὲ ἐξ αἰτίας αὐτῶν, ἱδρυθεισῶν ἐπὶ τῆς ἰσχυρᾶς ἀρχῆς τῆς ἀλληλεγγύης, τοῦ Self-help, ἐχαράχθησαν ὁδοί, ἠνοίχθησαν διώρυγες, ἐκαλλιεργήθη ὁλόκληρον τὸ ἔδαφος, ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία καὶ ἡ Σκωτία ἐγένετο, οὕτως εἰπεῖν, ἡ Ἑλβετία τῆς Ἀγγλίας, ὡς ἐν ταῖς μελέταις αὐτοῦ μαρτυρεῖ ὁ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας πολιτικῆς οἰκονομίας ἱστορικὸς Blanqui.

Ἡ ἰδέα λοιπὸν τῆς συνεργασίας ἐρρίφθη καὶ πολλαὶ προσπάθειαι ἐγένοντο πρὸς ἀνάπτυξίν της. Ὑπῆρξαν ἄνθρωποι οἵτινες ὡς ὁ Owens ἐθυσίασαν ὅλας τὰς δυνάμεις των, τὴν περιουσίαν των καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωήν των ὅπως διασπείρωσι τὴν νέαν αὐτὴν ἰδέαν, ἥτις ἐπὶ τέλους ἐπέπρωτο νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τὸ 1844 ἐν Ροχδάλῃ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ διαχυθῇ τὸ φῶς, ὅπως ὑποδείξῃ εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις τὸν βέβαιον καὶ πρακτικὸν τρόπον πρὸς καλλιτέρευσιν τῆς τύχης των καὶ κατανόησιν ὅλων τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

Εἴκοσι καὶ ὀκτὼ πτωχοὶ ὑφανταὶ τῆς Ροχδάλης κατὰ τὸ 1844 ἄνευ ἐργασίας καὶ ἀπολέσαντες μάλιστα τὰς μικράς των οἰκονομίας ἐκ τῆς πτωχεύσεως τοῦ Ταμιευτηρίου τῆς πόλεώς των, συνηθροίσθησαν καὶ εἶπον: «Ἂς βοηθηθῶμεν μεταξύ μας» καὶ ἰδοὺ οὗτοι δι' ἑβδομαδιαίας καταθέσεως τριάκοντα λεπτῶν, τὰ ὁποῖα ἕκαστος ᾠκονόμει ὅπως ἠδύνατο, καταγελώμενοι παρὰ πάντων, κατώρθωσαν νὰ ἱδρύσωσι τὴν εἰς σύμπαντα τὸν κόσμον σήμερον γνωστὴν «Ἑταιρίαν τῶν δικαίων σκαπανέων», τῆς ὁποίας τὸ πρόγραμμα ἂν καὶ δὲν εἶνε καθ' ὅλα πρακτικόν, προώρισται ὅμως διὰ τῶν ἀπείρων αὐτῆς προσπαθειῶν ἀπολύτως νὰ λύσῃ τὸ μέγα κοινωνικὸν ζήτημα.

Οἱ ἐκ τῶν 30,000 κατοίκων τῆς Ροχδάλης 28 οὗτοι τολμηροὶ καὶ πλήρη πρὸς τὸν συνεταιρισμὸν πεποίθησιν ἔχοντες ἐργάται ἤρξαντο τοῦ ἔργου χωρὶς νὰ διστάσωσιν ἐνώπιον οὐδενὸς κωλύματος· καὶ τὸ πρῶτον ἔτος μὲ κεφάλαιον φρ. 700 ἐκέρδησαν φρ. 2000· τὸ ἐπόμενον ἔτος γενόμενοι 74 ἐδιπλασίασαν τὸ ποσὸν τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1849 αἱ ἐργασίαι καὶ τὰ κέρδη ἔλαβον σημαντικὴν ἐπίτασιν, καὶ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1880, σὺν τῇ αὐξήσει καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ροχδάλης, ὅστις ὑπερέβη τὰς 70,000, ηὔξησεν ὁ ἀριθμὸς τῶν «δικαίων σκαπανέων» εἰς 10,613 ἢ μᾶλλον εἰς 42,452, διότι ἕκαστος τῶν μετόχων εἶνε ἀρχηγὸς οἰκογενείας ἀριθμούσης κατὰ μέσον ὅρον 4 ἄτομα, κατέχοντας κεφάλαιον μετοχῶν φρ. 7.314,250, διαχειριζομένους εἰς τὰς ἐργασίας φρ. 7,091,375 καὶ πραγματοποιοῦντας ἐτήσιον κέρδος 1,213, 625 φρ. ἤτοι 17 0/0 ἐπὶ τῶν ἑταιρικῶν κεφαλαίων, διανεμόμενον μεταξὺ τῶν μετόχων, ἁπάντων κατοίκων τῆς Ροχδάλης· τοιαῦτα εἶνε ἐν συνόψει κατὰ τὸν Holyooke *ἐν τῇ Ἱστορίᾳ του τῶν δικαίων σκαπανέων τῆς Ροχδάλης* τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεγάλης ταύτης νέας δυνάμεως, ἥτις καλεῖται συνεργασία καὶ περὶ τῆς ὁποίας μετὰ σεβασμοῦ εἰς τὸ μέλλον ὀφείλομεν νὰ ὁμιλῶμεν.

Τὸ παράδειγμα τῶν 28 ἐκείνων ἐργατῶν τῆς Ροχδάλης ἐπέφερε τὴν πληθὺν τῶν σήμερον ὑπαρχουσῶν εἰς τὸν κόσμον παντοίων συνεργατικῶν ἑταιριῶν, καὶ ἐγέννησε τὰς λαϊκὰς Τραπέζας, περὶ ὧν ἄλλοτε διεπραγματεύθημεν [1] καὶ αἵτινες εἶνε προωρισμέναι εἰς τὴν εἰρηνικὴν λύσιν τῆς κοινωνικῆς κρίσεως· διότι παρέχουσιν εἰς πάντα πολίτην τίμιον καὶ φιλόπονον τὸ μέσον τοῦ νὰ δανείζηται εὐκόλως καὶ ἐπὶ μετρίῳ τόκῳ ὅταν ἔχῃ χρείαν καὶ ἐφ' ὅσον ἔχει χρείαν τ' ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἐργασίαν του καὶ τὸν οἶκόν του χρήματα, περιορίζουσι τὴν τοκογλυφίαν, κινητοποιοῦσι καὶ χρησιμοποιοῦσι τὰ μικρὰ κεφάλαια, συγκεντρώνουσαι αὐτὰ ὡς ἐν Ταμιευτηρίῳ, συντελοῦσι δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν τοῦ λαοῦ, πειθομένου τοῦ

1 Ἴδε Παρνασ. Τ. Ζ' τεῦχ. Β'.

1. Ἴδε Παρνασ. Τ. Ι'. τεῦχ. Ε'.

Digitized by Google

ἐργάτου ὅτι ἡ ἐν τῇ τέχνῃ αὐτοῦ ἐπιδεξιότης, ἡ φιλοπονία, ἡ ἀκρίβεια καὶ πρὸ πάντων ἡ χρηστότης του εἶνε κεφάλαια ἔχοντα χρηματικὴν ἀξίαν παρὰ ταῖς λαϊκαῖς Τραπέζαις, ἡ ἀνάμιξίς του δ' ἐν αὐταῖς μετὰ συνεταίρων ἐπὶ παιδείᾳ καὶ πλούτῳ αὐτοῦ ὑπερτέρων τὸν ἀναγκάζει νὰ καλλιτερεύῃ ἑαυτόν, ἐκ φιλοτιμίας δὲ νὰ ρυθμίζῃ τὰ καθ' ἑαυτὸν κατὰ τας ἀξιώσεις τῶν συνεταίρων του· δικαίως λοιπὸν ὁ μέγας Cavour ἐπρέσβευεν ὅτι «Al lavoro ed alla cooperazione é affidato l' avenire dei popoli»,

Κ. Χ. Βαμβας

ΟΝΕΙΡΟ

Εἰς τὸν κῆπο σ' ἔβλεπα ἀπ' τὸ παραθύρι,
Ἕνα θάμνο ἐφύτευες πλάϊ 'ς τὴ φραγή,
Κ' ὕστερ' ἀφ' οὗ ἔρριξες κάτω τὸ σκαφτῆρι,
Κουρασμένος κάθησες χαμηλὰ 'ς τὴ γῆ.

«Νἄρθω κάτω, 'φώναξα, γιὰ νά σε βοηθήσω;
Τί δεντράκι ἔβαλες;» Καὶ μοῦ ἀπαντᾷς
«Τὸ δεντράκι πὤβαλα θὰ σοῦ τὸ χαρίσω,
Εἶνε ἡ δάφνη ποῦ ἀνθεῖ γιὰ τοὺς ποιητάς.»

«Πῶς! γιὰ μὲ τέτοιο δεντρὶ στέκει νὰ φυτεύῃς!»
«Ναι· γιὰ νἄχῃς ἄφθονη δάφνη ζηλευτή,
Ὅταν μὲ τοὺς στίχους σου τοῦ κακοῦ γυρεύῃς
Ἕνα κλῶνο ἀθάνατο ναὕρῃς ἀπ' αὐτή!»

Ξύπνησα· τὰ λόγια σου πλιὰ δὲν τὰ ξεχάνω,
Τόσο 'κεῖνο τ' ὄνειρο ἦταν ζωηρό,
Ποῦ κι' ὥς τώρα κάποτε, ὅταν στίχους κάνω,
Μὲ μιὰ δάφνη στέκεσαι καὶ γελᾷς, θαρρῶ!

Ἐν Κωνσταντινουπόλει

Ευα.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ ὕπνος εἶνε ἡ ἀνακωχὴ τῶν ὅπλων ἐν τῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως.

—

Ἐὰν ἔπεσες εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς δυστυχίας, δύναται ἰσχυρός τις βραχίων νὰ σὲ διασώσῃ ἐκ τοῦ πνιγμοῦ. Ἀλλ' ἂν ἔπεσες εἰς ρυπαρὸν ἕλος, ὅσον περισσότερον κινεῖσαι τόσῳ βαθύτερον θὰ καταβυθίζεσαι, χωρὶς νὰ δύναται νὰ σὲ σώσῃ οὐδείς.

—

Πρόσφερε εἰς τοὺς ἰσχυροὺς τὸν σεβασμόν σου, ἀλλὰ ζήτει συγχρόνως καὶ τὴν εὔνοιαν τῶν μικρῶν. Διότι καὶ ἂν δὲν εἶνε ἱκαναὶ αἱ πτέρυγες τοῦ κώνωπος ὅπως σὲ σκεπάσωσι, τὸ κέντρον των ὅμως, τὸ λεπτότερον τριχός, ἔχει ἱκανὸν ἰὸν ὅπως σοὶ προξενήσῃ πόνους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας τῶν Παρισίων ἐθεώρησε τελευταῖον καλὸν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς χρῆσιν παλαιάν τινα ἀστυνομικὴν διάταξιν τοῦ 1857 καθ' ἣν, ἐκτὸς τῶν ἀπόκρεων, οὐδέποτε ἄλλοτε ἐπιτρέπεται εἰς γυναῖκα νὰ φέρῃ ἀνδρικὰ ἐνδύματα. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀφορμὴν ἔδωκεν ἡ Κυρία Dieulafoi, ἡ ἀνδρεία σύζυγος καὶ πιστὴ τῶν κινδύνων συμμέτοχος τοῦ ἐρευνητοῦ τῆς Περσίας συζύγου της, ἥτις ἐξοικειωθεῖσα πρὸς τὴν ἀνδρικὴν ἐνδυμασίαν, ἣν ἔφερεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐν Περσίᾳ διατρίβουσα, ἐξακολουθεῖ φέρουσα αὐτὴν ἔτι καὶ σήμερον πρὸς κοινὸν σκάνδαλον. Οὕτω ἐσχάτως καὶ κατὰ τὴν παράστασιν τοῦ κωμικοῦ μελοδράματος «Ὁ ἀκούσιος βασιλεὺς» ἡ κυρία αὕτη ἐκάθητο ἔν τινι θεωρείῳ φέρουσα φράκον, λευκὸν λαιμοδέτην, τὴν ἐρυθρὰν ταινίαν τοῦ παρασήμου τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς καὶ ὅλα τέλος τὰ ἀνδρικὰ ἐξαρτήματα.

Τὸ γερμανικὸν ἔθνος ἐπελήφθη εἰρηνικοῦ μεγαλουργήματος, ὅπερ θὰ περιποιήσῃ αὐτῷ δόξαν οὐχὶ ἐλάσσονα τῶν ἐν πολέμῳ θριάμβων. Ἡ Βαλτικὴ πρόκειται νὰ ἑνωθῇ πρὸς τὴν βορείαν θάλασσαν διὰ διώρυγος, ὁ δὲ γηραιὸς αὐτοκράτωρ Γουλλιέλμος ἀπῆλθεν αὐτοπροσώπως εἰς Κίελον, ὅπως ἐγκαινίσῃ τὰς ἐργασίας. Ἡ διῶρυξ θὰ ἔχῃ καὶ ἐμπορικῶς καὶ πολιτικῶς μεγάλην σημασίαν, εἰς εὔλογον δ' ἀνησυχίαν ἐμβάλλει ἰδίως τοὺς Δανούς, οἵτινες, κρατοῦντες μέχρι τοῦδε τοῦ ἐνοῦντος τὰς δύο θαλάσσας πορθμοῦ, βλέπουσι παραγκωνιζομένην καὶ καταδικαζομένην εἰς σχετικὴν ἀφάνειαν τὴν Κοπεγχάγην. Ἀλλὰ καὶ τῶν Γάλλων ἐξηγέρθη ἡ εὐθικτος φιλοτιμία, βουλευτὴς δέ τις παρέστησεν ἐν τῇ παρισινῇ Βουλῇ τὴν ἀνάγκην τῆς ἑνώσεως τῆς Μεσογείου πρὸς τὸν Ὠκεανὸν διὰ διώρυγος, καὶ τῆς μετατροπῆς τῶν Παρισίων εἰς θαλάσσιον λιμένα.

Ἀφεθέντος ἀνοικτοῦ ὑπὸ τοῦ φύλακος τοῦ κιγκλιδώματος, ὅπερ ἐχώριζε τὸν κλωβὸν τοῦ λέοντος ἀπὸ τοῦ τῆς τίγριδος ἐν τῷ ζωολογικῷ κήπῳ τοῦ Ἀμβούργου, εἰσῆλθεν αὕτη εἰς τὸν παρακείμενον καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπέπνιξε τὸν ἀπροόπτως συλληφθέντα ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ αἰχμάλωτον βασιλέα τῶν ἐρήμων.

Ἂν πιστεύσωμεν τὰς Ἀμερικανικὰς ἐφημερίδας, ὁ φωνογράφος πρόκειται νὰ κατασταθῇ ἐργαλεῖον πρακτικὸν καὶ ἀντικαταστήσῃ εἰς τὸ μέλλον τὴν στενογραφίαν καὶ πάσας τὰς ἐφευρεθείσας μηχανὰς πρὸς γραφήν. Ὁ Σούμερ Ταΐνερ τὸν φωνογράφον τοῦ Ἔδισον, ὅστις μέχρι τοῦδε ἐχρησίμευεν ὡς ἁπλοῦν παίγνιον, πρόκειται νὰ μεταβάλῃ εἰς ἐργαλεῖον βιομηχανικὸν εὐωνότατον. Διὰ τοῦ νέου φωνογράφου ἡ

Digitized by Google

φωνὴ δὲν θὰ ἀποτυποῦται ὡς μέχρι τοῦδε ἐπὶ πλακῶν ἐκ κασσιτέρου, ἀλλ' ἐπὶ κηροῦ. Τὰ τεμάχια τοῦ κηροῦ εἶνε κυλινδρικὰ καὶ εἰς ἕκαστον αὐτῶν θὰ δύνανται νὰ ἐγχαραχθῶσι 1000 λέξεις, αἵτινες δύνανται ν' ἀναπαραχθῶσιν ἐναργέστατα καὶ ἰσχυρότατα. Ἔμπορός τις φωνογραφεῖ τὰς ἐπιστολάς του ἐπὶ τῶν κηρίνων κυλίνδρων καὶ ἀποστέλλει ταύτας εἰς τοὺς ἀνταποκριτάς του. Ἀρκεῖ νὰ θέσῃ τις τοὺς σωλῆνας τούτους εἰς ἕτερον φωνογράφον, καὶ ἀκούει τὴν ἰδίαν φωνὴν τοῦ ἐμπόρου ὁπόταν θέλῃ. Ὁ φωνογραφικὸς οὗτος χάρτης θὰ πωλῆται ὑπὸ τῶν χαρτοπωλῶν καὶ ἕκαστος θ' ἀγοράζῃ. Αἱ φωνογραφικαὶ ἐπιστολαὶ πρὸς τούτοις ἔχουσι καὶ τὸ προσὸν ὅτι θὰ ἐμποδίζωσι τὰς πλαστογραφίας, διότι ἀναπαράγουσιν αὐτὴν ταύτην τὴν φωνὴν τοῦ γράφοντος.

Πληθὺν δώρων ἔλαβεν ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς βασιλείας αὐτῆς, ἐν οἷς καί τινα λίαν περίεργα. Εἷς τῶν ὑπηκόων της ἀπέστειλε τῇ Βασιλίσσῃ τὴν φωτογραφικὴν εἰκόνα αὐτοῦ, προσθείς, ὅτι εἶνε ὁ παχύτατος καὶ βαρύτατος τῶν ὑπηκόων αὐτῆς· διότι ζυγισθεὶς εὑρέθη βάρους διακοσίων ὀγδοήκοντα χιλιογράμμων.

Μικρὰ κόρη, ἐννεαέτις, μεταλλευτικοῦ ἐργάτου, ἀπέστειλε τῇ βασιλίσσῃ Βικτωρίᾳ ζεῦγος ἐμβάδων, ἃς μόνη ἐκέντησεν, ἐξοικονομήσασα δι' ὅλου τοῦ ἔτους τὸ χρήσιμον πρὸς ἀγορὰν τοῦ νήματος χρῆμα. Ὁ τῆς Βασιλίσσης γραμματεὺς ἐπέστρεψε τὸ δῶρον, προσθείς, ὅτι «ἡ Βασίλισσα δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τοιαῦτα δῶρα». Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ ἐξήγειρε γενικὴν ἀποδοκιμασίαν παρὰ τῷ ἀγγλικῷ Τύπῳ, ἤρξατο δὲ ἔρανος, ὅπως προσενεχθῇ δῶρον τῇ μικρᾷ κόρῃ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ἀπέστειλε τῇ Βικτωρίᾳ, ὡς δῶρον ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ αὐτῆς, συσκευὴν τραπέζης ἐκ 1,200 ἀγγείων, ἐξελθόντων τῶν ἀγγειοπλαστείων τῆς Δρέσδης, καὶ δύο μαρμαρίνας προτομάς, μίαν ἑαυτοῦ καὶ ἑτέραν τῆς Αὐτοκρατείρας. Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ἀπέστειλε 500 φιάλας οἴνου τῆς Τοκάϋ, ἀρχαιοτάτου. Ὁ Βασιλεὺς τῶν Βέλγων ἐκόμισεν ἀγγεῖον ἐξ ἀργύρου ὕψους ὑπὲρ τὸ μέτρον, μετ' ἐπιγραφῶν καὶ ἀναγλύφων, σχετικῶν τῇ βασιλείᾳ τῆς Βικτωρίας. Ὁ παρὰ τῶν γυναικῶν τῆς Ἀγγλίας ἔρανος παρήγαγε ποσὸν ὑπὲρ τὰ δύο ἑκατομμύρια φράγκων· τούτου μέρος θέλει χρησιμεύσει εἰς τὴν ἐν Οὐίνδσωρ ἀνέγερσιν μνημείου τῷ συζύγῳ τῆς Βασιλίσσης, τὸ δὲ ὑπόλοιπον παραδοθήσεται τῇ Βασιλίσσῃ, ὅπως διαθέσῃ αὐτὸ κατ' ἀρέσκειαν.

Πίθηκοι τρώγοντες ὀστρείδια.

Εἰς τὰς νήσους τὰς κειμένας πρὸς νότον τῆς Βιρμανίας, οἱ πίθηκοι κατὰ τὰς ἀμπώτιδας μεταβαίνουσιν εἰς ἀνεύρεσιν τῶν ὀστρειδίων, τὰ ὁποῖα ἀνοίγουσι τύπτοντες ἐπὶ τοῦ ὀστράκου αὐτῶν διὰ λίθων. Τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν «Ἡ φύσις» περιγράφει οὕτω τὸ γεγονός. Εἰς τὰς νήσους τοῦ Μεγνίου ἀρχιπελάγους οἱ ἀποκαλυπτόμενοι κατὰ τὰς ἀμπώτιδας λίθοι φέρουσιν ὀστρείδια διαφόρων μεγεθῶν. Εἶδός τι πιθήκου, ἴσως ὁ Μακάκος ὁ κυνόμολγος, πλανᾶται εἰς τὰς ἀκτὰς καὶ ἀνοίγει τὰ ὀστρείδια τὰ εὑρισκόμενα ἐπὶ τῶν λίθων, πλήττων τὸ ἀνώτερον ὄστρακον διὰ λίθου μέχρι οὗ τὸ θραύσῃ. Τότε ἀφαιρεῖ τὸ μαλάκιον διὰ τῶν δακτύλων, ἢ τὸ καταπίνει ἀπ' εὐθείας πλησιάζων τὸ στόμα. Ἂν ταράξῃ τις τοὺς λαιμάργους τούτους, φεύγουσιν ἐγκαταλείποντες τοὺς λίθους. Πρὸς τούτοις τὸ ὁρμέμφυτον ὁδηγεῖ αὐτοὺς θαυμασίως κατὰ τὴν ἐργασίαν, διότι ἄρχονται θραύοντες τὸ γίγλημα τὸ συγκρατοῦν τὰς δύο θύρας τοῦ ὀστράκου.

Τελευταῖον παρεφρόνησεν ἐν Παρισίοις ὁ βαρῶνος Raymond de Seillières, ἀδελφὸς τῆς πριγγιπίσσης Sagan. Ὁ βαρῶνος οὗτος ἦτο ἐπὶ δεκαετηρίδα ὅλην ὁ ἐλευθεριώτερος ὅλων τῶν ἐν Παρισίοις φιλοδαπάνων πλουσίων. Οὐ μόνον δὲ ἀπώλεσεν ἀπαθῶς μεγάλα ποσὰ εἰς τὸ παίγνιον καὶ εἰς στοιχήματα, ἀλλ' ἠνείχετο ν' ἀπατᾶται καὶ κλέπτηται ὑπὸ πολλῶν, χωρὶς νὰ θεωρῇ ἄξιον τοῦ κόπου νὰ κάμῃ τὸν ἐλάχιστον λόγον περὶ τῶν ἀπατεώνων. Εἰς ταῦτα δὲ προσθετέον καὶ τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἐλευθεριότητα εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰς σκανδαλώδεις περιπετείας. Καθ' ὅλας δὲ ταύτας τὰς διασπαθήσεις τοῦ πλούτου ὁ Seillières ἔμενε πάντοτε ὁ αὐτός, διετήρει πάντοτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαρυνθέντος τὸν κόσμον, τοῦ περιφρονοῦντος τὰ πάντα. Δαπανήσας δὲ τελευταῖον περὶ τὰ τριάκοντα ἑκατομμύρια, κατεπονήθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος. Δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ζήσῃ διὰ τοῦ ἐναπομείναντος εἰσοδήματος τῶν 400,000 φρ. ἅτε συνειθισμένος νὰ ζῇ μὲ ἑκατομμύρια. Ὁ κτύπος ἦτο ἰσχυρός, διὸ καὶ τὸν ἐκλόνησε βαθύτατα. Ὁ Seillières ἀνεχώρησεν εἰς Ἀμερικὴν ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ κερδίσῃ πάλιν ἑκατομμύρια διὰ νέων ἐπιχειρήσεων, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔλευσίν του εἰς Παρισίους παρεφρόνησε.

Κλινοσκεπάσματα ἐκ χάρτου.

Τὰ οἰκονομικὰ ταῦτα κλινοσκεπάσματα τὰ ἐφευρεθέντα τελευταίως συνίστανται πρῶτον ἐκ κολλῶν ὑπερκειμένων φύλλων φυτῶν συμμεμιγμένων ἐν εἴδει χάρτου, καὶ συγκεκολλημένων δι' ἰδίας τινὸς κόλλας, καὶ ἐκ περιβλημάτων ἐξωτερικῶν ἐξ ἱστῶν βάμβακος ἢ μετάξης προφυλασσόντων καὶ κοσμούντων τὰ κλινοσκεπάσματα. Τὰ περιβλήματα ταῦτα εἶνε προσηρμοσμένα εἰς τὰ σκεπάσματα. Τὰ νέα κλινοσκεπάσματα στοιχίζουσιν εὐθηνότατα καὶ διατηροῦσιν ὅσον καὶ τὰ μάλλινα τὴν θερμότητα. Πρὸς τούτοις δὲν προσβάλλονται οὔτε ὑπὸ τῶν σητῶν οὔτε ὑπὸ τῶν τρωκτικῶν μυῶν κλ. διὰ τοῦτο καὶ ἡ διάρκεια αὐτῶν εἶνε μακροτέρα.

Ὑπελογίσθη ὅτι ὁ πλοῦτος τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ ἀνήρχετο εἰς 6113 ἑκατομμύρια λιρῶν στερλινῶν ἐν ἔτει 1864 καὶ εἰς 9103 ἑκατομμύρια ἐν ἔτει 1884. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ αἰῶνος ὁ μὲν δημόσιος πλοῦτος ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπενταπλασιάσθη, ἡ δὲ συμμετοχὴ τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους εἰς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον ἀνῆλθεν εἰς τεσσαράκοντα ἑκατοστά.

«—Ξεύρεις πῶς ἔκαμα τὸ γυιό μου νὰ μάθῃ τὰ γαλλικὰ φαρσί; Τοῦ ἔστειλα διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἕνα ἐρωτικὸ γράμμα γαλλικὸ μὲ γυναικεῖο γράψιμο ἀνυπόγραφο. Πρὸ δύο μηνῶν δὲν διαβάζει τίποτε ἄλλο παρὰ φραντζέζικα.»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—949

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 523 — 4 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 575

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΕΡ-ΙΩΣΗΦ, Διήγημα τῆς Κας **Ouida**. Μετάφρασις Α. Β.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ὑπὸ Μιχ. Γ. Ἀντωνοπούλου.

Ο ΒΙΟΣ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑι.

ΚΡΕΩΦΑΓΙΑ Ἢ ΦΥΤΟΦΑΓΙΑ ;

ΕΛΑΦΡΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

Λήξαντος ἤδη τοῦ 11ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν αὐτῆς ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομήν των, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Καλλίστην ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς γραμματολογίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν Πτολεμαίων ἐξέδωκεν ὁ Φερδινάνδος Βένδερ παρὰ τῷ ἐν Λιψίᾳ βιβλιοπώλῃ W. Friedrich. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο (ἐκ σ. 762) ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἕκτου τόμου τῆς παρὰ τῷ αὐτῷ βιβλιοπώλῃ ἐκδιδομένης σειρᾶς Ἱστοριῶν τῆς γραμματολογίας πάντων τῶν ἐθνῶν, ἐν ᾗ ὡς δεύτερον μέρος τοῦ Ϛ' τόμου ἔχει ἐκδοθῇ πρὸ δύο ἐτῶν ἡ Ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας ὑπὸ Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ καὶ Δανιὴλ Σάνδερς. Ἐν προσεχεῖ φύλλῳ ἡμῶν θὰ διαλάβωμεν ἐκτενέστερον περὶ τῆς ἱστορίας ταύτης, ἥτις συγγραφεῖσα κυρίως χάριν τῶν πολλῶν ἐλέγχει γνῶσιν βαθεῖαν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ πρωτοτυπίαν οὐ σμικράν.

— Ὁ ἐν Βιέννῃ ὁμογενὴς κ. Ζάχος ἐδωρήσατο εἰς τὸν ἐν τῇ μεγαλοπόλει ἐκείνῃ καλλιτεχνικὸν Σύλλογον εἰκοσακισχίλια φλωρίνια, ὅπως ἐκ τῶν τόκων αὐτῶν ἀποστέλλεται κατ' ἔτος ὡς ὑπότροφος εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀνὰ εἷς νέος ζωγράφος.

— Ἡ ἐσχάτως συγκροτηθεῖσα σύνοδος Ἰταλῶν μυλωθρῶν ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ διεθνῆ ἔκθεσιν ἀλευροποιΐας καὶ ἀρτοποιίας ἐν Μεδιολάνοις.

— Ἐν Σαὶν Λουὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐγένετο ἐπ' ἐσχάτων τερατώδης συναυλία, ἀποτελουμένη ἐκ δισχιλίων μουσικῶν ὀργάνων, 50 σφυρῶν καὶ ἀκμόνων καὶ 8 κανονίων. Ἰδίως διήγειρε τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν ἀκροατῶν ἡ ἐκτέλεσις τοῦ τελικοῦ τεμαχίου τῆς Β' πράξεως τοῦ *Τροβατόρε*, ἥτις ἐγένετο ὑπηχούντων τῶν 50 σφυρῶν. Ἐκ τῆς συναυλίας ταύτης εἰσεπράχθησαν ὑπὲρ φιλανθρωπικοῦ τινος σκοποῦ 150.000 δραχμῶν.

— Ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἔκδοσις ἐν Lecce τῆς Ἰταλίας περιοδικοῦ συγγράμματος ἀρχαιολογικοῦ, ἱστορικοῦ, φιλολογικοῦ, λαογραφικοῦ κλπ. δὶς τοῦ μηνὸς ἐκδιδομένου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν La cultura Salentina. Διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ τούτου εἶναι ὁ Βίτος Παλοῦμπος, ὅστις καταγόμενος ἐκ τῶν ἐξιταλισθέντων μὲν ἀλλὰ διατηρούντων ἔτι διεφθαρμένην τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν Ἑλλήνων τοῦ Ὑδροῦντος (Terra di Otranto), ἐγένετο γνωστὸς διὰ γλαφυρῶν ἐμμέτρων μεταφράσεων εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν νεοελληνικῶν ποιημάτων καὶ ἰδίως τοῦ *Ἀλφαβήτου τῆς ἀγάπης*, τῆς περιέργου μεσαιωνικῆς συλλογῆς δημωδῶν ἐρωτικῶν ᾀσμάτων τῶν Ἑλλήνων. Ὁ σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος, οὗ τὴν ἔκδοσιν ἀνέλαβεν ὁ κ. Παλοῦμπος, εἶναι διττός· τοῦτο μὲν σκοπεῖ νὰ καταστήσῃ γνωστὴν εἰς Ἰταλοὺς καὶ ἀλλοεθνεῖς τὴν χώραν τοῦ Ὑδροῦντος ὁποία ἀληθῶς εἶναι· τοῦτο δὲ νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Ὑδροῦντος γνώσεις τῆς γραμματολογίας τῶν ξένων ἐθνῶν. Ὅθεν συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἡ Cultura Salentina θὰ περιέχῃ ἐν ἑκάστῳ φυλλαδίῳ: Δημώδη ᾄσματα καὶ παραμύθια εἰς ἑλληνοσαλεντιακὴν ἢ ἀλβανοσαλεντιακὴν διάλεκτον, ἢ ἰταλικὴν γλῶσσαν· ἀρχαιολογικὰ καὶ ἱστορικὰ ὑπομνήματα περὶ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ὑδροῦντος, βιογραφίας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν κλπ. Διηγήματα, ποιήματα, βιβλιογραφίαν, χρονικά. Ἡ Cultura Salentina θὰ γράφηται συνήθως εἰς ἰταλικὴν ἢ γαλλικὴν γλῶσσαν· θὰ δημοσιεύωνται ὅμως ἐν αὐτῇ καὶ ἄρθρα γεγραμμένα ἑλληνιστί. Τιμὴ τῆς ἐτησίας συνδρομῆς ὡρίσθη ἐν Ἰταλίᾳ μὲν δρ. 12, ἐν δὲ ταῖς χώραις τοῦ ταχυδρομικοῦ συνδέσμου δρ. 20.

— Ἐν Βενετίᾳ ἤρξαντο ἀπὸ τοῦδε νὰ παρασκευάζωνται δραστηρίως διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν, ἥτις θὰ λάβῃ χώραν τῇ 25 Ἀπριλίου ἀρξαμένου ἔτους, καὶ ἥτις θὰ ἐγκαινισθῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. Ὡς χῶρος ἐφ' οὗ ἱδρυθήσεται τὸ κατάστημα τῆς ἐκθέσεως, ὅπερ θὰ καταλάβῃ 6 000 μέτρων ἔκτασιν, ὡρίσθη ὁ κῆπος τοῦ λαοῦ ἐν τῇ παραλίᾳ τῶν Σκλαβούνων (Riva Schiavoni). Τὸ οἰκοδόμημα ἐκτὸς τῶν διαμερισμάτων διὰ τὰ ἀντικείμενα τῆς τέχνης θὰ περιέχῃ καὶ αἰθούσας διὰ τὰς συναυλίας καὶ τὴν μουσικήν, ἑτέρας δὲ ὡς ἀναγνωστήρια. Ἐπίσης κατασκευάζονται καὶ προκυμαῖαι διὰ τὰς διεθνεῖς λεμβοδρομίας. Ἡ ἔκθεσις θὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς 31 Ὀκτωβρίου. Τὸ ἡγεμονικὸν ἀνάκτορον ἀνεκαινίσθη ἐντελῶς ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς τῆς συμβάσης ἐν ἔτει 1506.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπηύθυνε εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους ἐγκύκλιον, παραγγέλλων αὐταῖς νὰ μεριμνήσωσι περὶ συστάσεως δημοτικῶν γυμναστηρίων παρὰ τοῖς διαφόροις δήμοις, ὧν ἡ διεύθυνσις θέλει ἀνατεθῆ εἴτε εἰς τοὺς οἰκείους δημοδιδασκάλους, εἴτε εἰς γνώστας τῶν τοιούτων στρατιωτικούς, νὰ ὑποβοηθήσωσι δὲ καὶ τὴν σύστασιν γυμναστικῶν ἑταιρειῶν, οἷαι δύο μόνον ἑταιρεῖαι ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦδε ὁ ἐν Ἀθήναις « Ἀθλητικὸς Σύλλογος » καὶ ὁ ἐν Σύρῳ « Γυμναστικὸς Σύλλογος ». « Δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως, κύριοι, λέγει ὁ ὑπουργὸς ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ταύτῃ, ὅτι ἓν τῶν ἰσχυροτάτων καθ' ἡμᾶς ἐθνῶν, τὸ γερμανικόν, ἀνεκαίνισε πρὸ ὀγδοηκονταετίας τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ παλιγγενεσίαν καὶ ἐκράτυνε τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ συνείδησιν διὰ τῆς γυμναστικῆς, ἥτις ἐγένετο οὕτως εἰπεῖν ἡ προπαίδεια τῆς πατριωτικῆς ἀγωγῆς του καὶ ἡ πρώτη βάσις εὐδοκιμώτατα λειτουργοῦντος στρατιωτικοῦ συστήματος. Ὑπὸ τοιαύτην δ' ἔννοιαν ἡ γυμναστικὴ ἀνεγνωρίσθη σήμερον πανταχοῦ τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν, ὡς ἡ προκαταρκτικὴ βάσις τῆς στρατιωτικῆς τοῦ λαοῦ παιδεύσεως. Οὕτως ὁ νεώτερος κόσμος ἀνεγνώρισε καὶ ἀπεδέχθη τὸ ἄριστον τοῦτο σύστημα τῶν ἡμετέρων προγόνων, τὸ ὁποῖον τοσούτους παρήγαγεν ἀγλαοὺς καρποὺς καὶ διὰ τὸ ἄτομον καὶ διὰ τὴν Πολιτείαν. Δυστυχῶς ἐν τούτοις παρ' ἡμῖν ἐλαχίστη ἐγένετο ἐργασία πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς γυμναστικῆς ἐν τοῖς σχολείοις. Πρὸ ἐλαχίστου χρόνου εἰσήχθη αὕτη ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδεύσει, εἰσηγουμένου τοῦ ἁρμοδίου ὑπουργείου, δὲν ἀμφιβάλλω δέ, ὅτι διὰ τοῦ χρόνου οἱ καρποὶ αὐτῆς ἔσονται ἄφθονοι καὶ εὐεργετικοί. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ μόνον. Πρέπει ἡ γυμναστικὴ νὰ μὴ περιορισθῇ ἐν τοῖς διδασκαλείοις, ἵνα πράγματι καρποφορήσῃ. Εἶνε ἀνάγκη νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ, νὰ θεωρηθῇ ὑπ' αὐτοῦ οὐ μόνον ὡς ὑποχρέ-

Digitized by Google

ωσις, ἀλλὰ καὶ ὡς τέρψις, ὅπως θεωρεῖται σήμερον παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ καὶ παραγγέλλω, κύριοι, νὰ ἐπιστήσητε σπουδαίως καὶ συντόνως τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τοῦ σοβαρωτάτου τούτου ἀντικειμένου.»

— Συνελθοῦσα ἡ Πανεπιστημιακὴ Σύγκλητος, ὥρισεν ὡς θέμα τοῦ Σγουτείου διαγωνίσματος « περὶ τῆς προικὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου ». Λίαν προσεχῶς θὰ ὁρισθῶσι καὶ θὰ δημοσιευθῶσι καὶ οἱ ὅροι, ὑφ' οὓς καλοῦνται εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον οἱ καθ' ἡμᾶς νομομαθεῖς.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα, τὸ 78ον τῆς ἡλικίας του ἄγων ἔτος, ὁ ἐκ τῶν πρώτων μελῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ ταμίας αὐτῆς ἀπὸ τῆς συστάσεώς της, ὑπουργὸς ἄλλοτε ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν *Παναγιώτης Ἐμ. Γιαννόπουλος*, ἀνὴρ πολυειδῶς ἐργασθεὶς ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῶν δύο πρωτίστων παραγόντων τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, τῆς βιομηχανίας καὶ γεωργίας, ἀκάματος δὲ μέχρι τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν τοῦ βίου του.

Ὁ Ἐμμανουὴλ Γιαννόπουλος εἰσῆλθεν εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, διεκρίθη δὲ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ διὰ τὴν μετὰ ζήλου ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του καὶ τὸν πρακτικὸν αὐτοῦ νοῦν. Τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας ἀπεχώρησε τῷ 1862, συμπληρώσας 33 ἔτη ἐν αὐτῇ καὶ ἔκτοτε ἀφιερώθη εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας. Ἐκλήθη τὸ πρῶτον ὡς ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τὸ 1866 ἐπὶ τῆς προεδρείας Βενιζέλου Ρούφου καὶ τὸ 1868 πρωθυπουργοῦντος τοῦ Ἀριστείδου Μωραΐτίνη. Ὑπῆρξε μέλος τῆς Βιομηχανικῆς καὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς καὶ πρόεδρος αὐτῆς καθ' ἣν περίοδον ἐτελέσθη ἡ ἔκθεσις τοῦ 1875, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἠγωνίσθη. Ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας διετέλει μέλος καὶ ταμίας τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἐπίσης δὲ καὶ τῆς τοῦ Ἐθνικοῦ στόλου ἀπὸ τῆς συστάσεώς της. Ἦτο ἐπίσης ἀρχαῖος ἑταῖρος καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας καὶ ἄλλων σωματείων. Ἀποθανὼν κατέλιπεν ἀνεκδότους σπουδαίας οἰκονομολογικὰς μελέτας καὶ ἐκθέσεις περὶ γεωργίας.

— Ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου Μπὲκ ἐξεδόθη «Ὁδηγὸς τῶν Μητέρων, ἤτοι ὑγιεινὴ τῶν βρεφῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων δοκιμωτέρων παιδιατρικῶν συγγραμμάτων» ὑπὸ Κ. Κυριαζίδου, ἰατροῦ καὶ ὑφηγητοῦ τῆς παθολογίας τῶν παίδων ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Τὸ βιβλίον εἶνε φιλοκάλως ἐκτετυπωμένον ἐν τοῖς καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, κοσμεῖται δ' ὑπὸ 21 εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ. Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δραχ. 3,50, ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 3,80.

— Τὸ βιβλιοπωλεῖον Βίλμπεργ ἐξέδοτο εἰς μικρὸν σχῆμα κομψότατον ἡμερολόγιον, μετὰ καλλιτεχνικοῦ πολυχρώμου ἐξωφύλλου, ἐκτυπωθέντος ἐν τῷ λιθογραφείῳ Γροῦνδμαν. Αἱ χρονολογίαι εἰσὶν ἀναγεγραμμέναι καὶ κατὰ τὸ ἰουλιανὸν καὶ κατὰ τὸ γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον. Τιμᾶται λεπτῶν 40, καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς Ἑστίας.

— Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Καποδιστρίου ἐν Κερκύρᾳ, ὧν ἡ τελετὴ ὅλως ἀνεβλήθη διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν κακοκαιρίαν εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, ἐξεδόθησαν ἐν Κερκύρᾳ εἰς φυλλάδιον ὀλιγοσέλιδον «Νύξεις περὶ τοῦ βίου Ἰωάννου Καποδιστρίου, Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος» ἀφιερούμεναι εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Τόμπρου.

Ἐπίσης ἐξεδόθη ἰταλιστὶ καὶ *στρατιωτικὸς ὕμνος* εἰς Ἰωάννην Καποδίστριαν ὑπὸ τοῦ δικηγόρου κ. Ἰωσὴφ Ραμέλλη.

— Ἐξεδόθη τὸ Ϛ' τεῦχος τοῦ *Ἐμπορικοῦ Δικαίου* τῶν **Ch. Lyon-Caen** καὶ **L. Renault**, οὗτινος τὴν μετάφρασιν ἀνέλαβον καὶ ἐξακολουθοῦσιν οἱ παρ' ἡμῖν δικηγόροι κ. κ. Σ. Κ. Μπαλάνος καὶ Γ. Δ. Μελισσουργός.

Ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν τὰ ἑπόμενα :

Γνωστὸν βεβαίως ὑπάρχει τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἑστίας» ὅτι ὁ ἐκ Σαμοθράκης καταγόμενος καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐν Μασσαλίᾳ νῦν δ' ἐν Κορσικῇ, ἂν μὴ ἀπατώμεθα, διατρίβων Ἕλλην λόγιος κύριος Ν. Β. Φαρδῦς δι' ἐπανειλημμένων του πραγματειῶν ἀπὸ ἐτῶν ἤδη προσπαθεῖ νὰ εἰσαγάγῃ εὐκολίας χάριν, ὡς φρονεῖ, τὴν ἀτόνιστον καὶ ἀπνευμάτιστον γραφὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τὸ δὲ σύστημά του τοῦτο ἐφαρμόζει πρὸς παραδειγματισμὸν εἰς πᾶν ὅ,τι γράφει ἑλληνιστί, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐπιστολαῖς του. Ὁ πρῶτος προσήλυτος, τὸν ὁποῖον μέχρι τοῦδε ἀπέκτησεν ὁ κ. Φαρδῦς, εἶνε ὁ γνωστὸς λόγιος κ. Ἰσίδωρος Σκυλίτζης, ὅστις δι' ὁμιλίας του, ἐκφωνηθείσης ἐσχάτως ἐν τῷ Συλλόγῳ «Παρνασσῷ», προτείνει «πρὸς ἐξοικονόμησιν χώρου καὶ χρόνου» ν' ἀποσκορακισθῶσιν ἡ ψιλὴ καὶ ἡ βαρεῖα, νὰ διατηρηθῇ ὅμως ἡ χρῆσις τῶν ἄλλων τῆς γραφῆς σημείων, ὅσα ἐπενοήθησαν χάριν ὀρθῆς ἀναγνώσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν γραμματικῶν. Ἀγνοοῦμεν πόσους θὰ εὕρῃ ἀκολούθους καὶ τὸ ἡμίμετρον τοῦτο τοῦ κ. Σκυλίτζη, δὲν εἶνε ὅμως, φρονοῦμεν, ἄμοιρον ἐνδιαφέροντός τινος νὰ γείνῃ γνωστὸν ὅτι πολὺ πρὸ τοῦ κ. Σκυλίτζη καὶ τοῦ κ. Φαρδῦ, ἤδη ἐν ἔτει 1819, εἶχε τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν τὸ σύστημα τῆς ἄνευ τόνων καὶ πνευμάτων γραφῆς καὶ ἐκτυπώσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ὅμως δὲν ἐγένετο παραδεκτόν, ἀλλ' ἐξηκολούθησαν οἱ τὴν ἑλληνικὴν μανθάνοντες νὰ μανθάνωσι τὴν χρῆσιν τῶν τόσον δυσκόλων καὶ ὀχληρῶν τούτων γραφικῶν σημείων.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Φιλιππουπόλει ἑλληνικῆς σχολῆς ὑπάρχει βιβλίον τι, χρηστομαθείας εἶδος, προωρισμένον εἰς χρῆσιν τῶν τὴν ἑλληνικὴν σπουδαζόντων καὶ τετυπωμένον οὕτως, ὥστε ἐκτὸς τῆς δασείας, τῆς ἀποστρόφου, τῆς ὑπογεγραμμένης, τοῦ κόμματος καὶ τῆς τελείας οὐδὲν ἄλλο σημεῖον ὑπάρχει, οὔτε ἡ ψιλὴ οὔτε οἱ τόνοι. Τὸ βιβλίον ἐπιγράφεται ὡς ἑξῆς : « Lectiones graecae in usum auditorum philosophiae, anni primi et secundi» — Viennae Typis schrameblianis — 1819, περιλαμβάνει δ' ἐν 135 σελίσι σχήματος μεγάλου ὀγδόου κατ' ἐκλογὴν τεμάχια ἐκ τοῦ Ἡροδότου, Ἱπποκράτους, Θουκυδίδου, Ξενοφῶντος, Πλάτωνος, Ἀριστοτέλους, Πολυβίου, Στράβωνος, Λουκιανοῦ, Πλουτάρχου, Ἐπικτήτου, Μάρκου Αὐρηλίου, Ὁμήρου, Ἡσιόδου, Τυρταίου, Θεοκρίτου καί τινα ἐπιγράμματα ἐκ τῆς Ἀνθολογίας, ἄνευ σχολίων καὶ σημειώσεων. Ἰδού τινα παραδείγματα ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου : Σελ. 107 ἐκ τῶν τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου :

«Το τεχνιον, ὁ εμαθες, τουτῳ προσαναπαυου. το δε ὑπολοιπον του βιου διεξελθε. ὡς θεους μεν επιτετροφως τα σεαυτου παντα εξ ὁλης τε ψυχης, ἀνθρωπων δε μηδενος μητε τυραννον, μητε δουλον ἑαυτον καθιστας.»

Σελ. 138, ἐκ τῶν τοῦ Νικάρχου :

«Πολλας μυριαδας ψηφιζων Αρτεμιδωρος,
και μηδεν δαπανων, ζῃ βιον ἡμιονων,
πολλακις αἱ χρυσου τιμαλφεα φορτον εχουσαι
πολλον ὑπερ νωτου, χορτον εδουσι μονον.»

Τίς δ' ἡ αἰτία, δι' ἣν ὁ πρὸ 67 ἤδη ἐτῶν εἰσαχθεὶς νεωτερισμὸς δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπικρατήσῃ, καίπερ ἀπαλλάσσων τοὺς τὴν ἑλληνικὴν μανθάνοντας πολλῶν κόπων καὶ φροντίδων ; Ἡ ἀπάντησις εἶνε προχειροτάτη. Διότι ὄχι ὀλιγωτέρους κόπους πρέπει νὰ καταβάλωσιν οἱ γνωρίζοντες ἤδη τὴν γλῶσσαν, ὅπως ἀπομάθωσι τὴν τῶν σημείων τούτων χρῆσιν ἢ οἱ ἀγνοοῦντες αὐτήν, ὅπως μάθωσιν αὐτά, ἡ δ' ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος δὲν δύναται νὰ γείνῃ ἄνευ τῆς θελήσεως καὶ συνεργασίας τῶν πρώτων. Ἔπειτα καὶ ὁ λόγος δι' ὃν ἐπενοήθησαν πάλαι ποτὲ τὰ σημεῖα ταῦτα, τὸ νὰ περισώσωσι τὴν ὀρθὴν προφορὰν τῆς γλώσσης ἐκ τοῦ κυκεῶνος, εἰς ὃν εἶχον περιαγάγει αὐτὴν αἱ διαλεκτικαὶ ὡς πρὸς τοῦτο διαφοραὶ καὶ ἡ παρὰ βαρβάρων λαῶν ἐλλιπὴς αὐτῆς χρῆσις καὶ στρέβλωσις, ὁ λόγος οὗτος ὑφίσταται σήμερον μᾶλλον ἢ τότε, ἀφοῦ ἡ νεωτέρα μάλιστα γλῶσσα εὑρίσκεται ἀκόμη ἐν τῷ καταρτίζεσθαι. Εἰς μάτην λοιπὸν κοπιάζουσιν οἱ αναμορφωταὶ τῆς ἐν χρήσει γραφῆς.

Κ.

ΑΓΓΕΛΙΑ

ΟΛΥΜΠΙΑΔΟΣ τῆς Ἠπειρώτιδος, θυγατρὸς Νεοπτολέμου τοῦ Ἀλκέτου, νομίμου γυναικὸς Φιλίππου τοῦ Β' βασιλέως τῆς Μακεδονίας, καὶ μητρὸς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, τὴν βιογραφίαν φιλοπονήσας ἐπιστημονικῶς κατὰ τὰς ἀρχαίας πηγὰς καὶ ταύτην ἀφιερώσας τε καὶ προσφωνήσας τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος, καθῆκόν μου ἐθεώρησα, ἀντὶ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς ἐν τῷ περιοδικῷ ἐκείνου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάγνωσις εὐαρίθμοις λογίοις καὶ σοφοῖς προωρισμένη ἐστίν, ἰδιαιτέρως νὰ δημοσιεύσω ἐν μικρᾷ βίβλῳ ἵνα ἡ ἀνάγνωσις αὐτῆς καταστῇ προσιτὴ πᾶσι τοῖς λογίοις καὶ φιλομούσοις καὶ ἰδίᾳ τοῖς Μακεδόσι καὶ Ἠπειρώταις, οἵτινες

Digitized by Google

πλεῖστον πάντων τῶν λοιπῶν ἐνδιαφέρονται εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ βίου αὐτῆς, ὧν τῶν μὲν γέννημα καὶ θρέμμα ὑπῆρξεν ἡ Ἠπειρῶτις (Ἀμβρακιῶτις) βασιλόπαις Μυρτάλη, τῶν δὲ περίδοξος βασίλισσα διετέλεσεν ἐπὶ εἴκοσιν ὁλόκληρα ἔτη ἡ ἡρωοτόκος Ὀλυμπιάς.

Τοῦτο δὲ ποιῶν, νομίζω ὅτι ἀνταποκρίνομαι πληρέστατα εἰς τὴν φιλομουσίαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν τε Μακεδόνων καὶ Ἠπειρωτῶν, οἵτινες διακαῶς ἐπιθυμοῦσι νὰ γνωρίσωσιν οἱονδήποτε σπουδαῖον τῆς ἱστορίας αὐτῶν μέρος, πολλῷ δὲ μᾶλλον ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν τῆς γεννησάσης τὸν Ἀλέξανδρον μητρὸς Ὀλυμπιάδος, ἥτις μέχρι τοῦδε κατὰ τὸ πλεῖστον ἄγνωστός ἐστιν ἡμῖν.

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἱστοροῦνται ὅτι πολλαὶ μὲν γυναῖκες διέπρεψαν ἐπ' ἀρετῇ, ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐπὶ κάλλει καὶ ἐφημίσθησαν ἐπί τινι τῶν φυσικῶν καὶ ἐπικτήτων τούτων προτερημάτων, οὐδεμία ὅμως αὐτῶν εἰς τοσαύτην ἀνῆλθεν ὑψηλὴν θέσιν καὶ περιωπήν, ἐπὶ τοσοῦτον ἐδοξάσθη καὶ τοιοῦτον διεδραμάτισε πρόσωπον ἐν τῇ Μακεδονικῇ καὶ Ἠπειρωτικῇ ἱστορίᾳ ὡς βασιλόπαις Ἠπειρῶτις, ὡς νόμιμος γυνὴ τοῦ παντοδυνάμου Φιλίππου καὶ ὡς μήτηρ τοῦ ἐνδοξοτάτου Ἀλεξάνδρου, ὅσον ἡ ἡμετέρα Ὀλυμπιάς, ἥτις θερμότατα ἀγαπῶσα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ σπάνιον καταλιποῦσα παράδειγμα φιλοτεκνίας, τοσοῦτον περιπαθῶς ἠγαπᾶτο ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥστε διέταξεν οὗτος νὰ ἀποθεωθῇ ἡ μήτηρ αὐτοῦ «quorum Olympiada immortalitati consecrare decreverat» κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κουρτίου.

Τοιοῦτον μὲν ἐν συντόμῳ ἐστὶ τὸ ἀγγελλόμενον νέον φιλοπόνημά μου, μικρὸν μὲν κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὴν ἔκτασιν, συνιστάμενον ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ ἔχον ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τὴν εἰκόνα τῆς Ὀλυμπιάδος, φωτογραφικῶς μεγεθυνθεῖσαν ἐξ ἀρχαίου μοναδικοῦ νομίσματος, μέγα ὅμως κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἐπισημότητα, ὡς λεπτομερῶς καὶ ἐπιστημονικῶς περιγράφον τὸν βίον τῆς μητρὸς ἐκείνου, οὗ τὸ ὄνομα καὶ νῦν ἔτι μετὰ σεβασμοῦ ἀναφέρει σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης! Ἡ δὲ ἐκτύπωσις αὐτοῦ ἄρχεται ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος καὶ ἡ τιμὴ ἑκάστου ἀντιτύπου ὡρίσθη διὰ μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ κράτους συνδρομητὰς εἰς δραχμὰς 2 $^1/_2$, διὰ δὲ τοὺς ἐκτὸς αὐτοῦ εἰς φράγκα $2^1/_2$ πληρωτέα ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ ἀντιτύπου.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ γίνωσι συνδρομηταὶ πρὸς κάλυψιν τῶν τυπωτικῶν ἐξόδων καὶ οὐχὶ ἀμοιβὴν τῶν πόνων καὶ κόπων τῆς συντάξεως, δύνανται νὰ ἐγγραφῶσι τοιοῦτοι ἐν τῇ ἐκδοθείσῃ ἀγγελίᾳ. Ὅσοι ὅμως δὲν ἔχουσι καὶ ὄρεξιν πληρωμῆς, παρακαλοῦνται νὰ μὴ ἐγγραφῶσι καθόλου.

Ἀθήνησι τῇ 12 Δεκεμβρίου 1886

Μαργαρίτης Γ. Δήμιτσας
καθηγητής.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 2 Ἰανουαρίου.

Ἡ ἐκλογικὴ κίνησις ἐπετάθη καθ' ὅλην τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, καθ' ὅσον ἐπλησίαζεν ἡ ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν. Οἱ ὑποψήφιοι τῶν ἀντιθέτων συνδυασμῶν ἁπανταχοῦ τοῦ Κράτους πᾶσαν κατέβαλον προσπάθειαν ἵνα ἐξασφαλίσωσιν ἑαυτοῖς τὴν νίκην, συνηγοροῦντες ἑκάτεροι ὑπὲρ τοῦ συστήματος, οὗτινος ὀπαδοὶ ἐκηρύχθησαν. Ἤδη δ' ἔφθασε τὸ τέρμα τῶν ἀγώνων αὐτῶν, καὶ τὴν Κυριακὴν θέλει ἐξέλθει ἐκ τῶν καλπῶν ἡ ἐτυμηγορία τοῦ ἔθνους. Ὑποτίθεται κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς ὅτι ἐν τῷ ἀγῶνι θέλουσι κατισχύσει οἱ ὀπαδοὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἐκλογὴ διεξάγεται καθ' ὅλην τὴν Κυριακὴν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, κατὰ τὸ διάστημα δὲ τῆς νυκτὸς θέλουσι γνωσθῇ τὰ πλεῖστα τῶν ἀποτελεσμάτων, ἐξ ὧν θέλει καταδειχθῇ ἡ τελικὴ ἔκβασις τοῦ ἀγῶνος.

—Τακτικώτατα ἐξακολουθεῖ ἐκτελῶν τὰ καθήκοντά του ὡς ἀνθυπολοχαγὸς ἐν τῷ 1ῳ συντάγματι ἡ Α. Υ. ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος. Καθ' ἑκάστην προσερχόμενος εἰς τὸν στρατῶνα κατὰ τὴν κεκανονισμένην ὥραν, τὴν μὲν πρωΐαν διδάσκεται θεωρίαν ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ τοῦ πεζικοῦ κ. Ι. Ἰωσαδρόβσκη, μετὰ μεσημβρίαν δὲ παρίσταται εἰς τὰ γυμνάσια καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας πρόκειται ν' ἀναλάβῃ καὶ μόνος τὴν ἐκγύμνασιν τῆς διμοιρίας του. Τὸ ἀπέριττον τῶν τρόπων τοῦ διαδόχου, ἡ προσήνειά του, καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του εὐπείθεια κατέκτησαν αὐτῷ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν τῶν ἐν τῷ συντάγματι ἀξιωματικῶν, καὶ πάντες ἐξαίρουσι τὰ πολύτιμα προσόντα τοῦ νεαροῦ ἀνθυπολοχαγοῦ. Εἶνε δὲ τέλειος ἀνθυπολοχαγὸς ὁ διάδοχος προθύμως καὶ μετὰ ζήλου ὑποβαλλόμενος εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τῆς θέσεώς του, χωρὶς ποτε νὰ ἐπιζητῇ οἱανδήποτε διάκρισιν ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς ἰδιότητός του. Λαμβάνει γνῶσιν καθ' ἑκάστην τῆς ἡμερησίας διαταγῆς, ἔχει ὑπηρέτην του στρατιώτην, ὅπως πάντες οἱ ἀξιωματικοί, ἤδη δὲ ἀνεγράφη τὸ ὄνομά του καὶ εἰς τὰς μισθοδοτικὰς καταστάσεις. Ὁ διάδοχος ἔλαβεν ὡς μισθὸν αὐτοῦ κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Δεκέμβριον, δραχμὰς 86.

—Ἡ Υ. Πύλη διὰ διακοινώσεως αὐτῆς ἐξέφρασε παράπονα κατὰ τοῦ ἐν Χανίοις γεν. προξένου καὶ τῶν ἐν Ρεθύμνῃ καὶ Ἡρακλείῳ προξένων ἡμῶν, ὡς ὑποκινησάντων δῆθεν τὰς ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως διαδηλώσεις τῶν Κρητῶν, τὰς γενομένας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου. Ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις ἀπήντησεν εἰς τὴν διακοίνωσιν τῆς Υ. Πύλης δι' ἑτέρας μακρᾶς διακοινώσεως ἀναιροῦσα τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως.

— Ἀφίκετο ἐνταῦθα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως προερχομένη δευτέρα ἰαπωνικὴ ἀποστολή, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ στρατηγοῦ ὑποκόμιτος Τίνι ὑπουργοῦ τοῦ ἐμπορίου ἐν Ἰαπωνίᾳ, τοῦ λοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ Μουράτα καὶ τοῦ Σ. Σχίβα.

— Ἐπανῆλθον ἐκ Μεσολογγίου οἱ κκ. Γκοττλὰν ἀρχιμηχανικὸς καὶ Ρόσσελς πρόξενος τοῦ Βελγίου καὶ ἀντιπρόσωπος τῶν Βέλγων κεφαλαιούχων, μεθ' ὧν γίνονται διαπραγματεύσεις πρὸς παραχώρησιν τῆς κατασκευῆς τῆς ἀπὸ Μεσολογγίου εἰς Ἄρταν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Γκοττλάν, ἥτις προσεχῶς ὑποβληθήσεται εἰς τὸ ὑπουργεῖον, ἡ σιδηροδρομικὴ αὕτη γραμμή, ἥτις θὰ ἔχῃ μῆκος 45 χιλ. ἐν ὅλῳ, θὰ διέρχηται δι' Αἰτωλικοῦ, Ἀγρινίου, Καρβασσαρᾶ κτλ. καὶ θὰ καταλήξῃ εἰς Ἄρταν.

— Ἡ «Ἐφημερὶς» μανθάνει ὅτι μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐνταῦθα ἀντιπροσώπου τῆς Προεξοφλητικῆς Τραπέζης τῶν Παρισίων κ. Μερὶκ ὑπογράφεται προσεχῶς ἡ σύμβασις περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λάρισαν σιδηροδρόμου.

— Συνελθὸν τὸ συμβούλιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ὥρισεν ὡς μέρισμα διανεμητέον εἰς τοὺς μετόχους, διὰ τὴν β' ἑξαμηνίαν τοῦ λήγοντος ἔτους, δρ. 135 κατὰ μετοχήν. Τὸ μέρισμα τοῦτο εἶνε ἀνώτερον κατὰ δραχ. 5 τοῦ διανεμηθέντος κατὰ τὴν α' ἑξαμηνίαν τοῦ 1886.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράφησαν πάντες καὶ ἤρξατο ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀποστολὴ τοῦ φύλλου. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. — κ. Γ. Δ. Λειψίαν. Ὁ καθεὶς ἔλαβεν ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ἀνῆκε.—κ. Π Γ. Θ. Π. Ἐνταῦθα. Αἱ μετοχαὶ τοῦ δανείου τῶν 30,000,000 κληροῦνται τετράκις τοῦ ἔτους, εἰς τὸ τέλος ἑκάστης τριμηνίας. Αἱ ὁριζόμεναι κληρώσεις ἐγένοντο μέχρι τοῦδε τακτικῶς. Ἡ ἐξαργύρωσις τῶν κληρουμένων μετοχῶν γίνεται ἐκ τοῦ κεντρικοῦ ταμείου. Ἐξ αὐτοῦ δὲ λαμβάνει τὰ χρήματα καὶ ὁ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κάτοχος τοιούτων ὁμολογιῶν, πέμπων αὐτὰς πρὸς ἀντιπρόσωπόν του ἐνταῦθα.— κ. Η. Π. Η. Ταγανρόγ. Ἡ ἐπιταγὴ ἐλήφθη καὶ θέλομεν φροντίσει τὴν ἐξαργύρωσιν αὐτῆς. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» εὐμενεῖς ὑμῶν φροντίδας. Κατὰ τὰ λοιπὰ συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιστολῇ, ὡς ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν.— Σεβ. ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν, ἐπληρώθησαν δὲ τὰ ἀνήκοντα τῇ «Διαπλ. τῶν Π.» Τὸν συμπληρωθέντα Α' τόμον τῆς Ἱστορίας Λάμπρου δεδεμένον ἀπεστείλαμεν ἤδη πρὸ ἡμερῶν.—*Τακτικωτάτῳ ἀναγνώστῃ τῆς «Ἑστίας».* Ὅταν τὸ ἄθροισμα τῶν 3 ἀριθμῶν συμπέσῃ νὰ εἶνε μικρότερον τοῦ 7, τότε αὐτὸ τὸ ἄθροισμα δηλοῖ τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος. Οὕτως ἐπὶ τῶν 3 παραδειγμάτων, ἅτινα παραθέτετε, ἡ μὲν 1 Μαΐου συμπίπτουσα πρὸς τὸν ἀριθ. 5 εἶνε Παρασκευή, ἡ 1 Αὐγούστου πρὸς τὸν ἀριθμὸν 6 εἶνε Σάββατον, ἡ 1 Ὀκτωβρίου πρὸς τὸν ἀριθμὸν 4 εἶνε Πέμπτη. Ἀνοίξατε ἐν οἱονδήποτε ἡμερολόγιον καὶ θὰ βεβαιωθῆτε περὶ τούτου.

Digitized by Google

Προσθέτομεν δέ, ἀφορμῆς δοθείσης ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐρωτήσεως, ὅτι τὴν Κυριακὴν δηλοῖ ὁ ἀριθμὸς 7, ὅταν συμπέσῃ νὰ ἀποτελεσθῇ οὗτος ἐκ τοῦ ἀθροίσματος.—κ. Κ. Π. Πάτρας. Περιμένομεν ἀπάντησιν. — Σεβ. ἀρχ. Ι. Μ. Νίκαιαν καὶ κκ. Μ. Σ. Μάντσεστερ, Μ. V. Blaucey, Λ. Κ. Λευκάδα, Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν, Ι. Π. Νάουσαν, Α. Κ. Σκίαθον, Γ. Δ. Σ. Μεσολόγγιον, Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν, Θ. Δ. Α. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν.—κκ. Ε. Β. Καλάμας, Γ. Σ. Α. Πάτρας, Δ. Δ. Σύρον, Κ. Χ. Τ. Τρίκκαλα, Κ. Π. Ρεθύμνην, Ν. Α. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν, Χ. Ι. Θεσσαλονίκην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Α. Ν. Κ. Ροστόβιον. Συνεμορφώθημεν ἀκριβῶς τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» εὐμενεῖς ἐνεργείας σας.— κ. Α. Σ. Ἡράκλειον. Ἡ ἀποστολὴ ἐνεργεῖται τακτικώτατα. Βεβαίως ἐκ τοῦ ταχυδρομείου θὰ προῆλθεν ἡ καθυστέρησις. — κ. Π. Α. Δ. Γέϊσκ. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—*Πρώην ἐπιστράτῳ*. Ἴδε τὸν ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ τῆς Ἑστίας ἐν σελ 98 δημοσιευθέντα πίνακα. Κατὰ τοῦτον ὁ μέγιστος ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τὰς σημαίας ἀνδρῶν συνεποσώθη κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1886 εἰς 81, 220.—κ. Π. Γ. Θ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν, ἐνεγράψαμεν δὲ καὶ τὸν κ. Γ. Τ. πρὸς ὃν ἤργισεν ἡ ἀποστολή. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα.— *Ἀέργῳ* Τὸ *μαρκοῦτζι* εἶνε λέξις περσική, σημαίνουσα ὄφιν, οὕτω δ' ὠνομάσθη, ὡς ἐννοεῖται, ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ.—κ. Ι. Λ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν ἡμερολόγιον. Πρὸς συμπλήρωσιν ἀντιτίμου προηγουμένου ἔτους ὀφείλονται μόνον δραχ. 4 καὶ 2,50 ἡμερολόγιον, ἐν ὅλῳ δραχ. 6,50.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ.-ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ. - ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» δραχ. 2,50. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 2.80.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.

Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.

Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελούσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας·

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

2 Ἰανουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τι ή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %, Δρ. ν.	390. 50
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	392. —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	459. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	349. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	253. —
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	248. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	172. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	235. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	88. —
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	468.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ ..	4.110.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	60.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	54 50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας.. »	188. —
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	106.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	308.—
Ἑταιρία Φωταερίου.......... »	115.—
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως....	31.95
» 3μην......	
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	127.½
» Τραπεζικὸν 3μην	
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον..................	25.35
Λίρα ὀθωμανική................	

Ο "ΡΩΜΗΟΣ,, ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «Ρωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ 2.

Τιμῶνται δραχ. 5.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενα δρ. 5,50.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Τόμος κομψὸς ἐκ σελίδων 207 εἰς σχῆμα 16ον.

Τιμᾶται Δραχμῶν 2.—

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—706

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 524.—11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ'—ΑΡΙΘ. 576

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΕΡ--ΙΩΣΗΦ, Διήγημα τῆς Κας Ouida. Μετάφρασις Α. Β.
ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ὑπὸ Μιχ. Γ. Ἀντωνοπούλου.
ΜΕΧΡΙ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη.
Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΙΘΗΚΩΝ.
ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΥ ΕΝ ΤΡΙΚΥΜΙΑι.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Λήξαντος ἤδη τοῦ 11ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν αὐτῆς ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς τος παρακαλοῦνται νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομήν των, ἵνα μὴ ἐπέλθη διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ φιλολογικῷ παραρτήματι τῆς *Ἐφημερίδος τῆς Φραγκοφούρτης* τῆς 30 Δεκεμβρίου δημοσιεύεται ὑπὸ τὸν τίτλον *Χριστουγεννιάτικον ποίημα ἑνὸς Ἕλληνος* γερμανικὴ μετάφρασις ποιήματος περὶ τοῦ δένδρου τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἐν Λειψίᾳ διατρίβοντος ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γ. Δροσίνη, ὅπερ οὗτος ἐν χειρογράφῳ ἀπέστειλε πρὸς τὸν καθηγητὴν καὶ μεταφραστὴν Βόλτζ. Ἡ Διεύθυνσις τῆς ἐφημερίδος δημοσιεύουσα τοὺς στίχους προστίθησιν ὅτι τὰ μάλα ἐνδιαφέρει τὸ γερμανικὸν κοινὸν νὰ μάθη ὁποίαν ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν αἱ ἑορταὶ τῶν γερμανικῶν χριστουγέννων εἰς τὸν μεσημβρινὸν ποιητὴν τὸν φιλοξενούμενον ἐν τῇ γερμανικῇ χώρᾳ.

—Ἡ ἐν Ῥώμῃ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν (Accademia dei Lincei) ἀπένειμε τὸ μέγα βασιλικὸν βραβεῖον, ὅπερ κατὰ τετραετίαν ἀπονέμεται δι' ἐξόχους γλωσσολογικὰς ἢ φιλολογικὰς ἐργασίας, εἰς τὸν ἐν Τουρίνῳ Αἰγυπτιολόγον Συμεῶνα Λεβῆ διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθὲν λεξικὸν τῶν ἱερογλυφικῶν καὶ τῆς κοπτικῆς καὶ ἑβραϊκῆς γλώσσης.

— Ἡ πόλις Βονωνία ἀπεφάσισε νὰ ἐγείρῃ ἔν τινι τῶν νέων πλατειῶν αὐτῆς μνημεῖον εἰς τὸν ἐσχάτως θανόντα πολιτευτὴν Μάρκον Μιγγέτην καὶ νὰ ὀνομάσῃ τὴν πλατεῖαν ἐκείνην ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

— Ὁ Γερμανὸς μελοποιὸς Karl Dibbern συνέθεσε ῥωμαντικὴν ὀπερέτταν, *τὸν Βούλγαρον*, ἧς ἥρως εἶνε αὐτὸς ὁ πρώην ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Ἀλέξανδρος Βάττεμβεργ.

— Ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Γ. Δοσίου ἐξεδόθη ἐν Γαλαζίῳ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα μῆνα τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ *Ἴστρου*, μηνιαίου περιοδικοῦ συγγράμματος τῶν Παριστρίων ἑλληνικῶν ἀποικιῶν. Ἡ ἐτησία συνδρομὴ τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος ὡρίσθη εἰς 12 φράγκα.

Ἕτερον δὲ νέον περιοδικὸν σύγγραμμα, ἡ *Μέλισσα*, ἤρξατο ἐκδιδόμενον δὶς τοῦ μηνὸς ἐν Πάτραις ὑπὸ Ἀντ. Ξ. Παπανικητοπούλου.

— Τῇ 29 Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους ἑώρτασεν ὁ Γλάδστων ὁ «grand hold man», (Ὁ μέγας γέρων), ὅπως ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν οἱ συμπολῖταί του, τὴν ἑβδομηκονταετηρίδα του ἐν τῇ ἐπαύλει Hawarden. Ὡς εἰκός, τὰ συγχαρητήρια τῶν θαυμαστῶν του ἦσαν ἄπειρα. Ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἀγγλίας ἔστειλαν ἐπιστολὰς συγχαρητηρίους καὶ τηλεγραφήματα. Τὸ πρῶτον ταχυδρομεῖον ἔφερεν εἰς αὐτὸν διακοσίας πεντήκοντα ἐπιστολάς, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνάτης ὥρας τῆς πρωΐας μέχρι βαθυτάτης νυκτὸς δὲν ἔπαυσεν ἡ δι' ἑκάστου ταχυδρομείου ἰσάριθμος συρροὴ τῶν συγχαρητηρίων. Ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας, ὁ δοὺξ τοῦ Westminster, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Cashel ἐν Ἰρλανδίᾳ, ὁ λόρδος Ρίπον, ὁ λόρδος Stahlbridge καὶ ὅλοι οἱ ἐξέχοντες τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ Λονδίνου συνεχάρησαν αὐτὸν ἐγκαρδίως. Ὅλα δὲ τὰ σωματεῖα ἑώρτασαν πανηγυρικώτατα τὴν ἡμέραν ταύτην διὰ χορῶν καὶ θεαμάτων. Ἐκτὸς δὲ τούτων ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἀγγλίας προσέφερον εἰς αὐτὸν δῶρα, ἰδίως δὲ ἐκ τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Τοιαῦτα δὲ ἦσαν π. χ. περικνημίδες μάλλιναι πλεκταί, πλεκτὰ περιλαίμια, καρποὶ διατετηρημένοι, μέλι, τυρὸς καὶ ἄλλα ὅμοια φιλοδωρήματα. Ἐπίσης αἱ κυρίαι προσέφερον διάφορα ἐργόχειρα, οἷον ἡ Λαίδυ Philimore, ἥτις προσέφερεν εἰς αὐτὸν ἐφάπλωμα πλῆρες πτερῶν κύκνου, οὗ τὸ μετάξινον ἐπένδυμα ἔφερε ἱπτάμενον ἄγγελον ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας κεντηθέντα. Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Γλάστωνος ἐδέχθησαν μετὰ ἰδιαζούσης χαρᾶς τὰ δῶρα κυρίως τῆς λαϊκῆς τάξεως.

— Ἑπτακόσιοι σπουδασταὶ τῶν γυμνασίων ἐν Παρισίοις παρεσκεύασαν θορυβώδη διαδήλωσιν διὰ τῶν ὁδῶν ἕνεκα τοῦ περιορισμοῦ τοῦ χρόνου τῶν διακοπῶν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἡ ἀστυνομία συλλαβοῦσα τοὺς κυριωτέρους τῶν ταραξιῶν περιώρισεν εὐθὺς τοὺς ἀτάκτους.

— Ὁ Πάππας Πῖος ΙΓ' ἔπεμψεν δῶρον, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ νέου ἔτους εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς δὲ τούτοις καὶ εἰς τὴν βασίλισσαν τῆς Ἱσπανίας, ἀντίτυπον τοῦ συγγράμματος τοῦ Monsignor Tripepis «Ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ ἀπολογητική». Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐγράφη κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ ἰδίου Πάππα ὅπως καταδειχθῇ ἐσφαλμένη ἡ γνώμη ὅτι οἱ Πάππαι ὑπῆρξαν ἀείποτε ἐχθροὶ τῆς Ἰταλικῆς ἑνότητος.

— Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς βασιλείας τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας θὰ νομοθετηθῇ νέον παράσημον προωρισμένον ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς ἐξόχους τῶν συγγραφέων καὶ καλλιτεχνῶν. Πιθανῶς θὰ ὀνομασθῇ «παράσημον τῶν ῥόδων.»

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνωτέρα καὶ μέση ἐκπαίδευσις» ἐξεδόθη συλλογὴ τῶν διεπόντων τὴν ἀνωτέραν καὶ μέσην ἐκπαίδευσιν νόμων, Β. διαταγμάτων καὶ ἐγκυκλίων τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1884—1886, ὑπὸ τοῦ παρὰ τῷ αὐτῷ ὑπουργείῳ γραμματέως α' τάξεως κ. Στεφάνου Μ. Παρίση.

— Εἰς κομψότατον τομίδιον ἐξεδόθη ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου μονογραφία τοῦ κ. Ν. Ζωγραφάκη ἡ «Ἑρμούπολις» ὑπὸ ἔποψιν ἐμπορικήν, βιομηχανικὴν καὶ ναυτιλιακὴν μετ' εἰκόνος τῆς Ἑρμουπόλεως καὶ προλόγου τοῦ κ. Βλ. Γαβριηλίδου. Τὸ βιβλίον τιμᾶται δραχμῆς, ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἀντὶ δρ. 1,20, πωλεῖται δὲ εἰς ὄφελος τῶν ἐκ τοῦ σεισμοῦ παθόντων.

— Ὑπὸ τοῦ διδάκτορος τῆς νομικῆς κ. Ἀθ. Ζάππα μεταφρασθὲν ἐδημοσιεύθη εἰς ὀγκώδη τόμον ἐν Βουκουρεστίῳ τὸ «Οἰκονομολογικὸν Ἐγχειρίδιον» τοῦ Ἰωσὴφ Γαρνιέ, μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου ἐν Γαλλίᾳ, γερουσιαστοῦ, καθηγητοῦ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Γεφυροδοποιῶν κτλ. Περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἔργου ἐκτενέστερον θέλομεν διαλάβει ἐν προσεχεῖ φύλλῳ τοῦ Δελτίου.

— Ἐδημοσιεύθη τὸ τελευταῖον τοῦ ἔτους 1886 φυλλάδιον τοῦ «Παρνασσοῦ» περιέχον τὰ ἑξῆς: Τάσσου Δ. Νερούτσου, Ὁ ἐν Σικελίᾳ Ἑλληνισμὸς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα (μετὰ εἰκόνος).—Κ. Κόντου Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις.—Β. Δ. Μυ-

Digitized by Google

σταχίδου Περὶ συμβολῆς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις σχολείων (Σχολὴ Γκιούμα.—Ἀνέκδοτα ταύτης σιγίλλια). —Ν. Β. Φαρδὺ Περὶ τοῦ κλήρου τῆς ἐν Κορσικῇ ἑλληνικῆς ἀποικίας.—Δ. Κ. Κοκκίδου Μετεωρολογικὰ— Ἀνακοινώσεις τμημάτων—Ἐργασίαι συλλόγου, ἐργασίαι τμημάτων.

— Ὁ ἐν τῇ σχολῇ τῶν τεχνῶν τῶν Παρισίων σπουδάζων τὴν ἀρχιτεκτονικὴν εὐφυὴς νέος κ. Α. Γέλβερτ συγγράψας χρησιμώτατον βιβλίον «Οἱ πέντε ρυθμοὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς» μέλλει νὰ ἐκδόσῃ αὐτὸ ὅσον οὔπω, ἀφιερῶν τῷ διαδόχῳ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν αὐτοῦ.

Αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες τῆς Ἀλεξανδρείας ἐδημοσίευσαν τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς, ἣν ὁ διάδοχος ἔπεμψε πρὸς τὸν ἔγκριτον ὁμογενῆ κ. Ἀβέρωφ, εὐχαριστῶν αὐτὸν ἐπὶ τῇ δωρεᾷ τῶν 100,000 φράγκων. Ἡ ἐπιστολὴ ἔχει ὡς ἑξῆς.

ΑΘΗΝΑΙ, 14 Δεκεμβρίου 1886·

Ἀξιότιμε κύριε Ἀβέρωφ,

Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδίας διὰ τὸ ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει μου συγχαρητήριον τηλεγράφημά σας καὶ ἰδίως διὰ τὴν τοσοῦτον γενναίαν προσφοράν σας.

Μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ἔλαβον τὴν εἴδησιν ὅτι μοὶ ἐδωρήσατε τὸ μέγα τοῦτο, εἰς ἐθνικὸν σκοπὸν προσδιωρισμένον, ποσόν. Ἔτι πλειότερον δὲ εὐχαριστήθην, καθ' ὃ γνωρίζων, ὅτι προέρχεται τοῦτο ἐξ ἀνδρὸς φιλογενεστάτου, ὅστις ἤδη ἔδωκε τόσα δείγματα πατριωτισμοῦ.

Περὶ τῆς χρήσεως, τὴν ὁποίαν θὰ κάμω τῶν χρημάτων τούτων, εἰσέτι δὲν ἀπεφάσισα, ἔστε ὅμως βέβαιος, ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν τοῦτο βεβαιωθῇ θὰ εἰδοποιηθῆτε πρῶτος.

Εὔχομαι νὰ ἐξακολουθήσετε ἐσαεὶ τρέφων τὰ αὐτὰ εὐγενῆ αἰσθήματα. Εὐτυχὴς δὲ ὁ τόπος ὁ ἔχων τοιούτους πατριώτας.

Ὅλως ὑμέτερος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Υακίνθου, Ζακύνθιον ἡμερολόγιον, 1887. — Ἐν Ζακύνθῳ, Νοέμβριος 1886. Τιμᾶται δραχμῆς. Τύποις Σπ. Καψοκεφάλου.

Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1887 ὑπὸ Εἰρηναίου Ἀσωπίου. Ἔτος πρῶτον καὶ εἰκοστόν. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Κορίννης». 1885. 16ον, σελ. 611. Τιμᾶται δραχ. 5. Δεδεμένον δραχ. 6.

Γκαῖτε «Φαῦστος», μεταφρασθεὶς ἐκ τῆς γερμανικῆς ὑπὸ Γεωργίου Στρατήγη. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Μετὰ μακροῦ προλόγου ὑπὸ Νεοκλέους Καζάζη. 1887, 8ον, σελ. 291. Τιμᾶται δραχ. 5, ταχυδρ. ἀποστελλόμενον δραχ. 5,50.

Syntaxe latine d'après les principes de la grammaire historique par O. Riemann. Paris, librairie Klincksieck, 1886, εἰς 12ον, χαρτόδ. (4 φρ.)

Σπανιώτατα μὲν ἐν τῷ Δελτίῳ τούτῳ γίνεται λόγος περὶ βιβλίων ἀναφερομένων εἰς τὴν λατινικὴν φιλολογίαν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προθυμίας κάμνομεν ἐξαίρεσιν ὑπὲρ τοῦ ἐπιγεγραμμένου. Ὁ κ. Riemann, ὅστις ὑπῆρξε καὶ ἑταῖρος τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς, εἶνε ἐκ τῶν κρατίστων νεωτέρων φιλολόγων τῆς Γαλλίας, ἄκρα δὲ ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια χαρακτηρίζει ἰδίως τὰς φιλολογικὰς ἐργασίας του. Διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς εἶνε πάσης συστάσεως ἄξιον τὸ ἀγγελλόμενον Συντακτικὸν τὸ φιλοπονηθὲν χάριν τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν μαθητῶν τῶν ἀνωτέρων γυμνασιακῶν τάξεων, διότι καὶ τὰ ἤδη εὑρημένα ἀκριβέστατα πραγματεύεται, καὶ πολλὰ νέα παρατηρήματα τοῦ συγγραφέως πολλοῦ λόγου ἄξια περιέχει. Ἀδιαλείπτως δὲ σχεδὸν συγκρίνεται ἡ λατινικὴ σύνταξις πρὸς τὴν ἑλληνικὴν διὰ παραπομπῶν εἰς τοὺς *θεμελιώδεις κανόνας τῆς ἑλληνικῆς συντάξεως* τοῦ Seyffert καὶ von Bamberg, οὓς ἐκγαλλισθέντας ἐξέδωκεν ἐν τῇ καλλίστῃ συλλογῇ του ὁ ἐκδότης κ. C. Klincksieck.

Σ. Κ. Σ.

Γερασίμου Θ. Βώκου Τὰ πρῶτα ποιήματα μετὰ προλόγου ὑπὸ τῆς κυρίας Ἀθηνᾶς Ν. Σερεμέτη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Β. Αὐλῆς Ν. Ἰγγλέση. 1886. 16ον, σελ. ϛ'-61. Τιμᾶται δραχμῆς.

Ἐγχειρίδιον χρησίμων ὁδηγιῶν ὑπὸ Ν. Σ. Ἀθήνησι, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ὁ Ἀσμοδαῖος» Γ. Σταυριανοῦ. 1886. 16ον, σελ. 64.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 9 Ἰανουαρίου.

Ἀποτελέσματα βουλευτικῶν ἐκλογῶν.

Ὡς προσεδοκᾶτο, ἡ νίκη τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξε πλήρης κατὰ τὰς ἄρτι διεξαχθείσας βουλευτικὰς ἐκλογάς. Ἔν τε τῷ νομῷ Ἀττικῆς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἄλλων οἱ φίλοι τῇ Κυβερνήσει ὑποψήφιοι κατίσχυσαν διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας, ἐν δὲ τῇ προσεχῶς συνερχομένῃ Βουλῇ ἡ Κυβέρνησις θέλει συγκεντροῖ μεγάλην καὶ παγίαν πλειονοψηφίαν ἐπιτρέπουσαν αὐτῇ νὰ προβῇ ἀπροσκόπτως εἰς τὸ νομοθετικὸν αὐτῆς ἔργον. Ἀναγράφομεν ἐνταῦθα ὀνομαστὶ τοὺς ἁπανταχοῦ τοῦ Κράτους ἐκλεχθέντας βουλευτὰς ἔκ τε τῆς συμπολιτεύσεως καὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

ΕΚΛΕΧΘΕΝΤΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ

Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας

Στέφανος Δραγούμης, Ἀνδρέας Ψύλλας, Μιλτ. Βενιζέλος, Φωκίων Νέγρης, Ν. Μπουφίδης, Ι. Γεωργαντᾶς, Δ. Μ. Καλλιφρονᾶς, Σπ. Κουκουλέζας, Ὄθων Μαχρυγιάννης [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Δ. Ράλλης, Δ. Ν. Καλλιφρονᾶς, Ν. Λεβίδης [ἐκ τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ].

Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος

Α. Σιμόπουλος, Γ. Αἰδωρίκης, Δ. Ζουλούμης, Ν. Κοντογιάννης, Κωνσταντῖνος Χατζίσκος; Ὀδ. Πετρόπουλος, Κ. Ἀναγνωστόπουλος, Κωνσταντῖνος Χαλκιόπουλος, Ἀλχ. Παπαλουκᾶς [ἅπαντες ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Χ. Τρικούπης, Ἀν. Σκαλτσοδῆμος, Γ. Σισμάνης, Ἀθ. Ἴσχος, Δ. Βουλπιώτης, Ν. Καλαντζόπουλος, Ἰω. Σακελαρόπουλος, Μιλτ. Γουλιμῆς, Μ. Ἰατρίδης, Ν. Καναβὸς [ἅπαντες ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Εὐβοίας

Βασίλειος Βουδούρης, Ν. Καλογερόπουλος, Ἀλέξανδρος Κοντόσταυλος, Ν. Καφφετζόγλους, Ν. Παπανικολάου, Α. Πεζᾶς καὶ Κ. Σινέλης [ἅπαντες ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Λαρίσσης

Ἰωάννης Καρτάλης, Ἀρ. Ἀργυρόπουλος, Ἀναστάσιος Ἀστεριάδης, Εὐθύμιος Βατζᾶς, Ἀναστ. Ζαρμάνης, Ἀργύριος Κανταρτζῆς, Νικόλαος Κοκοσλῆς, Δημήτριος Κοτσομπλῆς, Κωνσταντῖνος Μαρκίδης, Ἰωάννης Παπαδόπουλος, Εὐάγγελος Σταμούλης [ἅπαντες ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Τρικκάλων

Ἀθ. Καζαμπάκας, Κ. Ζωγλοπίτης, Γ. Φραγκίδης, Σωτ. Χατζηγάκης, Ἀχιλ. Τακιατζῆς, Ν. Ταρμπάζης, Γιαννούσης Τάκης [ἅπαντες ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Ἄρτης

Νότης Βότσαρης, [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ], Γ. Παχὺς καὶ Κ. Καραπάνος [ἐκ τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ].

Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος

Θάνος Κανακάρης, Περ. Καλαμογδάρτης, Γεώρ. Ῥοῦφος, Ἀθ. Πετμεζᾶς, Νεοκλ. Πετμεζᾶς, Ἀνδρ. Αὐγερινός, Ἀλ. Φωτήλας, Νικ. Κουμανιώτης, [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Ἀνδρ. Παπαγιαννακόπουλος καὶ Ἀν. Ῥιχάκης [ἐκ τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ].

Digitized by Google

Περὶ τῶν ἄλλων δύο ἐκλεχθέντων βουλευτῶν δὲν ὑπάρχουσιν ἀσφαλεῖς πληροφορίαι.

Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας

Γ. Μίλησης, Σ. Νοταρᾶς, Γ. Κούστας, Σ. Δανόπουλος' Ἀλ. Ἀντωνόπουλος, Μιχ. Νικηφοράκης, Ἀναστάσιος Δημητριάδης, (ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ).

Δ. Πετρίδης, Ἄγγελ. Γεωργαντᾶς, (ἐκ τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ).

Ἀρκαδίας

Π. Μανέτας, Β. Νικολόπουλος [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Θ. Π. Δηλιγιάννης, Θ. Β. Δηλιγιάννης, Ι. Ἀντωνόπουλος, Ἠλ. Παλαμήδης, Φ. Βάρβογλης, Ἀρ Σακελλαρόπουλος, Χρ. Χριστόπουλος, Ἠλ. Φλέσας, Κ. Κατσικόπουλος, Κ. Κωνσταντόπουλος [ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως].

Μεσσηνίας

Κ. Κουμουνδοῦρος, Π. Μαυρομιχάλης [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Σ. Σωτηρόπουλος, Δ. Τζάνες, Π. Περώτης, Π. Σάκης, Π. Μποῦτος, Σ. Κοκέβης, Α. Χριστόπουλος, Ν. Μισυρλῆς, Δ. Κάρτσωνας, Ν. Παππαλέξης, [ἐκ τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ].

Λακωνίας

Κ. Κοσονάκος, Λ. Πετροπουλάκης, Γιαννοῦκος Μαυρομιχάλης, Νικήτας Βαρβιτσιώτης, Ξανθὸς Πικουλάκης [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Ν. Παπαμιχαλόπουλος, Λ. Καπετανάκος, Γ. Μαυρομιχάλης, Ἀριστ. Πετροπουλάκης, [ἐκ τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ].

Κερκύρας

Γ. Θεοτόκης, Ι. Παδοβᾶς, [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Κ. Βασιλάκης, Ἀντ. Καποδίστριας, Νικ. Βασιλάκης, Εὐάγ. Τσαρλαμπᾶς, Πολυχρόνιος Κωνσταντᾶς, Σπ. Ἀλαμάνος, Θεοφ. Προβατᾶς [ἐκ τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ].

Κεφαλληνίας

Ἀνδρ. Ἄννινος Καβαλιεράτος, Γ. Μουσούρης [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Εὐάγγελος Μεσσιᾶς, Βενιεράτος, Ἀγαμέμνων Μεταξᾶς, Ν. Βαλσαμάκης, Γ. Κοζάκης Τυπάλδος [ἄνευ συνδυασμοῦ].

Ζακύνθου

Κ. Λομβάρδος, Ἀναστ. Λούντζης, Ζήβας Πλακᾶς, Διονύσιος Λομβάρδος [ἅπαντες ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ.]

Κυκλάδων

Γ. Κόρπας, Στέφανος Σκουλούδης, Ν. Νομικός, Ἀλοΐσιος Τόμαν, Μίνως Μπογιατζόγλου, Ν. Κρίσπης, Α. Δελαρόκας, Δ. Καΐρης, Γ. Μπούμπουρας, Γ. Δρόσος, Χ. Προβελέγγιος, [ἅπαντες ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

Εὐστ. Κεχαγιᾶς [ἐκ τοῦ ἀντιπολιτευομένου συνδυασμοῦ]

Σπετσῶν

Δ. Γουδῆς [ὑπουργικός].

Νέων Ψαρῶν

Θεμ. Κανάρης [ἀντιπολιτευόμενος].

Ὕδρας

Σταμάτιος Βουδούρης, Θεόδωρος Γκίκας [ἐκ τοῦ ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ].

—Ὁ εἰς Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀποσταλεὶς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας σταφιδόκαρπος ἀνέρχεται εἰς 200,057,541 ἐνετικὰς λίτρας. Εἰς τὰς ἐν Ἑλλάδι ἀποθήκας ἀπομένει εἰσέτι καρπὸς συμποσούμενος εἰς 70,000,000 λιτρῶν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις δραχμαὶ 35.— Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 40.—Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρυσᾶ 40.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ τὸ 26ον καὶ 27ον φυλλάδιον τοῦ συγγράμματος. Ἡ ἔκδοσις καὶ τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος

ὑπὸ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

Ἐξεδόθη τὸ εἰκοστὸν φυλλάδιον, περιέχον τὰς ἑπομένας εἰκόνας ἐν τῷ κειμένῳ : Ἑλληνικὰ πέδιλα.—Ἕλλην πελταστής.—Τὰ Κύθηρα.—Ἀριστοφάνης.—Ἑλληνικὰ κράνη. Θουκυδίδης.—Ἀρχαῖος αὐλητής.—Ἀλκιβιάδης. — Χάρτης τῆς Ἑλλάδος, χρωματιστός, διπλοῦς.

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται δραχμῆς. Οἱ ἐγγραφόμενοι συνδρομηταὶ δέον νὰ προκαταβάλωσι τὸ ἀντίτιμον τῶν πρώτων *εἴκοσι* φυλλαδίων, ἤτοι δραχ. 20.

Οἱ ἐκ τῶν συνδρομητῶν προκαταβαλόντες τὸ ἀντίτιμον τῶν ἤδη ἐκδοθέντων φυλλαδίων, ἅτινα ἀπεστάλησαν αὐτοῖς, παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσι νῦν πρὸς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» τὸ ἀντίτιμον τῶν ἑπομένων 5 φυλλαδίων, φρ. 5, ἵνα ἐξακολουθήσῃ ἐγκαίρως ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀποστολὴ τῶν φυλλαδίων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Α. Βροσθένιον. Ἐλήφθησαν, συνεμορφώθημεν δ' ἀκριβῶς τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν ὑμῖν. — κ. Ε. Α. Ε. Σύρον. Εὐχαριστοῦμεν. Θέλομεν τὸ δημοσιεύσει εἰς προσεχὲς φύλλον.— *Β Νίκω*. Δὲν μᾶς ἐφάνη κατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν».—κ. Ν. Τσ. Καρπενήσιον. Ἐλήφθησαν. Ἂν ἐννοεῖτε τὴν στερεότυπον ἔκδοσιν τῆς Λειψίας, ἕκαστος αὐτῆς τόμος τιμᾶται δραχ. 2,80.— Κυρίας Α. Γ. Κέρκυραν καὶ Μ. Η. Μ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν.— *Ἀριελ*. Σύρον. Τὸ ζητηθὲν δελτίον ἀπεστάλη ὑμῖν.— Ὁ «δεύτερος Φάουστ» δὲν θὰ μεταφρασθῇ.—Τὰ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἀναγγελλόμενα εἶνε αὐτὰ τὰ δημοσιευθέντα ἐν τῷ φύλλῳ,εἰς ἃ προσετέθη καὶ ἓν παλαιότερον ἔργον τοῦ συγγραφέως.— Πιθανὸν μετὰ 2—3 μῆνας τὸ πολὺ θὰ ἐκδοθῇ τὸ Α' τεῦχος τῆς τοῦ κ. Προβελεγγίου, διότι τὸ ἔργον θὰ ἐκδοθῇ κατὰ τεύχη.— κ. Δ. Μ. Ναύπλιον. Ἐνεγράψαμεν πάντας, ἤρχισε δὲ καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.— Κυρίαν Ζ. Β. Ἐνταῦθα. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλόφρονας εὐχὰς καὶ τὴν ὑμετέραν πρὸς τὴν «Ἑστίαν» εὐμένειαν.— κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ἐνεγράψαμεν ὑμᾶς καὶ ἀποστέλλομεν ταχυδρομικῶς τὰς ἀποδείξεις.— κκ. Ν. Π. καὶ Λ. Α. Κ. Πάτρας Δ. Μ. καὶ Π. Γ. Π. Κέρκυραν, Ν. Δ. Κραιώβαν, Ε. Δ. Γ. καὶ Σ. Κ. Μ. Λευκάδα, Ι. Γ. Μεσσήνην. Ἐλήφθησαν.— κ. Δ. Κ. Πύργον. Ἐνεγράψαμεν πάντας καὶ ἠρχίσαμεν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀποστολὴν τῶν φύλλων. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» εὐμενεῖς ἐνεργείας σας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.— κ. Σ. Μπ. Λεβάν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν προθυμίαν. Ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεων δ' ὑμῶν δυνάμεθα νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν· ά) Ἡ ἐν τῷ στρατῷ ἀντικατάστασις ἐπιτρέπεται μόνον διὰ τοὺς κληρωτοὺς τοὺς ὀφείλοντας νὰ ὑπηρετήσωσι *διετίαν* ἐν τοῖς τεχνικοῖς ὅπλοις, καὶ τοῦτο δι' ἐναλλαγῆς τῆς θέσεως αὐτῶν πρὸς κληρωτοὺς τῆς αὐτῆς ἀπογραφῆς προωρισμένους διὰ τὸ πεζικόν. Ἐπειδὴ ἡ εἰς τοῦτο τὸ ὅπλον θητεία εἶνε

Digitized by Google

μονοετής, δύναται ὁ κληρωθεὶς διὰ τὰ τεχνικὰ ὅπλα νὰ ἀνταλλάξῃ τὴν θέσιν του πρὸς κληρωτὸν τοῦ πεζικοῦ, παρέχων αὐτῷ χρηματικὴν ἀποζημίωσιν. Ἐν τῇ κληρώσει τῶν στρατευσίμων οἱ πρῶτοι ἐξαγόμενοι ἀριθμοὶ ὑπηρετοῦσιν εἰς τὰ τεχνικὰ ὅπλα διετίαν, οἱ δὲ κατόπιν εἰς τὸ πεζικὸν ἐπὶ ἓν ἔτος.— β') Περὶ τῆς *πελλάγρας* φίλος ἐπιστήμων ἀνεκοίνωσεν ὑμῖν τὰ ἑπόμενα. Ἡ *πελλάγρα* εἶνε νόσος προσβάλλουσα τὸ νευρικὸν σύστημα, τὸ δέρμα, τὰ πεπτήρια καὶ ἄλλα ὄργανα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, οὗτινος διαφθείρει τὴν ἕξιν. Περὶ τῆς φύσεως αὐτῆς ἐξηνέχθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους γνῶμαι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι, ὧν ἑκατέραν ὑποστηρίζουσιν ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἴσου σοφοὶ καὶ ἔμπειροι ἐπιστήμονες, οἱ μὲν ἀποδίδοντες τὴν γένεσιν τῆς νόσου εἰς τὴν χρῆσιν *ἠλλοιωμένου* ἀραβοσίτου ἔκ τινος κρυπτογάμου, οἱ δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν καὶ εἰς ἐξασθενούσας τὸ σῶμα αἰτίας, (λῦπαι, χρονία δι' οἰνοπνεύματος δηλητηρίασις). Ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων τῆς πελλάγρας εἶνε ζήτημα ἀξιοσπούδαστον, διότι ἡ νόσος αὕτη, ὡς ἐνδημικὴ μάλιστα, ἀπὸ τοῦ ΙϚ' αἰῶνος, ὅτε μνημονεύεται ὡς ἐμφανισθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν Λομβαρδίᾳ, μέχρι σήμερον, παρετηρήθη ὡς προσβαλοῦσα πλείστους ἀνθρώπους οὐ μόνον ἐν Ἰταλίᾳ, ἥτις εἶνε ἡ κλασικὴ, οὕτως εἰπεῖν, χώρα τῆς *πελλάγρας*, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἱσπανίᾳ, ἐν ταῖς παρὰ τὸν Δούναβιν ἐπαρχίαις, ἐν Ἀλγερίᾳ, Γερμανίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Βελγίῳ, Γαλλίᾳ καὶ τέλος ἐν Ἑλλάδι. Ἐκ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν παρετηρήθη τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1859 καὶ βραδύτερον ἐν ἔτει 1860—61 ὡς ἐνδημοῦσα ἐν Κερκύρᾳ, ἐν 27 χωρίοις. Ὀλίγα δ' ἄλλα περιστατικὰ *πελλάγρας* παρετηρήθησαν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος.— γ') Ἡ τοποθέτησις διακριτικῶν σημείων ἐπὶ τῶν καλπῶν ἐπιτρέπεται, παράδειγμα δὲ πρόσφατον σᾶς ἀναφέρομεν τὸ κατὰ τὰς ἄρτι διεξαχθείσας ἐκλογὰς, καθ' ἃς εἰς μὲν τὰς κάλπας τῶν ὑπουργικῶν ὑποψηφίων ὑπῆρχε διακριτικὸν σημεῖον ἡ ἐλαία, εἰς δὲ τὰς τῶν ἀντιπολιτευομένων μικρὰ σημαία. Μόνον αἱ πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς συστάσεις καὶ παραπειστικαὶ ὁμιλίαι δὲν ἐπιτρέπονται, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ συμβαίνει πολλὴ κατάχρησις ἐν Ἑλλάδι.—κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα δύο ἀντίτυπα, καὶ ἐδόθησαν τὰ σημειούμενα τῷ κ. Δ. Ζ.—Κυρίαν Δ. Γ. Κ. Πάτρας καὶ κκ. Ι. Λ. Λαμίαν, Κ. Σ. Σύρον, Δ. Ψ. Βερολῖνον, Ε. Β. Καλάμας, Ν. Ι. Π. καὶ Γ. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ι. Σ.Δ.Σύρον. Ἐλήφθησαν, ἐπληρώθησαν δὲ τὰ σημειούμενα τῇ «Ἀκροπόλει.»—κ. Χ.Ρ.Πάτρας. Ἐνεγράψαμεν πάντας καὶ ἠρχίσαμεν τὴν ἀποστολήν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας· τὰ δύο τεύχη τῆς Ἱστορίας Παπαρρηγοπούλου ἀπεστάλησαν ὑμῖν ἐγκαίρως. «Ἀττικοῦ Μουσείου» πλήρης σειρὰ δραχ. 8, μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 10.—κ. Ν. Φ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν, ἐνεγράψαμεν δὲ καὶ τὸν κ. Ι. Κ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα.—κ. Τ. Γ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα καὶ ἀντίτυπον *Μάρθας*, οὗ ἡ ἀξία δραχ. 1.—κ. Ζ. Ο. Βερδιάνσκαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὸν κ. Δ. Γ. Κ. ἐνεγράψαμεν καὶ ἠρχίσαμεν τὴν ἀποστολήν.—κ.Κ. Τὸ διήγημα εἶνε καλὸν, ἀλλ' ἡ μετάφρασις εἶχε ἀνάγκην πολλῶν διορθώσεων, καὶ πρὸς τοῦτο ἀτυχῶς δὲν περισσεύει ἡμῖν χρόνος.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

9 Ἰανουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	393.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	395.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	461.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	350.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	252.50
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	247.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	173.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	236.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	83.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	468.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.122.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	63.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	59.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας . . »	177.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	103.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	309.50
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	
» 3μην	31.65
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	126.—
» Τραπεζικὸν 3μην	
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον	25.05
Λίρα ὀθωμανικὴ	28.50

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Τόμος καλλιτεχνικώτατα ἐκτετυπωμένος ἐκ 250 σελίδων

Τιμᾶται δραχμῶν 2. —Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 2,20.

Εὑρίσκεται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Ο "ΡΩΜΗΟΣ" ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «Ρωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡ. ΛΩΡΗ

Κατὰ μετάφρασιν Α. Π. Κουρτίδου

(Μετὰ 25 λαμπρῶν εἰκόνων χαραχθεισῶν ἐν Γαλλίᾳ.)

Τιμᾶται δραχμῶν 3,50.

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,80.

Κ. Δ. ΚΑΠΡΑΛΟΥ

ΑΝΑ ΤΑ ΟΡΗ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πάτραι.—Βαλατούνα.—Ἅγιος Ἀνδρέας.—Ἅγιος Ἰωάννης.—Κερπινή.—Μέγα Σπήλαιον. — Καλάβρυτα. — Ἁγία Λαύρα.—Κλαπατσούνα.

Κομψὸν τομίδιον ἐκ σελίδων 79.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 1,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—711

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 525 — 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

Λήξαντος ἤδη τοῦ 11ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν αὐτῆς ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομήν των, ἵνα μὴ ἐπέλθη διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 577

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΕΡ--ΙΩΣΗΦ, Διήγημα τῆς Κας **Ouida**. Μετάφρασις Α. Β.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ὑπὸ Μιχ. Γ. Ἀντωνοπούλου.

Η ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΡΙΑ (Ἀνάμνησις.)

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Ἐκ τῶν λογάδων ἀνδρῶν τῆς ἡμετέρας πατρίδος, διαπρεπὴς ἔν τε τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ, ὁ Μιλτιάδης Βενιζέλος, ἀπέθανεν αἰφνιδίως τὴν 9 ἱσταμένου μηνός. Ὁ θάνατος αὐτοῦ εἶνε ἀπώλεια βαρεῖα, βαθὺ δὲ καὶ ἀνυπόκριτον ἐξεδηλώθη ἐπὶ τούτῳ πένθος. Ὀλίγας πρότερον ἡμέρας εἶχεν ἐκλεχθῇ βουλευτὴς Ἀττικῆς ἐν τοῖς πρώτοις, καίτοι τὸ πρῶτον νῦν ἀποφασίσας νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν δημόσιον βίον, ἐσκόπει δὲ ὁριστικῶς νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν διάπραξιν τῶν κοινῶν συντελῶν τὸ κατ' αὐτὸν εἰς βελτίωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων, ὅτε ἀπροσδοκήτως ἀνήρπασεν αὐτὸν ὁ θάνατος. Ἡ κοινωνία πᾶσα τῶν Ἀθηνῶν, ἥτις ἰδιαζόντως ἐτίμα τὰς ἀρετὰς τοῦ χρηστοῦ πολίτου καὶ σοφοῦ ἐπιστήμονος, ᾐσθάνθη βαθύτατα τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀνδρός, καὶ εἰλικρινῶς ἐθρήνησεν αὐτήν. Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεύς, συμμεριζόμενος καὶ οὗτος τὴν γενικὴν θλῖψιν, ἐκ τῶν πρώτων ἔσπευσε νὰ συλλυπηθῇ τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀποθανόντος. Ταὐτὸ δ' ἔπραξεν ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης, πάντες οἱ ὑπουργοὶ καὶ πλεῖστοι ἄλλοι. Ἡ δὲ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου, ἧς ὁ Βενιζέλος διετέλει ἐπὶ 23 ὅλα ἔτη μέλος κατ' ἐξαιρετικὴν τιμήν, ἐψήφισεν ὅπως ἐν σώματι παρακολουθήσῃ τὴν κηδείαν τοῦ θανόντος ἑταίρου καὶ κατέθηκε στέφανον ἐπὶ τοῦ φερέτρου αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ κηδεία τοῦ Βενιζέλου ἐγένετο τὴν ἐπιοῦσαν δημοτελέστατα, πολλοὶ δὲ λόγοι ἀπηγγέλθησαν καὶ στέφανοι κατετέθησαν εἰς τὸν νεκρὸν αὐτοῦ.

Ὁ Μιλτιάδης Βενιζέλος ἀνήκει εἰς ἀρχαίαν καὶ ἱστορικὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀθηνῶν, ὁ πατὴρ δὲ αὐτοῦ Παλαιολόγος Βενιζέλος ἦτο δημογέρων τῆς πόλεως, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, φυλακισθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων συναδέλφων του ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ἀποδρὰς διὰ σχοινίου ἐκ τῶν τειχῶν. Τὴν ἡμέραν τῆς ἀποδράσεως αὐτοῦ ἀκριβῶς ἐν ἔτει 1822 ἐγεννήθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐν Αἰγίνῃ, ὅπου εἶχε καταφύγει ἡ μήτηρ του ἀνήκουσα εἰς τὴν οἰκογένειαν Μοίρα, ἐκ τῶν πρωτευουσῶν τῆς νήσου ἐκείνης. Περατώσας ἐνταῦθα τὰς πανεπιστημιακάς του σπουδάς, ἀπῆλθεν εἰς Βερολῖνον ὅπου ἐπὶ ὀκταετίαν ἐσπούδασεν εἰδικῶς τὸν κλάδον τῆς μαιευτικῆς, ἀναδειχθεὶς ὁ διαπρεπέστερος μαιευτὴρ ἐν ὁλοκλήρῳ τῇ Ἀνατολῇ, τυγχάνων δὲ φήμης οὐ σμικρᾶς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῃ. Ἐπιστρέψας τῷ 1850 εἰς Ἀθήνας διωρίσθη δημοτικὸς ἰατρὸς τῆς πόλεως καὶ καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅπου μετὰ δύο ἔτη διωρίσθη τακτικὸς καθηγητής. Πρύτανις ἐξελέγη δίς, ἐν ἔτει 1865 καὶ 1883, ἐπρυτάνευσε δὲ καὶ τῷ 1866, ὅτε ἀπελθόντος τοῦ πρυτάνεως κ. Α. Ραγκαβῆ ἐξ Ἀθηνῶν ὡς διορισθέντος πρεσβευτοῦ, ἐκλήθη εἰς τὴν ἀνωτάτην πανεπιστημιακὴν ἀρχὴν αὐτὸς ὡς ἀντιπρύτανις. Δὶς ἐπίσης ἐγένετο κοσμήτωρ τῆς Ἰατρικῆς σχολῆς, ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 1861 δὲν ἔπαυσεν ἀποτελῶν μέρος τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου. Εἰς τὴν δημοσίαν ὑγείαν προσέφερεν ὄντως πολυτίμους ὑπηρεσίας ὁ Βενιζέλος, ἀφόβως παρασχὼν τὴν συνδρομήν του κατὰ τὴν χολερικὴν ἐπιδημίαν τοῦ 1854 καὶ κατορθώσας τὴν σύστασιν τοῦ νοσοκομείου τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων καὶ τοῦ μαιευτηρίου, οὗ διετέλει μέχρι πρὸ μικροῦ διευθυντὴς ὅτε παρῃτήθη καὶ τῆς θέσεως ταύτης καὶ τῆς τοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἵνα κατέλθῃ εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα. Εἰς διάφορα ἐν Εὐρώπῃ ἐπιστημονικὰ συνέδρια παρευρέθη ὁ Βενιζέλος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τῆς Κυβερνήσεως, ἐν πᾶσι δὲ ἐτίμησε τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ ἐν Κοπενάγῃ μάλιστα κατὰ τὸ 1884 συγκροτηθὲν διεθνὲς ἰατρικὸν συνέδριον, ἐκτιμώμενος ὑπὸ τῶν συναδέλφων του διὰ τὴν πεῖραν καὶ τὰς γνώσεις του, ἐξελέγη πρόεδρος τοῦ τμήματος τῆς γυναικολογίας. Εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνεμίχθη ἐν ἔτει 1863. ἐκλεχθεὶς πληρεξούσιος εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ἧς ἐχρημάτισε καὶ ἀντιπρόεδρος. Ὁ ἀοίδιμος Κανάρης καὶ ὁ Δεληγεώργης προσέφερον αὐτῷ χαρτοφυλάκια εἰς τὰ ὑπὸ τὴν προεδρείαν των σχηματισθέντα ὑπουργεῖα, ἀλλ' ἀπεποιήθη προτιμῶν τὸν ἤρεμον βίον τοῦ ἐπιστήμονος. Ἐσχάτως ὅμως ἐδέχθη τὸ ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως εἰς τὸ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Βάλβη σχηματισθὲν κατὰ Μάϊον τοῦ λήξαντος ἔτους ἄχρουν ὑπουργεῖον, φρονῶν ὅτι παρέχει ὑπηρεσίαν τῇ πατρίδι του κατὰ τὰς δεινὰς ἐκείνας περιστάσεις. Ὁ Βενιζέλος ἦν τετιμημένος διὰ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ δανικοῦ τάγματος Δανεβρόγ, ὃν ἔλαβε, διότι ἠδυνήθη νὰ σώσῃ ἀπὸ σοβαροῦ κινδύνου τὴν ἐνταῦθα διατρίβουσαν σύζυγον τοῦ διαδόχου τῆς Δανίας, μετακληθεὶς νύκτωρ εἰς τὰ Ἀνάκτορα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως δι' ἐπιστολῆς ἰδιοχείρου.

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Βενιζέλου ἀπόλλυσι καὶ ἡ πτωχὴ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη μύστην ἐπιφανῆ καὶ ἡ πολιτική, μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς ὁποίας ἐσχάτως μόλις κατετάχθη, χρηστὸν εὐθὺν καὶ εἰλικρινῆ ἀντιπρόσωπον, καὶ ἡ οἰκογένειά του ἀρχηγὸν πολύτιμον.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ

Ἐπὶ τῆς σελίδος ταύτης, ἐφ' ἧς τοσάκις ἀπὸ ἐτῶν ἀνεγράφετο τὸ ὄνομα τῆς *Ἐλίζας Σούτσου*, ἀναγράφεται σήμερον διὰ μελαίνης πενθίμου γραμμῆς περιβεβλημένον! Ἡ **Ἑστία** βαθυτάτην αἰσθάνεται λύπην ἐπὶ τῷ προώρῳ θανάτῳ ἐναρέτου καὶ λογίας κόρης, θανάτῳ, ὅστις οὐ μόνον τὸν γηραιὸν αὐτῆς πατέρα τὸν στρατηγὸν Σκαρλάτον Σοῦτσον ἀπεστέρησε φιλτάτης καὶ ἀφωσιωμένης θυγατρός, οὐ μόνον ἀπὸ τῶν πασχόντων καὶ παραμυθίας δεομένων ἀφεῖλεν ἀλη-

Digitized by Google

θῶς παρήγορον ἄγγελον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀπωρφάνισε ἐνθέρμου αὐτῶν λάτριδος καὶ τὴν *Ἑστίαν* ἰδίᾳ ἣν ἐξαιρετικῶς ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἐτῶν ηὐνόει ἡ θανοῦσα, ἄριστα ἔργα ἐν αὐτῇ δημοσιεύσασα.

Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὴν ἀπαράμιλλον ἐξελλήνισιν τῆς *Μαγδαληνῆς* τοῦ Ἰουλίου Σανδώ, τὴν ὡραίαν μετάφρασιν τῶν «Μαρτύρων τῆς Ἐπιστήμης» τοῦ Τισσανδιὲ καὶ τῆς περὶ τῶν ἐν Παρισίοις ἀγαθοεργῶν ἱδρυμάτων πραγματείας τοῦ Μαξίμου Δουκάμ; Ὕφος γλαφυρόν, λέξις πλουσία, διερμήνευσις πιστὴ τῶν λεπτοτάτων τοῦ πρωτοτύπου ἐννοιῶν, χαρακτηρίζει πάσας αὐτῆς τὰς μεταγλωττίσεις, τὸ δ' ἔντονον τῆς φράσεως δὲν μειοῖ τὸ παράπαν τὴν ἐπανθοῦσαν γυναικείαν χάριν. Ἐκ τῶν ἔργων τούτων κατεφαίνετο πρὸς τῇ ὑπεροχῇ τοῦ πνεύματος αὐτῆς καὶ ὁ χαρακτὴρ τῆς Ἐλίζας Σούτσου.

Εἰς μίαν τῶν εὐγενεστάτων καὶ πλουσιωτάτων οἰκογενειῶν τῶν Ἀθηνῶν ἀνήκουσα, δικαιουμένη καὶ δυναμένη νὰ ᾖ εὐτυχής, ἀντὶ τοῦ εὐαρέστου τῶν αἰθουσῶν βίου προυτίμα τὴν μόνωσιν τοῦ σπουδαστηρίου αὐτῆς, ὅπερ εἶχε μεταβάλῃ εἰς καλλιτεχνικὸν ἐνδιαίτημα. Ὑπὸ δεινοῦ καὶ ἀνιάτου νοσήματος ἀπὸ ἐτῶν κατατρυχομένη, αἰσθανομένη ἐφ' ἑαυτῆς, διαρκῶς, νυχθημερόν, ἐν πάσῃ στιγμῇ τὴν ἐπαφὴν τοῦ θανάτου, ἐπεδείξατο ἀληθῆ ἡρωσμόν, ἡρωϊσμὸν ἀφανῆ, σιωπηλόν. Ὑφίστατο τὰς ἀλγηδόνας ἄνευ στεναγμοῦ, ἄνευ λιποψυχίας. Ναί, τοὺς «Μάρτυρας τῆς ἐπιστήμης» καὶ τὰ περὶ τῶν πασχόντων καὶ ὀδυνωμένων κεφάλαια τοῦ Δουκὰμ ἡ Ἐλίζα Σούτσου ἦτο κατάλληλος νὰ μεταφράσῃ, αὐτὴ ἡ γνωρίζουσα τί εἶνε μαρτύριον, αὐτὴ ἡ ἐκ τοῦ ἰδίου πόνου τοὺς πόνους τῶν ἄλλων συμπαθοῦσα, καὶ ἀνακούφισιν ἐκ τοῦ ἰδίου ἄλγους ἐν τῇ περιθάλψει τοῦ ἄλγους τῶν ἄλλων εὑρίσκουσα. Ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς της μορφῆς ἐπήνθει γλυκὺ μειδίαμα ἀγαθότητος, ἀνταύγεια τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς της. Συμπαθητικωτάτην καθίστα αὐτὴν ἀσθενική τις χάρις, ὡς μαραινομένου ἄνθους. Ἔκλεισεν ἡσύχως τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, ἡ πολύτιμος κόρη, μὴ πτοουμένη τὸ ἄγνωστον, διότι οὐ μόνον αἱ ἀγαθοεργίαι ἀλλ' οὐδ' ὁ πόνος ἔλειψαν ἀπ' αὐτῆς ὅπως καταστῇ ἀξία τοῦ Παραδείσου. Καὶ νῦν ὑπνώττει ὑπὸ τὰς κυπαρίσσους τοῦ νεκροταφείου, καὶ ὁ παρὰ τὸν ἀνθοστεφῆ της καὶ εὐωδιῶντα τάφον παρερχόμενος διαβάτης ὅσον δύσπιστος καὶ ἂν ᾖ, διανοεῖται ὅτι ἀδύνατον ὁ βίος νὰ σταματᾷ ἐντὸς τοῦ τάφου, ὅτι εἶνε ἀκαταμέτρητος ἀπανθρωπία καὶ ἀδικία ὕπαρξις ὡς ἡ *Ἐλίζα Σούτσου* ν' ἀπολήξῃ εἰς τέφραν ἐντὸς τοῦ μνήματος, καὶ ὁ τάφος νὰ μὴ ἔχῃ δι' αὐτὴν θύραν πρὸς τὸν οὐρανόν.

Εἰς τὸν νεκρὸν τῆς Ἐλίζας Σούτσου ὁ καθηγητὴς κ. Ἰω. Σοῦτσος, θεῖος τῆς μεταστάσης, ἀπήγγειλε συγκινητικὸν λόγον, ἐν ᾧ ποιητικώτατα ἀπεικονίζει τὸν βίον καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς ἐπιλέκτου κόρης. Παραθέτομεν αὐτὸν ὧδε:

Ἀδελφοί,

Ἐκπληρῶν καθῆκον συγγενείας καὶ ἰδιαιτέρας στοργῆς, ἐπιχειρῶ νὰ εἴπω ὀλίγας πενθίμους λέξεις, νὰ ῥίψω μὲ τρέμουσαν χεῖρα ὀλίγα ἄνθη ἐπὶ τῆς σοροῦ τῆς πολυκλαύστου Ἐλίζας Σκ. Σούτσου, ἧς τὸν ἄωρον θάνατον θρηνοῦμεν σήμερον.

Ἡ πεφιλημένη καὶ πολύκλαυστος κόρη ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀνέδειξε τὰ ἐπίζηλα γνωρίσματα τῆς πνευματικῆς αὐτῆς εὐγενείας, μαρτυρουμένης ὑπὸ τῶν εὐτυχησάντων ἐκ τοῦ σύνεγγυς νὰ γνωρίσωσιν αὐτὴν καὶ νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν σεμνὴν καὶ ἀφελεστάτην φιλολογικὴν φιλεργίαν αὐτῆς.

Ἡ εὐρωπαικὴ ἱστορία ἀναγράφει μὲν τὰ ὀνόματα πλείστων ἐξόχων γυναικῶν, αἵτινες διέπρεψαν δι' ἐξαιρέτων προτερημάτων, ἢ καὶ δι' ἐλαττωμάτων ἐπιμέμπτων, ἔν τε τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ, παραλείπει δὲ νὰ μνημονεύσῃ τὰς πολυτίμους ἀρετάς, τὰς ἀφανῶς ἀναπτυσσομένας ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ, ἐν τῇ πρωτίστῃ καὶ ἀρχικῇ κοινωνίᾳ τῆς οἰκογενείας. Αἱ πολύτιμοι αὗται ἀρεταί, οἱ ἀδάμαντες οὗτοι τῆς ψυχικῆς εὐγενείας, περιεκόσμησαν δι' ὅλου της τοῦ βίου τὴν Ἐλίζαν· ἡ ἀληθής, λέγω, εὐσέβεια, ἡ ἄνευ ἐπιδείξεως φιλανθρωπία, ἡ χριστιανικὴ ἀνοχή, ἡ πνευματικὴ φιλοπονία, ἡ ἀπαράμιλλος αὐταπάρνησις, προσμαρτυροῦσι ὅτι ἡ ἐνάρετος αὕτη κόρη δὲν ἔζη δι' ἑαυτήν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄλλους· ἡ ἀφοσίωσις αὐτῆς πρὸς τοὺς περὶ αὐτὴν ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν πνευματικὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς. καὶ τὴν ἀδάμαστον φιλοπονίαν της.

Ἡ ποικίλη αὐτῆς παιδεία, ἡ πληθὺς τῶν γλωσσῶν, ἃς ὡμίλει καὶ ἔγραφε, καὶ ἡ προθυμία μεθ' ἧς ἀνελάμβανε τοὺς κόπους τῶν ἄλλων, ἐφείλκυε τὸν σεβασμὸν πάντων, ὅσοι εὐτύχησαν νὰ τὴν γνωρίσωσι.

Σεμνὴ καὶ μετριόφρων, ὡς τὸ εὔοσμον ἴον, ἀφανῶς μετέδιδεν εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν τὸ ἄρωμα τῶν ποικίλων προτερημάτων της. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ἠθικὴ δύναμις αὐτῆς, ὥστε καίτοι πάσχουσα, καίτοι συνειδυῖα τῆς παθήσεώς της τὴν σοβαρότητα, οὐδέποτε ἐξέφερε λόγον μεμψίμοιρον κατὰ τῆς δυσμενοῦς τύχης· ἀείποτε πρόθυμος, ἀείποτε εὔχαρις, ἡ κυρία μέριμνα αὐτῆς δὲν ἦτο πῶς νὰ ἀνακουφίσῃ διά τινων θλιβερῶν λόγων τὴν βαθέως ἀλγοῦσαν εὐαίσθητον καρδίαν αὐτῆς, ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ λυπήσῃ τοὺς περὶ αὐτήν. Τῇ ἀληθείᾳ εὐλόγως μεμψιμοιρεῖ τις, ἀναλογιζόμενος πόσον ἀώρως ἀφηρπάγη ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς οἰκογενείας της τὸ σέμνωμα καὶ τὸ ἀγλάϊσμα αὐτῆς. Ἀλλ' ἐὰν αὕτη ἐξέλιπεν, τὰ ἐξαίρετα αὐτῆς προτερήματα καὶ τὰ ἔργα τῆς πνευματικῆς της φιλοπονίας, ἅτινα πλειστάκις καὶ ἐφώτισαν καὶ κατέθελξεν ἡμᾶς, καταλείπουσιν ἐν μέσῳ ἡμῶν ἀναμνήσεις ἀνεξαλείπτους.

Ἀλλὰ τί δύναται νὰ παρηγορήσῃ τοὺς στερηθέντας ἀδελφοὺς τοιαύτης ἀνεκτιμήτου καὶ ἐρασμίας ἀδελφῆς; τί δύναται νὰ παρηγορήσῃ τὸν ἀτυχέστατον πατέρα, τὸν τετράκις ἤδη ὑποστάντα τὸ μαρτύριον τῆς σκληρᾶς ταύτης δοκιμασίας; Μόνη ἡ ἀνδρική του καρτερία, μόνη ἡ πεποίθησις ὅτι τοιαύτη εὐγενὴς ψυχὴ δὲν μένει ἀβράβευτος.

Μετάστρεψον λοιπὸν τὸ πνεῦμά σου, πολυπαθέστατε πάτερ, ἀπὸ τῶν ἐπιγείων πρὸς τὰ οὐράνια καὶ εἰς μόνην τὴν αἰθερίαν ἐκείνην ζώνην θέλεις ἀντλήσει τὴν μικρὰν ἀνακούφισιν τῆς βαθείας ὀδύνης τῆς σπαραττούσης σήμερον τὴν καρδίαν σου. Παρηγορήθητι, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ φιλτάτη σου ἀπηλλάγη τῶν βασανισάντων πόνων διὰ πολλοῦ χρόνου τὸ λεπτοφυὲς καὶ πεπονηκὸς αὐτῆς σῶμα. Παρηγορήθητι, ἀναλογιζόμενος ὅτι ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τῶν φιλτάτων, δι' ἡμᾶς τοὺς ἀφιχθέντας εἰς τὸ τέρμα τοῦ βίου, ἔσται βραχὺς καὶ ὀλιγοχρόνιος.

Ἀλλ' ἤδη, ἀδελφοί, προπέμψωμεν τὴν ἀφ' ἡμῶν μεταστᾶσαν πολυδάκρυτον κόρην εἰς τὸν τάφον, πρὸς ὃν πάντες ἡμεῖς οἱ θνητοὶ κατὰ πᾶσαν πνοὴν τῆς ζωῆς πεπρωμένως βαδίζομεν, καὶ ἀναφωνήσωμεν αἰωνία της, αἰωνία της ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῆς.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἔκδοσις παρὰ τῷ ἐν Λειψίᾳ βιβλιοπώλῃ Teubner τῶν σωζομένων λειψάνων τῶν Ἑλλήνων διαλεκτογράφων, πλὴν τῶν ἀττικιστῶν. Τούτοις προστεθήσονται καὶ τὰ περισωθέντα συνταγμάτια περὶ παθῶν λόγου, περὶ βαρβαρισμοῦ καὶ σολοικισμοῦ, συλλεχθέντα ὑπὸ τοῦ ἐκδότου Ῥιχάρδου Σνάϊδερ.

—Ἐξεδόθη καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει ἡ ἐν τῷ Ϛ' τόμῳ τῶν Ἀρχαιολογικῶν καὶ ἱστορικῶν ἀναλέκτων τῆς ἐν Ῥώμῃ Γαλλικῆς σχολῆς δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον πραγματεία τοῦ Pierre de Nolhac περὶ τοῦ Εὑρετηρίου τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τοῦ Ἰανοῦ Λασκάρεως. Διὰ ταύτης συμπληροῦται τὸ περὶ αὐτοῦ θέματος ἐν ἔτει 1884 δημοσιευθὲν ἔργον τοῦ Γερμανοῦ Κ. Κ. Müller, περὶ οὗ διέλαβεν ἐν καιρῷ ἡ *Ἑστία*. Εἰς τὸ Εὑρετήριον τοῦ Λασκάρεως προσήρτηνται καὶ δύο ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ λογίου Ἕλληνος, ἡ μὲν πρὸς τὸν Φλωρεντῖνον ποιητὴν Giovanni Rucellai, νούντιον τότε τοῦ Πάπα παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας Φραγκίσκῳ τῷ Α', ἡ δὲ πρὸς τὸν μέλλοντα κοντόσταυλον τοῦ Μονμορανσῦ, δύο ἐπιστολίδια τοῦ Λασκάρεως πρὸς τὸν Ἄγγελον Κολότσῃ, καὶ ἐν τέλει ἑλληνικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Lazaro di Raif πρὸς τὸν Λάσκαριν. Ὁ κ. Π. de Nolhac ἀγγέλλει ὅτι σκοπεῖ νὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς πλείονας καὶ σπουδαιοτέρας ἐπιστολὰς τοῦ Ἰανοῦ Λασκάρεως ἐν ἑτέρῳ ἔργῳ του, ὅπερ ἐκδοθήσεται ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Les Correspondants de Manuce.

— Ἐν τῷ γερμανικῷ θεάτρῳ τῆς Πέστης ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον ἐν γερμανικῇ μεταφράσει μικρὸν δρᾶμα εἰς μίαν πρᾶ-

Digitized by Google

ξιν τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας Ὀσκάρ, ἐπιγραφόμενον «Τὸ μέγαρον Κρόμβοργ.» Ὑπόθεσιν τὸ δραμάτιον τοῦτο ἔχει ἐπεισόδιόν τι τοῦ πρὸς τὴν Δανίαν πολέμου τῆς Σουηδίας ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ι', περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος.

—Ὁ *Οἰδίπους Τύραννος* τοῦ Σοφοκλέους καὶ ὁ *Κύκλωψ*, τὸ σατυρικὸν δρᾶμα τοῦ Εὐριπίδου, ἐδιδάχθησαν καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ Burg τῆς Βιέννης, ἀμφότερα κατὰ τὴν γερμανικὴν διασκευὴν τοῦ Α. Wilbrandt. Ἡ διδασκαλία ἀμφοτέρων τῶν δραμάτων ἐπέτυχε πληρέστατα, περιφανεῖς καταστήσασα τὰς καλλονὰς τοῦ ἑλληνικοῦ δράματος. Προσεχῶς διδαχθήσεται ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ καὶ ὁ *Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ* καὶ ἡ *Ἀντιγόνη* τοῦ Σοφοκλέους.

— Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ὁ ἀκαδημαϊκὸς Martha ὑπέβαλε κατ' αὐτὰς δίτομον σύγγραμμα τοῦ ἐκ τῶν ἀντεπιστελλόντων τῆς Ἀκαδημίας μελῶν Denis, *Ἡ Ἑλληνικὴ Κωμῳδία* ἐπιγραφόμενον. Ὁ Martha ἐξῆρε τὴν σπουδαιότητα τοῦ βιβλίου, χρησιμωτάτου ὑπὸ ἱστορικήν, ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἔτι ἔποψιν, ἀνέλυσε δὲ διὰ βραχέων τὸν *Πλοῦτον* τοῦ Ἀριστοφάνους, οὗ κύριον θέμα εἶνε ἡ ἀνισότης τῆς περιουσίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ζήτημα μὴ λυθὲν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀρχαιότητος, μὴ ἐπιδεκτικὸν δ' ἴσως καὶ λύσεώς τινος.

— Ὑπὸ τὸν τύπον βιβλιοκρισίας τοῦ ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ῥωμαΐδῶν ἐκδοθέντος πρώτου τεύχους τῆς συλλογῆς *Τὰ μουσεῖα τῶν Ἀθηνῶν* μετὰ κειμένου ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιτήτων κ. Παν. Καββαδίου ὁ κ. Χριστιανὸς Βέλγερ ἐδημοσίευσεν ἀξιόλογον μελέτην περὶ τῶν εὑρημάτων τῆς Ἀκροπόλεως ἐν τῷ φιλολογικῷ ἑβδομαδιαίῳ περιοδικῷ τοῦ Βερολίνου.

— Ὁ ἐν Ταυρίνῳ τῆς Ἰταλίας Γερμανὸς καθηγητὴς κ. Ἰωσὴφ Μίλλερ μετὰ τοῦ ἐν Βιέννῃ καθηγητοῦ κ. Μίκλοσιτς παρασκευάζουσι τὴν ἔκδοσιν πέμπτου συμπληρωματικοῦ τόμου τῆς περισπουδάστου συλλογῆς τῶν Acta et diplomata Graeca medii aevi, ὧν οἱ τέσσαρες πρῶτοι τόμοι ἐδημοσιεύθησαν πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τῶν αὐτῶν καθηγητῶν.

— Ὁ ἐν Ἀννοβέρῳ τῆς Γερμανίας διδάκτωρ τῆς φιλολογίας κ. Κάρολος Häberlin ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὸν τίτλον Carmina figurata Graeca κριτικὴν μετὰ πολλῶν ὑπομνημάτων ἔκδοσιν τῶν παιγνιωδῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πονημάτων, ὧν οἱ στίχοι ἀποτελοῦσι διὰ τοῦ διαφόρου αὐτῶν μήκους εἰκόνα τινά, οἷα ἡ Σῦριγξ τοῦ Θεοκρίτου, ὁ Πέλεκυς καὶ τὸ Πτερύγιον τοῦ Σιμμίου, ὁ Βωμὸς τοῦ Δωσιάδου.

— Οἱ ἐν Γαλλίᾳ ὑπουργοὶ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως θὰ ὑποβάλωσι προσεχῶς εἰς τὴν βουλὴν νομοσχέδιον ἀναφερόμενον εἰς τὰ δικαιώματα τῶν συγγραφέων καὶ καλλιτεχνῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Βέρνῃ διεθνοῦς συμβάσεως.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 16 Ἰανουαρίου.

Διατρίβει ἐνταῦθα ὁ βοεβόδας κ. Μπλάζος Πέτροβιτς Νιέγος ἀπεσταλμένος τοῦ Ἡγεμόνος Νικήτα τοῦ Μαυροβουνίου. Ὁ ἐπίσημος ξένος παρέστη προχθὲς ἐνώπιον τῶν Α. Α. Μ. Μ. τῶν βασιλέων καὶ τοῦ διαδόχου, ἐγχειρίσας εἰς μὲν τοὺς βασιλεῖς τὰ αὐτόγραφα γράμματα τοῦ Ἡγεμόνος καὶ τῆς Ἡγεμονίδος τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τὰ ἀποστελλόμενα αὐτοῖς ὡς δῶρον ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Νικήτα φιλολογικὰ αὐτοῦ ἔργα, εἰς δὲ τὸν διάδοχον τὸν μαυροβουνιωτικὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Δανιὴλ Α' καὶ συγχαρητήριον γράμμα τοῦ ἡγεμόνος ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει του.

—Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ὁ διάδοχος μετέσχε τῆς μέχρι Φαλήρου πορείας τοῦ λόχου του, ἡγούμενος τῆς διμοιρίας αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τοῦ περιπάτου ὁ λόχος διῆλθε πρὸ τῶν Ἀνακτόρων καὶ παρήλασε πρὸ τοῦ βασιλέως, κατελθόντος εἰς τὴν ὁδὸν ἐν στολῇ στρατηγοῦ.

— Ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης ἔλαβε πλεῖστα ὅσα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα ἔκ τε τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν κοινοτήτων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ κατὰ τὰς ἐκλογάς.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπηύθυνε πρὸς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους ἐγκύκλιον, προτρέπουσαν αὐτὰς πάσῃ δυνάμει νὰ ἀναχαιτίζωσι τὴν εἰς Ἀμερικὴν μετανάστευσιν ἐκείνων, οἵτινες παραπλανώμενοι ἐξ ὑπερβολικῶν φημῶν ἀπέρχονται εἰς τὸν Νέον κόσμον πρὸς ἐπιδίωξιν μυθωδῶν κερδῶν, μετά τινας δ' ἑβδομάδας περιέρχονται τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμερικανικῶν πόλεων γυμνητεύοντες καὶ πεινῶντες.

— Τὴν 28 Δεκεμβρίου 1886 ἐν τῷ καταστήματι τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἐνώπιον τῆς ἁρμοδίας ἐπιτροπῆς ἐνηργήθη ἡ 4 κλήρωσις τῶν ὁμολογιῶν τοῦ πατριωτικοῦ δανείου. Πρότερον ἡ ἐπιτροπὴ ὥρισε τὰς ἐξαργυρωτέας ὁμολογίας τοῦ δανείου κατὰ τὴν κλήρωσιν ταύτην εἰς 677. Ἀνοιχθείσης δὲ τῆς κληρωτίδος ἐξήχθησαν ὑπὸ παιδός τινος κατὰ σειρὰν οἱ ἀριθμοί: 250,390, κερδαίνων δραχμὰς 1804, 13,700, 166,912, 58,495, 39,192, 66,897 κερδαίνοντες ἀνὰ δραχ. 90,20, εἶτα δὲ 100 ὁμολογίαι μὲ ἀμοιβὴν 22,50 ἑκάστη καὶ 571 ὁμολογίαι ἄνευ ἀμοιβῆς τινος ἐξοφλούμεναι εἰς τὸ ἄρτιον.

—Αἱ ἐξ εἰσαγωγικῶν τελῶν εἰσπράξεις τῶν Τελωνείων τοῦ Κράτους κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Δεκέμβριον 1886 ἀνῆλθον ἐν ὅλῳ εἰς δραχμὰς 2,273,809

Αἱ δὲ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς Δεκεμβρίου τῶν ἀμέσως προηγουμένων ἐτῶν, τοῦ μὲν

1885 εἰς δραχμὰς 1,318,706

τοῦ δὲ 1884 εἰς δραχμὰς 1,426,441

ὥστε αἱ τοῦ Δεκεμβρίου 1886 εἰσπράξεις ὑπερέβησαν τὰς μὲν τοῦ Δεκεμβρίου 1885 κατὰ δραχ. 955,103, τὰς δὲ τοῦ Δβρίου 1884 κατὰ δραχ. 847,368.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Πρὸς τοὺς ἐγγραφέντας νέους συνδρομητὰς ἤρχισεν ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Ι. Τ. Ὕδραν. Παρεδόθησαν πρὸ ἡμερῶν εἰς τὸ κατάστημα τῶν κ. Ἀδελφῶν Β. ὅθεν πιστεύομεν νὰ ἐλήφθησαν ἤδη.—*Πτωχῷ τῷ πνεύματι.* Λάβετε τὸν κόπον νὰ ἀναγνώσητε τὸ ἐν τῷ ΙΗ' τόμῳ τῆς «Ἑστίας» (φύλλ. 458, σελ. 644) δημοσιευθὲν ἄρθρον. Ἐξ αὐτοῦ θέλετε μάθει τίς ὁ κάτοχος τῆς πλουσιωτέρας συλλογῆς γραμματοσήμων, καὶ ποῖα μέσα μετεχειρίσθησαν ἀλλαχοῦ πρὸς πλουτισμὸν τῶν τοιούτων συλλογῶν. Ἀνάλογα δύνασθε νὰ ἐπινοήσητε πρὸς πλουτισμὸν καὶ τῆς ἰδικῆς σας.—κ. Ν. Α. Β. Ἡ στιχουργία εἶνε ἐν πολλοῖς ὁμαλὴ καὶ ἁρμονική, ἀλλ' οὐδὲν μᾶς ἐφάνη ἄρτιον καὶ κατάλληλον πρὸς δημοσίευσιν. Οὐχ ἧττον σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Ι. Ν. Χ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν αἱ ἀποδείξεις πᾶσαι. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα.—κ. Ν. Σ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν ἀντίτυπον ἡμερολογίου. Ἀλλ' ἡ προηγουμένη ὑμῶν ἐπιστολὴ δὲν ἐλήφθη ἕως σήμερον.—*Φιλοπροόδῳ.* Ἡ ἵδρυσις ζωολογικοῦ κήπου ἀπαιτεῖ μεγάλα κεφάλαια. Τοῦτο θὰ ἐννοήσητε καὶ μόνον ἐὰν σᾶς ἀναφέρωμεν τὰς τιμὰς ζώων τινῶν, διαιτωμένων ἐν ζωολογικοῖς κήποις τῆς Εὐρώπης, πλὴν τῆς ἄλλης δαπάνης. Εἷς ῥινόκερως πληρώνεται συνήθως μέχρι 30,000 φράγκων, μία καμηλοπάρδαλις ἀντὶ 20,000 φρ. εἷς ἐλέφας ἀντὶ 12,000 φράγκων, λέοντες καὶ τίγρεις ἀντὶ 4,000. Καὶ αἱ τιμαὶ τῶν πτηνῶν δὲν εἶνε μέτριαι. Ζεῦγος κύκνων μετὰ μέλανος τραχήλου τιμᾶται 1,000 φράγκων, εἴδη δέ τινα νησσῶν καὶ περιστερῶν πληρώνονται πρὸς 250—300 φρ. ἑκάστη.—κ. Α. Ν. Κ. Ροστόβιον. Ἐνεγράψαμεν πάντας καὶ ἠρχίσαμεν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀποστολήν, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν ὑμῖν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς εὐμενεῖς ὑμῶν ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς Ἑστίας. —κ. Γ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.—κ. Λ. Δ. Σ. Βάρναν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας ἀποστείλαντες καὶ τὰ ζητηθέντα.—κ. Γ. Π. Θεσσαλονίκην. Ἀκατάλληλον ἀτυχῶς διὰ τὴν «Ἑστίαν.» —κ. Φ. Σ. Μυτιλήνην. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν καὶ τὰ ζητηθέντα 3 ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου.—κ. Κ. Π. Πάτρας. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. Ἀναμένομεν.—*Φίλῳ Μ.* Ἐλήφθη καὶ θέλομεν τὸ χρησιμοποιήσει ἐν δέοντι· ὡς πρὸς τὸ ἄλλο, μὴ περιμένετε ἐξηγήσεις. Ὀδυνηρότατα τραύματα εἶνε τὰ καταφερόμενα ἐπὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν κεφαλῆς ὑπὸ τῆς ἰδίας ἡμῶν καρδίας, ἢ ἐπὶ τῆς καρδίας ὑπὸ τῆς ἰδίας ἡμῶν κεφαλῆς. —κ. Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην. Ἐνεγράψαμεν πάντας ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ

Digitized by Google

τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κκ. Ν. Φ. καὶ Ι. Κ. Βῶλον, Μ. Δ. Τ. Καβάλλαν καὶ Δ. Μ. Τῆνον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ι. Ε. Σκόπελον. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας, ἤρξατο δ' ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου.— Κυρίαν Π. Β. Κεφαλληνίαν, καὶ κκ. Δ. Γ. Ζ. Μοναστήριον, Σ. Π. Λ. Λεόβαν, Ι. Β. καὶ Γ. Δ. Δ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν.—κ. Ε. Δ. Κέρκυραν. Δὲν ἐννοήσαμεν ἀκριβῶς τὸ ζητούμενον καὶ περιμένομεν ἐξήγησιν.—κ. Ἀδελ. Λ. Φαλτσί. Ἐλήφθησαν, ἐπληρώθησαν δὲ τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν κ. Ι. Π. καὶ τὴν «Δ. τ. Π.». Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» εὐμενεῖς ὑμῶν φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Ν. Β. καὶ Σαν Θεσσαλονίκην. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἀπάντησίν μας.—κ. Γ. Φ. Γ. Κυπαρισσίαν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα, καὶ ἐπληρώθησαν τῷ κ. Κ. Β. δραχ. 15.— *Πολυπράγμονι*. Ἡ ἑρμηνεία αὕτη τῆς λέξεως *ἀκρίδος* εἶνε ἐσφαλμένη. Ἡ λέξις αὕτη μίαν μόνην σημασίαν ἔχει ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, δηλοῦσα τὸ γνωστὸν ἔντομον· ὁ δὲ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐτρέφετο ἐκ τοιούτων ἐντόμων καὶ οὐχὶ ἐκ βλασταρίων. Τοῦτο μόνον ὑφ' ἡμῶν τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης θεωρεῖται παράδοξον καὶ ἀπίστευτον· ἀλλ' αἱ ἀκρίδες καὶ σήμερον ἀκόμη εἶνε τροφὴ συνηθεστάτη ἐν Ἀραβίᾳ καὶ ἐν Περσίᾳ.— κ. Σ. Π. Λ. Λεόβαν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα τῇ διευθύνσει τῆς «Ε» —κ. Κ. Δ. Μ. Θεσσαλονίκην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ 1887

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ: Μετεωρολογικοὶ καὶ χρονολογικοὶ πίνακες. Προφητεῖαι τῶν Ἡμερολογίων. Διάρκεια τῆς ἡμέρας. Σεισμοὶ ἐν Ἑλλάδι. Ἐξήγησις φυσικῶν φαινομένων κλπ. κλπ.

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ: Βασιλικὴ οἰκογένεια. Χρονικὰ τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως. Ἑλληνικὴ Σημαία. Ἑλληνικὰ Παράσημα. Βουλευταί. Ἀπόκτησις ἑλλ. ἰθαγενείας. Μεταφορὰ δημοτικῶν δικαιωμάτων. Στρατολογία. Εὑρετήριον τῆς Ἑλλην. νομοθεσίας 1885-86. Τὰ ἐλεύθερα τελωνειακοῦ δασμοῦ. Πίνακες δυνάμεως τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ ἐν ἐπιστρατεύσει. Στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ ἐκπαίδευσις. Παραγωγὴ καπνοῦ, ξυλείας κλπ. Μεταλλεῖα, ὀρυχεῖα, ἁλυκαί. Ἰαματικὰ λουτρά. Ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς Ἑλλάδος. Προσωπικὸν δημοσίας ὑπηρεσίας. Νέος νόμος Χαρτοσήμου κλπ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ: Ἑλληνικοὶ σιδηρόδρομοι. Τοπογραφικοὶ ὁδηγοὶ αὐτῶν.— Τομὴ Ἰσθμοῦ Κορίνθου. Ἐμπορικὴ ἀτμοπλοΐα ἐν Ἑλλάδι. Ξέναι ἀτμοπλοϊκαὶ ἑταιρίαι. Ταχυδρομεῖα. Τηλεγραφεῖα.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΑ: Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως. Πιστωτικὰ Καταστήματα καὶ Ἑταιρίαι.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ: Ἐθν. Πανεπιστήμιον. Γυμνάσια. Ἑλλην. σχολεῖα. Φιλεκπαιδευτικὴ ἑταιρία. Δημοτικὰ σχολεῖα. Δημοτικὰ σχολεῖα Ἀθηνῶν.

Ὑγιεινή, Καθημερινὸς βίος, Ὑγιεινὴ τῆς Ψυχῆς, Ἐδῶ κ' Ἐκεῖ, Ἐπιστημονικὴ καὶ Καλλιτεχνικὴ κίνησις, Νεκρολογία, Μικρὸς ὁδηγὸς τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΡΘΡΑ, ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ

τῶν κ.κ. *Ἀγ. Βλάχου Ἀντ. Μηλιαράκη, Σ. Λάμπρου, Σ. Μηλιαράκη, Χ. Ἀποστολίδου, Ν. Ἀποστολίδου, Ἀρ. Κουρτίδου, Κ. Παλαμᾶ, Γ. Σουρῆ, Ι. Πολέμη, Γ. Δροσίνη.*

ΟΚΤΩ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ
ὑπὸ Θ. Ἀννίνου.

ΛΑΧΕΙΟΝ

Ὁ κάτοχος ἑκάστου ἀντιτύπου εἶνε καὶ κάτοχος ἑνὸς ἀριθμοῦ λαχείου ἐξ ἐκλεκτῶν συγγραμμάτων. Ὁ ἀριθμὸς τοῦ λαχείου εἶν' ἐκτετυπωμένος ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ βιβλίου.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ ΕΣΤΙΑΣ, καὶ τιμᾶται δρ. 2.

Εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀποστέλλεται ἀντὶ δρ. 2,25 καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀντὶ φρ. ἀργ. 2,50.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

16 Ἰανουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	390.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	392.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	465.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	360.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	251.50
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	246.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	179.50
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	237.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	82.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	474.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	3.990 —
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	72.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	57.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλίας . . »	177.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	101.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	302.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	32.50
» 3μηνν	32.20
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	128.—
» Τραπεζικὸν 3μηνν	127.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.40
Λίρα ὀθωμανικὴ	28.90

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— **Μετὰ ταχυδρ. 4.50**
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. **Μετὰ ταχυδρ. 3,20.**

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΝΕΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Τόμος ἐκ σελ. 302 εἰς 8ον μέγα μετὰ πίνακος γεωγραφικοῦ ὑπὸ κλίμακα 1:200,000.
Τιμᾶται δραχ. 5. — **Μετὰ ταχυδρ. τελῶν 5,60.**
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ο "ΡΩΜΗΟΣ" ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «Ῥωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—713

Digitized by Google

// ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 526 — 25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 578

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΑΤΕΡ-ΙΩΣΗΦ, Διήγημα τῆς Κας Ouida. Μετάφρασις Α. Β.

ΔΥΟ ΑΝΑΚΤΟΡΑ, Κερκυραϊκαὶ ἐντυπώσεις, ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ὑπὸ Μιχ. Γ. Ἀντωνοπούλου.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΙΔΔΕΣΛΑΙ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΤΟΠΟΙ ΕΝ ΧΩΡΑΙΣ ΓΝΩΣΤΟΤΑΤΑΙΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Λήξαντος ἤδη τοῦ 11ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν αὐτῆς ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομήν των, ἵνα μὴ ἐπέλθη διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἤδη κατ' ἀρχὴν ἀπεφασίσθησαν τὰ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν θέλει πανηγυρισθῇ ἡ πεντηκοστὴ ἐπέτειος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν ἐθνικοῦ διδακτηρίου. Ἡ ἑορτὴ θὰ τηρήσῃ ἀκραιφνῶς ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, ἐφ' ᾧ καὶ δὲν θέλουσι προσκληθῇ, ὅπως ἀντιπροσωπευθῶσι κατ' αὐτήν, ξένα πανεπιστήμια ἢ σωματεῖα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἑλληνικὰ φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα, τὰ ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν ταῖς χώραις τοῦ δούλου ἑλληνισμοῦ ὑπάρχοντα καὶ λειτουργοῦντα. Αἱ ἑορταὶ πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου θὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς τὸ Πανεπιστήμιον ἔσται σημαιοστόλιστον καὶ λαμπρῶς πεφωταγωγημένον. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐν τῇ μεγάλῃ πανεπιστημιακῇ αἰθούσῃ γενήσεται ἡ αναγνώρισις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων σωματείων. Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ ὁ πρύτανις κ. Καραμήτσας θέλει ἀπαγγείλει τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν προσκεκλημένων. Τὴν ἑσπέραν θὰ παρατεθῇ ἐν Φαλήρῳ, εἰς τιμὴν τῶν τελευταίων, μέγα γεῦμα. Τὴν τρίτην ἡμέραν θὰ διδαχθῇ ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Ὀλυμπίων ὑπὸ φοιτητῶν εἰς τὸ πρωτότυπον ἀρχαῖόν τι δρᾶμα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ *Ἀντιγόνη* τοῦ Σοφοκλέους. Ὁ χορὸς τοῦ δράματος, ἐκ πεντήκοντα φοιτητῶν ἀποτελούμενος, θὰ αναμέλψῃ χορικὸν ᾆσμα ἐκ τοῦ δράματος, ὅπερ προθύμως ἀνέλαβε νὰ μελοποιήσῃ ὁ παρ' ἡμῖν μουσικοδιδάσκαλος κ. Γαϊδεμβέργερ. Μετὰ τὴν ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις γενησομένην διδασκαλίαν τοῦ δράματος, θὰ ὀργανωθῇ λαμπαδηδρομία ὑπὸ τῶν φοιτητῶν, οἵτινες θὰ διέλθωσι τὰς κεντρικωτέρας ὁδοὺς ψάλλοντες κατάλληλον ᾆσμα. Πρὸς τούτοις ἀπεφασίσθη νὰ κοπῇ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἑορτῆς καὶ ἀναμνηστικὸν μετάλλιον.

Αἱ ἑορταὶ τῆς πεντηκονταετηρίδος ἢ θὰ λήξωσι τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου (21 Μαΐου) ἢ θὰ ἀρχίσωσι τὴν ἐπομένην αὐτῆς. Τότε δὲ πράγματι συμπληροῦται περίπου ἀκριβῶς πεντηκονταετία ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, διότι τὸ μὲν περὶ τῆς συστάσεως αὐτοῦ διάταγμα ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου» τὴν 27 Μαΐου 1836, ἐνεκαινίσθη δὲ τὸ ἵδρυμα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος τὴν 3 Μαΐου 1837.

ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ
τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας

Κατὰ τὸ ἔτος 1886 ἐγένοντο σημαντικαὶ δωρεαὶ ἐγγράφων τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας. Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων δωρητῶν εἶνε ὁ κ. Μ. Π. Κοσονῆς καὶ ὁ κ. Γεώργιος Ι. Κλάδος. Ἐκ τούτων ὁ μὲν κ. Κοσονῆς κατέθηκε πᾶσαν τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς οἰκογενείας Κορνηλίου, ἧς ὅλα τὰ μέλη μεγάλως ὑπηρέτησαν τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν διὰ τῶν γνώσεων αὐτῶν καὶ τῶν σχέσεων. Ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ ταύτῃ περιλαμβάνονται καὶ πολλὰ ἄλλα ἔγγραφα ὁπλαρχηγῶν διαλευκαίνοντα πολλὰς σελίδας τῆς ἱστορίας τοῦ ἀγῶνος. Ἐν τούτοις δὲ συμπεριλαμβάνονται καὶ 46 ἐπιστολαὶ ἰδιωτικαὶ ἰταλιστὶ γεγραμμέναι τῶν ἐτῶν 1804,1805,1806 καὶ 1813 τῆς εἰρημένης οἰκογενείας. Ὁ κ. Γεώργιος Κλάδος κατέθηκε τὰ ἔγγραφα πάντα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ι. Κλάδου ἰατροῦ,ἐπίσης σπουδαῖα ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν, καθὼς καὶ τὴν ἰδιωτικὴν τούτου ἀλληλογραφίαν μετὰ διαφόρων προσώπων τοῦ ἀγῶνος καὶ ὁπλαρχηγῶν, ἐν οἷς καὶ τὴν μετὰ τοῦ συνταγματάρχου Ἄγγλου Θωμᾶ Γόρδωνος.

Πλὴν τῶν δωρητῶν τούτων, προσήνεγκον ὁ κ. Ἀλεξ. Πασπάτης διάφορα ἔγγραφα περὶ ὑγειονομικῆς συνόδου κατὰ τὸ 1851 ἀνήκοντα τῷ μακαρίτῃ ἰατρῷ Ι. Βούρῳ, ὧν τινα φέρουσι διὰ μολυβδοκονδύλου καὶ ἰδιοχείρους σημειώσεις τοῦ βασιλέως Ὄθωνος. Ὁ κ. Ν. Πετρῆς ἀντίγραφον τοῦ ἐπὶ τῆς γαλλικῆς προστασίας τῶν Ἰονίων νήσων νόμου περὶ χαρτοσήμου. Ὁ κ. Π. Παπαναστασίου διάφορα ἔγγραφα διοικητικὰ καὶ δικαστικά, συνεισφορῶν κλ. τῶν ἐτῶν 1826—1830, ὁ κ. Χ. Π. Κορύλλος ἀντίγραφα ἐπιστολῶν τῶν κατοίκων τῆς Πάργας πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν τῶν ἐτῶν 1806 καὶ 1807. Ἡ κυρία Κλεοπάτρα Πάσχου δίπλωμα τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ὁ κ. Ἀθ. Πετρίδης διαθήκην τοῦ ἀρχιερέως Καλλινίκου γραφεῖσαν ἐν τῇ Μονῇ Μαρβύνιτσα τῷ 1754, ὡσαύτως διάφορα τεμάχια χειρόγραφα τοῦ χρονικοῦ Δρυοπίδος, καὶ κρυπτογραφικήν τινα ἐπιστολήν. Ὁ κ. Σταμ. Δ. Βάλβης ἐπίσης διάφορα ἔγγραφα τοῦ ἀγῶνος καὶ εἰκόνας σημαιῶν.

Πάντα τ' ἀνωτέρω ἔγγραφα κατετέθησαν ἐν τοῖς φακέλλοις τῆς Ἑταιρίας καὶ κατεγράφησαν ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 2231—2490.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἑταιρίας ἐγγράφων ἀνέρχεται εἰς 2490 μέχρι σήμερον, ἅτινα πάντα εἰσὶν ἠριθμημένα καὶ περιληπτικῶς κατεγεγραμμένα ἐν βιβλίῳ ὑπὸ αὔξοντα ἀριθμὸν πρὸς εὔκολον ἀνεύρεσιν καὶ μελέτην.

Ἐπίσης εἰς τὸ ἀρχεῖον ἐγένοντο καὶ δωρεαὶ βιβλίων καὶ πολιτικῶν φυλλαδίων ὑπὸ τοῦ ἐν Σύρῳ κ. Ἀνδρέου Χούμη, ἀπέκτησε δὲ καὶ ἐξ ἀγορᾶς ἡ Ἑταιρία πολλὰ πολιτικὰ φυλλάδια.

Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φύλλου ἀρχόμεθα τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιεύσεως νέου μυθιστορήματος, ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἔργων τοῦ διασήμου Γάλλου μυθιστοριογράφου Elie Berthet.

Digitized by Google

Τὸ ἔργον τοῦτο, φέρον ἐπιγραφὴν «Ὁ ἐμπρηστής», μετεφράσθη ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ ἡμῶν συνεργάτου κ. Ἀγγέλου Βλάχου.

— Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Οὑμβέρτος ἀπέστειλε διὰ τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἰταλίας κ. Κουρτοπάσση εἰς τὸν ἡμέτερον βασιλέα ὡς δῶρον πολυτελέστατα δεδεμένην τὴν ἔκδοσιν τῆς «Θείας Κωμῳδίας» τοῦ Δάντου, τὴν γενομένην ἐσχάτως δαπάναις τοῦ βασιλέως, ἀφιερωθεῖσαν δ' ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν διάδοχόν του, πρίγκιπα τῆς Νεαπόλεως. Ἡ ἔκδοσις αὕτη θεωρεῖται ὡς ἡ ἀρίστη τῶν ὑπαρχουσῶν ἐκδόσεων τοῦ Δαντείου ἀριστοτεχνήματος.

— Κατὰ τὸ εἰς τὴν Βουλὴν προσεχῶς εἰσαχθησόμενον νομοσχέδιον περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ Πολυτεχνείου, ἡ διάρκεια τῶν μαθημάτων τῶν ἐν αὐτῷ φοιτώντων σπουδαστῶν ἔσται τετραετής. Ὅπως εἰσέλθῃ τις, ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἀπολυτήριον γυμνασίου, νὰ ὑποστῇ ἐξετάσεις εἰς τὰ μαθηματικὰ καὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας εἰς τὸ πρότυπον Λύκειον καὶ μετ' αὐτὰς εἰσιτηρίους ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ ἐξετάσεις. Αἱ ἐν αὐτῷ σχολαὶ διαιροῦνται εἰς τρεῖς, τὴν τῆς μηχανουργίας, τὴν τῆς χωρομετρικῆς καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μετὰ τῆς γεφυροδοποιίας. Οἱ διακούοντες μαθήματα ἐπὶ τριετίαν ἢ ἀπορριφθέντες δὶς κατὰ τὰς ἐξετάσεις μετὰ δοκιμασίαν ἐξέρχονται ὡς ἐργοδηγοί. Εἰς πάσας τὰς τάξεις θὰ διδάσκωνται τὰ ἀνώτερα κατὰ τάξιν μαθηματικὰ καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι μετὰ ἐφαρμογῆς κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ἀσκήσεως. Οἱ καθηγηταὶ θὰ διαιρῶνται εἰς τακτικοὺς καὶ εἰς ἐκτάκτους. Κατ' ἔτος ἑκάστη τῶν σχολῶν θὰ ἐκλέγῃ ἕνα τῶν τακτικῶν της καθηγητῶν, ὅστις θὰ φέρῃ τὸν τίτλον τοῦ ὑποδιευθυντοῦ, πάντες δ' ὁμοῦ μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Πολυτεχνείου θὰ ἀποτελῶσι τὸ συμβούλιον, ὅπερ θὰ ἐπιβλέπῃ τὰ τῆς τάξεως κτλ. τοῦ σχολείου.

— Προσεχῶς ἄρχονται αἱ ἐργασίαι πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ νέου θεάτρου, ἥτις ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ ἀναλαβόντος τὸ ἔργον κ. Συγγροῦ εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα κ. Τσίλλερ. Ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ δημάρχου Ἀθηναίων, τῶν μηχανικῶν κ. κ. Γ. Γκοτλὰν καὶ Μαρκοπούλου καὶ τοῦ κ. Ἀλ. Καμπᾶ, ἀντιπροσωπεύοντος τὸν κ. Συγγρόν, ἔλαβεν ἐπιτοπίως παρὰ τοῦ κ. Τσίλλερ τὰς ἀναγκαίας περὶ τοῦ ἔργου πληροφορίας, ἡ δαπάνη τοῦ ὁποίου ὑπελογίσθη εἰς 650,000 περίπου δραχμάς. Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Συγγροῦ πρὸς τὴν βασίλισσαν γενομένην, ὡς γνωστόν, εὐεργετικὴν προσφορὰν τὰ εἰσοδήματα τῶν μαγαζείων τοῦ θεάτρου ἀφιερώθησαν ὑπὲρ τοῦ θεραπευτηρίου τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ*.

— Ἐπερατώθησαν αἱ ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν Στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀγγλικῆς σχολῆς κ. Πενρὼζ γινόμεναι ἀνασκαφαί, πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ σχεδίου τοῦ ναοῦ. Καὶ τὸ σχέδιον μὲν δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ ἐντελῶς, ἐβεβαιώθη ὅμως, ὅτι αἱ μικραὶ πλευραὶ τοῦ ναοῦ εἶχον ὀκτὼ μόνον κίονας καὶ οὐχὶ δέκα, ὡς μέχρι τοῦδε ἐπιστεύετο.

— Τὴν Πέμπτην τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἐποιήσατο ἔναρξιν τῶν μαθημάτων αὐτοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὁ ἄρτι γενόμενος δεκτὸς ὡς ὑφηγητὴς τῆς ἱστορίας κ. Π. Καρολίδης, παρισταμένων τοῦ πρυτάνεως, πολλῶν καθηγητῶν, φοιτητῶν καὶ ἄλλων λογίων. Ὁ νέος ὑφηγητὴς διὰ μακρῶν καὶ ἐν ὁμιλίᾳ λίαν γλαφυρᾷ ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης, ὅτε δὲ κατῆλθε τῆς ἕδρας, ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια τοῦ πρυτάνεως καὶ τῶν καθηγητῶν, χειροκροτηθεὶς παρὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἀκροατῶν.

— Διατρίβει ἐνταῦθα ὁ καθηγητὴς τῆς ὀρυκτολογίας τοῦ ἐν Βόννῃ πανεπιστημίου κ. Vom Rath, προτιθέμενος νὰ ἐρευνήσῃ πολλὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρυκτολογίας καὶ συνεχίσῃ τὰς προηγουμένας περὶ τῆς γεωλογικῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος μελέτας του.

— Ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων σπουδάζει τὴν ἐπιστήμην ταύτην, μεταξὺ τῶν ἄλλων φοιτητριῶν, καὶ μία Ἑλληνίς, ἡ πρεσβυτέρα τῶν θυγατέρων τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Παίδων» κ. Μ. Καλαποθάκη.

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν γενήσεται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου τοῦ ὀργανωθέντος χάριν τοῦ Ἡμερολογίου, κατὰ τὰ περὶ τούτου ὡρισμένα ἐν τῇ προκηρύξει.

Ἐν τῷ τοῦ Φεβρουαρίου τεύχει τοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος Murray's Magazine ἐδημοσιεύθη τὸ τελευταῖον ποίημα τοῦ λόρδου Βύρωνος, ἀνέκδοτον τέως, ποιηθὲν ἐν Μεσολογγίῳ ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ποιητοῦ.

— Ὁ γνωστὸς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἐρευνητὴς Αἰμίλιος Λεγρὰνδ διωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῆς φιλολογίας καθηγητὴς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ἐν τῇ σχολῇ τῶν ὁμιλουμένων ἀνατολικῶν γλωσσῶν (École des langues orientales vivantes), εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ θανόντος καθηγητοῦ Emmanuel Miller.

— Ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ πρῶτος τόμος σειρᾶς μελετῶν περὶ τῆς Τουρκίας εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν ὑπὸ F. Rohmstock, πραγματευόμενος περὶ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Σβερίνου ἐδιδάχθη μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας, ὡς ἀγγέλλουσι γερμανικαὶ ἐφημερίδες, *ὁ θάνατος τοῦ Περικλέους*, κωμῳδία τοῦ κ. Δ. Α. Κορομηλᾶ, μεταφρασθεῖσα γερμανιστὶ ὑπὸ Ι. Μητσοτάκη.

— Ὁ ἐν Λονδίνῳ ἐκδότης Nutt ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν βιβλίου ἐπιγραφομένου μὲν Analecta orientalia ad Poeticam Aristotelicam, δημοσιευθησομένου δὲ ὑπὸ τοῦ ἐν Ὀξωνίῳ καθηγητοῦ κ. Margoliouth. Τὸ βιβλίον ἐν ἄλλοις θέλει περιλάβει τὴν ἀραβικὴν μετάφρασιν τοῦ Βοηθίου γενομένην ὑπὸ τοῦ Ἀβοῦ Μπασὰν Ματθαίου Ἴβν Κιβαλῆ, τὸ ἀπόσπασμα τῆς πρώτης συριακῆς μεταφράσεως, τὰ «Ποιητικά» τοῦ Ἀβικέννα, ἐκδιδόμενα νῦν τὸ πρῶτον ἐκ χειρογράφων τῆς βοδλειανῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ὀξωνίου καὶ τοῦ ἰνδικοῦ ἀρχείου, καὶ ἄλλων.

— Κατά τινα στατιστικὴν τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1884, ὅπερ εἶνε τὸ 1303 τῆς Ἐγείρας, ἐκδοθέντων ἐν Κωνσταντινουπόλει βιβλίων τὰ τυπωθέντα ἦσαν γεγραμμένα εἰς ἕνδεκα γλώσσας καὶ ἀνήρχοντο ἐν συνόλῳ εἰς 591. Καὶ τὰ μὲν τουρκικὰ δημοσιεύματα, ἤτοι βιβλία, φυλλάδια, καὶ περιοδικὰ ἦσαν 309, ὧν πολλὰ μεταφράσεις ἐκ τῆς γαλλικῆς ἢ ἄλλων γλωσσῶν. Καὶ τὰ μὲν πλεῖστα ἦσαν ποιήματα, τὰ δὲ μετ' αὐτὰ πλειότερα βιβλία θεολογικά. Μετὰ τὰ τουρκικὰ ἔρχονται τὰ ἀρμενικά, εἰς 127, ἐκτυπωθέντα ἅπαντα ἐν Παρισίοις καὶ Βενετίᾳ. Τὰ ἑλληνικὰ ἀριθμοῦνται εἰς 109, ὧν πολλὰ ἐκτετυπωμένα ἐν Ἀθήναις. Τὰ ἀραβικὰ ἦσαν 23, ὧν ὁ ἀριθμὸς δεικνύει κίνησίν τινα, ἀλλ' εἶνε μικρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἄλλα κέντρα, τὸ Κάιρον καὶ τὴν Βηρυττόν. Ὁ λόγος δὲ τούτου εἶνε, ὅτι, εἰ καὶ ἡ ἀραβικὴ εἶνε ἀκόμη γλῶσσα κλασικὴ καὶ τῆς θεολογίας, ἡ τουρκικὴ καλλιεργεῖται τώρα πολὺ μᾶλλον. Τὰ γαλλικὰ δημοσιεύματα ἦσαν μόναν 13. Ἡ δ' Ἑβραϊκὴ σχολή, εὑρισκομένη ἐν παρακμῇ, παρήγαγε μόνον τέσσαρα βιβλία. Ἐπ' ἴσης δ' ἐξετυπώθησαν ἀνὰ τρία βιβλία ἀγγλικὰ καὶ γερμανικά. Περσικὰ βιβλία ἦσαν δύο. Τέλος ἦσαν δύο ἰταλικὰ καὶ ἓν μόνον βουλγαρικόν. Τῶν ἐκδιδομένων ἐφημερίδων ἐννέα μὲν ἦσαν τουρκικαί, ὀκτὼ ἀρμενικαί, ἑπτὰ ἑλληνικαί, τέσσαρες γαλλικαί, δύο ἀραβικαί, μία ἀγγλική, μία ἑβραϊκοϊσπανικὴ καὶ μία περσική. — Τὰ τυπογραφεῖα καὶ λιθογραφεῖα ἦσαν ἑξήκοντα καὶ δύο. Αἱ τουρκικαὶ δημόσιαι βιβλιοθῆκαι ἦσαν 48, τὰ δ' ἐν αὐταῖς βιβλία 68,625. Ἄλλα κέντρα ἐκτυπώσεως βιβλίων ἐν Τουρκίᾳ εἶνε ἡ Σμύρνη, Βηρυττός, Θεσσαλονίκη καὶ Βαγδάτη, ἀλλὰ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις ἐκτυπούμενα βιβλία εἶνε ἐλάχιστα.

— Νέαι ἀνακαλύψεις ἐγένοντο ὅλως τυχαίως ἐσχάτως ἐν Πομπηΐᾳ. Ἀνεκαλύφθη τουτέστι μία τῶν ὁδῶν τῆς νεκροπόλεως ἄγουσα ἔξω αὐτῆς. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐγείρονται ἑπτὰ τάφοι ἐκ κεράμου καὶ ἀσβέστου, μετὰ στηλῶν, ἀγαλματίων καὶ σηκῶν πρὸς ἔνθεσιν τεφροδόχων καλπῶν. Οἱ τάφοι οὗτοι παραδόξως ἐχρησίμευον ὡς στῆλαι δημοσίων εἰδοποιήσεων. Εἰσὶ κεκαλυμμέναι διὰ χονδροειδῶν ἐρυθρῶν ἐπιγραφῶν, ἀγγελλουσῶν εἰς τὸ δημόσιον ποικίλα ἀγγέλματα, τὸν καθ' ἡμέραν βίον διαφέροντα. Μία τῶν εἰδοποιήσεων τούτων ἀγγέλλει ὅτι εὑρέθη ἀδέσποτός τις ἵππος, ὃν ὁ κύριός του δύναται νὰ παραλάβῃ ἐκ τοῦ δεῖνα μέρους. Πρὸς τούτοις ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν τάφων φέρονται κεχαραγμένα διάφορα ὀνόματα. Ὑποκάτω δύο ὀνομάτων συμπεπλεγμένως γεγραμμένων, προφανῶς δὲ ἀνηκόντων εἰς δύο ἐραστάς, ἀναγινώσκεται ἡ λέξις: *Μέμνησο*! Αἱ καθαυτὸ ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί, τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ κοσμήματα ἀπετέθησαν προσωρινῶς παρὰ τὸν τόπον τῶν ἀνασκαφῶν ἔν τινι καλύβῃ, ἐκτὸς παμμεγίστου τινὸς εἰδώλου, ὅπερ χρησιμεύει εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ἄκρου τῆς σκηνῆς ὑφ' ἣν στεγάζονται οἱ ἐργάται. Τὰ ἀγάλματα προφανῶς παριστῶσιν ὡρισμένα πρόσωπα, αἱ κεφαλαὶ

Digitized by Google

δ' αὐτῶν φέρουσι εἰσέτι ἴχνη χρωματισμοῦ. Ἐκ τῶν ὀστῶν ἀκέραια ἀνευρέθησαν τὰ κρανία, μεταξὺ τῶν ὀδόντων τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἐνσφηνωμένος ὁ συνήθης ὀβολός. Αἱ τεφροδόχοι κάλπαι φέρουσιν ἐπὶ τοῦ πώματος μεγάλην ὀπήν, δι' ἧς ἐχέοντο αἱ σπονδαί. Ἡ ἐποχὴ τῶν περιέργων τούτων μνημείων δὲν ὡρίσθη εἰσέτι ἀκριβῶς, ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ τοῦ Τιβερίου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 23 Ἰανουαρίου.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς.

Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἐγένετο ἐπισήμως ἡ ἔναρξις τῆς πρώτης συνόδου τῆς ΙΑ' βουλευτικῆς περιόδου διὰ βασιλικοῦ λόγου αὐτοπροσώπως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἀπαγγελθέντος. Ὁ βασιλικὸς λόγος, ἐν ᾧ διατυποῦται γενικῶς τὸ πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Κύριοι Βουλευταί

Ἄσμενος χαιρετίζω ὑμᾶς, ἐντεταλμένους παρὰ τοῦ λαοῦ τὸν καταρτισμὸν νέας βουλευτικῆς περιόδου, ἐξ ἧς, καὶ διὰ τὸ ἐγκαινισθὲν σύστημα καὶ διὰ τὸ ἐξαίρετον τῆς ὑπ' αὐτὸ διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν, ἀπεκδέχομαι τὰ βέλτιστα τῇ πατρίδι.

Τὰ πρὸς τὸν θρόνον καὶ τὸν οἶκόν μου αἰσθήματα τοῦ ἔθνους, ἐνθουσιωδῶς διατρανωθέντα ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει τοῦ ἀγαπητοῦ μοι υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ στέμματος, ἐνέπλησάν με εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν λαόν, ἥν, προσαγορεύων τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ πρῶτον ἤδη μετὰ τὸ αἴσιον γεγονός, ἐκφράζω δι' ὑμῶν πανδήμως.

Ἡ ἐπιδειχθεῖσα πρὸς τὴν βασιλείαν πεποίθησις καὶ ἀγάπη τοῦ ἑλληνισμοῦ ἔχει ἔννοιαν, ἥτις δὲν μὲ λανθάνει καὶ ἐπάγεται ὑποχρεώσεις, ὧν τὸ βάρος ἀναδέχομαι ἀπαρασαλεύτως.

Αἱ πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν σχέσεις τοῦ κράτους εἶναι ὁμαλαί, ἐπιτρέπουσαι τὴν προσήλωσιν ἡμῶν εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἐσωτερικῶν τῆς χώρας πραγμάτων.

Τὰ οἰκονομικὰ ἰδίως δέονται κανονισμοῦ ἀρτίου, παρέχοντος ἀσφαλὲς ἔδαφος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας πρὸς πλήρωσιν τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῆς προορισμοῦ.

Πολλὰς ἔχω τὰς μαρτυρίας, ὅτι ὁ λαὸς ἑτοίμως στέργει ὅ,τι ἀπαιτοῦσιν ἡ τιμὴ καὶ τὰ ἐθνικὰ τῆς χώρας συμφέροντα, μόνον ὅριον τιθέμενος εἰς τὰς θυσίας τὸ ἀναπόδραστον τῆς ἀνάγκης αὐτῶν πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ κράτους. Ἐνδελεχὴς δὲ μελέτη ἀπέδειξεν, ὅτι αἱ μετὰ τὴν πραγματοποίησιν ἔν τε τῇ νομοθεσίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκτελέσει πάσης ἐφικτῆς οἰκονομίας ζητούμεναι παρὰ τοῦ λαοῦ χρηματικαὶ θυσίαι, βαρεῖαι ὅσον καὶ ἀναγκαῖαι, δὲν εἶναι ὑπέρτεραι τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

Ἡ τῶν οἰκονομικῶν διαρρύθμισις, ἐξασφαλίζουσα τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἀνελλιποῦς ἀποτίσεως πάσης τοῦ δημοσίου ὀφειλῆς καὶ ἐμπεδοῦσα τὴν δημοσίαν πίστιν, θὰ καταστήσῃ ἐφικτὴν τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀνακοπείσης ὑπὸ τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων ἐνεργείας πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς χώρας, καὶ μάλιστα περὶ τὰ τῆς συγκοινωνίας, καὶ θὰ διευκολύνῃ τὸν ἐπαρκῆ κανονισμὸν τῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ.

Πολλὰ τῶν προταθησομένων ὑμῖν μέτρων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεώς μου ἦσαν γνωστὰ εἰς τοὺς ἐκλογεῖς, ὅτε ἐψήφιζον περὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν, ὡς ὑποβληθέντα ἢ ἀναγγελθέντα εἰς τὴν βουλὴν τῆς παρελθούσης περιόδου, θέλουσι δὲ ὑποβληθῇ εἰς ὑμᾶς καὶ ἄλλα, ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐμπνευσθέντα ἀρχῶν.

Διὰ τοῦ συνόλου τῶν μέτρων τούτων ψηφιζομένων θέλει τηρηθῇ ἀλώβητος ἡ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος ὡς πρὸς τὰς χρηματικὰς αὐτῆς ὑποχρεώσεις, θέλει λειανθῇ ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀνάπτυξιν ἐν τοῖς διαφόροις κλάδοις αὐτῆς καὶ θέλει περιφρουρηθῇ τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν γόητρον εἴπερ ποτὲ ἤδη ἀναγκαῖον τῷ Ἑλληνισμῷ.

Χάριν τοιούτων ὑπάτου ἐθνικοῦ συμφέροντος σκοπῶν συγκαλέσας ὑμᾶς, εὔχομαι ἵνα σκέπῃ τὰς ἐργασίας ὑμῶν ἡ ἐξ ὕψους ἀντίληψις, καὶ

Κηρύττω τὴν ἔναρξιν τῆς α'. συνόδου τῆς ΙΑ' βουλευτικῆς περιόδου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Π. Χ. Α. Βῶλον. Ἐλήφθησαν· ἐνεγράψαμεν δὲ καὶ τὸν κ. Ν. Μ. πρὸς ὃν ἤρχισεν ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Τὰ δύο καλύμματα ἀνέλαβε νὰ σᾶς ἀποστείλῃ ὁ ὑμέτερο. κ. Ν Α. δι' ἐπιβάτου, διότι ταχυδρομικῶς εἶνε φόβος νὰ θραυσθῶσι καὶ καταστῶσιν ἄχρηστα.—κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Γ. Ι. Ρ. καὶ εἰς τὴν «Διάπλασιν» τὴν Κυρίαν Ε. Κ. ἀπεστείλαμεν δὲ καὶ τὰ ζητηθέντα φύλλα τῷ κ. Π. Δ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας.» Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—*Ἑνὶ τῶν ἀρχαιοτέρων συνδρομητῶν.* Εὐχαρίστως θέλομεν τὴν δημοσιεύσει, κρίνομεν δ' αὐτὴν λίαν εὔστοχον.—κ. Μ. Π. Κ. Σμύρνην. Λεπτομερῶς νὰ ἀναγράψωμεν πάντα δὲν εἶνε δυνατόν, διότι ὁ κατάλογος τῶν συγγραμμάτων τοῦ Γεωργίου Ζαβίρα εἶνε μακρότατος. Δύνασθε νὰ λάβητε ἀκριβεῖς περὶ αὐτῶν πληροφορίας, συμβουλευόμενοι τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Κρέμου ἐκδοθὲν σύγγραμμα τοῦ Ζαβίρα «Νέα Ἑλλάς,» ἐν σελ. 246 καὶ τοῖς προλεγομένοις τοῦ ἐκδότου, ἐν οἷς διὰ μακρῶν γίνεται λόγος περὶ αὐτῶν.—κ. Δ. Χ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν, καὶ ἐνεγράψαμεν τὴν Κυρίαν Μ. Δ. Κ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Ἀντίτυπα τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου δὲν ὑπάρχουσιν, ἀναμένονται δὲ προσεχῶς, καὶ ὡς κομισθῶσιν ἐνταῦθα, θέλομεν σᾶς ἀποστείλῃ τὸ ζητηθέν.—κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Κατὰ τὴν ὑμετέραν παραγγελίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν στελλομένων φύλλων ηὐξήθη κατὰ 2. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον τῶν τευχῶν τῆς Ιστορίας, ἅτινα καὶ παρεδόθησαν τῷ κομιστῇ.—κ. Α.Μ.Ὀδησσόν. Οἱ ζητηθέντες τόμοι καὶ τὰ βιβλία ἀπεστάλησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» συνηγορίαν, ἥτις ἦτο καὶ δικαιοτάτη, ἡ δὲ καταφορὰ ὅλως ἄδικος. Τὸ πρᾶγμα ἐξηγοῦμεν ἀπαντῶντες εἰς τὸν ἴδιον κ. Π. Γ. Π.—κ. Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἐκ τῶν ἀποσταλέντων ἔμεινε περίσσευμα δραχ. 7,25, τὰς ὁποίας τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας. Ἡ σειρὰ τοῦ «Ἀττικοῦ Μουσείου» τιμᾶται δραχ. 8, μετὰ ταχυδρ. 10.—*Περιέργῳ.* Τὸ ἀποδιδόμενον αὐτῷ ὄνομα Ὅμηρος δὲν εἶνε βαπτιστικόν, ὡς ἐπληροφορήθημεν. Ἰδοὺ πόθεν ἔχει τὴν ἀρχήν. Οἱ Σπετσιῶται καὶ Ὑδραῖοι κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν ἔστελλον τὰ τέκνα των εἰς Κύθηρα, ὅπου ὑπῆρχε διδάσκαλός τις, Φώτσιος τὸ ὄνομα, ὅστις ἐχρημάτισε κατόπιν καὶ κεντρικὸς ταμίας. Οὗτος ἐξ ἰδιοτροπίας καὶ ἰδιαιτέρας λατρείας πρὸς τὴν ἀρχαιότητα ἔδιδεν εἰς τοὺς μαθητάς του προσωνυμίας ἀρχαίας. Οὕτω τὸν μακαρίτην καθηγητὴν τοῦ συνταγματικοῦ δικαίου Διομήδη Κυριακόν, ὀνομαζόμενον Γκίκαν Κυριακόν, ὠνόμασεν ἕνεκα τῆς ζωηρότητος αὐτοῦ καὶ τοῦ θυμοειδοῦς χαρακτῆρος Διομήδη, ὄνομα, ὅπερ οὗτος διετήρησε καὶ κατόπιν, τὸν κ. Γ. Κλάδον ὠνόμασεν Ὅμηρον, τὸν μακαρίτην Πέτρον Κλάδον ὠνόμασεν Ἀριστείδην διὰ τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρός του. Ἕτερον δ' ἀδελφὸν ὠνόμασεν Ἱπποκράτην ὡς μέλλοντα νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός του, ἰατροῦ ὄντος.—κ. Χ. Π. Πάτρας. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα.—κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Κατὰ τὰ ἄλλα συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. Ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς γενομένης διὰ τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν δαπάνης τῶν δρ. 4,55, ἣν εὑρίσκετε ὑπερβολικήν, δυνάμεθα νὰ σᾶς βεβαιώσωμεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει ἀκριβέστατα ὡς ἡ ὑπηρεσία τοῦ γραφείου ἡμῶν σᾶς ἐπληροφόρησε, καὶ ὅλως ἄδικοι ἦσαν οἱ τόσοι λόγοι καὶ αἰτιάσεις. Αἱ ἐκ Ρωσσίας πεμπόμεναι ἐπιστολαί, ὅταν ὑπὸ τοῦ ἀποστέλλοντος δηλωθῇ τὸ περιεχόμενον ὡς χρηματικὴ ἀξία, διαβιβάζονται οὐχὶ διὰ τοῦ τακτικοῦ ταχυδρομείου τῆς θαλάσσης κατ' εὐθεῖαν, ἀλλὰ χαρακτηριζόμεναι ὡς χρηματοδέματα ἀποστέλλονται διὰ μέσου Αὐστρίας καὶ Τεργέστης καὶ κομίζονται εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ πρακτορεῖον τοῦ Λόϋδ, ὅθεν ὀφείλει ὁ ἐν Ἀθήναις ἀποδέκτης νὰ κατέλθῃ νὰ τὰς παραλάβῃ, πληρόνων τὸν ὑπὸ τοῦ πρακτορείου ὁριζόμενον ναῦλον. Τοῦτο συμβαίνει εἰς ἡμᾶς συχνότατα διὰ τὰ ἐκ Ρωσσίας ἐμβάσματα, τοιοῦτον δ' ἦτο

Digitized by Google

καὶ τὸ ἰδικόν σας. Ἡ δὲ ὑπηρεσία τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας» διεξαγομένη μετὰ αὐστηροτάτης τάξεως καὶ ἀκριβείας δὲν ἦτο δυνατὸν ποτὲ νὰ σᾶς ἀδικήσῃ, ὡς οὐδ' ἄλλον τινὰ ἠδίκησε ποτὲ μέχρι τοῦδε. - κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἡ παραγγελία σας ἐξετελέσθη, ὡς ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν.— Κυρίας Ε. Κ. Π. Σύρον καὶ Ρ. Δ. Πύργον, καὶ κκ. Π. Ν. Π. Πάτρας, Η. Κ. Πρίγκηπον, Κ. Κ. Πρέβεζαν, Α. Σ. Τῆνον, Σ. καὶ Ν. Ἀδελφ. Π. Κέρκυραν, Π. Ν. Κ. Ἄμφισσαν, Ι. Μ. Μασσαλίαν, Ε. Π. Δ. Ὀλτένιτζαν, Σ. Ε. Σ. Ὀδησσόν, Rev. J. O'L. Holywood. Ἐλήφθησαν.—κ. Κ. Α. Βραΐλαν. Ἡ ἐπιστολὴ ὑμῶν διεβιβάσθη τῷ κ. Χ. Μ., ὅστις θέλει σᾶς ἀπαντήσῃ.—Κυρίαν Μ. Σ. Νικολάεφ, καὶ κκ. Ν. Α. Π. Κάϊρον, Ι. Γ. Μεσσήνην, Π. Μ. Χῖον, Γ. Α. Δ. Πάτρας, Α. Π. Δ. Σύρον, Μ. Μ. Δομνέστι καὶ Τ. Γ. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Ε. Γ. Δ. Κέρκυραν. Ἐνεγράφη ὁ κ. C. D. συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.—κ. Γ. Δ. Λειψίαν. Φύλλα ἀπεστάλησαν τοῖς κκ. Α. Β. καὶ C. V. Εἰς τὰ λοιπὰ ἔχετε τηλεγραφικὴν καὶ λεπτομερῶς ταχυδρομικὴν ἀπάντησιν.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΝΗ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Τόμος καλλιτεχνικώτατα ἐκτετυπωμένος ἐκ 250 σελίδων

Τιμᾶται δραχμῶν 2. —Ταχυδρυμικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 2,20.

Εὑρίσκεται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Κ. Δ. ΚΑΠΡΑΛΟΥ

ΑΝΑ ΤΑ ΟΡΗ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πάται.—Βαλατούνα.—Ἅγιος Ἀνδρέας.—Ἅγιος Ἰωάννης.—Κερπινή.—Μέγα Σπήλαιον. — Καλάβρυτα. — Ἁγία Λαύρα.—Κλαπατσούνα.

Κομψὸν τομίδιον ἐκ σελίδων 79.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 1,20

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

23 Ἰανουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	375. —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	378. 50
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	446. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	356. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	248. —
» 25.000,000 τῶν 8 » » »	242. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	175. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	236. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	80. —
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	476. 50

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	3.965.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	70.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	55.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας. . »	168. —
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	94.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	307.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως. . . .	32.90
» 3μην.	32.55
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	130.—
» Τραπεζικὸν 3μην	129.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον.	25.80
Λίρα ὀθωμανική.	29.20

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡ. ΛΩΡΗ

Κατὰ μετάφρασιν Α. Π. Κουρτίδου

(Μετὰ 25 λαμπρῶν εἰκόνων χαραχθεισῶν ἐν Γαλλίᾳ.)

Τιμᾶται δραχμῶν 3,50.

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,80.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ

ΔΙΩΡΘΩΣΕ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΑΤΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΣΕΜΙΤΕΛΟΣ

Δ. Φ. Τακτικὸς καθηγητὴς τοῦ Ἀθήνησιν Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ἀδελφῶν Περρῆ. 1887

(Σύγκειται ἐκ 45 τυπογραφικῶν φύλλων εἰς μέγα ὄγδοον καὶ πωλεῖται δραχ. 14 ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»· ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 15.50. — Ὁ τόμος οὗτος εἶνε ὁ πρῶτος τῆς Ζωγραφίου Βιβλιοθήκης.)

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—718

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 527 — 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 579

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΔΥΟ ΑΝΑΚΤΟΡΑ. Κερκυραϊκαὶ ἐντυπώσεις ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη.

ΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΡΑΪΧΣΤΑΓ.

ΑΙ ΔΩΡΕΑΙ. Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

ΑΙ ΝΗΣΣΑΙ ΤΗΣ ΙΣΛΑΝΔΙΑΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ *Ταμείῳ τῆς ἡμεδαπῆς καὶ ἀλλοδαπῆς φιλολογίας* (Das Magazin für die Litteratur des In-u. Auslandes) ὁ καθηγητὴς κ. Αὔγουστος Βόλτς, συνεχίζων τὰς περὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας μελέτας του ἐδημοσίευσε μεταφράσεις δημωδῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων καὶ ᾀσμάτων ἐκ τοῦ *Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας*.

—Ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Rheinischem Museum für Philologie δευτέραν ἐπιδιωρθωμένην ἔκδοσιν τῶν ἓξ ἐπιστολῶν Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, ἃς αὐτὸς εὗρεν ἔν τινι χειρογράφῳ τῆς κατὰ Χάλκην μονῆς τῆς Θεοτόκου. — Ἐν δὲ τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς Ῥωσσικῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ἐδημοσίευσεν ὁ αὐτὸς λόγιος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Παλαιογραφικαὶ ἀνακοινώσεις» πληροφορίας περὶ διαφόρων ἑλληνικῶν χειρογράφων καὶ ἀποσπάσματα αὐτῶν.

— Ἐπερατώθη ἐν Βενετίᾳ ἡ ἔκδοσις τῆς ἀκριβοῦς περιγραφῆς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Τὸ ἔργον τοῦτο, περιέχον παμπληθεῖς καὶ καλλίστας χρωματογραφίας, τιμᾶται 2,400 δραχμῶν.

— Ὁ ἐν Λειψίᾳ ἐκδότης ἑλληνικῶν κλασικῶν πονημάτων, Τεϋβνέρος, ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν τῶν σχολίων τοῦ Σοφοκλέους, κριτικῇ ἐπιστασίᾳ τοῦ φιλολόγου κ. Πέτρου Παπαγεωργίου, γνωστοῦ εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον διὰ τὰς κριτικὰς καὶ παλαιογραφικὰς αὐτοῦ μελέτας περὶ τοῦ κειμένου καὶ τῶν σχολίων τοῦ Σοφοκλέους.

— Ἐν Λονδίνῳ γίνονται κατ' αὐτὰς προκαταρκτικαὶ προσπάθειαι πρὸς σύστασιν ἀγγλικῆς σχολῆς ἐν Βηρυτῷ, προωρισμένης νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν σημιτικὴν καὶ τὴν ἰουδαϊκὴν ἰδίως ἀρχαιολογίαν, ὅπως αἱ ἐν Ἀθήναις σχολαὶ τῶν Γερμανῶν, Γάλλων καὶ Βορειαμερικανῶν ἐξυπηρετοῦσι τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν ἑλληνικήν. Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις περιθάλπει τὸ σχέδιον τοῦτο ἴσως καὶ χάριν πολιτικοῦ σκοποῦ.

— Τῇ προσκλήσει τοῦ πρυτάνεως κ. Γ. Καραμήτσα συνελθόντες τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου οἱ κκ. ὑφηγηταί, ὅπως συσκεφθῶσι περὶ τῶν τρόπων τῶν τεινόντων εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑφηγεσίας, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκλέξωσιν ἐξ ἑκάστης Σχολῆς ἀνὰ δύο ὑφηγητάς, οἵτινες συνεννοούμενοι νὰ ὑποβάλωσιν ὑπόμνημα περὶ τῶν τρόπων, οὓς κρίνουσιν ἀποδεκτοτέρους εἰς τὴν κρείττονα λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑφηγεσίας. Οὕτως ἐξελέγησαν ἐκ μὲν τῆς θεολογικῆς Σχολῆς οἱ ὑφηγηταὶ κ. κ. Ι. Μοσχάκης καὶ Σ. Σούγκρας, ἐκ δὲ τῆς φιλοσοφικῆς οἱ κκ. Κ. Μυλωνᾶς καὶ Δ. Δαμβέργης, ἐκ δὲ τῆς ἰατρικῆς οἱ κκ. Ν. Μακκᾶς καὶ Ν. Παρίσης καὶ ἐκ τῆς νομικῆς οἱ κκ. Ν. Δημαρᾶς καὶ Α. Στούπης, ὅπως συνεργασθῶσι καὶ ὑποβάλωσι τὸ μνημονευθὲν ὑπόμνημα. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, τῇ αἰτήσει τῶν παρόντων, θὰ συνεδριάζῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. πρυτάνεως. Ἀντίγραφα δὲ τοῦ ὑπομνήματος, ὅπερ θὰ συντάξῃ, θὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν σύγκλητον τοῦ Πανεπιστημίου καὶ εἰς μίαν ἑκάστην τῶν σχολῶν.

— Ἐπὶ τῇ προσεχῶς πανηγυρισθησομένῃ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ ἐν Μασσαλίᾳ φιλογενὴς κ. Ζαφειρόπουλος ἐδωρήσατο αὐτῷ δύο συγγράμματα τοῦ Ἱπποκράτους, ἐπιδιωρθωμένα καὶ ὑπομνηματισμένα ὑπὸ τοῦ Κοραῆ. Ὁ πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου κ. Καραμήτσας παρεκάλεσε τὸν κ. Ζαφειρόπουλον νὰ χορηγήσῃ δισχίλια φράγκα πρὸς ἔκδοσιν τῶν συγραμμάτων τούτων, ὅπερ προθύμως ἔπραξεν ὁ κ. Ζαφειρόπουλος.

— Κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα» πρόκειται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον καθ' ὃ θέλουσι συστηθῇ τρεῖς πρακτικαὶ γεωργικαὶ σχολαί, ἀργότερον δὲ καὶ ἄλλαι. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων μία μὲν θὰ συστηθῇ ἐν Ἀθήναις, ἑτέρα ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἡ τρίτη ἐν Πελοποννήσῳ. Εἰς τὰς σχολὰς ταύτας θὰ εἰσέρχωνται νέοι καὶ ἄλλοι τυχόντες τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων μορφώσεως, θὰ διδάσκωνται δὲ ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον, καθόσον πλὴν τῆς καταληπτῆς διδασκαλίας θὰ ὑπάρχῃ εἰς ἑκάστην σχολὴν καὶ ἀνάλογος ἐδαφικὸς χῶρος, εἰς ὃν θὰ γίνωνται καὶ πρακτικαὶ ἀσκήσεις.

— Ἀνηγγέλθη ἡ εὕρεσις ἀρχαίου λουτῆρος ἐν τῷ δήμῳ Σπερχειάδος τῆς Φθιώτιδος. Περὶ τοῦ εὑρήματος τούτου ἀποστέλλει πληρεστέρας πληροφορίας ὁ νομάρχης Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος κ. Βαμπᾶς. Ὁ λουτήρ, ἐρευνηθεὶς ἐπισταμένως, εὑρέθη, ὅτι ἔχει μέγα βάθος, ὁ δὲ πυθμὴν αὐτοῦ εἶνε πλήρης ἰλύος. Ἔχει περιφέρειαν 2 1)2 τετραγωνικῶν μέτρων, εἶνε δὲ ἐκτισμένος ἐσωτερικῶς διὰ κεράμων· σώζονται αἱ τρεῖς αὐτοῦ πλευραί, τῆς τετάρτης καταστραφείσης ὑπὸ τῶν χωρικῶν πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ ἐν τῇ λεκάνῃ ὕδατος δι' ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν των. Ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τῆς λεκάνης ἀναβρύει ὕδωρ θερμόν, ποσότητος ἑκατὸν πεντήκοντα δραμίων περίπου, ἀναδίδον ὀσμὴν θειώδη. Ἀνατολικῶς τῆς λεκάνης καὶ εἰς ἀπόστασιν δεκαπέντε μέτρων ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ ὑπὸ διαφόρων, ἀνεκαλύφθησαν δὲ ἀρχαιότητες οὐχὶ ἀσήμαντοι, ἔτι δὲ κέραμοι πολλαί, δι' ὧν εἰσιν ἐκτισμέναι καὶ αἱ πλευραὶ τῆς λεκάνης μήκους καὶ πλάτους ἑνὸς πήχεως, πάχους δὲ πέντε δακτύλων. Ἀνεκαλύφθησαν προσέτι καὶ σωλῆνες μήκους 2,45 ἐκ μετάλλου. Καὶ πέριξ τοῦ λουτῆρος, ὡς εἰκάζει ὁ κ. νομάρχης, εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν, ὑπάρχει πληθὺς ἀρχαιοτήτων, ὡς ἐλέγχουσιν αἱ γενόμεναι ἤδη, καίτοι ἐπιπολαίως καὶ ἐν μικρῷ χώρῳ ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἀνασκαφαί. Μέχρις οὗ ἀποφασισθῇ τακτικὴ ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων ἀνασκαφὴ τοῦ μέρους αὐτοῦ, ὁ νομάρχης ἔλαβε τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς προφύλαξιν τῶν ὑπαρχόντων, τὴν κατάσχεσιν τῶν ἀνευρεθέντων καὶ τὴν παρακώλυσιν πάσης περαιτέρω ἀνασκαφῆς ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἢ ἄλλου τινός.

— Παρεδόθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ ἐν Ἀμερικῇ «Συλλόγου τῶν ἐν Ἑλλάδι κλασικῶν σπουδῶν» κ. Φέρν, πρεσβευτὴν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τὸ δωρηθὲν εἰς τὸν σύλλογον οἰκόπεδον πρὸς ἀνέγερσιν καταστήματος τῆς ἐν Ἀθήναις σχολῆς τοῦ συλλόγου, ἐτέθη δὲ καὶ ὁ θεμέλιος λίθος τῆς οἰκοδομῆς. Διευθυντὴς τῆς σχολῆς ἰσόβιος διωρίσθη ὁ κ. Κάρολος Βαλδστάϊν, ἐπιμελητὴς τοῦ ἐν Κανταβριγίᾳ μουσείου Φιτσουΐλλιαμ, καὶ γνωστότατος διὰ τὰς περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης περισπουδάστους αὐτοῦ μελέτας.

— Ὁ ἐνταῦθα ἀφικόμενος καθηγητὴς τοῦ ἐν Πετρουπόλει πανεπιστημίου κ. Μπρεζομπάρζωρ μεταβὰς εἰς Ζάκυνθον, ἐμελέτησεν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς νήσου διάφορα ἔγγραφα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν βυζαντιακὴν ἱστορίαν. Τὴν παρελθοῦσαν

Digitized by Google

δ' ἑβδομάδα ἀνεχώρησεν εἰς Κρήτην πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν ἐν ταῖς αὐτόθι μοναῖς σωζομένων ἐγγράφων.

— Ἀπὸ τῆς σήμερον ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἔκδοσις τῆς «Ἑβδομάδος» τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ, ὅπερ πρὸ τριετίας ἱδρυθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου μετὰ εὐδόκιμον πορείαν περιῆλθε εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἰωάννου Μ. Δαμβέργη. Ὁ νέος διευθυντὴς τῆς «Ἑβδομάδος» διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθείσης Ἀγγελίας ὑπόσχεται νὰ ἐπενέγκῃ πολλὰς βελτιώσεις καὶ μεταρρυθμίσεις, φιλοτιμούμενος νὰ καταστήσῃ τὸ φύλλον ἐπαγωγὸν ἅμα καὶ ὠφέλιμον ἀνάγνωσμα. Οὕτω τοῦ λοιποῦ ἡ «Ἑβδομὰς» θὰ ἔχῃ τὸν χαρακτῆρα ἐπιθεωρήσεως κοινωνικῆς καὶ φιλολογικῆς σκοπούσης πρὸ παντὸς τὴν συζήτησιν, ἀνάπτυξιν ἢ καὶ θίξιν ἁπλῶς τῶν κοινωνικῶν καὶ φιλολογικῶν ἐκείνων ζητημάτων, ἅτινα ἢ τέλεον ὑπὸ τοῦ καθημερινοῦ τύπου παραμελοῦνται, ἢ χρονογραφικῶς μόνον ἀναφέρονται.

Εἰς τὴν ἡμετέραν συνάδελφον εὐχόμεθα εὐδοκίμησιν ἐν τῷ ἐπιμόχθῳ ἀγῶνι, τὸν ὁποῖον ἀναλαμβάνει.

— Ἀπὸ τῆς 21 Ἰανουαρίου ἤρξατο ἐκδιδομένη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ κ. Ἐπαμ. Κ. Κυριακίδου ἡ *Ἐπιθεώρησις*, ἑβδομαδιαῖον πολιτικὸν καὶ φιλολογικὸν φύλλον. Τιμὴ τῆς ἐτησίας συνδρομῆς αὐτῆς εἶνε ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲν μία ὀθωμανικὴ λίρα, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δὲ τριάκοντα φράγκα.

— Ἀπὸ τοῦ μηνὸς τούτου ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις τοῦ «Παιδαγωγικοῦ Σχολείου», συγγράμματος περιοδικοῦ πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς καὶ παιδείας, ἐκδιδομένου, κατὰ μῆνα καὶ συντασσομένου εὐδοκίμως ὑπὸ τοῦ κ. Μιλτιάδου Βρατσάνου, τέως διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν, τῇ συνεργασίᾳ καὶ ἄλλων παιδαγωγῶν. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἀπευθύνεται μάλιστα πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους, διὸ καὶ ἵνα μᾶλλον προσιτὸν καταστῇ αὐτοῖς κατεβιβάσθη ἡ ἐτησία συνδρομὴ εἰς δραχ. 8 μὲν διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, καὶ 10 φρ. χρ. διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ *Κοράνιον* ἐν μεταφράσει ἑλληνικῇ ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ κειμένου ὑπὸ Γερασίμου Ι. Πεντάκη, πρώτου διερμηνέως τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Πολιτικοῦ Πρακτορείου τῆς Ἑλλάδος. Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶχε καταστῆ λίαν δυσεύρετον, ἐξαντληθείσης πρὸ πολλοῦ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐκδόσεως, ὁ δὲ κ. Κωνσταντινίδης φιλοτιμούμενος νὰ πληροῖ πᾶσαν ὑπάρχουσαν ἔλλειψιν εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἐν παντὶ κλάδῳ ἐδημοσίευσε νῦν αὐτὸ τὸ δεύτερον ἐν ἐκδόσει ἐπιδιωρθωμένῃ ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ. Εἰς σχῆμα 8ον, περιλαμβάνει 480 σελίδας καὶ τιμᾶται δραχ. 8. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Μ. Σακορράφου ἐξεδόθησαν «Χρονολογικὰ εἰς τὸν κατὰ Τιμάρχου λόγον τοῦ Αἰσχίνου» διατριβὴ δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν τῷ *Παρνασσῷ*, ᾗ τινι προσετέθη νῦν καὶ πρόλογος. Ὁ συγγραφεὺς ἀσχολούμενος μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἐγένετο γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων αὐτοῦ προηγουμένων ὁμοίων ἐργασιῶν.

— Ἐξεδόθη ἐν φυλλαδίῳ βιογραφία τοῦ ἐν Ἰθάκῃ ἀποθανόντος ἐγκρίτου πολίτου Σπυρίδωνος Καραβία, καὶ ὁ ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐκφωνηθεὶς ἐπικήδειος λόγος ὑπὸ τοῦ σχολάρχου κ. Ἰω. Κυριακοπούλου.

— Ὑπὸ τοῦ ἐν Σύρῳ βιβλιοπώλου κ. Γ. Π. Μέμου ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις συλλογῆς ποιημάτων τοῦ κ. Ἐπαμεινώνδα Ν. Πολιτάκη ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τὰ Πρῶτα βήματα».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Greek Lays, Idylles, Legends etc. a selection from recent and contemporary Poets. Translated by E. M. Edmonds. With introduction and notes. Revised and enlarged edition. London. Trübner et Co., Sudgate Hill. 1886. (12ον, σελ. XVI, 288). Ἡ ἐκ δευτέρου ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τούτου ὑπὸ ὀνομαστοῦ ἐκδότου ἀποδεικνύει πόσον ἐξετιμήθη ἡ ὑπὸ τῆς λογίας Ἀγγλίδος κυρίας ἔμμετρος μετάφρασις ἑλληνικῶν ποιημάτων συγχρόνων ποιητῶν, ζώντων καὶ τεθνεώτων. Εἶνε δὲ ὄντως ἐνθαρρυντικὸν ὅτι βαθμηδὸν ἐκτιμῶνται καὶ ὑπὸ τῶν ξένων μεταγλωττιζόμενα ἔργα ἔμμετρα καὶ πεζὰ ἑλληνικά, καὶ χάρις μεγίστη ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀναλαμβάνοντας τὸ δυσχερέστατον τοῦτο ἔργον ἀλλοδαποὺς μεταφραστάς. Ἕκαστος ἐννοεῖ μετὰ πόσου κόπου ξένοι δύνανται ν' ἀντιληφθῶσι τῶν νοημάτων καὶ τῶν ποικίλων ἰδιωτισμῶν, ἰδίᾳ τῆς δημώδους ἡμῶν γλώσσης, καὶ πόσον δυσκόλως μεταφυτεύονται ἐν ξένῃ γῇ ἄνθη ἐκριζούμενα ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ Παρνασοῦ. Καὶ δὲν δύναταί τις νὰ μὴ θαυμάσῃ ἐκτὸς τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπης καὶ τὰς γνώσεις ἔτι καὶ τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν ποιητικὴν εὐφυΐαν ἐκείνων, οἵτινες ἐπιτυγχάνουσιν ἐν τῷ ἀληθεῖ τούτῳ φιλολογικῷ ἀγῶνι, ὅπως ἐπιτυγχάνει ἡ κυρία Edmonds, ἀναλύουσα ἀκριβέστατα τὸ μέταλλον τῶν ἑλληνικῶν στίχων καὶ ἀνασυνθέτουσα αὐτὸ μετὰ τόσης καλλιτεχνικῆς φιλοκαλίας εἰς ἀγγλικὰς στροφάς. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου περιέχονται ἔργα ἐκ μὲν τῶν θανόντων ποιητῶν: τοῦ Χρηστοπούλου, τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Α. Σούτσου, τοῦ Καρασούτσα, τοῦ Ταντταλίδου, τοῦ Βαλαωρίτου, τοῦ Ἰουλίου Τυπάλδου, ἐκ δὲ τῶν ζώντων, τῶν κκ. Α. Ραγκαβῆ, Βικέλα, Βλάχου, Α. Παράσχου, Σ. Λάμπρου, Βιζυηνοῦ, Στ. Βάλβη, Δ. Προβελεγίου, Κ. Παλαμᾶ καὶ Γ. Δροσίνη. Εἶνε δὲ μετὰ πλείστης φιλοκαλίας τετυπωμένον τὸ βιβλίον καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ἀπερίττως καλλιτεχνικοῦ σταχώματος.

Δ*.

Σειρὰ τῶν ποιητικῶν ἔργων Γεωργίου Μαρτινέλη. Τεῦχος 1. *Ἐθνικαὶ εἰκόνες.* Ἐκδίδοται δαπάνῃ Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1887. 8ον, σελ. 45. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

Διὰ τοῦ πρώτου τούτου τεύχους, ὁ κ. Γεώργιος Μαρτινέλης, ποιητὴς γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων ἔργων αὐτοῦ, ἄρχεται τῆς ἐκδόσεως σειρᾶς ποιημάτων, ἐν οἷς δι' ὀλίγων στίχων πειρᾶται νὰ ζωγραφίσῃ τὰ κυριώτερα πρόσωπα καὶ τὰ λαμπρότερα κατορθώματα τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τῶν πατέρων ἡμῶν. Ἐν τῷ ἐκδοθέντι πρώτῳ τεύχει περιέχονται 33 ποιήματα, ἐξυμνοῦντα τὰ κατορθώματα καὶ τὰς θυσίας διαπρεπῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἀγῶνος. Προτέτακται τοῦ ὅλου ἔμμετρος Ἀφιέρωσις εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς φιλολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν τοῦ ἔτους 1887, ἐκδιδόμενον ὑπὸ Ἀθ. Παλαιολόγου. ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ι. Παλαμάρη. 1886. 16ον, σελ. η — 224. Τιμᾶται: φρ. 4. Ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐκδιδομένοις ἡμερολογίοις τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθ. Παλαιολόγου δημοσιευόμενον κατέλαβεν αὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἀξιόλογον θέσιν διὰ τὰς ἐν αὐτῷ καταχωριζομένας σπουδαίας πραγματείας, διὸ καὶ δικαίως ἐξετιμήθη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ φιλότιμος ἐκδότης παρέδωκεν εἰς τὴν δημοσιότητα ἔργον ἐφάμιλλον πρὸς τὰ τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Ἀναγράφομεν ὧδε τὰ περιεχόμενα αὐτοῦ ἐκτὸς τῶν συνήθων εἰς τὰ ἡμερολόγια μηνολογίων καὶ ἑορτολογίων· Ἱστορικὴ πραγματεία περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς προφορᾶς αὐτῆς — Ἐπιστημονικαὶ ἀποπλανήσεις Ἕλληνος Ἰατροῦ — Ἀνέκδοτα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα — Ἐγκαθίδρυσις ἀρχιεπισκόπου ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ Ἑνετοκρατίας — Μηχανικαὶ σημειώσεις — Μελαγχροινοὶ καὶ ξανθοί — Κριτικὴ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι — Κατὰ πόσον εἶνε ἱστορικῶς ἀκριβὴς ἡ κοινὴ χριστιανικὴ χρονολογία — Συκοφαντίαι κατὰ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου — Παλαιογραφικὴ ἐκδρομή — Ἐξαίρετον παραγκωνισμένον ποίημα — Περὶ τῶν ἀπαρεμφατικῶν λειψάνων ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ — Καὶ πάλιν τὸ ζήτημα τῶν ἀπαρεμφατικῶν τύπων — Ἀναμνήσεις ἀρχαίου δημοδιδασκάλου — Ἀνέκδοτος κῶδιξ τῆς Μητροπόλεως — Κληρονομία ὑπὸ φύλλον βιβλίου (διήγημα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) — Παράδοξοι ἰδιοτροπίαι — Νεκρολογία — Μῦθος — Ποιήσεις — Βιβλιογραφία.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 30 Ἰανουαρίου.

Καθυστερησάσης τῆς ἀνακηρύξεως τῶν βουλευτῶν τοῦ νομοῦ Τρικκάλων ἕνεκεν ἀναβολῆς τῆς ψηφοφορίας ἔν τινι δήμῳ ἡ Βουλὴ δὲν ἠδυνήθη νὰ συνέλθῃ ἀμέσως ἵνα προβῇ εἰς τὰ ἔργα της. Ἤδη γνωσθέντος τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ψηφοφορίας καὶ ἐν τῷ δήμῳ ἐκείνῳ, ἐγένετο ἡ ἀνακήρυξις καὶ τῶν βουλευτῶν τοῦ νομοῦ Τρικκάλων, ἀπὸ τῆς σήμερον δ' ἄρχονται αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς.

Digitized by Google

— Κατὰ τὸ ἐπὶ τοῦ ἀτμοδρόμονος *Ἑλλάδος* δοθὲν ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ διαδόχου γεῦμα, ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἀπαντῶν εἰς πρόποσιν τοῦ ναυάρχου Κανάρη ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἔφερε τὴν ἑπομένην πρόποσιν, ἀξίαν ἰδιαιτέρας ἀναγραφῆς.

«Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους, καὶ ἐν ὀνόματι τῆς βασιλίσσης καὶ ἐν ὀνόματι ἐμοῦ, διὰ τὴν εὔμορφον ἑορτήν, τὴν ὁποίαν μᾶς δίδετε. Ἡ ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ εἶνε ἔνδοξος καὶ μεγάλη, κατέλαβε δὲ σελίδα λαμπρὰν καὶ ὡραιοτάτην εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους. Μὴ τὴν λησμονήσητε καὶ μιμηθῆτε τὰς πράξεις τῶν πατέρων ὑμῶν, τῶν ἡρώων ἐκείνων. Σᾶς συνιστῶ ἀκατάπαυστον μελέτην καὶ μὴ φείδεσθε κόπων πρὸς ἐκμάθησιν τῶν συστημάτων, τῶν ἐφευρισκομένων ἐν Εὐρώπῃ, ὥστε τὸ μέλλον τοῦ ναυτικοῦ μας νὰ καταστῇ ἀντάξιον τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ. Προπίνω εἰς εὐημερίαν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ ἀγαπητοῦ μου ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ζήτω τὸ ναυτικόν! Ζήτω τὸ ναυτικόν! Ζήτω τὸ ναυτικόν!»

Ζωηραὶ ἐπευφημίαι τῶν παρεστώτων ἐκάλυψαν τὴν πρόποσιν ταύτην.

— Κατὰ τὰς δημοσιευθείσας ἐπισήμους καταστάσεις κατὰ τὸ ἔτος 1886 ὁλόκληρον, τὸ δημόσιον κατηνάλωσε 152,788 ½ κιβώτια πετρελαίου, εἰσπράξαν 3,895,674,75 δραχμάς, κυτία πυρείων 9,104,721 εἰσπράξαν δραχ. 555 330.05, καὶ δεσμίδας παιγνιοχάρτων 208,999 εἰσπράξαν δραχμὰς 259, 435.80. Κατὰ τὸ 1885 ἐπωλήθησαν ὑπὸ τοῦ δημοσίου κιβώτια πετρελαίου 140,787 ½, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν 2,851, 183.35 δραχ., κυτία πυρείων 4,225,270, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν 267,893.40 καὶ δεσμίδες παιγνιοχάρτων 102,069, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν 199,697 δραχμαί.

— Τὸ δημόσιον χάριν δοκιμῆς εἰσήγαγεν ἐκ Βατοὺμ τῆς Ρωσσίας ἑξακισχίλια περίπου κιβώτια ρωσσικοῦ πετρελαίου.

— Κατὰ τὴν «Νέαν Ἐφημερίδα» ὁ φιλογενέστατος κ. Κ. Ζάππας ἀπεφάσισε νὰ εἰσαγάγῃ ἐν Θεσσαλίᾳ λίαν πρακτικὴν καὶ εὐεργετικὴν καινοτομίαν ὑπὲρ τῆς γεωργικῆς προόδου. Ὁ κ. Ζάππας πεισθεὶς ἐκ διαφόρων ἐκθέσεων εἰδημόνων καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ κ. Π. Γενναδίου, πρόκειται νὰ διαθέσῃ τὰ μέσα πρὸς σύστασιν ἐν Θεσσαλίᾳ δύο *γεωργικῶν σταθμῶν* προτύπων, κατὰ σύστημα σπουδαίως ἐπιδρᾶσαν εἰς τὴν γεωργίαν ἄλλων χωρῶν. Οἱ σταθμοὶ οὗτοι εἶνε εἶδος διδασκαλείου παρέχοντος καὶ ὅλα τὰ μηχανικὰ μέσα, τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ὁποίων θὰ ἔκρινεν ἁρμοδίαν ὁ διευθύνων γεωπόνος, ὅστις ἐκδίδει καὶ ὁδηγίας, παρέχει συμβουλάς, θεραπείαν κτλ.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀπεβίωσεν ὁ ἐκ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας βουλευτὴς Βασίλειος Νικολόπουλος, πολλάκις χρηματίσας ὑπουργός. Ὁ Νικολόπουλος ἦτο καὶ ὁ πρῶτος διδάκτωρ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ἐξετασθεὶς πρῶτος αὐτὸς μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Πανεπιστημίου τὴν 30 Ἰουνίου 1846, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, τυχὼν δὲ πτυχίου τῆς νομικῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ βαθμοῦ *ἄριστα*.

— Συνέστη «Κομιτάτον τῶν ἀπόκρεων», ὅπερ ἐξέλεξεν ἐπιτροπὴν ἥτις θὰ φροντίσῃ τὴν εἴσπραξιν συνδρομῶν πρὸς ἀπαρτισμὸν κεφαλαίου ἀνάλογου διὰ βραβεῖα, τὰ ὁποῖα θέλουσιν ἀπονεμηθῆ εἰς τὰς εὐφυεστέρας μεταμφιέσεις κατὰ τὰς Ἀπόκρεως. Ἐπίσης ὥρισε καὶ τοὺς ἑλλανοδίκας οἵτινες ἱστάμενοι εἰς μέρος κατάλληλον τῆς ὁδοῦ Σταδίου θὰ θεῶνται τὴν παρέλασιν τῶν μεταμφιεσμένων. Ὡσαύτως τὸ κομιτάτον ἐξελέξατο ἄλλην ἐπιτροπὴν ἥτις θὰ συντάξῃ τὰ προγράμματα τῶν δύο κυριακῶν (8 καὶ 15 φεβουαρίου). Βραβεῖα θὰ ἀπονείμῃ τὸ κομιτάτον 7 ἢ 8, ἕκαστον ἀπὸ 50 μέχρι 400 δραχμῶν, ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ δῆμος ἐψήφισε 500 δραχ. ὑπὲρ τοῦ κομιτάτου, ὡρίσθησαν ἔτι δύο βραβεῖα τὸ μὲν ἐκ δραχ. 300, τὸ δὲ ἐκ δραχ. 200 ὀνομασθέντα «βραβεῖα τοῦ δήμου.»

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας Κ. Παπαρρηγοπούλου γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῆ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσει τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

ΕΛΛΑΣ

κατὰ τὸ γερμανικὸν τοῦ Ἰακώβου Φάλκε

ΥΠΟ Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ.

Διὰ τῶν ἄρτι ἐκδοθέντων τελευταίων φυλλαδίων 24ου καὶ 25ου συνεπληρώθη τὸ ἔργον τοῦτο. Οἱ κύριοι συνδρομηταὶ ὅσοι ἔχουσιν ἔτι νὰ λαμβάνωσι φυλλάδια τινὰ πρὸς συμπλήρωσιν ὁλοκλήρου τοῦ σώματος παρακαλοῦνται νὰ ζητήσωσι ταῦτα παρὰ τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας», συναποστέλλοντες καὶ τὸ ἀντίτιμον τῶν τυχὸν μὴ πληρωθέντων.

Τὸ περικάλυμμα τοῦ συγγράμματος τιμᾶται φράγκων 10. Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ἡμῶν οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ τὸ ἀποκτήσωσι, δέον νὰ λάβωσιν αὐτὸ ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας» δι' ἀντιπροσώπου, διότι ἡ διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἀποστολὴ αὐτοῦ δὲν εἶνε δυνατή.

Τὰ ὀλίγα ὑπολειφθέντα πλήρη σώματα τῆς Ἑλλάδος τιμῶνται ἕκαστον ἐν Ἀθήναις μὲν δραχ. 37,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 40, καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρυσῶν 40.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Λ. Σ. Βάρναν. Ἡ ἐπιστολὴ ὑμῶν ἐλήφθη· ἀνεκοινώσαμεν δὲ τῷ κ. Β. τὰ γραφόμενά σας, καὶ θέλει συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Κ. Μ. Κ. Ταγανρόγ. Τοὺς ζητηθέντας τόμους καὶ ἀπάντησίν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. —κ. Ι. Χ. Δ. Πειραιᾶ. Τὸ λάθος, σκληρὸν ἀληθῶς, ἐγένετο ἐξ ἀγνοίας τοῦ δόντος ἡμῖν τὰς πληροφορίας. Χαίρομεν δὲ μανθάνοντες τὴν πλάνην εἰς ἣν ὑπεπέσαμεν, καὶ εὐχόμεθα ἐπὶ μήκιστον νὰ διαψεύσῃ τὴν ἀτυχῆ πληροφορίαν ὁ ἀκμαῖος βίος τοῦ κ. Π. Κλάδου.—κ. Η. Μ. Πάφον. Ἐλήφθησαν, διετέθησαν δὲ κατὰ τὴν ὑμετέραν παραγγελίαν. Τὰ βιβλία πάντα ἀποστέλλομεν ὑμῖν.—κ. Γ. Δ. Λειψίαν. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.—κ. Δ. Μ. Ναύπλιον. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Κ. Κ. ἀπεστείλαμεν δὲ καὶ τὸ ζητηθὲν βιβλίον.—κ. Μ. Μόνον ἐν Ἑλλάδι βεβαίως δὲν θὰ ἔχωσι ποτὲ τοιαύτην τύχην οἱ συγγραφεῖς καὶ ἐκδόται.—κ. Ν. Μ. Ε. Ἄνδρον. Τὸ τεῦχος ἀπεστάλη ἐγκαίρως· ἀλλ' ἴσως παραπλανηθὲν ἐν τῷ ταχυδρομείῳ, ὡς συμβαίνει ἐνίοτε, περιῆλθη βραδύτερον εἰς χεῖρας ὑμῶν.—Κυρίας Ε. Σ. Ἀργοστόλιον Ε. Σ. Γύθειον καὶ Χ. Π. Σύρον, καὶ κ.κ. Ι. Δ. Μ. Σύρον, Π. Γ. Λ. Κωνσταντινούπολιν, Δ. Π. Δράκιαν, Α. Κ. καὶ Σ. Δ. Π. Κέρκυραν, Ε. Σ. Π. Μάντσεστερ, Π. Δ. Πύργον, Γ. Ε. Φιλιατρά, A. D. Termonde, N. P. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν.—κ. Δ. Β. Παρισίους. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.—κ. Δ. Κ. Σύρον. Ἐλήφθησαν. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Π. Φ. Σαράντα Ἐκκλησίαις. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν.—κ. Α. Ο. Δ. Ἀζώφ. Θέλει δημοσιευθῆ εἰς προσεχὲς φύλλον.—κ. Σ. Ν. Π. Μαριούπολιν. Τὸ παρ' ἡμῖν μένον περίσσευμα εἶνε ἐν ὅλῳ φρ. 10. Ὅθεν ὀφείλονται ἔτι φρ. 10 πρὸς συμπλήρωσιν. Σημείωσιν τῶν ἀριθμῶν τῶν σταλέντων ἡμερολογίων δὲν ἐκρατήσαμεν, οὐδ' εἶνε δυνατὸν νὰ τηρῶμεν τοιαύτην διὰ τόσον πλῆθος.—κ. Γ. Σ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλὰ τοιαύτης ὕλης ἔχομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος περίσσειαν, καὶ δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν.—κ. Ἀδελ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ἀντίτιμον εἰσεπράχθη παρὰ τοῦ ἐν Πειραιεῖ κ. Ν. Χ. συνῳδὰ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.—κ. Κ. Κ. Πρέβεζαν. Ἡ ἀποστολὴ τῶν περισσῶν ἐγένετο κατὰ λάθος, διορθώθη ἤδη. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν καὶ τὰ ἡμερολόγια.—Ἀγεωγραφήτῳ. Ἡ μικροτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε ἡ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου, οὐδὲ ἡ τῆς Ἀνδόρρας, ἀλλὰ τὸ οὐδέτερον διαμέρισμα Moresnet, κείμενον ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς Βελγικῆς καὶ τῆς Πρωσσίας. Τὸ διαμέρισμα τοῦτο ἔχει ἀκριβῶς τὸ σχῆμα σκαληνοῦ τριγώνου, ἡ ἔκτασίς του εἶνε 3450 στρεμμάτων καὶ οἱ κάτοικοι αὐτοῦ δὲν ὑπερβαίνουσι τοὺς τρισχιλίους. Διοικεῖται κατὰ τοὺς νόμους τῆς πρώτης γαλλικῆς δημοκρατίας, εἰς ἣν ἀνῆκε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ὁ δὲ σχηματισμός του ὀφείλεται εἰς διαφωνίαν τῶν ὁροθετικῶν ἐπιτροπῶν τῆς Πρωσσίας καὶ τῶν Κάτω χωρῶν ἐν ἔτει 1815 πρὸς καθορισμὸν τῶν κοινῶν συνόρων. Ἔκτοτε ἀμφότερα τὰ κράτη, ἥ τε

Digitized by Google

Πρωσσία καὶ ἡ ἀπὸ τῆς Ὁλλανδίας ἀποσπαθεῖσα Βελγικὴ διαμφισβητοῦσι τὴν κυριότητα τῆς μικροσκοπικῆς χώρας, κηρυχθείσης οὐδετέρας.—κκ.Α. Μ. καὶ Γ. Κ. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Ν.Γ. Ἄρταν. Ἐλήφθησαν καὶ ἐπληρώθησαν τὰ ἀνήκοντα τῇ συντάξει τῆς « Σ. », ἀπεστείλαμεν δὲ καὶ πάντα τὰ ζητηθέντα βιβλία.—κκ. Χ. Ρ. καὶ Χ. Π. Πάτρας Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἀπάντησίν μας.—κκ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον, Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην, Π. Α. Α. Γέϊσκ, Π.Γ. Π. Ὀδησσόν, Π. Μ. Χίον.Ν. Α. Οἱ. Κωνσταντινούπολιν, καὶ Α. Κ.Κάϊρον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.

Οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ συνδρομηταὶ τῆς « Ἑστίας » παρακαλοῦνται νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν εἰς τὸν ἐν Ἀργοστολίῳ ἀντιπρόσωπον τοῦ περιοδικοῦ κ. Διονύσιον Α. Δαυῆν, παρ' οὗ θέλει λάβει ἕκαστος τὴν οἰκείαν ἀπόδειξιν.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ 1887

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ: Μετεωρολογικοὶ καὶ χρονολογικοὶ πίνακες. Προφητεῖαι τῶν Ἡμερολογίων. Διάρκεια τῆς ἡμέρας. Σεισμοὶ ἐν Ἑλλάδι. Ἐξήγησις φυσικῶν φαινομένων κλπ. κλπ.

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ: Βασιλικὴ οἰκογένεια. Χρονικὰ τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως. Ἑλληνικὴ Σημαία. Ἑλληνικὰ Παράσημα. Βουλευταί. Ἀπόκτησις ἑλλ. ἰθαγενείας. Μεταφορὰ δημοτικῶν δικαιωμάτων. Στρατολογία. Εὑρετήριον τῆς Ἑλλην. νομοθεσίας 1885-86. Τὰ ἐλεύθερα τελωνειακοῦ δασμοῦ. Πίνακες δυνάμεως τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ ἐν ἐπιστρατεύσει. Στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ ἐκπαίδευσις. Παραγωγὴ καπνοῦ, ξυλείας κλπ. Μεταλλεῖα, ὀρυχεῖα, ἁλυκαί. Ἰαματικὰ λουτρά. Ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς Ἑλλάδος. Προσωπικὸν δημοσίας ὑπηρεσίας. Νέος νόμος Χαρτοσήμου κλπ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ: Ἑλληνικοὶ σιδηρόδρομοι. Τοπογραφικοὶ ὁδηγοὶ αὐτῶν.— Τομὴ Ἰσθμοῦ Κορίνθου. Ἐμπορικὴ ἀτμοπλοΐα ἐν Ἑλλάδι. Ξέναι ἀτμοπλοϊκαὶ ἑταιρίαι. Ταχυδρομεῖα. Τηλεγραφεῖα.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΑ: Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως. Πιστωτικὰ Καταστήματα καὶ Ἑταιρίαι.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ: Ἐθν. Πανεπιστήμιον. Γυμνάσια. Ἑλλην. σχολεῖα. Φιλεκπαιδευτικὴ ἑταιρία. Δημοτικὰ σχολεῖα. Δημοτικὰ σχολεῖα Ἀθηνῶν.

Ὑγιεινή, Καθημερινὸς βίος, Ὑγιεινὴ τῆς Ψυχῆς, Ἐδῶ κ' Ἐκεῖ, Ἐπιστημονικὴ καὶ Καλλιτεχνικὴ κίνησις, Νεκρολογία, Μικρὸς ὁδηγὸς τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΡΘΡΑ, ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ

τῶν κ.κ. *Ἀγ. Βλάχου Ἀντ. Μηλιαράκη, Σ. Λάμπρου, Σ. Μηλιαράκη, Χ. Ἀποστολίδου, Ν. Ἀποστολίδου, Ἀρ. Κουρτίδου, Κ. Παλαμᾶ, Γ. Σουρῆ, Ι. Πολέμη, Γ. Δροσίνη.*

ΟΚΤΩ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ὑπὸ Θ. Ἀννίνου.

ΛΑΧΕΙΟΝ

Ὁ κάτοχος ἑκάστου ἀντιτύπου εἶνε καὶ κάτοχος ἑνὸς ἀριθμοῦ λαχείου ἐξ ἐκλεκτῶν συγγραμμάτων. Ὁ ἀριθμὸς τοῦ λαχείου εἶν' ἐκτετυπωμένος ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ βιβλίου.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ ΕΣΤΙΑΣ, καὶ τιμᾶται δρ. 2.

Εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀποστέλλεται ἀντὶ δρ. 2,25 καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀντὶ φρ. ἀργ. 2,50.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

30 Ἰανουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	379. —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	383. —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	450. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	361. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	255. —
» 25.000,000 τῶν 8 » » »	247. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	187. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	241. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	83. —
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	476.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. .	3.985.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	63. —
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	55.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας. . »	162.50
' ταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	95. —
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	305.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως. . . .	32.75
» 3μην.	32.45
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	129 —
» Τραπεζικὸν 3μην	128.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον.	25.65
Λίρα ὀθωμανική.	29.10

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΝΕΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ

ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Τόμος ἐκ σελ. 302 εἰς 8ον μέγα μετὰ πίνακος γεωγραφικοῦ ὑπὸ κλίμακα 1:200,000.
Τιμᾶται δραχ. 5. — Μετὰ ταχυδρ. τελῶν 5,60.
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ο "ΡΩΜΗΟΣ„ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν « Ῥωμηὸν » γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς « Ἑστίας » ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—722

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 528 — 8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 580

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΓΚΑΙΤΕ, ΦΑΥΣΤΟΣ, Μεταφρασθεὶς ἐκ τῆς Γερμανικῆς ὑπὸ Γ. Στρατήγη. Βιβλιοκρισία Α. Βλάχου.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΑΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Δαρμστάτη τῆς Γερμανίας θεάτρου ἐδιδάχθη τελευταῖον ἐν γερμανικῇ μεταφράσει ὑπὸ μαθητῶν τοῦ αὐτόθι Γυμνασίου «ὁ Φιλοκτήτης» τοῦ Σοφοκλέους. Ἡ παράστασις τοῦ ἑλληνικοῦ δράματος ἐγένετο λίαν ἐπιτυχής, διεγείρασα τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν εἰς αὐτὴν παραστάντων πυκνοτάτων θεατῶν. Λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῶν κατ' αὐτὴν ἐπισταλεῖσαν ἡμῖν φιλοφρόνως ὑπὸ φιλέλληνος Γερμανοῦ καθηγητοῦ θέλομεν δημοσιεύσει ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας».

— Αἱ ρωσσικαὶ ἐφημερίδες ἀναγγέλλουσι τελευταῖον τὴν ἀνακάλυψιν πόλεως κατὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δνειπέρου, πέντε βέρστια μακρὰν τῆς κώμης Bielozersk. Ἡ πόλις αὕτη συνίσταται ἐξ ἐρειπίων, διακρίνονται δ' ἐν αὐτῇ ὁδοὶ καλῶς διανεμημέναι, τείχη οἰκιῶν καὶ ἑτέρων οἰκοδομῶν, χῶροι πλήρεις ἀνθράκων καὶ ὀστῶν, βόθροι χρησιμεύοντες πρὸς διαφύλαξιν τῶν δημητριακῶν καρπῶν, ὑδραγωγεῖα, λείψανα ἀγαλμάτων καὶ ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων, εὑρέθησαν δὲ καὶ *ἑλληνικὰ νομίσματα* φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν *Ὀλβία*. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ πόλις ἔφερε τὸ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ὄνομα. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἐξακολουθοῦσι, μέχρι τοῦδε δὲ μόλις ἀνασκάφη τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως καὶ τῶν περὶ αὐτὴν λόφων.

— Τὸ ἐν Γαλλίᾳ ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως συνέστησεν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν Βερτρὰν ἐπιτροπήν, εἰς ἣν ἀνέθεσε τὸ ἔργον τῆς ἀπονομῆς βραβείου χρηματικοῦ 50,000 δραχμῶν εἰς τὸν ἐφευρέτην εὐθηνῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ πρὸς φωτισμὸν ἢ θέρμανσιν, ἢ πρὸς παραγωγὴν χημικῆς ἢ μηχανικῆς δυνάμεως, ἢ πρὸς θεραπείαν νόσων, ἢ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς τηλεγραφικῆς ἢ τῆς τηλεφωνικῆς συγκοινωνίας.

— Ἡ ἐν Γοττίγγῃ ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν προεκήρυξε διαγωνισμὸν πρὸς συγγραφὴν βιβλιογραφίας τῶν εἰς Ἀραβικὴν γλῶσσαν γραφέντων μέχρι τῆς καταχτήσεως τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῆς Τουρκίας. Τὸ γέρας εἶναι 500 μαρκῶν.

— Ὑπερογδοηκοντούτης ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις ὁ γλύπτης Λουδοβίκος Ἰωσὴφ Δωμᾶς, εἷς τῶν μαθητῶν τοῦ διασήμου David d' Angers.

— Περίεργον τηλεφωνικὸν πείραμα ἐγένετο κατ' αὐτὰς μεταξὺ Βρυξελλῶν καὶ Παρισίων. Ἐδοκίμασαν νὰ μεταδώσωσι διὰ τοῦ τηλεφώνου τὴν μουσικὴν τοῦ ἐν τῷ *Μελοδράματι* παριστανομένου ἔργου. Τὸ πείραμα ἐπέτυχε πληρέστατα καὶ ἡ βασίλισσα τοῦ Βελγίου ἠδυνήθη νὰ ἀκούσῃ ἐκ τῶν δωματίων αὐτῆς μίαν ὁλόκληρον πρᾶξιν τοῦ *Φαύστου*.

— Μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας παρεστάθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ *Γαλλικοῦ θεάτρου* τὸ νέον ἔργον τοῦ Δουμᾶ «Francillon.» Ἐν ἑτέρῳ παρισινῷ θεάτρῳ τὴν μεθεπομένην τῆς παραστάσεως ἐδιδάχθη εὐφυὴς παρῳδία τοῦ ἔργου τοῦ διασήμου δραματουργοῦ. Εἰς τὴν παράστασιν ταύτην παρίστατο καὶ ὁ Δουμᾶς.

— Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐπὶ σκηνῆς τοῦ γερμανικοῦ θεάτρου τῆς Πέστης θὰ ἀναβιβασθῇ μονόπρακτον δρᾶμα τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας Ὀσκάρ, *Ὁ πύργος τοῦ Κρομβούργου* ἐπιγραφόμενον. Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος ἀποτελεῖ ἐπεισόδιόν τι τοῦ μεταξὺ Σουηδίας καὶ Δανιμαρκίας πολέμου κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος.

— Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἀποθανόντος ἱστοριογράφου Λεοπόλδου Ράγκε, συνισταμένη ἐξ 20,000 τόμων πρόκειται κατ' αὐτὰς νὰ πωληθῇ ἐν Βερολίνῳ ἀντὶ 100,000 μάρκων. Περιέχει δὲ ἡ βιβλιοθήκη αὕτη πολλὰ σπάνια καὶ μοναδικὰ εἰς τὸ εἶδός των βιβλία καὶ χειρόγραφα. Ἐκτὸς δὲ τούτων εὑρίσκονται πολλαὶ μικραὶ χειρόγραφοι ἀνέκδοτοι διατριβαὶ τοῦ ἰδίου Ράγκε, ἔτι δὲ καὶ πλῆθος ἄλλο χειρογράφων τοῦ αὐτοῦ ἡμιτελῶν. Ὑπολογίζεται ὅτι τὰ ἐκδοθησόμενα ταῦτα χειρόγραφα θ' ἀποτελέσωσιν 7 ὅλους τόμους.

— Προσεχῶς θέλει γείνει ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Ροσσίνη ἀπὸ Παρισίων εἰς Φλωρεντίαν.

— Ὁ Αἰμίλιος Ζολὰ καταγίνεται εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ τελευταίου τόμου τοῦ περιβοήτου αὐτοῦ μυθιστορήματος τῆς οἰκογενείας Rougon-Macquart. Ὁ τόμος οὗτος ἐπιγραφόμενος « La Terre » σκιαγραφεῖ εἰκόνας τῶν χωρικῶν τῆς Γαλλίας. Τὸ μυθιστόρημα δὲν θὰ δημοσιευθῇ τὸ πρῶτον δι' ἐφημερίδος, ἀλλὰ θὰ ἐκδοθῇ εἰς τόμον αὐτοτελῆ.

— Ἀπὸ τῆς πρώτης Μαρτίου ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις ἐν Λονδίνῳ τῆς *Κλασσικῆς ἐπιθεωρήσεως* (The Classical Review) περιοδικοῦ συγγράμματος διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ J. B. Mayer καὶ σκοποῦντος τὴν δημοσίευσιν κρίσεων περὶ πάντων τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀμερικῇ ἐκδιδομένων φιλολογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων.

— Ἡ «Gartenlaube», τὸ δημοτικώτατον περιοδικὸν τῆς Λειψίας, μεταφέρουσα μετ' ἐπαίνων ἐκ τοῦ γνωστοῦ πονήματος τοῦ Κ. Ἔγγελ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἐργαστηρίου τῶν Ἀθηνῶν, συνιστᾷ καὶ εἰς τοὺς Γερμανοὺς ν' ἀπομιμηθῶσι τὸ παράδειγμα, ὅπερ ἔδωκεν ἡ Ἑλλάς, καὶ νὰ καταρτίσωσιν ἱδρύματα παρέχοντα ἐργασίαν εἰς ἀπόρους γυναῖκας, ἀπαλλάττοντα δ' αὐτὰς τοῦ ἐν βιομηχανικοῖς ἐργοστασίοις ἐπιβλαβοῦς συγχρωτισμοῦ.

— Ἐν Παρισίοις ἐγένοντο κατ' αὐτὰς μετὰ μεγίστης ἐπισημότητος τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς ἀτμομηχανῆς Διονυσίου Παπίνου. Ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τοῦ ἀνδριάντος φέρεται χρυσοῖς γράμμασι κεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφή: ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΠΑΠΙΝΟΣ, *γεννηθεὶς τῷ 1647, ἀποθανὼν τῷ 1714. Ἐφευρίσκει τὴν ἀτμομηχανὴν τῷ 1690. Δι' ἐθνικοῦ ἐράνου τῷ 1886.*

— Ὁ *Μοντεχρίστος* τοῦ Δουμᾶ ἐν Ἀγγλίᾳ μετεποιήθη εἰς κωμικὸν μελοδραμάτιον, οὗ τὴν μουσικὴν συνέθεσαν πέντε μελοποιοί. Ἐκ τῆς σκηνικῆς διασκευῆς λέγεται ὅτι λαμπρὰ ἔσται ἰδίᾳ ἡ σκηνογραφία ἡ παριστῶσα τὸ ὑπόγειον τῶν ἀδαμάντων, φωτιζόμενον δι' ἑξακοσίων ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν.

— Τὴν 16 Ἀπριλίου 1887 ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ τῶν Παρισίων θὰ συνέλθῃ διεθνὴς σύνοδος ἀστρονόμων, καθ' ἣν οἱ διευθυνταὶ τῶν κυριωτέρων ἀστεροσκοπείων καὶ ἄλλοι ἀστρονόμοι θέλουσι συνεννοηθῆ περὶ συντάξεως γενικοῦ οὐρανίου χάρτου. Τὸ ἔργον τοῦτο ἔσται σπουδαιότατον διὰ τὴν ἐπιστήμην ἐν τῷ μέλλοντι, θὰ ἀποτελέσῃ δ' ἓν τῶν μεγαλειτέρων ἐπιστημονικῶν μνημείων τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς.

— Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντήκοντα ἐτῶν ἀφ' ἧς ὁ Πάπας Λέων ὁ ΙΓ ἔλαβε τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, πρόκειται νὰ συνέλθῃ ἐν Ῥώμῃ πολύγλωσσον συνέδριον, ἐν ᾧ θὰ ἀντιπροσωπεύωνται πάντα τὰ καθολικὰ ἔθνη. Ἕκαστος τῶν ἀντιπροσώπων θὰ λάβῃ τὸν λόγον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν.

— Μέχρι τοῦδε αἱ παγκόσμιοι εἰσφοραὶ πρὸς ἀνέγερσιν θεραπευτηρίου τῆς λύσσης ἐν Παρισίοις, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παστέρ, ἀνῆλθον εἰς τὸ ποσὸν 1,671,427, 72 φράγκα.

Digitized by Google

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτῆς, ἡ ἐν Ἀθήναις Ἰατρικὴ Ἑταιρία συνεκάλεσεν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος θέρους τοὺς ἁπανταχοῦ Ἕλληνας ἰατροὺς εἰς ἐπιστημονικὸν συνέδριον, συγκροτηθησόμενον ἐν τῇ Σιναίᾳ Ἀκαδημίᾳ τὴν 22αν Μαρτίου τ. ἔ. Καθὰ πληροφορούμεθα, πολλοὶ τῶν ἐπιφανεστέρων ἰατρῶν τῆς ἔσω καὶ ἔξω Ἑλλάδος ἐδήλωσαν τὴν προαίρεσιν τοῦ νὰ παρευρεθῶσιν ἐν τῇ πανελληνίῳ ταύτῃ Συνόδῳ, ἥτις ὑπόσχεται νὰ περιποιήσῃ καὶ αὖθις τιμὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην.

— Κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει τοῦ διαδόχου ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βουδαπέστης διαπρεπὴς καθηγητὴς καὶ φιλέλλην Ἰωάννης Τέλφυς ἀπηύθυνεν ἑλληνιστὶ πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Τρικούπην τὸ ἑπόμενον γράμμα:

Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος Χαρίλαον Τρικούπην.

Ἐν ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ, τῇ 9|21 Δεκεμβρίου 1886

Ἐξοχώτατε κύριε πρωθυπουργέ,

Μετὰ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης Ἑλλήνων προσφέρω καὶ ἐγώ, καίπερ μόνον φιλέλλην, κατὰ τὴν ἑορτάσιμον ἡμέραν τῆς ἐνηλικιώσεως τῆς Α. Υ. τοῦ Κωνσταντίνου, διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου, τὰ θερμότατα καὶ ἐγκάρδια συγχαρητήριά μου, εὐχόμενος, ἵνα ὁ Θεὸς σώζῃ τὴν Α. Ὑψηλότητα μέχρι τῶν ἀπωτάτων τοῦ βίου στιγμῶν, πρὸς δόξαν καὶ μεγαλεῖον τοῦ Πανελληνίου. Παρακαλῶ δὲ τὴν Υ. Ἐξοχότητα, ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ ὑποβάλῃ τῇ Α. Ὑψηλότητι ταῦτα τὰ εἰλικρινῆ αἰσθήματά μου.

Δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἄκρας πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεώς μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΕΛΦΥΣ.

Εἰς τὴν εὔγλωττον ταύτην ἐπιστολὴν τοῦ φιλέλληνος Οὔγγρου καθηγητοῦ ὁ κ. πρωθυπουργὸς ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

« *Πρὸς τὸν ἐν Βουδαπέστῃ καθηγητὴν κ. Ι. Τέλφυν.*

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, τῇ 16|28 Δεκεμβρίου 1886

« Ἐλλογιμώτατε κύριε Καθηγητά,

Μετὰ συγκινήσεως βαθυτάτης ἀπεδέξατο ὁ διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου τὰς Ὑμετέρας εὐχάς, τὰς ὁποίας ὑπεβάλον αὐθημερὸν εἰς τὴν Α. Υ. Οὐ μόνον ἐκ μέρους τοῦ βασιλόπαιδος, ἀλλὰ καὶ τῶν συμπολιτῶν μου ἔρχομαι σήμερον νὰ εὐχαριστήσω Ὑμᾶς διὰ τὴν ἀγάπην, ἧς οὐδέποτε ἐπαύσατε παρέχοντες τρανὰ δείγματα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μεταξὺ τῶν πολυτιμοτάτων κληροδοτημάτων τῆς προγονικῆς εὐκλείας πρέπει βεβαίως νὰ συγκαταλεχθῇ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἡμῶν ἐξαιρετικὴ εὔνοια τῶν ἁπανταχοῦ μυστῶν τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ ἐπιστήμης. Ἀλλ' ἂν εἶναι ἐν πάσῃ χώρᾳ γνώρισμα τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ πνεύματος ὁ φιλελληνισμός, ἰδιαιτέραν ἐν τούτοις ὀφείλομεν καὶ αἰσθανόμεθα πρὸς τὴν Οὐγγαρίαν εὐγνωμοσύνην, ἐνθυμούμενοι ὁποίας ἐν θλιβεραῖς ἡμέραις ἔτυχον ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτῆς περιθάλψεως αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα τῶν Ἑλλήνων. Εἰς ταῦτα ἐπιτρέψατέ μοι νὰ προσθέσω, ὅτι καὶ ὡς ἀναγνώστης τῶν « Ἀττικῶν Νόμων » καὶ τῶν «Τριάκοντα Τυράννων», θεωρῶ ὡς προσωπικόν μου εὐτύχημα τὴν παρεχομένην μοι εὐκαιρίαν νὰ προσφέρω τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου μου ὑπολήψεως εἰς τὸν συγγραφέα τοιούτων ἔργων.

Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ.»

— Διωρίσθησαν ἔκτακτοι καθηγηταὶ ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ τοῦ μὲν διοικητικοῦ δικαίου κατὰ τὴν ὁμόφωνον γνώμην τῆς νομικῆς σχολῆς ὁ κ. Γ. Ἀγγελόπουλος, ὑφηγητής, τῆς δὲ Γενικῆς Ἱστορίας ὁ κ. Σπ. Π. Λάμπρος, ὑφηγητής, τῆς δὲ λατινικῆς φιλολογίας ὁ κ. Σπ. Βάσης, ἀμφότεροι προταθέντες κατὰ τὰ νενομισμένα ὑπὸ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν συνῆλθον ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ Πολυτεχνείου οἱ ἑταῖροι τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας. Ὁ πρόεδρος κ. Ι. Φιλήμων ἀνήγγειλε διὰ συντόμου λογοδοσίας τὰ περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἑταιρείας κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος. Μεθ' ὃ ἐγένοντο προτάσεις τινὲς ὑπὸ διαφόρων ἑταίρων. Γενομένων δὲ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἀνεδείχθησαν πρόεδρος ὁ κ. Δ. Πασπάτης, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Σπ. Π. Λάμπρος, γραμματεὺς ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης, ἔφορος τοῦ ἀρχείου ὁ κ. Α. Μηλιαράκης, ἔφορος τοῦ μουσείου ὁ κ. Θ. Νικ. Φιλαδελφεὺς καὶ ταμίας ὁ κ. Δαμιανὸς Βορρές. Σύμβουλοι τακτικοὶ ἀνεδείχθησαν οἱ κ. κ. Ι. Σακκελίων, Σπ. Σακκελλαρόπουλος, Ι. Μπότασης, Κ. Γραμματικόπουλος καὶ Ν. Ἀποστολίδης. Σύμβουλοι ἀναπληρωταὶ οἱ κ. κ. Ε. Δραγούμης, Γ. Κασδόνης καὶ Τ. Ἀμπελᾶς καὶ ἐλεγκταὶ οἱ κ. κ. Α. Παπαγεωργίου, Δ. Παπαγεωργίου καὶ Σ. Κασδόνης. Ἡ συνέλευσις ἐν τέλει ἐξέφρασε τὰ εὐχαριστήριά της πρὸς τὸν τέως πρόεδρον κ. Φιλήμονα, ἀποσυρόμενον ἕνεκα ὑγείας τῆς διευθύνσεως τῆς ἑταιρείας.

— Σπουδαῖον ἀρχαιολογικὸν δῶρον, εὑρεθὲν ἐν Μυρίνῃ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπεστάλη τῷ πρωθυπουργῷ κ. Χ. Τρικούπῃ, ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ τῶν ἐκλογῶν ἐκβάσει, εἰδώλιον δηλ. ὀπτῆς γῆς, παριστῶν Νίκην πτερωτὴν καλλίστης τέχνης καὶ διατηρήσεως, μεγέθους δὲ μείζονος τοῦ συνήθους. Ἡ θεὰ εἰκονίζεται ἐνταῦθα τὰς πτέρυγας ἔχουσα ἀναπεπταμένας, ὡσεὶ οὐρανόθεν καθιπταμένη, διὸ καὶ δὲν ἵστατο ἐπὶ βάσεως, ἀλλ' ἐξηρτᾶτο ἄνωθεν διὰ νήματος. Ἐν τῇ δεξιᾷ, ἥτις δυστυχῶς τυγχάνει ἐλλιπὴς τὰ ἄκρα, ἐκράτει ἴσως στέφανον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ταινίαν, ὡς συνήθως ἡ Νίκη ἐν ἄλλοις εἰδωλίοις παρίσταται. Στολὴν φέρει τὴν τῶν φαινομηρίδων, ἤγουν τὸν δώριον ἐκεῖνον χιτῶνα, ὅστις καταλείπει γυμνὸν τὸ ἕτερον σκέλος ἀπὸ τῆς ὀσφύος. Ἐπὶ τοῦ εἰδωλίου τούτου διατηροῦνται εἰσέτι χρώματα ζωηρά, ἰδίᾳ δὲ κυανοῦν. Ὑπὲρ τὸ μέτωπον ἐπὶ τῆς κόμης φέρει στεφάνην μηνοειδῆ, ἥτις τὸ πάλαι ἦν πιθανῶς διὰ γραπτῶν κοσμημάτων πεποικιλμένη.

Τὸ ὡραῖον τοῦτο δῶρον ὁ κ. Τρικούπης ἔκρινε εὔλογον νὰ προσενέγκῃ ὡς δῶρον τοῦ ἀποστείλαντος εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, ἵνα οὕτω καταστῇ κοινὸν τοῦ Ἔθνους κτῆμα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ν. Γ. Ζωγραφάκη—Ἡ Ἑρμούπολις ὑπὸ ἐμπορικήν, βιομηχανικήν, ναυτικὴν ἔποψιν, μετ' εἰκόνος τῆς Ἑρμουπόλεως. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1886. 16ον, σελ. 112. Μετὰ προλόγου ὑπὸ τοῦ κ. Βλ. Γαβριηλίδου, διευθυντοῦ τῆς «Ἀκροπόλεως». Τιμᾶται δραχμῆς καὶ πωλεῖται πρὸς ἀποκλειστικὸν ὄφελος τῶν ἐκ τοῦ σεισμοῦ ἀνὰ τὴν Ν. Δ. Πελοπόννησον παθόντων.

Τὰ νέα ὅρια τῆς Ἑλλάδος, ἤτοι τοπογραφικαὶ καὶ ἐθνολογικαὶ σημειώσεις περὶ τῆς Θεσσαλίας ὑπὸ Ἀδὰμ Κ. Ἀνακατωμένου, Μακεδόνος. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον Σπυρίδωνος Κουσουλίνου, ὄπισθεν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. 1887. 16ον. σελ. 124. Τιμᾶται δραχ. 2.

Περιγραφὴ τῆς νήσου Πόρου ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Ι. Κανέλλη ἀποφοίτου τῆς φιλολογίας καὶ πτυχιούχου ἑλληνοδιδασκάλου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ν. Γ. Πάσσαρη, ὁδὸς Ἀχαρνῶν. 1887, 8ον. σελ. 31. Τιμᾶται δραχμῆς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 6 Φεβρουαρίου.

Ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, μετὰ τὴν εἰς τμήματα διαίρεσιν αὐτῆς καὶ τὰς ἀρχαιρεσίας τῶν τμημάτων, ἐξηκολούθησεν ἡ ἐν αὐτοῖς προεξέλεγξις τῶν ἐκλογῶν. Μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς θέλει ἀρχίσει ἡ ὁριστικὴ ἐξέλεγξις ὑπὸ τοῦ σώματος, ὅπερ καταρτιζόμενον θέλει προβῇ εἰς τὸ νομοθετικὸν αὐτοῦ ἔργον.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν ἀπέστειλε πρὸς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους ἐγκύκλιον, δι' ἧς ἀγγέλλον αὐταῖς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς Λιέγης, πόλεως τῆς Βελγικῆς, διοργάνωσιν διαρκοῦς ἐκθέσεως γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων, παραγγέλλει αὐτὰς νὰ προτρέψωσι τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος παραγωγοὺς

Digitized by Google

τοιούτων προϊόντων ἵνα ἀποστείλωσι δείγματα αὐτῶν εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἔκθεσιν, συνοδευόμενα διὰ συντόμων σημειώσεων, ἀφορωσῶν εἰς τὸ ποσόν, τὴν ἀξίαν, τὸ ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς καταβαλλόμενον τέλος, τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας κτλ. Τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα δύνανται νὰ ἐκτεθῶσι λίαν ἐπωφελῶς ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ γνωστοποίησις τῆς παραγωγῆς, τῆς ποιότητος καὶ τῆς ἀξίας τοιούτων πάσης χώρας.

— Τὸ συμβούλιον τῆς ἑταιρείας τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν—Λαυρείου κατασκευασθέντος, ὡς γνωστόν, ἀναλώμασι τῆς ἑταιρείας, σκοπεῖ νὰ συστήσῃ ἡμερησίαν ἀτμοπλοϊκὴν συγκοινωνίαν τῶν Κυκλάδων νήσων καὶ τῆς Καρύστου μετὰ τοῦ Λαυρείου. Πρὸς τοῦτο κρίνονται ἐπαρκῆ δύο ἀτμόπλοια. Ἡ ἑταιρία τῶν Μεταλλουργείων ἢ θὰ ἀναθέσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς γραμμῆς εἰς τὴν Πανελλήνιον Ἀτμοπλοΐαν, ἢ θὰ ἀναλάβῃ ταύτην δι' ἰδίων ἀτμοπλοίων.

— Κατὰ τὰς πληροφορίας τῆς ἐν Καΐρῳ τῆς Αἰγύπτου ἐκδιδομένης ὁμωνύμου ἑλληνικῆς ἐφημερίδος, ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαπρεπὴς ὁμογενὴς κ. Γ. Ἀβέρωφ, ἐκτὸς τῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα Ἀλεξανδρείας δωρεᾶς του ἐκ 250,000 φράγκων, σκοπεῖ νὰ δωρήσῃ καὶ πρὸς τὸ Ἔθνος 2,500,000 φράγκων, πρὸς σύστασιν ἀνωτέρας ἐκπαιδευτικῆς σχολῆς ἀξιωματικῶν. Κατ' ἄλλην εἴδησιν, ὁ κ. Ἀβέρωφ σκοπεῖ νὰ καταβάλῃ τὰς δαπάνας πρὸς ἀνέγερσιν κτιρίου ἐν τῷ ἐνταῦθα πεδίῳ τοῦ Ἄρεος, ὅπερ θὰ χρησιμεύσῃ ὡς κατάστημα τῆς στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων. Ἡ ἑλληνικὴ κοινότης Ἀλεξανδρείας εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν κ. Ἀβέρωφ ἐπὶ τῇ γενομένῃ αὐτῇ δωρεᾷ ἀπεφάσισε νὰ προσενέγκῃ αὐτῷ, εἰς ἔνδειξιν τιμῆς, χρυσοῦν μετάλλιον.

— Κατὰ πρότασιν τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ κ. Βοσσὲρ μετετέθη ἐνταῦθα τὸ 7 σύνταγμα, συνεκεντρώθησαν δὲ καὶ οἱ ἀπεσπασμένοι ἄνδρες ἐκ τῶν ἐνταῦθα σωμάτων, ὅπως ἐντὸς τοῦ ἀρξαμένου μηνὸς ἂν ὁ καιρὸς ἐπιτρέπῃ γείνωσι διάφορα στρατιωτικὰ γυμνάσια τῆς ἐνταῦθα φρουρᾶς, κλασταὶ μάχαι κλπ.

— Ἀπερατώθη ἤδη καθ' ὅλα τὸ παρὰ τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου πρὸς τὸ Φάληρον δαπάναις τοῦ κ. Συγγροῦ ἀνεγερθὲν οἰκοδόμημα τῶν φυλακῶν. Τὸ κατάστημα τοῦτο δύναται νὰ περιλάβῃ ἀνέτως 300 ἀνθρώπους, καὶ προώριστο δι' ἐξεταστικὰς φυλακάς· ἐπειδὴ δὲ συνήθως ὁ τῶν ὑποδίκων ἀριθμὸς δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 150, ἐγένετο σκέψεις παρὰ τῇ κυβερνήσει ὅπως ζητηθῇ ἡ ἄδεια τοῦ ἀνεγείραντος τὰς φυλακὰς ταύτας ἵνα χρησιμεύσωσι διὰ τοὺς καταδίκους, ἀφοῦ γείνωσιν αἱ ἀπαραίτητοι μεταρρυθμίσεις, εἰς φυλακὴν δὲ ὑποδίκων μεταποιηθῇ μία τῶν ἐν Ἀθήναις ἤδη ἐν χρήσει φυλακῶν.

— Τὸ συσταθὲν πρὸς κανονισμὸν καὶ ἀναζωπύρωσιν τῶν ἑορτῶν τῶν Ἀπόκρεων *Κομιτάτον* προεκήρυξε διὰ τὴν Κυριακὴν τῆς σήμερον, 8 Φεβρουαρίου, καὶ τὴν ἐπομένην Κυριακήν, 15 Φεβρουαρίου, διαγωνισμὸν μεταμφιέσεων καὶ διακοσμήσεως ἐξωστῶν, καθ' ὃν ἀπονεμηθήσονται διάφορα βραβεῖα εἰς τὰς καλλιτέρας συνοδίας μετημφιεσμένων, ἢ μεμονωμένως μετημφιεσμένους, ὡς καὶ εἰς τὸν εὐφυέστερον, ἢ ἔχοντα τὸ κομψότερον διεσκευασμένον θέατρον Πετρικλέτου. Ἓν δὲ καλλιτεχνικὸν δῶρον ἀπονεμηθήσεται εἰς τὸν κύριον οἰκίας, ἧς ὁ ἐξώστης ἔσται μᾶλλον φιλοκάλως διακεκοσμημένος. Τὰ βραβεῖα ἀποτελοῦνται ἐκ δραχ. 300, 200, 100, 75, 50, 50, καὶ 25.

ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Πρακτικὸν

Σήμερον ἡμέραν Κυριακὴν 1 Φεβρουαρίου ὥραν 3 μ. μ. συνήλθον κατὰ πρόσκλησιν τοῦ κ. Διευθυντοῦ τῆς «Ἑστίας» καὶ ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς οἱ κκ. Σπυρίδων Περρῆς τυπογράφος, Δημήτριος Κακλαμάνος δημοσιογράφος καὶ Γεώργιος Καραγιαννόπουλος τελειόφοιτος τῆς ἰατρικῆς ἐντεταλμένοι τὴν ἐπίβλεψιν τῆς κληρώσεως τοῦ Λαχείου τοῦ Ἡμερολογίου τῆς «Ἑστίας». Γενομένης δὲ τῆς ἐξελέγξεως τῶν κλήρων, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ πολλῶν ἄλλων συνδρομητῶν, ἐγένετο ἡ κλήρωσις, καθ' ἣν ἐξήχθησαν κατὰ σειρὰν οἱ ἑπόμενοι ἀριθμοί:

Πρῶτος ὁ ἀρ. 1072, ὅστις κερδαίνει μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐξ 22 τόμων δεδεμένων.

Δεύτερος ὁ ἀρ. 2210 ὅστις κερδαίνει μίαν σειρὰν «Ἑστίας» ἐξ 22 τόμων ἀδέτων.

Τρίτος ὁ ἀρ. 1438, ὅστις κερδαίνει τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Σπ. Λάμπρου (σῶμα πλῆρες).

Τέταρτος ὁ ἀρ. 1658, ὅστις κερδαίνει πλῆρες ἀντίτυπον τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου.

Πέμπτος ὁ ἀρ. 1382, ὅστις κερδαίνει τὴν «Ἑλλάδα» τοῦ Φάλκε κατὰ μετάφρ. Ν. Πολίτου.

Ἐφ' ᾧ συνετάχθη τὸ παρὸν πρακτικόν, ὅπερ ὑπεγράφη παρὰ τῶν τριῶν ἐλεγκτῶν.

Σ. Περρης
Δ. Κακλαμανος
Γ. Καραγιαννοπουλος

Ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἑστίας»
Γ. Κασδονης

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ἀρμενοπούλου ἡ καλλιτέρα ἔκδοσις εἶνε ἡ τοῦ Heimbach. Τιμᾶται δραχ. 15. Ὁ νόμος τοῦ Ἀρμενοπούλου συμπληροῦται παρ' ἡμῖν, ἐλλείψει ἀστικοῦ νόμου, διὰ τῶν Βασιλικῶν καὶ τοῦ Corpus juris civilis. — κ. Ι. Κ. Ροστόβιον. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὴν φιλόφρονα ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Σ. Γ. Bielitz. —Ἐλήφθησαν ἐγκαίρως τὰ σταλέντα. Ἀπεστείλαμεν δὲ νῦν τὰ δύο ζητηθέντα βιβλία.—κ. Μ. Μ. Ζάκυνθον. Ἐλήφθησαν. Ὡς ἀρίστη πολυτεχνικὴ Σχολὴ φημίζεται ἡ τῆς Ζυρίχης, ἐν ᾗ ἡ φοίτησις εἶνε τετραετής. Ἵνα εἰσαχθῇ τις εἰς αὐτὴν δέον νὰ ἔχῃ τοὐλάχιστον ἀπολυτήριον ἑλληνικοῦ γυμνασίου, νὰ ὑποστῇ δὲ καὶ ἐξέτασιν. Τὸ δίπλωμα, ὅπερ θὰ λάβῃ ἐξερχόμενος τῆς σχολῆς εἶνε τὸ μόνον προσόν, δυνάμει τοῦ ὁποίου δύναται νὰ τύχῃ διορισμοῦ ἐν Ἑλλάδι. — κ. Ι. Κ. Φιλιππούπολιν. Ἐλήφθησαν παρὰ τῆς «Π. Τρ.», ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Π. Δ. Π. Λεμησσόν. Ἐνεγράφη καὶ ἤρχισεν ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — *Φιλομούσῳ*. Δὲν ὑπάρχει καμμία, νομίζομεν.-6') Τοιαῦτα θαύματα ἐν Ἑλλάδι; Προδήλως ἐσφαλμένη εἶνε ἡ ἐκτίμησίς σας.—κ.Α. Π. Δ.Σύρον.Δὲν ἐπληρώθη ἔτι,ἀπεστάλη δ' εἰς τὸν αὐτόθι ἀνταποκριτὴν τῆς Ἑστίας ἡ ἀπόδειξις. Τὸ βιβλίον ἀπεστάλη.Ὀφείλετε ἡμῖν ἔτι λεπτὰ 65.—κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἐπιστολὴν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. – *Μουσικῷ*. Νομίζομεν ὅτι πλειότερον οἱ ἐν Παρισίοις. Ἰδοὺ τινες ἀριθμοί: Οἱ ἀοιδοὶ Talazac καὶ Morel τοῦ θεάτρου τῶν Παρισίων «Opéra comique» λαμβάνουσι μισθὸν ἀνὰ 8,000 φρ. *κατὰ μῆνα*· αἱ δὲ ἀοιδοὶ τοῦ αὐτοῦ θεάτρου Galli-Marié καὶ Isaac ἀνὰ 7,000· ἡ Bilbant-Banchelet 5,000, ἡ Adler 4,000 κατὰ μῆνα.—κκ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν, Χ. Π. Πάτρας, Ι. Δ. Βραΐλαν, Α. Σ. Mit-Birrah, Δ. Μ. Ναύπλιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Δ. Κ. Πύργον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας.—Κυρίαν Α. Ν. Ζ. Ἀλεξάνδρειαν (Ῥουμανίας). Ἀπεστάλη τὸ ζητηθὲν φύλλον.—κ. Π. Φ. Σαράντα Ἐκκλησιαῖς. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Ζ'. Τόση εἶνε ἡ δόξα τοῦ ἔργου πανταχοῦ.Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐντὸς ὀλίγων ἑβδομάδων ἐπωλήθησαν 200,000 ἀντίτυπα ἐν Ἀγγλικῇ μεταφράσει τοῦ *Φάουστ*, ἀφ' ὅτου ὁ Henry Irving ἤρχισε διδάσκων ἀπὸ σκηνῆς τὸ δράμα τοῦτο τοῦ Γκαῖτε.—κκ. Ι. Π. Αἴγιον, Α. Θ. καὶ Σ .Ν. Β. Κέρκυραν, Α. Σ. Μ. καὶ Α. Μ. Κεφαλληνίαν, Κυπριακὸν Σύλλογον, Λευκωσίαν, Σ. Μ. Ῥεζίναν, Ι. Α. Π. Σῦρον, καὶ Α. Σ. Μπ. Γαλαξείδιον. Ἐλήφθησαν.—κ. Ι. Α. Γ. Πύργον. Ἡ ἀποστολὴ ἐξακολουθεῖ τακτικωτάτη, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν ἡμῖν. Λάβετε τὴν καλοσύνην νὰ ἐρευνήσητε εἰς τὸ αὐτόθι ταχυδρομεῖον.— κ. Ι. Κ. Λεμησσόν. Ἐλήφθησαν, ἐνεγράψαμεν δὲ καὶ τὴν νέαν συνδρομήν. Εἰς τὴν προηγουμένην ὑμῶν ἐπιστολὴν ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως, ἀποστείλαντες καὶ τὰ ζητηθέντα. — κ. Ε. Π. Δ. Ὀλτένιτζαν. Τὰ σταλέντα ἐπεστράφησαν δι' ὃν λόγον σημειοῦμεν ὑμῖν ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἐπιστολῇ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

6 Φεβρουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	350.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	384.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	450.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	372.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	255.—
» 25 000,000 τῶν 8 » » »	247.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	188.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	241.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	84.50
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	476.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς λλ ἀ δος Δρ. ν.	3.985.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	70.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	54.—
Προνομ. Τράπεζα 'Ηπειροθεσαλίας..»	161.—
' ταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	95.—
Σιδηρόδρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	305.—
'Εταιρία Φωταερίου.......... »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως....	32.85
» 3μην......	32.50
ΓΑΛΛΙΑΣ—'Εθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	129 25
» Τραπεζικὸν 3μην	128.25

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον..................	25.67
Λίρα ὀθωμανική..................	29.60

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— **Μετὰ ταχυδρ. 4.50**
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ'ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. **Μετὰ ταχυδρ. 3,20.**

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΝΕΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ

ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Τόμος ἐκ σελ. 302 εἰς 8ον μέγα μετὰ πίνακος γεωγραφικοῦ ὑπὸ κλίμακα 1:200,000.
Τιμᾶται δραχ. 5. — **Μετὰ ταχυδρ.** τελῶν 5,60.
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *'Εστίας*.

Ο «ΡΩΜΗΟΣ», ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «'Ρωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 'Ιανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «'Εστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.

Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 'Ιανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡ. ΛΩΡΗ

Κατὰ μετάφρασιν Α. Π. Κουρτίδου

(Μετὰ 25 λαμπρῶν εἰκόνων χαραχθεισῶν ἐν Γαλλίᾳ).
Τιμᾶται δραχμῶν 3,50.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,80.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Τόμος καλλιτεχνικώτατα ἐκτετυπωμένος ἐκ 250 σελίδων

Τιμᾶται δραχμῶν 2. Ταχυδρυμικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 2,20.
εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «'Εστίας».

Κ. Δ. ΚΑΠΡΑΛΟΥ

ΑΝΑ ΤΑ ΟΡΗ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πάτραι.—Βαλατούνα.—Ἅγιος 'Ανδρέας.—Ἅγιος 'Ιωάννης.—Κερπινή.—Μέγα Σπήλαιον. — Καλάβρυτα. — 'Αγία Λαύρα.—Κλαπατσούνα.

Κομψὸν τομίδιον ἐκ σελίδων 79.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «'Εστίας» **καὶ τιμᾶται** δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ **δραχ. 1,20**

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

'Εκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
'Επὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.
'Επὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
'Αντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελούσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας·

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ.-ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ. - ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «'Εστίας» δραχ.2,50.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 2.80.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—743

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤ

ΑΡΙΘ. 529 —15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ —1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ — ΑΡΙΘ. 581

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΣΑΙΞΠΗΡ. Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ ὑπὸ Μιχ. Ν. Δαμιράλη.

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ.

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΚΤΗΤΟΥ.

Η ΟΣΦΡΗΣΙΣ ΠΑΡΑ ΤΑΙΣ ΓΥΝΑΙΞΙ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Πρὸ διετίας, ὡς γνωστόν, ὁ μεγαλόδωρος ὁμογενὴς κ. Βαλλιάνος προσήνεγκε 1,000,000 δραχμῶν πρὸς ἀνέγερσιν κτιρίου Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Τὸ σχέδιον τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἐξεπόνησεν ὁ πολὺς βιενναῖος ἀρχιτέκτων Χάνσεν, εἰς ὃν ἀνήκει καὶ τὸ σχέδιον τῆς Σιναίας Ἀκαδημίας, ἐπὶ τῇ βάσει δαπάνης 2,600,000 δραχμῶν, γενήσεται δ' ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ, ἐγκριθέντος ἤδη, ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Τσίλλερ. Τὸ οἰκοδόμημα ἐσχεδιάσθη κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῆς Ἀκαδημίας, σύγκειται δέ, ὡς αὕτη, ἐκ τριῶν μερῶν, τοῦ κεντρικοῦ οἰκοδομήματος καὶ δύο ἑκατέρωθεν πτερύγων, συνδεομένων πρὸς αὐτὸ δι' ὑποστέγων στοῶν. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κτιρίου ὑπάρχει μεγάλη παραλληλόγραμμος αἴθουσα 25 μέτρων μήκους καὶ 16 πλάτους, ἥτις θέλει χρησιμεύσει ὡς ἀναγνωστήριον. Τὸν ὄροφον τῆς αἰθούσης, φωτιζομένης ἄνωθεν δι' ὑάλων ἐκ κρυστάλλου, ὑποβαστάζουσιν εἴκοσι μαρμάρινοι κίονες ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ, ὀκτὼ μὲν ἑκατέρωθεν τῶν μακροτέρων πλευρῶν τοῦ παραλληλογράμμου, τέσσαρες δ' ἑκατέρωθεν τῶν βραχυτέρων. Εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην, ἥτις θέλει χρησιμεύει καὶ εἰς τὴν φύλαξιν τῶν πολυτιμοτέρων βιβλίων, φέρει εὐρὺς πρόδομος, ἀρχόμενος ἀπὸ ἐξωτερικῆς περιστύλου στοᾶς, παρεμφεροῦς πρὸς τὴν τῆς Ἀκαδημίας, τοὺς κίονας τῆς ὁποίας ἐπιστέφει ἀέτωμα ἐξ ἀναγλύφων. Αἱ ἑκατέρωθεν τοῦ κεντρικοῦ οἰκοδομήματος δύο αἴθουσαι θέλουσιν ἀποτελέσει τὴν κυρίως βιβλιοθήκην. Ἐκτὸς τῶν κυριωτέρων τούτων διαμερισμάτων ὅμως ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα χρήσιμα εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ ἱδρύματος ἀνάγκας. Ἡ διαθέσιμος ἐν τῷ κτιρίῳ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἐπιφάνεια πρὸς στῆσιν βιβλιοθηκῶν εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἄριστα αὕτη δύναται νὰ περιλάβῃ καὶ 1,000,000 τευχῶν. Αἱ βιβλιοθῆκαι θέλουσιν εἶναι σιδηραῖ, τὸ ἔδαφος δὲ θέλει στρωθῇ διὰ μαρμάρου ἢ ψηφιδωτοῦ. Ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ οἰκοδομήματος θέλει γείνει ὅσον ἔνεστι μικροτέρα χρῆσις ξυλείας, πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ἐκ τοῦ πυρὸς κινδύνων. Αἱ βάσεις τοῦ κτιρίου ἔσονται ἐκ πωρίνου λίθου, τὸ ὑπόλοιπον δ' αὐτοῦ ἐκ μαρμάρου. Ἐπειδὴ ἡ δωρεὰ τοῦ κ. Βαλλιάνου δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς ἐντελῆ ἀνοικοδόμησιν τοῦ κτιρίου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου, ὅπερ ἐγένετο ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, πρὸς τὸ παρὸν θέλει ἀνεγερθῇ πλῆρες τὸ κεντρικὸν οἰκοδόμημα, θὰ τεθῶσι δὲ καὶ αἱ ἐκ πωρίνου λίθου βάσεις τῶν πτερύγων. Οὕτω, καὶ ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ φιλογενής τις ἀνὴρ ἢ καὶ πολλοὶ ὁμοῦ μὴ προσέλθωσιν ἀρωγοὶ πρὸς ἐντελῆ τοῦ κτιρίου ἀνοικοδόμησιν, θὰ τοποθετηθῶσιν ἐν τῷ κεντρικῷ κτιρίῳ αἱ βιβλιοθῆκαι καὶ ἡ [illegible] ἕτοιμον, ὅπως λειτουργήσῃ. Ἡ ἐπιτροπ[illegible]τιρίου ἔχει νῦν ὑπὸ μελέτην τὸν προϋπολογισμὸ[illegible]ων δαπανῶν. Προσεχῶς δὲ θὰ τεθῇ ὁ θεμέλιος λίθος αὐτοῦ ἐν τῷ κήπῳ τῶν Ἱερολοχιτῶν, ὅπου, ὡς γνωστόν, ἀπεφασίσθη νὰ ἀνεγερθῇ ἡ βιβλιοθήκη. Οὕτως ἡ συνοικία παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον ἀποκτᾷ τὰ τρία τελειότερα τῶν ἐν Ἀθήναις νεωτέρων δημοσίων οἰκοδομημάτων, τὴν Σιναίαν Ἀκαδημίαν, τὴν Βαλλιάνειον Βιβλιοθήκην καὶ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον.

— Ἐκ τῆς πρό τινος χρόνου ἐκδοθείσης λογοδοσίας τοῦ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1884—1885 πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Κ. Κωστῆ ἀρυόμεθα τὰς ἑξῆς πληροφορίας: Ἡ κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1885 ἀνήρχετο εἰς 5,267,396. Τὸ κτίριον τοῦ Πανεπιστημίου ἀντιπροσωπεύει ποσὸν 797,953 δραχμῶν, τὰ διάφορα δὲ παραρτήματα αὐτοῦ ποσὸν 443 580. Ἡ βιβλιοθήκη καὶ αἱ διάφοροι ἐπιστημονικαὶ συλλογαὶ ἀντιπροσωπεύουσι ποσὸν 917,380 δραχμῶν. Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1884—1885, τὰ ἔσοδα τοῦ Πανεπιστημίου ἀνῆλθον εἰς 561,426 δραχμάς, ἀλλὰ 210,925 δραχμαὶ ἐκ τούτων διετέθησαν πρὸς κατασκευὴν χημείου καὶ ἄλλας ἐργασίας. Σπουδαῖον ποσὸν διετέθη καὶ πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὰ μητρῷα τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ 1884—1885 ἀνῆλθεν εἰς 2,716, ἐξ ὧν 583 φοιτηταὶ νέοι. Ἐκ τούτων 47 ἐνεγράφησαν ἐν τῇ Θεολογικῇ σχολῇ, 1:00 ἐν τῇ Νομικῇ, 780 ἐν τῇ Ἰατρικῇ, 443 ἐν τῇ φιλοσοφικῇ καὶ 46 ἐν τῷ Φαρμακευτικῷ σχολείῳ. Ἐκ τῶν φοιτητῶν 2,017 ὡρμῶντο ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, 672 δὲ ἐκ τῶν δούλων ἐπαρχιῶν. Μεταξὺ τῶν τελευταίων περιλαμβάνονται 140 Ἀλβανοὶ καὶ Ἠπειρῶται, 112 Μακεδόνες, 44 Θρᾷκες, 39 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, 111 Κρῆτες, 7 Κύπριοι, 223 ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ 6 ἐκ Βάρνης. 18 φοιτηταὶ προήρχοντο ἐξ Αἰγύπτου, Ἀμερικῆς, Αὐστρίας, Ἀγγλίας καὶ Ρουμανίας.

— Κατηρτίσθη ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας νομοσχέδιον περὶ σχηματισμοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου. Τὸ συμβούλιον τοῦτο θὰ σύγκηται ἐξ ἑνὸς καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ἔκ τινων γυμνασιαρχῶν καὶ ἄλλων ἁρμοδίων προσώπων. Τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου θὰ εἶνε ἔμμισθα καὶ θὰ ἐργάζωνται τακτικῶς ἐν τῷ ὑπουργείῳ. Εἰς τὸ συμβούλιον, συγκείμενον οὕτω ἐκ προσώπων εἰδικῶν, θὰ δοθῇ εὐρεῖα ἐξουσία, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ὑπουργὸς θὰ προβαίνῃ εἰς τὰς ἀποφάσεις του μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου. Καὶ αἱ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἀναφοραί, ὅσαι θὰ σχετίζωνται πρὸς τοὺς διορισμοὺς καὶ τὰς ἀπολύσεις, περὶ ἱδρύσεως νέων σχολῶν καὶ τὰ τοιαῦτα, θὰ παραπέμπωνται εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν συμβούλιον.

— Τὸ αὐτὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα», κατήρτισεν ἕτερον νομοσχέδιον περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν γυμνασίων, ὅπερ θὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον. Διὰ τοῦ νομοσχεδίου τούτου ὁρίζεται ὅτι τοῦ λοιποῦ τὰ σχολαρχεῖα, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ γυμνάσια, θὰ ἐξαρτῶνται ἀμέσως ἀπ' αὐτῶν καὶ θὰ διατελῶσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν τοῦ γυμνασιάρχου. Πρὸς τούτοις εἰς τὰ γυμνάσια προστίθεται μία τάξις εἰσέτι, τάξις ἐφαρμογῆς ἀνωτέρων μαθηματικῶν καὶ ξένων γλωσσῶν. Δι' ἑτέρου νομοσχεδίου, ὅπερ παρεσκεύασε τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, εἰσάγονται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ αἱ ἐνιαύσιοι ἐξετάσεις.

— Ἡ ἐνταῦθα ἀμερικανικὴ ἀρχαιολογικὴ σχολὴ ᾐτήσατο παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας τὴν ἄδειαν ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Σικυῶνι. Ἀπῆλθον δ' ἐκεῖ πρὸς τοῦτο ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς κ. D' Oooge, ἵνα ὁρίσωσι τὸν ἀνασκαφησόμενον χῶρον.

— Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἔτυχεν ἀρτίως παρὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τῆς ἀδείας ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Δελφοῖς.

— Διωρίσθησαν ἐπίτιμοι καθηγηταὶ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πα-

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

6 Φεβρουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 °/₀ Δρ. ν.	380.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	384.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	450.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	372.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	255.—
» 25 000,000 τῶν 8 » » »	247.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	188.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	241.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	84.50
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	476.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς λλ ἀ δος Δρ. ν.	3.985.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	70.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	54.—
Προνομ. Τράπεζα 'Ηπειροθεσαλίας..»	161.—
' ταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	95.—
Σιδηρόδρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	305.—
'Εταιρία Φωταερίου.......... »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν "Οψεως....	32.85
» 3μην......	32.50
ΓΑΛΛΙΑΣ—'Εθνικῆς Τραπέζης "Οψεως.	129 25
» Τραπεζικὸν 3μην	128.25

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον..................	25.67
Λίρα ὀθωμανική..................	29.60

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΝΕΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Τόμος ἐκ σελ. 302 εἰς 8ον μέγα μετὰ πίνακος γεωγραφικοῦ ὑπὸ κλίμακα 1:200,000.
Τιμᾶται δραχ. 5. — Μετὰ ταχυδρ. τελῶν 5,60.
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *'Εστίας*.

Ο "ΡΩΜΗΟΣ, ἐφημερὶς
Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς

Συνδρομαὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὸν «'Ρωμηὸν» γίνονται δεκταὶ ἀπὸ 1 'Ιανουαρίου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «'Εστίας» ἀντὶ φρ. 15 ἐτησίως.
Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους συνδρομητὰς δίδονται καὶ ὅλα τὰ φύλλα ὅσα ἐκδοθῶσιν ἀπὸ 1 'Ιανουαρίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς των.

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡ. ΛΩΡΗ

Κατὰ μετάφρασιν Α. Π. Κουρτίδου

(Μετὰ 25 λαμπρῶν εἰκόνων χαραχθεισῶν ἐν Γαλλίᾳ).

Τιμᾶται δραχμῶν 3,50.

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 3,80.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Τόμος καλλιτεχνικώτατα ἐκτετυπωμένος ἐκ 250 σελίδων

Τιμᾶται δραχμῶν 2. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 2,20.
εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «'Εστίας».

Κ. Δ. ΚΑΠΡΑΛΟΥ

ΑΝΑ ΤΑ ΟΡΗ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πάτραι.—Βαλατούνα.—"Αγιος 'Ανδρέας.—"Αγιος 'Ιωάννης.—Κερπινή.—Μέγα Σπήλαιον. — Καλάβρυτα. — 'Αγία Λαύρα.—Κλαπατσούνα.

Κομψὸν τομίδιον ἐκ σελίδων 79.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «'Εστίας» καὶ τιμᾶται δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 1,20

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

'Εκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
'Επὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.
'Επὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
'Αντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελούσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας·

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ.-ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.-ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «'Εστίας» δραχ.2,50.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 2.80.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—743

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤ

ΑΡΙΘ. 529 —15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ —1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 581

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΣΑΙΞΠΗΡ. Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ ὑπὸ Μιχ. Ν. Δαμιράλη.

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ.

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΚΤΗΤΟΥ.

Η ΟΣΦΡΗΣΙΣ ΠΑΡΑ ΤΑΙΣ ΓΥΝΑΙΞΙ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Πρὸ διετίας, ὡς γνωστόν, ὁ μεγαλόδωρος ὁμογενὴς κ. Βαλλιάνος προσήνεγκε 1,000,000 δραχμῶν πρὸς ἀνέγερσιν κτιρίου Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Τὸ σχέδιον τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἐξεπόνησεν ὁ πολὺς βιενναῖος ἀρχιτέκτων Χάνσεν, εἰς ὃν ἀνήκει καὶ τὸ σχέδιον τῆς Σιναίας Ἀκαδημίας, ἐπὶ τῇ βάσει δαπάνης 2,600,000 δραχμῶν, γενήσεται δ' ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ, ἐγκριθέντος ἤδη, ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Τσίλλερ. Τὸ οἰκοδόμημα ἐσχεδιάσθη κατὰ τὸν ρυθμὸν τῆς Ἀκαδημίας, σύγκειται δέ, ὡς αὕτη, ἐκ τριῶν μερῶν, τοῦ κεντρικοῦ οἰκοδομήματος καὶ δύο ἑκατέρωθεν πτερύγων, συνδεομένων πρὸς αὐτὸ δι' ὑποστέγων στοῶν. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κτιρίου ὑπάρχει μεγάλη παραλληλόγραμμος αἴθουσα 25 μέτρων μήκους καὶ 16 πλάτους, ἥτις θέλει χρησιμεύσει ὡς ἀναγνωστήριον. Τὸν ὄροφον τῆς αἰθούσης, φωτιζομένης ἄνωθεν δι' ὑάλων ἐκ κρυστάλλου, ὑποβαστάζουσιν εἴκοσι μαρμάρινοι κίονες ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ὀκτὼ μὲν ἑκατέρωθεν τῶν μακροτέρων πλευρῶν τοῦ παραλληλογράμμου, τέσσαρες δ' ἑκατέρωθεν τῶν βραχυτέρων. Εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην, ἥτις θέλει χρησιμεύει καὶ εἰς τὴν φύλαξιν τῶν πολυτιμοτέρων βιβλίων, φέρει εὐρὺς πρόδομος, ἀρχόμενος ἀπὸ ἐξωτερικῆς περιστύλου στοᾶς, παρεμφεροῦς πρὸς τὴν τῆς Ἀκαδημίας, τοὺς κίονας τῆς ὁποίας ἐπιστέφει ἀέτωμα ἐξ ἀναγλύφων. Αἱ ἑκατέρωθεν τοῦ κεντρικοῦ οἰκοδομήματος δύο αἴθουσαι θέλουσιν ἀποτελέσει τὴν κυρίως βιβλιοθήκην. Ἐκτὸς τῶν κυριωτέρων τούτων διαμερισμάτων ὅμως ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα χρήσιμα εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ ἱδρύματος ἀνάγκας. Ἡ διαθέσιμος ἐν τῷ κτιρίῳ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἐπιφάνεια πρὸς στῆσιν βιβλιοθηκῶν εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἄριστα αὕτη δύναται νὰ περιλάβῃ καὶ 1,000,000 τευχῶν. Αἱ βιβλιοθῆκαι θέλουσιν εἶναι σιδηραῖ, τὸ ἔδαφος δὲ θέλει στρωθῆ διὰ μαρμάρου ἢ ψηφιδωτοῦ. Ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ οἰκοδομήματος θέλει γείνει ὅσον ἔνεστι μικροτέρα χρῆσις ξυλείας, πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ἐκ τοῦ πυρὸς κινδύνων. Αἱ βάσεις τοῦ κτιρίου ἔσονται ἐκ πωρίνου λίθου, τὸ ὑπόλοιπον δ' αὐτοῦ ἐκ μαρμάρου. Ἐπειδὴ ἡ δωρεὰ τοῦ κ. Βαλλιάνου δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς ἐντελῆ ἀνοικοδόμησιν τοῦ κτιρίου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου, ὅπερ ἐγένετο ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, πρὸς τὸ παρὸν θέλει ἀνεγερθῆ πλῆρες τὸ κεντρικὸν οἰκοδόμημα, θὰ τεθῶσι δὲ καὶ αἱ ἐκ πωρίνου λίθου βάσεις τῶν πτερύγων. Οὕτω, καὶ ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ φιλογενής τις ἀνὴρ ἢ καὶ πολλοὶ ὁμοῦ μὴ προσέλθωσιν ἀρωγοὶ πρὸς ἐντελῆ τοῦ κτιρίου ἀνοικοδόμησιν, θὰ τοποθετηθῶσιν ἐν τῷ κεντρικῷ κτιρίῳ αἱ βιβλιοθῆκαι καὶ ι[illegible] ἕτοιμον, ὅπως λειτουργήσῃ. Ἡ ἐπιτροπ[illegible]κτιρίου ἔχει νῦν ὑπὸ μελέτην τὸν προϋπολογισμὸ[illegible]ων δαπανῶν. Προσεχῶς δὲ θὰ τεθῇ ὁ θεμέλιος λίθος αὐτοῦ ἐν τῷ κήπῳ τῶν Ἱερολοχιτῶν, ὅπου, ὡς γνωστόν, ἀπεφασίσθη νὰ ἀνεγερθῇ ἡ βιβλιοθήκη. Οὕτως ἡ συνοικία παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον ἀποκτᾷ τὰ τρία τελειότερα τῶν ἐν Ἀθήναις νεωτέρων δημοσίων οἰκοδομημάτων, τὴν Σιναίαν Ἀκαδημίαν, τὴν Βαλλιάνειον Βιβλιοθήκην καὶ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον.

— Ἐκ τῆς πρό τινος χρόνου ἐκδοθείσης λογοδοσίας τοῦ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1884—1885 πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Κ. Κωστῆ ἀρυόμεθα τὰς ἑξῆς πληροφορίας: Ἡ κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1885 ἀνήρχετο εἰς 5,267,396. Τὸ κτίριον τοῦ Πανεπιστημίου ἀντιπροσωπεύει ποσὸν 797,953 δραχμῶν, τὰ διάφορα δὲ παραρτήματα αὐτοῦ ποσὸν 443 580. Ἡ βιβλιοθήκη καὶ αἱ διάφοροι ἐπιστημονικαὶ συλλογαὶ ἀντιπροσωπεύουσι ποσὸν 917,380 δραχμῶν. Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1884—1885, τὰ ἔσοδα τοῦ Πανεπιστημίου ἀνῆλθον εἰς 561,426 δραχμάς, ἀλλὰ 210,925 δραχμαὶ ἐκ τούτων διετέθησαν πρὸς κατασκευὴν χημείου καὶ ἄλλας ἐργασίας. Σπουδαῖον ποσὸν διετέθη καὶ πρὸς ἀγορὰν βιβλίων καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὰ μητρῷα τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ 1884—1885 ἀνῆλθεν εἰς 2,716, ἐξ ὧν 583 φοιτηταὶ νέοι. Ἐκ τούτων 47 ἐνεγράφησαν ἐν τῇ Θεολογικῇ σχολῇ, 1400 ἐν τῇ Νομικῇ, 780 ἐν τῇ Ἰατρικῇ, 413 ἐν τῇ φιλοσοφικῇ καὶ 46 ἐν τῷ Φαρμακευτικῷ σχολείῳ. Ἐκ τῶν φοιτητῶν 2,017 ὡρμῶντο ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, 672 δὲ ἐκ τῶν δούλων ἐπαρχιῶν. Μεταξὺ τῶν τελευταίων περιλαμβάνονται 140 Ἀλβανοὶ καὶ Ἠπειρῶται, 112 Μακεδόνες, 44 Θρᾷκες, 39 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, 111 Κρῆτες, 7 Κύπριοι, 223 ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ 6 ἐκ Βάρνης. 18 φοιτηταὶ προήρχοντο ἐξ Αἰγύπτου, Ἀμερικῆς, Αὐστρίας, Ἀγγλίας καὶ Ρουμανίας.

— Κατηρτίσθη ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας, νομοσχέδιον περὶ σχηματισμοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου. Τὸ συμβούλιον τοῦτο θὰ σύγκηται ἐξ ἑνὸς καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ἔκ τινων γυμνασιαρχῶν καὶ ἄλλων ἁρμοδίων προσώπων. Τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου θὰ εἶνε ἔμμισθα καὶ θὰ ἐργάζωνται τακτικῶς ἐν τῷ ὑπουργείῳ. Εἰς τὸ συμβούλιον, συγκείμενον οὕτω ἐκ προσώπων εἰδικῶν, θὰ δοθῇ εὐρεῖα ἐξουσία, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ὑπουργὸς θὰ προβαίνῃ εἰς τὰς ἀποφάσεις του μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου. Καὶ αἱ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἀναφοραί, ὅσαι θὰ σχετίζωνται πρὸς τοὺς διορισμοὺς καὶ τὰς ἀπολύσεις, περὶ ἱδρύσεως νέων σχολῶν καὶ τὰ τοιαῦτα, θὰ παραπέμπωνται εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν συμβούλιον.

— Τὸ αὐτὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα», κατήρτισεν ἕτερον νομοσχέδιον περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν γυμνασίων, ὅπερ θὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον. Διὰ τοῦ νομοσχεδίου τούτου ὁρίζεται ὅτι τοῦ λοιποῦ τὰ σχολαρχεῖα, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ γυμνάσια, θὰ ἐξαρτῶνται ἀμέσως ἀπ' αὐτῶν καὶ θὰ διατελῶσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν τοῦ γυμνασιάρχου. Πρὸς τούτοις εἰς τὰ γυμνάσια προστίθεται μία τάξις εἰσέτι, τάξις ἐφαρμογῆς ἀνωτέρων μαθηματικῶν καὶ ξένων γλωσσῶν. Δι' ἑτέρου νομοσχεδίου, ὅπερ παρεσκεύασε τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, εἰσάγονται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ αἱ ἐνιαύσιοι ἐξετάσεις.

— Ἡ ἐνταῦθα ἀμερικανικὴ ἀρχαιολογικὴ σχολὴ ᾐτήσατο παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας τὴν ἄδειαν ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Σικυῶνι. Ἀπῆλθον δ' ἐκεῖ πρὸς τοῦτο ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κα ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς κ. D' Oouge, ἵνα ὁρίσωσι τὸν ἀνασκαφησόμενον χῶρον.

— Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἔτυχεν ἀρτίως παρὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τῆς ἀδείας ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Δελφοῖς.

— Διωρίσθησαν ἐπίτιμοι καθηγηταὶ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πα-

Digitized by Google

στημίῳ ὁ κ. Ν. Καζάζης τῆς ἕδρας τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ Δικαίου, ὁ κ. Τ. Ἀργυρόπουλος τῆς πειραματικῆς φυσικῆς, ἀμφότεροι πρώην νομίμως τοιοῦτοι, καὶ ὁ κ. Γ. Χατζιδάκης τῆς γλωσσολογίας, προταθεὶς ὑπὸ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς κατὰ τὰ νενομισμένα.

— Ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου συνελθοῦσα ὑπέδειξε διὰ ψήφων 15 κατὰ 5 λευκῶν ὡς κατάλληλον διὰ τὴν τρίτην ἕδραν τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας τὸν κ. Σπυρ. Σακκελαρόπουλον, ἀνέβαλε δὲ ν' ἀποφασίσῃ καὶ περὶ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Μυθολογίας.

— Ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μαυροβουνίου ἀπέστειλεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς ἡμετέρας βουλῆς τὸ παρ' αὐτοῦ ποιηθὲν τρίπρακτον δρᾶμα «*Ἡ Τσάριτα τῶν Βαλκανίων*.» Ἰδιοχείρως δ' ἐπέγραψεν ἐν τῷ βιβλίῳ «A la Bibliothéque de la Chambre des Deputés. Nicolas». Τὸ τεῦχος ἐκ σελίδων 280 εἶνε ἐκτετυπωμένον ἐπὶ λαμπροῦ χάρτου ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς Κεττίγνης καὶ τέλειον ὑπὸ τὴν τεχνικὴν ἐξεργασίαν. Εἶνε δὲ τοῦτο τὸ πρῶτον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς βουλῆς εἰσαγόμενον καὶ φέρον τὴν ὑπογραφὴν ἡγεμόνος, προσφέροντος αὐτό.

— Ἐκτὸς δὲ τοῦ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς δωρηθέντος ἀντιτύπου ὁ ἡγεμὼν ἀπέστειλεν ἓν ἀντίτυπον μετ' ἰδιοχείρου ἀφιερώσεως καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην, ὅμοιον δ' ἀντίτυπον ἐδωρήσατο καὶ πρὸς τὸν διελθόντα ἐσχάτως διὰ Κεττίγνης καὶ γνωρισθέντα μετ' αὐτοῦ πρώην πρόξενον τῆς Ἑλλάδος ἐν Σκόδρᾳ κ. Δημ. Μητσάκην.

— Ὁ ἐν Παρισίοις διατρίβων ὁμογενὴς κ. Χρηστάκης Ζωγράφος προσήνεγκε 610 ὀθωμανικὰς λίρας εἰς τὴν κοινότητα Κορυτσᾶς, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Γυμνασίου καὶ βελτίωσιν τῶν λοιπῶν σχολείων Κορυτσᾶς. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου 200 λ. δρισθήσονται πρὸς μισθοδοσίαν ἑνὸς γυμνασιάρχου, 150 ἑνὸς δευτέρου καθηγητοῦ, 100 τρίτου καθηγητοῦ, 130 πρὸς μισθοδοσίαν μιᾶς διευθυντρίας διδασκαλίσσης καὶ 60 μιᾶς νηπιαγωγοῦ. Ὁ κ. Ζωγράφος ἀνέθηκε τὴν φροντίδα περὶ διαθέσεως τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις σύλλογον πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

— Εἰς τὸ Ἐθνικὸν Νομισματικὸν Μουσεῖον προσηνέχθη σπουδαῖον δώρημα ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ εἰκονογραφικὴν ἔποψιν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κκ. Ἰωάννου καὶ Διονυσίου Π. Λάμπρου. Σύγκειται τοῦτο ἐξ ὀκτασίων ἀρχαίων ρωμαϊκῶν νομισμάτων, ἁπάντων ἐξ ὀρειχάλκου Α' μεγέθους (Grand bronze), προερχομένων ἐξ εὑρήματος ἐν Ἀργυρουπόλει τῆς Κρήτης γενομένου ἐντὸς λάκκου τῷ 1885.

Ὁ περικλεὴς μελοποιὸς Βέρδης, ὁ τὸ τρίτον καὶ ἑβδομηκοστὸν ἤδη τῆς ἡλικίας ἔτος ἄγων, ἐφιλοτέχνησε νέον μελόδραμα τὸν «Ὀθέλλον» διδαχθέντα ἐσχάτως ἐν τῷ πρωτεύοντι τοῦ Μεδιολάνου θεάτρῳ μετὰ λαμπρᾶς ἐκβάσεως. Τὸ δρᾶμα ἐποιήθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ καὶ διασήμου μουσουργοῦ Βόϊτου, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γνωστῆς τοῦ Σαιξπήρου τραγῳδίας. Ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Κύπρῳ, ἔνθα ὁ λίβυς Ὀθέλλος εἶχε πεμφθῆ παρὰ τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας ὡς ἀρχιστράτηγος. Τίς ἀγνοεῖ τὰς φρικώδεις τοῦ δράματος περιπετείας, τὴν μανιώδη τοῦ Ὀθέλλου ζηλοτυπίαν, τὴν καταχθόνιον τοῦ Ἰάγου πανουργίαν καὶ τῆς ταλαιπώρου Δεσδεμόνης τὴν κακοδαιμονίαν καὶ καταστροφήν; Πάσας ταύτας τὰς διαφόρους περιπετείας ἐμελούργησεν ὁ Βέρδης μετὰ θαυμαστῆς εὐτεχνίας, ἥτις ἑκασταχοῦ αἴρεται εἰς θεσπέσιον ὕψος, ἐμπνέουσα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἀμίμητον γοητείαν καὶ μυστηριώδη κατάπληξιν. Ἐν τῷ «Ὀθέλλῳ» συγκεφαλαιοῦται, ὡς λέγει ἰταλική τις ἐφημερίς, ὅλη τοῦ Βέρδη ἡ μουσικὴ τέχνη· καὶ ἴσως μὲν εἶνε ὑπερβολικὸν τὸ λεγόμενον, ὅτι ὁ «Ὀθέλλος» ἠμαύρωσε πάντα τοῦ Βέρδη τὰ προγενέστερα μελοδράματα, ἀλλὰ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ μέγας μελοποιὸς ἐδείχθη καὶ νῦν ἀντάξιος ἧς ἀπολαύει ἀναμφισβητήτου φήμης, ὡς πρύτανις τῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις μουσουργῶν.

— Αἱ ἀμερικανικαὶ ἐφημερίδες ἀγγέλλουσιν ὅτι ὁ ἐν Φιλαδελφείᾳ πλουσιώτατος βιομήχανος καὶ ἐρασιτέχνης Τζὼν Wanamaker ἠγόρασε τὸν πίνακα τοῦ Οὔγγρου ζωγράφου Munkacsy, τὸν παριστῶντα τὸν *Ἰησοῦν Χριστὸν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου* ἀντὶ 120,000 δολλαρίων, ἤτοι 600,000 φρ. Ἡ τιμὴ αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα εἰς ἣν ποτὲ ἐπωλήθη εἰκὼν νεωτέρου καλλιτέχνου. Ὁ Ἀμερικανὸς ἐρασιτέχνης θὰ παρασκευάσῃ ἐν τῇ πινακοθήκῃ αὐτοῦ ἰδιαιτέραν αἴθουσαν ὅπως ἐκθέσῃ τὸ ἔργον τοῦ Εὐρωπαίου ἀριστοτέχνου. Αἱ ἐκθέσεις τῆς ἐν λόγῳ εἰκόνος τοῦ Munkacsy ἐν Εὐρώπῃ ἀπέφερον ὑπὲρ τὸ ἓν ἑκατομμύριον, πιστεύεται δὲ ὅτι καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἡ ἐν Ἀμερικῇ ἐπιτυχία αὐτῆς ἔσται κατὰ πολὺ ὑπερτέρα.

— Ἐν Παρισίοις ἀπεβίωσεν ὁ διάσημος φυσιολόγος Ἰούλιος Béclard, ὅστις διετέλεσεν καθηγητὴς τῆς φυσιολογίας αὐτόθι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1872. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1873 ἦτο διαρκὴς γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας τῆς ἰατρικῆς.

— Ὁ διάδοχος τῆς Σουηδίας καὶ ἡ κυρία του θὰ λάβωσι προσεχῶς μέρος εἰς παράστασίν τινα θεατρικὴν ἐν Στοκχόλμῃ ὡς ὑποκριταί, χάριν εὐεργετικοῦ σκοποῦ. Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν παράστασιν ταύτην ἀνεξαρτήτως τῆς αὐτοπροαιρέτου ἑκάστου δωρεᾶς ὡρίσθη εἰς 10 τάλληρα.

— Ἐσχάτως ἔν τινι δημοπρασίᾳ ἐν Κολωνίᾳ ἐπωλήθη ἡ λατινικὴ πρωτότυπος ἔκδοσις τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κολόμβου (1493) ἀντὶ 6,600 μαρκῶν. Τὸ βιβλίον τοῦτο συνιστάμενον ἐξ 4 μόνον φύλλων εἶνε τὸ ἀκριβώτατον τῶν μέχρι τοῦδε πωληθέντων σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον των βιβλίων, καθόσον ἕκαστον αὐτοῦ φύλλον στοιχίζει 1650 μάρκας, ἕκαστος δὲ στίχος 25 μάρκας.

— Ἐν Βελγίῳ, τῇ προτάσει τῆς Βουλῆς, ἐζήτησεν ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν παρὰ τριῶν Βέλγων ἰατρῶν μετερχομένων τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο ἐν Παρισίοις νὰ ἐρευνήσωσιν ἐπιστημονικῶς τὰ τοῦ ἐμβολισμοῦ τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης κατὰ Pasteur καὶ ν' ἀποφανθῶσι ἂν νομίζωσι καλὸν νὰ ἱδρυθῇ ὅμοιον θεραπευτήριον καὶ ἐν Βελγίῳ. Ἡ ἔκθεσις τῶν ἰατρῶν τούτων εἶνε ἐναντία τῆς ἱδρύσεως τοιούτου καταστήματος, οὔτε θεωρεῖ δὲ τὴν μέθοδον τοῦ Pasteur ἐπιστημονικῶς βεβαιωμένην καὶ δεδοκιμασμένην.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Joseph Garnier *Οἰκονομολογικὸν ἐγχειρίδιον*, μεταφρασθὲν ὑπὸ Χρ. Ἀθ. Ζάππα, διδάκτορος τῆς νομικῆς. Βουκουρέστιον. 1887. Εἰς 8ον. σελ. 670.

Δὲν εἶνε τοῦ παρόντος ἡ ἐξακρίβωσις τῶν αἰτίων, ἀλλὰ τὸ γεγονὸς εἶνε πρόδηλον, ὅτι ἡ φιλολογία ἡμῶν καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς πολιτειακῆς ἐπιστήμης οὐδαμῶς συνεβάδισε πρὸς τὴν ζωηρὰν δρᾶσιν τῆς πολιτικῆς ἐν τῇ πράξει, οὐδ' ἐπωφελήθη τοῦ εὐρυτάτου σταδίου, ὅπερ διήνοιγεν αὐτῇ πολίτευμα φιλελεύθερον καὶ κοινωνία αὐτοκυβερνωμένη. Στερούμεθα καὶ συγγραφῶν σπουδαίων, ἀντικατοπτριζουσῶν τὴν σύγχρονον πρόοδον ἐν ταῖς πολιτειακαῖς θεωρίαις καὶ κατηχητικῶν βιβλίων διὰ τὸν πολὺν λαὸν τὸν ἑκάστοτε καλούμενον ἵνα ἀποφανθῇ περὶ τῶν ὑπάτων ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν ζητημάτων τῆς πολιτείας.

Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς δὲ χρόνοις τὰ σπουδαιότατα καὶ πρακτικωτέρας σημασίας ζητήματα ἐξ ὅλων κατέστησαν ἀναμφιρρήστως τὰ *οἰκονομολογικά*. Ρεῦμα κοινωνικῆς αναμορφώσεως τὸ μέν, θίγουσης εἰς τὰ καίρια τοὺς οἰκονομικοὺς ὅρους τῆς ὑφισταμένης κοινωνίας, τὸ δέ, ἀφύπνισις ἐν ἁπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, προκαλοῦσα τερατείας δαπάνας εἰς μὴ παραγωγικὰ ἔργα, ἀνεβίβασαν τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα εἰς τὴν πρωτεύουσαν θέσιν. Πολὺ δὲ πρὶν κροτήσῃ τὸ πυροβόλον καὶ καταστῇ ἀνάστατος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, διεξάγεται πάλη ζωηρὰ καὶ ἐπίμονος ἐν τῷ οἰκονομικῷ πεδίῳ, οὐχὶ δὲ τοῖς ἡττημένοις ἐν εἰρήνῃ!

Οἵας σημασίας εἶνε καὶ διὰ τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν μέλλον τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα καὶ εἰς τίνα δυσπραγίαν περιήγαγεν ἡμᾶς ἡ ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς ἀφροσύνη καὶ ἡ ἐξ ἀμαθείας ἐπιπολαιότης, εἶνε ζήτημα ὅπερ ἤθελε μᾶς παρασύρῃ μακρὰν τῆς συνοπτικῆς ἐρεύνης «τοῦ Οἰκονομολογικοῦ Ἐγχειριδίου». Τὰ εἰρημένα ἐν τούτοις ἀρκοῦσιν εἰς ἐκτίμησιν τῆς ἐπιτυχοῦς ἐκλογῆς τοῦ κ. Ζάππα, ὅστις ἐγνώρισεν, ἀντλῶν ἐν τῇ πλουσίᾳ γαλλικῇ φιλολογίᾳ, νὰ ἀνασύρῃ πρὸς πλουτισμὸν τῆς ἑλληνικῆς τὸ προσφορώτατον εἰς τὰς ἀνάγκας ἡμῶν. Καὶ οὐδεὶς μὲν δικαιοῦται, προκειμένου περὶ οἰκονομολογικῶν συγγραφῶν, νὰ λησμονήσῃ τὸ πολύτιμον κτῆμα τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης ὅπερ ἡ γλαφυρὰ τοῦ κ. Σούτσου γραφὶς ἐξεπόνησεν· ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἐπίδρασις τούτου πολὺ μείζων θὰ ἦτο, ἐὰν παρηκολουθεῖτο καὶ ὑπ' ἄλλων, ἔστω καὶ ἐλάσσονος ἀξίας, ἔργων, διότι τὴν κοινὴν συνείδησιν μορφόνει

Digitized by Google

ἰδίως καὶ προβιβάζει ἡ πολλαπλῆ τοῦ θέματος ἀνάπτυξις καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἰδεῶν παραγόμενος ἀγών.

Ἡ συγγραφὴ τοῦ Garnier δὲν ἀξιοῖ βεβαίως νὰ ἀνοίξῃ νέους ὁρίζοντας εἰς τὴν ἐπιστήμην, οὐδ' εἶνε προωρισμένη ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς εἰδικῶς τὴν ἐπιστήμην ταύτην θεραπεύοντας· ἀλλ' ἔχει σαφῆ τὴν γλῶσσαν, ἀνεπιτήδευτον τὴν ἔκφρασιν, εὐμέθοδον δὲ τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης καὶ διὰ τοῦτο ἀποβαίνει ἔτι χρησιμωτέρα εἰς ἡμᾶς. Ἠδύνατο ἴσως, ὡς καὶ ὁ μεταφραστὴς αὐτὸς ἐν τῷ προλόγῳ του ἀνομολογεῖ, νὰ γείνῃ καὶ καταλληλοτέρα ἐκλογή, νὰ ἐξελληνισθῇ δὲ νεώτερόν τι τὰς ἰδέας ἔργον καὶ συνοπτικώτερον ἐν τῷ συνόλῳ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο,ὑγιὲς ὂν τὴν βάσιν, εἶνε λίαν εὐπρόσδεκτον καὶ εἰλικρινῶς εὐχόμεθα ἵνα γενικευθῇ ὡς οἷόν τε εὐρύτερον ἡ μελέτη αὐτοῦ.

Τὸ κύριον μέρος τοῦ «Οἰκονομολογικοῦ Ἐγχειριδίου» ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν 338 πρώτων σελίδων ἐν αἷς εἰς τρία κεφάλαια πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς τὴν δημοσιονομικὴν ὕλην, ἤτοι περὶ τοῦ φόρου, περὶ τῶν δανείων καὶ περὶ τῶν δαπανῶν καὶ μεταρρυθμίσεων. Τὸ δεύτερον μέρος περιλαμβάνει «σημειώσεις καὶ ὑπομνήματα στρατιωτικά, ἱστορικὰ καὶ στατιστικὰ» εἰς ἀνεξάρτητα ἀλλήλων εἰδικὰ ἄρθρα, εἴτε τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ εἴτε ἄλλων διασήμων, χρησιμεύοντα δὲ εἰς πληρεστέραν κατανόησιν τῶν πρόσθεν συστηματικῶς ἀλλὰ συνοπτικῶς ἐκτεθέντων. Καθ' ὅλον δὲ τὸν τόμον ὑπάρχουσι ἐγκατεσπαρμέναι ὑποσημειώσεις τοῦ μεταφραστοῦ, χρήσιμοι τῷ ἕλληνι ἀναγνώστῃ.

Ἀνομολογοῦντες τὴν μεγάλην χρησιμότητα τῆς συγγραφῆς καὶ τὸ ἐπιτυχὲς τῆς μεταφράσεως, εὐελπιστοῦμεν ὅτι ἡ ὑποδοχὴ τοῦ βιβλίου ἔσται τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν φιλόπατριν μεταφραστὴν εἰς μεταγλώττισιν καὶ τοῦ ἑτέρου τόμου τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως «τοῦ Ἐγχειριδίου τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας», δι' οὗ συμπληροῦται τὸ ὅλον ἔργον.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 13 Φεβρουαρίου.

Ἐν τῇ Βουλῇ ἐξακολουθοῦσιν αἱ ἐν τοῖς τμήμασι προεξελέγξεις τῶν ἐκλογῶν, αἵτινες πιθανῶς θέλουσι περατωθῇ μέχρι τέλους τῆς ἑβδομάδος. Ἀπὸ τῆς προσεχοῦς δ' ἑβδομάδος ἴσως θέλει ἀρχίσει ἡ οριστικὴ ἐξέλεγξις ἐν αὐτῇ τῇ Βουλῇ.

— Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος τὴν ἐξ 100,000 φράγκων δωρεὰν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁμογενοῦς κ. Ἀβέρωφ διέθηκεν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως κτιρίου τῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων ἐν Ἀθήναις, ἀφοῦ δ' ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασίν του ταύτην εἰς τὸν κ. Ἀβέρωφ, ὁ μεγαλόδωρος ὁμογενὴς ἐδήλωσεν, ὅτι ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου διατίθησι καὶ αὐτὸς 600,000 φράγκων. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν,κατόπιν τούτων, κατήρτισεν ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ συνταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ καὶ διοικητοῦ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων κ. Θ. Μάνου ὡς προέδρου, καὶ τοῦ ταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ κ. Ν. Πουρναρᾶ, τῶν ταγματαρχῶν τοῦ μηχανικοῦ κ. κ. Λυκούδη καὶ Τσαμαδοῦ καὶ τοῦ ἰατροῦ κ. Σ. Μυκωνίου ὡς μελῶν, ὅπως ἐξεύρῃ τὸν κατάλληλον χῶρον πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ καταστήματος. Ἡ ἐπιτροπὴ συνῆλθε προχθὲς πρὸς τοῦτο. Κρίνουσα δὲ καταλληλότερον τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεος,ἀπεφάσισε νὰ προτείνῃ τὸ ἐν λόγῳ μέρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν.

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος τὸ σύνταγμα τοῦ μηχανικοῦ ἤρξατο τῶν εἰδικῶν αὐτοῦ ἀσκήσεων ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεος εἰς θέσιν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγείου ὁρισθεῖσαν, καὶ ἥτις διηρέθη καταλλήλως χάριν τῶν ἀσκήσεων. Οἱ δέκα λόχοι τοῦ Συντάγματος θὰ ἀσκηθῶσι κατὰ τὴν ἑπομένην σειράν: α) Οἱ πρῶτοι λόχοι τῶν ταγμάτων εἰς τὴν κατασκευὴν γεφυρῶν· β) οἱ δεύτεροι καὶ τρίτοι λόχοι εἰς ἔργα σκαπευτικῆς, καὶ ἐκ τούτων οἱ δεύτεροι μὲν εἰς τὴν πρακτικὴν ἄσκησιν τῆς χαρακωτικῆς, οἱ δὲ τρίτοι εἰς ἔργα διωρυγμάτων πολιορκίας· γ) οἱ τέταρτοι λόχοι εἰς τὴν κατασκευὴν ὑπονόμων καὶ ἰδίως εἰς τὸν τρόπον τῆς μεταδόσεως τοῦ πυρὸς καὶ δ') οἱ πέμπτοι λόχοι εἰς τὰ ἔργα τὰ κατασκευαζόμενα πρὸς ἐγκατάστασιν στρατοῦ ἐν ἐκστρατείᾳ καὶ ἰδίως εἰς τὴν κατασκευὴν καλυβῶν.

— Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀτμοπλοϊκὴ Ἑταιρία διέταξε τὰ πρακτορεῖα αὐτῆς νὰ χορηγήσωσιν εἰς τοὺς ἰατρούς, τοὺς προσκεκλημένους εἰς τὸ ἐνταῦθα συγκροτηθησόμενον συνέδριον κατὰ τὴν 22 Μαρτίου, καὶ τὰς κυρίας αὐτῶν τὰ διὰ Πειραιᾶ εἰσιτήρια μετ' ἐπανόδου ἐπὶ ἐκπτώσει 50 % δέκα ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ συνεδρίου.

— Κατὰ τὴν «Πρόνοιαν» Πειραιῶς συνέστη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κκ. Μιλ. Κανάρη, ὑποναυάρχου καὶ ἐπιθεωρητοῦ τοῦ στόλου, Κ. Σαχτούρη ἀντιπλοιάρχου ὡς ἀρχιεπιστολέως, Ν. Λιούδη, ὑποφροντιστοῦ καὶ Δημ. Ἀργυροπούλου, ὑποπλοιάρχου, ὡς ὑπασπιστοῦ τοῦ ὑποναυάρχου, ἥτις ἐνετάλη νὰ ἐνεργήσῃ γενικὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ στόλου, νὰ συντάξῃ λεπτομερῆ ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως αὐτοῦ καὶ προτείνῃ τὰ πρὸς βελτίωσιν αὐτοῦ μέτρα. Ἡ ἐπιτροπὴ ἄρξεται τῶν ἐργασιῶν της τὴν πρώτην ἑβδομάδα τῆς Τεσσαρακοστῆς διὰ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῆς ὑπὸ τὸν μοίραρχον κ. Δημ. Λάσκαρην μοίρας τῶν γυμνασίων.

— Αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τοῦ Κράτους κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Ἰανουάριον ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 2,237,916, 85, αἱ δὲ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς 1,332,438,13, ἤτοι αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τοῦ Ἰανουαρίου ὑπερέβαλον τὰς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρελθόντος ἔτους κατὰ δραχμὰς 905,478,72. Ἐν ταῖς εἰσπράξεσι δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ τῶν ὑποτελωνείων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Κ. Πύργον. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα βιβλία. Ἐνεγράφη καὶ ὁ κ. Ν. Β.—Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν λίαν εὐμενῆ ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Π. Μ. Χίον. Τὴν εὐθύνην διὰ τὸ βιβλίον ὑπέχομεν ὄχι ἡμεῖς, ἀλλὰ ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης, ὁ προκηρύσσων οὕτω τὸ ἔργον. Οἱ πίνακες πωλοῦνται χωριστά, ἀλλὰ τοιοῦτοι δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας», ὡς οὐδὲ τὸ περὶ Πινδάρου ἔργον. Διὰ τὸ ποίημα εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς, ἀλλὰ δὲν συμμεριζόμεθα τὴν ὑμετέραν γνώμην ὡς πρὸς τὰ προτόντα τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως.—κ. Γ. Ι. Κ. Τρίκκαλα. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις. Ὡς πρὸς τὸ ἄλλο εὐχαρίστως ἀποδεχόμεθα τὴν ὑμετέραν ἐντολήν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἀγαθὴν ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» προαίρεσιν.—κ. Φ. Κ. Μανσούραν. Τὸ ἐκδοθὲν ἄρτι λεξικὸν Βαρβάτη εἶνε ἑλληνο-γαλλικόν, καὶ τιμᾶται φρ. 12. Ἀντίτυπον δυνάμεθα νὰ σᾶς ἀποστείλωμεν εὐθὺς ὡς παραγγείλητε. —*Φιλομαθεῖ*. Τοὺς περὶ φοίνικος αἰγυπτιακοὺς μύθους ἀφηγεῖται πρῶτος ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ὁ Ἡρόδοτος (Β', 73), ὅστις οὐδὲν λέγει περὶ τῆς ἐκ τῆς τέφρας του ἀναγεννήσεως τοῦ μυθώδους ὄρνιθος. Οἱ περὶ ἀναγεννήσεως μῦθοι τῶν Αἰγυπτίων φέρονται παρὰ μεταγενεστέροις συγγραφεῦσι καὶ δὴ παρὰ Τακίτῳ (Ann. VI, 28), Πλινίῳ,Ὀβιδίῳ, Φιλοστράτῳ, Λουκιανῷ καὶ τῷ βυζαντίῳ Τζέτζῃ. Πάντας δὲ τοὺς περὶ φοίνικος μύθους συνέλεξεν ὁ πατὴρ τῆς ἐκκλησίας Λακτάντιος,ἐν ἰδίᾳ πραγματείᾳ Phoenix). Κατὰ τοὺς νεωτέρους μυθολόγους ὁ φοῖνιξ (ἐν αἰγυπτιακῇ γλώσσῃ *Bennu*) εἶνε σύμβολον τῆς δύσεως καὶ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καὶ προσέτι τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Τὸ σύμβολον τοῦ φοίνικος καὶ τῆς δάφνης ἐν τοῖς χρυσοῖς, ἀργυροῖς καὶ χαλκίνοις νομίσμασι τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας ἐνέκρινεν ἡ ἐν Ἄργει Δ' τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις διὰ τοῦ Ζ' ψηφίσματος αὐτῆς, τῆς 31 Ἰουλίου 1829.—κκ. Κ. Γ.Κ. Γέτσα, Π. Κ. Ἄμφισσαν, Ι. Ν. Λ. Λαμίαν, Μ. Ε. Μάντσεστερ, Θ. Κ. Καβάλλαν, Α. Σ. Norfolk, Ν. Π. Βουκουρέστιον, Χ. Δ. Πορτ-Σαῒτ καὶ Ν. Κ. Σμύρνην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ν. Κ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Α. Θ. Κέρκυραν. Ἐλήφθη ἐγκαίρως.—κ. Ἀδελφ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Ἔχετε δίκαιον. Τὸ λάθος ἦτο τῆς διεκπεραιώσεως ἡμῶν καὶ σᾶς ζητοῦμεν συγγνώμην.—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Χ. Δ. Π. Σμύρνην. Ἀπέθανε τῷ 1880 καὶ ἦτο ὁμώνυμος τῆς Βασιλίσσης ἡμῶν. Ἐτάφη δ' ἐν Τατοΐῳ, εἰς θέσιν μονήρη, ἐπὶ λόφου δασώδους κειμένου ἐντὸς τῆς βασιλικῆς ἐπαύλεως. Τὴν κόνιν τῆς βασιλόπαιδος καλύπτει ἁπλούστατον ἐκ λευκοῦ λίθου μνημεῖον, ἐφ'

Digitized by Google

οὗ ἀναγινώσκει τις: **Ὄλγα** *βασιλοπούλα, γεν: 26 Μαρτίου 1880. Ἀπ. 20 Ὀκτωβρίου 1880. Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.* —κ. Κ. Μ. Κ. Τους ζητηθέντας τόμους καὶ ἐπιστολήν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς.—κκ. Ν. Δ. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν, Γ. Μ. Αἴγιον, Λ. Ι. Δ. Δημιτζάναν. Β. καὶ Δ. Θεσσαλονίκην. Π. Γ. Γενίτσεση. Ἐλήφθησαν. — κ. Ι. Κ. Βῶλον. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Σούτσου ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» μόνον ἡ «Τουρκομάχος Ἑλλάς» τιμωμένη δραχ. 1 καὶ τὰ «Ποιητικὰ Ἀπομνημονεύματα» δραχ. 3.—κ. Μ. Μ. Βουκουρέστιον. Ἀντίτυπον τοῦ «Ναυαγοῦ τῆς Κυνθίας» ἀπεστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὴν σημειουμένην διεύθυνσιν, εἰς ἣν θὰ γίνεται τοῦ λοιποῦ καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου τῆς Κυρίας Ε. Π. — *Φίλῳ Μ.* «Ἡ πολιτική, εἶπεν ὁ Βίσμαρκ, εἶνε ἐπιστήμη ἐξόχως θετική, ἐν ᾗ δὲν πρέπει νὰ δίδωμεν πολλὴν σημασίαν εἰς τοὺς τύπους, τὰς λέξεις καὶ τὰς θεωρίας».—*Ἀγρότῃ*. Εἰδικὸν περὶ ἀμπελουργίας καὶ οἰνοποιίας οὐδὲν γνωρίζομεν. Πραγματεῖαι ὅμως ἀναγόμεναι εἰς τοὺς δύο τούτους κλάδους ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ καλλίστῳ περιοδικῷ τοῦ κ. Π. Γενναδίου «Ἑλληνικὴ Γεωργία».

CORPUS JURIS CIVILIS

Ἐπειδὴ ἡ ἀρξαμένη ἔκδοσις τοῦ **GORPUS JUPIS CIVILIS** μετὰ μεταφράσεως ὑπὸ ΗΛΙΑ ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἀνωτέρας καὶ τῶν ἡμετέρων ἔτι προσδοκιῶν, πολλαχόθεν δ' ἐξεδηλώθη ἡ εὐχὴ περὶ **ἀρτίας** ἐκδόσεως τοῦ ἔργου,

Ἀγγέλλομεν τῷ σεβαστῷ τῆς Ἑλλάδος νομικῷ κοινῷ ὅτι:

1) Τὸ Corpus Juris Civilis ἐκδοθήσεται **ὁλόκληρον**, χωρὶς **οὐδὲν** νὰ παραλειφθῇ τεμάχιον.
2) Τὰ ὀλίγα παραλειφθέντα ἤδη τεμάχια καὶ αἱ Εἰσηγήσεις θὰ ἐκδοθῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τὴν κανονικὴν αὐτῶν τάξιν.
3) Διαρκούσης τῆς ἐκδόσεως τῶν Πανδεκτῶν θέλουσιν ὡσαύτως ἐκδίδοσθαι καὶ τεύχη τῶν **Νεαρῶν** μετὰ **σημειώσεων ἑρμηνευτικῶν** καὶ **περιλήψεως**, ἀντὶ ἁπλῆς μεταφράσεως.
4) Ἀνὰ **18 ἡμέρας** θέλει ἐκδίδοσθαι ἓν τεῦχος ἐκ 3 τυπογραφικῶν φύλλων.
5) Παρακαλοῦνται οἱ κ. Συνδρομηταί, οἱ λαβόντες τὸ α' φυλλάδιον τοῦ C. J. C. ν' ἀποστείλωσιν πρὸς τὰ ἡμέτερα Καταστήματα τὸ ἀντίτιμον τῶν δέκα τευχῶν· εἰ δ' ἄλλως νὰ μᾶς ἐπιστρέψωσι τὸ α' φυλλάδιον.
6) Συνδρομηταὶ θεωροῦνται ὅσοι κατέβαλον ἤδη ἢ θέλουσι καταβάλει εἰς τὰ ἡμέτερα Καταστήματα **δρ. 10**, ἤτοι τὸ ἀντίτιμον **10 τευχῶν**.

Ὁ ἐκδότης

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ.-ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.-ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» δραχ. 2,50. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 2.80.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

13 Φεβρουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	380.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	388.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	459.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	373.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	255.—
» 25 000,000 τῶν 8 » » »	246 —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	185.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	243 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	85.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	484.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	3.995.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	71.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	55.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας . . »	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	93.50
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	308.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	33.—
» 3μην	32 65
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	130 —
» Τραπεζικὸν 3μην	129.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.75
Λίρα ὀθωμανικὴ	29.35

ΑΘΗΝΑΙ

Λεύκωμα, περιέχον 12 φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν σπουδαιοτέρων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, ἤτοι Ἀκροπόλεως, Παρθενῶνος, Ἐρεχθείου, Καρυατίδων, Προπυλαίων, Ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, Θεάτρου τοῦ Βάκχου, Πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ, Στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διός, Θησείου, Μνημείου τοῦ Λυσικράτους, Ναοῦ τοῦ Αἰόλου. Μετὰ κομψοῦ περικαλύμματος.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 5.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5,50.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ

Πρώτου μεγέθους	(32X20 0, μ.)	Δραχ. 6.—
Δευτέρου μεγέθους	(21X14 0, μ.)	» 2,50
Τρίτου μεγέθους	(16X11 0, μ.)	» 1.—

Πωλοῦνται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἀποστέλλονται ἐλεύθεραι ταχυδρ. τέλους.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— **Μετὰ ταχυδρ. 4.50**
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887 — 748.

Digitized by Google

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 530—22 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 582

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΤΟ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡᾼ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΗΡΙΟΝ ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη.

ΣΑΙΞΠΗΡ: Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ, ὑπὸ Μιχ. Ν. Δαμιράλη.

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙᾼ.

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἀρτίως ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τὸ συμπληροῦν τὸν Ζ' τόμον τῆς «Ἐφημερίδος τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν,» (The Journal of Hellenic Studies) ἣν ἐκδίδει ἡ ἐν Λονδίνῳ ἑταιρία πρὸς προαγωγὴν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν. Τὸ τεῦχος τοῦτο περιέχει τὰς ἑπομένας πραγματείας: 1) Περὶ τινος χαλκοῦ ποδὸς ἐν Ἰταλίᾳ εὑρεθέντος, ὑπὸ E. J. Poynter. 2) Περὶ ἀπεικονίσεων τῆς κρίσεως τοῦ Πάριδος, ὑπὸ Jane E. Harrison. 3) Περὶ τοῦ παλαιοτάτου Ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου, ὑπὸ Ernest A. Gardner. 4) Σημειώσεις περὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς τοῦ κ. Καρόλου Νίκολσον, ὑπὸ Charles Waldstein. 5) Περὶ τῶν Περγαμηνῶν γλυπτικῶν ἔργων καὶ τῆς ῥοπῆς ἣν ἔσχον ταῦτα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν τέχνην, ὑπὸ L. R. Farnell. 6) Νίκη βουθυτοῦσα, ὑπὸ Cecil Smith. 7) Περὶ Γαΐου Ἰουλίου Θεοπόμπου τοῦ Κνιδίου, ὑπὸ Gustav Hirschfeld. 8) Περὶ τῆς κατὰ ῥαψῳδίας διαιρέσεως τῆς Ἰλιάδος, ὑπὸ F. B. Jevons. 9) Περὶ τῶν Λομβαρδῶν καὶ Ἐνετῶν ἐν Ἐνετίᾳ (1205-1303), ὑπὸ John B. Bury. 10) Βυζάντιος μεταρρυθμιστής, ὑπὸ H. F. Tozer.

Τοῦ λοιποῦ ἡ «Ἐφημερὶς τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν» θὰ ἐκδίδεται δὶς τοῦ ἔτους, εἰς δ σχῆμα ἐξεδίδοντο μέχρι τοῦδε οἱ πίνακες, ὅπως καθιστᾶται δυνατὴ ἡ συστάχωσις τούτων μετὰ τοῦ κειμένου. Θὰ προστεθῇ δ' εἰς αὐτὴν καὶ παράρτημα περιέχον: 1) Ἔκθεσιν περὶ ἀνασκαφῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων ἐν ἑλληνικαῖς χώραις. 2) Περίληψιν τῶν περιεχομένων ἐν τῷ περιοδικῷ τύπῳ ἄρθρων, τῶν αναγομένων εἰς θέματα τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. 3) Συντόμους βιβλιογραφίας βιβλίων πραγματευομένων περὶ ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας, περὶ ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἀρχαιοτήτων καὶ 4) Πληροφορίας περὶ τῶν ἀγγλικῶν μουσείων.

— Ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει «Revue de droit international et de Legislation comparée» τῶν Βρυξελλῶν (Ἀρ. 4, 5 καὶ 6 τοῦ ἔτους 1886) ἐδημοσιεύθη σειρὰ ἄρθρων ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ νομομαθοῦς κ. Rolin Jaequemyus, πρώην ὑπουργοῦ, περὶ τῶν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη ἐν Ἀνατολῇ διαδραματισθέντων. Ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Le conflit grécoturc, ἐξετάζονται λεπτομερῶς, καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ διεθνοῦς δικαίου, τὰ ἐπεισόδια πάντα τῶν μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς Φιλιππουπόλεως συμβάντων ἐν Ἑλλάδι. Τὴν ἀξίαν μελέτης πραγματείαν ταύτην συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους συνδρομητάς.

— Ὁ διάσημος ἐρευνητὴς τῆς Ἀφρικῆς Στάνλεϋ πρὸ τῆς ἀποδημίας του ἐκ Λονδίνου συνεβλήθη μετά τινος τῶν Ἄγγλων ἐκδοτῶν νὰ παραδώσῃ αὐτῷ πρὸς ἔκδοσιν μετὰ τὴν ἐξ Ἀφρικῆς ἐπάνοδόν του βιβλίον περιγράφον τὰ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτοῦ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἐμὶν πασσᾶ. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως ἐπώλησεν ἀντὶ δεκακισχιλίων λιρῶν στερλινῶν.

— Ὁ *Ὀθέλλος* τοῦ Βέρδη θὰ διδαχθῇ λίαν προσεχῶς καὶ ἐν τῷ ἐν Παρισίοις μεγάλῳ θεάτρῳ τοῦ μελοδράματος.— Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως τῆς μουσικῆς τοῦ *Ὀθέλλου* ἠγόρασεν ἀπὸ τὸν μελοποιὸν ὁ ἐν Μεδιολάνοις ἐκδότης Ricordi ἀντὶ 200,000 δραχμῶν.

— Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους θὰ συνέλθῃ ἐν Μεδιολάνοις ἡ πρώτη διεθνὴς σύνοδος τῶν συνηγορούντων ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν. Ἐπιτροπεία, συγκροτουμένη ἐξ ἐπιφανῶν ἐπιστημόνων, συνέταξε τὸ πρόγραμμα τῆς συνόδου καὶ θὰ προσκαλέσῃ νὰ συμμετάσχωσι ταύτης πέμπουσαι ἀντιπροσώπους αἱ κυβερνήσεις, αἱ κοινότητες, τὰ Πανεπιστήμια καὶ οἱ ἐπιστημονικοὶ σύλλογοι. Κύριον ἔργον τῆς συνόδου ἔσται ἡ συζήτησις τοῦ θέματος περὶ τῆς ἐκ τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν ὠφελείας, ὑπὸ ὑγιεινὴν μάλιστα ἔποψιν. Συγχρόνως γενήσεται καὶ διεθνὴς ἔκθεσις ἀντικειμένων ἀναγομένων εἰς τὰ τῆς κηδείας καὶ τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν.

— Ἐν τῷ τεύχει τοῦ Φεβρουαρίου τῆς *Ἐφημερίδος τοῦ ῥωσσικοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως* ἐδημοσιεύθη τὸ Α' μέρος μακρᾶς μελέτης τοῦ Β. Β. Λατισέβ περὶ τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ ἀρχαίας ἑλληνικῆς πόλεως Ὀλβίας, ἧς, ὡς προηγουμένως ἐγράψαμεν, εὑρέθησαν ἐσχάτως λείψανά τινα. Ἡ πόλις αὕτη, κειμένη ἐπὶ ταῖς συμβολαῖς τῶν ποταμῶν Ὑπάνιος καὶ Βορυσθένους, ἦτο ἀποικία τῶν Μιλησίων, ἐκαλεῖτο δ' ὑπὸ μὲν τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων Βορυσθενίς, ὑπὸ δὲ τῶν κατοίκων Ὀλβία.

— Κατὰ τὴν προπαρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐγένετο ἐπισήμως δεκτὸς ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ὁ Edouard Hervé, διευθυντὴς καὶ ἰδιοκτήτης τῆς βασιλόφρονος ἐφημερίδος *Ἡλίου*, διαδεχόμενος ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τὸν ἀποθανόντα δοῦκα τοῦ Noailles. Εἰς τὸν Ἑρβέ, εὐγλώττως ἐξεικονίσαντα τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐκλιπόντος προκατόχου του, ἀπήντησεν ὁ Maxime du Camp, πολλὰ παρενείρας περὶ τύπου. Ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ παρεδρεύουσι πολλοὶ λόγιοι, οἵτινες κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ σταδίου των ὑπῆρξαν δημοσιογράφοι, ἀλλ' ὁ Ἑρβὲ εἶνε ὁ πρῶτος ἐν ἐνεργείᾳ δημοσιογράφος καὶ διευθυντὴς ἐφημερίδος πολιτικῆς, ὅστις λαμβάνει θέσιν μεταξὺ τῶν τεσσαράκοντα *ἀθανάτων*. Προσεχῶς ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ γενήσεται ἡ ἐπίσημος δεξίωσις τοῦ ποιητοῦ Λεκὸντ-Δελίλ, διαδεχομένου τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ. Εἰς τὸν νέον ἀκαδημαϊκὸν θὰ ἀπαντήσῃ ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς υἱός.

— Ἐν φυλλαδίῳ ἐξ 21 σελίδων ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Βίσμαρκ καὶ Γαριβάλδης» ὁ στρατηγὸς Τὺρ ἐδημοσίευσε δύο διπλωματικὰ ἔγγραφα, ἀνέκδοτα μέχρι τοῦδε. Τὸ πρῶτον ἔγγραφον εἶνε αὐτόγραφον ὑπόμνημα τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, χρονολογούμενον ἀπὸ τῆς 2 Ἰουνίου 1857, καὶ πραγματευόμενον περὶ τῶν σχέσεων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πρωσσίας· τὸ δεύτερον δὲ εἶνε ὑπόμνημα, ὅπερ ὁ Γαριβάλδης ἀπηύθυνε τῷ 1860 πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς κυβερνήσεις καὶ φέρει τίτλον «Περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς Εὐρώπης καὶ ὁποία ἠδύνατο νὰ εἶνε πρὸς τὸ συμφέρον τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν λαῶν».

Κατά τινα πραγματείαν, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ περὶ τῶν κατὰ τὰ γυμνάσια, ἐν τοῖς σερβικοῖς γυμνασίοις οὐδαμῶς διδάσκεται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ δὲ λατινικὴ μόνον ἐν ταῖς τρισὶν αὐτῶν ἀνωτέραις τάξεσιν ἀνὰ τέσσαρας ὥρας καθ' ἑβδομάδα. Μετὰ πολλοῦ δ' ἀπ' ἐναντίας ζήλου διδάσκονται αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ἐν αἷς ἡ βιολογία, ἀνθρωπολογία, ὑγιεινὴ καὶ ἀνθρωπολογία. Ἰδιάζουσα δὲ προσπάθεια καταβάλλεται περὶ τὴν ἐκμάθησιν τῆς γερμανικῆς, ἥτις διδάσκεται ἐπὶ πολλὰς καθ' ἑβδομάδα ὥρας ἐν ἁπάσαις ταῖς τάξεσιν. Πολλὴ δὲ προσοχὴ καταβάλλεται καὶ περὶ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις.

— Ὁ Τοῦρκος ναύαρχος Μεχμὲδ πασᾶς, ὅστις ὡς ἄλλοι

Digitized by Google

ὀθωμανοὶ ναυτικοὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐξέδωκε τουρκιστὶ συγγραφὴν μετ' εἰκόνων περὶ τῆς ναυτικῆς τακτικῆς, ἥτις εἶνε τὸ πρῶτον ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ δημοσιευόμενον τοιοῦτον βιβλίον.

— Ἐν Santa Croce τῆς Φλωρεντίας ἱδρυθήσεται μνημεῖον τοῦ ποιητοῦ Φοσκόλου. Ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος συνεισέφερε πρὸς τοῦτο πρῶτος 5,000 φράγκων.

Τὴν 22 Μαρτίου, ὡς γνωστόν, ἡ ἐνταῦθα Ἰατρικὴ Ἑταιρεία θὰ ἑορτάσῃ τὴν πεντηκοστὴν ἐπέτειον ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς, δι' ἰατρικοῦ συνεδρίου ἐκ τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος Ἑλλήνων ἰατρῶν, συγκροτηθησομένου ἐν τῇ Σιναίᾳ Ἀκαδημίᾳ. Τὸ συνέδριον θὰ συνέλθῃ δίς. Τὴν πρώτην ἡμέραν τὰ μέλη αὐτοῦ θὰ συνέλθωσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀκαδημίας, καταλλήλως διεσκευασμένῃ, πρὸς ἀμοιβαίαν γνωριμίαν. Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας καθηγητὴς κ. Ἀναγνωστάκης θὰ ἀπαγγείλῃ λόγον περὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς πεπραγμένων κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πεντηκονταετοῦς βίου της, μεθ' ὃ τὰ μέλη θὰ ποιήσωσι διαφόρους ἐπιστημονικὰς ἀνακοινώσεις. Τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ἡ Ἑταιρία θὰ παραθέσῃ, πρὸς τιμὴν τῶν ἰατρῶν, γεῦμα ἐπίσημον.

—Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ Ἀχιλλεὺς Γεωργαντᾶς, ἐκ τῶν ἀρίστων ἰατρῶν καὶ διακεκριμένος καθηγητὴς τῆς ἰατροδικαστικῆς ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ. Εὐδοκίμως ἐπί τινα χρόνον διδάξας ὡς ὑφηγητὴς ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ σπουδαιοτάτου μαθήματος, προήχθη εἰς καθηγητήν, δικαίως δὲ ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπὸ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν μαθητῶν ὡς εἷς ἐκ τῶν διαπρεπῶν διδασκάλων τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης. Ὁ Γεωργαντᾶς διεκρίθη καὶ ὡς συγγραφεὺς σπουδαίων ἰατρικῶν πονημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τὴν *Ἰατροδικαστικήν*, ἣν πρό τινος χρόνου ἐδημοσίευσεν. Ὑπῆρξεν ἐπίσης διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα ἐκδιδομένου ἰατρικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος «Γαληνοῦ». Ὁ θάνατος τοῦ Ἀχιλλέως Γεωργαντᾶ καταλείπει ἐπαισθητὸν κενὸν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης παρ' ἡμῖν.

— Ὡς ἀνήγγειλε τὸ πρῶτον ὁ παρισινὸς *Χρόνος*, ὑπεγράφη μεταξὺ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας κ. Μονθολὼν σύμβασις, δι' ἧς παραχωρεῖται εἰς τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Δελφοῖς. Δὲν εἶνε ὅμως ἀκριβές, ὅτι οἱ ὅροι τῆς συμβάσεως εἶνε οἱ αὐτοὶ καὶ οἱ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν, ἃς ἐνήργησαν ἐν Ὀλυμπίᾳ οἱ Γερμανοί. Διὰ τῆς πρὸς τοὺς Γάλλους συμβάσεως, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐπιφυλάσσει ὑπὲρ ἑαυτῆς πολλῷ πλείονα δικαιώματα, ἢ διὰ τῆς πρὸς τοὺς Γερμανούς. Κυρίως τὰ δικαιώματα τῆς μελλούσης νὰ ἐνεργήσῃ τὰς ἀνασκαφὰς κυβερνήσεως εἶνε νὰ λαμβάνῃ ἀποτυπώματα τῶν ἀνακαλυπτομένων ἔργων καὶ νὰ δημοσιεύῃ πρώτη ταῦτα. Ἡ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν σύμβασις ὑποβληθήσεται εἰς τὴν κύρωσιν τῆς Βουλῆς.

— Ἐν ταῖς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ βορειοδυτικῶς τοῦ Ἐρεχθείου γινομέναις ἀνασκαφαῖς ἀνευρίσκονται καθ' ἑκάστην τεμάχια ἀγγείων, τοῦ καλουμένου μυκηναίου τρόπου ἐργασίας, ἀνεκαλύφθησαν δὲ καὶ τὰ θεμέλια διαφόρων οἰκημάτων κατεσκευασμένα καθ' ὃν τρόπον τὰ ἐν Μυκήναις καὶ Τίρυνθι. Τὰ εὑρήματα ταῦτα εἶνε σπουδαιότατα διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τοπογραφίαν τῆς Ἀκροπόλεως, διότι εἶνε λείψανα τῆς πελασγικῆς λεγομένης ἐποχῆς, ἐκείνης τῆς ἐποχῆς τοῦτ' ἔστιν, καθ' ἣν ἡ Ἀκρόπολις δὲν ἦτο τόπος ἱερός, ἀλλ' ἐχρησίμευεν ἁπλῶς πρὸς κατοικίαν ἀνθρώπων.

— Ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας διὰ τὸ ἔτος 1887 ἀνεγράφη πίστωσις πρὸς ἔκδοσιν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἐφημερίδος, ἐν ᾗ θὰ δημοσιεύωνται ἀποκλειστικῶς οἱ νόμοι, τὰ διατάγματα αἱ ἐγκύκλιοι καὶ αἱ μεταβολαὶ αἱ ἀφορῶσαι τὴν κατωτέραν ἐκπαίδευσιν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ αἱ ἐκθέσεις τῶν ἀγωνοδίκων ἐπιτροπῶν ἐπὶ τοῦ διαγωνισμοῦ τῶν διδακτικῶν βιβλίων. Τὸ μέτρον τῆς ἐκδόσεως ἰδιαιτέρας ἐφημερίδος ἐλήφθη, διότι δύσκολον εἶνε νὰ λαμβάνωσι πάντες οἱ διδάσκαλοι τὸ φύλλον «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως», ἐν ᾗ δημοσιεύονται αὗται.

— Ὡς ἐγράφομεν, ἡ ἐνταῦθα Ἀμερικανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Σικυῶνι. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἄρχονται ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Μαρτίου, σκοπεῖται δὲ δι' αὐτῶν ἡ ἀνακάλυψις τοῦ αὐτόθι ὑπάρχοντος θεάτρου καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Διονύσου.

— Ὁ ἐν Καβάλλᾳ ἰατρὸς κ. Σ. Μεριζίδης ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν ἔργου αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Οἱ Φίλιπποι ὑπὸ τὰ ἐρείπια». Τὸ βιβλίον εἰς τρία μέρη διῃρημένον, θέλει περιέχει εἰς μὲν τὸ Α' μέρος τὴν ἑλληνικὴν ἢ Μακεδονικὴν ἐποχὴν τῶν Φιλίππων καὶ ἐν τῷ τέλει ἰδιαίτερον ἐκτεταμένον κεφάλαιον, πραγματευόμενον ἰδίως περὶ τῆς γείτονος Νεαπόλεως, τῆς μετέπειτα Χριστουπόλεως καὶ Καβάλλας, εἰς δὲ τὸ Β' τὴν Ρωμαϊκήν, μετ' ἐκτεταμένης περιγραφῆς τῶν Ρωμαϊκῶν πολέμων καὶ τῆς αὐτοχειρίας τοῦ Βρούτου καὶ Κασσίου καὶ εἰς τὸ Γ' τὴν Βυζαντινὴν ἐποχήν, μεθ' ὅσων ἐπιγραφῶν, ἀνηκουσῶν καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐποχάς, εὗρεν ὁ συγγραφεὺς δι' ἐπιτοπίου πολυετοῦς ἐρεύνης.

— Ἐξεδόθη εἰς φυλλάδιον «Καταστατικὸν τῆς ἑταιρίας τῶν τυπογράφων καὶ βιβλιοδετῶν «Γουτεμβεργίου» καὶ Πρακτικὰ τῆς Μ' (ἐκτάκτου) γενικῆς συνελεύσεως τῆς αὐτῆς Ἑταιρίας.»

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γεωργίου Καντιάνη—Στρατιωτικαὶ Ἀναμνήσεις. *Εἰς μέρη τρία.* Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Γ. Σ. Σταυριανοῦ. 1887. 18ον, σελ. 301.

Ἡ γεωγραφία τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν μετὰ γεωγραφικῶν χαρτῶν καὶ τοπογραφιῶν πρὸ χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων ἀμφοτέρων τῶν φύλων ὑπὸ Π. Γ. Κασίμη, πρωτοβαθμίου διδασκάλου. Ἔκδοσις τρίτη. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ, 63, ὁδὸς Ἑρμοῦ. 1887. 16ον, σελ. 84. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευῇ, 20 Φεβρουαρίου.

Περατωθεισῶν τῶν ἐν τοῖς τμήμασι τῆς Βουλῆς προεξελέγξεων τῶν ἐκλογῶν ὡρίσθη ἵνα ἀπὸ τῆς σήμερον Παρασκευῆς ἀρχίσωσιν αἱ ἐξελέγξεις ὑπ' αὐτῆς τῆς Βουλῆς.

— Τὴν Παρασκευὴν τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἀπεβίωσεν ὁ βουλευτὴς Λακωνίας καὶ συνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ Λεωνίδας Πετροπουλάκης. Ἀνήκων εἰς μίαν τῶν πρώτων τῆς Μάνης οἰκογενειῶν, ἐπεδόθη εἰς τὸν στρατιωτικὸν βίον, ἔνθα διεκρίθη. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης τῷ 1866 μετέβη ὁ Πετροπουλάκης ἐκεῖσε ἀρχηγὸς μεγάλου σώματος Λακώνων καὶ ἐπολέμησε ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἡρωϊκῆς καὶ ἑλληνικωτάτης νήσου, ἐπιδείξας ἔκτακτον ἀνδρείαν, κατὰ δὲ τὰς τελευταίας ἐν τοῖς συνόροις συμπλοκὰς ἐξετέλεσε τὸ καθῆκόν του ὡς ἀληθὴς Ἕλλην ἀξιωματικός. Ἡ ἐπαρχία Γυθείου ἐπανειλημμένως ἀπέστειλε τὸν Πετροπουλάκην ἀντιπρόσωπον αὐτῆς εἰς τὴν Βουλήν, κατὰ δὲ τὰς τελευταίας ἐκλογὰς ὁ νομὸς Λακωνίας ἐξελέξατο τὸν Λεωνίδαν Πετροπουλάκην πρῶτον αὐτοῦ βουλευτήν. Ἡ κηδεία τοῦ ἐνδόξου νεκροῦ ἐγένετο μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐπιβάλλουσα. Τὴν ἐκφορὰν ἠκολούθησαν ὁ πρωθυπουργός, οἱ ὑπουργοί, τὸ προεδρεῖον τῆς βουλῆς, οἱ βουλευταί, καὶ χιλιάδες πολιτῶν. Πλεῖστοι στέφανοι εἶχον κατατεθῆ εἰς τὸν νεκρόν, προηγοῦντο δὲ τῆς κηδείας δύω σημαῖαι ἐφ' ὧν ἦσαν αἱ ἐπιγραφαὶ «Κρήτη-Γαριτζόβαλι». Ἓν σύνταγμα πεζικοῦ ἀπένειμε τὰς στρατιωτικὰς τιμάς, πλεῖστα δὲ καταστήματα τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἑρμοῦ ἦσαν πενθίμως διακεκοσμημένα. Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Πετροπουλάκη ὁ στρατὸς στερεῖται ἑνὸς τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ἀξιωματικῶν.

— Ὡς ἐγράψαμεν, τόπος πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ διαδόχου καὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ κ. Ἀβέρωφ, ὡρίσθη τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεος. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μέρος τοῦτο δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὸ σχέδιον τῆς πόλεως, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διέταξε τὸ ἁρμόδιον τμῆμα τῶν δημοσίων ἔργων, ὅπως καταρτίσῃ διάγραμμα αὐτοῦ καὶ περιλάβῃ ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς πόλεως.

— Πρὸ καιροῦ ἡ σουηδικὴ κυβέρνησις εἶχε ζητήσει παρὰ τῆς ἡμετέρας τὴν ἄδειαν, ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς ἕνα τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πυροβολικοῦ τῆς Σουηδίας νὰ μελετήσῃ τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἡμετέρου πυροβολικοῦ, προσκολλώμενος εἰς

Digitized by Google

ἓν τῶν σωμάτων αὐτοῦ. Ἡ ἄδεια ἐδόθη καὶ πρό τινων ἡμερῶν ἀφίκετο ἐνταῦθα εἰς λοχαγὸς τοῦ σουηδικοῦ πυροβολικοῦ, ὅστις παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν κ. Τρικούπη. Τὸ ὑπουργεῖον διέταξε τὰ δέοντα περὶ τῆς προσκολλήσεως τοῦ ξένου ἀξιωματικοῦ, ἥτις θέλει ἐκτελεσθῇ καθ' ὃν τύπον καὶ αἱ προσκολλήσεις ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ ἡμῶν παρὰ ξένοις στρατοῖς.

— Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ προσεχοῦς Μαρτίου ἐν τῷ πολυγώνῳ τοῦ πυροβολικοῦ ἢ εἰς θέσιν, παρὰ τὸ παλαιὸν Φάληρον, θὰ τελεσθῶσι τὰ μεγάλα γυμνάσια τῆς ἐπὶ σκοπὸν βολῆς τοῦ πυροβολικοῦ, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν πρὸ μηνῶν ἐκδοθεῖσαν ἐγκύκλιον, ἣν ἐγκαίρως τότε ἐδημοσιεύσαμεν. Τὰ γυμνάσια θὰ τελεσθῶσιν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ στρατηγοῦ Βοσσὲρ καὶ τοῦ ἐπιτελείου του. Μετὰ τὸ τέλος τῶν γυμνασίων τούτων θὰ τελεσθῶσι τὰ μεγάλα γυμνάσια τῆς ἐπὶ σκοπὸν βολῆς τῶν πεζικῶν καὶ εὐζωνικῶν σωμάτων.

— Κατὰ τὴν ἐσχάτως δημοσιευθεῖσαν συνοπτικὴν κατάστασιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, αὕτη εἶχε μέχρι τῆς 31 Ἰανουαρίου τοῦ λήξαντος ἔτους ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς εἰς μεταλλικὸν δραχμὰς 4,082,463.76, διαθέσιμον δὲ μεταλλικὸν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ δρ. 3,232,809,78. Τὰ εἰς κυκλοφορίαν τραπεζικὰ γραμμάτια ἀνήρχοντο εἰς δρ. 94,471,079, ἐξ ὧν δρ. 53,372,030 διὰ λογαριασμὸν τῆς κυβερνήσεως καὶ δρ. 41,099,048 διὰ λογαριασμὸν τῆς Τραπέζης, πρὸς δὲ δίδραχμα καὶ μονόδραχμα ἀξίας δρ. 10,999,999. Τὰ πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκαστικῇ κυκλοφορίᾳ δάνεια τῆς Τραπέζης συνεποσοῦντο εἰς δρ. 66,471,937.67. Ἀτόκως ὑπῆρχον κατατεθειμέναι παρ' αὐτῇ δρ. 9,652,41[illegible].76.

— Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἐγένετο ἡ 41η κλήρωσις τοῦ Λαχειοφόρου Δανείου τῆς Ἐθν. Τραπέζης. Τοὺς κατ' αὐτὴν ἐξαχθέντας ἀριθμοὺς καὶ τὰ κερδηθέντα ποσὰ παραθέτομεν ἐνταῦθα ὡς ἕπεται:

Ἐξαχθέντες ἀριθμοὶ		*Κερδηθέντα ποσά*
153,652	φρ.	100,000
148,316	»	10,000
48,294	»	2,500
97,419	»	2,500
121,404	»	1,000
169,647	»	1,000
138,392	»	1,000
102,583	»	1,000
116,039	»	1,000

Ἀναδημοσιεύοντες τὴν κάτωθι ἐγκύκλιον τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν Ταχυδρομείων, παρακαλοῦμεν πάντας τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας», ὅπως ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ καθυστερήσεως τινὸς φύλλου τῆς «Ἑστίας» συμμορφῶνται πρὸς τὰς διατάξεις αὐτῆς, δηλοῦντες τὴν καθυστέρησιν ἢ ἀπώλειαν ἐγγράφως πρὸς τὰ οἰκεῖα ταχυδρομικὰ Γραφεῖα καὶ λαμβάνοντες ἔγγραφον ἀπόδειξιν τῆς δηλώσεως αὐτῶν ταύτης. Τοιουτοτρόπως ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῆς ἀποδείξεως ταύτης θὰ εἶνε δυνατὴ ἐξέλεγξις τῶν εὐθυνομένων.

Ἀριθ. Πρωτ. 1870

Ἐγκύκλιος ἀριθ. 3.

Δήλωσις καθυστερήσεως φύλλων ἐφημερίδων κτλ.

Πρὸς τὰ ταχ. γραφεῖα τοῦ Κράτους.

Οὐσιῶδες ὑμῶν μέλημα δέον νὰ ὑπάρχῃ ἡ ταχεῖα καὶ ἀσφαλὴς πρὸς τοὺς συνδρομητὰς ἢ ἀνταποκριτὰς ἐπίδοσις τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀποστελλομένων φύλλων ἢ δεμάτων ἐφημερίδων περιοδικῶν κ. τ. ὁ.

Ἐπειδὴ ὅμως συνέβη πολλάκις τὰ τοιαῦτα φύλλα δι' αἰτίαν οἱανδήποτε ν' ἀφιχθῶσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον βραδύτερον τοῦ πρέποντος, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ μὴ περιέλθωσι ποσῶς εἰς χεῖρας τῶν συνδρομητῶν, κτλ., ἡ Διεύθυνσις ἐξέδωκε τὴν ὑπ' ἀριθ. 12 ἐγκύκλιον διαταγὴν τοῦ 1874, δι' ἧς προσεκαλεῖσθε νὰ γνωρίσητε πρὸς τοὺς συνδρομητὰς ἢ ἀνταποκριτὰς ἐφημερίδων κτλ., ὅτι ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία καὶ οἱ ἐκδόται τῶν ἐφημερίδων τότε μόνον εὐθύνονται, ὁπόταν κατὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ τελευταίου φύλλου ἢ δέματος δηλώσωσιν οὗτοι πρὸς τὰ ταχυδρομεῖα, ὅτι τοῖς καθυστερεῖται τὸ ἀμέσως προηγούμενον.

Πρὸς εὐχερεστέραν νῦν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνωτέρω διατάξεως πέμπομεν ὑμῖν σὺν τῇ παρούσῃ ἱκανὸν ἀριθμὸν ἐντύπων ὑποδειγμάτων ὑπ' ἀριθ. 46, ἅτινα ὀφείλετε ἀμελλητὶ νὰ συμπληρώνητε προσηκόντως, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἥμισυ τῆς παρὰ τοῦ συνδρομητοῦ κλπ. γινομένης δηλώσεως θέλετε ὑποβάλλει πρὸς ἡμᾶς διὰ πρώτου ταχυδρομείου, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ μετὰ τῆς παρ' ὑμῶν δηλώσεως περὶ τῆς γενομένης ὡς ἄνω αἰτήσεως παρὰ τοῦ συνδρομητοῦ κλπ. θέλετε ἐγχειρίζει πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν συνδρομητὴν κτλ.

Ἡ κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον δήλωσις τῆς καθυστερήσεως κτλ. τῶν φύλλων, ἐφημερίδων κ. τ. ὁ. κρίνεται ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν καὶ ἀνακάλυψιν τῆς αἰτίας, τῆς ἀπωλείας ἢ καθυστερήσεως φύλλου ἢ δέματος ἐφημερίδων κτλ. ἐπειδὴ ὡς ἐκ τοῦ μεσολαβοῦντος βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος μεταξὺ τῆς ἀπωλείας ἢ καθυστερήσεως αὐτοῦ καὶ τῆς περὶ αὐτοῦ δηλώσεως, εὐκόλως δύναται νὰ ἀνακαλυφθῇ, ἂν τοῦτο προῆλθεν ἐπειδὴ παρελείφθη ἀρχῆθεν νὰ ἀποσταλῇ παρὰ τοῦ ἐκδότου, ἂν ἀπώλετο ἢ παρεπλανήθη κατὰ τὴν διὰ τοῦ ταχυδρομείου μεταβίβασιν ἢ ἂν παρεστάθη ἀναληθῶς ὡς μὴ ληφθὲν παρὰ τοῦ δυστροποῦντος νὰ ἀποτίσῃ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ συνδρομητοῦ κτλ.

Τὸ περιεχόμενον τῆς παρούσης ἐγκυκλίου θέλετε κοινοποιήσει διὰ τοιχοκολλήσεως ἔξωθι τοῦ γραφείου ἡμῶν πρὸς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Ἰανουαρίου 1887.

Ὁ γενικὸς διευθυντὴς

Ε. ΛΟΥΡΙΩΤΗΣ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Μ. **Βῶλον.** Εὐγνωμονοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν. Τὸ ζητηθὲν μουσικὸν τεμάχιον ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς, ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν. — κ. Α. Ν. **Δικελί.** Μετὰ τοῦ τακτικοῦ φύλλου τῆς «Ἑστίας» ἀπεστάλη ὑμῖν καὶ τὸ δελτίον τῆς κληρώσεως τοῦ σημειουμένου λαχείου. — *Τακτικῷ Συνδρομητῇ.* Σύρον. Τὸ Κοράνιον, ἐκδοθὲν ἄρτι ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐκ τῶν Καταστημάτων τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, πωλεῖται ἐνταῦθα ἀντὶ δραχ. 8. Ἡ ἱερὰ αὕτη βίβλος τῶν Μουσουλμάνων εἶνε γεγραμμένη κατὰ τὰς ἰουδαϊκὰς καὶ χριστιανικὰς παραδόσεις καὶ τὴν Παλαιὰν Γραφήν, δὲν περιέχει ὅμως οὐδὲν τεμάχιον πιστὸν καὶ ἀκέραιον ἰουδαϊκοῦ ἢ χριστιανικοῦ κειμένου. Ἀποδέχεται τὸ ἑνιαῖον τοῦ Θεοῦ, ἀποκρεῦον τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Παρίστησι τὸν Θεὸν ποιητὴν τοῦ κόσμου, κύριον τῆς ἀνταποδόσεως, φῶς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀλήθειαν, πλάστην τοῦ ἀνθρώπου δόντα αὐτῷ μέρος τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπεικονίζει τὸν Θεὸν καὶ ὡς αἴτιον καὶ πηγὴν παντὸς κακοῦ, κηρύττον ὅτι ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ οὐδὲν κακὸν προσβάλλει τὸν ἄνθρωπον. Ἕτερα οὐσιώδη δόγματα τοῦ Κορανίου εἶνε τὸ *πεπρωμένον*, ἡ *ἀνάστασις τῶν νεκρῶν*, ἡ μέλλουσα *ἀνταπόδοσις*. Κατὰ τ[illegible]Ελλ[illegible]τὴν αὐτοῦ, τὸ Κοράνιον, καίτοι ἔν τισι τεμαχί[illegible]ι ὕψος λόγου καὶ ἔμπνευσις, δὲν ἔχει ὅμως α[illegible]ὰ μέρη αὐτοῦ καὶ συνάφειαν, καὶ πλεῖστ[illegible]φάσεις καὶ ἐπαναλήψεις κατὰ κόρον χωρίων [illegible]αιᾶς Γραφῆς ἠκρωτηριασμένων καὶ παραμεμο[illegible]. Πλειστάκις δ' ἐν αὐτῷ αἱ αὐταὶ ἰδέαι καὶ δοξασίαι, θρησκευτικαί τε καὶ πολιτικαί, ἐπαναλαμβάνονται, ὥστε ὁ Ρενὰν φρονεῖ ὅτι τὸ Κοράνιον δύναται νὰ θεωρηθῇ συλλογὴ ἡμερησίων διατάξεων, ἐκδοθεισῶν κατὰ διαφόρους περιστάσεις τοῦ Μωάμεθ καὶ φερουσῶν τὴν ἡμερομηνίαν καὶ τὸν τόπον ἔνθα αὗται ἐξεδόθησαν. — β') Ἐποχὴ τῆς γεννήσεως τοῦ Μωάμεθ ὁρίζεται κατὰ τὸ 569—570 ἔτος μ. Χ. Πλειοτέρας πληροφορίας εὑρίσκετε ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἐκδοθέντος βιβλίου. — Αἰδ. ἀρχ. Ι. Μ. **Νίκαιαν.** Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. — κ. Δ. Γ. Ν. **Βῶλον.** Συμπληρωθέντα καὶ δεθέντα ἀποστέλλομεν ὑμῖν αὐτὰ ταχυδρομικῶς, καὶ σημείωσιν τῆς δαπάνης. — *Σαταρᾶ.* Ἡ ἐκκύβευσις τοῦ λαχείου τοῦ Ἡμερολογίου ἐγένετο κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν, καὶ ἐκληρώθησαν οἱ ἀριθμοὶ 1072,—2210,—1438,—1568, καὶ 1382. — Εἰς τὸ ἄλλο ὑμῶν ἐρώτημα ἁρμόδιος νὰ ἀπαντήσῃ εἶνε ὁ διευθυντὴς τοῦ παρ' ἡμῖν Ἀστεροσκοπείου, καὶ πρὸς ἐκεῖνον παρακαλοῦμεν νὰ ἀποτα-

Digitized by Google

θῆτε.—κ. Ν. Γ. Ζ. Σύρον. Ἔχει καλῶς. Σᾶς συγχαίρομεν.—κ. Η. Μ. Πάφον. Τὰ βιβλία καὶ ἐπιστολήν μας ἔγετε ταχυδρομικῶς.—κ. Γ. Κ. Κέρκυραν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—Αἰδ. ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν. Τὸ βιβλίον δεδεμένον ἀποστέλλεται ὑμῖν ταχυδρομικῶς. Ἐλήφθησαν δὲ καὶ τὰ σταλέντα τῷ «Διδ. Συλ.», ὧν ἀποδείξεις σταλήσονται ὑμῖν ὡς ἐπληροφόρησαν ἡμᾶς. Τοῦ *Πλάτωνος* τὸ τελευταῖον ἐκδοθὲν τεῦχος εἶνε τὸ ΙΑ' καὶ ΙΒ' τοῦ Η' τόμου. Ἤδη, κατ' ἀπόφασιν τοῦ Συλλόγου, ἡ ἔκδοσις αὐτοῦ θέλει ἐξακολουθήσει κατὰ τριμηνίαν.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Π. Χ. Α. Βῶλον. Ἐκ ταχυδρομικῆς ἀταξίας εἶχον σταλῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅθεν ἐπεστράφησαν ἡμῖν. Ἤδη ἀπεστείλαμεν αὐτὰ πρὸς τὴν Κυρίαν Τζ. Κ.—κκ. F. Β. Τρίπολιν, Κ. Ι. Τ. Ἄρταν, Α. Π. Μ. Παξούς, καὶ Α. Π. Δ. Σύρον. Ἐλήφθησαν.

CORPUS JURIS CIVILIS

Ἐπειδὴ ἡ ἀρξαμένη ἔκδοσις τοῦ **GORPUS JUPIS CIVILIS** μετὰ μεταφράσεως ὑπὸ ΗΛΙΑ ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἀνωτέρας καὶ τῶν ἡμετέρων ἔτι προσδοκιῶν, πολλαχόθεν δ' ἐξεδηλώθη ἡ εὐχὴ περὶ **ἀρτίας** ἐκδόσεως τοῦ ἔργου,

Ἀγγέλλομεν τῷ σεβαστῷ τῆς Ἑλλάδος νομικῷ κοινῷ ὅτι:

1) Τὸ Corpus Juris Civilis ἐκδοθήσεται **ὁλόκληρον**, χωρὶς **οὐδὲν** νὰ παραλειφθῇ τεμάχιον.
2) Τὰ ὀλίγα παραλειφθέντα ἤδη τεμάχια καὶ αἱ Εἰσηγήσεις θὰ ἐκδοθῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τὴν κανονικὴν αὐτῶν τάξιν.
3) Διαρκούσης τῆς ἐκδόσεως τῶν Πανδεκτῶν θέλουσιν ὡσαύτως ἐκδίδοσθαι καὶ τεύχη τῶν **Νεαρῶν** μετὰ **σημειώσεων ἑρμηνευτικῶν** καὶ **περιλήψεως**, ἀντὶ ἁπλῆς μεταφράσεως.
4) Ἀνὰ **18 ἡμέρας** θέλει ἐκδίδοσθαι ἓν τεῦχος ἐκ 3 τυπογραφικῶν φύλλων.
5) Παρακαλοῦνται οἱ κ. Συνδρομηταί, οἱ λαβόντες τὸ α' φυλλάδιον τοῦ C. J. C. ν' ἀποστείλωσιν πρὸς τὰ ἡμέτερα Καταστήματα τὸ ἀντίτιμον τῶν δέκα τευχῶν· εἰ δ' ἄλλως νὰ μᾶς ἐπιστρέψωσι τὸ α' φυλλάδιον.
6) Συνδρομηταὶ θεωροῦνται ὅσοι κατέβαλον ἤδη ἢ θέλουσι καταβάλει εἰς τὰ ἡμέτερα Καταστήματα **δρ. 10**, ἤτοι τὸ ἀντίτιμον **10 τευχῶν**.

Ὁ ἐκδότης
ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ὑπο ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΝΤΙΑΝΗ

Ἤτοι λεπτομερὴς ἐξιστόρησις τῶν κατὰ τὰ σύνορα περυσινῶν πολεμικῶν γεγονότων. Διαιρεῖται εἰς μέρη δύο, ὧν τὸ πρῶτον περιλαμβάνει διάφορα ἐπεισόδια καὶ περιπετείας τοῦ ζητήματος· τὸ δεύτερον ἀποκλειστικῶς τὰ πολεμικὰ συμβάντα τῆς 10 καὶ 11 Μαΐου.

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

20 Φεβρουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	388.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	393.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	466.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	375.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	257.—
» 25.000,000 τῶν 8 » » »	248.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	189.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	245.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	87.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	480.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	3.995.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	67.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	55 —
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας . . »	160.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	90.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	312.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως. . . .	33.30
» 3μηνον.	32 90
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	131 25
» Τραπεζικὸν 3μηνον	

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον.	25.98
Λίρα ὀθωμανική.	29.50

ΑΘΗΝΑΙ

Λεύκωμα, περιέχον 12 φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν σπουδαιοτέρων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, ἤτοι Ἀκροπόλεως, Παρθενῶνος, Ἐρεχθείου, Καρυατίδων, Προπυλαίων, Ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, Θεάτρου τοῦ Βάκχου, Πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ, Στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διός, Θησείου, Μνημείου τοῦ Λυσικράτους, Ναοῦ τοῦ Αἰόλου. Μετὰ κομψοῦ περικαλύμματος.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 5.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5,50.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ

Πρώτου μεγέθους	(32Χ20 0. μ.)	Δραχ. 6.—
Δευτέρου μεγέθους	(21Χ14 0, μ.)	» 2,50
Τρίτου μεγέθους	(16Χ11 0, μ.)	» 1.—

Πωλοῦνται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἀποστέλλονται ἐλεύθεραι ταχυδρ. τέλους.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— **Μετὰ ταχυδρ. 4.50**
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. **Μετὰ ταχυδρ. 3,20.**

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—754.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 531 — 1 ΜΑΡΤΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 583

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΔΥΟ ΛΗΣΜΟΝΗΘΕΝΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.

ΣΑΙΞΠΗΡ: Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ, ὑπὸ Μιχ. Ν. Δαμιράλη.

Η ΕΝ ΤΑΪΓΑΝΙΩι ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ὑπὸ Ἀθ. Ο. Λυκιαρδοπούλου.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Παστέρ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῇ *Γενικῇ Ἐφημερίδι* τοῦ Μονάχου τὸ πρῶτον, εἶτα δ' εἰς πλείστας γερμανικὰς ἐφημερίδας ἐκ τῶν ἐγκριτοτάτων μετενεχθὲν, ἐδημοσιεύθη ἄρθρον τοῦ διδάκτορος Σέππ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ καταγωγὴ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων.» Ὁ συγγραφεύς, μετὰ πολλοῦ πείσματος πολεμῶν τὰς θεωρίας τοῦ Φαλμεράϋερ καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ περὶ ἐκσλαυϊσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, πειρᾶται διὰ πλείστων παραδειγμάτων ν' ἀποδείξῃ τὴν ὁμοιότητα τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἀνευρίσκων ἐν αὐτοῖς τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν προγόνων των. Πρωτοτυπώτατον μεταξὺ τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ εἶνε τὸ ἑξῆς: «.... Ἕλλην οὐδέποτε ἀνέχεται μαστίγωσιν. Καὶ τολμᾶτε (ἀνακράζει ὀργίλως) ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἀπὸ Σλαύων κατάγονται οἱ Ἕλληνες, ἀπὸ τῶν Σλαύων, τῶν ἐν τῇ μαστιγώσει εἰθισμένων καὶ δὴ ἐπὶ ταύτῃ εὐγνωμονούντων.» Ἐξαίρων κατωτέρω τῶν ὀλιγάρκειαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀποφαίνεται ὅτι «ὁ Ἕλλην χορταίνει ὅπου ὁ ὄνος πεινᾷ». Τελευτῶν δὲ συμπεραίνεται: «Ἐὰν ἐπισκοπήσῃ τις ὅ,τι μόνον αἱ Ἀθῆναι κατὰ τοὺς παλαιοὺς καὶ νέους χρόνους παρήγαγον ἐν τοῖς γράμμασι, τῇ τέχνῃ, ἐν παντὶ ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν διανοητικὴν ἐργασίαν θαρρούντως θὰ εἴπῃ: Ἡ πόλις αὕτη μόνη ἔπραξεν ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς μορφώσεως τῆς ἀνθρωπότητος πολλῷ πλείονα ἢ τὸ ἑκατὸν ἀριθμοῦν ἑκατομμύρια κατοίκων κολοσσαῖον σλαυϊκὸν ἔθνος!»

— Τὸ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* τὸ πρῶτον ἐκδοθὲν διήγημα τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γεωργίου Δροσίνη **Ἀμαρυλλὶς** δημοσιευθὲν πρό τινος ἐν γερμανικῇ μεταφράσει δημοσιεύεται προσεχῶς καὶ ἀγγλιστὶ μεταφρασθὲν ὑπὸ τῆς λογίας κυρίας Ἐλισάβετ Ἔδμονδ, τῆς γνωστῆς μεταφραστρίας ἑλληνικῶν ποιημάτων. Γερμανιστὶ δὲ ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ἐν τῷ φιλολογικῷ παραρτήματι τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Φραγκοφόρτης» κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Βόλτζ ἕτερον διηγημάτιον αὐτοῦ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* ἄλλοτε δημοσιευθὲν **Αἱ δύο Ἀμυγδαλαῖ.**

— Ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς γερμανιστὶ περισπούδαστος πραγματεία «Περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» (Die Aussprache des Griechischen) ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίνῳ διαπρεποῦς λογίου καὶ θερμοῦ φίλου τῆς Ἑλλάδος κ. Ἐδουάρδου Ἔγγελ, τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως τῶν «Ἑλληνικῶν ἐαρινῶν ἡμερῶν». Ἐν προσεχεῖ φύλλῳ τῆς *Ἑστίας* θέλομεν δημοσιεύσῃ ἐκ τοῦ νέου τούτου ἔργου μεταφράζοντες σελίδας τινὰς ἐν αἷς μετὰ χάριτος ἐκτίθεται τὸ πῶς ἐπενοήθη ἡ ἐρασμιανὴ προφορὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἀκαταμαχήτως ἀποδεικνύεται τὸ ἀβάσιμον καὶ δὴ γελοῖον αὐτῆς. Περὶ τῆς ἀξίας τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος, μεθ' οὗ θέλει ἀναγνωσθῇ ὑπὸ τῶν ἁπανταχοῦ λογίων, μαρτυρεῖ αὐτὴ ἡ τῶν «Ἑλληνικῶν Ἐαρινῶν ἡμερῶν» ὑποδοχή, περὶ ὧν ἐνθουσιώδεις κρίσεις ἐγράφησαν ὑφ' ὁλοκλήρου τοῦ γερμανικοῦ καὶ ἀλλοδαποῦ τύπου, μεταφράσεις δ' αὐτῶν ἐδημοσιεύθησαν ὁλλανδικὴ καὶ ἀγγλική, προσεχέστατα δὲ καὶ γαλλικὴ παρασκευάζεται. Ὁ κ. Ἔγγελ σκοπεῖ κατὰ τὸ ἔαρ νὰ κατέλθῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως περιηγηθῇ τὰς Κυκλάδας καὶ τὴν Κρήτην καὶ δημοσιεύσῃ περιγραφὰς τῶν νήσων τούτων.

— Ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει τοῦ ἀρτισυστάτου περιοδικοῦ συγγράμματος Revue d' histoire diplomatique, δημοσιευομένου ἐν Παρισίοις ὑπὸ νέου ἱστορικοῦ συλλόγου, ἐξεδόθη τὸ πρῶτον μέρος διατριβῆς τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Δημ. Βικέλα ἐπιγραφὴν φερούσης «Ἡ ἵδρυσις τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τὰ ὅρια αὐτοῦ.»

— Ἐν τῷ ἐπ' ἐσχάτων ἐκδοθέντι τεύχει τῶν Monuments Grecs τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν μελετῶν ἐδημοσίευσεν ὁ ἐκ τῆς περὶ τῆς ἀθηναϊκῆς τριήρεως ἀξιοσπουδάστου αὐτοῦ συγγραφῆς γνωστὸς Γάλλος ἀρχαιολόγος Cartault σπουδαίαν διατριβὴν περὶ ἀρχαίων τινῶν παραστάσεων πλοίων ἐπὶ ἀθηναϊκῶν ἀγγείων, συνοδευομένην ὑπὸ περιέργων εἰκόνων.

— Περίεργον μελέτην περὶ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Πομπηΐᾳ ἐδημοσίευσεν ὁ Βέλγος λόγιος P. Willems, εἰδικώτερον ἀσχοληθεὶς περὶ τὰς ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς ὑπὸ τοῦ Βεσουβίου καλυφθείσης ἀρχαίας ρωμαϊκῆς πόλεως σωζομένας ἐπιγραφάς.

— Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τοῦ γερμανικοῦ Ρηνικοῦ Μουσείου ἐδημοσίευσεν ὁ ἡμέτερος κ. Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεὺς νέας τινὰς ἀνεκδότους ἐπιστολὰς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, εὑρεθείσας παρ' αὐτοῦ ἔν τινι χειρογράφῳ τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ μονῆς τῆς Θεοτόκου.

— Περίεργον εὕρημα ἐγένετο ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν ἐγγύτατα τοῦ στενοῦ τοῦ Φούρλου καὶ τῆς σήραγγος τοῦ Βεσπασιανοῦ. Ἐργάται σκάπτοντες εὗρον ὑπὸ τὴν νέαν ὁδὸν μέγα πλῆθος κεκαυμένου σίτου, κυάμων καὶ ἄλλων ὀσπρίων. Κατά τινα τῶν ἐγχωρίων λογίων αὐτόθι εὑρίσκονται τὰ λείψανα τοῦ φρουρίου Petra Pertusa, ὅπερ ἀναφέρεται κατὰ τὸν γοτθικὸν πόλεμον καὶ ἐπυρπολήθη τῷ 570-571 μ. Χ. ὑπὸ τῶν Λογγοβάρδων. Εὑρέθη δ' αὐτόθι καὶ λίθος τις ἐνεπίγραφος.

— Ἐν τοῖς ἐρειπίοις ἀρχαίου τινὸς δωρικοῦ ναοῦ ἐν Ῥηγίῳ τῆς Καλαβρίας μὴ ἀνασκαφεῖσι συστηματικῶς μέχρι τοῦδε, εὑρέθησαν ἀρχαῖά τινα ἀγγεῖα, ἀρχιτεκτονικὰ μέλη καὶ ἀξιοπερίεργον τεμάχιον πηλίνου εἰδωλίου, παριστάνοντος δύο ἐν σπουδῇ πρὸς τὰ δεξιὰ κινουμένας γυναῖκας. Τὰ εὑρήματα εἶνε ἀξιοσημείωτα ἕνεκα τῆς σπάνιος τῶν λειψάνων ἀρχαϊκῆς τέχνης ἐκ τῆς πατρίδος τοῦ Πυθαγόρου.

— Ὁ ἐν Βερολίνῳ βιβλιοθηκάριος Βαλεντῖνος Ρόζε ἐξέδωκεν ἀνέκδοτον βίον τοῦ ὁσίου Δαβὶδ Θεσσαλονίκης ἐκ χειρογράφου τινὸς τῆς ἐν τῇ Γερμανικῇ πρωτευούσῃ βασιλικῆς βιβλιοθήκης. Ὁ δημοσιευθεὶς οὗτος βίος ἔχει μεγάλην ἀξίαν διὰ τὴν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἱστορίαν τῆς Θεσσαλονίκης.

— Ἤρξατο ἐν Παρισίοις ἡ ἔκδοσις περισπουδάστου συγγραφῆς, γαλλιστὶ μεταφραζομένης, περὶ τῆς ἱστορίας τῆς βυζαντιακῆς τέχνης ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ὀδησσῷ πανεπιστημίῳ Ν. Κονδακώφ. Ὁ δημοσιευθεὶς ἤδη πρῶτος τόμος, κοσμούμενος ὑπὸ ἱκανῶν εἰκόνων, περιλαμβάνει τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντιακῆς ἱστοριογραφίας (miniature), ἤτοι τῆς ἐν τοῖς χειρογράφοις ζωγραφικῆς. Τὸ ὅλον σύγγραμμα ἀποτελεσθήσεται ἐκ τεσσάρων τόμων. Τοῦ πρώτου τόμου προτάσσεται πρόλογος τοῦ ἐν Λειψίᾳ καθηγητοῦ Springer.

— Ἐν Καὲν τῆς Γαλλίας ἀπεβίωσεν εἰς ἡλικίαν 82 ἐτῶν ὁ διάσημος νομομαθὴς Δεμολόμπ, καθηγητὴς ἐν τῷ νομικῷ

Digitized by Google

σχολείω τῆς πόλεως ταύτης. Ὁ Δεμολόμπ ἦτο γνωστὸς ἰδίως διὰ τὰς βαθείας αὐτοῦ μελέτας ἐπὶ τοῦ ἀστικοῦ κώδικος.

— Ἐν Γάνδη τοῦ Βελγίου ἀπεβίωσεν ὁ ἐπιφανὴς καθηγητὴς τοῦ δικαίου, ἱστορικὸς καὶ πολιτειολόγος Κάρολος Λωράν, εἰς ἡλικίαν 76 ἐτῶν.

— Ἐν Ἰταλίᾳ συνηθέστατα αἱ καλλιτεχνικαὶ καὶ ἐξ αὐτῶν ἰδιαιτέρως αἱ θεατρικαὶ ἐφημερίδες συνειθίζουσι νὰ λαμβάνουσιν ἀντὶ τίτλων τὰς ἐπιγραφὰς μελοδραμάτων φημισθέντων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν των. Οὕτως ὑπάρχει ἐφημερὶς *Τροβατόρος*, *Πουριτανοί*, *Ριγολέτος*, *Φρά-Διάβολος*, *Μεφιστοφελῆς*, *Μινιών*, κτλ. Καὶ ἤδη δὲ μετὰ τὸν θρίαμβον, ὃν κατήγαγε τὸ νέον μελόδραμα τοῦ Βέρδη, ἀμέσως ἐξεδόθη ἐφημερὶς ὁ *Ὀθέλλος*.

—Ὁ πρὸ ὀλίγου χρόνου ἐν Ἐδιμβούργω ἀποθανὼν λόρδος Gifford κατέλιπεν εἰς τὰ τέσσαρα Πανεπιστήμια τῆς Ἀγγλίας 80,000 λίρας στερλίνας πρὸς ἵδρυσιν ἑδρῶν τῆς φιλοσοφίας τῆς θρησκείας.

Αἱ ἐν τῷ προϊστορικῷ τάφῳ τοῦ παρὰ τὸν Βῶλον χωρίου Δυμῆνι ἀνασκαφαί, αἵτινες ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ νομάρχου Λαρίσσης κ. Κονδάκη καὶ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Κούση δραστηρίως ἐξακολουθοῦσιν, ἀπέφερον λίαν εὐάρεστα ἀποτελέσματα. Ἀφοῦ ἀπετειχίσθη ἡ πύλη τῆς εἰσόδου τοῦ τάφου, ἤρξατο ἡ ἐργασία τῆς καθάρσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, εὑρέθησαν σκελετοὶ ζώων, πτηνοῦ καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπινα, πρὸς τούτοις δὲ χαλκοῦν ἀγγεῖον φέρον ἐπιγραφήν· «Στέργιος Γεώργος 1791». Πάντα ταῦτα τὰ ἀντικείμενα προφανῶς ἦσαν ὅλως μεταγενεστέρας ἐποχῆς. Πρῶτον εὕρημα, μετὰ τὴν ἐντελῆ ὅσον ἔνεστιν ἀποκάθαρσιν τοῦ τάφου ἀπὸ χωμάτων καὶ πετρῶν, ὑπῆρξεν ὁ τάφος νηπίου. Ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἶχεν ὑποστῆ καῦσιν, διεσώθη ὅμως τὸ ὀστοῦν τῆς κάτω σιαγόνος μετὰ τῶν νευρυῶν ὀδόντων. Ἐντὸς τοῦ κοιλώματος, τοῦ ἐγκλείοντος τὰ ὀστᾶ, εὑρέθησαν λείψανα τῶν κτερισμάτων χαλκᾶ, ὀξειδωμένα ὅμως καθ' ὁλοκληρίαν, καὶ ἀγγεῖόν τι συντετριμμένον. Κατόπιν ἀνευρέθη ὁ σκελετὸς ἑτέρου νεκροῦ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα γυναικός. Ὁ σκελετὸς οὗτος εὑρέθη τεθαμμένος παρὰ τὴν πύλην, δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ, ὑπ' αὐτὸν δὲ εὑρέθη χρυσοῦς δακτύλιος, ἐκ μετάλλου ἀρίστου, φέρων γλυφὰς ἰχθύων· πρὸς τούτοις ἀνευρέθη χρυσοῦν ἄνθος λεπτοτάτης κατασκευῆς βάρους ὀκτὼ κόκκων, δύο πόρπαι ἐξ ἠλέκτρου μέλανος, ἔχουσαι σχῆμα θαλασσίου κοχλιδίου ἐντελοῦς κατασκευῆς, χάνδραι μεγέθους φακῆς, ἀποτελοῦσαι πιθανῶς περιδέραιον ἢ περιβραχιόνιον, θραύσματα ἀγγείων ἡμικαύστων, ὀστᾶ σχεδὸν ἀπεσβεστωμένα, καὶ καλῶς διατετηρημένα τεμάχια ἀγνώστου χρήσεως ἀντικειμένων, φερόντων γλυφὰς ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν Μυκηναίων εὑρημάτων. Ἐκ τῶν ὀστῶν σώζονται ἀκέραιοι οἱ γόμφοι, ὡς καὶ ἡ κάτω σιαγὼν μετὰ πολλῶν ὀδόντων, μαρτυρούντων, ὅτι ὁ τεθνεὼς εἶχε μέσην ἡλικίαν. Προβαινούσης τῆς ἐρεύνης τοῦ τάφου ἀνεκαλύφθησαν μεταγενεστέρως καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, ἤτοι ἄνθη χρυσᾶ, φύλλα χρυσοῦ, κοσμήματα ἐξ ἠλέκτρου διαφόρων τύπων καί τινα ἐξ ὕλης τινὸς ῥητινώδους. Μεταξὺ τῶν εὑρημάτων τὰ μᾶλλον ἐμποιοῦντα ἐντύπωσιν εἰσὶν αἱ χάνδραι, διὰ τὴν λεπτοτάτην αὐτῶν ἐργασίαν. Τὰ ἐξ ἠλέκτρου ἀντικείμενα εἰσὶ κομψότατα, ἀπομιμούμενα θαυμασίως τὰς κογχύλας. Τινὰ ἐκ τῶν χρυσῶν ἀντικειμένων ἀπομιμοῦνται τὴν κόγχην ναυτίλου. Τὰ κοσμήματα πάντα εἰσὶ γυναικείου στολισμοῦ πλὴν σπονδύλου ἐξ ἠλέκτρου, ὅστις πιθανῶς ἐχρησίμευεν ὡς λαβὴ ῥάβδου. Οἱ ἐποπτεύοντες τῶν ἀνασκαφῶν ἀπήρτισαν ἐκ χανδρῶν φαιόχρου χρώματος περιδέραιον καὶ ἐκ κοσμήματός τινος χρυσοῦ, εὑρεθέντος εἰς πολλὰ ἀποτυπώματα. Ὁ κυριώτερος χαρακτὴρ πάντων τούτων τῶν εὑρημάτων εἶνε ἡ ὁμοιότης τοῦ τύπου αὐτῶν πρὸς τὸν τῶν Μυκηναίων εὑρημάτων. Οἱ μέχρι τοῦδε ἐρευνηθέντες νεκροὶ εἰσὶ τρεῖς, ὡς φαίνεται δὲ οἱ νέκυες αὐτῶν ἐκαίοντο ἐν τῷ τάφῳ. Τὰ τεμάχια τοὐλάχιστον τῶν ἀνευρεθέντων ἀγγείων εἰσὶ πάντα πυρίκαυστα. Χάριν τῶν ἐν Δυμηνίῳ ἀνασκαφῶν ἀπῆλθον εἰς Βόλον καὶ ὁ Γεν. ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδίας μετά τινος τῶν ἑταίρων τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου.

— Ἐν ταῖς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὸ Ἐρεχθεῖον ἀνασκαφαῖς, ἐκτὸς τῶν ἀνευρεθέντων τεμαχίων τοῦ ἑξαστύλου πυλῶνος τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, ἀνευρέθη καὶ τὸ κιονόκρανον τοῦ γωνιαίου στύλου. Ἀνεκαλύφθη δὲ προσέτι τεμάχιον ἐπιγραφῆς, γεγλυμμένης διὰ χαρακτήρων τῆς καλῆς ἐποχῆς. Ἐν τῷ τεμαχίῳ τούτῳ, περιλαμβάνοντι στίχους ὑπὲρ τοὺς εἴκοσιν, ἀλλὰ κεκομμένους, περιλαμβάνονται αἱ λέξεις «ΑΙΣΧΥΛΟΣ ΕΔΙΔΑΣΚΕΝ». Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶνε χορηγική, δημοσιευθήσεται δὲ προσεχῶς ἐν τῇ «Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι». Ἤδη δὲ παρέχομεν περὶ αὐτῆς τὰς ἑξῆς πληροφορίας:

Μετ' ἔρευναν μᾶλλον ἐπισταμένην βεβαιοῦται, ὅτι ἐπὶ «ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΦΙΛΟΚΛΕΟΥΣ» ἐχαράχθη, πρόκειται δὲ κατ' ἀκολουθίαν περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς τραγῳδίας τοῦ «Ἀγαμέμνονος», ἥτις πράγματι ἐδιδάχθη ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος τούτου, Ὀλυμπιάδι ὀγδοηκοστῇ, ἔτει δευτέρῳ· ἐχορήγει δὲ Ξενοκλῆς ὁ Ἀφιδνεύς, οὗτινος ἐπίσης μέμνηται ἡ ἐπιγραφή.

— Ἀνεκοινώθη ἐπισήμως ἐκ Κοπεγχάγης τῷ ἐνταῦθα γενικῷ προξένῳ τῆς Δανίας κ. Λεωνίδᾳ Χατζηδημητρίου, ὅτι μέλλουσι νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ δαπάναις φιλομούσου πλουσίου ἀνδρός, τοῦ κ. Brassier C. Jacobsen fils ἐπιστήμονες καὶ καλλιτέχναι δανοὶ πρὸς ἔρευναν καὶ μελέτην τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἐν Δανίᾳ ἀναζωπύρησιν τοῦ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἐνδιαφέροντος. Οἱ ἐπιστήμονες οὗτοι θὰ ἔλθωσιν εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς μηνός, καὶ ἐντὸς δύο μηνῶν θὰ ἐπισκεφθῶσι διαφόρους πόλεις τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος καί τινας τῶν νήσων. Τῆς ἐπιστημονικῆς δὲ ταύτης περιηγήσεως θὰ μετάσχωσι πλὴν τοῦ εἰρημένου κ. Jacobsen οἱ κ. κ. Julius Lange, καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου, H. Holm, καθηγητὴς ἐν τῇ βασιλικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν καλῶν τεχνῶν, Valdemar Schmidt καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου, Sophus Müller, ἔφορος τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου, Chritian Jörgensen, καθηγητὴς τῆς ἐν Κοπεγχάγῃ σχολῆς (École metropolitaine) καὶ ὁ ἀρχιτέκτων κ. Kampman. Τὸν κ. Jacobsen θὰ συνοδεύσῃ καὶ ἡ σύζυγός του.

— Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν συνῆλθεν ἡ Φιλοσοφικὴ σχολή, ὅπως ὑποδείξῃ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καθηγητὴν διὰ τὴν ἕδραν τῆς Συγκριτικῆς Μυθολογίας. Ὡς τοιοῦτον ἡ σχολὴ διὰ ψήφων 15 κατὰ 6 ὑπέδειξε τὸν ὑφηγητὴν τοῦ μαθήματος τούτου καὶ τμηματάρχην τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῷ ὑπουργείῳ κ. Νικ. Γ. Πολίτην.

— Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν κ. Κοκκίδης πρὸς συμπλήρωσιν τῶν μετεωρολογικῶν του μελετῶν ἵδρυσε δι' ἰδιωτικῆς αὐτοῦ πρωτοβουλίας μετεωρολογικοὺς σταθμοὺς ἐν Κερκύρᾳ, Βώλῳ, Τριπόλει καὶ Καλάμαις, ἀναθέσας τὴν ἐργασίαν ταύτην εἰς τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις καθηγητὰς τῶν μαθηματικῶν.

— Ὁ διευθυντὴς τῆς Γαλ. Σχολῆς κ. Φουκὰρ ἔλαβε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἄδειαν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς περὶ τοὺς δύο πύργους τοῦ Πειραϊκοῦ τείχους, τοὺς ὑπὸ τὴν σημερινὴν Κρεμμυδαροῦν κειμένους. Εἰς τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας ἀφορμὴν ἔδωκεν ἡ ἀνεύρεσις δύο ἐπιγραφῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, δημοσιευθεισῶν ὑπὸ τοῦ ἐν Πειραιεῖ καθηγητοῦ κ. Ι. Χ. Δραγάτση. Ἡ ἀνασκαφὴ ἤρξατο γιγνομένη διὰ τῶν ναυτῶν τῆς ἐν Πειραιεῖ προσωρμισμένης γαλλικῆς ναυαρχίδος «Νικητρίας».

— Κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῶν σχολείων τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀλεξανδρείας, τελουμένην τὴν 30 Ἰανουαρίου, ἀπαγγέλλεται κατ' ἔθος ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῶν σχολείων τούτων λόγος κατάλληλος εἰς τὴν σχολειακὴν ταύτην πανήγυριν. Ὡς θέμα τοῦ ἐφετεινοῦ του λόγου ὁ πεπαιδευμένος καὶ ἱκανὸς διευθυντὴς κ. Δ. Βενετοκλῆς ἔλαβε τὸν Σωκράτην, τὰ κατὰ τὸν βίον καὶ τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ σύστημα, ἅτινα σκιαγραφεῖ διὰ γενικῶν γραμμῶν, ἐξαίρων ἐν βραχυλογίᾳ καλλιεπεῖ καὶ ζωηρᾷ τὰ ἔξοχα διδάγματα, ἅτινα παρέχει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὁ βίος τοῦ Ἀθηναίου φιλοσόφου. Ὁ λόγος ἐξετυπώθη δαπάναις τοῦ φιλομούσου ὁμογενοῦς κ. Γ. Ἀβέρωφ ἵνα διανεμηθῇ δωρεὰν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίας τῶν Σχολείων τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἑλληνικῆς Κοινότητος.

— Ἀπὸ τῆς σήμερον ἄρχεται ἡ ἔκδοσις ἡμερησίας ἐφημερίδος τῶν εἰδήσεων ὑπὸ τὸν τίτλον «Καθημερινή». Ἡ νέα συνάδελφος ὑπόσχεται, ὅτι θὰ μεταδίδῃ ἰδίᾳ ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ τὰς κυριωτέρας εἰδήσεις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀλλὰ μὴ ἀμελοῦσα καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, τὴν δυναμένην νὰ καταστήσῃ αὐτὴν τερπνὴν καὶ χρήσιμον συνάμα.

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γεωργίας Σάνδης — Λέων Λεώνης. Μετάφρασις Ι. Ἰσιδωρίδου Σκυλίσση. Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖον «Ἐκλεκτῶν Μυθιστορημάτων» 1887, 16ον, σελ. 311. Τιμᾶται δραχ. 2.

Πρὸς τοὺς κκ. Βουλευτὰς τῆς ια'. περιόδου.—Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐξεδόθη ἐν Κεφαλληνίᾳ φυλλάδιον εἰς 8ον ἐκ σελίδων 14, φέρον ἐν τέλει χρονολογίαν τῆς 26 Ἰανουαρίου 1887 καὶ τὰ μονογράμματα Ε. Κ. Γ. Συγγραφεὺς τοῦ φυλλαδίου τούτου εἶνε ὁ λόγιος καὶ τῶν καλῶν ζηλωτὴς Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας Κύριος Γεράσιμος, ὅστις ἐν τῷ προκειμένῳ φυλλαδίῳ ἐκθέτει ἐν εἴδει ὑπομνήματος τὰς περὶ βελτιώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἰδέας αὐτοῦ. Αἱ κυριώταται τῶν ἰδεῶν τούτων εἶνε ἡ ἐκλογὴ τῶν Ἀρχιερέων ὑπὸ τοῦ Κλήρου, ὅπως ἐγίνετο ἐν Ἑπτανήσῳ πρὸ τῆς ἑνώσεως. Ὁ Ἀρχιερεὺς ὅμως περιορίζει τὴν ἐκλογὴν ταύτην ἐντὸς ὡρισμένου κύκλου λογίων κληρικῶν. Περὶ τοῦ λοιποῦ κλήρου γνωμοδοτεῖ, ὅπως κανονισθῇ τακτικὴ μισθοδοσία αὐτοῦ, χρησιμοποιουμένων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τῶν εἰσοδημάτων τῶν Μονῶν. Αἱ συντόμως ἀλλὰ σαφῶς ἀναπτυσσόμεναι προτάσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας εἶνε ἄξιαι τῆς προσοχῆς καὶ τῆς μερίμνης τοῦ κλήρου, τοῦ κοινοβουλίου καὶ τῆς κοινωνίας συμπάσης. Ἡ ἰδέα τῆς μισθοδοτήσεως τοῦ κλήρου καὶ ἄλλοτε μελετηθεῖσα ἐγκατελείφθη, πλὴν δὲν εἶνε τοῦτο λόγος ὅπως μὴ ἐπανέλθωσιν οἱ ἁρμόδιοι ἐπὶ τοῦ ζωτικωτάτου τούτου ἀντικειμένου, ἀφοῦ πανθομολογούμενον εἶνε ὅτι τὰ κτήματα τῶν Μονῶν καλῶς καὶ ἀκριβῶς διαχειριζόμενα δύνανται ἀφθόνως νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας ὑπενθυμίζων ἐν ὀλίγοις τὰς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μεγίστας ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας, παρατηρεῖ ὅτι ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἐμειώθη ἀντὶ ν' αὐξήσῃ ἡ θέσις καὶ ἡ ἐπιρροὴ αὐτῆς, ἐνῷ τοσοῦτον αὕτη συνετέλεσεν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας. Ἡ παρατήρησις αὕτη τοῦ Ἀρχιερέως εἶνε ὀρθὴ καὶ ὡμολογημένη ἀπὸ καιροῦ. Ἔχει ὅμως τὸ δυσάρεστον τοῦτο φαινόμενον τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν τὸ ἑλληνικὸν ἱερατεῖον δὲν ἐβελτιώθη, δὲν ἀνεπτύχθη ἀρκούντως. Ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον ἀλλεπάλληλοι ἐσωτερικαὶ καὶ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις μετέβαλον, μετεμόρφωσαν ἐκ βάθρων καὶ ἐν συνόλῳ ἀνέπτυξαν καὶ ὤθησαν βιαίως ἐν τῷ σταδιοδρομίᾳ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν, ἐνῷ ὁ κλῆρος ἔμεινε περίπου στάσιμος. Ἐντεῦθεν ἡ παρατηρουμένη δυσαρμονία μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ κοινωνίας ἑλληνικῆς. Ἐπίσης ἀναγκαία εἰς τὴν διάνοιαν καὶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ θρησκεία δέον ἐν παντὶ τόπῳ καὶ ἐν πάσῃ ἐποχῇ νὰ εὑρίσκηται εἰς ἁρμονίαν πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνίας, ὅπως ποδηγετῇ ταύτην καὶ προλαμβάνῃ τὴν ἠθικὴν ἐκτραχίασιν αὐτῆς. Τὸν ὑψηλὸν λοιπὸν τοῦτον σκοπὸν θαρραλέως ἐπιδιώκει τὸ ὑπόμνημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, νὰ ἀναπτύξῃ δηλαδὴ τὸν κλῆρον καὶ ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἠθικὴν ἐπιρροὴν ἣν δυστυχῶς ἐν μέρει ἀπώλεσεν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 27 Φεβρουαρίου.

Ἐν τῇ Βουλῇ μετὰ τὴν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν παρασκευὴν ἐξέλεγξιν καὶ ἐπικύρωσιν πασῶν τῶν ἐκλογῶν, ἐγένετο τὴν ἐπιοῦσαν ἡ ἐκλογὴ τοῦ ὁριστικοῦ Προέδρου. Τοιοῦτος δ' ἀνεδείχθη ὁ ὑποψήφιος τῆς συμπολιτεύσεως κ. Ἀνδρέας Αὐγερινός, βουλευτὴς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, λαβὼν ψήφους 77, ἐπιλαχόντος τοῦ ὑποψηφίου τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Κωνστ. Καραπάνου διὰ ψήφων 20, εὑρεθεισῶν δὲ καὶ 26 λευκῶν ψήφων.

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Δευτέρας συνεπληρώθη ὁ καταρτισμὸς τοῦ προεδρείου, ἐκλεχθέντων ἀντιπροέδρων μὲν τῶν κκ. Π. Μαυρομιχάλη, Πετροπούλου καὶ Ἀργ. Καταρτζῆ, γραμματέων δὲ τῶν κκ. Στ. Μπουντούρη, Χ. Προβελεγίου, Μ. Γουλιμῆ καὶ Ν. Κρίσπη. Ἔφορος τοῦ βουλευτηρίου καὶ διευθυντὴς τῆς βιβλιοθήκης τῆς βουλῆς ἐξελέγη ὁ βουλευτὴς Εὐβοίας κ. Ν. Καλογερόπουλος διὰ ψήφων 73 κατὰ 51, ἃς ἔλαβεν ὁ κ. Τ. Φιλήμων.

—Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς παρελθούσης Τρίτης ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργὸς κ. Χ. Τρικούπης ὑπέβαλε τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους διὰ τὸ 1887. Ὁ νῦν ὑποβληθεὶς προϋπολογισμὸς παρουσιάζει διαφορὰς τινας ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν τε ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν σύνοδον ὑποβληθέντος, μὴ ἐπιψηφισθέντος δὲ τότε ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης διαλύσεως τῆς Βουλῆς. Κατὰ ταῦτα ἐνῷ ὁ ὑποβληθεὶς προϋπολογισμὸς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνέγραφεν ἔσοδον 96,975,000 δραχμῶν, ὁ νῦν ὑποβαλλόμενος ἀναγράφει ἔσοδον 94,656,000 δραχμῶν, ἑπομένως διαφορὰν ἐπὶ ἔλαττον 2,318,000 δραχμῶν. Τὰ ἔξοδα ἐπίσης εἶνε ἀνώτερα ἐν τῷ νῦν ὑποβαλλομένῳ προϋπολογισμῷ τῶν ἀναγραφέντων ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῷ πέρυσιν ὑποβληθέντι. Τὰ τότε ἀναγραφόμενα ἦσαν 92,161,000 δραχμῶν, ἤδη δὲ ἀνέρχονται εἰς 93,270 000 δραχμάς· ἑπομένως ὑπάρχει διαφορὰ 1,105,000 δραχμῶν, προερχομένη κυρίως ἐκ τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐπιψηφίσεως τῶν νομοσχεδίων, διὰ τῶν ὁποίων διάφοροι δαπάναι ἤθελον περισταλῆ. Ὁ προϋπολογισμὸς ἄρα κατὰ ταῦτα ἀναγράφων ἔσοδον 94,656,000 δραχ. καὶ ἔξοδον 93,270,000 δραχμῶν, ἀπολήγει εἰς περίσσευμα 1,386, 000 δραχμῶν.

—Ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν πρὸς ὑπογραφὴν Δ άταγμα, δι' οὗ ἀποστέλλονται εἰς το ἐν Βουλώνῃ τῆς Γαλλίας σχολεῖον πεδίου βολῆς ὁ ταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ κ. Ρουβαλης, ὁ λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ κ. Κωνσταντινίδης καὶ ὁ λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ κ. Τσακάκης, ὅπως διακούσωσιν τὴν ἐν αὐτῷ σειρὰν μαθημάτων. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον δ' αὐτῶν ἐκ Γαλλίας θὰ συστηθῇ ἐνταῦθα σχολὴ κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἐν Βουλώνῃ χάριν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πεζικοῦ

— Ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου τοῦ Α' διαρκοῦς στρατοδικείου ὑπεβλήθη πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργεῖον ἡ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κούτρας ἀφορῶσα ἔκθεσις, συντεταγμένη λεπτομερέστατα ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ κ. Ψυρροζήμου, ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ.

— Καλλιτεχνικώτατον δῶρον προσήνεγκεν ὁ Δῆμος Ὑδραίων τῷ διαδόχῳ Κωνσταντίνῳ εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει αὐτοῦ ἑορτῶν. Τὸ δῶρον κατεσκευάσθη ἐν Παρισίοις, εἶνε δὲ πολύτιμος ἄγκυρα χρησιμεύουσα ὡς κόσμημα γραφείου. Ἔχει μέγεθος 18 περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ εἶνε ἐξ ἀργύρου ὠξειδωμένου, ἐνῷ ὁ ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς κρίκου περιελισσόμενος περὶ τὸν μεσαῖον κορμὸν τῆς κάλως εἶνε ἐκ χρυσοῦ. Ὑπὸ τὸν κρίκον μικρὰ χρυσῆ πλὰξ φέρει ἐγκεχαραγμένην τὴν ἡμερομηνίαν «1 δεκεμβρίου 1886», ἐνῷ ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀποτελούντων τὴν ὅλην ἄγκυραν μερῶν φέρεται δι' ἀναγλύφων χρυσῶν γραμμάτων ἡ ἀφιέρωσις: **Κωνσταντίνῳ τῷ Διαδόχῳ,** *Δῆμος Ὑδραίων.*

— Τὴν παρελθοῦσαν τρίτην ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ συνταγματάρχης τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν Θεόδωρος Ἠπίτης, ἐκ τῶν διακεκριμένων ἀξιωματικῶν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπολαύων μεγάλης ἐκτιμήσεως παρὰ τοῖς συναδέλφοις του.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Χ. Ι. Κάϊρον. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν. — κ. Γ. Δ. Λειψίαν. Ἐλήφθησαν πάντα. Ἀπαντῶμεν ἐν ἐκτάσει.— κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν παρεχομένην εὐμενῆ ὑποστήριξιν εἰς τὴν «Ἑστίαν». Ἐνεγράφη καὶ ὁ κ. Σ. Τ. Χ. —κ. Ν. Ν. Ταυρίδα. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλη δ' ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Περίσσευμα εἰς τὴν διάθεσίν σας φρ. 1.50. Ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεων ὑμῶν δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν τὰ ἑξῆς: 1) Βιβλίον, οἷον τὸ ζητούμενον παρ' ἡμῶν, ὑπάρχει ἀπειρία καὶ εἰς τὰς 3 γλώσσας, γαλλικήν, ἀγγλικὴν καὶ γερμανικήν. Προχείρως σᾶς σημειοῦμεν τὴν ἐν τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ ἐκδεδομένην σειρὰν L' esprit des Anglais — Italiens—Allemands—Espagnols — Français modernes—Orientaux—Grecs — Latins, εἰς τόμους 8, ἐν οἷς περιλαμβάνονται σκέψεις καὶ γνωμικὰ διαφόρων συγγραφέων τῶν ἐθνῶν τούτων. 2) Περὶ τοῦ ζητήματος τῆς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης πλεῖστα ἔχουσι γραφῆ μέχρι σήμερον. Πλὴν πολλῶν ἀλλοδαπῶν ὑποστηριζόντων τὴν ὀρθότητα τῆς ἡμετέρας προφορᾶς, ἰδίας πραγματείας περὶ τοῦ ζητήματος ἔγραψαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων (Περὶ προφορᾶς τῆς Ἑλλην. γλώσσης)

Digitized by Google

ὁ Α. Ρ. Ραγκαβῆς (γερμανιστὶ) καὶ ἰδίως ὁ Θ. Παπαδημητρακόπουλος δημοσιεύσας κεφάλαια ἀπεσπασμένα σπουδαιοτάτου αὐτοῦ ἔργου περὶ προφορᾶς τῆς ἑλλην. γλώσσης. Τὸ μόνον βέβαιον καὶ ἀσφαλὲς πόρισμα πασῶν τῶν ἐρευνῶν τούτων εἶνε ὅτι δύο αἰῶνας τοὐλάχιστον π. Χ. οἱ Ἕλληνες ἐπρόφερον τὰ γράμματα ἀπαραλλάκτως ὡς ἡμεῖς νῦν. Ὁ Ὀλλανδὸς φιλόλογος Ἔρασμος, ἀκμάσας περὶ τὸ 1500 μ. Χ. ὑπῆρξεν ὁ εἰσηγητὴς τῆς νέας προφορᾶς.—κ. Α. Γ. Ε. Καβάλλαν. Τὰ βιβλία ἀπεστάλησαν πρὸ ἡμερῶν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας. — κ. Ἀδελφ. Λ. Φαλτζί. Τὰ γραφόμενα ὑμῶν ἀνεκοινώσαμεν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ, ἥτις μᾶς ἀπήντησεν ὅτι ἡ ἀποστολὴ ἐνεργεῖται τακτικώτατα. Ἐν τούτοις ἀποστέλλει ἐκ νέου τὰ ἐλλείποντα φύλλα. — κ Π. Ν. Μ. Ἐνταῦθα. Ὑποθέτομεν ὅτι ὑμεῖς αὐτὸς ἐζητήσατε τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας καὶ παρὰ τῆς «Ἐφημερίδος», ἥτις ἀπήντησεν ἀκριβῶς. Εἶνε ἰταλικὴ ἡ λέξις. — κ. Γ. Π. Θεσσαλονίκην. Ἀκατάλληλον ἀτυχῶς διὰ τὴν «Ἑστίαν».—κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς.—κ.Π. Λ. Ἀνάπαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προσφοράν. Ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν μᾶς εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν, διότι ἔχομεν περίσσειαν ὁμοίας ὕλης παρὰ τῶν τακτικῶν συνεργατῶν μας —κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὴν Ἐργ. Ἀδελφ. καὶ εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — *Φιλομούσῳ*. Τὰ γερμανικὰ περὶ τοῦ Βάγνερ καὶ τῆς μουσικῆς αὐτοῦ συγγράμματα εἶνε ἀναρίθμητα. Τὰς κρίσεις τῶν Γάλλων περὶ αὐτοῦ δύνασθε νὰ μελετήσητε ἐν τῷ ἀρτίως ἐκδοθέντι ἔργῳ τοῦ G. Servières, Richard Wagner jugé en France, τιμωμένῳ 3 δρ. 50.—Ἡ πρώτη δὲ, καὶ μόνη ἂν μὴ ἀπατώμεθα, ἑλληνικὴ διατριβὴ περὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Βάγνερ εἶνε ἡ τῷ 1863 ἐν τῷ Α' τόμῳ τῆς Χρυσαλλίδος δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀγγέλου Σ. Βλάχου, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «ὁ Βάγνερ καὶ ἡ μουσικὴ αὐτοῦ ἀναμόρφωσις.» — κ. Ν. Α. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν. Ἔχει καλῶς. Δεχόμεθα.—κ. Ι. Κ. Ἰθάκην. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν.—κκ. Ο. Μπ.Πάτρας, Ε. Κ. Ἀνάπαν, Ἀδελφ. Κ. Μ. Σκόπελον, Α. Μ. Σκίαθον, Π. Ρ. Κισνόβιον, καὶ Ε. Δ. Φολέστι. Ἐλήφθησαν.—*Ἀδαεῖ*. Ἐκ τῶν καλλιτεχνημάτων ἐξάγονται οἱ κανόνες. Τὰ καλλιτεχνήματα δὲν δημιουργοῦνται κατὰ κανόνας.—Κυρίαν Μ. Ι. Δ. Θήραν. Ἡ ἀποστολὴ ἤρξατο ἅμα τῇ λήψει τοῦ ἀντιτίμου.—κ. Ι.Κ.Μασσαλίαν. Εἰς ἐπιστολὴν ὑμῶν ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.—κ Κ. Χ. Τ. Τρίκκαλα. Τὰ βιβλία ἀπεστάλησαν ἔκτοτε, ἀποροῦμεν δὲ διὰ τὴν καθυστέρησιν αὐτῶν. Πιθανῶς θὰ ἐπῆλθεν ἐκ ταχυδρομικῆς ἀταξίας, καὶ ἴσως ἤδη νὰ περιῆλθον εἰς χεῖράς σας. —κ. Ἀδελφ Δ. Σύρον. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.—

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

27 Φεβρουαρίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %, Δρ. ν.	389. —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	393. —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	466. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	375. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	257. —
» 25.000,000 τῶν 8 » » »	251. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	190. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	249. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	87. —
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	480.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	3.995.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	67.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	55.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλίας..»	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	90.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.. »	311.—
Ἑταιρία Φωταερίου.......... »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως....	33.10
» 3μην......	32 85
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	130 50
» Τραπεζικὸν 3μην	129.50
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον..............	25.85
Λίρα ὀθωμανική...............	29.50

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς παραδίδεται εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον νέον ἔργον τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου. Τὸν μέγιστον καὶ χαριέστατον τῶν λυρικῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας πρῶτον νῦν καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν ἡ ἀγγελλομένη μετάφρασις. Τὸ ἐκδιδόμενον βιβλίον περιλαμβάνει τὰ κάλλιστα τῶν λυρικῶν ποιημάτων τοῦ Ἄϊνε, ἡ δὲ μετάφρασις ἐγένετο εἰς γλῶσσαν δημοτικήν, ἥτις μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτυχίας ἀποδίδει τὴν ἀμίμητον χάριν τῆς λυρικῆς ποιήσεως τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ.—Πρὸς τὴν ἐντέλειαν τῆς μεταφράσεως ἁμιλλᾶται ἡ ἐξωτερικὴ περιβολὴ τοῦ βιβλίου, ὅπερ ἐκτυπωθὲν ἐν τοῖς πλουσίοις Καταστήμασι τῶν κ. ἀδελφῶν Περρῆ ἐπὶ χάρτου λαμπροῦ καὶ διὰ νέων ὅλως στοιχείων εἶνε ἀληθὲς καλλιτέχνημα τυπογραφικὸν ἀποτελοῦν πρόοδον ἐν τῇ τυπογραφικῇ ἡμῶν βιομηχανίᾳ.

Ἀπαρτίζεται ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3. Πώλησις ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ παρὰ τοῖς κκ. Κ. Μπὲκ καὶ Κ. Βίλμπεργ

ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—762.

Digitized by Google

// ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 532 — 8 ΜΑΡΤΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 532 — 8 ΜΑΡΤΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ — ΑΡΙΘ. 584

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΔΥΟ ΛΗΣΜΟΝΗΘΕΝΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.

ΣΑΙΞΠΗΡ: Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ, ὑπὸ Μιχ. Ν. Δαμιράλη.

ΘΩΜΑΣ ΔΟΝΑΛΣΩΝ ὑπὸ τῆς Κας Ἀρσινόης Καπλανίδου.

Ο ΒΙΣΜΑΡΚ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ.

ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ. Μῦθος Κριλώφ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθη ἄρτι ἡ ἐπετηρὶς τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ, διὰ τὸ ἔτος 1885. Πλὴν τοῦ διοικητικοῦ μέρους, περιέχει μακρὰν τριακοσιοσέλιδον περίπου πραγματείαν τοῦ Ἰωάννου Ψυχάρη, τὰ καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει ἐκδοθέντα *Δοκίμια ἱστορικῆς γραμματικῆς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης*, καὶ βιογραφίαν τοῦ Ém. Egger, γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ μαρκησίου Queux de Saint-Hilaire μετὰ πληρεστάτου βιβλιογραφικοῦ πίνακος πάντων τῶν ἔργων τοῦ ἀοιδίμου ἑλληνιστοῦ, συνταχθέντος ὑπὸ τῆς χήρας αὐτοῦ.— Σὺν τῇ Ἐπετηρίδι ἐξεδόθησαν καὶ τρία φυλλάδια τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συλλόγου ἐκδιδομένων *Ἑλληνικῶν μνημείων* (Monuments grecs) περιέχοντα τὰς ἑπομένας πραγματείας: α') Περί τινος κεφαλῆς ἐκ μετόπης τοῦ Παρθενῶνος, ἀποκειμένης ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου, ὑπὸ Ant. Héron de Villefosse. — β') Περὶ λευκῆς ληκύθου τοῦ μουσείου τοῦ Λούβρου, ἐν ᾗ ἀπεικονίζονται δύο μαχόμενοι ἄνδρες. — γ') Περὶ ἐγγράφων ἀναθηματικῶν πινακιδίων εὑρεθέντων ἐν Κορίνθῳ καὶ ἀποκειμένων ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου, καὶ δ') Περί τινων ἀπεικονίσεων νηῶν ἐν ἀρχαϊκοῖς ἀγγείοις τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ A. Cartault.

— Ἐν τῷ τεύχει τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος «ΙΘ' Ἑκατονταετηρίδος» (Nineteenth Century) ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον μέρος νέας συγγραφῆς τοῦ Γλάδστωνος περὶ τῶν Ὀλυμπίων Θεῶν. (The greater Gods of Olympos). Τὸ πρῶτον τοῦτο μέρος πραγματεύεται περὶ τοῦ Ποσειδῶνος.

— Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν An Easter Vacation in Greece οἱ ἐν Λονδίνῳ ἐκδόται Macmillan θὰ δημοσιεύσωσι προσεχῶς ἔκθεσιν τῆς περιηγήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ ἐν Καταβριγίᾳ καθηγητοῦ Sandys, γενομένης κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Τὸ ἔργον τοῦτο θὰ περιέχῃ πλὴν τοῦ ἡμερολογίου τῆς περιηγήσεως καὶ δύο πραγματείας, ἤτοι περὶ τῶν εἰς περιηγήσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν τοπογραφίαν αὐτῆς ἀναγομένων βιβλίων καὶ περὶ τοῦ δρομολογίου τῶν ἀτμοπλοίων καὶ τῶν σιδηροδρόμων, πλὴν τούτων δὲ καὶ πίνακα τῆς Ἑλλάδος καὶ χωρογραφικὸν πίνακα τῆς Ὀλυμπίας.

— Ἐν Ὀξονίᾳ διδαχθήσεται προσεχῶς ὑπὸ φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἡ *Ἄλκηστις* τοῦ Εὐριπίδου.

— Ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Jurien de la Gravière σύγγραμμα περὶ τῶν πειρατῶν τῆς Βαρβαρίας καὶ περὶ τοῦ τουρκικοῦ ναυτικοῦ ἐπὶ Σολιμὰν τοῦ μεγάλου.

— Ἐκδίδοται προσεχῶς παρὰ τῷ ἐν Λειψίᾳ ἐκδότῃ Wilhelm Friedrich νέον περὶ Ἑλλάδος ἔργον, οὗ συγγραφεὺς εἶνε ὁ Δρ Hans Müller ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνικαὶ περιηγήσεις καὶ μελέται» (Griechische Reisen und Studien). Ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ μέρει πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς τὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι περιηγήσεως αὐτοῦ, τὴν καταγωγὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας αὐτοῦ, τὰ περὶ σχολείων καὶ γλώσσης, τὴν γένεσιν καὶ σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν παλαιὰν κ. τ. λ. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τοῦ συγγράμματος μέρει δημοσιεύει ἐκλογὴν ἐκ τῆς λυρικῆς, ἐπικῆς, δραματικῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς δημώδους ποιήσεως κατὰ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δυσκόλως προσιτὰ ἀρχέτυπα.

— Ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς κ. Αἰμίλιος Βυρνοὺφ ἐδημοσίευσεν εἰς ἐπανειλημμένα τεύχη τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο Κόσμων» μελέτην αὐτοῦ περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν προόδων αὐτῆς, εὐμενεστάτην καὶ φιλελληνικωτάτην ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ὁ κ. Βυρνοὺφ ἐξαίρει τὴν ἀπὸ πεντηκονταετίας ἐν πᾶσι ταῖς κλάδοις τοῦ ἐθνικοῦ βίου πρόοδον καὶ ἀνομολογεῖ τὴν στερρὰν ζωτικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅπερ οὕτως ἢ ἄλλως θὰ χρησιμεύσῃ ὡς εἷς τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς λύσεως τοῦ ἀνατολικοῦ προβλήματος

— Ὁ Ἐρρῖκος Ταίν, ὡς γνωστόν, πρό τινος χρόνου ἀνέλαβε τὴν φιλοσοφικὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς προηγηθείσης τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1789 μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Ἄχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν τέσσαρες τόμοι τοῦ ἔργου τούτου, ἐξ αὐτῶν δ' ἰδίως μεγίστην ἐνεποίησαν ἐντύπωσιν οἱ ἐνδιατρίβοντες περὶ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 89, ἧς τὰς αἱματηρὰς ἐκτροπὰς διὰ γραφίδος ἀριστοτεχνικῆς στιγματίζει ὁ ἔξοχος συγγραφεύς. Νῦν ἀναμένεται ἡ ἔκδοσις τοῦ Ε' τόμου, ἐξ αὐτοῦ δ' ἐδημοσιεύθη ἄρτι ἐν τῇ *Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο Κόσμων* κεφάλαιόν τι περὶ τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α' ἐν ᾧ μετὰ τῆς δυνάμεως δεινοῦ ψυχολόγου καὶ φιλοσόφου ὁ Taine ἀνατέμνει καὶ ἀναλύει θαυμασίως τὸν χαρακτῆρα τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ. Ἐν γένει τὸ ἔργον τοῦ Taine περὶ τοῦ Ναπολέοντος προαγγέλλεται ὡς ἀντάξιον τοῦ θέματος καὶ τῆς φήμης τοῦ συγγραφέως.

— Ἐν δυσὶ φύλλοις τοῦ φιλολογικοῦ παραρτήματος τῆς *Φραγκοφουρτείου Ἐφημερίδος* (Frankfurter Journal) ὁ γερμανὸς καθηγητὴς κ. Αὔγουστος Βόλτς ἐδημοσίευσε μετάφρασιν τοῦ *Χρυσάνθου*, διηγήματος τοῦ κ. Ἀνδρ. Καρκαβίτσα.

— Ἀκμαῖος τὴν ἡλικίαν ἀπέθανεν ἐσχάτως ἐν Παρισίοις ὁ καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας Olivier Rayet, συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας.

— Ὁ μελοποιὸς τοῦ *Φάουστ* Κάρολος Γουνώ, ὅστις ἐπ' ἐσχάτων κατεγίνετο ἀποκλειστικῶς εἰς μουσικὰς συνθέσεις ὕμνων, ἐπεχείρησε τὴν μελοποιίαν νέου μελοδράματος, τῆς Αὐρηλιανῆς Παρθένου. Τὸ κείμενον τούτου θὰ ποιήσῃ ὁ Jules Barbier ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁμωνύμου δράματος αὐτοῦ.

— Ἀπὸ τοῦ ἐν Μονάχῳ θεάτρου θὰ διδαχθῶσι προσεχῶς δύο νεανικὰ μελοδράματα τοῦ Ῥιχάρδου Βάγνερ, αἱ *Μοῖραι* (Die Feen) καὶ ἡ *Ἐρωτικὴ ἀπαγόρευσις* (Das Liebesverbot), ποιηθέντα κατὰ τὰ ἔτη 1833 καὶ 1834.

— Ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν τοῦ ἐν Βιέννῃ Πανεπιστημίου ἀνῆλθε εἰς 6.125. Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου τούτου πρὸ 500 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν οὐδέποτε ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ὑπῆρξε τόσῳ μέγας. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ ταύτην δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ πανεπιστήμιον τῆς Βιέννης εἶνε τὸ μεγαλείτερον οὐ μόνον τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

— Ὄντως βαβυλωνικὸν πλοῦτον γλωσσῶν, γράφει γερμανική τις ἐφημερίς, παρέχει ἡμῖν τὸ πρόγραμμα τῶν παραδόσεων τοῦ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστημίου. Κατὰ τὸ προσεχὲς ἑξάμηνον διδαχθήσονται αὐτόθι αἱ ἑξῆς νεκραὶ καὶ ζῶσαι

Digitized by Google

γλῶσσαι: λατινική, ἑλληνική, γαλλική, ἀγγλική, ἰταλική, ἱσπανική, δανική, παλαιὰ γερμανική, πολωνική, ῥωσσική, ἀρχαία σλαβική, σανσκριτική, συριακή, ἀσυριακή, βαβυλωνική, παλαιὰ σημιτική, ἀραμαϊκή, ἀραβική, τουρκική, αἰθιοπική, αἰγυπτιακὴ καὶ τέλος κινεζική.

Εἰσήχθη εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας νομοσχέδιον, δι' οὗ συνιστᾶται παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τούτῳ συμβούλιον ἐκπαιδεύσεως, οὗ ἔργον εἶνε ἡ ὑποβολὴ γνωμῶν τῷ ὑπουργείῳ περὶ ζητημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὰ τῆς παιδείας καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ ἐποπτεία καὶ ἐπιθεώρησις τῶν δημοσίων ἢ ὡς δημοσίων ἀνεγνωρισμένων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων. Τὸ συμβούλιον τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου, ὡς προέδρου, τοῦ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας νομικοῦ συμβούλου, τριῶν ἄλλων καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἑνὸς τῶν ἐν Ἀθήναις γυμνασιαρχῶν, δύο διδακτόρων τῆς Φιλοσοφίας διδαξάντων ἐν διδασκαλείοις ἢ γυμνασίοις ἐπὶ πενταετίαν τοὐλάχιστον ἢ διευθυνόντων ἐπὶ δύο ἔτη τοὐλάχιστον ὁμοταγὲς πρὸς γυμνάσιον ἢ διδασκαλεῖον ἐκπαιδευτήριον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Τῶν ἐργασιῶν τοῦ συμβουλίου μετέχουσιν, ἄνευ δικαιώματος ψήφου, καὶ οἱ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας τμηματάρχαι τῆς ἀνωτέρας καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως, ὁ τοῦ εἰδικοῦ λογιστηρίου, ὁ γεν. ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοσίων σχολείων καὶ ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων.

— Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Πρυτάνεως συνῆλθεν ἡ ἐκ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐπιτροπή, ἡ ὁρισθεῖσα πρὸς ὀργάνωσιν τῶν ἑορτῶν τῆς πεντηκονταετηρίδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου, ἥτις ἀπεφάσισεν, ἵνα ἐκτυπωθῶσιν ὅσον τάχιστα τὰ ἀναγκαιοῦντα προσκλητήρια καὶ ἀποσταλῶσι ταῦτα ἕνα μῆνα τοὐλάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἑορτῶν εἰς τοὺς προσκληθησομένους ἵνα λάβωσι μέρος εἰς αὐτάς.

— Εἰς τὴν Βουλὴν ὑπεβλήθη ἡ σύμβασις, ἡ συναφθεῖσα μεταξὺ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἡμετέρας πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν ἐν Δελφοῖς. Κατὰ τὴν σύμβασιν ταύτην ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρέχει ἄδειαν εἰς τὴν γαλλικὴν ὅπως ἀνασκάψῃ ἐν Δελφοῖς ἐπὶ μίαν πενταετίαν, καθ' ἣν εἰς οὐδένα ἄλλον ἐπιτρέπεται ν' ἀνασκάψῃ ἐκεῖ. Ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις ἀναδέχεται τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν ἀνασκαφήν, αὐτὴ ὑφισταμένη τὰς δαπάνας. Ἡ Ἑλλὰς θέλει ἀπομείνει κυρία πάντων τῶν προελευσομένων ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς καλλιτεχνημάτων, ἀρχαιοτήτων καὶ ἄλλων πραγμάτων. Ἐπὶ πέντε ἔτη ἀπὸ ἑκάστης ἀνακαλύψεως ἐξαιρετικῶς μόνη ἡ Γαλλία θέλει ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκμάσσειν καὶ ἀποτυποῦν πάντα τὰ ἀνακαλυφθησόμενα κατὰ τὴν προκειμένην ἀνασκαφήν. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα μόνη ἡ Γαλλία θέλει ἔχει δικαίωμα δημοσιεύσεως τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀνασκαφῆς. Ἡ σύμβασις θέλει ἰσχύσει ἐπὶ δέκα ἔτη, ἀφ' ἧς ἡμέρας θέλει ἐγκριθῇ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας.

— Κατὰ τὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει γενομένας ἀνασκαφάς, ἀρκτικῶς τοῦ Ἐρεχθείου, ἀνευρέθη εἰς βάθος δύο καὶ ἡμίσεος μέτρων, ἐπὶ τοῦ βράχου καὶ ὑπὸ στύλον ἐντετειχισμένον, χαλκοῦν ἀγαλμάτιον Ἀθηνᾶς, ὕψους 0,37, οὗτινος σώζεται ἐνιαχοῦ ἡ ἐπιχρύσωσις. Τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο ἀνευρέθη συμπεπιεσμένον, οὐχὶ ἐξ ἀτυχήματος, ἀλλὰ διότι τοιοῦτο ἐποιήθη ἀρχῆθεν. Ἡ μία ὄψις αὐτοῦ εἶνε λεπτότερον ἐπεξειργασμένη τῆς ἑτέρας, φαίνεται δέ, ὅτι ἦτο προσκεκολλημένον ἐπὶ πίνακος δι' ἥλων, ὁρατῶν κατὰ τοὺς πόδας. Τὸ ἄγαλμα φέρει καὶ αἰγίδα, μετὰ πολλῆς τῆς λεπτότητος ἐπεξειργασμένην, ἐν γένει δὲ ἡ ἐργασία αὐτοῦ θεωρεῖται ἐξαίρετος. Ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ καὶ εἰς ἴσον βάθος ἀνευρέθη ἀρχαϊκὸν γυναικεῖον ἄγαλμα, παρεμφερὲς πρὸς τὰ ἀνευρεθέντα κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς πρὸ τῆς περσικῆς εἰσβολῆς χρόνους. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο εἶνε τὸ μεγαλείτερον τῶν μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντων, διότι ἐκτὸς τῆς βάσεως καὶ μέρους τῶν ποδῶν, τὸ ὕψος αὐτοῦ εἶνε 1,80 μ. Ὁ τύπος αὐτοῦ εἶνε λίαν προσόμοιος πρὸς τὰ ἀνευρεθέντα, διαφέρει δὲ αὐτῶν μόνον κατὰ τὴν ἀμφίεσιν. Ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος σώζονται ἴχνη χρωματισμοῦ, καθαρῶς δὲ διακρίνεται ὁ μαίανδρος τοῦ κρασπέδου τοῦ χιτῶνος. Ἡ κεφαλὴ διατηρεῖται ἀρτία, ζωηρότατοι δὲ φαίνονται οἱ ὀφθαλμοί, ὧν διακρίνεται ἡ κόρη, ἐπίσης δὲ καὶ τὰ βλέφαρα, κεχρωματισμένα.

— Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐτελέσθη πανηγυρικῶς ἡ κατάθεσις τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ καταστήματος τῆς ἐνταῦθα ἀμερικανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς, οἰκοδομουμένης παραπλεύρως τῆς ἀγγλικῆς πλησίον τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων.

— Τὸ προσεχῶς ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρίας συγκληθησόμενον ἐν Ἀθήναις ἰατρικὸν συνέδριον προμηνύεται σπουδαιότατον. Ἱκανοὶ ἤδη Ἕλληνες ἰατροὶ ἐδήλωσαν ὅτι θὰ προσέλθωσι καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Αἱ συνεδριάσεις, ὡς ἠγγείλαμεν ἤδη, θὰ γίνωνται ἐν τῇ Σιναίᾳ Ἀκαδημίᾳ, ἄρξονται δὲ τὴν Κυριακὴν 22 Μαρτίου καὶ θέλουσι διαρκέσει μέχρι τῆς 24 Μαρτίου. Ὁ δῆμος Ἀθηναίων θέλει δεξιωθῇ τοὺς Ἕλληνας ἰατροὺς δι' ἐπιτροπῆς, ἣν ἐπὶ τούτῳ ὥρισε τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, καὶ ἥτις θέλει ὁρίσει τί θὰ διοργανωθῇ κατὰ τὴν τριήμερον διαμονὴν ἐνταῦθα τῶν ξένων. Ὡς μανθάνομεν, ἤδη ἀπεφασίσθη ἵνα τὴν ἑπομένην τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου, ἤτοι τὴν 25 Μαρτίου, ὅτε συμπίπτει καὶ ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἑορτή, φωταγωγηθῇ διὰ βεγγαλικῶν φώτων ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα. Γεῦμα ἐπίσημον θὰ παρατεθῇ τὴν 24 Μαρτίου ἡμέραν τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου εἰς πάντας τοὺς ἰατροὺς ὑπὸ τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρίας. Καὶ ὁ σύλλογος δὲ «Παρνασσός», ὅστις κατὰ τὸ συνέδριον τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν πρὸ τετραετίας ἐδεξιώσατο τοὺς ἰατρούς, θὰ δώσῃ καὶ ἐφέτος χάριν τούτων καὶ τῶν μελῶν αὐτοῦ οἰκογενειακὸν χορὸν ἐν τῷ καταστήματι τοῦ συλλόγου καὶ θὰ διοργανώσῃ ἐπίσης ἐν τῷ καταστήματι συναυλίαν, ἰδίᾳ ἐκ τεμαχίων Ἑλλήνων μελοποιῶν, ὅπερ πρὸ καιροῦ ἐψηφίσατο καὶ τὸ τμῆμα αὐτοῦ τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

— Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρυτάνεως κ. Καραμήτσα συνῆλθον ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Πρυτανείας οἱ ὑφηγηταὶ τῶν διαφόρων σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ κ. Στούπη, μέλους τῆς πρὸ μηνὸς ἐκλεγείσης ἐπιτροπῆς, ὑπόμνημα περὶ ἀνορθώσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑφηγεσίας, ὅπερ καὶ ἐγένετο δεκτὸν μετά τινων τροποποιήσεων. Ὡς κατάλληλα μέτρα προτείνονται διὰ τοῦ ὑπομνήματος τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ χορηγῶσιν ἀποδείξεις ἀκροάσεως καὶ ἀναπληρόνωσι τοὺς καθηγητὰς κωλυομένους οἱ ἐπὶ τριετίαν τοὐλάχιστον διδάξαντες ὑφηγηταί. Προσέτι ὑποδεικνύονται καὶ ἄλλαι βελτιώσεις.

— Τῇ αὐτοβουλίᾳ τῶν μαθητῶν τοῦ Σχολείου τῶν τεχνῶν συνέστη γυμναστικὸς σύλλογος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Γυμναστικὸς Σύλλογος τοῦ Σχολείου τῶν Τεχνῶν», καὶ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἤρξατο τῶν συνεδριῶν αὐτοῦ ἔν τινι αἰθούσῃ τῆς ἰδίας Σχολῆς.

— Ἐπερατώθησαν αἱ ἔρευναι τοῦ παρὰ τὸ χωρίον Διμῆνι ἐν Βώλῳ προϊστορικοῦ τάφου, περὶ ὧν ἐν ἐκτάσει διελάβομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ. Τὰ εὑρήματα ἐν ὅλῳ ἀνῆλθον εἰς 1.200, τὸ τελευταῖον δ' αὐτῶν εἶνε μύκης ἐξ ἠλέκτρου καλλιτεχνικώτατος.

— Ἡ Διεύθυνσις τῶν ἐνταῦθα μεγάλων καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου φιλοτιμουμένη νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπὶ τὸ τελειότερον προαγωγὴν τῆς ἐν Ἑλλάδι τυπογραφικῆς τέχνης, κατήρτισεν ἐσχάτως ἴδιον ἀνεξάρτητον καὶ πλῆρες *καλλιτεχνικὸν τμῆμα*, κατὰ τὴν ἐν Εὐρώπῃ χρωμοτυπολιθογραφικὴν μέθοδον, ὅπερ ἐφωδίασεν δι' ὅλων τῶν καταλλήλων μηχανημάτων καὶ διὰ πλουσιωτάτου ὑλικοῦ ἀρίστης ἐκλογῆς καὶ φιλοκαλίας. Τὸ καλλιτεχνικὸν τοῦτο τμῆμα ἀναλαμβάνει πᾶσαν ἀνεξαιρέτως καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν, δυναμένην νὰ ἐκτελεσθῇ ἐν συνδυασμῷ χρυσῆς καὶ πολυχρόου μελάνης καὶ μετὰ τῆς τελειοτέρας λεπτογραμμίας ἤτοι τὴν κατασκευὴν πολυτελῶν Ἑταιρικῶν Μετοχῶν, Τίτλων, Λαχείων, Συναλλαγματικῶν, Ἀγγελιῶν, Προγραμμάτων, Διπλοτύπων, Πινάκων, Ἐξωφύλλων, συμπεπλεγμένων διακόσμων κτλ. Λαμπρὸν δεῖγμα τῆς τελειότητος τῶν τοιούτων ἐργασιῶν τοῦ *Καλλιτεχνικοῦ Τμήματος* παρέχουσιν ἡμῖν τὰ Καταστήματα Ἀνέστη Κωνσταντινίδου τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθεῖσαν Ἀγγελίαν, μετ' ἐξαιρέτου φιλοκαλίας καὶ λεπτότητος διὰ πολυχρόου μελάνης ἐκτετυπωμένην.

Τὰ ἑπόμενα ἐπιστέλλει ἡμῖν ἐκ Θεσσαλονίκης λόγιος φίλος τῆς «Ἑστίας».

Τὴν 24 λήγοντος μηνὸς ἔξωθεν τῆς Πύλης τοῦ Βαρδαρίου κατασκευαζομένης ὑπονόμου ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Βιτώλια ἀπεκαλύφθη ὡραία μαρμαρίνη λάρναξ φέρουσα ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν αὐτῆς ἀνάγλυφα καλῆς τέχνης καὶ καλῶς διατετηρημένα. Ἐπὶ μὲν τῆς προσόψεως

Digitized by Google

ἐν μέσῳ δύο ζευγῶν Ἐρώτων ἀπτέρων παρίσταται ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἀσπαζόμενοι καὶ ἐν ταῖς δυσὶ γωνίαις τῆς αὐτῆς προσόψεως ἐπίσης ἀνὰ εἷς ἔρως. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας προσόψεως ἐν μὲν τῷ μέσῳ ἀνὴρ ἔχων ἑκατέρωθεν δύο στεφάνους, ὧν τὰ ἄκρα κρατοῦσιν οἱ ἐν ταῖς δυσὶ γωνίαις τῆς πλευρᾶς ταύτης καθήμενοι δύο μεγαλοπρεπεῖς ἀετοὶ ἐν στάσει παρομοίᾳ τῇ ἐν τοῖς γαλλικοῖς νομίσμασι τοῦ Ναπολέοντος Γ' εἰκονιζομένῃ καὶ ἄνωθεν τῶν δύο στεφάνων φαίνονται δύο κεφαλαὶ λεόντων ὁμοίων τοῖς τῶν ὑδροχοῶν. Ἐπὶ δὲ τῶν δύο μικροτέρων πλευρῶν φέρονται Σφίγξ καθημένη καὶ ἀνὴρ κρατῶν πυρσὸν ἀνεστραμμένον. Τὸ κάλυμμα τῆς λάρνακος εἶνε φολιδωτόν, ἦτο δὲ στερρῶς γεγομφωμένον ἐπὶ τῆς λάρνακος καὶ μετὰ κόπου ἠνεῴχθη.

Τὰ εὑρεθέντα ἐν αὐτῇ ἀντικείμενα εἰσὶν ἀξίας, εἰσὶ δὲ ἐνώτια πόρπη, ἅλυσσος εἰς τεμάχια, δακτύλιος καὶ νόμισμα, ἅπαντα χρυσᾶ καὶ ἄλλα κτερίσματα μετὰ τῶν ὀστῶν.

Ἥ τε λάρναξ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ μετεκομίσθησαν εἰς τὸ Διοικητήριον ὅπου φυλάσσονται. Ἐπιγραφήν τινα δὲν φέρει. Θεωρεῖται ὅμως τὸ εὕρημα ὡς ἀνῆκον εἰς τὴν πρὸ Χριστοῦ ῥωμαϊκὴν ἐποχήν.

Ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ὡς καὶ τῇ ἄλλῃ πλευρᾷ τῆς πόλεως ἤτοι τῆς Καλαμαριᾶς ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἄλλοτε παρόμοιοι τάφοι ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς μετ' ἐπιγραφῆς.

Θεσσαλονίκη, τῇ 27 Φεβρουαρίου 1887.

Σ. Γ. Δ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 6 Μαρτίου.

Ἐν τῇ Βουλῇ ἐξακολουθεῖ ἡ συζήτησις καὶ ἐπιψήφισις τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὑποβληθέντων διαφόρων νομοσχεδίων. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς τετάρτης ἐψηφίσθη ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐξόδων τῆς Βουλῆς, κατόπιν δὲ ἐψηφίσθησαν εἰς γ' ἀνάγνωσιν ἐννέα νομοσχέδια περὶ διαφόρων πιστώσεων καὶ εἰς β' τὰ νομοσχέδια περὶ μετατροπῆς τῶν δανείων τῶν 6, 4 καὶ 25,000,000.

— Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην παρουσιάσθη εἰς τὸν Βασιλέα ἡ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐκλεχθεῖσα δεκαμελὴς Ἐπιτροπή, ἥτις ἀνέγνωσε διὰ τοῦ προέδρου κ. Αὐγερινοῦ τὴν εἰς τὸν Βασιλικὸν λόγον ἀπάντησιν τῆς Βουλῆς.

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεύς, ἀκούσας τὸ προσφώνημα, ἀπηύθυνε εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τὴν ἑπομένην ἀπάντησιν:

Ἐκφράσατε πρὸς τὴν Βουλὴν τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας μου ἐπὶ τῇ δι' ὑμῶν ἀνακοινωθείσῃ μοι διατρανώσει τῶν πρὸς τὸν Θρόνον αἰσθημάτων καὶ τῇ περὶ τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας πεποιθήσει αὐτῆς. Τὰς προθέσεις τῆς Βουλῆς ἀπεξεδεχόμην, ὅπως αὐτὴ ἤδη βεβαιοῖ αὐτάς. Ἡ δὲ μετ' ἐμοῦ ἐν τοιαύτῃ γνώμῃ σύμπραξις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους μὲ πληροῖ ἐλπίδων περὶ τοῦ μέλλοντος.

— Ἡμέρα ἐκλογῆς, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀποβιωσάντων βουλευτῶν Περ. Καλαμογδάρτου ἐξ Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, Μ. Βενιζέλου ἐξ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, Β. Νικολοπούλου ἐξ Ἀρκαδίας καὶ Λεων. Πετροπουλάκη ἐκ Λακωνίας ὡρίσθη ἡ 19 Ἀπριλίου ἐ.ἔ.

— Αἱ κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Φεβρουάριον εἰσπράξεις τῶν τελωνείων τοῦ κράτους, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ὑποδεεστέρων ἀρχῶν, ἔχουσιν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τοῦ ὁμωνύμου μηνὸς τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν ὡς ἑξῆς·

Φεβρουάριος	1885	δραχ.	1,495.274.78
»	1886	»	1,255,556 57
»	1887	»	2,199,190.01

— Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσιν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας τῶν σιδηροδρόμων Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου μέχρι σήμερον παρεδόθησαν εἰς τὴν Ἑταιρείαν, ὑπὸ τῆς ἐργολαβίας τῆς κατασκευῆς, καὶ λειτουργοῦσι 215 χιλιόμετρα σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς κατασκευῆς τῶν τμημάτων, ἅτινα ἀνέλαβεν ἡ Ἑταιρεία, ὑπολείπεται τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Γ' τμήματος Κορίνθου-Αἰγίου, ἤτοι ἀπὸ Καμάρι εἰς Αἴγιον (χιλιόμ. 50) καὶ τὸ Δ' τμῆμα ἀπὸ Αἰγίου εἰς Πάτρας (χιλιόμ. 40), ὧν αἱ ἐργασίαι εἶνε τοσοῦτον προκεχωρημέναι, ὥστε πιστεύεται, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον θὰ παραδοθῇ συντετελεσμένον τὸν ἐλευσόμενον Ἰούνιον, τὸ δεύτερον δὲ τὸν Αὔγουστον ἐ. ἔ.

— Αἱ εἰσπράξεις τῆς ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ τῆς Πελοποννήσου ἐπιτροπῆς ἀνῆλθον εἰς ἓν ἑκατομμύριον καὶ ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν. Μέχρι τοῦδε διετέθησαν ὑπὲρ διαφόρων ἀναγκῶν τῶν παθόντων πλείονες τῶν πεντακοσίων χιλιάδων, ἀπεφασίσθη δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὅπως τὸ ὑπόλοιπον ποσὸν χρησιμοποιηθῇ εἰς ἀνέγερσιν τῶν καταστραφέντων ναῶν καὶ σχολείων.

— Ὁ Δῆμος Ἀθηναίων εὑρίσκεται εἰς διαπραγματεύσεις μετά τινος ξένης μεγάλης ἑταιρείας ὅπως διοχετευθῶσι πεντήκοντα ὀκάδες ὕδατος, ἤτοι εἴκοσι χιλιάδες κυβικὰ μέτρα τὸ ἡμερονύκτιον ἐκ τοῦ Σουλίου τοῦ δήμου Μαραθῶνος διὰ τὸ κατάβρεγμα, τὴν κάθαρσιν ὑπονόμων καὶ τὴν ἄρδευσιν τῶν πέριξ τῶν Ἀθηνῶν κτημάτων.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ
ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις.................. δρ. 35.
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.................. » 40
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ..................φρ. χρ. » 40.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 28, 29 καὶ 30, δι' ὧν συμπληροῦται ὁ Γ' τόμος τοῦ συγγράμματος.

Μετὰ τοῦ τεύχους τούτου ἀποστέλλεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας δωρεὰν καὶ τὸ τεῦχος τὸ περιέχον τοὺς πίνακας καὶ εἰκόνας, καθ' ἃ εἶχε προαγγελθῇ.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῇ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δρ. 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φρ. χρυσῶν 30.*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην. Ἐνεγράφησαν πάντες καὶ ἤρχισεν ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀποστολὴ τοῦ φύλλου ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Ι. Μ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἡ παραγγελία σας ἐξετελέσθη, ταχυδρομικῶς δ' ἐπιστρέφεται ὑμῖν.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ταχυδρομικῶς —*Περιέργῳ*. Δέον νὰ λάβῃ τὰς ἀποδείξεις καὶ τῶν 4 ἐτῶν, νὰ ἀνανεώσῃ δὲ τακτικῶς καὶ τὴν ἐγγραφήν του, ἥτις ἀπὸ τοῦδε ὡρίσθη νὰ γίνεται δὶς τοῦ ἔτους —κ. Κ*. Τὰ κόκκινα χαβιάρια κατασκευάζονται εἰς τὴν ῥωσσικὴν πόλιν Temruk, κειμένην κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς Ἀζοφικῆς, εἰς τὸ κυβερνεῖον τῆς Σταυρουπόλεως. Κατασκευάζονται δὲ προσέτι καὶ ἐν τῇ πόλει Ἀστραχάν, τῇ κειμένῃ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, ἐν τῇ Κασπίᾳ.— κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Τιμᾶται δραχ. 12. Ταχυδρομικὰ λεπτὰ 50. Δυνάμεθα νὰ ἀποστείλωμεν ὑμῖν τὴν σειράν, ὅταν παραγγείλητε —κ. Γ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν αἱ ἐπισταλεῖσαι· εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας·— κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν αὐτήν. Κατὰ τὰ ἄλλα συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.— κ. Δ. Π. Α. Πάτρας. Τὰ σημειούμενα δύο βιβλία δὲν ὑπάρ-

Digitized by Google

χουσιν ἐν τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις.—*Δυσφοροῦντι*. Εἶνε κακὸν ἀθεράπευτον, καθ' ἡμᾶς, καὶ εἰς οὐδὲν θὰ ὠφέλει ἡ συνταγή σας. «Ὁ συρμὸς καὶ ἡ πολυτέλεια, εἶπεν εὐφυής τις παρατηρητής, εἶνε ἀδελφοί. Μήτηρ αὐτῶν εἶνε ἡ ματαιότης καὶ πατὴρ ὁ ἐγωϊσμός. Οὕτω κατηρτισμένη ἡ μία καὶ μόνη αὕτη οἰκογένεια κατέστρεψε χιλιάδας οἰκογενειῶν» —κ. Δ. Ν. Μ. Μηλέας. Ἰλήφθησαν, ἐπληρώθησαν δὲ τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰ σημειούμενα περιοδικὰ καὶ ἀπεστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τὰ φύλλα τῆς «Ἑστίας».—κκ. Δ. Β. Ἀλάτσατα, Δ. Ι. Λ. Ζυρίχην, Δ. Μ. Ναύπλιον, Δ. Χ. Βῶλον. Α. Μ. Κ. Πάτρας, Γ. Ι. Ἀλεξάνδρειαν, Κυρίαν V. Μ. Γενεύην, Ι. Κ. Φιλιππούπολιν, Π. Δ. Α. Γέϊσκ, Π. Κ. Τρίπολιν καὶ Ι. Δ. Κ. Βῶλον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Ι. Ι. Α. Σύρον. Ἔχει καλῶς. Ὡς πρὸς τὸ δέσιμον τοῦ βιβλίου ἀδυνατοῦμεν ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν ὑμετέραν πρότασιν ἐκ φόβου μὴ σᾶς ἀπαρέσῃ.—κ. Χ. Π. Πάτρας Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον, Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— Αἰδ. Οἱ Ι. Λ. Τραπεζοῦντα. Τὰ φύλλα πάντα ἀπεστάλησαν. Ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἡμῶν. *Φιλομούσῳ*. Πλὴν τῶν βιβλίων τοῦ Στραδιβαρίου πολυτιμότατα θεωροῦνται καὶ τὰ τοῦ Ruggeri. Ἔν τινι δημοπρασίᾳ γενομένῃ πρό τινων ἑβδομάδων ἐν Παρισίοις, ἐπωλήθησαν μία βάρβιτας τοῦ Στραδιβαρίου τοῦ ἔτους 1689 ἀντὶ 19100 δραχμῶν, ἓν βιολίον τοῦ αὐτοῦ τοῦ ἔτους 1691 ἀντὶ 12000 δρ. καὶ ἓν βιολίον τοῦ Ruggeri τοῦ ἔτους 1650 ἀντὶ 32000 δρ.

Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Αἰγύπτῳ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντιπρόσωπον τοῦ περιοδικοῦ κ. Δ. Βενετοκλῆν, διευθυντὴν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, παρ' οὗ θέλουσι λάβει τὰς οἰκείας ἀποδείξεις ἕκαστος.

ΑΘΗΝΑΙ

Λεύκωμα, περιέχον 12 φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν σπουδαιοτέρων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, ἤτοι Ἀκροπόλεως, Παρθενῶνος, Ἐρεχθείου, Καρυατίδων, Προπυλαίων, Ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, Θεάτρου τοῦ Βάκχου, Πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ, Στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διός, Θησείου, Μνημείου τοῦ Λυσικράτους, Ναοῦ τοῦ Αἰόλου. Μετὰ κομψοῦ περικαλύμματος.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 5.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5,50.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

4 Μαρτίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	400.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	403.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	471.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	376.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	261.—
» 25.000,000 τῶν 8 » » »	251.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	157.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	251.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	87.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	483.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.010 —
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	71.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	55.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας. . »	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	91.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	320.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως. . . .	33.20
» 3μην.	32 95
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	131 —
» Τραπεζικὸν 3μην	130.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον.	26.—
Λίρα ὀθωμανική.	29.60

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Ἀπὸ τῆς σήμερον Κυριακῆς παραδίδεται εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον νέον ἔργον τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου. Τὸν μέγιστον καὶ χαριέστατον τῶν λυρικῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας πρῶτον νῦν καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν ἡ ἀγγελλομένη μετάφρασις. Τὸ ἐκδιδόμενον βιβλίον περιλαμβάνει τὰ κάλλιστα τῶν λυρικῶν ποιημάτων τοῦ Ἅϊνε, ἡ δὲ μετάφρασις ἐγένετο εἰς γλῶσσαν δημοτικήν, ἥτις μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτυχίας ἀποδίδει τὴν ἀμίμητον χάριν τῆς λυρικῆς ποιήσεως τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ.—Πρὸς τὴν ἐντέλειαν τῆς μεταφράσεως ἁμιλλᾶται ἡ ἐξωτερικὴ περιβολὴ τοῦ βιβλίου, ὅπερ ἐκτυπωθὲν ἐν τοῖς πλουσίοις Καταστήμασι τῶν κ. ἀδελφῶν Περρῆ ἐπὶ χάρτου λαμπροῦ καὶ διὰ νέων ὅλως στοιχείων εἶνε ἀληθὲς καλλιτέχνημα τυπογραφικὸν ἀποτελοῦν πρόοδον ἐν τῇ τυπογραφικῇ ἡμῶν βιομηχανίᾳ.

Ἀπαρτίζεται ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3. Πώλησις ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ παρὰ τοῖς κκ. Κ. Μπὲκ καὶ Κ. Βίλμπεργ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—774.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 533—15 ΜΑΡΤΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδοθησομένη εἰς φυλλάδια μετὰ κειμένου. **Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα.** *Ἡ ἐκτύπωσις γενήσεται ἐν Γερμανίᾳ.*

Ἐκτενὴς περὶ αὐτοῦ ἀγγελία διανεμηθήσεται προσεχῶς εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας».

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 585

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΩΝ ΤΡΕΛΛΩΝ ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη.

ΣΑΙΞΠΗΡ: Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ, ὑπὸ Μιχ. Ν. Δαμιράλη.

Η ΠΡΟΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ.—Ἡ Ἰλιὰς μελοποιηθεῖσα.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ, ποίημα, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ γαλλικὴ Ἀκαδημία πρὸ διετίας περίπου προεκήρυξε διαγωνισμόν, οὗ τὸ θέμα ὥρισε διὰ τῶν ἑξῆς δύο λέξεων: *Παλλὰς Ἀθήνη*. Ἡ κρίσις τῶν εἰς τὸ διαγώνισμα τοῦτο ὑποβληθέντων ἔργων ἐγένετο πρό τινων ἡμερῶν. Ἐν ὅλῳ ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν κρίσιν τῆς Ἀκαδημίας 132 ποιήματα. Τὸ ἐκ τετρακισχιλίων δραχμῶν γέρας ἀπενεμήθη εἰς τὸν ποιητήν, Αἰμίλιον Moreau, ἐπῃνέθησαν δὲ καὶ τρία ἄλλα ποιήματα.

— Ἐν Παρισίοις ἀπεβίωσεν ὁ Παῦλος Φεβάλ, εἷς τῶν γονιμωτέρων Γάλλων μυθιστοριογράφων, γνωστὸς δὲ καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐκ τῆς μεταφράσεως πολλῶν ἔργων του, ἐν οἷς καὶ τῶν *Μυστηρίων τοῦ Λονδίνου*.

— Ἀγγέλλουσιν ἐξ Ὀξωνίου εἰς τὸ *Ἀθήναιον* τοῦ Λονδίνου, ὅτι πιθανῶς τὸ προσεχὲς θέρος ὁ γνωστὸς Ἄγγλος ἐρευνητὴς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κ. Ramsay μεταβαίνει καὶ πάλιν χάριν ἐρευνῶν εἰς Φρυγίαν.

— Ὁ ἐν Φιλιππουπόλει γυμνασιάρχης κ. Γ. Κωνσταντινίδης ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 11 φύλλῳ τῆς *Ἑβδομαδιαίας φιλολογικῆς Ἐφημερίδος* τοῦ Βερολίνου διόρθωσιν χωρίου τινὸς τοῦ Πολυβίου (III, 40, 11—13), περὶ οὗ ἔγραψε καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ *Παρνασσοῦ*.

— Ἔν τινι ρωσσικῷ περιοδικῷ ἤρξατο ἡ δημοσίευσις τοῦ κατὰ τὸν ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον ἡμερολογίου τοῦ στρατηγοῦ Τοτλέβεν. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ ἁπλῶν σημειώσεων, τὰς ὁποίας ὁ στρατηγὸς ἐσκόπει νὰ συναρμόσῃ εἰς πλήρη ἱστορικὴν καὶ στρατηγικὴν μελέτην τοῦ ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου, εἰμὴ ὁ θάνατος ἀφήρπαζεν αὐτὸν προώρως.

— Κατά τινα συναυλίαν δοθεῖσαν ἐσχάτως ἐν Χάσσελτ τοῦ Βελγίου ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φορὰν ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ κυμβαλίστριά τις, τοσοῦτον μικρᾶς ἡλικίας, ὥστε ἐδέησε νὰ κατασκευάσωσι χάριν αὐτῆς ἰδιαίτερον ὄργανον, ἀναλόγων διαστάσεων. Ἡ μικρὰ κυμβαλίστρια παίζει μετὰ θαυμασίας δεξιότητος, εἶνε δὲ μόλις ὀκτὼ ἐτῶν.

— Ὁ Τσάρος ἐπεφόρτισε τὸν διάσημον Οὗγγρον ζωγράφον Μιχαὴλ Ζίχην νὰ εἰκονογραφήσῃ τὸ περὶ τῶν περιηγήσεων αὐτοῦ βιβλίον, ὅπερ συνέγραψε πρὶν ἢ ἀναβῇ τὸν θρόνον. Ἡ ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τούτου ἀνετέθη εἰς τὴν βασιλικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Πετρουπόλεως.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας ἀπηύθυνε πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διπλωματικοὺς αὐτῆς ἀντιπροσώπους ἐγκύκλιον, δι' ἧς ἐπιφορτίζει αὐτοὺς νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὰς κυβερνήσεις, παρ' αἷς εἶνε διαπεπιστευμένοι, πάντα τὰ ἔγγραφα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1889 τελεσθησομένην παγκόσμιον ἔκθεσιν, αἰτοῦντες τὴν ἐπίσημον τῶν κρατῶν τούτων συμμετοχήν. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀποκρουσθῇ ἡ ἐπίσημος συμμετοχή, αἱ δυνάμεις θὰ παρακληθῶσι νὰ συμμετάσχωσι τῆς ἐκθέσεως τοὐλάχιστον ἡμιεπισήμως, ὅπως διευκολυνθῇ ἡ εἰς αὐτὴν ἀποστολὴ τῶν ξένων προϊόντων. Μέχρι τοῦδε ἐδήλωσαν ὅτι θὰ μετάσχωσι τῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1889 τὰ ἑξῆς εὐρωπαϊκὰ κράτη: Ἀγγλία, Ἰταλία, Ἱσπανία, Ἑλλάς, Σουηδία καὶ Νορβηγία. Ἡ Αὐστρία, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Γερμανία φαίνεται ὅτι δυσχεραίνουσι νὰ ἀναγνωρίσωσιν ἐπισήμως ἔκθεσιν, δι' ἧς πρόκειται νὰ πανηγυρισθῇ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἐκ τῶν κρατῶν τῶν ἄλλων ἠπείρων θὰ μετάσχωσιν ἐπισήμως τῆς ἐκθέσεως ἡ Ἰαπωνία, ἡ Σινική, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, τὸ Μεξικόν, ἡ Βρασιλία, ἡ Περουβία, ἡ Βενεζουέλα, ἡ Κολομβία κτλ.

— Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Οὐμβέρτος ἐπέτρεψε νὰ ἐκδοθῶσι τὰ ἅπαντα τοῦ Γαλιλαίου δημοσίᾳ δαπάνῃ. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνέθηκε τὴν ἔκδοσιν εἰς τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν Ἰταλῶν συγγραφέων. Τὸ ἔργον θὰ συνίσταται ἐξ 20 τόμων εἰς τέταρτον, ἑκάστου τόμου περιέχοντος 500 σελίδας.

— Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις προεκήρυξε τὴν ἵδρυσιν μνημείου εἰς ἀνάμνησιν τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ μνημεῖον θέλει στοιχίσει 6 ἑκατομμύρια φράγκων.

— Ἀπὸ σκηνῆς τοῦ ἐν Παρισίοις θεάτρου τοῦ *Ὠδείου* ἐδιδάχθη ἐσχάτως τὸ δρᾶμα τοῦ Ἀλφόνσου Δωδὲ *Νουμᾶς*

Digitized by Google

Ρουμεστάν, ὅπερ οὗτος ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ γνωστοῦ ὁμωνύμου μυθιστορήματός του. Ἐν ἑτέρῳ δὲ παρισινῷ θεάτρῳ παρεστάθη τὸ δρᾶμα «Ventre de Paris», τὸ ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ ὁμωνύμου πολυκρότου μυθιστορήματος τοῦ Ζολᾶ. Ὁ Ζολᾶ, συνδιαλεχθεὶς πρός τινα δημοσιογράφον, διεκήρυξεν ὅτι τὰ ἔργα ἅτινα μέχρι τοῦδε ἔδωκεν εἰς τὸ θέατρον καὶ τὰ ὁποῖα ἀρύεται ἐκ τῶν μυθιστοριῶν του, τῇ συνδρομῇ καὶ συνεργασίᾳ τοῦ δοκίμου δραματικοῦ συγγραφέως Busnach, δὲν εἶνε γεγραμμένα κατὰ τοὺς κανόνας, οὓς ἐπιθυμεῖ αὐτὸς νὰ ἴδῃ κρατοῦντας ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῶν δραματικῶν ἔργων. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς πιθανώτατα θὰ γράψῃ ἄνευ συνεργάτου ἀρχετύπως δρᾶμά τι, ὅπερ ἔσται οὕτως εἰπεῖν τὸ ὑπόδειγμα τῆς φυσιολογικῆς δραματουργίας.

Ἐν τῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ «Παρνασσῷ» ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος ἀνέγνω τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἐν μέσῳ πυκνοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου καλλίστην μελέτην αὐτοῦ περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Ἑρρίκου Ἄϊνε. Τὴν ἑσπερίδα ταύτην ἐτίμησε καὶ ἡ Α. Υ. ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος, μέλος τοῦ συλλόγου τυγχάνων.

Τὴν πραγματείαν τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου θέλομεν δημοσιεύσει εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἑστίας».

— Ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου ὥρισε τὸ ποσὸν δραχ. 25.000 δι' ἔξοδα τῶν ἑορτῶν, αἵτινες θέλουσι τελεσθῆ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ ἐθνικοῦ ἱδρύματος κατὰ τὴν 18, 19 καὶ 20 τοῦ προσεχοῦς Μαΐου. Ἀπεφάσισε προσέτι ἵνα ἐπὶ τῇ αὐτῇ εὐκαιρίᾳ διδαχθῇ ἀπὸ σκηνῆς ὑπὸ φοιτητῶν καὶ ἀρχαῖόν τι δρᾶμα, τοιοῦτον δ' ἐξελέχθη ὁ «Οἰδίπους τύραννος» τοῦ Σοφοκλέους.

— Ἡ πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐδημοσίευσε τὸ ὑπὸ τῆς οἰκείας Σχολῆς ὁρισθὲν θέμα τοῦ νομικοῦ διαγωνίσματος, οὗτινος ἀγωνοθέτης εἶνε ὡς γνωστὸν ὁ κ. Σγούτας. Εἶνε δὲ τοῦτο *ἡ τύχη τῆς προικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου κατὰ τὸν ρωμαϊκὸν καὶ βυζαντινὸν νόμον*. Εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ ἀποδυθῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα καθίσταται γνωστόν, ὅτι αἱ διατριβαὶ αὐτῶν εἰσὶ δεκταὶ μέχρι τῆς 1 Μαρτίου 1888, καὶ ταύτης συμπεριλαμβανομένης, καὶ ὅτι τὰ χειρόγραφα αὐτῶν πρὸ παντὸς δέον νὰ ὦσιν εὐανάγνωστα.

— Ἐν Σικυῶνι ἐνεργοῦνται ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Σχολῆς πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ θεάτρου καὶ ἐξερεύνησιν τῶν πέριξ ἀρχαίων τόπων. Ἀντιπρόσωπος τῆς σχολῆς εἶνε ὁ ἑταῖρος κ. Mac Murtry, ἐπιτηρητὴς δὲ παρὰ τοῦ ὑπουργείου ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Β. Λεονάρδος ἐπὶ τούτῳ μεταβάντες ἐκεῖσε.

— Ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τοῦ Ἀμαλιείου Ὀρφανοτροφείου κ. Γεωρ. Κοζάκη Τυπάλδου ἐδημοσιεύθη ἔκθεσις περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ ἔτος 1886. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης προκύπτει, ὅτι τὰ ἔσοδα τοῦ ἱδρύματος ἀνῆλθον κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς 104,803.73 δραχμάς, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 101,581.12. Α δωρεαί, τὰ κληροδοτήματα καὶ αἱ συνεισφοραὶ ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 18,498.30, τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο σὺν τῇ προσθήκῃ καὶ 500 περίπου ἑτέρων ἡ διοικητικὴ ἐπιτροπὴ διέθηκε πρὸς ἀγορὰν γηπέδου, ἀνήκοντος εἰς τοὺς κληρονόμους Γ. Σκουζέ, κειμένου δὲ παραπλεύρως καὶ ἀνατολικομεσημβρινῶς πρὸς τὸ Ἀμαλίειον. Ἐν τῷ καταστήματι ἤδη διαιτῶνται 142 ὀρφανά. Ἡ διοικητικὴ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ μὴ δεχθῇ νέας τροφίμους, ὅπως διατηρήσῃ διὰ τῆς βαθμιαίας ἐλαττώσεως αὐτῶν τὸ ἰσοζύγιον, μέχρι βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν.

— Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Ἠλία Ι. Ἀγγελοπούλου τῇ εὐμενεῖ συνεργασίᾳ πολλῶν μηχανικῶν ἐκδιδομένου περιοδικοῦ συγγράμματος «Μηχανικὴ Ἐπιθεώρησις.» Περιεχόμενα τοῦ φυλλαδίου τούτου εἰσὶ Κανονισμὸς τοῦ χειμάρρου Λεωνιδίου, ὑπὸ Λ. Βλάσση, ἐπιθεωρητοῦ. Τὸ μέγαρον τῶν Ὀλυμπίων ὑπὸ Χάνσεν. — Σιδηρᾶ γέφυρα τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ὑπὸ τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ Ε. Κελλενέκ. — Ἐκρηκτικαὶ ὗλαι ὑπὸ Ν. Σιδερίδου. — Νεώτερα κτίρια Ἀθηνῶν ὑπὸ Ι. Μπών. — Ποικίλαι εἰδήσεις, δημοσία ὑπηρεσία καὶ δημοπρασίαι, ἔτι δὲ πίναξ ἐμφαίνων τὴν τοποθέτησιν τῶν παρ' ἡμῖν μηχανικῶν καὶ ἐργοδηγῶν. Εἰς τὸ τέλος εἶνε προσηρτημένα διάφορα σχεδιογραφήματα, ἐν οἷς καὶ καλὴ εἰκὼν τοῦ μεγάρου τῶν Ὀλυμπίων.

— Ἐξεδόθη ἄρτι τὸ Ε' τεῦχος τοῦ «Corpus Juris Civilis» ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ διδάκτορος κ. Η. Λιακοπούλου. *Περιεχόμενα*. Περὶ διαιτησίας (συνέχεια καὶ τέλος). — Ὅπως οἱ *ναύκληροι, πανδοχεῖς, κτηνοδόχοι* ἀποκαθιστῶσι τὰ παραληφθέντα. *Περὶ δικῶν*, ἤτοι δικαιοδοσίας καὶ δωσιδικίας. Παρ' ἑκάστῳ τίτλῳ γίνονται καὶ παραπομπαὶ εἴς τε τὰ λοιπὰς συλλογὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ εἰς τὰ Βασιλικά.

— Ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν ἐπιστήμονος βοτανικοῦ κ. Θεοδ. δὲ-Χελδράϊχ ἐξεδόθη εἰς φυλλάδιον σκιαγραφία τοῦ Θεοδώρου Ὀρφανίδου, τοῦ πρὸ ἔτους ἀποθανόντος καθηγητοῦ τῆς βοτανικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

— Ἐξεδόθη ὡσαύτως τὸ Γ' τεῦχος τοῦ *Παιδαγωγικοῦ Σχολείου*, τοῦ γνωστοῦ παιδαγωγικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος, ἐκδιδομένου καὶ συντασσομένου εὐδοκίμως ὑπὸ τοῦ κ. Μιλτ. Βρατσάνου, τέως διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Θεοδώρου Α. Βελλιανίτου ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος τῶν *Ρωσσικῶν Ἀναμνήσεων*, αἵτινες ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» τὸ πρῶτον δημοσιευθεῖσαι πολὺ ἐξετιμήθησαν διὰ τὸ γλαφυρὸν καὶ ζωηρὸν τῶν περιγραφῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ συγχρόνου ρωσσικοῦ βίου.

Κοιμήσου! *Μελῳδία Α. Βερούττη ἐπὶ στίχων Γ. Δροσίνη.* Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐξετυπώθη ἐν Λειψίᾳ καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας* μουσικὴ σύνθεσις διὰ μέσην φωνὴν μετὰ συνῳδίας κλειδοκυμβάλου. Ὁ συνθέτης, νέος διακεκριμένος μουσικὸς ἐκ Ν. Ἀμερικῆς, διὰ τῆς μουσικῆς, ἣν ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ βουκολητικοῦ ᾄσματος τοῦ κ. Δροσίνη, ἁπλῆς καὶ περιπαθοῦς, ἐνεχούσης τι τὸ ἄγνωστον καὶ μυστηριῶδες, μεταφέρει ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς μελῳδίας τὸν ἀκροατὴν εἰς τὰ βαθύσκια δάση καὶ τοὺς σιγαλοὺς λειμῶνας τῆς ὑπερωκεανείου πατρίδος του, κ' ἐμπνέει αὐτῷ ἄρρητόν τι αἴσθημα σιωπηλῆς εὐλαβείας. Τόσον δὲ ὥστε ἐνῷ λιποψυχοῦν ἀποσβέννυται τὸ ᾆσμα, φέρει τις καὶ ἀκουσίως τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χείλη. Συμφώνως πρὸς τὰς περὶ ᾠδικῆς μουσικῆς ἰδέας, καθ' ἃς αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ λυρικὴ ἀπαγγελία τῶν στίχων τοῦ κειμένου, ὁ Ἀμερικανὸς συνθέτης *ἐπὶ λέξει* ἐμελοποίησε τὰς ἑλληνικὰς στροφάς, ἄνευ ἐπαναλήψεως τῆς αὐτῆς μουσικῆς ἐπὶ κειμένου διαφόρου ἐννοίας.

Ἕκαστον ἀντίτυπον τῆς συνθέσεως τιμᾶται δραχ. 1,50, ταχυδρομικῶς δ' ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 1,80.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀνωτέρα καὶ μέση ἐκπαίδευσις, ἤτοι Συλλογὴ τῶν διεπόντων τὴν ἀνωτέραν καὶ μέσην ἐκπαίδευσιν νόμων, Β. διαταγμάτων καὶ ἐγκυκλίων τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου ἀπὸ τοῦ 1884—1886, ὑπὸ Στεφάνου Μ. Παρίση, γραμματέως Α' τάξεως ἐν τῷ αὐτῷ ὑπουργείῳ. Τόμος δεύτερος. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Παλαμήδης». 1886. 8ον, σελ. 328. Τιμᾶται δραχ. 7.

Σημειώσεις περὶ τηλεγράφου καὶ τηλεφωνίας ὑπὸ Κωνσταντίνου Ἰω. Μαρουδῆ, ὑποδιευθυντοῦ τῶν τηλεγράφων, δημοσιευθεῖσαι ἐν τῇ *Συνεκδήμῳ φυσικῇ* Ἰω. Π. Πύρλα, ἰατροῦ, νῦν δὲ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ γράψαντος αὐτὰς ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει μετά τινων προσθηκῶν. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Λαός». 1887. 8ον, σελ. 46.

Ἡμερολόγιον «ἡ Φήμη» τοῦ ἔτους 1887, συναρμολογηθὲν καὶ ἐκδοθὲν ὑπὸ Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου. Ἔτος δεύτερον. Ἐν Βώλῳ, τύποις «Θεσσαλίας». 1887. 16ον, σελ. 168.

Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον 1887. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ τυπογραφείου. 16ον, σελ. 144. Τιμᾶται γροσίων 5.

Κρίσις ἐπὶ τῶν Εἰσηγήσεων τοῦ Ν. Δημαρᾶ ὑπὸ Κωνστ. Η. Πολυγένους, δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένῳ περιοδικῷ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας. Ἀθήνησιν, τύποις Θρ. Παπαλεξάνδρη καὶ Ἀλ. Παπαγεωργίου. 1887. 8ον, σελ. 102.

Ἰωάννου Λαμπρίδου—Ἠ*πειρωτικὰ Μελετήματα.* Τεῦχος πρῶτον. Περιγραφὴ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον Βλαστοῦ Βαρβαρρήγου. 1887. 16ον, σελ. 96.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 13 Μαρτίου.

Ἡ Βουλὴ ἐξακολουθεῖ τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἀπροσκόπτως, συζητοῦσα τὰ εἰς τὴν ψῆφον αὐτῆς ὑποβαλλόμενα διάφορα νομοσχέδια τῆς Κυβερνήσεως. Μέχρι τοῦδε εἰς γ' ἀνάγνωσιν ἐψήφισε τὰ ἑπόμενα νομοσχέδια: περὶ κυρώσεως τῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Μεγάλης Βρεττανίας ἐμπορικῆς καὶ ναυτιλιακῆς συνθήκης, περὶ κυρώσεως τῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας προσωρινῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως, περὶ κυρώσεως συμβάσεως μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας περὶ ἀρχαιολογικῆς ἀνασκαφῆς ἐν Δελφοῖς, περὶ τοῦ δικαιώματος καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Κράτει καταναλισκομένου καπνοῦ καὶ τουμπεκίου, περὶ σιγαροχάρτου, καὶ περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν νόμων τοῦ χαρτοσήμου.

—Ἡ δίκη τῶν παραπεμφθέντων ἀξιωματικῶν διὰ τὴν παράδοσιν τῆς Κούτρας γενήσεται κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου ἐνώπιον ἐκτάκτως συγκροτηθησομένου στρατοδικείου.

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος τὰ ἐνταῦθα ἑδρεύοντα συντάγματα πυροβολικοῦ ἤρχισαν τὴν ἐκτέλεσιν γυμνασίων ἐπὶ σκοπὸν βολῆς, ἥτις θὰ διαρκέσῃ περὶ τὰς τριάκοντα ἡμέρας καὶ ἧς τὸ σχέδιον κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς γαλλικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς. Ἡ σκοποβολὴ γίνεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἐκτείνεται μεταξὺ παλαιοῦ Φαλήρου, Ἀθηνῶν καὶ τοῦ χωρίου Καρᾶ, τὰ δὲ μέχρι τοῦδε γενόμενα γυμνάσια διεξήχθησαν λίαν ἐπιτυχῶς.

— Ἐδημοσιεύθη πίναξ ἐπίσημος περὶ τῶν εἰσπράξεων τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1887. Κατ' αὐτὸν αἱ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς 2,436,043.71 δραχμάς, ἀπέναντι 1,411,634 14 δραχμῶν, εἰσπραχθεισῶν κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ 1886.

— Κατὰ τὴν ἀρτιφανῆ συνάδελφον «Καθημερινήν», ἡ ἑταιρία τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Πελοποννήσου ἀπεφάσισε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν γραμμὴν Ναυπλίου-Μύλων μέχρι Τριπόλεως καὶ Καλαμῶν. Οὕτω δύο ἐκ τῶν κυριωτάτων τοῦ Κράτους νομῶν μέλλουσι νὰ συνδεθῶσι ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς πρωτευούσης, τίθενται δὲ ὁριστικῶς αἱ βάσεις τοῦ συμπλέγματος, ὅπερ μέλλει νὰ συνενώσῃ τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς εὐφόρου Πελοποννήσου πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν Κράτος.

— Ἕνεκα καταχρήσεων ἀνακαλυφθεισῶν ἐν τῷ τελωνείῳ Πειραιῶς ἡ δικαστικὴ ἀρχὴ ἀπὸ ἡμερῶν ἤδη ἐνεργεῖ ἀνακρίσεις, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων συνελήφθησαν 6 τελωνειακοὶ ὑπάλληλοι, 4 ἐλεγκταί, 1 ταμίας καὶ 1 τελωνοφύλαξ.

— Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Κηφισίας, πρὸ τῶν Ἀμπελοκήπων, ἀνεγείρεται βιομηχανικὸν κατάστημα, *Ἐριουργεῖον*, τοῦ συμπολίτου ἡμῶν κ. Σπ. Πυρρῆ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἀγγέλου καὶ Ἀλεξάνδρου, οἵτινες ἐσπούδασαν ἐπὶ πενταετίαν εἰς εἰδικὰ καταστήματα ἐν Γαλλίᾳ τὴν ὑφαντικήν, ἐπανακάμψαντες δὲ ἱδρύουσι τὸ ἐν λόγῳ κατάστημα, ἐγκαινίζοντες πρῶτοι τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ὠφελιμωτάτου τούτου κλάδου τῆς βιομηχανίας εἰς τὴν πατρίδα μας. Εἰς τὸ Ἐριουργεῖον θὰ κατασκευάζωνται μάλλινα ὑφάσματα παντὸς εἴδους, κουβέρται, φλανέλλαι, σάλια, πάντα ταῦτα ἐξ ἐγχωρίων μαλλίων. Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἐργοστασίου ἀπεπερατώθη, ἀναμένονται δὲ αἱ τοποθετηθησόμεναι ἐντὸς αὐτοῦ μηχαναί.

— Ἡ διὰ χρωμάτων σχεδίασις τῶν νέων στολῶν τῶν διαφόρων τοῦ στρατοῦ σωμάτων ἀνετέθη εἰς τὸν ζωγράφον κ. Λάντσαν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας ταύτης τὰ σχέδια ὑποβληθήσονται εἰς τὴν Α. Μ. τὸν βασιλέα.

— Κατὰ τὰς ἐκ Θεσσαλίας εἰδήσεις, βροχὴ ἄφθονος κατέπεσε καθ' ὅλην τὴν χώραν, οὕτω δὲ ἐξησφαλίσθη ἡ ἐσοδεία τῶν σιτηρῶν, ἥτις ἠπειλεῖτο ὑπὸ καταστροφῆς διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀνομβρίαν. Ἡ εἴδησις εἶνε λίαν εὐφρόσυνος, διότι δυστυχῶς δύο κατὰ σειρὰν ἔτη ἡ ἐσοδεία εἶχε καταστραφῆ, καὶ μέγας ἐπεκράτει φόβος διὰ τὸ ἔτος τοῦτο.

—Ἡ Γεν. Διεύθυνσις τῶν Ταχυδρομείων κατήρτισε νομοσχέδιον περὶ ἀποστολῆς ταχυδρ. δεμάτων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Διὰ τοῦ νομοσχεδίου τούτου, ὅπερ πιθανῶς ὑποβληθήσεται εἰς τὴν παροῦσαν σύνοδον τῆς Βουλῆς, κανονίζεται ὁ τρόπος τῆς ἀποστολῆς τῶν δεμάτων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τὸ βάρος ὅπερ ἕκαστον δέμα θὰ ἔχῃ. Ἡ ἀποστολὴ ταχυδρ. δεμάτων πρὸ χρόνων πολλῶν λειτουργεῖ ἐν Εὐρώπῃ, τιθεμένη δὲ καὶ παρ' ἡμῖν θὰ εὐεργετήσῃ πολὺ τὸ ἐμπόριον.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις.......................... δρ. 35.
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.............................. » 40
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ .... φρ. χρ. » 40.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 28, 29 καὶ 30, δι' ὧν συμπληροῦται ὁ Γ' τόμος τοῦ συγγράμματος. Μετὰ τοῦ τεύχους τούτου ἀποστέλλεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας δωρεὰν καὶ τὸ τεῦχος τὸ περιέχον τοὺς πίνακας καὶ εἰκόνας, καθ' ἃ εἶχε προαγγελθῆ.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῆ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δρ. 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φρ. χρυσῶν 30.*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Π. Δ. Ἀστραχάν. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους καὶ ἠρχίσαμεν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀποστολὴν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Ἡ Ἱστορία θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ 50—55 τευχῶν, ἢ 5 τόμων.—κ. Ζ. Ο. Βερδιάνσκαν. Παρὰ τῶν κκ. Ψ. καὶ Ρ. ἐλήφθησαν τὰ σταλέντα, ἐπληρώθησαν δὲ τὰ ἀνήκοντα τῇ «Ἐφημ.» καὶ «Ἑβδ.» Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—Φ. Πᾶσαν πληροφορίαν δύνασθε νὰ λάβητε ἐκ τοῦ ἁρμοδίου τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.—κ. Σ. Γ. Bielitz. Ἐλήφθησαν· ἀπεστάλη δὲ τοῖς μὲν κ. Ἀδελφ. Κ. εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀντίτυπον δεδεμένον τῆς *Ἑλλάδος*, πρὸς ὑμᾶς δὲ τὰ ζητηθέντα. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—*Φίλῳ Μ.* Δὲν πιστεύομεν. Τὰ παθήματα γίνονται μαθήματα.—κ. Κ. Χ. Δ. Ἄρταν. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Τὰς πληροφορίας εἰς τὸ προσεχές.—*Φιλοβίβλῳ*. Ὁ δανεισμὸς τῶν βιβλίων εἶνε ὀλέθριος εἰς τὰς βιβλιοθήκας, ὅπου οἱ μὲν λόγιοι εἶνε ἀσυνείδητοι, οἱ δὲ ἐντεταλμένοι ὑπάλληλοι τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κανονιζόντων τὸν δανεισμὸν διατάξεων ὀλιγώρως καὶ ἀμελῶς ἔχουσι περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἑαυτῶν καθήκοντος. Ἐκ τούτου δὲ οὐδαμῶς ἕπεται ὅτι δέον νὰ ἀπαγορευθῇ ὁ δανεισμὸς πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν βιβλίων· πᾶσα φιλολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐργασία θὰ καθίστατο δυσχερεστάτη ἂν ἡ χρῆσις τῶν βιβλίων τῶν δημοσίων βιβλιοθηκῶν περιωρίζετο μόνον εἰς τὰς ὥρας, καθ' ἃς εἶνε ἀνοικτὸν τὸ ἀναγνωστήριον αὐτῶν. Τούτου ἕνεκα βλέπομεν ὅτι αἱ γερμανικαὶ βιβλιοθῆκαι παρέχουσι μεγίστας εὐκολίας εἰς τοὺς λογίους, δανείζουσαι βιβλία οὐ μόνον εἰς τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ πόλει οἰκοῦντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐν ἄλλαις πόλεσι καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀκόμη. Ὅτε πρό τινων ἐτῶν ἐκάη ἡ οἰκία τοῦ ἐν Βερολίνῳ καθηγητοῦ Θεοδώρου Μόμμσεν, πολλαὶ βιβλιοθῆκαι δημόσιαι ὑπέστησαν σπουδαίας ἀπωλείας βιβλίων καὶ χειρογράφων, ἅτινα εἶχε δανεισθῆ ἐξ αὐτῶν ὁ ἐπιφανὴς ἱστορικὸς καὶ ἀρχαιολόγος. Ὁ διευθυντὴς δὲ ὁλλανδικῆς τινος βιβλιοθήκης ἐδήλωσε δημοσίᾳ, ὅτι ἡ ἀπώλεια πολυτίμου τινὸς χειρογράφου, δανεισθέντος τῷ Μόμμσεν καὶ καέντος,

Digitized by Google

ἦτο ζημία ἀσήμαντος, ἀπέναντι τῶν μεγίστων ὠφελημάτων ἃ παρέσχεν εἰς τὴν ἐπιστήμην ἡ εὐκολία τοῦ δανεισμοῦ βιβλίων καὶ χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκη, εἰς Ὀλλανδοὺς καὶ ξένους. Ἐκ τῶν 600,000 τόμων τῆς ἐν Στρασβούργῳ Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης ἐδανείσθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 80,021 τόμοι· ἐκ τούτων 2827 ἐδανείσθησαν εἰς λογίους κατοικοῦντας ἐν ἄλλαις γερμανικαῖς πόλεσι καὶ 1707 εἰς λογίους ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Ι. Α. Χ. πρὸς ὃν ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκδοθέντα μετὰ τοῦ τακτικοῦ ὑμῶν φακέλλου. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας —κ. Ι. Κ. Λεμησσόν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Θ. Α. Μ. Ἀργοστόλιον. Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν. Ἡ ἔγκλειστος διεβιβάσθη ἀσφαλῶς. —*Εὐτραπέλῳ*. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλὰ δὲν εἶνε κατάλληλα δι' ἡμᾶς.—*Οὔτινι*. Μόνον παρ' ἡμῖν ἴσως συμβαίνει ἡ πλήρης αὕτη ἀφομοίωσις τῶν γνωμῶν. Ἀλλαχοῦ αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ ὑπουργείου δύνανται νὰ ἔχωσι μεταξύ των γνώμας διαφόρους καὶ νὰ διατυπῶσιν αὐτὰς ἐπισήμως. Οὕτως ἐσχάτως συζητουμένου ἐν Γαλλίᾳ νόμου περὶ αὐξήσεως τοῦ εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ τῶν ἔξωθεν εἰσκομιζομένων σιτηρῶν, δύο ὑπουργοὶ ἐψήφισαν κατ' αὐτοῦ, ὡς πρεσβεύοντες τὸ δόγμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, δύο ἐψήφισαν ὑπέρ, ὁ δὲ πρωθυπουργὸς ἠρνήθη ψῆφον.—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς παρέχομεν ἡμῖν τὰς ζητηθείσας πληροφορίας.—κ. Η. Μ. Πάφον. Διὰ τοῦ αὐστριακοῦ τῆς ἑβδομάδος ταύτης ἀποστέλλεται πρὸς τὸν ἐν Λεμησσῷ κ. Γ. Δ. κατὰ τὴν ὑμετέραν παραγγελίαν.—κ. Ἀδελφ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Οἱ δύο χάρται ἀπεστάλησαν. Τὸ ἀντίτιμον ἐλήφθη παρὰ τοῦ κ. Ν. Χ.—κ. Ρ. Κ. Ρ. Ἀκατάλληλοι διὰ τὴν «Ἑστίαν».—κκ. Κ. Φ. Πάτρας, Α. Τ. Λευκίμμην, Κ. Κ. Νάουσαν Ε. Κ. Ἀνάπαν, Π. Δ. Μεσσολόγγιον, Ν. Δ. Ο. καὶ Μ. Θ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν.—κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Πάντα τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς πλὴν τῶν *Ἀθλίων*, ὧν τὰ ἀντίτυπα ἐξηντλήθησαν.—κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη. Προηγουμένως εἴχομεν ἀπαντήσει ταχυδρομικῶς.—κ. Ρ. Σ. Κ. Κύθηρα. L' abbesse de Jouarre. Εἶνε δὲ δρᾶμα φιλοσοφικόν, ὄχι μυθιστόρημα. Εἰς τὴν γλῶσσάν μας δὲν μετεφράσθη ἔτι, οὔτε εὔκολον εἶνε τοῦτο δι' ἔργον τοῦ Ρενάν. Τὸ πρωτότυπον δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας.—κ. Π. Χ. Α. Βῶλον. Ἐλήφθησαν 7,40 καὶ προσέτι 25 παρὰ τοῦ κ. Ν. Χ. Α. Τὰ σταλέντα παρεδόθησαν τῇ Διευθύνσει τοῦ «Α.», ἐν ᾧ δημοσιευθήσονται προσεχῶς. Εὐχαρίστως θέλομεν δημοσιεύσει καὶ τὰ σταλησόμενα πρὸς τὴν «Ἑστίαν».—κ. Ι. Κ. Μασσαλίαν. Ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ κ. Τ. φρ. 65. Τὰ βιβλία καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Π. Α. Α. Γέτσχ. Ἐλήφθησαν· ἐνεγράφη δ' ὁ κ. Ι. Μπ. πρὸς ὃν ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Τὸ σύγγραμμα τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν.—κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Ἐξετελέσθη ἡ παραγγελία ὑμῶν, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν.—κκ. Χ. Ρ. Πάτρας, Β. Π. Β. Κυδωνίας, Ν. Σ. Δ. Κωνσταντινούπολιν καὶ Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Δ. Λ. Δ. Βραΐλαν. Ἐλήφθη ἡ ἐπιστολή σας καὶ ἀνεκοινώθησαν τὰ γραφόμενα τῷ κ. Α. Μ.—κ. Π. Κ. Ζ. Γαλαξείδιον. Ἐλήφθη ἐγκαίρως ἡ τοῦ 1887, εἰσεπράξαμεν δὲ τελευταῖον παρὰ τοῦ κ. Β. Σ. καὶ τὴν τοῦ 1886.—κ. Ι. Μ. Ἀλεξάνδρειαν. Ἀπεστάλη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. Τὸ πληρωθὲν δικαίωμα εὐαρεστήθητε νὰ παραδώσητε τῷ κ. Δ. Β. ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν ὑμῖν. —κ. Δ. Δ. Ζ. Κυπαρισσίαν. Ἐλήφθησαν. Τὸ βιβλίον ἀπεστάλη ὑμῖν ταχυδρομικῶς. Ἀντίτιμον αὐτοῦ μετὰ ταχυδρομικῶν δραχ. 4. Τὸ περίσσευμα δραχ. 9 ἐσημειώθη ἀπέναντι τῆς ἀξίας τῆς Ἱστορίας κατὰ τὴν παραγγελίαν σας.

ΑΘΗΝΑΙ

Λεύκωμα, περιέχον 12 φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν σπουδαιοτέρων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, ἤτοι Ἀκροπόλεως, Παρθενῶνος, Ἐρεχθείου, Καρυατίδων, Προπυλαίων, Ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, Θεάτρου τοῦ Βάκχου, Πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ, Στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διός, Θησείου, Μνημείου τοῦ Λυσικράτους, Ναοῦ τοῦ Αἰόλου. Μετὰ κομψοῦ περικαλύμματος.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ φρ. 5.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5,50.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

13 Μαρτίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	405. —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	410. —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	477. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	388. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	262. —
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	255. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	191. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	253. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	86 —
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	482. —

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.090 —
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	71. —
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	61. —
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας . . »	172 —
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	96. —
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	336. —
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	32.85
» 3μην	32.70
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	129 50
» Τραπεζικὸν 3μην	128.50

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25 80
Λίρα ὀθωμανικὴ	29.50

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΛΑΒΑΝΗ

Τόμος κομψότατος, περιέχων ὀκτὼ διηγήματα

Τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενος ἀντὶ 1,20.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΕΙΚΟΝΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ

Πρώτου μεγέθους	(32Χ20 0, μ.) . . . . . Δραχ.	6.—
Δευτέρου μεγέθους	(21Χ14 0, μ.) »	2,50
Τρίτου μεγέθους	(16Χ11 0, μ.) »	1.—

Πωλοῦνται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἀποστέλλονται ἐλεύθεραι ταχυδρ. τέλους.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—779.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 534—22 ΜΑΡΤΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 588

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΣΑΙΞΠΗΡ: Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ, ὑπὸ Μιχ. Ν. Δαμιράλη.

ΕΙΣ ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ ΑΥΤΟΓΡΑΦΩΝ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ. Κλέωνος Ῥαγκαβῆ ἑλληνικὸν δρᾶμα, μετὰ γλωσσολογικῶν σημειώσεων, ὑπὸ Ι. Β. Τέλφυος.

Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΟΥ, ποίημα, ὑπὸ Ἀριστομένους Προβελεγίου.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ἐποιήσατο ἔναρξιν τῶν παραδόσεων αὐτοῦ ὁ ἄρτι διορισθεὶς καθηγητὴς τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. Σπυρ. Λάμπρος. Ἐκτὸς τῶν φοιτητῶν τῆς φιλολογίας καὶ φοιτητῶν τῶν ἄλλων σχολῶν, παρίσταντο οἱ ὑπουργοὶ κ. κ. Λομβάρδος καὶ Βουλπιώτης, οἱ διευθυνταὶ τῆς Γερμανικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς Σχολῆς, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Αὐλῆς τοῦ διαδόχου κ. Ὄθων Λύδερς, τινὲς τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ τμηματάρχαι τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας κ. κ. Πολίτης καὶ Λάππας, καὶ ἄλλοι τῶν γραμμάτων φίλοι. Ὁ νέος καθηγητής, οὗ τὴν ἐπὶ τῆς ἕδρας ἐμφάνισιν ἐχαιρέτισαν οἱ ἀκροαταὶ αὐτοῦ διὰ ζωηρῶν χειροκροτημάτων, ἤρξατο δηλῶν, ὅτι πληρέστατα συνῃσθάνετο τὴν λαχοῦσαν εἰς αὐτὸν εὐθύνην, ἀναβαίνοντα εἰς τὴν ἕδραν «ἀφ' ἧς ἠκούσθη ἡ σεμνὴ φωνὴ τοῦ Σχινᾶ καὶ τοῦ Μανούσῃ καὶ ἡ καλλιρρήμων λαλιὰ τοῦ Βερναρδάκη». Ἔδωκεν εἶτα εἰς τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς ἱστορίας, προδιαγράψας εἰς αὐτοὺς τὰ μαθήματα, ὧν γενήσονται ἀκροαταί. Ὁ κ. Λάμπρος τὸν λόγον κατέστρεψε δι' ἐπικλήσεως πρὸς τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ, ἐπαναλαβὼν τὴν γνωστὴν παρομοίωσιν τοῦ περιφανοῦς Νείβουρ. Οὗτος περατῶν πανεπιστημιακήν τινα παράδοσιν αὐτοῦ ἀπηύθυνεν εἰς τοὺς ἀκροατάς του τὸ λόγιον τοῦ Πύρρου πρὸς τοὺς Ἠπειρώτας: «Ἐὰν εἶμαι ἀετός, εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, εἶμαι ὡς τοιοῦτος διὰ τῶν πτερύγων σας». «Χωρὶς νὰ ἔχω, φεῦ! ὁμοίαν ἀξίωσιν, πεφιλημένοι ὁμιληταί, εἶπεν ὁ κ. Λάμπρος, ἐπὶ τῶν πτερύγων σας θὰ στηριχθῶ, ἵνα ἀνέλθω μεθ' ὑμῶν εἰς τὰς ὑψηλὰς τῆς ἐπιστήμης σφαίρας.» Τὸ τέλος τοῦ λόγου τοῦ κ. καθηγητοῦ τὸ ἀκροατήριον αὐτοῦ ὑπεδέχθη διὰ χειροκροτημάτων, συνεχάρησαν δ' αὐτῷ οἱ παριστάμενοι.

—Ἐν τομιδίῳ τῆς δημοτικωτάτης ἐν Γερμανίᾳ Bibliothek der Gesamt. Litteratur des In-und Auslandes ἐκδίδονται προσεχῶς συνηνωμένα διηγήματα νεοελληνικὰ γερμανιστὶ μεταφρασθέντα ὑπὸ τοῦ ἀκαταπονήτου καθηγητοῦ κ. Δ. Βόλτζ. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἣν ἀποτελοῦσι πολυπληθεῖς τόμοι τιμᾶται μόνον ἀντὶ 25 φοινίκων, (30 λεπτῶν) κατ' ἀντίτυπον, κυκλοφορεῖ δὲ κατὰ μυριάδας ἐν Γερμανίᾳ. Ὥστε ἡ ἐν αὐτῇ δημοσίευσις προϊόντων τῆς Νεοελληνικῆς διηγηματογραφίας μαρτυρεῖ πόσον ταῦτα κρίνονται ἄξια προσοχῆς κ' ἐν αὐτῇ τῇ εὐμοιρούσῃ φιλολογικῆς παραγωγῆς χώρᾳ. Εὐχάριστον δὲ εἶνε ὅτι θὰ καταστῶσιν οὕτω προσιταὶ εἰς τὸ πολὺ γερμανικὸν κοινὸν ἑλληνικαὶ ἠθογραφίαι, φωτίζουσαι αὐτὸ περὶ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀνασκευάζουσαι τόσας πεπλανημένας ἐξ ἀγνοίας ἢ ἀπὸ σκοποῦ ἀτόπους καὶ στρεβλὰς περὶ τῆς χώρας ἡμῶν γνώμας. Καὶ πάλιν χάρις ὀφείλεται τῷ κ. Βόλτζ ἐπὶ τούτῳ.

—Ἐν Lecce τῆς Ἰταλίας ἐξεδόθησαν τὰ πρῶτα δύο φυλλάδια τῆς Cultura Salentina, περιοδικοῦ συγγράμματος διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ κ. Vito D. Palumbo, σκοποῦντος δὲ κυρίως τὴν διαφώτισιν τῆς ἱστορίας καὶ τῆς λαογραφίας τοῦ Ὑδροῦντος (Terra di Otranto) καὶ τὴν μελέτην τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ὁμιλουμένων διαλέκτων, ἐν αἷς συγκαταλέγεται καὶ ἡ ἑλληνική. Ἡ Cultura Salentina θὰ δημοσιεύῃ ἄρθρα γεγραμμένα εἰς ἰταλικήν, ἢ γαλλικήν, ἢ ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἔχουσα τακτικοὺς συνεργάτας καὶ τοὺς Ἕλληνας λογίους κκ. Χ. Ἄννινον, Μ. Εὐαγγελίδην, Ν. Γ. Πολίτην, Ἰω. Ῥωμανὸν καὶ Δ. Βικέλαν.

Ἐκ τοῦ Α' φυλλαδίου ἀποσπῶμεν τὸ ἑπόμενον δημῶδες ἐρωτικὸν ᾆσμα τῆς Καλημέρας, ὡς περίεργον δεῖγμα τῆς ἐν τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ ἑλληνικῆς διαλέκτου.

Ὁ τσίκουλο 'πάει 'πάνου 'ς τ' αὐσηλό,
τζαὶ μὰ τὸ φίσκιο σου τὸν ἐκκατέννει·
αὐσάρι κολυμβιέται 'ς τὸ νερό,
θθελεῖ' τὸν ἄμο τζαὶ τζεῖνον ἐνδένει·
ἐ τζέρβα 'πάει πάνου 'ς τὸ χλωρό,
θθελεῖ' τὸ λάτσο τζαὶ τὴν ἐσσυανόννει' . . .
E cussi suntu ieu ci tantu t' amu :
me tieni presu 'n bischiu, a lazzu, a l' amu.

ἤτοι: «Ἡ αἶγλα 'πάει 'πάνου 'ς τὰ ψηλὰ καὶ μὲ τὸ σφύριγμά σου τὴν κατεβάζεις· τὸ ψάρι κολυμβάει 'ς τὸ νερό, ῥίχνεις τἀγκίστρι κ' ἐκεῖνο πιάνεται· τὸ λάφι 'πάει 'πάνου 'ς τὸ χορτάρι, ῥίχνεις τὴ θηλειὰ καὶ τὸ τσακώνεις. Ἔτσι εἶμαι κ' ἐγὼ ποῦ τόσο σ' ἀγαπῶ· πιασμένον μὲ κρατεῖς μὲ σφύριγμα, μὲ θηλειά, μ' ἀγκίστρι».

— Ὁ Βαρθελεμὺ Σαιντιλαίρ, ὅστις ἀρτίως συνεπλήρωσε τὸ ὀγδοηκοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐξέδωκεν ἐν Παρισίοις δύο τόμους τῆς εἰς τὸ γαλλικὸν μεταφράσεως τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων, περιέχοντας τὸ περὶ ζῴων γενέσεως. Πρὸ πέντε ἀκριβῶς ἐτῶν εἶχεν ἐκδώσῃ μετάφρασιν τῶν *Πολιτικῶν* τοῦ μεγάλου φιλοσόφου.

—Ἐξεδόθη ἄρτι ἐν Παρισίοις βαρύτιμον βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον: *Ῥιχάρδος Βάγνερ, Βίος καὶ Ἔργα αὐτοῦ.* Συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου εἶνε ὁ Adolphe Jullien γνωστὸς κ' ἐξ ἄλλων μουσικῶν καὶ δραματικῶν μελετῶν. Τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον ὁμοθυμως καὶ ὑπὸ τοῦ γερμανικοῦ τύπου κρίνεται ὡς τὸ πληρέστατον τῶν ὅσων περὶ τοῦ μεγάλου συνθέτου ἐγράφησαν. Εἶνε εἰς σχῆμα 4ον καὶ ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων ὑπερτριακοσίων. Περιέχει δὲ πλῆθος ξυλογραφημάτων, ἀντίγραφα τῶν προσωπογραφιῶν τοῦ Βάγνερ ὅσαι κατὰ καιροὺς ἐγένοντο, λιθογραφήματα πρωτότυπα ἐμπνευσθέντα ἐκ σκηνῶν τῶν διαφόρων μελοδραμάτων καὶ τὸ πρωτοτυπότατον: ἀποτυπώματα τῶν γελοιογραφιῶν ὅσας τὰ ἐξέχοντα σατυρικὰ φύλλα ἐδημοσίευσαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς σατυρίζοντα τὸν καινοτόμον μουσουργόν. Ἔτι δὲ αὐτόγραφα αὐτοῦ μουσικὰ κ' ἐν τέλει πλήρη κατάλογον τῶν ἔργων αὐτοῦ τῶν διασωθέντων καὶ τῶν ἀπολεσθέντων. Τὸ ἔργον καὶ ὡς σύνθεσις καὶ ὡς ἐκτέλεσις εἶνε τοιοῦτον, ὁποίου τὸ πρῶτον ἤδη ἀξιοῦται καλλιτέχνης τέσσαρα ἔτη μόλις ἀπὸ τοῦ θανάτου του.

— Ἐν Κανταβριγίᾳ παρασταθήσεται τὸ προσεχὲς φθινόπωρον ὁ *Οἰδίπους τύραννος* τοῦ Σοφοκλέους ἑλληνιστί. Τὴν μουσικὴν τῶν χορικῶν ᾀσμάτων συνέθεσεν ἐπὶ τούτῳ νεωστὶ ὁ ἄγγλος μουσικὸς V. Stanford.

— Ὁ διάσημος πινακογράφος Ἐρ. Κῖπερτ δημοσιεύει ἐν τῷ περιοδικῷ *Globus* (ἀρ. 10) πραγματείαν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Ἀλλοιώσεις ἐν ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ποταμοῦ Ἕρμου* ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Digitized by Google

— Περὶ τοῦ προγράμματος τῆς Ζωγραφείου Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ ἐν Κ/πόλει ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου ἄρθρον ἐδημοσίευσεν ἡ «Γενικὴ Ἐφημερὶς» τοῦ Μονάχου γραφὲν ὑπὸ τοῦ κ. Εὐγ Ζωμαρίδου.

— Τὸ πρῶτον ἤδη, μεταφρασθεῖσα γαλλιστί, ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Βρυξέλλαις θεάτρου ἡ Walküre, τὸ γνωστὸν μελόδραμα τοῦ Βάγνερ, ἀποτελοῦν τὸ α' μέρος τῆς τριλογίας τῶν Niebelungen. Ἡ πρώτη παράστασις ἐγένετο πανηγυρικωτάτη, κατεβλήθη δὲ καὶ χρῆμα πολὺ πρὸς ἐντελεστέραν παρασκευὴν τῶν δυσχερεστάτων σκηνογραφιῶν καὶ μόχθος πρὸς ἐπιτυχῆ τοῦ ὅλου ἐκγύμνασιν. Αἱ βελγικαὶ ἐφημερίδες ἀναγράφουσαι τὰ τῆς παραστάσεως λέγουσιν ὅτι οὐδέποτε τὸ θέατρον περιέλαβε τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον κόσμον, ἀφοῦ κ' ἐκ Παρισίων ἔτι πολλοὶ ἐξέχοντες ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῇ κοινωνικῇ θέσει προσῆλθον ἵν' ἀκούσωσι καὶ ἴδωσι τὸ ἀριστούργημα τοῦ Βάγνερ. Εἶχε δὲ καί τι τὸ νεωτερίζον ἡ παράστασις, διότι ἡ μὲν ὀρχήστρα ἀνέκρουεν ἀφανὴς ἀπὸ τῶν θεατῶν, πλῆρες δὲ σκότος ἡπλοῦτο ἀνὰ τὸ θέατρον ἵνα ἐπιδεικνύεται μᾶλλον ἡ τῆς σκηνῆς λαμπρότης καὶ προσηλοῦται τῶν θεατῶν ἡ προσοχή, κατὰ τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ τοῦ συνθέτου τῆς Walküre. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου ὑπῆρξε θριαμβευτική. Τὰ ἔξοχα αὐτοῦ σκηνικὰ ἐγοήτευσαν τοὺς θεατάς, ἡ δὲ πλουσιωτάτη εἰς ἁρμονίας καὶ μελωδικὰ ὑπηχήματα μουσικὴ ἐπευφημήθη κατ' ἐπανάληψιν ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιῶντος κοινοῦ.

Ἡ κυβέρνησις ὑπέβαλε τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην εἰς τὴν Βουλὴν σχέδιον νόμου περὶ συστάσεως πρακτικῶν γεωργικῶν σχολείων ἐκ τῶν εἰς 80,000 δρ. ἀνερχομένων τόκων τῶν χρημάτων ἅτινα διέθεσε «πρὸς συντήρησιν κοινωφελοῦς καταστήματος» ὁ ἀείμνηστος ἐκ Βυτίνης ἀνὴρ Ν. Τριανταφυλλίδης.

Κατὰ τὸ ὑποβληθὲν τοῦτο νομοσχέδιον συνιστῶνται ἐπὶ τοῦ παρόντος τρία γεωργικὰ σχολεῖα, κληθησόμενα «Τριανταφυλλίδεια». Ἐκ τῶν σχολείων τούτων ἱδρυθήσονται τὸ μὲν ἐν τῷ παρὰ τὰς Ἀθήνας κτήματι Ρούφ, ἐν ᾧ θὰ συμπεριληφθῶσι καὶ τὰ κτήματα Χασεκῆ, τὸ δημόσιον δενδροκομεῖον, ὁ βοτανικὸς κῆπος καὶ ὁ λαχανόκηπος μετὰ τοῦ ὕδατος αὐτῶν καὶ αἱ περὶ ταῦτα γαῖαι ἀσκεπεῖς τε καὶ πεφυτευμέναι, τὸ δεύτερον ἐν Τίρυνθι, περιλαμβάνον τὰς ἐθνικὰς γαίας τῆς πρώην γεωργικῆς Σχολῆς, καὶ τὸ τρίτον ἔν τινι τῶν παρὰ τὴν Λάρισσαν ἐθνικῶν κτημάτων. Θὰ γίνωνται δεκτοὶ ὡς μαθητευόμενοι νέοι ἄγοντες ἡλικίαν 14—18 ἐτῶν, εἴτε ἡμεδαποὶ εἴτε ἀλλοδαποί, ἔχοντες ἀπολυτήριον ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ προκαταβάλλοντες 600 δρ. ἐτησίως. Ἡ διάρκεια τῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας εἶνε τριετὴς μεθ' ἣν οἱ μαθητευόμενοι ὑποβάλλονται εἰς ἐξετάσεις,

Τὸ προσωπικὸν ἑκάστου τῶν σχολείων τούτων σύγκειται;

ά) Ἐκ τοῦ διευθυντοῦ, φέροντος πτυχίον μιᾶς τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ γεωργικῶν σχολῶν καὶ ἐξασκήσαντος τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ ἐπὶ πέντε τοὐλάχιστον ἔτη.

β') Ἐξ ἑνὸς ὑποδιευθυντοῦ, ἐπίσης φέροντος πτυχίον μιᾶς τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ γεωργικῶν σχολῶν.

γ') Ἐξ ἑνὸς λογιστοῦ ἔχοντος βαθμὸν καὶ μισθὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως ά τάξεως, καὶ

δ') Ἐξ ὀκτὼ ἐργοδηγῶν.

Κατὰ τὰ πρῶτα πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως ἑκάστου σχολείου δύνανται νὰ προσκληθῶσι διευθυνταὶ καὶ ἐκ τῆς Ἑσπερίας, χορηγουμένου ἑκάστῳ τούτων ἐπιδόματος μέχρι 400 δρ. κατὰ μῆνα.

— Ἀπεφασίσθη ἤδη ὅπως ἡ δοθησομένη παράστασις τοῦ «Οἰδίποδος», ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ πανεπιστημίου γίνῃ εἰς τὸ θερινὸν θέατρον τῶν «Ὀλυμπίων», ὅπερ δὲν θὰ κατεδαφισθῇ, ὡς πρότερον εἶχεν ἀποφασισθῇ. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐζήτησεν ὅπως δοθῇ ἡ ἄδεια πρὸς κατάλληλον τοῦ θεάτρου διασκευὴν καὶ μετά τινας ἡμέρας ἄρχεται ἡ σκηνικὴ διασκευή, ἥτις θὰ ἦνε ἀξία τοῦ τε διδαχθησομένου ἔργου καὶ τῆς ἑορτῆς, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ὁποίας θὰ παρασταθῇ τὸ δρᾶμα.

— Σήμερον Κυριακὴν θέλει συγκροτηθῇ ἡ πρώτη συνεδρίασις τοῦ Ἰατρικοῦ Συνεδρίου. Τὸ Συνέδριον θέλει συνέλθει, ὡς προηγγείλαμεν ἤδη, ἐν τῇ Σιναίᾳ Ἀκαδημίᾳ, περὶ τῶν ἐργασιῶν δ' αὐτοῦ θέλομεν διαλάβει ἐν τῷ προσεχεῖ Δελτίῳ.

— Ὁ κ. ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον περὶ ὀργανισμοῦ Σχολείου Βιομηχάνων Τεχνῶν. Κατὰ τὸ νομοσχέδιον τοῦτο, ἐπὶ νέων βάσεων διοργανούμενον τὸ Σχολεῖον τῶν Βιομηχάνων Τεχνῶν, περιλαμβάνει τρεῖς εἰδικὰς σχολὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὴν τῶν πολιτικῶν Μηχανικῶν, τὴν τῶν Μηχανουργῶν καὶ τὴν τῶν Ἐργοδηγῶν καὶ Γεωμετρῶν.

— Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Ζακύνθῳ κεντρικοῦ γραφείου τῆς Ἀνατολικῆς Τηλεγραφικῆς Ἑταιρίας κ. Φόρστερ, οὗ γνωσταὶ εἰσὶν αἱ ἀνακοινώσεις περὶ τῶν τελευταίων ἐν τῇ νοτιοδυτικῇ Πελοποννήσῳ σεισμῶν, παρασκευάζει τὴν ἔκδοσιν ἐγχειριδίου σεισμολογίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Σεισμολογία ἢ νέα θεωρία περὶ τῆς αἰτίας τῶν σεισμῶν, ὑποδεικνυομένη ἐκ τῆς ἐπηρείας αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὑποβρυχίων καλωδίων».

— Ἐξεδόθησαν τὰ ὑπὸ τοῦ *Ἐπικούρου τῶν ἐν πολέμῳ τραυματιῶν συλλόγου* πεπραγμένα ἀπὸ τῆς 1 ἰανουαρίου μέχρι τῆς 31 δεκεμβρίου 1886. Ἡ περιουσία τοῦ συλλόγου κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀνήρχετο εἰς μετρητὰ μὲν εἰς δραχμὰς 607,842.25, εἰς ὑλικὸν δὲ 202,116.20 καὶ ἡ ἀξία μιᾶς οἰκοδομῆς δρ. 58,516.80. Εἰσεπράχθησαν δὲ ἐκ συνεισφορῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος δραχ. 157,754.80, ἐξ ὧν τὰς 156,052.30, προσήνεγκον αἱ διάφοροι ἔν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἑλληνικαὶ ἐπιτροπαὶ καί τινες Μοναὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος καὶ δρ. 1,703.50 εἰσεπράχθησαν ἐκ συνδρομῶν τῶν ἱδρυτῶν καὶ μελῶν τοῦ συλλόγου. Ἐδαπάνησε δ' οὗτος κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος δρ. 61,815.60 εἰς προμήθειαν ὑλικοῦ, περίθαλψιν τραυματιῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν κατὰ τὰ σύνορα φονευθέντων, τῶν ἐκ τῶν σεισμῶν παθόντων καὶ εἰς ἔξοδα τοῦ προσωπικοῦ του.

— Οἱ ἐν Κρήτῃ Σφακιανοὶ παραγγείλαντες εἰς Μεδιόλανα ὡραιότατον ὀρειχάλκινον στέφανον μετ' ἐπιχρύσων ταινιῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, ἀπέστειλαν τελευταίως τοῦτον εἰς Λιβόρνον πρὸς τὸν ἐκεῖ Κρῆτα ἀρχιμανδρίτην, ἵνα κατατεθῇ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Σπυρίδωνος Ζαμπελίου. Ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος ἔγραψε τόσας ὡραίας περὶ Κρήτης σελίδας ἐν τοῖς ἱστορικοῖς αὐτοῦ σκηνογραφήμασι καὶ τοῖς Κρητικοῖς Γάμοις, ὥστε οἱ Σφακιανοὶ δὲν ἠδύναντο ἢ νὰ εὐγνωμονῶσιν αὐτῷ. Ἐπὶ τῶν ταινιῶν τοῦ στεφάνου ὑπάρχει κεχαραγμένη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή; «Σπυρίδωνι Ζαμπελίῳ Σφακία Κρήτης εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν».

— Ἐκ Φιλιππουπόλεως θὰ ἀποσταλῇ προσεχῶς, ὑπὸ ἑλληνικῆς οἰκογενείας κατεχούσης αὐτό, εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην ἢ τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς σπουδαιότατον χειρόγραφον τοῦ 11ου αἰῶνος, περιέχον ἓν τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀριστοτέλους.

— Ἐξεδόθη ἄρτι τὸ Ζ' τεῦχος τοῦ «Ἐγχειριδίου Ἐμπορικοῦ Δικαίου» τῶν Γάλλων συγγραφέων Ch. Lyon Caen καὶ L. Renault, οὗτινος τὴν μετάφρασιν ἔχουσιν ἀναλάβει οἱ παρ' ἡμῖν δικηγόροι κκ. Σ. Κ. Μπαλάνος καὶ Γ. Δ. Μελισσουργός.

— Ὡσαύτως ἐξεδόθη, φιλοκάλως ἐκτετυπωμένον ἐν τοῖς Καταστήμασι Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, τομίδιον, «Ἑρμηνεία τῆς Ἱερᾶς Λειτουργίας» ὑπὸ Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου, μεγάλου ῥήτορος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐγκρίσει τῆς ἁγιωτάτης διοικούσης Συνόδου τῆς Ἑλλάδος. Τὸ βιβλίον εἶνε χρησιμώτατον εἰς τοὺς φιλακολούθους χριστιανούς, ἐξηγοῦν εἰς αὐτοὺς πᾶσαν λεπτομέρειαν τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν λόγον δι' ἣν αὕτη ἐθεσπίσθη καὶ τὴν σημασίαν αὐτῆς, πάντα δὲ σαφῶς καὶ μεθοδικῶς ἐκτεθειμένα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, ὅστις ἐγκρατέστατος ὢν γνώστης τῶν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, ἦτο ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἁρμόδιος εἰς σύνταξιν τοιούτου κοινωφελοῦς βιβλίου.

Τιμᾶται δραχ. 1,50 καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας.»

Ἀξιότιμε Κύριε Συντάκτα,

Τυχαίως περιῆλθεν εἰς χεῖράς μου πρό τινων ἡμερῶν βιβλίον τι μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς *Γαληνοῦ Προτρεπτικὸς ἐπὶ τέχνας* primum graece separatim edidit, editiones principes inter se contulit, locos quam plurimos emendavit, explicavit, illustravit, Jani Cornarii, celeberrimi olim Jenensium medici, correctiones adjecit, indices locupletissimos addidit Ioannes Georgius Guilielmus Koehlerus. Lipsiae 1778. Τὸ βιβλίον κατὰ πρῶτον δὲν φαίνεται ἄξιον ἰδιαιτέρας μνείας· ἐν τούτοις δύο τινὰ μεταβάλλουσι ταχέως τὴν ἐντύπωσιν ταύτην· πρῶτον δηλαδὴ

Digitized by Google

ὅτι ὁ ἐκδότης Koebler εἶναι πρόδρομος τοῦ κ. Φαρδῦ καὶ τοῦ κ. Σκυλίτση διδάσκων ἐν σελ. 12 « Accentos graecos adjicendos non putavi. Id mihi persuadere vix possum, linguae graecae aliquid ευφωνειας, sive aliquid venustatis et gratiae in pronuntiando restare, si scriptores graeci hodierno more non secundum prosodiam, sed secundum accentus legantur ; . . . Spiritum vero non eadem ratio est, quum multo magis familiarem linguae graecae cognitionem habeat necesse est, qui iis tuto carere volit. Qua de re spiritus asper semper a me adpositus, ἤτοι· «Δὲν ἔκρινα ὅτι ἔπρεπε νὰ προσθέσω τοὺς ἑλληνικοὺς τόνους. Δὲν δύναμαι νὰ πεισθῶ, ὅτι ὑπολείπεταί τι εὐφωνίας ἢ χάριτος ἐν τῇ προφορᾷ, ἐὰν οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς κατὰ τὴν σημερινὴν συνήθειαν οὐχὶ κατὰ τὴν προσῳδίαν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς τόνους ἀναγινώσκωνται. Τὰ κατὰ τὰ πνεύματα ὅμως ἔχουν ἄλλως, ἐπειδὴ ἀνάγκη νὰ ἔχῃ πολλὴν οἰκειότητα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅστις θὰ ἤθελε νὰ στερηθῇ αὐτῶν καθ' ὁλοκληρίαν. Δι' αὐτὰ πάντοτε ἐπέγραψα τὸ δασὺ πνεῦμα.» Καὶ ἀληθῶς τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον οὔτε τόνον τινὰ οὔτε ψιλὴν φέρει. Τὰ σήμερον λοιπὸν ὡς νέαι ἀνακαλύψεις διατυμπανιζόμενα ἐλέγχονται πρὸ 110 ἐτῶν προταθέντα καὶ ἐφαρμοσθέντα, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀποῤῥιφθέντα καὶ λησμονηθέντα.

Δεύτερος λόγος καθιστῶν τὸ βιβλίον ἄξιον ἰδιαιτέρου λόγου εἶναι, ὅτι ἀνῆκέ ποτε εἰς τὸν ἀοίδιμον Κοραῆν, ὅστις καὶ ἱκανὰς σημειώσεις ἔχει γράψει ἐν ταῖς ὤαις τοῦ βιβλίου, καὶ τὸ σπουδαιότατον ἔχει κατογράψει ἐπιμελῶς ἰδιοχείρως τοὺς τόνους καὶ τὰ πνεύματα. Ἐξ οὗ δῆλον ὅτι οὐδ' ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ ἐκεῖνος ἠνείχετο τοιαύτην παραμόρφωσιν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Μαρτίου 1887.

Γ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 13 Μαρτίου.

Ἐν τῇ Βουλῇ ἐξακολουθοῦσιν αἱ συζητήσεις ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὑποβαλλομένων διαφόρων νομοσχεδίων. Ἐψηφίσθησαν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα εἰς γ' καὶ τελευταίαν ἀνάγνωσιν τὸ νομοσχέδιον περὶ τελωνειακοῦ δασμολογίου, ἕτερον νομοσχέδιον περὶ συστάσεως ὑποταμείων καὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινῶν τῶν περὶ ταμείων νόμων, καὶ τέλος τὸ νομοσχέδιον περὶ ἐγγυήσεως τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν διὰ τὴν παραχώρησιν δανείου 1,800,000 δραχ. τῇ Πιστωτικῇ Τραπέζῃ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ μέχρι Πατρῶν σιδηροδρόμου.

— Κατὰ τὸν ὑποβληθέντα εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τῆς Βουλῆς νέον ὀργανισμὸν τοῦ Στρατοῦ, τὰ ἀπαρτίζοντα τὰ συντάγματα τοῦ πεζικοῦ τρία τάγματα συγχωνεύονται εἰς δύο. Ἡ συγχώνευσις αὕτη ἀφορᾷ μόνον τοὺς ὁπλίτας, καθόσον τὰ στελέχη ἀπομένουσιν ὡς ἔχουσι καὶ σήμερον.

— Ἐν Παρισίοις συνέστη ὑπὸ κεφαλαιούχων Ἑταιρεία, μετὰ κεφαλαίου ἑνὸς ἑκατομμυρίου φράγκων καὶ πλέον, πρὸς ἵδρυσιν τριῶν μεγάλων πρατηρίων (bazars) βιομηχανικῶν προϊόντων τῆς Γαλλίας ἐν Ἀνατολῇ. Τὸ πρῶτον τῶν καταστημάτων τούτων θὰ συσταθῇ ἐν Ἀθήναις, τὸ δεύτερον ἐν Σμύρνῃ καὶ τὸ τρίτον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Πρὸς ἵδρυσιν ἐν Ἀθήναις καταστήματος ἀφικνεῖται προσεχῶς ἐκ Παρισίων ὁ κ. Δ. Γεωργιάδης, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς διαφόρων διατριβῶν περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐμπορίου. Ὁ κ. Γεωργιάδης πιθανὸν θέλει διορισθῇ διευθυντὴς τοῦ ἐν Σμύρνῃ πρατηρίου.

— Κατηρτίσθη σῶμα τηλεγραφητῶν ἐκ τῶν ἀνδρῶν τοῦ συντάγματος τοῦ μηχανικοῦ, πρὸς διδασκαλίαν τοῦ ὁποίου διωρίσθη ὁ ὑπολοχαγὸς κ. Μόστρας. Ἡ τηλεγραφικὴ αὕτη συνεννόησις μεταξὺ σωμάτων στρατοῦ, εὑρισκομένων εἰς σχετικήν τινα ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων, γίνεται διὰ μηχανήματος, λειτουργοῦντος τὴν μὲν ἡμέραν διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, τὴν δὲ νύκτα διὰ φωτοβούλου λυχνίας.

— Εἰς τὴν προσεχῶς ἐπαναλαμβανομένην ἐκλογὴν ἐν τῷ νομῷ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Μιλτ. Βενιζέλου χηρευούσης ἕδρας ἐκτίθενται ὑποψήφιοι τῆς μὲν συμπολιτεύσεως ὁ κ. Τρύφων Μουτσόπουλος, ἐκ μέρους δὲ τῆς ἀντιπολιτεύσεως οἱ κκ. Τιμολέων Φιλήμων, Ἀριστείδης Οἰκονόμος, Νικόλαος Ράδος καὶ Ἀντ. Ζυγομαλᾶς.

— Προσεχῶς ἡ Νομαρχία θὰ ἐκθέσῃ εἰς μειοδοσίαν τὴν κατασκευὴν τῶν πινακίδων τῶν ἀριθμῶν τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως. Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν πινακίδων ἔσται κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς 20,000, ἕκαστος δὲ τῶν ἰδιοκτητῶν θέλει ὑποχρεωθῇ νὰ καταβάλῃ τὴν δαπάνην τῆς ἰδίας πινακίδος.

— Μεθ' ὅλας τὰς ἀποτρεπτικὰς συμβουλὰς τοῦ τύπου καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἀνεχώρησαν πάλιν εἰς Ἀμερικὴν πρὸς πλουτισμόν, ὡς λέγουσιν, περὶ τοὺς ἑξήκοντα ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Λακεδαίμονος καὶ Κυνουρίας.

— Ἀποπερατωθείσης ἐντελῶς τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῆς ἐσωτερικῆς διαρρυθμίσεως τοῦ παρὰ τὸ Δαφνὶ ἀνεγειρομένου δαπάναις τοῦ ἀειμνήστου Δρομοκαΐτου Φρενοκομείου, ἄρχεται ὅσον οὔπω ἡ τακτικὴ αὐτοῦ λειτουργία. Τὸ κατάστημα τοῦτο κείμενον εἰς θέσιν τερπνὴν καὶ εὐάερον, ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ Πυριτιδοποιείου καὶ εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς μονῆς τοῦ Δαφνίου, ἀποτελεῖται ἐκ διαφόρων χωριστῶν οἰκοδομημάτων καὶ ἑνὸς εὐρυτάτου περιβόλου, πᾶσα δὲ φροντὶς κατεβλήθη ὅπως περιλαμβάνῃ πάντα τὰ πρὸς ἄνεσιν καὶ ἐπιστημονικὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ἀπαιτούμενα, ἵνα κατ' οὐδὲν καθυστερῇ τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ παρομοίων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστείλαμεν δὲ τὰ σημειούμενα εἰς Ὕδραν Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ηὐξήθη δὲ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φύλλων συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν. — *Φίλῳ τῆς «Ἑστίας»*. Τοῦ μὲν Καποδιστρίου τὰς γνώμας περὶ Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως θέλετε εὕρει ἐν τῇ τετρατόμῳ αὐτοῦ ἀλληλογραφίᾳ. Ἄλλο σύγγραμμα πλὴν τῆς ἀλληλογραφίας αὐτοῦ οὐδὲν κατέλιπεν. Ὁ δὲ Κοραῆς καὶ αὐτὸς εἰς τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ (Ἐπιστολῶν Τόμος Γ') καὶ τὰ Προλεγόμενα τῶν βιβλίων του ἐκφέρει τὰς ἰδέας αὐτοῦ περὶ τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ ἐγχειρήματος. Ὁ ἀκριβὴς αὐτοῦ βιογράφος μακαρίτης Ἀνδρέας Μάμουκας ἀποφαίνεται περὶ τούτου τὰ ἑπόμενα ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ Α' τόμου τῶν *Μετὰ θάνατον ἐκδοθέντων συγγραμμάτων τοῦ Κοραῆ*: Ἡ ἔκρηξις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἤγειρεν εἰς τὴν καρδίαν του αἰσθήματα θορυβώδη. Τὸ ἐπιχείρημα ἦτο ἀληθῶς τοσοῦτῳ μέγα καὶ ἄνισον, ὥστε ὁ Κοραῆς ἐξεπλάγη καὶ τὴν συνείδησιν διεταράσσετο, φοβούμενος μήπως διὰ τῶν συγγραφῶν καὶ τῶν διδαχῶν του τὸ ἔθνος ὠθήθη εἰς τοῦτο προώρως. Ὑπελόγιζε τὸ μέγα τοῦτο ἐγχείρημα, οὐχὶ κατὰ τὸ 1820 ἔτος, ἀλλὰ μετὰ 30 ἢ 40 ἔτη, ἤτοι περὶ τὰ μέσα τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἦγε τότε τὸ 78 τῆς ἡλικίας του ἔτος. Οὐδέποτε κατελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὰς σωματικάς του ἀσθενείας, καὶ διότι ἐνόμιζεν ὅτι γίνεται χρησιμώτερος μακρόθεν, ἠγωνίζετο ὑπὲρ αὐτῆς ἀνενδότως παλαίων κατὰ τοῦ θανάτου, τεταμένας πρὸς τὴν Πατρίδα ἔχων ὅλας τὰς δυνάμεις του, γράφων, προτρέπων, ἐλέγχων, καὶ μὲ φωνὴν ἀκουομένην μεταξὺ τῆς κλαγγῆς τῶν ὅπλων καὶ τῶν οἰμωγῶν ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων ἐπιφωνῶν, *θαρσεῖτε, θαρσεῖτε*! Τούτου ἀπόδειξις εἶνε *τά τε εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ 1821 καὶ ἐφεξῆς ἐκδόσεις του Προλεγόμενα, καὶ αἱ κατ' αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα πρὸς διαφόρους ἀπευθυνθεῖσαι παρ' αὐτοῦ ἐπιστολαί*». — κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀπεστείλαμεν, ἐνεγράψαμεν δὲ καὶ τὸν κ. Χ. Δ. Ρ. συνδρομητὴν εἰς τὸ σημειούμενον περιοδικόν. —κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας. —κ. Η. Π. Η. Ταγανρόγ. Τοὺς ζητηθέντας τόμους ἀπεστείλαμεν. Εὐχαριστοῦμεν ὑμῖν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. — κ. Γ. Α. Θεσσαλονίκην. Τὰ δύο φύλλα ἀποστέλλομεν ὑμῖν διὰ τοῦ κ. Δ. Κ. Β. παρ' οὗ τοιαύτην ἐλάβομεν παραγγελίαν. — Σεβ. ἀρχ. Ι. Μ. Σεβίλλην καὶ κκ. Μ. Β. Ζ. Θήραν, Ε. Δ. Κ. Νάουσαν, Ι. Α. Σ. Ταγανρόγ, Γ. Φ. Γ. Κυπαρισσίαν, Ε. Β. Καλάμας, Π. Κ. Ἄμφισσαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — Comète . Δὲν σώζεται ἀτυχῶς.—κ. Κ. Χ. Δ. Ἄρταν. 1) Τοῦ Jaccoud

Digitized by Google

μόνον ὁ Α΄ τόμος· 2) Τῆς Κλινικῆς θεραπευτικῆς τοῦ Dujartin Beaumetz μόνον τὰ 2 τεύχη τοῦ Α΄ τόμου. 3) τοῦ Dieulafoy δὲν ἐξεδόθη ἔτι ὁ Β΄, τῆς δὲ θεραπευτικῆς τῶν νόσων τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦ 31. —κ. Κ. Χ. Τ. Τρίκκαλα. Παρακαλεῖσθε νὰ μᾶς σημειώσητε ποῖα ἦσαν τὰ ζητηθέντα βιβλία, διότι μετὰ πάροδον τόσου χρόνου δὲν ἐνθυμούμεθα αὐτὰ πλέον. —*Ἰδιοτρόπῳ*. Παρὰ τοῖς ἀκινήτοις λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς τὸ ἔνδυμα μένει ἀμετάβλητον ὡς καὶ τὰ λοιπά· ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀγχιστρόφοις καὶ ἀψικόροις λαοῖς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, οἵτινες διαρκῶς ἐπιζητοῦσι νέας ἰδέας καὶ νέα αἰσθήματα ἡ ἐνδυμασία μεταβάλλεται διαρκῶς καὶ οὕτω σχηματίζονται οἱ συρμοί. —κ. Ι Κ. Μασσαλίαν. Τὰ βιβλία πάντα καὶ ἀπάντησίν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. —κ. Ι.Σ. Α. Σύρον. Ἐλήφθησαν. Εἴμεθα σύμφωνοι. Τὸ ὅλον δραχ. 25. —κ. Σ. Δ. Μῆλον. Ἐλήφθησαν, ἐπληρώθησαν δὲ τὰ ἀνήκοντα τῇ «Ἀκροπόλει». —κ. Ι. Κ. Λεμησσόν. Τὰ ζητηθέντα πάντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. —*Ἀπαιδεύτῳ*. Καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν μεγάλων, ὡς καὶ εἰς τὴν τῶν κοινῶν θνητῶν, ἡ ἐπίδρασις ἐπέρχεται ἐξ ἀμφοτέρων. Ὁ Γκαῖτε λέγει που περὶ ἑαυτοῦ:

Vom Vater hab' ich die Statur
Des Lebens ernstes Führen ;
Von Mütterchen die froh Natur
und Lust zu fabuliren.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α΄ ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β΄ ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.

Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.

Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελούσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας·

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

20 Μαρτίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	403. —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	410. —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	476. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	404. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	264. —
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	256. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	198. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	256. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	87. —
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	488.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.085—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	71 —
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	61.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλίας . . »	172.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	95 50
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	320.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	32.85
» 3μηνον	32.70
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως	129 50
» Τραπεζικὸν 3μηνον	128.50
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον	25.85
Λίρα ὀθωμανικὴ	29 50

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ 2.

Τιμῶνται δραχ. 5.— Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενα δρ. 5,50.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς παρεδόθη εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον νέον ἔργον τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου. Τὸν μέγιστον καὶ χαριέστατον τῶν λυρικῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας πρῶτον νῦν καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν ἡ ἀγγελλομένη μετάφρασις. Τὸ ἐκδιδόμενον βιβλίον περιλαμβάνει τὰ κάλλιστα τῶν λυρικῶν ποιημάτων τοῦ Ἅϊνε, ἡ δὲ μετάφρασις ἐγένετο εἰς γλῶσσαν δημοτικήν, ἥτις μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτυχίας ἀποδίδει τὴν ἀμίμητον χάριν τῆς λυρικῆς ποιήσεως τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ.—Πρὸς τὴν ἐντέλειαν τῆς μεταφράσεως ἁμιλλᾶται ἡ ἐξωτερικὴ περιβολὴ τοῦ βιβλίου, ὅπερ ἐκτυπωθὲν ἐν τοῖς πλουσίοις Καταστήμασι τῶν κ. ἀδελφῶν Περρῆ ἐπὶ χάρτου λαμπροῦ καὶ διὰ νέων ὅλως στοιχείων εἶνε ἀληθὲς καλλιτέχνημα τυπογραφικὸν ἀποτελοῦν πρόοδον ἐν τῇ τυπογραφικῇ ἡμῶν βιομηχανίᾳ.

Ἀπαρτίζεται ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3. Πώλησις ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ παρὰ τοῖς κκ. Κ. Μπὲκ καὶ Κ. Βίλμπεργ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—790.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 535—29 ΜΑΡΤΙΟΥ—1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 587

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτὲ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΕΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ὑπὸ Κ. Ν. Κωστῆ.

ΑΙ ΕΚΡΗΚΤΙΚΑΙ ΥΛΑΙ, ἡ Μελινῖτις, ὑπὸ Ν. Γ. Γουλιμῆ, λοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ.

Ο ΣΕΙΣΜΟΛΟΓΟΣ ΦΑΛΒ καὶ ἡ περὶ σεισμῶν θεωρία αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Διακεκριμένος Γερμανὸς ἑλληνιστὴς ἐπιστέλλει ἡμῖν τὰ ἑπόμενα ἐκ Μονάχου·

Προπέρυσιν ἀνέγραψεν ἡ *Ἑστία* παράστασιν τῆς *Ἀντιγόνης* τοῦ Σοφοκλέους, ἣν ἐξετέλεσαν οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐν Μονάχῳ γυμνασίου τοῦ Λουδοβίκου. Ἐφέτος, τὸ παράδειγμα τοῦτο μιμούμενοι, οἱ μαθηταὶ τῆς ἀνωτέρας τάξεως τοῦ ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Ἑλληνιστοῦ N. Wecklein διευθυνομένου γυμνασίου τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, ἀνέλαβον τὸ δυσχερὲς ἔργον νὰ διδάξωσιν, ἐπίσης ἐν τῇ πρωτοτύπῳ γλώσσῃ, *τὸν Προμηθέα τοῦ Αἰσχύλου*. Ἡ παράστασις, ἥτις ἔγεινε τὴν 26 Μαρτίου ἐν τῇ εὐρυχώρῳ αἰθούσῃ τῆς καθολικῆς λέσχης, ἐπέτυχε καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις. Ἡ ἁπλῆ μεγαλοπρέπεια τῆς Αἰσχυλείου μούσης παρουσιάσθη ἡμῖν ζωηρότερον καὶ σαφέστερον ἢ εἰς τὴν ἁπλῆν ἀνάγνωσιν. Οἱ ἀκροαταί, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὑρέθη καὶ ὁ πρίγκηψ Ruprecht, ὁ μέλλων τῆς Βαυαρίας βασιλεὺς καὶ πρώην μαθητὴς τοῦ ῥηθέντος γυμνασίου, πρὸ πάντων ἐθαύμασαν τὴν ἀξιόλογον δρᾶσιν τοῦ κ. Gura, υἱοῦ τοῦ περιφήμου ἀοιδοῦ τοῦ ἐνταῦθα βασιλικοῦ θεάτρου, ἀναλαβόντος τὸ δυσκολώτατον μέρος τοῦ Προμηθέως καὶ τὴν τοῦ κ. Dönsberger, ὁ ὁποῖος ὑπεκρίθη τὸν Ἥφαιστον, τὸν Ὠκεανὸν καὶ τὸν Ἑρμῆν. Ἐκτενεστέραν περιγραφὴν τῆς καθ' ὅλου παραστάσεως δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν ὁ χῶρος. — Οὕτως αὐξάνεται κατ' ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλληνικῶν δραμάτων, τὰ ὁποῖα διδάσκονται τὰ μὲν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ ὑπὸ μαθητῶν γυμνασίων καὶ φοιτητῶν πανεπιστημίων, τὰ δὲ ἐν Γερμανικῇ διασκευῇ ὑπὸ δημοσίων θιάσων, ὡς ἐν τοῖς θεάτροις τοῦ Μονάχου καὶ τῆς Βιέννης.—Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἡ κλασικὴ ἀρχαιότης μ' ὅλας τὰς λυσσώδεις προσβολάς, ἃς ἀκοντίζουν κατ' αὐτῆς οἱ ὀπαδοὶ τοῦ οὕτω καλουμένου Realismus, ἀκόμη καὶ σήμερον διετηρήθη πλήρης ζωῆς καὶ μένει ἡ βάσις πάσης ἀνωτέρας παιδείας.

Κ. Κ.

— Ἐδημοσιεύθησαν πρὸ μικροῦ ἐν Τεργέστῃ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος τόμος τῆς ὑπὸ τοῦ λογιμωτάτου καθηγητοῦ Κ. Κλεάνθους ἐκδόσεως τῶν σωζομένων τοῦ Πινδάρου ποιημάτων. Ὁ Κ. Κλεάνθης παρέχει ἀληθῶς ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα διὰ τοῦ καλοῦ τούτου ἔργου, ὅπερ, εἰ μὴ ἔχει ἀξιώσεις κριτικῆς παρασκευῆς, καθίσταται ὅμως ἀπαραίτητον βοήθημα εἰς ἑρμηνείαν καὶ διαφώτισιν τοῦ μεγαλωνύμου τῶν Θηβῶν ἀοιδοῦ. Ὁ κύριος τοῦ Κλεάνθους σκοπὸς εἶνε νὰ ἑρμηνεύσῃ ἑλληνικῶς τὸν Πίνδαρον ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα σπουδαζόντων νέων· τοῦ σκοποῦ δὲ τούτου ἐπέτυχε πληρέστατα, παραφράσας καὶ ἑρμηνεύσας σαφῶς καὶ εὐστόχως τὸν Πίνδαρον καὶ ἀντὶ ἀτρύτων κόπων παρασκευάσας πόνημα, ὅπερ, ὡς πρὸς τὸ ἐξηγητικὸν ἰδίως μέρος, οὐδαμῶς ἀπολείπεται τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἀρίστων ἐκδόσεων.

— Ἐν Ρόστοκ ἐτελεύτησε τῇ 17 Μαρτίου ὑπερεβδομηκοντούτης ὁ περιώνυμος φιλόλογος καὶ ἐκδότης τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους Φρίτσε, καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ αὐτόθι πανεπιστημίῳ ἀπὸ τοῦ 1828. Ὁ Φρίτσε ἀνῆκεν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀρίστων μαθητῶν καὶ ἑταίρων τοῦ μεγάλου κριτικοῦ Ἑρμάννου, οὗ ἦτο καὶ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρός.

— Τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς ἐν Λονδίνῳ ἐκδιδομένης *Κλασσικῆς Ἐπιθεωρήσεως* περιέχει πλὴν ἄλλων καὶ τὰς ἑπομένας πραγματείας: «Περὶ τοῦ αἰολικοῦ στοιχείου ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ,» ὑπὸ Warr· «περὶ παλαιῶν κλασσικῶν χειρογράφων» ὑπὸ E. M. Thompson· «περὶ προφορᾶς τῆς λατινικῆς γλώσσης,» ὑπὸ Postgate· καὶ «περὶ πολιτικῶν ὅρων ἐν τῇ Καινῇ διαθήκῃ», ὑπὸ Hicks.

— Ὁ E. Oberhummer, ὅστις πρό τινων ἐτῶν εἶχε δημοσιεύσῃ περίεργον διατριβὴν περὶ τῶν Φοινίκων ἐν Ἀκαρνανίᾳ, ἐξέδωκεν ἐσχάτως ἐν Μονάχῳ ἐκτενῆ μονογραφίαν περὶ Ἀκαρνανίας, Ἀμβρακίας, Ἀμφιλοχίας καὶ Λευκάδος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα.

— Πρὸ δύο ἐτῶν ὁ βασιλεὺς τῆς Βελγικῆς εἶχε θέσῃ ἀγῶνα φιλολογικὸν οὗ τὸ γέρας εἰκοσιπεντάκις χίλια φράγκα, ἀπονεμητέον εἰς τὸ ἄριστον σύγγραμμα περὶ προαγωγῆς τῶν γεωγραφικῶν σπουδῶν. Νικητὴς ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ἀνεκηρύχθη Γερμανός τις, ὀνόματι Ἀντώνιος Στάουβερ, καθηγητὴς τοῦ ἐν Αὐγούστῃ Λυκείου.

— Ἐν Βελιγραδίῳ ἐδιδάχθη μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας τὸ δρᾶμα *Νεμάνια*, οὗ ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τῆς σερβικῆς ἱστορίας, καὶ ὅπερ ὑποβληθὲν ἀνωνύμως εἴς τινα δραματικὸν ἀγῶνα καὶ βραβευθέν, ἐνομίζετο ἔργον τοῦ βασιλέως Μιλάνου. Μετὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἐγνώσθη, ὅτι ἐποιήθη ὑπὸ τοῦ Μίλος Ζβέτιτς, ὑποκριτοῦ καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ ἐθνικοῦ θεάτρου.

— Ὁ ἐπιφανὴς Ἱσπανὸς πολιτευτὴς καὶ συγγραφεὺς Αἰμίλιος Καστελὰρ ἐδημοσίευσεν ἄρτι πολυσέλιδον εἰσαγωγὴν εἰς ἔργον «Περὶ τοῦ χαρακτῆρος ὀνομαστῶν γυναικῶν,» ὅπερ μελετᾷ νὰ ἐκδώσῃ.

— Ἐξεδόθη ἐν Βόννῃ γερμανιστὶ ὁ δεύτερος τόμος τοῦ συγγράμματος τῆς βασιλίσσης τῆς Ρωμουνίας, τοῦ ἐπιγραφομένου «Ἐκ τοῦ βασιλείου τῆς Κάρμεν Σύλβας». Ὁ τόμος οὗτος περιέχει συναγωγὴν τῶν ἐν δημοτικοῖς ῥωμουνικοῖς ᾄσμασιν ἐμπεριεχομένων ἱστορικῶν παραδόσεων.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις νέου παραρτήματος τοῦ μεγάλου ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ τοῦ Larousse, ὅπερ θὰ ἔχῃ ἐν τῷ ὅλῳ ἔργῳ τὴν σειρὰν δεκάτου ἑβδόμου τόμου. Ὁ νέος οὗτος τόμος τοῦ παγκοσμίου λεξικοῦ, εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ὁποίου εἰργάσθη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Larousse ὁλόκληρος στρατιὰ ἐπιστημόνων, λογίων, δημοσιογράφων, πολιτικῶν, καλλιτεχνῶν, θὰ περιλάβῃ τὴν πολιτικήν, διπλωματικὴν στρατιωτικήν, ἐπιστημονικήν, φιλολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἱστορίαν τῆς τελευταίας δεκαετίας. Τὸ νέον παράρτημα τοῦ *Λεξικοῦ* θὰ περιέχῃ περὶ τὰς ἑξακισχιλίας πυκνῶς ἐκτετυπωμένας στήλας, αἵτινες προστιθέμεναι εἰς τὰς στήλας τῶν προεκδεδομένων τόμων ἀναβιβάζουσι τὸν ὅλον ἀριθμὸν εἰς τὸ κολοσσιαῖον ποσὸν τῶν ἑκατὸν καὶ ἓξ χιλιάδων στηλῶν.

— Ἐξεδόθη ἐν Ἀμβούργῳ τὸ πρῶτον τεῦχος μηνιαίου περιοδικοῦ συγγράμματος περὶ τῆς γερμανικῆς γλώσσης (Zeitschrift für deutsche Sprache). Ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου

Digitized by Google

τοσαῦτα ἐκδίδονται εἰδικὰ περιοδικὰ συγγράμματα, σκοποῦντα τὴν μελέτην καὶ ἐξερεύνησιν ξένων γλωσσῶν, ἡ ἔλλειψις περιοδικοῦ συγγράμματος ἀφιερωμένου εἰς τὴν σπουδὴν τῆς πατρίου γλώσσης ἦτο ἀνεξήγητος. Ὅτι τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἐπαρκῶς θὰ πληρώσῃ τὸ *Περιοδικὸν τῆς γερμανικῆς γλώσσης*, ἐχέγγυον εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ ἐκδότου, τοῦ ἐπιφανοῦς καθηγητοῦ Δανιὴλ Σάνδερς, ὅστις πλεῖστα μέχρι τοῦδε ἐξέδωκεν ἐμβριθέστατα συγγράμματα περὶ τῆς γερμανικῆς γλώσσης ἐν οἷς καὶ τὸ μέγα καὶ πληρέστατον Λεξικὸν αὐτῆς.

— Οὐδεὶς ὁ ἀγνοῶν τὰ πειράματα τῆς πηδαλιουχήσεως τοῦ ἀεροστάτου, τὰ γενόμενα πρὸ διετίας περίπου ἐν Μεδῶν παρὰ τοὺς Παρισίους, ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀξιωματικῶν Renard καὶ Crebs Ἔκτοτε οὐδὲν ἠκούσθη περὶ τῶν ἀξιωματικῶν τουτων καὶ τῶν σπουδαίων αὐτῶν μελετῶν. Ἀλλ' ἤδη ἀγγέλλεται ὅτι ὁ δεύτερος αὐτῶν Κρέβς, προαχθεὶς εἰς ταγματάρχην καὶ διορισθεὶς διευθυντὴς τῆς ἀεροστατικῆς σχολῆς τοῦ Μεδών, ἀσχολεῖται εἰς τὴν κατασκευὴν κολοσσιαίας ἀεροπόρου σφαίρας, ἥτις θέλει στοιχίσει περὶ τὰ 2 1]2 ἑκατομμύρια φράγκων καὶ διὰ τῆς ὁποίας θέλει ἐπαναλάβει τὰ πειράματα τῆς πηδαλιουχήσεως, πιθανῶς κατὰ τὸν προσεχῆ Μάϊον.

— Ἡ ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ τῶν Παρισίων μέλλουσα νὰ συνέλθῃ πρὸς κανονισμὸν καὶ ἔκδοσιν τοῦ οὐρανίου χάρτου σύνοδος τῶν ἀστρονόμων, θὰ ἐκλέξῃ διαρκῆ ἐπιτροπήν, συνερχομένην καθ' ὡρισμένας ἐποχάς, ὅπως διευθύνῃ καὶ ἐξελέγχῃ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἐργασιῶν.

— Σπάνιον παράδειγμα φιλολογικῆς ἀφιλοκερδείας παρέσχεν ἐσχάτως ὁ διάσημος Ρῶσσος συγγραφεὺς Λέων Τολστόϊ. Ἐδήλωσεν ὅτι πᾶς ἐκδότης Ρῶσσος ἢ ξένος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδῃ τὰ ἔργα του πρωτοτύπως ἢ ἐν μεταφράσει, ἄνευ οὐδεμιᾶς χρηματικῆς ὑποχρεώσεως πρὸς αὐτόν. Εἶνε ἀληθὲς ὅμως ὅτι ὁ κλεινὸς συγγραφεὺς τῆς *Εἰρήνης καὶ τοῦ Πολέμου* εἶνε πάμπλουτος.

Ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου τῶν κληρονόμων τοῦ βαρώνου καὶ τῆς βαρωνίδος Σίνα κ. Ἐρνέστου Τσίλερ παρεδόθη διὰ συμβολαίου πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν καὶ ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν ἡ ἀποπερατωθεῖσα ἤδη Σιναία Ἀκαδημία. Οὕτω δὲ περιῆλθεν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἔθνους ἡ μεγαλοπρεπεστέρα μέχρι τοῦδε δωρεὰ τοῦ μεγάλου τοῦ ἔθνους εὐεργέτου Σίνα. Τὸ καλλιτεχνικώτατον τοῦτο οἰκοδόμημα τῆς πρωτευούσης μετὰ τῶν παραρτημάτων του καὶ τοῦ κήπου κατέχει ἐπιφάνειαν 9,900 τετραγωνικῶν μέτρων. Ἡ ὁλικὴ δαπάνη τοῦ ἱδρύματος μετὰ τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ τῶν ἐπίπλων ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2,848,319 δραχμῶν, μὴ συμπεριλαμβανομένου τοῦ γηπέδου, ὅπερ εἶχε δωρηθῆ ὑπὸ τοῦ φιλοπάτριδος Ἀθηναίου Μιχαὴλ Καλλιφρονᾶ.

—Ὁ ἐνταῦθα καλλιτέχνης κ. Γ.Βρούτος, πλὴν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ κ.Κωνστ.Ζάππα ὃν κατασκευάζει ἵνα στηθῇ εἰς τὸ μέγαρον τῶν Ὀλυμπίων, ἐκτελεῖ ἤδη καὶ ἕτερον τοῦ αὐτοῦ μεγατίμου ὁμογενοῦς ἀνδριάντα, ὅστις θὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζάππειον παρθεναγωγεῖον. Ὁ ἀνδριὰς οὗτος παριστᾷ τὸν Κωνσταντῖνον Ζάππαν ἐπίσης ὄρθιον, περιτετυλιγμένον πολύπτυχον μανδύαν καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς κρατοῦντα φιάλην, ἐξ ἧς χύνει ἔλαιον ἐπὶ λυχνίας· ὅπερ εἶνε σύμβολον τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τοῦ ζήλου τοῦ ἀνδρὸς πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας.

— Ὁ βασιλόπαις Νικόλαος, ὅστις φαίνεται ἔχων ἰδιαιτέραν πρὸς τὴν ζωγραφικὴν κλίσιν, ἐπεράτωσε νῦν ὑδρογραφικὴν εἰκόνα παριστῶσαν γέροντα φουστανελλοφόρον, ὑπηρέτην τῶν ἀνακτόρων. Ἡ προσωπογραφία αὕτη διακρίνεται διὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ λεπτότητα.

— Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Καποδιστρίου ἐν Κερκύρᾳ, ἅτινα εἶχον ἀναβληθῆ, τελοῦνται ἀνυπερθέτως τὴν 12 Ἀπριλίου ἤτοι τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, τὴν 10 ὥραν τῆς πρωΐας. Πρὸς τοῦτο ἐξεδόθησαν ἤδη τὰ προσκλητήρια, ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ δημαρχοῦντος προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς κ. Μ. Ἰδρωμένου καὶ τῶν μελῶν κ.Λ. Βλάχου, προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τῶν συμβούλων κκ. Α. Βραγανώτου-Μπότη καὶ Στ. Βεντούρα.

Ἡ τελετὴ αὕτη προαγγέλλεται πανηγυρική. Ἐκτὸς τῶν ἐν τέλει, θέλει μεταβῆ ἐντεῦθεν, κατ' ἀπόφασιν τῆς Βουλῆς, καὶ πενταμελὴς ἐκ Βουλευτῶν ἐπιτροπὴ ἵνα ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν τελετήν, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι σκοποῦσι νὰ παραστῶσι τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτου καὶ ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων συγχρόνων αὐτῆς ἀνδρῶν.

— Καθ' ἃ ἐκ Βώλου τηλεγραφοῦσιν εἰς τὴν «Ἐφημερίδα» ὑπὸ ἀφεθὲν πλίνθινον κάθισμα τοῦ προϊστορικοῦ τάφου, τυχαίως ἀνεκαλύφθη ἑκατοστὺς χρυσῶν εὑρημάτων, ἐξ ὧν σπάνια χρυσᾶ ἐνώτια, ἀπομίμησις ἄνθους ἀσφοδέλου ἢ κρίνου, καὶ χρυσοῦν φύλλον παριστῶν ψυχήν. Ἡ ἔρευνα ἐπρόκειτο νὰ ἐξακολουθήσῃ κατεδαφιζομένου τοῦ καθίσματος, διότι ὑπετίθετο ὅτι ὑποκρύπτεται ἐν αὐτῷ πληθὺς μεγάλων κοσμημάτων χρυσῶν.

— Δι' ἐμμέτρου ἀγγελίας ὁ δημοφιλὴς ποιητὴς τοῦ «Ρωμηοῦ» κ. Γ. Σουρῆς προαγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν δύο νέων τόμων ποιημάτων αὐτοῦ. Ἐν τῷ πρώτῳ ἐξ αὐτῶν θὰ περιληφθῶσιν ἐκδεδομένοι στίχοι, ἀτάκτως κατεσπαρμένοι μέχρι τοῦδε πολλαχοῦ, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ ἀνέκδοτα ἔργα, τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα εἶνε ἡ συνέχεια καὶ τέλος τοῦ «Δὸν Ζουάν», ἡ «Αὐτοβιογραφία», τὰ «Ἐπιτραπέζια» καὶ αἱ «Συμβουλαὶ πρὸς τὸν υἱόν μου». Τὸ δίτομον τοῦτο βιβλίον τοῦ κ. Σουρῆ ὀφείλομεν εἰς τὴν φιλομουσίαν τοῦ ἐνταῦθα παρεπιδημήσαντος κ. Δ. Στεφάνοβικ Σκυλίσση, ὅστις προσήνεγκεν εἰς τὸν ποιητὴν γενναίαν συνδρομὴν πρὸς ἔκδοσιν τῶν ποιημάτων αὐτοῦ.

— Ἐκ στατιστικῶν πινάκων καταρτισθέντων ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἀποσπῶμεν τὰς ἑξῆς πληροφορίας·

Καθ' ὅλον τὸ Κράτος ὑπάρχουσι 3 Διδασκαλεῖα, ἅτινα ἀπασχολοῦσι προσωπικὸν ἐκ 37 ἀτόμων καὶ διὰ τὰ ὁποῖα δαπανῶνται 73, 920 δραχμαί. Τὰ Γυμνάσια ἐν ὅλῳ εἰσὶ 34 εἰς τὰ ὁποῖα εἶνε διωρισμένοι 216 καθηγηταὶ καὶ φοιτῶσι 4,772 μαθηταί, ἤτοι 1757 εἰς τὴν ά τάξιν, 1285 εἰς τὴν β', 962 εἰς τὴν γ' καὶ 770 εἰς τὴν δ'. Ἐκ τῶν γυμνασίων τούτων 9 μὲν συντηροῦνται ἐκ τῶν δήμων, ἐκ κληροδοτημάτων καὶ ἐκ τῶν λιμενικῶν ταμείων, τὰ δὲ ὑπόλοιπα δαπάνῃ τοῦ Δημοσίου.

— Πρὸς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἡ περὶ συστάσεως γυμναστικῶν ἑταιρειῶν ἐγκύκλιος καὶ σχέδιον καταστατικοῦ γυμναστικοῦ συλλόγου, ἵνα διαβιβάσωσιν αὐτὰ εἰς τὰς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν των δημοτικὰς καὶ ἐκπαιδευτικὰς ἀρχάς, καὶ συνεννοηθῶσι μετ' αὐτῶν περὶ συστάσεως τοιούτων ἑταιρειῶν.

— Ἐξεδόθη τὸ Β' τεῦχος τοῦ τρίτου τόμου τῆς *Ἑλληνικῆς Γεωργίας*, τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Π. Γενναδίου. Περιεχόμενα αὐτοῦ εἶνε τὰ ἑπόμενα: Περὶ τῆς γεωργικῆς ἀγωγῆς ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ Α. Ἠλιοπούλου. —Ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ κρίσις ὑπὸ Σεργίου Σ. Οἰκονόμου.—Περὶ βαλανιδίων ὑπὸ Ν Χλωροῦ.—Περὶ τῆς διαρκοῦς ἐκθέσεως τῆς Λιέγης ὑπὸ Π. Γενναδίου.— Ὁ αἰγοθήλης καὶ ὁ δρυκολάπτης ὑπὸ Ν. Ἀποστολίδου.—Ἀγὼν τοῦ σταφίδων ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ Π. Γενναδίου.—Ὁ Θ. Γ. Ὀρφανίδης ὡς βοτανικὸς ὑπὸ Θ. Δε-Χελδράϊχ.—Οἶνοι ἐν βυτίοις καὶ οἶνοι ἐν φιάλαις.—Ἐπίδρασις τῆς γειτνιάσεως τῶν δασῶν καὶ τῶν ποταμῶν ἐπὶ τῶν ἀμπέλων.—Διάφορα.

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Καθὰ προανηγγείλαμεν, τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἐν τῷ μεγάλῃ καὶ περικαλλεῖ αἰθούσῃ τῆς Σιναίας Ἀκαδημίας ἡ ἐπίσημος ἔναρξις τοῦ συγκληθέντος συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας, πανηγυριζούσης τὴν πεντηκονταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς.—Ἡ ἔναρξις ἐγένετο τὴν 3 ὥραν μ. μ., παρίσταντο δὲ κατὰ τὴν ἐπίσημον τελετὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἰατρῶν καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐκ τῆς ἔξω Ἑλλάδος ἀσκληπιάδαι ἔσπευσαν νὰ συμμετάσχωσι τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἰατρικοῦ συνεδρίου καὶ πλεῖστοι ἄλλοι τῶν παρ' ἡμῖν λογίων καὶ ἐπιστημόνων.

Τὴν τελετὴν τῆς ἐνάρξεως ἐτίμησε παρασταθεὶς ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλίσσης, ὁ διάδοχος καὶ ὁ βασιλόπαις Νικόλαος. Παρῆν δὲ καὶ ὁ κ. πρωθυπουργός.

Τὴν ἔναρξιν τοῦ Συνεδρίου ἐνεκαίνισεν ὁ πρόεδρος τῆς Ἰα-

Digitized by Google

τρικῆς Ἑταιρίας καὶ διαπρεπὴς ὀφθαλμολόγος κ. Α. Ἀναγνωστάκης διὰ λόγου καλλιεποῦς ἀφηγηθεὶς τὴν μέχρι τοῦδε γενομένην ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐν Ἑλλάδι.

Ὁ κ. Ἀναγνωστάκης κατήρξατο τοῦ λόγου ὑπομιμνήσκων τὰς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι προόδους τῆς Ἰατρικῆς ἐπιστήμης, καὶ ἀφοῦ ἐξιστόρησε τὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἑταιρείας, ἥτις ἑορτάζει νῦν τὴν πεντηκονταετηρίδα της, ἀπηρίθμησε τὰ ζητήματα, ἅτινα ἀπησχόλησαν αὐτὴν κατὰ τὸν μακρὸν χρόνον τῆς ὑπάρξεώς της, καὶ τὴν συμβολὴν ἣν προσέφερεν εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Ἀφηγήθη τὰ περὶ τῶν διαφόρων ἐπιδημιῶν, αἵτινες ἐνέσκηψαν κατὰ περιόδους πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔθιξε τὰ ἐξ αὐτῶν ἀναφυέντα ζητήματα. Ἐξῆρε ὁμοίως τὰς ἐν Ἑλλάδι ἰαματικὰς πηγάς, τὸ μέγα τοῦτο μεταλλεῖον ὑγείας, ὅπερ ὅμως δὲν ἐξεμεταλλεύθημεν ἔτι προσηκόντως, καὶ ἀφοῦ ἀπηρίθμησε τὰ ἔργα, ε'ς ἃ ἠσχολήθη ἡ Ἑταιρεία, κατέληξε λέγων, ὅτι ἄλλων σοφωτέρων αὐτοῦ θὰ ἀκουσθῇ ἐκεῖθεν ἡ φωνή.

Ἡ ὁμήγυρις ἄθρόα ἐχειροκρότησεν ἐνθουσιωδῶς τὸν γλαφυρὸν καὶ εὐφραδῆ ῥήτορα, ὅστις ἐνεκαίνισεν ἐπιτυχῶς τὸ βῆμα ἐκεῖνο, καὶ ὅστις διὰ τῶν φώτων του καὶ τῆς δραστηριότητος εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Ἑταιρείας, ἧς προΐσταται.

Ὁ βασιλεὺς ἀναχωρῶν συνεχάρη τὸν κ. Ἀναγνωστάκην καὶ τὴν Ἑταιρείαν, ὁμοίως δὲ μετ' αὐτὸν καὶ πάντες οἱ κεκλημένοι, οὕτω δ' ἔληξεν ἡ ἐπίσημος τελετή.

Κατὰ τὰς ἑπομένας ἡμέρας Δευτέραν καὶ Τρίτην τὸ Συνέδριον προέβη εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ, πολλαὶ δ' ἐγένοντο ἀνακοινώσεις τῶν ἑταίρων καὶ συζητήσεις ἐπὶ διαφόρων θεμάτων τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, ἄλλαι δὲ διατριβαὶ κατετέθησαν εἰς τὸ προεδρεῖον, ἐπειδὴ δὲν ἐπήρκει ὁ χρόνος πρὸς συζήτησιν.

Τὴν Τετάρτην τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου παρεκάθησαν εἰς γεῦμα ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τὴν ἐπιοῦσαν δὲ Πέμπτην μετέβησαν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ναυστάθμου διὰ τῶν πολεμικῶν ἀτμοπλοίων «Ἀφροέσσης» καὶ «Ναυπλίου», ἅτινα ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Συνεδρίου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 27 Μαρτίου.

Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης ὑπέβαλεν εἰς τὴν Βουλὴν δύο νομοσχέδια, ἀφορῶντα ἐν γένει εἰς τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Διὰ τοῦ πρώτου αὐτῶν κανονίζονται τὰ περὶ τῆς ἀστικῆς ἐνηλικιότητος, τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας τοῦ τε διαδόχου καὶ τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, τὰ τοῦ γάμου αὐτῶν, ὅπως μὴ ἐπιτρέπηται γάμος τοῦ διαδόχου ἢ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ βασιλέως, τὰ περὶ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὰ περὶ ἐτησίου ἐπιχορηγήματος τοῦ διαδόχου ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως τὰ τῆς προικοδοτήσεως τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου, χάριν ἀξίας αὐτοῦ παραστάσεως. Εἰς τὸν διάδοχον χορηγεῖται ἐτήσιον ἐπίδομα 200,000 δραχμῶν, ἐκχωροῦνται δὲ αὐτῷ ἐθνικαί τινες γαῖαι ἐν Ἠλείᾳ, τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πατρῶν δάσος τῆς Δύμης καὶ διάφοροι ἐθνικαὶ γαῖαι ἢ παρὰ μονῶν ἀγορασθησόμεναι γειτνεύουσαι πρὸς τὸ δάσος τοῦτο. Διὰ τοῦ δευτέρου νομοσχεδίου ὁρίζεται ὅτι ἐν ἐνδεχομένῃ ἀποδημίᾳ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος ἡ ἐνάσκησις τῆς ἀντιβασιλείας ἀνατίθεται ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὸν διάδοχον, ἐν περιπτώσει δ' ἀποδημίας καὶ τούτου ἢ κωλύματος εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον.

— Κατὰ πληροφορίας δοθείσας ὑπὸ τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ εἰς τὴν Βουλὴν ἡ ἐτησία πρόσοδος τῶν εἰς τὸν Διάδοχον παραχωρηθέντων ἐθνικῶν κτημάτων ἀνέρχεται ἐν ὅλῳ εἰς δραχ. 72,182,50.

— Ἐν τῇ Βουλῇ ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἤρξατο ἡ γενικὴ συζήτησις ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, καθ' ἣν ὡμίλησαν ἀλλεπαλλήλως ἐκ μὲν τῆς συμπολιτεύσεως ὁ εἰσηγητὴς τῆς πλειοψηφίας τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ κ. Δ. Σιμόπουλος ὑποστηρίξας διὰ μακρῶν τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας κ. Κ. Καραπάνος κατὰ τοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως, συμβουλεύων πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἰσοζυγίου ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τὴν ἀναστολὴν τῆς πληρωμῆς τοῦ χρεωλυσίου τῶν ἐθνικῶν δανείων καὶ οἰκονομίας ἐν τοῖς δύο στρατιωτικοῖς ὑπουργείοις. Διὰ μακρῶν ὡσαύτως ἠγόρευσεν ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Τρικούπης καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Δεληγιάννης.

— Βεβαιοῦται ὅτι μετὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Αὐλῆς του κ. Ο. Λύδερς καὶ τοῦ ὑπασπιστοῦ ταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ κ. Κ. Σαπουντζάκη, θέλει ἐπισκεφθῇ διαφόρους πόλεις τοῦ Κράτους, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν νέων ἐπαρχιῶν.

— Ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς 25 Μαρτίου ἐτελέσθη τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ἐπίσημος δοξολογία ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως εἰς ἣν παρέστη ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον, ἡ ἱερὰ σύνοδος καὶ πᾶσαι αἱ πολιτικαί, στρατιωτικαὶ καὶ δημοτικαὶ ἀρχαί. Τὴν ἑσπέραν παρετέθη γεῦμα ἐν τοῖς ἀνακτόροις, εἰς ὃ παρεκάθησαν οἱ ἐπιζῶντες ἀγωνισταί, οἱ ὑπουργοί, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, αἱ ἀνώταται στρατιωτικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρχαὶ τῆς πρωτευούσης.

— Αἱ διαπραγματεύσεις περὶ κατασκευῆς σιδηροδρόμου ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λάρισσαν βαίνουσιν εἰς αἴσιον πέρας. Τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ ἀναλαμβάνει ἡ ἐν Παρισίοις Προεξοφλητικὴ Τράπεζα ἀντὶ 84 ἑκατομμυρίων, καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ ἓξ ἐτῶν. Ζητεῖ ὅμως παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐγγύησιν τόκου 5 0/0 ἐπὶ τῶν κεφαλαίων της. Περὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο στρέφονται κυρίως αἱ ἐνεργούμεναι διαπραγματεύσεις, κανονισθέντων τῶν λοιπῶν ὅρων.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις........................ δρ. 35.
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις........................ » 40
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ........................φρ. χρ. » 40.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 28, 29 καὶ 30, δι' ὧν συμπληροῦται ὁ Γ' τόμος τοῦ συγγράμματος.

Μετὰ τοῦ τεύχους τούτου ἀποστέλλεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας δωρεὰν καὶ τὸ τεῦχος τὸ περιέχον τοὺς πίνακας καὶ εἰκόνας, καθ' ἃ εἶχε προαγγελθῇ.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῇ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δρ. 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φρ. χρυσῶν 30.*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Κ. Μόναχον. Ἐλήφθησαν ἀμφότερα, εὐχαρίστως δὲ θέλομεν δημοσιεύσει αὐτά.—κ. Κ. Κ. Ταγανρόγ. Ἀπεστάλη ἕτερον ἀντίτυπον Ἡμερολογίου. Ὁ «Ἀνακρέων» δὲν ἐξεδόθη εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος, τῶν δὲ «Φιλολ. Ὑποτυπ» ἐξηντλήθησαν τὰ παρ' ἡμῖν ἀντίτυπα, ἀτυχῶς δὲ οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις βιβλιοπώλαις ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν τὸ βιβλίον.—κ. Ι. Κ. Τ. Καβάλλαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν. Τὰ φύλλα πάντα καὶ ἐπιστολὴν ὑμῶν λαμβάνετε ταχυδρομικῶς.—κ. Μ. Δ. Σ. Κωνσταντινουπο-

Digitized by Google

λιν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Χ'. Λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν.—*Φίλῳ τῆς Ἑστίας*. Μάλιστα ἐκ τῶν κυριωτάτων. Ὁ Ὅμηρος θεωρεῖ μέγιστον προσὸν τοῦ Ὀδυσσέως τὸ ὅτι «πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω»· ὁ δὲ ψυχολόγος συγγραφεὺς Στένδαλ ἀποφαίνεται ὅτι ὁ κόσμος εἶνε εἶδός τι βιβλίου, οὗ μόνον τὴν πρώτην σελίδα ἔχομεν ἀναγνώσει ἂν μόνην τὴν χώραν ἡμῶν ἔχωμεν ἴδει.»—κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν, ἐπληρώθησαν δὲ τὰ σημειούμενα τῷ κ. Κ. Γ. Τὰ λοιπὰ διετέθησαν κατὰ τὴν ὑμετέραν παραγγελίαν. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Π. Δ. Ν. Βιέννην. Κρίνει φίλους ὁ καιρὸς ὡς χρυσὸν τὸ πῦρ. — κ. Γ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς εὐμενεῖς ὑμῶν φροντίδας.—κκ. Δ. Τσ. Ὕδραν, Θ. Δ. Σμύρνην, Κ. Μ. Θ. Κέρκυραν, Χ. Ρ. Πάτρας καὶ Γ. Ι. Κ. Γαλαξείδιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ι. Κ. Ἰθάκην. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα.—κ. Δ. Β. Παρισίους. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν ὑμῖν.—κ. Ε. Π. Δ. Ὀλτένιτζαν. Ἐλήφθησαν· ἐνεγράψαμεν δὲ τὸν κ. Χ. Π. πρὸς ὃν ἀπεστείλαμεν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους ἐκδοθέντα φύλλα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Ζ'. Παράδοξον βέβαια, ἀληθὲς ὅμως.—κ. Μ. Δ. Τ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' εὐτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν.—κκ. Γ. Κ. Μυτιλήνην Π. Φ. Σαράντα Ἐκκλησιαῖς καὶ Ι. Κ. Ροστόβιον. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—*Ἀγνώστῳ*. Οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ σημειούμενον πρόσωπον.—Κυρίαν Χ. Ν. Π. καὶ κκ. Δ. Κ. Πάτρας, Η. Μ. Καχοὺλ καὶ Μ. Η. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Τόμος κομψότατος ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων. Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΚΟΙΜΗΣΟΥ

ΜΕΛΩΔΙΑ Α. ΒΕΡΟΥΤΤΗ

ΕΠΙ ΣΤΙΧΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Μουσικὴ σύνθεσις διὰ μέσην φωνὴν μετὰ συνοδίας κλειδοκυμβάλου

Τιμᾶται δραχ. 1,50.—Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 180.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.

Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.

Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελούσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας·

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

27 Μαρτίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %, Δρ. ν.	402. —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	409. —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	472. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	398. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	266. —
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	257. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	156. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	295. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	85. 50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	485.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.085—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	72.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	62.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας. . »	171.50
Ἑταιρία Μετ αλλουργ. Λαυρίου . . »	94 50
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	328.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως. . . .	32.85
» 3μην.	32 65
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	129 50
» Τραπεζικὸν 3μην	128.50
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον.	25.85
Λίρα ὀθωμανική.	29 50

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.

Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1,75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.

Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ. 1,70.

Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος.

Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 1.

Ἐκδίδονται προσεχῶς

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιακοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καταχουζηνοῦ.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΛΑΒΑΝΗ

Τόμος κομψότατος, περιέχων ὀκτὼ διηγήματα

Τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενος ἀντὶ 1,20.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—803.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 536 — 5 ΑΠΡΙΛΙΟΥ — 1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 588

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑ, διήγημα, ὑπὸ Χαραλάμπους Ἀννίνου.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΧΑΪΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ὑπὸ Κ. Ν. Κωστῆ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ. — Μετάφρασις Α. Β.

ΟΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ.

ΤΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΩΝ.

Ο ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ, ποίημα, ὑπὸ Ἀριστομένους Προβελεγίου.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΤΟ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟΝ ΔΡΟΜΟΚΑΪΤΟΥ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Ἡ ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ

ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΛΕΚΟΝΤ ΔΕΛΙΛ

Οὐδέποτε ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ συνεδρίασις περιεβλήθη πανηγυρικώτερον χαρακτῆρα καὶ προσείλκυσεν οὑτωσὶ μέγαν ἀριθμὸν ἀκροατῶν, ὡς ἡ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐπὶ τῇ δεξιώσει τοῦ ποιητοῦ Λεκόντ Δελίλ. Ὡς γνωστόν, ὁ ποιητὴς ἐξελέγη ὑπὸ τῶν Ἀθανάτων ὡς διάδοχος του Βίκτορος Οὑγκώ· αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἄπτωτον συγκρατοῦντος τὸ διαφέρον καὶ τὸν θαυμασμὸν καὶ πέραν τοῦ τάφου, ἐξήγειρεν ἄκρατον τὴν περιέργειαν τοῦ κοινοῦ ὅπως ἀκούσῃ τὸ ἐπίσημον ἐγκώμιον αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ἐκφερόμενον ὑπὸ δύο τῶν πρωτοτυποτέρων καὶ ἰσχυροτέρων πνευμάτων τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας, τοῦ τε Λεκόντ Δελίλ καὶ τοῦ ἐκλεγέντος ὅπως ἀπαντήσῃ εἰς αὐτὸν Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ. Ἐπετείνετο δ' ἡ περιέργεια αὕτη ἐκ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς πλήρους ἀντιθέσεως, ἥτις διαχωρίζει τὴν φιλολογικὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ ποιητοῦ τῶν «Βαρβαρικῶν ποιημάτων» ἀπὸ τῆς τοῦ συγγραφέως τοῦ «Φίλου τῶν γυναικῶν» καὶ τῆς «Φρανσιλλιόν.»

Ἀμφοτέρων οἱ λόγοι ἐνεποίησαν μεγίστην ἐντύπωσιν· ἀμφότεροι φέρουσι τὴν ἰδίαν ἑκατέρου σφραγῖδα. Τὸν λόγον τοῦ Λεκόντ Δελὶλ διακρίνει τολμηρὰ καινοφάνεια περὶ τὴν ἰδέαν, καθαρότης λέξεως, συντομία καὶ δύναμις καὶ *μαρμαρίνη* τις ἀκαμψία, ὑπομιμνήσκουσα τὸ ποιητικὸν ἰδίωμα αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ ἐν ὀλίγαις, ἀλλ' εὐρείαις γραμμαῖς ἐχάραξε τὴν ἱστορίαν τῆς καθολικῆς ποιήσεως, ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ Βαλμίκη, τῶν παναρχαιοτάτων ἀοιδῶν, τοὺς ὁποίους θεωρεῖ ὡς τοὺς ἀθανάτους ἀποκαλύπτορας τοῦ ὡραίου, καθὸ εἰς τὰ ἔξοχα καὶ ἀείζωα ποιήματα αὐτῶν περικλείοντας πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς παγκοσμίου ποιήσεως, μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀφ' οὗ, ὡς ἐν παρόδῳ, δριμέως ὡμίλησε περὶ τοῦ κατ' αὐτὸν ψευδοῦς καὶ τετριμμένου δόγματος καθ' ὃ ἡ μεγαλοφυΐα ἑδράζει ὁλόκληρος ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ὅτι κραυγὴ τῆς καρδίας εἶνε μόνον ἡ ποίησις, ὁ νέος Ἀκαδημαϊκὸς μέχρι τέλους τοῦ λόγου ἠκολούθησε τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου αὐτοῦ προκατόχου. «Ὁ Βίκτωρ Οὑγκώ, εἶπεν, εἶνε πρὸ παντὸς μέγας καὶ ὑψιπέτης ποιητής, ἄμεμπτος τουτέστι καλλιτέχνης, καθ' ὅτι συνώνυμοι κατ' ἀνάγκην ἀποβαίνουσιν ἀμφότεροι οἱ ὅροι. Ἔγνω νὰ μεταποιήσῃ τὴν οὐσίαν παντὸς στοιχείου εἰς ποιητικὴν οὐσίαν, — πρώτιστος καὶ κυριώτατος ὅρος τῆς τέχνης, μόνος δὲ τρόπος ἀποφυγῆς στιχηρᾶς διδακτικότητος, ἥτις πᾶσαν ποίησιν ἀπολύτως καταστρέφει· ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτη ἐσφυρηλάτησε χρυσοῦς στίχους ἐπὶ σιδηροῦ ἄκμονος· πᾶσα ἡ ζωὴ αὐτοῦ διέρρευσεν ἐν πολυμόρφῳ καὶ μελῳδικῷ ᾄσματι, ἐν ᾧ ὑπερόχως ἐκφράζονται πάντα τὰ πάθη, πᾶσαι αἱ στοργαὶ καὶ αἱ ὀργαὶ καὶ τὰ αἰσθήματα, ἅτινα συνεκλόνησαν, συνεκίνησαν καὶ διέπνευσαν τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον.»

Ἀλλ' ὁ ἀληθῆ θρίαμβον καταγαγὼν διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς. Ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ, πλήρης δεινότητος, οἴστρου, εὐφραδείας, καὶ ἀγχινοίας, φιλοσοφικῆς βαθύτητος, πολυμαθείας, ἀναλυτικότητος, ἰδίᾳ δὲ ὑπερόχου κριτικῆς δεξιότητος, τὸ πρῶτον ἤδη ἀποκαλυφθείσης ἐν αὐτῷ, συνεκράτησεν ἐπὶ ὥραν ὅλην κατατεθελγμένους καὶ ἐπευφημοῦντας τοὺς ἀκροατάς. Ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἀναφέρει περὶ τῆς ἐντυπώσεως τὴν ὁποίαν ἐνεποίησεν εἰς τὸν Οὑγκὼ ἡ ἄγνωστος τέως αὐτῷ ποίησις τῶν «Ἀρχαϊκῶν ποιημάτων», ὅτε εὑρισκόμενος ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἤκουσε τυχαίως ἀπαγγελλόμενον ὑπὸ φίλου τὸ διάσημον ποίημα τοῦ Λεκόντ Δελὶλ «Midi, roi des étés κλ.». Τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ ὅπως συνδεθῶσι στεναὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο ποιητῶν· γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι, προκειμένης ἐκλογῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, ὁ Οὑγκὼ προσήρχετο ὑπερψηφίζων ἑκάστοτε τοῦ Λεκόντ Δελίλ. Μετὰ πολλῆς εὐφραδείας ὁ Δουμᾶς ἐν τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ ἀντεπεξέρχεται κατὰ τῶν καλολογικῶν, θρησκευτικῶν, καὶ φιλολογικῶν δοξασιῶν αὐτοῦ. «Ἀπαθής, στιλπνός, καὶ ἀναλλοίωτος ὡς τὸ ἀρχαῖον ἀργυροῦν κάτοπτρον, λέγει πρὸς τὸν Δελίλ, εἴδατε παρερχομένους καὶ ἀντανακλωμένους ἐντὸς ὑμῶν ἐν ἀκριβείᾳ τοὺς κόσμους, τὰ συμβάντα, τοὺς αἰῶνας, τὰ πράγματα. Ὁ στίχος ὑμῶν ἄρτιος, οὐδέποτε δὲ βαρύς, εὔρυθμος καὶ μεγαλοπρεπής, ἐνέχει συγχρόνως τὴν χάριν καὶ τὴν εὐστροφίαν τῶν ὡραίων ἐκείνων Ἑλληνίδων, αἵτινες ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν γεννῶνται ὅπως ἐμπνέωσι τοὺς γλύπτας.. Ἀλλὰ ἀρνεῖσθε εἰς τὸν ποιητὴν τὸ δικαίωμα νὰ τηρῇ ἐνημέρους ἡμᾶς τῶν ἐνδομύχων καὶ κοινῶν καταστάσεων τῆς ψυχῆς. Ἀποδιώκετε τὴν συγκίνησιν, τὸ ἰδεῶδες, τὸ αἴσθημα, τὴν πίστιν, τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας, τὰ δάκρυα. Ἐρημοῦτε τὸν οὐρανὸν καὶ βωβαίνετε τὴν γῆν.. Θέλοντες νὰ ἀποδώσητε τὴν ζωὴν εἰς τὴν ποίησιν, ἀφαιρεῖτε ἐξ αὐτῆς τὸν ἔρωτα, τὸν αἰώνιον ἔρωτα, ὅστις εἶνε αὐτὴ ἡ ζωὴ τοῦ σύμπαντος. Ἀρκεῖσθε δ' εἰς τὴν ὑλικὴν φύσιν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν φιλοσοφίαν. Ὄντως, τὸ στερέωμα, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, οἱ ἀστέρες, οἱ ὠκεανοί, τὰ δάση, οἱ θεοί, εἰσὶν ἐνδιαφέροντα· ἀλλ' ἐπίσης ἐνδιαφέρον εἶμαι ἐγώ, ὁ ἄνθρωπος. Ἐπιτρέπομεν εἰς τοὺς ποιητάς, ποθοῦμεν μάλιστα νὰ ὁμιλῶσιν εἰς ἡμᾶς περὶ ἑαυτῶν, διὰ τὸν λόγον ὅτι, ὁμιλοῦντες περὶ ἑαυτῶν, περὶ ἡμῶν ὁμιλοῦσι.»

Ἀλλὰ τὰ κάλλιστα μέρη αὐτοῦ εἶνε ἐκεῖνα ἔνθα μετ' ἐξόχου καλλιεπείας, βαθύτητος καὶ δαψιλείας, ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Βίκτορος Οὑγκώ. Κατὰ τὸν Δουμᾶν, ὁ βίος καὶ ἡ τύχη τοῦ Οὑγκὼ ὑπῆρξαν τὸ μακρὸν καὶ ἐκπληκτικὸν θαῦμα τῆς ὑπὸ τῆς θελήσεως ἐξυπηρετουμένης μεγαλοφυΐας. «Σταθερὰ ἰδέα, λέγει, ῥιζοῦται ἐν αὐτῷ, ἀφ' ὅτου ἀπεχαιρέτισε τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἡ ἰδέα νὰ καταστῇ ὁ μέγιστος ποιητὴς τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ὅσον δὲ προβαίνει ἐν τῷ βίῳ, νὰ καταστῇ ὁ μέγιστος ἄνθρωπος παντὸς τόπου καὶ παντὸς καιροῦ. Ἡ ἰδέα αὕτη γεννᾶται ἐν αὐτῷ δεκαπενταετεῖ ὄντι, καὶ τὸν ἀκολουθεῖ ἐν τῷ τάφῳ.» Ὡς ἑξῆς δὲ περαίνει τὸν λόγον αὐτοῦ: «Καθ' ὃν χρόνον ἐπανεγίνωσκον ἐσχάτως τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ, ἀπὸ τῶν «Πρώτων ᾠδῶν» μέχρι τοῦ «Τέλους τοῦ Σατανᾶ», καὶ παριστάμην οὕτως εἰς τὴν γοργὴν καὶ συνεχῆ ἀνάπτυξιν τοῦ παραδόξου τούτου πνεύματος, τοῦ ἀγομένου καὶ καταπονουμένου ἔστιν ὅτε ὑπ' ἀνησύχου καὶ ἀπείρου θελήσεως, παρίστατο συνεχῶς ἐν τῇ φαντασίᾳ μου τὸ φῶς τῆς μικρᾶς λυχνίας, ἥτις ἐφαίνετο τὸ πάλαι λάμπουσα ἐν τῷ ὑπερῴῳ τῆς ὁδοῦ Δραγόν, ἀπὸ τοῦ παραθύρου τοῦ νεανίου ποιητοῦ, ἀπλήστου δόξης, τῆς μικρᾶς ἐκείνης λυχνίας, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ σιωπηλὴ φίλη καὶ ἔμπιστος αὐτοῦ κατὰ τὰς πρώτας ἐργασίας καὶ τὰς πρώτας τοσοῦτον

Digitized by Google

θαυμασίως πραγματωθείσας ἐλπίδας του. Καὶ ἔλεγον ἐν ἐμαυτῷ. Οἱ μεταγενέστεροι ἔπρεπε πάλιν νὰ ἀνάψωσι καὶ νὰ προσηλώσωσι αἰωνίως ἐπὶ τῆς νυκτὸς τὴν μικρὰν ἐκείνην λυχνίαν. Ὁ πρῶτος, ὅστις θὰ ἀνακαλύψῃ νέον ἀστέρα ἐκ τῶν Γάλλων σοφῶν, διατὶ νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸν ἀστέρα τοῦτο τὸ ὄνομα τοῦ Οὐγγώ;»

Περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Λεκόντ Δελὶλ κάλλιστον μελέτημα τοῦ τακτικοῦ ἡμῶν συνεργάτου κ. Κ. Παλαμᾶ θέλομεν δημοσιεύσει ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ τῆς *Ἑστίας*, διπλῷ ἐκδιδομένῳ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐπισημοτάτη προαγγέλλεται ἡ τὴν προσεχῆ Κυριακὴν γενησομένη ἐν Κερκύρᾳ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ Καποδιστρίου. Πλὴν τῆς πόλεως Κερκύρας, ἧς πολῖται καὶ ἀρχαὶ φιλοτιμοῦνται νὰ τιμήσωσιν ὡς οἷόν τε δημοτελέστερον τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου αὐτῶν συμπολίτου, καὶ ἐκ τῆς πρωτευούσης πλεῖστοι θέλουσι μεταβῆ ὅπως παραστῶσιν εἰς τὴν τελετήν, καθ' ἣν ἀποδίδεται ὀφειλόμενος φόρος τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης ἐθνικῆς εἰς τὸν πρῶτον καὶ ἔξοχον Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἔθηκε τὰ θεμέλια τοῦ νέου αὐτῆς πολιτικοῦ βίου, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἔθυσε καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν. Τὴν Κυβέρνησιν θέλει ἀντιπροσωπεύσει κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια ὁ κ. Θεοτόκης, ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν, τὴν δὲ Βουλὴν πενταμελὴς ἐκ μελῶν αὐτῆς πρεσβεία, ἧς ἡγεῖται ὁ πρόεδρος κ. Αὐγερινός. Πλὴν δὲ τούτων, ἀποφάσει τῆς Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ πρύτανις αὐτοῦ κ. Γ. Καραμήτσας καὶ ὁ γραμματεὺς κ. Γουναράκης μεταβαίνουσιν ὡς ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ, πέμπουσι δ' ἀντιπροσώπους αὐτῶν καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία, ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος «Παρνασσός», ἡ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἑταιρία, καὶ ἄλλα σωματεῖα.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τελετῆς ταύτης θέλομεν δημοσιεύσει ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» περιληπτικὴν βιογραφίαν τοῦ μεγάλου Ἕλληνος, οὗ τὴν μνήμην γεραίρει μετὰ τοῦ ὅλου ἔθνους ἡ γενέτειρα πόλις.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἡ ἐτήσιος συνέλευσις τῶν ἑταίρων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Κατ' αὐτὴν ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς Ἑταιρίας κ. Στεφάνου Κουμανούδη ἡ ἔκθεσις τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πεπραγμένων καὶ ἐδόθη λογοδοσία τῆς διαχειρίσεως τῶν χρηματικῶν αὐτῆς πόρων, συγχρόνως δὲ ἠγγέλθη εἰς τὰ μέλη ὅτι ἐλήφθησαν τὰ νόμιμα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς Ἑταιρίας διὰ τὸ παρουσιασθὲν ἐν τῷ ταμείῳ αὐτῆς ἔλλειμμα.

— Δραστηρίως ἐπιδιώκονται αἱ προπαρασκευαὶ πρὸς παράστασιν τοῦ Σοφοκλείου δράματος «Οἰδίποδος Τυράννου» κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου. Αἱ σκηνογραφίαι καὶ ὁ ἱματισμὸς διὰ τὴν παράστασιν παρηγγέλθησαν εἰς Μόναχον, ἔσονται δὲ πολυτελέστατα. Ἤδη δὲ ἡ Ἐπιτροπὴ διένειμε καὶ τὰ πρόσωπα τῆς τραγῳδίας μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐγγραφέντων φοιτητῶν διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ δράματος, ἡ δὲ ἐκγύμνασις αὐτῶν θέλει ἀρχίσει μετὰ τὰς ἑορτάς. Τὰ μέλη τῶν χορικῶν ᾀσμάτων θέλει διδάξει ὁ κ. Γαϊδεμβέργερ κατὰ τὴν γενομένην πρὸ καιροῦ μελοποίησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Βέλλερμαν.

— Ἡ «Ἐφημερὶς» ἐδημοσίευσεν ἐκτενῆ ἔκθεσιν τοῦ ἐν Βώλῳ ἀνταποκριτοῦ αὐτῆς περὶ τῶν νέων εὑρημάτων τῶν ἀνακαλυφθέντων ἐν προϊστορικῷ τάφῳ, οὕτινος τὴν ἐξερεύνησιν ἀνεφέραμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ δελτίῳ. Τὰ νέα εὑρήματα ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τύχην ὑπὸ δύο ἐπισκεπτῶν τοῦ τάφου ὑπὸ τὸ ἐν αὐτῷ πλίνθινον κάθισμα, εἰσὶ δὲ καὶ ταῦτα χρυσᾶ τὰ πλεῖστα, ἀνάλογα ἐν πολλοῖς πρὸς τὰ ἐν ἀρχῇ ἀνακαλυφθέντα, καὶ πολυτιμότατα. Τὰ μέχρι σήμερον ἀνακαλυφθέντα ἀνέρχονται εἰς *ἑκατὸν δέκα* διάφορα φύλλα χρυσοῦ ἢ χρυσοῦς ῥόδακας. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι διαφέροντα τῶν ἄχρι τοῦδε εὑρεθέντων, δύο ἄνθη χρυσᾶ ἄρτια· ἀπομιμήσεις ἄνθους κρίνου, ἢ μᾶλλον ἀσφοδέλου, βεβαίως ὡς ἐνώτια χρησιμεύσαντα, καὶ δύο φύλλα χρυσοῦ μεγάλα, ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μὲν τῶν ὁποίων παράστασις ψυχῆς (papillon), ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου θαλασσίου τινὸς μαλακίου. Τὰ λοιπά εἰσιν ὅμοια πρὸς τὰ εὑρεθέντα πρότερον. Ἡ ἔρευνα ἐξακολουθεῖ, καὶ βεβαίως πολλὰ ἔσονται τὰ ἀνακαλυφθησόμενα.

— Ἐκ τῆς ἀγγελίας τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ἐν τῷ προϊστορικῷ τάφῳ τοῦ Βώλου ὁδηγηθεῖσα ἡ γενικὴ Ἐφορία τῶν ἀρχαιοτήτων ἐπεχείρησε νέαν ἀνασκαφὴν διὰ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Στάη εἴς τινα παρὰ τὸ Μενίδιον προϊστορικὸν τάφον, ἀνασκαφέντα ἄλλοτε. Πράγματι δὲ ἐξερευνηθέντος τοῦ καὶ ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ ὑπάρχοντος ὁμοίου πλινθίνου ἑδωλίου, ὅπερ κατὰ τὴν πρώτην ἀνασκαφὴν εἶχεν ἀφεθῆ ἀνέπαφον, ἀνευρέθησαν πολύτιμα χρυσᾶ καὶ χάλκινα ἀντικείμενα στολισμοῦ, ἅτινα κομισθέντα ἐνταῦθα κατετέθησαν προσωρινῶς ἐν τῷ γραφείῳ τῆς γενικῆς Ἐφορίας τῶν ἀρχαιοτήτων. Θὰ ἐκτεθῶσι δὲ προσεχῶς εἰς κοινὴν θέαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πολυτεχνείου, ἐν ᾗ αἱ συλλογαὶ τῶν ἐν τοῖς προϊστορικοῖς τάφοις τῶν Μυκηνῶν, τοῦ Σπάτα, τοῦ Μενιδίου καὶ τοῦ Ναυπλίου εὑρεθέντων.

— Ἐπὶ τοῦ Σιπύλου ὄρους, οὐ μακρὰν τῆς Σμύρνης, σώζεται κολοσσιαῖον ἐπὶ βράχου ἀνάγλυφον, ἀρχαϊκὸν καὶ ἄτεχνον, ἴσως τῆς Μητρὸς τῶν θεῶν Κυβέλης, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε ὑπελαμβάνετο ὅτι ἦτο αὐτὸ ἐκεῖνο, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν ὡς τὴν ἀπολίθωσιν τῆς Νιόβης. Ἀλλ' ἔν τινι τῶν τελευταίων συνεδριῶν τῆς ἐν Βιέννῃ Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ὁ γνωστὸς ἀρχαιολόγος Ὄθων Βέννδορφ ἀνεκοίνωσεν ἐπιστολὴν ἐκ Σμύρνης τοῦ Γερμανοῦ Μαρτίνου Σδάισβαλ, ἀγγέλλουσαν ὅτι πλησίον τοῦ μέρους ὅπου τὸ ἀνάγλυφον τῆς Κυβέλης, εὗρε τὴν ἀληθῆ καὶ παναρχαιοτάτην εἰκόνα τῆς Νιόβης. Ὁπόσον σπουδαία διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης εἶνε ἡ ἀνακάλυψις αὕτη, μαρτυρεῖ τοῦτο, ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ *Ἰλιάδι* γίνεται μνεία τῆς ἐν Σιπύλῳ λιθίνης Νιόβης.

Νῦν δέ που ἐν πέτρῃσιν, ἐν οὔρεσιν οἰοπόλοισιν,
ἐν Σιπύλῳ, ὅθι φασὶ θεάων ἔμμεναι εὐνὰς . . .
ἔνθα λίθος περ ἐοῦσα θεῶν ἐκ κήδεα πέσσει.

Οὕτω δὲ καὶ ἡ τοῦ Παυσανίου μαρτυρία ἀποδείκνυται ἀκριβής, ἣν δὲν κατώρθουν μέχρι τοῦδε οἱ ἀρχαιολόγοι νὰ ἑρμηνεύσωσι, νομίζοντες ὅτι ἀνεφέρετο εἰς ἀνάγλυφον καὶ οὐχὶ εἰς περιφανὲς πλαστικὸν ἔργον· διότι ὁ περιηγητὴς λέγει ταῦτα ἐπὶ λέξει: «Ταύτην τὴν Νιόβην καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνελθὼν εἰς τὸν Σίπυλον, τὸ ὄρος· ἡ δὲ πλησίον μὲν πέτρα καὶ »κρημνός ἐστιν οὐδὲν παρόντι σχῆμα παρεχόμενος γυναικὸς οὔ»τε ἄλλης οὔτε πενθούσης· εἰ δέ γε πορρωτέρω γένοιο, δεδακρυμένην δόξεις ὁρᾶν καὶ κατηφῆ γυναῖκα.»

— Ἐν ταῖς ἄλλαις γενομέναις σπουδαίαις ἀνακοινώσεσιν εἰς τὸ Ἰατρικὸν Συνέδριον δέον νὰ ἀναγραφῇ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Δ. Χασιώτη, ὅστις ἐπέδειξε τὰ μικροσκοπικὰ αὐτοῦ παρασκευάσματα τῶν ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ ὑπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἤδη παρατηρηθέντων βακτηριδίων τῆς λέπρας. Ἡ ἀνακάλυψις εἶνε σπουδαία, καὶ ὡς τοιαύτη ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἰατρῶν, διότι δι' αὐτῆς ἐπιχέεται πλεῖον φῶς εἰς τὰς μέχρι τοῦδε γενικὰς θεωρίας καὶ ἀνεπαρκεῖς ἐξηγήσεις πολλῶν φαινομένων τῆς ἀναισθητικῆς λέπρας.

— Ἐξεδόθη καὶ τὸ 6ον τεῦχος τοῦ Corpus Juris Civilis, οὗ τὴν ἔκδοσιν ἀνέλαβον τὰ Καταστήματα Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, μετὰ μεταφράσεως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ διδάκτορος κ. Ἠλία Λιακοπούλου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον *Θαλασσινὰ* ὁ κ. Ἀντώνιος Θ. Σπηλιωτόπουλος ἐξέδωκε συλλογὴν ποιημάτων μετὰ χάριτος καὶ αἰσθήματος γεγραμμένων, ἀρυσθεὶς τὰ θέματα αὐτοῦ πάντα ἐκ τοῦ ναυτικοῦ βίου καὶ τῆς θαλάσσης. Ἡ συλλογὴ ἀποτελεῖται ἐκ 55 ποιημάτων, διαιρεῖται δὲ εἰς 4 μέρη φέροντα ἐπιγραφάς: *Τρίτωνες;—Κογχύλαι.—Ἀττικαὶ ἀκταί.—Μεταφράσεις.* Ὡς ὑπόδειγμα τοῦ εἴδους τῆς ποιήσεως τοῦ κ. Σπηλιωτοπούλου θέλομεν δημοσιεύσει εἰς προσεχὲς φύλλον τῆς *Ἑστίας* ἓν τῶν ποιημάτων τῆς προκειμένης συλλογῆς.

Τὸ βιβλίον καλῶς ἐκτετυπωμένον ἐν τῷ τυπογραφείῳ τοῦ κ. Νικ. Ἰγγλέση τιμᾶται δραχ. 2, καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας*.

—Ἐξεδόθησαν νεωστὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βιβλιοπωλείου τῶν Ἀδελφῶν Δεπάστα ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ καὶ εἰς ἓν τεῦχος σχήματος μικροῦ *τὰ ἅγια πάθη καὶ ἡ ἁγία ἀνάστασις*, ἤτοι ἡ ἀκολουθία τῆ μεγάλης καὶ ἁγίας ἑβδομάδος καὶ ἁγίας Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, Ὄρθρου, Λειτουργείας καὶ τῆς Δευτέρας Ἀναστάσεως μετὰ τῆς Ἀκολουθίας τῆς θείας Μεταλήψεως ἐν τέλει, ἅπασαι πλήρεις. Πωλοῦνται ἄδετοι φρ. 1,75, δεδεμέναι φρ. 2,50 παρὰ τῷ ἰδίῳ Βιβλιοπωλείῳ.

Digitized by Google

— Ἐτελεύτησεν ἐσχάτως ἐν Μονάχῳ ὁ ἐν τῷ αὐτόθι πανεπιστημίῳ πρώην καθηγητὴς καὶ ἔφορος τῆς Βιβλιοθήκης Θωμᾶς γνωστὸς ὡς ἐκδότης τῶν ποιημάτων τοῦ Φαλμεράϋερ καὶ διαφόρων ἐκθέσεων καὶ συμβολαίων, ἀναγομένων εἰς τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις τοῦ βυζαντινοῦ κράτους καὶ τῆς δημοκρατίας τῆς Βενετίας.

— Ἐν τοῖς τελευταίοις τοῦ μαρτίου φύλλοις τοῦ περιοδικοῦ **Ausland** ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδομένου ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Δρος Βερνάρδου Ὄρνσταϊν πραγματεία περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ σεισμῶν ὑπὸ τὸν τίτλον: Die jüngste westpeloponnesische Erdbebenkatastrophe.

— Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας ἐξέφρασεν διὰ τοῦ Giers εἰς τὸν Ναπολέοντα Νέϋ τὸν μεταφραστὴν τοῦ βιβλίου τοῦ Bogdanowitsch περὶ τῆς μάχης τοῦ Ναβαρίνου τὰ εὐχαριστήρια αὐτοῦ, διότι διὰ τῆς μεταφράσεως ταύτης ἐνισχύονται οἱ ἀρχαῖοι δεσμοὶ μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Γαλλίας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 2 Ἀπριλίου

Ἡ Βουλὴ ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τρίτης διέκοψε τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἕνεκα τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, ἀπεφασίσθη δ' ἵνα ἐπαναλάβη αὐτὰς τὴν 16 Ἀπριλίου Κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐψήφισεν εἰς γ' καὶ τελευταίαν ἀνάγνωσιν τὰ ἑπόμενα νομοσχέδια· α') περὶ ὑπαγωγῆς τῶν ἀτμοτελωνίδων εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ναυτικῶν· β') περὶ πληρωμῆς τῶν μισθῶν τῶν κατωτέρων προξενικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν εἰς χρυσόν γ') περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων· δ') περὶ ἐγγείου φορολογίας τοῦ οἴνου· ε') περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ νόμου περὶ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων· ς') περὶ βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φόρου· ζ') περὶ τῆς εἰσπράξεως εἰς μεταλλικὸν τῶν τελῶν ἐπὶ τῶν ἐξαγομένων καὶ μεταφερομένων ἑπτανησιακῶν προϊόντων, καὶ η') περὶ φορολογίας τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζῴων διὰ τὸ ἔτος 1887.

—Αἱ κατὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριον εἰσπράξεις τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς 2,422,298.80 ἀπέναντι δρ. 1,380,015.34 εἰσπραχθεισῶν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1886, ἑπομένως ὑπάρχει αὔξησις τὸν ἐφετεινὸν Φεβρουάριον ἐκ δρ. 1.042,283.46, μετὰ τῆς αὐξήσεως δὲ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἡ αὔξησις τῶν δύο μηνῶν ἀνέρχεται ἐν ὅλῳ εἰς δρ. 2,036,693.

— Εἰς τὴν Βουλὴν ὑπεβλήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως νομοσχέδιον περὶ συνομολογήσεως ἐμπορικῆς συνθήκης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Αὐστρίας.

— Ἀφίκετο καὶ ἕτερος ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Παρισίοις Πιστωτικῆς Τραπέζης, ἵνα διαπραγματευθῇ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λάρισαν σιδηροδρόμου.

— Συνεπείᾳ διαταγῆς τοῦ στρατηγοῦ Βοσοὲρ τὰ γυμνάσια ρίμματος τοῦ πυροβολικοῦ ἀνεβλήθησαν ἐπὶ δεκαπενθήμερον, ἄρξονται δὲ τῇ δευτέρᾳ τοῦ Θωμᾶ διὰ τοῦ ρίμματος τῶν ὁλμοστοιχιῶν, εἶτα γενήσονται παρὰ μοιρῶν κατ' ἀκινήτου σκοποῦ καὶ μετὰ ταῦτα παρὰ διαγωνιζομένων σκοπευτῶν μεταξὺ τῶν τριῶν συνταγμάτων, καὶ οὕτω περατοῦνται τὰ γυμνάσια τοῦ ρίμματος.

— Κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ψηφισθέντα διὰ τὸ ἔτος 1887 προϋπολογισμὸν τοῦ δήμου τὰ μὲν ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς δρ. 958,021,23, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 947,441,97 καὶ τὸ ἀποθεματικὸν εἰς 10,576.26.

— Κατὰ τὸ περὶ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν ὑποβληθὲν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον, ὁ ἀποστολεὺς ἐπιταγῆς λαμβάνων ἀπόδειξιν ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλη κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἐπιταγῆς ἐπὶ μὲν ποσότητος μέχρι 20 δραχ. 20 λεπτά, μέχρι 60 δραχ. λεπτὰ 60, μέχρι 100 δρ. λεπτὰ 80, ἐπὶ δὲ ποσότητος ὑπερβαινούσης τὰς 100 δραχ. προστίθεται τέλος λεπτῶν 20 ἀνὰ 50 δραχ. ἢ ἔλαττον τῶν 50 δραχ. Αἱ ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαὶ ἰσχύουσιν ἐπὶ ἕνα μῆνα, παρελθόντος δὲ τούτου, ὅπως ἐξαργυρωθῇ αὕτη πρέπει νὰ ἀναθεωρῆται ὑπὸ τῆς Γεν. Διευθύνσεως. Ἐὰν αἱ ἐπιταγαὶ δὲν ἐξαργυρωθῶσιν ἐντὸς πέντε ἐτῶν, παραγράφονται πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου.

— Λέγεται ὅτι ἀγγλικὴ Ἑταιρία ἐποιήσατο προτάσεις ὑπὸ λίαν συμφέροντας ὅρους. ὅπως ἀναλάβῃ μέρος τῆς ἀποξηράνσεως τῆς λίμνης Κωπαΐδος.

— Ἐν τῇ προόδῳ τῶν ἐργασιῶν τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἀνεφάνη στρῶμα ἀργιλλοτιτάνου, τοῦ ὁποίου ἡ ὄρυξις ἀπαιτεῖ προσθέτους δαπάνας. Ὡς ἐκ τούτου τὸ συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας, ἵνα μὴ ἐπιβαρύνῃ τοὺς μετόχους, θέλει προβῇ εἰς τὴν συνομολόγησιν δανείου ἐκ δέκα ἑκατομμυρίων φράγκων, ποσὸν ἀναγκαιοῦν διὰ τὰς προσθέτους ταύτας δαπάνας.

— Πολλοὶ νομάρχαι καὶ ἔπαρχοι τοῦ Κράτους ἀνήνεγκον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅτι, συμμορφούμενοι πρὸς τὴν ἐγκύκλιον αὐτοῦ περὶ συστάσεως γυμναστικῶν συλλόγων, ἐκάλεσαν τοὺς δημάρχους καὶ τοὺς διευθύνοντας δημόσια ἐκπαιδευτήρια, μεθ' ὧν συνεννοήθησαν περὶ τῆς συστάσεως τοιούτων συλλόγων.

— Κατ' εἰδήσεις ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Θεσσαλίας, ἡ κατάστασις τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἶνε εὐχάριστος. Τὰ σπαρτὰ καθ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν, ἐξαιρέσει ὀλίγων μερῶν παθόντων ἐκ τῆς ἐπικρατησάσης ἀνομβρίας μεταξὺ τῆς περιφερείας Βόλου καὶ Φερῶν, εἰσὶν εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

— Αἱ ἀπὸ πολλοῦ διεξαγόμεναι διαπραγματεύσεις περὶ κατασκευῆς τοῦ λιμένος τῆς Κύμης ἔληξαν ὁριστικῶς, τοῦ Γάλλου κ. Μπλανσιὰρ ἀναλαβόντος τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ ἀντὶ 1,375,000 δρ.

—Ἡ ἐν Τήνῳ πανήγυρις τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐτελέσθη μετ' ἐξαιρέτου μεγαλοπρεπείας. Εἰς 20,000 ὑπελογίσθησαν οἱ πανταχόθεν ἐκ τῆς ἔσω καὶ ἔξω Ἑλλάδος ἀφικόμενοι προσκυνηταί, οὓς μετήγαγον 38 ἀτμόπλοια διαφόρων ἐθνῶν καὶ 40 ἱστιοφόρα. Αἱ εἰσπράξεις καὶ τὰ ἀναθήματα καὶ αἱ προσφοραὶ εἰς ἔλαιον καὶ κηρὸν ὑπολογίζονται κατὰ πολὺ ἀνώτεραι τῶν γενομένων κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. Ἰδιαιτέρως δ' ἀπαντῶμεν εἰς τὴν ἐπιστολήν σας.—κ. Σ. Π. Ι. Ἐνταῦθα. Ἡ πραγματεία εἶνε καλή. Ἀλλὰ θέμα τοιοῦτον δὲν ἐννοεῖτε ὅτι τὸ ἀποκρούει αὐτὴ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ φύλλου μας; — κ. Α. Μ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—*Ἀδαεῖ*. Τὰ γαλλικὰ γράμματα P. P. C. τὰ σημειούμενα κατὰ τὰς ἀποχαιρετιστηρίους ἐπισκέψεις εἶνε τὰ ἀρχικὰ τῶν λέξεων Pour prendre congé, αἵτινες σημαίνουσι *πρὸς ἀποχαιρετισμόν*. Ἐν τῇ σημειουμένῃ δὲ περιστάσει σᾶς ἀναφέρομεν τὸ εὐφυὲς λογοπαίγνιον, ὅπερ ὁ Taine ἐποίησεν ἐπ' αὐτῶν δηλώσας εἰς φίλον ὅτι ἡ πριγκήπισσα ἀπέστειλεν αὐτῷ τὸ ἐπισκεπτήριόν της Pour prouver colére, τουτέστιν *ἵνα καταδείξῃ αὐτῷ τὴν ὀργήν της*.—κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Ἀπηντήσαμεν.—κ. Δ. Ντ. Πενταγιούς. Ἐγένετο κατὰ τὴν παραγγελίαν σας.—*Φοιτητῇ τῆς νομικῆς*. — α') Νὰ ἔχῃ συμπληρώσῃ τὸ 20 ἔτος τῆς ἡλικίας, νὰ κέκτηται ἀπολυτήριον γυμνασίου, νὰ εἶνε πολίτης Ἕλλην, μὴ καταδεδικασμένος ἐπὶ πλημμελήματι ἢ κακουργήματι.—β') Ὑποβάλλεται εἰς γραπτὴν ἐξέτασιν μεταφράσεως ἐκ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τἀνάπαλιν, εἰς ἐξέτασιν ἀπροσκόπτου ἀναγνώσεως καὶ ἑρμηνείας γαλλικοῦ κειμένου καὶ καλλιγραφίας. — γ') ὅταν κενωθῇ θέσις τις. — κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν κ. Α. Π., ἐγράψαμεν δ' ὑμῖν ἰδιαιτέρως.— κ. Π. Κ. Εἰς τὸ λαλεῖν πιθανῶς εἶνε ἀκάματος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ῥήτωρ; Τοὐναντίον, εἰς ἡμᾶς ἐνθυμίζει τὸν στίχον τοῦ ἀρχαίου κωμικοῦ:

Λαλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν.

Ἡ ῥητορικὴ δὲν εἶνε τέχνη τοῦ παρατάσσειν μετ' εὐχερείας σειρὰν λέξεων καὶ φράσεων ἄνευ λογικῆς ἐννοίας, ἀλλὰ τέχνη τοῦ συναρμολογεῖν ἐναρμονίως καὶ μετὰ κάλλους ἢ δυνάμεως λόγου νοήματα θετικά, καὶ ἀπηκριβωμένα ἐν τῷ αὐστηρῷ τοῦ ὀρθοῦ λόγου χωνευτηρίῳ.—κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐνεγράφη ὁ κ. Ν. Π. πρὸς ὃν ἀπεστάλη καὶ σειρὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας.—κ. Α. Μ. Τρίπολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλὰ ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν δι' ἔλλειψιν χώρου. —κ. Η. Π. Η. Ταγανρόγ. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν πρὸς τοὺς κκ. Κ. Κ. καὶ Θ. Σ., ἀπηντήσαμεν δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν.—*Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Ἐγράφη τοὐλάχιστον. Δὲν εἶνε δὲ σπάνιον μεγάλοι ἄνδρες νὰ ἔχωσι τοι-

Digitized by Google

αῦτα μικρὰ καὶ ταπεινὰ ἐλαττώματα. Εἶνε βέβαιον ὅτι ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του ἔτη, εἶχε καταστῇ φιλάργυρος. Καὶ περὶ τοῦ μεγάλου Ὁλλανδοῦ ζωγράφου Ρέμβραντ ἐλέγθη ὅτι ἐξ ὑπερβολικῆς φιλαργυρίας ἐβίου ἐν μέσῳ πιναρῶν ρακῶν, καὶ ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ χλευάζοντες τὸ πάθος του ἐζωγράφουν ἐπὶ τοῦ δαπέδου χρυσᾶ νομίσματα, ἅτινα ὁ Ρέμβραντ ἔκυπτεν ἀπλήστως ὅπως λάβῃ· ἀλλὰ ταῦτα ἐξηλέγχθησαν συκοφαντίαι ἀδίκως μιαίνουσαι τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου.—κκ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν, Δ Ι. Κ. Κέρκυραν, Σύλλογον «Ἐρυθραίας», Ἀλάτσατα καὶ Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.

Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Αἰγύπτῳ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντιπρόσωπον τοῦ περιοδικοῦ κ. Δ. Βενετοκλῆν, διευθυντὴν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, παρ' οὗ θέλουσι λάβει τὰς οἰκείας ἀποδείξεις ἕκαστος.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Τόμος κομψότατος ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων. Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΚΟΙΜΗΣΟΥ

ΜΕΛΩΔΙΑ Α. ΒΕΡΟΥΤΤΗ

ΕΠΙ ΣΤΙΧΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Μουσικὴ σύνθεσις διὰ μέσην φωνὴν μετὰ συνοδίας κλειδοκυμβάλου

Τιμᾶται δραχ. 1,50.—Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 180.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.

Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.

Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελοῦσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ

ΤΩΝ

ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ

Υπο Ιακωβου Ν. Τομπαζη

Εἰς σχῆμα 8ον, ἐκ σελίδων 144.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 2.50. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 2,70.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

2 Ἀπριλίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	405 —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	410. —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	475. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	398. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	266. —
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	258. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	195. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	258. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	85 50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.075—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	75.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	63 —
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας . . »	171.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	96 —
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	329.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	32.90
» 3μην	32 75
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	130 25
» Τραπεζικὸν 3μην	129.25
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον	25.90
Λίρα ὀθωμανικὴ	29.55

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας, ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.

Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1,75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.

Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ. 1,70.

Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος.

Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 1.

Ἐκδίδονται προσεχῶς

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιακοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καταχουζηνοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ **Διηγήματα** . . . . . . Δραχ. 2—
Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ **Διηγήματα καὶ ἀναμνήσεις** » 2.—
ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ **Ὁ ναυαγὸς τῆς Κυνθίας**
(Μετάφρασις Α. Π. Κουρτίδου. Μετὰ 25 λαμπρῶν εὐρωπαϊκῶν εἰκόνων) . . . . . . » 3.50

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἐπιβαρύνεται ἕκαστον μὲ λεπτὰ 20. Παραγγελίαι περὶ ἀποστολῆς ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας» εἰς Ἀθήνας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—809.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 537—12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ—1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 589

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.

ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑ, διήγημα, ὑπὸ Χαραλάμπους Ἀννίνου.

ΛΕΚΟΝΤ ΔΕΛΙΛ, ὁ νέος ἀκαδημαϊκὸς τῆς Γαλλίας, ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΕΙΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ὑπὸ Κ. Ν. Κωστῆ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθη παρὰ τῷ βιβλιοπώλῃ Macmillan ἐν Λονδίνῳ Γ' ἔκδοσις τῶν *Μελετῶν καὶ παρατηρήσεων ἐν Ἑλλάδι* τοῦ γνωστοῦ Ἄγγλου φιλολόγου J. P. Mahaffy. Ἡ νέα αὕτη ἔκδοσις περιέχει πλείστας προσθήκας, ἐν αἷς καὶ ἴδιον κεφάλαιον περὶ Κυνουρίας, Σπάρτης καὶ Μεσσήνης.

— Ἐξεδόθη ὡσαύτως παρὰ τῷ αὐτῷ βιβλιοπώλῃ ὑπὸ ἑτέρου Ἄγγλου συγγραφέως, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Κανταβριγίᾳ πανεπιστημίου κ. John Edwin Sandys *Ἡμερολόγιον περιηγήσεως ἐν Ἑλλάδι* (An Easter Vacation in Greece.) Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο περιέχει τὰ ἑπόμενα κεφάλαια: Ἀπὸ Κανταβριγίας εἰς Ἀθήνας.—Ἀθῆναι καὶ Ἀττική. (Πεντελικὸν—Ἐλευσίς.—Φυλή—Σούνιον καὶ Λαύρειον).—Ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ναύπλιον.—Τίρυνς.—Ἄργος.—Μυκῆναι.—Νεμέα.—Κόρινθος.—Δελφοί.—Τὸ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ στάδιον.— Ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ζάκυνθον.—Ὀλυμπία.—Ἀπὸ Ζακύνθου εἰς Κέρκυραν.—Τοπογραφικὸν σχέδιον τῆς Ὀλυμπίας.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου προσήρτηται χάρτης τῆς Ἑλλάδος, δύο δὲ παραρτήματα ἐν τέλει, ὧν τὸ μὲν περιέχει κατάλογον τῶν κυριωτέρων συγγραμμάτων περὶ γεωγραφίας καὶ τοπογραφίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ δρομολόγιον τῶν ἑλληνικῶν ἀτμοπλοίων καὶ σιδηροδρόμων.

— Ἐν τῷ ἐγκρίτῳ παρισινῷ περιοδικῷ «Le Monde Poétique» τῷ μετὰ μοναδικῆς λαμπρότητος κατὰ μῆνα ἐκδιδομένῳ, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸν τίτλον La jeune Poésie en Grèce—M. Georges Drossinis, μακρὸν ἄρθρον τοῦ ἐν Παρισίοις διαπρεποῦς λογίου ἑλληνιστοῦ κ. Μαρκησίου de Queux de St. Hilaire. Μετὰ βιογραφικάς τινας σημειώσεις περὶ τοῦ νέου ποιητοῦ καὶ βιβλιογραφικὰς εἰδήσεις περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὁ ἀρθρογράφος ἐξαίρει τὴν χάριν, τὸ αἴσθημα, τὴν λεπτότητα, τὴν ἁγνότητα τῶν ἐν ταῖς τρισὶ ποιητικαῖς συλλογαῖς περιεχομένων, τὴν γνησίαν ἑλληνικὴν ἔμπνευσιν αὐτοῦ. Πάντα ταῦτα, λέγει, συντελοῦσιν ὅπως καταστήσωσι πλήρη θελγήτρου τὴν ποίησιν τοῦ κ. Δροσίνη, ἰδιαιτέρως δὲ προσφιλῆ τὸν ποιητὴν εἰς τὰς νεάνιδας καὶ τὰς γυναῖκας. Εἰς ἐπικύρωσιν τῶν λόγων του ὁ ἀρθρογράφος παραθέτει δεκάδα ποιημάτων εἰλημμένων ἐκ τῶν *Ἱστῶν Ἀράχνης, Σταλακτιτῶν* καὶ *Εἰδυλλίων* μετὰ γαλλικῆς ἐν πεζῷ μεταφράσεως. Συμπεραίνων δ' ἐπαινεῖ τὴν τάσιν τῆς νέας ἑλληνικῆς ποιήσεως, αναλαβούσης ἀπὸ ὀλίγων χρόνων τὴν ἀνάπλασιν τῶν παραδόσεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ δὴ εἰς στίχους, οὐχὶ τῆς καθαρευούσης, ἀλλ' αὐτῆς τῆς δημώδους, αὐτῆς τῆς προσιτῆς εἰς πάντας πλουσίας καὶ γραφικωτάτης γλώσσης τῆς καθημέραν ὁμιλίας.

—Ἐν τῷ φυλλαδίῳ τῆς 1 ἀπριλίου τὸ γερμανικὸν περιοδικὸν Deutsche Dichtung δημοσιεύει ὑπὸ τὸν τίτλον «Παρισινὴ ἐπανάστασις κατὰ φεβρουάριον» χειρόγραφον τοῦ Ἐρρίκου Ἄϊνε μεγάλης ἀξίας, τασσόμενον κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν μορφὴν μεταξὺ τῶν καλλίστων τοιούτου εἴδους ἔργων τοῦ ποιητοῦ. Τὸ χειρόγραφον ἦτο ὑπ' αὐτοῦ προωρισμένον πρὸς ἔκδοσιν, ἀνεβλήθη δὲ αὕτη μέχρι τῆς σήμερον ἐκ λόγων ἐξωτερικῶν. Ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ δημοσιευθήσεται κατὰ τὸ ἔαρ σειρὰ ἐπιστολῶν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους, ὧν ἡ ἐκτύπωσις ἄχρι τοῦδε παρελείφθη ἐπίσης παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ συγγραφέως.

— Ἐν τῷ πρό τινος ἐκδοθέντι τελευταίῳ μέρει τοῦ δευτέρου τόμου τῆς *Ἀμερικανικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος* (The American Journal of Archaeology) περιέχονται αἱ ἑπόμεναι ἀρχαιολογικαὶ πραγματεῖαι: τοῦ καθηγητοῦ J. H. Wright περὶ ἕνδεκα λευκῶν ἀττικῶν ληκύθων, ἀνεκδότων, εὑρισκομένων νῦν ἐν Ἀμερικανικαῖς συλλογαῖς· τοῦ κ. Ἀλφρέδου Ἔμερσον περὶ εἰκόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου, καὶ ἰδίως περί τινος κεραμείας κεφαλῆς αὐτοῦ, ἀποκειμένης ἐν Μονάχῳ· τοῦ καθηγητοῦ A. L. Frothingham περί τινος χριστιανικοῦ ψηφοθετήματος ἐν τῇ λατινικῇ Βασιλικῇ. Πλὴν τούτων τὸ ἐκδοθὲν τεῦχος περιέχει κρίσεις περὶ ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων καὶ ἀρχαιολογικὰς εἰδήσεις, μάλιστα περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ ἀνασκαφῶν.

— Προσεχῶς ἐκδοθήσεται ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ A. J. Butler ἔργον περὶ τοῦ αὐλικοῦ βίου ἐν Αἰγύπτῳ (Court Life in Egypte.) Ὁ συγγραφεύς, γνωστὸς ἐκ προγενεστέρου συγγράμματος αὐτοῦ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχαίων κοπτικῶν ἐκκλησιῶν, ἐχρημάτισε πρὸ ἐτῶν παιδαγωγὸς τῶν παίδων τοῦ Χεδίβου.

— Ὑπὸ τοῦ κ. A. E. Chagnet ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις (παρὰ Vieweg) ἐκτενὴς μελέτη περὶ τοῦ ἰαμβικοῦ στίχου ἐν τῇ ἑλληνικῇ ποιήσει (Essais de métrique grecque: la vers iambique.)

— Κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος γενήσεται ἐν Βερολίνῳ μεγάλη διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις, ἀπὸ τῆς 19]31 Ἰουλίου μέχρι τῆς 20]2 Ὀκτωβρίου. Τὸ δὲ προσεχὲς ἔτος ὁμοία ἔκθεσις καλλιτεχνικὴ καὶ βιομηχανικὴ γενήσεται ἐν Μονάχῳ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Βαυαρίας.

— Κατὰ τὴν ρωσσικὴν νομοθεσίαν τὸ δικαίωμα τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας ἐκλείπει μετὰ τὴν παρέλευσιν πεντήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ συγγραφέως. Ὅθεν ἐπειδὴ τὸ δικαίωμα τῶν κληρονόμων τοῦ μεγάλου Ρώσσου ποιητοῦ Πούσκιν τῆς ἀποκλειστικῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων αὐτοῦ ἔληγεν ἐφέτος τῇ 25 Ἰανουαρίου ἡ διεύθυνσις τῆς ἐφημερίδος *Νοβόγε Βρέμια* ἐδημοσίευσε νέαν δεκάτομον ἔκδοσιν τῶν ἁπάντων αὐτοῦ εἰς δεκαπεντακισχίλια ἀντίτυπα. Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ἐπωλήθησαν δεκακισχίλια σώματα, ἤτοι ἑκατοντακισχίλιοι τόμοι, τὰ δὲ λοιπὰ πεντακισχίλια σώματα ἐστάλησαν εἰς τὰς μεγάλας ἐπαρχιακὰς πόλεις. Μίαν ὥραν προτοῦ νὰ ἀρχίσῃ ἡ πώλησις τὸ πλῆθος ἀνυπομονοῦν εἰσήλασεν εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον καὶ κατέστρεψε τὸ προστυχόν. Ἐδέησε δὲ νὰ ἐπέμβῃ ἡ ἀστυνομία, ὅπως κατορθωθῇ ἡ ἐκκένωσις τοῦ βιβλιοπωλείου καὶ ἡ μετὰ ταῦτα προσέλευσις τῶν ἀγοραστῶν κατὰ μικρὰς ὁμάδας.

— Ἡ *Βερολιναία ἐφημερὶς* (Berliner Tageblatt) εἰς μνήμην τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐνενηκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου προεκήρυξεν ἀγῶνα πρὸς συγγραφὴν ἁπλῆς καὶ χάριν τῶν πολλῶν συντεταγμένης ἱστορίας τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἰδέας τῆς ἑνότητος τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους καὶ τῆς πραγματώσεως ταύτης. Τὸ γέρας ἔσται δέκα χιλιάδων μαρκῶν, ἤτοι δρ. 12,500· τὸ ἀριστεῦσαν ἔργον θὰ δημοσιευθῇ ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς ἐφημερίδος καὶ ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ.

Digitized by Google

Αἱ ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Σικυῶνος ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς ἀπεκάλυψαν ἄχρι τοῦδε ὅσον σχεδὸν ἀπαιτεῖται πρὸς κατάληψιν τοῦ διαγράμματος τοῦ κτιρίου. Ἡ σκηνή, ἧς οἱ τοῖχοι σῴζονται εἰς ὕψος ἱκανόν, φαίνεται, ὅτι μετὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς χρόνους μετεποιήθη ἐπεκταθεῖσα πρὸς τὴν ὀρχήστραν. Ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας, ἧς ἡ περίμετρος, ἂν προεκταθῇ, ἐφέρετο, ὡς τό γε νῦν ἔχον ἔστιν εἰκάσαι, ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς, κατέρχεται διὰ τῆς μέσης θύρας τῆς σκηνῆς τὸ τοῦ θεάτρου ὑδραγωγεῖον. Τῶν δὲ ἑδωλίων ἀπεκαλύφθησαν στοῖχοί τινες, εἰσὶ δὲ πάντα πώρου λίθου καὶ τὰ μὲν πολλὰ ἄνευ νώτων, τὰ δὲ θρόνοι χωροῦντες ἕκαστος περὶ τοὺς τρεῖς ἀνθρώπους. Ἡ περαιτέρω σκαφὴ ὁρίσει προσεχῶς ἀκριβέστερον τὰ κατὰ τὸ θέατρον τοῦτο καὶ ἰδίᾳ τὰ τῶν δύο θολωτῶν εἰσόδων, αἵτινες, ὡς φαίνεται, ἄγουσιν εἰς τὸ ἄνω διάζωμα.

— Ἡ Νομικὴ σχολὴ ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς διδασκαλίας τοῦ καθηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας κ. Ι. Σούτσου ἀπεφάσισεν ἀντὶ ἄλλου δωρήματος νὰ παραγγείλῃ τὴν κατασκευὴν τῆς προτομῆς του. Τὴν προτομὴν ταύτην ἔπλασεν ἤδη ὁ παρ' ἡμῖν ἀνδριαντοποιὸς κ. Γ. Βροῦτος ἐκ τοῦ φυσικοῦ προτύπου.

— Οἱ ἐν Βενετίᾳ Ἕλληνες ἀπέστειλαν κατ' αὐτὰς πρὸς τὸν Διάδοχον, ὡς ἐνθύμησιν τῆς ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει του τελετῆς, κομψότατον λεύκωμα, περιέχον ποίημα, ἐπὶ μεμβράνης τετυπωμένον, τοῦ καθηγητοῦ κ. Κωνσταντίνου Τριανταφύλλη, γνωστοῦ ἐν τῇ ἰταλικῇ φιλολογίᾳ Ἕλληνος λογίου.

— Ὁ φιλέλλην κ. Α. Gautier, πρώην γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Ῥώμῃ, προσέφερε δῶρον εἰς τὸ ἐθνικὸν μουσεῖον πίνακα ἀποδιδόμενον εἰς τὸν διάσημον ζωγράφον Σαλβατὼρ Ῥόζαν. Ὁ πίναξ ἀπεικονίζει Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν ἐν μέθῃ ὁρμῶντα κατὰ τοῦ Κλείτου, ἐνώπιον Μακεδόνων, οἵτινες δὲν τολμῶσι νὰ παρέμβωσι. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶνε 2 μέτρων καὶ 85 ὑφεκατ. τὸ δὲ ὕψος 2 μ. 10.

— Διὰ νέου ἐγγράφου του τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐκάλεσε τὴν Φιλοσοφικὴν σχολὴν νὰ συνέλθῃ αὖθις, ὅπως προτείνῃ τὸν ἱκανὸν νὰ καταλάβῃ τὴν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ἕδραν τῆς Ἀρχαιολογίας.

— Ὁ παρεπιδημῶν ἐνταῦθα ἀρχαιολόγος κ. Μιλχαῖφερ ἔλαβεν ἄδειαν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Θορικῷ παρὰ τὸ Λαύρειον. Εἰς τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας θὰ παρίσταται ὡς ἐπόπτης ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Στάης.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Νέον σῶμα τῶν Ἑλληνικῶν παροιμιῶν. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ Ἄγγλος Gaisford καὶ οἱ Γερμανοὶ Schneidewin καὶ Leutsch ἐν συλλογαῖς κριτικαῖς καταθέντες τὰς ἀρχαιοελληνικὰς παροιμίας τὰς κατέστησαν εὐπροσίτους εἰς τὸ φιλολογικὸν κοινόν, δὲν ἔπαυσαν οἱ λόγιοι ἀνακαλύπτοντες νέα χειρόγραφα τῆς παροιμιολογικῆς σοφίας καὶ ἀκριβέστερον ἐξετάζοντες τὰ ἤδη γνωστὰ βοηθήματα. Πλὴν τοῦ Fresenius, Graux, E. Miller, Nauck καὶ F. Schoell κυρίως ὁ *Otto Crusius*, καθηγητὴς ἐν Τυβίγγῃ, προσεπάθησεν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καταρτίσῃ καὶ φέρῃ εἰς τάξιν τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ λείψανα τῶν Ἑλληνικῶν παροιμιῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀνοίξῃ νέας καὶ εἰσέτι ἀνεκμεταλλεύτους πηγάς. Τοὺς καρποὺς τῶν σπουδῶν του κατέθηκεν εἰς διαφόρους μικροτέρας καὶ μεγαλειτέρας διατριβάς. Ἤδη πρὸ 4 ἐτῶν ἐδημοσίευσε τὸ ἔξοχον ἔργον Analecta critica ad paroemiographos graecos, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἀκριβέστατα ἐξετάσας καὶ παραβαλὼν ὅλα τὰ χειρόγραφα ἀναδημιουργεῖ, ἐφ' ὅσον δυνατόν, τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο ἀπολεσθέν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ Ζηνοβίου πηγάζον παροιμιογραφικὸν σῶμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχεδὸν ὅλοι οἱ σωθέντες παροιμιογραφικοὶ κώδικες. Ὡς παράρτημα προσέθηκεν ἐπιτομὰς ἐκ τοῦ Δήμωνος περὶ παροιμιῶν καὶ ἀπόσπασμα παροιμιογραφικὸν ἀγνώστου τινὸς γραμματικοῦ. Ὕστερον ἐξήτασεν ὁ Crusius ἐν διαφόροις μονογραφίαις ἰδιαίτερά τινα ζητήματα. Ἐσχάτως ἐξέδωκεν ὁ αὐτὸς ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν παραδόσεων τοῦ πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης (1887) τὸ ἀνέκδοτον Πλουτάρχειον σύγγραμμα «Περὶ τῶν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι παροιμιῶν.» Προσεχῶς θὰ δημοσιεύσῃ παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐν τοῖς «Χρονικοῖς τῆς φιλολογίας» (Jahrbücher für Philologie] καὶ μίαν ἐκτενῆ πραγματείαν περὶ τῶν συλλογῶν τοῦ Μαξίμου Πλανούδη ἐν τῷ Ῥηναίῳ μουσείῳ (Rheinisches Museum). Ἐπὶ τῇ βάσει ὅλων τούτων τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν σκοπεύει ὁ Crusius νὰ ἐκδώσῃ παρὰ Teubner ἐν Λειψίᾳ *νέον σῶμα τῶν Ἑλληνικῶν παροιμιῶν*· τοῦτο δὲ θὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὴν συλλογὴν τοῦ Gaisford (Oxford 1836) καὶ τὴν τοῦ Schneidewin καὶ Leutsch (Göttingen 1839—1851) διὰ πολὺ τελειοτέρας ἐκμεταλλεύσεως τῶν χειρογράφων καὶ δι' εὐρυτέρας καθ' ὅλου κατατάξεως. Ὁ Crusius θὰ συμπεριλάβῃ δηλαδὴ ἐκτὸς τῶν παροιμιογραφικῶν θησαυρῶν τῆς καθ' ἑαυτὸ ἀρχαιότητος καὶ ὅλας τὰς δημώδεις παροιμίας τοῦ μεσαιῶνος. Τοιουτοτρόπως θὰ καταστῇ τὸ ἔργον ἀξιολογωτάτη συμβολὴ εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· οὕτω θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ καταδείξῃ τις καὶ ἐπὶ τῆς παροιμίας τὴν βαθμηδὸν ἀνάπτυξιν καὶ κατάπτωσιν, ἣν ὑπέστη ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τῆς κλασικῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς λήξεως τοῦ μεσαιῶνος. Εἶνε ὑπερβέβαιον, ὅτι καὶ εἰς βιβλιοθήκας τῆς ἀνατολῆς σῴζονται ἀποσπάσματα ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν παροιμιῶν. Πβλ. ὅσα ἐκθέτει ὁ Σπ. Λάμπρος περὶ συλλογῶν τινων παροιμιογραφικῶν εἰς χειρόγραφα τοῦ Ἁγίου Ὄρους (Ἔκθεσις πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων, σελ. 29). Ἀναντιλέκτως μέγα θὰ ὠφελεῖτο ἡ ἐπιστήμη, ἂν καὶ αἱ συλλογαὶ αὗται, πρὶν ἔτι δημοσιευθῇ τὸ Corpus paroemiographicum τοῦ Crusius, ἤθελον γείνει ὁποιῳδήποτε τρόπῳ προσιταὶ εἰς τὸν ἐκδότην, εἴτε δι' ἰδιαιτέρας ἐκδόσεως (λ. χ. ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἐθνολογ. Ἑτ.) εἴτε διὰ ἰδιωτικῆς ἀνακοινώσεως.

Κ. Κ.

Αἱ πολιτικαὶ θεωρίαι τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἡ Ἱστορικὴ Σχολὴ τοῦ Δικαίου. Μάθημα ἐναρκτήριον ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ Νεοκλέους Καζάζη. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ν. Ἰγγλέση. 1887. 8ον. σελ. 21.

Περὶ τῶν λίθων τῆς οὐροδόχου κύστεως καὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν ὑπὸ Εὐαγγέλου Δ. Καλλιοντζῆ, χειρουργοῦ. Ἀθήνησι, τυπογραφεῖον «Παλιγγενεσίας» Ἰω. Ἀγγελοπούλου. Ὁδὸς Βορρᾶ. 1886. 8ον, σελ. 119. Τιμᾶται δραχ. 2.

Σύντομος εἰδικὴ παθολογία καὶ θεραπευτικὴ ὑπὸ Κ. Λαναρᾶ, ἰατροῦ. Φυλλάδιον Α'. *Περὶ κοιλιακοῦ τύφου.* Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Σ. Κ. Βλαστοῦ. Ὁδὸς Ἑρμοῦ, 63. 1887. 8ον, σελ. 31. Τιμᾶται δραχ. 2.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 10 Ἀπριλίου

Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ἤρξατο ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ κακουργιοδικείου Ἀθηνῶν ἡ δίκη τῶν ἐννέα ἀξιωματικῶν τῶν κατηγορουμένων ἐπὶ ἐγκαταλείψει θέσεως, αὐτομολίᾳ πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ προδοσίᾳ, συντελεσθείσῃ ἐν Κούτρᾳ, ἧς ἡ ὑπεράσπισις εἶχεν ἀνατεθῇ αὐτοῖς. Οὐδέποτε ἀφ' ἧς τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον συνεκροτήθη, ἐξεδικάσθη δίκη ὁμοία. Εὐνόητον ἑπομένως ἦτο τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ σύντονος προσήλωσις μεθ' ἧς τὸ κοινὸν παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξιν τῆς δίκης ταύτης. Τὸ στρατοδικεῖον ἀπαρτίζουσιν ὁ συνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ κ. Γ. Σοῦτσος, πρόεδρος, καὶ οἱ στρατοδίκαι Δ. Παπαγεωργίου, ἀντισυνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ, Ἠλ. Δουρδούμας, ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ, Μ. Ἀντζουλῖνος, ταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ, Δ. Νοταρᾶς, ταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ, Α. Δράκος, ταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ καὶ Δ. Οἰκονόμου, λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ.

Τὸ κατηγορητήριον εἰσάγει τοὺς κατηγορουμένους ἐνώπιον τοῦ στρατοδικείου, ἵνα δικασθῶσιν ἐπὶ τοῖς ἑξῆς ἐγκλήμασι· 1) Τὸν λοχαγὸν Πέτρον Λάϊον ἢ Λαΐναν α') ὅτι τῇ 10 Μαΐου 1886 ἐν τῇ παραμεθορίῳ θέσει Κούτρας τυγχάνων ἀρχηγὸς τοῦ αὐτόθι στρατεύματος, μετὰ τὸν τραυματισμὸν τοῦ κυρίως ἀρχηγοῦ ταγματάρχου Κωνσταντίνου Λώρη ὑπὸ τοῦ ἀπέναντι τῆς θέσεως ταύτης ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, μαχομένου πρὸς τοὺς ἡμετέρους, ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν του ταύτην ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ· β') ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον καὶ χρόνον, διοικητὴς τυγχάνων τοῦ αὐτόθι ἐνόπλου στρα-

Digitized by Google

τεύματος, προτοῦ διαπραγματευθῇ ἐγγράφως περὶ συνθηκολογήσεως πρὸς κατάθεσιν τῶν ὅπλων τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματος, δὲν ἐξεπλήρωσε πᾶν ὅ,τι τὸ καθῆκον καὶ ἡ στρατιωτικὴ τιμὴ ὑπηγόρευον εἰς αὐτόν· γ') ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον παρέδωκε πρὸς τὸν ἐχθρὸν τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ στρατιωτικὴν θέσιν τῆς Κούτρας καὶ πᾶν τὸ παρ' αὐτοῦ διοικούμενον ἐν τῇ θέσει ταύτῃ στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα καὶ δ') ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον καὶ χρόνον, ἄνευ ἐγγράφου διαταγῆς ἢ ἀδείας τοῦ ἀμέσως ἀνωτέρου του, μετέβη εἰς τὸν ἐχθρόν, ἤτοι τὸν ἀπέναντι αὐτοῦ μαχόμενον ὀθωμανικὸν στρατόν, αὐτομολήσας πρὸς αὐτόν. 2) Τὸν λοχαγὸν Ὀρέστην Πηνειῶ α') ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω τόπον καὶ χρόνον ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν του ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ· β') ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τόπῳ, συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ βοηθήσῃ τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ, παρέδωκε πρὸς τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν τὸ παρ' αὐτοῦ διοικούμενον στρατιωτικὸν σῶμα καὶ γ') ὅτι ἀπεπλάνησε τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιωτικούς, ἵνα αὐτομολήσωσι πρὸς τὸν ἐχθρόν 3) Τὸν ὑπολοχαγὸν Δ. Δάϊκον καὶ τοὺς ἀνθυπολοχαγοὺς Ι. Μαμούρην καὶ Ἀλ. Δουδουμόπουλον α') ὅτι ἀπεπλάνησαν τοὺς ὑπ' αὐτοὺς στρατιώτας ἵνα αὐτομολήσωσι πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ β') ὅτι ἄνευ ἐγγράφου διαταγῆς ἢ ἀδείας τοῦ ἀνωτέρου των ηὐτομόλησαν πρὸς τὸν ἐχθρόν. 4) Τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Ἐπαμ. Παπαχαραλάμπους α') ὅτι ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν του ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ· β') ὅτι ἀπεπλάνησε τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας εἰς αὐτομολίαν πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ γ') ὅτι ἄνευ ἐγγράφου διαταγῆς ἢ ἀδείας τοῦ ἀνωτέρου του ηὐτομόλησε πρὸς τὸν ἐχθρόν. 5) Τοὺς ἀνθυπολοχαγοὺς Ἀντών. Κωστοῦρον καὶ Λεων. Δεδούσην, ὅτι ηὐτομόλησαν πρὸς τὸν ἐχθρόν. Τέλος 6) τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Σάββαν Πάτσην ὅτι, μαχομένου τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατιωτικοῦ σώματος μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν του.

Κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν τοῦ δικαστηρίου, μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ κατηγορητηρίου, ἀνεγνώσθησαν πέντε ἐκθέσεις τῶν διαφόρων ἀξιωματικῶν τῶν ἐνεργησάντων τὰς προανακρίσεις, τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐνεργησάσης τὰς ἀνακρίσεις ἐπὶ τῶν μεθοριακῶν καὶ ἡ τοῦ εἰσηγητοῦ τοῦ Α' διαρκοῦς στρατοδικείου, ἐνεργήσαντος τὰς ἀνακρίσεις τῆς ὑποθέσεως τῆς Κούτρας. Μεθ' ὃ ἤρξατο ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων ὧν αἱ καταθέσεις πᾶσαι καταδικάζουσι βαρέως τὴν διαγωγὴν ἰδίως τῶν λοχαγῶν Λαίνα καὶ Πηνειῶ, οἵτινες ἐγένοντο πρωταίτιοι τῆς ἐπαισχύντου παραδόσεως.

Τὸ κοινὸν μετὰ εὐνοήτου συγκινήσεως παρακολουθεῖ τὰ τῆς δίκης ταύτης, ἥτις ἐξακολουθεῖ ἔτι.

— Θλιβερὸν ἄγγελμα διεβιβάσθη ἐνταῦθα ἐκ Σύρου περὶ ναυαγίου, συμβάντος ἐν τῷ στενῷ μεταξὺ Τήνου καὶ Μυκόνου, τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς ἀγγλικῆς ἐν Ἀνατολῇ ἑταιρίας τῶν τηλεγράφων «Βόλτα». Τὸ ἀτμόπλοιον ἕνεκα κακῆς διευθύνσεως προσήραξε ἐπὶ τῶν βράχων τῆς Μυκόνου, ἐκ δὲ τοῦ πληρώματός του συγκειμένου ἐκ 50 ἀνδρῶν, οἱ 36 μόνον διεσώθησαν, οἱ δὲ ἄλλοι 14 ἐν οἷς καὶ ὁ πλοίαρχος ἐπνίγησαν.

— Ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ Κορίνθου εἰς Αἴγιον κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς ἔσται ἐντελῶς περατωμένη μέχρι τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου. Ἡ ἀτμομηχανὴ λειτουργεῖ ἤδη φθάνουσα μέχρι τοῦ ποταμοῦ Κερυνίτου, τουτέστι εἰς ἀπόστασιν 8 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ Αἰγίου. Αἱ ἐργασίαι ἀπὸ Καμάρι μέχρις Αἰγίου προχωροῦσι μετὰ μεγίστης δραστηριότητος. Αἱ γεφυρώσεις ἐγένοντο εἰς τὰ κυριώτερα μέρη, βαίνει δὲ γοργῶς καὶ ἡ στρῶσις τῶν ὑπολειπομένων σιδηρῶν ἐλασμάτων.

— Κατ' αὐτὰς ἀφικνεῖται ἐνταῦθα μηχανικὸς βελγικῆς τινος Ἑταιρείας, ὅστις μετὰ τοῦ ἐνταῦθα προξένου τοῦ Βελγίου κ. Ρούσσελ θὰ μεταβῇ ὅπως μελετήσῃ τὴν ἀπὸ Μεσολογγίου εἰς Ἀγρίνιον χαραχθησομένην σιδηροδρομικὴν ὁδόν.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Μάρτιον αἱ εἰσπράξεις τῶν τελωνείων, μὴ συμπεριλαμβανομένων εἰς αὐτὰς τῶν εἰσπράξεων τῶν ὑποτελωνείων, ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 2,254,473, ὧν 1,942,522 ἐξ εἰσαγωγικῶν τελῶν, ἐνῷ αἱ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 1,397,382, ὧν 1,113,890 ἐξ εἰσαγωγικῶν τελῶν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις........................ δρ. 35.

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις........................ » 40

Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ........................ φρ. χρ. » 40.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 31 καὶ 32, δι' ὧν ἄρχεται ὁ Δ' τόμος τοῦ συγγράμματος.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῇ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δρ. 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φρ. χρυσῶν 30.*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ.Β. Παρισίους. Εὐγνωμόνως θέλομεν τὸ δημοσιεύσει. Περὶ τοῦ ἄλλου ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Ε. Ι. Μ. Ἡράκλειον. Ἐνεγράφητε, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους ἐκδοθέντα φύλλα. Τὴν συνδρομὴν εὐαρεστήθητε νὰ πληρώσητε τῷ κ. Α. Ξ. παρ' οὗ θέλετε λάβει τὴν ἀπόδειξιν.—*Ταχτικῷ ἀναγνώστῃ.* Τοιοῦτον περιοδικὸν γαλλικὸν ἐκδίδεται ἐν Παρισίοις «ἡ Ἐφημερὶς τῆς λεπτουργίας καὶ ἐβενουργίας». Ἡ δὲ εἰδικότης τοῦ τύπου ἔφθασεν εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε δὲν ὑπάρχει σχεδὸν κλάδος βιομηχανίας, μὴ ἔχων τὸ ἐν τῇ δημοσιότητι ὄργανόν του.—κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἀπηντήσαμεν ἤδη ἰδιαιτέρως.—κ. Σ. Δ. Θεσσαλονίκης. Θέλομεν φροντίσει νὰ πληροφορήσωμεν ὑμᾶς ἐγκαίρως, ἅμα δημοσιευθῇ ἡ προκήρυξις τοῦ ὑπουργείου. Ἀντίτυπον τοῦ Βίου τοῦ Ο. Δ. τοῦ ἐκ Θ. ἀπεστείλαμεν πρὸ ἡμερῶν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» φιλικὰς φροντίδας σας. —κ. Π. Ν. Μ. Ἡ Πάρνης εἶνε τὸ ὀρθόν.—κ. Ι. Κ. Μασσαλίαν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—*Ἀμεροληπτῳ.* Εἰς τὴν ἐνθουσιώδη ταύτην ἐξύμνησιν συνέτεινεν οὐ μόνον ὁ ἡρωϊσμός, ἀλλὰ βεβαίως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κανάρη, γλυκὺ καὶ κάλλιστα εἰς στίχον προσαρμοζόμενον, ἐν ᾧ τὸ τοῦ Μιαούλη, ἐπὶ παραδείγματι, δὲν εὐμοιρεῖ τοιαύτης εὐφωνίας. Ὑπάρχουσι φαίνεται ὀνόματα τυχηρὰ καὶ ὀνόματα ἀτυχῆ. Ἰδοὺ δὲ περὶ τούτου τί λέγει ὁ εὐφυέστατος Paul Louis Courier: «Παρετηρήθη πρὸ μακροῦ, ὅτι οἱ ποιηταὶ ἐξυμνοῦσι πάντοτε τὸν Σοφοκλῆν, σπανίως δὲ τὸν Εὐριπίδην, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα παρεντιθέμενον εἰς στίχον (γαλλικὸν) θὰ κατέστρεφε τὸ μέτρον. Τοιαύτη εἶνε ἡ πρὸς ἀλλήλους καλὴ πίστις τῶν ποιητῶν. Ἀρκεῖ νὰ θωπεύσωσι τὸ οὖς καὶ νὰ δεκάσωσι τὸν ἀνώτατον αὐτὸν κριτήν, καὶ περὶ ἄλλου δὲν ἀνησυχοῦσι.' Ἐκ τούτου ἕπεται ὅτι ὁ Ὁράτιος εἰς τὴν γνώμην ἣν ἐξήνεγκεν ὅτι ἕκαστος ἥρως ἔχει ἀνάγκην ποιητοῦ τινος ὅπως καταστῇ ἔνδοξος, ἔπρεπε νὰ προσθέσῃ καὶ ὀνόματος ποιητικοῦ, διότι ἄλλως ὁ ἥρως κινδυνεύει νὰ ἀναγραφῇ πεζῶς εἰς τὸν ναὸν τῆς Μνημοσύνης.—κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—*Ἑνὶ συνδρομητῇ.* Μεσσήνην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν.—κκ. Α. Μ. καὶ Γ. Κ. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Ι Δ. Κ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν. Τὰ τοῦ κ. Ζύγουρα θεωροῦνται καταλληλότερα; «Ἐπιστολάριον ἐμπορικὸν» δραχ. 8 καὶ «Ἐπιστολάριον δι-

Digitized by Google

δακτικόν» δραχ. 2,50. Τὴν περὶ συνδρομῆς πρότασιν λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποδεχθῶμεν. Διὰ τόσον εὐτελὲς ποσὸν παράδοξον μᾶς φαίνεται νὰ ζητῆται τόση προθεσμία! — κκ. V. Blancey, Κ. Χ. Τ. Τρίκκαλα, Θ. Δ. Μ. Ἀργοστόλιον, Σ. Γ. Bielitz, Θ. Σ. Πάτρας, Ι. Δ. Π. Κέρκυραν, Δ. Μ. Ναύπλιον καὶ Α. Γ. Ζ. Μοναστήριον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν— κ. Σ. Μπ. Λεόβαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Ὡς πρὸς τὸ φύλλον τοῦ κ. Χ. Μ. συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.— *Παρατηρητῇ*. Αἰτία εἶνε ἡ πρoϊοῦσα αὔξησις τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν, ἕνεκα τῆς ὁποίας συναυξάνει καὶ ἡ προσπάθεια πρὸς θεραπείαν αὐτῶν, τουτέστιν ἡ ἐργασία. Ἄλλοτε συνείθιζον νὰ λέγωσιν «ἐργάζεται ὡς σκλάβος»· σήμερον ἀρκεῖ νὰ λέγωμεν «ἐργαζόμεθα ὡς ἐλεύθεροι ἄνθρωποι».—κ. Π. Γ. Π. Ἐνταῦθα. Ἑλληνικὸν οὐδὲν γνωρίζομεν. Ἐκ τῶν πολλῶν ὑπαρχόντων γαλλικῶν καλλίτερα θεωροῦνται τὰ τῆς Mme Louise d' Alc «Le savoir-vivre en toutes les circonstances de la vie» —«La science de la vie»—«La science du monde»— Εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ κ. Λάμπρου δυνάμεθα νὰ σᾶς ἐγγράψωμεν συνδρομητήν. Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα φυλλάδια εἶνε 23 τιμώμενα δραχ. 23. Ὁ ἐγγραφόμενος συνδρομητὴς πληρόνει τὰ ἤδη ἐκδοθέντα, προκαταβάλλει δὲ τὸ ἀντίτιμον καὶ τῶν ἑπομένων 5.

Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Αἰγύπτῳ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντιπρόσωπον τοῦ περιοδικοῦ κ. Δ. Βενετοκλῆν, διευθυντὴν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, παρ' οὗ θέλουσι λάβει τὰς οἰκείας ἀποδείξεις ἕκαστος.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

10 Ἀπριλίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	412.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	418.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	185.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	400.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	266.—
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	259.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	198.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	259.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	85.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	493.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.093—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	73.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	64.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσαλίας . . »	172.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	98.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	333.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	32.95
» 3μην	32 85
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	130.75
» Τραπεζικὸν 3μην	129.50
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον	26.—
Λίρα ὀθωμανικὴ	29.55

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΙ ΔΥΟ

Ἐκδιδόμενοι προσεχῶς

Τιμὴ ἀμφοτέρων τῶν τόμων φράγκα 10, προπληρωτέα· Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΚΟΙΜΗΣΟΥ

ΜΕΛΩΔΙΑ Α. ΒΕΡΟΥΤΤΗ

ΕΠΙ ΣΤΙΧΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Μουσικὴ σύνθεσις διὰ μέσην φωνὴν μετὰ συνοδίας κλειδοκυμβάλου

Τιμᾶται δραχ. 1,50.—Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 180.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.

Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.

Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελοῦσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ

ΤΩΝ

ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ

Υπο Ιακωβου Ν. Τομπαζη

Εἰς σχῆμα 8ον, ἐκ σελίδων 144.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 2,50. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 2,70.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Τόμος κομψότατος ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων. Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ Διηγήματα . . . . . . Δραχ. 2—

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ Διηγήματα καὶ ἀναμνήσεις » 2.—

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ Ὁ ναυαγὸς τῆς Κυνθίας

(Μετάφρασις Α. Π. Κουρτίδου. Μετὰ 25 λαμπρῶν εὐρωπαϊκῶν εἰκόνων) . . . . . . » 3.50

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἐπιβαρύνεται ἕκαστον μὲ λεπτὰ 20. Παραγγελίαι περὶ ἀποστολῆς ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας» εἰς Ἀθήνας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—819

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 538—19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 590

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑ, διήγημα, ὑπὸ Χαραλάμπους Ἀννίνου.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓῌ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ὑπὸ Κ. Ν. Κωστῆ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΑΟΙΔΟΣ

ΕΠΑΝΟΔΟΣ, ποίημα, ὑπὸ Ἀντωνίου Θ. Σπηλιωτοπούλου.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ

Ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Καποδιστρίου ἐν Κερκύρᾳ ἀπέβη λαμπροτάτη. Πάντα τὰ σωματεῖα τῆς πόλεως προσῆλθον μετὰ σημαιῶν, ἡγουμένης τῆς Φιλαρμονικῆς ἀνακρουούσης φαιδρὰ ἐμβατήρια, καὶ ἐτάχθησαν παρὰ τὸ μνημεῖον, παρ' ὃ εὑρίσκοντο αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ οἱ ἔξωθεν ἐλθόντες ἀντιπρόσωποι. Ἡ στρατιωτικὴ παράταξις ἦτο ἐπιβάλλουσα καὶ τὸ θέαμα ἐν γένει μεγαλοπρεπέστατον· πλῆθος ἄπειρον λαοῦ ἐπλήρου τὴν πλατεῖαν, πάντα δὲ τὰ παράθυρα τῶν παρὰ τὴν πλατεῖαν οἰκιῶν καὶ μεγάλων ξενοδοχείων ἦσαν κατάμεστα θεατῶν. Ὁ Δήμαρχος ἀφαιρέσας τὸ ἐπικάλυμμα ἀπεκάλυψε τὸν ἀνδριάντα, κατόπιν δὲ ὁ πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου παρέδωκε τοῦτον τῇ πόλει. Πρῶτον ἔλαβε τὸν λόγον ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Αὐγερινὸς ὁμιλήσας συγκινητικώτατα καὶ μετὰ πολλοῦ αἰσθήματος, καταλήξας δὲ ὡς ἑξῆς: «Κλίνω τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τοῦ ἀνδριάντος τοῦ μέλλοντος νὰ διαιωνίσῃ τὴν ἱλαρὰν αὐτοῦ μορφήν, ὅπως ἡ ἱστορία θὰ διαιωνίσῃ τὴν μεγάλην αὐτοῦ μνήμην·» Προσεφώνησε κατόπιν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν κ. Θεοτόκης, ἐξάρας λίαν εὐφραδῶς τὰς ἐξόχους ὑπηρεσίας τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸ ἔθνος. Ὁ πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου κ. Καραμήτσας μετὰ ταῦτα ἐξῆρε μετὰ θερμῆς εὐγλωττίας τὰς ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀγωγῆς ἀόκνους ἐργασίας τοῦ Κυβερνήτου, περάνας τὴν προσφώνησιν διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων: «Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὸν πρῶτον Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος.» Εὐγλώττως ἐπίσης προσεφώνησε καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Δήμου Ναυπλιέων. Εἶτα ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ δήμου Ἀθηναίων κ. Μιχαὴλ Λάμπρος ἀπήγγειλε τὴν ἑξῆς προσφώνησιν·

«Δὲν εἶνε ἡμέρα μνημοσύνου, λύπης, ἀλλὰ χαρᾶς ἡ ἡμέρα αὕτη, καθ' ἣν ὁ δῆμος τῆς Μητροπόλεως τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ μὲ στέλλει εἰς παλαιὰν τῶν Ἀθηνῶν φίλην, τὴν Κέρκυραν, χοροστατοῦσαν τῆς τιμῆς, ἣν προερχομένην ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης πρώτη παρέχει εἴς τε τὸ πανελλήνιον ὅλον καὶ εἰς ἐμέ, τὸ γέννημα αὐτῆς, ἰδιαζόντως ἡ προσφιλὴς αὕτη πόλις, πρὸς τὸν ἀλησμόνητον ἄνδρα, ὅστις ἐκ ταύτης ὁρμώμενος μετὰ μακρὸν ἐν τῇ ξένῃ τιμητικὸν βίον ἔγεινεν ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς ἠλευθερωμένης Ἑλλάδος. Εἶνε ἡμέρα χαρᾶς ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἥμισυν ὅλον αἰῶνα καὶ ὑπερέκεινα μετὰ τὸν πικρὸν αὐτοῦ θάνατον ἡ Ἑλλὰς ὅλη ἔρχεται διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς νὰ καταθέσῃ πλησίον τοῦ ἐρημητηρίου, ὅπου κοιμᾶται ὁ Καποδίστριας, τοὺς στεφάνους αὐτῆς καὶ τὰς εὐλογίας, τὴν αἴτησιν τῆς συγγνώμης καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἀγαθὸν αὐτῆς Κυβερνήτην. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ φέρω ἀπὸ τῶν προπόδων τῆς Ἀκροπόλεως εἰς τὰς παρωρείας τῆς δικορύφου Κερκύρας ἀσπασμὸν πολυσήμαντον κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ταύτην ὥραν, καθ' ἣν συναδελφόνει τὰς πόλεις τὰς ἑλληνίδας ἁπάσας ὁ αὐτὸς θαυμασμός, ἡ αὐτὴ στοργή, ἡ αὐτὴ εὐχαριστία πρὸς τὴν ἱλαρὰν ὄψιν, τὸ ἔξοχον πνεῦμα, τὴν γενναίαν καρδίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου τοῦ ἀειμνήστου, οὗ τὸ ὄνομα παραδίδει σήμερον ἡ γενέτειρα αὐτοῦ εἰς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους, πεποιθυῖα ἐνδομύχως ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ποτὲ τυγχάνουσι πάντοτε τῆς τιμῆς τῆς ὀφειλομένης οἱ ἀγαθοὶ καὶ μεγάλοι.»

Μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ συγκίνησις κατὰ τὴν στιγμὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων· αἱ σημαῖαι προσέκλινον χαιρετίζουσαι τὸν μέγαν ἄνδρα, αἱ μουσικαὶ ἀνέκρουον τὸν ἐθνικὸν ὕμνον καὶ τὰ τηλεβόλα ἀπὸ τοῦ φρουρίου ἐβρόντων. Στέφανοι κατετέθησαν ἐκ μέρους τῶν δήμων Ἀθηνῶν, Ναυπλίου, Κρανίων, Πατρῶν, τοῦ «Παρνασσοῦ» καὶ ἄλλων συλλόγων, τῆς οἰκογενείας Πιεράκου κλπ. Παρευρέθησαν κατὰ τὴν τελετὴν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δήμων Ἀθηνῶν, Ναυπλίου, Ζακύνθου, Κρανίων, Μεσολογγίου, Σύρου, Πατρῶν καὶ τῶν δήμων τοῦ νομοῦ Κερκύρας. Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη ἐπίσημον γευμα. Τὴν ἑσπέραν ἐγένετο ἐν τῷ δημοτικῷ θεάτρῳ πανηγυρικὴ παράστασις τῆς «Γαλατείας» τοῦ Βασιλιάδου ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς Φιλοδραματικῆς Ἑταιρίας.

Περὶ τοῦ ἀγάλματος παρέχομεν ὧδε τὰς ἑξῆς πληροφορίας· Τὸ ἄγαλμα ἔχει ὕψος 2,80 τοῦ μέτρου. Ἐπὶ τῆς βάσεως εἶνε ἐγγεγλυμμένα τὰ ἑξῆς: 1) «Ἰω. Καποδίστριας, κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος.» 2) «Λεωνίδας Δρόσης ἔργου ἦρχε, Γεώργιος Ξενάκης ἐπὶ πέρας ἦγεν ἔτος αωπε». 3) «Τὸν περίδοξον πολίτην καὶ τῆς Ἑλλάδος μέγαν εὐεργέτην ἀνδριάντι τῷδε ἐγέρηρεν Ἰωάννης Τουρλινὸς συμπροθυμησαμένου τοῦ Κερκυραίων δήμου τῇ φιλοτίμῳ τοῦ μεγαλοδώρου ἀνδρὸς προαιρέσει», κάτωθεν δὲ τούτων πάντων κλάδον φοίνικος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν παπύρων τοῦ ἀρχιδουκὸς Ῥαΐνερ ἀνεκαλύφθη πολλοῦ λόγου ἄξιον κομμάτιον, περιέχον περικοπὰς Εὐαγγελίου. Τὸ κομμάτιον τοῦτο, ἔχον μῆκος 12 τετραγωνικῶν ὑφεκατομέτρων, περιέχει περὶ τοὺς ἑκατὸν μόνον στίχους ἑλληνικοῦ κειμένου. Ὁ καθηγητὴς Bickell φρονεῖ ὅτι τὸ εὑρεθὲν ἀπόσπασμα ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα, ὡς συντελοῦν εἰς γνῶσιν ἀκριβεστέραν τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς φιλολογίας. Τὸ κείμενον περιέχει τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ, οἵτινες ἀναφέρονται ἐν κεφαλαίῳ ΚϚ' ἐδαφ. 30—34 τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου καὶ ἐν κεφαλ. ΙΔ', ἐδαφ. 26-30 τοῦ κατὰ Μάρκον, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν παραλείψεων· ἰδίως ἐλλείπει ἡ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Εὐαγγελίοις τούτοις ἀναφερομένη προφητεία· «μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.» Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ παλαιογράφου Βέσσελυ ἡ γραφὴ εἶνε τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου αἰῶνος μ. Χ. Ὁ καθηγητὴς Bickell παραδέχεται ὅτι τὸ εὑρεθὲν εἶνε ἀπόσπασμα παλαιοτάτου Εὐαγγελίου, ἐκ τῶν πρὸ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν κανονικῶν Εὐαγγελίων ἐν χρήσει παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, καὶ εἰκάζει ὅτι εἶνε μέρος τῆς συλλογῆς τῶν λογίων του Ἰησοῦ, ἣν κατὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰωάννου τοῦ Πρεσβυτέρου ἔγραψεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἰς ἀραμαϊκὴν γλῶσσαν, καὶ ἥτις τὸ παλαιότατον οὖσα κείμενον τοῦ Εὐαγγελίου ἐχρησίμευσεν ὡς ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη πηγὴ τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου.

Digitized by Google

— Ὁ γνωστὸς Γερμανὸς φιλέλλην κ. Ἔγγελ ὡς ἀποστολὴν φαίνεται τάξας ἑαυτῷ τὸν προσηλυτισμὸν φίλων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. «Τὸ περιηγεῖσθαι ἐν Ἑλλάδι» ἐξελέξατο ὡς θέμα ἀναγνώσματος ἐν τῇ Ὁδοιπορικῇ Ἑταιρίᾳ τοῦ Βερολίνου, μετὰ πολλῆς δὲ πειθοῦς παρέστησε τὴν ἀπόλυτον ἀσφάλειαν, ἧς ἀπολαύουσιν οἱ ταξειδιῶται ἐν Ἑλλάδι, καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. «Διέτεμον, εἶπεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν χώραν τῶν Ἑλλήνων, ὁδοιπορῶν ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης ἢ περὶ τὰ ἐξημερώματα δι' ἐκτάσεων ἐρήμων, διὰ δασῶν ἢ χειμάρρων. Οὐδαμοῦ εὗρον ἄλλο τι ἢ ἀγάπην. ἐν οὐδεμιᾷ δὲ χώρᾳ ἔλαβον ὅσα ἐν Ἑλλάδι δείγματα ἀνθρωπίνης ἀγαθότητος. Αὐτὸ τοῦτο ἀνωμολόγησαν μιᾷ φωνῇ καὶ πάντες οἱ ταξειδιῶται, οὓς συνήντησα, ἐν οἷς καὶ δύο Κυρίαι διατρέξασαι ὁλόμονοι τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἀγρίαν Λακωνικήν. Ἀγγλίδες τινὲς μὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι περιηγήθησαν ἐν ἄκρᾳ ἀσφαλείᾳ καὶ ὅτι πανταχοῦ ἐγένοντο δεκταὶ μετὰ προθυμίας καὶ φιλοφροσύνης, δραστικῶς δ' εἰκονίζουσαι τὰς ἐντυπώσεις των προσέθηκαν «οἱ χωρικοὶ τῆς Πελοποννήσου εἶνε ὅλοι gentlemen»

— Μετὰ μακρὰν νόσον ἐτελεύτησεν ἐν Ἰένῃ ὑπερεβδομηκοντούτης ὁ καθηγητὴς Ἀδόλφος Σμὶτ, διασημότατος ἱστορικός, συγγράψας πλὴν πολλῶν ἄλλων ἔργων δίτομον ἱστορίαν τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους.

— Ἐν ἀρχῇ τοῦ μηνὸς τούτου ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις ὁ πρεσβύτατος τῶν δραματικῶν συγγραφέων τῆς Εὐρώπης Henry Dupin. Γεννηθεὶς ἐν ἔτει 1791, ἔγραψε περὶ τὰ διακόσια δράματα, κωμῳδίας, κωμικὰ μελοδράματα κλπ. ὧν πεντήκοντα περίπου ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Σκρίβ.

— Ἑξηκοντούτης τὴν ἡλικίαν ἀπέθανεν ἐν Σβερίνῳ τῆς Γερμανίας ὁ γυμνασιάρχης τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ γυμνασίου Ἀδόλφος Μάϋερ, διακεκριμένος φιλολόγος, οὗ τὰ ἀξιολογώτερα ἔργα εἶνε τὸ περὶ Ἀριστοτέλους καὶ τῆς τέχνης, τὸ περὶ τῶν Δημοσθενείων λόγων καὶ τὸ περὶ Σαίξπηρ.

— Ἡ βασιλόπαις Βεατρίκη, ἡ θυγάτηρ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Ἐρρίκου τῆς Βαττεμβέργης ἐμελοποίησε τὸ ᾆσμα τοῦ Ἄϊνε «Τὸ χαριτωμένο Μάη, ποῦ ἀνθίζουν τὰ κλαδιά». Ἡ μουσικὴ σύνθεσις αὕτη ἐξεδόθη ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν: «The Sunny Month of May».

— Ἐν ᾧ κατὰ τὸ ἔτος 1836 ἐξεδίδοντο ἐν τοῖς κράτεσι, τοῖς ἀποτελοῦσι τὸ σημερινὸν βασίλειον τῆς Ἰταλίας μόνον 185 ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ συγγράμματα, νῦν ἐκδίδονται αὐτόθι 1459 τοιαῦτα φύλλα. Σημειωτέον ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας ηὔξησε κατὰ 8 ἑκατομμύρια μόνον, ἀνερχόμενος τῷ 1836 εἰς 22 ἑκατομμύρια κατοίκων, τῷ δὲ 1886 εἰς 30 ἑκατομμύρια. Ἐκ τῶν νῦν ἐκδιδομένων 1459 φύλλων, 445 εἶνε πολιτικά, 61 πολιτικὰ καὶ θρησκευτικά, 241 νομικά, οἰκονομολογικὰ καὶ διοικητικά, 151 γεωργικὰ καὶ βιομηχανικά, 90 φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικά, 100 θρησκευτικά, 68 ἰατρικά, 97 θεατρικὰ καὶ μουσικὰ κλπ. Ἐκ τούτων 164 εἶνε εἰκονογραφημένα.

— Ἡ ἐκ 16 ὀγκωδῶν τόμων 13η ἔκδοσις τοῦ ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ τοῦ Brockhaus, ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1881, ἐπερατώθη ἄρτι δημοσιευθέντος καὶ τοῦ τελευταίου τόμου. Διαφέρει δὲ καὶ ὑπερέχει οὐσιωδῶς καὶ σημαντικῶς ἡ νέα αὕτη ἔκδοσις τῶν προτέρων τόν τε ὄγκον καὶ τὴν ὕλην. Ἡ πρὸ ταύτης 12η ἔκδοσις περιελάμβανε 30 χιλιάδας ἄρθρων, ἡ δὲ παροῦσα 90 χιλιάδας! Αἵ τε ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι αἱ ἐν τοῖς τελευταίοις μάλιστα χρόνοις ἀναπτυχθεῖσαι κατέλαβον νῦν ἐν αὐτῷ εὐρύτερον χῶρον. Τὰ ἱστορικὰ ἄρθρα συνεπληρώθησαν καὶ μέχρι τῶν γεγονότων τῆς ἡμέρας, ὅσον ἦτο δυνατόν. Σπουδαίως καὶ ἐπισταμένως ἐπηυξήθησαν καὶ διωρθώθησαν αἱ σύγχρονοι βιογραφίαι, ὧν αἱ πλεῖσται κατ' αὐθεντικὰς πηγὰς καὶ σημειώσεις αὐτῶν τῶν προσώπων. Σπουδαιοτάτη βελτίωσις εἶνε ἡ παρεμβολὴ πλείστων ξυλογραφικῶν, φωτοτυπικῶν, λιθογραφικῶν, χρωμοτυπικῶν εἰκόνων, χαρτῶν καὶ πινάκων σχετικῶν πρὸς τὸ κείμενον, οἵων στεροῦνται αἱ πρότεραι ἐκδόσεις. Ὅπως δὲ τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸν τοῦτο λεξικὸν ᾖ πλῆρες καὶ φθάνῃ μέχρι τοῦ παρόντος, ἤρξατο νὰ ἐκδίδεται κατὰ φυλλάδια ὁ συμπληρωματικὸς αὐτοῦ τόμος, ἴσος κατ' ὄγκον καὶ σχῆμα τοῖς ἄλλοις, ὅστις περατωθήσεται τῷ προσεχεῖ φθινοπώρῳ. Τὸ μέγα καὶ χρησιμώτατον τοῦτο ἔργον ὀφειλόμενον εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν ἐξοχωτάτων καὶ εἰδικῶν ἀνδρῶν τῆς τε ἐπιστήμης καὶ τέχνης καὶ διεξαχθὲν μετὰ πάσης δυνατῆς ἀκριβείας κ' ἐπιστασίας καταλαμβάνει ἔξοχον ἐν τῇ ἐγκυκλοπαιδικῇ γραμματείᾳ θέσιν. Μεταξὺ τῶν διαπρεπῶν αὐτοῦ συνεργατῶν ἀναγράφεται ἐκ τῶν ἡμετέρων τὸ ὄνομα τοῦ κ. Ἀγγ. Βλάχου.

Πρὸς τὸν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἑορτάζοντα τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ καθηγητικοῦ αὐτοῦ βίου γηραιὸν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καθηγητὴν κ. Ἰωάννην Σοῦτσον, γνωστὸν εἶνε ὅτι ἡ Νομικὴ τοῦ πανεπιστημίου σχολὴ ἀπεφάσισεν εἰς ἔνδειξιν τιμῆς νὰ δωρήσηται ἐκ μαρμάρου τὴν προτομήν του, ἣν καὶ ἔγλυψεν ὁ καλλιτέχνης κ. Βροῦτος. Ἐκτὸς ὅμως τούτου, ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος διὰ προσφωνήματος ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένου καὶ συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κωστῆ διερμηνεύει τὴν ὀφειλομένην τιμὴν εἰς τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον τοῦ γηραιοῦ καθηγητοῦ διδασκαλίαν, καὶ οἱ φοιτηταί, μετ' ἴσου μετέχοντες ἐνθουσιασμοῦ τῆς τελετῆς ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ σεβαστοῦ αὐτῶν διδασκάλου, θὰ δωρήσωνται αὐτῷ ὑδρογραφικὴν τοῦ πανεπιστημίου εἰκόνα, γραφομένην, τῇ ἐντολῇ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ κ. Λάντσα. Πρῶτος ἐκ τῶν Ἑλλήνων καθηγητῶν ὁ κ. Σοῦτσος ἑορτάζει τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.

— Ἀπεστάλησαν τὰ προσκλητήρια ὑπὸ τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ μετάσχωσιν ἐπισήμως τῆς ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τελεσθησομένης ἑορτῆς.

Κατὰ τὴν ἑορτὴν θέλουσιν ἀντιπροσωπευθῆ ἐπισήμως καὶ πάντα τὰ γυμνάσια τοῦ Κράτους ὑπὸ τῶν γυμνασιαρχῶν αὐτῶν, ἔλαβον δὲ ἤδη παρὰ τῆς πρυτανείας τὰς δεούσας προσκλήσεις.

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἤρξατο ἐν τῷ Ὠδείῳ ἡ διδασκαλία τοῦ κατὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα διδαχθησομένου Σοφοκλείου δράματος. Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀκροασαμένων αὐτῆς, εἶνε ἀρίστη. Μὴ ἀπομακρυνθεὶς τοῦ πρωτοτύπου ἠδυνήθη ν' ἀποδώσῃ τὰ θαυμάσια νοήματα τοῦ «Οἰδίποδος Τυράνου» μετὰ γλαφυρότητος καὶ δυνάμεως. Ἐπιτυχὴς κρίνεται ὡσαύτως καὶ ἡ μετάφρασις τῶν χορικῶν, ἅτινα ἀπετέλουν τὸ δυσχερέστερον μέρος τοῦ δράματος. Τὴν ᾠδικὴν διδασκαλίαν τῶν χορικῶν, κατὰ τὴν μουσικὴν τοῦ Βέλλερμαν, ἀνέλαβεν ὁ ἀρχιμουσικὸς κ. Γαϊδεμβέργερ, ἤρξατο δ' αὕτη ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τετάρτης. Τὸν χορὸν ἀποτελοῦσι νέοι μουσικοί, μετὰ προθυμίας προσενεχθέντες εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ δράματος ἐπιτροπήν.

— Ἡ γνωστὴ παρ' ἡμῖν Ἀγγλὶς δεσποινὶς Ἁγνὴ Σμὶθ ἐξέδοτο νέον σύγγραμμα πραγματευόμενον περὶ Κύπρου μετ' εἰκονογραφιῶν καὶ χάρτου τῆς νήσου. Ἡ δὲ ἀδελφὴ αὐτῆς κυρία Γίψων μετέφρασεν ἐμμέτρως εἰς τὴν ἀγγλικὴν τὴν «Ἀλκήστιδα» τοῦ Εὐριπίδου.

— Ὁ ἐν Πειραιεῖ συσταθεὶς γυμναστικὸς σύλλογος συνελθὼν ἐπεψήφισε τὸ καταστατικὸν αὐτοῦ, ἐξέλεξε δὲ καὶ ἕτερον ἀντιπρόεδρον τὸν κ. Π. Παπαναστασίου γυμνασιάρχην καὶ ἀπεφάσισεν, ὅπως αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ ἀρχίσωσι ταχέως ἐν τῷ γυμναστηρίῳ τοῦ γυμνασίου. Προσεχῶς ὅμως θὰ ἀνεγερθῇ ὑπὸ τοῦ συλλόγου τέλειον γυμναστήριον ἐν τῷ κατὰ τὴν παραλίαν Τσίλλερ γηπέδῳ, ὅπερ δωρεὰν προσήνεγκεν αὐτῷ ὁ πρόεδρος τοῦ συλλόγου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Νὺξ χοροῦ» ὁ ἐν Σμύρνῃ κ. Γ. Κ. Ὑπερίδης ἐξέδωκεν ἄρτι νέον αὐτοῦ διήγημα, ὑπόθεσιν ἔχον ἁπλῆν μὲν ἀλλὰ συγκινητικήν, ἣν ὁ συγγραφεὺς διεξάγει ἐντέχνως, μετὰ φυσικότητος πολλῆς καὶ ἀφελείας παρουσιάζων δρῶντα τὰ πρόσωπα τῆς διηγήσεως καὶ ἐπιτυχῶς ἀπεικονίζων αὐτά. Ὁ κ. Ὑπερίδης εἶνε γνωστὸς καὶ ἐκ προηγουμένων ἀξιολόγων αὐτοῦ ἔργων, ὧν τὰς ὑποθέσεις ἀντλεῖ ἐκ τῆς Σμυρναϊκῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας εἰκόνα ζητεῖ νὰ παράσχῃ διὰ τῶν προϊόντων τῆς γονίμου αὐτοῦ φαντασίας.

— Ἐν τῇ *Εἰκονογραφημένῃ Καταλωνικῇ Ἐφημερίδι* τῆς Βαρκελώνης ὁ γνωστὸς Ἱσπανὸς καθηγητὴς καὶ ἑλληνιστὴς κ. Ἀντώνιος Rubio y Lluch δημοσιεύει μετάφρασιν τῆς ἐν τῇ *Ἑβδομάδι* πρὸ καιροῦ δημοσιευθείσης ἀξιολόγου πραγματείας τοῦ νεαροῦ καὶ φιλοπόνου κ. Κ. Χρηστομάνου «Περὶ τῶν Ναυαρρῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ τοῦ Καταλωνικοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν.» Ὁ κ. Χρηστομάνος, καίτοι νεώτατος ἔτι, εὐδοκίμως ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν δημοσιεύσας ἤδη καί τινας πραγματείας, εὐχάριστον δ' ὅτι ἡ ἐργασία αὐτοῦ τυγχάνει τῆς δεούσης ἐκτιμήσεως μεταφρασθεῖσα ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου Ἱσπανοῦ λογίου.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 10 Ἀπριλίου

Ἡ θαλαμηγὸς «Ἀμφιτρίτη» διετάχθη νὰ ᾖ ἕτοιμος ὅπως μετ' ὀλίγας ἡμέρας παραλάβῃ καὶ μεταφέρῃ εἰς Μύλους τοῦ Ἄργους τὴν Βασιλικὴν οἰκογένειαν, προτιθεμένην νὰ περιοδεύσῃ ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον. Ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια ἐκ τοῦ Ἄργους μεταβήσεται εἰς Τρίπολιν, Σπάρτην, Φιλιατρά, Καλάμας, Πύργον, Καλάβρυτα καὶ Πάτρας, ὁπόθεν διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ σιδηροδρόμου ἐπανακάμψει εἰς Ἀθήνας. Ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως ὡρίσθη ἡ προσεχὴς Δευτέρα.

— Ἡμέρα πρὸς ἐπανάληψιν τῶν διακοπεισῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς εἶχεν ὁρισθῆ ἡ παρελθοῦσα Πέμπτη, 16 Ἀπριλίου. Ἀλλ' αἱ ἐργασίαι δὲν ἐπανελήφθησαν ἔτι, μὴ προσελθόντων εἰς Ἀθήνας ἱκανῶν βουλευτῶν πρὸς σχηματισμὸν ἀπαρτίας.

— Εἰς τέσσαρας τοῦ Κράτους νομούς, τοὺς τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, Ἀρκαδίας, Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος καὶ Λακωνίας διενεργοῦνται σήμερον βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ πρὸς πλήρωσιν τεσσάρων ἑδρῶν κενωθεισῶν ἐκ τοῦ θανάτου τῶν βουλευτῶν Μιλτ. Βενιζέλου, Β. Νικολοπούλου, Καλαμογδάρτου καὶ Λεωνίδα Πετροπουλάκη.

— Ἡ δίκη τῶν κατηγορουμένων ἐπὶ τῇ παραδόσει τῆς Κούτρας ἐξηκολούθησε καθ' ὅλην τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐφελκύουσα ἀμέριστον τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ, ὅπερ ἀθρόον συνέρρεεν εἰς τὸ στρατοδικεῖον παρακολουθοῦν μετ' ἀμειώτου ἐνδιαφέροντος τὴν ἀνέλιξιν τῶν διαφόρων περιστάσεων τοῦ ἐθνικοῦ ἐκείνου ἀτυχήματος. Ἐπὶ 5 ἡμέρας ἐξηκολούθησεν ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, πάντων σχεδὸν ὑπαξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν ἀφηγουμένων τὰ κατὰ τὸ θλιβερὸν ἀτύχημα, καθὸ τεταγμένων ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ πρὸς ἄμυναν τοῦ ἐδάφους τῆς πατρίδος. Πᾶσαι δ' αἱ καταθέσεις ἐπεβάρυνον δεινῶς τὴν θέσιν τῶν δύο λοχαγῶν καὶ τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ τάγματος, ἰδίως δὲ τοῦ λοχαγοῦ Πηνειῶ, ὃν παρέστησαν ὡς τὸν πρωταίτιον τῆς ὅλης συμφορᾶς. Μετὰ τὰς μαρτυρίας ἠκούσθη ἡ ἀπολογία τῶν κατηγορουμένων ἀξιωματικῶν, μεθ' ἣν τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ Β. Ἐπίτροπος ἀναπτύξας τὴν κατηγορίαν καὶ ζητήσας παρὰ τοῦ δικαστηρίου νὰ κηρυχθῶσιν ἔνοχοι οἱ κατηγορούμενοι τῶν ἀποδιδομένων αὐτοῖς πράξεων, πλὴν τῆς ἐσχάτης προδοσίας, ἥτις ἀπεδόθη εἰς τοὺς λοχαγοὺς Πηνειῶ καὶ Λαΐναν, ἀλλὰ δὲν θεωρεῖται ἀποδειχθεῖσα ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων.

Μετὰ τὸν Β. Ἐπίτροπον τὸν λόγον ἔλαβον οἱ συνήγοροι τῶν κατηγορουμένων ἐπιχειροῦντες νὰ ἀναιρέσωσι τὰς βαρυνούσας τοὺς ἀξιωματικοὺς κατηγορίας. Ἡ συνηγορία ἐπερατώθη τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευήν, μεθ' ἣν τὸ Στρατοδικεῖον προέκειτο νὰ ἐκφέρῃ τὴν ἐτυμηγορίαν αὐτοῦ.

— Ἐκ Παρισίων ἀφίκοντο εἰς Κόρινθον μηχανικοί, ἐντεταλμένοι νὰ ἐξετάσωσι κατὰ πόσον δικαιολογεῖται ἡ αἰτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς ἑταιρίας πρόσθετος πίστωσις τῶν 15,000,000 φρ., ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι κατὰ τὴν πρόοδον τῆς ἐργασίας ἀνευρέθησαν στρώματα γῆς, ὧν ἡ διάτρησις ἀπαιτεῖ δαπάνας μεγαλειτέρας τῶν προϋπολογισθεισῶν. Οἱ μηχανικοὶ μελετῶσι νῦν τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Τύρ.

— Ἕνεκα τῆς παρουσιασθείσης ταύτης ἀπροόπτου δυσκολίας περὶ τὴν διάτρησιν τοῦ Ἰσθμοῦ ὁ στρατηγὸς Τὺρ ζητήσας ἔλαβε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως παράτασιν προθεσμίας μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1891 πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ἔργων τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου.

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἐπαναληφθέντα ἐξακολουθοῦσι τὰ γυμνάσια ρίμματος τοῦ πυροβολικοῦ ἐν τῷ κατὰ τὸ παλαιὸν Φάληρον χώρῳ. Εἰς ταῦτα παρέστησαν καὶ ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ διαδόχου καὶ τοῦ στρατηγοῦ Βοσσέρ, παρακολουθοῦντες μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος τὰ γυμνάσια, ἅτινα διεξάγονται μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας.

— Κατ' αὐτὰς καθειλκύσθη εἰς τὸν λιμένα Πειραιῶς καὶ ἕτερον ἀτμοκίνητον πλοῖον, ἐπονομασθὲν *Πρόσω*, ναυπηγηθὲν δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὸ ἐν τῇ γείτονι πόλει ναυπηγεῖον καὶ μηχανουργεῖον τοῦ κ. Βασιλειάδου, ἀρίστης καὶ λίαν ἐπιμεμελημένης κατασκευῆς, καὶ στερεώτατον, μὲ ἰσχυρὰς καὶ ὅλως τελευταίου συστήματος μηχανάς, ἐκτελέσαν ἤδη μετὰ πλήρους ἐπιτυχίας ἁπάσας τὰς κεκανονισμένας δοκιμάς. Ὅσον οὔπω τὸ αὐτὸ ἐργοστάσιον τοῦ κ. Βασιλειάδου θέλει καθελκύσει καὶ ἕτερα δύο ἀτμόπλοια εὑρισκόμενα ἐπίσης εἰς κατασκευήν, κατὰ πολὺ μεγαλείτερα τοῦ καθελκυσθέντος.

— Ἄγγλοι εὐπατρίδαι, παρεπιδημοῦντες ἐν Πειραιεῖ χάριν ἀρχαιολογικῶν μελετῶν, ἐμίσθωσαν τὸ κομψὸν θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιον τοῦ κ. Γουδῆ *Μίνα*, ὅπως περιπλεύσωσι καὶ ἐπισκεφθῶσι πολλὰς νήσους τῶν Κυκλάδων. Τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο κατεσκευάσθη ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τοῦ κ. Τζὼν Μὰκ Δούαλ καὶ Βάρβουαρ.

— Αἱ εἰσπράξεις τοῦ ἐν Τήνῳ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς 25 Μαρτίου ἀνῆλθον ἐν ὅλῳ εἰς δραχμὰς 80.531.75. Εἰς τὰ διάφορα εἴδη διαιρούμενον τὸ ποσὸν τοῦτο κατανέμεται ὡς ἑξῆς : Εἰς μετρητὰ εἰσεπράχθησαν 54.409.55, εἰς πολύτιμα ἀναθήματα 13,500, εἰς ὑφάσματα διάφορα 600, εἰς κηρὸν 8,125, εἰς ἔλαιον 3,836,40, εἰς ἄργυρον 2,000, εἰς μέταξαν 60.80.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις........................ δρ. 35.
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις........................ » 40
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ....φρ. χρ. » 40.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 31 καὶ 32, δι' ὧν ἄρχεται ὁ Δ' τόμος τοῦ συγγράμματος.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῇ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δρ. 30* **ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ** *φρ. χρυσῶν 30.*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Π. Δ. Κ. Σύρον. Ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. θέλομεν ἐνεργήσει συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Ν. Α. Μ. Πάτρας. Παρακαλεῖσθε νὰ ἀποστείλητε καὶ τὸ ἀντίτιμον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παραγγελίας.—κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Παρεδόθησαν δρ. 50 τῷ κ. Π. Κ.— κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—*Φιλαναγνώστῃ*. Καὶ ἐκ τῶν Ρώσσων εὐδοκιμοῦσιν ἤδη πολλοὶ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας. Ἀλλ' οἱ μέγιστοι τῶν μυθιστοριογράφων ἐν Ρωσσίᾳ θεωροῦνται σήμερον ὁ Τουργκένιεφ, ὁ Τολστόη καὶ ὁ Δοστογέβσκη. Ὁ μὲν πρῶτος διαπρέπει ἐπὶ χάριτι καὶ δυνάμει λόγου, ὁ δεύτερος ἐπὶ ἐπικῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ ὁ τρίτος ἐπὶ ψυχολογικῇ δεινότητι· οἱ δύο πρῶτοι ὄντες ἐξαίρετοι καὶ τῆς ψυχῆς ἐρευνηταὶ ἀγαπῶσι τὴν φύσιν καὶ περιγράφουσιν αὐτὴν μετὰ τέχνης ἀπαραμίλλου· ὁ Δοστογέβσκη πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὀξυδερκῆ παρατηρητικότητα συνεκέντρωσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον· τὰ γραφόμενα δ' αὐτοῦ ἀποπνέουσι πικρίαν καὶ ὀδύνην.—κ. Α. Γ. Κ. Ταγανρόγ. Παρεδόθη συνῳδὰ τῇ παραγγελίᾳ σας τῷ κ. Ν. Γ. Κ.—κ. Δ. Β. Παρισίοις. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Προθύμως θέλομεν φροντίσει καὶ περὶ τῆς ἄλλης ὑμῶν παραγγελίας.— *Φίλῳ τῆς «Ἑστίας»*. Πόσοι δὲν ἐγένοντο ἕως τώρα, καὶ ἐντούτοις τί κατωρθώθη δι' αὐτῶν ; Ἡμεῖς θὰ ἐπροτιμῶμεν ὀλιγωτέρους νόμους καὶ περισσοτέραν φιλονομίαν τῶν πολιτῶν. «Ὅ,τι συνειθίζομεν νὰ περιγράφωμεν ὡς μεγάλας κοινωνικὰς πληγάς, λέ-

Digitized by Google

γει σοφὸς Ἄγγλος συγγραφεὺς, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ κακοήθης τοῦ ἀνθρώπου βίος· διὸ, ἐὰν μόνον διὰ νόμων προσπαθήσωμεν νὰ ἐκριζώσωμεν τὰς κακίας, θέλουσιν ἀναφανῆ ἐκ νέου καὶ ἀκμάσει ὑπὸ ἄλλην μορφὴν, ἐκτὸς ἐὰν ῥιζικὴ ἐπέλθῃ μεταβολὴ εἰς τὸν βίον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων.»—κκ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον, καὶ Λ. Κ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ν. Δ. Π. Σύρον. Παρακαλεῖσθε νὰ μᾶς σημειώσητε ἂν εἶνε ἀριθμοὶ Δελτίου ἢ «Ἑστίας» πρὸς ἀποφυγὴν ματαιοπονίας. Εὐαρεστήθητε νὰ συναποστείλητε καὶ τὸ ἀντίτιμον.—κ. Ν. Χ. Ἡ Ἀγγελία τῆς *Καλλιτεχνικῆς Πινακοθήκης τῆς Ἑστίας* δημοσιευθήσεται πιθανῶς τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, ταχέως δὲ μετ' αὐτὴν θέλει ἐκδοθῆ καὶ τὸ Α' τεῦχος τοῦ ἔργου. Πληροφορίας λεπτομερεῖς περὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ θέλετε εὕρει ἐν τῇ Ἀγγελίᾳ.—κ. Χ. Κ. Ἐκ τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς σας πειθόμεθα ὅτι κακῶς ἐπράξαμεν καὶ νὰ τὸ δεχθῶμεν μόνον πρὸς ἐξέτασιν. Παρακαλοῦμεν μὴ λάβετε τὸν κόπον νὰ μᾶς στείλετε τὸ ἄλλο, διότι δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν.—κ. Ι. Δ. Π. Κίεβον. Φρ. χρ. 40 ὁλόκληρον τὸ σῶμα. Τὸ ἀντίτιμον δύνασθε νὰ ἀποστείλητε καὶ διὰ χαρτίνων ῥουβλίων.—*Φιλοτέχνῳ*. Ἀμφότεροι, ὅ,τε Βὰχ καὶ ὁ Χαῖνδελ εἶνε μεγάλοι μουσικοί. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐγεννήθη ἐν Ἀϊσενάχῃ τῷ 1685 καὶ ἀπέθανεν ἐν Λειψίᾳ τῷ 1750, ὁ δὲ δεύτερος ἐγεννήθη τὸ αὐτὸ ἔτος ἐν Χάλλῃ καὶ ἀπέθανεν ἐν Λονδίνῳ τῷ 1759. Τοῦ Βὰχ τὰ μουσικὰ συνθέματα τοσοῦτον ἐθαύμασεν ὁ Μόζαρτ,ὥστε ἔνδοξος ἤδη ὢν καὶ θαυμαζόμενος ἀνέγνωσεν αὐτὰ εὐλαβῶς· ὁ δὲ μέγας Βετόβεν περὶ τοῦ Βὰχ λογοπαίκτησεν εἰπὼν ὅτι δὲν εἶνε ῥυάκιον (Bach) ἀλλὰ θάλασσα. Πόσον δὲ ἐθαύμαζε τὸν Χαῖνδελ ἐννοεῖται ἐκ τοῦ ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέπνεε δείξας τὰ ἔργα τοῦ μελοποιοῦ τούτου ἐψιθύρισεν ὡς τελευταίαν λέξιν του «Αὐτοῦ εἶνε ἡ ἀλήθεια!»

Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Αἰγύπτῳ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντιπρόσωπον τοῦ περιοδικοῦ κ. Δ. Βενετοκλῆν, διευθυντὴν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, παρ' οὗ θέλουσι λάβει τὰς οἰκείας ἀποδείξεις ἕκαστος.

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας, ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.

Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1,75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.

Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ. 1,70.

Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος.

Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 2.

Ἐκδίδονται προσεχῶς

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιακοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καρακουζηνοῦ.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ ΤΩΝ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ

Ὑπὸ Ἰακώβου Ν. Τομπάζη

Εἰς σχῆμα 8ον, ἐκ σελίδων 144.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμᾶται δραχ. 2,50. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 2,70.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

17 Ἀπριλίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %, Δρ. ν.	414.—
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	422.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	485.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	401.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	257.—
» 25.000,000 τῶν 8 » » »	250.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	198.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	250.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	86.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	495.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.180—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . . »	72.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	61.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλίας..»	17.4—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	100.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.. »	334.—
Ἑταιρία Φωταερίου.......... »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως....	33.—
» 3μην......	32 90
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	130 75
» Τραπεζικὸν 3μηνον	129.50
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον................	26.—
Λίρα ὀθωμανικὴ...............	29.55

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΛΑΒΑΝΗ

Τόμος κομψότατος, περιέχων ὀκτὼ διηγήματα

Τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενος ἀντὶ 1,20.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4. .... Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα...... » 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα.......... » 1.—
ΚΛΕΑΝΘΟΙΝΗ, διήγημα .... » 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα .... » 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις » 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις .... » 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος.......... » 1.—

Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—823

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 539—26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 591

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙΟΝ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΑΝΝΗ ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓῌ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ὑπὸ Κ. Ν. Κωστῆ.

ΟΙΩΝΟΣ, Ἀθηναϊκὴ σελίς, ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη.

ΟΙ ΧΡΥΣΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Μετὰ τοῦ παρόντος φύλλου τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς ἡ εἰκονογραφημένη Ἀγγελία τῆς **Καλλιτεχνικῆς Πινακοθήκης** τῆς «Ἑστίας», ἧς τὴν ἔκδοσιν προηγγείλαμεν ἤδη ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ. Ὁποῖον ἔσται τὸ ἔργον τοῦτο σαφῶς δηλοῦται ἐν τῇ Ἀγγελίᾳ, ὥστε περιττὸν θεωροῦμεν νὰ διαλάβωμεν ἐκτενέστερον περὶ αὐτοῦ. Πεποίθαμεν δὲ ὅτι οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» καὶ πᾶς ἐν γένει φιλόμουσος δὲν θέλει ὀκνήσει νὰ ἀποκτήσῃ ἔργον, *ἀληθῶς ἀπαράμιλλον*, πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα, πολύτιμον δὲ κόσμημα πάσης αἰθούσης καὶ παντὸς γραφείου,—οὗ ἄλλως τε καὶ *εὐθηνοτάτη* ὡρίσθη ἡ τιμή. Διότι *ἀντὶ 2 δραχμῶν* (ἢ 2 ½ διὰ τοὺς ζητοῦντας ταχυδρομικῶς τὸ ἔργον) θέλει ἕκαστος λαμβάνει τεῦχος περιέχον 6 τοὐλάχιστον μεγάλας εἰκόνας, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον μία ἀπὸ τὰς δισελίδους ἐπὶ χαρτονίου ἐπικολλημένη *πωλεῖται ἐν Γερμανίᾳ ἀντὶ 3 καὶ 4 φράγκων*.

Τὸ Α' τεῦχος ἑτοιμασθὲν ἤδη, κομίζεται προσεχῶς εἰς Ἀθήνας, καὶ θέλει δοθῇ εἰς πώλησιν τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ προσεχοῦς Μαΐου.

Ἐν τῷ *Ταμείῳ τῆς ἡμεδαπῆς καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς φιλολογίας* (Das Magazin für die Litteratur des In u. Auslandes) ὁ καθηγητὴς κ. Αὔγουστος Βόλτς ἐξακολουθεῖ δημοσιεύων τὰς μελέτας αὐτοῦ περὶ τῆς νεωτάτης Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Ἐν τῷ τελευταίῳ ἄρθρῳ του δημοσιεύει πλὴν ἄλλων ἐμμέτρους μεταφράσεις ἑνὸς ποιήματος ἐκ τῶν *Εἰδυλλίων* τοῦ κ. Γ. Δροσίνη καὶ ἑνὸς δημώδους Καππαδοκικοῦ ᾄσματος, ἐκδοθέντος ἐν τῷ *Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος*.

— Ἐν τῷ τεύχει τοῦ Ἀπριλίου τῆς *Σκωττικῆς ἐπιθεωρήσεως* (The Scottieh Review) ἐδημοσιεύθη πραγματεία τοῦ κ. Δ. Βικέλλα περὶ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἑτέρα ἀνωνύμου περὶ τῶν νεωτάτων ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων.

— Τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς ἐν Λονδίνῳ ἐκδιδομένης *Κλασικῆς ἐπιθεωρήσεως* (Classical Review) περιέχει τὰς ἑπομένας πραγματείας: «Περὶ τοῦ αἰολικοῦ στοιχείου ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν», ὑπὸ Warr.-«Περὶ τῶν μελετῶν τοῦ Schmidt περὶ τῶν ἑλλήνων δραματικῶν ποιητῶν» ὑπὸ Jebb·-περὶ τῆς ὑπὸ Blaydes ἐκδόσεως τοῦ Ἀριστοφάνους», ὑπὸ Margoliouth·-«περὶ τῆς ῥητορικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους κατὰ Welldon,» ὑπὸ Edwards·-«περὶ δύο βιβλίων τοῦ Παυσανίου,» ὑπὸ Tozer·-«περὶ τονισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν λέξεων κατὰ Wheeler», ὑπὸ Peile-«περὶ τῶν λεξικῶν τῆς Παλαιᾶς διαθήκης» κατὰ τοὺς Ο' καὶ τῆς Καινῆς διαθήκης ὑπὸ Abbot.

— Ὁ ἐν Λονδίνῳ βιβλιοπώλης Longman ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν συγγράμματος τοῦ Athelstan Riley ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἄθως, ἢ τὸ ὄρος τῶν καλογήρων» (Athos, or, the Mountain of the Monks), μετ' εἰκόνων καὶ γεωγραφικῶν πινάκων.

— Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Φρειβούργῳ Πανεπιστημίου Elard Hugo Meyer ἐξέδωκε τὸ πρῶτον μέρος μελετῶν αὐτοῦ περὶ τῶν Ἰνδογερμανικῶν μύθων, πραγματευόμενον περὶ τοῦ μύθου τῶν Κενταύρων· νῦν δὲ ἐν ὀγκώδει τόμῳ ἐξ ὑπερεπτακοσίων σελίδων ἐξεδόθη ἐν Βερολίνῳ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ συγγράμματος ἐκείνου, ἐν ᾧ ἐξετάζει λεπτομερῶς καὶ ἐμβριθέστατα τοὺς περὶ Ἀχιλλέως μύθους, ἐν συγκρίσει πρὸς ὁμοίους μύθους τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν λαῶν. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τῶν μύθων τοῦ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς ἀρχαίους ὁ ἐπιφανὴς μυθολόγος κυριώτατον βοήθημα ἔχει τὴν Νεοελληνικὴν μυθολογίαν τοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου.

—Ἐν Παρισίοις ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἔναρξις τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου τῶν ἀστρονόμων, τοῦ συνελθόντος πρὸς σύνταξιν φωτογραφικοῦ χάρτου τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Φλουράνς, προεδρεύων τῆς πρώτης ταύτης συνεδριάσεως, ἐχαιρέτισε διὰ γλαφυροῦ προσφωνήματος τοὺς ἁπανταχόθεν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου σπεύσαντας εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων ἐπιστήμονας, ἐξῆρε δὲ θερμῶς τὸν ἐπιστημονικὸν τοῦ συνεδρίου σκοπὸν εἰπών: «Πρόκειται, ἐν καρποφόρῳ καὶ ἐγκαρδίῳ συμπνοίᾳ, νὰ θέσητε τὰς βάσεις τῆς συντάξεως οὐρανίου χάρτου, οὗ ἡ ἀκρίβεια θὰ ὑπερβάλῃ οὐ μόνον πᾶν ὅ,τι μέχρι τοῦδε ἐγένετο ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι ἐφαντάσθημεν μέχρι τοῦδε. Διὰ θαυμασίας ἐφαρμογῆς τῆς φωτογραφίας, ὁ ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς θὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου μέχρι τοῦδε οὔτε διὰ τῶν ἰσχυροτέρων τηλεσκοπίων ἠδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μέχρι τοῦδε ἀγνώστων ἀστέρων οἵτινες θέλουσιν ἀποκαλυφθῆ οὕτως, εἶνε ἀνυπολόγιστος».

— Ἀληθὲς φιλολογικὸν σκάνδαλον ὑπῆρξεν ἐν Παρισίοις ἡ ἀπὸ σκηνῆς τοῦ θεάτρου διδασκαλία τοῦ νέου ἔργου τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ «Renée», ὅπερ ἐξήχθη ἐκ τοῦ γνωστοῦ αὐτοῦ μυθιστορήματος «la Curée.» Οὐδέποτε ἐν τῷ νεωτέρῳ θεάτρῳ ἀνεβιβάσθησαν ἐπὶ σκηνῆς δραματικαὶ περιπέτειαι μᾶλλον μυσαραί, καὶ χαρακτῆρες ἀποτροπαιότεροι, κατὰ δὲ τὴν παράστασιν τὸ ἀκροατήριον ἐξεγερθὲν ἐκ τῶν πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτοῦ διαδραματιζομένων ὀργίων ἐκάλυψε δι' ἐντόνων ἀποδοκιμασιῶν τὸ ἔργον. Ἀλλὰ καὶ ἡ κριτικὴ σύσσωμος κατεδίκασε τὸ δρᾶμα τοῦ ἡγέτου τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς διὰ τὸ ἀπίθανον καὶ τὸ βδελυρὸν τῶν χαρακτήρων τῶν ἐν αὐτῷ δρώντων προσώπων. Ὁ Ζολᾶ ἀντεπεξῆλθε διὰ σφοδροῦ ἄρθρου κατὰ τῶν κριτικῶν, ἀποκαλῶν αὐτοὺς ψεύστας, διότι ἐβεβαίωσαν ὅτι τὸ δρᾶμα ἀπεδοκιμάσθη, ἐνῷ τοὐναντίον,

Digitized by Google

κατὰ τὴν βεβαίωσιν αὐτοῦ, ἡ πλειονοψηφία τῶν θεατῶν ἐνθουσιωδῶς ὑπεδέχθη τοῦτο. Εἰς τὸν Ζολᾶ ἀνταπήντησεν ἐν εὐφυεστάτῳ ἄρθρῳ ὁ διάσημος τοῦ *Χρόνου* δραματικὸς ἐπιφυλλιδογράφος Σαρσαῖ, καθ' οὗ κυρίως ἐστρέφοντο αἱ πλήρεις πικρίας αἰτιάσεις τοῦ συγγραφέως τῆς Renée ἀναιρέσας μετὰ πολλῆς τῆς χάριτος ταύτας.

— Ὁ διάσημος Σουηδὸς θαλασσοπόρος Νόρδενσκιολδ, δν ἐφήμισεν ἡ ἐξερεύνησις τοῦ ἀρκτικοῦ πόλου, πρόκειται νὰ ἐπιχειρήσῃ προσεχῶς νέαν περιήγησιν πρὸς ἐξερεύνησιν τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου.

— Ἐν τῇ γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν κατετέθη ἐσχάτως ὑπό τινος τῶν μελῶν αὐτῆς ἐν ὀνόματι ξένου ἐπιστήμονος κατοικοῦντος κατὰ τὰ παράλια ἐκεῖνα, ὑπόμνημα περὶ τῆς βαθμιαίας ἀνυψώσεως τῶν Φιλλανδικῶν ἀκτῶν. Πράγματι ἀπὸ ἑνὸς αἰῶνος παρετηρήθη ὅτι αἱ ἐγγὺς αὐτῶν μικραὶ νῆσοι βαθμιαίως μεταβάλλονται εἰς χερσονήσους καὶ ὅτι ἡ ἤπειρος αὐξάνει πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης.

— Ἡ Ἀδελίνα Πάττη εὑρίσκεται τανῦν ἐν Ἀμερικῇ, ἐπανακάμπτουσα δὲ εἰς Εὐρώπην θὰ δώσῃ ἐν Λονδίνῳ εἴκοσι παραστάσεις, δι' ἃς ἐμίσθωσε τὸ θέατρον τῆς Α. Μεγαλειότητος. Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας ἡ πώλησις τῶν εἰσιτηρίων ὅλης τῆς περιόδου τοῦ θεάτρου, ἀπὸ σκηνῆς τοῦ ὁποίου ἔψαλλεν ἡ Πάττη, ἀνῆλθεν εἰς 67,500 φράγκα.

— Αἱ παραστάσεις τῆς *Βαλκυρίας* τοῦ Βάγνερ ἐξακολουθοῦσι μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας ἐν Βρυξέλλαις, καθ' ἑκάστην δ' ἀφικνοῦνται πανταχόθεν τῆς Εὐρώπης πολυάριθμοι συνοδεῖαι ξένων ὅπως ἀκούσωσι τὸ μελόδραμα τοῦ ἐξόχου Γερμανοῦ μελοποιοῦ.

— Τὸ προσεχὲς ἔτος ἐν Βρυξέλλαις γενήσεται ἔκθεσις περιλαμβάνουσα τὰ πρὸς διασκευὴν τῶν οἰκιῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐν τῇ Δύσει χρησιμεύσαντα ἐπιτήδεια. Ἀνάλογος ἔκθεσις εἶχεν ὀργανωθῇ πρὸ τριετίας ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον.

Μετὰ τοῦ προηγουμένου φύλλου τῆς «Ἑστίας» ἀπεστάλη εἰς τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς ἡ Ἀγγελία περὶ ἐκδόσεως τοῦ *Φάουστ* ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει φιλοτεχνηθείσῃ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστομένους Προβελεγγίου. Ἤδη εὐχαρίστως ἀγγέλλομεν ὅτι κομισθὲν ἐνταῦθα ἐξεδόθη εἰς πώλησιν τὸ Α' τεῦχος τοῦ ἔργου τούτου. Περὶ τῆς ἀξίας τῆς μεταφράσεως περιττὸν κρίνομεν πάντα λόγον. Ὁ κ. Προβελέγγιος τάσσεται ἐν τοῖς δοκιμωτέροις τῶν συγχρόνων ἡμῶν ποιητῶν, τὰ δὲ προϊόντα τοῦ καλάμου αὐτοῦ, ἅτινα διακρίνονται καὶ διὰ τὴν δύναμιν τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τὴν χάριν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη κατέστησαν ἀγαπητὸν ἀνάγνωσμα παντὸς φιλομούσου. Μετὰ τῆς αὐτῆς δ' ἐπιτυχίας ἐφιλοπόνησε καὶ τὴν προκειμένην μετάφρασιν, εἰς ἣν ἐπὶ πενταετίαν ὁλοψύχως ἀφωσιώθη, φιλοτιμούμενος νὰ παραδώσῃ εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν μετάφρασιν ἀξίαν τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ ποιητοῦ.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἔργου ἐκτελεῖται ἐν Γερμανίᾳ, κοσμεῖται δὲ τοῦτο διὰ πολλῶν καὶ λαμπρῶν εἰκόνων, καὶ θέλει ἀποτελεσθῇ ἐξ ἑπτὰ τευχῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται ἐν Ἑλλάδι δραχ. 4, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 4.—Ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα προπληρονόμενον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 24, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 24.—Ὁ λαμβάνων τὸ Α' τεῦχος θεωρεῖται συνδρομητὴς καὶ ὑποχρεοῦται διὰ τὴν συνέχειαν μέχρι τέλους τοῦ συγγράμματος. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται καὶ ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ κ. Leopold Julius ὑφηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας καὶ ὁ νεώτερος Bruckmann ἐκ τοῦ γνωστοῦ ἐν Μονάχῳ φωτογραφικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ καταστήματος, ὅπως φωτογραφήσωσι τὰ σπουδαιότερα τῶν πλαστικῶν μνημείων τῶν ἐνταῦθα μουσείων, προτιθέμενοι νὰ ἐκδώσωσι γενικὸν μέγα ἔργον περὶ τῶν μνημείων τῆς τέχνης τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, οὗτινος τὸ κείμενον θὰ γράψῃ ὁ διάσημος καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας Brunn.

— Προσεχῶς ἄρχονται αἱ ἐργασίαι πρὸς ἀνοικοδόμησιν τοῦ κτιρίου τῆς ἐν τῷ κήπῳ τῶν Ἱερολοχιτῶν ἀνεγερθησομένης Βαλλιανείου Βιβλιοθήκης. Πρὸ τούτου θὰ ἐκτεθῇ εἰς δημοπρασίαν τὸ ἔργον τῆς σκαφῆς τῶν θεμελίων καὶ τῆς λιθοκτίσεως. Ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου γενήσεται μετ' ἐπισημότητος μεγίστης, παρισταμένου καὶ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως μετὰ τῶν ὑπουργῶν.

— Ὑπεβλήθη εἰς τὴν φιλοσοφικὴν Σχολὴν ἡ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ διατριβὴ τοῦ κ. Θ. Σοφούλη διὰ τὸ μάθημα τῆς ἀρχαιολογίας, καὶ ἐγένετο δεκτή. Ἡ διατριβὴ τοῦ κ. Σοφούλη πραγματεύεται περὶ τοῦ «Πρώτου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου», ὡρίσθησαν δ' οἱ καθηγηταὶ κκ. Κ. Παπαρρηγόπουλος, Ι. Πανταζίδης καὶ Δ. Σεμιτέλος, ὅπως προτείνωσι τὸ θέμα, ἐφ' οὗ ὁ κ. Σοφούλης θὰ ὑποστῇ τὴν προφορικὴν ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ δοκιμασίαν.

— Ἐξεδόθη ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου καὶ τὸ 7ον τεῦχος τοῦ Corpus Juris Civilis. *Περιεχόμενα*. Περὶ τῆς περὶ κληρονομίας ἀγωγῆς (De hereditatis petitione).—Ἐὰν διὰ μέρος κληρονομίας ἐγείρεται ἀγωγή (Si pars hereditatis petatur.)—Περὶ πραιτωρικῆς ἀγωγῆς τῆς κληρονομίας (De possesoria h. p.) Περὶ καταπιστευματικῆς ἀγωγῆς τῆς κληρονομίας (De fideicommissario h. p.) —Βιβλίον Ἕκτον Πανδεκτῶν. Περὶ διεκδικήσεως πράγματος (De rei vindicatione).

— Ἐξεδόθη καὶ τὸ Η' τεῦχος τοῦ «Ἐγχειριδίου τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου» τῶν Γάλλων συγγραφέων Ch. Lyon-Caen καὶ L. Renault κατὰ μετάφρασιν τῶν παρ' ἡμῖν ἐγκρίτων δικηγόρων κκ. Σ. Κ. Μπαλάνου καὶ Γ. Δ Μελισσουργοῦ. Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ἐξεδόθη ὡσαύτως τὸ τεῦχος τοῦ Μαρτίου τῆς *Ἑλληνικῆς Γεωργίας*, τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ τοῦ κ. Π. Γενναδίου. Περιεχόμενα τοῦ τεύχους τούτου εἶνε τὰ ἑπόμενα: Περὶ βαλανιδίων ὑπὸ Ν. Χλωροῦ.—Ὁ Θ. Ὀρφανίδης ὡς βοτανικὸς ὑπὸ Θ. Δε-Χελδράϊχ.—Οἱ οἶνοι τῶν ἀμμωδῶν γαιῶν.—Περὶ χασίς.—Τὰ διάφορα ὑπολείμματα τῶν γεωργικῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων ὡς τροφὴ τῶν ζώων ὑπὸ Γ. Ν. Πιλαβίου.—Γεωργικὴ ζῳολογία. Ἡ Σίλφη, ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου.—Προσκόλλησις ἀτμοσφαιρικοῦ ἀζώτου ἐν τῷ ἐδάφει.—Οἶνοι σταφιδῖται.—Περὶ σκαλισμάτων καὶ βοτανισμάτων ὑπὸ Π. Ν. Φιλαρέτου.—Ἀλληλογραφία.—Διάφορα.

— Ἐξεδόθη εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος ἡ ἐν τῷ Συλλόγῳ *Παρνασσῷ* ἀναγνωσθεῖσα πραγματεία τοῦ κ. Κ. Χ. Βάμβα *Περὶ τραπεζῶν τοῦ λαοῦ*. Ὁ κ. Βάμβας ἀπὸ πολλοῦ ἀσχολούμενος εἰς τὴν μελέτην τοιούτων οἰκονομολογικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα πραγματεύεται πρακτικῶς καὶ εὐλήπτως πρὸς ὠφέλειαν τῶν πολλῶν, ἀναπτύσσει καὶ διὰ τῆς νέας αὐτοῦ ταύτης πραγματείας τὰ πολλὰ εὐεργετήματα τὰ προκύπτοντα εἰς τὸν λαὸν ἐκ τῆς ἱδρύσεως τῶν Λαϊκῶν Τραπεζῶν, ἐκθέτων τὰς ὠφελείας, ἃς ἄλλοι λαοὶ καρποῦνται, ἐν Γερμανίᾳ ἰδίως, Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ, ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ σωτηρίου θεσμοῦ τούτου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐπιτομὴ πλήρους Φαρμακολογίας, σταχυολογηθεῖσα παρὰ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν συγγραμμάτων ὑπὸ Β. Παπαθεοδώρου Μαντζουράνη, φοιτητοῦ τῆς ἰατρικῆς. Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ. Ὁδὸς Ἑρμοῦ, 63. 1887. 16ον, σελ. 383. Τιμᾶται δραχ. 6.

Ὁ ἔλεγχος τῆς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν Συνεδρίῳ ἀναγνωσθείσης προδρόμου ἀνακοινώσεως τοῦ Δ. Χασιώτου «περὶ τῆς ὑφῆς τῶν νεύρων» ὑπὸ Ρήγα Νικολαΐδου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1887. σελ. 19.

Λόγος ἐκφωνηθεὶς εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ δήμου Ἀθηναίων τελεσθὲν μνημόσυνον τῶν κεκοιμημένων ἐν τῷ Α' νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη, ὑφηγητοῦ τῆς Θεολογίας, τῇ 21 Φεβρουαρίου 1887, Α' Σαββάτῳ τῶν νηστειῶν. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Λακωνίας. 1887. 8ον σελ. 18.

Συλλογὴ νόμων καὶ διαταγμάτων ἀφορώντων εἰς τὸν διοργανισμὸν τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου καὶ Λιθογραφείου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου. 1886. 16ον. σελ, 115.

Δελακοβία Ν—Ἡ νῆσος Κύθηρα. Ἐν Ἀθήναις, 1887. 8ον μικρόν, σελ. 32.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 24 Ἀπριλίου

Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια εἰς περιοδείαν ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον, ἧς τὰς κυριωτέρας πόλεις θέλει ἐπισκεφθῇ. Ἀναχωρήσασα ἐξ Ἀθηνῶν ἡ βασιλικὴ συνοδεία μετέβη διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Κόρινθον, Ἄργος καὶ Ναύπλιον, ὅθεν διεπεραιώθη εἰς Μύλους, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῶν βασιλικῶν ἁμαξῶν κατηυθύνθη εἰς Τρίπολιν, ἔνθα διέμεινε 3 ἡμέρας, τὴν 21, 22 καὶ 23 τοῦ μηνός. Πανταχοῦ δὲ ὅθεν διῆλθεν ἔτυχεν ἐγκαρδίου καὶ ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς. Ἐν Τριπόλει ἑωρτάσθη μεγαλοπρεπῶς ἡ ἑορτὴ τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως, τὴν δ' ἐπιοῦσαν, 24 Ἀπριλίου, ἡ βασιλικὴ συνοδεία ἀνεχώρησεν εἰς Μεγαλόπολιν. Τὸ δρομολόγιον τῆς περαιτέρω περιοδείας τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἐκ Μεγαλουπόλεως εἰς Καλάμας 25 ἀπριλίου. Διαμονὴ εἰς Καλάμας 25,26 ἀπριλίου. Ἄφιξις διὰ Γυθείου εἰς Σπάρτην 27 ἀπριλίου. Διαμονὴ εἰς Σπάρτην 27, 28, 29 ἀπριλίου. Ἄφιξις διὰ Γυθείου εἰς Φιλιατρὰ 30 ἀπριλίου. Ἄφιξις εἰς Πύργον 1 μαΐου. Διαμονὴ εἰς Πύργον 1, 2 μαΐου. Ἄφιξις εἰς Πάτρας 3 μαΐου. Ἀναχώρησις ἐκ Πατρῶν 5 μαΐου.

— Ἡ ἀπόφασις τοῦ στρατιωτικοῦ δικαστηρίου, τοῦ δικάσαντος τοὺς ἐννέα ἀξιωματικοὺς διὰ τὰ ἐν Κούτρᾳ θλιβερὰ συμβάντα, κατεδίκασε τοὺς μὲν 3 αὐτῶν, τοὺς λοχαγοὺς Πέτρον Λάϊον ἢ Λαΐναν καὶ Ὀρέστην Πηνειὼ καὶ τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Ἐπαμ. Παπαχαραλάμπους εἰς στρατιωτικὴν καθαίρεσιν καὶ εἰς διὰ τουφεκισμοῦ θάνατον, ἠθώωσε δὲ πάντας τοὺς λοιπούς. Οἱ εἰς θάνατον καταδικασθέντες ἀξιωματικοὶ ἐζήτησαν τὴν ἀναθεώρησιν τῆς ἐκδοθείσης κατ' αὐτῶν ἀποφάσεως καὶ δι' ἄλλους τυπικοὺς κατ' αὐτῆς λόγους καὶ διὰ τὴν κακὴν τοῦ στρατοδικείου συγκρότησιν, καθόσον κατὰ νόμον ὡς στρατοδίκαι ἔπρεπε νὰ λάβωσι μέρος οἱ ἀρχαιότεροι τῶν τῆς φρουρᾶς Ἀθηνῶν ἀξιωματικοί.

— Ὁ βασιλόπαις Γεώργιος περατώσας τὰς ἐν τῷ προπαιδευτικῷ τμήματι τῆς ναυτικῆς σχολῆς σπουδὰς αὐτοῦ ὑπέστη τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας, πρωτεύσας ἐν ἅπασι τοῖς μαθήμασιν. Ἤδη ὁ βασιλόπαις εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀνώτερον ἐκπαιδευτικὸν τμῆμα τῆς ναυτικῆς σχολῆς, ἔνθα θὰ διανύσῃ διετεῖς σπουδάς, ἐξερχόμενος κατόπιν ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ, λίαν δὲ προσεχῶς, ἐπιβιβαζόμενος μετὰ τῶν ἄλλων συμμαθητῶν του ἐπὶ ἱστιοφόρου, θέλει ἐξασκηθῇ ἐπὶ τετράμηνον εἰς πλόας ἐν τῷ ὠκεανῷ μέχρις Ἰσλανδίας.

— Κατὰ τὴν τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐνεργηθεῖσαν βουλευτικὴν ἐκλογὴν ἐν τοῖς νομοῖς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας βουλευταὶ ἐξελέχθησαν ἐν μὲν τῷ νομῷ Ἀττικῆς ὁ κ. Τρ. Μουτσόπουλος, ἐν τῷ νομῷ Ἀχαΐας ὁ κ. Στέφ. Στεφανόπουλος, ἐν τῷ νομῷ Ἀρκαδίας ὁ κ. Δ. Ζέγγελης καὶ ἐν τῷ νομῷ Λακωνίας ὁ κ. Γ. Πετροπουλάκης. Οἱ ἐκλεχθέντες ἀνήκουσι πάντες εἰς τὴν συμπολίτευσιν.

— Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἐν τῇ θέσει Γουδὶ ἐξετελέσθησαν γυμνάσια ῥίμματος ὑπὸ τριῶν μοιραρχιῶν τοῦ πυροβολικοῦ, ἀποτελουμένης ἑκάστης ἐκ δύο πυροβολαρχιῶν. Τὰς μοιραρχίας ταύτας ἀπετέλεσαν τέσσαρες μὲν πυροβολαρχίαι τοῦ δευτέρου συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ καὶ δύο τοῦ τρίτου συντάγματος. Τὰς τρεῖς ταύτας μοιραρχίας διηύθυνον οἱ ταγματάρχαι τοῦ πυροβολικοῦ κ. κ. Βοῦλτσος, Σοφιανὸς καὶ Πουρνάρας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἑκάστη μοιραρχία ἔβαλε κατὰ πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ ἐκ διαφόρων ἀποστάσεων, ἐν τέλει δὲ ἐξ ἀποστάσεως 1500 μέτρων ἔβαλον ἅπασαι ὁμοῦ. Τὰ πυρὰ τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ καὶ πεζικοῦ ἐφαίνοντο ἐκτελούμενα διὰ πυροκροτίδων, τοποθετηθεισῶν καταλλήλως πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πυρὸς καὶ ἀναφλεγομένης ἑκάστης ὀλίγον πρὸ τῆς βολῆς τοῦ ἐπιτιθεμένου πυροβολικοῦ. Εἰς τὰ γυμνάσια ταῦτα παρίστατο ὁ στρατηγὸς Βοσσὲρ μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του, δίδων τὰς δεούσας διαταγάς. Ὁ στρατηγὸς ἔμεινεν εὐχαριστημένος διὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ ταχύτητα, μεθ' ὧν ἐξετελέσθησαν αἱ διαταγαὶ αὐτοῦ καὶ διὰ τὸν μεθοδικὸν κανονισμὸν τῆς βολῆς.

— Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀποδεχθεῖσα τὴν πρότασιν τῆς γαλλικῆς, ὅπως συμμετάσχῃ τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως τοῦ 1889, προτίθεται νὰ συστήσῃ ἐπιτροπὴν ἐξ ἁρμοδίων προσώπων, ἥτις θὰ ἀναλάβῃ πᾶσαν τὴν φροντίδα περὶ τῆς ἀποστολῆς, ταξινομήσεως κτλ. τῶν ἑλληνικῶν ἐκθεμάτων ἐν τῷ διατεθησομένῳ ὑπὲρ αὐτῶν τμήματι τῆς ἐκθέσεως.

— Κατὰ τὸ 1843 οἱ ἀοίδιμοι ἀδελφοὶ Ζωσιμᾶ καὶ μεγάλοι τοῦ γένους εὐεργέται ἐδωρήσαντο εἰς τὸ Ἔθνος κιβώτιον, περιέχον διάφορα περίεργα ἀντικείμενα τέχνης, καὶ περὶ τὰς δώδεκα χιλιάδας κερμάτια νομισμάτων ἑλληνικῶν, ῥωμαϊκῶν, βυζαντινῶν, μεσαιωνικῶν καὶ νεωτέρων χρόνων. Τὸ κιβώτιον τοῦτο ἠνεῴχθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1857 καὶ ἐξήχθησαν ἐξ αὐτοῦ πάντα τὰ τῶν ἀρχαίων χρόνων νομίσματα, ἅτινα κατετέθησαν εἰς τὸ νομισματικὸν μουσεῖον. Προχθὲς ὁ πρωθυπουργὸς μετεκαλέσατο τὸν Διευθυντὴν τοῦ ἐθνικοῦ νομισματικοῦ Μουσείου κ. Ποστολάκαν καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ἀνοιχθῇ καὶ αὖθις τὸ σιδηροῦν τοῦτο κιβώτιον, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐν αὐτῷ νομίσματα τῶν μεσαιωνικῶν καὶ νεωτέρων χρόνων, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς δύο χιλιάδας, νὰ κατατεθῶσιν εἰς τὸ νομισματικὸν μουσεῖον.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΒ' ΚΛΗΡΩΣΙΣ

τοῦ ἐκ φράγκων 60,000,000 δανείου

Ἐξαχθέντες ἀριθμοὶ		*Κερδηθέντα ποσὰ*
7,684	φρ.	70,000
166,376	»	10,000
167,014	»	2,500
70,532	»	2,500
135,531	»	1,000
169,535	»	1,000
90,676	»	1,000
75,323	»	1,000
904	»	1,000

Ἐκτὸς τῶν ἄνω μετὰ λαχνῶν ἐξαχθεισῶν ὁμολογιῶν ἐκληρώθησαν καὶ 375 ὁμολογίαι τοῦ ἰδίου δανείου ἐξαργυρωτέαι εἰς τὸ ἐκ φράγκων 400 κεφάλαιον ἑκάστης, ὧν οἱ ἀριθμοὶ δημοσιευθήσονται ἐν ἰδίῳ πίνακι.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις.......................δρ. 35.
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.......................» 40
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.......................φρ. χρ. » 40.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 31 καὶ 32, δι' ὧν ἄρχεται ὁ Δ' τόμος τοῦ συγγράμματος.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῇ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δρ. 30* **ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ** *φρ. χρυσῶν 30.*

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Ι. Ἐπεστράφη διὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλόφρονα προθυμίαν.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Τὰ ζητηθέντα δύο φύλλα τῆς ἐφημερίδος ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. Οἱ πολιτογραφούμενοι εἶνε Ἕλληνες ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἢ τῶν ἑλληνικῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἐπαρχιῶν σκοποῦντες νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν Ἀθήναις ἢ ἀλλαχοῦ τοῦ κράτους. —Ἡ μεταφορὰ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἐκ διαφόρων δήμων τοῦ Κράτους εἰς τὸν τῆς πρωτευούσης γίνεται ὑπὸ ἑτεροδημοτῶν ἐγκατεστημένων διαρκῶς ἐν Ἀθήναις, ἵνα δύνανται νὰ ἀσκῶσιν ἐνταῦθα τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν, μὴ δυνάμενοι ἐν ὥρᾳ ἐκλογῆς νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὰς ἰδίας ἐπαρχίας ἕκαστος.—κκ. Α. Λ. Κ. Πύργον, Σ. Ν. Β. Κέρκυραν, Λ. Α. Κ. Πάτρας, Ἀδελφ. Δ. Κωνσταντινούπολιν, Β. Ε. Γ. Σῦρον, Π. Γ. Π. Ὀδησσὸν καὶ Α. Ξ. Ἡράκλειον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—*Παλαιῷ συνδρομητῇ*. Κωνσταντινούπολιν. *Μεθυγραφικὸν* ὕφος ὠνόμασε τὸ πρῶτον ὁ μακαρίτης Κορέσιος τὸ γαλλιστὶ λεγόμενον humoristique (ἐκ τῆς ἀγγλικῆς λέξεως humour) ἐκεῖνο δηλ. καθ' ὃ ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τῶν σοβαρῶν γελᾷ, καὶ ἐπὶ τῶν γελοίων σοβαρεύεται· καὶ τὰ μὲν λυπηρὰ πραγματεύεται φαιδρῶς, τἀνάπαλιν δὲ τὰ φαιδρὰ λυπηρῶς. Τοιοῦτον βιβλίον δὲν γνωρίζομεν ὑπάρχον ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν. *Ἀνεκδοτικὸν* δὲ ἐκεῖνο, καθ' ὃ ὁ συγγράφων παρεμβάλλει διάφορα ἀνέκδοτα εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἀνεκδοτικὸν ὕφος χαριέστατον μεταχειρίζεται εἰς πολλὰ τῶν ἔργων του ἐκ τῶν Γάλλων ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς πατήρ. Ἑλληνικὸν βιβλίον γεγραμμένον εἰς τοιοῦτον ὕφος εἶνε αἱ *Ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις* τοῦ μακαρίτου Ν. Δραγούμη.—κ. Σ. Δ. Σ. Σῦρον. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δὲ τὰ ζητηθέντα, πλὴν δύο ἅτινα ἀποσταλήσονται προσεχῶς.—κ. Σ. Γ. Bielitz. Ἐλήφθησαν, καὶ ἔχει καλῶς ἡ σημείωσις ὑμῶν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα περὶ τῆς ἄλλης συνδρομῆς. Τὰ ἐλλείποντα ὑμῖν δελτία τῆς *Ἑστίας* ἀτυχῶς δὲν εὑρέθησαν ἔτι. Εὐχαρίστως θέλομεν δημοσιεύσει τὸ σταλέν. —*Φιλολόγῳ*. Ἡ ἀξία δὲν μετρεῖται ἐκ τοῦ ποσοῦ ἀλλ' ἐκ τοῦ ποιοῦ τῶν ἔργων. Καὶ πολλάκις συγγραφεὺς πολυτόμων συγγραμμάτων ἔχει καὶ ἀξίαν καὶ φήμην πολλῷ ἐλάσσονα τοῦ συγγραφέως ἑνὸς καὶ μόνου ἔργου.—κ. Μ. Φ. Κ. Γέϊσκ. Εἰσεπράχθησαν δραχ. 54,10. Ἀφαιρουμένης τῆς ἀξίας τῶν σταλέντων δρ. 48.95, μένει εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν ὑπόλοιπον δραχ. 5,15.—κ. Σ. Μπ. Λεϊδαν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπάντησιν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—*Περιέργῳ Συνδρομητρίᾳ*. Πολὺ δύσκολος ἡ ἀπάντησις. Διάσημός τις συγγραφεὺς εἶπεν ὅτι ἡ καλλονὴ ἔγκειται πρὸ παντὸς ἐν τῷ μειδιάματι. Ἂν τὸ μειδίαμα προσδίδῃ θελγητρον εἰς τὸ πρόσωπον, ἀπόδειξις ὅτι τοῦτο εἶνε ὡραῖον· ἂν δὲν τὸ μεταβάλλῃ, εἶνε σύνηθες· ἂν τὸ μεταβάλλῃ ἐπὶ τὸ χεῖρον, εἶνε ἄσχημον.

Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Αἰγύπτῳ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντιπρόσωπον τοῦ περιοδικοῦ κ. Δ. Βενετοκλῆν, διευθυντὴν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, παρ' οὗ θέλουσι λάβει τὰς οἰκείας ἀποδείξεις ἕκαστος.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΙ ΔΥΟ

Ἐκδιδόμενοι προσεχῶς

Τιμὴ ἀμφοτέρων τῶν τόμων φράγκα 10, προπληρωτέα
Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

24 Ἀπριλίου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	414 —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	423. —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	475. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	407. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	262. —
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	252. —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	197. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	252. —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	85. —
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	494. —
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.160—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	76.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	62 50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλίας . . »	180.50
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	103 —
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	336.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως	32.95
» 3μην	32 80
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως	130 25
» Τραπεζικὸν 3μην	129.—
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον	25.95
Λίρα ὀθωμανικὴ	29 55

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΛΑΒΑΝΗ

Τόμος κομψότατος, περιέχων ὀκτὼ διηγήματα

Τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενος ἀντὶ 1,20.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4. . . . . Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα . . . . . . » 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα . . . . » 1.—
ΚΛΕΑΝΘΙΝΗ, διήγημα . . . . » 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα . . . . » 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις » 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις . . . . » 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος . . . . » 1.—

Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—826

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 540—3 ΜΑΙΟΥ —1887. Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 592

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΔΙΩΡΥΞ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ὑπὸ **Μιχαὴλ Μητσάκη.**

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτὲ.—Μετάφρασις Α. Β.

Ο ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ ΟΛΛΑΝΔΟΣ ΤΟΥ ΒΑΓΝΕΡ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΕΪΔΕΛΒΕΡΓΗι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ὑπὸ Κ. Ν. Κωστῆ.

Ο ΧΑΛΚΕΥΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Η ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩι ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Ι. ΣΟΥΤΣΟΥ

Εἰς σεμνὰς ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως πρὸς τὸν σοφὸν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητὴν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας κ. Ι. Σοῦτσον ἔδωκεν ἀφορμὴν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἡ συμπλήρωσις πεντήκοντα ἐτῶν, ἀφ' ἧς ὁ γεραρὸς ἐπιστήμων διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῷ ἀνωτάτῳ ἐκπαιδευτικῷ ἡμῶν καθιδρύματι. Τὴν προπαρελθοῦσαν Τετάρτην, 22 Ἀπριλίου, ἥτις ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἐπέτειος τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Β. Διατάγματος τοῦ διορισμοῦ, ἡ ὑποδοχὴ τοῦ κ. Σούτσου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν παραδόσεων ὑπῆρξε πανηγυρική. Ὅτε περιστοιχούμενος ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς ὑπὸ τῶν θυγατέρων του καὶ ἄλλων οἰκείων ἀνῆλθε τὴν ἕδραν, τὸ πολυπληθὲς αὐτοῦ ἀκροατήριον, ἐν ᾧ διεκρίνοντο ὁ πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου, πολλοὶ καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταί, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ἄλλοι λόγιοι καὶ ἐπιστήμονες ἱκανοί, ἐξερράγη εἰς παταγώδεις ἐπευφημίας. Δύο φοιτηταὶ προσεφώνησαν τὸν κ. Σοῦτσον. αὐτὸς δὲ ἀπήντησεν διὰ καλλιεποῦς λόγου ἐκφράζων τὰς εὐχαριστίας του καὶ εὐχηθεὶς, ἵνα οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ δι' ἐνδελεχοῦς ἐργασίας τιμήσωσι καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτῶν καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸν διδάσκαλόν των. Φωτογράφος παριστάμενος ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐφωτογράφησε τὸν καθηγητὴν ἀπὸ τῆς ἕδρας μετὰ τοῦ ἀκροατηρίου, διελύθη δὲ ἡ ὁμήγυρις ἐν μέσῳ νέων ἐπευφημιῶν.

Ἀλλ' ἐπισημότερον χαρακτῆρα ταύτης τῆς αὐτοσχεδίου ἑορτῆς, ἣν διωργάνωσαν οἱ φοιτηταί, ἔσχεν ἡ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν γενομένη. Ἀπὸ πρωΐας τῆς ἡμέρας, ἧς τὸ ἐπίσημον διὰ τὸ Πανεπιστήμιον ἐνέφαινεν ἡ κυματίζουσα ἐπὶ τοῦ ἀετώματος αὐτοῦ σημαία, συνηθροίσθησαν ἔξω τῶν προπυλαίων τοῦ Πανεπιστημίου πολυπληθεῖς φοιτηταί. Τὴν 10 π. μ. ἀπῆλθε πρὸς τὸν οἶκον τοῦ γηραιοῦ καθηγητοῦ ἐν ἐπισήμῳ στολῇ πρῶτον ὁ πρύτανις μετὰ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου, κομίζοντες τὸ περικαλλὲς λεύκωμα, τὸ δωρούμενον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου χάριν τῆς ἐπισήμου ἐπετείου. Ὁ κ. Σοῦτσος, ἀναβεβλημένος τὸ μέλαν ἱμάτιον, καὶ περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων του, ἐδέχθη τοὺς συγκλητικοὺς ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἥτις ἦτο πλήρης ἀνθέων προσενεχθέντων αὐτῷ ἀπὸ πρωΐας. Ὁ πρύτανις κ. Καραμήτσας, ἐγχειρίζων εἰς τὸν καθηγητὴν τὸ βαρύτιμον λεύκωμα, ἀπηύθυνεν αὐτῷ καὶ τὰς ἑξῆς ὀλίγας λέξεις:

«Σεβαστὲ συνάδελφε,

»Ἔρχομαι μετὰ τῆς ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου νὰ συγχαρῶ »ὑμῖν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς ὑμετέρας διδασκαλίας. »Τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ἑορτάζει σήμερον· ἑορτάζει δὲ »οὐχὶ μόνον τὸ μακροχρόνιον, ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων τὸ γόνιμον τῆς ὑμετέρας διδασκαλίας, συνειδὸς συνάμα μετ' εὐ»γνωμοσύνης πάντα ὅσα ὑπὲρ τῆς ἐπιδόσεως καὶ αὐτοῦ καὶ »τῆς παρ' ἡμῖν ἐπιστήμης καθόλου ἐπράξατε. Εὐχόμεθα, σε»βαστὲ συνάδελφε, νὰ διαφυλάττῃ ὑμᾶς ὁ Ὕψιστος ἐπὶ »πολλὰ ἔτη ὑγιαίνοντα ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Πα»νεπιστημίου, οὗτινος τὰ γραπτὰ ταῦτα συγχαρητήρια παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε.»

Εἰς ταῦτα ὁ κ. Σοῦτσος ἀπήντησε λίαν συγκεκινημένος διὰ τῶν ἑπομένων:

«Ἐκφράζω πρὸς ὑμᾶς, πρὸς τὴν ἀκαδημαϊκὴν σύγκλητον »καὶ πρὸς τὴν σεβαστὴν ὁμήγυριν τῶν καθηγητῶν τοῦ Πα»νεπιστημίου τὴν εὐγνωμοσύνην μου, διότι ηὐδόκησαν νὰ »τιμήσωσιν ἐν τῷ προσώπῳ μου τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν »συναδέλφου συγχρόνου τῇ συστάσει τοῦ Πανεπιστημίου, »ὡς καὶ τὴν πρό τινων δεκάδων ἐτῶν ἀποκλειστικὴν ἀφοσίω»σίν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου. »Ἐγώ, κ. πρύτανι, λογίζομαι ἐμαυτὸν εὐτυχῆ, ὄχι διότι ὑ»περέβην τὸν μέσον ὅρον τῆς ἡλικίας τῶν θνητῶν, ἀλλὰ διότι »ἠδυνήθην διὰ πολυχρονίου ἐργασίας νὰ ἀξιωθῶ τῆς ἐπιδο»κιμασίας ἀνδρῶν σεβαστῶν καὶ ἐξόχων διδασκάλων τῶν ἐ»πιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων. Εὐαρεστήθητε, κ. πρύτανι, »νὰ διαβιβάσητε εἰς τοὺς κυρίους καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστη»μίου τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου »ἐπὶ τῇ πρός με ἐξαιρέτῳ φιλοφροσύνῃ αὐτῶν, μαρτυρουμένῃ »καὶ ἐκ τοῦ προσενεχθέντος μοι ἀξιολόγου καὶ περικαλλοῦς λευκώματος.»

Τὸ ἐγχειρισθὲν πρὸς τὸν ἑορτάζοντα καθηγητὴν λεύκωμα ἐκ κυανοχρόου βελούδου περιβάλλεται ἔξωθεν δι' ἐλασμάτων ἐκ χρυσοῦ, φέρει κεχαραγμένας χρυσᾶς τὰς δύο ἐπισήμου χρονολογίας 1837—1887 καὶ κλείεται διὰ πορπῶν ἐξ ἐπιχρύσου ἀργύρου. Ἐντὸς τοῦ λευκώματος ὑπάρχει τὸ ἑξῆς προσφώνημα τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ μεμβράνης καλλιτεχνικῶς κεχαραγμένον:

ΙΩΑΝΝΗι ΣΟΥΤΣΩι

ΚΑΘΗΓΗΤΗι ΤΗΣ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΟΛΗΣ

αἰσίως τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς ἑαυτοῦ διδασκαλίας τελοῦντι ὁ πρύτανις καὶ ἡ σύγκλητος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου συγχαίρει ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ ταύτῃ καὶ μετὰ πάσης τῆς τῶν διδασκόντων χορείας εὔχεται ὅπως ἐπὶ πολὺν καὶ τοῦ λοιποῦ χρόνον τὴν σοφὴν καὶ καρποφόρον αὐτοῦ διδασκαλίαν διατελῇ παρέχων τῇ σπουδαζούσῃ νεολαίᾳ αἰδίου εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης ἀπολαύοντι.

Ο ΠΡΥΤΑΝΙΣ

ΟΙ ΣΥΓΚΛΗΤΙΚΟΙ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Κατελθούσης τῆς συγκλήτου ἀφίκοντο εἰς τὸν οἶκον τοῦ καθηγητοῦ ἐν σώματι οἱ τῆς νομικῆς σχολῆς συνάδελφοι αὐτοῦ. Πρὸ αὐτῶν ἔβαινον φοιτηταὶ σύροντες χειράμαξαν, ἐν ᾗ συγκεκαλυμμένη διὰ δαφνῶν καὶ ῥόδων ἦν ἀποτεθειμένη ἡ τοῦ γεραροῦ καθηγητοῦ μαρμαρίνη προτομή, ἡ δωρουμένη αὐτῷ ὑπὸ τῆς σχολῆς εἰς ἣν ἀνήκει. Ἡ προτομή, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ καλλιτέχνου κ. Βρούτου, εἶνε ἐκφραστικωτάτη, διασώζει δ' ἀκεραίαν τὴν εὐγενῆ γαλήνην καὶ τὸ μειλίχιον ἦθος τῆς μορφῆς τοῦ γηραιοῦ καθηγητοῦ. Ἀποτεθείσης τῆς προτομῆς ταύτης ἐν τῇ αἰθούσῃ προέβη πρὸς τὸν κ. Σοῦτσον ὁ κοσμήτωρ τῆς σχολῆς κ. Κ. Ν. Κωστῆς, ὅστις διὰ θερμοῦ προσφωνήματος συνεχάρη τὸν σοφὸν ἄνδρα ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ συμπληρώσει τῆς πεντηκονταετοῦς αὐτοῦ διδασκαλίας, προσήνεγκε δὲ καὶ τὴν προτομήν, παρακαλέσας τὸν γηραιὸν συνάδελφον νὰ δεχθῇ αὐτὴν ὡς ἐλάχιστον τεκμήριον τῆς εὐ-

Digitized by Google

γνωμοσύνης, ἣν αἰσθάνονται πρὸς αὐτὸν οἱ νεώτεροι συνάδελφοί του, ὧν οἱ πλεῖστοι ἐχρημάτισαν καὶ μαθηταί του, καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς φαιδρᾶς καὶ σπανίας ἑορτῆς ἣν τελεῖ, ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ κ. Σούτσου, τὸ Πανεπιστήμιον. Ὁ κ. Σοῦτσος ἀπήντησεν ἔνδακρυς ἐκ τῆς συγκινήσεως εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην, ἐκφράσας πρὸς τοὺς συναδέλφους του, «ὧν» εἶπεν, «ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν γινώσκω τὴν πρός με εὔνοιαν καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην» τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του, ἐφ' αἷς ἀξιοῦσιν αὐτὸν τιμαῖς.

Συγκινητικωτάτη ἦτο κατόπιν καὶ ἡ παρουσίασις τῆς ἐπιτροπῆς τῶν φοιτητῶν, οἵτινες ἐν σώματι παρέμενον κάτωθι τῆς οἰκίας τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη παρὰ σπουδαστῶν καταγομένων ἐκ τῶν διαφόρων νομῶν τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου καὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος, προσήνεγκε τῷ καθηγητῇ εἰκόνα ὑδρογραφικὴν τοῦ κ. Λάντζα, παριστῶσαν τὸ Πανεπιστήμιον κατὰ πρόσοψιν, γραφεῖσαν δὲ τῇ παραγγελίᾳ τῶν φοιτητῶν. Ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς προσεφώνησαν τὸν καθηγητὴν τρεῖς φοιτηταὶ, ὁ εἷς ἐκ μέρους τῶν φοιτητῶν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἐκ μέρους τῶν τῆς δούλης. Ὁ καθηγητὴς ἀσμένως δεχθεὶς τὸ δῶρον ὅπερ εἶπε «διαρκῶς θέλει ἐνθυμίζει αὐτῷ ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἕνεκα αὐτοῦ ἠξιώθη τιμῶν ὧν τὴν ἠθικὴν ἀξίαν ἐξαίρουσι ἡ εὐγένεια καὶ ἡ λεπτοτάτη ἁβρότης περὶ τὴν ἀπονομὴν αὐτῶν», δακρύων ἐκ τῆς συγκινήσεως ηὐχαρίστησε τοὺς φοιτητὰς διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐκδηλώσεις.

Εἶτα δὲ, ὅπως εὐχαριστήσῃ καὶ τοὺς ἔξωθεν ἀναμένοντας πολυπληθεῖς μαθητάς του, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ χώρου τῆς οἰκίας ἠδυνάτουν νὰ ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν, κατῆλθεν εἰς τὸ ἀνάβαθρον τῆς κλίμακος καὶ θερμῶς ηὐχαρίστησε πάντας. Οἱ φοιτηταὶ ὑπεδέχθησαν τὸν καθηγητήν των ἐν ἐπευφημίαις, εἷς δ' αὐτῶν τῷ ἀπηύθυνε καὶ ὀλίγας συγχαρητηρίους λέξεις.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς ὁ κ. Σοῦτσος ἐδέχθη πολυπληθῆ συγχαρητήρια.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσῆλθον καὶ συνεχάρησαν αὐτῷ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντηκονταετοῦς διδασκαλίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὁ ὑπουργὸς τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κ. Μανέτας, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας κ. Ρῶμπολτ καὶ ὁ τῆς Τουρκίας Φεριδοὺν βέης.

Πολλὰ δὲ διεβιβάσθησαν αὐτῷ συγχαρητήρια καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, ὅπου πολλοὺς ἀριθμεῖ τοὺς εὐγνώμονας μαθητάς.

Διὰ τῶν ἐκδηλώσεων τούτων, ἃς συνεμερίσθη ὁλόκληρος ἡ κοινωνία καὶ ὁ τύπος, ἐνθουσιώδη ἀφιερώσας ἄρθρα εἰς τὸν συμπληρώσαντα τὴν πεντηκονταετίαν αὐτοῦ καθηγητήν, ἐμαρτυρήθη ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν, ἔνθα τὸ ἐγωϊστικὸν συμφέρον πολλάκις ἀποκλείει καὶ καταπνίγει τὰς εὐγενεστέρας σκέψεις καὶ ὁρμάς, ἡ ἀληθὴς ἀξία καὶ ἀρετὴ οὐδέποτε μένουσιν ἀβράβευτοι καὶ ἀτίμητοι, ἀλλ' ἐφελκύουσι τὸν δίκαιον σεβασμὸν καὶ τὴν ὀφειλομένην τῆς κοινωνίας ἐκτίμησιν.

Ὁ κ. Σοῦτσος δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν *Αἰῶνα*, ἀπευθυνθείσης αὐτῷ ὡς πρὸς τὴν πρεσβυτέραν, λόγῳ τοῦ ἔτους τῆς ἐκδόσεως, ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν, ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὸν τύπον, ἐφ' οἷς οὗτος ἔγραψεν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι του.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Συνεχίζων ὁ Γλάδστων τὴν περὶ τῶν Ὀλυμπίων θεῶν μελέτην του, ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ τεύχει τοῦ Μαΐου τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος *ΙΘ' αἰῶνος* (The Nineteenth Century) τὸ δεύτερον ταύτης μέρος, πραγματευόμενον περὶ τοῦ Ἀπόλλωνος.

— Ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Κεὶλ Πανεπιστημίου Φρειδερῖκος Βλὰς σκοπεύει νὰ μεταβῇ προσεχῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς εὕρεσιν χειρογράφων. Ἕτερος δὲ καθηγητὴς τοῦ αὐτοῦ Πανεπιστημίου J. Bruns θὰ μεταβῇ εἰς Ἰταλίαν, ὅπου θὰ διατρίψῃ ἐπὶ πολὺ πρὸς μελέτην των ἐν ἰταλικαῖς βιβλιοθήκαις χειρογράφων τῶν ὑπομνηματιστῶν τοῦ Ἀριστοτέλους.

— Ὁ ἐν τοῖς γάλλοις φιλολόγοις διάσημος Κ. Κρουαζέ, ὅστις, πλὴν ἄλλων πολυτίμων πραγματειῶν, ἐξέδωκεν ἐσχάτως καὶ τὴν συγγραφὴν τοῦ Θουκυδίδου μετὰ κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν σχολίων, ἀνέγνω πρό τινων ἡμερῶν εἰς ἐπήκοον τῆς Ἀκαδημίας σπουδαιότατον πρόλογον εἰς τὴν «Ἱστορίαν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων». Ὁ Κ. Κρουαζὲ ἀσχολεῖται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν περὶ τὴν σύνταξιν τῆς ἱστορίας ταύτης ἥτις, σκοπουμένων τῶν προγενεστέρων ἔργων τοῦ συγγραφέως, θὰ εἶνε, ὡς φαίνεται, πόνημα διεξοδικὸν καὶ ἐμβριθέστατον. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ προμνημονευθέντος προλόγου ἀκουσθεῖσα παρὰ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν μετὰ μεγίστης προσοχῆς, ἐκρίθη ὡς ἄριστον προοίμιον τῶν ἀτρύτων μόχθων τοῦ σοφοῦ ἑλληνιστοῦ καὶ φιλολόγου, ὅστις μετὰ τοῦ ἐπ' ἴσης διαπρεποῦς ἀδελφοῦ του ἐκπροσωπεῖ τὰς παραδόσεις τῆς παρὰ τοῖς Γάλλοις ἑλληνικῆς μαθήσεως.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Φλωρεντίᾳ ὁ ἐπιφανὴς ἀστρονόμος Secchi ὁ ἐφευρέτης καὶ ὀργάνου σεισμογραφικοῦ, ἐν γενικῇ σήμερον χρήσει.

— Πολὺ ἐπαινεῖται μία τῶν εἰκόνων τῶν ἐκτεθεισῶν ἐν τῷ τελευταίῳ Salon τῶν Παρισίων, παριστῶσα δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐπανακάμπτοντας εἰς τὸ ἄστυ νικητὰς ἐκ Σαλαμῖνος. Οἱ νικηταὶ ἐπανέρχονται οἴκοι ἔξαλλοι ἐκ τῆς χαρᾶς. Βαίνουσιν ὡς εἷς καὶ μόνος ἄνθρωπος, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αγόμενοι εὐφροσύνου αἰσθήματος. Θεωρία γυναικῶν ἡμιγύμνων καὶ χορευουσῶν προϋπαντᾷ αὐτούς, συγκεραννῦσα τὴν ὅλην σύνθεσιν διὰ τόνου τινὸς ἁβρᾶς λεπτότητος. Κριτικοί τινες ἠθέλησαν νὰ ψέξωσι τὸν γράψαντα τὴν εἰκόνα ζωγράφον Κορμών, ὅτι αἱ ἑλληνικαὶ αὐτοῦ μορφαὶ δὲν εἶνε οὐδαμῶς ἑλληνικαί, ἀλλ' ὁ κριτικὸς τῆς «Illustration» ξσυνηγορῶν ὑπὲρ τοῦ ζωγράφου γράφει: «Ἀναγνωρίζω ὅτι αἱ τῆς πρώτης σειρᾶς γυναῖκες ὁμοιάζουσι πολὺ πρὸς ἐκμανεῖς Βακχίδας. Διὰ τὰ λοιπὰ πρόσωπα ἀποφεύγω νὰ συζητήσω, μὴ ἐντυχὼν ποτε πρὸς Σαλαμινομάχον τινά. Ἐὰν δὲν εἶνε ἀληθεῖς οἱ Ἕλληνες τοῦ κ. Κορμών, εἰσὶ τοὐλάχιστον πιθανώτεροι τῶν Ἑλλήνων ἄλλων ζωγράφων· καὶ πῶς τρέχουσι; πόσον ζῶντες καὶ φαιδροὶ εἶνε; Εἰς τὸ βάθος ἐκτείνεται ἡ γλαυκὴ θάλασσα στιζομένη ὑπὸ τῶν λευκῶν τριήρεων».

Κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου θέλουσιν ἀντιπροσωπευθῇ ἐπισήμως οὐ μόνον πάντα τὰ ἐν τῷ Κράτει γυμνάσια, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῇ δούλῃ Ἑλλάδι, τὰ ἀνεγνωρισμένα ὡς ὁμότιμα πρὸς τὰ τῆς ἡμεδαπῆς· ἤδη δὲ ἡ πρυτανεία ἀπέστειλε καὶ εἰς τοὺς διευθυντὰς αὐτῶν τὰ προσκλητήρια.

— Τὴν προτεραίαν δὲ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἑορτῶν οἱ μαθηταὶ τῶν ἐνταῦθα γυμνασίων, ἐν στρατιωτικῇ στολῇ καὶ προπορευομένης μουσικῆς, θὰ μεταβῶσιν ἐν σώματι καὶ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἐπόπτου τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων κ. Ἀντωνοπούλου εἰς τὸν παραπλεύρως τοῦ Πανεπιστημίου κῆπον καὶ θὰ στέψωσιν ἐν πομπῇ καὶ ψάλλοντες τὸν ἐθνικὸν ὕμνον τὸ ἐκεῖ εἰς τοὺς Ἱερολοχίτας ἐστημένον ἡρῷον, εἶτα δὲ ἡγουμένης πάντοτε τῆς μουσικῆς θὰ διέλθωσι τὰς κυριωτέρας τῆς πόλεως ὁδούς. Τὴν δευτέραν ἡμέραν τῶν ἑορτῶν χάριν τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου οἱ μαθηταὶ τῶν γυμνασίων πάντες θὰ δώσωσιν ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως τὰς ἐξετάσεις αὐτῶν εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις ἐνώπιον τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, τῶν ἀρχῶν τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν καθηγητῶν τῶν γυμνασίων καὶ τῶν ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς πεντηκονταετηρίδος προσκεκλημένων ἐν Ἀθήναις.

— Γενομένων τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ Φιλ. Συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἐξελέχθησαν ἐπίτιμος μὲν πρόεδρος ὁ κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος, τακτικὸς πρόεδρος ὁ κ. Ἐμμ. Λυκούδης α'. ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ἰγν. Μοσχάκης, β' κ. Κ. Κολιάτσος, γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Μιχ. Π. Λάμπρος, εἰδικοὶ γραμματεῖς οἱ κκ. Μιχ. Στελάκης καὶ Γ. Πίσσας, ταμίας ὁ κ. Κ. Κουτσαλέξης, ἐπιμελητὴς τῆς βιβλιοθήκης ὁ κ. Στ. Βάλβης, καὶ διευθυντὴς τοῦ ἀναγνωστηρίου ὁ κ. Α. Δ. Ῥαγκαβῆς. Ἔφορος τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων ὁ κ. Τιμολέων Ἀργυρόπουλος, καὶ κοσμήτορες οἱ κκ. Στ. Ἰωαννίδης, Θ. Μπαλτῆς, Δ. Λάμπρος, Ι. Κονοφάος, Σπ. Ἀντωνόπουλος καὶ Δημ. Τσάτσος.

— Ὁ κ. Ἰωάννης Πολέμης ἀγγέλλει τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Χειμώνανθοι» ἔκδοσιν ἐμμέτρων αὐτοῦ διηγημάτων καὶ ἄλλων ποιημάτων, τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα ἐξετιμήθησαν, ἀναγνωσθέντα ἐν τῷ συλλόγῳ Παρνασσῷ. Ἡ ἔκδοσις αὐτῶν ἔσται καλλιτεχνικωτάτη ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου, θέλει δ' ἀποτελέσει τόμον ἐκ 200 σελίδων περίπου, τιμώμενον ἀντὶ δραχ. 2.25, προπληρωτέων.

Digitized by Google

Μετὰ τοῦ παρόντος φύλλου τῆς «Ἑστίας» διανέμεται τοῖς συνδρομηταῖς αὐτῆς ἀγγελία περὶ ἐκδόσεως «Ρυθμικῶν Παιγνίων κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον» ὑπὸ τῆς κ. Αἰκατερίνης Λασκαρίδου. Τὸ ὄνομα τῆς διευθυντρίας τοῦ ἀρίστου «Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου» καὶ συγγραφέως τοσούτων ἐξαιρέτων ἔργων περὶ τῆς φροβελιανῆς μεθόδου εἶνε ἀποχρῶσα σύστασις τῆς ἀξίας τῶν ἀγγελλομένων «Ρυθμικῶν Παιγνίων». Ἦτο δὲ ἀναγκαιοτάτη καὶ ἡ παρ' ἡμῖν δημοσίευσις τοιούτου ἔργου. Αἱ μητέρες ἀρμεμφύτως ἐννοοῦσαι ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ *θρέψωσι* τὰ τέκνα των, ἀλλ' ὅτι πρέπει καὶ νὰ τ' *ἀναθρέψωσι*, παίζουσι μετ' αὐτῶν, γελῶσιν ἐν μητρικῇ ἀγαλλιάσει, ὑποβάλλουσιν αὐτὰ εἰς κινήσεις ἢ σκιρτήματα, ἅτινα μόνη ἡ ὑπερεκχειλίζουσα στοργὴ ὑπαγορεύει, ἀποτείνονται εἰς αὐτὰ διὰ τρυφερωτάτων ἀποστροφῶν ὅπως προεκτείνωσι τὴν μικρὰν χεῖρα, ἢ τὸν μικκύλον πόδα, γίνονται παιδία ἐκ τῆς ἀγάπης πρὸς τὰ τέκνα των. Ἀλλὰ τὰ παίγνια ταῦτα δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείπωνται εἰς τὸ ὁρμέμφυτον μόνον τῶν μητέρων. Ὡς πᾶσα τυχαία κίνησις τοῦ σώματος δὲν ἀσκεῖ καὶ δὲν ἐπιρρωννύει αὐτό, ἂν μὴ ᾖ σύμφωνος πρὸς τοὺς κανόνας τῆς γυμναστικῆς, ἐπίσης πᾶν οἱονδήποτε παίγνιον δὲν εἶνε κατάλληλον ν' ἀναπτύξῃ τό τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ παιδίου. Ὅπως εἶνε καταδικαστέα τὰ σχολαστικὰ ἐκεῖνα παίγνια, δι' ὧν ἀποπειρῶνταί τινες νὰ μεταδώσωσιν εἰς τὰ παιδία ἰδέας ἀνωτέρας τῆς ἀντιλήψεως αὐτῶν, καὶ ἐμποιοῦσι κόπωσιν καὶ ἀνίαν εἰς τὰ ἀτυχῆ μικρὰ πλάσματα, ὁμοίως καταδικαστέα εἶνε τὰ ἄσκοπα παίγνια, αἱ μηχανικαὶ κινήσεις, αἱ νευροσπαστικαὶ στροφαί. Τὰ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Φρόβελ ὃν ὁ Φίχτε ἀπεκάλεσε «φιλόσοφον τῆς παιδικῆς ἡλικίας» *ρυθμικὰ παίγνια*, ἐπὶ τῆς μελέτης τῆς φύσεως τοῦ παιδὸς στηριζόμενα, βοηθοῦσι τὴν μητέρα εἰς τὸ ἥδιστον ἀλλὰ καὶ βαρὺ ὡς ἐκ τῆς εὐθύνης ἔργον αὐτῆς. Τὰ παίγνια ταῦτα συνοδευόμενα ὑπ' ᾀσμάτων καὶ μουσικῆς, παρορμῶσιν εἰς ρυθμικὴν κίνησιν τὸ σῶμα, καὶ κρατοῦσιν ἀμείωτον τὸ ἐνδιαφέρον, καὶ ἐγρηγοροῦν τὸ πνεῦμα τοῦ παιδός. «Αἱ μονότονοι κινήσεις, λέγει που ὁ Ἕρβερτ Σπένσερ, καὶ ἂν μὴ ἐμποιῶσιν ἀνίαν εἰς τὸ παιδίον, καθίστανται ἐν τέλει κοπιώδεις». Τὸ ᾆσμα, ὁ ρυθμός, ἡ μουσική, ἀπομακρύνουσι καὶ τὴν ὑπόνοιαν τῆς μονοτονίας ἐκ τῶν *ρυθμικῶν παιγνίων*. Ἐπαρκῆ νομίζοντες τ' ἀνωτέρω περὶ τοῦ ἔργου συνιστῶμεν θερμῶς αὐτὸ εἰς τὰς οἰκογενείας ἐκείνας, αἵτινες ὄντως ἐνδιαφέρονται περὶ τῆς λελογισμένης ἀνατροφῆς τῶν τέκνων των.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*, εἰς ὃ δύνανται οἱ βουλόμενοι νὰ πέμπωσι τὸ *Δελτίον παραγγελίας*, τηροῦντες τὰς ἐν αὐτῷ ὁδηγίας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 31 Μαΐου

Ἐνθουσιωδεστάτη γίνεται ἡ ὑποδοχὴ εἰς τὴν Βασιλικὴν Οἰκογένειαν πανταχοῦ τῆς Πελοποννήσου, ὅθεν αὕτη διέρχεται. Μετὰ τὴν Τρίπολιν ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια ἐπεσκέφθη τὴν Μεγαλόπολιν, ὅπου παρέμεινε μίαν ἡμέραν, κατόπιν δὲ μετέβη εἰς Καλάμας, ἧς οἱ κάτοικοι ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ ὑπεδέχθησαν αὐτήν. Ἡ πρὸς τοὺς κατοίκους προσήνεια τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης, τὸ παρ' αὐτῶν ἐνδεικνύμενον πατρικὸν ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν λαόν, ἡ θέα τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου καὶ ἡ χάρις τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας συγκινοῦσι μυχαιίτατα τοὺς κατοίκους, οἵτινες πανταχοῦ ἐκδηλοῦσιν ἀληθῆ λατρείαν πρὸς ὅλην τὴν Βασιλικὴν Οἰκογένειαν. Ἐκ Καλαμῶν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια μετέβη κατ' ἐπιθυμίαν τῶν κατοίκων εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Μεσσήνης, ἧς οἱ κάτοικοι ἐδέχθησαν αὐτοὺς ἐν ἀδιαλείπτοις ἐπευφημίαις. Ἐκ Μεσσήνης δ' ἐπανελθοῦσα εἰς Καλάμας, ἐπεβιβάσθη τῆς «Ἀμφιτρίτης» καὶ ἔπλευσεν εἰς Γύθειον, ὅθεν διὰ ξηρᾶς ἀπῆλθεν εἰς Σπάρτην.

— Ἕνεκα τῆς βραδείας προσελεύσεως τῶν βουλευτῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, μόλις τὴν προσεχῆ Δευτέραν ἐλπίζεται ὅτι θὰ καταρτισθῇ ἀπαρτία πρὸς ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς.

— Ὡς συμπλήρωμα εἰς τὰ καθ' ὅλον τὸν παρελθόντα μῆνα τελεσθέντα γυμνάσια ρίμματος τοῦ Πυροβολικοῦ ἐν Φαλήρῳ, ἐγένετο τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν διαγωνισμὸς μεταξὺ τῶν διακριθέντων κατὰ τὰ γυμνάσια σκοπευτῶν τοῦ 3 συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ. Ἑκάστη πυροβολαρχία ὑπέδειξεν ἀνὰ ἕνα σκοπευτήν, οὕτω δὲ ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν διαγωνισθέντων σκοπευτῶν ἀνῆλθεν εἰς 18. Ἡ ἀπόστασις ὡρίσθη 1000 μέτρα, ἐβάλλοντο δὲ οἱ σκοπευταὶ δι' ὀβίδων πεπληρωμένων ἄμμου. Εἰς τοὺς ἐπιτυχόντας ἐξ αὐτῶν ἐδόθησαν χρηματικὰ βραβεῖα, ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ὡρισμένα, ὁ δὲ παριστάμενος στρατηγὸς Βοσσὲρ ἐδωρήσατο εἰς τὸν πρῶτον μὲν τῶν ἐπιτυχόντων ἀργυροῦν ὡρολόγιον, εἰς τοὺς τρεῖς δὲ μετ' αὐτὸν ἀνὰ ἓν ζεῦγος στρατιωτικῶν διόπτρων καὶ ἀπήνεσεν αὐτοὺς διὰ τὴν σκοπευτικήν των ἱκανότητα.

— Ἀνεχώρησεν ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ὁρισθεῖσα ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν μηχανικῶν κκ. Γκοτλὰν, Σούλη καὶ Ἰσηγόνη ὅπως παραλάβῃ τὸ τμῆμα τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου ἀπὸ Καμάρι μέχρις Ἀκράτας. Τὸ ἕτερον τμῆμα ἀπὸ Ἀκράτας μέχρι Αἰγίου θέλει περατωθῇ καὶ παραδοθῇ εἰς δημοσίαν χρῆσιν κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου, τὸ δ' ὑπολειπόμενον τμῆμα ἀπὸ Αἰγίου μέχρι Πατρῶν θέλει συντελεσθῇ κατὰ τὰ μέσα Αὐγούστου. Οὕτω δὲ συμπληρωθήσεται πᾶσα ἡ γραμμὴ τοῦ πολυτιμοτάτου σιδηροδρόμου.

— Ἀπὸ πρώτης Ἰουλίου τίθεται εἰς ἐνέργειαν ἡ εἰς τὸ κράτος διὰ τῶν ταχυδρομείων ἀποστολὴ δεμάτων, ὧν τὸ βάρος δὲν ὑπερβαίνει τὰ τρία χιλιόγραμμα, ἤτοι τὰς δύο καὶ ἡμίσειαν ὀκάδας. Τὰ δέματα ταῦτα θὰ διαβιβάζωνται πρὸς τὸ παρὸν μέχρι τῶν σημείων ἐκείνων, δι' ὧν ἡ ἀλληλογραφία μεταφέρεται δι' ὑποζυγίων. Ἡ ἀπώλεια ἑνὸς δέματος θὰ ἀποζημιοῦται διὰ δραχμῶν δέκα καὶ πέντε. Ἐπίσης κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν τίθενται εἰς ἐνέργειαν αἱ ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαί, προκαταρκτικῶς διὰ τὰς πόλεις Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βώλου, Πατρῶν καὶ Κερκύρας.

— Προσεχῶς συνιστᾶται πειθαρχικὸν συμβούλιον ἐκ τῶν ἀναλόγων βαθμοφόρων, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θέλουσι παραπεμφθῇ οἱ ἀξιωματικοί, οἱ ἐν τῇ ὑποθέσει τῆς Κούτρας κατηγορηθέντες, καὶ μὴ ἀθωωθέντες κατὰ πλειοψηφίαν ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου. Τὸ δικαίωμα τοῦτο κέκτηται τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἐκ τοῦ νόμου περὶ καταστάσεως τῶν ἀξιωματικῶν.

—Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν φιλανθρώπων δεσποινῶν τῆς ἡμετέρας πόλεως Ζωῆς Βαλτατζῆ, Ἑλίζης Δραγούμη καὶ Πολυμνίας Καμάρα διωργάνωσεν ἐν τῷ Ὠδείῳ παράστασιν ἐρασιτεχνῶν ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τελευταίου συμβάσης πυρκαϊᾶς. Ἐδιδάχθησαν ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ δύο μικραὶ κωμῳδίαι τοῦ κ. Δ. Κορομηλᾶ καὶ μία γαλλικὴ ὑπὸ τῶν Κυριῶν Εὐφροσύνης Κορομηλᾶ, Ρωξάνης Ρίζου καὶ Μαρίας Ρηγάδη καὶ τῶν Κυρίων Δ. Κορομηλᾶ Ν. Ρώκ, Δ. Κόκκου, Γ. Ὀρφανίδου καὶ Μ. Παπαρρηγοπούλου. Ἡ παράστασις διεξήχθη μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας, ἀπήνεγκε δὲ καθαρὸν προϊὸν περὶ τὰς 5,000 δραχμῶν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν προθυμίαν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Κ. Κ. Ἰωάννινα. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν ὅτι εἶνε μία τῶν ἀρίστων. Ἡ εἰς αὐτὴν φοίτησις εἶνε τετραετής. Ὅπως Ἕλλην γείνῃ δεκτὸς ἐν αὐτῇ, πρέπει νὰ ἔχῃ τοὐλάχιστον ἀπολυτήριον γυμνασίου, νὰ ὑποστῇ δὲ καὶ ἐξέτασιν εἰς ὡρισμένα μαθήματα, ἰδίως μαθηματικά. Ἡ ἐν αὐτῇ διδασκαλία γίνεται εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν. — κ. Δ. Κ. Σῦρον. Ἀπεστάλησαν κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν ἐν Manchester κ. Π. Οἱ. ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν ὑμῖν.— κκ Ν. Γ. Δ. Πάτρας, Ι. Σ. Δ. Σῦρον. Ἐλήφθησαν, καὶ ἐνεγράφητε.— *Ἀρχαϊκῷ*. Μεμψιμοιρίαι ἄδικοι. Ἡ ἀπόκτησις πλούτου παρέχει βεβαίως τῷ κυρίῳ αὐτοῦ μέσα ὅπως εἰσδύσῃ εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀλλ' ὅπως τιμηθῇ ἐκεῖ πρέπει νὰ ἔχῃ ἠθικὰς ἀρετάς, ἄνευ τῶν ὁποίων μένει μόνον πλούσιος ἄνθρωπος, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἀπαντῶνται δὲ εἰς τὸν κόσμον τινὲς πλούσιοι ὡς ὁ Κροῖσος, ἀλλ' οὐδὲν σέβας ἐμπνέοντες. Καὶ διατί τοῦτο; διότι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι εἶνε ἁπλᾶ χρηματοκιβώτια, καὶ δὲν ἔχουσιν ἄλλην δύναμιν ἐκτὸς τῆς τῶν γραμμάτων.—κ. Α. Μ. Bulbucata. Ἐνεγράψαμεν ὑμᾶς καὶ ἀπεστείλαμεν ὅλην τὴν σειρὰν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου, καθ' ἣν διεύθυνσιν μᾶς σημειόνετε. — κ. Ν. V. Blancey. Ἀπεστάλη δεύτερον ἀντίτυπον.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἰδιαιτέρως

Digitized by Google

ἀπηντήσαμεν.—*Κατόχῳ τοῦ λαχνοῦ 2874*. Κέρκυραν. Ἡ κλήρωσις τοῦ λαχείου τοῦ ἡμερολογίου [illegible] κατὰ τὴν ἐκ τῶν προτέρων ὁρισθεῖσαν ἡμέραν. Ἐκληρώθησαν κατὰ σειρὰν οἱ ἑξῆς 5 ἀριθμοί: 1072—2210—1438—1068 1382. Ἐκ τούτων, τῶν δυο μόνον ἐγνώσθησαν οἱ κάτοχοι, ἤτοι τοῦ *πρώτου*, ὅστις εἶνε ὁ ἐν Σύρῳ κ. Ν. Ζωγραφάκης, καὶ τοῦ *πέμπτου* ὁ ἐν Γέϊσκ τῆς Ρωσσίας κ. Π. Α. Ἀξιώτης. Οἱ λοιποὶ τρεῖς δὲν ἐδήλωσαν ἔτι εἰς τὸ γραφεῖον ἡμῶν τὸ ὄνομά των. Τοὺς κληρωθέντας δ' ἀριθμοὺς εἴχομεν δημοσιεύσει ἔκτοτε διά τε τῆς *Ἑστίας* καὶ τῆς *Ἐφημερίδος*.—κ. Ν. Α. Κέρκυραν. Ἐκ τῶν σημειουμένων ἀπεστάλησαν τὰ 4, τοῦ ἄλλου ἐξαντληθέντος ἀτυχῶς. Ἀντίτιμον τῶν σταλέντων δραχ. 1.40. — *Τακτικῷ Συνδρομητῇ*. Κατὰ καιροὺς ἐδημοσιεύθησαν εἰς περιοδικὰ μεταφράσεις πολλῶν. Ἀλλ' εἰς τόμον ἐκδεδομένην συλλογὴν λυρικῶν τοῦ Σχίλλερ δὲν γνωρίζομεν καμμίαν.—κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν κατὰ τὴν σημείωσίν σας. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλομεν τὴν ἀπόδειξιν.—*Φιλω Μ.* Εἶνε τῶν ποιητῶν, φαίνεται. Ἀλλ' ὅ,τι ἐγράφη διὰ τῆς καρδίας δὲν πρέπει νὰ ἀναγινώσκεται διὰ τοῦ νοῦ. — κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Δι' ἐπιστολῆς ἐξηγήσαμεν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καθυστερήσεως. Περιμένομεν τὴν ὑμετέραν ἀπάντησιν ἵνα συμμορφωθῶμεν — κ. Δ. Μ. Α. Σμύρνην. Δυστυγῶς δὲν μᾶς περισσεύει χρόνος πρὸς τοιαύτας φροντίδας. — κ. Γ. Κ. Λ. Ρουτσούκιον. Ἐκ τῶν ζητηθέντων ἀπεστάλη ἡμῖν τὸ τοῦ Βασιλειάδου. Τὸ ἕτερον δὲν ὑπάρχει.—κ. Ν. Κ. Β. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν, καὶ θέλουσιν ἀποσταλῆ ἡμῖν τὰ 3 ἀντίτυπα ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου.

Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Αἰγύπτῳ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται νὰ πληρώσωσι τὰς συνδρομάς αὐτῶν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντιπρόσωπον τοῦ περιοδικοῦ κ. Δ. Βενετοκλῆν, διευθυντὴν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, παρ' οὗ θέλουσι λάβει τὰς οἰκείας ἀποδείξεις ἕκαστος.

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας, ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.

Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1.75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.

Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ. 1,70.

Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος.

Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 2.

Ἐκδίδονται προσεχῶς

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιαχοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καταχουζηνοῦ.

ΚΟΙΜΗΣΟΥ

ΜΕΛΩΔΙΑ Α. ΒΕΡΟΥΤΤΗ

ΕΠΙ ΣΤΙΧΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Μουσικὴ σύνθεσις διὰ μέσην φωνὴν μετὰ συνοδίας κλειδοκυμβάλου

Τιμᾶται δραχ. 1,50.—Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 180.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

1 Μαΐου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 % Δρ. ν.	423 —
» 120,000,000 τῶν 5 » » »	430 —
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	481. —
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	412. —
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	264. —
» 25 000,000 τῶν 8 » » »	253 —
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	203. —
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	251 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	86. —
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	492 —

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4.210—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . »	76.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	62 50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλίας..»	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	101 —
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	337.—
Ἑταιρία Φωταερίου.......... »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως....	32.55
» 3μηνον......	32 40
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως.	128 50
» Τραπεζικὸν 3μηνον	127 50

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον..................	25.90
Λίρα ὀθωμανικὴ..............	29 20

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ὑπὸ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΝΤΙΑΝΗ

Ἤτοι λεπτομερὴς ἐξιστόρησις τῶν κατὰ τὰ σύνορα περυσινῶν πολεμικῶν γεγονότων. Διαιρεῖται εἰς μέρη δύο, ὧν τὸ πρῶτον περιλαμβάνει διάφορα ἐπεισόδια καὶ περιπετείας τοῦ ζητήματος τὸ δεύτερον ἀποκλειστικῶς τὰ πολεμικὰ συμβάντα τῆς 10 καὶ 11 Μαΐου.

Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3.

Εὑρίσκεται ἐντῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΕΙΚΟΝΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ

Πρώτου μεγέθους (32Χ20 0. μ.) . . . . . Δραχ. 6.—
Δευτέρου μεγέθους (21Χ14 0. μ.) » 2,50
Τρίτου μεγέθους (16Χ11 0. μ.) » 1.—

Πωλοῦνται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἀποστέλλονται ἐλεύθεραι ταχυδρ. τέλους.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ 2.

Τιμῶνται δραχ. 5.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενα δρ 5,50.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—847

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 541 — 10 ΜΑΙΟΥ — 1887. Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 593

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΔΙΩΡΥΞ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ὑπὸ **Μιχαὴλ Μητσάκη.**

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. **Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.**

Ο ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ ΟΛΛΑΝΔΟΣ ΤΟΥ ΒΑΓΝΕΡ ὑπὸ **Γεωργίου Δροσίνη.**

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ.

Η ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΟΥ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὑπὸ τὸν τίτλον **Griechische Reisen und Studien**, ἤτοι Ἑλληνικαὶ περιηγήσεις καὶ μελέται, ἐξεδόθη ἄρτι ἐν Λειψίᾳ ὀγκῶδες βιβλίον ὑπὸ **Hans Müller** παρὰ τῷ ἐκδότῃ **Wilhelm Friedrich**. Τὸ ἔργον τοῦτο, οὗτινος πρὸ μηνῶν ἀνηγγείλαμεν τὴν ἔκδοσιν, ἀποτελεῖται ἐκ δύο μερῶν. Τὸ πρῶτον ἐκ σελ. 244 μεγ. 8ου περιέχει τὰς ἐντυπώσεις τοῦ συγγραφέως ἐκ διαμονῆς ἐν Ἀθήναις καὶ ταξειδίων εἰς Πελοπόννησον, Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα καὶ Εὔβοιαν καὶ κλείεται δι' εἰδικοῦ κεφαλαίου περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ. Τὸ δεύτερον ἐκ σελ. 208 μεγ. 8ου ἀφιεροῦται ὅλον εἰς ἐμμέτρους μεταφράσεις ἔργων τῆς νέας ἑλληνικῆς ποιήσεως μετὰ παραθέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου. Ὁ συγγραφεὺς διακρίνεται ἐπὶ φιλικωτάτοις αἰσθήμασι πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὡς μαρτυρεῖ αὐτὴ ἡ πρώτη τοῦ βιβλίου σελίς, ἐν ᾗ ἀναγράφεται ἀφιέρωσις: *Τῷ ἀναστάντι Ἑλληνικῷ Ἔθνει*. Τὸ ὕφος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀφηγήσει εἶνε ἁπλούστατον, λιτότατον, παρέχει δ' ἀληθῶς τοῖς ἀλλοδαποῖς ἀναγνώσταις δι' οὓς προώρισται πιστὴν εἰκόνα ἰδίᾳ τῆς ἀθηναϊκῆς ζωῆς. Ἀπηλλαγμένον παρανοήσεών τινων καὶ ἀνακριβειῶν δὲν εἶνε, ὡς τὰ πλεῖστα, ἂν ὄχι πάντα, τὰ περὶ Ἑλλάδος βιβλία. Οὕτως ἀναφέρεται ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους ὑπὸ τοῦ λαοῦ καλεῖται Φανάρι τοῦ Δημοσθένους (ἀντὶ Διογένους), τὸν μακαρίτην καθηγητὴν Γεώργιον Ῥάλλην συγχέει μετὰ τοῦ Ἀμβροσίου Ῥάλλη, κλπ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε μεγάλαι καὶ ἀσύγγνωστοι αἱ πλάναι τοῦ συγγραφέως. Ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει περιέχονται ποιήματα τοῦ Ῥήγα, τοῦ Ταντάλίδου, τοῦ Βλάχου, τοῦ Α. Ρ. Ραγκαβῆ, τοῦ Καρασούτζα, τοῦ Ζαλοκώστα, τοῦ Θ. Ὀρφανίδου, καὶ μέγα ἀπόσπασμα ἐκ τῆς «Μαρίας Δοξαπατρῆ» τοῦ Δ. Βερναρδάκη, μεταπεφρασμένα ἐλευθέρως ἀλλ' εἰς μέτρα ὅμοια τοῖς τῶν πρωτοτύπων. Ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐκλογῆς, ὁ κ. **Müller** προυτίμησε τὰ ἐν γλώσσῃ καθαρευούσῃ συντεθειμένα, προτιθέμενος δὲ νὰ παράσχῃ δείγματα ἐκ τῆς νέας ἑλληνικῆς ποιήσεως ἀτελέστατα ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ παραλιπὼν τὸν Σολωμὸν καὶ τὸν Βαλαωρίτην. Ἐν γένει παρατηρεῖται ἀπό τινος ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ ἡ ἐμφάνισις βιβλίων ἀναφερομένων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ δημοσίευσις ἄρθρων περὶ τῶν Ἑλληνικῶν, ἀνεξαιρέτως δὲ πάντες οἱ γράφοντες ἀποφαίνονται εὐνοϊκώτατα περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Οὕτω φωτίζεται βαθμηδὸν ἡ κοινὴ γνώμη παρὰ τοῖς ἀλλοδαποῖς καὶ ἐξαφανίζονται τὰ μαῦρα νέφη, ἅτινα κακοβούλως ἀπὸ ἐνιαυτῶν ἐσώρευσαν ἐπὶ τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος ἀνόσιοι καὶ βέβηλοι ὁδοιπόροι καὶ συγγραφεῖς. Τοιοῦτον ἔχον εὐγενῆ προορισμὸν τὸ βιβλίον τοῦ κ. Müller δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ γείνῃ μετ' εὐγνωμοσύνης δεκτὸν ὑπ' ἐκείνου πρὸς ὃ τόσῳ φιλοφρόνως ἀφιεροῦται: ὑπὸ τοῦ ἀναστάντος Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Δ**

— Ἐν τῷ φυλλαδίῳ τῆς 23 ἀπριλίου (ν) τοῦ **Magazin für die Litteratur des In-und Auslandes** ὁ καθηγητὴς κ. Βόλτζ δημοσιεύει τρίτον ἄρθρον περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἐν ᾧ παρατίθησι καὶ ἐμμέτρους μεταφράσεις τῆς *Λαμπηδόνας* τοῦ κ. Δροσίνη, ἑνὸς καππαδοκικοῦ ᾄσματος (ὁ Σιγρόπουλος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρονίκου) ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Α. Σ. Ἀλεκτορίδου, καὶ τὸ περὶ τοῦ μύθου τοῦ Ἔρωτος καὶ τῆς Ψυχῆς μέρος ἐκ τῆς Θεοξώρας τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ.

— Τῇ 7 Μαΐου (ν) ἐγένετο ἡ ἔναρξις διεθνοῦς Κηπουρικῆς Ἐκθέσεως ἐν Δρέσδῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως τῆς Σαξονίας. Ἡ ἔκθεσις ἐγένετο ἐν παραπήγμασι καὶ σκιάσι ἐπὶ τούτῳ ἱδρυθείσαις ἐντὸς τοῦ εὐρυτάτου Μεγάλου βασιλικοῦ κήπου. Τῆς ἐκθέσεως μετέσχον ἐκτὸς τῶν γερμανικῶν κρατῶν, ἡ Αὐστρία, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ἀγγλία. Δῶρα τιμητικὰ παρέσχον ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ὁ τῆς Αὐστρίας, ὁ Βασιλεὺς τῆς Σαξονίας καὶ πολλοὶ πρίγκιπες γερμανοί. Λεπτομερῆ περιγραφὴν ταύτης θέλομεν δημοσιεύσῃ ἐν προσεχεῖ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας», ἐπισταλεῖσαν ὑπὸ συνεργάτου ἡμῶν παραστάντος ἐν τῇ Ἐκθέσει.

— Ἐπὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ βασιλέως τῆς Σαξονίας Ἀλβέρτου ἐγένετο κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα παράστασις τοῦ «Οἰδίποδος Τυράννου» τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ ἐν Μάϊσσεν βασιλικοῦ ἐκπαιδευτηρίου. Τὸ δρᾶμα παρεστάθη ἑλληνιστὶ μετὰ τῆς μουσικῆς τοῦ Βέλλερμανν, διεξήχθη δὲ λίαν ἐπιτυχῶς ἡ παράστασις καθ' ἣν ἰδίᾳ διεκρίθη ὁ τὸν Οἰδίποδα ὑποκριθεὶς νεανίας.

Ἐπὶ τῇ προπαρασκευαζομένῃ ἑορτῇ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἡ «Ἑστία» ἔκρινε καθῆκον, συμμετέχουσα τῆς ἑορτῆς, νὰ ἀφιερώσῃ ὁλόκληρον τὸ προσεχὲς αὐτῆς φύλλον πρὸς τοῦτο. Τὸ φύλλον τοῦτο τῆς «Ἑστίας» θέλει συνοψίζει ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ διὰ τῆς δημοσιεύσεως πληρεστάτων εἰδήσεων, ὧν πολλαὶ περιεργόταται εἰσὶν ἄγνωστοι τοῖς πολλοῖς, ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ἱδρύσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν ἐκπαιδευτικοῦ ἱδρύματος. Νομίζομεν οὕτω ὅτι παρέχομεν ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος ἀνάγνωσμα εἰς τοὺς συνδρομητὰς ἡμῶν. Τὰ περιεχόμενα τοῦ φύλλου τούτου τῆς «Ἑστίας» ἔσονται τὰ ἑπόμενα:

Ἡ ἵδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου.—Προσωρινὸς κανονισμὸς αὐτοῦ.—Ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου.—Οἱ πρῶτοι καθηγηταί.—Τὸ παλαιὸν οἴκημα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τὰ πρῶτα ἐν αὐτῷ μαθήματα.—Ἔρανοι πρὸς ἀνέγερσιν Πανεπιστημίου.—Ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ Πανεπιστημίου.—Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ μέχρι σήμερον.—Πρυτάνεις.—Βουλευταὶ τοῦ Πανεπιστημίου.—Οἱ πρῶτοι διδάκτορες καὶ τελειοδίδακτοι.—Ἡ ἀνακήρυξις τῶν διδακτόρων.—Οἱ εὐεργέται τοῦ Πανεπιστημίου.—Δωρεαὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.—Διαγωνισμοὶ τοῦ Πανεπιστημίου.—Ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τόπους καταγωγῆς—Ἀριθμὸς τῶν διδακτόρων καὶ τελειοδιδάκτων κατὰ σχολάς.—Περιουσία τοῦ Πανεπιστημίου.—Τύπος διπλωμάτων.—Τύπος εἰσιτηρίου.—Σφραγῖδες τοῦ Πανεπιστημίου.—Ἡ πεντηκονταετηρὶς ἑνὸς καθηγητοῦ.—Οἱ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντες.—Προσαρτήματα καὶ ἐπιστημονικαὶ συλλογαὶ τοῦ Πανεπιστημίου.—Ἀνέκδοτα περὶ Πανεπιστημίου.

Digitized by Google

— Αἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐξακολουθοῦσαι ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἐρεχθείου καὶ τοῦ βορείου τείχους χώρῳ ἔφεραν εἰς φῶς τελευταῖον νέα καὶ ποικίλα εὑρήματα. Ἐν αὐτοῖς σπουδαιότατον εἶνε χαλκοῦν ἀγαλμάτιον τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς, περὶ οὗ παρέχομεν τὰς ἑξῆς πληροφορίας : Τὸ ἀγαλμάτιον ἔχει ὕψος 35 ἑκατοστομέτρων. Παριστᾷ δὲ τὴν θεὰν ποδήρη ἀναβεβλημένην χιτῶνα, ἐζωσμένην περὶ τὴν ὀσφὺν καὶ φέρουσαν ἱππουρίδα περικεφαλαίαν. Ἡ δεξιὰ χεὶρ εἶνε ἀνατεταμένη ὡς μέλλουσα νὰ ἀναρρίψῃ τὸ ἀκόντιον, διὰ τῆς ἀριστερᾶς δὲ κρατεῖ ἡ θεὰ ἀσπίδα, ἧς σώζεται τὸ ὄχανον. Τὸ ἀγαλμάτιον εἶνε τέχνης προφειδιακῆς.

— Εἰς τὴν Βουλὴν ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως, σὺν ἄλλοις, καὶ νομοσχέδιον περὶ τῶν ἐξετάσεων καὶ τοῦ χρόνου τῆς φοιτήσεως τῶν φοιτητῶν. Κατὰ τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ἡ εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν φοίτησις ὁρίζεται ἑξαετής. Οἱ δὲ φοιτηταὶ ὑποβάλλονται κατὰ διάφορα χρονικὰ σημεῖα εἰς τρεῖς ἐξετάσεις. Αἱ διὰ πάσας τὰς ἐξετάσεις δαπάναι τῶν φοιτητῶν δὲν δύνανται νὰ ὑπερβῶσι τὰς 350 δραχ. ἐξ ὧν 300 λαμβάνουσιν οἱ καθηγηταὶ καὶ 50 τὸ Πανεπιστήμιον. Ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ ὁρίζονται δύο ἢ καὶ πλείονες ἐξετάσεις, ὧν ἡ πρώτη μετὰ τὸ τέλος ἓξ τοὐλάχιστον ἀκαδημαϊκῶν ἑξαμηνιῶν, ἡ δὲ τελευταία μετὰ τὴν λῆξιν τοὐλάχιστον ἑνὸς σχολικοῦ ἔτους ἀπὸ τῆς πρώτης. Τὰ τῶν δαπανῶν διὰ τὰς ἐξετάσεις κανονίζονται ὅπως καὶ διὰ τοὺς φοιτητὰς τῆς Ἰατρικῆς. Ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ καὶ Θεολογικῇ σχολῇ τὰ τῶν ἐξετάσεων μένουσιν ὡς ἔχουσι, αἱ δὲ δαπάναι τῶν ἐξετάσεων τῶν μὲν φοιτητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς ὁρίζονται εἰς 250. ἐξ ὧν 200 θὰ λαμβάνωνται ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν καὶ 50 θὰ μένωσι πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν δὲ φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς εἰς 150, ἐξ ὧν 100 θὰ λαμβάνωνται ὑπὸ τῶν καθηγητῶν καὶ 50 θὰ μένωσι πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Πανεπιστημίου.

Αἱ τροποποιήσεις αὗται καὶ ψηφιζόμεναι ὑπὸ τῆς Βουλῆς θέλουσιν ἰσχύει μόνον διὰ τοὺς ἐγγραφησομένους ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους.

— Καθ' ἃ ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἐγράφη, ὁ ἐνταῦθα διατρίβων ὁμογενὴς ἰατρὸς ἐκ Βουκουρεστίου κ. Γ. Κυριαζῆς, μεταβὰς εἰς Μεσολόγγιον, τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του, ἐδώρησε δρ. 3000 πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος καὶ 1000 διὰ τοὺς πτωχοὺς τῆς πόλεως, ἐδήλωσε δέ, *ὅτι ἔχει ἤδη προορίσει δραχμὰς πεντακοσίας χιλιάδας* πρὸς ἵδρυσιν ἐν Μεσολογγίῳ ἀνωτέρας πολυτεχνικῆς τέχνης.

— Ἐνώπιον τῶν καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς ἐγένετο ἡ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ προφορικὴ δοκιμασία τοῦ διδάκτορος κ. Θ. Σοφούλη, ὅστις πρὸ ἡμερῶν ὑπέβαλε διατριβὴν ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ «περὶ τοῦ ἀρχαίου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου». Τὸ δοθὲν εἰς τὸν κ. Σοφούλην πρὸς ἀνάπτυξιν θέμα, ἦν τὸ «περὶ τῶν διαφόρων ἐποχῶν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης». Ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ διήρκεσεν ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν περίπου. Ἡ σχολὴ διὰ παμψηφίας ἐδέχθη τὸν ὑποψήφιον ὡς ὑφηγητὴν τοῦ μαθήματος τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

— Ὁ διαπρεπὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιστήμων καὶ ἰατρὸς κ. Δ. Ζαμπακὸς ἀνεκηρύχθη μέλος τῆς ἐν Παρισίοις Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας.

— Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Ἀπριλίου τῆς «Ἑλληνικῆς Γεωργίας» Περιεχόμενα αὐτοῦ εἰσιν: Οἶνοι σταφιδῖται (συνέχεια)— Μέσον πρὸς ἐπίτευξιν διπλῶν καὶ πληρανθῶν ἀνθέων (μετάφρασις)—Ζωοτεχνικά. Ἡ σημασία τῆς γυμναστικῆς ἐν τῇ κτηνοτροφίᾳ ὑπὸ Γ. Δ. Δημητριάδου.—Αἱ δενδροφυτεῖαι τῆς πρωτευούσης καὶ ὁ κῆπος τοῦ Ζαππείου, ὑπὸ Π. Γενναδίου.—Περὶ βάμβακος (συνέχεια), ὑπὸ Π. Γενναδίου.—Ἀλληλογραφία.—Διάφορα.

— Ὁ καλλιεπὴς εἰσιτήριος λόγος, ὃν ἐξεφώνησεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὁ καθηγητὴς κ. Σπυρ. Π. Λάμπρος ἀρχόμενος τοῦ μαθήματος αὐτοῦ τῆς γενικῆς ἱστορίας, ἐξεδόθη καὶ εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος, πωλούμενον ἀντὶ λεπτῶν 0,65. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ὁ ἐν Σύρῳ ἰατρὸς κ. Ἰω. Φουστάνος ἤρξατο δημοσιεύων ἐν τῇ «**Semaine Médicale**», ἰατρικῷ περιοδικῷ ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένῳ, ἔκθεσιν ἀκριβῆ τῶν γενομένων ἀνακοινώσεων εἰς τὸ ἐνταῦθα πρό τινος συγκροτηθὲν Συνέδριον τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν, ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρίας. Τοῦ γαλλικοῦ τούτου ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ τακτικὸς ἀνταποκριτὴς ἐν Ἑλλάδι εἶνε ὁ κ. Φουστάνος ἀνακοινῶν αὐτῷ ἐπιμελῶς πᾶσαν ἀξίαν λόγου ἐργασίαν ἢ παρατήρησιν ἐν τῷ ἰατρικῷ κλάδῳ γινομένην ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἀνατολῇ.

— Εἰς ἰδιαίτερον φύλλον ἐτυπώθη τὸ ὡραῖον προσφώνημα, ὅπερ ὁ κ. Λ. Βλάχος, πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Κερκυραίων, ἀπήγγειλε κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Καποδιστρίου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ Αἰθιοπία ὑπὸ φυσιογνωστικήν, κλιματολογικήν, ἐθνολογικήν, ἀνθρωπολογικὴν καὶ ἰατρικὴν ἔποψιν ὑπὸ Νικολάου Π. Παρίση, ἰατροῦ, ὑφηγητοῦ τῆς Γενικῆς Παθολογίας καὶ Θεραπευτικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κτλ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ν. Γ. Πάσσαρη 1887. 8ον, σελ. 98. Τιμᾶται δραχ. 2,50.

Μελετήματα ἰατροδικαστικὰ ὑπὸ Α. Δ. Καλλιβωκᾶ, ὑφηγητοῦ τῆς ἰατροδικαστικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.—Α'. Περὶ τῶν ἐξ αἵματος κηλίδων. Μετὰ εἰκόνων. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Κορίννης», ὁδὸς Πατησίων, ἀριθ. 3. 1887. 8ον σελ. 62. Τιμᾶται δραχ. 2.

Ἐγχειρίδιον χημείας κατὰ τὰς νεωτέρας τῆς ἐπιστήμης θεωρίας πρὸς χρῆσιν τῶν φοιτητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ Α. Κ. Χρηστομάνου, καθηγητοῦ τῆς χημείας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Μέρος πρῶτον. *Ἀμέταλλα στοιχεῖα.* Μετὰ 187 ξυλογραφημάτων. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Καρόλῳ Μπέκ. 1887. 8ον, σελ. 339. Τιμᾶται διὰ μὲν τοὺς συνδρομητὰς δραχ. 12, διὰ δὲ τοὺς μὴ τοιούτους δραχ. 15.

Ἀδαμαντίου Κοραῆ τῶν μετὰ θάνατον εὑρεθέντων τόμος πέμπτος. *Ἱπποκράτους τὸ περὶ διαίτης ὀξέων καὶ ἀρχαίας ἰατρικῆς* μετὰ σημειώσεων γαλλικῶν Ἀδαμαντίου Κοραῆ, πρῶτον νῦν ἐκδιδομένων ἐπιμελείᾳ Ν. Δαμαλᾶ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1887. 8ον, σελ. 183. Τιμᾶται φράγκων 5.

Τὰ μαγνητιστικὰ καὶ πνευματιστικὰ φαινόμενα ὑπὸ Θ. Δομίνου. Τεῦχος πρῶτον. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Β. Αὐλῆς Ν. Ἰγγλέση. 1887. 8ον, σελ. ή-64. Τιμᾶται φρ. 1,25.

Ἰουλία, διήγημα, ὑπὸ Ἰωάννου Φ. Τζουλάτη, δικηγόρου. Ἐν Κερκύρᾳ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Κοραῆς», Ι. Ναχουμούλη. 1887. 8ον, σελ. 115.

Ὠδὴ εἰς Ἰωάννην Καποδίστριαν, Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ τελετὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δρος Νικολάου Γονέμη, Κερκυραίου. Ἐν Κερκύρᾳ, τύποις Α. Λάντζα. 1886. 8ον, σελ. 14.

Ὠδὴ ἡ Εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου, ποιηθεῖσα καὶ ἀπαγγελθεῖσα ἐν τῇ Φιλαρμονικῇ Ἑταιρίᾳ Κερκύρας ὑπὸ τοῦ Δρος Νικολάου Γονέμη τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 25 Μαρτίου 1887. Ἐκδίδοται δαπάνῃ τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας. Ἐν Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον «Ἑρμῆς» Νικολάου Πετσάλη. 1887. 16ον, σελ. 15.

La question Bulgare. **La fatale aventure du 6/18 Septembre 1885.—Sous la régence.—Les cannibales en Europe.—L'esprit des ténèbres.—Les mines de l' intrigue.—Le gros but de l' intrigue.—Où est l' Europe? Par S. Mylarov ancien Chef de section au Ministère des Affaires étrangères à Sofia etc. Braila. Imprimerie de B. N. Pestemalgeoglou. 1887. 8o, p. 46.**

Τὸ δέρεσθαι. Αἴτια αὐτοῦ, κίνδυνοι καὶ δυστυχήματα διὰ τὰ ἄτομα, τὴν οἰκογένειαν, καὶ τὴν κοινωνίαν, καὶ θεραπεία αὐτῶν. Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀναστασίου Α. Παπαδοπούλου, τελειοφοίτου τῆς ἰατρικῆς. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἑνώσεως», ὁδὸς Λέκα, στοὰ Σιμοπούλου. 1887. 16ον, σελ. 184. Τιμᾶται δραχ. 2,50.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 8 Μαΐου

Ἡ Βουλὴ ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἐπανέλαβε τὰς ἐργασίας αὐτῆς, προέβη δὲ εἰς τὴν συζήτησιν καὶ ἐπιψήφισιν πλείστων νομοσχεδίων. Μεταξὺ τῶν εἰς γ' ἀνάγνωσιν ψηφισθέντων καταλέγονται τὰ νομοσχέδια περὶ κυρώσεως τῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Αὐστροουγγαρίας προσωρινῆς ἐμπορικῆς συνθήκης, περὶ τῆς ἐν ἀποδημίᾳ τοῦ Βασιλέως ἀν-

Digitized by Google

τιβασιλείας ἢ διαχειρίσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, περὶ ταχυδρομικῶν δεμάτων καὶ περὶ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν.

— Ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Αὐστρίας ἐμπορικὴ συνθήκη ὑπεβλήθη καὶ εἰς τὴν Αὐστριακὴν Βουλήν. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην τὸ ἑλληνικὸν δασμολόγιον ἐδεσμεύθη κυρίως ὡς πρὸς τὰ ἑξῆς εἴδη ἐξαγωγῆς ἐξ Αὐστροουγγαρίας, σιδηρικά, μηχανάς, μουσικὰ ἐργαλεῖα, ναυπηγήσιμον ξυλείαν, κομβία, παρυφάς, σκεύη ἐκ κεράμου καὶ πορσελάνης καὶ οἰνοπνεύματα. Εἰς ἀντιστάθμισμα τῶν παραχωρήσεων τούτων ἡ Ἑλλὰς κυρίως ἐπέτυχεν ἐλαττώσεις τοῦ δασμοῦ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς σταφίδος καὶ τῶν σύκων εἰς Αὐστρίαν.

— Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, ἐξακολουθοῦσα τὴν περιοδείαν αὐτῆς ἐν Πελοποννήσῳ, ἐπεσκέφθη τὴν Πύλον, Φιλιατρὰ καὶ Πύργον, τυχοῦσα πανταχοῦ ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς. Μεγαλοπρεπεστάτη δὲ καὶ ὄντως μοναδικὴ ὑπῆρξεν ἡ παρασκευασθεῖσα αὐτῇ δεξίωσις ἐν Πάτραις διά τε τὸν ἐκδηλωθέντα ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀγάπην τῶν κατοίκων, καὶ τὴν λαμπροτάτην διακόσμησιν τῆς πόλεως.

— Ἡ κυβέρνησις διαπραγματεύεται τὴν συνομολόγησιν δανείου μεταλλικοῦ μεθ' ὁμάδος Ἄγγλων κεφαλαιούχων. Τὸ ποσὸν τοῦ δανείου ἀνέρχεται εἰς 100,000,000 φράγκων, λέγεται δ' ὅτι ἐκδοθήσεται ἐπὶ λίαν εὐνοϊκοῖς ὅροις. Ἐκ τούτου μεγάλη ἔκπτωσις ἐπῆλθεν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ εἴς τε τὰ νομίσματα καὶ τὸ ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα.

— Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον κατάστασιν αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον 1887 ἀνῆλθον εἰς δραχ. 2,466,536.93, ἐνῷ κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους ἦσαν μόνον δραχμαὶ 1,565,867.16, ἤτοι ἐφέτος κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον αἱ ἐν γένει τελωνειακαὶ εἰσπράξεις ὑπερέβησαν τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δραχμὰς 900,669.77.

— Αἱ ὁλικαὶ εἰσπράξεις τοῦ Τελωνείου Πειραιῶς κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον ἀνῆλθον εἰς δραχ. 620,000, αἱ δὲ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς δραχμὰς 369,000, ἤτοι ἐφέτος εἰσεπράχθησαν ἐπὶ πλέον δραχμαὶ 251,000. Καὶ αἱ τοῦ τελωνείου Ἀθηνῶν εἰσπράξεις κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον ὑπερέβαλον κατὰ πολὺ τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους. Πέρυσιν εἶχον εἰσπραχθῆ δραχ. 18,644 καὶ ἐφέτος εἰσεπράχθησαν δρ. 66,477 ἤτοι ἐπὶ πλέον δρ. 47,833.

— Τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν ἀνεχώρησεν ὁ στρατηγὸς Βοσσὲρ μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του εἰς περιοδείαν κατὰ τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἰονίους νήσους, ὅπως ἐπιθεωρήσῃ τὸν ἐκεῖ παραμένοντα στρατόν.

— Ἤρχισε νὰ συνεδριάζῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν συγκροτηθέν, πειθαρχικὸν συμβούλιον, ἵνα ἐξετάσῃ, ἐὰν οἱ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κούτρας κατηγορηθέντες καὶ ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου ἀθωωθέντες ἀξιωματικοὶ δύνανται νὰ παραμείνωσι καὶ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Τὸ συμβούλιον ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου κ. Θ. Σαράτσογλου, ὡς προέδρου, τοῦ ταγματάρχου κ. Δ. Μπαϊρακτάρη, τοῦ λοχαγοῦ κ. Κ. Μιαούλη, τοῦ ὑπολοχαγοῦ κ.Κ. Σούλη καὶ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ κ. Χατζηφώτη.

— Σκέψις ἐγένετο ἵνα ἐκτελεσθῶσι θανατικαί τινες ποιναὶ καταδίκων. Ἐκ τούτων λέγεται ὅτι μία ἐκτελεσθήσεται ἐν Ἀθήναις καὶ ἑτέρα ἐν Πειραιεῖ.

— Συνιστᾶται χάριν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν τῆς ἐνταῦθα φρουρᾶς σχολεῖον ξιφασκίας, ἐν ᾧ θέλει διδάσκων ὁ διδάσκαλος, τοῦ μαθήματος τούτου κ. Ἠλιόπουλος. Τὰ κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην λεπτομερῶς θέλουσι κανονισθῆ διὰ Β. Διατάγματος, βραδύτερον ἐκδοθησομένου.

— Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἑρμουπόλεως, συνελθὸν ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἀντιπροσώπου ἑταιρίας τινὸς ἐν Τουρίνῳ περὶ φωτισμοῦ τῆς πόλεως δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς, διώρισεν ἐπιτροπήν, ἥτις θέλει ἐξετάσῃ τοὺς ὅρους τῆς προτάσεως καὶ τὸ ἀξιόχρεων τῆς προτεινούσης ἑταιρείας, πρὸς δὲ τούτοις θέλει ζητήσει πληροφορίας ἐξ Εὐρώπης περὶ τοῦ συνεχοῦς καὶ ἀνελλιποῦς τοῦ φωτισμοῦ τούτου.

— Ἡ διορισθεῖσα Ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ἀπὸ Καμάρι μέχρις Ἀκράτας συντελεσθέντος τμήματος ἐξ 23 χιλιομέτρων τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου ἐγνωμοδότησεν ὅτι δύναται νὰ τεθῇ εἰς κοινὴν χρῆσιν μόνον τὸ ἀπὸ Καμάρι μέχρι Δερβενίου τμῆμα ἐκ 19 χιλιομέτρων, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι Ἀκράτας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπαιτεῖται εἰσέτι ἐργασία τις.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Εστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις.......................δρ. 40

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.......................» 45.

Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.......................φρ. χρ. » 50.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 31 καὶ 32, δι' ὧν ἄρχεται ὁ Δ' τόμος τοῦ συγγράμματος.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῇ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δρ. 30* **ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ** *φρ. χρυσῶν 30.*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Γενικὸν περιοδικὸν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐφευρέσεων ὁποῖον σημειόνετε δὲν γνωρίζομεν νὰ ἐκδίδεται που. Ὑπάρχουσιν ὅμως τοιαῦτα εἰδικὰ διὰ πάντα κλάδον ἐπιστημονικόν, καὶ δυνάμεθα νὰ ὑποδείξωμεν ὑμῖν ὅταν μᾶς σημειώσητε *ὡρισμένως* τίνος κλάδου περιοδικὸν ἐπιθυμεῖτε. —κ. Α. Π. Ροστόβιον. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.—κ. Ν. Κ. Ἰσμαήλιον. Ἐκ τῶν ζητηθέντων ἀπεστείλαμεν ἀντίτυπον «Καθ. μητρός». Τῶν «Παιδ. δραματίων» θέλομεν ἀποστείλει ἀντίτυπον τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, ἅμα τῇ ἐκδόσει.—κ. Μ. Καταλέγεται εἰς τοὺς συγγραφεῖς τοὺς ὁμοιάζοντας τὸν κόκκυγα, ὅστις ἀνοίγει τὸ στόμα του μόνον ὅπως ἐκφωνήσῃ τὸ ἴδιον ὄνομα.—κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Σημείωσιν σᾶς ἀποστέλλομεν ταχυδρομικῶς.—κ. Α. Κ. Ἐρέτριαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Μ. Γ. Κάϊρον. Τὸ ἐντελέστερον Γαλλοελληνικὸν εἶνε τὸ δίτομον Σχινᾶ καὶ Λεβαδέως, τιμώμενον φραγ. 40. Ἑλληνογαλλικὸν Κ. Βαρβάτη φρ. 12.—κ. Κ. Ε Δ. Μάντσεστερ. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀντίτυπα ἀποσταλήσονται ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου.—*Παρατηρητῇ*. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι παραπονούμενοι ὅτι ἐβράχησαν, παθόντες ναυάγιον...—κ. Ι. Τζ. Ὕδραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη τῷ κ. Β. Α.—*Δυσπίστῳ*. Δὲν τὸ ἐξηγοῦμεν. Τὸ ἀνεγράψαμεν ἁπλῶς. Πῶς ἐξηγεῖτε σεῖς λ. χ. ὅτι οἱ Σαρμάται, ὅπως ἐκφράσωσι σφοδρὸν ἔρωτα εἰς τὴν φίλην των, ἔπινον εἰς ὑγείαν της ἐν τῷ σανδαλίῳ της; —κ. Η Μ. Πάφον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.—κκ. Γ. Μ. Αἴγιον, Γ. Φ. Ὕδραν. καὶ Σ. Α. Σ. Σύρον. Ἐλήφθησαν, καὶ ἐνεγράφητε.—κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Τὰ ζητηθέντα ἀντίτυπα θέλουσιν ἀποσταλῇ εὐθὺς ὡς ἐκδοθῇ τὸ βιβλίον.—κ. Ἀδελφ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐνεγράψαμεν ὑμᾶς διὰ δύο σώματα. Τὸ ἀντίτιμον εἰσεπράξαμεν παρὰ τοῦ ἐν Πειραιεῖ κ. Α. Ι. Δ.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Β. Π. Α. Σύρον. Ἅμα τῇ ἀποστολῇ τοῦ ἀντιτίμου.—κ. Α. Ν. Ι. Σμύρνην. Θανατικὴ ἀπόφασις κατ' ἀξιωματικῶν δὲν ἔχει ἐκτε-

Digitized by Google

λεσθῇ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἐξετελέσθησαν μόνον ὀλίγαι τινὲς κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἔτη· πρῶτος καταδικασθεὶς καὶ τουφεκισθεὶς ἐν Ἄργει ὑπὸ τῶν Γάλλων μνημονεύεται ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ Κάρπος. Κατὰ τὸ 1835 ἢ 1836 ἐτουφεκίσθη ἕτερός τις ἀξιωματικὸς ὀνόματι Αὐγέρης, ὀλίγον δ' ὕστερον ἐν Πάτραις ὑπέστη τὸν διὰ τουφεκισμοῦ θάνατον ὁ ἀξιωματικὸς Παπαδόπουλος, καταδικασθεὶς ἐπὶ ἀνταρσίᾳ καὶ ἐμπρησμῷ τοῦ Φρουραρχείου. Ἔκτοτε, καθόσον τοὐλάχιστον ἡμεῖς γινώσκομεν, οὐδεμία ἄλλη ἐκτέλεσις ἐγένετο.—κ. Χ. Α. Ν. Πόρον. Ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.—κ. Δ. Π. Α. Κωνσταντινούπολιν. Τόμοι ἐν ὅλῳ 22. Πωλοῦνται καὶ χωριστὰ ἕκαστος ἀντὶ δραχ. 5, καὶ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενοι ἀντὶ 5,60. —*Φιλομαθεῖ*. Οἱ γεωλόγοι δὲν συμφωνοῦσιν ἐν τούτῳ. Βέβαιον ὅμως θεωροῦσιν ὅτι ἡ σύστασις τοῦ πλανήτου μας χρονολογεῖται ἀπὸ ἀνυπολογίστων αἰώνων. Εὐφυής τις Γάλλος εἶπεν ὅτι ἡ γῆ εἰς τὰς πλείστας τῶν γλωσσῶν εἶνε *γένους θηλυκοῦ*, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ μάθωμεν τὴν ἡλικίαν της.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΙ ΔΥΟ

Ἐκδιδόμενοι προσεχῶς

Τιμὴ ἀμφοτέρων τῶν τόμων φράγκα 10, προπληρωτέαι Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΛΑΒΑΝΗ

Τόμος κομψότατος, περιέχων ὀκτὼ διηγήματα

Τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενος ἀντὶ 1,20.

Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

8 Μαΐου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	409.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	417.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	473.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	409.—
» 25,000,000 τῶν 9	» »	263.—
» 25,000,000 τῶν 8	» »	251.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	203.—
» 4,000,000 τῶν 8	» »	250.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	85.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		460.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,095.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	79.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	62.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	180.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	95.75
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	337.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως. 3μην.	30.25
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως Τραπεζικὸν 3μην.	121.25

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	24.15
Λίρα ὀθωμανικὴ	

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4. .... Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα. ..... » 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα. .... » 1.—
ΚΛΕΑΝΘΙΝΗ, διήγημα .... » 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα .... » 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις » 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις .... » 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος. .... » 1.—

Εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος ταύτης

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ ΥΠΟ ΑΡ. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Κομψότατος τόμος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τούτου ἀναπληροῖ ἔλλειψιν ἐπαισθητὴν παρ ἡμῖν εἴς τε τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ σχολεῖα. Τὰ ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, ἅτινα περιλαμβάνονται ἐν τῷ τόμῳ, εἶνε καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δρ. μόνον 2, ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου 2,25.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—864

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 542 — 17 ΜΑΙΟΥ — 1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 594

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙ ΤΗι ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
Η ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
Η ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ ΟΙΚΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΝ ΑΥΤΩι ΜΑΘΗΜΑΤΑ.
ΟΙ ΕΡΑΝΟΙ ΠΡΟΣ ΑΝΕΓΕΡΣΙΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
Η ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΝΤΕΣ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ.
ΟΙ ΕΝ ΤΩι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩι ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ.
ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΙ.
ΦΟΙΤΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ.
ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΙ.
ΟΙ ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΑΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
ΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
ΔΩΡΕΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ.
Η ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.
ΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΩΝ.
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΥΤΣΟΣ.
ΟΙ ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΤΕΣ.
ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

ΕΠΙ ΤΗι ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Αἱ ἑορταὶ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἄρχονται αὔριον, Δευτέραν, διαρκέσουσι δ' ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Τὸ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἐκδοθὲν ἐπίσημον τῆς ἑορτῆς πρόγραμμα ἔχει ὡς ἑξῆς :

Α' ΗΜΕΡΑ.

Τῇ 18 Μαΐου πρωΐᾳ ὥρᾳ 8 ½ συνέρχονται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ οἱ κεκλημένοι, οἱ καθηγηταί, οἱ ὑφηγηταί, οἱ διδάκτορες αὐτοῦ καὶ οἱ φοιτηταί, τάσσονται δὲ κατὰ σειρὰν ὡς ἑξῆς :

1ον Ἐπιτροπὴ φοιτητῶν μετὰ τῆς σημαίας τοῦ Πανεπιστημίου.
2ον Ὁ πρύτανις μετὰ τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ γραμματέως.
3ον Οἱ ἀντιπρόσωποι.
4ον Οἱ καθηγηταί, οἱ ὑφηγηταὶ καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ γραφείου.
5ον Ἐπιτροπὴ φοιτητῶν μετὰ τῆς σημαίας τῆς φάλαγγος.
6ον Οἱ διδάκτορες τοῦ Πανεπιστημίου.
7ον Οἱ φοιτηταὶ κατὰ σχολάς.

Τῆς σημαίας τοῦ Πανεπιστημίου προπορεύεται μουσική.

Ἡ πομπὴ ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου διευθύνεται κατὰ τετράδας εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, ὅπου θέλει τελεσθῇ δοξολογία καὶ ἐκφωνήσῃ λόγον ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας κ. Α. Διομήδης Κυριακοῦ.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς δοξολογίας ὁ πρύτανις, ἡ σύγκλητος καὶ οἱ φοιτηταί, προπορευομένης τῆς πανεπιστημιακῆς σημαίας, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Τῇ 4 ὥρᾳ μ.μ. ὁ πρύτανις μετὰ τῆς συγκλήτου, τῶν κ. κ. καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν δέχεται τὰ συγχαρητήρια τῶν κεκλημένων ἀντιπροσώπων ἐν τῇ παλαιᾷ αἰθούσῃ τῆς νομικῆς σχολῆς.

Β' ΗΜΕΡΑ.

Τῇ 19 Μαΐου, ὥρᾳ 10 π. μ., ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου θέλει ἐκφωνηθῇ ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως ὁ ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι πανηγυρικὸς λόγος.

Τὴν ἑσπέραν θὰ παρασταθῇ ὑπὸ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Ὀλυμπίων «Οἰδίπους ὁ Τύραννος» τοῦ Σοφοκλέους, ἐνώπιον τῶν προσκεκλημένων, τῶν καθηγητῶν, ὑφηγητῶν καὶ φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

Γ' ΗΜΕΡΑ.

Τῇ 20 Μαΐου τὴν ἑσπέραν λαμπαδηφορία τῶν φοιτητῶν.

Ἡ πομπὴ τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν φοιτητῶν, ἥτις τὴν πρώτην τῶν ἑορτῶν ἡμέραν θὰ μεταβῇ ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν ὅπως ψαλῇ ἡ δοξολογία θὰ διέλθῃ διὰ τῶν ὁδῶν Κοραῆ καὶ Σταδίου, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος καὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ θὰ φθάσῃ εἰς τὸν ναόν. Ἡ δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν ἑορτῶν τοῦ Πανεπιστημίου γενησομένη λαμπαδηφορία τῶν φοιτητῶν θὰ διέλθῃ διὰ τῶν ὁδῶν Κοραῆ, Σταδίου, Αἰόλου, Ἑρμοῦ καὶ διὰ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος καὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου θὰ καταλήξῃ εἰς τὰ προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς Τετάρτης, ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ αὐτοῦ θέλουσι παραθέσει εἰς τοὺς κεκλημένους ἐν ἑνὶ τῶν ξενοδοχείων τῆςπόλεως γεῦμα, εἰς ὃ θέλουσι παρακαθίσει καὶ ὁ πρωθυπουργὸς μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας.

Ἡ σημαία τοῦ Πανεπιστημίου, περὶ ἧς ἀνωτέρω ποιεῖται λόγον τὸ πρόγραμμα τῶν ἑορτῶν, εἶνε καλλιτεχνικώτατον σύμβολον, ἐν σχήματι λαβάρου, κατασκευασθὲν ἐν Μονάχῳ καὶ σχεδιογραφηθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ βαυαρικῇ πρωτευούσῃ βιοῦντος ἐπιφανοῦς Ἕλληνος ζωγράφου κ. Γύζη. Φέρει ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως χρυσότευκτον Ἀθηνᾶν, διὰ τῆς δεξιᾶς κρατοῦσαν τὸ δόρυ, διὰ τῆς ἀριστερᾶς δὲ ἀνατείνουσαν τὴν ἀσπίδα. Ὑπὲρ τὴν μορφὴν τῆς θεᾶς αἴρεται μετέωρος φλὸξ φωτός, περιστέφουσα κλάδον ἐλαίας, ἐφ' οὗ ἀναπετάννυσι τὰς πτέρυγας αὐτῆς ἡ γλαύξ, τὸ σύμβολον τῆς Παλλάδος. Ἐπὶ τῆς ὄπισθεν ὄψεως χρυσοῖς γράμμασιν ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ *Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον—1837*. Ἡ σημαία αὕτη ἐκτεθεῖσα εἰς κοινὴν θέαν ἐν Μονάχῳ ἐθαυμάσθη μεγάλως.

Ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ προγράμματι ἀναφερομένων, τῶν ἑορτῶν τοῦ Πανεπιστημίου θέλουσι μετάσχει καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν γυμνασίων. Καὶ τὴν πρωΐαν μὲν τῆς πρώτης ἡμέρας τῶν ἑορτῶν θέλουσι παραταχθῇ ἔνοπλοι ἔξωθεν τοῦ ναοῦ τῆς Μητροπόλεως, ὅπου θὰ ψαλῇ δοξολογία, θὰ μεταβῶσι δ' εἶτα ἐν πομπῇ νὰ στέψωσι τὸ παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον ἡρῷον τῶν Ἱερολοχιτῶν τοῦ Δραγατσανίου, ἑτέραν δὲ ἡμέραν τῶν ἑορτῶν θέλουσι δώσει τὰς στρατιωτικὰς αὐτῶν ἐξετάσεις ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, τῶν ἀκαδημαϊκῶν ἀρχῶν, τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν ὑφηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν κεκλημένων ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς πεντηκονταετηρίδος.

Πολλοὶ τῶν διδακτόρων τοῦ Πανεπιστημίου, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτοῦ, ἐσκέφθησαν πῶς ἠδύ-

Digitized by Google

ναντο καταλληλότερον νὰ πανηγυρίσωσι τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν. Καλὸν ἐκρίθη νὰ ζητηθῇ πρὸς τοῦτο ἡ συμμετοχὴ πάντων ἐν γένει τῶν φοιτησάντων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ὡς καὶ παντὸς φιλομούσου Ἕλληνος, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ ἐράνου σχηματισθῇ κεφάλαιόν τι, μέλλον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἵδρυσιν διαγωνισμάτων ἐπιστημονικῶν, ἀναμιμνησκόντων τὴν ἑορτὴν τῆς πεντηκονταετηρίδος καὶ προωρισμένων νὰ ἀναπτύξωσι ζωηροτέραν τινὰ ἐπιστημονικὴν καὶ πνευματικὴν κίνησιν. Συνῆλθον λοιπὸν ἐκ τῶν μὴ διδαξάντων καὶ διδασκόντων ἐντῷ Πανεπιστημίῳ διδακτόρων ἀντιπρόσωποι ἑκάστης τῶν τεσσάρων σχολῶν, καὶ ἀπηύθυναν ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ τροφίμους τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ πάντα φιλόμουσον ὁμοεθνῆ, ἵνα ἕκαστος συνεισενέγκῃ τὸν ὀβολόν του χάριν τοῦ μνησθέντος σκοποῦ.Ἡ ἐπιτροπή, ἥτις ἀνέλαβε τὸ ἔργον τοῦτο, ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Σ. ἀρχιεπισκόπου Χαλκίδος κ. Χριστοφόρου Σταματιάδου ὡς προέδρου καὶ τῶν κ.κ. Κιάππε δικηγόρου, Γ. Ἀντωνοπούλου νομικοῦ συμβούλου, Κ. Γραμματικοπούλου γυμνασιάρχου, Ἀθ. Παπαγεωργίου πρώην γυμνασιάρχου, διευθυντοῦ ἰδιωτικοῦ λυκείου, Γ. Βάφα καὶ Σιμ. Ἀποστολίδου ἰατρῶν, ὡς μελῶν, τοῦ κ. Φιλ. Παρασκευαΐδου διδάκτορος τῆς νομικῆς καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου ὡς ταμίου καὶ τοῦ κ. Ἀρ. Ρούκη διδάκτορος τῆς Νομικῆς καὶ δημοσιογράφου ὡς γραμματέως. Αἱ ἐγγραφαὶ τῶν ἐράνων γίνονται παρὰ τῷ ταμίᾳ κ. Παρασκευαΐδῃ εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε διὰ τῶν εἰδικῶν ἐπιτροπῶν, αἵτινες θέλουσι συστηθῇ ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰ διάφορα ἑλληνικὰ κέντρα, χάριν τοῦ σκοποῦ τούτου. Τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα θὰ κατατίθενται παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ, μέχρις οὗ ἀποτελεσθῇ ποσὸν ἱκανόν, ὅπως ἐκ τῶν τόκων αὐτοῦ ἱδρυθῶσι τὰ διαγωνίσματα, εἴτε ὅλα ὁμοῦ ἐτησίως, εἴτε ἀνὰ ἓν κατὰ περιτροπὴν ἐξ ἑκάστης τῶν σχολῶν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ ἐκ τῶν τακτικῶν συνεργατῶν τῆς *Ἑστίας* κ. Ἀρ. Π. Κουρτίδης δημοσιεύει προσεχῶς συλλογὴν διηγημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἀφανεῖς ἡρωϊσμοί*. Τὰ διηγήματα ταῦτα πλὴν ἑνὸς ἢ δύο εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν ἀνέκδοτα.

— Ὁ ἡμέτερος συνεργάτης κ. Κ. Παλαμᾶς, ἐπιστείλας πρὸς τὸν νέον ἀκαδημαϊκὸν τῆς Γαλλίας Λεκόντ Δελὶλ μετ' ἐπιστολῆς τὸ ἄρθρον, ὅπερ περὶ αὐτοῦ ἔγραψεν ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς εἰς τὴν Ἀκαδημίαν εἰσόδου του, ἔλαβε παρὰ τοῦ ἐπιφανοῦς ποιητοῦ εἰς ἀπάντησιν τὸ ἑπόμενον γράμμα ὅπερ παρατιθέμεθα ἐν μεταφράσει ἐνταῦθα :

«*Ἐν Παρισίοις τῇ 12 Μαΐου 1887.*

Κύριε,

Θερμῶς εὐχαριστῶ ὑμῖν ἐπὶ τῇ φιλόφρονι ἐπιστολῇ ἣν μοὶ ἀπηυθύνατε, ὡς καὶ ἐπὶ τῷ ἀξιολόγῳ καὶ τόσον κολακευτικῷ ἄρθρῳ ὅπερ ἐδημοσιεύσατε ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*. Εὐτυχῆ λογίζομαι ἐμαυτὸν οὕτω παρουσιασθέντα εἰς τοὺς συμπολίτας σας, ὧν αἱ φιλολογικαὶ συμπάθειαι τυγχάνουσί μοι πολύτιμοι, καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς, Κύριε, ὅπως μετὰ τῆς ἐκφράσεως τῶν εὐχαριστιῶν μου δεχθῆτε καὶ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν ἀρίστων μου αἰσθημάτων.

ΛΕΚΟΝΤ ΔΕΛΙΛ.»

— Ἀποθανούσης ἐσχάτως ἐν Αὐστρίᾳ τῆς πριγκηπίσσης Βιντγενστάϊν, γενικῆς κληρονόμου τοῦ διασήμου κυμβαλιστοῦ καὶ μελοποιοῦ Λίστ, τοῦ πέρυσιν ἀποθανόντος, εὑρέθη μεταξὺ τῶν ἐγγράφων αὐτῆς ἐπιστολὴ δι' ἧς πάντα τὰ πολύτιμα δῶρα τὰ εἰς τὸν περιώνυμον καλλιτέχνην προσενεχθέντα κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ,κληροδοτεῖ οὗτος εἰς τὴν πόλιν τῆςΒουδαπέστης.Ἐν τούτοις καταλέγονταιτὸ τιμητικὸν ξίφος, ὅπερ ἠξιώθη τῆς τιμῆς νὰ ψαλῇ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐρρίκου Ἅϊνε, ἀναλόγιον χρυσοῦν δωρηθὲν τῷ Λίστ ὑπὸ τῆς πόλεως τοῦ Ἀμβούργου, μουσικὴ ῥάβδος χρυσῆ καὶ κεκοσμημένη διὰ πολυτίμων λίθων, ἄλλα δῶρα τιμαλφῆ, πρὸς τούτοις δὲ τὸ κλειδοκύμβαλον τοῦ Βετχόβεν, ὅπερ εἶχον προσφέρει πρὸς τὸν καλλιτέχνην κατασκευασταί τινες κλειδοκυμβάλων ἐν Λονδίνῳ. Ἡ συλλογὴ τῶν δώρων τούτων στοιχίζει ἐν ὅλῳ περὶ τὰς 400,000 φράγκων,θὰ κατατεθῇ δ'ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Βουδαπέστης.

— Ὁ Λεσσὲψ περατώσας ἐκδίδει προσεχῶς τοὺς δύο τόμους τῶν ἰδίων ἀπομνημονευμάτων περιλαμβάνοντας ἔτη 40. Ἐννοεῖται μετὰ πόσου διαφόρου ἀναμένεται ἡ δημοσίευσις αὕτη, ἀπὸ τοῦδε δὲ παρασκευάζονται μεταφράσεις εἰς ἄλλας γλώσσας.

— Τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Δόρα δ' Ἴστρια γνωστῆς συγγραφέως Ἑλένης Γκίκα ἐδημοσιεύθη βιογραφία καὶ βραχεῖα ἔκθεσις τῶν ἔργων της ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ «**Unsere Zeit**» φυλ. 5. ἐ. ἔ.

— Ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ ἐν Γρὰτζ μουσικοῦ συλλόγου ὁ καθηγητὴς **Bischof** ἀνεκάλυψεν ἀντίγραφον μέλους (**Arie**) τοῦ Βετόβεν τέως ἀγνώστου φέροντος ἐπιγραφήν : **Rondo primo amore**. Τὸ μέλος τοῦτο ἁπλῶς μνημονεύεται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ **Shayer** βιογραφίᾳ τοῦ μεγάλου μουσικοῦ, προσεχῶς δ' ἐκδίδοται ἐν Λειψίᾳ.

— Εἰς τὴν γαλλικὴν βουλὴν ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ **Lefévre-Pontalis** σχέδιον νόμου περὶ τῆς ἀνὰ τὰς ὁδοὺς πωλήσεως τῶν ἐφημερίδων. Διὰ τούτου οἱ ταράττοντες τὴν δημοσίαν τάξιν διὰ κραυγῶν ἢ δι' ἀναγγελίας ψευδῶν εἰδήσεων καταδικάζονται εἰς κράτησιν μέχρι πέντε ἡμερῶν.

— Ἡ παλαιοτάτη τῶν ἐν Λονδίνῳ ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων,μετὰ τὴν **London Gazette** εἶνε ὁ *Παρατηρητὴς* (**Observer**), οὗ κατ' αὐτὰς ἐδημοσιεύθη τὸ πεντακισχιλιοστὸν φυλλάδιον.

— Εἰς ἀγγλικήν τινα ἐφημερίδα ἀνεκοινώθη ἀρχαιολογική τις ἀνακάλυψις, ἥτις πρόκειται νὰ διαλευκάνῃ τὰ μέγιστα τὴν παναρχαίαν ἱστορίαν τῆς Μ. Ἀσίας, λύουσα ἓν τῶν περιπλοκωτέρων αἰνιγμάτων τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων χρόνων, τὴν θέσιν καὶ τὰ ὅρια τῆς χώρας τῶν Χετταίων, ἧς ἡ ὕπαρξις ἐβεβαιοῦτο ὑπὸ τῶν ἀσσυριακῶν καὶ αἰγυπτιακῶν ἐπιγραφῶν, ἀλλὰ τῆς ὁποίας μέχρι τῆς σήμερον σπάνιά τινα μόνα ἴχνη ἀνευρέθησαν. Κατὰ τὸ ἔτος 1870 ἐν Ἀμάθῃ τοῦ Λιβάνου, εἶτα δὲ ἐν Χαλεπίῳ, ἐν Καρχέμιδι καὶ εἰς ἄλλα τῆς Μ. Ἀσίας μέρη, ἀνευρέθησαν ἱερογλυφικαὶ ἐπιγραφαί, λίαν ἀτέχνως κεχαραγμέναι καὶ συνοδευόμεναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ἀναγλύφων, εἰς τὴν νηπιώδη κατάστασιν τῆς τέχνης ἀναγομένων. Μέχρι τοῦδε αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἐθεωροῦντο ἀνήκουσαι εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὡς γραφὴ ἐχρησίμευεν ἡ ἁπλῆ τοῦ ἀντικειμένου ἀπεικόνισις. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος **Sayce** καθώρισε τὴν σημασίαν τινῶν ἐκ τῶν σημείων τούτων, ἀλλ' εἰς ποίαν γραφὴν καὶ γλῶσσαν ἀνῆκον ; Περὶ τούτου οὐδὲν ἦτο θετικῶς γνωστόν, ὑπέθετον δὲ μόνον οἱ ἀρχαιολόγοι ὅτι ἦσαν τὰ ἴχνη τοῦ ἀρχαίου κράτους τῶν χιττιτῶν, οἵτινες προηγήθησαν ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Μεσογείου τοῦ φοινικικοῦ πολιτισμοῦ. Νῦν ὁ λονδίνειος *Χρόνος* ἀγγέλλει ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ **Flaisher**, τοῦ προϊσταμένου τῆς ἐν Παλαιστίνῃ ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς, ὁ ἀρχαιολόγος Κόνδερ κατώρθωσε νὰ ἀναγνώσῃ τὰς χιττιτικὰς ἐπιγραφάς. Ὁ Κόνδερ ἐν τῇ ἀνακοινώσει αὐτοῦ δημοσιεύει τὴν ἑρμηνείαν τριῶν ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐπὶ τῶν βάθρων εἰδώλων. Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται εἶνε ἐπικλήσεις πρὸς τὸν Ἥλιον, τὸν θεὸν τῆς Θαλάσσης καὶ τὸν θεὸν τοῦ Οὐρανοῦ, οἵτινες, κατά τινα αἰγυπτιακὴν ἐπιγραφήν, ἀποτελοῦσι μετὰ τοῦ θεοῦ Σὴθ τὰς πρωτευούσας θεότητας, τὰς ὑπὸ τῶν Χιττιτῶν λατρευομένας. Ὁ Κόνδερ οὐδὲν εἰσέτι λέγει αὐτῇ περὶ τῆς μεθόδου τῆς ἑρμηνείας, οὔτε περὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ τύπου, εἰς ὃν ἀνήκουσι αἱ ὑπ' αὐτοῦ ἑρμηνευθεῖσαι ἐπιγραφαί, ἀγγέλλει ὅμως τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν λεπτομεροῦς ὑπομνήματος περὶ τούτων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦδε συνάγει σπουδαῖα ἱστορικὰ συμπεράσματα περὶ τοῦ λαοῦ, ὃν ἀποκαλύπτουσιν ἡμῖν τὰ μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντα ὀλίγα ἐν τῷ χιττιτικῷ ἰδιώματι γλωσσικὰ μνημεῖα. Ἡ ἀρχαία τῆς Ἀνατολῆς ἱστορία συχνάκις ποιεῖται μνείαν περὶ χιττιτικοῦ κράτους ἀλλ' ὅμως οὐδὲν γινώσκομεν περὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ. Γνωστὸν εἶνε μόνον ὅτι ἐν τῇ Γραφῇ οἱ Χετταῖοι ἀναφέρονται ὡς ἀρχαιότατος καὶ ἰσχυρὸς λαός, οἰκῶν πρὸς βορρᾶν τῆς Παλαιστίνης καὶ οὗ ἡ κυριαρχία ἔφθασε ποτὲ μέχρις αὐτῶν τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου. Ἐπὶ χρόνον μακρὸν οὐδεμία προσοχὴ ἐδόθη εἰς τὰς ἀμυδρὰς ταύτας ὑποδείξεις· ἀλλὰ βαθμηδὸν ἀνεκαλύφθησαν διάφοροι ἱερογλυφικαὶ καὶ σφηνοειδεῖς ἐπιγραφαί, ἐξ ὧν συνάγεται ὅτι οἱ Χιττῖται ἐκράτησαν ποτὲ ὁλοκλήρου τῆς δυσμικῆς Ἀσίας, ὅτι ἐπολέμησαν πρὸς τὸν Σέσωστριν καὶ ἐσυνθηκολόγησαν μετ' αὐτοῦ,ὅτι εἶχον νόμισμα διαδεδομένον ἀπὸ τῆς χώρας τῶνΚαρδούχων μέχρι τοῦ Αἰγαίου κτλ. Τέλος τὰ ἐν Ἀμάθῃ εὑρήματα εἵλκυσαν ἐπ' αὐτῶν ζωηρὰν τὴν προσοχὴν τῶν ἀρχαιολόγων διὰ τῆς ἀγγελλομένης δ' εὑ-

Digitized by Google

τυχοῦς ἀνακαλύψεως ἡ ἐπιστήμη θὰ δυνηθῇ ἴσως νὰ συναρμολογήσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ παναρχαίου τούτου λαοῦ, οὗ καὶ ἡ ἀνάμνησις αὐτὴ ἀπόλλυται ἐν τῷ ζόφῳ τῶν αἰώνων.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἀνεγέρσεως ἀναθηματικῆς στήλης εἰς μνημόσυνον τῆς Α' ἐν Ἐπιδαύρῳ συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων ἐπιτροπὴ ἐξέδοτο τὴν ἑπομένην ἐπίκλησιν, ἀπευθυνομένην πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Ἕλληνας :

«Ὁ δῆμος Ἐπιδαυρίων ἐθεώρησεν, εἰκότως, ἱερὸν καθῆκον τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνισμοῦ τὴν δι' ἐξωτερικοῦ σήματος ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης εἰς τοὺς τὸ πρῶτον συνελθόντας ἐν τῷ ἱστορικῷ χώρῳ τῆς Ἐπιδαύρου ἀειμνήστους πληρεξουσίους τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, οἵτινες πρῶτοι ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ἀνεκήρυξαν ἐπισήμως τὴν ἑνότητα τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει ταύτῃ ἀνέθηκεν εἰς τοὺς ὑποφαινομένους τὴν φροντίδα περὶ τῆς διὰ κοινῶν ἐράνων ἀνεγέρσεως ἀναθηματικῆς ἐν τῷ χώρῳ ἐκείνῳ στήλης.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντίμου ταύτης ἐντολῆς ἐνομίσαμεν πρὸ πάντων καθῆκον ἡμῶν ν' ἀπευθυνθῶμεν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ὑποβάλωμεν αὐτῇ τό τε ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου καλλιτέχνου κ. Τσίλλερ ἐκπονηθὲν σχεδιογράφημα καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τῆς ἀναγκαιούσης δαπάνης, ἀνερχομένης εἰς 71 χιλιάδας δραχμῶν· ἡ δὲ Βουλὴ φιλοτίμως πάνυ περιέβαλε τὸ ἔργον διὰ τοῦ ἠθικοῦ αὐτῆς κύρους καὶ ἐπεφόρτισε παμψηφεὶ τὸ ὑπουργεῖον νὰ δώσῃ τὰς ἀπαιτουμένας διαταγὰς εἰς τὰς ἁρμοδίας ἀρχὰς περὶ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν πρὸς εἴσπραξιν ἐθελουσίων εἰσφορῶν παρὰ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλλήνων.

Πεποιθότες, ὅτι οἱ κκ. νομάρχαι καὶ ἔπαρχοι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ οἱ κκ. πρόξενοι τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ ἐξωτερικῷ θέλουσιν ἀσμένως ἀναλάβει τὴν μέριμναν τῆς συστάσεως τοπικῶν ἐπιτροπῶν πρὸς εἴσπραξιν συνεισφορῶν, δηλοῦμεν, ὅτι αἱ συνεισφοραὶ αὗται θέλουσι μεταβιβάζεσθαι ἀπευθείας εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν καὶ θέλουσι δημοσιεύεσθαι εἰς τὰς ἐνταῦθα ἐφημερίδας μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν καταβαλόντων· εἰς δὲ τὴν ὑποφαινομένην Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν δὲν θέλουσι πέμπεσθαι εἰμὴ τὰ τῆς παρακαταθέσεως αὐτῶν γραμμάτια, ὅπως αὕτη φροντίσῃ ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι νὰ πράξῃ τὰ δέοντα πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἔργου.

Ἀθήνησι τῇ 22 Ἀπριλίου 1887

Ἡ ἐπιτροπὴ
Μ. Κ. Κανάρης, Κ. Παπαρρηγόπουλος,
Α.Στ. Ἀντωνόπουλος, Τιμ. Ι. Φιλήμων,
Θ. Φλογαΐτης.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ 8ον Τεῦχος τοῦ **Corpus Juris Civilis** κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. *Ἠλ. Διακοπούλου*.

Περιεχόμενα. Περὶ διεκδικήσεως πράγματος. Περὶ Πουβλικιανῆς ἐμπραγμάτου ἀγωγῆς. (*Βιβλ. Πανδεκτῶν ἕβδομον*). Περὶ χρησικαρπίας καὶ τίνι τρόπῳ τις χρησικαρποῦται. **(De usu fructu et quemadmodum quis utatur fruatur.**

Διὰ τοῦ ὅρου *χρησικαρπία* ἀνταποδίδει ἡ μετάφρασις τὸν Λατιν. **ususfructus**, ἀντὶ τοῦ μέχρι τοῦδε ἐν χρήσει *ἐπικαρπία*.

Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς τεύχους ἄρχεται ἡ συμπλήρωσις τῶν παραλειφθέντων τεμαχίων· καὶ κατὰ πρῶτον ἐκδοθήσονται αἱ τρεῖς σπουδαιότεραι διατάξεις τοῦ Ἰουλιανοῦ αἱ γνωσταὶ ὑπὸ τὰ ὀνόματα **Deo auctore, omnem** καὶ **Tanta,** ἐξ ὧν ἡ τελευταία ἔσται μετὰ σημειώσεων ἑρμηνευτικῶν.

— Ἐξεδόθη ἄρτι Φρειδερίκου Σουλιὲ *Αἱ τέσσαρες ἐποχαί*, ἱστορικὴ μυθιστορία μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Α. Ν. Πιπίνου. Τόμος Α'. *Οἱ Κέλται, Οἱ Γαλάται*. Σελ. 160 εἰς σχ. μέγα 8ον. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Κουσουλίνου, καὶ πωλεῖται ἀντὶ δρ. 2,50. Ὁ δεύτερος τόμος ἐκδίδοται προσεχῶς.

— Ἐπετράπη εἰς τὴν ἐνταῦθα γαλλικὴν ἀρχαιολογικὴν σχολὴν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Μαντινείᾳ. Πρὸς κανονισμὸν αὐτῶν ἀπέρχεται προσεχῶς αὐτόσε ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδίας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Beiträge zur Kenntniss der Algenvegetation von Griechenland. Die Meeres-Algen der Insel Sciathos, von Dr S. Miliarakis. I Lieferung. Athen, Druck von Nicolas Inglesis 1887.

Τὸ φυλλάδιον τοῦτο πραγματευόμενον «*Περὶ τῶν θαλασσίων φυκῶν τῆς νήσου Σκιάθου*» εἶνε ἡ ἀρχὴ ἔργου ἐκτενοῦς «*Περὶ τῶν θαλασσίων ἐν γένει φυκῶν τῆς Ἑλλάδος*.» Ἐν τῷ παρόντι φυλλαδίῳ ὁ κ. Μηλιαράκης πραγματεύεται μόνον τὰ κυανοφύκη καὶ χλωροφύκη τῆς νήσου ταύτης, προτιθέμενος νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐργασίαν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φυκῶν. Ἐν τέλει προστίθεται πίναξ λιθογραφικὸς δύο εἰδῶν νέων φυκῶν. Ὡς γνωστόν, οὐδεὶς ἐνησχολήθη μέχρι τοῦδε περὶ τῶν θαλασσίων τούτων φυτῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐκτὸς δὲ μικροτάτης τινὸς ἐργασίας τοῦ κ. **Schmitz** περὶ τῶν φυκῶν τοῦ Πειραιῶς πρὸ 8 ἐτῶν δημοσιευθείσης, οὐδεμία ἄλλη ἔκτοτε ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς ἔρευναν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου τμήματος τῆς Ἑλληνικῆς βλαστήσεως. Τὴν ἐργασίαν ταύτην ὁ κ. Μηλιαράκης ἀφιεροῖ εἰς τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 15 Μαΐου

Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐκ τῆς κατὰ τὴν Πελοπόννησον περιοδείας αὐτῆς. Ἐπανερχομένη ἐπεσκέφθη καὶ τὴν πόλιν Αἰγίου ἔνθα ἔτυχεν ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς.

— Κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα» οἱ βασιλεῖς μετὰ τοῦ διαδόχου καὶ τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου θέλουσιν ἐπισκεφθῆ, συνεχίζοντες τὴν ἀνὰ τὸ Κράτος περιοδείαν των, τὴν Στερεάν, τὴν Ἑπτάνησον, τὴν Εὔβοιαν, τὴν Ὕδραν καὶ πολλὰς τῶν Κυκλάδων νήσων.

— Ἡ Βουλή, καθ' ὅλην τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, ἐξηκολούθησεν ἀπροσκόπτως τὰς ἐργασίας αὐτῆς, συζητοῦσα καὶ ψηφίζουσα τὰ εἰς αὐτὴν ὑποβαλλόμενα νομοσχέδια τῆς Κυβερνήσεως.

— Βεβαιοῦται ὅτι ἐπίκειται ἡ ὑπογραφὴ τοῦ δανείου, ὅπερ ἡ Κυβέρνησις διαπραγματεύεται μεθ' ὁμάδος ξένων κεφαλαιούχων. Τὸ ὀνομαστικὸν κεφάλαιον τοῦ δανείου ἔσται ἑκατὸν εἴκοσι ἑκατομμυρίων φράγκων, τὸ δὲ πραγματικὸν αὐτὸ κεφάλαιον, ἂν λογισθῇ ἡ τῆς ἐκδόσεώς του τιμὴ εἰς 66 καὶ ἥμισυ περίπου, θὰ ἀναβῇ εἰς ὀγδοήκοντα περίπου ἑκατομμύρια.

— Διὰ Β. Διατάγματος ἡμέρα πρὸς ἐνέργεια τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν καθ' ἅπαν τὸ Κράτος ὡρίσθη ἡ 5 Ἰουλίου ἐ. ἔ.

— Συνελθὸν τὸ πειθαρχικὸν συμβούλιον ἵνα ἀποφασίσῃ περὶ τῆς διαμονῆς ἢ μὴ ἐν τῷ στρατῷ τῶν ἀθωωθέντων ἀξιωματικῶν κατὰ τὴν δίκην τῆς Κούτρας, ἠθώωσε μὲν κατὰ πλειοψηφίαν τοὺς ἀνθυπολοχαγοὺς Κωστοῦρον, Μαμούρην, Δεδούσην καὶ Δουδουμόπουλον, ἀπεφάνθη δὲ ὅτι πρέπει νὰ τεθῶσιν εἰς ἀπόταξιν ὁ ὑπολοχαγὸς Δάϊκος καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Πάτσης.

— Σήμερον δέ, Παρασκευήν, θέλει συνεδριάσει τὸ ἀναθεωρητικόν, ἵνα δικάσῃ τὴν αἴτησιν ἀναθεωρήσεως τῶν εἰς θάνατον καταδικασθέντων διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κούτρας ἀξιωματικῶν. Τὸ ἀναθεωρητικὸν ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ συνταγματάρχου κ. Χρυσοβέργη ὡς προέδρου, τῶν ἀντισυνταγματαρχῶν Ν. Μεταξᾶ καὶ Ἰφ. Κοκκίδου καὶ τῶν ταγματαρχῶν κκ. Κ. Σμόλεντς καὶ Εὐδ. Στρούμπου ὡς μελῶν. Τὴν ἕδραν τοῦ Β. ἐπιτρόπου θὰ καταλάβῃ ὁ ἀντισυνταγματάρχης κ. Στεργίου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Λ. Δ. Σ. Βάρναν. Ἐλήφθησαν, συνεμορφώθημεν δ' ἀκριβῶς τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Γ. Π. Γαύριον. Ὑποθέτομεν ὅτι τὰ λάθη συνέβησαν, διότι τὸ βιβλίον ἐτυπώθη ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ συγγραφέως.—*Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς «Νέας Ἡμέρας», καὶ εἶτα ἐ-

Digitized by Google

ξεδόθη ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ψευδαττικισμοῦ ἔλεγχος». Μάλιστα, ἀποδίδεται εἰς τὸν Β. καὶ καθ' ἡμᾶς τὸ βιβλίον ἐκεῖνο κρίνει ἐντελῶς τὸ ζήτημα. Δύνασθε νὰ τὸ ζητήσητε εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας», ἔνθα πωλεῖται δραχ. 8.—κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Ἐνεγράψαμεν πάντας καὶ εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα.—κ. Γ. Κ. Λ. Ρουτσούκιον. Ἐλήφθησαν, συνεμορφώθημεν δὲ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.—κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Τῇ «Μιχ. Ἐπιθ.» ἀνεκοινώσαμεν τὰ γραφόμενά σας καὶ ἐγένετο κατὰ τὴν παραγγελίαν σας.—κ. Λ. Κ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—Dilettante. Ἡ καλλιτεχνικὴ παράστασις ἀπεχθοῦς ἢ ὀδυνηρᾶς πραγματικότητος δύναται νὰ ἐμποιήσῃ ἡμῖν εὐχαρίστησιν, διότι ὁ θαυμασμὸς τῆς τέχνης ἀντικαθιστᾷ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· τοῦτο ἐξέφρασεν ὁ Βοαλὼ διὰ τῶν ἑξῆς στίχων:

Il n'est point de serpent ni de monstre odieux,
Qui par l'art imité ne puisse plaire aux yeux.

κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν. Ὁ τόμος τοῦ περιοδικοῦ παρεδόθη τῷ κ. Π. Κ. ἐπληρώθη δὲ καὶ ἡ συνδρομὴ τῆς ἐφημερίδος. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Ν. Δ. Οὔτε οἱ στίχοι, οὔτε τὸ πεζὸν ἀτυχῶς.—κ. Π. Ν. Ν. Σπάρτην. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—κ. Ε. Κ. Πόρον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἴσως βραδύτερον χρησιμοποιήσωμεν τὰς εὐμενῶς ἀνακοινωθείσας πληροφορίας, διότι νῦν ἔφθασαν ἀργά. — *Παρατηρητῇ*. Τοιαῦται αἰτιάσεις κατὰ τῶν κυβερνητῶν εἶνε ἐντελῶς ἄδικοι. Οἱ μὲν ἀνεπτυγμένοι καὶ εὐγενεῖς λαοὶ κυβερνῶνται πάντοτε εὐγενῶς· μόνον δὲ οἱ ἀμαθεῖς καὶ διεφθαρμένοι ἀνέχονται νὰ διοικῶνται ἀγενῶς.—κκ. Π. Δ. Μεσολόγγιον, Σ. Α. Σ. Σύρον, καὶ Π. Σ. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε.—κ. Ι. Τ. Ἰωάννινα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως —κ. Ν. Α. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν.—κ. Ι. Α. Χ. Κωνσταντινούπολιν. Δυστυχῶς οὐδὲν ἄλλο δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ἢ νὰ ἀποστέλλωμεν κατ' εὐθεῖαν τὸ φύλλον εἰς Νίγδην ὑπὸ διεύθυνσιν ἀσφαλῆ, ἣν ἠθέλετε μᾶς σημειώσει.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Τὸ ζητηθὲν φύλλον καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—*Φοιτητῇ Ἰατρικῆς*. Ἐν τῇ ἐκθέσει, δι' ἧς ὁ ὑπουργὸς συνώδευε τὸ ὑποβληθὲν νομοσχέδιον αἰτιολογεῖται ἡ αὔξησις αὕτη τοῦ χρόνου τῆς φοιτήσεως. Ἰδοὺ τί λέγει ἡ ἔκθεσις: «Ἡ σπουδαιοτάτη τῶν μεταβολῶν καὶ τῶν μεταρρυθμίσεων, τὰς ὁποίας ἐπάγονται τὰ ὑποβαλλόμενα νομοσχέδια, εἶνε ἡ φαινομένη αὔξησις τοῦ χρόνου τῆς φοιτήσεως τῶν περὶ τὴν ἰατρικὴν σπουδαζόντων (ἀπὸ τετραετοῦς εἰς ἑξαετῆ). Ἀλλὰ ἡ αὔξησις αὕτη καλῶς καὶ πρακτικῶς θεωρουμένη οὔτε πραγματικὴ τὸ παράπαν εἶνε διὰ τοὺς πολλούς, οὔτε ἀσύμφορος εἰς τοὺς φοιτητάς. Διότι κατὰ τὰ νῦν διατεταγμένα καὶ συμβαίνοντα ἡ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον φοίτησις καὶ ἡ πρὸς διδακτορικὴν δοκιμασίαν καὶ τελευταῖον πρὸς τὴν ἄδειαν τῆς πρακτικῆς ἀσκήσεως τοῦ ἰατρικοῦ ἔργου παρασκευὴ αὐτῶν οὐ μόνον ἀπαιτοῦσιν ἑξαετῆ σχεδὸν χρόνον, ὅσον ὁρίζει ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμος, ἀλλὰ καὶ καθιστῶσι πολλάκις ἀμφίβολον καὶ ἄπρακτον τὴν ἔκβασιν τῶν ἐξετάσεων ἕνεκα τῆς μνημονευθείσης ἐπισωρεύσεως τῶν μαθημάτων. Ἔπειτα ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην μεγάλως ὁσημέραι προαγομένη ἰατρικὴ ἐπιστήμη ὑπηγόρευσεν ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης τὴν αὔξησιν τῶν ἐτῶν τῆς εἰς τὰ Πανεπιστήμια ἀναγκαίας φοιτήσεως καὶ μείζονα αὐστηρότητα περί τε τὴν θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν δοκιμασίαν τῶν ἰατρῶν.»—κ. Δ. Α. Δ. Βραΐλαν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

15 Μαΐου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	423.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	428.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	485.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	410.—
» 25,000,000 τῶν 9	»	»	261.—
» 25,000,000 τῶν 8	»	»	250.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	205.—
» 4,000,000 τῶν 8	»	»	249.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	80.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,185.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	79.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	62.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	94.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	334.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	140.—

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως. 3μην.	30.10
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως Τραπεζικὸν 3μην.	120.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.95
Λίρα ὀθωμανική	27.25

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΙΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ ΥΠΟ ΑΡ. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Κομψότατος τόμος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τούτου ἀναπληροῖ ἔλλειψιν ἐπαισθητὴν παρ' ἡμῖν εἴς τε τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ σχολεῖα. Τὰ ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, ἅτινα περιλαμβάνονται ἐν τῷ τόμῳ, εἶνε καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δρ. μόνον 2, ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου 2,25.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—874

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 543—24 ΜΑΙΟΥ —1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 595

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΛΙΕΛΜΟΣ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. **Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Β.**

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη.

ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΑΝΑΣΤΗΜΑΤΟΣ.

ΒΑΣΙΛΙΚΑΙ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Τοῦ Πρώτου Μέρους τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ **Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης**, ἐξεδόθη τὸ

Α' ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη*, εἰκὼν Γουλ. Μάρκ, *Ἄρτεμις θηρεύουσα* (δισέλιδος) εἰκὼν Ι. Μάκαρτ, *Προμηθεύς*, σύμπλεγμα Ἐδ. Μύλλερ, *Περσεὺς καὶ Ἀνδρομέδα*, σύμπλεγμα Ι. Πφούλ, *Ἡ ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης* (δισέλιδος) εἰκὼν Ρ. φὸν Δόϋτς, *Ἀχιλλεὺς θνήσκων*, μαρμάρινον ἄγαλμα Ἔρν. Ἕρτερ. Ἐπὶ δὲ τοῦ περικαλύμματος ἐκτετυπωμένου διὰ κυανῆς βαφῆς εἰκονίζεται ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ διασήμου γερμανοῦ καλλιτέχνου.

Περὶ τῆς ἀξίας τῶν δημοσιευομένων ἔργων καὶ βιογραφικαὶ σημειώσεις περὶ τῶν καλλιτεχνῶν θέλουσιν ἀναγραφῆ ἐν τῷ ἐντύπῳ παραρτήματι, ὅπερ ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἔργου. Ἀλλ' ἁπλῶς ἡ θέα αὐτῶν καὶ ἡ ὑπόμνησις ὅτι κοσμοῦσι πλουσιωτάτας πινακοθήκας, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀρκοῦσιν ὅπως πείσωσι τὸ κοινὸν ὅτι ἔχει ἀληθῆ καλλιτεχνήματα πρὸ ὀφθαλμῶν.

Οὐδ' ἑρμηνείας δ' ἔχουσιν ἀνάγκην τὰ ἐν τῷ Α' φυλλαδίῳ ἔργα. Καὶ ἡ ἐκ τῶν κυμάτων ἀνάδυσις τῆς θεᾶς τοῦ ἔρωτος καὶ αἱ θηρευτικαὶ ἐκδρομαὶ τῆς ἑτέρας ἀρρενωπῆς θεᾶς καὶ τοῦ Προμηθέως τὸ μαρτύριον καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Περσέως διάσωσις τῆς πρὸς βορὰν τοῦ τέρατος ἐκτεθείσης Ἀνδρομέδας, καὶ ἡ ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος, καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἀχιλλέως τρωθέντος τὴν πτέρναν ὑπὸ βέλους, εἶνε πράγματα γνωστὰ καὶ τοῖς ἥκιστα περὶ τὴν ἀρχαιότητα διατρίβουσιν.

Ὡς πρὸς τὴν τυπογραφικὴν ἐκτέλεσιν τὸ Α' φυλλάδιον καίπερ μὴ περιέχον εἰκόνας τόσῳ λεπτουργημένας ἐν τῇ ξυλογραφίᾳ ὡς τὰ προσεχῆ, μαρτυρεῖ ὅτι δὲν ἦτο κενὸς λόγος ἡ ἐν τῇ ἀγγελίᾳ ὑπόσχεσις *ἀπαραμίλλου τελειότητος*. Ἐν τῷ Β' φυλλαδίῳ λίαν προσεχῶς ἐκδιδομένῳ περιέχονται τὰ ἑξῆς ἔργα: *Μήδεια* εἰκὼν Σίχελ, *Ἠὼς* (δισέλιδος) τοιχογραφία Γουΐδου Ρένη, *Οἰδίπους καὶ Ἀντιγόνη*, εἰκὼν Ἐμ. Τέσενδορφ, *Ἀντιγόνη καὶ Ἰσμήνη* τοῦ αὐτοῦ, *Ἡρὼ καὶ Λέανδρος* (δισέλιδος) εἰκὼν Φερδ. Κέλλερ, *Ψυχὴ καὶ Ἀφροδίτη* εἰκὼν Τούμανν.

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται δρ. 2

Ταχυδρομικῶς δρ. 2½

Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομητὰς τῆς «Καλλιτεχνικῆς Πινακοθήκης» γίνεται γνωστὸν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἑκάστοτε ἀποστολὴ ἑνὸς μόνου φυλλαδίου ἀπαιτεῖ κατ' ἀνάγκην τὴν δίπλωσιν αὐτοῦ εἰς τὸ μέσον, τοῦτο δὲ παραβλάπτει καὶ φθείρει τὸ ἔργον κατὰ τὴν διὰ τοῦ ταχυδρομείου μεταβίβασιν αὐτοῦ, ἐκρίθη καλὸν ἵνα ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀποστολὴ τῆς «Πινακοθήκης» γίνεται ἀνὰ 4 ἑκάστοτε τεύχη, εὐθὺς ὡς συμπληροῦται τόσος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, συσκευαζομένων εἰς δέμα κυλινδροειδές, ὅπερ οὕτω καθιστάμενον στερεὸν οὐδεμίαν ὑφίσταται βλάβην κατὰ τὴν διὰ τοῦ ταχυδρομείου μεταβίβασιν. Τὴν πρόνοιαν ταύτην λαμβάνει τὸ Γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» χάριν αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τῶν συνδρομητῶν. Ἀλλ' ὅσοι τυχὸν ἤθελον ἐπιθυμεῖ νὰ λαμβάνωσι τὰ φυλλάδια χωριστὰ ἓν ἕκαστον ἅμα ἐκδιδόμενα, δύνανται νὰ δηλώσωσι τοῦτο εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας», ἵνα ἡ Διεκπεραίωσις αὐτοῦ συμμορφωθῇ τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ταύτῃ.

Η ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Αἱ ἑορταὶ ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἀρξάμεναι τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν διήρκεσαν ἐπὶ τριήμερον, κατὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ προεκδοθὲν πρόγραμμα. Τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐψάλη ἐν τῇ Μητροπόλει δοξολογία, εἰς ἣν παρίσταντο ὁ πρύτανις, οἱ καθηγηταί, ὑφηγηταί, φοιτηταὶ καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Γυμνασίων, λόγον δὲ κατάλληλον ἐξεφώνησεν ὁ καθηγητὴς κ. Α. Διομήδης Κυριακός. Μετὰ μεσημβρίαν ὁ πρύτανις καὶ οἱ συγκλητικοὶ ἐδέξαντο ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντων ἀπεσταλμένων, προσφωνησάντων τῷ κ. πρυτάνει τοῦ μὲν κ. Στεριογλίδου γυμνασιάρχου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης, ἐκ μέρους τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἑλληνικῶν γυμνασίων, τοῦ δὲ κ. Π. Παπαναστασίου, γυμνασιάρχου Πειραιῶς, ἐκ μέρους τῶν ἐν τῷ κράτει γυμνασίων καὶ τοῦ κ. Ἡρ. Βασιάδου ἐκ μέρους τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου. Πρὸς τούτους ἀντεφώνησεν ὁ κ. πρύτανις, μετὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ λόγου του ἀνεκοίνωσε τὰ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτοῦ ἀποσταλέντα συγγράμματα καὶ τηλεγραφήματα. Καὶ βιβλία μὲν ἀπεστάλησαν ὁ ἄρτι ἐκδοθεὶς τόμος τῶν παραλειπομένων τοῦ Κοραῆ «Περὶ διαίτης ὀξέων», αἱ «Ἀναμνήσεις τῶν ἑορτῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑϊδελβέργης» ὑπὸ τοῦ κ. Κ.Ν. Κωστῆ καὶ τὸ γερμανιστὶ ἐκδοθὲν φυλλάδιον τοῦ κ. Σ. Μηλιαράκη περὶ τῶν «Φυκῶν τῆς Σκιάθου». Τηλεγραφήματα δὲ συγχαρητήρια ἐκ πολλῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς. Τὴν συνάθροισιν ἐπεσφράγισε δι' εὐαρεστοτάτης ἀναγγελίας ὁ Πρύτανις, ἀναγνοὺς τηλεγράφημα πρὸς αὐτὸν τοῦ φιλογενεστάτου κ. Κωνσταντίνου Ζάππα, δι' οὗ ἀναγγέλλεται τῷ πρυτάνει ὅτι ὁ μεγάτιμος τοῦ ἔθνους εὐεργέτης εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἑορτῶν τῆς πεντηκονταετηρίδος ἀναλαμβάνει νὰ ἱδρύσῃ δύο ἐτήσια διαγωνίσματα χάριν τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

— Μεταξὺ τῶν ἄλλων τηλεγραφημάτων μνείας ἄξιον καὶ σημασίας πολλῆς εἶνε τὸ πεμφθὲν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τῆς Σερβίας κ. Μιλάνου Κούγιουντιτζ. Ὁ εὐγενὴς ξένος εὐγνωμονῶν, ὡς λέγει ἐν τῷ τηλεγραφήματι, πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, τὸ τόσον συντελέσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος, χαιρετίζει γηθοσύνως τὰς πανεπιστημιακὰς ἑορτὰς τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, ἀξίας κληρονόμου τοῦ ἀρχαίου πνεύματος. Ἐκφράζει δὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν θὰ διατηρήσῃ τὰς φιλελευθέρους ἀρχὰς τοῦ ἀρ-

Digitized by Google

χαίου Ἑλληνισμοῦ ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν, ὧν αἱ τύχαι στενῶς συνδέονται μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν πρὸ μεσημβρίας ἐγένετο ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου λαμπρῶς διακεκοσμημένῃ, τὸ κυριώτατον τοῦ προγράμματος τῶν ἑορτῶν μέρος, ἡ ἐκφώνησις τοῦ πανηγυρικοῦ. Εἰς ταύτην παρῆσαν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, τὸ διπλωματικὸν σῶμα, οἱ καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταί, ἐπιτροπεῖαι φοιτητῶν, καὶ οἱ ὑπὸ τῆς συγκλήτου προσκεκλημένοι.

Ὁ λόγος τοῦ κ. πρυτάνεως, κράτιστος διά τε τὴν καλλιέπειαν, τὴν ἀνθηρότητα τοῦ ὕφους καὶ τὴν πυκνότητα τῶν ἐννοιῶν, μετὰ συνοπτικὴν ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, περιέλαβε τὰ κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πεντηκονταετοῦς βίου τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου. Ἀπαγγελθεὶς δὲ μετὰ σεμνότητος καὶ ἀξιοπρεπείας καὶ διὰ φωνῆς εὐήχου ἐνεποίησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον καὶ ἐπέσπασε τῷ ῥήτορι εἰλικρινῆ χειροκροτήματα καὶ θερμὰ συγχαρητήρια.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ λόγου, διαρκέσαντος περὶ τὰ τρία τέταρτα τῆς ὥρας, οἱ Βασιλεῖς ἐγερθέντες συνεχάρησαν τὸν κ. πρύτανιν καὶ συνωμίλησαν μετ' αὐτοῦ καὶ τῆς Συγκλήτου ἐπί τινας στιγμάς, εἶτα δ' ἀπῆλθον μετὰ τῆς ἀκολουθίας των προπεμπόμενοι ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως, τῆς Συγκλήτου, τῶν ὑπουργῶν καὶ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος.

Μετὰ μεσημβρίαν πάντες οἱ εἰς τὰ ὅπλα ἀσκούμενοι μαθηταὶ τῶν γυμνασίων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ γενικοῦ ἐπόπτου κ. Γ. Ἀντωνοπούλου συνήχθησαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἄρεως καὶ ἐκεῖθεν ἐν πλήρει τάξει μετέβησαν εἰς τὸ παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον κενοτάφιον τῶν ἐν Δραγατσανίῳ πεσόντων ἱερολοχιτῶν καὶ μετὰ σύντομον λογίδριον τοῦ κ. Γ. Ἀντωνοπούλου ἔστεψαν διὰ πολυτελοῦς στεφάνου τὸ ἡρῷον, μεθ' ὃ διὰ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου καὶ Σταδίου ἐπανῆλθον πρὸς κατάθεσιν τῶν ὅπλων των εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἄρεος.

Τὴν τρίτην ἡμέραν παρετέθη κατὰ τὸ πρόγραμμα ἐπίσημον γεῦμα ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, εἰς ὃ παρεκάθησαν ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Αὐγερινός, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, αἱ ἀρχαὶ τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ καὶ πάντες οἱ κεκλημένοι.

Τὴν ἑσπέραν δ' ἐγένετο λαμπρὰ ἡ λαμπαδηφορία τῶν φοιτητῶν.

— Εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἑορτῶν τῆς πεντηκονταετηρίδος καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς ἰατρικῆς κ. Θ. Ἀρεταῖος, ἀρχαῖος τρόφιμος τοῦ Πανεπιστημίου, προσέφερε πρὸς ἵδρυσιν διαγωνίσματος χιλιόδραχμον γέρας ἐτησίως.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Παράδοξον εἴδησιν ἀναγράφουσιν αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες· ὁ Βάγνερ κατέλιπε μουσικὴν συμφωνίαν, ἥτις χειρόγραφος εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν κληρονόμων. Ἐκτελεσθήσεται δ' αὕτη τὸν προσεχῆ χειμῶνα ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσι τῆς Γερμανίας καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἀλλὰ κατόπιν θ' ἀποδοθῇ τὸ χειρόγραφον τοῖς κληρονόμοις καὶ θὰ ἐξαφανισθῇ ἐκ τῆς δημοσιότητος διαρκῶς, χωρὶς νὰ τυπωθῇ.

— Ἐν τῷ περιοδικῷ **Globus** (ἀριθ. 19) ἐδημοσίευσεν ὁ καθηγητὴς Ἐρ. Κῖπερτ διατριβὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνεύρεσις τῆς ἀρχαίας Κολοφῶνος».

— Ἐν τῷ περικαλλεῖ γερμανικῷ περιοδικῷ **Deutsche Dichtung** δημοσιεύοντι ἐν ἰδίῳ μέρει μεταφράσεις ποιημάτων ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν, ἐδημοσιεύθη κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Βόλτς ἓν ἐκ τῶν Θαλασσινῶν Τραγουδιῶν τοῦ κ. Δροσίνη.

— Ἐν Παρισίοις ἐπωλήθη ἐσχάτως ἀντὶ 5, 000 φράγκων περιεργότατον χειρόγραφον, ἡ «Ἱστορία τῆς Κορσικῆς», γεγραμμένη ὑπὸ Ναπολέοντος τοῦ Μεγάλου ἐν Αἰακείῳ κατὰ τὸ ἔτος 1790. Τὸ χειρόγραφον περιέχει πλεῖστα ὅσα ὀρθογραφικὰ λάθη, βρίθει δὲ διορθώσεων.

— Ἐν Παρισίοις ἐξέλιπε τὸν βίον κατ' αὐτὰς ὁ περιώνυμος Γάλλος κλινικὸς καὶ εἷς τῶν ἐπιφανεστέρων καθηγητῶν τῆς ἐν Παρισίοις ἰατρικῆς σχολῆς Βουλπιάν. Ὁ Βουλπιὰν ἦν καὶ ἰσόβιος γραμματεὺς τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας.

— Ὑπὸ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης παρεστάθη ἐσχάτως ἐν πρωτοτύπῳ ἡ *Ἄλκηστις* τοῦ Εὐριπίδου. Οἱ φοιτηταὶ ἐτησίως παριστάνουσι δράματα Ἑλλήνων τραγικῶν, ἀλλὰ τὸ καινοφανὲς ἐν τῇ τελευταίᾳ παραστάσει συνίστατο εἰς τὸ ὅτι τὸ πρόσωπον τῆς *Ἀλκήστιδος* ὑπεδύθη γυνή.

— Ἡ ἰατρικὴ σχολὴ τῶν Παρισίων ἀριθμεῖ σήμερον 108 φοιτητρίας, 83 ἐκ Ρωσσίας, 11 ἐξ Ἀγγλίας, 7 ἐκ Γαλλίας, 3 ἐξ Ἀμερικῆς, 2 ἐξ Αὐστρίας, 1 ἐκ Ρουμανίας καὶ 1 ἐκ Τουρκίας.

Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐγγράφως ᾐτήσατο παρὰ τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὅπως προσεχῶς συνέλθωσιν αἱ διάφοροι αὐτοῦ σχολαὶ καὶ γνωμοδοτήσωσι περὶ τῶν ἀναγκαίων ἑδρῶν ἐν ἑκάστῃ σχολῇ διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν μαθημάτων.

— Εὑρέθησαν ἐντετειχισμένα εἰς τὸ κατεδαφιζόμενον ἐν τῇ Ἀκροπόλει θολωτὸν τουρκικὸν οἴκημα δύο τεμάχια ἐκ τῶν ἀναγλύφων τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος. Τὸ ἓν τούτων συμπληροῖ τὸ ἐν Βιέννῃ διατηρούμενον ἀνάγλυφον, παριστῶν ἱππέα καὶ ἀνῆκον εἰς τὴν ἀρκτικὴν πλευράν, τὸ δ' ἕτερον εἶνε τεμάχιον ἵππου, σωζόμενον ἐζωγραφημένον ἐν τοῖς σχεδίοις τοῦ Κάρεϋ.

— Ὑπό τινων γερμανῶν ἀρχαιολόγων ἐπερατώθη ἡ πρὸ πολλοῦ ἐνεργουμένη φωτογράφησις δι' ἠλεκτρικῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς τῶν ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως σπουδαιοτέρων εὑρημάτων, μεθ' ὃ ἄρχεται ἡ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις μουσείοις ἐνταῦθα ὑπαρχουσῶν ἀρχαιοτήτων. Αἱ φωτογραφίαι αὗται θὰ ἐκδοθῶσιν εἶτα ἐν μεγάλῳ λευκώματι εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων.

— Ἐπετράπη εἰς τὴν ἐνταῦθα γαλλικὴν ἀρχαιολογικὴν σχολὴν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Μαντινείᾳ. Πρὸς κανονισμὸν αὐτῶν ἀπεστάλη αὐτόσε ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδίας.

— Ἐξεδόθη ἄρτι τὸ ἕβδομον τεῦχος τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας. Περιεχόμενα αὐτοῦ εἶνε τὰ ἑπόμενα: Ρωμανοῦ βασιλέως τοῦ Λακαπηνοῦ ἐπιστολαί, ὑπὸ Ι. Σακκελίωνος. — Περὶ μολυβδοβούλλων βραχέα τινά, ὑπὸ Ι. Σακκελίωνος. — Ἰωάννου τοῦ Μόσχου λόγος ἐπιτάφιος ἐπὶ τῷ Λουκᾷ Νοταρᾷ, ἐκδιδόμενος ὑπὸ **Em. Legrand**. — Ματθαίου βασιλέως τοῦ Καντακουζηνοῦ λόγοι ἀνέκδοτοι δύο ὑπὸ Ι. Σακκελίωνος. — Σημείωσις περὶ τῶν ὁμιλιῶν Μελετίου τοῦ Συρίγου, ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως. — Διορθώσεις εἰς τὸν ψόγον Νικοτιανῆς τοῦ Ν. Μαυροκορδάτου, ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως. —Νικολάου Μαυροκορδάτου διάλογος, ὑπὸ Ι. Σακκελίωνος. — Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Καταλωνίων ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ **Ant. Rubio y Lluch**.—Προξενικὸν δίπλωμα τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ὑπὸ Σ. Κ. Σ.—Συμβόλαιον τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ Ι. Σακκελίωνος.— Φολέγανδρος, ὑπὸ Ζαφειρίου Δ. Γαβαλᾶ.—Ἐπιστολὴ Γουσταύου Ἐϊχτὰλ ὑπὸ Δ. Βικέλα.—Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου αὐτοβιογραφία, ὑπὸ Γεωργίου Π. Βεγλερῆ. —Ζητήματα πρὸς μελέτην τῆς ἐσωτερικῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, ὑπὸ Θεοδώρου Οὐσπένσκη, καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀδησσοῦ. —Τὸ δημοτικὸν ᾆσμα περὶ τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ, συμπλήρωμα, ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.—Ἀνέκδοτα Κρητικὰ δίστιχα ὑπὸ Κωνσταντίνου Δ. Πρασσᾶ.—Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἑταιρία τῆς Ἑλλάδος.—Δωρεαὶ εἰς τὸ Μουσεῖον. — Προσκτήματα τοῦ Μουσείου ἐξ ἀγορᾶς.—Δωρεαὶ εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρίας. — Τοῦ διαλόγου Νικολάου Μαυροκορδάτου διαφέρουσαι γραφαί.

Πίνακες καὶ εἰκόνες: Πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς Ἰωάννου Κορυαλύτου πρωτονοταρίου τῆς μητροπόλεως Δυρραχίου.—Χάρτης τῆς νήσου Φολεγάνδρου.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωάννου Ζωγράφου, πρώην καθηγητοῦ τῆς Δημοσιονομίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐξεδόθησαν εἰς τεῦχος ἐκ σελ. 56 αἱ καὶ ἐν τῷ *Αἰῶνι* δημοσιευθεῖσαι **Μελέται** *ἐπὶ τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα τρία ἔτη 1883—1887 ἐφαρμοσθείσης ἐν Ἑλλάδι δημοσιονομικῆς πολιτικῆς*.

— Ἐξεδόθη ὡσαύτως τὸ τεῦχος Μαΐου τοῦ *Παιδαγωγικοῦ Σχολείου*, συγγράμματος περιοδικοῦ πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς καὶ παιδείας ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ κ. Μιλτιάδου Βρατσάνου.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 22 Μαΐου

Ἡ Βουλὴ ἐξακολουθοῦσα ἀπροσκόπτως τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἐπεψήφισεν ἤδη πλὴν πολλῶν ἄλλων εἰς γ' ἀνάγνωσιν καὶ τὸ νομοσχέδιον περὶ βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ ἀντιβασιλείας,ἐν ᾧ περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἄρθρον περὶ τῆς κτηματικῆς δωρεᾶς τῆς παρεχομένης τῷ Διαδόχῳ.

—Ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ Διαδόχου ἀναχωροῦσιν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως παραστῶσιν εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας τὴν 29 φθίνοντος μηνός. Μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ διαδόχου συναπέρχεται καὶ ἡ Βασίλισσα μετὰ τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας. Διὰ τῆς *Ἀμφιτρίτης* ἐκ Κορίνθου ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια θὰ μεταβῇ εἰς Τεργέστην, καὶ ἐκεῖθεν ὁ μὲν βασιλεὺς ἀπέρχεται εἰς Ἀγγλίαν, ἡ δὲ βασίλισσα μετὰ τῆς πριγγιπίσσης Ἀλεξάνδρας καὶ τῆς ἀκολουθίας των εἰς τὰς θέρμας τοῦ Βισβάδεν, ὁπόθεν μεταβαίνουσιν εἰς Ρωσσίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Θὰ συναντηθῶσι δὲ οἱ βασιλεῖς εἰς Κοπενάγην, ἵνα μετὰ τῆς λοιπῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Δανίας ἑορτάσωσι τὴν ἑβδομηκοστὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων τῆς βασιλίσσης τῆς Δανίας. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐνταῦθα τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ὁ διάδοχος θέλει παραμείνει χάριν εἰδικῶν μελετῶν εἰς στρατιωτικήν τινα Ἀκαδημίαν τῆς Εὐρώπης, μετ' αὐτοῦ δὲ ὁ διευθυντὴς τῆς αὐλῆς του κ. Ὄθ. Λύδερς καὶ ὁ ὑπασπιστὴς κ. Σαπουντζάκης.

—Εἷς τῶν ἐπισημοτάτων στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὁ στρατηγὸς Σκαρλάτος Σοῦτσος ἀπεβίωσε τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν. Ἐξ ἡγεμονικοῦ οἴκου καταγόμενος ὁ Σκαρλάτος Σοῦτσος ἐπαιδεύθη τὰ στρατιωτικὰ εἰς τὴν Βασιλικὴν στρατιωτικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Μονάχου, ὁπόθεν ἀποφοιτήσας εἰκοσιπενταετὴς κατῆλθεν εἰς Ἑλλάδα καὶ κατετάχθη ὡς ἀξιωματικὸς ἐν τῷ σώματι τοῦ πυροβολικοῦ. Διακριθεὶς ἐν τῷ στρατῷ καὶ προαχθεὶς εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα διὰ τὴν ὑπέροχον αὐτοῦ στρατιωτικὴν μόρφωσιν, ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ τελευταῖον διετέλεσεν ἐπὶ μακρὸν ἀρχηγὸς αὐτοῦ, ἰδίᾳ κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Θεσσαλίας. Διετέλεσε δὲ καὶ αὐλάρχης τοῦ βασιλέως καὶ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, καὶ ἐπανειλημμένως ἀντεπροσώπευσεν ἐν τῇ βουλῇ τὴν ἐπαρχίαν Ἀττικῆς. Ἀπήλαυε γενικοῦ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης διὰ τὰ σπάνια χαρίσματα τοῦ χαρακτῆρός του, τὴν γενναιοφροσύνην τῆς καρδίας, τὴν ἁβρότητα καὶ προσήνοιαν τοῦ ἤθους, τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν ἀκαταπόνητον δραστηριότητα καὶ πιστὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, ἀναδεικνύμενος πάντοτε τύπος ἀληθῶς εὐγενοῦς ἀνδρός. Διὸ μετὰ βαθείας συγκινήσεως ἠκούσθη ὁ θάνατος αὐτοῦ. Ἡ ἐκφορὰ ἐγένετο ἐπισήμως κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἐκδοθὲν πρόγραμμα.

— Ὁ κ. πρωθυπουργὸς εἰσήγαγεν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον, δι' οὗ ἐπιτρέπεται τῇ Κυβερνήσει ἡ συνομολόγησις ἑνιαίου μεταλλικοῦ δανείου, ἐφ' οἷς ὅροις συνωμολογήθησαν καὶ τὰ προηγούμενα ἐθνικὰ δάνεια.

— Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐπερατώθη ἡ ἐκδίκασις ἐνώπιον τοῦ ἀναθεωρητικοῦ δικαστηρίου τῆς δίκης τῆς Κούτρας, ἧς τὴν ἀναθεώρησιν ἠτήσαντο οἱ εἰς θάνατον καταδικασθέντες ἀξιωματικοί, Λαΐνας καὶ Πηνειώ, λοχαγοὶ καὶ Παπαχαραλάμπους ἀνθυπολοχαγός. Τὸ δικαστήριον ἐπὶ διήμερον συνεδριάσαν καὶ ἀκοῦσαν τὰς ἐνστάσεις τῶν κ. κ. συνηγόρων, ἠκύρωσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ ά στρατοδικείου καὶ ὡς πρὸς τοὺς τρεῖς καταδικασθέντας καὶ παρέπεμψε τὴν ὑπόθεσιν πρὸς ἐκδίκασιν εἰς τὸ β' διαρκὲς στρατοδικεῖον ἐνταῦθα.

— Ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν συσταθεῖσα ἐπιτροπή, ἡ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ μηχανικοῦ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς κ. Γοτλάνδ, τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοσίων ἔργων κ. Βλάση καὶ τοῦ νομομηχανικοῦ κ. Ἰσιγόνη παρέλαβε τὸ ἀπὸ Δελβενίου μέχρι Ἀκράτας τμῆμα τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου, ὅπερ τίθεται εἰς ἐνέργειαν κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην.

— Κατὰ τὸν *Αἰῶνα*, ὁ υἱὸς τοῦ ἄρτι ἐν Μασσαλίᾳ ἀποθανόντος Ἀνδρέου Βαλλιάνου, ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν σεβ. ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας, δι' ἧς τῷ ἀναγγέλλει ὅτι προσφέρει 20,000 φράγκων ὅπως ὁ ἀρχιερεὺς χρησιμοποιήσῃ ταῦτα ὑπὲρ οἱασδήποτε ἀνάγκης τῆς νήσου ἤθελε κρίνει προτιμότερον.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις.................... δρ. 40
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις........................ » 45.
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.................. φρ. χρ. » 50.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 31 καὶ 32, δι' ὧν ἄρχεται ὁ Δ' τόμος τοῦ συγγράμματος.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἑπομένων φυλλαδίων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς Ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῇ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δρ. 30* **ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ** *φρ. χρυσῶν 30.*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Γ. Δ. Φ. Ὕδραν. Ἀπεστάλησαν πάντα τὰ ζητηθέντα. Τὸ ἀντίτιμον εὐαρεστήθητε νὰ παραδώσητε τῷ κ. Ι. Τζ. ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν ὑμῖν.—κ.Θ.Α.Μ.Ἀργοστόλιον. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Α.Μ. Τὰ φυλλάδια θέλουσιν ἀποσταλῆ αὐτῷ ἐγκαίρως.—κ.Ι.Τζ.Ὕδραν.Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Σ. Ζ. Ἐνταῦθα. Ὑπάρχουσι πολλὰ τοιαύτης ὕλης. Ἰδοὺ αἱ ἐπιγραφαί των: **Nord und Süd.—Vom Fels zum Meer.—Unsere Zeit.—Ueber Land und Meer.—Garterlaube.—Westermann' s Hefte.** Δείγματα τούτων δύνασθε νὰ εὕρητε παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις Βίλμπεργ καὶ Μπέκ, ἵνα ἐκλέξητε τὸ ἀρέσκον ὑμῖν.—κ. Σ.Γ. **Bielitz.** Τὸ «Διδακτικὸν Ἐπιστολάριον» τοῦ κ. Θεμ. Ζύγουρα περιέχει μετὰ πολλῶν ἄλλων καὶ ὑποδείγματα, ὁποῖα σημειόνετε. Τιμᾶται φρ.2.Τὸ δεύτερον δὲν ὑπάρχει, οὔτε ἐξεδόθη, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἄλλο βιβλίον ὁμοίας ὕλης. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα περὶ τῆς συνδρομῆς.—κ. Κ. Μ. Κ. Ταγανρόγ. Ἀπεστάλη ἄλλο ἀντίτυπον.—*Τακτικῇ ἀναγνωστρίᾳ*.Τὸ ἔργον μετεφράσθη γαλλιστὶ καὶ ἀγγλιστί, προσεχῶς δὲ ἐκδίδεται καὶ γερμανιστὶ εἰς τὴν δημώδη ἔκδοσιν τῶν 25 φοινίκων. Ἡ ἐπιτυχία δ' αὐτοῦ εἶνε τοιαύτη, ὥστε Ἀγγλὶς κυρία, ἧς ὁ σύζυγος ἔχει ἀτμόπλοια, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ συγγραφέως νὰ ὀνομάσῃ ἓν ἐξ αὐτῶν *Ἀμαρυλλίδα*. —Ἐργατικὴν Ἀδελφότητα. Μυτιλήνην. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη μετὰ τοῦ τακτικοῦ φύλλου.—κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Γ. Δ. Ρ. Ἔχετε δίκαιον. Τὸ λάθος συνέβη ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ ὑμετέρου διορθωτοῦ.—κ. Α. Ι. Κ. Δὲν ἠγνοοῦμεν καὶ τὰ ἄλλα ἔργα του, ὧν ὁμολογοῦμεν τὴν χρησιμότητα,ἀλλ' ἠθελήσαμεν νὰ τὸν χαρακτηρίσωμεν ἐκ τοῦ γνωστοτέρου τοῖς πολλοῖς καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων διαφημισθέντος.—Καν Ρ. Σ.Ζ. Μεσολόγγιον, καὶ κκ. Π. Ν. Κ. Τρίπολιν, Δ. Μ. Κωστάντσαν, καὶ Σ. Κ. Μενούφ. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—*Ἐπήλυδι*. Τὸ φαινόμενον δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἐκπλήττῃ.Ἡ Κυβέρνησις ἑνὸς Ἔθνους εἶνε ἀντανάκλασις τοῦ χαρακτῆρος τῶν συγκροτούντων αὐτό. Ἐὰν μὲν θέλῃ νὰ προτρέχῃ τοῦ λαοῦ, καταβιβάζεται ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν θέσιν, εἰς ἣν

Digitized by Google

οὗτος εὑρίσκεται· ἐὰν δὲ μένῃ ὀπίσω, ἀναβιβάζεται προϊόντος τοῦ χρόνου μέχρις αὐτοῦ.—κ. Η. Κ.Μασσαλίαν.'Ελήφθη σημείωσις, καὶ ἐπανελήφθη ἡ ἀποστολή.—κ. Ν. Μ. Κ.λαφάτιον. Διακοπὴ τῆς ἀποστολῆς δὲν ἐγένετο παντάπασι.—κ. Χ. Π. Πάτρας. 'Ελήφθησαν τὰ βιβλία. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ διὰ τὰς πληροφορίας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν.—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. 'Ελήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—*'Επαρχιώτῃ*.Τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψιν,ὅτι αἱ ἐπισκέψεις, τὰς ὁποίας δέχεταί τις, ὁμοιάζουσι πρὸς τὴν βροχήν, ἣν βαρυνόμεθα ὅταν συμβαίνῃ καθ' ἑκάστην, ποθοῦμεν δὲ ὅταν συμβαίνῃ σπανίως.—κκ. Δ. Η Σ. Πάτρας καὶ Α. Ντ. Δερβιτσελεπῆ. 'Ελήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. — κ. Π. Ν. Ν. Σπάρτην. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.— κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Τὰ ζητηθέντα ἀντίτυπα ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν.— κ. Γ. Κ. Λ. Ρουστσούκιον. 'Ελήφθησαν, καί ἐνεγράφητε.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ein munterer gesunder Knabe, 5 Jahre alt, von deutschen (unlängst verstorbenen) Eltern hier geboren, kann von achtbaren Leuten an Kindesstatt angenommen werden. Nähere Auskünfte gibt Hr. G. Kohlmann, Lithograph, Athen, Trikuhis Strasse.

Πενταετὲς παιδίον ἄρρεν, ζωηρὸν καὶ ὑγιές, γεννηθὲν ἐνταῦθα ἐκ γονέων Γερμανῶν, ἀπορφανωθὲν δὲ ἀμφοτέρων,πρὸ μικροῦ ἀποθανόντων, παρέχεται νὰ υἱοθετηθῇ παρ' ἀξιοτίμου οἰκογενείας. Πληροφορίας περὶ τούτου δίδει ὁ κ. Γ. Κόλμαν, λιθογράφος ἐνταῦθα, παρὰ τῇ ὁδῷ Τρικούπη.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως.Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

22 Μαΐου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	432.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	435.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	508.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	426.—
» 25,000,000 τῶν 9	» »	261.—
» 25,000,000 τῶν 8	» »	253.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	210.—
» 4,000,000 τῶν 8	» »	250.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	87.—
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		468.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος	Δρ. ν.	4,205.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	90.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	62.—
Προνομ. Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλ.	» »	
'Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	95.—
Σιδηρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	339.—
'Εταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν ὌΨεως. 3μην.	30.—
ΓΑΛΛΙΑΣ—'Εθνικῆς Τραπέζης ὌΨεως Τραπεζικὸν 3μην.	119.75

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.75
Λίρα ὀθωμανικὴ	27.20

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΙ ΔΥΟ

'Εκδιδόμενοι προσεχῶς

Τιμὴ ἀμφοτέρων τῶν τόμων φράγκα 10, προπληρωτέαι Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «'Εστίας».

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ ΥΠΟ ΑΡ. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Κομψότατος τόμος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

'Η ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τούτου ἀναπληροῖ ἔλλειψιν ἐπαισθητὴν παρ ἡμῖν εἴς τε τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ σχολεῖα. Τὰ ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, ἅτινα περιλαμβάνονται ἐν τῷ τόμῳ, εἶνε καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δρ. μόνον 2, ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου 2,25.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—893

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 544 — 31 ΜΑΙΟΥ — 1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 596

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ, διήγημα, ὑπὸ Δ. Βικέλα.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΛΙΕΛΜΟΣ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Β.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΟΦΟΡΟΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ ἐν Παρισίοις γνωστῷ *Συλλόγῳ τοῦ Σαὶν—Σιμῶν* ἀνέγνωσε ἐπ' ἐσχάτων ὁ μαρκήσιος de Queux de **Saint-Hilaire** μετάφρασιν λίαν ἐπευφημηθεῖσαν τοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» τὸ πρῶτον δημοσιευθέντος διηγήματος τοῦ κ. Δ. Βικέλα «Ἡ ἄσχημη ἀδελφή.» Ὁ λόγιος καὶ φιλέλλην μαρκήσιος ἔχει μεταφράσῃ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως διηγήματα, ἅτινα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*, πάντα δ' ὁμοῦ θὰ ἀποτελέσωσιν ἕνα τόμον προσεχῶς ἐκδοθησόμενον τύποις Διδότου.

— Τὸ ἐν Λονδίνῳ Πανεπιστήμιον ἀπεφάσισε νὰ πανηγυρίσῃ τὴν κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος συμπληρουμένην πεντηκονταετηρίδα τῆς συστάσεως αὐτοῦ δι' ἱδρύσεως ἀνδριάντος τῆς Βασιλίσσης ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ διδακτηρίου. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο συνεστάθη ἐν ἔτει 1837, ὅπως ἐν αὐτῷ ἐξετάζωνται οἱ τῶν περὶ τὴν πρωτεύουσαν ἐκπαιδευτηρίων μαθηταί. Ἔκτοτε δὲ προσετέθησαν εἰς αὐτὸ τὸ Πανεπιστημιακὸν κολλέγιον (**University College**) μετὰ δύο σχολῶν (φιλοσοφικῆς μετὰ τῆς νομικῆς καὶ τῆς ἰατρικῆς), τὸ ἐκκλησιαστικὸν Βασιλικὸν κολλέγιον (**Kings College**) καὶ τὸ Νέον κολλέγιον (**New College**).

— Ἐν Ἑλσιγκφόρτῃ ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον φιννικὸν μελόδραμα, ἐπιγραφόμενον *Λορελάϋ*, καὶ ὑπόθεσιν ἔχον τὸν γνωστὸν γερμανικὸν μῦθον τῆς Σειρῆνος τοῦ Ῥήνου. Ἐμελοποίησεν αὐτὸ ὁ ὑπερεβδομηκοντούτης καθηγητὴς Φρειδερῖκος Πάκιους.

— Προσεχῶς ἐκδίδεται ἐν Ἰένῃ «Ἱστορία τῆς καταλύσεως τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς θρησκείας» ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ **Graifswald** Βίκτορος Σοῦλτσε. Ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ ἐξιστορεῖ ὁ συγγραφεὺς τὸν μέγαν καὶ δεινὸν ἀγῶνα τῆς χριστιανικῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ρωμαϊκὴν θρησκείαν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου μέχρι τῆς λήξεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ὁ δεύτερος τόμος θὰ ἐξιστορῇ τὰς τύχας τῆς ἀρχαίας θρησκείας ἐν ταῖς διαφόροις χώραις τοῦ μεγάλου Ρωμαϊκοῦ κράτους.

— Τὸ τεῦχος τῆς ἐν Λονδίνῳ ἐκδιδομένης *Κλασσικῆς Ἐπιθεωρήσεως* (**The Classical Review**) τοῦ μηνὸς Ἰουνίου περιέχει πλὴν ἄλλων καὶ τὰς ἑπομένας περὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας πραγματευομένας διατριβάς: Ἀριστοφάνεια, ὑπὸ **R.V. Tyrell**. Περί τινων σχολικῶν ἐκδόσεων ἀρχαίων ἑλληνικῶν δραμάτων, ὑπὸ **A. W. Verrall**. Περὶ τῆς ἐν Βιέννῃ ἐκδιδομένης συλλογῆς ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ὑπὸ **W. Sanday**. Περὶ τῆς παλαιογραφίας ἐν Γαλλίᾳ, ὑπὸ **E. Maunde Thompson**. Περὶ τῆς ἀγγλικῆς μεταφράσεως τοῦ περὶ δημοσίας οἰκονομίας τῶν Ἀθηναίων συγγράμματος τοῦ **Boeckh**, ὑπὸ **L. C. Purser** κλπ.

— Ἐν τῇ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος μακρᾷ μελέτῃ, ἣν ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ὁ κ. Βυρνούφ, πρώην διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς, εἰς συνεχῆ τεύχη τῆς *Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων*, γράφει τινὰ καὶ περὶ τύπου· «Ἀνοίξατε ἓν οἱονδήποτε σπουδαῖον βιβλίον, οἷον τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν τοῦ κ. Παπαρρηγοπούλου, ἢ ἐφημερίδα τινά, ὡς τὴν *Ἀκρόπολιν*, τὴν *Παλιγγενεσίαν*, τὴν *Ἑστίαν*, καὶ θὰ ἴδητε ὅτι, πλὴν λέξεων καὶ ἀσημάντων τινῶν διαφορῶν, τὰ ἄρθρα αὐτῶν εἰσι γεγραμμένα εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν, δι' ὑλικοῦ ἀρχαίου, γαλλικὸν φέροντος ἔνδυμα.» Περὶ τοῦ *Ρωμηοῦ* δὲ τῆς δημοφιλοῦς ἐμμέτρου ἐφημερίδος γράφει ὁ ἀρθρογράφος εἰδικῶς: Αἱ Ἀθῆναι παρέχουσιν ἴσως μοναδικὸν ἐν τῷ κόσμῳ, διὰ τὸ ἀσύνηθες αὐτοῦ, παράδειγμα· μεταξὺ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκδιδομένων ἐφημερίδων ὑπάρχει τις γραφομένη ἐξ ὁλοκλήρου ἐμμέτρως. Οὐχὶ μόνον τὰ ἄρθρα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ αἱ εἰδήσεις, αἱ ἀγγελίαι, ἡ ἡμερομηνία καὶ ἡ ἐπιγραφὴ αὐτῆς εἰσι γεγραμμένα εἰς στίχους δεκαπεντασυλλάβους ἐν δημώδει γλώσσῃ· ἐπιγράφεται *ὁ Ρωμηός*, καὶ δὲν εἶνε μὲν λίαν ποιητική, ἀλλ' εἶνε διασκεδαστικωτάτη.»

— Ἐν Παρισίοις ἀπετεφρώθη κατ' αὐτὰς ἐν ὥρᾳ παραστάσεως τὸ μέγα θέατρον τοῦ *Κωμικοῦ Μελοδράματος*, κατὰ δὲ τὴν πυρκαϊὰν εὗρον οἰκτρὸν θάνατον πολλὰ θύματα. Ἐκ τοῦ θλιβεροῦ τούτου συμβάντος λαμβάνουσαι τὸ ἐνδόσιμον αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουσι λυπηροτάτην στατιστικὴν περὶ τῶν ἐν θεάτροις πυρκαϊῶν, ἐξ ἧς συνάγεται ὅτι οὐδὲν ἐκ τῶν πρὸ αἰῶνος ἀνεγερθέντων θεάτρων διεσώθη μέχρις ἡμῶν, ἀλλὰ πάντα ἐπυρπολήθησαν. Οὕτως ἐπυρπολήθησαν ἀπὸ τοῦ 1750 μέχρι τοῦ 1760 θέατρα τέσσαρα, ἀπὸ τοῦ 1760—1770 θέατρα 8, ἀπὸ τοῦ 1770—1780 11, ἀπὸ τοῦ 1780—1790 13, ἀπὸ τοῦ 1790—1800 15, ἀπὸ τοῦ 1800—1810 17, ἀπὸ τοῦ 1810—1820 18, ἀπὸ τοῦ 1820—1830 32, ἀπὸ τοῦ 1830—1840 30, ἀπὸ τοῦ 1840—1850 54, ἀπὸ τοῦ 1850—1860 76, ἀπὸ τοῦ 1860—1870 103, ἀπὸ τοῦ 1870—1880 169, καὶ ἀπὸ τοῦ 1880—1885 174, ἤτοι ἐντὸς διαστήματος ἑκατὸν τριάκοντα πέντε ἐτῶν ἐπυρπολήθησαν ἐν ὅλῳ 724 θέατρα. Κατὰ τὰς καταστροφὰς ταύτας τὰ θύματα ἀριθμοῦνται εἰς 6573 ἄτομα. Δεινότεραι δὲ καὶ σημαντικώτεραι ὑπῆρξαν αἱ καταστροφαὶ τοῦ θεάτρου τῆς αὐστριακῆς πόλεως Καποδίστρια, τῷ 1794, καθ' ἣν ἀπωλέσθησαν 1000 ἄνθρωποι, ἡ τοῦ τῆς Πετρουπόλεως, ἐν ἔτει 1836, καθ' ἣν ἐχάησαν 800, ἡ τοῦ τῆς Καντώνης, ἡ φοβερωτέρα πασῶν, καθ' ἣν ἀπωλέσθησαν 1670, ἡ ἐν ἔτει 1871 τοῦ θεάτρου τῆς Τιέντσιν καθ' ἣν ἀπωλέσθησαν 600 καὶ ἡ τοῦ τῆς Βιέννης θεάτρου τοῦ **Ringstrasse** πρό τινων ἐτῶν καθ' ἣν ἐχάησαν ὑπὲρ τοὺς 400.

Εἰς ἐπισφράγισιν τῶν ἑορτῶν τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου ἐδιδάχθη τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Ὀλυμπίων ὑπὸ φοιτητῶν αὐτοῦ ὁ *Οἰδίπους Τύραννος* τοῦ Σοφοκλέους, κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου. Τὸ θέατρον ἦν μεστὸν πλήθους, ἐν ᾧ διεκρίνοντο ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, οἱ ὑπουργοὶ καὶ τὸ διπλωματικὸν σῶμα. Ἡ διδασκαλία τοῦ δράματος ἐγένετο ἄνευ διαλειμμάτων διαρκέσασα περὶ τὰς δύο ὥρας, καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο τὸ ἀκροατήριον μετ' ἀδιαπτώτου προσοχῆς παρηκολούθει τὴν παράστασιν. Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Βλάχου, κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν, εἶνε ἀκριβὴς καὶ γλαφυρωτάτη. Μὴ ἀπομακρυνθεὶς τῆς λέξεως τοῦ πρωτοτύπου, ὁ μεταφραστὴς ἠδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ εὐκρινῆ ἰδέαν τῶν καλλονῶν τοῦ Σοφοκλείου δράματος, ἐν ᾧ τὸ πάθος καὶ ὁ ἔλεος ἐναρμονίως συναναμίγνυνται ἐν γλώσσῃ καὶ ἐννοίαις αὐτὸ τοῦτο θεσπεσίαις. Τὰ χορικὰ τοῦ δράματος ἐψάλησαν κατὰ τὴν μουσικὴν τοῦ Γερμανοῦ Βέλλερμαν, ἧς ἡ ἐμμελὴς μεγαλοπρέπεια μετάγει τὸν ἀκροατὴν ἔνθουν καὶ ἀναφρίσσοντα ἐκ συγκινήσεως εἰς τοὺς φαεινοὺς τῆς ἀρχαιότητος κόσμους. Οἱ διδάξαντες τὸ δρᾶμα νέοι, καίτοι ἄπειροι τῆς σκηνῆς, ὑπεδύθησαν οὐχ ἧττον ἕκαστος τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον μεθ' ἱκανῆς ἐπιτυχίας. Αἱ

Digitized by Google

σκηνογραφίαι, ὑπὸ τοῦ κ. Λάντσα σχεδιασθεῖσαι καὶ ἐκτελεσθεῖσαι, ἦσαν κάλλισται, καινουργεῖς δὲ καὶ φιλόκαλοι, καίτοι οὐχὶ κατὰ πάντα ἀκριβεῖς ἱστορικῶς, ἦσαν αἱ στολαί. Ἡ παράστασις τοῦ *Οἰδίποδος* πρόκειται νὰ ἐπαναληφθῇ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τῆς ἱδρύσεως ἐπιστημονικῶν διαγωνισμάτων, ὃν προέθεντο τρόφιμοί τινες τοῦ Πανεπιστημίου εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἑορτῶν τῆς πεντηκονταετηρίδος.

—Οἱ ἐν Ἀθήναις παρόντες γυμνασιάρχαι τῶν τε ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἑλληνικῶν γυμνασίων συνῆλθον ἐν τῷ Βαρβακείῳ ἵνα συσκεφθῶσι περὶ τῶν βελτιώσεων, ἃς νομίζουσιν ἀναγκαίας νὰ ἐπενεχθῶσιν εἰς τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Οἱ συνελθόντες μετά τινα συζήτησιν, ἀπεφάσισαν ὅπως συστηθῇ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ γυμνασιαρχῶν, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ πρακτικοῦ λυκείου καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου Ἀθηνῶν, ἥτις θὰ ἀποστείλῃ ἐγκυκλίους πρὸς τοὺς γυμνασιάρχας, διευθυντὰς διδασκαλείων καὶ νομαρχιακοὺς διδασκάλους, τούς τε ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, προσκαλούσας αὐτούς, ἵνα, ἀφοῦ συνεννοηθῶσι μετὰ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν τῶν ἐκπαιδευτηρίων, ὧν προΐστανται, πέμψωσι μέχρι τέλους Φεβρουαρίου τοῦ 1888 ὑπόμνημα, πραγματευόμενον περὶ τῶν ζητημάτων, ἅτινα θὰ ὁρίσῃ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ παντὸς ἄλλου ζητήματος, συνδεομένου πρὸς βελτίωσιν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως. Τὰ ὑπομνήματα θὰ ἀπευθύνωνται πρὸς τὸν ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις γυμνασιαρχῶν κ. Σακελλαρόπουλον. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐντὸς τοῦ Μαρτίου θέλει ἀποσφραγίσῃ τὰ διάφορα ὑπομνήματα, μετ' ἐπισταμένην δὲ μελέτην τῶν ἐν αὐτοῖς γνωμῶν θὰ συγκεντρώσῃ πάσας ταύτας εἰς ἓν γενικὸν καὶ ἐκτενὲς ὑπόμνημα. Τότε δέ, κατὰ τὸ δεύτερον δεκαπενθήμερον τοῦ Ἰουλίου, θὰ κληθῶσι πάντες οἱ γυμνασιάρχαι καὶ οἱ γυμνασιακοὶ καθηγηταὶ εἰς συνέδριον ἐν Ἀθήναις, ἐν ᾧ εὐρύτερον θέλουσιν ἀναπτυχθῇ καὶ ἀκριβέστερον διατυπωθῇ αἱ γνῶμαι αὗται καὶ τὰ μέτρα, τὰ κρινόμενα ἀναγκαῖα εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως.

— Ὁ φιλογενὴς κ. Ζάππας ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸν πρύτανιν τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἐκ νέου, καὶ ἀναγγέλλει, ὅτι τὰ δύο διαγωνίσματα, ἅτινα ἐπρότεινεν,ὁρίζει νὰ γίνωνται ἐπὶ θεμάτων ἰατρικῶν καὶ θεολογικῶν.

— Πολλοὶ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐδήλωσαν τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν ἑορτῶν, ὅτι ἔχουσιν ἑτοίμους πρὸς δημοσίευσιν διατριβὰς πρωτοτύπους, ἃς ἀφιεροῦσιν εἰς τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ Πανεπιστημίου. Αἱ διατριβαὶ αὗται δημοσιευθήσονται προσεχῶς εἰς ἓν τεῦχος δαπάνῃ τοῦ Πανεπιστημίου.

— Τῷ σαββάτῳ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος παρόντος τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς παιδείας, πολλῶν ἐν τοῖς γράμμασι ἢ ἐπὶ κοινωνικῇ τάξει διαπρεπόντων καὶ ἐκλεκτοῦ ἄλλου κοινοῦ ἐγένοντο αἱ εἰς τὴν γυμναστικὴν ἐξετάσεις τῶν ἐν τῷ Ἑλλ. Παρθεναγωγείῳ τῆς κ. Αἰκ. Λασκαρίδου μαθητριῶν.

Ἐν τῷ ἐξαιρέτῳ τούτῳ ἐκπαιδευτηρίῳ, ἐν ᾧ ἀπὸ ἑπταετίας ἤδη λειτουργεῖ ἄριστα ἡ μέθοδος τοῦ Φρόεβελ, ἡ γυμναστικὴ ἀνήχθη εἰς τελειότητα ἀπαράμιλλον· θεωρουμένη οὐχὶ ἁπλῶς ὡς μέσον ἐπιρρώσεως τῶν μυῶν τοῦ σώματος ἀλλ' ὡς συντελοῦσα εἰς τὸν γενικὸν παιδαγωγικὸν σκοπὸν τῆς μορφώσεως καὶ τελειοποιήσεως τοῦ ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς ἀδιαχωρίστως ἀποτελουμένου ἀνθρώπου, δὲν περιορίζεται εἰς τραχείας καὶ ἀποτόμους κινήσεις, εἰς βιαίας συστροφὰς τῶν μελῶν καὶ τοῦ κορμοῦ, καθιστώσας βιαίαν τὴν θέλησιν, ἐκτραχυνούσας τὸ ἦθος.

Ὑπὸ τοὺς φαιδροὺς καὶ γοργοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς τὸ σῶμα τῶν μαθητριῶν κινεῖται ἐρρύθμως· αἱ χεῖρες τεταμέναι, ἢ κοντούς, ἁλτῆρας καὶ κορύνας κρατοῦσαι, οἱ πόδες καὶ ὁ κορμὸς συνῳδὰ τῷ προστάγματι ἀνατείνονται, κινοῦνται ἢ στρέφονται πρὸς τὸν ρυθμὸν τοῦ ὑπηχοῦντος κλειδοκυμβάλου ἀβιάστως, εὐαρέστως ὡς ἐν τῷ χορῷ, τῆς μουσικῆς παρορμώσης εἰς κίνησιν, τοῦ μέλους ἐπενεργοῦντος ἐπὶ τῆς θελήσεως· ἡ τοιαύτη γυμναστικὴ ἐπιρρωννύουσα τὸ σῶμα ἡμεροῖ ἅμα τὴν ψυχὴν καὶ διαπλάττει τὸ ἦθος.

Μετὰ τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων ἐτελέσθησαν καὶ πολλὰ τῶν ρυθμικῶν παιγνίων, ἅτινα, ὡς γνωστόν, πρώτη ἡ κ. Λασκαρίδου εἰσήγαγε παρ' ἡμῖν καὶ μόνη ἐφαρμόζει. Ζωηρῶς ἢ βραδέως μελῳδοῦντος τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἀναλόγως τοῦ θέματος, τὰ κοράσια ᾄδοντα ἐξετέλεσαν διαφόρους χοροὺς μετὰ ποικιλμάτων κατὰ τὴν φροεβελιανὴν μέθοδον· αἱ στροφαὶ δὲ ἐκεῖναι καὶ αἱ ἀντιστροφαὶ ἦσαν ἀληθῆ καλλιτεχνήματα μιμικῆς, οὐχὶ τυχαίως γινόμεναι ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ ᾄσματος καὶ τοῦ παιγνίου.

Τὸ κάλλιστον ἀναντιρρήτως μέρος τῆς ἑορτῆς ἐκείνης ἀπετέλεσαν οἱ ἐθνικοὶ χοροί. Ἡ *τράτα* ὁ ὀνομαστὸς τῶν Μεγαρίδων κορῶν χορός, ὃν ἐκ φλωρίων ἀπαστράπτουσαι μετὰ τόσης μεγαλοπρεπείας ὀρχοῦνται, καὶ ὁ συρτός, ὁ γοργὸς καὶ προσφιλὴς ἑλληνικὸς χορός, ποικιλθέντες ἐπὶ τὸ καλλιτεχνικώτερον ὅπως ἐλλείψῃ ἡ μονοτονία τῶν αὐτῶν ἀμεταπτώτως εἰς τὰ ἐμπρὸς καὶ τὰ ὀπίσω βηματισμῶν, ἀλλὰ διατηρήσαντες τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα κατὰ τὸ μέλος καὶ τὸν ρυθμὸν ἐχορεύθησαν μετὰ χάριτος μοναδικῆς ὑπὸ τῶν νεαρῶν παρθένων ᾀδουσῶν τὰ ἐπίτηδες δι' ἀμφοτέρους τοὺς χοροὺς ποιηθέντα πρὸς τὸ μέλος ᾄσματα. Ὁ συρτὸς ἰδίως ἐξήγειρεν ἀληθῆ ἐνθουσιασμὸν καὶ κατὰ γενικὴν ἀναζήτησιν ἐπανελήφθη ὑπὸ τὰ ραγδαῖα πάντων χειροκροτήματα.

Ἐν τέλει ἡ κ. Λασκαρίδου ἔτυχε θερμῶν καὶ ἐγκαρδίων συγχαρητηρίων· πάντες ἀπῆλθον κατατεθελγμένοι. Καὶ αὖθις δὲ περιφανῶς ἀνεγνωρίσθη ἡ μεγάλη ἀξία τοῦ παιδαγωγικοῦ ἔργου εἰς ὃ ἀφιέρωσε τὸν βίον αὐτῆς ἡ διευθύντρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ 9ον τεῦχος τοῦ **Corpus Juris Civilis** κατὰ μετάφρασιν τοῦ κυρίου Ἠλία Λιακοπούλου. (Πρῶτον συμπληρώσεως Πανδεκτῶν). *Περιεχόμενα*: *Πρόλογος*. Διάταξις Ἰουστινιανοῦ *περὶ συνθέσεως τῶν Πανδεκτῶν* ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν ἀρχικαγγελάριον Τριβωνιανόν. Δευτέρα διάταξις *περὶ τρόπου διδασκαλίας τῶν Πανδεκτῶν*.— Τρίτη διάταξις *περὶ κυρώσεως τῶν Πανδεκτῶν*, (μετὰ σημειώσεων ἑρμηνευτικῶν). — Κατάλογος τῶν νομομαθῶν καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν. Τὸ τεῦχος πωλεῖται εἰς τὰ Καταστήματα Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

— Ὁ ἐκδότης μουσικῶν ἔργων κ. Ζ. Βελούδιος ἐξέδωκε τοῦ διακεκριμένου παρ' ἡμῖν μουσικοδιδασκάλου κ. Γ. Λαμπίρη νέον ἐμβατήριον διὰ κλειδοκύμβαλον, ἐπιγραφόμενον «ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος», συντεθὲν δ' «εἰς ἀνάμνησιν τῆς Α' Δεκεμβρίου 1886.» Τὸ ἔργον τοῦ κ. Λαμπίρη κρίνεται ἐκ τῶν ἐπιτυχεστέρων αὐτοῦ.

— Ἡ σύνταξις τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκδιδομένης ἀξιολόγου ἑλληνικῆς ἐφημερίδος «Σύλλογοι», ἥτις ἀπὸ μακροῦ εὐδοκίμως ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἑλληνικῶν συμφερόντων, ἀνέλαβε τὴν κατὰ δεκαπενθήμερον ἔκδοσιν καὶ ἑτέρου περιοδικοῦ δημοσιεύματος τοῦ «Ἴστρου».Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἱδρύθη τὸ πρῶτον ἐν Γαλαζίῳ ὑπὸ τοῦ διδάκτορος κ. Ν. Γ. Δοσίου, ἤδη δὲ τῇ κοινῇ συμπράξει τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ τῶν κ. συντακτῶν τῶν Συλλόγων ἀναπτυσσόμενον καὶ βελτιούμενον, θέλει τελεσφορώτερον ἐξυπηρετήσει τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν ἱδρύθη, καθιστάμενον ἀνάγνωσμα ἐπαγωγὸν ἅμα καὶ ὠφέλιμον εἰς τὸ πολυπληθὲς ἐκεῖ ὁμογενὲς κοινόν. Ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ φύλλῳ ἤρξατο ἡ ἐν μεταφράσει δημοσίευσις σπουδαιοτάτης πραγματείας τοῦ ἡμετέρου κ. Δ. Βικέλα «Ἡ ἵδρυσις τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ τὰ σύνορα αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐν Λαϋβάχῃ μέχρι τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου» ἥτις τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «**Revue d' histoire diplomatique**» τῶν Παρισίων.

— Ἐξεδόθη καὶ εἰς ἰδιαίτερον τομίδιον ἡ κωμῳδία τοῦ κ. Δ. Κορομηλᾶ «Ἡ πτῶσις τοῦ ὑπουργείου», ἡ διδαχθεῖσα ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κ. Γ. Ψύχα θεάτρου, καὶ ἐν τῷ Ὠδείῳ ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πυρκαϊᾶς, δημοσιευθεῖσα δὲ καὶ ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς *Ἐφημερίδος*. Τὸ ἔργον εἶνε ἀφιερωμένον ὑπὸ τοῦ συγγραφέως πρὸς τὴν δεσποινίδα Ἰουλίαν Γεωργίου Ψύχα.

— Νέα σπουδαία ἀρχαιολογικὴ ἀνακάλυψις ἐγένετο ἐσχάτως ἐν Κρήτῃ, ἐν τῷ ἐκεῖ χωρίῳ Ἁγ. Δέκα τῆς Μεσσαρᾶς ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ ἀρχαιολόγου Φ. Ἄλπερ. Ἀνεκαλύφθη τ. ἔ. ἓν τεμάχιον συνθήκης μεταξὺ Κνωσίων καὶ Γορτυνίων μὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΣΥΝΘΗΚΑ ΚΝΩΣΙΩΝ ΚΑΙ ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ τῆς ἐποχῆς τῶν Πτολεμαίων καὶ ἕτερον τεμάχιον συνθήκης ἐπίσης συμμαχικῆς, συναφθείσης κατὰ τὸ 170 π.χ., μεταξὺ τοῦ βασιλέως τῆς Περγάμου Εὐμένους καὶ τῶν κρητικῶν πόλεων Γόρτυνος, Κνωσοῦ, Φαιστοῦ, Λύττου, Ραύκου, Ἱεραπύτνης, Ἐλευθερνῶν, Πολυρρηνίας, Συβρίττης, Λάππης, Ἀξοῦ, Πριανσοῦ, Ἀλλαρίας, Ἀρκαδίας, Κεράτου, Πραισοῦ, Λατοῦ, Βιάννου, Μαλλῶν, Ἱερονίας, Χερσονάσου, Ἀπολλωνίας, Ἐλύρου, Ὑρτακίνης, Ἐλτύνης, Ἀνωπόλεως, Ἠρραδήνης, Τάρρας καὶ Ἀπτάρων. Ἡ σπουδαιότης τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἔγκειται καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι μεταξὺ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων, ἃς ἀναφέρει, ὑπάρχουσι καί τινα,ὡς λ.χ. τὸ τῆς Ἱερονίας καὶ Ἐλτύνης, τέως ἄγνωστα.

Digitized by Google

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ Α' ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη*, εἰκὼν Γουλ. Μάρκ.—*Ἄρτεμις θηρεύουσα* (δισέλιδος), εἰκὼν Ι. Μάκαρτ.—*Προμηθεύς*, σύμπλεγμα Ἐδ. Μύλλερ.—*Περσεὺς καὶ Ἀνδρομέδα*, σύμπλεγμα Ι. Πφούλ.—*Ἡ ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης* (δισέλιδος), εἰκὼν Ρ. φὸν Δόϋτς.—*Ἀχιλλεὺς θνήσκων*, μαρμάρινον ἄγαλμα Ἐρν. Ἕρτερ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ περικαλύμματος ἐκτετυπωμένου διὰ κυανῆς βαφῆς, εἰκονίζεται ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ διασήμου Γερμανοῦ καλλιτέχνου.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 ½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 ½.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον ἑνὸς ὁλοκλήρου μέρους, ἤτοι ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τὸ ἀντίτιμον 4 φυλλαδίων.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 29 Μαΐου

Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἑσπερίαν ὁ Βασιλεύς, ἡ Βασίλισσα καὶ ὁ Διάδοχος. Ἐπιβᾶσα ἐν Κορίνθῳ τῆς «Ἀμφιτρίτης» ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἀπέπλευσε κατευθυνομένη εἰς Βρεντήσιον, ὁπόθεν ὁ μὲν βασιλεὺς μετὰ τοῦ διαδόχου καὶ τοῦ αὐλαρχεύοντος κ. Χατζηπέτρου ἀπέρχονται εἰς Λονδῖνον, ἵνα παραστῶσιν εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, ἡ δὲ βασίλισσα μετὰ τῆς ἀκολουθίας της, μεταβαίνει εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βισβάδεν.

— Ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος θὰ παραμείνῃ ἐν Εὐρώπῃ ἐπὶ διετίαν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ σπουδῶν εἰς στρατιωτικήν τινα ἀκαδημίαν.

— Πιθανὸν κατὰ τὴν «Παλιγγενεσίαν» μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν νὰ μεταβῇ διά τινας ἡμέρας εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Μαριένβαδ ὁ κ. πρωθυπουργὸς χάριν τῆς ὑγείας αὐτοῦ, καταπονηθέντος ἐκ τῶν ὑπερβολικῶν μόχθων καὶ τῆς αεννάου ἐργασίας.

— Κατὰ τὴν γενομένην εἰς τὴν Βουλὴν ἀνακοίνωσιν ὑπὸ τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ τὸ νῦν συνομολογούμενον δάνειον τοῦ δημοσίου εἶνε 125,000,000 φρ. ὀνομαστικόν, θέλει δ' ἐκδοθῇ εἰς τὴν τιμὴν τῶν χρ. φρ. 66 2/3 ἐπὶ τόκῳ 4 τοῖς 100 μὲ μικρὸν χρεωλύσιον καὶ ἐξοφληθήσεται εἰς 75 ἔτη.

— Λέγεται ὅτι αἱ ἀπὸ πολλοῦ μεταξὺ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐν Παρισίοις Προεξοφλητικῆς Τραπέζης διεξαγόμεναι διαπραγματεύσεις περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου ἔληξαν αἰσίως.

— Καὶ ἑτέρα δὲ ἀγγλικὴ ἑταιρία διαπραγματεύεται μετὰ τῆς κυβερνήσεως τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀπὸ Μύλους εἰς Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Σπάρτην καὶ Καλάμας σιδηροδρόμου.

— Κατὰ τὸν δημοσιευθέντα ἐπίσημον πίνακα αἱ ἐκ τελῶν χαρτοσήμου, γραμματοσήμου καὶ τηλεγραφημάτων εἰσπράξεις τοῦ δημοσίου κατὰ τὴν τετραμηνίαν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 30 Ἀπριλίου 1887 ἀνῆλθον εἰς δρ. 3,092,452, ὑπερτερήσασαι τὰς εἰσπράξεις τῆς ἀντιστοίχου τετραμηνίας τοῦ ἔτους 1884 κατὰ δρ. 648,032, τοῦ 1885 κατὰ 645,220 καὶ τοῦ 1886 κατὰ 506,351.

— Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύθη λεπτομερὴς πίναξ τῆς ὑλοτομηθείσης ξυλείας καὶ τῶν συλλεγέντων ἢ κατασκευασθέντων δασικῶν προϊόντων τοῦ 1886. Κατὰ τὸν πίνακα τοῦτον ἡ ἀξία τῆς ὑλοτομηθείσης ξυλείας καὶ τῶν συλλεγέντων ἢ κατασκευασθέντων δασικῶν προϊόντων, κατὰ τὸ ἔτος 1886, ἀνῆλθεν εἰς 8,639,101,67 δραχ. εἰσέπραξε δ' ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐκ φόρου ἢ δικαιώματος τὸ δημόσιον 1,050,436,22 δραχμῶν.

— Ἡ ἀτομικὴ περιουσία τοῦ ἄρτι ἐν Μασσαλίᾳ ἀποθανόντος ὁμογενοῦς μεγαλεμπόρου Ἀνδρέου Βαλλιάνου ἀνέρχεται εἰς 36,000,000 φράγκων. Ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς διαθήκης του ὁ θανὼν καταλείπει 15,000,000 εἰς τοὺς τρεῖς υἱούς του, 4,000,000 εἰς τὴν σύζυγόν του, ἀνὰ 2,500,000 εἰς ἑκάστην τῶν ἀγάμων θυγατέρων του καὶ ἀνὰ 2,000,000 εἰς ἑκάστην τῶν ὑπάνδρων. Οἱ υἱοὶ αὐτοῦ διένειμαν ἐν Μασσαλίᾳ 10,000 φράγκα ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, ἀπέστειλαν δὲ καὶ εἰς Ἑλλάδα τὸ ποσὸν 100,000 φράγκων ἵνα διανεμηθῇ ὑπὲρ διαφόρων φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Χ. Μπ. Κορόσκον. Ἐνεγράφητε, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν ἡ σειρὰ τῶν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους ἐκδοθέντων φύλλων. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς ἐπιστολήν σας.—κ. Ι. Κ. Τ. Καβάλλαν. Ἐκ παραδρομῆς ὅλως ἀκουσίας, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν, ἐγένετο ἡ καθυστέρησις. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Π. Κ., δι' ὃν ἀπεστάλη ὑμῖν ἡ σειρὰ τῶν φύλλων. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Σ.· Πρώτη ἡ ἐν Τροιζῆνι Συνέλευσις κατὰ τὸ ἕβδομον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως, συνέστησεν ὑπουργεῖον Παιδείας. Οὕτω δ' εἶχον τὰ τῆς παιδείας μέχρι τῶν ἀρχῶν τῶν 1828, ἕνεκα τοῦ δεινοῦ ἀγῶνος ὃν ἠγωνίζετο τότε ἡ Ἑλλάς, ὥστε οὐδεμίαν, οὐδὲ τὴν πλέον ἀσήμαντον πρᾶξιν εὗρεν ἵνα ἀναγγείλῃ ὁ ἁρμόδιος ὑπουργός, ὅτε ὑπέβαλε γενικὴν ἔκθεσιν περὶ τῶν ἀνατεθέντων αὐτῷ ἔργων.—κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν, καὶ ἐπληρώθησαν τὰ σημειούμενα. Ἀπεστάλη ὑμῖν καὶ τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Ν. Τ. Καρπενήσιον. *Ἕσπερος* ἐν Λειψίᾳ. Συνδρομὴ αὐτοῦ ἐτησία φρ. χρ. 40. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται παρὰ τῷ ἐνταῦθα βιβλιοπώλῃ κ. Κ. Μπέκ. *Ὁ Κόσμος* ἐξεδίδετο ἄλλοτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ πρὸ διετίας διέκοψε τὴν ἔκδοσίν του. Ὁ *Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς* ἐξεδίδετο ἕως ἐπ' ἐσχάτων ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Καλαποθάκη. Ἀλλὰ καὶ οὗτος διέκοψε προσωρινῶς τὴν ἔκδοσίν του. Ἐν Κορυτσᾷ συνεστήθη πρὸ μικροῦ ἑλληνικὸν προξενεῖον καὶ πρόξενος διωρίσθη ἐν αὐτῷ ὁ κ. Ἀλέξ. Λεονάρδος. Ἀλλ' ἡ Πύλη ἀρνεῖται νὰ ἐκδώσῃ ἐκτελεστήρια δι' αὐτόν.—κ. Γ. Π. Χ. Ἰθάκην. Γίνεται δεκτὴ ἡ πρότασίς σας. —κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. Ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν καὶ τὰ ζητηθέντα βιβλία. Μένει περίσσευμα δραχ. 2,20, τὸ ὁποῖον τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας. —Κυρίαν Ε. Λ. Χαλκίδα. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα.—*Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Δὲν ἐδημοσιεύθη, οὔτε θὰ δημοσιευθῇ καθ' ὅσον εἰξεύρομεν. —κ. Α. Β. Κέρκυραν. Ἐκ τῶν ζητηθέντων τὰ μὲν φύλλα ὑπάρχουσι, ἀλλ' ἐκ τῶν δελτίων ἐλλείπουσιν ἑπτὰ ἐξαντληθέντα, Ἐὰν θέλετε νὰ λάβητε μόνον τὰ ὑπάρχοντα, εὐαρεστήθητε νὰ γνωρίσητε ὑμῖν τοῦτο. Ἀντίτιμον φύλλων καὶ δελτίων δραχ. 4,85.—*Ἀμφιπόλιπτῳ*. Δὲν νομίζομεν νὰ εἶνε ὀρθὴ ἡ ἐκτίμησίς σας. Τὴν

Digitized by Google

κοινὴν γνώμην δὲν ἀποτελεῖ ἡ γνώμη τῶν ἐπιδιωκόντων δημοσίας θέσεις καὶ τέλη ἴδια, τῶν ἀποζώντων ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, διότι οὗτοι ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως προαιροῦνται καὶ ὑμνολογοῦσιν, ἀφ' οὗ πορίζονται ὠφελείας, ἀλλὰ ἡ ὁμὰς τῶν οὐδὲν μὲν ζητούντων ὑπὲρ ἑαυτῶν, ἑτοίμων δὲ καὶ τὰ ἴδια νὰ θυσιάσωσι χάριν τῶν δημοσίων.—κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Α. Γ. Σ. Ροστόβιον. Ὡς εὐμεθοδώτεραι θεωροῦνται ἡ τοῦ Λ. Χριστοδούλου, τιμωμένη φρ. 2,50 καὶ ἡ τοῦ Ζηκίδου φρ. 3.—κκ. Μ. Β. Μ. Κωνσταντινούπολιν, Α. Ι. Ο. Χαλκίδα καὶ Β. Α. Κιάτον. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν—κ. Ι. Λ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐπληρώθη ἡμῖν τὸ ἀντίτιμον 3 συνδρομῶν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς προσπαθείας εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ἔργου.—κ. Λ. Ν. Δικελί. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Κ. Π. Γαύριον. Ἐνεγράφητε. Ἀλλ' ὁ κ. Ν. Χ. ὃν ὑπεδείξατε ὑμῖν ἵνα παραδίδωμεν τὰ φυλλάδια, ἀρνεῖται νὰ δεχθῇ ταῦτα.—κ. Γ.Κ. Μυτιλήνην. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν.—κ. Ν. Λ. Παρισίους. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. Ἤρχισε δὲ καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου.—*Ἀναγνώστῃ τῆς «Ἑστίας»*. Κέρκυραν. α') Βεβαίως γνωρίζει τὴν γλῶσσάν μας, ἀφοῦ μετέφρασεν ἐξ αὐτῆς τόσα εἰς τὴν γερμανικήν. β') Δὲν γνωρίζομεν τί μάθημα παραδίδει. γ') Δὲν εἶνε διευθυντὴς ἀλλὰ συνεργάτης τοῦ περιοδικοῦ. δ') **Aug. Boltz, Darmstadt. (Wilhelmstrasse, 10)**.—*Λεπτολόγῳ*. Ἦτο τυπογραφικὸν λάθος.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΛΑΒΑΝΗ

Τόμος κομψότατος, περιέχων ὀκτὼ διηγήματα

Τιμᾶται ἀντὶ δραχμῆς. Ταχυδρομ.κῶς ἀποστελλόμενος ἀντὶ 1,20.
Εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ 2.

Τιμῶνται δραχ. 5.—Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενα δρ 5,50.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Τόμος κομψότατος ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων. Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3.
Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΑΡΤΙ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

Δ. ΒΙΚΕΛΑ **Διηγήματα** . . . . . . Δραχ. 2—
Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ **Διηγήματα καὶ ἀναμνήσεις** » 2.—
ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ **Ὁ ναυαγὸς τῆς Κυνθίας** (Μετάφρασις Α. Π. Κουρτίδου. Μετὰ 25 λαμπρῶν εὐρωπαϊκῶν εἰκόνων) . . . . . . » 3.50

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον ἐπιβαρύνεται ἕκαστον μὲ λεπτὰ 20. Παραγγελίαι περὶ ἀποστολῆς ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας» εἰς Ἀθήνας.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

29 Μαΐου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	432.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	435.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	511.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	440.—
» 25,000,000 τῶν 9	»	»	262.—
» 25,000,000 τῶν 8	»	»	252.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	219.—
» 4,000,000 τῶν 8	»	»	252.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	87.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			468.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,285.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	99.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	67.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	100.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	348.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.	29.90
3μην.	29.80
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως	119.—
Τραπεζικὸν 3μην.	118.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.75
Λίρα ὀθωμανικὴ	26.80

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελοῦσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

ΚΟΙΜΗΣΟΥ

ΜΕΛΩΔΙΑ Α. ΒΕΡΟΥΤΤΗ

ΕΠΙ ΣΤΙΧΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Μουσικὴ σύνθεσις διὰ μέσην φωνὴν μετὰ συνοδίας κλειδοκυμβάλου

Τιμᾶται δραχ. 1,50.—Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 1.80

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—903

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 545 — 7 ΙΟΥΝΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 597

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ, διήγημα, ὑπὸ Δ. Βικέλα.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ. — Μετάφρασις Α. Β.

ΠΑΛΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ, ποίημα, ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.

ΑΓΝΩΣΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

ΜΥΘΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῇ «**Revue critique d' histoire et de litterature**» ὁ κ. Ι. Ψυχάρης ἐδημοσίευσεν μακρὰν βιβλιοκρισίαν τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντωνίου Μηλιαράκη συγγραφείσης πολιτικῆς γεωγραφίας τοῦ Νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, ἐκθέτων λεπτομερῶς τὰς τῆς συγγραφῆς ταύτης, τῆς ὁποίας ἐπαινεῖ τὴν οἰκονομίαν, τὴν κατάταξιν, τὰς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις τῆς ὕλης, τὸ ἐφ' ὅλου τοῦ ἔργου ἐπικρατοῦν πρακτικὸν πνεῦμα, τὰς ἐπὶ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας τῶν Σπετσῶν, τῆς Ἑρμιονίδος, Τροιζῆνος νέας ὅλως παρατηρήσεις καὶ διορθώσεις τῶν πρὸ αὐτοῦ γεωγραφησάντων. Ἀποδέχεται δὲ καὶ ἐγκρίνει τὴν γνώμην τοῦ κ. Μηλιαράκη παραδεχθέντος ἐν τῇ γεωγραφικῇ ὀνοματολογίᾳ τὰ κοινὰ ὀνόματα τῶν τόπων, τὰ ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ τελευταίου ὁρμώμενος ὁ κ. Ψυχάρης καὶ ἐκ τῶν γραφομένων περὶ τοῦ θέματος τούτου ὑπὸ τοῦ κ. Μηλιαράκη ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς γεωγραφίας, γράφει ἱκανὰ περὶ τῆς ἀξίας τῆς ἀναγραφῆς καὶ ἀκριβοῦς σημειώσεως τῶν δημωδῶν γεωγραφικῶν ὀνομασιῶν, αἵτινες πολλάκις εἶνε ὡς σημειοῖ πολυτιμότερα μνημεῖα πολλῶν ἀρχαιολογικῶν εἰκοτολογιῶν, μόναι ἔχουσαι ἐπιστημονικὴν ἀξίαν. Παρατηρεῖ δὲ ταῦτα λέγων ὅτι οἱ τύποι Σπέτσα, Θήβα, Ἀθήνα, Κόρτο, Κεχριὰ εἶνε ἀρχαιότεροι ἐν τῇ δημώδει διαλέκτῳ τῶν τύπων Σπέτσαι καὶ Σπέτσες, Θῆβες, Ἀθῆνες, Κόρινθος, Κεχριὲς (Κεγχρεαὶ), καὶ ὅτι οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἰσήχθησαν εἰς τὴν γλῶσσαν ὡς τύποι θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν τὴν καθαρεύουσαν ὁμιλούντων ὡς μᾶλλον εὐγενέστεροι καὶ πρὸς τοὺς ἀρχαίους ὁμοιάζοντες.

— Ἐν Βερολίνῳ παρὰ τῷ βιβλιοπώλῃ **Reimer** ἐξεδόθη τρίτη ἔκδοσις τοῦ περὶ τῆς δημοσίας οἰκονομίας τῶν Ἀθηναίων συγγράμματος τοῦ κλεινοῦ Αὐγούστου Βοικχίου, ἐπεξειργασμένη ὑπὸ **Max Fränkel**. Ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐκδόσεως τοῦ κλασσικοῦ τούτου ἔργου παρῆλθον τριάκοντα ἓξ ἔτη, καὶ ἐπιθυμητὴ ἦτο ἡ ἐπεξεργασία αὐτοῦ κατὰ τὰ πορίσματα τῶν γενομένων ἔκτοτε ἐρευνῶν. Ταῦτα δὲ συμπεριέλαβε πάντα ὁ νέος ἐκδότης ἐν σημειώσεσι, μὴ μεταβαλὼν ποσῶς τὸ κείμενον καὶ μὴ ἀπομακρυνθεὶς τῆς κριτικωτάτης καὶ ἀρίστης μεθόδου τοῦ συγγραφέως.

— Ἐν ἀξιολόγῳ διατριβῇ περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας **The Development of the Athenian Democracy**), ἀρτίως ἐκδοθείσῃ ἐν Λονδίνῳ, ὁ καθηγητὴς **F. B. Jevons** πραγματεύεται περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις γενῶν καὶ φρατριῶν καὶ περὶ τῆς ῥοπῆς ἣν ἔσχε τὸ σύστημα τοῦτο εἰς τὴν πολιτείαν τῶν Ἀθηναίων.

— Ἐν τῷ Βρεταννικῷ μουσείῳ ἀνεκαλύφθησαν 30 ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ Βολταίρου πρὸς τὸν Ἄγγλον ποιητὴν **George Keats**, αἵτινες θὰ δημοσιευθῶσι προσεχῶς ὑπὸ τοῦ εὑρόντος αὐτὰς **Georges Bengesco**.

— Ὁ ἐκδότης τῶν Ἑλλήνων παροιμιογράφων καθηγητὴς τοῦ ἐν Γοττίγκῃ Πανεπιστημίου **v. Leutsch** ἑώρτασε κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς καθηγεσίας αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1837 ὅτε διωρίσθη ἔκτακτος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Γοττίγκης μέχρι τοῦδε διετέλεσεν ἀδιαλείπτως διδάσκων ἐν τῷ αὐτῷ Πανεπιστημίῳ καὶ συγγράφων. Ἡ σύγκλητος καὶ αἱ σχολαὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἡ πόλις τῆς Γοττίγκης συνεπανηγύρισαν αὐτῷ, πανταχόθεν δ' ἔλαβε συγχαρητήρια παρὰ παλαιῶν μαθητῶν καὶ συναδέλφων αὐτοῦ.

— Παρὰ τῷ ἐκδότῃ **Hachette** ἐν Παρισίοις δημοσιευθήσεται σειρὰ βιογραφιῶν τῶν ἐξόχων Γάλλων συγγραφέων (**Les grants ecrivaius Français**) ἢ μελετῶν περὶ τοῦ βίου, τῶν ἔργων καὶ τῆς ῥοπῆς ἣν ἔσχον οὗτοι εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν κοινωνίαν. Ἕκαστον τομίδιον, τιμώμενον δραχμῶν δύο, θὰ περιέχῃ τὸν βίον ἑνὸς συγγραφέως καὶ φωτογραφικὴν εἰκόνα αὐτοῦ. Οἱ πρῶτοι δύο τόμοι θὰ περιέχωσι τὸν βίον τοῦ ΒίκτοροςΚουζὲν ὑπὸ **Jules Simon** καὶ τῆς Κας Σεβινιὲ ὑπὸ **Gaston Boissier**. Ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἐκδοθησομένων βίων ἀναγγέλλονται: ὁ τῆς Γεωργ. Σάνδ ὑπὸ **Caro**· ὁ τοῦ Μοντεσκιὲ ὑπὸ Ἀλβέρτου Σορέλ· ὁ τοῦ Ῥουσσὼ ὑπὸ **Cherbuliez**· ὁ τοῦ **Balzac** ὑπὸ **Paul Bourget**· ὁ τοῦ Μυσσὲ ὑπὸ **Jules Lemaitre**· ὁ τοῦ **Sainte-Beuve** ὑπὸ **Taine** καὶ ὁ τοῦ Γκυζὼ ὑπὸ **Gabr. Monod**.

— Ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρχει ἑταιρία, ἀσχολουμένη ἀποκλειστικῶς εἰς μελέτας περὶ τοῦ Γκαῖτε, ἀριθμοῦσα δὲ μέχρι τοῦδε 2,500 ἑταίρους. Τὰ μέλη τῆς ἑταιρίας ταύτης συνῆλθον ἐσχάτως εἰς γενικὴν συνέλευσιν ἐν Βεϊμάρῃ, ὁ καθηγητὴς δὲ Ἐρρῖκος Σμὶτ ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ περιέργου εὑρήματος ἐσχάτως γενομένου. Ἀνευρέθη τ. ἔ. τὸ ἀρχικὸν κείμενον τοῦ *Φάουστ*, ἢ τοὐλάχιστον μέρος τοῦ κειμένου τούτου, ἡ ἀνακάλυψις δὲ αὕτη, ὡς εἰκός, μεγίστην ἔχει σημασίαν διὰ τοὺς θαυμαστὰς τοῦ περικλεοῦς Γερμανοῦ ποιητοῦ. Τὸ ἀρχικὸν κείμενον τοῦ *Φάουστ* δὲν ἦτο γνωστόν, ἦτο γνωστὸν ὅμως ὅτι ὁ Γκαῖτε ἐπέφερεν ἐπ' αὐτοῦ πλείστας μεταβολάς, πάντες δὲ οἱ σχολιασταὶ αὐτοῦ προέβαλον διαφόρους ὑποθέσεις περὶ τοῦ πρώτου ἐκείνου κειμένου. Πρὸ ἑνὸς ἔτους ὁ καθηγητὴς Σμὶτ ἔσχε τὸ εὐτύχημα νὰ ἀνεύρῃ ἐντὸς δέσμης παλαιῶν χαρτίων προερχομένων ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Γκαῖτε, καὶ φυλασσομένων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Βεϊμάρης, σχέδιά τινα διαφόρων μερῶν τοῦ *Φάουστ*, ἐν ἄλλοις τὴν διάσημον σκηνὴν μεταξὺ τοῦ Φάουστ καὶ τοῦ Μεφιστοφελοῦς. Νῦν δ' ἀνεκάλυψε τὸν πρῶτον μονόλογον τοῦ Φάουστ: *Ἐσπούδασα ἀχ! φιλοσοφίαν!*.. καὶ τὴν σκηνὴν τῆς εἱρκτῆς. Τὰ τεμάχια ταῦτα ἀνεῦρεν ὁ καθηγητὴς μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῆς δεσποινίδος Γκαιχάουζεν, ἥτις ὑπῆρξεν ἀκόλουθος τῆς δουκίσσης Ἀμαλίας τῆς Βεϊμάρης, ἐτιμᾶτο δὲ ὑπὸ τοῦ Γκαῖτε μεγάλως διὰ τὴν εὐφυίαν καὶ τὴν καλαισθησίαν αὐτῆς. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἐδόθησαν εἰς τὸν καθηγητὴν πρὸς ἐξέλεγξιν ὑπό τινος τῶν ἀπογόνων τῆς δεσποινίδος Γκαιχάουζεν. Ἐκτὸς δὲ τῶν δύο μνημονευθέντων τεμαχίων, ὧν ὁ μονόλογος εἶνε ἀντιγεγραμμένος ὑπὸ τῆς φίλης τοῦ Γκαῖτε, ἀνευρέθησαν καὶ περὶ τὰ εἴκοσι ἄλλα ἧττονος σημασίας μέρη, ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Γκαῖτε γεγραμμένα. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα πανομοιοτύπως ἐκδιδόμενα θὰ δημοσιευθῶσιν ἐν τοῖς περιοδικῶς ἐκδιδομένοις *Ἀρχείοις τοῦ Γκαῖτε*, κατὰ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον.

Τὰ ζητήματα, περὶ ἃ ἀσχοληθήσεται τὸ μέλλον νὰ συνέλθῃ ἐνταῦθα τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν 15 Ἰουλίου 1888 γενικὸν ἐκπαιδευτικὸν συνέδριον, εἶνε τὰ ἑξῆς, ὡς ὡρίσθησαν ὑπὸ τῆς συνελθούσης ἐνταῦθα ἐπιτροπείας, περὶ ἧς ἐγράψαμεν: α') Περὶ διαιρέσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ χρονικῆς διαρκείας ἐν ἑκάστῳ τμήματι καὶ ἐν ὅλῳ. β') Περὶ διδακτικῆς μεθόδου. γ') Περὶ προγράμματος τῶν διδακτέων

Digitized by Google

μαθημάτων ἐν ἑκάστῳ τμήματι καὶ καθορισμοῦ τούτων κατά τε ποσὸν καὶ ποιόν. δ') Περὶ διδακτικῶν βιβλίων. ε') Περὶ συστάσεως καὶ πλουτισμοῦ βιβλιοθηκῶν, μουσείων, καὶ ἐργαλείων διδακτικῶν. ς') Περὶ προσόντων τῶν διδασκόντων. ζ') Περὶ ἀμοιβαίων καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων διδασκόντων καὶ διδασκομένων. η') Περὶ ἀσκήσεως τοῦ σώματος. θ') Περὶ ἐξετάσεων καὶ βαθμολογίας καὶ ι') Περὶ διδακτηρίων.

— Ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν εὐεργετῶν τοῦ Πανεπιστημίου, τῇ περιληφθείσῃ εἰς τὸ φύλλον τῆς «Ἑστίας» τὸ ἐκδοθὲν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου, παρελείφθη νὰ σημειωθῇ τὸ ὄνομα τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ τῆς ἰατρικῆς Π. Αἰγινήτου. Ἡ παράλειψις αὕτη προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι καὶ ἐν τῇ μαρμαρίνῃ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν τοῦ Πανεπιστημίου δὲν ἐχαράχθη ἕως σήμερον τὸ ὄνομα τοῦ Αἰγινήτου. Καθῆκον δὲ κρίνομεν νὰ ἐπανορθώσωμεν αὐτὴν σήμερον, διότι ὁ Π. Αἰγινήτης διττῶς εὐηργέτησε τὸ ἀνώτατον ἡμῶν ἐκπαιδευτικὸν ἵδρυμα, οὐ μόνον εἷς τῶν μεγάλων αὐτοῦ δωρητῶν ἀναδειχθεὶς διὰ κληροδοτήματος 250.000 δραχμῶν, ἀλλὰ μάλιστα ὡς καθηγητὴς διὰ μακρᾶς καὶ εὐδοκίμου διδασκαλίας παρασχὼν ἑαυτὸν ὠφέλιμον εἰς τὴν νεολαίαν, ἐφ' ᾧ καὶ διαρκὴς ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη καὶ τιμὴ εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ.

— Ὁ καθηγητὴς κ. Σάββας Ἰωαννίδης ἐξέδωκεν ὑπομνηματίσας ἔπος μεσαιωνικὸν ἐκ τοῦ χειρογράφου Τραπεζοῦντος «ὁ Βασίλειος ὁ Διγενὴς Ἀκρίτας ὁ Καππαδόκης».

Ἡ ἀνακάλυψις καὶ δημοσίευσις τοῦ μεσαιωνικοῦ τούτου ἔπους εἶνε πολύτιμος συμβολὴ εἰς τὴν διαλεύκανσιν σκοτεινῶν τινων μερῶν τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας. Ἄνευ τοῦ ἔπους τούτου, ὅπερ εἶνε ἐξιστόρησις τῶν κατορθωμάτων Βασιλείου τοῦ Διγενοῦς Ἀκρίτα τοῦ ἐκ Καππαδοκίας, τὸ ἔξοχον τοῦτο πρόσωπον θὰ ἐξηφανίζετο, οὐδαμοῦ τῆς ἱστορίας μνημονευόμενον, τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ, ἡ καταγωγὴ καὶ οἱ ἀγῶνες θὰ ἔμενον πάντη ἄγνωστα.

Ὁ ἐκδότης καὶ ὑπομνηματιστὴς κ. Σάββας Ἰωαννίδης προτάσσει τοῦ ἔπους σύντομον μέν, ἀλλὰ περιεκτικὴν περιγραφὴν τῆς γεωγραφικῆς θέσεως, ἔνθα τὰ ἱστορούμενα ἐτελέσθησαν, ἔκθεσιν τῆς καταγωγῆς τῶν δρώντων προσώπων καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν διεπράχθησαν, εἶτα ἀναφέρει τινὰ περὶ τοῦ ἔπους καὶ τῶν μετὰ τοῦτο προστιθεὶς καὶ τὰ δημοτικὰ ᾄσματα καὶ τὰς παραδόσεις, ἅτινα μέχρι τοῦδε διαιώνισαν τὴν μνήμην αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἡ ἱστορία ἐτήρησε σιγὴν περὶ αὐτοῦ. Ἅπαντα δὲ ταῦτα συμπεριελήφθησαν ἐν 65 σελίσι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ συγγράμματος ἐξ 135 σελίδων κατέχεται ὑπὸ τοῦ ἔπους, ὅπερ ἐξιστορεῖ τὸν βίον καὶ ἐξυμνεῖ τὰ κατορθώματα τοῦ περιφανοῦς τούτου τῆς Καππαδοκίας τέκνου.

Τὸ ἔπος τοῦτο ἀπεστάλη κατ' αἴτησιν τῶν κκ. Σάθα καὶ Αἰμιλίου Λεγρὰν ὑπὸ τοῦ ἐκδότου εἰς Παρισίους καὶ ἐξεδόθη ὑπ' αὐτῶν ἐκεῖ τῷ 1885 ὑπὸ τὸν τίτλον: «Οἱ ἆθλοι τοῦ Διγενοῦς Ἀκρίτα»· προσετέθη δὲ καὶ γαλλικὴ μετάφρασις μετὰ σημειώσεων.

Ὡς γνωστόν, καὶ ὁ κ. Ἀντ. Μηλιαράκης ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1881 τὸ αὐτὸ ἔπος ἐκ χειρογράφου εὑρεθέντος ἐν Ἄνδρῳ, ἑτέρα δὲ ἔκδοσις ἐγένετο καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Λάμπρου ἐξ ἄλλου χειρογράφου ὅλως διαφόρου εἰς στίχους πολιτικοὺς ὁμοιοκαταλήκτους τοῦ Ἰγνατίου Πετρίτση. Χίου, ὅπερ ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ **Collection de Romans Grecs.**

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βιογραφία Ὀλυμπιάδος τῆς Ἠπειρώτιδος, Νεοπτολέμου τοῦ Ἀλκέτου θυγατρός, νομίμου τοῦ Φιλίππου Β' γυναικὸς καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου μητρός, φιλοπονηθεῖσα ὑπὸ Μαργαρίτου Γ. Δήμιτσα, καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον «ὁ Παλαμήδης». 1887. 8ον, σελ. ιε— 136. Τιμᾶται δραχ. 3.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ προκειμένου ἔργου εἶνε γνωστὸς διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ πολυμάθειαν αὐτοῦ ἐκ πολλῶν καὶ ἄλλων αὐτοῦ συγγραμμάτων καὶ διαφόρων πραγματειῶν, τὰς ὁποίας δημοσιεύει ἐν περιοδικοῖς φύλλοις καὶ ἐφημερίσιν. Εἰς τὴν συγγραφὴν δὲ τοῦ παρόντος συγγράμματος ὡρμήθη παρατηρήσας ὅτι πάντες οἱ περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν τῆς Μακεδονίας ἀσχολούμενοι, περιωρίσθησαν εἰς τὴν ἐξιστόρησιν μόνον τῶν περὶ Φιλίππου, Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀριστοτέλους, ἤτοι εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ χρυσοῦ τῆς Μακεδονίας αἰῶνος. Ἀπὸ μακροῦ δὲ αὐτὸς ἐγκύψας εἰς τὴν μελέτην τῆς τε ἱστορίας καὶ γεωγραφίας τῆς Μακεδονίας, περὶ ὧν καὶ ἱκανὰ ἐδημοσίευσε, ἀπεφάσισε νὰ συντελέσῃ εἰς πλήρωσιν τῆς παρατηρουμένης ἐλλείψεως, ἀναπτύσσων μίαν τῶν παρημελημένων σελίδων τῆς Μακεδονικῆς ἱστορίας, ὡς τοιαύτην δ' ἐξελέξατο τὸν βίον τῆς πολυθρυλήτου Ὀλυμπιάδος, ἥτις καὶ ὡς νόμιμος τοῦ Φιλίππου γυνὴ καὶ ὡς μήτηρ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου σπουδαιότατον ἐν τῇ πολιτικῇ ἱστορίᾳ παρέστησε πρόσωπον.

Περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ὀλίγιστα ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἔγραψε μόνος ὁ **Stahr** ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐγκυκλοπαιδείᾳ τοῦ **Ersch** καὶ **Gruber**. Ὁ δὲ κ. Δήμιτσας ἐπιθυμῶν νὰ ἀπεικονίσῃ κατ' ἀξίαν τὴν περιβόητον βασιλίδα τῶν Μακεδόνων, ἠναγκάσθη νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὰς ὀλίγας καὶ σποραδικὰς τῶν ἀρχαίων πληροφορίας, μετὰ πολλοῦ δὲ ζήλου ἀναζητήσας καὶ περισυναγαγὼν πᾶν ὅ,τι ὑπ' ἐκείνων ἐγράφη, συναπήρτισε τὴν εἰκόνα αὐτῆς ὅσον ἦτο δυνατὸν τελείαν, ἐξιστορῶν λεπτομερῶς τὸν βίον αὐτῆς καθ' ὅλας τὰς πολυκυμάντους καὶ δραματικὰς φάσεις. Οὕτω δὲ παρέδωκεν ἡμῖν συγγραφὴν παρέχουσαν μέγα τὸ ἐνδιαφέρον, πρώτην δὲ ταύτην πλήρη μονογραφίαν ἑλληνιστὶ δημοσιευομένην περὶ τῆς περιωνύμου μητρὸς τοῦ Μεγάλου τῶν Μακεδόνων βασιλέως. Ὡς τοιοῦτον τὸ ἔργον τοῦ κ. Δήμιτσα, εἶνε λίαν ἐπαγωγὸν ἱστορικὸν ἀνάγνωσμα, πάσης δὲ συστάσεως ἄξιον. Τὸ σύγγραμμα κοσμεῖται καὶ διὰ μικρᾶς εἰκόνος τῆς Ὀλυμπιάδος, ληφθείσης ἐκ χρυσοῦ αὐτῆς νομίσματος μοναδικοῦ, εὑρεθέντος ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἀποκειμένου νῦν ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Βερολίνου.

Θεοδοσίου Δ. Παπαθεοδώρου, ἡγουμένου ἐν τῇ Μονῇ Σκριποῦς «ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου», **Ἀπάντησις ὀφειλομένη πρὸς τὸν Γεώργιον Πανάγου Κρέμον.** Ἐν Ἀθήναις, 1887. 8ον, σελ. 29.

Ῥάκη καὶ Σάρωθρον, μυθιστόρημα πρωτότυπον, ὑπὸ Κ. Σ. Πέρβελη. Τόμος Δ'. Ἐν Ὀδησσῷ, τύποις Ν. Χρυσογέλου. 1886. 8ον, σελ. 447—608.

Ἐγχειρίδιον γεωργικῆς ὑπὸ Ξενοφῶντος Δ. Ζύγουρα καθηγητοῦ, συνταχθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γεωργικῆς κατηχήσεως τοῦ καθηγητοῦ Πουὴλ τῆς βραβευθείσης διὰ χρυσοῦ παρασήμου καὶ ἐγκριθείσης πρὸς διδασκαλίαν ἐν τοῖς δημοτικοῖς Σχολείοις τῶν γεωργικῶν δήμων τῆς Γαλλίας. Ἐν Ἀθήναις, 1887. 16ον, σελ. 128. Τιμᾶται λεπτῶν 60.

Ἀνθολογία, ἤτοι συλλογὴ γνωμῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὑπὸ Ἀναστασίου Ι. Κεφάλα, Τριφυλίου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἑνώσεως», ἐν ὁδῷ Λέκκα. 1887. 8ον, σελ. 95. Τιμᾶται δραχ. 2,50

Δ. Ι. Χαραμῆ, χειρουργοῦ, εἰδικοῦ ἰατροῦ τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων *Πῶς κατὰ* **Thompson** *προλαμβάνεται ὁ σχηματισμὸς τῶν λίθων ἐν τῇ κύστει καὶ πῶς ἀληθῶς θεραπεύεται ἡ ψαμμίασις.* Ἐν Ἀθήναις, τύποις Ἀδελφῶν Περρῆ. 1887. 16ον, σελ. 41.

Ἐπαμεινώνδα Π. Πολιτάκη **Τὰ πρῶτα βήματα.** Ἀντὶ προλόγου. Στὴ μητέρα μου.—Στὴν ἀγάπη μου.— Στὴ χαρά μου.—Τραγούδια τῆς ξενιτειᾶς.—Τραγούδια τοῦ πόνου. — Τραγούδια τῆς ἀγάπης. — Γέλοια.—Πολεμικὰ τραγούδια.—Δῆμος καὶ Χρυσοῦλα. Ἐκδίδονται ὑπὸ Γεωργίου Μέμου, βιβλιοπώλου ἐν Σύρῳ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1887. 16ον, σελ. 72. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

Λόγος Πανηγυρικός, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἐν Πελοποννήσῳ Διδασκαλείῳ τὴν ἐπέτειον τῆς 25 Μαρτίου ἑορτάζοντι ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ καθηγητοῦ Ἀθαν. Μπάτσα. Ἐν Τριπόλει, 1887. 16ον, σελ. 32.

Διάλογοι ἑλληνο-ιταλο-αραβικοί, συνταχθέντες καὶ ἐκδοθέντες δαπάνῃ τοῦ ἑλληνικοῦ Βιβλιοπωλείου «Φοίνικος» Πέτρου Σαράντη. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τύποις «Ὁμονοίας.» 1887. 16ον, σελ. 106.

Τακτικὴ τοῦ λόχου ἐν ἀραιᾷ τάξει. Τεῦχος πρῶτον. Ἐκπαίδευσις ἐνωμοτίας—ἡμιδιμοιρίας—διμοιρίας καὶ οὐλαμοῦ. Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Ἰω. Κωνσταντινίδου, λοχαγοῦ τοῦ πεζικοῦ. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Σ. Κ. Βλαστοῦ, ὁδὸς Ἑρμοῦ, 63. 1887. 16ον, σελ. 56. Τιμᾶται δραχμῆς.

Digitized by Google

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ Α' ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη*, εἰκὼν Γουλ. Μὰρχ.—*Ἄρτεμις θηρεύουσα* (δισέλιδος), εἰκὼν Ι. Μάκαρτ.—*Προμηθεύς*, σύμπλεγμα Ἐδ. Μύλλερ.—*Περσεὺς καὶ Ἀνδρομέδα*, σύμπλεγμα Ι. Πφούλ.—*Ἡ ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης* (δισέλιδος), εἰκὼν Ρ. φὸν Δόϋτς.—*Ἀχιλλεὺς θνήσκων*, μαρμάρινον ἄγαλμα Ἐρν. Ἕρτερ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ περικαλύμματος ἐκτετυπωμένου διὰ κυανῆς βαφῆς, εἰκονίζεται ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ διασήμου Γερμανοῦ καλλιτέχνου.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 ½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 ½.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον ἑνὸς ὁλοκλήρου μέρους, ἤτοι ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τὸ ἀντίτιμον 4 φυλλαδίων.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 5 Ἰουνίου

Ὑπεγράφη ἐν Παρισίοις σύμβασις μεταξὺ τῆς Προεξοφλητικῆς Τραπέζης Παρισίων καὶ τῆς ἐκεῖ Πρεσβείας τῆς Ἑλλάδος, δι' ἧς συνομολογεῖται δάνειον ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου ἐκ φρ. 135,000,000 ὑπὸ τοὺς ἑξῆς κυριωτέρους ὅρους:

α'.) Ἡ ῥηθεῖσα Τράπεζα ἀγοράζει ὁλόκληρον τὸ ποσὸν τοῦ δανείου ὁριστικῶς πρὸς φρ. 337 ἑκάστην ὁμολογίαν τῶν φρ. 500 καὶ καταβάλλει ὁλόκληρον τὸ τίμημα αὐτῶν φράγ. 90,990,000 τὴν ά. Ἰουλίου ἐ. ἔ.

β'.) Ὁ τόκος πληρονόμενος καθ' ἑξαμηνίαν, συνεφωνήθη πρὸς 4 0)0 κατ' ἔτος ἐπὶ τοῦ ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου, ἀναλογῶν πρὸς 5.93 ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ.

γ'.) Ἡ ἀπόσβεσις τοῦ δανείου τούτου θέλει γείνει εἰς 75 ἔτη δι' ἐξαγορᾶς ἢ ἑξαμηνιαίων κληρώσεων κατ' ἐπιλογὴν τῆς κυβερνήσεως.

δ'.) Διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ δανείου οὐδὲν ἔξοδον θέλει βαρύνει τὸ Δημόσιον, πλὴν τοῦ τέλους τοῦ χαρτοσήμου τῶν ὁριστικῶν τίτλων.

Τὰ ληφθησόμενα ἐκ τοῦ νέου δανείου κεφάλαια θέλουσι χρησιμεύσει· 1) εἰς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων προκαταβολῶν ἐπὶ ἐνεχυριάσει 140,000 ὁμολογιῶν τοῦ δανείου τῶν 170,000,000 αἵτινες καὶ ἀκυροῦνται· 2) εἰς ἐξόφλησιν τῶν εἰς ἔντοκα γραμμάτια ἐπὶ ἐνεχυριάσει τῶν μονοπωλίων ὀφειλομένων 21,500,000· 3) εἰς ἀπόσβεσιν τῶν ἐκ τῶν δανείων τῶν 25 καὶ 4 ἑκατομμυρίων ὀφειλομένων· 4) εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐπιτραπέντος διὰ νόμου δανείου πρὸς ἀπόκτησιν πολεμικῶν πλοίων.

— Διωρίσθησαν πρεσβευταὶ ἐν Βερολίνῳ μὲν ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος, ἀνακληθέντος τοῦ κ. Ἀλεξ. Ραγκαβῆ, ἐν Βιέννῃ δὲ ὁ κ. Μάρκος Δραγούμης.

— Αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Πειραιῶς κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Μάϊον ἀνῆλθον εἰς 600,000 δραχμῶν, ἀπέναντι 399,000 εἰσπραχθεισῶν κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Αἱ δὲ τοῦ τελωνείου Ἀθηνῶν εἰσπράξεις κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ἀνῆλθον εἰς δραχ. 35,436.85 ἀπέναντι δραχ. 19,805,80 τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους.

— Ἐξεδόθη ἔνταλμα φυλακίσεως κατὰ τοῦ τελώνου Πειραιῶς κ. Δαμιανοῦ, κατηγορουμένου ἐπὶ καταχρήσεσιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ.

— Ἡ ἑταιρεία τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου εἰσέπραξε κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Μάϊον δραχ. 85,179,45 ἀπέναντι 71,646,50, ἃς εἰσέπραξε κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους.

— Εἰς Πειραιᾶ κατέπλευσεν ἡ *Ἰωνία* νέον μέγα ἀτμόπλοιον ὑπὸ τῆς «Πανελληνίου Ἑταιρείας» κατασκευασθέν. Τὰ ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας ταύτης παραγγελθέντα ἀτμόπλοια εἰσὶ τρία ἐν ὅλῳ, ἡ ἤδη καταπλεύσασα *Ἰωνία* καὶ δύο ἕτερα, ἡ *Θρᾴκη*, πρὸς παραλαβὴν τῆς ὁποίας ἀνεχώρησεν ὁ πλοίαρχος κ. Καλαμίδας, καὶ ἡ *Ἀλβανία*, ἣν θέλει παραλάβει ἕτερος πλοίαρχος τῆς Ἑταιρίας, προσεχῶς ἀναχωρῶν εἰς Ἀγγλίαν.

— Αἱ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἐργασίαι ἐξακολουθοῦσιν αὔξουσαι τακτικῶς. Εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰ ἐργοστάσια τῆς ἑταιρείας ἀπασχολοῦνται περὶ τὰς δύο χιλιάδας ἐργάται. Ἡ γενομένη κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ἐκχωμάτωσις ἀνέρχεται εἰς 154,000 κυβικὰ μέτρα, ἤτοι κατὰ 20,000 πλειότερα τοῦ ἀντιστοίχου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος μηνός. Ὁ μέσος ὅρος τῆς καθ' ἑκάστην ἐκτελουμένης ἐργασίας ἀνέρχεται εἰς 6500 περίπου κυβικὰ μέτρα. Δέκα ἀτμομηχαναί, 580 φορτηγοὶ ἁτμάμαξαι διανύουσιν ἀπόστασιν 32 χιλιομέτρων πρὸς μεταφορὰν τοῦ ἀνασκαπτομένου χώματος, προσπάθειαι δὲ καταβάλλονται πρὸς ἐπαύξησιν τῆς ποσότητος τοῦ μεταφερομένου καὶ ἀπορριπτομένου χώματος. Πλὴν τῶν 154,000 κυβικῶν μέτρων χώματος τοῦ ἐξαχθέντος τῆς διώρυχος, ἡ μεγάλη βυσσοχόρος ἐξήγαγεν 25,000 κυβ. μέτρα ἐκ τοῦ πρὸ τῆς Ἰσθμίας κατασκευαζομένου λιμένος. Οἱ ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς ἑταιρείας ἐπιφορτισθέντες τὴν μελέτην τῆς διώρυχος καὶ τῶν προσθέτων ἔργων μηχανικοὶ κ.κ. Φοὺξ καὶ Σαίντ—Ὑβὲς ὑπέβαλον ἔκθεσιν μακρὰν καὶ λεπτομερῆ εἰς τὸ συμβούλιον, ὅπερ θέλει ὑποβάλει εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν μετόχων σύνοψιν αὐτῆς τόσον ὑπὸ γεωλογικὴν ὅσον καὶ ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν τῶν ἐκτελουμένων ἔργων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν τὰς ἀποδείξεις. —κ. Ζ. Ο. Βερδιάνσκαν. Ἡ παραγγελία ὑμῶν ἐξετελέσθη. —κ. Σ. Μ. Λεόβαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα.—κ. Π. Ρ. Σορόκαν. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν τὸ ζητηθὲν βιβλίον.—κ. Χ. Α. Δ. Σῦρον. Ἀναμένομεν τὴν ἀπάντησίν σας ἵνα συμμορφωθῶμεν πρὸς τὰς ὁδηγίας σας.—κ. Α. Ν. Κ. Πάτρας. Τιμᾶται δραχ. 14. Ἡ παραγγελία δέον νὰ συνοδεύεται μὲ τὸ ἀντίτιμον ἵνα ἐκτελεσθῇ ἀμέσως.—*Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Εἶνε ἀκριβές. Ὁ Γυϊλφορδ εἶχεν ἀπαιτήσει ὅπως καὶ οἱ διδάσκοντες καὶ οἱ φοιτῶντες εἰς τὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν φέρωσιν ἔνδυμα κατὰ τοὺς ἀρχαίους. «Ἡ Ἀκαδημία μας, ἔγραφεν ὁ Φαρμακίδης τῷ 1824 πρός τινα τῶν φίλων του, ἐσυστήθη καὶ τὴν 29 Μαΐου ἑωρτάσαμεν λαμπρῶς τὴν σύστασιν αὐτῆς. Κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἄρχοντος τῆς Ἀκαδημίας, ἐνεδύθησαν οἱ διδάσκαλοι κατὰ τοὺς παλαιοὺς Ἕλληνας καὶ φαίνονται ὡς δὸν Κισότοι.»—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Ν. Κ. Π. πρὸς ὃν ἀπεστάλη καὶ ἡ σειρὰ τῶν φύλλων. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Λ. Γ. Ε. Καβάλλαν. Σᾶς

Digitized by Google

εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀπεστείλαμεν, συνεμορφώθημεν δ' ὡς πρὸς τὰ ἄλλα τῇ ἐπιστολῇ ὑμῶν.—κ. Μ. Δ. Α. Ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν».—Κυρίαν Μ. Μ. Λ. Ἀλεξάνδρειαν καὶ κκ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν, Κ. Κ. Μόναχον, Ι. Σ. Α. Σύρον, καὶ Γ. Λ. Χ. Σμύρνην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Κ. Π. Γαύριον. Οὐδὲν ἐλήφθη μέχρι σήμερον.—*Σκιαυγεία*. Καβάλλαν. Ἐπειδὴ ἡ τέως ὑφισταμένη Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων κατηργήθη διὰ νόμου ψηφισθέντος ἐν τῇ τελευταίᾳ Συνόδῳ τῆς Βουλῆς, πρόκειται δὲ νῦν νὰ διορισθῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως νέα Ἐπιτροπή, εἰς αὐτὴν θέλει ἀνατεθῇ νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῶν ὑποτροφιῶν τούτων εἰς τὸ μέλλον.—κ. Α. Γ. Π. Ροστόβιον. Ἐλήφθησαν, ἐνεγράψαμεν δὲ τὸν κ. Ε. Α. Μ. εἰς ἀμφότερα, καὶ ἤρχισεν ἡ πρὸς αὐτὸν ἀποστολή. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα.—κ. Γ. Δ ιν. Ἐκ τοῦ σταλέντος δείγματος κρίνομεν ἐπιτυχὲς τὸ ἔργον, ἀλλ' ὡς στενὸν τοπικὸν ἔχοντος χαρακτῆρα καὶ λίαν μακροῦ δὲν νομίζομεν κατάλληλον τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».—κ. Η. Κ. Μασσαλίαν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—κκ. Κ. Ν. Λειψίαν, Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν καὶ Δ. Γ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν.—*Πολυπράγμονι*. Ὁ λόγος εἶνε ἁπλούστατος. Ὅταν γράφωμεν, καθὼς καὶ ὅταν ὁμιλῶμεν, αἱ τιμητικαὶ ἐκφράσεις δὲν στοιχίζουσιν ἡμῖν τίποτε. Διὰ τοῦτο γράφομεν «ἀξιότιμε» καὶ «εὐγενέστατε» καὶ «ἐξοχώτατε». Εἰς τὰ τηλεγραφήματα ὅμως ἀφαιροῦμεν ὅλα ταῦτα τὰ ἐπίθετα, διότι θὰ πληρώσωμεν ἑκάστην λέξιν διὰ χρημάτων.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα και χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Τόμος κομψότατος ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων. Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δραχ. 2,50, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 2,80, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 3.

Πωλεῖται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

5 Ἰουνίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	437.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	439.—
» 60.000,000 τῶν 6	» »	512.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	445.—
» 25,000,000 τῶν 9	» »	256.—
» 25,000,000 τῶν 8	» »	255.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	222.—
» 4,000,000 τῶν 8	» »	254.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	88.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		469.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,290.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	102.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	68.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	192.50
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	100.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	336.50
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.	29.75
3μην.	29.70
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως	118.75
Τραπεζικὸν 3μην.	117.75

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.80
Λίρα ὀθωμανικὴ	26.80

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελούσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

ΚΟΙΜΗΣΟΥ

ΜΕΛΩΔΙΑ Α. ΒΕΡΟΥΤΤΗ

ΕΠΙ ΣΤΙΧΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Μουσικὴ σύνθεσις διὰ μέσην φωνὴν μετὰ συνοδίας κλειδοκυμβάλου

Τιμᾶται δραχ. 1,50.—Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἀντὶ δραχ. 1.80

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—910

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 546—14 ΙΟΥΝΙΟΥ—1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 598

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Β.
ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΔΡΕΣΔΗι.
ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ, ὑπὸ Σπυρ. Κ. Παπαγεωργίου.
ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ, ὑπὸ Κ. Δ. Καπράλου.
Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ.
ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΛΕΣΣΕΨ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὑπὸ τὸν τίτλον **Hellenische Erzählungen** (Ἑλληνικὰ διηγήματα) ἐξεδόθησαν κατὰ μετάφρασιν τοῦ γνωστοῦ ἀκαταπονήτου καθηγητοῦ κ. Α. Βόλτζ ἐν ἑνὶ κομψῷ βιβλίῳ ἓξ ἔργα τῆς συγχρόνου ἡμῶν διηγηματογραφίας. Τόσῳ μᾶλλον δ' εὐχάριστος διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς λογοτεχνίαν εἶνε ἡ δημοσίευσις τοῦ βιβλίου τούτου, καθόσον ἀποτελεῖ μέρος δημώδους φιλολογικῆς βιβλιοθήκης καὶ μέλλει νὰ κυκλοφορήσῃ κατὰ μυριάδας ἀντιτύπων παρὰ τῷ γερμανικῷ κοινῷ, πωλούμενον ἀντὶ 50 φοινίκων, ἤτοι 62 μόνον λεπτῶν περίπου. Τοῦ βιβλίου προτάσσεται ἐμβριθὴς πρόλογος τοῦ μεταφραστοῦ περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, περιέχονται δ' ἐν ταῖς 115 σελίσι τοῦ κειμένου κυρίως μὲν ἡ *Ἀμαρυλλίς*, τὸ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» τὸ πρῶτον δημοσιευθὲν διήγημα τοῦ κ. Δροσίνη, οὗ καὶ ἡ εἰκὼν παρατίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς γερμανικῆς μεταφράσεως. Συμπληροῦσι δὲ τὰς ὑπολοίπους σελίδας: ἡ *Μαγδαληνὴ* τοῦ κ. Παλαμᾶ, διηγημάτιον ἐπίσης δημοσιευθὲν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ», ὁ *Σοφιανός*, ἔμμετρος παράδοσις τοῦ κ. Βιζυηνοῦ, ἡ *Ἀσήμω* καὶ ὁ *Χρύσανθος* διηγημάτια τοῦ κ. Καρκαβίτσα καὶ ἡ *Βασίλισσα τῶν Γοργόνων*, ἀθηναϊκὸν παραμύθιον δημοσιευθὲν ὑπὸ τῆς κυρίας Μαριάννης Καμπούρογλου. Τὸ βιβλίον ἔτυχεν ἀρίστης ὑποδοχῆς παρὰ τῷ γερμανικῷ κοινῷ καὶ ἠξιώθη εὐμενεστάτων κρίσεων ὑπὸ τοῦ γερμανικοῦ τύπου. Νέα δ' ἀφορμὴ παρέχεται ὅπως θερμὰ ἐκφράσωμεν εὐχαριστήρια τῷ λογίῳ μεταφραστῇ, ἐπὶ τῇ ἀδιαλείπτῳ αὐτοῦ μερίμνῃ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν προϊόντων τῆς ἑλληνικῆς λογοτεχνίας παρὰ τῷ γερμανικῷ λαῷ.

— Μετάφρασις λίαν ἐπιτυχὴς τοῦ «Παπᾶ Ναρκίσσου», τοῦ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* τὸ πρῶτον δημοσιευθέντος διηγήματος τοῦ κ. Βικέλα ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Βόλτζ ἐν τῷ φιλολογικῷ παραρτήματι τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Φραγκφούρτης.»

— Παρεστάθη ἐσχάτως ὑπὸ σπουδαστῶν ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας ἡ *Ἀντιγόνη* τοῦ Σοφοκλέους ἑλληνιστὶ μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας.

— Βιβλιογραφίαν περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Στρατήγη μεταφράσεως τοῦ *Φάουστ*, τῆς ἐν Ἀχαΐᾳ περιηγήσεως τοῦ κ. Κ. Δ. Καπράλου «Ἀνὰ τὰ ὄρη» καὶ ἄλλων ἄρτι ἐκδοθέντων ἑλληνικῶν φιλολογικῶν ἔργων δημοσιεύει ἐν τῷ **Magazin für die Litteratur des In-und Auslandes** ὁ καθηγητὴς κ. Α. Βόλτζ.

— Ἤρξατο, καθ' ἃ προανηγγείλαμεν, ἡ δημοσίευσις τῶν περὶ τῆς φεβρουαριανῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1840 χειρογράφων καὶ ἄλλων ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τοῦ **Heine** ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γερμανικῷ περιοδικῷ «**Deutsche Dichtung**».

— Τὸ Ἀγγλικὸν ναυαρχεῖον, προτιθέμενον νὰ ἀναθεωρήσῃ τὸν ὑδρογραφικὸν αὐτοῦ χάρτην τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἀπέστειλε τὸ πολεμικὸν ἀτμόπλοιον «Σιλβίαν» ἵνα ποιήσῃ νέας ὑδρογραφικὰς καταμετρήσεις. Ἤδη τὸ ἀτμόπλοιον, ἐξακολουθοῦν τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἐπεράτωσε τὰς ὑδρογραφικὰς καταμετρήσεις τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπως καὶ ἐκεῖ ποιήσῃ τὰς αὐτὰς καταμετρήσεις.

— Τὸν προσεχῆ Νοέμβριον συμπληροῦνται τριακόσια ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Φλαμανδοῦ συγγραφέως **Jost van den Vondel**. Ἐν Ὁλλανδίᾳ δὲ καὶ ἐν Βελγικῇ γίνονται ἀπὸ τοῦδε παρασκευαὶ πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς τριακοσιοστῆς ἐπετείου τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Ἡ Ὁλλανδικὴ ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν θὰ ἑορτάσῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δι' ἐκτάκτου συνεδριάσεως, ἧς θὰ μετάσχωσι καὶ τὰ μέλη τῆς ἐν Βελγικῇ φλαμανδικῆς ἀκαδημίας· Ἐν πάσαις δὲ ταῖς μεγάλαις φλαμανδικαῖς πόλεσι τῆς Βελγικῆς καὶ καθ' ὅλην τὴν Ὁλλανδίαν θὰ γίνωσι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πομπαί, ἀναγνώσματα ἐν συλλόγοις κλπ. καὶ θὰ διδαχθῶσιν ἀπὸ σκηνῆς δράματα ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ **Vondel** καὶ ἄλλα ἀναφερόμενα εἰς τὸν βίον αὐτοῦ.

— Ἡ βασίλισσα τῆς Ρουμανίας μεταφράσασα εἰς τὸ ρουμανικὸν τὰ ἀπομνημονεύματα τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, ἅτινα θέλει ἐκδώσει χάριν τοῦ λαοῦ εἰς τιμὴν προσιτὴν τοῖς πᾶσι, θέλει πέμψει εἰς τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας ὡς τεκμήριον σεβασμοῦ ἓν ἀντίτυπον πολυτελῶς τετυπωμένον.

— Ἡ ἑορτὴ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας δὲν εἶνε μόνον ἐθνικὴ πανήγυρις, ἀλλὰ καὶ πηγὴ ἁδροτάτων κερδῶν ἐπ' ἀγαθῷ στιχουργῶν καὶ ἄλλων λογίων. Ὁ λόρδος Τεννυσών, ὁ ποιήσας τὴν ᾠδὴν τοῦ ἰωβιλαίου, ἔλαβεν ἀμοιβὴν ἑπτακοσίας λίρας στερλίνας. Ἡ ᾠδὴ αὕτη σύγκειται ἐξ ἑβδομήκοντα στίχων· ὥστε ὁ μισθὸς τοῦ ποιητοῦ εἶναι 10 λίραι ἀνὰ στίχον! Ἄλλως δὲ ὁ Τεννυσὼν λαμβάνει συνήθως τὴν αὐτὴν ὡς ἔγγιστα ἀμοιβὴν ἐπὶ παντὸς ἄλλου στιχουργήματος· περὶ αὐτοῦ δὲ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐὰν μὴ εἶνε ὁ ἄριστος τῶν ποιητῶν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὁμήρου, εἶνε βεβαίως ὁ «ἀκριβώτερον» παντὸς ἄλλου πωλῶν τὰ ποιήματά του. Οἱ ἀρχαῖοι ἀοιδοί, ὁ Δημόδοκος, ὁ Φήμιος κλ, ὅσοι ᾖδον «κλέα ἀνδρῶν» ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν ἀνάκτων, καὶ ἀπέλαυον ἐπὶ τούτοις μεγίστων τιμῶν, ἦσαν μὲν ἀναντιρρήτως οὐχ ἧττον τοῦ Τεννυσῶνος ἀξιόμισθοι, ἀλλ' ἡ ἀμοιβὴ αὐτῶν συνίστατο μόνον εἰς τὴν τέρψιν τῶν ἀκροωμένων.

Κατὰ τὴν γενομένην τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐκλογὴν πρυτάνεως τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1887-1888 ἐξελέγη τοιοῦτος ὁ καθηγητὴς τῆς φαρμακολογίας κ. Θεόδ. Ἀφεντούλης, λαβὼν ψήφους 35, τοῦ κ. Σ. Στρέϊτ λαβόντος ψήφους 15.

— Ἡ συγκόλλησις καὶ τοποθέτησις τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγαλμάτων, ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ ἐκ Βερολίνου μετακληθέντος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως γλύπτου κ. Ρ. Γρύτνερ ἐπερατώθη. Ἐτοποθετήθησαν δὲ τὰ ἀγάλματα τῶν ἀετωμάτων τοῦ ναοῦ τοῦ Διός, αἱ μετόπαι, ἡ Νίκη τοῦ Παιονίου καὶ ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, οὗ συνεπληρώθησαν διὰ γύψου καὶ αἱ ἐλλείπουσαι κνῆμαι.

Ἡρῷον ἐν Ἑρμουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 1840 καὶ ἐντεῦθεν πολλάκις ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς δημοτικοῖς συμβουλίοις τοῦ δήμου Ἑρμουπόλεως περὶ ἱδρύσεως *κενοταφίου* κατὰ τὸν λόφον Δῆλι, ἤτοι μνημείου εἰς ἀνάμνησιν τῶν πρώτων τῆς πόλεως οἰκιστῶν καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ δούλῃ καὶ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι πεσόντων κατὰ τὸν ἱερὸν τῆς ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα καὶ ἀτάφων κειμένων. Τὸ ἔργον ἔλαβε τὴν πρώτην ἐπίσημον ἀναγνώρισιν κατὰ τὸ 1858 δημαρχοῦντος τοῦ μακαρίτου Ἀμβρ. Δαμαλᾶ, καὶ ὠνομάσθη *Ἡρῷον*, ἔκτοτε δὲ τρία ἄλλα δημοτικὰ ψηφίσματα ἐγκεχριμένα παρὰ τῆς νομαρχίας ἐξεδόθησαν, ὧν τὸ τελευταῖον κατὰ τὸ 1880, ἤτοι καθ' ἣν ἐποχὴν ἐξεδόθη τὸ καλλιτέχνημα τοῦ *Ἡρῴου* εἰς

Digitized by Google

τὸν ἀγαλματοποιὸν κ. Γ. Βιτάλην, οὗτινος τὸ ἐπίγραμμα ἐφιλοπόνησεν ὁ ἀοίδιμος Φίλιππος Ἰωάννου κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ βίου του ἡμέρας. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο δὲν ἐπήρκει εἰς τὴν παράστασιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἱδρύσεως τοῦ μνημείου, ἐπελήφθη ἐκ νέου τῆς συντάξεως αὐτοῦ ὁ νῦν ἐπαξίως γυμνασιαρχῶν ἐν Χίῳ κ. Γεώργιος Ζολώτας. Τὸ δὲ καλλιτέχνημα τοῦτο παριστᾷ τὴν Ἑρμούπολιν ἐν περιφανεῖ ἀναγλύφῳ γονυπετῆ ἐπιγράφουσαν τὸ ἐπίγραμμα· ἄνωθεν αὐτῆς εἶνε τεθειμένη βάσις, ἐφ' ἧς σαρκοφάγος λάρναξ καὶ ἐπ' αὐτῆς κοιμώμενος λέων, τὴν ὑπνώττουσαν ἑλληνικὴν ἀνδρείαν παριστῶν. Τοιοῦτο τὸ καλλιτέχνημα τοῦτο, οὗτινος ἡ τοποθέτησις περατοῦται ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος τὰ δὲ ἀποκαλυπτήρια τελεσθήσονται προσεχῶς.

— Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Μαΐου τῆς «Ἑλληνικῆς Γεωργίας», τοῦ ἀξιολόγου γεωργικοῦ περιοδικοῦ, τοῦ ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῆς γεωργίας κ. Π. Γενναδίου. Περιεχόμενα αὐτοῦ εἰσιν: Οἶνοι σταφιδῖται.—Περὶ τοῦ περονοσπόρου τῆς ἀμπέλου, ὑπὸ Π. Γενναδίου.—Ὁ κῆπος τοῦ Ζαππείου ὑπὸ Π. Γενναδίου.— Οἱ δημοτικοὶ φόροι ἐν Εὐρώπῃ (μετάφρασις).—Οἱ περιώνυμοι οἶνοι εἰς κοινὰς γαίας (μετάφρασις)—Ὀργανικὰ καὶ χημικὰ λιπάσματα (μετάφρ.)—Πότε πρέπει νὰ κλαδεύωμεν τὰ δένδρα (μετάφρ.)—Περὶ βοιχμηρίας (μετάφρ.)—Ἀλληλογραφία.—Διάφορα.

—Ἐξεδόθη ὡσαύτως τὸ Θ' τεῦχος τοῦ «Ἐγχειριδίου Ἐμπορικοῦ Δικαίου» τῶν Γάλλων συγγραφέων **Ch. Lyon-Caen** καὶ **L. Renault** κατὰ μετάφρασιν τῶν παρ' ἡμῖν δικηγόρων κκ. Σ. Κ. Μπαλάνου καὶ Γ. Δ. Μελισσουργοῦ.

— Ἐκ τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἑλληνικοῦ Πολυχρωμολιθογραφείου τοῦ κ. Ι. Δ. Νεράντζη ἐξεδόθη γεωργικὸς Ἄτλας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις σπουδαζόντων. Ὁ Ἄτλας οὗτος, τὸ δεύτερον νῦν ἐκδιδόμενος, περιέχει μόνον τὸ πολιτικὸν μέρος, ἤτοι 19 χάρτας τῶν διαφόρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν πέντε ἠπείρων, τιμᾶται δὲ φρ. χρυσῶν τριῶν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γενεαλογικὰ μελετήματα ἐξ ἀνεκδότου πραγματείας. Τὸ ἀθηναϊκὸν ἀρχοντολόγιον καὶ ὁ βυζαντινισμὸς ἐν Ἀθήναις. Α'. Τὸ γένος Λίμπονα (μετὰ γενεαλογικοῦ πίνακος) ὑπὸ Κωνστ. Α. Χρηστομάνου, φοιτητοῦ. Ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις. 1887. 8ον, σελ. 27. Τιμᾶται δραχμῆς.

Ἡ προκειμένη μελέτη, ἥτις, πλὴν τοῦ προσηρτημένου γενεαλογικοῦ πίνακος, εἶχε δημοσιευθῇ ἐν τῷ τελευταίῳ φυλλαδίῳ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Παρνασοῦ, καίπερ μικρὰ τὸν ὄγκον, ἐνέχει πολλὴν τὴν ἀξίαν καὶ κινεῖ τὸ διαφέρον πρὸς ἀνάγνωσιν, κυρίως δὲ τῶν φιλαθηναίων, διότι διαχέει φῶς, ἔστω καὶ ἀμυδρόν, εἰς σκοτεινὰς σελίδας τῆς ἀθηναϊκῆς ἱστορίας.

Ἡ ἀρχικὴ καταγωγή, ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἀρχοντολογίου κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους εἶνε ἱστορικὸν θέμα μέχρι τοῦδε ἐλάχιστα ἐξερευνηθέν, καὶ τοῦτο διότι παρ' ἡμῖν καὶ πᾶσα μὲν ἄλλη, ἀλλὰ κυρίως αἱ ἱστορικαὶ καὶ γεωγραφικαὶ μελέται παραμελοῦνται· μόλις δὲ κατὰ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα προκύπτει εἰς φῶς μονογραφία πρωτότυπος ἀξία λόγου, γενικοῦ ἢ τοπικοῦ διαφέροντος, πόρισμα οὖσα ἀληθοῦς ἐπιστημονικῆς μελέτης, καὶ δημιούργημα κόπου καὶ φροντίδων.

Διὰ τοῦτο μετὰ χαρᾶς χαιρετίζομεν τὺν ἐμφάνισιν τῶν ὀλίγων τούτων σελίδων τῶν γενεαλογικῶν μελετημάτων τοῦ κ. Κωνστ. Χρηστομάνου, καλῆς ἀπαρχῆς μέλλοντος ἔργου. Εἶνε δὲ ἡ χαρὰ ἡμῶν ἔτι μείζων, διότι ὁ κ. Χρηστομάνος φοιτητὴς ἔτι ὢν καὶ ἐν νεαρωτάτῃ ἡλικίᾳ ἐπεδόθη εἰς τοιαύτας μελέτας, πρὸς ταῖς τῆς ἐπιστήμης του, μετὰ ζήλου μαρτυροῦντος ἐπίδοσιν καὶ κλίσιν πρὸς αὐτάς, ὅπερ δυστυχῶς δὲν εἶνε σύνηθες σήμερον.

Ἀλλ' ἔλθωμεν ἐπὶ τὸ φρόντισμα. Ὁ κ. Χρηστομάνος ἐν ἀρχῇ προτάσσει ὀλίγα περὶ τοῦ ἐπὶ τῆς φραγκοκρατίας ἀθηναϊκοῦ ἀρχοντολογίου, οὗτινος τὰ γένη ἐθεωροῦντο κατὰ παράδοσιν δώδεκα· εἶτα δὲ εἰσέρχεται εἰς τὸ κύριον θέμα του, τὴν ἔρευναν τοῦ γένους Λίμπονα ἢ Λιμπονᾶ, ὅπερ θεωρεῖ καταλανικῆς καταγωγῆς «καὶ δή, ὡς γράφει, τὸ μόνον τοιοῦτον ἐκ τῶν φραγκικῶν γενῶν τοῦ ἀρχοντολογίου· διότι ἡ ῥίζα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ μόνου φαίνεται ἀναμφισβητήτως Ἱσπανικὴ (ἡ λέξις **limbo** ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἱσπανῶν σημαίνει ἀστέρα, τὴν περιφέρειαν τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης.) Ὁ λόγος οὗτος δὲν φαίνεται ἀρκούντως πειστικός, ἀλλ' ὁ κ. Χρηστομάνος ἐπιφέρει ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ προσπορίσῃ καὶ μείζονα βεβαιότητα καὶ πλείονας ἀποδείξεις δι' αὐθεντικῶν πληροφοριῶν. Ἂν ἄλλαι ἀποδείξεις θετικώτεραι δὲν καταδείξωσιν ἀληθῆ τὴν γνώμην του, δυνατὸν ἡ ῥίζα τοῦ ὀνόματος νὰ εἶνε καὶ βυζαντινή, τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ, διότι ἔχομεν ἐν τῇ δημώδει διαλέκτῳ τὸ ῥῆμα *λιμπίζομαι*=ὀρέγομαι, καὶ ὄνομα *λίμπα* σημαῖνον λάκκον πλήρη ὕδατος, κατὰ Κοραῆν ἐκ τοῦ *λιβάς*, ὅπερ καθ' Ἡσύχιον σημαίνει «πηγή, σταγών» καὶ τὸ λιμπίζομαι δὲ ἐκ τοῦ *λιμβός*, ὅπερ καθ' Ἡσύχιον σημαίνει τὸν λίχνον, τὸν ἄπληστον, τὸν λιξάρην. Ὑπάρχει δὲ καὶ βυζαντινὸν ὄνομα Κωνσταντῖνος Δούκας Λιμπιδάριος. Ἴσως δὲ καὶ τὸ Λίμπονας ἦτο ἀρχικῶς Λίβονας, τοῦ **β** προφερομένου ἐν τῇ κοινῇ ὡς **μπ**.

Τὰ περὶ τοῦ γένους Λίμπονα ὁ κ. Χρηστομάνος ἐρευνᾷ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς (18 ἑκατ.) Θεωρεῖ δὲ ἀνεπαρκεῖς τὰς πηγάς, διὸ καὶ περιορίζεται εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γνωστῶν μελῶν τοῦ γένους τούτου, καὶ δὴ τοῦ Μιχαὴλ Λίμπονα (περὶ οὗ καὶ ὁ κ. Σπυρ. Λάμπρος ἐδημοσίευσέ τινα ἐν ἀριθ. 584 τῆς *Ἑστίας*), ἀνδρὸς ἐκπαιδευθέντος ἐν Βενετίᾳ καὶ αὐτόθι ἐπὶ 30 ἔτη διατρίψαντος ὡς ἐμπόρου, εἶτα δὲ ἀποκατασταθέντος ἐν Ἀθήναις τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ὅπου εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν συμπολιτῶν του, ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ἀπέναντι τῆς τουρκικῆς ἀρχῆς, καὶ ὅπου ἕνεκα τούτου ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τῷ 1678.

Διερχόμενος τὰ τοῦ γένους τούτου ὁ κ. Χρηστομάνος διὰ παρεκβάσεως γράφει καὶ περὶ ἄλλων οἴκων ἀρχοντικῶν, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ Μπενιζέλου, τοῦ Γερένη ἢ Γεράνη, ὅστις ὑπενθυμίζει ἡμῖν τὴν ὁμώνυμον συνοικίαν τῶν Ἀθηνῶν Γεράνειον, ὅπου ὁ οἶκος οὗτος εἶχεν ἰδιοκτησίας, περὶ τοῦ οἴκου Ταρωνίτου, Κοτρικᾶ ἢ Κοδρικᾶ, Χαλκοκονδύλη, Περούλη καὶ ἄλλων. Ἐν ὑποσημειώσει περιγράφων τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἀρχόντων, παραθέτει σάτυραν τῶν χρόνων ἐκείνων, ᾀδομένην ἐν ταῖς ὁδοῖς, ὅτε ἡ ἀρχοντικὴ ἐνδυμασία κατέστη κοινὴ πρὸς δυσαρέσκειαν τῶν ἀρχόντων. Ἐν τῇ σατύρᾳ ταύτῃ τὸ χρυσοῦφαντον ὕφασμα (κισλεμές), διαμαρτύρεται ὥς τι ἔμψυχον κατὰ τῆς βεβηλώσεως. Ἡ τελευταία στροφὴ ἔχει οὕτω

Μὲ φοροῦνε κ' ἡ φτωχαὶς
ποῦ σαρώνουν ταὶς αὐλαὶς
καὶ μαζώνουν κουτσουλιαὶς·
Μὲ φοροῦν περβολαροῦδες
ποῦ σκουπίζουνε τῆς ῥούγαις.

Ἑτέρα παρέκβασις εἶνε ἡ περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις θανάτου τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυριακοῦ Γερένη, πρὸς μητρὸς Λίμπονα, μετονομασθέντος Παρθενίου, ταφέντος τῷ 1770 ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Ἐλεούσης, μὴ ὑπάρχοντι σήμερον, διότι ἐπὶ τούτου ἐκτίσθη τὸ παλαιὸν κακουργιοδικεῖον μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὄθωνος. Ὡσαύτως περίεργος εἶνε καὶ ἡ εἴδησις ὅτι, ἔνθα νῦν κεῖται ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ὑπῆρχε ναὸς σημαντικὸς τῆς Ἁγίας Κυρᾶς, καὶ ὅτι ἐνταῦθα ἐτάφη ὁ τελευταῖος ἐξ ἀρρενογονίας γόνος τοῦ οἴκου Καπετανάκη, ὁ Λεονάρδος Καπετανάκης.

Ἡ μικρὰ αὕτη μελέτη θεωρητέα ὡς δοκίμιον, διότι καὶ ὁ γράψας ἔν τισι χωρίοις ἀναφέρει ὅτι θέλει περὶ παραπλησίων θεμάτων τῆς ἀθηναϊκῆς ἱστορίας πραγματευθῆ ἀλλαχοῦ, ἢ ὅτι θέλει περὶ τῶν αὐτῶν, περὶ ὧν διέλαβεν, ἐρευνήσει ἀκριβέστερον καὶ αὐστηρότερον, ὁμολογία τιμῶσα τὴν ἐργασίαν του καὶ μαρτυροῦσα εὐθύτητα κρίσεως καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν καθαρὰν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν. Καλῶς δὲ ποιῶν ἐδημοσίευσε τὴν μελέτην ταύτην περὶ Λίμπονα ὡς ἀπαρχήν, ἵνα δώσῃ ἀφορμὴν καὶ εἰς συζήτησιν, καὶ κινήσῃ τὸ διαφέρον τῶν ἐχόντων ἴσως κεκρυμμένα που, παρημελημένα ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἀρχοντολογίου.

Πηγὰς τῆς μελέτης ταύτης παραθέτει κυρίως τοὺς περιηγητὰς **Spon**, **George Wheler**, τὸν **Guilletière**, τοῦ Ι. Βελούδου τὴν μελέτην περὶ τῆς ἀποικίας τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἐν Βενετίᾳ, τὸν θρῆνον τῆς περιφήμου πόλεως Ἀθη-

Digitized by Google

νας διὰ τὸν ἐπώδυνον κτλ. θάνατον τοῦ Μιχαὴλ Λίμπονα,ὃν ἔγραψεν ὁ Ἀντ. Μπουμπούλης, τὰς μελέτας καὶ τὰ ἔγγραφα τοῦ **Buchon** καὶ **Hopf**, χειρόγραφόν τινα ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλας. Εἶχε δὲ ὑπ' ὄψιν του καὶ οἰκογενειακὰς παραδόσεις τῶν ἐκ θηλυγονίας σωζομένων ἀπογόνων τοῦ οἴκου Λίμπονα, καὶ ἀρχεῖον νοταρίου ἀθηναίου ἐπὶ τουρκοκρατίας, ὅπερ ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι συνεβουλεύθη, ἀλλ' ὁ κ. Χρηστομάνος ἀγνοοῦμεν διατί δὲν ἐμνημόνευσε τοῦτο ῥητῶς. Ἴσως δὲν ἐπετράπη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ κατόχου, ἐκ λόγων ἐπαινετῆς μὲν μετριότητος,ἀλλ' ἐπιζημίου ἐπὶ ἱστορικῶν μελετῶν, αἵτινες πρέπει πάντως νὰ εἶνε μεμαρτυρημέναι, ὁσάκις νέα γεγονότα καὶ νέα πρόσωπα φέρουσιν ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς. Ὁ Κ. Χρηστομάνος ἐπιδεξίως παραθέτει τὰς γνωστὰς πηγάς, οἱονεὶ ἐξελέγχων τὰς ἃς ἔχει ἐκ παραδόσεων ἐγγράφων μαρτυρίας, πολλαχοῦ ὅμως τὰ γεγονότα καταλείπει ἐντελῶς ἀμαρτύρητα, ὅπερ ἐλπίζομεν θέλει διορθώσει εἰς μελλούσας δημοσιεύσεις του περὶ τοῦ ἀρχοντολογίου. Διότι αἱ τοιούτου εἴδους μονογραφίαι ἔχουσι μείζονα τὴν ἀξίαν, ὅταν διὰ τῆς παραθέσεως τῶν πηγῶν, διὰ τῆς κριτικῆς περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῶν καθιστῶσιν ἁπτὸν τὸν ἔλεγχον τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου.

Παρατηροῦμεν δ' ἐν τέλει τῷ κ. Χρηστομάνῳ ὅτι ὁ δικέφαλος ἀετὸς δὲν ἦτο οἰκογενειακὸν ἔμβλημα τῶν οἴκων Κοδρικᾶ, Βενιζέλου, Μάκολα, Καπετανάκη καὶ Γέροντα, ἀλλ' ἦτο σύμβολον τῆς Βυζαντινῆς ἀρχῆς ἐν γενικῇ χρήσει. Καὶ τὸ ἀνάγλυφον τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ εὑρίσκεται εἰς ὅλους τοὺς ἀρχαίους ναοὺς τῶν Κυκλάδων νήσων καὶ Ἰονίων, καὶ τῆς Στερεᾶς καὶ Πελοποννήσου. Εἶνε δ' ὡσαύτως ἐντετειχισμένον ὡς σύμβολον ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ὡς κόσμημα ἐπὶ τῶν ὑπερθύρων τῶν ἀρχοντικῶν οἴκων τῶν Κυκλάδων, ἢ ὡς ἔμβλημα ἴδιον (Ὅρα «Ὑπομνήματα Κυκλάδων νήσων. Ἄνδρος, Κέως». ὑπὸ Ἀντ. Μηλιαράκη σελ. 67 καὶ 90).

Ἐν τέλει τῆς μελέτης αὐτοῦ ὁ κ. Χρηστομάνος προσαρτᾷ εὐμεγέθη πίνακα γενεαλογικὸν Α' ἐκ τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἀρχοντολογίου τῶν οἴκων Ταρωνίτου, Λίμπονα, Περούλη, Καπετανάκη καὶ Γερένη, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἀμάρτυρον. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ κ. Χρηστομάνος ἐν ταῖς ἑπομέναις δημοσιεύσεσιν αὐτοῦ περὶ ἄλλου ἀρχοντικοῦ οἴκου θέλει παράσχει πλειοτέρας εἰδήσεις περὶ τῶν πηγῶν, ἐξ ὧν ἀρύεται τὰ ἱστορήματά του, δίδων οὕτως εἰς τὴν ἀληθῶς καλὴν καὶ ἀξίαν λόγου ἐπιστημονικὴν μελέτην του κῦρος μεῖζον, ὅπερ ἀπαιτεῖται, ὡς εἴπομεν, ἐπὶ παντὸς ἱστορικοῦ ἔργου.

Ἐκ γένει δ' εἰπεῖν τὸ ἱστορικὸν τοῦτο φρόντισμα τοῦ κ. Χρηστομάνου εἶνε ἀξία λόγου συμβολὴ εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν ἱστορίαν, δημιούργημα ὃν μακρᾶς μελέτης καὶ ἐπιμεμελημένης, ἐνέχον οἰκονομίαν τῆς ὕλης καλὴν καὶ ἱστορικὰς ἄλλας ἀρετὰς ἐπαινετάς.

Α. Μ.

Ἡ Παιδαγωγικὴ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ὑπὸ Μιχαὴλ Κ. Σακελλαροπούλου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ Διδασκαλείου. Ἐν Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον ὁ Κοραῆς. 1887. Κελ. 200, 8ον.—Τιμᾶται δραχ. 4. Ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας*.

Τὸ κατ' ἐξοχὴν εὔληπτον καὶ μεθοδικὸν τοῦτο βιβλίον, ὅπερ ὁ συγγραφεὺς συνέταξεν ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς βάσις τῆς διδασκαλίας του ἐν τῷ μαθήματι τῆς διδακτικῆς, ἀλλ' ἐν ᾧ συμπεριελήφθησαν καὶ τὰ κυριώτατα ἐκ τῆς παιδονομίας καὶ τῆς κυρίως παιδαγωγικῆς, εἶναι βοήθημα ἀληθῶς ἀπαραίτητον εἰς πάντας τοὺς λειτουργοὺς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία μέρη, ὧν τὸ μὲν ά (παιδονομία) πραγματεύεται περὶ τοῦ σκοποῦ, τῶν μέσων καὶ τῶν παιδαγωγικῶν νόμων τῆς παιδονομίας, τὸ δὲ β' (διδακτική) ὑποδιαιρεῖται εἰς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Γενικὴν διδακτικὴν (σκοπός, ὕλη καὶ μέθοδος τῆς διδασκαλίας—διάταξις τῆς ὕλης, ἡ κυρίως μέθοδος τῆς διδασκαλίας, ἡ τέχνη τῆς διδασκαλίας) καὶ εἰς τὴν εἰδικὴν διδακτικὴν (τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα, τὰ γλωσσικὰ μαθήματα—πραγματογνωσία, ἀνάγνωσις, γραφή, γραμματικὴ καὶ γραμματικαὶ ἀσκήσεις—τὸ μάθημα τῆς ἀριθμητικῆς, τὸ μάθημα τῆς γεωμετρίας, τὸ μάθημα τῆς ἱστορίας, τὸ μάθημα τῆς γεωγραφίας, τὰ φυσικὰ μαθήματα—ἡ φυσικὴ ἱστορία, ἡ φυσιογνωσία—τὸ μάθημα τῆς ἰχνογραφίας, τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς, τὸ μάθημα τῆς γυμναστικῆς). Τὸ δὲ γ' τέλος μέρος (ἡ κυρίως παιδαγωγική) πραγματεύεται περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς κυρίως ἀγωγῆς καὶ περὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ὡς παιδαγωγικοῦ καθιδρύματος.

Π.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 12 Ἰουνίου

Αἱ κατὰ τὸν μῆνα Μάϊον ἐν γένει τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τῶν τελωνείων, ἐκτὸς τῶν ὑποτελωνείων, ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 1,743,860 καὶ 78)00, ἐνῷ κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους αἱ ἐν γένει τελωνειακαὶ εἰσπράξεις, ἐκτὸς τῶν ὑποτελωνείων, ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 1,087,414 καὶ 54)00. Ἑπομένως αἱ κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα τελωνειακαὶ ἐν γένει εἰσπράξεις ὑπερτέρησαν τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δρ. 656,446 καὶ 24)00.

— Μεταξὺ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἡμετέρας διεξάγονται ἀπό τινος διαπραγματεύσεις πρὸς ἀνανέωσιν ἐπὶ μίαν εἰσέτι διετίαν τῆς ληγούσης τὸν προσεχῆ σεπτέμβριον συμβάσεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρὸ τριετίας ἀποσταλεῖσαν ἐνταῦθα πρὸς διοργάνωσιν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ γαλλικὴν στρατιωτικὴν ἀποστολήν, ἧς ἀρχηγὸς καὶ αὖθις ἔσεται ὁ στρατηγὸς κ. Βοσσέρ.

— Τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν ἐγένετο ἐνταῦθα ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς τοῦ Μιχαὴλ Ἀρτόζη, τοῦ δολοφονήσαντος τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Νικόλαον Ζώνιον. Τὴν ἐπιοῦσαν δὲ τρίτην ἐκαρατομήθη ἐν Λαυρείῳ ὁ Β. Κοτρώνης, ὁ φονεύσας ἐν Καμαρίζῃ τὸν ταμίαν τῆς γαλλικῆς μεταλλευτικῆς Ἑταιρείας. Πέντε ἕτεροι κατάδικοι μετηνέχθησαν ἐκ τῶν φυλακῶν Ναυπλίου εἰς Θεσσαλίαν, εἰς τὸ χωρίον Παλαμᾶ τῆς ἐπαρχίας Δομοκοῦ, ἵνα ὑποστῶσι τὴν θανατικὴν ποινὴν δι' ἔγκλημα φόνου καὶ κλοπῆς κατά τινος μυλωθροῦ, ὃν προηγουμένως εἶχον βασανίσει, αὐτόν, τὴν γυναῖκά του καὶ τὸ τέκνον του. Ἕτεραι θανατικαὶ ποιναί, ἐν ὅλῳ δέκα ἕξ, ἐκτελεσθήσονται κατὰ σειρὰν εἰς διάφορα μέρη τοῦ Κράτους.

—Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Αὐστροουγγαρίας Βαρῶνος Τράουττεμβεργ μετετέθη εἰς Βέρνην τῆς Ἑλβετίας, ἔνθα ἀπέρχεται τὸν προσεχῆ μῆνα.

— Ἀπεφασίσθη ὅπως τὸ κατάστημα τοῦ Δρομοκαϊτείου Φρενοκομείου ἄρξηται λειτουργοῦν μετὰ 15 ἡμέρας καὶ ἀφοῦ ἐπενεχθῶσι τροποποιήσεις τινὲς ἀφορῶσαι τὸ τμῆμα τῶν μανιακῶν, ἐν ᾧ θὰ τοποθετηθῶσι προσωρινῶς οἱ ἐνδεεῖς παράφρονες, δέκα τὸν ἀριθμὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Οἱ διαιτώμενοι ἐν τῷ φρενοκομείῳ τούτῳ θὰ διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, εἰς τοὺς πληρώνοντας 350 δρ. μηνιαίως, εἰς τοὺς πληρώνοντας 250 καὶ εἰς τοὺς πληρώνοντας 60 δραχμάς, τουτέστιν εἰς τοὺς ἐνδεεῖς. Ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ διαιτώμενος ἐνδεὴς δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο, ὑποχρεοῦται ὁ δῆμος, ὅστις τὸν ἀπέστειλεν ἢ αὐτὸ τὸ δημόσιον.

— Κυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου ἐξεδόθη ὁ νέος ἐκλογικὸς κατάλογος τοῦ δήμου Ἀθηναίων κατὰ τὴν γενομένην ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος ἔτους ἀναθεώρησιν. Κατὰ τὸν νέον κατάλογον, οἱ ἐκλογεῖς τοῦ δήμου ἡμῶν ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς 14,282, ἐνῷ κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ 1886 ἀνήρχοντο εἰς 11,549, τουτέστι ἐπῆλθεν ἐφέτος αὔξησις 2,733 ἐκλογέων.

— Τὸν προσεχῆ σεπτέμβριον ἄρχεται ἡ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως ἀνοικοδόμησις τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, δαπάναις τοῦ φιλογενεστάτου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁμοεθνοῦς κ. Ἀβέρωφ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράψαμεν ἅπαντας, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας καὶ τὴν ὑποστήριξιν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—**κκ. Δ. Β. Παρισίους, Γ. Ν. Κ. Ἀλεξάνδρειαν, Α. Λ. Ἰωάννινα, Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν, Ι. Γ. Δ. Ἄνδρον, Γ. Π. Χ. Ἰθάκην, Σ. Γ. Κέρκυραν, Χ. Ν. Α. Βῶλον, Γ. Δ. Φ. Ὕδραν, καὶ Α. Π. Μ. Παξούς.** Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—**κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν.** Ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ κ. Μπ. δραχ. 15.90, ἃς τηροῦμεν εἰς τὴν

Digitized by Google

διάθεσιν ὑμῶν μετὰ τοῦ προηγουμένου ὑπολοίπου. Ὡς πρὸς τὸ ἄλλο θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ ἡμετέρᾳ παραγγελίᾳ. — κ. Α. Χ. Σύρον. Τὸ σημειούμενον μυθιστόρημα τοῦ Βὲρν εἶνε μεταφρασμένον ἑλληνιστί. Διὰ τὸ ἄλλο ζητήσατε εἰς τὴν **Revue des Deux Mondes.**—κ. Α. Σ. Ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης μόνη ἡ Ρουμανία, καθ' ὅσον γινώσκομεν, ἔχει κατηργημένην τὴν θανατικὴν ποινήν. Τὰς ἰδέας ἃς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀναπτύσσετε, δὲν νομίζομεν ἐφαρμοσίμους ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ὁ Ἀλφόνσος Κάρ, ὁ γνωστὸς Γάλλος συγγραφεύς, εἰς τοὺς συνηγοροῦντας ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀπαντᾷ εὐφυῶς. «—Μάλιστα, νὰ καταργηθῇ ἡ θανατικὴ ποινή. Ἀλλ' ἃς καταργήσωσι πρῶτα αὐτὴν οἱ κύριοι κακοῦργοι»—κ. Κ. Ν. Λειψίαν. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.— κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ.* Ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὁ Κυβερνήτης εἶχεν ἐπιστήσει ἰδιαζόντως τὴν προσοχήν του κυρίως εἰς τὰ τῆς προκαταρκτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἧς ἡ διαρρύθμισις ἦτο καὶ ἡ μᾶλλον ἐπείγουσα. Πόσον δὲ πατρικὴ ἦτο ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἐν τούτῳ, μαρτυρεῖ ἡ ἑπομένη περικοπὴ ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐν Πόρῳ τότε διδάσκαλον Α. Παππαδόπουλον· «Στέλλω σοι, ἔγραφεν αὐτῷ, στέλλω σοι ἐνδύματα διὰ τὰ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν σου παιδία, ἤτοι ἀνὰ μίαν φουστανέλλαν, δύο βρακία, ζεῦγος ἐμβάδων, φέσιον, καπόταν καὶ ζώνην. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐνδυθῶσιν, φρόντισον νὰ κοπῇ ἡ κόμη αὐτῶν καὶ νὰ λουσθῶσι καλῶς. Ἔχε τὸν νοῦν σου νὰ ἀλλάζωσιν ὑποκάμισον καὶ βρακίον καθ' ἑβδομάδα, νὰ πλύνῃ δὲ τὰ ἐνδύματα ἡ οἰκονόμος τοῦ σχολείου· ν' ἀερίζωσι μόνα καθ' ἑκάστην τὰς καπότας, νὰ κρεμῶσι μετὰ ταῦτα αὐτὰς εἰς τὸν τοῖχον ἀπὸ καρφίου ὡρισμένου πρὸς ἕκαστον παιδίον, νὰ γεμίζωνται τὰ στρώματα διὰ ξηροῦ χόρτου ἢ ἀχύρων, νὰ ἔχωσι πέτραν ἀντὶ προσκεφαλαίου καὶ νὰ κατακλίνωνται ἐπὶ τῶν καποτῶν . . .» Ποία μεγαλειτέρα τιμὴ δύναται νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὴν μνήμην τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου ἀνδρὸς ἀπὸ τὴν φιλόστοργον ταύτην μέριμναν ; — κ. Κ. Ι. Α. Ἐπεστράφη διὰ τοῦ κομιστοῦ ὡς ἀκατάλληλον. — κ. Α. Π. Μ. Πάτρας. Τὸ ἀντίτιμον ἐλήφθη. Τὸ βιβλίον ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. —Φίλῳ Μ'. Δυστυχῶς εἰς οὐδὲν ὠφέλησεν ἡ σύστασις, ἀποροῦμεν δὲ καὶ πῶς ἐγένετο τοιαύτη. Φαίνεται ὅτι τὸ ἐστείλατε πρὶν τὸ ἀναγνώσητε.—*Ἀνεξικάκῳ.* Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἐλήφθη σημείωσις.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΥΠΟ

ΜΙΧ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἐπταήσῳ Διδασκαλείου

Τιμᾶται δραχ. 4.

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 4.20.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

12 Ἰουνίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	442.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	445.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	516.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	457.—
» 25,000,000 τῶν 9	»	»	255.—
» 25,000,000 τῶν 8	»	»	254.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	226.—
» 4,000,000 τῶν 8	»	»	253.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	88.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			476.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,260.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	105.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	68.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	195.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	102.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	370.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.	29.90
3μην.	29.75
ΓΑΛΛΙΑΣ—Ἐθνικῆς Τραπέζης Ὄψεως	119.—
Τραπεζικὸν 3μην.	118.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.80
Λίρα ὀθωμανικὴ	26.80

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.

Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.

Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.

Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελοῦσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—915

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 547—21 ΙΟΥΝΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 599

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Β.
ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ.
ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΔΡΕΣΔΗι.
ΟΙ ΚΑΤΑΛΑΝΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, καὶ αἱ νεώταται ὑπὸ Ἱσπανῶν γενόμεναι ἔρευναι περὶ τῆς ἱστορίας αὐτῶν.
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ. Ὁ Σιδερόκαρδος, ποίημα, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Σπουδαίαν ἀρχαιολογικὴν εἴδησιν ἀναγράφουσιν αἱ ἰταλικαὶ ἐφημερίδες, ὅτι δηλ. ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις ἀπεφάσισε ν' ἀνασκάψῃ τὴν Σύβαριν. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπεστάλη ἐπὶ τόπου ὁ καθηγητὴς Viola ὅπως κάμῃ τὰς δεούσας προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας. Ὁ Γάλλος καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας Λενορμὰν ὥρισε πρὸ καιροῦ ἀκριβῶς τὴν θέσιν τῆς πρὸ 2,400 ἐτῶν καταστραφείσης Συβάρεως, σήμερον δὲ θεωρεῖται αὕτη ὡς βεβαία, ὅπως τοιαύτη ὑπῆρξε καὶ ἡ θέσις τῆς Ὀλυμπίας. Ἡ Σύβαρις ὑπῆρξεν ἡ μεγαλειτέρα, πλουσιωτέρα καὶ τρυφηλοτέρα πόλις τῆς χώρας ἐκείνης, ἣν δικαίως ἀπεκάλεσαν Μεγάλην Ἑλλάδα, ὑπερεῖχε δὲ τὰ μέγιστα ὅλων τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων, αἵτινες ἀπῳκίσθησαν ἐπὶ τῶν παραδεισίων τούτων ὀχθῶν τῆς Ἰταλίας. Τούτου ἕνεκα ἡ δυτικώτερον κειμένη πόλις Κρότων, ἡ πόλις τοῦ Πυθαγόρα καὶ τῆς Πυθαγορικῆς σχολῆς, ζηλοτυπήσασα ἐγένετο ἀδελφοκτόνος, ἐνίκησε τὴν τρυφηλὴν Σύβαριν, καὶ παραδόξως ἐνεταφίασε, διότι οἱ νικηταὶ μετέστρεψαν τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ Κράθιος διευθύναντες αὐτὸν πρὸς τὴν πόλιν. Ὁ ποταμὸς ἥπλωσε νεκρικὴν σινδόνην ἐπὶ τῆς πόλεως, καλύψας αὐτὴν διὰ χώματος ἐννέα μέτρων βαθέος. Ἡ καταστροφὴ τῆς πόλεως δὲν ἐγένετο τελεία· ἐὰν δὲ ἡ κατὰ τὸ ἔτος 510 π. Χ. καταστραφεῖσα πόλις ἀνασκαφῇ, θὰ παράσχῃ ἡμῖν λαμπρὰν εἰκόνα τοῦ τότε Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁμοίαν ἴσως πρὸς τὴν διὰ τῆς ἀνασκαφῆς τῆς Πομπηΐας δοθεῖσαν περὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ βίου. Ὅτι δὲ ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Συβάρεως εἶνε πολλῷ σπουδαιοτέρα τῆς τῆς Πομπηΐας καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ δευτέρα ἦτο ἄσημός τις πόλις τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ἐνῷ ἡ Σύβαρις ἦτο ἡ πρώτη μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν.

— Ὁ ἐν τῷ Ὠδείῳ τῆς Βιέννης σπουδάζων τρόφιμος τοῦ ἡμετέρου Ὠδείου κ. Εὐρυσθένης Γκίζας ὑπέστη λαμπρῶς τὰς ἀπολυτηρίους αὐτοῦ ἐξετάσεις. Ὁ νέος Ἕλλην μουσικὸς ἐν διαγωνισμῷ πρὸς πλείστους ἐκ τοῦ ᾠδείου ἀποφοιτήσαντας ἔλαβεν ἐκτὸς τοῦ διπλώματος τὸ πρῶτον βραβεῖον καὶ μετάλλιον τιμῆς. Τὴν ἀξίαν τοῦ μεταλλίου τούτου θὰ κατανοήσῃ πᾶς τις, ἀφ' οὗ μάθῃ, ὅτι ἐν τῷ περυσινῷ διαγωνισμῷ ἐκ τῶν 150 ἀποφοιτησάντων 18 μόνον ἔλαβον αὐτό, καὶ ὅτι ἐν τῇ τάξει τοῦ πλαγιαύλου ἀπὸ 8 ἐτῶν δὲν ἀπενεμήθη τοῦτο.

— Αἱ ἐν Σιδῶνι ἐνεργούμεναι ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τοῦ Χαμδῆ βέη, διευθυντοῦ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Μουσείου, ἔφεραν εἰς φῶς ὡραῖον ἐκ μαρμάρου μέλανος τῆς Αἰγύπτου σαρκοφάγον ὅλως ἄθικτον, ἐν ᾧ ἀνεκαλύφθησαν χρυσᾶ κοσμήματα. Κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας ἀνεκαλύφθη καὶ νέα νεκρόπολις, ἐντὸς βράχου διατηρηθεῖσα. Ἡ νέα αὕτη νεκρόπολις ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν κοιλωμάτων λελαξευμένων ἐντὸς τοῦ βράχου καὶ συγκοινωνούντων πρὸς ἄλληλα. Ἐν τῷ κοιλώματι τοῦ βάθους ὑπῆρχε τάφρος βάθους 10 μέτρων, κεκαλυμμένη διὰ μεγίστου τμήματος λίθου, ὅστις ἀφαιρεθεὶς ἔφερεν εἰς φῶς μεγαλοπρεπῆ ἐκ μέλανος μαρμάρου τῆς Αἰγύπτου σαρκοφάγον φέροντα ἱερογλυφικὰς καὶ φοινικικὰς ἐπιγραφάς. Ἐντὸς αὐτοῦ εὑρέθη μομία οὐχὶ ἐν καλῇ καταστάσει καὶ χρυσῆ ἅλυσις. Ἐν τῷ αὐτῷ κοιλώματι καὶ ἀπέναντι τῆς σαρκοφάγου ἀνεκαλύφθη ὁ τάφος γυναικός, ἐν ᾧ εὑρέθησαν κοσμήματά τινα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ.

Αἱ ἀνακαλύψεις αὗται εἰσι πολύτιμοι ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ τεχνικὴν ἔποψιν, διαφωτίζουσαι ἐν πολλοῖς τὴν φοινικικὴν ἱστορίαν.

— Ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ διαδόχου ἐν Βιέννῃ ἐγένοντο τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ διασήμου μελοποιοῦ Χάϋδν. Τὰ ἄγαλμα εἶνε ἐκ μαρμάρου τῆς Καρράρας, παριστᾷ δὲ τὸν ἐπιφανῆ μουσουργὸν κρατοῦντα εἰς χεῖρας κύλινδρον χάρτου, ἐφ' οὗ εἶνε κεχαραγμένα χρυσοῖς γράμμασι τὰ πρῶτα μουσικὰ σημεῖα τοῦ αὐστριακοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου, ὃν ὡς γνωστὸν ἐμελοποίησεν ὁ Χάϋδν.

— Παρὰ τῷ ἐκδότῃ **Plon** ἐν Παρισίοις ἐξεδόθησαν εἰς ἕνα τόμον αἱ ἐν τῇ «Νέᾳ Ἐπιθεωρήσει» ἰδοῦσαι πρῶτον τὸ φῶς *Ἀθηναϊκαὶ Ἐπιστολαὶ* τοῦ κόμητος Μουύ, πρώην πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας ἐν Ἀθήναις.

— Ἐν τῇ **Nouvelle Revue** τῶν Παρισίων ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸ τίτλον **Un condottiere de la mer** μακρὰ ἀνάλυσις τῶν ἐν Λονδίνῳ πρό τινος δημοσιευθεισῶν ἀναμνήσεων τοῦ ἀγγλοτούρκου ναυάρχου Χόβαρτ πασσᾶ.

— Ἐν λευκώματι ὅπερ ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Βιέννῃ ὑπὲρ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ ἡ νεωτέρα θυγάτηρ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας ἀρχιδούκισσα Μαρία Βαλερία ἐδημοσίευσε σύντομον ποίημα, ἐν ᾧ μετὰ γλυκείας περιπαθείας ψάλλει τὸν Ρῆνον.

— Ἐν Βρυξέλλαις διοργανοῦται διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος 1888 ἐθνικὴ βιομηχανικὴ ἔκθεσις.

— Ἐκ τῶν μετὰ θάνατον ὑπολειφθέντων ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ ἐξεδόθη παρὰ τῷ ἐκδότῃ **Hetzel** νέος τόμος, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν **Choses vues**, περιλαμβάνων ἀναμνήσεις τοῦ ποιητοῦ, περιγραφὰς διαφόρων σημαντικῶν γεγονότων, ἀνέκδοτα κτλ.

— Ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ ἐπωλήθη ἀντὶ 695 λιρῶν στερλινῶν πολύτιμον βιβλίον, ἡ πρώτη ἔκδοσις τῆς Γραφῆς τοῦ Γουττεμβεργίου, ἐκτετυπωμένη διὰ χαρακτήρων μὴ κινητῶν. Ἡ ἔκδοσις αὕτη εἶχε πωληθῆ πρὸ τριακονταετίας ἀντὶ 2, 650 λιρῶν.

— Δύο νέοι ἐπιστήμονες ἐν Μονάχῳ ὁ **Mestern** καὶ ὁ **Helldobler** ἐφεῦρον τηλέφωνον, δι' οὗ ὁ ἦχος ἀποτυποῦται δι' ἰδιαζούσης ὅλως γραφῆς ἐπὶ χάρτου χημικῶς παρεσκευασμένου. Οἱ ἐφευρέται ἀσχολοῦνται νῦν νὰ χρησιμοποιήσωσι τὴν ἐφεύρεσίν των πρὸς κοινὸν ὄφελος.

Ἐρωτηθεῖσα ἡ νομικὴ σχολὴ παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας ἂν εἶνε ἀναγκαῖος ὁ διορισμὸς δευτέρου καθηγητοῦ διὰ τὴν ἕδραν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἀπεφήνατο παμψηφεί, ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη τοιαύτη, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐπρότεινε τὸν ὑφηγητὴν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ γραμματέα τοῦ πανεπιστημίου κ. Ν. Γουναράκην.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη καὶ τὸ δέκατον τεῦχος τοῦ «**Corpus Juris Civilis**» ὑπὸ τοῦ κ. Ἠλ. Λιακοπούλου. — Περιεχόμενα: Ἐπίγραμμα—Περὶ δικαιοσύνης καὶ δικαίου. — Περὶ γενέσεως τοῦ δικαίου καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων καὶ τῆς διαδοχῆς τῶν νομομαθῶν. — Περὶ νόμων, δογμάτων τῆς συγκλήτου καὶ μακρᾶς συνηθείας.— Περὶ διατάξεων τῶν Αὐτοκρατόρων—Περὶ καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων (**De statu homi-**

Digitized by Google

num). Περὶ αὐτεξουσίων καὶ ὑπεξουσίων.—Περὶ υἱοθεσιῶν καὶ χειραφετήσεων καὶ ἄλλων τρόπων δι' ὧν λύεται ἡ πατρικὴ ἐξουσία.

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς.

— Ἤρξαντο αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι εἰς τὴν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου πλατεῖαν πρὸς οἰκοδόμησιν τῆς Βαλλιανείου βιβλιοθήκης.

— Ἡ ἐν Σμύρνῃ ἀγαθοεργὸς Ἀδελφότης «Ὅμηρος» πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ φιλολογικοῦ αὐτῆς σκοποῦ ἀπεφάσισε τὴν ἔκδοσιν ἐτησίου περιοδικοῦ συγγράμματος ἐν εἴδει ἡμερολογίου τῇ συνεργασίᾳ ἐγκρίτων λογίων. Τοῦ συγγράμματος τούτου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ροδῶν» ἐξεδόθη ἤδη τὸ Α' τεῦχος, εἰς τόμον ὀγκώδη ἐκ σελίδων 233, περιέχον πολλὰς καὶ ἀξιολόγους πραγματείας καὶ ποιήματα. Τιμὴ αὐτοῦ φράγκα 5.

— Ἐξεδόθη εἰς τεῦχος ὁ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Ὀδησσῷ Ἑλληνικῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς κ. Λυσάνδρου Γ. Χ. Κώστα ἀπαγγελθεὶς λόγος ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπετείου ἑορτῆς αὐτῆς. Εἶνε σαφὴς καὶ λεπτομερὴς ἔκθεσις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς, εἰς ἣν ἐν τέλει προσήρτηται καὶ στατιστικὸς πίναξ τῶν εἰς τὴν Σχολὴν φοιτησάντων μαθητῶν ἀπὸ τοῦ 1879 μέχρι τοῦ 1886. Κατὰ τὸν πίνακα τοῦτον εἰς τὴν Σχολὴν ἐφοίτησαν τῷ 1879 μαθηταὶ 208, τῷ 1880 μαθηταὶ 268, τῷ 1881 μαθηταὶ 291, τῷ 1882 μαθηταὶ 335, τῷ 1883 344, τῷ 1884 351 καὶ τῷ 1885-1886 μαθηταὶ 355. Ἐκ τούτων ἱκανοὶ ἦσαν ἀλλοεθνεῖς, ἤτοι Ῥῶσσοι, Βούλγαροι, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἰταλοί.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ο ΣΠΑΝΕΑΣ

Ἐν τῷ **Recueil de travaux publiés par l' école des hautes études (Section des sciences historiques et philologiques), en mémoire de son président Leon Renier**, ὁ Κύριος Ἰωάννης Ψυχάρης, καθηγητὴς ἐν τῇ εἰρημένῃ Σχολῇ, ἐδημοσίευσε μελέτην περὶ τοῦ ποιήματος τοῦ Σπανέα ἢ εἰς Σπανέαν (**Poème à Spaneas**, σελ. 262-283). Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ἐρευνᾷ τὰ τῶν διαφόρων ἐκδόσεων τοῦ ἀρχαιοτάτου τούτου μνημείου τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης, τὰς μεταξὺ τούτων διαφορὰς καὶ παραλλαγάς, τὰ περὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔγραψεν. Ἔλαβε δὲ ἀφορμὴν εἰς τὴν μελέτην ταύτην ἐκ νέας δημοσιεύσεως τοῦ ποιήματος τούτου ὑπὸ τοῦ κ. **Legrand** ἐκ χειρογράφου ἀναγομένου εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ ἀξία τοῦ γλωσσικοῦ τούτου μνημείου, ὅπερ εἶνε γνωστὸν ἡμῖν ἐξ ἄλλου χειρογράφου τῆς ἐν Παρισίοις βιβλιοθήκης, δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Δ. Ι. Μαυροφρύδου τῷ 1866 ἐν τῇ Ἐκλογῇ μνημείων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης.

Τῆς μελέτης ταύτης τοῦ κ. Ψυχάρη χάριν τῶν παρ' ἡμῖν φιλολογούντων δίδομεν συντομωτάτην ἀνάλυσιν.

Ἡ ἀξία τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. **Legrand** δημοσιευθέντος ποιήματος ὑπὸ ἔποψιν γραμματικὴν εἶνε ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ποιήματος, ἐν ᾧ ὑπάρχει κρᾶμα αὐθαίρετον καὶ μακαρονικὸν ἀρχαίων γραμματικῶν τύπων καὶ νέων, ἀλλὰ περὶ ποιήματος γεγραμμένου ἐν τῇ καθαρευούσῃ γλώσσῃ τῶν χρόνων του, παραλλάσσον μόνον τῆς ὁμιλουμένης τόσον ὅσον ἡ γραφομένη ἐν πάσαις ταῖς γλώσσαις παραλλάσσει τῆς ὁμιλουμένης.

Τὸ παραινετικὸν ποίημα τοῦ Σπανέα εἶνε παράφρασις τοῦ πρὸς Δημόνικον λόγου τοῦ Ἰσοκράτους. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς δὲν μιμεῖται πιθηκιζόμενος τὸν Ἰσοκράτην, δὲν δανείζεται παρὰ τούτου οὔτε εἰδικὰς ἐκφράσεις, οὐδὲ ἀττικισμούς, σπουδάζει μόνον νὰ ἑρμηνεύσῃ τὸν συγγραφέα τοῦτον, καὶ καταστήσῃ καταληπτὸν εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτῷ. Ἔχει δὲ τοῦτο τὸ τελευταῖον καὶ ἑτέραν σημασίαν, δίδουσαν νέαν σπουδαιότητα εἰς τὸ ποίημα, ὅτι δῆλα δὴ περὶ τὴν ΙΑ' ἢ ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα ἐν Ἀνατολῇ ὁ Ἰσοκράτης δὲν ἀντεγράφετο μόνον, ἀλλὰ καὶ κατενοεῖτο καὶ ἀνεγινώσκετο, ἐπίσης δὲ ὅτι εἶχεν ἀνάγκην διὰ τοὺς πολλοὺς ἀναγνώστας μεταφράσεως· ἄξιον δὲ καὶ ἀναγραφῆς τὸ ὅτι ἐν κειμένῳ γραπτῷ τῆς κοινῆς διαλέκτου ἀνευρίσκομεν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τὸ ζωοποιὸν πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος.

Ἀντιβολὴ μεταξὺ τοῦ κειμένου τοῦ Ἰσοκράτους καὶ τοῦ ποιήματος τοῦ Σπανέα μόνη δύναται ν' ἀποτελέσῃ τὴν ὀρθὴν βάσιν μελέτης κριτικῆς τοῦ ποιήματος ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὑπαρχούσας ἐκδόσεις· ὡσαύτως αὕτη δύναται νὰ καταδείξῃ τίς ἡ ἀρχαιοτέρα καὶ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν κατὰ χρόνους κατάταξιν τῶν διαφόρων ἐκδόσεων καὶ χειρογράφων. Τοῦτο δὲ πράττει ὁ κ. Ψυχάρης ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰς διαφόρους ἐκδόσεις τοῦ ποιήματος καὶ ἀνέκδοτα ἔτι τούτου χειρόγραφα. Ἔχει δὲ τὸ ποίημα τοῦτο διαφόρους ἐκδόσεις ὑπὸ ἀλλοίαν ἑκάστη ἐπιγραφήν: «Ὁ Σπανέας» ἐν τῇ ἐκδόσει Μαυροφρύδου· «Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ποίημα παραινετικὸν» ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ **W. Wagner, Carmina greca medii aevi. Poème à Spaneas** σημειοῖ ὁ **Legrand**.—«Διδασκαλία παραινετικὴ παρὰ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τοῦ καλουμένου Σπανέα», ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἐνετίας. Ἕτερα χειρόγραφα φέρουσιν ἄλλας ἐπιγραφάς, ἐν αἷς τὸ τῆς Ὀξφόρδης: «Τοῦ σοφοτάτου κυροῦ ἄρχοντος τοῦ σπανοῦ λόγος φρονημώτατος καὶ παραγκελίαις πρὸς τὸν αὐτοῦ υἱόν». Σημειοῖ δ' ὁ κ. Ψυχάρης καὶ ἕτερα δύο χειρόγραφα, ὧν δὲν ἔλαβεν ἔτι πλήρη γνῶσιν. Τὸ ἓν τούτων ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Κου Σ. Λάμπρου ἐν τῇ **Collection de romans Grecs**, σελ. **XC**, ὑπάρχον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς τῆς **Grotta Ferrata**, τὸ ἕτερον δ' ἐν τῇ **Borbonica** τῆς Νεαπόλεως, ὅπερ ὁ κ. **Legrand** ὑπέδειξεν αὐτῷ, ὁ δὲ κ. Σάθας περὶ τούτου ἀπέστειλεν ἀνακοινώσεις τινάς.

Πάσας ταύτας τὰς ἐκδόσεις ὁ κ. Ψυχάρης θεωρεῖ ἀνεπαρκεῖς ἔτι πρὸς μελέτην κριτικὴν τοῦ Σπανέα· οὐχ ἧττον ἐπιλαμβάνεται τοῦ ἔργου ἔχων βάσιν, ὡς προερρέθη, τὸ κείμενον τοῦ Ἰσοκράτους, ἵνα κρίνῃ περὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου. Παραβάλλων δὲ πρὸς τὸ κείμενον τοῦτο ἕκαστον τῶν διαφόρων ποιημάτων, ὧν ἀναλύει κατὰ στίχους τὸ περιεχόμενον, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἀρχικώτατα ποιήματα προελθόντα ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς εἶνε τὰ ὑπὸ **Legrand** καὶ **Wagner** ἐκδοθέντα, τὰ τῶν λοιπῶν δ' ἐκδόσεων εἶνε λογοκλοπίαι ἀλλεπάλληλοι τούτων, ἀπομακρυνόμεναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τῆς κυρίας ἀρχικῆς πηγῆς.

Τίς ὁ Σπανέας οὗτος δὲν δύναται νὰ γνωσθῇ ἐκ τῶν γνωστῶν ἄχρι τοῦδε ποιημάτων· ἂν δῆλα δὲ εἶνε οὗτος ὁ ποιητής, ἢ εἰς τοῦτον ἀποτείνεται παρ' ἄλλου τὸ παραινετικὸν ποίημα. Ὑπέλαβόν τινες ὅτι ὁ Σπανέας οὗτος εἶνε αὐτὸς ὁ Ἀλέξιος Α. Κομνηνὸς ἢ ἕτερός τις τῶν εὐγενῶν τοῦ Βυζαντίου, ἀλλὰ δὲν ἀποδεικνύεται ἱστορικῶς. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ ποίημα τὸ παραινετικὸν τοῦ Σπανέα ἐκυκλοφόρει χρόνον τινὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ὁ Σπανέας ἐταυτίζετο, ἄγνωστον ἐπὶ τίνι λόγῳ, μετ' αὐτοῦ.

Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τοῦ ποιήματος ὁ κ. Ψυχάρης γράφει ὅτι ἡ πρώτη σύνθεσις τούτου (καὶ ἔχει ὑπ' ὄψιν του τὸ ὑπὸ τοῦ **Legrand** ἐκδοθὲν) εἶνε προγενεστέρα τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος. Ἵνα δὲ ἀποδοθῇ τὸ ποίημα εἰς τὸν Ἀλέξιον Α. Κομνηνὸν θὰ ὑπῆρχε σχέσις τις πρὸς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καὶ ἐγράφη ἴσως ζῶντος τούτου. Ὁ Ἀλέξιος ἀπεβίωσε τῷ 1118, ὅθεν τὸ ποίημα δύναται νὰ κατέλθῃ μέχρι τοῦ τέλους τῆς ΙΑ' ἑκατονταετηρίδος. Ὑπὲρ τῆς χρονολογίας δὲ ταύτης μαρτυρεῖ καὶ ἡ λέξις τοῦ ποιήματος. Ἀλλ' ὁ κ. Ψυχάρης δὲν ἐπιμένει εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο· διότι τὸ ζήτημα πρέπει νὰ ἐξετασθῇ κατ' ἰδίαν, ἀλλὰ παρατηρεῖ ὅτι ἡ λέξις τοῦ Σπανέα εἶνε προγενεστέρα τοῦ ποιήματος τοῦ Πτωχοπροδρόμου (ΙΒ' ἑκατ. περὶ τὰ μέσα) κατὰ ἡμίσειαν ἑκατονταετηρίδα. Μονογραφία γραμματικὴ τοῦ ποιήματος τούτου ἐπιθυμητὸν θὰ ἦτο νὰ ἐγράφετο, διότι ἔχει διὰ τὴν σπουδὴν τῆς νεοελληνικῆς τὴν αὐτὴν ἀξίαν τὴν ὁποίαν ἡ **Cantiléne de Sainte Eulalie** διὰ τὴν γαλλικήν, διότι ἐν αὐτῷ τῷ ποιήματι καταφαίνεται ὁποία τις ἦτο ἡ ἑλληνικὴ κατὰ τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα, ἀφισταμένη ἐξ ἴσου τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας, καὶ οὖσα οἱονεὶ γραμμὴ ὁροθετικὴ μεταξὺ ἀμφοτέρων.

Ὅ,τι ἐν τῇ προκειμένῃ μελέτῃ ἔπραξε, παρατηρεῖ ἐν τέλει ὁ κ. Ψυχάρης, ἦτο νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸ ἔδαφος, ἵνα προκαλέσῃ ἐπὶ τοῦ ποιήματος τούτου πλήρη μελέτην ὑπὸ ἔποψιν γλωσσικήν, ἱστορικὴν καὶ φιλολογικήν.

Α. Μ.

Digitized by Google

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Συνδρομηταὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα ἐγγράφονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Τιμὴ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις...................... δρ. 40
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις...................... » 45.
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ...................... φρ. χρ. » 50.

Ἐξεδόθησαν ἤδη ὁμοῦ εἰς ἓν τεῦχος τὰ φυλλάδια 33, 34 καὶ 35, ἡ δ' ἔκδοσις καὶ τῶν ἑπομένων θέλει ἐξακολουθήσει τακτικῶς, ὡς μέχρι τοῦδε.

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς 'Ιστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι καλλιτεχνικώτατα καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος παρηγγέλθησαν εἰς Γερμανίαν, ἅτινα προσεχῶς ἑτοιμαζόμενα θέλουσι κομισθῇ εἰς Ἀθήνας. Τοῦτο θέλομεν ἐγκαίρως γνωστοποιήσῃ τοῖς συνδρομηταῖς τοῦ συγγράμματος διὰ νεωτέρας ἡμῶν ἀγγελίας, ἵνα οἱ βουλόμενοι προμηθευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ **τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»** *ἀντὶ δρ. 30* **ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ** *φρ. χρυσῶν 30.*

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 19 Ἰουνίου

Ἡ ἐκλογικὴ κίνησις ἐπὶ ταῖς προσεχῶς ἐνεργουμέναις δημοτικαῖς ἐκλογαῖς ἐπιτείνεται ὁλονὲν καθ' ὅσον προσεγγίζει ἡ 5 Ἰουλίου, ἥτις ἐτάχθη ἡμέρα ψηφοφορίας. Ἐν τῷ δήμῳ τῆς πρωτευούσης 5 ἀνεκηρύχθησαν ὑποψήφιοι δήμαρχοι, οἱ κκ. Ν. Δ. Καλλιφρονᾶς, Π. Σ. Κυριακός, Χρῆστος Γ. Ράλλης, Δημ. Σ. Σοῦτσος καὶ Ἀνδρέας Συγγρός.

— Μεταξὺ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐνταῦθα αὐστριακῆς πρεσβείας ἀντηλλάγησαν αἱ ἐπίσημοι ἐπικυρώσεις τῆς ἄρτι συνομολογηθείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Αὐστροουγγαρίας ἐμπορικῆς συμβάσεως.

— Συνωμολογήθη καὶ ὑπεγράφη μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἑλβετίας ἐμπορικὴ σύμβασις ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὅροις, ἐφ' οἷς καὶ ἡ μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ἑλλάδος πρὸ τινων μηνῶν συναφθεῖσα, ὡς γνωστόν.

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἐγένετο ἔναρξις τῆς λειτουργίας τῆς γραμμῆς Δερβενίου—Ἀχράτας τῶν σιδηροδρόμων Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Πελοποννήσου.

— Ἐκ Πατρῶν δ' ἀγγέλλεται ὅτι τὸ μέχρι Δραπάνου τμῆμα τοῦ ἀπὸ Πατρῶν σιδηροδρόμου περατοῦται μετὰ ἕνα τὸ πολὺ μῆνα. Πᾶσα ἡ ἐργασία συνεπληρώθη, ἐναπομένει δὲ μόνον ἡ τοποθέτησις τῶν σιδηρῶν γεφυρῶν καὶ ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ οἰκοδομουμένου σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀποθηκῶν.

— Ὁ ἀτμοδρόμων «Ἑλλάς», ἀφοῦ περατωθῶσιν ἐντελῶς αἱ ἐν αὐτῷ ἐσωτερικαὶ ἐπιδιορθώσεις, θὰ καταπλεύσῃ εἰς Πειραιᾶ, ἵνα παραλάβῃ τοὺς μαθητὰς τῆς ναυτικῆς σχολῆς τῶν δοκίμων, μεθ' ὧν θὰ ἀπέλθῃ εἰς ἐκπαιδευτικὸν πλοῦν κατὰ τὴν Μεσόγειον. Κυβερνήτης τοῦ πλοίου καὶ κατὰ τὸν πλοῦν τοῦτον τῶν δοκίμων εἶνε ὁ διοικητὴς τῆς σχολῆς κ. Ἠλ. Κανελλόπουλος.

— Τὸ δεύτερον ἐκ τῶν τριῶν ἄρτι ναυπηγηθέντων ἀτμοπλοίων τῆς Πανελληνίου Ἀτμοπλοΐας «Θράκη» ὑπὸ τὸν πλοίαρχον κ. Καλαμίδαν θὰ καταπλεύσῃ εἰς Πειραιᾶ ἐξ Ἀγγλίας περὶ τὰ τέλη τῆς παρούσης ἑβδομάδος. Ἅμα ὡς καταφθάσῃ καὶ τὸ τρίτον ἀτμόπλοιον «Ἀλβανία» ὑπὸ τὸν πλοίαρχον κ. Ν. Σγουρδαῖον ἡ Πανελλήνιος Ἀτμοπλοΐα σκοπεῖ νὰ συστήσῃ γραμμὴν τακτικὴν Τεργέστης Πειραιῶς Κων)πόλεως καὶ Ὀδησσοῦ, διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ὁποίας θέλει διαθέσει τὰ μεγαλείτερα τῶν ἀτμοπλοίων, ἤτοι τὴν «Ἰωνίαν», «Θράκην», «Ἀλβανίαν» καὶ «Ἀθήνας».

— Κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθέντα καὶ κυρωθέντα νόμον, συνιστᾶται σῶμα ἀξιωματικῶν βοηθῶν τοῦ μηχανικοῦ, ἔχον ἰδίαν σειρὰν ἀρχαιότητος καὶ προωρισμένον, ὅπως παρέχῃ κατωτέρους ἀξιωματικοὺς ἐν τοῖς διαφόροις κλάδοις τῆς ὑπηρεσίας τοῦ μηχανικοῦ, προσκαίρως δὲ καὶ ἐν ἀνεπαρκείᾳ ὑπολοχαγῶν καὶ ἀνθυπολοχαγῶν τοῦ μηχανικοῦ, καὶ ἐν τῷ συντάγματι τοῦ αὐτοῦ ὅπλου. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀξιωματικῶν βοηθῶν τοῦ μηχανικοῦ ὁρίζεται εἰς τριάκοντα πέντε, ἤτοι δύο λοχαγούς, ἓξ ὑπολοχαγούς, δώδεκα ἀνθυπολοχαγούς, καὶ δεκαπέντε ἀνθυπασπιστάς.

— Καὶ ἄλλαι θανατικαὶ ἐκτελέσεις ἐγένοντο τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. Ἐν Πειραιεῖ ἐτουφεκίσθη ὁ πρώην στρατιώτης Δημ. Σ. Κουτσοῦκος, δολοφονήσας πρὸ διετίας τὸν παντοπώλην Σπ. Φανερίτην. Ἐν Θεσσαλίᾳ δὲ ἐκαρατομήθησαν ἐν μὲν τῇ κωμοπόλει Φαρσάλων ὁ κακοῦργος Ἀθ. Γαλατᾶς, παρὰ δὲ τὸ χωρίον Παλαμᾶ πέντε ἄλλοι κακοῦργοι βασανίσαντες καὶ φονεύσαντες χάριν κλοπῆς πρὸ διετίας τὸν μυλωθρὸν Δ. Μπόρτην. Μετὰ τοῦτο ἡ λαιμητόμος μετηνέχθη εἰς Καλάμας, ἔνθα ἐκαρατομήθη ὁ κατάδικος Γεώργιος Δικαιόπουλος, φονεὺς τοῦ μαθητοῦ Παπαδόγκονα, κατόπιν δὲ εἰς Πύργον ἔνθα ἐγένετο ἡ θανατικὴ ἐκτέλεσις τοῦ Νικολάου Κριτσινέλη, φονεύσαντος τὸν Παναγιώτην Ζαφειρόπουλον. Τὸ ἔργον τῆς δικαιοσύνης θέλει συμπληρωθῆ καὶ δι' ἄλλων ἓξ καρατομήσεων, ὧν δύο θέλουσιν ἐκτελεσθῆ ἐν Πάτραις, τρεῖς ἐν Ἀγρινίῳ, καὶ μία Κεφαλληνίᾳ.

— Κατὰ τὸν ἄρτι ψηφισθέντα νόμον περὶ προσδιορισμοῦ τῶν καταβαλλομένων τελῶν διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ κράτους μεταβιβαζόμενα ἰδιωτικὰ τηλεγραφήματα, οὗτινος ἡ ἐφαρμογὴ ἄρχεται ἀπὸ 19 ἱσταμένου μηνός, τὰ τέλη τῶν ἰδιωτικῶν τηλεγραφημάτων ὁρίζονται ὡς ἕπεται :

Λεπτὰ πεντήκοντα δι' ἕκαστον τηλεγράφημα, περιέχον οὐχὶ πλείονας τῶν ἑπτὰ λέξεων, ἂν αἱ δύο μόνον ἐξ αὐτῶν ἀποτελῶσι τὸ κείμενον αὐτοῦ. Ἂν ὅμως καί τοι ἐξ ἑπτὰ λέξεων συνιστάμενον, ἔχῃ πλέον τῶν δύο ἐξ αὐτῶν ὡς κείμενον, τὸ τοιοῦτο τηλεγράφημα δὲν ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην, ἀλλὰ διατιμᾶται ὡς τὸ μέχρι τῶν 15 λέξεων.—β'.) Δραχμὴ μία δι' ἕκαστον τηλεγράφημα, μὴ ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἀνωτέρω κατηγορίαν καὶ περιέχον οὐχὶ πλείονας τῶν δεκαπέντε.—γ'.) Δι' ἕκαστον τηλεγράφημα, περιέχον πλείονας τῶν δεκαπέντε λέξεων, δραχμὴ μία καὶ ἀνὰ πέντε ἔτι λεπτὰ διὰ πᾶσαν λέξιν πέραν τῶν δεκαπέντε, ὥστε τηλεγράφημα, ἀποστελλόμενον ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ, ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Κέρκυραν, ἐκ Νάξου εἰς Ἀθήνας ἢ ὁθενδήποτε καὶ ὁπουδήποτε τοῦ κράτους ὑπάρχει τηλεγραφικὸς σταθμὸς διὰ τῶν ὑπὸ τὴν διαχείρισιν τῆς κυβερνήσεως καλωδίων (διότι ὁσάκις μεταβιβάζεται κατὰ βούλησιν καὶ δήλωσιν τοῦ ἀποστολέως διὰ τῶν καλωδίων τῆς ἑταιρίας οἱασδήποτε κατηγορίας καὶ ἂν ἡ ὑπόκειται καὶ εἰς τὸ ὑπὲρ τῆς ἑταιρίας πρόσθετον τέλος) ἂν μὲν περιέχῃ 15 λέξεις μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς, τῆς ὑπογραφῆς καὶ τοῦ κειμένου ὑποβάλλεται εἰς τέλος δρ. μιᾶς, ἂν δὲ περιέχῃ λέξεις 18 εἰς δραχμῆς μιᾶς καὶ λεπτῶν 15, ἂν περιέχῃ 24, δραχμῆς μιᾶς καὶ λεπτῶν 45 κλπ.

Ἐπὶ καταβολῇ τελῶν διπλασίων τῶν ἀνωτέρω ὁριζομένων γίνονται δεκτὰ καὶ ἐπὶ συστάσει τηλεγραφήματα, ἅτινα πρέπει νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον ἐντὸς 24 τὸ πολὺ ὡρῶν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Εὔα. Κωνσταντινούπολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὸ ἕν, τὸ ἐπιτυχέστερον, θέλομεν δημοσιεύσει, ὀλίγον κτενισμένον πάλιν, εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον. Καὶ τοῦ ἄλλου τὸ θέμα εἶνε ἐπιτυχές, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις, ἡ γλῶσσα κυρίως, laisse à désirer ὁπωσδήποτε. Ἐν τούτοις προσδοκῶμέν τι τελειότερον. —*Ἐνδιαφερομένῳ ἀναγνώστῃ.* Δυστυχῶς δὲν ἐδημοσιεύθη ἀκόμη ὁ σχετικὸς νόμος ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως», καὶ δὲν ἐνθυμούμεθα ὁποῖαι τροποποιήσεις ἐπηνέχθησαν κατὰ τὴν ἐν τῇ Βουλῇ ἐπιψήφισιν αὐτοῦ.—κ. Ι. Τζ. Ὕδραν. Ἐστάλησαν πάντα τὰ φύλλα. Ἐλπίζομεν νὰ τὰ ἐλάβετε τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἀποστολῆς τοῦ δελταρίου σας. Ἄλλως θὰ παρέπεσαν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.—Σεβ. ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Διὰ τὸν Α' τόμον τῆς Ἱστορίας ἐδόθησαν ἐκ τῶν 37,50 φρ. 22,50. Ὑπολείπονται 15 φρ. ἅτινα τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν. Τὸ σύγγραμμα ἐξακολουθεῖ καὶ θὰ

Digitized by Google

ἐξακολουθήσῃ ἐκδιδόμενον τακτικῶς, ἔχουσι δὲ μέχρι τοῦδε ἐκδοθῆ φυλλάδια 25. Ὅταν συμπληρωθῇ καὶ ὁ Β' τόμος, θέλομεν ἀποστείλει ὑμῖν αὐτὸν δεδεμένον ὡς τὸν πρῶτον. Περὶ τῆς ἄλλης ὑποθέσεως ἀπαντῶμεν ὑμῖν ταχυδρομικῶς. —*Ἑνὶ συνδρομητῇ*. Πειραιᾶ. Ἡ τοῦ κ. Δ. εἶνε αὕτη: **Turnerstrasse, 17, III. Leipzig.** Διὰ τὸ περιοδικὸν ἀρκεῖ μόνη ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ τίτλου του.—κκ. Ι. Χ. Κ. Πάτρας, Α. Α. Φισκάρδον, καὶ Ι. Σ. Α. Σύρον. Ἐλήφθησαν.—κ. Λ. Δ. Σ. Βάρναν. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Γ. Κ. Λ. Ρουτσούκιον. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη. Ἡ σημείωσις ἔχει καλῶς.—κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἀπεστάλη καὶ τὸ τελευταῖον παραγγελθέν.—κ. Σ. Μπ. Λεόβαν. Τὴν παραλαβὴν ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν δι' ἐπιστολῆς ταχυδρομικῶς. Ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεων ὑμῶν σημειοῦμεν, ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης, ὅτι οὐδὲν ἱστορικὸν γεγονὸς γινώσκομεν σχετικὸν πρὸς τὸ σημειούμενον ἄνθος, περὶ δὲ τῆς ζητηθείσης ἀδείας ὅτι ἦτο ἁπλῶς φιλόφρων ἀνακοίνωσις τοῦ πράγματος πρὸς τὸν συγγραφέα, διότι οὗτος οὐδὲν δικαίωμα κυριότητος ἔχει ἐπὶ τοῦ ὀνόματος.—κ. Π. Γ. Α. Μεσολόγγιον. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.—κκ. Ι. Χ. Δ. Πειραιᾶ, Δ. Α. Β. καὶ Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν, καὶ Γ. Ζ. Ἀλεξάνδρειαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. C. M. Ἐνταῦθα. Ἡ τοῦ κ. **Mis de Qu. de S. H. Rue Soufflot, 3 Paris**, ἡ δὲ τοῦ κ. Φ. Γ. ἁπλῶς: **Prof. Ferdinand Gregorovius, Mitglied der Akademie. München.**—κ. Κ. Π. Γαύρειον. Θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Ι. Κ. Τζ. Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Παρεδόθη δὲ καὶ ἡ ἔγκλειστος κατὰ τὴν ἐπιγραφήν.—κ. Σ. Γ. **Bielitz.** Ἐνεγράψαμεν τοὺς κ. Ἀδελφ. Κ. πρὸς οὓς θέλομεν ἀποστείλει ἐν καιρῷ τὸ ἔργον· ἀπεστάλη δὲ καὶ πρὸς ὑμᾶς τὸ ζητηθὲν βιβλίον.—*Τακτικῷ ἀναγνώστῃ* Ναύπλιον. Ἵνα εἰσαχθῇ μαθητὴς εἰς τὴν ἐν Βελγίῳ στρατιωτικὴν σχολὴν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ ἀπολυτήριον γυμνασίου. Ὑποβάλλεται δὲ καὶ εἰς ἐξετάσεις εἰσιτηρίους, κυρίως μαθηματικῶν (θεωρητικῆς ἀριθμητικῆς, τῆς κατωτέρας Ἀλγέβρας, Γεωμετρίας καὶ Τριγωνομετρίας ἐπιπέδου). Διὸ ὀφείλει νὰ γνωρίζει καλῶς καὶ τὴν Γαλλικήν, ἥτις εἶνε ἡ γλῶσσα ἐν ᾗ ἐξετάζεται εἰς τὰ μαθήματα ταῦτα.—κ. Π. Α'. Τὸ ἀνέκδοτον λέγεται περὶ Ἄγγλου. Ἄγγλος τις δηλ. κομπάζων ἐπὶ τῇ ἀπεράντῳ ἐκτάσει τοῦ βρετανικοῦ Κράτους, ἔλεγεν ὅτι ὁ ἥλιος οὐδέποτε δύει ἐν αὐτῷ. Ἀμερικανὸς παριστάμενος εἰς τὴν συνομιλίαν, ἔδωκεν εἰς τὸν Βρετανὸν εὐφυᾶ ἀπάντησιν: «—Ἡ θεία Πρόνοια, εἶπεν, ἐφοβεῖτο, φαίνεται, νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸ σκότος τοιούτους κακούργους.»

Πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἑστίας ἓν σῶμα τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης εἰς 5 ὀγκώδεις τόμους Εἰκονογραφημένης Γεωγραφίας τῆς Γαλλίας (**La France illustrée**) ὅλως καινουργὲς καὶ πολυτελῶς δεδεμένον, πλῆρες εἰκόνων τοπείων, μνημείων τέχνης, ἱστορικῶν κτιρίων, καὶ σχεδίων πόλεων καὶ εἰδικῶν γεωγρ. πινάκων ἑκάστου τῶν διαμερισμάτων τῆς Γαλλίας, συμπεριλαμβανομένης τῆς Ἀλγερίας, τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης καὶ τῶν γαλλικῶν ἀποικιῶν.

Τιμὴ δραχμαὶ 150

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΥΠΟ

ΜΙΧ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἐπταλόφῳ Διδασκαλείου

Τιμᾶται δραχ. 4.

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 4.20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

19 Ἰουλίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	433.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	434.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	500.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	435.—
» 25,000,000 τῶν 9	»	»	253.—
» 25,000,000 τῶν 8	»	»	253.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	216.—
» 4,000,000 τῶν 8	»	»	253.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	88.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			468.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,225.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	114.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	68.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	195.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	104.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	367.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	30.15
	3μην.	30.05
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	120.25
»	3μην.	119.25

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	24.—
Λίρα ὀθωμανικὴ	27.—

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος
ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότητος δραχ. 2,50 τὰ 100.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Β' ποιότητος δραχ. 2 τὰ 100.
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελοῦσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—932

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 548 — 28 ΙΟΥΝΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: 'Επὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 600

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΥΛΗ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία 'Ηλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Β.

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Η ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ, ὑπὸ Κ.Χ. Βάμβα.

ΟΝΕΙΡΟ, ποίημα.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

'Εν κομψοτάτῳ τόμῳ ὑπὸ τὸν τίτλον **Nouvelles grecques** ἐξεδόθησαν ἄρτι παρὰ τῷ ἐκδότῃ **Firmin Didot** γαλλιστὶ μεταφρασθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Μαρκησίου **de Queux de St Hilaire** τὰ διηγήματα τοῦ κ. Δ. Βικέλα τὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῇ *'Εστίᾳ* τὸ πρῶτον δημοσιευθέντα καὶ εἶτα ἐν τομιδίῳ ἐκδοθέντα. Προσετέθη δὲ τούτοις ἐν τῇ γαλλικῇ ἐκδόσει καὶ τὸ πρό τινος δημοσιευθὲν ἐν τῇ *'Εστίᾳ* διήγημα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως *Τὰ δύο 'Αδέλφια*. Μεταξὺ τῶν 'Ελλήνων λογογράφων ὁ κ. Βικέλας εἶνε λίαν γνωστὸς εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν δημόσιον. Ὁ *Λουκῆς Λάρας*, τὸ πρῶτον αὐτοῦ διήγημα, μετεφράσθη ἤδη εἰς πολλὰς γλώσσας, τὰ δὲ νέα διηγήματά του ἀκολουθοῦσι τὸν δρόμον τοῦ πρωτοτόκου· προσεχῶς ἐκδίδονται καὶ γερμανιστί.

— 'Εν τῇ «Γεν. 'Εφημερίδι» τοῦ Μονάχου ἐδημοσιεύθη μακρὰ πραγματεία περὶ τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου τοῦ Α' ὡς ποιητοῦ. Ὁ διατριβογράφος ἀποφαίνεται ὅτι τὰ ὑπὲρ τῆς 'Ελλάδος ᾄσματα τοῦ ἐστεμμένου Βάρδου ἀπέρρευσαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἠθικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις ἐνέπνευσε τὰς ᾠδάς του κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς ἀπελευθερώσεως ἀγῶνα. «'Εὰν ἐκινδύνευεν ἡ ἰδία ἑαυτοῦ πατρίς, δὲν θὰ ἐπεδείκνυε μείζονα, σφοδροτέραν συμπάθειαν. Ὡς ἄλλοτε ὁ Πρίαμος, ἱστάμενος εἰς τὰς Σκαιὰς Πύλας, παρηκολούθει μετὰ παλλούσης καρδίας τὴν μάχην Τεύκρων καὶ 'Αχαιῶν, ὁ Λουδοβῖκος εἶχε διηνεκῶς ἐστραμμένα τὰ βλέμματα πρὸς τὴν 'Ελλάδα, ἐνθαρρύνων τοὺς Ἕλληνας, ἐπικροτῶν εἰς τὰς νίκας των, παραμυθῶν αὐτοὺς ἐν ταῖς συμφοραῖς, ἀποτρέπων ἀπὸ διχονοίας.» Τὰ ποιήματα τοῦ Λουδοβίκου κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα εἶνε γνωστὰ εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον. Ἄγνωστον εἰς τοὺς πλείστους εἶνε ὅμως ἴσως τὸ ἑξῆς ποίημά του πρὸς τὴν 'Ελλάδα, γραφὲν ἐν ἔτει 1846, μετὰ τὴν ἀποπομπὴν τῶν Βαυαρῶν, καὶ μαρτυροῦν ὅτι ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ εὐγενοῦς βασιλέως ὁ φιλελληνισμὸς κατίσχυε πάσης ἀπογοητεύσεως. «'Εὰν εἰς μοναρχίαν, ἐὰν εἰς δημοκρατίαν θὰ κατηρτίζετο, τοῦτο πρὸς ἐμὲ ἦτο ἀδιάφορον. 'Εγὼ ἓν καὶ μόνον ἤθελα, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς 'Ελλάδος. Ἡ ὁρμὴ αὕτη τῆς καρδίας μου ἦτο ἐμπαθής, διάπυρος. 'Αναμιμνησκόμενος τοῦ παρελθόντος, ᾤκτειρα τὸ παρόν. Καὶ ἐὰν οἱ Ἕλληνες ἐδείχθησαν πρὸς τοὺς Γερμανοὺς ἀγνώμονες, δὲν πρέπει τοῦτο νὰ μειώσῃ τὴν ἡμετέραν συμπάθειαν. Ἂς μὴ καταστῶμεν καὶ ἡμεῖς ἔνοχοι ἀγνωμοσύνης! 'Εκ τῆς 'Ελλάδος ἐλάβομεν τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, εἰς τὴν 'Ελλάδα ὀφείλομεν ὅ,τι ἀπεκτήσαμεν θεσπέσιον. Αἱ ἐπὶ τοῦ ἡλίου κηλῖδες οὐδαμῶς μειοῦσι τὴν λάμψιν του.»

— Ὁ γερμανικὸς τύπος μνείαν ποιούμενος τοῦ ἐν τῇ *'Εστίᾳ* δημοσιευθέντος ἄρθρου τοῦ διαπρεποῦς γερμανοῦ συγγραφέως **Lindau** ὑπὸ τὸν τίτλον *Ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος*, κατὰ τὴν γλαφυρὰν μετάφρασιν τῆς Α. Υ. τοῦ πρίγκιπος διαδόχου τοῦ Σὰξ Μάϊνιγγεν Βερνάρδου, ἐξαίρει τὸ νέον τοῦτο δεῖγμα τῆς πολυμαθίας τοῦ ἀνδρός.

— Ὁ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος κ. Θεόδωρος Βέντ, γνωστὸς ἐκ τῶν μελετῶν αὐτοῦ, ἃς ἐποιήσατο ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς τοῦ Αἰγαίου πελάγους νήσοις, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν Λονδίνῳ βρετανικοῦ μουσείου, ἐπελάβετο ἀνασκαφῶν ἐν τῇ νήσῳ Θάσῳ, ἐν τῇ θέσει Λιμένι, ἔνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις. Αὐτόθι ἀνεκάλυψε μαυσωλεῖον μεταγενεστέρας ἐποχῆς, ἀλλὰ τέχνης καλῆς, μεγαλοπρεπῆ ἀψῖδα, ἀνεγερθεῖσαν ὑπὸ τῆς πόλεως τῶν Θασίων εἰς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Καρακάλα, ἐνεπιγράφους στήλας, ἀγάλματα καὶ ἑδώλια θεάτρου ὑπερμεγέθη, φέροντα ἐπιγραφὰς δυσνοήτους. Ὁ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος διακόψας τὰς ἐργασίας αὐτοῦ καὶ ἀπελθὼν εἰς Λονδῖνον, θέλει ἐπανέλθει καὶ συνεχίσει ταύτας κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα.

— Ὁ μουσοτραφὴς ἀρχιδοὺξ τῆς Αὐστρίας Λουδοβῖκος Σωτὴρ ταξειδεύσας ἐπίτηδες εἰς Παξοὺς πρὸ διετίας ἤρξατο τῆς δημοσιεύσεως ἱκανῶς ὀγκώδους ἔργου «περὶ Παξῶν», ἐν ᾧ φυσιολογικῶς, πολιτικῶς καὶ ἱστορικῶς περιγράφει τὴν νῆσον ἐκείνην ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον. Τὸ ἔργον θὰ εἶνε ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν ἐντελῶς τετυπωμένον.

— Τῇ 11 'Ιουνίου ἐτελεύτησε μετὰ μακρὰν νόσον ὁ διάσημος Ῥῶσσος ἀκαδημαϊκὸς καὶ ἀρχαιολόγος Στέφανης, ὅστις πρὸ τεσσαράκοντα ὡς ἔγγιστα ἐτῶν διέτριψεν ἐπὶ μακρὸν ἐν 'Ελλάδι, ἀσχοληθεὶς εἰς ἀρχαιολογικὰς μελέτας καὶ συλλέξας πολλὰς ἐπιγραφάς. 'Ογκώδη συγγράμματα δὲν ἐξέδωκεν, αἱ ἀρχαιολογικαὶ ὅμως καὶ ἐπιγραφικαὶ πραγματεῖαί του εἶνε ἄπειροι.

— Κατὰ τὴν ἐκδοθεῖσαν ἐπετηρίδα τῆς ἡγεμονίας τῆς Σάμου διὰ τὸ ἔτος 1886, τὰ ἐν ὅλῃ τῇ ἑλληνικῇ ταύτῃ νήσῳ ὑπάρχοντα σχολεῖα εἰσὶ 45, ἐν οἷς 85 διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι διδάσκουσι 3655 μαθητεύοντας, ὧν 2752 ἄρρενα καὶ 903 θήλεα. 'Εκ τῶν σχολείων τούτων 33 εἶνε δημοτικὰ (δι' ἃ ἐδαπανήθησαν τῷ 1886 125.250 γρ.) 3 ἑλληνικὰ (δαπάνη 15,000), 4 παρθεναγωγεῖα (δαπ. 76,390), 4 σχολαρχεῖα (δαπ. 69,890) καὶ 1 γυμνάσιον (δαπ. 119,150). 'Εν ὅλῳ δαπανῶνται διὰ τὴν ἐν γένει ἐκπαίδευσιν γρ. 405,680 ἐπὶ ἐνιαυσίου προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων τῆς ἡγεμονίας γρ. 3,405,457.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἤδη ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1886—1887, πρυτανεύοντος ἐν τῷ 'Εθνικῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἰατρικῆς κ. Καραμήτσα, ἐξητάσθησαν ἐν ὅλῳ 173 ὑποψήφιοι διδάκτορες, ἐξ ὧν 5 μὲν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, 32 ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ, 85 ἐν τῇ Νομικῇ καὶ 51 ἐν τῇ 'Ιατρικῇ.

'Εκ τῶν ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ ἐξετασθέντων ἑπτὰ ἔλαβον τὸν βαθμὸν «λίαν καλῶς», τριάκοντα καὶ εἷς τὸν βαθμὸν «καλῶς», τριάκοντα τέσσαρες ἐγένοντο προλῦται καὶ δώδεκα ἀπερρίφθησαν.

'Εκ τῶν ἐν τῇ 'Ιατρικῇ Σχολῇ ἐξετασθέντων τέσσαρες ἔλαβον βαθμὸν «ἄριστα», εἴκοσι πέντε τὸν βαθμὸν «λίαν καλῶς», δέκα καὶ ἐννέα τὸν βαθμὸν «καλῶς» καὶ τρεῖς ἀπερρίφθησαν.

'Εκ τῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ἐξετασθέντων, τρεῖς ἔλαβον τὸν βαθμὸν «καλῶς», εἷς ἀπερρίφθη, καὶ εἷς ἐγένετο τελειοδίδακτος.

'Εκ τῶν ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ ἐξετασθέντων, τέσσαρες μὲν ἔλαβον τὸν βαθμὸν «λίαν καλῶς», δέκα πέντε τὸν βαθμὸν «καλῶς», προλῦται ἐγένοντο δέκα, δύο ἀπερρίφθησαν ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ εἷς ἐπὶ ἓξ μῆνας.

Καθηγηταὶ διωρίσθησαν ἐν μὲν τῇ Νομικῇ οἱ κ. κ. Ν. Καζάζης, ἐπίτιμος τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου, καὶ Γ. 'Αγγελό-

Digitized by Google

πουλος τοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου, ἔκτακτος. Εἷς ὑφηγητὴς ἐγένετο δεκτός, ὁ κ. Γ. Λαζαρῖμος τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου.

Ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ ἐγένοντο δεκτοὶ ὡς ὑφηγηταὶ οἱ κ. κ. Γ. Κωστομύρης τῆς Ὠτολογίας καὶ Ὀφθαλμολογίας καὶ Ε. Καλλιοντζῆς τῆς Χειρουργικῆς παθολογίας καὶ Θεραπευτικῆς.

Ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ διωρίσθησαν καθηγηταὶ ἔκτακτοι οἱ κ. κ. Σ. Βάσης τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας καὶ Σ. Λάμπρος τῆς Γενικῆς Ἱστορίας. Ὡς ὑφηγηταὶ δ' ἐγένοντο δεκτοὶ οἱ κκ. Ὄθων Ρουσόπουλος τῆς Γενικῆς Πειραματικῆς καὶ Θ. Σοφούλης τῆς Ἀρχαιολογίας.

Ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ οὐδεὶς ἐγένετο.

— Ἐγκαίρως ἀνεφέραμεν, ὅτι τινὲς τῶν καθηγητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐδήλωσαν τῇ πρυτανείᾳ, ὅτι παρασκευάζουσιν ἢ ἔχουσιν ἤδη ἑτοίμους πρωτοτύπους ἐπιστημονικὰς διατριβάς, ἃς εἰσι διατεθειμένοι νὰ προσενέγκωσι πρὸς δημοσίευσιν ἐν κοινῷ τεύχει ἐπὶ τῇ 50ετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου. Σημειοῦμεν σήμερον ὅτι ἐκ τῶν δόντων ἤδη διατριβὰς εἶνε οἱ καθηγηταὶ κ. κ. Πανταζίδης καὶ Βάσης, ἐξ ὧν ὁ μὲν προσέφερε δύο (διορθώσεις εἰς τὴν Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Ταύροις τοῦ Εὐριπίδου καὶ διορθώσεις εἰς τὰ τοῦ Γαληνοῦ Ἠθικά), ὁ δὲ μίαν, λατινιστὶ γεγραμμένην (**Spicilegium criticum**). Πλὴν ἄλλων δ' ὑπεσχέθησαν διατριβὰς οἱ καθηγηταὶ κ. κ. Ι. Χατζιδάκης (περὶ εἴδους τινὸς διαφορικῶν ἐξισώσεων καὶ περὶ τῶν ἐκ πλειόνων συμβολικῶν μονάδων συντεθειμένων μιγάδων ἀριθμῶν), καὶ Γεωρ. Χατζιδάκης (πρώτη συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς).

— Ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας διωρίσθη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἀρχιτεκτόνων κ. κ. Δαῖπφελτ, Τσίλλερ καὶ ἑνὸς μέλους τῆς Γαλλικῆς ἀποστολῆς, ὅπως ἐξετάσωσι τὸ σχέδιον τοῦ κεντρικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου καὶ ὑποβάλωσι τὴν γνώμην των περὶ μερικῆς μετατροπῆς αὐτοῦ, ἀποδειχθείσης ἀναγκαίας πρὸς ἐπαρκῆ φωτισμὸν τῶν αἰθουσῶν τῶν τεσσάρων πτερύγων.

— Τὸ Ἡρῷον τῶν ἐν Δραγατσανίῳ πεσόντων ἱερολοχιτῶν ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον χώρου, ἔνθα ἤρξαντο αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς δαπάνῃ τοῦ κ. Βαλλιάνου βιβλιοθήκης, θέλει μετενεχθῇ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἄρεος καὶ τοποθετηθῇ εἰς θέσιν παρὰ τὴν ἀνεγερθησομένην σχολὴν τῶν Εὐελπίδων.

— Τῇ προσεχεῖ Δευτέρᾳ τελοῦνται τὰ ἀποκαλυπτήρια ἐν Σύρῳ τοῦ κατὰ τὴν θέσιν Δῆλι στηθησομένου *Ἡρῴου*, τὸ ὁποῖον ὁ Δῆμος Ἑρμουπόλεως ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ἱδρύσῃ πρὸς τιμὴν τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγωνισαμένων κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

— Ἐπαναλαμβάνονται προσεχῶς αἱ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Δ. Φιλίου.

— Ὁ ἐν Καΐρῳ ὁμογενὴς κ. Μοσχονᾶς συνέγραψε καὶ ἐκδίδει λίαν προσεχῶς βιβλίον ὠφελιμώτατον, ἐπιγραφόμενον «Ἡ ἀρχαία Αἴγυπτος καὶ οἱ βασιλεύσαντες ἐν αὐτῇ Φαραώ». Θὰ σύγκηται ἐκ 400 σελίδων, θὰ περιέχῃ 21 εἰκονογραφίας καὶ θὰ τιμᾶται δραχ. 8.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀδαμαντίου Κοραῆ τῶν μετὰ θάνατον εὑρεθέντων τόμος πέμπτος. Ἱπποκράτους τὸ περὶ διαίτης ὀξέων καὶ ἀρχαίας ἰατρικῆς μετὰ σημειώσεων γαλλικῶν, πρῶτον νῦν ἐκδιδομένων ἐπιμελείᾳ Ν. Μ. Δαμαλᾶ. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογρ. τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου 1887.

Τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἔργον τοῦ Κοραῆ ἠγόρασεν ἐν χειρογράφῳ ὁ κ. Ἐμ. Χαρίλαος, μέλος τῆς ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπῆς Κοραῆ παρὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἱερομονάχου Καλλινίκου Κρεατσούλη, ὅστις κατεῖχεν αὐτό, καὶ παρέδωκε τῷ κ. Ν. Δαμαλᾷ πρὸς ἔκδοσιν. Συνετέλεσε δὲ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ταχυτέραν τουτου ἔκδοσιν ὁ κ. Γεώργιος Καραμήτσας, πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὅπως, ὡς γράφει ὁ κ. Δαμαλᾶς ἐν τῷ προλόγῳ, ἀχθῇ τὸ ἔργον τοῦτο εἰς φῶς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου. Εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς συστήσει δι' ἐπιστολῆς του (10 Φεβρ. 1827) εἰς Βλαστὸν καὶ Ρώταν τὴν μετὰ θάνατον ἔκδοσιν τῶν τελειωμένων ἐργασιῶν του ἐπὶ Ἑλλήνων συγγραφέων.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Κοραῆ, ἐν ᾧ διὰ σημειώσεων κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν ἑρμηνεύονται δύο πραγματεῖαι τοῦ Ἱπποκράτους, οὐδεὶς ἐνταῦθα δύναται νὰ γίνῃ λόγος. Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ὁ διερχόμενος τὰ ἑρμηνευτικὰ σχόλια, διαβλέπει τὴν εὐρεῖαν πολυμάθειαν καὶ τὴν ὀξεῖαν ἐκείνην καὶ διαυγῆ κρίσιν τοῦ μεγάλου φιλολόγου τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, οἷα παρατηρεῖται ἐν τοῖς προγενεστέροις αὐτοῦ ἔργοις. Ὅ,τι ὅμως ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν εἶνε ὅτι ἡ ἔκδοσις ὡς ἐγένετο τοῦ ἔργου τούτου, καθὼς καὶ ἡ ἔκδοσις τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Κοραῆ, φέρουσι σπουδαίαν ἔλλειψιν καθιστῶσαν σήμερον τὴν χρῆσιν αὐτῶν δυσχερῆ διὰ γλωσσολογικὰς καὶ ἱστορικὰς μελέτας, διότι ἀμφότεραι στεροῦνται ἐν τέλει πινάκων τῆς ἐμπεριεχομένης γλωσσολογικῆς ὕλης, οὓς ὁ Κοραῆς συνῆπτεν εἰς πάντα τὰ ἔργα του, πινάκων χρησιμωτάτων, συμπληρούντων τὴν ὅλην ἔκδοσιν καὶ ἀπαραιτήτων εἰς τοὺς φιλολογοῦντας, δι' οὓς δὴ καὶ μόνους σήμερον αἱ ἐκδόσεις τοῦ Κοραῆ ἔχουσιν ἀξίαν διαρκῆ καὶ ἀθάνατον, μετὰ τὰς γενομένας ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἀρίστας ἐκδόσεις τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ὑπὸ τῶν μεγάλων φιλολόγων τῆς **Γερμανίας**.

Λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἐκδόσεως ταύτης παρατηροῦμεν ὅτι καὶ αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Κοραῆ εἶχον ἀνάγκην οὐ μόνον πίνακος γλωσσικοῦ, ἀλλὰ καὶ ὀνομαστικοῦ τῶν κυρίων ὀνομάτων, καὶ πραγματικοῦ, διότι αἱ Ἐπιστολαὶ αὗται ἐγκλείουσιν ὁλόκληρον τὸν μακρὸν καὶ πλήρη ἐργασίας καὶ πόνων καὶ φροντίδων βίον τοῦ Κοραῆ. Ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσιν ἐγκατεσπαρμέναι αἱ γνῶμαι τοῦ ἀνδρὸς περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης, αἱ σκέψεις περὶ πολιτείας καὶ πολιτευμάτων, αἱ κρίσεις περὶ τῶν συγχρόνων του λογίων, ὧν τινων σημειοῖ μόνον τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματος καὶ ἐπωνύμου ἢ μόνον ἓν γράμμα, σήμερον δὲ δυσχερῶς μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ἑκατονταετηρίδος ἀνευρίσκεται τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες εἰδικῶς δὲν ἐνέκυψαν εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας, καὶ τῆς ἱστορίας τῆς τουρκοκρατουμένης Ἑλλάδος. Οἱ δ' ἐγκύψαντες δὲν εἶνε πολλοί, ἀμφιβάλλομεν μάλιστα ἂν οἱ ὑπάρχοντες ἀριθμοῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων. Ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς ὑπάρχει ὡσαύτως θησαυρὸς πηγῶν ἱστορικῶν τῆς καταστάσεως τῆς παιδείας καὶ τῶν σχολείων τοῦ Γένους, κρίσεις βιβλίων καὶ περιοδικῶν, γνῶμαι περὶ θρησκείας καὶ κλήρου, περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, συμβουλαί, ἀποφθέγματα, ἑρμηνεία γαλλικῶν λέξεων, καὶ δημιουργία νέων ἑλληνικῶν καὶ τὰ παρόμοια, ἀλλ' οὐδεὶς πίναξ πραγματικὸς ῥίπτει φῶς εἰς τὸν πολύτιμον αὐτὸν πλοῦτον, ὅστις εὑρίσκεται ἐκεῖ κατορωρυγμένος ὡς ἐν σκοτειναῖς καὶ ἀπροσίτοις κατακόμβαις, ἐντὸς 4 ὀγκωδῶν τόμων, περιεχόντων ἐν συνόλῳ σελίδας 2,598, καὶ τὰς ὁποίας ἵνα τις διέλθῃ καὶ κρατήσῃ εἰς τὴν μνήμην ἔχει ἀνάγκην χρόνου πολλοῦ καὶ εἰδικῆς μελέτης μὲ τὴν γραφίδα ἀνὰ χεῖρας. Ἀρκεῖ ἐν παραδείγματι νὰ σημειώσωμεν ὅτι παρατηρήσεις περὶ γλώσσης ἐν τῷ Α' τόμῳ τῶν ἐπιστολῶν ὑπάρχουσιν εἰς τὰς σελίδας 113, 395, 417, 463, 480, 485, 505, 520, 526, 543—545, 553, 561, 566, 571, 589, 607, 609, 633 ἐπ. 653. Ἀλλὰ πῶς δύναταί τις φιλόλογος ἢ ἄλλος τις πολυάσχολος λόγιος ἔχων πολλὰ ν' ἀναγνώσῃ ν' ἀνεύρῃ ταῦτα προχείρως καὶ μεταχειρισθῇ; Ἐὰν ὑπῆρχε πίναξ πραγματικὸς τῶν ἐμπεριεχομένων ἠδύνατο ἀνατρέχων εἰς τὰς λέξεις γλῶσσα, σχολεῖα, βιβλιοκρισίαι, Βάμβας, Θ. Καΐρης, Κούμας, Φιλιππίδης, Βενιαμὴν, κτλ. ν' ἀνευρίσκῃ ὅ,τι χρειάζεται ἑκάστοτε αὐτῷ· πλὴν δὲ τούτου τοιοῦτος πίναξ τῶν ἐμπεριεχομένων κινεῖ τὸ διαφέρον καὶ αὐτοῦ τοῦ μᾶλλον ἀδιαφόρου πρὸς τὸν Κοραῆν ἀναγνώστου καὶ σχετίζει αὐτὸν πρὸς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρός, τὰ ὁποῖα ἡ νεωτέρα γενεὰ θαυμάζει μὲν πολὺ, ἐπαινεῖ, ἀλλ' ἐκ φήμης, διότι ὀλίγοι ἀνέγνωσαν αὐτά. Ὀλίγοι τῶν νεωτέρων ἀνέγνωσαν τὰ σοφὰ αὐτοῦ προλεγόμενα καὶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὰς Ἐπιστολάς του, ὀλίγοι ἐσπούδασαν τὰς ἀληθεῖς βάσεις τῶν περὶ γλώσσης γνωμῶν του, δι' ὧν καὶ μόνον ἠδύνατο νὰ μορφωθῇ γλῶσσα ὁμιλουμένη, διορθουμένη σὺν τῷ χρόνῳ κατὰ τοὺς νόμους τῆς προόδου τῶν γλωσσῶν.

Τὴν ἔλλειψιν πίνακος παρετηρήσαμεν καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν γαλλικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κοραῆ πρὸς τὸν **A. Chardon de la Rochette** καὶ πρὸς ἄλλους (**Lettres inédites de Coray: 1877**), ἃς συνέλεξε μὲν ὁ **Brunet de Presle**, ἐξέδωκαν δὲ μετὰ τὸν θάνατον τούτου οἱ κκ. **E. Egger** καὶ **Mis de**

Digitized by Google

Queux de Saint-Hilaire. Οὐχ ἧττον ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ ὑπάρχουσιν εἴς τινας τῶν σελίδων ἐπεξηγηματικὰ καὶ ἑρμηνευτικὰ ὑπομνήματα.

Ἔτι δὲ μᾶλλον φαίνεται περίεργος ἡ παράλειψις πολλαπλῶν πινάκων ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κοραῆ, καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἱπποκράτους, ὅπου προϋπῆρχεν ἄριστον δεῖγμα ἐκδόσεως ἔργου τοῦ Κοραῆ ἐκ τῶν μετὰ θάνατον εὑρεθέντων, τὸ γαλλογραικικὸν λεξικόν, τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Μάμουκα τῷ 1881, οὗτινος ἡ ἔκδοσις ἐγένετο καθ' ὅλους τοὺς ἐπιστημονικοὺς τύπους, κατασταθεῖσα χρησιμωτάτη παντὶ λογίῳ. Ὁ μακαρίτης Μάμουκας ἐν τέλει τοῦ λεξικοῦ τούτου, ὅπερ ὀρθῶς ἐπιγράφεται «Ὕλη γαλλογραικικοῦ λεξικοῦ» παρέθεσε πίνακα α) τῶν μνημονευθέντων, ἐξηγηθέντων καὶ ὁπωσοῦν διορθωθέντων συγγραφέων, β) πίνακα γραικικόν, γ) πίνακα ἑλληνικόν, δ) πίνακα λατινικόν, ε) πίνακα παροραμάτων· προέταξε δὲ μακρὰ προλεγόμενα περὶ τοῦ βίου τοῦ Κοραῆ καὶ τῶν ἔργων του, ὡς προμετωπίδα φαεινὴν τῶν μελλουσῶν ἐκδόσεων τῶν μετὰ θάνατον ἔργων τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν ἀνατυπώσεων τῶν παλαιῶν. Σημειοῖ δὲ ῥητῶς ὁ μακαρίτης Μάμουκας ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ταύτης σελὶς ξδ'. «Μετὰ δὲ τὸ Παράρτημα (ἐν τούτῳ κατεχώρισε τὰς εἰς τὸ λεξικὸν τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας αὐτογράφους σημειώσεις τοῦ Κοραῆ) προσέθηκα πέντε πίνακας τῶν περιεχομένων εἰς τὸν ἀνὰ χεῖρας τόμον, *ἑπόμενος τῷ παραδείγματι, ὅπερ κατέλιπεν ἡμῖν* ὁ ἀοίδιμος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομέναις πρὸ χρόνων ἐκδόσεσιν.»

Ὁπωσδήποτε τὸ εὐχάριστον εἶνε ὅτι εἰς τὴν νεωτέραν φιλολογίαν προσετέθη ἓν ἔτι κάλλιστον ἔργον ὀφειλόμενον καὶ εἰ, τὴν προθυμίαν τῆς ἀναλαβούσης τὴν ἔκδοσιν τῶν συγγραφῶν τοῦ Κοραῆ ἐπιτροπὴν καὶ εἰς τὴν ἐπαινετὴν προτροπὴν τοῦ κ. Γ. Καραμήτσα, πρυτάνεως τυχόντος κατὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, καὶ αἰτήσαντος ὅπως τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Κοραῆ, ἀνέκδοτον τέως ὄν, ἐκδοθῇ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι ἑορτῶν, καὶ παρασταθῇ οὕτω ὁ μέγας νοῦς τοῦ φιλοπάτριδος καὶ σοφοῦ τούτου ἀνδρὸς κατὰ τὴν τέλεσιν αὐτῶν καὶ ὁμιλήσῃ τὴν σοφὴν αὐτοῦ καὶ φιλόλογον καὶ καλλιρρήμονα γλῶσσαν καὶ προκαλέσῃ μελέτην συγκρίσεως τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος.

Α. Μ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 26 Ἰουνίου

Ὑπὸ τοῦ Α' διαρκοῦς στρατοδικείου ἐξεδικάσθη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἡ δίκη τῶν κατηγορουμένων ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν ἐπὶ ἐγκαταλείψει θέσεως ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῇ θέσει Πατσοῦ, ἐν ᾗ ἦσαν τεταγμένοι κατὰ τὰς περυσινὰς ἐν τοῖς συνόροις συμπλοκάς. Κατηγορούμενοι ἦσαν ὁ λοχαγὸς Γ. Χατζηβασιλείου, ὁ ὑπολοχαγὸς Μ. Ἀθανασίου, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Α. Λιβάνιος, οἱ λοχίαι Α. Πανέτσος. Α. Σγοῦρος, Ν. Ζαχαρωτᾶς, καὶ ὁ δεκανεὺς Ν. Κατσιβαρδέας. Τὸ στρατοδικεῖον μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων καὶ τὴν ἀπολογίαν τῶν κατηγορουμένων ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, δι' ἧς ὁ μὲν λοχαγὸς κ. Γεώρ. Χατζηβασιλείου ἐκηρύχθη ἀθῶος παμψηφεί, ἐπίσης δὲ ἐκηρύχθη ἀθῶος διὰ ψήφων 3 κατὰ 2 ὁ ἀνθυπολοχαγὸς κ. Ἀλ. Λιβάνιος, κατεδικάσθησαν δὲ εἰς διετῆ φυλάκισιν (εἰς ἣν συμπεριληφθήσεται καὶ ὁ χρόνος τῆς προφυλακίσεώς των), διότι *ἐγκατέλειψαν τὴν θέσιν των ἐπὶ χώρας εἰς κατάστασιν πολέμου* ὁ ὑπολοχαγὸς κ. Μιχ. Ἀθανασίου διὰ ψήφων 4 κατὰ 1, οἱ λοχίαι Ἀρ. Πανέτσος, Ἀπόστ. Σγοῦρος, Νικόλαος Ζαχαρωτᾶς καὶ ὁ δεκανεὺς Νικόλ. Κατσιβαρδέας.

— Κατὰ τὴν «Ἀκρόπολιν» παρηγγέλθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἡμῶν ἐν Γαλλίᾳ ἡ κατασκευὴ τριῶν θωρηκτῶν, ἀντὶ 21 ἑκατομμυρίων φράγκων ληφθησομένων ἐκ τοῦ τελευταίου δανείου τῶν 135 ἑκατομμυρίων. Ἕκαστον τῶν θωρηκτῶν τούτων θὰ φέρῃ δύο πύργους καὶ τέσσαρα πυροβόλα τῶν 32 ὑφεκατομέτρων καὶ ἄλλα μικρότερα. Θὰ φέρωσι θώρακα 30 ἑκατοστῶν, καὶ σιδηροῦν καιάστρωμα. Ἐπίσης ἕκαστον αὐτῶν θὰ φέρῃ τέσσαρα ἐκφενδονιστικὰ μηχανήματα τορπιλλῶν, ἤτοι δύο ἐπὶ τῆς πρύμνης καὶ δύο ἐπὶ τῆς πρώρας. Ἐκτὸς τῶν 21 ἑκατομμυρίων τῶν διατεθέντων διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν 3 θωρηκτῶν, θὰ διατεθῶσι προσέτι 9 ἑκατομμύρια διὰ τὴν ἀγορὰν 6 ταχυπλόων καταδρομικῶν καὶ τορπιλλοφόρων.

— Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ Στέφανος Στεφανόπουλος, ἀρχαῖος πολιτευόμενος, νῦν δὲ βουλευτὴς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, διατελέσας καὶ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ἀνὴρ ἐνάρετος καὶ σταθερὸς εἰς τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀρχάς.

— Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐν τῇ Φρεαττύϊ Πειραιῶς ηὐτοκτόνησε διὰ πυροβόλου ὁ ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ Ἐμὶν Γκορτζᾶς. Ἀλβανὸς τὴν καταγωγὴν ὑπηρέτει ἐν τῷ τουρκικῷ στρατῷ, ὅτε κατὰ τὸ 1878 φυγὼν κατετάχθη ἐν τῷ ἡμετέρῳ στρατῷ, ἔνθα ἀπήλαυεν ἀγάπης καὶ ἰδιαιτέρας ἐκτιμήσεως διὰ τὸν ἔντιμον αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ ἤθους του. Ἡ κηδεία του ἐγένετο δημοτελής, ἀποδοθεισῶν εἰς τὸν νεκρὸν τῶν νενομισμένων στρατιωτικῶν τιμῶν.

— Αἱ θανατικαὶ ἐκτελέσεις συνεπληρώθησαν διὰ τῆς τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν γενομένης καρατομήσεως ἐν Κεφαλληνίᾳ τοῦ κακούργου Α. Κουνάδη, φονέως τῆς ἰδίας αὐτοῦ γυναικός. Προηγουμένως εἶχεν ἐκτελεσθῇ ἡ ποινὴ ἐν Πάτραις μὲν δύο ἄλλων διαβοήτων κακούργων, τοῦ Πέτρου Αὐγουστίνου καὶ Ἀθ. Κοντογεώργου, ἐν Ἀγρινίῳ δὲ τριῶν ἄλλων, τοῦ Ν. Ντούκα, Δημ. Ἀμπέση καὶ Ἀθ. Στρηβανιώτου, καταδικασμένων εἰς θάνατον διὰ ληστείαν καὶ φόνον.

— Ἀπὸ τῆς 20 Μαΐου—20 Ἰουνίου 1887 ἐν τῇ διώρυγι τῆς Κορίνθου ἐξήχθησαν 172,342 κυβικὰ μέτρα χώματος, ἀπέναντι 159,530 ἐξαχθέντων κατὰ τὸ ἀντίστοιχον μηνιαῖον διάστημα τοῦ 1886.

— Κατὰ τὴν γενομένην τῇ 19 λήγοντος 43ην κλήρωσιν τοῦ λαχειοφόρου δανείου τῆς Ἐθν. Τραπέζης ἐκληρώθησαν οἱ ἑπόμενοι ἀριθμοί, κερδαίνοντες τὰ ἀντίστοιχα ποσά :

Ἐξαχθέντες ἀριθμοὶ		*Κερδηθέντα ποσά*
15,472	φρ.	100,000
64,411	»	10,000
74,828	»	2,500
44,501	»	2,500
66,758	»	1,000
57,421	»	1,000
92,651	»	1,000
124,699	»	1,000
69,213	»	1,000

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ Α' ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται : *Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη*, εἰκὼν Γουλ. Μάρκ.—*Ἄρτεμις θηρεύουσα* (δισέλιδος), εἰκὼν Ι. Μάκαρτ.—*Προμηθεὺς*, σύμπλεγμα Ἐδ. Μύλλερ.—*Περσεὺς καὶ Ἀνδρομέδα*, σύμπλεγμα Ι. Πφούλ.—*Ἡ ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης* (δισέλιδος), εἰκὼν Ρ. φὸν Δόϋτς.—*Ἀχιλλεὺς θνήσκων*, μαρμάρινον ἄγαλμα Ἐρν. Ἕρτερ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ περικαλύμματος ἐκτετυπωμένου διὰ κυανῆς βαφῆς, εἰκονίζεται ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ διασήμου Γερμανοῦ καλλιτέχνου.

Τὸ Β' φυλλάδιον ἐκδίδεται ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. $2\frac{1}{2}$, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. $2\frac{1}{2}$.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον ἑνὸς ὁλοκλήρου μέρους, ἤτοι ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τὸ ἀντίτιμον 4 φυλλαδίων.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομέ-

Digitized by Google

νων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομητὰς τῆς «Καλλιτεχνικῆς Πινακοθήκης» γίνεται γνωστὸν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἑκάστοτε ἀποστολὴ ἑνὸς μόνον φυλλαδίου ἀπαιτεῖ κατ' ἀνάγκην τὴν δίπλωσιν αὐτοῦ εἰς τὸ μέσον, τοῦτο δὲ παραβλάπτει καὶ φθείρει τὸ ἔργον κατὰ τὴν διὰ τοῦ ταχυδρομείου μεταβίβασιν αὐτοῦ, ἐκρίθη καλὸν ἵνα ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀποστολὴ τῆς «Πινακοθήκης» γίνεται ἀνὰ 4 ἑκάστοτε τεύχη, εὐθὺς ὡς συμπληροῦται τόσος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, συσκευαζομένων εἰς δέμα κυλινδροειδές, ὅπερ οὕτω καθιστάμενον στερεὸν οὐδεμίαν ὑφίσταται βλάβην κατὰ τὴν διὰ τοῦ ταχυδρομείου μεταβίβασιν. Τὴν πρόνοιαν ταύτην λαμβάνει τὸ Γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» χάριν αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τῶν συνδρομητῶν. Ἀλλ' ὅσοι τυχὸν ἤθελον ἐπιθυμεῖ νὰ λαμβάνωσι τὰ φυλλάδια χωριστὰ ἓν ἕκαστον ἅμα ἐκδιδόμενα, δύνανται νὰ δηλώσωσι τοῦτο εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἵνα ἡ διεκπεραίωσις αὐτοῦ συμμορφωθῇ τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ταύτῃ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀγρότῃ. Σμύρνην. Κατὰ τὸν ψηφισθέντα νόμον τὰ Γεωργικὰ Σχολεῖα ἔσονται τρία, ἐξ ὧν ἓν θέλει ἱδρυθῇ ἐν Ἀθήναις, ἄλλο ἐν Τίρυνθι ὅπου ἦν ἡ πρώην Γεωργικὴ Σχολή, καὶ τὸ τρίτον παρὰ τὴν Λάρισαν. Τὰ σχολεῖα ταῦτα σκοπὸν ἔχουσι τὴν μόρφωσιν πρακτικῶν γεωργῶν διὰ προσφόρου διδασκαλίας των τελειοτέρων μεθόδων τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, ὡς καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν στοιχειωδεστέρων ἐπιστημονικῶν περὶ γεωργίας γνώσεων, αἵτινες θὰ μεταδίδωνται τοῖς μαθητευομένοις δι' ὁμιλιῶν εὐλήπτων. Οἱ ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις μαθητευόμενοι ἔσονται τρόφιμοι μόνον, ἡ δὲ συντήρησις αὐτῶν ὡς πρὸς τὴν τροφήν, τὴν κατοικίαν, τὸν ἱματισμὸν καὶ τὰς ἀσχολίας, δὲν θὰ διαφέρῃ κατὰ πολὺ τοῦ βίου τῆς εὐπόρου παρ' ἡμῖν γεωργικῆς τάξεως. Ὡς μαθητευόμενοι θέλουσι γείνει δεκτοὶ νέοι ἄγοντες ἡλικίαν 14—18 ἐτῶν, ἰσχυρὰν καὶ ὑγιᾶ ἔχοντες κρᾶσιν, κατὰ πιστοποίησιν ἰατροῦ, ἔχοντες δὲ ἀπολυτήριον ἑλλ. σχολείου. Πᾶς ἡμεδαπὸς ἢ ἀλλοδαπός, ὁ ἔχων τ' ἀνωτέρω προσόντα, δύναται νὰ ἐγγραφῇ ἔν τινι τῶν σχολείων τούτων, προκαταβάλλων 360 δρ. ἐτησίως. Ἡ διάρκεια τῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας εἶνε τριετής, μεθ' ἣν οἱ μαθητευόμενοι ὑποβάλλονται εἰς ἐξετάσεις. Οἱ ἐπιτυγχάνοντες λαμβάνουσιν ἀπολυτήριον.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐνεγράψαμεν καὶ τοὺς δύο, τὰ δὲ φυλλάδια αὐτῶν ὡς καὶ τὰ τῶν προηγουμένως ἐγγραφέντων ἀπεστείλαμεν ὑμῖν ταχυδρομικῶς. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς προθύμους φροντίδας καὶ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν.—κ. Α. Ντ. Πενταγιούς. Εἰσέτι δὲν ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον. Τὰ βιβλία ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Π. Λ. Βουρλάτι. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους εἴς τε τὴν *Ἑστίαν* καὶ τὴν *Πινακοθήκην*, ταχυδρομικῶς δ' ἀπεστείλαμεν καὶ τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ *Ρυθμικὰ παίγνια* δὲν ἐξεδόθησαν ἔτι. Λίαν προσεχῶς ἐκδίδεται τὸ Α' τεῦχος, ὅτε θέλομεν ἀποστείλει ὑμῖν τὰ δύο ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου διὰ τὰς συνδρομητρίας. — κ. Ν. Α. Κ. Καὶ κατ' ἔκτασιν καὶ πληθυσμὸν τὸ Βρετανικὸν κράτος εἶνε τὸ μέγιστον τοῦ κόσμου. Ἐμβαδὸν ἔχει 9,126,000 τετραγωνικὰ μίλια, πληθυσμὸν δὲ 305,078,000.—κ. κ. M. V. Blancey, Δ. Β. Παρισίους, καὶ Α. Γ. Σ. Ροστόδιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ι. Σ. Πενταχώριον. Ἡ ἐτησία συνδρομὴ τοῦ περιοδικοῦ (μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ) ἐν Ἑλλάδι εἶνε δραχ. 10. Διὰ τὰς ἄλλας πληροφορίας δύνασθε νὰ ἀποταθῆτε εἰς τὸν διευθυντὴν αὐτοῦ κ. Μιλτ. Βρατσάνον—*Φιλαρχαίῳ.* Ἡ κλίμαξ κατεσκευάζετο τοιαύτη χάριν τῆς συμμετρίας τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, πρὸς χρῆσιν δὲ τοῦ λαοῦ κατεσκευάζετο ἄλλη κλῖμαξ μικροτέρα. Ἐν γένει δὲ ὁ ναὸς τῶν ἀρχαίων εἶνε τι διάφορον τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας· Παρὰ τοῖς χριστιανοῖς ἡ ἐκκλησία εἶνε μὲν κατοικία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἶνε ἐπίσης, ὡς καὶ τὸ ὄνομα *ἐκκλησία* δηλοῖ, ὁ τόπος τῆς συναθροίσεως τῶν πιστῶν. Ὁ Ἑλληνικὸς ναὸς τοὐναντίον θεωρεῖται ἀποκλειστικῶς κατοικία τῆς θεότητος, παρισταμένης δι' ἀγάλματός τινος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κολοσσιαίου. Ὁ λαὸς οὐδέποτε εἰσήρχετο. Δὲν εἶνε ἄπορον λοιπὸν ἂν αἱ βαθμίδες ἔχουσιν ἀναλογίας ὑπερτέρας ἢ κατ' ἄνθρωπον.—κ. Λ. Δ. Σ. Βάρναν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Γ. Θ. Β. πρὸς ὃν ἀπεστείλαμεν καὶ τὴν σειρὰν τῶν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου φύλλων. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—*Ἐνὶ λογίῳ.* Διότι εὐκολώτερον εὑρίσκει τις κόλακας παρὰ ἀναγνώστας.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

26 Ἰουλίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	419.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	420.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	501.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	433.—
» 25,000,000 τῶν 9	»	»	253.—
» 25,000,000 τῶν 8	»	»	253.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	217.—
» 4,000,000 τῶν 8	»	»	253.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	87.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			459.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,195.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	113.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	66.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	189.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	104.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	257.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	160.—

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	29.90
	3μην.	29.75
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	119.—
»	3μην.	118.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.70
Λίρα ὀθωμανικὴ	26.90

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4........ Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα........ » 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα........ » 1.—
ΚΛΕΑΝΘΙΝΗ, διήγημα........ » 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα........ » 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις........ » 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις........ » 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος........ » 1.—

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—970

Digitized by Google

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

1887

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5 — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ και ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 38.
1887

Digitized by Google

KG 10097
Phil 208.14 (24)

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
1952

Dexter Fd

Digitized by Google

'Αριθ. 601 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 5 Ἰουλίου 1887

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ

Ἀφ' ἧς ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος ἐσφυρηλάτησεν ἐν τῷ πυρὶ τῶν μαχῶν του τοὺς κρίκους, οἵτινες συνέδεσαν καὶ συγκρατοῦσι τὰ διάφορα τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας τμήματα, ἡ δὲ νίκη διὰ τῆς αἴγλης της ἐθάμβωσε τὸν κόσμον ἐκπεπληγμένον ἐκ τῆς ἀλλεπαλλήλου ἐπιτυχίας, καὶ τὸ κέντρον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας μετετέθη παρὰ τὸν Σπρέαν, ὁ πρωτεργάτης τοῦ τριπλοῦ θριάμβου ἀπεσύρθη κατὰ μικρὸν εἰς ἀπομόνωσιν, καὶ ἀφοῦ ἀνέτρεψε τὸ καθεστὼς ἐν Εὐρώπῃ ἐζήτησε νὰ μεταβάλῃ καὶ αὐτῆς τῆς διπλωματίας τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν. Ὅ,τι ἦτο κοινῶς παραδεδεγμένον ἐν τῷ διπλωματικῷ κόσμῳ ὡς ἀναπόφευκτον κατηργεῖτο, ὅ,τι γενικῶς ἐθεωρεῖτο ὡς ἔθιμον ἀνεκαινίζετο, καὶ ἡ τέχνη τοῦ κρύπτειν τοὺς διαλογισμοὺς ἐν τῇ διεθνεῖ πολιτικῇ ἀπέβη τέχνη τοῦ φανερώνειν αὐτοὺς μετὰ θρασείας εἰλικρινείας. Αἱ ὡρισμέναι ἡμέραι διὰ διπλωματικὰς ἀκροάσεις ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικατεστάθησαν δι' ἐκτάκτων προσκλήσεων εἰς Φρειδριχςροῦε τοῦ ἑκάστοτε διὰ τὰ γερμανικὰ σχέδια ἀναγκαιοῦντος πρεσβευτοῦ, εἰς τὰς διὰ φύλλου πήδημα διπλωματικὰς ἀνακοινώσεις καὶ ἐπισκέψεις ἐτέθη πρόχωμα εὐπειθές τι καὶ εὐχείριστον ὄργανον, ψιλῷ τίτλῳ μόνον ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, τὰς δὲ μεγάλας ὑποδοχὰς τοῦ διπλωματικοῦ σώματος παρὰ τῷ καγκελαρίῳ ἀνεπλήρωσε τὸ ἐτήσιον δεῖπνον ἐπὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς ὃ παρακάθηνται μόνον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διπλωματικῶν ἀποστολῶν καὶ ἀπαγορεύεται πᾶσα πολιτικὴ συνδιάλεξις.

Ὑπὸ τοιαύτην ἀτμόσφαιραν ἡ πολιτικὴ μικροπονηρία, ἥτις ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ὡς διπλωματικὴ δεξιότης ἔπαθεν ἐξ ἀσφυξίας, ἡ διλημματικότης τῶν λόγων, ἥτις ἐξυμνεῖτο ὡς πολιτικὴ ἀγχίνοια καὶ εὐστροφία περιέπεσεν εἰς ἀχρηστίαν. Ἀντὶ τῆς ὡς σωτηρίας θεωρουμένης εὐκαμψίας, ἐθεσπίσθη ἡ ἀκαμψία ὡς μέσον ἐπιτυχίας, ἀντὶ δὲ τῶν περιστροφῶν καὶ ἑλιγμῶν ἡ εὐθὺ ἐπὶ σκοπὸν βάλλουσα παρρησία. Οὕτω τὰ μὴ πρωτεύοντα ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ πολιτικῇ κράτη ἀπώλεσαν βαθμηδὸν πᾶσαν ἐλπίδα ἐξασκήσεως διπλωματικῆς τέχνης ἐν Βερολίνῳ καὶ ἐπεζήτησαν νὰ ἐπιτύχωσιν ἄλλως παρὰ τῇ γερμανικῇ κοινωνίᾳ ὅ,τι ἐπιμόνως τοῖς ἠρνεῖτο ἡ χαλυβδίνη τοῦ Βίσμαρκ ἰδιοτροπία. Ἐνεκαινίσθη λοιπὸν τὸ σύστημα τῆς διαπιστεύσεως παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ Βερολίνου ὡς πρέσβεων προσώπων κινούντων τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον κατά τινα οἱονδήποτε τρόπον, ἀνδρῶν παρεχόντων ἐλπίδας, ὅτι ἠδύναντο νὰ καταστῶσι personae gratissimae. Καὶ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀμερικῆς ἐμπιστευθείσης τὴν παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἀντιπροσωπείαν της εἰς τὸν δοκιμώτατον τῶν ἱστοριογράφων αὐτῆς ἠκολουθήσαμεν ἀνεπιγνώστως καὶ ἡμεῖς ἐπιφυλάξαντες τὴν ἐν Βερολίνῳ πρεσβείαν διὰ τοὺς παρ' ἡμῖν ἀριστεῖς τῶν γραμμάτων. Τὸν Ραγκαβῆν διαδέχεται ὁ Βλάχος, καὶ ἂν ἐκεῖνος πρεσβύτης πλέον καὶ κεκοπιακὼς ἐξ ὑπερπεντηκονταετοῦς δημοσίας ὑπηρεσίας ἐθεωρεῖτο ἐπιτυγχάνων ἐν τῇ θέσει, ἣν κατεῖχε, κατὰ μείζονα λόγον ὀφείλομεν νὰ προσδοκῶμεν πλήρη ἐπιτυχίαν παρὰ τοῦ κ. Βλάχου καταλαμβάνοντος τὴν θέσιν ταύτην ἐν πλήρει ἀκμῇ τῶν δυνάμεών του, ὡς γέρας πανθομολογουμένης εὐδοκιμήσεως ἐν παντὶ ἔργῳ, οὗπερ ἐπελάβετο. Ἄλλως ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ πολυσχιδοῦς τῶν ἐνασχολήσεων ἔχει ὁ κ. Βλάχος μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ προκάτοχόν του. Ἴσως ὁ κ. Ραγκαβῆς μετὰ πλειοτέρας γοργότητος ἐπεδόθη εἰς ἔργα παντοειδῆ καὶ πολλάκις ἀνόμοια, ἀλλὰ μετὰ πλείονος θετικότητος ὁ κ. Βλάχος καὶ ἐπὶ ἑδραιοτέρων βάσεων σπουδῆς συστηματικωτέρας στηριζόμενος. Ὥστε ἂν ὑπῆρχεν ἰδέα, ὅτι τὸ πολυμερὲς τοῦ ἀνδρὸς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν κυριωτέρων στοιχείων τῆς ἐπιτυχίας του πρὸς τῇ γερμανομαθείᾳ, ὁ κ. Βλάχος κατ' οὐδὲν μὲν ὑπολείπεται τοῦ προκατόχου του ὡς πρὸς ἐκεῖνο, ὑπερβάλλει δὲ αὐτὸν ὡς πρὸς ταύτην. Ἀπὸ τοῦ 1863 ὅτε μετέφρασεν ἐν τῇ «Χρυσαλλίδι» μόλις ἐκ Γερμανίας ἐπανελθὼν *Τοὺς θεοὺς ἐν ἐξορίᾳ* τοῦ Ἅϊνε μέχρι τῆς παραμονῆς τοῦ διορισμοῦ του, ὅτε ἐξέδωκε τὰ *Τραγούδια* τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, τὸν φιλολογικόν του βίον κατέχει κατὰ μέγα μέρος ἐργασία ἀκαταπόνητος, ὅπως γνωρίσῃ τὸ

Digitized by Google

ἑλληνικὸν τὰ ἀριστουργήματα τῆς γερμανικῆς φιλολογίας καὶ προσοικειωθῇ τὰς εὐχύμους γερμανικὰς ἐννοίας ὑπὸ τὸ προκλητικὸν ἔνδυμα τῆς μητρικῆς γλώσσης. Διὰ τοῦ κ. Βλάχου ἐγνώρισεν ἡ ἑλληνικὴ σκηνὴ τὸν Κοτσεβοῦ καὶ δι' αὐτοῦ ἀνεβιβάσθη ὁ *Κλαβίγιος* τοῦ Γκαῖτε ἐπ' αὐτῆς. Εἰς αὐτὸν ὀφείλομεν τὴν ἀρίστην τῶν μεταφράσεων τοῦ *Νάθαν τοῦ Σοφοῦ* τοῦ Λέσσιγγ καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας τοῦ Μενδελσῶνος Βαρθόλδη. Ἡ ἐξελλήνισις μάλιστα τοῦ τελευταίου τούτου ἔργου δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἁπλῆ μετάφρασις, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπεξεργασία αὐτοῦ. Τοῦτο πρῶτος ἀνεγνώρισεν αὐτὸς ὁ γερμανὸς ἱστοριογράφος, καὶ ὅταν λαβὼν τὸν πρῶτον τόμον διεξῆλθεν αὐτὸν καὶ ἐμελέτησε τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Βλάχου ἐπενεχθείσας διορθώσεις ἐν τῷ κειμένῳ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν θερμὴν εὐχαριστήριον ἐπιστολήν, ἐν ᾗ δικαιολογούμενος διὰ τὰ λάθη εἰς ἃ περιέπεσε καὶ εἶτα ἀπαριθμῶν τὰς ὑπ' αὐτοῦ ὡς συζητησίμους θεωρουμένας ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Βλάχου γενομένων διορθώσεων προσέθετε: « Πρὸς τούτοις » ὅμως μοὶ ἐδείξατε καὶ πραγματικὰς πλάνας » καὶ ἀβλεψίας περὶ τὴν ἀφήγησιν, ἃς ἀσμέ» νως θέλω διορθώσει ἐν ἐπιτασσομένῳ πίνακι, » ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε δυνατόν. Δι' ἐμὲ τὸ » μᾶλλον εὐχάριστον θὰ ἦτο ἂν δὲν εὑρί» σκοντο ἐν τῷ κειμένῳ ».

Τοιαύτη ἀφοσίωσις τοῦ κ. Βλάχου πρὸς τὴν γερμανικὴν φιλολογίαν τῷ ἐδημιούργησεν ἤδη θέσιν ἐν αὐτῇ τῇ Γερμανίᾳ, ἡ δὲ γερμανικὴ κυβέρνησις ἐκτιμῶσα κατ' ἀξίαν τοῦτο,ἀπένειμεν αὐτῷ κατὰ τὸ 1876 «διὰ τὰ φιλολογικά του ἔργα» τὸ παράσημον τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀετοῦ. Καὶ ὡς ἀνέλαβε νὰ μεταγγίσῃ χυμοὺς ζωογόνους ἐκ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας εἰς ἑλληνικὰς διανοίας, οὕτω προσεπάθησε τὸ καθ' ἑαυτὸν νὰ γνωρίσῃ καὶ εἰς τοὺς γερμανοὺς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, τὴν γλῶσσάν της, τὴν φιλολογίαν της, τὴν σύγχρονον ἱστορίαν της καὶ τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας της. Ὡς συντάκτης τῶν περὶ Ἑλλάδος ἄρθρων ἐν τῷ ἐγκυκλοπαιδικῷ λεξικῷ τοῦ Βροχχάους ὑπῆρξεν ἡ ἑνοῦσα τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ μεγάλου γερμανικοῦ κοινοῦ γέφυρα, ὡς ὑπῆρξεν ὡς μεταφραστὴς τῶν γερμανικῶν ἀριστουργημάτων τ' ἀνάπαλιν δι' ἡμᾶς. Δύναται δὲ καὶ ἔτι πλέον νὰ θεωρηθῇ, ὡς ὁ εἰς Γερμανίαν εἰσηγητὴς τῆς νεοελληνικῆς, ἧς ἐξέδωκε πρὸς χρῆσιν τῶν Γερμανῶν χρηστομάθειαν καὶ γραμματικὴν τὸ τέταρτον ἤδη προ διετίας ἐκδοθεῖσαν. Ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἑνῶν τὰς δύο χώρας καὶ δύο λαοὺς ἀνὴρ συνεδέετο στενῶς πρὸς πάντα ἐπίσημον καὶ διακεκριμένον Γερμανὸν ζήσαντα ἐν Ἑλλάδι. Καί ποτε μὲν ἡ σχέσις του αὕτη τῷ προσεπόρισε τῶν μικρορραδιούργων τὰς ταπεινὰς συκοφαντίας, ἀλλ' οἱ γνωρίζοντες αὐτόν, ἢ οἱ ἐν Γερμανίᾳ διατρίψαντες, εὐκόλως ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι ἡ σχέσις αὕτη ἐστηρίζετο μόνον ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἀγχιστείας του πρὸς τὸν γερμανικὸν πολιτισμόν.

Εἶνε δὲ περίεργον πῶς ὁ κ. Βλάχος ἓν καὶ ἥμισυ μόνον ἔτος διατρίψας ἐν Γερμανίᾳ ὡς σπουδαστής, ὄχι μόνον ὡς ἄριστα τὴν γλῶσσαν ἐξέμαθεν, ἀλλὰ καὶ ἐποτίσθη οὕτως εἰπεῖν ὅλην τὴν θετικότητα τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος καὶ τῆς γερμανικῆς παιδείας, καθόσον ἔχει φαίνεται ἐκ φύσεως τὸ δῶρον τῆς ταχείας ἐξοικειώσεως μὲ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν φιλολογίαν τῶν προνομιούχων ἐν πολιτισμῷ λαῶν. Διότι τίς θὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ κ. Βλάχος, ὅστις ἀναμφηρίστως εἶνε ὁ πρύτανις τῶν δοκίμων μεταφραστῶν ἐκ τῆς γαλλικῆς καὶ εἷς ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν τελειότερον γραφόντων τὴν γλῶσσαν ταύτην, οὐδέποτε ἔζησεν ἐν Γαλλίᾳ εἰμὴ μόνον ἑβδομάδας τινὰς περιοδικῶς χάριν περιηγήσεως! Καὶ ὅμως ἀπὸ τοῦ 1852 ὅτε ἐδημοσίευσε τὸ πρῶτόν του ἔργον, μετάφρασίν τινα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Μαθητῶν» τῇ κατόπιν «Ἐφημερίδι τῶν φιλομαθῶν» κληθείσῃ, μέχρι σήμερον, ὅτε δημοσιεύει τὴν μετάφρασιν τοῦ *Ἐμπρηστοῦ* ἐν τῇ «Ἑστίᾳ», ὁ κ. Βλάχος δὲν ἔπαυσεν ἀντλῶν ἐκ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας τροφὴν διὰ τοὺς Ἕλληνας. Χάριν τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς διεσκεύασε τὴν *Σύζυγον τοῦ Λουλουδάκη* ἐκ τῆς κωμῳδίας τοῦ Thiboust, ἥτις φέρει τίτλον Un mari dans du coton, τὴν *Ἀπαίτησιν ζηλοτυπίας*, ἥτις μετεβαπτίσθη μὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἠθοποιῶν, κατὰ τὸ πατροπαράδοτον σύστημά των *ὁ κ. Κρομμύδας*, τιτλοφορεῖται δὲ γαλλιστὶ «Une tasse de thé», τὴν *Μαγνητιζομένην*, ἥτις γαλλιστὶ ἐπιγράφεται «Les cheveux de ma femme» καὶ τόσα ἄλλα δραματικὰ ἔργα, ἐξ ὧν δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῶσιν ἡ κωμῳδία τοῦ Labiche *Πρὸς τὸ θεαθῆναι* (Poudre aux yeux) καὶ ἡ τραγῳδία τοῦ Pichat *Λεωνίδας ἐν Θερμοπύλαις*. Τῶν δὲ μυθιστορημάτων, ἅτινα μετέφρασεν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς ἀπὸ τοῦ 1857, ὅτε μετέφρασεν ἐν τῷ τότε ὑπὸ τοῦ κ. Ματαράγκα ἐκδιδομένῳ «Ἀθηναίῳ» τὴν *Βαλεντίνην* τῆς Sand. Ἡ πρώτη του δὲ αὕτη μετάφρασις μυθιστορήματος συνδέεται καὶ μὲ τὴν παρ' ἡμῖν εἰσαγωγὴν τῆς λέξεως *δεσποινὶς* ἥτις ἔκτοτε ἐπεκράτησεν. Ἡ σχέσις του ὅμως πρὸς τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς μεταφράσεις, διότι καὶ ἀριθμόν τινα γαλλικῶν ποιημάτων ἐδημοσίευσε, καὶ κωμῳδίαν ἀναβιβασθεῖσαν ἐπὶ τῆς ἀθηναϊκῆς σκηνῆς ἔγραψε γαλλιστί, καὶ Λεξικὸν ἑλληνογαλλικὸν συγγράψας ἐξέδωκεν.

Ὁ ἀκούων ἐν τούτοις, ὅτι ὁ κ. Βλάχος ἐδη-

Digitized by Google

μοσίευσε τὸ πρῶτον του ἔργον ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ χαριτολόγου μακαρίτου Πανταζῆ ἐκδιδομένῃ ἐφημερίδι τῷ 1852 ἤθελεν ἴσως ὑποθέσει, ὅτι πρὸ πολλοῦ φέρει εἰς τὴν ράχιν του ἥμισυν αἰῶνα. Καὶ ὅμως τότε ἦτο μόλις δεκατετραετής, διότι ἐγεννήθη τῷ 1838, καὶ δὲν εἶχε συμπληρώσει τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας του ἔτος ὅτε τῷ 1859 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς νομικῆς μὲ τὸν βαθμὸν *ἄριστα*, ἔγραψε δὲ καὶ τὴν μετὰ ἓν ἔτος ἐκδοθεῖσαν ἐναίσιμον διατριβήν του *περὶ ὁρκωτικοῦ συστήματος* καὶ διωρίσθη ἀκολούθως τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν. Οὕτως ἤρχισε τὸ διπλωματικόν του στάδιον ἐν Ἑλλάδι, ὅπερ διέκοψε τῷ 1863, ὅτε ἐπιστρέψας ἐκ Γερμανίας διωρίσθη ὑπουργικὸς γραμματεὺς ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, μέχρις οὗ τῷ 1875 ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὡς τμηματάρχης τοῦ τμήματος τῶν συνθηκῶν, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη, διὰ χειρὸς στιβαρᾶς ἀναλαβόντος τότε τὴν κυβέρνησιν μετὰ τὴν θύελλαν τῶν στηλιτικῶν. Ἀλλ' εἶνε περίεργον, ὅτι ἡ πρώτη καὶ μόνη θέσις, ἣν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καθεῖξεν ὁ κ. Βλάχος ἦτο κατὰ τὸ 1861 ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον ἡ τοῦ ἀκολούθου τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας ἐν Βερολίνῳ, ὅπου μετὰ εἰκοσιπενταετίαν ἐπανέρχεται ὡς πρέσβυς.

Ἐν γένει ὡς ὑπάλληλος ὁ κ. Βλάχος δύναται νὰ σεμνύνηται ἐπὶ τῷ σταδίῳ του. Διότι καὶ ἡ ὑπηρεσία του ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ὑπῆρξεν, ὡς ἡ ἐν τῷ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκ τῶν εὐδοκιμωτάτων. Διορισθεὶς τῷ 1865 τμηματάρχης τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον Χριστόπουλον ὑπουργόν, εἰργάσθη μετ' ἀξιοθαυμάστου ζήλου εἰς τὴν σύνταξιν πλήρους ὅλου συστήματος ἀναδιοργανώσεως τῶν δύο τούτων κλάδων τῆς ἐθνικῆς παιδείας. Τὰ νομοσχέδιά του ὅμως ἐκεῖνα, προϊὸν μακρᾶς μελέτης καὶ ἐργασίας εὐσυνειδήτου, εἰσαχθέντα εἰς τὴν βουλὴν δὲν ἐψηφίσθησαν ὑπ' αὐτῆς ἀρνηθείσης τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ μέγα ἐπικληθὲν ὑπουργεῖον τοῦ Κουμουνδούρου, ὅπερ συγκατέλεγε μεταξὺ τῶν ὑπουργῶν του τὸν νῦν πρωθυπουργόν, τὸν Δ. Βότσαρην, τὸν Χ. Χριστόπουλον καὶ ἄλλους ἀληθῶς ὑπερόχους ἄνδρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀπογοητευμένος ὁ κ. Βλάχος παρῃτήθη τῷ 1865 διὰ νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ὡς ὑποψήφιος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀττικῆς, ἔκτοτε δὲ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου, καίτοι πολλάκις ἐγένοντο αὐτῷ προτάσεις περὶ τούτου.

Ἰδοὺ δὲ πῶς παρὰ τὸν δημόσιον ὑπάλληλον ἀνακύπτει ὁ πολιτευόμενος. Ἀνήκων εἰς οἰκογένειαν ἐκ τῶν πρωτευουσῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ υἱὸς τοῦ διαρκῶς ἐκλεγομένου βουλευτοῦ ἐξ Ἀττικῆς καὶ πολλάκις ὑπουργοῦ χρηματίσαντος Σταύρου Βλάχου, ἀπεφάσισε νὰ πολιτευθῇ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος. Ἀπὸ τοῦ 1865 ἤρξατο ἐκτιθέμενος εἰς ἑκάστην ἐκλογικὴν πάλην ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ ἀπέτυχεν ἅπαξ μὲν ὡς δήμαρχος Ἀθηναίων, τετράκις δὲ ὡς βουλευτής, πάντοτε πρῶτος ἐπιλαχὼν δι' ὀλίγας μόλις ψήφους. Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐτίμα αὐτὸν ἑκάστοτε διὰ πλειονοψηφίας ἐπιφθόνου, ἀλλ' οἱ χωρικοὶ δῆμοι μετέβαλον τακτικῶς τὸ ἀποτέλεσμα. Διότι οὐδέποτε ὁ κ. Βλάχος συγκατετέθη νὰ μετέλθῃ τὰς συνήθεις ἐκείνας ψευδοπεριποιήσεις τῶν ὑποψηφίων πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς, ἂν δὲ ἡ γενέτειρα πόλις ἐξέλεγεν αὐτὸν πάντοτε, τοῦτο προήρχετο ἐκ τῆς εἰδικῆς περιστάσεως, ὅτι ἦτο τὸ κατ' ἐξοχὴν τέκνον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀπετέλει τὸ καύχημα τῆς πόλεως. Ἔπρεπε δὲ νὰ ἴδῃ τις τὸν λαὸν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας πῶς ἐγκαταλείπων τὴν ἐργασίαν του καθ' ἣν ὥραν διήρχετο ἔξωθεν τῶν ἐργαστηρίων ὁ κ. Βλάχος συνέχαιρεν αὐτῷ μετ' ἀνυποκρίτου ἀγάπης ἐπὶ τῷ διορισμῷ του, διὰ νὰ πεισθῇ πόσον ὁ καθαρῶς ἀθηναϊκὸς πληθυσμὸς τῆς πρωτευούσης εἶνε πάντοτε ὑπερήφανος ἐπὶ τῇ ὑπεροχῇ ἀξίᾳ τοῦ διαπρεποῦς συμπολίτου ἡμῶν. Ἡ ἀγάπη αὕτη τῶν Ἀθηναίων διετρανώθη κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1885 κυρίως. Ὁ λαὸς οἱονεὶ μετανοῶν διὰ τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπανειλημμένως προσγενομένην ἀδικίαν τῷ κ. Βλάχῳ, ὃν ἐπότισε τὴν πικρίαν τόσων ἐκλογικῶν ἀποτυχιῶν, ἐξελέξατο ἐπὶ τέλους πανηγυρικῶς βουλευτήν, αὐτὸν καὶ μόνον ἐκ τοῦ ὅλου ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ, κατὰ τὴν 7 Ἀπριλίου. Εἰς τὸ ρεῦμα τῆς γενικῆς ἐκείνης κατακραυγῆς ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως, ἧς ὑποψήφιος ἐξετίθετο ὁ κ. Βλάχος, μόνος αὐτὸς ἀντέσχε καὶ δὲν παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ὁσημέραι ἐξογκουμένου χειμάρρου τῆς ἀντιδημοτικότητος, ἣν εἶχε γεννήσει συκοφαντουμένη ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ κ. Τρικούπη

Εἰς τὰς πάλαι ὅμως ἀλλεπαλλήλους ἀποτυχίας ἐκείνας ὀφείλει καὶ τὴν πρώτην μετὰ τοῦ νῦν προέδρου τῆς Κυβερνήσεως γνωριμίαν του. Διότι ἐπιλαχὼν δι' ὀλίγας ψήφους τῷ 1865 προσῆλθεν εἰς τὸ πρὸς ἐξέλεγξιν τῆς ἐκλογῆς Ἀττικῆς τμῆμα τῆς Βουλῆς, ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν ἀνάγκην τῆς παραδοχῆς καὶ ἕκτου βουλευτοῦ ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἥτις τότε μόνον διὰ πέντε βουλευτῶν ἀντεπροσωπεύετο ἐν τῷ κοινοβουλίῳ. Ὁ κ. Τρικούπης μέλος τότε τοῦ ἐξελεγκτικοῦ ἐκείνου τμήματος ἐξετίμησε μεγάλως τὰς γνώσεις τοῦ ἐνισταμένου ὑποψηφίου καὶ ἐσχετίσθη τὸ πρῶτον μετ' αὐτοῦ. Ὅτε δὲ τῷ 1867 ἐγένετο ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῷ προσήνεγκε τὴν θέσιν γραμματέως πρεσβεί-

Digitized by Google

ας, ἣν ἀπεποιήθη ὁ κ. Βλάχος προτιμήσας ταύτης τὴν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Ἐκπαιδεύσεως τμηματαρχίαν.

Μετὰ εἴκοσιν ὅλα ἔτη ὁ τότε ἐπιλαχὼν βουλευτὴς Ἀττικῆς ἐκτεθεὶς ὡς ὑποψήφιος μὲ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀρχῶν τοῦ κ. Τρικούπη εἰσῆλθεν εἰς τὴν βουλὴν ἐπιτυχών, καὶ τὰς γνώσεις ἐκείνας, ἃς ἐξετίμησεν ὡς ἁπλοῦς βουλευτὴς Μεσολογγίου πολλαπλασιασθείσας ἔκτοτε ἐχρησιμοποίησεν ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Διότι ὡς βουλευτὴς ὁ κ. Βλάχος ἀνήκων εἰς τὴν εὐάριθμον μὲν ἀλλ' ἐρρωμένως ἀγωνισθεῖσαν ἀντιπολίτευσιν κατὰ τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Δηλιγιάννην ὑπουργείου ἔλαβε πάντοτε ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν κυρίως ζητημάτων τὸν λόγον καὶ ὡμίλησε μετὰ δυνάμεως καὶ παρρησίας ἀξιοζήλου, οἱ δὲ λόγοι του κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν νομοσχεδίων, προϊὸν μελέτης εὐσυνειδήτου, καὶ γνώσεων εὐρειῶν, καὶ πείρας μακρᾶς διεκρίθησαν ἐπὶ λεπτότητι παρατηρήσεων καὶ.... εἰρωνείας.

Ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην ὡς ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπῆρξε πρότυπον τοιούτου. Διηύθυνε τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ὡς γενικὸς γραμματεὺς ἐν καιροῖς χαλεποῖς καὶ κρισίμοις διὰ τὸ Ἔθνος, παρηκολούθησε τὸν κ. Δηλιγιάννην εἰς τὸ βερολίνειον συνέδριον καὶ συνειργάζετο μετὰ τοῦ Κουμουνδούρου ὡς ὑπάλληλος τῆς ἰδιαιτέρας ὅλως ἐμπιστοσύνης, κατὰ τὴν πρὸ τῆς προσαρτήσεως τῶν νέων ἐπαρχιῶν ἐποχήν. Ὑπηρέτησε δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐν τῷ ὑπουργείῳ διαμονῆς του ὑφ' ὅλους τοὺς πρωθυπουργούς, ἐκτὸς τοῦ μακαρίτου Ζαΐμη, πάντοτε ἐν στενωτάτῃ συναφείᾳ μετ' αὐτῶν καὶ ἐκτελῶν τὴν ἐμπιστευτικὴν ὑπηρεσίαν. Τοῦτο συνήθως διεγείρει τὴν δυσπιστίαν τῶν νέων ὑπουργῶν πρὸς τοὺς τοιούτους ὑπαλλήλους, θεωρουμένους ὡς ὄργανα τῆς πολιτικῆς τῶν προκατόχων, καὶ οὐχὶ σπανίως ἡ κομματικὴ ἀνάγκη ἐπιβάλλει χεῖρα ἐπ' αὐτῶν. Ὁ δὲ ἀείμνηστος Κουμουνδοῦρος, ὅστις ὑπερηγάπα τὸν κ. Βλάχον, εἰκονικώτατα ἐζωγράφησε τὴν πολιτικὴν ταύτην παρεκτροπήν. Τοῦ κ. Βλάχου ἐπιμένοντος ποτὲ εἰς τὴν διατήρησιν προξενικοῦ τινος ὑπαλλήλου ἔχοντος ἀρίστας ἐκ τῆς ὑπηρεσίας συστάσεις, ὁ Κουμουνδοῦρος ἀντέτεινε λέγων αὐτῷ νὰ παρασκευάσῃ τὸ διάταγμα τῆς ἀπολύσεως ἐκείνου, διότι τοῦτο ἦτο ἀπαίτησις τριῶν βουλευτῶν.

— Ἀλλ' ἐὰν ἔλθουν αὔριον οἱ βουλευταί, κ. Πρόεδρε, καὶ σᾶς ζητήσουν τὴν ἰδικήν μου ἀπόλυσιν, τί θὰ κάμετε; ἠρώτησε σχεδὸν ἀγανακτῶν ὁ κ. Βλάχος.

— Καὶ θαρεῖς πῶς θὰ σὲ κρατήσω ; ἀπήντησε μετὰ στοργῆς μειδιῶν ὁ γλυκύτατος.

Ἐν τούτοις ὑπὸ τοιαῦτα ἔθιμα πολιτικῆς διοικήσεως ὁ κ. Βλάχος παρέμεινεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐπὶ δεκαετίαν, ἐνῷ δεκάκις ἴσως ἐκυκλοφόρησεν ἡ περὶ ἀπολύσεώς του φήμη, οὐδέποτε ἐπαληθεύσασα ἀκριβῶς διότι ἡ ὑπηρεσία εἶχεν ἀνάγκην αὐτοῦ. Καθόσον οὕτω διακεκριμένος ὑπάλληλος εἶχεν ἀποβῆ, ὥστε ὁ μακαρίτης Κουμουνδοῦρος συνείθιζε νὰ λέγῃ, ὁσάκις ἐγίνοντο διπλωματικαὶ μεταβολαί, ὅτι τὸ μόνον κώλυμα διὰ τὴν ἔκτοτε προαγωγήν του εἰς πρέσβυν ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἀξία του.

— Ἠξεύρεις πῶς τὥπαθες σύ ; εἶπε ποτὲ πρὸς αὐτὸν τὸν κ. Βλάχον. Σὰν τὸν Σαράβα εἰς τὰς Καλάμας ἄλλοτε, ὁποῦ ἔπαιζε τόσῳ καλὰ *μπιλιάρδο*, ὥστε κανεὶς πλέον δὲν ἔπαιζε μαζή του καὶ ἔχασε ὁ ἄνθρωπος τὴ διασκέδασί του.

Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸν ἄνδρα τῶν γραμμάτων. Ἡ φιλολογικὴ δραστηριότης τοῦ κ. Βλάχου δύναται, παραλειπομένης τῆς μεταφραστικῆς του παραγωγῆς, νὰ θεωρηθῇ τρισυπόστατος. Ἐστράφη περὶ τὴν λυρικὴν ποίησιν, τὴν συγγραφὴν κωμῳδιῶν καὶ τὴν δημοσιογραφίαν. Ἀλλ' ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις διακεκριμέναις φάσεσι παρενεβλήθη κατὰ περιόδους ὁ κριτικὸς διὰ διαφόρων μελετῶν, ὁτὲ μὲν ἀποκομίσας δάφνας, ὁτὲ δὲ ἀποδοὺς δικαιοσύνην εἰς ποιητὰς λησμονηθέντας, καὶ ἄλλοτε ἀναλαβὼν ἀγῶνα δεινὸν καὶ πείσμονα. Εἰς τὴν πρώτην περίοδον ἀνάγεται ἡ τῷ 1865 ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ ἀγῶνι βραβευθεῖσα πραγματεία του ***Περὶ τοῦ ὁμηρικοῦ ζητήματος***, εἰς τὴν δευτέραν αἱ μελέται του ***περὶ Παναγιώτου Σούτσου, Ἰωάννου Καρασούτσα, Γεωργίου Τερτζέτη*** καὶ ***Γεωργίου Χ. Ζαλοκώστα***, εἰς τὴν τρίτην δὲ ἡ περίφημος μετὰ τοῦ κ. Ἐμ. Ῥοΐδου ἔρις του περὶ ποιήσεως καὶ τοῦ παραγωγοῦ ταύτης αἰτίου, ὅπερ οὗτος μὲν ἀνεύρισκεν ἐν τῇ περιβαλλούσῃ τὸν ποιητὴν κοινωνικῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ἐκεῖνος δὲ ἐν τῇ ἐμπνεύσει, τῷ ἐγγενεῖ ἐκείνῳ σπινθῆρι, οὗτινος ἀνομοίως ἔλαχον παρὰ τῆς φύσεως οἱ θνητοί.

Ὡς λυρικὸς ποιητὴς ὁ κ. Βλάχος ἐφάνη κλείσας τὸ στάδιόν του πρὸ δωδεκαετίας. Τῷ 1875 ἐξέδωκεν εἰς ἕνα τόμον τὰ καλλίτερα τῶν λυρικῶν του ποιημάτων καὶ ἔκτοτε ἔπαυσε γράφων. Οἱ τελευταῖοι στίχοι του φέροντες τὴν χρονολογίαν ταύτην ἀπευθύνονται αἱ τῷ φίλῳ Ἀχιλλεῖ Παράσχῳ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ποιήματός του «***Νεκροῦ παράπονον***». Μετὰ τοῦ περιπαθοῦς λυρικοῦ μας εἶνε ἀληθές, ὅτι σπανίως συνηντήθη ὁ κ. Βλάχος ἐν τῇ ἀντιλήψει τῶν κύκλῳ ἀντικειμένων καὶ τῇ ἐκδηλώσει τῶν αἰσθημάτων, μία δ' ἐκ τῶν σπανίων περιστάσεων εἶνε αὕτη ἡ προκληθεῖσα ἐκ τοῦ μελαγχολικοῦ ποιήματος ἐκείνου, ὅπερ καὶ εἰς τοῦτον ἐνέπνευσε μελαγχο-

Digitized by Google

λικὰς τὰς τελευταίας δημοσιευθείσας στροφάς του. Κατὰ τὰ ἄλλα τὸ φιλολογικὸν στάδιον τῶν δύο ποιητῶν ὑπῆρξεν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον καὶ μόνον ἅπαξ ἔσχε κοινὴν περιπέτειαν, ὅτε ὁ βασιλεὺς θέλων νὰ δείξῃ τὸ πρὸς τὴν νεωτέραν ἡμῶν φιλολογίαν ἐνδιαφέρον του ἀπένειμε τῷ 1871 συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρου ἀπὸ ἰδίας πρωτοβουλίας τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος «διὰ τὰ φιλολογικὰ αὐτῶν ἔργα». Ἦσαν ταῦτα τὰ πρῶτα, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, ἑλληνικὰ παράσημα, ἅτινα ἀπενέμοντο διὰ φιλολογικὴν παραγωγήν.

Ἂν κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος ἐτόνισε καὶ πάλιν τὴν λύραν του ὁ ποιητὴς εἶνε ἄγνωστον. Ὁ διπλωμάτης ἐτήρησεν ἐπιμελῶς τὸ μυστικὸν τοῦτο καὶ ἴσως μάλιστα ἀπενάρκωσε διὰ τοῦ παγεροῦ ἐπαγγέλματός του τὴν θέρμην τοῦ ποιητοῦ, ἀρκούμενος εἰς τὰς παλαιὰς δάφνας, ἃς καὶ ἐκ τοῦ ποιητικοῦ ἀγῶνος διὰ τῆς βραβευθείσης λυρικῆς συλλογῆς του *Ἐκ τῶν ἐνόντων* ἀπεκόμισεν. Ἀλλ' ἐλπίσωμεν, ὅτι ἐπανερχόμενος νῦν ὡς πρέσβυς εἰς τὴν πόλιν ἐν ᾗ ὡς σπουδαστὴς ἔγραψε τὴν *νοσταλγίαν* του δὲν θὰ περιορισθῇ γράφων μόνον διπλωματικὰς ἐκθέσεις, οὐδὲ θὰ λησμονήσῃ, ὅτι ἐκεῖ ἔψαλε τὰς περιπαθεστέρας λυρικάς του στροφάς. Διότι χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσῃ τις μετ' αὐτοῦ νέαν λογομαχίαν περὶ τοῦ γεννῶντος τὴν ποιητικὴν ἔμπνευσιν αἰτίου, δὲν βλασφημεῖ ἐλπίζων, ὅτε εἶνε δυνατὸν ν' ἀνασκαλεύσωσιν αἱ ἀναμνήσεις τοῦ νεανικοῦ βίου τὸν ὑπὸ αἰθάλην κεκρυμμένον «ἐγγενῆ σπινθῆρα», εἰς ὃν καὶ μόνον ἀδιστάκτως πιστεύει ὁ κ. Βλάχος, ἐνῷ ἠδύνατο ἴσως νὰ παραδεχθῇ ἐπικουρικῶς καὶ τὴν περικυκλοῦσαν ἀτμοσφαῖραν. Διότι αὐτὸς τοὐλάχιστον ἐγνώρισε τὴν ἐπήρειαν αὐτῆς ὅτε ἤρχισε γράφων ποιήματα, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνεστρέφετο ὁμήλικους ποιητὰς ποτισμένους ρωμαντισμόν, τοὺς ἀδελφοὺς Βυζαντίου καὶ τὸν Βερναρδάκην, τὸν Λάκωνα καὶ τὸν Ματαράγκαν, τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν του Σπυρίδωνα καὶ τὸν Κλέωνα Ραγκαβῆν. Ἦτο τότε ἐποχὴ βυρωνισμοῦ ἀκράτου καὶ ἐστιχούργουν πάντες οἱ νέοι, ἀποτυποῦντες εἰς τὰ πρώϊμα τῆς Μούσης των προϊόντα στυγνὴν μελαγχολίαν, φανταζόμενοι εἰκόνας φρίκης καὶ προβλέποντες μελανὸν καὶ ἀπαίσιον τὸ μέλλον. Εἶνε ἀληθές, ὅτι πάντες οἱ τότε νεοσσοὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἀποκηρύττουσι σήμερον τὰς ὑστερικὰς ποιήσεις τῆς περιόδου ἐκείνης, ἂν μὴ καὶ πάντα τὰ ποιητικά των ἔργα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀναιρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κ. Βλάχος ἐπηρεαζόμενος τότε ἐκ τῆς πέριξ ἀτμοσφαίρας ἔγραφε τὸ ὑπ' αὐτοῦ βραδύτερον ἀστόργως ἀποκηρυχθὲν ποίημα *Κλεόβουλος καὶ Ἀγγελικὴ*, ὅπερ καὶ εἰς τὸν τότε ποιητικὸν διαγωνισμὸν ἀπέστειλεν, ὅτε ὁ κ. Κουμανούδης εἰσηγητὴς ὢν τῆς κρίσεως τοῦ ἀγῶνος μετ' ἐκπλήξεως ἀνεκάλυψεν, ὅτι ὁ ποιητὴς δὲν ἦτο καλά, καλὰ ἀποφασισμένος περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἥρωός του καὶ ἀπεκάλει τὸν Κλεόβουλόν του Θεόδωρον πολλαχοῦ, πρὸς μεγίστην τοῦ ἀναγνώστου σύγχυσιν. Καὶ ὅμως ἡ ἐποχὴ ἐκείνη τοῦ αἰσθηματισμοῦ ἦτον ἴσως πολὺ ἁγνοτέρα τῆς ἐν ᾗ ζῶμεν, καίτοι ὁ κύκλος τῶν νεαρῶν τότε ποιητῶν, οὓς ἀναφέραμεν, δὲν ἦτο φαίνεται ἀπηλλαγμένος τῆς νόσου τῆς νεολαίας τῆς σήμερον, τοῦ ἀφορήτου ἐγωϊσμοῦ. Διότι τεθέντος ποτὲ εἰς ψηφοφορίαν τοῦ ζητήματος τίς ἐκ τῶν συντρόφων ἐκείνων ἦτο ὁ καλλίτερος ποιητὴς ἔλαβον πάντες ἀνὰ μίαν ψῆφον ἕκαστος.... τὴν ἰδικήν του!

Εἰς τὴν ἐποχὴν ὅμως ἐκείνην τῶν ποιητικῶν τούτων φιλιῶν ὀφείλομεν ἓν τῶν ἀρίστων προϊόντων τῆς Μούσης τοῦ κ. Βλάχου, τὴν προσφώνησιν τῷ Λαμαρτίνῳ, προταχθεῖσαν τῆς μεταφράσεως τῶν *Ποιητικῶν μελετῶν* τούτου. Ἐνταῦθα δὲ λόγου παρεμπεσόντος ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ κ. Βλάχος καὶ ὡς μεταφραστὴς ἀλλογλώσσων λυρικῶν ποιημάτων ἀνεδείχθη ὑπέροχος. Μετέφρασεν ἔργα τῶν ἀρίστων ποιητῶν τῆς Ἑσπερίας, οὐχὶ δὲ μόνον ποιήματα τοῦ Λαμαρτίνου καὶ τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ καὶ τοῦ Βερανζέρου ἐκ τοῦ γαλλικοῦ Παρνασσοῦ περιεβλήθησαν εὐπρεπὲς ἑλληνικὸν ἔνδυμα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Κοῦπερ ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, καὶ τοῦ Οὔλανδ καὶ τοῦ Σίλλερ καὶ τοῦ Γκαῖτε καὶ τοῦ Ἄϊνε καὶ τοῦ Βύργερ ἐκ τοῦ γερμανικοῦ. Τοῦ τελευταίου μάλιστα τούτου ἡ *Λεονώρα* διατηρεῖ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀξιοθαυμάστως ἀπαραμείωτον τοῦ πρωτοτύπου τὴν καλλονήν.

Τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ εἶνε βεβαίως ἀνώτερος ὁ συγγραφεὺς κωμῳδιῶν. Διότι μεθ' ὅσα καὶ ἂν λέγωνται περὶ ἐλλείψεως πρωτοτύπων ἔργων διὰ τὴν ἑλληνικὴν σκηνήν, ἡ *Κόρη τοῦ παντοπώλου* θὰ παραμένῃ πάντοτε ἔργον τεχνικώτατον ὡς πλοκή, πιστὸν ὡς ἠθογραφία καὶ πλῆρες ἀδόλου κωμικοῦ ἅλατος. Ἀλλὰ καὶ ὁ *Λοχαγὸς τῆς Ἐθνοφυλακῆς* ἔχει τὰ προτερήματα ταῦτα, ἴσως δὲ καὶ ὑπερτερεῖ ὡς πρὸς τὴν ζωηρότητα τῆς ἀπεικονίσεως τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πάσας τὰς ἄλλας κωμῳδίας τοῦ κ. Βλάχου. Ἡ κωμῳδία αὕτη ἐβραβεύθη κατὰ τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1868, ὅτε ἡ ἐθνοφυλακὴ μὲ τὰς ἀρλεκινικὰς στολάς της καὶ τὰς μοναδικὰς ἐκλογάς της παρεῖχεν ἄφθονον ὑλικὸν πρὸς διακωμῴδησιν, ὡς ἀντίθεσις δὲ παρὰ τὴν ἱλαρὰν ταύτην εἰκόνα ἐξετείνετο ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἡ τραγικὴ σκηνογραφία τῶν ἀστέγων γυναικοπαίδων, ἅτινα ἐκ Κρήτης ἐπλημμύρουν τὰς ἀκτὰς ἡμῶν φεύγοντα τὴν ὠμότητα τοῦ τυραννοῦντος τὴν μάρτυρα νύμφην τῆς Μεσο-

Digitized by Google

γείου. Ὁ ποιητὴς ἐκμεταλλευθεὶς δεξιῶς τὴν κωμικὴν ὄψιν τῆς κοινοτάτης τότε φιλοδοξίας πρὸς ἀπόκτησιν τῶν κροσσωτῶν ἐπωμίδων τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς Ἐθνοφυλακῆς, ἀπεκόμισε μὲν ἐκ τοῦ ἀγῶνος τὴν δάφνην καὶ τὸ χιλιόδραχμον γέρας, διέθεσεν ὅμως τοῦτο ὑπὲρ τῶν κρητικῶν οἰκογενειῶν. Δύο ἄλλαι κωμῳδίαι τοῦ κ. Βλάχου, ἡ **Γαμβροῦ πολιορκία** καὶ ὁ **Γάμος ἕνεκα βροχῆς** ἀγωνισθεῖσαι τῷ 1870 τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων τοῦ Ζάππα ἔλαβον τὸν χρυσοῦν στέφανον, ὅστις εἶχεν ὁρισθῆ ὡς γέρας τότε.

Ἡ ἀπονομὴ τοῦ πολυτίμου βραβείου ἐγένετο ἐν τῷ θεάτρῳ μετὰ τὴν πανηγυρικὴν παράστασιν τῆς **Γαμβροῦ πολιορκίας**, ἡ δὲ ἑσπέρα ἐκείνη ἦτο ἀληθὴς θρίαμβος διὰ τὸν ποιητήν. Τὸ θέατρον ἦτο τόσον κατάμεστον, ὅσον οὐδέποτε πλέον εἶδον αἱ Ἀθῆναι, ὅλον δ' ἐκεῖνο τὸ μέχρις ἀσφυξίας ἐστιβαγμένον ἐντὸς αὐτοῦ πλῆθος ἀνευφήμει τὸν στεφόμενον νικητὴν τοῦ ἀγῶνος ἐνθουσιωδῶς.

Παρόμοιον θρίαμβον ἐν ποιητικῷ ἀγῶνι, καίπερ ὅλως διαφόρου φύσεως, ἤρατο ὁ κ. Βλάχος διὰ τοῦ **Ἀντινόου** του. Τὸ ἔργον εἶνε μετάφρασις τῆς τραγῳδίας τοῦ Παύλου Ἄϋσε ὁ **Ἀδριανός**, μεταβαπτισθείσης, ἐστάλη δὲ εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1865 καὶ ἐκρίθη ὑπὸ γερμανομαθῶν κριτῶν ὡς ἔργον πρωτότυπον, ὑπεδείχθησαν μάλιστα τῷ ποιητῇ καὶ τὰ σφάλματα τοῦ ἔργου του. Ἐν τούτοις ἐκρίθη ὑπέρτερον τῶν λοιπῶν συναγωνιζομένων ἔργων καὶ ἐβραβεύθη. Ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Πανεπιστημίου ἦτον ὑπέρπληρος ἀκροατηρίου αναμένοντος ἐν σιγῇ καὶ ἀνυπομονησίᾳ τὴν ἀποσφράγισιν τοῦ δελτίου, ἵνα ἀνευφημήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ. Ἀλλ' ὁ πρύτανις παρελθὼν τὸ βῆμα θραύει τὰς σφραγῖδας τοῦ φακέλλου καὶ ἀναγινώσκει τὴν δήλωσιν τοῦ κ. Βλάχου, ὅτι τὸ ἔργον εἶνε μετάφρασις. Ὁ ἐπακολουθήσας θόρυβος δὲν περιγράφεται. Οἱ κριταὶ ἐν συγχύσει καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἀγανακτήσεως διὰ τὸ κωμικὸν πάθημά των διατελοῦντες, ἀποφασίζουσιν ἐκεῖ, ἐπὶ τόπου, ἀμέσως, νὰ διανείμωσι τὴν δάφνην καὶ τὸ γέρας μεταξὺ τῶν δύο ἐπαινεθεισῶν λυρικῶν συλλογῶν. Ἀλλ' ὁποία ἡ ἔκπληξις αὐτῶν, ὅταν ἀνοιγέντος τοῦ δελτίου τῆς μιᾶς τῶν οὕτω παραπληρωματικῶς βραβευθεισῶν συλλογῶν εὑρέθη, ὅτι ποιητὴς ἦτο καὶ πάλιν ὁ κ. Βλάχος, αὐτὸς οὗτος ὁ ἐργάτης τῆς προηγηθείσης γελοιοποιήσεώς των. Τότε πλέον τὸ ἀκροατήριον ἦτο ἀκράτητον. Ἐξερράγη εἰς πάταγον εἰρωνείας καὶ ἐνθουσιώδεις ἀνευφημίας, ἐνῷ οἱ κριταὶ πικρόχολοι ἐξηφανίζοντο τῆς αἰθούσης. Τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τούτων ἐπελάβετο δημοσιογραφικοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ κ. Βλάχου, ὅστις ἀντεπεξῆλθε κρατερῶς. Ἀμφοτέρωθεν κατηναλώθη πολλὴ δηκτικὴ εἰρωνεία, ἀλλ' ἡ τελευταία λέξις ἔμεινεν εἰς τὸν κ. Βλάχον ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ **Ἀντινόου**. Ὁ ἀγὼν ἔληξε σιγήσαντος τοῦ ἀντιπάλου κριτοῦ, ὅστις κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἦτο ὁ προκάτοχος τοῦ κ. Βλάχου ἐν Βερολίνῳ κ. Ραγκαβῆς.

Ἀλλ' ἐὰν εὑρέθησαν ἀντίπαλοι ἕνεκα τοῦ **Ἀντινόου** οἱ δύο ἄνδρες, συνειργάσθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος μετὰ στοργῆς καὶ ζήλου ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ἔχοντες τρίτον συνεργάτην τὸν κ. Δ. Βερναρδάκην. Ὁ πνευματωδέστατος πολιτικός μας Κουμουνδοῦρος μεριμνῶν τότε περὶ τῆς προαγωγῆς τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν τριῶν τούτων εἰδικωτάτων ὄντως ἀνδρῶν, οἵτινες ἀκάματοι ἐγύμναζον ἠθοποιοὺς καὶ ἔγραφον συγχρόνως δραματικὰ ἔργα διὰ τὸ πτωχόν μας θέατρον. Εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἑλληνικὴν σκηνὴν τῆς τριάδος ἐκείνης ὀφείλομεν τὴν μόρφωσιν τῶν καλλιτέρων ἠθοποιῶν ἡμῶν,—ὅσον ἂν ἀρνῶνται τοῦτο αὐτοί—καὶ τὸν πλουτισμὸν τοῦ δραματολογίου μας, ὅπερ ἔκτοτε ἔμεινε σχεδὸν στάσιμον. Ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν κκ. Ραγκαβῆ, Βερναρδάκη, Βλάχου παρίστανον τότε ἡνωμένοι εἰς ἕνα θίασον ὁ Σούτσας καὶ οἱ κκ. Ἀλεξιάδης, Ἀρνιωτάκης, Ταβουλάραι μετὰ τῶν κυριῶν Πιπίνας Βονασέρα καὶ Ἑλένης Χέλμη. Ἦτο δ' ἑπόμενον, ὅτι ὑπὸ τοιοῦτον ὀργασμὸν ἤθελεν ἐξαφθῆ καὶ τῶν δραματικῶν ποιητῶν ὁ συγγραφικὸς ζῆλος καὶ εἰς τὴν περίοδον ἐκείνην ὀφείλομεν παρὰ τὴν **Μερόπην** καὶ τὴν **Μαρίαν Δοξαπατρῆ** τοῦ κ. Βερναρδάκη τὴν **Κόρην τοῦ Παντοπώλου** τοῦ κ. Βλάχου καὶ τὰς ὡραίας μεταφράσεις τόσων ξένων δραματικῶν ἔργων.

Αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ κ. Βλάχου πρὸς τὴν ἐγκαταλελειμμένην ἐθνικὴν ἡμῶν σκηνὴν εἶνε τοιαῦται ὥστε δὲν γράφονται δι' ὀλίγων. Ζήσας ἐν τῷ κόσμῳ τῶν μεγάλων θεάτρων καὶ τῶν μεγάλων δραματικῶν καλλιτεχνῶν καὶ γαλουχηθεὶς οὕτως εἰπεῖν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Γκαῖτε, τοῦ Σίλλερ, τοῦ Λέσσιγ, τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ Οὐγκώ, παρακολουθήσας δὲ ὅλην τὴν ἐξέλιξιν τῆς δραματικῆς ποιήσεως μέχρι τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ, καὶ τοῦ Σαρδοῦ, καὶ τοῦ Ἄϋσε, ἕνα πόθον ἔτρεφε περὶ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, νὰ ἴδῃ τὴν τραγῳδίαν καὶ τὴν κωμῳδίαν ἀναζώσας ἐν τῇ κοιτίδι των κατὰ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ καὶ τὰ μεγάλα ἔργα τῶν νεωτέρων κλασικῶν τῆς Εὐρώπης ἀναβιβαζόμενα ἐπὶ σκηνῆς ἑλληνικῆς ὑπὸ ἠθοποιῶν μορφωμένων κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ Δέβριεντ ἢ τοῦ Δέρριγγ, τῆς Φρήδ Βλουμάουερ ἢ τῆς Ριστόρη, τῶν μεγάλων τραγῳδῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας ἢ τῶν ἑταίρων τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας. Ἐμελέτησε λοιπὸν καὶ ἐμόχθησε—ματήν, φεῦ—ὑπὲρ

τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ὅσον ὀλίγιστοι καὶ ἐπὶ δακτύλων ἀριθμούμενοι. Τῆς δὲ ἀκριβοῦς γνώσεως, ἣν ἀπεταμίευσε περὶ τῶν τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ θεάτρου ἐν γένει περιφανὲς δεῖγμα ἔδωκεν ἐπ' ἐσχάτων, ὅτε ἡ σύγκλητος τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου, προκειμένου νὰ μεταφρασθῇ καὶ παρασταθῇ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτοῦ ὁ *Οἰδίπους Τύραννος* τοῦ Σοφοκλέους, εἰς αὐτὸν ἀπέβλεψε καὶ αὐτῷ ἀνέθηκε τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Πάνυ δὲ δικαίως, διότι ἡ μετάφρασις καὶ παράστασις τῆς ἀθανάτου τραγῳδίας ἀπῄτει οὐχὶ μόνον βαθεῖαν ἑλληνομάθειαν καὶ γνῶσιν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῆς σημερινῆς γλώσσης ἡμῶν δεξιώτατον καὶ καλολογικὸν χειρισμόν, καὶ ἔμπνευσιν ποιητικήν, καὶ μουσικὴν μόρφωσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν, πλήρη δὲ γνῶσιν τῆς σκηνῆς καὶ μέχρι τῶν τελευταίων λεπτομερειῶν τῆς διευθύνσεως αὐτῆς, καὶ ἀκριβῆ εἴδησιν περὶ τῶν δοξασιῶν, ὅσαι ὡς πρὸς τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σκηνικὴν διασκευὴν ὑπάρχουσι. Ταῦτα πάντα συνηνωμένα εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν λογίων ἐκτὸς τοῦ κ. Βλάχου ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ. Ἡ ἐπιτυχία τῆς μεταφράσεως καὶ ὁ ἐν γένει διοργανισμὸς τῆς παραστάσεως μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Βέλλερμαν προσαρμοσθέντων καὶ ψαλέντων χορικῶν ἐνίκησε καὶ τῶν μᾶλλον δυσκόλων τοὺς δισταγμοὺς καὶ ὑπῆρξεν ἀληθὴς θρίαμβος τῆς ἀξίας καὶ ἱκανότητος τοῦ κ. Βλάχου.

Ἡ τελευταία ἐμφάνισις τῆς φιλολογικῆς αὐτοῦ παραγωγῆς εἶνε ἡ δημοσιογραφία. Ὅτι ὁ κ. Βλάχος εἶνε ἐκ τῶν ἐξεχόντων παρ' ἡμῖν ἀριστοτεχνῶν τοῦ λόγου οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ἀλλ' ἠδύνατό τις ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς δημοσιογραφικῆς του δυνάμεως ἴσα, ἴσα, διὰ τὴν πολλὴν τοῦ ὕφους του κομψότητα. Ὁ ζήσας καὶ ἐργασθεὶς ἐν δημοσιογραφικῷ γραφείῳ ὡς συντάκτης ἐφημερίδος γνωρίζει καλῶς, ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ καλλιέπεια διὰ νὰ πλάσῃ τινὰ δημοσιογράφον, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς ταύτῃ πλὴν τῆς παντοειδοῦς θετικῆς μαθήσεως καὶ φυσικόν τι χάρισμα, μεγάλως σπανίζον δυστυχῶς παρ' ἡμῖν, μεθ' ὅλην τὴν πληθὺν τῶν αὐτοσχεδίων δημοσιογράφων, οἵτινες πληροῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ γραφεῖα τῶν ἐφημερίδων ὑπὸ διαφόρους τίτλους *ρεπόρτερ*, συνεργατῶν, συντακτῶν καὶ εἰδικῶν μάλιστα διὰ πᾶσαν περίστασιν καὶ πᾶν θέμα, καὶ τὰς στήλας τῶν ὀργάνων τῆς κοινῆς γνώμης μὲ παντὸς εἴδους δοκίμια ἠρτυμένα οὐχὶ σπανίως δι' ἀμαθείας, στόμφου, ἀσυναρτησίας, καὶ δυσβαστάκτου γριφολογίας. Ἀλλ' ὁ κ. Βλάχος ἀναλαβὼν τὴν σύνταξιν τοῦ *Νεολόγου* καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ πολιτικὴ διαμάχη ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εἶχε δεινωθῇ, ἐξηγριοῦτο δὲ τῶν κομματικῶν παθῶν ἡ ὁρμή, καὶ ἐσαλεύετο τὸ πολίτευμα, ἐνῷ ἡ ἐπιμονὴ τῶν κυβερνώντων ηὔξανεν ὁσημέραι ἐπαισθητῶς τὸν ἄγριον σάλον, ἀπέδειξεν οὐχὶ μόνον σθένος ἔκτακτον, ἀλλὰ καὶ φρόνησιν ἀξιάγαστον. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τοῦ κορυφωθέντος πολιτικοῦ κλύδωνος ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν κοινὴν τοῦ τύπου τῆς πρωτευούσης διαμαρτυρίαν, εἰς αὐτὸν δὲ ὀφείλει ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ τὴν λέξιν *στηλίτης* ὡς χαρακτηρισμὸν ἑκάστου μέλους τῆς παρανομούσης πλειονοψηφίας τότε τῆς βουλῆς.

Ἀλλ' ἐκ τοῦ δημοσιογραφικοῦ σταδίου τοῦ κ. Βλάχου ἡ *Ἑστία* δύναται νὰ καυχᾶται σήμερον, ὅτι ἔλαβε τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. Ἐκ τῶν ἱδρυτῶν αὐτῆς ὑπάρξας, παρέμεινεν ἐν τοῖς πιστοτάτοις καὶ τακτικωτάτοις αὐτῆς συνεργάταις ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ μέχρι σήμερον ἐπὶ δωδεκαετίαν ὅλην. Ἡ ἀναγραφὴ τῶν πρωτοτύπων ἔργων καὶ τῶν μεταφράσεων αὐτοῦ, δι' ὧν ἐτιμήθησαν αἱ στῆλαι αὗται, ἤθελεν ἀποτελέσει μακρὸν πίνακα, ὀλίγοι δὲ ἀριθμοὶ αὐτῆς ἐξεδόθησαν μὴ περιέχοντες γραμμὰς τοῦ καλλιτεχνικοῦ καλάμου του. Τίς δ' ἄλλος ἠδύνατο νὰ χαιρετίσῃ τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ ἐπὶ ἓν τῶν ὑψίστων ἀξιωμάτων τῆς Πατρίδος ἐγκαρδιώτερον τῆς διευθύνσεως καὶ συντάξεως τῆς *Ἑστίας*. Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν ἀπὸ μέσου ἡμῶν ἀπομάκρυνσίν του καὶ τὴν σύμφωνον πρὸς τὸν ἄκαμπτον χαρακτῆρά του ἀφοσίωσιν αὐτοῦ εἰς τὰ ἔργα τῆς δυσχεροῦς ἀποστολῆς, ἣν τῷ ἐνεπιστεύθη ἡ κυβέρνησις τοῦ ἔθνους παρὰ τῷ κραταιῷ καὶ δαφνοστεφεῖ τῆς Γερμανίας μονάρχῃ, ἡ *Ἑστία* δὲν θέλει στερηθῇ καὶ μακρόθεν τῆς πολυτίμου συνεργασίας του. Διότι δὲν εἶνε ἐκ τῶν φύσεων, αἵτινες σπαταλῶσιν ἀγόνως καὶ ἀσκόπως τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των, αὐτὸς ὁ κατ' ἐξοχὴν φίλεργος. «Ἐπανέρχεταί τις πάντοτε εἰς τοὺς πρώτους ἔρωτάς του», εἶπε θαυμασίως ψυχολογῶν Γάλλος ποιητής. Ἐν τῇ καρδίᾳ δὲ τοῦ κ. Βλάχου ὁ μὲν βαθύτερος ἔρως ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ φιλολογικὴ ἐργασία, εἰς δ' ἐκ τῶν πρώτων εὐτυχῶς καὶ ἡ *Ἑστία*.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ν. ΡΟΥΚΗΣ.

Εὐκολώτερον εἶνε νὰ ἔχῃ τις καθαρὰ χειρόκτια ἢ καθαρὰς χεῖρας.

—

Πρὸς πρόοδον ἐν τῷ κόσμῳ εἶνε ἐνίοτε πολὺ περισσότερον ἀναγκαία μικρά τις δόσις ἐγωϊσμοῦ παρὰ στατῆρες ὅλοι γνώσεων καὶ δυνάμεως.

Digitized by Google

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία 'Ηλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

ΚΕ'.

Τελευταῖα τῆς Φακινέτας κατορθώματα.

Ἐνθυμεῖται βεβαίως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις, αἵτινες παρηκολούθησαν τὴν ἐν τῷ Κτήματι παρέμβασιν τῆς χωροφυλακῆς, ἡ Φακινέτα εἶχε κατορθώσῃ ν' ἀπατήσῃ τὴν ἐπαγρύπνησιν τοῦ Ἡρακλέους καὶ νὰ φύγῃ εἰς τοὺς ἀγροὺς μετὰ τοῦ ἐπιδίκου παιδίου.

Ὁ Ἱερώνυμος ταχέως παρετήρησε τὴν ἀπουσίαν της, ὥρμησε δὲ καὶ αὐτὸς ἔξω τῶν ἐρειπίων, καὶ ἐπανεῖδεν εὐχαρίστως τὴν παράφρονα, τεσσαράκοντα μόλις ἀπέχουσαν ἢ πεντήκοντα βήματα. Ἐτράπη δὲ εἰς καταδίωξιν αὐτῆς, καί, κατὰ τὸν δρόμον αὐτοῦ, ταχέως θὰ τὴν κατέφθανεν.

Ὁ σχοινοβάτης καὶ ἡ σύζυγός του ἤρχιζον νὰ ἐξαντλῶσι τοὺς πόρους των ἐν τῷ λατομείῳ ἐκείνῳ, ὅπου κατὰ τὰ ἤθη τῶν ἀθιγγάνων εἶχον ἐγκατασταθῆ. Θέλοντες δὲ νὰ ἐπαναλάβωσι τὸν πλάνητα βίον των, ἐσκέφθησαν ὅτι ὁ θίασός των, ἐκ δύο μόνον ἀποτελούμενος προσώπων, δὲν εἶχε πλέον μεγάλας ἐπιτυχίας πιθανότητας. Ὁ Ζωζὸς ἦτο εἰς αὐτοὺς πράγματι ἀπαραίτητος, οὐχὶ τόσον διὰ τ' ἀθλητικά του γυμνάσια, ἅτινα ἀπεστρέφετο, ὅσον διὰ τὰς παιδικὰς αὐτοῦ ἀστειότητας, αἵτινες ἐφαίδρυνον, ὡς παρεμβλήματα τῶν παραστάσεων, τὸ κοινόν. Ἐπεθύμει λοιπὸν ὁ Ἱερώνυμος ν' ἀνακτήσῃ ἀντὶ πάσης θυσίας τὸν νεαρὸν αὐτοῦ μαθητευόμενον, μὴ τολμῶν δὲ νὰ τὸν διεκδικήσῃ δικαστικῶς, ὡς τὸν συνεβούλευον, ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἁρπάσῃ τῆς Φακινέτας καὶ διὰ τῆς βίας, εἶτα δὲ νὰ ἀναχωρήσῃ πανοικεί.

Ἐδίωκε λοιπὸν μετὰ μεγάλης σπουδῆς τὴν παράφρονα, ἐκείνη δὲ φεύγουσα ἔστρεφεν ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν καὶ κατενόει εὐκόλως τὸν σκοπόν του. Ἡ Φακινέτα ἐθεωρεῖτο ταχύπους, καὶ ἂν δὲν εἶχε τὸ φορτίον τοῦ παιδίου, εὐκόλως θὰ διέφευγε τὸν χονδρὸν ἀθλητήν. Ἀλλ' ὁ Ἱερώνυμος ἐγνώριζεν, ὅτι κατὰ τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον ἡ ῥώμη του εἰς τέλος θὰ κατίσχυεν. Ἠρκεῖτο λοιπὸν βαδίζων δι' ὁμοίου πάντοτε βήματος, καὶ προσπαθῶν νὰ βλέπῃ μόνον τὴν Φακινέταν, βέβαιος ὤν, ὅτι θὰ τὴν παρέδιδε τέλος εἰς αὐτὸν ἡ κόπωσις.

Ἀληθῶς δὲ μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἀποκαμοῦσα ἡ ταλαίπωρος γυνή. Εἶχε μὲν πολὺ προδράμει τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλ' ἐπνευστία ἤδη, καὶ πρόδηλον ἦτο ὅτι δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον της ἐπὶ πολύ. Ἀνεζήτησε πέριξ διὰ τοῦ βλέμματος βοήθειάν τινα κατὰ τοῦ ἀνενδότου ἐχθροῦ της· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ μέρος ἦτο ἔρημον. Οἱ ἐν τῷ Κτήματι πρὸ μικροῦ συνηγμένοι εἶχον τραπῆ ἄλλην ὁδόν, ἴσως δὲ καὶ θὰ ἐδίσταζε νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῶν συνδρομήν.

Ἐν τῇ ἀγωνίᾳ της παρετήρησεν ἐκεῖ πλησίον μικράν τινα λόχμην, ἧς ὑψηλά τινα δένδρα ὑψοῦντό που καί που ὑπὲρ τοὺς πυκνοὺς θάμνους· καίτοι δὲ τὸ δάσος ἐκεῖνο ἦτο μικρόν, ἐφαίνετο δυνάμενον νὰ παράσχῃ προσωρινὸν ἄσυλον. Ἔδραμε λοιπὸν ἐκεῖ ἡ Φακινέτα, καὶ εἰσεχώρησεν εἰς ἀτραπὸν ἑλισσομένην διὰ τῆς λόχμης.

Ταχέως ὅμως παρετήρησεν ὅτι τὸ καταφύγιον αὐτὸ μικρὰν τῇ παρεῖχεν ἀσφάλειαν. Τὸ δάσος μόλις εἶχε πεντήκοντα βημάτων διάμετρον, ἐκτὸς δὲ μεμονωμένων τινῶν πυκνοφύλλων συστάδων, ἦτο τόσῳ ἀραιόν, ὥστε τὸ βλέμμα ἠδύνατο νὰ τὸ διαπεράσῃ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον. Ἐπεθύμει βεβαίως ἡ Φακινέτα νὰ παρέλθῃ· ἀλλ' αἱ δυνάμεις εἶχον ἐκλήπει, καὶ ἡ ἀνάγκη τῇ ἐπέβαλε νὰ σταματήσῃ μικρόν, ὅπως ἀναπνεύσῃ.

Ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις ἐκ προηγουμένων αὐτοῦ περιπάτων ἐγνώριζε βεβαίως τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐφαίνετο κατανοῶν τὴν ἀμηχανίαν τῆς παράφρονος, καὶ προυχώρει πάντοτε χωρὶς νὰ σπεύδῃ.

Δὲν ἀπεῖχε δὲ πλέον πολύ, ὅτε ἡ Φακινέτα ἐφάνη λαβοῦσα τολμηρὰν ἀπόφασιν. Ἀπέθηκε χαμαὶ τὸ παιδίον, ὅπερ ἔτρεμε καὶ αὐτὸ τὴν προσέλευσιν τοῦ φοβεροῦ του διώκτου, καὶ τὸ ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Ἰάκωβε, 'ξεύρεις ν' ἀναβαίνῃς εἰς τὰ δένδρα;

— Ἄλλο τίποτε! Ὅταν ἤμουν μὲ τὸν Γερώνυμο καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ περνούσαμε ἀπὸ κανένα περιβόλι, ἔμβαινα ἀπὸ τὴν τρύπα τοῦ φράχτη κ' ἔκλεφτα κεράσια, μῆλα...

— Μὴν τὰ λὲς αὐτά, Ἰάκωβε,... νὰ μὴν εἰποῦν... Τὸ λοιπόν, ἀφοῦ 'μπορεῖς, ἀναίβα 'ς αὐτὸ τὸ μεγάλο δένδρο, καὶ κρύψου μέσα 'ς τὰ φύλλα, ὡς ποῦ νὰ περάσῃ αὐτὸς ὁ καταραμένος. Μὴν κουνηθῇς... κατάλαβες; Ἔπειτα ἔρχομαι καὶ σὲ παίρνω καὶ φεύγομεν,

— Ναί, ναί!.. δὲν θέλω νὰ 'πάγω ἐγὼ μὲ τὸν Γερώνυμο.

— Ἀναίβα λοιπόν.

Καὶ προσέθηκεν ἡ Φακινέτα δι' ἀποκαλυπτικοῦ ὕφους:

— Ἔτσι θὰ ἦσαι καὶ πειὸ κοντὰ 'ς τὸν οὐρανό, ἀπὸ ποῦ κατέβηκες.

Καὶ ὕψωσε τὸ παιδίον διὰ τῶν χειρῶν της, ἵνα φθάσῃ εὐκολώτερον τοὺς πρώτους κλάδους δρυός.

Digitized by Google

Ὁ Ἰάκωϐος, καίτοι μὴ προωδευμένος πολὺ ἐν τῇ γυμναστικῇ, ἦτο λίαν εὐκίνητος. Ἔδραξε τὸν πρῶτον κλάδον, ἀνερριχήθη εἰς τοὺς ὑπερτέρους, μετὰ δεξιότητος πιθήκου μᾶλλον ἢ ὄντος οὐρανίου, ὡς τὸν ἐνόμιζεν ἡ ταλαίπωρος παράφρων, καὶ ἀπεκρύϐη ταχέως ἐν τῇ πυκνότητι τοῦ φυλλώματος.

Τότε ἡ Φακινέτα ἀνέπνευσεν. Ἀφοῦ δ' ἀπέτεινεν εἰς τὸ παιδίον μυστηριῶδές τι νεῦμα παραγγέλλον εἰς αὐτὸ νὰ μὴ κινηθῇ, ἐπλανήθη διὰ τῆς λόχμης, ἐρευνῶσα κύκλῳ ὡσεὶ ἀνεζήτει τι. Ἀνεκάλυψε δὲ τέλος χαμαὶ ὑπερμέγεθες ῥόπαλον, ἢ μᾶλλον κοντόξυλον, λησμονηθὲν ἐκεῖ παρά τινος ὑλοτόμου. Τὸ ἥρπασε, καὶ καταστέλλουσα τοὺς γέλωτάς της, ἐκρύϐη ὄπισθεν συστάδος δένδρων παρὰ τὴν ἀτραπόν.

Ἠκούοντο ἤδη ἐπὶ τῶν ξηρῶν φύλλων τὰ βαρέα βήματα τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις προὐχώρει βλασφημῶν καὶ περιϐλέπων. Ἐφάνη φοβερὰ δυσαρεστηθείς, ὅτε οὐδένα εἶδεν ἐν τῷ δάσει· πεπεισμένος δέ, ὅτι ἐκεῖνοι οὓς κατεδίωκεν εἶχον διαϐῆ αὐτό, εἰσεχώρησεν εἰς τὴν ἀτραπόν.

Ἡ Φακινέτα ἔμενε συνεσπειρωμένη ὄπισθεν τῆς κρύπτης της, ὡς τίγρις ἐνεδρεύουσα τὴν λεῖαν της· τοσούτῳ δ' ὀλίγην θέσιν κατεῖχεν, ὥστε ὁ Ἡρακλῆς ἤγγισε τοὺς θάμνους, ὅπου ἐκρύπτετο, χωρὶς νὰ τὴν ὑποπτευσῇ. Μόλις ὅμως ἐκεῖνος παρῆλθε, καὶ ἡ τρελλὴ ἀνεπήδησεν αἴφνης, ἤγειρε τὸ ῥόπαλόν της διὰ τῶν δύο χειρῶν καὶ τὸ κατέφερε βαρὺ ἐπὶ τὴν κεφαλήν του.

Ὁ Ἱερώνυμος ἔπεσεν ὡς βοῦς κροταφισθείς· ὁ παλαιός του πῖλος εἶχε τιναχθῆ μακράν, καὶ τὸ κρανίον του ἐφαίνετο χαῖνον καὶ ἀναϐλύζον αἷμα. Ἀλλ' ἀνὴρ τοσοῦτον ῥωμαλέος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φονευθῇ δι' ἑνὸς μόνου κτύπου, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατέκειτο ζαλισμένος μόνον. Ἡ Φακινέτα, ὑποπτεύουσα τοῦτο, ἐπετέθη ἐκμανὴς κατὰ τοῦ χαμαὶ κειμένου ἐχθροῦ της, κ' ἐξηκολούθησε κτυπῶσα λυσσωδῶς. Μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προεξέχοντας, ἀφρισμένον τὸ στόμα καὶ σφιγκτοὺς ὀδόντας ἐποδοπάτει τὸ σπαῖρον ἐκεῖνο σῶμα, ἐϐρυχᾶτο κ' ἐφώνει διὰ πνιγομένης φωνῆς:

— Ἔλα λοιπόν... ἔλα νὰ μοῦ πάρῃς τὸ παιδί μου!

Δὲν ἔπαυσε δὲ πλήττουσα, μέχρις οὗ ὁ ἄθλιος ἀθλητὴς ἀπέμεινεν ἐντελῶς ἀκίνητος. Τότε μόνον ἀπηυδημένη, ἀσθμαίνουσα καὶ φρίσσουσα σύσσωμος ἐσταμάτησεν· εἶχε δὲ θραυσθῇ καὶ τὸ ῥόπαλόν της, ὥστε δὲν ἐκράτει πλέον ἢ ἄχρηστον αὐτοῦ τεμάχιον.

Συντελεσθέντος τοῦ φόνου, ἡ ἔξαψίς της κατέπεσεν. Ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς σκυθρωπὴ καὶ σιγῶσα, συναισθανομένη ἴσως, παρὰ πᾶσαν τὴν διανοητικὴν αὐτῆς ἀποπλάνησιν, ὁποῖον ἔγκλημα ἔπραξεν. Ἀλλὰ τὸ αἴσθημα αὐτό, καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ἐνέδωκε μετὰ μικρὸν εἰς αἰσθήματα ἐναντία. Ἀνέστρεψε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ πρησμένον πρόσωπον τοῦ πτώματος καὶ διερράγη εἰς γέλωτα, λέγουσα·

— Ψόφησε! Δὲν θἄλθῃ πλέον νὰ μοῦ γυρεύῃ τὸ παιδί μου.

Δραμοῦσα δὲ πρὸς τὴν δρῦν, ὅπου ἐκρύπτετο τὸ παιδίον, ἐφώνησε φαιδρά·

— Καταίϐα, Ἰάκωϐε, καταίϐα γρήγορα. Μὴ φοϐᾶσαι... τὸν ἐσκότωσα τὸν παληό σου ἀφέντη!

— Καλὰ τοὔκαμες, ἀπήντησεν ἐκεῖνος προϐάλλων διὰ τοῦ φυλλώματος τὴν κατεπτοημένην μορφήν. Μὰ εἶσαι βέϐαιη;

— Ἔλα νὰ ἰδῇς,.. ἐδῶ κοντὰ εἶνε,. Νὰ ἰδῇς τί περίεργο!..

— Καταιϐαίνω.. ἀλλὰ νὰ μοῦ δώσῃς μπισκότα καὶ κρασί, ὅταν φτάσωμε 'ς τὸ σπίτι μας.

Διατυπώσας οὕτω τοὺς ὅρους του, ὁ κὺρ Ζωζὸς ὠλίσθησε κάτω τοῦ δένδρου καὶ ἐπήδησε χαμαί. Ἡ Φακινέτα τὸν ἔσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ τὸν κατεφίλησε.

— Τώρα σ' ἔχω ἐγώ! εἶπεν· ἐγώ, μονάχη ἐγώ.

Ὁ ὑποτιθέμενος Ἰάκωϐος, ὅστις οὔτε νὰ θωπεύῃ ἠρέσκετο οὔτε νὰ θωπεύεται, ἀπεσπάσθη ἀδημονῶν τῶν μητρικῶν περιπτύξεων.

— Πᾶμε νὰ ἰδοῦμε, εἶπε.

Καὶ ἐπέστρεψαν ἀμφότεροι ἐκεῖ ὅπου ἔκειτο, ἐν μέσῳ τῆς ἀτραποῦ, τὸ πτῶμα. Ἡ παράφρων ἐξηκολούθει γελῶσα, ἀλλ' ὁ μικρὸς σχοινοβάτης ἔστη εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων, καὶ προτείνων τὸν τράχηλον, ἀπλανὲς ἔχων τὸ βλέμμα, παρετήρησε τὸν παλαιόν του κύριον, ὃν μακρὸν χρόνον εἶχεν ὑπολάϐει πατέρα του.

— Φοϐᾶμαι! εἶπε τέλος. Πᾶμε!

Καὶ κρύπτων τὸ πρόσωπόν του διὰ τῶν χειρῶν, ἀπεμακρύνθη ταχύς. Ἡ Φακινέτα ἔδραμε κατόπιν του. Ὁ φόνος ὃν εἶχε διαπράξει ἐφαίνετο ὅτι τὴν ἀνησύχει ἄκουσαν. Ἔϐλεπε κύκλῳ της τεθορυϐημένη, καὶ αἱ ἀπότομοι αὐτῆς κινήσεις ἐμαρτύρουν τὴν ἐνδόμυχον αὐτῆς ταραχήν.

— Αὐτοὶ οἱ δικαστικοί, ἐψιθύριζεν, εἶνε τόσον ἀνόητοι.. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς εὕρουν.. Δὲν ἐννοοῦν ἀπ' αὐτά... Ἔπειτα, ἡ φωτιὰ τὰ καθαρίζει ὅλα.

Ἡ παράφρων καὶ τὸ παιδίον προὐχώρησαν διὰ τοῦ ἐρημοτέρου μέρους τῶν ὑπερκειμένων τῆς Ὑόνης βράχων. Ἡ Φακινέτα ἐγνώριζε κάλλιστα τὰ πέριχωρα, καὶ κατηυθύνθη πρὸς κοιλότητά τινα, ἣν ἀπέκρυπτον ἄγρια φυτά. Τὸ μικρὸν αὐτὸ σπήλαιον ἔκειτο μακρὰν πάσης πεπατημένης ὁδοῦ, ἐνῷ τοὐναντίον συνέϐαινεν εἰς τὸ λατομεῖον, ὅπου προσωρινῶς εἶχε κατοι-

Digitized by Google

κήσει ὁ Ἱερώνυμος μετὰ τῆς ὡραίας Ἀμερικανίδος.

Ἐκεῖ ἐγκατέστη ἡ Φακινέτα ἵνα διανυκτερεύσῃ. Ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου της ἄρτον καὶ ὀλίγους καρπούς, ἅτινα τὸ παιδίον κατεβρόχθισεν ὀρεκτικῶς ὅπως πάντοτε· εἶτα δὲ ἀπεκοιμήθη ἐπὶ κοίτης προχείρου ἐκ βρύου καὶ χόρτων ξηρῶν.

Ἡ παράφρων ἐκάθισε πλησίον του κ' ἐξήγαγε κάτωθεν τοῦ φορέματός της πολλὰς δέσμας τῶν καννάβοξύλων ἐκείνων, ἅτινα ὁ Νοὲλ εἶχε παρατηρήσει εἰς τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου. Ἤρχισε δ' ἐπιμελῶς διατάσσουσα αὐτὰ κατ' ἴδιον τρόπον, κ' ἐψιθύριζε, γελῶσα πάλιν :

— Νὰ ἰδοῦμε.. νὰ ἰδοῦμε.. Χύσαμε πάλι αἷμα... καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε τὸ ἴδιο σὰν τὴν ἄλλη φορά.. Τὸ καλὸ εἶνε ὅτι.. ἡ φωτιὰ τὰ καθαρίζει ὅλα !.

Ἡ φράσις αὕτη ἐφαίνετο ἐγχαραχθεῖσα ἀπό τινος εἰς τὴν διάνοιάν της καὶ δὲν ἐφαίνετο μέλλουσα νὰ ἐξαλειφθῇ ταχέως.

Πολλαὶ οὕτω παρῆλθον ὧραι. Ὅτε δ' ἐπλησίασεν ἡ ἑσπέρα, ἡ Φακινέτα ὑπέθεσεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν πύργον, μὴ κινδυνεύουσα ν' ἀναγνωρισθῇ. Ἐξύπνησε τὸ παιδίον, ὅπερ ἐγόγγυσε, κ' ἐβάδισαν ἀμφότεροι πρὸς τὸ Βλινύ.

Ἦτο δὲ ἤδη νὺξ ὅτε ἔφθασαν.

Αἱ θύραι τοῦ πύργου ἦσαν κλεισταί. Ἀλλ' ἡ Φακινέτα, ἥτις εἶχε διαβῆ διὰ τοῦ κήπου, εἶχε τὸ κλειδίον μικρᾶς τινος κηπαίας θύρας, καὶ δι' αὐτῆς εἰσῆλθεν εἰς τὸν πύργον, χωρὶς νὰ προσδράμῃ εἰς τὴν ἀμφίβολον προθυμίαν τοῦ Βερναρδῆ. Ὅτε ὅμως διῆλθε μετὰ τοῦ μικροῦ της συνοδοῦ αὐλήν τινα ὅπου ἦσαν οἱ σταῦλοι, δὲν κατώρθωσε ν' ἀποφύγῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀμαξηλάτου θαλαμηπόλου, ὅστις ἠσχολεῖτο εἰς θεραπείαν τῶν ἵππων του. Προβὰς οὗτος εἰς τὴν φλιὰν τοῦ σταύλου, καὶ φανὸν εἰς χεῖρας κρατῶν, εἶπεν ὀργίλος:

— Σὺ εἶσαι πάλι, ἀσυμμάζευτη ; τί θέλεις ; Τἄχαμες πάλι θάλασσα σήμερα, καθὼς φαίνεται, γιατὶ ἦλθαν οἱ χωροφύλακες καὶ σ' ἐγύρευαν... Ἀλλὰ τόρα, νὰ σοῦ 'πῶ, ποῦ ὅπου καὶ ἂν ἦνε φεύγομεν ὅλοι ἀπ' αὐτὸ τὸ βρωμόσπιτο, 'λίγο μὲ μέλει ποιὸς 'μπαίνει καὶ ποιὸς βγαίνει. Αὔριο τὸ πρωὶ ἀκοῦς τὰ τούμπανα !

Ἡ Φακινέτα ἔμεινεν ἀτάραχος καὶ μειδιῶσα.

— Ἔτσι λοιπόν, κύριε Βερναρδῆ, εἶπε, οἱ ἀφεντάδες φεύγουν αὔριο ;

— Πρὶν 'ξημερώσῃ.. Ἑτοιμάζω τὸ ἀμάξι καὶ τἄλογα, κ' ὕστερα θὰ 'πάγω κ' ἐγὼ νὰ πλαγιάσω, γιατὶ δὲν ἔχω ὄρεξι νὰ κοπιάζω ἐγὼ γι' ἀνθρώπους ποῦ δὲν ἔχουν πεντάρα.

— Εἶσαι λαμπρὸς ὑπηρέτης, κύριε Βερναρδῆ.. Ἀλλά, πρὶν ἀναιβοῦμε 'ς τὴν κάμαρή μας, ἠθέλαμε, ἐγὼ καὶ ὁ Ἰάκωβος, νὰ βάλωμε κἄτι 'ς τὸ στόμα μας.

— Κυττάξτε 'στὸ μαγερειό.. θαὔρῆτε ὀλίγο κρέας καὶ ψωμί.. Ἔχει, θαρῶ, κ' ἕνα κερὶ ἀναμμένο.. Μὴ μὲ σκοτίζετε πειά, προσέθηκεν ἀδημονῶν· μοῦ φτάνουν ἡ 'δικαῖς μου σκοτούραις.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Βερναρδῆ, ὑπέλαβε μειλιχιώτατα ἡ παράφρων· κ' ἐμεῖς θὰ πλαγιάσωμε γρήγορα γιατὶ εἴμεθα κουρασμένοι.. Ἀλήθεια, Κύριε Βερναρδῆ, ποῦ κοιμᾶσαι ;

— Ὅπου κοιμοῦμαι πάντοτε.. 'ς τὴν κάμαρα τοῦ σταύλου.. κοντὰ 'ς τἄλογά μου.

— Καλὸ τὸ μέρος ! καλό ! ἀπήντησεν ἡ Φακινέτα.

Καὶ ἀπεμακρύνθη, ἐπαναλαμβάνουσα μετὰ παραδόξου εἰρωνείας:

— Καλὸ τὸ μέρος! καλό!

Ὁ ὑπηρέτης δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους αὐτούς, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ οἴκημά του βλασφημῶν ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ἐν τῷ μαγειρείῳ εὗρεν ἡ Φακινέτα φῶς, ὅπως εἶπεν ὁ Βερναρδῆς, καὶ κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ ἐν τῷ βάθει κυλικείου ὀλίγα λείψανα τροφῆς, ἅτινα ἔδωκεν εἰς τὸ παιδίον. Αὐτὴ δὲν ἔφαγε τίποτε. Ἦτο τεταραγμένη καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἔλαμπον, τὰ δὲ χείλη της ἐκινοῦντο ἀνάρθρως. Ἀνέμενεν ἀνυπομόνως νὰ τελειώσῃ ὁ Ἰάκωβος τὸ δεῖπνόν του, ἀλλ' ὁ μικρὸς φαγᾶς οὐδόλως ἔσπευδεν, ἔπαυσε δὲ ὅτε ἐτελείωσαν καὶ τὰ τρόφιμα.

— Πᾶμ' ἐπάνω τόρα, εἶπεν ἡ τρελλή· ἔχω πολλὴ δουλειά, καὶ 'ς τὸν οὐρανὸ θὰ γευματίσῃς καλλίτερα.

Τὸ παιδίον εἶχε συνειθίσει νὰ μὴ ἐννοῇ τίποτε ἐκ τῶν λόγων τῆς θετῆς του μητρός, καὶ τὴν παρηκολούθησε τρίβον τοὺς ὀφθαλμούς του.

Ἔφθασαν οὕτω εἰς τὸ πενιχρὸν δωμάτιον, ὅπερ κατῴκουν ὑπὸ τὴν στέγην, καὶ ὅπου ἔφερε θαυμασία κλίμαξ μὲ δρύϊνον γλυπτὸν κιγκλίδωμα, ἓν τῶν κοσμημάτων τοῦ πύργου. Ἡ Φακινέτα δὲν ἐσυλλογίσθη νὰ ἐκδύσῃ τὸν μικρόν, ἀλλ' ἀπέθηκεν αὐτὸν ἐνδεδυμένον εἰς τὴν κλίνην του, ὅπου ταχέως ἐκεῖνος ἀπεκοιμήθη.

Ἡ παράφρων, ὀρθία ἐνώπιόν του, τὸν ἐθεώρησε κατ' ἀρχὰς ὑπνώττοντα, κ' ἔλεγέ τις ὅτι νέα πάλη, πάλη παραφροσύνης καὶ λογικοῦ, ἐτελεῖτο ἐν τῇ διανοίᾳ της, διότι φοβερὰ ἦτο ἡ συστολὴ τῶν χαρακτήρων τῆς μορφῆς της. Ἀλλ' οἱονδήποτε καὶ ἂν ὑπῆρξε τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ τὸ ἀποτέλεσμα, ἡ Φακινέτα ἐχειρονόμησεν αἴφνης ἀγρίως, καὶ ἁρπάσασα τὸ φῶς, ὥρμησεν ἔξω τοῦ δωματίου.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρξατο περιερχομένη τὸν πύργον, οὗτινος πάντες οἱ θάλαμοι ἦσαν ἔρημοι, καὶ τὸ κηρίον ὅπερ ἐκράτει ἀνεφαί-

Digitized by Google

νετο διαδοχικῶς εἰς ἕκαστον ὄροφον κ' ἕκαστον παράθυρον. 'Αλλ' ὁ εἰς τοὺς διαδρόμους βαραθρούμενος ἄνεμος ἔσβεσε τέλος τὸ φῶς της, καὶ ἡ παράφρων ἐξηκολούθησεν οὐχ ἧττον τὸ ἔργον αὐτῆς ἐν τῷ σκότει. Ἵστατό που καὶ που, μετακινοῦσα τὰ ἔπιπλα, κλείουσα θύρας, καὶ ἀφαιροῦσα τὰ κλειδία των· αὐτὴ δὲ ἦτο ἡ αἰτία τῶν παραδόξων ἐκείνων θορύβων, οὓς εἶχεν ὑπολάβει ὁ Λοβεδὺ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀνέμου. Πολλάκις, παρερχομένη πρὸ τοῦ δωματίου ὅπου εὑρίσκοντο πατὴρ καὶ υἱός, εἶχεν ἀσυστόλως προσεγγίσει τὸν ὀφθαλμόν της εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ κλείθρου, ἀκούουσα τὰ λεγόμενα. Τίς ὁ λόγος τῶν περιπλανήσεων τούτων, ταχέως θέλομεν μάθει.

Ἐπειδὴ ἡ νὺξ ἦτο ἤδη προχωρημένη, περιῆλθεν ἔτι ἅπαξ, ἀλλὰ ταχέως, ὅλον τὸν πύργον, ὀλίγον μόνον ἑκάστοτε ἱσταμένη, καὶ τρέχουσα πάλιν δι' ἐλαφροῦ βήματος, γελῶσα δέ που καὶ που μετὰ προφυλάξεως, ὡς παιδίον παρασκευάζον ἀθῴαν τινὰ ἀστειότητα. Τελειώσασα τὸν περίπατόν της, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς, ἔλαβε τὸν Ἰάκωβον εἰς τὰς ἀγκάλας της, κοιμώμενον πάντοτε, καὶ καταβαίνουσα ἐλαφρῶς τὴν κλίμακα, εἰσῆλθεν, ὡς εἴδομεν ἤδη, αἰφνιδίως εἰς τὸν θάλαμον, ὅπου εὑρίσκετο ὁ Λοβεδὺ μετὰ τοῦ υἱοῦ του.

Ὁ πρώην χρηματιστής, συνελθὼν ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς του, ἀνέκραξεν ὀργίλος:

— Μὰ τί θέλεις πάλιν ἐδῶ, ἀνόητη, αὐτὴν τὴν ὥραν; Δὲν εἶνε καιρὸς διὰ φλυαρίας· εἶνε ἀργά, θέλω νὰ κοιμηθῶ, καὶ βλέπεις ὅτι ὁ Ἕκτωρ κοιμᾶται.

— Μπᾶ! ἀλήθεια! εἶπε μειδιῶσα ἡ παράφρων. Τότε νὰ βάλωμεν λοιπὸν τοὺς δύο ἀδελφοὺς πλάγι πλάγι . . . τὸν μεγάλον καὶ τὸν μικρόν.. δύο ἀγγέλους!

Καὶ ἀπέθηκε τὸν Ἰάκωβον ἐπὶ δέρματος τίγρεως, ἡπλωμένου πρὸ τοῦ ἀνακλίντρου ὅπου κατέκειτο ὁ Ἕκτωρ.

— Καὶ τί σὲ χρειαζόμεθα τόρα, ἐσένα καὶ αὐτὸ τὸ παιδί; ἀνέκραξεν ἀγανακτῶν ὁ Λοβεδύ· πηγαίνετε καὶ οἱ δύο σας.

Ἀλλ' ἡ τρελλὴ δὲν ἐκινήθη.

— Ὄχι, ὄχι, Ῥαϋμόνδε, ἀπήντησε. Δὲν πρέπει πλέον νὰ χωρισθοῦμε. Τόρα εἴμεθα μαζὴ ὅλη ἡ οἰκογένεια, καὶ θὰ ἔχωμεν ὅλοι τὴν ἴδια τύχη.. διότι ἡ φωτιὰ τὰ καθαρίζει ὅλα.

Κ' ἐκάθισεν εἰς ἕνα κλιντῆρα.

— Ἀλλά, σιχαμένο πλάσμα, ἀφοῦ σοῦ λέγω..

— Ῥαϋμόνδε, ἐξηκολούθησε λέγουσα σοβαρῶς ἡ Φακινέτα, ἠξεύρεις ὅτι ἔκαμα κακὰ πράγματα σήμερα. Ἐσκότωσα αὐτὸν τὸν σχοινοβάτην, ποῦ ἤθελε νὰ μοῦ πάρῃ τὸ παιδί μου, κ' ἐπειδὴ ὁ Ἰάκωβος ἐχάρηκε πολύ, καὶ μὲ παρεκίνησε σχεδὸν νὰ τὸ κάμω, θάχῃ καὶ αὐτὸς τὸ μέρος του...

Ὁ Λοβεδύ, καίτοι ἀδημονῶν, δὲν κατώρθωσε νὰ κρύψῃ, πόσον ἡ εἴδησις αὕτη τὸν ἐνδιέφερε.

—Τί λέγεις, Τερέζα; ἐφώνησε. Δι' αὐτὸ λοιπὸν σ' ἐζητοῦσε ἀπόψε ἡ χωροφυλακή... Ποῖος ἠξεύρει μάλιστα, ἂν δὲν σ' ἐπαραμόνευσαν καὶ εἶδαν ὅτι ἐμβῆκες εἰς τὸν πύργον! Πρέπει νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὴν νύκτα καὶ νὰ φύγῃς.

Ἡ Φακινέτα ἐγέλασε.

— Ἄφησέ τους νὰ παραμονεύουν! εἶπε.

Καὶ ἀναλαμβάνουσα τὴν σοβαρότητά της προσέθηκεν·

— Ἔκαμα καὶ ἄλλα. Ἀλλὰ καὶ σύ, Ῥαϋμόνδε, καὶ ὁ υἱός σου ὁ Ἕκτωρ δὲν ἔχετε τίποτε εἰς τὴν συνείδησί σας; Ὁ Ἕκτωρ εἶν' ἕνας παράλυτος ὅπως ἦσουν καὶ σύ,.. γελᾷ ταῖς γυναῖκαις, ἀφίνει τὰ παιδιά του, σκοτώνει εἰς τὴν μονομαχία ὅσους τὸν στενοχωροῦν, καθὼς ἤθελε να σκοτώσῃ αὐτὸν τὸν εὔμορφο Νοέλ...

— Σούτ,... σούτ,.. Τερέζα, διέκοψεν ὁ τραπεζίτης, δεικνύων τὸν Ἕκτορα, ὅστις ἐκινεῖτο ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου· ἠμπορεῖ νὰ σ' ἀκούσῃ.

— Δὲν θέλεις νὰ ὁμιλήσωμεν δι' αὐτόν, Ῥαϋμόνδε, ἂς ὁμιλήσωμεν τὸ λοιπὸν διὰ σένα. Ἂν μίαν φοράν, ποῦ ἤμουν νέα καὶ ἀθῴα, δὲν σ' ἀπαντοῦσα εἰς τὸν δρόμον μου, τί εὐτυχισμένη ποῦ θὰ ἤμουν! Εἶχα γονεῖς τιμίους ἀνθρώπους, καὶ εὐπόρους· θὰ ἔπαιρνα κανένα τίμιο παλληκάρι, καὶ θὰ ἐγινόμουν μιὰ καλὴ νοικοκυρά. Ἀντὶ νὰ γείνω αὐτό, 'ξέρεις τί ἔγεινα. Γυναῖκα ἄτιμη, ποῦ τὴν ἀρνήθηκαν οἱ συγγενεῖς της· ζητιάνα, ποῦ γέννησε μέσα 'ς ἕναν ἀχυρῶνα ἕνα πλάσμα δυστυχισμένο· χαμένο κορμί, ποῦ ὅλοι τὴν λέγουν τρελλή, καὶ τῆς φορτώνουν καὶ ἄλλα ἐγκλήματα 'ς τὴ ῥάχι...

— Σιώπα τόρα! ὑπέλαβεν ὁ Λοβεδύ· τίς ἡ χρεία νὰ ἐνθυμῆσαι τόρα αὐταῖς ταῖς παλαιαῖς ἱστορίαις;

Ἐφοβεῖτο, βλέπων τὸν Ἕκτορα προσπαθοῦντα νὰ ἐγερθῇ, καὶ προφέροντα λόγους ἀσυναρτήτους·

— Ἂν δὲν τῆς ἐνθυμηθῶ τόρα, Ῥαϋμόνδε, πότε θὰ τῆς ἐνθυμηθῶ; ὑπέλαβεν ἡ παράφρων· Πῶς θὰ τοὺς ἐφαίνετο εἰς τὴν χώρα, νὰ ἤξευραν πῶς ἐκεῖνος ποῦ ἀνάφτει τῆς πυρκαϊαίς, καὶ ζητοῦν νὰ τὸν μάθουν πῶς καὶ πῶς, εἶμ' ἐγώ. Καλὰ ἔκαμα; κακὰ ἔκαμα; ὁ θεὸς ἂς μὲ κρίνῃ. Ἐνόμιζα, νομίζω ἀκόμη, πῶς ἔκαμνα πρᾶγμα θεάρεστο. Ὅσοι χάνονται εἰς μίαν πυρκαϊὰ πηγαίνουν εἰς τὸν οὐρανό,.. εἶνε γνωστό. Γι' αὐτὸ ὅσοι μοῦ ἔκαμναν καλό, τοὺς ἐπλήρωνα κ' ἐγὼ ἔτσι· τοὺς ἔδιδα τὴν εὐκαιρία νὰ πάνε εἰς ἄλλη, καλλίτερη ζωή. Εἶχα πάντοτε ἀπὸ 'κεῖνα τὰ κανναβόξυλα, ποῦ 'ξεύρω καὶ τὰ ἑτοιμάζω τόσο ὡραῖα· κανεὶς δὲν μὲ ὑπώπτευε... κ' ἔπειτα, ἤμουν πονηρὰ ἐγώ! ἀφοῦ καὶ ὁ Κ.

Digitized by Google

Νοέλ, ποῦ εἶνε τόσον ἔξυπνος, ἐγελάσθηκε! Ἡ ἰδέα αὐτὴ προὐκάλεσε νέον γέλωτά της.

— Ἀφησέ την, πατέρα, νὰ ὁμιλήσῃ, εἶπεν ὁ Ἕκτωρ ὅστις εἶχεν ἀνακαθίσει διεσταλμένους ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἆ! ἐξύπνησες; καὶ κάθησαι καὶ ἀκούεις αὐτὴν τὴν τρελλήν;

— Τρελλή! ἐφώνησεν ἀγρίως ἡ Φακινέτα, τὸ πιστεύεις καὶ σύ;.. Μάλιστα! ἤμουν τρελλὴ μιὰ φορά, ὅταν ἄκουσα τὴ φρικτή σου συμβουλή, διὰ ταῖς κυρίαις Δυχαμέλ.. Μιὰν ἡμέρα μοῦ εἶπες, ἔτσι ἀδιάφορα: «ἡ γυναικαδέλφη μου καὶ ἡ κόρη της εἶνε λαμπραὶς γυναῖκες· ἂν καῇ τὸ Μεγάλο Σπίτι, θὰ πᾶνε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν οὐρανό!» Κ' ἐπειδὴ δὲν ἐκατάλαβα, μοῦ ἐνθύμισες πόσα καλὰ μοῦ εἶχαν κάμει.. Γύρισε τὸ φτωχό μου τὸ κεφάλι.. καὶ τὤκαμα! Ἀλλὰ ὁ θεὸς δὲν ἤθελε, φαίνεται, ἄλλους ἀγγέλους, καί...

— Τοιαύτην ἀτιμίαν ἐσυμβούλευσες, πατέρα; ἠρώτησεν ὁ Ἕκτωρ, ὅστις, καίτοι βραγχώδη καὶ δύσκολον ἔχων ἔτι τὴν φωνήν, ἐφαίνετο ἀνακτήσας τὸ λογικὸν αὐτοῦ.

—Σοῦ ἐπαναλαμβάνω, εἶπεν ἀποτόμως ὁ Λοβεδύ, ὅτι ὅλ' αὐτὰ εἶνε παραλογισμοί.

— Αἴ,.. καὶ ὅταν μ' ἔβαζες, ὑπέλαβε πονηρῶς ἡ τρελλή, εἶχες τὸν σκοπό σου! Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἤθελες ν' ἀναγκάσῃς αὐταὶς ταὶς καλαὶς γυναίκαις νὰ καθήσουν εἰς τὸ σπίτι σου, ὅπου ὁ προκομμένος ὁ υἱός σου ἐλογάριασε νὰ κάμῃ τὴν ἐξαδέλφη του νὰ τὸν πάρῃ χωρὶς νὰ θέλῃ. Ἔπειτα ἔλεγες ὅτι ἕνα κάποιο χαρτί, ποῦ εἶχε μεγάλη σημασία γιὰ σένα, θὰ ἐκαίοταν 'ς τὴν πυρκαϊά.. Ἔπειτα, ἂν τὸ πρᾶγμα 'πιτύχαινε ὅπως εἶχες 'ς τὸ νοῦ σου, ἐκληρονομούσατε σεῖς τὴν μεγάλη περιουσία τοῦ Δυχαμέλ... Πές μου, ἂν τολμᾷς, ὅτι λέγω ψεύματα!

— Ὀνειρεύεσαι!

— Πατέρα, ἐψιθύρισεν ὁ Ἕκτωρ, ἀνακινούμενος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ὅσον ἀσυνείδητος καὶ ἂν ἐφάνην ἕως τώρα, αἰσθάνομαι φρίκην ἀπὸ τὰς φοβερὰς αὐτὰς ἀποκαλύψεις. Ἡ γυναῖκ' αὐτὴ δὲν εἶνε τρελλὴ αὐτὴν τὴν στιγμήν.. καὶ ἂν σ' ἐνόμιζα ἱκανόν..

— Ὤ, ὤ! κὺρ Ἕκτορ, ὑπέλαβεν εἰρωνικῶς ἡ Φακινέτα, βέβαια.. 'ς ἐσένα στέκει νὰ τοῦ βάλῃς τὴ θηλειά! Σὰν νὰ μὴν ἑτοιμάζεσαι νὰ κάνῃς τῆς Ἰωσηφίνας ὅ,τι μοῦ ἔκαμ' ἐκεῖνα ὁ πατέρας σου.. Ἔλα, ἔλα.. καὶ τὰ ξεύρω ὅλα.. Μ' ὅλαις σου ταὶς ὑποσχέσεις, εἴχατε ἀπόφασι νὰ φύγετε τὸ πρωῒ καὶ οἱ δύο σας, καὶ κανεὶς ποτὲ δὲν θὰ σᾶς ξανάβλεπε.. Τί σᾶς ἔμελε σᾶς, τί θὰ γείνωμεν ἡμεῖς, τὰ δυστυχισμένα πλάσματα, ποῦ τὰ πατήσατε καὶ τὰ λυώσατε;... Αἴ, προσέθηκεν ἀνακαγχάζουσα, ὅλοι ἐδῶ τώρα εἴμεθα ἕνας κ' ἕνας... Καλὰ ποῦ ἡ φωτιὰ τὰ καθαρίζει ὅλα,.. καὶ θὰ βγοῦμε ὅλοι ἀσπροπρόσωποι, ὅταν παρουσιασθοῦμεν εἰς τὸ θεό.

Κατὰ τὴν συνομιλίαν ταύτην ὁ ἀὴρ εἶχε βαθμηδὸν καταστῆ πνιγηρὸς περὶ τοὺς διαλεγομένους καὶ καπνὸς δριμύς, καί τοι ἐλαφρός, ἤρχιζε νὰ πληροῖ τὸ δωμάτιον. Ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς δὲν τὸν παρετήρουν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ᾐσθάνθησαν δύσπνοιαν. Καὶ ἡ Φακινέτα αὐτὴ ἐσπόγγιζεν ἐνίοτε τὸ κάθιδρον μέτωπόν της, τὸ δὲ παιδίον, ὅπερ κατέκειτο ἐπὶ τῆς δορᾶς τῆς τίγριδος, συνεταράσσετο βάλλον ἐλαφρὰς οἰμωγάς, ὡσεὶ ἐβάρυνεν ἐφιάλτης τὸν ὕπνον του.

Ἰδέα φοβερά, διατρέχουσα τὸν νοῦν τοῦ Ἕκτορος, ἤρκεσε νὰ διαλύσῃ τοὺς τελευταίους τῆς μέθης του καπνούς. Ἠγέρθη κάτωχρος καὶ ἀνεφώνησε·

— Τί λέγει αὐτὴ ἡ γυναῖκα; Ἐδῶ κάμνει ζέστην φοβεράν... πνίγεται κανείς...

— Ἀλήθεια, ἀπήντησεν ὁ Λοβεδύ, νομίζει κανεὶς ὅτι ἀναπνέει φωτιάν... Διάβολε! Κάτι ἄσχημην δουλειὰν μᾶς ἔπαιξε ἡ τρελλή.

Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἡ Φακινέτα ἐκάγχασε πάλιν, ἀλλ' εἶχε νῦν ὁ καγχασμός της ἀπαισιωτέραν τὴν κλαγγήν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Ἡ σύστασις δημοσίων βιβλιοθηκῶν εἰς τὰς πόλεις εἶνε εἷς τῶν δραστικωτέρων ἐκπολιτιστικῶν τρόπων, οὓς πᾶσα κυβέρνησις ἢ σύλλογοι τοπικοὶ καὶ ἰδιῶται πρέπει παντὶ σθένει νὰ ἐπιδιώκωσι πρὸς μόρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν πολιτῶν. Τὸ τοιοῦτον δ' ἔτι μᾶλλον ἐπιβάλλεται εἰς ἡμᾶς ὡς ἓν τῶν κυριωτάτων καθηκόντων τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν πολιτῶν. Διότι δὲν πρέπει ν' ἀποκρύψωμεν ὅτι, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰς Ἀθήνας, τὴν Ζάκυνθον, τὴν Κέρκυραν, ἴσως δὲ καὶ δύο ἔτι, ἀλλ' οὐχὶ τρεῖς τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος, εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς πνευματικὸς βίος δὲν ὑπάρχει. Σπάνιοι εἶνε, οὐδ' ἐπὶ τῶν δακτύλων κἂν ἀριθμοῦνται, οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀσχολούμενοι περὶ φιλολογικήν τινα ἢ ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν χάριν τῶν συμπολιτῶν των. Κατὰ μεγάλα δὲ μόνον χρονικὰ διαστήματα ἀναγγέλλεται ἡ ἐμφάνισις καλοῦ τινος βιβλίου ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Καὶ τοῦτο διότι αἱ καθημεριναὶ στερεότυποι πολιτικαὶ συζητήσεις καὶ ἔριδες ἀπασχολοῦσι τὸν νοῦν καὶ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς τῶν ὁπωσδήποτε τυχόντων παιδεύσεως κατοί-

Digitized by Google

κων. Ἐν δὲ τῶν κυριωτάτων αἰτίων τῆς τοιαύτης καταστάσεως εἶνε καὶ ἡ ἔλλειψις βιβλιοθηκῶν δημοσίων, ἄς εἴπωμεν δὲ καὶ ἰδιωτικῶν. Τὰ σωτήρια δὲ ἀποτελέσματα τῆς ὑπάρξεως δημοσίων ἀναγνωστηρίων καὶ βιβλιοθηκῶν ἐπὶ τῆς κοινωνίας εἶνε γνωστά, καὶ οὐδεμία ἀνάγκη ν' ἀναγράψωμεν ταῦτα ἐνταῦθα, προκειμένου συντόμου λόγου περὶ τῆς βιβλιοθήκης Ζακύνθου.

Ἡ δημοσία βιβλιοθήκη Ζακύνθου συνέστη τῷ 1803 ὑπὸ τῆς Ἑπτανησιακῆς πολιτείας δυνάμει ψηφισθέντος κανονισμοῦ τοῦ τμήματος τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, δι' οὗ ἐπεκυροῦτο ἡ τῆς 7ης Ἰουνίου 1799 πρόβλεψις τῆς προσωρινῆς Γερουσίας περὶ συστάσεως σχολείων καὶ δημοσίων βιβλιοθηκῶν ἐν ἑκάστῃ νήσῳ.

Πρῶτοι καὶ ἐνταῦθα μετὰ τὴν σύστασιν τῆς βιβλιοθήκης εὐεργέται ὑπῆρξαν οἱ ἀείμνηστοι Ζωσιμάδαι, οἵτινες τῷ 1804 ἔπεμψαν εἰς αὐτὴν ἁπάσας τὰς διὰ τῆς φιλομούσου γενναιοδωρίας αὐτῶν γενομένας ἐκδόσεις. Μετὰ τούτους ἐκληροδότησαν τὰ βιβλία αὐτῶν εἰς τὴν βιβλιοθήκην ταύτην τῷ 1823 ὁ διδάσκαλος Θεοδόσιος Δημάδης, τῷ 1835 ὁ Ῥοβέρτος Σολωμός, κατὰ τὸ 1842 ὁ Φραγ. Μουτζᾶς. Ἔκτοτε δὲ μέχρι τοῦ 1882 οὐδεμία ἐγένετο προσφορὰ ἀξία μνείας. Μέχρι τοῦ ἔτους 1882, ὡς προκύπτει ἐκ πρωτοκόλλου παραδόσεως, ἡ βιβλιοθήκη ἠρίθμει 3885 τόμους, ὑπέκειτο δὲ μέχρι τοῦ ἔτους τούτου εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἑκάστοτε Γυμνασιαρχῶν καὶ τῶν καθηγητῶν τοῦ Γυμνασίου, ἀπρόσιτος ἐντελῶς οὖσα εἰς τὸ κοινόν, παραδιδομένη ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος ἑκάστοτε Γυμνασιάρχου εἰς τὸν διαδεχόμενον αὐτὸν ἄνευ πρωτοκόλλου παραδόσεως, εἰς οὐδένα ἄλλως τε ὑποκειμένων ἔλεγχον περὶ τῆς φυσικῆς φθορᾶς ἢ ἐξαφανίσεως τῶν βιβλίων. Μνημονεύονται δὲ μόνον ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς διευθυνάντων αὐτὴν κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα ὅτι ἐμερίμνησαν ὁπωσδήποτε περὶ αὐτῆς μετὰ ζήλου οἱ κκ. Ἰγνάτιος Μαρτζώκης, Μάρκος Βιαγκίνης καὶ Ὄθων Ῥέντζος.

Ἐν ἔτει 1882 ὁ κ. Κωνσταντῖνος Λομβάρδος, ὑπουργὸς τῆς παιδείας τυγχάνων τότε, ἀπέσπασε τὴν βιβλιοθήκην ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Γυμνασίου, καὶ κατέστησεν αὐτὴν αὐτοτελῆ καὶ δημοσίαν, διορίσας ἄμεσον μὲν ἐπόπτην αὐτῆς τὸν ἱστοριογράφον τῆς Ἑπτανήσου κ. Π. Χιώτην, ἔμμισθον δὲ βιβλιοφύλακα τὸν κ. Δ. Ἠλιακόπουλον, ἀναγράψας ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἴδιον κονδύλιον ἐκ δραχμῶν 3,000 δι' ἐνοίκιον, μισθὸν βιβλιοφύλακος, ἀγορὰν βιβλίων κτλ. Τὸ κονδύλιον τοῦτο τελευταῖον ἐμειώθη ἐπαισθητῶς.

Πρώτη πρᾶξις τοῦ ἐπόπτου καὶ τοῦ βιβλιοφύλακος ὑπῆρξεν ἡ σύνταξις προσωρινοῦ κανονισμοῦ, ἐγκριθέντος ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου καὶ ἀποσταλέντος εἰς διαφόρους λογίους μετὰ παρακλητικῆς ἐπιστολῆς πρὸς ἀποστολὴν βιβλίων. Χάρις δὲ εἰς τὰς φιλομούσους συνδρομὰς ὁ ἀριθμὸς τῶν τόμων ἀπὸ 3,885 ἀνῆλθεν εἰς 16,000.

Αἱ πολυτιμότεραι δὲ τῶν δωρεῶν καὶ γενναιότεραι εἶνε ἡ τοῦ διαπρεποῦς λογίου Διονυσίου Θερειανοῦ Ζακυνθίου, ἡ τοῦ ἐπόπτου τῆς βιβλιοθήκης κ. Παναγ. Χιώτου προσενεγκόντος φιλοτίμως πάνυ πᾶσαν τὴν βιβλιοθήκην του, καὶ ἡ τοῦ πρώην ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου, τοῦ μακαρίτου Νικολάου Κατραμῆ ἀποστείλαντος χειρογράφους κώδικας 26 τὸν ἀριθμόν.

Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐντύπων βιβλίων ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπάρχουσι πολλαὶ παλαιαὶ ἐκδόσεις τῆς 15 καὶ 16 ἑκατονταετηρίδος Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων καθὼς καὶ Ἰταλῶν. Ἐγένετο δὲ φροντὶς ὅπως καταρτισθῇ ὅσον οἷόν τε πλήρης συλλογὴ συγγραμμάτων διαλαμβανόντων περὶ Ζακύνθου, ἥτις ὁσημέραι πλουτίζεται.

Τῶν χειρογράφων δὲ τὰ πλεῖστα εἶνε θεολογικῆς ὕλης. Τούτων ἄξια λόγου εἶνε:

Χειρόγραφον χάρτου ἐκ φύλλων 294. ***Ἐξήγησις εἰς τοὺς ἐν ταῖς θείαις καὶ δεσποτικαῖς ἑορταῖς μελουργηθέντας κανόνας παρὰ τῶν ἁγίων καὶ σοφῶν μελῳδῶν Κοσμᾶ καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.***

Χειρόγραφον ἀσέλιδον χάρτινον περιέχον 1) Νομοκάνονα καὶ 2) Κατάλογον πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως.

Χειρόγραφον ἀνῆκον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τῶν Σιναϊτῶν ἐν Ζακύνθῳ. Ἐν ἄλλοις ἔχει καὶ ἐν σελίδι 87 «Διάλεξις ὅπου ἔγεινε διὰ τὴν ὀγδόην Σύνοδον 'ς τὴν Φλωρέντσαν».

Χειρόγραφον ἐπιγραφόμενον Νοταρίου τοῦ Μαλαξοῦ τοῦ ἐκ Ναυπλίου τῆς Πελοποννήσου· φέρει χρονίαν αφζβ'. Περιέχει ἐκκλησιαστικὴν ὕλην.

Πλὴν τούτων δὲ ὑπάρχουσι πολλοὶ ἄλλοι κώδικες περιέχοντες ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις, νομοκάνονας, ὑπομνήματα φιλοσοφικά, μεταφράσεις λατινιστὶ τῆς λογικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, Εὐαγγέλια, καὶ ἕτερα λειτουργικὰ ἀναγνώσματα, ὧν τινα φέρουσι τὸ ὄνομα Ζακυνθίων ἀντιγραφέων.

Τὰ ἄλλα χειρόγραφα ἀνάγονται ἄλλα μὲν εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν τῆς Ζακύνθου, ἄλλα δὲ εἰς τὴν τῶν λοιπῶν νήσων. Ἓν δὲ μόνον ὑπάρχει περιέχον τὸ κείμενον Ἕλληνος συγγραφέως, τὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. ***Περὶ πόλεων καὶ δήμων.*** Γραφὴ ΙϚ' αἰῶνος.

Ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων ἄξια σημειώσεως εἶνε:

Digitized by Google

Saggio storico dell' isola di Cefalonia scritto nell' anno 1829 da S. Loverdo nobile Cefalleno. Ἡ ἱστορία αὕτη μένει ἔτι ἀνέκδοτος, πλὴν μικροῦ τμήματος δημοσιευθέντος ἐν τῇ *Ἰονίῳ Ἀνθολογίᾳ*. Ἀντίγραφον τῆς ἱστορίας ταύτης εὑρίσκεται καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ εἰς χεῖρας ἰδιώτου. Ἐκ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ χειρογράφου ἐλλείπουσι τὰ κεφάλαια τὰ πραγματευόμενα τὴν ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας ἐπὶ Ἐνετῶν καὶ Γάλλων.

Descrizione storica civile e fisica della città et isola del Zante dall Dottor Giovanni Curzola nobile di detta città. (Ἀνέκδοτος).

Libro d' oro che contiene i nomi e l' etá dei Nobili della città et isola del Zante κτλ. Ἡ χρυσῆ αὕτη βίβλος εἶνε ἀντίγραφον τῆς πρωτοτύπου, ἥτις ἐκάη ἐπὶ τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων. Ἀντιγραφεὺς αὐτῆς λέγεται ὁ Γεώργιος Βάλσαμος γραμματεὺς τῆς κοινότητος. Τὸ ἀντίγραφον δὲ τοῦτο εἶνε τὸ μόνον σωζόμενον, ἀναγνωρισθὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, διὸ φέρει σφραγῖδας δημοσίων ἀρχείων ἐντὸς τῶν φύλλων.

Πρακτικὰ τῆς συντακτικῆς συνελεύσεως τοῦ συντάγματος τῆς Ἑπτανησιακῆς πολιτείας τοῦ 1803. Ἰταλιστί.

Carte tradotte da Greco in Italiano dall autentico Capitan General Morosini. Ἐν τούτῳ περιλαμβάνονται καὶ ἔγγραφα ἀφορῶντα τὰς ὑπηρεσίας Παύλου Μακρῆ Ζακυνθίου.

Copia dal libro delle terminazioni del magistrato dei Sindici et Castigatori nel Regno di Morea τοῦ ἔτους 1690 καὶ 1704.

Ὡραιοτάτη σημείωσι πῶς ἐκατοικήθη ἡ Ζάκυνθο, ποῖοι οἱ ἐλθόντες καὶ ποῖοι οἱ εὑρεθέντες, ἐκ μιᾶς βίβλου, ἡ ὁποία εὑρέθη κατὰ διαδοχὴν εἰς χεῖρας τοῦ λογιωτάτου Γεωργιλᾶ χωρίου Βολίμες Μεσινό, ἥτις φανερόνει τὸ ἔτος ὁποῦ οἱ τοῦτοι προπάτορες κτίσαντες τὰς Βολίμας εἰς αὐτὰς ἐκατοίκησαν. Ἴσον ἀπαράλλακτον. 1405.

Ἡ ἀνωτέρω σημείωσις εὑρίσκεται ἐντὸς κώδικος περιέχοντος καὶ ἄλλην ὕλην, ὡς ψυχαγωγίαν εἰς Ἰσοκράτους λόγον πρὸς Νικοκλέα, Δρομολόγιον ἀπὸ Πετρουπόλεως εἰς Μόσχαν κτλ.

Brevi nozioni geografiche delle isole Ionie l' anno 1816. Κατὰ τὸν Μουστοξύδην ἔγραψε τοῦτο ὁ Διονύσιος Ρώμας καὶ ἀνέγνωσεν ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ.

Alcuni cenni sulle cose dell' isola di Zante di Demetrio Naranzi Zacintio 1843.

Χειρόγραφον ἐνέχον διάφορα ἔγγραφα τῆς ἐν Ζακύνθῳ λατινικῆς ἐκκλησίας, ἐν οἷς — Serie dei Vescovi della Chieza del Zante e di Cefalonia.—Ποίημα Γραμματικοῦ Κερκυραίου περὶ πολιορκίας Κερκύρας, ἀρχόμενον

Σ τοὺς χιλίους ἑπτακόσιους δεκάξη
ἠθέλησε ν' ἀράξη.....

Τὰ ἀνωτέρω συντόμως ἐσημειώσαμεν ὅπως δώσωμεν νύξιν εἴς τινα τῶν ἐν Ζακύνθῳ λογίων, ἐκ τῶν μὴ ἀσχολουμένων βεβαίως περὶ τὴν καλλιέργειαν καὶ μόνην τοῦ ποιητικοῦ ἄνθῶνος, πρὸς πληρεστέραν τῶν χειρογράφων ἔρευναν καὶ πρὸς σύνταξιν καταλόγου τούτων λεπτομεροῦς κατὰ τοὺς κανόνας τῆς παλαιογραφίας καὶ μετὰ σημειώσεων περὶ τῶν ἐκδεδομένων ἢ ἀνεκδότων.

Σημειωτέον δὲ ὅτι χειρόγραφα ἱστορικὰ μεγάλης ἀξίας διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν τῶν Ἰονίων νήσων περιέχει καὶ τὸ ἀρχειοφυλακεῖον τῆς νήσου καὶ τὸ ἀρχεῖον τῆς ἐπισκοπῆς τῶν καθολικῶν.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ δὲ Ζακύνθου ὑπάρχει καὶ μικρὰ συλλογὴ ὀρυκτολογικὴ καὶ βοτανικὴ τῆς νήσου, καὶ μικρὸν μουσεῖον ἀρχαιοτήτων καὶ εἰκόνων.

Α. Μ.

Η ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΣΜΕΝΗ

Διήγημα Θρᾳκικόν

Δύο βραχίονες τῆς ὡραίας καὶ πολυσχιδοῦς Ῥοδόπης ἀπὸ ὑψηλῶν κορυφῶν ἠρέμα πρὸς βορρᾶν κατερχόμενοι σχηματίζουσι βαθεῖαν καὶ στενὴν φάραγγα, δι' ἧς ὁρμητικὸς καὶ μετὰ πολλοῦ πατάγου καὶ δι' ἀπείρων ἑλιγμῶν κυλίει τὰ ῥεύματά του πρὸς τὴν ἀχανῆ τῆς Θράκης πεδιάδα ποταμὸς εὐμεγέθης διασχίζων τὸν Στενήμαχον.

Ἐπὶ βράχου δὲ ὑψηλοῦ, ἀποτόμου καὶ δυσπροσίτου κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τούτου διατηρεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκέραιον φρούριον μέγα καὶ φοβερὸν προωρισμένον πάλαι νὰ προστατεύῃ τὴν Θράκην καὶ τὴν εἰς Βυζάντιον ἄγουσαν κατὰ πάσης ἐχθρικῆς ἐκ Μακεδονίας ἐπιδρομῆς. Τοῦ φρουρίου τούτου ὁ ναὸς σχεδὸν ἀκέραιος διατηρούμενος ὑψοῦται ἐπὶ τῆς ἀποτομωτάτης τοῦ βράχου ἄκρας, τοῦ ὁποίου τοὺς πόδας πλήττουσι τὰ ἄγρια τοῦ ποταμοῦ ῥεύματα. Ὁ ναὸς διὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του καὶ τῶν ἔτι σωζομένων τοιχογραφιῶν του ἀνακαλεῖ λαμπροὺς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου χρόνους.

Τὸ φρούριον τοῦτο μετὰ τῆς Ἐκκλησίας οἱ κάτοικοι τοῦ Στενημάχου καὶ τῶν πέριξ καλοῦσι *Παναγίαν τοῦ Καλέ·* ἀπέχει δὲ τοῦ Στενημάχου ὥρας σχεδὸν δρόμον.

Digitized by Google

Αἱ δὲ περὶ τοῦ φρουρίου ποικίλαι παραδόσεις τῶν περιοίκων εἶναι τόσον ζωηραί, ὥστε νομίζει τις ὅτι ἀναφέρονται εἰς χρόνους μόλις κατὰ δεκαετηρίδας τινὰς ἀφεστῶτας τῶν ἡμερῶν μας. Τόσον οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι ζῶσιν ἔτι εἰς τὴν φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων! Μέχρι δὲ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ λαὸς τοῦ Στενημάχου σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀνήρχοντο ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου ὄρθρου βαθέος εἰς τὸν δυσπρόσιτον Καλὲν καὶ ἐλειτουργοῦντο ἐν τῷ ναῷ τῆς *Παναγίας* καὶ διημέρευον ἐκεῖ ἀναμιμνησκόμενοι ἀρχαίων ἡμερῶν ἐθνικῆς ὑπάρξεως καὶ ἐνισχυόμενοι εἰς τὴν ἀκλόνητον αὐτῶν πίστιν περὶ μέλλοντος αἰσιωτέρου. Μήπως οἱ πατέρες καὶ οἱ πάπποι αὐτῶν δὲν ἀπέθανον πλήρεις τῆς πίστεως ταύτης;

Ἀλλ' ἡ μάλιστα ἐνδιαφέρουσα παράδοσις ἀναφέρεται εἰς τὴν *Ἀναθεματισμένην*.

Ἀπέναντι τοῦ *Καλὲ* πρὸς ἀνατολὰς κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ὑψοῦται δασὺς βραχίων τῆς Ῥοδόπης καλούμενος *Χτένια*. Ἐπὶ τούτου δὲ ἄνωθεν τοῦ ταραχώδους ποταμοῦ ἵσταται ὡς στήλη κατηφὴς καὶ οἱονεὶ καταδεδικασμένη νὰ ὑφίσταται τὰς καταιγίδας τοῦ οὐρανοῦ βραχώδης προβολὴ μέλαινα τὴν ὄψιν καὶ μακρόθεν παριστῶσα μορφὴν γυναικὸς ἀπολελιθωμένης,. Ἡ ἄκρα αὕτη φέρει τὸ δυσώνυμον ὄνομα *Ἀναθεματισμένη*. Εἶναι ἀδύνατον νὰ προσίδῃ αὐτὴν ἢ καὶ ν' ἀναφέρῃ μόνον Στενημαχίτης χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ἐνδόμυχον μῖσος, ὀργήν, ἀγανάκτησιν, καὶ χωρὶς ν' *ἀναθεματίσῃ* αὐτήν. Οἱ δὲ ὑλοτόμοι οἱ καθ' ἑκάστην τὴν ἄνωθεν ἀτραπὸν μετὰ τῶν ἡμιόνων διερχόμενοι λιθοβολοῦσι τὴν Ἀναθεματισμένην βλασφημοῦντες καὶ καταρώμενοι.

Τί εἶναι ὁ βράχος ἐκεῖνος; Τί τοὺς ἔπταισε, καὶ τὸν ἀναθεματίζουσι καὶ τὸν λιθοβολοῦσιν;

Εἶναι πικρὰ ἱστορία, ἥτις διὰ τῶν αἰώνων δὲν λησμονεῖται. Εἶναι μάλιστα κάτι περισσότερον· ἐπλάσθη ἴσως μία ἱστορία, διὰ νὰ διατηρῆται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἐν ὅσῳ ὄρθιος ἵσταται ἐκεῖνος ὁ βράχος, ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων μία ἰδέα, ἓν αἴσθημα, μῖσος κατὰ τῆς προδοσίας καὶ πόθος τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ Καλές, λέγει ἡ παράδοσις, ἦτο τὸ κάστρον ἑνὸς βασιλέως, βασιλέως ἀνδρείου καὶ εὐσεβοῦς καὶ ἐχθροῦ ἀσπόνδου τῶν Τούρκων. Τὸ προοίμιον τοῦτο εἶναι κοινὸν εἰς τὴν ἱστορίαν παντὸς σχεδὸν Ἑλληνικοῦ κάστρου μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς πολλὰ πρωταγωνιστεῖ ὡραία βασιλοποῦλα. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι φύσει φίλος τῆς ἐλευθερίας καὶ φαντάζεται ἑαυτὸν πάντοτε ἐλεύθερον· τὴν δύναμιν ὅμως καὶ μεγαλειότητα αὐτοῦ ἀντιπροσωπεύει πάντοτε εἷς βασιλεύς.

Ἐν τῷ φρουρίῳ του ἔζη ὁ βασιλεὺς μεγαλοπρεπῶς. Ἐκεῖθεν ὁρμῶν κατετρόπωνε μετὰ τῶν γενναίων πολεμιστῶν του μυριάδας ἐχθρῶν καὶ ἐπανήρχετο τροπαιοῦχος, φέρων πλούσια λάφυρα, τὰ ὁποῖα διένεμεν ὅλα εἰς τοὺς στρατιώτας του φυλάττων δι' ἑαυτὸν μόνην τὴν δόξαν.

Ἦλθον ὅμως καιροὶ μαῦροι.

Ἐχθρὸς φοβερός, ὅσον καὶ μισητός, τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἐκυρίευε καθ' ἑκάστην πόλεις καὶ κάστρα καὶ ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἔνθα ἔστησε τὸν θρόνον του, ἐπλησίαζεν ὁσημέραι εἰς τὸν Στενήμαχον.

Ὁ βασιλεὺς τοῦ Καλὲ ἠναγκάσθη νὰ κλεισθῇ εἰς τὸ φρούριόν του. Ἐν αὐτῷ ἦτο ἀσφαλής· τὸ φρούριον ἦτο ἀπόρθητον· ***πουλὶ πετάμενο*** δὲν ειμποροῦσε νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτό. Ἐκτὸς τούτου ὁ βασιλεὺς εἶχε μυστικὸν μηχάνημα, διὰ τοῦ ὁποίου, ὅταν ἤθελεν, ἔκλειε κάτωθεν τοῦ ἀπροσίτου πύργου του τὸν ὁρμητικὸν ποταμόν, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα συναθροιζόμενα ἀπετέλουν πέλαγος, οὗ ἡ ἐπιφάνεια ἔφθανε μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν ὄπισθεν ὀρέων. Ἐνῷ δὲ ὁ ἐχθρὸς προυχώρει ἀνυπόπτως βαδίζων διὰ τῆς ξηρᾶς κοίτης, αἴφνης ἀνοιγομένης τῆς τεραστίας πύλης ἐξεχύνοντο μὲ ὁρμὴν καὶ ταχύτητα ἀκατανόητον τὰ ῥεύματα καὶ κατέκλυζον, ὡς ἄλλη Ἐρυθρὰ θάλασσα, τὴν στρατιὰν τῶν ἐχθρῶν.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν δεινῶν τούτων καιρῶν ἐλθοῦσα ἐκ τῆς πέραν τοῦ Αἵμου χώρας Βουλγαρική τις οἰκογένεια κατῴκησεν ἐν Στενημάχῳ. Ἐλέγετο ὅτι κατήγετο ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Κράλη τῆς Βουλγαρίας, ἥτις δῆθεν μὴ ὑποφέρουσα τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν ἔφυγε καὶ ἦλθεν εἰς Στενήμαχον ζητοῦσα ἄσυλον· ἀλλὰ καχύποπτοί τινες ὑπώπτευον ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν προσφύγων ἡ πόλις ἐδέχθη κατασκόπους καὶ προδότας. Ὁ βασιλεὺς ἐν τούτοις παρεῖχε τοῖς ξένοις πᾶσαν προστασίαν καὶ περιποίησιν. Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀπετελεῖτο ὑπὸ γέροντος, οὗ τὰ χείλη οὐδέποτε διέστελλε γέλως, ὑπὸ γυναικὸς νεαρᾶς, ἣν ἠδύνατό τις νὰ ὀνομάσῃ ὡραίαν, καὶ νέου τινός, οὗ ἡ φυσιογνωμία καὶ ἡ φωνὴ προέδιδε τέκνον τῶν βορείων τῆς Εὐρώπης κλιμάτων. Ἡ γυνὴ ἐφαίνετο ἐγκλείουσα εἰς τὰ στήθη αὐτῆς ἡφαίστειον παντοδαπῶν παθῶν· φιλοδοξία καὶ ἔρως καὶ μῖσος ἐφαίνοντο ὁτὲ μὲν διαμαχόμενα, ὁτὲ δὲ συμμαχοῦντα ἐν αὐτῇ. Ἐλέγετο ὅτι ἡ νεαρὰ γυνὴ μετεχειρίσθη ὅλα τὰ μέσα τῆς γοητείας, ὅπως δελεάσῃ τὸν κύριον τοῦ ἀπορθήτου φρουρίου, καὶ κυριεύσῃ τῆς καρδίας αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς τοῦ Καλὲ ἦτο μεμνηστευμένος μετά τινος ἀνεψιᾶς τοῦ Παλαιολόγου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου· ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ ἦτο μᾶλλον ἀπόρθητος ἢ τὸ φρούριόν του.

Ἀλλ' οἱ καιροὶ ἐδεινοῦντο. Ὁ βασιλεὺς τοῦ

Digitized by Google

Καλὲ ἐπιτυχῶς εἶχεν ἀποκρούσῃ τὰς ἐφόδους τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ τῆς πόλεως· δὶς δὲ ὁ ποταμὸς εἶχε σαρώσῃ χιλιάδας ἐχθρῶν, ὧν τὰ πτώματα διέσπειρεν εἰς τὰς εὐρείας τῆς κάτω Θράκης πεδιάδας. Ὁ ἐχθρὸς ἐφαίνετο ἀπηυδηκώς, καὶ τὰ πάντα ἐμαρτύρουν ὅτι ἡτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ ἄπρακτος μὲ τὰ πενιχρὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ του.

Τῷ ὄντι οἱ σκοποὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ ὅτι ὁ ἐχθρὸς κατέλιπε τὰς θέσεις του καὶ ἀπεμακρύνθη διευθυνθεὶς πρὸς ἀνατολάς. Ἦτο σάββατον,ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα διέταξεν ἵνα τὴν ἐπιοῦσαν τελεσθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας μεγάλη δοξολογία, προσκαλέσας ἰδιαιτέρως τοὺς προκρίτους καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν φιλοξενουμένην βουλγαρικὴν οἰκογένειαν. Τὴν ἐπιοῦσαν κυριακὴν ὅλος ὁ λαὸς τοῦ Στενημάχου ἐπλήρου τὰ πέριξ τοῦ Καλέ. Αἱ βαρεῖαι σιδηραῖ πύλαι αὐτοῦ ἠνοίχθησαν. Ἡ δοξολογία ἤρχισε καὶ πάντες προσηύχοντο εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ τῇ Ὑπερμάχῳ Θεοτόκῳ διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀπέλασιν.

Ἡ φιλοξενουμένη Βουλγαρικὴ οἰκογένεια ἀνεζητήθη μεταξὺ τοῦ πλήθους, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὑρέθη.

Ἡ δοξολογία ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος ὅτε ὁ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου πύργου σκοπὸς ἀνήγγειλε διὰ συνθήματος ὅτι πολυπληθὴς στρατιὰ ἐχθρῶν ἐφάνη βαδίζουσα διὰ τῆς μυστικῆς ἀτραποῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν ἀσθενῆ τοῦ φρουρίου πλευράν. Ἡ δοξολογία διεκόπη· αἱ σάλπιγγες ἐσάλπισαν προσέγγισιν μεγίστου κινδύνου· οἱ στρατιῶται ἔδραμον ἐπὶ τὰ ὅπλα, οἱ πάντες ἔλαβον θέσιν ἀμυντικήν. Ὁ βασιλεὺς κραδαίνων εἰς τὴν στιβαρὰν χεῖρά του ξίφος δίστομον ἐστάθη ἐπὶ ὑψηλοῦ ἀντήρου, καὶ ἐκεῖθεν ἐπεσκόπει τὰ πάντα καὶ ἔδιδε διαταγάς.

Ὁ ἐχθρὸς ἐν τούτοις προὐχώρει ἀσφαλῶς.

Κατὰ τὴν βορειανατολικὴν ἄκραν τοῦ φρουρίου στρατιῶταί τινες ῥίψαντες σχοινίον ἀνέσυραν πρὸς τὰ ἄνω ἀγγελιοφόρον, ὅστις πρὸ μιᾶς στιγμῆς εἶχε φθάσῃ δι' ἄλλης ὁδοῦ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ φρουρίου· ἐκόμιζεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ βασιλεὺς ἔσπευσε νὰ λάβῃ τὴν ἐπιστολὴν δοὺς εἰς τὸν ἀγγελιοφόρον ὑπέρπυρον, ἀποσφραγίσας δὲ αὐτὴν ἀνέγνω· ἐνῷ δὲ ἔθετεν αὐτὴν εἰς τὸν κόλπον του, τὰ χείλη του μηχανικῶς ἐπανέλαβον «Φυλάττου τὴν Βουλγάραν· εἶνε κατάσκοπος». Ἄκων δὲ ἔστρεψε τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς ἀνατολάς, καὶ ἐκεῖ ἐπὶ προεκβολῆς τοῦ βράχου διακρίνει τὴν μορφὴν γυναικός. Ἵστατο ἔχουσα τεταμένην τὴν χεῖρα καὶ δεικνύουσα τοῖς ἐχθροῖς τὴν μυστικὴν ἀτραπόν. Ὁ βασιλεὺς ἐνόησε τὰ πάντα. «Ἀνάθεμά σοι, Βουλγάρα !» ἐφώνησε, καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν βέλος ἐχθρικὸν ἐπιδεξίως διευθυνθὲν διεπέρασε τὴν καρδίαν του.

Οἱ πλησίον του στρατιῶται ἔδραμον,καὶ ἐνῷ ἐδέχοντο τὸν ἥρωα εἰς τὰς ἀγκάλας των, εἶδον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των τρομερὸν θαῦμα τελεσθέν· ἡ Βουλγάρα ἐν ἀκαρεῖ ἀπελιθώθη ὡς εἶχε, καὶ αὕτη εἶνε ἡ *Ἀναθεματισμένη*.

Βλάσιος Γ. Σκορδέλης

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ σιδηροῦς χαρακτὴρ ***πυρακτούμενος*** ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ***πλησσόμενος*** ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ ***ψυχόμενος*** ὑπὸ τῆς πείρας, γίνεται χαλύβδινος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σάμου περιέχει ἡ ἐπετηρὶς τῆς ἡγεμονίας τοῦ ἔτους 1886, ἡ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ γραφείου κ. Ἐπαμεινώνδα Σταματιάδου, λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίας, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ἐντὸς ὀλίγων δεκαετηρίδων ὁ σαμιακὸς πληθυσμὸς ηὔξησεν ἐπαισθητῶς. Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ γράφων, ἡ ἔρευνα τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἑκάστης χώρας δὲν εἶνε ἁπλῆς περιεργείας ἱκανοποίησις, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφέρον καὶ διδακτικὸν σημεῖον, διότι ἐν τούτοις καταδείκνυται ἄριστα ἡ ἠθική, ἅμα δὲ καὶ ὑγιεινὴ καὶ παραγωγικὴ τοῦ τόπου κατάστασις. Ἐν τῷ σημείῳ δὲ τούτῳ ἡ κατάστασις τῆς Σάμου εἶνε λίαν εὐάρεστος καὶ ἐνθαρρυντικὴ ταὐτοχρόνως. Ὁ ἱστοριογράφος Παῦλος Ῥαμνούσιος γράφων περὶ Σάμου τῷ 1572, ἤτοι πρὸ τριακοσίων περίπου ἐτῶν, οὐδόλως μνημονεύει κατοίκων ἐν αὐτῇ· μόλις δ' ὁ μαρκήσιος Φλερῦ, ὁ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος ἐπισκεφθεὶς τὴν νῆσον, ἀναφέρει ὅτι περιελάμβανεν αὕτη 3850 οἰκίας, ἤ, καθ' ὑπολογισμόν, 19 χιλ. ψυχάς. Ὁ Τουρνεφόρτιος γράφει τῷ 1702 ὅτι ἡ νῆσος μόλις εἶχε 12,000 κατοίκους, ὁ δὲ Ποκκὼκ μετὰ τριάκοντα ἑπτὰ ἔτη λέγει ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ ἀποτίνοντες κεφαλικὸν φόρον ἀνήρχοντο εἰς 1260 ἀρχηγοὺς οἰκογενειῶν. Ἐπίσημος ἀπογραφὴ τῆς Σάμου ἐγένετο κατὰ πρῶτον τῷ 1828 ἐντολῇ τοῦ Ἰωάννου Κωλέττου, διοικητοῦ τῶν Ἀνατολικῶν Σποράδων διατελοῦντος τότε· κατὰ τὴν ἀπογραφὴν δ' ἐκείνην ἡ Σάμος εἶχε πληθυσμὸν 27125 ψυχῶν. Δευτέρα ἐπίσημος ἀπογραφὴ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος Μιλτιάδου Ἀριστάρχου, κατ' αὐτὴν δ' ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἀνήρχετο εἰς 33998, ἤτοι ἐντὸς 36 ἐτῶν ἐπῆλθεν αὔξησις κατὰ 6873 ἄτομα. Κατὰ τὴν τρίτην δ' ἐπίσημον ἀπογραφήν, τὴν γενομένην ἐπὶ ἀκριβεστάτων ἐρευνῶν καὶ πληροφοριῶν τῷ 1886, ὁ τῆς νήσου πληθυσμὸς εὑρέθη ἀνερχόμενος εἰς 41832 κατοίκους, ὧν 20960 ἄρρενος γένους καὶ 20872 θήλεος. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος θὰ ἦτο πολὺ μεγαλείτερος, ἂν ἐκ διαφόρων αἰτίων δὲν ἠναγκάζοντο πολλοὶ Σάμιοι νὰ ἐκπατρισθῶσιν, ὑπολογίζεται δ' ὅτι οἱ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ζῶντες ἀνέρχονται εἰς 15,000 περίπου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—963

Digitized by Google

'Αριθ. 602 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82. 12 Ἰουλίου 1887

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

Τὰ ἀρχαιολογικὰ μουσεῖα ἐσχηματίσθησαν κατὰ μέγα μέρος καὶ πλουτίζονται καθ' ἑκάστην δι' ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα οἱ προνοητικοὶ ἡμῶν πρόγονοι ἐφρόντισαν νὰ καταθέσωσιν εἰς τοὺς τάφους των· ἐὰν ἔλειπον τὰ ἐξ αὐτῶν εὑρήματα, τὰ μουσεῖα θὰ ἐστεροῦντο χιλιάδων μικρῶν ἀριστουργημάτων κοσμούντων σήμερον αὐτά, καὶ ἡ γνῶσις τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων θὰ ἦτο πολὺ ἀτελεστέρα. Ἡ ἀρχαιολογία χρεωστεῖ πλεῖστα εἰς τοὺς τάφους, πᾶς δὲ ὁ ἐπισκεπτόμενος ἀρχαιολογικήν τινα συλλογὴν ἐκπλήσσεται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τοῖς τάφοις εὑρεθέντων ἀντικειμένων καὶ ἐρωτᾷ — τί τὰ ἤθελον αὐτὰ εἰς τοὺς τάφους;

Ὅσον φυσικὴ εἶναι ἡ ἀπορία αὕτη τόσον καὶ ἡ λύσις αὐτῆς ἀναγκαία εἰς τὸν θέλοντα νὰ μὴ διεξέλθῃ τὰς αἰθούσας συλλογῆς τινος ὅλως ἐπιπολαίως. Καὶ ἡ διατριβὴ αὕτη προτίθεται ἐν μέρει καὶ τοῦτο, νὰ καταστήσῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας» ὅσον τὸ δυνατὸν μᾶλλον καρποφόρον τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἡμετέρων μουσείων. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι οὐδεὶς πρέπει νὰ περιμένῃ ἐνταῦθα ἀκριβῆ περιγραφὴν μήτε τῶν σχετικῶν πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν ἀρχαίων μήτε τῶν ἐν τοῖς τάφοις εὑρισκομένων ἀντικειμένων· τὰ στενὰ ὅρια τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν νὰ παραβλέψωμεν τὰς πολλὰς λεπτομερείας.

Τὰ τῆς ταφῆς ἔθιμα φυσικῶς δὲν ἦσαν κατὰ πάσας τὰς ἐποχὰς τὰ αὐτά, ἀλλ' ὑπέστησαν μεταβολὰς ἀναλόγους πρὸς τὰς μεταβολάς, ἃς τὰ κοινωνικὰ ἤθη καὶ αἱ περὶ θανάτου καὶ μελλούσης ζωῆς ἰδέαι τῶν ἀνθρώπων σὺν τῷ χρόνῳ ὑπέστησαν. Ὅσον ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένη ἡ κοινωνία, ὅσον ἀγριώτερα καὶ βαρβαρώτερα τὰ ἤθη, τόσον καὶ τὰ κατὰ τὴν ταφὴν ἔθιμα ἀγριώτερα καὶ βαρβαρώτερα. Ἀπεναντίας δὲ μεταβάλλονται ταῦτα ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ὅταν καὶ ἡ κοινωνία πολιτισθῇ μᾶλλον καὶ ἐξημερωθῇ. Ἐπίσης δέ, ὡς ἐν παραδείγματι θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, καὶ αἱ ὑλικώτεραι ἢ πνευματικώτεραι ἰδέαι περὶ μελλούσης ζωῆς ἐπηρεάζουσι μεγάλως τὰ κατὰ τὴν ταφήν. Οὐχ ἧττον πρέπει ἀμέσως ἐνταῦθα νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι τὰ πρὸς τοὺς νεκροὺς σχετικὰ ἔθιμα, ὡς καὶ τόσα ἄλλα, μεταβάλλουσι μὲν πολλάκις σὺν τῷ χρόνῳ ὄψιν, σπανίως ὅμως ἢ τοὐλάχιστον πολὺ βραδέως ἐκλείπουσιν ὅλως καὶ περιπίπτουσιν εἰς λήθην. Διότι συνηθέστατα τὰ ἅπαντα τις ὑπὸ κάπως διάφορον μορφήν, ἐν ᾧ αἱ ἰδέαι, ἐξ ὧν ἐπήγασαν, πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐγκατελείφθησαν. Ἰδοὺ ἓν παράδειγμα· ἡμεῖς ἀπὸ χιλιάδων ἤδη ἐτῶν δὲν πιστεύομεν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἔχουσιν ἀνάγκην τροφῆς ἢ ποτοῦ, καὶ ὅμως οἱ καρποὶ καὶ τὰ ἄλλα ἐδώδιμα, τὰ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καθ' ὡρισμένας ἡμέρας ἐπὶ τῶν τάφων τῶν νεκρῶν τιθέμενα, εἶναι δι' αὐτοὺς προωρισμένα, ἂν καὶ καταναλίσκονται σήμερον πρὸ πάντων ὑπὸ τῶν ἱερέων. Ἐπίσης ὁ ἐπὶ τοῦ τάφου σπενδόμενος οἶνος σπένδεται βεβαίως διὰ τὸν νεκρόν. Τὰ ἔθιμα ταῦτα εἶναι λείψανα τῆς ἀπομεμακρυσμένης ἐκείνης ἐποχῆς, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι ἐπίστευον, ὅτι ὁ νεκρὸς καὶ ἐν τῷ τάφῳ ἔχει ἀνάγκην τροφῆς καὶ ποτοῦ, δὲν ἴσχυσαν δὲ μήτε ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία μήτε ἡ χριστιανικὴ θρησκεία νὰ ἐξαλείψωσιν αὐτὰ ἐντελῶς.

Ἐποχὴ τοιούτων περιωρισμένων περὶ θανάτου καὶ μελλούσης ζωῆς ἰδεῶν ἦτο καὶ ἡ τοῦ Ὁμήρου· ἀλλ' ὁ Ὅμηρος ἵσταται εἰς τὸ μεταίχμιον δύο ἐποχῶν, τῆς ἀρχαιοτέρας, πολὺ ὑλικωτέρας, καὶ τῆς μόλις ὑποφωσκούσης νεωτέρας, ἥτις ἔμελλε νὰ διδάξῃ θεωρίας ὑψηλοτέρας καὶ φιλοσοφικωτέρας περὶ μελλούσης ζωῆς. Διὰ τοῦτο αἱ περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἰδέαι τοῦ Ὁμήρου εἶναι συγκεχυμέναι καὶ ἐνίοτε ἀντιφάσκουσιν ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην. Ἐν συνόλῳ ὅμως καὶ αὐτοῦ αἱ περὶ μελλούσης ζωῆς ἰδέαι εἶναι ἀρκούντως ὑλικαί, ἀφοῦ εἰς πολὺ ὑστερωτέρους ἀκόμη χρόνους (τὸν πέμπτον πρὸ Χρ. αἰῶνα) ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὅτι οἱ δίκαιοι, ἰδίως ὅμως οἱ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια μεμυημένοι ἀπελάμβανον ἐν τοῖς Ἠλυσίοις πεδίοις πᾶν ὅ,τι περίπου καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου δύναταί τις νἀπολαύσῃ, μηδὲ τοῦ ἔρωτος ἐξαιρουμένου. Ἀφοῦ δὲ τοιαῦτα ἐπρέσβευον οἱ σύγχρονοι τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Πινδάρου, τί ἄρά γε νὰ ἐπίστευον οἱ πολὺ καὶ αὐτῶν καὶ τοῦ Ὁμήρου ἀρχαιότεροι ἄνθρωποι, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ὧν τοὺς τάφους εὑρίσκομεν ἐν Μυκήναις

Digitized by Google

καὶ ἀλλαχοῦ; Τοῦτο οὐδεὶς δύναται νὰ γνωρίζῃ σαφῶς· πρέπει ὅμως νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι αὐτοὶ ἔτι μικροτέραν ἐπίστευον τὴν διαφορὰν τῆς παρούσης ἀπὸ τῆς μελλούσης ζωῆς. Διὰ τοῦτο δὲν ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς ἐξηπλωμένους, ὅπως ἡμεῖς σήμερον καὶ ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἔπραττον, ἀλλὰ συχνὰ τοὐλάχιστον *καθημένους*. Τοῦτο παρετηρήθη ἐν ἀρχαιοτάτοις τάφοις τῶν Μυκηνῶν, τοῦ Ναυπλίου, τῆς Ἐλευσῖνος καὶ τῶν Κυκλάδων· ὁ νεκρὸς ἐκάθητο ἐν τῷ τάφῳ ὡς καὶ ἐν τῷ δωματίῳ του. Διὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης λόγον ἔθετον παρὰ τὸν νεκρὸν καὶ διάφορα ἀντικείμενα τῆς κοινῆς χρήσεως, ἀγγεῖα, ὅπλα κ.τ.τ. ἢ κοσμήματα. Ὅτι δὲ οἱ ἐπιζῶντες δὲν ἦσαν πολλάκις διόλου φειδωλοὶ εἰς τὴν κατάθεσιν τοιούτων πραγμάτων παρὰ τῷ ἀποθανόντι συγγενεῖ ἢ φίλῳ, ἀποδεικνύουσιν οἱ ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν ἀνακαλυφθέντες ἓξ τάφοι, τὸν πλοῦτον τῶν ὁποίων θαυμάζουσι πάντες οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸ ἐν τῷ πολυτεχνείῳ Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Τῶν ἓξ αὐτῶν τάφων τὰ εὑρήματα, πληροῦντα σχεδὸν μόνα ὁλόκληρον τὴν εὐρεῖαν αἴθουσαν τὴν καλουμένην Μυκηναίαν, συνίστανται εἰς ἀγγεῖα πήλινα, χαλκᾶ καὶ ἀργυρᾶ διαφόρων μεγεθῶν καὶ σχημάτων, εἰς μέγαν ἀριθμὸν ξιφῶν χαλκῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων τρία ἢ τέσσαρα εἶναι ἀξιοθαύμαστα διὰ τὰ χρυσᾶ ἐπικολλήματά των, καὶ τρίτον εἰς ἀπειράριθμα διάφορα ἀντικείμενα, πρὸ πάντων χρυσᾶ, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων βεβαίως ἐχρησίμευον ὡς κοσμήματα. Ὅταν ἀνεκαλύφθησαν οἱ τάφοι οὗτοι, ὁ Σλεῖμαν εἶπεν, ὅτι εἶναι τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Κλυταιμνήστρας καὶ τοῦ Αἰγίσθου φονευθέντων. Δυστυχῶς ὅμως ἡ Ἀρχαιολογία δὲν ἔχει τὰ μέσα ν' ἀποδείξῃ ἀληθῆ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον τοῦ κυρίου Σλεῖμαν. Τοῦτο δὲ μόνον φαίνεται βέβαιον, ὅτι οἱ τάφοι ἦσαν τῷ ὄντι βασιλικοί, διότι μόνον βασιλεῖς ἠδύναντο κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους νὰ ἦναι τόσον πλούσιοι. Ἀλλὰ καὶ περὶ βασιλέων προκειμένου ἀπορεῖ τις πῶς ἀπεφάσισαν νὰ συνθάψωσι μετὰ τῶν νεκρῶν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα πολυτελῆ ἀντικείμενα. Τοῦτο ἐξηγεῖται μόνον ἐξ ὅσων εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι οἱ τότε ἄνθρωποι ἐπίστευον τὴν μέλλουσαν ζωὴν πολὺ ὀλίγον διαφέρουσαν τῆς παρούσης. Ὁ νεκρὸς ἔπρεπε νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὄχι μόνον τὰ τῆς καθημερινῆς χρήσεως ἀντικείμενα, ὅπλα, ἀγγεῖα κ. τ. τ. ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι ἐνταῦθα καθίστα τὴν ζωήν του εὐδαίμονα καὶ μεγαλοπρεπῆ. Ὁ πλούσιος καὶ ἰσχυρός, ἐὰν δὲν ἤθελε νὰ παραγκωνισθῇ εἰς τὸν Ἅδην ὡς ὁ ἔσχατος τῶν ὑπηρετῶν του, ἔπρεπε νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν πλοῦτόν του ἢ τοὐλάχιστον μέρος αὐτοῦ. Ἔπρεπε νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ πιθανῶς καὶ ἄλλα τινὰ πράγματα, περὶ τῶν ὁποίων ὅμως δυστυχῶς ἐξ Ἑλλάδος δὲν ἔχομεν μήτε γραπτὰς πληροφορίας μήτε ἐνδείξεις κἂν ἐξ ἀνασκαφῶν. Γινώσκομεν ὅμως, ὅτι ἄλλοι λαοί, οἱ Σκύθαι π. χ. ὁσάκις ἀπέθνησκε βασιλεύς τις, ἔπνιγον καὶ ἔθαπτον μετ' αὐτοῦ μίαν τῶν παλλακίδων του, πρὸς τούτοις καὶ οἰνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἱπποκόμον καὶ θαλαμηπόλον καὶ ἀγγελιαφόρον καὶ ἵππους· ὥστε αὐτοὶ κατήρχοντο εἰς τὸν Ἅδην παρακολουθούμενοι ὑφ' ὅλης τῆς βασιλικῆς συνοδίας των. Περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐν Ἑλλάδι βασιλέων τοιοῦτό τι, ὡς εἴπομεν, δὲν εἶναι γνωστόν· ἀλλὰ καὶ ὅλως ἀπίθανον δὲν εἶναι. Ὁ Ὅμηρος, ὅστις εἶναι κατὰ τρεῖς περίπου αἰῶνας νεώτερος τῶν Μυκηναίων τάφων, περιγράφων τὴν ταφὴν τοῦ Πατρόκλου λέγει, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἔκαυσε μετ' αὐτοῦ ἐκτὸς πολλῶν βοῶν καὶ προβάτων καὶ *τέσσαρας ἵππους, δύο κύνας* καὶ *δώδεκα Τρῶας*. Ὁ Ἀχιλλεύς, λέγουσι τὰ ποιήματα, ἔτρεφεν ἐννέα κύνας, ἐκ τούτων δὲ ἔσφαξε δύο ὡς δῶρα διὰ τὸν φίλον του· δῶρα ἦσαν καὶ οἱ τέσσαρες συσφαγέντες ἵπποι. Περὶ τῶν Τρώων αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς λέγει, ὅτι τοὺς σφάζει, διότι εἶναι θυμωμένος διὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου. Δὲν ὑπάρχει ὅμως, νομίζω, ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ὅμηρος περιγράφει ἐνταῦθα ἔθιμον, οὗ ἡ σημασία εἶχεν ἤδη εἰς τὴν ἐποχήν του ἐντελῶς λησμονηθῆ. Εἰς χρόνους δηλαδὴ ἀρχαιοτέρους τοῦ Ὁμήρου ἔσφαζον τοὺς αἰχμαλώτους οὐχὶ πρὸς ἐκδίκησιν, ἀλλὰ δι' ὃν λόγον ἔσφαζον καὶ τοὺς ἵππους καὶ τοὺς κύνας, ἤτοι διὰ ν' ἀκολουθήσωσι τὸν νεκρὸν εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, ὅπως καὶ ἐκεῖ τῷ ὑπηρετῶσιν. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι εἶχον τοιαύτας ἰδέας, δὲν βλέπω διατί θὰ ἐδυσκολεύοντο νὰ θάπτωσι μετὰ τοῦ νεκροῦ καὶ μίαν τῶν παλλακίδων του, ἀφοῦ μάλιστα καὶ αὗται ἦσαν πάντοτε αἰχμάλωτοι.

Τὸ ἔθιμον τοῦτο, ἂν ἐπεκράτησέ ποτε ἐν Ἑλλάδι, ἐνωρὶς κατηργήθη, ἅμα ὡς δηλαδὴ τὰ ἤθη ἔγειναν ἡμερώτερα καὶ αἱ περὶ θανάτου ἰδέαι ὀλίγον ὑψηλότεραι. Εἰς τὴν ὁμηρικὴν ἐποχὴν συνήθως μόνον κτήνη ἐσφάζοντο ἐπὶ τοῦ νεκροῦ· τὸν θάνατον τῶν δώδεκα Τρώων αὐτὸς ὁ Ὅμηρος θεωρεῖ ἔργον φοβερὸν καὶ ἀσύνηθες, ἀφορμὴν ἔχον τὴν μεγάλην τοῦ Ἀχιλλέως λύπην ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Πατρόκλου.

Ἐντελὴς ὅμως μεταβολὴ τῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θεωριῶν τῶν ἀρχαίων ἐπῆλθε μετὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους, καὶ πάλιν οὐχὶ διὰ μιᾶς καὶ ἐξ ἀποκαλύψεως, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ βῆμα πρὸς βῆμα ἀνῆλθον οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν ταπεινοτέρων καὶ ὑλικωτέρων ἰδεῶν εἰς ὑψηλοτέρας καὶ ἠθικωτέρας. Δὲν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν ἐνταῦθα τὴν βαθμιαίαν ταύτην ἐξέλιξιν καθ' ὅλα τὰ στάδιά της.

Ἀρκεῖ ὅμως, ὅτι ὁ Ὅμηρος δὲν γνωρίζει ἐν τῷ Ἅδῃ διαφορὰν μεταξὺ καλῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων, μεταξὺ δικαίων καὶ ἀδίκων· δὲν γνωρίζει ἀμοιβὰς διὰ τοὺς πρώτους μηδὲ ποινὰς διὰ τοὺς ἄλλους. Κατ' αὐτὸν ὁ Ἀχιλλεὺς ἄρχει ἐν τοῖς νεκροῖς ὅπως καὶ ἐπὶ γῆς ἦτο ὁ πρῶτος τῶν ἡρώων· ὁ Ἀγαμέμνων καὶ νεκρὸς ἔχει τὴν συνοδίαν καὶ τοὺς τίτλους του. Ἀλλ' οὐδεὶς χρηστὸς ἄνθρωπος τιμᾶται ἐν τῷ Ἅδῃ μόνον διότι ἦτο χρηστός. Κατὰ τὸν πέμπτον ὅμως αἰῶνα τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω. Φιλόσοφοι, ποιηταὶ καὶ θεολόγοι συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ μορφωθῶσιν ἄλλαι ἰδέαι περὶ μελλούσης ζωῆς, ἰδέαι περὶ δικαστηρίων νεκρῶν, περὶ ἀμοιβῶν τῶν δικαίων καὶ τιμωριῶν τῶν ἀδίκων, περὶ Ἠλυσίων πεδίων καὶ Ταρτάρου, δηλαδὴ παραδείσου καὶ κολάσεως, ἰδέαι τέλος, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ὑλικῆς ἰσχύος.

Ἀνάλογος πρὸς τὰς ἐξευγενισθείσας ταύτας ἰδέας εἶναι ἀπὸ τοῦδε καὶ ἡ διακόσμησις τῶν τάφων. Τὰ τῷ νεκρῷ διδόμενα ἀντικείμενα δὲν εἶναι προωρισμένα νὰ τῷ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, ἀλλὰ δίδονται μόνον *πρὸς ἀνάμνησιν* παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, εἶναι ἀθύρματα, οὐχὶ πράγματα ἀναγκαῖα. Ἀλλὰ πρὶν προχωρήσωμεν εἰς λεπτομερεστέραν περιγραφὴν αὐτῶν, καλὸν εἶναι νὰ προταχθῶσιν ὀλίγα περί τινων σχετικῶν πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἐνταφίασιν ἐθίμων, ἐξ ὧν ἔλαβον τὴν γένεσίν των καὶ ἴδιά τινα μνημεῖα καὶ παραστάσεις ἐπ' αὐτῶν.

Ἡ σπουδαιοτάτη τῶν πρὸ τῆς ἐνταφιάσεως τοῦ νεκροῦ πράξεων ἦτο ἡ *πρόθεσις* αὐτοῦ, ἥτις ἐγίνετο ὅπως περίπου καὶ σήμερον ἀκόμη παρ' ἡμῖν· ἤτοι ἀφοῦ ἔλουον καὶ ἐνέδυον τὸν νεκρὸν ἐνδύματα συνήθως λευκά, ἔθετον ἔπειτα αὐτὸν ἐπὶ κλίνης τοὺς πόδας ἔχοντα τετραμμένους πρὸς τὴν θύραν· ἐκοσμεῖτο δὲ ἥ τε κλίνη καὶ ὁ νεκρὸς διὰ κλάδων καὶ ἀνθέων καὶ περὶ τὴν κεφαλήν του ἔθετον ἐνίοτε καὶ στέφανον ἐκ φύλλων χρυσῶν. Ἄλλοτε πάλιν ἐκάλυπτον διὰ φύλλων χρυσῶν καὶ ὁλόκληρον τὸ στῆθος αὐτοῦ· ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἄλλα χρυσᾶ ἢ καὶ ἀργυρᾶ κοσμήματα ἐφόρουν οἱ νεκροί, οἱ ἄνδρες δακτυλίους, αἱ γυναῖκες ἐνώτια, ψέλλια καὶ ἁλύσους, οἱ δὲ παῖδες περίαπτα. Πρέπει ὅμως νὰ προσθέσωμεν, ὅτι τὰ χρυσᾶ ταῦτα ἀντικείμενα εἶναι σπανιώτατα εἰς τοὺς τάφους τῶν καλῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος, εὑρίσκονται δὲ πολὺ συχνότερα εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους καὶ εἰς τοὺς τῆς ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Μετὰ τὴν κόσμησιν τῆς κλίνης καὶ τοῦ νεκροῦ ἔθετον παρ' αὐτὸν καὶ ληκύθους τινάς, δηλαδὴ ἀγγεῖα περιέχοντα μῦρα διάφορα καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδιαιτέρως κατασκευαζόμενα. Περὶ τῶν ἀγγείων τούτων θὰ εἴπωμεν πλειότερα κατωτέρω. Τὴν κλίνην περιεστοίχιζον ἔπειτα αἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ γυναῖκες καὶ ἤρχιζον τὸν θρῆνον, εἰς ὃν ἀπέδιδον, ὡς φαίνεται, μεγίστην σημασίαν διότι εἰς τὰ τοιαῦτα οἱ Ἕλληνες πᾶν ἄλλο ἦσαν ἢ στωϊκοὶ φιλόσοφοι. Τὸ αἴσθημα τῆς συγγενικῆς ἀγάπης, τὸ αἴσθημα τῆς φιλίας, ἦτο βαθύτατα ἐν αὐτοῖς ἐρριζωμένον, καὶ ὅπως αὐτοὶ ᾐσθάνοντο, ἐπεθύμουν νὰ ἐμπνεύσωσι καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὅμοια αἰσθήματα ὑπὲρ ἑαυτῶν. Αὐτὸς ὁ Σόλων, ὁ μέγας τῶν Ἀθηνῶν νομοθέτης, εὔχεται νὰ μὴ ἀποθάνῃ ἄκλαυστος, ἀλλὰ νὰ προξενήσῃ ὁ θάνατός του λύπην καὶ στεναγμοὺς εἰς τοὺς φίλους του. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν ὑπάρχει εὐχὴ φιλανθρωποτέρα ταύτης· τὸ ἐναντίον θὰ ἦτο ὑποκρισία ἢ ἐγωϊσμὸς καὶ περιφρόνησις τῆς ἀγάπης τῶν ἄλλων.

Εἰς τοὺς περὶ τὸν νεκρὸν θρήνους προσεκάλουν πολλάκις καὶ ἄνδρας ἢ γυναῖκας ξένας, ὅπως ψάλωσι τὰ *μοιρολόγια,* ὅπως δηλαδὴ καὶ παρ' ἡμῖν γίνεται. Εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ἤτοι εἰς τὴν ὁμηρικὴν ἐποχήν, οἱ θρῆνοι οὗτοι καὶ αἱ ἐνδείξεις τοῦ πένθους ἦσαν πολὺ ζωηρότεραι καί, δυνάμεθα εἰπεῖν, βαρβαρώτεραι. Ὁ Ἀχιλλεύς, ὅταν τῷ ἀναγγέλληται ὁ θάνατος τοῦ φίλου του Πατρόκλου, χύνει κόνιν κατὰ τῆς κεφαλῆς του καὶ τίλλει τὴν κόμην του· αἱ δὲ αἰχμάλωτοι γυναῖκες κτυποῦσι τὰ στήθη των καὶ ἡ Βρισηὶς διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν αἱματόνει τὸ πρόσωπον καὶ τὸ στῆθός της διὰ τῶν ὀνύχων. Καὶ ἡ διάρκεια τοῦ θρήνου κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν δὲν ἦτο μικρά. Τὸν Ἕκτορα θρηνοῦσιν οἱ Τρῶες ἐννέα ἡμέρας καὶ τὸν θάπτουσι τὴν δεκάτην. Τὸν δὲ Ἀχιλλέα κλαίουσιν οἱ Ἕλληνες δεκαεπτὰ ὁλοκλήρους ἡμέρας. Ἡ Θέτις καὶ αἱ Νηρηΐδες πᾶσαι ὀλοφύρονται περὶ τὸν νεκρόν, αἱ δὲ ἐννέα Μοῦσαι ψάλλουσι μοιρολόγια τόσον συγκινητικά, ὥστε οὐδὲ ἕνα Ἀργεῖον θὰ ἔβλεπες ἀδάκρυτον, λέγει ὁ ποιητής.

Εἰς τοὺς ἱστορικοὺς ὅμως χρόνους ἐμετριάσθησαν οἱ θρῆνοι καὶ τὰ πάθη πολύ, ἀπηγορεύθησαν δὲ καὶ διὰ νόμου αἱ ἀμυχαὶ τῶν προσώπων καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὁ Σόλων μάλιστα φαίνεται ἀπηγόρευσε καὶ τὰ μοιρολόγια τῶν μισθωτῶν γυναικῶν.

Παραστάσεις τῆς προθέσεως καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν θρήνου ἐσώθησαν ἱκαναὶ ἐπὶ ἀγγείων, ἐν δὲ τῷ ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ Μουσείῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀγγείων εὑρίσκονται τέσσαρα τοιαῦτα εὐμεγέθη ἐκτεθειμένα ὑπὸ ὑελίνους κώδωνας ἐπὶ τῶν τραπεζῶν τῶν παρὰ τὸν τοῖχον δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ· ἀριθμοὺς φέρουσιν 6, 84, 613 καὶ 1349, δύναται δέ τις νὰ τὰ ἀνεύρῃ εὐκόλως,

Digitized by Google

διότι παρ' ἑκάστῳ ὑπάρχει δελτίον μὲ τὴν ἐπιγραφὴν *πρόθεσις νεκροῦ*.

Μετὰ τὴν πρόθεσιν ἔρχεται ἡ ἐνταφίασις. Νεκροταφεῖα οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν σημερινὴν σημασίαν τῆς λέξεως δὲν εἶχον, ἔθαπτον δὲ πανταχοῦ πέριξ τῶν πόλεων, ἰδίως ὅμως προετιμῶντο αἱ ἑκατέρωθεν δημοσίων ὁδῶν θέσεις. Ἐν Ἀθήναις π. χ. τὰ καλλίτερα μνημεῖα ἔκειντο παρὰ τὴν Ἱερὰν λεγομένην ὁδόν, ἥτις ἦγεν εἰς Ἐλευσῖνα, καὶ παρὰ τὴν τῆς Ἀκαδημίας, πρὸ τοῦ Διπύλου δέ, ὅπου συνήρχοντο αἱ δύο αὗται ὁδοί, ἤτοι εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα σώζεται, ὡς γνωστόν, καὶ σήμερον ἀκόμη μέρος ἀρχαίου νεκροταφείου περιέχον πολλὰ ὡραιότατα μνημεῖα. Ἐπὶ τῆς εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὁδοῦ εὑρίσκοντο οἱ τάφοι τοῦ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, τοῦ Περικλέους, τοῦ Θρασυβούλου, τοῦ Κόνωνος, τοῦ ῥήτορος Λυκούργου καὶ πάντων τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθανόντων Ἀθηναίων, πλὴν τῶν ἐν Μαραθῶνι πεσόντων· διότι αὐτοὶ ἐτάφησαν εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης. Παρὰ δὲ τὴν Ἱερὰν ὁδὸν ἔκειντο ἄλλα ἀξιόλογα μνημεῖα. Ἀλλ' ἐπειδή, ὡς εἴπομεν, ὡρισμένα νεκροταφεῖα δὲν ὑπῆρχον, ἔθαπτον πανταχοῦ, εὑρέθησαν δὲ τάφοι εἰς τοὺς Ἀμπελοκήπους, εἰς τὸ Γουδί, παρὰ τὴν ὁδὸν Φαλήρου καὶ ἀλλαχοῦ. Εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἀκολουθῶν τις τὴν γραμμὴν τῶν τάφων εὑρίσκει τὰ ἴχνη ἀρχαίας λεωφόρου· οὕτω π. χ. ἐν Τανάγρᾳ δύναταί τις νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης εἰς Θήβας ὁδὸν εἰς ἱκανὸν διάστημα, ἔτι δὲ ἀσφαλέστερον ἐν Ἐρετρίᾳ, ἥτις κειμένη μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ὄρους Ὀλύμπου ἐπὶ παραλίας μακρᾶς καὶ στενῆς δύο μόνον κυρίας ὁδοὺς εἶχε, τὴν μὲν πρὸς δυσμὰς ἄγουσαν καὶ εἰς Χαλκίδα ἀπολήγουσαν, τὴν δ' ἑτέραν, νοτιοανατολικήν, εἰς Κάρυστον φέρουσαν. Ἐπὶ τῶν δύο τούτων ὁδῶν λοιπὸν κεῖνται καὶ οἱ πλεῖστοι τάφοι τῶν Ἐρετριέων. Ἄλλως τὸ ἔθιμον τοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν θάπτειν καταφαίνεται καὶ ἐκ πολλῶν ἐπιταφίων ἐπιγραφῶν, ἐν οἷς ὁ νεκρὸς ὑποτίθεται διαλεγόμενος πρὸς τοὺς ὁδοιπόρους. Μεταξὺ ἄλλων πολλῶν τοιούτων ἀρκεῖ ν' ἀναμνησθῇ τις τὸ περίφημον ἐπίγραμμα ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν τριακοσίων ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων Σπαρτιατῶν:

> Ὦ ξεῖν' ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
> κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Διότι καὶ αὐτοί, ὡς δηλοῖ τὸ ἐπίγραμμα καὶ ὡς λέγει καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ἐτάφησαν παρὰ τὴν ὁδόν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Χρ. Τσουντας.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Πατὴρ καὶ υἱὸς ἔμενον ὄρθιοι, ἀκροαζόμενοι τὸν φοβερὸν μυκηθμὸν ὅστις ἐβόα ἔξω, οὐδὲν ἔχων τ' ὅμοιον πρὸς τὴν παροδικὴν καὶ ἀνώμαλον βοὴν τοῦ ἀνέμου, ἀλλ' ὑπόκωφος, συνεχὴς καὶ πλήρης ψόφων ἐνδεικτικῶν τῆς ἀληθείας. Συγχρόνως δὲ καπνὸς ὁλονὲν πυκνότερος ἐπλήρου τὸν θάλαμον κ' ἐσκότιζε τὴν λάμψιν τῶν φώτων.

— Θεέ μου, ἀνέκραξεν ὁ τραπεζίτης, ὁ πύργος καίεται!

Καὶ ὁρμήσας ἤνοιξε τὴν θύραν, ἀλλὰ στρόβιλος φλογῶν τὸν ἠνάγκασε νὰ τὴν κλείσῃ πάλιν ἀμέσως. Τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς προθάλαμος, ἦτο ἤδη φλεγομένη κάμινος.

Δὲν ὑπῆρχε δὲ ἄλλη διέξοδος, καὶ ὁ ἀὴρ καθίστατο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πνιγηρότερος.

Ὁ Ἕκτωρ ἠθέλησε νὰ δράμῃ πρὸς τὸ παράθυρον· ἀλλὰ καίτοι ἀνακτήσας τὸ λογικόν του, ἐκλονίσθη ἐκ τῆς ὑφισταμένης ἔτι καρηβαρίας του, καὶ ἠναγκάσθη νὰ στηριχθῇ ἐπί τινος ἐπίπλου ἵνα μὴ πέσῃ. Ἔσπευσε δὲ ὁ πατήρ του νὰ σύρῃ τὰ παραπετάσματα καὶ ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρον. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖθεν ἀνέθορον φλόγες καὶ καπνός, διότι τὸ πῦρ ἀνεδίδετο ἄφθονον ἀπὸ τοῦ κάτω πατώματος, καὶ τὰ παραθυρόφυλλα ἔκαιον ἤδη ἔξωθεν.

Ὁ Λοβεδὺ ἠναγκάσθη νὰ κλείσῃ ἀμέσως τὰ ὑελώματα, ὧν αἱ ὕελοι διερράγησαν μετ' ὀλίγον ἐν πενθίμῳ πατάγῳ.

—Ἀλλ' ἐδῶ εἶνε κόλασις! ἐφώνει φοβερὰ βλασφημῶν καὶ τρέχων ἔνθεν κἀκεῖθεν. Ἐχάθημεν!

Ὁ Ἕκτωρ μετέβαινε καὶ αὐτὸς ἀπὸ ἐπίπλου εἰς ἔπιπλον· διαβαίνων δὲ πρὸ τῆς Φακινέτας, ἤγειρε τὴν χεῖρά του:

— Κακοῦργε! εἶπε· ἔπρεπε νὰ...

Ἡ παράφρων ἐξέφυγε διὰ ταχέος ἅλματος, καὶ ἀνέλαβε τὸ παιδίον, ὅπερ, ἀφυπνισθὲν ἤδη ὑπὸ τῆς δυσπνοίας καὶ τῆς θερμότητος, ἔβαλλεν ἀλγεινὰς οἰμωγάς.

— Ἄκουσε, κύριε Ἕκτωρ, εἶπε διὰ τῆς φρικώδους αὐτῆς ἀπαθείας, συλλογίσου μόνον διὰ τὴν ψυχήν σου! Ἡ δουλειὰ πάγει γρήγορα, βλέπω,... γρηγορώτερα παρ' ὅ,τι ἔλεγα,... ἐξ αἰτίας τοῦ ἀνέμου. Πάρε τὸ λοιπὸν ἀπόφασιν· κανεὶς δὲν θὰ γλυτώσῃ! Δὲν ἦτον ἄλλος τρόπος νὰ φιλιώσωμεν μὲ τὸν Θεόν! Ὅλο τὸ σπίτι καίει ἀπὸ παντοῦ... Εἶχα πολλὰ καννάβοξυλα.. καὶ θὰ μείνωμεν ὅλοι ἐδῶ... ὅλοι, ὅλοι... ἡ φωτιὰ τὰ καθαρίζει ὅλα.

Digitized by Google

Ἀληθῶς δὲ τὴν προηγουμένην ἑσπέραν ἡ Φακινέτα.εἶχε παρασκευάσει μετὰ καταχθονίας τέχνης ἑστίας πυρὸς καθ' ὅλους τοὺς ὀρόφους, καθ' ὅλους τοὺς θαλάμους. Εἶχε δὲ ἰδίως ἐπισωρεύσει τὰ ἀναφλέξιμα κέντρα περὶ τὸ δωμάτιον, ὅπου εὑρίσκοντο πατὴρ καὶ υἱός, καὶ ὅπου ἐσκόπει καὶ αὐτὴ νὰ μεταβῇ μετὰ τοῦ παιδίου ἐν ὥρᾳ εὐθέτῳ. Οὐδὲν εἶχε παραμεληθῆ πρὸς παραγωγὴν ταχέος καὶ φοβεροῦ ἀποτελέσματος, πρὸς καταστροφὴν παντὸς μέσου σωτηρίας τῶν θυμάτων. Πάντα τῆς οἰκίας τὰ μέρη, ἀπὸ τῶν ὑπογείων μέχρι τῆς στέγης, ἔκαιον συγχρόνως, καὶ ἐκ πάσης ὀπῆς ἐξήρχοντο φλόγες καὶ καπνός.

Ὁ Κ. Λοβεδύ, πελιδνὸς — καί τοι κηλῖδες ἐρυθραὶ ἤρχιζον στίζουσαι τὴν μορφήν του— ὀρθίαν ἔχων τὴν κόμην καὶ πεπλανημένον τὸ βλέμμα, περιεστρέφετο ἐν τῷ δωματίῳ ὡς ἄγριον θηρίον ἐντὸς στενοῦ κλωβοῦ. Οὐδένα ἐμαρτύρει οἶκτον περὶ τοὺς συμπάσχοντας, οὐδὲ τοὺς ἐσυλλογίζετο κἄν, καί τοι ἐκ διαφόρων λόγων ἔπρεπε νὰ τῷ ἦνε προσφιλεῖς.

— Τί νὰ κάμω; τί νὰ κάμω; ἐψιθύριζε διὰ συριζούσης φωνῆς· δὲν θέλω ν' ἀποθάνω ... θέλω νὰ ἀνορθώσω τὴν περιουσίαν μου ... Δὲν θέλω ν' ἀποθάνω!

Ἐδοκίμασε καὶ πάλιν ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρον, ἀλλ' ἀπέσυρε ταχέως τὰς χεῖρας, διότι ἔκαιε καὶ τὰ σίδηρά του ἦσαν πορφυρᾶ ἐκ τοῦ πυρός. Ἔδραμε πάλιν πρὸς τὴν θύραν καὶ τὴν ἤνοιξεν, ἀλλ' αἱ φλόγες εἰσώρμησαν εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἐν τούτοις μετὰ στιγμιαίαν ἐξέτασιν ἐνόμισεν ὁ Λοβεδύ, ὅτι παρετήρησεν ἀβλαβῆ τινα θέσιν, ἧς εἶχον ἔτι φεισθῆ αἱ φλόγες, πρὸς τὸ μέρος τῆς κλίμακος.

Πλησιάσας δὲ εἰς τὴν παράφρονα,

— Τερέζα, ἠρώτησε μετ' ἐπιπλάστου προσηνείας, νομίζεις ὅτι ἔφθασεν ἡ φωτιὰ ἕως τὴν κλίμακα;

— Δὲν 'ξεύρω, ἀπήντησεν ἡσύχως ἡ Φακινέτα, ἥτις ἐνανούριζεν εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸ ἡμίπνικτον παιδίον. Ἐγὼ 'ς τὴν σκάλα ἔβαλα τὴν περισσοτέρα μου προσοχή ... Ἔχει χονδρὰ σανίδια, ποῦ θὰ καοῦν δύσκολα.

— Αἴ, τότε ἔχω ἐλπίδα νὰ σωθῶ, ἐφώνησεν ὁ Λοβεδύ.

— Δὲν τὸ πιστεύω ... θὰ εἶνε καμμένο τὸ πάτωμα...

— Ἀδιάφορον! δὲν θέλω ἐγὼ ν' ἀποθάνω!

Ἀλλ' αἱ φλόγες τὸν ἠνάγκασαν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ.

— Πατέρα! ἐφώνησεν ὁ Ἕκτωρ, ὅστις καὶ αὐτὸς περιέτρεχε τὸ δωμάτιον, θὰ πέσῃς μόνος σου εἰς τὸν κίνδυνον!

— Ἡσυχία! ἀπήντησεν ἀποτόμως ὁ Λοβεδύ. Καθένας διὰ τὸν ἑαυτόν του... Ἂν θέλῃς, μεῖνε! Ἐγὼ θὰ δοκιμάσω τὴν τύχην μου!

Κ' ἐδίσταζεν ἀκόμη. Τέλος καταληφθεὶς ἐξ ἰλιγγιάσεως, ὥρμησεν εἰς μέσον τῶν φλογῶν.

Ἀλλὰ μόλις προὐχώρησεν ὀλίγα βήματα, καὶ τὸ ἔδαφος, διάβρωτον ἤδη πολλαχοῦ ὑπὸ τοῦ πυρός, κατεκρημνίσθη μετ' ἀπαισίου πατάγου, ἀναδίδον μυριάδας σπινθήρων. Ἠκούσθη κραυγὴ φοβερά, εἶτα οἰμωγαὶ καὶ κραυγαὶ ἄναρθροι, πνιγεῖσαι ταχέως ὑπὸ τοῦ καταπληκτικοῦ βρυχηθμοῦ τῆς πυρκαϊᾶς.

Ὁ Ἕκτωρ ἔκυψε μηχανικῶς ἐπὶ τοῦ ἀνοιγέντος πυρίνου βαράθρου.

— Πατέρα μου! πτωχέ μου πατέρα! ἐφώνησεν.

Ἀλλ' οὐδεμίαν ἤκουσεν ἀπάντησιν. Ἠναγκάσθη δ' ἀμέσως καὶ αὐτὸς νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, καὶ νὰ καταφύγῃ ὑπὸ τὸ προπέτασμα εὐρείας ἑστίας, κειμένης εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ δωματίου.

Ὁ καπνὸς ἦτο τόσον πυκνός, ὥστε δὲν ἐφαίνετο πλέον ἡ Φακινέτα οὔτε τὸ παιδίον, ὅπερ ἔβηχεν ὅμως πάντοτε καὶ ἔκλαιεν. Ἵνα τὸ πραΰνῃ καὶ καλύψῃ τὴν φωνήν του ἤρχισεν ἡ παράφρων νὰ ψάλλῃ, καί τοι ὀδυνηρῶς ὑπέφερε καὶ αὐτή. Ὅσον δ' ἐκεῖνο ἐκραύγαζε, τόσον ἐνέτεινεν αὐτὴ τὸ ᾆσμα της. Μετὰ μικρὸν δὲν ἐξήρχετο πλέον ἡ ἀσθενὴς καὶ ἐσβεσμένη τις οἰμωγὴ ἐκ τῶν χειλέων τοῦ παιδίου. Ἡ Φακινέτα διέκοψε τὴν ᾠδήν της.

— Πάει καὶ ὁ Ἰάκωβος, ἐψιθύρισε διὰ φωνῆς ἠλλοιωμένης ὑπὸ τοῦ πνιγμοῦ, πάει νὰ τὸν εὕρῃ, καὶ ἐγὼ δὲν θέλω νὰ χωρισθῶ τὸ παιδί μου... Ἡ φωτιά... τὰ... καθαρίζει... ὅλα!

Ἀπεπειράθη πάλιν νὰ ψάλῃ, λικνίζουσα προσεκτικῶς τὸ ἄψυχον παιδίον, ἀλλ' ἡ φωνή της ἀπεπνίγη μετὰ μικρὸν εἰς ῥόγχον ἀγωνίας.

— Ἔλ' ἀπ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ Ἕκτωρ, ἐξ αἰσθήματος φιλανθρωπίας κινούμενος· ἐδῶ ἔχει ἀκόμη ὀλίγον ἀέρα.

Ἀλλ' οὐδεμίαν ἤκουσεν ἀπάντησιν, δὲν εἶχε δὲ καὶ δύναμιν νὰ συρθῇ μέχρις ἐκείνων.

Καὶ αὐτὸς ὅμως ἐν τῷ ἀσύλῳ του δὲν ἐφαίνετο δυνάμενος ν' ἀντιστῇ ἐπὶ πολύ. Ἦτο μὲν ἡ ἑστία ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ στερεῶν λιθοκτίστων ἑστιῶν, αἵτινες, συνδεδεμέναι πρὸς τοὺς κυρίους τοίχους, δὲν καταστρέφονται πολλάκις ὑπὸ τῶν πυρκαϊῶν, ἀλλὰ καπνοὶ φλογεροὶ τὴν ἐπλήρουν καὶ ἠπείλουν τὸν Λοβεδὺ διὰ προσεχοῦς ἀσφυξίας. Ἄμεσος βοήθεια ἠδύνατο ἴσως νὰ τὸν σώσῃ· ἀλλὰ ποῦ νὰ εὑρεθῇ συνδρομὴ ἐν τῷ ἐρήμῳ ἐκείνῳ οἴκῳ, μεμονωμένῳ ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν, καὶ τοιαύτην ὥραν τῆς νυκτός;

ΚϚ'

Νοὲλ Λεβελιέ.

Περὶ τὸ λυκόφως τῆς ἐπομένης ἡμέρας πολυ-

Digitized by Google

άριθμον πλῆθος, δραμὸν ἀπὸ πάσης πόλεως καὶ χωρίου τῶν περιχώρων, περιεκύκλου τὸν πύργον Βλινύ. Ἀντλίαι πολλαὶ κατέχεον χειμάρρους ὕδατος ἐπὶ τῶν πυριφλέκτων οἰκοδομῶν· ἀλλ' οἱ ἐργαζόμενοι ἐξετέλουν ἁπλῶς καθῆκον συνειδήσεως, διότι ἀδύνατον ἦτο πλέον νὰ σωθῇ τὸ ἐλάχιστον τοῦ κτιρίου μέρος· ἡ πυρκαϊὰ εἶχεν, ὡς εἴπομεν, ἐκραγῆ πανταχοῦ συγχρόνως, καίτοι δὲ περὶ τὴν πρωΐαν εἶχε κοπάσει πως ὁ ἄνεμος, οὐδὲν ἄλλο τοῦ ὡραίου ἐκείνου οἴκου ὑπελείπετο πλὴν τῶν τεσσάρων τοίχων.

Ὁ Νοὲλ Λετελιὲ προσέδραμε φυσικῶς ἐκ τῶν πρώτων. Χωρικός τις βραδύνας, διαβαίνων περὶ τὸ μεσονύκτιον τὴν ἐγγὺς λεωφόρον, εἶχεν ἰδεῖ τὸν πύργον καιόμενον κ' ἔσπευσε νὰ μεταδώσῃ τὸ ἄγγελμα εἰς Βωβραί. Ἀπαίσιον σάλπισμα ἤγειρεν ἀμέσως τοὺς κατοίκους, καὶ οἱ πυροσβέσται τῆς κώμης ἐτράπησαν δρομαῖοι πρὸς τὸ θέατρον τῆς καταστροφῆς.

Ἐκεῖ ὠργάνωσεν ἀμέσως ὁ Νοὲλ τὰς πρώτας βοηθείας, καίτοι ἐκ τῆς πείρας του κατενόει, ὅτι ματαία ἦτο πᾶσα ἐνέργεια. Κυρία του μέριμνα ἦτο νὰ σώσῃ, εἰ δυνατόν, κατοίκους τινὰς τοῦ πύργου. Ἀλλ' αἱ θύραι ἦσαν ἔσωθεν κλεισταί, αἱ δὲ φλόγες ἐξήρχοντο ἄφθονοι ἐκ τῶν παραθύρων καὶ φεγγιτῶν. Ἄλλως δὲ οὐδεὶς εἶχεν ἰδεῖ ἐπανελθοῦσαν τὴν Φακινέταν, ἐπιστεύετο δὲ γενικῶς ὅτι οἱ Λοβεδὺ εἶχον ἀναχωρήσει ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Ἠδύνατο ἑπομένως νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ πύργος ἦτο ἐντελῶς κενὸς καὶ οὐδὲν εἶχε πέσει θῦμα τῆς πυρκαϊᾶς.

Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἀνακάλυψίς τις διέψευσε τὴν γνώμην ταύτην. Διαῤῥηχθείσης τῆς θύρας τοῦ σταύλου, ἐβεβαιώθη, ἐν μέσῳ πυκνοτάτου καπνοῦ, ὅτι ὁ ἁμαξηλάτης Βερναρδῆς καὶ οἱ δύο ἵπποι τῆς οἰκίας εἶχον καῆ. Ἀδύνατον ἑπομένως ἦτο ν' ἀνεχώρησαν οἱ κύριοι χωρὶς ἵππων καὶ ἁμάξης.

Οὕτως, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς κατεγίνοντο νὰ περιορίσωσι τὸ πῦρ εἰς τὴν ἑστίαν αὐτοῦ, ὅλως ἄλλα ὑπέθετον οἱ ἐργαζόμενοι. Ὁ Νοέλ, ἀφοῦ εἰς πάντα ἐπεστάτησε καὶ προσωπικῶς εἰργάσθη, ἀνεπαύετο πρὸς στιγμὴν ἐκ τῶν κόπων του καὶ συνωμίλει μετά τινων ἐκ τῶν προκρίτων, οἵτινες πρὸ μικροῦ εἶχον ἔλθει· ἦσαν δ' αὐτοὶ ὁ δήμαρχος τῆς Βωβραί, ὁ συμβολαιογράφος Περρέν, καί τινες ἄλλοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐνωμοτάρχης τῆς χωροφυλακῆς.

— Κύριοι, ἔλεγεν ὁ Νοέλ, δὲν νομίζω ν' ἀπατῶμαι, βεβαιῶν ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον βλέπομεν εἶνε ἔργον τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης τρελλῆς, τῆς Φακινέτας. Πολὺν καιρὸν ἐπιστεύετο ὅτι εἶνε ἀκίνδυνος· ἀλλ' ἡ χθεσινὴ ἀνακάλυψις εἰς τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου καὶ ὁ φόνος τὸν ὁποῖον διέπραξε χθὲς κατὰ τοῦ σχοινοβάτου, ἀποδεικνύει πόσον ἦτο ἐπικίνδυνος. Ὑπῆρχον δὲν ἠξεύρω ποίου εἴδους μυστηριώδεις σχέσεις μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ τραπεζίτου Λοβεδύ, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω τί τὴν παρεκίνησεν εἰς τὸ νέον αὐτὸ ἔγκλημα.

— Ἆ, τὴν κακοῦργον! ἐφώνησεν ὁ ἐνωμοτάρχης, ἂν τὴν συλλάβω!.. καὶ θὰ τὴν συλλάβω, σᾶς ἐγγυῶμαι, διότι ἀδύνατον εἶνε νὰ φύγῃ γρήγορα καὶ πολὺ μακρὰν μὲ τὸ παιδί της.

Ὁ Νοὲλ ἐκίνησε τὴν κεφαλήν, ἀλλ' οὐδὲν εἶπεν, ὡσεὶ φοβούμενος νὰ ἐκστομίσῃ παραλογισμόν.

— Καὶ οἱ κύριοι Λοβεδύ, ἠρώτησεν ὁ Περρέν, τί ν' ἀπέγειναν; Γνωρίζω ἐγὼ κάλλιστα, ὅτι ἀδύνατον νὰ ἔφυγαν χθὲς τὸ βράδυ, διότι σήμερον τὸ πρωῒ εἰς τὰς ἓξ ἐπρόκειτο νὰ συναντηθῶ μαζύ των εἰς Βωβραί· ἔχω δὲ λόγους νὰ φρονῶ, ὅτι κατ' οὐδένα λόγον ὁ τραπεζίτης θὰ παρημέλει αὐτὴν τὴν συνέντευξιν.

— Κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Νοέλ, ἐπρόκειτο νὰ συναντηθῶ κάπου, εἰς τὰς ὀκτώ, μὲ τὸν κύριον Ἕκτορα Λοβεδύ, εἶνε δὲ ὁ κ. Ἕκτωρ τόσον ὠργισμένος μαζύ μου ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἔλθῃ... Λέγουν ὅμως ὅτι καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς εἶχον ἀναμιχθῆ εἰς δυσαρέστους ὑποθέσεις, καὶ ἴσως ἔλαβον καμμίαν ἀπειλητικὴν εἰδοποίησιν, ἡ ὁποία τοὺς ἠνάγκασε νὰ φύγουν ἔξαφνα, μόνοι καὶ πεζῇ.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριοι, εἶπε λεπτὴ καὶ κλαυθμηρίζουσα φωνή, οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος δὲν ἔφυγαν ἀπὸ τὸν πύργον τὴν νύκτα, καὶ ἡ Φακινέτα πρέπει νὰ ἦτον μέσα μ' ἐκεῖνο τὸ παιδὶ ποῦ τὸ λέγει 'δικό της.

Ἡ οὕτω λαλοῦσα ἦτο ἡ Ἰωσηφίνα, περικεκαλυμμένη ὁλόκληρος διὰ μανδύου, ὅστις ἄφινε μόνον ὁρατοὺς τοὺς δακρύοντας ὀφθαλμούς της.

Ἔσπευσαν νὰ τὴν ἐρωτήσουν, διηγήθη δὲ τότε ἡ Ἰωσηφίνα ἐρυθριῶσα, ὅτι διὰ λόγους οὓς δὲν ἔλεγεν, ἔμεινεν ὅλην τὴν προηγουμένην ἑσπέραν πλανωμένη πέριξ τοῦ πύργου. Ἐβεβαίου δὲ ὅτι εἶδεν, ἅμα ἐνύκτωσε, τὴν Φακινέταν εἰσερχομένην μετὰ τοῦ τέκνου της εἰς τὴν οἰκίαν διὰ κρυφίας θύρας· ὅτι οἱ κύριοι Λοβεδὺ εὑρίσκοντο ἔτι ἐν Βλινὺ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ὅτε αὐτὴ ἀπεσύρθη, διότι ἐφαίνετο πάντοτε φῶς εἰς τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου τοῦ πατρός.

Ἡ διήγησις αὐτη, ἧς οὐδεὶς εἶχε λόγον ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν ἀκρίβειαν, κατέπληξε πάντας.

— Εἶνε δυνατόν! ἐφώνησεν ὁ Νοέλ· τότε, μὲ τὸν ἁμαξηλάτην, πέντε ἄνθρωποι ἀπέθανον οἰκτρὸν θάνατον εἰς αὐτὴν τὴν πυρκαϊάν!

— Ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἀκόμη εἰκασίαι, εἶπεν ὁ Περρέν, ἀλλ' ἂν οἱ δύο Λοβεδὺ ἀπέθανον τοιουτοτρόπως, εἶνε νομίζω θεία τιμωρία!

Digitized by Google

Οἱ ἰσχυρισμοὶ τῆς Ἰωσηφίνης διεδόθησαν εἰς τὸ πλῆθος καὶ ἐξήγειραν συμπαθείας αἰσθήματα. Πάντες ἀνελογίζοντο, ὁποῖα βεβαίως πένθιμα δράματα εἶχον λάβει χώραν πρὸ ὀλίγων ὡρῶν ὄπισθεν τῶν πυρικαύστων ἐκείνων τοίχων. Οὐχ ἧττον, ἀπέναντι τῆς φοβερᾶς ἐκείνης πραγματικότητος, δύο ἄνθρωποι, ἀκούσαντες καὶ αὐτοὶ προσεκτικῶς τὰ λεγόμενα, ἐπεδείκνυον ὀργὴν μᾶλλον ἢ λύπην. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, μελανείμων καὶ ξένος τὸ φαινόμενον, ἐφώνει ἐν ἀγανακτήσει :

— Δὲν εἶναι ἄτιμον αὐτό ! νὰ γυμνώσουν τοιουτοτρόπως τοὺς δανειστάς των... Κ' ἐγὼ ποῦ εἶχον νὰ κάμω κατάσχεσιν ! Ποιὸς μοῦ πληρώνει τόρα τὰ ἔξοδα;

Ὁ οὕτως ὁμιλῶν ἦτο, ἐννοεῖται, ὁ κλητήρ, οὗτινος εἶχεν ἀγγελθῆ ἀπὸ τῆς χθὲς ἡ ἄφιξις. Ὁ Περρέν, ἀκούσας αὐτὸν ὀδυνώμενον, ἀπήντησε σαρκαστικῶς :

—Μὴν παραλυπεῖσαι, κύριε Γριμώ· οὔτε σήμερον οὔτε χθὲς δὲν θὰ σ' ἄφινα νὰ κατάσχῃς τὸ Βλινύ, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι τὸ κτῆμα αὐτὸ δὲν ἀνήκει σπουδαίως εἰς τὸν κ. Λοβεδύ, ἀλλὰ εἰς τὰς πελάτιδάς μου τὰς κυρίας Δυχαμέλ, καθὼς εἶμαι ἕτοιμος νὰ τὸ ἀποδείξω.

— Παναγία μου ! ἀνέκραξεν ὁ κλητὴρ διαστέλλων τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐνῷ δὲ ὁ συμβολαιογράφος ἐξήγει εἰς αὐτὸν τὰ πράγματα, ὁ Γριβέ, δραμὼν καὶ αὐτὸς εἰς βοήθειαν ὡς οἱ ἄλλοι, ἐπλησίασεν εἰς τὸν Νοὲλ καὶ τῷ ἔλεγεν ἀλγεινῶς :

— Τί δυστυχία ! κύριε Νοέλ ! Ποῖος νὰ τὰ φαντασθῇ αὐτὰ τὰ πράγματα !

— Ἔχεις δίκαιον, καϋμένε Γριβέ ! Εἶνε μέγα δυστύχημα ! Εἶνε βέβαιον πλέον ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι ἐχάθησαν εἰς αὐτὴν τὴν καταστροφήν.

— Βέβαια... ἀλλὰ δὲν λέγω αὐτό. Ἐγὼ ἔχω βάρος εἰς τὴν συνείδησίν μου ! Ὁ κύριος Ἕκτωρ ἐκάη,.. ἐψήθη.. ἀδιάφορον. Ἐμένα ὅμως μοῦ ἔμειναν αἱ ξυλιαίς... Ποιανοῦ τόρα νὰ τῆς δώσω ; Ἄχ ! νὰ μὴ πέσω ἐπάνω του χθὲς τὸ βράδυ, ὅταν γύριζε ! Θὰ τὸν εἶχα τόρα 'ξοφλημένο ! Ἐγὼ ὅ,τι ἔκαμα, κύριε Νοέλ, τὸ ἔκαμα γιὰ σᾶς... ποῦ δὲν σᾶς ἀρέσουν τὰ ξυλίσματα . . .

— Ἔλα τόρα, Γριβέ, ἀκόμη τὰς συλλογίζεσαι αὐτὰς τὰς μικρολογίας ;

— Μικρολογία, λέγει ; Καὶ τὸ μοῦτρό μου, κύριε Νοέλ ; ποῦ ἔγεινε τριῶν λεπτῶν ; Τίνος νὰ τὸ πληρώσω τόρα ; Πρέπει νὰ ξεθυμάνω εἰς τὸν πρῶτον ποῦ μὲ περιγελάσῃ

Ὁ Νοὲλ ἤκουεν ἀφηρημένος τὰ παράπονα τοῦ ἀτυχοῦς του φίλου.

Ἐν τούτοις ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα, καὶ τὸ ἀμυδρὸν τοῦ λυκαυγοῦς φέγγος διεδέχετο φῶς ῥοδόχρουν, ἐπιτρέπον νὰ διακρίνωνταί πως μακρόθεν τὰ ἀντικείμενα. Αἱ φλόγες τῆς πυρκαϊᾶς ὠχρίων, καθίσταντο δὲ μελανώτεροι οἱ στρόβιλοι τοῦ καπνοῦ.

Ὁ Νοὲλ ἐπλησίασεν εἰς τὸ καῖον οἰκοδόμημα, ἵνα κρίνῃ ποῦ κυρίως καὶ ἀποτελεσματικώτερον ἔπρεπε νὰ τραπῇ ἡ ἐργασία. Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἡ ἐκ πλακῶν ἀρδωσίας ὀροφή, ἡ δι' ἀνεμοδεικτῶν κεκοσμημένη καὶ παρέχουσα εἰς τὸν πύργον ὄψιν μεσαιωνικήν, εἶχε κρημνισθῆ ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων. Μόνοι δὲ οἱ μεγάλοι τοῖχοι καὶ αἱ ὀγκώδεις καπνοδόχαι εἶχον ἀντιστῆ εἰς τὴν καταστροφήν.

Ἐνῷ δὲ ὁ Νοὲλ ἀνεμέτρει διὰ τοῦ βλέμματος τοῦ πύργου τὰ λείψανα, ἐνόμισεν ὅτι διέκρινεν εἰς μέγα ὕψος, ἀκριβῶς κατὰ τὸ σημεῖον τῆς συμπτώσεως τοιαύτης τινὸς καπνοδόχης πρὸς τὸν τοῖχον, πρᾶγμά τι κινούμενον ἐνίοτε. Ὑπέθεσε τὸ κατ' ἀρχὰς ὅτι ἦτο ὀπτικὴ ἀπάτη, ἀλλ' ἀφοῦ προσεκτικώτερον παρετήρησεν, ἀνεγνώρισε μορφὴν ἀνθρωπίνην.

Προσελθὼν δὲ εἰς τὸν ὅμιλον τῶν δημοσίων λειτουργῶν,

— Παρατηρήσατε, κύριοι, εἶπε, δὲν εἶνε ἄνθρωπος ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον βλέπω ἐκεῖ ἐπάνω ;

Πάντων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, κ' ἐπί τινας στιγμὰς ἐπεκράτησεν ἀμφιβολία, διότι νέφη καπνοῦ ἀνέθρωσκον ἀδιαλείπτως ἔνδοθεν τῆς οἰκοδομῆς. Τέλος πνοὴ ἀνέμου ἐδίωξε τὸν καπνόν, καὶ διεκρίθη σαφῶς χεὶρ ἐναγωνίως κινουμένη.

— Εἶνε ἄνθρωπος ! εἶνε ἄνθρωπος ! ἐφώνησαν πάντες καὶ ζητεῖ βοήθειαν.

Εἷς τῶν παρισταμένων ἔτυχε νὰ φέρῃ ἐγκόλπιον διόπτραν, ἣν ἔστρεψαν ἀμέσως πρὸς τὸν δυστυχῆ. Ἀλλ' ἡ στενὴ κορωνὶς ἐφ' ἧς κατέκειτο δὲν ἐπέτρεπεν ἀκριβεστέρας παρατηρήσεις· ἐφαίνετο μόνον γυμνὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν καὶ κατεσβολωμένα τὰ ἐνδύματα. Ἦτο δὲ βεβαίως παντελῶς ἐξηντλημένος, διότι μόλις ἐκινεῖτο, καὶ αἱ φωναί του, ἂν ἐφώναζε, δὲν ἔφθανον μέχρι τοῦ πλήθους.

Ὁ Νοὲλ ἐν τούτοις, ζητήσας καὶ αὐτὸς τὴν διόπτραν καὶ παρατηρήσας τὸν ἄγνωστον, ἐφώνησεν εὐθύς :

— Εἶνε ὁ Κ. Ἕκτωρ Λοβεδύ !

— Αὐτός ! ἔκραξεν ὁ Περρέν, καὶ πῶς εὑρέθη ἐκεῖ ;

— Δὲν ἠξεύρω, ἀλλὰ δὲν πρόκειται τόρα περὶ τούτου. Ὁ Κ. Λοβεδὺ φαίνεται ἐξηντλημένος, ἡμιθανής. Πρέπει νὰ τὸν σώσωμεν.

— Καὶ πῶς ;

Ὁ Νοὲλ δὲν ἀπήντησεν ἀμέσως κ' ἐφάνη σκεπτόμενος πῶς νὰ ἐκτελέσῃ τὸν γενναῖον αὐτοῦ σκοπόν.

Digitized by Google

Ἐκ πρώτης ὄψεως τοιοῦτο ἔργον ἐφαίνετο ἐντελῶς ἀδύνατον. Ὁ Ἕκτωρ, διότι αὐτὸς ἦτο, ἔκειτο κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ οἰκοδομήματος, ἐπὶ κτίσματος μικροῦ, περιβαλλομένου ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ τοῦ καπνοῦ.

Κάτωθεν αὐτοῦ ἦτο λεῖος τοῖχος τοσοῦτον ὑψηλός, ὥστε αἱ μακρότεραι κλίμακες, καὶ προσδεδεμέναι πρὸς ἀλλήλας, δὲν θὰ τὸν ἔφθανον. Πῶς ν' ἀναβῇ τις εἰς τοιοῦτον ὕψος! Ἀφ' ἑτέρου ἦτο πρόδηλον ὅτι ὁ νέος, ἐξηντλημένος καὶ πληγωμένος ἴσως,ἀδύνατον ἦτο νὰ βοηθήσῃ ἑαυτὸν ὁπωσδήποτε. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι κατώρθωνέ τις νὰ φθάσῃ μέχρις αὐτοῦ, πῶς νὰ τὸν καταβιβάσῃ, ὅταν ἔνθεν μὲν ἔχαινε βάραθρον ὀγδοήκοντα ποδῶν, ἐκεῖθεν δὲ κάμινος εὐρεῖα;

Ὁ Νοὲλ ἐν τούτοις, μετά τινας στιγμὰς σκέψεως καὶ μελέτης, ἐφάνη μορφώσας σχέδιον καὶ ἀποφασίσας τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ.

— Ἔχομεν ἐδῶ, ἠρώτησεν ἕνα τῶν πυροσβεστῶν, σχοινία καὶ ἁρπάγας;

— Μάλιστα, κύριε Νοέλ· ὅλα τὰ ἐργαλεῖα εἶνε εἰς τὸ ἁμάξι.

— Καλά.

Κ' ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ ἁμαξίου ἁρπάγας καὶ σχοινία, ὅσα τῷ ἦσαν ἀναγκαῖα. Εἶτα δὲ ἀπέβαλε μέρος τῶν φορεμάτων του, καὶ τυλίξας τὰ σχοινία περὶ τὸ σῶμά του, ἵνα ἔχῃ ἐλευθέρας τὰς χεῖρας, κατηυθύνθη πάλιν πρὸς τὸ πυρίφλεκτον οἰκοδόμημα.

— Τί διάβολο θὰ κάμῃ; ἠρώτων ἐκπεπληγμένοι οἱ παριστάμενοι.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Νοὲλ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ ἄνευ τῆς συνδρομῆς πολλῶν, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκθέσῃ τὸ σχέδιόν του, σχέδιον δυσχερὲς ἐπίσης κ' ἐπικίνδυνον.

Κατὰ τὴν γωνίαν τοῦ πύργου καὶ τὸ ἄκρον τοῦ μεγάλου ἐκείνου τοίχου, εἰς οὗ τὴν κορυφὴν εὑρίσκετο ὁ Ἕκτωρ, προεξεῖχον τῆς οἰκοδομῆς καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ ὕψος λίθοι ἀκρογωνιαῖοι, ὡς ἂν εἶχον σκοπὸν οἱ οἰκοδομήσαντες νὰ προσθέσωσι βραδύτερον καὶ ἄλλην πτέρυγα εἰς τὸν πύργον. Οἱ λίθοι οὗτοι ἀπετέλουν χονδροειδεῖς καὶ ἀνομοίας βαθμίδας, ἀφικνουμένας μέχρι τῆς καταπεσούσης στέγης, καὶ δι' αὐτῶν ἐσχεδίαζεν ὁ Νοὲλ νὰ ἐκτελέσῃ μέρος τῆς ἀναβάσεώς του. Μετὰ τοῦτο ἐσκόπει νὰ βαδίσῃ ἐπὶ τοῦ κεκλιμένου τοίχου, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο ἡ στέγη τοῦ πύργου καὶ ὅθεν ἐξεῖχον ἔτι τεμάχια δοκῶν ἡμίκαυστα. Ἤλπιζεν οὕτω νὰ φθάσῃ εἰς τὴν κτιστὴν ἐκείνην κορωνίδα, ἐφ' ἧς εἶχε καταφύγει ὁ Ἕκτωρ, ἐκεῖ δὲ νὰ δέσῃ διὰ σχοινίου τὸν νέον Λοβεδὺ καὶ νὰ τὸν καταβιβάσῃ προσεκτικῶς κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου, εἶτα δὲ νὰ καταβῇ καὶ αὐτὸς ὅπως ὅπως.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἀνώρθωσε τὰς τρίχας τῶν ἀκουόντων.

— Αὐτὸ εἶνε τρέλλα! ἐφώνησεν ὁ Περρέν. Ἡ ἀπόπειρα αὐτή, κύριε Νοέλ, εἶνε ὑπερτέρα τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, καὶ θὰ χαθῆτε καὶ σεῖς ἀναμφιβόλως... Συλλογισθῆτε, προσέθηκε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, πόσας ἐλπίδας ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ τρέφετε διὰ τὸ μέλλον!

Ὁ Νοὲλ ἐκίνησε τὴν κεφαλήν.

— Ἐλπίδας! ἐψιθύρισε μελαγχολικῶς. Αἴ, κύριε Περρέν, μοῦ εἶνε ἑκατοντάκις εὐκολώτερον ν' ἀναβῶ ἐκεῖ ἐπάνω νὰ σώσω τὸν Κ. Λοβεδὺ,παρὰ νὰ ἐπιτύχω ὅ,τι ἐπιθυμεῖ μυστικὰ ἡ καρδία μου.

Πρὶν ἢ ἀπαντήσῃ ὁ Κ. Περρέν, ὁ δήμαρχος τῆς Βωβραὶ εἶπεν ἐγείρων τὴν φωνήν:

— Τὸ σχέδιον αὐτὸ εἶνε πολὺ ῥιψοκίνδυνον· καὶ νομίζω ὅτι ἔχω δικαίωμα,κύριοι, νὰ παρεμβῶ ὡς ἀρχή, διὰ νὰ ἐμποδίσω τὴν ἐκτέλεσίν του.

— Διατί νὰ παρεμβῆτε, κύριε δήμαρχε; ἠρώτησεν ἡσύχως ὁ Νοέλ· ἀφήσατε τοὐλάχιστον νὰ δοκιμάσω, καὶ ἂν ἀπαντήσω δυσκολίας ἀνυπερβλήτους, παραιτοῦμαι.

— Μὰ τὴν πίστιν μου! εἶπεν ὁ ἐνωμοτάρχης, αὐτὸς ὁ Κύριος Νοὲλ εἶνε παλληκάρι πρώτης!

— Καὶ θὰ ἐπιτύχῃ! ἐφώνησεν ὁ Γριβέ. Τὸν εἶδα ἐγὼ νὰ κάμνῃ πράγματα, ποῦ νὰ σαστίσῃ κανείς... Αὐτὸς ἠμπορεῖ νὰ πετάξῃ 'ς τὸν ἀέρα, φθάνει νὰ τὸ θελήσῃ.

Φωνή τις ἠκούσθη αἴφνης ὄπισθεν τῶν διαλεγομένων.

— Μή, ἀδέλφια, μὴ τὸν ἀφίνετε!... Θὰ σκοτωθῇ αὐτὴν τὴν φοράν! Ἀκοῦστέ με,.. ἔχω 'μάτι ἐγώ!

Ἐπιστραφέντες εἶδον οἱ παριστάμενοι νέον τινὰ ὑψηλόν, ἰσχνόν, κίτρινον, κοιλοπάρειον, περιδεδεμένον πανταχοῦ ὑπὸ τὰ πενιχρά του ἐνδύματα. Ἦτο ὁ ἀσπαλακοθήρας Ἰωάννης Ῥεβού, ὅστις, ἀκούσας τὴν πυρκαϊὰν τοῦ πύργου, εἶχε προΐδει τίνας νέους κινδύνους ἔμελλε ν' ἀψηφήσῃ ὁ Νοέλ. Ἀπωθῶν δὲ τὴν μητέρα του, ἥτις ἤθελε νὰ τὸν κρατήσῃ, ἐνεδύθη ταχέως, καὶ καταλιπὼν τὴν Βωβραὶ ἐπέβη φορτηγοῦ ἁμαξίου μεταβαίνοντος εἰς Βλινύ. Εἶχε δὲ φθάσει πρὸ μικροῦ, μόλις κρατούμενος ἐπὶ τῶν ποδῶν του, κ' ἐκτεθειμένος εἰς δυσάρεστον ὑποτροπήν. Καὶ οὐδεμίαν μὲν ἠδύνατό τις νὰ προσδοκᾷ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν, ἀλλ' ἐγνώριζε τὸ ῥιψοκίνδυνον τοῦ Νοὲλ καὶ δὲν ἤθελε νὰ μείνῃ μακρὰν τοῦ φίλου του κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην περίστασιν.

— Γιάννη, τῷ εἶπεν αὐστηρῶς ὁ Νοέλ, πῶς εἶσαι ἐδῶ; Ἔπρεπε νὰ μείνῃς εἰς τὸ σπίτι-δε-

καπέντε ἡμέρας ἀκόμη! Ἀπερίσκεπτε! τόσον ὀλίγον σὲ μέλει διὰ τὴν ζωήν σου;

— Δὲν ἔχω τίποτε, κύριε Νοέλ... Διῶξέ με, ἂν θελῃς,.. τσάκισέ μου τὰ κόκκαλά μου, ποῦ μόλις κρατοῦν... Ἐγὼ ἦλθα νὰ σ' ἐμποδίσω νὰ κάμῃς πάλι καμμιὰ ἀνοησία... ἂν ἠμπορέσω.

Ὁ Νοὲλ δὲν ᾐσθάνθη τὴν γενναιότητα νὰ ἐπιτιμήσῃ περισσότερον τοιαύτην εἰλικρινῆ στοργὴν καὶ ἀφοσίωσιν. Ῥίψας δὲ τελευταῖον βλέμμα πρὸς τὸν Ἕκτορα, οὗτινος ηὔξανον τὰ ἀπελπιστικὰ κινήματα, ἡτοιμάσθη νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν γενναῖον αὐτοῦ στοχασμόν.

— Κύριοι, εἶπεν εἰς τὸν δήμαρχον καὶ τοὺς κυκλοῦντας αὐτὸν ἄλλους προκρίτους, ἐκλαμβάνετε πολὺ ὑπερβολικὰς τὰς δυσκολίας τῆς ἐπιχειρήσεως. Εἶμαι συνειθισμένος εἰς ἀναβάσεις τοιούτου εἴδους, καὶ θὰ ἐπιτύχω... Ἔχετε ἐλπίδα!

Μὴ ἀναμείνας δὲ ἀπάντησιν, κατηυθύνθη πρὸς τὴν καεῖσαν οἰκοδομήν, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν δύο του φίλων. Ὁ Ἰωάννης ὑποσκάζων ἱκέτευεν αὐτὸν νὰ μείνῃ· ὁ δὲ Γριβὲ τοὐναντίον ἔλεγεν εἰς αὐτὸν εὐτόλμως:

— Ὅ,τι μὲ χρειασθῇς, κύριε Νοέλ, εἶμαι ἕτοιμος· μόνον νεῦμα νὰ μοῦ κάμῃς.... Πάρε καὶ τὸ φλασκί μου, προσέθηκεν ἐξάγων τοῦ θυλακίου του μικρὰν ψιαθωτὴν φιάλην, 'μπορεῖ νὰ σας χρησιμεύσῃ.. 'ς ἕναν ἀπὸ τοὺς δύο!

— Εὖγε, Γριβέ! ὑπέλαβε φαιδρὸς ὁ Νοέλ, δὲν εἶσαι δειλὸς σύ, 'σὰν αὐτὸν τὸν κλαψιάρη τὸν Γιάννη.

— Δὲν θὰ ἤμουν δειλός, κύριε Νοέλ, ὑπέλαβεν ὁ ἀσπαλακοθήρας, ἂν ἦτον γιὰ τὸ πετσί μου.

— Ἔχω κ' ἐγὼ τὸ σχέδιό μου! ἐψιθύρισεν ὁ ὁδοστάτης.

Ὁ Νοὲλ μετὰ τῆς ἑτοιμότητος ἐκείνης ἣν διδάσκει ἡ ἕξις ἔδωκε παραγγελίας τινὰς εἰς τοὺς ἐργαζομένους, καὶ ἀφοῦ ἀπέτεινε συμπαθεῖς τινας λόγους εἰς τοὺς φίλους του, οἵτινες ἐτάχθησαν κάτω τοῦ τοίχου πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν του, ἤρχισε τὴν φοβερὰν ἀνάβασιν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Μετ' οὐδενὸς πράγματος εἶνε οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων περισσότερον εὐχαριστημένοι ἢ μετὰ τοῦ πνεύματός των. Ὅσῳ δὲ ὀλιγώτερον ἔχουσι, τόσῳ εἶνε περισσότερον εὐχαριστημένοι.

—

Καθῆκον καλεῖται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀξιοῦμεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΛΙΣΤ

Ἐκ συγγράμματος ὅπερ ἐσχάτως ἐδημοσίευσεν ἡ Οὐγγρὶς συγγραφεὺς Γιάγκα Βὸλ περὶ τοῦ μεγάλου αὐτῆς συμπατριώτου Φραγκίσκου Λίστ, σταχυολογοῦμεν τὰς ἑπομένας ἀνεκδοτικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ ἐξόχου μελοποιοῦ «τῶν Οὐγγρικῶν ῥαψῳδιῶν» Ἡ συγγραφεὺς χρηματίσασα γραμματεὺς τοῦ Λίστ ἐπί τινα ἔτη ἀναφέρει καὶ ἀναμνήσεις τινὰς αὐτοῦ περὶ ἄλλων μουσικῶν ἢ μεγάλων ἀνδρῶν λίαν περιέργους καὶ ἐνδιαφερούσας.

Ὀλίγιστοι ἄνθρωποι ἔτυχον ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν θριάμβων, οἵων ὁ Λίστ. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐβάδισε κατὰ γράμμα ἐπὶ ἀνθέων μέχρι τέλους τοῦ βίου του. Κατὰ τὰς μουσικὰς αὐτοῦ περιοδείας πολλάκις συνέβαινε νὰ εὕρῃ ἔν τινι σταθμῷ ὅπου ἡ ἁμαξοστοιχία ἔμελλε νὰ σταθῇ μόλις ἓν τέταρτον, ὅμιλον λευχειμονουσῶν νεανίδων, αἵτινες μεγάλας ἀνθοδέσμας κρατοῦσαι περιέμενον ἐκεῖ τὸν Λίστ, ὅπως ὁδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς κλειδοκύμβαλον, ὅπερ εἶχον μετακομίσῃ εἰς τὸν σταθμὸν καὶ κοσμήσῃ δι' ἀνθέων ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ὁ διάσημος κλειδοκυμβαλιστὴς θὰ ἤθελε νὰ κρούσῃ αὐτὸ διὰ τῶν μαγικῶν του δακτύλων.

Πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν τέσσαρες πεφημισμέναι ἐπὶ καλλονῇ κυρίαι τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας ἀπεικονίσθησαν ὡς Καρυάτιδες ὑποβαστάζουσαι τὴν προτομὴν τοῦ Λίστ, εἰς τὸ ζενὶθ τῆς τέχνης καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ ἀφικομένου.

Ὅτε τὸ Βερολῖνον ἐφωταγωγήθη πρὸς τιμήν του, ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Πρωσίας ἐξῆλθον ἐπὶ ἀνοικτῆς ἁμάξης ὅπως παραστῶσιν εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ.

Μετὰ τριάκοντα ἔτη αἱ δέσποιναι τῆς οὐγγρικῆς ἀριστοκρατίας καὶ αἱ φίλαι τοῦ Λίστ ἐσκεύασαν τὸ ἐν Βουδαπέστῃ ἐνδιαίτημα αὐτοῦ δι' ἀριστουργημάτων κομψοτεχνίας καὶ διὰ θαυμασίων κεντημάτων, ἅτινα εἰργάσθησαν αἱ λεπτοφυεῖς καὶ λευκαὶ αὐτῶν χεῖρες.

Ὁ ἔκτακτος ἐκεῖνος θαυμασμὸς ὁ περιβάλλων τὸν Λίστ πανταχοῦ καὶ πάντοτε εἶχεν ἀναγάγῃ αὐτὸν ζῶντα εἰσέτι εἰς ὑπερφυσικὸν καὶ μυθικὸν πρόσωπον. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ γνωστὸν ὂν ἐν ταῖς καλύβαις καὶ ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἐπενήργει ἐπὶ τοῦ πλήθους ὡς ἠλεκτρικὸς σπινθήρ. Πλούσιοι καὶ πένητες διετέλουν ὑπὸ τὸ θέλγητρον τοῦ μεταδοτικοῦ ἐκείνου μαγνητισμοῦ, ὃν ἐκπέμπουσιν ἔξοχοι τινὲς καὶ προνομιοῦχοι ἄνδρες.

* *
*

«Πολλάκις, γράφει ἡ ἄνω μνημονευθεῖσα συγγραφεύς, εἶδον τὸν Λίστ ἐπευφημούμενον φρενητιωδῶς ὑπὸ χιλιάδων θαυμαστῶν καὶ στε-

Digitized by Google

φανούμενον δι' ἀνθέων καὶ δάφνης· ἀλλ' οὐδὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸν θρίαμβον, οὗ ἔτυχε τῷ 1867 ἐν Βουδαπέστῃ κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας ὡς βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας.

Εἰς τὸν Λὶστ ἀνετέθη νὰ μελοποιήσῃ τὴν λειτουργίαν τῆς στέψεως. Ἡ λειτουργία αὕτη εἶνε ὅ,τι θαυμάσιον δύναταί τις νὰ φαντασθῇ. Οἱ τόνοι συμπεριπλέκονται, κυματίζουσι καὶ διασκεδάννυνται ὡς οἱ κυανοῖ ἀτμοὶ τοῦ λιβανωτοῦ ἀνυψούμενοι πρὸς οὐρανόν...

Ὁ Λὶστ μετέβη νὰ διευθύνῃ προσωπικῶς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου ἔργου. Ὅπως ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν ἐπακολουθήσασαν σκηνήν, δέον νὰ γινώσκῃ τὴν σκηνογραφίαν. Ἄς φαντασθῇ πρὸ αὐτοῦ ποταμὸν — τὸν βαθύρρουν Δούναβιν — τὸ φρούριον τῆς Βούδας καὶ τὸ βασιλικὸν κατάλυμα περιβαλλόμενα ὑπὸ κήπων κλιμακηδὸν πρὸς τὸ ὄρος ἀναρριχωμένων· ἄς φαντασθῇ ὅλον ἐκεῖνο τὸ γραφικὸν καὶ γελόεν τοπεῖον, ὅπερ ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης ἀντιμετωπίζον τὴν μακρὰν γραμμὴν τῶν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ἀνακτόρων, ἅτινα πάντα ἦσαν ἀνθοκόσμητα καὶ περιελάμποντο ὑπὸ ἐαρινοῦ ἡλίου. Ἐκεῖ ἀναρίθμητον πλῆθος, ἄπληστον συγκινήσεων, ἀνέμενεν ἐπὶ ἐξεδρῶν, εἰς τὰ παράθυρα, ἐπὶ τῶν στεγῶν, καὶ ἐντὸς σημαιοστολίστων πλοίων, τὴν βασιλικὴν πομπήν, μέλλουσαν νὰ διέλθῃ μετ' ὀλίγον τὴν γέφυραν. Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας στεφθεὶς βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ματθαίου ἔμελλεν ἐκ τοῦ φρουρίου νὰ μεταβῇ ὅπως ὁμόσῃ τὸν νενομισμένον ὅρκον ἐπὶ γηλόφου τινὸς κειμένου κατέναντι τῆς ἑνούσης τὴν Βοῦδαν καὶ Πέστην γεφύρας, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης καὶ ἀποτελουμένου ὑπὸ σωροῦ χώματος κομισθέντος ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Οὐγγαρίας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς πυρετώδους προσδοκίας ἐπὶ τῆς εὐρείας καὶ λευκῆς ὁδοῦ, ἥτις κατέρχεται ἀπὸ τοῦ φρουρίου πρὸς τὸν Δούναβιν, ἀφεθείσης ἐλευθέρας διὰ τὴν βασιλικὴν πομπήν, ἐπεφάνη τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα ἱερέως περιβεβλημένου μακρὸν ῥάσον καὶ φέροντος ἀναρίθμητα παράσημα, λευκὴν δ' ἔχοντος τὴν κόμην ἣν ἐπέσειεν ἡ αὔρα, καὶ κρατοῦντος διὰ τῆς χειρὸς τὸν πῖλον. Ἅμα τῇ ἐμφανίσει του ψιθυρισμὸς ἠγέρθη αὐξανόμενος βαθμηδὸν ἐφ' ὅσον ὁ ἱερεὺς προὐχώρει. Τὸ ὄνομα τοῦ Λὶστ (1) διεδόθη ὡς ἀστραπὴ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα. Μετ' ὀλίγον ἑκατοντακισχίλιοι ἄνθρωποι ἐπευφήμησαν αὐτὸν φρενητιωδῶς, μεθύοντες ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις ἐβρόντα ἐν τῇ λαίλαπι ἐκείνῃ τῶν φωνῶν. Τὸ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης πλῆθος ἐνόμιζε, φυσικῶς, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἤρχετο, χαιρετώμενος ὑπὸ τῆς αὐθορμήτου συγκινήσεως συνδιαλλαγέντος λαοῦ.

Δὲν ἦτο **ὁ** βασιλεύς, ἀλλ' **εἷς** βασιλεύς, εἰς ὃν ἀπετείνετο ἡ ἔκφρασις ἐκείνη τῆς συμπαθείας τοῦ εὐγνωμονοῦντος καὶ ὑπερηφανευομένου ἐπὶ τοιούτῳ υἱῷ οὐγγρικοῦ ἔθνους.

Ὁ Λὶστ εἵλκυε τὰ διψῶντα μουσικῆς πνεύματα ὡς τὰ ἄνθη ἑλκύουσι τὰς μελίσσας. Πανταχόθεν τοῦ κόσμου συνέρρεον μαθηταὶ ὅπως πίωσιν ἐκ τῆς θείας ἐκείνης πηγῆς, προθύμου πάντοτε νὰ κορέσῃ τὴν δίψαν καὶ ἐκείνων ἔτι, ὧν ἡ ἀξία δὲν ἐδικαιολόγει τὴν τοιαύτην τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ εὔνοιαν. Τόσον ἐξετίμα τὴν ἐργασίαν, ὥστε ὑπεστήριζεν ἐκθύμως πάντα θερμῶς ἐπιλαμβανόμενον τῆς μουσικῆς. Ἐπεδείκνυε δὲ πατρικήν τινα ἀγάπην καὶ ἀνοχὴν πρὸς τους μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίας του. Πολλάκις χαριέστατοι νεάνιδες ἐγονυπέτουν πρὸ αὐτοῦ καὶ ἔχυνον θερμὰ δάκρυα ἐπὶ τῇ ἐτησίᾳ ἀναχωρήσει του καὶ ὠλόλυζον ἂν μόνον συνέσπα τὰς ὀφρῦς.

* *
*

Τινὲς τῶν μαθητῶν τοῦ Λὶστ ἀπολαύουσιν ἤδη εὐρωπαϊκῆς φήμης· ἀλλ' ὁ πάντων παραδοξος εἶνε ὁ κόμης Ζιχῆ. Ὁ εὐπατρίδης οὗτος ἀπολέσας τὸν δεξιὸν βραχίονα ἐν τῷ κυνηγίῳ δεκαπενταέτης μόλις, ἔδωκεν εἰς ἑαυτὸν προθεσμίαν ἑνὸς ἔτους ὅπως συνδιαλλαγῇ μετὰ τῆς ζωῆς. Ἂν κατώρθου ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι νὰ δημιουργήσῃ ἑαυτῷ βίον ἐπιτρέποντα τὴν λήθην τοῦ δυστυχήματος, θὰ ἐξηκολούθει νὰ ζῇ, εἰδεμὴ ἀπόφασιν εἶχεν ἀμετάτρεπτον ν' ἀποθάνῃ αὐτόχειρ. Ποιητικὴν ἔχων φύσιν καὶ σιδηρᾶν ἅμα θέλησιν ὁ νεαρὸς ἥρως ἐγένετο καλλιτέχνης καὶ καλλιτέχνης μοναδικὸς ἐν τῷ εἴδει του.

Δεξιὸς μελοποιὸς ἀναδειχθείς, μόνα δὲ τὰ ἴδια αὐτοῦ ἔργα ἐκτελῶν, ἐδημιούργησεν οὕτω ὁλόκληρον μουσικὴν φιλολογίαν πρὸς ἀποκλειστικὴν χρῆσιν τῆς ἀριστερᾶς χειρός, ὑπερνικήσας πάσας τὰς δυσχερείας, καὶ διὰ τῶν πέντε δακτύλων του ἐκτελῶν ἀληθῆ θαύματα μουσουργίας.

Ὁ Ζιχῆ συγκινεῖ βαθέως τοὺς ἀκροατάς του, μήτε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν μήτε τὰ ὦτα πιστεύοντας. Τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν Παρισίοις, τὸ κοινόν, ὅμοιον πρὸς σαλευομένην θάλασσαν, ὠγκώθη καὶ ὥρμησε πρὸς τὸ κλειδοκύμβαλον ὅπως πεισθῇ ἰδίοις ὄμμασι ὅτι δὲν ἦτο παίγνιον δεξιοῦ τινὸς ἀγύρτου. Ὁ Ζιχῆ ἠγάπα θερμῶς τὸν Λὶστ, οὗτος δὲ συνεκινεῖτο σφοδρῶς μανθάνων τοὺς θριάμβους τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ.

*
* *

(1) Ὡς γνωστὸν περὶ τὸ γῆρας αὐτοῦ ὁ Λὶστ ὑπεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα.

Digitized by Google

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν Βάγνερ, ὅστις ὡς τέχνας παρεδέχετο μόνον τὴν ὀρχηστικήν, τὴν ποίησιν καὶ τὴν μουσικήν, καὶ ἀπεκήρυττε τὴν ἀρχιτεκτονικήν, τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν ζωγραφικήν, μόλις καὶ μετὰ βίας τὴν τοπιογραφίαν παραδεχόμενος, ὁ Λὶστ ᾐσθάνετο μεγάλην κλίσιν εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς τέχνης, διότι ἡ ἰδιοφυΐα του παρώρμα αὐτὸν νὰ ἐπιζητῇ ποικίλας ἐντυπώσεις. Διισχυρίζετο ὅτι ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ζωγραφικὴ εἶχον πολὺ τὸ κοινόν, καὶ συνεπληροῦντο ἀμοιβαίως. Ἓν τῶν ὀνείρων τῆς νεότητος αὐτοῦ, ὅπερ οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ πραγματώσῃ, ἦτο νὰ ἐκτελέσῃ συναυλίας ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Λούβρου. Ἡ ἀγάπη αὕτη τοῦ Λὶστ πρὸς τὴν ζωγραφικὴν ἀνευρίσκεται ἐν πλείσταις αὐτοῦ μελοποιίαις, ὧν τὴν ἔμπνευσιν ἠρύσθη ἐξ ἀριστουργήματός τινος γραφικῆς.

Τὴν *μάχην τῶν Οὔνων* ἐμελοποίησε κατὰ τὴν μεγάλην εἰκόνα τοῦ περιωνύμου Κάουλμπαχ. Δύο θαυμάσια ἰχνογραφήματα τοῦ Γουσταύου Δορὲ ἐπιμαρτυροῦσι τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Λίστ, ἀλλ' ἀντιθέτως. Ἐν τῇ *Μάχῃ τῶν Οὔνων* ἡ ζωγραφικὴ παρέσχε τὴν μουσικὴν ἰδέαν, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Δορὲ ἡ μουσικὴ ἠλέκτρισε τὸν ζωγράφον. Τὸ πρῶτον τῶν ἰχνογραφημάτων τοῦ μεγάλου ζωγράφου παρίστησι τὸν Δάντην μετὰ τοῦ Βιργιλίου πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Ἅδου, τὸ δεύτερον τὸν Ἅγιον Φραγκῖσκον βαδίζοντα ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ἀμφότερα δ' ἔγραψεν ὁ Δορὲ μετ' ἀκρόασιν τῶν ὁμωνύμων συμφωνιῶν τοῦ Λίστ.

* *
*

Ἡ περιώνυμος ἀγγλὶς συγγραφεὺς Γεωργία Ἔλλιοτ, περιγράφει ὡς ἑξῆς τὰς περὶ τοῦ Λὶστ ἐντυπώσεις της, ὃν ἐγνώρισεν ἐν Βεϊμάρῃ.

«Ἐκαθήμην πλησίον τοῦ Λίστ, καὶ πρὸς μεγάλην μου χαρὰν εἰς θέσιν ἐξ ἧς ἠδυνάμην νὰ μελετῶ τὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας του. Ἡ πρᾳότης, ἡ μεγαλοφυΐα, ἡ ἀπαράμιλλος εὐμένεια καὶ περιπάθεια ἀντανεκλῶντο ἐπὶ τῆς μορφῆς ἐκείνης. Τέλος ἔφθασεν ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἔμελλε νὰ πραγματωθῇ ὁ μύχιός μου πόθος. Ὁ Λὶστ ἔκρουσε τὸ κλειδοκύμβαλον. ***Πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς μου παρέστην μάρτυς ἀληθοῦς ἐμπνεύσεως.*** Πρώτην φορὰν ἤκουσα ἀληθεῖς τόνους κλειδοκυμβάλου. Ἐμουσούργησεν ἓν τῶν ἰδίων ἔργων του. Οὐδὲν τὸ παράδοξον, οὐδὲν τὸ ἐπιτετηδευμένον ἐν τῇ στάσει του. Ἔπληττε τὸ μουσικὸν ὄργανον εὐχερῶς, ἡσύχως. Συνέσφιγγέ πως τὰ χείλη καὶ ἔκλινεν ὀπίσω τὴν κεφαλήν, ἡ δὲ μορφὴ αὐτοῦ ἦν αὐτόχρημα ἐξαισία. Ὅτε ἡ μουσικὴ ἐξέφραζεν ἔκστασιν, ἡδὺ μειδίαμα ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων του· ὅτε ἦτο θριαμβική, οἱ ῥώθωνές του διεστέλλοντο, καὶ θεῖόν τι φῶς κατηύγαζε τὰ χαρακτηριστικά του.»

* *
*

Ὁ Ἀλφρέδος Μυσσὲ καὶ ὁ Λὶστ ἦσαν ὁμήλικοι, ἦσαν δὲ στενοὶ φίλοι κατὰ τὴν νεότητά των.

Ἀλλὰ τὸ ἀκατάσχετον ῥεῦμα τοῦ βίου ἀπεχώρισεν αὐτοὺς καὶ ἤδη ἤρξατο τεφρίζουσα ἀμφοτέρων ἡ κόμη ὅτε ἡ τύχη τοὺς προσήγγισεν αὖθις.

«Πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν εἶχον ἴδῃ τὸν Μυσσέ, διηγεῖτο ὁ Λὶστ εἰς τὴν συγγραφέα ἐξ ἧς ἐρανιζόμεθα ταῦτα, ὅτε αἴφνης ἡμέραν τινὰ διερχόμενος διὰ τῶν Παρισίων συνήντησα αὐτὸν ἔν τινι πλατείᾳ. Φῆμαι ἐκυκλοφόρουν περὶ ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς ἀκαδημαϊκοῦ. Ὁ ἐπίδοξος ἀθάνατος μόλις μὲ ἀνεγνώρισε ἂν καὶ ἡ φυσιογνωμία μου δὲν εἶχε μεταβληθῆ πολύ. Ἔλαβα τὸν βραχίονά του καὶ παρετήρησα μετ' ἐκπλήξεως καὶ λύπης πόσον ἡ θελκτικὴ ἐκείνη κεφαλὴ εἶχε γηράσει. Εἶχε θολὸν τὸ βλέμμα, ἐβάδιζεν ἐπιπόνως, μοὶ ἀπεκρίνετο διὰ μονοσυλλάβων. Ὡδήγησα αὐτὸν εἰς τὴν κατοικίαν μου, ὅπου κατέπεσεν ἐπί τινος ἀνακλίντρου.

— Δός μου νὰ πίω, μοὶ εἶπε.

Τῷ ἔδωκα ποτήριον βορδιγαλείου οἴνου.

— Ἀκόμη μὲ τὸ γάλα εὐχαριστεῖσαι, μοὶ εἶπεν ὁ δυστυχὴς Μυσσέ, εὑρίσκων ἀθῷον ὡς γάλα τὸν οἶνον ἐκεῖνον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ποτὸν τῆς ἀψίνθου, τοῦ ὁποίου ἔκαμνε τόσην κατάχρησιν· λάμψις δὲ νοημοσύνης ἐφώτισε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐν ᾧ ἔλεγε τὰς λέξεις ἐκείνας.

Τῷ ἔδωκα καὶ ἄλλο ποτήριον καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ οἴνου ἐκείνου μεταμόρφωσις ἐπῆλθεν ἐν αὐτῷ.

— Παῖξέ μου κάτι· εἶνε τόσος καιρὸς ποῦ δὲν σὲ ἤκουσα ! μοὶ εἶπεν.

Ἐκάθισα εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον. Ἤμην σφοδρῶς τεθλιμμένος. Τὸν εἶχον ἴδῃ ἄλλοτε ἀνθηρὸν καὶ ἀκμαῖον καὶ ὡραῖον μεθύοντα ἐκ τῆς εὐτυχίας τοῦ ζῆν, καὶ πῶς τὸν ἐπανεύρισκον!.. Ἔπαιξα· ἀφέθην ὁλοσχερῶς εἰς τὰς ἐντυπώσεις μου· ἐλησμόνησα καθ' ὁλοκληρίαν τὸν Μυσσὲ βυθισθεὶς εἰς ὀπτασίας. Ἀγνοῶ πῶς συνῆλθον ἐκ τῆς ὀνειροπολήσεώς μου... Σιγὴ βαθεῖα ἐπεκράτει ἐν τῷ δωματίῳ· ἐστράφην καὶ εἶδον τὸν Μυσσέ, ὠχρὸν ὡς νεκρόν, ὕπτιον, λιπόθυμον. Ἐκάλεσα τὴν μητέρα μου, αὕτη δὲ μ' ἐβοήθησεν εἰς τὸ ν' ἀνακαλέσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν ζωήν. Ὅτε ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς κρίσις τρομερὰ ἐπῆλθεν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του. Διεσκέλιζε μεγάλοις βήμασι τὸ δωμάτιον. Λησμονῶν τὰ παρελθόντα ἔτη μὲ ἐξώρκισε νὰ συμφιλιώσω αὐτὸν μετὰ τῆς Κίρκης αὐτοῦ, τῆς Γεωργίας Σάνδης. Τὸ πῦρ τῶν ἠδυπαθῶν ἀναμνήσεων ἐμαρτύρει

Digitized by Google

καταπληκτικὴν ἀκμὴν μνήμης· ἐγίνετο αὖθις νέος, περικαλλής, μάγος, καὶ ἡ εὐγλωττία, οἱ παθητικοὶ τόνοι δι' ὧν μοὶ παρίστα τὸ κενὸν ὅπερ ἡ γυνὴ ἐκείνη εἶχεν ἀφήση εἰς τὸν βίον του, εἶνε οἱ σπαρακτικώτεροι λόγοι οὓς ἔχω ἀκούση ἐπὶ ζωῆς μου... Μ' ἐνηγκαλίσθη σφιγκτά... Ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξήρχοντο στροφαὶ τοιούτου ποιητικοῦ πάθους, οἵας οὐδαμοῦ τῶν ἔργων του ἀνεῦρόν ποτε· μοὶ ἔλεγεν ὅτι τὰς ὠνειροπόλησε καθ' ἣν ὥραν ἔκρουον τὸ κλειδοκύμβαλον.

Ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισα καὶ πάλιν νὰ μουσουργήσω νομίζων ὅτι ἠδυνάμην οὕτω νὰ κατευνάσω τὴν πυρετώδη ἔξαψίν του, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσα.

Ὅσῳ ἔκρουον τὸ κλειδοκύμβαλον, τόσῳ ἀπελπιστικώτερος ἐγίνετο, καταρώμενος τὴν τύχην, ἥτις δὲν ἀφῄρει αὐτὸν νέον ἔτι ἐκ τοῦ κόσμου.

— Θὰ γηράσω, καὶ αἰσθάνομαι ἀποστροφὴν πρὸς τὸ γῆρας, ἀνεφώνει ἐπανειλημμένως. Νὰ ἀποθάνω, ν' ἀποθάνω νέος!

«Νομίζω ὅτι δὲν εἶχεν ἄδικον, ἐξηκολούθησεν ὁ Λίστ. Δὲν ἦτο πεπλασμένος διὰ τὴν πραγματικότητα τοῦ βίου. Ἐκάλεσα ἅμαξαν καὶ τὸν ἠρώτησα ποῦ ἤθελε νὰ μεταβῇ. Ἐφάνη ἀμηχανῶν πρὸς στιγμὴν καὶ μὲ παρεκάλεσε ν' ἀφήσω αὐτὸν εἰς τὴν ὁδόν... τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραξα. Ἀφ' οὗ κατέβη τῆς ἁμάξης διέταξα τὸν ἁμαξηλάτην νὰ τὸν παρακολουθήση καὶ μετά τινα λεπτὰ εἰς τὴν καμπὴν ὁδοῦ τινος τὸν εἶδον λαθραίως εἰσδύοντα εἰς καπηλεῖον. Ἐννοεῖτε ὅτι δὲν ἔκαμα εἰς κανένα λόγον περὶ τούτου. Μοὶ ἐφαίνετο ἱεροσυλία ἡ διαπόμπευσις τοῦ ἐλαττώματος τοῦ δυστήνου ποιητοῦ ὅτε ἀνελογιζόμην τὴν μεγαλοφυΐαν του!...

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Α. Κ.

Η ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ

(Σκηνὴ ἐκ τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας.)

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 48 ὁ χαῦνος Αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων Κλαύδιος ἐπανήρχετο ἐσπευσμένως ἐκ τῶν Ὠστίων εἰς Ῥώμην, ἐπὶ τῇ καταπληκτικῇ εἰδήσει, ὅτι ἡ σύζυγος αὐτοῦ Μεσσαλίνα, ἣν εἶχεν ἀνυψώσει εἰς τὸν καισαρικὸν θρόνον καὶ καταστήσει πανίσχυρον, ἔσχε τὸ ἀνήκουστον θράσος ἵνα τελέσῃ, ἐν μέσῃ ἀγορᾷ, μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος καὶ πομπῆς, τοὺς γάμους αὐτῆς μετὰ τοῦ ὡραίου εὐπατρίδου Σιλίου.

Ἦτο Ὀκτώβριος, ὅτε ἐπανηγυρίζοντο ἐν Ῥώμῃ τὰ *Βαχχεῖα*. Ἡ Μεσσαλίνα, κατὰ τὸν Τάκιτον, ἡγεῖτο τῶν ὀργίων, λυσίκομος, καὶ σείουσα θύρσον, ὁ δὲ Σίλιος κισσοστεφής, καὶ φέρων κοθόρνους, ἔσειε τὴν κεφαλὴν κατὰ τὸν ῥυθμὸν τοῦ ἀσέμνου ᾄσματος τοῦ χοροῦ τῶν Μαινάδων. Ὁ Οὐέττιος Οὐάλενς, ἀναβὰς, χάριν παιδιᾶς, ἐπὶ δένδρου, καὶ ἐρωτηθεὶς τί βλέπει, ἀπήντησε: «Βλέπω θύελλαν ἐρχομένην ἐξ Ὠστίων». Μετ' ὀλίγον διαθρυλλεῖται ὅτι οὐχὶ καταιγίς, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἤρχετο ἐκ τῶν Ὠστίων, μαθὼν τὸ ἀποτρόπαιον συμβάν. Ἡ Μεσσαλίνα φεύγει καὶ κρύπτεται ἐν τοῖς κήποις τοῦ Λουκούλλου. Ὅπως ἀποκτήσῃ τοὺς παγκάλους τούτους παραδείσους, εἶχεν ἐπιτύχει παρὰ τοῦ νωθροῦ Κλαυδίου τὸν θάνατον τοῦ τότε ἰδιοκτήτου αὐτῶν Οὐαλερίου τοῦ Ἀσιατικοῦ, ὅστις κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς ὑψώθη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἐπικουρισμοῦ, παρακαλέσας νὰ μετατοπίσωσι τὴν δι' αὐτὸν ἑτοιμασθεῖσαν πυράν, ὅπως μὴ βλάψῃ ὁ καπνὸς αὐτῆς τὰ ὡραῖα δένδρα τοῦ κήπου του.

Ἡ Μεσσαλίνα ἐπ' ὀλίγον μόνον παρέμεινεν ἐν τοῖς κήποις τούτοις, διότι ἐπῆλθεν αὐτῇ ἡ ἰδέα νὰ ὑπάγῃ εἰς προϋπάντησιν τοῦ Κλαυδίου, ὅπως ἴδῃ αὐτὴν ὁ ἐξωργισμένος Καῖσαρ, πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ῥώμην. Εἶχε πλήρη πεποίθησιν εἰς τὰ θέλγητρά της. Διῆλθεν ἅπασαν σχεδὸν τὴν Ῥώμην πεζῇ, ἀφιχθεῖσα δὲ εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ προχωρήσῃ ἐκ τῆς κοπώσεως. Ῥίπτεται τότε ἐπὶ διερχομένης φορτηγοῦ ἁμάξης, καὶ προχωρεῖ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ὠστίων. Ὁ Κλαύδιος ἤρχετο ἐκ τοῦ ἀντιθέτου.

Ὁ ἀπελεύθερος Νάρκισσος, ὁ εὐνοούμενος τοῦ Κλαυδίου, καὶ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς Μεσσαλίνης, φοβούμενος τὴν συνάντησιν, ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ φορείου τοῦ Καίσαρος, ὅστις λίαν τεταραγμένος, ἀνέκραζε μηχανικῶς πως: *Ὢ τοῦ ἐγκλήματος! Ὢ τοῦ τερατουργήματος!* Ἤδη ἡ Μεσσαλίνα ἐπλησίαζε κράζουσα: *Ἂς ἀκούσῃ τὴν μητέρα τῆς Ὀκταβίας καὶ τοῦ Βρεττανικοῦ!* (*) ὁ δὲ Νάρκισσος ἀπήντα: *Ὁ Σίλιος! ὁ Σίλιος! ὁ γάμος! ὁ γάμος!* συγχρόνως δὲ ἔθετε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Καίσαρος ἔκθεσιν τῶν ὀργίων τῆς Μεσσαλίνης, ὅπως ἐμποδίζῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς θέας τῆς περικαλλοῦς συζύγου του.

Παρὰ τὴν πύλην τῆς Ῥώμης ὁ Κλαύδιος βλέπει μίαν Ἑστιάδα, κρατοῦσαν τὰ δύο τέκνα του, καὶ αἰτοῦσαν ἐπιτακτικῶς ὅπως ὁ Καῖσαρ μὴ θανατώσῃ τὴν σύζυγόν του, πρὶν ἢ τὴν καλέσῃ εἰς ἀπολογίαν. Ὁ Νάρκισσος ἀ-

(*) Ἐπεκαλεῖτο τὰ ἐξ αὐτῆς δύο τέκνα τοῦ Κλαυδίου.

Digitized by Google

παντᾷ ὅτι ὁ Καῖσαρ θέλει τὴν ἀκούσει, παραμερίζει τὰ τέκνα τοῦ Καίσαρος, καὶ ἀποστέλλει τὴν Ἑστιάδα εἰς τὸν ναὸν αὐτῆς. Ὁδηγεῖ ἀκολούθως τὸν Κλαύδιον εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Πραιτωριανῶν, οἵτινες προειδοποιημένοι ὄντες ἐζήτησαν ἐν βοῇ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων, αὐθωρεὶ δὲ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον δώδεκα, ἤτοι ὁ Σίλιος, καὶ ἕνδεκα συνένοχοι· ἀλλ' ὁ Σίλιος προλαβὼν ηὐτοκτόνησε.

Ἐν τούτοις ἡ Μεσσαλῖνα εἶχε καταφύγει ἐκ νέου εἰς τοὺς παραδείσους τοῦ Λουκούλλου, καὶ προσεπάθει ἵνα σώσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς. Ἡτοίμαζεν ἀναφορὰς ὁτὲ μὲν ἱκετευτικάς, ὁτὲ δὲ ὀργίλας, καὶ ἂν ὁ Νάρκισσος δὲν ἐπέσπευδε τὸν θάνατον αὐτῆς, οὗτος μᾶλλον ἤθελεν ἀπολεσθῆ.

Ὁ Κλαύδιος, ἐπανελθὼν εἰς τὰ ἀνάκτορα, κατεκλίθη εἰς τὸ γεῦμα. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν παρετέθη αὐτῷ τὸ ***πρόγευμα***, ἤτοι ἐλαῖαι χλωραὶ καὶ μέλαιναι τῆς Ἑλλάδος, κυδώνια τοῦ Λιβάνου, ἠρτυμένα μέλιτι καὶ σπόροις μήκωνος, ἀλάντες τηγανιστοί, τεθειμένοι ἐπὶ στρώματος κοκκυμήλων τῆς Συρίας, πλακουντίσκοι ἐκ θριδάκων καὶ γάρου, καρυκεύματος πολυτελοῦς ὁμοίου πρὸς τὸ καθ' ἡμᾶς *χαβιάριον*. Οἱ οἰνοχόοι ἐνέχεον οἶνον μελίκρατον μετὰ κινναμώμου, δούλη δὲ Γαδιτανὴ προσέφερεν ἄρτον ἐπὶ τυμπανίου ἀργυροῦ. Σμῆνος παγκάλων δούλων εἰσῆλθε κατόπιν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ *ἐλεάτρου*, καὶ παρετίθετο τὰς ***πρώτας τραπέζας***, ἤτοι σκολόπακας, φασιανούς, λαγωὸν πτεροφόρον δίκην Πηγάσου, καὶ κεφαλὴν συάγρου μετὰ περιζώματος κιχλῶν, ὀστρέων, καὶ πλακουντίσκων. Μαύρη δὲ δούλη ἐκ τῆς Νουβίας ἔφερε μικρὰν λέμβον χρυσῆν, ἐν ᾗ μέγας σίλουρος ἔπλεεν ἐντὸς παχέος ἐμβάμματος ἐν τῷ μέσῳ μικρῶν ἐρυθρίνων καὶ τριγλῶν. Παρετέθησαν ἀκολούθως αἱ ***δεύτεραι τράπεζαι***, ἤτοι ὀστρείδια βρετανικὰ παχυνθέντα ἐν τῇ Λουκρηνίδι λίμνῃ, νῆσσα παρεσκευασμένη μετὰ φοινίκων τῆς Θηβαΐδος, ἥπατα σκολοπάκων μετ' ὀξυφοίνικος, γλῶσσαι δορκάδων ἐν κυμίνῳ, μύραινα ἐν μυττωτῷ, κοχλίαι ἐπ' ἐσχάρας ἀργυρᾶς, καὶ λαχάνων εἴδη πολλά. Οἱ δὲ οἰνοχόοι ἐκέρνων παλαιὸν οἶνον τῆς Κύπρου καὶ φοινικίτην.

Καταπραϋνθεὶς ἐκ τῆς πολυφαγίας καὶ τοῦ πότου, ὁ Κλαύδιος διέταξε νὰ εἴπωσι πρὸς τὴν ***δυστυχῆ ἐκείνην*** (ταύτην μετεχειρίσθη τὴν φράσιν), ὅτι ὤφειλε νὰ παραστῇ τὴν ἐπιοῦσαν ἐνώπιόν του, ὅπως ἀπολογηθῇ. Ἀκούσαντες τοῦτο οἱ παρεστῶτες, καὶ βλέποντες καταπίπτουσαν τὴν ὀργήν, ἐφοβήθησαν μήτοι ἐπανέλθῃ ὁ ἔρως, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τελειώσωσι πρὶν ἡ περατωθῇ τὸ γεῦμα. Ὅθεν ἔδραμεν ὁ Νάρκισσος ἐκτὸς τῆς αἰθούσης καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἔξωθεν ἱστάμενον χιλίαρχον καὶ τοὺς ἑκατοντάρχους: *Νὰ θανατωθῇ! Οὕτω θέλει ὁ Καῖσαρ!* προσεκόλλησε δὲ αὐτοῖς τὸν ἀπελεύθερον Εὔοδον, ὡς ἐπιτηρητὴν τῆς ἐκτελέσεως.

Οὗτος σπεύδει μετὰ τοῦ χιλιάρχου καὶ τῶν ἑκατοντάρχων εἰς τοὺς κήπους τοῦ Λουκούλλου, καὶ εὑρίσκει τὴν Μεσσαλῖναν ἐξηπλωμένην κατὰ γῆς καὶ ἔχουσαν παρ' αὐτῇ τὴν μητέρα της Λεπίδαν, ἥτις συνεβούλευεν αὐτῇ να μὴ ἀναμείνῃ τοὺς δημίους, ἀφ' οὗ οὐδεμία ὑπῆρχεν ἐλπὶς σωτηρίας, ἀλλὰ νὰ φροντίσῃ περὶ ἀξιοπρεποῦς θανάτου. Ἀλλ' ἐν τῇ πεπωρωμένῃ ἐκείνῃ ψυχῇ οὐδὲν ὑπῆρχε πλέον εὐγενές. Ἡ Μεσσαλῖνα ἐξηκολούθει νὰ ὀλολύζῃ ματαίως καὶ νὰ ὀδύρηται. Αἴφνης ἠνοίχθησαν παταγωδῶς αἱ θύραι τοῦ κήπου, καὶ εἰσῆλθεν ὁ χιλίαρχος, σιωπηλὸς καὶ ἀξιοπρεπής, παρ' αὐτῷ δὲ ὁ ἀπελεύθερος Εὔοδος, εὔθυμος καὶ σκωπτικός. Τότε ἡ Μεσσαλῖνα ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα, καὶ λαβοῦσα τὸ ξίφος, ὅπερ ἐπρότεινεν αὐτῇ ὁ Εὔοδος, ἐπλησίαζεν αὐτό, τρέμουσα, εἰς τὸν λαιμὸν καὶ τὸ στῆθος αὐτῆς, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ θάρρος νὰ τὸ ὠθήσῃ· ἀνυπομονήσας δὲ ὁ χιλίαρχος διετρύπησεν αὐτὴν διαμπὰξ διὰ τοῦ ξίφους του, καὶ παρέδωκε τὸ σῶμα εἰς τὴν μητέρα της.

Ἐν τοῖς ἀνακτόροις θίασος αἰθιοπίσκων ἐξετέλει θορυβώδη συναυλίαν κροτάλων, αὐλῶν, τυμπάνων, κιθαρῶν, κυμβάλων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἰταλίδες δοῦλαι παρέθετον τὸ *ἐπίδειπνον*. Ἐπὶ δίσκων ἐπιχρύσων καὶ ἐπὶ ἰνδικῶν ἀργιλλοπλάστων ἀβάκων ἔφερον πλακουντίδια ἐκ συκαλίδων καὶ ἰλλάδων, σταφίδας τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Σικελίας, καρύδια κρυσταλλόπηκτα, θρυμματίδας ἐξ Ὑμηττείου μέλιτος, ὀπώρας παντὸς εἴδους, καὶ Πρίαπον ἐξ ἀμυγδαλομάζης, φέροντα ἐπὶ τοῦ στήθους σακχαρωτά, παριστῶντα μικρὰ ἄνθη καὶ πολυτίμους λίθους ἐν θαυμασίᾳ ἀπομιμήσει. Οἱ οἰνοχόοι ἐκέρνων οἴνους τῆς Σικελίας καὶ τῶν Γαδείρων κεφαλοκρούστας, πυρώδεις. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀνήγγειλαν τῷ Κλαυδίῳ ὅτι ἡ Μεσσαλῖνα *ἀπέθανε*, χωρὶς νὰ εἴπωσιν αὐτῷ τίνι τρόπῳ, ὁ δὲ Κλαύδιος, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις, ἐξηκολούθησε τραγηματιζόμενος.

Τὰς ἐπιούσας ὁ Κλαύδιος βεβυθισμένος εἰς τὴν διανοητικὴν ληθαργίαν, ἥτις κατελάμβανεν αὐτὸν ἐνίοτε, οὐδ' ἠρώτησεν οὐδ' ὡμίλησε περὶ Μεσσαλίνης, καὶ ἐφαίνετο λησμονήσας ἐντελῶς αὐτήν. Ἡ Γερουσία ὑπεβοήθησε τὴν λήθην τοῦ Καίσαρος, ἐξαφανίσασα πανταχόθι τὸ ὄνομα τῆς Μεσσαλίνης καὶ τὰ ἀπεικονίσματα αὐτῆς. Δύο μόνον προτομαὶ αὐτῆς διεσώθησαν, ὧν ἡ μία εὑρίσκεται ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Φλωρεντίας, ἡ δ' ἄλλη εἰς τὸ Καπιτώλιον.

Μ. Γ. Α.

Digitized by Google

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΑΙΝΕ

Κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν μὲ ἐκάλουν Χάρρυ, καὶ σήμερον δὲ ἀκόμη ἀρέσκομαι νὰ ἀκούω νὰ μὲ καλοῦν διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου, ἂν καὶ ὀφείλω εἰς αὐτὸ τὴν πικροτέραν θλῖψιν τοῦ παιδικοῦ μου βίου. Μόλις τώρα δύναμαι νὰ κάμω λόγον περὶ αὐτοῦ, τώρα ὅτε δὲν ζῶ πλέον μεταξὺ τῶν ζώντων καὶ πᾶσα ἀνθρωπίνη ματαιοδοξία ἐσβέσθη ἐν τῇ ψυχῇ μου.

Ἐν Γαλλίᾳ, μόλις μετέβην εἰς Παρισίους, μοῦ ἤλλαξαν τὸ γερμανικόν μου ὄνομα Heinrich, εἰς Henri. Τὸ Heinrich δὲν ἤρεσκεν εἰς τὰ γαλλικὰ ὦτα, οἱ δὲ Γάλλοι συνειθίζουσι νὰ μεταβάλλωσιν ὅλα τὰ πράγματα συμφώνως πρὸς τὰς κλίσεις των. Κανεὶς ἐξ αὐτῶν σχεδὸν δὲν δύναται νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομά μου Henri Heine (Χάϊνε) ὀρθῶς, πάντες δὲ προφέρουσι αὐτὸ Enri Enn· πολλοὶ γνήσιοι Παρισινοὶ μάλιστα ἑνοῦσι τὴν λέξιν εἰς μίαν καὶ προφέρουσι Enrienne, τινὲς δὲ λέγουσι καὶ ὁ κ. Un rien (ὁ κ. Τίποτε).

Ὑπὸ πολλὰς φιλολογικὰς ἐπόψεις τοῦτο μὲ βλάπτει οὐκ ὀλίγον, ἀλλ' ἐξ ἄλλου μὲ ὠφελεῖ ἐνίοτε. Διότι μεταξὺ τῶν εὐγενῶν συμπολιτῶν μου, οἵτινες ἔρχονται εἰς Παρισίους, πολλοὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ μὲ διαβάλλωσι παντοιοτρόπως· ἀλλ' ἐπειδὴ προφέρουσι πάντοτε τὸ ὄνομά μου γερμανιστί, οἱ Γάλλοι δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσουν ὅτι ὁ κακοῦργος αὐτός, ὁ δηλητηριαστὴς τῶν πηγῶν τῆς ἀθωότητος, εἶνε ἁπλούστατα ὁ φίλος των κ. Enrienne, καὶ μάτην αἱ ἀγαθαὶ ἐκεῖναι ψυχαὶ ἀφίνουσιν ἀχαλίνωτον τὸν ἐνάρετον αὐτῶν ζῆλον. Οἱ Γάλλοι δὲν ἐννοοῦσιν ὅτι πρόκειται περὶ ἐμοῦ καὶ ἡ ὑπερρήνειος ἀρετὴ καταναλίσκει εἰς μάτην τὰ συκοφαντικὰ αὐτῆς βέλη.

Ἐν τούτοις εἶνε πάντοτε δυσάρεστον νὰ ἀκούῃ τις τὸ ὄνομά του κακῶς προφερόμενον, καὶ ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι πολὺ εὐέγγικτοι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἡμέραν τινὰ ἠρώτησα τὸν γηραιὸν Cherubini ἐὰν εἶνε ἀληθές, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων ἐπρόφερε τὸ ὄνομά του γαλλιστὶ καὶ οὐχὶ Κερουβίνη, ὅπως προφέρουσιν αὐτὸ οἱ Ἰταλοί, ὁ γηραιὸς δὲ μουσουργὸς εἰς τὴν ἐρώτησίν μου ταύτην κατελήφθη ὑπὸ θυμοῦ αὐτόχρημα κωμικοῦ. Ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἔπαθα ποτὲ τοιοῦτό τι.

Heinrich, Χάρρυ, Henri — ὅλα ταῦτα τὰ ὀνόματα μελῳδικῶς ἀπηχοῦσιν ὅταν προφέρωνται ὑπὸ ὡραίων χειλέων. Ἐν τούτοις ὁμολογῶ ὅτι τὸ ὄνομα Signor Enrico ἔχει ἰδιαίτερον δι' ἐμὲ θέλγητρον. Οὕτως ἐκαλούμην κατὰ τὰς γλαυκὰς ἐκείνας καὶ ἀστροφεγγεῖς θερινὰς νύκτας, ἃς διῆλθον ἐν τῇ εὐγενεῖ καὶ δυστυχεῖ χώρᾳ, ἥτις εἶνε ἡ πατρὶς τοῦ κάλλους, καὶ ἥτις ἐγέννησε τὸν Ῥαφαήλ, τὸν Ῥοσσίνη καὶ τὴν πριγκίπισσαν Βελζιογόζο...

Ἔλεγον λοιπὸν ὅτι τὸ ὄνομα Χάρρυ ἐπίκρανε τὰς γλυκυτέρας στιγμὰς τοῦ ἔαρος τοῦ βίου μου, καὶ ἰδοὺ πῶς:

Εἰς τὴν γενέθλιόν μου πόλιν ἔζη ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ὠνόμαζον Dreckmichel (Σκουπιδομιχάλην), διότι συνείθιζε νὰ διέρχεται τὴν πόλιν μὲ ἁμάξιον, συρόμενον ὑπὸ ὀναρίου καὶ νὰ συνάζῃ τὰ σκύβαλα, ἅτινα αἱ ὑπηρέτριαι ἐτοποθέτουν εἰς σωροὺς ἔξω τῶν θυρῶν. Ὁ ἄνθρωπος ἦτο ὅμοιος πρὸς τὸ ἐπάγγελμά του καὶ ὁ ὄνος ὅμοιος πρὸς τὸν κύριόν του. Τὸ ἀγαθὸν τετράποδον ἐρρύθμιζε τὸν βηματισμόν του συμφώνως πρὸς τὸν τόνον μεθ' οὗ ὁ κὺρ Μιχάλης ἐπρόφερε τὴν λέξιν *Χά-αρ-ρυ*!

Ἀγνοῶ ἂν τοῦτο ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ κτήνους ἢ προτρεπτική τις ἀναφώνησις. Ἀλλ' ὅ,τι εἶνε βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ μοιραία αὕτη ὁμοιότης τῆς ἀναφωνήσεως πρὸς τὸ κύριόν μου ὄνομα Χάρρυ μοῦ ἐστοίχισε πολλὰς λοιδορίας ἐκ μέρους τῶν συμμαθητῶν μου καὶ τῶν παιδίων τῆς γειτονίας μου. Χάριν χλευασμοῦ ἐπρόφερον τὸ ὄνομά μου ἀπαραλλάκτως ὅπως ὁ Σκουπιδομιχάλης ἐκάλει τὸν ὄνον του. καὶ ὅταν ἐθύμωνα, οἱ μικροὶ πανοῦργοι ἐλάμβανον τὸ ἀθωότερον τοῦ κόσμου ἦθος καὶ μὲ παρεκάλουν νὰ τοὺς διδάξω νὰ προφέρωσι τὸ ὄνομά μου, διαφόρως ἀπὸ τὸ τοῦ ὄνου, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων. Ἀλλ' οἱ ἀχρεῖοι ἦσαν ἀκαταδάμαστοι καὶ οὐδέποτε τοῖς ἐνετυποῦτο ἡ διαφορά, συνέχεον δὲ πάντοτε τὸν ὄνον μὲ ἐμὲ καὶ ἐμὲ μὲ τὸν ὄνον εἰς τρόπον ὥστε συνέβαινον κωμικώτατα λογοπαίγνια. Πάντες ἐγέλων, μόνος ἐγὼ ἔκλαιον. Ὅτε παρεπονούμην ἐνίοτε εἰς τὴν μητέρα μου, μὲ συνεβούλευε νὰ μάθω πολλὰ διὰ νὰ γείνω ἄνθρωπος μεγάλος, ὥστε νὰ μὴ εἶνε δυνατὸν νὰ μὲ συγχέουν πλέον μὲ ὄνον.

Ἐν τούτοις ἡ ὁμωνυμία αὕτη πρὸς τὸ ἠλίθιον μακρώτον κτῆνος ἦτο ὁ ἐφιάλτης μου. Τὰ μεγάλα παιδία ὅταν διήρχοντο ἐνώπιόν μου μὲ ἐχαιρέτων διὰ τῆς κραυγῆς Χάαρρυ. Οἱ μικρότεροι μοῦ ἔστελλον τὸν αὐτὸν χαιρετισμόν, ἀλλὰ ἀπὸ ἀποστάσεως μεγαλειτέρας. Ἐν τῷ σχολείῳ ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις ἐχρησίμευεν ὡς θέμα πικρῶν σαρκασμῶν· ὁπόταν ἐπρόκειτο περὶ ὄνου, πάντων τὰ βλέμματα ἐστρέφοντο πρὸς ἐμὲ καὶ ἐγὼ ἠρυθρίων.

Εἶνε ἀπίστευτον πόσον οἱ μικροὶ παῖδες εἶνε ἱκανοὶ νὰ ἐξευρίσκωσιν ὑπαινιγμοὺς σαρκαστικοὺς καὶ νὰ καθιστῶσιν αὐτοὺς καταδήλους.

Ἠρώτων ἀλλήλους:

— Ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ἱππάγρου (zèbre) καὶ τοῦ ὄνου τοῦ Βαλαάμ;

Digitized by Google

— Ὑπάρχει ἡ διαφορὰ ὅτι ὁ εἷς ὡμίλει **ζεβραϊστί**, ὁ ἄλλος δὲ ἑβραϊστί.

Ἔπειτα ἤρχετο ἡ ἄλλη ἐρώτησις.

— Ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ὄνου τοῦ Σπουπιδομιχάλη καὶ τοῦ ὁμωνύμου του;

Καὶ οἱ μικροὶ αὐθάδεις ἀπήντων πάντοτε:

— Δὲν ἠξεύρομεν νὰ ὑπάρχῃ καμμία διαφορά!

('Εκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ἄϊνε)

—κ.—

ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΙΑ ΜΟΥ

1

Ἡ νύκτα φεύγει ὁλόχαρη — Νεράϊδα μου, κοιμᾶσαι
ἢ βλέπεις τ' ἄστρα κι' ἀγρυπνεῖς καὶ μένανε θυμᾶσαι;
ἂν ἔχῃ ὁ ὕπνος μυστικὰ τὰ βλέφαρά σου κλείσει
ὁ ἔρως μου σὰν ὄνειρο θαρθῇ νὰ τὰ φιλήσῃ·
κι' ἂν ξάγρυπνη τ' ἄστρα θωρῇς ὅπου 'ψηλὰ ξανοίγουν
τ' ἄστρα κ' ἐγὼ θὲ νὰ θωρῶ—κ' ἔτσ' ἡ ματιαίς μας [σμίγουν.

2

Οἱ γρύλοι ποὺ κρυφομιλοῦν μὲ βλέπουν καὶ μοῦ λένε:
—Τάχα γιατὶ τὰ 'μάτια σου 'μέρα καὶ νύκτα κλαῖνε;
Κ' ἐγὼ τοὺς λέγω: —Τὸ γιατὶ ρωτᾶτε νὰ σᾶς 'πῶ;
γιατ' ἔχω 'μέραις νὰ τὴν 'δῶ τὴν κόρη π' ἀγαπῶ.

3

Πρὶν σὲ γνωρίσω μέτραγα τ' ἀστέρια τοὐρανοῦ·
σ' ἐγνώρισα τὰ μέτρησα καὶ εἶπα μὲ τὸ νοῦ:
—Δυὸ ἄστρ' ἀπόψε λείπουνε, ποῦ νάνε πηγεμένα;
Κ' ἔψαχνα γύρω νὰ τὰ 'βρῶ, κ' ἔψαχνα 'στὰ χαμένα.
Μὰ εἶδα τὰ 'ματάκια σου ποὔνε φωτιαίς γεμάτα
κ' εἶπα: τ' ἀστέρια ποὔλειπαν νά τα τ' ἀστέρια, νά τα.

4

Ἕνα πουλάκι κάθεται 'ς τοῦ πεύκου τὸ κλαδὶ
κι' ἀναστενάζει ἀπὸ κρυφὰ καὶ γλυκοκελαϊδεῖ.
—Τί κάθεσαι καὶ κελαϊδεῖς κι' ἀναστενάζεις τάχα;
νἄχα πουλὶ τὴ χάρι σου καὶ τὰ φτερά σου νἄχα
χωρὶς νὰ ἔχανα στιγμὴ ἀμέσως θὰ πετοῦσα
καὶ 'στὸ παραθυράκι της θὰ γλυκοτραγουδοῦσα.
—Τί λές, φτωχέ μου ποιητή; πάντα παιδὶ θὲ νἆσαι;
ἡ κόρη αὐτὴ σ' ἐξέχασε, ἀκόμα τὴν θυμᾶσαι;

Ιωαννης Πολεμης.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἀποβλέπων τις εἰς τὴν ζωὴν ὁποίαν τὴν δημιουργεῖ ἐνίοτε ὁ Θεός, δὲν ἔχει νὰ κάμῃ ἄλλο καλλίτερον ἀπὸ τὸ νὰ εὐχαριστῇ αὐτὸν διότι ἐδημιούργησε συνάμα καὶ τὸν θάνατον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τῇ Βερολινείῳ ἰατρικῇ ἑταιρείᾳ ἐγένοντο τελευταῖον ἐπιστημονικαὶ ἀνακοινώσεις ἀφορῶσαι εἰς ἐπιστημονικὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῆς ἀσιτίας τοῦ νηστευτοῦ Καίττη. Καὶ ἐν πρώτοις ὡμίλησεν ὁ καθηγητὴς Senator περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ὀργάνων καὶ τῆς διαμείψεως τῆς ὕλης παρὰ τῷ Καίττῃ. Οὗτος εἶνε 26 ἐτῶν, πάσχει ἐκ πυκνώσεως τοῦ ἀριστεροῦ πνεύμονος, ἐνήστευσε δὲ ὡς γνωστὸν παραμείνας διαρκῶς εὐεκτῶν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας τῆς 11 μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς 22 μαρτίου συμπεριλαμβανομένης, ἐπιβλεπόμενος διαρκῶς ὑπὸ ἰατρῶν. Ἀπὸ τῶν 11 τούτων ἡμερῶν δέον ν' ἀφαιρέσωμεν τὴν πρώτην καὶ τὴν τελευταίαν ὡς μὴ ἐντελῶς νηστησίμους. Ὁ Καίττης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νηστείας του περιωρίσθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν πόσιν ὕδατος καὶ τὸ κάπνισμα ὀλίγων σιγάρων. Κατὰ τὰς καταμετρήσεις δὲ τοῦ βάρους καὶ τῆς θερμοκρασίας, αἵτινες ἐγίνοντο κατὰ τὸ διάστημα τῆς νηστείας του, ἡ θερμοκρασία καὶ ὁ σφυγμὸς ἔμενον τακτικοί, ὁ τελευταῖος ὅμως ἐπεταχύνετο καὶ διὰ τῆς ἐλαχίστης διεγέρσεως. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἑκουσίου αὐτοῦ νηστείας ὁ Καίτης ἐζύγιζε 57 χιλιόγραμμα, μετὰ δὲ τὸ πέρας 50 χιλιογρ. καὶ 650 γραμμάρια. Ἡ ὅλη λοιπὸν ἀπώλεια τοῦ σώματός του συνίστατο εἰς 6 χιλιόγραμμα καὶ 350 γραμμάρια, γεγονὸς ὅπερ ἐγένετο καταφανὲς καὶ διὰ τῆς σμικρύνσεως τῶν ὀργάνων τοῦ σώματός του. Τὸ σπουδαιότατον ὅμως ἐξαγόμενον ἐκ τῆς νηστείας ταύτης εἶνε ὅτι εἰς τὴν διάμειψιν τῆς ὕλης λαμβάνουσι σπουδαιότατον μέρος καὶ τὰ ὀστᾶ, ἐνῷ μέχρι τοῦδε παρεδέχοντο τὸ ἐναντίον. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ἀφθόνων ἁλάτων τῆς τιτάνου τῶν ἀνευρεθέντων κατὰ τὴν χημικὴν ἀνάλυσιν ἐν τοῖς ἀποκρίμασι τοῦ Καίττη. Καὶ εἶχε μὲν τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρηθῇ καὶ εἰς νοσοῦντας, ἀλλ' ἀπεδίδετο εἰς τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας. Πρὸς τῇ ἐλαττώσει τῶν ἁλάτων τῆς τιτάνου παρετηρήθη καὶ ἐλάττωσις τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων, ἅτινα πάλιν ἐπολλαπλασιάζοντο ταχέως παυομένης τῆς νηστείας. Ἐκ τούτων ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅπερ καὶ ἄλλοθεν ἦτο πιθανόν, ὅτι τὰ ἐρυθρὰ αἱμοσφαίρια γεννῶνται ἐκ τῶν λευκῶν καὶ ὅτι εἰς πλείστας νόσους τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ αἵματος δέον νὰ ἀποδίδωμεν ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν νηστείαν τῶν ἀρρώστων.

Σπουδαιότατα εἶνε τὰ ἰδιαίτερα εἰσοδήματα τοῦ ἀγγλικοῦ στέμματος. Ἰδιαιτέρα κυανῆ βίβλος ἐκδιδομένη τῇ φροντίδι τῶν διοικούντων τὰ τῆς περιουσίας τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας παρέχει ἰδέαν ἀκριβῆ περὶ τῶν ἀπεράντων κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια κατέχει ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Σκωτίᾳ, ἐν Ἰρλανδίᾳ, ἐν Οὐαλλίᾳ καὶ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Μὰν καὶ τοῦ Ἀλδερναῦ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αἱ ἐκ τῶν κτημάτων τούτων πρόσοδοι, ἕνεκα τῆς οἰκονομικῆς καὶ γεωργικῆς κρίσεως, ἐμειώθησαν ἐπαισθητῶς. Ἐν Σκωτίᾳ αἱ ἐτήσιοι πρόσοδοι τῶν κτημάτων ἀνέρχονται νῦν εἰς 25, 219 λίρας στερλίνας, ἐν Ἰρλανδίᾳ δὲ εἰς 37,640 λίρας. Ἀλλ' ἐν

Digitized by Google

ταῖς δύο ταύταις ἐπαρχίαις καθυστεροῦνται τὰ πολλὰ μισθώματα ἀγρῶν καὶ ἄλλων κτημάτων. Τὰ ἐν Οὐαλλίᾳ κτήματα ἀποφέρουσιν ἐτησίως 12,599 λ. στερλίνας. Τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ βασιλικὰ κτήματα διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Κένγησκοτ. Αἱ γεωργήσιμοι γαῖαι αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν τῆς Ἀγγλίας κατέχουσιν ἐπιφάνειαν 70,000 ἄκρων. Ἔχει πρὸς τούτοις τὸ στέμμα ἐν ταῖς διαφόροις κομητείαις 440 ἰδιοκτήτους οἰκίας ἐνοικιαζομένας πάσας. 5,185 οἰκίαι εἰσὶν ᾠκοδομημέναι ἐπὶ βασιλικῶν γηπέδων, οἱ ἰδιοκτῆται δ' αὐτῶν ἀποτίνουσιν ἐπὶ τούτῳ μισθὸν εἰς τὸ στέμμα. Μόνον ἡ περιουσία, ἣν διαχειρίζεται ὁ συνταγματάρχης Κένγησκοτ, ἀποφέρει ἐτησίως 390,000 λ. ἤτοι περὶ τὰ 10,000,000 φράγκων.

Ὁ αἰὼν ἡμῶν πρέπει νὰ ἐπονομασθῇ αἰὼν τοῦ χάρτου. Ἐκ χάρτου κατασκευάζουσι νῦν οὐ μόνον ἔπιπλα, νομφοτεχνήματα διάφορα, ἀλλὰ ἀντικείμενα χρήσεως οἰκιακῆς, οἰκοδομὰς καὶ πλοῖα ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ τυπογραφικοὺς χαρακτῆρας. Ἐν Ἀμερικῇ ἤρχισαν ἤδη κατασκευάζοντες τοὺς μεγάλους χαρακτῆρας τῶν προγραμμάτων, οἵτινες συνήθως εἶνε ἐκ ξύλου, διὰ χάρτου. Ἡ μάζα τοῦ χάρτου ἀποξηραίνεται, εἶτα δὲ μεταποιεῖται εἰς λεπτὴν κόνιν καὶ ἀναμιγνύεται μετ' ἄλλης οὐσίας καθιστάσης αὐτὴν ἱκανὴν νὰ ἀνθέξῃ καὶ εἰς τὴν ἰσχυροτάτην πίεσιν. Ἡ νέα αὕτη μάζα ἀποξηραίνεται καὶ μεταβάλλεται ὡσαύτως εἰς κόνιν, ἐντίθεται δὲ μετὰ τοῦτο εἰς τὰς μήτρας καὶ ὑποβάλλεται εἰς θέρμανσιν μεγάλην. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ πυρὸς ἡ διὰ τῶν διαφόρων τούτων σταδίων τῆς παρασκευῆς διελθοῦσα οὐσία καθίσταται εὐμάλακτος καὶ πιεζομένη εἰσδύει καλῶς εἰς πάντα τὰ κενὰ τῆς μήτρας, ὅπως πᾶσα μεταλλαγὴ τοῦ σχήματος καταστῇ ἀδύνατος. Οἱ οὕτω κατασκευαζόμενοι τυπογραφικοὶ χαρακτῆρες φαίνεται ὅτι εἶνε ἐφάμιλλοι τῶν ἐκ ξύλου καὶ μετάλλου κατά τε τὴν στερεότητα τῆς ἐκτυπώσεως καὶ τὴν διάρκειαν.

Τίς ὑπελόγισε ποτὲ πόσαι βελονιαὶ χρειάζονται διὰ νὰ ῥαφῇ ἓν ὑποκάμισον ἀνδρικὸν τῆς ἡμέρας; Φιλόκαινός τις στατιστικὸς ἐν τούτοις ἔσχε τὴν περιέργειαν ταύτην, ζητήσας δὲ πληροφορίας παρὰ διαφόρων ῥαπτριῶν κατώρθωσε νὰ καταρτίσῃ περὶ τούτου λίαν ἀκριβῆ, ὡς ἰσχυρίζεται, στατιστικὸν πίνακα. Δι' ἓν ὑποκάμισον λοιπὸν ἀπαιτοῦνται 19,909 βελονιαί. Ἐξ αὐτῶν 3,550 ἀπαιτοῦσιν αἱ χειρίδες, 3000 τὸ περιλαίμιον κτλ.

Εἰς ἐπικύρωσιν τῶν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ γραφέντων περὶ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων ἐν τοῖς σχολείοις, αἵτινες, ὅπως γίνωνται μάλιστα παρ' ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ματαία καὶ ἐπιβλαβὴς ἐπίδειξις, ἐγκαίρως ἀφίκετο ἡ ἀγγελία ὅτι ἐν τῷ ἐσχάτως συγκροτηθέντι ἐν Γόθα συνεδρίῳ τῶν Γερμανῶν διδασκάλων, εἰς ὃ παρέστησαν περὶ τοὺς 1500 διδασκάλους ἐξ ἁπάσης τῆς Γερμανικῆς χώρας, ἐψηφίσθη πρότασις περὶ καταργήσεως τῶν δημοσίων ἐξετάσεων ἐν τοῖς σχολείοις. Ἡ συνέλευσις τῇ εἰσηγήσει τοῦ διδασκάλου Kahl, εὐγλώττως καὶ πειστικῶς καταδείξαντος τὰ ἄτοπα τῶν δημοσίων ἐξετάσεων καθ' ὃν ἐπιπόλαιον καὶ ἐπιδεικτικὸν τρόπον ἐνεργοῦνται αὗται, ἐψήφισε »ἐν ἐπευφημίαις τὴν ἑξῆς πρότασιν· «Ἐπειδὴ αἱ »δημόσιαι ἐξετάσεις προάγουσι τὴν ἐπιπολαιότητα »τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας, καὶ ἐπειδὴ ἐκθέ»τουσι τὸ σχολεῖον, τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μα»θητὰς εἰς ψευδεῖς κρίσεις τοῦ δημοσίου καὶ τούτου »ἕνεκα ἐπιβλαβῶς ἐπενεργοῦσιν ἠθικῶς ἐπὶ τῶν δι»δασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ κα»ταργηθῶσι». Καὶ πολλοὶ μὲν ῥήτορες ἐχαρακτήρισαν τὰ ὑπὸ τοῦ Kahl λεχθέντα ὡς ὑπερβολικά, ἀλλὰ πάντες ἐθεώρησαν τὴν κατάργησιν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων ὅπως νῦν γίνονται ἀποδεκτήν.

Αἱ ταχυδρομικαὶ περιστεραί, περὶ ὧν πολλάκις ἐγένετο λόγος ἐν τῇ «Ἑστίᾳ», πρόκειται νὰ εἰσαχθῶσιν καὶ ἐν Ἑλλάδι. Ὁ τὴν ἀπόπειραν ταύτην ποιούμενος εἶνε ὁ ἐκ Θήρας κ. Κωνσταντῖνος Δ. Βεργωτῆς. Ἰδοὺ τί περὶ τούτου γράφουσιν ἐκ τῆς νήσου ταύτης εἰς τὴν συνάδελφον «Νέαν Ἐφημερίδα»:

«Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν διέταξε τὴν Νομαρχίαν τῶν Κυκλάδων, αὕτη δὲ δι' ἐγκυκλίου διαταγῆς πρὸς τὰς ὑπ' αὐτὴν πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀρχὰς ἐνετείλατο ὅπως παρέχωσι πᾶσαν συνδρομὴν εἰς τὸν κ. Βεργωτῆν πρὸς ἐκγύμνασιν τῶν ταχυδρομικῶν περιστερῶν αὐτοῦ, καταδιώκωσι δὲ καὶ συλλαμβάνωσι πάντα, ὅστις ἤθελε φονεύσει ἢ ἄλλως πως συλλάβει περιστερὰν τοιαύτην. Διὰ τῶν ὡραίων τούτων περιστερῶν, ἃς ὁ κ. Βεργωτῆς μετεκομίσατο ἐνταῦθα ἐκ Γαλλίας λαβὼν αὐτὰς ἐκ τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Société «la Colombe», ἧς φέρουσι καὶ τὴν σφραγῖδα ἐπὶ τῶν πτερῶν, σκοπεῖ ὁ φιλοπονώτατος νέος τὴν διοργάνωσιν τοιούτου εἴδους ὑπηρεσίας περιστερῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἤρξατο ἤδη νὰ ὑποβάλλῃ ταύτας εἰς ἐπιτόπια ταξείδια ἐπὶ τοῦ παρόντος, κατόπιν δὲ ἐκ τῶν διαφόρων νήσων καὶ ἐξ Ἀθηνῶν. Οὕτω ἐκ Φηρῶν (χωρίου ἀπέχοντος τοῦ Πύργου 2 1|2 μίλλια) ἀφεθεῖσαι αἱ περιστεραὶ καὶ φέρουσαι ἐπὶ τῆς πτέρυγος τὸν χάρτην κυλινδροειδῶς ἐσφιγμένον καὶ περικαλύπτοντα πτερόν τι ὑψώθησαν περὶ τὰ 200 μέτρα ἑλικοειδῶς, κατόπιν δὲ ἔλαβον εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὸν Πύργον καὶ κατ' ἀκριβῆ παρατήρησιν μετὰ δύο λεπτὰ ἔφθασαν εἰς τὸν περιστερεῶνα.»

Ἐν Ἀγγλίᾳ καλεῖται «πίππα τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας» μεγάλη τις μηχανὴ ἐν εἴδει θερμάστρας, ἐν ᾗ καταστρέφεται διὰ τοῦ πυρὸς ἅπας ὁ ἐκ λαθρεμπορίου προερχόμενος καπνός. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 ἡ «πίππα τῆς Βικτωρίας» κατέστρεψε καπνὸν καὶ σιγάρα ἀξίας 245,000 λ. στερλινῶν.

Ὁ τοῦ φιλαργύρου πλοῦτος, ὡς ὁ ἥλιος καταδὺς εἰς τὴν γῆν, οὐδένα τῶν ζώντων εὐφραίνει.

Τοῦτο μόνον τὸ καλὸν ἔχει ὁ φθόνος, ὅτι εἶνε μέγιστον κακὸν εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτόν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—979

Digitized by Google

'Αριθ. 603 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 19 Ἰουλίου 1887

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἀλλὰ πῶς ἔθαπτον οἱ Ἕλληνες; καὶ πρῶτον ἔθαπτον ἢ ἔκαιον τοὺς νεκροὺς των;

Εἰς ὅλα τὰ ἔθνη ἡ ἐνταφίασις εἶναι ἀρχαιοτέρα τῆς καύσεως, τοῦτο δέ, φαίνεται, συνέβη καὶ ἐν Ἑλλάδι. Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους τάφους τῶν Κυκλάδων οἱ νεκροὶ δὲν εἶναι κεκαυμένοι· περὶ τῶν ἐπίσης παναρχαίων τάφων τῶν Μυκηνῶν τὸ πρᾶγμα μένει ἀμφίβολον. Ὁ Σλεῖμαν διατείνεται, ὅτι παρετήρησεν ἴχνη καύσεως, ἄλλοι τὸ ἀρνοῦνται, εἷς δὲ τελευταῖον ἀρχαιολόγος διατείνεται, ὅτι τὰ πτώματα ἦσαν βαλσαμωμένα. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἂν ἔχῃ δίκαιον ὁ Σλεῖμαν, ὅστις ἦτο παρὼν ὅταν ἠνοίχθησαν οἱ τάφοι, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ καῦσις ἐν τοῖς τάφοις τῶν Μυκηνῶν ἦτο ἡμιτελής, δὲν ἦτο δηλαδὴ τοιαύτη, ὥστε νὰ μεταβάλῃ τὰς σάρκας καὶ τὸ πλεῖστον τῶν ὀστῶν εἰς τέφραν. Βραδύτερον εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὁμήρου ἔκαιον τοὺς νεκροὺς ἐντελῶς καὶ συνέλεγον τὰ λευκὰ ὀστᾶ εἰς ἓν ἀγγεῖον. Ὁ Ὅμηρος μάλιστα ἀναφέρει μόνον καῦσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐνταφίασιν τῶν πτωμάτων. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι εἰς τοὺς χρόνους του ἡ ἐνταφίασις δὲν συνειθίζετο, ἂν καὶ πιθανὸν νὰ ἦτο σπανιωτέρα· ἔπειτα ὁ Ὅμηρος περιγράφει μάχας, καθ' ἃς πολλοὶ ἔπιπτον ἑκατέρωθεν, εἰς τοιαύτας δὲ περιπτώσεις καὶ ἕνεκα λόγων ὑγείας θὰ προετιμᾶτο ἡ καῦσις ὡς ταχυτέρα καὶ εὐκολωτέρα. Ἄλλως οἱ πρὸ τοῦ Ἰλίου μαχόμενοι Ἕλληνες ἔπρεπε νὰ καίωσι τοὺς νεκροὺς των καὶ διὰ νὰ δύνανται νὰ μεταφέρωσι τὰ ὀστᾶ αὐτῶν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὰ θάψωσιν ἐκεῖ. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ ῥηθῇ καὶ περὶ τῶν συμμάχων τῶν Τρώων. Καθ' ὅλην δὲ τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον περίοδον ἦσαν ἐν χρήσει καὶ οἱ δύο τρόποι ταφῆς, συνηθεστέρα ὅμως πάντοτε ἡ ἐνταφίασις. Διότι πλὴν ἄλλων λόγων, οἵτινες πιθανὸν νὰ συνηγόρουν ὑπὲρ αὐτῆς, ἦτο καὶ ὁ τῆς δαπάνης· εἰς μέρη μάλιστα πυκνῶς κατῳκημένα καὶ καλῶς καλλιεργούμενα ἡ ξυλεία δὲν ἦτο πολὺ εὐθηνή, ὥστε οἱ πενέστεροι τοὐλάχιστον θ' ἀπέφευγον τὴν καῦσιν καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον. Γνωστὸν δὲ εἶναι, ὅτι καὶ σήμερον ἓν τῶν ἐμποδίων, καθ' ὧν προσκόπτει ἐν Εὐρώπῃ ἡ διάδοσις τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, εἶναι καὶ τὸ δαπανηρὸν αὐτῆς. Καὶ ὅμως σήμερον διὰ τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρώπης αὐτὴ εἶναι ἀναγκαιοτάτη· διότι οἱ νεκροὶ μὲ τὰ ἀπέραντα καὶ καθ' ἑκάστην αὔξοντα νεκροταφεῖα των στενοχωροῦσι τοὺς ζῶντας πολυτρόπως. Πλὴν τῶν λόγων τῆς δαπάνης οὐδεὶς ἄλλος ἐβίαζεν, ὡς φαίνεται, τοὺς ἀρχαίους νὰ προτιμῶσι τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον τῆς ταφῆς· ἕκαστος θὰ ἐξέλεγεν ὅντινα ἤθελε. Μόνον διὰ τοὺς ἐν τῇ ξένῃ ἀποθανόντας, ὧν οἱ φίλοι ἤθελον νὰ μεταφέρωσι τὰ ὀστᾶ εἰς τὴν πατρίδα, ἡ καῦσις θὰ ἦτο τὸ συνηθέστατον μέσον, ὄχι ὅμως καὶ τὸ μόνον, διότι καὶ ἡ βαλσάμωσις δὲν ἦτο ἄγνωστος.

Ἕνεκα δὲ τοῦ τοιούτου ἢ τοιούτου τρόπου ταφῆς διαφέρουσι καὶ οἱ τάφοι ἀλλήλων· ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα αἴτια, π. χ. ἡ διαφορὰ τῶν περιουσιῶν, τοπικὰ ἔθιμα, αἱ διαφοραὶ τοῦ ἐδάφους κ.τ.λ. συνέτειναν εἰς τοῦτο· πρὸ πάντων ὅμως καὶ κατ' ἐξοχὴν διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς, διότι ἑκάστη ἐποχὴ ἔχει καὶ ἴδιον σχῆμα τάφων.

Οἱ τῶν Κυκλάδων, οἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσι σήμερον καὶ οἱ ἀρχαιότατοι τῶν ἐν Ἑλλάδι εὑρεθέντων, εἶναι τὸ πλεῖστον τετράπλευροι καὶ ἔχουσι μῆκος μόλις ἑνὸς μέτρου, διότι, ὡς εἴπομεν ἤδη, ἐν αὐτοῖς οἱ νεκροὶ ἐκάθηντο, δὲν ἔκειντο ἐκτάδην. Οἱ τάφοι αὐτοὶ δὲν εἶναι βαθεῖς, σχηματίζονται δ' ἐκ τεσσάρων πλακῶν ἀποτελουσῶν τὰς τέσσαρας πλευρὰς καὶ δύο ἄλλων, ὧν ἡ μία χρησιμεύει ὡς κάλυμμα καὶ ἡ ἑτέρα ὡς στρῶσις τοῦ ἐδάφους. Πολὺ συχνὰ ὅμως, ὅταν τὸ ἔδαφος ἦναι στερεὸν καὶ βραχῶδες, λείπουσιν αἱ περισσότεραι πλάκες, μένει δὲ μόνον ἢ τὸ κάλυμμα ἀποτελοῦσα ἢ καὶ ἄλλη μία διὰ μίαν τῶν πλευρῶν. Ἡ ὅλη λοιπὸν κατασκευὴ τῶν τάφων τούτων εἶναι ἁπλουστάτη καὶ πτωχική, καὶ ὁ λαός, ὅστις ἐτάφη ἐν αὐτοῖς, πρέπει νὰ ἦτο λίαν πτωχὸς καὶ νὰ εὑρίσκετο εἰς πολὺ ταπεινὴν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ. Διότι ἐν τοῖς τάφοις αὐτοῖς εὑρίσκονται συνήθως μόνον ἀγγεῖα πήλινα ἢ λίθινα, εἰδώλια λίθινα μιᾶς γυναικείας θεότητος ἀτεχνότατα καὶ αἰχμαὶ

Digitized by Google

βελῶν καὶ ὅμοια ἀντικείμενα ἐκ λίθου ὀψιδιανοῦ. Τὰ μέταλλα ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ θὰ ἦσαν σπανιώτατα, διότι μόνον κοσμήματα τινὰ γυναικεῖα εὑρίσκονται ἐκ χαλκοῦ ἢ βέλη καὶ μαχαιρίδια, ὁ δὲ ἄργυρος καὶ ὁ χρυσὸς μόλις παρουσιάζονται ποῦ καὶ που ἐν εἴδει κοσμημάτων, δακτυλίων, κ.τ.λ. Ἀνάλογος ὅμως πρὸς τὴν πενιχρότητα τῶν τάφων τούτων, ἐξ ἧς μετὰ βεβαιότητος δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν καὶ ὁμοίαν πενιχρότητα τῶν μέσων τοῦ τότε βίου, εἶναι καὶ ἡ ἀρχαιότης αὐτῶν. Διότι οὐχὶ μὲν πάντες, τινὲς ὅμως τῶν τάφων τῶν Κυκλάδων πρέπει νὰ φθάνωσι μέχρι τῶν δύο χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ. Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ τέχναι ἐν Ἑλλάδι ἦσαν ἀκόμη ἐντελῶς ἐν τοῖς σπαργάνοις, τὸ δὲ ἐμπόριον λίαν περιωρισμένον, ὥστε πολὺ δύσκολον ἦτο νὰ προμηθευθῶσιν ἔξωθεν μέταλλα.

Ἀπὸ τῶν ἁπλῶν καὶ πτωχῶν τούτων τάφων μεταβαίνομεν εἰς τοὺς τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἐποχῆς, τῆς λεγομένης Μυκηναίας, χαρακτηριζομένης δὲ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς πάσας τὰς ἀρχαιοτέρας καὶ ὑστερωτέρας αὐτῆς διὰ πλούτου σχεδὸν μυθικοῦ καὶ πολυτελείας ὄντως ἀσιατικῆς. Ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς νησιωτικῆς εἰς τὴν μυκηναίαν ἐποχήν, μετάβασις ἀπὸ ἄκρας πτωχείας μετάλλων εἰς μεγάλην ἀφθονίαν τοιούτων καὶ μάλιστα τῶν πολυτιμοτάτων, χρυσοῦ δηλαδὴ καὶ ἀργύρου, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπότομος, ἐξηγεῖται δὲ μόνον ἐν μέρει ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐν μὲν ταῖς νήσοις ἔχομεν προφανῶς τάφους ἰδιωτικούς, ἐν ᾧ οἱ πλουσιώτεροι καὶ πολυτελέστεροι τῆς μυκηναίας ἐποχῆς εἶναι ἀναμφιβόλως βασιλικοί. Κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ ζήτημα μένει ἀκόμη λίαν σκοτεινόν· πόσος χρόνος ἐμεσολάβησε μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων τάφων μένει ἄγνωστον. Ἄγνωστον ἐπίσης εἶναι, ἂν οἱ νησιῶται ἐκεῖνοι ἦσαν ἑλληνικός, καρικὸς ἢ ἄλλος τις λαός, καὶ ἂν εἶχον συγγένειάν τινα πρὸς τοὺς παναρχαίους κατοίκους τῶν Μυκηνῶν. Ἀλλὰ τὰ ζητήματα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ συζητηθῶσιν ἐνταῦθα· ἀρκεῖ ὅτι ὑπεδείξαμεν τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν δύο ἐποχῶν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυτέλειαν, ἥτις διαφορὰ προδίδει καὶ ἴδιον πολιτισμὸν παρ' ἑκατέρῳ τῶν λαῶν· διότι οἱ τῆς μυκηναίας ἐποχῆς ἄνθρωποι διὰ νὰ προμηθευθῶσιν ὅλα ἐκεῖνα τὰ πολύτιμα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἐναπέθηκαν εἰς τοὺς τάφους των, ἢ τὰς πρώτας ὕλας δι' αὐτά, πρέπει νὰ εἶχον συγκοινωνίαν καὶ ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἀσίας τοὐλάχιστον, ἂν μὴ καὶ μετὰ τῆς Αἰγύπτου, πρέπει παρ' αὐτοῖς ἐν τῇ πατρίδι των αἱ τέχναι νὰ ἦσαν ὁπωσοῦν ἀνεπτυγμέναι, αἱ δὲ κοινωνίαι των νὰ εἶχον ἀνάγκας πλειοτέρας καὶ ποικιλωτέρας τῶν ἁπλοϊκῶν νησιωτῶν· πρέπει ὅμως πρὸ παντὸς νὰ ὑπῆρχεν ἐν τῷ τόπῳ εὐπορία μεγαλειτέρα, μάλιστα γένη τινὰ ἡγεμονικὰ νὰ ἦσαν πλουσιώτατα.

Μετὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας ἐρχόμεθα εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν τάφων τῆς ἐποχῆς ταύτης, οἵτινες εἶναι δύο εἰδῶν· πρῶτον λάκκοι ἁπλοῖ τετράπλευροι ἐσκαμμένοι εἰς τὸ ἔδαφος καὶ δεύτερον τάφοι θολωτοί. Τοῦ πρώτου εἴδους εἶναι οἱ ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν ὑπὸ τοῦ Σλεῖμαν ἀνακαλυφθέντες, οἵτινες περιεῖχον τὰ πολλὰ χρυσᾶ ἀντικείμενα· δὲν διαφέρουσι δ' αὐτοὶ μήτε τῶν ὀλίγον ἀνωτέρω περιγραφέντων νησιωτικῶν μήτε τῶν συνήθων σημερινῶν, εἰμὴ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ βάθος· ὁ μέγιστος αὐτῶν ἔχει μῆκος 7,20 μ. πλάτος 5,55 καὶ βάθος 3 μέτρων· ὑπῆρχον δ' ἐν αὐτῷ τεθαμμένοι πέντε νεκροί. Περιεργότεροι ὅμως εἶναι οἱ τοῦ δευτέρου εἴδους, οἱ θολωτοί. Αὐτοὶ κεῖνται πάντοτε ἐπὶ τῆς κλιτύος ἢ τῶν ῥιζωμάτων ὑψώματός τινος φυσικοῦ καὶ ἔχουσιν ἔσωθεν μὲν τὸ σχῆμα κυψέλης, ἔξωθεν δὲ τὴν μορφὴν τύμβου ταπεινοῦ, ἂν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ὕψος των εἶναι συνήθως μέγα. Ἡ ἀντίφασις τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ὕψος προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι οἱ τάφοι οὗτοι εἶναι ἐσκαμμένοι κατὰ μέγα μέρος ἐν τῷ ἐδάφει, διὰ τοῦτο δὲ εἰσέρχεταί τις ἢ μᾶλλον καταβαίνει εἰς αὐτοὺς διὰ δρόμου ἐπίσης ἐσκαμμένου ἐν τῷ ἐδάφει. Τοιοῦτοι τάφοι εὑρέθησαν καὶ ἀνεσκάφησαν μέχρι τοῦδε ἐν Μυκήναις, Ναυπλίῳ, Μενιδίῳ, Σπάτᾳ, Ἐλευσῖνι, ἐν Ὀρχομενῷ τῆς Βοιωτίας, ἐσχάτως δὲ καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ παρὰ τὸν Βόλον. Ἐκ τούτων τινὲς εἶναι μόνον ἐσκαμμένοι ἐν τῷ φυσικῷ βράχῳ, οἱ πλεῖστοι ὅμως καὶ ἐκτισμένοι διὰ λίθων· δύο μάλιστα, οἱ λεγόμενοι θησαυροὶ ὁ μὲν τοῦ Ἀτρέως ἐν Μυκήναις, ὁ δὲ τοῦ Μινύου ἐν Ὀρχομενῷ, εἶναι ἀξιοθαύμαστοι διά τε τὸ ὑλικὸν καὶ τὴν τέχνην των. Ὁ τοῦ Μινύου εἶναι κατεσκευασμένος ἐκ μαρμάρου ἐπιτοπίου λαμπρῶς ἐξειργασμένου, ὁ δ' ἕτερος, ὅστις καὶ διατηρεῖται ἄριστα, κινεῖ τὸν θαυμασμὸν καὶ διὰ τὴν τελειότητα τῆς οἰκοδομῆς καὶ διὰ τὰς διαστάσεις τινῶν ἐκ τῶν λίθων του. Τὸ ὑπέρθυρον π.χ. ἀποτελοῦσι δύο κολοσσιαῖοι λίθοι, ὧν ὁ ἕτερος μόνος ἔχει βάρος ὑπὲρ τὰ 90 χιλιάδας ὀκάδας. Ἐνῷ ὅμως οἱ τάφοι οὗτοι διαφέρουσιν οὕτω κατὰ τὴν κατασκευὴν ἀπὸ τῶν τοῦ πρώτου εἴδους μυκηναίων τάφων, τὰ ἐν αὐτοῖς εὑρεθέντα ἀντικείμενα οὐδόλως δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ἐξ ἐκείνων. Οἱ θολωτοὶ εἶναι οἰκοδομήματα δαπανηρά, ἐνίοτε, ὡς εἴπομεν, πολυτελέστατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα· οἱ ἄλλοι τάφοι, οἱ ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν ἀνακαλυφθέντες, εἶναι ἁπλοῖ λάκκοι τετράπλευροι μεγάλοι καὶ βαθεῖς ἐσκαμμένοι ἐν τῷ φυσικῷ ἐδάφει. Ἐν αὐτοῖς ὅμως εὑρέθησαν οἱ μεγάλοι

Digitized by Google

ἐκεῖνοι θησαυροί, οἱ πληροῦντες τὴν ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ Μυκηναίαν λεγομένην αἴθουσαν. Ἀπεναντίας ἐν τοῖς θολωτοῖς τὰ εὑρήματα εἶναι ὀλίγα καὶ οὐχὶ μεγάλης ἀξίας. Ἀληθὲς μὲν εἶναι, ὅτι οἱ δύο σπουδαιότατοι θολωτοὶ τάφοι, ὁ τοῦ Ἀτρέως ἐν Μυκήναις καὶ ὁ τοῦ Μινύου ἐν Ὀρχομενῷ, ἐσυλήθησαν εἰς πολὺ ἀρχαίους ἤδη χρόνους, ὥστε ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν τί περιεῖχον· κατὰ τὰς ἡμέρας ὅμως ἡμῶν ἠνοίχθησαν ὅμοιοι τάφοι, βεβαίως ἀσύλητοι, ὁ τοῦ Μενιδίου ἐν Ἀττικῇ καὶ μόλις πρό τινων μηνῶν ὁ τοῦ Διμηνίου παρὰ τὸν Βόλον· καὶ τὰ περιεχόμενα αὐτῶν ἦσαν ἀσυγκρίτως κατώτερα τῶν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν προερχομένων. Οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν θὰ ἐνθυμῶνται βεβαίως ἀκόμη τὰς ἐν ταῖς ἐφημερίσι περιγραφὰς τῶν ἐν Διμηνίῳ εὑρημάτων· εἷς μόνος, νομίζω, δακτύλιος, μικρά τινα χρυσᾶ κοσμήματα, ὅμοιον ἐξ ὑελώδους τινὸς μάζης, τεμάχια ἀντικειμένων ἐξ ἐλέφαντος, καὶ ἀγγεῖα συντετριμμένα. Ἂς συγκρίνῃ τις ταῦτα πρὸς ὅσα ὁ Σλεῖμαν καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία ἐν Μυκήναις ἀνεκάλυψαν καὶ θὰ ἴδῃ ὅτι εἶναι εὐτελῆ ἀπέναντι ἐκείνων· καὶ ὅμως ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ Σλεῖμαν ἀνοιχθέντες τάφοι εἶναι ἁπλούστατοι λάκκοι, ἐν ᾧ οἱ θολωτοὶ εἶναι σπουδαῖα εἰς τὸ εἶδός των κτίρια. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη μεταξὺ τάφου καὶ περιεχομένου προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι οἱ θολωτοὶ εἶναι νεώτεροι τῶν ἄλλων, ἀνήκουσι δὲ εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν, ὡς φαίνεται, δὲν ἐθεωρεῖτο πλέον ἀναγκαῖον νὰ συμπεριλάβῃ ὁ νεκρὸς ὅσον ἠδύνατο πλειότερα καὶ πολυτιμότερα πράγματα, διὰ νὰ ἦναι ἰσχυρὸς καὶ ἐν τῷ Ἅδῃ καὶ διὰ νὰ μὴ στερῆται μηδενὸς ἐκεῖ. Δὲν πρέπει, ἐννοεῖται, νὰ λησμονῶμεν, ὅτι πιθανὸν οἱ τοὺς τάφους τοῦ Μενιδίου καὶ τοῦ Διμηνίου κατασκευάσαντες ἐν γένει νὰ μὴ ἦσαν τόσον πλούσιοι, ὅσον οἱ ἐν τοῖς τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν ταφέντες· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ διαφορὰ μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων μένει· διότι ὅπλα π. χ. δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εἶχον καὶ οἱ τοὺς θολωτοὺς καταλιπόντες, καὶ ὅμως οὐδὲ ἓν τοιοῦτο εὑρέθη μέχρι τοῦδε ἐν αὐτοῖς, ἐν ᾧ ἐν τοῖς τοῦ ἄλλου εἴδους εὑρέθησαν πλεῖστα. Τοῦτο δὲ σημαίνει, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἀληθῆ πρόοδον ἐν ταῖς περὶ μελλούσης ζωῆς ἰδέαις.

Ἡ κατασκευὴ τῶν θολωτῶν τάφων ὁμοιάζει, ὡς φαίνεται, μὲ τὴν θόλον, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς ἀποθήκη. Ὁ προορισμός της οὗτος τοῦ ν' ἀποτελῇ μέρος τῆς κατοικίας, πρέπει νὰ ἦναι καὶ ὁ ἀρχαιότερος. Διότι ὑπάρχουσι πολλαὶ ἐνδείξεις καὶ ἀναλογίαι παρὰ διαφόροις λαοῖς, ὅτι οἱ τάφοι κατεσκευάζοντο πολλάκις ὅμοιοι ταῖς κατοικίαις, οὐχὶ ὅμως ὅτι καὶ τὸ ἐναντίον συνέβαινεν, ὅτι δηλαδὴ ἠδύναντο οἱ τάφοι νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὑπόδειγμα εἰς τὴν οἰκοδομὴν οἰκιῶν· τοῦτο ἄλλως τε εἶναι καὶ τὸ φυσικὸν καὶ ἐξηγεῖται εὐκόλως ἐξ ὅσων ἀνωτέρω εἴπομεν, ὅτι οἱ ἀρχαιότατοι ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσι τὴν μετὰ θάνατον κατάστασιν πολὺ διάφορον τῆς παρούσης ζωῆς· κατὰ συνέπειαν κατεσκεύαζον καὶ τοὺς τάφους των πολλάκις ὡς μικρὰς κατοικίας. Εἶναι λοιπὸν λίαν πιθανόν, ὅτι οἱ ἀρχαιότατοι Ἕλληνες κατῴκουν ἐν καλύβαις, ὁμοίαις τοῖς θολωτοῖς τάφοις, καλύβαις, αἵτινες βεβαίως δὲν εἶχον οὔτε τὴν στερεότητα οὔτε τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν τάφων ἢ θησαυρῶν, ὡς λέγονται, τοῦ Ἀτρέως καὶ τοῦ Μινύου. Ἦσαν ἁπλούστατα κατεσκευασμέναι ἐκ κλάδων δένδρων εἰς σχῆμα κυψέλης, ἔξωθεν δὲ ἐκαλύπτοντο τοὐλάχιστον μέχρις ὕψους τινὸς ὑπὸ χωμάτων, ὅπως μὴ τὰ ὕδατα εἰσρέωσιν ἐντός. Τὸ ἔδαφος τῶν καλυβῶν ἦτο ἀρκετὰ βαθύτερον τοῦ ἐκτὸς ἐδάφους, τοῦτο δὲ ἦτο ἀναγκαῖον διὰ νὰ ἔχωσιν αἱ καλύβαι ὕψος ἱκανόν, χωρὶς νὰ ὑπερέχωσι πολὺ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Καὶ ἔπρεπε νὰ μὴ ὑπερέχωσιν αὐτῆς τὸ μὲν ἕνεκα τῶν ἀνέμων, οἵτινες ἄλλως εὐκόλως θὰ κατέρριπτον τὰ ἐλαφρὰ ταῦτα κατασκευάσματα, ἔπειτα ἐν καιρῷ χειμῶνος χάριν τῆς θερμότητος, ἥτις εἰς ὑπόγεια οἰκήματα διατηρεῖται, ὡς γνωστόν, κάλλιον, καὶ τρίτον πιθανῶς ἕνεκα φόβου ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν· διότι ὅσον ὀλιγώτερον ἐξέχει τῆς γῆς ἡ καλύβη, τόσον εὐκολώτερον κρύπτεται ἀπ' αὐτῶν. Ἐπειδὴ δέ, ὡς εἴπομεν, τὸ ἔδαφος αὐτῆς, κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ εἴσοδός της ἔκειντο βαθύτερα τοῦ λοιποῦ ἐδάφους, διὰ νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς αὐτὴν ἔπρεπε νὰ ***καταβῇ***, ἡ δὲ κατήβασις ἢ κάθοδος ἀπετελεῖτο ἐκ δρόμου κατηφορικοῦ πρὸς τὴν καλύβην ἐσκαμμένου ἐν τῇ γῇ. Δὲν ἦσαν ἐν χρήσει κλίμακες οὐχὶ ὡς ἄγνωστοι, ἀλλὰ διότι τὸν χειμῶνα ἐν τῇ καλύβῃ διενυκτέρευον καὶ τὰ κτήνη. Ἐὰν λοιπὸν θελήσωμεν νὰ συλλάβωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ βίου τῶν ἀρχαιοτάτων ἡμῶν προγόνων, πρέπει νὰ φαντασθῶμεν αὐτοὺς κατοικοῦντας ἐν καλύβῃ κυκλοτερεῖ καὶ ὑπογείῳ κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς ἣν ***καταβαίνει*** τις διὰ τῆς καθόδου καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας εὑρίσκεται ἡ κυκλικὴ ἑστία, ἥτις θὰ ἦτο κατεσκευασμένη ὡς αἱ τῶν ἡμετέρων χωρικῶν περίπου. Ἐπ' αὐτῆς καίει ἡ πυρὰ τὸν χειμῶνα, περὶ αὐτὴν συνέρχονται τὸ ἑσπέρας τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας καὶ ἐπ' αὐτῆς βράζει τὸ λιτὸν φαγητόν. Ὁ καπνὸς εἶναι κύριος νὰ εὕρῃ διέξοδον ὅπου θέλει, διότι καπνοδόχος δὲν ὑπάρχει, ἴσως ὀπή τις μόνον ὑπεράνω τῆς θύρας· τὰ παράθυρα ἐπίσης, φαίνεται, ἦσαν ἄγνωστα, τὸ δὲ φῶς καὶ ὁ καθαρὸς ἀὴρ εἰσέρχονται διὰ τῆς αὐτῆς εἰσόδου, δι' ἧς καὶ οἱ ἄνθρωποι. Τὸν χειμῶνα, ὡς εἴπομεν, ἄνθρωποι

Digitized by Google

καὶ κτήνη ἐν ὁμονοίᾳ διεμοιράζοντο τὸ ὑγρὸν καὶ σκληρὸν ἔδαφος τῆς καλύβης. Τοιαῦται κατοικίαι πλείονες ἀπετέλουν τὰ χωρία, διότι πόλεις τότε ἀκόμη δὲν θὰ ὑπῆρχον, ὁσάκις δὲ ξένος τις ὁδοιπορῶν ἐπλησίαζεν εἴς τι τοιοῦτο χωρίον, βεβαίως θὰ εὑρίσκετο ἐν ἀμφιβολίᾳ, ἐὰν τῷ ὄντι εἶχεν ἐνώπιόν του κατοικίας ἀνθρώπων ἢ μόνον ἀριθμόν τινα γηλόφων μικρῶν. Πόσον χρόνον καὶ ἕως πότε κατῴκουν οἱ Ἕλληνες ἐν τοιαύταις καλύβαις, οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ· πιθανὸν μόνον εἶναι, ὅτι τὰ ὑπόγεια ἐκεῖνα οἰκήματα ἦσαν ἐν χρήσει μᾶλλον, ἐν ὅσῳ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς διέτριβεν ἀκόμη εἰς βορειότερα μέρη, ὅπου τὰ ψύχη εἶναι μεγαλείτερα, αἱ δὲ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες ἀφθονώτεραι. Ἀφοῦ ὅμως κατῆλθον εἰς τὴν νῦν Ἑλλάδα, ἐνωρὶς θὰ ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωσιν οἰκίας εὐρυχωροτέρας καὶ πρὸ πάντων εὐαερωτέρας· διετήρησαν ὅμως τὸ σχῆμα τῆς παλαιᾶς καλύβης ἐν τοῖς θολωτοῖς τάφοις.

Ὅταν ὅμως κατὰ τὸ τέλος τῆς δευτέρας πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος συνέβησαν αἱ μετακινήσεις ἐκεῖναι καὶ μεταναστεύσεις τῶν λαῶν, αἱ γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Καθόδου τῶν Δωριέων εἰς Πελοπόννησον, τότε ἐπῆλθε, φαίνεται, γενικὴ ἀναστάτωσις καὶ εἰς ὅλον τὸν βίον ἐν Ἑλλάδι. Αἱ παλαιαὶ μοναρχικαὶ δυναστεῖαι κατελύθησαν, νέαι δὲ πολιτεῖαι ἀνεφύησαν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εὑρίσκοντο μὲν ἀκόμη βασιλεῖς, ἀλλ' οἱ βασιλεῖς οὗτοι δὲν εἶχον τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν τῶν προτέρων. Ἔπειτα ἕνεκα τῆς μεταναστεύσεως τῶν Δωριέων καὶ ἄλλων φυλῶν καὶ ἕνεκα τῶν ἐκ τούτων προελθόντων πολλῶν καὶ μακροχρονίων πολέμων, πᾶσαι αἱ δυνάμεις τοῦ ἔθνους εἶχον ἐξαντληθῆ, ὁ πλοῦτος τῆς χώρας εἶχε καταστραφῆ καὶ αἱ τέχναι ἐντελῶς παραμεληθῆ. Μήτε βασιλεῖς λοιπὸν μήτε ἰδιῶται ἦσαν πλέον εἰς θέσιν νὰ κατασκευάζωσι κτίρια δυνάμενα νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ μεγαλοπρεπῆ λείψανα τῆς προγενεστέρας ἐποχῆς. Ἕνεκα τῶν λόγων τούτων, ἴσως δὲ καὶ ἕνεκα ἄλλων ἀγνώστων ἡμῖν, οἱ θολωτοὶ τάφοι, οἵτινες πάντοτε εἶναι λίαν δαπανηροί, βαθμηδὸν ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ *τύμβων*, οἵτινες μόνον ἐξωτερικῶς ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς θολωτούς, διότι καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνοι ἔχουσι τὸ σχῆμα λόφου. Εἰς τὴν ὁμηρικὴν ἐποχὴν μόνον οἱ τύμβοι ἦσαν, ὡς φαίνεται, ἐν χρήσει, περιγράφει δὲ ὁ Ὅμηρος ἀκριβέστατα δύο ἢ τρεῖς ἐξ αὐτῶν. Τὰ κεκαυμένα ὀστᾶ τοῦ νεκροῦ κατετίθεντο ἐντὸς ἀγγείου ἐν λάκκῳ βαθεῖ, πέριξ τοῦ ὁποίου ἐσχημάτιζον κύκλον διὰ λίθων ἢ καὶ ἔκτιζον ἐνίοτε τειχίον χαμηλὸν κυκλοτερές, ἐντὸς δ' αὐτοῦ τοῦ κύκλου συνεσώρευον ἔπειτα χῶμα καὶ οὕτω ἀπετελεῖτο γήλοφος μέγας ἢ μικρὸς ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τοῦ νεκροῦ.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν τάφων ἐξηκολούθησεν ὂν ἐν χρήσει καὶ καθ' ὅλας τὰς μετὰ ταῦτα ἐποχάς, μόνον ὅτι αἱ διαστάσεις τοῦ τύμβου βραδύτερον περιωρίσθησαν, ὁ δὲ ἐκ λίθων κύκλος συνήθως παρελείπετο, τὸ ὄνομα ὅμως ἔμεινεν, ἐλέγοντο δὲ πολλάκις τύμβοι καὶ τάφοι μόλις ἐξέχοντες τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

(Ἕπεται συνέχεια).

Χρ. Τσουντας.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ὑπερανάβας διὰ προχείρου κλίμακος τοὺς πρώτους λίθους, ἠναγκάσθη κατόπιν ν' ἀναρριχηθῇ ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς μεγάλους ἐκείνους ὄγκους, οἵτινες πολλάκις ἀπεῖχον ἀλλήλων. Ἦτο δὲ τοσοῦτον εὐσταλὴς καὶ ῥωμαλέος, ὥστε μὲ ὅλην τὴν βαρεῖαν συσκευὴν ἣν ἐφόρει, ἀνέβαινεν ἀπὸ λίθου εἰς λίθον μετὰ θαυμαστῆς ἀληθῶς εὐκολίας. Κάτω εἶχε διακοπῆ πᾶσα ἐργασία, καὶ πάντες ἐσίγων, ἀτενίζοντες ἐπὶ τὸν τολμηρὸν νέον καὶ ἀσθμαίνοντες ἐξ ἀγωνίας.

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξηκολούθει τὸ ἔργον του, οὐδ' ἐφαίνετο ἀναλογιζόμενος τὴν ἀγωνίαν ἣν προεκάλει. Πολλάκις ἠναγκάσθη νὰ μεταχειρισθῇ τὸ σχοινίον καὶ τὴν ἁρπάγην, ὅπως ὑπερβῇ προσκόμματά τινα, φαινόμενα ἀνυπέρβατα. Πάντοτε δέ, ὁσάκις ἐνόμιζεν ὅτι δυσκολία τις τὸν ἀνεχαίτιζε, κατώρθωνε νὰ τὴν ὑπερβῇ. Προυχώρει ἀδιακόπως καὶ ἀναβαίνων ὁλονέν, καίτοι βραδέως, ἔφθασεν τέλος εἰς τὴν κορυφὴν τῆς οἰκοδομῆς.

Ἅμα ὡς ἐπάτησε τὴν τελευταίαν λιθίνην βαθμίδα, παταγώδεις ἀνευφημίαι καὶ ζητωκραυγαὶ φρενητιώδεις ἐχαιρέτισαν τὴν ἐπιτυχίαν του. Ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδ' ἐστράφη κἂν νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς θεατὰς διὰ τὴν ἐγκαρδίωσιν ταύτην.

Ἄλλως τε καὶ ὑπελείπετο τὸ κινδυνωδέστερον μέρος τοῦ ἔργου του. Ἔπρεπεν ἤδη, ὅπως φθάσῃ εἰς τὸν Ἕκτορα Λοβεδύ, νὰ βαδίσῃ ἐπὶ τοίχου στενοῦ ἀπότομον ἔχοντος κλίσιν, πλήρους ἡμικαύστων συντριμμάτων καὶ περιβαλλομένου πολλάκις ὑπὸ πυκνοτάτων στροβίλων καπνοῦ.

Ἐξηγέρθη λοιπὸν καὶ πάλιν ἡ ἀγωνία τῶν θεατῶν καὶ ἡ σιγὴ κατέστη ἔτι βαθυτέρα ἢ πρότερον. Ὁ Νοέλ, ὄρθιος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ οἰκοδομήματος, διεγράφετο ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὃν διέλαμπον ἤδη τὰ φῶτα τῆς πρωΐας.

Μετά τινας στιγμὰς ἀκινησίας, καθ' ἃς πε-

Digitized by Google

ριεσκόπησεν ἴσως τὰς ὑπολειπομένας δυσχερείας, ἐξηπλώθη ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὅστις καεὶς πολλαχοῦ κατέρρεεν· εἶτα δὲ διὰ μικροῦ πελέκεως ὃν εἶχε συμπεριλάβει ἤρχισε νὰ σκάπτῃ ἐν τῷ τοίχῳ εἶδος τι βαθμίδων, δι' ὧν κατώρθου νὰ προβαίνῃ ὑψηλότερον. Ἡ βραδεῖα καὶ κοπιώδης αὐτὴ ἐργασία προὐκάλει ἐνίοτε ἀποκτίσεις μερῶν τινων τοῦ τοίχου, καὶ λίθοι μεγάλοι κατεκρημνίζοντο ἑκατέρωθεν εἰς τὸ βάραθρον. Πολλάκις δὲ καὶ ὁ καπνὸς περιέβαλλε τὸν Νοέλ, καὶ τὸν ἠνάγκαζε νὰ μένῃ πρηνής, κρατούμενος διὰ τῶν χειρῶν ἀπὸ τοῦ τοίχου. Ἀλλ' ἅμα διαλυομένων τῶν καπνῶν ἀνεφαίνετο πάλιν ὀρθούμενος καὶ ἐπαναλαμβάνων τὸ ἔργον αὐτοῦ μετὰ ζέσεως, ἐπιμονῆς, καὶ περιφρονήσεως τοῦ κινδύνου ἀξίων θαυμασμοῦ.

Ἐνῷ δ' ἐκεῖνος εἵρπεν ἐπὶ τοῦ κινδυνώδους ἐκείνου ἀετώματος, ὅπου τὸ ἐλάχιστον ὀλίσθημα ἠδύνατο νὰ φέρῃ θανάσιμον πτῶσιν, οἱ δύο του φίλοι τὸν ἐθεώρουν κάτωθεν ἐν αὐξούσῃ ἀμηχανίᾳ. Ὁ Γριβὲ ἦτο κάτωχρος· τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἔσταζεν ἱδρῶτα καὶ ἡ καρδία του ἐπάλλετο βιαίως. Ἔλεγε δὲ καθ' ἑαυτόν :

— Δὲν ἔκαμα καλὰ νὰ τὸν παρακινήσω . . . Καλλίτερα νἄμενε ὁ ἄλλος ἐκεῖ ποῦ εἶνε . . . Τώρα, ἂν πέσῃ ὁ κ. Νοέλ, θὰ σταθῶ ἀποκάτω νὰ μὲ πλακώσῃ.

Ὁ Ἰωάννης Ῥεβοῦ εἶχε γονυπετήσει, ἅμα ὡς ὁ Νοέλ προὐχώρησεν ἐπὶ τῆς κλιτύος, καὶ ἐψιθύριζε σιγαλῇ τῇ φωνῇ προσευχὴν διακοπτομένην ὑπὸ λυγμῶν.

Δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ κυττάζῃ ὑψηλά, ὅτε νέα τῶν παρισταμένων κραυγὴ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ εὔτολμος νέος εἶχε φθάσει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀετώματος. Τὸν εἶδε δὲ ἀληθῶς ὁ ἀσπαλακοθήρας, θαρρήσας τέλος ν' ἀναβλέψῃ, ἱστάμενον ἐπὶ τοῦ γείσου ὅπου εὑρίσκετο καὶ ὁ Ἕκτωρ Λοβεδύ.

Ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμησε τὴν φορὰν ταύτην ν' ἀνευφημήσῃ. Πάντες κατενόουν πόσον κρίσιμος ἦτο ἡ θέσις τῶν δύο ἐκείνων ἀνθρώπων, εὑρισκομένων ἐπὶ ἐδάφους ὀλίγων ποδῶν, εἰς τρομερὸν ὕψος, ἐν μέσῳ καιόντων συντριμμάτων καὶ πνιγηρῶν καπνῶν,... καὶ ἀνέμενον.

Τὴν στιγμὴν αὐτήν, καθ' ἣν ἕκαστον δευτερόλεπτον ἦτο πολύτιμον, ὁ Ἕκτωρ καὶ ἐκεῖνος ὅστις ἤρχετο νὰ τὸν σώσῃ, ἔμενον ἀκίνητοι. Ἐφαίνοντο ζωηρῶς συνομιλοῦντες ἀλλ' οὐδόλως παρεσκευάζοντο εἰς κατάβασιν. Ὁ χρόνος παρήρχετο, ἀλλ' ἡ στάσις αὐτῶν δὲν μετεβάλλετο.

Ἡ παράδοξος αὐτὴ ἀδράνεια ἐξέπληξε κατ' ἀρχὰς τοὺς θεατάς, εἶτα δὲ τοὺς ἀνησύχησε.

— Μὰ τί κάμνει λοιπὸν ὁ Νοέλ ; εἶπεν ὁ δήμαρχος. Ἀνέβη ἐκεῖ ἐπάνω μὲ τόσους κινδύνους μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν Ἕκτορα Λοβεδύ :

— Ἴσως, εἶπεν ὁ Περρέν, ἀνεφύη καμμία νέα ἀνυπέρβλητος δυσκολία.

— Δὲν εἶνε ἀδύνατον.

Οἱ δύο φίλοι τοῦ Νοέλ, ἐκπλαγέντες ἐπίσης καὶ ἀνησυχήσαντες, ἀνεκοίνωσαν ταπεινῇ τῇ φωνῇ πρὸς ἀλλήλους τὰς σκέψεις των περὶ τῆς ἀκατανοήτου ἐκείνης συνομιλίας.

Ἰδοὺ δὲ τί συνέβαινεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου Βλινύ.

Ὁ Ἕκτωρ, καίτοι ἐκλελυμένος τὰς δυνάμεις, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀντιληφθῇ τῶν ἀγώνων, οὓς κατέβαλλον ὅπως φθάσωσι μέχρις αὐτοῦ. Καὶ δὲν ἔβλεπεν μὲν ἀπὸ τῆς θέσεώς του τὸν ἐρχόμενον εἰς σωτηρίαν του, ἤκουεν ὅμως αὐτὸν κορυφοτομοῦντα τὸν τοῖχον κ' ἐμάντευεν, ἐκ τοῦ προσεγγίζοντος κρότου, ὅτι προεχώρει ταχέως. Τέλος κύψας νὰ ἴδῃ παρετήρησεν αἴφνης ἐγγύς του τὸ γλυκὺ κ' εὐμενὲς πρόσωπον τοῦ Νοέλ Λετελιέ.

Μόλις δὲ τὸν ἀνεγνώρισεν ὁ Ἕκτωρ κ' ἐξηλείφθη πάραυτα ἡ ἔκφρασις τῆς ἐλπίδος καὶ χαρᾶς, ἥτις ἔλαμπεν ἤδη ἐπὶ τῆς μορφῆς του. Ὠπισθοχώρησεν ἀμέσως, καὶ ἀπέστρεψεν ἀγρίως τὸ πρόσωπον.

Ἀλλ' ὁ Νοέλ δὲν παρετήρησεν ἢ δὲν ἠθέλησε νὰ παρατηρήσῃ τὸ ἐχθρικὸν ἐκεῖνο ἦθος.

— Θάρρος ! κύριε Λοβεδύ, εἶπε φιλικῶς, θὰ σᾶς βγάλω ἀπὸ τὴν δυσάρεστον αὐτὴν θέσιν.

Ἀφοῦ δὲ ἀνέπνευσε μικρόν, ἔρριψε βλέμμα πλῆρες οἴκτου καὶ περιεργείας ἐπὶ τὸν ἀρχαῖον ἐχθρόν του.

Ὁ Ἕκτωρ εἶχε ἠλλοιωμένην τὴν μορφὴν κ' ἐρυθροὺς τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ κόμη του καὶ τὸ γένειόν του ἦσαν ἡμικαῆ· τὰ ἐνδύματά του, καταμέλανα, ἔπιπτον εἰς ῥάκη· πολλοὶ δὲ μώλωπες ἔστιζον τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν του.

Τὸ κτιστὸν ἐκεῖνο γείσωμα ὅπου εἶχε καταφύγει, κατὰ τὴν σύμπτωσιν τῆς καπνοδόχης καὶ τοῦ τοίχου, ἦτο τοσούτῳ στενόν, ὥστε ἠναγκάζετο νὰ μένῃ ὀκλαδὸν καθήμενος, ἡ ἐλαχίστη δὲ ἀπρόσεκτος κίνησις θὰ ἤρκει νὰ τὸν κρημνίσῃ εἰς τὴν ἄβυσσον. Εὑρίσκετο ἐν τούτοις ἀπὸ πολλῶν ἤδη ὡρῶν εἰς τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην θέσιν, κ' ἐφαίνετο ἀποβαλὼν τάς τε δυνάμεις καὶ τὰς ἐλπίδας του.

Ἐνῷ δὲ ὁ Νοέλ παρετήρει ὅ,τι ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ, ἡ θέσις αὐτοῦ δὲν ἦτο ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνος. Κρατούμενος ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ τοίχου, ὅπου εἶχεν ἀνασκάψει δύο μικρὰς κοιλότητας, ἐστερεῖτο πᾶσαν ἐλευθερίαν ἐνεργείας, ἧς εἶχεν ἀνάγκην κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην. Οὐχ ἧττον μόνον τὸν Ἕκτορα ἐσυλλογίζετο.

— Θεέ μου ! κύριε Λοβεδύ, ὑπέλαβε, πῶς ἤλθατε αὐτοῦ ;

— Δὲν ἠξεύρω, ἀπήντησεν ὁ Ἕκτωρ ἀπο-

Digitized by Google

τόμως. Ἴσως ἀνέβην ἀπὸ τὴν καπνοδόχην..., ὡς καπνοδοχοκαθαριστής. Δὲν εἶνε ἀστεῖον; Καπνοδοχοκαθαριστής!

Καὶ διερράγη εἰς ἀπαίσιον γέλωτα.

Ὁ Νοὲλ ὑπέθετεν ὅτι βίαιαι συγκινήσεις εἶχον ταράξει τὴν διάνοιαν τοῦ ταλαιπώρου νέου, καὶ ἴσως δὲν ἦτο ἄτοπος ἡ ὑπόθεσις αὕτη. Ὑπέλαβεν οὐχ ἧττον προσηνῶς:

— Ἂς εἶνε! ἀδιάφορον πῶς εἶσθε αὐτοῦ· τὸ σπουδαῖον εἶνε νὰ βγῆτε ἀπ' αὐτοῦ καὶ τοῦτο μόνον συλλογίζομαι. Ἔφερα σχοινία καὶ ἁρπάγας... σταθῆτε νὰ ἑτοιμάσω...

— Ἀφῆτέ με ἥσυχον, δὲν θέλω τίποτε ἀπὸ σᾶς, διέκοψεν ὁ Ἕκτωρ διὰ φωνῆς πλήρους ὀργῆς καὶ μίσους. Ἔρχεσθ' ἐδῶ νὰ δείξετε τὸν ἡρωϊσμόν σας, μὲ τὸν σκοπὸν ν' ἀνταμειφθῆτε ἀργότερα. Εὕρῆτε ἄλλο μέσον νὰ δείξετε τὴν μεγαλοθυμίαν σας.., καὶ τὴν γυμναστικήν σας. Ἐγὼ προτιμῶ νὰ πέσω εἰς αὐτὴν τὴν κάμινον παρὰ νὰ δεχθῶ τὴν συνδρομήν σας.... Μὴ μὲ πλησιάζετε... μὴ μ' ἐγγίζετε... Ἂν θέλω νὰ ζήσω, εἶνε μόνον διὰ νὰ σᾶς ἐκδικηθῶ!

Ὁ Νοὲλ ἐπείθετο ἐπὶ μᾶλλον, ὅτι ὁ Ἕκτωρ παρελήρει, ἀλλ' ἐνέτεινε τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἀγαθότητά του.

— Ἐλᾶτε, κύριε Λοβεδύ, ἀπήντησεν, ἀφήσατε αὐτὰς τὰς ἰδέας. Ὅταν καταβῶμεν κάτω, δὲν θὰ συλλογισθῶ, βεβαιωθῆτε, νὰ σᾶς ἐπιβάλω εὐγνωμοσύνην, καὶ μονομαχοῦμεν, ἂν πάντοτε τὸ ἐπιθυμεῖτε... Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀφῆτε νὰ δοκιμάσω νὰ σᾶς σώσω,.. πρᾶγμα ὄχι πολὺ εὔκολον σᾶς βεβαιῶ.

— Ὄχι! ὄχι! μὴ μὲ ἐγγίζετε, σᾶς τὸ ἀπαγορεύω! ὑπέλαβεν ἔτι βιαιότερον ὁ Ἕκτωρ· ἂν μ' ἐγγίσετε, θὰ σᾶς ἁρπάσω καὶ θὰ πέσωμεν μαζὴ εἰς τὰς φλόγας.. τοιουτοτρόπως θὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀποθνήσκομεν ὁμοῦ.

Ὁ Νοὲλ ἐτρόμαξε τὸ ἀδάμαστον ἐκεῖνο μῖσος. Ὁ Λοβεδὺ ἐσφάδαζεν ἐπὶ τοῦ στενοῦ γεισώματος, ὡς ἂν ἤθελε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν του.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ λόγος τῆς ἀδρανείας, ἥτις ἐξέπληττε τοὺς θεατάς.

Ὁ Νοὲλ διετέλει ἐν φοβερᾷ ἀμηχανίᾳ· τί νὰ πράξῃ; πῶς νὰ καταβάλῃ τὴν τυφλὴν ἐκείνην ἐπιμονήν; Ν' ἀσκήσῃ βίαν ἦτο ἀδύνατον, διότι ἡ ἐλαχίστη ἀντίστασις ἤθελεν ἐπιφέρει τὴν πτῶσιν τῶν δύο ἀντιπάλων. Κατέφυγε καὶ πάλιν εἰς τὴν πειθὼ καὶ τὰς παρακλήσεις,.. προέβη μέχρις ἱκεσίας· ἀλλ' ὁ Ἕκτωρ ἔμενεν ἄκαμπτος, καὶ ἀπήντα μόνον διὰ συντόμων καὶ προσβλητικῶν λόγων.

Ἤρχιζεν ἤδη νὰ σκέπτεται, ἂν δὲν θὰ ἠναγκάζετο τέλος νὰ καταβῇ χωρὶς νὰ συντελέσῃ τὸ σωτήριον ἔργον του, ὅτε παρετήρησεν αἰφνίδιον μεταβολὴν τοῦ μετ' αὐτοῦ διαλεγομένου. Ὁ Ἕκτωρ κατέστη ὠχρότερος, οἱ ὀφθαλμοί του ἐκλείσθησαν, καὶ ἡ κεφαλή του ἐταλαντεύθη ἐπὶ τῶν ὤμων του· τέλος ἀνετράπη πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τοῦ ὄγκου τῆς καπνοδόχης, ἔμεινεν ἀκίνητος. Οἱ κόποι καὶ αἱ συγκινήσεις τῆς φλογερᾶς ἐκείνης νυκτὸς εἶχον ἐντελῶς ἐξασθενήσει αὐτόν, ἡ δὲ ὀργὴ ἐξήντλησε τέλος τὰς δυνάμεις του. Ἦτο λιπόθυμος.

Ὅτε ὁ Νοὲλ τὸ παρετήρησεν, ἐβεβαιώθη ἐν πρώτοις, ὅτι ὁ Ἕκτωρ δὲν ἠδύνατο νὰ πέσῃ· εἶτα δέ, ἀναζητήσας ἐν τῷ θυλακίῳ του τὸ φλασκίον τοῦ Γριβέ, ὅπερ περιεῖχε ῥακήν, διενοήθη νὰ σταλάξῃ εἰς τὸ στόμα του ὀλίγας σταγόνας· ἀλλ' εὐθὺς μετέβαλε σκέψιν.

— Τί ἤθελα νὰ κάμω! διενοήθη· ἂν ἐπαναλάβῃ τὰς αἰσθήσεις του, δὲν θὰ θελήσῃ πάλιν τὴν βοήθειάν μου. Ἡ θεία πρόνοια μοῦ τὴν ἔστειλε αὐτὴν τὴν λιποθυμίαν... τώρα εἰμπορῶ νὰ τὸν σώσω χωρὶς νὰ θέλῃ... τὸν μεταχειρίζομαι ὡς δέμα... καὶ εἶναι ἀσφαλέστερον.

Κρύψας δὲ πάλιν τὸ φλασκίον του, ἐξετύλιξε τὸ περὶ τὸ σῶμά του σχοινίον καὶ παρεσκευάσθη πρὸς τὸ δυσχερὲς ἔργον.

Ὁ τοῖχος τῆς καπνοδόχου εἶχεν ἐξωτερικῶς, ὡς πολλαχοῦ συμβαίνει, ῥάβδους σιδηρᾶς, ἐμπεπηγμένας πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ καθαρισμοῦ της, δι' αὐτῶν δὲ βεβαίως εἶχε καταβῇ ὁ Ἕκτωρ ἐπὶ τῆς στέγης. Ὁ Νοὲλ ἐβεβαιώθη ἂν ἦσαν ἱκανῶς στερεαί, εἶτα δὲ τυλίξας τὸ ἓν ἄκρον τοῦ χονδροῦ του σχοινίου πέριξ τινῶν ἐξ αὐτῶν, τὸ ἐστερέωσεν οὕτως ὥστε νὰ κρατήσῃ ἀκινδύνως μέγα βάρος.

Τότε δὲ ἠσχολήθη περὶ τὸν Ἕκτορα. Λαβὼν σχοινίον λεπτόν, τοῦ ἔδεσε προσεκτικῶς χεῖρας καὶ πόδας, ἵνα μὴ τυχὸν κινηθῇ, ἂν ἀνέκτα τὰς αἰσθήσεις του, καὶ παραλύσῃ δι' ἀτάκτων κινήσεων τὴν ἐνέργειάν του. Εἶτα δὲ ἔδεσε τὸ χονδρὸν σχοινίον ὑπὸ τὰς μασχάλας του, οὕτως ὥστε καταφερόμενος ὁ ταλαίπωρος Ἕκτωρ νὰ ἔχῃ πάντοτε κάτω τοὺς πόδας.

Ἐπρόκειτο τώρα νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ὀλισθήσῃ κάτω τοῦ τοίχου ἐκείνου τοῦ ἔχοντος ὀγδοήκοντα ποδῶν ὕψος, ἀποφεύγων ἐπικινδύνως προστριβὰς καὶ ἀποτόμους κλονισμούς· τοῦτο δὲ ἦτο τὸ δυσχερέστατον μέρος τοῦ ἔργου. Εὐτυχῶς ἐκ τῆς καταπεσούσης στέγης ὑπελείπετο τεμάχιον δοκοῦ ἐντετειχισμένου, καὶ ὁ Νοὲλ ἐτύλιξε δὶς περὶ αὐτὴν τὸ φέρον τὸν Ἕκτορα σχοινίον, ἵνα τὴν μεταχειρισθῇ οὕτω ὡς χαλινόν. Ἐγίνετο δὲ πᾶσα κίνησίς του τόσον δεξιά, ἄνετος καὶ ἀσφαλής, ὥστε μετὰ θάρρους προσέβλεπον αὐτὸν οἱ θεαταί. Περιεπάτει ἐπὶ τοῦ στενοῦ γεισώματος τοσοῦτον ἡσύχως καὶ ἀδιαφόρως ὡς ἂν εὑρίσκετο ἐπὶ τακτικοῦ ἰκριώματος, ἡ θαυμαστή του δὲ περίνοια προέβλεπε πᾶν ἐμπόδιον καὶ προελάμβανε πάντα κίνδυνον.

Digitized by Google

Ἐπέστη τέλος ἡ στιγμή. Ὁ Νοὲλ εἶχε νὰ λάβῃ τὸν Ἕκτορα εἰς τὰς ἀγκάλας του, νὰ τὸν φέρῃ ὑπεράνω τῆς κορυφῆς τοῦ τοίχου καὶ ν' ἀπολύσῃ σιγὰ τὸ σχοινίον. Ἂν ὁ Ἕκτωρ ἐπ' ἐλάχιστον ἐκινεῖτο κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμήν, κατεκρημνίζοντο ἀμφότεροι· ἔμενεν ὅμως ἀναίσθητος καὶ ἀδρανὴς ὄγκος.

Μόνον δὲ ὅτε ὁ Νοέλ, μετὰ λεπτομερεστάτας προφυλάξεις, ὤθησεν αὐτὸν ἔξω τοῦ τοίχου, ἀνεζωογονήθη ὁ Ἕκτωρ. Ὁ κλονισμὸς ἐξήγειρεν ἐν αὐτῷ τὸ ὑπὲρ τῆς ζωῆς ἔμφυτον αἴσθημα· ἔβαλε κραυγὴν ὀξεῖαν, σπαρακτικήν, πενθίμου κλαγγῆς, εἰς ἣν ἀνταπεκρίθη κάτωθεν ὁ ὑπόκωφος καὶ παρετεταμένος βόμβος τῶν θεατῶν.

Ἀλλ' ὁ Νοὲλ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ βλέπῃ τί συνέβαινε. Μόλις ὁ Ἕκτωρ εἶχε ῥιφθῆ εἰς τὸ κενόν, καὶ ὁ σωτὴρ αὐτοῦ ἔκλινεν ὀπίσω, ἐκτείνων χεῖρας καὶ πόδας ὅπως ἀναστείλῃ τὸ ταχέως ἐκτυλισσόμενον σχοινίον. Ἐχρειάσθη πᾶσαν τῶν σιδηρῶν αὐτοῦ μυώνων τὴν δύναμιν ὅπως καταστήσῃ ἤρεμον καὶ ὁμαλὴν τὴν κίνησίν του, εὐκόλως δέ τις ἐννοεῖ πόσον τὸ πρᾶγμα ἦτο δύσκολον, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι ὁ Νοὲλ ἵστατο ἐπὶ ἐδάφους ὀλίγων μόλις ποδῶν καὶ οὐδὲν εἶχε στήριγμα.

Ὅτε ὅμως τὸ τρίτον περίπου τοῦ σχοινίου ἐξετυλίχθη, ἤρχισε νὰ αἰσθάνεται ὅτι τὸ φορτίον ἀπέβαινεν ἀφορήτως βαρύ. Προσεπάθησε καὶ πάλιν νὰ βραδύνῃ τὴν κίνησίν του, ἀλλ' ἡ στενόχωρος θέσις του παρέλυε πᾶσαν αὐτοῦ προσπάθειαν, καὶ ἦλθε τέλος στιγμὴ καθ' ἣν τὸ σχοινίον ἐξέφυγε τῶν χειρῶν του, αἵτινες ἦσαν πλήρεις μωλώπων, καὶ τοσοῦτον ἀστραπιαίως ἀνειλίχθη, ὥστ' ἔλεγέ τις ὅτι ἤθελεν ἀνάψει. Συγχρόνως δὲ παρατεταμέναι ἠκούσθησαν φωναί, ὡς ἀγγέλλουσαι κίνδυνον.

Ὁ Νοὲλ ἐκ τῆς θέσεώς του ἐξηκολούθει μὴ βλέπων τίποτε· τέλος μετά τινα δευτερόλεπτα τὸ σχοινίον ἐκλονίσθη κ' ἔμεινεν ἀκίνητον· εἶχεν ἀνελιχθῇ ὁλόκληρον. Αἱ κραυγαὶ τῶν θεατῶν ηὔξησαν, ἀλλ' εἶχον διάφορον τὸν χαρακτῆρα.

Τί εἶχε συμβῇ; Ὁ Νοὲλ ἔκυψε τρέμων ὑπὲρ τὴν κορυφὴν τοῦ τοίχου καὶ ἐθεώρησε κάτω. Παρετήρησε δ' εὐχαρίστως, ὅτι, ἐπειδὴ τὸ σχοινίον εὑρέθη βραχύ, ὁ Ἕκτωρ μωλωπισθεὶς μὲν ὀλίγον ἀλλ' ἀβλαβὴς καὶ σῶος ἐκρέματο δώδεκα περίπου πόδας ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους, καὶ ὅτι ἡτοιμάζοντο ἤδη κλίμακες, ὅπως τὸν καταβιβάσωσιν. Εἶχε σωθῆ.

Νέα μετ' ὀλίγον καὶ πάνδημα χειροκροτήματα ἀνήγγειλαν εἰς αὐτὸν τὸ εὐάρεστον τοῦτο ἀποτέλεσμα. Ἐκτελέσας ὅμως τὴν ἡρωϊκήν του πρᾶξιν, ᾐσθάνθη καὶ αὐτὸς τὰς συνεπείας τῶν φοβερῶν του κόπων καὶ βιαίων συγκινήσεων, καὶ κατεκλίθη ἐπὶ τοῦ γείσου ἐκλελυμένας σχεδὸν τὰς δυνάμεις ὅσον καὶ ὁ Λοβεδύ.

Ἡ ἀδράνειά του αὕτη ἐξήγειρε καὶ πάλιν τοὺς φόβους τῶν πρὸ μικροῦ θαυμαστῶν του· ἀλλὰ τῆς ῥωμαλέας ἐκείνης κράσεως δὲν ἦσαν μακραὶ αἱ ἀδυναμίαι. Μετὰ μικρὸν ἀνεζωογονήθη, καὶ ὀλίγαι σταγόνες τῆς φιάλης τοῦ Γριβὲ ἀπέδωκαν αὐτῷ πᾶσάν του τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀταραξίαν.

Δὲν ἔσπευσε ὅμως νὰ ἀποπειραθῇ καὶ αὐτὸς τῆς καταβάσεως, καὶ ἠρκέσθη μόνον νὰ καθησυχάσῃ τοὺς θεωμένους. Τέλος δέ, βέβαιος περὶ ἑαυτοῦ, ἐτύλιξε τὰς χεῖράς του διὰ τοῦ μανδηλίου του, ἵνα μὴ σχισθῶσιν ἐκ τῆς τριβῆς, καὶ δράξας τὸ σχοινίον ὠλίσθησε κάτω.

Μετά τινας στιγμὰς ἦτο ἐν μέσῳ τῶν φίλων του.

Ἐνῷ δὲ ἔκειτο ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῶν χόρτων, ἐγγὺς τοῦ Ἕκτορος, ὁ Γριβὲ εἶπεν εἰς τὸν ἐκ τῆς χαρᾶς του κλαίοντα ἀσπαλακοθήραν:

— Δὲν σοῦ φαίνεται, Γιάννη, ὅτι ἠμπορῶ ν' ἀναπαύσω τὴν συνείδησίν μου τόρα ποῦ ὁ Κ. Λοβεδὺ δὲν καταλαμβάνει τίποτε; Νὰ τοῦ δώσω κ' ἐγώ, νὰ εἰποῦμε, δύο, τρεῖς... ἔτσι ἐλαφρὰ ἐλαφρά... Αὐτὸς δὲν θὰ τὸ νοήσῃ, κ' ἐγὼ ἱκανοποιοῦμαι...

—Κύτταξε μὴ τὸ κάμῃς, Γριβέ.

— Γιατί;.. ἐλαφρά, ἐλαφρά... σοῦ λέγω.

— Θὰ δυσαρεστηθῇ ὁ Κ. Νοέλ.

Ὁ ὁδοστάτης ἐσκέφθη μικρὸν καὶ εἶπε τέλος:

— Ἠμπορεῖ! μὰ τότε λοιπὸν πότε θὰ τῆς ξοφλήσω ἐγὼ τῆς ξυλιαίς μου;

ΚΖ'

Τὸ Πρεσβυτέριον.

Ἡ πυρκαϊὰ τοῦ πύργου καὶ τὰ πρὸ αὐτῆς καὶ τὰ μετ' αὐτὴν δραματικὰ γεγονότα πολλὰς ἡμέρας πολυτρόπως ἐσχολιάζοντο. Ἐπανηγυρίζετο δὲ ἰδίως ἡ γενναιότης, ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀφοσίωσις τοῦ Νοὲλ Λετελιέ, καὶ οἱ ἔπαινοί του ἐφέροντο διὰ τῶν στομάτων. Ὁ δήμαρχος τῆς Βωβραί, καὶ ὁ κυριώτατος τῶν δημοσίων λειτουργῶν τῆς ἐπαρχίας εἶχον συσκεφθῆ ὅπως ἀποστείλωσιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν νέαν αἴτησιν περὶ ἠθικῆς ἀμοιβῆς· ἐγίνετο δὲ λόγος περὶ χρυσοῦ ἀριστείου, περὶ τοῦ βραβείου Μοντυόν, καὶ περὶ παρασήμων ἔτι. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπειδὴ τὸ μυστικὸν πάθος τοῦ νέου τεχνίτου πρὸς τὴν δεσποινίδα Δυχαμὲλ εἶχε κοινολογηθῆ, ἄγνωστον παρά τίνος, καὶ οὐδεὶς ἀμφέβαλλεν ὅτι καὶ ἡ νεᾶνις τὸ συνεμερίζετο, λόγος ἐγίνετο πολὺς περὶ τοῦ γάμου των ὡς περὶ προσεχοῦς γεγονότος. Ἐκτὸς δέ τινων φθονερῶν πάντες ἐπεδοκίμαζον ἕνωσιν, ἐκ τοιούτων πηγάζουσαν ὡραίων καὶ εὐγενῶν ἀφορμῶν.

Digitized by Google

Ἀλλ' ἴσως ὅμως ἠπατᾶτο περὶ τούτου ἡ κοινὴ γνώμη, ὡς πολλάκις συμβαίνει, οὐδ' ἦσαν ἴσως τὰ πράγματα τοσοῦτον προχωρημένα ὅσον ὑπετίθετο. Πολλαὶ εἶχον παρέλθει ἡμέραι ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Βλινύ, χωρὶς ὁ Νοὲλ νὰ λάβῃ τὸ ἐλάχιστον ἐνθυμήσεως δεῖγμα παρὰ τῶν κυριῶν Δυχαμὲλ ἢ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ συμβολαιογράφου Περρέν. Τίς ὁ λόγος τῆς παραδόξου ταύτης προφυλάξεως ; Ὁ Νοὲλ ὑπέθεσε τέλος, ὅτι ἀνέμενον τὴν ἐπίσκεψίν του, καὶ ὅτι ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ἐπεβάλλετο ὑπὸ τοῦ προσήκοντος. Διὰ τοῦτο δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπεφάσισε, μετὰ πολλοὺς δισταγμούς, νὰ μεταβῇ εἰς τοῦ Περρέν.

Ὅτε παρῆλθε πρὸ τῆς αἰθούσης, ὅπου ἦσαν οἱ γραφεῖς συνηγμένοι, ἐνόμισεν, ὅτι οἱ νέοι ἐκεῖνοι τὸν ἐθεώρουν μετά τινος περιεργείας, καὶ οἴκτου σχεδόν. Ἀποταθεὶς εἴς τινα ὑπηρέτην, ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὰς κυρίας Δυχαμέλ, καὶ ὁ ὑπηρέτης ἀπῆλθε νὰ τὰς εἰδοποιήσῃ. Ἀλλ' ἐπέστρεψεν οὗτος μετά τινας στιγμὰς καὶ ἀνήγγειλε στενοχωρούμενος ὅτι αἱ κυρίαι δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν δεχθῶσιν. Ὁ Νοὲλ ἐζήτησε τὸν συμβολαιογράφον ὃν εἶχε ἰδεῖ ἐν τῷ γραφείῳ του παρερχόμενος· ἀλλ' ὁ ὑπηρέτης, ἐκπεμφθεὶς πάλιν, ἐπανῆλθε ταχέως λέγων ὅτι ὁ κ. Περρὲν εἶχεν ἐξέλθει.

Ὁ Νοέλ, τοσοῦτον γενναῖος ἐνώπιον τοῦ κινδύνου, εἶχεν ἔκτακτον δειλίαν κατὰ τὰς κοινὰς σχέσεις τοῦ βίου καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιμείνῃ. Ἐνῷ δὲ κατηφὴς ἀπήρχετο, διηνοίχθη τοῦ γραφείου ἡ θύρα, καὶ ὁ γραφεὺς Μυσσώ, ὅστις εἶχε χρησιμεύσει ὡς μάρτυς του, τῷ εἶπε ταχέως :

— Τὰ πράγματα δὲν πηγαίνουν καλά !

Ἔθηκε δὲ ἀμέσως τὸν δάκτυλον ἐπὶ τὰ χείλη του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον.

Ὁ Νοὲλ ἐπέστρεψε κατάπληκτος οἴκαδε.

— Ἀναμφιβόλως, διενοεῖτο καθ' ὁδόν, ἡ δεσποινὶς Ἀδριανὴ δὲν μ' ἐσυγχώρησε διὰ τὴν ἀντίστασίν μου, ὅταν ἤθελε νὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ μονομαχήσω μὲ τὸν Ἕκτορα Λοβεδύ, καὶ εἶνε ἀκόμη ὠργισμένη ἐναντίον μου... Ἴσως ἔμαθον αἱ κυρίαι αὐταὶ τὰς φήμας αἱ ὁποῖαι κυκλοφοροῦν εἰς τὴν πόλιν χωρὶς ἐγὼ διόλου νὰ πταίω, καὶ προσεβλήθη ἡ ὑπερηφάνειά των καὶ θέλουν νὰ μοῦ ἐνθυμίσουν τὴν μεγάλην ἀπόστασιν, ἡ ὁποία μᾶς χωρίζει... Ὡς πρὸς τὸν Περρέν, αὐτὸς ἀντανακλᾷ τὴν δυσμένειαν τῶν πελατίδων του . . . Αἴ ! καιρὸς εἶνε νὰ λάβω μίαν ἀπόφασιν.

Ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ διήγαγε τὴν λοιπὴν ἡμέραν γράφων. Περὶ τὴν ἑσπέραν ἦλθεν ὁ Γριβέ, καὶ συνήχθησαν πάντες ἐν τῷ δωματίῳ ὅπου εἶχε πάλιν καταλάβει τὴν θέσιν του ὁ Ἰωάννης Ρεβού, ἐξηπλωμένας ἔχων τὰς κνήμας του ἐπὶ κλιντῆρος. Ὁ Νοὲλ ἦτο σκεπτικός· ὁ δὲ ὁδοστάτης, ὅστις ἔβλεπε πολὺν κόσμον, ἀφηγήθη τὰ νέα τῆς ἡμέρας.

— Εἶνε βέβαιον τόρα, ἔλεγεν, ὅτι ὁ μικρὸς ἐκεῖνος σχοινοβάτης ἦτον παιδὶ τῆς Φακινέτας· ἡ γυναῖκα τοῦ Ἡρακλῆ ἐπῆγε εἰς τὴν ἀνάκρισιν, καὶ εἶπε ὅτι τὸ παιδὶ δὲν εἶνε 'δικό της οὔτε τοῦ ἀνδρός της. Τὸ 'δικό της παιδὶ εἶχε ἀποθάνει, καὶ αὐτὸ τὸ εἶχαν ἀγοράσει ἀπὸ τοὺς Γύφτους, ποῦ τὸ ἔκλεψαν εἰς μίαν πυρκαϊάν, ἐδῶ κοντὰ εἰς τὴν Βωβραί. Ἡ Φακινέτα ἐνόμιζε τὸ παιδί της χαμένο· μόλις ὅμως τὸ εἶδε καὶ τὸ γνώρισε εὐθύς. Τότε τὸ 'πῆρε καὶ δὲν ἤθελε πλέον νὰ τὸ χωρισθῇ. Ἐπειδὴ δὲ φαίνεται πῶς τὴν Φακινέτα τὴν εἶχε ἀπατήσει μιὰ φορὰ αὐτὸς ὁ κ. Λοβεδύ, — ἀξιότιμος ἄνθρωπος καθὼς καὶ ὁ υἱός του — ἦλθον εἰς λόγους χωρὶς ἄλλο καὶ ἡ τρελλὴ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ . . .

— Ὅλ' αὐτὰ ἠμποροῦν νὰ ἦνε ἀληθινά, εἶπεν ὁ Νοέλ, ὃν ἡ σοβαρότης τῶν ἀποκαλύψεων αὐτῶν εἶχεν ἐξαγάγει τοῦ ῥεμβασμοῦ του, καὶ αὐτὰ ποῦ διηγεῖσαι, Γριβέ, μοῦ ἐξηγοῦν πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ὡς τόρα μοῦ ἦσαν ἀνεξήγητα... Φαντάσου λοιπόν, ἡ ἴδια ἡ μητέρα νὰ ἔχῃ τὴν γενναιότητα νὰ καῇ ζωντανή, καὶ νὰ καύσῃ μαζῆ τὸ παιδί της κ' ἐκεῖνον ποῦ τὴν ἠπάτησε. Εἶνε φρικτόν... Πρέπει δὲ ὁ Κ. Ἕκτωρ νὰ ἔμαθε τὴν τελευταίαν στιγμὴν ὅλα αὐτὰ τὰ τρομερὰ πράγματα, διότι, ἀφότου τὸν μετέφεραν εἰς τὸ πρεσβυτέριον τοῦ Βλινύ, εἶνε λέγουν εἰς τρομερὰν ταραχὴν καὶ πολὺ καταβεβλημένος . . .

— Καὶ μόλ' αὐτά, εἶπε μνησικακῶν ὁ Γριβέ, ἂν αὐτὸς ὁ ὡμορφονηὸς δὲν κατοικοῦσε σὲ σπίτι τόσον σεβάσμιον, θὰ πήγαινα νὰ τοῦ δείξω . . .

— Νά τα, διέκοψε πονηρῶς ὁ Ἰωάννης Ρεβού, ὁ Γριβὲ συλλογίζεται ἀκόμη τῆς ξυλιαῖς του. Ἀλλ' ἀφοῦ σοῦ λένε, βαρυκέφαλε, ὅτι δὲν φαίνονται πλέον διόλου ;

— Καὶ ἡ τιμή, Γιάννη ; ἀπήντησεν ὁ ὁδοστάτης σκυθρωπός· θαρρεῖς ὅτι ἡ τιμὴ ἑνὸς ἰδιοκτήτου, ἑνὸς ὑπαλλήλου... ἱκανοποιεῖται ἔτσι ; Ὅ,τι 'πῆρα πρέπει νὰ τὸ δώσω... καὶ θὰ τὸ δώσω γρήγορα ἢ ἀργά.

Ὁ Ἰωάννης ἐγέλασεν εἰρωνικῶς, καὶ ὁ Νοὲλ δ' αὐτὸς ἐμειδίασεν. Ὁ ὁδοστάτης ὑπέλαβε, μεταβαλὼν ἦθος.

— Ὅλαις αὐταὶς αἱ βρωμοϊστορίαις τοῦ γέρο Λοβεδὺ καὶ τοῦ υἱοῦ του εἶνε ἀπόδειξις ὅτι τὰ ζαχαρώματα δὲν βγαίνουν σὲ καλό. Τὸ καλλίτερο εἶνε νὰ 'πανδρεύῃ κανεὶς τὰ κορίτσια ὅταν εἶνε 'ςτὸν καιρό τους καὶ νὰ στέλνῃ 'ς τὸ διάβολο τοὺς ψαλιδοκέρηδες ποῦ τὰ τριγυρίζουν. Γι' αὐτὸ κ' ἐγώ, νὰ 'ξεύρετε, 'πανδρεύω τὴν ἄλλη ἑβδο-

Digitized by Google

μάδα τὴν κόρη μου τὴ Πετροῦλα μὲ τὸν υἱὸ τοῦ Τριγκάρ, καὶ μοὔδωσες τὸ λόγο σου, Γιάννη, πῶς θὰ χορεύσῃς 'ς τὸ γάμο.

— Καὶ θὰ τὸ κάμω, Γριβέ, ἂν μ' ἀφήσουν νὰ κρατῶ λιγάκι καὶ τὸ ῥαβδί μου.

— Θἄλθῃ, ἐλπίζω, καὶ ὁ κύριος Νοέλ;

Ἀλλ' αὐτός, βυθισθεὶς καὶ πάλιν εἰς τὰς σκέψεις του, ἀπήντησεν ἀφῃρημένος·

— Δὲν ἠξεύρω, φίλοι μου, ἂν θὰ εἶμαι μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας εἰς Βωβραί.

Ὁ Γριβὲ καὶ ὁ Ῥεβοὺ ἐταράχθησαν.

— Πῶς, κύριε Νοέλ ; ἐφώνησεν ὁ Γιάννης· λέτε νὰ πᾶτε ταξεῖδι;

Ὁ Νοὲλ ἔνευσε καταφατικῶς.

— Δὲν θὰ λείψετε πολύ ;

— Ἴσως διὰ πάντοτε.

Οἱ δύο φίλοι ὠχρίασαν.

— Παναγία μου, τί λέτε ; ὑπέλαβεν ὁ ἀσπαλακοθήρας. Γίνεται αὐτό ; . . Καὶ ἡμεῖς, τί θὰ γείνωμεν ;

— Ἐκτὸς ἂν πᾶμε μαζῆ, εἶπεν ὁ Γριβέ.

— Φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Νοέλ, ἀποστρέφων τὰ βλέμματα· μολονότι σᾶς ἀγαπῶ, καὶ ὅλοι εἰς τὴν πόλιν μ' ἀγαποῦν,.. ἔχω λόγους... ἰδιαιτέρους νὰ φύγω γρήγορα ἀπὸ τὴν Βωβραί. Πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἔλαβον γράμμα ἀπὸ τὸν κ. Ξ., σπουδαῖον βιομήχανον τοῦ Κλαμεσύ, μὲ προτάσεις λαμπράς. Θὰ εἶμαι διευθυντὴς τῶν μηχανῶν, μὲ καλὸν μισθὸν καὶ μερίδιον εἰς τὰ κέρδη, θὰ ἦμ' ἐντελῶς ἀνεξάρτητος, καὶ θὰ κάμω γρήγορα περιουσίαν. Ἔγραψα λοιπὸν πρὸ ὀλίγου εἰς τὸν κύριον Ξ., ὅτι δέχομαι τὰς προτάσεις του, καὶ πρὶν στείλω τὸ γράμμα μου,περιμένω νὰ μάθω θετικῶς,.. Αἴ! προσέθηκε προσποιούμενος εὐθυμίαν, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ λυπηθῆτε σεῖς διὰ τὴν εὐτυχίαν μου,.. ἀφοῦ μ' ἀγαπᾶτε τόσον πολύ.

Ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε καὶ αὐτὸς νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του, ἐνῷ ἔκλαιον ἐκεῖνοι.

— Δὲν σοῦ τὤλεγα, Γιάννη, ἐφώνησεν ὁ Γριβέ, ὅτι ὁ κύριος Νοέλ ἔχει λύπη ! Τὸν πῆρε ἡ ἀπελπισία καὶ θέλει νὰ φύγῃ !

— Κ' ἐγώ, Γριβέ, εἶπε μετὰ λυγμῶν ὁ ἀσπαλακοθήρας, κάτι τέτοιο ὑπώπτευα . . Ἂν αὐτὸς ὁ γάμος,ποῦ 'μιλεῖ ὅλος ὁ κόσμος καὶ χάλασε τόρα, φαίνεται, πήγαινε καλά, θαρρεῖς ὅτι ὁ Κ. Νοὲλ πλούσιος κτηματίας 'μποροῦσε πλέον νἄχῃ φίλους δύο πτωχοὺς κακόμοιρους σὰν ἐμᾶς, ποῦ ὁ ἕνας τσακίζει χαλίκια 'ς τοὺς δρόμους καὶ ὁ ἄλλος πιάνει ζουλάπια,..εἰκοσιπέντε τὸ κομμάτι; Γι' αὐτό, ἔλεγα, πρέπει νὰ κάμωμεν ὑπομονή,.. ἀλλὰ δὲν 'μπορῶ, βλέπεις.

— Οὔτ' ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ Γριβέ,

Ὁ Νοὲλ ἔσπευσε ν' ἀπομάξῃ τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ δραττόμενος τῶν χειρῶν τῶν φίλων του, εἶπεν ἐγκαρδίως :

— Νομίζετε, καλοί μου καὶ ἀγαπητοὶ φίλοι, ὅτι εἶνε δυνατὸν ποτὲ νὰ περιφρονήσω τὴν φιλίαν σας ; Ἡσυχάσατε, . . σᾶς ἀγαπῶ ὅσον μὲ ἀγαπᾶτε, καὶ ὅ,τι δήποτε ἂν συμβῇ, τίποτε δὲν θὰ μᾶς χωρίσῃ. Ἴσως, ἂν ἐγκατασταθῶ εἰς Κλαμεσύ, θὰ εἶν' αἱ σχέσεις μας ὀλιγώτερον συχναί, ἀλλὰ θὰ ἦνε πάντοτε στεναὶ καὶ ἐγκάρδιοι.

Εἶχε δὲ κατορθώσει νὰ τοὺς ἡσυχάσῃ, ὅτε εἰσῆλθεν ἡ Βρανδὲν φέρουσα ἐπιστολήν.

— Θαρῶ, εἶπεν αὕτη δυσθύμως, πῶς εἶνε πάλιν ἐκείνου τοῦ Παρισινοῦ, ποῦ σοὔκαμε τόσα καὶ τόσα. Τί καλλίτερα θἄκανες, μοῦ φαίνεται, νὰ τὸν ἄφινες νὰ καπνισθῇ μέσα ἐκεῖ 'στὴν καμινάδα σὰν χοιρομέρι !

Ὁ Νοὲλ ἐπέβαλε σιωπὴν διὰ νεύματος κ' ἔσπευσε ν' ἀνοίξῃ τὴν ἐπιστολήν, ἥτις περιεῖχε τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις :

«Κύριε Νοὲλ Λετελιέ,

«Πρὶν ἐγκαταλείψω τὸν τόπον αὐτόν, ἔχω ἀπόλυτον »ἀνάγκην νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ εὐαρεστηθῆτε »νὰ ἔλθετε αὔριον τὸ πρωῒ εἰς τὸ πρεσβυτέριον τοῦ »Βλινύ, ὅπου θὰ σᾶς περιμένω.

»Ὅλως πρόθυμος.
ΕΚΤΩΡ ΛΟΒΕΔΥ.»

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς κατέστησε σκεπτικὸν τὸν Νοέλ. Τί ἄλλο ἄρα ἤθελεν ὁ Ἕκτωρ ἢ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ περὶ μονομαχίας σχέδιόν του, ὅπερ τοσοῦτον ἐπιμόνως ἐπεδίωκεν ὁ υἱὸς τοῦ τραπεζίτου.Τοιαύτη ὑπῆρξε καὶ ἡ ἰδέα τοῦ Γριβὲ καὶ τοῦ Ῥεβοῦ, οἵτινες ἐνόμισαν ὅτι τὸ γράμμα περιεῖχε νέαν πρόκλησιν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ συνεταράχθησαν. Ἀλλ' ὁ Νοέλ, ἵνα ἀποδείξῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι οἱ φόβοι των ἦσαν τοὐλάχιστον πρόωροι, ἀνέγνωσεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐπιστολὴν καὶ παρετήρησε συνάμα ὅτι μονομαχία δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ σεβασμίου ἐφημερίου τοῦ Βλινύ, ὅστις ἐξένιζε τὸν Ἕκτορα.

— Δὲν ἠξεύρω ! εἶπε δυσπίστως ὁ Γριβέ. Μᾶς εἴπετε, κύριε Νοέλ, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἕκτωρ ἦτον μανιακὸς ἐναντίον σας,ὅταν ἠθέλατε νὰ τὸν σώσετε, ἐπάνω εἰς τὸν Πύργον. Δὲν σᾶς γυρεύει βέβαια διὰ νὰ σᾶς εἰπῇ *εὐχαριστῶ*.

— Τὸ κάτω κάτω, ἀδιάφορον ! ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ. Ἂν μὲ φονεύσῃ, ἐλπίζω νὰ εὑρεθῇ καὶ κανεὶς ἄλλος,ἔξω ἀπὸ σᾶς,νὰ μὲ κλαύσῃ...Ὁπωσδήποτε, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, δὲν θὰ στείλω ἀπόψε τὴν ἀπάντησίν μου εἰς τὸν Κύριον Ξ.... εἰς Κλαμεσύ.

— Τί λέτε, κύριε Νοέλ ; ἐφώνησεν ὁ Ἰωάννης. Ἂν ὕστερα ἀπὸ ὅσα ἔγειναν ὁ κύριος Ἕκτωρ ἤθελε καὶ καλὰ νὰ μονομαχήσῃ μαζύ σας, θὰ εἶνε ὁ χειρότερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ! Ὅλοι θὰ σηκωθοῦν ἐναντίον του, κ' ἡμεῖς οἱ

Digitized by Google

δύο φθάνομεν νὰ τοῦ βάλωμεν γνῶσι, . . . Αἴ Γριβέ;

— Τὸν συγυρίζω καὶ μόνος μου ἐγώ, ἐφώνησεν ὁ Γριβέ. Τοῦ πέφτω ἐπάνω μόλις ξεμυτίσῃ, καὶ αὐτὴ τῇ φορά, ἔννοια σου, ἀφίνω τοὺς χωρατάδες κατὰ μέρος... τοῦ πληρόνω ὅ,τι μοῦ δωσε μὲ τόκο καὶ ἐπιτόκια... Δὲν πιστεύω αὐτὸς ὁ Παρισινὸς νὰ σπάῃ δυσκολώτερα ἀπὸ τὰ χαλίκια τοῦ δρόμου.

Ὁ Νοὲλ παρέστησεν εἰς αὐτοὺς ἐντόνως ὅτι τοιαῦτα τὰ πράγματα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γείνωσι, καὶ ἐπραΰνθησαν τέλος ἀμφότεροι, κατὰ τὸ φαινόμενον. Πρὶν ἢ ἀποχωρισθῶσιν ὅμως, ἀντήλλαξαν λόγους τινὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὡσεὶ συνεννοούμενοι περὶ κοινοῦ σχεδίου.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΛΙΣΤ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ βίος τοῦ Λίστ τεταραγμένος καὶ ποικίλος μέχρι τέλους ἀντικατώπτριζε τὴν ἀτομικότητά του. Ἡ ἀνήσυχος ψυχὴ τοῦ παραδόξου τούτου ἀνδρός, ἀκαταπαύστως τὸ ἰδανικὸν θηρεύοντος, ἀνεζήτει αὐτὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γυναικός, εἰς τὰ ὕψη τῆς τέχνης, εἰς τὴν μυστηριώδη σκιαύγειαν τῶν ἐκκλησιῶν· ἐνόμισεν ὅτι εὗρεν αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς εἰρήνης, ἐν αὐτῇ καταφεύγων. Ἀλλὰ ποῖαι τρικυμίαι προηγήθησαν τῆς γαλήνης ταύτης! Ποία πάλη συνέβαινεν ἐν αὐτῷ εἰς τὰ βάθη τῶν μοναστηρίων;

Τὸν ἑαυτόν του ἆρά γε ἀπέφευγεν ἢ τοὺς ἄλλους;

Ὅτε ὁ Λίστ ἐγένετο μοναχός, πάπας ἦτο Πῖος ὁ Θ'.

Ὁ Πῖος ἠγάπα πολὺ τὴν μουσικὴν καὶ διετήρει ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν διαπρεπῶν μουσικῶν, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τοῦ Ῥοσσίνη. Ἐθαύμαζε καὶ ἠγάπα πολὺ τὸν Λίστ, ὃν ἀπεκάλει «Παλεστρίναν του» καὶ «ἀγαπητὸν υἱόν του.» Ἡμέραν τινὰ Πῖος ὁ Θ' μετέβη πρὸς τὸν Λίστ βιοῦντα ἐν μονώσει ἐν μοναστηρίῳ τινὶ Δομινικανῶν. Ὁ Πάπας ἦτο τεθλιμμένος, ἅμα δὲ τῇ εἰσόδῳ του εἶπεν εἰς τὸν Λίστ ὅτι ἤρχετο ἐπίτηδες ὅπως διασκεδάσῃ τὴν θλῖψίν του, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ μουσουργήσῃ τι ἐξ ὑπογείου. Ὁ Πάπας ἠρέσκετο εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μουσικῆς δισχυριζόμενος ὅτι ἡ πρωτοτυπία καὶ ἡ ἀτομικότης τοῦ καλλιτέχνου δεικνύονται καταφανέστερον ὅταν τίποτε δὲν παρακωλύῃ τὴν ἐλευθέραν τῶν ψυχικῶν συναισθημάτων ἔκφανσιν.

«Ἔπαιξα λοιπὸν ὅ,τι μὲ ὑπηγόρευσεν ἡ φαντασία μου, ἔλεγεν ὁ Λίστ. Ἴσως ἐπέδρα εὐνοϊκῶς καὶ ἡ εὐμένεια τοῦ ἀκροατηρίου μου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐπαινέσω ἐμαυτόν, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ Αὐτοῦ Ἁγιότης ἦτο βαθέως συγκεκινημένη, ὅτε δ' ἔπαυσα παίζων μοὶ εἶπε πρᾶγμά τι ἱκανῶς περίεργον: «Ἡ δικαιοσύνη, ἀγαπητέ μοι Παλεστρίνα, πρέπει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν μουσικήν σας, διὰ νὰ φέρῃ εἰς μεταμέλειαν τοὺς ἐκτραχυνθέντας ἐγκληματίας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν θ' ἀντιστῇ εἰς τὴν δύναμίν της, καὶ δὲν ἀπέχει πολὺ ἡ ἡμέρα, ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τῶν φιλανθρώπων ἰδεῶν, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι θὰ μεταχειρισθῶσι τοιαῦτα ψυχικὰ μέσα ὅπως μαλάξωσι κακούργους καὶ πεπωρωμένας ψυχάς.»

***

Ὅπως κατανοήσωμεν ὅλην τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου τοῦ Λίστ πρέπει νὰ ἀναμνησθῶμεν τῶν λόγων, οὓς ὁ Βάγνερ εἶπε κατὰ συμπόσιόν τι ἐν Βαϊρούτ τῷ 1882 μετὰ τὰς μεγάλας παραστάσεις τοῦ *Πάρσιφαλ*. Ἔν τινι προπόσει ὑπὲρ τοῦ Λίστ ὁ Βάγνερ ἐδήλωσε διαρρήδην τὴν μεγάλην εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν οὔγγρον μελοποιὸν διὰ τὴν ἀρωγὴν καὶ ὑποστήριξιν ἣν παρέσχεν αὐτῷ. «Σήμερον, εἶπεν, ὅτε διὰ τῆς βοηθείας τῶν παρόντων ἐδῶ ἐξόχων καλλιτεχνῶν δύναμαι νὰ θεωρήσω μετὰ χαρᾶς καὶ εὐαρεσκείας τετελεσμένον τὸ ἔργον μου, νομίζω καθῆκόν μου νὰ εἴπω ποίαν ἐπίδρασιν ἤσκησεν ὁ μοναδικὸς καὶ ἐξαιρετικὸς οὗτος ἀνὴρ ἐπὶ τοῦ καλλιτεχνικοῦ σταδίου μου. Καθ' οὓς χρόνους ἀπεδιωκόμην καὶ ὑβριζόμην ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ὁ Λίστ ἦλθε πρός με, ὁ Λίστ ὅστις εἶχεν ἀντλήσει ἐκ τῶν μυχιαιτάτων τῆς ψυχῆς του τὴν παντελῆ κατανόησιν ἐμοῦ τε καὶ τοῦ ἔργου μου. Μοὶ εἶπε: «Καλλιτέχνα, ἔχω πίστιν εἰς σέ!» καὶ ἐγένετο ἡ γέφυρα ἡ μεταγαγοῦσά με ἀπὸ ἑνὸς κόσμου εἰς ἕτερον, ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ὁριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως ἤμην ἐγκεκλεισμένος, εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ ὁποίου ὁ δημιουργὸς καλλιτέχνης κατ' ἀνάγκην ἐξαρτᾶται. Καθ' ἣν ἐποχὴν πᾶσα χείρ, πᾶσα φωνή, ἦτο ἐναντίον ἐμοῦ, ὁ ἀνὴρ οὗτος μὲ ἀνύψωσε, μὲ ἐνεθάρρυνεν, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος.

« Ὁ θριαμβεύων Βάγνερ, ὁ φίλος τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας, δὲν ὡμοίαζε διόλου, ἔλεγεν ὁ Λίστ, πρὸς τὸν Βάγνερ ὅστις ἦλθε καὶ ἔκρουσε τὴν θύραν μου ἐν Βεϊμάρῃ. Τότε ἦτο ψυχὴ ἐν ἀγωνίᾳ, Χριστοφόρος Κολόμβος ἀπελπις, ὅστις εἶχεν ἴδῃ, εἶχε ψηλαφήσῃ τὸν νέον ἐκεῖνον κόσμον, εἰς ὃν οὐδεὶς ἤθελε νὰ πιστεύσῃ. Ἐνέκλειε θησαυροὺς ἐντὸς τῆς κεφαλῆς του καὶ τὸν ἐθεώρουν παράφρονα . . . Εἶχε μεταδοτικὴν τὴν ἔμπνευσιν, ἠδύνατο νὰ φανατίζῃ τοὺς περὶ αὐτόν. Εἶχε γεννηθῇ μεταρρυθμιστής.»

Digitized by Google

Περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Βάγνερ ἐπὶ τῆς νεωτέρας μουσικῆς ἔλεγεν:«Ὁ Βάγνερ κατέστησε δυσχερέστατον τὸ ἔργον εἰς τοὺς μέλλοντας μελοποιούς, ὡς ὁ Ρουμπινστάϊν εἰς τοὺς κλειδοκυμβαλιστάς. Πρέπει νὰ εἶνέ τις ποιητὴς καὶ μελοποιὸς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν Βάγνερ ὅπως δυνηθῇ νὰ δημιουργήσῃ ἴδιον κόσμον, καὶ πρέπει νὰ εἶνέ τις καλλιτέχνης ὡς ὁ Ρουμπινστάϊν ὅπως διερμηνεύσῃ τόσον τελείως τὰ ἔργα τῶν ἄλλων. Αὕτη εἶνε ἡ κυριωτάτη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ Ρουμπινστάϊν καὶ τοῦ Βούλοου· ὁ Βούλοου ἐκπλήττει, ἀλλ' ὁ Ρουμπινστάϊν ἔχει τὸ ἔξοχον δῶρον τοῦ δημιουργεῖν.

— Ἡ διάκρισις αὕτη εἶνε καλή, εἶπεν ἡ συγγραφεὺς ἐξ ἧς σταχυολογοῦμεν τὰς σημειώσεις ταύτας, ἀλλ' ἔχει ἀξίαν μόνον δι' ὅσους δὲν ἤκουσαν τὸν Λίστ.

— Ἀφήσατε τὰς φιλοφρονήσεις, εἶπεν ὁ μέγας μουσουργός.

— Τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἐξηκολούθησεν αὐτή. Δι' ἐκείνους, τοὺς ὁποίους μετηρσιώσατε ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τοσάκις, δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἤκουσαν μελῳδοῦσαν τὴν ψυχήν σας ὑπὸ τοὺς δακτύλους σας, δὲν ὑπάρχει ἄλλος κλειδοκυμβαλιστὴς ἐπὶ τοῦ κόσμου. Οἱ ἄλλοι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ρουμπινστάϊν συμπεριλαμβανομένου, παίζουσι μουσικὰ τεμάχια ἀπαραμίλλως, τὸ παραδέχομαι, ἀλλὰ σεῖς μουσουργεῖτε τὴν ψυχήν, τὰς σκέψεις, τὰ αἰσθήματα τοῦ Λίστ. Μᾶς μετάγετε εἰς κόσμον ὅστις θὰ τελειώσῃ μαζί σας, καὶ θὰ μᾶς μείνῃ μόνον ὁ παράδεισος τῆς ἀναμνήσεως, ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν κινδυνεύομεν νὰ ἐξωσθῶμεν . . .

*
* *

Ἡμέραν τινὰ ὁ Λίστ ἐπέρανεν ὡς ἑξῆς τὴν συνδιάλεξίν του:

«Οὐδὲν ἀνώτερον τῆς ἀληθοῦς ἀνεξαρτησίας τοῦ χαρακτῆρος, ὅταν δὲν ἔχῃ στήριγμα τὴν οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν.»

Ἡ φράσις αὕτη ἐξηγεῖ πολλὰ χαρακτηριστικὰ γεγονότα τοῦ βίου του. Ὁ Λίστ, εἶνε ἀληθές, οὐδέποτε ἐγνώρισε τὴν πικρίαν καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς ἐνδείας· μακρόθεν μόνον διέκρινεν αὐτὴν·ἐν τούτοις δὲν ἐλησμόνησε τὴν ἐντύπωσιν ἣν τῷ ἐνεποίησεν.Ἡ φράσις αὕτη ἐξηγεῖ προσέτι τὴν παροιμιώδη ἀγαθότητά του, συγχρόνως δὲ καὶ τὸν ἄκρον θαυμασμὸν ὃν ἠσθάνετο πρὸς καλλιτέχνας οἵτινες, ὡς ὁ Βερλιὸζ καὶ ὁ Βάγνερ,ἠγωνίσθησαν ἀκαταβλήτως κατὰ τῆς τύχης, ἐθυσίασαν πᾶσαν ἀπόλαυσιν τοῦ κόσμου ὅπως μείνωσι πιστοὶ εἰς τὸ ἰδανικόν,τοῦ ὁποίου διεῖδον τὴν θεσπεσίαν μορφήν.Ὁ Λίστ ἐνόει κατὰ βάθος ποίαν ἠθικὴν ἀγωνίαν παράγει ἡ ἔνδεια εἰς τὰς ὑψηλὰς διανοίας,ὑπὲρ πάντα δ' ἄλλον ἐγίνωσκε νὰ παρέχῃ ἀνακούφισιν καὶ ἐνθάρρυνσιν.

Δεκαπενταέτης ἤδη παρέσχε καταφανῆ δείγματα τῆς ἀβρότητος καὶ τῆς ὑπερηφάνου ἀνεξαρτησίας τοῦ χαρακτῆρός του ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν χρημάτων. Ὁ πατήρ του εἶχεν ἀποθάνῃ αἴφνης, τὸ δὲ παιδίον ἄπελπι, εἰθισμένον ἕως τότε τὴν εὐφρόσυνον μόνον ὄψιν τοῦ βίου νὰ βλέπῃ, εὑρέθη διὰ μιᾶς μόνον, ἄνευ στηρίγματος, ἀπέναντι πολυαρίθμων ὑποχρεώσεων, συναφθεισῶν κατὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ πατρός του καὶ διὰ τὰς δαπάνας τῆς κηδείας του. Ἀντὶ νὰ λάβῃ εἰς τὴν κατοχήν του χιλιάδας τινὰς φλωρινίων, ἃς ἡ μήτηρ του εἶχε καταθέσῃ παρά τινι εὐπατρίδῃ, ἢ νὰ δανεισθῇ ποσόν τι παρὰ φίλου του, ἐπώλησεν εἰς εὐτελῆ τιμὴν τὸ πολύτιμον κλειδοκύμβαλόν του ὅπως ἐπαρκέσῃ ἀμέσως εἰς τὰς ἀνάγκας των. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐν μέσῳ ἔτι τῆς ἀπελπισίας του, ᾐσθάνθη ἑαυτὸν ὑπεύθυνον διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς μητρός του. Τὴν ἐκάλεσεν εἰς Παρισίους, ὅπου ἀποκατέστη μετ' αὐτῆς, γενόμενος προστάτης, στήριγμά της δεικνύων πρὸς αὐτὴν περιπαθῆ στοργήν, ἧς ἀπόδειξις ἔστω τὸ ἑξῆς: Ἂν συνέβαινε νὰ ἐπιστρέψῃ οἴκαδε ἐξώρας, γνωρίζων ὅτι ἡ μήτηρ του ἐκοιμᾶτο ἤδη, ἐτοποθετεῖτο ἐπί τινος βαθμίδος τῆς κλίμακος καὶ ἐκοιμᾶτο, τὴν δὲ πρωΐαν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ εὕρισκον αὐτὸν ἐκεῖ, καταπεπονημένον ἐκ τῆς σκληραγωγίας, ἀλλ' εὐτυχῆ διότι δὲν ἐτάραξε τὸν ὕπνον τῆς προσφιλεστάτης μητρός του.

Κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ πατρός του ἤρξατο παραδίδων μαθήματα κλειδοκυμβάλου, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης χρονολογεῖται τὸ μαγευτικὸν τῆς νεότητός του εἰδύλλιον.Ὁ φλογερὸς αὐτοῦ ἔρως πρὸς μίαν τῶν μαθητριῶν του, θυγατέρα εὐγενοῦς κόμητος, ὃν ἔρωτα ἠνόει καὶ ἐνεθάρρυνε καὶ αὐτὴ τῆς νεάνιδος ἡ μήτηρ, εἶνε γνωστὸς ὥστε δὲν θὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς τὴν ἀφήγησίν του. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ κατακρημνισμὸς ἐκεῖνος τῶν ὀνείρων του κατέστησεν αὐτὸν φθισικόν, καὶ θ' ἀπέθνησκεν, εἰ μὴ τὸ πρὸς τὴν μητέρα του αἴσθημα τοῦ καθήκοντος κατενίκα τὸν ἀπελπισμόν του.

*
* *

Ὁ Λίστ δὲν ἐγνώριζε σχεδὸν τὴν Οὐγγαρίαν καὶ ὅμως ὅτε ἡ πατρὶς αὐτοῦ παρέστη ἔχουσα ἀνάγκην ἀρωγῆς, τὸ ἱερὸν τῆς φιλοπατρίας πῦρ κατέφλεξε τὴν ψυχήν του καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἣν ὤφειλε νὰ τραπῇ. Ἀπελθὼν τῆς πατρίδος του ἐννεαέτης μόλις ἐξωμοιώθη κατά τε τὴν καλαισθησίαν καὶ τὰς κλίσεις πρὸς τὸ ἔθνος ὅπερ ἐπὶ δεκαὲξ ἔτη ὑπεστήριξεν αὐτὸν ὁπότε συνετελεῖτο ἡ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ αὐτοῦ ἀνάπτυξις, πρὸς τὸ γαλλικὸν ἔθνος. Ἐν τούτοις τηλικαύτη ὑπῆρξεν ἡ δύναμις τῶν πρώτων τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἐντυπώσεων, ὥστε ὡς διεδόθη ἡ εἴδησις τῶν φοβερῶν πλημμυρῶν τῆς πατρίδος του τῷ 1838, διὰ μιᾶς ἀ-

Digitized by Google

νέθορεν Οὔγγρος, ὁρμητικός, γενναῖος, εὐγενής.

Διέτριβεν ἐν Βενετίᾳ ὁπότε ἡ κραυγὴ τοῦ ἄλγους τῆς Οὐγγαρίας ἔφθασε μέχρις αὐτοῦ. Τὴν ὀδυνηροτάτην ἐντύπωσίν του περιγράφει ἔν τινι ἐπιστολῇ ὡς ἑξῆς: «Ἡ εἴδησις τῆς τρομερᾶς ταύτης θεομηνίας τόσον μὲ κατέθλιψεν ὥστε ἡ καρδία μου δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ ἡσυχίαν,οἱ ὀφθαλμοί μου δὲν θὰ κλεισθῶσιν εἰς ὕπνον ἂν δὲν εὕρω μέσον νὰ δώσω τὸν ὀβολόν μου πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων συμπατριωτῶν μου...

«Τότε ἐνόησα ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως *πατρίς*.Μετηνέχθην διὰ μιᾶς εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπανεῦρον ἄθικτον ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὸν θησαυρὸν τῶν παιδικῶν μου ἀναμνήσεων. Φύσις μεγαλοπρεπὴς ἀνεπτύσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου· ὁ Δούναβις ἐξώρμα τῶν βραχωδῶν ὀχθῶν του· εὐρεῖαι χλοάζουσαι πεδιάδες ἐξετείνοντο, ἐφ' ὧν χιλιάδες προβάτων ἔβοσκον εἰρηνικῶς. Ἦτο ἡ Οὐγγαρία, τὸ γόνιμον καὶ γενναῖον ἔδαφος, τὸ παραγωγὸν τόσον γενναίαν φυλήν. Ἦτο ἡ πατρίς μου!...»

«Ὦ ἀπομεμακρυσμένη καὶ ἀγρία πατρίς μου! ὦ φίλοι μου προσφιλεῖς καὶ ἄγνωστοι, μεγάλη καὶ εὐγενής μου οἰκογένεια! Ἡ σπαρακτική σου ἐπίκλησις μὲ ἀνεκάλεσε πρός σε, καὶ κατανυγεὶς ὑπὸ τῆς φωνῆς σου κύπτω ταπεινῶς τὴν κεφαλὴν αἰσχυνόμενος ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον σὲ εἶχον λησμονήσῃ.»

Ὁ Λὶστ ἐξετέλεσε τότε ἐν Βιέννῃ δώδεκα συναυλίας, ὧν τὰς αὐτόχρημα βασιλικὰς εἰσπράξεις ἔπεμψεν ἐν σπουδῇ εἰς τὴν δυστυχοῦσαν πατρίδα του.

Τὸ δῶρον ἐκεῖνο ἦτο ἁπλῆ ἀρχή. Ἔκτοτε οὐδέποτε ἐλησμόνησε τὴν πατρίδα του. Οὐ μόνον ὁσάκις ἐπεσκέπτετο τὴν Οὐγγαρίαν ἀφθόνως διένεμε τὸ χρῆμά του ἢ ὁσάκις συμφορά τις ἐπέσκηπτεν ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐκίνει καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ξένων ὑπὲρ τῆς πατρίδος του. Ἐξεδήλου τὴν φιλοπατρίαν του ἀνοίγων τὴν θύραν, τὴν ἀγκάλην, τὸ θυλάκιόν του εἰς πάντα συμπατριώτην του. Πλεῖστοι Οὔγγροι καλλιτέχναι ἀνεδείχθησαν τῇ προστασίᾳ τοῦ Λίστ.

*
* *

Καθ' ὃν χρόνον ἡ Οὐγγαρία ἦτο ἧττον γνωστὴ τῆς Κίνας ὑπὸ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, ὁ Λὶστ καθίστα αὐτὴν διὰ μιᾶς περιώνυμον διὰ τῶν *Οὐγγρικῶν* του *Ῥαψῳδιῶν*.

Αἱ ῥαψῳδίαι αὗται παριστῶσι τὴν Οὐγγαρίαν ὑπὸ τὴν λυρικὴν καὶ πολεμικὴν αὐτῆς ἔποψιν· διερμηνεύουσι τὰς ὀδύνας καὶ τὰς ἐλπίδας, τὴν ὁρμητικότητα αὐτῆς, τὰς μάχας καὶ τοὺς θριάμβους, καὶ τὸν χαρακτῆρα ἐκεῖνον τὸν νωχελῆ ἅμα καὶ παράδοξον, ὅστις διαφεύγει τὴν ἀνάλυσιν. Ἀντήχησαν εἰς πάσας τὰς καρδίας· ἀλλ' ὅστις δὲν ἤκουσεν αὐτὰς ἐκτελουμένας ὑπὸ τοῦ Λὶστ ἀδυνατεῖ νὰ σχηματίσῃ ἀκριβῆ ἰδέαν καὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς γοητευτικῆς ἐντυπώσεως, ἣν δύνανται νὰ παραγάγωσιν.

Αἱ μελῳδίαι ἐκ τῆς ἐθνικῆς λύρας συλλεχθεῖσαι, διατρέχουσιν ὅλην τὴν κλίμακα τοῦ αἰσθήματος· ἐκφράζουσι μελαγχολίαν, ἐρωτικὴν ὀδύνην, ἐπιθυμίαν καὶ αὐταπάρνησιν, πατριωτικὸν ἄλγος, ἀπελπισίαν. Ὁποία περιπάθεια! Εἶτα κατὰ μικρὸν ὁ ῥυθμὸς γίνεται ζωηρός, γοργός, σφοδρός, διακοπτόμενος ὑπὸ ἀναπάλσεων ἀποτόμων, ἀλλ' ἐμμένων μεθυστικῶς μελῳδικός. Ἡ εὐθυμία ὑπερισχύει· πῦρ ζωῆς μεταδίδοται εἰς τὰ ζεύγη τῶν χορευτῶν· ζητοῦσι, φεύγουσιν ἀλλήλους, περιπτύσσονται, απομακρύνονται· ἡ παραφορὰ τῆς μέθης καταλαμβάνει τὰς πυρεσσούσας ψυχάς, παρασυρομένας ἐν τῇ φλογερᾷ δίνῃ τῆς μουσικῆς, ἐκφραζούσης θαυμασίως τὴν ἀκατάσχετον ὁρμήν, ἐξικνουμένης μέχρι τῆς ὀξείας ἐκείνης κραυγῆς, παροξυσμοῦ μανίας καὶ εὐτυχίας, ὅστις διαφεύγει ἐνίοτε τὰ χείλη τοῦ ὀρχουμένου εἴτε πρίγκηψ εἶνε εἴτε χωρικός, καὶ οὗ ὁ ὀξὺς καὶ παλλόμενος καὶ παθητικὸς τόνος ἠλεκτρίζει τὸ πλῆθος ὡς ἦχος πολεμιστηρίου σαλπίσματος!

Ὢ! πῶς ἔκλινε τότε ὀπίσω τὴν λεοντώδη κεφαλήν του ὁ ἔξοχος μουσουργός, πῶς ἠκτινοβόλει ἡ μορφή του ἐκ τῆς θεσπεσίας ἐμπνεύσεως, ἧς ἡ ἀκατανίκητος γοητεία καθυπεδούλου πάντας τοὺς ἀκούοντας!.. Θ' ἀκούσωσιν ἆρά γε οἱ ἄνθρωποί ποτε πάλιν τοιαύτην μουσικήν; Ἡ φλογερὰ ἐκείνη ψυχὴ θὰ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν ὑπὸ οἱανδήποτε μορφήν;

Α. Π. Κ.

Ο ΑΝΑΔΟΧΟΣ

Ἀγροτικὴ ἀνάμνησις.

Α'.

Ἡ βάπτισις τοῦ παιδὸς ἐγένετο περὶ λύχνων ἁφάς, διότι ὁ ἱερεὺς ἐν ἄλλῳ χωρίῳ οἰκῶν καὶ νῦν περὶ τὴν συγκομιδὴν τοῦ ἀραβοσίτου ἀσχολούμενος δὲν εἶχεν ἄλλην ὥραν διαθέσιμον. Ἀπὸ τοῦ ναϋδρίου κατήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τῶν γονέων, ἔνθα λιτὸν δεῖπνον ἀνέμενεν ἐξ ὀσπρίων καὶ λαχάνων. Εἴμεθα δ' ἐν ὅλῳ ὀκτώ: ὁ ἱερεύς, ὁ ἀνάδοχος, οἱ γονεῖς τοῦ παιδός,συγγενεῖς τινες καὶ ἐγώ, αὐτόκλητος παραστὰς ὅπως ἴδω τὸ πρῶτον βάπτισμα ἐν χωρίῳ.

Ὁ ἀνάδοχος ἦτο χονδρὸς χωρικὸς ἐκ τοῦ γειτονικοῦ χωρίου Γερακιοῦ, ἡλικίας προβεβηκυίας, ἀλλ' ἀκμαῖος ἔτι, ῥοδοκόκκινος καὶ ὁμιλητικώτατος. Κατελέγετο μεταξὺ τῶν ἐντιμοτάτων οἰκοχυραίων τῶν πέριξ χωρίων καὶ οἱ συγχωρι-

Digitized by Google

καί του εἰς ἔνδειξιν τιμῆς ἐξέλεγον αὐτὸν ἐπὶ πολλὰς ἤδη τετραετίας πάρεδρον. Ἐκάθητο πλησίον μου παρὰ τὴν κυκλικὴν *τάβλαν*, ἥτις ἐπεῖχε τόπον τραπέζης, καὶ μ' ἔτερπε τὰ μάλα ἡ ζωηρὰ αὐτοῦ ὁμιλία καὶ ἡ ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἀφελὴς κρίσις.

— Ἔχεις βαφτίση πολλὰ ἡ εὐγενεία σου; μὲ ἠρώτησεν αἴφνης ἀπομάσσων διὰ τῆς χειρὸς τὸν ἐξ οἴνου ὑγρὸν μύστακα.

— Ὄχι· ὥς τὴν ὥρα οὔτε ἕνα δὲν ἔχω βαφτίση.

— Μιὰν εὐχὴ σοῦ δίνω τὸ λοιπόν· νὰ σ' ἀξιώση ὁ Θεὸς νὰ βαφτίσης ἀμέτρητα, κι' ὅλα νὰ σοῦ ζήσουνε καὶ νὰ προκόψουνε, μὰ νὰ εἶνε γιὰ ὅλα ἀρσενικά, γιὰ ὅλα θηλυκά.

— Καὶ γιατί; ἠρώτησα ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῷ παραδόξῳ ὅρῳ.

— Γιατί; γιὰ νὰ μὴν κάνης ἀνθρώπους δυστυχισμένους 'ς τὸν κόσμο δίχως νὰ τὸ θέλης.

— Μὰ δὲν καταλαβαίνω τί ἔχει νὰ κάνη τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο;

— Αἴ, 'ρώτα μένα νὰ σοῦ πῶ...

— Ῥωτῶ λοιπὸν νὰ μάθω, εἶπα μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσω τι ἐκ τῶν πλαγίων λόγων τοῦ ἀγρότου.

— Δὲν εἶνε ὥρα τόρα γιὰ τέτοια· ἐδῶ ἤρθαμε νὰ 'ποῦμε τίποτε χαρούμενα λόγια.

Καὶ πραγματοποιῶν τοῦτο ἤρχισε διὰ τῆς βραγχνῆς γεροντικῆς φωνῆς του τὸ ᾆσμα τῆς *Περδικούλας*, ὅπερ συνώδευεν ὁ οἰκοδεσπότης διὰ τῶν γρυλλισμῶν τῆς αὐτοσχεδίου λίρας του:

Μιὰ περδικοῦλα ξέβγαινεν ἀφ' τὸ λουτρὸ λουσμένη,
Καὶ τῆς 'μιλῶ δὲ μοῦ 'μιλᾶ, τῆς κρένω δέ μου κρένει.

Ἦτο νὺξ βαθεῖα ὅτε ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ οἰκίσκου μετὰ τοῦ ἀναδόχου — ὁ ἱερεὺς εἶχεν ἀπέλθῃ πρὸ ἡμῶν.

— Τώρα, μπάρμπα Νάσσο, δὲν θὰ μοῦ 'πῆς γιατὶ τάχα νὰ βαφτίζη κανεὶς ἢ ὅλο ἀρσενικὰ ἢ ὅλο θηλυκά, ὄχι κι' ἀπ' τὰ δυό;

—Μετὰ χαρᾶς σου, γιατὶ πρέπει νὰν τὸ μάθης καὶ τοῦ λόγου σου. Ὅποτε κάνω κουβέντα 'πάνω 'ς αὐτὸ σεκλετίζομαι· μὰ δὲν ἔχει νὰ κάνη — τὸ 'δικό μου φταίξιμο θὰ γλυτρώση ἀλλουνούς. Πᾶμε 'κεῖ κάτω 'ς τ' ἁλώνια νὰ κάτσουμε κάτ' ἀπ' τὴν κουκουναριά. Ἀπόψε ἡ συννεφιὰ ἔκοψε τἀπόγειο, δὲ 'μαργώνουμε.

Τὰ ἁλώνια ἦσαν σκοτεινὰ καὶ ἔρημα. Ποῦ καὶ ποῦ ἐλεύκαζον μόνον ἐν τῷ σκότει οἱ σωροὶ τῶν κώνων τοῦ ἀραβοσίτου καὶ ἐθορύβει ὁ κωδωνίσκος ξυομένου κτήνους. Ἐκαθέσθημεν κατὰ γῆς παρὰ τὸν παχὺν τῶν δένδρων κορμόν. Ὁ γέρων ἀφήρεσε τὸν μαῦρον καλογηρικόν του σκοῦφον καὶ ξέων τὴν λευκὴν ἀλλὰ δασεῖαν κόμην ἤρχισε διὰ βραδείας καὶ χαμηλῆς φωνῆς τὴν διήγησιν.

Β'.

« Ἴσω 'δῶ 'ς τὸ χωριὸ ποῦ συνορεύει μὲ τὸ 'δικό μας, 'ς τὴν Γαλατσόνα, ὁ κουμπάρος μου ὁ Στάθης ὁ Κουτσονικολὸς εἶνε ὁ πρῶτος νοικοκύρης· τὸ λένε καὶ τὸ 'μολογᾶνε. Ἔχει δυὸ ζευγάρια τόπο 'δικό του 'ς τὰ Καμάρια, ἔχει διακόσια κεφάλια γίδια, κοντολογῆς, ἔχει καλὰ τὸν τρόπο του ὁ ἄνθρωπος. Ὁ θεὸς τοὐλόγησε τὸ σπιτικό του καὶ τὤκανε προκομμένο σὰν τὰ χωράφια του· ἡ γυναῖκά του ἡ Μυγδαλιὰ τοὔκαμεν ἐφτὰ παιδιά, πέντε ἀρσενικὰ καὶ δυὸ θηλυκά. Ἕνα κορίτσι τὸ βάφτισα ἐγώ, τῆς χάρισα τὄνομα Τασσὼ — τῆς συχωρεμένης ἀδερφῆς μου τὄνομα. 'Σ τὰ ἐξῆντα γεννήθηκε, 'ς τὰ ἑβδομῆντα ἐφτὰ πειὰ ἤτανε δενδρὶ ἀπάνω 'ς τὸν ἀνθόν του. Ἡ μοίραις ποὖρθανε 'ς τὰ τρίμερα τὴ στολίσανε μὲ οὖλαις τῆς χάραις· 'ψηλή, λιγνή, μὲ 'μάτια μαῦρα 'σὰν σαλωνίτικαις ἐληαῖς, φρύδια σπαθωτά, μάγουλα 'σὰν σκασμένα ῥοΐδια. Τὴ βλέπανε τὰ παλληκάρια καὶ λιγονόντανε, τὴ βλέπαν τ' ἄλλα τὰ κορίτσια καὶ χολοσκάγανε ἀπ' τὴ ζούλια, τὴν ἔβλεπα κ' ἐγὼ πρώτη 'ς τὰ πανηγύρια, καὶ ἅμα πὤπαιρνε ἔτσι ἀσίκικα νὰ σύρη τὸ χορό, ἔβγανα ἕνα ἀσημένιο ἀπ' τὴ σακκοῦλα καὶ τῆς τὸ πέρναγα ἀπ' τὸ κεφάλι χαμαρόνοντας: Γειά σου, ἀρὴ Τασσώ, καὶ νὰ σὲ χαρῇ ὁ νοννός σου!

Ἤτανε τότες χινόπωρο. Ἔλειπα κάνα δυὸ μῆνους ἀπ' τὸ χωριό. Πρῶτα 'ς τὸ Ξηροχῶρι μὲ κάτι συμβόλαια, ὕστερα 'ς τὴ Χαλκίδα μάρτυρας 'σὲ μιὰ δίκη . . . . Καὶ σὰν ἤμτανε ὡς ἐκεῖ, λέγαν ὅλοι: ἂμ δὲν πᾷς, μπάρμπα Νάσσο, ὡς τὴν Ἀθήνα νὰ ἰδῇς καὶ τὸ μεγάλο κόσμο 'ς τὰ γεράματα; Πῆγα τὸ λοιπὸν καὶ 'ς τὴν Ἀθήνα . . . . Μπρὲ σπίτια καὶ δρόμοι! Γύρναγα 'σὰν σκυλὶ πῶχει χάσει τὸν ἀφέντη του. Μαθημένος ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ τὰ μονοπάτια ξεγλύστραγα 'ς τοὺς ἴσιους μαρμαρένιους δρόμους· τὰ σπίτια ἐκεῖνα, πειὸ 'ψηλὰ ἀπ' τὸν Καράμπαμπα τῆς Χαλκίδας, θάρρευα ποῦ θὰ μοῦ πέσουν ἀπάνω 'ς τὴ σκούφια. Ἔννοιωθα τὸ μυαλό μου πὤφερνε γύρω μέσ' 'ς τὴν κόκα. Μπρέ, τί θέλει ἡ ἀλεποῦ 'ς τὸ παζάρι, λέω, καὶ τὸ μαζώνω πάλι τὴ δεύτερη 'μέρα γιὰ τὴ Χαλκίδα. Ξαπόστασα καμμιὰ 'βδομάδα ἐκεῖ μὲ κάτι ἄλλους πατριώταις, κι' ἀπὲ, δρόμο γιὰ τοῦ Γερακιοῦ . . . Τὸ βράδυ ἦρθα, ταχινὸ νὰ ὁ κουμπάρος ὁ Στάθης ἀπ' τὴ Γαλατσόνα. — Καλῶς ὥρισες, καλῶς σᾶς 'βρῆκα. Ἀρχίνησε νὰ μὲ 'ρωτάη πῶς καλοπέρασα 'ς τὸ ταξείδι. Ἀπὸ κουβέντα σὲ κουβέντα μοῦ λέει:—Καὶ τόρα δὰ πὤλειπες, κουμπάρε Νάσσο, μεγάλα πράγματα γίνηκαν 'ς τὸ σπιτικό μου. Ἡ ὄψι του ἐγέλαγε. Κατάλαβα πῶς κάτι καλὸ μεντάτι ἔφερνε: — Καὶ τί καλὸ γένηκε, κουμπάρε;—Ἀρραβώνιασα τὴ βαφτιστικιά σου τὴν Τασσώ!— Καὶ μὲ ποιόν,

Digitized by Google

κουμπάρε; — Μ' ένα λεβεντόπαιδο άπ' τὸ τούρκικο πέρα. — Καλορρίζικα καὶ καλὰ στέφανα. Καὶ ποῦ τὸν πέτυχες τὸ γαμπρό; νάχουμε καὶ καλὸ ·'ρώτημα, χωριανός μας εἶνε; — Τάφεντικό, λέει, τὸν ἔφερε ἀγροφύλακα γιὰ τῆς ἐληαὶς ἀπὸ πέρα. 'Αφ' τὴν πρώτη 'μέρα ἡ Τασσῶ τὸν ἐμμάτιαξε, μὰ κι' αὐτουνοῦ τοῦ χτύπησε 'ς τὰ 'μάτια τὸ κορίτσι. Ρώτησα τὴ γνώμη τάφεντικοῦ· μοῦ λέει: νοικοκυρόπουλο ἦταν 'ς τὸν τόπο του· μ' έναν τοῦρκο πιάσθηκε, τοὔδωσε μιὰ κουμπουριὰ καὶ τὸν λάβωσε, κ' ἔτσι παράτησε τὸ τούρκικο κ' ἦρθε 'ς τὸ ρωμαίϊκο. Νὰ μὴ σ' τὰ πολυλογάω μὲ 'λίγαις 'μέραις τάφεντικὸ τέλειωσε τὴ δουλειά. Ὡς τὰ Χριστούγεννα θὰ κάνουμε καὶ τὰ στεφανώματα καὶ 'ς τὴν εὐχὴ τοῦ θεοῦ πλειά. Ταιριασμένο κι' ἀγαπημένο ἀνδρόγυνο θὰ κάνουνε, κουμπάρε. Τὸ δειλινὸ θὰ σοῦ στείλω τὸ παιδὶ νὰ τὸ 'δῇς καὶ σύ....

Γ'.

'Σ τὰ ἡλιοβασιλέμματα ἀνοίγει ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ νά σου ένας λεβέντης μαυρομούστακος, ὡς εἰκοσιπέντε χρονῶν παλληκάρι. Κάνει μετάνοια, μοῦ φιλάει τὸ χέρι· κάθισε δίπλα μου κι' ἀρχίσαμε νὰ τὰ λέμε. — Μπρὲ παιδί μου, ἀπὸ ποιὸ χωριὸ εἶσαι; — 'Απ' τὸ Προμύρι...— Μπρὲ ἤμτανε κ' ἐγὼ πηγεμένος μιὰ βολὰ ἐκεῖ, ἐδῶ καὶ εἰκοσιπέντε χρόνια κι' ἀγόρασα μιὰ φοράδα. Ζῇ ἀκόμα 'ς τὸ χωριὸ ὁ Μανώλης ὁ Μυλωνᾶς; — Μπάρμπας μου ἦτανε, λέει, πέθανε ἐδῶ κ' ἔξη χρόνια —"Αμ' ἡ ἀδερφή του ἡ χήρα ἡ Χρήσταινα; — Ἡ συχωρεμένη ἡ μάννα μου! — Τῆς Χρήσταινας γυιὸς εἶσαι καὶ δὲν τὸ λές! τῆς κουμπάρας μου γυιός; — Κουμπαριὰ ἔχουμε, λέει χαρούμενος, διπλῆ κουμπαριὰ θὰ κάνουμε τόρα. — Γιὰ 'πές μου, μπρὲ παιδί, τὄνομά σου. — Γιαννιὸς Ζήση! — Μπρέ, ἐσ' εἶσαι ὁ βαφτιστικός μου; ἐσύ; Ἐφτὰ 'μερῶν ἤσουνε καὶ σὲ εἴχανε γιὰ θάνατο· ἔτυχα 'ς τὸ σπίτι τότε καὶ σὲ βάφτισα· οὔτε λογάριαζα πῶς θὰ ζήσῃς καὶ θὰ γίνῃς τέτοιος λεβέντης. Τὸ παιδὶ ἀναγάλλιασε· ἔσκυψε πάλι καὶ μοῦ φίλησε τὸ χέρι: — Τυχερὸ ἦτον, λέει, τὸν ἴδιο νοννὸ νάχουμε μὲ τὴν Τασσῶ· τώρα θὰ μᾶς στεφανώσῃς κι' ὅλα. Τῶχα ξεχάσῃ γιὰ μιὰ στιγμὴ αὐτό· ἔξαφνα μοῦ σκέπασε τὸν νοῦ 'σὰν μαῦρο σύννεφο: — Τί λές, Γιαννιό, νὰ σᾶς στεφανώσω; καὶ δὲν ξέρεις πῶς δὲν 'μπορεῖς νὰ κάμῃς τὴν Τασσῶ γυναῖκα, ἀφοῦ εἴσασθε καὶ οἱ δυὸ βαπτιστικοί μου, ποῦ θὰ 'πῇ ἀδέρφια;

'Αστροπελέκι νάπεφτε 'μπροστά του δὲν θὰ γινόντανε ἔτσι ἡ ὄψις του· ἐκέρωσε, τοὔφυγε τὸ αἷμ' ἀπ' τῆς φλέβαις. — Νὰ μὴν πάρω τὴν Τασσῶ, εἶπε· τί λές, νοννέ; τόρα πλειὰ μοῦ τὸ λὲς αὐτό; Θὰ ἦμαι ἄτιμος ἄνθρωπος ἂν ταφήσω ἔτσι τὸ κορίτσι. — Καὶ θὰ ἦσαι κολασμένος αἰώνια ἂν πάρῃς τὴν ἀδερφή σου. 'Αρχίνησε τότε νὰ κλαίῃ 'σὰν μωρὸ παιδί, ἕνας ἄντρας ἐκεῖ θεριό· τὸν ἐλυπήθηκε ἡ ψυχή μου, μὰ τί 'μποροῦσα νὰ τοῦ κάνω; Ἔτσι ἦτον τῆς τύχης τὸ γραφτό.

Σηκώθηκε 'σὲ 'λίγο ὁλόρθος καὶ σκούπισε τὰ μάτια του· ἡ ὄψι του ἦτον ἀλλοιώτικη, σὰν ἀγριεμμένου ἀνθρώπου. — Ὅ,τι κιᾶν κάνω, νοννέ, μὴ μου δώσῃς τὴν κατάρα σου, εἶπε καὶ ἔφυγε δρομῆς.

Ὅλη τὴ νύχτα δὲ 'σφάλισα 'μάτι. Συλλογιώμουνα τὴν ὄψι τοῦ Γιαννιοῦ, τὰ ὕστερα λόγια του...κάτι κακὸ προμηνοῦσε ἡ καρδιά μου. Δὲν εἶχε φέξῃ ἀκόμη κι' ἀκούω τὸ σκυλὶ κ' ἐγαύγιζεν ὄξω ἀπ' τὴν πόρτα. Κάποιος ἄνθρωπος ἐρχόντανε· χτυπᾷ ἡ πόρτα. — Ποιὸς εἶνε; φωνάζω καὶ πετιέμαι ἀπ' τὴν τσέργα. — Ἐγὼ ὁ Γιαννιός, λέει μιὰ βραχνὴ φωνή. — Τί θὲς τέτοια ὥρα, παιδί μου; — Ἄνοιξε, νοννέ, ἄνοιξε! Τ'ἀνοίγω καὶ 'μπαίνει. Ἡ ἀναλαμπὴ τῆς φωτιᾶς ἔπεφτε ἀπάνω του. Τί ὄψι ἦτον ἐκείνη! ποτὲ δὲν θὰ τὴν ξεχάσω. Τί 'μάτια πεταγμένα 'σὰν τοῦ σφαγμένου ἀρνιοῦ! — Οὔτ' ἐγώ, οὔτε ἄλλος κανένας τὸ λοιπόν, οὔτε ἄτιμη 'ς τὸ χωριὸ νὰ μένῃ, λέει 'σὰν νὰ παραμίλαγε. — Τί λές, μωρὲ παιδί; γιὰ ποιὰν 'μιλεῖς ἔτσι; κ' ἔννοιωθα ἀνατριχίλα 'ς ὅλο τὸ κορμί. — Τὴν Τασσῶ...— Τὴν Τασσῶ; — Τὴ σκότωσα! καὶ μοὔδειξε τὴν καραμπίνα ποῦ κρατοῦσε 'ς τὸ χέρι. Ἔμεινα 'σὰν μαρμαρωμένος· ἡ φωνή μου κόπηκε· οὔτε ἔβλεπα οὔτε ἄκουα πειὰ κ' ἔπεσα καθιστὸς 'σὲ μιὰ κασέλλα. 'Σὰν μέσ' 'ς τὸν ὕπνο μου ἄκουσα τὰ ὑστερνὰ λόγια τοῦ Γιαννιοῦ: — Ἔχε γειά, νοννέ, γιὰ πάντα. Μὴν ξαναρωτήσῃς γιὰ μένα, ἀπὸ βόλι θὰ πάω κ' ἐγώ...... Ἀλήθεια τὸ εἶπε· δὲν ξανακούστηκε τίποτε γι' αὐτόν. Ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο σκοτώθηκε 'ς τὴ Μακρυνίτσα.»

Δ'.

Ὁ γέρων χωρικὸς ἠγέρθη καὶ ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν διὰ τοῦ μαύρου καλογηρικοῦ σκούφου: —Ὅ,τι ἤθελες τὤμαθες, τόρα καλὴ σου νύχτα!

Δὲν ἐκινήθην ἐκ τῆς θέσεώς μου, οὐδ' ἀπέδωκα τὸν χαιρετισμόν. Ἐνῷ διὰ τοῦ βλέμματος παρηκολούθουν τὴν λευκὴν σκιὰν τοῦ ἀγρότου ἐξαφανιζομένην βαθμηδὸν ἐν τῷ νυκτερινῷ σκότει, ἀναπαρίστων πάλιν ἐν ὅλαις ταῖς τραγικαῖς αὐτοῦ σκηναῖς, ἐπὶ τοῦ πρὸ ἐμοῦ ἀναπεπταμένου ἐκείνου θεάτρου τῆς φύσεως, τὸ ἀγροτικὸν δρᾶμα, ὅπερ οὕτω περιληπτικῶς μοὶ ἀφηγήθη πρὸ μικροῦ ὁ γέρων πάρεδρος τοῦ Γερακιοῦ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΚΥΝΕΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΤΡΑΤΟΙΣ

Ὡς γνωστόν, οἱ Γερμανοὶ ἤρχισαν πρό τινος χρησιμοποιοῦντες τοὺς κύνας διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν προσκόπων, ἀλλ' ἡ χρησιμοποίησις τῶν κυνῶν ἐν τοῖς στρατοῖς δὲν εἶνε νέον τι. Ἐκ παλαιοτάτων χρόνων κατενόησεν ὁ ἄνθρωπος πόσας ὠφελείας ἠδύναντο νὰ τῷ παράσχωσιν ἐν καιρῷ πολέμου τὰ νοήμονα ταῦτα ζῷα καὶ προσεπάθησε νὰ τὰ καταστήσῃ βοηθούς, ἐκγυμνάζων αὐτὰ διά τε τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὴν ἄμυναν.

Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον συντάξῃ σῶμα ῥωμαλέων κυνῶν, λυσσωδῶς μαχομένων κατὰ τοῦ πολεμίου, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ὑποχωρούντων ἅμα συνήπτετο ἡ μάχη. Ἄλλοι κύνες διὰ τὴν φρουρὰν γυμνασθέντες ἐχρησίμευον ὡς σκοποί, καὶ ἐξετέλουν, ἐν γένει, καλῶς τὸ ἔργον αὐτῶν. Ἐν τούτοις πάντα τὰ εἴδη τῶν κυνῶν δὲν δεικνύουσι τὴν αὐτὴν πίστιν οὐδὲ κέκτηνται μέχρι τοιούτου βαθμοῦ τὰ αἰσθήματα τοῦ καθήκοντος. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐβεβαιώθησαν περὶ τούτου κατὰ τὴν ἔφοδον τῶν Γαλατῶν, ἥτις κατέστησε περιωνύμους τὰς χῆνας τοῦ Καπιτωλίου.

Πῶς κατώρθωσαν οἱ Γαλάται νὰ ἐξαπατήσωσι τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν κυνῶν ; Ἦσαν πειναλέοι ἆρά γε καὶ οἱ πολιορκοῦντες διέφθειραν αὐτοὺς δι' ἀκαταμαχήτου τινὸς μέσου ; Ἡ ἱστορία οὐδαμῶς σαφηνίζει τὸ πρᾶγμα. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ ὅμως, οἱ κύνες ἐκεῖνοι ἠτίμασαν τὸ γένος αὐτῶν, καὶ δικαίως ἐτιμωρήθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἀφαιρέσαντες τὸ παρεχόμενον τέως αὐτοῖς σιτηρέσιον μετεβίβασαν αὐτὸ εἰς τὰς χῆνας.

Οἱ Λυδοὶ μετεχειρίζοντο ὁμοίως πελωρίους κύνας ἐν τῷ στρατῷ αὐτῶν, ἂν δὲ πιστεύσωμεν συγγραφεῖς τινας, διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ τῶν κυνῶν αὐτῶν οἱ Μάγνητες ἐνίκησαν τοὺς Ἐφεσίους. Ἱστορεῖται προσέτι ὅτι οἱ Κολοφώνιοι εἶχον ἀληθεῖς λεγεῶνας κυνῶν, φοβερῶν τὴν ἀγριότητα, οἵτινες προηγούμενοι τοῦ στρατοῦ ἤρχιζον πρῶτοι τὴν μάχην, κατατρώγοντες τοὺς ἀνθρώπους, καταπτοοῦντες τοὺς ἵππους, ἐμβάλλοντες εἰς φρικτὴν ἀταξίαν τοὺς πολεμίους.

Ἡ χρῆσις τῶν κυνῶν ὡς προσκόπων ἦτο, ἄλλως, λίαν συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς, οἵτινες ἐχρησιμοποίουν τὴν ὀξεῖαν αὐτῶν ὄσφρησιν ὅπως ἀποφεύγωσι τὰς ἐνέδρας. Εἶν' εὔκολον πράγματι νὰ διαφύγῃ τις τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' εἶνε αὐτόχρημα ἀδύνατον ν' ἀπατήσῃ τὴν ὄσφρησιν τῶν κυνῶν.

Καὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα οἱ πολεμικοὶ κύνες ἀξίας λόγου ὑπηρεσίας παρέσχον. Ἰδίως οἱ Ἄγγλοι μετεχειρίζοντο τοιούτους· ὅτε δὲ Ἐρρῖκος ὁ Η' ἔπεμψεν ἐπικουρίας εἰς Κάρολον τὸν Ε' πολεμοῦντα κατὰ τοῦ Φραγκίσκου Α', τετρακόσιοι κύνες, ἄριστα ἐκγεγυμνασμένοι, παρηκολούθησαν τοὺς Ἄγγλους στρατιώτας. Ἡ χρῆσις δὲ τῶν κυνῶν τοσοῦτον ἐγενικεύθη ὥστε συνέβησαν καὶ μάχαι κυνῶν πολεμίων στρατῶν.

Μέχρι σήμερον οἱ Ἑλβετοὶ λαθρέμποροι μεταχειρίζονται κύνας καὶ διὰ τὴν μετακόμισιν ἐλαφρῶν φορτίων, καὶ δι' ἄμυναν αὐτῶν. Ἀλλ' ἑτέρωθεν καὶ οἱ τελωνοφύλακες ἔχουσι γεγυμνασμένους κύνας πρὸς καταδίωξιν καὶ σύλληψιν ἔτι τῶν λαθρεμπόρων. Συχνάκις λυσσώδεις μάχαι συνάπτονται μεταξὺ τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ νόμου καὶ τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ λαθρεμπορίου.

Ἔν τισιν ἐποχαῖς πόλεις τινὲς τῆς Γαλλίας ἐφρουροῦντο ὑπὸ κυνῶν, πιστότατα ἐκτελούντων τὸ ἀνατεθειμένον αὐτοῖς καθῆκον. Τὸ Σαὶν-Μαλὼ ἐγένετο περιώνυμον διὰ τοὺς κύνας του· τόσον αὐστηρῶς ἐφρούρουν οὗτοι καὶ τόσον ἀμείλικτοι ἐδεικνύοντο ὥστε πολλάκις κατεβρόχθιζον τοὺς ἄφρονας, οἵτινες τὴν νύκτα περιεφέροντο ἔξω τῆς πόλεως, ἀφ' οὗ ἐκλείοντο αἱ πύλαι· ὁ ζῆλος δ' αὐτῶν τοσοῦτον ἐπικίνδυνος ἀπέβη, ὥστ' ἐδέησε ν' ἀπολύσωσιν αὐτοὺς τῆς ὑπηρεσίας τῷ 1770.

Οἱ Τοῦρκοι πολλάκις ἐπ' ὠφελείᾳ μετεχειρίσθησαν τοὺς κύνας ἐν πολέμῳ. Τῷ 1788, κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Δούβιτζας, αἱ αὐστριακαὶ προφυλακαὶ ἐξεδιώχθησαν μετὰ ζημιῶν ὑπὸ τῶν κυνῶν τῆς τουρκικῆς προφυλακῆς.

Σήμερον δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ γίνεται λόγος περὶ γυμνάσεως τῶν κυνῶν διὰ τὸν πόλεμον· ἡ τοιαύτη χρῆσις εἶνε ἀπεχθής, ἂν ἀναλογισθῇ τις ὅσα βδελυρὰ διέπραξαν διὰ τῶν κυνῶν οἱ Ἱσπανοὶ ἐν Ἀμερικῇ θηρεύοντες ὡς ἀγρίμια τοὺς Ἰνδούς. Πλὴν δὲ τούτου ἡ ἐπιτυχία δὲν στέφει πάντοτε τὰς τοιαύτας ἀποπείρας. Ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν ἓν παράδειγμα. Κατὰ τὴν εἰς τὸν Ἅγιον Δομίγκον ἐκστρατείαν τῶν Γάλλων, οἱ κύνες οὓς οὗτοι ἠθέλησαν νὰ μεταχειρισθῶσι κατὰ τῶν μαύρων, οὐδὲν μὲν ἔπραξαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀπετελείωνον δὲ τοὺς γάλλους τραυματίας καὶ κατέτρωγον αὐτούς.

Οἱ κύνες δύνανται, τοὐναντίον, νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ἐπωφελῶς ὡς σκοποὶ ἢ ὡς πρόσκοποι, ὡς κατέδειξε τοῦτο πρώτη ἀπόπειρα γενομένη ὑπὸ τῶν Γάλλων ἐν Ἀλγερίᾳ πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα. Ἡ πόλις Βουζῆ διηρπάζετο συχνότατα ὑπὸ τῶν Ἀράβων, οἵτινες ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐξαπατῶντες τὰς προφυλακάς, εἰσέδυον εἰς τὴν πόλιν, χωρὶς νὰ ἐννοηθῶσιν ὑπὸ τῶν σκοπῶν. Ἀγέλη τεσσαράκοντα κυνῶν διωργανώθη, ἕκαστος δ' αὐτῶν ἐγυμνάσθη κατ' ἴδιον τρόπον. Διένειμαν αὐτοὺς ἀκολούθως εἰς τὰς διαφόρους προφυλακάς, ἅμα δ' ὡς Ἄραψ τις διήρχετο ἐγγύθεν οἱ ἄγρυπνοι κύνες προσεκάλουν

Digitized by Google

τὴν φρουρὰν διὰ τῶν μανιωδῶν ὑλακῶν των. Οὕτω αἱ νυκτεριναὶ κλοπαὶ ταχέως ἠλαττώθησαν καὶ οἱ κάτοικοι ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ νὰ ὑπνῶσιν ἐν εἰρήνῃ.

Ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἔχει νῦν, ἐν ἑκάστῳ λόχῳ εὐζώνων, ὑπηρεσίαν κυνῶν καλῶς ὠργανωμένην,ὡς ἀπέδειξαν τὰ ἐν Λοῦμπεν, Γκόσλαρ καὶ Σαβὲρν γενόμενα πειράματα.

Οἱ εὔζωνοι, οἵτινες ἀντικαθιστῶσι τὸ ἱππικὸν ἐν ταῖς προφυλακαῖς ὅταν εἰσδύωσιν εἰς δασώδη μέρη, στρατολογοῦνται ἐν Γερμανίᾳ ἐκ δασοδιαίτων νέων, υἱῶν ὑλοτόμων ἢ δασοφυλάκων. Ἐκ μικρᾶς ἡλικίας εἰθισμένοι οὗτοι εἰς τὸ νὰ μὴ παραπλανῶνται ἐντὸς τῶν μεγάλων δασῶν, σκοπεύοντες δεξιῶς, γεγυμνασμένοι εἰς τὸ θηρεύειν ἄγρια θηρία, εἰσὶ καταλληλότατοι διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν προσκόπων, τοῦ λοιποῦ δὲ θὰ βοηθῶνται θαυμασίως ὑπὸ τῶν κυνῶν, οὓς ἔχουσιν ὑπὸ τὰς διαταγάς των.

Πρὸς τοῦτο ἐξελέχθησαν ποιμενικοὶ κύνες πομερανικῆς φυλῆς. Εἶνε προτιμότεροι τῶν θηρευτικῶν κυνῶν, οὓς ἡ πρὸς τὸ θήραμα ἀγάπη δύναται νὰ καταστήσῃ ἐπιλήσμονας τοῦ καθήκοντός των. Οἱ κύνες οὗτοι εἰσὶν ὠκύποδες, ἐξαίρετοι διὰ φρουράν,κατὰ τὰ φαινόμενα δὲ ἀδιάφθοροι, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ὑπομείνωσι τὴν ἅλυσιν, καὶ οἱ μεταχειριζόμενοι αὐτοὺς ἀναγκάζονται νὰ τοὺς ἀφίνωσιν ἐλευθέρους.

Ἕκαστος κύων τίθεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἑνὸς ἀνδρός, ὃν συνειθίζει νὰ θεωρῇ ὡς κύριόν του. Ὅταν πρόσκοποί τινες μεταβαίνωσι πρὸς κατόπτευσιν, παραλαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν ἕνα τῶν κυνῶν τούτων, εὐθὺς δὲ ὡς παραστῇ ἀνάγκη ν' ἀποστείλωσιν ὀπίσω ἐσπευσμένην τινὰ εἴδησιν, θέτουσι τὴν ἐπιστολὴν εἰς μικρὸν χαρτοφυλάκιον προσηλωμένον εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ζῴου, καὶ ἀπολύουσι τὸν κύνα, ὅστις ἀμέσως ἐπιστρέφει εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ κυρίου του χωρὶς νὰ σταθῇ διόλου καθ' ὁδόν.

Κατὰ τὰ πρῶτα πειράματα τὰ ἐν Λοῦμπεν γενόμενα αἱ τοιούτῳ τρόπῳ ἀποστελλόμεναι εἰδήσεις ἔφθανον εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον πολλῷ πρότερον τῶν οὐλάνων, οἷς ἦτο ἀνατεθειμένη ὁμοία ὑπηρεσία, καὶ οἵτινες εἶχον ἀναχωρήσῃ ταὐτοχρόνως.

Οἱ ἀξιωματικοί, ἐξαιρέτους ἵππους ἐπιβαίνοντες καὶ ἀπὸ ῥυτῆρος τρέχοντες ὅπως παρακολουθήσωσι τοὺς κύνας ἐπείσθησαν πόσον ἀσφαλῶς τὰ νοήμονα ἐκεῖνα ζῷα ἐπανεύρισκον τὸν δρόμον των.

Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε πολλοστημόριον μόνον τῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς δύνανται νὰ παράσχωσιν οἱ κύνες, θαυμασίως ἐκτελοῦντες καὶ τῶν προσκόπων τὴν ὑπηρεσίαν. Ἰδοὺ τί ἐπὶ τούτου γράφει ἔγκριτος ἀνὴρ πρὸ μικροῦ περιοδεύσας τὴν Γερμανίαν· «Ὁ κύων ἐκγυμνάζεται εἰς τὸ νὰ δυσπιστῇ καὶ ἀναγνωρίζῃ πάντας τοὺς φέροντας γαλλικὴν ἢ ῥωσσικὴν στρατιωτικὴν στολὴν καὶ εἰς τὸ νὰ γνωστοποιῇ εἰς τὸν κύριόν του τὴν παρουσίαν τῶν φερόντων τοιαύτην . . . Ποῖος θὰ δείξῃ δυσπιστίαν εἰς κύνα περιπλανώμενον, εἰσδύοντα εἰς τοὺς ἀγρούς, τὰς κατοικίας, τὰ δάση; κτλ. Τὸν οὐλάνον βλέπει τις καὶ ἐννοεῖ ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἶνε πλησίον, ἀλλὰ ποῖος μέχρι τοῦδε ἐσκέφθη νὰ ὑποπτεύσῃ ἁπλοῦν κύνα;

Οἱ πρόσκοποι ἔχουσι μεθ' ἑαυτῶν πολλοὺς τοιούτους κύνας, μένει δὲ εἷς πάντοτε μετὰ τοῦ σκοποῦ... Ἅμα δ' οὗτος διακρίνῃ ξένον τινά, στέλλει κατ' αὐτοῦ τὸν κύνα, ὅστις ἐννοεῖ ἂν φίλος ἢ ἐχθρὸς εἶνε ὁ ἐρχόμενος. Διὰ τῆς ὀσφρήσεως ἐξ ἀποστάσεως ἐννοεῖ τοῦτο· διὰ κινήσεων δὲ καὶ ὑλακῶν διαφόρων γνωστοποιεῖ τὸν σκοπὸν ἂν ὑπάρχῃ κίνδυνος ἢ ὄχι.»

Εὐχερῶς ἐννοεῖται ἐκ τούτων ποίας ὠφελείας δύναται ν' ἀρυσθῇ ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία χώρας τινὸς ἐκ τῆς δεξιᾶς χρησιμοποιήσεως τῶν κυνῶν.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Κατὰ βάθος ἐξεταζόμενα ὅλα τὰ ὄντα εἶνε εὐτυχῆ ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ κοάζων βάτραχος ἐντὸς τοῦ ἕλους εἶνε ἐπίσης εὐδαίμων ὅπως καὶ ἡ γλυκύφωνος ἀηδὼν ἡ τερετίζουσα καὶ ψάλλουσα ἐπὶ τῶν θάμνων. Δὲν εἶνε δὲ ἐξανθρωπιστικὸν ἀλλὰ τυραννία καὶ πίεσις νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν βάτραχον· «κατοίκησον εἰς τοὺς θάμνους τῶν ῥοδωνιῶν καὶ ψάλλε ὅπως ἡ ἀηδών.»

—

Ἡ συμπάθεια καὶ ἡ φιλία δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην μεσιτῶν.

—

Πᾶν κακὸν ἔρχεται πτερωτὸν καὶ φεύγει ὑποσκάζον.

—

Σκέψις ἀγάμου ἀνδρός: «Κατακλίνομαι πάντοτε τὴν νύκτα περίφοβος, ἐνθυμούμενος ὅτι ὁ Ἀδὰμ κοιμώμενος ἔλαβε τὴν Εὔαν ὡς σύζυγον.»

—

Σοφοί τινες καὶ πεπαιδευμένοι ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς ὁδηγούς, οὓς ἐρωτῶμεν ὅπως εὕρωμεν ὁδόν τινα: μᾶς δεικνύουσι τὴν ὁδόν, χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ ἐβάδισάν ποτε δι' αὐτῆς.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—997

Digitized by Google

'Αριθ. 604 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 28 Ἰουλίου 1887

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΠΙΤΣΑΜΑΝΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝ

Ὁ Ἄνθιμος Μαζαράκης, ἱερεὺς Κεφαλλήν, διδάσκαλος τῆς ἐν Βενετίᾳ Φλαγγιανῆς Σχολῆς, ἐξέδωκεν ἐν ἔτει 1843 ἐν Βενετίᾳ ὀγκῶδες σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον «Βίοι τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς νήσου Κεφαλληνίας.» Ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βιογραφίας τοῦ περιφήμου θαλασσοπόρου Ἰωάννου Φωκᾶ (1592) καταλήγει εἰς τὴν τοῦ κόμητος Νικολάου Λοβέρδου Μικελακάτου, στρατηγοῦ τῆς Γαλλίας, ἀποθανόντος τῷ 1837, ἐν τῷ μεταξὺ πραγματευόμενος τοὺς βίους ἑτέρων 28 ἐνδόξων Κεφαλλήνων, διαλαμψάντων ὡς ἐπιστημόνων, ὡς καλλιτεχνῶν, ὡς πολιτικῶν καὶ ὡς στρατιωτικῶν. Τὸ βιογραφικὸν τοῦτο σύγγραμμα εἶνε οὐ μόνον πολύτιμος συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς μνημεῖον περιφανές, ὅπερ ἀνήγειρεν ὁ λόγιος κληρικὸς Κεφαλλὴν εἰς τιμὴν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος του Κεφαλληνίας.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶχον ἀναγνώσει μικρὸν πρὸ τῆς μεταβάσεώς μου εἰς Κεφαλληνίαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, καὶ νωπὰς ἔχων ἐν τῇ μνήμῃ τὰς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τούτου ἐντυπώσεις, μετὰ μείζονος διαφέροντος περιειργαζόμην τοὺς τόπους ἐν οἷς περιεκλείετο ἀνάμνησίς τις τῶν βιογραφουμένων ἀνδρῶν. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι πολλάκις κατὰ τὴν ἀνὰ τὴν νῆσον περιοδείαν μου ἐδοκίμασα τὴν ἀνέκφραστον ἐκείνην συγκίνησιν, καὶ τὸ μελαγχολικὸν αἴσθημα, ὅπερ αἰσθάνεταί τις ὅταν πατῇ ἐπὶ τόπου, ἔνθα ἐγεννήθη ἢ κατῴκησεν ἐπιφανὴς ἀνήρ, ἢ ὅταν ἵσταται πρὸ τοῦ τάφου, ἔνθα ἀναπαύονται τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ, καὶ σιωπηλῶς ἀναγινώσκει τὸ ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα. Πανταχοῦ ἐν τῇ ὡραίᾳ Κεφαλληνίᾳ προσκρούει τις εἰς τοιαύτας ἀναμνήσεις ἐπερχομένας εἰς τὴν μνήμην, οὐχὶ ἐκ μνημείων καὶ ἀνδριάντων στηθέντων ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων Κεφαλλήνων ἐν ὁδοῖς καὶ ἐν πλατείαις πρὸς τιμὴν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς πατρίδος των, ἀλλ' ἐκ τῆς ἑπτανησιακῆς ἱστορίας, καὶ ἐξ ἐγχωρίων παραδόσεων ἀποτριβομένων ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ ἐκλειπουσῶν ὁσημέραι.

Τὸ μόνον σήμερον ἐν Κεφαλληνίᾳ δημόσιον μνημεῖον εἶνε ὁ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ἑνώσεως ἐν Ἀργοστολίῳ χαλκοῦς ἀνδριὰς τοῦ Ἄγγλου ἁρμοστοῦ Μαίτλανδ, ἔργον τοῦ Κερκυραίου γλύπτου Παύλου Προσαλέντη, καὶ αἱ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Κεφαλληνίας μεγάλαι ἐλαιογραφικαὶ εἰκόνες ἱεραρχῶν τινων τῆς Κεφαλληνίας. Ἂν δὲν ἐγράφετο δὲ τὸ βιβλίον τοῦ Ἀνθίμου Μαζαράκη ἡ μνήμη τῶν διδασκάλων τοῦ γένους Δαμφδοῦ καὶ Μοσχοπούλου, οἵτινες ἐν Χαβριάτᾳ ἐδίδαξαν πρῶτοι ἐν γλώσσῃ καταληπτῇ τῷ λαῷ φιλοσοφίαν, ἡ μνήμη τοῦ κόμητος Μαρίνου Χαρβούρη, συνταγματάρχου τῆς Αἰκατερίνης Β', μετακομίσαντος πρὸς ἔκπληξιν τῶν μηχανικῶν τῶν χρόνων του τὸν γιγαντιαῖον μονόλιθον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστήθη ὁ ἀνδριὰς τοῦ μεγάλου Πέτρου, ἡ μνήμη τοῦ θαλασσοπόρου Ἰωάννου Φωκᾶ, τοῦ γνωστοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀνακαλύψεων τῆς βορείου Ἀμερικῆς, ἡ μνήμη τοῦ ἰατροῦ Ἰακώβου Πυλαρινοῦ, εἰς ὃν ἀνήκει πρῶτον ἡ ἐφεύρεσις τοῦ δαμαλισμοῦ, ἡ μνήμη τοῦ Κωνσταντίνου Γεράκη, τοῦ ὑπουργοῦ γενομένου καὶ ἀντιβασιλέως τοῦ Σιάμ, ἡ μνήμη τοῦ κόμητος Γεωργίου Χωραφᾶ τοῦ γενναίου πολεμιστοῦ, τοῦ ὑπὸ Φερδινάνδου διορισθέντος ἀντιβασιλέως τῶν δύο Σικελιῶν, ἡ μνήμη τοῦ ἱεράρχου Νικοδήμου Μεταξᾶ, τοῦ πρώτου μεταξὺ ὅλων τῶν Ἑλλήνων κομίσαντος, μοναχοῦ ἔτι ὄντος, ἐξ Εὐρώπης τῷ 1627 εἰς Κωνσταντινούπολιν χαρακτῆρας τυπογραφικοὺς καὶ πιεστήριον καὶ διδάξαντος τὸ πρῶτον Ἕλληνας τὴν τυπογραφικὴν 1) ἡ μνήμη πολλῶν ἄλλων διασήμων ἀνδρῶν θὰ ἐξηλείφετο παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις καὶ θὰ ἔμενεν ὡς ἀμυδρά τις οἰκογενειακὴ παράδοσις εἰς τὰς τυχὸν φερούσας τὸ αὐτὸ ἐπώνυμον οἰκογενείας.

*
* *

Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Μαζαράκη βιογραφουμένων ἀνδρῶν, ὧν εὗρον κατὰ συγκυρίαν, διότι δὲν ἐζήτησα νὰ ἀναδιφήσω οἰκογενειακὰ ἀρχεῖα ἐν Κεφαλληνίᾳ, πλειοτέρας ἀναμνήσεις

1) Τὸν Νικόδημον Μεταξᾶν ἁπλῶς ἀναφέρει κατ' ὄνομα μόνον ὁ Μαζαράκης. Βίον τούτου ἔγραψεν ἐκτενῆ ὁ Κωνστ. Σάθας ἐν τῇ Νεοελ. Φιλολογίᾳ.

Digitized by Google

καὶ ἴχνη ἀπτὰ, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ βίου των, φέροντα τὸν τύπον τῆς ἰδίας αὐτῶν εἰκόνος καὶ τοῦ χαρακτῆρος, εἶνε ὁ ἀρχιτέκτων καὶ ζωγράφος Γεράσιμος Πιτσαμᾶνος, ὃν ὁ Κοραῆς ἠθέλησε ν' ἀποστείλῃ εἰς Χίον, γνωρίσας τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ περὶ τὰς ὡραίας τέχνας καὶ ἐκτιμήσας τὴν χρηστότητα, ὡς ἔγραφεν εἰς τὸν Νεόφυτον Βάμβαν τῇ 9 Δεκεμβρίου 1816.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σπυρίδωνος Πιτσαμάνου ἐν Ἀργοστολίῳ εὗρον φυλασσομένην συλλογὴν ὀλίγων ἔργων τοῦ Κεφαλλῆνος ζωγράφου, καὶ πλείστας ἐπιστολάς, καὶ ἔγγραφα, καὶ βιογραφικὰς σημειώσεις· τυχὼν δ' εὐκαιρίας νὰ διέλθω αὐτὰ ἐνόμισα ὅτι εἶχον καθῆκον δι' ὀλίγων γραμμῶν νὰ περιγράψω τὸν βραχὺν μέν, πλήρη δ' ἐργασίας βίον τοῦ καλλιτέχνου τούτου, συμπληρῶν τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀνθίμου Μαζαράκη περὶ αὐτοῦ βιογραφηθέντα, καὶ καταγράφων κατάλογον τῶν περισωθέντων ἔργων του. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐνόμισα πρέπον τὸ τοιοῦτο, διότι καιρὸς εἶνε νὰ γραφῇ ὁ βίος ἢ ν' ἀρχίσῃ ἐργασία τις βιογραφικὴ τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ συλλογὴ τῶν ἔργων των. Μέχρι τοῦδε εἰς τοιαύτας βιογραφίας ἠσχολήθησάν τινες τῶν παρ' ἡμῖν ἐν οἷς ὁ Μουστοξύδης ἐν *Ἑλληνομνήμονι* περὶ τοῦ Δοξαρᾶ, ὁ Σ. Λάμπρος περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ, ὁ μακαρίτης Κατραμῆς ἐν τοῖς *Φιλολογικοῖς Ἀναλέκτοις τῆς Ζακύνθου* περὶ Ζακυνθίων ζωγράφων, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐν περιοδικοῖς περὶ ἄλλων. Τὰ ἔργα δὲ τῶν τεχνιτῶν τῆς Ἑπτανήσου, ἂν ποτε σχηματισθῇ πινακοθήκη, θὰ κατέχωσι τὴν πρώτην θέσιν· διότι ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας τῆς Ἑλλάδος καλλιεργουμένων τῶν γραμμάτων καὶ ὑφισταμένης σκιᾶς τινος ἐθνικῆς ἐλευθερίας, ἡ γλυπτικὴ καὶ ζωγραφικὴ ἱκανῶς ἐθεραπεύοντο ἐξ Ἰταλίας κομισθεῖσαι. Τὰ ἔργα τῶν ζωγράφων Δοξαρᾶ, Καντούνη, Κουτούζη, Πλακωτοῦ, Πιτσαμάνου ἀποτελοῦσι τὴν πρώτην ἱστορικὴν περίοδον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ πλὴν τούτων εἰς Ἑπτάνησον κατέφυγε καὶ ἡ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν τεχνιτῶν Ἠπειρωτῶν καὶ Χίων μεταδιδομένη Βυζαντινὴ τέχνη τῆς ξυλογλυπτικῆς καὶ τορευτικῆς, καὶ αὐτόθι ἀνευρίσκονται ἔργα ἐξαισίας τέχνης τῶν Καλαρρυτιωτῶν Γεωργίου Διαμάντη Μπάφα, Νικολάου Παπαγεωργίου καὶ ἄλλων, ὧν πολλὰ ἔργα τορευτικὰ εἶνε ἀληθῆ καλλιτεχνήματα, καὶ δύνανται νὰ παραβληθῶσιν, ὡς γράφει καὶ ὁ παρ' ἡμῖν εἰδήμων περὶ τὰ τοιαῦτα Παῦλος Λάμπρος, πρὸς τὰ τῶν διασήμων τεχνιτῶν τῆς Ἰταλίας. 1)

***

Ὁ οἶκος τῶν Πιτσαμάνων ἱστορεῖται ὅτι εἶνε βοεμικός, πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων μετοικήσας εἰς Βενετίαν, ἐκ τῆς ὁποίας εἷς τῶν κλάδων ἀποκατέστη ἐν Κρήτῃ. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς μεγαλονήσου ταύτης ἀναφέρεται ὁ Ἰάκωβος Πιτσαμᾶνος, ὅστις δραστηρίως συνέδραμε τὴν ἐνετικὴν δημοκρατίαν εἰς τὸν κατὰ τῶν Γενουηνσίων πόλεμον, καὶ ἀνηγορεύθη τούτου ἕνεκα πατρίκιος· ἀνεδείχθησαν δ' ἔτι ὁ Μάρκος Πιτσαμᾶνος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, οἵτινες δι' ἰδίων ἐξόδων ἐξοπλίσαντες πλοῖα ἐπολέμησαν μετὰ τῶν Ἐνετῶν τῷ 1470 ἐν Χαλκίδι· καὶ ἄλλοι δ' ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης συνέδραμον πολυειδῶς τὴν δημοκρατίαν, διὸ αὕτη ἀπένειμεν εἰς αὐτοὺς ἀξιώματα καὶ τιμάρια ἐν Κρήτῃ καὶ Πελοποννήσῳ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀγώνων τῆς Βενετίας κατὰ τῶν Τούρκων περὶ καταλήψεως τῆς Κρήτης εἷς τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἰακώβου Πιτσαμάνου, ἀνδρείως ἀγωνισθεὶς κατὰ τῶν Τούρκων, μετέβη κατόπιν εἰς Κεφαλληνίαν μετὰ τοῦ υἱοῦ του Κωνσταντίνου, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του νυμφευθεὶς καὶ εἶτα γενόμενος ἱερεὺς ὁριστικῶς ἐγκατέστη ἐν Ἀργοστολίῳ, ὅπου τῷ 1691 ᾠκοδόμησεν οἶκον καὶ ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, ἔτι καὶ νῦν σωζόμενον καὶ ἀνήκοντα εἰς τὴν οἰκογένειαν Πιτσαμάνων, ἀσκῶν αὐτόθι μετὰ τῶν καθηκόντων τοῦ ἱερέως καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἁγιογράφου. Οὗτος δὲ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος γενάρχης τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ οἰκογενείας τῶν Πιτσαμάνων, ἰθαγενοῦς ἤδη διὰ τοῦ χρόνου καταστάσης, καὶ διαδοχικῶς παρεχούσης ἕνα ἱερέα καὶ ἁγιογράφον μέχρι τοῦ Βικεντίου Πιτσαμάνου, πατρὸς τοῦ Γερασίμου Πιτσαμάνου, οὗ τὸν βίον σκιαγραφοῦμεν. Τὸ οἰκόσημον τοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀποκαταστηθέντος κλάδου τῶν Πιτσαμάνων φέρει σταυρὸν ἐπὶ θυρεοῦ ἐλλειψοειδοῦς κατὰ τὸ ἥμισυ κεκομμένου, ὑπεράνω δὲ κυρτούμενον ἥμισυν στέφανον, ἔχοντα ἐν μέσῳ ἀστέρα.

***

Ὁ Γεράσιμος Πιτσαμᾶνος ἐγεννήθη τῇ 6 Μαρτίου 1787 ἐν Ἀργοστολίῳ, ὅπου παῖς ἔτι ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ πατρός του τὰ στοιχεῖα τῆς ζωγραφικῆς, εἰς ἣν μεγίστην ἐπεδείκνυε κλίσιν, ἔτυχε δὲ καὶ προκαταρκτικῆς παιδεύσεως εἰς τὰ γράμματα ὑπὸ τοῦ Μαρίνου Πινιατόρου, ἀνδρὸς φιλοσόφου, φιλοπάτριδος καὶ ποι-

1) Νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας καὶ προσωρινῆς τῶν Ἰονίων νήσων παρὰ τῶν Ἄγγλων κατοχῆς ὑπὸ Π. Λάμπρου, ἐν τόμῳ Β', σελ. 206 τοῦ Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας. Ὁ Παῦλος Λάμπρος ἐκδίδει ὅσονούπω καὶ βιογραφίας τῶν ἐκ Καλαρρυτῶν τῆς Ἠπείρου διασήμων χρυσοχόων, τορευτῶν καὶ τεχνιτῶν.

Digitized by Google

ητοῦ, οὗτινος ἡ περὶ τὴν αἰσθητικὴν μάθησις καὶ τὰς καλολογικὰς μελέτας ἐπηύξησεν ἔτι μᾶλλον τὴν πρὸς τὰς τέχνας κλίσιν τοῦ μαθητοῦ.

Ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Κεφαλληνίας καθ' ὃν χρόνον διήρχετο ὁ Πιτσαμᾶνος τὰ πρῶτα ἔτη τῆς νεότητός του ἦτο ἤρεμος· ἡ νῆσος διετέλει ἐν εὐημερίᾳ καὶ εὐτυχίᾳ, ἀναλαβοῦσα ἐκ τῶν συμφορῶν, εἰς ἃς εἶχον καταρρίψει αὐτὴν οἱ πολυετεῖς σπαραγμοί, αἱ δηώσεις, αἱ στάσεις, καὶ οἱ φόνοι τῶν ἐριζουσῶν πρὸς ἀλλήλας δύο φατριῶν τῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἀννίνων καὶ τῶν Μεταξάδων, διότι ἡ Βενετία ἀποτελεσματικώτερον καταδιώξασα τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ συλλαβοῦσα καὶ καρατομήσασα, ἔθετο τέρμα εἰς τοὺς ἐμφυλίους ἀγῶνας. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡ Κεφαλληνία, (22 Αὐγούστου 1798), ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ Ἰόνιοι νῆσοι περιῆλθον εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Γάλλων. Κυρίως δὲ ἡ νεότης τοῦ Πιτσαμάνου ἀνεπτύχθη ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Γαλλικῆς κατοχῆς, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἰδεῶν, ἃς ἀνεκήρυξεν ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις.

Ἀρχὴν τοῦ σταδίου αὐτοῦ ὁ Πιτσαμᾶνος ἔκαμεν ὅτε τὴν Κεφαλληνίαν καὶ τὰς λοιπὰς Ἰονίους νήσους κατέσχον οἱ Ῥῶσσοι, καταταχθεὶς τῷ 1804 εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Ῥώσσου στρατηγοῦ τῶν ἀκροβολιστῶν, ὀνομαζομένου Στέτερ, τὸ ἐν Ζακύνθῳ ἑδρεῦον, ὅπου μετά τινα χρόνον ἐπροβιβάσθη. Σώζεται δ' ἔτι ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ Πιτσαμάνου καὶ χειρόγραφος γεωγραφικὸς πίναξ τῆς Ζακύνθου ἐν μεγάλῃ κλίμακι, ὑπ' αὐτοῦ σχεδιασθείς, χάριν στρατιωτικῶν λόγων, τῆς ὀχυρώσεως τοῦ λιμένος καὶ τῆς πόλεως κατὰ τῶν ἀπὸ θαλάσσης προσβολῶν. Ἐν Ζακύνθῳ ὁ Πιτσαμᾶνος εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ μαθητεύσῃ καὶ παρὰ τῷ διακεκριμένῳ τότε ἐκεῖ ζωγράφῳ Καντούνῃ Ζακυνθίῳ, ὅπως ἀσκηθῇ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ζωγραφικήν.

Τῷ 1807 μετέβη μετὰ τοῦ συνταγματάρχου Στεφάνωφ εἰς Κέρκυραν, ὅπου,ἐπανελθούσης τότε ἐπὶ τῆς Ἑπτανήσου τῆς Γαλλικῆς προστασίας, οἱ στρατηγοὶ Βερτιὲρ καὶ Δονζελὸτ καὶ ὁ συνταγματάρχης Βωδράνδ, γνωρίσαντες τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ Πιτσαμάνου, ἐνήργησαν ὅπως ἡ τότε Κυβέρνησις διατηρήσῃ αὐτὸν εἰς τὸ σῶμα τοῦ μηχανικοῦ μὲ τὸν βαθμὸν λοχαγοῦ ά τάξεως. Ὡς τοιοῦτος δὲ τῷ 1808 διηύθυνε τὰς τοπογραφικὰς ἐργασίας διὰ τὴν σχεδιογραφίαν τῶν γεωγραφικῶν πινάκων τῶν νήσων κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος. Κατὰ Μάρτιον δὲ τοῦ ἔτους τούτου, καὶ κατὰ διαταγὴν ἐπίσης τοῦ αὐτοκράτορος ἐστάλη εἰς Ἀλβανίαν ὅπως σχεδιάσῃ πίνακα γεωγραφικὸν τῶν ἠπειρωτικῶν παραλίων καὶ τῶν ὀρέων, τῷ δὲ 1809 ἐπέμφθη παρὰ τῆς αὐτῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν ἐντεταλμένος εἰδικὴν ἔκτακτον ἀποστολήν.

Τὰ ἀξιώματα ταῦτα καὶ αἱ τιμαί, εἰς ἃς προήχθη ὁ Πιτσαμᾶνος, καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν συμπολιτῶν του καὶ τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἐδελέασαν αὐτὸν,ὡς συνήθως συμβαίνει εἰς τοὺς μετρίας ἱκανότητος ἄνδρας, νὰ παραιτήσῃ πᾶσαν περαιτέρω βελτίωσιν τῶν γνώσεων αὐτοῦ καὶ τῆς τέχνης του· δι' αὐτὸν ἡ μάθησις ἦτο ὑπερτέρα πάσης ἄλλης σκέψεως, καὶ τὴν ἀρετὴν ταύτην δεόντως σταθμίσασα καὶ ἡ τότε Ἰόνιος Γερουσία διὰ ψηφίσματός της, καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἐθέσπισεν ὅπως δημοσίᾳ δαπάνῃ ἀποσταλῇ εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ σχολὴν τῶν ὡραίων τεχνῶν καὶ ἐπιδοθῇ ἐντονώτερον εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ζωγραφικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς. Τῇ 25 δὲ Μαρτίου 1809 πλήρης νεότητος καὶ πόθου μαθήσεως ἀνεχώρησεν εἰς Ῥώμην, ὅπου ἐπεδόθη μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας καὶ ζήλου εἰς τὴν σπουδὴν τῶν δύο τούτων ὡραίων τεχνῶν, ὥστε ἀπέσπασε τὸν θαυμασμὸν τῶν καθηγητῶν του. Πλὴν δὲ τῶν εὐνοϊκῶν παραστάσεων, ἃς οἱ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀπεσταλμένοι Ἰόνιοι Γερουσιασταὶ Ῥώμας καὶ Μεταξᾶς ἀπηύθυναν εἰς τὴν Γερουσίαν κατὰ τὴν ἐπάνοδόν των περὶ τοῦ καλλιτέχνου Κεφαλλῆνος, καὶ ἡ ἐν Ῥώμῃ Ἀκαδημία τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ, ἡ προεδρευομένη τότε ὑπὸ τοῦ διασήμου γλύπτου Ἀντωνίου Κανόβα κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 23 Δεκεμβρίου 1812, παμψηφεὶ ἀνεκήρυξεν ἐπίτιμον αὐτῆς μέλος.

Διαρκουσῶν τῶν σπουδῶν του ἔτυχε πολλῶν ἀριστείων ἐν διαγωνισμοῖς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς σχεδιογραφίας τῆς θριαμβευτικῆς ἀψῖδος ἐπὶ τῇ τελετῇ τῶν γάμων τοῦ Ναπολέοντος καὶ ἐπὶ ταῖς νίκαις τούτου ἐν Γερμανίᾳ. Διὸ ἡ μὲν Ἀκαδημία τῶν ὡραίων τεχνῶν ἐπέτρεψεν ἵνα τὸ σχέδιον τῆς εἰρημένης ἀψῖδος μετ' ἄλλων ἔργων τοῦ Πιτσαμάνου ἐκτεθῇ εἰς τὸ Καπιτώλιον, ὁ δὲ Ναπολέων τῇ 28 Ἰουνίου 1813 ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ παράσημον τῆς ἑνώσεως.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν ἐν Ῥώμῃ τῶν σπουδῶν του, περιηγήθη τὴν Ἰταλίαν καὶ εἶτα μετέβη εἰς Παρισίους τῷ 1814, ὅπου ἐξηκολούθησεν ἐκ νέου τὰς σπουδάς του ἐγ τῇ αὐτόθι πολυτεχνικῇ σχολῇ. Ἐν Παρισίοις δ' ἐγνώρισε τὸν Κοραῆν, ὅστις, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἠθέλησε γνωρίσας τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν χρηστότητα τοῦ νέου, νὰ πέμψῃ εἰς Χίον ἵνα διδάξῃ ἐκεῖ τὰς ὡραίας τέχνας.

Ἡ τιμὴ καὶ ὑπόληψις, ἣν ἀπελάμβανεν ὁ Πιτσαμᾶνος ὑπὸ τῶν Γάλλων ἐπὶ τοῦ Ναπολέοντος, ἐξηκολούθησε καὶ ἐπὶ τῆς παλινορθώσεως. Ὁ Λουδοβῖκος ΙΗ' τῷ 1815 ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ παράσημον τοῦ ἀργυροῦ κρίνου, χορηγήσας καὶ προσωρινὴν σύνταξιν· ὁ τότε δὲ ὑπουργὸς τῆς Γαλλίας Ἀββᾶς Μοντεσκιοῦ συνίστα τὸν Πιτσαμᾶνον εἰς τὸν ἐν Ῥώμῃ πρεσβευτὴν

Digitized by Google

τῆς Γαλλίας Περσινὺ διὰ τῶν ἑξῆς λόγων· «Δὲν δύναμαι, λέγει, κύριε πρεσβευτά, ἢ νὰ σὲ προτρέψω ὅπως συντρέχῃς ὑπὲρ τῶν ἀγαθοεργῶν σκοπῶν τοῦ βασιλέως,ἐξακολουθῶν νὰ παρέχῃς τὴν εὐνοϊκὴν συνδρομήν σου πρὸς τὸν Κ. Πιτσαμᾶνον. Ἐγὼ ἔλαβον ἀφορμὴν διαρκούσης τῆς ἐν Παρισίοις διαμονῆς του ν'ἀναγνωρίσω εἰς αὐτὸν τὰς ἀγαθὰς ἰδιότητας, αἵτινες σὲ παρεκίνησαν νὰ μοὶ συστήσῃς τὸν νέον τοῦτον. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐξαιτοῦμαι καὶ ἐγὼ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐμένειάν σου.»

Ἐν Παρισίοις διατρίβων ἔγραψε καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου ἐν ἀκμῇ ἡλικίας τότε ὄντος καὶ πληρεξουσίου τῆς Ῥωσσίας αὐθόθι. Σώζεται δὲ ἡ εἰκὼν αὕτη ἔτι ἐν Ἀργοστολίῳ, μέρος ἀποτελοῦσα τῆς συλλογῆς τῶν ὀλίγων ἐναπολειφθέντων ἔργων του.

Κατὰ τὸ 1815 ἐπῆλθε νέα αὖθις πολιτικὴ κατάστασις ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις, τεθείσαις ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Οἱ Ἄγγλοι καταρτίσαντες τὴν νέαν Κυβέρνησιν τῶν νήσων συνέστησαν μετ' ὀλίγα ἔτη ἐν ἄλλοις διαφόροις ἐκπαιδευτικοῖς ἱδρύμασι καὶ Ἀκαδημίαν ἐν ᾗ καθιερώθη ἡ ἕδρα ἀρχιτεκτονικῆς. Δικαίως δὲ ἀπέβλεψαν εἰς τὸν Πιτσαμᾶνον, ἔχοντα ἤδη φήμην καλλιτέχνου, ὅπως καταλάβῃ ταύτην, καὶ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ λόρδου ἁρμοστοῦ Μαίτλανδ ἦλθεν εἰς Κέρκυραν τῷ 1817, ὅπου ἠξιώθη ὑπό τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἄγγλων μεγάλων τιμῶν, καὶ τῷ 1818 διωρίσθη καθηγητὴς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, τῷ δὲ 1819 ἐπροβιβάσθη εἰς ταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ. Ἀλλὰ πρὸ τούτου, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1818 ἀπετέλεσε μέρος τῆς ἀκολουθίας τοῦ στρατηγοῦ τῶν ἀγγλικῶν στρατευμάτων, τοῦ Ἄδαμ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐπεσκέφθη τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἄλλας χώρας τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ὁ ζηλωτὴς οὗτος καὶ ἔνθερμος λάτρης τοῦ καλοῦ ἰχνογράφησε τὰ κάλλιστα τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, συνέλεξεν εἰδήσεις περὶ ἠθῶν καὶ ἀρχαιοτήτων, συνέταξε δὲ καὶ μελέτην γαλλιστὶ περὶ Κωνσταντινουπόλεως. Κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις διατριβήν του συνῆψε σχέσεις μετὰ τοῦ διδασκάλου τότε τῶν Ἀθηναίων Διονυσίου τοῦ Πύρρου, ὃν καὶ ἐζωγράφησεν, ἀμείβων τὴν μάθησιν αὐτοῦ καὶ τὴν φιλοξενίαν, ἡ δὲ εἰκὼν του ἐχαλκογραφήθη ἐν Ῥώμῃ φέρουσα κάτω τὰς λέξεις «Γ. Πιτσαμᾶνος ἐποίει, L. Poize sculpsit.»

Ἀναδιφῶν τὰς ἐπιστολὰς τοῦ καλλιτέχνου τούτου ἐν Ἀργοστολίῳ,καὶ τὰ διάφορα ἔγγραφα καὶ ἰχνογραφήματα παρετήρησα πανταχοῦ τὴν χεῖρα τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ ἀκριβοῦς παρατηρητοῦ τῆς ἀρχαίας τέχνης, τοῦ αἰσθανομένου τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὴν ἁρμονίαν. Σώζονται ἔτι τὰ ἰχνογραφήματα μετὰ καταμετρήσεων καὶ σημειώσεων τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν Ἀθηνῶν, ἐφ' ὧν ἐμελέτησε καὶ ἀνεζήτησε νέαν ἔμπνευσιν πρὸς νέα ἔργα.

Κατὰ τὴν περιήγησίν του ταύτην ἐζωγράφησε πρὸς τούτοις δι' ὑδατογραφίας καλλιτεχνικώτατα τὰς ἐνδυμασίας τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων χωρῶν ἃς διῆλθε. Τὸ ὀγκῶδες δὲ τεῦχος ἐν τῷ ὁποίῳ αὗται περιλαμβάνονται εἶνε πολύτιμον μνημεῖον διὰ τὸν ἐθνικὸν βίον τῶν Ἑλλήνων, καὶ θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἂν κατετίθετό που ἐν ἐθνικῷ μουσείῳ. Ἐκ τῶν ἐν τῷ τεύχει ἀπεικονιζομένων ἐνδυμασιῶν, πολλαὶ δὲν φέρονται νῦν ὑπὸ τῶν κατοίκων, ἀντικατασταθεῖσαι ὑπὸ τῶν νεωτέρων. Ἐκ τῶν ἐν τῷ τεύχει δὲ ὑδρογραφιῶν ἄξιαι σημειώσεως εἶνε Ἀλβανὶς Ἀθηναία, Ἀρχόντισα Ἀθηναία Ἑλληνίς, Πατρινὸς γιασαξῆς, Μανιάτης, ὅστις ἐπρότεινεν εἰς τὸν Πιτσαμᾶνον ἐν Μάνῃ νὰ ἐπιτρέψῃ ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὸν ὡς ὑπηρέτης του εἰς Ἀθήνας ἵνα ἴδῃ τὰ μνημεῖα τῶν προγόνων του, Ἰωαννίτης Τοῦρκος, Θηβαῖος Τοῦρκος, Ἀθηναίων ἀρχαιότεραι ἐνδυμασίαι, Διδάσκαλος Ἀθηναῖος μὲ βράκας, οἰκογένεια Παγκάλου ἐν Κέῳ, καὶ προσωπογραφίαι Προκοπίας Λογοθέτη καὶ Σοφίας Παγκάλου ἐν Κέῳ, καὶ χωρικῶν Κείων, μετώπη Παρθενῶνος ἐξ ἧς ἀφῃρέθησαν ὑπὸ τοῦ Ἔλγιν αἱ ἀρχαιότητες, στῦλοι Ὀλυμπίου Διός, φρούριον Χλεμουτσίου, στολαὶ Γιαννιτσάρων, πρόναος Ἁγίας Σοφίας μετὰ καταμετρήσεων, Φαναριώτης φέρων τσουμπὲν καὶ πῖλον ἐν εἴδει καλυμαυχίου, ἐνδυμασίαι ἑορτάσιμοι Ἑλληνίδων τοῦ Πέρα καὶ Σταυροδρομίου καὶ ἄλλαι τῶν ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐνδυμασίαι Τηνίων καὶ ὑπηρετῶν καὶ ὑπηρετριῶν Κωνσταντινουπόλεως, λογιωτάτου Ἕλληνος τῆς φιλομούσου Ἀθηναϊκῆς ἑταιρίας, ἐπισκόπου καὶ μοναχοῦ, ὃν συνήντησεν ἐν Μαραθῶνι, Κερκυραίων, ἀρχόντων Ζακυνθίων, ἱερέως καὶ παπαδιᾶς Κεφαλλήνων, τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ χωρικῶν Ἐρισσιάνων (Ἔρισσος), Πυλαρινῶν (Πύλαρος) μὲ βράκας, Σκαλισιάνων (Σκάλα], Φαρακλῶν (Φαρακλᾶτα), τῶν κατοίκων ἔτι τῶν Ἐχινάδων νήσων, τῶν Ἰθακησίων κτλ.

Ὁ Πιτσαμᾶνος ὡσαύτως ἔγραψεν εἰκόνα τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου, χαλκογραφηθεῖσαν ἐν Ῥώμῃ τῷ 1816 μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ἑλληνιστὶ «Ἰωάννης Ἀντωνίου Καποδίστριας ὁ φιλόπατρις. Γεράσιμος Πιτσαμᾶνος Κεφαλληνεὺς ἐποίει. Τεκμήριον σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης.» Ἐφιλοτέχνησε δὲ καλλιτεχνικῶς καὶ τὰ ἐμβλήματα τῶν Ἰονίων νήσων.

Ἐπανακάμψας ἐκ τῆς περιοδείας εἰς Κέρκυραν ἀνέλαβε τὸν Ἰούλιον τοῦ 1818 τὴν καθηγεσίαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς,ἐπιζητῶν διαρκῶς τὴν

Digitized by Google

ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος καὶ τὴν ὠφέλειαν τοῦ γένους. Τῷ 1820 ἐδημοσίευσεν ἐγχειρίδιον περὶ ἀρχιτεκτονικῆς, ὅπερ γράφει ὅτι ἔγραψε χάριν τῶν ἑλληνοπαίδων: Saggio d'architettura civile con alcune cognizioni comuni a tutte le belle arti del cavalier Gerasimo Pizzamano di Cefalonia archeologo pittore ed ingeniere. Corfu 1820, ὅπερ ἀφιέρωσε τῷ Ἐμμανουὴλ Θεοτόκῃ.

Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ θέσει δὲν παρέμεινεν ὁ Πιτσαμᾶνος πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τῷ 1820, ὅπου ἐξένισεν αὐτὸν ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας Λίστων, καὶ ὁ πρόξενος Καρτεράϊτ. Ἔτυχε δὲ καὶ τῆς προστασίας αὐτόθι τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐξεπόνησε διάφορα ἔργα ἀρχιτεκτονικὰ καὶ γραφικά. Αὐτόθι δὲ διατρίβων προσεκλήθη παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, κατὰ σύστασιν τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ῥωσσικῆς κυβερνήσεως. Τὴν πρόσκλησιν δὲ ἀνεκοίνωσε τῇ 23 Φεβρουαρίου 1821 ὁ κόμης Νεσελρὼδ εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴν τῆς Ῥωσσίας βαρῶνα Στρογανώφ. Ὁ αὐτοκράτωρ δὲ διώρισε τὸν Πιτσαμᾶνον μεταβάντα εἰς Πετρούπολιν ἀρχιτέκτονα τῆς αὐλῆς, ἡ δὲ ῥωσσικὴ κυβέρνησις ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν ἐκτέλεσιν διαφόρων ἔργων, ἐν οἷς καὶ τὸ σχέδιον μεγαλοπρεποῦς ναοῦ ἐν Κισνοβίῳ.

Εὐρὺ στάδιον ἐργασίας καὶ τιμῶν ἠνοίγετο εἰς τὸν Κεφαλλῆνα καλλιτέχνην ἐν Ῥωσσίᾳ, ἀλλὰ δυστυχῶς μετὰ διαμονὴν δύο ἐτῶν προσεβλήθη ὑπὸ φθοροποιοῦ νόσου, καὶ τῷ 1823 παθὼν ἐξ αἱμοπτυσίας μετέβη ἐκ Πετρουπόλεως εἰς Ὀδησσὸν κατὰ παραγγελίαν τῶν ἰατρῶν. Αὐτόθι δ' ἔγραψε τὴν εἰκόνα τοῦ διοικητοῦ τοῦ Νομοῦ κόμητος Μιχαὴλ Βοροντζώφ, ἥτις καὶ ὑπάρχει ἔτι ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἐξ Ὀδησσοῦ ζητήσας ἄδειαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετέβη εἰς Ἰταλίαν τῷ 1825 πρὸς θεραπείαν του, ἀλλὰ κριθείσης τῆς νόσου του ἀνιάτου ἐπανῆλθεν εἰς Κέρκυραν, ὅπου ἀπεβίωσε τῇ 5 Δεκεμβρίου 1825 ἄγαμος, ἐν ἡλικίᾳ 39 ἐτῶν.

Ὁ Πιτσαμᾶνος ἦτο μετρίου ἀναστήματος, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτοῦ κατεδείκνυε τὸ γλυκὺ ἦθος καὶ τὸν εὔρυθμον χαρακτῆρά του. Εἶχε πολυειδεῖς γνώσεις· ἐλάλει καὶ ἔγραφε τὴν ἰταλικὴν καὶ γαλλικὴν γλῶσσαν. Ἡ χαρίεσσα καὶ εὐτράπελος ὁμιλία του καθίστα αὐτὸν ἐπιζήτητον εἰς τὰς ὑψηλὰς συναναστροφάς. Ὡς ζωγράφος ἐχαρακτηρίζετο κυρίως ἐν τῇ προσωπογραφίᾳ, ἀπομιμούμενος τὴν φυσιογνωμίαν, καὶ παριστῶν τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα ζῶντα καὶ ἐκφράζοντα τὰς ψυχικὰς αὐτῶν διαθέσεις καὶ αἰσθήματα.

Περὶ τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐργασιῶν του οὐδὲν γινώσκομεν, καθὼς καὶ τῶν ἀλλαχοῦ, μὴ γενομένης μέχρι τοῦδε πλειοτέρας ἐρεύνης τῶν ἀρχιτεκτονικῶν καὶ γραφικῶν ἔργων του, ἅτινα μεγάλως ἠμείβοντο ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ καὶ Κερκύρᾳ σώζονται ὡς γράφει ὁ Μαζαράκης, διάφοροι προσωπογραφίαι τοῦ τεχνίτου τούτου. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω, ἃς ἐσημειώσαμεν σωζομένας ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀνεψιοῦ του ἐν Ἀργοστολίῳ, εἴδομεν ἔτι ἐκεῖ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου διδασκούσης τὸν Ἰησοῦν, τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εἰκόνα μετὰ τὴν ἐξ Εὐρώπης ἐπάνοδόν του φέρουσαν ἐπὶ τοῦ στήθους τρία παράσημα· σώζεται δὲ καὶ ἑτέρα εἰκὼν τοῦ ἰδίου, ἣν ἐζωγράφησεν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του, βασταζόμενος ἐπὶ τῆς κλίνης ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ του Νικολάου, ἐφ' ἧς καταφαίνεται ἡ ἀπόσβεσις τῶν σωματικῶν τοῦ καλλιτέχνου δυνάμεων. Ὑπάρχει δ' ἔτι εἰκὼν μικρογραφικὴ τῆς ἐρωμένης του ὑπὸ τούτου γραφεῖσα, καὶ προσωπογραφία τοῦ Μαίτλανδ, καθὼς καὶ τοῦ ἰδίου πατρός, ἣν ἔγραψε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του εἰς Ἰταλίαν.

Τὸν βραχὺν βίον τοῦ ἀνδρὸς τούτου χαρακτηρίζει ἡ ἀδιάλειπτος ἐργασία καὶ ἡ ἀέναος ἐπιθυμία τῆς μαθήσεως καὶ βελτιώσεως. Τέκνον πτωχῆς οἰκογενείας ἀλλ' εὐγενοῦς, ἐγένετο ὁ αὐτουργὸς τῆς τύχης του, τυχὼν διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μόνον ἀξίας τῆς προστασίας τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν φίλων τοῦ καλοῦ. Δὲν ἀπέκτησε βεβαίως παγκόσμιον φήμην ζωγράφου καὶ ἀρχιτέκτονος, ἴσως διότι δὲν ἔζησεν· ἄλλως δὲ καὶ ὁ βίος του ὡς τεχνίτου δὲν ἐμελετήθη ἀρκούντως, διότι στερούμεθα πλειοτέρων εἰδήσεων τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει ἔργων του· ἀλλ' ἐξ ὅσων γινώσκομεν δικαίως κατέχει διαπρεπῆ θέσιν μεταξὺ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς νήσου Κεφαλληνίας.

[Πηγαί: Ἔγγραφα οἰκογενειακὰ καὶ συλλογὴ εἰκόνων. Ἀν. Μαζαράκη Βιογραφίαι τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς νήσου Κεφαλληνίας, σελ. 343—355. Gazzetta degli Stati uniti 1820 11/20 Febr. Gazzetta oficiele 1819 31 Μαρτίου· Giornale del Capitoglio. Roma 4 7βρ. 1811.

Α. Μηλιαράκης

Ἡ ἰδέα τῆς ὑψηλότητος τῶν ἡγεμόνων εἶνε μεγάλη καὶ ὡραία. Ὁ ἡγεμὼν παριστάνει τὴν ἑνότητα τοῦ κράτους. Ἀλλ' ὅσον ὡραία καὶ ἂν εἶνε ἡ ἰδέα αὕτη κατ' ἀρχήν, τόσον ἀνάρμοστον εἶνε τὸ γεγονὸς ὅτι πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἑνότητος ταύτης εἶνε ἀνάγκη νὰ ἱδρυθῇ πυραμὶς ἐξ ἀποτετριμμένων καὶ ὅλως ἀπεκδυθέντων τῆς ἀξίας αὐτῶν ἀνθρώπων.

Digitized by Google

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία 'Ηλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Τὴν ἐπαύριον ὁ Νοὲλ κατηυθύνθη πεζὸς πρὸς τὸ χωρίον τοῦ Βλινύ, κείμενον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ καέντος πύργου, κ' ἔφθασεν εἰς τὸ πρεσβυτέριον κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος. Καθ' ὁδὸν ἠδύνατο νὰ παρατηρήσῃ πολλοὺς παρακολουθοῦντας αὐτὸν μετὰ πολλῆς προφυλάξεως· ἀλλ' οὐδεμίαν ἔδωκεν εἰς τὸ πρᾶγμα προσοχήν.

Τὸ μικρὸν χωρίον τοῦ Βλινὺ ἐπετελεῖτο ἐκ δωδεκάδος μικρῶν οἰκίσκων καὶ ἐπαύλεων, κατεσπαρμένων ἑκατέρωθεν τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Κατὰ τὸ κέντρον ἠγείρετο σαθρὰ ἐκκλησία, ἧς τὸ ἰσχνὸν κωδωνοστάσιον, δι' ἀρδωσίας στεγόμενον, ἦτο ἑτοιμόῤῥοπον, εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲ παρέκειτο οἰκία χαμηλή, σεσαθρωμένη ἐπίσης, κρύπτουσα τὴν πρόσοψίν της ὄπισθεν ἀνθούντων δενδρυλλίων. Ἡ οἰκία αὕτη ἦτο τοῦ ἐφημερίου, ἐκεῖ δὲ εἶχε μετενεχθῆ ὁ Ἕκτωρ μετὰ τὴν πυρκαϊὰν τοῦ πύργου.

Ἐν μέσῳ γηπέδου ἀπεριφράκτου, ἐκτεινομένου πρὸ τῆς οἰκίας, ἐστάθμευεν ἅμαξα ἐζευγμένη εἰς ἕνα μόνον ἵππον, ὁ δὲ ἁμαξηλάτης, καθήμενος ἐπὶ τῆς χλόης, ἐκάπνιζε τὴν πίπαν του, κ' ἐφαίνετο ἀναμένων τινά. Ὁ Νοὲλ ὑπέθεσεν ὅτι ἡ ἅμαξα ἐκείνη ἦτο διὰ τὸν Ἕκτορα, ὅστις εἶχεν ἤδη ἀναλάβει ἐκ τῶν τελευταίων περιπετειῶν, ἐκτὸς ἂν ἀνῆκεν εἴς τινα τῶν πέριξ κτηματιῶν, ἐλθόντα εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐφημερίου.

Δὲν ἐπέμεινεν ὅμως ἀναζητῶν ἐξήγησιν τοῦ πράγματος, κ' ἔσυρε μικρὰν ἅλυσιν κρεμαμένην εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας. Ἦχος ἀσθενὴς ἠκούσθη ἐντὸς τῆς οἰκίας, εἶτα κρότος κρουπεζῶν, καὶ γηραιά τις χωρικὴ ἦλθε καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν. Παρατηρήσασα τὸν Νοέλ, εἶπε μειδιῶσα·

— Ἀ! γιὰ τοῦ λόγου σας βέβαια 'μιλοῦν! Ἐλᾶτε! εἶνε κόσμος.

Καὶ παρεμέρισεν ἵνα διαβῇ ὁ ἐπισκέπτης. Εἶτα δὲ κλείσασα τὴν θύραν, προηγήθη αὐτοῦ διὰ σκοτεινοῦ διαδρόμου, καὶ φθάσασα εἰς τὸ ἄκρον του ἤνοιξεν ἄλλην θύραν. Ὁ Νοὲλ εἰσῆλθεν εἰς θάλαμον εὐρὺν ἀλλὰ πενιχρῶς ηὐτρεπισμένον, ἀποτελοῦντα τὴν αἴθουσαν τοῦ ἀγροτικοῦ πρεσβυτερίου.

Ὡς εἶχεν εἰπεῖ ἡ ὑπηρέτρια, ἦτο ἤδη *κόσμος*. Ἐν πρώτοις, ὁ ἐφημέριος αὐτός, ὑψηλὸς γέρων, φαλακρός, ἤρεμον ἔχων καὶ συμπαθῆ τὴν μορφήν, διακεκριμένος δὲ τοὺς τρόπους ὑπὸ τὸ τριμμένον αὐτοῦ ῥάσον. Εἶτα ὁ Ἕκτωρ Λοβεδύ, μελανείμων καὶ μαρτυρῶν διὰ τῆς ἰσχνῆς του μορφῆς τὰς προσφάτους αὐτοῦ λύπας καὶ παθήσεις· ἀλλ' ὅ,τι πρὸ πάντων ἐξέπληξε τὸν μηχανικὸν ἦτο ἡ συνάντησις τῶν κυριῶν Δυχαμέλ, ἐν πένθει καὶ μὲ ἐρυθροὺς ἐκ τῶν δακρύων ὀφθαλμούς.

Ἡ παρουσία του ἐφάνη πως συγκινήσασα τοὺς παρισταμένους, καίτοι ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸν ἀνέμενον ἤδη τινὲς ἐξ αὐτῶν. Ἠγέρθησαν, ὁ δὲ Ἕκτωρ καὶ ὁ ἐφημέριος ἦλθον ὀλίγα βήματα προϋπαντῶντες. Τοὐναντίον δέ, ἐνῷ ἡ Ἀδριανὴ κατεβίβασε ταχέως ἐπὶ τὸ πρόσωπον τὴν καλύπτραν της, ἡ μήτηρ, τοσοῦτον ἄλλοτε προσηνής, ἐχαιρέτισεν αὐτὸν διὰ νεύματος παγεροῦ, πάντη διαφόρου τῆς συνήθους αὐτῇ ἀγαθότητος.

Ὁ Νοέλ, ταραχθεὶς ὀλίγον, προσέκλινε σιωπηρός. Ὁ ἐφημέριος προσηγόρευσεν αὐτὸν δι' ὀλίγων λέξεων, ὁ δὲ Ἕκτωρ, τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα, εἶπε μετ' ἤθους μελαγχολικοῦ, ἀντιθέτου πρὸς τὴν παλαιὰν αὐτοῦ ἰταμότητα·

— Ἔσφαλα πολὺ πρὸς ὑμᾶς, κύριε Λετελιέ, κ' ἐξεδικήθητε σώσαντες τὴν ζωήν μου διὰ κινδύνου τῆς ἰδικῆς σας. Θέλετε νὰ λησμονήσετε τὰ σφάλματά μου, καὶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε, τώρα ὅτε μέλλω ν' ἀφήσω τὸν τόπον αὐτὸν καὶ τὴν Γαλλίαν, νὰ συλλογίζωμαι ὅτι δὲν μὲ παρακολουθεῖ τὸ μῖσος καὶ ἡ περιφρόνησίς σας;

Ὁ Νοὲλ ἔμενεν ἐνεὸς πρὸ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς· ἀλλ' οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασεν.

— Εὐχαρίστως, κύριε, ἀπήντησε σφίγγων τὴν προτεινομένην χεῖρα· σᾶς ἀπέδειξα ἐσχάτως ὅτι τὰ σφάλματα αὐτὰ δὲν μοῦ ἐνέπνεον μνησικακίαν.

— Ἐδείξατε θαυμασίαν γενναιότητα καὶ αὐταπάρνησιν, ἐὰν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲ ἐτύφλωσε τὸ μῖσος, σήμερον τὰ διδάγματα τῆς πείρας καὶ αἱ παραστάσεις τῶν φίλων μου μὲ ἔκαμον νὰ ἐννοήσω πόσον ἡ ἰδική μου συμπεριφορὰ ὑπῆρξεν ἐλεεινὴ καὶ ἀθλία.. Ἀ! κύριε Νοέλ! Ἐμβήκατε σεῖς εἰς τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν καλὴν θύραν! Τώρα γνωρίζω, ὅτι ἡ ἐργασία, ἡ γενναιότης, ἡ χρηστότης, δὲν φέρουν τοὺς πικροὺς καρποὺς τῆς ἀργίας, τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῶν παρεκτροπῶν. Δὲν θέλω ν' ἀποκαλύψω λυπηρὰ οἰκογενειακὰ μυστήρια.. ἀλλ' ἔμαθον πολλὰ πράγματα κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην νύκτα, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶδα τόσον πλησίον τὸν θάνατον. Εὐτυχῶς εἶμαι νέος ἀκόμη καὶ ἔχω καιρὸν νὰ ἔμβω εἰς νέον δρόμον, τὸν δρόμον τῆς ἐπανορθώσεως, τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἠθικῆς. Χάρις εἰς τὰς θυσίας τῶν γενναίων συγγενῶν μου, τῶν ὁποίων ἡ εὐμένεια πρὸς ἐμὲ δὲν ἔχει ὅρια, θ' ἀρχίσω ἐκ νέου τὴν ζωήν μου καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ ἀποτίσω ὅσον δύναμαι τὰ λάθη τοῦ πατρός μου καὶ τὰ ἰδικά μου.. Πρὸς ὑποστήριξίν μου, κύριε Λετελιέ, ἔχω ἀνάγκην τῆς ὑπολήψεως ὅλων τῶν τιμίων ἀνθρώπων καὶ ἰδίᾳ τῆς ἰδικῆς σας.

Digitized by Google

— Θὰ τὴν ἔχετε, κύριε Λοβεδύ.

Μετὰ τὰς βαρείας ταύτας ὁμολογίας, ὁ Ἕκτωρ ἐστράφη πρὸς τὸν ἐφημέριον δειλῶς, οὗτος δὲ ἐπεδοκίμασε δι' ἀδιακρίτου νεύματος.

Ἡ μήτηρ ἐν τούτοις καὶ ἡ θυγάτηρ ἔμενον ὄρθιαι, σοβαραὶ πάντοτε καὶ σιγῶσαι. Ἡ δὲ κυρία Δυχαμὲλ ὑπέλαβε ψυχρῶς :

— Διὰ τὴν συνδιαλλαγὴν αὐτήν, Ἕκτορ, δὲν ἦτο, νομίζω, ἀνάγκη τῆς παρουσίας μας. Ἤρκει νὰ γνωρίζωμεν μόνον ὅτι ἐτελείωσεν ἡ ἀνόητος ἐκείνη ὑπόθεσις τῆς μονομαχίας.. Τόρα πηγαίνομεν εἰς τὴν ἅμαξαν, κ' ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν Βωβραί. Θὰ σᾶς στείλω τὸν Περρὲν νὰ συνεννοηθῆτε μαζή του διὰ τὰς τελευταίας λεπτομερείας.

Ὁ Ἕκτωρ ἐδίσταζεν, ἀλλὰ νέον νεῦμα τοῦ ἐφημερίου τὸν παρώτρυνε.

— Μίαν στιγμήν, θεία μου, σᾶς παρακαλῶ, εἶπε. Δὲν εὑρέθη κατὰ τύχην ἐδῶ ὁ Κ. Νοέλ, ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἤξευρα ὅτι θὰ ἤρχεσθε σεῖς καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου.. Ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ διαλυθῇ, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, ἡ παρεννόησις ἥτις ὑπάρχει,φαίνεται, μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ ἐξαιρέτου νέου, ὅστις μᾶς προσέφερε τόσας ἐκδουλεύσεις.

— Ἂν μᾶς προσέφερεν ἐκδουλεύσεις, καὶ δὲν τὰς ἀρνοῦμαι, ἀπήντησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, ἔχει ὁ ἴδιος τόσην πεποίθησιν περὶ τῆς σπουδαιότητός των, ὥστε περιττὸν εἶνε νὰ τὰς πανηγυρίζωμεν ἐνώπιόν του.

Ὀδυνηρὰ ἔκπληξις εἰκονίσθη ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ Νοέλ.

— Δὲν σᾶς ἐννοῶ, κυρία, εἶπε διὰ τρεμούσης φωνῆς. Ἔχω τὴν συνείδησιν, ὅτι οὐδέποτε εἶπα εἰς κανένα...

— Ἀρκεῖ.. Ἂς τ' ἀφήσωμεν αὐτά... Ἔρχεσαι, Ἀδριανή ;

Ἡ νεᾶνις ἐφαίνετο λίαν συγκεκινημένη ὑπὸ τὴν καλύπτραν της.

—Ἀλλά, μαμά, ἐψιθύρισεν, ἂν ἦνε ψεύματα ὅσα εἶπαν..

Αὐστηρὰ τῆς μητρός της χειρονομία τῇ ἐπέβαλε σιγήν.

— Κυρία, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, τόσον περισσότερον λυποῦμαι διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ αἰφνιδίαν δυσμένειάν σας καὶ τῆς κυρίας Ἀδριανῆς, ὅσον κ' ἐγὼ αὐτὸς ἀναχωρῶ ἀπὸ τὴν Βωβραί,...καὶ ἤθελα νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω.

Ἡ Ἀδριανὴ ἐσκίρτησεν· ἡ μήτηρ διέστειλε τοὺς ὀφθαλμούς...ἀλλ' ἀπήντησεν ἀμέσως μετὰ περιφρονητικοῦ μειδιάματος.

— Καλὲ σεῖς θὰ φύγετε ἀπὸ τὴν Βωβραί ; Οὐδὲ κἂν τὸ συλλογίζεσθε... Σεῖς τὸ ἔχετε βέβαιον..

— Κυρία, διέκοψεν ἀξιοπρεπῶς ὁ Νοέλ, ἀφοῦ ἀμφιβάλλετε περὶ τοῦ λόγου μου, σᾶς παρακαλῶ νὰ λάβετε γνῶσιν αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς, τὴν ὁποίαν εἶχα σκοπὸν νὰ στείλω πρὸς τὸν Κ. Ζ. εἰς Κλαμεσύ, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς τὸν Κ. Ἕκτορα.

Ἐξήγαγε δὲ τοῦ θυλακίου του, ἀνοικτὴν ἔτι, τὴν ἐπιστολήν, ἣν εἶχε γράψει τὴν προτεραίαν, κ' ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὴν Κυρίαν Δυχαμέλ, ἥτις τὴν διέτρεξε ταχέως, ἐνῷ ἡ Ἀδριανὴ ἔρριπτε δειλῶς ἐπ' αὐτῆς κλόπιον βλέμμα. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐξήγει ὁ Νοέλ εἰς τὸν ἐφημέριον, πῶς ἐκαλεῖτο εἰς τὸ σπουδαῖον ἐργοστάσιον τοῦ Κ. Ζ. ὡς διευθυντὴς τῶν μηχανῶν.

Μικρά τις συζήτησις ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἐγένετο μεταξὺ μητρὸς καὶ κόρης.

— Μαμά, ἐψιθύρισε συγκεκινημένη ἡ Ἀδριανή, ἠπατήθημεν ἀπὸ εὐτελεῖς συκοφαντίας.... ὁ Κ. Νοὲλ ἔμεινε πάντοτε ἄξιος τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μας.

— Καὶ τί ἀποδεικνύει αὐτὴ ἡ ἐπιστολή ; Γνωρίζω ἐγὼ καλὰ τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν οἴησιν αὐτοῦ τοῦ νέου.

— Κύριε Νοέλ, εἶπεν ὁ Ἕκτωρ εὐτόλμως καὶ ἀπεριστρόφως, εἶνε ἀπαραίτητον νὰ μάθετε τοὺς λόγους τῆς δυσαρεσκείας τῆς θείας μου, καὶ δὲν σᾶς εἶνε βεβαίως δύσκολον ν' ἀπολογηθῆτε.

— Ἕκτωρ, ἐφώνησεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, σοῦ ἀπαγορεύω....

Ἀλλ' ὁ Λοβεδύ, ἐνθαρρυνόμενος ἄλλως καὶ ὑπὸ τῶν νευμάτων τοῦ ἐφημερίου, ὠλιγώρησεν ἐντελῶς τῆς ἐπιταγῆς ταύτης κ' ἐξέθηκεν ἐν ὀλίγοις τί συνέβαινε.

Γνωρίζομεν ἤδη ὁποῖαι φῆμαι εἶχον διαδοθῆ περὶ προσεχοῦς γάμου τοῦ Νοὲλ καὶ τῆς Ἀδριανῆς. Αἱ φῆμαι αὗται εἶχον φυσικῶς περιέλθει εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν κυριῶν Δυχαμέλ. Ἀλλ' ἡ φαντασία τῶν ἀργῶν καὶ ἡ συνήθης τῶν μικρῶν πόλεων κακεντρέχεια εἶχον προσθέσει εἰς αὐτὰς λεπτομερείας προσβλητικὰς διὰ τὴν κόρην καὶ τὴν μητέρα. Οὕτως ὁ Νοέλ, ἔλεγον, εἶχε καυχηθῆ δημοσίᾳ ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ διέθετεν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν τῶν Δυχαμέλ· εἶχεν ἰσχυρισθῆ ὅτι ἡ δεσποινὶς Ἀδριανὴ τὸν ἐτρελλαίνετο, καὶ τὸν παρεκίνησε νὰ μονομαχήσῃ πρὸς τὸν ἐξάδελφόν της· ὅτι ἕνα μόνον λόγον ἂν ἔλεγεν, ὁ γάμος του ἐτελείωνε,...καὶ ἄλλα πολλά, ὁποῖα συνήθως κατεργάζεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀχρειότης καὶ ἡ βλακεία.

Αἱ κακολογίαι αὗται, αἵτινες ἀφ' ὑψηλοτέρου κρινόμεναι, φαίνονται τοσοῦτον γελοῖαι καὶ ἄξιαι περιφρονήσεως, ἀποκτῶσι πολλάκις εἴς τινας κύκλους μεγίστην σπουδαιότητα. Οὕτω δὲ ἡ κυρία Δυχαμὲλ εἶχε μεγάλως ὀργισθῆ κατὰ τοῦ Λετελιέ, καὶ τὴν ὀργὴν αὐτῆς εἶχε

Digitized by Google

μεταδώσει καὶ εἰς τὴν θυγατέρα της. Ἠθέλησεν ὁ Περρὲν νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ συκοφαντίας τοσοῦτον ἐναντίας εἰς τὴν χρηστότητα καὶ μετριοφροσύνην τοῦ Νοέλ, ἀλλ' ἐπιτιμηθεὶς ἐντόνως ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ ἐπιφυλακτικός, ἐνῷ αἱ δύο κυρίαι διερρήγνυον πᾶσαν μετὰ τοῦ σωτῆρος αὐτῶν σχέσιν καὶ ἠρνοῦντο μάλιστα νὰ τὸν ἴδωσιν.

Ὁ Νοέλ, ἀκούσας ὁποῖαι αἰσχρότητες τῷ ἀπεδίδοντο, συνεκινήθη μέχρι δακρύων.

— Εἶνε ἀτιμίαι αὐτά ! ἐφώνησεν· ἂν ἔχω αἴσθημα κρύφιον εἰς τὴν καρδίαν μου, οὐδέποτε τὸ ἐξεμυστηρεύθην, οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς καλλιτέρους καὶ στενοτέρους φίλους μου... Σεῖς, δεσποινὶς Ἀδριανή, ἐπιστεύσατε ποτέ;...Μάρτυς μου ὁ Θεός, ὅτι οὐδέποτε ἐσυλλογίσθην εὐδαιμονίαν τοιαύτην, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἐγεννήθην ....ἐγώ. Ἡ φιλοδοξία μου δὲν ἐτόλμησε ποτὲ ν' ἀναβῇ τόσον ὑψηλά, καὶ ἐνῷ σᾶς ἠγάπων, οὐδὲ τὸν οἶκτόν σας δὲν ἤλπιζα.....

Οἱ λυγμοὶ διέκοψαν τοὺς λόγους του. Ἡ Ἀδριανὴ ἔκλαιεν ἐπίσης ὑπὸ τὴν καλύπτραν της, καὶ ἡ μήτηρ ἐφαίνετο μεγάλως ἀμηχανοῦσα.

Ὁ μετανοῶν Ἕκτωρ ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ παρεμβῇ καὶ πάλιν.

— Πραγματικῶς, θεία μου, ὑπέλαβεν, ὅπως γνωρίζω καὶ εἶδα τὸν Κ. Νοέλ, εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν ἔχουν καμμίαν ὑπόστασιν ὅλαι αὐταὶ αἱ ῥυπαραὶ διαδόσεις..... θὰ ἦτο δὲ ἀληθὴς ἀχαριστία ν' ἀμφιβάλλετε, καὶ σεῖς καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου.

Ἐπῆλθε στιγμὴ σιωπῆς.

— Τώρα, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, κατορθώσας νὰ πραϋνθῇ ὀλίγον, καὶ ἂν ἤθελα νὰ μείνω, ὑψηλότερον καθῆκον μοῦ ἐπιβάλλει ν' ἀναχωρήσω. Πρέπει νὰ παύσουν μυσαραὶ συκοφαντίαι, προξενοῦσαι λύπην εἰς τὴν κυρίαν καὶ τὴν δεσποινίδα Δυχαμέλ, καὶ θὰ τὰς παύσῃ ἀμέσως ἡ αἰφνιδία μου ἀναχώρησις. Ἀντὶ νὰ στείλω τὸ γράμμα αὐτὸ εἰς τὸν κ. Ζ. θὰ τοῦ τὸ ὑπάγω μόνος μου.... Φεύγω ἀπόψε.

— Μὴ φύγετε, κύριε Νοέλ ! ἐφώνησεν ἡ Ἀδριανή, ἐν ἀκουσίᾳ παραφορᾷ.

Καὶ κατέπεσεν ἐπὶ μιᾶς ἕδρας.

— Πῶς, κόρη μου, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἡ κυρία Δυχαμέλ, θέλεις....

— Δὲν θέλω νὰ φύγῃ, ἐπανέλαβεν ἡ νεᾶνις.

Οἱ παρόντες δὲν ἤκουσαν τί ἔλεγον μήτηρ καὶ κόρη· ἀλλ' ὁ ἐφημέριος, μάρτυς ἄφωνος τέως τῆς σκηνῆς ἐκείνης, καίτοι παρασκευαστὴς αὐτῆς ἴσως, εἶπε προσηνῶς καὶ λεπτῶς μειδιῶν :

— Αἴ, ἀγαπητή μου κυρία Δυχαμέλ, ἀφοῦ ἡ δεσποινὶς Ἀδριανὴ δὲν θέλει νὰ φύγῃ ὁ Κ. Λετελιέ, ἓν μόνον μέσον ὑπάρχει νὰ παύσουν αὐταὶ αἱ φλυαρίαι, αἱ ὁποῖαι σᾶς λυποῦν τόσον....

— Ποῖον, κύριε ἐφημέριε ;

— Δὲν τὸ μαντεύετε ;

Ἡ κυρία Δυχαμὲλ ἐθεώρησε τὴν θυγατέρα της, ἥτις ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας της.

Ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ἐνόησε τέλος.....ἀλλ' ἐδίστασε πάλιν ὀλίγον.

— Ἄς εἶνε ! εἶπεν ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων νικᾷ τὰς θελήσεις..... Κύριε Νοέλ, φίλησε τὴν *γυναῖκά σου*, καὶ ἔλα...ἔπειτα νὰ φιλήσῃς καὶ τὴν πενθεράν σου.

Ὁ Νοὲλ προὐχώρησε κλονιζόμενος, ἔξαλλος, νομίζων ὅτι ὠνειρεύετο. Πάντες ἔκλαιον.

Μετὰ μίαν ὥραν, ἀφοῦ πολλὰ σπουδαῖα συνεφωνήθησαν, ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ μετέβησαν εἰς τὴν ἅμαξαν ἥτις τοὺς ἀνέμενεν. Ἐκρίθη δὲ καλόν, πρὸς περιφρόνησιν τῆς κακολογίας καὶ παρασκευὴν τῆς κοινῆς γνώμης, νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Νοὲλ εἰς τὴν πόλιν μετὰ τῶν κυριῶν. Ὁ ἐφημέριος καὶ ὁ Ἕκτωρ συνώδευσαν συνομιλοῦντες τοὺς ἐπισκέπτας μέχρι τοῦ γηπέδου, ὅπου ἐστάθμευεν ἡ ἅμαξα.

Ἀλλ' ἐνῷ ὁ Ἕκτωρ ἐξήρχετο τοῦ πρεσβυτερίου, δύο ἄνθρωποι ἀνωρθώθησαν αἴφνης ὄπισθεν ἠρειπωμένου τοίχου. Ἦσαν ὁ Ἰωάννης Ῥεβοὺ καὶ ὁ ὁδοστάτης Γριβέ.

Εἶχον ἀμφότεροι καταβιβάσει τοὺς πίλους ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν των, καὶ ὁ μὲν Γριβὲ ἔπαλλε ῥόπαλον, ὁ δὲ ἀσπαλακοθήρας ἔσειε τὴν βακτηρίαν ἐφ' ἧς ἐστήριζε τὸ ἀσταθὲς βῆμά του.

Ἦσαν δὲ ἕτοιμοι νὰ ὁρμήσουν, ἀλλ' ὅ,τι ἔβλεπον τοὺς κατέπληξεν. Ὁ Νοὲλ καὶ ὁ Ἕκτωρ ἐβάδιζον παραπλεύρως μειδιῶντες, ὅτε δὲ παρῆλθον ἐγγὺς τοῦ ἡμιπτώτου τοίχου, ἠκούσθη ὁ Νοὲλ λέγων θερμῶς :

— Ποτέ μου δὲν θὰ λησμονήσω, κύριε Ἕκτορ, ὅτι εἰς σᾶς καὶ τὴν εὐγενῆ σας πρωτοβουλίαν ὀφείλω τόσον μεγάλην καὶ τόσον ἀνέλπιστον εὐτυχίαν.

— Δὲν πρέπει νὰ εὐχαριστήσετε ἐμέ, κύριε Νοέλ, ἀπήντησε μελαγχολικῶς ὁ Ἕκτωρ, ἀλλὰ τὸν σεβάσμιον αὐτὸν ἱερέα, ὅστις μὲ ξενίζει καὶ ὅστις μ' ἔδειξε τὸν κόσμον ὑπὸ νέαν ὄψιν καὶ μ' ἔκαμε νὰ ἐρυθριάσω διὰ τὰ παρελθόντα μου σφάλματα..... Εἶχα πολλὰ νὰ κάμω, διὰ νὰ τὰ ἐξαλείψω.

Οἱ δύο νέοι περιεπτύχθησαν, εἶτα δὲ ὁ Νοὲλ ἐπέβη τῆς ἁμάξης μετὰ τῶν κυριῶν, κ' ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν.

Ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ ὁδοστάτης ἔμενον χαίνοντες ἐκ τῆς καταπλήξεως, χωρὶς νὰ λέγωσι λέξιν· ῥόπαλον καὶ βακτηρία εἶχον ἐκπέσει τῶν χειρῶν των, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐσυλλογίζοντο πλέον νὰ κρυφθῶσι, παρετηρήθησαν.

Digitized by Google

Ἀναγνωρίσας τὸν Γριβὲ ὁ Λοβεδὺ ἐσταμάτησε.

— Μίαν στιγμήν, κύριε ἐφημέριε, εἶπεν· ἀπητήσατε νὰ ἐπανορθώσω ὅλα μου τὰ σφάλματα· ἰδοὺ ἀκόμη ἓν τὸ ὁποῖον ἐνθυμοῦμαι.

Κ' ἐπλησίασεν εἰς τὸν δδοστάτην.

— Κύριε Γριβέ, εἶπεν εὐγενῶς, ἐφάνην πρὸς σᾶς πολὺ ἀγροῖκος.. λυποῦμαι πολὺ καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσετε.. Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς σφίγξω τὸ χέρι;

Καὶ προέτεινε μετὰ πολλῆς εἰλικρινείας τὴν χεῖρά του.

Ὁ Γριβὲ ἐδίστασε μικρόν.

— Ἂς εἶνε κ' ἔτσι! εἶπε τέλος.

Κ' ἔθηκε τὴν χονδρὰν ὀζώδη του χεῖρα ἐντὸς τῆς προτεινομένης λευκῆς καὶ ἀριστοκρατικῆς χειρός.

— Πολὺ καλά, κύριε Ἕκτορ, εἶπε μειδιῶν ὁ ἐφημέριος, αὐτὸς εἶνε ὁ καλλίτερος τρόπος διαλύσεως τῶν ἐρίδων... Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογήσῃ καὶ τοὺς δύο.

Ὁ Ἕκτωρ καὶ ὁ ἐφημέριος ἐπέστρεψαν εἰς τὸ πρεσβυτέριον, οἱ δὲ δύο φίλοι ἐτράπησαν τὴν ἄγουσαν εἰς Βωβραί.

— Νὰ σοῦ 'πῶ, Γιάννη, εἶπεν ὁ Γριβέ, καλλίτερα ποῦ ἦλθε τὸ πρᾶγμα ἔτσι. Ἄκουσες ὅτι μοῦ ἐζήτησε συγχώρεσι! Ἡ συνείδησί μου τὸ λοιπὸν εἶνε ἀναπαυμένη...Ἀλλὰ πάλι τί τὰ θέλεις, μοῦ φαίνεται ὅτι διὰ νὰ ἡσυχάσῃ καλὰ καλά, ἔπρεπε νὰ δώσω κάποιου ταὶς ξυλιαὶς ποῦ ἔφαγα!

— Αἴ, ξεύρεις πῶς μὲ παρασκότισες! ἀπήντησεν ἀδημονῶν ὁ Ἰωάννης. Δός με ταις τὸ λοιπὸν ἐμένα, νὰ ξεμπερδεύωμε... Θὰ 'πῶ πῶς ταὶς τρώγω γιὰ τὸ χατῆρι τοῦ φίλου μας τοῦ Νοέλ... καὶ θὰ γλυτώσω ἀπὸ τὴ λίμα σου!

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ὁ Ἕκτωρ Λοβεδὺ ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου χάρις εἰς τὰ χορηγηθέντα ὑπὸ τῶν συγγενῶν του κεφάλαια, ἤλπιζε νὰ εὕρῃ ἔντιμον θέσιν ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἢ τῇ βιομηχανίᾳ. Ἡ ἀναχώρησις αὕτη ἐγένετο χωρὶς τινος σκανδάλου τῆς Ἰωσηφίνης ἢ τῆς οἰκογενείας της· τοῦτο δ' ἐξηγήθη, ὅτε ἐγνώσθη ὅτι ἡ Ἰωσηφίνα, ἐπαρκῶς προικισθεῖσα, ἔμελλε ταχέως νὰ νυμφευθῇ χονδρόν τινα μυλωθρὸν τῶν περιχώρων.

Ὁ γάμος τοῦ Νοὲλ καὶ τῆς Ἀδριανῆς ἐγένετο μετά τινας μῆνας. μέχρι δὲ τῆς παραμονῆς τῆς τελετῆς ὁ Νοὲλ ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος ἐν τῷ σιδηρουργείῳ του. Τὴν ἡμέραν ὅλην ἀντήχει ἐπὶ τοῦ ἄκμονος ἡ σφύρα του· τὴν ἑσπέραν δὲ μόνον ἁπλῶς ἀλλὰ κοσμίως ἐνδεδυμένος μετέβαινε παρὰ τὰς κυρίας Δυχαμέλ, κ' ἔμενεν ὥρας πολλάς. Ἡ τοσοῦτον ἀξιοπρεπὴς διαγωγή του αὕτη καταδεικνύουσα τὴν εὐγενῆ ὑπερηφάνειαν τοῦ ἐργαζομένου περιεποίησεν εἰς αὐτὸν πάντων τὰς συμπαθείας, πρᾶγμα οὐχὶ εὔκολον ἐν πόλει μικρᾷ.

Μικρὸν πρὸ τούτου, ὁ δήμαρχος τῆς Βωβραὶ διεβίβασεν εἰς τὸν Νοέλ, πλὴν χρυσοῦ ἀριστείου πρώτης τάξεως, ἀπονεμομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, τὴν εἴδησιν ὅτι ἡ Ἀκαδημία τῷ ἀπένειμεν ἐπίσης τὸ βραβεῖον Μοντυών, οὗτινος ὁ μέλλων σύζυγος τῆς Ἀδριανῆς διέθηκε τὸ ποσὸν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν.

Τοῦ γάμου τελεσθέντος, ἐγνώσθη ὅτι τὰ ἐρείπια τοῦ πύργου ἔμελλον ν' ἀνοικοδομηθῶσι, καὶ ὅτι ἔμελλε νὰ ἱδρυθῇ ἐντὸς αὐτῶν μέγα μηχανουργεῖον. Ὁ Νοὲλ δὲν ἤθελεν, ἐν τῇ δικαίᾳ του ὑπερηφανείᾳ, νὰ μένῃ ἀργὸς μηδὲ νὰ ὀφείλῃ τὸν πλοῦτόν του εἰς τὴν σύζυγόν του. Συνεννοήθη μετὰ τοῦ κυρίου Ζ., ὅπως καταστήσῃ τὸ Βλινὺ μέγα βιομηχανικὸν κατάστημα, ὠφέλιμον εἰς ὅλην τὴν χώραν.

Σήμερον ἡ ἐπιτυχία, ἀμείβουσα πάντοτε τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν ἐργασίαν, ἔστεψε τοὺς κόπους τοῦ Νοέλ. Ὁ νέος ἐργοστασιάρχης ἐκάλεσε πλησίον του τοὺς φίλους του Γριβὲ καὶ Ῥεβού, οἵτινες συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, κατὰ τὸ μέτρον ἕκαστος τῶν δυνάμεων καὶ τῆς ἱκανότητός του. Ἡ Ἀδριανὴ ἐπαίρεται ἐπὶ τῷ συζύγῳ της, νεαρὰ δὲ οἰκογένεια ἀναθάλλει περὶ αὐτούς, παρέχουσα τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ τὸ μέλλον ἔσται εὔδαιμον ὡς καὶ τὸ παρόν.

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἀλλ' ἡ σπουδαιοτάτη μεταβολή, ἥτις ἐπῆλθεν εἰς τοὺς τάφους μετὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους, εἶναι ἡ τῆς *στήλης*, τοῦ σημείου δηλαδὴ τοῦ τιθεμένου ἐπὶ τοῦ τάφου πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ νεκροῦ. Ὁ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδι συχνὰ ἀναφέρει στήλας ἐπὶ τοῦ τύμβου, ὁποίου ὅμως εἴδους ἦσαν αἱ στῆλαι αὗται ἀποδεικνύει ἓν χωρίον τοῦ ποιητοῦ, ὅπου περὶ ἑνὸς λίθου μεγάλου ὁ Νέστωρ ἀμφιβάλλει, ἐὰν ἦτο στήλη νεκροῦ ἢ ἁπλοῦν σημεῖον πρὸς ἄλλον σκοπόν· ἦτο δηλαδὴ λίθος μέγας ἐντελῶς ἀκατέργαστος. Ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ δὲ ὁ Ἐλπήνωρ παραγγέλλει εἰς τὸν Ὀδυσσέα νὰ τῷ κατασκευάσῃ τύμβον καὶ εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ νὰ στήσῃ κώπην πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ὅτι ἦτο ναύτης. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἐπὶ τῶν τάφων σημεῖα, ἁπλᾶ καὶ παιδικά, ἔλειπον δὲ τὰ σπουδαιότερα πάντων, ἡ ἐπιγραφὴ καὶ ἡ μορφὴ τοῦ νεκροῦ· καὶ τὴν ἔλλειψιν αὐ-

Digitized by Google

τῶν, τὴν ἔλλειψιν πάσης καλλιτεχνικῆς κατασκευῆς τοῦ τάφου ἀνεπλήρου τὸ μέγεθος καὶ ὕψος τοῦ τύμβου.

Ἤδη ὅμως κατὰ τὸν ἕκτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, ἀλλὰ πρὸ πάντων κατὰ τὸν πέμπτον καὶ μετὰ ταῦτα, αἱ μὲν διαστάσεις τοῦ τύμβου ἐλαττοῦνται καὶ γίνονται πολλάκις, ὡς εἴπομεν, ἴσαι τῷ μηδενί, συγκεντροῦται δὲ τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τὴν στήλην καὶ τὴν ἐπιγραφήν. Πάντοτε ὅμως εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἐλευθέρους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι σεμνὴ καὶ μετριόφρων. Ἐν ταῖς πλείσταις περιπτώσεσι μόνον τὸ κύριον ὄνομα τοῦ νεκροῦ ἀναγράφεται, ἢ τὸ κύριον, τὸ πατρωνυμικὸν καὶ τὸ δημοτικόν. Ὁσάκις δὲ ἀπαντῶσι μετρικαὶ ἐπιγραφαί, εἶναι καὶ αὐταὶ σύντομοι καὶ σωφρονέσταται. Συνήθως λέγεται μόνον, ὅτι ὁ μακαρίτης ἦτο σώφρων καὶ ἀγαθὸς ἢ τοιοῦτό τι. Ἐκ τῶν μεταγενεστέρων αἱ πλεῖσται εἶναι πάλιν σύντομοι, προστίθεται δὲ μόνον συνήθως εἰς τὰ ὀνόματα λέξις τις ἀποχαιρετισμοῦ, οἷον *χρηστὲ χαῖρε* ἢ *ἥρως χρηστὲ χαῖρε*. Αἱ ἔμμετροι ὅμως ἐπιγραφαὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι πολλάκις σχοινοτενεῖς,ἀπαριθμοῦνται δὲ ἐν στίχοις μᾶλλον ἢ ἧττον κακοζήλοις καὶ ἐν γλώσσῃ σολοικιζούσῃ αἱ παντοῖαι ἀρεταὶ τοῦ ἀποθανόντος.

Περὶ τῶν στηλῶν παρατηροῦμεν, ὅτι ἀπαντᾶται τοσαύτη ποικιλία αὐτῶν, ὥστε ἀδύνατον ἀποβαίνει καὶ νὰ ἀπαριθμήσωμεν μόνον ἐνταῦθα πάσας τὰς ποικιλίας τῶν παραστάσεων. Διὰ τοῦτο θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰς κυριωτέρας καὶ σπουδαιοτέρας ἐξ αὐτῶν, ἰδίως ὅμως εἰς ἐκείνας, ὧν παραδείγματα προχείρως δύναταί τις νὰ εὕρῃ ἐν τοῖς Μουσείοις ἡμῶν. Καὶ εὐτυχῶς ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ κατὰ τὴν ὁδὸν Πατησίων Κεντρικὸν Μουσεῖον τῶν γλυπτῶν εἶναι τὸ πλουσιώτερον πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ.

Αἱ παραστάσεις τῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων ἀποτελοῦνται ἢ ὑπὸ μιᾶς μόνης ἢ ὑπὸ πλειόνων μορφῶν. Ὅταν εἶναι μία, τότε ὁ νεκρὸς παρίσταται οὕτω, ὥστε νὰ ἐκφράζηται σαφῶς ὁ χαρακτήρ του, ἢ αἱ ἀσχολίαι του ἢ ὁ τρόπος τοῦ θανάτου του. Θ' ἀναφέρω ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων τινὰ μόνον. Τὸ σπουδαιότερον πάντων τῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, ὡραῖον δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸ ἂν καὶ ἀρχαϊκόν, εἶναι τὸ γνωστὸν τοῦ Ἀριστίωνος εὑρισκόμενον ἐν τῇ πρώτῃ αἰθούσῃ ἀριστερὰ τοῦ προδόμου ἐν τῷ Κεντρικῷ Μουσείῳ. Ἐπ' αὐτοῦ παρίσταται ἀνὴρ ἐνδεδυμένος περικεφαλαίαν, θώρακα καὶ περικνημῖδας καὶ κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ δόρυ. Ἡ διατήρησίς του εἶναι λαμπρά, διακρίνονται δὲ ἀκόμη καὶ χρωματιστὰ κοσμήματα ἐπὶ τοῦ θώρακος. Ὁ Ἀριστίων ὠνομάσθη Μαραθωνομάχος, τὸ ὄνομα ὅμως αὐτὸ οὐδεμίαν ἄλλην ἀξίαν ἔχει, εἰμὴ ὅτι δίδει ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ παραστήματος τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας τῷ 490 πρὸ Χριστοῦ ἐν Μαραθῶνι. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ ἔτους τούτου. Ἡ τέχνη δὲν εἶχε φθάσει ἀκόμη εἰς τὴν ἀκμήν της, ἀλλ' εἶναι ἀξιοθαύμαστος ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἀκρίβεια τοῦ τεχνίτου· δι' αὐτῶν, ἂν καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου εἶναι λίαν ἀτελὴς ἀκόμη, κατώρθωσε νὰ παραστήσῃ ἐν τῷ Ἀριστίωνι στρατιώτην ἀλύγιστον κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, ὁποῖοι ἦσαν τῷ ὄντι οἱ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὅ,τι ἦτο λοιπὸν χαρακτηριστικὸν διὰ τὸν Ἀριστίωνα, τοῦτο ἐζήτησε νὰ δηλώσῃ καὶ ὁ τεχνίτης ἐπὶ τῆς στήλης τοῦ τάφου του, ὅστις δὲ ἔβλεπε τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο, ἐνόει ἀμέσως, ὅτι ἐκεῖ ἔκειτο τεθαμμένος εἷς στρατιώτης καλός.

Διὰ τοὺς νεωτέρους ἐζητοῦντο παραστάσεις ἀνάλογοι· οἱ ἔφηβοι ἀπεικονίζοντο συνήθως κρατοῦντες στλεγγίδα (ξύστραν), δι' ἧς ἔξεον ἐν τοῖς γυμναστηρίοις τὸ ἔλαιον καὶ τὴν κόνιν ἀπὸ τῶν γυμνῶν μελῶν των, ἢ ἄλλο τι σχετικὸν πάλιν πρὸς τὴν παλαίστραν καὶ τὸ γυμνάσιον. Οἱ παῖδες κρατοῦσι συχνὰ ἐν χειρὶ πτηνόν, τὸ προσφιλὲς παίγνιόν των. Δι' αὐτῶν ἐκφράζονται ἄριστα ἡ ἡλικία καὶ αἱ συνήθεις ἀσχολίαι τῶν νεκρῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ εἶδος τοῦ θανάτου, ἐννοεῖται ὅτι καὶ τότε ὅπως καὶ σήμερον ὁ ἐν πολέμῳ θάνατος εἶχέ τι τὸ ἔξοχον, καὶ ὁσάκις ἀνήρ τις ἔπιπτε μαχόμενος, οἱ ἐπιζῶντες βεβαίως εὐκόλως δὲν παρέλειπον νὰ δηλώσωσι τοῦτο. Ἐν τῇ τελευταίᾳ αἰθούσῃ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου ὑπάρχουσι δύο τοιαῦτα ἀνάγλυφα· τὸ πρῶτον παριστᾷ τὸν Φωκέα Ἀλκίαν, ὅστις φορῶν κράνος καὶ κρατῶν τῇ δεξιᾷ δόρυ, τῇ δ' ἑτέρᾳ τὴν ἀσπίδα ὁρμᾷ πρὸς ἀριστερὰ πατῶν ἐπὶ τοῦ πτώματος νεκροῦ ἐκτάδην κειμένου. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο φέρει ἀριθμὸν 178, εὑρέθη δὲ ἐν Κορίνθῳ, ὁπόθεν μετηνέχθη εἰς Ἀθήνας. Ὀλίγον περαιτέρω αὐτοῦ, παρὰ τὸν ἀριθμὸν 53, εὑρίσκεται ἄλλο ὅμοιον παριστῶν τὸν Ἀρχεναύτην, ὅστις φορῶν καὶ αὐτὸς κράνος, ἀσπίδα καὶ θώρακα ὁρμᾷ πρὸς δεξιά· ἡ μία τῶν χειρῶν του εἶναι τεθραυσμένη, ἐκράτει δ' ἐν αὐτῇ βεβαίως δόρυ ἢ ξίφος.

Ὅτι αὐτοί, ὁ Ἀλκίας καὶ ὁ Ἀρχεναύτης, ἀπέθανον ἐν πολέμῳ, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὁμοίας παραστάσεως τοῦ καλλίστου τῶν τοῦ εἴδους τούτου ἀναγλύφων, τὸ ὁποῖον ἀνακαλυφθὲν ἐν Ἁγίᾳ Τριάδι παρὰ τὸ ἀρχαῖον Δίπυλον εὑρίσκεται ἀκόμη ἐκεῖ. Ἐν αὐτῷ παρίσταται ὁ Δεξίλεως ἔφιππος φορῶν χιτῶνα καὶ χλαμύδα κυματίζουσαν ἐπὶ τῶν νώτων του, διατρυπῶν δὲ διὰ τοῦ δόρατος, ὅπερ δὲν σώζεται, ἐχθρόν τινα πεσόντα πρὸ τοῦ ἵππου καὶ κρατοῦντα ἀκόμη τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ ξίφος, δι' ὧν ζητεῖ νὰ ὑπερασπισθῇ. Ἡ ἐπιγραφὴ λέγει ὅτι ὁ Δεξίλεως ἐ-

Digitized by Google

γεννήθη τὸ 414 καὶ ἀπέθανε τῷ 394 πρὸ Χρ. ἐν Κορίνθῳ, ὅπου ὡς ἱππεὺς ἐπολέμησε καί, ὡς φαίνεται, ἠνδραγάθησεν ὁ μόλις εἰκοσαετὴς νεανίας.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀναγλύφων, τὰ ὁποῖα ὑποδηλοῦσι τὸν τρόπον τοῦ θανάτου τοῦ νεκροῦ, πρέπει νὰ καταταχθῶσι καί τινα, ἐν οἷς ὁ νεκρὸς παρίσταται καθήμενος ἐπὶ βράχου ἀποτόμου, εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ὁποίου φαίνεται ἡ θάλασσα καὶ ἐν αὐτῇ ἓν πλοῖον. Ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου τῶν ἐπὶ τοῦ βράχου νεκρῶν εἶναι θλιβερά, πρᾶγμα οὐχὶ σύνηθες ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων, διὰ τοῦτο δὲ δικαίως, ὡς φαίνεται, ὑποτίθεται, ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ναυαγῶν. Καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀρχαίων αὐτοὶ πρὸ παντὸς ἄλλου εἶχον δίκαιον νὰ παραπονῶνται διὰ τὸν θάνατόν των. Διότι εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ πάντοτε ἀπεστρέφοντο τὸν θάνατον καὶ ἐμίσουν εἰλικρινῶς τὸν Ἅδην καὶ τὸ σκότος του, ὑπέμενον ὅμως τὸ πεπρωμένον ἄνευ γογγυσμῶν καὶ προετίμων νὰ βλέπωσιν, ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν, μᾶλλον τὴν καλὴν ὄψιν τοῦ θανάτου, ὡς ἐν τοῖς τρισὶν ἀνωτέρω παραδείγμασιν εἴδομεν, ὅτι ἐξαίρεται ὁ ἡρωϊσμὸς τοῦ νεκροῦ ἀμιγὴς πάσης θλίψεως καὶ λύπης ἐπὶ τῇ συμφορᾷ του. Ἀλλὰ μέγιστον δυστύχημα ἐθεώρουν νὰ ἀποθάνῃ τις ἐν τῇ ξένῃ καὶ μεγαλείτερον ἀκόμη νὰ ἀποθάνῃ ναυαγὸς ἐπὶ ἐρήμου τινὸς ἴσως ἀκτῆς ἄθαπτος καὶ ἄκλαυστος ἢ νὰ γείνῃ βορὰ τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης. Ὁ θάνατος εἶναι κοινός, ἀλλὰ τοιούτου εἴδους θάνατος, μακρὰν τῆς μητρός, τῶν ἀδελφῶν, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, μακρὰν παντὸς φίλου συνετάρασσε συγχρόνως καὶ τὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα καὶ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ Ἕλληνος.

Αἱ γυναῖκες παρίστανται ἐν ταῖς μᾶλλον εὐαρέστοις ἀσχολίαις των· ὅ,τι εἶναι τὰ ὅπλα καὶ ὁ πόλεμος διὰ τὸν ἄνδρα, ἡ στλεγγὶς καὶ ἡ λήκυθος τοῦ γυμναστηρίου διὰ τὸν ἔφηβον, εἶναι διὰ τὴν γυναῖκα τὰ κοσμήματα. Βλέπομεν λοιπὸν τὰς γυναῖκας συχνὰ περὶ αὐτὰ ἀσχολουμένας. Οὕτω ἐν τῷ κεντρικῷ Μουσείῳ (αἴθουσα τελευταία τῆς βορείας πτέρυγος, ἀριθ. 47) παρίσταται ἡ Ἀμεινόκλεια φοροῦσα χιτῶνα καὶ ἱμάτιον μακρὸν καλύπτον καὶ μέρος τῆς κεφαλῆς· πρὸ αὐτῆς μία θαλαμηπόλος ὀρθὴ κρατεῖ κιβώτιον μικρὸν περιέχον κοσμήματα, ἄλλη δὲ γονυκλινὴς ὑποδέει τὰ σανδάλια τῆς κυρίας της. Ἐν δὲ τῷ παρὰ τὸ Δίπυλον ἀρχαίῳ νεκροταφείῳ εὑρίσκεται ἓν ἔξοχον ἀνάγλυφον τοῦ εἴδους τούτου· ἡ Ἡγηνὼ κάθηται ἐπὶ θρόνου, φορεῖ δὲ χιτῶνα οὗ αἱ χειρίδες φθάνουσι μόνον μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὥστε ἀφίνουσι γυμνοὺς τοὺς πήχεις. Ἐπὶ τῶν γονάτων κρατεῖ κιβώτιον μικρόν, ἐξ οὗ ἔλαβεν ἓν κόσμημα καὶ τὸ παρατηρεῖ. Πρὸ αὐτῆς θαλαμηπόλος ὀρθὴ κρατεῖ καὶ αὐτὴ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς κυρίας της κιβώτιον, τὰ βλέμματά της ὅμως θαυμάζουν τὸ ὡραῖον κόσμημα, τὸ ὁποῖον βαστάζει ἐκείνη. Ἡ φυσικότης, ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ χάρις ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τούτῳ ἁμιλλῶνται πρὸς τὰς εὐγενεῖς γραμμὰς πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἡγηνοῦς.

Ἀλλὰ τὰ πολυτιμότατα κοσμήματα τῆς γυναικὸς δὲν εἶναι ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, εἶναι τὰ τέκνα της· διὰ τοῦτο βλέπομεν καὶ αὐτά, οὐχὶ ὅμως κλαίοντα καὶ κραυγάζοντα διὰ τὸν χωρισμὸν τῆς μητρός των ἀλλὰ παίζοντα εἰς τὰ γόνατα αὐτῆς. Ὀλίγον περαιτέρω τοῦ περιγραφέντος ἀναγλύφου τῆς Ἀμεινοκλείας βλέπομεν τὴν Ἀρχεστράτην καθημένην καὶ τὸ τέκνον της ὀρθὸν ἐπακουμβοῦν εἰς τὰ γόνατά της· ὀπίσω αὐτοῦ θαλαμηπόλος τις κρατεῖ κιβώτιον πάλιν, ἐξ οὗ ἡ Ἀρχεστράτη λαμβάνει ἓν κόσμημα. Ἄνω εὑρίσκεται ἐπίγραμμα, τὸ ὁποῖον ἀντιγράφομεν ὡς παράδειγμα·

Ἐνθάδε τὴν ἀγαθὴν καὶ σώφρονα γαῖ' ἐκάλυψεν
Ἀρχεστράτην, ἀνδρὶ ποθεινοτάτην.

Ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ (ἀριθ. 104) ὑπάρχει ἄλλο ἀνάγλυφον, ἐφ' οὗ φαίνεται γυνὴ καθημένη καὶ παίζουσα μετὰ παιδὸς μικροῦ, ὅστις ἐπὶ τῆς γῆς πατῶν τείνει πρὸς αὐτὴν τὰς χεῖρας, ὅπως τὸν λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας της.

Ἄλλη μεγάλη κατηγορία ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων εἶναι ἡ τῶν παριστώντων τὸν ἀποχωρισμόν. Αὐτὰ σύγκεινται, ἐννοεῖται, πάντοτε ἐκ πλουσίων προσώπων, τῶν ὁποίων τὸ ἓν κάθηται καὶ κρατεῖ ἐν τῇ δεξιᾷ τὴν χεῖρα ἄλλου προσώπου ὀρθοῦ. Πλὴν τῶν δύο τούτων παρίσταται πολλάκις καὶ τρίτον καὶ τέταρτον, ἐνίοτε καὶ παιδία. Τινὲς εἶπον, ὅτι τὸ καθήμενον πρόσωπον παριστᾷ πάντοτε τὸν νεκρὸν ἀποχαιρετίζοντα τοὺς συγγενεῖς πρὸ τοῦ εἰς τὸν Ἅδην ταξειδίου. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι, ὅτι πολλάκις ὄχι μόνον ἡ καθημένη μορφὴ — ἀνὴρ ἢ γυνὴ — ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἤ τινες ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ ὑποτεθῶσι νεκροί· ὥστε ἡ σκηνὴ παριστᾷ γενικῶς συνάθροισιν συγγενῶν, ἀμφίβολον δὲ εἶνε ἂν ὁ τεχνίτης ἐσκέφθη νὰ παραστήσῃ εἰδικῶς ἀποχαιρετισμὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἢ ἕνωσιν ἐν τῷ Ἅδῃ.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, διὰ τῶν περιγραφεισῶν παραστάσεων δὲν ἐσκοποῦμεν νὰ ἐξαντλήσωμεν τὰς ἀπείρους ποικιλίας τῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων· νομίζω ὅμως ὅτι τὰ παρατεθέντα παραδείγματα εἶναι ἀρκετὰ πρὸς δήλωσιν τοῦ πνεύματος, ὅπερ δι' ὅλων διήκει. Τὸ πνεῦμα τοῦτο θὰ κατανοήσωμεν καλλίτερον, ἐὰν ἀναμνησθῶμεν δημοτικῶν τινων ἡμετέρων

Digitized by Google

ᾀσμάτων· διότι ὅπως ἐν αὐτοῖς ὁ κλέφτης παραγγέλλει εἰς τοὺς συντρόφους του ν' ἀφήσωσιν εἰς τὸν τάφον του ἓν παράθυρον, διὰ νὰ βλέπῃ τὴν ἄνοιξιν ἀνθοῦσαν καὶ ν' ἀκούῃ τὸν κρότον τῶν τουφεκίων, οὕτω καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀνάγλυφα δεικνύουσι βαθὺ αἴσθημα πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον. Ὁ ἄνθρωπος ἀπερχόμενος εἰς τὸν Ἅδην στρέφεται καὶ ῥίπτει βλέμμα μελαγχολικὸν πρὸς πᾶν ὅ,τι εἶναι ἠναγκασμένος νὰ καταλίπῃ· ἡ ἀσπὶς καὶ τὸ δόρυ ἑλκύουσι τὸν ἄνδρα, ὅπως τὸ βουνὸν καὶ τὸ καρυοφύλλι τὸν κλέφτην, ἡ γυνὴ ἐπεθύμει νὰ μείνῃ ἀκόμη ἐδῶ ἐπάνω καὶ νὰ χαρῇ τὰ τέκνα της καὶ τὰ κοσμήματά της. Τὰ αἰσθήματα ταῦτα εἶναι ἀνθρώπινα καὶ οὐδέποτε ἐφαντάσθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ τ' ἀποκρύψωσιν. Ἀντὶ ὅμως νὰ παριστῶσιν ἐπὶ τῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων τοὺς φόβους καὶ τὴν θλῖψίν των ἐπὶ τῷ θανάτῳ, παρίστων τὴν χαράν, ἧς ἀπήλαυον ἐνταῦθα. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ αὐτό· ὁ θεατὴς βλέπων τὴν Ἡγηνὼ κοσμουμένην ἢ τὴν Ἀρχεστράτην μετὰ τοῦ τέκνου της αἰσθάνεται οἶκτον πρὸς τὰς νεαρὰς αὐτὰς γυναῖκας καὶ λυπεῖται διὰ τὸ προώρως κοπὲν νῆμα τῆς ζωῆς των, ἥτις ἔρρεε μεταξὺ τόσων ἀθῴων ἡδονῶν· ἐὰν αὐταὶ αἱ γυναῖκες παρίσταντο κοπτόμεναι καὶ ὀδυρόμεναι διὰ τὸν θάνατόν των, δὲν θὰ τὸν συνεκίνουν πλειότερον, ἴσως μάλιστα τῷ ἐνέπνεον ἀποστροφήν.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Χρ. Τσουντας.

Ὡς γνωστόν, ὁ ἐνταῦθα πρό τινος διατελέσας πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας κόμης Κάρολος Δε-Μουῆ εἶνε καὶ δόκιμος συγγραφεύς, δημοσιεύσας πλὴν ἄλλων ἔργων καὶ τὰς ἐκ Βοσπόρου ἐπιστολάς, ἐξ ὧν τῷ 1883 ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἑστία» ἐν μεταφράσει γλαφυρώτατον μέρος ἀφορῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἣν παρερχόμενος τότε εἶχεν ἐπισκεφθῆ ὁ συγγραφεύς. Ἀρτίως ὁ κ. Δε-Μουῆ ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ἐγκρίτῳ περιοδικῷ τῶν Παρισίων τῇ «Νέᾳ Ἐπιθεωρήσει» σειρὰν ἄρθρων, ἐν οἷς δι' ὕφους καλλιεποῦς καὶ ἀνθηροῦ ἐκτίθησι τὰς περὶ τῶν μνημείων, τῆς πόλεως καὶ τῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν ἐντυπώσεις του, ἃς συνεκόμισε κατὰ τὴν ἑξαετῆ αὐτοῦ ὡς πρέσβεως ἐν Ἀθήναις διαμονήν. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἐξεδόθησαν καὶ εἰς ἰδιαίτερον τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀθηναϊκαὶ ἐπιστολαί, τοῦ δ' ἔργου προτάσσει ὁ συγγραφεὺς βραχύτατον πρόλογον, ἐξ οὗ ἀποσπῶμεν τὰ ἑπόμενα χαρακτηρίζοντα τόν τε συγγραφέα καὶ τὸ ἔργον:

«Κληθεὶς τῷ 1880 εἰς τὴν θέσιν προσέδρου ὑπουργοῦ ἐν Ἑλλάδι διέτριψα ἓξ ἔτη εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐβίωσα ἐν τῇ φιλοξενίᾳ τῶν σεβασμίων ἐρειπίων καὶ τῶν συγχρόνων συμπαθειῶν. Εὗρον συγχρόνως τὴν φιλίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν οἰκειότητα τῶν μαρμάρων. Διὰ τοῦτο πιστὸς εἰς τοὺς φίλους μου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ τοπία τοῦ Βοσπόρου, ἠθέλησα νὰ ἀναμνήσω, ἐν δευτέρῳ ἔργῳ, τὰς ἀνεξαλείπτους συγκινήσεις, ἅς μοι ἐνεποίησαν τὰ θαυμάσια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὴν ἀνάμνησιν ἣν θὰ διαφυλάξω ἐς ἀεὶ περὶ τῶν σήμερον Ἑλλήνων.

«Ἐντεῦθεν προέκυψαν αἱ Ἀθηναϊκαὶ Ἐπιστολαί, ἐν αἷς συνώψισα τὸ πόρισμα τῆς ἐνδελεχοῦς, τῆς καθ' ἑκάστην μελέτης μου. Εἶμαι μέτριος ἀρχαιολόγος, ἐπίσης δὲ οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸς τὴν πολιτικήν. Προσεπάθησα μόνον νὰ παραστήσω ὅ,τι εἶδον καὶ ὅ,τι ἠγάπησα. Δὲν περιφρονῶ βεβαίως ὅ,τι πρέπει νὰ θαυμάζω ἀλλαχοῦ, καὶ μετενεχθεὶς σήμερον εἰς Ῥώμην δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὸ μεγαλοπρεπὲς μεγαλεῖον τοῦ Κολοσσαιίου καὶ τοῦ Βατικανοῦ. Ἀλλὰ διατηρῶ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ τέχνη εἶνε ὑπερτέρα τῆς ὑψίστης διανοίας παντὸς ἄλλου πολιτισμοῦ. Οὐδαμοῦ, κατ' ἐμέ, αὐτὸ τὸ καλόν, ὅπερ δὲν ἐξαρτᾶται οὔτε ἐκ τῶν μεταβατικῶν ἐποχῶν οὔτε ἐκ τῶν παραλλασσόντων παθῶν, ἐπεφάνη ἐν τηλικαύτῃ ὑπερρυεῖ λαμπρότητι.

«Μεθ' ὅσα καὶ ἂν λέγωσιν οἱ νεώτεροι ὀπαδοὶ τῆς πραγματικῆς σχολῆς τὸ ἑλληνικὸν ἰδανικὸν εἶνε τὸ ὕψιστον σημεῖον, εἰς ὃ ἀνυψώθη ἡ ἀνθρωπότης. Δύναται πᾶς τις νὰ παραγάγῃ καὶ ἀλλοῖα ἔργα· ἡ τέχνη εἶνε ἐλευθέρα καὶ ἕκαστος αἰὼν ἔχει τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἐμπνεύσεις. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἕκαστος πρέπει νὰ ἐννοήσῃ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἀγνοῶν αὐτὴν καλλιτέχνης δύναται νὰ ἔχῃ εὐφυΐαν, μεγαλοφυΐαν ἴσως· θὰ στερῆται ὅμως πάντοτε τῆς ἱερᾶς ἀκτῖνος. Ὑπὸ τῆς λάμψεως ταύτης μόνον ἐπὶ τοῦ Ἀττικοῦ πεδίου φωτίζεταί τις. Ἐν τῷ Βατικανῷ, τῷ Λούβρῳ, μόνον τὴν ἀνταύγειαν βλέπει τις καὶ ταύτην ἐνίοτε ἀπατηλήν· ὁ πλησιφαὴς ἥλιος μόνον ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν καταυγάζει.»

Ἐκ τοῦ ὡραίου τούτου ἔργου ἐν ᾧ διαλάμπει εἰλικρινὴς καὶ ἔνθερμος λατρεία πρὸς τὴν ἑλληνικὴν τέχνην καὶ ἀκραιφνὴς πρὸς τὴν πατρίδα ἡμῶν ἀγάπη τοῦ διακεκριμένου γάλλου διπλωμάτου θέλομεν δημοσιεύσῃ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» τὰ δύο εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν ἡμῶν ἀφορῶντα κεφάλαια, τὸ περὶ τῶν νεωτέρων Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐξοχῶν τῶν Ἀθηνῶν, γεγραμμένα καὶ ταῦτα ὡς τὸ ὅλον σύγγραμμα διὰ λόγου γλαφυροῦ καὶ ἐπιχάριτος.

Σ. τῆς Δ.

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐξέλθωμεν τῶν Ἀθηνῶν καὶ περιέλθωμεν μικρὸν τὴν ἐξοχήν, χλοάζουσαν τὸ ἔαρ καὶ τὸν χειμῶνα, κιτρίνην τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον, αὐστηρὰν πάντοτε τὴν θέαν, καὶ ἐν πάσῃ ὥρᾳ σφοδρῶς θέλγουσαν τοὺς δυναμένους νὰ ἐννοήσωσιν αὐτήν. Ἡ Ἀττικὴ φαίνεται ἐγκεκλεισμένη μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Πεντελικοῦ, τῆς Πάρνηθος, καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ. Θεωμένη ἀπὸ ὕψους τινὸς παρίσταται διελαυνομένη κατὰ μῆκος ὑπὸ ἐκτεταμένου ἐλαιῶνος, ἐγκατεσπαρμένη ὑπὸ συστάδων τινῶν δένδρων, χωρίων καὶ μεγάλων ἀγόνων ἐκτάσεων. Ἡ ἀνὰ μέσον τοῦ Λυκαβηττοῦ καὶ τῆς Ἀκροπόλεως πάλλευκος πόλις διαχέεται εἰς τὴν κοιλάδα. Μακρόθεν διαφαίνεται ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν ἱστῶν τῶν πλοίων καὶ τῶν καπνοδοχῶν τῶν ἐργοστασίων του. Εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον ἐν τῷ βάθει τὰ δάση τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ Τατοΐου βυθίζονται εἰς κυανωπὴν ὁμίχλην.

Διέδραμον ἑκατοντάκις, καθ' ὅλας τὰς διευ-

Digitized by Google

θύνσεις, δι' δλων τῶν λεωφόρων καὶ δλων τῶν ὁδῶν τὸν ἱστορικὸν τοῦτον χῶρον καὶ δὲν ἀπηύδησα περιοδεύων αὐτόν. Τινὰς τῶν περιπάτων τούτων ἤθελον νὰ ἐπαναλάβω μεθ' ὑμῶν· καὶ πρῶτον εἰς τὰ γνωστότερα μέρη, τὰ δύο Φάληρα, κείμενα εἰς τ' ἀντίθετα ἄκρα τοῦ ὁμωνύμου ὅρμου. Ὑπάρχουσι μάλιστα, πράγματι, τρία Φάληρα. Πρῶτον ὁ λιμενίσκος ἐξ οὗ ἀπῆραν τὸ πάλαι τὰ ἀθηναϊκὰ πλοῖα πλέοντα εἰς Τροίαν, ἀλλ' ὅστις σήμερον εἶνε ἐμπεφραγμένος ὑπ' ἄμμου· ἔπειτα τὰ δύο Φάληρα τὰ ἐντὸς τοῦ ὅρμου, κεχωρισμένου τοῦ λιμένος δι' ἀκρωτηρίου ἱκανῶς ὑψηλοῦ. Ὁ ὅρμος εἶνε εὐρύτατος καὶ φωταυγής. Κλείεται πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τοῦ μνησθέντος ἀκρωτηρίου καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ μακρᾶς σειρᾶς σκοπέλων. Κατέναντι, ἡ Αἴγινα ἀναπτύσσει μακρόθεν τὰς βουνώδεις καὶ ὑποκυάνους ἀκτάς της, καὶ πέραν τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου βυθίζονται ἐν ἀορίστῳ καὶ συγκεχυμένῃ αἴγλῃ. Ἄπας ὁ ὁρίζων, ἀποτελούμενος ἐξ ὀρέων ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατακλυζομένων διαπτύσσει τοὺς βαθμηδὸν σμικρυνομένους κυματισμούς του.

Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ εὐρέος τούτου ἡμικυκλίου ἐκτείνεται περικαλλὴς ἀμμώδης παραλία. Εἶνε δ' αὕτη τὸ νέον Φάληρον. Πρὸ δεκαετίας ἡ παραλία αὕτη ἦτο ἔρημος καὶ τελματώδης. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἠθέλησαν νὰ ἔχωσι τὰ θαλάσσια λουτρά των, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξοχικαὶ οἰκίαι ἐπεφάνησαν παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἡ κατὰ τὸ θέρος διαμονὴ ἐγένετο συρμός· πολλὰ οἰκοδομήματα ἀνηγέρθησαν ἐν τῇ πεδιάδι. Ξενοδοχεῖόν τι κατέχει εὐρὺ ἄνδηρον, καθ' ὅλην δὲ τὴν θερινὴν περίοδον πολὺ πλῆθος περιπατεῖ ἐκεῖ· γαλλικὸς θίασος παριστάνει, ἐν ὑπαιθρίῳ θεάτρῳ, *ὀπερέττας* τῶν Παρισίων, ὅταν δὲ θέλῃ νὰ ἴδῃ τις τοὺς φίλους του εἶνε σχεδὸν βέβαιος ὅτι θὰ συναντήσῃ εἰς τὴν παραλίαν τὴν πόλιν ὁλόκληρον. Πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅμως ὅτι τὸ θέρος, καὶ τὴν ἑσπέραν ἔτι, ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν Ἀθηνῶν ὁμοιάζει πρὸς ἀτμόσφαιραν θερμοκηπίου, καὶ ὅτι ὅπως ἀναπνεύσῃ τις δέον νὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς. Ἡ θαλασσία αὔρα εἶνε λίαν εὐάρεστος ἐν Νέῳ Φαλήρῳ, ἂν δὲ κατωρθοῦτο ἡ ἀποξήρανσις γωνίας τινὸς ἕλους, ὅπερ ὡς λέγεται, ἐκπέμπει ἐνίοτε νοσηρὰς ἀναθυμιάσεις, ἡ ἔνδοξος αὕτη παραλία ἐξ ἧς φαίνονται τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, τὰ ὄρη τῆς Κορίνθου, ἡ Ἀκρόπολις, ὅπου ἡ θάλασσα τοῦ Αἰγέως εἶνε τοσοῦτον διαυγὴς καὶ ὁ ἀὴρ τοσοῦτον διαφανής, θὰ ἔβλεπε πολλαπλασιαζομένας τὰς ἐξοχικὰς οἰκίας, καὶ θὰ συνεκράτει πολλοὺς τῶν πλουσίων Ἀθηναίων οἵτινες ἀποδιδράσκουσι τῆς Ἑλλάδος ἅμα τῇ ἐπισκήψει τοῦ Ἰουνίου.

Τὸ παλαιὸν Φάληρον, ἐν τῇ ἀντιθέτῳ ἄκρᾳ τοῦ ὅρμου κείμενον εἶνε ὅλως διάφορον τὴν θέαν. Ἡ ἀκτὴ καλύπτεται ὑπὸ μαύρων βράχων, τὸ ἔδαφος εἶνε ἀνώμαλον, πλῆρες σχοίνων καὶ μυρικῶν. Τρεῖς ἢ τέσσαρες ἐρασταὶ τῆς ἀγρίας φύσεως ἀνήγειραν οἰκίας παραδόξους τὴν ἀρχιτεκτονικήν. Ἆρά γε διότι δὲν εὑρίσκω πλῆθος ἢ θόρυβον; ἆρά γε ἐξ αἰτίας τῶν σκοπέλων, τῶν ἀκρωτηρίων, τῶν κολπίσκων του, τῶν ἄντρων του, καθ' ὧν καταφέρονται τὰ κύματά του; Ἀγνοῶ, ἀλλὰ προτιμῶ τὸ Παλαιὸν Φάληρον τοῦ θορυβώδους γείτονός του. Αὐτόθι μοὶ ἀρέσκει κατ' ἐξοχὴν νὰ περιπατῶ· ἔχω τὰ προσφιλῆ μου καταφύγια παρὰ τὴν θάλασσαν, ὑπὸ τοὺς βράχους. Προφυλαττόμενος ἀπὸ τοῦ ἀνέμου ἐν ταῖς κοιλότησι τῆς ἀκτῆς, ἐν τῇ σκιᾷ τῶν ὀδοντωτῶν κορυφῶν των, διέρχομαι εὐτυχεστάτας ὥρας καθήμενος ἐπὶ τῶν μαύρων πετρῶν ἢ ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς ἄμμου· μένω ἐκεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἔχων ἐπὶ τῆς μεγάλης κυανῆς ἐκτάσεως, τῆς διαστιζομένης ὑπὸ κινουμένων σπινθήρων ὅταν εἶνε γαλήνη, ἢ θαυμάζων τὰς πτυχὰς τῶν κυμάτων ὧν αἱ πράσιναι καμπύλαι πληροῦνται διαυγῶν λάμψεων. Μακρὰν διακρίνονται λευκὰ ἱστία, ὁ καπνὸς τῶν ἀτμοπλοίων, ἡ φωταυγὴς ἔκτασις. Αἱ Νηρηΐδες τῆς Μάγχης παίζουσι μὲ κοινοὺς χάλικας· ἀλλ' αἱ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἀπαξιοῦσι τὰς ὑποφαίους ταύτας πέτρας. Τὰ κύματά των κυλίουσι χάλικας μαρμάρου. Συνέλεξα λίθους τινὰς ῥοδόχρους, λευκούς, πρασίνους, ἰώδεις ἐκ τῆς θαλασσίας ταύτης πυξίδος, κατεσκεύασα δὲ δι' αὐτῶν κοσμηματοθήκην. Πλὴν τούτων ὑπάρχουσιν ἄντρα, ἅπερ φαίνονται προωρισμένα ὅπως ἐν αὐτοῖς λούωνται αἱ νύμφαι· βαθύτατα, εἰς τὸ λάμπον ὕδωρ διακρίνονται βράχοι ὑποβρύχιοι, λεπτὴ ἄμμος, δάση φυκῶν. Τὸ αἰγλῆεν ἄπειρον τοῦ οὐρανοῦ ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ βαθυκυάνου τῆς θαλάσσης μετά τινος θείας ἠρεμίας. Ὁ ἀὴρ καταχέει χειμάρρους φωτὸς ἐπὶ τῆς βραχώδους ἀκτῆς, ἔνθα ἐν τοῖς κύμασι φρίσσουσι χρυσαῖ ἀκτινοβολίαι, καὶ ἀόριστοι ὑπαύγειαι σβέννυνται ἐν τῷ ὁρίζοντι.

Ἡ ἐν τῇ ψυχῇ ὑπολειπομένη ἐντύπωσις, ἐπὶ τῆς γυμνῆς καὶ ἀγρίας ἐκείνης ἀκτῆς δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὴν μελαγχολίαν ἣν ἐμπνέουσιν αἱ δύο βόρειαι ἡμῶν θάλασσαι. Οὐδέποτε τὰ ὕδατα, καὶ κατ' αὐτὰς τὰς χειμερινὰς τρικυμίας, ἔχουσι τὸ τραχὺ ἐκεῖνο πράσινον χρῶμα ἢ τὸ ἀμμῶδες κίτρινον τὸ θολούμενον ὑπ' ἀφροῦ. Δὲν ἀνευρίσκω τοὺς ἀπέλπιδας στεναγμοὺς τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀκούω πάντοτε ἡδεῖάν τινα ἁρμονίαν ἐν τῇ ὀργῇ τῶν κυμάτων, καὶ ὅταν ὁ ἀφρὸς αὐτῶν ἐφορμᾷ ἐπὶ τῶν μαύρων βράχων ὁ ψίθυρός των βαυκαλᾷ τὸ πνεῦμά μου χωρὶς νὰ ἐμποιῇ αὐτῷ θλῖψιν. Ὅταν ὁ σάλος καταρρηγνύηται εἰς ὄγκους χρυσουμένους ὑπὸ τοῦ ἡλίου, αἱ κυματώσεις αὐτοῦ ἀναμέλπουσι, νομίζεις, ποίημα. Χρυσῆ αἴγλη καταυ-

Digitized by Google

γάζει τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης παρέχουσα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ὀπτασίαν ἄληστον, φλογερὰν καὶ φαιδράν. Ἔντονον αἴσθημα ζωῆς ἐνυπάρχει ἐν τῇ περιλαμπεῖ ἐκείνῃ μεγαλοπρεπείᾳ. Τὸ Παλαιὸν Φάληρον μοὶ παρέχει, ὅταν εἶμαι τεθλιμμένος,παρηγορίαν. Μὲ καταλαμβάνει ἐνταῦθα αἴσθημά τι γαλήνης ὅπερ ἐν ἄλλῃ σειρᾷ ἰδεῶν μοὶ ἐμπνέει ὁ Παρθενών. Ὅσον κεκοπιακὼς καὶ ἂν εἶμαι ἐκ τῆς μηδαμινότητός μου, οἱαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αἱ κυριεύουσαί με ἐν ταῖς ὀδυνηραῖς στιγμαῖς ἀποθαρρύνσεις, ἐν αἷς στιγμαῖς ἀμφιβάλλομεν περὶ ἡμῶν αὐτῶν, περὶ τῶν φιλοδοξιῶν μας, καὶ περὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἀρετῶν μας, ἡ ἄρρητος ἀκτινοβολία τῆς φύσεως μὲ καταπλημμυρεῖ καὶ μὲ φωτίζει. Αἱ φλόγες τοῦ ἀρχαίου Ἀπόλλωνος, διαχεόμεναι διὰ τῶν κυμάτων καὶ κυλινδούμεναι ἐν τῷ ἀπεράντῳ κυανῷ διαστήματι, ζωογονοῦσι τὴν δραστηριότητά μου καὶ τὰς ἐλπίδας καὶ ἀναπνέων τὰς ἀερίας πνοὰς τῆς αἰωνίας νεότητος αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ἀνηβῶντα.

Πολλάκις, ἀπολείπων τὴν θάλασσαν, ζητῶ τὴν σκιὰν καὶ τὰ ὑπὸ τὰ δένδρα κεκρυμμένα κρησφύγετα, τὰς ἀγροτικὰς ἐρημίας ἃς διαρρέει τὸ στενὸν ῥεῖθρον τοῦ Κηφισοῦ, διὰ τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν κήπων. Ἡ Ἀττικὴ εἶνε ξηρὰ καὶ ἄγονος, ἐκ τούτου δὲ πλειότερον μοὶ ἀρέσκουσιν αἱ σπάνιαι συστάδες τῶν συκαμινεῶν καὶ τῶν ῥοδοδαφνῶν, ὧν ὑπέρκεινται ἀργυρόχροι λόχμαι αἰγείρων τῆς Ἰταλίας, τὰ ἄλση ἐκεῖνα ἐν οἷς ζωηρῶς ἐκφαίνονται ποῦ καὶ που τὰ ἐρυθρὰ ἄνθη τῶν ῥοιῶν, ὅπου αἱ συκαῖ ἐκτείνουσι τοὺς μεγάλους κλάδους των κεκαλυμμένους ὑπὸ φύλλων ὀδοντωτῶν, ὅπου ὑψοῦται τὸ παχύχνουν βελοῦδον καὶ τὸ ὀξὺ βέλος τῶν μαύρων σμιλάκων. Ἀγαπῶ πρὸ πάντων τὸ δάσος τῶν ἐλαιῶν· ὁ ἐλαιὼν οὗτος ἦτο τὸ πάλαι τὸ ἱερὸν ἄλσος, τὸ μυστηριῶδες ἄδυτον τῶν Εὐμενίδων. Ὁ Οἰδίπους ἀπέθανεν ὑπὸ τοὺς θόλους του· ἀόριστός τις τρόμος ἐκπέμπεται εἰσέτι ἐκ τοῦ βάθους αὐτοῦ. Τὸ δάσος ἐν τούτοις δὲν ἔχει τὴν σκυθρωπὴν θέαν καὶ τὸ πράσινον σκότος τῶν δασῶν τῆς Δύσεως καὶ τοῦ Βορρᾶ. Αἱ ἐλαῖαί εἰσι τεταγμέναι ἐνίοτε στοιχηδόν, καὶ ἀπέχουσι πάντοτε ἀλλήλων· ἡδὺ φῶς κυκλοφορεῖ ὑπὸ τὸ ὠχρόν των φύλλωμα, καὶ κατέρχεται ἐπὶ ἀγόνου χέρσου, ἢ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ἀμπέλων. Ἡ εὐρεῖα ἐξαίθρα εἶνε πλήρης σκιᾶς καὶ ἀκτίνων,αἵτινες μακρὰν συγχέονται εις φαιόν τι σύνολον. Χαιρετίσωμεν εὐσεβάστως τὰς σοβαρὰς ταύτας γραῦς· πολλαὶ αὐτῶν ἔζησαν πολλοὺς αἰῶνας, τινὲς δὲ καὶ ὑπὲρ τὰ χλια ἔτη. Αἱ νεώτεραι εἶδον τρεῖς ἢ τέσσαρας γενεὰς ἀνθρώπων εἰς τὴν ῥίζαν των. Οὕτω φανταζόμεθα τὰ μυστικὰ καταφύγια τῶν εὐτυχῶν ψυχῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις Ἠλυσίοις. Ὁ Οὐεργίλιος ὑπὸ τοιαῦτα φυλλώματα ἔθηκε τὰ φάσματα ἅτινα ἐπισκέπτεται ὁ Αἰνείας. Ὁ Φενελὼν διεῖδεν αὐτὰ ἐν τῷ Τηλεμάχῳ. Ἡ Διδώ, ἔμπλεως ἀγανακτήσεως ἐξηφανίσθη ὑπὸ τοὺς ἱεροὺς ἐκείνους κλάδους. Ὁ Ἀρχήσιος, ὁ πατὴρ τοῦ Λαέρτου, περιεπάτει ἐν τῇ σκιαυγείᾳ τοιούτου φυλλώματος. Ὅταν φαντάζωμαι τὴν νυκτίαν μοναξίαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν συνεστραμμένων, τῶν ὀζωδῶν τούτων ἐλαιῶν, προσλαμβανουσῶν φανταστικὰ σχήματα καὶ διασταυρουσῶν τοὺς ἰδιοτρόπους κλάδους των, ὀνειροπολῶ τὸ δάσος τῶν χρόνων καθ' ὃ ὁ Θησεὺς τοῦ Σαίκσπηρ ἦτο δοὺξ τῶν Ἀθηνῶν· μοὶ φαίνεται ὅτι βλέπω τοὺς ἐραστὰς καὶ τὰς νύμφας τοῦ *Ὀνείρου Θερινῆς Νυκτὸς* πλανωμένους εἰς τὸν σκιερὸν ἐκεῖνον χῶρον, ὑπνοῦντας παρὰ τὴν ῥίζαν τῶν παραμεμορφωμένων ἐκείνων κολοσσῶν, τῶν ἐξαισίων ὑπὸ τὴν μαγικὴν λάμψιν τῶν ἄστρων.

Πολλαχοῦ τοῦ παραδόξου δάσους ἀναθρώσκουσι, περικυκλούμενα καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ καλυπτόμενα ὑπὸ τοῦ θόλου τῶν κινουμένων φύλλων, ὅθεν καταπίπτουσιν αἱ χρυσαῖ σταγόνες τοῦ ἡλίου, μικρὰ παρεκκλήσια, τινὰ μὲν ἠρειπωμένα, ὑψοῦντα ἀστέγους τοὺς τέσσαρας τοίχους καὶ τὰ λείψανα τῆς καταρρευσάσης ἀψῖδος των, τὰ ἄλλα νεώτερα, κεχρωματισμένα διὰ ταινιῶν ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου χρώματος ἀλληλοδιαδόχως ὑπερτειθειμένων, ἐν τῷ βάθει τῶν ὁποίων λάμπει ἡ ἱερὰ κανδήλα, ἀκίνητος ὡς ἀπομεμακρυσμένον ἄστρον. Παρ' αὐτά, σκιὰς ἀποτελουμένη ὑπὸ τεσσάρων πασσάλων, κεκαλυμμένη δὲ ὑπὸ ξηρῶν χόρτων σκιάζει ἀπὸ τοῦ θάλπους τῆς ἡμέρας ποιμένας φουστανελλοφόρους, χωρικοὺς καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν φέροντας φρύγανα, ἢ ὑψηλὸν φόρτωμα θύμου καὶ ἀγρίων χόρτων. Ξανθότριχές τινες ἀγελάδες, διεσπαρμέναι τῇδε κἀκεῖσε, τρώγουσι τὰ ἄχυρα τῶν θερισθέντων ἀγρῶν. Ἐν μικρᾷ χαράδρᾳ, κρυπτόμενον ὑπὸ ἠνθισμένων σκολύμων ἢ μυρικῶν μικρὸν ῥυάκιον ῥέει ἐπὶ κοίτης ἐκ λευκῶν λίθων· εἶνε συνέχεια τοῦ Κηφισοῦ, οὗ ἐστράφη ὁ ῥοῦς ὅπως δροσίσῃ ἐπιμόχθως τὸ διψαλέον ἔδαφος, ὅπερ πλημμυρεῖ ἐνίοτε τὸν χειμῶνα, ἀλλ' εἰς τὸ ὁποῖον τὸ θέρος διανέμει σπάνιον νᾶμα. Τὸ δυστυχὲς ῥυάκιον ἀπὸ τοῦ Πεντελικοῦ χωρεῖ μέχρι τοῦ Φαλήρου· συναντᾶται πανταχοῦ, ἕρπον διὰ τῆς πεδιάδος, διαρπαζόμενον ἀπαύστως κατὰ τὴν διάβασίν του, διαιρούμενον εἰς στενὰ αὐλάκια, εὐεργετικὸν τῇ ἀπεξηραμένῃ πεδιάδι, ἀλλὰ συμπαρασῦρον ἐν τῷ ὀλίγῳ ὕδατί του χάλικας καὶ ἄμμον. Ἐν τούτοις ποῦ καὶ που αἱ ὄχθαι αὐτοῦ εὐρύνονται μέχρι τριῶν ἢ τεσσάρων μέτρων, ἀλλὰ τότε μειοῦται κατὰ τὸ βάθος ὅσον αὐξάνει κατὰ τὸ πλάτος. Τὸ ταχύρρουν καὶ διαυγὲς ὕδωρ αὐτοῦ ἔχει βάθος εἴκοσιν

Digitized by Google

ἢ τριάκοντα ὑφεκατομέτρων· οἱ βάτραχοι τοῦ Ἀριστοφάνους ἐκπέμπουσιν ἀφθόνως τὸ κλασικὸν κοὰξ αὐτῶν. Ἐκτὸς τοῦ δάσους, παρὰ τὴν Κολοκυνθοῦν, τὸν ἀρχαῖον Κολωνὸν τοῦ Σοφοκλέους, χαρίεσσα λεωφόρος παρακολουθεῖ τοὺς ἑλιγμούς του· τὰ δένδρα κήπων τινῶν, οἱ ὑψηλοὶ κάλαμοι, οἵτινες ἐνθυμίζουσι τὸν Πᾶνα καὶ τὴν Σύριγγα, πολλαὶ ὡραῖαι λόχμαι αἰγείρων, συστάδες ἀλοῶν, ῥοδοδαφνῶν καὶ συκαμινεῶν, εἰσὶ παρατεταγμέναι κατὰ μῆκος τῶν ἐπιχαρίτων ἑλιγμῶν τοῦ ποταμίου. Παλαιὰ λιθίνη γέφυρα κατέρρευσεν εἰς τὸ ὕδωρ, ὅπερ παίζει περὶ τοὺς λίθους· ἐπετέθησαν ἐκεῖ σανίδες τινές, δι' ὧν διαπεραιοῦνται οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄχθης εἰς τὴν ἑτέραν, ἀλλ' εὐκόλως διέρχονται αὐτὸ διὰ γυμνῶν ποδῶν. Ὀλίγῳ πορρωτέρω τὰ δένδρα πολλαπλασιάζονται καὶ ὁ Κηφισὸς εὐρύνεται ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτῶν. Ἀγροτικὰ καφενεῖα ἐγκαθιδρύθησαν ἐν τῇ ὀάσει ἐκείνῃ· ἀποτελεῖται χλοάζον νησίδριον ὅπου ἀκούονται ψιθυρίζοντα τὰ πυκνὰ φυλλώματα· κλίνουσιν εἰς τὸ διαυγὲς ὕδωρ τοῦ ῥυακίου, ὅπερ ἀντανακλᾷ αὐτὰ καὶ πρὸς στιγμὴν διαβλέπει τις τὴν δροσερὰν ὀπτασίαν τοπίου.

Ἂν θέλῃ τις καὶ πάλιν νὰ εὕρῃ σκιάν, πρέπει νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω, διὰ τῶν ὁδῶν, τουτέστι διὰ νεφῶν κόνεως. Ἀλλὰ προσθέτω ἐν σπουδῇ ὅτι εὐχερῶς συνειθίζεται ἡ κόνις τῆς χώρας ταύτης. Κατήντησα ἐν τέλει νὰ μὴ ἐννοῶ αὐτήν, πλὴν μόνον ὅτε ἦτο ἀληθῶς πυκνή, τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἔπνεε σφοδρὸς ἄνεμος. Νεᾶνίς τις τῶν Ἀθηνῶν μὲ διεβεβαίωσεν ὅτι τὰ νέφη ἐκεῖνα ἀπέπνεον *βανίλιαν*· ἄλλη τις, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔλεγεν ἐν μέσῳ δίνης κονιορτοῦ ὅτι ἡ κόνις ἐκείνη δὲν ἦτο τόσον *γλυκεῖα* ὅσον ἡ τῶν Ἀθηνῶν. Ἀναφέρω ταῦτα, ἅτινα ζωγραφοῦσι ζωηρῶς τὸ πάθος τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς χώρας των· ἐγὼ ἀρκοῦμαι εἰς τὸ νὰ λησμονῶ τὴν κόνιν. Προχωρῶ λοιπὸν ἠρέμα μεθ' ὅλον τὸν ἥλιον καὶ τὸν κονιορτὸν μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Χαλανδρίου, τοῦ γενεθλίου τόπου τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅπου συναντῶ δασύλλια πευκῶν, ὡραιοτάτων λευκῶν, καὶ βραχίονά τινα τοῦ Κηφισοῦ, ῥέοντα μετριοφρόνως διὰ μέσου καλάμων. Διῆλθον, ὅπως μεταβῶ, διὰ τῶν Ἀμπελοκήπων, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Σωκράτης, καὶ ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς κοιλάδος, τὸ πνεῦμά μου τρέχει εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην, ὅστις ἐβάδισεν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων ἐκείνων καὶ ἀνερριχήθη τὰ πλευρὰ τῆς χαράδρας. Εἶμαι σχεδὸν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Πεντελικοῦ, ὅπερ ἀνυψοῖ — ὅμοιον πρὸν Θεὸν — τὸ μεγαλοπρεπές του μέτωπον· δάση περιζωννύουσι τὴν βάσιν του, καὶ αἱ ἐξοχαὶ τοῦ κώνου αὐτοῦ διαυγάζουσιν εἰς τὸν ἥλιον. Εἰς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων, ἀνακεκλιμένος ἐπὶ τοῦ εὐώδους θύμου, ἀκούω τὸν ψίθυρον τοῦ ὕδατος, ἡ δὲ φρικίασις τῶν φύλλων ὁμοιάζει πρὸς τὸ κρότον καταρράκτου. Οἱ κάτοικοι τοῦ Χαλανδρίου μὲ γνωρίζουσι, τὰ δὲ παιδία μοὶ ἀναπέμπουσι τὰ φαιδρά των *ζήτω*, ὅτε ἡ ἅμαξά μου ἐπιφαίνεται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου. Σταματῶ ἐν τῇ πλατείᾳ ὅπου ἐγείρεται ἡ ἐκκλησία, καινουργής, κατὰ χαρίεντα βυζαντινὸν ῥυθμόν· οἱ φουστανελλοφοροῦντες χωρικοὶ καθήμενοι μὲ παρατηροῦσι μετ' εὐμενείας. Εἰσδύω ἀνὰ μέσον δύο τοίχων ἐκ πηλοῦ φρασσόντων τοὺς ἀγροὺς καὶ κατέρχομαι ταχέως πρὸς τὸ δάσος καὶ πρὸς τὸν Κηφισόν. Συναντῶ ἐκεῖ παιδία βόσκοντα αἶγας ἢ κοράσια τρέχοντα γυμνόποδα εἰς ἀνωφερεῖς ἀτραπούς· μένω ἐπὶ πολὺ πληρῶν τοὺς πνεύμονάς μου δρόσου καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου πρασινάδας, εἶτα δ' ἀπέρχομαι ὅταν ὁ ἥλιος κλίνῃ πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ἀκτινοβολοῦντα ὑπὸ τὸν ῥοδόχρουν οὐρανόν.

Α.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν αἰσθανθῇς ὅτι ἀπεσπάσθη τεμάχιον ἀπὸ τοῦ στέμματος τῆς ἀτομικῆς σου ἀνθρωπίνης ἀξίας, φύγε μακρὰν τοῦ ἀφαιρέσαντος τὸ τεμάχιον ἄνευ μίσους καὶ περιφρονήσεως. Ὁ φέρων ἐν τῇ ψυχῇ του μῖσος καὶ περιφρόνησιν ἔχει βαρεῖαν καρδίαν καὶ δὲν δύναται ν' ἀναπνεύσῃ ἐλευθέρως.

—

Ὁμοιάζομεν πάντες πρὸς καθείρκτους, καταδεδικασμένους εἰς τὴν ἐσχάτην ποινήν, οἵτινες διασκεδάζουσι προσωρινῶς ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς εἱρκτῆς, μέχρις οὗ ἔλθωσι νὰ παραλάβωσιν αὐτούς.

—

Ἐὰν ἐδιδάχθης καλῶς γράμματα, ὠφελεῖσαι σὺ ὁ ἴδιος. Ἐὰν ἐδιδάχθης καλὴν ἀνατροφήν, ὠφελοῦνται οἱ περὶ σέ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ τῆς νοημοσύνης τῶν πιθήκων πολλὰ ἔχουσι γραφῆ μέχρι τοῦδε. Ἀλλὰ τὸ παραδοξότερον βεβαίως περὶ τούτων εἶνε τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τῆς «Ἐμπορικῆς ἐφημερίδος» τοῦ Ῥίου Ἰανείρου. Αὕτη διηγεῖται ὅτι ἔν τινι κτήματι ἐν Βραζιλίᾳ, ἐν ᾧ ἐφυτεύθη κάνναβις, προσελήφθησαν ἑπτὰ πίθηκοι πρὸς θερισμὸν αὐτοῦ, καὶ ὅτι οἱ πίθηκοι οὗτοι ἐκτελοῦσι κάλλιστα τὴν ἐργασίαν των.

Τοιαύτας εἰδήσεις μόνον ἡ ὑπερωκεάνειος ἤπειρος συνειθίζει ν' ἀποστέλλῃ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Digitized by Google

Ὁ πρίγκηψ Βάττεμβεργ, ἀδελφὸς τοῦ πρώην ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας, νυμφευθεὶς τὴν πριγκίπισσαν Βεατρίκην θυγατέρα τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, οὐ μόνον ὤμοσεν εἰς αὐτὴν αἰωνίαν ἀγάπην καὶ πίστιν, ἀλλ' ὑπεσχέθη νὰ μὴ καπνίσῃ ποτὲ σιγάρον οὔτε εἰς τὸ δωμάτιον τῆς συζύγου του οὔτε εἰς τὸ τῆς πενθερᾶς της. Ἕνεκα τούτου εὐγνωμονοῦσαι διὰ τὴν αὐταπάρνησιν ταύτην αἱ δύο ὑψηλαὶ κυρίαι ἐξέπληξαν αὐτὸν ἡμέραν τινὰ ὁδηγήσασαι εἰς ἰδιαίτερόν τι καπνιστήριον, ὅπερ κρυφίως χάριν αὐτοῦ κατεσκεύασαν. Τὸ καπνιστήριον τοῦτο ἔχει τὴν μορφὴν σκηνῆς κεκαλυμμένης ὑπὸ τουρκικῶν ταπήτων. Ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς ὑπάρχει τεχνητὸν φυτὸν καπνοῦ ἔχον τὸ μέγεθος ἀναστήματος ἀνθρώπου, ἀπὸ τῶν ἀνθέων δὲ αὐτοῦ προβάλλουσι τὰ ἡδύτερα καὶ πολυτιμότερα σιγάρα τῆς Χαβάνας. Ἀντὶ χώματος ἡ γάστρα ἡ φέρουσα τὸ φυτὸν εἶνε πλήρης τουρκικοῦ καπνοῦ, πέριξ δὲ ὑπάρχουσι χθαμαλὰ διβάνια, ὄπισθεν τῶν ὁποίων κρέμαται ὁλόκληρος συλλογὴ τῶν πολυτιμοτέρων καὶ λαμπροτέρων καπνοσυρίγγων καὶ τσιμπουκίων.

Εἰς τὸν καλλίτερον χρυσοχόον ἐν Σόφιᾳ παρήγγειλε τὸ δημαρχεῖον τῆς πόλεως πινάκιον ἀργυρόχρυσον, ἐν ᾧ θὰ τεθῇ ὁ ἄρτος καὶ τὸ ἅλας, ἅτινα θὰ προσενεχθῶσιν εἰς τὸν νέον ἡγεμόνα.

Κατὰ τοὺς στατιστικοὺς πίνακας τοῦ Hubner ἐν Γερμανίᾳ ἐπὶ 1000 ἀνδρῶν ἀναλογοῦσι 1043 γυναῖκες. Ἐπειδὴ δὲ τὸ γερμανικὸν κράτος κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ 1885 ἔχει κατοίκους 46,855,704, πλεονάζουσι 986,978 γυναῖκες. Ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ 1000 ἀνδρῶν ἀναλογοῦσι 906 γυναῖκες, ἐν Βοσνίᾳ δὲ 805. Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ αἱ γυναῖκες εἶνε ὀλιγώτεραι (995), ὡς καὶ ἐν Ῥουμανίᾳ (944), Σερβίᾳ (988) καὶ ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις (965).

Αἱ ἐφημερίδες τῆς Ἰταλίας δημοσιεύουσι τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον περὶ τῆς βασιλίσσης Μαργαρίτας. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος θέρους ἠρώτησεν αὐτὴ τὸν σύζυγόν της ἂν κατὰ τὴν πολλάκις ἤδη δημοσίᾳ ἐκφρασθεῖσαν γνώμην του εἶνε εἰσέτι τόσῳ νέα, ὥστε νὰ ἐξακολουθῇ φέρουσα εἰσέτι τὴν ἀγαπητὴν αὐτῆς ἐνδυμασίαν, ἤτοι ἐκ λευκῆς μουσελίνης. Ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος ἀπήντησεν ὅτι περὶ τούτου θὰ σκεφθῇ, καὶ ἐπί τινα χρόνον οὐδόλως ἔκαμε λόγον ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Ἡμέραν τινὰ ὅμως μετηνέχθη μέγα κιβώτιον ἐν Monza, ὅπερ οἱ ὑπηρέται ἔφερον εἰς τὰ δωμάτια τῆς βασιλίσσης καὶ ἀφῆκαν εἰπόντες ὅτι «τοῦτο εἶνε ἡ ἀπάντησις τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος». Τὸ κιβώτιον ἐνεῖχεν 6 λευκοτάτας ἐνδυμασίας, ἀρωματικωτάτας, ἃς ὁ βασιλεὺς εἶχε παραγγείλει ἐν Παρισίοις διὰ τὴν σύζυγόν του.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Πάπα ἡγιασμένον χρυσοῦν ῥόδον, τὸ ὁποῖον τὸ παρελθὸν ἔτος ἔλαβεν ἡ βασίλισσα τῆς Ἰσπανίας, ἐστάλη τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὴν δεσποινίδα Caldwell ἐν Βασιγκτῶνι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἥτις ἐχληροδότησε 1,500,000 δολάρια πρὸς ἵδρυσιν καθολικοῦ Πανεπιστημίου αὐτόθι.

Οἱ δύο περίφημοι ἐν τῷ κόσμῳ σφαιρισταί, ὁ Ἀμερικανὸς Σχαῖφερ καὶ ὁ Γάλλος Βινιῶ εἰς νέον ἀγῶνα σφαιριστικὸν θέλουσι κατέλθει κατὰ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον. Ὁ Ἀμερικανὸς συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ πλουσίου αὐτοῦ φίλου Ῥιχάρδου Ῥώτ, ὅστις στοιχηματίζει μέχρι 25.000 φράγκων ὅτι νικητὴς θὰ ἀναδειχθῇ ὁ Σχαῖφερ. Τὸ ποσὸν τὸ παιζόμενον ὑπὸ τῶν δύο σφαιριστῶν εἶνε 2,560 φράγκα ἐκ μέρους ἑκάστου αὐτῶν. Ἡ ὅλη π α ρ τ ί δ α ἀποτελεῖται ἐκ 3000 ἀριθμῶν, οἵτινες θὰ ἐκτελεσθῶσιν εἰς 6 συνεχεῖς ἑσπέρας ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ παρισινοῦ Μεγάλου Ξενοδοχείου. Οἱ δύο διάσημοι ἀντίπαλοι δὲν διηγωνίσθησαν ἀπὸ τοῦ 1885, ὅτε ὁ Βινιῶ ἡττήθη ἐν Χικάγῳ ὑπὸ τοῦ Σχαῖφερ εἰς π α ρ τ ί δ α διὰ τρεῖς παίκτας, ἐν ᾗ τρίτος ἦτο ὁ Σλόσσων. Ὁ κερδήσας θέλει λάβει οὐ μόνον τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ποσόν, ἀλλὰ καὶ τὰς εἰσπράξεις τῆς εἰσόδου εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ παιγνιδίου καὶ τὸ σφαιριστήριον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἐκτελεσθῇ ὁ ἀγών.

Πρό τινος χρόνου κατέπλευσεν εἰς τὰς Ἀζόρας νήσους, ἐκ τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας προερχόμενον καὶ εἰς Ἀγγλίαν μεταβαῖνον, μικρὸν σκάφος, οὗ ἐπέβαινον τρεῖς ναυτικοὶ Νορβηγοί, ἔχοντες καὶ οἱ τρεῖς ὁμοῦ... δύο ὀφθαλμούς, διότι ὁ μὲν εἷς εἶνε ἐντελῶς τυφλός, οἱ δὲ ἄλλοι δύο μονόφθαλμοι. Τὸ πλοῖον τοῦτο ἐναυπήγησαν ἐν Τρανσβάλῃ, μετέφερον αὐτὸ διὰ ξηρᾶς εἰς Νατὰλ καὶ ἐκεῖθεν διεπεραιώθησαν μέχρι τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου. Διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ Εὐέλπιδος μέχρι τῶν νήσων Ἀζορῶν πλοῦν ἐδαπάνησαν δέκα ὁλοκλήρους μῆνας, παλαίοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ σφοδροτάτων τρικυμιῶν. Μετὰ ἓν ἔτος ἀκριβῶς ἀπὸ τοῦ ἐκ Νατὰλ ἀπόπλου των κατέπλευσαν εἰς Δοῦβρον. Τὸ πλοῖον αὐτῶν φέρει κατάδηλα τὰ ἴχνη τοῦ κινδυνώδους πλοῦ. Ἡ πρῷρα εἶνε κατάτρητος, ἡ τρόπις δὲ καλύπτεται ὑπὸ στρώματος φυκῶν καὶ ὀστρέων. Ἀλλὰ καὶ ἡ κατάστασις τῶν τολμηρῶν ναυβατῶν τῶν ἐκτελεσάντων διὰ τοῦ σκάφους τούτου τὸν μακρότατον πλοῦν, ἐμαρτύρει οὐχ ἧττον, ὅτε ἀφίκοντο εἰς Δοῦβρον, τοὺς μόχθους καὶ τὰς κακουχίας εἰς ἃς εἶχον ὑποβληθῆ καὶ αὐτοί. Εἶχον ἐξασθενήσει τὰ σώματά των, κατέστησαν κοιλοπάρειοι, ἔτρεφον κόμην μακράν, τὰ ἐνδύματά των δὲ εἶχον εὐρωτιάσει ἐκ τῆς διαρκοῦς ὑγρασίας.

Ἐν Gladbach παρὰ τῇ Βόννῃ τῆς Πρωσσίας ἀπεβλήθη κατ' αὐτὰς ἱκανὸς ἀριθμὸς μαθητριῶν τοῦ ἀνωτάτου Παρθεναγωγείου, ἡλικίας 14 μέχρις 18 ἐτῶν, διότι ἅπασαι μετέβησαν μετὰ μαθητῶν τοῦ γυμνασίου εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἐνδεδυμέναι καὶ ἀνδρικὰ ἐνδύματα. Οἱ ἰδόντες τὰς χειραφετημένας ταύτας δεσποινίδας εὐθυμούσας ἡσύχως μὲ τὴν κεκομμένην βραχεῖαν κόμην βεβαιοῦσιν ὅτι τὸ θέαμα ἦτο χαριέστατον.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1000

Digitized by Google

'Αριθ. 605 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 2 Αὐγούστου 1887

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὑπολείπεται νῦν νὰ εἴπωμέν τινα περὶ τοῦ σχήματος τῶν τάφων τῆς ἐποχῆς ταύτης, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα, καθὼς καὶ περὶ τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται ἐν αὐτοῖς. Δύο εἰδῶν εἶναι οἱ τάφοι οὗτοι, λάρνακες δηλαδὴ ἢ λάκκοι ἁπλοῖ. Ἐνταῦθα ἐν Ἀττικῇ φαίνεται, ὅτι οἱ ἁπλοῖ λάκκοι εἶναι συνηθέστεροι τῶν λαρνάκων κατὰ τὸν πέμπτον καὶ τέταρτον πρὸ Χρ. αἰῶνα, ἀπὸ τῶν μακεδονικῶν ὅμως χρόνων ἀρχίζουν νὰ πλειονοψηφῶσιν αἱ λάρνακες· εἰς ἄλλα μέρη πάλιν οἱ ἁπλοῖ λάκκοι εἶναι ἐξ ἀρχῆς σπανιώτεροι τῶν λαρνάκων. Αἱ τελευταῖαι αὗται εἶναι τετράπλευροι, ἔχουσι μῆκος ὀλίγον μεγαλείτερον τοῦ ἐν αὐτοῖς νεκροῦ καὶ πλάτος ἀνάλογον· εἶναι πώριναι, μαρμάριναι ἢ πήλιναι· ἐνίοτε ἀποτελοῦνται ἐκ πλειόνων λίθων, δὲν εἶναι δηλαδὴ μονοκόμματοι. Τὸ κάλυμμα ἐπίσης ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς ἢ δύο πλακῶν. Ὁ νεκρὸς πολλάκις δὲν κατετίθετο ἀμέσως ἐν τῇ λάρνακι, ἀλλ' ἐν ξυλίνῳ φερέτρῳ καὶ τοῦτο ἐν τῇ λάρνακι. Τάφοι μεταγενέστεροι — ῥωμαϊκοὶ — δὲν ἔχουσι λάρνακας, αἱ πλευραὶ των ὅμως εἶναι κτισταὶ διὰ λίθων μικρῶν. Ἐν τοιούτου εἴδους τάφοις ἔθαπτον· ὁσάκις ὅμως ὁ νεκρὸς ἀπέθνησκεν ἐν τῇ ξένῃ καὶ μόνον τὰ ὀστᾶ του ἤρχοντο εἰς τὴν πατρίδα ἐν ἀγγείῳ πηλίνῳ ἢ χαλκῷ, τότε πρὸ πάντων φαίνεται κατεσκεύαζον θήκας λιθίνας ἐχούσας σχῆμα μεγάλου ἰγδίου καὶ ἐν αὐτοῖς κατέθετον τὸ περιέχον τὰ ὀστᾶ καὶ τὴν τέφραν ἀγγεῖον· ἔπειτα ἐσκέπαζον τὴν θήκην διὰ μεγάλης πλακός.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ τάφου δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή· οἱ Ἕλληνες καὶ ἐν τούτῳ, ὅπως ἐν γένει εἰς πάντα τὰ τῆς θρησκείας των δὲν ἐγνώριζον δόγματα· ἕκαστος ἔθαπτεν ὅπως ἤθελεν· ἡ διεύθυνσις τοῦ τάφου ἐξηρτᾶτο ὀλίγον καὶ ἐκ τοῦ τόπου, ὃν εἶχέ τις εἰς διάθεσίν του· ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ὁπωσδήποτε κατεσκευάζετο ὁ τάφος, πάλιν ἡ ἐν αὐτῷ θέσις τοῦ νεκροῦ δὲν ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ὡρισμένη. Ἔτυχέ ποτε ν' ἀνοίξω ἐγὼ τάφον, ἐν ᾧ εὗρον δύο σκελετούς· ἐκ τούτων ὁ εἷς εἶχε τὴν κεφαλήν του ἐκεῖ ὅπου ὁ ἕτερος εἶχε τοὺς πόδας του. Ἀλλὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα εἶναι σπάνια, καθ' ὅσον σπάνιοι εἶναι καὶ οἱ τάφοι τοῦ εἴδους τούτου, οἱ περιέχοντες πλείονας τοῦ ἑνὸς νεκροῦ. Εἰς ἣν δὲ περίπτωσιν ἀνέφερα, φαίνεται ὅτι ὁ ἕτερος τῶν νεκρῶν ἐτάφη πολὺ ὑστερώτερον τοῦ ἄλλου. Ἐν γένει ὅμως μὲ ὅλην τὴν ἐν τούτοις ἐλευθερίαν τὰ πλεῖστα παραδείγματα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι πρὸ πάντων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σόλωνος μέχρι τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου προετιμᾶτο ἡ ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς διεύθυνσις τοῦ τάφου καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ θέσις τοῦ νεκροῦ ἦτο ἀκριβῶς ἀντίθετος τῇ παρ' ἡμῖν σήμερον συνήθει· ἡ κεφαλὴ δηλαδὴ τοῦ νεκροῦ ἦτο εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ τάφου καὶ ἔβλεπεν οὕτω πρὸς δυσμάς. Καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ τοῦ Σόλωνος βεβαιοῖ τοῦτο περὶ τῶν Ἀθηναίων, ἕτερος δὲ Μεγαρεὺς συγγραφεὺς παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ ἰσχυρίζεται τὸ ἴδιον καὶ περὶ τῶν συμπολιτῶν του. Καὶ πράγματι ἡ θέσις αὕτη φαίνεται νὰ ἔχῃ λόγον τινά· ὅπως δηλαδὴ παρ' ἡμῖν σήμερον συγχέεται ἀνατολὴ ἡλίου καὶ ἀνατολὴ νέας ζωῆς, οὕτω παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ δύσις τοῦ ἡλίου συνεχέετο πρὸς τὴν δύσιν τοῦ βίου· ἐκεῖ ὅπου δύει ὁ ἥλιος, ἐκεῖ ὑπάρχει τὸ αἰώνιον σκότος, ὁ θάνατος· τὸν Ἅδην ἐφαντάζοντο εὑρισκόμενον ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν γῆν, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον αὐτῆς. Δὲν εἶναι λοιπὸν διόλου παράξενον, ὅτι οἱ νεκροὶ κατετίθεντο ἐν τῷ τάφῳ τὸ πρόσωπον ἔχοντες ἐστραμμένον πρὸς δυσμὰς ἤτοι πρὸς τὸν ὅρον τῆς ὁδοιπορίας, καθὼς ἡμεῖς στρέφομεν τὸ πρόσωπον πρὸς ἀνατολὰς ἐκεῖθεν ἀναμένοντες τὸ θεῖον φῶς.

Συμφώνως πρὸς τὴν ὅλην μεταβολήν, ἣν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς ἀκμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ὑπέστησαν τὰ ἤθη καὶ αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων, μετεβλήθη καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν σὺν τῷ νεκρῷ ἐν τῷ τάφῳ κατατιθεμένων ἀντικειμένων. Εἴδομεν, ὅτι εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ὅτε ἐπεκράτουν ἀκόμη ἐντελῶς παιδικαὶ ἰδέαι περὶ θανάτου καὶ μελλούσης ζωῆς, ὁ νεκρὸς ἐλάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ πᾶν ὅ,τι καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ τῷ ἦν ἀναγκαῖον· ὅπλα, σκεύη καθημερινῆς

Digitized by Google

χρήσεως, πολύτιμα μέταλλα, ἵππους, κύνας, ἐνίοτε μάλιστα ἀκόμη καὶ γυναῖκας καὶ ὑπηρέτας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως, ἣν τελευταίαν περιγράφομεν, σχεδὸν οὐδὲν τούτων εὑρίσκομεν· αὐτὰ τὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα πλὴν τοῦ πρακτικοῦ προορισμοῦ των ἀποτελοῦσι καὶ τὸν στολισμὸν τοῦ ἀνδρός, εἶναι σπανιώτατα — ἂν εὑρίσκωνται ἐν γένει ποτέ — ἐν ἑλληνικοῖς τάφοις. Μένουσι λοιπὸν τὰ ἀγγεῖα καί τινα μικρὰ κοσμήματα ἢ παίγνια· θὰ ὁμιλήσωμεν δὲ πρῶτον περὶ τῶν ἀγγείων, διότι ταῦτα εἶναι τὰ πολυπληθέστατα.

Χαρακτηριστικὸν διὰ τὰ ἑλληνικὰ ἤθη εἶναι, ὅτι ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ πέμπτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν διὰ τοὺς τάφους προωρισμένων ἀγγείων μεγίστη μονοτονία. Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἔκαμνον χρῆσιν τοῦ ἐλαίου μεγάλην διὰ ν' ἀλείφωσι τὸ σῶμά των μετὰ τὸ λουτρὸν ἢ εἰς τὰ γυμνάσια, εἶχον δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀγγεῖα μικρά, τὰ ὁποῖα ὠνόμαζον ληκύθους, χαρακτηριζόμενα διὰ τοῦ στομίου των ὄντος οὕτω κατεσκευασμένου, ὥστε ἐν ᾧ δὲν ἐμποδίζει τὴν πλήρωσιν τοῦ ἀγγείου, δὲν ἐπιτρέπει ἔπειτα εἰς τὸ περιεχόμενον ἔλαιον νὰ ἐκρέῃ εἰμὴ κατὰ σταγόνας. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης καὶ πρότερον ἀκόμη εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἀρκετὰ μεγάλα, τὰ μετεχειρίζοντο δὲ τότε πολὺ διὰ τὰ μῦρα. Εἰς τὰς προθέσεις λοιπόν, τὰς ὁποίας περιεγράψαμεν ἀνωτέρω, ἔθετον περὶ τὸν νεκρὸν τοιαῦτα ἀγγεῖα περιέχοντα μῦρα, ὅπως ἐξουδετερῶσι τὴν ἀποφορὰν τοῦ πτώματος, καὶ ὕστερον τὰ ἔθαπτον μετ' αὐτοῦ. Τὸ ἔθιμον τοῦτο τόσον ταχέως κατέστη γενικόν, ὥστε περὶ τὰ μέσα περίπου τοῦ πέμπτου πρὸ Χρ. αἰῶνος ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωνται ἐν Ἀθήναις αἱ λήκυθοι τῶν νεκρῶν ἤτοι αἱ προωρισμέναι διὰ τὰς προθέσεις καὶ τὰς ταφὰς μόνον. Αὗται εἶναι αἱ λευκαὶ λήκυθοι, αἵτινες συμφώνως πρὸς τὸν ἐφήμερον προορισμόν των παρουσιάζουσι καὶ τέχνην ἐφήμερον. Εἶναι δηλαδὴ ἀγγεῖα ἐπιμήκη, κομψά, κατεσκευασμένα ἐξ οὗ καὶ τὰ ἄλλα πηλοῦ· ἡ ἐπιφάνειά των ὅμως εἶναι κεχρισμένη διὰ λεπτοῦ στρώματος λευκῆς γῆς καὶ ἐπὶ τοῦ χρίσματος τούτου εὑρίσκονται αἱ παραστάσεις, αἵτινες καὶ αὗται πᾶσαι πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων ἔχουσι σχέσιν πρὸς τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς τάφους. Διαφέρουσι τὰ ἀγγεῖα ταῦτα πάντων τῶν λοιπῶν διὰ τὴν πολυχρωμίαν των· τὰ χρώματα, ἐρυθρόν, κίτρινον, κυανοῦν, πράσινον, τεφρὸν ἐξαλείφονται εὐκόλως διὰ προστριβῆς, ὑγράνσεως τοῦ ἀγγείου ἢ καὶ ἁπλῶς ἕνεκα τῆς ἐπηρείας τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀτμοσφαίρας. Δὲν ἠδύναντο λοιπὸν νὰ τὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς τὰς εἰκόνας τῶν διὰ τὸν κοινὸν βίον προωρισμένων ἀγγείων, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦτο πάντα εἶναι μονοχρώματα. Αἱ λευκαὶ λήκυθοι ὅμως κατασκευαζόμεναι μόνον διὰ τὰς προθέσεις δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔχωσι χρώματα στερεά, εἰς τὸν ἐφήμερον δὲ τοῦτον προορισμόν των χρεωστοῦμεν ἡμεῖς, ὅτι δυνάμεθα ἐξ αὐτῶν νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν περὶ τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς πολυχρωμίας τῶν ἀρχαίων ἀληθεστέραν ἴσως ἢ ἐκ τῶν τοιχογραφιῶν τῆς Πομπηΐας. Αἱ λήκυθοι λοιπὸν ἐξεδίωξαν ἀπὸ τῶν τάφων τοῦ πέμπτου καὶ ἐν μέρει τοῦ τετάρτου αἰῶνος οὐχὶ μόνον πᾶν ἀγγεῖον οἰκιακῆς χρήσεως, ἀλλὰ πᾶν ἄλλο ἀγγεῖον ἐν γένει. Ἀπόδειξις, ὅτι τὰ ἐθεώρουν ἐντελῶς περιττά. Μόνον εἰς τοὺς γυναικείους τάφους εὑρίσκονται ἐνίοτε καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πυξίδες, δηλαδὴ κουτία πήλινα κομψότατα γυναικείας χρήσεως. Ἀλλὰ εἶναι πρόδηλον, ὅτι καὶ αὐτὰ ἐδίδοντο ὡς ἀντικείμενα αγαπητὰ εἰς τὴν ἀποθανοῦσαν, ὡς ἀθύρματα ἢ ὡς θῆκαι κοσμημάτων (συχνὰ περιέχουν λευκὸν ψιμμύθιον), οὐχὶ δὲ ὡς πράγματα ἀναγκαῖα.

Αἱ τῶν λευκῶν ληκύθων παραστάσεις εἶναι καὶ αὗται χαρακτηριστικαί· τὸ συνηθέστατον θέμα εἶναι ἡ στέψις τῆς ἐπιτυμβίου στήλης, ἣν βλέπει τις ἱσταμένην ἐν τῷ μέσῳ ἐπὶ βαθμίδων· ἐξ ἑνὸς προσέρχεται ἀνὴρ νέος ἢ γέρων, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸν τάφον, καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς στήλης ἵσταται γυνὴ φέρουσα ἐν κανίστρῳ ταινίας, στεφάνους καὶ ληκύθους περιεχούσας μῦρα· ἄλλοτε παρίσταται καὶ αὐτὸς ὁ νεκρὸς καθήμενος ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς στήλης σύννους καὶ μελαγχολικὸς καὶ ἄλλοτε ἄλλως· διότι καὶ ἐν τούτοις ἡ ποικιλία εἶναι μεγάλη. Ὅπως λοιπὸν τὰ ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα, οὕτω καὶ τὰ τῷ νεκρῷ διδόμενα ἀντικείμενα καὶ αἱ παραστάσεις τῶν λευκῶν ληκύθων εἶναι ἀφιερωμέναι εἰς τὴν ἀνάμνησιν· ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων παρίσταται ὁ νεκρὸς ἀναμιμνησκόμενος τῶν ἐπιγείων· ἐπὶ τῶν ληκύθων οἱ ζῶντες προσέρχονται εἰς τὸν τάφον, ἵν' ἀναμνησθῶσι τοῦ προσφιλοῦς ἀποιχομένου, καὶ τὰ πράγματα τὰ διδόμενα αὐτῷ εἰς τὸν τάφον εἶναι καὶ αὐτὰ ἀναμνήσεις. Ἦσαν δὲ τὰ πράγματα ταῦτα δύο εἰδῶν· τὰ μὲν ἀνῆκον καὶ ἦσαν ἀγαπητὰ εἰς τὸν νεκρόν, ἐν ὅσῳ ἔζη· ἄλλα ἔφερον τότε οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ τὰ προσέφερον ὡς δῶρα· πολλὰ ἐξ αὐτῶν τὰ ἔθραυον ἐπίτηδες καὶ τὰ ἔρριπτον μετὰ τοῦ χώματος εἰς τὸν τάφον, ὅπως καὶ ἡμεῖς εἴς τινας περιστάσεις συνειθίζομεν νὰ θραύωμεν ποτήρια. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται, ὅτι πολλὰ πράγματα δὲν εὑρίσκονται *ἐντὸς* τοῦ τάφου, ἀλλὰ *πέριξ* αὐτοῦ, εἴς τινα μάλιστα μέρη π. χ. τὴν Τάναγραν, τοῦτο εἶναι τὸ συνηθέστατον· καὶ ἀφοῦ δηλαδὴ ὁ νεκρὸς κατετί-

Digitized by Google

θετο εἰς τὸν τάφον καὶ ἐκαλύπτετο οὗτος, οἱ παριστάμενοι φίλοι ἔρριπτον ἀκόμη τὰ τελευταῖα δῶρά των περὶ τὴν λάρνακα.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἡ λευκὴ λήκυθος ἐκλείπει καὶ καταλαμβάνουσι τὴν θέσιν της ἄλλα ἀγγεῖα μικρὰ καὶ κομψά, ἀθύρματα μᾶλλον καὶ στολίσματα τῶν τραπεζῶν παρὰ σκεύη πραγματικά. Καὶ αὐτὰ εὑρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τοὺς τάφους τῶν γυναικῶν, διότι αὐταὶ κυρίως ἐνδιαφέρονται παντοῦ καὶ πάντοτε διὰ τὰ κομψοτεχνήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα δίδουν χάριν εἰς τὰς κατοικίας χωρὶς νὰ ἱκανοποιῶσι μηδεμίαν πραγματικὴν ἀνάγκην! Ἰδίως ὅμως ἀρχίζουν εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τοὺς χρόνους τούτους νὰ θέτωσιν εἰς τοὺς τάφους τὰ γνωστὰ πήλινα ἀγαλμάτια, τὰς κόρας ἢ κούκλας, περὶ ὧν ἄλλοτε ἐγράψαμέν τινα ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*. Καὶ αἱ κόραι εἶναι, ὡς εἴπομεν τότε, ἀθύρματα καὶ παίγνια, πράγματα μηδαμινὰ κοσμοῦντα τὰς γωνίας καὶ τὰς τραπέζας καὶ δίδοντα ὄψιν καλαισθητικὴν εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν. Αὐτὰ λοιπὸν ἐξελέγοντο πολλαχοῦ ὅπως κοσμήσωσι καὶ τοὺς τάφους, αὐτὰ ἐλάμβανον οἱ νεκροὶ μεθ' ἑαυτῶν πρὸς ἀνάμνησιν καὶ αὐτὰ συνέτριβον ἐπὶ τοῦ τάφου των οἱ συγγενεῖς ὡς δῶρα. Ἐνίοτε ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ ἢ πέριξ αὐτοῦ εὑρίσκεται μέγας ἀριθμὸς τοιούτων κορῶν. Πλὴν τούτων ἐν τοῖς τάφοις τῶν γυναικῶν ἀπαντᾶται συνήθως τὸ κάτοπτρον, τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, ἀποτελεῖται ὑπὸ μικροῦ χαλκοῦ δίσκου, οὗ ἡ μία ἐπιφάνεια εἶναι ἐντελῶς λεία· εἰς αὐτὴν κατωπτρίζοντο. Ὅπως δὲ ἡ ἐπιφάνεια αὕτη διατηρῆται λάμπουσα καὶ καθαρά, τὸ κάτοπτρον εἶχε συνήθως πῶμα ξύλινον· ἐνίοτε ὅμως καὶ τὸ πῶμα ἦτο χαλκοῦν καὶ κεκοσμημένον διά τινος μορφῆς ἐν ἀναγλύφῳ. Περὶ τοῦ ψιμμυθίου ἀνεφέρομεν ἤδη, ὅτι εὑρίσκεται συχνὰ ἐν τάφοις γυναικῶν. Τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ κοσμήματα ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις εἶναι σπανιώτατα, ἀπαντῶνται δὲ συνηθέστερον ἐν τάφοις χρόνων ῥωμαϊκῶν ἢ ὀλίγον ἀρχαιοτέρων.

Τῶν ἀνδρῶν οἱ τάφοι περιέχουσιν ὀλιγώτερα πράγματα. Ἐν ὅσῳ αἱ λευκαὶ λήκυθοι ἦσαν τοῦ συρμοῦ, ἐτίθεντο ἐξ αὐτῶν ἱκαναὶ καὶ εἰς τοὺς τάφους τῶν ἀνδρῶν· ὅταν ὅμως αὗται ἔπαυσαν οὖσαι ἐν χρήσει, περιωρίσθησαν νὰ θάπτωσι τοὺς ἄνδρας μεθ' ἑνὸς ἢ πλειόνων μικρῶν καὶ κοινῶν ληκυθίων, ὁποῖα μετεχειρίζοντο ἐν τοῖς γυμνασίοις, σπανίως δὲ παρέθετον καὶ ἄλλα τινὰ μικρὰ ἀγγεῖα. Ἐξ ἄλλων ἀντικειμένων τὸ σύνηθες ἦτο ἡ στλεγγίς.

Οὕτω ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέλος τῆς περιληπτικῆς ταύτης ἐπιθεωρήσεως τῶν ἀρχαίων τάφων καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπεστήσαμεν ἰδίως εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν καθ' ἑκάστην ἐποχὴν ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν περὶ θανάτου καὶ μελλούσης ζωῆς, ὡς ἐκδηλοῦνται αὗται ἐν τοῖς τῷ νεκρῷ διδομένοις ἀντικειμένοις, τοῖς κτερίσμασι· καὶ εἴδομεν, ὅτι αἱ ἰδέαι προοδεύουσι καὶ ἐξευγενίζονται καθόσον προοδεύει καὶ ἐξευγενίζεται καὶ ἡ κοινωνία, μέχρις οὗ κατὰ τὴν μεγίστην ἀκμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καταντήσωσι καὶ οἱ τάφοι νὰ μὴ περιέχωσιν εἰμὴ μυροδόχους καλλιτεχνικωτάτας ληκύθους. Ἀπὸ τῶν χρόνων πάλιν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἑξῆς, ὅτε διεδόθη ἐν Ἑλλάδι ἡ εὐζωία καὶ πολυτέλεια, ἀπηντήσαμεν ἐν τοῖς τάφοις οὐχὶ ληκύθους, ἀλλ' ἄλλα κομψὰ ἀγγεῖα, ἔπειτα κόρας καὶ κάτοπτρα· τέλος εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν εὑρίσκομεν τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ κοσμήματα, διότι εἶναι φυσικὸν ν' αὐξάνῃ ἡ ὑπόληψις τῆς ὕλης, ὅταν παρακμάζῃ ἡ τέχνη· γενικῶς δ' ἐχαρακτηρίσαμεν τὰ τῶν τάφων εὑρήματα κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας ἐποχὰς ὡς ἀθύρματα, δῶρα καὶ ἐνθύμια ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐποχῶν, καθ' ἃς ἐπιστεύετο, ὅτι καὶ μετὰ θάνατον ὁ νεκρὸς ἔχει τὰς αὐτὰς ἃς καὶ ζῶν εἶχεν ἀνάγκας. Διὰ νὰ εἴμεθα ὅμως ἀκριβεῖς, πρέπει νὰ προσθέσωμεν,ὅτι τινές, ἴσως εἰς κατώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας ἀνήκοντες, ἐξηκολούθουν καὶ εἰς μετὰ ταῦτα χρόνους νὰ θέτωσιν ἐν τοῖς τάφοις τροφάς τινας· διότι εὑρίσκονται ἐνίοτε ἐν αὐτοῖς ᾠά, ἀμύγδαλα καὶ καρποὶ ῥοιᾶς. Σχεδὸν τὸ αὐτὸ ἔθιμον διατηρεῖται καὶ μέχρι σήμερον ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀνεφέραμεν ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης διατριβῆς, ἀποδεικνύει δέ, ὅτι καὶ τότε, ὅπως καὶ σήμερον, ὁ λαὸς ἠκολούθει ἀσυνειδήτως παναρχαίας συνηθείας, χωρὶς νὰ φροντίζῃ πολὺ περὶ τῆς αἰτίας καὶ σημασίας αὐτῶν.

Μένει νὰ εἴπωμέν τι καὶ περὶ τοῦ ὀβολοῦ τοῦ Χάρωνος, τοῦ γνωστοῦ πρὸ πάντων ἐκ τῶν εὐφυῶν διαλόγων τοῦ Λουκιανοῦ. Πότε ἀνεφάνη τὸ ἔθιμον τοῦτο, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν· εἰς τάφους ὅμως ἀρχαιοτέρους τῶν μακεδονικῶν χρόνων δὲν εὑρίσκεται, νομίζω, ὁ ὀβολός. Καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα δὲ δὲν εὑρίσκεται πάντοτε καὶ δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ τις ἂν ὁ ναῦλος τοῦ Χάρωνος ἦτο ὑποχρεωτικὸς ἢ ἀφίνετο εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ νεκροῦ ἢ μᾶλλον τῶν ἐπιζώντων οἰκείων του. Ὁσάκις ὅμως ἔθετον, τὸν ἔθετον πάντοτε εἰς τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ, ὅπου δηλαδὴ καὶ οἱ ζῶντες ἐφύλαττον τὰ χρήματά των, διότι οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δὲν ἔφερον βαλάντια, μετεχειρίζοντο δὲ ὡς τοιοῦτο τὸ στόμα των, ὁσάκις κατέβαινον εἰς τὴν ἀγοράν.

Εἰς τὸ ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας (αἴθουσα τῶν ἀγ-

Digitized by Google

γείων, τράπεζα χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀντικειμένων) εὑρίσκονται πολλοὶ ὀβολοὶ τοῦ Χάρωνος, χρυσοῖ *δανάκαι* κυριολεκτικῶς ὀνομαζόμενοι.

Χρ. Τσουντας.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΛΑΜΠΙΣ

(EUGÈNE LABICHE)

Οὐδὲν ἄλλο ἔθνος σήμερον δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ἐν τῷ θεάτρῳ ὅσους ἡ Γαλλία ἀριστεῖς. Λαμπρὰ πλειὰς δραματικῶν συγγραφέων καὶ ἠθοποιοὶ διάσημοι καθ' ἅπασαν τὴν ὑφήλιον κατέκτησαν ὑπὲρ αὐτῆς ἀναμφισβήτητα τὰ πρωτεῖα ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς πνευματικῆς δράσεως, νῦν δὲ πανταχοῦ ὅπου ὑψοῦται σκηνὴ θεάτρου τὰ γαλλικὰ ἔργα, ἑρμηνευόμενα ὑπὸ Γάλλων καλλιτεχνῶν, ἐπευφημοῦνται ἐνθουσιωδῶς, διδάσκοντα, συγκινοῦντα, τέρποντα.

Μεταξὺ τῶν Γάλλων δραματικῶν συγγραφέων, πρωτεύουσαν κατέχει θέσιν, παρὰ τὸν Ὠζιέ, τὸν Δουμᾶν, τὸν Σαρδοῦ, τὸν Μελάκ, τὸν Ἀλεβύ, ὁ Εὐγένιος Λαμπίς, ὁ συγγραφεὺς τοσούτων κωμῳδιῶν, καταταχθεισῶν ἤδη μεταξὺ τῶν ἀριστοτεχνημάτων τοῦ συγχρόνου θεάτρου.

Τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου τοῦ Λαμπὶς ἐσημείωσεν ἀστειότατον συμβάν, ὅπερ ἀναγράφομεν ὡς ἀναφέρει αὐτὸ ὁ βιογράφος του.

Πρὸ πεντηκονταετίας ἀκριβῶς ὁ Λαμπίς, νέος εἴκοσι δύο ἐτῶν μόλις, παρουσιάζετο εἰς τὸν διευθυντὴν ἑνὸς τῶν ἐν Παρισίοις θεάτρων, τοῦ θεάτρου τοῦ Πανθέου, μὴ ὑπάρχοντος πλέον σήμερον, καὶ ὑπέβαλλεν αὐτῷ τὸ τρίπρακτον δρᾶμά του ὁ *Δικηγόρος Λουβέ*. Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου, πρὶν ἐπιδοθῇ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν Μουσῶν, εἶχε χρηματίσει πιλοπώλης, προσεκάλεσε δὲ τὸν νέον νὰ ἀναγνώσῃ τὸ ἔργον του ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἑλλανοδικῶν τοῦ θεάτρου του, ἀποτελουμένης ἐκ συναδέλφων τοῦ διευθυντοῦ, συναδέλφων τοῦ πρώτου ἐπαγγέλματος. Ὁ νεαρὸς συγγραφεὺς κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν παρέστη πράγματι ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου τῶν πιλοπωλῶν καὶ ἀνέγνωσε τὸ ἔργον του. Ἀλλὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγνώσεως τῆς πρώτης πράξεως μετ' ἐκπλήξεως παρετήρησεν ὅτι ὁ πῖλός του, ὃν εἶχεν ἀποθέσει ἐπί τινος τραπέζης, περιήγετο ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα μεταξὺ τῶν ἑλλανοδικῶν. Ἕκαστος παρετήρει τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ, ἐμειδία δὲ εἰρωνικῶς, μεταβιβάζων τὸν πῖλον εἰς τὸν παρακαθήμενον. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ἀφῆκε τὸν Λαμπὶς νὰ ἀναγνώσῃ οὔτε τὴν δευτέραν κἂν πρᾶξιν καὶ τὸ δρᾶμά του ἀπερρίφθη. Ὁ συγγραφεύς, ὅστις ἀνεγίνωσκεν ἔργον αὐτοῦ ἐνώπιον πιλοπωλῶν, εἶχε τὴν ἀπλότητα νὰ προμηθεύηται τοὺς πίλους του παρ' ἐμπόρων ἄλλων ἢ τῶν ἑλλανοδικῶν αὐτοῦ. Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ θεάτρου τοῦ Πανθέου ἄλλος, ὅστις μὴ ἐπαγγελθεὶς ποτὲ τὸν πιλοπώλην δὲν εἶχε λόγους νὰ ἀποκρούσῃ τὸ δρᾶμα τοῦ Λαμπίς, μὴ στερούμενον καὶ πλοκῆς ἐντέχνου καὶ ζωηρότητος διαλογικῆς καὶ πρωτοτυπίας τινός.

Ἀλλ' ὁ Λαμπὶς μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἀπόπειραν κατέλιπε τὸ δρᾶμα, πρὸς ὃ δὲν προώριζεν αὐτὸν ἡ φύσις τοῦ πνεύματός του, ἐτράπη δὲ εἰς τὴν συγγραφὴν κωμῳδιῶν, ταχέως γενόμενος διάσημος. Ἀλλὰ κυρίως ἡ ὁριστικὴ ἐπιβολὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ κοινοῦ χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς παραστάσεως τῆς τετραπράκτου κωμῳδίας *Τὸ ψάθινο καπέλλο* (Le chapeau de paille d' Italie), ἀμιμήτου ἔργου, βρίθοντος σκηνῶν φαιδροτάτων καὶ μεστῶν ἀττικοῦ ἅλατος. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τούτου, ὥστε εὔσαρκός τις θεατής, ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ γέλωτος, ἔμεινεν ἀπόπληκτος ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου αὐτοῦ.

Ἔκτοτε ἤρξατο ἀκαταπαύστως συγγράφων διὰ τὸ θέατρον, ἔδωκε δὲ ἀλληλοδιαδόχως πρὸς παράστασιν τὰς *Παρεκτροπὰς τοῦ λοχαγοῦ Τίκ*, *τὰ Πουλάκια*, τὸν *Κουμπαρᾶν*, τὸ *Πρὸς τὸ Θεαθῆναι*, τὴν *Γραμματικήν*, τὸν *Εὐτυχέστερον τῶν τριῶν*, τὸν *κύριον Περισσών*, τὸ *Ἐγὼ* κτλ.— ὅσα ἔργα τόσα καὶ ἀριστουργήματα.

Ὁ Λαμπὶς εἶνε ἀνὴρ ἁπλοῦς τὰ ἤθη, μειλίχιος, ἀγαθός. Πρὸ πολλοῦ κατοικεῖ ἐν τῇ ἐξοχῇ ἐπιδιδόμενος χάριν τέρψεως εἰς ἐργασίας ἀγροτικάς. Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶνε τῷ ὄντι πῶς ὁ ἀγροδίαιτος συγγραφεὺς ἠδυνήθη μετὰ τοιαύτης ἀκριβείας νὰ γνωρίσῃ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀδυναμίας τῆς κοινωνίας, ἃς μετὰ τόσης εὐφυΐας σαρκάζει ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν ὁμιλίαις ὁ Λαμπὶς ἐπιτηδεύει θελκτικὴν ἀφέλειαν ἤθους.

— Ποτὲ δὲν θὰ μὲ πείσῃς, ἔλεγε πρὸς τὸν φίλον του Βορνιέ, διακεκριμένον δραματικὸν συγγραφέα, νὰ ἀκούσω τραγῳδίαν.

— Μελόδραμα τοὐλάχιστον ;

— Τόσῳ τὸ χειρότερον, τὸ μελόδραμα εἶνε τραγῳδία ἡ ὁποία κάμνει θόρυβον.

Ἄλλοτε πάλιν ὁ Γκουνῶ, ὁ κλεινὸς τοῦ *Φαύστου* μελοποιός, διηγεῖτο αὐτῷ εἰς ποίους κόπους ὑποβάλλεται πρὸς περάτωσιν συνθέσεώς τινος.

— Λοιπόν, τὸν ἐρωτᾷ ὁ Λαμπὶς μετ' ἀπαθείας, διατί ἐξέλεξες αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα ;

Ὁ Λαμπὶς ἐγένετο πρὸ ἐτῶν ἀκαδημαϊκός, ἔκτοτε δὲ σχεδὸν ἔπαυσε συγγράφων, ἐπιδοθεὶς ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ ἰδιωτι-

Digitized by Google

κὰς ἀσχολίας· παρακινούμενος νὰ ἐξακολουθήσῃ παρέχων νέα ἔργα εἰς τὸ θέατρον ἀπαντᾷ ἀφηγούμενος τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον.

—Ὄχι, δὲν θὰ γράψω. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι κάποτε ἤμην εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ὄφφεμπαχ, διευθυντοῦ τότε τοῦ θεάτρου «Bouffes Parisiennes». Ὁ ὑπηρέτης του ἔφερεν ἓν ἐπισκεπτήριον. Ὁ Ὄφφεμπαχ τὸ ἔλαβε, τὸ παρετήρησε καὶ μὲ δυσαρέσκειαν·—«Οὔφ! εἶπε· εἰπέ του ὅτι δὲν εἶμαι ἐδῶ». Καὶ τὸ ἐπισκεπτήριον αὐτὸ τίνος ἦτο; Ἦτο τοῦ Σκρίβ, ὅστις εἶχε γηράσει πλέον. Ἤρχετο νὰ προτείνῃ εἰς τὸν Ὄφφεμπαχ τὴν ἐπανάληψιν ἑνὸς τῶν ἔργων του, τὸ ὁποῖον εἶχε μετασκευάσει εἰς μελοδραμάτιον. Καὶ αὐτόν, τὸν ἄλλοτε πανίσχυρον καὶ παντοδύναμον Σκρίβ, τοῦ ὁποίου τὴν οἰκίαν ἐπολιόρκουν οἱ διευθυνταὶ τῶν θεάτρων, ὁ Ὄφφεμπαχ τὸν ἀπέπεμπε. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν θέλω νὰ πάθω καὶ ἐγὼ τὰ αὐτά, προλαμβάνω τοὺς διευθυντὰς καὶ ζητῶ μόνος τὴν σύνταξίν μου.

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ καὶ προχείρῳ σκιαγραφίᾳ ὁ εὐφυὴς καὶ δημοτικώτατος Γάλλος συγγραφεύς, τοῦ ὁποίου ἓν τῶν χαριεστέρων ἔργων «Τὰ Πουλάκια» ἀρχόμεθα δημοσιεύοντες σήμερον ἐν τῇ «Ἑστίᾳ». Νομίζομεν δ' ὅτι εὐχάριστον παρέχομεν ἀνάγνωσμα τοῖς συνδρομηταῖς ἡμῶν, εἰσάγοντες εἰς τὸν κύκλον τῶν δημοσιευμάτων τῆς «Ἑστίας», χάριν ποικιλίας τῆς ὕλης, καὶ ἄλλο εἶδος τῆς σύγχρόνου λογοτεχνίας, τὸ δραματικόν, οὗτινος δεῖγμα ἐκλέγομεν ἐκ τῶν προϊόντων τοῦ πνεύματος ἑνὸς τῶν ὀνομαστῶν Γάλλων δραματικῶν συγγραφέων.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ E. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΒΛΑΔΙΝΕ.—ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, ἀδελφός του.—ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, υἱὸς τούτου.— ΛΕΩΝ, υἱὸς τοῦ Βλαδινέ. — ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ, φίλος τοῦ Βλαδινέ, ἔμπορος.—ΜΙΖΑΒΡΑΝ, ὑποδηματοποιός. — ΙΩΣΗΦ, ὑπηρέτης. — ΑΛΛΟΣ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ. — ΕΡΡΙΕΤΤΑ, σύζυγος τοῦ Βλαδινέ. — ΛΟΥΚΙΑ, θυγάτηρ τοῦ Ὠβερτίνου. — ΚΑΙΤΗ, θαλαμηπόλος.

Ἡ σκηνὴ ἐν Παρισίοις, ἐν ἔτει 1862.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Αἴθουσα κομψῶς ἐσκευασμένη, ἔχουσα θύραν εἰς τὸ βάθος καὶ θύρας εἰς τὰ πλάγια. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς τράπεζα ἐστρωμένη εἰς πρόγευμα. Ἀριστερόθεν στρογγύλον τραπέζιον, δεξιόθεν ἀνάκλιντρον.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ, εἶτα ΚΑΙΤΗ καὶ ΙΩΣΗΦ.

[Ἡ Ἐρριέττα κάθηται ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου κεντῶσα· ὁ Λέων κάθηται ἐπὶ σκαμνίου πλησίον της.]

Ερριεττα. Κύτταξε τώρα, μὲ τὰ μυστικά σου δὲν μ' ἀφίνεις νὰ τελειώσω τὸ ἐργόχειρόν μου.

Λεων. Σπουδαῖο πρᾶγμα!

Ερριεττα. Καὶ θὰ δυσαρεστήσω τὴν Λουκίαν.

Λεων. Ὥστε δι' αὐτὴν τὸ ἑτοιμάζετε;

Ερριεττα. Εἶναι ὁ ἔρανός μου εἰς τὸ φιλανθρωπικὸν λαχεῖον, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκείνη ἐργάζεται . . . Σήμερον τὴν περιμένω νὰ ἔλθῃ νὰ τὸ πάρῃ . . .

Λεων. Ἆ! λοιπὸν θὰ ἴδωμεν σήμερον τὴν δεσποσύνην Ὠβερτίνου;

Ερριεττα. Μάλιστα, κύριε, θὰ τὴν ἴδωμεν.

Λεων. Καὶ μοῦ ὑπόσχεσθε πῶς θὰ τῆς κάμετε λόγον;...

Ερριεττα. Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι... Καὶ σὺ ὅμως ὡμίλησε μὲ τὸν πατέρα της... Καὶ ἂν τὰ πράγματα ὑπάγουν καλά, ὅπως πιστεύω, ὕστερα ἀπὸ δύο ἑβδομάδας ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Βλαδινὲ θὰ ἔχωσι τὴν τιμὴν νἀναγγείλωσιν εἰς τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους τοὺς γάμους τοῦ Λέοντος Βλαδινέ, υἱοῦ καὶ προγονοῦ των, μετὰ τῆς δεσποσύνης Λουκίας Ὠβερτίνου.

Λεων. Πόσον εἴσθε ἀγαθή!

Ερριεττα. Τί τὰ θέλεις! κάθε μητρυιὰ πρέπει νὰ ἦναι διπλασίως ἀγαθὴ . . . διὰ νὰ διαψεύσῃ τὴν ἰδέαν ποῦ ἔχει ὁ κόσμος διὰ τὰς μητρυιάς.

Λεων. Μὲ τὸν δεύτερον γάμον τοῦ πατρός μου, μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπέκτησα ἀδελφὴν καὶ ὄχι μητρυιάν.

(Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσήφ, ἀποθέτει ἓν ἔδεσμα ἐπὶ τῆς ἐστρωμένης τραπέζης καὶ λαμβάνει μίαν ἕδραν ἀριστερόθεν ἣν τοποθετεῖ πλησίον τῆς τραπέζης).

Ερριεττα. Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲν θὰ εἰπῇ, κύριε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μὲ φοβῆσθε καὶ νὰ μὲ ὑπακούετε!

Λεων. *(θωπευτικῶς, ὡς παιδάριον).* Ναί, μαμμά.

Ιωσηφ. Κυρία... τὸ τραπέζι εἶναι ἕτοιμον.

Λεων. Ἰωσήφ, φώναξε τὸν πατέρα μου.

Ερριεττα. *(πρὸς τὸν Ἰωσήφ).* Ὁ κύριος εἶναι εἰς τὸ γραφεῖόν του... καὶ βάλλει εἰς ἐνέργειαν μίαν ἀπόφασιν... θηριώδη!

Λεων. Ἀπόφασιν θηριώδη! πῶς; *(Ὁ Ἰωσὴφ εἰσέρχεται ἀριστερᾷ).*

Ερριεττα. Γράφει πρὸς τοὺς ἐνοικιαστάς του... καὶ ζητεῖ αὔξησιν τοῦ ἐνοικίου!

Digitized by Google

Λεων. Ὁ πατέρας... νὰ αὐξήσῃ τὰ ἐνοίκια;... *(γελῶν)* ἔλα δά, αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον... αὐτός, ποῦ εἴκοσι χρόνια τώρα δὲν κατώρθωσε ποτὲ νὰ ἀποφασίσῃ . . .

Ερριεττα. Τὸν κατέπεισα σήμερον τὸ πρωΐ... ὤ, τί ἐτράβηξα ἕως οὗ νὰ τὸν καταφέρω! «Αὐτοὶ δὲν εἶναι πλέον ἐνοικιασταί, μοῦ ἔλεγε, αὐτοὶ εἶναι φίλοι... Θὰ ὑπάγῃ χαμένη εἴκοσι ἐτῶν φιλία...»

Λεων. Ὁ καϋμένος ὁ πατέρας!... ἀπὸ αὐτὸ φαίνεται ἡ ἀγαθή καρδιά του.

Ερριεττα. *(ἰδοῦσα τὸν Βλαδινέ, ὅστις εἰσέρχεται ἀριστερόθεν, κρατῶν χαρτίον εἰς τὴν χεῖρα)*. Νά, ἔρχεται!

(Ἡ Ἐρριέττα ἐγείρεται, ὁμοίως καὶ ὁ Λέων, ὅστις κατέρχεται πρὸς τἀριστερά).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ, ΒΛΑΔΙΝΕ, εἶτα ΙΩΣΗΦ.

Ερριεττα *(πρὸς τὸν σύζυγόν της)*. Ἔ λοιπόν! ἐτελείωσε τέλος πάντων;

Βλαδινε. Ἐτελείωσε; ἐτελείωσε; Ἔτσι τὰ νομίζεις σὺ ὅλα εὔκολα!... *(δεικνύων τὸ χαρτίον)*. Ἔκαμα ἐδῶ ἓν μικρὸν σχέδιον...

Λεων. Πῶ, πῶ! τί σεβασμὸς τί σεβασμός!

Λεων. Πῶ, πῶ! τί σεβασμός!

Βλαδινε. Ναί... Προσεπάθησα νὰ κολάσω τὸ πρᾶγμα. *(Ἀναγινώσκει)*. «Κύριε....» *(Διακοπτόμενος)* «Κύριε....» ξηρά, ξηρά, εἰς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι μοῦ δίδουν τὰ χρήματά τους εἴκοσι χρόνια τώρα.

Ερριεττα. Βάλε λοιπὸν «Φίλτατε κύριε....»

Βλαδινε. Βέβαια! βέβαια!.... *(Λαμβάνει μολυβδοκόνδυλον)* Νὰ τὸ προσθέσω ἀμέσως, διότι πιθανὸν νὰ τὸ λησμονήσω. *(Γράφει)*. «Φίλτατε κύριε....» *(Ἀναγινώσκει)*. «Φίλτατε κύριε... μετὰ βαθυτάτου ἄλγους λαμβάνω τὸν κάλαμον, ὅπως σᾶς γράψω...»

Ερριεττα. Πολὺ καλά!

Βλαδινε. Δὲν εἶνε τὸ ὕφος κάπως ἀπότομον;

Λεων. Καθόλου.

Βλαδινε, *(ἀναγινώσκει)*. «Ἀλλὰ λόγοι τῶν ὁποίων τὴν σπουδαιότητα θὰ ἐκτιμήσητε ἐπαρκῶς, ὅταν σᾶς ἀνακοινώσω αὐτούς, μὲ ἀναγκάζουσι νὰ προβῶ εἰς μέτρον σοβαρόν...»

Λεων. Ἐξαίρετα!

Ερριεττα. Παρακάτω;

Βλαδινε. Αὐτὸ εἶναι . . . δὲν ἔγραψα ἄλλο ἀκόμη . .

Ερριεττα καὶ Λεων. Πῶς!

Βλαδινε. Βέβαια. Τοὺς ἀναφέρω λόγους σπουδαίους, καὶ δὲν ἔχω τίποτε νὰ τοὺς εἴπω... Ἆ! ἂν εἶχα λόγους! ἀλλὰ δὲν ἔχω!... ἡ οἰκία μου εἶναι ἡ ἰδία, δὲν ἄλλαξεν ἀπὸ τὸν καιρόν, ὁποῦ τοὺς τὴν ἐνοικίασα... οὔτε προσθήκας ἔκαμα οὔτε ἐπισκευάς.... ἂν θέλῃς μάλιστα, εἶναι εἰς χειροτέραν κατάστασιν.... τὰ ταβάνια ἐμαύρισαν, αἱ κλειδαριαῖς τρίζουν... ἐκεῖνοι ἔχουν δικαίωμα νὰ ζητήσουν ἐλάττωσιν τοῦ ἐνοικίου! Πρέπει νὰ μὴ ζητῶμεν παράλογα πράγματα!

Ερριεττα. Ἔχεις δίκαιον, φίλε μου... ἀλλ' ἀφ' οὗ ὅλα ηὔξησαν....

Βλαδινε *(ἐν ἐξάψει)* Ὄχι! εἶναι σκληρόν, εἶναι ἀπάνθρωπον, εἶναι ἀποτρόπαιον αὐτὸ ποῦ θέλετε νὰ κάμω!

Λεων. Πατέρα!

Ερριεττα. Ἄς ἦνε.... ἄς ἦνε.... ἄς τἀφήσωμεν αὐτὰ τώρα.... ἔλα κάθησε εἰς τὸ τραπέζι.

Βλαδινε. Ὄχι... δὲν πεινῶ... Ὅταν πρόκειται νὰ γράψῃ κανεὶς τοιαύτην ἐπιστολήν...

Ερριεττα. Δὲν πειράζει, τὴν γράφεις ἀργότερα, τὴν ἄλλην τριμηνίαν.

Βλαδινε *(περιχαρής)*. Καλὰ λέγεις... ἔτσι ἔχω καιρὸν νὰ σκεφθῶ καὶ νὰ εὕρω λόγους... ἰσχυροὺς ὅμως... ἂν ὑπάρχουν! *(Κάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν)*. Ἆ! αὐτὸ μοῦ ἀρέσει! *(Πρὸς τὸν Λέοντα)* Δός μου σαλάτα.... Ἀλήθεια, ξεύρεις πῶς ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται σήμερον ἀπὸ τὸ Ἐλμπέφ;

Ερριεττα. Ἔβαλα νὰ τοῦ ἑτοιμάσουν δωμάτιον.

Λεων. Δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν πῶς ὁ θεῖός μου αὐξάνει τὰ ἐνοίκια τῶν ἐνοικιαστῶν του... δὲν 'μοιάζει 'ς αὐτὸ τοῦ πατέρα.

Βλαδινε. Ἂν ἔχῃ λόγους νὰ τὰ αὐξάνῃ, κάμνει πολὺ καλά.... Ὅταν ἔχω λόγους καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀδυσώπητος.... εἶμαι, εἱμπορῶ νὰ εἰπῶ, σκυλὶ μοναχό....

Ερριεττα. Σύ!

Λεων, *(γελῶν)* Τὸν καϋμένον τὸν πατέρα.

Βλαδινε. Δὲν ἐνθυμεῖσαι τὸν Οὐΐλλιαμ, ποῦ εἴχαμεν ἁμαξηλάτην....

Ερριεττα. Ποῦ ἐμεθοῦσε καθημέραν...

Λεων. Καὶ μᾶς ἐκρήμνιζε ἀπὸ τὴν ἅμαξαν τρεῖς φοραῖς τὴν ἑβδομάδα.

Βλαδινε. Δι' αὐτὸ κ' ἐγὼ τὸν ἔδιωξα, χωρὶς νἀκούσω τίποτε.

Ερριεττα. Δηλαδή, ἐγὼ τὸν ἔδιωξα....

Βλαδινε. Σύ.... ἄ, ναί! ἀλλὰ ἐγὼ ὅμως σοῦ εἶπα· «Δὲν θέλω πλέον νὰ τὸν βλέπω!... νὰ φύγῃ ἀπ' ἐμπρός μου!» καὶ σὺ ἀνέλαβες νὰ ἐκτελέσῃς τὴν ἀπόφασίν μου.

Λεων. Καὶ σεῖς, ὅτε ἔφευγε, τοῦ ἐδώσατε διὰ τοῦ Ἰωσὴφ ἑκατὸν δραχμάς.

Βλαδινε. Ὁ Ἰωσὴφ εἶναι φλύαρος... *(Πρὸς τὸν Λέοντα)* Βάλε μου κρασί.

Λεων, *(κιρνῶν οἶνον)*. Ἀλήθεια, πατέρα, χθὲς εἰς τὸ χρηματιστήριον ἐκυκλοφόρουν κακαὶ διαδόσεις διὰ τὸν τραπεζίτην σας, τὸν κ.

Στριψέν... Λέγουν πῶς δὲν εἶναι καλά...

Βλαδινε. Ἄ, τὸν καϋμένον !... θὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ.

Λεων. Ὄχι !.. δὲν εἶναι καλὰ τὰ οἰκονομικά του.

Βλαδινε. Ἀλήθεια ;... Αὐτὸ μὲ θλίβει πολύ.

Λεων. Καὶ βέβαια, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔχετε κατατεθειμένας εἰς αὐτὸν εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν τριακοσίας χιλιάδας δραχμάς.

Βλαδινε. Τῷ ὄντι !

Λεων. Ἂν μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ τὰς σηκώσω ἀπὸ αὐτόν...

Βλαδινε. Μπᾶ ! πῶς, ἔτσι ἀμέσως ;... ἠμπορεῖ νὰ τὸ θεωρήσῃ ὡς προσβολήν !

Λεων. Ὅμως...

Βλαδινε. Πρέπει νὰ τοῦ τὰ σηκώσωμεν Ἀλίγα, Ἀλίγα... χωρὶς νὰ φανῇ καθόλου... ἀπὸ πεντακοσίας δραχμὰς κάθε φοράν...

Λεων, *(κατ' ἰδίαν)*. Ἔτσι δὲν θὰ τελειώσῃ !....

Βλαδινε. Ἀλήθεια, μοῦ εἶπαν πῶς ὁ κ. Μιζαβράν, ὁ ὑποδηματοποιός μου ἦλθε σήμερον τὸ πρωΐ..

Ερριεττα. Ναί, καὶ θὰ γυρίσῃ πάλιν.... Κι' αὐτὸς ὁ 'νοικάρης σου δά.... ὅλο μὲ λόγια σὲ πληρώνει.

(Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσὴφ φέρων ἐν δίσκῳ τὸν καφέν)·

Βλαδινε. Ἔ, οἰκογενειάρχης εἶναι.... καὶ ἔπειτα τὸ κάτω κάτω, μόνον ἓξ τριμηνίας μοῦ χρεωστεῖ !...

(Ὁ Ἰωσὴφ σηκώνει τὰ τρυβλία, καὶ ἀποθέτει τοὺς κυαθίσκους τοῦ καφέ).

Λεων. Ἓξ τριμηνίας !

Βλαδινε. Ναί... ἀλλὰ μοῦ δίδει ἀπέναντι... Τὴν περασμένην ἑβδομάδα ἀκόμη μοῦ ἔφερε ἄλλα τρία ζευγάρια ὑποδήματα.

Ερριεττα. Χωρὶς νὰ τοῦ τὰ παραγγείλῃς.

Βλαδινε. Ἀλήθεια !.. εἶχε τὴν ἀβρότητα νὰ τὰ κάμῃ αὐθορμήτως.

(Ὁ Ἰωσὴφ ἐξέρχεται)

Ερριεττα. Ὥστε ποῦ λέγομεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔχεις ἑξῆντα καινούργια ζευγάρια ὑποδήματα.

Βλαδινε. Τί νὰ κάμῃς !... Ναὶ μὲν δὲν τὰ μεταχειρίζομαι... ἀλλά, πταίετε καὶ σεῖς ὅμως... Ἂν ἐκάμνετε ὑποδήματα εἰς αὐτόν, θὰ ἐξώφλει γρήγορα τὸ χρέος του... Αὐτὸς ὁ καϋμένος ἐργασίαν ζητεῖ.

Λεων. Εὐχαριστῶ !... σοῦ κάμνει κάτι ὑποδήματα ποῦ εἶναι διὰ ἐλέφαντας.

(Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσήφ, φέρων φιάλην οἰνοπνεύματος, ἣν ἀποθέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης).

Βλαδινε. Εἶναι ὅμως στερεά... καὶ δὲν σὲ στενοχωροῦν διόλου.

Ιωσηφ. Κύριε...

Βλαδινε. Τί εἶναι ;

Ιωσηφ. Ὁ κ. Μιζαβρὰν περιμένει ἔξω... Λέγει πῶς ἦλθε διὰ τὸ 'νοίκι.

Ερριεττα καὶ Λεων, *(ἔκθαμβοι)*. Μπᾶ !

Βλαδινε. Νά... βλέπετε, ἔρχεται νὰ πληρώσῃ.... *(Πρὸς τὸν Ἰωσήφ)*. Ἄς ὁρίσῃ μέσα.... *(Πρὸς τὴν Ἐρριέτταν καὶ τὸν Λέοντα)*. Δὲν πρέπει ἔτσι ἐπιπολαίως νὰ κρίνετε τοὺς ἀνθρώπους....

(Εἰσέρχεται ὁ Μιζαβράν. Ὁ Ἰωσὴφ ἐξέρχεται ἀποκομίζων τὸν δίσκον μετὰ τῶν τρυβλίων).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ, ΜΙΖΑΒΡΑΝ.

Βλαδινε. Ὁρίστε, κύριε Μιζαβράν... ὁρίστε.

Μιζαβραν, *(μὲ προφορὰν γερμανίζουσαν)*. Ὤ, συγγνώμην !... δὲν ἐπιθυμῶ νά σας ἐνοχλήσω, ἐπιστρέφω ἄλλην φοράν....

Βλαδινε. Ὄχι, μείνατε, σᾶς παρακαλῶ! Νὰ πίω τὸν καφέ μου, καὶ εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας... Ὁρίστε, καθήσατε.

Μιζαβραν, *(παρατηρεῖ ἀριστερὰ καὶ μὴ βλέπων κάθισμα, ἀποθέτει τὸν πῖλόν του χαμαί)*. Εὐχαριστῶ, δὲν εἶμαι κουρασμένος...

Βλαδινε. Λοιπόν, τί νέα, κύριε Μιζαβράν ; Οἱ δουλειαῖς σας πηγαίνουν καλλίτερα ;

Μιζαβραν, *(ἐξάγων ἐκ τοῦ θυλακίου μέτρον)*. Ὤ, ὤ ! οἱ δουλειαίς μου !.... *(Γονατίζει πλησίον τοῦ Βλαδινὲ καὶ τοῦ παίρνει μέτρον)*.

Βλαδινε, *(χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ)*. Μοῦ εἶπαν ἐν τούτοις... *(Βλέπων αὐτόν)*. Καλέ, τί κάμνετε αὐτοῦ ;

Μιζαβραν. Ἐνόμισα πῶς ἦτο πρέπον, τώρα ποῦ ἔληξε ἡ τριμηνία...

Ερριεττα, *(ταπεινῇ τῇ φωνῇ τῷ Βλαδινέ)*. Τὸ ἴδιο τροπάρι ἄρχισε, βλέπω, νὰ κανοναρχᾷ.

Λεων, *(ὁμοίως)*. Εἰς ἦχον ἑξηκοστὸν πρῶτον.

Βλαδινε, *(ταπεινῇ τῇ φωνῇ)*. Ἀφῆτέ με νὰ τὸν διορθώσω... αὐτὸ πλέον ὑπερβαίνει τὰ ὅρια. *(Γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ ἐγειρόμενος)*. Κύριε Μιζαβράν, ἐλπίζω πῶς δὲν θὰ σᾶς κακοφανῇ αὐτό, ὅπου θὰ σᾶς εἴπω... ἀλλ' ὁμολογῶ... ὅτι σήμερον... *(Κυττάζων τὴν Ἐρριέτταν καὶ ὑψῶν τὴν φωνήν)* ἤλπιζα ὀλίγα χρήματα...

Μιζαβραν. Βεβαιωθῆτε, ὅτι...

Βλαδινε, *(ταπεινῶν τὴν φωνήν)*. Ὄχι βέβαια ὅλα... ἓν μέρος τοὐλάχιστον....

Μιζαβραν. Δὲν πταίω ἐγώ, κύριε Βλαδινέ... καὶ βέβαια, ἂν ἠμποροῦσα... ἀκόμη καὶ σήμερα τὸ πρωῒ ἔλεγα 'ς τὴ γυναῖκά μου· «Τὸ μεγαλείτερον εὐτύχημα εἰς ἕνα ἄνθρωπον εἶναι νὰ ἠμπορεῖ νὰ πληρώνῃ τακτικὰ τὸ 'νοίκι του.»

Βλαδινε. Κάλλιστα... ἐκτιμῶ πολὺ τὰ αἰσθήματά σας...

Digitized by Google

Μιζαβραν. Ἀλλ' οἱ δουλειαῖς δὲν 'πηγαίνουν καλά... Εἶναι, βλέπετε, ὁ πόλεμος τῆς Ἀμερικῆς... τί νὰ κάμω καὶ ἐγώ;...

Βλαδινε, *(πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱόν του, καθήμενος καὶ πάλιν παρὰ τὴν τράπεζαν)*. Τὸ βέβαιον εἶναι πῶς ἔχει ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν, ἀλλά...

Μιζαβραν. Ἀφίνω πλέον πῶς ἡ γυναῖκά μου εἶναι ἄρρωστη, καὶ τὸ μικρότερό μου παιδὶ πάσχει ἀπὸ βρογχίτιδα... ἔχει ἕνα βῆχα τόσον δυνατόν..

Βλαδινε. Ἀλλά...

Μιζαβραν. Ὅμως θὰ φροντίσω...

Βλαδινε. Σᾶς εὐχαριστῶ...

Μιζαβραν. Ἀφίνω ποῦ δὲν ἔχομε φωτιά...

Βλαδινε. Διατί;

Μιζαβραν. Τὸ τζάκι καπνίζει τόσον πολύ, ποῦ στραβώνει τὰ 'μάτια.

Βλαδινε. Εἶναι, φαίνεται, ἀπὸ τὴν καπνιά. Δὲν ἐκαθαρίσατε τὴν καπνοδόχον;

Μιζαβραν. Ὦ κύριε,... τὴν καθαρίζομεν δύο φοραῖς τὸν χρόνο.

Βλαδινε. Τότε θὰ εἶναι χαλασμένον τὸ τζάκι.

Μιζαβραν. Πιθανόν... καὶ ἂν εἴχετε τὴν καλωσύνην νὰ διατάξετε νὰ βάλουν μίαν ἐσχάραν εἰς τὸ τζάκι καὶ νἀνοίξουν μίαν τρύπαν εἰς τὸν σωλῆνα...

Βλαδινε. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι... *(Ἡ Ἐρριέττα τῷ νεύει. Ἀναφωνῶν)*. Ἆ! νὰ σᾶς εἰπῶ! Ζητεῖτε νὰ κάμω ἐπισκευάς....

Μιζαβραν. Ἐγώ, κύριε;... Δὲν ζητῶ τίποτε... Ὁ κύριος εἶναι ὑπερβολικὰ ἀγαθός, ὥστε δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν ζητήσῃ κἀνεὶς τίποτε... Ἂν ὁ κύριος ἀπαιτῇ... θὰ ἐξακολουθοῦμεν νὰ μὴ ἀνάπτωμεν φωτιάν...

Βλαδινε. Δὲν εἶπα αὐτό.

Μιζαβραν. Τοῦτο ὅμως δὲν θὰ μὲ ἐμποδίσῃ νὰ βάλλω νὰ καθαρίζουν τὴν καπνοδόχην... διότι εἶμαι καλὸς ἐνοικιαστής...

Βλαδινε. Τὸ εἰξεύρω... τὸ εἰξεύρω...

Μιζαβραν. Βεβαιωθῆτε, ὅτι ἂν δὲν εἶχα τὸ μικρό μου ἄρρωστον... καὶ τὴ γυναῖκά μου 'ς τὸ κρεβάτι...

Βλαδινε *κατ' ἰδίαν*. Τοὺς δυστυχισμένους. *(Μεγαλοφώνως)* Γιὰ ἂς ἰδοῦμεν πάλιν. Εἴπατε μίαν ἐσχάραν καὶ μίαν τρύπαν εἰς τὸν σωλῆνα... δὲν θὰ χρειάζωνται ἴσως μεγάλα ἔξοδα...

Μιζαβραν. Ἆ! τιποτένια πράγματα! δηλαδὴ μὲ ἕνα γύφτο, μὲ ἕνα πρόστυχον κτίστην καὶ μὲ ἕνα παληοαρχιτέκτονα 'κεῖ... διορθώνεται ἀμέσως.

Βλαδινε. Καλά... ἡσυχάσατε... θὰ γράψω εἰς τὸν παληο... *(διορθῶν ἑαυτὸν)* εἰς τὸν ἀρχιτέκτονά μου...

Μιζαβραν. Ὦ, εὐχαριστῶ, κύριε... Τί τὰ θέλετε ὅμως, πολὺ μ' ἐλυπήσατε.

Βλαδινε. Ἐγώ;

Μιζαβραν. Βέβαια...σᾶς ἐπέρασε ἡ ἰδέα πῶς δὲν ἤθελα νὰ πληρώσω τὸ 'νοίκι...

Βλαδινε, *ζωηρῶς*. Δὲν εἶπα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα! ἐκάμετε λάθος, κυριε Μιζαβράν!... ἐκάμετε λάθος! *(ἐγείρεται)*.

Μιζαβραν. *(θρηνωδῶς)*. Εἶναι πολὺ βαρύ... νὰ ἦσαι τίμιος ἄνθρωπος... νὰ ἔχῃς ἄρρωστη τὴ γυναῖκά σου...

Βλαδινε, Ἔλα, θάρρος! ὅλα θὰ διορθωθοῦν!

Μιζαβραν. Ἆ! τὴν εἶδα ἐγὼ τὴ μοῖρά μου!.. Χαίρετε, κύριε...

Βλαδινε, *(κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονος)*. Τὸ λοιπόν, κάμε μου δύο τρία ζευγάρια... καὶ νὰ μὴ τὸ μάθῃ ἡ γυναῖκά μου!

Μιζαβραν. Καλά, κύριε... Θά μου ἐπιτρέψετε ὅμως νά σας παρατηρήσω ὅτι τὸ ποδάρι σας ἐμεγάλωσε...

Βλαδινε. Ἆ!

Μιζαβραν. Ἀλλὰ δὲν τὸ λέγω αὐτὸ διὰ νὰ αὐξήσω τὴν τιμὴν τῶν ὑποδημάτων!...

Βλαδινε. Ὅμως... ἂν ἐμεγάλωσε ὑπερβολικά...

Μιζαβραν. Ὄχι, κύριε! Οἱ παλαιοὶ μουστερίδες ὅσῳ ἐπλήρωναν πρέπει νὰ πληρώνουν, ὄχι περισσότερον!

Βλαδινε. *(ἰδίᾳ)*. Ἆ! αὐτὸ εἶναι ὡραῖον.... ἔχει γενναῖα αἰσθήματα ὁ καϋμένος!... *(μεγαλοφώνως)*. Λοιπόν, χαίρετε, κύριε Μιζαβράν.

Μιζαβραν, *(χαιρετίζων)*. Κύριε... κυρία...

Βλαδινε, *(συνοδεύων αὐτόν)*. Θάρρος! θάρρος!

Μιζαβραν. Ἆ! κύριε, ἂν δὲν ἦτον... ὁ πόλεμος τῆς Ἀμερικῆς!

Βλαδινε. Ἔ! ὅλα θὰ διορθωθοῦν! *(Ὁ Μιζαβρὰν ἐξέρχεται)*.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ εἶτα ΙΩΣΗΦ.

Βλαδινε. Τὸν δυστυχῆ! ἡ συμπεριφορά μου πρὸς αὐτὸν ἦτο κάπως τραχεῖα.

Λεων. Νομίζω μάλιστα πῶς ἦτο σκληρά...

Ερριεττα. Μὲ αὐτὰ καὶ ἐκεῖνα, δὲν ἐπῆρες οὐδὲ λεπτόν, καὶ ὑπεσχέθης μάλιστα καὶ ἐπισκευάς.

Βλαδινε. Καλέ! ἐπισκευάς! μίαν παληοεσχάραν!... Ἔπειτα τὸ κάτω κάτω οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠμποροῦν νὰ μένουν χωρὶς φωτιά... Τοὺς ἐνοικιάζω ἕνα τζάκι... ἐννοεῖται πῶς τοὺς τὸ ἐνοικιάζω διὰ νὰ ἀνάβουν φωτιά! Ἂς μὴ ζητῶμεν παράλογα πράγματα!

Digitized by Google

Ερριεττα. Ἀλλὰ δὲν σοῦ πληρώνουν ἐνοίκιον δι' αὐτό...

Βλαδινε. Αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα... Μὴ συγχέωμεν τὰ ζητήματα... Ἓν ἐκ τῶν δύο...

Ιωσηφ, *(εἰσερχόμενος)*. Οἱ ἐνοικιασταὶ τοῦ κυρίου εἶναι ἀπ' ἔξω.

Βλαδινε, *(πρὸς τὴν σύζυγόν του)*. Βλέπεις... ἀπάνω εἰς τὸ μεσημέρι... τί ἀκρίβεια!

Ερριεττα, *(ἐγείρεται, ὡς καὶ ὁ Λέων)*. Φέρουν χρήματα;

Ιωσηφ. Δὲν εἰξεύρω... ἀλλὰ ἔχουν, καθὼς λέγουν, παράπονα νὰ κάμουν εἰς τὸν κύριον...

(Εἰσέρχεται ἡ Καίτη καὶ βοηθεῖ τὸν Ἰωσὴφ νἀποκομίσῃ τὰ τῆς τραπέζης.)

Βλαδινε. Ἄ!... Βάλε τους εἰς τὸ γραφεῖόν μου.

Ερριεττα, *(πρὸς τὸν Λέοντα)*. Ἂν θέλῃς νὰ μ' ἀκούσῃς, 'πήγαινε καὶ σὺ μαζὶ μὲ τὸν πατέρα σου.

Λεων. Εὐχαρίστως.

Βλαδινε. Αὐτὸ εἶναι καλλίτερον... διότι, ὅταν εἴμεθα δύο... Ἂν μὲ ζητήσουν τίποτε θὰ τοὺς εἴπω, ὅτι αὐτὸ εἶναι 'δική σου δουλειά. Ἔλα.

(Διευθύνονται πρὸς τὴν θύραν, ὅτε εἰσέρχεται ὁ Τιβούρκιος).

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁσάκις ἐξέρχομαι εἰς περίπατον, μεταβαίνω, ἐπίσης συχνότατα, οὐχὶ μακρὰν ἐκεῖθεν, ἀλλ' εἰς τὸ ἕτερον μέρος τῆς πεδιάδος, εἰς τοὺς πρόποδας σχεδὸν τῆς Πάρνηθος, εἰς κομψὴν ἔπαυλιν οἰκοδομηθεῖσαν ἄλλοτε ὑπὸ τῆς βασιλίσσης Ἀμαλίας καὶ καλουμένην ὑπὸ τῶν ἐντοπίων «ὁ Πύργος.» Ὑπάρχει ἐκεῖ πυργίσκος τις κακοῦ μεσαιωνικοῦ ρυθμοῦ, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς Ὄθων διήρχετο ἐνίοτε τὸ θέρος. Ἡ λεωφόρος εἶνε ἐξαίρετος, ἑκατέρωθεν ἔχουσα συκαμινέας· συναντᾷ δ' ὁ περιπατῶν ὡραίας συστάδας δένδρων καὶ ὑδρόμυλόν τινα μάλιστα περιβαλλόμενον ὑπὸ σκιερῶν καὶ ὑψηλῶν δένδρων. Ὁ Κηφισὸς τὸν χειμῶνα διέρχεται πρόχωμα ἱκανῶς εὐρὺ καὶ καταπίπτει αὖθις ὡς καταρράκτης ἐν μικρογραφίᾳ. Μακρὰ ἐλαιοστοιχία ἄγει εἰς τὸν βαυαρικὸν πυργίσκον, ὑψούμενον ἐν τῷ μέσῳ κήπου ἐπιμελῶς καλλιεργουμένου ὑπὸ τοῦ νέου ἰδιοκτήτου. Τὸ βαρὺ καὶ σκαιὸν τοῦτο οἰκοδόμημα ἔχει ἀψιδωτὰ παράθυρα καὶ ἐπάλξεις ἔτι!... Πρὸς ἐπίμετρον δὲ εἶνε ἐκτισμένον διὰ λίθων καὶ βεβαμμένον διὰ κιτρίνου χρώματος. Πῶς παραφωνεῖ ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Ἰκτίνου τὸ κακόζηλον τοῦτο γερμανικὸν φρούριον!....

Ἀλλὰ δὲν μεταβαίνω δι' αὐτὸ εἰς τὸν «Πύργον»· εὑρίσκονται ἐκεῖ δύο σύνδενδροι λόφοι, ὅπου ἄλλοτε περιεπάτει ἡ βασίλισσα, καὶ οἵτινες νῦν ὁμοιάζουσιν ἐπαρκῶς πρὸς ἐγκαταλελειμμένον ἄλσος. Αἱ δενδροστοιχίαι διατηροῦνται εἰσέτι, ἄριστα ἄλλως χαραχθεῖσαι, τὰ δὲ δένδρα ἅτινα ηὐξήθησαν, μὴ συνδέοντα τὴν τύχην των πρὸς τὴν τῆς δυναστείας, ἀποτελοῦσιν ἱκανῶς σκιερὸν δασύλλιον. Τὸ χόρτον φύεται πανταχοῦ, ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὴν χλόην τῶν χωρῶν τῆς Ἑσπερίας· ἡ βλάστησις αὕτη εἶνε ἀγρία, τραχεῖα καὶ διαλείπουσα. Ὑψηλοὶ σμίλακες ταλαντῶσι τὴν ὀξεῖαν κορυφήν των ἐν μέσῳ πευκῶν, καὶ εἰς τὰς ἐξαίθρας, ὑπὸ τὰ ἀειθαλῆ δένδρα, περὶ τὰς ἀνθισμένας βάτους ἐφ' ὧν βομβοῦσι χιλιάδες μελισσῶν, συχνὰ βλέπει τις ὄφεις ἕρποντας διὰ τῶν ὑψηλῶν ἀλοῶν. Τὴν ἄνοιξιν αἱ ἀνεμῶναι ἐκλάμπουσιν ἐρυθραί, ἰώδεις, κιτρινωπαί, ποικιλόχρωμοι, διαστίζουσαι τὰς λόχμας. Εἰς τὸν ὁρίζοντα διακρίνεται τὸ Πεντελικόν, πλησιέστερον δὲ τὸ βλέμμα εἰσδύει εἰς τὰς μελαίνας κλεισωρείας τῆς Πάρνηθος· ὄπισθεν, αἱ Ἀθῆναι διαχέουσιν ἐν τῇ πεδιάδι τὴν πληθὺν τῶν λευκῶν οἴκων των.

Ἐνίοτε ὁμοίως δι' ὁδοῦ παραδόξως ἀνωμάλου καὶ πεπυρωμένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου διευθύνομαι πρὸς τὸν Ὑμηττόν, ὅστις ἐγκρύπτει ἐπίσης ἐν ταῖς φαιαῖς καὶ φαλακραῖς αὐτοῦ πτυχαῖς, χαριέσσας τινὰς ὀάσεις. Ἡ μείζων καὶ δροσερωτέρα εἶνε ἡ φάραγξ τῆς Καισαριανῆς. Ἀνάγκη ν' ἀνέλθῃ τις πεζὸς ἢ ἔφιππος διότι αἱ ἅμαξαι κινδυνεύουσι νὰ θραύσωσι τοὺς ἄξονας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ κοίλου, τραχέος καὶ πετρώδους δρόμου. Παροδεύων τις χαράδραν τὰ μάλα παρεμφερῆ πρὸς κρημνόν, ἔνθα φύονται ἀφθόνως αἱ δάφναι, φθάνει, κατὰ τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ, μεταξὺ τῶν κλιτύων ὄρους ἐκ σχιστολίθου, εἰς ἡμικυκλιοειδῆ κοιλάδα ἀποφράσσουσαν ὁλοσχερῶς τὸν ὁρίζοντα. Ἐνταῦθα εὑρισκόμεθα ἐν τῷ μυστηριώδει κόλπῳ τοῦ ἄλσους, ἐντὸς δάσους ἐλαιῶν προαιωνίων· εἶνε ἡ πηγὴ τοῦ Ἰλισσοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον ἀνεγείρῃ αὐτόθι ναὸν ἀφιερωμένον ταῖς Νύμφαις, καὶ φαίνονται ἔτι τῇδε κἀκεῖσε κεκλιμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους συντρίμματα κιόνων. Ναΐσκος τις ἀνυψοῖ τὸ κωδωνοστάσιόν του παρὰ ταπεινὸν μοναστήριον. Τὸ ὕδωρ ἐκχέεται χαμηλοῦ τινος τοίχου, ὑπὸ κεφαλὴν κριοῦ ἐξ ἀρχαίου μαρμάρου. Τὸ ὕδωρ διὰ τῆς δροσερότητος, τῆς διαυγείας, ἰδίᾳ δὲ τῆς ἐλαφρότητος αὐτοῦ καταθέλγει τὸν κεκοπιακότα ὁδοιπόρον. Ἡ ἀνάπαυσις ὑπὸ τὴν ὡραίαν ἐκείνην σκιάν, ἐν τῇ σιγῇ τῇ διακοπτομένῃ ὑπὸ τοῦ ᾄσματος τῶν τεττίγων

Digitized by Google

καὶ τῶν κωδωνίσκων τῶν ποιμνίων, εἶνε ἀληθὴς ἀπόλαυσις μετὰ τὸ καῦμα τοῦ ἡλίου. Νομίζει τις ὅτι τὸν ὑποδέχονται αἱ φιλόξενοι νύμφαι· αἱ Ναϊάδες καὶ αἱ Δρυάδες μειδιῶσιν ἡμῖν διὰ τῶν κλάδων· αἱ μυθολογικαὶ μέλισσαι βομβοῦσιν ἐπὶ τῶν βάτων. Εἶνε αὐτόχρημα εἰδυλλιακὸν τοπίον. Ψιθυρίζω ἄκων τὰ *Βουκολικὰ* τοῦ Οὐεργιλίου· μοὶ φαίνεται ἐνίοτε ὅτι ἀκούω ἐγγύς μου τὰ διαλογικὰ ᾄσματα τῶν ἀθανάτων ποιμένων ἐξηπλωμένων ὑπὸ τὰ φυλλώματα. Ὑπεράνω ὑψοῦνται αἱ τραχεῖαι δειράδες τοῦ Ὑμηττοῦ, ἡλιοφαεῖς. Τὴν ἑσπέραν πάντα περιβάλλονται ὑπὸ ἰώδους σκιᾶς, ὁ δὲ ὁδοιπόρος κατέρχεται τὰς κλιτύας τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἔχων ἐπὶ τοῦ εὐρέος πανοράματος τῆς πεδιάδος, τῆς πόλεως καὶ τῆς θαλάσσης.

Πέραν τῶν τοποθεσιῶν τούτων — ἠδυνάμην δὲ καὶ ἄλλας ν' ἀναφέρω ἂν δὲν ἐφοβούμην μὴ φανῶ μονότονος ἀναμιμνήσκων τόσας σκιώδεις φάραγγας διαρρεομένας ὑπὸ τοῦ Κηφισοῦ, — κεῖται ἡ Κηφισία, εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ Πεντελικοῦ. Ἄλλοτε ἡ ἀπόστασις ἦτο ἱκανῶς μακρά, σήμερον ἄγει ἐκεῖσε ὁ σιδηρόδρομος.

Πρὶν ἢ φθάσωμεν, σταθμεύω ἐν Ἀμαρουσίῳ, ὡραίᾳ κωμοπόλει ἡμικεκρυμμένῃ ἐντὸς τῶν δένδρων. Εἷς τῶν ἑκατομμυριούχων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ — ὅπερ κάλλιον — εἷς τῶν εὐεργετῶν τῆς χώρας αὐτοῦ, ὁ κ. Συγγρός, κέκτηται μεγαλοπρεπῆ παράδεισον, κατάφυτον πάσης μεσημβρινῆς βλαστήσεως καὶ διαρρεόμενον ὑπὸ πηγῆς πολυχεύμονος. Διέδραμον ἐκεῖ ἀληθῆ σύμφυτα δάση, διελαυνόμενα ὑφ' ἁμαξιτῶν ὁδῶν, λόχμας, σκιάδας. Ὑπὸ τὴν σκιὰν ἐκείνην, δύναταί τις ν' ἀψηφήσῃ τὸ θερινὸν θάλπος—δὲν εἶνε δὲ μικρὸν τοῦτο· ἡ διακεκαυμένη ζώνη εἰσδύει ἐκεῖ μετά τινος συστολῆς. Ὀλίγῳ πορρωτέρω ἡ Κηφισία, ἀνοίγει τοὺς κομψοὺς δρόμους της, ὧν ἑκατέρωθεν ἐγείρονται κομψαὶ ἐξοχικαὶ οἰκίαι περιβαλλόμεναι ὑπ' ἀνθοβριθῶν κήπων. Ἐν τῷ κέντρῳ πελωρία τις πλάτανος, περιώνυμος ἐν τῇ Ἀττικῇ—σύγχρονος πρὸς τὰς ἐλαίας τοῦ ἱεροῦ ἄλσους, ὑψοῦται μονήρης ἐν στρογγύλῃ πλατείᾳ, καταχέουσα θελκτικὴν σκιάν. Παρὰ τὸ γιγαντιαῖον τοῦτο ἀλεξήλιον ὑψοῦνται αἴγειροι, ὄροφος φύλλων καὶ κλάδων, δασεῖα βλάστησις πλήρης φρικιάσεων τοῦ ἀέρος καὶ φωνῶν πτηνῶν. Ὑψηλά, διὰ τῶν ὀδοντωτῶν κορυφῶν, φαίνεται φωταυγὲς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ.

Περιπλανῶμαι εὐαρέστως ἐν Κηφισίᾳ εἰσδύων εἰς τοὺς κήπους, διαβαίνων τοὺς φραγμούς, διασκελίζων τὰ εὐρέα ῥυάκια, διερχόμενος τοὺς λειμῶνας καὶ τὰς ἀμπέλους καταρρύτους πάντοθεν. Εὑρίσκομαι ἐδῶ ἐν πλήρει ἐξοχῇ, ἐν μέσῳ ὑψηλῶν χόρτων. Οἰκίσκοι κρύπτονται ἐν ταῖς συστάσι· τὸ φῶς κατέρχεται διὰ τῶν ἐλαιῶν λαμβάνον ἀνοικτόν τι πράσινον χρῶμα· τετράγωνοι δεξαμεναὶ ἀντανακλῶσι τὰς ἀποχρώσεις τοῦ οὐρανοῦ· αἶγες τρώγουσιν ἰσχνοὺς θάμνους, ξανθαὶ ἀγελάδες ἀναμηρυκῶνται ὑπὸ τὰς συκαμινέας καὶ ἐξαπλοῦνται ὑπὸ τὰς μύρτους καὶ τὰς ῥοδοδάφνας.

Ἂν θελήσῃ τις, βαίνων πέραν τῆς Κηφισίας, ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὄρος, τὸ Πεντελικὸν ἀνοίγει τὰ μεγάλα αὐτοῦ δάση, ὅθεν δύναταί τις ν' ἀνέλθῃ εἰς τὰ λατομεῖα τοῦ μαρμάρου, ἱερὰ προπύλαια ἀφ' ὧν ἐξῆλθον οἱ πλεῖστοι ναοὶ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἑλλάδος, ἐντεῦθεν δὲ μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς πυραμίδος. Ἂν δὲ πλησιάσῃ τις, τοὐναντίον, πρὸς τὴν Πάρνηθα, προχωρεῖ μέχρι Τατοΐου, κειμένου ἐν τῷ κέντρῳ ὑψηλῶν δασῶν. Ἄλλοτε, μοὶ εἶπον, λησταὶ *ἐλημέριαζον* εἰς τὰς ἀγρίας ἐκείνας κλεισωρείας, ὅπου ἦτο δυσχερὲς νὰ συλληφθῶσι, πολλὰ δὲ τῶν μαύρων ἐκείνων σπηλαίων εἶδον ὁμίλους, γραφικωτάτους ἴσως εἰς τὴν ὑπέρυθρον λάμψιν ὑπαιθρίου πυρᾶς ἀλλ' ἐλάχιστον θάρρος ἐμπνέοντας εἰς τοὺς βραδύναντας διαβάτας. Οἱ λησταὶ οὗτοι πολλῷ ἀκινδυνώτεροι βεβαίως τῶν βδελυρῶν τυχοδιωκτῶν τῶν ἡμετέρων πόλεων τῆς Ἑσπερίας, φαίνονται ἀπαρνηθέντες νῦν τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν. Τὰ δι' ἐλεφαντόδοντος κεκοσμημένα μακρὰ πυροβόλα εὑρίσκονται εἰσέτι, εἶνε ἀληθές, ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν νομάδων ποιμένων· τὰ πιστόλια καὶ τὰ ἐγχειρίδια ἀπαστράπτουσιν ἐνίοτε ἐν τῇ ζώνῃ ἀγαθοῦ τινος χωρικοῦ, τραχέος τὸ ἦθος, φοροῦντος ἐρυθρὸν φέσιον ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ φουστανέλλαν ἢ ἐπενδύτην ἀμφιβόλου λευκότητος· ἀλλ' οὐδεὶς φόβος πλέον ὑπολείπεται. Αἱ περὶ ληστῶν διηγήσεις εἶνε παραδόσεις ἄλλων χρόνων. Ἐν τῇ τοποθεσίᾳ ταύτῃ τῇ ἄλλοτε φοβερᾷ, ἐν Τατοΐῳ, εἰς τὴν κλιτὺν τοῦ δασώδους βουνοῦ, ὅπου εὕρηνται τὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου φρουρίου τῆς Δεκελείας, ἐσκήνωσεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος· ὡραῖον ἐξοχικὸν περίπτερον περικυκλούμενον ὑπὸ οἰκίσκων τινῶν, περιβαλλόμενον πάντοθεν ὑπὸ κήπων καὶ χλοερῶν λειμώνων, δροσερὸν καὶ περικαλλὲς μονῆρες διαίτημα ἄξιον ἡγεμόνος ἐννοοῦντος τὰ θέλγητρα τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, σώφρονος δ' ἅμα ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ διαγωγῇ, ὑψοῦται ἐν μέσῳ τῶν ἄλλοτε ὁρμητηρίων τῶν ληστῶν. Ἕκαστον θέρος ὁ συνετὸς καὶ προσηνὴς βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος διέρχεται ἐκεῖ μῆνάς τινας μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Τιμηθεὶς ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ φιλοξενίας θὰ διατηρήσω εὐλαβῆ αὐτῆς ἀνάμνησιν. Ἄλλοτε ἦτο ἐπικίνδυνον ἐγχείρημα ἡ διάβασις τοῦ δάσους τοῦ Τατοΐου· σήμερον εἶνε εἷς τῶν θελκτικωτάτων περιπάτων πρὸ πάντων τὴν νύκτα ὅταν οἱ δρόμοι καὶ ἡ ἀπόκρημνος δίοδος λούωνται ὑπὸ τοῦ σεληνόφωτος.

Θέλετε νὰ ἐξέλθωμεν ὀλίγον τῆς ἀθηναϊκῆς

Digitized by Google

πεδιάδος παροδεύοντες τὰς κλιτύας τοῦ Ὑμηττοῦ; Παρερχόμεθα τὸ Λιόπεσι, ἔνθα θαυμάζομεν ἐν τοῖς ἀμπελῶσιν ἀρχαῖον λέοντα, καλλίστης τέχνης, ἐξ ὡραιοτάτου μαρμάρου, ἐρείπιον ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ἀνακεκλιμένον, καὶ ὅπερ θὰ ηὐχόμην νὰ στηθῇ ἐπὶ ὑποβάθρου. Προχωροῦμεν μέχρι τοῦ Μαρκοπούλου καὶ ἀφικνούμεθα μετὰ τετράωρον πορείαν εἰς τὰ μεταλλωρυχεῖα τοῦ Λαυρείου. Πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἡ χώρα αὕτη ἦτο ἔρημος. Πάλαι αἱ Ἀθῆναι ἐξεμετάλλευον ἄργυρον, ἐξ οὗ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν δούλων εἶχον ἀξίαν λόγου πρόσοδον· ἀλλ' οἱ ἐργάται τῶν τότε χρόνων ἠρκοῦντο εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς καθαρᾶς μεταλλίτιδος ἀπορρίπτοντες τὴν ὑποστάθμην, ἐξ ἧς ἠγνόουν νὰ ἐξαγάγωσι τὸ μέταλλον· οὕτω λοιπὸν συνεσωρεύθησαν λόφοι πλήρεις λησμονηθέντος πλούτου. Ἑτέρωθεν δὲ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα δὲν εἶχον ἐξαντληθῇ. Δύω νοήμονες βιομήχανοι οἱ κκ. Ῥοῦ καὶ Σερπιέρης ἀντιπρόσωποι γαλλικῆς ἑταιρείας, κατιδόντες εἰς τοὺς λόφους καὶ τὰ ἀρχαῖα φρέατα στοιχεῖα μεγάλου πλούτου ἀνέλαβον τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν. Ἀντιπαρέρχομαι τὴν ἀφήγησιν τῶν δικῶν καὶ διπλωματικῶν περιπλοκῶν, αἵτινες ἐπηκολούθησαν. Ὁ κ. Ἰούλιος Φερύ, πρεσβευτὴς τότε ἐν Ἀθήναις ἐπεράτωσε μετὰ μεγάλης δεξιότητος τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην· ἐπῆλθε συμβιβασμός τις· καὶ αἱ μὲν σκωρίαι ἐπεδικάσθησαν εἰς ἑλληνικήν τινα ἑταιρείαν, τὰ δὲ ἀρχαῖα μεταλλεῖα εἰς τοὺς κκ. Ῥοῦ καὶ Σερπιέρην· τὰ δύο ἐργοστάσια λειτουργοῦσιν ἔκτοτε ἐπικερδῶς. Χωρίον, *Ἐργαστήρια* κληθέν, ἐκτίσθη ἐν τῇ σκιᾷ αὐτῶν.

Ἐπεσκέφθην τὰ ἐργαστήρια ταῦτα, ἅτινα διατελοῦσιν ἐν πλήρει συμπνοίᾳ. Αἱ σκωρίαι ἐκβάλλουσιν ὅ,τι περιέχουσιν ἐκθλιβόμεναι ὑπὸ ἰσχυρῶν μηχανημάτων, καὶ τὴν νύκτα ἔτι, ὑπὸ τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς· εἰς δὲ τὸ μεταλλεῖον φέρει περίεργος καὶ ἐνδιαφέρουσα ὑπόγειος κάθοδος. Δίκτυόν τι μὲ κατεβίβασεν εἰς τὴν καταβόθραν ἐκείνην, ἥτις ἀναμιμνήσκει τὴν κατάβασιν τῶν ἐπικῶν ἡρώων εἰς τὴν κόλασιν· εἰς βάθος ὀγδοήκοντα μέτρων ὑπάρχουσιν εὐρεῖαι αἴθουσαι ἃς ἐλάξευσαν ὑψιθόλους αἱ σκαπάναι τῶν ἀρχαίων μεταλλωρύχων, εἶτα δὲ μεγάλοι διάδρομοι ἐν οἷς ἐκτελοῦνται αἱ νεώτεραι ἐργασίαι. Τὸ χῶμα ἐνέχει ἀργυροῦχον μόλυβδον καὶ πρὸ πάντων καλαμίνην. Ἐν ταῖς στοαῖς ἐκείναις, αἵτινες φωτίζονται ὑπὸ τοῦ ἀμυδροῦ φωτὸς τῶν λυχνιῶν, ἀναπνέομεν πνιγηρὰν θερμότητα, βλέπομεν δὲ παρερχομένους τοὺς ἐργάτας κεκαλυμμένους ὑπὸ μαύρης κόνεως. Ἀκουσίως, ἡ ψυχὴ ἀνησυχεῖ, εἰς τὰ βάθη τῶν πενθίμων ἐκείνων διαδρόμων. Συγκινούμεθα πρὸ τῆς τραχείας καὶ σκοτίας ἐκείνης ἐργασίας. Ἐκεῖ κάτω εἶνε πλουτώνιός τις Παρθενών, Ἀκρόπολίς τις κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν, θαυμασία ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ βάθους. Νομίζει τις ὅτι ὑποχθόνιοι δαίμονες ἔσκαψαν τὸν ζοφερὸν ἐκεῖνον χῶρον, ἐν ᾧ οἱ θεοὶ τοῦ φωτὸς ἀνίδρυον τοὺς ναοὺς αὐτῶν ὑπὸ τὸν κυανοῦν οὐρανόν. Εἴμεθα ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ Ἡφαίστου, μετὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς. Ζωηρὰν ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ἡμῖν ἡ ἀντίθεσις τοῦ πενθηροῦ σκότους καὶ τῆς ἐναερίου αἴγλης. Αἰσθανόμεθα ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς μετὰ τὴν περιπλάνησιν ἐν τῇ νυκτί, φωτιζομένῃ ὑπὸ τῶν ταλαντωμένων λυχνιῶν τῶν μεταλλωρύχων, ἐπαναβλέποντες τὸ ὑπαίθριον μειδιῶν φῶς καὶ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Μιᾶς ὥρας ἁμαξοπορεία ἤγαγεν ἡμᾶς ἀκολούθως εἰς τὸ Σούνιον. Ἐνταῦθα κατακλυζόμεθα ὑπὸ τοῦ κυανοῦ τοῦ διαστήματος καὶ τῆς θαλάσσης. Διὰ μέσου σπάρτων καὶ βάτων, βράχων καὶ μαρμαρίνων συντριμμάτων, ἀναρριχώμεθα εἰς ὑψηλὸν λόφον· ἀνερχόμεθα εἰς τὴν κορυφήν, δηλαδὴ πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅστις ὑπέρκειται τῶν κυμάτων. Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου, γενομένου περικλεοῦς ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ μονήρων μελετῶν τοῦ Πλάτωνος, ὑπολείπονται ἕνδεκα λευκοὶ κίονες, ἐκ μαρμάρου γαλακτώδους, ὧν ὁ τῆς ἀκτῆς ἄνεμος ἀπέτριψε τὰς ῥαβδώσεις. Ἐπὶ ἑνὸς τούτων ὁ Βύρων ἐχάραξε τὸ ὄνομα αὐτοῦ· πάντες οἱ φίλοι τῆς Ἑλλάδος ἔρχονται πρὸς εὐλαβῆ ἐπίσκεψιν εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ταῦτα ἐρείπια. Ἔμεινα ἐπὶ μακρὸν διανοούμενος τὸν θεῖον φιλόσοφον, ὅστις ἐκεῖ διεώρα τὰς αἰωνίας ἰδέας περὶ τῶν φθαρτῶν πραγμάτων· ἐκάθησα, ὡς ἐκεῖνος, ἐπικαλούμενος τὴν σκιὰν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ὑπερκρεμαμένου τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀνδήρου· ἡ τραχεῖα ἀκτὴ εἶνε ὑψηλὴ καὶ ἀπορρώξ. Τὰ διαυγῆ ὕδατα πλήττουσιν ἀπαύστως τὴν πλήρη ὑφάλων βάσιν αὐτῆς. Πρὸ τοῦ βλέμματος τὸ ἀπέραντον διάστημα βυθίζεται εἰς συγκεχυμένον φῶς· εἶνε τὸ ὡραιότερον ὄνειρον θερινῆς νυκτός.

Ἂν δὲ ἀπὸ λέμβου ἴδητε τὸ ἀκρωτήριον καὶ τοὺς κίονας ὑψούμενα πρὸ ἡμῶν, ἡ ἐντύπωσις εἶνε μείζων ἔτι ἴσως. Ἡ ἀμαυρὰ λευκότης τῶν μαρμάρων συγχέεται τῷ κυανῷ ὡς μαγευτικὴ ὀπτασία· μοὶ φαίνεται ὅτι βλέπω τὰ φαντάσματα τῶν Ὀλυμπίων θεῶν ἐν αἴγλῃ ἀποθεώσεως. Τὰ ἀκτινοβολοῦντα ταῦτα ἐρείπια λαλοῦσιν ἡμῖν περὶ ἀθανασίας· αἱ ἀόρατοι οὐσίαι τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ καλοῦ, ὑπερίπτανται τοῦ μυστηριώδους τούτου ὑποβάθρου, ὅπου συναντῶνται πᾶσαι τῆς θαλάσσης αἱ πνοαί, καὶ πᾶσαι τοὐρανοῦ αἱ ἀκτινοβολίαι. Ὁ ἱερὸς οὗτος χῶρος εἶνε ὄντως ἓν τῶν ἀσύλων τῆς ψυχῆς, ἓν τῶν μερῶν ἐν ᾧ ἀναπαύεται τὸ διατρέχον τὰς ἀβύσσους πτερωτὸν πνεῦμα, σκοπιά τις τοῦ ἀπείρου.

Ἐπανέλθωμεν συγκεκινημένοι, ἡττηθέντες,

Digitized by Google

καταχτηθέντες αὖθις ὑπὸ τοῦ ἰδανικοῦ τοῦ Παρθενῶνος· διὰ τῆς ἁγίας φύσεως ἀνευρίσκομεν μετ' εὐλαβοῦς χαρᾶς τὴν αὐτὴν ζῶσαν ἀλήθειαν ὑπὸ τὰ Προπύλαια. Ἐπανερχόμενοι εἰς Ἀθήνας θὰ ἐπανεύρωμεν αὖθις τὴν ὀνειροπόλησιν τοῦ Σουνίου. Καὶ ἂν θέλετε νὰ ἐπανίδητε καὶ πάλιν τὸν Πλάτωνα, ἀλλ' οἰκείως πλέον, ὑπάγετε ἡμέραν τινά, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ν' ἀναζητήσετε αὐτὸν ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ πεδίῳ, ἐν μέσῳ δένδρων τινῶν καὶ διεσκορπισμένων κιόνων· θὰ εὕρητε ἐκεῖ, οὐ μακρὰν τοῦ ξηροῦ λόφου ὅπου ὑψοῦνται οἱ τάφοι τοῦ Ὀδοφρείδου Μυλλέρου καὶ τοῦ Καρόλου Λενορμάν, μικρὸν περίβολον, ἀγροτικὸν οἰκίσκον περιβαλλόμενον ὑπὸ φυλλώματος· δὲν εἶνε τίποτε· ἀλλ' ἡ παράδοσις τοποθετεῖ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ τοὺς κήπους τοῦ Ἀκαδήμου. Ἁπλῆ ἀγροικία εὑρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ ἀμπελώνων· ἐρείπια τινὰ μαρμάρου εἰσὶν ἐντετειχισμένα εἰς κεκονιαμένον τοῖχον. Οὐδέν τις σχεδὸν βλέπει· μόνον δ' ἀναμιμνήσκεται ἐν τῷ περιπάτῳ τούτῳ· ἀλλ' οἷαι ἀναμνήσεις εἶνε αὗται! Ἐνταῦθα λοιπὸν ὁ Πλάτων συνδιελέγετο μετὰ τῶν μαθητῶν του; Τὸ ἤρεμον καὶ χλοάζον τοῦτο τοπίον ἐξετείνετο πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ γαληνίου τὴν ψυχὴν φιλοσόφου; Οἱ χωρικοὶ φαίνονται ἐκπληττόμενοι ἐπὶ τῇ θέᾳ ἡμῶν, ἀλλ' αἱ φιλοσοφικαὶ σκιαὶ μειδιῶσιν ἡμῖν ἐκ τοῦ ἄλσους καὶ νομίζω ὅτι ἀκούω τὴν ἠχὼ τῆς φωνῆς τοῦ φιλοσόφου ἐν τῇ φρικιάσει τῶν σμιλάκων καὶ τῶν ἐλαιῶν.

Ἂς θεωρήσωμεν νῦν τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Λυκαβηττοῦ, ὅστις ἀνυψοῖ παρ' αὐτὰς τὰς Ἀθήνας τὴν ὀξεῖαν κορυφήν του, ὑψηλότερος τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ δρόμος εἶνε τραχὺς καὶ ἡ ἀνάβασις δυσχερής. Ἡ ἀτραπὸς ἐχαράχθη ἐν τῷ βράχῳ. Τὸ βουνὸν ἐπιστέφεται ὑπὸ στενοῦ ὀροπεδίου ἐν ᾧ ἐκτίσθη ναΐσκος. Ἐκεῖθεν τὸ βλέμμα ὑμῶν ἐκτείνεται ἐφ' ὅλων τῶν τοπίων, ἅτινα διεδράμομεν, τῶν δύο Φαλήρων, τοῦ ὀφιοειδῶς περιελισσομένου εἰς τὴν πεδιάδα μεγάλου δάσους, τῶν ρωγμῶν τοῦ Ὑμηττοῦ, καὶ τῶν συνδένδρων ἐν τῷ μεταξὺ λεκανοπεδίων, τῶν πέριξ τοῦ Πεντελικοῦ, τῶν περιεζωσμένων ὑπὸ θάμνων, συκαμινεῶν καὶ ἀλσῶν χωρίων, τῆς Κηφισίας, καὶ πέραν, μακρὰν τοῦ Τατοΐου, καὶ τῆς Πάρνηθος βυθιζομένης εἰς τὸ φαιὸν κυανοῦν τοῦ ὁρίζοντος. Ὁ ἥλιος κατέρχεται ἠρέμα πρὸς τὴν θάλασσαν περιαυγάζων τὰ ὄρη τῆς Κορίνθου. Ὁ Κιθαιρὼν γνοφοῦται, καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἀνυψοῦται συγκεχυμένος ψίθυρος σβεννύμενος κατὰ μικρὸν ἐν τῇ σιγηλῇ ἠρεμίᾳ τῆς νυκτός.

Α.

ΑΛΦΡΕΔΟΣ ΚΡΟΥΠ

Ὁ «βασιλεὺς τῶν κανονίων» ἀπέθανεν. Μετὰ μακρὸν βίον, ὃν κατηνάλωσε τελειοποιῶν τὸ ὑλικὸν τοῦ πολέμου, ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου εἰρηνικῶς, ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ ἐπαύλεως παρὰ τὸ Ἔσσεν. Ἡ Ἀγγλία ἦτο ἡ γῆ τοῦ σιδήρου, ὁ δὲ Κρούπ ἀνέπτυξε τὰς ἀρετὰς τοῦ χάλυβος. Ὡρμήθη ἐκ σμικρῶν. Κατ' ἀρχὰς αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφός του συνειργάζοντο μετὰ τῶν ὀλίγων ἐργατῶν, οὓς ἐπησχόλουν, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ πατρός των κληροδοτηθὲν μικρὸν χυτήριον σώζεται ἐν μέσῳ τοῦ κολοσσιαίου καταστήματος τοῦ Ἔσσεν, δεικνύον τὸ σπέρμα, ἐξ οὗ ἀνεπτύχθη ὅλος ὁ ὀργανισμός. Ἐν ἀρχῇ ὁ Κρούπ παρῆγεν ἁπλῶς τέλειον χάλυβα προσαρμοζόμενον εἰς πᾶσαν χρῆσιν. Ἀλλ' ἐκυοφορεῖτο ἐν τῇ πυροβολικῇ τέχνῃ μεταβολή, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ ἐπιδράσῃ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιχειρηματίου Γερμανοῦ ἐργοστασιάρχου. Τὰ τελειοποιηθέντα ὅπλα τοῦ πεζικοῦ ἔβαλλον εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, καθίστατο δ' ἀναπόφευκτος καὶ ἡ ἀνακαίνισις τοῦ πυροβολικοῦ. Τὰ ἐκ σιδήρου καὶ ὀρειχάλκου εὐπρόσωπα τηλεβόλα, ἅτινα ἔρριπτον στρογγύλας σφαίρας ἐν Οὐατερλώ, δὲν ἀνταπεκρίνοντο πλέον εἰς τὰς ἀνάγκας. Ὁ πεζὸς ἐδέσποζε καὶ ὁ πυροβολητής, ἵνα τηρήσῃ τὴν προσήκουσαν θέσιν, ὤφειλε νὰ βελτιώσῃ τὰ ἐργαλεῖά του, ἐπεκαλέσθη δὲ πρὸς τοῦτο τὴν ἀρωγὴν τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ μεταλλουργοῦ. Ἀπῃτεῖτο νὰ εὑρεθῇ τὸ κατάλληλον μέταλλον καὶ ὁ κατάλληλος μηχανισμός. Τὸ μέγα τηλεβόλον, ὅπερ περιλαμβάνει σάκκον πυρίτιδος καὶ ἐκσφενδονίζει εἰς ἀπόστασιν 8 — 9 μιλίων μύδρον ἔχοντα βάρος τόνου, δὲν ἐπενοήθη ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Ἐζητεῖτο χάλυψ πρὸς κατασκευὴν ῥαβδωτῶν τηλεβόλων. Ὁ μέγας ὄγκος τοῦ σφυρηλάτου χάλυβος, ὃν ἔπεμψεν ὁ Κρούπ εἰς τὴν λονδίνειον Ἔκθεσιν τοῦ 1851, ἦτο ὁ προάγγελος τοῦ βαρέος πυροβολικοῦ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν. Παραδόξως ἡ τελικὴ ἐπιτυχία ὀφείλεται εἰς σφάλμα περὶ τὴν κατασκευὴν τῶν πρώτων τηλεβόλων. Ἐπιστεύετο τότε ὅτι χαλύβδινον τηλεβόλον ἔπρεπε νὰ ἦναι μονοκόμματον, δὲν ἐθεωρεῖτο δὲ δυνατὸν νὰ συναπαρτίζηται ἐκ διαφόρων τεμαχίων. Ὁ Τσάρος, θέλων ῥαβδωτὰ τηλεβόλα καὶ φρονῶν ὅτι ὁ χάλυψ ἦτο τὸ κατάλληλον μέταλλον, συνωμολόγησε μετὰ τοῦ Κρούπ μέγα συμβόλαιον περὶ προμηθείας ὑλικοῦ. Τὸ Ἔσσεν ἐχορήγει τὸ μέταλλον, ἡ δὲ Ῥωσσία ἐχάλκευε τὰ τηλεβόλα. Ἀλλὰ τὰ ὅπλα διεῤῥηγνύοντο ταχέως, καὶ ἡ μὲν Ῥωσσία ἐμέμφετο τὸ μέταλλον, ὁ δὲ Κρούπ τοὺς ὁπλοποιούς. Τὸ φάρμακον εὑρέθη ἐν ἄλλῳ τρόπῳ κα-

Digitized by Google

τασκευῆς, ἡ ἐπίνοια δ' αὕτη κατέστησε τὸν Κρούπ ὁπλοποιὸν καὶ «βασιλέα τῶν κανονίων.»

Ἐπί τινα χρόνον ὁ Κρούπ ἐπάλαισε κατ' ἐπιφόβου ἀνταπαιτητοῦ. Τὸ σύστημα τοῦ Ἄρμστρογκ ἐκέκτητο ἀναμφισβήτητα πλεονεκτήματα. Σωλὴν χαλύβδινος, ἔχων πέριξ στεφάνας σιδηρᾶς, παρεῖχεν ὅπλον ἀσφαλέστερον. Ἀλλ' ὁ Γερμανὸς ὁπλοποιὸς ἔσχε τὴν φρόνησιν νὰ παραδεχθῇ τὸν τρόπον, καθ' ὃν προσήρμοζε τὰ διάφορα τεμάχια τοῦ τηλεβόλου του ὁ Ἄρμστρογκ, καίπερ περιφρονήσας τὰς σιδηρᾶς στεφάνας καὶ μεταχειρισθεὶς μόνον χάλυβα. Κατ' ἀρχὰς οἱ Γερμανοὶ δὲν ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τοῦ συμπολίτου των καὶ τὰ τηλεβόλα τοῦ γερμανικοῦ στόλου παρηγγέλθησαν εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Ἄρμστρογκ. Ἀλλ' ἐκ πολιτικῶν λόγων δὲν ἐκρίθη καλὸν νὰ ἐξαρτᾶται ἡ Γερμανία ἐξ ἀγγλικοῦ καταστήματος, ταχέως δ' αἱ παραγγελίαι ἐδόθησαν εἰς τὸν Κρούπ, τὸ δ' ἐργοστάσιον τὸ προμηθεῦον Ῥωσσίαν ἅμα καὶ Γερμανίαν ἤκμασεν. Ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος ἀπέβη πρὸς ὄφελος τοῦ Ἔσσεν. Ἐὰν ἡ νίκη ἔστεφε τὰ γαλλικὰ ὅπλα, θὰ καθίσταντο κατάδηλα μειονεκτήματά τινα τῶν τηλεβόλων τοῦ Κρούπ, ἐξ ὧν 13 διερράγησαν ἐν διαστήματι βραχείας ἐκστρατείας. Ἀλλ' ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἐθριάμβευσε καὶ τὸ ὁπλοποιεῖον τοῦ Ἔσσεν συμμετέσχε τοῦ θριάμβου. Ἀγνωμοσύνη θὰ ἦτο ἡ κατάκρισις τῶν τηλεβόλων, ἅτινα συνετέλεσαν εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν δαφνῶν, τὸ δ' Ἔσσεν ἀνῆλθεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς φήμης. Νῦν τὰ προϊόντα του εὑρίσκονται πανταχοῦ γῆς, τὰ τελευταῖα δὲ τηλεβόλα εἶνε ἀναντιρρήτως πολλῷ τελειότερα. Ἀλλὰ θὰ ἐπλανᾶτο ὁ φανταζόμενος ὅτι ὁ Κρούπ παρῆγε μόνον τηλεβόλα καὶ βλήματα. Οἱ κατάλογοί του περιελάμβανον καὶ πολλὰ ἀντικείμενα συνδεόμενα πρὸς τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης, χαλυβδίνους τροχιάς, ἀξίνας, τροχούς, κτλ. Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Ἔσσεν μετὰ τῶν χιλίων κλιβάνων του, τῶν γιγαντιαίων ἀτμοκινήτων σφυρῶν, τῶν ἀναριθμήτων μηχανουργείων εἶνε ἀληθῶς θαυμάσιον τὴν θέαν. Ἐπασχολεῖ 14,000 ἐργάτας πλὴν τῶν ἐργαζομένων ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις καὶ μεταλλείοις τῆς εταιρείας. Τὸ χαρακτηρίζον τὸν Κρούπ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα ἐξεδηλώθη ἐν ἔτει 1879, ὅτε ἐκάλεσεν ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα ἐπιφανεῖς πυροβολητὰς ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν καὶ ἐπεδείξατο τὰ τηλεβόλα του ἐν τῷ ἀπεράντῳ ἰδιοκτήτῳ πολυγώνῳ τῆς Βεστφαλίας. Αἱ δαπάναι τῶν γυμνασίων καὶ τῆς φιλοξενίας ἀνῆλθον εἰς 300,000 φράγκων, τὰ δὲ πειράματα ἐπέτυχον θαυμασίως.

Ὁ Κρούπ ἐκέκτητο ἐν Ἱσπανίᾳ ἴδια μεταλλεῖα σιδήρου, ὅθεν ἴδια ἀτμόπλοια μετέφερον εἰς Γερμανίαν τὸ μέταλλον, ἐκέκτητο δ' ἐν Βεστφαλίᾳ καὶ μεγάλας ἐκτάσεις γῆς, ἔνθα ἐδοκιμάζετο ἡ εὐθυβολία τῶν τηλεβόλων του. Εἰς πολλὰς μυριάδας ἀνέρχονται τὰ τηλεβόλα, δι' ὧν ἐπρομήθευσε πάσας τὰς κυβερνήσεις τοῦ κόσμου, ἰδίως ἀφ' ὅτου ὁ πόλεμος τοῦ 1870 διετράνωσε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ συστήματός του. Ἐν τῷ χυτηρίῳ του κατεσκευάζοντο καὶ οἱ μύδροι καὶ αἱ ἅμαξαι καὶ πάντα τὰ συμφυῆ μηχανήματα. Παραδόξως ὁ ἐφευρετὴς φονικῶν ὅπλων ἦν ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ ἀνὴρ φιλανθρωπότατος μεριμνῶν περὶ τῆς εὐημερίας τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐργατῶν.

ΡΟΚΦΟΡ

Εἶνε γνωστὸς εἰς πάντας ὁ ἄριστος τυρὸς τοῦ Ροκφὸρ καλούμενος, καὶ πωλούμενος εἰς πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς, ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης τιμῆς ἐν ᾗ πωλεῖται παρατιθέμενος εἰς μόνας τὰς τραπέζας τῶν πλουσίων. Ὁ τυρὸς οὗτος φέρει τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν τῷ ὁποίῳ οὐχὶ κατασκευάζεται, ἀλλὰ ἐν τῷ ὁποίῳ κατατίθεται ὅπως ὑποστῇ τὴν ζύμωσιν ἐξ ἧς ἀποκτᾷ τὴν ἰδιάζουσαν γεῦσιν, ἥτις χαρακτηρίζει αὐτόν. Περὶ τοῦ τυροῦ τούτου ἐδημοσιεύθησαν τινὰ καὶ ἄλλοτε ειδικῶς ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν καὶ τὸ ποσὸν τῆς παραγωγῆς ἐν τόμῳ 11ῳ τῆς «Ἑστίας»· ἐνταῦθα σημειοῦμεν πλειότερά τινα γεωγραφικά.

Τὸ Ροκφὸρ εἶνε χωρίδιον κείμενον ἐν τῷ νομῷ Ἀβεϋρὸν (Aveyron), ἑνὶ τῶν ὀρεινοτάτων καὶ μεγίστων μεσογείων νομῶν τῆς Γαλλίας, καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἀφρικοῦ ἢ Ἁγίου Φρικοῦ (St. Affrique ἢ St. Frique). Ὁ νομὸς οὗτος οἰκούμενος ὑπὸ 413,826 κατοίκων κύρια προϊόντα ἔχει τὰ τῆς κτηνοτροφίας. Πρωτεύουσα τούτου εἶνε ἡ Ροδὲζ (Rodez), ἀρχαία πόλις κελτικὴ μνημονευομένη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων συγγραφέων ὑπὸ τὸ ὄνομα Segodunun Rutenorum. Ἀπέχει τῶν Παρισίων 604 χιλιόμετρα καὶ οἰκεῖται ὑπὸ 13,375 κατοίκων. Πρωτεύουσα δὲ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἁγίου Ἀφρικοῦ εἶνε ἡ ὁμώνυμος πόλις ἀπέχουσα τῆς Ροδὲζ 75 χιλιόμετρα, καὶ κατοικουμένη ὑπὸ 7,022 κατοίκων. Εἶνε δὲ πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική. Ἐν ταύτῃ δὲ κυρίως γίνεται ἐμπόριον μαλλίου καὶ τυρῶν τοῦ Ροκφὸρ ἔχει ἐργοστάσια μαλλίνων καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων, βυρσοδεψεῖα, κτλ.

Τὸ χωρίον Ροκφὸρ ἀπέχει τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Ἀφρικοῦ 12 χιλιόμετρα, κεῖται δὲ βορειοανατολικῶς ταύτης ἐκτισμένον ὂν ἐπὶ τῶν πλευρῶν πετρώδους βουνοῦ καλουμένου Κομπαλοῦ, ὑψηλοῦ 600 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διακρινομένου μακρόθεν ἔκ τε

Digitized by Google

τοῦ ὄγκου καὶ τοῦ ὕψους αὐτοῦ. Ἔχει δὲ ὁ βουνὸς οὗτος τὴν μὲν βάσιν ἐξ ἀργίλλου, τὴν δὲ κορυφὴν ἐκ τιτανολίθου κογχυλίτου. Πρὸς Β τούτου ἐκτείνεται ὀροπέδιον χθαμαλώτερον, ἀνώμαλον, συγκείμενον ἐξ ὀγκωδῶν βράχων μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ φύσις κατέλιπε κοιλότητας μεγάλας περικεκαλυμμένας ὑπὸ φυτικῆς γῆς, ἣν ὁ χρόνος ἐκεῖ ἐσχημάτισε. Μακρόθεν ὁ τόπος οὗτος φαίνεται ἀκατοίκητος, τόσον ἔχει τὴν θέαν ἀγρίαν καὶ παράδοξον. Ἐν τούτοις ἐνταῦθα παρασκευάζεται εἷς τῶν μᾶλλον ἐξαιρέτων τυρῶν τῆς Γαλλίας.

Τὸ χωρίον Ῥοχφὸρ οἰκούμενον ὑπὸ 770 ψυχῶν, ἔχει ὡς ἔγγιστα εἴκοσι τρεῖς οἰκίας εὐτελοῦς κατασκευῆς. Εἶνε δὲ αὗται σπήλαια ἢ ὑπόγεια κοιλώματα, ἅτινα διεσκευάσθησαν καὶ ὑπὸ τῆς τέχνης, ποῦ μὲν κοιλανθέντα πλειότερον, ποῦ δὲ εὐρυνθέντα καὶ ποῦ διὰ προσθήκης νέων τοιχωμάτων ἐπαυξηθέντα, ἐν οἷς ἐνεκλείσθη ὁ διὰ συρίγγων ὑπογείων φυσικῶν βαθέως διηκουσῶν εἰς τὴν γῆν, πνέων εἰς αὐτὰ παγετώδης ἀήρ. Τὰ σπήλαια ταῦτα ἔχουσι 2 μέχρις 5 ὀροφάς. Ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν σπηλαίων τούτων ἐτοποθέτησαν ῥάφια κεκαλυμμένα ὑπὸ ἀχύρου πρὸς τοποθέτησιν τῶν τυρῶν, ἐφ' ὧν πνέει διαρκῶς τὸ παγετῶδες ῥεῦμα τοῦ ἀέρος, ξηρὸν πάντοτε καὶ ἐν καιρῷ ἔτι βροχῶν.

Ὁ τυρὸς κομίζεται εἰς τὰ σπήλαια ταῦτα τρεῖς ἑβδομάδας μετὰ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ ἐν τοῖς τυροποιείοις τῶν κτηνοτρόφων, καὶ τίθεται ἀραιῶς κατὰ κεφαλὰς ἐπὶ τῶν ῥαφίων, ὅπου ὑφίσταται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος τὴν ζύμωσιν ἐξ ἧς ἀποκτᾷ μετὰ 4 μῆνας καὶ ἥμισυν τὴν μαρμαρώδη ἐκείνων ὑφὴν καὶ τὴν νύσσουσαν εὐάρεστον γεῦσιν, δι' ἣν ἰδίᾳ διακρίνεται. Λέγεται ὅτι ὁ τυρὸς οὗτος ἦτο γνωστὸς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων.

Τὸ χωρίον Ῥοχφὸρ ὑπηρετεῖται καὶ ὑπὸ γραμμῆς τῶν μεσημβρινῶν σιδηροδρόμων τῆς Γαλλίας διὰ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Τουρνεμὶρ, ἐξ οὗ ἀπέχει 8 χιλιόμετρα.

Α. Μ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Ὁ γνωστὸς καὶ ἐν Ἀθήναις Γάλλος δημοσιογράφος καὶ συντάκτης τοῦ «Χρόνου» κ. Παῦλος Βοὺρδ ἐξέδοτο πρὸ καιροῦ ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ **Φιλόπατρις**, βιβλίον ἐν ᾧ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ καὶ ἐν εἴδει συμβουλῶν πρὸς τὸν νεώτερον αὐτοῦ ἀδελφόν, διδάσκει ἑκάστῳ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου ἐν γένει, ὡς μέλους τῆς κοινωνίας καὶ ὡς πολίτου μιᾶς κοινῆς πατρίδος. Ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου, ὅπερ ἐβραβεύθη καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν, θέλομεν μεταφέρει κεφάλαια τινά, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας».

Περὶ Πατρίδος.

Ἔχε ὑπ' ὄψιν σου τοῦτο· ὅτι θὰ ἀκούσῃς ἀνθρώπους χλευάζοντας τὴν φιλοπατρίαν ἐν αὐτῇ τῇ γλώσσῃ τῆς πατρίδος, καὶ θὰ γνωρίσῃς ἄλλους οἵτινες, φιλοδοξοῦντες νὰ προτρέξωσι τῆς ἐποχῆς των, θὰ κηρύττωσιν αὐτὴν ἀρετὴν ἀπηρχαιωμένην. Οἱ λέγοντες ταῦτα ἢ εἶνε ἄνθρωποι στρεβλῶς σκεπτόμενοι, ὧν ἡ γνώμη οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν ἢ ἔχουσι καρδίαν ἀγενῆ, ἀπρόσιτον εἰς τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς. Μάθε καλῶς ὅτι ἐὰν ποτε ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη ἐξηλείφετο ἐκ τῶν ἐνστίκτων τοῦ ἀνθρώπου, ἤρκει νὰ ἀποδοθῇ αὐτῇ ὑπὸ τοῦ λόγου, διότι οὐδὲν αἴσθημα εἶνε ἀναγκαιότερον αὐτῆς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ τῆς κοινωνίας τῶν ὁμοίων του· ἀλλὰ κοινωνία διαρκὴς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τιμιότητος, δὲν ὑπάρχει δὲ τιμιότης ἀληθὴς ἄνευ φιλοπατρίας. Ἡ πατρὶς εἶνε ὁ κοινὸς δεσμὸς ὁ ἑνῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς ὁμοφύλους μας, τούς τε ἐν τῷ παρελθόντι, ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, εἶνε τὸ σύμβολον τῶν ἀγαθῶν ὅσα ἀπολαμβάνομεν ἐκ τῆς γῆς ἐφ' ἧς οἰκοῦμεν καὶ τῶν καθηκόντων ὅσα μᾶς ἐπιβάλλουσι ταῦτα. Εἶνε ἀγρός, ἀκαταπαύστως σπειρόμενος καὶ ἀδιακόπως θεριζόμενος. Θερίζομεν ὅ,τι ἔσπειραν οἱ πρόγονοι καὶ σπείρομεν ὅ,τι θὰ θερίσωσιν οἱ ἐπίγονοι ἡμῶν. Ἔρχεται ἡλικία καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς οἰκογενείας του· ἀλλ' ἐφ' ὅσον ζῇς ἔχεις ἀνάγκην τῶν ἀγαθῶν τῆς πατρίδος· ἀνήκεις εἰς αὐτὴν ὅπως τὸ δένδρον εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἀντλεῖ τὸν χυμόν του· δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ αὐξηθῇς ἐκτὸς αὐτῆς, ὅπως τὸ φυτὸν δὲν δύναται νὰ αὐξηθῇ ἐν τῷ κενῷ· σὲ περιβάλλει ὡς ὁ ἀὴρ ὃν ἀναπνέεις καὶ καθ' ἑκάστην στιγμὴν σοὶ εἶνε ἀπαραίτητος. Δὲν προνοεῖ μόνον περὶ τῆς ὑλικῆς σου διατροφῆς, σοῦ παρέχει ἀκόμη καὶ τὴν τροφὴν τὴν ἀναγκαίαν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν. Σὲ βοηθεῖ εἰς τὰς μικροτέρας σου πράξεις, παραστατεῖ εἰς τὰς μυχιαιτέρας σου σκέψεις. Ἐξέτασον κατὰ βάθος τὸν ἑαυτόν σου καὶ εἰς ὅ,τι ἔχεις καλλίτερον ἐν σοί, εἰς τὰς κλίσεις, τοὺς πόθους, τὰ αἰσθήματά σου, θὰ ἀνακαλύψῃς τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς καὶ τὰ ἴχνη τῆς μορφώσεως, ἣν ἐξ αὐτῆς ἔλαβες.

Δὲν ἐπιδοκιμάζω τοὺς ὑποκρινομένους ὅτι καταφρονοῦσι τὸν θάνατον· πρέπει νὰ ὑποκύπτωμεν εἰς αὐτόν. Τὸ πᾶν συνίσταται εἰς τὸ νὰ γνωρίζῃ τις νὰ ὑποφέρῃ ὅ,τι εἶνε ἄφευκτον.

Digitized by Google

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Θαυμάσατε τὸν ἀνθρώπινον ἐγωϊσμόν: *Ἔχει ἄδικον* σημαίνει *δὲν σκέπτεται ὡς ἐγώ· ἔχει δίκαιον* σημαίνει τοὐναντίον *εἶνε τῆς γνώμης μου.*

Οἱ καλῆς ἀνατροφῆς ἄνθρωποι εἶνε ὡς τὰ χρυσᾶ νομίσματα, ἅτινα ἁπανταχοῦ ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἀξίαν. Κακῶς δὲ ἀνατεθραμμένοι ὁμοιάζουσι τὰ χαλκᾶ νομίσματα, τὰ ὁποῖα *δὲν περνοῦν* ἐκτὸς τῆς ὡρισμένης ἐπικρατείας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Στρατιῶται καὶ γεωργοί.

Ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια ὅταν κατὰ τὸ θέρος τὰ γεωργικὰ ἡμερομίσθια εἶνε λίαν υπερτετιμημένα, νὰ ἔρχεται ἀρωγὸς τῇ γεωργίᾳ ὁ στρατός, παρεχομένων αδειῶν τοῖς στρατιώταις τοῖς βουλομένοις νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὰ διαμερίσματα ἔνθα ἑδρεύουσι τὰ τάγματα αὐτῶν. Ἐσχάτως δὲ ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν διαφόρων στρατιωτικῶν σωμάτων διατάσσει αὐτοὺς νὰ χορηγῶσιν εἰς τοὺς στρατιώτας τῶν ὑπ' αὐτῶν σωμάτων ἀδείας ὅπως ἐργάζωνται ὡς ἡμερομίσθιοι παρὰ τοῖς κτηματίαις τοῖς στερουμένοις ἐργατῶν.

Ὁ ἑπόμενος πίναξ παριστᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων μετὰ τοῦ συνόλου τῆς χωρητικότητος αὐτῶν τῶν διελθόντων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1880—1886 διὰ τῆς Σουεζικῆς διώρυγος, ὡς καὶ τῶν διαπορίων, ἅτινα ἐτέλεσαν εἰς τὴν Ἑταιρίαν αὐτῆς·

Ἔτη	Ἀριθμ. πλοίων	Χωρητικότης	Διαπόρια
1880	2026	3,057,421	36,492,620
1881	2727	4,136,779	47,193,882
1882	3198	5,074,808	55,421,039
1883	3307	5,775,861	60,558,488
1884	3284	5,871,500	58,628,759
1885	3624	6,335,752	60,057,259
1886	3100	5,767,655	54,771,076

Ἡ κατὰ τὸ 1886 ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαπλευσάντων τὴν διώρυγα πλοίων προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως. Νῦν ἐκτελοῦνται ἐν Σουὲζ ἐργασίαι πρὸς εὔρυνσιν τῆς διώρυγος, πρὸ καιροῦ δὲ εἰσήχθη καὶ ὁ νυκτερινὸς διάπλους. Τὰ πλοῖα διαπλέουσι τὴν διώρυγα εἰς πᾶσαν ὥραν τῆς νυκτός, ὑπὸ ἄπλετον ἠλεκτρικὸν φῶς.

Μία ἔτι ἔνδειξις τοῦ μεγαλείου τῶν Παρισίων εἶνε ἡ στατιστικὴ τῶν ἐπιβατῶν τῶν μεταφερομένων ἐν τῇ ἀπεράντῳ μητροπόλει διὰ τῶν κοινῶν ἁμαξῶν ἤτοι λεωφορείων, ἁμαξῶν τροχιοδρόμων, ἀγοραίων ὀχημάτων. Καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1883 διὰ τῶν λεωφορείων μετήχθησαν 115,000,000 ἐπιβατῶν, διὰ τῶν ἁμαξῶν τῶν διαφόρων τροχιοδρόμων 131,900,000, διὰ τῶν ἀγοραίων ὀχημάτων δὲ περίπου 48,000,000. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐπεβιβάσθησαν ἢ ἀπεβιβάσθησαν ἐν τοῖς διαφόροις σιδηροδρομικοῖς σταθμοῖς τῶν Παρισίων 65,000,00 ἐπιβατῶν. Ἡ ἐν τῇ πόλει διὰ τῶν ἁμαξῶν κίνησις ποικίλλει ἀναλόγως ἑκάστης ἡμέρας. Οὕτω τῷ 1885, κατὰ μέσον ὅρον, διὰ τῶν λεωφορείων μετήχθησαν ἐπιβάται οἱ ἑπόμενοι· Κυριακῇ 568,400, Δευτέρᾳ 642,000, Τρίτῃ 508,400, Τετάρτῃ 507,700, Πέμπτῃ 536,500, Παρασκευῇ 485,700, Σάββατον 510,800. Ἐφόσον τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας καθίστανται κοινότερα καὶ ἀφθονώτερα, ἐπὶ τοσοῦτον ὡς εἰκὸς αὐξάνεται καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν. Οὕτως ἐν ἔτει 1854 διὰ τῶν ἐν Παρισίοις λεωφορείων μετήχθησαν 34 ἑκ. ἐπιβατῶν, ἐν ἔτει 1864 96 ἑκ., ἐν ἔτει 1874 125 ἑκ. καὶ τῷ 1884 191. Κατὰ τὸ 1887 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν τῶν λεωφορείων ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ὑπερβῇ τὰ 200,000,000.

Πολλαὶ προσπάθειαι καταβάλλονται ἀπό τινος καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ πετρελαίου ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ὡς καυσίμου ὕλης. Ἀλλ' ἡ μεταφορὰ αὐτοῦ ἐν ὑγρᾷ καταστάσει εἶνε καὶ δυσχερὴς καὶ ἐπικίνδυνος. Ἐκτὸς τούτου δὲ καὶ ἡ νέα χρῆσις αὐτοῦ ἀπαιτεῖ εἰδικὰ μηχανήματα, ὧν τινα, καίτοι ἀποδειχθέντα κατάλληλα, ἐγκατελείφθησαν ἐν τοσούτῳ, διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἀποθήκευσιν τοῦ πετρελαίου, οὗ αἱ διὰ παντὸς ἀγγείου ἀπορροαὶ εἶνε πολλάκις ἀφορμὴ δυστυχημάτων φοβερῶν. Ἕνεκα τούτων ἐπιδιώκεται νῦν ἡ στερεοποίησις τοῦ πετρελαίου, τοῦ πρὸς τοιαύτην χρῆσιν προωρισμένου. Ἐν Ἀμερικῇ ὅπου ἐγένοντο αἱ πρῶται δοκιμαί, ἡ στερεοποίησις αὕτη ἐπετεύχθη, βρασθέντος τοῦ πετρελαίου μετὰ σάπωνος. Ἐκ τῆς ἀναμίξεως ταύτης προκύπτει μάζα τις πηκτώδης, ἀλλ' ἥτις καίει δυσκόλως. Αἱ δοκιμαὶ ἐπανελήφθησαν ἐν Ῥωσσίᾳ, ὅπου, ὡς φαίνεται, τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν εὐτυχέστερα. Ἐκεῖ βράζουσι τὸ πετρέλαιον μεθ' 1-3 ἐπὶ τοῖς 100 μερῶν σάπωνος ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν· ὁ σάπων διαλύεται οὕτω καὶ τὸ μίγμα ὁλόκληρον μεταβάλλεται εἰς μάζαν παρεμφερῆ πρὸς τὸ στέαρ. Διαιρούμενον εἰς τεμάχια σχήματος πλίνθου τὸ οὕτω στερεοποιηθὲν ὑγρὸν ἀνάπτει δυσκόλως· ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ ἀνάψῃ καίει βραδέως, ἄνευ καπνοῦ, ἀφῖνον 2 ἐπὶ τοῖς 100 περίπου ἀόσμου τινὸς καὶ μέλανος καταλοίπου. Συγκρινομένη πρὸς τὴν τοῦ ἄνθρακος ἡ ἀνάλωσις τοῦ πετρελαίου τούτου εἶνε τρὶς μικροτέρα, ἡ δὲ παραγομένη θερμότης πολὺ ὑπερτέρα. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τὸ πετρέλαιον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς οἱανδήποτε μηχανήν, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη ὅπως μεταποιηθῇ αὕτη. Ἡ μέθοδος, ἡ ἐφαρμοσθεῖσα μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας εἰς τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπίσης τελεσφόρως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀμερι-

Digitized by Google

χανικοῦ πετρελαίου, μετά τινα δὲ ἔτη τὸ πετρέλαιον δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἀντικαταστήσῃ πᾶσαν ἄλλην καύσιμον ὕλην ἐν τῇ βιομαχανίᾳ, ὡς ἀφθονώτερον καὶ ἐπομένως ἧττον δαπανηρόν.

Ἐν Ἀμερικῇ εἰσήχθη ἀπό τινος νέος τρόπος πρὸς φωτισμὸν τῶν σιδηροδρομικῶν ἁμαξοστοιχιῶν. Κατεσκευάσθη μικρὰ ἅμαξα, σιδηρᾶ ἐξ ὁλοκλήρου, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐτοποθετήθη ὁλόκληρος συσκευὴ πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρισμοῦ. Ἡ ἅμαξα αὕτη ζεύγνυται ὄπισθεν τῆς ἀτμαμάξης καὶ παρέχει εἰς ὁλόκληρον τὸν συρμὸν τὸν ἀπαιτούμενον φωτισμόν, ὅστις εἶνε καὶ λαμπρότερος καὶ ἀκινδυνότερος τοῦ δι' ἐλαίου ἢ διὰ πετρελαίου, ἐξ ὧν πολλάκις συμβαίνουσι πυρκαϊαί.

Ἡ μεγαλειτέρα κατανάλωσις πάγου κατὰ τὸ θέρος γίνεται ἐν Ἀμερικῇ. Μόνη ἡ Νέα Ὑόρκη καταναλίσκει ἐτησίως 700,000 τόνους πάγου, ἡ ἐξόδευσις δ' αὐξάνει 15 0/0 κατ' ἔτος. Κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις κατηναλώθησαν 12 ἑκατομμύρια τόννοι πάγου, ἐξήχθησαν δὲ 8. Αἱ Ἰνδίαι, ἡ Ἀφρικὴ καὶ ἡ νότιος Ἀμερική, προμηθεύονται τὸν πάγον, οὗ ποιοῦνται χρῆσιν, κατὰ πρῶτον λόγον ἐξ Ἀμερικῆς. Ἐν Εὐρώπῃ δὲν γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή. Μόνη ἡ Νορβηγία ἀποστέλλει μεγάλα φορτία πάγου εἰς πάντας τοὺς λιμένας τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἡ Γαλλία προμηθεύεται τὸν πάγον ἐκ τῶν παγώνων τῆς Ἑλβετίας κυρίως. Ἀλλὰ ὁ φυσικὸς πάγος θεωρεῖται ἀνθυγιεινός, ὅταν προέρχεται ἐκ μερῶν τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε πολὺ ἀπομεμακρυσμένα τῶν πόλεων, τοὐναντίον δὲ ὅλως ἀβλαβὴς θεωρεῖται ὁ τεχνητὸς πάγος, ἀρκεῖ τὸ ὕδωρ ἐξ οὗ κατασκευάζεται νὰ εἶνε καθαρόν.

Ἐν Βρυξέλλαις ἐγένοντο ἐσχάτως πειράματα φωτοβόλου ἀεροστάτου, ἅτινα δύνανται νὰ ἀποδειχθῶσι χρησιμώτατα εἰς τὴν στρατιωτικὴν τηλεγραφίαν. Τὸ ἀερόστατον, οὗ γίνεται χρῆσις, εἶνε διαστάσεων μικρῶν, πληροῦται δὲ καθαροῦ ὑδρογόνου, ὅπως ἡ ἀνωθητικὴ αὐτοῦ δύναμις εἶνε μεγαλειτέρα. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ἀεροστάτου τοποθετεῖται ἠλεκτρικὴ λυχνία, μετ' ἐξασφαλιστικοῦ μηχανήματος, πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένων ἐκρήξεων, συνδεομένη διὰ μεταλλικοῦ ἀγωγοῦ, πρὸς ἰσχυροτάτην ἀλλ' ἐλαφρὰν στήλην Ζαβλοσκὼφ καὶ λειτουργοῦσαν διὰ συσκευῆς Μόρς. Οὕτω τὸ ἀερόστατον δύναται νὰ φωτίζηται κατ' ἀρέσκειαν τοῦ ἀεροναύτου, ὅστις ὅπως συνεννοηθῇ μετά τινος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τηλεγραφήσῃ αὐτῷ, ἀρκεῖ νὰ πιέσῃ τὸ ἐλατήριον τῆς συσκευῆς· σχηματίζεται τότε διαλεῖπον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ σκότει χαράσσει τὰς γραμμὰς καὶ τὰ σημεῖα ὧν γίνεται χρῆσις ἐν τῇ τηλεγραφικῇ. Πειράματα ἀνάλογα ἐγένοντο καὶ ἐν Ἄλδερσοτ τῆς Ἀγγλίας δι' ἀεροστάτου, φέροντος ἓξ ἠλεκτρικὰς λυχνίας, τὰ ἀποτελέσματα δ' αὐτῶν ὑπῆρξαν λίαν εὐάρεστα.

Ὁ «Βιομηχανικὸς Μυνήτωρ» διδάσκει ἡμῖν πρόχειρον καὶ ὀλιγοδάπανον τρόπον ὅπως καταστήσωμεν ἄφλεκτα καὶ αὐτὰ τὰ λεπτότερα καὶ μᾶλλον ὑποκείμενα εἰς ἀνάφλεξιν ὑφάσματα, ὡς εἶνε παραδείγματος χάριν, λεπτὸν ἐκ τουλίου παραπέτασμα ἢ ἐλαφρὰ ἀραχνοειδὴς ἐσθὴς ἐκ μουσελίνης. Ἐκ τῆς ἀναφλέξεως παραπετασμάτων παραθύρων ἢ κλινῶν καὶ ἐσθήτων κυριῶν προῆλθον πολλάκις δυστυχήματα πολλά, καλὸν δὲ εἶνε πᾶς τις νὰ γινώσκῃ τὸν τρόπον ὅπως καθιστᾷ ἄφλεκτα τὰ τοιαῦτα λεπτὰ ὑφάσματα. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ ἐμβαπτίσῃ τὸ ὕφασμα ἐντὸς διαλύσεως φωσφορικῆς ἀμμωνίας. Ἓν χιλιόγραμμον φωσφορικῆς ἀμμωνίας, τιμώμενον 8—10 φρ., διαλυόμενον ἐντὸς 10 λιτρῶν ὕδατος, ἀρκεῖ διὰ τὴν ἐμβάπτισιν πάντων τῶν παραπετασμάτων ὁλοκλήρου μεγάλης οἰκίας. Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀφλέκτου ὑφάσματος εἶνε ἁπλουστάτη· ἐμβαπτίζει τις αὐτὸ ἐν τῇ ἀνωτέρω σημειωθείσῃ διαλύσει ὥστε νὰ ἐμποτισθῇ καλῶς ἐκ τοῦ ὑγροῦ, τὸ ἀποθλίβει ἰσχυρῶς καὶ εἶτα ἁπλώνει αὐτὸ πρὸς στέγνωσιν. Παλαιὰ παραπετάσματα ἢ ἐσθῆτες χρησιμεύουσαι ἤδη, καθίστανται ἄφλεκτοι, ἐμβαπτιζόμεναι ἐν τῇ φωσφορικῇ ἀμμωνίᾳ πρὶν πλυθῶσι καὶ σιδηρωθῶσι. Τὸ οὕτω παρασκευαζόμενον ὕφασμα εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν ἄφλεκτον· δύναταί τις νὰ προσεγγίσῃ αὐτὸ ἐπὶ ὥραν πολλὴν εἰς τὴν φλόγα κηρίου, δὲν ἀναφλέγεται· μαυρίζει, ἀπανθρακοῦται, τρυπᾷ ἐκεῖ ὅπου ἡ φλὸξ τὸ ἐγγίζει, ἀλλὰ δὲν ἀναφλέγεται. Ἡ μόνη ἔλλειψις τῶν ἐκ τοιούτου ὑφάσματος παραπετασμάτων ἢ ἐσθήτων εἶνε ὅτι ἀπαιτοῦσι συχνοτέραν πλύσιν. Ἀλλὰ τί εἶνε ἡ μικρὰ αὕτη ἐνόχλησις, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἀφλέκτου ὑφάσματος ἀσφάλειαν;

Ὁ Ρουσσῶ ἐπέδειξε ποτὲ πρὸς τὸν Βολταῖρον τὴν πρὸς τοὺς μεταγενεστέρους ᾠδὴν αὐτοῦ.—«Φίλε μου, ἀπήντησεν οὗτος, φοβοῦμαι ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν θὰ φθάσῃ ποτὲ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.»

Ἀλήτης τις ἐζήτει εὐγενῶς ἐλεημοσύνην. Εἷς τῶν διαβατῶν, ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτὸν τοῦ εἶπε·

— Δὲν ἐντρέπεσαι νὰ ζητιανεύῃς ἐσὺ ἄνθρωπος τόσῳ γερός;

— Κύριε, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ ἐπαίτης, σᾶς ζητῶ ἐλεημοσύνην, ὄχι συμβουλάς.

Δραματικὸς συγγραφεὺς ἀνέγνωσε ποτὲ εἰς τὸν διευθυντὴν θεάτρου τινὸς δραματικὸν αὐτοῦ ἔργον. Ὁ διευθυντὴς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἀρνεῖται νὰ παραστήσῃ τὸ ἔργον.

— Εἶσαι ἀνίκανος νὰ κρίνῃς τὸ ἔργον μου, λέγει πρὸς αὐτὸν ἐν ἀγανακτήσει ὁ συγγραφεύς.

— Διατί;

— Διότι καθ' ὅλον τὸ διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἀνεγίνωσκα σὺ ἐκοιμᾶσο.

— Ἀγαπητὲ κύριε, ἀπαντᾷ ἡσύχως ὁ διευθυντής, ἐν τῇ φιλολογίᾳ καὶ τὸ κοιμᾶσθαι ἀποτελεῖ γνώμην.

Διορθωτέον παρόραμα. Ἐν τῷ περὶ τῶν *Τάφων τῶν ἀρχαίων* ἄρθρῳ, τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ, ἐν σελ. 483, ἡ λέξις *Ἡγηνῶ* ἐκ τυπογραφικοῦ λάθους οὕτω τεθεῖσα, διορθωθήτω εἰς *Ἡγησῶ*.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1014

Digitized by Google

'Αριθ. 606 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 9 Αὐγούστου 1887

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ

(Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις.)

Α'.

Τὸ ἀτμόπλοιον, ἅμα τῷ συνθήματι τοῦ ἀπόπλου, μαστίζει σφοδρῶς διὰ τῆς ἕλικος τὴν θάλασσαν, χαράσσον ὄπισθεν ὑγρὰν ὀπαλιόχρουν αὔλακα, δι' ἀργυροῦ ἀφροῦ στεφανουμένην.

Στρηνὴ ἐκβάλλον συριγμὸν ἐκ τῶν ἐγκάτων του, ἀσθμαῖνον ἀγωνιωδῶς ὡς τετρωμένον μεγαθήριον, ἀνοίγει δίοδον μέσῳ τῶν ἀναριθμήτων πλοίων, ἐγκατοπτριζόντων τὰς σημαίας πασῶν τῶν ἠπείρων ἐν τῇ πειραϊκῇ θαλάσσῃ: πελωρίων σιδηρῶν ὄγκων, οὓς ἔπληξαν αἱ τρικυμίαι πάντων τῶν Ὠκεανῶν, βρικίων τριϊστίων, χρωματιστῶν τρεχαντηρίων ἐκκινησάντων ἔκ τινος ὁρμίσκου τοῦ Αἰγαίου μὲ φορτίον κρομμύων ἢ πηλίνων κανατίων.

Ὁ πλοίαρχος, τὸ κομβολόγιόν του ἐκκοκκίζων, παρατηρεῖ ἐταστικῶς ἐκ τῆς γεφύρας, κελεύων εἰς τὸν ναύτην, ὅστις κρατεῖ διὰ τῶν δύο βραχιόνων τὸν τροχὸν τοῦ πηδαλίου:

— Δεξιά!

— Ἀριστερά!

— Γραμμή!

Κάμπτομεν τοὺς φανοὺς καὶ τὰς προεξεχούσας ἄκρας τῆς παραλίας· παραπλέομεν τοὺς τάφους τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Μιαούλη, ὧν τὸν αἰώνιον παρὰ τὴν ἀκτὴν ὕπνον βαυκαλᾷ, ὡς ναυτικὸν ᾆσμα, τὸ ῥοχθοῦν κῦμα τοῦ Σαρωνικοῦ.

Ἤδη ἡ ξηρὰ παραμερίζει καὶ ἡ θάλασσα ἀναπετάννυται. Τὸ ἀτμόπλοιον ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ἀτμοῦ, ὡς θυμοειδὴς ἵππος ὑπὸ βίαιον πτέρνισμα, ἀνατινάσσεται συγκλονούμενον, ὁρμᾷ ὁλοταχῶς, διασχίζει μὲ τὸ σιδηροῦν του ῥύγχος τὴν γαλανὴν θάλασσαν, ὡς μεθυσθὲν ἐκ τῆς πνοῆς τοῦ πόντου.

Αἱ ἔσχαται τοῦ Πειραιῶς οἰκίαι, αἱ ἐπὶ τῶν λόφων ἀνερριχημέναι, γίνονται ἄφαντοι· μόνον πυκνὸν δάσος ἱστῶν διαγράφεται ὑπεράνω τῆς ἐξαφανισθείσης πόλεως.

Ὁ δύων ἥλιος σκορπίζει εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος χρυσῆν κόνιν ἐπὶ τῶν βουνῶν τῆς Πελοποννήσου. Ἡ Αἴγινα, τὰ Μέθανα, ὁ Πόρος περιβάλλονται ὑπὸ κυανωπῆς ὁμίχλης.

* *
*

Ἐπὶ τοῦ κύτους τοῦ ἀτμοπλοίου συγκατάκεινται ἀναμὶξ οἱ ἐπιβάται τοῦ καταστρώματος μετὰ τῶν ἀποσκευῶν των· ἐν μέσῳ στρωματοδεμάτων, κιβωτίων, σάκκων, σπυρίδων, καλάθων, κλωβῶν, ἀνακλίνονται ἐργάται, γυρολόγοι, στρατιῶται ἀφεθέντες: πιναροὶ καὶ ῥακένδυτοι ὀπαδοὶ τοῦ μεγάλου τάγματος τῆς πτωχείας.

Ἄνθρωποί τινες διὰ μανδηλίου ἔχοντες ἀναδεδεμένην τὴν κεφαλήν, κάτωχροι, ὡσεὶ πρὸ μικροῦ σωθέντες ἐκ τοῦ θανάτου ἢ μετὰ μικρὸν εἰς αὐτὸν βαίνοντες, ἑλκύουσι τὴν προσοχήν μου.

— Εἶνε ἐργάται τῶν μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου, μοὶ λέγει ὁ πλοίαρχος.

Οἱ ταλαίπωροι! ἀπερρόφησαν ἤδη ἐπὶ μακρόν, καθ' ἑκάστην, τὴν κόνιν τοῦ μολύβδου, καὶ εἶνε δεδηλητηριασμένοι ἀνιάτως, καὶ ἐπιστρέφουσιν ὀπίσω νὰ χρησιμοποιήσωσι τὴν ὑπολειπομένην ζωήν των, ὅπως κερδίσωσιν ἀκόμη ὀλίγας δραχμὰς διὰ τὴν γραῖαν μητέρα των, τὴν πτωχὴν γυναῖκά των, μέχρις οὗ τοὺς ἐξαπλώσῃ ἀκάμπτους, μὲ τὸ στόμα πλῆρες πελιδνοῦ σιέλου, ἔν τινι ὀπῇ τῶν μεταλλείων, ὁ ἀμείλικτος μόλυβδος—ὁ ἀνεγείρων μέγαρα δι' ἄλλους καὶ σκάπτων τάφον δι' αὐτούς!...

* *
*

Ἐπὶ τῆς ἐξέδρας κάθηνται τρεῖς γυναῖκες φέρουσαι τὴν παράδοξον καὶ γραφικὴν στολὴν τοῦ ὡραίου φύλου τῆς Κύμης.

Ἡ ἐσθὴς στίλβουσα ἐκ *κόλλας* καταρρέει πολύπτυχος μέχρι τῶν σφυρῶν, ὁ δ' ἐπενδύτης, μέχρις ὀσφύος φθάνων, ἔχει διεσχισμένας ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος τὰς χειρίδας, ὅθεν ἐκχέονται πλατεῖαι αἱ χειρίδες τοῦ χιτῶνος· ἡ ἐσθὴς μέχρι τοῦ στέρνου ἀνοιγομένη ἀποτελεῖ βαθύτατον decolleté, οὗ ἐκθρώσκει ὁ κόλπος, ὑπερεκχειλίζων ὑπὸ τὸν τεταμένον χιτῶνα.

Η μία τῶν γυναικῶν εἶνε τεσσαρακονταπέντε τοὐλάχιστον ἐτῶν, ἀλλ' εἶχε τόσην καλλονὴν ἐν

Digitized by Google

τῇ νεότητί της, ὥστε ὁ χρόνος δὲν ἠδυνήθη νὰ τὴν ἀφαιρέσῃ ὅλην. Εἰς τὰς ὡραίας μορφάς, μετὰ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν, συμβαίνει ὅ,τι εἰς τοὺς πλουσίους ἐμπορικοὺς οἴκους μετὰ τὴν χρεωκοπίαν: πάντοτε μένει κάτι τι. Ἡ ἄλλη εἰκοσιπενταέτις περίπου, μελάγχρους ὡς ἀφρικανή, μὲ χαρακτηριστικὰ ἔντονα καὶ ὀφθαλμοὺς φλογερούς· ἡ τρίτη μόλις δεκαοκταέτις μὲ θαυμασίους γαλανοὺς ὀφθαλμούς, καὶ μακρὰς βλεφαρίδας, κόμην καστανήν, χαρακτηριστικὰ σύμμετρα, ὁμοιάζουσα πρὸς τὴν ὡραίαν γραῖαν, ἥτις ἦτο μήτηρ της, ὡς ὁμοιάζει καινουργὲς νόμισμα πρὸς τὸ ἀπότριπτον, ἔχουσα τὴν αὐτὴν μορφήν, ἀλλὰ δροσερὰν ἐξ ἀκμῆς, ζωογονουμένην ὑπὸ τῆς ἀρρήτου χάριτος τῆς νεότητος.

Ἐν τοῖς ἀτμοπλοίοις καὶ τοῖς σιδηροδρόμοις αἱ σχέσεις συνάπτονται εὐχερῶς, σχέσεις τῆς στιγμῆς, διαλυόμεναι ὅπως συνήφθησαν, ἰσχύουσαι ὅσον καὶ τὸ εἰσιτήριόν μας, μέχρι τοῦ πρώτου σταθμοῦ ἢ τῆς ἀποβάθρας, ὅπου θ' ἀποβιβασθῶμεν· καὶ εἶτα ἀναρπαζόμεθα ὑπὸ τοῦ στροβίλου τοῦ καθ' ἑκάστην βίου, ὅστις παρασύρει, ὡς τὰ ἐκριζωθέντα ἄνθη ὁ παφλάζων χείμαρρος, εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς λήθης, μορφάς, λόγους, τοποθεσίας, γεγονότα.

Ἐσχετίσθην λοιπὸν μετὰ τοῦ συνοδεύοντος τὰς Κυμαίας γέροντος. Ἔμαθε τὸ ὄνομά μου, ἔμαθον τὸ ἰδικόν του, καὶ ἄνευ περισσοτέρας πολυπραγμοσύνης οἱ χθὲς ξένοι καὶ αὔριον ξένοι ἠρχίσαμεν συνομιλοῦντες.

— Πῶς τὸ λέγουν αὐτὸ ποῦ φοροῦν αἱ κυρίαι εἰς τὸ κεφάλι; ἠρώτησα μετά τινα ἄλλα.

— Τσεμπέρι.

— Ὅπως εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' αὐτό;

Καὶ ἐδείκνυον τὸν βραχὺν ἐπενδύτην.

— Αὐτό, παιδάτσι μου, ἀπήντησεν αὐτόκλητος ἡ πρεσβῦτις, ὅταν εἶνε ἀπὸ σατὲν τὸ λέμε *καμιζόλα*, ὅταν εἶνε ἀπὸ τσόχα ἢ ἀπὸ βελοῦδο τὸ λέμε *ροῦχο*· αὐτὰ δῶ ποῦ εἶνε 'ςτὰ μανήκια τσαὶ γύρω γύρω τὰ λέμε *χάρτζια*· μὰ τὰ νυφικὰ εἶνε τσεντημένα μὲ χρυσάφι· τσαὶ τὸ νυφικὸ φουστάνι εἶνε μεταξωτό.

Ἡ προφορά της μὲ τὸ ἰταλίζον ἐκεῖνο *τσαί*, εἶχέ τι τὸ ἐμμελὲς καὶ τὸ γλυκύ, τὸ ὁποῖον ἔθελγε τὸ οὖς μου.

— Καὶ τί προῖκα δίδετε 'ς τὰ κορίτσα σας;

— Σ' ἐμᾶς ὅταν παντρεύεται τὸ κορίτσι παίρνει προῖκα ὡς εἴκοσι τέτοια φουστάνια, 'κατὸ πουκάμισα, ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται.

— Ὁ ἄνδρας λοιπὸν δὲν τῆς κάμνει ποτὲ φορέματα;

— Ὁ ἄνδρας; ἴσα ἴσα ἡ νύφη 'τοιμάζει ὅλα τὰσπρόρρουχα ποῦ θὰ φορέσῃ ὁ γαμβρὸς 'ς ὅλη τὴ ζωή του· τσαὶ γιατὶ νὰ τῆς κάνῃ; ἐμεῖς, πολλαὶς φοραῖς, δὲν προφταίνομε νὰ χαλάσωμε τὰ φουστάνια ποῦ πήραμε προικιὰ τσαὶ τ' ἀφίνομε 'ς τὰ παιδιά μας· μὴ γὰρ ἡ μόδα θ' ἀλλάξῃ; τὸ σχέδιο τῆς φορεσιᾶς εἶνε πάντα τὸ ἴδιο σ' ἐμᾶς.

— Καὶ πότε προφθάνει ἕνα κορίτσι καὶ κάνει τόσα πράγματα;

— Κάθεται ἀπὸ δέκα χρονῶ 'ς τὸν ἀργαλειό, τσαὶ ὅσο νὰ πανδρευθῇ δουλεύγει.

Πολλοὶ ἀναγνῶσταί μου ζηλεύουσιν ἴσως τὴν εὐδαιμονίαν τῶν Κυμαίων συζύγων, οἵτινες παραλαμβάνουσιν ἐνδεδυμένην ἰσοβίως τὴν γυναῖκά των, ἀλλὰ καμμία ἀναγνώστρια ἂς μὴ ζηλεύσῃ τὴν τύχην τῶν ἀτυχῶν δεσποινίδων τῆς Κύμης καὶ τῶν περιχώρων, αἵτινες δουλεύουσιν ὡς σκλάβαι, ὅσον καλῆς οἰκογενείας καὶ ἂν εἶνε, ὄχι μόνον ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ οἴκου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀμπέλους, θειαφίζουσαι τὰ κλήματα, ὑπὸ τὰς φλογερὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ὅστις μελανίζει καὶ ἐκδαίρει τὴν παρθενικὴν μορφήν των.

Ἡ γραῖα Κυμαία ἰδοῦσα ὅτι μ' ἐνδιέφερον αἱ πληροφορίαι της ἐξηκολούθησε:

— Τὸ φουστάνι τὸ κάνομε ἀπὸ χασέ, τὸ πᾶμε 'ς τὸν μπογιατζῆ τσαὶ κεῖνος τὸ βάφει, τὸ κολλάρει, τσαὶ τὸ βάζει 'ς τὴ μηχανὴ γιὰ ταὶς σούφραις.

— Καὶ ὅλαις τέτοια φορέματα φορεῖτε;

— Ὅλαις· ποῦ τσαὶ ποῦ καμμιὰ φορεῖ τσαὶ εὐρωπαϊκά. Νά, ἡ κόρη μου ἀπὸ δῶ ὡς τώρα φοροῦσε τὴ φορεσὰ τοῦ τόπου μας, μὰ ὁ *σαστικός της*, ποῦνε ἀπὸ τὴν Χαλκίδα, τσ' ἔχει ἐμπόριο μὲ τὴ Σύρα, τὴ θέλει μὲ *ρεπαντιά*, τσαὶ γι' αὐτὸ πήγαμε 'ς τὴν Ἀθήνα τσαὶ τῆς κάναμε φουστάνι τσαὶ καπελῖνο· μὰ ἡ κόρη μου ἀγαπᾷ τὴ φορεσὰ τοῦ τόπου μας τσαὶ ὅσο εἶνε 'ς τὴν Κούμη θὰ φορῇ τὰ κουμιώτικα, τσ' ἅμα φεύγῃ θὰ φορῇ τ' ἄλλα.

— Ῥεπαντιὰ τὰ λέγετε τὰ ἄλλα; ἠρώτησα.

— Ναί, ἀπήντησε ζωηρῶς ἡ *σαστικιὰ* τοῦ Χαλκιδέως, τσ' αὐταὶς ποῦ τὰ φοροῦν ταὶς λέμε *ρεπαντοῦδες*! κ' ἐγέλασεν ἀργυρόηχον γέλωτα, ἀποκαλύψαντα τοὺς μαργαριτώδεις ὀδόντας της.

Ῥεπαντοῦδες! Ὦ ταλαίπωροί μου ἀναγνώστριαι!...

*
* *

Ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς γεφύρας ἀναπνέω μετ' ἀρρήτου εὐδαιμονίας τὴν βαλσαμώδη ποντιάδα αὔραν. Δὲν εἶνε πλέον ὁ βαρὺς ἀὴρ ὃν καταβιβάζομεν εἰς τοὺς πνεύμονάς μας ἀφ' οὗ διῆλθε δι' ἄλλων στομάτων, δὲν εἶνε αἱ δυσώδεις ἀναθυμιάσεις τῆς πόλεως, αἵτινες πυκνοῦνται ὡς θόλος ὁμίχλης ὑπεράνω τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν τελμάτων της· εἶνε ἡ παρθενικὴ ἀναπνοὴ τῆς

Digitized by Google

θαλάσσης, ἡ φέρουσα εἰς τὰ χείλη μου, ἐν δροσερῷ φιλήματι ὑγείας, τὴν ἅλμην τῶν κυμάτων.

Ἐν ᾧ θεωρῶ ἐπιφρίσσον τὸ πέλαγος, ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς μου ὑποφρίσσει ὁ παιδικός μου πόθος μακρυνῶν ταξειδίων.

Ἆ! τί εὐτυχία νὰ μὴ ἔχω, ὡς ὁ δεσμώτης ὄπισθεν τῶν κιγκλίδων τοῦ στενοῦ παραθύρου, τὸν αὐτὸν αἰωνίως ὁρίζοντα ἐνώπιόν μου, νὰ μὴ ἔχω δεδεσμευμένην τὴν ὕπαρξίν μου ἐντὸς τῶν αὐτῶν τοίχων— διότι ἡ αὐτὴ διὰ παντὸς κατοικία καθίσταται εἱρκτὴ—ἐντὸς τῶν αὐτῶν ὁδῶν, ἀλλὰ νὰ ζῶ ἐλεύθερος, ἔχων ἀναπεπταμένον πρὸ ἐμοῦ τὸν οὐρανόν, ἐνώπιον τῆς μεγάλης φύσεως, ἀκούων ἀντὶ ψευδῶν λόγων λαλοῦσαν τὴν θάλασσαν, ἧς ἡ φωνὴ ἐγκλείει κατὰ τὸν ποιητὴν πάντας τοὺς ψιθύρους καὶ πάσας τὰς κραυγὰς

ἀπ' τοῦ φιλιοῦ τὸ στεναγμὸ ὡς τοῦ θεριοῦ τὸ βόγγο,

ἀντὶ νὰ συναντῶ ψευδῆ μειδιάματα, μορφὰς ἀντιπαθητικάς, ἐν τῇ αὐτῇ καμπῇ τῆς ὁδοῦ, τὴν αὐτὴν ὥραν τοῦ περιπάτου, νὰ διακρίνω λευκὸν ἱστίον μακράν, μακράν, ἢ τολύπην καπνοῦ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος, ὅπου φαίνεται κλίνων ὁ οὐρανός, ἤ, ἐν χαμηλῇ τῆς πεδιάδος πτυχῇ, δασύλλιον κινοῦν τὸ πυκνὸν φύλλωμά του εἰς τὴν κούφην τῆς αὔρας πνοήν, προσκαλοῦν με φιλίως ὑπὸ τὴν πρασίνην του σκιάν.

Ὁ ἄνεμος πνέει ὑγρὸς ἐκ τῆς θαλασσίας δρόσου ἐκδιώκων τῆς κεφαλῆς μου, τῆς καρδίας μου, τῆς ψυχῆς μου, πᾶσαν τὴν συσσωρευθεῖσαν ἀνίαν, πᾶσαν βαρεῖαν ἀνάμνησιν, πᾶσαν πρὸ μακροῦ ἐγκεκλεισμένην λύπην!...

Ἀνάπτονται οἱ φανοὶ τοῦ ἀτμοπλοίου· δεξιὰ ὁ πράσινος, ἀριστερὰ ὁ ἐρυθρὸς καὶ ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ ὁ λευκός.

Κατερχόμεθα νὰ δειπνήσωμεν.

Ὅτε ἀνῆλθον αὖθις ἐπὶ τῆς ἐξέδρας εἴχομεν κάμψῃ τὸ Σούνιον· ἡ Μακρόνησος ἐκτείνεται σκοτεινὴ καὶ πελωρία· φῶτά τινα διαγράφονται ἐπὶ τῆς βουνώδους ἔξω ἀκτῆς· δύο πελώριοι καπνοδόχοι ὑψοῦνται φοβεραί, ὡς μαῦροι κίονες κολασμένου τινὸς ἐρειπίου.

Εἶνε τὸ Λαύρειον.

Αἱ οἰκίαι διαγράφονται ὡς συγκεχυμένη λευκὴ μάζα.

Ὁ πηδαλιοῦχος μοὶ λέγει:

— Αὐτὸ ποῦ λάμπει 'κεῖ πᾶ εἶνε τὸ Νυχτοχῶρι.

— Διατί τὸ λέγουν Νυχτοχῶρι; ἐρωτῶ.

— Γιατὶ ἡ ἑταιρία δὲν τοὺς ἄφινε νὰ κτίσουν· μὰ αὐτοί, μιὰ νύχτα κτίσανε ὅπως ὅπως, καὶ τὴν αὐγὴ βρέθηκε χωριὸ κεῖ ποῦ ἤτανε χωράφια ἀπὸ βραδύς· γι' αὐτὸ τὸ λένε Νυχτοχῶρι.

Αἴφνης ἀκούομεν βλασφημίας ἐν ἀλβανικῇ γλώσσῃ καὶ ὕβρεις ἐν ἑλληνικῇ ἐγγὺς ἡμῶν· οἱ λεμβοῦχοι τοῦ Λαυρείου, πιστοὶ πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ ἐπαγγέλματός των, προσεγγίσαντες, ἀπαιτοῦσι διπλάσιον ναῦλον παρὰ τῶν ἐπιβατῶν οὓς ἔφερον· οἱ δυστυχεῖς οὗτοι διαμαρτύρονται ἀπελπιστικῶς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους πληρόνουσι, ξεθυμαίνοντες εἰς ὕβρεις, ὡς ὅλοι οἱ ἀνίσχυροι κατὰ τῶν τυράννων των.

Τὸ *βίντσι* ἀνασπᾷ τὴν ἄγκυραν καὶ ἀπαίρομεν.

* * *

Πολλάκις ἤδη ἐσήμανεν ἐν τῇ νυκτὶ ὁ κώδων, καλῶν εἰς τὸ πηδάλιον τοὺς ναύτας κατὰ δίωρον. Ἐν τῇ σιγῇ τοῦ μεσονυκτίου μόνον τὸ βαρὺ ἆσθμα τῆς ἀτμομηχανῆς ἀκούεται, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ καταπίπτον ἀφρῶδες ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἀτμοπλοίου· ἡ θάλασσα, ἥτις ἤρχισε νὰ ταράσσεται, θραυομένη κατὰ τῆς πρώρας, φωσφορίζει.

Πάντες κατακλίνονται πλὴν τῶν φυλασσόντων τὴν τετραωρίαν ναυτῶν.

Μετὰ βραχὺν ὕπνον ἀφυπνίζομαι βιαίως ἐν τῷ ἀγκλίματι (κουκέτα) τοῦ θαλαμίσκου μου, τῷ ἔχοντι σχῆμα φερέτρου· διὰ μέσου τῆς θαμβῆς παραφωτίδος βλέπω κυανοῦν τοῖχον ἁλμυροῦ ὕδατος, ὅστις κρημνίζεται κατὰ τοῦ σκάφους. Πόσον λεπτὸν εἶνε τὸ χώρισμα τὸ χωρίζον με ἐκ τοῦ θανάτου! Τὸ ταλαίπωρον πλοῖον προνευστάζει ἀγωνιωδῶς, ὡς καταληφθὲν ὑπ' ἀνεκδιηγήτου τρόμου, στενάζον ὑπὸ τὸν φοβερὸν κραδασμόν, τρίζον ὡς νὰ ἐπόνει, ἀντιμαχόμενον ἐν ἀπελπισμῷ κατὰ τῶν οἰδαλέων κυμάτων, ἅτινα καταρρήγνυνται κατ' αὐτοῦ μετ' ἀφροῦ λύσσης, καὶ νῦν ἀνορθοῦνται ὡς θαλάσσια ὄρη πρὸ τῆς πρώρας, νῦν βαραθροῦσιν αὐτὸ εἰς ὑγρὰν ἄβυσσον, καὶ αἴφνης εἰσπηδῶσι μανιωδῶς εἰς τὸ σκάφος διασαροῦντα πᾶν τὸ προστυχάνον.

Οἱ ναῦται εἶνε διάβροχοι· ὁ γέρων Κυμαῖος προσεύχεται ἀλλόφρων· αἱ Κυμαῖαι χρησιμοποιοῦσι τὸ στόμα αὐτῶν διὰ τὸν χείριστον τῶν προορισμῶν του. Τὴν ἀπελπισίαν αὐτῶν αὐξάνει ὁ μικρὸς *καμαρότος*, διαβολόπαιδον τοῦ Πειραιῶς, δίδων τὰς ἑξῆς παρηγορίας, ὁσάκις καταβαίνει:

— Θὰ ποδίσωμε· μὰ τοῦ κάκου!

— Ἄσχημα τὴν ἔχομε! θὰ πᾶμε φοῦντο!

— Μπᾶ! ἂν πνιγοῦν ὅλοι ἂς πνιγῶ κ' ἐγώ!..

Ἐξημέρωσεν· ὡσεὶ δ' ἐνῴκει ἐντὸς τοῦ σκότους τὸ κακοποιὸν τῆς τρικυμίας πνεῦμα, μετ' αὐτοῦ συναπῆλθε καὶ ὁ καταιγίζων ἄνεμος· τὰ κύματα, τεταραγμένα εἰσέτι ἐκ τοῦ πολυώρου σάλου, δὲν πλήττουσι πλέον τόσον βιαίως τὸ πλοῖον. Αἰσθάνομαι τὴν ὑπερήφανον ἐκείνην εὐ-

Digitized by Google

χαρίστησιν, ἥτις καταλαμβάνει πάντα μετὰ τὴν πάροδον τοῦ κινδύνου, καθ' ὃν ὁ θάνατος προσέψαυσε σχεδὸν αὐτόν. Ὁ κάμψας τὸν Καφηρέα ἐν τρικυμιώδει νυκτὶ ὁμοιάζει πρὸς ἄνθρωπον ἐπιστρέφοντα ἐκ μάχης.

Πλησιάζομεν εἰς τὰς ἀποκρήμνους καὶ ἀγρίας ἀκτὰς τῆς Ὀχθωνιᾶς. Ἐπὶ τῶν φαλακρῶν καὶ τεφρῶν βράχων, ἐν ταῖς διαρρωγαῖς τῶν πετρῶν, φύονται θάμνοι, καχεκτικοὶ σχοῖνοι, νανοφυεῖς βάτοι.

Τὰ κύματα θραυόμενα κατὰ τῶν ἀποξύρων ἔξω πετρῶν λαμβάνουσι σχῆμα ἀνθρωπίνου σώματος, σπαργῶντος σώματος Νηρηίδος ἀναρριχωμένης τοὺς βράχους μετὰ τὸ λουτρὸν αὐτῆς, ἐν περιρρεούσῃ ἀφρώδει ἐσθῆτι.

* *
*

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἐπίνειον τῆς Κύμης, ὅπου ἀποβιβάζονται αἱ τρεῖς συνεπιβάτιδές μου μετὰ τοῦ συνοδοῦ των· θ' ἀνέλθωσι δι' ὄνων εἰς τὴν ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχουσαν πατρίδα των, κεκρυμμένην ὄπισθεν τῶν συνδένδρων πτυχῶν καταφύτων λόφων.

Εἶτα ἐπιστρέφομεν μετὰ βραχὺν πρὸς τὰ ὀπίσω πλοῦν εἰς τὴν Πλατάναν, τὸ ἐπίνειον τοῦ παρὰ τὴν Κύμην ἀνθρακωρυχείου τῶν κ. κ. Κουρῆ καὶ Κορωναίου, ὅθεν θὰ παραλάβωμεν γαιάνθρακας.

Ἡ φύσις ἐνταῦθα μετεβλήθη· ἔλειψεν ἡ πένθιμος ἐκείνη καὶ ἀπελπιστικὴ ἄποψις τῶν ἡλιοκαύστων βουνῶν, ἡ ἐρήμωσις ἡ ἐξαπλουμένη ἐπὶ τῶν πετρωδῶν κοιτῶν τῶν χειμάρρων καὶ τῶν καταξήρων ἀκρωρειῶν· τὸ βλέμμα ἐντρυφᾷ ἐν τῷ πρασίνῳ χρώματι δασείας βλαστήσεως, ἄμπελοι ἐν κανονικαῖς στοιχάσιν ἀνέρπουσι μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν λόφων καὶ εἶτα κρημνίζονται μέχρι τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων· δασύδενδροι ἐλαιῶνες ἐκτείνουσι μέχρι τῆς παραλίας τὸ πρασινόφαιον φύλλωμά των.

Εἶνε γραφικωτάτη ἡ Πλατάνα μὲ τὸ ἀμφιλαφὲς δάσος τῶν πλατάνων της, τὴν ξενίζουσαν ἐπὶ τῆς ἀπομεμακρυσμένης ἐκείνης ἀκτῆς τῆς Εὐβοίας τροχιάν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον, τοὺς ἀμφιθεατρικῶς ὑπερκειμένους τοῦ ὁρμίσκου λόφους καὶ τὴν ὑψηλὰ ἀνορθουμένην κώμην Καστροβελᾶν, ἧς αἱ περίοπτοι οἰκίαι λευκάζουσι διὰ τῶν δένδρων.

Ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τῆς μόνης ἐν μέσῳ παραπηγμάτων καὶ ἀποθηκῶν οἰκίας τοῦ κ. Κορωναίου, ἀδελφοῦ τοῦ γηραιοῦ στρατηγοῦ, ἐξώστου περὶ ὃν ἀνέρπει, φρίσσουσα εἰς τὴν πνοὴν τῆς θαλασσίας αὔρας, περιπλοκὰς κισσοῦ, μεταξὺ δύο δεσποινίδων ἐν οἰκιακῇ στολῇ, ἀνακαλύπτω αὖθις τὴν *καμιζόλαν* καὶ τὴν πολύπτυχον ἐσθῆτα τῆς Κύμης. Εἶνε τρεῖς νεαραὶ κόραι ἐκ Καστροβελᾶ· καὶ ὅμως, παράδοξον! μοὶ φαίνονται ὡς μόνον δύο... διότι ἐκ τῶν τριῶν αἱ δύο ἔχουσι τὸ αὐτὸ παράστημα, τὴν αὐτὴν χροιάν, τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας, τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν, ἀπὸ τοῦ κιτρίνου *τσεμπερίου*, τοῦ καταπίπτοντος ἐπὶ τῶν ὤμων, μέχρι τῶν σχεδὸν ἀνδρικῶν πεδίλων· νομίζει τις ὅτι ἀόρατος μαγικὸς καθρέπτης ἀντικατοπτρίζει τὴν μίαν, τὴν μόνην ἀληθῆ, καὶ ὅτι ἡ ἄλλη εἶνε ἀπατηλὴ ἀναπαράστασις. Εἰσὶ δίδυμοι ἀδελφαί, Ζαχαροῦλα καὶ Κατίνα, φέρουσαι ἐξ ἡμισείας τὰ δύο αὐτὰ ὀνόματα, συγχεόμενα ὑπὸ τῶν στομάτων ὡς αἱ μορφαί των ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν.

Ἐκάθησαν συνεσταλμέναι ὡς εἶδον ξένους εἰσελθόντας. Ῥίπτουσιν ἐνίοτε ἐφ' ἡμῶν κλόπιον βλέμμα· ἡ αὐτὴ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν. Λέγεται ἀστεῖά τις φράσις καὶ μειδιῶσι· τὸ αὐτὸ μειδίαμα. Λαμβάνουσιν ἐν τέλει μέρος εἰς τὴν συνδιάλεξιν· ὁ αὐτὸς τόνος τῆς φωνῆς. Εἶνε ἡ αὐτὴ ὕπαρξις εἰς διπλοῦν. Τὸ αὐτὸ σύγγραμμα ἐκτυπωθὲν εἰς δύο ὅμοια ἀντίτυπα.

Κατερχόμεθα, καὶ διὰ τῆς ἀμμώδους παραλίας προχωροῦμεν μέχρι τῆς εὐρείας ἀποθήκης τῶν γαιανθράκων, καὶ τῆς λιθίνης ἀποβάθρας· ἀμφότεραι εἰσὶν ἐκτισμέναι διὰ σκληροῦ λευκοῦ λίθου, *ὀξυλίθου* ὡς μοὶ τὸν εἶπον, ἐκεῖ που λατομουμένου.

* *
*

Ἐν ᾧ βαδίζομεν ὑπὸ τὴν ἀσταθῆ σκιὰν τῶν πλατάνων, μοὶ διηγοῦνται ἔθιμά τινα τῆς Κύμης καὶ τῶν πέριξ χωρίων.

Τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου εἰς τοὺς καλουμένους στέλλονται ὡς προσκλητήριον τρία μοσχοκάρφια καὶ ἓν κουφέτον ἐντὸς ἐπτυγμένου χαρτίου· ὁ γαμβρὸς παραλαμβάνει ἐν πομπῇ τὴν νύμφην ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ ἄγει αὐτὴν ἐν ἤχῳ βιολίων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου πάντοτε τελεῖται ἡ στέψις· τὰ *λαλούμενα* ἀναμένουσιν ἔξω, καὶ μετὰ τὴν τελετὴν συνοδεύουσι μὲ τὸ παραπονετικόν των μέλος τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.

Καὶ καλὰ κάμνουσι νὰ τὴν συλλυπῶνται τὴν ταλαίπωρον! Καταβεβλημένη ἐκ τῶν συγκινήσεων τοῦ γάμου, ὅστις ἀποσπᾷ αὐτὴν βιαίως ἐκ τῆς μητρικῆς ἀγκάλης καὶ τὴν ῥίπτει ὑπὸ ξένην στέγην, ψυχῇ καὶ σώματι παραδεδομένην εἴς τινα, ὃν δὲν καλογνωρίζει, κεκμηκυῖα ἐκ τῆς ὀρθοστασίας ὑπὸ τὴν χρυσοκέντητον στολήν, ὑποχρεοῦται νὰ κεράσῃ ἰδιοχείρως ὅλους τοὺς κεκλημένους καὶ διακόσιοι καὶ τριακόσιοι ἂν εἶνε!..."Ηκιστα ἁβροί, εἶνε οἱ κύριοι Κυμαῖοι παριστῶντες τὸν γάμον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς ἀγγαρείαν! καὶ ἡ πτωχὴ νύμφη περιέρχεται ἀπὸ ὁμίλου εἰς ὅμιλον, κρατοῦσα τὸν δίσκον, παρακολουθουμέ-

Digitized by Google

νη ὑπὸ γυναικός τινος πληρούσης ἑκάστοτε τὸ κενούμενον ποτήριον διότι — πλὴν ἐξαιρέσεων τινων — δι' ἑνὸς ποτηρίου καὶ δι' ἑνὸς κοχλιαρίου τοῦ γλυκοῦ ὑπηρετεῖται ἅπας ὁ ἑσμὸς τῶν *καλεσμένων*.

Ἐν τῷ ὅρμῳ ἐζήτησαν καταφυγὴν ἀπὸ τῆς τρικυμίας γολέται τινὲς καὶ τρεχαντήρια· κότερόν τι ἐκ Σύμης φέρει ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ τὴν τουρκικὴν σημαίαν, ξενίζουσαν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν ἐκείνων, καὶ ῥίπτουσαν αἱματηρὸν χρῶμα ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Τὸ ἀτμόπλοιον φορτόνει γαιάνθρακας. Τὸ ὀρυχεῖον κεῖται ὑψηλὰ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας· ἀνέρχεται δέ τις εἰς αὐτὸ διὰ φερτηγῶν ἁμαξῶν ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς τροχιᾶς ὑπὸ ἡμιόνων συρομένων, ἀποτελουσῶν παράδοξον ἱπποσιδηρόδρομον, κατάμαυρον ἐκ τῆς κόνεως τῶν ἀνθράκων, ἐστρωμένον ἐντὸς μὲ φύλλα πλατάνων διὰ τοὺς ἀπαιτητικοὺς ἐπιβάτας. Ἐκεῖ ἐπάνω ἐργάζονται νεαραὶ χωρικαὶ καθαίρουσαι τὸν ἄνθρακα ἐκ τοῦ χώματος, ἢ ὠθοῦσαι χειραμάξας. Πόσον ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ἀνθρακωρυχεῖον! ἀλλὰ τὸ ἀτμόπλοιον συρίζει· τὸ λυκόφως τῆς ἑσπέρας διαχέεται εἰς τὸν ὅρμον. Ἀπερχόμεθα.

* *
*

Ἡ θάλασσα εἶνε ἤρεμος.

Ἀφίνομεν ὀπίσω τὴν Σκῦρον, ἥτις, ὀπισθοδρομοῦσα ὁλονέν, ἐξαφανίζεται εἰς τὸν ὁρίζοντα.

Αἱ εὐβοϊκαὶ ἀκταὶ κυματίζουσι νῦν κατάφυτοι μετὰ τῶν ὄπισθεν αὐτῶν βουνῶν· οὔλη βλάστησις καλύπτει τὰς ῥάχεις καὶ τὰς χαράδρας· αἱ πεῦκαι καθικνοῦνται μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκ τῶν βράχων ἐνοπτριζόμεναι εἰς τὸν ὑγρὸν καθρέπτην. Ὑψηλά, πλησίον τῶν μόλις διακρινομένων χωρίων φαίνονται λωρίδες καλλιεργημένου ἐδάφους, φυτεῖαι καπνοῦ, ὀπωροφόρα δένδρα.

Παραπλέομεν τὸ Ἀρτεμίσιον. Ἡ κεφαλή μου πληροῦται ἀναμνήσεων, καὶ παρατηρῶ μετὰ συγκινήσεως τὴν ἔνδοξον ἄκραν, ἐφ' ἧς ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τοῦ θανάτου προσηλώθησαν τόσοι ὀφθαλμοὶ Περσῶν. Εἶνε ἡ αὐτὴ εἰσέτι· ἡ φύσις μένει ἀναλλοίωτος καὶ μόνοι ἡμεῖς παρερχόμεθα, ῥέομεν ἀεννάως, γενεὰ μετὰ γενεάν, εἰς τὴν ἐξαφάνισιν.

Ἡ Σκόπελος καὶ ἡ Σκίαθος διαγράφονται εὐκρινῶς ἤδη εἰς τὸν ὁρίζοντα ὑπέρυθροι.

Δεξιᾷ, ἐφ' ὑψηλοῦ βράχου τῆς Μαγνησιακῆς ἄκρας τὰ Τρίκερα μὲ τὰς περιόπτους οἰκίας των θεῶνται ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς τὰ εἰσπλέοντα εἰς τὸν Παγασητικὸν πλοῖα.

Μαγευτικὸν πανόραμα ἐκτυλίσσεται περὶ ἐμέ. Ὀπίσω, τὰ βουνὰ τῆς Εὐβοίας, αἱ ἀκταὶ τῆς Στερεᾶς, γραφικῶς πτυσσόμενα καὶ κολπούμενα, καὶ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος ἡ Ὄθρυς, αἱ Θερμοπύλαι, διαφαινόμεναι ὡς σκιαί, συγχεόμεναι μετὰ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ.

Ἔμπρὸς τὸ Πήλιον, εἰς ἡδὺ ἰῶδες λελουσμένον, ἐκ τῆς πολυπτύχου κλιτύος τοῦ ὁποίου ἀνακύπτουσιν ἐν μέσῳ δένδρων κῶμαι καὶ χωρία. Λευκά τινα σύννεφα, ἐν τῷ γαλανῷ στερεώματι οὐρανοδρομοῦντα, ῥίπτουσι μαύρην σκιάν, ἐπαυξάνουσαν τοὺς κυματισμοὺς τοῦ ὄρους. Ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Παγασητικοῦ ἀπαστράπτει, ὑπὸ τὸν μεσουρανοῦντα ἥλιον, κατάλευκος ὁ Βῶλος.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ἀριστοτέλης Κουρτίδης.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ E. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω, ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ

Λεων. Μπᾶ! ὁ Τιβούρκιος!

Βλαδινε. Ὁ ἀνεψιός μου!

Ερριεττα *(κατ' ἰδίαν)*. Αὐτός!

(Ὁ Λέων πλησιάζει τὴν μητρυιάν του).

Τιβουρκιος. Καλημέρα, θεῖε. Καλημέρα, Λέον... *(Χαιρετίζει τὴν Ἐρριέτταν μετὰ συστολῆς)*. Θεία μου...

Βλαδινε. Καὶ δὲ μοῦ λὲς τί γίνεσαι; Ἔχω νά σε ἰδῶ ἀπὸ τὴν πρωτοχρονιά... ἄλλοτε δὲν ἐξεκολλοῦσες ἀπὸ ἐδῶ...

Τιβουρκιος *(ἀμηχανῶν)* Ναί, ἀλήθεια, θεῖέ μου, ἀλλὰ εἰξεύρετε, αἱ ἐργασίαι... ἐργάζομαι πολύ...

Βλαδινε Μπᾶ!

Τιβουρκιος. Ναί, ὑπερβολικά. *(Μεταβάλλων τόνον φωνῆς)*. Ὁ μπαμπᾶς δὲν ἦλθε ἀκόμη;

Βλαδινε. Ὄχι ἀκόμη, τὸν περιμένομεν.

Τιβουρκιος. Μοῦ παρήγγειλε νὰ ἀνταμώσωμεν ἐδῶ.

Βλαδινε. Ἀλλέως δὲν θὰ ἤρχεσο.... Ἔχω νὰ σὲ μαλλώσω... ἀλλὰ ὑστερώτερα... Τώρα ἔχω μερικοὺς ποῦ μὲ περιμένουν... μεῖνε νὰ κρατήσῃς συντροφιὰ τῆς θείας σου... Ἔλα, Λέον... Τὰ εἴπαμε λοιπόν, θὰ λέγω πῶς εἶνε δική σου δουλειά.

(Ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Λέοντος ἀριστερᾷ).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ

(Ἡ Ἐρριέττα, ἥτις ἐκάθησε μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Τιβουρκίου καὶ ἐξηκολούθησε τὸ ἐργόχειρόν της εὐ

Digitized by Google

θύς ὡς ἐξῆλθεν ὁ Βλαδινὲ ἐγείρεται καὶ διπλώνει αὐτό).

Τιβουρκιος *(πλησιάζων αὐτὴν μετὰ δισταγμοῦ)*. Δὲν ἐργάζεσθε πλέον, θεία μου... ἐτελειώσατε, φαίνεται...

(Ἡ Ἐρριέττα χαιρετίζει αὐτὸν αὐστηρῶς καὶ ἐξέρχεται δεξιά).

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, εἶτα ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ.

Τιβουρκιος *(μόνος, ἀφ' οὗ παρηκολούθησε διὰ τοῦ βλέμματος αὐτὴν ἐξερχομένην)*. Τὰ ἴδια πάντοτε! ἀκόμη εἶνε θυμωμένη.... Εἶνε χαριεστάτη ἡ θεία μου... ἀλλ' εὐερέθιστος... ὑπερβολικὰ εὐερέθιστος! *(Θόρυβος ἐν τῷ προθαλάμῳ)*.

Φραγκισκος *(εἰσέρχεται)*. Εἶδες ἐκεῖ ἁμαξηλάτην!.... Θέλει καὶ μπαξίσι... Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω! *(Ἀποθέτει τὸν ὁδοιπορικόν του σάκκον εἰς τὸ βάθος, ἀριστερά)*.

Τιβουρκιος. Μπᾶ! ὁ μπαμπᾶς!.... Καλημέρα, μπαμπᾶ!

Φραγκισκος, Ἆ! σὺ εἶσαι, ἀγόρι μου!....

Τιβουρκιος *(προστρέχων ἵνα τὸν ἀσπασθῇ)*. Ἐπιτρέπετε;

Φραγκισκος *(ἀνακόπτων αὐτόν)*. Μιὰ στιγμή.... Νὰ ἰδοῦμε... Ἡ ἐργασία;

Τιβουρκιος. Καλή.

Φραγκισκος. Ἡ συμπεριφορά;

Τιβουρκιος. Ἐξαίρετος.

Φραγκισκος. Ἡ διαγωγή;

Τιβουρκιος. Ἄμεμπτος.

Φραγκισκος. Καλά.... Φίλησέ με. *(Ἀσπάζονται ἀλλήλους. — Κατ' ἰδίαν)*. Ἔτσι πρέπει νὰ διευθύνωνται τὰ παιδιά!

Τιβουρκιος. Ὅλοι καλὰ εἰς τὸ Ἐλμπέφ;

Φραγκισκος. Ἔτσι κ' ἔτσι.... τὰ βαμβάκια ξεπέφτουν· ἀλλὰ ἡ τσόχα παίρνει ἀπάνω της. *(Πρὸς ἑαυτὸν ζωηρῶς)* Ὦ! θὰ τοὺς δώσωμεν ἐπὶ τέλους νὰ καταλάβουν!

Τιβουρκιος. Ποιοί;

Φραγκισκος. Ποιοί! οἱ Ἄγγλοι!.... Ἔβαλα εἰς ἐνέργειαν ἄλλους δεκαπέντε ἐργαλειούς... γιὰ νὰ τοὺς κάμω νὰ σκάσουν!... Ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός μου;

Τιβουρκιος. Εἰς τὸ γραφεῖόν του.... ὑπάγω νὰ τοῦ ἀναγγείλω.... *(Προχωρεῖ πρὸς ἔξοδον)*.

Φραγκισκος. Ὄχι... μὴ τὸν ἀπασχολῇς... Ἄς τὰ εἰποῦμε... Εἴπαμε λοιπὸν πῶς ἐργάζεσαι;

Τιβουρκιος. Ναί, μπαμπᾶ!....

Φραγκισκος. Εἶναι ἀλήθεια;

Τιβουρκιος. Ἀμφιβάλλετε;

Φραγκιτκος. Ὄχι... ἀλλ' ἐγὼ πιστεύω μόνον ὅσα βλέπω... Ἔχεις ὑποθέσεις εἰς τὸ δικαστήριον;

Τιβουρκιος. Ὄχι ἀκόμη.... δὲν ἔχω ὑποθέσεις.... ἀλλὰ παραδίδω μαθήματα... προγυμνάζω εἰς τὰ νομικά....

Φραγκισκος. Καὶ βγάνεις χρήματα;

Τιβουρκιος. Ναί, μπαμπᾶ.

Φραγκισκος. Πόσα;

Τιβουρκιος *(ἐνδοιάζων)*. Μά...

Φραγκισκος. Πόσα;

Τιβουρκιος *(μὲ ἀπόφασιν)*. Τετρακοσίας δραχμὰς τὸν μῆνα!

Φραγκισκος. Δὲν εἶναι ἄσχημα.... Δεῖξέ ταις μου.

Τιβουρκιος. Δὲν ταῖς ἔχω ἐπάνω μου.

Φραγκισκος. Ἐθυμᾶσαι τί σοῦ εἶπα... ὅταν σοῦ περισσεύουν χρήματα... ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ... στέλλε τά μου.

Τιβουρκιος. Ναί, μπαμπᾶ.

Φραγκισκος. Σοῦ ὑπεσχέθηκα δέκα τοῖς ἑκατὸν τόκον... διὰ νὰ σὲ ἐνθαρρύνω... ἀλλ' ἀκόμη δὲν εἶδα τίποτε.

Τιβουρκιος. Ἀργότερα... φέτος ἐξώδευσα εἰς ἔπιπλα...

Φραγκισκος. Ἆ! θὰ ἔλθω αὔριον νὰ ἰδῶ πῶς ἔχεις συγυρισμένο τὸ σπίτι σου.

Τιβουρκιος. Καὶ ἔπειτα ἀγόρασα ἓν ὡρολόγι, χρυσό... μὲ τὴν ἀλυσσίδα του. *(Δεικνύει)* Αὐτό.

Φραγκισκος. Ὡρολόγι 'ς τὰ Παρίσια! Τί νὰ τὸ κάμῃς!... Ὅπου γυρίσῃς καὶ ὅπου σταθῇς εἶναι ὡρολόγια 'ς τοὺς τοίχους, καὶ 'μποροῦσες νὰ οἰκονομηθῇς μὲ αὐτά.

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

Οἱ αὐτοί, ΒΛΑΔΙΝΕ καὶ ΛΕΩΝ.

Βλαδινε, *(εἰσερχόμενος, πρὸς τὸν υἱόν του)*. Σοῦ λέγω πῶς ἔχουν δίκαιον... Δὲν ἔχουν καμμίαν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσουν τὸν φόρον διὰ τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα!

Λεων. Μά, πατέρα...αὐτὸ εἶναι τὸ ἔθιμον...

Βλαδινε. Τοὺς ἐνοικιάζω ἕνα σπίτι... ἔχουν λοιπὸν τὸ δικαίωμα νὰ ἐμβαίνουν καὶ νὰ 'βγαίνουν ἐλευθέρως... Δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν παράλογα πράγματα!

Φραγκισκος *(παρεμβαίνων)*. Ἀφ' οὗ σοῦ λέγουν πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ ἔθιμον...

Βλαδινε. Μπᾶ! ὁ Φραγκῖσκος! δὲν σὲ εἶδα... Πέρασες καλὰ εἰς τὸ ταξεῖδι;

Φραγκισκος. Πολὺ καλά! *(Σφίγγουσι τὰς χεῖρας ἀλλήλων)*.

Βλαδινε. Ὅλοι καλὰ εἰς τὸ Ἐλμπέφ;

Digitized by Google

Φραγκισκος. Ἔτσι κ' ἔτσι... Ἡ τσόχα παίρνει ἀπάνω της.

Βλαδινε. Ἆ... χαίρω πολύ!

Λεων. *(χαιρετίζων τὸν Φραγκίσκον)*. Τὸ λοιπόν, θεῖέ μου... δὲν μὲ ἀναγνωρίζετε;

Φραγκισκος. Μπᾶ! ὁ Λέων!... ὁ ἀνεψιός μου! *(Θλίβει τὴν χεῖρά του)*.

Βλαδινε. Ἔχεις δύο χρόνια τώρα νὰ τὸν ἰδῇς... ἔβγαλε μουστάκια.

Φραγκισκος. Ἆ!... τοῦ ἔδωκες τὴν ἄδειαν;...

Βλαδινε. Εἰς τί;... Νὰ 'βγάλῃ μουστάκια; καὶ τί ἔχω νὰ κάμω ἐγώ;

Φραγκισκος. Μπᾶ! καὶ εἰς τί σοῦ χρησιμεύει λοιπὸν ἡ πατρικὴ σου ἐξουσία;

Βλαδινε. Μὰ ἔχει ὅμως καὶ ὁ 'δικός σου.

Φραγκισκος. Αὐτός;

Βλαδινε. Μοῦ φαίνεται, ὅτι... *(Κυττάζει τὸν Τιβούρκιον. Κατ' ἰδίαν)*. Μπᾶ! τὰ ἐξύρισε!

Φραγκισκος. Καὶ τί χάνει αὐτὸς ὁ παλληκαρᾶς μὲ ταῖς μουστάκαις του;

Βλαδινε. Εἶνε δικηγόρος.

Λεων. Εἶμαι δικηγόρος.

Βλαδινε. Ὅπως ὁ ἐξάδελφός του.

Φραγκισκος. Ἔχει ὑποθέσεις;

Λεων. Ὢ! ὄχι ἀκόμη...

Φραγκισκος. Καλέ, τί εἶνε' αὐτό; Δὲν ἔχουν λοιπὸν ὑποθέσεις οἱ δικηγόροι εἰς τὰ Παρίσια!.. Καὶ τί δουλειὰ κάμνεις τότε;

Βλαδινε. Μπᾶ, γυρίζει... πηγαίνει εἰς τὰς συναναστροφάς...

Τιβουρκιος, *(πρὸς τὸν πατέρα του)*. Νά, βλέπετε.

Φραγκισκος, *(πρὸς τὸν Τιβούρκιον)*. Σοὺτ! σὺ μὴ τ' ἀκοῦς αὐτά!

Βλαδινε. Ἔπειτα μὲ βοηθεῖ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας μου. Τὸν ἔχω πληρεξούσιον.

Φραγκισκος. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ δὲν εἶναι κοπιαστική!

Λεων, *(κατ' ἰδίαν)*. Τί ἀνακατώνεται τώρα αὐτός! *(Προχωρεῖ ἀριστερά)*.

Φραγκισκος. Ἐγὼ ἔχω ὡς ἀρχήν, ὅτι ὁ νέος, ἅμα γείνῃ εἴκοσι ἐτῶν, εἶναι πλέον ἄνδρας... καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸν συντηρῇ πλέον ἡ οἰκογένειά του. *(Πρὸς τὸν Τιβούρκιον)*. Ἄκουέ τα αὐτὰ σύ!

Τιβουρκιος. Ναί, μπαμπᾶ!

Βλαδινε. Πῶς! νὰ μὴ τὸν συντηρῇ; καὶ τότε μὲ τί νὰ ζήσῃ;

Φραγκισκος, *(δεικνύων τὸν Τιβούρκιον)*. Κύτταξε αὐτὸν ἐδῶ... Ἅμα ἔγεινε εἴκοσι ἐτῶν καὶ μιᾶς ἡμέρας, δὲν εἶχε νὰ περιμένῃ πλέον τίποτε ἀπὸ ἐμέ... Τοῦ εἶπα· «εἶσαι ἄνδρας... Κάμε τὴ δουλειά σου ὅπως 'ξεύρεις...» καὶ τὴν ἔκαμε... Ἔδωσε ἀπὸ ἐδῶ, ἔδωσε ἀπὸ ἐκεῖ... εἰργάσθη... κάμνει παραδόσεις... τέλος πάντων 'βγάνει τὸ ψωμί του... Εἶναι ἀλήθεια;

Τιβουρκιος. Ναί, μπαμπᾶ.

Βλαδινε. Θὰ τοῦ στέλνῃς ὅμως κἄτι τι ἐνίοτε;...

Φραγκισκος. Πέντε εἰκοσάδραχμα εἰς τὴν ἑορτήν μου, καὶ ἄλλα πέντε εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἔτους... Τὰ καταθέτω διὰ λογαριασμόν του εἰς τὸ ταμεῖόν μου, μὲ τόκον δέκα τοῖς ἑκατόν... καὶ τοὺς τόκους τοὺς καταθέτω καὶ ἐκείνους...

Βλαδινε. Ὡραῖα θὰ τὰ περνᾷ.

Φραγκισκος. Ἐδοκίμασε τὸν πρῶτο χρόνο νὰ μὲ παίξῃ διὰ νὰ 'βγάλῃ τίποτε... Μοῦ ἔγραφε ἱστορίας τραγικὰς διὰ νὰ μὲ συγκινήσῃ... Τοῦ ἔκοψα τὴν πῆττα μὲ δύο λέξεις... τοῦ ἔγραψα· «Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω... Σὲ φιλῶ, ὁ πατέρας σου.»

Βλαδινε. Καὶ σὲ ἀγαπᾷ;

Φραγκισκος. Μὲ ἀγαπᾷ, λέει; *(Ἀποτόμως πρὸς τὸν Τιβούρκιον)*. Μὲ ἀγαπᾷς, βρέ;

Τιβουρκιος. Ὢ! ναί, μπαμπᾶ!

Φραγκισκος. Νά... βλέπεις!

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν)*. Τὸ 'ξεύρω κ' ἐγώ!.. Ἀφ' οὗ τὸν ἐρωτᾷ μὲ τέτοιον τρόπον!

Φραγκισκος. Καὶ τοῦ ἰδικοῦ σου;... τί τοῦ δίδεις τὸν μῆνα;

Λεων. *(κατ' ἰδίαν)*. Εἶναι ἀδιάκριτος ὅμως ὁ κύριος θεῖός μου!

Βλαδινε. Μά... ὅ τι μοῦ ζητήσῃ... δὲν κρατῶ λογαριασμόν...

Λεων. Ὅταν δὲν ἔχω χρήματα, τὸ λέγω εἰς τὸν πατέρα...

Τιβουρκιος. Ἔτσι, τὸ καταλαμβάνω!

Φραγκισκος, *(πρὸς τὸν Τιβούρκιον)*. Μὴ τὰ κοὺς αὐτὰ σύ! *(Ἐπαναλαμβάνων τὴν φράσιν τοῦ Λέοντος)*. «ὅταν δὲν ἔχω χρήματα, τὸ λέγω εἰς τὸν πατέρα...» Θὰ τοὺς δίνῃ νὰ καταλάβουν, μοῦ φαίνεται!

Βλαδινε. Ὁ Λέων δὲν ζητεῖ ποτὲ παράλογα....

Φραγκισκος, *(δεικνύει τὸν Τιβούρκιον)*. Ὅτε ἐγεννήθη αὐτὸς ὁ παλληκαρᾶς, τοῦ ἄνοιξα ἀμέσως μερίδα... τὴν μερίδα Τιβουρκίου... 'Ξεύρεις πόσα ἐξώδευσα δι' αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του ἕως τώρα;

Βλαδινε. Ὄχι.

Φραγκισκος. Δώδεκα χιλιάδας δραχμάς... Πῶς σοῦ φαίνεται;

Βλαδινε. Σχεδὸν τίποτε... ὅλα, ὅλα;

Φραγκισκος. Ὅλα!... δώδεκα χιλιάδας δραχμὰς καὶ εἴκοσι λεπτὰ διὰ τὰ ταχυδρομικὰ τῆς ἐπιστολῆς, ποῦ τοῦ ἔγραφα πῶς δὲν θὰ τοῦ στείλω πλέον τίποτε.

Βλαδινε. Σὲ συγχαίρω... Διὰ τὸν Λέοντα

Digitized by Google

ἐγὼ ἐξώδευσα τοὐλάχιστον τὰ διπλάσια...

Φραγκισκος. Εἰκοσιτέσσαρας χιλιάδας δραχμάς! Τόσον πολλά!

Βλαδινε. Ὢ! δὲν μετανοῶ καθόλου... Ἀπέκτησα υἱὸν κάλλιστον... φίλον μᾶλλον!

Λεων, *(συγκεκινημένος)*. Ὤ, ναί! ὁ ὁποῖος σᾶς ἀγαπᾷ... καὶ σᾶς σέβεται, ὡς τὸν ἄριστον, τὸν ἀγαθώτατον καὶ φιλοστοργότατον ἀπὸ ὅλους τοὺς πατέρας. *(Ἀσπάζονται ἀλλήλους)*.

Φραγκισκος, *(κατ' ἰδίαν)*. Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!... μοῦρχεται νὰ σκάσω!...*(Μεγαλοφώνως)* Ποῦ εἶναι τὸ δωμάτιόν μου;

Βλαδινε. Τὸ ἴδιο ποῦ εἶχες καὶ ἄλλοτε.... πλησίον εἰς τὸ γραφεῖόν μου.

Φραγκισκος, *(λαμβάνει τὸν ὁδοιπορικὸν του σάκκον· πρὸς τὸν Τιβούρκιον)*. Θὰ φᾶμε μαζὶ ἀπόψε...καὶ θὰ περάσωμεν τὴν βραδειὰ μαζί.

Τιβουρκιος, *(κατ' ἰδίαν)*. Τί ἀγγαρεία!

Φραγκισκος. Πῶς;

Τιβουρκιος. Ξεύρετε... ἀπόψε ἔχω ἕνα μάθημα... σπουδαιότατον!

Φραγκισκος. Ἔ, καλά... τρώγω τότε μαζὶ μὲ τὸν θεῖόν σου... καὶ αὔριον ἔρχομαι νὰ σὲ ἴδω... νὰ ἰδῶ καὶ τὸ οἰκοκυριό σου. Τώρα σὲ εἶδα... πηγαίνεις καλά... τρέξε εἰς ταῖς δουλειαῖς σου!

Τιβουρκιος. Χαῖρε,μπαμπᾶ... θεῖέ μου... Λέον *(ταπεινῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὸν Λέοντα)*. Ἔ! σοῦ τὴν 'βγάνει τὴν ψυχὴ ὁ μπαμπᾶς μου ἢ ὄχι; *(ἐξέρχεται)*.

Φραγκισκος. *(κατ' ἰδίαν, βλέπων ἐξερχόμενον τὸν Τιβούρκιον)*. Νὰ... ἔτσι τὰ θέλω ἐγὼ νὰ εἶναι τὰ παιδιά. *(Ἐξέρχεται ἀριστερὰ πρὸς τὸ βάθος)*.

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΛΕΩΝ, εἶτα ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ καὶ ΛΟΥΚΙΑ.

Βλαδινε. Δώδεκα χιλιάδας δραχμὰς ἕνας νέος εἴκοσι ἐτῶν!

Λεων. Βέβαια... ὁ θεῖός μου ἀγαπᾷ τὴν εὔθυνην ἀνατροφὴν τῶν τέκνων.

Βλαδινε. Τί νά σου εἰπῶ... ἐγὼ προτιμῶ τὴν ἀκριβήν.

Ωβερτινος, *(εἰσέρχεται ἐκ τοῦ βάθους μετὰ τῆς Λουκίας)*. Καλημέρα, Βλαδινέ. *(Ὁ Λέων προσέρχεται πρὸς τὴν Λουκίαν καὶ τὴν ὁδηγεῖ δεξιά, ὅπου αὐτὴ κάθηται)*.

Βλαδινε. Ὢ! ὁ Ὠβερτῖνος... Καλέ, τί ἔχεις;

Ωβερτινος, *(σιγὰ πρὸς τὸν Βλαδινέ)*. Τίποτε... ἀπομάκρυνε τὰ παιδιά... ἔχω κάτι τι νὰ σοῦ εἰπῶ ἰδιαιτέρως.

Βλαδινε. Εἰς ἐμέ; *(Πρὸς τὸν Λέοντα)*. Ὁδήγησε τὴν Λουκίαν εἰς τὴν μητέρα σου... νομίζω πῶς ἔχει κάτι τι νὰ τῆς δώσῃ.

Λουκια, *(ἐγείρεται)*. Τὸ ἐργόχειρόν της... διὰ τὸ λαχεῖόν μου... Σᾶς ὁμολογῶ εἰλικρινῶς πῶς αὐτὸ ἴσα ἴσα ἦλθα νὰ τῆς ζητήσω.

Βλαδινε. Πηγαίνετε, παιδιά μου. *(Ἡ Λουκία καὶ ὁ Λέων ἐξέρχονται δεξιά)*.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ

Βλαδινε. Λέγε μου λοιπόν.... εἶσαι πολὺ τεταραγμένος.

Ωβερτινος. Τὸ πιστεύω.... ἔχω τρεῖς νύκτας, ποῦ δὲν ἔκλεισα μάτι.

Βλαδινε. Πῶς; εἶναι ἀσθενὴς ἡ γυναῖκά σου;

Ωβερτινος. Ὄχι, φίλε μου.. ἕνα μῆνα τώρα ἔχω νὰ λάβω εἰδήσεις διὰ τὴν *Ὡραίαν Ἀγγελικήν*.

Βλαδινε. Τί; ποίαν ὡραίαν Ἀγγελικήν;

Ωβερτινος. Ἕν πλοῖον, τὸ ὁποῖον περιμένω ἀπὸ τὴν Ἀμερικήν.

Βλαδινε. Ἆ! ἔτσι εἰπέ μου, ἀδελφέ.... καὶ ἐγὼ ἐνόμισα πῶς ἡ *Ὡραία Ἀγγελικὴ* ἦτο καμμία....

Ωβερτινος. Ἔπρεπε νὰ ἦναι φθασμένη εἰς τὴν Ἄβρην πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος...

Βλαδινε, *(συμπληρῶν τὸν λόγον του)*. Μοῦ ἐφάνη πολὺ ἄτοπον....

Ωβερτινος. Καὶ κάμμία ἀπολύτως πληροφορία δὲν ἦλθε περὶ αὐτῆς...

Βλαδινε. Θὰ καθυστέρησε, φαίνεται, τὸ πλοῖόν σου.

Ωβερτινος. Νὰ ἦτο αὐτὸ μόνον.... Πρὸ δύο μηνῶν ἔμαθον, ὅτι κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ποῦ εἶχον εἰς ἀποκλεισμὸν τοὺς λιμένας τῶν Νοτίων Ἀμερικανῶν, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.... Ἴσως ὅμως κατὰ τὴν ἐπάνοδον συνελήφθη ἀπὸ τὰ ἀμερικανικὰ καταδρομικά.

Βλαδινε. Ὢ! διάβολε!

Ωβερτινος. Καὶ ἓν πλοῖον χαμένον... κατάφορτον ἀπὸ βαμβάκι.... καὶ σήμερον τὸ βαμβάκι.... εἶναι χρυσός!

Βλαδινε. Τὸ ἔχεις ἀσφαλισμένον;

Ωβερτινος. Ὄχι! καμμία ἑταιρία δὲν ἀνεδέχετο νὰ τὸ ἀσφαλίσῃ, διὰ τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου... Καὶ ἐγὼ μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ πωλήσω τὸ φορτίον ἀνέλαβα ὑποχρεώσεις... Πλησιάζει νὰ λήξῃ μία συναλλαγματικὴ μου... καὶ ἂν μεθαύριον τὸ μεσημέρι δὲν πληρώσω ἓν ποσόν... τὸ ὁποῖον δὲν ἔχω, θὰ ἀναγκασθῶ ἴσως νὰ ἀναστείλω τὰς πληρωμάς μου.

Βλαδινε. Ὢ Θεέ μου! ταλαίπωρε φίλε

Digitized by Google

μου !.... καὶ πόσα.... πόσα σοῦ χρειάζονται;

Ωβερτινος. Μοῦ χρειάζεται ποσὸν ὑπέρογκον....

Βλαδινε. Ὑπέρογκον ;

Ωβερτινος. Ἐρριψοκινδύνευσα ὅλην μου τὴν περιουσίαν... καὶ μοῦ λείπουν ἀκόμη πενῆντα χιλιάδες δραχμαί.

Βλαδινε. Ἆ ! εὐχαριστῶ... μὲ ἐτρόμαξες.

Ωβερτινος. Πῶς ;

Βλαδινε. Ἐφοβήθην μήπως δὲν δυνηθῶ νὰ σοῦ τὰς δανείσω.

Ωβερτινος. Τί ! σύ ;

Βλαδινε. Βέβαια.

Ωβερτινος. Ἆ ! ὄχι !... αὐτὸ δὲν γίνεται... δὲν θέλω.

Βλαδινε. Διατί ;

Ωβερτινος. Διότι... ἂν τὸ πλοῖόν μου δὲν ἔλθῃ... δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν θὰ ἠμπορέσω νὰ σοῦ τὰ ἀποδώσω.

Βλαδινε. Καὶ τί ἀξίαν θὰ εἶχε τὸ δάνειον, ἂν ἤμην βέβαιος πῶς θὰ τὸ πληρώσῃς ; Θὰ ἦτο τὸ ἴδιο ὡς νὰ ἐδάνειζα τὴν Ἐθνικὴν τράπεζαν !....

Ωβερτινος. Ἀλλά...

Βλαδινε. Ἔλα, φίλε μου... Γουστάβε !... μὴ κάμνῃς παιδιάστικα πράγματα.

Ωβερτινος, *(μειδιῶν)*. Γουστάβε !

Βλαδινε. Εἶναι τὸ ὄνομά σου... ἔτσι δὲν σε ἔλεγα ἄλλοτε ;... τὸν καιρὸν ποῦ εἴμεθα συμμαθηταί... ἐνθυμεῖσαι ; Ὅταν φθάνωμεν εἰς ἡλικίαν δὲν ἐκστομίζομεν τὸ κύριον ὄνομα... ἀπὸ φόβον μὴ φανῶμεν γελοῖοι... Ἀλλ' ὅταν εὑρισκόμεθα μόνοι μας... χωρὶς κανένα ἄλλον ἐμπρός... δύο παλαιοὶ φίλοι... εἶναι τόσον εὐχάριστον νὰ ὁμιλοῦν μεταξύ των ὅπως ἄλλοτε... Ἔλα τώρα... Εἴμεθα μόνοι μας... λέγε με καὶ σὺ Κάρολον ... θὰ μοῦ προξενήσῃ πολλὴν χαράν...

Ωβερτινος, *(Περιπτυσσόμενος αὐτόν)*. Κάρολε !

Βλαδινε. Γουστάβε ! *(Ἀσπάζονται ἀλλήλους)*. Ἆ ! μοῦ φαίνεται πῶς ἐξανάνοιωσα !

Ωβερτινος. Τί ἐξαίρετον φίλον ποῦ ἔχω !

Βλαδινε. Ἔλα, Γουστάβε, μὴ λέγῃς σὲ παρακαλῶ ἀνοησίας ! Θὰ ὑπάγω νὰ φροντίσω διὰ τὰ χρήματα... καὶ μεθαύριον τὸ μεσημέρι ἡ δουλειά σου θὰ ἦναι τελειωμένη... Τὸ βαμβάκι σου θὰ ἔλθῃ... Θὰ περάσῃ ἐμπρὸς ἀπὸ τὴ μύτη τῶν Ἀμερικανῶν... Θὰ τὴν πάθουν καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν οἱ Ἀμερικανοί· σοῦ τὸ λέγω ἐγώ ! *(ἐξέρχεται ἀριστερᾷ)*.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Ὅτε πρὸ δύο περίπου μηνῶν διεδόθη, μεθ' οἵας ταχύτητος διαδίδονται αἱ δυσάρεστοι εἰδήσεις, ὅτι τὸ Παρθεναγωγεῖον τῆς κ. Λασκαρίδου μέλλει νὰ διαλυθῇ, τὸ ἄκουσμα κατ' ἀρχὰς προὐξένησεν ἔκπληξιν· Πατέρες, μητέρες μετέβαινον ἀνήσυχοι νὰ ἐρωτήσωσιν ἂν εἴχετο ἀληθείας ἡ δυσάρεστος διάδοσις, καὶ ὅτε ἐβεβαιοῦντο περὶ τούτου ἀπήρχοντο περίλυποι, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἀφίετο ἡμιτελὴς ἡ ἀγωγὴ τῶν τέκνων των, οἵαν τὸ Παρθεναγωγεῖον ἐκεῖνο ἠδύνατο νὰ παράσχῃ.

Τὴν ἀπόλυτον εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο ἐμπιστοσύνην τῆς εὐφρονούσης κοινωνίας ἐκδείκνυσιν ὅτι καθηγηταὶ δοκιμώτατοι ἔχοντες τὰ τέκνα των ἐν αὐτῷ, ὑπολαμβάνοντες δ' ὅτι ἡ διάλυσις ἐπήρχετο δι' οἰκονομικοὺς λόγους, προσήνεγκον ἑαυτοὺς νὰ διδάσκωσι δωρεάν, ὅπως διατηρηθῇ τὸ Παρθεναγωγεῖον.

Ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς πόλεως, μεταξὺ τῶν ἀρίστων δεσποινῶν τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, αἵτινες συνέδεον μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου τὰς συγκινητικὰς ἀναμνήσεις τῆς ἥβης των, καὶ αἵτινες, μητέρες γενόμεναι, ἔπεμπον παρὰ τῇ κ. Λασκαρίδου τὰ τέκνα των, νὰ πίωσιν ἐκ τῆς αὐτῆς δροσερᾶς καὶ διαυγοῦς πηγῆς ἧς ἠσθάνοντο αὐταὶ, ἐκ πείρας, τὴν εὐεργετικὴν δύναμιν· ἐν ταῖς πλατείαις μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων περὶ τῆς παιδείας ἀνδρῶν, ἐχόντων ἤδη μεμορφωμένην περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου γνώμην, ἡ αὐτὴ ἐρώτησις ἐπανελαμβάνετο, ὡς θλιβερὰ ἐπῳδός, μετὰ πᾶσαν συνδιάλεξιν.

Εἶτα ἤρχισαν αἱ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπιστολαὶ τῶν ἐν τῇ ξένῃ, ἐν Ῥωσσίᾳ, Βλαχίᾳ, Γαλλίᾳ, Αἰγύπτῳ, ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν, ἐπιστολαὶ παρακαλοῦσαι νὰ διατηρήσῃ τὸ σχολεῖον ἡ κ. Λασκαρίδου, ἐκ τοῦ συγκεκινημένου δὲ ὕφους τῶν γραφόντων κατεφαίνετο καὶ ἡ πρὸς τὰ τέκνα των τὰ ἀπομεμακρυσμένα στοργὴ καὶ ἡ πρὸς τὸ ἐκπαιδευτήριον, ἐν ᾧ εἶχον ἐμπιστευθῇ αὐτά, ἄμετρος ἐκτίμησις.

Πραγματικῶς, πολλοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ νοήσωσι τὰς Ἀθήνας ἄνευ τοῦ «Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου». Ἐπὶ εἰκοσιτρία ἔτη ἐπιδράσαν ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς παιδεύσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν, πρῶτον ἐρχόμενον εἰς τὸ πνεῦμα ὅτε ἐγίνετο σκέψις περὶ ἑλληνοπρεποῦς διαπαιδαγωγήσεως τῶν Ἑλληνίδων, ἀπετέλει ὀργανικὸν μέρος τῆς πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος· καὶ ἡ ἀπροσδόκητος κατάπαυσις τῆς δράσεως αὐτοῦ, ἡ αἰφνιδία ἐξαφάνισίς του, μετέβαλλε τὴν κα-

Digitized by Google

τάστασιν τῶν Ἀθηνῶν ὡς θὰ μετέβαλλε τὴν ὄψιν αὐτῶν ἡ ἐξαφάνισις μνημείου τινός, ἀναποσπάστως μετὰ τῆς πόλεως συνδεομένου, μνημείου ὅπερ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸ καλόν, καὶ ἐκ μακρᾶς συνηθείας, ἐγένετο ἀπαραίτητον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν.

* * *

Τὸ «Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον» ἱδρύθη τῷ 1864. Ἐπὶ τριετίαν διηυθύνετο ὑπὸ τῆς σεβασμίας Φ. Μ. Χίλλ, ἥτις ἐν τῷ θερμῷ φιλελληνισμῷ της παρέσχεν ἀληθεῖς ἐκδουλεύσεις ὑπὲρ τῆς ἀγωγῆς τῶν Ἑλληνίδων, ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου· τὴν ὑποδιεύθυνσιν εἶχεν ἡ νεαρὰ τότε κ. Αἰκατερίνη Λασκαρίδου, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1867 ἀνέλαβεν ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς τὴν διεύθυνσιν τοῦ παρθεναγωγείου, τῇ συνεργασίᾳ τῶν ἀρίστων πάντοτε καθηγητῶν καὶ διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν, ἃς παρεσκεύαζε κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ ἰδία.

Ἐκπαιδευτήριον ἐν ᾧ ἐδίδαξαν ὁ Μεθόδιος, ὁ νῦν ἐπίσκοπος Σύρου, οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου κκ. Ι. Πανταζίδης, Α. Δ. Κυριακός, Β. Λάκων, Τ. Ἀργυρόπουλος καὶ Σ. Σακελλαρόπουλος καὶ οἱ κκ. Ἰ. Μοσχάκης, Ἀργυριάδης, Γραμματικόπουλος, Σπαθάκης, Μυλωνᾶς καὶ τόσοι ἄλλοι, ἐκπαιδευτήριον ὅπερ ἐνεψύχου ὁ φλογερὸς ἐνθουσιασμὸς τῆς λογίας καὶ ἄριστα ἠγμένης διευθυντρίας αὐτοῦ ἑπόμενον ἦτο ν' ἀναχθῇ εἰς τόσον ὑψηλὴν περιωπήν.

Σκοπὸς τοῦ ἱδρύματος τούτου, ὅπερ ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς του οὐδέποτε ἐγένετο ἐμπορικὴ ἐπιχείρησις, ἦτο ἡ ἐπὶ ὀρθῶν βάσεων θρησκείας καὶ φιλοπατρίας ἐκπαίδευσις τῶν Ἑλληνίδων πρὸς διάπλασιν χαρακτήρων ἀληθῶς ἑλληνοπρεπῶν καὶ ἀφωσιωμένων εἰς τὴν μετὰ λόγου ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν καθηκόντων τῆς γυναικός· δι' ὃ εἰς τὸ «Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον» εἰσήχθησαν τὰ τελειότατα συστήματα ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως.

Ἀπὸ ἑπταετίας μάλιστα, ὅτε ἡ κ. Λασκαρίδου ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος περιοδείας αὐτῆς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, ὅπου μετέβη νὰ ἴδῃ λειτουργοῦντα τὰ ἄριστα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐκπαιδευτηρίων, ἐξ ἀκραιφνοῦς ζήλου πρὸς τὸ ἔργον, εἰς ὃ εἶχεν ἤδη ἀποφασίσῃ ν' ἀφοσιώσῃ τὸν βίον της, εἰσήγαγε τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον, τὸ πρῶτον μὲν ἔτος εἰς τὸ νηπιαγωγεῖον μόνον, ἀπὸ ἑξαετίας δὲ καὶ εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ Παρθεναγωγείου.

Ἡ μέθοδος αὕτη, τείνουσα εἰς τὴν ἐναρμόνιον ἀνάπτυξιν πασῶν τῶν δυνάμεων τοῦ παιδός, ἐταυτίζετο οὐσιωδῶς πρὸς τὸν ἀρχῆθεν σκοπὸν τοῦ Παρθεναγωγείου, ὅθεν εὗρε προπαρεσκευασμένας τὰς μαθητρίας, εὐχερῶς δὲ καὶ ταχέως εἰσαχθεῖσα ἐκαρποφόρησε.

Κατὰ τὴν ἑπταετίαν λοιπὸν ταύτην ἰδίᾳ ἡ ἐνίσχυσις καὶ διάπλασις τοῦ σώματος τῶν κορασίων ὡς καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῶν ἤθους ἐπεζητήθη καὶ ἐπετεύχθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ῥυθμικῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν φροβελιανῶν ῥυθμικῶν παιγνίων, συνοδευομένων ὑπὸ καταλλήλων ᾀσμάτων ἐπὶ τούτοις συντεθειμένων.

Ἡ τελειοποίησις τῆς αἰσθήσεως πρὸς απόκτησιν ἀρετῆς καὶ αὐταπαρνησίας ἐπεζητήθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τελειοτέρου συστήματος μουσικῆς, ὡς καὶ τῆς Φροβελιανῆς ἰχνογραφίας καὶ ζωγραφικῆς, καθ' ὅλας τὰς τάξεις τοῦ Παρθεναγωγείου, ἔτι δὲ καὶ διὰ τελειοτέρας διδασκαλίας πάντων τῶν λοιπῶν τεχνικῶν μαθημάτων, ὡς καὶ διὰ τῆς ἀνωτέρας διδασκαλίας τῶν τε θρησκευτικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν.

Ἀπεσκορακίσθη δὲ πάσῃ δυνάμει ὁ τετριμμένος καὶ τυπικὸς τρόπος τῆς διδασκαλίας—ὁ τόσον ἐν χρήσει φεῦ! παρ' ἡμῖν —ὁ ἐξομοιάζων τὸν διδάσκοντα πρὸς κάδδον ἀντλοῦντα ἐκ τοῦ βάθους ψυχρῶν καὶ ἀψύχων βιβλίων καὶ τὸν διδασκόμενον πρὸς χῶμα ἀσυνειδήτως ἀπορροφῶν πᾶν τὸ ἐπ' αὐτοῦ καταχεόμενον, καὶ ἀντικατέστη διὰ διδασκαλίας ζώσης, προκαλούσης τὴν αὐτενέργειαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἐλευθέραν σύμπραξιν τῆς ἀντιλήψεως τῶν παίδων. Τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν συνεπλήρουν οἱ συχνοὶ περίπατοι, αἱ ἐπισκέψεις εἰς βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ μουσεῖα καὶ τὰς ἐνταῦθα ἀρχαιότητας καὶ αἱ πολυειδεῖς ἐκδρομαὶ εἰς τὰ περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν.

Περὶ τῆς Φροβελιανῆς μεθόδου, ὡς στηριζομένης ἐπὶ αἰωνίων καὶ παγκοσμίων ἀληθειῶν, μορφούσης πλὴν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν θέλησιν, διαπλασσούσης δὲ καὶ τὸ σῶμα, εὐγλώττως καὶ πειστικῶς ἔγραψεν ἡ κυρία Λασκαρίδου καὶ ἐν ἄρθροις ἐν τῷ περιοδικῷ τύπῳ δημοσιευθεῖσι, καὶ ἐν ἰδίᾳ πραγματείᾳ εἰς τεῦχος ἐκδοθείσῃ.

Δὲν θὰ ἐνδιατρίψωμεν λοιπὸν ἐνταῦθα περὶ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας τῆς μεθόδου τοῦ Φρόεβελ, ἂν καὶ αὕτη ἀποτελῇ συμφυές τι καὶ ἀχώριστον τοῦ «Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου,» καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφορμὴ συστηματικῆς ἀντιδράσεως κατὰ τοῦ ἀρίστου τούτου ἐκπαιδευτηρίου, τοῦ ἀξίου νὰ τιμήσῃ οὐ μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τῆς Ἑσπερίας πρωτεύουσαν.

* * *

Ὅτε ἡ κυρία Λασκαρίδου ἐπανακάμψασα ἐκ Δρέσδης εἰσήγαγε τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον,

Digitized by Google

μετὰ τὴν περιέργειαν ἣν ἐξάπτει πᾶν τὸ καινοφανὲς καὶ τὸν καταναγκαστικὸν σεβασμὸν δν ἐπέβαλλε τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου ἱδρυτοῦ τῆς μεθόδου ταύτης, τοῦ ψυχολόγου τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὡς προσωνυμεῖ τὸν Φρόεβελ ὁ Φίχτε, ἤρξαντο αἱ εὐχερεῖς ἐπικρίσεις :

— Πῶς; ἔλεγον ἐν χορῷ, ἄρρενες καὶ θήλεις σοφοὶ μετὰ τοῦ θάρρους τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ν' ἀποφαινώμεθα περὶ πάντων, πῶς; κατήργησε τὴν ἀνάγνωσιν ἐκ τῶν μικρῶν τάξεων; ἠλάττωσε τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας καὶ δίδει παιγνιδάκια εἰς τὰ παιδία ἀπὸ τὸ πρωῒ ἕως τὸ ἑσπέρας; ποῦ ἠκούσθη αὐτό, δι' ὄνομα Θεοῦ; Μέθοδος τοῦ Φρόεβελ! Δὲν ηὑρομεν πῶς τὸν θεωροῦν τὸν κύριον αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἐδῶ μᾶς φαίνεται ἁπλούστατα ἀνόητος. Ἀκοῦτ' ἐκεῖ νὰ μὴν κάθηνται τὰ παιδάκια, χαριτωμένα παιδάκια τεσσάρων πέντε χρόνων, σκυμμένα ἐπάνω 'ς τὸ βιβλιαράκι των, νὰ μὴ μανθάνουν νὰ συλλαβίζουν, νὰ μὴ μανθάνουν νὰ λέγουν μὲ τὴν ἀγγελικήν φωνήν των *πλάξ, φράξ, κράξ*; ἀλλὰ νὰ κάθηνται νὰ παίζουν μὲ χαρτιὰ καὶ μὲ βώλους, μὲ χρώματα καὶ μὲ ξύλα ὡς νὰ στέλλουν οἱ γονεῖς τὰ παιδιά των ἐκεῖ νὰ παίζουν καὶ ὄχι νὰ μάθουν *γράμματα*.

Ἀλλ' ἡ σπατάλη τοῦ χρόνου ἐθεωρεῖτο δευτερεύουσα πρὸ τῆς σπατάλης τοῦ χρήματος διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὰς φροβελιανὰς ἐργασίας ὑλικῶν. Κακὴ καὶ ψυχρὰ ἡ μέθοδος τοῦ Φρόεβελ, ἂς μὴν ἐστοίχιζε κἂν τόσον! Πολὺ δαπανηρὰ ἐφαίνοντο ἐκεῖνα τὰ παιγνίδια, ἀφ' οὗ ἐφαίνοντο περιττά, καὶ ἐδυστρόπουν οἱ γονεῖς, ἠρνοῦντο νὰ παράσχωσι τὰ ὑλικὰ ἐκεῖνα, ἐκνευρίζοντες πᾶσαν ἐργασίαν, ἐμβάλλοντες τὴν ἀποθάρρυνσιν ἐκεῖ ὅπου ὤφειλον νὰ παράσχωσι θερμὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ ὑποστήριξιν!...

Ἐν τῇ κρισίμῳ ἐκείνῃ περιστάσει ἀνεφάνη ὁ χαρακτὴρ τῆς κ. Λασκαρίδου ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει καὶ ἀποφασιστικότητι αὐτοῦ· ἐν ταῖς χαλεπαῖς ταύταις ἡμέραις ἡ γυνὴ αὕτη ἀπέδειξεν ὅτι διεπνέετο ὑπὸ τῆς πυρώδους ἐκείνης ἐπιμονῆς, ὑπὸ τῆς ἀδαμάστου ἐκείνης καρτερίας, ἧς ἐμφοροῦνται οἱ ἀφοσιούμενοι εἰς μίαν εὐγενῆ ἰδέαν, οἱ σκοπὸν τοῦ βίου αὐτῶν τιθέμενοι τὴν διάδοσιν τῆς ἰδέας ἐκείνης, τὴν πραγμάτωσιν ὑψηλοῦ ἀλλὰ δυσεπιτεύκτου ἰδανικοῦ.

Ἡ κ. Λασκαρίδου τότε ἤρξατο δαπανῶσα ἐξ ἰδίων, καὶ τὴν δαπάνην, εἰς ἣν ἀπέστερξαν οἱ γονεῖς νὰ ὑποβληθῶσι δι' ἓν τέκνον των, κατέβαλεν αὐτὴ ἀθρόως δι' ὅλας τὰς μαθητρίας.

«Ἐπὶ τέσσαρα ὅλα ἔτη, γράφει αὐτὴ ἡ κ. Λασκαρίδου ἐν ἄρθρῳ *περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος* ἐν Ἑλλάδι, μετὰ τὴν ἐκ Δρέσδης ἐπάνοδόν μου δωρεὰν παρέσχον ἅπαντα τὰ πρὸς τὰς φροβελιανὰς ἐργασίας ἀπαιτούμενα ὑλικὰ εἰς ὅλας τὰς μαθητρίας μου, ἀνερχόμενα κατ' ἔτος εἰς 150—160 διότι οἱ γονεῖς μὴ γνωρίζοντες τὸν σκοπὸν τῶν ἐργασιῶν τούτων, δὲν ἐπεθύμουν νὰ καταβάλλωσι τὰς πρὸς αὐτὰς ἀπαιτουμένας δαπάνας. Ἀπὸ τοῦ πέμπτου ὅμως ἔτους, ἰδόντες τὰ ἄριστα ἀποτελέσματα τῆς παιδαγωγικῆς ταύτης δράσεως, οἴκοθεν ἀνεδέχθησαν τὴν προμήθειαν πάντων τῶν ἀπαιτουμένων ὑλικῶν.»

Ἀλλὰ τοιαύτη θερμουργὸς αὐταπάρνησις εἰς ἐξυπηρέτησιν τοιαύτης ἰδέας ἀφοσιωθεῖσα ἑπόμενον ἦτο νὰ θριαμβεύσῃ ἐν τέλει. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητριῶν ηὐξήθη μεγάλως, τρανὴ ἀπόδειξις ὅτι ἡ κοινωνία ἀνεγνώρισε πλέον τὸ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Παρθεναγωγείῳ ἐπικρατοῦν σύστημα ὡς τὸ ἄριστον πρὸς ἀγωγὴν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν ἑλληνοπαίδων. Πλὴν δὲ τούτου ἤρξατο κατ' ὀλίγον, εἰ μὴ ἀναφανδόν, ἡ μίμησις ἐκείνη, ἣν ἀναποδράστως ἐπιβάλλει τὸ ὀρθὸν καὶ εὐδοκιμοῦν, εἰς τὰ παρεμφερῆ ἱδρύματα. Τὰ λοιπὰ παρθεναγωγεῖα ἐξ ἁμίλλης ἢ ἐξ ἀνάγκης, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Ἀρσακείου ἐξαιρουμένου, εἰσήγαγον βαθμηδὸν τὰ παίγνια τῶν μικρῶν, τὴν ῥυθμικὴν γυμναστικήν, κτλ.

***

Πλὴν τῶν πολλαπλῶν ἐμποδίων καθ' ὧν εἶχε ν' ἀντιπαλαίσῃ ἡ κ. Λασκαρίδου, πλὴν τῶν ἐρριζωμένων προλήψεων, καὶ τῆς ἐκ συμφέροντος τῶν ἐνδιαφερομένων ἀντιπράξεως καὶ δυσφημίσεως τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος μέγιστον, σχεδὸν ἀνυπέρβλητον κώλυμα πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ συστήματος τούτου, ἦτο ἡ παντελὴς παρ' ἡμῖν ἔλλειψις διδασκαλισσῶν εἰδημόνων τῆς Φροβελιανῆς μεθόδου.

Ἡ κ. Λασκαρίδου εὐθὺς ἀμέσως γενναίως ἐπελάβετο τοῦ ἔργου, καὶ σήμερον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ Ἑλληνίδες φροβελιαναὶ νηπιαγωγοί.

Ἀπὸ τοῦ 1880 ἤρξατο δωρεὰν διδάσκουσα εἰς ἀποφοίτους τοῦ Ἀρσακείου διδασκαλίσσας τὴν μέθοδον ταύτην, ἀπονέμουσα Φροβελιανὰ πτυχία α' καὶ β' τάξεως. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὰ ἐμπόδια δὲν ἔλειψαν· τὰ πτυχία δὲν ἐπεκυροῦντο ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἡ δὲ διάδοσις τῆς Φροβελιανῆς μεθόδου προέβαινε βραδέως. Ταῦτα ἦσαν ἱκανὰ νὰ ψυχράνωσι τὸν ζῆλον πτωχῶν νεανίδων.

Ἐν τούτοις ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἰδίως ἐν αἷς πόλεσιν ὑπῆρχον καὶ ἀλλόγλωσσα παρθεναγωγεῖα καὶ ἐν αἷς ἠδύνατο νὰ γείνῃ ἡ σύγκρισις τοῦ ἡμετέρου διδακτικοῦ συστήματος πρὸς τὰ τῶν ξένων, αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες

Digitized by Google

ἀπεφήναντο διαρρήδην ὑπὲρ τῆς Φροβελιανῆς μεθόδου· παρὰ τῶν διδασκαλισσῶν ἃς μετεκαλοῦντο, ἀπῄτουν φροβελιανὰ πτυχία, συχνάκις δὲ τὰς διδασκαλίσσας ὧν εἶχον ἀνάγκην ἐζήτουν παρὰ τῆς κ. Λασκαρίδου.

Ἡ ἐκτίμησις αὕτη, ἡ ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν παρέχουσα τὴν ἀμοιβήν, ἐνεψύχωσε πολλὰς διδασκαλίσσας καὶ κατὰ τὸ 1885 πολυάριθμοι προσῆλθον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς φροβελιανῆς μεθόδου.

Εὐάρεστον καὶ ἀνεξάλειπτον θὰ φυλάττῃ ἡ κ. Λασκαρίδου τὴν ἀνάμνησιν τῆς μετὰ τῶν διδασκαλισσῶν ἅμα καὶ μαθητριῶν ἐκείνων ἐργασίας αὐτῆς, διότι εἶχέ τι τὸ ἔκτακτον καὶ ἰδιόρρυθμον.

Ἐπὶ πολλὰς ὥρας μέχρι τῆς 15 Αὐγούστου 1886 καθ' ὅλον τὸ θέρος ἐργασθεῖσα μετὰ πολλῆς ἀγάπης μετέδιδεν εἰς αὐτὰς ἐκ τῆς πείρας της ὅ,τι ἐνόμιζε χρησιμεῦον αὐταῖς ἐν τῷ σταδίῳ των. Αἱ νεάνιδες ἐκεῖναι, πλὴν τῶν ἐπὶ τῶν Φροβελιανῶν δώρων ἀσκήσεων καὶ τῶν ἐργασιῶν, ἃς συνεπλήρωσαν διὰ τῆς ἐπεξεργασίας τῶν ὀκτὼ κοπιωδεστάτων ἐκείνων συλλογῶν των, ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῆς κ. Λασκαρίδου τὴν θεωρίαν τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος, καὶ ἐτελειοποιήθησαν εἰς τὴν Φροβελιανὴν γυμναστικήν, τὴν ᾠδικὴν καὶ τὴν ἰχνογραφίαν.

Οὕτω τὸ σύστημα τοῦ μεγάλου Φρέβελ, τὸ ἐπὶ τῆς βαθείας καὶ πλήρους μελέτης τῶν ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ παιδὸς ἑδραζόμενον, οὐ μόνον εὐδοκιμώτατα ἐν τῷ *Ἑλληνικῷ παρθεναγωγείῳ* ἐλειτούργει, ἄριστα παράγον ἀποτελέσματα, ὡς κατεφαίνετο ἑκάστοτε ἐκ τῆς καταπληκτικῆς διαφορᾶς περί τε τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἤθους τῶν ἐκ τῶν μικροτέρων τάξεων προβαινουσῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀλλαχόθεν προσερχομένας, ἀλλὰ διεθόθη καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐν Σμύρνῃ, καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ἐν Ὀδησσῷ, ἐν τῇ Ῥοδοκανακείῳ σχολῇ, πρὸς δὲ καὶ ἐν Πειραιεῖ καὶ ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ τοιαύτη θερμὴ ὑποδοχὴ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος προσείλκυσε πολλὰς τῶν πτυχιούχων τοῦ Ἀρσακείου, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διδαξασῶν, αἵτινες προσήρχοντο μετὰ δακρύων παρακαλοῦσαι νὰ διδαχθῶσι τὴν μέθοδον, καθ' ὅσον, ὡς ἔλεγον, δυσκόλως εὕρισκον θέσεις ἄνευ τῆς γνώσεως ταύτης. Ἀλλ' ἡ μεγάλη συρροὴ τῶν διδασκαλισσῶν θὰ παρηνώχλει ἐν τέλει τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου», προσέτι δὲ ἡ κυρία Λασκαρίδου ἐνόμισεν ὅτι ἐπαρκῶς ἐξεπλήρωσε τὸ καθῆκόν της ἐπὶ πενταετίαν δωρεὰν διδάξασα καὶ ἱκανὰς παρασκευάσασα ἑλληνίδας Φροβελιανὰς νηπιαγωγούς, διὸ ἀπὸ τοῦ 1886 διέλυσε τὴν τάξιν ταύτην. Θερμὴν ἐκφράζομεν ἐνταῦθα εὐχὴν ὅπως τὸ ἐθνωφελέστατον τοῦτο ἔργον συνεχίσῃ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καλῶς διωργανωμένον διδασκαλεῖον τοῦ Κράτους ἢ τὸ Ἀρσάκειον.

Ἀλλ' ἡ ἐργασία τῆς κ. Λασκαρίδου δὲν περιωρίσθη εἰς τοῦτο μόνον.

«Ἐν τούτοις, γράφει, ἐν τῇ μνησθείσῃ διατριβῇ αὐτῆς, τὸ 1885 δύναται ἤδη νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐποχὴ τῆς θετικωτέρας τάσεως πρὸς διάδοσιν τῶν Φροβελιανῶν ἀρχῶν ἐν Ἑλλάδι· διότι μετὰ τὰς κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα ἐν τῷ συλλόγῳ «Παρνασσῷ» πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος ὁμιλίας μου...... τὰ Φροβελιανὰ εἰσήχθησαν πλήρη εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ Ἀμαλιείου δι' ἱκανῆς φροβελιανῆς παιδαγωγοῦ τοῦ Παρθεναγωγείου μου, καὶ ἡ γυμναστικὴ εἰς ὅλας τὰς τάξεις αὐτοῦ. Εἴκοσι δὲ περίπου κοράσια τῆς ἀνωτάτης τάξεως παρασκευάζονται ἤδη, τῇ ἐπιβλέψει μου, ὅπως κατασταθῶσι φροβελιαναὶ παιδονόμοι, ὅπερ θέλει εἶσθαι· ἐν τῷ μέλλοντι μεγάλη ἀνακούφισις διὰ τὰς οἰκογενείας, νὰ δύνανται δηλ. ἐκ τοῦ Ἀμαλιείου νὰ λαμβάνωσι χρηστάς, ἐπιδεξίους καὶ ἐργατικὰς νέας, ὅπως ἐμπιστευθῶσιν εἰς αὐτὰς τὴν περίθαλψιν καὶ ἀγωγὴν τῆς πρώτης ἡλικίας τῶν τέκνων των.»

Ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ *Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον*, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ εἰς εὐρὺν κύκλον παιδαγωγικὴ δρᾶσις τῆς κ. Λασκαρίδου ἀπεμάκρυνεν ἡμᾶς.

Ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ τούτῳ ἀνέκαθεν μεγάλη ἐπιμέλεια εἶχε καταβληθῇ περὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν ξένων γλωσσῶν· ἀλλ' ἀφ' ἧς ἐπανέκαμψεν ἐκ Γερμανίας ἡ κ. Λασκαρίδου, ἡ διδασκαλία αὕτη ἤρξατο ἀπ' αὐτῶν τῶν τάξεων τοῦ Νηπιακοῦ Κήπου, πρακτικῶς κατ' ἀρχάς, καὶ κατὰ μικρὸν θεωρητικῶς προβαίνουσα. Οἱ γινώσκοντες δὲ τὸν οἰκτρὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας τῶν ξένων γλωσσῶν παρ' ἡμῖν, οἱ βλέποντες δεκαοκταετεῖς νέους ἀποφοίτους γυμνασίων καὶ δεκαοκταέτιδας νεάνιδας ἀποφοίτους ἀνωτάτων παρθεναγωγείων, ἀνικάνους ν' ἀρθρώσωσι δύο λέξεις εἰς τὴν πάγκοινον καταστᾶσαν γαλλικήν, ἀφ' οὗ ἐν τούτοις ἐπλήρωσαν, ἐπὶ τόσα ἔτη, διὰ τόσων γραμματικῶν κανόνων τὴν κεφαλήν των, δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσι κατ' ἀξίαν καὶ τὸ γενικὸν σύστημα καὶ τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας τῶν ξένων γλωσσῶν ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ τῆς κ. Λασκαρίδου, ἔνθα ἡ πρακτικὴ ἐμπειρία περὶ τὴν γλῶσσαν συνεβάδιζε τῇ θεωρίᾳ, καὶ αἱ μαθήτριαι ὅσας λέξεις ἐνόουν ἢ ἠδύναντο νὰ γράφωσιν, ἠδύναντο ἅμα εὐχερῶς νὰ διαχειρίζωνται πρὸς συνδιάλεξιν, οὕτω δὲ ἡ γαλλική, εἶτα ἡ γερμανικὴ καὶ ἐν τέλει ἡ ἀγγλική, καθίσταντο ἀνεπαισθήτως οἰ-

Digitized by Google

κεῖαι καὶ οἱονεὶ μητρικαὶ γλῶσσαι κατά τε τὴν προφορὰν καὶ τὴν εὐχερῆ χρῆσιν τῆς λέξεως.

Ἠθέλομεν μακρηγορήσῃ ἂν ἐνδιετρίβομεν καὶ περὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς μουσικῆς καὶ περὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ζωγραφικῆς, δι' ὧν δὲν ἐπεζητεῖτο μηχανική τις ἐμπειρία περὶ τὴν κροῦσιν τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ χρωστῆρος, ἀλλὰ βαθυτέρα τις μόρφωσις καὶ ἡμέρωσις τοῦ ἤθους, ἡ ἀληθὴς ἐπίδρασις τοῦ καλοῦ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, εἰς ἣν συνετέλει καὶ τὸ ὑπ' αὐτῆς τῆς κ. Λασκαρίδου διδασκόμενον μάθημα τῆς καλλιτεχνίας. Περὶ τῆς φροβελιανῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν ῥυθμικῶν παιγνίων ἐγένετο ἤδη ἐπαρκὴς λόγος ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» καὶ ἐξήρθη τὸ παιδαγωγικῶς ὀρθόν, τὸ ἠθικῶς καὶ σωματικῶς ὠφέλιμον καὶ τὸ ἑλληνικὸν αὐτῶν.

*
* *

Ἐν τούτοις δι' οἰκογενειακοὺς λόγους ἀπεφάσισεν ἡ κ. Λασκαρίδου ν' ἀπόσχῃ τοῦ ἐνεργοῦ παιδαγωγικοῦ σταδίου.

Καὶ ἤδη, ἐν τῇ ἠρεμίᾳ τοῦ ἀποκλειστικῶς οἰκογενειακοῦ βίου, θὰ ἐπιστρέφῃ ὀπίσω εἰς τὸν διανυθέντα δρόμον, ὡς ὁ ὁδοιπόρος μετὰ μακρὰν πορείαν, καὶ θ' ἀναπολῇ τὰ εἴκοσι τρία ἔτη καθ' ἃ ἐμόχθησε ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἱδρύσασα τὸ ἐκπαιδευτήριον αὐτῆς ἐν ὅλῃ τῇ θαλερᾷ ἀκμῇ τῆς νεότητός της καὶ διαλύσασα αὐτὸ μὲ κόμην ἥτις ἤρξατο ὑπαργυρουμένη.

Ὦ! Πόσον δυσχερὲς εἶνε πολλάκις νὰ πράξῃ τις τὸ καλόν! Εἶνε ἀπίστευτον καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές. Διὰ νὰ πραγματώσῃ ὅ,τι ἐπεχείρησεν ἡ κ. Λασκαρίδου ἐδέησε νὰ καταπίῃ πικρίας, ἐδέησε νὰ ταραχθῇ ὑπὸ περισπασμῶν!... Ποία γυνὴ ὅσον ἰσχυρὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ, βλέπουσα παραγνωριζόμενον τὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτῆς, μὴ ἐκτιμωμένην τὴν αὐταπάρνησίν της, δὲν θὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ δυσπιστίας πρὸς ἑαυτὴν καὶ τὸν ἀγῶνά της, δὲν θ' ἀπηύδα ἐκ τῆς ἐνδελεχοῦς, τῆς καθ' ἑκάστην πάλης; Ἴσως ἔσχεν, ἐν δειναῖς ἡμέραις, στιγμὰς ἀποθαρρύνσεως καὶ ἡ κ. Λασκαρίδου, ἀλλὰ στιγμὰς βραχείας πάντως, μεθ' ἃς ἀνηγείρετο μὲ πλεῖον θάρρος, ὑψαύχην, ἐρρωμένως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ βίου της βαδίζουσα.

Ἀλλ' ὡς ὁ ὑπὲρ εὐγενοῦς τινος ἰδέας μαχόμενος καὶ τραυματισθείς, λησμονεῖ μετὰ τὴν ἐπούλωσιν τῶν πληγῶν τοὺς πόνους καὶ αἰσθάνεται μόνον τὴν χαρὰν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, οὕτω καὶ ἡ γυνὴ αὕτη λησμονοῦσα πάσας τὰς πικρίας θ' ἀναλογίζηται μόνον ὅτι ἐπὶ τέταρτον σχεδὸν αἰῶνος παρεσκεύαζεν ἀκαταπονήτως Ἑλληνίδας μεμορφωμένας τό τε πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος, ἀνακαινίζουσα ἕκαστον ἔτος τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν διὰ τῆς παροχῆς ὑγιεστάτων μελῶν, ὅτι ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἐκ Γερμανίας ἐπάνοδον αὐτῆς ἐγένετο ἀπόστολος μεγάλης παιδαγωγικῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι ἔσχε τὴν θαρραλέαν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἀκατανίκητον καρτερίαν νὰ εἰσαγάγῃ καὶ διαδώσῃ παρ' ἡμῖν τὸ σύστημα τοῦ Φρέβελ.

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ δέ τις μεθ' ὁποίας φλογερᾶς ἀγάπης εἶχεν ἀφοσιωθῇ εἰς τὸ παιδαγωγικόν της ἔργον ἡ κ. Λασκαρίδου ἔπρεπε νὰ ἴδῃ αὐτήν, μετὰ τὰς ἐξετάσεις, ἐν τῇ διανομῇ τῶν βραβείων. Εἶχον προσκληθῇ εἰς τὸ Ἐκπαιδευτήριον πᾶσαι αἱ μαθήτριαι, καὶ αἱ τέως φοιτῶσαι καὶ αἱ πρὸ ἐτῶν ἀποφοιτήσασαι. Ἐκείνη ἥτις ἐνέβαλεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν φιλοστόργων ἐκείνων μητέρων, τῶν περικαλλεστάτων ἐκείνων δεσποινίδων, τῶν δροσερῶν ἐκείνων κορασίδων, τῶν χαριεστάτων ἐκείνων νηπίων, ὅ,τι κάλλιστον ἐνέκλειεν αὕτη, ἵστατο ἐν τῷ μέσῳ, ὡς μήτηρ συμβουλεύουσα, ὁδηγοῦσα, διδάσκουσα τὴν ὑστάτην ἐκείνην στιγμήν, ὡς ὁ διδάσκαλος τοῦ *Τελευταίου Μαθήματος* τοῦ Ἀλφόνσου Δωδέ, ὁ γηραιὸς Χαμέλ, ὅστις καταργηθείσης τῆς γαλλικῆς γλώσσης ἐν Ἀλσατίᾳ, εἰς τὸ ὕστατον μάθημα τῆς γλώσσης ταύτης πρὸς τοὺς μαθητάς του, μετὰ εἰκοσαετῆ διδασκαλίαν ἐν τῷ χωρίῳ, ἠθέλησε νὰ εἴπῃ ὅσα περισσότερα ἠδύνατο, νὰ ἐξαγάγῃ διὰ μιᾶς ἐκ τῆς ψυχῆς του ὅσα θὰ ἐδίδασκε κατὰ μικρόν, καὶ κατεκάμφθη ὑπὸ τῆς λύπης καὶ ἡ φωνή του ἀπεπνίγη ἐν τέλει ὑπὸ τῆς συγκινήσεως καὶ διὰ χειρονομίας ἀφώνου ἀλλ' ὀδυνηρῶς εὐγλώττου, ἔνευσεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ν' ἀπέλθωσιν.

Ὤ, ἡ σκηνὴ ἐκείνη τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἦτο ἀληθῶς θλιβερά! Αἱ μαθήτριαι μεγάλαι καὶ μικραὶ ἐνηγκαλίζοντο σπασμωδικῶς τὴν κοινὴν αὐτῶν μητέρα, μετ' ἐκφράσεων στοργῆς περιπαθῶν, ῥαντίζουσαι διὰ τῶν θερμοτέρων ἴσως δακρύων τοῦ βίου των τὴν πικροτέραν ἴσως λύπην τοῦ βίου τῆς κ. Λασκαρίδου. Αὕτη δ' ἔσφιγγεν ἐν τῇ ἀγκάλῃ της τὰς μαθητρίας της, πνιγομένη ὑπὸ λυγμῶν, μὴ δυναμένη ν' ἀποσπασθῇ αὐτῶν. Καὶ πῶς νὰ μὴ αἰσθάνηται σπαραγμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀφοῦ ἀπεσπᾶτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ ἰδανικόν της ἐκ τοῦ βίου της, ἀφ' οὗ ἐξερριζοῦτο ὅλον τὸ παρελθόν της;

Καὶ τώρα τὸ «Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον» δὲν ὑφίσταται πλέον· αἱ ἐνέργειαι πρὸς ἐξακολούθησιν αὐτοῦ ὑπ' ἄλλην διεύθυνσιν δὲν ἐπέτυχον. Καλλίτερον. Ἂν ἔλειπεν ἡ φλογερὰ ἐκείνη ψυχή, θὰ ἔμενεν ἀληθὴς ζωὴ ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ τούτῳ; Τὸ «Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον» ἔσχε τὴν τύχην ἣν εὔχεται σύγχρονος ποιητὴς εἰς τὸ *Ἄγαλμα τῆς Παρθένου*· δὲν πα-

Digitized by Google

ρεμόρφωσεν αὐτὸ ὁ χρόνος μεταβαλὸν εἰς ἀσχημίαν τὴν καλλονήν του· ἐξέλιπεν ἀκμαῖον καὶ παραμένει ἡ ἰδέα τῆς ἀκμῆς του.

Α. Π. Κ.

ΕΚΛΕΙΨΙΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

Τὴν 22 Ἰουλίου εἴχομεν, ὁρατὴν καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, μερικὴν ἔκλειψιν σελήνης, ἧς αἱ φάσεις, εἰς μέσον χρόνον Ἀθηνῶν, εἶχον οὕτως·

Ἀρχὴ τῆς ἐκλείψεως	εἰς τὰς	9	ὥρας καὶ	10'	μ. μ.
Μέσον	»	10	» »	23'	μ. μ.
Τέλος	»	11	» »	36'	μ. μ.

Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ δίσκου τῆς σελήνης ἐσκιάσθη, ἐπειδὴ δὲ ὁ οὐρανὸς ἦτο ἐντελῶς ἀνέφελος, τὸ θέαμα ἦτο λίαν εὐάρεστον. Ἐν τοσούτῳ τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ προαγγέλλεται ὑπὸ τῶν ἀστεροσκοπείων χάριν τέρψεως τῶν πολλῶν, ἐξήγειρεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς καὶ ἐξεγείρει νῦν εἰσέτι παρὰ τοῖς ἀπαιδεύτοις καὶ δεισιδαίμοσι πληθυσμοῖς ἀληθῆ φρίκην καὶ ἡρμηνεύετο παραδοξώτατα. Οἱ Ἕλληνες ποιηταὶ ἐφαντάζοντο ὅτι τῆς Ἀρτέμιδος ἐρασθείσης τοῦ Ἐνδυμίωνος, ἡ ἔκλειψις σκοπὸν εἶχε νὰ ἀποκρύψῃ ἀπὸ τῶν θνητῶν τὰς ἐπισκέψεις τῆς θεᾶς πρὸς τὸν ἐραστὴν αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Καρίας. Ἐξ ἄλλου ἐπιστεύετο ὅτι αἱ μαγγανεῖαι τῶν μαγισσῶν, καὶ ἰδίᾳ τῶν μαγισσῶν τῆς Θεσσαλίας, εἶχον τὴν ἰδιότητα νὰ προσελκύωσιν πρὸς τὴν γῆν τὴν σελήνην, ἐκρότουν δὲ παντοῖα χάλκινα σκεύη, ὅπως ἀναβιβάσωσιν αὐτὴν ἐκ νέου εἰς τὸν οὐρανόν. Οἱ Ρωμαῖοι, μιμούμενοι τοὺς Αἰγυπτίους, ἥναπτον δᾳδας καὶ πυρσοὺς πολυαρίθμους, οὓς ἀνύψουν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνακαλοῦντες τὸ φῶς τοῦ ἐν ἐκλείψει διατελοῦντος ἀστέρος. Ὁ Ἰουβενάλης τὸ θορυβῶδες τοῦτο ἔθιμον ὑπαινίσσεται, ὅταν λέγῃ περὶ ἀδολέσχου γυναικός, ὅτι κάμνει ἀρκοῦντα θόρυβον διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀγωνιζομένην ὅπως ἀναφανῇ εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων σελήνην. Οἱ Μεξικανοί, ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, περίφοβοι ἐνήστευον. Αἱ γυναῖκές των ἐκακοποίουν ἑαυτὰς καὶ αἱ θυγατέρες των διετρύπων τοὺς βραχίονάς των. Ὑπέθετον ὅτι ἡ σελήνη ἐπληγώθη, κατόπιν ἔριδος, ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ προσεπάθουν νὰ ἐξιλεώσωσι τὸν δῖον Ἀπόλλωνα. Οἱ Ἰνδοὶ ἐπίστευον ὅτι κακοποιὸν τέρας ζητεῖ νὰ καταφάγῃ τὴν σελήνην, καὶ ἄλλοι μὲν αὐτῶν ἐποίουν θόρυβον μέγαν διὰ νὰ τὸ ἀναγκάσωσι νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν λείαν του, ἄλλοι δὲ ἐβυθίζοντο μέχρι λαιμοῦ ἐν τῷ ὕδατι, δεόμενοι τοῦ τέρατος νὰ φεισθῇ τοῦ δορυφόρου ἡμῶν. Δι' ἄλλους λαοὺς αἱ ἐκλείψεις προήγγελλον καταστροφὰς μεγάλας, θεομηνίας, τὸν θάνατον ἡγεμόνων κτλ. Ἀντιθέτως πρὸς τὰς δοξασίας ταύτας τῆς παχυλῆς ἀμαθείας μνημονεύεται ἀνέκδοτον, ὅπερ τιμᾷ καὶ τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὸν μέγαν ναυσιπόρον Χριστόφορον Κολόμβον. Ὁ Κολόμβος εὑρίσκετο ἐν Ἰαμαϊκῇ στερούμενος ἐντελῶς τροφῶν, ἦτο δὲ ἐκτεθειμένος μετὰ τῶν συντρόφων του εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐξηγριωμένων αὐτοχθόνων, ὅτε σεληνιακή τις ἔκλειψις παρέσχεν αὐτῷ εὐφυὲς μέσον σωτηρίας. Ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀγρίων, ὅτι ἐὰν δὲν τῷ παρεῖχον ἐν τῷ ἅμα τὰς τροφὰς καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, ὅσα εἶχε ζητήσει παρ' αὐτῶν, θὰ κατέπεμπε κατ' αὐτῶν καταστροφὰς φοβερὰς καὶ ὅτι εἰς πρώτην τιμωρίαν θὰ ἐστέρει αὐτοὺς τοῦ φωτὸς τῆς σελήνης. Οἱ ἄγριοι κατ' ἀρχὰς δὲν ἔδωκαν προσοχὴν εἰς τὰς ἀπειλὰς ταύτας, ἀλλ' ἅμα ὡς ἐπέστη ἡ στιγμὴ τῆς ἐκλείψεως καὶ ἡ σελήνη ἤρξατο βαθμηδὸν σκιαζομένη, κατέστησαν ἔντρομοι,[1] ἐρρίφθησαν γονυπετεῖς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Κολόμβου καὶ ἐχορήγησαν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ἐζήτει.

—x—

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ φιλίας καὶ φίλων

Σοὶ εὔχομαι νὰ ἀποκτήσῃς φίλους· ἐὰν δὲν ἔχῃς, προσπάθησε νὰ κάμῃς, ἐὰν ἔχῃς προσπάθησε νὰ διαφυλάξῃς αὐτούς. Μὴ ἐπιδιώξῃς ὅμως τὰς εὐρήκτους ἐκείνας σχέσεις, τὰς βασιζομένας ἐπὶ πραγμάτων τόσον ἀγχιστρόφων, ὡς τὸ συμφέρον, καὶ τόσον ἀστάτων ὡς ἡ ἡδονή, ἀλλὰ φίλους ἀληθεῖς, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ συνδέησαι στερρῶς διὰ τῆς ἀκλονήτου ἐκείνης πεποιθήσεως, ἣν ἐμπνέει ἡ βεβαιότης ὅτι θὰ εὕρῃς παρ' αὐτοῖς τὰ ἁγνὰ καὶ εἰλικρινῆ αἰσθήματα τιμίου ἀνθρώπου. Ἡ φιλία εἶνε τὸ ἄνθος τῆς κοινωνικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως καὶ τῆς φυσικῆς ταύτης συνεπείας, τῆς ἀνάγκης, ἣν αἰσθάνεται ὅπως καταστήσῃ κοινωνὸν τοῦ βίου του ἄλλον τινά. Ἔχει δὲ τὰς ῥίζας αὐτῆς ἐν τοῖς μυχιαιτάτοις τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως, ἐξ οὗ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ μονώσει καθίσταται ὂν ἀτελές· πράγματι δὲ εἶνε δύσκολον νὰ εἶνέ τις δίκαιος, ἐὰν δὲν αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἀγαπώμενον, ἀφοῦ ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῶν εἶνε νὰ μισῇ τὸ κενὸν καὶ νὰ ζητῇ πέριξ ἑαυτῆς συμπαθείας καὶ ἀγάπην. Αἱ ἐπαισχυντότεραι ἰδέαι γεννῶνται ἐν τῇ μονώσει, διότι ὁ ἄνθρωπος μονάζων σκέπτεται περὶ ἑαυτοῦ καὶ μόνου, περὶ ἑαυτοῦ

Digitized by Google

δὲ καὶ μόνου μεριμνῶν, λησμονεῖ τὸν ἐξόχως κοινωνικὸν χαρακτῆρά του καὶ ῥέπει πρὸς τὴν κακίαν· διὰ τῶν φίλων λοιπὸν ἐξασφαλίζει τις δι' ἐγγυήσεων μεγάλων τὴν ἰδίαν τιμιότητα. Εἶνε ἄριστον νὰ ἔχῃ τις πλησίον του μάρτυρας τῶν πράξεών του, ὧν ἡ στοργὴ ἀναμιμνήσκουσα εἰς ἡμᾶς ἀκαταπαύστως ὅτι δὲν εἴμεθα ἀπομεμονωμένοι καὶ ἀνεύθυνοι, ἐξασκεῖ εἶδός τι ἐλέγχου ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διαγωγῆς. Ὁ φόβος μὴ ἔχῃς ἀφορμὰς νὰ ἐρυθριᾷς ἐνώπιον αὐτῶν, θὰ σὲ προστατεύσῃ κατὰ τῶν ἰδίων παρεκτροπῶν. Φοβεῖσαι μήπως ὁ φίλος σου μάθῃ τὴν δεῖνα πρᾶξίν σου; Λόγος ἰσχυρὸς διὰ νὰ τὴν ἀποφύγῃς. Ἀλλ' ἔκλεγε τοὺς φίλους σου μετ' ἄκρας προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας· ἔκλεγε αὐτοὺς μεταξὺ τῶν φιλούντων τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἀνευρίσκων αὐτούς, ἀνευρίσκεσαι ἐν μέσῳ ἀτμοσφαίρας τιμιότητος, οὕτως εἰπεῖν. Τοῦτο κυρίως πρέπει νὰ ἀξιοῖς παρ' αὐτῶν. Ὁ δεῖνα εἶνε πλούσιος· τί σὲ μέλει; Ὁ δεῖνα εἶνε ἰσχυρός· τί πρὸς σέ; Οὗτος εἶνε εὐφυής· δέον νὰ ἑλκύσῃ τὴν προσοχήν σου. Ὁ ἄλλος εἶνε εὐθὺς καὶ χρηστός, ἀφιέρωσε αὐτῷ τὴν καρδίαν σου! Τί θὰ κερδίσῃς ἐπιδιώκων τὴν φιλίαν τῶν πρώτων; Ἐκτίθεσαι εἰς τὸν κίνδυνον νὰ ταπεινωθῇς, ἵνα εὐαρεστήσῃς αὐτούς, ἐνῷ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ χρηστότης ὁμοιάζουσι πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ζωογονοῦντα διὰ τοῦ φωτός του, χωρὶς νὰ ἐξαντλῇ αὐτό, καὶ διαχέουσιν ἀδιαλείπτως πέριξ αὐτῶν θησαυρούς, τὸ πνεῦμα μὲν διὰ τῶν ἀπόψεων ἃς διανοίγει, ἡ χρηστότης δὲ διὰ τῶν παραδειγμάτων ἅτινα παρέχει.

Paul Bourde.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τὰ σφάλματά σου ἀπέβησαν τόσον χρήσιμα εἰς σὲ ὅσον καὶ τὰ δυστυχήματά σου· διότι τίς ἄνθρωπος δύναται νὰ διοικήσῃ συνετῶς, ἐὰν οὐδέποτε ὑπέφερε, ἐὰν οὐδέποτε ἐδιδάχθη ἐκ τῶν παθημάτων εἰς ἃ περιῆλθε διὰ τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ σφαλμάτων;

(Fénélon)

Ὁ χωρὶς ὑπομονὴν ἄνθρωπος ὁμοιάζει μὲ λύχνον χωρὶς ἔλαιον.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων λέγουσι τί θὰ ἔπραττον, ἐὰν εἶχον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο· ὀλίγοι ὅμως συλλογίζονται τί θὰ εἶχον ἐὰν ἔπραττον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο.

Ὁ νεόπλουτος ὁμοιάζει μὲ ἄνθρωπον ἀνελθόντα ἐφ' ὑψηλοῦ τινος πύργου: Καταλαμβάνεται ὑπὸ σκοτοδίνης, οἱ δὲ ἄνθρωποι φαίνονται αὐτῷ κάτω ὡς νάνοι.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Ο ΕΡΩΣ

(Κατὰ μίμησιν τοῦ Β'. εἰδυλλίου τοῦ Βίωνος).

Ἐκεῖ ποὺ 'πιανε μὲ 'ξόβεργαις καὶ δίχτυα ἕνα παιδάκι
κάθε λογῆς μικρὰ πουλιὰ 'ς τὸν κῆπο ἕνα πουρνὸ
ἔτυχε ξάφνω νὰ ἰδῇ 'ςὲ 'μυγδαλιᾶς κλαράκι
τὸν Ἔρωτα — τὸν νόμισε κάνα πουλὶ τρανό!

Τέτοιο θεώρατο πουλὶ νὰ πιάσῃ — ὤ, χαρά του!
ἁπλόνει κάτ' ἀπ' τὸ δενδρί, χωρὶς καιρὸ νὰ χάσῃ,
τὰ δίχτυα, τῆς ὀξόβεργες κι' ὅλα τὰ σύνεργά του
καὶ κρύβεται καὶ καρτεράει μ' αὐτὰ νὰ τόνε πιάσῃ.

Καὶ καρτεράει τὸ μικρό, δυὸ ὥραις καρτεράει...
μὰ ὁ Ἔρωτας πλειὸ πονηρὸς θὰ τὤχῃ μυρισθῇ
κι' ἀπ' τὸ κλαρὶ τῆς 'μυγδαλιᾶς βῆμα δὲν τὸ κουνάει
—δὲν τὤχει, φαίνεται, σκοπὸ 'ς τὰ δίχτυα νὰ πιασθῇ.

Ἀπελπισμένο τὸ φτωχὸ μὲ τὰ καμώματά του
ἀφίνει δίχτυα καὶ ὀξαίς καὶ ἔρχεται γοργὸ
σ' ἕνα χωράφι π' ὥργονε 'νας γέρος πάρα κάτου
κ' ἐκεῖ ζητάει συμβουλαὶς ἀπὸ τὸν γεωργό.

—«Γιὰ δεῖξέ μου, γέρο-παπποῦ, σύ, καμμιὰ τέχνη ἄλλη
«ποὺ νὰ 'μπορέσω εὔκολα νὰ πιάσω τὸ πουλί!»
Κι' ὁ γέρος ἀφοῦ τἄκουσε, κουνάει τὸ κεφάλι
καὶ τέτοια λόγια γνωστικὰ γελῶντας τοῦ λαλεῖ:

«—Φτωχὸ παιδί, ἀνώφελα πασχίζεις! μακρυά του
«Φεύγα εὐθύς! δὲν τὸ 'πιασες; αἴ, εἶσαι τυχερό!
«Εἶναι θεριὸ ποὺ θάνατο χαρίζ' ἡ συντροφιά του,
«ἀητὸς ποὺ σχίζει τὴν καρδιά, φεῖδι φαρμακερό.

«Κλαῖς τώρα γιὰ δὲν τὸ 'πιασες; Καρτέρα καὶ θὰ φθάσῃ
«γρήγορα κ' ἡ-ἀράδα σου καὶ τότε—συμφορά σου!—
«αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ πουλὶ θὲ νἄρθῃ νὰ φωλιάσῃ,
«παιδί μου, ἀπροσκάλεστο 'ς τὴν τρυφερὴ καρδιά σου!»

****

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς μεταφορὰν πεπηγότος κρέατος ἐξ Αὐστραλίας εἰς Εὐρώπην ἐγένετο ἐν ἔτει 1880. Κατὰ πρῶτον ἐστάλη τὸ πεπηγὸς κρέας 400 προβάτων εἰς Ἀγγλίαν, ἅτινα κατ' ἀρχὰς ἐπωλήθησαν δυσκόλως. Ἐν ἔτει 1882 ὁ ἀριθμὸς τῶν πεπηγότων σφακτῶν ἀνῆλθε εἰς 1700, ἐν ἔτει δὲ 1886 εἰς 1,066,000. Ἕνεκα τούτου πρὸ μικροῦ χρόνου συνέστη ἐν Ἀμβέρσῃ μετοχικὴ ἑταιρία πρὸς μεταφορὰν τοῦ κρέατος τούτου καὶ εἰς τὸ Βέλγιον καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ἡ δὲ πρώτη ἀποστολὴ 10,000 πεπηγότων προβάτων ἐκ Νέας Ζηλανδίας εἰς τὸν

Digitized by Google

λιμένα τῆς Ἀμβέρσης ἐγένετο ἤδη. Ἡ ἑταιρία αὕτη ᾠκοδόμησε 14 παγοφόρους θαλάμους, ἑκάστου περιλαμβάνοντος 2,000 πρόβατα, καὶ πωλεῖ τὸ πεπηγμένον κρέας μίαν δραχμὴν καὶ 15 λεπτὰ τὸ χιλιόγραμμον. Ἡ ἑταιρία πρὸς τούτοις ἔχει καὶ ἴδια ἀτμόπλοια ἰδιαζόντως κατεσκευασμένα πρὸς μεταφορὰν τοῦ κρέατος τούτου, ὅπερ φημίζεται ὡς λίαν τρυφερόν.

Ἡ βασίλισσα τῆς Πορτογαλλίας Μαρία Πία, ἐνῷ διήρχετο τὸ θέρος αὐτῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὰ πλησίον τῆς Λισσαβῶνος θαλάσσια λουτρά, ἠρέσκετο νὰ περιπατῇ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καθ' ἑκάστην. Συνήθως δὲ διηύθυνε τὰ βήματά της πρὸς τὴν καλύβην κεραμέως τινός, ἔνθα πολλάκις καὶ ἔμενε ἐπιθεωροῦσα τὰ ἔργα του καὶ βλέπουσα αὐτὸν ἐργαζόμενον. Ἡ βασίλισσα τελευταῖον ἀπεφάσισε νὰ διδαχθῇ παρὰ τοῦ κεραμέως τούτου τὴν κεραμικὴν τέχνην, ἣν καὶ ἐξέμαθεν ἐντὸς ὀλίγων ἑβδομάδων ἐντελῶς, διὸ σήμερον εἶνε ἡ πρώτη καὶ πλουσιωτέρα κεραμεὺς τῆς Λισσαβῶνος. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ σύζυγος αὐτῆς, ὡς γνωστόν, εἶνε διάσημος γλύπτης καὶ ὁ μεγαλείτερος υἱός της, ὁ διάδοχος Δὸν Κάρολος, σιδηρουργός, ἡ πορτογαλλικὴ βασιλικὴ οἰκογένεια δύναται νὰ προσβλέπῃ ἀτάραχος εἰς τὸ μέλλον.

Τελευταῖον ἐγένετο ἡ διάρρηξις ὀγκωδεστάτου βράχου ἐν τοῖς λατομείοις τοῦ Lhanberes ἐν Καρναρφουσίρῃ, ἐν Οὐαλίᾳ. Πρὸς διάρρηξιν τοῦ βράχου τούτου ἐγένετο χρῆσις 2 τόννων γελατίνης, ἥτις ἰσοδυναμεῖ κατὰ τὴν δύναμιν πρὸς 19 τόννους ἢ 380 καντάρια πυρίτιδος. Πρὸ τῆς ἐκρήξεως ἡ ἀστυνομία εἰδοποίησε τοὺς κατοίκους περὶ τοῦ κινδύνου καὶ ὑπεδείκνυε τὰ μέτρα ἅτινα ἕκαστος ἔπρεπε νὰ λάβῃ. Τούτου ἕνεκα ἀνεῴχθησαν ὅλαι αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα, τὰ κάτοπτρα ἐτέθησαν εἰς μαλθακὰ μέρη καὶ ἐλήφθησαν τέλος ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα. Πρὸ τῆς ἐκρήξεως συνηχθησαν χιλιάδες ἀνθρώπων ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ ὄρους Snowdon. Ὁ βράχος, ἀποτελούμενος ἐξ ὀγκώδους λιθίνης μάζης περὶ τὰς 100,000 τόννους βαρείας, κατετεμαχίσθη, ἐν τούτοις ἡ δόνησις δὲν ὑπῆρξε μεγάλη ὅσον προσεδοκᾶτο.

Ἐν τοῖς καταστήμασι τοῦ Λούβρου συνελήφθησαν πρό τινος δύο κυρίαι, αἵτινες μετὰ τῶν ἀντικειμένων ἅτινα ἠγόραζον παρελάμβανον κρυφίως καὶ ἕτερα. Ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ ἡ σωματικὴ ἔρευνα δὲν ἔδειξε τίποτε· γενομένης ὅμως κατ' οἶκον ἐρεύνης εὑρέθησαν κλοπιμαῖα ἐμπορεύματα ἀξίας 15,000 φρ. περίπου. Ἡ κλοπὴ αὕτη θέλει σιωπηθῆ, διότι ἡ μὲν μία τῶν κυριῶν εἶνε πριγκίπισσα, ἡ δὲ ἑτέρα ἀνήκει εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς Γαλλίας.

Τὰ ἐπιτραπέζια σκεύη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἀγγλίας φυλάσσονται ἐντὸς δύο σιδηρῶν θαλάμων ἐν Οὐίνδσορ. Ἡ ἀξία αὐτῶν ὑπολογίζεται ὡς ἀνωτέρα τῶν 2,000,000 λιρῶν στερλινῶν. Τὰ χρυσᾶ σκεύη, ἅτινα ἠγόρασε Γεώργιος ὁ Τέταρτος, ἐπαρκοῦσιν ἀκριβῶς διὰ 130 πρόσωπα. Ψυκτήρ τις καμπανίτου τῆς αὐτῆς ἐποχῆς εἶνε τόσον μέγας, ὥστε ἐν αὐτῷ δύνανται νὰ λουσθῶσι δύο ἄνδρες. Ὁ ψυκτὴρ οὗτος εἶνε ὑπενδεδυμένος δι' ὑάλου κρυσταλλικῆς. Πολλὰ τῶν σκευῶν τούτων χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ, ἄλλα δέ, καλλιτεχνικώτατα καὶ πολυτελέστατα ἐξειργασμένα, ἐκομίσθησαν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Βίρμας καὶ τῆς Κίνας. Μεγαλοπρεπέστατος κύαθος ἀνήκει εἰς Κάρολον τὸν Δωδέκατον τῆς Σουηδίας. Μεταξὺ τῶν περιέργων σκευῶν ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ὁ χρυσοῦς ταώς, ὅστις εἶνε κατάστικτος διὰ πολυτίμων λίθων καὶ οὗτινος ἡ ἀξία εἶνε 40,000 λίραι στερλίναι. Τὸ σῶμα τοῦ ταὼ τούτου καὶ ἡ οὐρὰ εἶνε ἐξ ἀπέφθου ἀνατολικοῦ χρυσοῦ κατεσκευασμένη καὶ κατεσπαρμένη ὑπὸ μαργαριτῶν, ἀδαμάντων, ρουβινίων καὶ σμαράγδων. Μεγάλη τις κεφαλὴ τίγρεως εἶνε ἐξ ἀργύρου κατεσκευασμένη, φέρουσα ὀφθαλμοὺς ἐξ ὀρεινοῦ κρυστάλλου καὶ γλῶσσαν ἐκ χρυσοῦ. Τὰ δύο ταῦτα ἀνατολικὰ σκεύη ἀνῆκον εἰς Γεώργιον τὸν Τρίτον. Μέγας δὲ ἀριθμὸς θυρεῶν χρυσῶν καλύπτει τοὺς τοίχους τοῦ θησαυροφυλακείου τούτου. Εἷς τῶν θυρεῶν εἶνε ὅλος ἐκ χρυσῶν ταμβακοθηκῶν συντεθειμένος καὶ ἀντιπροσωπεύει ἀξίαν 10,000 λιρῶν στερλινῶν. Εἰς τὰ σκεύη ταῦτα τέλος ἀνήκουσι τριάκοντα δωδεκάδες πανομοίων πινακίων τῆς τραπέζης, ἅτινα Γεώργιος ὁ Τέταρτος ἠγόρασεν ἀντὶ 10,000 λιρῶν.

Εἰς τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ κτήματα τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου καὶ ἰδίως εἰς τὰ χωρία Λαζαρίνι καὶ Ζάρκο καλλιεργεῖται ἡ ὄρυζα ἐπὶ ἐκτάσεως, ἐν μὲν τῷ χωρίῳ Λαζαρίνι 500 στρεμμάτων, ἐν δὲ τῷ Ζάρκῳ 270. Ἡ ἐφετεινὴ παραγωγὴ τοῦ προϊόντος τούτου, κατὰ πρώτην φορὰν καλλιεργουμένου ἐν Ἑλλάδι, ὑπολογίζεται ὅτι θ' ἀνέλθῃ εἰς 150 χιλιάδας ὀκάδας.

Κατά τινα στατιστικήν, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1886, ἡ ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ ναυτιλία συνέκειτο πᾶσα ἐκ 3141 ἱστιοφόρων, ἀντιπροσωπευόντων ἐν ὅλῳ χωρητικότητα τόννων 225,224 καὶ 75 ἀτμοπλοίων, ἀντιπροσωπευόντων χωρητικότητα τόννων 261,275. Οἱ ἐπὶ ἐμπορικῶν πλοίων, ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν ἐργαζόμενοι Ἕλληνες ναῦται ὑπολογίζονται εἰς 20,000, οἱ δὲ ἐργαζόμενοι ἐπὶ πλοίων εἴτε ἑλληνικῶν εἴτε ξένων, ὑπὸ σημαίαν ξένην, ὑπολογίζονται εἰς 32,000.

Πρέπει τις ν' ἀνήκει εἰς ἓν κόμμα, διότι ἄλλως ὅλα τὰ κόμματα ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτοῦ.

Φιλάργυροι ὑπῆρξαν πρὶν ἢ ἐφευρεθῇ τὸ νόμισμα.
(Βολταῖρος)

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1019

Digitized by Google

'Αριθ. 607 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 16 Αὐγούστου 1887

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ

(Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Β.'

Πόλεις τινὲς περιβάλλονται, διὰ τῆς μαρμαρίνης τῶν μνημείων των στολῆς, μεγαλεῖον ἢ ἡρωϊσμόν, καὶ ὁ διὰ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν πνέων ἄνεμος ἀνακινεῖ, μετὰ τῆς ἱερᾶς κόνεώς των, τὰς μεγάλας τοῦ παρελθόντος ἀναμνήσεις, ἀνεγείρει εἰς ψίθυρον τὰς ἐν αὐτοῖς ἀκουσθείσας, τὸ πάλαι, φωνάς.

Πόλεις τινὲς αὐστηραὶ καὶ πένθιμοι διὰ τῶν δεικνυόντων τὸν οὐρανὸν κωδωνοστασίων των ἀνάγουσι τὸ πνεῦμα ὑπὲρ τὴν γῆν, πρὸς τὸν Θεόν.

Πόλεις τινὲς εἰσὶ σχολαστικαί, ἄλλαι τυχοδιώκτιδες· τινὲς ἀφυπνίζονται τερετίζουσαι φαιδρὸν ᾆσμα, κατοπτριζόμεναι εἰς τὰ ὕδατα τοῦ κολπίσκου των, ὡς νεάνιδες εἰς τὸν καθρέπτην των· ἄλλαι καταπίπτουσι τὴν ἑσπέραν συντετριμμέναι ἐκ τοῦ μόχθου· τινές, ἐλαφραί, ἔχουσαι πολλὴν καρδίαν καὶ διόλου νοῦν, κατακλίνονται ὑπὸ τοὺς ἤχους κιθάρας, ψιθυρίζουσαι φράσεις ἔρωτος.

Τὸ ὑπὲρ τὸν Βῶλον πλανώμενον ὄνειρον εἶνε τὸ χρῆμα. Ἐκ τοῦ καπνοῦ τῶν τριῶν ἀτμοκινήτων ἀλευρομύλων καὶ τῶν δύο σιδηρουργείων του, ἐκ τοῦ ἐπὶ τῶν δύο μεγάλων ἀποβαθρῶν καὶ τῆς εὐρείας προκυμαίας συνωστισμοῦ ἀνθρώπων πάσης προελεύσεως, ἐκ τοῦ βαρέος ἄσθματος τῶν ἐκφορτονόντων ἀτμοπλοίων, ἐκ τῶν πληρουσῶν τὸν λιμένα κραυγῶν τῶν ναυτῶν καὶ τῶν λεμβούχων, ἐκ τῶν διασχιζόντων τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ἀγυιὰς ἀχθοφόρων, ἐκ τοῦ τριγμοῦ τῶν φορτηγῶν ἁμαξίων, ἐν σάκκοις, ἐν βαρελίοις, ἐν κοφινίοις, ἐν ἀσκοῖς, ἐν δέμασιν, ἐν πίθοις, μεταφερόντων σῖτον, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, κουκούλια, μῆλα, γεώμηλα, κάστανα, ἐκπέμπεται φλογερά τις μέριμνα πρὸς ἀπόκτησιν κέρδους, νυχθήμερος πόθος πόλεως ἥτις ἐγείρεται τὴν αὐγὴν ὅπως τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀπελλοῦ: οὐδεμία ἡμέρα ἄνευ γραμμῆς, μεταβάλῃ ἐπὶ τὸ ἐμπορικόν: Οὐδεμία ἡμέρα ἄνευ δραχμῆς.

Ὁ Βῶλος εἶνε ἡ καρδία τῆς Θεσσαλίας—οὐχὶ ὑπὸ τὴν τετριμμένην αἰσθηματικὴν σημασίαν ἀλλ' ὑπὸ τὴν φυσιολογικήν· — ἀποστέλλων εἰς ἀπομεμακρυσμένους λιμένας τὰ προϊόντα τῶν καταφύτων καὶ καταρρύτων θεσσαλικῶν πεδιάδων καὶ κοιλάδων δέχεται διὰ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκπέμπει μέχρι τῶν ἀπωτάτων χωρίων τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Νοτίου Μακεδονίας, διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, δι' ἡμιόνων ἢ πλοιαρίων καφὲν καὶ ζάκχαριν, ὑφάσματα καὶ χειρόκτια καὶ ἐνίοτε θιάσους γερμανίδων, ὧν ἐπιτρέπεται ἡ εἰσαγωγὴ μεθ' ὅλας τὰς περὶ φυλλοξήρας διατάξεις.

*
* *

Ἡ πόλις εἶνε νεότευκτος· τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐπίχωστον ἥμισυ μέτρον μέχρις ἑνός. Αἱ οἰκίαι, αἱ περιταινιοῦσαι τὴν παραλίαν ἰδίως, εἰσὶ λιθόκτιστοι καὶ κομψαί, ὑψηρεφῆ δὲ καὶ καλλιμάρμαρά τινα μέγαρα δὲν θὰ δυσηρμόστουν τὸ παράπαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου.

Ἀμέσως ἐννοεῖ τις ὅτι βαδίζει ἐν πόλει πλουσίων. Καὶ ὄντως, πολλοὶ τῶν κατοίκων τοῦ Βώλου, δραστήριοι καὶ εὐφυέστατοι, ἐμπορευόμενοι ἐν Αἰγύπτῳ βάμβακα, μέταξαν, γεννήματα, ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὴν γλυκεῖαν πατρίδα πλήρεις συγκινήσεως καὶ λιρῶν, λησμονοῦντες τοὺς Φελλάχους καὶ τὴν ῥυπαρότητά των ἐν μέσῳ τῶν λευκῶν τοίχων ὡραίου οἴκου, βλέποντες μετὰ τόσην νοσταλγίαν ἀναθρώσκοντα τὸν καπνὸν τῆς ἑστίας των, οὐχὶ μακρόθεν ὡς ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλ' ἐκβάλλοντες τὴν κεφαλήν των τοῦ παραθύρου καὶ ἀναβλέποντες πρὸς τὴν στέγην των.

Τοιοῦτοι δ'εἶνε οὐ μόνον τοῦ Βώλου ἀλλὰ καὶ τῆς Μακρυνίτσας καὶ τῆς Πορταριᾶς καὶ χωρίων τινῶν τῆς Ζαγορᾶς οἱ κάτοικοι, θεμελιοῦντες ἐν τῷ γενεθλίῳ ἐδάφει τὴν ἀγάπην των διὰ μεγαλοπρεπῶν σχολείων, διὰ περικόμψων οἰκοδομῶν λευκαζουσῶν διὰ μέσου συνηρεφῶν δένδρων. Ἐν ταῖς εὐπορούσαις ταύταις κώμαις, μολονότι ὁ πολιτισμὸς δὲν συνειθίζει νὰ κάθηται ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἡμιόνων, δι' ὧν ἐκτελεῖται ἡ εἰς τὰς ἀποτόμους ἀνωφερείας τοῦ Πηλίου ἀνάβα-

Digitized by Google

σις, ἐπικρατεῖ ἀνάπτυξις καὶ πολιτισμός. Ἡ Τσαγκαράδα μάλιστα ἐκ τοῦ ὕψους της ἐπιδεικνύει ὑπερηφάνως πρὸς τὸ Αἰγαῖον καὶ ἐν κλειδοκύμβαλον.

Καὶ ὅμως ἀπίστευτον· ἐν πόλει ἣν κοσμοῦσι τοιαῦτα περικαλλῆ κτίρια, ἐν ᾗ ὄλβιοί τινες ἔχουσι δύο καὶ τρία μεγαλοπρεπῆ μέγαρα, ὁ τὸν μικρότερον οἶκον ἔχων—καὶ τοῦτον μονάκριβον—εἶνε ὁ Θεός.

Δι' ὀκτὼ καὶ ἡμίσειαν χιλιάδας κατοίκων, ἐξ ὧν μόλις οἱ πεντακόσιοι εἶνε Ἑβραῖοι καὶ Τοῦρκοι, διὰ πληθυσμὸν κινητὸν τῶν ἀποβιβαζομένων ἐπιβατῶν,τῶν διερχομένων ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὰ χωρία των Θεσσαλῶν ἢ Μακεδόνων, τῶν ναυτῶν τῶν ἀγκυροβολούντων πλοίων, τῶν κατερχομένων ἀθρόως ἐκ τοῦ Πηλίου δι' ὑποθέσεις των ἢ διὰ τὴν κατὰ Τετάρτην καὶ Σάββατον τελουμένην ἀγορὰν χωρικῶν, εἷς καὶ μόνος ὑπάρχει ναός. Οἱ δὲ κάτοικοι, ἀγαπῶντες τὴν ἄνεσιν, γνωρίζοντες δὲ ὅτι θὰ στενοχωρηθῶσιν ἐκεῖ μέσα, ἀποφεύγουσιν ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ ἐκκλησιάζωνται.Ἴσως διὰ τοῦτο ἀνεγείρεται νῦν παρ' αὐτῷ ὑψηλὸν καὶ ὡραῖον κωδωνοστάσιον, ὅπως ὁ κώδων ὑπερκρεμάμενος ἀπειλητικῶς τῆς πόλεως, διὰ τοῦ παλμώδους ἤχου του ἀναγκάσῃ τοὺς Βωλιώτας ν' ἀνοίξωσιν εἰς τὰ κατάστιχά των καὶ διὰ τὸν Θεὸν μίαν μερίδα.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολάου, μετὰ ποίας θρησκευτικῆς ἀνυπομονησίας ἀνιδρύθη! Τῆς Θεσσαλίας ἐπεκάθητο εἰσέτι βαρεῖα ἡ τυραννία, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐνεφώλευον ἐν τῷ φρουρίῳ. Ἔξω αὐτοῦ, εἰς τὰ *Παλαιὰ Μαγαζεῖα*, οἱ δυστυχεῖς *ῥαγιάδες* ἀποθήκας τινὰς μόνον εἶχον ἐκτισμένας. Ἀπὸ τοῦ 1845 περίπου εἶχον ἀρχίσει νὰ κτίζωσι ποὺ καὶ ποὺ οἰκίαν τινὰ παρὰ τὴν παραλίαν.Ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι δύσπιστοι εἰς πάντα νεωτερισμὸν ταράττοντα τὴν νωχέλειάν των, φοβούμενοι δὲ μὴ ὁ συνοικισμὸς ἐκεῖνος χρησιμεύσῃ ὡς ὁρμητήριον ἐπαναστάσεως, παρεκώλυον αὐτὸν πάσῃ δυνάμει. Ἀπὸ τοῦ 1857 μάλιστα μέχρι τοῦ 1864, χάριν τῆς ἀκεραιότητος τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀπηγορεύθη πᾶσα οἰκοδομία. Πῶς νὰ κτισθῇ, ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν, ὄχι πλέον οἰκία, ἀλλὰ ναός; Οἱ χριστιανοὶ προσέφυγον εἰς τέχνασμα· ἔθαψαν εἰκόνας ἐν ᾗ θέσει εὕρηται τώρα ὁ Ἅγιος Νικόλαος, εἶτα ἐξέχωσαν αὐτάς, καταδεικνύοντες πασιφανῶς εἰς τὸν καδῆν ὅτι καὶ ἄλλοτε ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἐκκλησία.Ἀνεγνωρίσθη τότε τὸ κεκτημένον ἱερὸν δικαίωμα τοῦ χώματος ἐκείνου, καὶ ἐδόθη ἡ ἄδεια· καὶ ἀνηγέρθη μετὰ ζήλου ὁ ναός, καὶ ἐνετοιχίσθησαν ἐν σπουδῇ ἐπιτύμβιοι ἐνεπίγραφοι λίθοι, μετακομισθέντες ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν ἀκτῆς τοῦ Πελασγικοῦ κόλπου κειμένων Παγασῶν.

* * *

Καὶ ὅμως μεθ'ὅλας τὰς ὡραίας οἰκοδομάς του ὁ Βῶλος δὲν εἶνε καθολοκληρίαν πόλις εὐρωπαϊκή, εἰ καὶ οἱ Βωλιῶται,ἀντίθετον ὅλως ἔχοντες γνώμην, προσωνυμοῦσιν αὐτὸν φιλοστόργως *Μικρὸν Παρίσι*. Μὲ τὴν εὐρεῖαν ἐν τῷ μέσῳ διὰ *καλδηριμίου* ἐστρωμένην λεωφόρον, τὰ χαμηλόστεγα ἑκατέρωθεν κτίρια, τὰ ἀπόζοντα παντοπωλεῖα, τὰ πραγματευτάδικα, τὰ σαράφικα, τὰ σανδαλοποιεῖα,τὰ ἀπὸ μακροῦ καλάμου ἔξω τῆς θύρας κρεμῶντα τὸ *πεσκίρι* ἀρχέτυπα κουρεῖα, τὴν ταγγὴν ἀποφορὰν τῶν ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων βαρελίων τῶν σαρδελλῶν, τῶν τηγανιζομένων σηκοτίων, τὰς φωνὰς τῶν παζαρευόντων Ἑβραίων, τὰ φέσια ἢ τὰ *σαρίκια* καὶ τὰς πλατείας ζώνας τῶν διαβαινόντων Τούρκων, τὰς πιναρὰς μορφὰς τῶν Τουρκογύφτων, τὰς ἐπί τινων ὑπερθύρων τουρκικὰς πινακίδας, τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν ἥτις πλήττει τὰ ὦτα τοῦ διαβάτου, τὸ *Μικρὸν Παρίσι* ὁμοιάζει πως εἰσέτι πρὸς τουρκικὸν *κασαμπᾶ*, τὴν δ' ὁμοιότητα ἐπιτείνει καὶ ἡ θέα τοῦ πλήρους κιδαροφόρων μνημείων τουρκικοῦ νεκροταφείου, καὶ ὁ ἰμάμης, ὁ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἔνδον τοῦ φρουρίου μιναρὲ ἀναμέλπων πρὸς τὴν πόλιν τὸ μελαγχολικὸν *ἐζάν*.

* * *

Ἐν τούτοις ἡ νεαρὰ πόλις ἐννοεῖ νὰ χαρῇ τὰ καλὰ τῆς ἐλευθερίας· ὁ φιλόκαλος καὶ δραστήριος δήμαρχος κ. Καρτάλης ἐργάζεται συντόνως ὑπὲρ τοῦ καλλωπισμοῦ της. Τὸ νῦν σχέδιον ἐχάραξε τὴν περιοχὴν αὐτῆς εὐρεῖαν, ὡς προνοητικαί τινες μητέρες ῥάπτουσιν εὐρέα τὰ ἐνδύματα τῶν τέκνων των,ἐκ φόβου μὴ μεγαλώσουν αἴφνης, καὶ προτιμῶσαι νὰ περισσεύουν αἱ χειρίδες ἀντὶ νὰ περισσεύουν οἱ βραχίονες. Ὁ Βῶλος δύναται νὰ τανυσθῇ ὅσον θέλει, δὲν θὰ τῷ λείψῃ τόπος.

Εἴκοσι ὁδοί, παράλληλοι τῇ προκυμαίᾳ, διατέμνουσι τὴν πόλιν διευθυνόμεναι ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν· πλὴν δὲ τῶν δύο τουρκικῶν λιθοστρώτων λεωφόρων, συνετελέσθησαν τρεῖς ὁδοί, αἱ δ' ἄλλαι δεκαπέντε εἰσὶν ἁπλῶς κεχαραγμέναι.

Αἱ ὁδοὶ τοῦ Βώλου δὲν ἔχουσιν ὄνομα, χαρακτηριζόμεναι διὰ τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν: Πρῶτος δρόμος, δεύτερος δρόμος, τρίτος δρόμος κλπ. — Πολλαὶ τῶν ὁδῶν τούτων ἔχουσι δίκαιον: εἶνε τόσον ἀρτιγενεῖς αἱ δυστυχεῖς ὥστε δὲν ἐπρόφθασαν νὰ βαπτισθῶσι.

Τὰς εἴκοσι ὁδοὺς—πραγματικὰς καὶ φανταστικὰς—διελαύνουσι πλεῖσται κάθετοι ὁδοὶ ἐπεστρωμέναι διὰ μαρμαρίνων τετραγώνων πλακῶν· αἱ ὁδοὶ αὗται εἶνε στεναὶ τώρα καὶ πνιγηραί, καὶ πολλαὶ ἀναδίδουσιν ἀπόπνοιαν σηπομένων φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν οὐσιῶν, ἀλλ'

Digitized by Google

αὐτὸ δὲν σημαίνει· ἐπὶ τοῦ χαρτίου, ἐν τῷ σχεδίῳ, εἶνε εὐρεῖαι καὶ εὐάεροι, ἄνευ πρασίνων τελμάτων, ἄνευ κλονουμένων ὑπὸ τοὺς πόδας λίθων τοῦ ῥείθρου, ἐφ' ὧν πατῶν ὁ διαβάτης νὰ πιτυλίζηται δι' ἀναπιδύοντος ὑγροῦ βορβόρου.

Πολλαὶ στέγαι φαίνονται καταμέλαιναι· εἶνε στέγαι παλαιῶν οἰκιῶν, κεκαλυμμέναι διὰ πλακῶν σχιστολίθου· τινὲς τῶν στεγῶν τούτων εἶνε ἐμβαλωμέναι δι' ἐρυθρῶν κεράμων· αἱ ἄλλαι οἰκίαι, αἱ πολλαί, εἶνε κεραμοσκεπεῖς, ἐπὶ τινων δ' ἐκλάμπει τὸ ζωηρὸν χρῶμα τῶν εὐρωπαϊκῶν κεράμων· ἀλλ' αἱ μαῦραι ἐκεῖναι, αἱ διαστίζουσαι τὴν πόλιν ἐνέχουσί τι τὸ θλιβερὸν καὶ τὸ πένθιμον· καὶ νομίζει τις ὅτι τὰ πεπαλαιωμένα ἐκεῖνα κτίρια, τὰ ἐπὶ τουρκοκρατίας κτισθέντα, περιεβλήθησαν τὸ μέλαν σχιστολίθινον κάλυμμα, πενθηφοροῦντα διὰ τὴν δουλείαν . . .

*
* *

Ὁ Βῶλος, ὁ μὴ ὑποφέρων τὴν στενοχωρίαν, ἔχει εὐρείας πλατείας. Ἔχει μάλιστα ἀρκετὰς καὶ τὰς μεταχειρίζεται ὡς ἐπανωφόρια, ἄλλας διὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἄλλας διὰ τὸ θέρος.

Ἡ μία κεῖται παρὰ τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, ὅπου ὑψοῦται ἡ μαρμαρίνη προτομὴ τοῦ βασιλέως Γεωργίου· ἡ ἑτέρα παρὰ τὸν στρατῶνα, ἐν τῇ ἀναπεπταμένῃ παραλίᾳ, μετὰ δενδροφυτείας καὶ κομψῆς διὰ τοὺς μουσικοὺς ἐξέδρας· ἡ δὲ τρίτη, ἡ κυρίως χειμερινή, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἀσυντέλεστος ἔτι. Ἐνταῦθα, ἑκάστην Κυριακὴν καὶ Πέμπτην, ἀνακρούει ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ διάφορα τεμάχια μελοδραμάτων, ἅτινα ἐνίοτε εἶνε πρεσβύτερα τοῦ Βώλου κατὰ τὴν ἡλικίαν, τοῦθ' ὅπερ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν εἶνε καὶ μελῳδικώτατα, οὐδ' ὅτι δὲν συγκινοῦσι τὸ ὡραῖον φῦλον τοῦ Βώλου.

Ἐκ τοῦ ὡραίου τούτου φύλου πολλαὶ τῶν δεσποινῶν καὶ δεσποινίδων ἐνδύονται μετὰ κομψότητος παρισινῆς, ἔχουσι δὲ τὴν χάριν τοῦ παραστήματος καὶ τὴν εὐχέρειαν τῶν κινήσεων, ἣν παρέχει ἡ ὀξυνομένη ἐν μεγαλοπόλεσι καλαισθησία καὶ ἡ ἐν ταῖς αἰθούσαις καὶ ταῖς χορεσπερίσιν ἀποκτωμένη ἐπιστήμη τοῦ βίου. Ἄλλαι ὅμως, διὰ τοῦ χρώματος καὶ τοῦ σχήματος τῶν ἐσθήτων αὐτῶν, διὰ τοῦ ἀμηχάνου βαδίσματός των, μαρτυροῦντος ὅτι οἰκουροῦσι πολὺ καὶ ἐξέρχονται ὀλίγον, ἐξελέγχουσι τὴν ἐπαρχιωτικὴν καταγωγήν των. Ἀλλ' αἱ κόραι τοῦ Πηλίου, ἂν δὲν ἔχωσι πάντοτε τὴν καλλονὴν ἣν ἀναρτῶσιν εἰς τὸν τοῖχον ὅταν κατακλίνωνται πολλαὶ τῶν περικόμψων τῶν πόλεων, ἔχουσιν ὡραίας καὶ δροσερὰς μορφάς, μεγάλους καὶ ἀμυγδαλοσχήμους ὀφθαλμούς, μακρὰς βλεφαρίδας, τὸν ἀέρα τοῦ Πηλίου ἐπὶ τῶν ῥοδοχρόων παρειῶν των, φυσικῶς ῥαδινὰ καὶ καλλίμορφα σώματα, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν αἱ ῥάπτριαι, ὅσον καὶ ἂν πληρωθῶσιν, εἰς ἐκείνας, αἵτινες εὐμελεῖς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἄλλων, μένουσιν, ἐν τῷ μυχῷ τοῦ κοιτῶνός των, πρὸ ἑαυτῶν, οἰκτρὰ σωμάτια, ῥιγοῦντα ἐξ ἀσχημίας.

*
* *

Ἂν εἰς πολλὰ ὁ Βῶλος βαδίζῃ ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν Ἀθηνῶν κατὰ δύο τινὰ εἶνε ἐφάμιλλος αὐτῶν: κατὰ τὸ πνιγηρὸν θάλπος καὶ τὸν κονιορτὸν τῶν ὁδῶν αὐτοῦ. Περὶ τὸ δειλινὸν κολπίας ἐμβάτης πνέων δροσίζει ὀλίγον τὴν πυρίκαυστον πόλιν· τὴν δ' ἑσπέραν διαχέεται τὸ πλῆθος ὅπως ἀναπνεύσῃ, πρὸς τὸ νότιον ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπου ὑψοῦται ὁ βραχώδης λόφος τῆς Γκορίτσας, ἐφ' οὗ ὀγκώδεις τινὲς λίθοι παριστῶσι τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Δημητριάδος.

Ἡ ἀλιτενὴς ἐκείνη καὶ ἀμμώδης παραλία ἡ διὰ τῶν διδύμων λουτήρων της ὑπομιμνήσκουσα τὸ Φάληρον, ἡ κοσμουμένη ὑπὸ καφενείων καὶ κομψοῦ θερινοῦ θεάτρου, καλλιτέρου τινῶν ἐκ τῶν παριλισσίων, ἀποτελεῖ τὸν προσφιλῆ, κατὰ τὸ θέρος, περίπατον τῶν Βωλιωτῶν. Ἡ στρατιωτικὴ μουσική, πανταχοῦ παροῦσα, στήνει προχείρως τὰ ἀναλογιά της ἐντὸς τοῦ ξυλίνου περιβόλου τοῦ θεάτρου, καὶ ἀρχίζει τοὺς μελῳδικοὺς καὶ παραπονετικούς της στόνους. Ἀλλὰ διὰ ν' ἀποδειχθῇ καὶ πάλιν ὅτι οὐδὲν τέλειον ἐν τῷ κόσμῳ, κατὰ μῆκος τῆς δροσοέσσης παραλίας ὀχετοί τινες ἐκρέοντες ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν περιπατούντων κυλίουσι πρὸς τὴν θάλασσαν βορβορῶδες καὶ μολυβδόχρουν ῥεῖθρον.

Πλὴν τοῦ θεάτρου, ἐν ᾧ παριστάνονται δραματικαὶ nouveautés ὡς ἡ *Σαμία Ὀρφανή*, καὶ ὁ *Κρομμύδας*, πλὴν τοῦ Φασουλῆ, ὅστις ἐν κομψῇ παραλίῳ πλατείᾳ ἐξεγείρει καθ' ἑσπέραν τοὺς ἠχηροὺς καγχασμοὺς τοῦ ὄχλου, ἐπὶ τῆς προκυμαίας, πρὸ τοῦ ἀρίστου καφενείου τῆς πόλεως, θίασος Πολωνίδων, ὃν θὰ ἐζήλευον αἱ Ἀθῆναι, κατακηλεῖ τὰ ὦτα τῆς ἀρίστης κοινωνίας τοῦ Βώλου.

Ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ἐπὶ τῆς μαρμαιρούσης θαλάσσης ταλαντεύονται ἁπαλῶς ἐλαφραὶ λέμβοι· πέριξ διαγράφονται οἱ μέλανες ὄγκοι τῶν ἠγκυροβολημένων σκαφῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων διανοίγονται σεληνοφεγγεῖς διαφάσεις· φανοὶ λαμπυρίζουσιν ὡς ἄστρα ἐπὶ τῶν μεσιστίων· τὰ βαθέα τοῦ λιμένος κολπώματα εἰσὶ βεβυθισμένα ἐν τῇ σκοτίᾳ· μακρὰν φέγγει μυστηριωδῶς τὸ πράσινον καὶ ἐρυθρὸν φῶς τῆς ἀποβάθρας τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ· καὶ ἡ πολωνικὴ μελῳ-

Digitized by Google

δία, μεθυστικὴ καὶ περιπαθεστάτη σκορπίζει τὰ παλμώδη κύματά της εἰς τὰ φλοισβίζοντα κύματα τοῦ Παγασητικοῦ.

Ἀλλὰ τὸν χειμῶνα ὁ Βῶλος ἄνευ θεάτρων, ἄνευ συναυλιῶν, ἄνευ χορῶν διέρχεται ἀνιαρὰς νύκτας. Οἱ ἐγχώριοι διασκεδάζουσι κἂν διηγούμενοι πρὸς ἀλλήλους τὴν πλῆξίν των· ἀλλ' οἱ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, οἱ καλούμενοι ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν μὲ τὸ πικρὸν ὄνομα «ξένοι,» εὑρίσκονται εἰς ἀληθῆ *ξενιτειάν*, ἐπὶ γῆς οὐχὶ ὁμοφύλου, ἐπὶ ἐδάφους ἀστόργου· διότι ἡ φιλία τοῦ Βωλιώτου σταματᾷ μέχρι τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας του· πέραν, ἀνοίγεται τὸ ἄδυτον, εἰς ὃ δὲν εἰσχωροῦσιν οἱ βέβηλοι. Δὲν κυματίζει πλέον ἐπὶ τοῦ Βώλου ἡ ἐρυθρὰ σημαία ἀλλὰ τὰ ἤθη εἶνε εἰσέτι ἐμπεποτισμένα τῆς δυσπιστίας τῶν Τούρκων, ἐγκλειόντων ζηλοτύπως τὰς χανουμίσας των ἐν τῷ μυχῷ τοῦ σιγηλοῦ χαρεμίου, ἐν τῇ τρυφυλῇ σκιᾷ τῶν δικτυωτῶν, μακρὰν τῶν ἱεροσύλων βλεμμάτων. Εἰς τοὺς χορούς,οὓς δίδουσιν ἐνίοτε οἱ ἐκεῖ διαμένοντες ξένοι, πλημμυροῦσιν οἱ *καβαλιέροι* καὶ μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων αἱ *δάμαι*· διότι ἑκάστη κεκλημένη οἰκογένεια ἀποστέλλει μὲν τὸν υἱόν της κρατεῖ δὲ τὴν κόρην της, ἣν φυλάττει ὡς κόρην . . . ὀφθαλμοῦ.

*
* *

Εἶχον ἤδη δύσῃ αἱ Πλειάδες εἰς τὸν οὐρανὸν ὅτε ἠθέλησα νὰ κατακλιθῶ· ἀλλ' ἔκαμα τὸν λογαριασμόν μου, οὐχὶ ἄνευ τοῦ ξενοδόχου (μετ' αὐτοῦ τὸν εἶχον κάμῃ) ἀλλ' ἄνευ τῶν κωνώπων του. Ὁ ἐπὶ τῶν βλεφάρων μου ὕπνος ἰδὼν τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους λογχοφόρους ἐτράπη εἰς φυγήν. Ἤνοιξα τὸ παράθυρόν μου· ἡ πόλις κατάκοπος ἐκ τῆς ἐργασίας ὕπνωττε βαθέως ὑπὸ τὸν μανδύαν τοῦ σκότους. Ἐνώπιόν μου ἐξετείνετο κατάμαυρον τὸ Πήλιον, τὸ εἰνοσίφυλλον τοῦ Ὁμήρου καὶ ὑλῆεν τοῦ Ἡσιόδου Πήλιον. Σφοδρὰ ῥιπὴ ἀρχαίας ποιήσεως μ' ἔκαμε νὰ λησμονήσω καὶ τοὺς κώνωπας καὶ ἐμαυτόν.

Τὸ ὄρος τοῦτο ἀπέσπασαν πρόρριζον καὶ ἐπέθηκαν τῆς Ὄσσης ὅπως ἐκπορθήσωσι τὸν Ὄλυμπον οἱ γιγάντειοι κατὰ τοῦ Διὸς ἀντάρται.Ἐντὸς τοῦ κοίλου μυχοῦ τῆς Σηπιάδος ἄκρας ἡ θυγάτηρ τοῦ Νηρέως Θέτις ὑπὸ τοῦ Πηλέως διωκομένη μετεμορφώθη εἰς ὕδωρ, εἰς πῦρ (τὰ δύο ἄλλα κακὰ πλὴν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἦτο) εἰς λέοντα, εἰς δράκοντα, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐδραπέτευσεν ἐκ τοῦ ὑγροῦ πατρικοῦ οἴκου μετὰ τοῦ ἥρωος. Ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐκείνου, διότι οἱ μετὰ τὰς ἀπαγωγάς, τὰς ἑκουσίας μάλιστα, γάμοι δὲν εἶνε σημερινὴ ἐφεύρεσις τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς, ηὐωχήθησαν οἱ θεοὶ καὶ αἱ θέαιναι ἐπὶ τοῖς γάμοις τῆς Νηρηΐδος, καὶ ἐνταῦθα ἡ Ἔρις (ἥτις καὶ τώρα ἐπισκέπτεται τὸ Πήλιον συχνάκις δὲ καταβαίνει καὶ εἰς τὸν Βῶλον) ἔρριψεν εἰς τὸ μέσον τὸ διαβόητον μῆλόν της.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Πηλίου,ὅπερ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐν τῇ νυκτίᾳ σιγῇ, συνεχέετο μὲ τὸν οὐρανόν, συγκοινωνοῦν μετ' αὐτοῦ ὡς ἐν τοῖς γοητευτικοῖς χρόνοις καθ' οὓς ὁ οὐρανὸς ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς λέγει ὁ Μυσέ, οἱ Ἀργοναῦται ἐπεσκόπουν τὸν ἀναπεπταμένον ὁρίζοντα, ὀνειροπολοῦντες πέραν αὐτοῦ τὴν θαυμασίαν χώραν τοῦ χρυσομάλλου δέρατος. Ἐκ τοῦ Πηλίου ὑλοτομήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν αἱ ἐλάται, δι' ὧν ἐναυπηγήθη ἡ Ἀργώ, τὸ πρῶτον ἐξ Ἑλλάδος πλοῖον, εἰς ἀκτὰς ἀγνώστους ἀποπλέον, φέρον ἤδη ἐπ' αὐτοῦ τὸ τυχοδιωκτικόν της πνεῦμα.

Ἐκεῖ ἐπάνω, ὑπὸ τὴν κορυφήν, εἶχεν ὁ Χείρων, τὸ ἄντρον αὐτοῦ καλυφθὲν νῦν ὑπό τινος κατακυλισθέντος βράχου, καὶ ἐν ταῖς βήσσαις ἐκείναις ὁ πτολίπορθος καὶ θεοῖς ἐπιείκελος Πηλείδης, ἤσκει τὴν ῥωμαλέαν χεῖρα ἥτις εἵμαρτο νὰ προσδέσῃ ὄπισθεν τοῦ ἅρματος καὶ περιαγάγῃ περὶ τὸ τεῖχος τῆς Τροίας, κεκαλυμμένον λύθρῳ, τὸ περικαλλὲς σῶμα τοῦ Ἕκτορος, ὅπερ δὲν ἔμελλε νὰ σφίγξῃ οὐδέποτε πλέον ἐν τῇ θερμῇ ἀγκάλῃ της ἡ δύσποτμος Ἀνδρομάχη...

*
* *

Τὴν αὐγὴν αἱ οἰκίαι τῶν ἐν ταῖς χαράδραις τοῦ Πηλίου κωμῶν καὶ χωρίων, ἐν τῇ πάλῃ τοῦ λυκαυγοῦς πρὸς τὸ σκότος, λευκάζουσιν ἀμυδρῶς· κατὰ μικρὸν ἡ Μακρυνίτσα καὶ ἡ Πορταριὰ διαγράφονται εὐκρινῶς ὅμοιαι πρὸς καταρράκτας οἰκιῶν ἐν ὁρμῇ κατακυλινδουμένων ἐκ τῆς κορυφῆς πρὸς τὴν ὑπώρειαν· ἐν μέσῳ θαλερᾶς βλαστήσεως, αἰγείρων, συκαμινεῶν, πλατάνων, ἐλαιῶν, καταπρασίνων καὶ δροσερῶν ὀάσεων ἐπὶ τοῦ τεφροῦ, ὑπὸ τὴν σκιάν, Πηλίου, ἀνακύπτουσιν αἱ Σταγιάται, ἡ Ἀλλημεριά, ἡ Ἀνακασιά.Καπνὸς ἀναθρώσκει ἔκ τινων στεγῶν· τὰ ἐνωρὶς κατακλιθέντα χωρία ἀφυπνίζονται φρίσσοντα ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν δρόσον.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ.

Συχνάκις ὠφελεῖταί τις περισσότερον ἀπὸ τῶν σφαλμάτων του ἢ ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων του. Τὰ μεγάλα κατορθώματα φυσιοῦσι τὴν καρδίαν καὶ ἐμπνέουσι ἐπικίνδυνον οἴησιν. Τὰ σφάλματα συγκεντροῦσι τὸν ἄνθρωπον ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἀποδίδουσιν αὐτῷ τὴν φρόνησιν ἣν εἶχεν ἀπολέσει ἐν ταῖς εὐτυχίαις.

Digitized by Google

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ Ε. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ, εἶτα ΛΕΩΝ.

Ωβερτινος, *(μόνος)*. Τί καρδία ! Ὢ ! οἱ παλαιοὶ φίλοι !... αὐτοὶ μόνον εἶναι στερεοί... Πηγαίνω πάλιν εἰς τὸ τηλεγραφεῖον.... νὰ ἰδῶ ἂν θὰ ἔχω εἰδήσεις.... *(Προχωρεῖ πρὸς τὸ βάθος)*.

Λεων, *(εἰσερχόμενος)*. Ἐξέρχεσθε, κύριε Ὠβερτῖνε ;

Ωβερτινος. Ναί... ἔχω να ὑπάγω ἐδῶ κάπου πλησίον.... θὰ ἐπιστρέψω νὰ πάρω τὴν κόρην μου....

Λεων. Ἐπειδή.... ἤθελα νά σας εἴπω κάτι τι....

Ωβερτινος. Νὰ μοῦ εἴπῃς.... Λέγε, παιδί μου.

Λεων. Αὐτὸ ποῦ θά σας εἴπω εἶναι σοβαρόν....

Ωβερτινος. Δὲς πειράζει.... φθάνει μόνον νὰ εἶναι σύντομον...

Λεων. Ὤ ! συντομώτατον.

Ωβερτινος. Λέγε.

Λεων. Κύριε Ὠβερτίνε, ἀγαπῶ τὴν δεσποσύνην Λουκίαν...

Ωβερτινος. Ὢ ! διάβολε ! πραγματικῶς εἶναι πολὺ σύντομον.

Λεων. Ἐλπίζω νὰ κατορθώσω νὰ μὲ ἀγαπήσῃ καὶ αὐτή... καὶ τὸ ποθεινότατον ὄνειρόν μου εἶναι νὰ γίνῃ σύζυγός μου...

Ωβερτινος. Ἀγαπητέ μου Λέον, ἡ ἀπόκρισίς μου θὰ εἶνε ἐπίσης σαφής, ὡς ἡ αἴτησίς σου... Εἶσαι καλὸς καὶ ἄξιος νέος.... σὲ ἀγαπῶ... ὁμοιάζεις τοῦ πατρός σου.... καὶ θὰ ἤμην εὐτυχής . . . ἀλλά . . . πολὺ εὐτυχὴς ἂν σὲ κάμω γαμβρόν.

Λεων, *(περιχαρής)*. Ὢ ! κύριε !

Ωβερτινος. Ἀλλὰ περιστάσεις . . . τὰς ὁποίας ἀδυνατῶ νὰ σοῦ εἴπω . . . δὲν μοῦ ἐπιτρέπουσι νὰ σοῦ δώσω ὁριστικὴν ἀπάντησιν πρὶν παρέλθουν ὀκτὼ ἡμέραι . . .

Λεων. Θὰ περιμείνω, κύριε Ὠβερτῖνε.

Ωβερτινος. Περίμενε... καὶ μιμήθητι ἐμέ... ἔλπιζε !

Λεων. Ὢ ! ναί, ἐλπίζω.

Ωβερτινος *(κατ' ἰδίαν)*. Τότε θὰ ἦμαι ἢ πλούσιος ἢ κατεστραμμένος. *(Μεγαλοφώνως)*. Ἔλπιζε ! . . .

Λεων. Πόσον εἶσθε ἀγαθός !

(Ὁ Ὠβερτῖνος ἐξέρχεται, συνοδεύει δ' αὐτὸν μέχρι τινὸς ὁ Λέων, ὅστις ἐπανερχόμενος βλέπει τὴν Λουκίαν, εἰσελθοῦσαν. Κλείει τὴν θύραν τοῦ βάθους)·

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΛΕΩΝ, ΛΟΥΚΙΑ, εἶτα ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, εἶτα ΒΛΑΔΙΝΕ.

Λουκια, *(εἰσέρχεται κεντῶσα τὸ ἐργόχειρον, ὅπερ εἶχεν ἡ κ. Βλαδινὲ ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ. Κάθηται δεξιά)*.

Λεων. *(βλέπων αὐτήν)*. Πῶς, κεντᾶτε τὸ ἐργόχειρον τῆς μητρός μου ;...

Λουκια. Εἶναι ἀνάγκη, ἀφ' οὗ τὸ πρωὶ δὲν ἀφήσατε τὴν κυρίαν Βλαδινὲ νὰ τὸ τελειώσῃ.

Λεων. Ἆ !... σᾶς εἶπε τί ἐλέγομεν ;

Λουκια. Δότε μου τὸ μετάξι σᾶς παρακαλῶ.

Λεων. Εὐχαρίστως. *(Ἀναζητεῖ τὴν μέταξαν ἐν τῷ καλαθίσκῳ τῷ εὑρισκομένῳ ἐπὶ τοῦ στρογγύλου τραπεζίου)*.

Λουκια. Ἐνόμισα πῶς θὰ ἦτον ὁ πατέρας μου ἐδῶ.

Λεων. Ὅ τι μὲ ἄφησε . . . ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψῃ . . . εἶχα μίαν ὁμιλίαν μαζί του...

Λουκια, *(περιέργως)*. Ἆ! Ὁμιλίαν... περὶ τίνος;

Λεων, *(πονηρῶς)*. Ὁρίστε τὸ μετάξι. *(Τὸ δίδει)*.

Λουκια. Ὄχι ! . . . δὲν σᾶς ἐζήτησα . . .

Λεων, *(πλησιάζων εἰς τὸ τραπέζιον)* Συγγνώμην . . . Ἐνόμισα . . . *(Μετά τινα διακοπήν)*. Ὡραία ἡμέρα σήμερα. *(Κάθηται)*.

Λουκια. Λαμπρά !

Λεων. Ὁ οὐρανὸς εἶναι τόσον ἐξάστερος !...

Λουκια. Ἐλᾶτε !... μὴ θέλετε νὰ μὲ πειράξετε !.... Τί εἴπατε εἰς τὸν πατέρα μου ;

Λεων. Τοῦ ὡμίλησα περὶ μιᾶς νεάνιδος...

Λουκια. Ἆ !

Λεων. *(ζωηρῶς)*. Τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζετε... μιᾶς νεάνιδος τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ.... καὶ τὴν ὁποίαν ποθῶ νὰ νυμφευθῶ....

Λουκια. Καὶ... τί ἀπάντησιν ἔδωκεν ὁ πατήρ μου ;

Λεων. Μοῦ εἶπε νὰ ἐλπίζω. *(Ἐγείρεται καὶ πλησιάζει πρὸς αὐτήν)*.

Λουκια, *(μετὰ χαρᾶς, ἐγειρομένη)*. Ἆ ! *(Μεταβάλλουσα τόνον φωνῆς)*. Τὸ κάτω κάτω ἀφ' οὗ δὲν τὴν γνωρίζω !

Φραγκισκος, *(εἰσερχόμενος κατ' ἰδίαν)*. Ἆ τώρα εἶμαι ἕτοιμος. *(Βλέπων τὴν Λουκίαν καὶ τὸν Λέοντα)*. Ὢ ! ὤ ! σᾶς ἐνοχλῶ ἴσως ;

Λεων. Παντάπασιν !.... Θεϊέ μου, σᾶς παρουσιάζω τὴν δεσποσύνην Λουκίαν Ὠβερτίνου...

Φραγκισκος. *(διέρχεται πρὸ τοῦ Λέοντος καὶ χαιρετίζει τὴν Λουκίαν)*. Δεσποσύνη, ἔχω κάμει ἐργασίας μετὰ τοῦ πατρός σας.... εἶναι ἐργατικώτατος.... καὶ βλέπω ὅτι τοῦ ὁμοιάζεται.... ἔχετε δίκαιον... ἐγὼ ἀγαπῶ ὅσους ἐργάζονται....

Digitized by Google

Λεων, *(κατ' ἰδίαν)*. Γιὰ σὲ τὰ λέγω, πεθερά, γιὰ νὰ τἀκούῃ ἡ νύφη!

Φραγκισκος, Εἶναι κομψότατον τὸ κέντημά σας... τί εἶναι;

Λουκια. Εἶναι ἓν ἐργόχειρον δι' ἓν λαχεῖον φιλανθρωπικόν.... τοῦ ὁποίου πωλῶ γραμμάτια....

Φραγκισκος, *(κατ' ἰδίαν)*. Ὢχ! Ὢχ! ἐπάτησα 'ς τὴν ἀγκινάρα!

Λουκια. Εἶναι πρὸς βοήθειαν ὀρφανῶν....

Φραγκισκος, *(κατ' ἰδίαν)*. Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!

Λουκια, *(ἐξάγουσα γραμμάτια τοῦ λαχείου ἐκ τοῦ θυλακίου της)*. Πόσα ἀγαπᾶτε;

Λεων. Ἔλα θεῖέ μου· πάρετε μερικά...

Φραγκισκος. Ὤ! ἐγώ... πολλάκις ἐπῆρα ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα.... καὶ μόνον μίαν φορὰν ἐκέρδησα.... ἓν ζεῦγος παντόφλαις... ποῦ δὲν μου ἤρχοντο καθόλου εἰς τὸ πόδι.

Λουκια. Νὰ ἰδῶμεν ἂν αὐτὴν τὴν φορὰν σᾶς εὐνοήσῃ ἡ τύχη πρὸς χάριν μου...

Φραγκισκος. Ἄς εἶναι! Ἔχετε νὰ μοῦ δώσετε εἴκοσι δραχμῶν;.. Ὁρίστε... *(κατ' ἰδίαν)*. Ὅταν κάμνῃ κανεὶς ἐργασίας μὲ τὸν πατέρα... *(δίδει εἴκοσι δραχμὰς καὶ ἡ Λουκία τῷ ἐγχειρίζει γραμμάτια)*.

Βλαδινε, *(εἰσέρχεται ὑπολογίζων ἐν τῷ σημειωματαρίῳ του)*, Τριάντα μία χιλιάδες.... καὶ εἰκοσιπέντε μετοχαὶ τοῦ Λυὼν πρὸς χιλίας τεσσαράκοντα.... Ἔτσι θὰ συμπληρωθῇ τὸ ποσόν... *(Βλέπων τὸν Λέοντα)*. Ἆ! Λέον!

Λεων. Τί ἀγαπᾶτε, πατέρα;

Βλαδινε. Φόρεσε τὸ καπέλλο σου καὶ τρέξε εἰς τοῦ κ. Δουράνου, τοῦ μεσίτου μας νὰ τοῦ εἰπῇς νὰ μοῦ πωλήσῃ εἰκοσιπέντε Λυών.... εἰς τὴν καλλιτέραν τιμὴν ὅπου εὕρῃ...

Λεων. Ἀμέσως, πατέρα.

Βλαδινε Ἂν βιασθῇς ὀλίγον θὰ φθάσῃς προτοῦ νὰ κλείσῃ τὸ χρηματιστήριον.

Λεων. Θὰ πάρω ἁμάξι... θεῖέ μου... δεσποσύνη...

('Εξέρχεται. Ἡ Λουκία τὸν συνοδεύει μέχρι τινός, εἶτα ἐπανέρχεται ἀριστερόθεν, κάθηται παρὰ τὸ στρογγύλον τραπέζιον καὶ ἐργάζεται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, ΛΟΥΚΙΑ ἐργαζομένη.

Φραγκισκος. Πωλεῖς μετοχὰς τοῦ Λυών;.. τί, νομίζεις πῶς θὰ ξεπέσουν;

Βλαδινε. Ἐγώ; Ὄχι!.... ἀλλὰ χρειάζομαι πενῆντα χιλιάδας δραχμάς.

Φραγκισκος. Ἆ!

Βλαδινε. Ὑπεσχέθην νὰ τὰς δανείσω εἰς ἕνα φίλον....

Φραγκισκος. Πῶς εἶπες;

Βλαδινε. Εἰς ἕνα παλαιὸν καὶ στενώτατον φίλον....

Φραγκισκος. Ἀδύνατον πρᾶγμα! ἐτρελλάθης;

Βλαδινε. Διατί;

Φραγκισκος. Πενῆντα χιλιάδας δραχμάς... Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ φίλος;

Βλαδινε. Νὰ λοιπόν, εἶναι.... *(Βλέπων τὴν Λουκίαν)*. Ὄχι.... δὲν εἰμπορῶ νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ ὄνομά του.

Φραγκισκος. Κανεὶς κατεργάρης, κανεὶς ἀπατεών!

Βλαδινε. Φραγκίσκε! σὲ παρακαλῶ.... παῦσε!

Φραγκισκος. Σοῦ ἔβαλε τοὐλάχιστον ὑποθήκην;

Βλαδινε. Ἀφ' οὗ σοῦ λέγω πῶς εἶναι φίλος....

Φραγκισκος. Ἆ! μὲ κάνεις νὰ σκάσω μὲ τὸν φίλον σου!

Βλαδινε. Ἂν ἤξευρες τὴν θέσιν του....

Φραγκισκος. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ τὴν μάθω.... τὴν καταλαμβάνω καὶ χωρὶς νὰ μοῦ τὴν εἰπῇς.... θὰ ἦλθαν καὶ σοῦ ἐπώλησαν κάμμίαν χονδρὴ ψευτιά.... κάμμίαν ἱστορίαν ἀπὸ ἐκείναις.... καὶ σὺ θὰ τὴν ἔχαψες σὰν λουκοῦμι! Δὲν 'πᾶς νὰ κουρεύεσαι!

Βλαδινε. Ἆ! μά...

Φραγκισκος. Ὤ! εἶσαι μωρόπιστος καϋμένε! Ὅλα τὰ πιστεύεις! ὅλα τὰ καταπίνεις! ἀφίνεις νὰ σὲ τρώγουν ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος παληάνθρωπος!

Βλαδινε. Δὲν ἀφίνω νὰ μὲ τρώγῃ κανείς... καὶ ὅταν πρέπῃ... εἶμαι ἀπαιτητικώτερος ἀπὸ σέ.... νά, σήμερα ἀκόμη τοῦ ἔδωσα νὰ καταλάβῃ ἑνὸς 'νοικάρη μου.

Φραγκισκος. Ναί, ὅπως ἔδινες νὰ καταλάβουν εἰς τοὺς ἐργάτας, ὅταν εἴμεθα σύντροφοι εἰς τὸ Ἐλμπέφ.

Βλαδινε. Ἀλλά... δὲν μοῦ φαίνεται πῶς...

Φραγκισκος. Σοῦ ἔδωσα νὰ ἐπιτηρῇς τὸ ἐργοστάσιον τῶν παιδιῶν.... ἐπειδὴ ἦτο εὐκολωτάτη ἡ ἐπιτήρησις...

Βλαδινε. Ἔ! τί τὰ θέλεις; μὲ ἔθλιβε νὰ βλέπω αὐτὰ τὰ δυστυχισμένα νὰ δουλεύουν δέκα ὥρας τὴν ἡμέραν διὰ νὰ τυλιγαδιάζουν μασούρια....

Φραγκισκος. Καὶ τότε τοὺς ἔλεγες· «Ξεκουρασθῆτε, παιδιά μου! μὴ δουλεύετε τόσον πολύ... νὰ μὴ πάθῃ ἡ ὑγεία σας!»

Βλαδινε. Ἴσως!... ἀλλὰ ἤξευρα νὰ ἐπιβάλλωμαι! μὲ ὑπήκουον ὅλοι!

Φραγκισκος. Βεβαιότατα!... Σὲ ὑπήκουον μὲ τόσην προθυμίαν... ὥστε ἐζημιωνόμεθα διακοσίας δραχμὰς καθ' ἡμέραν...

Digitized by Google

Βλαδινε. Εἶσαι ὑπερβολικός...

Φραγκισκος. Ὥστε ἠναγκάσθην νὰ σὲ στείλω εἰς τὰ Παρίσια... καὶ σὲ καὶ τὴν καλὴν καρδιά σου!

Βλαδινε. Τί τὰ θέλεις! ὅ τι καὶ ἂν εἰπῇς... οἱ ἐργάται μὲ συλλογίζονται ἀκόμη...

Φραγκισκος. Ναί... ὅπως συλλογίζεται ὁ γάϊδαρος τὸ παχνί...

Βλαδινε. Ὁ γάϊδαρος!... Φραγκίσκε!

Φραγκισκος. Καὶ μόλις ἔφθασε εἰς Παρίσια.. ὁ κύριος ἐπειράχθη! ὁ κύριος ἀπεσύρθη ἀπὸ τὴν ἑταιρίαν!

Βλαδινε. Καθόλου! δὲν ἐπειράχθηκα! ἀλλὰ ἐσκέφθην, ἐσυλλογίσθην... καὶ εἶδα πῶς δὲν μοῦ ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ ἐξακολουθήσω νὰ παχύνωμαι μὲ τὸν ἱδρῶτα...

Φραγκισκος. Ὢ! ἐξαίρετα! Λέγεις καὶ μεγάλα λόγια τώρα!.... ὡς ὅλοι ὅσοι ἀφῆκαν τὴν δουλειά τους... Ἐγὼ ὅμως ἐξηκολούθησα νὰ παχύνωμαι μόνος μου... καὶ ἀντὶ ὡσὰν ἐσὲ νὰ τὰ στενοπερνῶ μὲ εἰκοσιπέντε ψωροχιλιάδες δραχμὰς εἰσόδημα...

Βλαδινε. Ἐμέ, μὲ ἀρκεῖ!...

Φραγκισκος. Ναί, καὶ θὰ βαστάξῃ πολύ... κατὰ τὴν καρδιὰ ποῦ ἔχεις... καὶ μὲ τὸ χέρι σου τὸ τρύπιο...

Βλαδινε. Ὁ καθεὶς μὲ τὴν ὄρεξίν του..: Ἐγὼ ὅμως δὲν ἠμπορῶ νὰ φάγω μὲ εὐχαρίστησιν, ὅταν εἰξεύρω ὅτι πλησίον μου ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ὁποῦ πεινοῦν!

Φραγκισκος. Ἔλα δά! καὶ εἶναι κανεὶς ποῦ νὰ πεινᾷ; ποῖοι πεινοῦν;

Βλαδινε. Ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν ἔχουν νὰ φάγουν!... Νὰ χθές... χθὲς ἀκόμη... αὐτὰ δὲν τὰ εἰξεύρετε σεῖς εἰς τὸ Ἐλπμέφ... ἀπήντησα εἰς τὴν ὁδὸν Τρεβίζης ἕνα δυστυχισμένον, ποῦ εἶχε πέντε ἡμέρας νὰ φάγῃ...

Φραγκισκος. Σοῦ τὸ εἶπε αὐτός;

Βλαδινε. Μοῦ τὸ εἶπε... δηλαδὴ ἠναγκάσθη νὰ μοῦ τὸ ὁμολογήσῃ....

Φραγκισκος. Καὶ τὸν ἐλέησες;

Βλαδινε. Ἀναμφιβόλως!....

Φραγκισκος. Λοιπὸν σοῦ τὴν ἔφτειασαν! ἐν πρώτοις δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ζήσῃ πέντε ἡμέρας χωρὶς νὰ φάγῃ....

Βλαδινε. Ποῦ τὸ 'ξεύρεις; ἐδοκίμασες ποτέ σου;

Φραγκισκος. Ὄχι.

Βλαδινε. Λοιπὸν δοκίμασε!

Φραγκισκος. Ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀγοράσῃς ἕνα ψωμὶ τοῦ φιλαράκου σου... καὶ τότε θὰ ἔβλεπες!....

Βλαδινε. Τί;

Φραγκισκος.. Θὰ σ' ἔστελνε 'ς τὸ διάβολο... Ἄς τα καὶ τὰ 'ξέρω!

Βλαδινε. Ὢ! ὅλα σὺ τὰ εἰξεύρεις!... Νομίζεις ὅτι ἐξοφλεῖς, ὅταν λέγῃς ἔτσι!...Ἔρχεται φίλος, παλαιὸς φίλος ἀπὸ σαράντα χρόνων, σοῦ ἐμπιστεύεται τὰς στενοχωρίας του... τὰς θλίψεις του.... καὶ ἀντὶ νὰ τῷ τείνῃ τὴν χεῖρα... νὰ τὸν σώσῃ... τοῦ ἀποκρίνεται· «Ἄς τα καὶ τὰ ξεύρω!» Τὸν πλησιάζει ἕνας δυστυχὴς εἰς τὸν δρόμον... «Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!..» ἐπὶ τέλους ἔχει ἕνα μονογενῆ υἱόν... τὸν ἀφίνει χωρὶς κάμμίαν βοήθειαν ἔρημον εἰς τοὺς πέντε δρόμους... καὶ ὅταν ὁ ταλαίπωρος αὐτὸς υἱός, πάσχων, πεινῶν ἴσως, ὑπείκων εἰς τὸ ὁρμέμφυτον στρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν πατέρα του καὶ ἱκετεύει αὐτόν.... ἐκεῖνος τοῦ γράφει· «Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!...» καὶ περνᾷ εἰς τὸν λογαριασμόν του εἴκοσι λεπτὰ διὰ τὰ ταχυδρομικά!... Δὲν εἶναι ἀκριβά... ἀλλ' εἶναι ἄσχημα! εἶναι ἐλεεινά!.....καὶ ἐπὶ τέλους θὰ μὲ κάμῃς νὰ ὑποθέσω πῶς εἶσαι ἕνας....

Φραγκισκος. Τί; ἐμπρός!

Βλαδινε. Ὄχι!... δὲν θέλω νὰ τὸ εἴπω... διότι θὰ σὲ λυπήσω...

Φραγκισκος. Ἐτελείωσες;

Βλαδινε. Ναί.

Φραγκισκος. Λοιπόν, 'πᾶμε τώρα νὰ φᾶμε... εἰς τοῦ Βρεβάν... Πηγαίνω νὰ ἀσπασθῶ τὴν γυναῖκά σου καὶ νὰ τῆς εἰπῶ πῶς σὲ παίρνω μαζί μου.

Βλαδινε. Εὐχαρίστως ἔρχομαι νὰ φάγω εἰς τοῦ Βρεβάν... διότι κάμνει πολὺ ὡραῖα φαγητά... ἀλλά...

Φραγκισκος. Ὢ! ἂς μὴ φιλονεικῶμεν πλέον δι' αὐτά... Κατ' ἐμέ, ὁ κόσμος διαιρεῖται εἰς δύο... εἰς ἐκείνους ποῦ τοὺς γελοῦν... καὶ εἰς ἐκείνους ποῦ δὲν γελοιῶνται... Δὲν εὑρισκόμεθα εἰς τὸ ἴδιον μέρος... αὐτὸ εἶναι ὅλον ὅλον!

Βλαδινε. Καὶ χαίρω πολὺ δι' αὐτό.

Φραγκισκος. Ἐγὼ ἐπιμένω εἰς ὅσα εἶπα... Μὲ τὰ μεγάλα σου λόγια καὶ τὰ ἀνόητα αἰσθήματά σου.....θὰ εἶσαι καὶ θὰ μείνῃς πάντοτε ἕνας βλάξ! *(Ἐξέρχεται δεξιᾷ).*

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΛΟΥΚΙΑ, εἶτα ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ.

Βλαδινε. Βλάξ!

Λουκια, *(προχωροῦσα πρὸς αὐτόν)*. Καὶ ἐγὼ σᾶς λέγω πῶς εἶσθε.... καὶ πῶς θὰ μείνετε πάντοτε ἐξαίρετος ἄνθρωπος· *(Ριπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας του)*. Ὢ, νά, φιλήσατέ με!

Βλαδινε, *(ἀσπαζόμενος αὐτήν)*. Τὴν μικρούλα μου!... τὰ ἤκουες;

Λουκια. Ἐξακολουθεῖτε νὰ πιστεύητε εἰς τὸ ἀγαθόν... ἐξακολουθεῖτε νὰ τὸ πράττητε.... Νὰ εἶσθε πάντοτε ἀπὸ τὸ μέρος ἐκείνων, τοὺς

Digitized by Google

ὁποίους γελοῦν...εἶναι τὸ καλλίτερον, μὲ ὅσα καὶ ἂν λέγουν...

Βλαδινε. Ἔτσι μάλιστα!

Λουκια. Τί σᾶς μέλει ἂν δὲν σᾶς εὐγνωμονοῦν;.... Ἡ εὐεργεσία δὲν εἶναι κερδοσκοπία.

Βλαδινε. Ἀναντιρρήτως! *(κατ' ἰδίαν)*. Πόσον λυποῦμαι, ποῦ δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ Φραγκίσκος....

Λουκια. Νά, ἐγὼ παραδείγματος χάριν.... ταγίζω ὅλα τὰ πουλάκια τῆς γειτονιᾶς μου.

Βλαδινε. Ἀλήθεια;

Λουκια. Ναί... τοὺς ῥήχνω ψωμὶ κάθε πρωὶ εἰς τὸν ἐξώστην μου... Τὸν χειμῶνα παραμερίζω μὲ προσοχὴν τὸ χιόνι διὰ νὰ τὰ προφυλάξω ἀπὸ τὸ κρύο... τὸ καλοκαίρι βάλλω θάμνους διὰ νὰ ἔχουν ἴσκιον... Λοιπὸν νομίτε, πῶς μοῦ χρεωστοῦν χάριν δι' αὐτά;.... Διόλου... μόλις ἀνοίξω τὸ παράθυρον πετοῦν καὶ φεύγουν... μερικὰ μάλιστα καὶ μὲ τσιμποῦν....

Βλαδινε. *(μετ' ἀγανακτήσεως)*. Ἄ!

Λουκια. Ἐγὼ ὅμως δὲν τοὺς ζητῶ νὰ εἶναι εὐγνώμονα... δὲν μοῦ χρεωστοῦν εὐγνωμοσύνην... Εἶναι πλάσματα τοῦ Θεοῦ, ποῦ πεινοῦν, καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι πολλὴν χαρὰν διότι ἠμπορῶ νὰ τὰ τρέφω... Ἔχετε καὶ σεῖς τὰ πουλάκια σας... Καθεὶς ἔχει τὰ ἰδικά του...

Βλαδινε. Ὦ, τὸ ἀγγελοῦδι μου!... νὰ σὲ φιλήσω πάλι!... *(Τὴν ἀσπάζεται καὶ ἀπομάσσει τοὺς ὀφθαλμούς του)*.

Φραγκισκος, *(εἰσέρχεται κατ' ἰδίαν)*. Νάτος πάλιν! κλαίει τώρα· *(Βῆχων δυνατά)*.Χμ!

Λουκια, *(βλέπουσα αὐτόν)*. Ὦ!... χαίρετε, κύριε Βλαδινέ!... ἐξακολουθεῖτε νὰ ἀγαπᾶτε τὰ πουλάκια... ἐξακολουθεῖτε! ἐξακολουθεῖτε! *(Ἐξέρχεται ἀριστερά)*.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Φραγκισκος. Ἄς ὑπάγωμεν τώρα εἰς τὸ τραπέζι... Ἀλήθεια! ἡ γυναῖκά σου μοῦ ἔδωκε αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν...

Βλαδινε. Ἐπιστολήν!... *(Ἀποσφραγίζων αὐτήν)*. Ὦ θεέ μου! τοὺς δυστυχεῖς!

Φραγκισκος. Τί εἶναι πάλιν;

Βλαδινε. Ἄ! λέγεις πῶς δὲν ἀποθνήσκουν τῆς πείνης ἄνθρωποι... ἄκουσε. *(Ἀναγινώσκει)*. «Ἀπευθύνομαι πρὸς ὑμᾶς, γνωρίζων τὴν ἀγαθὴν καρδίαν σας...»

Φραγκισκος, *(κατ' ἰδίαν)*. Κουροφέξαλα!

Βλαδινε, *(ἀναγινώσκει)*. «Δὲν ἔχω ἐργασίαν....»

Φραγκισκος, *(κατ' ἰδίαν)*. Ὀκνηρέ!

Βλαδινε, *(ἀναγινώσκει)*. «Ὁ πατήρ μου εἶναι τυφλός, ἡ μήτηρ μου παράλυτος, καὶ περιπλέον ἔχω τρία μικρὰ παιδιὰ εἰς τὴν κούνια, τὰ ὁποῖα μοῦ ζητοῦσιν ἄρτον!...

Φραγκισκος, *(κατ' ἰδίαν)*. Εἰς τὴν κούνια... πολὺ ἐνωρὶς ὁμιλοῦν.

Βλαδινε, *(ἀναγινώσκει)*. «Θὰ μὲ ἀφίσητε ἄνευ βοηθείας, σεῖς, ὁ ὁποῖος ἔχετε τόσον γενναίαν ψυχήν; Σιμωνίδης, ὁδὸς Κοινωνικοῦ Συναλλάγματος, 15 *δίς*, ἕβδομον πάτωμα, ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ ἀνεμόσκαλα...» *(Συγκεκινημένος)*. Ἀναβαίνουσι εἰς τὴν κατοικίαν των μὲ ἀνεμόσκαλαν!

Φραγκισκος, *(εἰρωνικῶς)*. Πολὺ θὰ δυσκολεύεται ὁ τυφλὸς πατήρ!

Βλαδινε, *(ἀφελῶς)*. Καὶ ἡ παράλυτος μήτηρ!... *(Ἀναγινώσκει)*. «Ὑστερόγραφον. Ἄφετε τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν θυρωρόν». *(Ἐξάγει τὸ βαλάντιόν του)*. Τοὺς δυστυχισμένους!

Φραγκισκος. Πῶς! τὰ 'πῆρες αὐτὰ διὰ μετρητά;

Βλαδινε. Ὦ, αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν ἐπινοοῦνται!... ὁ τυφλὸς πατήρ... ἡ ἀνεμόσκαλα... ἡ παράλυτος μήτηρ... Καὶ τὸ κάτω κάτω εἶναι τὰ πουλάκια μου... καθεὶς ἔχει τὰ ἰδικά του!

Φραγκισκος. Τί εἶνε αὐτὰ πάλιν;

Βλαδινε. Ἀλήθεια... δὲν ἦσο σὺ παρών... Νομίζεις πῶς μὲ σαράντα δραχμάς....

Φραγκισκος Μὴ μὲ σκοτίζῃς!... Ἔλα, ἃς βάλωμεν στοίχημα!

Βλαδινε. Στοίχημα;

Φραγκισκος. Πῶς ὅλα αὐτὰ εἶναι ψεύματα.

Βλαδινε. Ἔλα δά... Ἄς εἶναι ὅμως... θέλω νὰ σοῦ ἀποδείξω τοὐλάχιστον ἅπαξ πόσον ἔχεις ἄδικον... Τί νὰ εἶναι τὸ στοίχημα;

Φραγκισκος. Ὅποιος χάσῃ νὰ πληρώνῃ τὸ τραπέζι... Πᾶμε πρῶτα νὰ φᾶμε.

Βλαδινε. Ὦ, ὄχι! δὲν ἠμπορῶ νὰ κρατῶ αὐτὸ τὸ γράμμα ἐπάνω μου καὶ νὰ φάγω.... Πᾶμε νὰ ἴδωμεν αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους!

Φραγκισκος. Ἄς ἦνε! ἃς 'πᾶμε. Ἀλλὰ σὺ θὰ πληρώσῃς· ἡ ἀνεμόσκαλα εἰς τὸ ἕβδομον πάτωμα! πολὺ χονδρὸν ἦτο καὶ αὐτό!

Βλαδινε. Σὲ οἰκτείρω, καϋμένε! Δὲν πιστεύεις οὔτε ὅτι κατοικοῦν ἄνθρωποι ἀποκάτω ἀπὸ τὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν!

(Ἐξέρχονται. Καταπετάννυται τὸ κατάβλημα).

(Ἕπεται συνέχεια).

Οἱ θεοὶ ἐμπαίζουσι τὴν ἀνθρωπίνην φρόνησιν.
(Fénélon)

Digitized by Google

ΠΩΣ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Εὐφυὴς λογογράφος ὁ Ἀβραὰμ Δρεϋφοὺς προτιθέμενος οὐχὶ πρὸ πολλοῦ χρόνου νὰ λαλήσῃ πρὸς ἐκλεκτὴν ὁμήγυριν περὶ δραματικῆς τέχνης, ἔσχε τὴν ἐξαίρετον καὶ ἐπιτυχῆ ἐπίνοιαν ν' ἀποταθῇ πρὸς τοὺς διαπρεπεστάτους τῶν δραματικῶν συγγραφέων τῆς πατρίδος του προβάλλων αὐτοῖς τὴν ἐρώτησιν : πῶς γίνονται τὰ δραματικὰ ἔργα ; Οἱ περιφανεῖς τῆς τέχνης μύσται, οἱ γεγηρακότες εἰς τοὺς ἀπὸ σκηνῆς ἀγῶνας πάνυ προθύμως καὶ ἀθρῶς ἀπήντησαν εἰς τὴν ἀπότολμον ἐρώτησιν, ἐκ τῶν ἀπαντήσεων δὲ αὐτῶν, ἃς κατωτέρω παραθέτομεν, δύναται ὁ ἀπείρως ἔχων ν' ἀρυσθῇ διδάγματα ὠφέλιμα, ἐνταὐτῷ δὲ νὰ διαγνώσῃ τὸν ἰδιάζοντα ἑκάστου τῶν ἐξόχων συγγραφέων χαρακτῆρα.

Ἰδοὺ ἐν πρώτοις ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ :

«*Ἀγαπητὲ συνάδελφε καὶ φίλε,*

«Μ' ἐρωτᾷς τίνι τρόπῳ γίνεται δραματικόν τι ἔργον. Ἡ ἐρώτησίς σου μοὶ περιποιεῖ πολλὴν τιμήν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐμβάλλει εἰς δεινὴν ἀμηχανίαν.

«Διὰ συντόνου μελέτης, δι' ἐργασίας, ὑπομονῆς, μνήμης, θελήσεως, δύναταί τις νὰ πείσῃ τοὺς ἄλλους ὅτι εἶνε ζωγράφος ἢ γλύπτης ἢ μουσικός. Ἔχουσιν αἱ τέχναι αὗται μεθόδους ὑλικάς, ἐργασίαν μηχανικήν, ἅτινα δύναταί τις νὰ μάθῃ, καὶ δι' ὧν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ἀξίαν, πρὸ πάντων δὲ ἐπιδεξιότητα καὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ. Τὸ κοινόν, εἰς οὗ τὴν κρίσιν ὑποβάλλονται τὰ ἔργα, ἀμοιροῦν τεχνικῆς μελέτης, θεωρεῖ ἤδη ὡς ὑπερτέρους αὐτοῦ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιήσαντας. Συναισθάνεται ὅτι ἐὰν ἐξενέγκῃ γνώμην, δύνανται αὐτοὶ νὰ τῷ εἴπωσιν· — «Ἐδιδάχθης τὴν ζωγραφικήν, τὴν γλυπτικήν, τὴν μουσικήν ; Ὄχι. Μὴ ὁμίλει λοιπὸν μὲ τόσην ἐλαφρότητα. Δὲν εἶσαι ἱκανὸς νὰ κρίνῃς. Πρέπει νὰ ἦσαι ἐνήμερος εἰς τὴν τέχνην διὰ νὰ ἐννοήσῃς τὰς καλλονὰς τοῦ ἔργου κτλ. κτλ.»

«Τοιουτοτρόπως δὲ τὸ ἀγαθὸν κοινὸν συχνάκις ἀφίνει νὰ ἐπιβάλλωνται ἐπ' αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ζωγραφικήν, τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν μουσικὴν μερικαὶ σχολαὶ καὶ μερικαὶ ἐπισημότητες. Δὲν τολμᾷ νὰ διαμαρτυρηθῇ. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ δράματος ἢ κωμῳδίας τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐνδιαφέρεται καὶ καθίσταται τρόπον τινὰ πολιτικὸς ἐνάγων.

«Ἡ γλῶσσα δι' ἧς ὁμιλοῦμεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου εἶνε ἐκείνη ἡ ἰδία δι' ἧς αὐτὸ ὁμιλεῖ καθ' ἑκάστην· τὰ αἰσθήματα ἅτινα ζωγραφοῦμεν, εἶνε τὰ ἴδια αὐτοῦ αἰσθήματα· τὰ πρόσωπα ἅτινα παριστῶμεν δρῶντα εἶνε αὐτὸ τὸ ἴδιον κοινὸν μὲ τὰ πάθη τὰ γνωστὰ εἰς αὐτό, μὲ τὰς περιπτώσεις, αἵτινες εἶνε εἰς αὐτὸ οἰκεῖαι.

«Δὲν ἔχει ποσῶς ἀνάγκην προπαρασκευαστικῆς μελέτης· δὲν εἶνε ἀπαραίτητος ἡ μύησις αὐτοῦ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ καλλιτέχνου ἢ ἐν τῷ σχολείῳ· ἀπαιτεῖται μόνον καὶ μόνον νὰ ἔχῃ ὄμματα διὰ νὰ βλέπῃ καὶ ὦτα διὰ νὰ ἀκούῃ. Εὐθὺς ὡς ἀπομακρυνθῶμεν δὲν λέγω τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἐκείνου τὸ ὁποῖον αὐτὸ ἐκλαμβάνει ὡς ἀλήθειαν, δὲν μᾶς ἀκούει πλέον. Διότι καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ ὅπως καὶ ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦ ὁποίου τὸ θέατρον εἶνε ἡ ἀναπαράστασις, ὑπάρχουσι δύο ἀλήθειαι, ἡ ἀπόλυτος ἥτις ἐπὶ τέλους πάντοτε ἐπιβάλλεται, καὶ ἡ ψευδής, ἢ τοὐλάχιστον ἡ κατὰ σύμβασιν, ἥτις ἐνυπάρχει εἰς τὰς ἕξεις, εἰς τὰ ἤθη, εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας· ἡ ἀλήθεια ἥτις οὐδέποτε συνθηκολογεῖ καὶ ἐξανίσταται καὶ ἡ ἀλήθεια ἥτις συνδιαλλάσσεται καὶ ἁρμόζει κάλλιον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, ἡ *τοῦ Ἀλκέστου* τέλος καὶ *τοῦ Φιλίντα.*

«Μόνον ποιοῦντες παντοίας ὑποχωρήσεις εἰς τὴν δευτέραν κατορθοῦμεν νὰ συμπεράνωμεν διὰ τὰς πρώτας τῶν δύο ἀληθειῶν. Τὸ κοινόν, ὅπως πάντες οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ βασιλεῖς, οἱ λαοὶ καὶ αἱ γυναῖκες, δὲν ἀγαπᾷ νὰ τῷ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν, πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

«Ἂς σπεύσωμεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἔχει καὶ κάποιαν δικαιολογίαν· τὴν ἀλήθειαν ἐκείνην δὲν τὴν γνωρίζει ποσῶς, διότι σπανίως ἄλλοι τὴν ἐδίδαξαν πρὸς αὐτό.

«Διὰ τοῦτο θέλει νὰ τὸ κολακεύωσι, νὰ τὸ οἰκτείρωσι, νὰ τὸ παρηγορῶσι, νὰ τὸ ἀφαρπάζωσιν ἀπὸ τὰς φροντίδας καὶ ἀπὸ τὰς δυστυχίας του, πάσας σχεδὸν προερχομένας ἐκ τῆς ἀμαθείας του, ἀλλὰ τὰς ὁποίας οὐχ ἧττον θεωρεῖ δεινοτάτας καὶ ἀδικωτάτας διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι εἶνε ἰδικαί του.

«Καὶ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο· κατὰ περιεργότατον ὀπτικὸν ἀποτέλεσμα οἱ θεαταὶ βλέπουσι κατοπτριζομένους ἑαυτοὺς ἐν τῷ ἀγαθῷ, τῷ φιλοστόργῳ, τῷ μεγαθύμῳ, τῷ ἡρωϊκῷ προσώπῳ, ὅπερ ἀναβιβάζομεν ἡμεῖς ἐπὶ τῆς σκηνῆς· ἐνῷ ἐν τῷ φαύλῳ ἢ γελοίῳ προσώπῳ διαβλέπει πάντοτε τὸν πλησίον. Πῶς λοιπὸν θέλετε νὰ τῷ χρησιμεύσῃ ὅπως δήποτε ἡ ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν λέγομεν πρὸς αὐτό ;

«Βλέπω ὅμως ὅτι δὲν ἀπαντῶ ποσῶς εἰς τὴν ἐρώτησίν σας.

«Ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθητε τίνι τρόπῳ κατασκευάζονται τὰ δραματικὰ ἔργα· διὸ θὰ σᾶς εἴπω, ἢ μᾶλλον θὰ δοκιμάσω νὰ σᾶς εἴπω τὰ στοιχεῖα τῆς κατασκευῆς του.

Digitized by Google

«'Αλλά, φίλε μου, έάν θέλης νά σοί όμιλήσω είλικρινώς, σοί όμολογώ ότι άγνοώ πώς γίνεται τό δράμα.

«Μιά τών ήμερών πρό πολλών έτών ότε μόλις είχον άποπερατώσει τάς έν τώ λυκείω σπουδάς μου, άπηύθυνα τήν αύτήν έρώτησιν πρός τόν πατέρα μου, όστις μοί άπήντησεν : — Είνε άπλούστατον, ή πρώτη πράξις πρέπει νά είνε σαφής, ή τελευταία βραχεία καί πανταχού νά ύπάρχη τό ένδιαφέρον.

«Ή μέθοδος είνε τώ όντι άπλουστάτη, άρκεί μόνον νά γινώσκη τις νά τήν μεταχειρισθή· άλλ' έντεύθεν άρχεται ή δυσκολία. Ό πρός όν άνακοινούται όμοιάζει πρός αίλουρον εύρόντα λεπτοκάρυον· τό περιστρέφει πανταχόθεν διά τού ποδός έπειδή άκούει ότι κάτι κινείται έντός τού κελύφους· άλλά δέν δύναται νά τό άνοίξη. Έν άλλοις λόγοις ύπάρχουσιν οί γινώσκοντες *έκ γενετής* (δέν λέγω δέ ότι τό χάρισμα είνε κληρονομικόν) νά κατασκευάσωσιν έν δραματικόν έργον, καί οί μή γινώσκοντες. Ή είνέ τις έμφύτως ή δέν είνε δραματικός συγγραφεύς· ή θέλησις καί ή έργασία ούδέν κατορθούσιν έπί τού προκειμένου· είνε άπαραίτητον τό έμφυτον δώρον. Πιστεύω ότι πάντες όσους θά έρωτήσης έάν όντως είνε δραματικοί συγγραφείς, θά σοί άπαντήσωσιν ότι άγνοούσι πώς τά γράφουσιν. Είνε τό αύτό περίπου ώς νά ήρώτας τόν Ρωμαίον πώς ήράσθη τής Ίουλιέττας καί πώς ήγαπήθη παρ' αύτής· θά σοί άπαντήση ότι δέν είξεύρει, ότι ό έρως προήλθεν άφ' έαυτού αύτομάτως.

«Όλως σός
«Α. Δουμας υιός.»

Ό κ. Αίμίλιος Ώζιέ έγραψε τά έξής :

«*Φίλτατέ μου Δρεϋφούς*,

«Ζητείς παρ' έμού τήν συνταγήν τής κατασκευής τών κωμωδιών. Τήν άγνοώ παντελώς. Ύποθέτω όμως ότι θά όμοιάζη περίπου μ' έκείνην, τήν όποίαν ό λοχίας δίδει είς τόν νεοσύλλεκτον ώς πρός τήν κατασκευήν τών τηλεβόλων:

«—Πέρνεις μίαν τρύπαν καί βάζεις ολόγυρα τόν χαλκόν.»

Άν ή συνταγή αύτη δέν είνε ή μόνη, είνε όμως ή μάλλον έν χρήσει. Ίσως ύπάρχει καί άλλη συνισταμένη είς τό νά λαμβάνη τις τόν χαλκόν, νά κάμνη είς τό μέσον αύτού μίαν όπήν καί είς τό άκρον μίαν μικράν σχισμήν διά τό έναυσμα. Ή όπή αύτη είς τά τηλεβόλα λέγεται είς τήν γαλλικήν γλώσσαν *ψυχή*, είς τά δραματικά έργα πώς άρά γε θ' άπεκαλείτο ; Εύρέ άλλην όνομασίαν, άν αύτή δέν σού άρέση.

«Ταύτας μόνον τάς πληροφορίας δύναμαι νά σοί δώσω. Είς ταύτας πρόσθεσε, άν θέλης, καί τήν συμβουλήν ένός σοφού πρός τινα δραματουργόν άμηχανούντα :

«—Έμπότισε τήν πέμπτην πράξιν τού έργου σου μέ δάκρυα συγκινήσεως καί παραγέμισε τάς λοιπάς τέσσαρας μέ εύφυολογίας.

«Δέν πιστεύω ότι ό συγγραφεύς ήκολούθησε τήν τοιαύτην συμβουλήν.

«Σός έκ καρδίας
«Α. Ωζιε».

Ό κ. Βικτωριανός Σαρδού :

«*Άγαπητέ μου φίλε*,

«Δέν μοί είνε τόσον εύκολον νά σοί άπαντήσω, όσον ύποθέτεις.... Δέν ύπάρχει είς καί μόνος τρόπος πρός συγγραφήν δραματικού τινος έργου. Καθείς έχει τόν ίδικόν του άναλόγως τού ίδιώματος, τής φύσεως τού πνεύματος καί τής μεθόδου του έν τή έργασία. Έάν μ' έρωτήσης ποίος είνε ό ίδικός μου τρόπος, τουτέστιν ή μέθοδός μου, θά σοί άπαντήσω ότι τό τοιούτο δέν διατυπούται ώρισμένως ώς συνταγή περί καρυκεύσεως νήσσης ή όρνιθος. Θ' άπητούντο όχι πεντήκοντα, άλλά διακόσιαι, τριακόσιαι ίσως γραμμαί, καί πάλιν δι' αύτών πιθανώς ήθελον σοί έκθέσει μόνον τόν ίδικόν μου τρόπον τού έργάζεσθαι, όστις δέν είνε ό γενικώς παραδεδεγμένος, ούδ' άξιώ ότι είνε ό άριστος. Είνε ό τρόπος όστις είνε είς έμέ φυσικός· τούτο μόνον δύναμαι νά είπω. Άλλως τε δύνασαι νά εύρης τόν τρόπον τούτον διατετυπωμένον έν μέρει είς τό προοίμιον τού *Μίσους* καί έν μέρει είς έπιστολήν ήν έγραψα πρός τόν Λα-Πομμεραί προκειμένου περί τής *Φεδώρας*.

«Συνελόντι είπείν, άγαπητέ φίλε, έάν ύπάρχωσι κανόνες άναλλοίωτοι, άκριβείς, αίώνιοι διά τήν δραματικήν τέχνην, κανόνες, ούς οί άνίκανοι, οί άμαθείς, οί μωροί, οί παράφρονες μόνοι παραγνωρίζουσι καί έκ τών όποίων αύτοί μόνοι προσπαθούσι νά χειραφετηθώσιν, δέν ύπάρχει μέθοδος καλλιτέρα πρός σύλληψιν καί τοκετόν δραματικού τινος προϊόντος είμή τό άκριβώς γινώσκειν τό σημείον πρός ό διευθύνεταί τις καί τό έκλέγειν τήν είς αύτό άγουσαν άρίστην όδόν. Άλλ' οί μέν βαίνουσι πεζή, άλλοι έφ' άμάξης, έτεροι διά σιδηροδρόμου, ό Χ... συρόμενος ώς άνάπηρος καί ό Ούγκώ δι' άεροστάτου. Ό μέν όλισθαίνων καταπίπτει έντός τάφρου, ό δέ άποπλανάται είς άτραπόν πλαγίαν. Τέλος έκείνος μόνος φθάνει κατ' εύθείαν είς τό τέρμα, όστις έχει πλείονα όρθοφροσύνην.

Τήν χάριν ταύτην έπεύχομαι είς σέ καί είς έμέ έπίσης.

«Βικτωριανος Σαρδου.»

Digitized by Google

Ὁ Εὐγένιος Λαμπίς:

«Ἕκαστος ἐργάζεται κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν ἔμπνευσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Οἱ μὲν προτιμῶσι τὰ φαιδρὰ θέματα, οἱ δὲ εὐχαριστοῦνται μᾶλλον νὰ προκαλῶσι τὰ δάκρυα.

«Τὸ κατ' ἐμὲ ἰδοὺ τίνι τρόπῳ βαίνω ἐπὶ τὸ ἔργον.

«Ὁσάκις δὲν ἔχω καμμίαν ἰδέαν κατατρώγω τοὺς ὄνυχας καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν θείαν Πρόνοιαν.

«Ἀφοῦ εὕρω τὴν ἰδέαν, ἐπικαλοῦμαι καὶ πάλιν τὴν Πρόνοιαν, ἀλλ' ἧττον θερμῶς, καθότι φρονῶ ὅτι δύναμαι νὰ προβῶ καὶ ἄνευ τῆς βοηθείας της.

«Εἶνε τοῦτο λίαν ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἐνταυτῷ μεγάλη ἀχαριστία.

«Ἔχω λοιπὸν ἰδέαν τινὰ εἰς τὸν νοῦν μου, ἢ νομίζω ὅτι ἔχω τοιαύτην.

«Λαμβάνω φύλλα τινὰ χάρτου λευκοῦ— χάρτου ἐκλεκτοῦ ἐκ λινοῦ — διότι ἐπὶ χάρτου ἑτέρας ποιότητος δὲν δύναμαι νὰ διατυπώσω τὰς ἰδέας μου—καὶ γράφω ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τὴν λέξιν

«ΣΧΕΔΙΟΝ

«Σχέδιον ἐννοῶ τὴν βαθμιαίαν ἐξέλιξιν, σκηνὴν πρὸς σκηνὴν ὁλοκλήρου τοῦ ἔργου, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

«Ἐνόσῳ δὲν ὑπάρχει ἐξευρημένον τὸ τέλος τοῦ ἔργου, δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἡ ἀρχὴ οὐδὲ τὸ μέσον. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶνε προφανῶς ἡ κοπιωδεστέρα· εἶνε ἡ δημιουργία, ὁ τοκετός.

«Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ σχεδίου, διεξέρχομαι αὐτὸ ἐκ νέου καὶ ἐξετάζω ἑκάστην σκηνὴν εἰς τί χρησιμεύει, ἐὰν συντελῇ εἰς τὴν προπαρασκευὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξίν τινος τῶν χαρακτήρων ἢ δραματικῆς τινος περιστάσεως, τέλος ἐὰν συντελῇ εἰς τὴν γοργότητα τῆς δράσεως. Τὸ δραματικὸν ἔργον εἶνε ζῶον μυριόπουν, ὀφεῖλον νὰ προχωρῇ ἀκαταπαύστως. Ἐὰν ἡ πορεία του βραδύνῃ, τὸ κοινὸν χασμᾶται· ἐὰν σταματήσῃ, τὸ κοινὸν συρίζει.

«Διὰ νὰ γράψῃ τις ἔργον φαιδρὸν πρέπει νὰ ἔχῃ καλὸν στόμαχον.

«Ἡ φαιδρότης ἔγκειται ἐν τῷ στομάχῳ.

«Ε. Λαμπις.

Ὁ Ἐδμόνδος Γονδινέ:

«*Ἀγαπητὲ φίλε*,

«Θέλεις νὰ μάθῃς ποία εἶνε ἡ μέθοδος καθ ἣν ἐργάζομαι;

«Εἶνε ἀθλία· μὴ τὴν συμβουλεύσῃς εἰς κανένα. Ὁσάκις μοὶ ἐπέρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ ἰδέα δραματικοῦ τινος ἔργου, οὐδαμῶς συλλογίζομαι ἂν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γράψω ἓν ἀριστούργημα. Σκέπτομαι μόνον ἂν ἡ ὑπόθεσις εἶνε τοιαύτη ὥστε νὰ μὲ τέρψῃ ἐνῷ θὰ τὴν διαπραγματευθῶ. Ὀρέγομαι μᾶλλον ὀλίγης τέρψεως ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ παρὰ προτομῆς ἔστω καὶ ἐκ μαρμάρου μετὰ ταῦτα. Ὅστις δ' ἔχει τοιαῦτα αἰσθήματα οὐδὲν κατορθοῖ γενναῖον.

«Πρὸς τούτοις ἔχω τὸ μέγα ἐλάττωμα διὰ πάντα δραματικὸν συγγραφέα νὰ μὴ δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι τὸ κοινὸν ἐνδιαφέρεται περὶ τοῦ συνοικεσίου τοῦ Ἀρθούρου καὶ τῆς Κολόμβας, καὶ ὅμως τὸ πᾶν ἐν τούτῳ ἔγκειται! Ὁ δραματικὸς συγγραφεὺς ὀφείλει ἀπαραιτήτως νὰ θεωρῇ τὸ κοινὸν ὁπωσοῦν ἀπλοϊκόν, νὰ εἶνε δ' ἐπίσης τοιοῦτος καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος.

«Τὸ κατ' ἐμέ, θὰ ἐδεχόμην εὐχαρίστως νὰ εἶμαι τοιοῦτος· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι εἶνε καὶ οἱ ἄλλοι ἐπίσης τοιοῦτοι.

«Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐνόμιζον ὅτι αἱ λεπτομέρειαι αἱ εὐφυῶς ἐπινοηθεῖσαι ἔπρεπε ν' ἀρέσκωσιν εἰς τὸ δημόσιον ὅσον καὶ ἡ σκολιὰ πλοκή, τῆς ὁποίας συνήθως προμαντεύει τις τὴν λύσιν ἀπὸ τῆς πρώτης σκηνῆς. Ἠπατώμην ἐντελῶς πολλάκις δ' ἐζημιώθην ἐκ τούτου. Ἀλλ' εἰς τὴν ἡλικίαν μου δὲν διορθοῦταί τις εὐκόλως. Ἀφοῦ καταστρώσω τὸ σχέδιον, δὲν αἰσθάνομαι πλέον διάθεσιν νὰ γράψω τὸ δρᾶμα. Καθὰ βλέπεις εἶμαι ἄθλιος ὡς συνεργάτης. Εἰπέ το ἂν κάμῃς λόγον περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ μὴ μὲ παραστήσῃς ὡς ὑπόδειγμα συγγραφέως.

«Εδμονδος Γονδινε».

Ὁ κ. Ἐρνέστος Λεγκουβέ:

«*Φίλε μου*,

«Μ' ἐρωτᾷς πῶς γράφονται τὰ δραματικὰ ἔργα.

«Ὁ γράφων πρέπει ν' ἀρχίζῃ πάντοτε ἀπὸ τὸ τέλος.

«Ὅλως τὸ ἐναντίον συμβαίνει διὰ τὸ μυθιστόρημα.

«Δύναμαι νὰ σοῦ ἀναφέρω πλείστους ἐξόχους μυθιστοριογράφους, οἵτινες πολλάκις ἐτέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον, χωρὶς ποσῶς νὰ γινώσκωσι ποῦ ἔμελλεν αὐτὸ ν' ἀπολήξῃ.

«Ὁ Βάλτερ Σκώτ, ὁ μέγας Βάλτερ Σκὼτ ἐκάθητο τὴν πρωΐαν πρὸ τοῦ γραφείου του, ἐλάμβανε τετράδιον χάρτου καὶ ἔγραφεν ἐπ' αὐτοῦ *Κεφάλαιον πρῶτον*, μηδὲν ἕτερον γινώσκων ἐξ ὅλου τοῦ μυθιστορήματός του, εἰμὴ τὸ πρῶτον κεφάλαιον.

Εἰσῆγε τὰ πρόσωπα καὶ ὥριζε τὴν κατάστασιν· εἶτα ἡ κατάστασις καὶ τὰ πρόσωπα ὤφειλον νὰ προβῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν ὅπως ἠδύναντο κάλλιον. Εἰς αὐτὰ ἀπέκειτο νὰ διαπλα-

Digitized by Google

σθῶσι συμφώνως πρὸς τὴν λογικὴν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν χαρακτήρων.

«Ὁ Εὐγένιος Σύης πολλάκις μοὶ εἶπεν ὅτι τοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ καταρτίσῃ ποτὲ σχέδιον. Ἐτρόμαζεν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ· ἡ φαντασία του εἶχεν ἀνάγκην τοῦ ἀπροόπτου· διὰ νὰ ἐκπλήξῃ τὸ δημόσιον ἔπρεπε νὰ ἐκπλαγῇ αὐτὸς ὁ ἴδιος. Τοῦ συνέβη πολλάκις νὰ ῥίψῃ εἰς τὸ τέλος ἐπιφυλλίδος τινὸς τὰ πρόσωπα τῆς μυθιστορίας του εἰς θέσιν ἀδιεξίτητον, ἐν ᾗ οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος εὕρισκεν ἔξοδον.

«Ἡ Γεωργία Σάνδη ἤρχιζεν ἐνίοτε ἓν μυθιστόρημα ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς φράσεως, μιᾶς σκέψεως, μιᾶς σελίδος, μιᾶς τοπογραφίας. Δὲν διηύθυνεν αὐτὴ τὴν γραφίδα της· ἀπεναντίας ἡ γραφὶς διηύθυνεν αὐτήν. Ἤρχιζε μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ γράψῃ ἕνα τόμον καὶ ἔγραφε δέκα. Ὠνειροπόλει λύσιν εὐχάριστον καὶ κατέληγεν εἰς αὐτοχειρίαν...

«Πλὴν οὐδέποτε ὁ Σκρίβ, ὁ Δουμᾶς πατήρ, ὁ Δουμᾶς υἱός, ὁ Ὠζιέ, ὁ Λαμπίς, ὁ Σαρδοῦ ἔγραψαν: *Σκηνὴ πρώτη* χωρὶς νὰ γινώσκωσι τί θὰ γράψωσι κατὰ τὴν τελευταίαν. Τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας εἶνε δι' αὐτοὺς ἁπλοῦν σημεῖον ἐρωτηματικόν: Ποῦ θὰ μᾶς φέρῃς; Ἐρωτῶσιν αὐτὸ καὶ δὲν τὸ ἀποδέχονται εἰμὴ ὁσάκις τοὺς ὁδηγεῖ εἰς τὸ τέρμα ἢ εἰς σημεῖόν τι κεντρικόν, ὁπόθεν ἐξαρτῶνται ὅλοι οἱ σταθμοὶ τῆς ὁδοῦ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πρώτου.

«Τὸ μυθιστόρημα εἶνε ταξείδιον ἐφ' ἁμάξης. Ὁ ἐπιβάτης σταθμεύει, κατακλίνεται καθ' ὁδόν, κατέρχεται ὅπως παρατηρήσῃ τοποθεσίαν τινά, ἀπομακρύνεται τῆς κατ' εὐθεῖαν ὁδοῦ ὅπως γευματίσῃ εἰς ὡραίαν τινὰ θέσιν. Τί τὸν μέλει; Δὲν ἐπείγεται· δὲν προτίθεται κυρίως νὰ φθάσῃ, ἀλλὰ νὰ διασκεδάσῃ περιδιαβάζων. Ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τοῦ ταξειδίου του εἶνε ὁ δρόμος.

«Ἀλλὰ τὸ δραματικὸν ἔργον εἶνε ταξείδιον διὰ τῆς ταχείας ἁμαξοστοιχίας τοῦ σιδηροδρόμου, διανυούσης δώδεκα λεύγας τὴν ὥραν καὶ μόλις σταματώσης ἐνίοτε ἐπὶ δέκα λεπτὰ διὰ τὰ διαλείμματα. Ἐὰν ἡ ἀτμομηχανὴ παύσῃ νὰ συρίζῃ, συρίζεται.

«Μολαταῦτα ὑπάρχουσι καί τινα δραματικὰ ἀριστουργήματα, ἅτινα δὲν βαίνουσι μὲ τόσον τάχος, ὑπάρχει δὲ καὶ συγγραφεὺς ὄντως μεγαλοφυής, ὁ Μολιέρος, ὅστις συχνάκις ἀπεπεράτωσε τὰ ἔργα του διὰ λύσεως ἀξιοθρηνήτου. Προσθετέον ὅμως ὅτι διὰ νὰ εἶνε συγγνωστὸς ὁ γράψας τὴν τελευταίαν πρᾶξιν τοῦ *Ταρτούφου* πρέπει νὰ γράψῃ τὰς τέσσαρας προηγουμένας.

«Ε. Λεγκουβέ.»

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΖΩΩΝ ΑΓΡΙΩΝ
ΠΡΟΣ ΑΛΙΕΙΑΝ ΚΑΙ ΘΗΡΑΝ

Ὁ Κυβιέρος διηγεῖται, ὅτι ἡ ἁλιεία τῶν θύννων τελεῖται ἐν τῇ Ἀδριατικῇ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· «Μόλις ἀναφανῶσιν οἱ θύννοι καταδιώκονται ὑπὸ τῶν δελφίνων, οἵτινες ἐξαναγκάζουσι τούτους, οὕτως εἰπεῖν, νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ θυννεῖα. Οἱ ἁλιεῖς νομίζουσιν, ὅτι οἱ δελφῖνες πράττουσι τοῦτο ἐκ φιλίας πρὸς αὐτούς, λέγουσι μάλιστα, ὅτι ὁ δελφὶν ἑλκύει τοὺς θύννους ἐν τοῖς δικτύοις προπορευόμενος αὐτῶν, ὅπως εὐκολώτερον τοὺς ἐξαπατήσῃ· ὅταν δ' ἴδωσι ἕνα ἐξ αὐτῶν κραυγάζουσι· fora delfin, *ἔξω δελφίν* ! ὅπως σπεύσῃ νὰ ἐξέλθῃ.»

Ἡ τοῦ δελφῖνος ἀρωγὴ πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἶναι γεγονὸς βέβαιον, ἀλλὰ σπάνιον. Ὑπάρχει ὅμως εἶδός τι ἰχθύος ἡ *Ἐχενηΐς*, ὃν μεταχειρίζονται συχνότατα πρὸς ἁλιείαν ἐν διαφόροις χώραις. Οἱ ἰχθύες οὗτοι φέρουσιν ἄνω τῆς κεφαλῆς ὄργανόν τι, δι' οὗ εὐκολώτατα δύνανται νὰ προσκολληθῶσιν εἰς πάντα τὰ στερεὰ σώματα τὰ ἐν τοῖς ὕδασι. Συχνότατα προσκολλῶνται ἐπ' αὐτῶν τῶν πλεόντων πλοίων. Οἱ παλαιοὶ ἐπίστευον μάλιστα, ὅτι ἠδύναντο νὰ ἐμποδίσωσι καὶ αὐτὸν τὸν δρόμον τῶν πλοίων, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἐχενηΐς (ἔχειν τὰς ναῦς). Καίτοι πλεῖστοι φυσιοδίφαι παλαιοὶ καὶ νεώτεροι, ἑπόμενοι τῇ γνώμῃ τοῦ Πλινίου, ὅστις ἀποδίδει εἰς τὸν ἰχθὺν τοῦτον σπουδαῖον μέρος κατὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ ναυμαχίαν μεταξὺ Ὀκταβίου καὶ Ἀντωνίου, παραδέχονται τὴν ἰσχὺν τοῦ ἰχθύος ὅπως σταματᾷ πλοῖα, σήμερον εἶναι πλέον ἀποδεδειγμένον ὅτι ταῦτα εἶναι μῦθοι. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς πλείστων χωρῶν ἐπωφελούμενοι τῆς ἰδιότητος τῆς ἐχενηΐδος ὅπως προσκολλᾶται, μεταχειρίζονται ταύτην εἰς παντοίας ἁλιείας καὶ ἰδίως εἰς τὴν τῆς χελώνης.

Πέτρος ὁ μάρτυς, ὅστις ἐδημοσίευσε κατὰ τὸ 1532 διήγησιν περί τινων ἀνακαλυφθεισῶν νήσων, περιγράφει πῶς οἱ κάτοικοι αὐτῶν μετεχειρίζοντο τὴν ἐχενηΐδα, ἣν συγκρίνει πρὸς τοὺς ἡμετέρους θηρευτικοὺς κύνας. «Ὡς ἡμεῖς, γράφει, διασκεδάζομεν θηρεύοντες διὰ τῶν κυνῶν ἐν τῇ στερεᾷ, οὕτω καὶ οἱ Ἰνδοὶ ἁλιεύουσιν ἰχθῦς διὰ θηρευτικοῦ τινος ἰχθύος.» Ὁ δὲ Δοβιέδο ἐν τῇ *φυσικῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἰνδιῶν* δημοσιευθείσῃ κατὰ τὸ 1535 ἐν Σεβίλλῃ, δίδει πλειοτέρας πληροφορίας περὶ ταύτης τῆς ἁλιείας. «Συλλαμβάνουσι τοὺς ἰχθῦς νεαροὺς ἔτι, λέγει, καὶ διατηροῦσιν ἐν τῷ ὕδατι μέχρις οὗ κατασταθῶσιν ἱκανοὶ διὰ τὴν ἁλιείαν δι' ἣν προώρισαν αὐτούς. Τότε φέρουσι τὰς ἐχενηΐδας εἰς τὴν θάλασσαν, ἀφοῦ τὰς δέσωσι διὰ σχοινίου. Καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται

Digitized by Google

νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ὁ Ἰνδὸς κρατῶν ταύτην διὰ τῆς μιᾶς χειρός, τὴν θωπεύει διὰ τῆς ἑτέρας, καὶ τὴν παρορμᾷ διὰ λόγων ὅπως δειχθῇ θαρραλέα καὶ προσβάλῃ τὸν μεγαλείτερον ἰχθύν.» Τέλος ὁ Λασεπὲδ ἐν τῇ *φυσικῇ ἱστορίᾳ τῶν ἰχθύων* καταχωρίζει διήγησιν περὶ τῆς ἁλιείας ταύτης, ἣν μεταφέρομεν ὧδε· «Προσδένουσιν εἰς τὴν οὐρὰν ζώσης ἐχενηΐδος δακτύλιον ἀρκετὰ μὲν εὐρὺν ὅπως μὴ ἐνοχλῇ τὸ ζῷον, ἀλλὰ καὶ στενὸν ὅπως μὴ διέρχεται τὸ οὐραῖον αὐτῆς πτερύγιον. Μακρότατον δὲ σχοινίον δένεται εἰς τὸν δακτύλιον τοῦτον. Ὅταν ἑτοιμασθῇ ἡ ἐχενηΐς, θέτουσι ταύτην ἐν ἀγγείῳ πλήρει θαλασσίου ὕδατος καὶ ἀνάγονται διὰ τοῦ πλοίου των εἰς τὸ πέλαγος, κυρίως εἰς τὰς χώρας ἐν αἷς ἐπιπολάζουσι χελῶναι. Αἱ χελῶναι συνειθίζουσι νὰ κοιμῶνται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων, ἐφ' ὧν ἐπιπλέουσιν, ὁ δ' ὕπνος αὐτῶν εἶναι τόσῳ ἐλαφρός, ὥστε καὶ ὁ ἐλάχιστος κρότος ἁλιευτικοῦ πλοιαρίου δύναται νὰ τὰς ἐξεγείρῃ, ἵνα φύγωσι μακρὰν ἢ καταδυθῶσιν εἰς μέγιστα βάθη. Ἰδοὺ ὅμως ἡ παγὶς ἣν μακρόθεν στήνουσιν εἰς τὴν πρώτην χελώνην, τὴν ὁποίαν θὰ ἴδωσι κοιμωμένην. Θέτουσι τὴν δεδεμένην ἐχενηΐδα ἐν τῇ θαλάσσῃ· τὸ ζῷον ἐλευθερωθὲν κατά τι, ἐπιζητεῖ νὰ διαφύγῃ καὶ κολυμβᾷ πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις. Ἀφίνουσι δὲ σχοινίον μήκους ἴσον τῇ ἀποστάσει τῇ διαχωριζούσῃ τὸ ἁλιευτικὸν πλοιάριον ἀπὸ τῆς χελώνης. Ἡ ἐχενηῒς κρατουμένη διὰ τοῦ δεσμοῦ τούτου προσπαθεῖ νὰ διαφύγῃ, ἀλλὰ κατόπιν πεισθεῖσα ὅτι μάτην ἀγωνίζεται διατρέχει πάντα τὸν κύκλον, οὗτινος ἀκτὶς εἶναι τὸ σχοινίον, ἐπιζητοῦσα σημεῖόν τι ἐφ' οὗ νὰ προσκολληθῇ καὶ ἀναπαυθῇ. Ἀνευρίσκει δὲ τὸ ἄσυλον τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄστρακον τῆς ἐπιπλεούσης χελώνης, εἰς ὃ προσκολλᾶται ἰσχυρῶς, καὶ οὕτω χορηγεῖ εἰς τοὺς ἁλιεῖς τὸ μέσον ὅπως φέρωσι πρὸς ἑαυτοὺς τὴν χελώνην, σύροντες τὴν ἐχενηΐδα διὰ τοῦ σχοινίου.»

Ἀπ' αὐτῶν τῶν χρόνων τοῦ Κολόμβου εἰς τὰς γείτονας τῆς Κούβας νήσους τὰς καλουμένας *Κῆπος τοῦ βασιλέως*, ἐτελεῖτο τοιαύτη ἁλιεία. Αἱ δὲ παρατηρήσεις διαφόρων ἄλλων πείθουσιν, ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἁλιεύουσι καὶ ἐν τῇ Εὐέλπιδι ἄκρᾳ ὡς καὶ ἐν τῇ Μοζαμβικῇ. Ἕνεκα τούτου ὁ Οὑμβόλδος εἰς τὰς *Εἰκόνας τῆς φύσεως* λέγει· «Ἡ γνῶσις τῶν ἠθῶν τῶν ζῴων καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ βίου αἵτινες εἶναι αἱ αὐταί, παρέσχον εἰς τὰς φυλὰς ἄνευ συνεννοήσεως τινὸς τὴν ἰδέαν τῶν αὐτῶν μηχανημάτων.»

Πλὴν τῶν ἰχθύων καί τινα πτηνὰ δύνανται ἐπίσης νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βοηθοὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἁλιείαν.

Ὁ Μπολίτζα, διατρίψας ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὡς ἐπιτετραμμένος τῆς ἐνετικῆς δημοκρατίας ἐν Μαυροβουνίῳ, διηγεῖται τὸν τρόπον καθ' ὃν ἁλιεύουσι τοὺς ἰχθῦς ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Σκουτάρεως. Καθ' ὡρισμένας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἔρχονται πολυαριθμόταται ἀγέλαι κορωνῶν, ἃς οἵ τε τοῦρκοι καὶ οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι οὐδόλως προσβάλλουσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον τιμωροῦσιν αὐστηρότατα τὸν ἑκουσίως φονεύοντα ταύτας. Ἅμα δὲ φθάσῃ ἡ τῆς ἁλιείας ἐποχή, οἱ κάτοικοι ῥίπτουσιν ἔν τε τῇ λίμνῃ καὶ τοῖς παραποταμίοις μεγάλους κύρτους (ἁλιευτικὰς κοφίνους). Ἔρχεται ἱερεύς, οἱ ἁλιεῖς ἐπιβαίνουσι τῶν πλοιαρίων καὶ συγχρόνως αἱ κορῶναι ἀναρίθμητοι ἀναμένουσιν ἐπὶ τῶν γειτνιαζόντων τῇ λίμνῃ δένδρων.

Ὅταν πάντες συνέλθωσιν, ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ, μεθ' ὃ οἱ ἁλιεῖς ῥίπτουσιν ἐν τῷ ὕδατι δέλεάρ τι συνιστάμενον κυρίως ἐκ κολύβων. Οἱ ἰχθύες βλέποντες ἐπιπλέοντας τοὺς κόκκους τοῦ δελέατος ἀνέρχονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας· ἀμέσως τότε αἱ κορῶναι ῥίπτονται κατ' αὐτῶν μετὰ ὀξειῶν κραυγῶν τρομαζουσῶν τοὺς ἰχθῦς, οἵτινες ἐκ φόβου κατὰ χιλιάδας καταφεύγουσιν εἰς τοὺς κύρτους. Περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας ἐγκαταλείπουσιν εἰς τὰς κορώνας ποσότητά τινα ἰχθύων· ἐφ' ὅσον δὲ διαρκεῖ ἡ ἁλιεία, αὗται διαρκῶς ἐπανέρχονται.

Σπανίως ὅμως τὰ πτηνὰ βοηθοῦσι τὸν ἄνθρωπον εἰς ἁλιείαν· συνηθέστερον χρησιμεύουσι τούτῳ διὰ τὴν θήραν, γεγονὸς δέ τι ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Ρουλὲν ὡς τελούμενον ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ ἐπιβεβαιοῖ τὸ πρᾶγμα. «Ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου Σανταφὲ τῆς Βογότας εὑρίσκονται πλεῖσται λίμναι ὡς καὶ ἕλη, ἐν οἷς διαιτῶνται καθ' ὡρισμένας τοῦ ἔτους ἐποχὰς πάμπολλοι νῆσσαι. Πλησίον τῶν λιμνῶν κεῖνται λίθοι ὑψηλότατοι ἐφ' ὧν φαίνονται ἱέρακες. Ἐφ' ὅσον αἱ νῆσσαι μένουσιν ἐν τῇ λίμνῃ οἱ ἱέρακες μένουσιν ἀκίνητοι. Ἂν ὅμως ἡ ἀγέλη ταραχθεῖσα ἀναπετασθῇ ὅπως μεταβῇ εἰς ἄλλην λίμνην, ὁ ἱέραξ ἐπίσης ἀνίπταται καὶ διερχόμενος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς φονεύει ἐν ἑκάστῳ δρόμῳ καὶ μίαν νῆσσαν ἥτις καταπίπτει. Ἐξακολουθεῖ δ' οὕτω μέχρις οὗ δὲν διέρχονται πλέον νῆσσαι. Τότε μόνον κατέρχεται ἐπὶ τῆς γῆς ἵνα φάγῃ τὴν φονευθεῖσαν θήραν. Οἱ Ἰνδοὶ τοῦ ὀροπεδίου ἐπωφελοῦνται τῆς τοιαύτης θήρας τῶν ἱεράκων. Μεταβαίνουσι καὶ διὰ κτύπων ἐπὶ τῶν καλάμων ἀναγκάζουσι τὰς νήσσας νὰ φύγωσιν, οἱ ἱέρακες ἐπιπίπτουσι καὶ φονεύουσι, τέλος ὅμως ἐγκαταλείπουσιν εἰς τοὺς βοηθοὺς αὐτῶν καὶ μέρος τῆς λείας. Οὕτω ὁσάκις ἱέραξ ἤρχισε νὰ τρώγῃ καταπεσοῦσαν νῆσσαν ἀφίνουσι τοῦτον ἐλεύθερον ἵνα γευθῇ τοῦ θύματός του.

(Ἐκ τῆς «Nature»)

Νικολ. Χ. Αποστολιδης.

Digitized by Google

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΣΥΡΙΓΞ
ΜΕΤΑΞΥ ΔΟΥΒΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΑΙ

Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ ὑπὲρ τὸ ναυτικὸν παντὸς ἄλλου ἔθνους εἶνε γεγονὸς θετικόν, ἐφ' ᾧ οἱ Ἄγγλοι τὰ μέγιστα ἐπαίρονται. Ἡ ὑπεροχὴ αὕτη συντελεῖ σημαντικῶς εἰς τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, οἱ Ἄγγλοι δὲ ζηλοτύπως μεριμνῶσι περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτῆς. Οὗτος εἶνε εἷς τῶν λόγων, δι' οὓς οὐδαμῶς συγκατανεύουσιν εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν σύνδεσιν τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῆς Γαλλίας, ἥτις θὰ μετέβαλλεν τὴν νῆσον αὐτῶν οὕτως εἰπεῖν εἰς ἤπειρον. Τοὐναντίον ὅμως προθύμως ἴσως θὰ συγκατετίθεντο εἰς τὴν κατασκευὴν ταχυδρομικῆς σύριγγος μεταξὺ Δούβρου καὶ Καλαί, πρὸς ταχυτέραν μεταβίβασιν τῶν ταχυδρομικῶν σάκκων καὶ ἐμπορικῶν δεμάτων μικροῦ βάρους. Ἡ σύριγξ αὕτη, πρὸς τούτοις, ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ καὶ πρὸς στερέωσιν τῶν τηλεγραφικῶν καὶ τηλεφωνικῶν συρμάτων, δι' ὧν κατ' ἀνάγκην θὰ συνδεθῶσί ποτε οἱ Παρίσιοι πρὸς τὸ Λονδῖνον· ἀπόδειξις δ' ἔστω τὸ παράδειγμα τῶν Βρυξελλῶν. Ἡ σύριγξ αὕτη δύναται νὰ τοποθετηθῇ ἐντὸς ὑποβρυχίου σήραγγος ἢ νὰ καταδυθῇ εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης ἢ νὰ στερεωθῇ εἰς ὕψος τι ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, οὕτως ὥστε νὰ μὴ παρακωλύηται ἡ διάβασις τῶν πλοίων. Ἀλλ' οἱονδήποτε καὶ ἂν ἐπικρατήσῃ σύστημα, ἀναγκαῖον εἶνε ὅπως ἡ ἐπίσκεψις, ἡ συντήρησις καὶ ἡ ἐπιδιόρθωσις τῆς σύριγγος εἶνε πάντοτε δυνατή. Δέον πρὸς τούτοις νὰ εἶνε εὔκολος ἡ τοποθέτησις νέων συρίγγων καὶ νέων συρμάτων, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς συγκοινωνίας, ἄνευ δαπανῶν μεγάλων. Ἡ ὑποβρύχιος σήραγξ εἶνε πρακτικωτέρα ὑπό τινας ἐπόψεις, ἀλλ' ἐκτὸς τῆς μεγάλης δαπάνης, ἥτις θὰ ἀπῃτεῖτο πρὸς κατασκευὴν αὐτῆς, πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ κατασκευασθῇ ἱκανῶς εὐρεῖα, ὥστε νὰ δύνανται νὰ τοποθετηθῶσιν ἐντὸς αὐτῆς ἀλληλοδιαδόχως πολλαὶ σύριγγες καὶ σύρματα, ἐπειδὴ δὲ ἡ εὐρύτης αὐτῆς ἀποτελεῖ κίνδυνον ὑπὸ ἀγγλικὴν ἔποψιν, διότι δύναται νὰ στρωθῇ ἐντὸς αὐτῆς καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμή, τὸ σχέδιον εἶνε ἀπραγματοποίητον. Ἡ ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης κατάδυσις τῆς σύριγγος παρουσιάζει πολλὰς τὰς δυσχερείας, ἀπαιτεῖ μεγάλας δαπάνας, ἡ ἐπισκευὴ δ' αὐτῆς γίνεται δυσκόλως. Ἐκτὸς τούτου, μεθ' ὅλην τὴν ἐπιδεξιότητα τῶν μηχανικῶν, ἀμφίβολον εἶνε ἐὰν δύναται νὰ συνδεθῇ τεμάχιον πρὸς τεμάχιον καὶ νὰ καταδυθῇ ἐν θαλάσσῃ, συνήθως σαλευομένῃ. Πάντα ταῦτα τὰ κωλύματα θεωροῦνται μάλιστα ὑπό τινων ἀνυπέρβλητα. Ἡ ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἀνηρτημένη σύριγξ οὐδὲν τῶν ἀτόπων τούτων παρουσιάζει. Δύναται νὰ ἔχῃ διάμετρον ἑνὸς μέτρου, καὶ νὰ κατασκευασθῇ ἐξ ὑφάσματος λεπτοτάτου, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ λεπτότης αὐτῆς ἐπιτρέπει ὅπως οἱ στύλοι, ἐφ' ὧν θέλει στηριχθῇ, τοποθετηθῶσιν εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων, 800 μέτρων παραδείγματος χάριν. Ὑποθέσωμεν αὐτοὺς κατασκευασθέντας· οἱ στύλοι οὗτοι φωτιζόμενοι κατὰ τὴν νύκτα ἠλεκτρικῶς, κατ' ἐναλλαγὴν διὰ διττοῦ φωτός, ἐρυθροῦ καὶ πρασίνου, ἵνα ὁ πλοῦς τῶν πλοίων γίνεται ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν καὶ μὴ ἐπέρχωνται συγκρούσεις, θὰ ἐφοδιασθῶσι πρὸς τούτοις δι' ἰσχυρῶν σειρήνων διὰ τὰς ὁμιχλώδεις ἡμέρας. Δύναταί τις λοιπὸν εἰπεῖν ὅτι τὰ κωλύματα ἅτινα θὰ παρενέβαλλεν ἡ κατασκευὴ τοιαύτης σύριγγος εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ναυσιπλοΐας, δὲν εἶνε τοιαῦτα, ὥστε νὰ καταστήσωσιν ἀπαράδεκτον ταύτην. Ἡ ἀνύψωσις τῶν στύλων ἐπὶ τῶν ὑποβρυχίων βάσεων, ἡ ἐπιτόπιος κατασκευὴ ἐναερίων καλωδίων καὶ ἡ τοποθέτησις τῆς σύριγγος θὰ ἐπιτευχθῶσι διὰ τρόπων δοκιμασθέντων ἤδη διὰ πείρας μακρᾶς. Ἡ μόνη σοβαρὰ δυσχέρεια εἶνε ἡ τῆς καταβολῆς τῶν βάσεων τῶν στύλων ἐν ἀνοικτῇ θαλάσσῃ, ἧς τὸ βάθος κατὰ τὰς μεγάλας παλιρροίας ὑπερβαίνει τὰ 60 μέτρα. Ἀλλ' αἱ δυσχέρειαι αὗται δύνανται νὰ ὑπερνικηθῶσι διὰ τῆς κατασκευῆς βάσεων πλωτῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου, αἵτινες δύνανται νὰ καταδυθῶσιν ἐν τῷ πυθμένι καὶ νὰ ἀναδυθῶσιν ἐκ νέου, οὕτως ὥστε νὰ εὑρεθῇ τὸ μᾶλλον κατάλληλον καὶ τὸ ἀσφαλέστερον μέρος εἰς ὃ θέλουσι στερεωθῇ. Ἕτερον σημαντικὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἐναερίου σύριγγος εἶνε ὅτι ἡ δαπάνη αὐτῆς θέλει ἀνέλθει εἰς 25,000,000 φράγκων μόνον. Ἑπομένως εἶνέ τις ἐκ τῶν προτέρων βέβαιος, ὅτι τὰ ἐκ τοῦ ἔργου κέρδη θέλουσιν εὑρίσκεσθαι εἰς ἀναλογίαν πρὸς τὰ κεφάλαια τὰ καταβληθησόμενα διὰ τὴν συντέλεσιν αὐτοῦ. Λεπτομέρειαί τινες εἶνε ἀπαραίτητοι πρὸς κατανόησιν τοῦ τρόπου τῆς μεταφορᾶς τῶν ταχυδρομικῶν σάκκων διὰ τῆς σύριγγος. Αἱ ὑποβρύχιοι βάσεις καὶ οἱ στύλοι θὰ κατασκευασθῶσιν οὕτως ὥστε νὰ δύνανται ἐν τῷ μέλλοντι ἀσφαλῶς νὰ ὑποστῶσι τὸ βάρος τεσσάρων συρίγγων· ἀλλ' ὑποθέσωμεν νῦν δύο μόνον, τὴν μὲν διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν σάκκων, τὴν ἑτέραν διὰ τὴν ἐπιστροφήν. Ἑκάστη σύριγξ ἔχει διάμετρον ἑνὸς μέτρου, εἶνε δὲ κατεσκευασμένη ἐξ ὀθόνης πάχους τριῶν χιλιοστῶν τοῦ μέτρου. Ἡ πυκνότης αὕτη τοῦ ὑφάσματος, ὅπερ θὰ παρασκευασθῇ καταλλήλως, ἀρκεῖ εἰς τὴν καλὴν συντήρησιν τῆς σύριγγος. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτῆς ὑπάρχει ἐπίπεδον ξύλινον ἔδαφος, εἰς ἀπόστασιν 0,30 τοῦ μέτρου ἀπὸ τοῦ κέντρου.

Digitized by Google

Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τούτου ὑπάρχει ἐστρωμένη στενὴ σιδηροδρομικὴ γραμμή, ἐφ' ἧς κυκλοφοροῦσι μικραὶ ἅμαξαι. Τὰ τηλεγραφικὰ καὶ τηλεφωνικὰ σύρματα, περιβεβλημένα διὰ γουτταπέρκας, εἶνε στερεωμένα κάτωθεν τοῦ ξυλίνου δαπέδου, καὶ μία μὲν σύριγξ εἶνε προωρισμένη διὰ τὰ πρῶτα, ἑτέρα δὲ διὰ τὰ ἄλλα· καὶ τοῦτο ἵνα μὴ ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν διαφόρων ῥευμάτων ἐπέρχεται διατάραξίς τις εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν σάκκων. Ἡ ἕλξις ἁμαξοστοιχίας τινός, συγκειμένης ἐκ δέκα μέχρι δέκα πέντε ἁμαξῶν, ὧν ἑκάστη μετὰ τοῦ φορτίου αὐτῆς ἔχει κατ' ἀνώτατον ὅρον βάρος 500 χιλιογράμμων, γίνεται διὰ συμπεπιεσμένου καὶ ἠραιωμένου ἀέρος· ἡ συμπίεσις καὶ ἀραίωσις γίνεται ἐντὸς χαλκίνης σύριγγος, διαμέτρου 15 ἑκ. ἥτις εἶνε τοποθετημένη κάτωθεν τοῦ ξυλίνου δαπέδου. Ἡ χαλκίνη αὕτη σύριγξ, χηλωτὴ καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς, φέρει εἰς τὸ ἀνοικτὸν ἄκρον διπλοῦν χεῖλος ἐκ δέρματος. Ὁ ἐμβολεὺς συνδέεται πρὸς τὴν ὁδηγὸν ἅμαξαν διὰ σιδηρᾶς λεπίδος, διερχομένης μεταξὺ τῶν δερματίνων χειλέων. Δύο ἀτμοκίνητοι πνευματικαὶ ἀντλίαι. ἡ μὲν ἐν Δούβρῳ, ἡ δὲ ἐν Καλαί, χρησιμεύουσιν εἰς τὴν συμπίεσιν καὶ ἀραίωσιν τοῦ ἀέρος ἑκατέρωθεν τοῦ ἐμβολέως. Ὁ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς μικρᾶς χαλκίνης σύριγγος περιεχόμενος ἀὴρ δὲν ὑπερβαίνει τὰ 271 κυβικὰ μέτρα καὶ ὀλίγαι ὠθήσεις τῶν ἐμβόλων τῶν πνευματικῶν ἀντλιῶν ἀρκοῦσιν ὅπως αὐξήσωσιν ἢ ἐλαττώσωσι τὴν ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν. Ἡ μικρὰ ἁμαξοστοιχία οὕτω δύναται νὰ ἀποκτήσῃ μεγίστην ταχύτητα καὶ νὰ διανύσῃ εἰς διάστημα τετάρτου τῆς ὥρας περίπου τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Δούβρου καὶ Καλαί. Πρὸς φωτισμὸν τῶν συρίγγων θὰ ὑπάρχωσι κατὰ μῆκος αὐτῶν ἱκαναὶ ὀπαί. Ἐπίσης θὰ ὑπάρχωσι καὶ διάφορα ἀνοίγματα, δι' ὧν δύνανται νὰ εἰσέρχωνται ἐν αὐτοῖς οἱ ἐργάται οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν συντήρησιν τοῦ ἔργου, πρὸς οἱανδήποτε ἐπισκευὴν ἢ τὴν τοποθέτησιν νέων συρμάτων. Κατὰ τοὺς γενομένους ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὺς ἡ κατασκευὴ τοῦ ἔργου θὰ ἀπαιτήσῃ τὴν δαπάνην 25,000,000. Πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ κεφαλαίου τούτου ἐντὸς πεντηκονταετίας ἐπὶ τόκῳ 5 τοῖς ἑκατὸν ἀπαιτοῦνται ἐτησίως 1,500,000 φρ. Ὑπολογίζων τις τὴν δαπάνην τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ συντηρήσεως εἰς 500,000 φρ. ἐτησίως παρατηρεῖ ὅτι ἐτησία εἴσπραξις 2,000,000 ἀρκεῖ πρὸς κάλυψιν τῆς ὅλης δαπάνης. Ἡ Γαλλία παρέχει νῦν εἰς τὰ ἀτμόπλοια τὰ μεταφέροντα τὰν ἀλληλογραφίαν διὰ τοῦ Καλαισίου πορθμοῦ ἐπιχορήγησιν 100 χιλιάδων φράγκων, ἡ Ἀγγλία δὲ τὸ διπλοῦν. Εἰς ταῦτα προσθετέον τὸ ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ταχυδρομικῶν δεμάτων καὶ τῆς ἐκτάκτου ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἔσοδον. Πρὸς τούτοις δὲ τὰς ἐκ τῶν τηλεγραφικῶν καὶ τηλεφωνικῶν γραμμῶν εἰσπράξεις. Οὐδὲν δὲ κωλύει ὅπως ὀργανοῦνται καὶ ἁμαξοστοιχίαι ταξειδίων, ἐν αἷς εἰκοσὰς ἐπιβατῶν, μαλθακῶς ἐξηπλωμένων ἐπὶ βαγονίων μετ' ἀναπαυτικῶν ἀνακλίτρων, θὰ διέρχωνται τὸ στενὸν ἐντὸς εἴκοσι λεπτῶν ἄνευ τοῦ φόβου τῆς ναυτίας. Τέλος δύναται νὰ ἐπιτραπῇ εἰς ὀλιγαρίθμους περιηγητάς, ἀντὶ ἁδρᾶς πληρωμῆς, νὰ κυκλοφορῶσιν ἐλευθέρως ἐπὶ τοῦ ἀμφοτέρωθεν τῶν συρίγγων διαδρόμου ἀπολαύοντες ἐξ ὕψους 40 μέτρων τῆς θέας τῆς θαλάσσης. Δὲν εἶνε ὑπερβολὴ λοιπὸν ἂν εἴπῃ τις ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἡ εἴσπραξις θέλει φθάσει καὶ ὑπερβῇ τὰ 2,000,000.

(Ἐκ τῆς **Revue Scientifique**) Δ'.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τῆς ἐκ τοῦ κάλλους εὐδαιμονίας.

Ὁ ἵππος σὲ τέρπει διὰ τῆς κομψοπρεποῦς αὐτοῦ εὐλυγισίας, ὁ ταῦρος δὲ διὰ τῆς ἐπιβλητικῆς ἰσχύος του. Τὴν λεύκην θαυμάζεις διότι εὐθυτενὴς τείνει πρὸς τὸν οὐρανόν, τὴν ἄμπελον δὲ διότι περιπλέκεται ἑλικοειδῶς πέριξ τοῦ κλήματος. Διατί ἐδῶ μὲν θαυμάζεις τοῦτο, ἐκεῖ δὲ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον; Διότι ἐννοήσας τὸν προορισμὸν ἑκάστου ὄντος, τέρπεσαι τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ βλέπεις αὐτὸ προσεγγίζον πρὸς τοῦτον. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ὡραιότης σὲ εὐαρεστῇ ἐν ἁπλῷ φυτῷ, πόσον εὐδαιμονέστερος θὰ εἶσαι ἐὰν αἰσθάνησαι ταύτην ζῶσαν καὶ θάλλουσαν ἐν σοί, ἐν τῇ ψυχῇ σου;

Paul Bourde.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Μεγάλη πόλις κατοικουμένη ὑπὸ πολυπληθῶν τεχνιτῶν καταγινομένων νὰ ἐκθηλύνωσι τὰ ἤθη διὰ τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου, ὅταν περιβάλληται ὑπὸ βασιλείου πτωχοῦ καὶ κακῶς καλλιεργουμένου, ὁμοιάζει πρὸς τέρας οὗ ἡ μὲν κεφαλὴ εἶνε μεγίστη, τὸ δ' ἐπίλοιπον σῶμα, ἐξασθενημένον καὶ ἀτροφικόν, οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὴν κεφαλὴν ταύτην ἀναλογίαν.

(Fénélon).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πολλαὶ πολλάκις μέθοδοι θεραπείας ἐπροτάθησαν κατὰ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως, τῆς ἀληθῶς ἀνθρωποφθόρου καὶ ἀνθρωποβόρου ταύτης νόσου. Ἀλλ' εἰς μάτην. Νῦν ἐν Εὐρώπῃ μεταχειρίζονται κατ' αὐτῆς.

Digitized by Google

τὰς ὑποδορείους ἐνέσεις, εἰς τὴν Ἰατρικὴν δ' Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων ἀνεκοινώθη ἐσχάτως ὑπόμνημα, καθ' ὃ αἱ δι' εὐκαλύπτου ὑποδόρειοι ἐνέσεις ἀνακουφίζουσι τοὺς πάσχοντας ἐκ φθίσεως, παρατείνουσι δὲ καὶ τὴν νόσον. Ἐνῷ ὅμως οἱ ἐν Εὐρώπῃ ἰατροὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ φοβερὸν τῆς ἀσθενείας ἐκφράζονται ἐπιφυλακτικῶς περὶ πάντων τῶν κατ' αὐτῆς ἐφευρισκομένων φαρμάκων, ἐν Ἀμερικῇ δείκνυνται εὐκολώτεροι καὶ πολλοὶ ὑποστηρίζουσι τὸν ἰατρὸν Λάγκεν, διευθυντὴν τοῦ νοσοκομείου τῆς Φιλαδελφείας, ἰσχυριζόμενον ὅτι ἐφεῦρε τρόπον θεραπείας τῆς φθίσεως διὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ἀλλ' ἡ Ἀμερικὴ εἶνε πολὺ μακρὰν καὶ καλὸν εἶνε νὰ περιμένωμεν.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουσι τὸ μεγαλείτερον σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα ἤτοι 194,000 χιλιόμετρα σιδηροδρόμων, διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ὁποίων καὶ τὰς πρώτας τῆς ἐγκαταστάσεως δαπάνας ἐδαπανήθησαν 35 δισεκατομμύρια φράγκων, ἤτοι 179,000 φράγκα κατὰ χιλιόμετρον. Μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τὰ μᾶλλον ἐκτεταμένα συμπλέγματα ἔχουσι τὰ ἑξῆς κράτη· ἡ Ρωσσία 35,000 χιλιόμετρα· ἡ Ἀγγλία 30,000· ἡ Γαλλία 29,500· ἡ Γερμανία 26,000· ἡ Αὐστρία 21,000· ἡ Ἰταλία 9,500. Ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουσι τὰς περισσοτέρας σιδηροδρομικὰς γραμμάς· ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐδάφους, ἡ ἀναλογία αὕτη ἐλαττοῦται μεγάλως. Ἡ ἀναλογία τῶν γαλλικῶν σιδηροδρόμων εἶνε 5 χιλιόμετρα καθ' ἑκάστην δεκάτην χιλιάδα κατοίκων καὶ 5 1|2 χιλιόμετρα καθ' ἕκαστον τετραγωνικὸν μυριάμετρον τῆς ἐπιφανείας τῆς Γαλλίας· ἡ ἀναλογία τῶν ρωσσικῶν εἶνε 3 χιλ. πρὸς 10,000 κατοίκους, τῶν αὐστριακῶν δὲ πολὺ κατωτέρα. Ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πυκνότητος τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου, ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐδάφους, προηγοῦνται ἡ Ἀγγλία, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Γαλλία.

Ἐσχάτως ἐν Γερμανίᾳ ἐνεκαινίσθη μετὰ μεγίστης πομπῆς ὁ αὐτοκρατορικὸς κώδων (**Kaiserglocke**) τῆς μητροπόλεως τῆς Κολωνίας. Ὁ κώδων οὗτος κατεσκευάσθη ἐκ τηλεβόλων γαλλικῶν, κυριευθέντων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ φερομένη λατινικὴ ἐπιγραφὴ μνημονεύει τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὴν Θείαν Πρόνοιαν, διὰ τὰς νίκας ἃς ἐδωρήσατο αὐτῷ. Ἄνωθεν τῶν σημάτων τοῦ γερμανικοῦ κράτους ὑπάρχει κεχαραγμένη καὶ ἡ ἑπομένη ἐπιγραφὴ γερμανιστί. «Εἰμὶ ὁ κώδων »τοῦ αὐτοκράτορος· ὑμνῶ τὴν δόξαν αὐτοῦ· ἵσταμαι »ἐπὶ θέσεως ἱερᾶς καὶ δέομαι ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ »τῆς εὐημερίας τοῦ γερμανικοῦ κράτους». Ὁ κώδων ζυγίζει ἐν ὅλῳ 27,000 χιλιόγραμμα, μόνον δὲ τὸ ρόπτρον ζυγίζει 800 χιλιόγραμμα. Ἔχει ὕψος 4 μ. 40, διάμετρον δὲ κατὰ τὸ βάθος 3,50. Εἴκοσι δύο κανόνια καὶ 5000 χιλιόγραμμα κασσιτέρου ἐχωνεύθησαν πρὸς κατασκευὴν τοῦ κώδωνος τούτου.

Ἐξαιρουμένης τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σινικῆς καὶ τῆς Ἰαπωνίας, ὅπου οἱ ἰθαγενεῖς καλλιεργοῦσι τὸν καπνὸν χάριν ἰδίας χρήσεως, ἡ παραγωγὴ τοῦ προϊόντος τούτου ἐν τῇ λοιπῇ γῇ ὑπελογίσθη εἰς 700 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων εἰς φύλλα ἀπεξηραμμένα, ἐξ ὧν 213 μὲν παράγονται ἐν Εὐρώπῃ, 487 δὲ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἠπείροις. Ἡ ἐν Εὐρώπῃ ἐτησία κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ὑπολογίζεται εἰς 350 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, ἤτοι ἓν χιλιόγραμμον καθ' ἕκαστον κάτοικον. Ἡ μεγαλειτέρα κατανάλωσις γίνεται ἐν ταῖς Κάτω Χώραις, ὅπου ἀναλογοῦσι πλέον τῶν 3 χιλιογράμμων εἰς ἕκαστον κάτοικον, ἡ σμικροτέρα δ' ἐν Ρωσσίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ, ὅπου εἰς ἕκαστον κάτοικον μόλις ἀναλογεῖ ἥμισυ χιλιόγραμμον. Ἡ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς κατανάλωσις ἀνέρχεται εἰς 100,000,000 χιλιόγραμμα, ἤτοι ἀναλογοῦσι 2 χιλ. εἰς ἕκαστον κάτοικον. Αἱ διάφοροι κυβερνήσεις ἐν Εὐρώπῃ εἰσπράττουσιν ἐκ τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ 950 ἢ 1000 ἑκατομμύρια φράγκων· ἤτοι 3 φράγκα κατὰ κάτοικον. Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς τὸ ἐκ τοῦ καπνοῦ δημόσιον ἔσοδον ἀνέρχεται εἰς 250,000,000 φράγκων, ἤτοι 5 φράγκα κατὰ κάτοικον. Ἐν Γαλλίᾳ ὅπου ὑπάρχοντος τοῦ μονοπωλείου τοῦ καπνοῦ εἶνε εὐχερὴς ὁ καθορισμὸς τῶν πωλουμένων εἰδῶν αὐτοῦ, ὑπολογίζεται ὅτι ἐπὶ καταναλώσεως 35,000 τόννων, 63 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν πωλοῦνται ὡς καπνὸς κοινός, 2 τοῖς 0[0 ὡς σιγαρέττα, 10 τοῖς 0]0 ὡς πούρα, 22 τοῖς 0]0 ὡς ταμβάκος καὶ 2 0]0 ὡς καπνὸς πρὸς μάσσησιν. Πρὸς μάσσησιν χρησιμοποιοῦνται τὰ καλλίτερα τοῦ καπνοῦ φύλλα, ἐνῷ πρὸς κατασκευὴν τοῦ ταμβάκου χρησιμεύουσι τὰ προστυχώτερα καὶ τὰ στελέχη τοῦ φυτοῦ. Ὁ ἐλαφρὸς καπνός, δηλαδὴ ἐκεῖνος οὗ τὰ φύλλα εἶνε λεπτότερα, περιέχει μόνον 1 — 3 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν νικοτιανῆς, ἐνῷ ὁ βαρύς, ὁ ἔχων τὸ παρέγχυμα σκληρόν, δύναται νὰ περιέχῃ καὶ 10 μέρη νικοτιανῆς.

Ἡ μέλλουσα νὰ ἑνώσῃ τὴν Βαλτικὴν πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν διῶρυξ ὡς σημεῖον ἀφετηρίας ἔχει τὴν πολίχνην Βρουνσβύττελ, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄλβιος, διερχομένη δὲ διὰ τοῦ Ρενδσβούργου, θὰ ἀπολήξῃ εἰς τὸ Χολτενάου καὶ τὸ Κίελον. Ἡ διῶρυξ θὰ ἔχῃ μῆκος 95 χιλιομέτρων, βάθος 8 μέτρων καὶ πλάτος 60 μέτρων μὲν κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, 22 δὲ ἐν τῷ πυθμένι. Αἱ δαπάναι τῆς ὀρυγῆς θὰ ἀνέλθωσιν ἐν ὅλῳ εἰς 200,000,000 φρ. Αἱ δαπάναι τῆς συντηρήσεως τοῦ ἔργου ὑπολογίζονται εἰς 2 1)2 ἑκατομμύρια κατ' ἔτος, ἀλλ' ἐλπίζεται ὅτι τὰ τελούμενα ὑπὸ τῶν διερχομένων πλοίων διαπόρια θὰ καλύπτωσι ταύτας. Ἡ κατασκευὴ τῆς διώρυγος ἄλλως δὲν εἶνε ἐπιχείρησις κερδοσκοπική. Ὁ Μόλτκε ἔλεγεν ἐν ἔτει 1880 ὅτι αἱ δαπάναι τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅσον μεγάλαι καὶ ἂν εἶνε, δὲν δύνανται νὰ ἀντισταθμισθῶσι πρὸς τὰ στρατιωτικὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα θὰ ἐξασφαλίσῃ τῇ Γερμανίᾳ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Πρὸ πάντων ἡ διῶρυξ θέλει διπλασιάσῃ τὴν δύναμιν τοῦ γερμανικοῦ στόλου, ἐπιτρέπουσα τὴν ταχεῖαν συγκέντρωσιν τῶν ἐν ταῖς δύο θαλάσσαις κεχωρισμένων μοιρῶν αὐτοῦ. Ἡ εἴσοδος τῆς διώρυγος θὰ ἐξασφαλισθῇ δι' ὀχυρώσεων ἀπορθήτων.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1020

Digitized by Google

'Αριθ. 608 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 23 Αὐγούστου 1887

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ

(Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Γ'.

Σήμερον μετὰ μεσημβρίαν θ' ἀνέλθωμεν δι' ἡμιόνων εἰς Πορταριάν, θὰ καταλύσωμεν εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Προδρόμου, βυζαντινὸν μοναστήριον, γυναικεῖον ἄλλοτε καὶ μεταβληθὲν εἰς ἀνδρικὸν τῷ 1272, ὁπότε ἀνεκτίσθη ὑπὸ τῆς Ἄννης Παλαιολογίνης Κομνηνῆς. Θὰ ἐγερθῶμεν ἀπὸ βαθέος ὄρθρου, θ' ἀναβῶμεν, ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν δρόσον, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Πηλίου, καὶ θὰ ἴδωμεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ὅπως οὐδέποτε τὸν εἴδομεν ἐπὶ ζωῆς μας, καὶ θ' ἀπολαύσωμεν ἑνὸς τῶν μαγευτικωτέρων πανοραμάτων, εἰς ὃ ἐνετρύφησαν ποτὲ ὀφθαλμοί.

Πρὸς ἀνατολάς, θὰ ἴδωμεν ἀναπεταννύμενον γλαυκὸν τὸ Αἰγαῖον, ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ Ἄθω, οὗ αἱ κορυφαὶ θὰ σκιαγραφῶνται ἐν τῷ ὁρίζοντι πλήρεις θρησκευτικοῦ μυστηρίου· πρὸς μεσημβρίαν ἐκτεινόμενον κυανοῦν τὸν Παγασητικὸν κόλπον καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ ὑπὸ ἰόχρουν πέπλον, τὴν Ὄθρυν καὶ τὴν Οἴτην, καὶ εἰς τὸ βάθος, ἀποκλείοντα τὸν ὁρίζοντα, τὸν μεγαλοπρεπῆ Παρνασσόν· πρὸς δυσμὰς θ' ἀναπτύσσηται τὸ γραφικὸν θεσσαλικὸν πεδίον, ἐν ᾧ θ' ἀποστίλβῃ ὡς κάτοπτρον ἡ Βοιβηΐς, ἡ διὰ μέσου κλάδων καλλιμαρμάρους ναοὺς ἀντανακλῶσα ἄλλοτε, καὶ σήμερον πεζὸν ἀναλαβοῦσα προορισμὸν νὰ διατρέφῃ διὰ τῶν ἀφθόνων ἰχθύων της τοὺς πένητας τῆς Θεσσαλίας, τοὺς νεωτέρους τούτους *Πενέστας*.

Ὡς ὁ γαστρίμαργος αἰσθάνεται ἡδονικώτατα γαργαλιζομένην τὴν γλῶσσάν του ἐνώπιον καρυκεύματος ὅπερ πολλάκις ὠνειροπόλησεν ἡ φαντασία του, αἰσθάνομαι ἤδη ἐν τῇ ψυχῇ μου τὴν ἄρρητον ἀπόλαυσιν, ἣν θὰ ἐμποιήσῃ αὐτῇ ἡ ὑπερφυὴς καλλονὴ τοῦ Πηλίου, αἰσθάνομαι ἤδη θωπευόμενον τὸ βλέμμα μου ἐκ τῆς δροσερότητος τῶν φυλλωμάτων, καὶ τῶν ὑπὸ τὰς πρασίνας σκιὰς κελαρυζόντων κρυσταλλωδῶν ναμάτων. Ἀξιωματικοὶ τοῦ Γαλλικοῦ ναυτικοῦ ἐνώπιον τῆς χλιδώσης εὐθαλείας τῶν ἀρκτικῶν κορυφῶν τοῦ Πηλίου, τῆς Ὄσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἀνεμνήσθησαν τῆς γιγαντιαίας βλαστήσεως τῶν Τροπικῶν.

Θὰ ἴδω τὸ ὑψηλὸν καὶ ἄγριον κάλλος τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς του καὶ τοὺς ἀπορρῶγας βράχους καὶ τὰ σπηλαιώδη ἀκρωτήριά του ἐφ' ὧν συνετρίβη, ἐν θυελλώδει νυκτί, ὁ περσικὸς στόλος πρὸ τῆς ἐν Ἀρτεμισίῳ μάχης, καὶ τὰ σκοτεινὰ δάση τῶν ὀξυῶν, καὶ τὰς ἀποκρήμνους διαρρωγάς, καὶ τοὺς παταγοῦντας καταρράκτας, ἐκ τῶν κορυφῶν κατακρημνιζομένους καὶ συμμιγνύοντας, εἰς φοβερὰν δυφδίαν, τὸν βαρὺν παφλασμόν των μετὰ τῆς βοῆς τῶν καταρρηγνυμένων ἐπὶ τῶν βράχων κυμάτων, ὁπόταν μαίνηται ὁ Ἀπηλιώτης· θὰ ἴδω τὸ ἤρεμον καὶ εἰδυλλιακὸν κάλλος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, ὅπου αἱ λόχμαι ἀποπνέουσιν εὐοσμίαν καὶ ἐμποιοῦσι τὴν ἐντύπωσιν αἰωνίου ἔαρος ἐν ταῖς βαθυχλόοις κοιλάσι, ὅπου αἱ αὖραι ψιθυρίζουσι διὰ τῶν πλατάνων καὶ αἰγείρων εἰδύλλια γλυκύτερα τῶν τοῦ Θεοκρίτου, καὶ τὸ ἔδαφος διαπτύσσεται ἠρέμα ὡς διατηροῦν ἐπ' αὐτοῦ ἁπαλήν τινα θωπείαν τῆς χειρὸς τοῦ Πλάστου.

*
* *

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ παρὰ τὰ παράλια οἰκοῦντες Μάγνητες, κατατρυχόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων, καὶ οἱ ἐκ τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων μεταναστεύοντες, οἵτινες ἔφευγον τοὺς Ἐνετοὺς καὶ τοὺς Ἀλγερίνους πειρατάς, προσέφυγον εἰς τὰς χαράδρας τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ὄσσης. Ἰδίως καταφυγὴν ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ Τεπελενλῆ ἐζήτησαν πλεῖστοι κάτοικοι τῶν Ἀγράφων καὶ τῆς λοιπῆς Θεσσαλίας εἰς τὰ χωρία ταῦτα, ἅτινα ἐξαρτώμενα ἐκ τῆς *βαλιδὲ σουλτάνας* ἦσαν ἀπαραβίαστα.

Τὸ Πήλιον δὲν εἶχε μολύνῃ κατ' ἀρχὰς τουρκικὸς πούς· ἀλλὰ τὸ κάλλος εἶνε ἐπικίνδυνον εἰς τὰς χώρας, ὅπως, πολλάκις, καὶ εἰς τὰς γυναῖκας. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐπίσημός τις ἀγᾶς μεταβαίνων διὰ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου εἰς Μέκκαν, εἶδεν ἀπὸ τοῦ πλοίου τὰ ἀνὰ μέσον

Digitized by Google

τῶν δασῶν τοῦ Πηλίου γραφικῶς ἀνακύπτοντα χωρία καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὰ κατακτήσῃ. Ἐπανακάμπτων δὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ προσκυνήματος, ἤγαγεν ἰσχυρὰν ἐξ Ἀσίας δύναμιν κατὰ τῶν ἀνυπόπτων χωρίων, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτά.

Πλησίον τοῦ Νεοχωρίου, ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Πηλίου, θέσις τις καὶ σήμερον ἔτι καλουμένη *Κόκκαλα*, εἶνε πλήρης ὀστῶν ἀνθρωπίνων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἔπεσον ὑπὸ τὰ *χαντσάρια* τῶν ἀγρίων ἐπιδρομέων οἱ γενναῖοι Πηλιῶται, συναποθνήσκοντες μετὰ τῆς ἐλευθερίας των.

Οὐδὲ τῷ 1821 ὑστέρησαν οἱ κάτοικοι τοῦ Πηλίου. Ἐκ τῶν πρώτων ἐπαναστάντες κατῆλθον τοῦ ὄρους καὶ ἐπολιόρκησαν μετὰ παρατόλμου θάρρους τὸν Βῶλον καὶ τὰς Φεράς· ἀλλ' ἀποτυχόντες ἀπεσύρθησαν παρὰ τὸ Τρίκερι καὶ ἀντέστησαν ἐρρωμένως κατὰ τοῦ διαβοήτου Κιουταχῆ. Μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Εὐβοίας κατῆλθον εἰς τὴν Στερεὰν καὶ ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην ἠγωνίσθησαν τὸν μέγαν καὶ γενικὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα. Τινὰ τῶν χωρίων τούτων ἐδῃώθησαν καὶ κατεσκάφησαν. Τὸ Προμύριον μόλις ἀναβιοῖ ἐκ τῆς τέφρας του, ἡ δὲ Μιτζέλα, ἧς οἱ κάτοικοι συνῳκίσθησαν εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς Φθιώτιδος, τῇ προνοίᾳ τῆς πρώην βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος Ἀμαλίας, ἀριθμεῖ ὀλίγας καλύβας ἀνθρακέων ἐπὶ τῶν ἐρειπίων της.

Τὸ ἐν τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ κατάφυτον νησίδριον Ἀλατᾶς, ἐφ' οὗ ἐν μέσῳ πορτοκαλεῶν καὶ ἐλαιῶν λευκάζει μικρὰ μονή, διατηρεῖ τὴν ἀνάμνησιν ἡρωϊκοῦ ἀνδραγαθήματος τῶν Πηλιωτῶν, διότι ἐπ' αὐτοῦ ὁ Καρατάσος τῷ 1821 ἀποκλείσας περὶ τοὺς 250 Ἀλβανούς, κατέσφαξεν αὐτούς.

Ἀλλὰ πρὸ μικροῦ ἔτι, ὅτε ἡ Θεσσαλία ἐκάμπτετο ὑπὸ τὸ βάρος τῆς τυραννίας, τὸ Πήλιον δὲν ἐβρυχήθη ὡς δέσμιος λέων παλαίων νὰ θραύσῃ τὰ δεσμά του;

Ἐκ τοῦ Βώλου φαίνεται ὑπερκείμενος τῆς Μακρυνίτσης, θαμνοσκεπὴς ἄλλοτε ἀλλὰ φαλακρωθεὶς νῦν καὶ κατάξηρος ἐν μέσῳ τῆς χλοερᾶς πέριξ φύσεως ὁ βράχος τοῦ Σαρακηνοῦ. « Στερηθεὶς τῶν φυσικῶν καλλονῶν του, γράφει ἐν τῇ γλαφυρωτάτῃ αὐτοῦ *Θεσσαλίᾳ* ὁ κ. Ν. Γεωργιάδης, πρώην βουλευτὴς Βώλου, ἐπέπρωτο ὁ βράχος οὗτος νὰ κοσμηθῇ τὴν 6 Φεβρουαρίου 1878 ὑπὸ ἀμαράντων δαφνῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ ἄχαρι καὶ τεφροειδὲς αὐτοῦ χρῶμα νὰ μεταβληθῇ εἰς ὡραῖον πορφυροῦν ὑπὸ τοῦ αἵματος τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πεσόντων μαρτύρων. Ἐνταῦθα . . . . οἱ κάτοικοι τῆς Μακρυνίτσης μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας μετὰ τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐθελοντῶν ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς καὶ ἀγύμναστοι πρὸς γεγυμνασμένους, δι' ἑνδεκαώρου κρατερᾶς μάχης ἔσωσαν τὸ χωρίον αὐτῶν ἀπὸ βεβαίαν καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν, καταδείξαντες διὰ τῆς ἡρωϊκῆς ἀντιστάσεώς των ὅτι ὁ φόβος καὶ ἡ δειλία δὲν ἐμφωλεύουσιν εἰς τὰ στήθη τὰ θερμαινόμενα ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐλευθερίας πυρός. »

* *
*

Ἐν ᾧ ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς φαντασίας ἀναπνέω τὸν καθαρὸν ἀέρα τοῦ Πηλίου, αἴφνης δυσωδία τις προσβάλλει τὴν ὄσφρησίν μου, δυσωδία γνώριμος, ἣν καὶ ἄλλοτε συνήντησα εἰς τὴν ζωήν μου, καὶ διὰ μιᾶς ἀναμιμνήσκομαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ῥυπαρῶν συνοικιῶν τῶν Ἑβραίων. Καὶ ἐδῶ ῥῦμαι ἀπόζουσαι, ποδήρη ἀντεριά, πιναραὶ γενειάδες, βλέμματα ὀξέα ζητοῦντα νὰ διατρυπήσωσι τὸ θυλάκιον τοῦ διαβάτου, μέτωπα ῥισσὰ ἐκ τῆς νυχθημέρου περὶ κέρδους μερίμνης, ψαλμῴδης ἀπαγγελία τῆς παρεφθαρμένης ἱσπανικῆς, δωμάτια ἰσόγεια ἐν οἷς συμφύρονται δύο ἢ τρεῖς οἰκογένειαι, διὰ παραπετασμάτων χωρίζουσαι τὴν νύκτα τὰ οἰκογενειακά των ὅρια, καὶ κάπου κάπου ἐν μέσῳ τῆς ῥυπαρίας ἐκείνης, περικαλλής τις μορφή, ῥακένδυτός τις Ῥούθ, ἐν ὅλῃ τῇ ἠδυπαθεῖ καλλονῇ τῆς σημιτικῆς φυλῆς, μὲ μεγάλους μεγάλους ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπιδερμίδα σιτόχρουν — ῥόδον φυόμενον ἐν κοπρίᾳ ὡς τ' ἀληθῆ ῥόδα.

Εἰσέρχομαι εἰς τὴν *Συναγωγήν*. Εἶνε γυμνὴ σχεδὸν τετράγωνος αἴθουσα. Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς εἶπεν ὅτι εἰς τὰ μέρη, ἐν οἷς ἀνεπέμφθησαν ἐπὶ μακρὸν προσευχαί, πλανᾶται ἀτμόσφαιρά τις ἱερότητος. Εἶνε ἀληθές· ὁ ἀὴρ τῆς Συναγωγῆς εἶνε καθαρώτερος τοῦ τῶν πέριξ στενωπῶν· ἔξω, περιτρέχει ὁ Μαμμωνᾶς, δολιεύεται καὶ ψευδορκεῖ πρὸς αἰσχροκέρδειαν· ἐντός, ἑδρεύει ὁ μέγας Ἰεχωβά, ἐν οὐρανίᾳ εἰρήνῃ. Ἐντὸς μεγάλης κανδύλας καίει ἀκοίμητον φῶς πρὸ παραπετάσματος· νομίζει τις ὅτι ὄπισθεν ἀνοίγεται θύρα ἀλλὰ κρύπτεται ἑρμάριον· ἐν αὐτῷ, ἐντὸς σάκκων, εὐλαβῶς ἀποτεθειμένα, ἀνάκεινται δύο ἀντίγραφα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐπὶ μεμβράνης γραφέντα πρὸ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐτῶν, ὡς μοὶ εἶπον, καὶ ἑλισσόμενα περὶ ῥάβδους, ὧν αἱ ὀστεϊναι λαβαὶ ἐξέρχονται τῶν θηκῶν· πενιχρότης καὶ ἔνδεια ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐπὶ τοῦ δαπέδου, ἐπὶ τῆς ὀροφῆς· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι λατρεύουσι πολὺ οἰκονομικῶς τὸν Θεόν των· ἀγνοῶ ἂν ὁ Θεὸς τοῖς ἀνταποδίδῃ μὲ τὴν γνωστήν του δικαιοσύνην τὴν ἀγάπην των.

* *
*

Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν μετέβαινον εἰς ἕνα ἀγωγιάτην πρὸς ἐνοικίασιν ἡμιόνων διὰ τὴν ἀνὰ

Digitized by Google

τὸ Πήλιον ἐκδρομήν μας, λαμβάνω τηλεγράφημα καλοῦν με εἰς Ἀθήνας.

Ἡ μαγικὴ ὀπτασία ἀπέπτη· ἤμην ἀτυχὴς Μωϋσῆς καταδεδικασμένος νὰ ἴδω μακρόθεν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· κατεκρημνίσθην ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ Πηλίου μου!...

Πῶς; δὲν θὰ ἴδω λοιπὸν τὴν ἀρχαίαν Ἰωλκόν, ὅπου συνῆλθον οἱ ὀνομαστότεροι ἥρωες τῆς Ἑλλάδος, ἡμίθεοι θανατώσαντες λέοντας καὶ δράκοντας καὶ νικήσαντες τὸν θάνατον; δὲν θὰ ἴδω τὸν Ἄναυρον, τοῦ ὁποίου τὸ ἐξογκωθὲν ῥεῦμα εἶχε παρασύρῃ τὸ σάνδαλον τοῦ Ἰάσωνος καὶ εἰς οὗ τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, τὴν κατάφυτον ῥοδοδαφνῶν, ἔβαλεν ἐκ τῆς Ἰωλκοῦ ὁ Μελέαγρος τὸ ἀκόντιόν του;

Δὲν θὰ ἴδω τὰ χωρία τοῦ Πηλίου μὲ τὰς κομψὰς λιθοκτίστους οἰκίας των καὶ τὰς ὡραίας ἐν τῷ μέσῳ πλατείας, ἔνθα μαρμαρόκτιστοι κρῆναι προχέουσι διαυγὲς ὕδωρ, καὶ ἔνθα ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν γηραιῶν πλατάνων, ἐπὶ τουρκοκρατίας, συνήρχοντο εἰς *μετζλὶς* οἱ πρόκριτοι; Τὴν Πορταριὰν ἣν διαρρέουσι τὰ διαυγέστατα ὕδατα τοῦ Κραυσίνδωνος· τὴν Μακρυνίτσαν, ἧς αἱ οἰκίαι ἀνέρχονται κλιμακηδὸν ἀπὸ τῆς ὑπωρείας τοῦ Πηλίου μέχρι τῶν κορυφῶν σχεδὸν αὐτοῦ· τὴν Δράκιαν, ἧς οἱ κάτοικοι εἶνε οἱ γενναιότεροι τῶν Πηλιωτῶν· τὰ Λεχώνια, τὰ Ἠλύσια πεδία τῆς Μαγνησίας, ἧς οἱ κάτοικοι ἄρχονται ἀπὸ τῶν μέσων Ἀπριλίου νὰ πωλῶσι τὰ πρῶτα προϊόντα των, ἅτινα εἶνε τὰ κεράσια, καὶ παύουσι τὸν ἐπόμενον Μάρτιον διὰ τῶν τελευταίων, ἅτινα εἶνε τὰ πορτοκάλλια· τὴν πεδιάδα τῶν Λεχωνίων τὴν μεγίστην παραλίαν πεδιάδα τῆς Μαγνησίας, ἥτις ὡς λέγει αὐτόπτης θαυμαστὴς εἶνε ὅ,τι τερπνὸν καὶ χάριεν δύναται νὰ πλάσῃ ποιητικὴ φαντασία: χλοεροὶ λειμῶνες ἐπαλλάσσοντες μετὰ καταφύτων κήπων, ἔνθα ὑπὸ τὴν σκιὰν ποικιλωτάτων ὀπωροφόρων δένδρων ἡδέως κελαρύζει τὸ ὕδωρ τοῦ ῥύακος καὶ ἔτι κατωτέρω τὸ γλαυκὸν καὶ ἤρεμον κῦμα τοῦ Πελασγικοῦ κόλπου, ὅπερ προσοχθίζον εἰς τὴν ἀμμώδη καὶ ὁμαλὴν παραλίαν διαρρηγνύεται μετὰ γλυκυτάτου φλοίσβου.

Δὲν θὰ ἴδω τὸν Ἅγιον Λαυρέντιον, ὅστις ἔχει τὰς καλλιτέρας ἀμπέλους τοῦ Πηλίου οὐδὲ τὸν Ἅγιον Γεώργιον μὲ τὴν γραφικὴν μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπου συρρέουσι πάσχοντες ἐκ πάσης τῆς Θεσσαλίας· οὐδὲ τὰ *Καλὰ Νερὰ* τὸν χαριέστατον ὁρμίσκον, ὅστις κεῖται παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ χειμάρρου τῆς Ζερβόχιας καὶ ἐκ μὲν τοῦ ὄρους κατέρχεται δι' ἀποτόμου καὶ κρημνώδους κοίτης συμπαρασύρων ὀγκώδεις βράχους, διὰ δὲ τῆς πεδιάδος ῥέει ἠρέμα ὑπὸ πλατάνων σκιαζόμενος, τὰ *Καλὰ νερὰ* ὀνομασθέντα οὕτω διότι παρὰ τὴν θάλασσαν ἀναβλύζουσιν ὑφάλμυρα ἁλατοῦχα ὕδατα, ὧν χρῆσιν ποιοῦνται οἱ κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας συνερχόμενοι πᾶν ἔτος τὴν 15 Αὐγούστου. Τὰς Μηλιάς, τὴν πατρίδα τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ, τοῦ Κωνσταντᾶ καὶ τοῦ Δανιὴλ Φιλιππίδου πέραν τῶν ὁποίων ἄρχεται γινόμενον ἄγριον τὸ Πήλιον· τὸ Νεοχώριον μὲ τὸ ἐπὶ μεμβράνης κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα γραφὲν καὶ τριῶν κεχρωματισμένων εἰκόνων τῶν τριῶν εὐαγγελιστῶν κοσμούμενον εὐαγγέλιον· τὴν Ἀργαλαστὴν τὴν ἐπὶ ὀροπεδίου κειμένην, πρωτεύουσαν ἄλλοτε τῶν Βακουφίων, καὶ ἔχουσαν παρὰ τὴν παραλίαν γραφικωτάτας κοιλάδας κεκαλυμμένας ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ πορτοκαλλεῶν, διὰ μέσου τῶν ὁποίων φαίνονται ἐγκατεσπαρμένα τὰ καλύβια τῶν χωρικῶν· τὸν Λαῦκον, τὸ ἀνατολικώτατον χωρίον τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Πηλίου ἔνθα ἐπικρατεῖ ἐκ τῆς συχνῆς χρήσεως ἰχθύος τινὸς *κοπάνου* καλουμένου, εἰς τὴν ἐγγὺς παραλίαν ἁλιευομένου, ἡ νόσος ἐκείνη ἐφ' ἧς ὁ Παπᾶ Νάρκισσος τοῦ κ. Βικέλα ἔρριψε μετὰ τόσης κατανύξεως τὸ ῥάσον του!

Δὲν θὰ ἴδω ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τοῦ Πηλίου τὴν Τσαγκαράδαν μὲ τὰς τέσσαρας συνοικίας της τὰς ἀπεχούσας ἀλλήλων ὑπὲρ τὴν ἡμίσειαν ὥραν καὶ χωριζομένας διὰ ῥευμάτων, ἧς ἑκάστην οἰκίαν περιβάλλουσιν ἐκτεταμένοι κῆποι παρέχοντες εἰς αὐτὴν ὄψιν Ἑλβετικῆς πολίχνης· τὴν Μακρειαρράχην, ἧς ὁ μίαν ὥραν βορειότερον τοῦ ὄρους κατερχόμενος χείμαρρος κατακρημνίζεται εἰς καταβόθραν καὶ ἐξαφανίζεται καὶ εἶτα ἀναφαίνεται ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Πηλίου. Τὴν ἐν περιόπτῳ θέσει περικαλλῆ καὶ κατάφυτον Ζαγοράν, ἧς οἱ κάτοικοι κατὰ τοὺς παρελθόντας μαύρους αἰῶνας τῆς δουλείας ἐξενιτεύοντο ἀνὰ τὴν Εὐρώπην πρὸς ἐμπορίαν, καὶ εἰς τῆς ὁποίας τὸ ἀκμάζον σχολεῖον εἶχε διδαχθῆ τὰ πρῶτα γράμματα Ῥήγας ὁ Φεραῖος!...

*
* *

Ἐν τῷ ξενοδοχείῳ μοὶ δεικνύουσιν ὡραίας φωτογραφίας τῶν Μετεώρων καὶ τῶν Τεμπῶν.

Βράχοι γιγάντιοι, κολοσσιαῖοι ἐκ γρανίτου πύργοι, ἀνυψοῦνται οὐρανομήκεις, ἄγριοι καὶ ἀπορρῶγες, ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ πολλῶν αὐτῶν διαγράφονται λευκοὶ οἰκίσκοι, ὡς φωλεαὶ πελαργῶν ἐπὶ τῶν μιναρέδων τῶν τουρκικῶν πόλεων. Εἶνε τὰ μοναστήρια τῶν Μετεώρων, ἀληθεῖς μετέωροι οἶκοι προσευχῆς, οἵτινες δυνατὸν νὰ ἔχωσι συγκοινωνίαν τινὰ μετὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀλλ' οὐδαμῶς σχεδὸν συνδέονται πρὸς τὴν γῆν.

Φίλος μού τις μοὶ διηγεῖται τὴν ἀνάβασίν του.

— Συμμαζευμένος ἐντὸς δικτύου, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἔβλεπον κάτω τὴν χαίνουσαν ἄβυσ-

Digitized by Google

σον, ταλαντώμενος ἐν τῷ κενῷ ἢ προσκρούων εἰς τὰς ὀξείας ἐξοχὰς τῶν βράχων παρετήρουν μελαγχολικῶς σμικρυνομένους τοὺς συντρόφους μου μείναντας *ἐπὶ τῆς γῆς*, χωρὶς ἐν τούτοις αἱ κεφαλαὶ τῶν ἀναμενόντων με ἐκεῖ ἐπάνω καλογήρων νὰ μεγεθύνωνται εἰσέτι. Οἱ ξηροὶ τριγμοὶ τῆς σκωληκοβρώτου τροχιλέας, ἀπετέλουν μουσικὴν θλιβερὰν ὡς αἱ σκέψεις μου· διενοούμην μετά τινος ῥίγους ὅτι τὸ σχοινίον ἐκεῖνο καὶ ἡ τροχιλέα ὑπηρέτουν ἐκεῖ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, καὶ ὅτι ὅλα ἔχουσιν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον τὸ τέλος των. Διὰ νὰ παρηγορήσω ἐμαυτὸν ἠρώτησα τὸν καλόγηρον ὅστις μὲ ἐδέχθη ἐπὶ τῆς κορυφῆς, καὶ μ' ἐξέβαλε τοῦ δικτύου·

— Πότε ἀλλάζετε τὸ σχοινί;

— Ὅταν κόβεται, μοὶ εἶπεν ἁπλούστατα.

Θαυμασία παρηγορία διὰ τὴν κατάβασιν!

Ἀλλ' ὅταν τις ἴδῃ τὰς θαυμασίας ἐκείνας τοιχογραφίας, τ' ἀριστουργήματα ἐκεῖνα, λησμονεῖ τὸν κίνδυνον ὃν διῆλθε. Τὸν λησμονεῖ πρὸ πάντων ὅταν ἀπὸ ὀξείας ἄκρας ὑπερνεφέλου βράχου παρὰ τοὺς τεφροὺς καὶ μαύρους πέριξ ὄγκους, διακρίνῃ κάτω, χαμηλά, πολὺ χαμηλά, πεδιάδας ἀπεριγράπτου γραφικότητος, τὴν Λήθην ὀφιοειδῶς ῥέουσαν, δάση βαθύσκια ἀνερχόμενα ἐνιαχοῦ μέχρι τῶν βράχων καὶ περιβάλλοντα αὐτὰ ὡς ὁ κισσὸς τοὺς ἐρειπιωμένους πύργους, καὶ μοναστήρια, καὶ χωρία, καὶ τὴν βιαίαν ἐπαλλαγὴν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοῦ καλοῦ, κρᾶμα ἔξοχον τοῦ ἀγρίου καὶ τοῦ εἰδυλλιακοῦ! Ὢ! εἶχον δίκαιον οἱ περιηγηταί, οἵτινες συγκατέλεξαν τὰ Μετέωρα μετὰ τῶν ὡραιοτάτων τοπίων τῆς γῆς.

Κ' ἐγὼ ὁ δυστυχής, ὅστις ἔμελλον μετά τινας ὥρας ν' ἀπέλθω, συρόμενος ὑπὸ τῆς Ἀνάγκης, ὡς αἶξ βόσκουσα εἰς ἀγρὸν ὑπὸ τοῦ δεδεμένου εἰς τὸν πόδα αὐτῆς σχοινίου, τὰ ἤκουον ὅλα ἐκεῖνα μετ' εὐχαριστήσεως...ἀγωνιώδους!

— Ἀ! νὰ ἰδῇς καὶ τὰ Τέμπη! ἀνεφώνησε μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὁ φίλος μου.

— Δι' ὄνομα Θεοῦ! τῷ εἶπον, παῦσε· δὲν βλέπεις ὅτι ὑφίσταμαι τὴν βάσανον τοῦ Ταντάλου;

— Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἀντὶ νὰ φεύγουν τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα τόσον φλογερῶς ποθεῖς, ἀπὸ σέ, ὡς συνέβαινεν εἰς ἐκεῖνον, φεύγεις σὺ ἀπ' αὐτά.

*
* *

Τὸ ἀτμόπλοιον ἀναχωρεῖ μετὰ τρεῖς ὥρας καὶ θὰ προφθάσω νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ *Παληὰ* ἢ τὸ *Κάστρο*, ὡς ἀποκαλεῖται τὸ φρούριον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ τουρκικῶν οἰκιῶν.

Εἰσῆλθον δι' ἀψιδωτῆς πύλης· διὰ μιᾶς δὲ μὲ κατέλαβε δυσθυμία ὡσεὶ τὸ τεῖχος ἐκεῖνο μὲ ἀπεχώριζε τοῦ ἐνεστῶτος, ἐνέκλειεν ἔτι ἀέρα σκλαβιᾶς, βαρύνοντα τοὺς πνεύμονάς μου. Σιγὴ ἄκρα ἐπλήρου τὰς σκολιὰς καὶ ἀνωμάλους ἀγυιάς· κάπου κάπου προέβαλλε κεφαλή τις ἀμέσως ἐξαφανιζομένη· ἑκατέρωθεν τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ ἥτις ἐξεχριστιανίσθη, καὶ ἐν ᾗ ὄχι μακρὰν τοῦ τεμένους καπηλεῖα θορυβώδη ἐνίοτε πωλοῦσιν *οὖζο*, ἕρπουσι στενωποὶ μὲ χαμηλὰς ἠρειπωμένας οἰκίας· ἐδῶ ἓν καφάσιον καταρρέον· ἐκεῖ παράθυρον ἐκ τοῦ στρόφιγγος κρεμάμενον μετ' ἐγκαταλείψεως· παρέχει ὀπαὶ διὰ ῥακῶν βεβυσμέναι.

Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, κάθηνται ἐπὶ σκαμνίων πρὸ τοῦ καφενείου Τοῦρκοί τινες, καπνίζοντες τσιμπούκια καὶ ναργιλέν. Εἰς πένθιμον βεβυθισμένοι σύννοιαν ὑψοῦσι πρὸς ἡμᾶς νεναρκωμένους ὀφθαλμούς.

Τί νὰ διανοῆται ἆρά γε τὸ βραδυκίνητον πνεῦμά των; Ἀναπολεῖ ἄλλην ἐποχὴν ὅτε ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ θέσει, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ *καλδηριμίου* τὰ βωμολόχα στόματά των ὕβριζον τοὺς *κράληδες* τῆς Εὐρώπης, ὅτε πάντα ἦσαν θρασέα ἐκεῖ μέσα, καὶ τὰ σαρίκια, καὶ τὰ καφτάνια, καὶ τὰ κόκκινα ὑποδήματα, καὶ τὰ ξίφη τῶν σουβαρήδων τὰ κλαγγάζοντα ἐπὶ τῶν λίθων τῆς ὁδοῦ, καὶ αὐτοὶ οἱ χρεμετισμοὶ τῶν *ἀτιῶν*; Ποῖαι μορφαὶ τρέμουσαι χριστιανῶν θὰ ἔκλιναν ἱκέτιδες πρὸ ἀγερώχων γενειάδων, ἐνῷ ἡ ἐκκοκκίζουσα τὸ κεχριμπαρένιον κομβολόγιον χεὶρ κατέφερεν ἰσχυρὸν κόλαφον ἐπὶ τοῦ δυστήνου *γκιαούρ*!... Ἡ ὁδὸς ἐκείνη ποίας γονυκλισίας ἐπὶ περσικῶν ταπήτων καὶ πρηνεῖς πτώσεις ἐπὶ δορῶν τίγρεως εἶδε, καὶ χεῖρας ἀνατεινομένας πρὸς τὸν προφήτην καὶ ποία *γαμὰζ* ἡ δίκρουνος κρήνη ἡ παρὰ τὸ τζαμίον ῥέουσα....

Ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ τεμένους κεῖται ἠρειπωμένον ξύλινον οἰκοδόμημα μὲ παράθυρα ἀναπεπταμένα. Θὰ εἶνε τὸ *μεκτέπ*, ἐν ᾧ μετὰ τόσης βοῆς καὶ τόσων ταλαντεύσεων τοῦ σώματος θὰ ἐψαλμῳδεῖτο ἄλλοτε —καὶ τώρα ἔτι— τὸ *ἐλήφ μπὲ* ὑπὸ τοῦ χότζα ἐφέντη καὶ μικρῶν ἀπεριτμήτων ἐφέντηδων.

Ἀκαλῆφαι καὶ ἄκανθοι φύονται τώρα ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ τζαμίου. Τάφοι τινὲς μὲ στυλίσκους ἀπολήγοντας εἰς ὀξὺ ἢ εἰς κίδαριν, μὲ ἐπιτύμβια ἐπικλινῆ κεχρωματισμένα ἢ κατάχρυσα καλύπτουσι τὴν κόνιν τίς οἶδε τίνων ἐπισήμων Τούρκων. Ὢ! ἂν ᾐσθάνοντο ἐντὸς τοῦ τάφου των αὐτοὶ οἱ κλείσαντες τοὺς ὀφθαλμούς των μὲ τὴν ἰδέαν ἀκατανικήτου τινὸς μεγαλείου τῆς Τουρκίας, πῶς θὰ τοῖς ἐφαίνετο ὁ κρότος τοῦ προσκρούοντος ἐπὶ τῶν μαυσωλείων των ξίφους τοῦ συνοδεύοντός με Ἕλληνος ἀξιωματικοῦ;

Πλήρης ἐρημία· τὸ τζαμίον κατάκλειστον· ὁ μιναρὲς ὑψοῦται ἀκίνητος καὶ σιγηλός· φέρετρον τουρκικὸν εἶν' ἐρριμμένον ἐν τῷ περιβόλῳ ἐντεῖνον τὴν ἰδέαν τῆς νεκρώσεως· τὸ πᾶν ἀποπνέει θά-

Digitized by Google

νατον ένταῦθα. Παρὰ τὴν πόλιν κάτω τὴν ζῶσαν, τὴν σφριγῶσαν, τὴν βομβοῦσαν, τὴν ὀνειροπολοῦσαν προεκτάσεις τοῦ βραχίονος τοῦ λιμένος καὶ τῆς προκυμαίας καὶ μέγαν χάνδακα ὅπως μὴ κατακλύζηται ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ Πηλίου καταρρεόντων ὀμβρίων ὑδάτων, κεῖται νεκρόπολίς τις ἐντὸς τοῦ τείχους, ὡς ἐντὸς ἀσβεστοχρίστου τάφου.

Στενὰ *τσικμὰζ σοκὰκ* εἰσδύουσι τῇδε κἀκεῖσε ἀπολήγοντα εἰς κεκλεισμένην θύραν· σιγὴ ὑπὸ τὰ καφάσια. Ποῦ εἶνε οἱ μεγάλοι χαῦνοι ὀφθαλμοὶ οἵτινες ἔβλεπον ὄπισθεν αὐτῶν; Ποῦ εἶνε τὰ στόματα ἅτινα ἐγέλων μὲ τόσην χάριν; ποῦ εἶνε αἱ γλυκεῖαι φωναὶ αἵτινες τόσον παθητικῶς ᾖδον τὰ πλήρη ἀσιατικῆς ἡδυπαθείας σαρκιά; τίς οἶδεν εἰς ποῖον ἄξενον ἔδαφος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς ποίαν ἄστοργον ἐξορίας χώραν!

Ὅταν ἀνοίγηται σιγηλή τις θύρα, διαφαίνεται γραῖά τις χανούμισσα καθημένη ἐπί τινος σκαμνίου, μεθ' ὅλης τῆς κοπώσεως τοῦ γήρατος· οὐδ' αὐτὰ τὰ παιδία θορυβοῦσιν, οὐδὲ ῥίπτουσι λίθους εἰς τοὺς διαβάτας φωνάζοντα γκιαούρ. Οἱ ὀκλαδὸν καθήμενοι ἐπὶ τοῦ *τουραχίου* τοῦ καφενείου ἄνδρες ἐκεῖνοι, αἱ γραῖαι ἐκεῖναι, τὰ πενθίμως φρόνιμα παιδία ἐκεῖνα ὁμοιάζουσι πρὸς ἄνθη μεμαραμένα, κοπέντα τῆς ῥίζης των. Τὸ ἔδαφος δὲν παρέχει ἰκμάδα πλέον εἰς αὐτούς. Καὶ ἐν τούτοις τὸ ἔδαφος τοῦτο ὑπῆρξε πατρίς των!

Μοὶ φαίνονται τόσον δυστυχεῖς, μοὶ φαίνονται τόσον ἀκριβὰ πληρόνοντες τὰς παρελθούσας ἀνομίας τῆς φυλῆς των, ὥστε λησμονῶ πρὸς στιγμὴν τί ἔπραξεν αὕτη πρὸς τὸ ἔθνος μου καὶ αἰσθάνομαι συμπάθειαν πρὸς αὐτούς. Ἔν τινι στενωπῷ ἀκούω φωνὰς ὁμιλούσας ἑλληνιστί. Εἶνε ἐκ τῶν ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες ἠγόρασαν τὰς οἰκίας τῶν ἀπερχομένων Τούρκων καὶ ἐγκατέστησαν ἐν αὐταῖς. Ἐκλείσθησαν ἐντὸς τοῦ πνιγηροῦ κάστρου, τοῦ ἐπιπροσθοῦντος εἰς τὸν ἔξω κόσμον, ἀναμένουσαι τὴν κατεδάφισίν του μετὰ τῆς ἀγωνιώδους ἀνυπομονησίας δεσμώτου ἀναμένοντος ν' ἀνοιχθῇ ἡ εἱρκτή του.

Πρὸ τῆς θύρας πεταλωτοῦ βλέπω ἄνθρωπον ἐρυθρὰ ἐνδεδυμένον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις ὀσφύος, φέροντα λευκὴν περισκελίδα καὶ ξίφος παρὰ τὴν πλευράν.

Εἶνε ὁ Τοῦρκος κλητήρ, φέρων τὴν στολὴν Ἕλληνος κλητῆρος, πλὴν τοῦ πιλικίου, διότι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φορέσωσι *σάπκαν*, φέρει ὅμως τὸ ἑλληνικὸν στέμμα ἐπὶ τοῦ μεγάλου τουρκικοῦ φεσίου του!..

Παρὰ τὴν ἑτέραν πύλην τοῦ φρουρίου ἐντὸς λιθίνου ἰσογείου δώματος, παρεμφεροῦς πρὸς εἱρκτὴν μὲ τοὺς ὀγκώδεις τοίχους του, ἐπὶ τῶν σιδηρῶν ῥάβδων τοῦ κιγκλιδωτοῦ παραθύρου, βλέπω μυρία ῥάκη πολυχρώμων λωρίδων, ἐφ' ὧν ἐπικάθηται βαρὺ στρῶμα κόνεως. Εἶνε ὁ τάφος ἁγίου τινὸς *χόδζα* ἔχοντος τὴν δύναμιν νὰ θεραπεύῃ τοὺς πυρετούς· τὰς λωρίδας ἐκείνας ἔδεσαν πυρέσσοντες δάκτυλοι ἀφέντες ἐκεῖ τὸν πυρετόν.

Πρὶν ἐξέλθω τοῦ φρουρίου βλέπω τὴν μικρὰν θύραν τῶν ἐντὸς τοῦ τείχους φοβερῶν *μπουδρουμίων*, εἰς ἃ ἐρρίπτοντο κατὰ τοὺς δεινοὺς χρόνους τῆς δουλείας οἱ δύστηνοι ῥαγιάδες. Ποῖαι κραυγαὶ στρεβλουμένων, ποῖα ψυχορραγήματα ἀνθρώπων ταφέντων ζώντων κατέπνιξαν τὰ βάθη ἐκεῖνα!... Ὤ! διὰ μιᾶς ἐπανέρχεται ὅλον τὸ παρελθὸν εἰς τὴν μνήμην μου καὶ δὲν λησμονῶ τί ἔπραξαν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰς τὸ ἔθνος μου, καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι πῶς ἀπέρχονται, ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι πῶς ἦλθον καὶ πῶς ἔμειναν ἐπὶ τῆς γῆς μας τόσους αἰῶνας!

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Αριστοτελης Κουρτιδης.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ E. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἑστιατόριον. Θύρα εἰς τὸ βάθος, καὶ θύραι δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ἀγγοθήκη, ἀρμάριον. Δεξιὰ τράπεζα.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΙΩΣΗΦ, ΚΑΙΤΗ, ΕΡΡΙΕΤΤΑ, εἶτα ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ

Καιτη, (*ἐκτινάσσουσα τὴν κόνιν*). Ὅπως καὶ ἂν τὸ ἐξετάσῃς, εἶναι παράξενον πρᾶγμα. Νὰ μὴ σηκωθῇ ἀκόμη ὁ αὐθέντης!

Ιωσηφ. Καὶ οὔτε ὁ ἀδελφός του... Φαίνεται πῶς τὸ ἔρρηξαν ἔξω χθές.

Ερριεττα, (*εἰσέρχεται ἀριστερόθεν, φοροῦσα ἐνδυμασίαν περιπάτου*). Πῶς! ἕνδεκα ἡ ὥρα καὶ ἀκόμη δὲν ἐσυγυρίσατε τὸ σπίτι;

Καιτη. Ἐτελειώσαμεν, κυρία.

Ιωσηφ. Ἐφοβούμεθα μὴ ἐξυπνήσωμεν τὸν κύριον.

Ερριεττα. Ἀκόμη κοιμᾶται;... Μὴ τυχὸν εἶνε ἄρρωστος;

Ιωσηφ. Ὤ! ὄχι, κυρία... ἀλλὰ ἐγύρισε χθὲς ἀργὰ τὴν νύκτα, καὶ ἔμεινε πολλὴν ὥραν ἔξυπνος καὶ ἐπεριπατοῦσε εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ερριεττα. Φαίνεται ὅτι ἔπιε καφέ... καὶ τοῦ φέρει ἀϋπνίαν... Νὰ τοῦ εἰπῆτε πῶς ἐβγῆκα ἔξω, ὑπάγω εἰς τὸ λουτρόν....

Digitized by Google

Ιωσηφ. Μάλιστα, κυρία. *(Εξέρχεται, καθώς καὶ ἡ Καίτη).*

Ερριεττα, *(διευθετοῦσα τὴν ἐσθῆτά της).* Ἂς χάμω γρήγορα.

Τιβουρκιος, *(φαίνεται εἰς τὸ βάθος).* Εὐχαριστῶ! θὰ τὸν περιμείνω!

Ερριεττα, *(στρεφομένη).* Ἀ! *(Αναλαμβάνει τὸ περιχείριόν της, ὅπερ εἰσελθοῦσα εἶχεν ἀποθέση εἰς ἓν κάθισμα).*

Τιβουρκιος. Ἀ! θεία μου... δὲν σᾶς ἐρωτῶ πῶς ἔχετε εἰς τὴν ὑγείαν σας... ἡ ὄψις σας εἶναι σήμερον δροσερωτάτη.

(Ἡ Ἑρριέττα χαιρετίζει ψυχρῶς καὶ ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, εἶτα ΛΕΩΝ.

Τιβουρκιος, *(μόνος).* Ἀκόμη εἶναι θυμωμένη Εἶναι χαριεστάτη ἡ θεία μου, ἀλλ' εὐερέθιστος..

Λεων, *(εἰσέρχεται ἀριστερόθεν, φορῶν τὸν πῖλόν του.)* Μπᾶ! σὺ εἶσαι!

Τιβουρκιος. Καλημέρα, Λέον... περιμένω τὸν πατέρα μου...

Λεων. Δὲν ἐσηκώθη ἀκόμη.

Τιβουρκιος. Τὸ εἰξεύρω... Ἐδείπνησε χθὲς μὲ τὸν πατέρα σου.... καὶ ἔχω πολλὰ διδόμενα νὰ πιστεύω, ὅτι οἱ δύο σεβάσμιοι πατριάρχαι εἶχαν μακρὰν συνομιλίαν μὲ τὴν χήραν Κλικώ.

Λεων. Τί ἐννοεῖς;

Τιβουρκιος. Ἔτσι λέγουν οἱ σπουδασταί... ὅταν θέλουν νὰ δείξουν πῶς δὲν τοὺς ἀρέσει ὁ ζύθος.... καὶ προτιμοῦν τὸν καμπανίτην τῆς χήρας Κλικώ.

Λεων. Αἰωνίως θὰ ἦσαι, καϋμένε, παλαβός.

Τιβουρκιος. Δὲν εἶνε ἐμπρὸς ὁ μπαμπᾶς.... καὶ ἐν τούτοις δὲν ἔχω καθόλου διάθεσιν νὰ γελάσω σήμερα.

Λεων. Τί, μήπως ἔχεις τίποτε;

Τιβουρκιος. Δὲν ἔχω τίποτε... ἀλλὰ ἔχω δώδεκα χιλιάδων δραχμῶν χρέη!

Λεων. Σὺ ἔχεις χρέη!...

Τιβουρκιος. Ἀμμὴ ποῖος ἄλλος; Δύο χρόνια τώρα ποῦ δὲν μοῦ στέλλει λεπτὸν ὁ μπαμπᾶς.. ἐχρειάσθη νὰ προσφύγω εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν... καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι θυμωμένη ἡ δημοσία πίστις!

Λεων. Πῶς;

Τιβουρκιος. Ἄρχισε νὰ μοῦ ἐξακοντίζῃ κἄτι χαρτιά.... μὲ κἄτι τυπωμένας σφραγῖδας 'ς τὴν ἄκρη...

Λεων. Χαρτόσημον!... Εἶναι κάμμία ἀπόφασις ἐναντίον σου;

Τιβουρκιος. Ἐσὰν πως ἔτσι μοῦ φαίνεται.... δὲν ἠμπορῶ νὰ καταλάβω πῶς αὐτοὶ οἱ κατεργαρέοι ἐπληροφορήθησαν πῶς ὁ μπαμπᾶς εὑρίσκεται εἰς Παρισίους.... καὶ ἐθεώρησαν κατάλληλον τὴν περίστασιν..

Λεων. Καὶ τί θὰ κάμῃς λοιπόν;

Τιβουρκιος. Ἠξεύρω κ' ἐγώ;.... συμβούλευσέ με....

Λεων. Δὲν βλέπω κανὲν ἄλλο μέσον.... πρέπει νὰ ὁμολογήσῃς τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν πατέρα σου....

Τιβουρκιος. Ὄχι!... ἄλλον κανένα τρόπον ἂν ἔχῃς νὰ μοῦ εἰπῇς!

Λεων. Ἐγώ, ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου αὐτὸ θὰ ἔκαμνα.

Τιβουρκιος. Ναί! μὰ ἄλλο ὁ πατέρας σου καὶ ἄλλο ὁ ἰδικός μου. Ὁ πατέρας σου εἶνε ἀξιόλογος ἄνθρωπος... εἶνε κάσσα ποῦ ἀνοίγει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν... καθὼς ὅλαις οἱ κάσσαις. Ἐν ᾧ ὁ ἰδικός μου εἶναι κουμπαρᾶς...καὶ χωρὶς σχισμάδα μάλιστα... Διὰ νὰ τὸν ἀνοίξῃς πρέπει νὰ τὸν σπάσῃς.

Λεων. Ἀ! ὄχι, ἀπατᾶσαι... ὁ θεῖός μου ὁ Φραγκίσκος εἶναι ὀλίγον τραχὺς καὶ σκληροτράχηλος, ἀλήθεια... ἀλλὰ εἶναι ἐξαίρετος ἄνθρωπος... σὲ ἀγαπᾷ πολὺ καὶ ἂς μὴ τὸ δείχνῃ....

Τιβουρκιος. Ναί, 'σὰν τοὺς πιθήκους, ποῦ ἀπὸ τὴν πολλήν τους ἀγάπην πνίγουν τὰ τέκνα των.

Λεων. Ὅπως καὶ ἂν ἦναι ἄλλον τρόπον δὲν ἔχεις.

Τιβουρκιος. Αὐτὸ εἶναι σωστόν...Ἂς εἶναι.. ἂν τὸν εὕρω εἰς ταῖς καλαῖς του... Νὰ σοῦ εἰπῶ, δὲν ἀναλαμβάνεις, καϋμένε, σὺ νὰ μεσιτεύσῃς;

Λεων. Ἀ! ὄχι... αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν γίνονται μὲ μεσίτας... Καὶ ἔπειτα ἔχω δουλειὰ καὶ πρέπει νὰ ἐξέλθω....

Φραγκισκος, *(ἔξωθεν).* Ἰωσήφ! Ζεστὸ νερό!

Τιβουρκιος. Αὐτὸς εἶναι!

Λεων. Λοιπὸν σὲ ἀφίνω καὶ καλὴν ἐπιτυχίαν! *(Εξέρχεται δεξιά).*

Τιβουρκιος. Δραπετεύει ὁ ἄνανδρος!

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, εἶτα ΙΩΣΗΦ.

Φραγκισκος, *(εἰσέρχεται ἐκ τοῦ βάθους ἀριστερόθεν, φορῶν κοιτωνίτην).* Ἰωσήφ!... Ζεστὸ νερό... *(Βλέπει τὸν Τιβούρκιον).* Μπᾶ! σὺ εἶσαι;.... Τί θέλεις ἐδῶ;

Τιβουρκιος. Ἐξύπνησα ἐνωρίς... καὶ εἶπα μὲ τὸν νοῦν μου· «Ἂς ὑπάγω νὰ ἰδῶ τί κάμνει ὁ μπαμπᾶς...»

Φραγκισκος. Καὶ δι' αὐτὸ ἦλθες τόσον δρόμον;

Digitized by Google

Τιβουρκιος. Ναί... πεζός.

Φραγκισκος. Τιβούρκιε, σὲ εὐχαριστῶ...ἀλλὰ δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ χάνῃς τὸν καιρόν σου διὰ τέτοιαις ἀνοησίαις.

Τιβουρκιος. *(Κατ' ἰδίαν)*. Τί εὐπροσήγορος ὅπου εἶναι! *(Μεγαλοφώνως)*. Ἐλησμόνησα νά σας εἴπω, ὅτι ἔχω ἕνα μαθητὴν ἐδῶ πλησίον.

Φραγκισκος. Ἆ! ἂν ἦλθες διὰ δουλειά, ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Φίλησέ με. *(Ἀσπάζονται ἀλλήλους.)* Διεσκέδασα χθὲς περίφημα...ἔδωσα ἕνα μάθημα εἰς τὸν θεῖόν σου... τὸν ἐπαλάβωσα!....

Τιβουρκιος. *(Γελῶν βεβιασμένως)*. Ἆ! χά! τί ἀστεῖον!

Φραγκισκος. Διατί γελᾷς;

Τιβουρκιος. Δι' αὐτὸ ὅπου εἶπες.... εἶνε ἀστειότατον.

Φραγκισκος, *(ξηρῶς)*. Δὲν ἀγαπῶ τοὺς κόλακας....

Τιβουρκιος *(κατ' ἰδίαν)*. Δὲν εἶναι εἰς ταῖς καλαῖς του...

Φραγκισκος. Τί εἶναι αὐτὸς ὁ μαθητής, διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθες;

Τιβουρκιος. Ὦ Θεέ μου... εἶνε μαθητής... *(κατ' ἰδίαν, συλλογιζόμενος)*. Αὐτό... ἂν ἠμποροῦσα.... *(Μεγαλοφώνως)*. Ἢ μᾶλλον εἶναι πελάτης, ὁ ὁποῖος μὲ παρεκάλεσε νὰ περάσω ἀπὸ τὸ σπίτι του, διὰ νὰ τῷ δώσω μίαν συμβουλήν...

Φραγκισκος. Ἐπὶ πληρωμῇ;

Τιβουρκιος. Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε... βέβαια ἐπὶ πληρωμῇ.

Φραγκισκος. Πόσα;

Τιβουρκιος. Εἰκοσιπέντε δραχμάς.

Φραγκισκος. Δὲν εἶναι ἄσχημα...

Τιβουρκιος. Νὰ ποία εἶναι ἡ ὑπόθεσις.... ὁ πελάτης μου εἶναι νέος ἀπὸ καλὴν οἰκογένειαν ... νέος ἀξιολογώτατος... ἥσυχος... τιμιώτατος... ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ πολὺ τὸν πατέρα του... ὤ! τὸν ἀγαπᾷ παραπολὺ τὸν πατέρα του... ἀλλὰ εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ κάμῃ χρέη...

Φραγκισκος. Χρέη;

Τιβουρκιος. Ὄχι ὅμως πολλά... δώδεκα χιλιάδας δραχμάς.

Φραγκισκος. Δώδεκα χιλιάδων δραχμῶν χρέη; *(Παραφόρως)*. Νὰ εἴπῃς ἐκ μέρους μου εἰς τὸν πελάτην σου ὅτι εἶναι κακοηθέστατος...

Τιβουρκιος. Μὲ συγχωρεῖτε.... Αὐτὸς δικαιολογεῖται...

Φραγκισκος. Δὲν ἔχει κάμμίαν δικαιολογίαν.. νέος ποῦ ἔχει τὸν πατέρα του.... ἀπὸ ἔντιμον οἰκογένειαν... νὰ κυλίεται εἰς τὸν βόρβορον τῶν δανείων... δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εἶναι κακοήθης!

Τιβουρκιος. Μά...

Φραγκισκος, *(ὀργίλως)*. Εἰπέ μου, δὲν εἶσαι καὶ σὺ τῆς αὐτῆς γνώμης;

Τιβουρκιος. Ναί!... εἶναι... κακοήθης!

Φραγκισκος. Ἆ!

Τιβουρκιος, *(κατ' ἰδίαν)*. Πάει, δὲν θὰ τοῦ κάμω λόγον σήμερα διὰ τὴν ὑπόθεσιν.

Φραγκισκος. Ἂν τέτοιο κακὸν σοῦ συνέβαινεν....

Τιβουρκιος. Ἔ, τί;

Φραγκισκος. Ἀλλὰ εἶμαι ἥσυχος.... εἶσαι φρόνιμος.., ἐργάζεσαι... ἐργάζεσαι.... οἰκονομεῖς χρήματα....

Τιβουρκιος. Ὦ! οἰκονομῶ.... ὀλίγα ὅμως.

Φραγκισκος. Ἀφ' οὗ ἀγοράζεις ἔπιπλα... θὰ ἔλθω νὰ τὰ ἴδω σήμερα!

Τιβουρκιος. Τί ὥρα;

Φραγκισκος. Τὴν ὥραν τοῦ γεύματος...

Τιβουρκιος. Ἆ!

Φραγκισκος. Δέχομαι νὰ μοῦ προσφέρῃς τὸ γεῦμα.... ἀλλὰ τήραξε.... δὲν θέλω ἐγὼ ἀνόητα ἔξοδα!

Τιβουρκιος. Μείνατε ἥσυχος. *(Κατ' ἰδίαν)*. Τοῦ ἀρέσουν τὰ ποδαράκια μὲ αὐγολέμονο... θὰ τὸν χορτάσω ἀπὸ αὐτά... ἴσως ἔτσι τὸν μαλάξω.

Φραγκισκος. Ἐγὼ ὑπάγω νὰ ξυρισθῶ καὶ 'σὲ μισὴ ὥρα σ' εὑρίσκω.

Τιβουρκιος. Χαίρετε, μπαμπᾶ... *(Κατ' ἰδίαν.)* Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια θὰ τοῦ παρουσιάσω τὸν ἰσολογισμόν μου. *(Ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βάθους. Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσήφ, φέρων προχοΐδα μὲ θερμὸν ὕδωρ)*.

Φραγκισκος. Τὸ καλό μου τὸ παιδί! τὸν ἀγαπῶ πολύ.... ἀλλὰ δὲν τοῦ τὸ λέγω! Ἆ! Ἰωσήφ!

Ιωσηφ. Ὁρίστε, κύριε.

Φραγκισκος. Θὰ φάγω ἔξω..νὰ τὸ εἰπῆτε..

Ιωσηφ. Πολὺ καλά, κύριε.

(Ὁ Ἰωσὴφ προηγεῖται τοῦ Φραγκίσκου, ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον ἀριστερὰ πρὸς τὸ βάθος.)

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, εἶτα ΦΡΑΚΙΣΚΟΣ, εἶτα ΙΩΣΗΦ

(Ἡ σκηνὴ μένει πρὸς στιγμὴν ἔρημος.)

Βλαδινε, *(εἰσέρχεται βραδέως βαδίζων ἐκ τοῦ πρὸς τὰ δεξιά, ἔμπροσθεν, δωματίου του.)* Εἶμαι περίλυπος....ἐκοιμήθην κακά....φθάνομεν εἰς τὴν ὁδὸν Κοινωνικοῦ Συναλλάγματος, ἀρ. 15 δίς..ἀθλία ὁδός....ἀθλία οἰκία .... ἤμην συγκεκινημένος...«Ὁ δυστυχὴς Σιμωνίδης;» ἐρωτῶ τὸν θυρωρὸν μὲ πόνον.... «Εἰς τὸ πέμπτον, ἡ ἀριστερὰ θύρα.» Μοῦ ἐφάνη κάπως παράξενον, διότι ἡ ἐπιστολὴ ἔλεγε διὰ τὸ ἕβδομον καὶ τὴν ἀνεμόσκαλαν.... Ἂς εἶναι..ἀναβαίνομεν..τὸ κλειδὶ ἦτο εἰς τὴν

Digitized by Google

θύραν... τὸ γυρίζω σιγά.. μὲ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μυστικότητα τῆς ἐλεημοσύνης εἰσχωρούσης εἰς τὸ ἐνδιαίτημα τῆς δυστυχίας... καὶ εὑρίσκομεν.. .ποῖον; τὸν πρώην ἁμαξηλάτην μου! τὸν Οὐίλλιαμ;.....αὐτὸν ποῦ ἡ γυναῖκά μου... *(διορθῶν ἑαυτόν)* αὐτὸν ποῦ ἔδιωξα τόσον ἀποτόμως... ἦτο στρωμένος εἰς τὸ τραπέζι μὲ ἕνα ἄγγλον λακὲ καὶ πέντε ἀδειανὰς φιάλας... οὔτε ἴχνος πατρὸς τυφλοῦ...Ὁμολογῶ, ὅτι αὐτὸ μ' ἐσύγχισε ὀλίγον... Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποῦ εἶνε ἱκανοὶ νὰ σὲ κάμουν νὰ σιχαθῇς τὴν εὐχαρίστησιν ποῦ αἰσθάνεσαι νὰ κάμῃς τὸ καλόν! Ὁ ἀδελφός μου Φραγκίσκος ἐθριάμβευε, ἦτο 'ς ταῖς δόξαις του.....ἀλλὰ τί σημαίνει αὐτό; μ' ἔρρηξεν ἡ τύχη εἰς ἕνα ἐλεεινόν..Ὑπάρχουν πουλάκια ποῦ τσιμποῦν...δὲν εἶνε αὐτὸς λόγος νὰ ἐγκαταλείπῃ κανεὶς τὰ ἄλλα.

Φραγκισκος, *(εἰσέρχεται ἐνδεδυμένος.)*. Λοιπόν, κύριε φιλάνθρωπε;

Βλαδινε. Τί;

Φραγκισκος, *(γελῶν)*. Εἰς τὸ ἕβδομον πάτωμα...ἡ ἀνεμόσκαλα δεξιά....

Βλαδινε. Σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ ἀφήσῃς ἥσυχον... ἐπλήρωσα τὸ δεῖπνον... δὲν ἔχεις νὰ εἴπῃς τίποτε....

Φραγκισκος. Ἦτο ἐξαίρετον!

Βλαδινε. Τὸ πιστεύω, ἀφ' οὗ ἐπλήρωσα σαράντα ἑπτὰ δραχμὰς καὶ πενῆντα λεπτά· νὰ ὁ λογαριασμός. *(Ἐξάγει αὐτὸν ἐκ τοῦ θυλακίου του)*. Σοῦπα βασιλική, δύο δραχμάς· ἀστακὸς τρεῖς δραχμάς.

Φραγκισκος. Πῶς, ἀστακός;... ἐγὼ δὲν ἔφαγα ἀστακόν....

Βλαδινε. Ἆ! νομίζεις;... οὔτε ἐγώ...

Φραγκισκος. Οὔτε κἂν μᾶς ἐπαρουσίασαν ἀστακόν... Ἆ! 'ξεύρουν τὴ δουλειά τους οἱ ξενοδόχοι!....

Βλαδινε. Πῶς! εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέτῃς... Ἦτο εἷς κύριος πλησίον μας,ὁ ὁποῖος ἔφαγε ἀστακόν... συνέβη πιθανὸν λάθος.....

Φραγκισκος. Ἐνδέχεται...ἀλλ' ἐγὼ ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου, προτοῦ νὰ πληρώσω, θὰ ἐπεθεώρουν τὸν λογαριασμόν. *(Δεικνύων τὴν σακχαροθήκην καὶ τὴν φιάλην τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τῆς ἀγγοθήκης.)*Καὶ πρὸς τούτοις θὰ ἐκλείδωνα τὴν ζάκχαριν καὶ τὸ οἰνόπνευμα... αὐτὰ τὰ πράγματα ἐξατμίζονται εὔκολα.

Βλαδινε. Ἔλα, τώρα θὰ ὑποπτεύσῃς καὶ τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἀξιόλογον ὑπηρέτην, ὁποῦ τὸν ἔχω δέκα ἔτη εἰς τὸ σπίτι....

Φραγκισκος. Φίλε μου, ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ ἐκείνους ποῦ δὲν γελοιῶνται... Χαῖρε, ὑπάγω νὰ γευματίσω μὲ τὸν υἱόν μου. *(Ἐξέρχεται)*.

Βλαδινε, *(μόνος)*. Ὁ Ἰωσήφ.... ὁ τίμιος νέος, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐμπιστευόμην... *(κλησιάζει μηχανικῶς εἰς τὴν σακχαροθήκην καὶ ἀριθμεῖ τὰ τεμάχια)*. Τέσσαρα, ἕξ, ἑπτά, ὀκτώ, καὶ ἓν μικρόν... Τρώγω τὸ μικρόν, διὰ νὰ μὴν ἐμπερδευθῶ εἰς τὸν λογαριασμόν.*(Τρώγει)*. Τώρα τὸ οἰνόπνευμα... *(λαμβάνει τὴν φιάλην)* Δὲν τὸ κάμνω ἀπὸ δυσπιστίαν.... ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποστομώσω τὸν ἀδελφόν μου!... Πῶς νὰ τὸ σημαδέψω;... Ἆ! μὲ τὸ μανδῆλι μου... *(Μετρεῖ.)* Τῇ ἀληθείᾳ, ἐντρέπομαι τὸν ἑαυτόν μου....φθάνει ἕως ἐκεῖ... Θὰ κάμω κόμβον...

Κάμνει κόμβον εἰς τὸ μανδήλιόν του. Εἰσέρχεται ὁ Μιζαβρὰν μὲ ἓν ζεῦγος ὑποδημάτων.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΜΙΖΑΒΡΑΝ, εἶτα **ΙΩΣΗΦ**,

καὶ ἄλλος ὑποδηματοποιός.

Βλαδινε. Μπᾶ! σεῖς εἶσθε πάλιν!

Μιζαβραν. Κύριε, σᾶς φέρω τὰ ὑποδήματά σας.

Βλαδινε. Σούτ! ἂν σᾶς ἀκούσῃ ἡ σύζυγός μου...

Ιωσηφ. *(εἰσελθών)*. Ἡ κυρία ἔχει ἐξέλθῃ πρὸ μιᾶς ὥρας.....ὑπῆγε εἰς τὸ λουτρόν...

Μιζαβραν. Γιὰ κυττάξετε τί πρᾶγμα εἶναι ἐδῶ. *(Τῷ δίδει ἓν ὑπόδημα καὶ εἶτα ἀποθέτει τὸ ἕτερον δεξιά.)*

Βλαδινε, *(λαμβάνων τὸ ὑπόδημα.)*Καλά, Μιζαβράν· εἶναι καλὸν τὸ πρᾶγμα;

Μιζαβραν.. Ὤ, κύριε! κυττάξετέ το, σᾶς παρακαλῶ... ἡ καλλιτέρα ποιότης ποῦ εὑρίσκεται....

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν)*. Ἔχει ἀγαθὴν φυσιογνωμίαν...:.εὐχαριστεῖται κανεὶς νὰ τὸν παρατηρῇ.

Μιζαβραν. Εἶναι βιδέλο... βιδέλο τοῦ Βορδώ.

Βλαδινε. Καὶ εἰς ἐμὲ φαίνεται καλόν. *(Βλέπων τὸν δεύτερον ὑποδηματοποιόν, ὅστις εἰσέρχεται τότε)*. Καὶ ἄλλος ὑποδηματοποιός... Τί, μήπως σήμερον εἶναι ἡ ἡμέρα τῶν ὑποδηματοποιῶν;

Ιωσηφ, *(πρὸς τὸν ἄλλον ὑποδηματοποιόν, προχωροῦντα πρὸς τἀριστερά.)* Ὁ κ. Λέων θὰ ἐπιστρέψῃ μετ' ὀλίγον... ἂν ἀγαπᾶτε νὰ τὸν περιμένετε.

(Ὁ ἄλλος ὑποδηματοποιὸς ἀποθέτει τὰ ὑποδημάτια ἐπὶ τοῦ καθίσματος.)

Ο αλλος υποδηματοποιος, *(μὲ προφορὰν γερμανίζουσαν)*. Παρακαλῶ τὸν κύριον νὰ παρατηρήσῃ τὴν ποιότητα.....εἶναι βιδέλο...βιδέλο τοῦ Βορδῶ....*(δεικνύων τὸ ὑπόδημα, ὅπερ κρατεῖ ὁ Βλαδινέ.)* Ὄχι 'σὰν αὐτὴ τὴ βακέττα.

Βλαδινε, *(ἔκπληκτος.)* Πῶς; τὰ ὑποδήματά μου;...

Digitized by Google

Ο ΑΛΛΟΣ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ. Μιὰ ματιὰ νὰ ῥήξετε, θὰ καταλάβετε ἀμέσως τὴν διαφοράν.

ΒΛΑΔΙΝΕ, *(πρὸς τὸν ἄλλον ὑποδηματοποιόν.)* Μίαν στιγμήν, παρακαλῶ. *(Πλησιάζει τὸν Μιζαβρὰν καὶ τοῦ δεικνύει τὰ ὑποδημάτια.)* Μιζαβράν, τί δέρμα εἶναι αὐτό;

ΜΙΖΑΒΡΑΝ. Βακέττα. *(Δεικνύων τὸ ὑπόδημα.)* Αὐτὸ εἶναι βιδέλο.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄ! εὐχαριστῶ. *(Κατ' ἰδίαν.)* Ὁ ἕνας ἀναιδὴς ψεύστης .... ἴσως καὶ οἱ δύο. *(Μεγαλοφώνως.)* Καλά, κύριοι, θὰ περάσω ἀπὸ τὸ κατάστημά σας. *(Πρὸς τὸν Μιζαβρὰν ἀποκομίζοντα τὸ ὑπόδημα.)* Ἔ! τί κάμνετε! δότε μου τὸ ἄλλο.

ΜΙΖΑΒΑΝ. Συγγνώμην! εἶχα ἀλλοῦ τὸν νοῦν μου. Τὴν καλημέραν εἰς τὴν κυρίαν!

(Ἀμφότεροι οἱ ὑποδηματοποιοὶ ἐξέρχονται. Ὁ Βλαδινὲ ἵσταται ὡς ἐνεός, κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὰ ὑποδήματα καὶ διὰ τῆς ἑτέρας τὸ ὑποδημάτιον, καὶ κατέρχεται πρὸς τὰ ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς.)

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, εἶτα ΛΕΩΝ.

ΒΛΑΔΙΝΕ, *(μόνος.)* Δὲν ἔχω τύχην σήμερα!.. ..Αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε... καὶ ὅμως μὲ παροργίζει.... Πρέπει λοιπὸν νὰ μὴ δίδῃ κανεὶς πλέον πίστιν εἰς τοὺς ὑποδηματοποιούς.. ..δὲν δίδω πλέον πίστιν εἰς τοὺς ξενοδόχους... *(Ἀποθέτει τὰ ὑποδήματα εἰς τὸ κάθισμα ἀριστερά.)* Καὶ ἡ γυναῖκά μου, ποῦ δὲν ἐγύρισεν ἀκόμη.... *(Παρατηρεῖ τὸ ὡρολόγιόν του.)* Δύο ὥρας εἰς τὸ λουτρόν.... εἶναι κάπως παράξενον.... Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω πῶς μὲ κάμνουν ὅπως θέλουν.... Ἀφίνω τὴν Ἑρριέταν νὰ πηγαίνῃ, νὰ ἔρχεται, νὰ 'μπαίνῃ, νὰ 'βγαίνῃ... γυναῖκα νεωτέραν ἀπὸ ἐμέ .... πολὺ νεωτέραν... καὶ εὐειδῆ!.... καὶ φιλάρεσκον... ὑποθέτω, διότι δὲν παρετήρησα ἀκόμη, ἂν ἔχῃ αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα... ἀλλ' ἀγοράζει διαμαντικά, δαντέλλας... διὰ ποῖον τὰ κάμνει αὐτά; εἰς ποῖον θέλει νὰ ἀρέσῃ;... Καλὰ εἴμεθα τώρα! ἀρχίζω νὰ ὑποπτεύω ὡς καὶ τὴν γυναῖκά μου!... Αὐτὸ τὸ ζῶον ὁ Φραγκῖσκος μοῦ ἔχωσε τέτοιας ἰδέας εἰς τὸ κεφάλι!

ΛΕΩΝ, *(Εἰσέρχεται ἐκ τοῦ βάθους.)* Ἔρχομαι ἀπὸ τοῦ μεσίτου... ὁρίστε τὸ ἀντίτιμον τῶν εἰκοσιπέντε μετοχῶν Λυών. *(Τῷ ἐγχειρίζει ἓν χαρτοφυλάκιον.)*

ΒΛΑΔΙΝΕ. Εὐχαριστῶ! *(Θέτει τὸ χαρτοφυλάκιον εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ἐνδύματός του, τὸ ὁποῖον μετά τινα σκέψιν κομβώνει ἐπιμελῶς.)* Φίλε μου, ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ κάτι τι.

ΛΕΩΝ. Καὶ ἐγὼ ἐπίσης, πατέρα.

ΒΛΑΔΙΝΕ, *(Λαμβάνων τὸ ὑποδημάτιον ἐκ τοῦ καθίσματος καὶ ἐπανερχόμενος πρὸς τὸν υἱόν του.)* Ἄφες ν' ἀρχίσω ἐγὼ πρῶτος... Λέον, δὲν εἰξεύρεις ἓν πρᾶγμα... Ὁ ὑποδηματοποιός σου σὲ κλέπτει... καὶ ὁ ἰδικός μου τὸ ἴδιον... οἱ κύριοι αὐτοὶ ἀντὶ βιδέλου μᾶς δίδουν βακέττα...

ΛΕΩΝ, *(ἀδιαφόρως.)* Ἀλήθεια;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Εἶμαι βέβαιος... Τὰ παίρνεις, χωρὶς νὰ τὰ ἐξετάζῃς, διότι ἔχεις ἐμπιστοσύνην... κάμνεις κακά... μὲ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ λαμβάνῃς τὰ μέτρα σου ... καθὼς καὶ μὲ τοὺς ξενοδόχους... Διότι ἀλλέως σοῦ λογαριάζουσιν ἀστακούς... δὲν τρώγεις ἀστακούς... καὶ ὅμως πρέπει νὰ πληρώσῃς τρεῖς δραχμὰς δι' ἀστακούς.

ΛΕΩΝ. Τί εἶναι αὐτὰ ποῦ μοῦ λέγεις, πατέρα;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Σὲ καθιστῶ προσεκτικόν... εἶσαι νέος ἀκόμη... καὶ ἔχεις καιρὸν νὰ συνειθίσῃς νὰ μὴ ἐμπιστεύεσαι τοὺς ἀνθρώπους... ἐν ᾧ ἐγώ... Ἔλα τώρα, ἂς ἴδωμεν τί ἔχεις νὰ μοῦ εἴπῃς. *(Τῷ δίδει τὸ ὑποδημάτιον καὶ κάθηται παρὰ τὴν τράπεζαν.)*

ΛΕΩΝ, *(Ἀποθέτει τὸ ὑποδημάτιον ἐπὶ τοῦ καθίσματος καὶ ἀνερχόμενος κάθηται παρὰ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς τραπέζης.)* Πρόκειται περὶ ἑνὸς σχεδίου, περὶ τοῦ ὁποίου ὡμίλησα εἰς τὴν μητέρα μου.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Εἰς τὴν μητέρα σου... *(Παρατηρεῖ τὸ ὡρολόγιόν του.)* Δυόμιση ὥρας εἰς τὸ λουτρόν... πολὺ παράξενον πρᾶγμα!

ΛΕΩΝ. Ἀγαπῶ τὴν κόρην τοῦ κυρίου Ὠβερτίνου!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Τὴν Λουκίαν;.. εἶναι χαριεστάτη... ταγίζει τὰ πουλάκια.

ΛΕΩΝ. Τὸ ὄνειρόν μου εἶναι νὰ τὴν νυμφευθῶ.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Διατί ὄχι, φίλε μου; ἂν ἔχῃς αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν...

ΛΕΩΝ. Χθὲς ἔκαμα λόγον εἰς τὸν πατέρα της, καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι εἰμπορῶ νὰ ἐλπίζω...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Πῶς; ὁ πατέρας της ... εἶναι ἀδύνατον!

ΛΕΩΝ. Διατί εἶναι ἀδύνατον;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Εἰς τὴν θέσιν ὅπου εὑρίσκεται ...

ΛΕΩΝ. Ἀλλὰ μοὶ φαίνεται, ὅτι ἡ θέσις τοῦ κ. Ὠβερτίνου.. ..

ΒΛΑΔΙΝΕ. Αὐτός! εἶνε κατεστραμμένος.... *(Ἐγείρεται).*

ΛΕΩΝ, *(ἐγειρόμενος ἐπίσης).* Πῶς;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐγὼ εἰξεύρω... πρέπει νὰ τὸν δανείσω πενῆντα χιλιάδας δραχμὰς αὔριον τὸ πρωΐ.

ΛΕΩΝ. Ἴσως θὰ ἦναι μόνον κάμμία στενοχωρία προσωρινή.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Βεβαίως... δὲν ὑποπτεύομαι τὸν Ὠβερτῖνον.... εἶναι φίλος... ἀλλὰ σὺ ἔχεις λαμπρὰν περιουσίαν... καὶ ἐλπίδας... καὶ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ... Ὁ Φραγκι-

Digitized by Google

σκος βεβαίως θὰ ὑπέθετεν... ὅτι ὁ κύριος Ὠβερτῖνος κερδοσκοπεῖ ἐπὶ τῆς ἀγάπης σου πρὸς τὴν θυγατέρα του.

ΛΕΩΝ, *(μετ' ἀγανακτήσεως)*. Ὦ! πατέρα! τί εἶν' αὐτά!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Δὲν τὸ λέγω ἐγώ... Λέγω τί θὰ ἐσκέπτετο ὁ Φραγκίσκος.... ἡ μικρὰ εἶνε νόστιμη καὶ τὴν μεταχειρίζεται ὡς δόλωμα....

ΛΕΩΝ. Εἴσθε σεῖς ὁποῦ μοῦ ὁμιλεῖτε, σεῖς ποῦ εἴσθε τόσον ἀγαθὸς καὶ ἔχετε τόσον εὐγενῆ ψυχήν!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Φίλε μου..... γνωρίζω τοὺς ἀνθρώπους... ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ.

ΛΕΩΝ. Σεῖς νὰ λέγετε τοιαῦτα λόγια δι' ἕνα παλαιόν σας φίλον;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ὄχι ἐγώ.....ὁ Φραγκίσκος.

ΛΕΩΝ. Τῇ ἀληθείᾳ, πατέρα, πολὺ μὲ λυπεῖτε.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἀλλὰ τί θέλεις νὰ σοῦ εἴπω.... Ὁ Φραγκίσκος....

ΛΕΩΝ. Νὰ ἀποδίδετε τοιαῦτα αἰσθήματα εἰς οἰκογένειαν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας μ' ἐδιδάξατε νὰ ἀγαπῶ καὶ νὰ σέβωμαι..

ΒΛΑΔΙΝΕ. Μὰ σοῦ λέγω καὶ πάλιν....

ΛΕΩΝ. *(ἐξερχόμενος ἀριστερά, πρὸς τὰ ἐμπρός)*. Ἆ! κάτι ἐπάθατε... ἀλλάξατε.... δὲν εἴσθε ὁ ἴδιος....

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, εἶτα ΙΩΣΗΦ

ΒΛΑΔΙΝΕ., *(προχωρῶν πρὸς τὰ ἐμπρός)*. Ἀλήθεια, ἔχει δίκαιον... ἀλλὰ δὲν πταίω ἐγώ.. οἱ ὑποδηματοποιοί, ὁ ἀστακός... καὶ ἡ γυναῖκά μου, ποῦ δὲν ἐγύρισε ἀκόμη... *(παρατηρεῖ τὸ ὡρολόγιόν του)*. Τρεῖς ὥρας εἰς τὸ λουτρόν!... *(φορεῖ τὸν πῖλόν του)*. Εἶνε ἀπίθανον! κάτι τρέχει ἐδῶ. *(Φωνάζει)* Ἰωσήφ! Ἰωσήφ!.... τὸ καπέλλο μου....

ΙΩΣΗΦ, *(εἰσερχόμενος)*. Μὰ τὸ φορεῖτε.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἔ! πῶς! ἆ! ἔχεις δίκαιον· τρέχω εἰς τὸ κατάστημα· *(στερεῶν τὸν πῖλόν του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς)*. Κάτι τρέχει ἐδῶ. *(Ἐξέρχεται· σημαίνει ὁ κώδων)*.

ΙΩΣΗΦ. Μὲ καλεῖ ἡ κυρία.... ἐλησμόνησα νὰ εἴπω εἰς τὸν κύριον, ὅτι ἐγύρισε πρὸ δύο ὡρῶν... *(Εἰσέρχεται πρὸς τἀριστερά, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Φραγκίσκος καὶ ὁ Τιβούρκιος ἐπιφαίνονται εἰς τὸ βάθος.)*

(Ἕπεται συνέχεια).

Κοινὸν τὸ ἀναγινώσκειν, ἀλλὰ σπάνιον τὸ καρποφόρως ἀναγινώσκειν.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΓΛΩΣΣΑ

Βολαπύκ! παγκόσμιος γλῶσσα! Ποῦ καὶ πότε ἐδημιουργήθη τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἰδίωμα; Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐπενοήθη ἡ παγκόσμιος γλῶσσα ἐν Κωνσταντίᾳ ὑπὸ τοῦ χρηστοῦ Γερμανοῦ ἱερέως Ἰωάννου Μαρτίνου Σχλάϋερ. Εἶνε πραγματικὸν ἢ ὅλως φαντασιῶδες τὸ γλωσσικὸν τοῦτο φιλοτέχνημα; Ἡ γλῶσσα δὲν ἐπινοεῖται, πολλῷ δὲ ὀλιγώτερον κατασκευάζεται ὑφ' ἑνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου· πᾶσα γλῶσσα εἶνε προϊὸν οὐχὶ ἀτόμου κατ' ἰδίαν ἀλλὰ λαοῦ συλλήβδην, ἀπαιτεῖ δὲ ἐργασίαν πολλῶν κατὰ συνέχειαν αἰώνων. Ὡς γνωστόν, πρὸ πολλοῦ ἐγένοντο ἀπόπειραι πρὸς κατασκευὴν παγκοσμίου γλώσσης. Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἑπτακαιδεκάτου αἰῶνος πάμπολλοι σοφοὶ καὶ πολυΐστορες τῶν χρόνων ἐκείνων ἄνδρες ἠσχολήθησαν σπουδαίως περὶ τὸ δυσεπίλυτον τοῦτο πρόβλημα. Ὁ ἐπιφανέστατος φιλόσοφος Λεϊβνίτιος ἐξέδωκε τῷ 1688 πονημάτιον λατινιστὶ γεγραμμένον, «dissertatio de arte combinatoria». Ἡ διατριβὴ αὕτη εἶνε τὸ πρῶτον σπουδαῖον ὁπωσοῦν πείραμα πρὸς δημιουργίαν παγκοσμίου γλώσσης. Ὁ Λεϊβνίτιος δὲν κατώρθωσε μὲν νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, ἀλλ' ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἄλλας πολλὰς καὶ ποικίλας περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐρεύνας. Τῷ 1688 εἶδε τὸ φῶς τὸ «περὶ φιλοσοφικῆς γλώσσης» δοκίμιον τοῦ Ἄγγλου ἐπισκόπου Οὐΐλκινς· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ δοκιμίου τούτου τὸ ζήτημα ἐλαχίστην ἔλαβε πρακτικὴν ἐπίδοσιν, διότι ὁ Ἄγγλος ἱεράρχης ἀπέτυχεν οὐχ ἧττον τοῦ Γερμανοῦ φιλοσόφου. Ἐκ τῶν ὕστερον ἐκδοθέντων πονημάτων, μνημονεύομεν τὴν «Πασιγραφίαν» τοῦ περιωνύμου ἀββᾶ Σικάρ, καὶ τὸν Γερμανὸν Βαχμάϊερ, οὗ τὸ σύστημα ἐρείδεται κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῶν ἀριθμητικῶν σημείων. Κατ' ἀρχάς, ἡ ἐπινόησις τοῦ Βαχμάϊερ ἔτυχε πολλῶν θιασωτῶν, ἐπεσπάσατο δὲ μέχρι τινὸς καὶ τὴν προσοχὴν εὐρωπαϊκῶν τινων κυβερνήσεων· ἀλλ' ὕστερον σὺν τῷ προϊόντι χρόνῳ τὸ ἐπὶ αἰσίοις οἰωνοῖς ἐγκαινισθὲν ἀριθμητικὸν τοῦτο δαίδαλμα περιέπεσε βαθμηδὸν εἰς λήθην.

Ἡ ἀνάγκη ὅμως παγκοσμίου γλώσσης καθίστατο ὁσημέραι ἐπαισθητή. Ὁ τηλέγραφος, οἱ σιδηρόδρομοι, τὰ ἀτμόπλοια, μειώσαντα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τὰς ἀποστάσεις, προσήγγισαν ἀλλήλοις τοὺς λαούς· οἱ λαοὶ ὅμως διετέλουν οὕτως εἰπεῖν ἀπεξενωμένοι ἀλλήλων διὰ τὴν ἔλλειψιν κοινοῦ ἰδιώματος. Εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι πάντα τὰ πεπολιτισμένα κράτη ἐνεκαίνισαν ἐν τοῖς σχολείοις αὐτῶν ὡς ὑποχρεωτικὸν μάθημα τὴν σπουδὴν τῶν ξένων γλωσσῶν· ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν ξένων γλωσσῶν ἐδέησε νὰ περιορισθῇ εἰς δύο ἢ τὸ πολὺ τρεῖς, τὰς σπουδαιοτάτας ἐν Εὐρώπῃ· ἄλλως δέ, ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἐκ-

Digitized by Google

μάθησις ξένης τινὸς γλώσσης ἀπαιτεῖ καὶ χρόνον μακρὸν καὶ ἔτι μακροτέραν μελέτην. Οὐδένα λανθάνει ὁπόσους κατέβαλε κόπους ὁ μακαρίτης Εἴχθαλ ἵνα ἀποδείξῃ τὴν σημαντικότητα τῆς ἑλληνικῆς, ὡς γλώσσης διεθνοῦς. Οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ οὐδὲν ὠφέλησαν, ἄλλως τε καὶ διότι, ἵνα τὰ ἄλλα παραλίπωμεν, αὐτὴ καὶ μόνη ἡ κατὰ τοὺς Ἐρασμίτας προφορὰ τῆς ἑλληνικῆς εἶνε ἀνυπέρβλητον ἐμπόδιον εἰς τοιαύτην τινὰ τῆς ἑλληνικῆς διεθνῆ λειτουργίαν.

Οὐδαμῶς ἀποδυσπετήσας πρὸς τὰς παρεμβαλλομένας δυσχερείας, ἐπεχείρησεν ἐν τοῖς νῦν χρόνοις νέαν καὶ τελεσφορωτέραν γλωσσοπλαστικὴν ἀπόπειραν ὁ Γερμανὸς Ἰωάννης Μαρτῖνος Σχλάϋερ. Γεννηθεὶς τῇ 18 Ἰουλίου ἐν Βάδεν, ἐφοίτησεν εἰς τὰ γυμνάσια τοῦ Ταουβερβισοφμάϊν καὶ τῆς Καρλσρούης, εἶτα δὲ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Φρειβούργου, ἔνθα ἀπέλαυσε τοῦ διδακτορικοῦ βαθμοῦ. Προχειρισθεὶς τῷ 1856 εἰς ἱερέα διέτριψε πολλαχοῦ ὡς ἐφημέριος καὶ πνευματικὸς προϊστάμενος διαφόρων ἐν τῇ πατρίδι του κωμῶν. Νοσήσας βαρέως τῷ 1885, ἀπέθετο τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, τανῦν δὲ ποιεῖται τὰς διατριβὰς ἐν Κωνσταντίᾳ, γλίσχρως ἀποζῶν ἐκ μικρᾶς συντάξεως (1200 φράγκων κατ' ἔτος!!), ἥτις μόλις καὶ μετὰ βίας ἐπαρκεῖ πρὸς διατροφὴν αὐτοῦ, τοῦ ἐνενηκονταετοῦς πατρός του καὶ τῆς τεσσαρακοντούτιδος ἀδελφῆς του. Ἀλλ' ἡ πενία παντοίας κατεργάζεται τέχνας. Ὁ Σχλάϋερ ἐγένετο ἐν τῇ μονώσει του ἀρχιμύστης ἢ μᾶλλον εἰπεῖν γλωσσοποιὸς τῆς πολυθρυλήτου «Βαλαπὺκ» δηλαδὴ παγκοσμίου γλώσσης. Ὁ ὅρος «Βολαπὺκ» συνετέθη ἐκ τῆς ἀγγλικῆς λέξεως World, *κόσμος*, κατὰ παράλειψιν τῶν στοιχείων r καὶ d, καὶ ἐκ τοῦ pük (ἀγγλιστὶ speak, *λαλεῖν*.) Ἡ ἀλλόκοτος τοῦ ὅρου σύνθεσις μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντίᾳ γλωσσοποιός, πρὸς κατασκευὴν ὅρων, εἶνε καθ' ὅλα ἐλεύθερος νὰ διαστρέφῃ τὰς λέξεις, ἀφαιρῶν ἢ προστιθέμενος γράμματα, συναρμόζων δὲ καὶ τὰ ἀσυνάρμοστα. Ὁπωσδήποτε ὁ κ. Σχλάϋερ εἶνε ἀνὴρ γλωσσομαθέστατος, καὶ δὴ καὶ ἄλλος Μεζοφάντης, διότι λαλεῖ ἢ ἐπίσταται ὑπὲρ τὰς ἑξήκοντα γλώσσας καὶ διαλέκτους καὶ μάλιστα τὴν ἑβραϊκήν, τὴν λατινικήν, τὴν ἑλληνικήν, πάσας σχεδὸν τὰς ἐν Εὐρώπῃ τανῦν λαλουμένας γλώσσας καὶ οὐκ ὀλίγας διαλέκτους τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ «βολαπὺκ» ἔχει διεθνῆ καὶ γενικὸν τύπον, ὡς οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ μουσικὰ σημεῖα, ἅτινα παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς εἶνε καὶ τοῦ αὐτοῦ σχήματος καὶ τῆς αὐτῆς χρήσεως· εἶνε δὲ καὶ οὑτωσὶ κατεσκευασμένη ὥστε δύναται πᾶς ἕκαστος εὐχερῶς καὶ ὁπωσοῦν ἀπόνως νὰ ἐκμάθῃ αὐτήν. Ὁ λεκτικὸς αὐτῆς πλοῦτος συνίσταται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς 14,000 λέξεις, αἵτινες ἐπιτηδείως συντεθειμέναι, ἐπαρκοῦσι πληρέστατα εἰς πᾶσαν «ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν». Ἐκ τῶν 14,000 τούτων λέξεων, 1300 εἶνε θεματικαὶ ἢ ῥιζικαί· αἱ δὲ ἄλλαι εἶνε παράγωγοι ἢ σύνθετοι. Ἓν τεταρτημόριον τῶν 1300 τούτων θεμάτων ἐλήφθη μετά τινων ὀρθογραφικῶν παραλλαγῶν ἐκ τῆς λατινικῆς καὶ τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν· ἓν πεμπτημόριον ἀνήκει εἰς τὴν γερμανικήν· ἓν τριτημόριον ὡς ἔγγιστα εἰς τὴν ἀγγλικήν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἰς τὰ ἄλλα ζῶντα ἰδιώματα· ἀρκεῖ δὲ ἡ γνῶσις τῶν κυρίων λέξεων πρὸς ἐλευθέραν χρῆσιν ὅλου τοῦ λεκτικοῦ πλούτου. Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Σχλάϋερ ἐπινοηθεῖσα γλῶσσα οὐδεμίαν παρέχει δυσχέρειαν εἴς τε τὴν προφορὰν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν· οἱ φθόγγοι αὐτῆς εἶνε κοινοὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη· τὰ φωνήεντα καὶ τὰ σύμφωνα γράμματα ἔχουσι πάντοτε μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν· πᾶν ἕκαστον στοιχεῖον λέξεως ἔχει πανταχοῦ τὸν αὐτὸν φθόγγον· ἑκάστη λέξις προφέρεται καθ' ὃν τρόπον γράφεται, γράφεται δὲ καθ' ὃν τρόπον προφέρεται· ὁ τόνος πίπτει ἑκάστοτε ἐπὶ τὴν τελευταίαν συλλαβήν. Ὁ γραμματικὸς ὀργανισμός της εἶνε θαυμασίως ἁπλοῦς. Μία μόνη κλίσις ὑπάρχει, ἣν δύναται πᾶς ἕκαστος νὰ μάθῃ ἐντὸς λεπτοῦ ἀνεπιλήστως· ὡσαύτως μία μόνη συζυγία ῥημάτων, οὐδεμία δὲ ῥηματικὴ λέξις εἶνε ἀνώμαλος. Οἱ κανόνες εἶνε ὀλίγιστοι καὶ ἐλεύθεροι ἐξαιρέσεων. Καὶ ὅμως ἁπλούστατα καὶ εὐχερέστατα παράγονται ἐντεῦθεν πολυαριθμότατοι τύποι (τὸ ῥῆμα ἔχει 504,440 τύπους, οὓς ἅπαντας εἰμπορεῖ τις νὰ διδαχθῇ ἐντὸς πέντε λεπτῶν,) ἐφάμιλλοι πρὸς τὰς πολυπλοκωτάτας τροπὰς καὶ λεπτοτάτας ἀποχρώσεις τῶν τελειοτάτων γλωσσῶν. Ἤδη ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ γλώσσῃ γράφονται οὐ μόνον ἐμπορικὰ καὶ ἰδιωτικὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ διηγήματα, διάλογοι, διατριβαὶ ἱστορικαί, γεωγραφικαί, ἰατρικαί, φιλοσοφικαὶ καὶ γλωσσολογικαί, καὶ μεταφράσεις περιηγήσεων καὶ μυθιστοριῶν. Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ μεθηρμηνεύθησαν ἐν τῇ «Βαλαπὺκ» ἡ τραγῳδία τοῦ Λεσσιγγίου Minna von Barnheim, σερβικὰ δημώδη ᾄσματα καὶ ὁ μασσαλιωτικὸς θούριος ὕμνος. Ὅλη ἡ γραμματικὴ τῆς Βολαπὺκ δυνατὸν νὰ παραδοθῇ εἰς ὀκτὼ μαθήματα, δηλαδὴ ἐντὸς ὀκτὼ ὡρῶν· ὁ διδαχθεὶς αὐτήν, δύναται, τῇ βοηθείᾳ τοῦ λεξικοῦ, νὰ μεταφράσῃ ἐπιστολὴν ἐκ τῆς Βολαπὺκ εἰς τὴν μητρικήν του γλῶσσαν καὶ ἀντιστρόφως. Δύο ἄνθρωποι διαφόρου ἑκάτερος ἐθνότητος, ἑκάτερος δὲ ἀγνοῶν ὅλως τοῦ ἑτέρου τὴν γλῶσσαν, δύνανται ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τῇ βοηθείᾳ τῆς Βολαπὺκ νὰ ἔλθωσιν εἰς ἀλληλογραφίαν καὶ νὰ ἐξαγγείλωσιν ἀπροσκόπτως καὶ εὐλήπτως τὰ ἴδια ἕκαστος διανοήματα. Πόσα ἔτη ἀπαιτοῦνται ἕως οὗ Ἰταλὸς ἢ Γάλλος δυνηθῇ νὰ ἔλθῃ εἰς ἄμεσον ἀλληλογραφίαν πρὸς

Digitized by Google

Γερμανόν, Ἄγγλον, ἢ Ῥῶσσον, ἐρωτᾷ ὁ ἰταλὸς καθηγητὴς Φερέτος, ἐξ οὗ καὶ παρελάβομεν τὰς πλείστας τῶν ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ περιέργων λεπτομερειῶν;

Τὸ σύστημα τοῦ Σχλάϋερ ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1879, ἀλλὰ καθ' ἡλίκων καὶ καθ' ὁπόσων ἀντενεργειῶν καὶ προσκομμάτων ἐδέησε νὰ παλαίσῃ ἕως οὗ εἰσαχθῇ εἰς τὰς μητροπόλεις τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἐκτιμηθῇ δὲ ἀναλόγως πρὸς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀξίαν καὶ χρησιμότητα; Σήμερον οἱ ὀπαδοὶ τῆς Βολαπὺκ ὑπερβαίνουσι τὰς εἴκοσι μυριάδας ἀνθρώπων, εὕρηνται δὲ ἐν 450 μεγαλοπόλεσι τῆς Εὐρώπης καὶ 26 πόλεσι τῆς Ἀμερικῆς· ἤδη εἰσεχώρησεν ἡ Βολαπὺκ εἰς Ἀφρικήν, Ἀσίαν καὶ Αὐστραλίαν. Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1881 ὁ καθηγητὴς Catel ἐν τῇ γαλλικῇ ἀποικίᾳ Martinique ἤρξατο τῆς παραδόσεώς της εἰς ἐπήκοον 400 ἀκροατῶν. Πρὸς διάδοσιν τῆς παγκοσμίου ταύτης γλώσσης ὑφίστανται ἤδη 120 σύλλογοι καὶ ἑταιρίαι· ἐννέα ἐφημερίδες ἐκδίδονται «βολαπυκιστὶ» ἐν Κωνσταντίᾳ, Βιέννῃ, Μονάχῳ, Βρεσλαβίᾳ, Παρισίοις, Μεδιολάνῳ, Ἀαλβόργῃ καὶ Πορτορίκῳ. Ἀλλ' οἱ σύλλογοι οὗτοι καὶ αἱ ἐφημερίδες ἐκπροσωποῦσι μόνον τὸ ἑκατοστημόριον τῶν θιασωτῶν καὶ συνηγόρων τῆς νέας γλώσσης. Ἐκ τῶν ἐγκρίτων ἀνδρῶν, ὅσοι ἠσπάσαντο τὴν Βολαπὺκ μνημονευτέον ἐπὶ πᾶσι τὸν καθηγητὴν καὶ γλωσσολόγον Μὰξ Μύλλερον ἐν Ὀξωνίᾳ καὶ τὸν καθηγητὴν τῆς γεωγραφίας, ἐν Χάλλῃ, Α. Κίρχωφ. Μόνον ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι 260 διακεκριμένοι λόγιοι, ἐν οἷς ὁ Francisque Sarcey, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ σπουδάζοντες περὶ τὴν διάδοσιν τῆς νέας γλώσσης. Τούτων δὲ πάντων προθυμότατος καὶ δραστηριώτατος ἀπεδείχθη ὁ καθηγητὴς Κέρκχωφ, ὅστις κατὰ φεβρουάριον μῆνα τοῦ 1886 ἐδίδαξε τὴν κοινὴν γλῶσσαν εἰς πλείονας τῶν δισχιλίων, ἐν οἷς πάμπολλοι δημοσιογράφοι καὶ στρατιωτικοί. Ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι οὐκ ὀλίγα ἐκ τῶν μεγίστων ἐν Παρισίοις ἐμπορικῶν καὶ ἄλλων καταστημάτων ἀπέστειλαν τοὺς ὑπαλλήλους των ἵνα διδαχθῶσι τὰ μαθήματα τῆς Βολαπύκ. Τὸ παράδειγμα τῶν Παρισίων ζηλώσασαι καὶ ἄλλαι πόλεις ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, ἐνεκαίνισαν ἑσπερινὰς παραδόσεις, ἐν αἷς διδάσκεται δωρεὰν ἡ Βαλαπύκ. Ἐν Ἰταλίᾳ ὑπάρχουσιν ἤδη ὀκτὼ σύλλογοι πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῆς διδασκαλίας τῆς νέας γλώσσης. Ἤδη ἐγένοντο καὶ γενικὰ συνέδρια τῶν «Βολαπυκιστῶν» τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1885, τὸ δεύτερον ἐφέτος ἐν Μονάχῳ καὶ τὸ τρίτον ἐν Παρισίοις.

Οἱ ἀντίπαλοι τῆς Βολαπὺκ ἐρωτῶσι πρὸς τοῖς ἄλλοις τί θὰ γείνωσιν αἱ ἤδη ὑπάρχουσαι ζῶσαι γλῶσσαι, ὅταν θριαμβεύσῃ ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Γερμανοῦ ἱερέως; Πρὸς τοῦτο ἀποκρίνονται οἱ Βολαπυκισταὶ ὅτι πᾶν ἄλλο διανοοῦνται ἢ νὰ ἐξολοθρεύσωσι τὰς ἄλλας γλώσσας. Ἡ Βολαπὺκ οὐδεμίαν ἐπιδιώκει ἀποκλειστικὴν δεσποτείαν ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων διαλέκτων. Ὁ κύριος αὐτῆς σκοπὸς συνίσταται εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς διεθνοῦς ἐπιστολογραφίας. Πᾶς ἕκαστος εἶνε ἐλεύθερος νὰ λαλῇ τὴν μητρικήν του γλῶσσαν, καὶ νὰ μελετᾷ ἐπιμελῶς τὰς κλασικὰς καὶ τὰς νεωτέρας γλώσσας. Ἡ Βολαπὺκ εἶνε ἁπλῶς ὄργανον πρὸς ταχίστην καὶ εὐχερεστάτην ἀμοιβαίαν συνεννόησιν ἑτερογλώσσων ἀνθρώπων, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς παγκοσμίου ἐπικοινωνίας.

ΠΩΣ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Κάμιλλος Δουσὲ ἔγραψε:

«*Φίλτατε,*

«Δὲν εἶμαι πλέον ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ θὰ σοὶ τὸ ἀπεδείκνυον ἐμπράκτως ἂν ἀπήντων εἰς τὴν ἐρώτησίν σου σοβαρῶς διά τινος πεπαλαιωμένης θεωρίας, ἣν θὰ διέψευδεν ἡ πεῖρα. Ἀπετάθης ἤδη εἰς τοὺς ἁρμοδιωτέρους τῶν συναδέλφων μας, τρεῖς δὲ τοὐλάχιστον ἐξ αὐτῶν περιωρίσθησαν νὰ σοὶ ἀπαντήσωσι: «Διὰ νὰ γράψῃς καλὸν δραματικὸν ἔργον, πρᾶξε ὅ,τι πράττω ἐγώ.»

«Πράττε ὅ,τι πράττουν αὐτοί!

«Μεταχειρίζου τὸ φάρμακον αὐτὸ ἐνόσῳ θεραπεύει,» ἔλεγε σοφός τις ἰατρός.

«Ὁ συρμὸς πρωτεύει καὶ ὑπερισχύει. Ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς τέχναις ὑπάρχουσι ῥεύματα ἀκαταμάχητα· ὁ κῶδιξ αὐτῶν μεταβάλλεται κατὰ πᾶσαν εἰκοσαετίαν.

«Σήμερον ὁ *Μισάνθρωπος* θὰ ἐκινδύνευε ν ἀπορριφθῇ. Ἂν κατὰ τύχην ἐδιδάσκετο διὰ πρώτην φορὰν νῦν, ἡ ἐπιτυχία του θὰ ἦτο μετριωτάτη.

«Ὁ ταμίας τοῦ θεάτρου εἰς τὰ ἔσχατα περιερχόμενος ἤθελεν ἀπαιτήσει νὰ ἐπαναληφθῶσι τάχιστα αἱ παραστάσεις τοῦ *Φίλου Φρίτζ*.»

«Κ. ΔΟΥΣΕ.»

Ὁ Θεόδωρος Μπαμβὶλ ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«*Ἀγαπητὲ φίλε,*

«Ὅπως ὅλα τὰ ζητήματα, καὶ τὸ τοῦ θεάτρου εἶνε ἀπειράκις ἁπλούστερον ἀφ' ὅσον οἱ πολλοὶ φαντάζονται. Πᾶσα ἡ ποιητικὴ τέχνη, πᾶσα ἡ κριτικὴ ἐπὶ τῶν δραματικῶν ἔργων ἐμπεριέχεται ἐν τῷ ἑξῆς θαυμαστῷ ἀποφθέγματι τοῦ Ἀδόλφου Δεννερύ:

«Δὲν εἶνε τόσον δύσκολον νὰ εὐδοκιμήσῃ τις ἐν τῷ θεάτρῳ· ἀλλ' εἶνε εἰς ἄκρον δύσκολον νὰ εὐδοκιμήσῃ διὰ καλοῦ ἔργου.»

Digitized by Google

«Πρὸς σαφῆ κατανόησιν τούτου, ὀφείλομεν νὰ θέσωμεν δύο ζητήματα, οὐδεμίαν ἔχοντα σχέσιν πρὸς ἄλληλα.

1ον Τί πρέπει νὰ πράξῃ τις διὰ νὰ συνθέσῃ δραματικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ νὰ προκαλέσῃ καλὰς εἰσπράξεις;

«2ον Τί πρέπει νὰ πράξῃ τις διὰ νὰ συνθέσῃ δραματικόν τι ἔργον, τὸ ὁποῖον νὰ εἶνε ὡραῖον καὶ νὰ ἔχῃ πολλὰς ἐλπίδας ζωτικότητος;

«Ἀπάντησις εἰς τὴν πρώτην ἐρώτησιν.— Ὁ τρόπος εἶνε παντάπασιν ἄγνωστος· διότι ἂν ἦτο γνωστός, αἱ εἰσπράξεις παντὸς θεάτρου καθ' ἑκάστην ἑσπέραν θὰ ἀνήρχοντο εἰς ἑξακισχιλίας δραχμάς. Ἐν τούτοις δραματικόν τι ἔργον ἔχει πιθανότητας νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ νὰ γείνῃ ἀφορμὴ λαμπρῶν εἰσπράξεων, ἐὰν ἀναγνωσθὲν εἰς ἁπλοϊκόν τινα τὸν συγκινῇ ἢ τὸν φαιδρύνῃ, τὸν κάμνῃ νὰ γελᾷ ἢ νὰ δακρύῃ, ἐὰν εὕρῃ ἠθοποιοὺς οἵτινες νὰ διερμηνεύσωσι τὸ ἀληθὲς τοῦ ἔργου πνεῦμα κατὰ τὴν παράστασιν, καὶ ἐὰν κατὰ τὰ γενικὰ γυμνάσια ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐγκαθέτων χειροκροτητῶν οὐδεμίαν εὕρῃ ἔλλειψιν.

«Ἀπάντησις εἰς τὴν δευτέραν ἐρώτησιν.— Διὰ νὰ συνθέσῃς δραματικὸν ἔργον ὡραῖον καὶ βιώσιμον, ἔχε μεγαλοφυΐαν. Ἄλλη μέθοδος δὲν ὑπάρχει. Ἐν τῇ τέχνῃ ἡ ἰδιοφυΐα εἶνε μηδέν· μόνη ἡ μεγαλοφυΐα ζῇ. Ὁ μεγαλοφυὴς ποιητὴς περιέχει ἐν ἑαυτῷ πάντας τοὺς ποιητὰς παρελθόντας καὶ μέλλοντας, ὅπως πᾶς γεννώμενος ἄνθρωπος περιέχει ἐν ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, παρελθοῦσαν καὶ μέλλουσαν. Ὁ μεγαλοφυὴς δημιουργεῖ διὰ τὰ δραματικά του ἔργα τύπον οὐδέποτε πρὸ αὐτοῦ ὑπάρξαντα καὶ εἰς οὐδένα μετ' αὐτὸν δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ.»

«Ταῦτα εἶνε, φίλε μου, ὅσα γινώσκω· τὰ λοιπὰ φρονῶ ὅτι εἶνε χιμαιρικά. Οἱ καλούμενοι εἰδήμονες εἰς τὰ τοῦ θεάτρου (τουτέστιν ἐν ἄλλοις λόγοις ἄνθρωποι ἀγράμματοι μὴ παιδευθέντες ἀλλαχοῦ εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῆς σκηνῆς) ἀποφαίνονται ὅτι γινώσκει τις τὸ θέατρον ὅταν συγγράφῃ κωμῳδίας κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν συνταγήν, τὴν ἐφευρεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Σκρίβ. Εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ λέγῃ τις ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἤρχισε καὶ ἐτελείωσε μὲ τὸν κ. Σκρίβ, ὅτι αὐτὸς ἔφαγε τὸ μῆλον μετὰ τῆς Εὔας καὶ αὐτὸς ἔγραψε τὸν *Θρῦλον τῶν Αἰώνων*.

«Εὐχόμενός σοι καλὴν ἐπιτυχίαν διατελῶ

«Ὅλος σός

«Θεοδωρος Μπαμβιλ.»

«Ὁ κ. Ἀδόλφος Δεννερὺ ἔγραψε τὰ ἑπόμενα:

«Λάβετε ἀφετηρίαν τινὰ ἐνδιαφέρουσαν, ὑπόθεσιν δὲ οὔτε πολὺ νέαν, οὔτε πολὺ παλαιάν, οὔτε πολὺ τετριμμένην, οὔτε πολὺ πρωτότυπον, ὅπως ἀποφύγητε νὰ προσκρούσητε καὶ κατὰ τῶν χυδαίων διανοιῶν καὶ κατὰ τῆς λεπτῆς καὶ ὀξυδερκοῦς εὐφυΐας.

«Αδολφος Δεννερυ.»

Ὁ Αἰμίλιος Ζολᾶ ἀπήντησε:

«*Φίλτατε συνάδελφε*,

«Μ' ἐρωτᾷς πῶς συγγράφω τὰ δραματικά μου ἔργα. Φεῦ! θὰ σοὶ εἴπω μᾶλλον πῶς δὲν τὰ συγγράφω.

«Παρετήρησες πόσον εὐάριθμοι εἶνε οἱ νέοι συγγραφεῖς οἱ ἀποτολμῶντες νὰ παρουσιάσωσι τὰ ἔργα των ἐπὶ τῆς σκηνῆς; Τοῦτο συμβαίνει διότι τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν ἡμετέραν γενεὰν τῶν ἐλευθέρων καλλιτεχνῶν τὸ θέατρον κατέστη ἀπεχθὲς μὲ τὴν μαγειρικήν του, μὲ τὰ ἐμπόδιά του, μὲ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου καὶ ἀποτόμου ἐπιτυχίας, μὲ τὴν στρατιὰν τῶν συνεργατῶν, ἣν ὀφείλει τις νὰ ὑποστῇ, ἀπὸ τοῦ ὑποκρινομένου τὸ κύριον πρόσωπον μέχρι τοῦ ὑποβολέως. Πόσον περισσότερον ἀνεξάρτητοι εἴμεθα εἰς τὸ μυθιστόρημα! Αὕτη δὲ εἶνε ἡ αἰτία δι' ἥν, ὁσάκις ὁ ὀλέθριος πυρετὸς τοῦ θεάτρου μᾶς καταλαμβάνει, προτιμῶμεν νὰ τὸν φονεύσωμεν διὰ τῆς ἀποχῆς καὶ νὰ ἀπομείνωμεν κύριοι ἀπόλυτοι τῶν ἔργων μας. Ζητοῦσι παρ' ἡμῶν πλείονα τοῦ δέοντος ὑποταγήν.

«Σημείωσε πρὸς τούτοις ὅτι ἐγὼ ἰδίως εἶμαι ἐζευγμένος εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν συγγραφὴν ποσοῦ μυθιστορημάτων, εἰς ἃ θὰ καταναλωθῶσιν εἰκοσιπέντε τῆς ζωῆς μου ἔτη. Τὸ θέατρον εἶνε ἀκολασία, εἰς ἣν θὰ ἐκτραπῶ βεβαίως ἐν ἡλικίᾳ λίαν προβεβηκυίᾳ.

«Ἄλλως τε ἂν μοὶ ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ ἐργασθῶ διὰ τὸ θέατρον, θὰ *κατεσκεύαζον* τὰ ἔργα μου πολὺ ὀλιγώτερον ἀφ' ὅ,τι συνήθως τὰ *κατασκευάζουσιν* ἄλλοι. Ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἡ ἀλήθεια διατελεῖ πάντοτε εἰς λόγον ἀντιπεπονθότα μὲ τὴν κατασκευήν. Τοῦτο λέγω μόνον, ὅτι τῶν κωμῳδιῶν τοῦ Μολιέρου ἡ κατασκευὴ εἶνε ἐνίοτε λίαν ἀνεπαρκής, ἐνῷ αἱ τοῦ Σκρίβ εἶνε πολλάκις παρισινὰ κομψοτεχνήματα κατασκευῆς θαυμασίας.

«Σὸς ἐξ ὅλης καρδίας

«Αιμιλιος Ζολα.»

Τέλος ὁ Ἐδουάρδος Παλλιερὼν ἀπήντησεν ὡς ἀκολούθως:

«Μ' ἐρωτᾷς τίνι τρόπῳ γίνονται τὰ δραματικὰ ἔργα, φίλτατε Δρεϋφούς. Θὰ ἐκπλαγῇς ἴσως, ἀλλ' ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐν συνειδήσει, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, διακηρύττω ὅτι ἐγὼ οὐδὲν γινώσκω, ὅτι σὺ οὐδὲν γινώσκεις, ὅτι οὐδεὶς γινώσκει τι καὶ ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου ὁ δραματικὸς συγγραφεύς.

«Δὲν μὲ πιστεύεις;

«Ἂς ἴδωμεν.

Digitized by Google

«Ἰδοὺ κύριός τις λίαν ἔμπειρος, εἰδήμων εἰς τὰ τοῦ θεάτρου, δραματουργὸς πολλάκις ἐπευφημηθείς, ἐν πλήρη ἀκμῇ τοῦ πνεύματος διατελῶν καὶ ἐν πλήρει περιόδῳ εὐδοκιμήσας. Ἔγραψε μίαν κωμῳδίαν, κατέβαλε πᾶσαν φροντίδα περὶ τὸ ἔργον του, κατέτριψε πολὺν χρόνον, μετεχειρίσθη πᾶσάν του τὴν τέχνην, οὐδὲν ἀφῆκε τὸ τυχαῖον καὶ τὸ ἐκ συμπτώσεως. Τὴν ἀπεπεράτωσε μόλις καὶ εἶνε εὐχαριστημένος.

«Κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἔκφρασιν, ἡ καλὴ ἐντύπωσις εἶνε ἄφευκτος. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἔμφρων καὶ δὲν ἐμπιστεύεται τὴν γνώμην του καὶ μόνην, συμβουλεύεται τοὺς φίλους του, ἀνθρώπους ὁμοτέχνους αὐτῷ, δεξιοὺς ἐπίσης συγγραφεῖς καὶ εὐδοκιμοῦντας ὡς αὐτός.... Ἀναγινώσκει πρὸς αὐτοὺς τὸ ἔργον του. Δὲν λέγω ὅτι μένουν εὐχαριστημένοι· ἄλλη λέξις ἴσως θὰ ἦτο καταλληλοτέρα· — ἀλλὰ τέλος πάντων εἶνε καὶ αὐτὸς εἷς ἐπὶ πλέον λόγος, ὅπως θεωρηθῇ ἄφευκτος ἡ καλὴ ἐντύπωσις.

«Μεταβαίνει πρός τινα διευθυντὴν θεάτρου, γέροντα πεπειραμένον περὶ οὗ ὑπάρχει πολλὴ πιθανότης ὅτι εἶνε ὀξυδερκὴς ἕνεκα τῆς πείρας του καὶ πολλοὶ λόγοι ὅπως φανῇ δύσκολος ἕνεκα τοῦ συμφέροντός του. Ἀνακοινοῖ πρὸς αὐτὸν τὸ χειρόγραφόν του, εὐθὺς δ' ὡς λαμβάνει γνῶσιν αὐτοῦ, ὁ Ναπολέων ἐκεῖνος τῆς σκηνῆς, ὁ περὶ τὴν ἐπιτυχίαν ἐμπειρότατος καὶ στρατηγικώτατος, καὶ πάραυτα καταλαμβάνεται ὑπὸ σφοδρᾶς συγκινήσεως, εὐεξηγήτου εἰς ἄνθρωπον πεπεισμένον ὅτι τῷ ἐγχειρίζονται 500 χιλιάδες δραχμῶν τοῖς μετρητοῖς. Ἐνθουσιᾷ, φωνάζει, ἐναγκαλίζεται τὸν συγγραφέα, ἐπιδαψιλεύει αὐτῷ παντοῖα κολακευτικὰ ἐπίθετα ἀρχίζων ἀπὸ τὸ «ἐξαίσιον» καὶ βαθμηδὸν προχωρῶν εἰς ἀνώτερα· τὸν ἀποκαλεῖ μὲ τὰ γλυκύτατα τῶν ὀνομάτων Σαιξπῆρον, Δυβὲρ καὶ Λωζάν, Ῥοσσίνην, Ὄφφεμπαχ, ἀναλόγως πρὸς τὸ εἶδος τοῦ θεάτρου ὅπερ διευθύνει. Δὲν εἶνε μόνον εὐχαριστημένος· εἶνε γοητευμένος!... σκιρτᾷ... ἀγαλλιᾷ... Ἡ καλὴ ἐντύπωσις εἶνε ἄφευκτος.

«Καὶ δὲν εἶνε τοῦτο μόνον· περιμένετε δά! Ἀναγινώσκεται τὸ ἔργον καὶ εἰς τοὺς ἠθοποιούς, ἐπακολουθεῖ δὲ ὁ αὐτὸς ἐνθουσιασμός. Ὅλοι μένουσι κατευχαριστημένοι, δὲν λέγω ἐκ τοῦ ἔργου, διότι δὲν τὸ ἤκουσαν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἐκ τοῦ μέρους του ἕκαστος. Εἶνε πεπεισμένοι καὶ αὐτοὶ ὅτι θὰ κάμουν καλὴν ἐντύπωσιν.

«Ἀρχίζουν ἔπειτα ἐπὶ δύο μῆνας τὰ γυμνάσια, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν οἰκείων τοῦ θεάτρου, οἵτινες προσέρχονται καὶ διαδέχονται ἀλλήλους παριστάμενοι ἐκ τοῦ βάθους τῆς σκοτεινῆς αἰθούσης καὶ ἐκδηλοῦσι τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμόν. Ἐνθουσιῶσιν ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἑξήκοντα πυροσβέσται οἱ παριστάμενοι λόγῳ ὑπηρεσίας καὶ ἀμεταβλήτως κατὰ τὰς ἑξήκοντα ἐπαναλήψεις τῶν γυμνασίων γελάσαντες ἢ δακρύσαντες κατὰ τὰ αὐτὰ τοῦ δράματος μέρη.

«Πασίγνωστον δὲ τυγχάνει ὅτι οἱ πυροσβέσται εἶνε οἱ νεώτεροι Λαφορὲ τῶν νεωτέρων ἡμῶν Μολιέρων· ὅταν οἱ πυροσβέσται ἀπομείνωσιν εὐχαριστημένοι ἐκ τῶν γυμνασίων, ἡ καλὴ ἐντύπωσις εἶνε ἄφευκτος.

«Γίνονται καὶ τὰ γενικὰ γυμνάσια. Ὁ θρίαμβος εἶνε πλήρης. Εὖγε! bis! κραυγαί, προσκλήσεις εἰς τὸ προσκήνιον!.. πάντα τέλος τὰ συστατικὰ τῆς ἐπιτυχίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ κοινὸν τὸ παριστάμενον κατὰ τὴν προτεραίαν, ἐξαιρέσει ἐλαχίστης καὶ ἀσημάντου συμβολῆς, ἔσται τὸ κοινὸν τῆς ἐπαύριον, αὐτὸ τὸ ἴδιον... Ἡ καλὴ ἐντύπωσις, ἐπαναλαμβάνω, εἶνε ἄφευκτος, βεβαία!

«Τὴν ἐπαύριον διδάσκεται τὸ ἔργον καὶ ... ἀποτυγχάνει οἰκτρῶς!

«Τί συμβαίνει λοιπόν; ...

«Ἂν ὁ συγγραφεὺς γινώσκῃ τί πράττει, ἂν γινώσκῃ ἐπακριβῶς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν μέθοδόν του, ἐξήγησέ μοι διατί μετὰ τὴν συγγραφὴν εἴκοσι καλῶν δραματικῶν ἔργων, συγγράφει καὶ ἓν χείριστον;

«Μὴ μοῦ ἀπαντήσῃς δὲ ὅτι ἡ ἀποτυχία οὐδὲν σημαίνει. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, θὰ σὲ ἐλεεινολογήσω, φίλε μου.

«Ἐννοεῖς ὅτι δὲν προτίθεμαι ν' ἀρνηθῶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἰδιοφυΐας, τῆς ἐπιδεξιότητος, τῆς πείρας· εἶνε καὶ αὐτά, διὰ νὰ ὁμιλήσω τὴν γλῶσσαν τῶν φιλοσόφων, παράγοντες σημαντικοί. Ἀλλὰ μέχρι τίνος σημείου συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν; Τοῦτο, ἐπαναλαμβάνω, ἀγνοοῦσι πάντες καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐπίσης τὸ ἀγνοεῖ ὡς καὶ οἱ λοιποί.

«Ὁ ποιητὴς ὁ γράφων δραματικὸν ἔργον εἶνε ὂν μὴ ἔχον συνείδησιν τῶν σκέψεών του, τὸ δ' ἔργον του εἶνε προϊὸν ὁρμεμφύτου μᾶλλον ἢ θελήσεως.

«Πίστευσέ με, φίλτατε Δρεϋφούς, ὅπως εἰς πᾶσαν περίστασιν, καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ὁ πανουργότερος κάμνει ὅ,τι δύναται, καὶ ἂν εὐδοκιμήσῃ, λέγει ἔπειτα ὅτι τὸ ἔκαμεν ἐπίτηδες. Αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη ἀλήθεια. Κατὰ βάθος ἴσως ὁ συγγραφεὺς γινώσκει τί ἤθελε νὰ πράξῃ, σπανίως δὲ γινώσκει τί ἔπραξεν· ἀλλὰ τὸν προσκαλῶ νὰ μοὶ εἴπῃ πῶς τὸ ἔπραξεν.

«Ἢ τοὐλάχιστον, ἂν εἶνε καλὸν τὸ ἔργον του, ἂς ἀρχίσῃ ἐκ νέου. Εἰς τοῦτο ἐγὼ ἐμμένω.

«Ἐν τῷ ἐπαγγέλματί μας ὑπάρχει τι τὸ *μὴ ἐπαναρχιζόν* τοὐθ' ὅπερ καθιστᾷ αὐτὸ τέχνην, τί τὸ ἰδιοφυές, ὅπερ ἐξευγενίζει τὴν τέχνην ταύτην, τί τὸ μοιραίως ἄδηλον, ὅπερ καθιστᾷ αὐτὴν ἐπίχαριν ἅμα καὶ ἐπίφοβον. Ὁ θέλων νὰ ἀποσυνθέσῃ τὸ ἀριστούργημα, ν' ἀναλύσῃ τὸ ἰδανικόν, νὰ ἐξαγάγῃ τὸ μυστήριον κατὰ

Digitized by Google

μίμησιν τοῦ μικροῦ παιδίου τοῦ προσπαθοῦντος ν' ἀνακαλύψῃ τὸ ἐντὸς τοῦ ὡρολογίου κρυπτόμενον ζῷον, πράττει ὡς αὐτὸ ἔργον παιδαριῶδες καὶ μάταιον.

«Ὦ, ἂν εἶχα καιρόν! .. ἀλλὰ δὲν ἔχω δυστυχῶς· διὰ τοῦτο εἶνε ἀνάγκη νὰ σταματήσω. Τὸ λαλεῖν πολλὰ περὶ τέχνης δὲν εἶνε καλὸν σημεῖον δι' ἕνα καλλιτέχνην. Εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐλάλει πολλὰ περὶ ἔρωτος εἰς ἐρωτευμένος. Ἂν ἤμην γυνή, θὰ ἐδυσπίστουν πρὸς αὐτόν.

«Θέλεις τώρα νὰ ἐξαγάγωμεν ἓν φιλοσοφικὸν συμπέρασμα ἐκ τῆς φλυαρίας ταύτης; Τὸ συμπέρασμα εὕρηται ἀκέραιον ἐντὸς μύθου τινὸς τοῦ υἱοῦ μου, μικροῦ φιλοσόφου ἐν ἀγνοίᾳ του ἔχοντος τότε ἡλικίαν ἑπτὰ ἐτῶν. Ἐπειδὴ ἐμάνθανε πολλοὺς μύθους, τὸν κατέλαβεν ἡ φιλοδοξία νὰ συνθέσῃ καὶ αὐτὸς ἕνα, ὃν μοῦ ἔφερε καὶ μοῦ ἔδειξε μιᾷ τῶν ἡμερῶν. Ἐπεγράφετο ὁ μῦθος *ὁ Ὄνος καὶ τὸ Καναρίνιον*. Οἱ στίχοι εἶνε ὑπὲρ τὸ δέον μακροὶ ἴσως, ἀλλ' εἰς ἀντάλλαγμα ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τοὺς δύο.

«Ἰδού:

«*Μίαν ἡμέραν ἔψαλλε τὸ καναρίνι, καὶ εἰς*
[ὄνος τὸ ἠρώτησε: Πῶς κάμνεις ἔτσι σύ;
«*Καὶ τὸ πουλὶ ἀπήντησε: τὸ στόμα μου ἀ-*
[νοίγω καὶ κάμνω τσὶ τσὶ τσί!

«Λοιπὸν ὁ ὄνος εἶσαι σὺ — μὴ δυσαρεστηθῇς, παρακαλῶ — τὸ δὲ καναρίνιον εἶμαι ἐγώ. Ὅταν ψάλλω, ἀνοίγω τὸ στόμα καὶ κάμνω *τσί, τσί, τσί!*

«Τοῦτο καὶ μόνον δύναμαι νὰ σοὶ εἴπω.

«Εδουαρδος Παλλαιερων»

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τοῦ πλούτου.

Εἶσαι πτωχός. Ὑπόφερε μετὰ θάρρους τὴν πτωχείαν σου· μὴ ἔστω αὐτὴ ἄχθος ἐπὶ σοῦ. Μὴ ἡ πενία σὲ κωλύῃ νὰ πράξῃς τὸ καθῆκόν σου καὶ νὰ ἐκτελέσῃς τὸν προορισμόν σου ἐν τῷ κύκλῳ, ἐν ᾧ σὲ περιορίζει; Οὐχὶ βεβαίως, διότι ἕκαστος ἡμῶν ἐκλήθη νὰ πράξῃ ὅ,τι δύναται. Μὴ σὲ κωλύῃ νὰ ἀπολαύσῃς τῆς γαλήνης τῆς ψυχῆς, ἐὰν ἔχῃς ἥσυχον τὴν συνείδησίν σου; Οὔτε. Τοῦτο εἶνε τὸ πᾶν. Δὲν εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ πάσχῃς πράγματι ἕνεκεν αὐτῆς, καὶ δύνασαι νὰ πεισθῇς οἴκοθεν ὅτι πλούσιος εἶνε ὁ αὐτάρκης. Ἐάν, ἐν τοσούτῳ φιλοδοξῇς βίον μᾶλλον ἄνετον, ἔχε πάντοτε ὑπ' ὄψιν σου, ὅτι δὲν ὑπάρχει τιμιώτερον μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τούτου παρὰ τὴν ἀγαθὴν χρῆσιν τῶν φυσικῶν προσόντων σου, καὶ ὅτι οὐδὲν τὸ μὴ ὠφέλιμον τῇ πατρίδι εἶνε ὠφέλιμον εἰς ἡμᾶς. Ἐν ἡ περιπτώσει πλουτήσῃς ποτὲ ἐκ τῆς ἐργασίας σου, δέχθητι τὸν πλοῦτον ὡς ἀμοιβὴν τῆς δραστηριότητός σου, διάθετε δὲ αὐτὸν ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔζησε καὶ δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ αὐτοῦ, εἶνε δὲ ὑπέρτερός του.

Οἱ ἀρχαῖοι συνεζήτουν ἐὰν ὁ πλοῦτος δύναται νὰ συνταυτισθῇ μετὰ τῆς ἀρετῆς. Τὸ ζήτημα εἶνε ἄσκοπον· ἡ τιμιότης εἶνε ἰδιότης συνταυτιζομένη πρὸς πᾶσαν κατάστασιν κοινωνικῆς τάξεως ἢ περιουσίας, ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μέχρι τῶν κατωτάτων· ὁ πλοῦτος δὲν εἶνε οὔτε κακία τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ φεύγωμεν, οὔτε ἀρετή, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ζητῶμεν· μετέχει τῆς κακίας ἢ τῆς ἀρετῆς ἀναλόγως τῆς χρήσεως ἣν κάμνομεν.

Paul Bourde.

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Εἴκοσι χρόνους περπατεῖ ὁ Κωσταντῆς 'ς τὰ ξένα
κι' ἀπὸ τοὺς εἴκοσι κ' ἐμπρὸς ἐπιθυμιὰ τὸν πῆρε
νὰ ξαναρθῇ 'ς τὸν τόπο του νὰ 'δῇ τὰ γονικά του,
νὰ 'δῇ τὴν ἀδελφούλα του τὴ μοσχαναθρεμμένη.
Καβαλικεύει τ' ἄτι του, περνᾷ βουνὰ καὶ κάμπους
περνάει δυό, περνάει τρεῖς, περνάει δέκα κάμπους,
βλέπει τὰ σπήτια τοῦ χωριοῦ π' ἀσπρίζουνε 'ς τὰ πεῦκα,
βλέπει καὶ τὸ ποτάμι του ποὺ λούζονταν παιδάκι,
βλέπει καὶ κόρην ὤμορφη ποὺ πλένει 'ς τὸ ποτάμι·
λάμπουν 'ς τὸν ἥλιο τῆς αὐγῆς τετράξανθα μαλλάκια,
φεγγοβολᾷ κ' ἡ ὄψι της μέσ' 'ς τὰ νερὰ γυρμένη.
—Νεράϊδ' 'γγελοκάμωτη, τοῦ ἥλιου θυγατέρα,
σαράντα 'μέραις τρέχομε κ' ἐγὼ καὶ τ' ἄλογό μου
κι' ἀπόστασα κι' ἀπόκαμα κ' ἡ δίψα μὲ πεθαίνει,
κόρη μου, δόσε μου νὰ πιῶ κ' ἐγὼ καὶ τ' ἄλογό μου·
Πίνει κι' ὁ νηὸς καὶ τ' ἄλογο κι' ὁ νηὸς ἀναστενάζει
καὶ τὴν θωρεῖ κατάμματα καὶ πᾷ' νὰ φύγῃ ὁ νοῦς του.
—Ἂν εἶσαι κόρη τοῦ χωριοῦ κι' ἂν εἶσ' ἀπ' τὸ χωριό μου
ἔλα νὰ σμίξωμε τὰ δυὸ καὶ νὰ γενοῦμε ταῖρι·
ὁρίζω ἀμπέλια 'ς τὸ χωριὸ κι' ἀθέριστα χωράφια,
ἔχω καὶ βιὸς 'στὴν ξενιτειὰ καὶ γρόσια 'ς τὸ κεμέρι.
Κρυφὸ φιλὶ τῆς ἔδωκε 'ς τὰ κοραλλένια χείλη
καὶ τ' ἄλογο χλιμίντρησε καὶ τὰ πουλιὰ 'σωπάσαν
καὶ τὸ ποτάμι ἐστέρεψε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει.
—Τί νἄχουν τὰ χειλάκια σου ποὺ κρυφαναστενάζουν;
—Διαβάτη μου, σἂν μ' ἐρωτᾷς θὰ σοῦ τὸ 'μολογήσω:
ἔχω ἀδελφὸ 'ς τὴν ξενιτειὰ εἴκοσι χρόνοι πᾶνε
καὶ τώρα τὸν θυμήθηκα καὶ κρυφαναστενάζω.
—Γιὰ 'πές μου κόρη λιγερή, πῶς λὲν τὸν ἀδελφό σου;
—Τὸν ἀδελφό μου Κωνσταντῆ καὶ 'μέναν' Ἀρετοῦλα!
Σφιχταγκαλιάζει ὁ νηὸς τὴ νηὰ καὶ τὴ φιλεῖ καὶ πάλι
—'Εσεῖσ' ἡ ἀδελφούλα μου κ' ἐγὼμ' ὁ ἀδελφός σου..,
Τῆς ἐρωμένης τὸ φιλὶ τοῦ καίει τὰ φυλλοκάρδια,
τῆς ἀδελφούλας τὸ φιλὶ τὰ χείλη του δροσίζει.

Ιωαννης Πολεμης.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ κυβέρνησις, ἡ ἔχουσα τοὺς ὀλιγωτέρους ἀχρήστους ἀνθρώπους, εἶνε ἡ καλλιτέρα.

—

Πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ τις προσεκτικῶς πάσας ἐκείνας τὰς δημηγορίας, ἐν αἷς κρατεῖ τὸ φατριαστικὸν πνεῦμα. Οὐδέποτε ἐξεικονίζεται ἐν αὐταῖς ἡ ἀληθὴς τῆς χώρας κατάστασις. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ κυβερνητικὸν κόμμα παριστῶσιν αὐτὴν ἀνθηράν· οἱ ἐναντίοι βεβαιοῦσιν ὅτι τὰ πάντα διατελοῦσιν ἐν ἀποσυνθέσει. Πανταχοῦ βασιλεύει ἡ ὑπερβολή.

—

Ἡ χρηστότης εἶνε ἡ ὑψίστη πολιτική.

—

Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία· εἰς τὸ νὰ μὴ ἐξαρτῶνται οἱ πολῖται εἰμὴ μόνον ἐκ τοῦ νόμου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀμερικανός τις ὀνόματι J. Pierce ἐπρότεινε τελευταῖον ἐφεύρεσιν ἰδίαν, ὅπως μεταβιβάζῃ ἐπιβάτας διὰ πνευματικῶν συρίγγων μεταξὺ τοῦ νέου καὶ τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἀπαραλλάκτως ὅπως μεταβιβάζονται εἴς τινας μεγαλοπόλεις αἱ ἐπιστολαί. Οἱ σωλῆνες θὰ εἶνε ὑπὸ τὸν Ὠκεανὸν ἐμβεβυθισμένοι ὅπως τὸ ὑπερωκεάνειον καλώδιον. Ὡς κινητήριον δὲ δύναμιν σκέπτεται ὁ ἐφευρέτης νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν καταπληκτικὴν δύναμιν τοῦ καταρράκτου τοῦ Νιαγάρα, ὑπολογίζει δὲ ὅτι οἱ ἐπιβάται θὰ μεταφέρωνται μὲ ταχύτητα 1000 μιλίων καθ' ὥραν. Τὰ ἀμερικανικὰ φύλλα ἀναφέροντα τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην προσθέτουσιν ὅτι αὕτη ἐγένετο κατὰ τὰ τελευταῖα ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ καύματα ὅτε ἡ θερμότης ἀνῆλθεν εἰς 60 βαθμούς!.

Ἡ ἐπώασις διαρκεῖ εἰς τοὺς κύκνους 42 ἡμέρας εἰς τὰς χῆνας 35, εἰς τὰς ἰνδόρνιθας 28, τοὺς ταὼς 28, τὰς νήσσας 28, τοὺς φασιανοὺς 24, εἰς τὰς ὄρνιθας 21, εἰς τὰς περιστερὰς 14 ἡμέρας. Ἡ ἐγκυμοσύνη διαρκεῖ εἰς τὰς φορβάδας 350 ἡμέρας περίπου, εἰς τὰς ἀγελάδας 285, εἰς τὰς ἀμνάδας 152, εἰς τὰς ὗς 120, εἰς τὰς κύνας 63—65, καὶ εἰς τὰς γαλᾶς 46—60 ἡμέρας.

Αἱ κυρίαι τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας προσέφερον ὡς δῶρον εἰς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν, ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ αὐτῆς, δύο καλλιτεχνικώτατα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ῥιπίδια, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐξ 963 πτερῶν στρουθοκαμήλου.

Φίλος τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ μελοποιοῦ Βέρδη διηγεῖται ἐν ἰταλικῇ ἐφημερίδι τὸ ἑπόμενον περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον.

Πρὸ δύο ἐτῶν, λέγει, ἐπεσκέφθην τὸν Βέρδην ἐν μικρῷ οἰκίσκῳ, ὃν κατῴκει εἰς Μογκαλιέρι. Μὲ ἐδέχθη δὲ ἐντὸς δωματίου, ὅπερ, καθὰ ἔλεγεν, ἐχρησίμευεν αὐτῷ ὡς αἴθουσα, κοιτὼν καὶ ἑστιατόριον.

—Ἔχω ἀκόμη δύο μεγάλα δωμάτια, προσέθηκεν ὁ Βέρδης, ἀλλ' εἶνε πλήρη.

Ἀνοίξας δὲ δύο θύρας μοῦ ἔδειξε δύο μεγάλα δωμάτια, ἐν οἷς ἀπέκειντο 95 ὄργανα, ἐκ τῶν καλουμένων γαλλιστὶ orgues de Barbarie, δι' ὧν οἱ πλανόδιοι μουσικοὶ κατακηλοῦσιν (;) ἐν πάσῃ χώρᾳ τὰ ὦτα τῶν διαβατῶν.

— Κατὰ τὴν ἄφιξίν μου εἰς τὴν πόλιν, εἶπεν ὁ Βέρδης, ὅλα αὐτὰ τὰ ὄργανα ἀνεστάτωναν ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἑσπέρας τὸν κόσμον μὲ μελῳδίας ἀπὸ τὸν «Ριγολέτον», τὸν «Τροβατόρον» καὶ τὰ ἄλλα μελοδράματά μου. Μὲ ἠνώχλουν τόσον ὥστε τὰ ἐνοικίασα δι' ὁλόκληρον τὸ θέρος ὅπου θὰ μείνω ἐδῶ. Ἔδωκα 1500 φράγκα, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἀπέκτησα τὴν ἡσυχίαν μου.»

Φοβερὰς διαστάσεις ἔλαβε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ θερμότης ἐν Ἀμερικῇ. Καθὰ γράφουσιν ἐκ Φιλαδελφείας, ἡ θερμοκρασία ἀνῆλθεν ἐν Βασιγκτῶνι εἰς 102 βαθμοὺς Φαρεγχάϊτ (38ο, 89 Κ.) ὑπὸ τὴν σκιάν· ἓξ ἄτομα ἀπέθανον ἐκ σειριάσεως. Ἐν Ῥιχμόνδῃ τὸ θερμόμετρον ἐσημείου ἀπὸ 100 βαθμῶν (37, 78 Κ.) μέχρις 106 (41ο, 11 Κ.), καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας ἀπέθανον δώδεκα ἄτομα. Ἐν Λουϊσβίλλῃ ἡ θερμοκρασία ἀνῆλθεν εἰς 100 βαθμούς, ἀπέθανον δὲ τέσσαρα ἄτομα· ἐν Πιτσβούργῳ δὲ εἰς 95 καὶ ἀπέθανον 23 πρόσωπα. Ἐν Φιλαδελφείᾳ ἡ μεγίστη θερμοκρασία ἀνῆλθεν εἰς 94 βαθμούς, ἀπέθανον δὲ ἐξ ἡλιάσεως τεσσαράκοντα δύο ἄτομα.

Ἡ τάσις ἣν ἔχει ἡ νεωτέρα ἀνθρωπότης εἰς τὸ περιηγεῖσθαι εἶνε νέος παράγων ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ, ἄγνωστος εἰς τὰς προτέρας γενεάς, ἐν τῇ εὐρύτητι οἵαν βλέπομεν αὐτὴν σήμερον. Ἡ γενεὰ δὲ ἧς οἱ ἄνθρωποι ἀκούουσιν ἐν τῷ λίκνῳ τοὺς συριγμοὺς τῆς ἀτμομηχανῆς, θὰ εἶνε κατ' ἀνάγκην ὅλως ἀλλοία τῆς τῶν προτέρων, τοῦτο ὅμως δὲν καταστρέφει τὴν ἀληθῆ ποίησιν. Ἑκάστη μήτηρ διδάσκει τὸ τέκνον της νέα ᾄσματα, ἡ δὲ αἰωνία μήτηρ τῶν ἀνθρώπων, ὁ χρόνος, θὰ διδάσκῃ διηνεκῶς νέα ᾄσματα εἰς τὰ τέκνα τῶν νέων γενεῶν, ἔχοντα μὲν ἄλλον ἦχον ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ παλαιά, τὰ παρελθόντα, ἀλλ' ἐπίσης πλήρη ἐννοίας καὶ στοργῆς.

Τὸ γένος δημιουργεῖ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τὴν διαφοράν, ἣν δημιουργεῖ μεταξὺ ἑνὸς ὄνου οὗ ὁ πατὴρ μετέφερε κόπρον καὶ ἑτέρου οὗ ὁ γεννήτωρ μετέφερεν ἄνθη.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1041

Digitized by Google

'Αριθ. 609 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 30 Αὐγούστου 1887

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

Ἐπεθύμουν νὰ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ γράψω τι ἄξιον τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ καὶ νὰ τὸ ἀφιερώσω εἰς Αὐτόν. Καὶ ἡ ἰδία ἀδυναμία, καὶ αἱ περιστάσεις, αἱ μεσταὶ ἀπροόπτων ἐπεισοδίων, ὑφ' ἃς ἐπεσκέφθην τὴν Κρήτην, παρακωλύουσι τὸν ζωηρότατον τοῦτον πόθον τῆς ψυχῆς μου. Τῆς Κρήτης ὀλίγα μόνον μέρη ηὐτύχησα νὰ ἴδω, καὶ οὐχὶ τὰ πολεμικώτερα. Ἡ πολιτικὴ κρίσις, ἡ ἀδιαλείπτως κρατοῦσα καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Κρήτῃ διαμονῆς μου, καὶ τὴν εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας περιοδείαν μου παρεκώλυσε, καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ τόπου καὶ τῶν κατοίκων ἐντελεστέρας μελέτας μου δὲν κατέστησε δυνατάς. Καὶ ἐν ὅλῃ ὅμως τῇ ἀτελείᾳ, ἣν ἐξ ἀνάγκης ἔχουσιν αἱ Κρητικαὶ ἐντυπώσεις μου, τὰς ἐμπιστεύομαι εἰς τὸ δημόσιον. Δὲν ἔχω ἄλλο μέσον ἢ τὸ τοῦ καλάμου καὶ τῆς δημοσιότητος ὅπως ἐκφράσω τὸ βαθὺ αἴσθημα τῆς τιμῆς, τὸ μέχρι θαυμασμοῦ χωροῦν, ὑπὲρ τοῦ Χριστιανικοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης, ὅστις δὲν ἀπέκαμε πολεμῶν ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς εὐγενεστάτης τῶν ἰδεῶν, καὶ οὗτινος τὴν ἀρετὴν οὐδαμῶς ἐπηρέασε τὸ δούλειον ἦμαρ. Τοῦτο κυρίως μὲ παρεκίνησε, πρὶν ἢ ἐπισκεφθῶ ἐκ νέου τὴν Κρήτην καὶ ἐκδράμω εἰς τὸ ἐσωτερικόν, νὰ δημοσιεύσω τὰς ἐντυπώσεις ταύτας. Πρὸ τῆς τοιαύτης ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης τῆς ψυχῆς παρεῖδον πᾶσαν ἀτέλειαν, καὶ χαίρω διότι παρέχεταί μοι ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκφράσω δημοσίᾳ ὅλην τὴν ἀγάπην ἣν αἰσθάνομαι ὑπὲρ τοῦ γενναίου λαοῦ τῆς Κρήτης, καὶ ὅλην τὴν τιμὴν ἣν μοὶ ἐμπνέει τὸ θάρρος αὐτοῦ, ἡ οἰκογενειακὴ ἀρετή, ὁ ἄδολος ὑπὲρ τῆς μεγάλης πατρίδος ἐνθουσιασμός, ἡ πρὸς τὰς θυσίας ἑτοιμότης καὶ ἡ εὐγενὴς ὑπερηφάνεια μεθ' ἧς ὁ Κρητικὸς λαὸς ὑπέστη καὶ ὑφίσταται τῆς ἀδίκου μοίρας τὴν καταδρομήν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μεταξὺ τῶν νοτιωτάτων ἀκτῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου καὶ τῶν βορειοτάτων τῆς Ἀφρικανικῆς, αἴρεται, ἐν μέσῳ θαλάσσης πολυκυμάντου, νῆσος μεγίστη ἐπιμήκως ἐκτεινομένη ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Ἐὰν ἀπὸ τοῦ βασιλόπαιδος Κρητός, ἢ τῆς νύμφης Κρήτης, ἢ καὶ ἁπλῶς ἀπὸ τοὺς Κούρητας ἔλαβε τὸ ὄνομά της ἡ νῆσος Κρήτη, τοῦτο δὲν δύναται ν' ἀποβῇ ἐπιμόνου ἐρεύνης ἀντικείμενον. Καὶ ἡ Κρήτη, ὡς πᾶσαι αἱ κλεϊσθεῖσαι ἑλληνικαὶ χῶραι, ἔσχε τοὺς αὐτόχθονας αὐτῆς κατοίκους καὶ τοὺς ἐπήλυδας, εἰς δὲ τὴν ὁμίχλην τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος συγχέονται δυσδιακρίτως οἱ Ἐτεόκρητες καὶ οἱ Κύδωνες, οἱ Κούρητες, οἱ Τελχῖνες, οἱ Κορύβαντες, οἱ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι καὶ τόσα ἄλλα περίεργα γένη. Ποικίλαι ἀποικίαι, ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἠπείρου καὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας ὁρμηθεῖσαι ηὔξησαν τὸν ἐπιχώριον τῆς Κρήτης πληθυσμόν, καὶ ἀπὸ τῆς καθόδου τῶν διαφόρων ἑλληνοπελασγικῶν φύλων καὶ τῶν ἀσιατικῶν ἄρχεται ἀτελῶς διαμορφουμένη ἡ ἱστορία τῆς νήσου, ἐὰν οὕτω δύνανται ν' ἀποκληθῶσιν αἱ μετὰ μύθων καὶ μυστηρίων πρῶται γνώσεις καὶ εἰδήσεις χώρας τινός. Εἰς τὴν χιονοσκεπῆ τῆς Κρητικῆς Ἴδης κορυφὴν τάσσει ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία τὴν ἀνατροφὴν τοῦ Διός. Ἐκεῖ ἔζησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κρόνος καὶ ἡ μήτηρ του Ῥέα, ἐκεῖ ἐβίωσαν οἱ Κούρητες, οἱ Τιτᾶνες καὶ αἱ Τιτανίδες, ἐκεῖ οἱ Κορύβαντες ἠλλάλαζον συγκρούοντες λέβητας χαλκοῦς καὶ δόρατα ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ὅπως καλύψωσι τοῦ βρέφους τὰς φωνάς, καὶ σώσωσι τὸ νεογνὸν ἀπὸ τοῦ πατρός του Κρόνου τὴν ἀδηφάγον μανίαν, ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἐσημειώθησαν καὶ οἱ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι, περίεργον γένος ἱστάμενον μεταξὺ γιγάντων καὶ κοινῶν βροτῶν, ἱερεῖς καὶ μύσται ἀγνώστων μυστηρίων ἐπιμελῶς ἀποκρυπτομένων ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀμαθοῦς πλήθους. Πρῶτοι οὗτοι ἐξορύσσουσι καὶ κατεργάζονται τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκόν, ὀξύνουσι τὸ ἔγχος, ἐφευρίσκουσι τέχνας πρωτογενεῖς, ἐπαρκοῦσι διὰ τῆς ἐπινοίας εἰς τὰς πρώτας τοῦ ἀγροίκου ἀνθρώπου χρείας, καὶ ῥίπτουσι τὰς βάσεις θρησκείας, θύραθεν εἰσαχθείσης, καὶ ἧς καθίστανται προνομιοῦχοι μυσταγωγοί.

Καὶ ὁ χρυσοῦς αἰών, τὸ θελκτικὸν τοῦτο πλάσμα ποιητικῆς φαντασίας, ἐν Κρήτῃ τὸ πρῶτον ἐτέθη καὶ ἐκεῖ ἐτελεύτησε. Εἰς λαβύρινθον σκολιώτερον τοῦ παρὰ τὴν Κνωσσὸν καὶ τὴν Γόρτυνα θὰ εἰσήρχετο ὁ πειρώμενος, ὑπὸ τὸ ἀμφίβολον φῶς τῶν μύθων καὶ τῶν παραδόσεων, νὰ διαλευκάνῃ τὰ τῶν πρώτων γηγενῶν ἢ ἐποίκων τῆς Κρήτης καὶ τὰ τῶν πρώτων ἡγεμόνων. Μεταξὺ τῆς ἀσαφείας καὶ τῶν ἀλληγοριῶν τῆς μυθολογίας, καὶ τοῦ πρώτου εὐκρινοῦς πως ση-

Digitized by Google

μείου, ὁπόθεν ἄρχεται ἡ ἀξιόπιστος ἱστορία, παρὰ τὸ μεταίχμιον τοῦτο τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἀληθείας, ἐγείρεται ἐπιβάλλουσα μορφὴ δεσπόζουσα τῆς Κρήτης πάσης, καὶ κατακυριεύουσα τῆς ἱστορίας της. Εἶναι ὁ Μίνως, τῆς Κρήτης ὁ πρῶτος νομοθέτης καὶ βασιλεύς. Ἐὰν ὑπῆρξαν εἰς ἢ δύο, ἐὰν ὁ πρῶτος ἤκμασε τὴν ΙΕ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ἐὰν ὁ δεύτερος ἐπεφάνη τρεῖς αἰῶνας βραδύτερον συνεχίζων τοῦ ὁμωνύμου προκατόχου του τὸ ἔνδοξον ἔργον τίς θὰ δυνηθῇ αὐθεντικῶς νὰ βεβαιώσῃ; Ἐὰν ὅμως πλειόνων Μίνων ἡ ὕπαρξις δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ, ἡ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Κρήτης ἐμφάνισις ἐξόχου νομοθέτου καὶ βασιλέως τοῦ Μίνω φέροντος τὸ ὄνομα εἶναι γεγονὸς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἱστορίας πιστοποιούμενον. Καὶ ἡ μορφὴ τοῦ ἐξόχου ἀνδρός, ἐν τῇ ἐκτυλίξει τῶν τυχῶν τῆς πατρίδος του εἶναι ὅ,τι καὶ ἡ μορφὴ τοῦ ὄρους τῆς Ἴδης ἐν τῇ γεωλογικῇ τῆς Κρήτης συστάσει. Τὴν κορυφὴν αὐτῆς οὐδεμία ἄλλη κορυφὴ δύναται νὰ σκιάσῃ, καὶ εἰς τοῦ Μίνω τὸ ὄνομα οὐδεμία δόξα δύναται νὰ ὑψωθῇ. Ὅπως δὲ ὁ ὑπερύψηλος κῶνος φαίνεται πόρρωθεν δεσπόζων τῆς νήσου, οὕτω καὶ ὁ Μίνως κυριαρχεῖ πράγματι καὶ ὑποτάσσει τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας ὑπ' αὐτόν. Νοῦς ὑπέρτερος καὶ βαθὺς ἐπινοεῖ νομοθεσίαν, ὁπότε ἄγνωστον σχεδὸν ἦτο τοῦ νόμου τὸ στοιχεῖον καὶ ἡ ἀρχή. Τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀποβαίνει οὕτω εὔστοχον καὶ σοφόν, ὥστε οἱ αἰῶνες κηρύσσουσι τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ τὸ ἀπαράμιλλον καὶ προσφυές, ὁ Λυκοῦργος ἀντλεῖ ἐκεῖθεν τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ νομοθεσίας τὰς πρώτας βάσεις, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐπιδαψιλεύουσιν ἐγκώμια εἰς τὸ πνευματικὸν τοῦ Κρητὸς ἔργον, καὶ ἐνῷ ἡ πεῖρα οὐδὲν νεώτερον τολμᾷ νὰ προσθέσῃ εἰς τὸ ἤδη θεμελιωθέν, ἡ μεταγενεστέρα σοφία ἔρχεται νὰ ἀντλήσῃ εὐλαβῶς ἀπὸ τοῦ οἰκοδομήματος ὅπερ ἔπηξεν ἡ ἰσχυρὰ τοῦ Μίνω διάνοια. Νομοθέτης, βασιλεύς, στρατηγὸς καὶ ναύαρχος κατορθοῖ νὰ συναγείρῃ περὶ αὐτὸν τῆς Κρήτης τοὺς πρώτους λαούς, ἐπιτελῶν τὸ θαῦμα τοῦ *Συγκρητισμοῦ*, καὶ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς μεταφέρον τὸ στάδιον τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν καθαίρει τὸ πέλαγος ἀπὸ τῶν πειρατῶν καὶ θνήσκει, πόρρω τῆς πατρίδος, ἐν μέσῳ δόξης ἀνυπερβλήτου, ὡς ἡμίθεος μᾶλλον ἢ ὡς ἄνθρωπος τιμηθείς.

Τοξότην καὶ ἡγεμόνα κραταιόν, ὀγδοήκοντα ἄγοντα νῆας, εὑρίσκομεν τὸν Κρῆτα Ἰδομενέα πρὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Τρωάδος. Τοῦ Ὁμήρου ἡ μεγαλοφυΐα ἀπαθανατίζει, μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ τοὺς Κρῆτας, ἐν τῇ καθολικῇ ὅμως ἐκτυλίξει τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, μετά τινος δυσκολίας κατορθοῦμεν, εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, νὰ ἀνεύρωμεν τὴν Κρήτην καὶ τοὺς Κρῆτας δρῶντας ὡς σύνολον. Εἴτε λόγῳ τῆς χωρογραφικῆς αὐτῆς διαιρέσεως, εἴτε λόγῳ τυφλῆς εἰς τὰ μαντεῖα πίστεως, εἴτε ἕνεκα ἀντιζηλιῶν τῶν κατοίκων αὐτῆς, συνεχῶν ἐρίδων καὶ αἱματηρῶν πολέμων οὓς αἱ πολυάριθμοι καὶ ἰσχυραὶ πόλεις διεξῆγον πρὸς ἀλλήλας, ἡ νῆσος Κρήτη δὲν διεδραμάτισε τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπισχνεῖτο καὶ ἡ θέσις αὐτῆς καὶ τῶν κατοίκων της ἡ ἀνδρία. Τὸ Ἑλληνικὸν ἐλάττωμα τῆς δυσχεροῦς ἀναγνωρίσεως, ἢ καὶ μὴ ἀναγνωρίσεως παντελῶς οὐδεμιᾶς προσωπικότητος καὶ οὐδεμιᾶς ὑπεροχῆς, ἐσημειώθη καὶ ἐν Κρήτῃ ἐπίσης ἰσχυρῶς ὅπως καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ Ἑλληνικῇ. Εἰς ἀλληλόμαχον πάλην, καὶ ἄφθονον χύσιν αἵματος ἀδελφικοῦ ἠνάλισκον οἱ Κρῆτες τὰς ἰδίας δυνάμεις. Αἱ πόλεις ὡπλίζοντο κατ' ἀλλήλων, ἡ ἐθνικὴ ἑνότης διεσπᾶτο, κατετέμνοντο αἱ δυνάμεις, καὶ ὅταν ἡ νίκη ἔστεφεν ἐπὶ τέλους μακροὺς πολέμους καὶ μακρὰς πολιορκίας, ἀνεκηρύσσετο καὶ ἦτο νίκη ἄδοξος καὶ ἄγονος, διότι δὲν ὑπηρέτει ἰδέας, οὔτε τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ τὰς κινδυνευούσας τέχνας. Τὸ ἐλάττωμα τοῦτο οὐδεὶς θὰ εἶχε τὴν διάθεσιν ν' ἀμνηστεύσῃ, καὶ καθ' ἥσσονα λόγον νὰ ἐξυμνήσῃ. Ἂς ὁμολογηθῇ ὅμως, ὅτι ἐὰν ἡ Ἑλλὰς τῆς ἀρχαιότητος δὲν κατώρθωσε νὰ παρατάξῃ ἡνωμένας τὰς πολεμικὰς δυνάμεις τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν νήσων, τοῦτο ὀφείλεται ἴσως εἰς ἰσχυρότατον αἴσθημα στενῆς ἐπαρχιακῆς ὑπερηφανείας, οὐδεμίαν στεργούσης συγχώνευσιν, ἐξ εὐγενοῦς ζηλοτυπίας καὶ ἀβασίμου φόβου ἀπορροφήσεως. Εἶναι καὶ τοῦτο ἓν τῶν ἰδιαιτάτων γνωρισμάτων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὅπερ καὶ σήμερον ἔτι δύναται νὰ διαγνώσῃ ὁ ψυχολόγος παρατηρητής. Ἀναγκαζόμενοι νὰ ὑπακούωμεν, δυσφοροῦμεν καὶ δυσανασχετοῦμεν οἱ Ἕλληνες, ἡ δὲ πιθανότης ὅτι δυνάμεθα, ὡς ἄτομα, νὰ στερηθῶμεν τῆς αὐτενεργείας μας, πρόκειται βάσκανος καὶ ἀντικείμενον ἐσωτερικῆς ἐξεγέρσεως δ' ἡμᾶς. Οὐχὶ ὅπως δικαιολογήσῃ τις τοὺς Κρῆτας, ἀλλ' ὅπως ἐξηγήσῃ, εἰ δυνατόν, τὸ φαινόμενον τῆς ἀπραξίας αὐτῶν ἐν παρῳχημέναις ἡμέραις εὐκλείας καὶ κινδύνων, δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς παραπλησίους συλλογισμούς, καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ παραδείγματα ἐσωτερικῶν διαιρέσεων, ἀνυποτάκτων φιλοτιμιῶν, ἀντιδράσεων ἐνίοτε, καὶ ἐρίδων ἀπορροφησασῶν δυνάμεις ἐπαρχιακὰς δυναμένας βεβαίως προσφορώτερον καὶ ἐθνικώτερον νὰ χρησιμοποιηθῶσι.

Ἐφίσταται ἡ στιγμὴ καθ' ἣν καὶ πόλεμοι ἐσωτερικοί, ἀλλὰ καὶ αὐτονομία ἐθνικὴ πρόκειται νὰ παύσωσι διὰ τὴν Κρήτην. Ἡ δεξιότης καὶ τὸ θάρρος τῶν Κρητῶν τοξοτῶν, μαχομένων εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν τῆς Ῥώμης, ἐξοργίζουσι τὴν Σύγκλητον, καὶ ὁ ὕπατος Κόϊντος Μέτελλος, τὸ 69ον ἔτος π.Χ. διαταχθεὶς ἀποβιβάζεται εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κυδωνίας, ἐκεῖ που

Digitized by Google

ἔνθα σήμερον ἁπλοῦται τῶν Χανίων ἡ πόλις. Ἡ γεωγραφικὴ τῆς Κρήτης θέσις, καὶ τὰ μεγάλα στρατιωτικὰ καὶ ναυτικὰ πλεονεκτήματα, τὰ ἐκ τῆς κατοχῆς τῆς Κρήτης πηγάζοντα, ἔπεισαν μᾶλλον τὴν Σύγκλητον νὰ κινηθῇ κατὰ τῆς νήσου, ἢ δυσαρεσκείας ἀφορμαὶ εἰς προφάσεις ἐξεζητημένας ἀναγόμεναι. Ὁπωσδήποτε ὁ Μέτελλος ἀπέβη εἰς τὴν Κρήτην, ὁ Κρὴς στρατηγὸς Λασθένης, ἡττηθεὶς ἐν τῇ μάχῃ, ἀπέδρα εἰς τὴν Κνωσσόν, καὶ ὁ Μέτελλος, κατασχὼν τὴν Κυδωνίαν ἐβάδισε πρὸς ἀνατολὰς ἁλίσκων καὶ ὑποτάσσων. Ἡ Κρητικὴ αὐτονομία ἐτάφη ὑπὸ τὸ πέλμα τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεώνων, καὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Μίνωος ἡ πατρὶς ἀπέβη ἐπαρχία Ῥωμαϊκή. Ἀμείβουσα τὰς νίκας τοῦ Μετέλλου ἡ Σύγκλητος ἀπονέμει αὐτῷ τὴν τιμητικὴν προσωνυμίαν τοῦ *Κρητικοῦ*. Καὶ οὕτω, ὑπὸ τὸ κτύπημα σφύρας ξενικῆς, ἐσφυρηλατήθη τότε τὸ πρῶτον καὶ συνεσφίγχθη περὶ τὰ σφυρὰ τοῦ Κρητὸς τῆς δουλείας ὁ κρίκος. Ἀπαίσιος σταθμός, ὅστις δὲν ἐπέπρωτο, ἐνῷ ἦτο ὁ πρῶτος, νὰ ἦναι τοὐλάχιστον καὶ ὁ ἔσχατος...

Ὁ διχασμὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, καὶ ἡ εἰς τὴν νέαν Ῥώμην μετάθεσις τῆς πρωτευούσης ἤγαγε τὴν Κρήτην εἰς τὴν μερίδα τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τῆς συμφορᾶς τῆς δουλείας ἀνέτειλε τότε φῶς παραμυθίας, διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀνατεῖλαν. Ὁ ἔξοχος καὶ ἀκάματος προσήλυτος, τὸν μαθητήν του Τῖτον ἔχων ἐπίκουρον, καταφθάνει εἰς Κρήτην, φωτίζει τὰς διανοίας, πείθει τὰς συνειδήσεις, καὶ θεμελιοῖ, ὑπὸ πρῶτον ἐπίσκοπον τὸν Τῖτον, τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπισκοπὴν τῆς Κρήτης. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Βυζαντίου, ὁμογενὴς ἤδη, διεῖπεν οὕτω ἄχρι τοῦ ὀγδόου μ. Χ. αἰῶνος τὰς τύχας καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Κρήτης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως ταύτην χυθέντες ἐπὶ τὴν Μεσόγειον οἱ Σαρακηνοὶ ἐγκαθίστανται εἰς τὴν νῆσον, καὶ παρὰ τὴν Κνωσσόν, τὴν ἕδραν τοῦ Μίνωος, ἣν ὕμνησεν ὁ Ὅμηρος, κτίζουσι, διὰ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως, τὸν Χάνδακα, τὸ σημερινὸν Μεγάλο-κάστρο, ὅπερ ἀποκαλοῦσι *Χανδὰκ* λόγῳ τῆς εὐρυτάτης τάφρου ἣν ὤρυξαν περὶ τὴν νεόδμητον πόλιν. Καὶ ἀντέστησαν μὲν οἱ Βυζαντῖνοι στρατηγοὶ κατὰ τῆς ξένης ἐπιδρομῆς, μόνος ὅμως ὁ στρατηγὸς Νικηφόρος Φωκᾶς, ὁ βραδύτερον κατασταθεὶς αὐτοκράτωρ, ηὐτύχησε νὰ ἀπελάσῃ βίᾳ καὶ κακῶς ἔχοντας τοὺς Σαρακηνοὺς ἐκ τῆς νήσου. Ἡ Κρήτη ἐπανῆλθεν οὕτω καὶ πάλιν εἰς τὸν ὁμογενῆ κόλπον τοῦ Βυζαντίου. Ἀπηνὴς ἐντούτοις μοῖρα, μέχρι τῆς σήμερον ἄκαμπτος καὶ ἀνεξιλέωτος μένουσα, διώκει ἔκτοτε τὴν νῆσον. Μετὰ ταχύτητος ἀστραπιαίας ἀλλάσσουσιν οἱ δεσπόται καὶ αἱ δυσμενεῖς τύχαι αὐτῆς, ἡ δὲ Κρήτη πίπτει ἀλληλοδιαδόχως ἁλισκομένη ἢ ἀπεμπωλουμένη ἀντὶ χρυσίου εἰς τῶν Σταυροφόρων τὰς χεῖρας καὶ περὶ τὸν δωδέκατον αἰῶνα εἰς τὰς τῶν Ἐνετῶν. Τραγικὴ περίοδος παθημάτων ὀδυνηρῶν, καὶ δουλείας ἐξευτελιστικῆς ἄρχεται τότε διὰ τὴν Κρήτην. Πόθων καὶ ζηλοτυπίας ἀντικείμενον ἡ περιμάχητος νύμφη ἀποβαίνει τὸ ἱπποτικὸν ἐντευκτήριον τῆς εὐρωπαϊκῆς εὐγενείας, καὶ τὸ χρυσφύγετον ἐναλλὰξ παντοίων ἀλητῶν καὶ τυχοδιωκτῶν. Ἐρυθραίνονται αἱ θάλασσαι αὐτῆς ὑπὸ τοῦ αἵματος τῶν ἐχθρῶν της, καὶ εἰς τὰς εὐφόρους κοιλάδας της θνήσκουσιν οἱ ἀγωνιζόμενοι ὅπως τὴν κατακτήσωσι. Ἀλλ' εἰς τὴν βίβλον τοῦ πεπρωμένου εἶχε δι' αἵματος γραφῆ νέα δεινοτάτη τῆς Κρήτης συμφορά. Οἱ Τοῦρκοι ἐπέπεσαν κατὰ τῶν Ἐνετῶν, ἐπαρχία δὲ Τουρκική, μετὰ πάλην δεινὴν καὶ μυριόνεκρον, κατέστη ἡ ὑπερήφανος νῆσος περὶ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα. Ὁ τρομερὸς σπασμός, ὁ συγκλονήσας τὴν Ἀνατολὴν κατὰ τὸ 1821 συνήρπασε καὶ τὴν Κρήτην. Παράπλευρος τῇ Ἑλλάδι ἐπολέμησεν, ἐπὶ ἑπτὰ μακροὺς ἐνιαυτούς, καὶ ἡ Κρήτη, ἐπείνασε, ἐσφάγη, ἐκάη καὶ ἠρημώθη... Τὸ πεπρωμένον ὅμως δὲν εἶχεν οὐδὲ τότε καμφθῆ. Ἐνῷ τῆς Ἑλλάδος ἐλάχιστον τμῆμα ἠλευθεροῦτο, εἰς ἄδικον δουλείαν κατεδικάζετο ἐκ νέου ἡ Κρήτη, οἱ τοὺς δεσπότας αὐτῆς πολιορκοῦσα τότε ἐντὸς τῶν φρουρίων. Βραδύτερον ἀντὶ γέρατος παρασχεθείσης συνδρομῆς ἡ νῆσος Κρήτη ἐξεχωρήθη εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀνελήφθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς Τουρκίας, ἐπαναστάτησε κατὰ τὸ 1848, συνεταράχθη κατὰ τὸ 1858, ἐξηγέρθη πάνοπλος κατὰ τὸ 1866, ἐπολέμησεν ἀδιαλείπτως ἐπὶ τρία συνεχῆ ἔτη, εἶδε τὰ τέκνα αὐτῆς ζητοῦντα τὸν ἄρτον τῆς φιλοξενίας, εἶδε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία σφαζόμενα ἀνάνδρως, θνήσκοντας τοὺς πολεμιστάς της ἐν ἀκραδάντῳ πίστει πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πεποιθήσει εἰς τὸ μέλλον τῆς πατρίδος καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κρήτης, καὶ ἐφώτισε τὸ σπαραξικάρδιον δρᾶμα τῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τῆς θυσίας καὶ τοῦ ἐξόχου μαρτυρίου τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου....

Τί πλειότερον νὰ εἴπῃ τις προκειμένου νὰ τερματίσῃ τὴν ταχυτάτην καὶ κεφαλαιώδη ταύτην σύνοψιν τῶν τυχῶν καὶ περιπετειῶν τῆς μαρτυρικῆς νήσου; Ἐν μέσῳ πυρὸς καὶ καπνοῦ, μὲ κατεξεσχισμένον τὸ σῶμα ἐκ τῶν πληγῶν, μὲ κρίκους ἁλύσεων, ῥινισθεισῶν ἤδη διὰ νέων θυσιῶν, βαδίζουσα ἐπὶ σκελετῶν καὶ κρανίων, καὶ φωτιζομένη ὑπὸ λάμψεως ἀπαισίας δηώσεων καὶ ὁλοκαυτώσεων φαίνεται βραδέως ἀνακύπτουσα ἀπὸ τοῦ πενθίμου τούτου ἀδύτου, ἡ ποιητικὴ προσωποποίησις τῆς εὐγενοῦς Κρήτης. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγείρουσα πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν πέριξ σκηνὴν καὶ τοὺς σκελετοὺς δακτυλοδεικτοῦσα: «Ἰδοὺ ἡ ἱστορία μου», λέγει....

Digitized by Google

Τῆς παρθένου οἱ ὀφθαλμοὶ στρέφονται εἶτα πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐνῷ ἡ καθημαγμένη αὐτῆς δεξιὰ δακτυλοδεικτεῖ τὰς Ἀθήνας, τὰ χείλη της ψιθυρίζουσιν ἀσθενῶς. Θέλει βεβαίως νὰ εἴπῃ: ἐκεῖ εἶναι ἡ ἐλπίς μου.....

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ E. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, *(στηρίζεται οἰκείως εἰς τὸν βραχίονα τοῦ Τιβουρκίου· ἀμφότεροι εἶναι εὔθυμοι)*. Αὐτὸ μάλιστα, ἦτο ὡραῖον γεῦμα· στρείδια, ποδαράκια μὲ αὐγολέμονον... ἔκαμες τὸ χρέος σου μὲ τὸ παραπάνω.... φίλησέ με, μικρέ!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Εὐχαρίστως! *(Κατ' ἰδίαν ἀφ' οὗ τὸν ἠσπάσθη)* Μοῦ φαίνεται πῶς ὁ μπαμπᾶς τὸ ἔρρηξε κομματάκι ἔξω.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Μοῦ προσέφερες τὸ γεῦμα... εἶναι ἡ σειρά μου τώρα· προσφέρω κ' ἐγὼ τὸν καφέ.

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, *(κατ' ἰδίαν)*. Ὅ τι ἤπιαμε.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Θὰ σὲ προσεκάλουν νὰ συμφάγωμεν τὸ βράδυ... ἀλλὰ δὲν πεινῶ...

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Οὔτε ἐγώ· μόνον διψῶ.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Ἆ! Τιβούρκιε... Ἴσως νομίζεις πῶς δὲν σὲ ἀγαπῶ.... διότι δὲν σοῦ στέλλω χρήματα.... ἀλλ' αὐτὸ τὸ κάμνω διὰ τὸ καλόν σου.... μὲ θλίβει πολὺ ὅμως, καὶ ἂν ἤκουα τί μοῦ λέγει ἡ καρδία μου....

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ὤ, ἄκουέ την, μπαμπᾶ!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, *(τρυφερῶς)*. Ὄχι, πρέπει νὰ τυραννηθῇς, νὰ στενοχωρηθῇς, νὰ καταλάβῃς τί θὰ εἰπῇ ἐργασία... Ἄκουσε νὰ σοῦ εἰπῶ... Κανεὶς δὲν ἔγεινε μεγάλος καὶ ἐπίσημος ἂν δὲν ὑπέφερε, ἂν δὲν εἰργάσθη 'σὰν σκυλί, ὅτε ἦτο νέος.....

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, *(διαμαρτυρόμενος)* Ὅμως...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Ἄκουε αὐτὸ ποῦ σοῦ λέγω ἐγώ! Ὅμως μὴ σὲ μέλῃ! ὅταν θὰ γείνῃς μεγάλος ἄνθρωπος.... ὅταν θὰ ἦσαι πλούσιος.... ὅ τι θελήσῃς θὰ σοῦ κάμνω ἐγώ!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Εἶσθε πολὺ ἀγαθός!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, *(τρυφερῶς)*. Ἆ Τιβούρκιε! ἴσως νομίζεις πῶς δὲν σὲ ἀγαπῶ...., ἀλλὰ σὺ εἶσαι τὸ πᾶν δι' ἐμέ... καὶ ἂν ἐργάζωμαι ἀκόμη... ἂν φθείρω τὴν ζωήν μου διὰ νὰ κατασκευάζω τσόχαις... ἂν ἔστησα ἄλλους δεκαπέντε ἐργαλειούς.....

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Τὸ κάμνετε διὰ νὰ πολεμήσετε τοὺς Ἄγγλους.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Διὰ σέ.... καὶ διὰ νὰ σκάσω τοὺς Ἄγγλους. *(Παραφόρως)*. Ἔλα φίλησέ με!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Εὐχαρίστως, μπαμπᾶ. *(Περιπτύσσονται ἀλλήλους· κατ' ἰδίαν)*. Νομίζω πῶς ἡ στιγμὴ εἶναι κατάλληλος νὰ τοῦ ὁμολογήσω τὰς δώδεκα χιλιάδας δραχμάς. *(Μεγαλοφώνως)*. Μπαμπᾶ, ὅσον καὶ ἂν συναισθάνομαι τὸ ἄτοπον...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, *(διακόπτων αὐτόν)*. Εἶδα τὸ νοικοκυριό σου... εἶναι λαμπρόν... Ἀλλὰ τί νὰ σοῦ εἰπῶ... πολλοὺς κομμοὺς ἔχεις...

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ἔχω τρεῖς μόνον....

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Εἶναι παραπολλοί!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ἔ! ἔτσι, τοὺς ηὗρα μιὰ φορὰ εἰς καλὴν τιμήν.... καὶ ἐπειδὴ ἦσαν πολὺ εὐθηνοί....

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. *(κυττάζων αὐτὸν καὶ μὴ προσέχων εἰς τοὺς λόγους του)*. Ἆ! τί νόστιμος ποῦ εἶναι ὁ Τιβούρκιός μου... τί ὡραῖος!.... Στάσου! δύο χρόνια τώρα δὲν σου ἔδωσα τίποτε.... θέλω νά σου δώσω κάτι τι....

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, *(ἔκθαμβος)*. Εἰς ἐμέ;

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Θὰ σοῦ δώσω τὴν διαμαντένια μου καρφίτσα. *(Ἀποσπᾷ αὐτὴν ἐκ τοῦ ὑποκαμίσου του)*.

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ὤ! μπαμπᾶ!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, *(ἐμπορπῶν τὴν καρφίδα εἰς τὸν λαιμοδέτην τοῦ Τιβουρκίου)*. Κύτταξε μὴ τὴν χάσῃς! ἀξίζει χιλίας διακοσίας δραχμάς... συλλογίσου πῶς τριάντα χρόνια τώρα τὴν φορῶ ἐγώ.... καὶ ἂν κατὰ δυστυχίαν ξεκαρφωθῇ.... ποτὲ δὲν θὰ παρηγορηθῶ.... *(Ἀποτόμως)* Ἔλα, δός μου την 'πίσω.

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. *(ὀπισθοχωρῶν)* Ἆ! ὄχι!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Τότε μὴ κουνιέσαι ἔτσι ἀρκεῖ μία κίνησις διὰ νὰ πέσῃ....· *(Κατ' ἰδίαν)* Κακὰ ἔκαμα νὰ τῷ τὴν δώσω· εἶναι ἀκόμη πολὺ νέος....

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, *(κατ' ἰδίαν)*. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον. *(Μεγαλοφώνως)*. Μπαμπᾶ... καλέ μου μπαμπᾶ...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Ὤ! μ'ἔπιασε τὸ κεφάλι μου!...

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Δὲν εἶναι τίποτε.... θὰ περάσῃ· ἤθελα νά σας ὁμιλήσω δι' αὐτὸν τὸν δυστυχῆ νέον.... τὸν πελάτην μου.... ὁ ὁποῖος ἔκαμε δώδεκα χιλιάδων δραχμῶν χρέη...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Εἶναι ἕνας ἐλεεινός!.... καὶ ἂν ἤμην ἐγὼ πατέρας του.... θὰ τὸν ἔστελλα.... εἰς τὴν Ἀφρικήν!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. *(κατ' ἰδίαν)*. Μπούμ!

Digitized by Google

Φραγκισκος. Θεέ μου! πῶς μὲ πονεῖ τὸ κεφάλι μου! θὰ ὑπάγω νὰ ἐξαπλωθῶ λίγο.

Τιβουρκιος.. Ἀλλά, μπαμπᾶ....

Φραγκισκος. Θὰ ἀνταμωθῶμεν εἰς τὰς ἕξ εἰς τὸ καφενεῖον Λεβλέν!

Τιβουρκιος. Δὲν ὑπάρχει πλέον αὐτὸ τὸ καφενεῖον!

Φραγκισκος. Τότε ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν του .... Χαῖρε... πρόσεχε τὴν καρφίτσα σου... *(Κατ' ἰδίαν)*. Ἔκαμα κακὰ νὰ τῷ τὴν δώσω .... θὰ τοῦ τὴν πάρω 'πίσω.... Εἰς τὰς ἕξ εἰς τὸ καφενεῖον Λεβλέν. *(εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν του)*.

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, εἶτα ΙΩΣΗΦ.

Τιβουρκιος. *(μόνος)*. Δὲν ηὗρα τρόπον! ἠθέλησα νὰ τοῦ κάμω λόγον εἰς τὸ τραπέζι, ἀλλὰ δὲν μοῦ ἐφάνη ἀρκετά... ὥριμος. Ἀφ' ἑτέρου πάλιν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον μία ἀπόφασις ἐκτελεστὴ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως, ἡ ὁποία τρέχει καὶ μὲ γυρεύει.... ἂν ἠδυνάμην.... *(Διακοπτόμενος)*. Διψῶ! *(Βλέπων τὴν σακχαροθήκην καὶ τὴν φιάλην τοῦ οἰνοπνεύματος)*. Ἆ! νά! θὰ κάμω ἕνα γρώγ. *(Πλησιάζει εἰς τὴν ἀγγοθήκην καὶ κάμνει ἓν γρώγ)*. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε! μοῦ ἔρχεται μία ἰδέα... ῥιζοσπαστική!..... θὰ γράψω πρὸς τὸν κλητῆρα.... — Ἰωσήφ!

Ιωσηφ, *(ἐρχόμενος)*. Ὁρίστε.

Τιβουρκιος. Δός μου καλαμάρι.. .καὶ πέννα.

Ιωσηφ, *(δεικνύων τὴν τράπεζαν)*. Ἐκεῖ εἶναι ὅσα χρειάζονται διὰ νὰ γράψετε. *(Κατ' ἰδίαν βλέπων αὐτὸν ἀναταράσσοντα τὸ γρώγ.)* Φέρεται ὡς νὰ ἦτον σπίτι του. *(Ἐξέρχεται δεξιά)*.

Τιβουρκιος. *(μόνος, γράφων)*. «Κύριε, αἱ ἀποφάσεις τῆς δικαιοσύνης πρέπει νὰ ἐκτελῶνται ἀνεμποδίστως.... Ὁ πατήρ μου εὑρίσκεται ἐν Παρισίοις, συλλάβετέ με ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰς ἀγκάλας του.... θὰ περιπατῶμεν ἀπόψε εἰς τὰς ἓξ ἔμπροσθεν τοῦ ἄλλοτε καφενείου Λεβλέν.» Ἔτσι *(Πίνει τὸ γρώγ)*. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ μπαμπᾶς θὰ τὰ μάθῃ ὅλα.... δὲν θὰ εἴπω ἐγὼ τίποτε, καὶ θὰ πληρώσῃ! *(Συλλογίζεται)*. Θὰ πληρώσῃ! ἂν ὅμως μὲ ἀφίσῃ εἰς τὴν φυλακὴν μερικοὺς μῆνας... θὰ μοῦ χρειασθῶσιν ὀλίγα χρήματα διὰ τὰ μικρά μου ἔξοδα... *(ἐξάγων χρήματα ἐκ τοῦ θυλακίου του)*. Ἕνδεκα δραχμαί! Ἆ! τί ἀνόητος εἶμαι! ὁ θεῖος Βλαδινέ! θὰ δανεισθῶ ἀπὸ αὐτὸν καμμιὰ εἰκοσαριὰ εἰκοσάδραχμα.... Ἂς 'πᾶμε πρῶτα νὰ στείλωμεν τὴν ἐπιστολήν. *(Ἐξέρχεται δεξιὰ πρὸς τὸ βάθος)*.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, εἶτα ΒΛΑΔΙΝΕ.

Ερριεττα, *(ἐξερχομένη τοῦ δωματίου της)*. Ἐλησμόνησα τὸ περιχείριόν μου εἰς τὸ λουτρόν.

Βλαδινε, *(ἐπιφαίνεται εἰς τὸ βάθος· εἶναι κάτωχρος καὶ σφόδρα τεταραγμένος κρατεῖ ἓν περιχείριον)*. Τέλος πάντων! ἤλθετε, κυρία.

Ερριεττα, *(παρατηροῦσα αὐτόν)*. Ὦ θεέ μου! τί ἔχετε, φίλε μου;

Βλαδινε. Ἔρχομαι ἀπὸ τὸ κατάστημα τῶν λουτρῶν, κυρία... καὶ μοῦ εἶπον πῶς ἐφύγετε ἀπὸ ἐκεῖ πρὸ δύο ὡρῶν.

Ερριεττα, *(ἔκπληκτος)*. Βέβαια.

Βλαδινε. Τί ἐκάμετε αὐτὰς τὰς δύο ὥρας;

Ερριεττα. Μὰ ἐγύρισα...

Βλαδινε. Ποῦ;

Ερριεττα. Ἐδῶ!

Βλαδινε. Δέν σας εἶδα!

Ερριεττα. Ἤμην εἰς τὸ δωμάτιόν μου.... νά, ἐστρίφωνα τοὺς λαιμοδέτας σου.

Βλαδινε. Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!

Ερριεττα. Πῶς εἴπετε;

Βλαδινε. Πάρε τὸ περιχείριόν σου... τὸ πειστήριον...

Ερριεττα. Τί; *(Ἀποθέτει τὸ περιχείριον ἀριστερὰ ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ὅπου καὶ τὰ ὑποδήματα)*.

Βλαδινε. Τώρα ἐννοῶ κάλλιστα· αὐταὶ αἱ συχναὶ καὶ παρατεταμέναι ἀπουσίαι ἀπὸ τὸ σπίτι... αὐτὰ τὰ λουτρά, τὰ ὁποῖα διαρκοῦν ἕνα αἰῶνα...

Ερριετα, Τί ἐννοεῖτε;

Βλαδινε. Κυρία, κάτι ὑποκρύπτετε... εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ὑποκρύπτετε κάμμίαν ἐργολαβίαν...

Ερριεττα. Ἆ! νὰ σοῦ εἰπῶ! ἐτρελλάθης;

Βλαδινε. Ἂς τὸ ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα! Εἶσθε νέα; ναί... εἶσθε ὡραία; ναί... εἶσθε φιλάρεσκος; ναί.

Ερριεττα, Ὄχι!

Βλαδινε. Ὅλαι αἱ γυναῖκες εἶναι φιλάρεσκοι!.., καὶ θέλετε νὰ μὲ κάμετε νὰ πιστεύσω, ὅτι ἓξ ἔτη, ποῦ εἴμεθα νυμφευμένοι, δὲν σᾶς ἔκαμε κανεὶς *κόρτε*;...Ἔλα δά! ἐντροπή!

Ερριεττα Καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές.

Βλαδινε. Μοῦ τὸ βεβαιώνετε λόγῳ τιμῆς;

Ερριεττα, *(θορυβουμένη)*. Μά...

Βλαδινε. Διστάζετε... αὐτὸ εἶναι ὁμολογία... Τὰς ἐπιστολάς του, κυρία, ἀπαιτῶ τὰς ἐπιστολάς του!

Ερριεττα. Τὰς ἐπιστολάς του! ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστεύσετε ὅτι δὲν μοῦ ἔγραψε ποτέ!...

Βλαδινε. *(καραφόρως)*. Δὲν σᾶς ἔγραψε! ποῖος;.... ὑπάρχει λοιπὸν κάποιος;....

Digitized by Google

Ερριεττα, *(κατ' ἰδίαν)*. Τί εἶπα!

Βλαδινε. Τὸ ὄνομά του, κυρία... τὸ ὄνομα τοῦ ἀθλίου ἐκείνου!

Ερριεττα. Θέλετε νὰ τὸ μάθετε;

Βλαδινε. Βέβαια!

Ερριεττα.. Λοιπόν, εἶναι ὁ Τιβούρκιος ὁ ἀνεψιός σας!

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

Οἱ αὐτοί, ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ.

Βλαδινε. Ἔ! ὁ Τιβούρκιος!

Τιβουρκιος, *(Εἰσερχόμενος δεξιόθεν)*. Ὁρίστε!

Ερριεττα. Ἄ! *(φεύγει ἐν σπουδῇ εἰς τὸ δωμάτιόν της)*.

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν)*. Αὐτός!

Τιβουρκιος. Καλημέρα, θεῖέ μου. *(Κατ' ἰδίαν)*. Εἶναι εἰς καλὴν διάθεσιν..... θὰ τοῦ τὰ σφυρίξω τὰ εἴκοσι εἰκοσάδραχμά μου μιᾷ χαρᾷ!... *(Μεγαλοφώνως)*. Θεῖέ μου, ἔχω κάτι τι ἐμπιστευτικὸν νὰ σᾶς ἀνακοινώσω.

Βλαδινε. Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον.

Τιβουρκιος, Ἄ!

Βλαδινε, *(μειλιχίως)*. Λοιπόν, φίλε μου, κάμνομεν κόρτε τῆς θείας μας;

Τιβουρκιος, *(ἀποσβολωμένος)*. Ἔ! πῶς! ποῖος σᾶς τὸ εἶπε;

Βλαδινε. Ἡ ἰδία.

Τιβουρκιος. Ἄ! *(Κατ' ἰδίαν)*. Δὲν εἶναι διόλου χαριεστάτη, ἡ θεία μου!

Βλαδινε. Ταλαίπωρε! Εἶσαι λοιπὸν παντελῶς ἐστερημένος οἰκογενειακοῦ φίλτρου; Πῶς μία ἰδέα τόσον..... ἀπαισία ἐχώρεσε εἰς τὸν νοῦν σου;

Τιβουρκιος. Εἰξεύρετε, θεῖέ μου,..... ἠρχόμην καθ' ἡμέραν ἐδῶ.... καὶ τότε... ἀφ' οὗ σᾶς ἔβλεπα καὶ τοὺς δύο... μίαν νέαν γυναῖκα.... καὶ γέροντα σύζυγον....

Βλαδινε. Ἔ!....

Τιβουρκιος. Ὦ! ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ μὲ ἀκούσῃ....

Βλαδινε. Τὸ πιστεύω... ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἂν ἦτο, δὲν θὰ μοῦ τὸ ἔλεγες.... Μοῦ τὸ βεβαιώνεις λόγῳ τιμῆς;

Τιβουρκιος. Λόγῳ τιμῆς!

Βλαδινε. Εὐχαριστῶ. *(Κατ' ἰδίαν)*. Καὶ αὐτὸ ὅμως δὲν μὲ ἡσυχάζει διόλου.

Τιβουρκιος. Μίαν ἡμέραν μάλιστα, εἰς τὴν σκάλαν, μὲ ἐρράπισε..... καὶ εἰς τὰς δύο παρειάς...

Βλαδινε, *(εὐχαριστημένος)*. Ἄ! αὐτὸ εἶναι καλόν.... *(κατ' ἰδίαν)* ἂν ἦναι ἀληθές.... *(Μετὰ σκέψιν)*. Ἀλλὰ τί τῆς εἶπες διὰ νὰ φθάσῃ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον; καὶ εἰς τὴν σκάλαν μάλιστα...

Τιβουρκιος. Ὦ! ὄχι κἀνὲν σπουδαῖον πρᾶγμα.

Βλαδινε. Ἀλλὰ τί ἐπὶ τέλους;

Τιβουρκιος. Εἰξεύρετε... κάμμιὰ φορὰ ἀστεΐζεται κἀνείς... *(Ζωηρῶς)*. Ἀλλὰ δὲν ἤργησα νὰ ἀναγνωρίσω τὸ σφάλμα μου... τὸ ἔγκλημά μου... ἔπταισα... ναί, θεῖέ μου, ἐντρέπομαι, καὶ περιφρονῶ τὸν ἑαυτόν μου.

Βλαδινε. Καλά... νὰ ἐξακολουθῇς τὸ ἴδιον νὰ κάμνῃς.

Τιβουρκιος. *(Κατ' ἰδίαν)*. Ἐμαλάχθη.... *(Μεγαλοφώνως)*. Τότε διὰ νὰ λησμονήσω... διὰ νὰ ἀποσκορακίσω τὸ ὀλέθριον πάθος τὸ ἔρρηξα ἔξω.

Βλαδινε. Καλά.

Τιβουρκιος. Ἔζων ἀσώτως...

Βλαδινε. Κάλλιστα!

Τιβουρκιος. Ἠγάπησα μίαν ἄλλην γυναῖκα....

Βλαδινε. Ἐξαίρετα!.... νὰ ἐξακολουθήσῃς τὸ ἴδιον.

Τιβουρκιος, *(προσποιούμενος συγκίνησιν)*. Μίαν πτωχὴν νέαν.... ἐκ τῶν κατωτέρων τάξεων....

Βλαδινε. Μοῦ εἶναι ἀδιάφορον!

Τιβουρκιος. Τὴν ὁποίαν εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ συντρέχω... μὲ τὴν ἐργασίαν μου.... μὲ τὸν ἱδρῶτά μου... ἐργαζόμενος καὶ τὴν νύκτα..

Βλαδινε, *(θλίβων τὴν χεῖρά του)*. Δός μου τὴν χεῖρά σου, ἐκτιμῶ τὰ αἰσθήματά σου!

Τιβουρκιος. Εἶναι ἐργάτις, καὶ ἔχει πατέρα τυφλόν...

Βλαδινε, *(δυσπίστως)*. Ἄ!

Τιβουρκιος. Καὶ μητέρα...

Βλαδινε. Παράλυτον;

Τιβουρκιος. Καὶ ἀπὸ τὰ δύο χέρια!

Βλαδινε. Ναί...

Τιβουρκιος. Ὡς ἦτο ἑπόμενον μὲ τὰς θυσίας αὐτὰς ἐξήντλησα τὴν μικράν μου περιουσίαν.. καὶ ἠρχόμην νὰ σᾶς ζητήσω... ἂν ἐγκρίνετε... νὰ μοῦ δανείσετε εἴκοσι... ἢ καὶ εἰκοσιπέντε εἰκοσάδραχμα... διότι γνωρίζω τὴν γενναίαν καρδίαν σας...

Βλαδινε, *(κυττάζων περὶ αὐτόν.)* Σοὺτ! *(Ὁ Τιβούρκιος τείνει περιχαρὴς τὴν χεῖρα.)* Ὄχι, εἶναι περιττόν! *(Ἐμπιστευτικῶς)*. Φίλε μου... ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω... Σὲ φιλῶ.

Τιβουρκιος. Οἱ λόγοι τοῦ μπαμπᾶ... Πῶς;... ἀρνεῖσθε;

Βλαδινε. Προθυμότατα!

Τιβουρκιος. Ἄ! δὲν εἶσθε πλέον ὁ θεῖός μου ὁ Βλαδινέ... ἐκολλήσατε ἀπὸ τὸν πατέρα μου... Χαίρετε!

Βλαδινε. Ποῦ ὑπάγεις;

Τιβουρκιος. Εἰς τὸ καφενεῖον Λεβλέν! Ὁ κύβος ἐρρίφθη. *(Ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βάθους)*.

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΕΡΡΙΕΤΤΑ.

Βλαδινε. Ἂν δὲν ἦτον ἡ παράλυτος μήτηρ.. θὰ τὴν ἐπάθαινα ὅπως ἄλλοτε!

Ερριεττα, *(Εἰσερχομένη)*. Λοιπόν.... φίλε μου, εἶδες τὸν Τιβούρκιον;

Βλαδινε. Ναί, πρὸ ὀλίγου συνωμίλησα μαζί του... φαίνεται ὅτι εἰς τὴν σκάλαν τοῦ ἔδωκες....

Ερριεττα. Τί;

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν)*. Γιὰ νὰ ἰδῶμεν ἂν ἦναι ἀλήθεια... *(Μεγαλοφώνως)* ἓν δεῖγμα τῆς ἀγάπης σου.

Ερριεττα. Πῶς! Ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ τοιοῦτό τι;.... Ἐγὼ ἐξ ἐναντίας τὸν ἐρράπισα.

Βλαδινε. Ὢ! εὐχαριστῶ!... Τὸ εἴξευρα...

Ερριεττα. Τότε λοιπόν;

Βλαδινε. Ἀλλ' ἐπεθύμουν πολὺ νὰ τὸ ἀκούσω ἄλλην μίαν φοράν... *(Μετὰ σκέψιν)*. Μὰ τί λοιπὸν σοῦ εἶπε;... διότι ἐπὶ τέλους δὲν ῥαπίζουν ἔτσι γιὰ τὸ τίποτε τοὺς ἀνθρώπους.

Ερριεττα. Τί μοῦ εἶπε... Ξέχασέ το πλέον αὐτό, ζηλιάρη... Σοῦ ἀρκεῖ ποῦ ἔμαθες πῶς ἔχεις γυναῖκα πιστὴν εἰς τὰ καθήκοντά της... εἰς τὴν ἀγάπην της πρὸς σέ...

Βλαδινε. Λοιπόν; δὲν θέλεις νὰ μοῦ τὸ εἴπῃς; θὰ μοῦ τὸ εἴπῃς αὔριον.

Ερριεττα. Καλά... ἄλλην φοράν... *(Ἀνάπτει ἓν κηρίον ἐπὶ τῆς ἀγγοθήκης.)*

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν)*. Περίεργον πρᾶγμα νὰ μὴ μοῦ τὸ λέγῃ!...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΒΛΑΔΙΝΕ, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ.

Φραγκισκος, *(εἰσέρχεται ἀπελπις)* Ὁ μοσχομάγκας! ὁ ἐλεεινός! ὁ κακοῦργος!

Βλαδινε. Ποῖος;

Φραγκισκος. Ὁ Τιβούρκιος! μοῦ τὸν συνέλαβαν... ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ χέρια μου... διὰ νὰ τὸν 'πᾶνε 'ς τὴν φυλακήν... διὰ χρέη!

Βλαδινε. Πῶς! εἶχε χρέη;

Φραγκισκος. Δώδεκα χιλιάδας.... δώδεκα χιλιάδας δραχμάς!

Βλαδινε. Μπᾶ! ὥστε ὅσα ἐξώδευσες δι' αὐτὸν γίνονται τώρα εἴκοσι τέσσαρες χιλιάδες... ἴσα ἴσα ὅσα ἔχω ἐξοδεύσῃ καὶ ἐγὼ διὰ τὸν ἰδικόν μου... Ἀλλὰ καθὼς βλέπω ἡ μερὶς τοῦ Τιβουρκίου 'πῆρε δρόμο... ἐχόνδρηνε...

Φραγκισκος. Μοῦ εἶναι ἀδιάφορον! δὲν θὰ πληρώσω! θὰ μείνῃ εἰς τὴν φυλακήν!... ὅλην του τὴν ζωήν!

Βλαδινε. Ὡς αὔριον τὸ πρωί.

Φραγκισκος, *(παραφόρως)*. Ὢ! ἤθελα νὰ τὸν ἔχω ἐμπρός μου... κοντὰ 'ς τὸ χέρι μου... *(Ἀποτόμως)*. Πηγαίνω νὰ τὸν εὕρω. *(Προχωρεῖ ὅπως ἐξέλθῃ)*.

Βλαδινε. Πρὸς τί;

Ερριεττα, *(κατ' ἰδίαν, ἐξερχομένη ἀριστερά)*. Ὁ ταλαίπωρος νέος!

Βλαδινε. Δὲν θὰ σοῦ τὸν δώσουν ἀπόψε:.. ἡ φυλακὴ εἶναι κλειστή...

Φραγκισκος. Εἶσαι βέβαιος;... Τότε δός μου ἓν ποτήρι νερόν. *(Κάθηται δεξιά)*.

Βλαδινε. Ἀμέσως. *(Πλησιάζει εἰς τὴν ἀγγοθήκην.)*

Φραγκισκος. Ἀφ' οὗ δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸν ἴδω... θὰ τοῦ γράψω... ὅλην τὴν νύκτα θὰ γράφω... διὰ νὰ ἀλαφρώσω ὀλίγον!

Βλαδινε, *(παρατηρῶν τὴν σακχαροθήκην)*. Παράδοξον!

Φραγκισκος. Τί;

Βλαδινε. Πέντε κομμάτια! λείπουν τρία!

Φραγκισκος, Φυσικά!

Βλαδινε, *(λαμβάνει ζωηρῶς τὴν φιάλην τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ παρατηρεῖ)*. Λιγόστεψε!... *(Ἐκβάλλει τὸ μανδήλιόν του καὶ μετρεῖ.)* Ἴσα ἴσα! ἔπιαν τὸν κόμβον!

Φραγκισκος. Λοιπὸν ἐπείσθης τώρα; Αὐτὸ ἄς σὲ διδάξῃ ὅτι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πρέπει νἀνοίγῃς τὰ μάτια καὶ νὰ κλείῃς τοῖς κλειδωνιαῖς!.. καλὴν νύκτα! δὲν διψῶ πλέον. *(Εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν του)*. Ὢ τὸν ἀλιτήριον!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, μόνος.

Δὲν εἶναι δυνατόν!... θὰ ἔκαμα λάθος!.. *(Μετρεῖ καὶ πάλιν τὰ τεμάχια τῆς σακχάρεως.)* Δύο... τέσσαρα... πέντε... Ἆ Ἰωσήφ!... καὶ ὅμως οὐδέποτε ἠρνήθην νὰ τῷ δώσω ζάχαρην!.. Νομίζω πῶς ὁ Φραγκίσκος ἔχει δίκαιον... Εἶμαι ἀπὸ τὸ μέρος ἐκείνων, τοὺς ὁποίους γελοῦν. Ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὸ ἄλλο μέρος... καὶ πρῶτα πρῶτα ἂς σφαλίσωμεν ταῖς κλειδωνιαῖς. *(Ὑπάγει εἰς τὸ ἑρμάριον, τὸ κλείει διὰ διπλῆς στροφῆς τῆς κλειδός, καὶ θέτει τὴν κλεῖδα εἰς τὸ θυλάκιόν του)*. Φαίνεται ὅτι ὁ κόσμος εἶναι γεμάτος ἀπὸ κατεργαρέους! ἀπὸ ξενοδόχους, ὑποδηματοποιούς, ἀνεψιούς, ὑπηρέτας... *(Λαμβάνει τὴν σακχαροθήκην, τὴν φιάλην καὶ τὸ ἀνημμένον κηρίον.)* Καὶ φίλους!... Ἐκεῖνος ὁ Ὠβερτῖνος... Γουστάβε!... τί ἄσχημον ὄνομα!... *(Λαμβάνει τὸ περιχείριον, εἶτα τὰ ὑποδήματα καὶ τὰ ὑποδημάτια.)* Δὲν τὸν ἔφθασε ποῦ μ' ἐκατάφερε νὰ τὸν δανείσω πενῆντα χιλιάδας δραχμάς, ἀλλὰ ζητεῖ νὰ 'μπλέξῃ καὶ

Digitized by Google

τὸν υἱόν μου εἰς γάμον... Ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ!... θὰ τὸν προσέχω... Τώρα δὲν μὲ γελᾷ πλέον κανείς... *(Προχωρεῖ πρὸς τὸ δωμάτιόν του)*. Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς ἤμην εὐτυχέστερος χθές.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ

(Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις.)

Δ'.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Τὸ βλέμμα μου βεβαρυμένον ἐκ τῆς εἰκόνος τῆς νεκρώσεως τοῦ *Κάστρου* δροσίζεται μεθ' ἡδονῆς ἀρρήτου εἰς τὰ κυανᾶ τοῦ Παγασητικοῦ νερά.

Εἰς ἑκάστην τῆς ἕλικος κίνησιν ἀπομακρύνεται ὁ Βῶλος.

Ἡ Γκορίτσα προβάλλει τὰ πέτρινα σπλάγχνα της, διεσπαραγμένα ὡς ὑπὸ σιδηρῶν ὀνύχων μυθολογικῶν τινων ὀρνέων. Οἱ ὑπερήφανοι ἐκεῖνοι βράχοι, οἱ ἰδόντες τόσους αἰῶνας καὶ τόσους στόλους πρὸ αὐτῶν παρερχομένους, σύρονται νῦν τεθρυμμάτισμένοι ὅπως κτίσωσι τοῖχον παντοπωλείου τινος ἢ ἀποθήκης!...

Πέραν ἐκτείνεται ἡ γραφικὴ πεδιὰς τῆς Ἀγριᾶς, δασὺς ἐλαιών, παρὰ τὴν παραλίαν ὑπὸ ἐξοχικῶν οἰκίσκων κροσσούμενος, καὶ ἡ θαυμασία πεδιὰς τῆς Λεχωνιᾶς, μαγευτικὸς παράδεισος χλοερότητος καὶ δρόσου καὶ σκιᾶς, ἡ λασιωτάτη ῥίζα τοῦ Πηλίου κατὰ τὸν Δικαίαρχον.

Τὸ Πήλιον διαπτύσσεται μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς χωρίων του, ἀνερριχημένων εἰς κλιτύν τινα, ἢ κεκρημνισμένων εἰς χαράδραν, διὰ μέσου πλατάνων, αἰγείρων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων.

Εἰσπλέομεν τὸν ὅρμον τοῦ Ἁλμυροῦ καὶ σταματῶμεν πρὸ τοῦ ἐπινείου του, ὅπου φαίνονται ἀποθῆκαί τινες καὶ παραπήγματα, καὶ παρέκει, παρὰ τὴν ὀφρὺν τῆς θαλάσσης, πελώριοι κατάμαυροι σωροὶ ἀνθράκων· ὁ Ἁλμυρὸς λευκάζει διὰ μέσου δένδρων. Ἐν αὐτῷ, ὅτ' ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο ἕδρα ὑποδιοικήσεως, εἶχε καθειρχθῇ ὁ διαβόητος Σπανός.

Νοτιοανατολικῶς τοῦ Ἁλμυροῦ κεῖται ὁ Πλάτανος, πυρποληθεὶς τῷ 1854 ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἀναλαβὼν εἶτα τὴν ἀκμήν του· ἀλλ' ἐπαναστὰς τῷ 1878 καὶ δῃωθεὶς ὑπὸ τῶν μπασιμποζούκων καὶ γκέκηδων ἀναβιοῖ νῦν ἐκ τῶν ἐρειπίων του τὸ δεύτερον.

Ἐξ Ἁλμυροῦ φέρουσι πρὸς ἐπιβίβασιν βοῦς, σεσωρευμένους ἐντὸς φορτηγίδος. Οἱ ναῦται δένουσιν ἕκαστον ἐκ τῶν κεράτων, τὸ δ' ἀτμήλατον βαροῦλκον κατὰ μικρὸν τοὺς ἀνελκύει. Κατ' ἀρχὰς ὑψοῦσιν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος τοὺς προσθίους πόδας, τῶν ὀπισθίων συρομένων. Σφοδρὰ ἀνησυχία ζωγραφεῖται ἐντὸς τῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν των· ἀλλ' ὅταν τὸ ἔδαφος φεύγῃ ὑπὸ τοὺς πόδας των καὶ μένωσι μετέωροι, τότε τρόμος ἀπερίγραπτος καταλαμβάνει αὐτούς· ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ των δύει, καὶ μόνος ὁ βολβὸς ἐκθρώσκει κιτρινωπός, ἄγριος, αἱματόστικτος, ἐσχάτην ἐκφράζων ἀπόγνωσιν· οἱ ὀπίσθιοι πόδες εἶνε τεταμένοι ἐν ἀκαμψίᾳ νεκρικῇ, οἱ δ' ἐμπρόσθιοι κεκαμμένοι μετ' ἀπέλπιδος ἐγκαταλείψεως. Τινὲς τῶν βοῶν σφαδάζουσι, ταλαντώμενοι ἐν τῷ κενῷ, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι παραλύονται, πίπτουσι λιπόθυμοι εἰς τὸ βάθος τοῦ κύτους καὶ οἱ ναῦται πλήττουσι διὰ χονδρῶν σχοινίων, λακτίζουσιν, αἰκίζουσι καὶ ὠθοῦσιν ὅπως μετακινήσωσιν αὐτοὺς τῆς θέσεώς των.

Ὑποστρέφομεν ὀπίσω ὅπως ἐξέλθωμεν τοῦ ὅρμου τοῦ Ἁλμυροῦ καὶ κάμπτομεν τὸ πρὸς τὴν Θεσσαλίαν ἀκρότατον τῆς Φθιώτιδος σημεῖον. Αἱ ἀκταὶ εἶνε ἀπότομοι καὶ ἄγριαι: πέτραι φαιαὶ καὶ διερρωγυῖαι, μέλαιναι πρὸς τὴν κυματόπληκτον βάσιν των.

Παραπλέομεν τὴν νέαν Μιτζέλαν, ἥτις μὲ τὰς ὡραίας οἰκοδομάς της, καὶ τὴν ἀρίστην αὐτῆς ῥυμοτομίαν ὁμοιάζει πρὸς εὐρωπαϊκὴν πολίχνην· πχρακμάζει ἤδη ἡ κώμη ὡς νὰ τὴν τιμωρῇ ἡ θεία δίκη διὰ τὴν ἀχχριστίαν της, διότι ἀπορρίψασα τὸ ὄνομα Ἀμαλιάπολις, ὅπερ ἔφερεν εἰς μνήμην ἐκείνης ἥτις ἵδρυσεν αὐτήν, περιεβλήθη, μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Ὄθωνος, τὸ εὐηχον Νέα Μιτζέλα. Ἤθελε καὶ αὐτή, βλέπετε, νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ ἀντιδυναστικὰ φρονήματά της!...

Γέρων συνεπιβάτης, εἰς ὃν ἡ θέα τῆς Ἀμαλιαπόλεως ἀνεκίνησε παλαιὰς ἀναμνήσεις, ἤρχισεν ὁμιλῶν περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Ἑλλάδος.

Ἦτο παιδίον ὀκτὼ ἐτῶν ὅτε ὁ Ὄθων ἀπέβη εἰς Ναύπλιον· τὸν εἶδεν ἀμύστακον νεανίαν μὲ τὴν κυανῆν βαυαρικὴν στολήν του· τὰ τηλεβόλα ἐβρόντων, τὰ στόματα ἐζητωκραύγαζον, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐδάκρυον. Οἱ Ἕλληνες ἐμέθυον ἐξ εὐτυχίας· εἶχον ἀποκτήσῃ βασιλέα!

— Δι' ἐμέ, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, ὁ Ὄθων μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἔμεινεν ὁ Ὄθων τῆς ἡμέρας ἐκείνης· ἐκείνη ἡ εἰκὼν εἶνε δι' ἐμὲ ἡ μόνη ἀλήθεια· τὰ ἄλλα εἶνε ψεύδη!... Μετὰ τὴν ἔξωσιν, ἐπῆγα εἰς τὸ χωρίον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὁποῖον ἐξέλεξεν ὡς τόπον ἐξορίας του, καὶ τὸν εἶδα. Πῶς τὴν ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα! καὶ διατί νομίζετε εἶχεν ἐκλέξῃ τὸ χωρίον ἐκεῖνο; διότι εἶχε μίαν ἄποψιν ὁμοιάζουσαν μὲ τὸν ἐλαιῶνα βλεπόμενον ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα, διότι εἶχέ τι

Digitized by Google

δυνάμενον νὰ τὸν ἀπατήσῃ ὅτι εὑρίσκετο εἰσέτι εἰς Ἀθήνας. Ἄλλως τε μετὰ τὴν ἐξορίαν, ὁ βίος του ἦτο διαρκὴς αὐταπάτη· ὁ ἔκπτωτος βασιλεὺς εἶχε τὸν αὐλάρχην καὶ τοὺς αὐλικούς του, ἐδέχετο εἰς ἀκροάσεις, ἔζη μέσα εἰς τὸ ὄνειρον τοῦ παρελθόντος· δὲν ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὴν καρδίαν του ὁ καϋμένος ὁ Ὄθων ὅτι δὲν ἦτο πλέον βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος του !....

Τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γεωργίου ἔμαθεν ἐν Μονάχῳ, τὴν ἐτηλεγράφησε εἰς ἐξ Ἀθηνῶν ἐκ χαιρεκακίας, μισῶν αὐτόν· ἀπὸ ἄνανδρον δὲ ἐκδίκησιν δὲν τὸν προσηγόρευσε βασιλέα· καὶ ὁ Ὄθων ἦτο δυστυχὴς τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὡς νὰ τῷ ἀφήρεσαν δευτέραν φορὰν τὸ στέμμα του !....

Ἀ ! πῶς τὴν ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα ! ἑώρταζεν ὅλας τὰς ἐθνικὰς ἑορτάς μας. Ὅτε ἔπεσεν ἀσθενής, πάσχων ἀπὸ νοσταλγίαν, μαραινόμενος ὡς λουλοῦδι τὸ ὁποῖον ἐξερρίζωσαν ἀπὸ τὸ χῶμά του—διότι διὰ τὸν Ὄθωνα ἡ Βαυαρία εἶχε γείνῃ ξένη καὶ μόνη ἡ Ἑλλὰς ἦτο πατρίς του—καὶ ἀπέθνησκεν ἀπὸ ἔλλειψιν ἀέρος τῆς Ἑλλάδος, τῷ ἀνεγίνωσκον γερμανιστὶ εὐχάς τινας. Καὶ ὁ Ὄθων ἔκαμε νεῦμα νὰ παύσῃ ὁ ἱερεύς, καὶ νὰ φέρωσιν ἀμέσως Ἕλληνα ἱερέα· καὶ ἤκουσεν ἑλληνιστὶ τὰς τελευταίας εὐχάς, καὶ ἀπεκοιμήθη τὸν αἰώνιον ὕπνον βαυκαλώμενος μὲ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐτάφη μὲ τὴν φουστανέλλαν, ὡς Ἕλλην τοῦ ἀγῶνος !...

Ὁ γέρων ἐξέβαλε τὸ μανδήλιόν του ὅπως ἀπομάξῃ τὴν ῥῖνά του· ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι ἀπέμαξε τοὺς ὀφθαλμούς του ....

*
* *

Καὶ πάλιν κατάξηροι βράχοι, βιαίως εἰσορμῶντες εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ ῥάχεις τῆς Ὄθρυος ὑψοῦνται δασύδενδροι, τὸ δὲ βαθὺ χλοερὸν χρῶμά των διαστίζει αἴφνης τεφρὸς ἡλιόκαυστος λόφος, ἢ λωρίδες καπνοφυτειῶν γαιώδους χρώματος μὲ ἀραιά τινα ὀπωροφόρα δένδρα, παρεμφερῆ πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν σινδονῶν ὑπὸ τῶν χωρικῶν κεντώμενα.

Ἀριστερὰ ὑψοῦται τὸ Τρίκερι ὡς φωλεὰ ἀετοῦ ἐπὶ τῆς πετρώδους κορυφῆς τῆς Μαγνησιακῆς ἄκρας. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ οὐδὲν ἐκ τοιούτου ἐδάφους ἀναμένοντες ἔρριψαν τὸ βλέμμα των εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐζήτησαν ἀπ' αὐτῆς τὸν ἄρτον των. Ζῶσιν ἐκ σπογγαλιείας, ἔχουσι δὲ καὶ πλοιάριά τινα· ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος τὸ Τρίκερι ἤκμαζεν, ἦτο ἐμπορικὴ *σκάλα*, καὶ τὰ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης προερχόμενα πλοῖα ὥρμουν αὐτόθι. Κάτω παρὰ τὸν λιμενίσκον, ἐπὶ χαριεστάτου νησιδρίου, μέσῳ ἀμπέλων καὶ ἐλαιῶν, ἀνακύπτει τὸ μοναστήριον τῆς Παναγίας, εἰς ὃ συρρέει πολὺ ἐξ Ἑλλάδος πλῆθος, διὰ τὴν περιώνυμον θαυματουργὸν εἰκόνα του.

Ἐπὶ τοῦ *Σταυροῦ*, τῆς ὀξυτάτης πρὸς τὴν Εὔβοιαν ἄκρας τῆς Φθιώτιδος διακρίνεται ἐπὶ τῶν βράχων ὑψηλὸς σταυρός, ὑπὸ ποιμένων ἴσως ἐκεῖ στηθείς, κατὰ τοὺς ναύτας δ' ὑπὸ λῃστῶν, ὡς ἔμβλημα τοῦ ἀκρωτηρίου. Εἶτα παραπλέομεν τὴν Ἀργυρόνησον, ἣν τὸ πειρατικὸν παρελθόν της περιβάλλει δι' ἀγρίου τινὸς θελγήτρου.

Ἤδη ἀναπτύσσεται πρὸ ἡμῶν ἡ βόρειος Εὔβοια, κατάφυτος καὶ γονιμωτάτη, καὶ ἐκτείνεται ἡ ὡραία τῶν Ὠρεῶν πεδιάς, ἡ πολυστάφυλος Ἱστιαία τοῦ Ὁμήρου.

Διὰ μέσου δένδρων ὑπὲρ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχον τῆς παραλίας διακρίνεται τὸ Ξηροχώριον. Οἱ Ὠρεοὶ ἐνοπτρίζονται γραφικώτατοι εἰς τὸν ὁρμίσκον των· σωρὸς πετρῶν προβάλλων ἐντὸς τῆς θαλάσσης ὡς ἀρχὴ βραχίονος λιμένος, ἀκάτια καὶ κότερα ταλαντώμενα ἐπὶ τῶν γλαυκῶν κυμάτων καὶ οἰκίσκοι τινὲς ἔξω, πάντα δ' ὑπὸ γλυκυτάτου φωτὸς καταυγαζόμενα, ἀποτελοῦσι μαγευτικὴν θαλασσογραφίαν. Εἰς τὸ βάθος ὑψοῦνται πανύψηλοι αἴγειροι, εὐθυτενεῖς καὶ παράλληλοι διὰ τοῦ ἀναμιγνυομένου φυλλώματος αὐτῶν σχηματίζουσαι ἀργυροπράσινον παραπέτασμα.

Κτῆμά τι ὀρθούμενον ἐπὶ τῶν βράχων διαγράφεται ὡς μεσαιωνικὸν φρούριον· ἐπὶ νησυδρίου ὑψηλὸς τοῖχος ἐρειπίου ἀντιτάσσει ἀγρίαν γραφικότητα πρὸς τὴν θαλερὰν κύκλῳ φύσιν· ἀμμώδεις παρυφαὶ ἐκτείνονται χρυσίζουσαι κατὰ μῆκος τῆς θαλάσσης, διακοπτόμεναι αἴφνης ἀποτόμως ὑπὸ τεφρῶν ἡλιοβλήτων ἀκρωρειῶν καὶ εἶτα πάλιν ἀρχίζουσαι τὴν γοητευτικὴν γραμμήν των.

Ἔν τινι χαράδρᾳ διαφαίνεται πρὸς στιγμὴν γιγαντιαία δρῦς κεραυνωθεῖσα· μετ' ὀλίγον ἐξαφανίζεται καὶ παραμένει ἐν τῷ πνεύματι ἡ εἰκὼν τοῦ κατακειμένου πελωρίου κορμοῦ της, εἰκὼν ἀτιθάσσου Τιτᾶνος τετραυματισμένου καὶ ἀπειλοῦντος.

Ἐνταῦθα προβάλλει πευκόφυτος ῥάχις εἰς πετρώδη ὀξυνομένη ἀκτήν· ἐκεῖ νησίδριον κατάφυτον, λειμὼν πλευστὸς οὗ ἡ πρασίνη εἰκὼν ὑποτρέμει εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης· ἔξω ὑψηλὸς πύργος ἰδιοκτήτου καὶ περὶ αὐτὸν τὰ καλυβόσπιτα τῶν χωρικῶν, δειλὰ καὶ πτήσσοντα, προσκυνοῦντα ταπεινῶς τὸν ἀγέρωχον αὐθέντην.

Εἶτα ὑλομανῆ δάση μεθ' ὅλων τῶν ἀποχρώσεων τοῦ πρασίνου· ὁ δὲ βλέπων αὐτὰ μαντεύει ὅτι ἐκεῖ ῥέουσι χείμαρροι σκιαζόμενοι ὑπὸ πλατάνων καὶ δρυῶν καὶ κομάρων, μαντεύει μυστηριώδεις σκιὰς καὶ ἀδιεξόδους συνηρεφεῖς λαβυρίνθους· καὶ ὁ δροσερὸς ἀὴρ ὅστις δροσίζει τὴν μορφήν του τῷ φέρει, νομίζει, ἐκεῖθεν ἄγριον

Digitized by Google

ἄρωμα ἀνθέων καὶ φυλλωμάτων, δρόσον καὶ κελαρύσματα ῥυάκων καὶ κελαδήματα πτηνῶν.

Εἰσπλέομεν τὸν Μαλιακὸν κόλπον· ἀγκυροβολοῦμεν μακρὰν τῆς Στυλίδος διότι τὰ ὕδατα εἶνε ἀβαθῆ. Ἡ Οἴτη ὑψοῦται ὁμιχλοσκεπής· ἡ δὲ πεδιὰς τοῦ Σπερχειοῦ ἁπλοῦται σύμφυτος, ἐκτοξεύουσα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν αἰγείρων αὐτῆς.

Ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν πλευρᾶς, ἐν τῇ ἑσπερινῇ ἀμφιλύκῃ, διακρίνονται ἀμυδρῶς αἱ Θερμοπύλαι. Φῶς ποιμένος ἤρχισε νὰ ὑποφέγγῃ τὸ δὲ πλῆρες ἀναμνήσεων πνεῦμά μου, ἐν τῇ μυστηριώδει ἐκείνῃ τοῦ Μαλιακοῦ σιγῇ, φαντάζεται αὐτὸ ὡς εὐλαβῆ κανδήλαν φωτίζουσαν τὴν ἡρωϊκὴν μνήμην τοῦ Λεωνίδα καὶ τοῦ Διάκου.

Ἡ σελήνη ἀνατέλλει ἐκ τῶν κυμάτων κατέρυθρος.

Τὰ δάση πέριξ εἶνε σκιερὰ καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα φαίνονται κατάμαυρα. Ἡ Οἴτη ἀπολέσασα τὴν ὀγκώδη της διαγραφὴν ὁμοιάζει πρὸς σύννεφον.

Ἐπὶ ξηρονήσου τινὸς ἀκτινοβολεῖ φανός. Θεωρῶν τὸ διαλεῖπον αὐτοῦ φῶς, ἀναλογίζομαι τοὺς δύο φύλακάς του, ἐξορίστους ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης, ἀναλογίζομαι τὰς ἀγρίας ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκείνου νύκτας τοῦ χειμῶνος, καὶ τὴν μονοτονίαν τῶν ἀτελευτήτων ἡμερῶν, καθ' ἃς οἱ μόνοι ἄνθρωποι οὓς βλέπουσι διέρχονται μακράν, ἐξαφανιζόμενοι μετ' ὀλίγον εἰς τὸν ὁρίζοντα μετὰ τολύπης καπνοῦ ἢ λευκῶν ἱστίων...

* * *

Παρακάμπτομεν τὴν ξηρὰν Λιθάδαν καὶ ἀκτοπλοοῦμεν.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον σταματῶμεν εἰς ὅρμον. Ἔξω ἐπὶ τῆς ἀκτῆς διακρίνω λευκά τινα ἀντικείμενα, ἀόριστα τινὰ σχήματα, ἅπερ μαντεύω ὡς παραπήγματα.

Ὀσμὴ θείου ἐκπέμπεται τῆς ἀκτῆς. Εἶνε τὰ λουτρὰ τῆς Αἰδηψοῦ· λέμβοι πλησιάζουσιν· ἐξέρχεται μετὰ τῆς θεραπαινίδος της μυστηριώδης τις μελανείμων καὶ πεπλοφόρος γυνή, ὕπαρξις ἑρμητικῶς κεκλεισμένη, μὴ ἀνοίξασα τὸ στόμα της κατὰ τὸν διάπλουν, καὶ ἐξαφανιζομένη νῦν εἰς τὸ μυστήριον τῆς νυκτός, ὅπερ αὐξάνει ὁ ἐν τῇ βαθείᾳ μεσονυκτίῳ σιγῇ ἀκουόμενος ἐκ τῆς ἀκτῆς κρότος τοῦ κρημνιζομένου ὕδατος.

— Ποίαν ὥραν θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Χαλκίδα, κύριε πλοίαρχε;

— Εἰς τὰς τρεῖς.

Μόλις ἔκλεισα ἐπ' ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν τῷ θαλαμίσκῳ, ἐνεδύθην ἐν σπουδῇ καὶ ἀνῆλθον.

Φρίσσων ὑπὸ τὴν ὀρθρίαν δρόσον διορῶ, ἀναδύουσαν κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς σκοτίας τὴν πόλιν. Μεγάλαι σκιαὶ κυματίζουσι πέριξ· οἱ βόες μηκῶνται πενθίμως ἐν τῷ κύτει· βουνά, οἰκίαι, πλοῖα, συγχέονται εἴς τι δυσδιάκριτον· φωναὶ ἀκούονται ἐν τῇ νυκτί· ἀκούεται ῥοῖζος κωπῶν πληττουσῶν τὴν θάλασσαν· ἡ ἀτμομηχανὴ κινεῖται ἡμιταχῶς· τὸ ἀτμόπλοιον ἐκβάλλει τὸ σύνηθες βαρύ του ἆσθμα, ἀλλὰ σχεδὸν δὲν προχωροῦμεν· ἡ δ' ἀκινησία ἐκείνη μεθ' ὅλην τὴν φαινομενικὴν κίνησιν ἔχει τι τὸ παρὰ φύσιν, ὁμοιάζει μὲ μαγγανείαν, πληροῖ δεισιδαίμονος ἀνησυχίας τὴν ψυχήν.

Εἰς τὸ λυκαυγὲς διαγράφεται τὸ φρούριον, ὡς μέγας γιγάντειος ὄγκος. Παραδέχομαι πληρέστατα τὸν στίχον τοῦ Λυκίσκου, περὶ τῶν Χαλκιδέων «Χρηστῶν σφόδρ' ἔστι ἡ Χαλκὶς Ἑλλήνων πόλις» ἀλλ' εἰς ἐμὲ ἐφάνη πένθιμος καὶ ῥυπαρὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, ἴσως διότι ἡ νὺξ ἔρριπτεν ἔτι ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀσβόλην τοῦ σκότους της.

Ὁ πορθμὸς στενοῦται λαμβάνων διαστάσεις μικροῦ ποταμοῦ· ἀνελκύεται ἡ ξυλίνη γέφυρα ἡ ἑνοῦσα τὰς δύο ὄχθας τοῦ Εὐρίπου, καὶ καθιστῶσα —ὡς ἔλεγον δι' ἄλλην γέφυραν τὸ πάλαι οἱ Βοιωτοί— τὴν Εὔβοιαν νῆσον μὲν διὰ τοὺς ἄλλους, ἤπειρον δὲ δι' αὐτούς, καὶ διερχόμεθα.

Ὁ βαρὺς καὶ ὀγκώδης πύργος, ὁ ἀπαίσιος ἐκεῖνος πέτρινος φρουρὸς ὁ στηθεὶς ἐκεῖ διὰ νὰ φυλάττῃ τὴν δίοδον τοῦ Εὐρίπου, νομίζει τις ὅτι διατηρεῖ ἔτι ὅλην τὴν φρίκην τῶν γεγονότων ὧν ἐγένετο μάρτυς καὶ συνένοχος, νομίζει τις ὅτι αἱ πλάκες του εἶνε ἔτι κεκαλυμμέναι ὑπὸ γλοιώδους τέλματος αἵματος καὶ αἱ ἦχοί του πλήρεις οἰμωγῶν τραυματιῶν καὶ ῥόγχων ἀγωνιώντων. Ἂν συνεσωρεύοντο τὰ ὀστᾶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ φονευθέντων θὰ ἐσχημάτιζον, ὡς λέγει ὁ Βύρων περὶ τοῦ Ἀκροκορίνθου, πυραμίδα ὑψηλοτέραν τοῦ πυργωτοῦ ὄγκου του. Ἐκεῖ, τῷ 1470, ἔπεσον γενναίως ἅπαντες οἱ Χαλκιδεῖς ὑπερασπισταί του, ἐνώπιον τοῦ ἀνάνδρου ἑνετικοῦ στόλου, ὅστις ἔμενεν ἀκίνητος ἐν τῷ Εὐρίπῳ, ἐν ᾧ ῥαγδαίας ἐπεχείρει ἐφόδους ὁ Μωάμεθ. Ὁ Μωάμεθ οὗτος, ὁ *φετίχ*, ὁ πορθητὴς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπριόνισεν εἰς δύο ἐνώπιον τῆς συζύγου του τὸν ἐπιζήσαντα Erizzo καίπερ ὑποσχεθεὶς ὅτι θὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς του.

Ὁ χρόνος, ὁ φοβερώτατος ἐκδικητὴς τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τῶν κακῶν, ὁ μὴ φοβούμενος τοὺς παρατεταγμένους στρατοὺς τῶν κατακτητῶν, ὁ ἁρπάζων καὶ ῥίπτων ἐντὸς λάκκου ὡς σκύβαλα τοὺς αἱμοχαρεῖς τυράννους, ἐκδικεῖται ἤδη ἀμειλίκτως καὶ τὸν φοβερὸν τοῦτον πύργον. Ἔχει καταφάγει αὐτὸν πανταχόθεν, μετ' ἀδηφαγίας, μετὰ λύσσης. Καὶ εἶνε εἰδεχθὲς τὸ γῆράς του ὡς πάντων ὅσοι διῆλθον βδελυρὰν νε-

Digitized by Google

ότητα· μόνον τὰς εὐγενεῖς ὑπάρξεις ἐξιδανικεύει τὸ γῆρας· μόνον τὰ ὡραῖα κτίρια ἀποτελοῦσιν ὡραῖα ἐρείπια. Ἀλλ' αὐτὸς καταρρέει ἀποτρόπαιος καὶ ἐπικατάρατος.

*
* *

Ἡ πόλις ἀφυπνίσθη· ἐργοστάσιά τινα καπνίζουσιν· ἔνδον τοῦ φρουρίου διακρίνεται τὸ τζαμίον μετὰ τοῦ πεπτωκότος μιναρέ· ὄπισθεν τῶν ἐπάλξεων διαφαίνονται στέγαι, τὸ δὲ τεῖχος παραθέει σκυθρωπὸν τὴν θάλασσαν.

Ἐπὶ τῆς βοιωτικῆς ἀκτῆς, ἐπὶ τοῦ Κανήθου, λευκάζει ὁ Καραμπαμπᾶς καὶ ἐπὶ τῆς Εὐβοϊκῆς ὁ Ντελῆ Μπαμπᾶς, τὰ δύο τουρκικὰ ὀχυρώματα, ὀρθούμενα ὡς σκοποὶ κατέναντι ἀλλήλων.

Ἐν ᾧ αἱ φορτηγίδες ἐπιβιβάζουσι βαρέλια οἴνων, καθήμενος ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ ἀτμοπλοίου παρατηρῶ τὴν Χαλκίδα ἀνακαλῶν τὰς ἀναμνήσεις μου.

Ποῦ ἆρά γε ἔκειτο ὁ οἶκος ἐν ᾧ ἀπέθανεν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὃν μετὰ τοῦ κήπου του ἐκληροδότησεν εἰς τὴν θετὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἑρπυλλίδα;

Ποῦ ἦτο ὁ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐκ τῆς ἀρχαίας πόλεως εἰς Εὔριπον *παίδων τάφος*; Ὅτε ὁ Κόθος καὶ ὁ Αἶκλος, λέγει ἡ παράδοσις, ἦλθον νὰ ἐποικήσωσι εἰς Εὔβοιαν ὑπὸ τῶν Αἰολέων κατεχομένην, τὸ μαντεῖον ἐχρησμοδότησεν εἰς τὸν Κόθον ὅτι τότε μόνον θὰ ἐπιτύχῃ τὸ ἐγχείρημα ἂν ἀγοράσωσι τὸ ἔδαφος. Ὁ Κόθος ἀποβὰς μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ξηράν, εὑρίσκει παιδία τινὰ παίζοντα εἰς τὴν παραλίαν. Πλησιάζει προσηνῶς καὶ ἀναμιγνύεται εἰς τὸ παιγνίδιόν των· δεικνύει εἰς αὐτὰ καί τινα ἀθύρματα, δι' ὧν ἐξεγείρει τὴν περιεργίαν των.

— Σᾶς τὰ δίδω, τοῖς λέγει, ἂν μοὶ δώσετε ὀλίγον χῶμα.

Τὰ παιδία φαιδρὰ ἔδραμον, ἔλαβον ἄμμον διὰ τῶν χειρῶν των, ἔδωκαν αὐτὴν εἰς τὸν Κόθον, ἥρπασαν τὰ ἀθύρματα καὶ ἀπῆλθον. Οἱ Αἰολεῖς μαθόντες τὰ συμβάντα, βλέποντες τὴν χώραν αὐτῶν περιερχομένην εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν, ἐφόνευσαν τὰ παιδία. Ἐκεῖ δ' ἔκειντο οἱ τάφοι τῶν μικρῶν καὶ ἀκουσίων προδοτῶν τῆς πατρίδος των.

Ποῦ ἔκειτο ἡ Ἀρέθουσα, ἡ ἱερὰ πηγή, ἥτις καταχωσθεῖσα ὑπὸ σεισμοῦ διήνοιξεν ἄλλο ῥεῖθρον κατὰ τὸν Στράβωνα, ἡ καλλιμάρμαρος καὶ μεγαλοπρεπὴς ἐπὶ Ρωμαίων κρήνη, ἐν ᾗ ἔπλεον τιθασσοὶ ἰχθύες, κέφαλοι καὶ λαύρακες, φέροντες χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἐνώτια, πλησιάζοντες καὶ λαμβάνοντες ἐκ τῶν χειρῶν τῶν στρατιωτῶν τὰ σπλάγχνα τῶν θυμάτων;

* *
*

Αὐχμηρὰ ξηρασία ἐπικρατεῖ πέριξ. Τὸ κατατρυχόμενον βλέμμα δὲν συναντᾷ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην χλοερὰν ὄασιν ὅπως ἀναπαυθῇ.

Ἐξερχόμεθα τοῦ Εὐρίπου· διὰ μέσου δένδρων καὶ ἐξοχικῶν οἰκιῶν τὸ ῥωμαϊκὸν ὑδραγωγεῖον διαγράφει τὰς ὑψηλὰς καμάρας του.

Ἐπὶ τῆς βοιωτικῆς ἀκτῆς, παρὰ τὴν ὑπώρειαν τῆς Οἴτης διακρίνω τὸ Βαθύ, τὴν ἀρχαίαν Αὐλίδα. Ὤ, ποίας ἀναμνήσεις διεγείρει τὸ ὄνομα τοῦτο!

Εἰς τὸ ἄκρον τῶν Ἀμπελίων, μικρᾶς ἀμπελοφύτου κοιλάδος, ὑψοῦται τὸ τουρκικὸν ὀχύρωμα Μποῦρτζι, δεσπόζον τῆς μεσημβρινῆς εἰσόδου τοῦ Εὐρίπου. Ἤδη κρημνίζεται, καὶ ἐκ τῶν λίθων αὐτοῦ κτίζονται ἐγγὺς οἰκίσκοι, πιστὴ εἰκὼν τῆς Τουρκίας, ἥτις καταρρέουσα δημιουργεῖ μικρὰ καὶ νεαρὰ κράτη.

Ἡ Εὔβοια ἀναλαμβάνει καὶ πάλιν τὴν μαγείαν της· διαπτύσσει τὰς θαυμασίας σκηνογραφίας της, καὶ τὰς γοητευτικὰς ἀπόψεις της. Καὶ ἡ Ἀττικὴ δὲ ἀπέναντι ἀνθαμιλλᾶται ἐπὶ κάλλει, ἐνδύεται τὴν χλοερωτέραν της βλάστησιν, στολίζεται διὰ τῶν γραφικωτέρων της τοπίων, κολποῦται μετὰ τηλικαύτης χάριτος ὥστε θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἀκκίζεται.

Ἰδοὺ τὸ κατάφυτον Βασιλικὸν οὗ ἐν μέσῳ ὑψοῦται ἐρείπιον ἑνετικοῦ πύργου. Πέραν ἁπλοῦσαι εὐρεῖα πεδιάς, χλοάζουσα καὶ κατάρρυτος, ἀπολήγουσα εἰς τὴν Δίρφυν καὶ τὸ Κανδήλιον.

Διὰ μέσου πυκνῆς συστάδος δένδρων ἀνακύπτουσι μύλοι· ποὺ καὶ που ἐρείπιόν τι φαίνεται μακρόθεν ὡς σωρὸς πετρῶν. Ὑπὸ σκιάδα, ῥίπτουσαν τετράγωνον μαύρην κηλίδα ἐπὶ τῆς ἡλιοθαλποῦς πεδιάδος, βοσκός τις σκιάζει τὸ ποίμνιόν του ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ καύματος.

Ἐπὶ τῆς ἀττικῆς ἀκτῆς προβάλλει τὸ Δήλεσι βραχῶδες καὶ ἄγριον, ὑπέρυθρον, ὡς νὰ φέρῃ ἔτι τὴν αἱματηρὰν ἀνάμνησιν τοῦ κακουργήματός του. Παρερχόμεθα τὸν Ὠρωπόν, μὲ τὸν ὑψηλὸν ἐν μέσῳ δένδρων πύργον, κατέναντι δέ, ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, ἐντὸς ὅρμου, διακρίνομεν τὴν κατάλευκον καὶ εὐρυάγειαν Νέαν Ἐρέτριαν. Ἐπὶ τῆς θαλάσσης ταύτης ἣν πλήττει τοῦ ἀτμοπλοίου ἡμῶν ἡ ἕλιξ, μεταξὺ Ὠρωποῦ καὶ Ἐρετρίας, ἐναυμάχησαν τῷ 411 οἱ στόλοι τῶν Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων.

Ἡ πεδιὰς τῆς Ἐρετρίας παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ δίωρον ἐκτεινομένη συναντᾷ πρὸς ἀνατολὰς τὴν τελευταίαν ἄκραν τῆς Δίρφυος καὶ πρὸς δυσμάς, ὀπίσω τῆς πολίχνης, τὸν Ὄλυμπον, ἄλλην διακλάδωσιν τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

Ἰδοὺ τὸ ἐπίνειον τῆς Βαθείας· εἶνε ὅ,τι θαυμάσιον καὶ γραφικὸν δύναται νὰ πλάσῃ ἡ φαντασία τοπιογράφου, πανόραμα παραδείσιον εἰδυλλιακῆς καλλονῆς· εἰς τὸ βάθος διὰ μέσου τῶν πρασίνων θόλων φαίνονται μύλοι τινές·

Digitized by Google

παρὰ τὴν θάλασσαν τὰ στενόμακρα καὶ ἰδιότροπα ληνοπάτια ῥίπτουσι τὴν λευκὴν σκιάν των εἰς τὰ ἤρεμα κύματα τοῦ ὁρμίσκου.

Ἡ ἄρρητος χάρις τῆς βλαστήσεως ἐξακολουθεῖ, ἀλλ' ἐν ᾧ πλησιάζομεν εἰς τὸ Ἀλιβέριον ἡ σκηνογραφία μεταβάλλεται αἰφνιδίως, ὡς ἐν τῷ θεάτρῳ. Βράχοι φαλακροὶ καὶ ἄνυδροι, ἄγριοι τὴν κατατομήν, ἀπορρῶγες, ἀντιθέτουσι τὴν τραχύτητα αὐτῶν πρὸς τὴν γοητευτικὴν θαλερότητα τῶν πεδιάδων. Ὁδός τις *Κακὴ Σκάλα*, μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀποτόμου βουνοῦ συνθλιβομένη, ποῦ μὲν ἀνέρπει ἐπὶ τῶν βράχων, ποῦ δὲ κατακρημνίζεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Φοβεροὶ ὀγκόλιθοι ὀρθοῦνται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Ἐπὶ πέτρας ὀξείας, ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς θεωρῶν τὴν θάλασσαν μικρὸς βοσκὸς παίζει τὴν φλογέραν του, ἐν ᾧ αἱ αἶγες διεσκορπισμέναι ἐπὶ τῶν βράχων παρατηροῦσι τὸ ἀτμόπλοιον ἀνορθοῦσαι τὴν ὀξύκερων κεφαλήν των.

Τὸ Ἀλιβέριον ὑπέρκειται εὐφόρου καὶ καταφύτου πεδιάδος, τὸ δ' ἐν τῷ ὅρμῳ ἐπίνειον αὐτοῦ, ἐν ᾧ σταματῶμεν, εἶνε χαριέστατον· πρὸς νότον ἐπὶ κλιτύος τοῦ βουνοῦ ὑψοῦνται τὰ ἐρείπια ἐνετικοῦ φρουρίου.

Τώρα πάλιν χέρσοι καὶ φάραγγες, καὶ βράχοι φαιοὶ διερρωγότες ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ ὑπὸ καχεκτικῶν κεκαλυμμένοι σχοίνων. Πρὸς τὴν Στύραν αἱ ἀκταὶ ταπεινοῦνται, τὰ ὄρη ὀπισθοχωροῦσι πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἡ Εὔβοια στενοῦται. Ἐνταῦθα ἐφονεύθη τῇ 16 Νοεμβρίου 1821 ὁ περικαλλέστατος καὶ ἡρωϊκὸς Ἠλίας Μαυρομιχάλης, ἐκ τοῦ ἀνεμομύλου, ἐν ᾧ ἐμάχετο μετὰ ἑπτὰ μόνον ἀνδρῶν, ξιφήρης εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν ὁρμήσας.

Παραπλέομεν νησίδριά τινα καὶ παρακάμπτομεν τοὺς Πεταλιούς, τὸ γραφικὸν νησίον, οὗ εἶνε πασίγνωστος ὁ ἐξαίσιος οἶνος, ἐγκλείων ὅλην τὴν γοητείαν τῶν τοπίων ἐν οἷς παράγεται. Τὸ νησίον τοῦτο, ὡς γνωστόν, ἠγόρασεν ὁ βασιλεύς, μεταβαίνει δ' ἐνίοτε πρὸς ἀναψυχὴν εἰς αὐτὸ μετὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

Εἰς τὸ βάθος κυκλοτεροῦς ὅρμου, εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Ὄχης, ἥτις ἀνεγείρει ἐκεῖ τὴν ὑψίστην αὐτῆς κορυφὴν καὶ κατέρχεται αἴφνης ἀποτόμως εἰς κλιτύας καὶ χαράδρας, διακρίνεται ἡ Κάρυστος.

Ἐκ τῆς Καρύστου, ἥτις μετὰ τῆς Χαλκίδος ἀπετέλει τὰ δύο φρούρια ἐν οἷς εἶχον ὀχυρωθῇ οἱ Τοῦρκοι τῆς Εὐβοίας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἐξήγετο ἐπὶ τουρκοκρατίας καὶ ἦτο διάσημον καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν τὸ ροδόμελι αὐτῆς. Ἐγγὺς τοῦ μικροῦ χωρίου Καλλιανοῦ, ἔν τινι τῶν βορείων χαραδρῶν τῆς Ὄχης αἱ μέλισσαι ἐκ πολυτίμου ἄνθους παράγουσι τὸ εὐῶδες τοῦτο μέλι, ὅπερ μετὰ τῆς μαστίχης τῆς Χίου προωρίζετο τότε ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς χανουμίσσας τοῦ χαρεμίου τοῦ Σουλτάνου.

Ἀφίνομεν ἤδη ὀπίσω τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς Εὐβοίας. Διὰ τοῦ πρώτου ἐξωτερικοῦ περὶ τὸν Καφηρέα καὶ τὴν Κύμην πλοῦ καὶ διὰ τῆς ἐπιστροφῆς νῦν διὰ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου περιέκαμψα ὅλην τὴν νῆσον. Πόσον μεγάλη, ἀλλ' ἰδίως πόσον ὡραία εἶνε! ἀλλὰ καὶ πόσα ὑπέστη ἡ δύστηνος Εὔβοια, ἀφ' οὗ τόσον διαβόητος ἐγένετο ἡ σκληρότης τῶν τυράννων της ὥστε κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα ὅτε ἤθελον ἐν τῇ Δύσει νὰ ὑβρίσωσί τινα ὡς ἀπηνῆ καὶ ἀπάνθρωπον τὸν ἀπεκάλουν: Τοῦρκον τῆς Εὐβοίας!...

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος διαγράφεται ἡ Ἄνδρος καὶ ἡ Κέως καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν, μακράν, πολὺ μακράν, ὡς ἀραχνοϋφὴς πέπλος, ὡς ὄνειρον τῆς θαλάσσης κυματίζον μεταξὺ ὑπάρξεως καὶ ἀνυπαρξίας, ἡ Γύαρος.

Ἐν ᾧ παρατηρῶ διὰ τῶν διόπτρων τὰς βραχώδεις τῆς Ἀττικῆς ἀκτάς:

— Κύττα κεῖ πάνω! μοὶ λέγει ὁ τὸ οἰακοστρόφιον κρατῶν γηραιὸς ναύτης.

Καὶ διὰ τοῦ δακτύλου του μοὶ δεικνύει νησίδριον, συγχεόμενον μετὰ τῶν ἀποκρήμνων τῆς ἀκτῆς πετρῶν.

— Κεῖ πάνω 'ς τὴν κορφή!

— Βλέπω κάτι, ἀπήντησα, ἀλλὰ εἶνε μακρυὰ καὶ δὲν τὸ διακρίνω.

— Εἶνε ἕνα παλαιινὸ ἄγαλμα, μεγάλο· ἕνας ἄντρας ποῦ ράφτει καὶ κρατεῖ ψαλίδι 'ς τὰ χέρια του· ὅλα ἀπὸ μάρμαρο, καὶ αὐτὸς καὶ τὸ ψαλίδι· γι' αὐτὸ λένε καὶ τὸ νησάκι καὶ τὸ λιμανάκι ποῦνε 'ς τὸ πλάγι του Πορτορράφτη. Σεργιάνι δὰ ποῦ θὰ τὸ κάνῃ ἀπὸ 'κεῖ πάνω νύχτα 'μέρα ὁ μαρμαρένιος ράφτης!

Ἡ ἀκτὴ ὀρθοῦται ἔξω ἀπότομος καὶ ὀδοντωτή· τὰ κύματα κατέφαγον τὴν βάσιν τῶν βράχων καὶ ποῦ μὲν βαθεῖαι διαρρωγαὶ ἀνοίγονται, ποῦ δὲ πελώριοι ὄγκοι κλίνουσι κρεμάμενοι ὑπὲρ τὰ κύματα.

Ἐν τῷ ὁρμίσκῳ Ἁγίῳ Νικολάῳ βυθοκόρος ἐξάγει ἐκ τοῦ βυθοῦ τὰς ἐκβολάδας, ἃς μετὰ τὴν παραλαβὴν ἐκ τῶν μεταλλευμάτων τοῦ πλουσίου ὀρυκτοῦ ἀπέρριπτον οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὴν θάλασσαν.

Παραπλέομεν τὸ Θορικόν, καὶ ἀγκυροβολοῦμεν πρὸ τοῦ Λαυρείου κεκαλυμμένου ὑπὸ κόνεως ἐλαιόχρου καὶ ἀσβόλης γαιανθράκων. Μακράν, ἐπὶ τῆς ἀγρίας ἐκείνης ἄκρας τῆς Ἀττικῆς ἐρριμμένον, ὁμοιάζει μὲ τὰς νυχθημερὸν καπνιζούσας καπνοδόχους του, τὰ διαβολικὰ μηχανήματά του καὶ τὰς ὑποχθονίους στοάς του, πρὸς ἐργαστήριον ἀλχημιστῶν ἐργαζομένων ἐν παραβύστῳ πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου.

Περὶ λύχνων ἀφὰς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀφικνοῦμαι εἰς Ἀθήνας. Τὸ εἰδύλλιον ἔληξεν. Ἄρχεται πάλιν ἡ τραγῳδία τοῦ βίου.

Digitized by Google

* * *

Τὴν ἑσπέραν, ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ δωματίου μου, διαπλέω διὰ τῆς φαντασίας τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, κ' ἐπαναβλέπω ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἄρρητον κάλλος τῆς βλαστήσεως, ὅπερ ἡ φύσις ὁρμεμφύτως δημιουργεῖ διὰ τῆς ζωγραφικῆς αὐτῆς μεγαλοφυΐας, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ Ῥούμπενς, ὁ δοὺς φωνήν, ὡς εἰπεῖν, εἰς τὰ χρώματα καὶ ὀρχήστραν ἀποτελῶν ἀποχρώσεων, φαίνεται ἀμαθὴς ὡς πρωτοετὴς μαθητὴς τοῦ Πολυτεχνείου, ὁ δὲ Ῥάμπρανδ, ὁ μέγας ἱεροφάντης τῶν μυστηρίων τῆς σκιαυγείας, ἀπομένει ἐνεός· ἐπαναβλέπω τὸ θαυμάσιον κάλλος, δι' οὗ ἡ φύσις ἐκόσμησε μετ' ἰδιοτρόπου φιλαρεσκείας τὰς παραλίας ταύτας, ἐχούσας τὴν ἡδεῖαν ἁπαλότητα ὀχθῶν· ἐπαναβλέπω τὰ μόλις διαφαινόμενα καὶ ἐξαφανιζόμενα μαγικὰ τοπία, κρησφύγετα εὐτυχίας, φωλεὰς ἔρωτος, κρύπτας καλλιτέχνου, ἐρημητήρια φιλοσόφου, περίπτερα φυλλώματος μὲ βελουδίνους τάπητας πόας, μὲ ὑποτρέμοντα παραπετάσματα πρασίνων τριχάπτων, κατάλληλα νὰ κρύψωσι ζηλοτύπως θωπείας καὶ ὑψηλὰς τοῦ πνεύματος ἀναπτήσεις, καὶ ὄνειρα μεγάλα, καὶ ἀναμνήσεις περιπαθεῖς, μακράν, μακρὰν τῶν βοώντων παθῶν τοῦ κόσμου καὶ τῶν μορφαζουσῶν κακιῶν του.

Ὢ! πῶς ἤθελον νὰ προσηλώσω διὰ παντὸς εἰς τὴν μνήμην μου τὴν ἐπαλλάσσουσαν ταύτην γοητείαν τῆ φύσεως, ὡς ἀναρτῶμεν ἐπὶ τῶν τοίχων γραφικὰς τοπιογραφίας, καὶ νὰ δροσίζω ἐν τῇ χλοερότητί της τὸ ἐκ τόσης ἀηδοῦς πραγματικότητος μολυνόμενον βλέμμα μου, καὶ νὰ στέλλω τὸ πνεῦμά μου, κατὰ τὰς ὥρας τῆς κοπώσεως, νὰ καταφεύγῃ ὑπὸ τὴν σκιὰν καὶ τὴν δρόσον της, νὰ ἐξαφανίζεται ὑπὸ τοὺς συνηρεφεῖς της θόλους!....

Αριστοτελης Κουρτιδης.

ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ ΔΑΜΩΔΟΣ

Ὁ Βικέντιος Δαμωδὸς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων λογίων, τῶν ἐργασθέντων εἰς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους. Ἐγεννήθη τὸ 1679 εἰς χωρίον τῆς Κεφαλληνίας ὀνομαζόμενον Χαβριάτα, ἐκ πατρὸς μὲν τοῦ Φραγκίσκου Δαμωδοῦ, μητρὸς δὲ τῆς Φιλανδρίας Μοσχόπουλο. Καὶ περὶ μὲν τοῦ Φραγκίσκου τούτου λέγεται, ὅτι ἦλθεν εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1650 κατά τινας μὲν ἐκ Κρήτης, κατ' ἄλλους δ' ἐκ Μεθώνης, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα *Δαμωδός*, ἐξελληνισθὲν ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ Βενετῶν ἀποδοθείσης αὐτῷ προσωνυμίας Da Modon, ἤτοι *τοῦ ἐκ Μεθώνης*. Ἡ δὲ Φιλανδρία ἀνῆκεν εἰς πολυμελῆ οἰκογένειαν μέχρι σήμερον σωζομένην εἰς Χαβριάτα. Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Δαμωδῶν οὐδὲν ἴχνος περισώζεται.

Εἰς νεαρὰν ἡλικίαν εἰσῆλθεν ὁ Δαμωδὸς εἰς τὸ ἐν Βενετίᾳ Φλαγγινιανὸν Φροντιστήριον, οὕτω ὀνομαζόμενον ἐκ τοῦ καθιδρυτοῦ αὐτοῦ Φλαγγίνη, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα θέλει τηρήσει εὐλαβῶς ἡ ἱστορία τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους ὡς ἑνὸς τῶν μεγάλων αὐτοῦ εὐεργετῶν. Ὁ νέος Βικέντιος ἀγχίνους ὢν καὶ ἐπιμελὴς ηὐδοκίμησεν εἰς τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ μηθήματα, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ ἑλληνικά, τὰ λατινικά, καὶ τὰ φιλοσοφικά. Περατώσας τὰς ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Φροντιστηρίῳ ἐγκυκλίους σπουδάς, μετέβη εἰς τὸ ἐν Παταυίῳ Πανεπιστήμιον, ὅπου ἠκροάσθη ἀνώτερα φιλοσοφικά, φιλολογικὰ καὶ θεολογικὰ μαθήματα, ἠσχολήθη ἰδίως εἰς τὴν ῥητορικήν, ἐσπούδασε δὲ τὰ νομικὰ καὶ ἔλαβε τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος τῆς νομικῆς. Ὁ Δαμωδὸς κατεῖχεν ἄριστα τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικήν. Ἦτο δ' ἀκριβῶς παρεσκευασμένος ὡς ἔπρεπεν εἰς ἄνδρα προωρισμένον ν' ἀναμορφώσῃ τὰς μεθόδους τῆς διδασκαλίας εἰς τὸ ἐκβαρβαρωθὲν ἑλληνικὸν γένος. Ὅ,τι διέκρινε τὸν Δαμωδὸν πρὸ πάντων ἦτον ὁ φιλοσοφικὸς νοῦς αὐτοῦ. Μαθητὴς ὢν ἔτι ἐπέδωσεν ἰδίως εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐνεβάθυνεν εἰς τὰ νεώτερα φιλοσοφικὰ συστήματα, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Βάκωνος, τοῦ Καρτεσίου καὶ ἄλλων διήνοιξαν κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα νέους ὁρίζοντας εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Ἐπανελθὼν ὁ Δαμωδὸς ἐξ Ἰταλίας εἰς Κεφαλληνίαν, ἤρχισε τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἀπαρεσκόμενος ὅμως εἰς τὸ θορυβῶδες τοῦτο στάδιον, παρῃτήθη αὐτοῦ καὶ ἐπεδόθη εἰς τὸ διδασκαλικόν, δι' οὗ ἀνεδείχθη εἷς τῶν πρώτων ἐργατῶν τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους. Τὸ σχολεῖον αὐτοῦ ἵδρυσεν ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ του εἰς τὸ χωρίον Χαβριάτα. Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πάλλην τῆς Κεφαλληνίας, εἰς τὸν καλούμενον δῆμον Κατωγιτῶν, ἐπὶ ὑψώματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὡς ἀρχαία τις ἀκρόπολις. Ἀπὸ τοῦ χωρίου ἐκτείνεται ἡ ὅρασις μακρὰν ἐπὶ ἐκτεταμένης καὶ ἀνωμάλου πεδιάδος καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἡ φήμη τῆς μεθοδικῆς διδασκαλίας τοῦ Δαμωδοῦ διεδόθη ταχέως εἰς ὅλην τὴν Ἑπτάνησον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἑλληνικὰς χώρας. Διὸ ὄχι μόνον νέοι Κεφαλλῆνες εὐπόρων οἰκογενειῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Ἰονίων νήσων καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος συνεκεντρώθησαν καὶ ἐγκατέστησαν νέοι μαθηταὶ εἰς τὸ χωρίον Χαβριάτα, ἀπέχον περίπου μιᾶς ὥρας δρόμον ἀπὸ τῆς πόλεως Ληξουρίου, ἥτις ἦτο τότε ἡ κυριωτέρα πόλις τῆς Κεφαλληνίας, διότι ὁ συνοικισμὸς τοῦ Ἀργοστολίου

Digitized by Google

ἦτον εἰσέτι ἐλάχιστος. Ἐτελείωσε δὲ ὁ Δαμωδὸς τὸ ἀθόρυβον καὶ μετριόφρον, ἀλλὰ τόσον καρποφόρον στάδιον τῆς ζωῆς του, τελευτήσας τὸ 1752, καὶ ἐτάφη ἐντὸς τῆς ὡραίας τῶν Χαβριάτων ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὸ κομψῶς εἰργασμένον καὶ ἐπίχρυσον τέμπλεον εἶνε ἔργον ἀξιοθέατον κατασκευασθὲν πρὸ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐτῶν περίπου. Ἐκ παραδόσεως εἶνε γνωστὸν τὸ μέρος ὅπου κεῖνται τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου διδασκάλου τοῦ γένους, πλὴν εἰσέτι δὲν ἐτέθη ἐκεῖ ἐνεπίγραφος ἐπιτύμβιος πλὰξ ἢ στήλη. Ὁ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὰ Χαβριάτα, ὅπου ἐγεννήθη, ἐδίδαξε καὶ ἐτάφη ὁ Δαμωδός, μετὰ μελαγχολίας πληροφορεῖται ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἱστορικὴν τιμήν, ὅτι ὑπῆρξε τὸ ἀρχαιότατον διδασκαλεῖον τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους, δὲν ἔχει ἤδη οὔτε δημοτικὸν σχολεῖον καλῶς κατηρτισμένον καὶ τακτικῶς λειτουργοῦν. Τὸ σχολεῖον εὑρίσκεται εἰς οἴκημα καλόν, ἀνῆκον εἰς τὴν περιουσίαν τῆς ἐκκλησίας, ἐχούσης περίπου 4 000 δραχμῶν ἐτήσιον εἰσόδημα. Ὁ δημοδιδάσκαλος ὅμως, ἐκ τῶν μετριωτάτων ἄλλως, κατοικεῖ εἰς ἄλλο χωρίον, δὶς δὲ τοῦ μηνὸς μόνον ἔρχεται νὰ παραδώσῃ. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα πρὸ ὀλίγων μηνῶν, ἀγνοοῦμεν δὲ ἐὰν ἔκτοτε μετεβλήθη ἡ κατάστασις. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου φρονοῦμεν, ὅτι χάριν τῆς μνήμης τοῦ Δαμωδοῦ, καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Χαβριάτων καὶ ὁ δῆμος καὶ ἡ κυβέρνησις αὐτή, ὤφειλον νὰ συντελέσωσιν εἰς τὸ νὰ καταρτισθῶσι τοὐλάχιστον ἓν πρότυπον δημοτικὸν σχολεῖον ἀρρένων καὶ ἕτερον τοιοῦτον θηλέων.

Τὸ κύριον ἔργον τοῦ Δαμωδοῦ ὑπῆρξεν ἡ παρ' αὐτοῦ κατορθωθεῖσα ῥιζικὴ ἀναμόρφωσις τῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἐπικρατουσῶν σφαλερῶν μεθόδων τῆς διδασκαλίας. Εἰς αὐτὸν ἀνήκει ἡ τιμή, ὅτι ἐδίδαξε πρῶτος τὰ νέα φιλοσοφικὰ συστήματα τῆς ἀπὸ τοῦ μεσαίωνος τότε χειραφετουμένης δυτικῆς Εὐρώπης. Μετὰ τὸν ἔνδοξον Κεφαλλῆνα Ἠλίαν Μηνιάτην, αὐτὸς ἔδωσε τὴν μεγαλητέραν ὤθησιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, μετέβαλε δὲ ὅλον τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας. Ἐπεκράτει τότε εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα μακρὰ καὶ ἀμέθοδος διδασκαλία τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ πάντα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάσκοντο ἐπίσης ἀμεθόδως εἰς τὴν νεκρὰν ταύτην γλῶσσαν. Πρῶτος ὁ Δαμωδὸς ἐδίδαξεν εἰς καθαρεύουσαν νεοελληνικὴν γλῶσσαν τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν, τὴν ῥητορικὴν τέχνην, τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, καὶ ἄλλα μαθήματα δι' εὐμεθόδου καὶ ἐπιστημονικοῦ τρόπου. Ὁ Δαμωδὸς ἐννόησεν ὀρθῶς τὸ ζήτημα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, καὶ τοῦτο δὲν εἶνε μικρὰ ἔνδειξις τοῦ φιλοσοφικοῦ του νοός, ἀφοῦ καὶ σήμερον, ὅτε ἡ γλωσσολογικὴ ἐπιστήμη τόσον ἀνεπτύχθη, ἐπικρατοῦσιν εἰς πολλοὺς αἱ πλέον ἐσφαλμέναι ἰδέαι. Ἐννόησεν, ὅτι ἡ γλῶσσα τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται ἓν ἔθνος πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἰδεῶν του, ἐδημιουργήθη πάντοτε συνεπείᾳ φυσιολογικῶν νόμων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀνατρέπονται αὐθαιρέτως *à coup de dictionnaire*, ὡς ἔγραψέ ποτε ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ γλαφυρὸς γάλλος λογογράφος Mérimée. Ἐννόησεν, ὅτι εἰς τὸν σχηματισμὸν καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν γλωσσῶν ἔχουσι μεγίστην ἐπιρροὴν τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, ἡ κατάστασις τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἔθνους, καὶ τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα τῆε ἐποχῆς. Ἐννόησεν ἑπομένως πόσον παραλόγως προσεπάθουν οἱ λόγιοι ὁμογενεῖς τῆς ἐποχῆς του νὰ κατορθώσωσι τὴν νεκρανάστασιν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς ἐποχάς, εἰς τὰς ὁποίας ἡ θρησκεία, τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, ἡ διανοητικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις, ὁ τρόπος τοῦ συλλογίζεσθαι, καὶ ἐν γένει τὰ πάντα ἦσαν εἰς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας παρηλλαγμένα καὶ διάφορα ἢ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι.

Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Δαμωδοῦ διεκρίθησαν οὐκ ὀλίγοι, ἐν οἷς ἦσαν ὁ πολυμαθὴς Μιχαὴλ Μοσχόπουλος (ἐκ τῆς οἰκογενείας τῆς μητρός του), ὁ εὔγλωτος Ἀγάπιος Λοβέρδος, ὁ ἱεροκῆρυξ Μαυροειδής, ὁ ἔνδοξος Εὐγένιος Βούλγαρις καὶ ἄλλοι. Ὁ σπόρος ὃν ἔσπειρεν εἰς ἓν μικρὸν χωρίον τῆς Κεφαλληνίας ὁ μετριόφρων ἀναμορφωτὴς ἐβλάστησε καὶ ἀπέφερεν εἰς τὸ ἔθνος ἀξιολόγους καρπούς.

Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Δαμωδοῦ ἐξεδόθησαν τὸ 1759 ἐν Βενετίᾳ ἡ ***Ῥητορικὴ*** εἰς ἕνα τόμον, ἐπίσης καὶ ἡ ***Ἐπιτομὴ τῆς Λογικῆς***, ἐπιμελείᾳ τοῦ τότε Μητροπολίτου Φιλαδελφείας Γεωργίου Φατζέα δαπάνῃ τοῦ Σπυρίδωνος Πολυζώη. Ἐκ τῶν φιλοσοφικῶν συγγραφῶν του οὐδεμία ἐδημοσιεύθη, καίτοι ἐκ παραδόσεως εἶνε γνωστόν, ὅτι εἶχε συντάξει ὁλόκληρον σειρὰν φιλοσοφικοῦ συστήματος. Σώζεται καὶ ***Δογματικὴ Θεολογία*** αὐτοῦ ἀνέκδοτος. Ἡ γλῶσσα τοῦ Δαμωδοῦ εἶνε ἀπομίμησις ἐκείνης τοῦ Μηντάτου, ἀλλ' ὅμως καθαρωτέρα ἰταλισμῶν. Τὸ δὲ ὕφος αὐτοῦ εἶνε ἁπλοῦν καὶ γλαφυρόν. Ὁ βίος καὶ τὸ ἀναμορφωτικὸν ἔργον τοῦ Δαμωδοῦ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἡ πραγματικὴ ἀξία, ἡ ἄδολος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀφοσίωσις, δύνανται ν' ἀναδειχθῶσιν, ἄνευ τῆς συμπράξεως τῶν συνήθων μέσων τῆς ἐπιδείξεως.

*

Ἔχω τὴν ἀρχὴν νὰ ἐκπληρῶ σήμερον πάντα τὰ καθήκοντά μου, διότι δὲν εἶμαι βέβαιος ἐὰν αὔριον θὰ ζῶ. (Βολταῖρος).

Digitized by Google

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ.

Πρὸς ταῖς ἄλλαις ἑορταῖς, αἵτινες ἐτελέσθησαν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς βασιλείας τῆς ἀνάσσης Βικτωρίας, ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀπονομὴ βραβείων εἰς τοὺς ἐπιδείξαντας δι' ἔργων στοργὴν ὑπὲρ τῶν ζώων. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας, συνοδευομένη ὑπὸ πάντων τῶν ξένων βασιλέων καὶ ἡγεμόνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκατελέγετο καὶ ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς μετὰ τοῦ διαδόχου, καὶ ἅπαντες οἱ ἐξέχοντες πολιτικοὶ καὶ μὴ Ἄγγλοι, παρέστη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Alberton, ὅπως ἀπονείμῃ τὰ βραβεῖα ταῦτα. Εἶνε πράγματι παροιμιώδης ὁ ἔρως τῆς βασιλίσσης ὑπὲρ τῶν ζώων, ὃν ἐπεδείξατο ἀπὸ τῆς παιδικῆς της ἡλικίας Τὰ περισσότερα σωματεῖα πρὸς προστασίαν τῶν ζώων διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν της καὶ τὰς ἀμέσους της ὁδηγίας. Πρόσωπα τοῦ Παλατίου ἐτιμωρήθησαν ὑπ' αὐτῆς πολλάκις καὶ ἀπεβλήθησαν, διότι ἐθεάθησαν διερεθίζοντα κύνα ἢ γαλῆν. Εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος διανομὴν τῶν βραβείων ἀντεπροσωπεύθησαν ἑξήκοντα καὶ τρεῖς σύλλογοι, ὧν προεδρεύουσιν οἱ κκ. Γλάδστων, Σαλισβούρης, αἱ Κυρίαι των, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἐξέχοντες Ἄγγλοι πολιτικοί. Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ὑπὲρ προστασίας τῶν ζώων σύλλογοι ἀνέρχονται εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας, νόμοι δ' ὑπὲρ προστασίας τῶν ζώων λειτουργοῦσι καὶ μεταξὺ τῶν ἡμιαγρίων Ἰνδῶν. Παραλείποντες τὴν ἐκτενῆ προσφώνησιν τοῦ Προέδρου τοῦ βασιλικοῦ συλλόγου πρὸς Αὐτήν, ἐν ᾗ ἀπαριθμεῖ τὰς προόδους, αἵτινες ἐπετελέσθησαν καὶ ἐξαίρει τὰς ὑψηλὰς ὑποστηρίξεις, ὧν ἔτυχον παρὰ τῇ Α. Μ. περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὴν ἀπάντησιν τῆς βασιλίσσης, ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς.

« Ἀποδέχομαι μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως τόσον πιστὴν καὶ ἀφωσιωμένην προσφώνησιν συγχαίρουσάν με ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς βασιλείας μου. Ἐκτὸς ἄλλων ἀποδείξεων τῆς ἐξαπλώσεως τῆς προαγωγῆς καὶ τῆς μορφώσεως μεταξὺ τῶν ὑπηκόων μου, ἠξίωσα ἰδιαζούσης προσοχῆς μετὰ εἰλικρινοῦς ἀγαλλιάσεως τὴν ἐπιπλέον ἀνάπτυξιν φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων πρὸς τὰ κατώτερα ζῶα. Δὲν εἶνε πλήρης ὁ πολιτισμός, ὅταν δὲν συμπεριλαμβάνῃ τὰ ἄναυδα καὶ ἀπροστάτευτα τοῦ θεοῦ δημιουργήματα ἐντὸς τῆς σφαίρας τοῦ ἐλέους καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας. Αἱ εὐγενεῖς προσπάθειαι τοῦ ὑμετέρου συλλόγου συνετέλεσαν πολὺ εἰς τὴν προαγωγὴν αὐτῆς τῆς ἠθικῆς μορφώσεως πρὸς σκοπὸν ὄντως ἀντάξιον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς εὐτυχίας τῶν ζώων, ὑφ' ὧν περιστοιχούμεθα. Κατέχομαι ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως ὅτι θέλετε ἐπιδείξει σταθερὰν ἐγκαρτέρησιν εἰς τοὺς εὐγενεῖς σας σκοπούς, πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ ἔχητε πάντοτε τὰς θερμοτέρας μου συμπαθείας ».

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἅμα θέσητε ὡς ἀξίωμα, ὅτι δύνασθε νὰ παραβιάσητε τοὺς κανόνας τῆς τιμῆς καὶ τῆς πίστεως χάριν μεγάλου τινὸς συμφέροντος, τίς ἐξ ὑμῶν θὰ ἐμπιστευθῇ πλέον εἰς τὸν ἄλλον, ὅταν οὗτος δύναται νὰ ἀθετήσῃ τὸν λόγον του καὶ νὰ σᾶς ἀπατήσῃ; Καὶ τότε ποῦ θὰ καταντήσετε; Ἕκαστος ἐξ ὑμῶν θὰ προσπαθήσῃ νὰ προλάβῃ τὰς μηχανορραφίας τοῦ γείτονός του διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μηχανορραφιῶν. (Fénélon).

—

Ὅπως αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων δίδουσι τὸν χαρακτῆρα εἴς τινα χώραν, οὕτω καὶ οἱ ἡγεμόνες εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς ζῶσιν.

Ὅταν ὁ Θεὸς διέταξεν ἕνα ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων νὰ τρώγῃ τὸν ἄρτον του ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου του, ἐλησμόνησε νὰ συμπεριλάβῃ μετ' αὐτῶν καὶ τοὺς κριτικοὺς τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν. Ἕνεκεν τούτου ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς νὰ ζῶσιν ἐκ τοῦ ἱδρῶτος τῶν ἄλλων.

—

Ὁ φιλάργυρος ὁμοιάζει πρὸς τὸν χοῖρον, ὅστις ζῶν μὲν δὲν εἶνε εἰς τίποτε χρήσιμος, ἀλλὰ θανὼν παρέχει ἡμῖν λαμπρὰ χοιρομήρια, ἀλλάντας καὶ λίπος ἄφθονον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὅτι ἡ μέθη εἶνε κληρονομικὴ εἶνε ἀλήθεια γνωστὴ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος. Τελευταῖον ὅμως ὁ ἄγγλος ἰατρὸς Dr Erothers ἔκαμε τὴν παράδοξον παρατήρησιν, ὅτι ἡ μέθη μεταδίδεται εἰς τὰ τέκνα ὡς νόσος, καὶ ἂν τὰ τέκνα οὐδόλως ἔπιον ποτὲ ποτὰ οἰνοπνευματώδη. Τοιοῦτοι δὲ ἄνθρωποι κατ' αὐτὸν ἢ ἔχουσι διαρκῆ συμπτώματα μέθης ἢ παροδικὰ κατὰ διαλείψεις προερχόμενα μετὰ ψυχικὰς διεγέρσεις. Γνωστὸν ἐπίσης εἶνε ὅτι ἐνίοτε τὰ τέκνα γεννῶνται ἠλίθια ἢ παραμεμορφωμένα ἕνεκα τῆς μέθης τῶν γονέων. Πολλαὶ δὲ κληρονομικαὶ νόσοι ἢ ἀναπτύσσονται εὐθὺς μετὰ τὴν γέννησιν τῶν τέκνων ἢ βραδύτερον κατὰ τὴν αὔξησιν αὐτῶν. Ὅτι ὅμως πρὸς ταῖς ψυχικαῖς ἀνωμαλίαις ἀναπτύσσεται εἰς τὰ τέκνα βραδύτερον καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ὁμοιότης τοῦ προσώπου ἀπὸ γονεῖς πίνοντας οἰνοπνευματώδη εἶνε παρατήρησις ὅλως νέα. Πολλὰ πρόσωπα ἀνεπτυγμένα

Digitized by Google

ὁμαλῶς τὴν διάνοιαν κατά τινας περιστάσεις χωρὶς νὰ πίωσι ποτὸν οἰνοπνευματῶδες λαμβάνουσι τὴν ὄψιν μεθύσου καὶ δρῶσιν ὡς οἰνοβαρῆ. Ὁ Dr Erothers διηγεῖται τοιαῦτα περιστατικά. Ἔμπορός τις μαθὼν ὅτι ἡ κόρη αὐτοῦ ἀπεβίωσεν ἐξηπλώθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐντὸς ὀλίγου δὲ ἐφέρετο ὡς ἐντελῶς μεθυσμένος, ἰατρὸς δὲ προσκληθεὶς ἐκήρυξεν αὐτὸν ὡς τοιοῦτον. Ὁ παθὼν ἔμεινε κλινήρης ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, βραδύτερον δὲ δὲν ἐνθυμεῖτο ποσῶς τί ἔπραξε. Οὐδόλως δὲ εἶχε πίει ποτὸν οἰνοπνευματῶδες. Ἐκτὸς δὲ τούτου πρόσωπα πίνοντα κατὰ κόρον ποτὰ οἰνοπνευματώδη, βραδύτερον δὲ ἀπέχοντα τούτων, συμβαίνει ἐνίοτε νὰ καταλαμβάνωνται αἴφνης ὑπὸ μανίας μικρᾶς προσομοίας πρὸς μέθην.

Ὁ λόρδος Albemarle εἶνε ὁ μόνος ἐπιζῶν βρετανὸς ἀξιωματικὸς ἐκ τῶν πολεμησάντων κατὰ τὴν μάχην τοῦ Βατερλώ. Κατὰ τὴν 72 ἐπέτειον τῆς ἀξιομνημονεύτου μάχης ἔλαβε τὰς εὐχὰς τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας καὶ ὅλων τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, τοῦ διπλωματικοῦ σώματος καὶ ἁπαξαπάσης τῆς βρετανικῆς ἀριστοκρατίας.

Ἡ ἀτμοκίνητος θαλαμηγὸς Now—Then, ἡ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ διασήμου τυφλοῦ Ἀμερικανοῦ μηχανικοῦ Χέρρεσσωφ ἐξετέλεσεν ἐσχάτως τὸν ἀπὸ Βριστόλης—τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀμερικανικῆς πόλεως—μέχρι Νέας Ὑόρκης πλοῦν εἰς διάστημα 7 ὡρῶν καὶ 6 λεπτῶν, μετὰ μέσης ταχύτητος 24 κόμβων καθ' ὥραν. Ἡ ταχύτης ἔφθασε μέχρις 28 κόμβων (51 χιλιόμ. 86, καθ' ὥραν), πρᾶγμα πρωτοφανὲς ἐν τῇ ἀτμοκινήτῳ ναυσιπλοΐᾳ. Τὸ ἰδιαίτερον γνώρισμα τῶν πλοίων τῶν ναυπηγουμένων ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ τούτου εἶνε οἱ ἀτμολέβητες αὐτῶν, οἵτινες κατ' ἰδιαίτερον τρόπον κατασκευαζόμενοι ἀντέχουσιν εἰς μεγάλην πίεσιν.

Ἡ ἐν Δρέσδῃ διοργανωθεῖσα ἔκθεσις ἀσπρορρούχων χρησίμων διὰ τὰ βρέφη κινεῖ τὸν θαυμασμὸν ὅλων. Τὴν ἔκθεσιν ταύτην προὐκάλεσεν ἡ βασίλισσα Καρόλα τῆς Σαξωνίας φροντίζουσα μητρικῶς περὶ τοῦ προσδοκωμένου τέκνου τῆς μεγάλης δουκίσσης Μαρίας Ἰωσηφίνης. Ἡ ἔκθεσις περιέχει πᾶν ὅ,τι χρειάζεται εἰς παιδίον νεογέννητον, μέχρι ἑνὸς ἔτους ἡλικίας. Ἐκεῖ λοιπὸν εὑρίσκονται ὄγκοι ὁλόκληροι λινῶν χιτωνίων, μαλλίνων σκεπασμάτων, σινδόνων τοῦ λουτροῦ, ὑφασμάτων πρὸς τριβὴν τοῦ δέρματος, ἱματίδια, περικνημίδια, περιλαίμια, σιελοδέκται, ὑποφόρια, ἐπανωφόρια, ὑποδημάτια, σκουφίδια καὶ ὅλος ὁ συρφετὸς τῶν ὑπὸ τῆς στοργῆς τῶν μητέρων ἐφευρεθέντων πραγμάτων καὶ ὀνομάτων. Τὰ πάντα δὲ εἶνε ἐξ ὑλικοῦ ἀρίστου. Αἱ δαντέλλαι εἶνε ἐν μέρει προϊὸν τῶν ὀρεινῶν χωρῶν τῆς Σαξωνίας, ἃς ἠγόρασεν αὐτὴ αὕτη ἡ βασίλισσα ἢ ἀπέστειλεν ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς ἃς ἐφόρουν τὰ τέκνα της. Καὶ πολλὰ δὲ ἀντικείμενα εἶνε ἔργα τῶν χειρῶν τῆς βασιλίσσης. Τὸ γενικὸν ὅμως ἐνδιαφέρον διεγείρει τὸ λίκνον τοῦ προσδοκωμένου ἡγεμονόπαιδος. Τοῦτο κατεσκευάσθη ἐν Ἐνετίᾳ ὑπὸ τοῦ ξυλοτεχνουργοῦ Caddorin κατὰ ὑπόδειγμα τῆς βασιλίσσης. Τὸ λίκνον παριστᾷ γιγαντιαίαν κόγχην τῆς Ἀφροδίτης ἐκ ξύλου κλήθρης, φερομένης ὑπὸ τριῶν ἀγγέλων ἐκ ξύλου φηγοῦ· τέταρτος δὲ ἄγγελος ἱπτάμενος ἄνωθεν ὑψηλὰ αἴρει πέτασον λεπτοϋφέστατον κατερχόμενον ἐπὶ τοῦ λίκνου ὡς ἐπιστέγασμα.

Ὡς πρὸς τὰς καλλιτεχνικὰς γνώσεις τοῦ Βίσμαρκ γερμανική τις ἐφημερὶς διηγεῖται τὰ ἑπόμενα· Ἐν ἔτει 1882 ὁ Βίσμαρκ εὑρισκόμενος ἐν Βαρζὶν εἶδε καὶ τὸν ζωγράφον Λέμπαχ ἐκ Μονάχου, ὃν καὶ ἐφιλοξένησεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Ὡς εἰκός, ἡ συνομιλία πολλάκις περιεστράφη περὶ τὰς ὡραίας τέχνας, αἱ δὲ ἰδέαι τοῦ Βίσμαρκ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἦσαν λίαν πρωτότυποι. Ὁ Βίσμαρκ ὡμολόγησεν ἀπροκαλύπτως ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα του εἶνε ὅλως ἀδαεῖς μουσικῶν γνώσεων. Ἐνῷ δὲ σήμερον ἕκαστος μαθητὴς γυμνασίου ἐν Γερμανίᾳ καλῆς οἰκογενείας δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι παίζει καλὸν κλειδοκύμβαλον, αὐτὸς οὐδέποτε ἔμαθέ τι, καίτοι διδαχθεὶς μικρὸν χρόνον, διότι οὐδέποτε ᾐσθάνθη διαφέρον πρὸς τοῦτο. Ὁσάκις ἔβλεπε τὰ μουσικὰ σημεῖα, τοῦ ἤρχοντο δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἐνῷ δὲ τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον ἐξέμαθεν ἐντὸς ἡμισείας ὥρας, οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ τὰς μικρὰς γραμμὰς μὲ τὰς μελανὰς κεφαλὰς καὶ τὰ συνδετικὰ σημεῖα τῆς μουσικῆς κλίμακος, ἐν ἑνὶ δὲ λόγῳ στερεῖται ὅλως μουσικοῦ αὐτιοῦ καὶ μουσικοῦ αἰσθήματος. Προτιμᾷ νὰ ἀκούῃ ἰταλικὸν ὀργανέτον ἢ ἁρμόνιον χειρόπαικτον, οἷα περιφέρουσι τὴν νύκτα οἱ κωμάζοντες διὰ τῶν ὁδῶν. Τὸ θέατρον καὶ τὰ ᾠδεῖα εἶνε δι' αὐτὸν ἄγνωστοι χῶραι. Καὶ ἂν ἤθελε δὲ νὰ τὰς ἐπισκεφθῇ, δὲν εἶχε καιρὸν πρὸς τοῦτο. Ἀρέσκεται ἀκούων προσέτι καὶ τὴν μᾶλλον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν ὁμοιάζουσαν βάρβιτον. Τὴν μουσικὴν ἀγαπᾷ μόνον ἡ σύζυγός του. Μεταβαίνων δὲ κατὰ τὴν συνομιλίαν εἰς τὴν τέχνην τοῦ Λέμπαχ, εἶπεν ὅτι πολὺ ὀλίγα ἐδιδάχθη καὶ ἐκ τῆς ζωγραφικῆς. Ἀρέσκεται ἀκούων τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του διηγούμενα περὶ τῆς ἐθνικῆς πινακοθήκης καὶ εἶδε καὶ τὰς εἰκόνας ἀλλὰ . . . . μόνον ἐν φωτογραφίᾳ. Ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶπε δὲν ἔχει καιρόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶνε καὶ πολὺ γέρων ὅπως ἀναπτύξῃ τὸ καλλιτεχνικόν του αἴσθημα.

Κατὰ τὰς ἀνακοινωθείσας πρὸς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν παρατηρήσεις τοῦ κ. Ῥισσέ, ἐν ὁμαλῇ φυσιολογικῇ καταστάσει ὁ κύων ἀναπνέει 20—30 φορὰς κατὰ λεπτόν. Ἐὰν ὅμως τεθῇ ἐντὸς ὑποκαύστου θαλάμου ἢ ὅταν βαδίζῃ, ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰσπνοῶν καὶ ἐκπνοῶν δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς 300 — 330. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ὁ κ. Ῥισσὲ ὠνόμασε «πολύπνοιαν». Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς κυσὶ ἄδηλος διαπνοὴ δὲν ὑπάρχει, ἡ ἐνέργεια τῆς «πολυπνοίας» συνίσταται εἰς τὸ νὰ χαμηλώνῃ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος τοῦ κυνὸς αὐξάνουσα εἰς μεγίστας διαστάσεις τὴν διὰ τῶν πνευμόνων διαπνοήν. Κύων κρατούμενος ἐντὸς ὑποκαύστου θαλάμου καὶ τεθειμένος ἐπὶ πλάστιγγος ἀποβάλλει εἰς διάστημα ὥρας 11 γραμμάρια ὕδατος καθ' ἕκαστον χιλιόγραμμον τοῦ βάρους αὐτοῦ. Ἡ «πολύπνοια» εἶνε λοιπὸν μέσον ψύξεως.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ἈΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1042

Digitized by Google

Ἀριθ. 610 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 6 Σεπτεμβρίου 1887

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων κατέλιπον τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Καίτοι τὸ ἔαρ εἶχεν ἤδη ἐπιπνεύσει, ὁ οὐρανὸς ἦτο κελαινὸς πρὸς τὴν δύσιν, νέφη, ἔμπλεα ὄμβρου, ἐπλανῶντο εἰς τὸν ὁρίζοντα, καὶ ὁρμητικὸς ἐσύριζε διὰ τῶν καρχησίων ὁ ἄνεμος. Μὲ τὴν τρικυμίαν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, καὶ τὴν ἀπειλὴν ὑπεράνω, ἐσχίζομεν μετὰ μικρὸν τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ, χωροῦντες πρὸς τὴν εὔανδρον νῆσον τῆς Κρήτης, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας καὶ ἡ ἀνάμνησις θὰ ἤρκει ὅπως ἐγείρῃ εἰς τὴν καρδίαν σάλον δεινότερον τοῦ τῆς θαλάσσης. Ἡ νὺξ ἐπῆλθε, καὶ μετ' αὐτῆς βιαία βροχή. Παρὰ τὸ πηδάλιον περιεσταλμένος ἐθεώρουν, διὰ τοῦ ἀρξαμένου σκότους, τὴν λευκὴν τῆς ἕλικος γραμμὴν σημειοῦσαν τὸν δρόμον τοῦ πλοίου. Ἐκόχλαζε στιγμιαίως τὸ κῦμα ὑπὸ τὸ περιφρονητικὸν ῥάπισμά της, ἤφριζε περισσότερον, καὶ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ὠθούμενον ἔφευγεν εἶτα μακρὰν ἀφανιζόμενον ὡς φρούδη ἐλπὶς εἰς τὴν ἀστάθειαν τῆς θαλάσσης στηριχθεῖσα. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ψεκὰς ὄμβριος ἔπιπτεν ἐπ' ἐμοῦ· ἦτο γλυκεῖα ὡς πᾶσα ἐπαγγελία καὶ πᾶσα δωρεὰ ἄνωθεν ἐρχομένη. Ὁρμητικωτέρα ὅμως τότε ἡ ἀγρία θάλασσα ἔπλησσε τοῦ πλοίου τὴν πλευράν· νέφος ὑγρὸν ἀνεπήδα ἀπὸ τοῦ κύματος, καὶ εἰς μυριάδας σταγόνων ἁλμυρῶν σκορπιζόμενον ἐκάλυπτε τὸ κατάστρωμα. Τὴν ἐλαχίστην γλυκεῖαν σταγόνα τοῦ οὐρανοῦ ἀπέπνιγεν εἰς πέλαγος πικρὸν ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσά της.....

Ὁ σάλος ἐτάρασσε πάντοτε τοὺς ἐπιβάτας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐσωτερικὸς— ὁ ἐμός τοὐλάχιστον, δὲν ἦτο μικρότερος. Τὴν ἐπαύριον ἔμελλον νὰ ἴδω τὴν Κρήτην... Θὰ ἦτο ἴσως ἀνάγκη νὰ εἴπω τι πλειότερον, ἀφοῦ εἶπον τῆς Κρήτης τὸ ὄνομα; Ἔμελλον νὰ ἴδω τὴν ἱερὰν νῆσον, ἥτις, σεμνὴ τοῦ Πανελληνίου Ἑστιάς, τηρεῖ ἄσβεστον τὸ ἅγιον πῦρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἀρδεύει τὸ δένδρον της εἰς τὴν γῆν. Μετάβασις εἰς Κρήτην, μελέτη ἐπὶ τῶν θλιβερῶν τυχῶν της, θεωρία τῶν θέσεων καὶ τῶν ἱστορικῶν ὀρέων ἅτινα ἐκλέϊσαν αἱ ἀρχαιότατοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους παραδόσεις, δι' αἵματος δὲ ἔβρεξε μεταγενεστέρως ὁ ἔνοπλος χριστιανός, εἶναι Ἐλευσίνιος ἀποκάλυψις, μυοῦσα καὶ κρατύνουσα εἰς τὰ ἀναλλοίωτα ἐθνικὰ δόγματα. Ὅτε, περὶ τὴν πρωΐαν, ἐπεφάνησαν αἱ πρῶται τῶν Κρητικῶν ὀρέων κορυφαί, ἡ τρικυμία εἶχε καταπαύσει. Ἡ νεφελώδης ὁμίχλη διεσκεδάζετο μικρὸν κατὰ μικρόν, καὶ ἐν ἐπιβλητικῇ μεγαλοπρεπείᾳ παρέστησαν τότε πρὸ ἡμῶν τὰ Λευκὰ Ὄρη. Κύκλος γνοφώδης καὶ μελανός, οὔπω διασκεδασθείς, περιέβαλλε κατὰ μέσον τὴν ὑψίστην τοῦ ὄρους κορυφήν. Ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς κρίκος εἱμαρμένης δουλείας, ἣν αὔρα ἐλευθερίας προσεχοῦς θὰ διαλύσῃ. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ὁ γνόφος ἄρχεται ἀραιούμενος· δακτύλιος νεφέλης λευκῆς διαδέχεται τὸ ὑπομέλαν νέφος, καὶ ἡ σκιρτῶσα καρδία ἀρέσκεται νὰ θεωρῇ ἐν τούτῳ συνθηματικὸν ἀρραβῶνα μέλλοντος αἰσιωτέρου, ἐξ οὐρανοῦ ἐκπεμφθέντα καὶ συμβολικῶς ἐπικαθήσαντα ἐπὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς τῆς ἀγερώχου ἐκείνης σειρᾶς, ἥτις, ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων ἄχρι τῶν νῦν ὑπῆρξε καὶ εἶναι τῆς Κρητικῆς Ἐλευθερίας ἡ Ἀκρόπολις. Δεξιόθεν ἡμῶν τὸ Δικτύνναιον ἀκρωτήριον, ὁ *κάβο Σπάδας*, ὡς ἀποκαλεῖται τανῦν, καὶ ἀριστερόθεν τὸ Κύαμον ἀκρωτήριον, ἢ Ἀκρωτῆρι ἁπλῶς καλούμενον σήμερον, ἐξέχοντα ἱκανῶς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐφαίνοντο ὡς δύο βραχίονες, οὓς ἡ δούλη Κρήτη ἔτεινε πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς ἐκεῖθεν ἐρχομένους Ἕλληνας. Τὴν ὥραν ἐκείνην ἀκτινοβόλος ἔλαμψεν ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος ὁ ἥλιος. Ὁ φαλακρὸς γίγας τῶν Λευκῶν ὀρέων βληθεὶς πλαγίως ἐφάνη σπινθηροβολῶν. Χιόνος κόμη λευκὴ περιβάλλει τὴν σεπτὴν τοῦ γηραιοῦ πολεμιστοῦ κεφαλήν. Ἐὰν ὅμως γῆρας, ἀκμαῖον ἔτι, φαίνεται ἐπὶ τῶν κορυφῶν, νεότης σφριγῶσα, καὶ εἰς βλάστησιν πλουσιωτάτη ἐκτυλίσσεται παρὰ τοὺς πόδας του. Εἶναι ἀνεκφράστου χάριτος τὰ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους καταπράσινα τοπία, καὶ ἡ ἐμφανιζομένη ἀντίθεσις τοῦ λευκοῦ τῆς κορυφῆς πρὸς τὸ χλοερὸν τῶν προπόδων, τοῦ χειμῶνος ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς ἀνοίξεως, μὲ τὴν ἐξ ἀνθέων ἁβρὰν στολήν της, ἀφ' ἑτέρου, συντείνει

Digitized by Google

εἰς τὴν ἔξοχον ἐντύπωσιν, καὶ τὴν γοητείαν τοῦ ἀπαραμίλλου ἐκείνου πανοράματος. Χλοάζουσα ὅλη ἐκτυλίσσεται, παρὰ τὴν βάσιν λοφίσκων, χλοερῶν ἐπίσης, τῶν Χανίων ἡ πεδιάς. Ἐντεῦθεν πυργοῦνται εἰς τὰ ὕψη ὀξεῖαι μιναρέδων κορυφαὶ καὶ στέγαι οἰκιῶν. Ἐκεῖθεν, πρὸς ἀριστερά, ἐν μέσῳ κήπων ἀτάκτως ἐσπαρμέναι φαίνονται τῆς κομψῆς Χαλέπας αἱ ἀγροικίαι. Πέλαγος ἀφροσκεπὲς καὶ γλαυκόν, τὰ ἐθνικὰ χρώματα ἀνακαλοῦν, προσψαύει τὴν ἀκτήν, ἀπορρῶγα ἐνιαχοῦ, ἀμμώδη καὶ λείαν ἀλλαχοῦ, καὶ πέραν ἔτι σμαράγδινον. Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ θεάματος ἀναμιμνήσκεταί τις ὅτι νῆσος τῶν Μακάρων ἐλέγετό ποτε, διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος καὶ τῆς φύσεως τὴν καλλονὴν ἡ νῆσος Κρήτη. Σήμερον, ἐκτὸς τῆς φύσεως, τὰ πάντα ἤλλαξαν, καὶ τῶν Μακάρων ἡ νῆσος προσφυέστερον δύναται ν' ἀποκληθῇ: ἡ ***νῆσος τῶν Μαρτύρων***....

Τὸ ἀτμόπλοιον ἠλάττωσε τὸν δρόμον αὐτοῦ, καὶ μετὰ μικρὸν ἔστημεν ἀκίνητοι πρὸ τοῦ στομίου τοῦ λιμένος ἀναμένοντες τὸν πρωρέα. Οὗτος ἦν αἰθίωψ φεσοφόρος, αἱ ναυτικαὶ γνώσεις τοῦ ὁποίου ἀμφιβάλλω ἐὰν ἐκτείνωνται ἥμισυ μίλλιον πέραν τῆς ἀκτῆς. Τὴν ὥραν καθ' ἣν εἰσηρχόμεθα εἰς τὴν στενοτάτην καὶ ὑφαλώδη εἴσοδον, εἴδομεν αἰρομένην ἀγερώχως δεξιᾷ ἡμῶν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν. Κυματίζουσα ὕπερθεν τῶν Τουρκικῶν πυροβολείων ἐφαίνετο δεσπόζουσα τῆς πόλεως καὶ τῶν προμαχώνων. Τοῦ ἀνέμου ἡ ἐλαφρὰ πνοὴ ἀνέπτυσσε καθ' ἅπαν τὸ μῆκος τὴν κυανόλευκον καὶ σταυροφόρον ἐκείνην ὀθόνην, ἐφ' ἧς, κατὰ προτίμησίν πως, ἐφαίνετο πίπτον τὸ χρυσοῦν φῶς τοῦ ἡλίου. Πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τις τῆς πατρίδος του, πρέπει ἰδίως νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν δούλην Ἑλλάδα, καὶ νὰ θεωρήσῃ ἐκεῖ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν ἀνερχομένην πρὸς τὰ ὕψη, οἱονεὶ ὅπως ζητήσῃ τὴν πατρίδα ἧς φέρει τὰ χρώματα, ὅπως κατανοήσῃ θετικώτερον τὴν μεγάλην ἔννοιαν καὶ τὴν χρηστὴν ἐλπίδα ἣν ἐνέχει καὶ ἐμπνέει τὸ εὔελπι σύμβολον τῆς Ἐθνικῆς ἑνότητος καὶ ἐλευθερίας. Ὑπὸ τὰς πτυχὰς αὐτῆς, ἀναμένουσαι τὴν εὔκαιρον στιγμήν, καθεύδουσιν αἱ μεγάλαι τοῦ Ἔθνους προσδοκίαι. Ἐὰν ἡ πραγματοποίησίς των ἀξιοῖ θυσίας μεγάλας, καὶ ἐὰν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἔχῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀπόφασιν νὰ τὰς ἐπιτελέσῃ, ἂς ἀπαντήσῃ καὶ ἡ ἰδιαιτέρα τῆς Κρήτης ἱστορία, καὶ ἡ γενικὴ καὶ μαρτυρικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ὀλίγα πράγματα ἐνδιαφέροντος τινὸς ἢ περιεργίας δύναται νὰ θεωρήσῃ τις ἐν Χανίοις. Ἡ πόλις ἔχει τύπον ἄρρυθμον μᾶλλον καὶ ἀκανόνιστον. Ἀναμνήσεις θλιβεραὶ Ἐνετικῆς δεσποτείας, σκληρᾶς καὶ ἀγρίας ὅπως καὶ ἡ διάδοχος, βλαστάνουσιν ἐκ τῆς θέας τῶν τειχῶν τούτων, τῶν ζωννυόντων ἄχρις ἀποπνιγμοῦ τὴν πόλιν. Κατὰ τὸν ἐσώτατον μυχὸν τοῦ λιμένος φαίνονται ἔτι ἐρείπια Ἐνετικῶν νεωσοίκων, ἡ δὲ θέα των, καὶ μετὰ τόσων χρόνων παρέλευσιν, καὶ μετὰ τοιαύτην δεσποτείας διαδοχήν, ἐξαγριοῖ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἕλληνος θεατοῦ, διότι καὶ οἱ προκάτοχοι ὑπῆρξαν δεσπόται ἀπηνέστατοι, προκειμένου δὲ περὶ δουλείας, οὐδεμία συγκριτικὴ παραβολή, καὶ οὐδεμία γνώμη ἐπιεικεστέρα ἐκ τῆς συγκρίσεως δύναται νὰ προκύψῃ. Βιαιότεραι ἐξορμῶσιν αἱ Ἐνετικαὶ ἀναμνήσεις ἐκ τῆς θέας τοῦ πτερωτοῦ λέοντος, ὅστις, μὲ συντετριμμένας τὰς πτέρυγας, καὶ οἰκτρῶς τετραυματισμένος, φαίνεται ἔτι ὑπὲρ τὴν παρὰ τὴν προκυμαίαν κτιστὴν πύλην. Παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἐνετικοῦ ἐμβλήματος κατάκειται λίθινον βιβλίον ἠνεωγμένας ἔχον τὰς σελίδας. Τῶν πρώτων λέξεων ἡ ἀνάγνωσις κινεῖ πικρὸν καὶ μελαγχολικὸν μειδίαμα. Pax tibi, ***Εἰρήνη σοι,*** ἀνέγνων εἰς τοὺς Λατινικοὺς ἐκείνους χαρακτῆρας. Βεβαίως τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰρωνία πρέπει νὰ θεωρηθῇ γράμμα καὶ πρόσφώνημα εἰρήνης, εἰς χώραν ἧς ἡ ὁμαλὴ κατάστασις εἶναι ἡ ἐμπόλεμος. Τῆς ὀθωμανικῆς κατακτήσεως τὰ σημεῖα παράκεινται τῶν ἰχνῶν τῆς Ἐνετικῆς, πολλάκις δὲ καὶ συμφύρονται ἐπὶ τῶν κτιρίων ἀναμίξ. Εἰς Τουρκικοὺς στρατῶνας, καὶ οἴκους πλουσίων Ὀθωμανῶν, βλέπει τις ἔτι Λατινικὰς ἐπιγραφάς, καὶ ἀναγιγνώσκει ὀνόματα εἰς τὸ χρυσοῦν βιβλίον τῆς Ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας ἀναγραφέντα. Αἱ ἐκκλησίαι μετεβλήθησαν εἰς τεμένη, Λατινικὸν δέ τι ἐκκλησίδιον, εἰς τὸν Ἅγ. Ρόκκον καθιερωμένον, καὶ φέρον ἔτι τὴν Λατινικὴν ἐπιγραφὴν καὶ χρονολογίαν, μετετράπη εἰς στρατῶνα. Μικρὸν ἀπωτέρω τοῦ Ἁγ. Ρόκκου, ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλατείας τῆς «Σπλάντσας», ἔνθα μυρμηκιᾷ τὸ Ὀθωμανικὸν στοιχεῖον, εἶδον εἰς τζαμίον μεταβεβλημένην τὴν μεγίστην τῶν ἐν Χανίοις ἐκκλησιῶν μας. Ὁ μιναρὲς δὲν ἠμαύρωσε τὸ κάλλος αὐτῆς. Φαίνεται ἀρνησίθρησκος ἐνῷ πράγματι δὲν εἶναι. Τὸ πᾶν πέριξ αὐτῆς ἀποπνέει χριστιανικὴν εὐωδίαν, ὅπως φιάλη πολύτιμος, πληρωθεῖσα ποτὲ ἀρώματος, ἥτις, κενὴ ἤδη καὶ ῥυπανθεῖσα, τηρεῖ ὅμως πάντοτε τὸ μῦρον τῶν πρώτων της ἡμερῶν.

Ἦτο μεγάλη ἑβδομάς, καὶ ὁ ἦχος τῶν κωδώνων, ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν ναῶν, ἐκάλει ἡμᾶς ἐκεῖ πρὸς ἐπιτέλεσιν ὑπερτάτων καθηκόντων, ἐθνικῶν ἐν τῇ θρησκευτικῇ αὐτῶν διεξαγωγῇ. Ἡ ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Παθῶν, πένθιμος καὶ συγκινητική, ἀπέβαινε πενθιμωτέρα, πληροῦσα, μετὰ ἀκράτου θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, καὶ γλυκείας μελαγχολίας τὴν ψυχήν. Χριστιανικὴ λειτουργία, ψαλλομένη εἰς χώραν δεδουλωμένην, γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ προσ-

Digitized by Google

κινητοῦ, ἐὰν μάλιστα εἶναι ἐλεύθερος, ἀπροσδοκήτους καὶ ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις. Ἐνῷ πάσχει ἔξω, αἴσθημα ἐλπίδος καὶ παρηγορίας ἀνακουφίζει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀκροωμένου τοὺς ψαλμούς. Ἐν τῷ ναῷ ἀνευρίσκει τὴν πατρίδα ἀφ' ἧς εἶναι μακράν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θεωρεῖ τὴν ἑστίαν, τὴν οἰκογένειαν, τὸν ἐθνισμόν του. Ὅπως εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, οὕτω καὶ ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ναῶν, δεόμενος ὁ Ἕλλην χριστιανὸς ἀτενίζει ἑαυτὸν ἐλεύθερον καὶ ἀπαραβίαστον. Αἱ συγκαταμιχθεῖσαι ἐθνικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ παραδόσεις ἐλαύνουσιν αὐτοῦ τὴν ψυχήν, καὶ ὑπερήφανος διότι ἐγεννήθη Ἕλλην, εἶναι δικαίως ὑπερήφανος διότι ἀποτελεῖ μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ὁποίας διεδόθη ἀνὰ τὸν κόσμον ὁ χριστιανισμός. Ἀνέκφραστον εἶναι τὸ ἐκ τῆς τελετῆς τῆς Ἀποκαθηλώσεως γεννώμενον αἴσθημα. Ὁ Θεάνθρωπος φαίνεται παραμυθῶν τοὺς δυστυχεῖς, ὑπὲρ ὧν ἐμαρτύρησε, καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ δοῦλοι. Ἡ πίστις, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ ἀπόφασις αἴρεται γοργότερον εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ Του καταβιβαζομένου, καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, ἐξάπτουσα τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχήν, κατακυριεύει ἀπερισπάστως πάντων τῶν στοχασμῶν. Ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐμαρτύρησεν ὁ Θεός, ὑπὲρ τῆς ἰδίας δ' αὐτοῦ καὶ ἐθνικῆς ἀπολυτρώσεως ἐμαρτύρησε καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἄνθρωπος...... Οὐ μόνον πατριώτης ἀκραιφνέστερος ἀποβαίνει ὁ ἐλεύθερος, εἰς χώραν δούλην διατρίβων, ἀλλὰ καὶ εὐσεβέστερος χριστιανός. Ἡ ἔννοια τῆς πατρίδος ὀργᾷ ἐνθουσιωδεστέρα ὅταν διατελῇ τις μακράν, ἢ ὅταν δὲν ἔχῃ πατρίδα.... Καὶ πρέπει νὰ ἀκούσῃ τις ἠχοῦντας τοὺς κώδωνας τῆς Ἀναστάσεως, ὑπὸ εἰδικάς τινας περιστάσεις, ὅπως ἐννοήσῃ τὸ σεμνὸν θέλγητρον τῆς Θρησκείας, καὶ τὴν γλυκεῖαν ἀνακούφισιν, ἣν αἰσθάνεται ἡ καρδία εἰς ἄγγελμα Ἀναστάσιμον, ἐν ᾧ ὁ Ἕλλην χριστιανὸς ἐνορᾷ πάντοτε παράστασιν συμβολικήν, καὶ ἐπαγγελίαν ἀσφαλῆ ἐγέρσεως καὶ ἀναστάσεως Ἐθνικῆς.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Οἱ ἔπαινοι διαφθείρουσι τοὺς ἀνθρώπους· καθιστῶσιν αὐτοὺς πεφυσιωμένους, ματαίους καὶ οἰηματίας· πρέπει νὰ γινώμεθα ἄξιοι τῶν ἐπαίνων, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀκούωμεν αὐτούς.

(Fénelon).

Εἰς τὴν ἀνδρείαν ψυχὴν οὐδὲν ἀδύνατον.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ E. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Δωμάτιον γραφείου τοῦ Βλαδινέ. — Γραφεῖον, χαρτοθήκη, τράπεζα ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς. — Θύρα εἰς τὸ βάθος. — Δύο θύραι ἑκατέρωθεν.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΙΩΣΗΦ, εἶτα ΚΑΙΤΗ.

Ερριεττα, *(πρὸς τὸν Ἰωσὴφ κρατοῦντα πλάστιγγα)*. Καὶ τί τὴν θέλεις αὐτὴν τὴν ζυγαριά;

Ιωσηφ. Δὲν ἠξεύρω, κυρία... ὁ αὐθέντης μοῦ παρήγγειλε νὰ τὴν ἀγοράσω. *(Ἀποθέτει τὴν πλάστιγγα ἐπὶ τοῦ γραφείου)*.

Καιτη, *(εἰσερχομένη δεξιόθεν)*. Κυρία, ὁ αὐθέντης ζητεῖ ὅλους τοὺς φετεινοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐμπόρων.

Ερριεττα, *(κατ' ἰδίαν)*. Ἄλλο πάλιν τοῦτο!... Τὸ πρωΐ, μόλις ἐφώτισε, μ' ἐξύπνισε διὰ νὰ τοῦ δώσω τὸ κατάστιχον, εἰς τὸ ὁποῖον σημειώνω τὰ ἔξοδα..... *(Πρὸς τὴν Καίτην)*. Τί κάμνει ὁ αὐθέντης σου;

Καιτη. Εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν του.... ἔχει ἐμπρός του καὶ μελετᾷ τὸ κατάστιχον τῆς κυρίας.... μὲ ἐζήτησε καὶ τὸ ἰδικόν μου.... τί θὰ εἰπῇ αὐτό;

Ερριεττα, *(κατ' ἰδίαν)*. Τῇ ἀληθείᾳ, πιστεύω πῶς ἐτρελλάθη.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Οἱ αὐτοί, ΒΛΑΔΙΝΕ.

Βλαδινε, *(εἰσέρχεται δεξιόθεν, πρὸς τὸ βάθος· κρατεῖ ἓν κατάστιχον ὑπὸ μάλης)*. Ἰωσήφ!

Ιωσηφ. Αὐθέντα, νὰ ἡ ζυγαριά.

Βλαδινε, *(λαμβάνων αὐτήν)*. Ἆ! πολὺ καλά.... Ζυγίζει σωστά;

Ιωσηφ. Εἶναι καινούργια. Ὅ τι τὴν πῆρα ἀπὸ τὸν ἔμπορον.

Βλαδινε. Αὐτὸ δὲν θὰ εἰπῇ τίποτε.... ὁ ἔμπορος!.... αὐτὸς εἶναι ὁ ἐχθρός!... *(Πρὸς τὸν Ἰωσήφ)*. Κύτταξε καλά, τὸν κρεοπώλην, τὸν ψωμᾶν καὶ ὅσους ἄλλους φέρουν πράγματα νὰ τοὺς ζυγίζῃς....

Ιωσηφ, *(ἔκπληκτος)*. Τί! νὰ ζυγίζω τὸν κρεοπώλην, τὸν ψωμᾶν;

Βλαδινε. Ὄχι!.... τὰ πράγματα ποῦ φέ-

Digitized by Google

ρουν !... ἢ καλλίτερα, νὰ μὲ φωνάζετε κ' ἐμέ.... θέλω νὰ ἦμαι ἐμπροστά....

Ιωσηφ. Ὁρισμός σας! *(Ταπεινῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὴν Καίτην).* Τί νὰ ἔχῃ;

(Ὁ Ἰωσὴφ καὶ ἡ Καίτη ἐξέρχονται)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΒΛΑΔΙΝΕ, ΙΩΣΗΦ εἶτα ΚΑΙΤΗ, εἶτα ΛΕΩΝ.

Ερριεττα. Ἀλλὰ τί σημαίνει αὐτὴ ἡ δυσπιστία, αὐταὶ αἱ ὑποψίαι;

Βλαδινε. Ὁ βίος εἶναι περίπατος.... εἶδα πῶς ὁ δρόμος εἶναι κακός... καὶ ἐφόρεσα γυαλιά.

Ερριεττα. Θὰ καταστήσῃς τὸν βίον σου δυστυχῆ διὰ πράγματα ἀνάξια λόγου...

Βλαδινε. Διόλου!.. Τὸ ἐπῆρα ἀπόφασι!.. εἶμαι φαιδρότατος!... Αἰσθάνομαι καταχθονίαν εὐχαρίστησιν εἰς τὸ νὰ ἀνιχνεύω τὰς πονηρίας τῶν ὁμοίων μου... μελετῶν τὴν φύσιν τῶν βλαβερῶν ζῴων καὶ ζῳϋφίων.

Ερριεττα. Εἶναι δυνατὸν νὰ λέγῃς αὐτοὺς τοὺς λόγους δι' ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι σὲ ἐκτιμῶσι, σὲ ἀγαπῶσι, ἔχουν διὰ σὲ ἀνοικτὰ τὰ σπίτια των...

Βλαδινε. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀράχνη ἔχει ἀνοικτὰς τὰς αἰθούσας της διὰ τὰς ἀγαθὰς καὶ ἀνυπόπτους μυίας...

Ερριεττα. Ὦ! τί παρομοίωσις!

Βλαδινε. Ἔννοια σου, καὶ θὰ ἦμαι εὐτυχής... ὤ! εὐτυχέστατος!... ἂν ἔλθῃ κανεὶς καὶ μοῦ ζητήσῃ τίποτε...

Ερριεττα. Εὖγε! βλέπω πῶς δὲν ἤλλαξες!

Βλαδινε. Ναί... θὰ ἀρνηθῶ... μετὰ περιπαθείας!

Ερριεττα. Τί!

Βλαδινε. Ἆ! τώρα ἀρχίζω νὰ καταλαμβάνω τὴν εὐχαρίστησιν ποῦ αἰσθάνεται κανείς, ὅταν πικραίνῃ τοὺς ὁμοίους του!

Ερριεττα, *(γελῶσα).* Μὰ αὐτὸ εἶναι ἀγριότης!

Βλαδινε. Διόλου! Εἶναι πολιτισμός... Ὁρίστε, νὰ τὸ κατάστιχόν σου τῶν ἐξόδων... *(Τῇ τὸ δίδει).* Ἆ! δὲν εἰξεύρεις, ὁ πιλοπώλης μου... εἶναι κλέπτης!

Ερριεττα, *(λαμβάνει τὸ κατάστιχον, καὶ τὸ ἀποθέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης, προχωροῦσα πρὸς τὰ δεξιά).* Ὄχι νὰ μὴν εἶναι...

Βλαδινε. Ἔχω τὴν ἀπόδειξιν.... Μοῦ λογαριάζει τέσσαρα καπέλλα φέτος... καὶ ἐγὼ δύο μόνον ἐπῆρα... οἰκογενειάρχης ἄνθρωπος! ἀστεῖον πρᾶγμα!

Ερριεττα. Δύο τὰ ἰδικά σου, καὶ δύο τοῦ Λέοντος τέσσαρα.

Βλαδινε. Ἆ! εἶσαι βεβαία;

Ερριεττα. Βεβαιοτάτη.

Βλαδινε, *(μετὰ δυσαρεσκείας).* Τότε ἀλλάσσει τὸ πρᾶγμα... ὁ λογαριασμός του εἶναι σωστός... *(κατ' ἰδίαν).* Θὰ τὸν πιάσω κάμμίαν ἄλλην φοράν.

Καιτη, *(εἰσερχομένη).* Κυρία δὲν εὑρίσκω τὸ κλειδὶ τοῦ ἀρμαριοῦ...

Βλαδινε, *(ἐρευνῶν τὸ θυλάκιόν του).* Νά το, νὰ μοῦ τὸ φέρῃς πάλιν γρήγορα.

Ιωσηφ, *(εἰσερχόμενος).* Δὲν εἰξεύρω τί ἔγεινε τὸ κλειδὶ τῆς ἀγγοθήκης...

Βλαδινε, *(ἐρευνῶν ἄλλο θυλάκιόν του).* Νά το, νὰ μοῦ τὸ φέρῃς πάλιν γρήγορα... Παρακάλεσε τὸν υἱόν μου νὰ ἔλθῃ ἐδῶ. *(Ἡ Καίτη καὶ ὁ Ἰωσὴφ ἐξέρχονται).*

Ερριεττα. Καλέ, τί εἶν' αὐτά! θὰ κρατῇς ἐπάνω σου ὅλα τὰ κλειδιὰ τοῦ σπιτιοῦ;

Βλαδινε. Ἂν αἱ σαχαροθῆκαι ἠδύναντο νὰ λαλήσουν... θὰ σοῦ ἔλεγον πῶς δὲν εἶνε ἄλλο καλλίτερον μέρος διὰ τὰ κλειδιὰ τοῦ οἰκοδεσπότου.... ἀξίωμα!

Λεων, *(εἰσερχόμενος ἀριστερόθεν).* Μ' ἐζητήσατε, πατέρα.

Βλαδινε. Ναί, ἤθελα νὰ μοῦ δώσῃς μίαν διασάφησιν... Σήμερα τὸ πρωΐ, ἔρριψα ἓν βλέμμα εἰς τὸ κατάστιχον τῆς μητρός σου καὶ παρετήρησα... *(Λαμβάνων τὸ κατάστιχον).* «16 Μαΐου.... Εἰς τὸν Λέοντα.... διὰ διάφορα ἔξοδα... ἑκατὸν δραχμάς.» Ποῦ ἐξοδεύθησαν αἱ δραχμαί;

Λεων. Μπᾶ! καὶ ποῦ νὰ ἐνθυμηθῶ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρόν...ἔχομεν τώρα Ὀκτώβριον..

Βλαδινε. Μάλιστα... *(Ἀνοίγει καὶ πάλιν τὸ κατάστιχον).* Βλέπω ἀκόμη· «9 Ἰουνίου, εἰς τὸν Λέοντα, διὰ διάφορα ἔξοδα... ἑκατὸν πεντήκοντα δραχμάς» Πολλὰ διάφορα ἔξοδα ἔχεις...

Λεων. Μὰ πατέρα....

Βλαδινε. Δὲν σὲ ὑποπτεύομαι.... ὅμως δὲν θὰ μὲ δυσηρέστει ποσῶς ἂν εἴξευρα ποῦ ἐξοδεύεις τὰ χρήματά σου.... Τοῦ λοιποῦ, θὰ σοῦ δίδω ἑκατὸν δραχμὰς τὸν μῆνα...

Ερριεττα. Ὦ!

Βλαδινε. *(μετὰ σπουδῆς).* Ἂν δὲν σοῦ ἀρκοῦν μοῦ ζητεῖς πάλιν.

Λεων. Θὰ μὲ ἀρκοῦν, πατέρα.

Ιωσηφ, *(εἰσερχόμενος).* Αὐθέντα, ἦλθεν ὁ κρεοπώλης.

Βλαδινε. Πολὺ καλά! ἔρχομαι! *(Τρίβων τὰς χεῖρας).* Ἆ! ἔχομεν νὰ γελάσωμεν! *(Ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Ἰωσήφ).*

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΛΕΩΝ, ΕΡΡΙΕΤΤΑ, εἶτα ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, καὶ ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ.

Λεων. Τί θὰ εἰπῇ αὐτό;

Ερριεττα. Δὲν καταλαμβάνω... ὁ πατέρας σου ἄλλαξε... κάτι θὰ ἔχῃ ἴσως.

Digitized by Google

Φραγκισκος, *(εἰσερχόμενος μετὰ τοῦ Τιβουρκίου)* Ἐμπρός, μοσχομάγκα, καὶ κάτω τὰ μάτια!

Ερριεττα καὶ Λεων. Τί τρέχει;

Φραγκισκος. Σᾶς παρουσιάζω ἕνα κύριον, ποῦ ἦτο εἰς τὰς φυλακάς.

Τιβουρκιος, Μά....

Φραγκισκος, *(ὀργίλως)*. Κάτω τὰ μάτια!

Τιβουρκιος, *(κατ' ἰδίαν)*. Μοῦ εἶναι ἀδιάφορον, ἐπλήρωσε!

Φραγκισκος, *(πρὸς τὴν Ἐρριέτταν)*. Φαντασθῆτε, ὅτι....

Ερριεττα. Μὲ συγχωρεῖτε.... ἔχω μίαν δουλειάν. *(Ἐξέρχεται δεξιά)*.

Φραγκισκος. Τώρα, ποῦ δὲν εἴμεθα πλέον εἰς τὸν δρόμον.... ποῦ δὲν φοβοῦμαι νὰ μὴ συναχθῇ κόσμος.... *(ἀπειλητικῶς)* θὰ τὰ εἰποῦμε!

Λεων. Θεῖέ μου!

Φραγκισκος. Ἄφησέ μας. *(Ὁ Λέων προχωρεῖ ὅπως ἐξέλθῃ ἀριστερά. Ὁ Τιβούρκιος τὸν κρατεῖ)*.

Τιβουρκιος. Λέον....

Φραγκισκος, *(ἐπιτακτικῶς)*. Ἔλα, ἄφησέ μας. *(Ὁ Λέων ἐξέρχεται)*.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, εἶτα ΛΕΩΝ

Φραγκισκος. Ἔλα ἐδῶ! πλησίασε! ἄθλιε! ἀλιτήριε!.... Ἔχεις λοιπὸν καὶ σὺ πίστιν εἰς τὴν ἀγοράν; εὑρίσκεις ἠλιθίους ἀνθρώπους, ποῦ δέχονται τὴν ὑπογραφήν σου;

Τιβουρκιος. Καθὼς φαίνεται, μπαμπᾶ!

Φραγκισκος. Θὰ ηὗρες τίποτε τοκογλύφους.

Τιβουρκιος. Ὤ! ὄχι!.... εἶχον ἀπόλυτον ἀνάγκην δύο χιλιάδων δραχμῶν....

Φραγκισκος. Τί νὰ τὰς κάμῃς:... διὰ νὰ φάγῃς λουκούλεια γεύματα;

Τιβουρκιος. Δὲν πιστεύω...

Φραγκισκος, *(καθήμενος παρὰ τὴν τράπεζαν)*. Ὁμίλει.... καὶ ὕστερον θὰ σὲ δικάσω!

Τιβουρκιος. Μοῦ ὑπέδειξαν ἕνα ἐπιπλοπώλην... τίμιον καὶ εὐσυνείδητον... ὁ ὁποῖος ἐδέχθη προθύμως νὰ μὲ δανείσῃ αὐτὸ τὸ ποσόν... ἀτόκως.

Φραγκισκος, *(μετ' ἐκπλήξεως)*. Ἀ! πολὺ καλά!

Τιβουρκιος. Σταθῆτε μίαν στιγμήν... ὑπὸ ἕνα ὅρον ὅμως.... νὰ τοῦ ἀγοράσω τρεῖς κομμούς.. διότι δὲν ἐχώρουν εἰς τὴν ἀποθήκην του..

Φραγκισκος. Δὲν ἔχει κανεὶς νὰ εἴπῃ τίποτε εἰς αὐτό... αὐτὰ ἔχει τὸ ἐμπόριον....

Τιβουρκιος. Ὁ καλὸς ἐπιπλοπώλης μοῦ ἐπαρουσίασε νὰ ὑπογράψω συνάλλαγμα τεσσάρων χιλιάδων δραχμῶν!

Φραγκισκος. Μὰ μοῦ εἶπες πῶς δύο χιλιάδες....

Τιβουρκιος. Ναί... ἀλλ' οἱ κομμοί;

Φραγκισκος. Δύο χιλιάδας δραχμάς!... διὰ τρεῖς κομμούς!...

Τιβουρκιος. Οἱ κομμοὶ εἶναι πολὺ ἀκριβοὶ ἐδῶ... ὅταν δὲ τοὺς χρειάζεται κανείς....

Φραγκισκος. Ὕστερα;

Τιβουρκιος. Τὸ συνάλλαγμα ἔληξεν... δὲν εἶχα νὰ πληρώσω....

Φραγκισκος. Ἔπρεπε νὰ μοῦ γράψῃς!

Τιβουρκιος. Αὐτὸ ἔκαμα καὶ ἐγώ.... Μοῦ ἀπαντήσατε: «Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!... Σὲ φιλῶ, ὁ πατήρ σου».

Φραγκισκος. *(μετὰ κίνησιν ἐκφράζουσαν λύπην καὶ μετάνοιαν, διὰ φωνῆς τεταραγμένης)*. Ὕστερα;

Τιβουρκιος. Ὁ ἐπιπλοπώλης δὲν οἰκονομεῖτο.. τότε ἐγνώρισα ἕνα ἔμπορον σαλίων... ἕνα ἀξιόλογον καὶ παχύτατον ἔμπορον... ὁ ὁποῖος μοῦ ἐμέτρησεν ἀμέσως τὰς τέσσαρας χιλιάδας, ἀτόκως...

Φραγκισκος. Ὤ!

Τιβουρκιος. Μόνον μοῦ ἔδωκε νὰ ἐννοήσω, πῶς θὰ ηὐχαριστεῖτο πολὺ ἂν ἠγόραζα ἀπὸ αὐτὸν ἓν λαχουρὶ τῶν Ἰνδιῶν.... Λαχουρὶ δὲν εἶχα κανέν.... ὅθεν ἐδέχθην... τοῦ ὑπέγραψα συνάλλαγμα δι' ὀκτὼ χιλιάδας δραχμάς.

Φραγκισκος. Ἀνόητε! τεσσάρων χιλιάδων δραχμῶν λαχουρί!

Τιβουρκιος. Μὰ εἶναι διαφόρων ποιοτήτων λαχουριά!... ἐκεῖνο εἶναι θαυμάσιον!

Φραγκισκος. Νὰ μὲ τὸ δώσῃς... Θὰ ἴδοῦμεν, ὅταν νυμφευθῇς... ἠμπορεῖ νὰ τὸ βάλωμεν καὶ αὐτὸ εἰς τὰ νυμφικὰ δῶρα....

Τιβουρκιος. Σωστό.... *(Ἀποθέτει ἓν χαρτίον ἐπὶ τῆς τραπέζης)*. Ὁρίστε τὸ λαχουρί.

Φραγκισκος, *(λαμβάνων αὐτό.)* Τί εἶναι τοῦτο; Ἀπόδειξις τῆς τραπέζης τῶν ἐνεχυριάσεων! *(Προχωρῶν κατ' αὐτοῦ ἀπειλητικῶς)*. Ἄθλιε! Ἀ! βάλλεις τὰ πράγματά σου λοιπὸν ἐνέχυρον!

Τιβουρκιος, *(μετ' ἀποφάσεως)*. Ναί, πατέρα, τὰς ἡμέρας ποῦ πεινῶ!

Φραγκισκος. Τί; πεινᾷς!.... καὶ τὰ συμβούλια; αἱ παραδόσεις σου;

Τιβουρκιος. Σᾶς ἠπάτησα... οὔτε παραδόσεις ἔχω, οὔτε εἰς δικηγορικὰ συμβούλια λαμβάνω μέρος!

Φραγκισκος. Τότε, μὲ τί ἔζησες ἐπὶ δύο ἔτη;

Τιβουρκιος. Οὔτε ἐγὼ δὲν εἰξεύρω... ἀλλὰ πολλάκις ἐκοιμήθην νηστικός...

Φραγκισκος. Τί! Ὤ θεέ μου!.... *(Κατ' ἰδίαν, λίαν συγκεκινημένος)*. Ὤ δυστυχία μου! τὸ παιδάκι μου!.. ὁ καλός μου Τιβούρκιος! νηστικός.... *(Κυττάζων αὐτόν)*. Πόσον ἀχάμνησε! *(Μεγαλοφώνως)*. Τιβούρκιε!

Digitized by Google

Τιβουρκιος. Ὁρίστε, πατέρα!

Φραγκισκος, *(ἀνοίγων τὰς ἀγκάλας του)*. Ἔλα ἐδῶ!

Τιβουρκιος, *(περιπτυσσόμενος αὐτόν)*. Ὦ! *(Εἰσέρχεται ὁ Λέων)*.

Λεων. Μπᾶ!

Φραγκισκος, *(ὀλολύζων)*. Δὲν ἔκαμες καλὰ νὰ μὴ μοῦ γράψῃς... Λέον!...

Λεων. Ὁρίστε, θεῖε.

Φραγκισκος. Ἠμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν πουθενὰ τώρα ἀμέσως δύο τρία μπιφτέκια καὶ μίαν μποτίλια βορδῶ;

Λεων. Εὐκολώτατα.... περάσατε εἰς τὴν τραπεζαρίαν... νὰ σᾶς ἑτοιμάσῃ ὁ Ἰωσήφ...

Φραγκισκος. Ὄχι δι' ἐμέ.... δὲν πεινῶ.

Τιβουρκιος, *(συγκεκινημένος)*. Ὦ! οὔτε ἐγώ!

Φραγκισκος, Πιθανόν... Ἀλλ' ἐγὼ θέλω νὰ φάγῃς... θέλω νὰ παχύνῃς!

Τιβουρκιος. Ἀφ' οὗ τὸ θέλετε....

Φραγκισκος. Δός μου τὸ χέρι σου... Θέλω νὰ σε κυττάζω ποῦ θὰ τρώγῃς.... Τὸν καϋμένον τὸν Τιβούρκιον! *(ψηλαφῶν τὸν βραχίονα τοῦ Τιβουρκίου. κατ' ἰδίαν)*. Πόσον ἀχαμνὸς εἶναι! θεέ μου, πόσον ἀχαμνὸς εἶναι!... *(Τὸν κυττάζει, τὸν φιλεῖ καὶ εἶτα λαμβάνει τὸν βραχίονά του.)* Πᾶμε! *(Ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Τιβουρκίου ἀριστερά)*.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΛΕΩΝ, ΒΛΑΔΙΝΕ.

Λεων. Τώρα εἶναι ποῦ θὰ τὸν πνίξῃ μὲ τοὺς ἀσπασμούς.... *(Κατέρχεται πρὸς τὰ ἔμπροσθεν)*.

Βλαδινε. *(Εἰσέρχεται, τρίβων τὰς χεῖρας)*. Ἐζύγισα τὸν κρεοπώλην!.... Τέσσαρα δράμια ὀλιγώτερον!... καὶ δύο κοκκάλαις!.... καὶ ἤθελε νὰ μοῦ ὑποστηρίξῃ πῶς αὐταῖς εἶναι ὁ κατιμᾶς!... ἀστεῖον πρᾶγμα!

Λεων. Πατέρα!

Βλαδινε. Ἆ! σὺ εἶσαι;

Λεων. Εἶναι ἑνδεκάμιση...

Βλαδινε. Ἔ;..

Λεων. Τὸ μεσημέρι ὁ κύριος Ὠβερτῖνος θὰ στείλῃ νὰ πάρῃ τὰς πενῆντα χιλιάδας δραχμάς, ποῦ ὑπεσχέθητε νὰ τοῦ δανείσετε....

Βλαδινε. Ἀλήθεια! τὸ ἐλησμόνησα.

Λεων. *(ἔκπληκτος)*. Πῶς!

Βλαδινε. Σὲ βεβαιῶ.

Λεων. Εὐτυχῶς, πατέρα, ὅτι πρόκειται περὶ παλαιοῦ φίλου... καὶ ἡ καρδία σας, εἶμαι βέβαιος, πῶς θὰ σᾶς τὸ ἐνθύμιζε....

Βλαδινε. Ὦ! ἡ καρδία μου.... 'ς τὴν ἡλικίαν μου, βλέπεις, δὲν πρέπει νὰ δίδῃς πολλὴν βάσιν εἰς αὐτήν...

Λεων. Ἐγὼ ὅμως ἔχω πεποίθησιν, πατέρα... ἔχω πεποίθησιν εἰς σᾶς. *(Θλίβων τὴν χεῖρά του)*. Χαίρετε καὶ εὐχαριστῶ! *(Ἐξέρχεται)*.

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, εἶτα ΙΩΣΗΦ.

Βλαδινε, *(μόνος)*. Παιδὶ ποῦ εἶναι!...πολὺ μὲ δυσαρεστεῖ ποῦ τὸν βλέπω τόσον ῥωμαντικόν.... *(Ἀνοίγει ἐν συρτάριον καὶ ἐξάγει δέσμην τραπεζικῶν γραμματίων)*, Ἐδῶ εἶναι!.... αὐταὶ αἱ πενῆντα χιλιάδες δραχμαὶ.... εἰς ὡραῖα τραπεζικὰ γραμμάτια..... Μπᾶ! εἶναι ὁλοκαίνουργια!... *(Μετρῶν)* ἕν, δύο, τρία....εἶναι ὀχληρὸν νὰ δανείζῃς κατακαίνουργια τραπεζικὰ γραμμάτια.... σοῦ ἐπιστρέφουν ἔπειτα παληά.... ξεσχισμένα... τέσσαρα, πέντε... ἂν σοῦ τὰ ἐπιστρέψουν!... ἕξ, ἑπτά, ὀκτώ.... Ὁ Ὠβερτῖνος δὲν θὰ μοῦ τὰ ἐπιστρέψῃ ποτέ... εἶναι κατεστραμμένος!... ἐννέα, δέκα....Τὸ πλοῖόν του δὲν εἶναι ἀσφαλισμένον.... ἕνδεκα.... Οἱ Ἀμερικανοὶ τὸ συνέλαβαν τὸ πλοῖόν του... Εἶναι λαὸς δραστήριος, τολμηρός.... Λοιπόν, πόσα εἴπαμεν; Ὁρίστε! πρέπει νὰ ξαναρχίσω πάλιν... ἕν, δύο.... Τί ζέστη!.... εἶναι περίεργον πῶς ἱδρώνει κανεὶς ὅταν πρόκειται νὰ δανείσῃ χρήματα.... τρία, τέσσαρα, πέντε... Καὶ τὸ κάτω κάτω ἔχει πλοῖον; Μοῦ τὸ εἶπε.... ἀλλ' ἐγὼ δὲν τὸ εἶδα!.... ἕξ, ἑπτά.... Ἂν ἐπὶ τέλους μὲ αὐτὸ τὸ ποσὸν ἠμποροῦσε νὰ σωθῇ.... ἀλλὰ δὲν θὰ σωθῇ.... θὰ πληρώσῃ μόνον τοὺς δανειστάς του.... ἐννέα... οἱ ὁποῖοι θὰ τὸν θεωρήσουν βλάκα.... δέκα.... καὶ ἐκεῖνον καὶ ἐμέ.... ἕνδεκα.... *(Συλλογιζόμενος, αἴφνης)*. Δὲν συμβουλεύομαι καλλίτερα καὶ τὸν Φραγκίσκον;... Ἀλλὰ πρὸς τί;.. Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς δὲν ἔχω κάμμίαν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώνω τὰς ζημίας αὐτοῦ τοῦ κυρίου!.... Ἔχω γυναῖκα... παιδιά... δηλαδή... καὶ νὰ διακινδυνεύω ἔτσι τὴν περιουσίαν των;.... Ὄχι! θὰ ἦτο πολὺ μεγάλη ἀνοησία! *(Ἐπαναθέτει τὰ γραμμάτια εἰς τὸ θυλάκιόν του)*. Θὰ τοῦ γράψω... Ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ προφυλάξω τὴν περιουσίαν μου!.... Κλείω ταῖς κλειδωνιαῖς!... *(Κάθηται παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ γράφει)*. «Ἀγαπητὲ φίλε, «ἀπρόοπτον δυστύχημα μοὶ καθιστᾷ ἀδύνατον «τὸν δανεισμὸν τῶν πεντήκοντα χιλιάδων «δραχμῶν, τὰς ὁποίας σοὶ ὑπεσχέθην. Μετὰ «μεγίστης θλίψεως ἀναγκάζομαι νὰ σοὶ ὁμολογήσω τοῦτο. Σὲ ἀσπάζομαι.... ὁ φίλος σου». Αὐτὸ πρέπει νὰ γράφωμεν πάντοτε, ὁσάκις ἀρνούμεθα. *(Σημαίνει τὸν κώδωνα)*.

Ιωσηφ, Μὲ ἐκάλεσεν ὁ αὐθέντης;

Digitized by Google

Βλαδινε. Δός αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, ὅπου ἐπιγράφεται... ἀμέσως!

Ιωσηφ. Νὰ περιμένω ἀπάντησιν;

Βλαδινε. Ὄχι... νὰ μὴ περιμένῃς.

Ιωσηφ. Πολὺ καλά· νὰ φορέσω τὸ καπέλλο μου καὶ 'πηγαίνω εἰςτὴν στιγμήν. *(Ἐξέρχεται).*

Βλαδινε, *(μόνος).* Ἆ! ἆ! τί κακὸν πρᾶγμα εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔκαμα!... εἶναι ἄνανδρον!... εἶναι πονηρόν!... εἶναι σκληρόν!.. εἰς ἕνα παλαιὸν φίλον! *(Κράζει)* Ἰωσήφ! *(Μετανοῶν)* Ἂς ἦναι, τόσον τὸ καλλίτερον! καλὰ ἔκαμα!.. .γίνομαι σκληρός! χαλκοπρόσωπος... 'σὰν ὅλους τοὺς ἄλλους! *(Ὁ Ἰωσὴφ διέρχεται πρὸς τὸ βάθος καὶ συναντᾶται μετὰ τοῦ Ὠβερτίνου).*

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ, εἶτα ΙΩΣΗΦ, εἶτα ΚΑΙΤΗ

Ωβερτινος, *(εἰς τὸ βάθος).* Ἐπιστολὴ πρὸς ἐμέ!... καλά... δός με την!

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν).* Ἐκεῖνος!

Ωβερτινος. Ἆ φίλε μου! τί χαρά! τί εὐτυχία! ἐσώθην!

Βλαδινε. Τί!

Ωβερτινος. Τὸ πλοῖόν μου... ἡ *Ὡραία Ἀγγελική*... ἔφθασεν εἰς Ἄβρην!

Βλαδινε. Ἀλήθεια;

Ωβερτινος. Ἔφθασε σήμερα τὸ πρωΐ! ἔλαβα τὴν εἴδησιν! φορτίον λαμπρόν!... ὁλόκληρος περιουσία... ἔλα νὰ φιληθῶμεν!

Βλαδινε. Εὐχαρίστως! *(Ἀσπάζεται αὐτὸν κατ' ἰδίαν).* Διάβολε! καὶ ἡ ἐπιστολή μου!

Ωβερτινος. Ἔτρεξα νὰ σοῦ ἀναγγείλω αὐτὴν τὴν εὐχάριστον εἴδησιν καὶ νὰ σοῦ εἴπω, ὅτι δὲν χρειάζομαι πλέον τὰς πενῆντα χιλιάδας δραχμάς.

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν).* Ἂν τὸ εἴξευρα!

Ωβερτινος. Ἀλλὰ νὰ σοῦ εἰπῶ, Βλαδινέ... ὄχι, Κάρολε! *(Θλίβουσι τὰς χεῖρας ἀλλήλων),* ἀγαπητέ μου φίλε.

Βλαδινε, *(ἀμηχανῶν).* Γουστάβε! παλαιέ μου φίλε!

Ωβερτινος. Αἱ καταδρομαὶ τῆς τύχης μᾶς ὑποβάλλουσιν ἐνίοτε εἰς σκληρὰς δοκιμασίας.. ἀλλ' ἔχουσι καὶ τὸ καλόν των..... συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἀληθεῖς μας φίλους... *(Κρατεῖ τὴν ἐπιστολὴν διὰ τῆς δεξιᾶς, ἣν ἐπιθέτει ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου τοῦ Βλαδινέ).*

Βλαδινε, *(τείνων τὴν χεῖρα).* Ναί.... τὴν ἐπιστολήν μου!

Ωβερτινος, *(ἀποσύρει τὴν χεῖρά του καὶ ἐπιθέτει αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ὤμου).* Δι' αὐτὸ οὐδέποτε... οὐδέποτε, ἀκούεις; θὰ λησμονήσω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔκαμες δι' ἐμέ!

Βλαδινε, *(ἐπαναλαμβάνων τὴν αὐτὴν κίνησιν).* Ἂς μὴ κάμνωμεν πλέον λόγον δι' αὐτά.

Ωβερτινος. Καὶ τὰ τέκνα μας! τὰ ἀγαπητά μας τέκνα! τί εὐτυχῆ ὁποῦ θὰ εἶναι! Χθὲς ὁ Λέων μοῦ ἐζήτησεν εἰς γάμον τὴν κόρην μου..

Βλαδινε. Ναί... εἴξεύρω....

Ωβερτινος. Ἀλλὰ καταλαμβάνεις, ὅτι εἰς τὴν θέσιν ποῦ εὑρισκόμην..... ἂν ἐχάνετο τὸ πλοῖόν μου... ἤμην κατεστραμμένος.....τοῦτο μόνον ἠδυνήθην νὰ τοῦ εἴπω· «Περίμενε, φίλε, μιμήσου ἐμέ... ἔλπιζε!»

Βλαδινε. Πῶς!

Ωβερτινος. Εὐσυνειδήτως φερόμενος, δὲν ἠδυνάμην νὰ δώσω εἰς τὸν υἱόν σου τὴν θυγατέρα μου ἄπροικον.

Βλαδινε, *(θλίβων τὴν χεῖρά του).* Ἆ Γουστάβε!

Ωβερτινος. Ἀλλὰ σήμερον... εἶμαι πλούσιος... ἴσως πλουσιώτερος ἀπὸ σέ, καὶ ἔχω τὴν τιμήν, κύριε, νὰ σᾶς προτείνω τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ σας μετὰ τῆς θυγατρός μου...

Βλαδινε. Θεωρῶ τὸν ἑαυτόν μου πολὺ εὐτυχῆ... βεβαίως! *(Μεγαλοφώνως, ἀπροσέκτως).* Τὴν ἐπιστολήν μου... ἂν ἠδυνάμην.. *(Προσπαθεῖ νὰ τὴν λάβῃ).*

Ωβερτινος. Καλέ, τί ἔχεις; Ἆ, ἡ ἐπιστολή σου!

Βλαδινε, *(προσπαθεῖ νὰ μειδιάσῃ).* Εἶναι περιττὴ πλέον. Δός μοί την.

Ωβερτινος. Διόλου!... ἤθελα νὰ μάθω τί μοῦ ἔγραφες....

Βλαδινε. Ὄχι!

Ωβερτινος, *(ἀποσφραγίζων τὴν ἐπιστολήν).* Ἆ!.. θεέ μου!

Βλαδινε *(κατ' ἰδίαν).* Ἐτελείωσε! τί νὰ τοῦ εἴπω τώρα;

(Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσήφ, ἵσταται ἀκούσας τὰς πρώτας λέξεις τοῦ Ὠβερτίνου καὶ παραμένει ἀκούων μέχρι τέλους τῆς σκηνῆς).

Ωβερτινος «Ἀπρόοπτον δυστύχημα!» ἆ! δύσμοιρε φίλε! Εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅ τι λέγουν; δὲν ἐτόλμων νά σου κάμω λόγον δι' αὐτό.

Βλαδινε. Τί;

Ωβερτινος. Οἱ τραπεζῖταί σου... Ὁ κύριος Στριψὲν καὶ συντροφία....

Βλαδινε. Ἔ;

Ωβερτινος. Ἔφυγαν κρυφά.

Βλαδινε. Ἆ! θεέ μου! τί μὲ λέγεις;

Ωβερτινος. Πῶς, δὲν τὸ εἴξευρες;

Βλαδινε. Ὄχι!

Ωβερτινος, *(δεικνύων τὴν ἐπιστολήν).* Ἀλλὰ τότε...

Βλαδινε, *(ἐν σπουδῇ).* Ναί, ναί τὸ εἴξευρα! τὸ ἀπρόοπτον δυστύχημα! ἀλλὰ ποῦ εὑρίσκονται τώρα;

Ωβερτινος. Δὲν εἴξεύρει κανεὶς ἀκόμη.

Digitized by Google

Βλαδινε. Ἀλλ' ἔχω κατατεθειμένας εἰς τὴν τράπεζάν των τριακοσίας χιλιάδας δραχμάς! εἶμαι ἀφανισμένος!

Ιωσηφ. Ἀφανισμένος!

Ωβερτινος. Ἆ φίλε μου! ταλαίπωρε φίλε μου! τί δυστύχημα! σὺ τόσον ἀγαθός, τόσον ἀφωσιωμένος εἰς τοὺς φίλους! Ἡσύχασε ὅμως! θάρρος, θὰ ἀνταμώσωμεν πάλιν. *(ἐξέρχεται μετὰ σπουδῆς)*.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΕΚΔΡΟΜΗ
ΕΙΣ ΤΟ ΥΔΩΡ ΤΗΣ ΣΤΥΓΟΣ

Τὸν παρελθόντα ἰούνιον ἔτυχε νὰ ἐργάζωμαι πλησίον τῆς Τριπόλεως μετά τινος γνωρίμου Γάλλου. Ὁ βίος ἦτο μονότονος τὰς καθημερινάς, τὰς δὲ ἑορτὰς διεθέτομεν πολλάκις εἰς ἐκδρομάς, ἃς ἐπεχειροῦμεν εἰς τὰ πλησίον μέρη. Εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός, ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, εἴχομεν τρεῖς ἡμέρας ἀργίας, καὶ ταύτας ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐπωφεληθῶμεν διά τινα μακρυνὴν ἐκδρομήν, τέρμα τῆς ὁποίας ἦτο τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός.

Ἡ ὁδὸς ἄγει διὰ τοῦ βορείου μέρους τῆς πεδιάδος τῆς Τριπόλεως καὶ εἶτα διὰ τῆς μετ' αὐτῆς συνεχομένης πεδιάδος τῆς Μαντινείας. Ἡ δευτέρα κεῖται ὀλίγον χαμηλότερον τῆς πρώτης, περιβάλλεται δὲ πανταχόθεν, πλὴν πρὸς νότον, ὑπὸ ὀρέων,καὶ τ' ἀπ' αὐτῶν κατερχόμενα ὕδατα δὲν εὑρίσκουσιν ἄλλην διέξοδον εἰμὴ δύο καταβόθρας κειμένας εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ πρὸς δυσμὰς ὄρους, τῆς Ὀστρακίνης. Ὁσάκις δὲ αἱ καταβόθραι φραχθῶσιν ὑπὸ στερεῶν σωμάτων παρασυρομένων εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν ὑδάτων, πλεῖστον μέρος τῆς πεδιάδος μεταβάλλεται εἰς λίμνην, ὡς τοῦτο συνέβη τὸ παρελθὸν ἔτος. Εἰς συνήθεις ὅμως χρόνους τὸ εἰς πλημμύρας ὑποκείμενον μέρος σπείρεται σῖτον, ἀραβόσιτον καὶ χασίς· ἀλλὰ πάντοτε εἶναι ἀνάγκη νὰ διατηρῶνται πολυπληθεῖς τάφροι μᾶλλον ἢ ἧττον βαθεῖαι,ὅπως ἀποστραγγίζωνται τὰ ὕδατα καὶ καθιστῶσι δυνατὴν τὴν καλλιέργειαν. Σχεδὸν ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος ταύτης, ἥτις ἔχει μῆκος δύο ὡρῶν καὶ πλάτος μιᾶς καὶ ἡμισείας περίπου,.εὑρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Μαντινείας. Τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, οὗ οἱ κατώτατοι δόμοι πανταχοῦ σώζονται, ἔχει περίμετρον τριῶν χιλιάδων μέτρων καὶ πλέον, σώζονται δὲ ἀκόμη καὶ τὰ κάτω μέρη ἑκατὸν εἴκοσι περίπου πύργων. Εἶναι περίεργον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Μαντινεῖς ἐξέλεξαν ἀκριβῶς τὸ κέντρον τῆς πεδιάδος, ὅπως κτίσωσι τὴν πόλιν των· τὸ μέρος δὲν εἶναι πολὺ ὑγιεινὸν σήμερον δι' οὓς λόγους ἀναφέρομεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι μετὰ πολύομβρα ἔτη τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς πεδιάδος ἐκαλύπτοντο ὑπὸ ὑδάτων, τὰ ὁποῖα εἶτα ἐπὶ πολὺ ἐλίμναζον. Πλὴν δὲ τούτου ἡ πόλις κατελάμβανε μέγα μέρος γαιῶν καλλιεργησίμων καὶ εὐφορωτάτων, πρᾶγμα σπάνιον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι· διότι οἱ Ἕλληνες τῶν ὁποίων αἱ πολιτεῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον μόλις εἶχον τετραγωνικῶν τινων σταδίων ἔκτασιν, δὲν συνείθιζον νὰ κτίζωσι τὰς πόλεις των ἐπὶ γαιῶν καλλιεργησίμων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πλευρῶν καὶ τῶν κορυφῶν ὑψωμάτων ἀνεπιδέκτων καλλιεργείας· αἱ θέσεις αὗται ἦσαν ἄλλως τε καὶ πολὺ ἀσφαλέστεραι. Τὸν κανόνα τοῦτον σπανίως καὶ μόνον ἕνεκα σπουδαίων λόγων παρέβαινον. Τίς λόγος παρεκίνησε τοὺς Μαντινεῖς νὰ ἐκλέξωσι τὴν θέσιν ταύτην, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν· ἡ ἀρχαιοτάτη πόλις ἔκειτο ἐπί τινος λόφου ἓν τέταρτον τῆς ὥρας πρὸς βορρᾶν· ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἦτο εἰμὴ ἓν χωρίον. Βραδύτερον ἐγκατέλιπον τὸν λόφον καὶ κατῆλθον εἰς τὴν πεδιάδα· ἔτι βραδύτερον, μετὰ τοὺς Μηδικοὺς πολέμους, τὰ χωρία τὰ ἀποτελοῦντα τὴν πολιτείαν τῆς Μαντινείας συνῳκίσθησαν εἰς μίαν πόλιν καὶ τότε ἐξέλεξαν ταύτην τὴν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πεδιάδος θέσιν· φαίνεται δὲ ὅτι αἱ μεταξὺ τῶν χωρίων ἀντιζηλίαι ἐπηρέασαν τὴν ἐκλογὴν τῆς θέσεως ὄχι ὀλίγον. Εἶναι πιθανόν, ὅτι τὰ χωρία ἔκειντο, ὅπως καὶ σήμερον,εἰς τοὺς πρόποδας τῶν περιβαλλόντων τὴν πεδιάδα ὀρέων· ὅταν δὲ ἀπεφάσισαν νὰ συνοικισθῶσι, δὲν κατώρθωσαν νὰ συμφωνήσωσιν ὅπως ἀνυψώσωσιν ἓν τῶν χωρίων εἰς πρωτεύουσαν καὶ οὕτω ἐξέλεξαν ἔδαφος, οὕτως εἰπεῖν, οὐδέτερον. Ἀναφέρω τὴν ἱστορίαν ταύτην τῆς κτίσεως τῆς Μαντινείας, ὅπως ἐγὼ τὴν φαντάζομαι, διὰ νὰ δείξω πόσον ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι μεταβάλλονται. Τοὺς αὐτοὺς ἀγῶνας διεξάγουσι καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ ἑλληνικὰ χωρία περὶ πρωτευούσης τοῦ δήμου καὶ ἕδρας τοῦ εἰρηνοδικείου.

Ἡ Μαντίνεια ἀπέχει τῆς Τριπόλεως δύο περίπου ὥρας· ἐξακολουθῶν δέ τις τὴν ὁδὸν φθάνει μετὰ μίαν ὥραν εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀγχισίας, ὄρους χαμηλοῦ συνδέοντος δύο ἄλλα πολὺ ὑψηλότερα, τὴν Ὀστρακίναν καὶ τὴν Ἀρμενιάν.

Ἅμα ὑπερβῇ τις αὐτὸ καταβαίνει εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ὀρχομενοῦ ἢ κάλλιον εἰπεῖν εἰς τὰ πεδία, διότι εἶναι δύο· τὰ βουνὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ πλησιάζουσιν εἰς ἓν σημεῖον τόσον, ὥστε μόνον στενὴν δίοδον ἀφίνουσι, δι' ἧς συγκοινωνοῦσι τὰ δύο πεδία. Τὸ πρῶτον καὶ νοτιώτερον, εἰς ὃ ἀπὸ τῆς Ἀγχισίας κατέρχεταί τις, εἶναι μικρότερον, τὸ ἄλλο, τὸ βορειότερον, μεγαλείτερον ἀλλὰ καὶ χαμηλότερον· διὰ τοῦ-

Digitized by Google

το τὰ ὕδατα τοῦ πρώτου εἰσρέουσιν εἰς τὸ δεύτερον διὰ τῆς στενῆς διόδου ἢ Χαράδρας, ὡς ὠνομάζετο ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Ἀμφότερα περιβάλλονται ὑπὸ ὀρέων καὶ ὑπόκεινται ὡς καὶ τὸ τῆς Μαντινείας εἰς πλημμύρας, τοῦ νοτιωτέρου μόνον μέρος, διότι, ὡς εἴπομεν, τὰ πλεῖστα τῶν ὑδάτων αὐτοῦ εἰσρέουσιν εἰς τὸ βόρειον. Ἐν τούτῳ τῷ τελευταίῳ καὶ ἀναβρύουσι πολλά, καὶ ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ διοχετευθῶσι πάντα εἰς τὰς καταβόθρας, λιμνάζουσι καθιστῶντα οὕτω μέρος τῆς λαμπρᾶς ταύτης πεδιάδος ἀνεπιτήδειον πρὸς καλλιέργειαν.

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐφρόντιζον οἵ τε Ὀρχομένιοι καὶ οἱ Μαντινεῖς πολὺ περισσότερον νὰ διατηρῶσιν ἀνοικτὰς τὰς καταβόθρας καὶ καθαρὰς τὰς τάφρους· εἶχον μάλιστα κατασκευάσει οἱ πρῶτοι καὶ πρόχωμα διὰ μέσου τοῦ βορείου πεδίου των ἐμποδίζον τὰ ὕδατα τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους νὰ ῥέωσιν εἰς τὰ χαμηλότερα καὶ νὰ λιμνάζωσιν ἐκεῖ. Διὰ τοῦτο σπανίως συνέβαινον πλήμμυραι,τὰ πεδία ἐκαλλιεργοῦντο τακτικῶς, καὶ ὄχι μόνον δὲν ὑπέσκαπτον τὴν ὑγείαν τῶν περιοίκων διὰ δηλητηριωδῶν μιασμάτων, ἀλλὰ καὶ ἔτρεφον πληθυσμὸν πολὺ μεγαλείτερον καί, ὅπερ σπουδαιότερον, πολὺ πλουσιώτερον τοῦ σημερινοῦ. Τῷ ὄντι ἀπὸ τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου τῆς πεδιάδος τῆς Τριπόλεως μέχρι τοῦ βορειοτάτου τῆς τῶν Ὀρχομενίων ἡ ἀπόστασις εἶναι ὀκτὼ περίπου ὡρῶν καὶ ἐν τῇ ἐκτάσει ταύτῃ ὑπῆρχον τρεῖς σπουδαῖαι πόλεις, ἡ Τεγέα (πλησίον τῆς Τριπόλεως), ἡ Μαντίνεια καὶ ὁ Ὀρχομενός· αἱ τρεῖς ὁμοῦ ἠδύναντο νὰ παρατάξωσιν ὀκτὼ τοὐλάχιστον χιλιάδας στρατοῦ· εἶχον πόλεις μεγάλας περιτετειχισμένας, εἶχον θέατρα, ἀγοράς, στοάς, ναοὺς κεκοσμημένους δι' ἔργων τοῦ Σκόπα καὶ τοῦ Πραξιτέλους· εἶχον ὑδραγωγεῖα, ὁδοὺς ἁμαξιτὰς καὶ ἔργα τεχνικὰ διὰ τὴν διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων· εἶχον τέλος ἰδιωτικὸν πλοῦτον οὐχὶ ὀλίγον, δὲν εἶχον δὲ δημόσια χρέη. Καὶ πάντα ταῦτα ἐν ᾧ οὐδέποτε ἀπήλαυσαν εἰρήνην μακροχρόνιον, ἀλλ' οἱ πόλεμοι καὶ αἱ ἐπιστρατεῖαι ἦσαν συχνότατοι. Καταντᾷ τῇ ἀληθείᾳ ἀκατανόητον, πῶς ἠδύναντο οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀπὸ τόσον μικρῶν κεφαλαίων καὶ δυνάμεων νὰ κατορθῶσι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα. Ἐξ ὅλων τῶν μεγαλουργημάτων τῶν Ἑλλήνων τοῦτο πρὸ πάντων θαυμάζω ἐγώ· διότι στρατηγοὺς μεγάλους, ποιητὰς καὶ νομοθέτας ἀκόμη δεξιοὺς ἀνέδειξαν καὶ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις οὐδέποτε ἠδυνήθησαν νὰ ἐξέλθωσι τῆς ἡμιβαρβάρου καταστάσεως· ἴσως ὅμως οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ τὰ μέλη μιᾶς κοινότητος συνεκέντρωσαν μετὰ τοσαύτης προθυμίας πάσας τὰς δυνάμεις των πρὸς ἕνα κοινωφελῆ σκοπόν· ἴσως οὐδαμοῦ ἡ ὑποταγή, σχεδὸν εἰπεῖν ἡ ἐκμηδένισις τοῦ ἀτόμου ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ, συνετελέσθη μετὰ τοσαύτης συνεπείας καὶ τοσαύτης ἐθελοθυσίας. Ἐνταῦθα ἔγκειται τὸ μυστήριον τῆς μεγαλουργίας τῶν Ἑλλήνων. Σήμερον, ἀγνοῶ διὰ τίνας λόγους, οἱ δῆμοι ἡμῶν, μάλιστα οἱ μικροί, εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἐπιτελέσωσι σπουδαῖόν τι· αὐτὰ τὰ ἄθλια σχολεῖά των βαρύνονται νὰ διατηρήσωσι καὶ ἐπαιτοῦσι καθ' ἑκάστην τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ὑπάρχουσι χωρία, τὰ ὁποῖα δι' ἐργασίας δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ἠδύναντο νὰ συνδεθῶσι μεθ' ἁμαξιτῆς ὁδοῦ ἐθνικῆς ἢ μετὰ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττουσιν· ὑπάρχουσιν ἄλλα, τὰ ὁποῖα δι' ἀνορύξεως μικρᾶς τάφρου ἢ δι' ἐπιχωματώσεως ἀσημάντου ἕλους ἠδύναντο καὶ τῶν πυρετῶν ν' ἀπαλλαγῶσι καὶ γαίας ἀκόμη νὰ κερδίσωσιν, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττουσι. Οὕτω καὶ τὰ πεδία τῆς Μαντινείας καὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ ἀφίνονται εἰς τὸ ἔλεος τῶν βροχῶν, τῶν πηγῶν καὶ τῶν καταβοθρῶν, ὁσάκις δὲν παρεμβάλλονται ἐπίτηδες κωλύματα εἰς τὴν ἐκροὴν τῶν ὑδάτων ὑπὸ ἀνθρώπων αναισθήτων. Διότι πέρυσι, καθὰ ἔλεγον οἱ χωρικοί, τὰς καταβόθρας τοῦ πεδίου τῆς Μαντινείας ἀπέφραξαν τὰ πτώματα προβάτων ἀποθανόντων ἐξ εὐλογίας καὶ ῥιφθέντων εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν ποιμένων· οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, τὴν πλήμμυραν ὅμως βεβαίως δὲν ἐπέφερον μόνον τὰ πτώματα τῶν προβάτων. Ὁπωσδήποτε σήμερον δὲν γίνεται ὑπὲρ αὐτῶν περισσότερόν τι ἢ ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Τοῦ Ὀρχομενοῦ τὰ δύο πεδία μετὰ τῶν πέριξ ὀρέων ἀπετέλουν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ κράτος τῶν Ὀρχομενίων· ἡ πόλις των εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ δυτικωτέρου τῶν δύο ὀρέων, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ὡς εἴπομεν ἤδη, ὑπάρχει ἡ Χαράδρα· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ ὄρους τούτου σώζονται τὰ ἐρείπια τῶν τειχῶν, ἅτινα περιέβαλλον τὴν ἀρχαιοτάτην ἀκρόπολιν. Ἐκ τῶν λίθων τῶν τειχῶν τούτων ἔκτισαν οἱ Φράγκοι πύργον, ὅμοιος δὲ τούτου εὑρίσκεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι ὄρους. Σήμερον ἀντὶ τῶν Ὀρχομενίων νέμονται τοὺς ἀγροὺς τούτους ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ χωρία ἀποτελοῦντα τὸν δῆμον Ὀρχομενίων· πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ Λεβίδιον, μέγα χωρίον ἀριθμοῦν, ὡς λέγεται, ἑξακοσίας οἰκίας καὶ τριάκοντα μαγαζεῖα ἢ καπηλεῖα.

Τὸ βόρειον πεδίον τοῦ Ὀρχομενοῦ χωρίζεται ἀπὸ τῆς λίμνης τοῦ Φενεοῦ ὑπὸ ὀροσειρᾶς ὑψηλῆς καὶ ἐκτεταμένης, ἡ δὲ ὁδὸς ἄγει δι' αὐτῆς πρῶτον πρὸς τὰ ἄνω, ἔπειτα δὲ πάλιν πρὸς τὰ κάτω διὰ φάραγγος ἀγρίας, ἥτις οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἦτο, ὡς λέγεται, μεγαλοπρεπὴς σκιαζομένη ὑπὸ πυκνοῦ δάσους. Σήμερον δυστυχῶς ὀλίγα μόνον δένδρα ὑπολείπονται αὐτοῦ. Ἡ φάραγξ κατέρχεται ἱκανῶς ἀποτόμως, εἰς τὸ ἄκρον

Digitized by Google

δ' αὐτῆς κεῖται ἐν μέσῳ δένδρων καὶ κήπων καλῶς ποτιζομένων τὸ μικρὸν χωρίον Γκιόζα. Ἦτο μεσημβρία, ὅταν ἐφθάσαμεν αὐτοῦ, καὶ Κυριακή· γυναῖκές τινες μᾶς ἔδειξαν τὸ μαγαζί· ἐκεῖ σταματήσαντες ἐκαθήσαμεν πρὸ τῆς θύρας, ὅπου ἦσαν συνηγμένοι καί τινες χωρικοὶ συζητοῦντες περὶ τῶν πλησιαζουσῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν ζωηρότατα· ἕκαστος ἐξέφερε μετὰ κοινοβουλευτικῆς ἐλευθερίας τὴν γνώμην του περὶ τῶν ὑποψηφίων, οἵτινες ἦσαν τρεῖς. Καλέσαντες τὸν παντοπώλην, νέον φοροῦντα κλασικωτάτην ἕνεκα τῆς λέρας της φουστανέλλαν, τὸν ἠρωτήσαμεν τί ἔχει νὰ φάγωμεν.

— Ἔξω ἀπὸ κρέας ὅ,τι ἄλλο θέλετε, ἀπεκρίθη.

Καὶ ἡ παρισταμένη μήτηρ του, γραῖα ἔξυπνος καὶ ζωηρά, ἔσπευσε νὰ προσθέσῃ·

— Καὶ κρέας, ἂν θέλουν· νὰ σφάξουμε ἕνα κοτόπουλο.

— Ὄχι, δὲν ἔχομεν καιρόν· θέλομεν ὀλίγα αὐγά, τυρὶ καὶ ψωμί.

— Ἀμέσως.

Τὰ αὐγὰ ἡτοιμάσθησαν, ἡ τράπεζα ἐστρώθη, ὁ οἶνος ἦλθε, καὶ βούτυρον ἀκόμη νωπόν, ἀλλ' ἔλειπεν ὁ ἄρτος.

— Πῶς; δὲν ἔχει ψωμί;

— Εἶναι μαῦρο.

— Ἴσα ἴσα μαῦρο θέλομεν.

— Ἠξεύρετε, κύριε, αἱ γυναῖκες εἶναι εἰς τὸ θέρος, κάτω 'στὸν κάμπον καὶ δὲν ζυμόνουν.

— Δὲν ἔχει λοιπὸν ψωμί;

— Δὲν ἔχουμε.

Τοιαῦτα εἶναι ἐν πλείστοις χωρίοις τὰ μαγαζεῖα. Εὐτυχῶς εἴχομεν φέρει ἡμεῖς ἓν τεμάχιον ἄρτου, ἐκαθήσαμεν λοιπὸν καὶ ἐφάγομεν λίαν εὐχαρίστως. Ὁ καθαρὸς καὶ γνήσιος οἶνος ἀναπληροῖ ἐν Ἑλλάδι πολλὰς ἐλλείψεις.

Τὸ χωρίον Γκιόζα κεῖται περίπου εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίου χωρίου Καρυαί· πράγματι δὲ βλέπει τις καὶ σήμερον αὐτοῦ μεγαλοπρεπεῖς καρυὰς ἐν τοῖς κήποις.

Μετὰ μιᾶς ὥρας ἀνάπαυσιν ἀνεχωρήσαμεν· ἤδη πρὶν ἢ φθάσωμεν εἰς Γκιόζαν, ἀπὸ τοῦ μέσου περίπου τῆς φάραγγος εἰς μίαν καμπὴν τῆς ὁδοῦ ἠδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν τὴν λίμνην τοῦ Φενεοῦ. Ἀπὸ τῆς Γκιόζας ὅμως ἡ ὁδὸς ἄγει παρ' αὐτὴν τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς λίμνης, τὸ δὲ θέαμα εἶναι τῷ ὄντι μεγαλοπρεπές. Ἔτυχε νὰ περιέλθω πολλὰ μέρη τῆς πλουσίας εἰς φυσικὰς καλλονὰς Ἑλλάδος, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἡ ὄψις μου ἐμαγεύθη, ὡς ἐνταῦθα. Ἡ λίμνη ἔχει, ὡς λέγεται, ἐννέα χιλιομέτρων μῆκος καὶ πλάτος μέγιστον ἑπτὰ χιλιομέτρων, περιβάλλεται δὲ πανταχόθεν ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων, πρὸς δυσμὰς μὲν ὑπὸ τοῦ Σαϊτᾶ καὶ τῆς Ντουρντουβάνας (Πεντελείας), πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὑπὸ τῆς Σκιπιέζας, τοῦ Γεροντείου καὶ τῆς Κυλλήνης. Ὁ Σαϊτᾶς καὶ ἡ Σκιπιέζα (Ὄρυξις) συνερχόμενα κλείουσι τὸ νότιον μέρος τῆς λίμνης, μένει δὲ μεταξὺ αὐτῶν μόνη ἡ στενή, πετρώδης καὶ ἀπότομος φάραγξ, δι' ἧς κατήλθομεν. Ἡ μόνη εὔκολος ἔξοδος ἀπὸ τῆς λίμνης εὑρίσκεται εἰς τὸ βορειοανατολικὸν ἄκρον, ὅπου μεταξὺ τῆς Κυλλήνης καὶ τῶν τελευταίων διακλαδώσεων τῆς Πεντελείας ἀνοίγεται ἡ κοιλὰς τοῦ Ὀλβίου, μικροῦ ποταμίου πηγάζοντος ὥρας τινὰς βορειοανατολικώτερον ἐπὶ τοῦ Μαύρου Ὄρους. Ὁ ποταμὸς οὗτος μετὰ τῶν ἀπὸ τῶν πέριξ ὀρέων κατερχομένων ὑδάτων σχηματίζει τὴν λίμνην. Πρὸς τούτοις φαίνεται, ὅτι ὑπάρχει καὶ ὕδωρ ἀναβρύον ἐν αὐτῇ τῇ κοιλάδι, πάντα δὲ ταῦτα δὲν ἔχουσιν ἄλλην διέξοδον εἰμὴ δύο φυσικὰς καταβόθρας, ὧν ἡ μὲν κεῖται εἰς τὸ νοτιοανατολικόν, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς λίμνης. Ὅταν αἱ καταβόθραι ἦναι ἐν ἐνεργείᾳ, ἀρκοῦσιν ἵνα διοχετεύσωσι τὰ συρρέοντα ὕδατα· τῷ ὄντι δὲ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ κοιλὰς τοῦ Φενεοῦ ὑπέκειτο μὲν εἰς πλημμύρας, ἀλλ' ἐκαλλιεργεῖτο τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς ἀκόμη τοῦ παρόντος αἰῶνος ὁ ἄγγλος περιηγητὴς Λὴκ εὗρε λιμνάζοντα ὕδατα μόνον περὶ τὰς καταβόθρας, τὴν δὲ λοιπὴν κοιλάδα καλῶς καλλιεργημένην. Βραδύτερον αἱ καταβόθραι φαίνεται ἔκλεισαν καὶ τῷ 1828 ἡ λίμνη εἶχεν ἐνιαχοῦ βάθος 150 ποδῶν, εἶτα πάλιν ἠνοίχθησαν κατὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Ὄθωνος καὶ πάλιν ἐφράχθησαν, ὥστε σήμερον ἐσχηματίσθη ἡ ἐκτεταμένη αὐτὴ λίμνη, ἥτις καλύπτει τὸ πλεῖστον τῆς κοιλάδος· μένει ὅμως εἰς τὸ ὑψηλότερον βόρειον μέρος ἱκανὴ ἀκόμη ἔκτασις, ἥτις καλλιεργεῖται κατὰ τὸ θέρος, ὅταν ἀποσύρωνται τὰ ὕδατα. Πρό τινων ἐτῶν ἀνέλαβεν, ὡς γνωστόν, Ἑταιρία τις τὴν ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης διὰ τῆς διορύξεως σήραγγος διὰ τῶν ὀρέων· ἡ διὰ τοιούτου τρόπου ἀποξήρανσις ἔχει δύο μεγάλα πλεονεκτήματα, πρῶτον ὅτι μένει ἀνεξάρτητος τῶν ἰδιοτρόπων καταβοθρῶν, αἵτινες ἄλλοτε ἀνοίγουσι καὶ ἄλλοτε κλείουσι, χωρὶς νὰ δύναται ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς νὰ ἴδῃ διατί, ἐν ᾧ ἡ σήραγξ ὑπόκειται πολὺ ὀλιγώτερον εἰς τὰς ἰδιοτροπίας ταύτας καὶ ὁ καθαρισμός της εἶναι εὐκολώτερος. Ἔπειτα τὰ ὕδατα δύνανται νὰ διοχετευθῶσι καὶ χρησιμοποιηθῶσιν ἀλλαχοῦ λίαν καρποφόρως. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἔχω ἀξιώσεις μηχανικῶν γνώσεων τολμῶ νὰ εἴπω, ὅτι ἡ διόρυξις τῆς σήραγγος ἕνεκα τῶν περιβαλλόντων τὴν λίμνην ὀρέων θὰ ἦναι λίαν δύσκολος. Τοῦτο δὲ βλέπει, φαίνεται, καὶ ἡ τὴν ἀποξήρανσιν ἀναλαβοῦσα ἑταιρία, διότι μέχρι σήμερον περιωρίσθη νὰ σκάψῃ μόνον κατὰ πλάτος τῆς κοιλάδος τάφρον, δι' ἧς ὁρίζεται ἡ περιοχὴ τῆς λίμνης ἀπὸ τῶν μὴ ὑποκειμένων

Digitized by Google

εἰς πλημμύρας ἀγρῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν ἐντὸς τῆς περιοχῆς, οἵτινες κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους εἶναι ἐλεύθεροι ὑδάτων καὶ ἢ καλλιεργοῦνται ἢ χρησιμεύουσιν ὡς λειμῶνες, εἰσπράττει ἐνοίκια. Οἱ χωρικοὶ ἔλεγον, ὅτι μέχρι τινὸς ἐπλήρονον, ἔπειτα ὅμως βλέποντες ὅτι ἡ Ἑταιρία περιωρίζετο εἰς ταύτην μόνον τὴν εὔκολον ἀποξήρανσιν τῶν βαλαντίων των, ἠρνήθησαν νὰ πληρόνωσιν ἐπὶ πλέον καὶ τώρα, νομίζω, δικάζονται.

Ἀπὸ τῆς Γκιόζας εἰς Φονιᾶν, τὸν ἀρχαῖον Φενεόν, ἡ ὁδὸς θὰ ἦγεν ἄλλοτε βεβαίως διὰ τῆς κοιλάδος· σήμερον ἕνεκα τῆς λίμνης ἐχάραξαν ἀτραπὸν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆν ἀνατολικῆς ὄχθης, ἀτραπὸν ἐλεεινὴν καὶ ἀθλίαν, πότε ἀνερχομένην ἀποτόμως, πότε κατερχομένην, πάντοτε δὲ πετρώδη καὶ ὀλισθηράν. Οἱ ἵπποι ἡμῶν ἦσαν κατάκοποι, ἡμεῖς ὄχι ὀλιγώτερον, καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ καταβῶμεν καὶ νὰ ὁδοιπορῶμεν πεζοί. Οὐχ ἧττον ἡ φύσις εἶναι τόσον ὡραία, ὥστε ἂν καὶ τὸ σῶμα ἀπαυδᾷ καὶ οἱ πόδες προσκρούοντες εἰς τοὺς λίθους πονοῦσιν, ὅμως τὸ πνεῦμα μένει ἀκμαῖον. Ἡ ἀτραπὸς ἄγει ἐν μέρει δι' ἐλάτων, ἐπιβλητικωτέρα ὅμως εἶναι ἡ ἀπέναντι ὄχθη, τὰ πλευρὰ τοῦ Σαϊτᾶ καὶ τῆς Πεντελείας, τὰ ὁποῖα κατάμαυρα ἕνεκα τῶν καλυπτόντων αὐτὰ ἐλάτων κατέρχονται καὶ βυθίζονται εἰς τὴν λίμνην σχεδὸν κάθετα ὡς τοῖχοι, ὑπὲρ τὰ χίλια μέτρα ὑψηλοί. Ὡδοιπορήσαμεν ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, τὸ πλεῖστον παρὰ τὴν λίμνην καὶ εἶτα διὰ τοῦ στεγνοῦ πεδίου, ἕως οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὰ Καλύβια τοῦ Φονιᾶ. Ὀλίγον πρὸ τοῦ χωρίου, ἐπί τινος γηλόφου δεξιὰ τῆς ὁδοῦ βλέπει τις τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως· δὲν εἶναι πολλὰ οὐδὲ παρέχουσί τι τὸ ἀξιοθέατον· τὸ σημερινὸν χωρίον, οὗ τὸ ὄνομα παρεφθάρη ἐκ τοῦ ἀρχαίου, κεῖται ὑψηλότερα ἐπὶ τῶν προπόδων τῆς Πεντελείας, ἀποτελεῖται δ' ἔκ τινων οἰκιῶν μόνον, ἐν ᾧ τὰ παρακείμενα Καλύβια ἀριθμοῦσι πολὺ πλείονας οἰκίας· τώρα ὅμως ἀμφότερα ἡνώθησαν σχεδὸν καὶ ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον χωρίον ἐξ 180 περίπου οἰκιῶν κεκρυμμένων ἐντὸς δένδρων. Δὲν εἶδον χωρίον ἐν Ἑλλάδι ἔχον τόσους κήπους, τόσα ὕδατα, τόσα δένδρα. Ἡ ἐφ' ἵππου διὰ τῶν ὁδῶν διάβασις εἶναι δύσκολος, διότι εἶναι πᾶσαι στεναί, ἀνηφορικαὶ καὶ χρησιμεύουσι συγχρόνως καὶ ὡς αὔλακες τῶν εἰς τοὺς κήπους διοχετευομένων ὑδάτων, οἱ δὲ ἐκ βάτων, λύγων καὶ ἄλλων φυτῶν καὶ δένδρων φράκται ἐκτείνουσι τοὺς μυρίους βραχίονάς των, ὅπως ἁρπάσωσι τὸν πῖλον ὑμῶν ἢ ἄλλο τι ἐνθύμιον. Ὑπὸ τῶν πειρασμῶν τούτων καταδιωκόμενοι φθάνετε εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ χωρίου, τὸ ὕψιστα κείμενον, ὅπου εὑρίσκεται ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ παντοπωλεῖον καὶ πρὸ αὐτῶν μικρὰ ἐπίπεδος πλατεῖα σκιαζομένη ὑπὸ μεγάλης πλατάνου. Ὅταν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, ἡ πλατεῖα ἦτο πλήρης χωρικῶν, οἵτινες ἀμέσως μᾶς περιεκύκλωσαν· πάντες ἐφαίνοντο ζωηροί, πρόθυμοι, γελαστοὶ ὡς τὸ χωρίον των. Εἴχομεν μεγάλην διάθεσιν νὰ καταβῶμεν καὶ νὰ καθίσωμεν μετ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν πλάτανον, νὰ θαυμάσωμεν ἐκεῖθεν πάλιν τὴν λίμνην καὶ τὰ ὄρη, νὰ πίωμεν τὴν μαστίχαν των, ἥτις μᾶς ἐφάνη ἐξαισία, καὶ νὰ συζητήσωμεν περὶ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν· δυστυχῶς ἦτο ἀργὰ καὶ ἐβιαζόμεθα νὰ φθάσωμεν ἐγκαίρως εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Φενεοῦ, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ διανυκτερεύσωμεν.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Χρ. Τσουντας.

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

(Ἱστορικὸν διήγημα).

Α'.

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ὡς κυριώτατοι παράγοντες τοῦ μεγάλου ἐπιχειρήματος τοῦ 1821 τρεῖς κυρίως τάξεις τῶν Ἑλλήνων πρέπει νὰ τιμηθῶσιν· ἡ τῶν προυχόντων καὶ προεστώτων, ἡ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου, καὶ ἡ τῶν κλεπτῶν· μία δὲ τῶν τάξεων τούτων ἂν ἠδιαφόρει, οὔτε τὸ ἔργον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας βεβαίως θὰ εὐωδοῦτο, οὔτε καὶ ἡ ἐπανάστασις, ἐὰν τοιαύτη ἠγείρετο, θὰ ἐπέδιδεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς της ὡς ἐπέδωκε τῇ κοινῇ συνεργασίᾳ καὶ τῶν τριῶν ὁμοῦ τάξεων.

Καὶ οἱ μὲν προεστῶτες καὶ προύχοντες διαπρέποντες εἴτ' ἐπὶ γένει, εἴτ' ἐπὶ πλούτῳ, εἴτ' ἐφ' ἱκανότητι, καὶ διοριζόμενοι καὶ ὑποληπτόμενοι ὑπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας πολλὴν ἐπιρροὴν εἶχον ἀποκτήσει διὰ ταῦτα παρὰ τῷ κατωτέρῳ ἰδίως λαῷ, ὃν καὶ ἐμύησαν εἰς τὸ μυστικὸν τῆς Ἑταιρίας, καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός των ἀκολούθως ἐξήγειραν, — οἱ κλέπται δέ, οἱ διὰ τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀνδραγαθιῶν των κρατύνοντες τὰς περὶ αἰσιωτέρου μέλλοντος ἐλπίδας τῶν ῥαγιάδων, νἀπετέλεσαν μετὰ ταῦτα καὶ τὸν πυρῆνα τῶν δαφνηφόρων στρατιωτικῶν τῆς ἐξεγερθείσης Ἑλλάδος δυνάμεων, δικαίως ὡς πρωταθληταὶ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἐξυμνηθέντες—καὶ οἱ ἱερωμένοι, ἀπ' ἀρχῆς ἐγκολπωθέντες τὴν ἰδέαν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, διέδωσαν αὐτὴν εἰς τοὺς θερμοτέρους ζηλωτὰς καὶ τοὺς ἐναρετωτέρους καὶ δραστηριωτέρους πατριώτας, οὗτοι δὲ πρῶτοι καὶ ἐφάνησαν αἴροντες τὸν σταυρὸν καὶ τὰς σημαίας, ὁδηγοῦντες καὶ ἀρχηγοῦντες οἱ πλεῖστοι εἰς ὁ-

Digitized by Google

λας τὰς στρατολογίας καὶ τὰ στρατόπεδα, εὐλογηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων γενόμενοι, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἀξιοζήλευτοι πολεμισταὶ ἀναδειχθέντες.

Ἡ παροῦσα διήγησις σκοπὸν ἔχει τὴν βιογραφίαν ἑνὸς ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν ἱερωμένων, ἀφανοῦς καὶ ἁπλοῦ ἱερέως καὶ ἴσως γνωστοῦ μόνον τοῖς συνεπαρχιώταις αὐτοῦ, ἀλλ' ὅστις ἐν τοσούτῳ εἶναι ἄξιος ἰδιαιτέρας μονογραφίας, ἀφοῦ χάριν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος καὶ τὴν ζωήν του εἰς τὸν θάνατον πολλάκις ἐξέθηκε, καὶ τὸν μόνον υἱόν αὐτοῦ Μῆτρον ἐθυσίασεν. Εἶχε δὲ καὶ τὸ βαλάντιόν του ἀνοικτὸν διὰ τὰς ἐκ τοῦ προχείρου γινομένας τότε πατριωτικὰς εἰσφοράς, καὶ αὐτοθελήτως προσέτι παρέδωκεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ὑπεφορίαν τῆς πατρίδος του τὰς κλεῖδας τῶν ἀποθηκῶν του,αἵτινες οὐδέποτε ἦσαν κεναί. Διότι καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ μικροῦ ἀλλ' εὐπόρου χωρίου Χαλαζονίου ὡς θὰ ἴδωμεν ἐκαρποῦτο, καὶ τὰ ἱερατικά του πρὸς τούτοις δικαιώματα εἰς εἶδος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ κατεβάλλοντο ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου Ἐράνης περιλαμβανόμενον καὶ περὶ τὴν ὥραν πρὸς βορρᾶν τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ Φιλιατρῶν ἀφιστάμενον, κεῖται τὸ τερπνὸν χωρίον Χαλαζόνι, ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα οἰκογενείας ἀριθμοῦν. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐγεννήθη ὁ Παπ' Ἀναστάσις κατὰ τὴν 7ην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁ βίος δ' αὐτοῦ, τ' ἀνδραγαθήματα καὶ τὰ παθήματα, ἐπὶ τὸ ἀφηγηματικώτερον ὑφ' ἡμῶν διεσκευασμένα, θὰ ἦναι τὸ ἀντικείμενον τοῦ μικροῦ τούτου ἱστορήματος. Μέτριος καὶ εὔσαρκος τὸ ἀνάστημα, ἀλλ' ἀριπρεπὴς καὶ εὐπαγὴς μὲ μέλη ἰσχυρὰ καὶ εὔρωστα καὶ μὲ στέρνον προπετῶς ἀνεπτυγμένον, εἶχε τὸ πρόσωπον εὔχρουν,τοὺς ὀφθαλμοὺς μαύρους μεγάλους καὶ ὑπὸ πυρὸς φυσικῆς ἀγχινοίας αὐγαζομένους, τὰς ὀφρῦς ἄνωθεν αὐτῶν καμπυλουμένας καὶ συννευούσας, τὴν δὲ γενειάδα μαύρην, δαψιλῆ καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του μετρίᾳ πολιᾷ ἐξανθοῦσαν· καὶ ἑνὶ λόγῳ θὰ ἦτον ὡραιότατος ἀνήρ, ἐὰν δὲν εἶχε τὴν ῥινά σιμήν. — Κατὰ δὲ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς πανθωμολογεῖτο ἀκατάπληκτος, ἀνδρεῖος καὶ κατὰ βάθος ἀγαθώτατος, ἀλλ' εὐέξαπτος καὶ εἰς τὸν θυμὸν εὐεπίφορος. Παρέπιπτεν ἐνίοτε εἰς ἀτοπήματα, τελευταῖον δ' ἔβαψε καὶ τὰς χεῖράς του εἰς αἷμα ἀδελφικόν, δι' ὃ καὶ ἐτιμωρήθη ὑπὲρ τὸ δέον σκληρῶς, βίαιον λαβὼν θάνατον ὀδυνηρὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον.

Θὰ ἐγεννήθη δὲ ὁ Παπ' Ἀναστάσις, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, κατὰ τὴν 7ην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, διότι κατὰ τὰς μαρτυρίας πολλῶν ἐπιζησάντων ἐκ τῶν συγχρόνων του, ὅταν ἐξέλιπε τοῦ κόσμου τούτου (1821), εἶχεν ὑπερβῇ πρὸ πολλοῦ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τὸν πατέρα αὐτοῦ ὠνόμαζον Δημητρόν, ἐξ οὗ καὶ τὸ πατρωνυμικὸν αὐτοῦ, ὡς εἰθίζετο τότε, Δημητρόπουλος, τὴν δὲ μητέρα Προκοπήν. Ἀμφότεροι ἀγαθοὶ χριστιανοί, τακτικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν των φοιτῶντες, πάσας τὰς τεσσαρακοστὰς καὶ τὰς νηστησίμους ἡμέρας εὐλαβῶς τηροῦντες, καὶ δὶς καὶ τρὶς κατ' ἔτος τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνοῦντες. Ὁ πατὴρ τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος, ὡς ἐν τῷ χωρίῳ του ἦτο γνωστός, συγκατελέγετο μετὰ τῶν ἐντιμοτέρων καὶ εὐπορωτέρων σχετικῶς συντοπιτῶν του, — δι' ὃ καὶ κατ' ἐλευθέραν αὐτῶν ἐκλογὴν ἦτο καὶ ἐπίτροπος τοῦ παλαιοῦ ναΐσκου τοῦ χωρίου των, —πρᾶγμα, ὅπερ δὲν τὸν ἠμπόδιζε καὶ τὴν δρεπάνην καὶ τὸ κλαδευτήριον νὰ χειρίζηται τελείως, καὶ ὁ ἴδιος αὐτοπροσώπως νὰ ὁδηγῇ εἰς τὴν βοσκήν, ἢ εἰς τὸ πλησίον ῥέμμα πρὸς ποτισμὸν τὰ ζωντανά του. Οὐδόλως ὅμως διὰ τοῦτο κατεκρίνετο, διότι πάντες μὲν τότε ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ ὦσι φιλεργοί, ἡ δὲ ἀργία καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀργολογία ἦσαν πρᾶγμα ἄγνωστον, ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης αὐστηρῶς στιγματιζόμεναι, ἥτις τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἦτο σεβαστὴ πολὺ πλέον ἢ νῦν, καίτοι οὔτε διὰ τύπου οὔτε διὰ συναθροίσεων μορφουμένη. Εὐλαβὴς δέ, δεισιδαίμων, θρησκομανής, νηφάλιος, ἀμαθὴς καὶ μετριόφρων ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος, ὅπως ὅλοι οἱ τῆς γενεᾶς ἐκείνης δουλοπάροικοι ἀγρόται, μίαν καὶ μόνην ἀλλὰ σταθερὰν φιλοδοξίαν εἶχε, τὴν μόνην ἴσως ἐπὶ τῆς δουλείας ἄνευ δυσαρέστων ὁπωσοῦν συνεπειῶν ἐπιτρεπομένην.— Ἐπόθει «νὰ τὸν ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νὰ καμαρώσῃ τὸν Τασόν του,—ὡς κατὰ τὴν πρώτην του ἡλικίαν ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἐκαλεῖτο —, Παπᾶν, γιὰ νὰ τὸν μνημονεύῃ καὶ κάποτε — κάποτε σὰν κλείσῃ τὰ μάτια.» Μετ' εὐφροσύνου δ' αὐταρεσκείας ὁ καλὸς πλὴν φανατικὸς χριστιανὸς ἐφαντάζετο τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ περιεβάλλετο ὁ υἱός του τὸ σεμνὸν τοῦ ἱερέως σχῆμα, ὅτε αἱ μὲν γυναῖκες θὰ προσηκόνωνται εἰς τὴν διάβασιν αὐτοῦ ἵνα τὸν δεξιωθῶσι κόσμιαι καὶ εὐσταλεῖς, τὰ δὲ παιδία θὰ τρέχωσιν ἵνα φιλήσωσι τὴν εἰς εὐλογίας πλουσίαν δεξιάν του . . .

Ἀλλ' ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ εὐσεβὴς αὐτὴ φιλοδοξία τοῦ Μπάρμπα-Μήτρου, ἦτο ἀνάγκη προτήτερα ὁ Τασός του νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ τὴν ἀπαραιτήτως ἀναγκαίαν μάθησιν, ὥστε νὰ δύναται ν' ἀναγινώσκῃ ὡς οἷόν τε ἀπροσκόπτως τὰ ἐκκλησιαστικὰ τοὐλάχιστον βιβλία. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος ἔφερεν αὐτόν, μόλις δεκαετῆ γενόμενον, εἰς τὸν ἐν Φιλιατροῖς ἱερομόναχον Ἰωνᾶν, ὅστις εἶχε σχολεῖον τῶν κοινῶν λεγομένων γραμμάτων ἐν τῷ μὴ ὑπάρχοντι σή-

Digitized by Google

μερον ναῷ τῆς Παναγίας Γουβιωτίσσης, καὶ ἐδίδασκεν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν· τὴν μὲν πρώτην εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία, ἐξ ὧν πρῶτον κατὰ τάξιν ὁ Ὀκτώηχος, ἀνώτατον δὲ καὶ τελευταῖον κατ' ἀξίαν καὶ σειρὰν ὁ «Ἀ π ό σ τ ο λ ο ς», — τὴν δὲ δευτέραν κατὰ τὰς *ἐπιδειγμάς* του, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο ἦσαν, ἢ ἐν σχεδίῳ εὐαναγνώστῳ καὶ γλώσσῃ καταληπτῇ ὑπὸ τῶν παίδων ἐπιστολαί, προικοσύμφωνα καὶ ὁμόλογα χρεωστικὰ καὶ πωλητήρια. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ ἱερομόναχος Ἰωνᾶς, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν ὁμοίων του τότε διδασκάλων, ὀλίγον συνετέλει, ἐπειδὴ καὶ ὀλίγον ἠδύνατο, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νοὸς τῶν μαθητῶν του. Ἐκεῖνο ὅμως, εἰς ὃ μᾶλλον προσεῖχε καὶ οὐκ ὀλίγον ηὐδοκίμει, ἦτο ἡ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἠθικὴ μόρφωσις, μετ' ἐπιμονῆς, δι' ὃ καὶ ἐπιτυχίας, ἀσκῶν τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν δικαιοσύνην, φιλαλήθειαν, τάξιν καὶ εὐκοσμίαν, καὶ ἐπιτηδείως ἐμπνέων εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν εὐλάβειαν πρὸς τὰ θεῖα καὶ σέβας πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Ὅπου δὲ ἡ τῆς γλώσσης πειθὼ ὀλίγα κατώρθου ἤρχετο ἐπίκουρος καὶ ἡ βία τῆς ῥάβδου· καὶ ἦτο ὁ Ἰωνᾶς εἰς τοὺς ἀδιορθώτους αὐστηρὸς μέχρι σκληρότητος, μὴ τιμωρῶν αὐτοὺς διὰ τὰς ἐν τῷ σχολείῳ μόνον παρεκτροπάς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἔξω τοῦ σχολείου διαπραττομένας. Ἐπετήρει αὐτοὺς καὶ διεπυνθάνετο ἂν ἐτήρουν κοσμιότητα εἰς τὰς ὁδούς, εὐταξίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ εὐπείθειαν ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ. — Εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως, ὁ Ἰωνᾶς καὶ οἱ σύγχρονοί του διδάσκαλοι ἐπαξίως ἐκρίνοντο ἄξιοι τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκτιμήσεως, διότι ἐπετύγχανον, καίτοι κατ' αἴσθημα μᾶλλον καὶ οὐχὶ κατ' ἐπίγνωσιν, νὰ μορφώνωσι καλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀγαθοὺς χριστιανούς, οἵους καὶ μόνον ἐχρειάζετο ἡ τότε ἀπόκληρος καὶ δυστυχὴς Ἑλληνικὴ κοινωνία.

Πρὸς τὸν Ἰωνᾶν λοιπὸν τοῦτον ὡδήγησε καὶ ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος τὸν υἱόν του, μὲ τὴν παρακλητικὴν μάλιστα παρότρυνσιν :

— Κρέας φέρνω 'ς τὴν ἁγιοσύνη σου, κόκκαλα νὰ μοῦ παραδώσῃς!

Ἐν ἄλλοις λόγοις

— Γράμματα νὰ μάθῃς τὸ παιδί μου, ἄνθρωπον καλὸν νὰ τὸν κάμῃς, καὶ ἀπὸ ξύλο μὴν τὸ λυπηθῇς!....

Τότε δυστυχῶς καὶ οἱ διδάσκαλοι ἐδίδασκον καὶ οἱ γονεῖς δὲν ἠγνόουν τὸ ἀψυχολόγητον λόγιον τοῦ Χρυσολωρᾶ :

«Ὁ μὴ δαρεὶς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται.»

Δὲν ἠδύναντο οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι νὰ ἐννοήσωσι μεθ' ὅλην τὴν πρὸς τοὺς παῖδας ἄμετρον φιλοστοργίαν των, ὅτι ἡ εὔπλαστος φύσις τῶν ἀθώων τούτων πλασμάτων κυβερνᾶται εὐκολώτερον διὰ τῆς γλυκύτητος τῆς γλώσσης καὶ τῆς ἡμερότητος, ἢ διὰ τῆς ῥάβδου καὶ τῆς ἀγριότητος. Καὶ τὰ ἐβασάνιζον ἀδίκως διὰ τοῦ ἀποτροπαίου φάλαγγος, ἢ ἐστέρουν αὐτὰ τοῦ λιτοῦ γεύματος, ἢ τὰ ἔκλειον εἰς σκοτεινὴν καὶ πνιγηρὰν φυλακήν.

Ὁ δὲ Ἰωνᾶς εἶχεν ἐφεύρει καὶ ἄλλην διὰ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ τιμωρίαν, ὅλως πρωτότυπον καὶ ἄγνωστον τοῖς συναδέλφοις αὐτοῦ, ἣν ἐκάλει «διὰ πυρὸς δοκιμασίαν.» Εἶχε τουτέστιν ἑτοίμους συναπισμούς, οὓς προσεκόλλα ἐπὶ τοῦ αὐχένος ἢ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν ἐν ἀταξίᾳ ὑποτροπιαζόντων μαθητῶν του, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξέδυεν αὐτοὺς τῆς ἀλατζένιας καμιζέλας των, καὶ ἐκεῖ τοὺς ἐκράτει μέχρις οὗ τῶν μαθητῶν τις ἠρίθμει 100, 150, 200... καὶ ἔτι πρός, ἀναλόγως τοῦ τιμωρουμένου παραπτώματος. Καὶ ἦτο ἡ «διὰ πυρὸς δοκιμασία» τὸ ὕστατον σωφρονιστικὸν μέτρον τοῦ Ἰωνᾶ, τὸ ultimum supplicium, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοῦ, τόσον φοβερὰ τοῖς μαθηταῖς, ὥστε ὅτε ἠπείλει τινὰ ἐξ αὐτῶν δι' αὐτῆς, ῥίγος κατελάμβανε τὸ δυστυχὲς παιδίον. Γονεῖς τινες, κριτικώτεροι κατά τι τῶν λοιπῶν, ἐτόλμησάν ποτε νὰ παρατηρήσωσιν εὐσεβάστως τῷ σεβασμιωτάτῳ κύρ' Ἰωνᾷ ὅτι μετὰ τὸν φάλαγγα, τὴν νηστείαν καὶ τὴν φυλακὴν ἦτο παραπανιστὴ ἡ διὰ πυρὸς δοκιμασία· ἀλλ' οὗτος στερεοτύπως ἀπήντα, ἐκ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος βεβαίως παραφράζων, «ὅτι ὅποιος πατέρας ἢ διδάσκαλος λυπᾶται τὸν υἱόν του καὶ τὸν μαθητὴν δίχως ἄλλο τὸν μισεῖ! ἀλλ' ὅποιος ἀγαπᾷ αὐτὸν τὸν παιδεύει ἐν καιρῷ.»

Καὶ οἱ γονεῖς ἔκυψαν τὴν κεφαλὴν σιγῶντες πρὸ τοῦ ἀναμφισβητήτου κύρους τῆς σοφῆς ταύτης ῥήτρας.

Ὁ δὲ Τασὸς τοῦ Μήτρου ἢ Δημητρόπουλος, ὡς ἐν τῷ διδασκαλικῷ *Δευτερίῳ* ἐνεγράφη, πολλάκις ᾐσθάνθη τὴν ἐξιδρωτικὴν καῦσιν τοῦ σιναπίου ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος αὐτοῦ, ἐπειδὴ καὶ πολλάκις παρέσχε δείγματα τῆς ἀτιθάσσου ζωηρότητός του. Οὕτως ἐνῷ οἱ λοιποὶ μαθηταί, τοῦ σχολείου ἀπολυόμενοι, μὲ κεφαλὴν κάτω νεύουσαν καὶ μὲ χεῖρας ἐσταυρωμένας διηυθύνοντο ἐν εὐταξίᾳ καὶ κοσμιότητι εἰς τὴν οἰκίαν των, ὅπου περιέμενον αὐτοὺς θωπεῖαι τοῦ *παππούλη*, καὶ συνολκαὶ τῶν μυκτήρων τῆς μάμμης, ὡσεὶ ὀσφραινομένης δῆθεν, καὶ εἶτα ἐν ἀπορίᾳ ἐρωτώσης :

«—Ἄμ' τί μοσχοβολάει;Ἄμ' τί μοσχοβολάει; ὅτε ὁ τῇ μάμμῃ συμπαίζων παππούλης ἀπήντα, ἂν ἦτο παρών:

«— Ἄμ' δὲν τὸ νοιώθεις, εὐλογημένη καὶ σύ; !.... Μοσχοβολάει τὸ εὐχημένο μας παιδὶ πούρθε ἀπὸ τὸ σχολειό !..,

ὁ Τασὸς τοῦ Μήτρου ὀπίσω μένων, ἤνοιγεν ἀγρίαν λιθοβολὴν κατὰ διερχομένου κυνός, ἢ κατὰ τῆς κλωσοῦς καὶ τῶν ὀρνιθίων γραίας τινὸς γει-

τόνισσας, ἡ ὁποία μόλις κατώρθου ν' ἀποκρούσῃ τὸν ἐπιτήδειον πετροβολητὴν μὲ τὰς φοβερὰς αὐτῆς κατάρας, τὰς ἱκανὰς νὰ τρέψωσιν εἰς φυγὴν ὁλόκληρον λόχον δαιμόνων. Συχνάκις δὲ καταβαίνων εἰς τὴν τάφρον καὶ διαπηδῶν τὴν ὑπερκειμένην ἐρεικοσκεπῆ μάνδραν τοῦ καθ' ὅλην τὴν Μεσσηνίαν περιφήμου περιβολίου τοῦ Ὀθωμανοῦ Μπιλάλη, ἀνεῤῥιχᾶτο εὐκίνητος ὡς αἴλουρος ἐπὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἐγέμιζε τοὺς κόλπους του παντοειδεῖς ὀπώρας, ὄχι τόσον ἀπὸ λαιμαργίαν, ὅσον ἀπὸ ἐπίδειξιν φρονήματος ἀδουλώτου καὶ πρωΐμου ἀφοβίας. Ὁ δὲ Μπιλάλης, ὁ τοῦ περιβολίου κύριος, πολλάκις μανιώδης ἐκυνήγησεν αὐτὸν ἀπειλῶν νὰ τὸν πλευρομετρήσῃ ἀνηλεῶς διὰ τῆς καπνοσύριγγός του, ποτὲ ὅμως, βραδυκίνητος ὤν, δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν φθάσῃ. Δι' ὃ καὶ ζητῶν τὸν σωφρονισμὸν τοῦ ἀδιορθώτου τούτου τοῦ περιβολίου του ὀπωροθήρα, προσέφευγεν εἰς τὸν Ἰωνᾶν, ὅστις εἶχε πάντοτε ἑτοίμους τοὺς καυστικοὺς συναπισμούς του διὰ τὴν ῥάχιν τοῦ καταγγελλομένου ἀναγώγου μαθητοῦ..

Ἀλλ' ἐὰν εἰς τὸν Τασὸν τοῦ Μήτρου δάκρυα μόνον ἐστάθησαν τὰ προοίμια τοῦ ζωηροῦ καὶ ἀνηρέμου χαρακτῆρός του, ἡ διὰ τὴν φυσικήν του ὅμως ἀντίληψιν καὶ τὴν ὑγιᾶ του μνήμην εὐμάθεια αὐτοῦ προσείλκυσεν εἰς ὅλας τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις τοὺς ἐπαίνους τῶν διδασκάλων καὶ τῶν δημογερόντων, ὡς καὶ τὰ εὐχολογήματα τῶν γονέων αὐτοῦ. Μετὰ πέντε δὲ μόνον ἔτη διεξελθὼν ὅλα τὰ ἐγχειρισθέντα αὐτῷ διδακτικὰ βιβλία, ἠξιώθη τελευταῖον καὶ τῆς ὑψίστης τιμῆς νὰ συμμελετήσῃ μὲ τὸν διδάσκαλόν του καὶ τὸν Χρονογράφον τοῦ Μονεμβασίας Δωροθέου, ὅστις ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὡς γνωστόν, ἦτο τὸ προσφιλέστατον ἱστορικὸν βιβλίον εἰς χεῖρας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τόσῳ δὲ ἐπρόκοψεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν, ὥστε τακτικῶς τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἄλλας σχολασίμους ἡμέρας συναγείρων τοὺς συγχωρίους του ὑπὸ τὴν σκιὰν γηραιᾶς ἀλλ' εὐθαλοῦς καρυδιᾶς, τοῖς ἀνεγίνωσκε «σὰν νεράκι τρεχούμενο» ψυχωφελές τι συναξάριον, καὶ συνήθως ἐκ τῶν τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου Λάνδου τοῦ Κρητός. Ἀφ' ἑτέρου δ' ἔγραφεν ἐπιστολάς, συμβόλαια καὶ προικοσύμφωνα, ὅπως εἶχε ταῦτα διδαχθῆ. Πάντας δ' ηὐχαρίστει, καὶ διὰ τοῦτο πάντες ἐθεώρουν αὐτὸν φωστῆρα καὶ τέλειον γραμματικόν, μακαρίζοντες τὸν Μπάρμπα-Μῆτρον, εἰς ὃν ὁ Θεὸς ἐδωροφόρησε τόσον προκομμένον υἱόν, ὅστις μυηθεὶς καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ὑπὸ τοῦ γνωρίζοντος ταύτην Ἰωνᾶ, ἦτο ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν ἱερέων εἰς τὰς λειτουργίας. Εἰς τὸ ψάλλειν μάλιστα ὑπερέβαλε πολὺ τὸν διδάσκαλόν του, διότι εἶχε καὶ φωνὴν εὐμελεστέραν· καθ' ἑκάστην δὲ μετὰ τὴν δείλην καθήμενος παρὰ τὸ ἀνισόπλευρον παράθυρον τοῦ πατρικοῦ του οἴκου, πρὸ τοῦ ὁποίου ὤρθοῦτο καλλίφυλλος συκαμινέα, καὶ ψάλλων τὸ «Κύριε ἐκέκραξα» εἰς τὸν προσφιλῆ του ἦχον πλαγίου δευτέρου, δὲν εἶχε βεβαίως τὴν δύναμιν μεθ' ὅλην τὴν μελῳδίαν καὶ καθαρότητα τῆς φωνῆς του ν' ἀναχαιτίζῃ ἀπὸ τὸν ἴδιον αὐτῶν δρόμον τὰ παρὰ τὸ θαλερώτατον χωρίον του ἀμφιῤῥέοντα δύο ποτάμια, ὡς ὁ μυθολογούμενος Ὀρφεύς, κατεκήλει ὅμως τὰ ὦτα τοῦ ἁπλοϊκοῦ αὐτοῦ πατρός, καὶ ηὔφραινε τὴν ψυχὴν τῆς καλῆς του μητέρας, ἥτις καὶ ἐν κατανύξει στρεφομένη πρὸς τὸ ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸν τοῖχον προσηλωμένον εἰκονοστάσιον, ἐσταυροκοπεῖτο ψιθυρίζουσα·

«—Θέ' μου νὰ κόβῃς χρόνια ἀπὸ 'μένα, γιὰ νὰ χαρίζῃς 'μέραις τοῦ Τασοῦ μου!....

. . . .

Οὕτω τὰ ἔτη παρήρχοντο, καὶ μὲ τὴν πάροδον αὐτῶν ὁ Τασὸς τοῦ Μήτρου καὶ τῆς Προκοπῆς ηὔξανεν εἰς προκοπὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἤρχισε δὲ ἤδη πραγματοποιούμενον καὶ τὸ σταθερὸν ὀνειροπόλημα τῆς ζωῆς τοῦ Μπάρμπα-Μήτρου, τοῦ Τασοῦ του μετ' οὐ πολὺ ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ σχολείου ἀποφοιτήσεως προχειρισθέντος *ἀναγνώστου*. Μεθ' ὃ ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος ἐφρόντισε νὰ τὸν νυμφεύσῃ, ἐλαχίστας εἰς τοῦτο δυσκολίας ἀπαντήσας, διότι καθ' ἣν ἐποχὴν ἔζῃ οἱ *ἀναγνῶσται* ὡς ἐπίδοξοι *παπάδες* ἦσαν περιζήτητοι γαμβροί. Καὶ ὁ Τασός του λοιπόν, ὅστις μόνον *ἀναγνώστης* ἐλέγετο πλέον, καὶ ὅστις ὡς ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον δὲν ἐθεωρεῖτο προωρισμένος νὰ διέλθῃ τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἀφανείᾳ καὶ ἀσημότητι, ἐπέτυχε νὰ συζευχθῇ μετὰ καλλιπροίκου καὶ εὐρώστου κορασίδος ἐκ Φιλιατρῶν, ἥτις καὶ κατέστησεν αὐτὸν πατέρα τριῶν θυγατέρων καὶ ἑνὸς υἱοῦ, τοῦ Μήτρου, ὃν θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ ἀναφέρωμεν ἐν τῇ παρούσῃ διηγήσει. Ὑπερτριακονταετὴς δ' ἐχειροτονήθη διάκονος, καὶ μετὰ δύο ἔτη ἐγένετο τέλος ἱερεύς, παραχωρηθείσης αὐτῷ τῆς ἐν Φιλιατροῖς χηρευσάσης ἐνορίας τῆς Παναγίας, καὶ τῷ ἰδίῳ προσεπιτραπείσης καὶ τῆς ἐφημερίας τῶν χωρίων Χριστιάνου καὶ Χαλαζονίου.

Ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος, ἵνα διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κλείσωμεν τὸ πρῶτον τοῦτο κεφάλαιον, ἠδύνατο φρονοῦμεν μετὰ ταῦτα νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν θάνατον διὰ τοῦ «νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα . . .»

(Ἕπεται συνέχεια) Σ. Ν. Καραβίτης.

Ἡ ἀντίστασις μόνη καὶ ὁ διηνεκὴς ἀγὼν εἶνε τὰ ἀναπτύσσοντα εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἐπίμονον θέλησιν, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶνε οὐδενὸς ἄξιος. Ἡ ἐργασία εἶνε τὸ σχολεῖον, ἐν ᾧ μορφοῦται ὁ χαρακτήρ.

Digitized by Google

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπιμελείας.

Ἔσο λιτὸς ἐν τῇ τραπέζῃ σου. Οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἡ ὑπερβολὴ δὲν παρακολουθεῖται τοσοῦτον ἀμέσως ὑπὸ τῆς τιμωρίας. Μικρὸν ἐὰν ὑπερβῇς τὸ μέτρον, κεφαλαλγίαι, βάρος τοῦ σώματος, παράλυσις ἠθική. Τῆς πολυφαγίας ἕπεται ἡ δυσπεψία, τῆς πολυποσίας ἡ μέθη, ἐὰν δὲ ἡ ὑπέρβασις ἀποβῇ ἕξις, διαταράσσεται ἡ λειτουργία τοῦ σώματος, ἐπέρχονται νόσοι, παρασκευάζεται γῆρας πλῆρες ἀσθενειῶν. Εἶνε ἀνὴρ ἐκεῖνος ὅστις διέρχεται τὰς ὁδοὺς κλονιζόμενος, ἀδυνατῶν νὰ διευθύνῃ ἑαυτόν, ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐσκοτισμένην, μὴ ἔχων συνείδησιν τῶν πράξεών του, καὶ ὡς ῥύαξ οὗ ἀνεκινήθη ἡ ἰλὺς ἐπιδεικνύων πᾶσαν ἀσχημίαν, ἣν ἡ ἀνθρωπίνη, εὐπρέπεια ἐπιβάλλει αὐτῷ νὰ ἀποκρύπτῃ ὅτε εὑρίσκεται ἐν καλῇ καταστάσει; Καὶ ὁποῖος πολίτης ἔσται ἐκεῖνος, ὅστις περὶ τῆς κοιλίας αὐτοῦ μόνον μεριμνᾷ καὶ ἐκθηλύνεται ἐν τῇ τρυφῇ; Ἐάν τις σὲ ἐρωτήσῃ· προτιμᾷς νὰ εἶσαι ὂν λογικὸν καὶ ἐλεύθερον ἢ χοῖρος παχυνόμενος ἐκ τῆς καλῆς τροφῆς, ἡ ἀπάντησίς σου δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν ἀμφιβολίᾳ. Λοιπόν! ἐκ σοῦ ἐξαρτᾶται νὰ ἐκλέξῃς. Σκοπὸς τοῦ βίου σου εἶνε νὰ εἶσαι ὑγιὲς καὶ ἐνεργὸν τῆς πατρίδος μέλος, διὰ τοῦτο δὲ ὀφείλεις νὰ φροντίζῃς περὶ τῆς ὑγείας σου οὐ μόνον ἐν τῷ ἰδίῳ συμφέροντί σου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κοινὸν καλόν. Οὔτε κατάχρησις, οὔτε ἀνεπάρκεια ἐν τῇ τροφῇ· ψυχὴ ἐλευθέρα ἐν σώματι ὑγιεῖ, τοιοῦτος πρέπει νὰ εἶνε ὁ κανὼν τῆς ζωῆς σου. Τρῶγε καὶ πίνε ὅσον χρειάζεται πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν σοὶ ζωτικότητος, καὶ ἐγκολπώθητι τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ὅτι τῆς ἀξίας ἑκάστης ψυχῆς μετρουμένης πρὸς τὴν φύσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτὴν ἀντικειμένων, οὐδὲν εὐτελέστερον, ἢ ἡ φροντὶς περὶ τῆς ἡδονῆς ἣν παρέχει ὁ κορεσμὸς τῶν βαναυσοτέρων ἀναγκῶν.

PAUL BOURDE.

ΑΙ ΟΔΟΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Τὰ ἐν ταῖς ὁδοῖς, λεωφόροις καὶ πλατείαις τῶν Παρισίων ὑπάρχοντα δένδρα εἶνε 85 περίπου χιλιάδες, τὰ ἐν ταῖς αὐλαῖς καὶ κήποις τῶν οἰκιῶν 8.300 καὶ τὰ ἐν τοῖς κοιμητηρίοις καὶ ἰδιωτικοῖς μαυσωλείοις 10.400.

Ἐν ταῖς πλατείαις, σκιάσι καὶ δενδροστοιχίαις εἰσὶ τοποθετημένα πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν διαβατῶν ὀκτὼ χιλιάδες καθίσματα, μόνον δὲ ὁ δῆμος τῶν Παρισίων δαπανᾷ πρὸς συντήρησιν τῶν πλατειῶν καὶ δενδροφυτειῶν ἐτησίως δύο ἑκατομμύρια φράγκα.

Τινὲς τῶν ὁδῶν καὶ λεωφόρων ἔχουσιν ἔκτασιν καταπληκτικήν· λ.χ. ἡ ὁδὸς τοῦ Bois de Boulogne ἔχει μῆκος μὲν 1.200 μέτρων καὶ πλάτος 122, ἡ τοῦ Daumesnil μῆκος 3,030 καὶ πλάτος 40, ἡ τοῦ Trocadero μ. 2700 καὶ πλάτος 40, καὶ ἡ τοῦ Ἀϋλὼ μ. 1.900 καὶ πλάτος 36. Ἀπὸ τοῦ 1860 — 1880 μόνον ἠνοίχθησαν, ἐρρυθμίσθησαν, ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἐπερατώθησαν, δαπάναις τοῦ Παρισινοῦ δήμου, εἴκοσι ἑπτὰ νέαι ὁδοὶ ἔχουσαι μῆκος ἑκάστη πλέον τῶν 500 μέτρων καὶ πλάτος πλέον τῶν 30 μετὰ τῶν πεζοδρομίων, ἐκτὸς τῶν διασκευασθεισῶν καὶ διαρρυθμισθεισῶν παλαιῶν.

Αἱ μᾶλλον συχναζόμεναι ὁδοὶ καὶ περίπατοι τοῦ κόσμου εἶναι οἱ τῶν Παρισίων. Εἰς Λονδῖνον ὁ κεντρικὸς περίπατος εἶναι τὸ Regent Street, εἰς Βιέννην τὸ Prater, εἰς Τουρῖνον ἡ ὁδὸς τοῦ Πάδου, εἰς Ρώμην τὸ Corso καὶ ἡ πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Πέτρου, εἰς Μαδρίτην ἡ πύλη τοῦ Ἡλίου καὶ εἰς Πετρούπολιν ἡ «Ἄποψις», ἀλλ' ὅλα ταῦτα εἶναι μηδὲν ἀπέναντι τῆς συγκεντρώσεως τοῦ Παρισιανοῦ κόσμου ὅταν ἦναι καλοκαιρία. Διότι τότε ἑκατὸν χιλιάδες περιπατηταὶ συνωθοῦνται μεταξὺ τῆς Βασιλικῆς ὁδοῦ καὶ τῆς Πύλης τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἐνῷ ἄλλοι τόσοι συγχρόνως διέρχονται τὰ δάση, τὰ ἄλση καὶ τοὺς δημοσίους κήπους, ἔφιπποι ἢ ἐποχούμενοι, ἄλλοι τόσοι δὲ περιέρχονται τὰ Ἠλύσια πεδία θαυμάζοντες τὰ ἐκεῖ θεάματα. Ἐνῷ δὲ αἱ 300 αὗται χιλιάδες εὑρίσκονται εἰς τὰς ὁδούς, ἑκατὸν εἰσέτι χιλιάδες διασκεδάζουσιν ἐν τοῖς καφενείοις καὶ ἄλλοι τόσοι ἐν τοῖς θεάτροις καὶ τοῖς δημοσίοις χοροῖς.

Ἐν Ἑρμουπόλει.

A. K. X.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὑπάρχουσιν εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη οἰκίαι ἐκτισμέναι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, χρησιμεύουσαι ὡς καταφύγιον εἰς τοὺς ὁδοιπόρους πρὸς προφύλαξιν αὐτῶν κατὰ τὰς μεγάλας θυέλλας. Ὁ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ παρασκευάζων ὀρέξεις ἁγνὰς καὶ ὑψηλὰς δημιουργεῖ εἰς ἑαυτὸν καταφύγια ἐν ὥρᾳ θυέλλης.

—

Ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη ἀρετὴ τῆς γυναικὸς εἶνε ἡ πρᾳότης.

—

Ἡ μελαγχολία εἶνε ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς, ἡ χαρὰ εἶνε ἡ ζωὴ αὐτῆς.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Σκηνὴ πρωτοτυπωτάτη ἐν τοῖς συζυγικοῖς χρονικοῖς συνέβη πρό τινος ἐν Φραγκφούρτῃ. Μετὰ τὴν τέλεσιν πολιτικοῦ γάμου ὁ γαμβρὸς ἠρώτησεν εὐθὺς τὸν δημοτικὸν ἄρχοντα τίνες εἶνε οἱ περὶ τὴν αἴτησιν διαζυγίου τύποι, μαθὼν δὲ τούτους αὐτοστιγμεὶ ἠτήσατο τὴν ἀπὸ τῆς συζύγου διάζευξιν. Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ δημάρχου, διατί, ἀφοῦ δὲν ἤθελε νὰ συζήσῃ μετὰ τῆς γυναικὸς, συνεζεύγνυτο ταύτην ὁ γαμβρὸς ἀπεκρίθη:

— Ἐπὶ ποινῇ δέκα χιλιάδων μάρκων ὑπεχρεώθην νὰ τὴν νυμφευθῶ· ἐξεπλήρωσα τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην καὶ τώρα τὴν ξεφορτόνομαι! . . .

~~~~~~

Μεταξὺ τῶν πολυτίμων ἱστορικῶν κειμηλίων, ἅτινα κέκτηται ἡ Δρέσδη, καταριθμεῖται καὶ τὸ ἔλκηθρον, δι' οὗ ἀφίκετο ἐκ Ῥωσσίας τῇ 14 δεκεμβρίου 1812 ὥρᾳ τρίτῃ τῆς πρωΐας Ναπολέων ὁ μέγας. Τὸ ῥηθὲν ἔλκηθρον φυλάττεται ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς οἰκογενείας τοῦ κόμητος Λός.

~~~~~~

Ὁ λόρδος Ῥοῦσσελ, ὁ ἄλλοτε παρὰ τῇ γερμανικῇ αὐλῇ ἄγγλος πρεσβευτής, ἐλθὼν ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸν πρίγκιπα Βίσμαρκ εἰς τὸ ἐν τῇ ὁδῷ Γουλιέλμου μέγαρον αὐτοῦ, μεταξὺ ἄλλων ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ὁμιλίας ἔλεγεν ὅτι βεβαίως ὡς ἐκ τῆς θέσεως, ἣν κατέχει, συχνάκις θὰ ἀπασχολῆται ὑπὸ ἐνοχλητικῶν ἐπισκέψεων.

— Ὁ Θεὸς νὰ φυλάττῃ, ἄλλο τίποτε! . . .

— Ἀλλὰ θὰ ἔχετε βέβαια εὕρῃ διαφόρους τρόπους, διὰ τῶν ὁποίων ξεφορτόνεσθε τοὺς ἀδιακρίτους.

— Νὰ σᾶς εἰπῶ καθαρά, ἀπεκρίθη μειδιῶν ὁ Βίσμαρκ, ὁ καλλίτερος τρόπος εἶνε μὲ τὴν γυναῖκά μου. Ἅμα μὲ παραφορτωθῇ κανείς, ἔρχεται νὰ μὲ φωνάξῃ ἐκείνη διὰ τοῦτο τάχα ἢ δι' ἐκεῖνο, καὶ τότε θέλων καὶ μὴ φεύγει ὁ ἀδιάκριτος ἐπισκέπτης.

Δὲν εἶχε τελειώσῃ τοὺς λόγους τούτους, ὅτε ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ εἰσέρχεται σπεύδουσα ἡ κυρία Βίσμαρκ.

— Ὄθων, εἶνε ὥρα νὰ πάρῃς τὸ γιατρικό σου· μὴν τὸ λησμονῇς!

Ὁ ἄγγλος πρεσβευτὴς τότε ὑπεκλίθη μειδιῶν καὶ ἀπῆλθε τοῦ μεγάρου.

~~~~~~

Ἐθεωρήθη μέγα καὶ ἐκπληκτικὸν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὅτι 30 χιλιάδας ἀνθρώπων ἐπησχόλησεν ἡ ἀνέγερσις τῆς μεγάλης πυραμίδος τοῦ Χέοπος ἐν Αἰγύπτῳ. Ἀλλ' ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις πολλῷ τοῦ ἔργου ἐκείνου θαυμασιώτερον τελεῖται ἐν Ἀμερικῇ, ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ. Κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς αἱ πρὸς τοῦτο ἐργαζόμεναι παντοειδεῖς μηχαναὶ ἀποτελοῦσιν ὁλικὴν δύναμιν 57,400 ἵππων, ἤτοι 574 χιλ. ἀνθρώπων. Προστιθεμένων δὲ καὶ 20 χιλ. μηχανικῶν, ἐργοδηγῶν, ἐργατῶν κλπ. οὓς ἀπασχολεῖ ἡ μεγάλη ἐπιχείρησις, ἔχομεν ἐν ὅλῳ κατανάλωσιν δυνάμεως 600,000 ἀνθρώπων, ὅσοι δηλαδὴ θὰ ἀπῃτοῦντο, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι δὲν ἀντικαθίσταντο ὑπὸ τῆς μηχανικῆς δυνάμεως!

~~~~~~

Αἱ ἐφημερίδες τῆς Λειψίας ἀναγράφουσι μετὰ θαυμασμοῦ ἔκτακτον φαινόμενον ὠκυποδίας: ὅτι σπουδαστὴς τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου ἐπὶ στοιχήματι 400 μάρκων διέτρεξε τὸ ἀπὸ Λειψίας εἰς Γρίμμαν διάστημα ἓξ ὡρῶν εἰς τρεῖς μόνον ὥρας ἄνευ διακοπῆς. Παραλείπουσιν ὅμως νὰ προσθέσωσι τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἡμᾶς, ὅτι ὁ σπουδαστὴς οὗτος εἶνε Ἕλλην.

~~~~~~

Μουσουλμάνος τις πρίγκηψ ἦτο τόσον δύσμορφος, ὥστε εἶχον ἀφαιρέσει τῶν δωματίων του πᾶν κάτοπτρον, ἵνα ἀπαλλάξωσιν αὐτὸν τῆς φρικώδους τοῦ ἰδίου προσώπου θέας.

Ἡμέραν τινὰ ὁ πρίγκηψ εὑρεθεὶς πρὸ κατόπτρου, τὸ ὁποῖον εἶχε λησμονηθῇ ἔν τινι αἰθούσῃ, ἤρξατο κλαίων ἐπὶ τῇ ἀσχημίᾳ του. Ὁ μέγας βεζύρης, βλέπων τὸν κύριον αὐτοῦ κλαίοντα, ἀρχίζει καὶ αὐτὸς νὰ τὸν συνοδεύῃ.

Μετά τινας στιγμὰς ὁ πρίγκηψ καταπραΰνεται κάπως, ἀλλ' ὁ βεζύρης ἐξακολουθεῖ ὀλολύζων.

— Διατί σὺ κλαίεις ἀκόμη, τὸν ἐρωτᾷ ὁ ἡγεμών, ἀφοῦ ἡ ἰδική μου θλῖψις ἤρχισε νὰ πραΰνεται;

— Ἆ! ἀπαντᾷ ὁ βεζύρης, διότι σὺ μέν, αὐθέντα μου, εἶδες τὸν ἑαυτόν σου μίαν φοράν, ἐγὼ δὲ σὲ βλέπω καθ' ἡμέραν.

~~~~~~

Ἐν διαγωνισμῷ πυγμαχίας γενομένῳ ἐν Βοστώνῃ τῆς Ἀμερικῆς ἀνεδείχθη νικητὴς ὁ Ι. Σούλλιβαν. Ἐπὶ τούτῳ προσηνέχθη αὐτῷ ζώνη χρυσῆ, δι' ἀδαμάντων κεκοσμημένη. Ἡ ζώνη αὕτη στοιχίζει 10 χιλιάδας δολαρίων (50,000) περίπου, φέρει δὲ τὴν ἑπομένην ἐπιγραφήν· «Εἰς τὸν κυρίαρχον τοῦ κόσμου (sic) Ι. Σούλλιβαν, οἱ πολῖται τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, 4 Αὐγούστου 1887».

~~~~~~

Ἐν σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ.

Ὁ σύζυγος θέλων νὰ καταβιβάσῃ τὸ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῆς συζύγου τεθειμένον κιβώτιον παρ' ὀλίγον ῥίπτει αὐτό.

Ἡ σύζυγος (ἔντρομος): Μὰ δὲν προσέχεις καϋμένε, ἐκόντευσες νὰ τὸ ῥίξῃς 'ςτὸ κεφάλι μου.

Ὁ σύζυγος (ἀτάραχος): Ἔννοια σου δὰ καὶ ἂν ἔπεφτε, ζημία δὲν ἐπαθαίναμε· γυαλικὰ δὲν ἔχει μέσα.

~~~~~~

Ἐν σχολείῳ.

Διδάσκαλος: Ὠόν, τίνος γένους εἶνε;

Μαθητής: Δὲν τὸ ξεύρομε, δάσκαλε, πρὶν νὰ τὸ ξεκλωσσίσῃ ἡ κόττα· 'μπορεῖ νὰ εἶνε κοττίσιο, 'μπορεῖ νὰ εἶνε καὶ κοκκορίσιο....

~~~~~~

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1045

Digitized by Google
~~~~~~

Αριθ. 611 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 13 Σεπτεμβρίου 1887

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Τέταρτον ὥρας μακρὰν τῶν Χανίων, πρὸς ἀνατολάς, εὕρηται ἡ κώμη τῆς Χαλέπας. Ἡ πρὸς ταύτην ἄγουσα ὁδὸς εἶναι ἁμαξιτή, ἀποτελεῖ δέ, μετὰ τῆς πρὸς τὴν Σούδαν ἀγούσης, τὴν δίδυμον καὶ μοναδικὴν ἁμαξιτὴν ὁδὸν ἥτις ὑπάρχει ἐν Κυδωνίᾳ. Ἐξέρχεταί τις διὰ πύλης κλειομένης τὴν νύκτα, καὶ ἣν διαρκῶς φυλάσσουσιν Ὀθωμανοὶ στρατιῶται, ἀποδίδοντες, ἐν πάσῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, τὰς τιμὰς εἰς τοὺς ἐκεῖθεν διερχομένους στρατιωτικοὺς καὶ πολιτικοὺς ἀξιωματικούς, ἅμα δὲ καὶ εἰς τοὺς προξένους τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων. Ἡ ἀκρίβεια, ἡ προσοχή, ὁ σεβασμός, τὸ πρόθυμον ἦθος τῶν Τούρκων στρατιωτῶν καὶ ἀξιωματικῶν, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τούτου μοὶ προὐξένησαν αἴσθησιν. Ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀλλ' ἔξω τῶν τειχῶν ἰδίᾳ, ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς τὴν Χαλέπαν, συμφύρονται αἰθιοπίδες πρωτοφανοῦς καὶ μοναδικῆς ἀσχημίας, πωλοῦσαι, ἐντὸς καλαθίσκων, τρωγάλια καὶ μελιπήκτους πλακοῦντας. Σπανίως μοὶ συνέβη νὰ ἴδω δυσειδέστερα καὶ εἰδεχθέστερα πρόσωπα. Σχεδὸν ἀμφιβάλλει τις, ἐὰν τὰ ὄντα ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸ κομψὸν καὶ πλῆρες συμπαθείας φῦλον ὅπερ ἀποκαλεῖται «ὡραῖον». Ἐνίοτε δύο ἢ τρεῖς τούτων κάθηνται χαμαὶ ἀντιθέτως στηρίζουσαι τὰ νῶτα. Ἡ ἄκομψος αὐτῶν περιβολὴ ἐφάπτεται τοῦ ἐδάφους· προτρέπουσι τὸν διαβάτην νὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ τοῦ ἐμπορεύματός των, καὶ αἱ τριπλαῖ ἐκεῖναι καὶ εἰδεχθεῖς κεφαλαί, ὑπεράνω σώματος ἑνιαίου κινούμεναι καὶ λαλοῦσαι, ἀναμιμνήσκουσι τὸν Κέρβερον διὰ τῆς ἐκφράσεως αὐτῶν καὶ τῆς ὑλακῆς. Πέντε λεπτὰ περαιτέρω, ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἁπλοῦται ἡ συνοικία τῶν Βεγγαζίων ἢ «Χαλικουτίδων», ὡς ἀποκαλοῦνται ἐν τῷ τόπῳ. Οἱ Ἀφρικανοὶ οὗτοι μετανάσται, ἀπιστεύτως πληθυνόμενοι ὁσημέραι, ἀπέβησαν ἡ μάστιξ τῆς Χανιωτικῆς κοινωνίας, οὐχὶ δὲ σπανίως ἠπείλησαν τὴν τάξιν καὶ τοὺς Χριστιανούς. Ἀσκοῦσιν ἀποκλειστικῶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κρεωπώλου καὶ τὸ τοῦ ἀχθοφόρου, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἔλαιον. Εἶναι εὔσωμοι ἄνδρες, ῥωμαλέοι, ὠμοί, καὶ Χριστιανομάχοι. Κατῴκουν τὸ πρῶτον ἐντὸς ἀχυροσκεπῶν καλυβῶν, κυψέλαις ὁμοίων, καὶ ἃς βλέπει τις ἔτι καὶ σήμερον. Ἡ ἐργασία καὶ ἡ ὑπερβάλλουσα λιτότης προσεπόρισαν αὐτοῖς κεφάλαια ἱκανά, καὶ ἤδη, παρὰ τὰς κυψελοειδεῖς καλύβας, ἔνθα ἔμενον τὸ πρῶτον, βλέπει τις οἰκίσκους λιθοκτίστους καὶ ἀρκούντως κομψούς, ἐν οἷς οἰκοῦσιν οἱ προὔχοντες τῶν Χαλικουτῶν. Λαλοῦσι γλῶσσαν προσομοίαν τῇ ἀραβικῇ. Φέρουσιν ἐρυθρὸν φέσιον μετὰ κυανοῦ θυσάνου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, μαλλίνην χλαῖναν πολύπτυχον καὶ ποδήρη, λέγονται δὲ ἀκόλαστοι, καὶ ἀμφίβολον ἔννοιαν ἢ συνείδησιν ἔχοντες τῶν δεσμῶν τῆς οἰκογενείας. Ἡ περιοδικὴ θρασύτης αὐτῶν ἀποβαίνει ἀκατάληπτος, μόλις δὲ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τῆς ὑποθέσεως, ὅτι ἐξερεθίζονται καὶ ὑποστηρίζονται ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ πληθυσμοῦ, ἀρεσκομένου νὰ θεωρῇ ἐν αὐτοῖς ἔρεισμά τι καὶ φόβητρον κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἡ τοπικὴ ἐξουσία προσηνέχθη ἀείποτε μᾶλλον ἐπιεικῶς πρὸς αὐτούς, τοῦτο δ' ἐπὶ τοσοῦτον ἀπεθράσυνε τοὺς θρασυδείλους τούτους ὥστε ἐν ὥρᾳ πολιτικῆς κρίσεως, καὶ τὴν νύκτα ἰδίως, ἀποβαίνει προβληματικὴ διὰ τὸν χριστιανὸν ἡ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς Χαλέπας διάβασις. Θὰ φανῇ παράδοξον καὶ ὅμως εἶναι δυστυχῶς ἀληθές, ὅτι εἰς τοὺς Χαλικούτας, τοὺς οὐδένα δεσμὸν ἔχοντας ἢ δυναμένους νὰ συνάψωσι πρὸς τὸν τόπον, ἐχορηγήθη εὐχερῶς τὸ μέγα δικαίωμα τῆς ψήφου.

Τὸ προάστειον τῆς Χαλέπας ἀποτελεῖ ἀληθὲς ἐντρύφημα τῆς Χανιωτικῆς κοινωνίας· θὰ ἠδύνατο δὲ εὐλόγως νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὄασις, ἐὰν ἡ πόλις ἐθεωρεῖτο Σαχάρα. Ἡ Χαλέπα εἶναι τι εὐχαρίστως πρωτότυπον. Μετέχουσα πόλεως καὶ ἐξοχῆς δὲν εἶναι οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο. Ἡ ἀναπεπταμένη αὐτῆς θέσις, καὶ ἡ ἐπιπνέουσα ποντιὰς αὔρα ὑποκιρνᾷ τοῦ θερινοῦ θάλπους τὴν δύναμιν, ἐνῷ τὸ χειμερινὸν ψῦχος οὐδέποτε εἶναι δριμὺ ἐκεῖ. Σπανίως δύναταί τις νὰ εὕρῃ ὁρίζοντα ποικιλώτερον, ἀτμοσφαῖραν καθαρωτέραν, καὶ γλυκύτερον ἢ εὐκραέστερον

Digitized by Google

κλῖμα. Αἱ σπανιώτεραι καὶ μᾶλλον τερπναὶ τῶν φυσικῶν ἀντιθέσεων συνηντήθησαν ἐν Χαλέπᾳ, ὅπου, παρὰ τὰ χιονοσκεπῆ ὄρη, βλέπει τις λόφους καὶ πεδία πεφυτευμένα, καὶ θάλασσαν κυανῆν. Θεωρουμένη πόρρωθεν ἡ Χαλέπα παρουσιάζει ἄτακτον ἀμφιθέατρον ἀπὸ τῆς ἀκτῆς πρὸς τοὺς λόφους ἐκτεινόμενον. Τὰ μετρίου ὕψους δένδρα, μικραί τινες φυτεῖαι, οἷον ἀμπελῶνες, ἀραβόσιτοι, λαχανόκηποι, καὶ κῆποι ἄλλοι, εἰς τὴν ἀνθοκομίαν ἀφιερωμένοι, ἀποτελοῦσι τὸ πράσινον θεμέλιον ἐφ' οὗ στηρίζονται καὶ ὑψοῦνται οἱ λευκοὶ τῆς κώμης οἶκοι. Ἐσωτερικῶς ἡ Χαλέπα οὐδεμίαν ἔχει ῥυμοτομίαν καὶ οὐδεμίαν εὔρυθμον διεύθυνσιν· τοῦτο ὅμως δὲν παραβλάπτει τὸ κάλλος αὐτῆς. Ἡ Χαλέπα εἶναι ἐξαιρέτως τόπος ἡσυχίας καὶ αναψυχῆς. Οὐδεμία φωνή, οὐδεὶς θόρυβος ἐσωτερικὸς ταράσσει τὴν γαλήνην τῆς κώμης. Ὁ ὀφθαλμὸς πλανᾶται εἰς τὸ ἀτελεύτητον ὑγρὸν πεδίον, οἱ πνεύμονες εἰσπνέουσι τῆς θαλάσσης τὴν αὔραν, καὶ τὰς ἐναλίους εἰκόνας ἃς ἐμπνέει τὸ ἀδιαλείπτως ῥοχθοῦν κῦμα, διαδέχονται νέαι βουκολικαί, ἀπὸ τῆς θέας τῶν δένδρων ἐμπνεόμεναι, καὶ τῶν ποιμνίων ἅτινα βλέπει τις ἐνίοτε πλανώμενα εἰς τὰς πέριξ κορυφάς. Ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν εἶναι ἐνδιαίτημα θελκτικώτατον ἡ Χαλέπα. Τὴν νύκτα, ὅτε διάστερος ἐκτείνεται ὑπερθεν ὁ θόλος, ἢ ὅτε τῆς σελήνης τὸ φῶς λούει τοὺς βράχους καὶ τὸ κῦμα, ἡ Χαλέπα προσλαμβάνει κάλλος ἀνεκφράστως γλυκύ, καὶ κατὰ στιγμὰς μυστηριῶδες. Ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων τῆς Κυδωνίας λάμπουσι τῶν ἀγραυλούντων ποιμένων, ἢ καὶ τῶν ἐνόπλων χριστιανῶν τὰ πυρά. Ἐντείνονται, ὠχριῶσι, ἐνδυναμοῦνται καὶ πάλιν, πληθύνονται, καὶ περὶ τὴν αὐγὴν ἀποσβέννυνται ἵνα φανῶσιν ἐκ νέου, ὅτε, περὶ δυσμὰς ἡλίου, προβάλλουσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τὰ πρῶτα ἄστρα. Κατωτέρω λάμπουσιν ἀσθενέστερα τὰ φῶτα τῶν Χανίων, καὶ ἐπὶ τῆς εὐρείας θαλάσσης ὁ πλανώμενος πυρσὸς τοῦ ἁλιέως φέγγει ἀσταθῶς, προσπελάζει τὴν ἀπότομον ἀκτήν, καὶ ἀνάγεται πάλιν εἰς τὸ πέλαγος. Οὔτε ὁ ἀσθενέστατος ἔμψυχος ἦχος ταράσσει τὴν βαθεῖαν τῆς νυκτὸς σιωπήν. Ἐὰν ἡ Χαλέπα ἦτο ἐλευθέρα, θὰ ἔλεγέ τις ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ στεναγμὸς τῆς δυστυχίας ἐσιώπησεν ἐκεῖ. Μόνον ὁ ἀδιάλειπτος ῥόχθος τῆς θαλάσσης, θραυομένης ἐπὶ τῆς πετρώδους ἀκτῆς, ἀπαρτίζει βαρεῖαν μουσικὴν ὑποβοηθοῦσαν τῆς φαντασίας τὴν ἔξαρσιν. Ὁ ἀγρυπνῶν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου του, τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας ὥρας, ἀφίεται ἀπερισπάστως εἰς ποικίλους καὶ ἀλληλλοδιαδόχους λογισμούς, οὓς τὸ ἐκτυλισσόμενον θέαμα, πρὸ πάντων ὅμως τῆς Κρήτης αἱ τύχαι καὶ αἱ συμφοραὶ τῷ ἐμπνέουσι. Σκεπτόμενος ἀφαιρεῖται. Ἐν τῇ ἀφαιρέσει του ὑπολαμβάνει ὅτι τῆς θαλάσσης ὁ βαρὺς ἦχος μεταβάλλεται αἴφνης εἰς κλαυθμὸν ἠχοῦντα ἐπιμόνως. Ὑπὸ τὴν πίεσιν ἐφιάλτου, κατασχόντος αὐτὸν ἐν πλήρει ἐγρηγόρσει, ἔντρομος τείνει οὖς προσεκτικώτερον εἰς τῆς θαλάσσης τὸ ἠχηρὸν παράπονον· καὶ τότε, εἰς πνευματικὴν ἔξαψιν περιερχόμενος, φαντάζεται ὅτι ὁ βόμβος καὶ ὁ ῥόχθος ἐκεῖνος εἶναι ῥόγχος πιεζομένου ἀνθρώπου καὶ ἀγωνιῶντος. Εἰς τὸν θαλάσσιον πάταγον, καὶ τὸν μελαγχολικὸν βόμβον τοῦ ἐξαγριουμένου κύματος νομίζει ὅτι ἀκούει ἀνθρώπινον φωνὴν — τὴν φωνὴν τῆς δούλης Κρήτης, στεναζούσης καὶ καταρωμένης τὴν δουλείαν καὶ τοὺς αἰτίους της.....

Οἱ πρόξενοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, οἱ Στρατηγοί, ἱκανοὶ Ὀθωμανοὶ προὔχοντες, καὶ ἐκ τῶν Χριστιανῶν οἱ μὴ ἔχοντες συνεχεῖς ἐν Χανίοις ἐργασίας οἰκοῦσι σταθερῶς ἐν Χαλέπᾳ. Ἡ ζωὴ διαρρέει μονοτόνως μᾶλλον ἀλλ' οὐχὶ καὶ δυσαρέστως, ἐν Χανίοις καὶ τῇ Χαλέπᾳ. Ὁ πνευματικὸς βίος, στάσιμος, ἕως πρὸ μικροῦ, ἄρχεται ἤδη, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν δεξιῶν διδασκάλων, χωρῶν εἰς εὐχάριστον ἐπίδοσιν. Τὴν ἔλλειψιν μεγάλων κέντρων ἀναπληροῖ ἡ ἰδιωτικὴ φιλοξενία, καὶ ἡ μεγάλη τῶν κατοίκων εὐγένεια, εὐαρέστως δὲ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ ὑγιὴς πολιτισμὸς ἀκμάζει σχετικῶς ἐν Χανίοις πλειότερον ἢ ὅσον ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ. Δέσποιναι, δεσποινίδες καὶ κύριοι διακρίνονται ἐπὶ λεπτότητι ἀγωγῆς, λαλοῦσιν ἀπροσκόπτως δύο καὶ πολλάκις τρεῖς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, μὲ ὅλην δὲ τὴν ἔλλειψιν τῶν τεχνικῶν μέσων αἱ κυρίαι καλλιεργοῦσιν ἀποχρώντως τὴν μουσικήν. Τὸν χειμῶνα, ὡς ἔμαθον, αἱ εὔθυμοι οἰκογενειακαὶ ἑσπερίδες εἶναι τι συνηθέστατον. Ἐν μέσῳ τῆς εὐτυχοῦς καὶ ὅλως οἰκογενειακῆς ἐκείνης διαχύσεως, κυρίαι καὶ κύριοι, ἐν ἁμίλλῃ εὐγενεστάτῃ, ἀναμιμνήσκονται τῆς πατρίδος καὶ ἐνθουσιῶσιν ὑπὲρ αὐτῆς. Οὐδεμία πανήγυρις, οὐδεμία συνάθροισις φιλική, οὐδὲν συμπόσιον, οὐδεμία σύνοδος ἀνθρώπων, καὶ ὑπὸ οὐδενὸς ἔτι ἀμέσου δεσμοῦ συνδεομένων παρέρχεται ἐν Κρήτῃ χωρὶς νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὲρ τοῦ εὐγενοῦς σκοποῦ ὅστις σταθερῶς ἐλαύνει τοὺς Κρῆτας. Ἐγὼ αὐτὸς πλειστάκις παρέστην μάρτυς τοιούτων πατριωτικῶν διαχύσεων, καὶ μετὰ συγκινήσεως θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τοὺς ἕνεκα πανηγύρεως τινὸς συναθροισθέντας χωρικοὺς εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Χανίων, ὀρχουμένους τὸν ἔνοπλον πυρρίχιον, προσαγορεύοντας τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐνθουσιῶντας ὑπὲρ τῆς ταχείας ἐλευθερίας τῆς Κρήτης, καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς κοινῆς πατρίδος. Αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ καὶ αἱ πανηγύρεις, ἀθροίζουσαι ἐν κοινῷ σημείῳ τοὺς κατοίκους διαφόρων ἐπαρχιῶν, ἀποβαίνουσιν ἐν Κρήτῃ μικρὰ Ἀμφικτυονικὰ συνέδρια, καθ' ἃ ἀνταλλάσ-

Digitized by Google

σονται ἰδέαι πατριωτικαί, καὶ ἀνανεοῦνται οἱ ὅρκοι τῆς πίστεως, τοῦ μίσους, καὶ τοῦ ἀγῶνος. Διὰ τὰ εὐγενῆ ἔνστικτα αὐτοῦ, τὸ ἀχαλίνωτον τοῦ πάθους, τὸ γοργὸν τῆς φαντασίας, τὸ διάπυρον καὶ πατριωτικώτατον τοῦ αἰσθήματος ὁ Κρὴς παρίσταται ἔξοχος τύπος τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἄξιος μιμήσεως καὶ θαυμασμοῦ ἰδιαιτέρου. Ἡ διηνεκὴς ἀνεμοζάλη εἶναι ἡ φυσικὴ τοῦ Κρητὸς κατάστασις. Περιφρονεῖ βαθέως τὸν Τοῦρκον, καὶ ἡ συνείδησις τῆς ψιλῆς ἐπικυριαρχίας τραυματίζει τὴν φιλοτιμίαν αὐτοῦ, καὶ ἐγείρει ραγδαιότερα τὰ κοχλάζοντα αἰσθήματά του. Ἔχει τὸν πολικὸν ἀστέρα του, πρὸς ὃν ἀτενίζει σταθερῶς, διὰ τῆς τρικυμίας ἥτις μαίνεται εἰς τὸ στῆθός του, καὶ τοῦ Κρητὸς ὁ πολικὸς ἀστὴρ εἶναι Κρήτη καὶ Πατρὶς ἐλευθέρα, πρὸς ἣν μελαγχολικῶς ἀτενίζει, καὶ ἣν ἀδιαλείπτως ἐπιζητεῖ διὰ τῆς ἀειταράχου αὐτοῦ φαντασίας. Ἐάν, κατὰ παράδοξον ἐξαίρεσιν, ἡ ἐπανάστασις δὲν κυοφορεῖται ἢ δὲν ἐξερράγη ἔτι εἰς τὰ ὕψη τῶν ὀρέων, ἀναντιρρήτως μαίνεται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Κρητῶν. Διωκομένη ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων των καταφεύγει ἡ ἐπανάστασις εἰς τὰς καρδίας των, καὶ ἐκεῖ φλεγμαίνει, μυκᾶται, ἐξαγριοῦται ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ἄχρις οὗ τῶν ἀρχόντων ἀφροσύνη ἢ τῶν γεγονότων σύμπτωσις καταστήσῃ ἀναπόδραστον τὴν ἔκρηξίν της. Οὐδεὶς λαὸς εἶναι τοσοῦτον ἕτοιμος, καὶ ἐν πάσῃ στιγμῇ, νὰ ἁρπάσῃ τὸ ὅπλον καὶ νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῆς πατρίδος ὅσον ὁ Κρητικός. Δὲν ἠξεύρω διατί ἀρέσκονται τινὲς νὰ φρονῶσιν, ὅτι ὁ Κρητικὸς λαὸς ἔχει ἱκανὰ ἐλαττώματα. Ἀλλὰ τίς δὲν ἔχει τὰ ἰδικά του; Εἰς τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα, καὶ τοιαῦτα δαψιλῆ δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ὁ λαὸς τῆς Κρήτης, ἀκολουθοῦσι καὶ ἐλλείψεις φυσικαὶ καὶ ἀναπόφευκτοι διὰ τὸν ἀτελῆ ἄνθρωπον. Τὸ πῦρ ὅμως τοῦ εὐγενοῦς ἐνθουσιασμοῦ ὅπερ φλέγει τοὺς Κρῆτας, ἡ προθυμία αὐτῶν νὰ δράττωσι τὰ ὅπλα, ἡ αὐταπάρνησις μεθ' ἧς καίουσι τὰς οἰκίας των, καὶ κατὰ τρόπον ὅλως Ὁμηρικὸν ἀκολουθοῦσι τοὺς ἀρχηγούς των εἰς τὴν μάχην, ἡ πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα ἀνέκφραστος λατρεία των, ὁ ἔρως τῆς ἰδέας, αἱ θυσίαι των ἃς πάντοτε εἶναι ἕτοιμοι ν' ἀνανεώσωσι, δὲν φαίνονται ἆρά γε ἱκαναὶ νὰ ἀμνηστεύσωσι τοῦ Κρητὸς οἵαν δήποτε ἔλλειψιν, ἢ οἷον δήποτε μειονέκτημα, ἐὰν πράγματι ὑπάρχῃ; Ὑπὸ οὐδενὸς ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ὑπὸ οὐδενὸς μεροληπτικοῦ πνεύματος παραφερόμαι ὁμολογῶν ὅτι ὁ λαὸς τῆς Κρήτης εἶναι ἀξιοθαύμαστος. Εἶναι τοσούτῳ ποιητὴς εἰς τὴν ἔμπνευσιν αὐτοῦ, εἰς τὸ αἴσθημα, καὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὥστε ὁσάκις σφάλλει, ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς καρδίας σφάλλει. Εἰς ἄλλας χώρας, ἔνθα ἡ σιδηρᾶ ῥάβδος τῆς δεσποτείας συνέτριψε κεφαλάς, καὶ εἰς αἱματηρὸν διωγμὸν ἀπέπνιξε τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἀπόφασιν, θὰ εἶχε τις ἀνάγκην νὰ ὑποκαύσῃ μικρὸν τὰ αἰσθήματα καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν τόλμην. Ἐν Κρήτῃ συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον. Ἐκεῖ πρέπει νὰ συνέχῃ τις διαρκῶς τὴν ἐκχυλίζουσαν ὁρμὴν τοῦ πατριωτισμοῦ, ὁσάκις ἡ ἔκρηξις αὐτῆς δὲν λογίζεται ὠφέλιμος· ἀντὶ δὲ ἀποστόλου δράσεως νὰ καθίσταται ἄκων καὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀπόστολος μετριοπαθείας καὶ ὑπομονῆς. Πρὸς τὸν ἀμιγῆ καὶ γνήσιον τύπον τοῦ ἀνδρικοῦ Ἑλληνικοῦ κάλλους, ὃν συνεχῶς ἀπαντᾷ τις ἐν Κρήτῃ, ἀναγνωρίζει καὶ τὰ ζωηρὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα τῆς ἀλκίμου ψυχῆς ἐφ ᾗ διεκρίθησαν οἱ ἀρχαῖοι Δωριεῖς, καὶ ὧν οἱ Κρῆτες εἰσὶ σήμερον οἱ γνησιώτατοι ἀπόγονοι. Πρέπει νὰ τοὺς ἴδῃ τις, πρέπει νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ, μετὰ μεγάλου κόπου, ὁμολογῶ, ἀνερχομένους τὰ ἀποτομώτατα ὄρη των μὲ ὠκυποδίαν καὶ ἐλαστικότητα καταπληκτικήν, πρέπει νὰ τοὺς συναναστραφῇ ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τοῦ χωρίου των, νὰ διαλεχθῇ πρὸς αὐτούς, νὰ τοὺς ἐνθουσιάσῃ καὶ νὰ ἐνθουσιασθῇ παρ' αὐτῶν, νὰ τοῖς λαλήσῃ περὶ τῶν μεγάλων ἐλπίδων καὶ τῶν μεγάλων ἀλλὰ βαρειῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἀποκειμένων εἰς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας, νὰ ἴδῃ τὴν ἀστραπὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ των, καὶ νὰ ἀκούσῃ τὴν βροντὴν τοῦ στόματος αὐτῶν ἀπειλούντων ὀργίλως τοὺς Τούρκους, καὶ ἑτοίμων νὰ πραγματοποιήσωσιν αὐτοστιγμεὶ τὴν ἀπειλήν, ὅπως ἐκτιμήσῃ ὀρθότερον τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ τὰς ἰδέας, καὶ τιμήσῃ ἐν μείζονι ἐπιγνώσει τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ αἰσθήματός του. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος καὶ ἡ νῆσος Κρήτη εἶναι αἱ δύο μέγισται ὑλικαὶ δυνάμεις τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἢ μᾶλλον τοῦ Πανελληνίου. Ἀμφότεραι κρατοῦσιν εἰς χεῖρας αὐτῶν τὸν δαυλὸν τῆς καταστροφῆς, καὶ τῆς δημιουργίας ἐν τῇ καταστροφῇ. Καὶ εἰς τὴν εὔκαιρον στιγμὴν χρησιμοποιούμεναι σκοπίμως, ἐγκαίρως, καὶ ἀκαριαίως αἱ δύο αὗται δυνάμεις δύνανται καὶ τοὺς διπλωμάτας νὰ διαψεύσωσι, καὶ οἷον δήποτε ἐχθρὸν νὰ κατατροπώσωσι, καὶ τὰς δικαίας καὶ βασίμους ἐλπίδας τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ τῆς δούλης νὰ ὑπηρετήσωσι καὶ νὰ στέψωσι δι' ἀπροσβλήτου ἐπιτυχίας.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος δὲν γεννᾶται κακός, ἀλλὰ γίνεται τοιοῦτος, ὅπως προσβάλλεται ὑπὸ νόσου.

Ὄχι τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ τὸν ἐγωϊσμὸν ἔπρεπε νὰ παριστάνωσι τυφλόν.

Digitized by Google

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ E. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΙΩΣΗΦ.

Βλαδινε, *(καθήμενος παρὰ τὴν τράπεζαν)*. Λοιπὸν ἔφυγε! μὲ ἄφησε μάρμαρο! ὕστερα ἀπὸ τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν ἤμην ἕτοιμος νὰ τῷ κάμω! Ἐτελείωσε, δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον! *(Βλέπων τὸν Ἰωσήφ)*. Καὶ αὐτὸς πάλιν! θὰ μοῦ ζητήσῃ βέβαια νὰ τῷ πληρώσω τὸν λογαριασμόν του. *(Ὀλολυγμοὶ τοῦ Ἰωσήφ)*. Ἄς τα καὶ τὰ ’ξεύρω!... τὰ κάμνει διὰ νὰ τοῦ δώσω καλὸν πιστοποιητικόν. *(Ὁ Ἰωσὴφ ὀλολύζει καὶ πάλιν)*. Καλά, θὰ τὸ λάβῃ καὶ αὐτὸς τὸ πιστοποιητικόν.

Ιωσηφ, *(δακρύων διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης)*. Δὲν θ’ ἀρνηθῇ ὁ αὐθέντης νὰ μὲ κρατήσῃ χωρὶς μισθόν; ὅσον διὰ τὴν τροφὴν δὲν μὲ μέλει ὅ τι καὶ ἂν εἶναι...

Βλαδινε, *(ἔκθαμβος)*. Πῶς! θέλεις νὰ μὲ ὑπηρετήσῃς δωρεάν;

Ιωσηφ, *(κλαίων)*. Δὲν μοῦ κάνει καρδιὰ νὰ ἀφήσω τὸν αὐθέντην.

Βλαδινε. Ἀλλ’ αὐτὸς κλαίει ’ς τἀληθινά!

Ιωσηφ, *(ὀλολύζων)*. Ἕνα τόσον καλὸν αὐθέντην... ὁ ὁποῖος πέρυσιν..... ὅτε ἤμην κρυολογημένος... ὑπῆγε μόνος του νἀγοράσῃ τὸ ἰατρικόν.... μόνος του... *(Κλαίων)*. Ἄχ! ἄχ!

Βλαδινε, *(κλαίων καὶ αὐτός)*. Ἄ! Ἰωσήφ! πολὺ μὲ λυπεῖ, διότι κατεστράφη ἡ περιουσία μου... Ἀλλὰ πάλιν... αὐτὸ εἶναι καὶ εὐχάριστον. *(Ἀπομάσσουσιν ἀμφότεροι τὰ δάκρυά των ὀλολύζοντες)*.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

Οἱ αὐτοί, ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ.

Ερριεττα, *(εἰσερχομένη ἀριστερόθεν, μετὰ τοῦ Λέοντος, καὶ βλέπουσα αὐτοὺς ἀπομάσσοντας τὰ δάκρυα)*. Πῶς! κλαίετε;

Λεων. Τί τρέχει;

Ιωσηφ. Ἄ κυρία! ὁ αὐθέντης εἶναι ἀφανισμένος!

Λεων καὶ Ερριεττα. Ἀφανισμένος!

Βλαδινε. Τί τὰ θέλετε! ἡ ἐμπιστοσύνη! ἡ βλακεία!

Ερριεττα. Φίλε μου!

Λεων. Πατέρα!

Ερριεττα. Ἄ! τώρα ἐννοῶ τὴν ἀνησυχίαν σου... τὰς μεταρρυθμίσεις τὰς ὁποίας ἤθελες νὰ εἰσαγάγῃς εἰς τὰ ἔξοδά μας....

Ιωσηφ. Ἂν δὲν ἦτο αὐτό... θὰ ἐζύγιζε ποτὲ τὸν κρεοπώλην!

Ερριεττα. Ἔχω διαμαντικά...δαντέλλαις... θὰ τὰ πωλήσωμεν.....

Βλαδινε. Θέλει νὰ πωλήσῃ τὰ διαμαντικά της!

Λεων. Καὶ σήμερα τὸ πρωὶ ἀκόμη μοῦ ἐδίδατε ἑκατὸν δραχμὰς τὸν μῆνα! Ἄ! δὲν τὰ θέλω, πατέρα... εἶμαι νέος, θὰ ἐργασθῶ.... Ἐγὼ τώρα ὀφείλω νὰ σᾶς βοηθῶ...

Βλαδινε. Παιδί μου!

Ερριετα. Ταλαίπωρε φίλε! Θὰ σὲ ἀγαπῶμεν καὶ οἱ δύο τόσον θερμῶς, ὥστε δὲν θὰ αἰσθανθῇς τὸ ψῦχος τῆς δυστυχίας!

Ιωσηφ. Καὶ οἱ τρεῖς! *(Θρηνοῦσι καὶ οἱ τέσσαρες)*.

Βλαδινε, *(λαμβάνων ὑπὸ τοὺς βραχίονάς του τὸν βραχίονα τοῦ Λέοντος καὶ τὸν τῆς Ἐρριέττας)*. Ὦ! ἐξακολουθήσατε! ἐξακολουθήσατε! Ἂν εἰξεύρατε πόσην ἡδονὴν αἰσθάνομαι! Ὦ ἡ οἰκογένεια! μόνον εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐμπιστοσύνην.... καὶ ὀλίγον καὶ εἰς τοὺς ὑπηρέτας! *(Πρὸς τὸν Ἰωσήφ)*. Εὐχαριστῶ, Ἰωσήφ... αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ λησμονήσω...

Ιωσηφ. Τί πρᾶγμα, αὐθέντα;....

Βλαδινε. Ὦ τίποτε.... σχεδὸν τίποτε... χθὲς... ἡ ζάχαρη... τὸ οἰνόπνευμα... ἀλλ’ ἂς τἀφίσωμεν αὐτά!

Ιωσηφ. Χθὲς... ἀλλ’ ἦτον ὁ κ. Τιβούρκιος, ποῦ ἔκαμεν ἕνα γρώγ...

Βλαδινε. Ἄ! μπᾶ! *(Κατ’ ἰδίαν)*. Καὶ τὸν ὑπωπτευόμην! *(Ἐξάγει ἐκ τῶν θυλακίων του μέγα πλῆθος κλειδίων)*. Νά, Ἰωσήφ... σοῦ τὰ ἐπῆρα... ὄχι διότι δὲν εἶχα ἐμπιστοσύνην.... ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ δώσω νὰ τὰ διορθώσουν....

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

Οἱ αὐτοί, ΜΙΖΑΒΡΑΝ.

Μιζαβραν, *(εἰσέρχεται μεθ’ ὁρμῆς, σφόδρα συγκεκινημένος)*. Κύριε... ὢ τὸν καλὸν τὸν ἄνθρωπον!

Βλαδινε. Τί εἶναι;

Μιζαβραν. Ἔμαθα πρὸ ὀλίγου τί συνέβη, καὶ σᾶς φέρω τὰ ἐνοίκια δύο τριμηνιῶν. *(Τῷ δίδει τραπεζικὰ γραμμάτια)*.

Βλαδινε, Λεων καὶ Ερριεττα. Ἔ!

Βλαδινε. Ἄ! Μιζαβράν!

Μιζαβραν. Θὰ σᾶς φέρω τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός...

Βλαδινε. Δὲν εἶναι κάμμία βία...

Μιζαβραν. Ὅταν ἦσθε πλούσιος, ἠδύνασθε νὰ περιμένετε, ἀλλὰ σήμερον.....

Digitized by Google

Βλαδινε, *(ἀπομάσσων τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν τραπεζικῶν γραμματίων)*. Ἄ! Μιζαβράν! αὐτὸ τὸ ὁποῖον κάμνετε.... *(Κατ' ἰδίαν)*. Τὸ δέρμα του δὲν εἶναι ἴσως πρώτης ποιότητος, ἀλλ' ἡ καρδία του.... *(Μεγαλοφώνως, καὶ παραφόρως)*. Μιζαβράν! ἔχω ἀνάγκην ὑποδημάτων!

Μιζαβραν. Ὄχι, κύριε... δὲν θά σας φτειάσω πλέον!

Βλαδινε. Ἀλλ' ὅμως....

Μιζαβραν. Ὄχι, κύριε!... νὰ καὶ τὸ μέτρον σας! *(Τὸ σχίζει)*.

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν)*. Αὐτὸ εἶναι ἔξοχον! Πρέπει λοιπὸν νὰ πιστεύῃ κἀνεὶς καὶ τοὺς ὑποδηματοποιούς!

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

Οἱ αὐτοί, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ.

Φραγκισκος, *(εἰσέρχεται μετὰ τοῦ Τιβουρκίου ἀριστερόθεν)*. Λοιπόν, ἀξιόλογα πράγματα ἔμαθα! Κατεστραμμένος!.... εἰς τὴν ἡλικίαν σου!... Τὰ προέβλεπα ἐγώ! Ἄφησες νὰ σὲ γελάσουν... νὰ σὲ 'γδύσουν.. ὡς βλάκα!

Τιβουρκιος. *(κατ' ἰδίαν)*. Τὸν δυστυχῆ τὸν θεῖον!

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν)*. Αὐτὰ εὗρε νὰ μοῦ εἰπῇ διὰ νὰ μὲ παρηγορήσῃ!

(Προχωρεῖ μετὰ τῆς Ἐρριέττας πρὸς τὸ βάθος, ὁ Λέων τὸν καθίζει).

Φραγκισκος. Θὰ ἔχῃς 'μπερδεύματα, δίκας... Σοῦ συνιστῶ τὸν Τιβούρκιον.... εἶνε δικηγόρος...

Βλαδινε. Εὐχαριστῶ... *(Κατ' ἰδίαν)*. Ἀξιόλογος προσφορά!

Τιβουρκιος. Μπαμπᾶ...

Φραγκισκος. Τί;

Τιβουρκιος. Δηλαδή... δὲν εἶμαι ἀκόμη σωστὸς δικηγόρος...

Φραγκισκος. Διατί;

Τιβουρκιος. Διότι... τὰ χρήματα διὰ τὰς ἐξετάσεις... τὰ ἔφαγα!...

Φραγκισκος. Ἄ!... ἀφ' οὗ τὰ ἐξώδευσες διὰ νὰ φάγῃς.... καλὰ ἔκαμες! *(κατ' ἰδίαν, ψηλαφῶν τὸν βραχίονά του)* Τὸ καϋμένο τὸ παιδί! *(Μεγαλοφώνως)*. Θὰ φάγωμεν μαζὶ ἀπόψε. *(Κάθηται εἰς τὸ γραφεῖον καὶ γράφει, ὁ Τιβούρκιος θλίβει τὴν χεῖρα τοῦ Λέοντος, εἶτα πλησιάζει τὸν θεῖόν του, ἐγερθέντα)*.

Τιβουρκιος, *(ταπεινῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὸν Βλαδινέ)*. Θεῖε!

Βλαδινε. Ἔ!

Τιβουρκιος, *(ἀποσπῶν τὴν καρφίδα του ταπεινῇ τῇ φωνῇ)*. Πάρετε αὐτό, ἐν ᾧ ὁ μπαμπᾶς γράφει.

Βλαδινε. Διαμαντένια καρφίτσα!

Τιβουρκιος, *(ταπεινῇ τῇ φωνῇ)*. Ἀξίζει χιλίας διακοσίας δραχμάς!.... αὐτὸ μόνον ἔχω κ' ἐγώ!....

Βλαδινε, *(ἀποποιούμενος)*. Ἀργότερα.... ἂν λάβω ἀνάγκην.. *(Κατ' ἰδίαν)*. Τί καλὸ παιδί! καὶ ἠρνήθην νὰ τῷ δώσω εἴκοσι εἰκοσάδραχμα! Ἄ! Τί καλὸν πρᾶγμα εἶναι οἱ ἀνεψιοί. Μόνον οἱ ἀδελφοί.... νὰ ὁ ἰδικός μου... κάθεται καὶ γράφει μὲ τὴν ἡσυχίαν του τὰς ἐπιστολάς του!

Φραγκισκος, *(ἐγείρεται· ἀποτόμως πρὸς τὸν Βλαδινέ)*. Ἔλα! ὑπόγραψε ἐδῶ!.. ἀνόητε!..

Βλαδινε. Τί εἶν' αὐτό;

Φραγκισκος. Συμφωνητικὸν συνεταιρισμοῦ.

Παντες. Τί!

Βλαδινε. Συνεταιρισμοῦ μὲ σέ;

Φραγκισκος. Εἶναι ἀνάγκη νὰ φθειάσω πάλιν τὴν περιουσίαν σου, ἀφ' οὗ τὴν ἔχασες.

Βλαδινε, *(περιπτυσσόμενος αὐτόν)*. Ἄ! Φραγκίσκε!...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

Οἱ αὐτοί, ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ, ΛΟΥΚΙΑ.

Ωβερτινος, *(εἰσερχόμενος μετὰ τῆς Λουκίας, καὶ βλέπων τὸν Βλαδινὲ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀδελφοῦ του)*. Ἔλα, μὴ ἀπελπίζεσαι! Ὅλα ἠμποροῦν νὰ διορθωθοῦν!

Λεων καὶ Ερριεττα. Ὁ κ. Ὠβερτῖνος!

Ωβερτινος, *(ἐξάγων χάρτην ἐκ τοῦ θυλακίου του, πρὸς τὸν Βλαδινέ)*. Ἔλα! ὑπόγραψε ἐδῶ.

Βλαδινε. Τί;

Ωβερτινος. Συμφωνητικὸν συνεταιρισμοῦ.

Βλαδινε. Ἄλλο! *(περιπτυσσόμενος αὐτόν)*. Ἄ! Γουστάβε! *(Κατ' ἰδίαν κλαίων καὶ ἀπομάσσων τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν συμφωνητικῶν)*. Καὶ ἔλεγα πῶς δὲν θὰ γυρίσῃ πλέον! Ὤ! πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐμπιστοσύνην καὶ εἰς τοὺς φίλους!

Ωβερτινος. Τώρα, νὰ ἡ Λουκία, ποῦ περιμένει νὰ ζητήσῃς τὴν χεῖρά της....

Βλαδινε. Ὄχι! αὐτὸ δὲν γίνεται! Ὁ Λέων δὲν ἔχει περιουσίαν....

Ωβερτινος. Συγγνώμην ἔχει.... ἔχει τὰς πενήντα χιλιάδας δραχμάς, τὰς ὁποίας ἤθελες νὰ μοῦ δανείσῃς....

Βλαδινε, *(ζωηρῶς)*. Ἂς μὴ κάμνωμεν πλέον λόγον δι' αὐτά!

Ωβερτινος. Ὄχι, τοὐναντίον ἂς κάμωμεν! αὐτὰ τὰ ὑπολογίζω ὡς προγαμιαίαν δωρεάν.

Βλαδινε, *(κατ' ἰδίαν)*. Θεέ μου! πόσον καλοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι!

Λουκια. Ἄλλως ἔχω ἀρκετὰ διὰ δύο.... καὶ ἂν χρειάζεται, ἠμπορῶ νὰ ὑποστῶ καὶ στερήσεις...

Digitized by Google

Βλαδινε. Νὰ ὑποστῇς στερήσεις! Τὴν μικρούλα μου! *(Κατ' ἰδίαν)*. Θεέ μου, τί καλοὶ ποῦ εἶναι ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες!

Ωβερτινος. Καὶ ἔπειτα δὲν εἶναι καὶ παντελὴς ἀπελπισία. Ὁ κ. Στριψὲν, ὁ τραπεζίτης σου συνελήφθη εἰς τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου ...

Λεων. Ὁ κ. Στριψέν;

Βλαδινε. Εἰξεύρεις..... αἱ τριακόσιαι χιλιάδες δραχμαί....

Λεων. Μὰ δὲν τὰς ἔχει αὐτὸς πλέον.... Δυνάμει τοῦ πληρεξουσίου, ποῦ μοῦ ἔχετε, τὰς ἐσήκωσα προχθὲς ἀπὸ αὐτόν.... εὑρίσκονται τώρα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν!

Παντες. Ἆ!

Βλαδινε. Εἶναι δυνατόν! εἶμαι.... πλούσιος! Μιζαβράν! νὰ σοῦ δώσω 'πίσω τὰ ἐνοίκια τῶν δύο τριμηνιῶν!

Μιζαβραν. Δὲν εἶναι κάμμία βία... αὔριον.

Βλαδινε, *(πρὸς τὸν Ἰωσήφ)*. Ἰωσήφ! σοῦ διπλασιάζω τὸν μισθόν! *(πρὸς τὴν σύζυγόν του)*. Θὰ ἔχῃς καὶ ἄλλα διαμαντικά! *(πρὸς τὸν Λέοντα.)* καὶ σὺ ἓν ἀμάξι!

Ωβερτινος. Λοιπὸν εἶσαι εὐχαριστημένος;

Βλαδινε. Ὦ! ναί! *(Κυττάζων αὐτόν)*. Δηλαδὴ ὄχι!

Παντες. Διατί;

Βλαδινε. Ἆ! διατί; Διότι ἔκαμα ἓν πρᾶγμα.... τὸ ὁποῖον δὲν θά σας εἴπω ποτέ! Ἆ! Γουστάβε! παλαιέ μου φίλε! εἶμαι ἕνας ἐλεεινός!.... ἕνας ἄθλιος!... Ὑπωπτεύθην τὴν φιλίαν, τὴν γυναῖκά μου, τὸν ὑποδηματοποιόν μου.... ἕνα ἄγγελον!

Μιζαβραν, *(πλησιάζων αὐτόν)*. Ὦ! κύριε!...

Βλαδινε. Ὄχι σεῖς.... ἡ γυναῖκά μου.... Ὑπωπτεύθην τὸν ξενοδόχον!

Φραγκισκος. Ἀλήθεια! ἔφαγα ἀστακόν, τώρα ἐνθυμοῦμαι!

Βλαδινε. Ἔτσι! ὡραῖα! τέλος πάντων ἔγεινα κακός, φιλύποπτος. *(Πρὸς τὴν Λουκίαν)*. Ὑπώπτευον τὰ πουλάκια μας!

Λουκια. Πόσον θὰ ὑπεφέρατε!

Βλαδινε. Ὦ! ναί! ἀλλὰ τώρα διωρθώθην... Δι' αὐτὸ ἂς ἔλθῃ τώρα κανεὶς νὰ μοῦ ζητήσῃ κάμμίαν χάριν.... ἂς ἔλθῃ νὰ τῷ δανείσω χρήματα... καὶ θὰ ἰδῇ!

Φραγκισκος, *(ταπεινῇ τῇ φωνῇ μετὰ σπουδῆς)*. Σούτ! μὴ τ' ἀκούσῃ ὁ Τιβούρχιος.

Βλαδινε. Δι' αὐτὸν ἴσα ἴσα τὸ λέγω, τὸν καλόν μου ἀνεψιόν! Βλέπετε, παιδιά μου, γνωρίζω τώρα τὸν κόσμον.... πρὸ πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας... καὶ ἐσκέφθηκα. Καλά, ἂς ὑποθέσωμεν πῶς ὑπάρχουν μερικοί, ποῦ δὲν εἶναι καθ' ὅλα τέλειοι... ἀλλ' αὐτὸ εἶναι ἁπλῆ εἰκασία! Λοιπὸν διὰ νὰ ἦναι κανεὶς εὐτυχὴς πρέπει νὰ κάμνῃ δύο πράγματα....

Φραγκισκος. Νὰ ἀνοίγῃ τὰ 'μάτια καὶ νὰ κλείῃ ταῖς κλειδωνιαῖς...

Βλαδινε. Ὄχι!... νὰ κλείῃ τὰ 'μάτια καὶ νὰ ἀνοίγῃ τὰ χέρια.

ΕΚΔΡΟΜΗ
ΕΙΣ ΤΟ ΥΔΩΡ ΤΗΣ ΣΤΥΓΟΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Μόλις ἐξελθόντες τοῦ χωρίου ἀνέβημεν εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ὑπὲρ αὐτὸ ὑψωμάτων, καὶ ἡ μὲν σκηνὴ ἤλλαξεν, ἀλλ' ὁ θαυμασμὸς δὲν ἠλαττώθη. Πρὸ ἡμῶν ἐβλέπομεν μικρὰν κοιλάδα διαρρεομένην ὑπὸ ῥυακίου, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἄρχεται ἠρέμα ὑψούμενον ὄρος κατάφυτον, ὁ Κραθις, ἐπὶ τῆς κλιτύος δ' αὐτοῦ οὐχὶ μακρὰν τοῦ ῥυακίου ἐφαίνετο ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Δεξιὰ ὑψοῦται πάλιν ἡ Πεντέλεια καὶ ἀριστερὰ αἱ τελευταῖαι τῆς αὐτῆς διακλαδώσεις. Κάτωθεν ἀπὸ τῆς λίμνης καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ χωρίου Φενεοῦ οὐδ' ὑπεθέτομεν τὴν ὕπαρξιν τῆς κοιλάδος ταύτης, τόσον αἰφνιδίως παρουσιάζεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὅταν ἔρχηταί τις τὴν ὁδόν, ἣν ἡμεῖς ἤλθομεν. Διανύοντες δὲ τὸ μέχρι τῆς μονῆς διάστημα ἐξηλεύομεν καὶ σχεδὸν ἐφθονοῦμεν τοὺς μοναχοὺς διὰ τὴν κοιλάδα των. Πρὶν διαβῶμεν τὸ ῥυάκιον, διήλθομεν δι' ἀμπελῶνος, ἐν ᾧ εἶναι πεφυτευμένα καὶ διάφορα ἄλλα καρποφόρα δένδρα, πέραν δὲ τοῦ ῥυακίου καὶ τῶν παρ' αὐτὸ πλατάνων ἡ ἀτραπὸς διέρχεται διὰ δάσους πυκνοῦ δρυῶν, καστανεῶν, καὶ ἐλάτων· περὶ τὴν μονὴν εὑρίσκονται οἱ λαχανόκηποι. Πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς εὕρομεν νεαρὸν μοναχὸν ἐπιστρέφοντα ἐκ τοῦ κυνηγίου, αὐτὸς δ' ὡδήγησεν ἡμᾶς εἰς τὸ ἡγουμενεῖον, ὅπου ἐγενόμεθα δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου μετὰ μεγάλης προθυμίας καὶ καλῶς ἐφιλοξενήθημεν. Ἡ εὐγνωμοσύνη ἡμῶν ἔστω ἐνταῦθα ἀναγεγραμμένη. Ἡ ἐκκλησία τῆς μονῆς, ἣν οἱ μοναχοὶ μετ' ἰδιαιτέρας ὑπερηφανείας δεικνύουσιν, ἐκτίσθη κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μετὰ πάσης δυνατῆς πολυτελείας· τὸ τέμπλον εἶναι ἐκ γύψου κεχρυσωμένου καὶ ἔχει πλούσια κοσμήματα, αἱ δὲ εἰκόνες δὲν εἶναι καὶ πολὺ ἀποτρόπαιοι· ἐστοίχισε δὲ ὁλόκληρος ὁ ναός, ἂν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, τέσσαρας ἕως πέντε χιλιάδας γροσίων, ὡς λέγει ἐπιγραφὴ εὑρισκομένη ἄνωθεν τῆς εἰσόδου.

Τὴν ἐπιοῦσαν μετὰ λύπης ἀπεχωρίσθημεν τῆς φιλοξένου ταύτης μονῆς, ἠκολουθήσαμεν δ' ἀτραπὸν ἄγουσαν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ Κράθιος διὰ μέσου πυκνῶν ἐλάτων μέχρι τῶν πηγῶν ποταμίου ὁμωνύμου τῷ ὄρει· εἶτα ἠρχίσαμεν νὰ

Digitized by Google

καταβαίνωμεν μετὰ τοῦ ποταμίου, τὸ ὁποῖον δεχόμενον καθ' ὁδὸν καὶ ἄλλα ὕδατα σχηματίζει ἀληθῆ ποταμὸν ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀκράτας παρὰ τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον. Ἐβαδίζομεν ἤδη δύο ὥρας σχεδὸν ἐν τῇ στενῇ κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ, ὅτε ἀπηντήσαμεν ἄλλον ῥύακα ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Κρᾶθιν ἀπὸ φάραγγος κειμένης μεταξὺ τῶν πρὸς ἀριστερὰ ἡμῶν ὀρέων. Ὁ ῥύαξ οὗτος ἦτο ὁ τῆς Στυγός. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι καθ' ἑαυτὸ στυγνόν, ἔπειτα οἱ μῦθοι περὶ τῆς Στυγὸς εἶναι τόσον φοβεροί, ὥστε ἡτοιμαζόμεθα νὰ ἴδωμεν ἔκτακτόν τι καὶ ἀποτρόπαιον· ἀντὶ τούτου εἰσηρχόμεθα εἰς φάραγγα στενὴν μέν, ἀλλὰ κατάφυτον καὶ γελόεσσαν· ἔπειτα καὶ τὰ ἑκατέρωθεν αὐτῆς ὄρη ἀντὶ νὰ ἦναι γυμνὰ καὶ ἀπότομα, εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπίσης κατάφυτα, αἱ δὲ μεταξὺ τῶν δένδρων καὶ κήπων διεσπαρμέναι οἰκίαι τῶν χωρίων Σῶλος (ἀριστερὰ) Περιστέρα καὶ Μεσορρούγι (δεξιὰ) δίδουσι μείζονα ζωὴν εἰς τὸ τοπίον τοῦτο. Ἄπειροι τῆς ὁδοῦ διέβημεν τὸ ῥυάκιον τῆς Στυγὸς καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὸ Μεσορρούγι, ἐκεῖθεν δ' ἠναγκάσθημεν νὰ ἐπιστρέψωμεν πάλιν καὶ νὰ κατευθυνθῶμεν εἰς τὸ ἀπέναντι χωρίον, τὸν Σῶλον, ὅπου εὕρομεν ὁδηγὸν διὰ τὸν καταρράκτην τῆς Στυγός. Μετ' αὐτοῦ ἐβαδίσαμεν ἡμίσειαν ὥραν περίπου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς φάραγγος, ἐκεῖ δὲ τῷ ὄντι ἡ φύσις αἴφνης μεταβάλλεται εἰς *στυγνήν*. Ὅσον προχωρεῖ τις, τόσον τὰ τὴν φάραγγα περιβάλλοντα ὄρη γίνονται ὑψηλότερα καὶ ξηρότερα, αἴφνης δὲ εἰς μίαν καμπὴν τῆς ὁδοῦ βλέπει τις τὸ ἄκρον αὐτῆς ὡσεὶ ἐντελῶς ἀποκλειόμενον ὑπὸ κρημνοῦ ὑψηλοῦ καὶ πετρώδους, ἐπὶ τῆς τεφρᾶς καὶ μελαγχολικῆς ἐπιφανείας τοῦ ὁποίου φαίνονται ἐγκατεσπαρμέναι μεγάλαι λευκαὶ κηλῖδες· εἶναι ἡ ἐν τοῖς κοιλώμασι τοῦ κρημνοῦ συσσωρευμένη χιών, ἥτις σπανίως τήκεται. Ἀπὸ τῆς ὑψίστης κορυφῆς αὐτοῦ, ἀφ' ἧς ἡ χιὼν ἐπίσης οὐδέποτε ἐκλείπει ἐντελῶς, στάζει ὕδωρ, τὸ καθ' ἑαυτὸ ὕδωρ τῆς Στυγός. Ὅτε ἡμεῖς τὸ εἴδομεν, μόλις διεκρίνετο, λέγουσιν ὅμως ὅτι ὅταν ἄρχηται ἡ τῆξις τῶν χιόνων, ἐπειδὴ ὁ κρημνὸς εἶναι λίαν ἀπότομος, ὁ καταρράκτης ἀποκτᾷ ὕψος πολλῶν μέτρων, αἱ δὲ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἀνακλώμεναι ἐπὶ τοῦ καταπίπτοντος ὕδατος προσδίδουσιν αὐτῷ πάντα τὰ χρώματα τῆς Ἴριδος.

Ὁ τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος ἐπισκέπτης τῆς Στυγός, καίπερ ἐκπληττόμενος ἐπὶ τῇ ἀγριότητι τοῦ τοπίου τούτου, ὅμως δυσκολεύεται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν μυστηριώδη φρίκην, ἣν οἱ Ἕλληνες ᾐσθάνοντο ἐνώπιον αὐτῆς ἢ προφέροντες μόνον τὸ ὄνομά της, ἰδίως ὅμως δὲν ἐννοεῖ, ποία σχέσις ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τοῦ καταρράκτου τούτου τῆς Ἀρκαδίας καὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ ἐν τῷ Ἅδῃ ποταμοῦ. Καὶ δὲν εἶναι παράξενον, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ λύσωμεν σήμερον τὰ προβλήματα ταῦτα, διότι ὅπως μορφωθῶσιν αἱ περὶ τῆς Στυγὸς ἰδέαι καὶ πλασθῶσιν οἱ περὶ αὐτῆς μῦθοι, συνετέλεσαν βεβαίως πλεῖστοι ὅσοι παράγοντες, φαινόμενα φυσικά, ἰδέαι γενικαὶ περὶ τῶν ἐν Ἅδου πραγμάτων, ἰδέαι περὶ τῶν ἰδιοτήτων θεῶν τινων ἢ δαιμονίων, προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι τοπικαὶ καὶ τίς οἶδε τί ἄλλο. Καὶ τοῦτο ἀκόμη εἶναι δύσκολον νὰ εἴπῃ τις, ποία εἶναι ἀρχαιοτέρα, ἡ Στὺξ τοῦ Ἅδου ἢ ἡ Στὺξ αὕτη τῆς Ἀρκαδίας· διότι ἀμφότερα εἶναι πιθανά. Πιθανὸν δηλαδὴ νὰ ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς ἐν τοῖς μύθοις τῶν Ἑλλήνων ὕδωρ τι τῆς Στυγὸς ὀνομαζόμενον καὶ εὑρισκόμενον ἐν τῷ Ἅδῃ, μετὰ ταῦτα δὲ νὰ ὠνόμασαν οἱ Ἀρκάδες οὕτω καὶ τὸ ἐνταῦθα στάζον, διότι ἐφαντάζοντο, ὅτι ἔβλεπον ὁμοιότητά τινα μεταξὺ τούτου καὶ ἐκείνου· πιθανὸν ἐπίσης εἶναι ν' ἀπέκτησε πρῶτον τὸ ἐν Ἀρκαδίᾳ ὕδωρ δι' ὁποιουσδήποτε λόγους φήμην φοβερὰν καὶ ἀπαισίαν, καὶ ἔπειτα ἐξ ἀναλογίας νὰ ἐφαντάσθησαν ὅμοιον ὕδωρ καὶ ὅμοιον τόπον καὶ ἐν τῷ Ἅδῃ. Ἐκ τῶν δύο τούτων πιθανοτήτων ἡ δευτέρα ἔχει, ὅσον δύναταί τις νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ μυστήρια ταῦτα, πλείονας ὑπὲρ ἑαυτῆς λόγους· τοὐλάχιστον οἱ ἀρχαιότατοι ποιηταί, ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος, ὅταν ὁμιλῶσι περὶ ὕδατος Στυγός, ἔχουσι πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦτο τὸ ἐν Ἀρκαδίᾳ· περὶ τοῦ Ὁμήρου παρατηρεῖ τοῦτο ἤδη ὁ Παυσανίας· ὁ δὲ Ἡσίοδος διηγεῖται, ὅτι ὅταν οἱ θεοὶ θέλωσι νὰ ὁρκισθῶσι, στέλλουσι τὴν Ἶριν νὰ φέρῃ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ἐν χρυσῷ ἀγγείῳ. Τοῦτο δηλαδὴ ἐφαντάζοντο οἱ Ἕλληνες, ὅταν ἔβλεπον τὸ καταπῖπτον ὕδωρ τῆς Στυγὸς ἀντανακλῶν τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ προσλαμβάνον τὰ χρώματα τῆς Ἴριδος. Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἐν τῷ Ἅδῃ Στυγός, ὅπου ὁ ἥλιος οὐδέποτε φωτίζει, μήτε τοῦ λαοῦ μήτε ποιητοῦ τινος ἡ φαντασία θὰ ἔπλαττε τὴν θαυμασίαν ταύτην εἰκόνα, ἀλλὰ πρόκειται τῷ ὄντι περὶ τῆς Ἀρκαδικῆς Στυγὸς καὶ εἰς τὸ ὕδωρ αὐτῆς ὡρκίζοντο οἱ θεοί, ἐφ' ὧν τοῦτο τοσαύτην εἶχε δύναμιν, ὥστε, πάλιν καθ' Ἡσίοδον, ἐὰν θεός τις ὀμόσας εἰς αὐτὴν ἔπειτα ἐπιορκήσῃ, κεῖται ὁλόκληρον ἐνιαυτὸν ὡσεὶ νεκρὸς χωρὶς ν' ἀναπνέῃ, χωρὶς νὰ ὁμιλῇ καὶ χωρὶς νὰ τρέφεται· μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀνάγκη νὰ ὑποστῇ χαλεποὺς ἀγῶνας μακρὰν τῶν ἄλλων θεῶν ἐπὶ ἐννέα ἔτη καὶ μόλις τὸ δέκατον ἐπανέρχεται εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν Ὀλυμπίων. Ἐὰν δὲ οἱ ἀθάνατοι ὑφίστανται τοιαύτας ποινάς, ἐννοεῖται ὅτι οἱ ἐπιορκοῦντες ἁπλοῖ θνητοὶ καταστρέφονται πρόρριζα. Καὶ ὁπόσον ἐσέβοντο καὶ ἐφοβοῦντο τὴν Στύγα οἱ Ἀρκάδες, ἀποδει-

Digitized by Google

κνύει τὸ ὅτι συνήρχοντο ἐνταῦθα πρὸς κοινὰς διασκέψεις, διότι ὡς φαίνεται αἱ κατ' αὐτὰς λαμβανόμεναι ἀποφάσεις ἐθεωροῦντο ἱερώτεραι καὶ σεβαστότεραι τῶν ἄλλων, τὸ δὲ 500 πρὸ Χριστοῦ Κλεομένης ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, ἐξόριστος ἐν τῷ τότε, θέλων νὰ ἐξεγείρῃ τοὺς Ἀρκάδας κατὰ τῆς πατρίδος του συνήγαγε τοὺς προεστῶτας αὐτῶν εἰς Νώνακριν, πόλιν κειμένην πλησιέστατα τῆς Στυγός, ὅπως εἰς τὸ ὕδωρ αὐτῆς τοὺς ὁρκίσῃ καὶ βεβαιωθῇ περὶ τῆς πίστεώς των· διότι τοῦτον τὸν ὅρκον ἐθεώρει καὶ αὐτὸς καὶ πάντες οἱ Ἀρκάδες μέγιστον. Ἀλλὰ πῶς ἀπέκτησε τὸ ὕδωρ τοῦτο τὴν φοβερὰν φήμην του;

Ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἐνιαχοῦ μέρη τινά, ἰδίως βράχοι, οἵτινες εἴτε διὰ τὸ ἄγριον καὶ ἀκανόνιστον σχῆμα εἴτε διὰ τὸ σκοτεινὸν καὶ μελαγχολικὸν χρῶμα εἴτε δι' ἄλλην τινὰ περίεργον φυσικὴν ἰδιότητά των προσελκύουσι τὴν προσοχὴν τοῦ λαοῦ ἰδιαιτέρως καὶ ἀναγκάζουσι τὴν φαντασίαν του νὰ πλάττῃ μύθους πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ταράττοντος κατ' αὐτὸν τὴν ἐν τῇ φύσει ἁρμονίαν φαινομένου· ἐπειδὴ δὲ ὁ θεὸς ἀδύνατον εἶναι νὰ ἔπλασέ τι ἀνάρμοστον, ἀποδίδει ὁ λαὸς τὴν αἰτίαν αὐτοῦ εἰς τὸν διάβολον ἢ εἴς τινα κατάραν ἰσχυρὰν καὶ ἐξυφαίνει μύθους διηγουμένους τὸ συμβὰν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ· ὀνομάζει δὲ τὰ μέρη ταῦτα *ἀναθέματα*, ἢ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ διαβόλου, εἰς ὃν φαντάζονται αὐτὰ ἰδιαιτέρως προσφιλῆ, καὶ πλησιάζει εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ὁ λαὸς ἀκουσίως καὶ μετὰ φρίκης. Τοιοῦτό τι πρέπει νὰ συνέβαινε καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι· τὸ δὲ μέρος, περὶ οὗ ὁμιλοῦμεν, εἶναι εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐπιτήδειον νὰ καταπλήξῃ τὸν θεατὴν καὶ νὰ ἐξεγείρῃ τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ. Οἱ κρημνοὶ εἶναι γυμνοὶ καὶ ἀπότομοι, κάτω δὲ τὸ ἔδαφος εἶναι κεκαλυμμένον ὑπὸ μεγάλων ὀγκολίθων ἀποσπασθέντων ἀπὸ τῶν βράχων καὶ ὑπὸ σωρῶν μικρῶν λιθαρίων, ὡσεὶ μεγάλη τις καταστροφὴ ἐπῆλθεν ἐνταῦθα· τὸ ἀπέναντι τῆς Στυγὸς ὕδωρ εἶναι ἐπίσης ἄδενδρον. Ἐν γένει ἡ φύσις παρίσταται νεκρά, τὸν δὲ θάνατον φαίνεται προξενοῦν αὐτὸ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον, ὡς εἴπομεν ἤδη, προέρχεται κυρίως ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τηκομένων χιόνων καὶ εἶναι διὰ τοῦτο ψυχρότατον· δύναται δὲ ν' ἀποβῇ καὶ θανατηφόρον, ἐάν τις πίῃ ἐξ αὐτοῦ λίαν ἀπροσέκτως. Ταῦτα πάντα, ἐν ἀντιθέσει μάλιστα πρὸς τὰ ὀλίγον ἀπωτέρω κείμενα χαρίεντα τοπία, ἦσαν ἱκανὰ νὰ προσδώσωσι τῷ μέρει τούτῳ μορφὴν στυγνήν, νὰ ἐμπνεύσωσι φόβον τῷ λαῷ καὶ νὰ δώσωσι τροφὴν τῇ δεισιδαιμονίᾳ του· φυσικὴ δὲ συνέπεια τούτων ἦτο νὰ φαντασθῶσι τὸν τόπον κατοικητήριον δαιμόνων φοβερῶν καὶ ἐκδικητικῶν, δαιμόνων τιμωρούντων τὴν ἐπιορκίαν καὶ τὴν παράβασιν τῶν ὑπεσχημένων. Διότι ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ τῶν στυγνῶν καὶ φοβερῶν δαιμονίων, οἷαι αἱ Ἐριννύες, τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον, ὄχι νὰ παρακινῶσι καὶ ὑποβοηθῶσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ κακόν, ὡς ὁ διάβολος, ἀλλὰ νὰ καταδιώκωσι καὶ τιμωρῶσιν αὐτὸ ἀμειλίκτως· τὸ ἀμείλιχον δὲ τοῦ χαρακτῆρός των εἶναι τὸ ἐμποιοῦν τοῖς θνητοῖς φρίκην καὶ ἀποστροφήν. Τοιούτους ἀμειλίκτους θὰ ἐπίστευον καὶ τοὺς ἐνταῦθα δαίμονας· ἐπειδὴ ὅμως συνηθέστερον ἐφαντάζοντο αὐτοὺς οἰκοῦντας ὑπὸ τὴν γῆν, ἐν τῷ Ἅδῃ, δὲν ἦτο δύσκολον νὰ γείνῃ καὶ τὸ δεύτερον βῆμα, νὰ ὑποτεθῇ δηλαδὴ ὅτι καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἄλλη Στύξ. Ἔπειτα αἱ δύο συνεχέοντο, ὡς τοῦτο συμβαίνει συνηθέστατα ἐν τῇ μυθολογικῇ γεωγραφίᾳ τῶν ἀρχαίων. Ἀπορίας ὅμως ἄξιον εἶναι, πῶς ἠδυνήθησαν οἱ τοπικοὶ οὗτοι μῦθοι ἀπὸ μιᾶς ἀποκέντρου φάραγγος τῆς Ἀρκαδίας νὰ διαδοθῶσι τόσον ἐνωρὶς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὥστε τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα ν' ἀναφέρωσιν αὐτοὺς ὡς γνωστοὺς καὶ κοινοὺς πάντων τῶν Ἑλλήνων. Τοῦτο ἀποδεικνύει, νομίζω, ὅτι ὑπῆρχον ἤδη πρότερον ἐν τῇ κοινῇ μυθολογίᾳ τῶν Ἑλλήνων μῦθοι ἀνάλογοι διευκολύνοντες τὴν παραδοχὴν καὶ διάδοσιν τῶν Ἀρκαδικῶν, ὥστε αἱ δύο πιθανότητες, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐλέγομεν, δυνατὸν νὰ ἦναι ἀμφότεραι ὑπό τινα ἔποψιν ἀληθεῖς.

Τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ἦτο ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς ἐκδρομῆς ἡμῶν. Ἠδυνάμεθα νῦν νὰ ἐπιστρέψωμεν, ἀλλὰ μᾶς ἐφαίνετο δυσάρεστον νὰ ἐπιστρέψωμεν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Ἔπειτα αὐτὴ ἡ κορυφὴ τοῦ κρημνοῦ, ἀφ' ἧς καταστάζει τὸ ὕδωρ, εἶναι ἡ κορυφὴ τῶν Ἀροανίων ὀρέων, ἡ κορυφὴ τοῦ Χελμοῦ, ἡ ἀνάβασις τοῦ ὁποίου συνιστᾶται θερμῶς ἐν τοῖς Ὁδηγοῖς· καὶ ἀφοῦ ἤμεθα τόσον πλησίον, ἔπρεπε νὰ ἐπωφεληθῶμεν τὴν εὐκαιρίαν. Τὸ ἀπεφασίσαμεν λοιπόν. Ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Στυγὸς ἡ ἀνάβασις εἶναι ἀδύνατος· μόνον διὰ μεγάλου γύρου δύναταί νὰ φθάσῃ τις εἰς τὴν κορυφήν. Ἐξεκινήσαμεν πεζοὶ ἀφήσαντες ἀριστερὰ τὴν Στύγα, ἐντὸς δὲ δύο ὡρῶν καὶ ἡμισείας ἐφθάσαμεν εἰς ὀροπέδιον ἐκτεταμένον καὶ ἄδενδρον, ἐνοικιαζόμενον ὑπὸ τῆς μονῆς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου εἰς ποιμένας, οἵτινες τὸ θέρος ἀνέρχονται καὶ διαμένουσιν ἐνταῦθα μετὰ τῶν ποιμνίων καὶ οἰκογενειῶν των· τὸ ὀροπέδιον ὀνομάζεται Ξηρόκαμπος. Αἱ καλύβαι τῶν ποιμένων τούτων εἶναι κεκρυμμέναι ὀπίσω ὑψωμάτων, ἐβλέπομεν δὲ ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ καπνὸν ἐξερχόμενον αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν εἴχομεν πολὺ θάρρος νὰ πλησιάσωμεν ἕνεκα τῶν κυνῶν. Τέλος συνηντήσαμεν γέροντα ποιμένα, εἰς ὃν εἴπομεν ὅτι ἐπεθυμοῦμεν νὰ μείνωμεν τὴν νύκτα εἰς μίαν καλύβην, διὰ νὰ ἀναβῶμεν τὸ πρωὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους πρὸ τῆς ἀνα-

Digitized by Google

τολῆς τοῦ ἡλίου, καὶ ἐζητήσαμεν φιλοξενίαν. Ὁ γέρων ἔδειξεν ὀλίγους δισταγμούς, πρὸ πάντων διότι, εἶπε, δὲν εἶχεν ἀρκετὰ *σκουτιὰ* καὶ κάμνει κρύο ἐδῶ ἐπάνω (ὑπὲρ τὰ 1500 μέτρα ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης). Τέλος συνεβιβάσθημεν. Ἀπεστείλαμεν τὸν ἀγωγιάτην ἡμῶν νὰ μᾶς περιμένῃ εἰς τὸ πλησιέστερον χωρίον, τὰ Σουδενά, ἡμεῖς δ' ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα, ὅστις μετὰ κόπου πολλοῦ κατώρθου διὰ τῆς μακρᾶς ῥάβδου του καὶ διὰ λίθων ν' ἀπομακρύνῃ ἡμῶν τοὺς κύνας. Εἰς τὴν καλύβην εἰσήλθομεν συγχρόνως μετὰ τῶν δύο θυγατέρων του, αἵτινες ἐπέστρεφον φέρουσαι δέματα φρυγάνων, τὰ ὁποῖα ἀφῆκαν πρὸ τῆς καλύβης. Ἐν αὐτῇ εὕρομεν τὴν οἰκοδέσποιναν καθημένην παρὰ τὴν πυράν, ἐφ' ἧς ἔβραζεν ἐντὸς λέβητος τὸ φαγητόν, κεκαλυμμένη δὲ ὑπὸ τέφρας ἐψήνετο ἡ μπομπότα. Ἡ καλύβη συνέκειτο ἐκ δύο διαμερισμάτων, τῆς αἰθούσης, διὰ νὰ ὀνομάσω αὐτὴν οὕτω, καὶ τοῦ θαλάμου· ἡ αἴθουσα ἦτο χῶρος κυκλοτερὴς οὐχὶ μέγας περιπεφραγμένος διὰ κλάδων ἐλάτων· ἐν τῷ κέντρῳ ἔκαιεν ἡ πυρά. Ὁ θάλαμος εἶναι μικρότερος καὶ ἐστεγασμένος, ἐν ᾧ ἡ αἴθουσα δὲν ἔχει στέγην. Ἅμα μᾶς εἶδεν ἡ οἰκοδέσποινα ἠγέρθη, μᾶς ἐχαιρέτισε καὶ ἔστρωσε νὰ καθήσωμεν ἐπὶ κλάδων ἐλάτων· ἔπειτα ἤρχισεν ἡ συνδιάλεξις· πόθεν ἠρχόμεθα καὶ ποῦ ἐπηγαίνομεν καὶ (ἀφοῦ ἔμαθον ὅτι ὁ σύντροφός μου ἦτο Γάλλος), ἐὰν ἡ Γαλλία ἢ ἡ Ἰταλία εἶναι μακρύτερα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐὰν κεῖνται πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον πάντες τῆς καλύβης διὰ νὰ ἀμέλξωσι τὰ πρόβατα ἀφήσαντες ἐν αὐτῇ μόνον μικρὰν κορασίδα καταγινομένην ν' ἀνασκαλεύῃ τὸ πῦρ καὶ νὰ θέτῃ ἐπ' αὐτοῦ ξύλα ξηρά. Ἡμεῖς δὲ κατεγινόμεθα νὰ στεγνώσωμεν εἰς τὸ πῦρ τὰ φορέματά μας, τὰ ὁποῖα ἦσαν κάθυγρα ἐκ τοῦ ἱδρῶτος.

Ἀφοῦ ἐτελείωσαν τὸ ἔργον των οἱ ξενοδόχοι ἡμῶν ἐπέστρεψαν, ἔστρωσαν παρὰ τὴν πυρὰν ἓν χονδρὸν ὕφασμα καὶ ἔθεσαν ἐπ' αὐτοῦ ἐντὸς μεγάλου πινακίου τὸ φαγητόν. Ἔπειτα ἐξήγαγον τῆς τέφρας τὴν θερμὴν μπομπόταν καὶ ἐκαθήσαμεν νὰ φάγωμεν· εἰς τὸ δεῖπνον δὲν ἔλαβον μέρος μήτε αἱ γυναῖκες μήτε τὰ παιδία.

Τὴν δευτέραν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὁ γέρων ἐξύπνησεν ἡμᾶς λέγων, ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἠγέρθημεν καὶ ἐπειδὴ εἴχομεν κοιμηθῇ ἐνδεδυμένοι, ἐξεκινήσαμεν ἀμέσως· ὁ γέρων μᾶς ἠκολούθησε μέχρι τινός, ὅπως μᾶς δείξῃ τὸν δρόμον, εἶτα ἐγκαταλιπὼν ἡμᾶς μετέβη εἰς τὰ πρόβατά του. Ἡ ἀνάβασις ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς δύσκολος· δὲν ἐβλέπομεν καλῶς, δὲν ὑπάρχει δὲ μήτε ὁδὸς μήτε ἀτραπός· τὰ πλευρὰ τοῦ ὄρους εἶναι γυμνά, κεκαλυμμένα μόνον ὑπὸ παχέος στρώματος μικρῶν λίθων ἐνδιδόντων εἰς ἕκαστον πάτημα· οὕτω δὲ συχνὰ ἀντὶ νὰ προχωρῶμεν ὠπισθοδρομοῦσαμεν. Τέλος μετὰ δύο ὥρας ἀνήλθομεν εἰς τὴν ὑψίστην κορυφὴν ἀκριβῶς λεπτά τινα πρὶν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος. Ἀλλὰ δὲν ἤμεθα κατὰ πάντα τυχηροί. Αἱ ἀνατολαὶ καὶ ὁ βορρᾶς ἀπεκρύπτοντο τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὑπὸ τῆς λεπτῆς ὁμίχλης τῆς πρωΐας· διεκρίνομεν μόνον πρὸς ἀνατολὰς μὲν τὸν κολοσσὸν τῆς Κυλλήνης, πρὸς βορρᾶν δὲ πέραν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου τὰς κορυφὰς τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ Ἑλικῶνος καὶ τῆς Γκιόνας· δυτικώτερον ταύτης διεκρίνετο γραμμή τις λεπτή, ἡ τῆς παραλίας τῆς Ἀκαρνανίας. Ἀλλ' ἂν ἡ ὁμίχλη ἠμπόδιζε νὰ ἴδωμεν πολὺ μακράν, ἡ Ἀχαΐα ὅμως ὁλόκληρος καὶ ὁ Κορινθιακὸς κόλπος ἐξετείνοντο πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν ὡς χάρτης ἀνοικτός, ἡ Ἀχαΐα ἀπὸ τῆς Ἀκράτας μέχρι Πατρῶν. Πρὸς δυσμὰς ἐβλέπομεν τὸν πολυδαίδαλον Ἐρύμανθον (Ὠλενὸν) καὶ τὸν ὑπερκείμενον τῶν Πατρῶν Βοϊδιᾶν, ἔμπροσθεν τὰ ὄρη τῆς Κηρυνείας καὶ πρὸς ἀνατολὰς τὴν Χελυδόρειαν (Μαῦρον Ὄρος). Αἱ πόλεις τῆς παραλίας Πάτραι, Αἴγιον κ.τ.λ. ἀπεκρύπτοντο ὑπὸ τῶν ὀρέων, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁποίων κεῖνται, μόνον δὲ τὰ Καλάβρυτα διεκρίνομεν σαφέστατα.

Ἡ χιών, ὡς εἶπον ἤδη, οὐδέποτε ἐκλείπει ἐντελῶς ἀπὸ τῆς κορυφῆς ταύτης, ᾐσθανόμεθα δὲ ἰδιαιτέραν ἡδονὴν νὰ περιπατῶμεν τὴν ἡμέραν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐπὶ χιόνων. Ἡ τῆξις αὐτῶν καὶ μικρὰ πηγή, περίεργον πῶς ἀναβρύουσα ἐπὶ τῆς ὑψίστης ταύτης κορυφῆς, ἀποτελοῦσι τὸν καταρράκτην τῆς Στυγός. Ἵνα ἴδωμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὕψους, ἠναγκάσθημεν νὰ πλησιάσωμεν ἕρποντες εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ, ὃν τὴν προηγουμένην ἡμέραν ἐβλέπομεν ἀπὸ τοῦ ἀπέναντι μέρους· ἐὰν δὲ τότε ὁ κρημνὸς οὗτος εἶχε φανῆ ἡμῖν ὑψηλός, νῦν παρουσιάζετο τόσον τεράστιος καὶ τόσον ἄγριος, ὥστε ζαλιζόμενοι ὑπεχωροῦμεν ἀπὸ τοῦ χείλους πάλιν ἕρποντες.

Ἡ κατάβασις δὲν ἦτο εὐκολωτέρα τῆς ἀναβάσεως· τοὐλάχιστον ἐχρειάσθημεν τόσον καιρὸν δι' αὐτὴν ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀνάβασιν. Ὅταν δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν καλύβην τοῦ φιλοξενοῦντος ἡμᾶς, παρετηρήσαμεν ὅτι τὰ ὑποδήματα ἡμῶν ἦσαν καταξεσχισμένα. Εὐτυχῶς δὲν εἴχομεν πλέον ἄλλας τοιαύτας ἐκδρομὰς νὰ κάμωμεν, ἄλλως τὸ πρόγευμα, ὁ παρετέθη ἡμῖν ἀμέσως, κρέας, ξυνόγαλα καὶ μπομπότα ζεστὴ ἦσαν τόσον ὀρεκτικὰ μετὰ τὴν ἀνάβασιν, ὥστε ἐλησμονήσαμεν καὶ ὑποδήματα καὶ κόπους.

Μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Ξηροκάμπου ἀναχώρησιν ἡμῶν ἤμεθα ἐν Σουδενοῖς. Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται ἐπὶ τῆς ἀπὸ Καλαβρύτων εἰς

Digitized by Google

Τρίπολιν ὁδοῦ, ἥτις ἂν καὶ μόνον τοῖς ἵπποις καὶ ἡμιόνοις βατή, εἶναι ὅμως ἱκανῶς ὁμαλή, πολὺ ὁμαλωτέρα τῆς ἀπὸ Ὀρχομενοῦ εἰς Φενεόν· ἀκολουθεῖ δὲ ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους (περίπου ἕξ) τὸν ῥοῦν πρῶτον τοῦ Ἀροανίου ποταμοῦ, εἰς ὃν ὀλίγον κατωτέρω χύνεται ὁ Λάδων, οὗτινος καὶ ὑπερνικᾷ τὸ ὄνομα, εἶτα δὲ κάμπτουσα πρὸς ἀνατολὰς ἀνέρχεται τὸν ῥοῦν τοῦ Τράγου μέχρι τοῦ ἀλβανικοῦ χωρίου Δάρα. Αἱ κοιλάδες τοῦ τε Ἀροανίου καὶ Λάδωνος καὶ τοῦ Τράγου εἶναι στεναὶ περιβαλλόμεναι ἑκατέρωθεν ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων, ἀλλὰ εὔφοροι καὶ καλῶς καλλιεργούμεναι, ποτιζόμεναι δὲ διαρκῶς ὑπὸ τῶν καθαρῶν ὑδάτων τῶν δύο τούτων ἀεννάων ποταμῶν. Ὅταν κατασκευασθῇ ἡ ἁμαξιτὸς ἀπὸ Καλαβρύτων μέχρι Τριπόλεως, ἡ ὁδὸς αὕτη θὰ ἦναι μία τῶν μαγευτικωτάτων, δι' αὐτῆς δὲ θὰ συνδεθῇ καὶ ἡ Τρίπολις μετὰ τῶν Πατρῶν. Τὰ χωρία κεῖνται συνήθως ὑψηλὰ ἐπὶ τῶν ὀρέων, κάτωθεν δὲ ἀπὸ τῆς κοιλάδος φαίνονται ἀναμφιβόλως ὡραιότερα ἢ ὅσον θὰ ἦναι ἐκ τοῦ πλησίον ὁρώμενα. Παρὰ τὴν ὁδὸν ὅμως κεῖται τὸ χωρίον Μαζέϊκα, εἰς ὃ ἐφθάσαμεν τρεῖς ὥρας μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν Σουδενῶν ἀναχώρησιν ἡμῶν. Τὰ Μαζέϊκα εἶναι μέγα χωρίον ἔχον ὄψιν κωμοπόλεως, ἀφοῦ δὲν στερεῖται μηδὲ καφενείου· διότι ἐν Ἑλλάδι τοῦτο εἶναι τὸ ἀλάνθαστον τεκμήριον, ὅτι ἓν χωρίον ἄρχεται ἀπεκδυόμενον τὸν *χωριατισμὸν* καὶ πλέον πλησίστιον πρὸς τὸν πολιτισμόν, τὸ καφενεῖον μετὰ δύο ἢ τριῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων. Ἀλλαχοῦ τὸ πρῶτον συστατικὸν ἑνὸς χωρίου ἔχοντος ἀξιώσεις πολιτισμοῦ εἶναι τὸ ξενοδοχεῖόν του, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει μὲν καὶ ὡς καφενεῖον, ἀλλ' εἶναι πρὸ πάντων καταλλήλως διεσκευασμένον, ὅπως δέχεται ξένους· παρ' ἡμῖν τὸ καφενεῖον μένει ἀκραιφνῶς ἑλληνικὸν καφενεῖον, ἐν ᾧ δύνασαι νὰ διέλθῃς τὴν ἡμέραν σου ἀναγινώσκων τὴν ***Ἀκρόπολιν*** καὶ τὴν ***Ὥραν*** ἢ τὴν ***Πρωΐαν*** —κατὰ τὰς πολιτικὰς δοξασίας τοῦ καφεπώλου, —καπνίζων τὸν ναργιλέν σου καὶ πίνων πάντα τὰ εὐρωπαϊκὰ ποτὰ—ὀλίγον ἀμφιβόλου ποιότητος, εἶναι ἀληθὲς—τὴν νύκτα ὅμως θὰ δυσκολευθῇς πολὺ νὰ εὕρῃς καταφύγιον ὁπωσοῦν καθάριον καὶ ἀναπαυτικόν, ἐκτὸς ἐὰν ζητήσῃς τὴν φιλοξενίαν ἰδιώτου τινός. Καὶ τὸ περίεργον εἶναι, ὅτι ἐνιαχοῦ εὑρίσκει τις δύο καὶ τρία καφενεῖα, μόνον δὲ ἀχυρῶνας ὅπως κοιμηθῇ. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐπιμιξία μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν δὲν εἶναι ἀκόμη ἀνεπτυγμένη, οἱ δὲ ταξειδεύοντες, συνήθως χωρικοὶ καὶ ἀγωγιάται, δὲν ἔχουσι μεγάλας ἀξιώσεις, τὰ καφενεῖα ὅμως εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὰς πολιτικὰς συζητήσεις καὶ διὰ τὸ τάβλι τῆς ἀνεπτυγμένης ἐντοπίου νεολαίας.

Τὰ Μαζέϊκα κεῖνται πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Κλείτορος. Ἡ πόλις αὕτη οὐδέποτε ἔσχε τὴν σπουδαιότητα τῆς Τεγέας, Μαντινείας ἢ Ὀρχομενοῦ· τὸ ἔδαφός της εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινόν, αἱ δὲ καλλιεργήσιμοι γαῖαι περιορίζονται εἰς κοιλάδας μικρὰς καὶ στενάς· ἐφημίζοντο ὅμως οἱ Κλειτόριοι παλαιόθεν μεταξὺ τῶν Πελοποννησίων διὰ τὸ ἀνεξάρτητον καὶ φιλελεύθερον τοῦ χαρακτῆρος, καὶ ἐπολέμησαν, καθὰ λέγεται, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των ἐπιτυχῶς καὶ κατ' αὐτῶν τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν πολέμων τούτων ἀναφέρεται ἀνέκδοτόν τι χαρακτηριστικὸν τῆς διπλωματικῆς τέχνης τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχω ἄλλο τι νὰ εἴπω περὶ τῶν Κλειτορίων, παραθέτω αὐτὸ ἐνταῦθα. Ἔν τινι πολέμῳ, ἐν ᾧ ἀρχηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν ἦτο ὁ μυθικὸς βασιλεὺς των Σόος, οἱ Κλειτόριοι κατώρθωσαν ν' ἀποκλείσωσι τὸ ἐχθρικὸν στράτευμα ἐν τόποις ἀνύδροις· οἱ Σπαρτιᾶται ὑποφέροντες δεινῶς ἐκ δίψης καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ διασχίσωσι τὸν ἀποκλεισμὸν ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποσχεθῶσι καὶ ὁρκισθῶσιν, ὅτι θ' ἀποχωρήσωσι τῆς γῆς τῶν Κλειτορίων, ἐὰν τοῖς ἐπιτραπῇ νὰ πίωσι ***πάντες*** ἀπό τινος πλησίον πηγῆς· οἱ Ἀρκάδες ἐδέχθησαν καὶ ὁ Σόος ἄγει τὸν στρατόν του εἰς τὴν πηγήν, σταθεὶς δὲ πλησίον αὐτῆς προσφέρει τὴν βασιλείαν εἰς ὅντινα ἤθελεν ἀπόσχει τοῦ ὕδατος· ἀλλ' οὐδεὶς τῶν στρατιωτῶν ἐδέχθη, πάντες δὲ ἐπροτίμησαν ἀντὶ τοῦ σκήπτρου τὸ δροσερὸν ποτόν. Τότε ὁ Σόος λαμβάνει ὀλίγον ὕδωρ διὰ τῆς χειρός, βρέχει τὸ μέτωπόν του καὶ χωρὶς νὰ πίῃ διατάσσει τοὺς Σπαρτιάτας νὰ προχωρήσωσιν ἀμέσως κατὰ τῶν Κλειτορίων λέγων ὅτι ἡ συνθήκη ἦτο ἄκυρος, διότι ***δὲν ἔπιον πάντες***. Τοῦτο εἶναι ἀνέκδοτον, καὶ ἀνέκδοτον, ὡς φαίνεται, αὐτῶν τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες, ὡς γνωστόν, ἁπλοῖ κατὰ τὰ ἄλλα ὄντες δὲν εἶχον καὶ ταύτην τὴν ἁπλότητα, νὰ αἰσχύνωνται διὰ τὰς ἀπάτας καὶ σοφιστείας των. Οὐχ ἧττον τὸ στρατήγημα τοῦ Σόου δὲν ὠφέλησεν, διότι οἱ Κλειτόριοι οὐδέποτε ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ἀνεγνώρισαν ὅμως, ὅπως σχεδὸν καὶ πάντες οἱ Πελοποννήσιοι, τὴν ἡγεμονίαν των.

Τρεῖς ὥρας μετὰ τὴν ἀπὸ Δάρας ἀναχώρησιν ἡμῶν, εἰσηρχόμεθα πάλιν εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ὀρχομενοῦ, ἐκεῖθεν δὲ μέχρι Τριπόλεως ἠκολουθήσαμεν τὴν ὁδόν, ἣν περιεγράψαμεν ἤδη.

Χρ. Τσουντας.

Οὐδεὶς μᾶλλον ἐμοῦ πιστεύει εἰς τὴν ἀλήθειαν ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἴσοι, ἀλλὰ μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦτο, μὴ ἐργαζόμενός τις, κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνης. (Βολταῖρος)

Digitized by Google

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

(Ἱστορικὸν διήγημα).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Β'.

Ὁ Τασὸς Δημητρόπουλος, Παπ' Ἀναστάσις γενόμενος, κατὰ τὴν ὁμολογίαν πάντων τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, ἦτον ἀκριβὴς τῶν καθηκόντων τοῦ ἱερέως τηρητής, καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ λογικοῦ του ποιμνίου ἄγρυπνος φύλαξ, προστατεύων αὐτὸ ἀπὸ παντοίας καταπιέσεις τῶν Τούρκων, τῶν ὁποίων τινές, φίλοι αὐτοῦ ὄντες, τὸν διηυκόλυνον ὁπωσοῦν εἰς τὸ δυσχερέστατον τοῦτο ἔργον. Σπουδαῖον δὲ καθῆκόν του ἐθεώρει καὶ τὸ νὰ συμβιβάζῃ τὰς μεταξὺ τῶν ἐνοριτῶν του φυομένας διαφορὰς ἐπὶ τῇ βάσει πατροπαραδότων συνηθειῶν, ἃς ὁ λαὸς συνείθισε πάντοτε νὰ σέβηται, καὶ νὰ προλαμβάνῃ τ' ἀτακτήματα διὰ καταλλήλων νουθεσιῶν, θέτων εἰς ἐνέργειαν ἐνίοτε καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν βραχιόνων του ὅπως πεισθῶσιν οἱ δυστροπώτεροι καὶ κλίνωσιν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένην συνδιαλλαγήν. Πρὸς τούτοις ἐδίκαζε γενόμενα ταῦτα καὶ τὰ ἐτιμώρει, ἀλλὰ τόσον ἀφιλοπροσώπως, ὥστε ὅ τε παθὼν καὶ ὁ ἔνοχος νὰ μείνωσιν εὐχαριστημένοι, καὶ οὔτε ὁ εἷς, οὔτε ὁ ἕτερος νὰ ἔχωσιν ἀφορμὴν παραπόνου.

Ἐὰν ὅμως εἰς τὰς συμβαινούσας διενέξεις τῶν διαφερομένων τις, πρὸς μεγίστην ζημίαν ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων οἰκογενειῶν, προυτίμα, ἀπὸ πεῖσμα μᾶλλον πρὸς τὸν ἀντιφερόμενόν του, καὶ ὄχι ἀπὸ δυσπιστίαν πρὸς τὸν Παπ'Ἀναστάσιν νὰ προσφύγῃ εἰς τοὺς κρατοῦντας, ὡς λέγοντες ἐνόουν τὰς Ὀθωμανικὰς ἀρχάς, ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἦτον ἱκανὸς νὰ τὸν κάμῃ νὰ μετανοήσῃ ταχέως ὅσον καὶ πικρῶς· διότι τὴν Κυριακὴν εἰς τὴν λειτουργίαν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου κατήγγελλεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἐνορίτας οὕτω περίπου προοιμιαζόμενος:

—Εὐλογημένοι χριστιανοί. Τὴν Παρασκευὴ ποῦ μᾶς ἐπέρασεν, ὁ Σταῦρος τοῦ Παντελῆ ἐπροτίμησε νὰ γείνῃ φίλος τοῦ Καίσαρος, ἀπὸ φίλος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ!

Καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξιστορῶν τὴν ὑπόθεσιν κατέληγεν ὡς ἀκολούθως:

— Ἀφοῦ ὁ Σταῦρος τοῦ Παντελῆ, ἀδελφοί μου, ἔκαμεν ἔτσι, εἶναι ἀνάξιος νὰ λογιέται Χριστιανός, καὶ 'δικός μας ἀδελφός! Εἶναι καταραμένος!

— Καταραμένος! προσεπεκύρουν ἐπιβοῶντες οἱ ἐκκλησιαζόμενοι.

Καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ κοινὴ γνώμη κατεξανίστατο κατὰ τοῦ καταραμένου τούτου, ὁ ὁποῖος μέχρις οὗ ὁμολογήσῃ τὴν πλάνην του, καὶ ἀποδείξῃ τὴν ἐπὶ ταύτῃ εἰλικρινῆ μεταμέλειάν του, καὶ οὕτω τύχῃ δημοσίᾳ συγχωρήσεως παρὰ τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, ἔζη ζωὴν περιφρονημένου ἀλήτου, ὑπ' οὐδενὸς πλησιαζόμενος καὶ οὔτε χαιρετώμενος.

. Καὶ οἱ ἐνορῖται τοῦ Παπ' Ἀναστάσι ὄχι μόνον τὸν ἐσέβοντο ἀλλὰ καὶ τὸν ἐφοβοῦντο.

Καὶ πρὸς τοὺς ἐν τέλει δ' Ὀθωμανοὺς τόσον ἐπιτηδείως ἐπολιτεύετο ὁ Παπ' Ἀναστάσις, ὥστε εἶχεν ἑλκύσει τὴν εὐμένειαν αὐτῶν· εἶχε δὲ φίλους καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν σημαινόντων ἀγάδων, καὶ ἰδίως εὐγνώμονα μέχρι θανάτου τὸν ἐκ Κυπαρισσίας Χασᾶν-ἀγᾶ, ὅστις ἐκτὸς ἄλλων χωρίων ἦτον ἰδιοκτήτης καὶ τοῦ Χαλαζονίου. Ὁπόσα δὲ οὗτος ὤφειλε τῷ Παπ' Ἀναστάσι θὰ ἴδωμεν προσεχῶς. Μόνον μὲ τὸν μητροπολίτην Χριστιανουπόλεως, εἰς οὗ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ὑπήγετο, δὲν τὰ εἶχε τόσον καλὰ ὁ Παπ' Ἀναστάσις, ἐπειδὴ ἐνόει πάντοτε καὶ ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκόμη ἱερουργῶν, νὰ φέρῃ ἐν τῷ ἐρυθρῷ του ζωναρίῳ ζεῦγος πιστολίων, τὰ ὁποῖα κατ' εὐφημισμὸν ἀπεκάλει *ἅγια λείψανα*. Ἀλλ' ὁ μητροπολίτης ἀνάρμοστον εἰς ταπεινὸν λειτουργὸν τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης κρίνων τοιαύτην ἀρειμάνιον ὁπλοφορίαν πολλάκις ἐπέπληξε τὸν Παπ' Ἀναστάσιν, καὶ ἐπειδὴ αἱ ἐπιπλήξεις του ἔμειναν ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐτιμώρησεν αὐτὸν τελευταῖον καὶ διὰ τεσσαρακονθημέρου ἀργίας.

Ἀλλὰ κατὰ εἴρωνα τῆς τύχης παιδιὰν πρὸ τοῦ τὸ τεσσαρακονθήμερον λήξῃ, ὁ μητροπολίτης ἠναγκάσθη εὐγνωμόνως νὰ δεχθῇ τὴν συνδρομὴν τῶν *ἁγίων λειψάνων* τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, ἵν' ἀπαλλαγῇ ἐπικινδύνου παγίδος, εἰς ἣν τὸν ἔσυρεν Ὀθωμανός τις παλληκαρᾶς βιάζων αὐτὸν νὰ τῷ μετρήσῃ χρηματικόν τι ποσὸν ὑπέρογκον, οὗτινος οὐδὲ πολλοστοῦ ἠδύνατο νὰ ἦναι κάτοχος ὁ μητροπολίτης τότε.

Παρὰ τῷ χωρίῳ Φαρακλάδα τοῦ δήμου Κυπαρισσίας ὑπῆρχε πύργος δυνατός, τοῦ ὁποίου ἐρείπια ἐσώζοντο μέχρι πρό τινων ἐτῶν, ἀνήκων τῷ ἐκ Κυπαρισσίας Μεχμὲτ Κουσιουρῇ, ὡς αὐθαιρέτῳ ζορμπᾷ φημιζομένῳ. Οὗτος ἔχων καὶ ἄλλους δύο ἀδελφούς, ζορμπάδες ἐπίσης, ἐφορολόγει δυναστικῶς τοὺς ἀπροσέκτους διαβάτας καὶ τοὺς δυστυχεῖς περιοίκους, καταστὰς οὕτω ἄλλος Περιφήτης ἐκείνων τῶν μερῶν. Ὀλίγον ὅμως ἔλειψε νὰ εὕρῃ τὸν Θησέα του εἰς τὸν Παπαναστάσιν, καὶ ἰδοὺ πῶς:

Προσήγγιζε τὸ Πάσχα τοῦ 1820, καὶ ὁ μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως ὁ ἀοίδιμος Γερμανὸς εἶχεν ἐξέλθει κατὰ τὸ σύνηθες εἰς τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ περιοδείαν ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν πρὸς ὁδηγίαν τῆς χριστωνύμου ποίμνης του διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ θείου κηρύγματος· διῆλθε δὲ καὶ παρὰ τὸν πύργον τοῦ Κουσιουρῆ, ὁ ὁποῖος μόλις ἰδὼν αὐτὸν κατῆλθεν ἀμέσως πρὸς ὑπάν-

Digitized by Google

φησιν καὶ τὸν παρεκάλεσε θερμῶς ὅπως εὐαρεστηθῇ καὶ ἀναβῇ εἰς τὸν πύργον διὰ νὰ πίωσιν ἀναψυκτικόν τι ποτόν. Ὁ μητροπολίτης ἀνύποπτος ἠκολούθησε τὸν Κουσιουρῆν· δὲν εἶχον ὅμως καλὰ καλὰ καθήσει ὅτε οὗτος ἀποτιθέμενος τὸ προσωπεῖον τῷ εἶπεν ἐν ξηρότητι ἀδυσωπήτως εἰρωνικῇ:

— Αἴ! δεσπότη μου, πιστεύω νὰ εἶσαι πολὺ καλὰ τώρα καὶ πολὺν καιρὸν θὰ σὲ ἔχωμεν ἐδῶ, ἂν δὲν θελήσῃς νὰ μετρήσῃς εἰς τὸν ταπεινὸν χαὴρ δουβαντζῆ σου τὸ ἐλάχιστον εἴκοσι χιλιάδες γρόσια!

Ὁ μητροπολίτης ἔμεινεν ἐμβρόντητος, σχεδὸν δυσπιστῶν εἰς τὴν ἀκοήν του. Ἐν τούτοις,

—Ἔλα ἄφησε τὰ χωρατά, ἀγᾶ μου, ἀπήντησεν ἀφελῶς, καὶ προσεπάθησε νὰ μειδιάσῃ.

— Συνήθειο μου δὲν εἶναι νὰ κάνω χωρατά! τῷ εἶπε μετ' ὀργῆς ὁ Κουσιουρῆς. Ναί, μὰ τὸν Θεόν, καὶ νὰ εἶμαι ἀρνητὴς τοῦ Μωαμέτη ἂν σ' ἀφήσω νὰ 'βγῇς ἀπὸ τὸν πύργον πρὸ τοῦ μοῦ μετρήσῃς τὰς εἴκοσι χιλιάδες ποῦ σοῦ εἶπα!

Ὁ ἀτυχὴς μητροπολίτης ἐκάθητο ἤδη ἐπὶ βελονῶν, καὶ ἤρχισε νὰ καταλαμβάνεται ὑπὸ ζωηρᾶς ἀνησυχίας.

— Μὰ ἀγᾶ μου, παρετήρησεν ἱκετικῶς, γι' αὐτὸ μὲ ἔφερες ἐδῶ;... Ποῦ νὰ εὕρω τώρα εἴκοσι χιλιάδες γρόσια ποῦ μοῦ ζητᾷς; ἂν μὲ ἄφινες τοὐλάχιστον νὰ ἔβγαινα 'ς τὰ χωριά, μπέλτις καὶ τὰ σύναζα ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς τώρα τὴ λαμπρή;....

Ὁ Κουσιουρῆς ἐφαίνετο συλλογιζόμενος μεθ' ὃ πραϋνθεὶς ὀλίγον·

— Ὄχι, εἶπεν, καλλίτερα νὰ γράψῃς ἀπὸ 'δῶ 'ς τὸν πρωτοσύγγελό σου καὶ εἰς ὅλους τοὺς παπάδες νὰ τὰ συνάξουν ἐκεῖνοι καὶ νὰ τὰ στείλουν ἐδῶ.... καί.... δὲν μὲ μέλει ἂν εἶναι καὶ δεκαπέντε χιλιάδες!....

Ὁ μητροπολίτης μετά τινας ἀκόμη ἀνωφελεῖς ἀντιρρήσεις περὶ τοῦ ποσοῦ ἐκάθησε θέλων καὶ μή, καὶ ἔγραψεν εἰς τὸν πρωτοσύγγελον καὶ εἰς πολλοὺς ἱερεῖς τῆς δικαιοδοσίας του, κομιστὰς τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ἐκπέμψας τοὺς δύο διακόνους του καὶ τοὺς δύο αὐτοῦ ὑπηρέτας, οἵτινες τὸν συνώδευον. Ἔγραψε δὲ μικρὸν ἐπιστόλιον καὶ εἰς τὸν ἐν Φιλιατροῖς Παπ' Ἀναστάσιν, ὅστις ἅμα λαβὼν αὐτὸ ἀντὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν δι' ἐράνου συλλογὴν γροσίων ὡς ὁ μητροπολίτης τῷ ἔγραψεν, ὥπλισεν ἀμέσως τρεῖς ἐκ τῶν συγγενῶν του, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀναχωρήσας, διῆλθεν ἐκ Χαλαζονίου, παραλαβὼν καὶ ἄλλους ὁπλοφόρους ἐκεῖθεν. Πρὸ τῆς δύσεως δὲ τοῦ ἡλίου ἐνεφανίσθη αἰφνιδίως μετ' αὐτῶν εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Κουσιουρείου πύργου. Ἐκεῖ ἀθορύβως συλλαβὼν τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Κουσιουρῆ, ἔδεσεν ὅλους διὰ τοῦ σχοινίου τοῦ φρέατος, μεθ' ὃ καταλλήλως τοποθετήσας τοὺς ὀλίγους του ὁπλοφόρους, εἰς οὓς ἀφῆκε καὶ τὸ μακρὸν πυροβόλον του, ἀνέβη μόνος εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ πύργου. Ἔκπληξιν δὲ μεγίστην ὡς ἀνελπίστως δῆθεν εὑρὼν ἐκεῖ τὸν μητροπολίτην προσεποιήθη, ἀλλὰ μείζων καὶ ἀνεπίπλαστος ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ εἰς ἐκείνην τὴν ὥραν ἐμφανίσει τοῦ Παπ' Ἀναστάσι ἦτον ἡ ἔκπληξις και ἡ ταραχὴ τοῦ μητροπολίτου.

Ἀμφότεροι ἐξ ἀντιθέτων αἰτίων ὁρμηθέντες ἀνεφώνησαν διαπορητικῶς:

— Πῶς ἐδῶ, Πανιερώτατε;

— Πῶς ἐδῶ, Παπ' Ἀναστάσιε;

— Ἐγὼ εἶμαι περαστικός. πηγαίνοντας 'στὴν 'Αρκαδιὰ γιὰ λόγου σας, εἶπεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις, ἀφοῦ ἐχαιρέτισε τὸν Κουσιουρῆν, καὶ ἐκάθισε παρὰ τῷ μητροπολίτῃ. Ἀλλὰ τοῦ λόγου σου, πανιερώτατε, τόρ' αὐταὶς ταὶς ἡμέραις, ποῦ ζυγόνουν τὰ λαμπρόγιορτα,—νὰ μὲ συγχωρῇ κ' ὅλα ἡ πανιερότης σου,—δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ ῥίξῃς βαρειὰ 'ς τῆς ἀφεντειᾶς του ἀπὸ 'δῶ....

Καὶ ἔδειξε τὸν Κουσιουρῆν, ἀμερίμνως καπνίζοντα τὸ μακρόν του τσιμπούκιον.

— Ἀμ' σὰν ἔλαβε τὴν καλωσύνη ὁ κὺρ Μεχμέτης νὰ με φιλέψῃ γιὰ κάμποσες ἡμέραις, ἀπήντησεν ὁ μητροπολίτης ἀμηχανῶν.

Ὁ Κουσιουρῆς ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' ὁ Παπ' Ἀναστάσις θρασέως προλαβών,

— Ὁ Κὺρ Μεχμέτης, ὑπέλαβεν, εἶναι ἕνας, ἐνῷ οἱ Χριστιανοὶ ποῦ σὲ περιμένουν, πανιερώτατε, εἶναι χιλιάδες!

Ὁ Κουσιουρῆς ἀνεσκίρτησε, καὶ ὁ μητροπολίτης ἠτένισε τὸν Παπ' Ἀναστάσιν ἔκθαμβος.

— Τί μὲ κυττάζεις ἔτσι; τῷ εἶπεν οὗτος. Οἱ Φιλιατρινοὶ ἀπὸ πολλαὶς ἡμέραις ἐπεθύμησαν τὴν πανιερότητά σου, καὶ ὅλο μοῦλεγαν νάρθῶ νὰ σᾶς πάρω. Μ' ὅλον τοῦτο σήμερα ἀξιώθηκα νὰ κινήσω γιὰ τὴν Ἀρκαδιά, καὶ γιὰ ἰδές, ἂν ὁ ἄγγελός μου δὲν μ' ἐφώταγε νὰ περάσω καὶ ἀπὸ δῶθε, οὔτε καὶ τόρα θὰ σὲ εὕρισκα...

Ὁ μητροπολίτης ἐσιώπα ἀγνοῶν τί ν' ἀπαντήσῃ, ὁ Κουσιουρῆς σύνοφρυς παρηκολούθει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν πρὸς τὴν ὀροφὴν ἑλισσόμενον καπνὸν τοῦ τσιμπουκίου του, καὶ ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἀδιάφορος καὶ ἄφροντις ἐκύτταζεν ἀμφοτέρους ἐναλλάξ.

— Πανιερώτατε, εἶπε μετ' οὐ πολὺ ἐγερθείς, οἱ Φιλιατρινοὶ σᾶς περιμένουν, ἄλογα κάτω ἔχω, καλὰ θὰ κάμῃς νὰ σηκωθῇς νὰ πηγαίνωμε....

— Κάθησ' εὐλογημένε, τῷ εἶπεν ὁ μητροπολίτης ἔμφοβος.

— Τί ἀπάντησι θὰ μοῦ δώσῃς; ἐπέμεινεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις.

— Ὁ δεσπότης,—ἠκούσθη τότε λέγουσα ἡ βαρεῖα φωνὴ τοῦ ἕως τότε σιωπὴν τηρήσαντος Κουσιουρῆ,—ὁ δεσπότης χωρὶς τὴν ἄδειαν

Digitized by Google

τὴν 'δική μου δὲν 'μπορεῖ νὰ 'βγῇ ἀπὸ τὸν πύργο, καὶ κάμε μας τὴν χάρι νὰ μᾶς ἀδειάσῃς τὴν γωνιά!

— Ἄ!!.... ἔτσι 'πέστε μου λοιπόν! ἐφώναξεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις ὁρμῶν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Κουσιουρῆ. Κρατεῖς μὲ ἄλλους λόγους φυλακισμένον τὸν δεσπότη μας ἡ εὐγενεία σου;!.. Μάθε ὅμως, προσέθηκε μετ' ὀλίγον ἐξαφθεὶς καὶ ἀπειλητικῶς κινῶν τὸν δάκτυλον ἐγγύτατα τοῦ προσώπου τοῦ Κουσιουρῆ, ὅτι ἐγὼ καὶ χωρὶς τὴν ἄδεια τὴ 'δική σου θὰ τὸν πάρω, βρωμόσκυλο!

— Θὰ ἰδοῦμεν, ἀπήντησεν ἐκεῖνος ἡσύχως ἡμιανεγερθεὶς ἐπὶ τοῦ ἐφ' οὗ ἐκάθητο μεντερίου.

Ἀλλ' ὁ Παπ' Ἀναστάσις εἰς οὐδὲν λογισθεὶς τὴν βαρυσήμαντον ἀπειλὴν τοῦ Κουσιουρῆ, ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν κατάπληκτον μητροπολίτην καὶ εἵλκυσεν αὐτὸν βιαίως πρὸς τὴν θύραν, ὅπου ὅμως προλαβὼν ἵστατο ἀτάραχος ὁ κύριος τοῦ πύργου, φράττων τὸν δρόμον διὰ τοῦ ἐπιβλητικοῦ παραστήματός του.

— Τόρα θὰ ἰδῇς ἐσύ! ἐμουρμούρισεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις, καὶ ἀποφασιστικῶς ὁρμήσας, ἔδραξε τὴν ὀσφὺν τοῦ Κουσιουρῆ, μετά τινας δὲ δυνατοὺς τιναγμοὺς τὸν ἐσφενδόνησε μεθ' ὅλην του τὴν ἀντίστασιν ἐπὶ τοῦ χαμηλοῦ *μεντερίου*. Μεθ' ὃ ἀμελλητὶ ὠθήσας τὸν μητροπολίτην πρὸς τὴν κλίμακα, ἄφωνον καὶ ἀκίνητον μείναντα ἐκ τρόμου ἢ καὶ θαυμασμοῦ δι' ὅ,τι ἔβλεπε, τὸν ἔσυρε ταχέως κάτω καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τοὺς ἀνησύχως ἤδη περιμένοντας ὁπλοφόρους, οὓς καὶ παρήγγειλε ν' ἀπομακρυνθῶσι ταχέως κατευθυνόμενοι εἰς τὸ μόλις ἡμίσειαν ὥραν τοῦ πύργου ἀπέχον Χαλαζόνι, μεθ' ὃ ἀνέβη πάλιν εἰς τοῦ Κουσιουρῆ, πρὸς ὃν ὄρθιον ἤδη, βλασφημοῦντα καὶ τρομερὸν ἐκ λύσσης καὶ θυμοῦ εἶπεν ἐν ἀπαθείᾳ ἀπειλητικῇ καὶ εἴρωνι:

— Ἐδῶ εἶμαι, καπετὰν—Κουσιουρῆ!....

Καὶ ταῦτα λέγων ἡτοίμαζεν ἐν ψυχρᾷ ἀποφασιστικότητι τὰ δύο του πιστόλια.

Ὁ Κουσιουρῆς φρυάσσων ἔδακνε μὲν τὴν γλῶσσάν του καὶ εἷλκυε σπασμωδικῶς τὴν μακρὰν αὐτοῦ γενειάδα, τί ὅμως ἠδύνατο νὰ κάμῃ;... Φρίσσων ἀκατανικήτως ἔβλεπεν ἕτοιμα νὰ ἐμέσωσι τὸν κεραυνὸν καὶ τὸν θάνατον τὰ στόμια τῶν κατὰ τοῦ στήθους ἐστραμμένων πιστολίων τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, καὶ ἐπίστευσεν ὅτι δὲν ἦτο μακρὰν ἡ ὑστάτη τῆς ζωῆς του στιγμή... Φρενίτις μετ' ὀλίγον ἐσκότισε τὸν νοῦν του, τόσῳ δὲ ὠλιγοκάρδισεν, ὥστε μόλις ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ·—Χάρισέ μου τὴ ζωή, καὶ νὰ σ' ἔχω ἀδελφό!— καὶ ἐκυλίσθη ἐπὶ τοῦ δαπέδου ὀλιγοδρανής.

— Μὴ μὲ σκοτώνῃς, ἐξηκολούθησεν οἰκτρῶς συρόμενος πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Παπ' Ἀναστάσι. Μὴν κολάζῃς τὴν ψυχή σου, καὶ λυπήσου τὰ παιδιά μου!....

— Χάρισμά σου! τῷ εἶπε βραδέως ὁ Παπ' Ἀναστάσις, ὁ ὁποῖος ἄλλως τε δὲν ὠρέγετο καὶ τόσον νὰ χύσῃ τὸ αἷμα ἀνθρώπου, ὅστις δὲν εἶχεν, ἂν ὄχι τὴν θέλησιν, τοὐλάχιστον τὴν δύναμιν νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπίβουλόν τι κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

. . . .

Μετ' οὐ πολὺ ὁ Παπ' Ἀναστάσις καὶ ὁ Κουσιουρῆς τεταπεινωμένος ἐκάθηντο ἀμφότεροι κοντὰ—κοντὰ ὡς δύο παλαιοὶ φίλοι, καὶ ἐπὶ μακρὸν διαλεχθέντες ὑπεσχέθησαν ἐνόρκως, ὁ μὲν Κουσιουρῆς νὰ μὴ ἐνοχλήσῃ πλέον τὸν μητροπολίτην καὶ νὰ μὴ μνησικακῇ κατὰ τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, οὗτος δὲ νὰ μὴ εἴπῃ οὐδὲν οὐδενὶ ἐκ τῶν μεταξύ των διατρεξάντων.

— 'Σ τὸ χέρι μου ἤτανε, καθὼς καλὰ τὸ βλέπεις, κατέληξεν ἐμφαντικῶς ὁ Παπ' Ἀναστάσις, καὶ ἐσένα νὰ σκοτώσω καὶ τ' ἀδέρφια σου νὰ πετσοκόψω, καὶ ὕστερα νὰ πιάσω τὸ ντομένο μὲ τὰ παλληκάρια μου καὶ μὲ τοὺς συγγενεῖς μου, ὅπου δὲ θὰ τολμοῦσε κανεὶς νὰ μὲ ζυγώσῃ, καὶ ἂν ὅλοι οἱ ὁμόπιστοί σου Ἀρκαδινοὶ ἀρματονόντανε γιὰ νὰ μὲ κυνηγήσουν... Ἐγὼ ὅμως ἐπρόκρινα νὰ σὲ κάμω *μπουραζέρη*, καὶ σὺ ἂν ἔχῃς φιλότιμο, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος παραδέχεται, πιστεύω νὰ ἐκτιμήσῃς ὅπως ἀξίζει τὴ μεγαλοψυχία μου αὐτή!...

Μεθ' ὃ σφίξας τὴν χεῖρα τοῦ Κουσιουρῆ ἀπεχώρησε—καὶ ἦτο πλέον νύξ,— εἰς Χαλαζόνιον, ὅπου εὗρε καὶ τὸν μητροπολίτην περιστοιχιζόμενον ὑφ' ὅλων σχεδὸν τῶν χωρικῶν, πρὸς ὃν ὅταν ἔμειναν μόνοι, διηγήθη ἐμπιστευτικῶς τὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, ἢ μᾶλλον τὴν απαγωγήν του, συμβάντα ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Κουσιουρῆ, εὐθύμως ἐπειπών:

— Αἴ, τί λὲς τόρα, πανιερώτατε, γιὰ τ' *ἅγια λείψανα*;....

— Τὰ πιστόλια σου ἐννοεῖς; ἠρώτησεν ὁ μητροπολίτης ὑπογελῶν.

— Ναί.

— Πόσα φέρεις;

— Δύο.

— Αἴ, τοῦ λοιποῦ σοῦ ἐπιτρέπω νὰ φέρῃς τέσσερα! καὶ ἀπὸ σήμερον ἀνακαλῶ καὶ τὴν περὶ τῆς ἀργίας σου ἀπόφασίν μου... Φέρε δέ, προσέθηκεν ὁ μητροπολίτης συγκεκινημένος, φέρε νὰ εὐλογήσω ὅλα σου τὰ ἅρματα, γιὰ νὰ θριαμβεύσουν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως εἰς ἐκείνην τὴν ἁγίαν στιγμήν!...

Καὶ ὁ μητροπολίτης δὲ ἤξευρε, και ὁ Παπ' Ἀναστάσις δὲν ἠγνόει *τίς ἐκείνη ἡ ἁγία στιγμή*, διότι ἀμφότεροι ἦσαν μεμυημένοι εἰς τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν. Ὁ μητροπολίτης μάλιστα, ὁ ἀοίδιμος Γερμανός, εἶχε διορισθῇ διὰ γράμ-

Digitized by Google

ματος τοῦ Ἀλεξ. Ὑψηλάντου εἷς τῶν γενικῶν ἐπιτρόπων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ κοινῶν ὑποθέσεων τῆς Ἑταιρίας, συνεπιτρόπους ἔχων, κατὰ λέξιν τοῦ γράμματος, «ἐκ μὲν τῶν ἁγίων ἀρχιερέων» τὸν Π. Πατρῶν Γερμανὸν καὶ τὸν Μονεμβασίας Χρύσανθον, ἐκ δὲ «τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων» τὸν Ἀσημάκην Ζαΐμην, τὸν Σωτήριον Χαραλάμπην, τὸν Ἀναγνώστην Κοπανίτσαν, τὸν Πανοῦτσον Νοταρᾶν καὶ τὸν Θεοχάρην Ῥέντην· «Καὶ ἐπὶ πάντων τούτων ὁ ἐκλαμπρότατος τῆς Ῥωσσίας κόνσολος Ἰωάννης Βλασόπουλος».

Ἕτερον τῶν τολμημάτων τοῦ Παπ' Ἀναστάσι ἀναφέρεται τὸ ἑξῆς·

Εἰς τὴν δυσμικὴν ἄκραν τῶν Φιλιατρῶν ὑπάρχει μικρὸν ἐξωκκλήσιον ἐπ' ὀνόματι τοῦ τροπαιοφόρου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τιμώμενον,οὗ τὸ δάπεδον καλύπτουσιν Ἐνετικῆς κεραμουργίας πλάκες πολύχρωμοι στιλπναί, τοὺς δὲ τοίχους ὡς καὶ τὴν μοναδικὴν ἐπιμήκη ἀψίδα τῆς στέγης του κοσμοῦσιν ἁγιογραφίαι μετὰ πολλοῦ μὲν ζήλου, ἀλλὰ καὶ οὐχ ἧττονος ἀπειροκαλίας ἐξειργασμέναι. Ἔτος ἀνακαινίσεως αὐτοῦ φέρεται ἐπὶ τοῦ δι' ἀσβέστου νῦν κεχρισμένου ὑπερθύρου τὸ 1804, ἂν ἡ μνήμη δὲν μᾶς ἀπατᾷ.

Ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἡ ἄποψις, πρὸς μεσημβρίαν ἰδίως, εἶναι θαυμασία, δι' ὃ καὶ τὸ μέρος τοῦτο εἶναι ὁ μᾶλλον συχναζόμενος περίπατος τῆς κωμοπόλεως Φιλιατρῶν. Πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ θεατοῦ κοίλη, ἐπιμήκης πεδιάς, δυτικὸν ὅριον ἔχουσα τὴν κυματοπλῆγα ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, καὶ πρὸς ἀνατολὰς περιοριζομένη ὑπὸ χαμηλῶν σχινοφύτων βράχων ἐκτείνεται ἐν ἀπαραμίλλῳ ὁμαλότητι γραμμῶν, μὲ τὰς λευκαζούσας αὐτῆς ἀγροικίας, καὶ κατάφυτος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ δένδρου τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τῶν πρασινοφύλλων στοίχων τοῦ φυτοῦ τοῦ Διονύσου, μέχρι Μαραθουπόλεως, δεξιὰ τῆς ὁποίας διὰ στενῆς θαλασσίας ταινίας χωριζομένη τῆς ξηρᾶς, ἀναδύει ὡς θαμνοφόρον ὄστρακον πελωρίου χελώνης ἡ μικρὰ νῆσος τῆς Πρώτης, ἡ χρησιμοποιηθεῖσα ὡς σταθμὸς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων Δημοσθένους κατὰ τὸν γνωστὸν ἐπὶ τῆς Σφακτηρίας ἀποκλεισμὸν τῶν 420 εὐγενῶν Σπαρτιατῶν. Ὄπισθεν δὲ ταύτης ἁπλοῦται εὐρὺ καὶ ἀτέρμον τὸ πέλαγος, καὶ τὸ βλέμμα πλανᾶται ἀκωλύτως πρὸς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος.

Ἀνατολικῶς τοῦ ῥηθέντος ἐκκλησιδίου, ὃ περιβάλλει καὶ αὐλότοιχος, ἁπλοῦται πλατεῖα ὁμαλή, εἰς ἣν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὅτε καὶ τὸ θρησκευτικὸν τῶν Ἑλλήνων αἴσθημα ἦτον ἀκμαιότερον, καὶ πᾶσα πρὸς τέρψιν πανήγυρις αὐτῶν ἦτο συνδεδεμένη καὶ πρὸς μίαν θρησκευτικὴν ἑορτήν, συνήρχοντο οἱ Φιλιατρινοὶ μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των τὴν Τρίτην τοῦ Πάσχα, καὶ ηὐθύμουν καὶ ἐχόρευον πανήμεροι ἐπὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ Σωτῆρος· οἱ δὲ εὐάριθμοι Ὀθωμανοὶ τοῦ τόπου ἐτοποθετοῦντο σταυροποδητεὶ ἐπὶ ἐγχωρίων ταπήτων εἰς μακρυνὴν ἀπὸ τῆς χορευτικῆς ἁλύσεως ἀπόστασιν ὑπὸ τὴν σκιὰν ὑψικόμου δρυός, ἡ ὁποία σώζεται καὶ σήμερον, ἀλλὰ κατεσκληκυῖα καὶ πρὸς ξήρανσιν ῥέπουσα,— καὶ μακαρίως ἀπελάμβανον τοῦ θελκτικοῦ θεάματος τοῦ χοροῦ τῶν Χριστιανῶν, εἰς ὃν ἐξόχως διέπρεπεν ὁ γίγας τὸ ἀνάστημα καπετὰν Γιωργάκης Παναγιώταρος, οὗ τὴν σιαγῶνα κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου συνέθλασε σφαῖρα πυροβόλου, οἰκτρῶς παραμορφώσασα τὴν ἀρρενωπὴν αὐτοῦ μορφήν.

Καὶ ἦτο θελκτικὸς καὶ ἀξιοθέατος τῶν Χριστιανῶν τῷ ὄντι ὁ χορός. Αὐτὴ ἡ ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν,—διότι ἡ τῶν ἀνδρῶν, φερόντων τὴν ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ κατακτητοῦ ἐπιβληθεῖσαν ἐξευτελιστικὴν καὶ ἄχαριν ἐνδυμασίαν τῆς δουλείας δὲν παρουσιάζέ τι τὸ ἄξιον νὰ ἀπασχολήσῃ ἡμᾶς,—ἦτο γραφικωτάτη καὶ εἶχε τὴν χάριν περισσήν· καὶ αἱ μὲν μεσήλικες ἦσαν μεγαλοπρεπεῖς ὅσον καὶ σεμνοπρεπεῖς ὑπὸ τὰς μακρὰς καὶ βαρυτίμους *κοζόκας* των, ἀλλ' αἱ νεώτεραι ἔλαμπον καὶ ἠκτινοβόλουν περιβαλλόμεναι τὸν τράχηλον τὰ ἐκ μαργαριτῶν ὡραῖα *μερμίδια*, καὶ φοροῦσαι τὰ βραχέα *κοντογούνια*, ἅτινα ἀνοικτὰ ἔμπροσθεν καὶ θηλυκονόμενα διὰ τριῶν μόνον πορπῶν, ἀνεῖχον καὶ ἁδρότερον καθίστων τὸν ὑγιᾶ κόλπον αὐτῶν, τὸν ἐπικαλυπτόμενον ὑπὸ τῆς χρυσοϋφάντου *τραχηλιᾶς* τῶν μεταξίνων κεντητῶν χιτώνων των. Ἰδιαιτέρας δὲ περιγραφῆς ἀξία εἶναι καὶ ἡ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν διακόσμησις, ἥτις καθίστα ἐρασμιωτάτην τὴν παρουσίαν των. Ἐκάλυπτον τουτέστιν αὐτὴν διὰ μικροῦ φεσίου χαμηλοῦ,ἐφ' οὗ ἐσκόρπιζον ἐν ἐπιμεμελημένῃ κανονικότητι καὶ τὸν βραχὺν χρυσοῦν θύσσανόν του,μεθ' ὃ τὸ περιέδενον δι' ὀλιγοστρόφου *τζεβρὲ*, ἐξ οὗ πάλιν ἐπιχαρίτως ἀνήρτων ὁρμαθοὺς χρυσῶν νομισμάτων, πρὸς δεξιὰ ἀποκλίνοντας, καὶ *μασσαλάδες* κοινῶς καλουμένους... Τοιαύτην δ' ἐνδυμασίαν ἑορτάσιμον, μίαν, ἐὰν ὄχι πλείονας, εἶχον ὅλαι σχεδὸν αἱ γυναῖκες κατὰ τὴν νεότητά των, καὶ ἦσαν εὔποροι οἱ ἄνθρωποι τότε, ὥστε νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς τοιαύτας δαπάνας, αἵτινες ἄλλως τ' ἐγίνοντο ἅπαξ ἢ τὸ πολὺ δὶς ἐπὶ τῆς ζωῆς των. Διότι ἂν καὶ δὲν εἶχον τὰς τῶν σημερινῶν σημαντικωτέρας περιουσίας, ἦσαν ὅμως ἀπηλλαγμένοι καὶ τῶν βαρυτόκων χρεῶν, δι' ὧν ἐπιβαρύνονται οὗτοι, καὶ αἱ δαπάναι των δὲν ἔφθανον οὔτε εἰς τὸ δεκατημόριον τῶν νῦν· ὅσα δὲ χρήματα εἶχον, τὰ εἶχον εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἄργυρον.

Οὕτω λοιπὸν ἐνδεδυμέναι αἱ Φιλιατριναὶ ἐχειροκρατοῦντο ὅλαι πρὸς χορόν, καὶ περὶ τὸν ἐρ-

Digitized by Google

ρύθμως κινούμενον. κύκλον αὐτῶν ἐσχηματίζετο ἑτέρα χορευτικὴ ἡμιπεριβολὴ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ὡςεὶ θελόντων νὰ προφυλάξωσι τὴν δικαίως καὶ σήμερον φημιζομένην καλλονήν των ἀπὸ πᾶν θρασὺ ἢ βάσκανον ὄμμα,—τὰ δὲ ᾄσματα χαρμοσύνως ἠχολόγουν ἐναλλὰξ μελπόμενα ὑπ' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ αἱ κινήσεις τοῦ σώματος καὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν μόλις ἡμιφαινομένων κάτωθεν τοῦ ἄκρου τῶν μακρῶν καὶ βελουδοπαρύφων ἐσθήτων των, ἦσαν μεμετρημέναι, σεμναί, σχεδὸν δειλαί, ἀλλ' ἡ τῆς φυσιογνωμίας των ἔκφρασις, ὁτὲ μὲν ῥαγδαία, θυμώδης καὶ ὁρμητική, ὅτε δὲ βραδεῖα, τρυφερὰ καὶ προσηνής, ἀπέπνεε θέλγητρον ἀρρήτου εὐπροσηγορίας.

Καὶ ὡς δεῖγμα τῶν προτιμωμένων τότε χορικῶν ᾀσμάτων παρατιθέμεθα δύο τὰ ὀλιγοστιχώτερα:

Νἄρριχνε ὁ 'Απρίλης δυὸ νερά,—Μὰ τὸ Χριστό,'π' ἀνέστη,
Κι' ὁ Μάϊς ἄλλο ἕνα,—Χριστέ μου ἀληθινέ.
Νὰ ἰδῆς τὰ κοντοχρίθαρα,—Μὰ τὸ Χριστό, 'π' ἀνέστη,
πῶς ἀπηδᾶν τῆς φράχταις.—Χριστέ μου ἀληθινέ,
Νὰ ἰδῆς καὶ τὴ φτωχολογιὰ—μὰ τὸ Χριστὸ 'π' ἀνέστη,
πῶς διπλοκρισαρίζουν.—Χριστέ μου ἀληθινέ.

Ἄσπρο τριαντάφυλλο κρατῶ,—μὰ τὸ Χριστό, 'π' ἀνέστη,
βουλήεμαι νὰ τὸ βάψω·—Χριστὲ σὲ προσκυνοῦμε.
Κι' ἂν μοῦ 'πιτύχῃ 'στὴ μπογιά,—μὰ τὸ Χριστό,'π' ἀνέστη,
πολλαῖς καρδιαῖς θὰ κάψω·—Χριστέ μου ἀληθινέ.
Θὰ κάψω νιαῖς, θὰ κάψω νιούς,—μὰ τὸ Χριστό, 'π' ἀνέστη,
θὰ κάψω παλληκάρια.—Χριστὲ σὲ προσκυνοῦμε.
Θὰ κάψω τὴν ἀγάπη μου—μὰ τὸ Χριστὸ 'π' ἀνέστη,
μέσα 'ς τὰ φυλλοκάρδια.—Χριστέ μου ἀληθινέ.

. . . .

Οἱ ἐν Φιλιατροῖς Ὀθωμανοὶ *Ῥωμηογεννῆται* ὄντες εὐλόγως ἔχαιρον φήμης ἀγάθων μαλακῶν καὶ πραϋθύμων. Ἐκάθηντο ὡς εἴπομεν μακρὰν τοῦ χοροῦ οὐδέποτε τοὺς πανηγυρίζοντας ταράξαντες, ἀλλὰ τοὐναντίον πάντοτε συντείναντες καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς παρουσίας των εἰς μείζονα τῆς ἑορτῆς λαμπρότητα. Ἀλλὰ κάποτε δύο νέοι ἐξ αὐτῶν ἐπλησίασαν ὑπὲρ τὸ δέον τὰς γυναῖκας οὐχὶ μὲ διαθέσεις κακὰς ἴσως. Ὁ Παπ' Ἀναστάσις ὅμως, ὁ ὁποῖος ὡς καλὸς πνευματικὸς πατὴρ περιεφέρετο πάντοτε ἄγρυπνος ἵνα προλαμβάνῃ ἢ ἐπανορθοῖ τ' ἀτακτήματα καὶ τὰς ἀκοσμίας τῶν ἑορταζόντων, δὲν εἶδε φαίνεται μὲ ὄμμα εὐμενὲς τὴν προσπέλασιν τῶν ἀλλοπίστων εἰς τὰς χορευούσας Χριστιανάς· δι' ὃ καὶ πλησιάσας τοῖς παρετήρησε γλυκὺς κατ' ἀρχὰς ὅτι ἡ θέσις των δὲν ἦτον ἐκεῖ. Ὅτε ὅμως οἱ ἀγέρωχοι Ὀσμανίδαι ἀντὶ ἀπαντήσεως ἠκόντισαν κατ' αὐτοῦ βλέμμα βλοσυρόν, ὁ Παπ' Ἀναστάσις χωρὶς πολὺ νὰ χρονοτριβήσῃ περιέβαλεν ἀμφοτέρους διὰ τῶν στιβαρῶν βραχιόνων, ὧν ἡ ἰσχὺς ἀσύγκριτος διεθρυλλεῖτο, καὶ ὑψηλὰ σηκώσας ἔφερεν αὐτοὺς ματαίως λακτίζοντας,—σύμπλεγμα οὐχὶ καὶ ἱλαρότητος ἀμέτοχον,—καὶ ἔρριψεν ἐν μέσῳ τῶν λοιπῶν Ὀθωμανῶν, οἱ ὁποῖοι, ἤπιοι καὶ συνετοὶ ὄντες, ἀλήθεια ὁμολογητέα, τὸν μὲν Παπ' Ἀναστάσιν, ἐξηγηθέντα τὴν ἀνοίκειον διαγωγὴν τῶν νέων ὁμοθρήσκων των, ἀπέλυσαν ἀκατάκριτον, τούτους δὲ αὐστηρῶς ἐπετίμησαν.

(Ἕπεται συνέχεια) Σ. Ν. Καραβιτης.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων

Τὸ νὰ εἶνε τις ἐγκρατὴς καὶ συνετός, νὰ ἔχῃ ψυχικὸν σθένος, νὰ μὴ ταράσσηται οὔτε ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν περιστάσεων οὔτε ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ παθῶν, ταῦτα πάντα εἶνε ἀπαραίτητα διὰ τὸν θέλοντα νὰ εἶνε δίκαιος, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐπαρκῆ. Τί μέλει εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ τοὺς συμπολίτας σου, ἂν ἐξίχθης μέχρις ὑποκειμενικῆς τελειότητος, ὅταν δὲν συμβάλλῃς εἰς τὸ κοινὸν ἔργον καὶ ὅταν ἡ τελειότης αὕτη δὲν ἐκδηλοῦται ἐν βίῳ ἐνεργῷ; Δανείζεσαι παρὰ τῆς κοινωνίας τὴν συνδρομήν της, ὀφείλεις αὐτῇ τὴν ἰδικήν σου· στερῶν δ' αὐτὴν ταύτης εἶνε ὡς νὰ χρεωκοπῇς δολίως. Δὲν δύνασαι νὰ ζῇς ὡς ὂν κοινωνικόν, ὅταν ἔχῃς ἀνάγκην τῶν ἄλλων, οὐδὲ ὡς ἄτομον ἀπομεμονωμένον, ὅταν οἱ ἄλλοι ἔχουν ἀνάγκην σοῦ· πρέπει νὰ εἶσαι τὸ ἓν ἢ τὸ ἄλλο. Καὶ ἐπειδὴ χάρις εἰς τὴν κοινωνίαν ηὐξήθης καὶ ἀναπτύσσεσαι ἀκόμη, ὀφείλεις ἐν παντὶ καιρῷ νὰ ἐνεργῇς ὡς ὂν κοινωνικόν. Ἡ πατρὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σοὶ εἴπῃ· ἔχεις πνεῦμα καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἐξέθρεψα ἐγώ· εἶσαι ἐλεύθερος καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀνευρίσκεις ἐν ἐμοί· ἔχεις εἰς τὴν διάθεσίν σου τοὺς θησαυροὺς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοὺς θησαυροὺς τούτους συνήγαγον καὶ διαφυλάττω ἐγώ· πῶς θὰ μὲ ἀνταμείψῃς; Μετέχεις τῆς ζωῆς μου καὶ εὐθύνεσαι διὰ τὴν εὐημερίαν μου. Ἀναλόγως τῶν προσόντων καὶ τῆς κλίσεώς σου ἐξέλεξας ἐπάγγελμα, ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς ἀνάγκας μου· καθῆκον ἔχεις νὰ ἐκπληροῖς τοῦτο καλῶς. Σὲ πλουτίζω διὰ τῆς πατρῴας κληρονομίας καὶ τῆς συνδρομῆς τῶν συμπολιτῶν σου, ὀφείλεις καὶ σὺ νὰ μὲ πλουτίζῃς διὰ τῶν ἔργων σου. Καὶ στρεφομένη πρὸς πάντας τοὺς πολίτας ἠδύνατο νὰ εἴπῃ· Γεωργοί, γεωργεῖτε· ἐργάται, ὑφαίνετε τὸ ἔριον καὶ κατεργάζεσθε τὸν σίδηρον· πάντες ὅσους φέρω εἰς τοὺς κόλπους μου, ἐργάζεσθε· μὴ ὁμοιάζετε πρὸς τοὺς ἀκάρπους κλῶνας τοὺς ἐξαντλοῦντας τὸ δένδρον, ἀλλὰ μιμεῖσθε τὸν σῖτον, ὅστις καλύπτει διὰ στάχεων τὴν γῆν ὁπόθεν ἀντλεῖ τὸν ἑαυτοῦ χυμόν. Ἐργάζεσθε καὶ ἀγαπᾶτε τὴν ἐργασίαν σας· ἔστω αὕτη ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς σας, διότι εἶνε ἡ τιμή· δὲν εἶνε μόνον εἰς ὑμᾶς ὠφέ-

Digitized by Google

λιμος, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τοὺς ὁμοίους σας· ἀποδίδουσα δὲ τὰ εὐεργετήματα, ἅτινα παρ' αὐτῶν λαμβάνετε καὶ συντρέχουσα αὐτοὺς ὅπως παλαίσωσι κατὰ τῶν ἀντιπάλων τῆς φύσεως δυνάμεων, καθίσταται πρᾶξις δικαιοσύνης καὶ ἀδελφότητος.

PAUL BOURDE.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἐν χώρᾳ ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ καθολικὴ ψηφοφορία, οἱ πολλοὶ δὲν ἔχουσι καιρὸν νὰ κρίνωσι καὶ νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τοῦτο, μεταξὺ τοῦ συγκεχυμένου πλήθους τῶν διαμφισβητούντων τὰς ψήφους αὐτῶν, προτιμῶσιν ἐκείνους, τῶν ὁποίων συχνότερον εἶδον τὸ πρόσωπον ἢ ἤκουσαν τὸ ὄνομα.

(Λουδοβῖκος Φίλιππος).

Ἵνα μετέλθῃ τις τὸν ἰατρὸν τῶν σωμάτων, ἀπαιτοῦνται σπουδαὶ πολυετεῖς, μελέται ἐνδελεχεῖς, ἐξετάσεις, διπλώματα, ἄλλαι ἐγγυήσεις παντοδαπαί. Διὰ τὸν κοινωνικὸν ἰατρόν, ἤτοι τὸν πολιτευτήν, οὐδὲν τούτων· ὁ πρῶτος τυχὼν δύναται νὰ μετέλθῃ τὴν κοινωνικὴν ἰατρικήν, νομοθετῶν, διοικῶν, παραγγέλλων διάφορα φάρμακα, ἐνίοτε μάλιστα φεῦ! προβαίνων καὶ εἰς ὀδυνηρὰς ἐγχειρήσεις, χωρὶς νὰ λάβῃ ποτὲ τὸν κόπον νὰ σπουδάσῃ τὴν παθολογίαν, τὴν φυσιολογίαν, τὴν ἀνατομίαν τῆς κοινωνίας, ἣν πρόκειται νὰ θεραπεύσῃ.

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶνε ἡ μετριοφροσύνη τῆς ψυχῆς, διότι ἡ ἐξωτερικὴ μετριοφροσύνη εἶνε ἁπλῆ ἀβρότης, καὶ οὐδὲν ἄλλο.

Ὅ,τι κατέστη γελοῖον δὲν εἶνε πλέον ἐπικίνδυνον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ ὑπὸ τῶν Ἀγγλίδων κυριῶν διενεργηθεὶς ἔρανος πρὸς προσφορὰν δώρου τινὸς τῇ βασιλίσσῃ Βικτωρίᾳ ἐπὶ τῷ Ἰωβιλαίῳ αὐτῆς ἀπέφερε τὸ ποσὸν 1,050,000 φράγκων. Ἐκ τούτων ἀφῃρέθησαν 250 χιλιάδες φράγκων διὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ μακαρίτου συζύγου τῆς βασιλίσσης πρίγκιπος Ἀλβέρτου, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἀπόφασιν αὐτῆς θὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς γυναικείοις νοσοκομείοις νοσοφυλάκων.

Ὁ μορφινισμός, ἤτοι ἡ ὑπνηλία καὶ παραισθητικὴ κατάστασις ἡ ἐπερχομένη μετὰ τὴν ἐκουσίαν λῆψιν ὀπίου, παρετηρήθη τελευταῖον καὶ παρὰ τοῖς ζῴοις. Εἰς τόπους ἔνθα οἱ καπνισταὶ τοῦ ὀπίου εἶναι πολλοὶ οὐχὶ σπανίως παρατηροῦνται αἴλουροι δεικνύοντες εὐαρέσκειαν εὑρισκόμενοι ἐντὸς χώρων, ἐν οἷς καπνίζεται ὄπιον. Αἴλουρός τις ἐκαθέσθη π. χ. παρὰ τὴν κλίνην καπνιστοῦ τινος τοῦ ὀπίου καὶ εἰσέπνεεν εὐαρέστως τὸν καπνόν. Εἰς ἄλλας περιστάσεις πίθηκοι καὶ κύνες ἔδειξαν τὸ αὐτὸ πάθος. Τοιαῦτα ζῶα μετὰ τὴν εἰσπνοὴν τῶν καπνῶν τοῦ ὀπίου γίνονται μελαγχολικὰ καὶ ὑπναλέα. Αἴλουρός τις ἐν Κίνᾳ ἔπαιζε καὶ ἠχίζετο ἄλλως ἢ κατὰ φύσιν, ὅταν δὲ ὠσφραίνετο καπνὸν ὀπίου ἐφαίνετο εὐτυχὴς καὶ ἤλλαζε τὸ εἶδος τῶν φιλοφρονήσεων αὐτοῦ καὶ τῶν παιγνίων. Δύο πίθηκοι οὐ μόνον ἀνέπνεον εὐαρέστως τὸν καπνὸν ἀλλὰ καὶ ἐμάσσων τὸ λοιπὸν μὴ καὲν ὄπιον, εἶτα δὲ κατεφέροντο εἰς κατάστασιν ὑπναλέαν, ἐγρύλλιζον κλαυθμηρίζοντες, καὶ περιεστρέφοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ὀπίου ἐξημερώθησαν καὶ ζῷα ἁρπακτικά, οἷον πάνθηρες.

Ὁ «Κῆρυξ τῆς Νέας Ὑόρκης» ὑπολογίζει τὰς ἀγελάδας τὰς εὑρισκομένας ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις εἰς 21,000,000. Ἑκάστη ἀγελὰς παράγει ἐτησίως 350 ἀμερικανικὰ γαλόνια γάλακτος, ἤτοι ὅλαι αἱ ἀγελάδες 7,350,000,000, ἅτινα χυνόμενα ἐντὸς κοιλώματός τινος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς θ' ἀπετέλουν μικρὸν ὠκεανόν. Ἐκ τοῦ γάλακτος τούτου 4,000,000,000 γαλόνια δαπανῶνται εἰς κατασκευὴν βουτύρου, 700,000,000 εἰς κατασκευὴν τυροῦ, τὸ ὑπόλοιπον δὲ 2,480,000,000 πίνεται ὑπὸ 60,000,000 κατοίκων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ νηπίων. Τὸ ποσὸν τοῦ παραγομένου βουτύρου ἀνέρχεται εἰς 1,350,000 000 λίτρας, τὸ δὲ τοῦ τυροῦ εἰς 6,500,000 λίτρας. Ἡ ἀξία δὲ ἀμφοτέρων εἶνε 20,000,000 δολάρια.

Ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρχουσιν οἱ λεγόμενοι πράκτορες τῶν δημοσιεύσεων, οἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς συλλογὴν ἀγγελιῶν διὰ τὰς ἐφημερίδας, ἐπὶ προμηθείᾳ ἀναλόγῳ, συνήθως 20—30 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι καταβάλλουσι πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς προσέλκυσιν πελατῶν. Σχετικῶς πρὸς τοῦτο ἀναφέρεται τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον· Πράκτωρ τις ἐζήτει νὰ καταπείσῃ παλαιὸν ἐργοστασιάρχην νὰ δημοσιεύσῃ ἀγγελίαν τινά, ἀλλ' εἰς μάτην.

— Τί σημαίνει ἡ δαπάνη δύο ἢ τριῶν χιλιάδων φράγκων, ἔλεγεν ὁ πράκτωρ, ἐὰν πρόκηται μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ νὰ κερδήσητε ὀκτὼ καὶ δέκα χιλιάδας.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην, ἀπαντᾷ ὁ βιομήχανος . . . Ἐγὼ ἔχω τοὺς πελάτας μου.

— Πρέπει νὰ τοὺς αὐξήσητε, νὰ ὑπενθυμίσητε τὸ ὄνομα τοῦ καταστήματός σας εἰς τὸ κοινόν . . .

— Τὸ κατάστημά μου συνέστη πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν. Εἶνε γνωστόν.

— Πῶς; ἀπαντᾷ ὁ πράκτωρ. Ἀλλ' ἡ θρησκεία εἶνε πολὺ παλαιοτέρα, καὶ ὅμως βλέπετε ὅτι καὶ οἱ παππάδες ἔχουν τῆς καμπάναις διὰ νὰ κάμουν τὴν ρεκλάμαν των!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1050

Digitized by Google

Αριθ. 612 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 20 Σεπτεμβρίου 1887

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ

Ἐπαρχιακὴ ἠθογραφία.

Α'.

Ἦτο ἐξόχως θερμὴ ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ Ἰουνίου 18.... Ὁ ἥλιος πρὸ μικροῦ εἶχε δύσῃ, ἀλλ' ἡ θερμότης αὐτοῦ ἐπλήρου ἔτι τὴν βαρεῖαν καὶ ἀκίνητον ἀτμόσφαιραν, οὐδ' ἤρχετο πνοή τις δροσερὰ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πρὸς τὴν νῆσον, ἵν' ἀνακουφίσῃ τοὺς ἀσφυκτιῶντας κατοίκους.

Καὶ αὐτὸς τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ ὁ οἶκος, καίπερ ἐφ' ὑψηλοῦ μέρους ἐκτισμένος, ἦτο διάπυρος ὡς κάμινος ἀσβέστου. Μάτην ἡ Ζωὴ εἶχεν ἀνοίξῃ τὰ παράθυρα καὶ εἰργάζετο ἐν μέσῳ τῆς εὐρείας αἰθούσης φέρουσα ἐλαφροτάτην βαμβακερὰν περιβολήν. Ὁ ἱδρὼς ἔρρεεν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτῆς, καὶ τὸ αὐτοσχέδιον χάρτινον ῥιπίδιον, ὅπερ ἀνεκίνει, παρεῖχεν ἀνεπαρκῆ ἀναψυχήν. Ἀπηυδηκυῖα ἐν τέλει ἀπέρριψε τὸ ἐργόχειρον καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν μικρὸν ξύλινον ἐξώστην.

Ἐπὶ τοῦ κιγκλιδωτοῦ αὐτοῦ περιφράγματος κατὰ τὰς δύο ἄκρας σανίδες διαγωνίως τεθειμέναι ὑπεστήριζον δεκάδα μικρῶν γαστρῶν, ἐν αἷς ἐπρασίνιζεν εὐωδιῶν βασιλικὸς καὶ ἤνθουν πορφυρόχροα γαρύφαλα. Ἡ Ζωὴ ἐθώπευσε τὰ σγουρὰ τοῦ βασιλικοῦ φύλλα καὶ ἀπέκοψε μεμαραμμένα τινὰ γαρύφαλα· ἀνασκαλίσασα δὲ διὰ τοῦ δακτύλου τὸ χῶμα καὶ πεισθεῖσα ὅτι τὰ φυτὰ ἐδίψων ἀπῆλθεν εἰς τὸ μαγειρεῖον πρὸς ἀναζήτησιν ὕδατος.

Ἐκεῖ εὗρε τὴν μητέρα μὲ τὸ ψαριανὸν κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν λινῆν ποδιὰν περὶ τὴν ὀσφὺν ἐπιτηροῦσαν τὴν νεαρὰν ὑπηρέτιδα κατὰ τὴν ἐκλέπισιν πελωρίου λάβρακος ἀσπαίροντος ἔτι. Ἀκούσασα τὸ βῆμα τῆς κόρης ἐστράφη πρὸς αὐτήν:

— Ὁ πατέρας σου μᾶς ἐδιώρθωσε πάλι ἀπόψε. Ἐκεῖ ποῦ ἤμουν ξέννοιαστη κ' ἔλεγα νὰ περάσωμε ὅπως ὅπως ἀπόψε μὲ 'λίγα αὐγὰ καὶ τομάτα, μοῦ στέλνει τὸ λαβράκι μὲ τὸ παιδὶ τοῦ μαγαζιοῦ καὶ παραγγέλνει πῶς ἔχομε μουσαφίρη. Ἔτσι τὰχουν οἱ ἄνδρες εὔκολα· προσταγὴ ἀπ' ἔξω, καὶ ἂς 'βγάλῃ ἡ γυναῖκα τὰ μάτια της!....

— Νὰ βοηθήσω κ' ἐγώ, μητέρα! εἶπεν ἡ κόρη προθύμως ἀνασύρουσα τὰς χειρίδας.

— Ὄχι, ὄχι! Ἐγὼ μὲ τὴ Φλωροῦ φτάνομε γιὰ τὸ μαγειρειό. Δὲν ἔχω νὰ κάνω καὶ μεγάλα πράμματα· τέτοιαν ὥρα, τέτοια λόγια! Τὸ ψάρι μὲ τὴ σουπά του· κάνω καὶ 'λίγους κεφτέδες, κ' ἕνα χαλβαδάκι.... Ἐσὺ καλὰ θὰ κάνῃς νὰ πᾷς νὰ 'ντυθῇς γιὰ νὰ μὴν ἔρθουν κι' ὅλα κ' ἐγὼ δὲν ἔχω χάλι νάβγῶ.

— Καὶ ποιὸς εἶν' ὁ μουσαφίρης; ἠρώτησεν ἡ Ζωὴ καὶ ἤρχισεν ἤδη νὰ ἐκδύηται, ἀποκαλύπτουσα τορευτὸν τράχηλον καὶ προέχοντα παρθενικὰ στέρνα.

—Οὔτ' ἐγὼ δὲν 'μπορῶ νὰ καταλάβω. Ἕνας νέος ξανθὸς μὲ γένεια, νεοφερμένος, φαίνεται, γιατὶ τὸ παιδὶ δὲν τὸν γνώριζε νὰ μοῦ 'πῇ.

— Τὸ οὐρανί μου θὰ βάλω....

— Νὰ βάλῃς τὸ τριανταφυλλί σου, ποῦ σοῦ πάει καλλίτερα! ἐπέταξεν αὐστηρῶς ἡ μήτηρ καὶ συνεπέρανε μειλιχιώτερον: Ποῦ ξέρεις; 'μπορεῖ νὰ εἶνε καὶ κανένας γαμπρός....

— Καὶ εἶνε μιὰ ζέστη ἀπόψε! μόνον γιὰ νὰ εἶνε κανεὶς ντυμένος....

Ἡ Ζωὴ ἀνῆλθε νωχελῶς τὴν πρὸς τὸ δωμάτιον αὐτῆς κλίμακα καὶ ἀποβαλοῦσα τὴν περικέντητον λευκὴν ἀμπεχόνην, ἤρχισε νὰ κτενίζῃ τὴν κόμην πρὸ μικροῦ κατόπτρου. Ἐν τῇ ἀτημελήτῳ ἐκείνῃ περιβολῇ καὶ ἐν τῇ στάσει, ἣν κατ' ἀνάγκην ἐτήρει, ἦτο περικαλλὴς ὅσον οὐδέποτε. Ἡ κεφαλὴ μικρὸν πρὸς τὰ ὀπίσω κεκλιμένη, καὶ οἱ γυμνοὶ βραχίονες πρὸς ταύτην ὀρθούμενοι, εὐμήκεις, πάλλευκοι, εὐκαμπεῖς ὡς κύκνων τράχηλοι.

Τὸ σῶμα εὐσταλές, οἱ ὦμοι μαρμάρινοι· περὶ τὴν ὀσφὺν ὁ χιτὼν προέχων ἀφρώδης, πολύπτυχος. Σύνολον γνησίας Ἑλληνίδος, ἀξίας ἀδελφῆς τῶν μαρμαρίνων κορῶν τοῦ Ἐρεχθείου. Ἡ Ζωὴ δὲν κατηνάλωσε χρόνον πολὺν εἰς τὸν καλλωπισμόν· οὐδ' εἶχεν ἀνάγκην. Ἡ ἀληθὴς καλλονή, ἡ τελεία ἐν τῇ πλάσει, ἀλλοιοῦται μάλιστα καὶ παραβλάπτεται πολλάκις ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν ἠθῶν ἐπιβεβλημένης τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε περιβολῆς καὶ καλλωπίσεως. Ἰδανικὴ κατάστασις αὐτῆς εἶνε ἡ γυμνότης καὶ ὅσῳ μᾶλλον μετα-

Digitized by Google

βάλλεται αὕτη, τόσῳ ταπεινοῦται καὶ ἐκφαυλίζεται ἡ ἰδανικότης τοῦ ἐντελοῦς κάλλους, τοῦ ἐνθέου.

Ἡ περιβολὴ αὐτῆς ἦτο ἁπλουστάτη: ἐσθὴς ἐκ ῥοδοστίκτου βαμβακεροῦ ὑφάσματος μόλις ἐφαπτομένη τοῦ ἐδάφους, ὑπὲρ αὐτὴν ἀμπεχώνη ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑφάσματος, μόνον κόσμον ἔχουσα περιτραχήλιον πλατὺ ἐκ λευκοῦ τριχάπτου. Ἡ ὀσφὺς ἐζωσμένη διὰ ζώνης ἐπαργύρου, παλαιοῦ οἰκογενειακοῦ κειμηλίου. Ἡ κόμη εἰς ζεῦγος πλεξίδων πεπλεγμένη καὶ ἐρριμμένη ὀπίσω ἐπὶ τῆς ῥάχεως.

Περατώσασα τὸν ἴδιον καλλωπισμὸν ἡ νεᾶνις, δὲν ἐλησμόνησε τὰ διψῶντα φυτά. Κατῆλθε πάλιν εἰς τὸ μαγειρεῖον ἀνασύρουσα μικρὸν τὴν ἐσθῆτα,καὶ λαβοῦσα λάγηνον πλήρη ὕδατος ἀνῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐδρόσιζεν ἤδη διὰ τῶν τελευταίων σταγόνων τὰ φύλλα τοῦ βασιλικοῦ, ὅτε τὰ βλέμμα πέραν στρέψασα, πρὸς τῆς κατωφεροῦς ὁδοῦ τὸ πέρας, διέκρινε τὸν πατέρα μετά τινος ἀγνώστου κυρίου ἐρχόμενον πρὸς τὸν οἶκον. Ἵνα μὴ φανῇ ὅτι ἐκ περιεργίας ἀνέμενεν ἐν τῷ ἐξώστῃ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἴδιον θάλαμον καὶ ἤρχισε δῆθεν νὰ κεντᾷ.

Μετ' οὐ πολὺ βήματα ἐδούπησαν ἐπὶ τῆς ξυλίνης κλίμακος καὶ ἡ βαρεῖα φωνὴ τοῦ οἰκοδεσπότου ἠκούσθη:

— Ἀγγελική, Ζωήτσα! αἴ, ποῦ εἶσθε;

Ἡ Ζωή, δειλή, διστάζουσα, προέβαλεν ἐκ τοῦ δωματίου καὶ εὑρέθη ἀντικρὺ νέου ξανθοῦ, ἰσχνοῦ καὶ ὄχι ὑψηλοῦ, ἔχοντος ζωηρὰν καὶ εὐγενῆ φυσιογνωμίαν, τὴν δὲ περιβολὴν τελείως εὐρωπαϊκήν. Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς μὲ τὸ χονδρόν του σῶμα, τὴν σφαιροειδῆ κεφαλήν, τὴν ἡλιοκαῆ καὶ δασύτριχον μορφὴν καὶ τὸν ἐκχειλίζοντα νευρώδη τράχηλον ἵστατο παρ' αὐτῷ:

— Κύριε Γεώργιε, ἡ κόρη μου ἡ Ζωήτσα.

— Ἔχω εὐχαρίστησιν, ἔσπευσε νὰ εἴπῃ ὁ νέος τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὴν κόρην, ἥτις ἐρυθριῶσα μόλις ἐψέλλιζεν:

— Ὁρίστε 'ς τὴ σάλα!...

Ἀναθαρρήσασα κατὰ μικρὸν ἀπέτεινε τῷ ξένῳ τὰς τυπικὰς ἐρωτήσεις: πότε ἦλθεν,ἂν τῷ ἀρέσῃ ἡ νῆσος καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὁ νέος ἀπήντησεν ὅτι μόλις χθὲς ἀφίκετο ἐκ Τεργέστης δι' ἐργασίας ἐμπορικάς, ὅτι ἂν δὲν εἶνε ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν νῆσον,εἶνε ὅμως καθυποχρεωμένος διὰ τὴν θερμὴν ὑποδοχήν, ἣν εὗρε παρὰ πᾶσι.

—Ἀλλὰ τὴν θερμοτέραν ὑποδοχὴν μοῦ ἔκαμεν ὁ καιρός, προσέθηκεν ἀστειευόμενος.

— Δὲν ἐνθυμοῦμαι τέτοια ζέστη ἄλλον χρόνο! ὑπέλαβε καὶ ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἀπομάσσων διὰ πολυχρώμου μαντιλίου τὸ κάθιδρον μέτωπον.

Ἡ συνομιλία βαθμηδὸν διωλίσθησεν εἰς ἐμπορικὰ ζητήματα καὶ κατέστη ζωηρὰ μεταξὺ τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ τοῦ ξένου, ἡ δὲ κόρη μὴ δυναμένη νὰ μετάσχῃ ταύτης, περιειργάζετο λάθρα τὴν μορφὴν τοῦ νεήλυδος. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἦσαν γαλανοὶ βαθέος χρώματος, γλυκεῖς καὶ ἀποπνέοντες ἄρρητον περιπάθειαν, τὰ ὁπωσοῦν παχέα χείλη ἐκάλυπτεν ἐν μέρει μετάξινος μύσταξ ἐπιμεμελημένος καὶ πώγων βραχὺς εἰς ὀξὺ ἀπολήγων. Τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου ἦτο λευκότατον καὶ τὸ δέρμα λεπτὸν καὶ λεῖον. Ἡ ῥὶς ὀλίγον προέχουσα ἀλλ' εὐθεῖα καὶ τὰ πτερύγια αὐτῆς ἀεικίνητα. Ὡμίλει μετὰ θερμότητος καὶ ἐχειρονόμει συζητῶν. Ἡ φωνή του ἦτό πως ὀξεῖα ἀλλ' οὐχὶ ἰσχυρά. Ἐν γένει ἐφαίνετο ἄνθρωπος οὐχὶ ἰσχυρᾶς κράσεως, ἀλλὰ μᾶλλον ἀσθενικῆς· εὐφυής, ζωηρός, ἔχων ἐπὶ πᾶσι κάτι τὸ ἴδιον, τὸ διακεκριμένον.

Ἡ οἰκοδέσποινα μόλις κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου ἐνεφανίσθη καὶ ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἐπανέλαβε τὴν σύστασιν:

— Ὁ Κύριος Γεώργιος, ἡ γυναῖκά μου ἡ Ἀγγελική.

— Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἦλθον νὰ σᾶς χαλάσω τὴν οἰκογενειακὴν ἡσυχίαν ἀπόψε, Κυρά μου, ἔτσι ἔξαφνα...

— Καλὲ τί λόγος· μᾶς εἶνε μάλιστα εὐχαρίστησις νὰ ἔχομε τὴν συντροφιάν σας.

Τὸ δεῖπνον παρετάθη ἐπὶ μακρόν, τοῦ ξένου ἀφηγουμένου πολλὰ περίεργα περὶ τοῦ ἐν Εὐρώπῃ βίου καὶ τοῦ ταξειδίου του μετὰ χάριτος, ἥτις ἐκράτει ἄγρυπνον τὴν προσοχὴν τῆς Ζωῆς.

Ἀνεχώρησε δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ ἐπανειλημμένως εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ ἐγκαρδίῳ φιλοξενίᾳ. Ἡ μικρὰ ὑπηρέτρια κρατοῦσα φανὸν συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τοῦ πέρατος τῆς σκολιᾶς ἀτραποῦ, ἥτις ἐτιτλοφορεῖτο ὁδὸς τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

Ἐκ τῆς γνωριμίας ταύτης ἕκαστος ἀπεκόμιζεν ἐντυπώσεις. Ὁ μὲν ξένος ἠπόρει ἔτι πῶς ὁ χονδρὸς πρώην πλοίαρχος καὶ νῦν ἐμπορομεσίτης ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ τόσον ἁβρὰν καὶ περικαλλῆ κόρην—πῶς ἀπὸ δρυὸς ἤνθει ῥόδον.

Ἡ δὲ κόρη ὡμολόγει καθ' ἑαυτὴν ὅτι δὲν εἶχεν ἰδῆ νέον τόσον κομψόν, εὐφυᾶ καὶ εὐγενῆ ὅσον ὁ νεωστὶ ἀφικόμενος ἐκ Τεργέστης.

Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἐσυλλογίζετο ὅτι ἡ γνωριμία αὐτοῦ θὰ τῷ ἦτο ὠφέλιμος εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐργασίας καὶ αἱ περιποιήσεις θὰ τὸν ἐκολάκευσαν. Ἐνδιεφέρετο δὲ πολὺ διότι ὁ νέος ἦτο ἀνταποκριτὴς μεγάλου οἴκου.

Τέλος ἡ κυρία Ἀγγελικὴ ἁπλούστατα ἐσκέπτετο:

— Καλὸς γαμπρὸς γιὰ τὴν κόρη μας.

Ἀλλ' ὅταν ἐτόλμησε ν' ἀνακοινώσῃ τὴν ἰδέαν ταύτην εἰς τὸν σύζυγον φοροῦντα ἤδη τὸν νυκτικὸν σκοῦφον καὶ ἕτοιμον ἵνα κατακλιθῇ, ἐκεῖνος ξηρά, ξηρὰ ἀπεκρίνατο:

Digitized by Google

— Τί λὲς γυναῖκα! αὐτὸς ὁ παραλυμένος! Δὲν βλέπεις ἡ ὄψι του πῶς ἔχει κερώσῃ ἀπὸ τὴν ἄτακτη ζωή. Ἔφαγε 'ςὲ δύο χρόνια τὴν περιουσία του καὶ τώρα τὸν ἔχει μὲ μισθὸ ἕνας θεῖός του.

Β'.

Ὁ Γεώργιος ἐπανῆλθε μετά τινας ἡμέρας εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ, καθ' ἣν ὥραν μάλιστα ὁ οἰκοδεσπότης ἦτο εἰς τὴν ἀγοράν, ὥστε ἐδέχθησαν αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ ἡ κόρη. Ἕως νὰ ἑτοιμασθῇ δὲ ἡ κυρία Ἀγγελική, ἥτις ἦτο πάντοτε ἀτημέλητος, ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ μόνη, παρὰ τὴν αὐστηρὰν ἐθιμοταξίαν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἡ Ζωή.

Ἡ νεᾶνις διετέλει ἐν διηνεκεῖ δειλίᾳ καὶ ταραχῇ πρὸ τοῦ ζωηροῦ νέου, τοῦ ἰδόντος τόσον κόσμον· ὄχι μόνον διότι ἦτο φύσει συνεσταλμένη καὶ ἄπειρος ἔτι τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ διότι συνῃσθάνετο πόσον θὰ ἐφαίνετο ταπεινή, πρόστυχος ἐπαρχιῶτις εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ τοῦ γνωρίσαντος τόσας εὐρωπαίας ἀριστοκρατίδας. Καὶ ὅμως ἡ Ζωὴ καίπερ ἐστερημένη πως τῆς ἐν ταῖς κινήσεσιν ἐλευθερίας καὶ τῆς περὶ τοὺς τρόπους λεπτότητος, αἵτινες ἀποκτῶνται μόνον διὰ τῆς ἐν εὐρεῖ καὶ ἀνεπτυγμένῳ κοινωνικῷ κύκλῳ ἀναστροφῆς, ἀλλ' ἀνεπλήρου τὰς ἐλλείψεις ταύτας διὰ τῆς φυσικῆς καλλονῆς καὶ χαριέσσης τινὸς ὅλως παρθενικῆς ἀδεξιότητος.

Οὕτως ἔκρινεν αὐτὴν ὁ Γεώργιος ἐφ' ὅσον τῷ ὡμίλει περὶ τῆς μονοτόνου ἐν Σύρῳ ζωῆς, περὶ τῶν οἰκιακῶν ἀσχολιῶν, περὶ βιβλίων, ἅτινα εἶχεν ἀναγνώσει ἀρεσκομένη ἰδίᾳ εἰς τὴν ποίησιν. Καὶ ἀπερχόμενος ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις ταύτας δὲν εὕρισκε τόσῳ πληκτικὴν τὴν ἐν τῇ νήσῳ διαμονήν, ἀφοῦ ἠδύνατο νὰ διέρχηται ὥρας τινὰς πλησίον τῆς περικαλλοῦς κόρης τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ.

Ἔκτοτε πολλάκις ἐπανέλαβε τὰς ἐπισκέψεις καὶ δὶς ἐδείπνησε κληθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου, ὅστις ὡς ὡμολόγησεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν σύζυγον εἶχε συμφέρον νὰ περιποιηθῇ τὸν ἀνταποκριτὴν τοῦ ἰσχυροῦ ἐμπορικοῦ οἴκου Ζαφείρη καὶ Σας. Ὡς τοιοῦτον ἐξετίμα τὸν Γεώργιον, ἀλλ' ὡς ἄτομον ἐθεώρει αὐτὸν πάντοτε νεανίαν ἀσυλλόγιστον καὶ ἄσωτον, εἴτε ἐκ προκαταλήψεως, εἴτε ἐκ πληροφοριῶν ἃς εἶχε λάβῃ.

Ἀναμφισβητήτως ὁ νεανίας δὲν διήγαγε σωφρόνως τῆς ἐνηλικιότητος αὐτοῦ τὰ πρῶτα ἔτη. Γενόμενος κύριος τοῦ πατρικοῦ μεριδίου, ὡς ὀρφανός, ἐλεύθερος πάσης κηδεμονίας καὶ αὐτεξούσιος, ἐδαπάνησεν ἐν διετίᾳ, εἰς ἀνοήτους καὶ εὐχερεῖς ἡδονάς, τὰ κεφάλαιά του καὶ ἠναγκάσθη κατόπιν νὰ ταχθῇ μισθωτὸς ἐν τῷ ἐμπορικῷ οἴκῳ τοῦ ἐκ μητρὸς θείου. Ὁ θεῖος δ' οὗτος ἵνα τὸν ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς πολυταράχου εὐρωπαϊκῆς ζωῆς καὶ ἀφαιρέσῃ ἐπί τινα χρόνον τοὺς πειρασμοὺς αὐτῆς, ἀπέστειλε τὸν ἀνεψιὸν εἰς τὴν μικρὰν τοῦ Αἰγαίου νῆσον.

Ἀλλὰ κατὰ βάθος ὁ νέος Γεώργιος δὲν ἦτο διεφθαρμένος. Ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀπέμειναν ἄσπιλα εὐγενῆ τινα αἰσθήματα, ἅτινα ἐνέκλεισεν ἐκεῖ ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἡ ὑπὸ φιλοστόργου μητρὸς ἀνατροφή, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο δὲ ἡ τιμιότης. Ἐν ὅσῳ εἶχεν ἴδια χρήματα, ἐσκόρπιζεν αὐτὰ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους, ἀλλ' ὅταν ἐκενώθη τὸ βαλάντιον, οὐδ' ἐσκέφθη κἂν νὰ πληρώσῃ αὐτὸ διὰ δανείων ἢ διὰ συγγενικῶν παροχῶν.

Ἐξεποίησεν εἰς Ἑβραῖον μεταπράτην τὴν πλουσίαν ἱματιοθήκην, ἐχάρισεν εἰς τοὺς φίλους ὅλα τὰ κομψοτεχνήματα, ἅτινα εἶχε συλλέξῃ ἐν τοῖς ταξειδίοις αὐτοῦ, καὶ καταλιπὼν τὴν Βενετίαν, ἐν ᾗ διέτριβε τότε, ἀφίκετο δι' ἑλληνικοῦ ἱστιοφόρου μετὰ πενθήμερον θαλασσοπλοΐαν εἰς Τεργέστην, καὶ ἀπὸ τῆς προκυμαίας μετέβη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ θείου του:

— Θεῖέ μου, μὴ μοῦ δώσετε πλέον οὔτε συμβουλὰς οὔτε ἐπιπλήξεις· δὲν χρειάζονται. Ὅ,τι εἶχα ἐτελείωσεν, ἡ πρώτη περίοδος 'πάγει χαμένη. Ἔρχομαι ν' ἀρχίσω τὴν δευτέραν. Μετὰ τὴν ἀργίαν ἡ ἐργασία. Δόσετέ μου ἐργασίαν. Μεγάλας γνώσεις δὲν ἔχω, οὔτε πεῖραν καθόλου. Ἀλλὰ ἔχω ἀηδίαν πρὸς τὴν ἀμέριμνον καὶ ἀργὴν ζωήν, θέλω νὰ ἐργασθῶ!

Εἰς τὸν θεῖον ἤρεσεν ἡ ἀφελὴς ἐξομολόγησις, ἀλλ' ἐφοβεῖτο ὁ πεπειραμένος Χῖος μὴ ἡ μετάνοια εἶνε προσωρινή.

— Καλά, Γεώργιε, ἀπεκρίνατο σοβαρῶς, χαίρω ὅτι ἀργὰ τέλος βλέπεις τὸν ἴσιον δρόμον καὶ δέχομαι ὅ,τι ζητεῖς. Ἴσα ἴσα ἔχω ἀνάγκην ἀνταποκριτοῦ εἰς τὴν Σῦρον-πηγαίνεις ἐσύ!

Ὁ νέος ἐδίστασεν ἐπὶ μικρόν· ἡ ἰδέα τῆς ἐκ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου ἀπομακρύνσεως δὲν ἦτο τόσον εὐάρεστος. Ἀλλὰ συναντήσας τοὺς μικροὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τραπεζίτου, οἵτινες προσηλοῦντο ἐπ' αὐτοῦ, εἰρωνικοὶ καὶ δύσπιστοι, ἔσπευσε ν' ἀποκριθῇ:

— Πηγαίνω... πότε;

— Αὔριον πρωῒ ἴσα ἴσα φεύγει τὸ 'μπρίκι τοῦ Καπετὰν Κυπαρίσση.

— Εὐθὺς κι' ὅλα;

— Τὸ γοργὸν καὶ χάριν ἔχει! Πρῶτα πρῶτα νὰ μάθῃς ὅτι ἡ δουλειὰ δὲν σηκόνει χασομερήματα καὶ ἀναβολάς.

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν ὁ Γεώργιος ἐπεβιβάζετο τοῦ πλοίου φέρων δέσμην συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς διαφόρους ἐν Σύρῳ ἐμπόρους, καὶ σακκίδιον περιέχον ἑκατὸν γερμανικὰ τάλληρα διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ἐγκαταστάσεως. Μεταξὺ τῶν ἐπιστολῶν ἦτο καὶ μία πρὸς τὸν Καπετὰν Κω-

Digitized by Google

σταντῆ, ἡ ἀρίστη πασῶν κατὰ τὴν μετέπειτα κρίσιν τοῦ νέου, ὄχι μόνον διότι ὁ γέρων Ψαριανὸς καὶ περιποιητικώτατος καὶ χρησιμώτατος ἐδείκνυτο, ἀλλὰ καὶ διότι εἶχε τόσον εὔμορφον κόρην.

Τὸ περὶ τῆς Ζωῆς διάφορον τοῦ Γεωργίου ἐρριζοῦτο βαθμηδὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ νέος ἔμπορος δὲν ἐξέλαβε τὸ πρᾶγμα ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν. Ἐτέρπετο ἐν τῇ μετὰ τῆς κόρης συνομιλίᾳ, ᾐσθάνετο χαράν τινα ὁσάκις προσήγγιζε τὸ πέτρινον κατώφλιον τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ δυσάρεστόν τι κενὸν ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅταν ἤρχετο ἡ ὥρα ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο ἔρως. Ἂν ἔλεγέ τις πρὸς αὐτὸν ὅτι εἶνε ἐρωτευμένος μὲ τὴν κόρην τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ θὰ ἐγέλα ἐξ ὅλης ψυχῆς διὰ τὴν ἀστειότητα τοῦ πράγματος.

Ἄλλοτε ἐν Ἰταλίᾳ εἶχε δοκιμάσῃ τρὶς ἢ τετράκις τί θὰ εἰπῇ ἔρως. Ἐν Μιλάνῳ εἶχεν ἀγαπήσῃ τὸ πρῶτον ὡραίαν ἀνθοπώλιδα, ἥτις τῷ ἐστοίχισεν ἀρκετά. Ταύτην διεδέχθη χορεύτρια τοῦ θεάτρου, ἀπορρίψασα τὰς ἐρωτικὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ χάριν τῶν μορφασμῶν ἑνὸς γελωτοποιοῦ. Καὶ ὁ νέος ἐρωτόληπτος τοσοῦτο προσεβλήθη ἐκ τῆς ἀποτυχίας, ὥστε κατέλιπεν αὐθωρεὶ τὴν πόλιν. Ἡ Βενετία ἐπαραμύθησεν αὐτὸν δι' εὐαλώτου χήρας Τοσκανίδος, ὡραίας ὡς αἱ Παναγίαι τοῦ Τιτιανοῦ, μεθ' ἧς ἔπαιξε ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ τὰ τελευταῖα φλωρία του. Συνέκρινε λοιπὸν τὰ βίαια ταῦτα αἰσθήματα, ὑφ' ὧν κατὰ καιροὺς εἶχε κλονηθῇ ἡ καρδία του πρὸς τὸ ἥσυχον αὐτὸ αἴσθημα, ὅπερ τῷ ἐνεποίησεν ἡ κόρη, καὶ μὴ εὑρίσκων οὐδὲν τὸ κοινόν, οὐδ' ἠξίου νὰ χαρακτηρίσῃ τοῦτο ὡς ἔρωτα.

Ἄλλως κορεσθείς πως ἐν τοῖς πρώτοις βήμασι τοῦ βίου ἐξ ὑλικῆς ἀπολαύσεως ᾐσθάνετο οἰκτόν τινα πρὸς αἰσθήματα μὴ βάλλοντα εὐθὺς πρὸς τὸν σκοπόν, ἀλλὰ πλανώμενα εἰς τοὺς αἰθερίους κόσμους τῆς ἰδανικότητος. Αὐτὰ εἶνε ἄξια ἀνθρώπου ἀπείρου μὴ γνωρίσαντος τὸν κόσμον τὸν πραγματικὸν καὶ πλάττοντος ἴδιον φαντασιώδη καὶ ἀνύπαρκτον. Πρὸς τί τάχα νὰ ἐρωτευθῇ τὴν κόρην τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ; Ἐρωμένην δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ αὐτήν· ἠρυθρία ἐξ αἰσχύνης καὶ μόνον ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ.— Λοιπόν; θὰ περιωρίζετο εἰς αἰσθηματολογίας ἀξίας μειρακίου αὐτὸς ὁ ἄσωτος τῆς Βενετίας; Ἢ μήπως θὰ τὴν ἐνυμφεύετο; Αὐτὸ ἔλειπε δά!...

Καὶ ἐν τῷ μεταξύ, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ὠχυροῦτο διὰ τῶν συλλογισμῶν αὐτῶν, τὸ πρὸς τὴν Ζωὴν αἴσθημα ηὔξανε κεχρυμμένον, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἴσως διὰ τοῦ χρόνου ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἐπικίνδυνον, ὅπως ὅλα τὰ νοσήματα, ὧν δὲν γίνεται ἐγκαίρως διάγνωσις.

Γ'.

Δὲν εἶνε ἀπορίας ἄξιον ὅτι ἡ Ζωὴ ἐξ ἀρχῆς εὐμενῶς διατεθεῖσα πρὸς τὸν νέον ἔμπορον προσειλκύετο ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς συχνῆς συναντήσεως καὶ τῆς βαθμιαίας ἐξοικειώσεως. Ὁ Γεώργιος εἶχε πάντα τὰ προσόντα νέου ἀρεστοῦ εἰς γυναῖκας, ἐξήσκει δὲ ἰδίᾳ διὰ τοῦ βλέμματος αὐτοῦ, τοῦ γαλανοῦ καὶ ἀπείρως ἡδέος, διὰ τῆς φωνῆς τῆς ὀλίγον συριστικῆς καὶ ὀξείας, ἀκαταμάχητον θέλγητρον ἐπὶ τῶν θυγατέρων τῆς Εὔας. Δὲν ἦτο εὔμορφος, κανονικὴ ἡ μορφή του, ἀλλ' εἶχεν ἔκφρασιν ἐν ταῖς ἰσχυραῖς γραμμαῖς τῆς κατατομῆς καὶ ταῖς συνεχῶς ἀλλασσομέναις πτυχαῖς τῶν παρειῶν καὶ τοῦ μετώπου, ἔκφρασιν ζωηρότητός τινος ἅμα καὶ ἀπογοητεύσεως, ἀμεριμνησίας καὶ πικρίας ἐνταυτῷ. Αἱ ἰσχυραὶ συγκινήσεις καὶ αἱ ἀγρυπνίαι εἶχον ἀποτυπώσῃ ὑπὸ τὰς κόγχας τῶν ὀφθαλμῶν ἀνεξαλείπτους μελαίνας γραμμάς, αἵτινες προσέθετον περιπάθειάν τινα καὶ αἰσθηματικότητα εἰς τὴν φυσιογνωμίαν.

Ἡ Ζωὴ ἦτο φύσει ἐπιρρεπὴς πρὸς ῥεμβασμοὺς καὶ ὀνειροπολήσεις, ἐκ δὲ τῶν φιλτάτων αὐτῇ ἀναγνωσμάτων ἦτο ὁ *Ὁδοιπόρος* τοῦ Παναγιώτου Σούτσου. Τὰς ἐρωτικὰς ἐλεγείας τῆς Ραλλοῦς τοσάκις εἶχεν ἀναγνώσῃ, ὥστε πλείστας περικοπὰς ἀπεμνημόνευσε, τὸ δὲ ὅλον φαντασιῶδες δρᾶμα ἐξήσκησε μεγίστην ἐπὶ τῆς κόρης ἐπίδρασιν. Ἔπλασε καὶ αὐτὴ διὰ τῆς φαντασίας ἰδανικόν τινα τύπον ἀνδρός, *Ὁδοιπόρον* τινὰ τοῦ βίου, πολυπαθῆ, δυστυχῆ, ὃν καθίστα εὐδαίμονα διὰ τῆς ἰδίας ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως ἐξαγνίζουσα ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ἐν παραβολῇ δὲ πρὸς τὸν τύπον τοῦτον πάντες οἱ νέοι τῆς νήσου ἐφαίνοντο φυσικῷ τῷ λόγῳ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ῥεμβώδους νεάνιδος οὐδὲν πλέον ἢ ἄψυχα ἀνδρείκελλα. Διὰ τοῦτο δ' ἀντέτασσεν εἰς τὰ φιλοφρονήματα ἢ τὰς εὐγλώττους αὐτῶν ἐρωτικὰς ἐξομολογήσεις τὴν ἀπάθειαν ἐκείνην καὶ ἀγέρωχον ὑψηλοφροσύνην, δι' ὧν προσεκτήσατο παρ' αὐτοῖς τὸν τίτλον: φαντασμένη. Μόνος ὁ Γεώργιος δὲν ἀφίστατο πολὺ τοῦ προσφιλοῦς τύπου. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων αὐτοῦ φυσικῶν πλεονεκτημάτων, ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς νεότητος ἄτακτος ζωὴ καὶ ἡ μετὰ τοῦτο ἐπελθοῦσα μεταμέλεια καὶ τροπὴ πρὸς τὴν ἐργασίαν προσέθετον εἰς αὐτὸν δραματικήν τινα ἀπόχρωσιν. Οἱ λόγοι αὐτοῦ, ζωηροὶ καὶ εὐφυεῖς μέν, ἀλλὰ δὲν εἶχόν τι τὸ ὑπερέχον καὶ ὑψηλὸν ἐν ταῖς ἰδέαις καὶ ἐν τῇ ἐξαγγελίᾳ· περιεστρέφοντο εἰς κοινὰ καὶ πραγματικά. Τίς οἶδεν ὅμως ὁποῖοι λόγοι θὰ ἐξήρχοντο τοῦ στόματος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἰσχυροῦ αἰσθήματος! Οὕτως ἐν ἀπαθείᾳ δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐμπνευσθῇ καὶ νὰ ἐξαγγείλῃ μονολόγους κατὰ τὸ ὕφος τοῦ *Ὁδοιπόρου*.

Digitized by Google

Καὶ κατὰ μικρὸν ὁ ἐκλεκτὸς τῆς φαντασίας καὶ ὁ ὑπὸ τῆς πραγματικότητος πλασθεὶς ἐταυτίζοντο ἐν τῷ λογισμῷ τῆς νεάνιδος καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Γεωργίου ἐπλήρου τοὺς ῥεμβασμοὺς αὐτῆς. Ὁ ἔρως δ' αὐτῆς καὶ ὡς πρῶτος ἔρως νεαρᾶς παρθενικῆς καρδίας καὶ ὡς γεννηθεὶς οὕτω διὰ τῆς μετουσιώσεως ὀνείρων καὶ ῥεμβασμῶν, ἦτο ἐν ἀρχῇ αἴσθημα πλῆρες αὐταπαρνησίας, ἄνευ σκοποῦ, ἄνευ ἀξιώσεων.

Ἠγάπα! τοῦτο καὶ μόνον ἤρκει. Ἠξιοῦτο λοιπὸν νὰ αἰσθανθῇ καὶ αὐτὴ τῆς ἀγάπης τὰς συγκινήσεις! Μήπως δὲν τῇ ἐφαίνετο γλυκύτερον τῶν ἀνθῶν τὸ ἄρωμα, ὁσάκις ἀνέπνεεν αὐτὸ ἐν τῷ ἐξώστῃ φέρουσα τὸν λογισμὸν εἰς ἐκεῖνον! Μήπως οἱ ἀστέρες δὲν ἔλαμπον τηλαυγέστεροι κατὰ τὰς νύκτας, καθ' ἃς ἠγρύπνει παρὰ τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον, ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἠγρύπνει ἐπίσης! Μήπως τοῦ Αἰγαίου ἡ αὔρα δὲν προσέπνεε μᾶλλον δροσερὰ ἐπὶ τὰ κλειστὰ αὐτῆς βλέφαρα, πρὸ τῶν ὁποίων κατωπτρίζετο ἐν ἐκστάσει, τὴν ἐργασίαν καταλιποῦσα, τὴν μορφὴν ἐκείνου! Μήπως δὲν ᾐσθάνετο ἐπὶ τῇ προσεγγίσει ἐκείνου ἡδονικῶς ἅμα καὶ ἀλγεινῶς συνεσφιγμένην τὴν καρδίαν! Μήπως τὰς νύκτας πολλάκις ἄνευ λόγου δὲν ἐξωγκοῦτο τὸ στῆθος αὐτῆς ἐκ στεναγμῶν, δὲν διετέλει ἐν ἀναιτίῳ θλίψει, δὲν κατέβρεχε τὸ προσκεφάλαιον διὰ θερμῶν, γλυκυτάτων δακρύων!

Τί ἐπὶ πλέον ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ; Ἀνταπόκρισιν εἰς τὸν ἔρωτα αὐτῆς; Οὐδ' ἐτόλμα κἂν νὰ συλλάβῃ ἐν νῷ τοιαύτην παράτολμον ἰδέαν. Τίς; ὁ Γεώργιος ὁ ἐν πλούτῳ τρυφήσας, ὁ ἐν μέσῳ τῶν περικαλλῶν ἰταλίδων βιώσας, θὰ κατεδέχετό ποτε νὰ ῥίψῃ ἓν βλέμμα πρὸς αὐτὴν τὴν πενιχρὰν ἐπαρχιώτιδα; Τόσον ὑψηλὰ ἔθετεν αὐτόν, ὥστε σχεδὸν θὰ τὸν ἐνόμιζεν ἐκπίπτοντα τῆς ἐκτιμήσεως, ἧς τὸν ἠξίου, ἂν ἐτόλμα νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ἠδύνατο νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀγάπην του.

Καὶ τί ἔπραττε χάριν αὐτοῦ ὅπως καταστῇ ἀξία τοιαύτης τινὸς ἀποδόσεως, ἔστω καὶ ἐξ ὀφειλῆς; Ὅτι τὸν ἠγάπα; Καὶ τίς γυνὴ δὲν θὰ τὸν ἠγάπα; Ἄλλως τὸν ἠγάπα δι' ἑαυτὴν καὶ οὐδὲν ἐκεῖνος ἐκέρδαινεν ἐκ τῆς ἀγάπης ταύτης. Ἴσως μάλιστα, ἂν ἐγνώριζε τὴν ὕπαρξίν της, θὰ δυσηνασχέτει ἀπαξιῶν νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς τὸ θρασὺ αὐτὸ αἴσθημα.

Ἡ κόρη ἐν τῇ κλίσει ἣν εἶχε νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα ὑπὸ δραματικὴν ἔποψιν, πολλάκις ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις αὐτῆς ἔπλαττε φαντασιώδεις τινὰς περιστάσεις, δι' ὧν ἐξεδήλου ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει τὴν πρὸς τὸν Γεώργιον ἀγάπην αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐχὶ ἀξιοῦσα νὰ τύχῃ ἀποδόσεως, ἀλλὰ μόνον ν' ἀναγνωρισθῇ ὑπ' ἐκείνου ὅτι τὸν ἠγάπα, ὅσον ἄλλη γυνὴ δὲν τον ἠγάπησεν, ὅτι ὑπολειπομένη ὡς πρὸς πᾶν ἄλλο, διὰ τῆς ἀγάπης ὅμως καὶ τῆς ἀφοσιώσεως ἐδικαιοῦτο ν' ἀνέλθῃ μέχρις αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἐφαντάσθη πάσχοντα ἐκ μεταδοτικῆς νόσου ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ πάντων καὶ ἑαυτὴν μόνην παρὰ τὸ πλευρόν του. Τί θὰ ἔλεγεν ὅταν ἐν ἀναρρώσει ἀνοίγων τὰ βλέφαρα ἔβλεπεν αὐτὴν ἐκεῖ; Μετὰ πόσης συμπαθείας θὰ ἔσφιγγε τὴν χεῖρα αὐτῆς διὰ τῶν ἰσχνῶν δακτύλων του, πῶς θὰ τῇ προσεμειδία διὰ τῶν λευκῶν χειλέων!... Ἄλλοτε ἔπλαττεν εἰκόνα, καθ' ἣν ἐκεῖνος προσεβάλλετο ὑπὸ μαχαίρας δολοφόνου. Αὐτὴ παρενέβαλλεν αἴφνης τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἐδέχετο τὴν πληγὴν ἀντ' ἐκείνου. Τί θὰ ἔλεγε τότε αὐτός, βλέπων τὴν θυσίαν;....

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ Ζωὴ ἀπέκρυπτεν ἐπιμελῶς τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτῆς καὶ ἀπὸ τῶν γονέων ἔτι. Πρὸς τὸν πατέρα οὐδὲ θὰ ἐτόλμα ποτὲ ν' ἀνακαλύψῃ τί τῇ ἐνέπνεεν ὁ νέος ἔμπορος, περὶ οὗ ἤκουσεν αὐτὸν ἀποφαινόμενον δυσμενέστατα ἐν ἐπανειλημμέναις περιστάσεσι· πρὸς δὲ τὴν μητέρα ἐδειλία, ἐδίσταζε, δὲν ᾐσθάνετο ἔτι τὴν ἀνάγκην. Αἱ ἐρωτευμέναι κόραι ῥίπτονται συνήθως εἰς τὸν μητρικὸν κόλπον ἐξομολογούμεναι τὰ μυστικά των μόνον ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα καθ' ἣν ἔχουσι χρείαν παραμυθίας καὶ ἐνθαρρύνσεως. Ἡ νεᾶνις διετέλει ἔτι ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ ἔρωτος ὑποστάσει, τῇ ἀρίστῃ πασῶν, καθ' ἣν αὐτάρκης οὗτος οὐδενὸς ἔξωθεν ἔχει ἀνάγκην, οὐδὲ τῆς ἐλπίδος ἔτι.

Ἀλλὰ πῶς κατώρθου νὰ ὑποκρίνηται πλήρη ἀδιαφορίαν καὶ πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτοῦ τοῦ ἀγαπωμένου; Μυστική τις, ἀκατάληπτος δύναμις ἐθωράκιζεν αὐτήν, ἐφ' ὅσον διέμενε πλησίον ἐκείνου. Ἐλησμονεῖτο ἐντελῶς, δὲν εἶχε συναίσθησιν τοῦ ἰδίου ἔρωτος, ἀπεξενοῦτο διὰ τῆς προσεγγίσεως. Ἐκ τῶν προτέρων ἔτρεμεν ἐκ φόβου μὴ προδοθῇ ἑκάστοτε, ἀλλ' αἴφνης ἐστερεοῦτο ἐν τῇ ἀπαθείᾳ, καθίστατο τόσῳ φύσει ἀδιάφορος, ὥστε δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ὑποκρίνηται κἂν καὶ νὰ προσέχῃ ἑαυτήν.

Τίς εἶνε ἡ δύναμις αὕτη τῆς ψυχῆς καὶ πόθεν πηγάζει; Ἀγνοῶ, ἀλλ' ὑπάρχει ἐν πάσῃ ψυχῇ ἀγαπώσῃ ὡς ἡ νέα κόρη ἠγάπα, καὶ διὰ ταύτης φρουρούμενα τηροῦνται ἐπὶ μακρὸν κρυπτὰ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς καρδίας τὰ αἰσθήματα καὶ ἀπὸ τῶν βεβήλων καὶ ἀπ' ἐκείνου ἔτι ὅστις τὰ ἐμπνέει.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Δὲν εἶνε πάντοτε καλὸν νὰ λέγῃ τις ὅ,τι ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ μὴ ἔχῃ ἐν τῇ καρδίᾳ του παρὰ μόνον ὅ,τι δύναται νὰ εἴπῃ.

Digitized by Google

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Περιπάτους δημοσίους δὲν ἔχει πολλοὺς ἡ πόλις τῶν Χανίων. Θὰ ἤρκει ὅμως, διὰ τὸ κάλλος αὐτοῦ καὶ τὸ μῆκος, ὁ πρὸς τὴν Σούδαν ἄγων, διὰ κήπων καὶ φυτειῶν, ἁμαξιτὸς δρόμος. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ ταύτης ὑπάρχει δημόσιος κῆπος πολλοῦ λόγου ἄξιος διά τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν διάταξιν αὐτοῦ. Ἐκεῖ γίνεται συνήθως καὶ ὁ γενικὸς τῆς πόλεως περίπατος. Καί τοι ὑπάρχει στρατιωτικὴ μουσικὴ ἐν Χανίοις, οὐχ ἧττον δὲν τέρπει, ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου, τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως. Περὶ δυσμὰς ἡλίου, ὅτε τελεῖται παρὰ τῶν Τούρκων στρατιωτῶν ἡ συνήθης ἡμερησία εὐχὴ ὑπὲρ τοῦ Σουλτάνου, οἱ περὶ τὸ γειτονικὸν φρούριον περιδιαβάζοντες ἀκούουσι τῆς Τουρκικῆς μουσικῆς ἠχούσης ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν πέριξ λοφίσκων. Ἐὰν συμπέσῃ νὰ ἦναι Παρασκευή, τότε ἡ μουσικὴ παιανίζει διαρκέστερον, αἱ δὲ κορυφαὶ τῶν λόφων καλύπτονται ὑπὸ ὀθωμανίδων κυριῶν, ποικιλόχρουν μωσαϊκὸν παρουσιαζουσῶν πόρρωθεν. Ὁ γυναικεῖος τύπος, ὃν εὐχερῶς βλέπει τις διὰ τοῦ λεπτοτάτου ὑφάσματος, τοῦ καλύπτοντος τὸ πρόσωπον, μοὶ ἐφάνη ἄριστος. Αἱ κυρίαι τῶν μεγιστάνων οἰκουροῦσαι φέρουσιν, ὡς ἔμαθον, ἐνδύματα Εὐρωπαϊκά, καὶ ἐγὼ δ' αὐτὸς εἶδον ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἐν ταῖς ἁμάξαις συζύγους ἐγκρίτων Ὀθωμανῶν ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ὀθωμανικὴν καλύπτραν φερούσας ἐσθῆτας ἐντελῶς Εὐρωπαϊκάς. Προφανῶς ἡ *μόδα* εἶναι δύναμις ἀκατανίκητος, καθ' ἧς οὐδὲν ἰσχύουσι τὰ δικτυωτὰ καὶ αἱ συνήθειαι τοῦ παρελθόντος.

Ἐκτὸς τοῦ συνήθους πληθυσμοῦ συναντᾷ τις εἰς τὰ πέριξ τῶν Χανίων δύο ἐξαιρετικὰς κατηγορίας ἀνθρώπων: τοὺς Δερβίσας καὶ τοὺς ἐπιχωριάζοντας λεπρούς. Οἱ πρῶτοι ἀποτελοῦσιν ἴδιον μοναχικὸν τάγμα, ὡς τὸ τῶν καλογήρων παρ' ἡμῖν. Εἰς διαφόρους ἀνήκοντες αἱρέσεις ἀσκοῦσι κατὰ ἰδίους κανόνας καὶ καθεστῶτα τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα. Παρέστην εἰς μίαν προσευχήν των, ἀνεχώρησα δὲ κατάπληκτος ἐπὶ ταῖς ἰδιοτρόποις ἰδέαις, ἃς δύναται νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ ἄνθρωπος ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν λατρείαν τοῦ Ὑπερτάτου Ὄντος. Οἱ Δερβῖσαι οὓς εἶδον ἀνήκουσιν εἰς τάγμα οὗτινος τὸ ὄνομα μὲ διαφεύγει ἤδη, χαρακτηρίζονται δὲ διὰ τῶν κραυγῶν μεθ' ὧν ἄρχονται, καὶ τῶν βραχνῶν ῥόγχων εἰς οὓς καταλήγουσι. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν προσεύχονται, προξενεῖ φρίκην. Ἵστανται κυκλικῶς καὶ χειροκρατούμενοι· ἡ τελετὴ λαμβάνει χώραν τὴν νύκτα, καὶ ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν λυχνιῶν φαίνεται ἀπαισιωτέρα. Ἱστάμενοι ὄρθιοι ἄρχονται κλίνοντες πρὸς τὴν γῆν τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στῆθος, ἐνῷ ἀρθροῦσιν ἀσθενῆ, τὸ κατ' ἀρχάς, φωνήν, σύμφωνον πρὸς τὴν κλίσιν καὶ τὴν ἔγερσιν τοῦ σώματος. Μικρὸν κατὰ μικρὸν αἱ φωναὶ ἐπιτείνονται, καὶ αἱ κλίσεις τοῦ σώματος ἀποβαίνουσι βιαιότεραι. Καθόσον τὸ αἷμα ἀνέρχεται εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐπιτείνεται ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰς Αὐτὸν προσφερομένης λατρείας οἱ προσευχόμενοι ἐξαγριοῦνται· τῶν ὀμμάτων των οἱ βολβοὶ στρέφονται ἐντὸς τῶν κογχῶν, ὠρύονται, καὶ ὅταν ἡ μανία των κορυφωθῇ πίπτουσιν ἀναίσθητοι ἀφρίζοντες καὶ σπαίροντες κατὰ γῆς. Τότε ἐλάτρευσαν καταλλήλως τὸν Θεόν, εὐχαριστημένοι δὲ ἐγείρονται, μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινός, ἕτοιμοι ν' ἀρχίσωσιν ἐκ νέου. Ἠπιώτεροι εἶσὶν οἱ ἄλλοι Δερβῖσαι, οἱ ἐν κυκλικῇ, οὐχὶ ἀμίκτῳ χάριτος τινός, ὀρχήσει ἐκπληροῦντες τὰ τῆς λατρείας των. Στρέφονται περὶ τὰς πτέρνας αὐτῶν, τὸ δὲ κολπούμενον πολύπτυχον φόρεμά των ὑψοῦται ὑπὸ τῆς στροφῆς καὶ τοῦ ἀνέμου ὠθούμενον, καὶ διαγράφει κύκλον διηνεκῶς στρεφόμενον περὶ τὸ σῶμα τοῦ ὀρχουμένου. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ προσεύχονται ὑπὸ τοὺς ἤχους μικρᾶς μουσικῆς, ἐξ ἀνατολικῶν ὀργάνων ἀποτελουμένης, καὶ ἥτις δὲν στερεῖται χάριτός τινος, πάθους, καὶ ἁρμονίας. Οἱ Δερβῖσαι ἀμφοτέρων τῶν ταγμάτων λέγονται φιλοξενώτατοι, ὡς δὲ μοὶ εἶπον ὑποδέχονται, κατὰ περιστάσεις, μετὰ μεγάλης προθυμίας τοὺς ξένους καὶ ἀλλοθρήσκους, ἐνίοτε δὲ προσφέρουσιν αὐτοῖς καὶ γλυκύσματα.

Οἱ λεπροὶ οἰκοῦσιν εἰς ἴδιον παρὰ τὰ τείχη τῆς πόλεως προάστειον Βαροῦσι καλούμενον. Ἀπομονωθέντες ἀπὸ τῆς λοιπῆς κοινωνίας ἀνεζήτησαν καὶ ἀνεῦρον τῆς κοινωνίας τὰ εὐεργετήματα, καὶ ἴσως τὰς πικρίας, ἐν τῇ ἀποκλειστικῇ πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίᾳ. Ἀποτελοῦσιν οὕτω μικροσκοπικὸν κόσμον, στενῶς ἀποκεκλεισμένον ἀπὸ τοῦ λοιποῦ, περὶ ἑαυτοὺς στρεφόμενον καὶ δρῶντα ἀποκλειστικῶς. Βιοῦσιν εἰς καλύβας καὶ οἰκίσκους συμφυρόμενοι ἀναμὶξ ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία, καὶ συνάπτουσι γάμους πρὸς ἀλλήλους, ἐνῷ δὲν ἀγνοοῦσιν ὁποίαν ἀγωνίαν καὶ ὁποῖον μαρτύριον παρασκευάζουσιν εἰς τὰ τέκνα των. Ἀδυνατῶ νὰ ἐννοήσω πῶς δὲν ἐπεμβαίνει ἡ ἀρχή, ὅπως προλάβῃ τὴν διὰ τοῦ γάμου διάδοσιν τοῦ μολύσματος, καὶ πῶς ἡ Ἐκκλησία ἐκδίδει ἄδειαν γάμου, ἐὰν πράγματι ἐκδίδῃ, εὐλογοῦσα δεσμὸν ἐν ἑαυτῷ φέροντα προκαταβολικῶς τῆς κατάρας τὴν σφραγῖδα. Μετ' ἐκπλήξεως ἔμαθον, ὅτι ἄνδρες ὑγιεῖς, ᾐσθάνθησαν συμπαθείας καὶ κλίσιν ἀκατανίκητον πρὸς γυναῖκας λεπράς, μεθ' ὧν καὶ συνεβίωσαν ἐπὶ χρόνους μακροὺς χωρὶς τὸ παράπαν νὰ μολυνθῶσιν ἐκ τῆς ἐπιμιξίας. Ἡ θέα τῶν λεπρῶν καὶ τοῦ προαστείου των πληροῖ φρίκης καὶ θλίψεως τὴν ψυχήν. Κάθηνται

Digitized by Google

παρὰ τὰς θύρας τῶν καλυβῶν των, θεώμενοι μελαγχολικῶς τοὺς ἐκ τῆς κοινωνίας ἐρχομένους καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ἐπιστρέφοντας. Τὸ ἐρυθρὸν πρόσωπόν των εἶναι πλῆρες οἰδημάτων καὶ φλυκταινῶν. Ὑπὸ τῆς πείνης κατατρυχόμενοι τείνουσι χεῖρα ἐπαίτιδα πρὸς τὸν διαβάτην, καὶ συναίσθησιν τοῦ μιάσματος αὐτῶν ἔχοντες προσέχουσι μήτοι προσπελάσωσι τὸν ξένον. Ἐνίοτε, ἀλλὰ λίαν σπανίως, οἱ σχετικῶς ὑγιέστεροι ἐπαιτοῦσιν εἰς τὰς ἔξω τῆς πόλεως ὁδούς, ὁπόθεν τάχιστα ἀπομακρύνονται. Τὸ φοβερὸν τῆς λέπρας πάθος λυμαίνεται ἱκανὰ τῆς Κρήτης χωρία. Ἄνευ κυβερνητικῆς ἀρωγῆς, καὶ εἰς μόνην τὴν ἰδιωτικὴν φιλανθρωπίαν ἐλπίζοντες ὑφίστανται οἱ δυστυχέστατοι οὗτοι ἀπόκληροι τοῦ κόσμου, πρὸς τοῖς μεγάλοις δεινοῖς τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀπομονώσεως, καὶ τῶν στερήσεων τὰς πικρίας, ὡσεὶ ἂν τῆς ἀσθενείας των αἱ ἀλγηδόνες ἔχρηζον συμπληρώματός τινος ἀναζητηθέντος καὶ ἀνευρεθέντος εἰς τὴν ἀπόλυτον ἔνδειαν ὑφ' ἧς μαστίζονται. Εἶδον γραῖαν λεπρὰν ἧς ἡ εἰκὼν μὲ συνέτριψε. Βαδίζουσα ἐντὸς τοῦ ἀτειχίστου ἐκείνου λοιμοκαθαρτηρίου, ἔτρεμεν ἐκ τοῦ γήρατος, καὶ ἀβοήθητος ἐκινδύνευεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ πέσῃ κατὰ γῆς. Ἡ λέπρα εἶχε καταφάγει τὰ σαρκώδη μέρη τῆς κεφαλῆς της, ἀντὶ δὲ προσώπου ἐνεφανίζετο ἄμορφον τεμάχιον σαρκὸς σεσηπυίας, πελιδνῆς καὶ ἰοχρόου. Τὴν φρικωδεστέραν ὅμως ἐντύπωσιν ἀπετέλουν αἱ ὑπὸ τὸ μέτωπον δύο ὀπαί, ἔνθα ἔστιλβον ποτὲ οἱ ὀφθαλμοί. Δυσκόλως ἠδύνατό τις νὰ θεωρήσῃ εἰκόνα τελειοτέραν τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας. Ἦτο τυφλή, λεπρά, ἀποκεκλεισμένη τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ἐπένετο, ἦτο γραῖα καὶ ἀσθενής. Εἴθε ἡ ἀληθὴς εἰκὼν τῆς ἀτυχοῦς ταύτης νὰ παραμυθήσῃ τοὺς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀλγοῦντας καὶ παραπονουμένους κατὰ τῆς τύχης των.

Ὁ διατρέχων τὰς ὁδοὺς τῶν Χανίων βλέπει, ἐντὸς οἴκων πολλάκις, καὶ παρὰ τοὺς δρόμους, ξύλινα κιβώτια ἐπιμήκη ἐν σχήματι φορείων νεκρικῶν, ἄνωθεν τῶν ὁποίων κυματίζει σημαία ἐρυθρά. Κατωτέρω τῶν περιέργων τούτων θηκῶν φαίνονται στρόφιον Τουρκικόν, γράμματα καὶ κανδῆλα ἀνημμένη. Εἶναι τάφοι κρύπτοντες εἰς τὰ σπλάγχνα των Ὀθωμανούς, «Ἐβλιγιάδες» καλουμένους μὲ γενικὸν ὄνομα σημαῖνον ὁσίους, ἐναρέτους, θεοπνεύστους καὶ εἴ τι παραπλήσιον. Ὁ Ὀθωμανικὸς λαὸς τιμᾷ ἰδιαιτέρως τὰ μνήματα ταῦτα, καὶ τρέφει πίστιν, σχεδὸν τυφλήν, εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὰ κοιμωμένους. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Σούδας ὑπάρχει τεκές τις τοῦ «Μπάρμπου» καλούμενος. Ὁ Μπάρμπος οὗτος, θανὼν πρὸ ἱκανοῦ χρόνου, ἀνεκηρύχθη «Ἐβλιγιάς» λόγῳ τῶν φόνων οὓς διέπραξε κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Τοῦρκος Δερβίσης, ῥωμαλέος ὡς ταῦρος, μονάζει ἤδη ἐντὸς τοῦ Τεκὲ τοῦ Μπάρμπου. Ἀφηγοῦνται περίεργα περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου ἀνδρός, ὅστις πιθανώτατα, μετὰ τὸν θάνατόν του, θ' ἀνακηρυχθῇ ἐπίσης Ἐβλιγιάς. Ἓν τῶν μᾶλλον περιεργοτέρων ἐπεισοδίων τοῦ ὁσίου βίου του εἶναι, ὅτι εἶχε πείσει τὰς Ὀθωμανίδας ὅτι κατέχει ἀλάνθαστα κατὰ τῆς στειρώσεως φάρμακα. Αἱ εὔπιστοι γυναῖκες, ἀκουσίως εἴτε ἑκουσίως, ἐπίστευσαν προθύμως εἰς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Δερβίσου, ὅστις ἑκάστην νύκτα ἔβλεπε πληρούμενον τὸν τεκὲν αὐτοῦ ὑπὸ πλήθους Ὀθωμανίδων. Ἐν τῇ σιωπῇ καὶ τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς νυκτὸς ὁ Δερβίσης ἐπετέλει τὰς ἱεροπραξίας αὐτοῦ, φαίνεται δὲ ὅτι τὰ φάρμακά του ἦσαν ἡρωϊκὰ ἀληθῶς, καθόσον πολλαὶ γυναῖκες, στεῖραι τέως νομιζόμεναι, καὶ εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ Δερβίσου ὑποβληθεῖσαι, ἀπέβησαν γόνιμοι. Ἡ φήμη τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ηὔξανε, καὶ ὁσημέραι πυκνότεραι συνέρρεον αἱ προσκυνήτριαι. Τοῦτο δυσηρέστησε τοὺς συζύγους, ἐφ' ᾧ καὶ νύκτα τινὰ διπλαῖ σφαῖραι πυροβόλου ὅπλου ἔπληξαν κατὰ στῆθος τὸν Δερβίσην, κληθέντα ἔξω τοῦ τεκέ, καὶ νομίσαντα ἴσως ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀναγνώσῃ τοὺς ἀλανθάστους ἐξορκισμούς του. Ἔκτοτε ἐμετριάσθη ὁ πρὸς τὴν ἀγαθοποιΐαν ζῆλός του, ὁ δὲ Δερβίσης, ὀργισθεὶς ἴσως διὰ τοιαύτην ἀγνωμοσύνην, δὲν φαίνεται πρόθυμος νὰ παρέχῃ, δημοσίᾳ τοὐλάχιστον, τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ συντρέχων εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ δεδικαιολογημένου αἰσθήματος τῆς μητρότητος.

Τὰ πέριξ τῶν Χανίων, λόγῳ φυσικῆς ὡραιότητος, ἀποτελοῦσιν εὐαρεστότατον τόπον διαμονῆς. Ἐπὶ τῆς πεδιάδος, καὶ κατὰ μῆκος τῶν προπόδων τῶν λόφων, ἐν μέσῳ φυτείας καὶ βλαστήσεως πλουσιωτάτης, ἁπλοῦνται κομψαὶ ἀγροικίαι καὶ κῶμαι περίρρυτοι, ἀληθεῖς παράδεισοι τέρψεως καὶ ἀναψυχῆς. Μία τῶν ἀρίστων θέσεων τῆς Χανιωτικῆς περιοχῆς εἶναι ἀναντιρρήτως τὰ «Μπουτσουνάρια». Ἀπέχουσιν ὥραν μόλις τῶν Χανίων, καὶ κεῖνται ἐπὶ τοποθεσίας ἀπαραμίλλου, ἣν κατέστησαν ἱστορικὴν ἡ ἐκεῖσε περιοδικὴ ἔνοπλος συνάθροισις τῶν ὁπλαρχηγῶν καὶ αἱ ἀποχωρήσεις τῆς Κρητικῆς Συνελεύσεως, αἱ συνήθως προηγούμεναι πάσης ἐπαναστάσεως. Τὰ Μπουτσουνάρια εἶναι ἡ Πνὺξ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ὁ Ἀβεντῖνος λόφος τῆς Ῥώμης. Ἐκεῖ ἐκυοφορήθησαν θύελλαι ἐξεγέρσεων, ἐχαλκεύθησαν κεραυνοί, καὶ ἤστραψαν πολέμου ἀστραπαί. Ὁσάκις ἡ Πύλη ἀρνεῖται νὰ ἐπακούσῃ εἰς τὰ αἰτήματα τῆς Κρητικῆς Συνελεύσεως, οἱ Χριστιανοὶ πληρεξούσιοι ἀποχωροῦσιν εἰς Μπουτσουνάρια, συνεδριάζοντες ἐκεῖ ὑπὸ τὴν σκιὰν πλατάνου καὶ τὸν κελαρυσμὸν τῆς γείτονος πηγῆς. Εἰς τοὺς πέριξ λόφους ἀνάπτουσι τὴν νύκτα πυρὰς συνθηματικὰς δι' ὧν εἰδοποιοῦσι τοὺς κατοίκους τῶν γειτόνων ἐπαρχιῶν. Τὴν ἐ-

Digitized by Google

πομένην νύκτα πληθὺς ἐνόπλων Χριστιανῶν στρατοπεδεύει εἰς Μπουτσουνάρια. Εἰδοποιηθέντες οἱ κάτοικοι δι' ἐκτάκτων πεζοδρόμων, καὶ διὰ τῶν νυκτερικῶν σημείων ὅτι ἡ Συνέλευσις μετέφερεν εἰς Μπουτσουνάρια τὸ κέντρον τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ἀθροίζονται, ὑπὸ τὴν πρόσκλησιν τῶν δημογερόντων καὶ τῶν ἤχων τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κώμης ἢ τοῦ χωρίου. Ἐκεῖ ἀνακοινοῦνται αὐτοῖς τὰ τρέχοντα καὶ αἱ διαταγαὶ τῶν πληρεξουσίων, αἵτινες εἶναι νόμος ἱερὸς καὶ ἀπαράβατος διὰ πάντα Κρῆτα. Μετὰ μικρὰν συζήτησιν καθορίζεται προχείρως τὸ ποσὸν τῶν ἐνόπλων, οἵτινες θὰ σταλῶσιν εἰς Μπουτσουνάρια, ἐκφωνοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν ὁπλιτῶν, καὶ μετὰ δέκα λεπτὰ λιγυρότατοι καὶ ἀνδρειότατοι πολεμισταί, καὶ μὲ τὸ Σασεπῶ ἐπ' ὤμου, μὲ πλήρη τὴν φυσιγγιοθήκην, τὴν πήραν ἄρτου καὶ τυροῦ, μὲ τὴν Κρητικὴν μάχαιραν ἐπὶ τῆς ζώνης, ἀποχαιρετῶσιν εὐθύμως τὰς οἰκογενείας καὶ τοὺς φίλους σπεύδοντες εἰς Μπουτσουνάρια ὅπως λάβωσι τῆς Συνελεύσεως τὰς διαταγάς. Ἡμέρα χαρᾶς διὰ τοὺς Κρῆτας ἀνεξαιρέτως εἶναι ἡ οἰωνιζομένη ἐγγὺς τὴν ἐπανάστασιν. Μεθύσκουσι προκαταβολικῶς ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ἡ ἀνυπομονησία των νὰ κτυπήσωσι τοὺς Τούρκους ἀποβαίνει αὐτόχρημα ἀχαλίνωτος. Ἐὰν αἱ μεταξὺ Συνελεύσεως καὶ Πύλης ἐκκρεμεῖς ὑποθέσεις λήξωσιν εὐαρέστως διὰ τοὺς Χριστιανούς, τὸ στρατόπεδον διαλύεται, καὶ οἱ ἔνοπλοι, ἀναρτῶντες προσωρινῶς τὸ ὅπλον, ἀναλαμβάνουσι τὴν δίκελλαν. Ἐὰν οὐχί, τὰ ἔνοπλα σώματα, καταλλήλως διδασκόμενα καὶ διατασσόμενα, ἀναχωροῦσιν αὐτοστιγμεὶ εἰς τὰς ἰδίας ἐπαρχίας· ἡ συνεννόησις ἔχει ἤδη ἐπιτευχθῇ, διὰ τῶν ἐν Μπουτσουναρίοις ὁπλαρχηγῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν, τὸ κέντρον κατηρτίσθη, οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν σημαίνουσι, ἱερεῖς καὶ δημογέροντες κηρύσσουσιν ἐνθουσιῶντες τὴν ἐπανάστασιν, τρέχουσιν ἔνοπλοι οἱ Χριστιανοί, πράξεις βίας λαμβάνουσι χώραν, οἱ δὲ ἔντρομοι Τοῦρκοι τῆς πεδιάδος σπεύδουσι νὰ σωθῶσιν εἰς τὰς πόλεις ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Τουρκικῶν τηλεβόλων. Ἡ ἐπανάστασις ἐξερράγη.

Ἡ τοποθεσία τῶν Μπουτσουναρίων εἶναι γοητευτική. Γαλανὴ καὶ σπινθηροβόλος ἐκτείνεται ἡ θάλασσα πρὸς βορρᾶν. Ἡ πόλις τῶν Χανίων ἐκτυλίσσεται, ὡς κύλινδρος λευκός, παρὰ τὴν ἀκτήν, μεταξὺ δὲ ταύτης καὶ τῶν λόφων τῶν Μπουτσουναρίων μεσολαβεῖ θελκτικώτατον πεδίον ὑπὸ ἐλαιῶν, ἀμπελώνων, καὶ κήπων κατεσπαρμένον. Ὡς γλυκὺ προανάκρουσμα ἐλευθερίας ἀκούεται, ἀπὸ τῆς πλησίον πηγῆς, ὁ ἁρμονικὸς κελαρυσμὸς τοῦ ῥέοντος ὕδατος, καὶ ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων τῆς πλατάνου τὰς ῥίζας τῆς ὁποίας, μετὰ τῶν ὑδάτων τῆς πηγῆς, κατέβρεξε καὶ ἐξέθρεψε τὸ ἄφθονον αἷμα τῶν σφαγέντων Χριστιανῶν. Ἐγγὺς σώζεται ἔτι ἐρείπιον τείχους Ἐνετικοῦ, καὶ ὁ τὴν πλάτανον θεωρῶν καὶ εἰς τὸ τεῖχος ἀτενίζων ἀκολούθως συνάπτει διττὴν ἐποχὴν δουλείας ἐξ ἴσου αἱμοσταγοῦς καὶ βαρείας διὰ τοὺς Κρῆτας. Ἐπὶ τῶν δεσποζουσῶν τοῦ λόφου κορυφῶν φαίνονται τὰ ἐρείπια τῶν πύργων οὓς ἤγειραν οἱ Τοῦρκοι, μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866, ὅπως, διὰ τῆς συνεχοῦς καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον πολεμικῆς ζώνης τῶν μικρῶν τούτων φρουρίων, κρατῶσιν εἰς ὑποταγὴν τοὺς Κρῆτας. Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἔγερσιν τῶν πολεμικῶν τούτων πύργων οἱ νησιῶται ἐπυρπόλησαν αὐτούς, καὶ ἤδη, μελανοὺς ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς, θεωρεῖ τις καὶ οἰκτείρει τοὺς ἀχρήστους καὶ ἀκατοικήτους σκελετούς των. Διὰ νὰ ὑποτάξῃ τις τὴν Κρήτην πρέπει νὰ ὑποδουλώσῃ τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Ὅστις νομίζει ὅτι εἶναι πρὸς τοῦτο ἱκανός, ἂς λάβῃ τὸν κόπον νὰ δοκιμάσῃ....

Παρὰ τὸ ἐπίπεδον τῆς θέσεως ἔνθα ἵσταται συνεδριάζουσα ἡ Κρητικὴ Συνέλευσις ὑπάρχει μικρὸν φυσικὸν σπήλαιον, ἀπὸ τῶν σπλάγχνων τοῦ ὁποίου πηγάζει διαυγέστατον καὶ δροσερώτατον ὕδωρ, μετὰ θορύβου κρημνιζόμενον εἰς τὸ βραχῶδες ἔδαφος τοῦ σπηλαίου. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τις ὀλίγον θερμὴν τὴν φαντασίαν ὅπως, εἰσερχόμενος ἐντὸς τοῦ μικροῦ ἄντρου, τὴν πτῶσιν τοῦ ὕδατος θεωρῶν, καὶ τοῦ νάματος ἀκούων τὸν παφλασμὸν ὑπολάβῃ ὅτι εἰσέρχεται εἰς ἱερὸν νύμφης ἢ θεότητος ὡραίας καὶ δροσερᾶς, ὅπως καὶ ὁ τόπος ἔνθα διατρίβει. Ἐνίοτε μάλιστα δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ θεωρήσῃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς φαντασίας τῆς νύμφην τῆς πηγῆς ἀγρυπνοῦσαν παρὰ τὸν ὑγρὸν καὶ κρυστάλλινον ἐκεῖνον ὄγκον. Θελκτικὴ γυνὴ ἀναψύχεται ἐκεῖ δροσίζουσα τὴν ὡραίαν κεφαλήν της. Συνεχῶς ἡ πηγὴ τῶν Μπουτσουναρίων ἐθεώρησε τοιαύτας νύμφας, ζώσας καὶ ὑπαρκτάς, αἵτινες, ἐν εὐθύμῳ φιλικῇ συνοδίᾳ, ἐπεσκέφθησαν τὰς ἱστορικὰς θέσεις, καὶ διὰ τῆς φλογὸς ἀπαραμίλλων ὀφθαλμῶν ἠπείλησαν καὶ ἐπέφερον ἐπαναστάσεις, καὶ ἧναψαν πυρὰς καθ' ὧν οὐδὲν ἴσχυε ἅπαν τὸ ψυχρὸν καὶ ἄφθονον ῥεῦμα τῆς πηγῆς.

Ὑπεράνω, πρὸς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὄρους καὶ τῆς πηγῆς τῶν Μπουτσουναρίων, ὑπάρχει μικρὸν σπήλαιον ἀφ' οὗ, ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, θαυμάζει τις ἀπληστότερον τὸν πέριξ ὁρίζοντα. Κάτωθεν τοῦ ὄρους ἀναπτύσσεται ἡ σμαράγδινος πεδιὰς τῇδε κἀκεῖσε στιζομένη ὑπὸ οἴκων λευκῶν. Ἀκμαία φύεται ἡ χλόη, σκέπουσα χαριέντως τὸ ἔδαφος, καὶ περιβάλλουσα τῶν δένδρων τοὺς κορμούς. Πρὸς τὸν ἀτελεύτητον ὁρίζοντα ἀτελεύτητον ἐπίσης ἐκτείνεται τὸ γλαυκὸν πέλαγος. Αἱ πολυσχιδεῖς γλῶσσαι τῆς ξη-

Digitized by Google

μος ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς γραμμῆς. Πλησίον του ἵσταται ὄρθιος ἕτερος ἀνὴρ κρατῶν ῥάκος καθημαγμένον.

Ὁ Βασίλης κυττάζει τὴν ἀτμομηχανήν, τοὺς ἐπιβάτας, τὸν λιπόθυμον καὶ λέγει κύπτων τὴν κεφαλήν·

— Ἄς μὲ συλλάβουν!.... Ἠθέλησα νὰ ἐκτροχιάσω τὴν ἁμαξοστοιχίαν!

[Ἐκ τῶν τοῦ Wessewolod Garschin]

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου (1821)

(Ἱστορικὸν διήγημα).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

....

Ἐπειδὴ προσήγγιζε τὸ ἅγιον Πάσχα (10 Ἀπριλίου) εἶχε δ' ἔλθει καὶ ἡ ἑβδομὰς τῶν Παθῶν, οἱ Ἕλληνες ἁμάρτημα βαρὺ θεωροῦντες τὸ νὰ μὴ ἑορτάσωσι τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των, ἤρχισαν ἀπὸ τῆς μεγάλης Πέμπτης ν' ἀπέρχωνται εἰς τὰς ἑστίας των διὰ νυκτὸς ὁμιληδόν, ἔμειναν δὲ μόνον εἰς τὰς θέσεις των 85 ἐν ὅλῳ ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται πολιορκοῦντες τὸ Νεόκαστρον, 56 δὲ τὴν Μεθώνην. Τὴν δευτέραν τῆς διακαινησίμου οἱ ἐν τῷ Νεοκάστρῳ πολιορκούμενοι ἰδόντες τὸ ὀλιγάριθμον τῶν πολιορκητῶν ἐποίησαν ἔξοδον ἀποφασιστικὴν ὑπὲρ τοὺς 600, ἤρξατο δὲ τοῦ πυρὸς πρῶτον τὸ ἐν τῷ φρουρίῳ πυροβολικόν. Τοὺς ὀλίγους πολιορκητὰς κατέπληξε κατ' ἀρχὰς τὸ ἀργὸν καὶ βαρὺ βάδισμα τῶν ἐξελθόντων Ὀθωμανῶν, οἵτινες ἐπίτηδες πρὸ τοῦ ἐπιτεθῶσιν ἐποίησαν διαφόρους ἐπιδεικτικοὺς ἑλιγμοὺς ἵνα δειλιάσωσιν οἱ Ἕλληνες καὶ τραπῶσιν εἰς φυγήν, ὅπερ καὶ θὰ ἐπετυγχάνετο ἐὰν μεταξὺ τούτων δὲν ἦσαν ὁ ἀοίδιμος τῆς Μεθώνης Γρηγόριος, ὃν ἀνεγνώριζεν ὅλος ὁ περὶ τὰ φρούρια στρατὸς ἀρχηγὸν ἀνώτερον, ὁ Δ. Παπατσόρης, ὁ Γιαννάκης Μέλιος, ὁ Γρηγόριος Συράκος, ὁ Ἀθαν. Γρηγοριάδης, ὁ Νικ. Πονηρόπουλος, ὁ Γυφτάκης καὶ ὁ ἀτρόμητος Παπ' Ἀναστάσις, οἵτινες ταχέως σκεφθέντες ἀπεφάσισαν νὰ πέσωσιν ὅλοι ἐπὶ τῆς γῆς ἐκείνης μᾶλλον, παρὰ νὰ διαλύσωσι τὴν πολιορκίαν· καὶ πρὸς τοῦτο ἐμψυχώσαντες καὶ τοὺς εὐαρίθμους στρατιώτας των κατέλαβον τὰς πρὸς ἀντίκρουσιν καταλλήλους θέσεις, διαιρεθέντες εἰς τρεῖς ὁμίλους ἀνὰ 25, 26, καὶ 28. Καὶ εἰς μὲν τὴν γραμμὴν τῆς ὑποχωρήσεως ἔμειναν ὁ ἐπίσκοπος Μεθώνης, ὁ πρωτοπαππᾶς Δ. Τσόρης καὶ ὁ Γρηγοριάδης μετὰ τοῦ ἐκ Πύλου Ἰωάν. Οἰκονομίδου, ἐπιτηροῦντες τὰ κινήματα τῶν ἐναντίων καὶ ἕτοιμοι νὰ συντρέξωσιν ὅπου θὰ παρίστατο ἀνάγκη ἐνισχύσεως τῶν συμπολεμιστῶν, εἰς δὲ τὴν γραμμὴν τοῦ μετώπου ἐτάχθησαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Μέλιος, Πονηρόπουλος καὶ Γυφτάκης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Συράκος καὶ ὁ Παπ' Ἀναστάσις. Εἰς τρεῖς δὲ φάλαγγας καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ μερισθέντες ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὡς τυφλοί, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ δυνηθῶσι τόσον ὀλίγους ὄντας νὰ τοὺς συλλάβωσι ζωντανούς, καὶ οὕτως ἡ σύρραξις ἐγένετο τρομερὰ καὶ μετ' ἴσης ἑκατέρωθεν λύσσης. Ἀλλ' οὔτε οἱ Ὀθωμανοὶ ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῶν ὁρμῇ κατώρθωσαν νὰ τρέψωσι τοὺς Ἕλληνας, οὔτε καὶ τούτων ἡ ἀκλόνητος καρτερία ἠδυνήθη ν' ἀποκρούσῃ εἰς τὰ ὀπίσω ἐκείνους. Ἐπὶ ὥραν πολλὴν αἱ σφαῖραι τῶν κανονίων καὶ αἱ βόμβαι ἐρρίπτοντο χαλαζηδόν, τὰ δὲ πυροβόλα ἐκρότουν ἀπαύστως καὶ ἐκ τῶν βρόντων ἀντήχουν οἱ γύρω βουνοί. Ὅλοι δὲ ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται ἐξεπλήρουν τὸ καθῆκόν των λαμπρῶς, ἀλλ' ὑπὲρ πάντας διεκρίθη ὁ Παπ' Ἀναστάσις, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ βαθυκυάνου λευκοστίκτου μανδηλίου του τὸ καλυμμαύχιόν του περιδέσας, καὶ τὰς ἄκρας τοῦ ἀντερίου του ἀναζωσθείς, ἐμάχετο ὄρθιος, φίλων καὶ ἐχθρῶν τὸν θαυμασμὸν ἐπισπώμενος. Μὲ ὄψιν πυρωμένην διέτρεχε τὴν γραμμὴν τῶν στρατιωτῶν του, ἐνθαρρύνων τοὺς μικροψυχήσαντας, ἐπαινῶν καὶ τὴν φιλοτιμίαν ὑποκινῶν τῶν ἀνδρείων, καὶ φυσέκια διανέμων εἰς τοὺς τοιούτων δεομένους. Ὅτε δ' ἐκ τῶν ὄπισθεν βράχων ἐφάνη καταβαίνων ὑπὸ 36 στρατιωτῶν ἀκολουθούμενος ὁ τὴν πολιορκίαν τῆς Μεθώνης τηρῶν γενναῖος καὶ εὐκίνητος Παν. Ντούφας, ὃν οἱ Ἕλληνες δι' ἐπίτηδες πεζοῦ εἰδοποίησαν ἅμα τῇ ἐξόδῳ τῶν Ὀθωμανῶν, πρῶτος καὶ μόνος ὁ Παπ' Ἀναστάσις μετέτρεψε τὴν ἄμυναν εἰς ἐπίθεσιν ἐξελθὼν τοῦ ταμπουρίου καὶ ῥιφθεὶς ταχὺς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, δὲν ἐβράδυναν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ νὰ τὸν μιμηθῶσι, καὶ οὕτω προσδραμόντος καὶ τοῦ Ντούφα ἐν ὁρμῇ καὶ βοῇ, οἱ Τοῦρκοι δὲν ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφυγον ὡς θῶες ὠρυόμενοι καὶ ἐν ἀλαλαγμοῖς ἀπελπισίας καὶ συγχύσεως εἰς τὸ φρούριον εἰσερχόμενοι. Ἱκανοὶ δ' ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν, πλείονες ἐπληγώθησαν καὶ δύο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐζωγρήθησαν· τῶν δὲ τιμῶν τῆς ἡμέρας ἀπήλαυσεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις πρῶτος, μεθ' ὃν ὁ Ντούφας καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχηγοί.

Τὴν αὐτὴν ὅμως ἡμέραν ἐπέπρωτο νὰ δοκιμασθῇ καὶ ἡ πατριωτικὴ αὐταπάρνησις τοῦ πρώτου διὰ δοκιμασίας σκληροτάτης, τῆς ἀπωλείας τοῦ μόνου υἱοῦ του Μήτρου, διὰ τὴν φιλοτιμίαν καὶ γενναιότητα τοῦ ὁποίου ὁ ἀτυχὴς πατὴρ ἐδικαιοῦτο νὰ ὑπερηφανεύηται. Ἐφονεύθη δ' ἐμπεσὼν εἰς ἐνέδραν τῶν Μεθωναίων Τούρκων μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ντούφα

Digitized by Google

ἀπελθόντος, ὡς εἴδομεν, πρὸς ἐπικουρίαν τῶν ἐν Νεοκάστρῳ μαχομένων. Ὅτε τὸ πικρὸν μήνυμα ἦλθεν εἰς τὸν Παπ' Ἀναστάσιν, ὁ δυστυχὴς πατὴρ ᾐσθάνθη τὰ γόνατά του λυγίζοντα καὶ τὴν κεφαλήν του ζαλόεσσαν· οὐχ ἧττον ἠνδρίσθη, ἐκράτησε τοὺς λυγμούς του, κατέπνιξε δι' ἀγῶνος ὑπερανθρώπου τὰ δάκρυά του, καὶ κρύψας εἰς τὸ βάθος τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ καρδίας τὴν ὀδύνην του καίπερ κατασπαράττουσαν αὐτόν, ἔδειξεν εἰς ὅλους πρόσωπον ἄλυπον, ἠκούσθη δ' εἰπὼν ἐν βαθείᾳ στοναχῇ:

— Δόξα σοι ὁ Θεός· δόξα νάχῃς, Θέ μου!

Ὁ ἀείμνηστος τῆς Μεθώνης Γρηγόριος, ὅστις βραδύτερον ἔπεσεν ἐπὶ τῆς Σφακτηρίας κατὰ τῶν Αἰγυπτίων πολεμῶν, συμπονῶν τῷ Παπ' Ἀναστάσι, τῷ εἶπε δακρύων·

— Σὲ λυποῦμαι, ἀδελφέ μου. Σὲ λυποῦμαι διὰ τὸ δυστύχημα ὅπου ἔπαθες· ἀλλὰ σὺ παρηγορήσου· διότι εἰς τοὺς ἀπογόνους σου θὰ ἀφήσῃς τὸ δικαίωμα νὰ καυχῶνται ὅτι καὶ ἄλλους μετὰ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν θεοὺς εἶχες καὶ ἐλάτρευσες, τὴν πατρίδα καὶ τὴν πίστιν, χάριν τῶν ὁποίων ἀγογγύστως καὶ τὰ πάντα ἐθυσίαζες...

Καὶ ὁ τῆς Μεθώνης κατὰ τοῦτο ἐπροφήτευσε· διότι ἡ μνήμη τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, ὡς φίλου τῆς πατρίδος καὶ τῆς πίστεως, παρέμεινεν ἱερὰ παρὰ τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ, τοιαύτη δὲ βεβαίως καὶ ἐσαεὶ θὰ παραμείνῃ.

Ἡ νίκη ἐν τούτοις τῆς 11 Ἀπριλίου καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν αὐθημερὸν κοινολογηθεῖσα ἐπανέφερεν εἰς τὰς θέσεις των τοὺς διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα εἰς τὰ χωρία των ἀπελθόντας στρατιώτας. Ἔκτοτε δ' ἐξήρχοντο οἱ Ὀθωμανοὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τακτικῶς, οὐχὶ ὅμως καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, μεθ' ἧς ἐξῆλθον τῇ 11 Ἀπριλίου, περιοριζόμενοι μόνον κατὰ τὸ βαροῦσι (προάστειον) καὶ περὶ τὴν κατὰ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς περιφέρειαν τοῦ φρουρίου, ὅπου καὶ ἐγίνοντο συνεχῶς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν πολιορκητῶν ἀκροβολισμοὶ καὶ μάχαι, καθ' ἃς ὅμως πάντοτε ἀποδεκατιζόμενοι ἐπανήρχοντο κατῃσχυμένοι εἰς τὸ φρούριον. Ἐλαττωθέντων δὲ καὶ τῶν τροφίμων των, συνηλαττώθησαν καὶ αἱ σωματικαὶ αὐτῶν δυνάμεις, καὶ σὺν τῇ καταπτώσει τούτων ἐμαραίνετο καὶ ἡ ψυχική των ἀλκή. Μ' ὅλα ταῦτα ἐπέμενον εἰς τὴν ἀντίστασίν των, δὶς λαβόντες τροφὰς ἐκ τοῦ στερήματος τῶν ἐν Μεθώνει ὁμοφύλων των, πάντοτε δ' ἐλπίζοντες εἰς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου τὴν ἀντίληψιν.

Ὅτε ὅμως ἀντὶ τούτου τῇ 18 Μαΐου ἐνεφανίσθησαν πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Πύλου δύο Σπετσιωτικὰ πολεμικὰ ὑπὸ τοῦ Νικολ. Μπότασῃ καὶ τοῦ Ἀναστ. Κολανδρούτσου πλοιαρχούμενα, καὶ οὕτω παρημποδίσθη καὶ ἡ ἐκ τοῦ φρουρίου Μεθώνης εἰς τὸ τοῦ Νεοκάστρου ἀποστολὴ τροφίμων καὶ ἄλλων χρησίμων εἰδῶν, ἅτινα, ἂν καὶ ὀλίγα, ἦσαν πάντοτε βοηθητικὰ εἰς παράτασιν τῆς ἀντιστάσεως, τότε ἀναλωθεῖσαι καὶ αἱ ἐναπομένουσαι ὀλίγαι τροφαὶ των ἐξέλιπον παντελῶς, ὥστε ὑπερμεσοῦντος τοῦ Ἰουνίου κατήντησαν νὰ τρώγωσι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ εὑρεθέντας ἵππους καὶ ὄνους, μεθ' οὓς καὶ τὰς μυογαλᾶς καὶ τοὺς κύνας. Ἔπασχον δὲ καὶ λειψυδρίαν, διότι οἱ Ἕλληνες ἀπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας κρημνίσαντες ἀψῖδάς τινας τοῦ ὑδραγωγείου διέκοψαν τὴν εἰς τὸ φρούριον ῥοὴν τοῦ ὕδατος, τῶν πλείστων δὲ καὶ τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ φρεάτων στειρευσάντων, οἱ Ὀθωμανοί, κατὰ συμβουλὴν τοῦ τότε εὑρεθέντος ἐκεῖ μισέλληνος Αὐστριακοῦ ὑποπροξένου Λεόνες, ἔβραζον θαλάσσιον ὕδωρ διὰ δύο σωληνούχων λεβήτων καὶ ἔπινον τὸ ἐκ τοῦ ἀτμοῦ κατασταλάζον.

Ἀλλ' αἱ συνέπειαι τοιαύτης διαίτης εὔκολον νὰ ἐννοηθῶσι. Νόσοι ποικιλογενεῖς τοὺς πολιορκουμένους ἐμάστιζον, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπέθνησκον. Ἀξιοθαύμαστος δὲ ἡ εἰς τοσαῦτα δεινὰ ἀντοχὴ τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες τῇ 8ῃ Ἰουλίου ἐποίησαν καὶ τὴν τελευταίαν περὶ σωτηρίας των δοκιμὴν διὰ νυκτὸς διευθύναντες εἰς Μεθώνην λέμβον εὐπετῆ, ἧς ἐπέβαινον δύο τῶν συντρόφων των. Οὗτοι ἐπιδεξίως διαλαθόντες τὴν προσοχὴν τῶν ἠγκυροβολημένων Σπετσιωτικῶν καὶ αἰσίως διαπεραιωθέντες εἰς Μεθώνην, ἀνήγγειλαν τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν τροφίμων ἀπελπισίαν τῶν ἐν Νεοκάστρῳ, καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτῶν ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Μεθωναίων ἀδελφῶν, οἵτινες καίτοι μὴ ἀφθονοῦντες καὶ αὐτοὶ τροφῶν, ἐν τούτοις ἐπειδὴ τοῖς ἦτο θρησκευτικῶς ἀπηγορευμένον τὸ νὰ μὴ βοηθῶσι τοὺς ὁμοθρήσκους, ἔτι δὲ φοβούμενοι καὶ τὰς τοῦ προφήτου καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν κατάρας, ἐὰν δι' ἀδιαφορίαν των ἔπιπτεν εἰς χεῖρας τῶν *Ρωμαίων* τὸ βασιλικὸν τοῦ Νεοκάστρου φρούριον, ἀπεφάσισαν νὰ βοηθήσωσι κατὰ τὸ ἐνὸν τοὺς κινδυνεύοντας ἀδελφούς των. Ἐφοπλίσαντες δὲ πλοῖον ἐκ τῶν κοινῶς καλουμένων *μπόγων*, καὶ εἰσβιβάσαντες ἐπ' αὐτοῦ 25 ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων συντρόφων των, τὸ ἐφόρτωσαν διάφορα ἤδη καρπῶν καὶ τροφίμων καὶ τὸ ἀπέλυσαν, ἐπιτυχίαν ἐπευχηθέντες διὰ τὸ Νεόκαστρον. Ἀλλὰ τὰ δύο Σπετσιωτικά, ἀπαραφυλάττοντα ὡς τὸν μῦν ἡ γαλῆ» καθ' ἣν στιγμὴν παραπλέον τὴν ἀκτὴν ἵνα ὑποστηρίζηται καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις πυροβολοστοιχιῶν, ἀνήγετο διὰ τὸν εἰς τὸν λιμένα Πύλου εἴσπλουν, τὸ ἐπλησίασαν ταχέως μὲ πρόθεσιν νὰ γείνωσι κύριοι αὐτοῦ αὐτάνδρου. Καὶ τούτου μὲν ἀπέτυχον διὰ τοὺς ἐκ τῆς Μεθώνης κανονιοβολισμοὺς καὶ ἀδιακόπους βομβισμούς, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπεγνωσμένην ἄμυναν τῶν ἐν τῷ

Digitized by Google

πλοίῳ Ὀθωμανῶν, ἠνάγκασαν ὅμως αὐτὸ νὰ ἀνακρούσῃ πρύμναν ἄπρακτον, φέρον ἑπτὰ ἐκ τοῦ πληρώματός του φονευμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς ὅλους σχεδὸν πληγωμένους. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν ἐπληγώθησαν καιρίως δέκα ἑπτά, τοὺς ὁποίους καὶ διηύθυναν πρὸς νοσηλίαν εἰς Φιλιατρά, ἔνθα καὶ χειροῦργος τοὺς ἐπεσκέφθη, καὶ τὰ πρὸς ἴασίν των ἀναγκαῖα ὑπῆρχον σχετικῶς ἄφθονα, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν τότε περιστάσεων.

Οἱ ἐν τῷ Νεοκάστρῳ πολιορκούμενοι μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην τῶν Μεθωναίων ἔπαυσαν τοῦ λοιποῦ νὰ δίδωσιν εἰς τοὺς ἀδυνάτους μερίδας ἐξ ὧν εἶχον ὀλίγων τροφίμων, ἅτινα νῦν ἀπετέλουν κρέατα ἵππων, ὄνων, γαλῶν, κυνῶν, βεβρασμένα δέρματα καὶ φύλλα συκῆς, καὶ ἕνεκα τούτου τῇ 14ῃ Ἰουλίου ἐξῆλθον τοῦ φρουρίου 125 ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος τῶν πολιορκητῶν, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὁποίων ἀπέστειλαν αὐτοὺς εἰς Κυπαρισσίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γεν. Ἐφορίας, ἥτις ἀξιεπαίνως τοὺς περιέθαλψε κατασιγάσασα διὰ τροφῆς τὴν πεῖνάν των καὶ δι' ἐνδυμάτων καλύψασα τὴν γυμνότητά των.

Μετὰ τούτους ἐνθαρρυνθέντες ἐξῆλθον καὶ ἄλλοι, οὓς οἱ ἀρχηγοὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸν ἐν τῷ λιμένι σκόπελον Χελωνάκι, ἐφ' ὑποσχέσει νὰ τοῖς πέμπωσι τακτικῶς ὕδωρ καὶ τὰς ἡμερησίας ἀπαραιτήτους τροφάς. Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἐτήρησαν τὴν ὑπόσχεσίν των, ἀλλ' ἔπειτα μὲ ἀπανθρωπίαν ἀξίαν στιγματισμοῦ τοὺς ἄφησαν εἰς τὴν τύχην των, ὥστ' ἐκ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης κατελύθησαν ὅλοι διὰ τοῦ ὀδυνηροτέρου μαρτυρίου.

. . . .

Ὁ Βύρων δέκα ἔτη πρὸ τοῦ 1821 εἰς τὰς Τουρκικὰς τυραννίας ἀφ' ἑνὸς ἀφορῶν καὶ προορῶν ἀφ' ἑτέρου προσεχῆ τὴν ἑλληνικὴν ἐξέγερσιν, ἔγραφεν: «Ὅταν δὲ φθάσῃ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδικήσεως, οἱ Ὀθωμανοὶ ἂς ἐπικαλεσθῶσι τὸ ἔλεος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἂς μὴ ἐλπίζωσιν ἀπὸ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐπιείκειαν.»

Ὅτι καλῶς ὁ Βύρων προέγνω, μαρτυροῦσι δυστυχῶς καὶ τὰ ἄρτι ῥηθέντα καὶ ὅσα ἐφεξῆς θὰ ἱστορήσωμεν.

(Ἕπεται συνέχεια) Σ. Ν. Καραβίτης.

Ὁ Σουίφτ ἔλεγεν ὅτι οἱ καυχώμενοι διὰ τοὺς προγόνους των εἶνε ὡς τὰ γεώμηλα τῶν ὁποίων τὸ καλλίτερον μέρος κρύπτεται ὑπὸ τὴν γῆν.

—

Ἡ φύσις ἀγνοεῖ τὴν ὑποκρισίαν· ἡ εἰλικρίνεια εἶνε ὁ πρώτιστος νόμος τῆς φύσεως ὡς εἶνε ὁ πρώτιστος νόμος τῆς ἠθικῆς.

ΤΟ ΚΑΛΟ ΨΕΜΜΑ

'Σ τ' ἀντικρυνὸ μας τὸ χωριὸ
ποὺ ἥλιος δὲν τὸ πιάνει
ὁ Γιάννης θέλει τὴ Μαριὼ
κι' αὐτὴ θέλει τὸ Γιάννη.

—

Κ' ἐνῷ ἀγαπιῶνται 'ςὰν τρελλοὶ
καὶ πέφτουν τοῦ θανάτου,
ἕνας 'ς τὸν ἄλλον δὲν 'μιλεῖ,
δὲν λέει τὸν ἔρωτά του.

—

Καὶ μένουν πάντα μυστικὰ
μέσ' ς' τὴν καρδιὰ θαμμένα
τόσα ὀνείρατα γλυκὰ
ποὺ σβύνουν ἕνα ἕνα.

—

Περνοῦνε μῆνες καὶ καιροί,
χρόνια περνοῦν ἀκόμα,
κι' ὁ ἔρωτάς των δὲν 'μπορεῖ
ν' ἀνέβῃ εἰς τὸ στόμα.

—

Κ' ἔτσι καθένας των πονεῖ
κ' ἐλπίδα δὲν τοὺς μένει·
ὁ νηὸς τὴν κόρη τυραννεῖ
κ' ἡ νηὰ τὸν νηὸ τρελλαίνει.

—

Μιὰ 'μέρα, ὄχι, μιὰ βραδειά,
ἦταν μεγάλο θᾶμμα,
καθόντουσαν 'στὴν ἀμμουδιὰ
ἡ νηὰ κι' ὁ νηὸς ἀντάμα.

—

— Γιάννη, τοῦ 'φώναξ' ἡ Μαριώ,
μιὰ κόρη σᾶς ἀφίνει,
τὴν Κυριακὴ μέσ' 'στὸ χωριὸ
ὁ γάμος μου θὰ γίνῃ.

—

— Μὲ ποιόν; ὁ Γιάννης τὴν 'ρωτᾷ,
ποιὸς θ' ἄχῃ τέτοια χάρι;
κι' αὐτὴ τοῦ λέει χαμαρωτὰ
— Μὲ κάποιο παλληκάρι...

—

Πετιέτ' ὁ Γιάννης 'στὴ στιγμὴ
κι' ὀλόρθος τὴν κυττάζει,
τὸν πνίγουν ἀναστεναγμοὶ
κ' ἡ ὄψι του χλωμιάζει.

—

— Μαριώ, χωρὶς νὰ σὲ 'ντραπῶ
νά, τὴν καρδιά μου ἀνοίγω,
δυὸ χρόνους τώρα σ' ἀγαπῶ,
'πανδρεύεσαι; θὰ φύγω.

—

— Θὰ φύγῃς εἶπες; ποῦ θὰ πᾷς;
ὄχι, κοντά μου μένε,
σ' τῶπα νὰ 'δῶ ἂν μ' ἀγαπᾷς,
τὸ πίστεψες καϋμένε;

—

Δὲν ἦταν τρόπος νὰ σ' τὸ 'πῶ'
τί ὠφελοῦσε τάχα

Digitized by Google

νὰ μ' ἀγαπᾷς, νὰ σ' ἀγαπῶ
μὲ ταῖς 'ματιαῖς μονάχα;

—

Κ' ἡ κόρη γέρνει 'ντροπαλὴ
τὸν πόνο της νὰ 'γιάνῃ,
κι' ὁ Γιάννης τὴν Μαριὼ φιλεῖ
κι' αὐτὴ φιλεῖ τὸ Γιάννη.

Ιωάννης Πολέμης.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΝΑΝΝΩΝ

Ρῶσσος ἰατρὸς ἐν Μόσχᾳ κατοικῶν ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως περίεργον πραγματείαν περὶ οἰκογενείας τινὸς νάννων, ἧς ποιεῖται λεπτομερῆ περιγραφήν. Πατὴρ καὶ μήτηρ ἀναστήματος φυσικοῦ καὶ ὑγιέστατοι ἔσχον ἐννέα τέκνα, ὧν τὰ τρία (τὸ πρῶτον, ὄγδοον καὶ ἔνατον) ἀπέθανον ἐν νηπιώδει ἡλικίᾳ, τὸ ἕκτον ὅπερ εἶνε ἑπταετὴς κόρη, ἔχει ἀνάστημα σχεδὸν κανονικὸν ἀναλόγως πρὸς τὴν ἡλικίαν της. Τὰ ἄλλα τέκνα τοῦ ζεύγους τούτου εἰσὶ πάντα νάννοι. Τὸ γεγονὸς ξηρῶς ἔχει οὕτως, ἰδοὺ δὲ τίνας περὶ αὐτοῦ παρέχει λεπτομερείας ὁ συντάκτης τῆς πραγματείας. Ὁ πατὴρ τῶν τέκνων τούτων, ὀνόματι Κάργιε Γρηγόροβιτς Κοστέτζκυ, ἐγεννήθη ἐν Κάνεφ παρὰ τὸ Κίεβον, ἔχει ἡλικίαν 45 ἐτῶν, ἀνάστημα δὲ 1 μ. 79. Εἶνε εὔρωστος, ὑγιέστατος καὶ ρωμαλεώτατος. Διδαχθεὶς τὰ πρῶτα γράμματα, εἰς ἡλικίαν δέκα πέντε ἐτῶν προσελήφθη ὡς βοηθὸς εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ Κάνεφ. Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα ἐνυμφεύθη. Ὁ πάππος του καὶ ὁ πατήρ του, ὅστις ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα τεσσάρων ἐτῶν, ἦσαν ὑψηλοὶ καὶ ρωμαλέοι· ἡ μήτηρ του, ὀγδοηκοντοῦτις περίπου, ζῇ εἰσέτι. Οἱ δύο ἀδελφοὶ καὶ αἱ δύο ἀδελφαί του ὑψηλοὶ ἐπίσης ὡς αὐτὸς ζῶσιν ἀκόμη. Μία τῶν ἀδελφῶν του ἔχει ἕνδεκα τέκνα ὑψηλοῦ ἀναστήματος. Τὰ τέκνα τῶν ἀδελφῶν του ἔχουσι ἀνάστημα ὑπὲρ τὸν μέσον ὅρον, ἐν ἑνὶ λόγῳ ὁ Κοστέτζκυ ἀνήκει εἰς οἰκογένειαν πολυμελῆ ἀνθρώπων ὑψηλῶν καὶ καὶ φυσικὴν ἐχόντων τὴν διάπλασιν. Συμφώνως πρὸς τὰς διηγήσεις τῆς μητρός του γνωρίζει ὅτι εἰς ἡλικίαν ὀκτὼ ἐτῶν μικροῦ δεῖν ἀπέθανεν ἐκ χολέρας. Ἔκτοτε δὲν ὑπέστη οὐδεμίαν σπουδαίαν νόσον. Ἡ τροφὴ αὐτοῦ εἶνε φυτική. Τρώγει σπανίως κρέας καὶ ἰχθῦς. Ὁ βίος αὐτοῦ πάντοτε ὑπῆρξε ἐπίπονος. Ἡ σύζυγός του Γαβριλόβνα Κοστετζκάϊα, τὸ γένος Γρίνεβιτς, ἔχει μέσον ἀνάστημα 1 μ. 54. Ὁ πατήρ της εἶχεν ἀνάστημα 1 μ. 55, ἀλλ' ἡ μήτηρ της ἦτο ὑψηλή. Συγγένειά τις μεταξὺ τῶν δύο οἰκογενειῶν δὲν ὑφίσταται, οὐδέποτε δ' ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Γρίνεβιτς ἐγεννήθησαν νάννοι. Ἡ σύζυγος τοῦ Κοστέτζκυ ἔτεκε τὸ πρῶτον αὐτῆς τέκνον δεκαοκταέτις, ἔσχε δὲ ἐννέα τέκνα, ἅτινα ἐθήλασε πάντα. Τὸ πρῶτον, τὸ ὄγδοον καὶ τὸ ἔνατον ἀπέθανον ἐν νηπιώδει ἡλικίᾳ, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη. Τὸ ἕκτον τέκνον, ὅπερ εἶνε ἑξαέτις κόρη, ἔχει κανονικὸν τὸ ἀνάστημα (1 μ. 16). Τὸ ἕβδομον τέκνον κόρη ἐπίσης, ἡλικίας 4 ἐτῶν καὶ δύο μηνῶν, ἔχει ἀνάστημα 1 μέτρου. Δὲν δύναται τις λοιπὸν νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε νάννος διότι τὸ ἀνάστημά της ἔχει καιρὸν ἀκόμη ἵνα ἀναπτυχθῇ. Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα διὰ τὰ ἄλλα τῆς οἰκογενείας τέκνα. Τὸ δεύτερον ὀνόματι Θεοφάνης, ἡλικίας δέκα ἓξ ἐτῶν καὶ δέκα μηνῶν, ἔχει ἀνάστημα 971 μόνον χιλιοστοῦ τοῦ μέτρου. Τὸ τρίτον τέκνον, ὀνόματι Νεονίλα, νεᾶνις δεκατετραέτις, ἔχει ἀνάστημα 102 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἡ Μαρίτσα, τὸ τέταρτον τέκνον, ἔχει ἡλικίαν ἕνδεκα ἐτῶν καὶ δέκα μηνῶν, ἀνάστημα δὲ 955 χιλιοστομέτρων. Ὁ Μιχαήλ, μειράκιον ὀκταετές, ἔχει ὕψος 92 ἑκατοστῶν. Πάντων τούτων τῶν παιδίων ἡ ἀνάπτυξις ἔπαυσεν ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Πάντα ἔχουσι ὅλα τῶν νάννων τὰ χαρακτηριστικά, ἰδίως δὲ ὁ πρωτότοκος υἱὸς κεφαλὴν μεγάλην, κοιλίαν προέχουσαν, ἄκρα βραχέα, χαλαρότητα τῶν μυῶν, ρυτίδας τινὰς ἐπὶ τοῦ προσώπου. Οἱ μικροὶ νάννοι ἔχουσι τὴν ἐπιδερμίδα ἀνθηρὰν καὶ ῥοδόλευκον, κόμην βαθέος καστανοῦ χρώματος καὶ ὀφθαλμοὺς ἀνοικτοῦ καστανοῦ. Ἡ ἕκτη κόρη, ἐκείνη ἥτις διατελεῖ ἐν ἀναπτύξει, εἶνε ξανθὴ καὶ ἔχει ὀφθαλμοὺς ἀνοικτοτέρου χρώματος. Ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τῶν τέκνων Κοστέτζκυ εἶνε ἐξαιρετική. Μὴ φοιτήσαντα οὐδέποτε εἰς οὐδὲν σχολεῖον ἀναγινώσκουσι καὶ γράφουσι τὴν ρωσικήν, ἀναγινώσκουσι τὴν σλαβωνικήν, γινώσκουσι τὴν Ἱερὰν ἱστορίαν, ἀπαγγέλλουσιν ἀπὸ μνήμης ἱκανὰς προσευχάς, ψαλμούς, μύθους καὶ ᾄσματα. Ὁ νεώτατος υἱὸς εἶνε πρὸς τούτοις δεξιώτατος χορευτής· αἱ δεσποινίδες ἐπιδίδουσι μεγάλως εἰς τὴν χειροτεχνίαν· ράπτουσι καὶ κεντῶσιν ἄριστα. Ἐν Μόσχᾳ χάρις εἰς τὴν εὐγένειαν διδασκάλου τινὸς ἐκμανθάνουσι τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν γερμανικήν, βιολίον καὶ χορόν, ἐπιδίδουσι δὲ εἰς πάντα μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ νοημοσύνης. Σημειωτέον ὅτι ὁ πρεσβύτερος Θεοφάνης γίνεται καθ' ἑκάστην σκυθρωπότερος, χαυνότερος καὶ ἀπαθέστερος, ἐνῷ δωδεκαετὴς ἦτο ὅσον ζωηρὸς καὶ φαιδρὸς εἶνε νῦν ὁ νεώτερος ἀδελφός του. Οἱ μικροὶ νάννοι ἔχουσιν ἐλαχίστην ὄρεξιν. Ἡ πέψις συνήθως εἶνε τακτική. Ὁ ὕπνος των εἶνε βραχύς, κοιμῶνται δὲ ἅπαξ ἢ δὶς καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας. Ὁ χαρακτήρ των εἶναι ἤπιος καὶ ἤρεμος. Εἰσὶν ὑπηκοώτατοι, μέχρι τοῦ νὰ νομίζῃ τις ὅτι στεροῦνται ἐντελῶς θελήσεως. Ἡ γέννησις το-

Digitized by Google

σούτων νάννων τέκνων ἐκ γονέων ὑψηλῶν καὶ οὐδέποτε σχόντων νάννον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ των, ἀπὸ μνήμης ἀνθρώπων, εἶνε πράγματι φυσιολογικὸν φαινόμενον ἔκτακτον, παράδοξος τῆς φύσεως ἐκτροχίασις, ἥτις ἤξιζε τὸν κόπον νὰ μνημονευθῇ. Δ*.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τῆς εἰς τοὺς νόμους ὑποταγῆς.

Ἐν ἐλευθέρᾳ χώρᾳ οἱ νόμοι εἶνε ἡ ἔκφρασις τῆς θελήσεως τῶν πολιτῶν, δέον δὲ νὰ θεωρῶνται ὡς ὁ κανὼν τῆς κοινῆς εὐημερίας. Ὑποτάσσου εἰς τοὺς νόμους, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἐπιδοκιμάζῃς αὐτούς, διότι δεχόμενος τὴν βοήθειαν τῆς κοινωνίας ὅπως ζήσῃς, ὀφείλεις εἰς ἀνταπόδοσιν νὰ ἀποδέχησαι τοὺς ὅρους, οὓς αὕτη σοὶ ἐπιβάλλει. Ἐν τοῖς νόμοις σέβου τὰς συνθήκας τὰς παγιούσας τὴν ὕπαρξιν τῆς πατρίδος διὰ τῆς ἐν αὐτῇ ἐξασφαλίσεως τῆς τάξεως καὶ ἁρμονίας. Μὴ ἀποστέργεις τὰς ὑπὸ τῶν νόμων ἐπιβαλλομένας θυσίας, διότι αὗται εἶνε ὁ φόρος σου ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῆς πατρίδος σου. Ἐὰν φαίνωνταί σοι βαρεῖαι, ἀναλογίσθητι τὰ ἀγαθὰ ἅτινα ἀντ' αὐτῶν ἀπολαμβάνεις καὶ θὰ τὰς εὕρῃς ἐλαφράς. Ἀνὴρ ὑπερήφανος δὲν δέχεται εὐεργετήματα ἅτινα δὲν δύναται νὰ ἀποδώσῃ· ὁποιαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αἱ ὑποχρεώσεις, ἡ εὐγνωμοσύνη βαρύνει ἐπ' αὐτοῦ ὀλιγώτερον τῆς ἀχαριστίας.

PAUL BOURDE.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὡς τὸ ἔδαφος ἐκεῖνο τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον φαίνεται στερεὸν καὶ ἀκίνητον, ἀλλ' ὅμως ὑποσκάπτεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑποχθονίως· καὶ ἐπὶ μακρὸν μὲν χρόνον παροράται ἡ ἀσθενὴς ἐργασία ἡ προσβάλλουσα τὰς βάσεις τοῦ χώρου ἐκείνου· οὐδὲν φαίνεται ἑτοιμόρροπον, οὐδὲν σαλεύεται, οὐδὲν κλονίζεται, πλὴν οὐχ ἧττον τὰ ὑπόγεια ὑποστηρίγματα καταστρέφονται βαθμηδὸν μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐξαίφνης τὸ χῶμα ὑποχωρεῖ καὶ διανοίγεται χάσμα βαθύ· οὕτως ἐξουσία ἄδικος καὶ ἀπατεών, οἱανδήποτε ἂν προσπορίζηται εὐτυχίαν ἐκ τῶν βιαιοπραγιῶν της, σκάπτει αὐτὴ εἰς ἑαυτὴν βάραθρον ὑπὸ τοὺς πόδας της· ὁ δόλος καὶ ἡ ἀπανθρωπία ὑπονομεύουσι βαθμηδὸν ὅλα τὰ στερεώτερα ὑποστηρίγματα τῆς νομίμου ἀρχῆς· οἱ πολλοὶ τὴν θαυμάζουσι, τὴν φοβοῦνται, τὴν τρέμουσι, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν διὰ μιᾶς ἐξαφανίζεται καταπίπτουσα ὑπὸ τὸ ἴδιον ἑαυτῆς βάρος, καὶ οὐδὲν δύναται πλέον ν' ἀνεγείρῃ αὐτήν, διότι διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν της κατέστρεψε τὰς ἀληθεῖς αὐτῆς βάσεις, τὴν καλὴν πίστιν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰς ἀρετὰς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦσι τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην. (Fénélon)

Ἐὰν ἤθελες νὰ εὐχαριστῇς τὸν Θεὸν δι' ὅλα τὰ ἀγαθὰ ἃ σοὶ παρέχει, δὲν θὰ σοὶ ἔμενε καιρὸς νὰ μεμψιμοιρῇς διὰ τὰς ἀτυχίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γνωστὸν ὅτι οἱ Γάλλοι κατηγοροῦσι τοὺς Γερμανούς, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870 διήρπαζον πᾶν τὸ προστυχὸν καὶ ἀπέστελλον αὐτὸ εἰς τὴν πατρίδα των. Παροιμιώδη δὲ ἰδίως κατέστησαν τὰ παντοειδῆ ὡρολόγια, ἅτινα, κατὰ τὸ λέγειν τῶν Γάλλων, ἐξέπεμψαν οἱ νικηταὶ τῆς ἡττηθείσης χώρας πρὸς τοὺς ἐν Γερμανίᾳ συγγενεῖς, καὶ τὰ ὁποῖα κοσμοῦσιν ἔτι καὶ νῦν πολλὰς γερμανικὰς οἰκίας. Σχετικῶς πρὸς τοῦτο φέρεται τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον· Λήξαντος τοῦ πολέμου ἀποκατεστάθησαν, ὡς εἰκός, αἱ μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν τηλεγραφικαὶ σχέσεις, καθὰ καὶ πρότερον. Αἱ ἀνεπίσημοι ὅμως σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐν Βερολίνῳ καὶ Παρισίοις τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων πᾶν ἄλλο ἦσαν ἢ φιλικαί. Τὸ τηλεγραφεῖον τῶν Παρισίων δὲν ἀπήντα ἢ εἰς τὰς ἐπισήμους ἐρωτήσεις, μὴ δίδον οὐδεμίαν προσοχὴν εἰς τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ τὰς φιλοφρονήσεις τῶν Γερμανῶν ὑπαλλήλων, τὰς ἀπευθυνομένας πρὸς τοὺς Γάλλους συναδέλφους των. Ἡμέραν τινὰ ὁ ὑπάλληλος τοῦ Βερολίνου, περατώσας τὴν ἐργασίαν του, τηλεγραφεῖ πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις.— Ἐτελείωσα· καλὴν νύκτα. —Οὐδεμία ἀπάντησις ἐκ Παρισίων.— Καληννύκτα, ἐπαναλαμβάνει ὁ Γερμανός.—Ἡ αὐτὴ σιωπή.— Τί ὥρα εἶνε; (Σημειωτέον ὅτι οἱ Παρίσιοι τηλεγραφοῦσιν εἰς πάσας τὰς χώρας μεθ' ὧν συγκοινωνοῦσι τὴν ὥραν τῆς πόλεως).—Ἀλλὰ καὶ πάλιν σιγή.—Καθ' ὑψηλὴν διαταγὴν σᾶς ἐρωτῶ τὴν ὥραν τῶν Παρισίων, λέγει ὁ Γερμανός.—Ὁ Γάλλος τότε ἀπαντᾷ: —Μετὰ τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Γερμανοὺς δὲν ἔχομεν πλέον ὡρολόγια.— Ὁ Γερμανὸς τηλεγραφητὴς οὐδὲν ἀπήντησεν εἰς τὴν δηκτικὴν εὐφυολογίαν τοῦ Παρισινοῦ, ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας τὸ γερμανικὸν ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐζήτησεν ἱκανοποίησιν παρὰ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως, καὶ ὁ τηλεγραφικὸς ὑπάλληλος ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας διὰ τὴν ἄκαιρον αὐτοῦ ἀστειότητα.

Παρετηρήθη πολλάκις ὅτι ἡ ξυλεία, ἡ κοπτομένη κατὰ τὸ θέρος, ὅτε τὰ δένδρα εὑρίσκονται ἐν πλήρει ἀναπτύξει καὶ ὁ χυμὸς αὐτῶν κυκλοφορεῖ ζωηρῶς καὶ οὕτως εἰπεῖν σφύζει ἐντὸς τῶν ἰνῶν, ὑπόκειται εἰς σῆψιν ταχύτερον ἢ ἡ κοπτομένη κατὰ τὸν χει-

Digitized by Google

μῶνα, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναπαύσεως τῆς βλαστήσεως. Διὰ τοῦτο δὲ ἐσχάτως εἴδομεν ἔν τινι προκηρύξει τοῦ σιδηροδρόμου Πατρῶν-Πύργου περὶ προμηθείας στρωτήρων νὰ ἀπαιτῆται παρ' αὐτοῦ ῥητῶς ὅπως οὗτοι ὦσιν ἐκ ξυλείας κοπείσης ἐκ τοῦ δένδρου ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου μέχρι τέλους Φεβρουαρίου. Πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐκόπη ἡ ξυλεία, ἐπιστημονικὸν φύλλον ὑποδεικνύει πρακτικώτατον μέσον στηριζόμενον ἐπὶ τῆς φυτικῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας. Σημειωτέον ὅτι ἡ ξυλεία ἡ ἐκκοπτομένη ἐκτὸς τῆς ἐποχῆς τῆς βλαστήσεως, ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, περιέχει ἱκανὴν ποσότητα ἀμύλου περικεκλεισμένου ἐν εἴδει λεπτοτάτων κόκκων ἐντὸς τῶν ἰνῶν τῆς ἐντεριώνης καὶ τῶν κυττάρων. Ἡ ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς βλαστήσεως κοπτομένη ξυλεία τοὐναντίον δὲν περιέχει τοιαύτην οὐσίαν. Ἡ δοκιμὴ γίνεται διὰ διαλύσεως ἰωδίου, ἥτις χύνεται ἐπὶ τεμαχίου ξύλου κεκομμένου ὁριζοντείως. Ἐὰν ἡ ξυλεία ἐκόπη τὸν χειμῶνα, αἱ ἶνες τῆς ἐντεριώνης λαμβάνουσι βαθὺ χρῶμα ὡσεὶ μελάνης ἀντιτιθέμενον πρὸς τὸ κίτρινον, δι' οὗ χρωματίζονται ἕνεκα τοῦ ἰωδίου τὰ πλάγια τῶν ἀγγείων καὶ τὰ κύτταρα. Ἐὰν τοὐναντίον ἡ ξυλεία εἶνε κεκομμένη κατὰ τὸ θέρος, δὲν παρατηρεῖται ἡ διαφορὰ αὕτη τοῦ χρωματισμοῦ καὶ πᾶσα ἡ διὰ τοῦ ἰωδίου δοκιμαζομένη ἐπιφάνεια λαμβάνει ὁμοιόχρουν κιτρίνην βαφήν. Τὸ μέσον τοῦτο τῆς δοκιμῆς τῆς ξυλείας συνιστᾶται ὑπὸ τοῦ περιοδικοῦ ἐξ οὗ παραλαμβάνομεν τὰ ἀνωτέρω, ὡς ἀλάνθαστον.

Ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσιν ἐν ὅλῳ 32,000 τυφλῶν πάσης ἡλικίας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι 2,500 παιδία, ἐξ ὧν 800 μόνον φοιτῶσιν εἰς τὰ ειδικῶς διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τυφλῶν προωρισμένα καταστήματα.

Ἤρξατο ἐν Παρισίοις πρὸ καιροῦ ἡ ἀνέγερσις τοῦ κολοσσιαίου σιδηροῦ πύργου Εἴφφελ, ὅστις θέλει ἀνεγερθῇ ἐν τῷ χώρῳ ὅπου θὰ τελεσθῇ ἡ πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἑκατοστῆς ἐπετείου τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἔκθεσις. Ἤδη ἐτέθησαν τὰ θεμέλια αὐτοῦ, καθ' ἑκάστην δὲ πλῆθος πολὺ συνωθεῖται πέριξ τοῦ μέρους ὅπου ἀνεγείρεται μετὰ περιεργείας παρακολουθοῦν τὰς ἐργασίας, ἰδίως δ' ἀποθαυμάζων τὴν ἁπλότητα τῶν ὑπὸ τῶν μηχανικῶν χρησιμοποιουμένων μέσων. Ὁ πύργος κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ τρέχοντος ἔτους θὰ φθάσῃ μέχρις ὕψους 50 μ. (τὸ ὁλικὸν ὕψος αὐτοῦ εἶνε 300 μ.) Ἐκτὸς τοῦ σιδηροῦ πύργου καὶ πάντα τὰ ἄλλα τῆς ἐκθέσεως κτίρια ἀποτελοῦσι κομψὰ ἐκ σιδήρου οἰκοδομήματα. Ξυλείας γίνεται ἐλαχίστη χρῆσις.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῶν παρὰ τὸ Μὲτζ μεγάλων μαχῶν τοῦ 1870, αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες μνημονεύουσι τῆς περιέργου συμπτώσεως, ὅτι αἱ εἰς στρογγύλους ἀριθμοὺς χιλιάδες τῶν ἀπολεσθέντων εἰς ἑκάστην τῶν μαχῶν τούτων Γερμανῶν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἡμερομηνίαν, καθ' ἣν ἐγένετο αὕτη. Οὕτω κατὰ τὴν μάχην τοῦ Κολομβὲ, συγκροτηθεῖσαν τὴν 14 Αὐγούστου, ἐφονεύθησαν, ἐτραυματίσθησαν, ᾐχμαλωτίσθησαν, ἢ ἐγένοντο ἄφαντοι 14,000 ἀνδρῶν· ἐν τῇ μάχῃ τῆς Βιομβίλλης, συγκροτηθείσῃ τὴν 16 Αὐγούστου, 16,000, καὶ ἐν τῇ μάχῃ τῆς Γραβελόττης, συγκροτηθείσῃ τὴν 18 Αὐγούστου, 18,000.

Χωρικός τις τυφλωθεὶς οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου προσῆλθεν εἰς τὸν πρίγκιπα Κάρολον Θεόδωρον τῆς Βαυαρίας, διάσημον ὡς γνωστὸν ὀφθαλμίατρον, διατρίβοντα παρὰ τῇ λίμνῃ Tegernsee, πρὸς θεραπείαν. Ἡ αἴθουσα τῶν ἐγχειρήσεων τοῦ πρίγκιπος-ἰατροῦ ἔχει θέαν πρὸς τὴν λίμνην. Ὅταν λοιπὸν ὁ χωρικὸς μετὰ τὴν ἐγχείρησιν εἶδε τὰ κυανᾶ τῆς λίμνης ὕδατα, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ ὑπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ ἐναγκαλισθεὶς μέχρι πνιγμονῆς τὸν πρίγκιπα, «Ἄχ λίμνη μου, λίμνη μου, μὲ τὰ κύματά σου» ἤρξατο νὰ φωνάζῃ. Ὡς εἰκὸς, ὁ χωρικὸς δὲν ἐπλήρωσεν οὔτε ὀβολόν.

Πολλοὶ Ἀμερικανοὶ ἀνέλαβον νὰ ἱδρύσωσιν ὀρφανοτροφεῖον ἐν Ταρσῷ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς μνήμην τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἤδη ἠσφάλισαν πρόσοδον ἐτησίαν ἐκ 12000 φρ. Ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ θὰ τρέφωνται περὶ τὰ 50 ὀρφανά.

Ἀποβιώσασα ἐν Πετρουπόλει ἡ πρώην ὑποκρίτρια τοῦ θεάτρου Μαρία Fülle ἀφῆκεν ἀδάμαντας ἀξίας 150.000 φράγκων, ὡς κληρονόμον δὲ αὐτῆς ὠνόμασε τὸν μέγα δοῦκα διάδοχον τοῦ θρόνου. Ἡ καλλιτέχνις δικαιολογεῖ τὴν πρᾶξίν της ἐν τῇ διαθήκῃ ἣν κατέλιπε διὰ τῶν ἑξῆς·—«Διὰ τούτου ἐκπληρῶ καθῆκον ἐπιβαλλόμενόν μοι ὑπὸ τῆς τιμῆς. Στενὸς συγγενὴς τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος μοὶ εἶχε ποτὲ δωρήσει τοὺς ἀδάμαντας τούτους. Νῦν δὲ ἀπομείνασα ἄνευ κληρονόμου τοὺς ἀποδίδω εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος θὰ τοὺς εἶχε σήμερον, ἐὰν ἐγὼ δὲν ὑπῆρχον.» Ὁ μέγας δοὺξ ἐδέχθη τὴν κληρονομίαν, σκοπεῖ δὲ νὰ δωρήσῃ τοὺς πολυτίμους λίθους εἴς τι μοναστήριον.

Τὸ τυφέκιον Λεμπέλ.

Ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Στρατιωτικῶν τῆς Γαλλίας ἰδιαζόντως ηὐφράνθησαν μαθόντες τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τὰ ἐπιτευχθέντα ἐκ τῆς δοκιμῆς τῶν ἐγχειρισθέντων εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τοῦ Σαὶν-Σὺρ νέων τυφεκίων κατὰ τῆς ἀσκήσεις των ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Σαλών.

Τὰ νέα ταῦτα τυφέκια διαμετρήματος 8 χιλιοστῶν, ἐφευρέθησαν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Τραμὸνδ καὶ τοῦ κ. Λεμπέλ. Ἡ βολή των εἶνε ἀκριβεστέρα τῆς τοῦ Σασεπὼ καὶ τοῦ τυφεκίου Γκρᾶ· ἡ διανυομένη παρὰ τῆς βολίδος τροχιὰ δύναται νὰ ταυτισθῇ σχεδὸν μετὰ τῆς εὐθείας γραμμῆς, καὶ κατὰ τὰς γενομένας ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας δοκιμὰς ῥιπῆς οἱ μαθηταὶ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς ἔσχον ἐπιτυχίαν 95 βολίδων ἐπὶ τῶν 100.

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο οὐδέποτε ἐν οὐδεμιᾷ ἐποχῇ ἐπετεύχθη.

Προστίθεμεν δὲ ὅτι ἡ ἐπιφερομένη ἐκ τοῦ ῥίμματος ὀπισθοδρόμησις εἶνε ἀσήμαντος καὶ ὅτι ὁ κρότος τῆς ἐκρήξεως εἶνε τόσῳ ἀσθενὴς, ὥστε δὲν δύναται νὰ διακριθῇ ἐξ ἀποστάσεως εἴκοσι μέτρων.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1054

Digitized by Google

Αριθ. 613 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 27 Σεπτεμβρίου 1887

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ

Ἐπαρχιακὴ ἠθογραφία.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ οἰκογένεια τοῦ κυρίου Ματθία διετέλει εἰς φιλικωτάτας σχέσεις πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ. Οἱ δύο οἰκογενειάρχαι ἦσαν παλαιοὶ φίλοι, γνώριμοι πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ γείτονες κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐν Σύρῳ ἐγκαταστάσεως αὐτῶν. Ὁ κύριος Ματθίας εἶχε μέγα κατάστημα πανικῶν· ἐφημίζοντο δὲ τὰ ἐμπορεύματα αὐτοῦ ὡς ἀγγλικὰ καὶ ἐπρομήθευε τοιαῦτα οὐ μόνον ἐν Σύρῳ καὶ ταῖς λοιπαῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπώτατα πολλάκις μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἐθεωρεῖτο ἐκ τῶν εὐπορωτάτων τῆς νήσου καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ ἐμετροῦντο μεταξὺ τῶν πολυφέρνων νυμφῶν, ἐνῷ ὁ υἱός του ἀφ' ἑτέρου, ὁ κομψευόμενος κύριος Ἀχιλλεύς, ἦτο ὁ περιζήτητος γαμβρὸς τοῦ τόπου.

Ἐκ τῶν θυγατέρων του ἡ Ἑλένη ἦτο εἰκοσαέτις, ξηρά, εἰς ἄκρον ὠχρὰ καὶ πεφημισμένη διὰ τὴν μεγάλην ῥῖνα. Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο συνδυάζοντες πρὸς τὴν μετρητὴν προῖκα οἱ νέοι ἐκάλουν τὴν κόρην τοῦ κ. Ματθία μεταξύ των *χρυσῆν μπεκάτσαν*. Ἡ νεωτέρα Καλλιόπη δεκαοκταέτις, εὔσαρκος, ξανθὴ καὶ ῥοδοκόκκινος, ἦτο ἡ ἀντίθεσις τῆς ἀδελφῆς. Ἀλλ' ἂν ἐκείνη ἦτο πεφημισμένη διὰ τὴν μεγάλην ῥῖνα, αὐτὴ ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὴν μεγάλην ζωηρότητα. Προώρως ἀναπτυχθεῖσα καὶ προκαλοῦσα, ἐνῷ ἦτο δωδεκαέτις μόλις, τὴν προσοχὴν τῶν νέων διὰ τῶν ὑπὸ τὴν βραχεῖαν ἐσθῆτα προβαλλουσῶν τορευτῶν κνημῶν καὶ τοῦ ἀπωθοῦντος τὸ περιστήθιον εὐπαγοῦς κόλπου, ἀπέκτησε τάσεις εὐθὺς πρὸς φιλαρέσκειαν καὶ ἐρωτοτροπίαν καὶ τὰ πρῶτα ἐρωτικὰ γραμμάτια ἔγραψεν ἔτι ἐπὶ τῶν σχολικῶν θρανίων. Ἀλλὰ ἡ ἐλαφρότης τῆς κεφαλῆς οὐδόλως ἐμείου τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας. Ἡ Καλλιόπη εἶχε καρδίαν πολὺ καλλιτέραν τῆς ἀδελφῆς.

Ἡ Ζωὴ ἦτο φίλη τῶν θυγατέρων τοῦ κ. Ματθία, δηλαδὴ φίλη μὲ τὴν σύγχρονον σημασίαν τῆς λέξεως. Ἐβλέποντο συχνὰ καὶ ὁσάκις συνηντῶντο δὲν παρέλειπον τὰ ἀπαραίτητα ἠχηρὰ φιλήματα, ἐφλυάρουν ἐπὶ ὥρας, ἐκρυφομίλουν καὶ ἐγέλων, καὶ ὕστερον ἡ μὲν Ζωὴ εὕρισκεν ὅτι ἡ Ἑλένη εἶνε ἔχιδνα φαρμακερὰ καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς καλὴ ἀλλὰ τρελλή, αἱ δὲ ἀδελφαὶ ἔλεγον μεταξύ των ὅτι ἡ κόρη τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ εἶνε μία ξιππασμένη διὰ τὴν εὐμορφιάν της καὶ ὅτι κάμνει τάχα τὴν ὁσίαν Μαρίαν. Προσέθετε δὲ ἡ Ἑλένη πάντοτε ὅτι δὲν τὴν χωνεύει καθόλου. Ἡ Καλλιόπη ὅμως μεθ' ὅλας τὰς ἐπικρίσεις αὐτῆς δὲν διέκειτο ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Ζωήν.

Ὁ ἀδελφός των Ἀχιλλεὺς ἦτο κενὴ κεφαλὴ διῃρημένη ἔξωθεν εἰς δύο ἴσα μέρη ὑπὸ εὐθυτάτης χωρίστρας καὶ φυσιογνωμία βωδή. Ἠγάπα τὴν πρωτοτυπίαν ἐν τῇ ἐνδυμασίᾳ καὶ συνήθως ἐφόρει χρώματα πολύστικτα σαυροειδῆ. Οἱ φιλοσκώμμονες ἐκάλουν αὐτὸν *γουστερίτσαν*. Περιώνυμος διὰ τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ τὰς βαθείας ὑποκλίσεις ἐκάλυπτεν ὅλας τὰς φυσικὰς καὶ ἐπικτήτους χάριτας διὰ τοῦ πατρικοῦ πλούτου. Ἐλέγετο δὲ ὅτι ἔκαμνε τὰ γλυκὰ 'μάτια εἰς τὴν Ζωήν, ἥτις ὅμως ἀπέκρουεν αὐτόν. Καὶ αἱ ζηλόφθονοι μητέρες ἐψιθύριζον·

— Τῆς 'ξυνοφαίνεται τάχα! ποιὸν θὰ πάρῃ; Κρῖμα ποῦ δὲν ἔχει ὁ Ὄθων κανένα γυιὸ νὰ τῆς στείλῃ προξενιά...

Ἡ Κυρία Μαριγώ, ἡ σύζυγος τοῦ κ. Ματθία, ἦτο Τηνία, τύπος εὐθύτητος, εὐλαβὴς καὶ ἀγαθωτάτη γυνή.

Ἐν τῷ ἐνοριακῷ ναῷ τὸ στασίδιον αὐτῆς ἦτο πλησίον τοῦ στασιδίου τῆς Κυρίας Ἀγγελικῆς, καὶ αἱ δύο παλαιαὶ γειτόνισσαι πολλάκις ἀντήλλασσον μεταξὺ δύο σταυροκοπημάτων λόγους τινάς, ἀναγομένους συνήθως εἰς τὸν κύκλον τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας.

— Πῶς 'πῆγε τὸ γλυκό σου προχθές, κυρὰ συμπεθέρα;

— Ἔτσι κ' ἔτσι· σὰν νὰ ζαχάρωσε 'λίγο.

Ἤ:

— Κάναμε δὰ χθὲς τὴν πήττα ποῦ μ' ἀρμήνεψες, μὰ ποῦ ἡ 'δική σας, εἶχε ἄλλο γοῦστο!..

— Δὲν θὰ πέτυχε τὸ φύλλο ἢ ὁ φοῦρνος δὲν θἄχε πυράδα ὅση χρειάζεται.

Ἀλλὰ τὴν Κυριακὴν ἐκείνην τοῦ αὐγούστου μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἡ κυρία Μαριγὼ σύρασα

Digitized by Google

ἐλαφρῶς τὴν χειρίδα τῆς γείτονος ἤρξατο καινοφανοῦς ὅλως συνδιαλέξεως.

— Σοῦ εἶπε τίποτε ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς;

— Ὄχι· σὰν τί νὰ μοῦ 'πῇ;

— Χθὲς βράδυ τὰ συμφώνησαν μὲ τὸν 'δικό μου νὰ πᾶμε ἔξω μεθαύριο ποὖνε γιορτή, νὰ πάρουν καὶ τὰ κορίτσα 'λίγον ἀέρα . . .

Ὁ διάκονος κωδωνίζων τὸ θυμιατήριον διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν, ἥτις ἐπανελήφθη μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας.

— Τί μοῦλεγες λοιπόν; ἠρώτησεν ἡ κυρὰ Ἀγγελική, ἐλεοῦσα ἅμα τὸν παρὰ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ ἐπαιτοῦντα χωλόν.

— Νά! πῶς εἴμαστε γιὰ ἔξω μεθαύριο καὶ ἤθελα νὰ συμφωνήσωμε τί θὰ πάρετε σεῖς καὶ τί ἐμεῖς.

— Μὰ πρῶτα πρῶτα πῶς θὰ πᾶμε, μὲ βάρκα ἢ μὲ γαϊδουράκια;

— Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς μὲ τὰ κορίτσια, τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν κύριον Γεώργιον θὰ πᾶν πρωῒ πρωῒ μὲ βάρκα γιὰ νὰ ψαρέψουν κι' ὅλα. Ἐμεῖς πᾶμε ἀργότερα, κατὰ τὰς ἕξη μὲ τὰ γαϊδουράκια· παίρνουμε μαζῦ καὶ τὰ πράματα, παίρνεις καὶ τὴ 'δική σου τὴ Φλωροῦ.

— Ξέρεις τί εἶνε τὸ καλλίτερο; τἀπόγευμα νὰ πάρῃς τὰ κορίτσια καὶ νἄρθετε σπίτι νὰ τὰ συμφωνήσουμε μὲ ἡσυχία. Νὰ 'μιλήσω πρῶτα τὸ μεσημέρι και μὲ τὸν Κωσταντῆ . . .

Μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἀπεφασίσθη κατὰ τὴν μετὰ μεσημβρίαν συνεδρίασιν τῶν οἰκοδεσποινῶν ἡ μὲν κυρία Μαριγὼ νὰ κάμῃ κοττόπηταν, τὸ ἀριστούργημα τῆς μαγειρικῆς αὐτῆς τέχνης, καὶ ὀρνίθια ψητά, ἡ δὲ κυρία Ἀγγελικὴ συναγρίδα ἢ ἄλλον τινὰ εὐμεγέθη ἰχθὺν τηγανιτὸν καὶ τοὺς περιφήμους ἐκείνους κουραμπιέδες της. Ἡ δεσποινὶς Ἑλένη ὑπέμνησεν καὶ τὴν ἀνάγκην ἁλμυρῶν καὶ ξυνῶν, διότι δὲν ἠδύνατο ἄνευ αὐτῶν νὰ φάγῃ μὲ ὄρεξιν.

Αἱ τρεῖς νεάνιδες διῆλθον μέχρι τῆς ἑσπέρας ἐν τῷ ἐξώστῃ σχεδιάζουσαι τὰ τῆς μεθαυρινῆς διασκεδάσεως. Τί θὰ ἐφόρουν, τίνα ὥραν ἔπρεπε νὰ ἐξυπνήσουν, ποῦ θὰ συναντηθοῦν καὶ χιλίας περιττὰς λεπτομερείας, ἐν αἷς εὐχαρίστως ἐνδιατρίβει τις προσδοκῶν ἔκτακτον τέρψιν. Ἡ Καλλιόπη ἐδήλωσεν ὅτι μὲ μόνην τὴν περὶ τῆς ἐκδρομῆς ὁμιλίαν ἤρχισε νὰ πεινᾷ καὶ κατέφαγεν ὀρεκτικώτατα ῥοδίνας σταφυλὰς μετ' ἄρτου νωποῦ καὶ τυροῦ ναξίου.

—Νὰ πάρωμε καὶ 'στὴν βάρκα ἕνα καλαθάκι μὲ παξιμάδια καὶ ἄλλο τίποτε· θὰ πεινάσωμεν τόσον ποῦ ἠμποροῦμεν νὰ φάμε καὶ τὰ δολώματα καὶ τὰ ψάρια ὠμά! παρετήρησε μετὰ χαριέσσης προνοητικότητος.

— Καὶ γιὰ τὴ βάρκα, γιὰ ταὶς συρταὶς καὶ τῆς καθηταὶς, γιὰ τὰ δολώματα ποιὸς θὰ κυττάξῃ; ἠρώτησεν ἡ αἰωνίως μεμψίμοιρος Ἑλένη.

— Καλέ, γιὰ ὅλα αὐτὰ εἶνε ὁ πατέρας, ἀπεκρίνατο ὀργίλως πως ἡ Ζωή, ποιὸς ἄλλος τὸν φθάνει 'ς τὰ θαλασσινά; Ἐκεῖνος θὰ εὕρῃ τὸν Μπάρμπα Σταυρῆ καὶ θὰ τὰ βολέψῃ ὅλα, ἔννοια σας!

— Νὰ ῥίξωμε καὶ τὸ παραγάδι, ἐφώνησεν ἡ Καλλιόπη.

— Βέβαια! Θὰ ῥίξῃ τὸ παραγάδι ἀπὸ βραδῆς ὁ Μπάρμπα Σταυρῆς καὶ ἐμεῖς θὰ πᾶμε νὰ τὸ σηκώσωμε αὐγή, αὐγή.

Ἡ Καλλιόπη δὲν ἐκρατεῖτο ἐπὶ τῇ νέᾳ ταύτῃ προσδοκίᾳ· ἔδραμε παιδικώτατα νὰ εὕρῃ εἰς τὸ ἑστιατόριον τὴν μητέρα συνομιλοῦσαν μετὰ τῆς κυρίας Ἀγγελικῆς περὶ τῆς πλύσεως τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ τὰς διέκοψεν ἀποτόμως:

— Μητέρα, καλὲ μητέρα, θὰ ῥίξωμε καὶ τὸ παραγάδι· θὰ εἶνε τρέλλα!.... 'μπορεῖ νὰ πιάσωμε καὶ κανένα ψάρι μεγάλο!...

Ἡ ἀδελφὴ μᾶλλον σοβαρὰ ἢ ποτε ἤλεγχε τὴν Καλλιόπην ἐπὶ τῇ ὑπερβολικῇ ζωηρότητι:

— 'Σὰν παιδὶ κάνεις, καϋμένη· σὰν νὰ εἶνε πρώτη φορὰ ποῦ θὰ πᾶς!...

— Ὄχι δά, θὰ κάθωμαι μὲ καταιβασμένα μοῦτρα 'σὰν ἐσένα....

— Νὰ γελῶ χωρὶς λόγον....

— Μὰ τί θέλεις λοιπόν, νὰ σὲ γαργαλίσουν γιὰ νὰ γελάσῃς;

Ἡ Ἑλένη ἠτένισεν αὐτὴν βλοσυρῶς διὰ τῶν μικρῶν στακτερῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ Ζωὴ δ' ἐνόμισε πρέπον νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὴν οὐχὶ ἀσυνήθη ταύτην ἀδελφικὴν διαμάχην.

— Καλὲ τί κάνετε τώρα; καθένας ἔχει τὸ 'δικό του φυσικό, ἄλλος εἶνε εὔθυμος, ἄλλος σοβαρός!

— Θὰ εἶνε καὶ ὁ κύριος Γεώργιος μαζῦ! ὑπέλαβε μετ' ὀλίγον ἡ Καλλιόπη. Καλὸ αὐτό· θὰ λέγῃ καὶ τίποτε νὰ περνᾷ ἡ ὥρα. Μόνον μὲ τὸν Ἀχιλλέα ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ κοιμηθῇ ὀρθός. Αὐτὸς θὰ κυττάζῃ πῶς νὰ μὴ βρέξῃ ἡ θάλασσα τὰ ῥοῦχά του.

—Δὲν ξεύρω τί βρίσκεις καὶ 'ς αὐτὸν τὸν 'ξιππασμένο καὶ σ' ἀρέσει, παρετήρησε πάλιν ἡ Ἑλένη πλαγίως ἀμυνομένη ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ.

— Εἶνε ἔξυπνος, διασκεδαστικός, νόστιμος... ψέμματα, Ζωήτσα;

— Κ' ἐγὼ ἔτσι τὸν βρίσκω. ἀπεκρίνατο ἐκείνη μετὰ προσπεποιημένης ἀδιαφορίας.

— Ἐγὼ δὲν τὸν νοστιμεύομαι καθόλου· ὅλο γιὰ τὸν ἑαυτόν του λέει· ἐγὼ ἤμουν ἐκεῖ, ἐγὼ ἔκαμα αὐτό....

— Σὰν δὲν θέλεις, μὴ 'μιλῇς ἐσὺ μαζύ του· ἐγὼ θὰ καθίσω κοντά του, ἐσὺ κάνε κουβέντα μὲ τὸν ἀδελφούλη μας.

Ἡ Ἑλένη τὴν ἐκεραύνωσε διὰ τοῦ βλέμματος, ἡ Ζωὴ προφανῶς ἐστενοχωρεῖτο ἐκ τῆς παρατεινομένης συζητήσεως.

Digitized by Google

Εὐτυχῶς αἱ μητέρες ἐξελθοῦσαι εἰς τὸν ἐξώστην ἤλλαξαν τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡ κυρία Μαριγὼ ἐνεθυμήθη ὅτι δὲν ἄφησε βούτυρον διὰ τὸ φαγητὸν εἰς τὴν ὑπηρέτριαν καὶ πρέπει νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸν οἶκον ἐγκαίρως.

Ἐχαιρετίσθησαν, ἐφιλήθησαν, καὶ ἡ Ζωὴ ἀφοῦ συνώδευσεν αὐτὰς μέχρι τῆς ἔξω θύρας καὶ ἔκλεισε τὸν βαρὺν μοχλὸν, βαθέως ἀναπνεύσασα ἐψιθύρισε:

— Δόξα σοι ὁ Θεός!

Ἡ δὲ Ἑλένη καθ' ὁδὸν ἐνώπιον τῆς μητρὸς πικρὰς ἀπέτεινε παρατηρήσεις πρὸς τὴν ἀδελφήν:

— Ἐμπρὸς εἰς τὴν φαντασμένην αὐτὴν εἶνε περιττὸν νὰ λέγῃς ἀστειότητας γιὰ τὸν Ἀχιλλέα, ἢ τὴν βλέπεις ποῦ κάνει τάχα τὴν ἀθώα καὶ ἀνήξερη· ὅλα τὰ κομποδένει κ' ἔννοια σου. Ἄμ' ἀκονίσῃ τὴ γλωσσίτσα της.....

Ε'

Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἐξύπνα πάντοτε ἀπὸ ὄρθρου βαθέος· ἐφόρει τὰς ἐμβάδας του, παλαιάν τινα ναυτικὴν πατατούκαν καὶ ψηλαφητεὶ μεταβαίνων εἰς τὸ ἑστιατόριον ἥναπτε τὸν λύχνον. Καθήμενος δ' εἶτα σταυροποδητεὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου σοφᾶ ἥναπτε τὸ πρῶτον σιγάρον καὶ ἔφθανε πολλάκις εἰς τὸ τέταρτον καὶ πέμπτον πρὶν ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀφυπνιζομένη ἡ ὑπηρέτρια παρασκευάσῃ καὶ φέρῃ τὸν καφὲν ἐντὸς μεγάλου κυπέλλου ἐκ τῶν τοῦ τεΐου, τὸ ποτήριον τοῦ ὕδατος καὶ τοὺς τρεῖς βόλους ζαχάρεως. Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἔτρωγε τὴν ζάχαριν, ἐκένου τὸ ποτήριον τοῦ ὕδατος μονορροφητεὶ, καὶ ἀνάπτων νέον σιγάρον ἐξ αὐτοῦ τοῦ μήπω σβεσθέντος ἐρρόφα ἐν μακαρίᾳ ἀπολαύσει τὸν καφέν. Μολονότι δὲ κατέβαλλε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως μὴ ἐξυπνήσῃ τὴν σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα θορυβῶν, ἀλλ' οἱ ἑωθινοὶ αὐτοῦ πταρμοὶ καὶ ἡ ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ χρονία βὴξ πολλάκις ἐτάραττον τὸν ὕπνον τῶν κοιμωμένων γυναικῶν.

Ἀλλὰ τὴν πρωίαν ἐκείνην τῆς ἐκδρομῆς μόλις ἐξυπνήσας ἔσπευσε ν' ἀνάψῃ ἀπὸ τοῦ κανδηλίου ἐν αὐτῷ τῷ κοιτῶνι τὸν λύχνον καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν διάδρομον νὰ κτυπήσῃ διὰ τοῦ γρόνθου του τὴν θύραν τοῦ δωματίου τῆς Ζωῆς.

— Καλὰ, πατέρα! ἀπεκρίνατο ἡ κόρη.

Καὶ ἡ σύζυγος εἶχεν ἤδη ἐγερθῇ καὶ ἐνεδύετο· ἀφυπνισθεῖσα δὲ διὰ βιαίας καὶ ἐπανειλημμένης κινήσεως ὑπὸ τοῦ αὐθέντου καὶ ἡ δεκαπενταέτις Φλωροῦ, περιήρχετο ἀκτένιστος καὶ ἄνιπτος τὸ μαγειρεῖον ἐν τῇ ζάλῃ τοῦ ὕπνου μὴ εὑρίσκουσα τὸ δᾳδίον, ἵν' ἀνάψῃ πυρὰν καὶ προκαλοῦσα τὰς ὕβρεις τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ λουομένου ἐν τῷ νεροχύτῃ.

Τέλος ἐξῆλθον εἰς τὴν κατωφερῆ ὁδὸν ἡ Ζωὴ μετὰ τοῦ πατρός, ἐνῷ αἱ λαλιαὶ, τοῦ ἐν τῷ ὀρνιθῶνι ἀλέκτορος καὶ ἡ ὠχριῶσα ἐπὶ τοῦ λευκάζοντος οὐρανοῦ σελήνη ἀνήγγελλον τῆς ἠοῦς τὴν προσέγγισιν. Κατὰ τὰ συμπεφωνημένα θὰ διήρχοντο τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ματθία, ἵνα παραλάβωσι καὶ τοὺς ἄλλους, τὸν δὲ Γεώργιον κατοικοῦντα παρὰ τὴν ἀκτὴν ἀνέλαβε νὰ ἐξυπνήσῃ καὶ ὁδηγήσῃ ὁ λεμβοῦχος Μπάρμπα Σταυρῆς, ὁ παλαιὸς ναύτης τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ.

Τὰ παράθυρα τοῦ οἴκου ἦσαν φωτισμένα, σημεῖον ὅτι ἐγκαίρως εἶχον ἐξυπνήσῃ οἱ ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ὅταν ἐκτύπησε τὸ ῥόπτρον τῆς θύρας ἡ Ζωὴ, ἐπρόβαλεν ἡ Ἑλένη ἀνέτοιμος ἔτι:

— Καλημέρα, καλημέρα! δὲν ἀνεβαίνετε μιὰ στιγμὴ ἐπάνω;

— Μὰ τί νὰ κάνωμεν ἐπάνω; ἀπεκρίνατο ξηρῶς ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς, ὁ σκοπὸς εἶνε νὰ μὴ χασομεροῦμε. Κάνετε γρήγορα!

Καὶ ἐπειδὴ ἡ καθυστέρησις παρετείνετο, ἤρχισε νὰ κρούῃ ἀνυπομόνως διὰ τῆς βακτηρίας τὰς πέτρας τῆς ὁδοῦ, καὶ τέλος μὴ μαλασσόμενος ἐκ τῶν λόγων τῆς θυγατρὸς ὀργίλως ἔκραξε:

— Θἄρθετε λοιπὸν ἢ νὰ φύγωμε;

Ἠκούσθησαν τέλος βήματα ἐπὶ τῆς κλίμακος καὶ ἐνεφάνη πρώτη ἡ Καλλιόπη καὶ μετ' αὐτὴν ὁ Ἀχιλλεύς· τελευταία ἡ Ἑλένη.

Αἱ ἀδελφαὶ ἐφόρουν ψιαθίνους πίλους πλατυγύρους διὰ τὸν ἥλιον, πρωτοφανεῖς ἐν τῇ νήσῳ, οὓς εἶχε λάβει ὡς δεῖγμα ὁ πατήρ. Ὁ δὲ ἀδελφὸς τὰ προσφιλῆ του ἀγγλικὰ ἐνδύματα, ἰδιόρρυθμον ναυτικὸν κοῦκκον, λευκὸν ἀλεξήλιον καὶ χειρόκτια κίτρινα. Ταῦτα προὐκάλεσαν εὐθὺς τὰ σκώμματα τοῦ ναυτικοῦ:

— Κάτι, κὺρ Ἀχιλλέα, μὲ τὰ χειρόκτια 'ς τὴ θάλασσα; Μὴ θαρρῆς πὼς εἶνε μπάλος τὸ ψάρεμμα! . . .

— Ξεύρετε, τὰ ἐφόρεσα ἴσα ἴσα γιὰ τἀγκίστρια . . . ἐπειδὴ ἀγκυλόνουν. . .

— Ἔτσι, παιδί μου; πολλὰ ψάρια θὰ πιάσῃς! . . .

Ἡ λέμβος ἀνέμενε προσωρμισμένη παρὰ τὴν ἔξοδον τοῦ λιμένος, ἦτο δὲ ἤδη ἐντὸς αὐτῆς ὁ Γεώργιος κρατῶν μικρὸν ἰταλικὸν σιγάρον εἰς τὸ στόμα. Ὁ Μπάρμπα Σταυρῆς ὡς εἶδεν ἐρχομένους καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνέσυρε τὴν μεγάλην δικτυωτὴν ἀπόχην περιέχουσαν τὰς διὰ δολώματα γαρίδας καὶ ἐκένωσε ταύτας ἐντὸς καλαθίσκου. Ἐν ἑτέρῳ ἀβαθεῖ καλαθίσκῳ ἦσαν συσσωρευμέναι αἱ καθηταὶ καὶ αἱ συρταὶ καὶ οἱ φελλοὶ καὶ τὰ ἄγκιστρα.

Ὁ Γεώργιος ἦτο ἤδη γνωστὸς τῇ οἰκογενείᾳ

Digitized by Google

τοῦ κ. Ματθία, καὶ εἶχεν ἐπισκεφθῇ ταύτην ἅπαξ· τὸν Ἀχιλλέα ἄλλως ἔβλεπε πολὺ συχνὰ ἐν τῷ καφενείῳ καὶ κάποτε ἑκὼν ἄκων ἔπαιζε μετ' αὐτοῦ δόμινον.

Πρώτη ἔσπευσε νὰ πηδήσῃ ἐντὸς τῆς λέμβου ἡ ζωηρὰ Καλλιόπη, καὶ ἂν ὁ Γεώργιος δὲν ἐκράτει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βραχίονος θὰ ἔπιπτεν εἰς τὴν θάλασσαν :

— Ἔτρεξα γιὰ νὰ πιάσω θέσιν κοντά σας, εἶπε πρὸς τὸν νέον προσβλέπουσα αὐτὸν κατὰ πρόσωπον.

— Εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐκτίμησιν, ἀλλ' ἐκοντεύσατε νὰ πιάσετε θέσιν κοντὰ 'ςτὰ ψάρια !

Ἐπλησίασαν καὶ οἱ λοιποί, οὓς ὁ Γεώργιος ἐχαιρέτιζεν ἐπανειλημμένως ἀποκαλύπτων τὴν κεφαλήν. Ὁ Καπετὰν Κωσταντὴς ἐκαθέσθη παρὰ τὸ πηδάλιον καὶ πρὸς τ' ἀριστερὰ αὐτοῦ ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Καλλιόπη, δεξιὰ δὲ οἱ λοιποί· πρώτη ἡ Ἑλένη, μετ' αὐτὴν ἡ Ζωὴ καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς τελευταῖος.

— Τί λές, Σταυρῆ, δὲν μᾶς παίρνει τ' ἀπόγειο ν' ἀνοίξωμε τὸ πανί ; ἠρώτησεν ὁ πρώην πλοίαρχος τὸν λεμβοῦχον.

— Τοῦ κάκου, καπετάνιε, μὲ τὴν αὐγὴ ξεθυμαίνει κι' αὐτό. Καὶ ὁ Μπάρμπα Σταυρῆς ἀνέλαβε τὰς κώπας διὰ τῶν νευρωδῶν χειρῶν.

Ἡ πρωΐα ἐκείνη τοῦ αὐγούστου ἦτο ἐξόχως ὡραία. Τὸ Αἰγαῖον ἠπλοῦτο γαλακτῶδες, μόλις ῥυτιδούμενον εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ὑπὸ τῆς λιποψυχούσης ἀπογείου αὔρας. Πέραν ἐφαίνοντο αἱ ἄλλαι νῆσοι ἐν σκιερᾷ τινι ἀποχρώσει ἀποτυπούμεναι εἰς τοῦ ὁρίζοντος τὰ βάθη. Ῥοδόχρους ἀνεπετάννυτο ἡ ἀνέφελος ἀνατολὴ καὶ ἀνωφελὴς ἤδη ἐπλανᾶτο πρὸς τὴν δύσιν ὁ ἠκρωτηριασμένος δίσκος τῆς Σελήνης. Ὀπίσω ἐφαίνοντο οἱ τελευταῖοι τῆς πόλεως οἶκοι, ἀνοίγοντες ποῦ καὶ που ὡς νυσταλέα βλέφαρα τὰ κλειστὰ παράθυρά των. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος προσωρμισμένου αὐστριακοῦ ἀτμοπλοίου οἱ ναῦται ἀνυπόδητοι ἔπλυνον τὸ δάπεδον. Μία γολέττα ἔξω τοῦ λιμένος ἵστατο ὡς ἀπόπληκτος, στερουμένη ἀνέμου ὅπως προχωρήσῃ.

Ὁ Καπετὰν Κωσταντὴς καθίστατο ἐντελῶς διάφορος ἄνθρωπος ἐν τῇ θαλάσσῃ. Μετὰ τῶν καταστίχων καὶ λογαριασμῶν κατέλειπεν ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ τὸ αὐστηρὸν καὶ περίφροντι ὕφος καὶ ἀνελάμβανε τὴν ἱλαρότητα γνησίου ναυτικοῦ. Ἡ θάλασσα, ἥτις τὸν ἐδέχθη ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς μειράκιον ἔτι, ἡ θάλασσα ἥτις τὸν ἀνέθρεψε διὰ τοῦ ἁλμυροῦ της φίλτρου, ἡ θάλασσα αὐτή, ἐν ᾗ ἠγωνίσθη καὶ κατὰ τῶν ἀνέμων καὶ κατὰ τῶν Τούρκων ἐπὶ τόσους χρόνους, παρεῖχε τῷ γηραιῷ ναυτικῷ γλυκυτάτας συγκινήσεις καὶ νῦν ὁσάκις ἐφέρετο ἐπ' αὐτῆς πηδαλιουχῶν τὴν λέμβον τοῦ Μπάρμπα Σταυρῆ. Τὸ ἔρρυθμον πλατάγημα τῶν κωπῶν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, οἱ τριγμοὶ τῶν σκαλμῶν, ὁ κελαρυσμὸς τῆς τρόπιδος, ἐβαυκάλουν αὐτὸν ὡς ἡ περιπαθεστάτη μουσική.

Καὶ τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἡ ὄψις τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ ἐφαιδρύνθη εὐθὺς ὡς ἡ λέμβος ἀπεμακρύνθη τῆς βραχώδους ἀκτῆς· ὡμίλει πολύ, ἠστειεύετο, ἀφηγεῖτο παλαιὰ θαλασσινὰ ἐπεισόδια. Ἀλλ' ἡ Ζωὴ ἥτις ἐν τῇ θαλάσσῃ συνεμερίζετο πληρέστατα τοῦ πατρὸς τὰ αἰσθήματα, ἦτο νῦν κατ' ἐξαίρεσιν κατηφὴς καὶ σιωπηλή. Ὁ Γεώργιος παρετήρησε τοῦτο καὶ ἠρώτησε :

— Τί ἔχετε ; εἶσθε σήμερον χωρὶς ὄρεξιν.

— Ὄχι δά, ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ἐκδρομῆς δὲν ἐκοιμήθην σχεδὸν τὴν νύκτα. Ὁ θαλασσινὸς ἀέρας θὰ μοῦ δώσῃ ὄρεξιν σιγά, σιγά.

Ἡ αἰτιολογία δὲν ἦτο βεβαίως ἀληθής. Πῶς ἠδύνατο ἡ ταλαίπωρος κόρη νὰ εἶνε εὔθυμος ἐν ὅσῳ τὸν μὲν Γεώργιον ἔβλεπε τείνοντα εὐχαρίστως τὸ οὖς εἰς τὰς τολμηρὰς ἀνοησίας τῆς τρελλῆς Καλλιόπης, αὐτὴ δὲ ὑφίστατο τὰς πλαγίας διὰ μωρῶν λόγων καὶ βλεμμάτων αἰσθηματολογίας τοῦ παρακαθημένου υἱοῦ τοῦ κ. Ματθία ; Ἠσθάνετο πεπιεσμένην ὑπὸ ἀφορήτου τινὸς βάρους τὴν καρδίαν καὶ ἐπεθύμει νὰ ἦτό που μόνη, ἐντελῶς μόνη, καὶ νὰ ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ κλαύσῃ.

Ϛ'.

—Εἶνε μακρυὰ ἀπὸ 'δῶ τὸ παραγάδι, Σταυρῆ;

— Ὄχι, καπετάνιε, ἐδαπᾶ 'πίσω ἀπ' τὸν κάβο, κατὰ τὸ λιμανάκι.

Μετ' οὐ πολὺ ἐπεφάνη ὡς φαλακρὰ κεφαλὴ ἐπιπλέουσα ἡ μεγάλη ὑδροκολοκύνθη, πρὸς ἣν ἦτο δεδεμένον τὸ παραγάδι, καὶ ὁ ναυτικὸς διηύθυνε πρὸς ταύτην τὸ πηδάλιον. Εὐθὺς δὲ ὡς προσήγγισεν ἡ λέμβος, ἐλαφρὸς ὡς νεανίας προέβη εἰς τὴν πρῶραν καὶ ἀνελκύσας τὴν κολοκύνθην ἤρχισε ν' ἀνασύρῃ τὸ τριχόπλεκτον νῆμα, ἐλαφρῶς παρακολουθοῦντος τοῦ κωπηλάτου τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ. Οἱ ἄλλοι ἠγέρθησαν μετὰ συγκινήσεως ἀναμένοντες τὰ ἀλλεπάλληλα ἄγκιστρα· ἀλλὰ ταῦτα ἀνήρχοντο πάντα κενά.

— Τέλος πάντων νὰ κ' ἕνα 'κταποδάκι ! ἀνέκραξε περιχαρὴς ὁ Ἀχιλλεὺς πρῶτος ἰδὼν ὅτι ἓν ἄγκιστρον δὲν ἦτο κενόν. Ὁ Καπετὰν Κωσταντὴς ἔρρηξε θορυβώδη καγχασμόν.

— Γειά σου κὺρ Ἀχιλλέα, δὲν 'ξέρεις οὐδὲ τί βάζουν δόλωμα 'ς τὸ παραγάδι ! . . . ψαρᾶς μὲ γάντια ! . . .

Και οἱ λοιποὶ συνεμερίσθησαν τοὺς σκωπτικοὺς γέλωτας τοῦ παλαιοῦ ναυτικοῦ, μηδὲ τῆς Ζωῆς ἐξαιρουμένης. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς διὰ νὰ μὴ δείξῃ ὅτι ἐπειράχθη ἐγέλα καὶ αὐτός.

— Δόξα σοι ὁ θεός ! κάτι καλὸ μᾶς ἔρχεται ! . . . Καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ ἐπορφυρώθη ἐκ χαρμοσύνου προσδοκίας.

Digitized by Google

Ἐφαίνετο δὲ ἀληθῶς τανυόμενον καὶ τρέμον τὸ νῆμα. Ὅλοι ἔσπευσαν πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς λέμβου, ἥτις ἐκινδύνευεν οὕτω ν' ἀνατραπῇ καὶ μόλις ἠδυνήθη ὁ λεμβοῦχος νὰ τοὺς πείσῃ νὰ καθήσουν, τοῦ ναυτικοῦ προσθέντος ὅτι ἄλλως δὲν ἀνασύρει τὸν ἰχθύν.

— Συναγρίδα! εἶπε τέλος καὶ ἥρπασεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος μέγαν ἀργυρόχρουν ἰχθὺν ἰσχυρῶς ἀσπαίροντα καὶ χαμμύοντα τοὺς ὀφθαλμούς. Σχίσας τὸ στόμα ἀφήρεσε μετὰ τριγμοῦ τὸ ἄγκιστρον καὶ ἔρριψεν εἰς τὸ κῦτος τῆς λέμβου θριαμβευτικῶς τὴν ἄγραν.

Ἀλλ' ἦτο οὗτος ὁ μόνος συλληφθείς· τὰ λοιπὰ ἄγκιστρα ἀνεσύρθησαν κενὰ καὶ μετ' ὀλίγον ἀνειλκύσθη καὶ ἡ εἰς τὸ ἕτερον πέρας τοῦ νήματος δεδεμένη κολοκύνθη.

— Ἄτυχος σήμερα, Σταυρῆ, εἶπεν ὁ γέρων ναυτικός, ἕνα καὶ μονάκριβο!...

— Δὲν λὲς πῶς κι' αὐτὸ ἀπὸ στραβὴ τύχη βρέθηκε, καπετάνιε!... Πῶς νὰ 'πιτύχῃ τὸ παραγάδι ποῦ χθὲς βράδυ, βράδυ ὅτι τὸ κουβάριαζα πέρα 'ςτὸ μῶλο, νά σου 'μπροστὰ ὁ παπᾶ Γιάννης κι' ὁ σπανὸς ὁ ψάλτης ὁ κὺρ Λουκᾶς. Καὶ δὲν φτάνει ποῦ διαβήκανε, παρὰ μὲ καλησπερίσανε κι' ὅλα.

Ἠχηροὶ γέλωτες ὑπεδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ προληπτικοῦ λεμβούχου.

Ἡ ὥρα παρῆλθε χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωσι χάρις εἰς τὸ παραγάδι καὶ ὁ ἥλιος πρὸ πολλοῦ ἐχρύσου τὰ ὑπὸ τῶν κωπῶν σπαθιζόμενα νερά.

— Καλὰ εἶν' ἐδῶ γιὰ τῆς καθηταίς...

— Ὄχι, καπετάνιε, κάλλιο 'λίγο παραπερίτσα, γιατ' ἔχει ὅλο φύκιο ἐδῶ καὶ θὰ πιάνωνται τάγκίστρια.

Ὁ λεμβοῦχος ἔρριψε μετ' ὀλίγον τὴν σταυρωτὴν ἄγκυραν, ἵνα κρατῆται πως ἐν ἀκινησίᾳ ἡ λέμβος. Ὅλοι ἤρχισαν νὰ παρασκευάζωσι τὰ ἀγκίστριά των. Καὶ νέοι γέλωτες πάλιν, διότι αἱ γαρίδες ὠλίσθαινον ἀπὸ τὸν δάκτυλον τῆς Καλλιόπης καὶ ἐπήδων εἰς τὰ γόνατα τῆς Ἑλένης, ἥτις τὰς ἐφοβεῖτο. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἵνα προλάβῃ νέα σκώμματα ἀφήρεσε τέλος τὰ χειρόκτια, ἀλλὰ τόσον ἀδεξίως προσήλου τὰ δολώματα, ὥστε ἔφευγον ἀπὸ τοῦ ἀγκίστρου μόλις ἔρριπτεν αὐτὰ εἰς τὸ ὕδωρ· ἐκ φιλοτιμίας δὲ δὲν ἐπεκαλεῖτο καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Μπάρμπα-Σταυρῆ, ὡς ἔπραττεν ἡ δεσποινὶς Ἑλένη φοβουμένη νὰ ἐγγίσῃ διὰ τῆς χειρὸς τὰ ζωντανὰ ἐκεῖνα ζιζάνια τῆς θαλάσσης.

Πάντας ὑπερεῖχεν ὡς πρὸς τὴν ἐπιτηδειότητα ἡ Ζωή. Οἱ μικροὶ αὐτῆς δάκτυλοι μετὰ θαυμασίας ταχύτητος καὶ ἰδιαζούσης χάριτος ἐχειρίζοντο τὰ ἄγκιστρα. Τὴν ἐβοήθει δὲ καὶ ἡ τύχη· ἀνέσυρε τὸν τρίτον σπάρον, ἐνῷ ὁ πατὴρ αὐτῆς μόλις εἶχε συλλάβῃ ἕνα χάνον, ὁ Γεώργιος ἕνα κοβιὸν καὶ οἱ ἄλλοι τίποτε.

Ἡ Καλλιόπη κάθιδρως καὶ πορφυρᾶ ἐκ πείσματος εἰς μάτην ἐταλάντευε καὶ ἀνέσυρε συνεχῶς τὴν καθητήν. Ἢ τὰ ἀγκίστρια ἦσαν ἄθικτα ἢ κενὰ ἐντελῶς.

— Ἢ δέν μου τσιμποῦν ἢ μοῦ παίρνουν τὰ δολώματα καὶ φεύγουν τὰ σιχαμένα! ἔκραζεν ὀργίλως.

— Μὰ ἔτσι ποῦ φωνάζετε σᾶς ἀκοῦνε καὶ φεύγουν ὅλα, παρετήρησε γελῶν ὁ Γεώργιος.

— Ἀκοῦν τὰ ψάρια; ἠρώτησεν αὐτὴ μετὰ κωμικωτάτης σοβαρότητος τὸν Καπετὰν Κωσταντῆ.

— Πῶς δὲν ἀκοῦνε; μόνον φωνὴ δὲν ἔχουν. Γι' αὐτὸ λέμε: ἄφωνος 'σὰν ψάρι.

— Καλὰ ποῦ δὲν εἴσθε ψάρι, κυρία Καλλιόπη, ὑπέλαβε πονηρῶς μειδιῶν ὁ Γεώργιος.

— Γιατί, γιὰ νὰ μὴν πιασθῶ 'ς τάγκίστρι;

— Ὄχι δά· ἀλλὰ θὰ ἐσκάζατε ποῦ δὲν θὰ ἠμπορούσατε νὰ βγάλετε φωνή.

— Κακία σας καὶ προσβολή μου· θὰ 'πῇ πῶς σᾶς πειράζει ἡ φωνή μου. Καὶ τὸν προσέβλεψε μὲ τὸ σύνηθες τολμηρὸν βλέμμα.

— Ὄχι δά, μὴ μὲ παρεξηγεῖτε· εἶπα ἴσα ἴσα καλὰ ποῦ δὲν εἴσθε ψάρι.

— Ἐγὼ ὅμως λέγω κρῖμα ποῦ δὲν εἴσθε ψάρι.

— Γιατί τάχα;

— Γιὰ νὰ μοῦ τσιμπήσετε τοὐλάχιστον ἐσεῖς·

— Αὐτὸ γίνεται, ἂν θέλετε, καὶ χωρὶς νὰ ἦμαι ψάρι, ἀπεκρίνατο ὁ νέος χαμηλῇ τῇ φωνῇ.

Ἀλλ' ἡ Ζωή, ἥτις ἦτο πλησίον, ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους καὶ ἡ ὄψις αὐτῆς ὠχρίασε. Τῇ αὐτῇ στιγμῇ ἡ Ἑλένη ἐφώνησε θριαμβευτικῶς:

— Φέρνω κάτι μεγάλο, βαρύ, ἀσήκωτο· βοήθησε, Μπάρμπα Σταυρῆ, γιατί θὰ κοποῦν τὰ δάκτυλά μου.

— Βαρὺ εἶνε μὰ δὲν εἶνε ψάρι, εἶπεν ὁ ἔμπειρος λεμβοῦχος.

Καὶ ἀληθῶς ἀνεσύρθη ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ ἀγκίστρου σεσηπός τι χονδρὸν ὑπόδημα πρὸς γενικὴν θυμηδίαν.

Ἀλλ' ἡ λέμβος ἕνεκα ἐλαφροῦ κυματισμοῦ τῆς θαλάσσης περιστρεφομένη μετεκίνει τὰς καθητὰς καὶ ἐπανειλημμένως ἀνέσυρεν ἀπὸ τῶν ἀγκιστρίων του ὁ εἷς ἀνηρτημένην τὴν καθητὴν τοῦ ἄλλου. Δὶς ὁ Γεώργιος ἀνέσυρε τῆς Ζωῆς τὴν καθητήν.

— Κυρία Ζωή, 'μπερδευμένα τὰ πράγματα μεταξύ μας· θὰ μαλλώσωμε, φαίνεται.

—Γιατί νὰ μαλλώσωμε; τί ἔχομε νὰ μοιράσωμε, ἀπεκρίνατο μελαγχολικῶς ἡ νεᾶνις.

Τὰ δολώματα ἐτελείωσαν σχεδὸν καὶ ὁ ἥλιος ἔκαιεν ὑπερμέτρως μεθ' ὅλην τὴν θαλασσίαν αὔραν καὶ τὸ λινοῦν στέγασμα τῆς λέμβου.

Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἐγνωμάτευσε νὰ παύσῃ ἡ ἥκιστα πλουσία διὰ καθητῶν ἁλιεία καὶ νὰ δοκιμάσωσιν ὀλίγον καὶ τὴν συρτήν.

Digitized by Google

Ἐβοήθει δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ὁ ὁλονὲν ἐνδυναμούμενος ἄνεμος, ἀρκῶν ὅπως πληρώσῃ τὸ ἱστίον τῆς λέμβου. Ἀλλ' ἀφοῦ καὶ ἡ πτεροφόρος συρτὴ μετὰ μίαν ὥραν δὲν συνέλαβεν ἢ τρία σαυρίδια, ὅλοι ἦσαν σύμφωνοι νὰ πλεύσωσι πρὸς τὴν ξηράν, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ ἡ ὥρα ἦν ἐνδεκάτη, καὶ αἱ ἐν τῇ λέμβῳ τροφαὶ εἶχον καταναλωθῆ, καὶ ὕδωρ δὲν ὑπῆρχε πλέον ὅπως σβέσῃ τὴν δίψαν τῆς φλογερᾶς Καλλιόπης. Δὲν ἀπεῖχον δὲ πολὺ τῆς ἐξοχῆς τοῦ κ. Ματθία, ἧς διεκρίνοντο τὰ δένδρα καὶ ὁ λευκὸς οἰκίσκος, καὶ ὁ ἄνεμος οὔριος πνέων ἔφερεν αὐτοὺς ἐντὸς ἡμισείας ὥρας πρὸς τὴν βραχώδη ἀκτήν. Ταύτης ὑπερέκειτο ὁ κῆπος τοῦ ἐμπόρου μέσῳ καὶ ἄλλων κήπων κείμενος, ἦτο δ' οὐχὶ μακρὰ ἀλλ' ἀνηφορικὴ ἡ ὁδός.

Ἀπὸ τοῦ οἴκου διέκριναν τοὺς ἐν τῇ λέμβῳ προσεγγίζοντας καὶ ὁ κ. Ματθίας ἐχαιρέτιζε σείων τὸ κυανόστικτον μαντίλιόν του.

Ἀπεβιβάσθησαν ἐπὶ προέχοντος βράχου πάντες αἱμωδιῶντες, κεκμηκότες, ἐκτὸς τοῦ παλαιοῦ ναυτικοῦ. Καὶ αὐτὴ ἡ Καλλιόπη εἶχεν ἀπολέσῃ τὴν διαρκῆ εὐθυμίαν καταβληθεῖσα τόσον ὑπὸ τῆς δίψης, ὥστε ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἔχει δύναμιν νὰ ἀναβῇ, ἂν δὲν πίῃ πρῶτον ὕδωρ. Ἀνῆλθον λοιπὸν πρὸς τὸν οἶκον οἱ λοιποὶ ἐκτὸς τῆς Καλλιόπης καὶ τοῦ Ἀχιλλέως μεμψιμοιροῦντος ὅτι ἔμελλε νὰ συντροφεύσῃ τὴν ἀδελφήν του ὑπὸ τὸν ἥλιον, οὗ τὴν θερμότητα δὲν ἤρκει ν' ἀποκρούσῃ τὸ ἀλεξήλιον αὐτοῦ.

Ὁ Γεώργιος ἐδίστασε πρὸς στιγμήν, ἂν ὤφειλε νὰ μείνῃ ἢ ν' ἀνέλθῃ, ἀλλ' ἓν βλέμμα τῆς Ζωῆς, ἐν ᾧ ἐμάντευσε κεκρυμμένην γλυκεῖαν πρόσκλησιν, τὸν παρέσυρε. Συνώδευσε τὴν κόρην σιωπηλὸς βαίνων ἀριστερά της καὶ δὶς ἢ τρὶς εἰς δύσβατα μέρη ἐβοήθησεν αὐτὴν ν' ἀνέλθῃ ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἀνελκύσας. Συγκρίνων δ' ἐν τῇ ἀνόδῳ τὸ λιγηρὸν ταύτης καὶ εὐμελὲς ἀνάστημα πρὸς τὸ χαμηλὸν καὶ εὔσαρκον τῆς Καλλιόπης σῶμα, τὴν περικαλλῆ καὶ ἀγαλματώδη μορφὴν πρὸς τὴν χαρίεσσαν καὶ ζωηρὰν τῆς κόρης τοῦ Ματθία, ὁ νέος ὡμολόγει καθ' ἑαυτὸν ὅτι, ἂν ἐκείνη ἠδύνατο νὰ τέρψῃ προσκαίρως, ἀλλ' ἡ Ζωὴ μόνη ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ ἀληθῆ καὶ διαρκῆ ἔρωτα. Καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης, ἣν δῆθεν ὡς ἀδιάφορος παρατηρητὴς ἔκαμνε, ᾐσθάνθη ἀρρήτως γλυκὺ ἐν τῇ καρδίᾳ συναίσθημα εὐαρεσκείας ὅτι δὲν ἔμεινε μετὰ τῆς Καλλιόπης, ἀλλ' ἀνῆλθε μετὰ τῆς Ζωῆς. Καὶ δὲν ἠδύνατο οὐδ' αὐτὸς νὰ ἐννοήσῃ διατὶ πρᾶξις τόσον ἁπλῆ καὶ ἀσήμαντος καθ' ἑαυτὴν τὸν ηὐχαρίστει τόσον.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Β'

Ἀνυπομόνουν μεγάλως νὰ ἐπισκεφθῶ τῆς νήσου τὸ ἐσωτερικόν. Ἤθελον νὰ ἴδω ἀγροτικοὺς καὶ ὀρεινοὺς πληθυσμούς, καὶ ν' ἀκούσω τὴν γλῶσσάν των. Οἱ ὀρεσίβιοι λαοί, καί, γενικώτερον, οἱ πόρρω τῶν πόλεων κατοικοῦντες, ἀποτελοῦσι σπουδαιοτάτην βάσιν πάσης χώρας, καὶ τούτων τὴν συναναστροφὴν δὲν πρέπει ν' ἀμελῇ ὁ πρὸς σπουδὴν ἀποδημῶν. Προαίσθημά τι, ἐντελῶς ἐπαληθεῦσαν μετὰ μικρόν, μοὶ παρίστα πιθανὴν τὴν διατάραξιν τῆς τάξεως ἐν Κρήτῃ. Ὁ φόβος ἐνδεχομένης ἀποτυχίας τοῦ σκοποῦ, ὅστις μὲ εἶχε φέρει εἰς τὴν νῆσον, ἐξεβίαζε τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀναχώρησίν μου. Ἐπίσκεψις εἰς τὰ δυτικὰ διαμερίσματα τῆς Κρήτης, σπουδὴ τῶν ὀρεινῶν καὶ πολεμικῶν ἐκείνων ἐπαρχιῶν, ἅμα δὲ καὶ μία εὐλαβὴς πορεία πρὸς τὴν μαρτυρικὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου, ἦτο σκοπὸς καὶ δίκαιος πόθος τοῦ ταξειδίου μου. Ἐὰν ἀπέτυχον εἰς τὸ πρῶτον, τοὐλάχιστον ἐπέτυχον εἰς τὸ δεύτερον.

Τὸ ἀτμόπλοιον ἀπεβίβασεν ἡμᾶς εἰς Ῥέθυμνον, τὴν Ῥηθύμναν τῶν πάλαι χρόνων, ἣν ἔνιοι τῶν συγχρόνων ἀποκαλοῦσιν ἰδιοτρόπως «τὸ Ῥέθυμνος». Τρίτη τὴν τάξιν πόλις τῆς Κρήτης ἡ Ῥηθύμνη ἁπλοῦται, ὅπως καὶ αἱ δύο ἄλλαι, ἐπὶ τῆς βορείας τῆς νήσου ἀκτῆς, καὶ κατέχει τὸ μέσον σχεδὸν τῆς μεταξὺ Χανίων καὶ Ἡρακλείου ἀποστάσεως. Φρουρίου τείχη ζωννύουσι τὴν πόλιν. Τὰ πέριξ εἶναι ξηρά, οἱ δὲ ὑπερκείμενοι βράχοι ἐβάφησαν ἀπὸ αἷμα Χριστιανικόν, ὅπερ ἀφθόνως ἔχυσαν οἱ Τοῦρκοι ὁπότε ἥλωσαν τὸ Ῥέθυμνον. Ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς θέας καὶ τῆς ἐντὸς τῆς πόλεως προχείρου περιοδείας εἶναι μᾶλλον εὐχάριστος. Κρίνων τις πόλιν ἢ χώραν πρέπει πρωτίστως νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἔζησε, ζῇ, καὶ ἀναπτύσσεται, καὶ τὰς περιπετείας ἀφ' ὧν διῆλθε καὶ διέρχεται. Ἐπειγόμενος ν' ἀναχωρήσω αὐτοστιγμεὶ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου, δὲν εἶχον τὸν ὑλικὸν καιρὸν ὅπως ἐξετάσω τὴν πόλιν ἐν λεπτομερείᾳ. Ὅ,τι ὅμως εἶδον μὲ ἐνέπλησεν ἐλπίδος καὶ χαρᾶς, καθόσον μοι ἐπέδειξε προκόπτουσαν σχετικῶς τὴν πόλιν, ὑπὸ τὴν ὤθησιν τοῦ Χριστιανικοῦ στοιχείου, ὅπερ, καίτοι ἐν μειονότητι, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο μεγάλας πόλεις τῆς Κρήτης, εἶναι ὅμως ὁ νοῦς καὶ ὁ ἄξων περὶ ὃν ἐκτυλίσσονται αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ τέχναι, καὶ ἐν γένει ἡ ζωή. Τὸ αὐτὸ φλέγον αἴσθημα, τὸ ὑποκαῖον τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν, ἐλαύνει τοὺς Ῥεθυμνίους, καὶ τὴν εὔελπιδα τῆς

Digitized by Google

πόλεως νεολαίαν. Ἐπιστημονικὸς κόσμος, ἀπὸ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πανεπιστημίου ἀντλήσας τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν παίδευσιν, κρατεῖ τὴν δᾶδα τῆς γνώσεως ἄσβεστον ἐν Ρεθύμνῃ, καὶ προάγει αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ σύνθημα τῶν διδαγμάτων ἅτινα ἤντλησεν ἐν Ἀθήναις. Ταὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς πάσας τὰς πόλεις, τὰς κώμας, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου. Ἡ Κρητικὴ νεολαία, περατώσασα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἀφικνεῖται, πρὸς μείζονα σπουδήν, εἰς Ἀθήνας ἔνθα λαμβάνει τὸ Πανελλήνιον βάπτισμα, καὶ κοινωνεῖ ἀπὸ τοῦ πυρὸς ὅπερ συντηρεῖ ὁ Τιτὰν οὗτος Προμηθεύς. Σπουδάσασα τὰς ἐπιστήμας ἡ Κρητικὴ νεολαία ἐπιστρέφει εἰς Κρήτην, καὶ ἐκεῖ καθίσταται ὁ ἀπόστολος τῶν ἰδεῶν τῆς Ἑλληνικῆς πρωτευούσης, ἐκπροσωπούσης ἐν τούτῳ τὰς ἰδέας, τὰ φρονήματα, καὶ τοὺς πόθους τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους. Ἐνῷ, παρὰ τοῖς ὀλιγίστοις Τούρκοις τῆς νήσου, τὸ πᾶν χωρεῖ εἰς ὀπισθοδρόμησιν καὶ εἰς φθίσιν, παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς τὸ πᾶν βαίνει εἰς πρόοδον καταπληκτικήν. Οὐδεὶς ἀνταγωνισμὸς δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ δύο στοιχείων, ὧν τὸ μὲν φθίνει ἀριθμητικῶς, πνευματικῶς δὲ εἶναι σκοτεινότατον, τὸ δὲ ὀργᾷ, μελετᾷ, πληθύνεται καὶ ἀκμάζει. Τὴν ὁρμητικὴν πτῆσιν τῆς Ἑλληνικῆς κρητικῆς νεολαίας συντρέχει καὶ ὑγιὴς παίδευσις. Ὑπὸ τοιούτων θαυμασίων καὶ ἐνθουσιώντων ἐθνικῶν ἀποστόλων ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια μεταφερομένη εἰς Κρήτην θεραπεύεται φιλοτίμως, ἐν ἁμίλλῃ δὲ εὐγενεῖ καλλιεργεῖται μετὰ τοῦ ζέοντος αἰσθήματος τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, καὶ ἀφοῦ ἀνοικτὴ εἶναι καὶ ἔσεται πάντοτε ἡ πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσα, νοεῖ ἕκαστος ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ χωρήσωσι διαφόρως ἢ ὅπως ἐχώρησαν τὰ κρητικὰ πράγματα.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔφθασα εἰς Ρέθυμνον, ἀνεχώρησα πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς τρίωρον ἀπεχούσης μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου. Ἐξήλθομεν τῶν τειχῶν, καὶ ἀφοῦ ἐπί τινα χρόνον ἐβαδίσαμεν παρὰ τὴν θαλασσίαν ἀκτήν, ἀνήλθομεν τοὺς ὑπερκειμένους λόφους βαίνοντες ἐν μέσῳ ἐλαιώνων καὶ ἀγρῶν ἐσπαρμένων. Δὲν εἶναι ἴσως ἀνάγκη νὰ ἐξηγήσω τὰ αἰσθήματα ὑφ' ὧν κατειχόμην. Ἂς τεθῇ ἕκαστος Ἕλλην εἰς τὴν θέσιν μου· ἂς βαδίζῃ εἰς τὸ καθημαγμένον ἐκεῖνο καὶ ἀποτεφρωμένον θυσιαστήριον, ἔνθα ἐμαρτύρησεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἰδέα, ἂς αναλογισθῇ οἷον δρᾶμα ἐξετυλίχθη ἐκεῖ, οἵων σκηνῶν τραγικῶν θέατρον ὑπῆρξεν ὁ χῶρος ἐκεῖνος, ὁποῖα ἴχνη, ὁποῖα λείψανα, ὁποίους μάρτυρας ἀφώνους δηώσεως καὶ σφαγῆς, ὁποίους τραυματίας μεγαλεῖον ἡρωϊκὸν ἀποπνέοντας ἔτι, ὁποίους σκελετούς, ὁποῖα κρανία διάτρητα ὑπὸ σφαιρῶν καὶ μαχαιρῶν, ὁποῖον πένθιμον μεγαλεῖον ὀδύνης καὶ κλέους μεστὸν ἔμελλον μετ' ὀλίγον νὰ θεωρήσω, ὅπως ἐννοήσῃ τί συνέβαινεν ἐν ἐμοί, καὶ δικαιολογήσῃ τὰ συνταράσσοντά με ραγδαιότατα πάθη. Ὁ δρόμος, καὶ ἡ πέριξ φύσις, ἀντιθέτως τῶν μελαγχολικῶν λογισμῶν, ἦσαν ἐπιχαρίτως ἱλαρά. Διαδοχικῶς μετήλλασσον αἱ ἀπόψεις, καὶ πρὶν ἢ θαυμάσῃ τις τὴν ὡραίαν σκηνογραφίαν τοπίου χλοεροῦ καὶ ἀνθοσκεποῦς, ἐπιβάλλουσα τοποθεσία, πλήρης κάλλους σοβαροῦ, προέκυπτεν ἀπωτέρω, ἄλλας γεννῶσα ἐντυπώσεις, καὶ διάφορα ἀποσπῶσα ἐπιφωνήματα. Ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐφαίνοντο κοιλάδες πλατανόφυτοι καὶ ἐλαιόφυτοι. Κατηρχόμεθα, διηλαύνομεν τὴν χαρίεσσαν κοιλάδα, καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ἔναντι λόφων ἀνερχόμενοι ἐβλέπομεν νεωτέρας, ποικιλωτέρας, ἰδιοτροπωτέρας ἀπόψεις, ποῦ μὲν ἀγρίας ποῦ δὲ ἡμέρους ἀλλὰ πάντοτε ὡραίας. Ἔμπροσθεν ἡμῶν ἠγείροντο εἰς τὰ ὕψη ὄγκοι ὀρέων καταπληκτικοί· ὄπισθεν ἐκυλίοντο εἰς τὰ βάθη ἀθρόοι τῶν θαλασσῶν οἱ ὑγροὶ καὶ ἀναρίθμητοι ὄγκοι. Ὁμίχλη ἀραιὰ ἄρχεται στέφουσα τὰς κωνοειδεῖς κορυφὰς τῶν χαμηλοτέρων βουνῶν. Ἐφαίνοντο ἡφαίστεια καπνὸν ἀποπνέοντα, καὶ προσόμοια πρὸς τὸν Κρῆτα, τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐγκλείοντα τοῦ ἡφαιστείου τὸ πῦρ, καὶ κατὰ περιόδους, ὅπως καὶ ἐκεῖνα, ἀναδίδοντα φλόγας, καὶ κλονίζοντα τὰς πέριξ ἐκτάσεις.

Ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν εἴσοδον μεγάλης καὶ ἀποκρήμνου φάραγγος, πέραν τῆς ὁποίας εὑρίσκεται ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου. Ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ αὐστηρότης τῆς τοποθεσίας ταύτης προξενοῦσιν ἐντύπωσιν. Εἰς τὰ βάθη, ἐπὶ κοίτης ὀγκολίθων, καταφέρεται τὸν χειμῶνα βιαιότατος χείμαρρος. Εἰς τὰ ὕψη κρώζουσιν ἱέρακες καὶ ἄλλα ὄρνεα σαρκοφάγα, τραφέντα ποτὲ διὰ τῶν σαρκῶν σφαγέντων γυναικοπαίδων, καὶ ἀπὸ τῶν καθέτων καὶ ἀπροσπελάστων τοῦ χάσματος πλευρῶν φύονται εὔρωστοι δένδρων κορμοί, δασυφύλλους ἐκτείνοντες κλάδους, πεφορτισμένους ἀνθέων, ἡδέως ἀρωματιζόντων τῆς φάραγγος τὰ στενά. Ὁ ἀντίλαλος ἠχεῖ μυριόστομος εἰς τὴν πρώτην κραυγήν. Φερόμενος διὰ τῆς στενοτάτης ἀτραποῦ ἔστην πρὸς στιγμήν, καὶ κύπτων πρὸς τὸ χάσμα ἐβόησα ἰσχυρῶς: «Δόξα!» Μύριαι δόξαι ἀντήχησαν αὐτοστιγμεί. Ἡ δόξης πεπληρωμένη φάραγξ ἐβρόντησεν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ἐνῷ δὲ εἰς τὸ κενὸν ἐπλανᾶτο ἔτι, εἰς μυρίας ἀπηχήσεις, τῆς δόξης τὸ ὄνομα, κύψας καὶ πάλιν πρὸς τὸ χάσμα ἐφώναξα: «Μάρτυρες!» Ὁ ἀντίλαλος ἤχησε καὶ πάλιν, ἡνωμένα δὲ τὰ ὀνόματα τῆς «Δόξης» καὶ τῶν «Μαρτύρων» ἠκούσθησαν ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ χάσματος, ἤρθησαν ὑπεράνω, ὑπερέβησαν τὰς κορυφάς, καὶ ἡνωμένα καὶ ἀντηχοῦντα πάντοτε, ἀπεσβέσθη-

Digitized by Google

σαν ἠρέμα καὶ βραδέως εἰς τὸ κενόν. Εἰς γωνίαν ἀπρόσιτον τῆς φάραγγος, ἐν μέσῳ ἀγρίων θάμνων καὶ χλόης αὐτοφυοῦς, παρετήρησα ῥίζαν δάφνης σεμνῆς, δειλῶς φυομένης ἀπό τινος σχισμῆς. Σύμβολον δόξης εὐκλεοῦς, ὀρθῶς ἐφύτρωσεν ἡ δάφνη ἐκεῖ, ἐγγὺς τοῦ τόπου τῆς πατριωτικῆς θυσίας. Τὰ ἐρυθρὰ ἄνθη της ἀντιπαρίστων τὸ χυθὲν κατὰ τὴν σφαγὴν αἷμα, καὶ τῶν φύλλων της ἡ πικρία τοὺς πικροὺς τῶν πολιορκουμένων λογισμούς, ὅτε, ἀπτοήτως ἀτενίζοντες πρὸς τὸν θάνατον, ηὔχοντο ὅπως τὸ αἷμα αὐτῶν ἐπισφραγίσῃ τέλος τὴν ποθητὴν τῆς Κρήτης ἐλευθερίαν. Τῆς δάφνης τὸ γλυκὺ ἄρωμα εἶνε ὁ λιβανωτὸς ὃν θὰ ἐκπέμπῃ ἐσαεὶ ἡ σκηνὴ καὶ ἡ μνήμη τοῦ μαρτυρίου· τὰ μαρανθέντα φύλλα ἡ συμβολικὴ παράστασις τῶν ἀφανισθεισῶν ἐλπίδων, καὶ αἱ κάλυκες, αἱ ἕτοιμοι νὰ διανοιγῶσιν, αἱ χρησταὶ προσδοκίαι τοῦ αἰσιωτέρου μέλλοντος. Εἰκονίζουσα τὴν δόξαν ἡ δάφνη, στέφει ἐνίοτε τὸν ἀτυχήσαντα εὐγενῆ. Πόσον καταλλήλως ἐβλάστησεν ἐκεῖ!

Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πύλην τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου, ὁπότε βραδὺ σκότος ἤρξατο καλύπτον τὴν φύσιν. Ἔσω καὶ ἔξω ἐξετείνετο τοῦ πένθους ἡ εἰκὼν καὶ τὸ σύμβολον. Ἐκεῖ ὑψηλά, ἐπὶ τοῦ ἀμαυροῦ θόλου, ὑπέτρεμεν ἄστρον τι, αἱματοχρόους σκορπίζον λαμπηδόνας. Νὰ ἦτο τὸ ἄστρον τῆς Κρήτης; Καὶ ἐκεῖ ἀκόμη τὸ αἷμα;.... Ἄστρον ἐν τῇ γῇ, λάμπει ἀσθενέστερον τὸ φῶς ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ἐκκλησίας τῆς μονῆς. Ὁ τόπος ἐκεῖνος εἶναι διττῶς ἅγιος. Πρὸς τὴν τελουμένην ἀναίμακτον θυσίαν, τὴν ἀναμιμνήσκουσαν τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, συνεπλέχθη ἐκεῖ καὶ θυσία αἱματηρὰ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Κρήτης τελεσθεῖσα...

Τὸ σκότος, βαθύτατον ἤδη, ἐπεχύθη ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἐκεῖ πέραν, ἐντὸς ἐρειπίου ἀνεμομύλου, εἶδον φῶς μελαγχολικόν, μυστηριωδῶς πως διαυγάζον, καὶ οἱονεὶ μετριοφρόνως ζητοῦν ν' ἀποκρυβῇ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἀντὶ τῆς ζωῆς κατοικεῖ ὁ θάνατος ἐκεῖ. Ἡ ἀσημότης ὅμως, ἥτις πλανᾶται ἐντὸς τῶν μεγάρων καὶ τῶν ἀνακτόρων, φεύγει μακράν, πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο ἐρείπιον. Ἐκεῖ ἀπετέθησαν προσωρινῶς, ἄχρις οὗ ἐγερθῇ τὸ προσῆκον μνημεῖον, τὰ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς εὑρεθέντα καὶ ἐκταφέντα ὀστᾶ τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων. Ἐκεῖ εὗρεν ἄσυλον, ὕστατον καὶ ἀπαραβίαστον, ἡ καθημαγμένη Ἐλευθερία, ἐκεῖθεν ὅμως καὶ ἡ εὔστομος φήμη διαλαλεῖ τῶν μαρτύρων τὰ ὀνόματα, καὶ μετὰ τῆς Δόξης σκεπάζει τὰ ὀστᾶ των.

Εἰς τὸ κρησφύγετον ἐκεῖνο τοῦ Θανάτου καὶ τῆς Ἀθανασίας, προσῆλθον λαμπάδα κηδείας καὶ Ἀναστάσεως εὐέλπιδος κρατῶν ἀνὰ χεῖρας. Δύο τῶν μοναχῶν μὲ εἶχον ἀκολουθήσει. Ἀνήλθομεν τὴν ὑπόσαθρον κλίμακα καὶ εἰσεδύσαμεν ἐντός. Ἐρημία καὶ σιωπὴ ἐκράτει πανταχοῦ. Ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς λυχνίας καὶ τῶν λαμπάδων εἶδον εἰκόνισμα μικρὸν καὶ σταυρὸν μέλανα ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ τοίχου. Πενία ἐφαίνετο εἰς τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο κοιμητήριον, ἀλλὰ καὶ ποία στολὴ ἢ καὶ ποία ἐπίδειξις δύναται νὰ προσθέσῃ τι λαμπρὸν εἰς χῶρον ὃν σκέπει καὶ προστατεύει ἡ φήμη καὶ ἡ τιμή; Οἱ μοναχοὶ μοὶ ἔδειξαν εἰς τὰ βάθη τῶν θεμελίων κατακείμενα λευκά, ὑποκίτρινα, τεθραυσμένα ὑπὸ μαχαιρῶν καὶ πυροβόλων τὰ κρανία καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων τοῦ Ἀρκαδίου! Ἰδοὺ κατάλληλος Ἁγία Τράπεζα ὅπως λειτουργήσῃ ἐπ' αὐτῆς ἡ Ἐλευθερία. Τὴν ἤγειρεν ἡ Πατρίς, τὴν ηὐλόγησε δὲ καὶ τὴν καθηγίασεν ἡ Θρησκεία. Ἡ σκηνὴ τῆς πολιορκίας, ἡ φρίκη τῆς ἐκρήξεως καὶ τῆς σφαγῆς, ἡ ἔξοχος θυσία ἐξετυλίχθη τότε γιγαντιαία πρὸ ἐμοῦ. Ἐνόμισα ὅτι ἤκουον τοῦ ὀλέθρου τὴν κραυγήν, τῶν παιδίων τοὺς κοπετούς, τῶν τηλεβόλων τὸν ἦχον, καὶ ἔβλεπον τὸ χῶμα τῆς μονῆς, γλοιῶδες ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους χυμένα τῶν βρεφῶν καὶ τῶν γυναικῶν τὰ ἐντόσθια.... Νὰ γράψω τι πλειότερον; Νὰ χαράξω ὠχρὸν τῶν θυμάτων καὶ τῶν ἡρώων ἐκείνων ἐγκώμιον; Ποῖος ὅμως πανηγυρικός, καὶ ποῖον ἐγκώμιον δὲν πρέπει νὰ σιωπήσῃ ἐκεῖ ὅπου ἐλάλησεν ἅπαξ καὶ ἥπλωσεν ἡ δόξα τὰς πτέρυγάς της;

Τὴν νύκτα διῆλθον ἐν ἀγρυπνίᾳ, καὶ ὅτε τὸ πρῶτον τοῦ σημάντρου ἀνάκρουσμα ἐκάλεσεν εἰς τὸν ὄρθρον, ἔσπευσα νὰ κατέλθω εἰς τὸν περίβολον τῆς μονῆς. Ἡ αὐγὴ εἶχεν ἤδη ἐπιφανῆ. Δρόσος πρωϊνὴ κατέρραινε τὸ κωδωνοστάσιον, καὶ ὡς δάκρυον σιωπηλῶς ἀλγούσης καρδίας κατηλείβετο στάγδην πρὸς τὸ συγκλονισθὲν καὶ αἱμοβαφὲς ἔδαφος. Ἡ πρόσοψις τῆς ἐκκλησίας, ὑπὸ κιόνων μικρῶν ῥυθμοῦ Κορινθιακοῦ καλλυνομένη, φέρει ἔτι, καὶ παρὰ τὸ λευκὸν ἐπίχρισμα ὅπερ δυστυχῶς ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῆς οἱ μοναχοί, καταφανέστατα τὰ ἴχνη τῶν Τουρκικῶν σφαιρῶν. Ὅστις εἶδεν ἀνθρώπινον πρόσωπον, ἐφ' οὗ πυκνὴ εὐλογία ἀφῆκε τὰ ἴχνη αὐτῆς, δύναται νὰ λάβῃ ἰδέαν τῆς εἰκόνος ἣν παρουσιάζουσιν ἐξωτερικῶς οἱ σφαιροβληθέντες τοῖχοι τῆς ἐκκλησίας. Ὁ μοναχὸς Γλυκέριος, εὑρισκόμενος κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐντὸς τῆς μονῆς, καὶ ὃν, ἀπουσιάζοντα, μετεπέμψατο τῇ παρακλήσει μου ὁ ἡγούμενος, ἦτο ἐκεῖ, πρὸ μικροῦ ἀφιχθείς, πάνυ δὲ φιλοφρόνως ἐδέχθη νὰ μὲ ξεναγήσῃ εἰς τὸν εὐλογητὸν καὶ πολύδακρυν αὐτὸν τόπον. «Ὅ,τι βλέπεις», μοὶ εἶπε προεισαγωγικῶς ὁ Γλυκέριος, «πρέπει νὰ τὸ φαντασθῇς 'ματωμένο. Βάλε εἰς τὸν νοῦν σου μικρὰ παιδάκια ἐδῶ σκοτωμένα

καὶ ταῖς μανάδαις των παραπέρα ἄλλαις νεκραῖς καὶ ἄλλαις μισότρελλαις νὰ φωνάζουν καὶ νὰ τραβοῦν τὰ μαλλιά τους. Τὸ μοναστῆρι ἐκαιότανε. Ὁ βρόντος τοῦ κανονιοῦ, αἱ βοαῖς τῶν Τούρκων, αἱ φωναῖς καὶ τὰ κλάμματα τῶν γυναικῶν, αἱ διαταγαὶ τοῦ Δημακοπούλου καὶ τοῦ ἡγουμένου Γαβριὴλ, προσευχαῖς, προστάγματα πολεμικὰ ἀπετέλουν ὅλα ὁμοῦ θόρυβον ἀνέκφραστον καὶ ἀπερίγραπτον.» Ὁμολογῶ ὅτι ἡ ἀφελὴς αὕτη προεισαγωγὴ, μετὰ τὴν θέαν τῶν μερῶν ἔνθα ἐξετυλίχθησαν αἱ σκηναὶ, ἐπέδρασεν ἰσχυρῶς ἐπ' ἐμοῦ. «Ἔλα ἐδῶ» μοὶ εἶπεν ὁ Γλυκέριος. Καὶ αὐτοῦ προπορευομένου ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ ἰσόγαιον σειρὰν τῶν κελλίων. Εἰς τὸ 4ον ἀπὸ τοῦ βάθους ἔστη ὁ Γλυκέριος, καὶ δεικνύων μοι τὴν θύραν «ἐδῶ» μοὶ εἶπεν, «ἔμενεν ὁ φρούραρχος Δημακόπουλος.» Οἱ τοῖχοι εἰσὶ καταφαγωμένοι ἀπὸ τὰς Τουρκικὰς σφαίρας, καὶ ἐκ τῶν ἁπανταχοῦ ἰχνῶν κατανοεῖ τις ὁποία βροχὴ ἐνσφαίρου πυρὸς εἶχεν ἐξακοντισθῆ κατὰ τῆς μονῆς. Ἀφίνω τὸν λόγον εἰς τὸν Γλυκέριον. «Οἱ Τοῦρκοι» μοὶ εἶπεν «ἦσαντε μελίσσι· ὅλα τὰ βουνὰ τριγύρω καὶ ὁ κάμπος ἦτο κόκκινος ἀπὸ τὰ φέσια. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἐφωνάζανε Ἑλληνικά: *ῥάϊ, βρὲ παππάδες καὶ Χριστιανοί· στοῦ βασιλειᾶ μας τὸ κεφάλι δὲν σᾶς χαλᾶμε.* Ἐτόλμησε τότε νὰ ἐβγῇ ἔξω ἀπὸ τὸν τοῖχον ἕνας Χριστιανός. Χιλιάδες σφαῖρες ἔπεσαν ἐπάνω του καὶ τὸν ἐσκότωσαν. Τότε ἐφώναξε *φωτιὰ* ὁ Δημακόπουλος, καὶ ὅσοι εἴχαμεν τουφέκια ἐκάμαμε τὸν σταυρόν μας καὶ ἠρχίσαμεν ἐκ νέου τὸ πῦρ. Μὰ τί νὰ σοῦ 'πῶ; δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ παραστήσω τὸ πρᾶγμα τί ἦτανε.» Καὶ ἐνταῦθα μοὶ ἀφηγήθη ἀσυναρτήτως πως, ἀλλὰ μετὰ παθητικῆς εὐγλωττίας, τὴν πολιορκίαν τῆς μονῆς, τὴν ἀνδρίαν τῶν Κρητῶν καὶ τῶν ἐθελοντῶν, τὴν ἀφοβίαν, τὴν ψυχρότητα καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ Δημακοπούλου, τὸ θάῤῥος καὶ τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμὸν τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ. Ὅτε τὰ τηλεβόλα διέσπασαν τὰς πύλας καὶ τοὺς τείχους, οἱ Τοῦρκοι ὥρμησαν νὰ εἰσέλθωσι. Τότε φονικώτερον διηυθύνετο τὸ πῦρ κατὰ τοῦ ἀθρόου πλήθους τῶν Τούρκων· οἱ στοῖχοι των ἠραιοῦντο, ἀλλὰ νέοι ἐπήρχοντο, καὶ καθόσον ἐφονεύοντο οἱ πρὸ τῶν πυλῶν μαχόμενοι κατὰ τοσοῦτον ἐπετείνετο ἡ λύσσα τῶν ἐπερχομένων. Ἔφριξεν ὁ Γλυκέριος, ἀλλὰ πλειότερον ἔφριξα ἐγὼ ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν, ἐκ πολλῶν σημείων εἰσβαλόντες, εἰσεπήδησαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου οἱ Τοῦρκοι. Σχεδὸν τὸ πυροβόλον εἶχε παύσει νὰ λειτουργῇ, καὶ διὰ τῶν ξιφολογχῶν ἐμάχοντο ἐκ τοῦ σύνεγγυς Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι. Ἂς φαντασθῇ ἕκαστος ὁποῖαι ἐξετυλίχθησαν σκηναὶ ἐντὸς τοῦ κεκλεισμένου ἐκείνου χώρου, ἔνθα τόσοι πολεμισταὶ, καὶ τόσα γυναικόπαιδα εἶχον καταφύγει, οὐδεμίαν δυνάμενα νὰ εὕρωσιν ἔξοδον. Οἱ Τοῦρκοι ἦσαν μανιώδεις, καὶ τὸ αἱμοδιψὲς αὐτῶν πάθος εἶχε κορυφωθῆ. Ἐνῷ ἔσχατος ἀγὼν ἀπελπιστικὸς ἐγίνετο διὰ λογχῶν καὶ Κρητικῶν μαχαιρῶν ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, ἀγωνιζομένων νὰ ἀναστείλωσι τοὺς εἰσβαλόντας Τούρκους, προτροπάδην ἔφευγον ὀλολύζοντα τὰ γυναικόπαιδα πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς μονῆς, ἐκεῖ ὅπου μετ' ὀλίγον ἐπετελέσθη ἡ μεγάλη θυσία. Πενθίμως ἠκολούθησα τὸν Γλυκέριον εἰς τὸν σεπτὸν ἐκεῖνον τόπον. Ἠνοίξαμεν νεόδμητον θύραν, καὶ εἰσήλθομεν ἐντὸς τετραγώνου τετοιχισμένου χώρου. Ἐκεῖνος ἦτο ὁ τόπος τῆς ἐκρήξεως. Ὁ Γλυκέριος ἤρξατο ἀφηγούμενος· «Τὰ γυναικόπαιδα ἔβραζαν ἐδῶ» μοὶ εἶπεν· «Ἦτανε κτισμένο τὸ μέρος μὲ δυνατοὺς τοίχους· ἐπάνω καὶ κάτω ἦσαν δωμάτια μεγάλα γεμάτα ἀπὸ γυναικόπαιδα. Ἐδῶ κάτω, ὅπου στέκεσαι τώρα, ἦσαντε τὰ βαρέλια μὲ τὴν μπαρούτη. Ἀπ' ἔξω ἐκεῖ, (καὶ μοὶ ἔδειξε τὸ πρὸς τὸν περίβολον τῆς μονῆς μέρος) ἐσκοτονόντουσαν Τοῦρκοι καὶ Χριστιανοί, ἀπ' ἐδῶ (καὶ μοὶ ἔδειξε τοὺς ἐκτὸς τῆς μονῆς καὶ τοῦ περιβόλου ἀγροὺς) οἱ Τοῦρκοι ἤρχοντο μελίσσι. Μερικοὶ Τοῦρκοι μὲ τέτοια ὁρμὴ ἤρχοντο, ὥστε μ' ὅλον ὅτι τοὺς ἐτουφέκιζαν ἀπὸ 'πάνω, ἐπρόφθαναν ὅμως καὶ ἔβαζαν ταῖς λόγχαις των μέσα σταῖς πολεμίστραις ὅπου ἦσαν εἰς τὸ χαμηλὸ μέρος τοῦ τοίχου. Μὲ τὸ ξύλο οἱ ἀξιωματικοὶ τοὺς ἐκτυποῦσαν ἀπὸ 'πίσω, καὶ ἂν κανεὶς ἐγύριζεν ἀπὸ τὸ φόβο του τὸν ἐσκότωναν. Ἔτσι μᾶς ἐπερικύκλωσαν ἀπὸ πανταχοῦ! Ἤρχισαν μέσα εἰς τὸ σπῆτι ἡ προσευχαίς. Ἡ φωναὶς καὶ οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν δὲν περιγράφονται. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐγίνετο σιωπὴ, καὶ ξαναήρχιζαν τὰ γυναικόπαιδα νὰ φωνάζουν «Παναγία». Τίποτε ἄλλο δὲν ἐνθυμοῦμαι ἔπειτα, παρὰ μόνον ὅτι ἐκουνήθηκεν ἄξαφνα ἡ γῆ, καὶ ἐγκρεμίσθηκαν οἱ τοῖχοι. Φωτιὰ ἐπετάχθηκε ἀπὸ παντοῦ, ὁ καπνὸς ἐπλάκωσε σὰ θεόρατο σύννεφο καὶ μᾶς ἔπνιξε. Τὸ σπῆτι *ξεκαπακώθηκε*», μοὶ εἶπεν εἰς τὴν εὔγλωττον φράσιν του ὁ Κρὴς μοναχός. «Οἱ Τοῦρκοι ἐφώναξαν *λαγοῦμι* καὶ ἤρχισαν νὰ φεύγουν μακρυά, καὶ πολὺν χρόνον ὕστερα ἐφοβοῦντο νὰ πλησιάσουν. Γυναικόπαιδα καὶ ἄνδρες ἀνέβηκαν 'στὰ οὐράνια......»

Ἐσιώπησεν ὁ μοναχός, καὶ εἴτε ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεων καταβληθεὶς, εἴτε τὴν προφανῆ ταραχήν μου σεβόμενος ἔκλινε πρὸς τὴν γῆν τὴν κεφαλήν του, καὶ ἐξηκολούθει, ἐπὶ πολὺν χρόνον, τηρῶν σιωπήν. Τὸ ἐπ' ἐμοί, ηὐλαβούμην πατῶν τὸ χῶμα ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ, τοιαύτη ἐπετελέσθη θυσία μαρτυρικὴ, ἱκανὴ, καὶ μόνη αὐτὴ, νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κρήτης, ἐὰν ὁ κόσμος ἦτο ὀλιγώτερον ἐγωϊστής. Τῆς ἐκρήξεως

Digitized by Google

τὰ ἴχνη, μετὰ τόσων χρόνων παρέλευσιν, δυσχερῶς ἠδύνατό τις νὰ ἀνακαλύψῃ εἰς τὸν περίβολον ἐκεῖνον. Ἦσαν ὅμως ἐκεῖ μάρτυρες τῆς καταστροφῆς, εὔγλωττοι ἐξόχως ἐν τῇ πληρεστάτῃ αὐτῶν ἀναισθησίᾳ καὶ σιωπῇ. Ὑπάρχουσιν ἔτι εἰς τὸν περίβολον ἐκεῖνον ἀνθρώπινα ὀστᾶ ἐπιπολαίως ταφέντα ὑπὸ τὸ χῶμα. Ἀνέσκαψα μικρὸν τὴν γῆν. Τεμάχιον κρανίου λευκοῦ, καὶ ἀνθρώπιναι πλευραί, εἰς παιδίον μικρὸν ἀνήκουσαι προφανῶς, ἐξῆλθον εἰς τὸ φῶς ἐκ τῆς προχείρου ἐκείνης καὶ ἥκιστα ἀρχαιολογικῆς ἀνασκαφῆς. Ὅστις εὑρεθῇ εἰς ὁμοίας περιστάσεις δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἐντυπώσεως. Ἔλαβον εὐλαβῶς τὸ τεμάχιον τοῦ κρανίου ἀπὸ τῆς γῆς· ἐκαθάρισα αὐτὸ ἀπὸ τοῦ χώματος, καὶ τὸ ἐκόμισα μετ' ἐμοῦ, εἰς ἀνάμνησιν θλιβεράν, ἀλλ' ὑπερήφανον, τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς σκηνῆς. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους παρουσιάζει τὸ ἰδιαίτερον γνώρισμα, ὅτι βρίθει μεγάλων ἐπεισοδίων, καὶ σκηνῶν σπαρακτικωτάτων καὶ ἀνυπερβλήτως μεγαλοπρεπῶν. Εἶναι τοσούτῳ συνεχῆ καὶ συνήθη τὰ ἡρωϊκὰ ἐπεισόδια, καὶ τὰ παράβολα μεγαλουργήματα, ἀτομικὰ ἢ συλλήβδην, ἐν τῇ ἐκτυλίξει τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ὥστε ἐν τέλει, ἐκ τῶν ὑπερβολικῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων συγκινήσεων, ἡ καρδία, ὡς ἐκ τῆς συνηθείας, ἀποβάλλει μέρος τῆς εὐαισθησίας της, καὶ ἡ ἐντύπωσις ἀποβαίνει ὀλιγώτερον ἰσχυρά. Εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τοῦ Σουλίου, ἐπικαλούμενος Πατρίδα καὶ Ἐλευθερίαν, ὁ μοναχὸς Σαμουὴλ τινάσσει ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἑταίρους εἰς τὰ ὕψη ὅπως διαφύγῃ τὴν δουλείαν, καὶ μείνῃ πιστὸς εἰς τὸν ὅρκον του. Ὁ Ὀλύμπιος, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σέκου, ἐπαναλαμβάνει τὴν θυσίαν, καὶ θνήσκει, μετέωρος εἰς τὰ νέφη, προσφωνῶν τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα. Ἐπέρχεται ἡ ἀκτινοβόλος ἐποποιία τοῦ Μεσολογγίου.... Μεμονωμένα γεγονότα ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ τῇ ξηρᾷ ὑποτυποῦσι τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἀκάθεκτον τοῦ Ἔθνους ὁρμήν, καὶ ὡς σταθμός, τίς οἶδε ἐὰν θὰ εἶναι ὁ ὕστατος, φαίνεται ἔτι εἰς τὴν ἀπαράμιλλον ταύτην σειρὰν ἡ θυσία τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου διαχέουσα ἀνέσπερον φῶς ἐπὶ τῆς φρικτῆς τραγῳδίας, ἥτις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξετυλίχθη ἐκεῖ. Δὲν γνωρίζω λαμπρότερον τίτλον ὑπὲρ χώρας τινὸς καὶ λαοῦ, ἢ τὴν παρατήρησιν ἣν ἤκουσα ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀρκαδίου, ὅτε, ἀναμιμνήσκων τὸ δραματικὸν τέλος καὶ τὴν μαρτυρικὴν τῶν ὁλοκαυτωθέντων θυσίαν, ἐξῆρον τὴν ἀπόφασιν, τὴν πίστιν, καὶ τὸ θάρρος τῶν μαχητῶν. «Ἔκαμαν τὸ καθῆκόν τους,» μοὶ εἶπον οἱ πέριξ ἐμοῦ· «ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ τὸ κάμωμεν τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς». Ἐλάλουν οὕτω, καὶ ὁ ἐξαστράψας ὀφθαλμός των, καὶ ὁ ταχὺς τοῦ σώματος σπασμὸς ἐδήλου ὅτι ἡ γλῶσσα ἐξήγει πιστῶς καὶ ἀπερίττως τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἀπόφασιν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΛΙΣΤ

ἐν Βαϊμάρῃ.

Ὁ ἐν Βαϊμάρῃ οἶκος τοῦ Λίστ κεῖται πρὸς τὸ πέρας τῆς πόλεως, ἐγγὺς τοῦ χλοεροῦ δημοσίου κήπου, περιεστοιχισμένος αὐτὸς οὗτος ὑπὸ κηπαρίου, οὗ τὰ ὑψικόρυφα δένδρα σκεπάζουσι τὴν κιγκλιδωτὴν τοῦ περιβόλου εἴσοδον καὶ αἱ περιπλοκάδες ἀναρριχῶνται ἐπὶ τὰ λευκὰ λελεπρωμένα τείχη. Σιγὴ καὶ ἐρημία βασιλεύουσιν ἐκεῖ. Ὁ ἐπισκέπτης ὠθῶν τὴν θύραν εἰσέρχεται εἰς προαύλιον ἀγροτικώτατον. Περὶ αὐτὸν οὐδὲν ἄλλο βλέπει ἢ χλόην καὶ δένδρα, οὐδὲν ἄλλο ἀκούει ἢ τοῦ ἀνέμου τὸν ψίθυρον. Νομίζει πρὸς στιγμὴν ὅτι ἠπατήθη, ὅτι δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ ὑποδειχθεὶς οἶκος τοῦ μεγάλου Οὔγγρου μελοποιοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἐνδιαίτημα εὐπόρου τινὸς ἀγρονόμου.

Καὶ στρέφει τὸ βλέμμα ἐταστικὸν ἄνω πρὸς τὰ κλειστὰ παράθυρα. Ἀλλ' ἐκεῖ ἀναγινώσκει καλῶς ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς κεχαραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ Λίστ. Προβαίνει λοιπὸν ἀναζητῶν τὴν θύραν τοῦ οἴκου. Εἰς τὸν κρότον τῶν βημάτων του ὄρνιθες φεύγουσι μετὰ τρόμου κακκαρίζουσαι καὶ λευκαὶ περιστεραὶ ἀφίπτανται πλαταγοῦσαι τὰς πτέρυγας. Ἡ τεφρόχρους θύρα τοῦ οἴκου εἶνε ἡμίκλειστος. Ὁ ἐπισκέπτης ὠθεῖ ταύτην διστάζων καὶ ἀνέρχεται πεντάδα ξυλίνων βαθμίδων. Τότε γυνή τις μέσης ἡλικίας εὔσωμος καὶ διατηροῦσα ἔτι ἴχνη καλλονῆς προσέρχεται ἵνα συνοδεύσῃ τὸν ἐπισκέπτην εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον.

Ὁ οἶκος δὲν εἶνε ἔτι ἐντελῶς ηὐτρεπισμένος. Ἀνὰ τὴν κλίμακα καὶ ἐν τῷ προδόμῳ παντοῖα σκεύη οἰκιακῆς χρήσεως κεῖνται φύρδην μίγδην τεθειμένα ἐπ' ἀλλήλων. Ἡ ὁδηγὸς προπορευομένη ἀνοίγει ἑτέραν θύραν καὶ εὑρίσκεταί τις νῦν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Λίστ.

*

Ἡ αἴθουσα εἶνε πολυτελεστάτη. Τὸ δάπεδον καλύπτει ἀνατολικὸς τάπης ἐρυθρὸς καὶ μέλας, πρὸ τῶν παραθύρων ἀνήρτηνται ἐρυθρὰ μάλλινα παραπετάσματα. Λαμπρὰ θερμάστρα ὀρθοῦται πελωρία καὶ πάλλευκος ὡς τύμβος ἀλαβάστρινος. Μεταξὺ τῶν ἐπίπλων ἰδιαιτέραν ἐμποιεῖ αἴσθησιν εὐμήκης ἕδρα κεκαλυμμένη διὰ λινοῦ

Digitized by Google

καλύμματος. Εἶνε μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐπίπλων τετριμμένη. Ὡς ἐκ τοῦ σχήματος ἰδιαζόντως ἀναπαυτικὸν κάθισμα φαίνεται ὅτι πρὸ πάντων ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἐμπνεύσεως καὶ συλλήψεως τῶν θαυμασίων μελῳδιῶν του.

Βιβλία τινά, ἐν οἷς καὶ λαμπρῶς ἐσταχωμένα —δῶρα τῶν συγγραφέων —φυλάττονται ἐντὸς ὑελοφράκτου βιβλιοθήκης. Μικρὰ ἀσήμαντα κομψοτεχνήματα κοσμοῦσι τὰς τραπέζας. Δύο μέλανα κλειδοκύμβαλα, ὧν τὸ ἕτερον μικρόν, πληροῦσι τὸν χῶρον τῆς οὐχὶ εὐρείας ταύτης αἰθούσης. Παρὰ ταῦτα μεγάλη θήκη μουσικῶν τετραδίων κατάκειται κενή.

*

Ἀπὸ τῆς αἰθούσης μεταβαίνει τις εἰς τὸν κοιτῶνα. Τὸ παράθυρον ἕνεκα τοῦ ἡλίου εἶνε κεκλεισμένον καὶ τὸ φῶς εἰσέρχεται ἀσθενὲς ἐκεῖ. Διακρίνεται ἡ ἐκ λευκῆς ὀξυᾶς ἀποστίλβουσα κλίνη, χρυσοῦν κάτοπτρον λάμπει ἐπὶ τοῦ τοίχου, βωβὸν ξύλινον κλειδοκύμβαλον πρὸς ἄσκησιν τῶν δακτύλων ἀποδέχεται ὡς αἴγλην δόξης ὀλισθαίνουσαν ἀκτῖνα ἡλίου, καὶ μόνον ἐξ ὅλων πάλλεται ζῶν μέγα χαλύβδινον χρονόμετρον ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης, ὡσεὶ ἐκπροσωποῦν ἐκεῖ τὴν κυριαρχίαν τοῦ χρόνου ἐπὶ τῶν παγκοσμίων πάντων, ὅσον ἂν ὑπῆρξαν ταῦτα λαμπρὰ καὶ ἔνδοξα.

Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κοιτῶνα μεγάλων ἀνδρῶν, ἂν μὴ εἶνε ἀναίσθητος, καταλαμβάνεται ὑπὸ ἰδιαιτέρας τινὸς συγκινήσεως. Αἱ αἴθουσαι, τὰ σπουδαστήρια, εἶνε τόποι ὁπωσοῦν δημόσιοι· τὸ ἀληθὲς ἐρημητήριον τοῦ πνεύματος εἶνε ὁ κοιτών. Ἐν αὐτῷ μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὸ πνεῦμα ἀπαλλάσσεται πάσης ἐπιβεβλημένης περιβολῆς. Καὶ εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ νυκτερινῇ τοῦ κοιτῶνος σιγῇ συνελήφθησαν ἢ διεπλάσθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ἔργα τὰ δοξάσαντα τὴν ἀνθρωπότητα!

Πρὶν ἐξέλθω τοῦ κοιτῶνος ἵσταμαι ἐπὶ στιγμὴν πρὸ τοῦ ἀνηρτημένου κατόπτρου. Ποσάκις ἡ ἐμπνευσμένη μορφὴ τοῦ μουσικοῦ κατωπτρίσθη ἐν αὐτῷ! καὶ ὅμως οὐδὲν ἴχνος ἐνετυπώθη ἐπὶ τῆς ὀλισθηρᾶς ὑέλου. Ἄπιστος αὕτη πρὸς τὸν ἐπὶ τόσα ἔτη κύριον κατοπτρίζει νῦν τὴν προστυχοῦσαν μορφήν. Καὶ θλιβερὰ σκέψις διέρχεται τοῦ λογισμοῦ μου: Πόσον ἡ ἀνδρικὴ μνήμη, πόσον ἡ γυναικεία καρδία εἶνε ὅμοιαι πρὸς τὸ κάτοπτρον αὐτὸ τοῦ Λίστ!!

*

Τὸ τρίτον δωμάτιον, τὸ σπουδαστήριον, εἶνε νῦν ἀληθὲς μουσεῖον, μουσεῖον τοῦ ὁποίου τὰ ἀντικείμενα ἔχουσιν οὐ μόνον ἱστορικὴν ἀλλὰ καὶ ὑλικήν, πραγματικὴν ἀξίαν. Δύναται νὰ θαμβώσῃ ἡ θέα αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἑνὸς φιλομούσου ὅσον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἑνὸς μεταπράτου. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐν αὐτῷ κατατεθειμένων ἐντὸς ὑελοσκεπῶν ἑρμαρίων εἶνε δῶρα ἡγεμόνων, πόλεων, ἑταιριῶν, σωματείων καὶ ἰδιωτῶν πρὸς τὸν μέγαν μουσουργόν. Καὶ ἐν πρώτοις δωδεκὰς ὅλη ῥαβδίων ἀρχιμουσικοῦ, ὧν τὰ μὲν ἐξ ἐλέφαντος γεγλυμμένου καὶ ἐβένου, τὰ δὲ ἐξ ἀργύρου, τινὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτίμων. Εἶτα συλλογὴ καπνοθηκῶν καὶ ταμβακοθηκῶν βαρυτίμων, ὧν πολλαὶ φέρουσι δι' ἀδαμάντων, σαπφείρων, σμαράγδων, ῥουβινίων, τὰ αὐτοκρατορικὰ καὶ βασιλικὰ ἐμβλήματα τῆς Αὐστρίας, τῆς Πρωσσίας, τῆς Βαυαρίας, καὶ εἶνε δῶρα ἡγεμονικά. Ὡρολόγια, σφραγῖδες, δακτύλιοι καὶ στέφανοι ἐκ φύλλων δάφνης χρυσῶν. Σὺν τούτοις εἰκοσὰς μεταλλίων, ἐφ' ὧν ἀποτυποῦται ἡ λεοντώδης μορφὴ τοῦ Λίστ. Τὰ μετάλλια ταῦτα εἶνε ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἐκόπησαν δ' εἰς ἀνάμνησιν διαφόρων ἐποχῶν τοῦ περιδόξου αὐτοῦ σταδίου.

Ἕπεται ὁπλοθήκη ἀγχεμάχων ὅπλων: ξιφῶν, σπαθῶν, μαχαιρῶν, ἐγχειριδίων, ἐν οἷς πολλὰ ἀνατολικὰ καὶ ἱσπανικά. Ἐντὸς ὑψηλοῦ ἑρμαρίου κατὰ στοίχους ὀρθοῦνται καπνοσύριγγες παντοειδεῖς ἀπὸ τῶν μακροτάτων τουρκικῶν μέχρι τῶν μᾶλλον σμικρῶν καὶ περικόμψων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Καὶ *ναργιλέδες* οὐχὶ ὀλίγοι ἐκ πολυχρώμων ὑέλων παρίστανται, καὶ περιελίσσονται τὰ πηχυαῖα *μαρκοῦτσια* ὡς πολύστικτοι νεναρκωμένοι ὄφεις.

Δὲν μετροῦνται τὰ πολυειδῆ, πάσης χρήσεως καὶ μεγέθους ἀγγεῖα καὶ πινάκια, οὐδ' αἱ φιάλαι, οὐδὲ τὰ κύπελλα, οὐδ' αἱ ἀνθοδόχαι. Ἐν δὲ τῇ γωνίᾳ ὀρθοῦται ἐπὶ μελανοῦ στύλου μαρμαρίνη ἀπαυγάζουσα λαμπρὰ προτομὴ τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας δωρηθεῖσα ὑπὸ ταύτης.

Ἰδιαίτερον τμῆμα ἀποτελοῦσιν αἱ βαρύτιμοι ῥάβδοι ἀριθμούμεναι κατὰ δεκάδας. Ἐντὸς χαμηλοῦ τινος ἑρμαρίου προσελκύει τὴν προσοχήν μου στολὴ ἐγχώριος οὑγγρικὴ καὶ *πλῶσκα* ἢ *τσίτσα* ἀπαράλλακτος ὡς αἱ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει. Γύψινά τινα ἐκμαγεῖα ὑπάρχουσι περαιτέρω. Ἀναγνωρίζω μεταξὺ αὐτῶν τὴν ἰσχνὴν καὶ ἄτριχον μορφὴν τοῦ Σοπέν. Τὰ βλέφαρα εἶνε κλειστά· προδήλως ἐλήφθη μετὰ θάνατον τὸ ἀποτύπωμα. Ἄξιον προσοχῆς εἶνε καὶ μέγα ἐκμαγεῖον τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Λίστ ἐν ἡλικίᾳ 26 ἐτῶν. Ἐκ τοῦ σχήματος, τῶν πολυπτύχων ἁρμῶν, τῶν ἐμφανῶν νεύρων, λαμβάνει τις ἰδέαν περὶ τῶν ἀπαραμίλλως εὐκινήτων καὶ ἐξόχως ἐλαστικῶν δακτύλων τοῦ μεγίστου κλειδοκυμβαλιστοῦ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος.

Ὡς εἶπον, ὁ οἶκος δὲν εἶνε ἔτι ἐντελῶς ηὐτρεπισμένος καὶ οὐδὲ συνεπληρώθησαν ἔτι αἱ συλλογαὶ τῶν σκευῶν, ἐπίπλων κλπ. οὐδ' ἐτέ-

Digitized by Google

θησαν ἐφ' ἑκάστων ἐπιγραφαὶ φωτίζουσαι τὸν ἐπισκέπτην. Ἀνωφελὴς λοιπὸν παρίσταται ἡ ἐπὶ πλέον διαμονὴ καὶ ἄκαρπος ἡ ἔρευνα καὶ μελέτη.

Περιεστοιχισμένον ὑπὸ τόσης λαμπρότητος, κυκλούμενον ὑπὸ τῶν βαρυτίμων κειμηλίων τῆς δόξης, ἐπαξίως κεῖται ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸ μέγα καὶ προσφιλὲς κλειδοκύμβαλον τοῦ Λίστ, ὄργανον μεγάλης ἀξίας, ἐφ' οὗ κατὰ προτίμησιν ἐξετέλει ἐν κύκλῳ φίλων καὶ θαυμαστῶν τὰς θείας αὐτοῦ συνθέσεις. Ἂν ὁ Οὔγγρος μελοποιὸς ὑπῆρξεν ἐν τῇ μουσικῇ ἀληθὴς ἡγεμών, τὸ μέλαν αὐτὸ κλειδοκύμβαλον, τὸ ἤδη κλειστὸν καὶ ἄφωνον, ὑπῆρξε τοῦ ἡγεμόνος μουσικοῦ ὁ πραγματικὸς θρόνος.

*

Κατερχόμενος τὴν κλίμακα συναντῶ τριάδα Ἀμερικανίδων, ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων καὶ ἀσάρκων, ὧν αἱ ἄνευ ἐκφράσεως μορφαὶ καὶ τὰ ἀλύγιστα σώματα ἐνθυμίζουσι τὰς ξυλίνας πλαγγόνας τῶν πλανοδίων μεταπρατῶν. Ἀνέρχονται σιωπηλαί, μεμετρημένῳ βήματι ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης τὰς βαθμῖδας τοῦ οἴκου τοῦ Λίστ, ὅπως αὔριον θ' ἀνέλθωσι τὴν ἀτραπὸν τῆς Βαρτβούργης, ὅπως πρὸ μηνὸς ἀνῆλθον τὰς Ἄλπεις δεδεμέναι ἀπὸ τῆς ὀσφύος διὰ σχοινίου.

Μοὶ φαίνεται ὡσεὶ βεβήλωσις ἡ εἴσοδος τῶν ἀναισθήτων τούτων πλασμάτων εἰς τὸν κατ' ἐξοχὴν οἶκον τῆς εὐαισθησίας, τῆς περιπαθείας! Ἐπιταχύνω τὸ βῆμα μετ' ὀργῆς τινος καὶ ἐξέρχομαι εἰς τὸν κῆπον.

Εἶνε ἡ ὥρα μία μετὰ μεσημβρίαν καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη τοῦ Αὐγούστου κατ' ἐξοχὴν θερμή. Διατρέχων τοὺς δρομίσκους τοῦ κήπου ἀνευρίσκω δρόσον ὑπὸ πυκνάς τινας δενδροστοιχίας καὶ σκιάδας. Ποσάκις ὑπὸ ταύτας ὁ μέγας καλλιτέχνης ἐζήτησεν ἔμπνευσιν πρὸ τῆς ἐργασίας, ἀναψυχὴν μετὰ τὴν ἐργασίαν.

Καὶ ἀναζητῶ κύκλῳ, ἐπὶ τῶν κορμῶν, ἀνὰ τὰ φυλλώματα, ἐν τῷ ἀέρι, ἀναζητῶ τι τὸ ὁποῖον παρέμεινεν ἐκ τῆς θείας αὐτοῦ τέχνης. Ἀόριστοι ἁρμονίας φθόγγοι, ἀκατάληπτοι φράσεις μελῳδιῶν διέρχονται διὰ τοῦ λογισμοῦ μου—διὰ τοῦ λογισμοῦ μόνον—ὁ τόνος μένει βωβός, ὅπως τὸ μνῆμα τὸ καλύψαν τὸν ῥαψῳδὸν τῆς Οὐγγαρίας. Οὕτω λήγουσι λοιπὸν ἡ ζωή, ἡ δόξα, ἡ τέχνη;..., Ματαιότης!...

Κατηρχόμην τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοιούτους βαρεῖς συλλογισμοὺς τὴν κεφαλὴν κλίνων, ὅτε περιπαθεῖς ἦχοι κλειδοκυμβάλου ἀνέκοψαν τὸ βῆμά μου. Εὑρισκόμην πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ ἀνθοστολίστου παραθύρου εἰσωγείου οἴκου. Εἰς τὸ βάθος μικρᾶς εὐπρεποῦς αἰθούσης περικαλλὴς ξανθὴ κόρη, γνησία Τευτονὶς ἔκρουε μετὰ τέχνης καὶ αἰσθήματος τὰ πλῆκτρα τοῦ κλειδοκυμβάλου δι' εὐλυγίστων δακτύλων, λευκῶν ὅσον αὐτὰ τὰ πλῆκτρα. Ὑπὲρ τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐπὶ τοῦ τοίχου ἦν ἀνηρτημένη εὐμεγέθης εἰκὼν τοῦ Λίστ. Καὶ ἐν τῇ πλημμύρᾳ ἐκείνῃ τῶν μουσικῶν ἤχων, οἵτινες κατέκλυζον τὴν ἀκοήν μου, δὲν ἤργησα νὰ ἀναγνωρίσω τὴν δευτέραν *Οὐγγρικὴν Ραψῳδίαν*!

Ὄχι λοιπόν, εἶπον, ἐπανορθῶν τὸν πρότερον ἄτοπον συλλογισμὸν καὶ ἀνεγείρων μετὰ θάρρους τὴν κεφαλήν, ὄχι!—ἡ ζωὴ φθείρεται, ἡ δόξα συντρίβεται, ἀλλ' ἡ Τέχνη ζῇ αἰωνία καὶ ἀθάνατος!...

Δ*

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου (1821)

(Ἱστορικὸν διήγημα).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἀπομείναντες Ὀθωμανοὶ πληροφορηθέντες παρὰ τῶν Χριστιανῶν ὑπηρετῶν των τὴν οἰκτρὰν τύχην τῶν τελευταίως ἐξελθόντων, ἀπεφάσισαν μᾶλλον νὰ ταφῶσιν ὅλοι ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὅπερ τοσούτῳ καρτερικῶς ἕως τότε ἐτήρησαν, παρὰ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, παρ' ὧν τὴν ἐλαχίστην ἐπιείκειαν δὲν ἔπρεπε τῷ ὄντι νὰ περιμένωσιν. Εἰς τὴν ἀπόφασίν των ταύτην προήχθησαν καὶ ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ὅτι θὰ φανῇ ἐν καιρῷ καὶ ὁ ἀνυπομόνως ἀναμενόμενος στόλος των, ὅστις καὶ πράγματι ἦλθεν ἀλλὰ κατόπιν ἑορτῆς, εἴκοσι δύο ἡμέρας μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου. Οἱ Ἕλληνες δ' ἐξ ἄλλου, βαρυνθέντες ὀλίγον τὴν ζωὴν τοῦ στρατοπέδου καὶ θέλοντες νὰ δώσωσι πέρας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου ἵνα ἐκστρατεύσωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, παρεσκευάζοντο πρὸς ἔφοδον, καὶ ἡ Γενικὴ Ἐφορία εἰδοποιηθεῖσα ἀπέστειλε ταχέως τὰ πρὸς ταύτην ἀναγκαῖα, οἷον κλίμακας, πολεμεφόδια καὶ πανία καὶ ῥακὴν διὰ τοὺς πληγωθησομένους. Εἶχε δὲ στείλει πρό τινων ἡμερῶν καὶ ἓν κανόνιον τῶν 16 λιτρῶν μὲ σφαίρας καὶ τὴν δι' αὐτὸ ἀπαιτουμένην πυρίτιδα. Ὥστε τῶν πάντων διὰ τὴν ἔφοδον ἑτοιμασθέντων, ἔμεινε μόνον νὰ ὁρισθῇ ἡ κατάλληλος διὰ ταύτην ἡμέρα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως οἱ Ὀθωμανοὶ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωσι τὴν κατακραυγὴν τῶν γυναικῶν των καὶ τοὺς σπαρακτικοὺς θρήνους τῶν πεινώντων τέκνων των, ἔκλεισαν κατὰ τὴν παροιμίαν τὰ 'μάτια, καὶ ταπεινωθέντες πρὸ τῶν ραγιάδων ἐπρότειναν συνθήκην παραδό-

Digitized by Google

σεως, ἥτις καὶ μετὰ τρεῖς ἀλλεπαλλήλους συνεντεύξεις συνωμολογήθη ἐγγράφως, ὡς ἑξῆς·

«Νὰ λάβωσιν οἱ Ἕλληνες τὰ χρήματα, τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, τῶν λοιπῶν μενόντων τοῖς Ὀθωμανοῖς, οἵτινες καὶ νὰ σταλῶσι δι' Ἑλληνικῶν πλοίων εἰς τὰς παραλίας πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας.»

Τελειωθείσης τῆς συνθήκης, μετέφερον οἱ πολιορκούμενοι τὰ πράγματά των ἐν κιβωτίοις καὶ ἐν δέμασιν ἁρμοδίως ἐσφραγισμένοις εἰς τὰ δύο ἐλλιμενισμένα Σπετσιωτικά. Τὴν πρωΐαν δὲ τῆς 7ης Αὐγούστου ἐγένετο καὶ ἡ ἐκ τοῦ φρουρίου ἔξοδος τῶν Ὀθωμανῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐξερχόμενος ἐψαύετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἵνα μὴ φέρῃ χρήματα καὶ ἄλλα εἴδη μεταλλικὰ πολύτιμα, μεθ' ὃ διηυθύνετο πρὸς τὸ μέρος τοῦ αἰγιαλοῦ, ἐξ οὗ θὰ ἐγίνετο ἡ εἰς τὰ πλοῖα ἐπιβίβασις διὰ τὴν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν μεταγωγήν, ὅπως ἡ συνθήκη διελάμβανεν ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης.

Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ταύτην ἔφθασαν καὶ τὰ μέλη τῆς Γενικῆς Ἐφορίας ἵνα συγχαρῶσι διὰ τὴν πτῶσιν τοῦ φρουρίου, καὶ οἱ ὁπλαρχηγοὶ ἐκάλεσαν τὸν πρόεδρον αὐτῆς νὰ παραστῇ εἰς τὴν κατὰ σῶμα ἔρευναν τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλ' οὗτος ἀποποιηθεὶς εἰσῆλθε μετὰ τῶν συνεφόρων του εἰς τὸ φρούριον, ἵνα παρατηρήσωσι τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν τοῦτο μετὰ τὴν πολιορκίαν εὑρίσκετο. Πρὸ μιᾶς δὲ ὥρας περιήρχοντο αὐτό, ὅτ' αἴφνης ἤκουσαν φωνὰς καὶ πυροβολισμούς.

Ἐφόνευον οἱ Ἕλληνες τοὺς διὰ συνθήκης παραδοθέντας....

Εἶναι δύσκολον νὰ περιγραφῇ τὸ αἱματηρὸν ἐκεῖνο δρᾶμα, τὸ ὁποῖον οὐκ ὀλίγον ἀμαυροῖ τὰ χρονικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Ὅσοι τῶν Ὀθωμανῶν διὰ τῆς πρώτης βολῆς ἢ διὰ τοῦ πρώτου πλήγματος ἐθανατόνοντο λογιστέοι εὐτυχεῖς, διότι ἐλυτροῦντο πλειόνων βασάνων καὶ ἀπηλλάσσοντο καὶ τοῦ ἀλγεινοῦ θεάματος τῆς κρεουργίας τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν των· ἀλλ' ὅσοι μόνον ἐπληγόνοντο, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ἔτρεχον ἡμιθανεῖς μᾶλλον ἐκ τοῦ τρόμου των ἢ τῆς πληγῆς, ἣν ἔλαβον, καὶ ἐπήδων εἰς τὴν θάλασσαν, ἧττον ἐπώδυνον κρίνοντες τὸν διὰ ταύτης πνιγμόν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἠνοίγετο ἀγρία κατ' αὐτῶν τουφεκοβολὴ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἁρπάζοντες καὶ τὰ βρέφη καὶ τοὺς παῖδας, ἢ τοὺς ἐτελείωναν ῥίπτοντες κατὰ πετρῶν, ἢ τοὺς ἐσφενδόνιζον ζῶντας εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ δυστυχῆ δ' ἐκεῖνα πλάσματα, καὶ ὑπὸ τῶν κυμάτων ἀκόμη πνιγόμενα ἐπυροβολοῦντο ἀλλεπαλλήλως, μέχρις οὗ εὔστοχον καὶ τῶν ἄλλων βεβαίως εὐσπλαγχνότερον βόλι ἐθανάτονον αὐτά. Τόσος δ' ὁ φόνος καὶ τοσαύτη ἡ σφαγὴ ἐγένετο τότε, ὥστε ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ὥρᾳ ἐφονεύθησαν πάντες σχεδὸν οἱ ἐξελθόντες τοῦ φρουρίου, ὅλη δ' ἡ θέσις τοῦ προαστείου ἐκαλύπτετο ὑπὸ πτωμάτων, ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον τοῖς ἰδοῦσι θέαμα, καὶ τὰ θαλάσσια ὕδατα ἐπορφυρώθησαν εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἐκ τοῦ χυθέντος αἵματος! Ὀλίγοι δὲ τῶν Ὀθωμανῶν ἐπέζησαν, οἱ προεπιβιβασθέντες μετὰ τῶν πραγμάτων εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἄλλοι τινές, οὓς οἱ ἀρχηγοὶ φιλανθρωπίᾳ κινηθέντες κατώρθωσαν νὰ σώσωσιν ἐκ τῆς μανίας τῶν στρατιωτῶν. Μετὰ τῶν τελευταίων συγκατελέγετο καὶ ἡ περικαλλὴς τοῦ Σαλιάγα κορασὶς Μαυρούκω, ἣν ἀνήρπασεν ἐκ τῆς σφαγῆς ὁ μεγαλόψυχος Σιράκος· εἰς ταύτην ἀναφέρεται καὶ τὸ κατωτέρω δημοτικὸν ᾀσμάτιον:

Μέσ' 'στὸ Νιόκαστρο, 'στὸ κάστρο 'γίνη πόλεμος πολύς,
Κι' ἐσκλαβῶσαν παλληκάρια, τῶν μαννάδων τὰ παιδιά,
Κι' ἐσκλαβῶσαν τὴ Μαυρούκω, τοῦ Σαλιάγα τὸ παιδί·
Δὲ φορεῖ τὸ φερεντζέ της, κι' ἔχει τὰ μαλλιά λυτά,
Τῆς 'ματόνουν κι' ἡ πατούσαις, ποῦ τὴ φέρνουν ἀπεζή,
ἀπεζὴ ξυπόλυτη!
«—'Σ τὸ Θεό σου, βρὲ Σιράκο, μὴ μὲ πᾶτε ἀπεζή,
Πούμαι πρώτη ἀγαδοποῦλα, τοῦ Σαλιάγα τὸ παιδί...»
«—Σώπα, σὺ κυρὰ Μαυρούκω, δὲ σὲ πᾶμε ἀπεζή,
Νὰ, καβάλλα 'ς τὸ μουλάρι, κι' ἔρχομαι ἀπεζῆς ἐγώ!...»
. . . .

Οἱ ἀρχηγοὶ ἐδικαιολογοῦντο κατόπιν ὅτι ἡ ἀθέτησις τῆς συνθήκης δὲν ἦτο προμελετημένη, ἀλλ' ὅτι προεκλήθη ἐκ τῆς ὑπεροπτικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἀγερώχου συμπεριφορᾶς αὐτῶν τῶν Ὀθωμανῶν, εἴτε κακῶς εἰθισμένων, εἴτε καὶ μὴ θελόντων νὰ ἐννοήσωσι τὴν πικρὰν μὲν δι' αὐτούς, ἀλλὰ φανερωτάτην πλέον ἀντιστροφὴν τῶν ὅρων, δι' ἧς αὐτοί, οἱ χθιζά τε καὶ πρώϊζα κύριοι καὶ ἐξουσιασταὶ κατήντησαν ὑποχείριοι τῶν δούλων καὶ ῥαγιάδων τῶν Ἑλλήνων. Αὐτὴ δὲ ἡ ἀφορμὴ προστιθεμένη εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀπείρων δεινῶν καὶ ἀτιμώσεων, ἃς εἶχον ὑποφέρει οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τῶν τυράννων των, δι' ὃ καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ὁ μὴ ἔχων δύο καὶ τρεῖς τῶν Ἑλλήνων προσωπικοὺς ἐχθρούς, καὶ συνδυαζομένη πρὸς τὸ ὅτι πολλοὶ τῶν πολιορκητῶν ἦσαν στενοὶ συγγενεῖς τοῦ προσφάτως ὑπ' Ὀθωμανῶν δολοφονηθέντος προεστῶτος Ἀρκαδίας Γρηγορίου Παπᾶ Φωτοπούλου, πατρὸς τοῦ ἀρχηγοῦ Ἀθανασίου Γρηγοριάδου, ἐξηγεῖ τὸ πῶς ἐγένετο ἀρχὴ τῶν φόνων καὶ παριστᾷ τοὺς Ἕλληνας ὡς ὑπὸ συγγνωστέας τῇ ἐμπαθεῖ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐκδικήσεως, ἐξαφθείσης καὶ ὑπὸ τῆς ἀνοήτου τῶν Τούρκων διαγωγῆς, κινηθέντας, οὐχὶ δὲ ὑπὸ θηριωδίας καὶ ὠμότητος. Καὶ οὕτω τῷ ὄντι θὰ εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἐὰν οἱ Ἕλληνες περιωρίζοντο εἰς τὴν σφαγὴν τῶν κακῶν ἀγάδων, τῶν σπαχήδων, τῶν κεχαγιάδων, σεϊμένιδων καὶ λοιπῶν ἐν κακουργίαις ἀδελφῶν των, οἵτινες οὐδέποτε φαίνεται συλογισθέντες ὅτι ἦτο

Digitized by Google

ποτε δυνατὸν νὰ σηκωθῶσιν οἱ ῥαγιάδες καὶ ζητήσωσι τὰ δίκαιά των, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ τρόπους τοὺς εἶχον τυραννήσει, ἀδικήσει καὶ ἀτιμάσει εἴτε εἰς τὸ ἴδιόν των πρόσωπον, εἴτε καὶ εἰς τὸ τῶν γυναικῶν, θυγατέρων καὶ παιδίων των. Ἀλλ' οἱ πολιορκηταὶ τοῦ Νεοκάστρου, ἀτυχῶς μὴ φεισθέντες καὶ τῶν γυναικῶν, τῶν παιδίων καὶ αὐτῶν τῶν νηπίων, κατηγορήθησαν ὡς ἄσπλαγχνοι πρὸς τὴν ἀβλαβῆ ἀδυναμίαν τῶν πρώτων καὶ ἀνευλαβεῖς καὶ ἀνίεροι πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἡλικίας ἁγνείαν τῶν δευτέρων.

Ποῖος ὅμως λαὸς δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι δὲν ἔσχε ποτὲ τὰς παράφρονάς του ὥρας καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ αἵματος καὶ τῆς αἰσχύνης του, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ φιλέλλην τις, ἐξιστορῶν τὰ κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς; . . .

Καὶ ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τινες ἀξιοκαταχρίτως δὲν ἔλαβον μέρος ἐνεργὸν πρὸς παῦσιν τῆς σφαγῆς. Ὁ Παπ' Ἀναστάσις ὅμως,ῥητέον πρὸς τιμήν του, ὡς ἀληθὴς λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐλέους, πλέον ἢ ἅπαξ προεκινδύνευσε τὴν ἑαυτοῦ ὑπὲρ τῆς ζωῆς πολλῶν ἐκ τῶν ἀτυχῶν ὑποσπόνδων. Πλὴν τί ἠδύνατο πρὸ τῆς ὁρμῆς τοῦ ἀχαλινώτου ὄχλου; Ἄλλοι τῷ ἔλεγον·

—Πολὺ κακὰ κάνεις, παππα μου, νὰ λυπᾶσαι τὰ βρωμόσκυλα!

— Ποῦ 'σκέπασαν μὲ μοῦχλα καὶ μὲ αἵματα τὸ Μωρηᾶ, τὸ μπαξὲ τῆς ἀνατολῆς . . .

— Ποῦ 'κρέμασαν τὸν Πατριάρχη καὶ τοὺς δεσποτάδες . . .

Πολλοὶ δὲ ἢ θρασύτεροι, ἢ τὴν ζωὴν ἀπειληθέντες, ἢ καὶ εἰς τὴν τιμὴν προσβεβλημένοι ὑπὸ Τούρκων τῷ ἔλεγον ἀπειλητικῶς·

— Τραβήξου ἀπὸ 'μπρός,ἂν λυπᾶσαι τὴ ζωή σου!

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα ἤκουεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις ῥιπτόμενος πρὸ τοῦ πυροβόλου καὶ τῆς πιστόλας, ἢ παρεντιθέμενος πρὸ τοῦ γιαταγανίου καὶ τῆς σπάθης τῶν ἐξαγριωθέντων Ἑλλήνων, οὓς οὔτε παρακλήσεις οὔτε ἀπειλαὶ ἠδύναντο νὰ πείσωσι ὅπως παραιτηθῶσι τοῦ φονικοῦ καὶ ὀλεθρίου ἔργου των. Καὶ ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἀπελπισθεὶς ἐκ τῶν φιλανθρώπων αὐτοῦ προσπαθειῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐχλευάζοντο, ἔκλεισε τελευταῖον τοὺς ὀφαλμοὺς αὐτοῦ ἵνα μὴ βλέπῃ, ἔβυσε τὰ ὦτά του ἵνα μὴ ἀκούῃ, καὶ ἀπεμακρύνθη βαρύθυμος τῆς στυγνῆς ἐκείνης σκηνῆς, εἰς ἣν οἱ Ἕλληνες, καὶ κατ' ἐξοχὴν οἱ Ἀλβανόφωνοι καὶ Ἀλβανικῆς καταγωγῆς Ντρέδες, διεδραμάτισαν πρόσωπον ἀνθρωπομόρφων θηρίων καὶ τίγρεων.

(Ἕπεται τὸ τέλος.) Σ. Ν. Καραβιτης.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ

Αἱ γλῶσσαι δὲν δημιουργοῦνται ἐκ συνθήκης ἢ διὰ τέχνης ἀνθρωπίνης. Ἡ γλῶσσα ἔθνους τινὸς εἶνε σύνολόν τι ὀργανικόν, τὸ ὁποῖον ζῇ, ἀναπτύσσεται καὶ ἀποθνήσκει, ὅπως ἓν ὂν ζωντανόν. Ἡ γλῶσσα λαοῦ τινος εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ τούτου, γινομένη ὁρατὴ καὶ αἰσθητή. Ἐν αὐτῇ ἐκδηλοῦται ὁ χαρακτήρ του, ἡ ἰδιοσυγκρασία του, ὁ ἴδιος αὐτοῦ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, ἡ ἰδιοῤῥυθμία του ἐν συνόλῳ. Ἡ γλῶσσα οὐδέποτε μένει στάσιμος, ἀλλὰ ζῇ ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους. Εἰς ἕκαστον ἔθνος ἀναδεικνύονται μεγάλοι συγγραφεῖς ἐκεῖνοι ὅσοι ἤντλησαν ἐκ τοῦ θησαυροῦ τοῦ λαοῦ, ἐκεῖνοι διὰ τοῦ στόματος τῶν ὁποίων φαίνεται ὡς νὰ ὡμίλησεν αὐτὸς ὁ λαός. Ἕκαστον ἔθνος σκέπτεται ὅπως λαλεῖ, καὶ λαλεῖ ὅπως σκέπτεται. Ὅλαι αἱ μορφαί, ὅλοι οἱ ἰδιωτισμοὶ γλώσσης τινὸς ἔχουσι τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς των ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων, τῶν διαπλασάντων αὐτὴν ὀλίγον κατ' ὀλίγον δι' ἐπιδράσεως μακρᾶς, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἀσυνειδήτου, καὶ διὰ τοῦτο ὅλαι αἱ μορφαὶ αὗται εἶνε πολύτιμοι. Τὸ ν' ἀξιῶμεν δὲ νὰ μεταῤῥυθμίσωμεν γλῶσσάν τινα, ὅπως μεταῤῥυθμίζομεν ἓν νομοθέτημα,τοῦτο εἶνε ἐπιχείρησις γελοία. Μεταβάλλοντες τοὺς ἰδιωτισμοὺς γλώσσης τινός,μεταβάλλομεν συνάμα τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῇ φυσιογνωμίαν, καὶ τὴν παραμορφοῦμεν νομίζοντες ὅτι καλλωραΐζομεν αὐτήν.

(Herder)

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ βίου.

Ἡ σύνεσις, ἡ ἀποφασιστικότης καὶ ἡ εὐστάθεια, αἵτινες δέον νὰ καθοδηγῶσι πᾶσάν σου πρᾶξιν, πρέπει ὡσαύτως νὰ προΐστανται καὶ ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ ὅλου βίου σου. Ὁ ἔχων κεκανονισμένην τὴν ὁδόν, κεχαραγμένον τὸ στάδιόν του, ὡρισμένον σκοπόν, ὁμοιάζει πρὸς τὸν ναυτικὸν τὸν ἔχοντα πηδάλιον, χρησιμοποιεῖ τοὺς ἀνέμους ὑπὲρ αὐτοῦ, ὑποτάσσει τὰ πάντα εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἀνάγκας του· ὁ μὴ ἔχων ταῦτα ἄγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν περιστάσεων. Οὐδαμοῦ διευθυνόμενος δὲν προχωρεῖ οὐδαμῶς. Μέγα προσὸν ἀποτελεῖ ὁ καθορισμὸς τοῦ σκοποῦ τῶν ἐνεργειῶν σου, ἡ ἔγκαιρος ἐκτίμησις τῶν δυνάμεών σου, ἡ καταμέτρησις τοῦ κύκλου ἐν ᾧ δύνανται αὗται ἐπ' ἀγαθῷ νὰ ἀναπτυχθῶσιν καὶ ὁ στενὸς ἐντὸς

Digitized by Google

αὐτοῦ περιορισμός. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου βαίνει τις εὐθὺ πρὸς τὸν ὁρισθέντα σκοπόν, καὶ ἀπαλλάσσεται τῶν ἀνωφελῶν ἀποπειρῶν, ἐν αἷς σπαταλᾷ τὰς δυνάμεις του.

PAUL BOURDE.

ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΙΘΑΚΗΣ

Κατὰ σημείωσιν ἐξαχθεῖσαν ἐκ τοῦ ὑπολιμεναρχείου Ἰθάκης καὶ διαφόρων προξενείων οἱ Ἰθακήσιοι κέκτηνται ἀτμόπλοια, ἱστιοφόρα πλοῖα, φορτηγίδας καὶ πλοῖα μικρὰ ἀκτοπλοΐας 171, χωρητικότητος τόννων 32,174, κατὰ τὸν ἑπόμενον πίνακα :

ΕΙΔΟΣ	ΑΡΙΘ.	ΤΟΝΝΟΙ
Ἀτμόπλοια φορτηγὰ	5	2,743
Ἀτμόπλοια ῥυμουλκὰ ποταμοπλοΐας...	11	481
Ἱστιοφόρα...........	15	3,050
Φορτηγίδες σιδηραῖ (σλέπια)........	80	24,000
Φορτηγίδες ξύλιναι..	10	1,000
Πλοῖα ἀκτοπλοΐας...	50	900
	171	32,174

Τὰ πλεῖστα τῶν πλοίων τούτων λειτουργοῦσιν ἐν τῷ Δουνάβει.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πᾶς φονεὺς τιμωρεῖται, ἐκτὸς ἐὰν διαπράξῃ τὸ ἔγκλημα μετ' ἄλλων πολλῶν καὶ ὑπὸ τὴν κλαγγὴν τῶν σαλπίγγων.

—

Ἡ γῆ ἔχει ἀνάγκην μᾶλλον νὰ καλλιεργῆται ἢ νὰ ποτίζηται.... δι' αἵματος.

—

Οἱ δημόσιοι ἄνδρες, οἱ μεγάλοι ἄνδρες, ἀνήκουσιν εἰς ὁλόκληρον τὸ ἔθνος. Ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ὑψίδομα ἐκεῖνα μνημεῖα, ἅτινα εἶνε πανταχόθεν προσιτὰ εἰς τὸ βλέμμα καὶ τὰς κρίσεις.

—

Ὁ οἰστρηλατούμενος ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας νὰ καταστῇ ἄρχων, ῥήτωρ πολιτικός, ὑπουργός, δικτάτωρ, διαρρήγνυται κραυγάζων ὅτι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, ἐνῷ μόνον ἑαυτὸν ἀγαπᾷ.

—

Δὲν εἶνε παντάπασι πλεονέκτημα τὸ νὰ ἔχῃ τις ζωηρὸν τὸ πνεῦμα, ἐὰν δὲν ἔχῃ αὐτὸ δίκαιον. Ἡ τελειότης ἑνὸς ὡρολογίου δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ προχωρῇ ταχέως, ἀλλ' εἰς τὸ νὰ βαίνῃ κανονικῶς.

—

Ἡ χλεύη δηλοῖ συνήθως ἔνδειαν πνεύματος.

—

Αἰσθανόμεθα σφοδρῶς καὶ σταθμίζομεν ἀκριβῶς ὅ,τι ὑφιστάμεθα παρὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δὲν ὑπολογίζομεν ὅ,τι οἱ ἄλλοι ὑφίστανται παρ' ἡμῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1809 μέχρι τέλους Αὐγούστου τοῦ 1887 ἀνῆλθον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Λευκοῦ Ὄρους ἐν Ἑλβετίᾳ 61 γυναῖκες, καὶ δὴ πρῶται 2 γαλλίδες. Κατ' ἐθνικότητα αἱ ἀνελθοῦσαι διαιροῦνται ὡς ἑξῆς· 32 ἀγγλίδες, 15 γαλλίδες, 4 ῥωσσίδες, 3 ἀμερικανίδες, 2 ἑλβετίδες, 1 δανίς, 1 οὑγγρίς, 1 ἰταλίς, 1 αὐστριακή. Ἄνδρες ἀνῆλθον κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα 989. Σημειωτέον ὅτι ἡ κορυφὴ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους κεῖται 4810 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ ἄνοδος καὶ ἐπίπονος εἶνε καὶ κινδυνώδης καὶ δαπανηρά. Πρῶτος ἀνῆλθεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ 1786 ὁδηγός τις Βαλμᾶ, τῷ δὲ 1786 ἐγένετο πρώτη ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς ταύτης κορυφῆς τῶν Ἄλπεων ὑπὸ τοῦ φυσιοδίφου Saussure ὃν ἠκολούθουν 18 ὁδηγοί.

Τὸ ἐμπόριον τῶν δρεπτῶν ἀνθέων ἀπασχολεῖ πολλὰ κεφάλαια καὶ συντηρεῖ πολλὰς οἰκογενείας καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Ἡ κατανάλωσις αὐτῶν εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἡ ἐκ μεγάλων ἀποστάσεων μεταφορὰ ἀνθέων ἐν δροσερᾷ καὶ θαλερᾷ καταστάσει εἶνε ζήτημα ἀπασχολοῦν οὐκ ὀλίγους ἐπιχειρηματίας. Καθ' ἑκάστην οἱ σιδηρόδρομοι τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας μεταφέρουσιν εἰς Παρισίους μεγάλα ποσὰ δρεπτῶν ἀνθέων, τὰ ὁποῖα παράγονται ἐπὶ τούτῳ εἰς εἰδικοὺς κήπους τῆς Νικαίας, τῆς Κάννης καὶ ἄλλων παραμεσογείων πόλεων. Ἐθεωρεῖτο δὲ μέχρι τοῦδε ἡ ἐν καλῇ καταστάσει μεταφορὰ τῶν ἀνθέων τούτων εἰς Παρισίους ὡς μέγα κατόρθωμα. Ἐσχάτως ὅμως ἡ Ἀμερικὴ ἀπέδειξε καὶ πάλιν μέχρι ποίου βαθμοῦ τελειότητος δύναται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς νὰ φέρῃ πᾶσαν ἐπιχείρησιν τῇ βοηθείᾳ τῆς ἐπιστήμης. Πρό τινος Ἀμερικανὸς κηπουρὸς τῆς Νέας Ὑόρκης ἀπέστειλεν εἰς Λιβερπούλην ῥόδα διαφόρων εἰδῶν, τὰ ὁποῖα ἔφθασαν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον ἐν ἀρίστῃ καταστάσει, μέρος μὲν αὐτῶν περιτυλίξας μεμονωμένως ἐντὸς βεβρεγμένου βάμβακος (βάτας), μέρος δὲ θέσας ἐντὸς φιαλῶν πεπληρωμένων διὰ καθαροῦ ὕδατος. Τὰ ἐντὸς βάμβακος περιτυλιχθέντα ῥόδα ἔφθασαν εἰς Λιβερπούλην σχετικῶς ἐν καλλιτέρᾳ καταστάσει.

Βελονοφαγία καλεῖται ἡ μανία τοῦ τρώγειν βελόνας, ἣν ἔχουσιν ἄνθρωποι ὑγιεῖς τὰς φρένας. Ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶνε διαδεδομένη καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἀγνοοῦμεν δὲ ἂν καὶ παρ' ἡμῖν ὑπάρχῃ τις ὑπὸ ταύτης καταληφθείς. Ἰατρός τις ἐκ Σουηδίας ανα-

Digitized by Google

κοινοῖ ἐσχάτως ἐν τῇ ἰατρικῇ ἑταιρίᾳ τῆς Οὐψάλης ὅτι ἐπεσκέφθη ὑπηρέτριαν πάσχουσαν ἐκ ρευματισμοῦ ὀξέος κάτωθι τοῦ γόνατος. Μετ' ὀλίγον τὸ γόνυ ἐξοιδαίνεται, φλογίζεται καὶ προβάλλει... βελόνη. Μετ' αὐτὴν δύο, τρεῖς, πλείονες. Ἐξ ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, ἐκ τοῦ στήθους, τῶν βραχιόνων μετὰ τῶν αὐτῶν προοιμίων ἐξέρχονται εἰς φῶς βελόναι ὁδοιποροῦσαι—ἐν ὅλῳ 110. Μένουσι δ' ἔτι καὶ ἄλλαι ἐν τῷ σώματι, καθ' ὅσον ἡ ἀσθενὴς ὁμολογεῖ ὅτι κατέπιε τὸ περιεχόμενον πέντε δεσμίδων!! Ἄλλοτε ἐν Σουηδίᾳ ἐπίσης ἐξῆλθον ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνθρώπου 273 βελόναι. Τῆς ἐξόδου προηγήθη γενικὴ φλόγωσις καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Μετὰ ἓν ἔτος τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου παραλύονται οἱ βραχίονες. Νέα ἐξαγωγὴ βελονῶν 100. Ὁ ἀσθενὴς εἰσέρχεται πρὸς θεραπείαν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Ἐν διαστήματι ἐτῶν τινων ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ἐξαχθεισῶν βελονῶν ἀνέρχεται εἰς 405!! Κατὰ γενομένας ἰατρικὰς ἐρεύνας αἱ βελόναι δὲν φέρουσι καιρίας βλάβας εἰς τὸν ὀργανισμόν. Ὁ φαγὼν βελόνας αἰσθάνεται κνισμοὺς ἐν τῷ στομάχῳ. Βῆχα καὶ αἱμόπτυσιν ἐπιφέρουσιν αἱ διὰ τῶν πνευμόνων διερχόμεναι. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς ὀλισθήσωσιν ἀπὸ τῶν ὀργάνων, ὁδοιποροῦσιν ἐν ἀνέσει ἀνὰ τὰς σάρκας καὶ οὐδεμίαν παρέχουσιν ἐνόχλησιν.

Κατὰ τὴν τελευταῖον γενομένην ἐν Λονδίνῳ ἀποικιακὴν ἔκθεσιν ὑπῆρχεν ὡς γνωστὸν μεταξὺ τῶν ἄλλων τμημάτων καὶ ἴδιον τοιοῦτον περιλαμβάνον ἀποκλειστικῶς προϊόντα τῆς νήσου Κύπρου, περὶ οὗ λίαν εὐφήμως ἔγραψαν αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ, πλὴν τῶν κυπριακῶν προϊόντων, εἶχεν ἐγκατασταθῇ καὶ Κυπρία οἰκογένεια μετὰ τοῦ ὑφαντηρίου αὐτῆς παρέχουσα οὕτω εἰς τὸ περίεργον τῶν Ἄγγλων κοινὸν σαφῆ ἰδέαν τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἀσκουμένης ὑφαντικῆς τέχνης καὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς. Περὶ τοῦ ἐκθέματος τούτου γράφει ὁ συντάξας τὴν ἔκθεσιν περὶ τοῦ κυπριακοῦ τμήματος τὰ ἑπόμενα, ἅτινα παραλαμβάνομεν ἐκ τῆς κυπριακῆς συναδέλφου «Ἀληθείας».

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔκθεμα ἐφείλκυσε τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἦν καθημερινῶς τὸ κέντρον πυκνοῦ πλήθους ἐπισκεπτῶν ἑλκυομένων πρὸς τοῦτο οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐν τῷ τρόπῳ τῆς κατασκευῆς, ἀλλ' ἔτι καὶ κυρίως ὑπὸ τοῦ ἑλκυστικοῦ τῶν συμπαθητικῶν ἀντιπροσώπων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ Βρετανικὸν δημόσιον ἐσχημάτισεν εὐνοϊκωτάτην ἐντύπωσιν τοῦ σπουδαίου λαοῦ, ὅστις ἐγένετο τελευταίως μέλος τῆς Βρετανικῆς οἰκογενείας. Θὰ ὁμιλήσω μετὰ ἰδίας ἐμφάσεως περὶ τοῦ ἐκθέματος τούτου, διότι ἐχρησίμευσε πρὸς παροχὴν δικαιοτέρας καὶ ἀληθεστέρας περὶ Κύπρου ἰδέας, ἥτις δυσκόλως θὰ παρείχετο ἄλλως, καὶ διότι κατεδείχθη ὅτι δὲν ὑπάρχει καλλίτερος τρόπος ἐφελκῦσαι τὴν προσοχὴν παρὰ ὅταν ἐν τῇ ἀντιπροσωπεύσει οἱ ἐργάται συνδέωνται μετὰ τοῦ ἔργου των. Ἡ ὠφέλεια ἦν ἐπίσης ἀμοιβαία. Οὐχὶ μόνον τὸ Ἀγγλικὸν δημόσιον ἔσχε καλλιτέραν καὶ σπουδαιοτέραν γνῶσιν τῆς Κύπρου ἐκ προσωπικῆς γνωριμίας τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ καὶ οἱ Κύπριοι θὰ ἀπεκόμισαν μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ εἰς τοὺς φίλους των μᾶλλον συμπαθῆ ἐκτίμησιν τῆς μητρὸς Πατρίδος (*) Ἐν μελλούσῃ εὐκαιρίᾳ εἰς τοὺς τῆς μετάξης ὑφαντὰς δύνανται νὰ προστεθῶσι κατασκευασταὶ κεντημάτων καὶ δαντελλῶν, καὶ εἶνε σπουδαῖον πλεονέκτημα ἵνα οὗτοι ὦσιν ἰθαγενεῖς ὁμιλοῦντες μόνον τὸ ἑαυτῶν ἰδίωμα. Ἡ δαπάνη θὰ ὑπερκαλυφθῇ ὡς ἐκ τοῦ αὐξήσοντος ἐνδιαφέροντος, ὅπερ θὰ ἐγερθῇ ἐν τῇ νήσῳ πρὸς τὴν βιομηχανίαν της.

Ἐν ἀγγλικῷ περιοδικῷ ἐδημοσιεύθη κατάλογος πλήρης τῶν νέων ἐκρηκτικῶν ὑλῶν. Χάριν περιεργείας μεταγράφομεν ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἅτινα εἶνε τὰ ἑξῆς· Δυναμῖτις, βαμβακοπυρῖτις, δυαλίνη, λιθοθρυμματῖτις, γιγαντοπυρῖτις, ἡφαιστοπυρῖτις, μαγνητοπυρῖτις, πυρῖτις Ἡρακλέους, ἠλεκτρικὴ πυρῖτις, πυρῖτις Δεσσινιόλ, πικρικὴ πυρῖτις, τονῖτις, ἐκρηκτικὴ γελατίνη, κροτο-γελατίνη, πυρῖτις Ἄτλας, πυρῖτις Ἰούδσων, Ραχαρὼκ, δυναμιτο-γελατίνη, γελατινο-δυναμῖτις, γελινῖτις, μελινῖτις καὶ ροβουρῖτις. Ἡ νιτρογλυκερίνη εἶνε τὸ κυριώτερον τῶν συστατικῶν πασῶν τούτων τῶν ἐκρηκτικῶν οὐσιῶν.

Οἱ γάμοι μεταξὺ πριγκίπων κατέστησαν σήμερον ἐπίσης σπάνιοι ὅσον καὶ οἱ γάμοι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Σήμερον, γράφει ἀγγλική τις ἐφημερίς, ὑπάρχουσιν 108 ἀνύμφευτοι πρίγκιπες καὶ 66 πριγκίπισσαι ἀνύπανδροι.

Ὀξυδέρκεια ... τυφλοῦ.

Ὁ Ἄγγλος φιλόσοφος καὶ μαθηματικὸς Σάουνδερσον ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας εἶχεν ἀπολέσῃ τὴν ὅρασιν. Εὑρισκόμενος ἐν πληθούσῃ συναναστροφῇ μετὰ προσοχῆς ἔτεινε τὸ οὖς εἰς τὸν διαρκῆ καὶ ἠχηρὸν γέλωτα κυρίας τινὸς, ὅταν δ' αὕτη ἐξῆλθε στραφεὶς πρὸς τὸν παρακαθήμενον :

— Στοιχηματίζω, λέγει, ὅτι ἡ κυρία αὐτὴ ἔχει ὡραιότατα 'δόντια.

— Πῶς τὸ ἐκαταλάβετε, ἐνῷ δὲν εἰμπορεῖτε νὰ τὰ ἰδῆτε ;

— Πῶς ; Γυναῖκα ποῦ γελᾷ διαρκῶς καὶ χωρὶς λόγον, διατί ἄλλο τὸ κάμνει παρὰ διὰ νὰ δείξῃ τὰ ὡραῖα δόντια της ;

Ἰσχνὴ καὶ δυσειδὴς ἀλλὰ εἰς ἄκρον φιλάρεσκος κυρία μέσης ἡλικίας προσέρχεται εἰς χορὸν ἐν ἐλαφροτάτῃ περιβολῇ ἐξ ἀφρώδους καὶ διαφανοῦς ὑφάσματος κυανοχρόου.

— Καὶ τί παριστᾷ τὸ φόρεμά σας ; ἐρωτᾷ κύριός τις.

— Τὴν θάλασσαν.

— Ἆ, ναί, ναί, ἔχετε δίκαιον. Πολὺ ἐπιτυχημένη—διακρίνω καὶ ὑφάλους.

Ὁ χρόνος εἶνε φίλος τῆς φιλίας καὶ ἐχθρὸς τοῦ ἔρωτος.

(*) Μητέρα πατρίδα ἔχει ὁ Κύπριος ἐκείνην, ἣν ἐσχάτως ἀπέκλεισε διὰ τοῦ στόλου αὐτῆς ἡ Βρετανὶς Μητρυιά· πρὸς ἐκείνην ἦσαν, εἶνε καὶ ἐς ἀεὶ ἔσονται ἐστραμμένα, νοῦς, καρδία καὶ βλέμμα τοῦ Κυπρίου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1067

Digitized by Google

Αριθ. 614 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 4 Ὀκτωβρίου 1887

ΑΙ ΝΕΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

(ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy)

Ἡ μεγάλη λεωφόρος ἥτις ἄγει ἐκ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας, εἰσδύουσα εἰς τὴν πόλιν, ἀποτελεῖ ὡραίαν ὁδόν, τὴν ὁδὸν Πειραιῶς, ὅπου ὑψοῦνται μικραὶ οἰκίαι μὲ πράσινα παραθυρόφυλλα καὶ ἐξώστας, ἓν βρεφοκομεῖον, ἓν ὀρφανοτροφεῖον καὶ ἓν ᾠδεῖον. Εἰς τὸ βάθος μιᾶς δενδροστοιχίας πιπεριῶν διακρίνω διατέμνουσαν αὐτὴν κατ' ὀρθὰς γωνίας, κατοικίαν ἱκανῶς μεγάλην, μὲ δύο πτέρυγας καὶ ἓν μόνον πάτωμα. Ἐκεῖ ἐβίωσε καὶ ἐκεῖ ἀπέθανεν ὁ ἔξοχος πρωθυπουργὸς Κουμουνδοῦρος, ἀνὴρ σπανίας εὐφυΐας καὶ περὶ τὰ κοινοβουλευτικὰ πεπειραμένος, ὅστις συνήνωνεν ἐν ἑαυτῷ μεγάλην ἀγχίνοιαν πρὸς ἐπαγωγὸν ἀγαθότητα. Μὲ ἐτίμησε διὰ θερμῆς φιλίας καὶ διατηρῶ προσφιλῆ τὴν μνήμην του. Ἦτο ἐκ τῶν Ἑλλήνων τῆς μέσης οὕτως εἰπεῖν περιόδου, κατέχων θέσιν μεταξὺ τῶν ἡρώων τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς νῦν γενεᾶς, λίαν ἀπέριττος τοὺς τρόπους, εἰς πάντας προσιτός, δημοτικός, πλήρης ἀφελείας καὶ ἁπλότητος κατά τι σκωπτικῆς ἐνίοτε, ἀλλ' ἄνευ πικρίας. Δὲν εἶχε μεγάλην παίδευσιν, ἀλλ' ἐγνώριζε κατὰ βάθος τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα τοῦ τόπου του, κατενόει τὰ πάντα μετ' εὐχερείας καὶ ἐπιεικείας, ἦτο δεξιὸς καὶ εὔβουλος πολιτικός, ὁμοιάζων πρὸς τὸν Ὀδυσσέα κατὰ τὴν σύνεσιν, ἔχων δὲ ἀληθῆ φιλοπατρίαν, πλέον ἢ ἅπαξ κατεφρόνησεν ἐν τῷ βίῳ του τὴν δημοτικότητα, ὅπερ εἶναι τῷ ὄντι ἡρωϊκὸν κατόρθωμα δι' ἕνα πολιτευόμενον. Παρέστην εἰς τὴν ἐπιβλητικὴν ἐκφορὰν τοῦ λειψάνου του τὸ ὁποῖον ἠκολούθει ὁλόκληρος λαὸς ἐν βαθείᾳ συγκινήσει. Ἀναπαύεται τώρα ἐπὶ λόφου μικροῦ, ὁπόθεν ἡ σκιά του δύναται νὰ καταθεᾶται ὅλον τὸ πανόραμα τῆς πόλεως τῆς Ἀθηνᾶς, τὴν Ἀκρόπολιν, τὸν ναὸν τοῦ Διός, τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὸ πέλαγος τὸ Αἰγαῖον. Ἐξακολουθοῦντες νὰ βαδίζωμεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, φθάνομεν εἰς μεγάλην πλατεῖαν λεγομένην τῆς Ὁμονοίας. Ὀλίγα δένδρα ἐπισκιάζουσαν αὐτὴν ἀτελῶς, κρασπεδοῦσι δὲ τὰς πέριξ ὁδοὺς οἰκοδομήματα, μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον οὐδὲν θὰ ὑπάρχῃ ἄκτιστον γήπεδον, διότι κτίζουσιν οἱ ἐν Ἀθήναις πανταχοῦ τῆς πόλεως μετὰ μανίας. Ἡ πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐκτεταμένον σταυροδρόμιον, εἰς ὃ καταλήγουσι πολλαὶ ὁδοί, ἡ ὁδὸς Ἀθηνᾶς, ἥτις εἶναι ἀκόμη ἀτελής, ἡ τοῦ Σταδίου, ἡ τῶν Πατησίων καὶ ἄλλαι μικρότεραι. Ἡ ὁδὸς ἢ μᾶλλον ὁ περίπατος τῶν Πατησίων ἄγει εἰς ὁμώνυμον χωρίον, ἑκατέρωθεν δὲ τῆς ὁδοῦ ταύτης κτίζονται ἐπίσης οἰκίαι· δύο μεγάλα οἰκοδομήματα, τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ τὸ Μουσεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων, τὰ ὁποῖα ἀμφότερα θὰ ἐπισκεφθῶμεν βραδύτερον, ὑψοῦνται πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ. Μέχρι τῶν Πατησίων ὁ περίπατος εἶναι πεφυτευμένος διὰ δένδρων, κατά τι ἰσχνῶν, πᾶσαι δὲ αἱ ἅμαξαι καὶ πάντες οἱ ἱππεῖς τῆς πόλεως ἀνεγείρουσιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης πολὺν κονιορτόν, ὅστις ἄλλως εἶναι ἐλαφρὸς καὶ λεπτός, πρέπει δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἀπό τινος χρόνου ἡ ἁρμοδία ἀρχὴ καταβρέχει τὴν ὁδὸν ταύτην μετ' ἐπιμελείας, διὰ τὴν ὁποίαν δίκαιον νὰ ὁμολογήσῃ τις πρὸς αὐτὴν χάριτας, διότι τὸ ὕδωρ δὲν εἶναι ἄφθονον ἐν Ἀθήναις, ὁ ἥλιος τάχιστα τὴν καταξηραίνει καὶ ὁ ἄνεμος πνέει σχεδὸν ἀδιακόπως.

Ἡ ὁδὸς Σταδίου εἶναι ἡ ὡραιοτάτη τῆς πόλεως· ἀπὸ τῆς τρίτης μέχρι τῆς πέμπτης ὥρας κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς πέμπτης μέχρι τῆς ὀγδόης κατὰ τὸ θέρος, πάντες οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν περιφέρονται ἐπὶ τῶν μεγάλων πλακοστρώτων πεζοδρομίων τῆς πλατείας ταύτης ὁδοῦ. Ἀναβαίνων καὶ καταβαίνων τὴν ὁδὸν ταύτην δύνασαι νὰ ἀπαντήσῃς οἱονδήποτε ἐπιθυμεῖς. Ἐμπορικὰ δὲν ὑπάρχουσι σχεδὸν καθ' ὅλου ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Σταδίου, εἶναι δὲ αὐτὴ ὡρισμένη μᾶλλον εἰς πολυτελεῖς κατοικίας καὶ εἰς δημόσια καταστήματα, ἐν οἷς τὸ ἐθνικὸν τυπογραφεῖον καὶ τὸ Ἀρσάκειον. Ἡ οἰκία τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας, μία ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῶν νέων Ἀθηνῶν, ἔχει ὄπισθεν κῆπον πλήρη φοινικοδένδρων καὶ πορτοκαλλεῶν καὶ ἐπὶ τοῦ κήπου ἐξέχει μαρμάρινον ἡλιαστήριον· ἄλλοτε ἡ οἰκία αὕτη ἀπετέλει τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς πόλεως, τώρα δὲ εὑρίσκεται ἐν τῷ κέντρῳ. Παρὰ τὴν οἰκίαν ταύτην ὁ βουλευτὴς Ἄρτης κ. Καραπάνος, κάτοχος πλουσίας ἀρχαιολογικῆς συλ-

Digitized by Google

λογῆς, ἔκτισεν ἀληθὲς παλάτιον μὲ ὡραίαν ἰταλικὴν loggia ὑποβασταζομένην ὑπὸ ἰωνικῶν κιόνων, τῶν ὁποίων ἡ λευκότης γίνεται ἐκφανὴς ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ ἐδάφους τοῦ τοίχου. Ἔρχεται ἔπειτα τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ μετὰ τοῦτο τὸ τῶν Οἰκονομικῶν, ὅπερ εἶναι τὸ ἀρχαῖον παλάτιον τοῦ βασιλέως Ὄθωνος (;), τέλος δὲ τὸ βουλευτήριον, μέγα οἰκοδόμημα χρώματος φαιοκιτρίνου, ἔχον πρὸς τὸ ἔμπροσθεν μέρος μνημειώδη κλίμακα. Ἀντικρὺ τοῦ βουλευτηρίου ἀνοίγεται ἡ εὐρεῖα αὐλὴ τῶν βασιλικῶν στάβλων, ἡ δὲ ὁδὸς Σταδίου ἐκβάλλει εἰς ἀνοικτὸν χῶρον ἱκανῶς ἐκτεταμένον καὶ σχεδὸν πάντοτε πλήρη κόσμου, τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς πλατείας ὑπάρχει μικρὸς τετραγωνικὸς κῆπος ἐσκιασμένος, ὅστις προεκτείνεται ἕως εἰς ἓν μέγα καὶ κενὸν ἀνηφορικὸν γήπεδον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται τὰ Ἀνάκτορα.

Δὲν θὰ κατηγορήσω τὰ Ἀνάκτορα ἐκεῖνα, ἔνθα κατοικεῖ ἡγεμὼν μεγάλης συνέσεως καὶ θελκτικῆς εὐπροσηγορίας, βασίλισσα σπανίας ὡραιότητος καὶ χάριτος ἀμεταβλήτου, βασιλόπαιδες ἀνατρεφόμενοι ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν εὐγενῶν παραδειγμάτων καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους δύναται ἡ Ἑλλὰς νὰ ἔχῃ πεποίθησιν διὰ τὸ μέλλον. Πολὺ συχνὰ ἐντὸς τοῦ κτιρίου ἐκείνου ἐφιλοξενήθην ἐπιχαρίτως καὶ δὲν δύναμαι νὰ εἴπω τι κακὸν διὰ τὴν ἀρχιτεκτονικήν του. Βεβαίως δὲν θὰ ἀνεύρω ἐν αὐτῷ ὑπόδειγμα καλοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ῥυθμοῦ, ἀλλὰ θὰ ἀνεύρω ὅμως, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ προτιμότερον, τὸ ὑπόδειγμα βασιλικῆς οἰκογενείας, ἄλλως δὲ ὑπάρχουσιν ἐν Ἀθήναις ὄχι ὀλίγα ἀρχιτεκτονικὰ ἔργα λόγου ἄξια, ὥστε οὐδένα λόγον ἔχω νὰ λυποῦμαι διότι τὸν ἀρχιτεκτονήσαντα τὰ Ἀνάκτορα δὲν ἐνέπνευσαν αἱ καλλιτεχνικαὶ παραδόσεις τοῦ Μνησικλέους καὶ τοῦ Ἰκτίνου. Μὲ παρηγορεῖ διὰ τοῦτο, καὶ μὲ τὸ περιπλέον μάλιστα, ὁ λαμπρὸς βασιλικὸς κῆπος, ἐλευθερίως ἀνοιγόμενος εἰς τὸ κοινόν, ὅπερ μετὰ πολλῆς φειδοῦς κάμνει χρῆσιν τῆς παρεχομένης ἀδείας. Καὶ λέγεται μὲν συνήθως *κῆπος*, ἀλλ' εἶνε μᾶλλον ἐκτεταμένος σύνδενδρος χῶρος παρέχων ἄφθονον σκιάν, διατεμνόμενος ὑπὸ πλατειῶν διόδων καὶ τοῦ ὁποίου αἱ πρασιαὶ τῶν ἀνθέων φιλοτιμότατα καλλιεργοῦνται. Ἐκεῖ ἀπαντῶ ρυάκια διαυγοῦς ὕδατος, θολοειδεῖς σκιάδας δροσερὰς καὶ ἀναπαυτικωτάτας καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν φυσικῶν ἐκείνων καλλονῶν ὡραῖον ρωμαϊκὸν ψηφοθέτημα κατέχον ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν ἀρχαίας κατοικίας καταπεσούσης. Εἰκονίζει δὲ τὸ ψηφοθέτημα ἐκεῖνο ἀγγεῖα καὶ ζῷα καὶ ἄνθη καὶ ἀποτελεῖ πρῶτον μὲν ἕνα περίπατον, ἔπειτα αἴθουσαν στρογγύλην καὶ χωρίσματα παρακείμενα. Τὰ δένδρα ὑπεράνω αὐτοῦ κατασείουσι τὸ ὡραῖόν των φύλλωμα καὶ περὶ τοὺς παχεῖς κορμοὺς τῶν δένδρων ἀνερπύζουσι ῥόδα καὶ περιπλοκάδες. Ἡ ἔπαυλις ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια περιβάλλει οὕτως ἡ διαγελῶσα φύσις, ἀνῆκεν εἰς τὴν ρωμαϊκὴν συνοικίαν, τὴν ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος, καὶ τῆς ὁποίας αἱ οἰκίαι ἐξετείνοντο ἐπὶ τοῦ χώρου τοῦ νῦν βασιλικοῦ κήπου μέχρι τῆς ὄχθης τοῦ Ἰλισσοῦ.

Ἡ πλατεῖα τοῦ Συντάγματος εἶναι τὸ κεντρικὸν σημεῖον εἰς ὃ ἀπολήγουσι πλεῖσται ὁδοί· πρῶτον μέν, ὡς εἶπον, ἡ ὁδὸς Σταδίου, ἔπειτα ἡ τῆς Κηφισιᾶς, ἥτις ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τοῦ βασιλικοῦ κήπου καὶ κρασπεδοῦται ὑπὸ λαμπρῶν οἰκιῶν, ἃς ἔκτισαν πλούσιοι Ἕλληνες καὶ αἵτινες θὰ ὠνομάζοντο παλάτια ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ὀλιγώτερον φίλῃ τῆς ἰσότητος. Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πλατείας καὶ ἀκριβῶς καταντικρὺ τῶν Ἀνακτόρων ἀνοίγεται ἡ ὁδὸς Ἑρμοῦ διασχίζουσα κατὰ μῆκος τὴν πόλιν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον· εἶναι ὁδὸς ἐμπορικὴ καὶ διατέμνεται ἐγκαρσίως ὑπὸ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, ἥτις εἶνε καὶ αὐτὴ πλήρης ἐμπορικῶν καταστημάτων. Πρὸς τὸ μέρος τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος τὸ ἀντίθετον πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου ὑψοῦται ὀλίγον ἀνηφορικῶς ἡ ὁδὸς Φιλελλήνων, εὐρεῖα, εὐδιάπνοος, ἔχουσα ἔνθεν καὶ ἔνθεν καλὰ κτίρια καὶ ὅπου ἡ αὐστριακὴ πρεσβεία ὥρισε τὴν κατοικίαν της. Παραλλήλως δὲ πρὸς τὴν ὁδὸν ταύτην ἄγει ἔμπροσθεν τοῦ βασιλικοῦ κήπου ἡ λεωφόρος Ἀμαλίας, οὕτως ὀνομασθεῖσα εἰς μνήμην τῆς βασιλίσσης συζύγου τοῦ Ὄθωνος, διότι οἱ ἐν Ἀθήναις δὲν φοβοῦνται τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἄλλοτε ὑμνηθέντων ὀνομάτων. Ἡ βασίλισσα Ἀμαλία ἐφύτευσε τὸν κῆπον, ἡ δὲ ἐπανάστασις ἡ ἀνατρέψασα τὸν θρόνον της δὲν ἔσχε τὴν ἀπειροκαλίαν καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην νὰ προγράψῃ τὸ ὄνομά της. Ἡ ὁδὸς αὐτὴ ἔχει μόνον κατὰ τὸ ἓν μέρος οἰκίας μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι τὰ πρεσβεῖα τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ἰταλίας, παρέχει δὲ εἰς τὰ παράθυρα τῶν κομψῶν ἐκείνων ἐπαύλεων τὴν θέαν τῶν ὡραίων δένδρων καὶ τῶν ἀνθοστολίστων πρασιῶν. Ἄγει κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν ἐκτεταμένον χῶρον, ὅπου σώζονται ὄρθιοι οἱ ὑπολειπόμενοι δεκαέξ κίονες τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ πρὸς τὴν λεγομένην πύλην τοῦ Ἀδριανοῦ· εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὁπόθεν ἀρχίζει ἡ πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν ὁδός, θὰ ἐπανέλθωμεν βραδύτερον.

Ἡ πόλις περατοῦται ἐνταῦθα πρὸς δυσμάς, πέραν δὲ ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιὰς ἡ φερομένη πρὸς τὴν θάλασσαν. Δὲν μένει νὰ ἀναφέρω παρὰ δύο ὡραίας λεωφόρους παραλλήλους πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου, τὴν λεωφόρον Πανεπιστημίου καὶ τὴν τῆς Ἀκαδημίας. Ἡ πρώτη ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἱδρυμένου Πανεπιστη-

Digitized by Google

μίου, ὅπερ ἐκτίσθη κατὰ τὸν ἑλληνικὸν ῥυθμόν· ὁ βαρῶνος Σίνας, πλούσιος τραπεζίτης Ἕλλην ἐν Βιέννῃ, ἔκτισεν ὁλομάρμαρον τὴν Ἀκαδημίαν, ἥτις ἀποτελεῖ ἐπιτυχῆ δοκιμὴν πολυχρωμάτου ἀρχιτεκτονικῆς. Εἶναι μνημεῖον σπανίας κομψότητος, μετρίως κεχρωσμένον. Τὰ χρυσώματα καὶ αἱ λεπταὶ γραφαὶ συνενοῦνται ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων γεισωμάτων τῶν τοίχων του καὶ ἐπὶ τῶν ἑλίκων τῶν ἰωνικῶν του κιονοκράνων· οἱ κίονες αὐτοῦ καὶ τὰ ἀετώματα, τὰ ὁποῖα καθίστανται ἐκφανέστερα διὰ τῶν λεπτῶν ἀποχρώσεων, καὶ τὰ κυανᾶ του φατνώματα τὰ ἠστερισμένα διὰ χρυσοῦ δίδουσι, νομίζω, ἰδέαν ἱκανῶς ἀκριβῆ τῶν ναῶν τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν. Ἐπὶ δύο ὑψηλῶν στηλῶν, ἀμφιβόλου καλαισθησίας, ἱδρυμένων δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου, ἐτέθησαν δύο ἀγάλματα, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, τὰ ὁποῖα φαίνονται καλῶς προέχοντα ἐπὶ τοῦ κυανοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἡ λεωφόρος Πανεπιστημίου ἐπιδεικνύει καλάς τινας οἰκοδομάς, ἀξιοθέατος μάλιστα εἶναι ἡ οἰκία τοῦ ἀρχαιολόγου κ. Σλεῖμαν, ἥτις μετριοφρόνως ἐπιγράφεται *Ἰλίου μέλαθρον*, ἀλλ' εἶναι *μέλαθρον* πεντελησίου μαρμάρου μὲ εἴσοδον μεγαλοπρεπῆ, μὲ ἀγάλματα ἐπὶ τοῦ ὑπερώου, μὲ δάπεδα ψηφιδωτὰ καὶ κῆπον πλήρη σπανίων ἀνθέων. Ὁ ἐνθουσιώδης ἀρχαιοδίφης ὁ ἀνασκάψας τοὺς λόφους τῆς Τροίας καὶ τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τύρινθος τὴν ἀκρόπολιν ζῇ ἡσύχως ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν ἀρχαιολογικῶν του ἐρευνῶν ἔχων πλήρη τὴν μνήμην Ὁμηρικῶν στίχων, ὁμιλῶν τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ὡς ὁ Ξενοφῶν καὶ ἐμβατεύων εἰς πάσας τὰς λεπτομερείας τῶν προϊστορικῶν χρόνων. Ὀλίγα μόνον ἀντικείμενα ἐκράτησεν αὐτὸς ἐκ τῶν θαυμασίων του ἀνακαλύψεων, δι' ὧν ἐπλούτισε τὰ μουσεῖα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἡ μόνη του φροντὶς εἶναι νὰ πορεύηται καθ' ἕκαστον ἔαρ εἰς ἀνερεύνητόν τι μέρος τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἵνα ἀνεύρῃ τὰ ἴχνη κτισμάτων καὶ τάφων ἐλησμονημένων.

Ἡ λεωφόρος τῆς Ἀκαδημίας εἶναι ὡσαύτως κεκαλυμμένη ὑπὸ ὡραίων οἰκιῶν, ἐκεῖθεν δὲ συνοικία ὅλη ἀναβαίνει πρὸς τὸν Λυκαβηττόν. Τὴν ὁδὸν ταύτην διέρχομαι ὅταν πορεύωμαι εἰς τὴν ἡμετέραν γαλλικὴν Σχολήν, ἥτις εἶναι ἐκτισμένη σχεδὸν εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον, ὅπου αἱ ἅμαξαι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναβῶσι τὰς ἀποκρήμνους τοῦ ὄρους κλιτύας. Καὶ φθάνουσι μὲν μέχρι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἀλλὰ πέραν ὅμως μόνον εἰς τοὺς πεζοποροῦντας εἶναι τὸ μέρος βατόν. Ἡ γαλλικὴ Σχολὴ εἶναι μέγα κτίριον μὲ δύο πτέρυγας καὶ εὐρὺ μέτωπον, ἔχει δὲ μνημειώδη τὴν ὄψιν. Ἡ Σχολὴ ἔχει ἤδη τὴν ἱστορίαν της καὶ τὰ μεγάλα της ὀνόματα ἐν τοῖς γράμμασιν καὶ ταῖς ἐπιστήμαις· οὐδενὸς τούτων θὰ μνημονεύσω, ἄλλως ἔπρεπε νὰ ἀναφέρω τὸ πλεῖστον τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐσυνέχισαν καὶ συνεχίζουσι ἀκόμη καὶ τώρα τὰς μεγάλας παραδόσεις τῆς ἐν Γαλλίᾳ ἀρχαιολογίας. Πρὸς τὴν γαλλικὴν Σχολὴν δίκαιον εἶναι νὰ εὐγνωμονῇ ἡ Ἑλλάς· ἡ ἀκατάπαυστος ἐργασία τῶν ἐν αὐτῇ ἑταίρων, αἱ ὑπ' αὐτῶν ἐνεργηθεῖσαι ἐπιτυχεῖς σκαφαί, τὰ ποικίλα αὐτῶν ὑπομνήματα, τὸ περιοδικὸν σύγγραμμα τὸ ὑπὸ τῆς Σχολῆς ἐκδιδόμενον παρέσχον καὶ παρέχουσι διαρκῶς πολυτίμους συμβολὰς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ νεαροὶ ἐκεῖνοι ἐπιστήμονες μόλις καταλιπόντες τὸ ἐν Παρισίοις Διδασκαλεῖον ἔρχονται νὰ μορφωθῶσιν ὑπὸ τὴν φιλόξενον ἐκείνην στέγην, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀνεξαρτησίᾳ, εἰς τὴν ἀγάπην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, εἰς τὴν ἐπιγραφικὴν καὶ τὴν καλλιτεχνίαν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἐξόχου διδασκάλου, ἐπανερχόμενοι δὲ εἰς τὴν Γαλλίαν εἶναι ἀμέσως εἰς κατάστασιν, χάρις εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν ἐκείνην παίδευσιν, νὰ καταλάβωσιν ὑπέροχον θέσιν ἐν τῇ πανεπιστημιακῇ διδασκαλίᾳ, ἕως οὗ ἀνοίξῃ εἰς αὐτοὺς μίαν ἡμέραν τὸ Ἰνστιτοῦτον τὰς θύρας του. Θὰ ἦτο δὲ εὐχῆς ἔργον ἂν καὶ οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ καὶ οἱ ἀρχιτέκτονες τῆς ἐν Ῥώμῃ γαλλικῆς Σχολῆς ἤρχοντο νὰ διατρίψωσιν ἐπὶ ἓν τοὐλάχιστον ἔτος ἐν Ἀθήναις καὶ νὰ ἴδωσι τὴν Ἑλλάδα. Διότι ἐδῶ ἀναπνέει τις λεπτόν τι ἅμα καὶ ἀπέριττον καλλιτεχνικὸν συναίσθημα, τὸ ὁποῖον οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ δύναται νὰ καταλάβῃ. Βεβαίως ἐν τῷ Βατικανῷ ὑπάρχουσιν ἔργα τέχνης θαυμάσια, ἀλλὰ μετ' αὐτῶν εἶναι καὶ πληθὺς ἀντιτύπων κοινῶν καὶ ἀμούσων! Πόσα δὲν περιέχονται ἐκεῖ ἀγάλματα τῆς παρακμῆς ἢ τοὐλάχιστον καταβεβαρυμένα ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κόμπου! Μόνον ἐν Ἀθήναις ἀνευρίσκεις τὴν μοναδικὴν ἔμπνευσιν, καθαρὰν ἀπὸ πάσης ἀναμίξεως, ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ πηγῇ. Ὑπάρχουσιν ἐδῶ πλεῖστα καλλιτεχνήματα ἀρχιτεκτονικὰ καὶ γλυπτικά, ἅτινα ἀποκαλύπτουσιν εἰς τὸν τεχνίτην τύπον καλοῦ, οὗτινος οὐδεμία παρὰ φύσιν συνθήκην ἠλλοίωσε τὴν χαρίεσσαν καὶ αὐστηρὰν ἀφέλειαν, ὁ δὲ ἀγνοῶν τὰ καλλιτεχνήματα ταῦτα δύναται μὲν ἄλλως νὰ εἶναι λίαν πεπαιδευμένος καὶ ἄριστος ἀκόμη καλλιτέχνης, ἀλλὰ θὰ στερῆται τῆς τελείας ἀντιλήψεως τοῦ ἰδανικοῦ.

Δὲν θὰ σᾶς περιαγάγω ἐπὶ πλέον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς νέας πόλεως καὶ εἰς τὰς νέας συνοικίας αἵτινες συγκυκλοῦνται ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ Λυκαβητοῦ καὶ φαίνονται ὡς νὰ ἤθελον νὰ ἀναρριχηθῶσιν ἐπὶ τῶν κλιτύων αὐτοῦ μέχρι τῶν βράχων, οἵτινες τὸν περιστέφουσιν. Ἐλπίζω ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ ἴδωμεν πανταχοῦ τὸ ἀκανόνιστον ἔδαφος ἰσοπεδούμενον καὶ τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν δεικνύουσαν πλειοτέραν δραστηριότητα.

Digitized by Google

Καὶ οἱ Παρίσιοι, ὡς λέγουσι, δὲν ἐσχηματίσθησαν διὰ μιᾶς, ἔχουσι λοιπὸν καὶ αἱ Ἀθῆναι ἀνάγκην χρόνου διὰ νὰ σχηματισθῶσι. Καὶ ἀπὸ τοῦδε ὅμως αἱ Ἀθῆναι εἶναι ὡραία πόλις· ὄχι μόνον εἶναι ἀπαράβλητος διὰ τὸ κάλλος τῶν ἀρχαίων μνημείων της, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ εἶναι ἀξία νὰ τὰ περιέχῃ. Ὅταν ἡ ἀρχὴ λάβῃ τὸ θάρρος νὰ κατεδαφίσῃ ἐξ ὁλοκλήρου τοὺς δρομίσκους τοὺς κεκαλυμμένους ὑπὸ καλυβῶν, εἴτε ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως εἴτε πλησίον τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ οἱ ὁποῖοι κρύπτουσιν ὑπὸ τοὺς πολυρραγεῖς καὶ ῥυπαροὺς ὄγκους των γήπεδα πλήρη ἀρχαιολογικοῦ πλούτου, ὅταν πάντα τὰ σεπτὰ τῆς ἀρχαιότητος λείψανα ἐκσκαφῶσιν ἐκ τῆς γῆς, τότε αἱ νέαι Ἀθῆναι, μὲ τὰς καινουργεῖς των οἰκίας, μὲ τοὺς κήπους των, τὰ οἰκοδομήματά των, τὰς ζωντανὰς των ὁδοὺς θὰ εἶναι ἡ περιεργοτάτη ἅμα πόλις τῆς Εὐρώπης καὶ μία τῶν μᾶλλον τερπνῶν διὰ τὸν νέον βίον. Τὸ κλίμα των εἶναι ἐξαίρετον, ἡ κοινωνία φιλόξενος καὶ ἐπίχαρις, ἡ ἐλευθερία πλήρης ἄνευ ἀταξίας, ἡ θάλασσα πλησίον, ἐὰν δέ τις δὲν φοβῆται τὰ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς μῆνας δεινὰ κυνικὰ καύματα, αἱ ἡμέραι τῷ φαίνονται βραχεῖαι καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν εἶναι ἀρχαιολόγος.

Ἀλλ' ὅμως ὀφείλω νὰ εἴπω ὅτι καλὸν εἶναι ὅταν διατρίβῃ τις ἐν πόλει, ἥτις εἶναι μία ἐκ βασιλισσῶν τῆς ἱστορίας, νὰ ἔχῃ ὀλίγην ἀγάπην πρὸς τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ ἀρχαιολογία εἶναι διὰ τοὺς λογίους ἄνδρας εὐγενὲς σπούδασμα, δι' ἡμᾶς ὅμως τοὺς ἄλλους, τοὺς κοινοὺς τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ἁπλῆ ἐνασχόλησις πολὺ ἐνέχουσα τὸ γόητρον ἐν τῇ ἑλληνικῇ ταύτῃ χώρᾳ. Ἐγὼ τοὐλάχιστον ὀφείλω εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν πολὺ τερπνὰς ὥρας καὶ εἶναι εἰκοσαπλασίως εὐχαριστότερον νὰ ἐνδιατρίβῃ τις περὶ κομμάτια μαρμάρων καὶ ζωγραφιστὰ ἀγγεῖα καὶ νομίσματα καὶ ἀγαλμάτια ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν οἱᾳδήποτε ἄλλῃ πόλει, διὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς λόγον δι' ὃν εὑρίσκομεν τοὺς καρποὺς, τοὺς ὁποίους συλλέγομεν ἐκ τοῦ δένδρου καὶ τρώγομεν ἐν τῷ κήπῳ πολὺ νοστιμωτέρους ἐκείνων, τοὺς ὁποίους μᾶς παραθέτουσιν εἰς τὴν τράπεζαν. Τὸ νὰ σχηματίζῃ τις βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον μικρὰν συλλογὴν ἀρχαιοτήτων μὲ τὴν γλυκεῖαν ἰδέαν ὅτι πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἀντικείμενα εἶναι ἐντελῶς γνήσια, νὰ ἐξετάζῃ μετά τινος μεγαλοφροσύνης ἀρχαιολογικῶν δῆθεν γνώσεων ἀγαλμάτια τῆς Τανάγρας ἢ νεκρικὰς ληκύθους νεωστὶ ἀπὸ παλαιῶν τάφων ἀνασκαφείσας, νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς διασώσεως ἢ τῆς καλλονῆς τοῦ ἐξεταζομένου πράγματος, νὰ τὸ χρονολογῇ μετά τινος ἀσφαλείας, νὰ ἐνθουσιᾷ διὰ τὴν χάριν τῆς δεῖνος μαρμαρίνης κεφαλῆς, νὰ ἠξεύρῃ εἰς ποίαν τῆς τέχνης περίοδον πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσῃ, νὰ λυπῆται διὰ τὴν τυχὸν ἀποκοπὴν τῶν ῥινῶν, νὰ τολμᾷ νὰ ἐκφέρῃ γνώμην περὶ τῆς γνησιότητος τῆς δεῖνος χαλκίνης ἀρχαιότητος, πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι τέρψεις ἰδιαζούσας εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις βίον. Οὕτω δὲ ἀποκτᾷ τις ἀνεπαισθήτως ποσόν τι γνώσεων, τὰς ὁποίας θεωρεῖ μέγα καύχημα καὶ δι' ὧν ἔπειτα καταλαμβάνει πολὺ καλλίτερα τὰ λαμπρὰ ἀντικείμενα τῶν ἡμετέρων μουσείων. Καὶ τῷ ὄντι δὲ ἐν Ἀθήναις μανθάνεις νὰ ἀγαπᾷς τὰ ὡραῖα πράγματα, εἶναι δὲ καὶ διὰ τοῦτο τερπνὸς ὁ ἐν Ἑλλάδι βίος, διότι δύναται ἐν ταὐτῷ νὰ εἶναι καὶ ἀρχαῖος καὶ σύγχρονος.

Σ.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ

Ἐπαρχιακὴ ἠθογραφία.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ζ'.

Ἡ τράπεζα ἦτο ἐστρωμένη ἐπὶ τοῦ εὐρέος καὶ ἐστεγασμένου ἐξώστου τοῦ ἐξοχικοῦ οἴκου. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐδεσμάτων ἦσαν ἤδη παρατεθειμένα καὶ ὁ κ. Ματθίας κρατῶν χειρόμακτρον ἀνὰ χεῖρας ἀπεδίωκε τὰς μυίας. Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ παρεσκεύαζε τὴν σαλάταν ἐν τῷ μαγειρείῳ, ἡ δὲ κυρία Μαριγὼ γονυπετὴς ἐκένου τοὺς *κουραμπιέδες* ἀπὸ μικροῦ κοφίνου εἰς πινάκιον. Ἡ Φλωροῦ ἤντλει ὕδωρ ἵνα ὑπάγῃ κάτω εἰς τὴν ἀναμένουσαν Καλλιόπην, ὁ δὲ κηπουρὸς μετὰ τοῦ ὀνηγοῦ, παλαιοὶ γνώριμοι, ἔπαιζον *σκαμπίλι* ὑπό τινα συκαμινέαν ἀφανεῖς ὄπισθεν τοῦ οἴκου.

— Καλῶς τοὺς θαλασσινοὺς καὶ τοὺς ψαράδες, προσεφώνησεν ὁ κ. Ματθίας τοὺς ἐρχομένους· αἴ, πῶς 'πῆγε τὸ ψάρεμμα;

— Φτώχια καὶ μιζέρια, ἀπεκρίνατο ἀσθμαίνων ἐκ τοῦ ἀνηφόρου ὁ παλαιὸς πλοίαρχος.

— Τὸ μόνον καλὸν θαλασσινὸν ποῦ ἐψαρεύσαμεν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεώργιος μετ' ἀπλήστων βλεμμάτων ἀτενίζων τὴν τράπεζαν, εἶνε μιὰ *πεῖνα*.., ποῦ δὲν σᾶς βλέπομεν!..

— Γι' αὐτὸ κ' ἐμεῖς ἐπροβλέψαμεν καὶ τὰ ἑτοιμάσαμεν, ὥστε ἅμα ἔλθετε νὰ μὴ χάνωμεν καιρόν.

Αἱ δύο νεάνιδες κατῆλθον εἰς τὸν κῆπον ἵνα δρέψωσιν ὀλίγα ἄνθη πρὸς στολισμὸν τῆς τραπέζης, καὶ ὁ κύριος Ἀχιλλεὺς ἄρτι ἀνελθὼν ἔσπευσε πρὸ τοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ κατόπτρου νὰ διευθετήσῃ τὴν χωρίστραν καὶ τὸν ἀραιὸν μύστακά του. Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς καὶ ὁ Γεώργιος, πρακτικώτεροι, κατέλαβον ἤδη τὰς ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου ὑποδειχθείσας αὐτοῖς θέσεις ἐν τῇ

Digitized by Google

τραπέζη, δὲν ἤργησαν δὲ νὰ προσέλθωσιν καὶ οἱ λοιποὶ κατ' ἐπανάληψιν κληθέντες ὑπὸ τοῦ κ. Ματθία. Μόνη ἡ Καλλιόπη ἔλειπεν, ἀλλ' ὁ πατὴρ ἀδημονῶν ἐπὶ τῇ ἀργοπορίᾳ ἐκήρυξεν ὅτι, ἂν δὲν πεινᾷ αὐτή, οἱ ἄλλοι δὲν εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ τὴν περιμένουν.

Τέλος ἐπεφάνη καὶ ἐκείνη κατηφὴς καὶ ὀργίλη. Εἶχε συγχυσθῇ ἐξ αἰτίας τοῦ ἀδελφοῦ της, ἀνυπομονοῦντος ν' ἀνέλθῃ ἐκ τῆς παραλίας. Θυμωθεῖσα τὸν ἀπέπεμψεν εἰποῦσα ὅτι δὲν ἔχει καὶ τὴν ἀνάγκην του καὶ νὰ τὴν ξεφορτώνεται. Ἐκεῖνος δὲ ἀφελέστατα ἔστρεψε πρὸς αὐτὴν τὰ νῶτα καὶ τὴν ἀφῆκε μόνην—ἦτο νὰ μὴ σκάσῃ λοιπόν!... Κυρίως ὅμως ἡ κατήφεια αὐτῆς καὶ ἡ φίλερις διάθεσις προήρχοντο ἐκ τῆς διαγωγῆς τοῦ Γεωργίου. Εἰποῦσα ὅτι θὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἀκτῇ ἦτο βεβαία ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ ἔμενεν ἐκεῖ. Ἀλλ' ὁ κύριος ἔφυγε μετὰ τῶν ἄλλων ἀγενέστατα, χωρὶς κἂν νὰ δικαιολογήσῃ πρὸς αὐτὴν διὰ λόγου τὴν ἀπρεπῆ πρᾶξιν.

Ἰδοῦσα πάντας καθημένους ἐν τῇ τραπέζῃ, καὶ θέσιν οὐδεμίαν κενὴν πλησίον τοῦ Γεωργίου, ἀπέρριψε πέραν μετὰ πείσματος τὸν πῖλον καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον μεταξὺ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ.

Τὸ γεῦμα ἤρχισεν ἐν σιωπῇ διότι ὅλοι ἐπείνων, εὐθυμία τις δὲ μόλις ἀνεπτύχθη κατὰ τὰ ἐπιδόρπια, ἀλλὰ καὶ ταύτην διεδέχθη γενικὴ κόπωσις, ἀναπόφευκτος μετὰ τόσῳ πρωϊνὴν ἔγερσιν καὶ τόσῳ πλούσιον γεῦμα. Ὅλοι εἶχον ἀνάγκην ἀναπαύσεως καὶ ἡ οἰκοδέσποινα προνοήσασα παρεσκεύασεν ἐκ τῶν προτέρων κλίνην μὲν ἁπαλὴν καὶ διὰ περικεντήτων σινδόνων ἐστρωμένην χάριν τοῦ ξενιζομένου κυρίου Γεωργίου ἐν ἰδίῳ μικρῷ θαλάμῳ, ἕτερα δὲ πρόχειρα ἐπὶ τοῦ δαπέδου στρώματα διὰ τοὺς λοιπούς, ἀφεθέντων τῶν δύο τῆς αἰθούσης μεγάλων ἀνακλίντρων εἰς τὸν καπετὰν Κωσταντῆν καὶ τὸν κ. Ματθίαν.

Ὁ Γεώργιος ἐκάθητο ἐν τῇ τραπέζῃ μεταξὺ τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ τῆς οἰκοδεσποίνης, ὧν αἱ φιλόφρονες μέριμναι μέχρι φορτικότητος πλέον εἶχον φθάσῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος. Τὸ πινάκιον αὐτοῦ ἐπληροῦτο ἐκ δεξιῶν καὶ εὐωνύμων ὑπὸ σωρείας τεμαχίων ἐκλεκτῶν φαγητῶν, ἐφ' ὧν ἠδυνάτει πλέον νὰ ἐργασθῇ ἡ μάχαιρα. Μάτην διεμαρτύρετο, μάτην ηὐχαρίστει· ὁ κ. καὶ ἡ κ. Ματθία ἦσαν ἀμείλικτοι!

Πλέον δ' ἢ ἅπαξ καὶ ἔρις συζυγικὴ ἐγένετο ἐν τῷ πινακίῳ τοῦ ταλαιπώρου νέου, ἀμφισβητοῦντος τοῦ ἑτέρου τῶν συνεύνων τὴν καλὴν ἐκλογὴν τῶν προσενεχθέντων ἐδεσμάτων. Ὁ Γεώργιος λοιπὸν ἠγέρθη τῆς τραπέζης κεχορεσμένος, ἐνοχλούμενος πλέον καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς θέας καὶ τῆς ὀσμῆς τῶν φαγητῶν. Μετὰ τῆς Ζωῆς μόλις δύο τρεῖς λόγους ἀντήλλαξε προπιὼν ὑπὲρ αὐτῆς, ἡ δὲ Καλλιόπη διὰ ξηροῦ εὐχαριστῶ καὶ βλοσυροῦ τινος βλέμματος ἀπήντησεν εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτῆς πρόποσίν του. Ἡ δεσποινὶς Ἑλένη ἔφαγεν ὀλίγον· διότι ἐπρέσβευεν ἀνέκαθεν ὅτι αἱ εὐγενεῖς ὑπάρξεις τρέφονται δι' ὀλίγης τροφῆς. Κυρίως κατηνάλωσεν ἁλμυρά τινα προσφάγια καὶ ἥμισυ λεμόνιον, διὰ νὰ ἔχῃ ἡ μορφή της τὸ χρῶμα τῆς εὐαισθησίας!.... Τὸν λόγον εἶχε καθ' ὅλον τὸ διάστημα ὁ κ. Ματθίας διαρκῶς ὁμιλῶν πρὸς τὸν Γεώργιον περὶ τοῦ κτήματος, περὶ τῶν δαπανῶν πρὸς ἀγορὰν καὶ συντήρησιν αὐτοῦ, περὶ τῶν εἰδῶν τῆς καλλιεργίας, περὶ μελετωμένων βελτιώσεων. Ἠναγκάζετο δὲ ὁ νέος νὰ ἐπιδεικνύῃ καὶ διάφορον, τὸ ὁποῖον οὐδόλως ᾐσθάνετο, ἵνα μὴ προσβληθῇ ἡ τοῦ φιλόφρονος οἰκοδεσπότου περιφιλαυτία.

Μόλις ἀπηλλάγη ὅλων τούτων κλείσας τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος, εἰς ὃν ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ οἰκοδεσπότης, ἀναπτύσσων καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ἀρχιτεκτονικόν τι ζήτημα περὶ μεταθέσεως τοῦ μαγειρείου καὶ προσθήκης ἑνὸς ἀχυρῶνος. Ὁ Γεώργιος ἀπέβαλε μέρος τῶν ἐνδυμάτων καὶ ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης τὰ μάλα κεκμηκώς. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ δὲν εὗρεν ἀμέσως ἡσυχίαν, διότι τὸ κεντητὸν προσκεφάλαιον ἐξέδερε τὴν παρειὰν αὐτοῦ. Ἀναστρέψας τέλος αὐτὸ ἔκλεισε τὰ βλέφαρα καὶ ἀπεκοιμήθη ὀνειρευόμενος τὸ Δουκικὸν Παλάτιον τῆς Βενετίας καὶ τὸν Καπετὰν Κωσταντῆν ἠμφιεσμένον στολὴν Δόγη.

Ἐξύπνησε μετὰ μίαν ὥραν καρηβαρῶν καὶ κάθιδρος. Ἐν τῷ δωματίῳ ἐβασίλευε σκότος καὶ ὁ ἀὴρ ἦτο χλιαρὸς καὶ πνιγηρός. Διὰ τῶν σχισμῶν τῶν κλειστῶν παραθυροφύλλων ἀκτῖνες ἡλίου εἰσχωροῦσαι διέγραφον θολὰς λωρίδας ἐν τῷ κενῷ καὶ ἀπετύπουν χρυσᾶς κηλίδας ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Ὁ Γεώργιος ἠγέρθη καὶ προέβη εὐθὺς πρὸς τὸ παράθυρον· ἤλπιζεν ὅτι αὔρα τις θὰ ἔπνεεν ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ὤθησεν ἐλαφρῶς τὰ παραθυρόφυλλα. Ἀλλ' ἡ θάλασσα δὲν ἐφαίνετο, δένδρα τινὰ καὶ θάμνοι ἀπέφραττον τὴν θέαν τοῦ ἄλλως οὐχὶ ὑψηλοῦ παραθύρου. Οἱ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἡλιακοῦ φωτὸς τεθαμβωμένοι ὀφθαλμοὶ τοῦ νέου δὲν ἠδυνήθησαν εὐθὺς νὰ διακρίνωσιν ἀπωτέρω παρὰ τὴν ῥίζαν γηραιᾶς ἐλαίας κατακεκλιμένας τὴν Ζωὴν καὶ τὴν Καλλιόπην.

Αἱ δύο νεάνιδες δὲν ἠθέλησαν νὰ κλεισθῶσιν ἐν τῷ οἴκῳ· προυτίμησαν τὴν ὑπὸ τὰ δένδρα σκιάν· καί, ἀφοῦ ἐφλυάρησαν ὀλίγον, τῆς Καλλιόπης ἐξομολογουμένης τοὺς ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου ἐνθουσιασμούς, οὓς ἡ ἤδη λησμονηθεῖσα ἐν τῇ παραλίᾳ ἐγκατάλειψις δὲν ἤρκεσε νὰ μειώσῃ, ἀπεκοιμήθησαν τὰς κεφαλὰς κλίνασαι ἡ μὲν Ζωὴ ἐπὶ δέσμης ξηροῦ χόρτου, ἡ δὲ Καλλιόπη ἐπὶ τῶν γονάτων ταύτης.

Ὁ Γεώργιος μόλις ἰδὼν ταύτας ἔκλεισεν ἠρέμα τὸ παράθυρον ἀφήσας μόνον ὀλίγον διεστῶ-

Digitized by Google

τα τὰ φύλλα· ἐκεῖθεν δ' ἐν ἀνέσει περιειργάζετο τὰν ζωντανὴν εἰκόνα, ἥτις ἐζωγραφεῖτο μέσῳ τοῦ ἐκ φυλλωμάτων χλοεροῦ πλαισίου.

Ἡ Ζωὴ ἦτο ἀσκεπὴς καὶ αἱ παμμέλαιναι τῆς κόμης πλεξῖδες ὠλίσθαινον διὰ τοῦ δεξιοῦ ὤμου καὶ τοῦ στήθους πρὸς τὴν γῆν—διότι ἦτό πως πρὸς τὸ δεξιὸν πλευρὸν κεκλιμένη, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ἀγκῶνος ἐστηριγμένη. Ἓν ῥόδον ἐπὶ τῆς κόμης ἐμπεπηγμένον εἶχεν ἀποφυλλισθῇ προστριβὲν ἐπὶ τοῦ αὐτοσχεδίου προσκεφαλαίου καὶ τὰ πορφυρᾶ πέταλα αὐτοῦ ἐκυλίσθησαν πρὸς τὸν λευκὸν τράχηλον καὶ τὴν κυανόχρουν ἐσθῆτα τῆς κοιμωμένης κόρης. Τὰ χείλη ἦσαν συνεσφιγμένα καὶ λακκίσκοι ἐσχηματίζοντο ἀκριβῶς εἰς τὰ δύο ἄκρα αὐτῶν· τὰ κλειστὰ βλέφαρα ἐσκίαζον τῶν παρειῶν τὸ σιτόχρουν διὰ τῶν μακρῶν μελανῶν βλεφαρίδων.

Διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἡ Ζωὴ περιέβαλλε τὴν κεφαλὴν τῆς Καλλιόπης ἐπὶ τῶν ἰδίων γονάτων κεκλιμένην. Εἶχε δ' ἐκείνη τὸν πλατύγυρον πῖλον ἐπικλινῆ πρὸς τὴν μορφὴν καὶ τὸ μέτωπον καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκαλύπτοντο,ἐφαίνοντο δ' ὑπὸ σκιὰν αἱ συνήθως ῥοδόχροοι παρειαί,πορφυραῖ ἤδη καὶ στίλβουσαι ἐκ τῆς θερμότητος, καὶ τὰ πτερύγια τῆς ῥινὸς ἀεικίνητα, καὶ ὑπὸ τὰ χείλη τὰ διεστῶτα οἱ μαργαριτώδεις ὀδόντες. Πρὶν ἢ καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ ὕπνου κατέτρωγε τὰ φύλλα ῥόδου, ὅπερ ἐκράτει ἔτι ἐν τῇ χειρί, καὶ ἐκ τῶν φύλλων τούτων ἓν ἀπέμενε κεκολλημένον μετ' ἀρρήτου χάριτος ἐπὶ τοῦ κάτω χείλους. Τὸ μικρὸν ἀλλ' εὔσαρκον αὐτῆς σῶμα συνεσπειροῦτο κυρτούμενον καὶ ὑπὸ τὴν ἀνασεσυρμένην ποικιλόχρουν ἐσθῆτα περικνημὶς λευκὴ καὶ ἀβαθὲς σανδάλιον προεῖχον.

Καὶ ἵνα καταστῇ τέλειον τὸ εἰδυλλιακὸν σύμπλεγμα δύο λευκαὶ ψυχαὶ ἐφιλοῦντο πτερυγίζουσαι ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ τέττιξ φλύαρος ἐγρύλλιζεν, ἐπι τοῦ ὀζώδους κορμοῦ τῆς γηραιᾶς ἐλαίας.

Ὁ Γεώργιος παρέμεινεν ἐπί τινα λεπτὰ παρατηρῶν καὶ συγκρίνων τὰς δύο νεάνιδας ὧν ἑκάστη εἶχεν ὅλως ἴδιον θέλγητρον. Ἡ μία ἦτο ἡ ἀγνότης, ἡ ἄλλη ἡ ἡδυπάθεια· ἡ μία ἦτο ἡ σεμνότης, ἡ ἄλλη ἡ χάρις. Καὶ ὁ νέος ἐκ τῶν σκέψεων τούτων ἀγόμενος ἐψιθύρισεν :

— Ἡ μία εἶνε γιὰ φίλημα· ἡ ἄλλη εἶνε γιὰ αἴσθημα !....

Η'.

Ὁ Γεώργιος ἐνίφθη, ἐνεδύθη καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἐξώστην· εὗρε δ' ἐκεῖ τοὺς δύο οἰκογενειάρχας καπνίζοντας καὶ συζητοῦντας περὶ πολιτικῶν. Ὁ Καπετὰν Κωσταντὴς ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας φύλλον ἐφημερίδος καὶ συνεμερίζετο πληρέστατα τὰς ἐν αὐτῷ μομφὰς κατὰ τῆς Κυβερνήσεως· ὁ κ. Ματθίας ἔλεγεν ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶνε λόγοι χωρὶς ἀξίαν καὶ βαρύτητα διότι ἐμπνέονται ἀπὸ συμφέρον. Καὶ ἡ συζήτησις ἐξήπτετο ἐπικινδύνως, κατηυνάσθη δὲ μόλις διὰ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ξενιζομένου, πρὸς μεγάλην εὐχαρίστησιν τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀνησύχουν περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς πολιτικῆς διαμάχης, γνωρίζουσαι ὅτι δὶς ἢ τρὶς οἱ σύζυγοι αὐτῶν εἶχον σφοδρῶς ἐρίσῃ καὶ διαπληκτισθῇ ἐπὶ ὁμοίων θεμάτων, καί ποτε ἐπὶ μῆνα ὅλον εἶχον διακόψῃ τὰς σχέσεις.

— Ξυπνητούρια σας! Πῶς ἐκοιμηθήκατε ; Σᾶς ἄφησεν ἡ ζέστη ; ἠρώτησεν ὁ κ. Ματθίας.

— Περίφημα ! ἔσπευσε ν' ἀποκριθῇ ὁ Γεώργιος, οὔτε ζέστη ἐννοιωσα, οὔτε τίποτε.

— Τόρα ἕνας καφὲς εἶνε ἀπαραίτητος...

— Ἔννοια σας καὶ ἐφρόντισα, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Μαριγώ· τόρα ψήνεται.

Καὶ εἰς ἐπικύρωσιν τῶν λόγων της ἐπεφάνη μετ' ὀλίγον ἡ Φλωροῦ φέρουσα ὑπερμεγέθη δίσκον μετὰ γλυκοῦ καὶ καφέ.

— Ποῦ εἶνε τὰ κορίτσια ; ἠρώτησεν ὁ Καπετὰν Κωσταντὴς ῥοφῶν ἠχηρῶς τὸν καφέν του.

—Κάτω 'ς τὸ περιβόλι εἶνε ἀπὸ τὸ μεσημέρι· κάπου θ' ἀποκοιμήθηκαν, φαίνεται. Τῶρα 'πῆγεν ἡ Ἑλένη νὰ ταὶς εὕρῃ.

Ὁ Γεώργιος ἐνόμισε πρέπον νὰ ὑποκριθῇ πλήρη ἄγνοιαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου :

— Καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς τί γίνεται ;

— Ξύπνησε καὶ ξανακοιμήθηκε πάλι· ἔχει πονοκέφαλο. Θὰ ἤπιε 'λίγο παραπάνω σαντορινιὸ κρασὶ τὸ μεσημέρι καὶ δὲν χωρατεύει αὐτό· τοῦρκος μοναχὸς εἶνε.

Ὁ κ. Ματθίας ἐν τῷ μεταξὺ ἔκραζε τὸν κηπουρὸν μεγαλοφώνως, καὶ ἐπειδὴ οὔτε φωνὴ οὔτε ἀκρόασις ἐδίδετο εἰς τὰς κραυγάς του, ὀργισθεὶς ἔστειλε τὴν Φλωροῦν νὰ τὸν εὕρῃ. Ἐπεφάνη δὲ τέλος ὁ κηπουρὸς Παναγιώτης, ὃν ἡ ὑπηρέτρια ἀφύπνισε κοιμώμενον μετὰ τοῦ ἀγωγιάτου καὶ τοῦ λεμβούχου. Ἀλλ' ἤρχετο βραδέως καὶ κλονούμενος ἐν τῇ ἑορτασίμῳ πρασίνῃ βράκᾳ, καὶ τὸ ἐρυθρὸν φέσιον αὐτοῦ ἔκλινεν ὑπὲρ τὸ δέον πρὸς τὸ δεξιὸν ὠτίον. Ἦτο προφανῶς μεθυσμένος ὡς προσεμαρτύρουν οἱ θολοὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ πεφλογισμένη ῥίς.

— Τί ἀγαπᾶτε,, ἀφέντη ; ἐτραύλισεν ὑπὸ τὸν ἐξώστην στὰς οὐχὶ ἀσφαλῶς.

— Ἤθελα νὰ μᾶς εὕρῃς μερικὰ ῥοδάκινα, ἀλλὰ κατὰ τὸ χάλι ποῦ ἔχεις δὲν εἶσαι ἄξιος οὔτε τομάταις ναὕρῃς τόρα.

Καὶ ὁ κηπουρὸς μὴ ἀντιληφθεὶς καλῶς ἠρώτησε :

— Γιὰ σαλάτα νὰ εἶνε ἡ τομάταις ἢ γιὰ τὸ φαΐ.

Τότε ἐξεμάνη ὁ κ. Ματθίας κατ' αὐτοῦ καὶ τῷ εἶπεν ὅτι εἶνε γάϊδαρος καὶ νὰ πᾷ νὰ φύγῃ,

Digitized by Google

νὰ πᾷ νὰ κοιμηθῇ. Ὁ Παναγιώτης τὴν τελευταίαν προσταγὴν εὐγνωμόνως ἀποδεξάμενος ἔστρεψε τὴν ράχιν καὶ ἀπῆλθε μόλις στηριζόμενος ἐπὶ τῶν κνημῶν αὐτοῦ. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κατέστελλον τὴν ὄρεξιν ἣν ᾐσθάνοντο νὰ γελάσωσι, ὅπως μὴ παροργίσωσι τὸν κ. Ματθίαν, ἀλλ' ἡ Καλλιόπη, ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐλθοῦσα, δὲν ἐκρατήθη, καὶ μετ' ὀλίγον ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τοῦ μειδιάματος τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ οἱ λοιποὶ τὴν ἐμιμήθησαν.

— Τοὺς ἐδιώρθωσες, Μαριγώ, εἶπε στραφεὶς πρὸς τὴν σύζυγον. Κατὰ τὴν συνήθειάν σου θὰ τοὺς ἔδωκες ὅλον τὸ κρασὶ ποῦ ἔμεινεν ἀπὸ 'μᾶς καὶ θὰ ἔγιναν καὶ οἱ τρεῖς τάπαις. Καλὰ θὰ μᾶς πάνε 'πίσω ὁ ἀγωγιάτης καὶ ὁ βαρκάρης.

— Μποροῦμε δὰ νὰ πᾶμε καὶ χωρὶς αὐτούς, εἶπε προσβληθεὶς κάπως ὁ Καπετὰν Κωσταντής.

Ὁ Γεώργιος συνωμίλει ἀπὸ τοῦ ἐξώστου μετὰ τῶν νεανίδων, αἵτινες ἐκάθηντο κάτω ἐπὶ τῆς πρώτης βαθμίδος τῆς κλίμακος καὶ ἔπαιζον διὰ λιθαρίων πεντάβολα :

— Ἔρχεσθε νὰ κάμωμεν ἕνα γῦρον εἰς τὸν κῆπον ; δὲν ἐβαρεθήκετε νὰ κάθεσθε;

— Εὐχαρίστως, Κυρία Καλλιόπη, ἐπιθυμῶ μάλιστα νὰ ἰδῶ καὶ τὸν ὡραῖον κῆπόν σας.

Οἱ ἄλλοι ἐβαρύνοντο νὰ ἔλθωσι καὶ ἡ Ἑλένη ἔμεινε μετὰ τῶν πρεσβυτέρων. Ὁ δὲ κύριος Ἀχιλλεὺς ἐκοιμᾶτο εἰσέτι.

Ὁ Γεώργιος ἐβάδιζε μεταξὺ τῶν δύο νεανίδων, εἵπετο δ' αὐτῶν ὅπου αἱ ὁδοὶ ἦσαν στεναί. Καὶ ἡ μὲν Ζωὴ κρατοῦσα ἐν τῇ χειρὶ τὰ πεντόβολα ἀνέρριπτε ταῦτα παίζουσα καθ' ὁδόν, ἡ δὲ Καλλιόπη συνεχῶς ἀναπηδῶσα ἐμάδει τὰ ὑπερκείμενα φύλλα τῶν δένδρων. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου προσεπάθει νὰ πείσῃ ἑαυτὴν ὅτι δὲν εἶνε πολὺ χαμηλοῦ ἀναστήματος ;

— Κύριε Γεώργιε, 'πέτε μου ἀληθινὰ εἶμαι πολὺ κοντή ; ἠρώτησε μετ' ὀλίγον ζητοῦσα ἐπαρκεστέραν μαρτυρίαν.

— Δηλαδὴ δὲν εἶσθε καὶ ὑψηλή, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σᾶς βλάπτει—μὲ τὴν πῆχυν ἐκτιμῶνται τὰ οἰκόπεδα καὶ τὰ πρόστυχα ὑφάσματα. Τὸ μαργαριτάρι ζυγίζεται μὲ τὸ δράμι !....

— Ἐλᾶτε τόρα, ἀφίστε ταῖς παρηγοριαῖς αὐταῖς.... Τί νὰ κάμω γιὰ νὰ ὑψηλώσω ;

Ἀλλὰ πρὶν λάβῃ τὴν αἰτουμένην συμβουλὴν ἰδοῦσα αἴφνης πτερυγίζουσαν μεγάλην χελιδονόουρον ψυχήν, ἔσπευσε νὰ τὴν συλλάβῃ καταπατοῦσα τὰ λαχανικά. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ διέφευγε τῆς χειρὸς αὐτῆς ἀπὸ φυτοῦ εἰς φυτόν, ἀφήρεσε τὸν πῖλον καὶ διὰ τοῦ αὐτοσχεδίου τούτου δικτύου ἐξηκολούθει τὴν καταδίωξιν πολὺ τῶν ἄλλων ἀπομακρυνθεῖσα.

Ἡ Ζωὴ ἀπομείνασα οὕτω μόνη ὑπὸ τὰ δένδρα μετὰ τοῦ Γεωργίου τὸ πρῶτον ᾐσθάνθη δειλίαν καὶ ταραχήν. Δὲν ἐτόλμα οὐδὲ τὸ βλέμμα νὰ στρέψῃ πρὸς αὐτόν, οὐδὲ τὸν λόγον ν' ἀποτείνῃ. Εὐτυχῶς ὁ νέος δὲν παρετήρησε τῆς φυσιογνωμίας αὐτῆς τὴν αἰφνιδίαν ἀλλοίωσιν. Ἂν τὴν παρετήρει, ἂν τὴν ἠρώτα τί ἔχει, ἡ κόρη βεβαίως θὰ ἐπροδίδετο. Εὑρίσκετο τότε ἐν καταστάσει ὑπερτάτης αἰσθηματικῆς λιποψυχίας, ἐν ᾗ πᾶσα δύναμις συντρίβεται, ἐκλύεται πᾶσα θέλησις.

Ἵν' ἀποφύγῃ ἐνδεχομένην ἐξήγησιν, ἵν' ἀποκρύψῃ τὰ ἐκχειλίζοντα αἰσθήματα ἔστρεψε κύκλῳ τὸ βλέμμα ὡσεὶ ζητοῦσα βοήθειαν ἀπὸ τῶν ἀψύχων φυτῶν. Ἰδοῦσα δ' ἀπὸ κλάδου ροδακινέας ἀνηρτημένον ἄωρον καρπὸν ἔτεινε τὴν χεῖρα καὶ ἐκβαλοῦσα ἀπὸ τοῦ θυλακίου μικροσκοπικὸν μαχαιρίδιον ἤρχισε ν' ἀφαιρῇ τὸν φλοιόν. Ἀλλ' ὁ καρπὸς ἦτο τραχὺς καὶ ἡ χεὶρ αὐτῆς οὐχὶ ἀσφαλής· ἡ μικρὰ λεπίς, ὀλισθήσασα· ἐχάραξε τῆς ἀριστερᾶς τὸν μικρὸν δάκτυλον. Ἀφῆκε μικρὰν φωνὴν καὶ ὁ καρπὸς ἔπεσε κάτω. Ὁ Γεώργιος σπεύσας ἥρπασε τὸν πληγωθέντα δάκτυλον τῆς κόρης. Μικρὰ ἐρυθρὰ γραμμὴ ἐχαράσσετο ὑπ' αὐτοῦ.

— Δὲν εἶνε τίποτε, εἶπε, μὴ φοβῆσθε... Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ γιατρεύσω εὐθὺς τὴν πληγήν ;

Καὶ χωρὶς νὰ προσμένῃ ἀπάντησιν, προσεγγίσας τὰ χείλη ἀπεμύζησε τοῦ αἵματος τὴν σταγόνα. Ἀλλ' ἡ κόρη ἐπὶ τῇ τολμηρᾷ ταύτῃ θεραπευτικῇ μεθόδῳ, ἥτις ὡμοίαζεν ὀλίγον πρὸς φίλημα, ἠρυθρίασε καὶ ἀπέσυρε βιαίως τὴν χεῖρα.

Οὕτως ἡ Καλλιόπη προβαλοῦσα τὴν κεφαλὴν μέσῳ τῶν φυλλωμάτων μετὰ μίαν μόλις στιγμὴν οὐδὲν ἄλλο ἔμαθεν ἢ ὅτι ἡ Ζωὴ ἐκόπη ὀλίγον. Ἤσθμαινε δ' ἐκ τοῦ δρόμου, καὶ ἐπανήρχετο ἄπρακτος, διότι ἡ ψυχὴ ἔφυγε μακρὰν εἰς ἄλλους κήπους. Ἐπρότεινε νὰ καθήσωσι κατὰ γῆς, καὶ ἐκάθησε πρώτη ἐπὶ λίθου ἀερίζουσα τὸ πρόσωπον διὰ τοῦ πίλου. Ἡ Ζωὴ ἐκάθησε παρ' αὐτῇ· διὰ τοῦ ρινομάκτρου ἐκράτει σφιγκτὰ τὸν πληγωμένον δάκτυλον καὶ ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ταραχὴν αὐτῆς προσεποιεῖτο ὅτι ἐπόνει. Ὁ Γεώργιος ἦν ὄρθιος ἀπέναντι αὐτῶν στηρίζων τὴν ῥάχιν ἐπὶ κορμοῦ ἀμυγδαλῆς. Ἦτο σκεπτικώτερος τοῦ συνήθους, ἴσως μετανοῶν διὰ τὴν τολμηρὰν πρᾶξίν του καὶ περιειργάζετο λάθρα τὴν μορφὴν τῆς Ζωῆς ἵνα διακρίνῃ ἂν ἀληθῶς ἦν ὠργισμένη κατ' αὐτοῦ.

— Κύριε Γεώργιε, κόψετέ μου ἐκείναις ταῖς μαργαρίταις ἐκεῖ, εἶπεν ἡ Καλλιόπη δεικνύουσα πενιχρά τινα λευκάνθεμα.

Ὁ Γεώργιος ὑπήκουσεν καὶ ἡ τρελλὴ κόρη ἤρχισε ν' ἀποφυλλίζῃ τὸ πρῶτον.

— Μ' ἀγαπᾷ, δὲν μ' ἀγαπᾷ... μ' ἀγαπᾷ, δὲν μ' ἀγαπᾷ... ὁ ἀνόητος δὲν μ' ἀγαπᾷ, ἐφώ-

Digitized by Google

νησεν ἀπορρίπτουσα καὶ τὸ τελευταῖον φύλλον. Νὰ ἰδοῦμεν ἄλλος λοιπόν.

— Ὥστε ἔχομεν πολλούς! εἶπε μειδιῶν ὁ νέος.

— Δὲν 'ξεύρω, 'μπορεῖ νὰ εἶνε πολλοί, 'μπορεῖ νὰ μὴν εἶνε καὶ κανένας. Αὐτὸ ἐρωτῶ νὰ μάθω ἴσα ἴσα.

—Καὶ σεῖς, κυρία Ζωή, δὲν ἔχετε περιέργειαν νὰ μάθετε;

— Καθόλου· ὅσα μαθήσω θὰ εἰποῦν ὄχι.

— Ποῦ τὸ 'ξεύρετε!... εἶπε μετά τινος ζωηρότητος ὁ Γεώργιος καὶ τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἐζήτησεν, ἀλλὰ δὲν εὗρε τὸ βλέμμα τῆς κόρης.

—Καλὰ ἐστρωθήκατε σεῖς αὐτοῦ, μὰ δὲν λογαριάζετε πῶς ἐβράδιασε καὶ πρέπει νὰ φύγωμεν; ἐφώνησε μακρόθεν ὁ Καπετὰν Κωσταντής, ἕτοιμος ἤδη πρὸς ἀναχώρησιν.

....

Εἶχε δύσῃ ὁ ἥλιος πρὸ πολλοῦ ὅτε ἀπεβιβάσθησαν πάλιν ἐκεῖ ὅθεν εἶχον ἀποπλεύσῃ τὴν πρωΐαν. Ἐλαφρὸς ἀλλ' οὔριος ἄνεμος ὤθησεν τὴν λέμβον ἄνευ κωπηλασίας πρὸς μεγάλην χαρὰν τοῦ Μπάρμπα Σταυρῆ. Ζωηρότης δὲν ἐπεκράτει, οἵα τὴν πρωΐαν ἐν τῇ λέμβῳ καὶ μόνον ἡ Καλλιόπη καθημένη πάλιν πλησίον τοῦ Γεωργίου δὲν ἔπαυσεν ὁμιλοῦσα καὶ γελῶσα. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐνύστ..ζεν ἀκόμη καὶ ἡ Ἑλένη ἐκρύωνε. Σιγηλὴ καὶ ρεμβώδης ἡ Ζωὴ παρηκολούθει τὴν θολὴν γραμμὴν ἣν κατέλειπεν ἡ λέμβος ἐπὶ τῶν γλαυκῶν ὑδάτων.

Ὁ Γεώργιος συνώδευσε τοὺς λοιποὺς μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ματθία καὶ εἶτα κατῆλθε πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ οἴκημα. Ὅταν δὲ ἡ Ζωὴ μόνη μετὰ τοῦ πατρός της ἐτράπη τὴν πρὸς τὸν οἶκον ἀνωφερῆ ὁδὸν ἐκεῖνος εἶπεν αἴφνης:

— Ξεύρεις, Ζωήτσα, πῶς ἡ φιληνάδα σου ἡ Καλλιόπη δὲν ἔχει δράμι μυαλό;

— Γιατί, πατέρα;

— Ἦταν πράμματα αὐτὰ σήμερα μ' ἄνθρωπο ποῦ δεύτερη φορὰ τὸν εἶδε; Μὰ κ' ἐκεῖνος δά...

Ἡ κόρη ἔνευσε κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ δὲν ὡμίλησε· ἦτο σκοτεινὰ καὶ ὁ πατὴρ δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ τὸ ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς ἐρύθημα.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Ὅ,τι σπείρει ἡ ὀργή, τὸ συγκομίζει ἡ μετάνοια.

—

Πᾶν πρᾶγμα καθίσταται κατορθωτὸν δι' ἐκεῖνον, ὅστις τὸ θεωρεῖ τοιοῦτον.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ὑπὸ τὸ κράτος ἐντυπώσεων πενθιμωτάτων ἀφῆκα τὸ θυσιαστήριον ἐκεῖνο. Ποικίλαι ἰδέαι εὐγενεῖς εἶχον μαρτυρήσει ἐκεῖ, καὶ ὑπεράνω τῆς θυσίας ἐφαίνετο ἔτι πλανωμένη τῶν σφαγέντων νηπίων ἡ ἀθωότης. Εἴθε τὸ αἷμά των νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν μοῖραν. Τὸν ροῦν τῶν σκέψεών μου ἀνέκοψεν ὁ μοναχὸς Γλυκέριος καλέσας με νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ἑστιατόριον. Εἰσῆλθον εἰς τὴν ἰσόγαιον αἴθουσαν ὅπου ἐδείπνουν ποτὲ οἱ μοναχοί. Ὑγρὰ ἦν ἡ αἴθουσα, ἡ δὲ ἔλλειψις ἱκανοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἔδιδε μελαγχολικωτέραν τὴν ὄψιν εἰς τὸ καθημαγμένον ἐκεῖνο ἰκρίωμα, ὅπου ἐξετυλίχθη μία τῶν μᾶλλον συγκινητικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μᾶλλον θηριωδῶν σκηνῶν, ἱκανὴ νὰ καταπλήξῃ, καὶ μετὰ τὴν θέαν ἔτι τοῦ τόπου καὶ τῶν λειψάνων, ἅτινα ἔναγχος εἶχον ἰδεῖ. Εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκείνην εἶχον καταφύγει τριάκοντα ἓξ Ἕλληνες Χριστιανοί, ἅπαντες Κρῆτες. Ὀχυρωθέντες, ὡς ἠδύναντο κάλλιον, ἡτοιμάσθησαν νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀνωφελῆ ἄμυναν, ὁπότε κῆρυξ Τοῦρκος Ἑλληνιστὶ λαλῶν, ἔρχεται ἐκ μέρους τῶν Τούρκων προτείνων αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν ζωῆς, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐξέλθωσιν ἄοπλοι. Οἱ πολιορκούμενοι ἠρνήθησαν. Δεύτερος κῆρυξ ἐπέρχεται μετὰ μικρὸν τῶν αὐτῶν προτάσεων ἐπιμονώτερος κομιστής. Εἴτε ἕνεκα τῶν βεβαιώσεων, ἃς παρέσχον εἰς τοὺς πολιορκουμένους οἱ πολιορκηταί, εἴτε λόγῳ τοῦ θρησκευτικοῦ ὅρκου ὃν ὤμοσαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὸ Κοράνιον νὰ σεβασθῶσιν ἀπολύτως τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν τῶν Χριστιανῶν, εἴτε ἕνεκα τῶν ἀδιαλείπτων προτροπῶν, ἃς μετ' ἤθους γλυκέος καὶ ἐπιμόνως ἀπηύθυνον οἱ Τοῦρκοι πρὸς τοὺς ἐντὸς Χριστιανούς, οἱ τελευταῖοι οὗτοι, οὐδεμίαν ἐπικουρίας ἐλπίδα ἔχοντες, καὶ μόνοι, ἐν μέσῳ χιλιάδων ἐνόπλων Ὀθωμανῶν, ἀπεφάσισαν νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα των, ἀφοῦ τοιοῦτος ἦν ὁ ἀναπόφευκτος ὅρος, ὃν εἶχον θέσει οἱ πολιορκηταί. Τὰ ὅπλα ἐδόθησαν ἀπὸ τὸ μόλις ἀφιστάμενον τοῦ ἐδάφους παράθυρον. Ἀσφαλισθέντες τότε οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ πάσης ἔσωθεν ἀμύνης, ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν θυρῶν, καὶ θραύσαντες αὐτὰς διὰ πελέκεων εἰσορμῶσιν ἔνοπλοι ἐντὸς τοῦ ἑστιατορίου. Εἶναι ἀπερίγραπτος ἡ ἀγρία σκηνὴ ἡ διαδραματισθεῖσα τότε ἐντὸς τῆς αἰθούσης ἐκείνης. Οἱ τριάκοντα ἓξ ἄοπλοι χριστιανοὶ ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν Κρητῶν Τούρκων, τῶν συμπατριωτῶν των δηλαδή, αὐτῶν ἐκείνων οἵτινες πρὸ μιᾶς στιγμῆς εἶχον ὀμόσει εἰς τὴν θρησκείαν καὶ εἰς τὴν τιμήν των νὰ σεβασθῶσι τοὺς πολιορκουμένους. «Τουφέκι δὲν

Digitized by Google

ἔπεσε», μοὶ εἶπεν ὁ Γλυκέριος· «δόλους μὲ τὸ μαχαῖρι τοὺς ἔσφαξαν». Ὁ Νικόδημος, ἕτερος μοναχός, ἀνέλαβε νὰ μοὶ συνεχίσῃ τὴν φρικαλέαν καὶ ἀληθῆ ἱστορίαν. «Ἤμην δώδεκα χρόνων τότε» μοὶ εἶπε. «Ὁ πατήρ μου ἦτο πληγωμένος, ἀγωνιῶντα δὲ ἐκ τῶν πόνων τῆς πληγῆς τὸν ἔσφαξαν οἱ Τοῦρκοι. Ἀφοῦ παρεδόθημεν εἰς τοὺς τακτικοὺς ἦλθον ἐγὼ ἐδῶ μέσα· τὸ αἷμα εἶχε πήξει. Καὶ οἱ τριάκοντα ἕξη ἦσαν σφαγμένοι μὲ τὸ μαχαῖρι· τοὺς εἶδον μὲ τὰ μάτια μου τὰ ἴδια, νὰ σὰν νὰ ἦνε αὐτὴ ἡ ὥρα, ἐδῶ, εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον δωμάτιον ὅπου εἶσθε τώρα καὶ σεῖς. Οἱ Τοῦρκοι ἤναπταν λαμπάδα καὶ ἔκαιον τὴν μύτην τῶν πτωμάτων διὰ νὰ ἰδοῦν μήπως κάμνει κανεὶς τὸν πεθαμένον. Ἕνας ἀνέπνεεν ἀκόμη, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἔκοψαν τὸν λάρυγγα τοῦ ἔσχισαν ἔπειτα τὸ στῆθος καὶ τὴν κοιλίαν». Φρικαλέα σκηνή! Εἶδον ἐγὼ αὐτὸς τὰ ἴχνη τοῦ αἵματος τηρούμενα, μόλις ἔτι, ἐπὶ τῶν ἀξέστων ποδῶν μιᾶς τῶν τραπεζῶν τοῦ ἑστιατορίου. Ἦσαν αἱ αὐταὶ τῆς σφαγῆς!!

Θὰ δυνηθῇ ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ ὁ προσεκτικὸς καὶ δίκαιος παρατηρητὴς τὰς αἰτίας τοῦ ἀπληρώτου χάσματος, ὅπερ χωρίζει ἐν Κρήτῃ τοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἐὰν ἀναλογισθῇ ὅτι, ἐκτὸς τῆς διαφορᾶς τοῦ θρησκεύματος, καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐπῆλθεν ἡ διαφορὰ αὕτη, οἱ Χριστιανοὶ ἔχουσι καὶ προσφάτους λόγους, πρὸς τοῖς πάλαι, νὰ διάκηνται δυσμενῶς πρὸς τοὺς Τούρκους. Καὶ ὁ εἰλικρινέστερος πόθος ἀγαθῆς συμβιώσεως μετατρέπεται μοιραίως εἰς ἀκράτητον μῖσος μετὰ τὴν πρώτην εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου ἐπίσκεψιν. Ὑπάρχουσιν ἐκεῖ θύματα, ἅτινα ζῶσιν ἐνῷ εἶναι νεκρά, καὶ ἡ θέα τῶν ὁποίων ἐξαγριοῖ τὸν Χριστιανόν, καὶ εἰσηγεῖται ἐκδίκησιν. Ἀνὰ πᾶν ἔτος, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πτώσεως, ἀθροίζονται ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου οἱ Κρῆτες Χριστιανοί, ὁπότε καὶ ἐπιτελεῖται μέγα μνημόσυνον εἰς μνήμην τῶν γυναικοπαίδων καὶ τῶν πεσόντων. Οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι εἰσὶ παρόντες ἐκεῖ, ἀντὶ δὲ δίσκου «κολλύβων» ἔχουσι πρὸ αὐτῶν τὰ ὀστᾶ τῶν γονέων, τῶν φίλων, τῶν ἀδελφῶν των.... Ὁ χρόνος οὔτε τὴν ὀδύνην τῶν ἐπιζώντων ἐπράϋνε, οὔτε ἐπ' ἐλάχιστον ἐξησθένισε τὸ μῖσός των. Ὁ εἷς θρηνεῖ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ σφαγεῖσαν ἀνάνδρως ἐκεῖ, ἐνῷ περαιτέρω ἕτερος δέεται ὑπὲρ τοῦ πατρός του, καὶ οἱ γέροντες ὑπὲρ τῶν υἱῶν των. Βλέπουσι τὰ ὀστᾶ, ἐπισκέπτονται τὰς θέσεις ὅπου διεδραματίσθησαν αἱ τραγικαὶ σκηναί, ἀναμιμνήσκονται τῶν ἀτιμώσεων καὶ τῶν σφαγῶν, ἃς ἐπετέλεσαν οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἡ ὁρμὴ κοχλάζει, καὶ τῆς ἐκδικήσεως τὸ πάθος, ἐξαπτόμενον ἀπὸ τοιούτων εἰκόνων, ἐκχέεται ἀχαλίνωτον. Ἐνίοτε μέσης ἡλικίας ἀνὴρ ἄρχεται ἀφηγούμενος τὰς σκηνὰς τῆς πολιορκίας, τὰ δραματικὰ ἐπεισόδια τῆς σφαγῆς, τοὺς φόνους τῶν αἰχμαλώτων, τὴν ἀπελπισίαν τῶν συζύγων καὶ τῶν μητέρων, τοὺς κλαυθμηρισμοὺς τῶν νηπίων, τοὺς ὀδυρμοὺς τῶν ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως περισωθέντων ὀρφανῶν. Ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦτο παιδίον, παρασταθὲν κατὰ τὴν μάχην, καὶ σωθὲν ὡς ἐκ θαύματος ἀπὸ τὴν μάχαιραν τῶν πολιορκητῶν. Οἱ ὀφθαλμοὶ θολοῦνται τότε ἐκ τῶν δακρύων· ἰαχαὶ καὶ ἀραὶ πληροῦσι τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ τὰς θυέλλας τῶν καρδιῶν κορυφοῖ ἡ θέα τῶν κρανίων τῶν σφαγέντων ἀδελφῶν καὶ οἰκείων.

Μὲ κοχλάζουσαν τὴν μνησικακίαν, ποθῶν νὰ χύσῃ ποταμὸν αἵματος, ὀργῶν νὰ ἐκδικήσῃ τὰ θύματα, καὶ μίσους ἀδυσωπήτου ἔμπλεως καταλείπει τὴν Μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου ὁ Χριστιανὸς προσκυνητής, καὶ ἐπανακάμπτων εἰς τὴν ἑστίαν ἐξάπτει διὰ τῆς ἀφηγήσεως τῶν νεωτέρων τὰς ψυχάς. Ἀνεσταλμένην τηρῶν τὴν ἀναπνοὴν ἀκούει τὴν διήγησιν ὁ μικρὸς χριστιανόπαις, καὶ ἡ καρδία του αἱμάσσει. Ζητεῖ νὰ ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τόσων ἀδελφικῶν ὑπάρξεων, νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τῶν μαρτύρων, νὰ τιμηθῇ καὶ αὐτός, ἐπιτελῶν τὸ αἱματηρὸν καθῆκον. Ἡ κληρονομία τῆς ἐκδικήσεως αὐτομάτως καταλείπεται ἱερὰ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, νέαι τουρκικαὶ ἀφροσύναι ἐξεγείρουσι τοὺς χριστιανούς, αὐξάνουσι τὰ πάθη, τὰ μίση φλεγμαίνουσι, καὶ εὐρύτερον οὕτω ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ πᾶσαν στιγμὴν ὀρύσσεται ἐν Κρήτῃ τὸ μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν βαθύτατον καὶ ἀδιάβατον χάσμα.

Ὑπελείπετό μοι νὰ ἴδω τὴν Ἐκκλησίαν τῆς μονῆς. Εἶπον ἤδη ποία εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῆς θέα. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι θλιβερώτερον ἔτι. Οἱ Τοῦρκοι ἐνέπρησαν τὸν ναόν, ἀφοῦ προηγουμένως τὸν ἐσύλησαν. Εἶδον τὴν ἐντελεστάτην τοῦ ναοῦ γυμνότητα, καὶ τοῦ πυρὸς τὰ ἴχνη φαινόμενα ἔτι τῇδε κἀκεῖσε. Ἀπὸ τὸ ὡραῖον ἔγγλυφον *τέμπλεον*, τὸ ἐκ χρυσοῦ ἀπαστράπτον, περιεσώθη μόνον τεμάχιον μικρόν, τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου εἰκονίζον. Μοὶ ἔδειξαν τὸν σεπτὸν τοῦτον τραυματίαν, ὃν ἐπιμελῶς τηροῦσιν οἱ μοναχοί. Ἔστω εὔελπις ὁ οἰωνός. Εἴς τινα γωνίαν τῆς ἐκκλησίας φυλάσσεται θρησκευτικῶς καὶ ἡ σημαία, αὐτὴ ἐκείνη ἥτις ἐκυμάτιζεν ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς μονῆς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πολιορκίας καὶ τῆς πτώσεως. Ἀποτελεῖται ἐξ ὀθόνης λευκῆς, ἐξ ἡμισείας καταστραφείσης ὑπὸ τῶν τουρκικῶν σφαιρῶν, ὧν πυκνὰ φέρει εἰσέτι τὰ ἴχνη. Ἐπὶ τοῦ λευκοῦ τῆς ὀθόνης εἰκονίζεται ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος καὶ ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος. Μετὰ τὴν πτῶσιν καὶ τὴν πυρπόλησιν τῆς μονῆς οἱ ἀποχωρήσαντες Τοῦρκοι ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν καὶ

Digitized by Google

τὴν σημαίαν ταύτην. Ὀθωμανός τις ἔλεγε καθ' ὁδὸν εἰς τὸν ὡς αἰχμάλωτον ἀπαγόμενον Γλυκέριον: «Παδὰ πιστέβγετε, βρὲ γκιαούρη;» καὶ ἀσεβεῖς σαρκασμοὶ διεδέχοντο τοὺς λόγους τοῦ Τούρκου. Βραδύτερον, ἀντὶ δώρων ἱκανῶν, κατώρθωσαν οἱ μοναχοὶ νὰ ἐπανακτήσωσι τὸ ἱστορικὸν λάβαρον, καὶ ἤδη, παρὰ τὰ πολλὰ νεκρικὰ κειμήλιά της ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου κέκτηται καὶ τὴν σημαίαν, ἥτις ἐκυμάτιζε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐνδόξου πολιορκίας καὶ πτώσεως ἐνδοξοτέρας.

Μετὰ προδήλου συγκινήσεως ὁ μοναχὸς Γλυκέριος μοὶ ἀφηγεῖτο ἐπεισόδιά τινα τοῦ δράματος ἐκείνου. Μοὶ παρέστησε τὸν φρούραρχον Δημακόπουλον ἀληθῆ τύπον φιλοτίμου καὶ γενναίου στρατιώτου, γνωρίζοντος τὸ καθῆκόν του, καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς τοῦ καθήκοντος ἡ ἐκτέλεσις ἐπιβάλλει. Ἀξιοθαύμαστος ἦτο ὁ γενναῖος στρατιώτης ὅτε, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὑπεβλήθη εἰς ἀνακρίσεις. Αἱ ἀπαντήσεις του ἦσαν ψυχραί, καὶ τὸ ἦθός του πλῆρες εὐγενεστάτης ἀξιοπρεπείας. Εἶχε, μοὶ εἶπεν ὁ Γλυκέριος, τὸ *κασκέτο* τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν κεφαλήν του. Καταβεβλημένος ὑπὸ τῆς ἀϋπνίας καὶ τῶν κόπων τοῦ πολέμου εἶχε καθήσει χαμαὶ ἀναμένων ἀξιοπρεπῶς τὴν τύχην του. Ἐκράτει τὸν *τσίγαρο* εἰς τὸ στόμα. Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ μακρυὰ τὸν ἔβλεπον μὲ περιέργειαν καὶ σεβασμόν. Κανεὶς δὲν ἐπλησίαζε. Μετὰ μικρὸν τὸν ἔσυρον περαιτέρω καὶ τὸν ἐτουφέκισαν μὲ ὅλους τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ἐθελοντάς, οἵτινες εἶχον ἔλθῃ ἐξ Ἑλλάδος.

Καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀοιδίμου ἡγουμένου Γαβριήλ, ἣν μοὶ ἐχάραξεν ὁ μοναχός, δὲν ἦτο ὀλιγώτερον χαρακτηριστική. Ὁ Γαβριὴλ ἦτο ἀπὸ τὸ ἐγγὺς χωρίον Πίκρι. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μάχης ἐφάνη ἀληθὴς ἥρως συνάψας, ἐν ἁγίῳ δεσμῷ, τὸν σταυρὸν καὶ τὸ ξίφος. Ἀκολουθῶν πανταχοῦ τὸν Δημακόπουλον διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς κρατῶν σταυρὸν καὶ διὰ τῆς ἄλλης γυμνὴν μάχαιραν, ἐνεθάρρυνε τὰ γυναικόπαιδα καὶ τοὺς πολεμιστάς, καὶ διδων νὰ ἀσπασθῶσι τὸν σταυρὸν ηὐλόγει αὐτοὺς καὶ παρεῖχε πλήρη ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Ὑπὸ τὸ ῥάσον του, μοὶ ἔλεγεν ὁ Γλυκέριος, εἶχε φορέσει ὁ ἡγούμενος Γαβριὴλ κοντὰ Κρητικὰ ἐνδύματα διὰ νὰ ἦναι μᾶλλον ἐλεύθερος. Εἰς τὴν κεφαλὴν ἔφερε σκοῦφον μελανόν, τὸ δὲ μέτωπον εἶχε περιδέσει διὰ μανδηλίου, διότι σφαῖρά τις τὸν εἶχε πρὸ μικροῦ πληγώσει ἐπιπολαίως. «Σὰν νὰ τὸν βλέπω νὰ περπατῇ» μοὶ εἶπεν ὁ Γλυκέριος· «εἶχε δύο πιστόλαις εἰς τὴν μέσην του καὶ ἐκρατοῦσε γιαταγάνι εἰς τὰ χέρια του· ἦτο πολὺ *θεωρατικός*».

Ἓν τῶν περιεργοτέρων ἐπεισοδίων τῆς ἐκρήξεως εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς ὅπερ ἐπὶ λέξει μοὶ ἀφηγήθη ὁ Γλυκέριος, τὸ ἔμψυχον τοῦτο χρονικὸν τῆς μονῆς. «Ἐντὸς τοῦ οἴκου ὅπου ἐγένετο ἡ ἔκρηξις ὑπῆρχε» μοὶ εἶπεν ὁ μοναχὸς «ἕνα κοριτσάκι βυζανιάρικο ὀνομαζόμενον Ἑλένη. Μ' ὅλον ὅτι ἐπῆγε πολλαῖς ὀργιαῖς ὑψηλὰ οὐχ ἧττον δὲν ἐσκοτώθη. Μέσα εἰς τὰ χωράφια τὸ εὗρῆκαν οἱ Νιζάμιδες καὶ τὸ ἔφεραν μισοκαμένο καὶ γδυμένο· τὸ εἶδα καὶ ἐγώ. Ὁ πατήρ του ἔζη, τὸ ἀνεγνώρισε, καὶ κλαίων ἤρχισε νὰ τὸ φιλῇ. Τοῦ ἐκάμανε βουχαλάκια ὅπως ἠμπόρεσαν, τοῦ ἔβαλαν πανιὰ εἰς τὰ καψίματα, καὶ τὸ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὸν θάνατο. Τώρα εἶναι πανδρευμένη 'ς τὸ χωρίο Ἀμνάτο καὶ ὀνομάζεται Ἑλένη Λουκοπούλα».

Χαρακτηριστικὸν εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς ὅπερ αὐτὸς ὁ μοναχὸς μοὶ ἀφηγήθη. Μετὰ τὴν καταστροφὴν Τοῦρκός τις ἀνῆλθεν εἰς τὸ κωδωνοστάσιον ὅπως λάβῃ ἐκεῖθεν τὸν κώδωνα ἵνα τὸν πωλήσῃ. «Ἐμεῖς τὸν βλέπαμε καὶ ἐλέγαμε μέσα μας: Θέμου καὶ ῥίξτον κάτω! Ἕνας Χριστιανὸς εἶχε καταφύγει εἰς τὸ κωδωνοστάσιον μετὰ τὴν σφαγὴν ἐλπίζων ὅτι ἐκεῖ ἠδύνατο νὰ σωθῇ· ὁ Τοῦρκος τὸν ἀνεκάλυψε· ἐκάλεσε καὶ ἄλλους, πάντες δ' ὁμοῦ σύροντες ἀπὸ τῶν ποδῶν τὸν χριστιανὸν τὸν ἐκρήμνισαν ἐκ τοῦ κωδωνοστασίου. Ἅμα ἔπεσε χάμω τὸν ἐμαχαίρωναν ὡς ποῦ ἐξεψύχησε».

Ἡ ἀφήγησις ἄλλων ἐπεισοδίων, ἐκ τῶν πολλῶν ἅτινα ἤκουσα, δὲν μοὶ εἶναι δυνατή. Ἐπὶ τοῦ ἔξωθεν τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς σταύλου ὑπῆρχον θριαμβευτικῶς ὑψωμέναι ἀνθρώπιναι κεφαλαί, ἃς οἱ Τοῦρκοι εἶχον στήσει ἐκεῖ, δίκην τροπαίου. Εἶδον τοὺς τοίχους τούτους, ἔψαυσα τοὺς λίθους των, καὶ μολονότι οἱ ὑετοὶ ἀπέπλυνον τὰ ἴχνη τῶν αἱμάτων ᾐσθάνθην ὅμως φρίκην εἰς τὴν πρόσψαυσιν ἐκείνην. Ἐκεῖ πλησίον ἔλαβον χώραν καὶ ἄλλαι σκηναὶ ἐκτάκτου ἀγριότητος. Ἀναφέρω μίαν ὡς παράδειγμα. Ἄτακτοι Τοῦρκοι στρατιῶται καταληφθέντες ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ αἵματος, ὥρμησαν αἴφνης ἐναντίον Χριστιανῶν αἰχμαλώτων, φυλασσομένων περαιτέρω. Ἦσαν αἰχμάλωτοι· ὁ πόλεμος εἶχε παύσει πρὸ πολλοῦ, ἡ μονὴ ἐκαίετο, τὸ πᾶν εἶχεν ἀποπνιγῇ εἰς καπνὸν καὶ εἰς αἷμα, ἐκεῖνοι δὲ διετέλουν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν καὶ τὴν προστασίαν τῆς ἐξουσίας. Καὶ ὅμως ἔλαβον οἱ ἄτακτοι ἐκεῖνοι τοὺς ἀόπλους καὶ δεδεμένους χριστιανούς, ἀπήγαγον αὐτοὺς περαιτέρω, καί, ὅπως μὴ δώσωσιν ὑπονοίας πυροβολοῦντες, καὶ προκαλέσωσι τὴν προσοχήν, ἐφόνευσαν αὐτοὺς διὰ μαχαιρῶν. Οἱ χριστιανοί, καθόσον ἀπήγοντο εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους «συχώρα με», ἐποίουν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ ἔπιπτον ἐσφαγμένοι. Ὀφείλω νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὁ τακτικὸς Τουρκικὸς στρατός, καθ' ἃ καὶ ὁ Γλυκέριος καὶ ἄλλοι μοὶ εἶπον, προσηνέχθη ἠπίως μετὰ τὴν μάχην. Ἀ-

Digitized by Google

τακτοι Τοῦρκοι, ἰδίως ὅμως οἱ ἐγχώριοι Ὀθωμανοί, αὐτοὶ διέπραξαν καὶ πρὸ τῆς μάχης, καὶ κατ' αὐτήν, καὶ μετ' αὐτὴν ὠμότητας, ὧν ἡ ἀφήγησις, μετὰ τοῦ ἐρυθήματος, δύναται νὰ ἐγείρῃ καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς.

Ἐπέστη ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἔμελλον νὰ ἐγκαταλείψω τὴν φιλόξενον καὶ μαρτυρικὴν μονήν. Ἡ ἐσχάτη ἱστορία τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου εἶναι γιγαντιαία εἰκών, αἱ σκιαὶ τῆς ὁποίας ἐμφανίζονται ἐκεῖ διὰ τοῦ καπνοῦ τῆς ἐκρήξεως, καὶ τὰ ζωηρότερα χρώματα διὰ τοῦ αἵματος ὅπερ ἐχύθη εἰς τὴν γῆν της, καὶ τοῦ πυρὸς ὅπερ τὴν κατέκαυσε. Ὑπεράνω τῶν ἡμικαύστων ἐκείνων λειψάνων πλανᾶται αἴγλη ἀνέσπερος δεικνύουσα τὸν τόπον ἔνθα ἔπεσον τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας οἱ μαχηταί. Σελὶς ἐξαιρετική, ἐν τῇ δραματικῇ ἐκτυλίξει τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866, ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς αὐτῆς πτῶσις ὑψοῦται εἰς τὰ νέφη, ὅπως οἱ ὁλοκαυτωθέντες στρατιῶταί της, στήλη φωτεινή, τὴν ὅλην ἐπανάστασιν φωτίζουσα, καὶ οἱονεὶ ὡς ἐπιτύμβιος πυραμὶς ἐγειρομένη παρὰ τὸ εὐρὺ κοιμητήριον, ὅπερ τόσα ἀθῶα γυναικόπαιδα ἐδέχθη, καὶ τόσους ἀνδρείους. Εἴη εὐλογητὸν τὸ ὄνομά των. Τὴν ὥραν καθ' ἥν, ὑπερβὰς τοὺς ὑπερκειμένους τῆς μονῆς λόφους, ἐστράφην ὅπως προσίδω τὸ ὕστατον τὴν μονήν, βίαιος ἔπνευσεν ἄνεμος, συνεταράχθησαν τὰ δένδρα, καὶ στρόβιλος ὁρμητικὸς ὕψωσεν ὑπὲρ τὴν μονὴν ἀραιὸν κόνεως νέφος. Ὑστάτην εἶχον ἐπιζητήσει ἐντύπωσιν, ἀπερχόμενος τῆς σεβασμίας καὶ μαρτυρικῆς μονῆς, καὶ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην μοὶ παρεῖχε μοῖρα ἀγαθή, ἐν τῇ ὠχρᾷ ὑποτυπώσει τοῦ πυκνοῦ καπνοῦ, τοῦ κατακαλύψαντος τὴν ἀτμοσφαῖραν, μετὰ τὴν ἀπέλπιδα ἀλλὰ ἡρωϊκωτάτην καὶ ἐν πλήρῃ ἐπιγνώσει ἔκρηξιν, ἥν, ὡς σωτηρίαν ἀπὸ τοῦ ὀνείδους, ὡς συνέχειαν παραδειγμάτων, καὶ ὡς παρότρυνσιν εἰς μέλλουσαν μίμησιν προυκάλεσεν ἀβιάστως ἡ χεὶρ τῶν πολιορκουμένων Ἑλλήνων. Προσεῖδον δι' ἐσχάτην φορὰν τὰ τείχη καὶ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς μονῆς. Κατῆλθον πρὸς τὴν κάτωθι εὐρυνομένην κοιλάδα, καθ' ὃν χρόνον τοῦ βιαίου ἀνέμου ὁ συριγμός, συμπληρῶν τὴν εἰκόνα, ἠκούετο ὁτὲ μὲν ὡς κλαυθμὸς ἠχῶν πενθίμως ἀπὸ τῶν θέσεων ἔνθα ἐσφάγησαν τὰ γυναικόπαιδα, ὁτὲ δὲ ὡς κραυγὴ ἀπειλῆς, καὶ πρόκλησις ἀγέρωχος θανάτου ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν μαχητῶν τοξευομένη.....

Ἐρυθροὶ ἐβάφησαν οἱ λίθοι ἀπὸ τοῦ χυθέντος αἵματος τῶν Χριστιανῶν, ἀλλ' ἡ λήθη δὲν θὰ καλύψῃ ποτὲ οὔτε τὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου οὔτε τῶν θυμάτων καὶ τῶν ὑπερασπιστῶν της τὰ προσφιλῆ ὀνόματα.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου (1821)
(Ἱστορικὸν διήγημα).

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ πολιορκία τοῦ Νεοκάστρου, διαρκέσασα ὑπὲρ τοὺς τέσσαρας μῆνας, (29 Μαρτίου—7 Αὐγούστου 1821), καθ' οὓς αἱ ἀπώλειαι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν σχετικῶς ἀσήμαντοι. Ἔσχον ὅμως τραυματίας πολλούς, ἀλλ' ὀλίγοι καὶ ἐκ τούτων ἀπέθανον, θεραπευθέντων τῶν πλείστων. Πλείονες δ' ἐφονεύθησαν, ἐν οἷς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Παπ' Ἀναστάσι Μῆτρος, καὶ πλεῖστοι ἐτραυματίσθησαν, ἐν οἷς καὶ ὁ Π. Ντούφας δίς, διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Μεθώνης, ἥτις καὶ μετ' οὐ πολὺ διελύθη, ἐπισιτισθέντος τοῦ φρουρίου ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου (29 Αὐγούστου).

Ἀμφότεραι δ' αἱ πολιορκίαι αὗται διετηρήθησαν δαπάναις χρήματος καὶ αἵματος τῶν κατοίκων ἰδίως τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας, ἥτις τότε συνηριθμεῖτο μετὰ τῶν δυνατῶν τῆς Πελοποννήσου ἐπαρχιῶν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὴν τῆς Καρυταίνης, Λακεδαιμονίας, Καλαβρύτων καὶ Ἀνδρούσης. Καὶ δικαίως· διότι οἱ Ἀρκάδιοι,—πρῶτοι πάντοτε ἐξ αὐτῶν οἱ Ντρέδες—καὶ κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἐπανάστασιν τοῦ 1769 ἐξανέστησαν, καύσαντες τοὺς ἐν πύργῳ δυνατῷ ὀχυρωθέντας Ὀθωμανοὺς τῆς ἐπαρχίας των καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν Νεοκάστρῳ στρατεύσαντες, καὶ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνεδείχθησαν κλέφται γενναῖοι καὶ ὀνομαστοί, ἐξ ὧν ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οὓς ἡ λήθη δὲν ἐσάρωσε χάρις τῷ καλῷ πατριώτῃ καὶ ἱστορικῷ Ἀμβρ. Φραντζῇ.

Καὶ πρῶτος μὲν κλέφτης ἐξ Ἀρκαδίας ἀναφέρεται ἐν ἀρχῇ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος σύγχρονος τοῦ προπάππου τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη Δήμου Μπότσικα ὁ Ντάρας, ἔχων σημαίαν (φλάμπουρο) ἰδίαν καὶ 60—80 ἐκλεκτὰ παλληκάρια, ἀφόβως ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον περιφερόμενος, καὶ γυμνῶν καὶ φονεύων ἐχθροὺς τόσον εἰς τὰς ὁδούς, ὅσον καὶ εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις αἰφνιδίως ἐπιπίπτων, μεθ' ὃν ἀναφέρονται τὰ αὐτὰ πράττοντες καὶ οἱ μικρότερα σώματα ὁδηγοῦντες Νικολαῖοι, Δημαῖοι καὶ ὁ Πιθεμοῦντας. Μετὰ τὴν ἀτυχῆ δὲ καὶ πολυδάκρυτον ἐπανάστασιν τοῦ 1769, ὅτε κατὰ τὴν παροιμίαν καὶ τὰ ἔμβρυα ἀκόμη ἐθρήνουν ἐντὸς τῆς μητρικῆς γαστρὸς ἐκ τῶν σκληροτήτων, τυραννιῶν καὶ μαστιγώσεων τῶν εἰς Πελοπόννησον εἰσβαλόντων πολυαρίθμων Ἀλβανῶν, περίφημοι κλέφται σωματάρχαι ἐξ Ἀρκαδίας ἐξεχύθησαν οἱ σύγ-

Digitized by Google

χρονοι τοῦ Κωνστ. Κολοκοτρώνη, Κόλια Πλαπούτα καὶ τοῦ ἐκ Μάνης περιβοήτου Παναγιώταρου, Κόρδος, Γιανιᾶς, Ἀλέξης Ντάρας, Γιάννης Ῥούσης, Μῆτρος Βιδισοβιώτης, Κοσμαῖοι καὶ Νικολαῖοι, καταδιώκοντες, ὡς ἔπραττον τότε πάντες οἱ ἐν Πελοποννήσῳ κλέφται, σφάζοντες καὶ ἀφανίζοντες πολλοὺς τῶν Ἀλβανῶν, καὶ κατὰ προτίμησιν ἀρχηγοὺς αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἦτο θάμνος καὶ δὲν ἦτο λίθος ἐν τῇ ἀτυχεῖ χερσονήσῳ, ὃν νὰ μὴ ἐπότισαν καὶ νὰ μὴ ἐρράντισαν μὲ αἷμα χριστιανικόν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 1787 καὶ ἐντεῦθεν, μεταξὺ τῆς δόξης τοῦ Ζαχαριᾶ καὶ τῶν πρώτων πρὸς τὴν δόξαν βημάτων τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, γενναῖοι ἀρχικλέφται ἐν Ἀρκαδίᾳ μνημονεύονται ὁ Σταματέλος καὶ καὶ ὁ Γιῶργος, ὅν πλέον τῶν ἀνδραγαθιῶν του ἐκλέϊσεν ὁ μακαρίτης Βαλαβάνης διὰ τοῦ ὡραίου ποιήματος αὐτοῦ, οὗ τὸ πρῶτον τετράστιχον·

Κούφια πέφτουν τουφέκια ἀπ' ἀνάρια
Καὶ 'ς τοῦ Σίρτζι τῆς ῥάχαις βοΐζουν·
Μαζωμένα εἶναι ἐκεῖ παληκάρια,
Ποῦ τὰ πεῦκα βογγᾶνε καὶ τρίζουν.

Σὺν τούτοις δ' ἀνεφαίνοντο καὶ οἱ Μέλιοι, ἀρχηγοῦντος αὐτῶν τοῦ Γιαννάκη, ὁ Θανάσης Ῥιπεσιώτης, ὁ Θεοδ. Γαϊδαροπλεύρης, ὁ Παναγιώτης, ὁ Μῆτρος Ντόγκας και ὁ Ἰωάν. Καλαμπόκης, οἱ ὁποῖοι δευτέρας τάξεως κλέφται θεωρούμενοι ὑπήκουον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Ζαχαριᾶ, τοῦ Θεοδ. Κολοκοτρώνη, καὶ ἐνίοτε τοῦ Ἀθ. Πετιμεζᾶ.

Πάντες δὲ οὗτοι κατὰ τὴν ἱκανότητα, ἰδιότητας καὶ γνώσεις ὡς πρὸς τὴν Κλεπτικὴν τάσσονται ὑπὸ τοῦ Φραντζῆ μετὰ τῶν ἐκ Καρυταίνης, Λακεδαιμονίας, Καλαβρύτων καὶ Π. Πατρῶν καταγομένων κλεφτῶν. Ἂς κρίνῃ δὲ ὁ ἀναγνώστης νῦν ἂν δὲν εἴχομεν δίκαιον εἰπόντες ἀνωτέρω ὅτι οὐδέποτε ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν ἐξέλιπον γενναῖοι ἀποστάται, καὶ ἂν εὐλόγως καὶ οἱ Ἑταιρισταὶ δὲν ἠτένιζον εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, πολὺ ἐλπίζοντες νὰ γείνῃ ἔναρξις τῆς ἀποστασίας ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ ἰδίως τῶν κατοίκων τῶν δύο ὀρεινῶν θεμάτων Σουλιμᾶ καὶ Κοντοβουνίων, ἀνδρείων καὶ ἐμπειροπολέμων θεωρουμένων διὰ τὴν περὶ τὸ ὁπλοφορεῖν πεῖραν αὐτῶν.

Μ' ὅλα ταῦτα οἱ Ἀρκάδιοι δὲν ἀνταπεκρίθησαν καθ' ὅλα εἰς τὰς προσδοκίας τῶν Ἑταιριστῶν· ὄχι διότι ἐφάνησαν ἀνάλκιδες διαψεύσαντες τὴν περὶ τῆς ἀνδρείας των γενικὴν πεποίθησιν καὶ φήμην. Τοὐναντίον ἀπεδείχθησαν μαχιμώτατοι εἰς ὅλας τὰς μάχας, εἰς ἃς παρευρέθησαν·—εἰς τὰς τρεῖς λ. χ. νυκτερινὰς ἐφορμήσεις αὐτῶν κατὰ τῶν χαρακωμάτων τῶν τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Ἄργους πολιορκούντων Γκέγκηδων τοῦ Δράμαλη τόσον ἄφοβοι καὶ καταφρονηταὶ τοῦ θανάτου ἐδείχθησαν, καὶ ἰδίως οἱ Ντρέδες, ὥστε ὁ Φωτάκος ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασί του (σελ. 201, 203) καλεῖ αὐτοὺς ἥρωας καὶ τοὺς πλέον δυνατοὺς στρατιώτας τῆς Πελοποννήσου. Ὅλαι ὅμως αἱ ἀνδραγαθιαι αὐτῶν ἠμαυροῦντο, διότι ὁσάκις ἐξεστράτευσαν ἐκτὸς τῆς ἐπαρχίας ἔπαθον ἀπὸ νοσταλγίαν πρώϊμον, καὶ ἰδίως οἱ Ντρέδες, οἱ ὁποῖοι ταχέως κατελαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ πόθου τῆς εἰς τὰ ἴδια ἐπιστροφῆς.

Ἀλλ' ὅσον ἀληθὲς ἀφ' ἑνὸς εἶναι τοῦτο, τόσον ἀναντιρρήτως ἀφ' ἑτέρου ἔχει καὶ τὸ ὅτι οἱ Ἀρκάδιοι δὲν ἐπέτυχον ὁδηγῶν δραστηρίων καὶ δυναμένων διὰ τῆς ἀξίας, τῆς βαρύτητος καὶ τῆς ἀνδρείας αὐτῶν νὰ ἐπιβάλλωσιν ἑκάστοτε τὴν θέλησίν των εἰς τοὺς τραχεῖς καὶ σκληροτραχήλους Ντρέδες. Ἐὰν ἔζη ὁ Γιαννάκης Μέλιος ἢ ὁ Παναγιώτης Ντούφκας, καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἀνελάμβανε τὴν ἀρχηγίαν τῶν Ἀρκαδικῶν ὅπλων, ἔχων παρ' αὐτῷ καὶ χιλιάρχους τὸν Γιαννάκην Γκρίτζαλην, τὸ ἀτρόμητον ἐκεῖνο παλληκάρι, τοῦ ὁποίου τὰ στήθη καθ' ὅλον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐφείσθησαν αἱ ἐχθρικαὶ σφαῖραι, ἵνα τὰ σπαράξωσιν ὡς στασιαστοῦ ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας αἱ Βαυαρικαί, καὶ τὸν Παπ' Ἀναστάσιν, οὗ τὸ πατριωτικὸν πῦρ καὶ τὸ στρατιωτικὸν θάρρος ὑψώθησαν ὑπεράνω καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀμφισβητήσεως κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου, τότε βεβαίως οἱ Ἀρκάδιοι θὰ εἶχον νὰ δείξωσι κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τοῦ Γένους ἄθλους, οὓς θὰ ἐζήλευον οἱ κάτοικοι πολλῶν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαρχιῶν.

Ἀτυχῶς ὅμως ὀλίγας μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Νεοκάστρου ἡμέρας οὔτε ὁ Μέλιος, οὔτε ὁ Ντούφκας, οὔτε καὶ ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἦσαν ἐν τοῖς ζῶσι, θύματα γενόμενοι τῆς ἐπαράτου ἑλληνικῆς ὀξυχολίας.

Ἂς ἴδωμεν πῶς. Ἀλλ' ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἐμφυλιοκτονίας μυσαρᾶς, ἀφίνομεν τὸν Φραντζῆν νὰ διηγηθῇ τὰ κατ' αὐτήν, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἐπανορθώσωμεν ἀνακριβείας τινάς, ἃς φαίνεται ὅτι παρέβλεψε μᾶλλον χάριν τῆς συντομίας καὶ ὄχι ἀπὸ ἄγνοιαν τῶν λεπτομερειῶν.

«Μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Νεοκάστρου, λέγει ὁ Φραντζῆς, ἔτυχον νὰ εὑρεθῶσιν εἰς ἓν τῶν ἐκεῖσε καφφενείων ὁ Γιαννάκης Μέλιος μετὰ τοῦ Παπᾶ Ἀναστασίου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ περιφρονητικῶς ὁ Γιαννάκης Μέλιος, ἐπιθεὶς τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ πιστολίου του, ὡς ἐπαπειλῶν τρόπον τινὰ διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ. Ὁ Παπ' Ἀναστάσιος ἰδὼν ὅτι ἔχει φαῦλον κατ' αὐτοῦ σκοπόν, προλαβὼν ἐν ἀκαρεῖ ἐκτύπησε διὰ τοῦ πυροβόλου του τὸν Γιαννάκην Μέλιον, καὶ παραυτα ἀνεχώρησεν εἰς Φιλιατρά, τὴν κωμόπολίν του».

Digitized by Google

«Τὸ δὲ ἄλλο ἑσπέρας ἦλθον οἱ συγγενεῖς τοῦ Μέλιου εἰς Φιλιατρὰ διὰ νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὅπου συμπλοκῆς γενομένης τὴν νύκτα ἐκείνην μεταξὺ τοῦ σκότους ἐφονεύθη καὶ ὁ Π. Ντούφας. Τὸν δὲ Παπ' Ἀναστάσιον, πληγωθέντα κατὰ τὸν πόδα, συνέλαβον οἱ συγγενεῖς καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Γιαννάκη Μέλιου καὶ τοῦ Ντούφα, καὶ μεταγαγόντες εἰς τὴν Κυπαρισσίαν, ἐφυλάκισαν αὐτὸν εἰς τὴν ἐρείπιον ἀκρόπολιν, ὅπου μετὰ 24 ὥρας εἰσελθόντες εἰς τὴν φυλακὴν ἐφόνευσαν αὐτὸν οἰκτρῶς καὶ ἀτίμως, καὶ οὕτως ἐξέλιπον τρεῖς ἥρωες εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας· ἀλλὰ (πάλιν λέγομεν) «κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος» καὶ ταῦτα διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν τότε ἀναρχίαν, μᾶλλον δὲ ἐξ αἰτίας τῆς ἀνοησίας τοῦ Γιαννάκη Μέλιου.»

Καὶ ταῦτα μὲν κατ' οὐσίαν οὕτως ἐγένοντο. Δὲν εἶναι ὅμως ἀληθὲς ὅτι ὁ Παπ' Ἀναστάσις πληγωθεὶς κατὰ τὸν πόδα συνελήφθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του τὴν ἰδίαν νύκτα καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ Ντούφας· διότι κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ ἀβλαβὴς ἐκ τῆς νυκτερινῆς ἐκείνης πάλης καὶ νὰ καταφύγῃ περὶ τὴν χαραυγὴν μετὰ τριῶν συντρόφων του εἰς σπηλαιῶδες κρησφύγετον τοῦ πλησίον βουνοῦ Ἅγιο-Λιά, ὅπου ὅμως δυστυχῶς κατέδειξεν αὐτὸν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Μέλιου καὶ τοῦ Ντούφα αἰπόλος τις ἐκ τοῦ χωρίου Χριστιάνου. Οὗτοι δὲ ὑπὸ πολυαρίθμων Ντρέδων βοηθούμενοι ἔσπευσαν ἀμέσως ἐκεῖ, καὶ μετὰ ὀκταήμερον συνεχῆ πολιορκίαν ἐξώθησαν τὸν Παπ' Ἀναστάσιν εἰς τὴν ἀνοησίαν νὰ παραδοθῇ ἐπ' ἐγγυήσει τῆς τιμῆς καὶ τῆς παλληκαριᾶς των καὶ ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ μὴ κακοποιηθῶσιν οἱ μετ' αὐτοῦ συμπολιορκηθέντες, ἐν οἷς ἦν καὶ μικρός τις ἔγγονός του, χάριν ἰδίως τῆς τρυφερᾶς τοῦ ὁποίου ζωῆς συγκατένευσεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἀμειλίκτων αὐτοῦ διωκτῶν. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μόλις παραδοθέντα τὸν ἐξέδυσαν ἀφήσαντες μὲ τὸ ὑποκάμισον μόνον καὶ τὴν λευκὴν ἀναξυρίδα, ἀνήρτησαν ἐκ τοῦ τραχήλου του δισσάκιον πλῆρες πετρῶν, καὶ ὀπισθάγκωνα δέσαντες τὸν ἐπέρασαν οὕτως ἔχοντα καὶ ἐκ Φιλιατρῶν. Τότε δὲ εἰδοποιηθεῖσαι ἔτρεξαν ἔμπρὸς αἱ ἐκεῖ ὑπανδρευμέναι θυγατέρες τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, γοερῶς ὀλοφυρόμεναι, τὰς παρειάς των ὀνυχίζουσαι καὶ τὰς πλεξίδας των ἐν ἀπογνώσει ἕλκουσαι, ἀλλ' οἱ Ντρέδες διὰ τῆς βίας ἀπείργοντες αὐτὰς ἐμπόδιζον νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸν δέσμιον πατέρα των. Τῶν δακρύων ὁ χείμαρρος τοῦ ἀπτοήτου ἐκείνου ἀνδρὸς ἀλλ' εὐπαθοῦς καὶ φιλοστόργου πατρὸς ἔσπασε τότε πρὸς στιγμήν....

—Ὦ! εἴσθε καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τρὶς χειρότεροι! εἶπε μετὰ πικρίας εἰς τοὺς κυκλοῦντας αὐτόν.

— Περπάτει! τῷ εἶπον ἀγρίως ἐκεῖνοι ὠθοῦντές τον διὰ τοῦ στομίου τῶν μακρῶν πυροβόλων των.

Ὅτε δὲ ἡλίου δύοντος ἦλθον εἰς Κυπαρισσίαν ἀνεβίβασαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ κατέκλιναν ἐπὶ πετρῶν, διὰ πέδης σιδηρᾶς συμπλέξαντες τοὺς πόδας του, καὶ ἐπιθέσαντες τῶν γονάτων καὶ τοῦ στήθους του μακρὰς καὶ βαρείας δοκούς, ἃς βαρυτάτας καθίστων ὀγκόλιθοι πολλοί. Τὴν ἐπομένην δ' αὐγὴν ἀπετρίχωσαν τὰς σιαγόνας του διὰ τοῦ γνωστοῦ οἰκιακοῦ ἐργαλείου, δι' οὗ αἱ γυναῖκες ἐκκοκκίζουσι τὸν βάμβακα, μεθ' ὃ ἐξήπλωσαν αὐτὸν ὕπτιον ἐπὶ τῶν πετρῶν, ἐπιβαρύναντες πάλιν τὸ σῶμά του διὰ τῶν ὑπὸ τῶν ὀγκολίθων προσεπιβαρυνομένων δοκῶν.

Ὁ δὲ Παπ' Ἀναστάσις εἰς ὅλ' αὐτὰ οὔτε μικροψύχως ἐγόγγυσεν, οὔτε τὸ πρόσωπον ἐκ τῶν πόνων συνέσπασεν, οὔτε καί τινα κατηράσθη· τὰ χείλη του μόνον ἐκινοῦντο ἐνίοτε ἐν ἀγωνίᾳ ψιθυρίζοντα:

— Δίκαιος εἶσαι, Κύριε!....

Ἅπαξ δὲ ἤλεγξε καὶ τοὺς δημίους του ὡς ἑξῆς·

— Ὁ θάνατος ποῦ θέλετε νὰ δώσετε 'ς ἐμένα περσότερη ἀτιμία θὰ φέρῃ 'ς ἐσᾶς. Τὰ τιμημένα παλληκάρια μόνον μὲ τὸ ντουφέκι σκοτόνουνε ἄλλα παλληκάρια, ποῦ νὰ κρατοῦν κι' ἐκεῖνα ντουφέκι, ὅπως ἔκαμα κι' ἐγὼ μὲ τὸ Μέλιο καὶ μὲ τὸ Ντούφα. Ἐσᾶς ὅμως ὁ κόσμος ἀτίμους, ὅπως καὶ εἴσαστε, θὰ σᾶς εἰπῇ, γιατὶ καταδεχθήκατε νὰ βασανίσετε ἄνθρωπο, ποῦ δὲν ἔχει τὴ δύναμι νὰ ὑπερασπισθῇ....

Ὅταν δὲ τὸν ἄφησαν μόνον, ἔστρεψε τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐγκοσμίων πρὸς τὰ ἐπουράνια, καθικετεύων τὸν ζῶντα Θεόν, ἵνα εὐμενὴς δεχθῇ καὶ ἐπιεικῶς κρίνῃ τὴν ἁμαρτωλὴν αὐτοῦ ψυχὴν καὶ τάξῃ αὐτὴν ὅπου ἀγάλλεται καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀκριβοῦ του Μήτρου, ἡ ἁγνὴ καὶ ἀκηλίδωτος...Καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ συννοίᾳ ἐπαλγῶς ἔχων ἔμεινε μέχρις οὗ ἐλθόντες οἱ συγγενεῖς τοῦ Μέλιου καὶ τοῦ Ντούφα ἀπετελείωσαν τὸ θῦμά των. Πῶς δὲ διέπραξαν τοῦτο κάλλιον νὰ τὸ παρέλθωμεν ἐν σιγῇ.

. . . .

Τοιοῦτον ἐλεεινὸν θάνατον ἔλαβεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις, δι' ὃν ὁ μὲν Φραντζῆς λέγει ὅτι «καὶ εἰς τὴν νεότητά του καὶ εἰς τὸ γῆράς του ἦτο γενναῖος καὶ ἀτρόμητος», οἱ δὲ γνωρίσαντες αὐτὸν Ὀθωμανοὶ ἔλεγον διὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὴν φυλὴν αὐτῶν μεγαληγορίας ὅτι ἀπαρόμοιος παλληκαρᾶς εἰς τὸν ντουνιὰ οὔτε ἦλθεν, οὔτε θὰ ἔλθῃ (νὲ γκελδὶ νὲ γκελετζέκ!)...

Σ. Ν. Καραβίτης.

Ὁ ὑπὸ ψευδώνυμον Μὰξ Ὀ' Ρὲλλ γνωστὸς Γάλλος συγγραφεὺς ὁ ἐκδοὺς ἠθογραφικὰς ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ βίου εἰς τρεῖς διαφόρους τόμους ὑπὸ τοὺς τίτλους: Ὁ Τζὼν Μποὺλλ καὶ τὸ νησί του, Αἱ κόραι τοῦ Τζὼν Μπούλλ, Οἱ ἀγαπητοὶ γείτονες, ἐξέδωκεν ὄρτι νέον βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον: Ὁ φίλος Μὰκ Δόναλδ, περιέχον ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ ἐν Σκωτίᾳ βίου. Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου ὅπερ εἶνε γεγραμμένον μετὰ τῆς αὐτῆς χάριτος καὶ ἐγγικτικῆς εὐφυΐας, μεθ' ἧς καὶ τὰ προηγούμενα, σταχυολογοῦμεν τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικὰ τῶν σκωτικῶν ἠθῶν.

ΣΚΩΤΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Διάλογος μεταξὺ Σκώτων χωρικῶν:

Δόναλδ.— Ἔμαθες, Δοῦγκαν, πῶς ὁ Μὰκ Νὰβ κατεδικάσθη εἰς ἓξ μηνῶν φυλάκισιν γιατὶ ἔκλεψε μίαν ἀγελάδα;

Δοῦγκαν.—Τί βλὰξ αὐτὸς ὁ Μὰκ Νάβ! Δὲν ἠμποροῦσε τάχα ν' ἀγοράσῃ τὴν ἀγελάδα.... καὶ νὰ μὴ τὴν πληρώσῃ!

*

Ἐρωτικὴ ἐξομολόγησις:

Ὁ Δόναλδ προτείνει τῇ Μαρίᾳ ἕνα μικρὸν περίπατον εἰς τὰ περίχωρα. Διαβαίνουσι πρὸ τοῦ κοιμητηρίου· εἰσέρχονται καὶ περιεργάζονται τὰ μνήματα. Πρὸ τοῦ τάφου τῶν προγόνων του ὁ Δόναλδ σταματᾷ τὸ βῆμα.

— Μαρία, ἐδῶ ἀναπαύονται οἱ γονεῖς μου.

Καὶ ψιθυρίζει προσκλίνων εἰς τὸ οὖς αὐτῆς:

— Εἰπέ μου λοιπόν, Μαρία, θὰ ἤθελες νὰ ἀναπαυθῇς καὶ σὺ μίαν ἡμέραν εἰς τὸ μνῆμα αὐτό;

Ἡ Μαρία ταπεινοῖ τοὺς ὀφθαλμούς, στενάζει ὡς ἁρμόζει εἰς καλοαναθρεμμένην κόρην καὶ θέτει τὴν χεῖρα αὐτῆς εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Δόναλδ.

Εἶνε ἤδη μεμνηστευμένοι.

*

Ὁ γέρων ψυχομαχεῖ σχεδόν, ἀλλὰ τὰ χείλη του κατὰ τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς ψιθυρίζουσιν ἀρὰς ἐναντίον παλαιοῦ οἰκογενειακοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου παριστάμενος λέγει πρὸς τὸν ἑτοιμοθάνατον:

— Πρέπει ὅλας τὰς ἔχθρας σου νὰ τὰς λησμονήσῃς πρὶν ὑπάγῃς εἰς τὸν Κύριον. Ἡ θρησκεία μᾶς διατάσσει νὰ συγχωρῶμεν καὶ τὸν θανασιμώτερον ἐχθρόν μας.

— Καλὰ λοιπόν! ἀποκρίνεται μετὰ δισταγμοῦ ὁ γέρων χωρικός, ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, τὸν συγχωρῶ.

Εἶτα στραφεὶς αἴφνης πρὸς τὸν υἱόν του:

— Ἐγὼ τὸν συγχωρῶ, ἀλλὰ ἡ κατάρα μου νὰ πέσῃ εἰς τὴν κεφαλήν σου ἂν τὸν συγχωρήσῃς κ' ἐσύ!!

*

Πρεσβῦτις Κυρία εἶχεν ὑπηρέτην, οὗτινος ἡ περιέργεια ἦτο πασίγνωστος. Δὲν τὸ εἶχε τίποτε ν' ἀποσφραγίζῃ τὰς ἐπιστολάς της καὶ νὰ τὰς ἀναγινώσκῃ. Ἔχουσα πρὸς ἀποστολὴν ἐπεῖγόν τι γράμμα, ὀλίγα λεπτὰ πρὶν κλείσῃ τὸ ταχυδρομεῖον, φωνάζει τὸν ὑπηρέτην, ἀναγινώσκει εἰς αὐτὸν μεγαλοφώνως τὸ περιεχόμενον, ἔπειτα σφραγίζει τὸν φάκελλον καὶ τῷ λέγει:

—Τρέξε γρήγορα καὶ μὴ χασομερήσῃς εἰς τὸν δρόμον διὰ νὰ τὸ ἀνοίξῃς... τόρα 'ξεύρεις πολὺ καλὰ τί ἔχω γράψῃ.

*

Ποτὲ δὲν ἠδύνατο γεωκτήμων τις νὰ ἔχῃ νωπὰ ὠὰ ἐκ τοῦ πλουσίου ὀρνιθῶνός του.

Τίς τὰ ἔκλεπτε; Μυστήριον.

Τέλος ἀνακαλύπτει ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ κηπουροῦ τὰ ὑπεξήρει καὶ τὰ ἐπώλει εἰς τὴν ἀγοράν.

Εὑρίσκει τὸν κηπουρόν:

— Εἶμαι βέβαιος πῶς ἐσὺ μὲ ὑπηρετεῖς πιστά· ἀλλά, μεταξύ μας, δὲν 'μπορῶ νὰ 'πῶ πῶς ἔχω μεγάλη ὑπόληψι καὶ γιὰ τὴ γυναῖκά σου.

— Δὲν παραξενεύομαι, ἀφέντη... οὔτ' ἐγὼ δὲν ἔχω μεγάλη ὑπόληψι γι' αὐτήν.

*

Ποιμὴν εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ σκύλου του. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἱεροτελεστίας ὁ μολοσσὸς μένει ἥσυχος παρὰ τοὺς πόδας τοῦ κυρίου του. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς ὁ ἱερεὺς ἄρχεται κηρύττων, ὁ σκύλος ἀνησυχεῖ, ἐγείρεται. Καὶ καθ' ὅσον ὁ ἱεροκῆρυξ ὑψοῖ τὴν φωνὴν ἐξοργίζεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ ζῶον. Ὑπόκωφοι οὐρλισμοὶ ἀκούονται προμηνύοντες θύελλαν. Ὁ ἱερεὺς λαλεῖ κατὰ τῶν κακιῶν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, κεραυνῶν ταύτας διὰ τῆς εὐγλωττίας. Οἱ ὑλακαὶ τοῦ κυνὸς τότε κλονοῦσι τὰ τείχη τοῦ ναοῦ. Ὁ ἱερεὺς διατάσσει τὸν ποιμένα νὰ ἐκδιώξῃ τὸν σκύλον του, καὶ ἐκεῖνος ὑπακούει. Ἀλλὰ στρέφων τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ἄμβωνα ἄνευ ὀργῆς ἀποκρίνεται:

— Καλὰ παππᾶ μου, μὰ τὸ φταίξιμο δὲν εἶνε 'ς τὸ σκυλί, ἐσὺ ἔκανες τὴν ἀρχή.

*

Ἐπαίτης κρατῶν βιολίον πλησιάζει διαβάτην καὶ ζητεῖ ἐλεημοσύνην.

— Κρατεῖς βιολὶ καὶ δὲν παίζεις, λέγει ἐκεῖνος, γιατί;

— Ἀφέντη, δός μου ὅ,τι ἀγαπᾷς χωρὶς νὰ παίξω βιολὶ καὶ δὲν θὰ μετανοήσῃς.

Ὁ διαβάτης ἐννοήσας τὴν λεπτότητα τοῦ ἀνθρώπου δίδει αὐτῷ πεντάλεπτον.

—Ὥστε δὲν μεταχειρίζεσαι ποτὲ τὸ βιολί σου;

—Ναί, ἀφέντη, καμμιὰ φορά... γιὰ φοβέρα.

*

Digitized by Google

Σκῶτος ἱερεὺς περιέγραφεν ἐπὶ τὸ εἰκονικώτερον τὰ καλὰ τοῦ παραδείσου.

— Ἐκεῖ εἶναι παντοτεινὴ μουσική. Ὁ Ραφαὴλ τραγουδεῖ, ὁ Γαβριὴλ παίζει ὄργανο καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄγγελοι ἀπὸ τὴ χαρά τους κτυποῦν τὰ φτερά. Τί ὡραῖα! Δὲν 'μπορεῖς νὰ βάλῃς μὲ τὸ νοῦ σου ὅμοιο πρᾶγμα...

— Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω... εἶνε ἴδια κι' ἀπαράλλακτα ὅπως ὅταν εἶνε ξηρασία καὶ ὕστερα γυρίζει ὁ καιρὸς 'ς τὴ βροχή, ποῦ ἀνοίγουν ἡ χῆνες τὰ φτερὰ καὶ τὰ χτυποῦνε!

*

Ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σκώτου μυθιστοριογράφου Βάλτερ Σκὼτ περιηγητής τις ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν τόπιν ἔνθα διέμενε ζῶν ὁ ἔξοχος συγγραφεύς. Ἀφοῦ εἶδε τὸν οἶκον αὐτοῦ πλήρης συγκινήσεως, εἶτα εἰσῆλθε χάριν ἀναψυχῆς εἰς πανδοχεῖον.

— Τί ἔχασεν ὁ τόπος σας! λέγει πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην.

— Ἀλήθεια, εἶναι μεγάλη καὶ μεγάλη ζημία γιὰ 'μᾶς, ἀποκρίνεται περίλυπος ἐκεῖνος· ὁ σὲρ Βάλτερ ἔπαιρνε πάντα ἀπὸ τὸ μαγαζί μας τὸ ρακί του.

Ν.

ΣΚΩΤΙΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Πολλὰ *λίγο* κάνουν ἕνα *πολύ*.

*

Ἂν μὲ γελάσῃ ἕνας ἄνθρωπος μιὰ φορά, 'ντροπὴ δική του· ἂν μὲ γελάσῃ δυὸ φοραῖς 'ντροπὴ δική μου.

*

Τόσο σπάνιο εἶνε νὰ ἰδῇς γυναῖκα μὲ κλάμματα ὅσο χῆνα ξυπόλυτη.

*

Ὅποιος γεννήθηκε γιὰ νὰ κρεμασθῇ δὲν ἔχει φόβο νὰ πνιγῇ.

*

Τοῦ διαβόλου τὰ παιδιὰ εἶνε πάντα τυχηρά.

*

Δὲν θὰ εἶχε τόσο πέρασι ὁ Θεός, ἂν ὁ διάβολος εἶχε πεθάνῃ.

*

Ὅποιος παίρνει συμβουλὴ μόνον ἀπ' τὸν ἑαυτόν του ἔχει συμβουλάτορα ἕνα βλάκα.

Δημοσιεύομεν σήμερον, ὡς ὑπεσχέθημεν, τὴν ἔμμετρον αὐτοβιογραφίαν τοῦ κ. Γεωργίου Σουρῆ, τοῦ δημοφιλοῦς συντάκτου τοῦ «Ρωμηοῦ», οἷον ἀπαρχὴν τῶν μετ' ὀλίγον δημοσιευομένων δύο τόμων ποιημάτων αὐτοῦ. Εἶνε περιττὸν βεβαίως νὰ ἐξάρωμεν ἡμεῖς τὴν ἀφελῆ χάριν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως τοῦ κ. Σουρῆ, ἥτις ἀληθῶς κατέστη μία ἀπόλαυσις διὰ τὸ ἡμέτερον Κοινόν. Ἐκ τοῦ δημοσιευομένου δ' ἔργου θέλουσιν ἴδει πάντες ὅτι τοιαύτην ἐξαιρετικὴν τοῖς ἐπιφυλάσσει καὶ νῦν ὁ ποιητὴς διὰ τῆς προσεχοῦς ἐκδόσεως τῶν νέων αὐτοῦ ποιημάτων.

Σ. τ. Δ.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ

Α'.

Ἐγώ, Γεώργιος Σουρῆς, ἱππότης τοῦ Σωτῆρος,
καὶ Χιώτης διαβολόλωλος ἀστείου χαρακτῆρος,
ἐπιχειρῶ νὰ σᾶς εἰπῶ ξηρῶς κι' ἐν συντομίᾳ
τὰ μᾶλλον σπουδαιότερα τοῦ βίου μου σημεῖα,
προτοῦ οἱ βιογράφοι μου καθ' ὅλα μ' ἀνατάμουν
κι' εἰς ὅλην τὴν ὑφήλιον ρεντίκολο μὲ κάμουν.

—

Κατ' ἄλλους εἶμαι γέννημα τῆς ἡρωΐδος Χίου
καὶ λέγουν πῶς ἐξ εὐγενοῦς κατάγομαι στοιχείου,
πλὴν ἄλλοι παραδέχονται πατρίδα μου τὴν Σῦρον
καὶ ἄλλοι περισσότεροι τὴν νῆσον τῶν Κυθήρων.
Ἀλλὰ ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι πάντα Χιώτης,
μὰ κάποτε καὶ Συριανὸς κι' ἔσθ' ὅτε Τσιριγώτης.

—

Ἡ μήτηρ μου μετήρχετο τὰ γυναικεῖα ἔργα
καὶ πότε πότε μ' ἔδερνε μὲ ξύλο ἢ μὲ βέργα,
ὁ δὲ πατήρ μου ἔμπορος ἐλέγετο πῶς ἦτο
καὶ μὲ τὸ Δοῦναι καὶ Λαβεῖν πολὺ ἐνησχολεῖτο,
ἀπολαμβάνων πάντοτε οἰκιακῆς εἰρήνης...
πλὴν λωποδύται κάμποσοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης
'ςτὸ μαγαζί του 'τρύπωσαν μιὰ νύκτα σκοτεινὴ
κι' οὔτ' ἐν Ἀμερικάνικο δὲν τἄφησαν πανί.
Καὶ ἀπὸ τότε ὁ πατὴρ εἶχε μεγάλο χάλι,
ὡς ὅτου ἐμουφλούζεψε καθὼς καὶ τόσοι ἄλλοι.

—

Ἐγὼ δὲ τότ' ἐσύχναζα μετὰ μεγάλου ζήλου
εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ γνωστοῦ κυρίου Θεοφίλου,
ὅστις ἐσχάτως μ' ἔξαψιν καὶ μ' ἐνθουσιασμὸν
τοῦ κύκλου ἀνεκάλυψε τὸν τετραγωνισμόν,
ἐφ' ᾧ σοφὸν διδάσκαλον ὁ κόσμος τὸν κηρύττει
καὶ ἴσως πρῶτος θὰ ἐμβῇ μέσ' 'ς τοῦ Δρομοκαΐτη.

Β'.

Ἄρτι μὲν ἔπαυσα φοιτῶν εἰς τὰ Διδασκαλεῖα,
κι' ἐπούλησα τὰ λεξικὰ καὶ τἄλλα μου βιβλία
κι' ἐφόρτωσα τὰ γράμματα 'στὸν πετεινὸ ἀπάνω,
σκεπτόμενος νυχθημερὸν τί δαίμονα νὰ κάνω.

—

Κι' ἐνῷ τὸ μέλλον ἔβλεπα ἐμπρός μου μελανόν
ἐφάνησαν 'στὸν ὕπνον μου δυὸ ἄνδρες σκεπτικοί,

Digitized by Google

καθὼς ἐφάνησαν ποτὲ εἰς τὸν Λουκιανὸν
ἡ τῶν γραμμάτων ἄνασσα κι' ἡ Ἑρμογλυφική.
Ὁ εἷς ἐκ τούτων ἔλεγε πῶς εἶναι ὁ Ἀπόλλων,
ὁ τῆς ποιήσεως πατὴρ μὲ βλέμμ' ἀκτινοβόλον,
ὁ δ' ἄλλος ἦτον ὁ Ἑρμῆς μ' ἐμπορικὰ τεφτέρια,
μὲ πῆχες, μέτρα καὶ σταθμὰ καὶ ρόζους εἰς τὰ χέρια.

—

Λοιπὸν μὲ πέρνει ὁ Ἑρμῆς μὲ τρόπο κατὰ μέρος
κι' ἔλα νὰ γίνῃς ἔμπορος, μοῦ λέγ' ἰδιαιτέρως.
Κι' ἀφοῦ μοῦ εἶπε ἀρκετὰ μὲ τὸν γνωστόν του δόλον
μὲ πιάνει ἀπὸ τὸν γιακᾶ ὁ κύριος Ἀπόλλων
καὶ ποιητὴς νὰ βαπτισθῶ κρυφίως μὲ προτρέπει,
γιατὶ νὰ γίνω ἔμπορος καθόλου δὲν μοῦ πρέπει.

—

Ταῦτα εἰπόντες ἔφυγαν κι' οἱ δύο μὲ ὁρμὴν
κι' ἀμέσως μὲ πυρέσσουσαν ἠγέρθην φαντασίαν,
ἀλλ' ὅμως ἀπεφάσισα ν' ἀκούσω τὸν Ἑρμῆν
καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔφυγα κι' ἐπῆγα εἰς Ρωσσίαν.

—

Τὸ τί ἐτράβηξα ἐκεῖ 'στῆς ξενιτειᾶς τὸν δρόμον
τὸ περιγράφω ἐκτενῶς 'στὸν δεύτερόν μου τόμον,
ὅστις τολμῶ νὰ σᾶς εἰπῶ, καλοί μου συμπολῖται,
πῶς τρία φράγκα μοναχὰ πρὸς χάριν σας πωλεῖται.

—

Ἐπανελθὼν 'στὴν πάτριον ἀμέσως ἐνθυμήθην
πῶς εἶχε μέγα δίκαιον ὁ κύριος Ἀπόλλων,
καὶ τότε τὸ ἐμπόριον παρέδωσα εἰς λήθην
καὶ πρὸς τὰς Μούσας ἔστρεψα τὸν ἔρωτά μου ὅλον.
Μακρὰν τῆς τύρβης τῶν πολλῶν, μακρὰν τῶν ἐπιγείων,
ἐρρέμβαζα εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὰς ἐρημίας,
τὸ πρῶτόν μου δὲ ποίημα ὑπῆρξεν ἐλεγεῖον
εἰς ἄνδρα βελτιώσαντα τὰ τῆς Ἀστυνομίας·
κι' αὐτὸ ἐν μέσῳ φίλων του κι' ὀλίγων συγγενῶν του
ὁ ἴδιος τὸ ἀπήγγειλα εἰς τὸ μνημόσυνόν του
μ' ἕνα σακκάκι μπλὲ μαρὲν καὶ ἄσπρο παντελόνι
καὶ ὁ ἰδὼν τὸ μαρτυρεῖ καὶ σᾶς τὸ βεβαιόνει.

—

Κατόπιν τούτου ἔγραψα καὶ ἄλλα ἐλεγεῖα,
καὶ πάντοτε ἀνάπαυσις, ραχάτι καὶ ἀργία.
Ὅταν κανεὶς τὰ 'τίναζε τὸ εἶχα γιὰ χαρά μου
καὶ ὅλο ἔψαχνα νὰ 'βρῶ κανένα κελεποῦρι,
καὶ ὁ Ἑρμῆς ἐρχόμενος συχνὰ 'στὰ ὄνειρά μου
μοῦ ἔδινε φτυσίματα καὶ φάσκελα 'στὴ μούρη.

Γ'.

Κακὴν κακῶς ἀπέληξεν ὁ ἔρως μου ὁ πρῶτος,
μὰ καὶ 'στοὺς ἄλλους ἔρωτας ὑπῆρξα Δὸν-Κισσῶτος.
Ἠγάπησα περιπαθῶς μοδίστραν νεωτάτην,
κοντοῦλαν, ὁλοστρόγγυλην, καὶ δὴ φλογερωτάτην,
ἀλλ' ὁ 'ψηλός της ἀδελφός, τραμπούκος μὲ μαχαῖρι,
μιὰ 'μέρα 'στὴν Νεάπολι μοῦ ἔστησε καρτέρι,
καὶ μ' ἄστραψε μιὰ χαστουκιά, ποῦ μοὔλθ' αἱμοπτυσία
κι' ἐνόμισα πῶς ἔφθασε δευτέρα παρουσία.

—

Ἀλλὰ δὲν μ' ἀπεθάρρυνεν ἡ χαστουκιὰ ἐκείνη
καὶ νέος ἔρως τὰς χορδὰς τῆς λύρας μου ἐκίνει.
Εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα τοῦ οἴκου μας κατῴκει
Ἀρσακειὰς μελαχρινὴ δεκατεσσάρων χρόνων,
κι' ἐκείνη πρώτη ἄρχισε νὰ μὲ καταδιώκῃ
ὡς ὅτου τὰ ἐψήσαμε μὲ δύο λόγια μόνον.

—

Δὲν εἶχεν ὅμως ἀδελφὸν καὶ ἡ Ἀρσακειὰς
κι' ἀφόβως ἀπελάμβανα πολλὰς στιγμὰς γλυκείας,
ἐτρέχαμε περιχαρεῖς 'στοῦ κήπου τὰς σκιὰς
κι' ἐπαίζαμε πεντόβολα ὑπὸ τὰς ἀκακίας.

—

Ἀλλ' ἕνας ἔρως δὲν 'μπορεῖ πολὺ νὰ διαρκέσῃ
κι' ἀπηύδησα αἰσθήματα 'στὴν φίλην μου προφέρων,
ὡς ὅτου ἡ γυναῖκά μου 'ξεφύτρωσε 'στὴ μέσῃ
καὶ ἀπηλλάγην οὕτω πῶς ἐρώτων νεωτέρων.

Δ'.

Τὰ μετὰ ταῦτα περιττὸν νομίζω νὰ τὰ 'πῶ
καὶ ὅλα ὡς πολὺ γνωστὰ τὰ παρασιωπῶ.
Διότι θὰ γνωρίζετε, καθὼς δὲν ἀμφιβάλλω,
πῶς ἐχρημάτισα κι' ἐγὼ φαντάρος μιὰ φορά,
καὶ συλλογὴν ἐξέδωκα, εἰς τὴν ὁποίαν ψάλλω
ὅσους πολέμους ἔκαμα μὲ ἄσφαιρα πυρά.
Πρὸς τούτοις θὰ γνωρίζετε πῶς 'ς ἄλλας περιστάσεις
εἰς τὸν Σεμτέλον ἔδωσα σπουδαίας ἐξετάσεις
καὶ ἀπερρίφθην παμψηφεὶ μετὰ πολλῶν ἐπαίνων,
γενόμενος ὑπόδειγμα τῶν ἐξεταζομένων.
Ἔκτοτε δὲ γνωστότερον κατέστη τὄνομά μου,
τὸ δὲ Πανεπιστήμιον μ' εὐγνωμονεῖ ἀπείρως,
καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται τὸ πραξικόπημά μου
τὸ ἀργυροῦν παράσημον ἐπῆρα τοῦ Σωτῆρος.

—

Καὶ τώρα βγάζω τὸν Ρωμηὸ ἀπὸ τεσσάρων χρόνων
τιμᾶται δὲ ὁλόκληρος δραχμὰς τριάντα μόνον,
καὶ τῆς Ἑλλάδος τραγουδῶ τὸ κλασικὸν βασίλειον,
κι' ἐμμέτρως ἀεροβατῶν περιορῶ τὸν ἥλιον.

Γεωργιος Σουρης.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶνέ τις ἀγαθός, πρέπει καὶ νὰ φαίνεται τοιοῦτος, πρέπει ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ νὰ εἶνε προσηνής, ἐρασμία.

Ὁ θέλων νὰ εἶνε αὐστηρὸς πρὸς τοὺς ἄλλους πρέπει νὰ ἐφαρμόζῃ τὴν αὐστηρότητα πρῶτον εἰς ἑαυτόν.

Ὁ πρῶτος ὅρος καλῆς ἀνατροφῆς εἶνε ἡ ἐξοικείωσις πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀκρίβειαν.

Ἡ γυνὴ εἶνε ἄνθος, ὅπερ ἐν τῇ σκιᾷ μόνον ἐκχέει τὸ ἄρωμά του.

Μὴ θεώρει τὸ παρελθόν· αὐτὸ δὲν ἐπανέρχεται. Καλλιέργει τὸ παρόν· αὐτὸ εἶνε εἰς τὴν κατοχήν σου. Ἀντιμετώπιζε τὸ μέλλον θαρραλέως καὶ μετὰ καρδίας καρτερικῆς.

Πᾶν ὅ,τι αἰωνίως συζητεῖται εἶνε καὶ αἰωνίως ἀνωφελές.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1088

Digitized by Google

Αριθ. 615 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 11 Ὀκτωβρίου 1887

ΑΙ ΝΕΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

(ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ ἀρχαιότης λαμβάνει πραγματικῶς ἐν Ἀθήναις περιεργότερόν τινα χαρακτῆρα. Ἐπειδὴ δηλαδὴ καθ' ἕκαστον βῆμα τὴν ἀνευρίσκει τις ἀναμεμιγμένην πρὸς τὸν βίον τὸν νεώτερον, παύει ἀπὸ τοῦ ν' ἀποτελῇ τὸ ἰδιαίτερον σπούδασμα ὡρισμένων λογίων καὶ σχεδὸν καθίσταται εἰς πάντας προσιτή. Δὲν ἔχει καθόλου τὴν στυγνὴν καὶ αὐστηρὰν ἐκείνην ὄψιν, ἣν τόσοι σχολαστικοὶ ἠθέλησαν νὰ τῇ ἀποδώσωσιν, ἀλλ' εἶναι οὕτως εἰπεῖν εὐαπάντητος καὶ φιλοπροσήγορος. Φαίνεται σχεδὸν σύγχρονος πρὸς ἡμᾶς καὶ κατ' ὀλίγον γίνεται καθημερινή μας φίλη. Συμβαίνει μάλιστα, ὥστε, ἀφοῦ ἡ συνήθεια ἀπαμβλύνῃ πλέον τὴν πρώτην ἐντύπωσιν, μετὰ δυσκολίας νὰ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα βλέπομεν ἔχουσιν ἡλικίαν δισχιλίων ἐτῶν καὶ πλέον. Ἐγὼ τοὐλάχιστον αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην συχνὰ νὰ ἀνατρέχω εἰς τὴν χρονολογίαν διὰ νὰ πείθω τὸν ἑαυτόν μου ὅτι ἐκεῖνα τὰ μάρμαρα, ἐκεῖνοι οἱ κίονες, ἐκεῖνα τὰ ἀγγεῖα ἐτεχνουργήθησαν εἰς χρόνους τόσον πολὺ παλαιούς· καὶ μ' ὅλα ταῦτα, δὲν ἠξεύρω πῶς, ὁ Καρολομάγνος μοὶ φαίνεται παλαιότερος τοῦ Περικλέους. Αἱ γαλατικαὶ ἀρχαιότητες, αἵτινες εἶναι νεαραὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν Παρθενῶνα, νομίζω ὅτι εἶναι βεβυθισμέναι εἰς τὸ σκότος τῶν αἰώνων, χάνω δὲ πᾶσαν αἴσθησιν τῶν ἐποχῶν ὅταν συγχρόνως ἔρχωνται εἰς τὸν νοῦν μου ἡ ῥωμαϊκὴ τέχνη καὶ τὰ Προπύλαια. Ἡ Ἀκρόπολις ἐμποιεῖ εἰς τὸ πνεῦμα τὴν αἴσθησιν ὅτι εἶναι μὲν ἀρχαία, ἀλλ' ὅτι δὲν ἐγήρασεν, ἐν ᾧ τοὺς βαρβαρικοὺς λαούς, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, τοὺς θεωρεῖ ἡ φαντασία μου μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένους κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ πρὸς τὸν ἰδικόν μου πολιτισμὸν μᾶλλον ἀλλοτρίους τῶν ῥητόρων τῆς Πνυκὸς καὶ τῶν θεατῶν τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου. Ἐσυνήθισα δὲ νὰ συναναστρέφωμαι πρὸς τὰς σκιὰς ἐκείνας· καθ' ἕκαστον βῆμα ἀνευρίσκω τὰ ἴχνη τῶν ἐννοιῶν των καὶ αὐτῆς τῆς ἰδιωτικῆς των ὑπάρξεως, τὰ ἤθη των παρίστανται ἐνώπιόν μου ὅπως καὶ τὰ ἔργα των, θεωρῶ δὲ φυσικώτατον πρᾶγμα νὰ κάμνω καὶ ἐγὼ τοὺς συνήθεις περιπάτους των. Βαθμηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον καταντᾷ τις σχεδὸν εἰπεῖν νὰ καταφρονῇ τοὺς ἄλλους ἱστορικοὺς λαούς, τοὐλάχιστον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τέχνης. Καὶ διὰ τοῦτο μὲ τὸ ἄκρον οὕτως εἰπεῖν τῶν χειλέων λέγει τις περὶ τοῦ δεῖνος ἀντικειμένου, ὅπερ ἴσως ἤθελε διεγείρῃ τὴν ἔκστασιν τῶν ἐν Παρισίοις περιέργων· «Εἶναι ῥωμαϊκόν!» ἢ ἀκόμη χειρότερα· «Εἶναι βυζαντινόν!» Εἴμεθα λοιπὸν τῷ ὄντι Ἀθηναῖοι σημερινοὶ καὶ ἐν ταὐτῷ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι.

Εἶναι δι' ἡμᾶς φυσικώτατον ὅταν κάμνωμεν λόγον εἴς τινα φίλον περὶ τοῦ καθημερινοῦ μας περιπάτου, νὰ λέγωμεν· «Ἐπορεύθην πρὸς τὸν Κεραμεικόν, ἐκεῖθεν διῆλθα διὰ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου, ἠκολούθησα τὸν δρόμον μου μεταξὺ τῆς Πνυκὸς καὶ τῆς Ἀκροπόλεως πρὸς τὴν Εὐμένειον στοὰν καὶ ἐκάθησα ἔπειτα διὰ νὰ ἀναπαυθῶ ὑπεράνω τῆς Καλλιρρόης πρὸ τῶν στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διός». Ποσάκις κατὰ τὰς ὡραίας ὥρας τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ὅτε ἡ περὶ τὴν ἀκρόπολιν δενδροστοιχία τῶν πιπεριῶν εἶναι τόσον ἔρημος καὶ ἀκτινοβολεῖ ὡς ὑπὸ φωτεινῆς κόνεως, ποσάκις δὲν ἔκαμα πεζὸς τὸν περίπατον ἐκεῖνον ἔχων ἐστραμμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν Παρθενῶνα καταυγαζόμενον ὑπὸ ῥοδίνων λάμψεων καὶ τοῦ ὁποίου τὰ θριγκώματα διαγράφονται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ οὐρανοῦ! Πανταχοῦ ἠρεμία ὁλόγυρά μου! Ἐνίοτε μόνον μικρὸν ἁμάξιον ὁδηγούμενον ὑπὸ φουστανελλοφόρου προχωρεῖ ἡσύχως ἀκολουθούμενον ὑπὸ ὄνων καὶ προβάτων· γέρων καθήμενος ἐπὶ τοῦ ζώου του φιλικῶς μοὶ εὔχεται τὴν καλὴν ἑσπέραν· ἐπὶ τῶν λόφων μεταξὺ τῶν κρημνῶν καὶ τῶν θάμνων ποίμνιον αἰγῶν συγκυκλοῦται ὡς τὸ τοῦ Μελιβοίου καὶ τὸ βόσκει ποιμενίσκος τονθορύζων ἀλλόκοτον ᾆσμα χωρὶς νὰ ἔχῃ συναίσθησιν ὅτι εἶναι ἥρως εἰδυλλίου. Παιδία ἐπανερχόμενα ἀπὸ τοῦ σχολείου παίζουσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρειπίων καὶ ἡ Ἀκρόπολις μητρικῶς καλύπτει τὰς νέας γενεάς, διὰ τῆς μεγάλης σκιᾶς της. Ὁ ἀὴρ εἶναι διαυγὴς ὡς ὁ κρύσταλλος καὶ κάτω ἐκεῖ, πέραν τῶν βουνῶν, τὰ ὁποῖα ἐκτείνουσιν εἰς μῆκος τὰς γραμμὰς τῶν σποδοειδῶν κορυ-

Digitized by Google

φῶν των, ἡ θάλασσα ἐξελίσσει τὴν κυανῆν αὐτῆς ἐρημίαν. Βαδίζω ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἡσυχίας ταύτης τῶν πάντων, ἀποθαυμάζων συγχρόνως καὶ τῶν ναῶν τὸ κάλλος καὶ τῆς θέας τὴν λαμπρότητα, κατέχων μόνος ἐγὼ ἐπί τινας στιγμὰς τὸ ἔδαφος ἐκεῖνο, ὅπερ ἄλλοτε κατεῖχε θορυβῶδες πλῆθος καὶ τὰς σεπτὰς ἀπόψεις τῶν ἐρειπίων, κτῆσιν λαοῦ μὴ ὑπάρχοντος πλέον. Καὶ ὅμως ὅταν εἰσέρχωμαι εἰς τὴν νέαν πόλιν, δὲν μὲ ἐκπλήττει ἡ ἀντίθεσις τῆς ἐρημίας πρὸς τὰς ζωντανὰς ὁδούς· τὰ πάντα εἶναι τόσον καλῶς διευθετημένα ἐν τῇ ἑνότητι τῶν Ἀθηνῶν, ὥστε καὶ τὰ παλαιὰ κτίσματα καὶ τὰ νέα οἰκοδομήματα θεωρῶ ὡς ἓν ὅλον ἀδιαίρετον. Συνυπάρχουσι δὲ ταῦτα ὡς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ συνυπάρχει ὁ γηραιὸς πάππος καὶ τὰ ἐγγόνια. Ἡ πόλις συσφίγγεται περὶ τὰ παλαιὰ λείψανα ἅτινα τὴν καθαγιάζουσι. Τὸ παρελθὸν πλησιάζει οὕτω πρὸς τὸ παρὸν διὰ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου καὶ διὰ τοῦτο λησμονῶ ὅτι τόσοι αἰῶνες χωρίζουσιν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δύο ἐκεῖνα τοῦ χρόνου σημεῖα. Διὰ τοῦτο διαλέγομαι πρὸς τὸν Σοφοκλέα καὶ τὸν Φειδίαν ὡς πρὸς τοὺς λευκοπώγωνας ἐκείνους προγόνους, τοὺς ὁποίους βλέποντες καθημερινῶς ἐντὸς τῶν μεμαυρισμένων χρυσῶν πλαισίων των ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ πατρικοῦ οἴκου συνηθίζομεν ἐπὶ τέλους νὰ ἀναγνωρίζωμεν καὶ νὰ ἀγαπῶμεν, αἰσθανόμενοι συγκίνησιν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, οἵτινες μᾶς παρακολουθοῦσι, καὶ τοῦ μειδιάματός των, ὅπερ μᾶς προστατεύει.

Καὶ ὅμως μεταξὺ τῶν μεγάλων ἐκείνων Ἑλλήνων καὶ ἡμῶν μεσολαβεῖ ἄβυσσος ὅλη αἰώνων, καιροὶ φοβεροί, αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν βαρβάρων, ἡ βυζαντινὴ περίοδος, μακρὰ σειρὰ ἐτῶν, ἥτις οὐδὲ ἔχει ἱστορίαν, τόσον εἶναι σκοτεινὴ καὶ οἱονεὶ κεκρυμμένη εἰς τὸ λυκόφως, ἔρχεται ἔπειτα ἡ κυριαρχία τῶν γάλλων καὶ φλωρεντίνων δουκῶν καὶ τέλος ἡ ὑπὸ τοὺς Τούρκους δουλεία, τῆς ὁποίας ὁ ζόφος δὲν διαφωτίζεται εἰμὴ ὑπὸ δύο νεκρικῶν λάμψεων, τῆς ἐκρήξεως τῶν Προπυλαίων καὶ τῆς τοῦ Παρθενῶνος. Ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, οὗτινος ἡ μεγάλη ἐλευθέρα φωνὴ εἶναι ἡ τελευταία, ἥτις ἀντήχησεν ἐπὶ τῶν λόφων ἐκείνων τῶν συνηθισμένων εἰς τὴν ῥητορείαν τῆς ἐλευθερίας, μέχρι τοῦ φοβεροῦ κρότου τῆς πυρίτιδος τῆς κατεδαφισάσης τὰ τείχη τῆς Ἀθηνᾶς, τί βαθεῖα καὶ ληθαργώδης σιγή! Καὶ διήρκεσεν ἡ σιγὴ ἐκείνη ἐπὶ χίλια καὶ ἑξακόσια ἔτη. Ἀληθῶς εἰπεῖν εἶναι ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχον δι' ἡμᾶς οἱ αἰῶνες ἐκεῖνοι οἱ ἄγνωστοι καὶ νεκροί. Ζωὴ εἶναι μόνον ἐκείνη, περὶ ἧς διασώζομεν ἀναμνήσεις, ὁ δὲ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν δὲν ὑπολογίζει τὰς ἡμέρας, ἃς διῆλθεν ἐν τῷ τάφῳ. Μόνον δὲ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ φρίκη τῆς ἐξεγέρσεως ἔκαμε τὴν Ἑλλάδα νὰ σκιρτήσῃ ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ Ταϋγέτου μέχρι τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου, μόνον ἔκτοτε ἀρχίζει πάλιν ἡ ἱστορία, καὶ δι' αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι χρόνοι εἶναι οἱ ἀμέσως προηγούμενοι τῶν νεωτέρων. Μεταξὺ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν διὰ τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως ἔδυσεν αἱμοσταγὴς ὁ ἥλιος τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ ἐκείνης καθ' ἣν ἔπνευσε κατὰ πρῶτον ἡ πρωϊνὴ αὔρα τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, δὲν ὑπάρχει παρὰ νὺξ βαθεῖα καὶ ἀγνοουμένη. Ἕνεκα δὲ τῆς παραδόξου ταύτης ἀριθμητικῆς τῆς ἱστορίας, καθ' ἣν χάνονται ἐν τῷ σκότει τόσοι αἰῶνες, ὁ Βότσαρης δὲν φαίνεται ἀπέχων πολὺ τοῦ Μιλτιάδου καὶ ὁ Κανάρης τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Πλάτων δὲν ἀπέχουσιν ἡμῶν πολὺ κατὰ τοὺς χρόνους, τὸ πρῶτόν μας βλέμμα μᾶς ἄγει πρὸς αὐτούς, διότι οὐδὲν ἐν τῷ μεταξὺ ἀποπλανᾷ τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, ἡ δὲ λήθη τοῦ ἀναμέσου ἔχει ἄρῃ τὴν αἴσθησιν τῆς ἀποστάσεως.

Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν Ἀθήναις μνημεῖα τινὰ ὑπενθυμίζοντα τὴν ναρκώδη ἐκείνην περίοδον. Μεταξὺ τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως οἱ βυζαντινοὶ χρόνοι ἔχουσιν ἀφήσῃ ὀλίγας ἐκκλησίας ἐκ πλίνθων ὑποκιτρίνων, τετριμμένας, ῥικνὰς καὶ παλαιοτέρας τοῦ μαρμάρου. Νομίζεις ὅτι ἐζαρώθησαν ὡς αἱ μάγισσαι τῶν παραμυθίων· οἱ ἡμισφαιρικοί των θόλοι κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἐξεχόντων κεραμιδίων, αἱ διπλαῖ καὶ στεναὶ ἀψῖδες τῶν σιδηροφράκτων παραθυρίων των, τὰ πενιχρά των ἀετώματα, ἡ ἱερατικὴ σκαιότης τῶν οὐτιδανῶν ἀναγλύφων των, πάντα ταῦτα ἐλέγχουσι τὴν ξηρότητα καὶ τὴν εἰς τοὺς τύπους προσκόλλησιν δεδουλωμένων πνευμάτων. Ἡ ἀρχαιότης των οὐδέποτε ἔλαβε νεότητα. Λέγεις ὅτι εἶναι μούμιαι ἀπεξηραμέναι ἀπὸ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν. Φαίνονται ὡς νὰ ἦσαν πρόπαπποι τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ναῶν. Ἡ βυζαντινὴ τέχνη λαμπρὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει εἶναι ἐν Ἀθήναις πτωχή, ἀσθενικὴ καὶ κάτισχνος. Οἱ μέτριοι οὗτοι τετραγωνικοὶ περίβολοι, ὀγκούμενοι κατὰ τὰ ἔξω ἡμικυκλικῶς πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἁγίου βήματος καὶ βεβυθισμένοι εἰς τὸ ἔδαφος κατὰ τὴν βάσιν, ἀνυψοῦνται μόλις κατ' ὀλίγα μέτρα ὑπεράνω τῆς γῆς, συνεσταλμένοι καὶ γωνιαῖοι.

Ἡ ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἔχει διὰ κωδωνοστάσιον ἕνα τοῖχον τετρυπημένον κατὰ τὸ ἄνω μέρος διὰ τριῶν τοξικῶν θυρίδων, ὅπως αἱ ἐκκλησίαι τῶν χωρίων. Ἡ Καπνικαρέα δὲν ἔχει καθ' ὅλου κωδωνοστάσιον, ἔχει ὅμως εἰς τὴν εἴσοδον μίαν ἱκανῶς ὡραίαν καμάραν μὲ ἀποκλινὲς ψαλίδωμα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κατέρχεταί τις τρεῖς βαθμίδας, ἀλλὰ δυστυχῶς καταστρέφει τὴν ἀρχαίαν τοῦ κτιρίου ἀρχιτεκτονικὴν μία ἐκεῖ ζωγραφία κακῆς τέχνης καὶ ὠχροῦ χρωματισμοῦ. Ἡ παλαιὰ μητρόπολις, παρακειμένη εἰς τὴν νέαν, ἥτις μόνον ἔχει προτέρημα ὅτι εἶναι

Digitized by Google

πολὺ μεγάλη, ὁμοιάζει πρὸς ἄθυρμα παιδικόν. Οὐδέποτε οἱ ἐνορῖται τῆς ἐκκλησίας θὰ ἐχώρησαν εἰς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον περίβολον καὶ βεβαίως πολὺ ταπειναὶ θὰ ἦσαν αἱ ἱεροτελεστίαι αἱ τελούμεναι πρὸ τοῦ στενοῦ ἐκείνου εἰκονοστασίου. Εἶναι φανερὸν ὅτι οἱ πιστοὶ θὰ συνήρχοντο ἔξω καὶ μακρόθεν μόνον θὰ ἔβλεπον, ὡς εἰς τὸ βάθος κρύπτης, τὰ κηρία, τῶν ὁποίων ἡ λαμπηδὼν ἠστέριζε τὰ σκότη, τὰ ἀμυδρῶς διακρινόμενα εἰκονίσματα τῶν ἁγίων καὶ τὰς ἐπισκοπικὰς μίτρας. Ἡ παλαιὰ μητρόπολις θὰ ἐχώρει εὐκόλως εἰς μίαν αἴθουσαν τῶν μουσείων μας. Ἐκτίσθη τὸ μὲν ἐκ λίθων, οὓς ἐκιτρίνισεν ὁ χρόνος, ἐπιτήδες κοπέντων, τὸ δὲ ἐξ ἀρχαίων τεμαχίων προσαρμοσθέντων εἰς τοὺς τοίχους. Αἱ δύο γωνίαι τῆς προσόψεως ἐλήφθησαν ἐκ ναοῦ κορινθιακοῦ ῥυθμοῦ, ἡ μικρὰ ζωοφόρος ἡ ἐκτεινομένη ὑπεράνω τῆς θύρας εἶναι ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ἀνάγλυφον, ἐφ' οὗ διακρίνω πολεμιστὰς καὶ κενταύρους, θεοὺς καὶ ἥρωας καὶ σειρὰν ᾠῶν καὶ ὀδοντίων. Ὁλόγυρα δὲ τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων, ἡ βυζαντινὴ τέχνη τῆς παρακμῆς συνήρθρωσε παράξενα ἀνάγλυφα, ἔργα παιδικῆς ὅλως σμίλης, δράκοντας πτερωτοὺς μὲ κεφαλὰς γυναικείας, πτηνὰ ἀνύπαρκτα τεθειμένα ὥστε νὰ βλέπωνται μεταξύ των ὡς νὰ ἦσαν πέριξ οἰκοσήμου, ἀετὸν ὅμοιον πρὸς τοὺς εἰκονιζομένους εἰς τὰ παράσημα ἁρπάζοντα κακότεχνον λαγωόν, τίγρεις φανταστικὰς κατατρωγούσας ἄγνωστα ζῷα, ῥόδακας, συμπλοκὰς κοσμημάτων, σταυροὺς ὀδοντωτούς. Περαιτέρω, στήλη ἑλληνικὴ μὲ τὸ κιονόκρανόν της ὑπεράνω δύο κεκαλυμμένων γυναικῶν ἀναμιγνύεται πρὸς τὴν περίπλοκον ἐκείνην διακόσμησιν, ὅπου οὐδεμίαν εὑρίσκω ἀξιόλογον ἔννοιαν, οὐδὲ κἂν ἰδιοτροπίαν τέχνης ἐπιτυχῆ. Ὁ ἀρχιτέκτων ἔχει συγχύσῃ πάντας τοὺς ῥυθμοὺς μετ' ἀλλοκότου ἀφροντισίας καὶ ἔσχε βοηθοὺς εἰς τὸ ἔργον του βαναύσους τεχνίτας. Οὐδεμίαν κατορθώνω νὰ διακρίνω ἔμπνευσιν, οὐδεμίαν ἀληθινὴν καλλιτεχνίαν ἐν τῇ ἀναμίξει ἐκείνῃ δυσαρμόστων ἀρχιτεκτονικῶν τεμαχίων. Τὰ βαρβαρικὰ ἐκεῖνα ἐγγλύμματα εἶναι προϊόντα τῆς βαναυσουργίας καὶ τῆς ὁλοσχεροῦς καταπτώσεως τῆς τέχνης.

Ἡ βυζαντινὴ περίοδος δὲν ἀφῆκε σχεδὸν ἄλλα ἴχνη ἐν Ἀθήναις παρὰ ὀλίγας ζωγραφίας μόλις ἀκόμη ὁρατὰς καὶ κομμάτια αναγλύφων τὰ ὁποῖα θὰ εὕρωμεν ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Ἐκ τούτου δὲ δύναταί τις ἀσφαλῶς νὰ κρίνῃ περὶ τῆς οὐδενείας τῆς περιόδου ἐκείνης. Ἡ Εὐρώπη ἠδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ πιστεύῃ ὅτι ἀπέθανεν ἡ Ἑλλὰς καὶ ὅτι ὁ ἄνεμος τῶν ἐπιδρομῶν εἶχε διασκορπίσῃ τὰ λείψανά της. Ὅτε δὲ οἱ Τοῦρκοι ἐπέδραμον καὶ αὐτοὶ τελευταῖοι, ἐφαίνετο ὅτι οἱ ἀγρόται καὶ οἱ ἔμποροι τῆς χώρας ταύτης οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ ἄθροισμα ἀνθρώπων πεπλασμένων πρὸς δουλείαν. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι οὐδὲν πλέον ὑπῆρχεν ἐν τῷ τάφῳ ἐκείνῳ. Καὶ ὅμως ὑπῆρχεν ἀκόμη ζωὴ ἐκεῖ, ἡ δὲ φυλὴ ἐκείνη ἡ ταφεῖσα ζῶσα ἐν τῇ ἀπομονώσει ἔμελλε καὶ πάλιν νὰ ἀναστηθῇ ὅπως τὰ ἀνθρώπινα ἐκεῖνα ὀστᾶ τῆς ὁράσεως τοῦ Ἰεζεκιήλ.

Σ.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ

Ἐπαρχιακὴ ἠθογραφία.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Η'

Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ μικρὸν πρὸ τῶν ἄλλων ἐπανελθοῦσα παρεσκεύασε πρόχειρον δεῖπνον, ἀλλ' οὐδεὶς μετέσχε τούτου μετ' ὀρέξεως, ἰδίᾳ δὲ ἡ Ζωὴ μόλις ἀπεγεύθη ψυχίων τινῶν ἄρτου. Ἐγερθεῖσα τῆς τραπέζης ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι εἶνε κατάκοπος καὶ ἔχει ἀνάγκην ὕπνου, ἐκλείσθη ἐνωρὶς ἐν τῷ δωματίῳ της.

Ἦτο τέλος μόνη· ἠδύνατο ν' ἀφαιρέσῃ τὸ προσωπεῖον καὶ ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς πεπιεσμένα αἰσθήματα. Ἐρρίφθη βαρεῖα ἐπὶ τοῦ χαμηλοῦ ἀνακλίντρου καὶ ἀνέπνευσε βαθέως ὡς ἂν ἀπηλλάγη φορτίου ἐπαχθοῦς. Συνέπλεξε τὰς χεῖρας ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ἀνατείνασα τὰ στέρνα καὶ προσήλωσε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ὀροφήν. Ὁ διὰ τοῦ ἡμικλείστου παραθύρου εἰσερχόμενος ἀὴρ καθίστα τρομώδη καὶ ἀβεβαίαν τοῦ λύχνου τὴν λάμψιν.

Ἡ Ζωὴ ἀνεκάλει ἐν τῷ λογισμῷ ἓν πρὸ ἓν τὰ συμβάντα τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τόσῳ κρισίμου δι' αὐτήν. Ἀληθῶς ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἑσπέρας ᾐσθάνετο τὴν ἰδίαν ὕπαρξιν παρηλλαγμένην ὅσον χρόνος μακρὸς δὲν ἤρκεσε νὰ παραλλάξῃ καὶ εἶχε ζήσῃ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἔτους ὅλου ζωήν.

Ποῦ ἵστατο τὴν πρωίαν καὶ ποῦ ἐκυλίσθη ἤδη; Παρέβαλλεν ἑαυτὴν πρὸς τὰ δένδρα τὰ θάλλοντα ἐπὶ κορυφῆς βουνοῦ, ἅτινα αἰφνιδία θύελλα ἐκριζοῖ καὶ κρημνίζει πρὸς τὴν ἄβυσσον. Εἰς φαντασιώδη περιωπὴν εἶχεν ὑψώσῃ τὸν ἴδιον ἔρωτα, ἔρωτα ὑπέρτερον πάσης γηίνης ἀδυναμίας, ἔρωτα προσεγγίζοντα πρὸς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἰδοὺ αἴφνης ἡ ζηλοτυπία, ἡ ἀκατάσχετος αὕτη τοῦ αἰσθήματος λαῖλαψ καὶ τὸν ἔρωτα καὶ αὐτὴν μετ' ἐκείνου σύρει πρὸς τὴν κρημνώδη πραγματικότητα.

Ὤ ναί! Οὐδ' ἤλπιζεν, οὐδ' ἠξίου πρὸς τὴν ἀγάπην αὐτῆς ἀπόδοσιν πρότερον· ἀλλὰ νῦν ὅτε

Digitized by Google

ἄλλαι ἀξιώσεις βεβήλως προβάλλονται καὶ ἀπειλοῦσι τὸν ὄλεθρον, πῶς νὰ μὴ ἀμυνθῶσι τὰ ἴδια αὐτῆς αἰσθήματα; Εἰς τὸ τέμενος τῆς ἀγάπης, ἐν ᾧ γονυκλινὴς αὕτη προσηύχετο, εἰσήλαυνεν ἀντίζηλος ἄλλη θρασεῖας περὶ τῆς κτήσεως τοῦ ἱεροῦ τόπου ἐγείρουσα ἀπαιτήσεις. Καὶ δὲν ὤφειλε λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς προσευχῆς να κατέλθῃ εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ προσβαλλομένου δικαιώματος;

Καὶ συνέκρινε τότε ἡ κόρη τὸ αἴσθημα ἑαυτῆς πρὸς τὸ τῆς ἀντιζήλου. Τί λοιπόν; ἡ κοινὴ ἐκείνη καρδία, εἰς ἣν εἰσήρχετο ὁ τυχὼν διαβάτης, ἀντεμετρεῖτο πρὸς τὴν ἰδικήν της καρδίαν, ἁγνήν, ὅσον ὁ παρθενικὸς αὐτῆς κοιτών; Καὶ ἐρρίπτοντο εἰς ἐκεῖνον τὰ ἀπομεινάρια, τὰ ἀποφάγια ἄλλων, καρυκευμένα διὰ περιτέχνων αἰσθηματολογιῶν, εἰς ἐκεῖνον, εἰς ὃν προθύμως θὰ παρεῖχεν αὕτη τὸ αἷμά της ὅλον, ὅπως παρέσχε τὰς ἀπὸ τοῦ δακτύλου ἀναβλυσάσας σταγόνας!

Ἡ σύγκρισις αὕτη τὴν ηὐχαρίστει, τὴν ἱκανοποίει καὶ αἴγλη ὑπερηφανείας περιέβαλε πρὸς στιγμὴν τὴν περικαλλῆ αὐτῆς μορφήν. Ἀλλ' αἴφνης συνωφρυώθη πάλιν, τὰ χείλη αὐτῆς ὡς ἐξ ἀκαριαίου ἄλγους συνεσπάσθησαν. — Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ Γεώργιος προετίμα τὴν Καλλιόπην! Ἡ ἰδέα αὕτη εἰσῆλθεν αἰχμηρὰ ὡς καρφὶς εἰς τὸν λογισμόν της καὶ χίλιαι ἐπικυρωτικαὶ ἀποδείξεις ἐνεπήγνυον ταύτην ὁλονὲν βαθύτερον.

Μὴ δὲν ἐκάθητο πλησίον ἐκείνης ἐν τῇ λέμβῳ; Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐκείνη ἔλαβε θέσιν εἰς τὸ πλευρόν του, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο τάχα νὰ μετακινηθῇ ἐπὶ οἱαδήποτε προφάσει, ἂν ἤθελε; Δὲν τὸ ἔκαμε· ἄρα ηὐχαριστεῖτο ὁμιλῶν καὶ φλυαρῶν μετ' ἐκείνης. Ἔπειτα δὲν ἤκουσε τὰ τολμηρὰ λογοπαίγνια, ἅτινα τῇ ἀπέτεινε κατὰ τὴν ἁλιείαν; Καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν περίπατον τοῦ κήπου συνεχῶς δὲν ὡμίλει μετ' ἐκείνης; Καὶ ὅταν ἐπανήρχοντο διὰ τῆς λέμβου πάλιν δὲν ἐκάθησαν ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου; Καὶ δὲν τὰς συνώδευσεν ὁ Γεώργιος μέχρι τῆς οἰκίας τῆς Καλλιόπης, ὅταν δ' ἐκείνη ἔφυγε, ἔφυγε καὶ αὐτός; Καὶ ὁ πατήρ της δέ, παρατηρήσας βεβαίως ὅλα ταῦτα, δὲν τῇ ὡμίλησε καθ' ὁδόν, ὅταν ἔμειναν μόνοι; Πρὸς τί λοιπὸν ἐνασβρύνεται ἐπὶ τῇ ὑπεροχῇ τοῦ ἔρωτος αὐτῆς, ἀφοῦ ἐκεῖνος δὲν δύναται νὰ τὸν ἐκτιμήσῃ;

Ἀλλ' ἀφοῦ ἀγνοεῖ τὴν ὕπαρξιν τοῦ κεκρυμμένου αὐτοῦ αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον ἐμπνέει ὁ νέος, πῶς εἶνε δυνατὸν καὶ νὰ φέρῃ τοῦτο εἰς ἀντιπαραβολὴν πρὸς τῆς ἐπιπολαίου Καλλιόπης τὰς ἐρωτοτροπίας; Δὲν εἶνε λόγος αὐτός. Ἀρκούμενος καὶ εὐαρεστούμενος ἐν τῷ ταπεινῷ τούτῳ εἴδει τοῦ αἰσθήματος, ἕπεται ὅτι ἐνδομύχως δὲν ἔχει ὑψηλοτέραν τινά, ἰδανικωτέραν ἰδέαν περὶ ἀγάπης ἐν γένει, ὅτι ἐννοεῖ ταύτην ἁπλῆν τέρψιν, παιδιάν, οὐχὶ αἴσθημα δεσμεῦον τὴν ὕπαρξιν ὅλην.

Ἦτο ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, νέος διαγαγὼν ἐν ἀσωτίᾳ καὶ πλήρης ἐλαφρότητος—φυσικώτατα ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ ἡρμόζετο πρὸς τὸν τῆς Καλλιόπης. Ἕως τώρα δὲν τὸν εἶχεν ἐννοήσῃ καλῶς· τὸν ἔπλαττε, τὸν ἐφαντάζετο ἀλλοῖον, καὶ ὡς τοιοῦτον τὸν εἶχεν ἀγαπήσῃ. Αἱρομένων τῶν προσόντων τούτων, διατί νὰ μὴ ἀρθῇ καὶ ἡ ἐκ τούτου προκληθεῖσα ἀγάπη; Διατί; Πόσα τοιαῦτα ἄλυτα *διατί* ἔχει ἡ ἀνθρωπίνη καρδία.

Ἡ Ζωὴ ὡμολόγει ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια αὐτῆς ἐταπεινοῦτο διὰ τῆς πρὸς τὸν ἀνάξιον αὐτὸν ἀγάπης, καὶ ὅμως τὸν ἠγάπα! Ἀνεγνώριζεν ὅτι ἐσπιλοῦτο ἡ ἁγνότης αὐτῆς ἀνταγωνιζομένης πρὸς ἀναξίαν ἀντίπαλον, καὶ ὅμως ἠγάπα τὸν Γεώργιον. Ὑπὲρ τὰ πολυτάραχα κύματα ἅτινα ἤρχοντο καὶ συνεκλόνουν τὴν καρδίαν αὐτῆς ἐπέπλεεν ὡς ἐπάργυρος ἀφρὸς ἡ ἀγάπη!

Τὰ ἐπιχειρήματα πάντα, ὅσα προσεπάθει ν' ἀντλήσῃ ὅπως πείσῃ ἑαυτὴν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀγαπᾷ ἐκεῖνον, τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα ἀκριβῶς ἐπηύξανον τὴν ἀγάπην της. Καὶ ἐν παραφορᾷ ἐφίλει τὸν δάκτυλον αὐτῆς, ἐφ' οὗ εἶχον ἐγγίσῃ τοῦ φιλτάτου τὰ χείλη, καὶ τὸ στόμα ἐφλογίζετο ἐκ τῆς ἐπαφῆς καὶ ἔφρικία καθ' ὅλα τὰ μέλη. Ἦτο λοιπὸν ἁπλοῦν φιλοφρόνημα θρασύ—ὅ,τι εἶχε πράξει ὁ νέος τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν τῷ κήπῳ; Ἂν οὕτω τὸ ἐθεώρει αὐτός, ἀλλ' αὐτὴ ἄλλως τὸ ἐξελάμβανε. Ἂν ἐκεῖνος οὐδὲν ᾐσθάνετο ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον ἀπεμύζησεν, ἂν ἐξ αὐτοῦ δὲν μετέλαβε τὴν ἱερὰν θερμότητα ἥτις τὸ ἐθέρμαινε, ἀλλ' αὐτὴ ᾐσθάνετο τὸ φίλημά του διαρκές, τὴν θωπείαν τῶν χειλέων του ἀκόμη ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ δακτύλου ἀπομυζῶσαν καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς ὁμοῦ καὶ τὴν ζωήν.

Αἰσθανομένη ἀόριστον ἐπιθυμίαν, ἣν ἠδυνάτει νὰ ἐκπληρώσῃ, ἀνυπόφορον στενοχωρίαν ἧς ἠδυνάτει ν' ἀπαλλαγῇ, πνιγομένη ἐκ τῶν δακρύων, ἅτινα ἐσωρεύοντο ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς της καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ῥεύσωσι, ἤνοιξεν ἐντελῶς τὸ παράθυρον καὶ ἔκλινε πρὸς τὰ ἔξω τὸ σῶμα βαθέως ἀναπνεύσασα. Ἡ εἰσορμήσασα νυκτία αὔρα ἔσβεσε τὸν λύχνον. Ἡ νὺξ ἦτο ἀσέληνος ἔτι· οἱ ἀστέρες ἐσελάγιζον τρομωδῶς ὡς καμμυόμενοι ὀφθαλμοί, ποῦ καὶ ποῦ ἐφαίνοντο φωτισμένα τινὰ παράθυρα. Οἱ γρύλλοι ἠγρύπνουν φλυαροῦντες μονοτόνως καὶ πέραν ἀπὸ τοῦ βραχώδους λόφου ἐφέρετο ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἀπαίσιος ὀλολυγμὸς γλαυκός.

Ἡ κόρη ἠτένισε πρὸς τὸν οὐρανὸν ζητοῦσα ἐκεῖθεν παραμυθίαν καὶ ἐνθάρρυνσιν· ἀλλ' οἱ ἀστέρες ἔμειναν ἄφωνοι. Ἔρριψε τὸ βλέμμα πέραν πρὸς τὸ πέλαγος· ἀλλ' ὡς ἀπάντησις ἠλ-

Digitized by Google

θεν ἐκεῖθεν ψυχρὰ ἀνέμου πνοή. Καὶ τὸ σκότος καὶ ἡ πένθιμος σιωπὴ καὶ τῶν γρύλλων τὸ τερέτισμα καὶ τῆς γλαυκὸς οἱ γόοι ἐκορύφωσαν τῆς νεάνιδος τὴν ἀπόγνωσιν. Ἐπεθύμησε ν' ἀποθάνῃ τὴν ὥραν ἐκείνην. Προσέβλεψεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀρκετὰ ὑψηλά. Περιῆλθε δὶς καὶ τρὶς τὸ δωμάτιον ἀνεζητοῦσά τι· τέλος εἰς αἰφνιδίαν ἔμπνευσιν ἐνδοῦσα, ἤρχισε μετὰ γοργότητος ν' ἀπεκδύηται. Καὶ ὡς ἀπέμεινε μετὰ μόνου τοῦ χιτῶνος, ἀπορρίψασα τὰ λοιπὰ ἀναμὶξ ἐπὶ τοῦ δαπέδου, εὗρε ψηλαφῶσα τὸν νιπτῆρα καὶ βυθίσασα ἐν τῷ ὕδατι τὸ προσόψιον περιέβαλε τοὺς γυμνοὺς ὤμους.

Ὁ ἄνεμος τῆς νυκτὸς καθίστα παγερὰν τὴν ἐπαφὴν τοῦ ὑγροῦ πανίου καὶ ἐρρίγει ἡ κόρη καὶ ἐκρότουν οἱ ὀδόντες αὐτῆς ἐκ τοῦ ψύχους. Ἐν τούτοις ἔμεινε κεκλιμένη εἰς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον ἐπὶ πολύ, ἕως οὗ αἱ δυνάμεις αὐτῆς ἐλύθησαν τελέως καὶ τότε ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης. Ὁ ὕπνος αὐτῆς ὑπῆρξε διακεκομμένος καὶ ἀνήσυχος. Μόλις ἐκλείοντο τὰ βλέφαρα αὐτῆς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὄνειρον ἐζωγραφεῖτο ἐν τῷ σκότει : ὁ Γεώργιος ἠγάπα τὴν Καλλιόπην.

Καὶ ἐνῷ ἡ δύστηνος κόρη τοιαῦτα ὑφίστατο τὴν νύκτα ἐκείνην, ὁ νέος ἔμπορος διατρίψας μέχρι τῆς δεκάτης ἐν τῷ καφενείῳ ἐπανῆλθεν οἴκαδε καὶ ἐκοιμήθη γλυκύτατα συλλογιζόμενος ὅτι ἤδη μετὰ τὴν γνωριμίαν καὶ τῆς ἄλλης ὡραίας νεάνιδος, τῆς ζωηρᾶς κόρης τοῦ κ. Ματθία, ἥτις συνεπλήρου ἐν τῇ καλαισθησίᾳ του ὅ,τι ἔλειπεν ἀπὸ τῆς Ζωῆς, ἐξησφάλιζεν εὐαρέστους ἡμέρας ἐν τῇ ξηρονήσῳ τοῦ Αἰγαίου, ὅπου τὸν ἐξώρισεν πρὸς ἀπολύμανσιν ἀπὸ τῶν κοσμικῶν πειρασμῶν ἡ αὐστηρὰ τοῦ θείου Ζαφείρη φιλοστοργία. Καὶ ἐν τῷ ὀνείρῳ του αἱ δύο ἐκεῖναι νεανικαὶ μορφαὶ παραδόξως συνεχέοντο, ταυτιζόμεναι εἰς μίαν καὶ μόνην τελείαν καὶ ἀπαράμιλλον.

Γ'.

Ἡ Ζωὴ ἠγέρθη τῆς κλίνης τὴν συνήθη πρωϊνὴν ὥραν. Ἡ ἐπάνοδος τῆς ἡμέρας κατεσίγασε τοὺς νυκτερινοὺς παροξυσμούς, ἀλλὰ τὰ ἴχνη αὐτῶν ἀπέμενον τετυπωμένα ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς μορφῆς τῆς κόρης. Πρῶτα τῆς μητρὸς τὰ βλέμματα μετ' ἀνησυχίας παρετήρησαν τοῦτο :

— Καλὰ εἶσαι, Ζωήτσα, σήμερα ;

— Γιατί, μητέρα ;

— Εἶσαι χλωμή, ἀφανισμένη.

— Θὰ κουράσθηκα ἐχθές, ὅλη τὴν ἡμέρα 'ς τὸ πόδι.....

— Δὲν εἶνε λοιπὸν καμμιὰ ἀνάγκη νὰ κουρασθῇς καὶ σήμερα.

Καὶ δὲν τὴν ἀφῆκε ν' ἀσχοληθῇ ὡς συνήθως εἰς τὸν καθημερινὸν εὐτρεπισμὸν τοῦ οἴκου. Ἀλλ' οὐδὲ ἦτο δυνατὸν τοῦτο τῇ νεάνιδι. Καθ' ὅλον τὸ σῶμα ᾐσθάνετο βαθμηδὸν ἐπιτεινομένην κόπωσιν· τὰ μέλη της καθίσταντο βαρέα ὡς μολύβδινα, αἱ κλειδώσεις ἐπόνουν εἰς πᾶσαν κίνησιν, τὰς πλευρὰς συνέσφιγγον ἀόρατοι πέδαι, ἐν τῷ στήθει ἐκέντα αὐτὴν ὀξεῖα ἄκανθα. Προσεπάθησε νὰ ῥάψῃ, ἀλλ' αἱ χεῖρες αὐτῆς ἔπιπτον ὡς παράλυτοι ἐπὶ τῶν γονάτων. Ἔκλινε πλαγίως ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκλεισε τὰ βλέφαρα χωρὶς νἀποκοιμηθῇ. Τὴν μεσημβρίαν ἐν τῇ τραπέζῃ προσεπάθησε διὰ τῆς βίας νὰ φάγῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ πλέον τοῦ ζωμοῦ. Τῶν γονέων ἡ ἀνησυχία ἐπετείνετο :

— Μὰ αἰσθάνεσαι τίποτε ; πονεῖς πουθενά ; μὴν ἐκρύωσες χθές ; ἠρώτα κατ' ἐπανάληψιν ὁ Καπετὰν Κωσταντής, οὗ ἡ ὑπολανθάνουσα πρὸς τὴν κόρην στοργὴ ἐξεδηλοῦτο ὁσάκις ἔβλεπε ταύτην ἄθυμον.

— Ὄχι, πατέρα, μὴν ἀνησυχῇς· δὲν ἔχω τίποτε, ἐκουράσθηκα 'λίγο—θὰ περάσῃ.

Καὶ ὁ πατὴρ ἀπῆλθε τὸ ἀπόγευμα εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ οὐχὶ ἀπηλλαγμένος πάσης ἀνησυχίας.

Ἡ Ζωὴ ἐκοιμήθη ἐνδεδυμένη ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτῆς καὶ ἐξύπνησε μετ' ὀλίγον βιαίως ἐξ ἠχηροῦ φιλήματος ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παρειᾶς. Τρομάξασα ἀνετινάχθη καὶ εἶδε πρὸ αὐτῆς τὴν εὔθυμον καὶ ὑπέρ ποτε γελόεσσαν μορφὴν τῆς Καλλιόπης.

— Σ' ἐξύπνησα, καϋμένη, ἀλλὰ δὲν 'μποροῦσα νὰ ἡσυχάσω 'ς τὸ σπίτι· ἤθελα νἄλθω νὰ σ' τὰ 'πῶ, γιατὶ πνίγομαι, πνίγομαι ἀπὸ τὴ χαρά μου.

Καὶ ἐνηγκαλίσθη πάλιν καὶ ἐφίλει ἐπανειλημμένως τὴν Ζωήν. Ἐπὶ ταῖς περιπτύξεσι τῆς ἀντιζήλου καὶ ταῖς θωπείαις αὐτῆς ἡ κόρη ἐφρικίασεν· εἶχεν ἀρχίσῃ ἤδη ἀπὸ τῆς χθεσινῆς ἑσπέρας νὰ αἰσθάνεται πρὸς τὴν αἴτιον τῶν πόνων της, καίπερ ἔνοχον ἐν ἀγνοίᾳ, αἴσθημά τι, ὅπερ ἦτο τὸ πρῶτον σπέρμα μίσους. Ἡ εὐθυμία τῆς ἀντιζήλου ἀντιτιθεμένη τόσον ἀποτόμως πρὸς τὴν ἰδίαν διάθεσιν, ἡ ἐκχειλίζουσα χαρά, ἣν ἤρχετο νὰ μεταγγίσῃ δηλητηριώδη εἰς τὴν ἀλγοῦσαν αὐτῆς καρδίαν, ἐπέτειναν τόσον τὸ αἴσθημα τοῦτο ἐν ἀκαρεῖ, ὥστε ἡ Ζωὴ μικροῦ δεῖν ἀπώθησε τὰς προδοτικὰς ἐκείνας θωπείας ἵν' ἀποκαλυπτομένη μετρηθῇ κατὰ πρόσωπον πρὸς τὴν ἀντίπαλον. Ἀλλ' ἡ ὑπερηφανία τῆς ἀγάπης αὐτῆς συνεκράτησε τὴν στιγμιαίαν παραφοράν. Τί λοιπόν ; θ' ἀπεκάλυπτε τὸ ἱερὸν μυστικὸν διὰ νὰ προκαλέσῃ τὸν οἶκτον τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἀντιζήλου ; Ὄχι, ποτέ· ἔπρεπε νὰ ὑπομείνῃ ὡς ἀληθὴς τῆς ἀγάπης μάρτυς.

Digitized by Google

— Λέγε λοιπόν, εἶπε πρὸς τὴν Καλλιόπην· τί μ' ἔπνιξες μὲ φιλιὰ χωρὶς νὰ μοῦ λὲς τίποτε.

Καὶ ἔσυρεν αὐτὴν καὶ τὴν ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης πλησίον της. Καὶ ἡ τρελλὴ κόρη θέλουσα νὰ τὰ εἴπῃ ὅλα καὶ νὰ τὰ εἴπῃ ταχέως ἤρχισεν ἐν ἀσυναρτήτῳ ἀλληλουχίᾳ πνιγομένη ἐκ τῆς γοργότητος καὶ χειρονομοῦσα.

— Ὅλη νύχτα δὲν ἐκοιμήθηκα ἀπὸ τὴ χαρά μου... μὰ δὲν εἶχα καὶ δίκηο, καϋμένη, πὲς καὶ σύ,... Ὁ Γεώργιος εἶδες χθὲς πῶς μοῦ ἐφέρθηκε.... μὲ τὰ λόγια, μὲ τὰ χαμώματά του, μὲ κάθε τι ἔδειξε πῶς μὲ συμπαθεῖ τέλος πάντων.... Ἐγώ, τὸ λέω, εἶμαι ξετρελλαμένη μαζί του.... Νά, ἀπόψε νὰ μοὔλεγε νὰ φύγωμε νὰ πᾶμε 'ς τὴν Ἀμερική, 'ς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου ἐπήγαινα.— Τί ἔλεγα·.. Ἄ, ναί!... λοιπὸν καὶ ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα τὸ παρατήρησαν αὐτό... Πρέπει νὰ 'ξεύρῃς πῶς ὁ πατέρας δὰ εἶνε ξετρελλαμένος μὲ τὸν Γεώργιον, πειὸ πολὺ ἀπὸ 'μένα.... καὶ οἱ ἄλλοι 'ς τὸ σπίτι.... μόνον ἡ Ἑλένη δὲν τὸν χωνεύει, γιατὶ ζηλεύει—ποιὸς τὴ λογαριάζει.— Λοιπόν, ποῦ λές, ἐχθὲς τὴν νύχτα ὅτι ἐπλάγιασα— ἡ Ἑλένη εἶχε κοιμηθῇ κ' ἐρροχάλιζε—ἐγὼ δὲν εἶχα ὕπνο—ἀκούω 'ς τὴν πλαγινὴ κάμαρα τὸν πατέρα κ' ἐμιλοῦσε μὲ τὴ μητέρα. Δὲν καταλάβαινα τί ἔλεγεν, μόνον ἔξαφνα ἀκούω τὸ ὄνομά μου. Ξεύρεις τί περίεργη εἶμαι.... ἐσὺ νὰ ἤσουν τί θἄκανες;—Ἐγὼ σηκώθηκα καὶ ζύγωσα 'ς τὴν κλειστὴ μεσόπορτα.... Τί στραβόνεις τὸ στόμα σου; Κακὰ ἔκανα, θὰ 'πῇς. Τὸ 'ξεύρω μὰ δὲν βαστοῦσα.... Τί ἀκούω λοιπόν; ἂν τωὖρῃς;

Καὶ ἐστάθη ἵνα ἀναπνεύσῃ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ζωὴ ἀντὶ ἀπαντήσεως ἀνέσεισεν ἀπερημαντικῶς ρτοὺς ὤμους, ἡ Καλλιόπη εὐθὺς ἐξηκολούθησε:

— Κ' ἐγὼ τὸ συλλογίσθηκα γιὰ μιὰ στιγμὴ σήμερα αὐτὸ—ἔλεγεν ἡ μητέρα..... βλέπεις ἡ ὁμιλία ἦτον 'ς τὴ μέση— μὰ εἶνε πρῶτα ἡ Ἑλένη ἐμπόδιο.... Δὲν τὰ 'ξέρω ἐγὼ αὐτά, ἀποκρίθηκεν ὁ πατέρας, καθεμιὰ μὲ τὴν τύχη της.... ἡ μιὰ δὲν πρέπει νὰ κόβῃ τῆς ἄλλης τὴν τύχη. Φῶς φανερὸ ἡ Καλλιόπη τοῦ νοστιμεύεται, τὰ εἶδες σήμερα 'ξέστερα πλειά! Ἐγὼ λέω νὰ κάνωμε τὸ σταυρό μας, κάθε 'μέρα δὲν βρίσκονται τέτοιοι γαμπροί.— Μὰ εἶσαι καὶ σίγουρος πῶς ἔστρωσε τόρα 'ς τὴ δουλειά· πρὶν ἦτον ἄσωτος, παραλυμένος, ἔφαγε παρὰ καὶ παρᾶ.... λέει ἡ μητέρα—Ἀκοῦς ἐκεῖ λόγια; γιὰ νὰ πάρῃ τὸ μέρος τῆς Ἑλένης τάχα νὰ μὴ χάσῃ τὰ πρωτεῖά της.... Μὰ ὁ πατέρας καλὰ τὴν ἀποστόμωσε:— Νὰ σοῦ 'πῶ γυναῖκα, μιὰ φορὰ ὁ ἄνθρωπος θὰ κάνῃ τρέλλαις 'ς τὴ ζωή του· ὅποιος τὶς κάνῃ νέος, στρώνει 'ς τὴ δουλειὰ καὶ φρονιμεύει, ὅποιος εἶνε νερόβραστος 'ς τὰ νειάτα, ξετρελλαίνεται 'ς τὰ γεράματα. Ὁ Γεώργιος εἶδε τὸν κόσμο, τὸν ἐγλέντισε, τὸν βαρέθηκε καὶ θὰ γίνῃ νοικοκύρης ποῦ δὲν θἄχῃ ταῖρι, ἄκουέ με 'μένα.... Πάλι ἡ μητέρα βγῆκε νὰ 'πῇ πῶς καλὰ αὐτὰ ποῦ λὲς ἐσύ, μὰ ὁ Καπετὰν Κωσταντὴς λέει ἄλλα γι' αὐτόν: Καλὴ καρδιά, λέει, μὰ κεφάλι χαλασμένο.... Νὰ ἰδῇς τότε τί τῆς ἀποκρίνεται ὁ πατέρας... σ' τὸ λέω γιὰ νὰ γελάσῃς μὲ τὴν παράξενη ἰδέα ποῦ τοὖχεν ἔρθη.... — Καὶ δὲν καταλαβαίνεις, λέει, γυναῖκα, πῶς ὁ Καπετὰν Κωσταντὴς τὸν ἔχει 'ματιάσῃ γιὰ τὴν κόρη του καὶ τὰ λέει αὐτὰ γιὰ ν' ἀποκοιμίζῃ τοὺς ἄλλους;...

Μετὰ τοὺς τελευταίους λόγους ἡ Ζωὴ ἔδακε τὸ χεῖλος καὶ συνεταράχθη τὸ σῶμά της ὅλον, ἐν τούτοις ἐμειδίασε βεβιασμένως. Ἡ Καλλιόπη τότε μόλις παρετήρησε τὴν ἠλλοιωμένην μορφὴν αὐτῆς:

— Μὰ τί ἔχεις; σὺ εἶσαι σὰν τὸ κερὶ κίτρινη. Εἶσαι ἄρρωστη;

—Κακοδιάθετη 'λίγο, ἐκουράσθηκα πολὺ χθές.

— Καὶ ἐγὼ ἐκουράσθηκα, ἀλλὰ μ' αὐτὰ μοῦ πέρασεν ἡ κούρασι... μὰ δὲν ἔχω δίκηο; πὲς λοιπόν. Καὶ ἥρπασε τὰς χεῖρας τῆς Ζωῆς.

— Βέβαια ἔχεις δίκαιον, ἐψέλλισεν ἡ τάλαινα κόρη.

— Μὰ τὰ χέρια σου καῖνε, ἔχεις ζέστη. Πονεῖς πουθενά;

— Δὲν βαρυέσαι, ζέστη! εἶνε ζέστη ἐδῶ μέσα, πᾶμε ἔξω 'λίγο 'ς τἀνοικτά.

Ἐβάδισε μετὰ κόπου πρὸς τὸν ἐξώστην, τὰ γόνατά της ἐλύοντο. Ἐκάθησαν ἐκεῖ ἀπέναντι ἀλλήλων καὶ ἡ Καλλιόπη ἤρχισε νὰ φλυαρῇ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀρραβῶνός της, ὃν ἐθεώρει πλέον τετελεσμένον. Ἐσυλλογίζετο τί φόρεμα θὰ παραγγείλῃ, ἂν πρέπει νὰ εἶνε λευκὸν ἢ κυανοῦν ἢ ροδόχρουν καὶ πῶς θὰ καταρτίσῃ τὴν προῖκα αὐτῆς, ἣν ὁ πατὴρ βεβαίως θὰ παρήγγελλεν εἰς Εὐρώπην. Καὶ ἐλεπτολόγει ἀκόμη περὶ τοῦ μέλλοντος οἴκου, περὶ ἐπίπλων, περὶ ὑπηρετῶν. Ἔλεγεν πόσον θὰ ἠγάπα τὸν σύζυγόν της, πῶς θὰ προσεῖχε νὰ μὴ τὸν λυπήσῃ ποτέ, πῶς δὲν θὰ ἐγύριζε νὰ ἰδῇ πλέον ἄλλον. Ὅλα τὰ φανταστικὰ σχέδια ὅσα ἀνακυκλοῦσι ἐν νῷ αἱ ἐν ὥρᾳ γάμου νεάνιδες, διαλυόμενα ὑπὸ τῆς ἀμειλίκτου πραγματικότητος, ὡς ἡ πρωϊνὴ ὁμίχλη ὑπὸ τοῦ θερινοῦ ἡλίου.

Καὶ ἡ Ζωὴ ἤκουεν ὅλα ταῦτα καὶ παρηκολούθει ἐν προπλάσματι ἀνεγειρόμενον τὸ περικαλλὲς ἐκεῖνο τῆς εὐτυχίας μέγαρον, ὅπερ ἐθεμελιοῦτο ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἰδίας αὐτῆς ἀγάπης.

ΙΑ'.

Ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς ὁδοῦ προβάλλοντα εἶδεν αἴφνης ἡ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐστραμμένη Καλλιόπη τὸν Καπετὰν Κωσταντήν:

— Ζωήτσα, ὁ πατέρας σου ἔρχεται.

Digitized by Google

— Μπᾶ, τόσῳ 'νωρὶς πῶς γίνεται; εἶπε μετ' ἀνησυχίας κ' ἐστράφη νὰ ἴδῃ.

— Καλησπέρα, Καλλιόπη, ἐφώνησεν ἐκεῖνος προσεγγίσας καὶ στὰς ὑπὸ τὸν ἐξώστην, τί κάνεις, Ζωίτσα; Καλὰ θὰ ἦσαι ἀφοῦ κάθεσαι ἔξω.

— Δὲν ἔχω τίποτε. Καὶ πῶς ἔτσι γλήγωρα ἀπόψε, πατέρα;

— Εἶχα τὴν ἔννοιά σου καὶ ἦρθα νὰ σὲ ἰδῶ πῶς εἶσαι. Ἡ μητέρα σου εἶνε σπίτι;

— Ὄχι, 'πῆγε ἐδῶ παρακάτω 'ς τὴν κυρὰ Ἀντώναινα, ποῦ ἔπεσε χθὲς καὶ κτύπησε τὸ γόνατό της ἡ κακομοῖρα!....

— Μπᾶ τὴ δύστυχη!.... Πάω κ' ἐγὼ ὡς ἐκεῖ μιὰ 'ματιὰ κ' ἐρχόμαστε μαζί.— Ἀλήθεια, 'ξέχασα τὸ σπουδαιότερο, προσέθηκεν ἐπιστραφείς, ὁ Γεώργιος ἔλαβε γράμματα πῶς ὁ θεῖός του 'ς τὸ Τριέστι εἶνε ἄρρωστος βαρειὰ καὶ φεύγει βιαστικός· τόσο βιαστικός, ποῦ οὔτε πρόφθαινε νάρθῃ νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσῃ 'ς τὸ σπίτι.

Αἱ δύο νεάνιδες ἀνεσκίρτησαν· ἡ ἀπροσδόκητος εἴδησις τὰς ἔπληξεν ἐν τῇ καρδίᾳ.

— Καὶ πότε φεύγει; ἠρώτησε πελιδνὴ ἡ Καλλιόπη.

— Τώρα τὸν ἐμπαρκάρισα· 'σὲ 'λίγη ὥρα θὰ ἰδῆτε τὸ αὐστριακὸ ποῦ θὰ περάσῃ, μ' αὐτὸ φεύγει. Καὶ ὁ Καπετὰν Κωσταντὴς ἐξηκολούθησεν ἥσυχος τὸν δρόμον του.

Ἡ Καλλιόπη, ἥτις εἶχεν ἤδη ἐγερθῇ, εἰσῆλθε δρομαία εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ τὴν μορφὴν καλύψασα διὰ τοῦ μαντιλίου ἐρρίφθη θρηνοῦσα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου.

Ἄναυδος, ἀκίνητος, ἀπολελιθωμένη ἀπέμεινεν ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ἡ Ζωή. Τὴν προτέραν ὠχρότητα διεδέχθη αἰφνιδία συσσώρευσις αἵματος πρὸς τὴν μορφήν, ἥτις κατέστη πορφυρᾶ, μελανὴ σχεδόν· οἱ ὀφθαλμοὶ διεστάλησαν, ὡς ἂν ἔμελλον νὰ ἐκχυθῶσι τῶν κογχῶν. Προσεπάθει νὰ ἐγερθῇ ἵνα εἰσέλθῃ καὶ ἐκείνη, ἀλλὰ μετὰ τὸ πρῶτον βῆμα κατέπεσε βαρεῖα ἐπὶ τοῦ δαπέδου παρὰ τὴν θύραν τοῦ ἐξώστου.

Ἡ Καλλιόπη ἀνεπήδησεν ἔντρομος καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτήν.

— Τί ἔχεις; τί ἔπαθες; Καὶ προσεπάθει νὰ τὴν ὑπογείρῃ.

— Τίποτε.... ζάλη μοῦ ἦλθε. Καὶ ἔσφιγξε διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον καὶ τοὺς κροτάφους.

Βοηθουμένη ὑπὸ τῆς Καλλιόπης ἐκάθησεν ἐπὶ ἑδράνου.

— Θέλεις τίποτε; νὰ φωνάξω τῆς Φλωροῦς νὰ 'πάῃ γιὰ τὴ μητέρα σου;

— Ὄχι, ὄχι! μὴν τὴν ἀνησυχήσῃς ἄδικα, δὲν ἔχω τίποτε· δός μου ὀλίγο νερό.

Ἡ Καλλιόπη μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων, λησμονήσασα πρὸς στιγμὴν τὴν ἰδίαν λύπην, ἔσπευσε νὰ φέρῃ ὕδωρ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἐξώστῃ στάμνου. Ἡ Ζωὴ ἔπιεν ὀλίγον κατὰ σταγόνας καὶ ἔβρεξε τοὺς κροτάφους. Ἡ μορφὴ αὐτῆς ἀνέλαβε πάλιν τὴν προτέραν ἀγαλματώδη ὠχρότητα. Καὶ ἡ Καλλιόπη τότε ἐκαθέσθη κάτω πρὸ αὐτῆς καὶ ἔκρυψε κλαίουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν γονάτων της:

— Εἶμαι δυστυχισμένη.... ὅλη μου ἡ χαρά, ὅλη μου ἡ εὐτυχία 'σὲ μιὰ στιγμὴ ἐσκόρπισαν... τί τὴν θέλω τὴ ζωὴ τόρα!...

Ἡ Ζωὴ ἀνήγειρε διὰ τῶν χειρῶν τὴν κεφαλὴν τῆς θρηνούσης καὶ προσήλωσε τοὺς μέλανας αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν γαλανῶν ἐκείνης.

— Δὲν εἶνε ἡ δυστυχία σου τόσον μεγάλη, γι' αὐτὸ ξεθυμαίνει μὲ λόγια καὶ δάκρυα. Θὰ παρηγορηθῇς πολὺ γρήγορα ἐσύ....

Καὶ ἐτόνισε τόσῳ παραδόξως τὴν τελευταίαν λέξιν, ὥστε αἰφνιδία, ἀκαριαία τις ἰδέα ἀνέθορεν ἐν τῷ νῷ τῆς Καλλιόπης καὶ ἐκ τῶν χειλέων αὐτῆς ὁρμεμφύτως, ἀκουσίως σχεδὸν ἐξέφυγεν ἡ ἐρώτησις:

— Καὶ σύ;....

Ἡ Ζωὴ ἀνηγέρθη βιαίως ἐκ τοῦ ἑδράνου καὶ ἡ Καλλιόπη ἔκπληκτος ἐπὶ τῇ ἀποκαλύψει τοῦ μεγάλου μυστικοῦ, περὶ οὗ οὐδ' ἀμφέβαλλε πλέον, ἀπέμεινεν ἔτι γονυπετὴς πρὸ τῆς κενῆς θέσεως:

— Καὶ σὺ τὸν ἀγαπᾷς!.. ἐψέλλισε.

— Κ' ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ; ὑπέλαβεν ἐκείνη μετ' εἰρωνικοῦ τόνου ἐπαναλαμβάνουσα τὴν ἐρώτησιν. Μήπως νομίζεις ὅτι ὁμοιάζει, ὅτι συγκρίνεται τὸ ἰδικόν μου αἴσθημα μὲ τὸ ἰδικόν σου; Ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ! Ναὶ λοιπόν. Τὴν καρδιά μου κλειστὴν ἕως τόρα πρώτην φορὰν τὴν ἄνοιξα εἰς αὐτόν. Οὔτε ἤλπισα οὔτε ἐπρόσμενα τίποτε, οὔτε τοῦ ἔδειξα μὲ τετριμμένα γλυκὰ λόγια ὅτι τὸν ἀγαπῶ. Φεύγει καὶ οὔτε 'ξεύρει οὔτε φαντάζεται τί πληγὴν ἀφίνει 'ς αὐτὴν τὴν καρδιὰ ἐδῶ. Ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ, καὶ τὸν ἀγάπησα, ὄχι ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ εἶνε καὶ αὐτὸς ἕνας ἀφ' ὅσους ἐγνώρισα, ὄχι γιατὶ ἦλθεν ἡ σειρά του, ὄχι γιὰ νὰ φανῶ πῶς εἶμαι ἐρωτευμένη —τὸν ἀγάπησα, γιατὶ ἔτσι μοῦ ἦτον πεπρωμένον.

Καὶ ἐσταυρωμένας ἔχουσα τὰς χεῖρας, τὴν κεφαλὴν ἠνωρθωμένην ἐπρόφερε τοὺς λόγους τούτους μετὰ τόνου ὑπερηφανίας ἅμα καὶ τραγικῆς τινος ἀποφάσεως. Ἡ δὲ ἀντίζηλος, γονυπετὴς εἰσέτι, ἀπεδέχετο τὰς πλαγίας ἐκείνας μομφὰς ἄνευ ὀργῆς τεταπεινωμένης ὑπὸ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου ἔρωτος, ὅστις ὠρθοῦτο γίγας πρὸ τοῦ ἰδίου αὐτῆς μειρακιώδους αἰσθήματος. Συρθεῖσα τέλος πρὸς τὴν Ζωὴν περιεπτύχθη τὰ γόνατα αὐτῆς:

— Συγχώρησέ με!... Χωρὶς νὰ τὸ 'ξεύρω ἡ ἀνόητη σ' ἐπίκρανα τόσαις φοραὶς καὶ χθὲς καὶ σήμερα μάλιστα.. Συγχώρησέ με!

Ἡ Ζωὴ ἀντὶ ἀπαντήσεως ἀνήγειρε καὶ κατεφίλησεν αὐτήν:

Digitized by Google

—Όχι, δὲν ἔχω τίποτε μαζί σου, Καλλιόπη μου, τίποτε δὲν μοῦκανες· ἔτσι ἦτο πεπρωμένον. Καὶ ἔλεγε ταῦτα μετ' ἀπιστεύτου ἀταραξίας, ἐνῷ ἡ Καλλιόπη ἐψέλλιζεν ὀλολύζουσα :

— Ἐσὺ 'ξεύρεις ν' ἀγαπᾷς, ἐσένα σοῦ ἄξιζεν ἐκεῖνος.... Τί εἶμαι ἐγὼ 'μπροστά σου;... μιὰ ἀνόητη, μιὰ τρελλή, μιὰ ἀσυλλόγιστη, μιὰ χαμένη...

— Σώπαινε, ἄφησέ τα αὐτὰ τὰ λόγια. Ό,τι ἔγινε ἔγινε, ὅλα ἐτελείωσαν ὡς ἐδῶ. Μόνον ἕνα θέλω ἀπὸ σένα : 'ς αὐτὸν τὸν σταυρὸ τὸν βαπτιστικό σου ποῦ κρέμεται 'στὸ λαιμό σου θὰ μοῦ ὁρκισθῇς πῶς ποτέ, ποτέ, ποτὲ ὅσο ζῇς δὲν θὰ μαρτυρήσῃς εἰς κανένα τὸ μυστικόν μου.

— Ἀφοῦ τὸ θέλεις... τὸ ὁρκίζομαι !

Τῇ αὐτῇ στιγμῇ πέραν παρὰ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος ἐπεφάνη τὸ τριίστιον αὐστριακὸν ἀτμόπλοιον μὲ τὴν ἐρυθρόλευκον σημαίαν ἐπὶ τῆς πρύμνης. Ἡ Ζωὴ αἴφνης ἔσυρε τὴν Καλλιόπην ἀπὸ τοῦ βραχίονος πρὸς τὸν ἐξώστην. Ἡ ἀπόστασις ἦτο μακρά· αἱ μορφαὶ τῶν ἐπιβατῶν δὲν διεκρίνοντο. Ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς πρύμνης ἐφαίνετο λευκὸν μαντίλιον ἀνακινούμενον πρὸς ἀποχαιρετισμόν. Ἦτο τάχα ὁ Γεώργιος ὅστις ἐχαιρέτιζεν ; Αἱ δύο νεάνιδες ἀπέδωκαν τὸν ἀόριστον χαιρετισμὸν κοινῇ ἄνευ ἀντιζηλίας πλέον, ἀνασείσασαι τὰ ἰδικά των μαντίλια.

Καὶ τὸ σκάφος ἀπεκρύβη πάλιν ὄπισθεν βραχώδους ἄκρας, καὶ ὁ καπνὸς ἀνελισσόμενος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου διελύετο καὶ ἐξηφανίζετο ἐν τῇ αἰθρίᾳ τοῦ οὐρανοῦ—ὅπως ἔμελλεν ὑπὸ τοῦ χρόνου νὰ διαλυθῇ καὶ ἐξαφανισθῇ πᾶσα πρὸς τὸν φεύγοντα ἀνάμνησις καὶ πᾶσα ἀγάπη ἐν ταῖς νεανικαῖς καρδίαις τῶν δύο ἀντιζήλων.

Γεωργιος Δροσινης.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

Γ'.

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ἀπὸ ἀπόψεως φυσικοῦ καθορισμοῦ ἡ Κρήτη παρουσιάζει τρία μέγιστα καὶ ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων τμήματα. Τὴν φυσικὴν διαίρεσιν ἠκολούθησε καὶ ἡ πολιτική. οὕτω δὲ ἡ Κρήτη διῃρέθη πολιτικῶς εἰς τρεῖς μεγίστας διοικήσεις, εἰς μικροτέρας ἐπαρχίας ὑποδιαιρουμένας. Ἡ πρώτη τῶν φυσικῶν ζωνῶν εἶναι ἡ τῶν Λευκῶν Ὀρέων ἥτις ἐκτεινομένη ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, τελευτᾷ κατὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν τοῦ ὑποδεεστέρου βουνοῦ Κέδρου, τοῦ χρησιμεύοντος ὡς σημείου ἑνωτικοῦ τῶν ἀπωτάτων πρὸς ἀνατολὰς ἐσχατιῶν τῶν Λευκῶν ὀρέων πρὸς τοὺς πρόποδας τοῦ κεντρικοῦ ὄρους τῆς Ἴδης. Τὸ τμῆμα τοῦτο, τὸ καὶ ὀρεινότερον τῆς νήσου, περιλαμβάνει τὰς πολεμικωτάτας ἐπαρχίας τῆς Κυδωνίας, τῆς Κισσάμου, τοῦ Σελίνου, τῶν Σφακίων, τοῦ Ἀποκορώνου. Διατέμνεται ὑπὸ τῆς γιγαντιαίας σειρᾶς τῶν Λευκῶν Ὀρέων, κληθείσης οὕτω μᾶλλον ἕνεκα τῆς ποιότητος τοῦ βράχου, ὑπολεύκου φαινομένου πόρρωθεν, ἔχει τὴν πρωτεύουσαν τῆς ὅλης νήσου Χανία, ὡς ἰδίαν τοῦ τμήματος πρωτεύουσαν, ἔχει τὸν ἀξιοθαύμαστον κόλπον τῆς Σούδας ὡς λιμένα, εἶναι τὸ σπουδαιότατον πολιτικῶς καὶ στρατιωτικῶς, περιλαμβάνει δέ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον εὐδιάκριτα, ἐν μὲν τῇ Κυδωνίᾳ τὰ ἐρείπια αὐτῆς καὶ τῶν ἀρχαίων πόλεων τῶν Ἀπτέρων καὶ τῆς Μινώας· ἐν Κισσάμῳ τὰ ἐρείπια τῆς Φαλασάρνης, τῆς Πολυρρηνίας, τῆς Ῥόκας, Μηθύμνης· ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σελίνου τὰ ἐρείπια τῆς Ἐλύρου καὶ τοῦ ἐπινείου αὐτῆς Συίου, τῆς Ὑρτακίνης, τῆς παραθαλασσίας Ποικιλασίου· ἐν τῇ τῶν Σφακίων τὰ ἐρείπια τῆς Τάρρου καὶ τοῦ Φοίνικος, παρὰ τὸν βαθὺν ὅρμον ὅπου ὑπάρχει ἤδη τὸ χωρίον Λουτρό. Τὸ δεύτερον τμῆμα εἶναι τὸ μεγαλείτερον, κατέχει δὲ τὸ κέντρον καὶ τὸ πλατύτερον μέρος τῆς νήσου. Ἡ πολυύμνητος Ἴδη αἴρεται κατὰ μέσον τοῦ κεντρικοῦ τούτου τμήματος, ἀπέχουσα ἐξ ἴσου σχεδὸν ἀπὸ τῶν διαφόρων σημείων καὶ ἀκρωτηρίων τῆς νήσου ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς βορρᾶν. Ἐὰν ἡ Κρήτη, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς *Πολιτικοῖς* αὐτοῦ, διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἑλληνικὴν πέφυκε καὶ κεῖται καλῶς, ἡ Ἴδη, λόγῳ τῆς τοπογραφίας, καὶ τῆς ἴσης πανταχόθεν ἀποστάσεώς της ἐφαίνετο προωρισμένη νὰ ἄρχῃ τῆς Κρήτης. Πρωτεύουσα τοῦ δευτέρου τούτου τμήματος εἶνε τὸ Μεγάλο Κάστρο, ὁ Χάνδαξ τῶν Σαρακηνῶν, μεταξὺ τῆς Κνωσσοῦ καὶ τοῦ ἐπινείου αὐτῆς Ἡρακλείου κτισθείς. Τὸ τμῆμα τοῦτο περιλαμβάνει ἀξιολογωτάτας, λόγῳ παραγωγῆς, ἐπαρχίας, τὴν μόνην ἐν Κρήτῃ ἀλλὰ μεγίστην καὶ εὐφορωτάτην πεδιάδα τῆς Μεσσαρᾶς, καὶ τὰ ἐρείπια σπουδαιοτάτων ἀρχαίων πόλεων οἷον τῶν Ἐλευθερνῶν, τῆς Φαιστοῦ, τῆς Ῥαύκου, τῆς Λυκαστοῦ, τῆς Ἀρκαδίας, τῆς Λεβήνης, τῆς Τυλισσοῦ, τῆς Χερρονήσου, τῆς Λύκτου, τῆς Πυράνθου, τῆς Ἰνάτου, ἐπὶ πᾶσι δὲ τῆς Κνωσσοῦ καὶ τῆς Γορτύνης. Καὶ λόγῳ θέσεως καὶ λόγῳ πληθυσμοῦ τὸ Ἡράκλειον ἠδύνατο νὰ ἀξιώσῃ νὰ καταστῇ, ὡς ἦτο ἄλλοτε, ἡ πρωτεύουσα τῆς Κρήτης. Ἡ στρατιωτικὴ ὅμως σπουδαιότης τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν, καὶ τὸ εἰς ἐπαναστάσεις ἕτοιμον τῶν κατοίκων ἐξεβίασε, πρό τινων χρόνων, τὴν ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου εἰς Χανία μετάθεσιν τῆς ἕδρας τῆς γε-

Digitized by Google

νικῆς καὶ στρατιωτικῆς διοικήσεως. Τρίτον χωρογραφικῶς καὶ πολιτικῶς τμῆμα τῆς Κρήτης εἶναι τὸ ἀνατολικώτατον αὐτῆς, τῆς Δίκτης δυνάμενον ν' ἀποκληθῇ, ἐκ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους ὅπου ἐγεννήθη ὁ πατὴρ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν, ὁ μέγας Ζεύς, καὶ εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ ὁποίου ἀναβαίνων ὁ Μίνως ἐμελέτα τοὺς νόμους αὐτοῦ,καὶ οὓς ὡς θεοπνεύστους ἔδιδεν εἶτα εἰς τὸν λαόν του. Τὸ τμῆμα τοῦτο εἶναι τὸ ἀποκεντρώτατον τῆς Κρήτης, λόγῳ συγκοινωνίας. Περιλαμβάνει τὸν σχεδὸν ἐφάμιλλον τῆς Σούδας λιμένα τῆς Σπιναλόγγας, καὶ τὰ ἐρείπια τῆς Ἱεραπύτνης, τῆς Ἰτανοῦ, τῆς Βιέννου, τῆς Μιλήτου, τῆς Καμάρας, τῆς Πραίσου, τῆς Μινώας, ἄλλης ἢ ἡ ἐν Κυδωνίᾳ, κτλ. Τὸ τρίτον τοῦτο τμῆμα καλεῖται τῆς Σιτίας ἢ Λασιθίου. Οὕτω, τὰ Λευκὰ ὄρη, ἡ Ἴδη, καὶ ἡ Δίκτυς χωρίζουσι καὶ καθορίζουσι εἰς κεχωρισμένας ἀπ' ἀλλήλων ζώνας τὴν νῆσον Κρήτην, εἰς τὴν ἀρχαιότητα δὲ ἐχώρισαν καὶ τοὺς εἰς τὰς ἀκρωρείας καὶ εἰς τὰς κοιλάδας των οἰκοῦντας λαούς, ἐχθίστως πρὸς ἀλλήλους διακειμένους, καὶ ἀγρίους ἐγείροντας πολέμους καθ' οὓς ὁ τελικὸς ὄλεθρος καὶ ἡ κατασκαφὴ τῆς ἁλωθείσης πόλεως ἐπεφυλάσσετο πάντοτε ὡς γέρας ἄδοξον εἰς τὸν ἀδοξότερον νικητήν.

Ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου, ἣν εἶχον ἤδη ἀφίσει, εὕρηται εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ῥεθύμνης. Καί τοι τὸ Ῥέθυμνον εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Κρήτης, κατὰ πάντα δὲ λόγον ἀξιόλογος, ἡ ἐπαρχία τῆς Ῥεθύμνης οὐχ ἧττον δὲν ἀποτελεῖ ἴδιον τμῆμα ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῶν Λευκῶν ὀρέων καὶ τῆς Ἴδης ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων εὕρηται τὸ διαμέρισμα τῆς Ῥεθύμνης. Χωρῶν πρὸς μεσημβρίαν εἰσῆλθον, μετὰ βραχεῖαν πορείαν, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἀμαρίου καὶ τὴν ὁμώνυμον κοιλάδα. Ἡ τοπογραφία εἶναι ἔξοχος, διστάζω δὲ νὰ ἀποδεχθῶ σκηνογραφίας ὑπερτέρας, λόγῳ φυσικῆς καλλονῆς, καίτοι, ὡς μὲ ἐβεβαίωσαν, τὸ Μιραμπέλο παρουσιάζει τοιαύτας. Ἡ κοιλὰς τοῦ Ἀμαρίου, τὴν ἐαρινὴν στολήν της ἠμφιεσμένη, ἦτο, τὴν ὥραν ἐκείνην, ἀξιοθαύμαστος. Τὰ ἄνθη κατέστιζον πανταχοῦ τοὺς αὐτοφυεῖς θάμνους καὶ τὰς ἄλλας φυτείας. Ἡ ὅρασις ἐτέρπετο εἰς τὰς χαριέσσας ἐκείνας μικρὰς κοιλάδας, ἐντὸς εὐρυτέρων κοιλάδων ἐκτυλισσομένας, καὶ ἀλλεπαλλήλως διαδεχομένας ἀλλήλας, ὅπου ἀρώματα ἀνθέων κατηύφραινον τὴν ὄσφρησιν, ποίμνια ἔφευγον εὐθύμως σκιρτῶντα πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων, χωρίδια ἐξετυλίσσοντο εἰς τοὺς μυχοὺς τῶν αὐλώνων, καὶ τὰς πλευρὰς τῶν βουνῶν καὶ τῶν λοφίσκων. Εἴμεθα ἐν πληρεστάτῳ βουκολικῷ οἴστρῳ. Πνεῦμα ἀρηίφιλον ἐπεφοίτα ὅμως ὅτε, διαβαίνοντες μικροῦ βουνοῦ τὴν κορυφήν, ἐθεωροῦμεν ἀπὸ τοῦ ὕψους δεξιόθεν ἡμῶν τὴν χιονοσκεπῆ καὶ πολυκόρυφον τῶν Λευκῶν Ὀρέων σειράν, καὶ ἀριστερόθεν τῆς Ἴδης τὸν γεραρὸν κῶνον, ὁρμῶντα πρὸς τὰ νέφη ὡς διὰ νὰ ἁρπάσῃ ἐκεῖθεν τὸν κεραυνόν, ὃν ἐκράτησε ποτὲ καὶ ἐχειρίσθη ὁ ὑπέρτατος τῶν κατοίκων καὶ τῶν υἱῶν της. Αἱ εἰκόνες πᾶσαι τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας, μετὰ τῶν πολεμικῶν σκηνῶν τῆς ἀρχαιοτάτης, τῆς μεσαιωνικῆς, τῆς νέας καὶ τῆς νεωτάτης ἐποχῆς εἰσώρμων ἀναμὶξ καὶ συνεφύροντο ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ.

Τὸ κωδωνοστάσιον καὶ τὰ τείχη τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, ἐπιφανέντα ἤδη εἰς τὸ βάθος τῆς ὑποκειμένης κοιλάδος, διέκοψαν ἀποτόμως τὰς εἰς τὸ παρελθὸν ὀδυνηρὰς ἐκδρομάς. Ἐγγὺς τῶν προπόδων τοῦ ὄρους τῆς Ἴδης ἐκτισμένη ἡ μονὴ τῶν Ἀσωμάτων, θεωρεῖ ὑψούμενον ὑπεράνω αὐτῆς τὸν γιγαντιαῖον ὄγκον τοῦ ὄρους, καὶ ἐμφανίζεται ἐκεῖ ὡς μεταίχμιον δύο διαφόρων περιόδων,συνάπτουσα τὴν λατρείαν καὶ τὴν πίστιν τῶν ἐθνικῶν, πρὸς τὴν λατρείαν καὶ τὴν πίστιν τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν. Πολλαπλαῖ εἶναι αἱ ἐντυπώσεις τοῦ ἀφιππεύοντος παρὰ τὸ προαύλιον τῆς μονῆς, καὶ θεωροῦντος ἀφ' ἑνὸς μὲν πλανώμενον εἰς τὰ ὕψη τὸν ὀξὺν κῶνον τῆς Ἴδης, ἀφ' ἑτέρου δὲ σεμνοπρεπῶς αἰρόμενον εἰς μέτριον ὕψος τὸ ἄφθαρτον σύμβολον τῆς Χριστιανοσύνης. Λόγῳ ὑλικῆς παραστάσεως ἡ ἀντίθεσις εἶναι κολοσσιαία, ἐντελῶς ὅμως νικᾷ τὴν ὑλικὴν ἔκφρασιν ἡ μεγάλη καὶ εὐγενεστάτη ἰδέα ἣν ἀντιπροσωπεύει τὸ σύμβολον τοῦ Σταυροῦ. Διὰ τὸν Ἕλληνα, τὸν εἰς τὸ νᾶμα τοῦ Χριστιανισμοῦ τελειοποιήσαντα καὶ ἐξευγενίσαντα τὸ προνομιοῦχον αὐτοῦ γένος, ἀμφότεραι αἱ παραστάσεις αὗται ὑποκαίουσι δικαίως τὸ ἀγέρωχον αὐτοῦ καὶ ἐθνικὸν αἴσθημα, καὶ ὑπομιμνήσκουσιν οἵας ἡ καταγωγὴ αὐτοῦ ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις. Ἀτενίζων τὴν νεφελοσκεπῆ κορυφὴν τῆς Ἴδης ἀναμιμνήσκεται τὸ ἀπώτατον αὐτοῦ παρελθόν, καὶ ἡ ἀπαράμιλλος περίοδος τῆς Ἑλληνικῆς ἀκμῆς, ὁπότε φιλοσοφία καὶ τέχνη ἤρθησαν εἰς ἀνυπέρβλητον ὕψος, φαιδρύνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, παραμυθεῖ τὸ ἄλγος τοῦ παρόντος, καὶ χρηστοτέραν ἐμπνέει τοῦ μέλλοντος τὴν εὔελπιδα προσδοκίαν. Θεωρῶν εἶτα τὸν σεμνὸν Σταυρὸν τοῦ κωδωνοστασίου, πενιχρὸν ἐν τῇ ὑλικῇ αὐτοῦ ἐμφανίσει, ἔξοχον ὅμως ἐν τῇ ἐννοίᾳ καὶ τῇ ἰδέᾳ ἣν ἀντιπροσωπεύει, ἅμα δὲ καὶ τῇ νίκῃ ἣν κατήγαγε, καὶ τῇ ἐπαναστάσει ἣν ἐπήνεγκεν ἀνὰ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς χαίρει μυχίως ὁ Ἕλλην, διότι ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ παντοδύναμον μέσον δι' οὗ διεδόθη ὁ Χριστιανισμός, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, ἡ μάθησις, καὶ ἡ γνῶσις, τὸ ἐπαναστατικὸν ἔναυσμα τὸ παρασκευάσαν τὴν μεγάλην ἠθικὴν μεταβολήν, ἧς δραστηριώτατοι μετέπειτα ἐργάται ὑπῆρξαν οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῷ αὐτῷ χωνευτηρίῳ χωνεύ-

Digitized by Google

σαντες τοῦ Πλάτωνος τὴν αἰθέριον φιλοσοφίαν, καὶ τοῦ Ἰησοῦ τὴν θείαν διδασκαλίαν. Ἐὰν ὁ Πλάτων γράφων ἀπεκλήθη «θεῖος», ὁ Ἰησοῦς διδάσκων ἦτο Θεός. Ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἐξάρωσι τὰς ἀτελείας μας, οἵας δήποτε ὕβρεις, οἵας δήποτε συκοφαντίας ἢ ὑπερβολὰς καὶ ἂν σωρεύσωσι κατὰ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν οἱ ξένοι, οὐδαμῶς θὰ δυνηθῶσι νὰ μειώσωσι τὴν εἰς τὴν εὐγένειαν τῆς Ἑλληνικῆς καταγωγῆς πεποίθησιν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, καὶ τὴν φιλότιμον αὐτῶν σπουδὴν νὰ ἀποκαθαρίσωσι μὲν εἰς τὴν κολυμβήθραν τῶν Ἑλληνικῶν παραδόσεων τοὺς ῥύπους τῶν ἀλλεπαλλήλων δουλειῶν, νὰ χρίσωσι τὸν οὕτω ἀναβαπτισθέντα Ἕλληνα διὰ τοῦ χρίσματος τοῦ ὀρθοδόξου Χριστιανισμοῦ, καὶ ὑπὸ τὴν διπλῆν τοιαύτης ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀναγεννήσεως σημαίαν, νὰ βαδίσωσιν εἰς τοῦ σκοποῦ των τὸ τέρμα, ἐν μέσῳ τῶν σκοπίμων φραγμῶν οὓς ἐγείρει ἡ ζηλοτυπία, ἡ ἔχθρα καὶ τὸ συμφέρον. Ἐὰν οἱ νεώτεροι Ἕλληνες ἔχωμεν πίστιν εἰς ἡμᾶς αὐτούς, χρησιμοποιήσωμεν ὑπὲρ ἡμῶν δεξιῶς τὸ ἀδαπάνητον τοῦ ἀρχαίου κόσμου γόητρον, διατηρήσωμεν δέ, ἐν τῇ ἐπιδιώξει καὶ τῇ πραγματοποιήσει τῶν ἰδεῶν τοῦ Ἔθνους, ἀδιάρρηκτον τὸν δεσμὸν τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Θρησκείας, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ νικήσωμεν ἐν τέλει, διότι, ἀγωνιζόμενοι δίκαιον ἀγῶνα, ζητοῦμεν τὸ ἱστορικῶς ἀνῆκον ἡμῖν, καὶ ἀτυχοῦντες τυχὸν ἐν τῇ πάλῃ, θὰ ἀντλῶμεν νέας δυνάμεις ἀκαταμαχήτους ἐν τῇ κληρονομίᾳ καὶ τῷ ἀλύτῳ δεσμῷ τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, τῆς δικορύφου ταύτης καὶ ἀπορθήτου ἀκροπόλεως ὅπου ἀπετέθησαν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς τὰ ζώπυρα, καὶ τοῦ μέλλοντός της αἱ βάσιμοι ἐλπίδες καὶ προσδοκίαι.

Βραχὺ διατρίψαντες εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἀσωμάτων ἐτράπημεν, τοῦ Ἀμαρίου τὴν ἐπαρχίαν διασχίζοντες πάντοτε, πρὸς μεσημβρίαν. Διήλθομεν τὸ χωρίον Βιζάρι, προσείδομεν πόρρωθεν ἱκανὰ χωρία, χριστιανικὰ πάντα, καὶ βαδίζοντες συντόνως ἐρρίφθημεν εἰς ὀρεινοὺς καὶ ἀποκρήμνους δρόμους χωροῦντες πρὸς τὸ χωρίον Κλῆμα, ἔνθα ἐμέλλομεν νὰ διανυκτερεύσωμεν. Ἡ ἡμέρα ἤρξατο κλίνουσα. Ἀπαραμίλλου κάλλους τοπία, κῶμαι ἐπὶ τῶν πλευρῶν καὶ τῶν κορυφῶν λόφων πόρρωθεν φαινόμεναι, ἐλαιῶνες ἀξιοθαύμαστοι, φυτεῖαι σφριγῶσαι, φύσεως καὶ ἐδάφους ἀκμὴ καὶ κάλλος ἐνεφανίζετο ἀλληλοδιαδόχως πρὸ ἡμῶν. Καθ' ὁδὸν συνηντῶμεν Κρῆτας χωρικούς, μετά τινος περιεργείας προσβλέποντες πρὸς ἡμᾶς. Ἦσαν αἱ μετὰ τὸ Πάσχα ἑβδομάδες, καὶ τὸ σύνηθες προσφώνημα τοῦ χαιρετισμοῦ εἴχομεν ἀντικαταστήσει, χαιρετῶντες τοὺς διαβάτας, διὰ τοῦ «Χριστὸς Ἀνέστη». Σύμβολον ἀγάπης καὶ ἑνώσεως τὸ χριστιανικὸν τοῦτο προσφώνημα κατήλεγχε, μετὰ τῆς γλώσσης ἡμῶν, καὶ τὸ θρήσκευμα, καὶ ἅμα προφερόμενον ἤθροιζε περὶ ἡμᾶς τοὺς ἀγερώχους χωρικούς. Ἐτείνοντο ἀλλήλοις αἱ δεξιαί, καὶ μετὰ τοῦ χαιρετισμοῦ τῆς ἀγάπης ἀντηλλάσσοντο καὶ λόγοι μεγάλων καὶ δικαίων ἐλπίδων ἐθνικῶν. Ἤρκει ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες ὅπως δεχθῶμεν τὰς ἀνυποκρίτους φιλικὰς δεξιώσεις λαοῦ ἀδελφοῦ, ὑπὲρ οὗ ἀκμάζει καὶ ἐσαεὶ θὰ ἀκμάζῃ τοῦ Πανελληνίου τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ στοργή. Κεντρίζοντες τοὺς ἵππους ἡμῶν διηλαύνομεν χωρία ἔρημα κατοίκων ἐντελῶς· ἴχνη πυρὸς καταστρεπτικοῦ ἐφαίνοντο ἔτι ἐπὶ τῶν ἡμικαύστων στεγῶν καὶ τῶν μελανῶν παραθύρων τῶν οἴκων. Ἡ ἔκπληξις ἡμῶν ἦτο βαθεῖα. Θανάτου σιωπὴ ἐκράτει πέριξ, καὶ ὑπερθεν τῶν ἐγκαταλελειμμένων ἐκείνων χωρίων ἐφαίνετο σκαιῶς πλανώμενον τὸ δαιμόνιον τοῦ ὀλέθρου καὶ τῆς καταστροφῆς. Δὲν ἐνθυμοῦμαι πόσα ἦσαν τὰ χωρία, δὲν λησμονῶ ὅμως τὴν περίλυπον ἐντύπωσιν ἣν μοὶ εἶχε προξενήσει ἡ ἀπόλυτος ἐκείνη ἐρημία. Οἱ ὁδηγοὶ ἡμῶν, λύσαντες τὴν σιωπήν, ἔλυσαν καὶ τὴν ἀπορίαν. «Ἐκάησαν εἰς τὴν ἐπανάστασιν» μᾶς εἶπον, «οἱ δὲ κάτοικοι ἐσκορπίσθησαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ». Τοιαῦτα φονικὰ καὶ θλιβερὰ τρόπαια θεωρεῖ ἐγηγερμένα ἀνὰ πᾶν αὐτοῦ βῆμα ὁ διατρέχων τὸ τοσάκις ἐρημωθὲν καὶ αἱματοβαφὲν ἔδαφος τῆς Κρήτης. Ἡ ἐπανάστασις ἐγκαταλείπει ὄπισθεν αὐτῆς τὴν δῄωσιν καὶ τὴν φρίκην, τὴν πενίαν, τὸν ἐκπατρισμόν, τοὺς ἀκρωτηριασμούς, καὶ τὸν ἐν μέσῳ τοιαύτης καταστάσεως εὐεργετικώτατον θάνατον. Ἀλλ' ἡ ἐπανάστασις εἶναι ὁ κανὼν ἐν Κρήτῃ, εἶναι ἡ ὁμαλὴ τῆς χώρας ἐμφάνισις, εἶναι τὸ καθεστώς. Ὅπου φλεγμαίνει τοσοῦτον τὸ μῖσος κατὰ τῆς δουλείας, ὅπου τοσοῦτον ἀκμάζει καὶ ὀργᾷ τῆς ἐλευθερίας τὸ ἔμφυτον αἴσθημα, ἡ ἐπανάστασις εἶναι ἀνακούφισις, εἶναι ἀνάγκη τῆς ψυχῆς, εἶναι κρουνός, ἐξ οὗ, μετὰ τοῦ αἵματος ἐκχύνεται μικρὸν καὶ ἡ μῆνις κατὰ τῶν δεσποτῶν, ἀνακουφιζομένης τῆς καρδίας ἥτις, αἱμάσσουσα ἐκ τῶν ἠθικῶν πληγῶν, καὶ κλαίουσα παρὰ τοὺς ἄρτι ἀνασκαφέντας τάφους ἔνθα ἀναμὶξ ἐρρίφθησαν οἱ περικαλλεῖς καὶ ἀτρόμητοι ἄνδρες τῆς Κρήτης, ἀντλεῖ καὶ ἐν τῇ θλίψει αὐτῆς ἀόριστόν τινα παρηγορίαν, διὰ τῆς γλυκείας ἐλπίδος ὅτι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ, διὰ τῆς ἐπαναστάσεως, ἡ ποθητὴ καὶ ἀδιαλείπτως προσδοκωμένη ἐλευθερία τῆς Κρήτης. Τιμὴν αὐτοῦ ὑπολαμβάνει ὁ Κρὴς νὰ καύσῃ πρῶτος τὸν οἶκόν του, καὶ ἀσφαλίζων που τὰ μικρὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγόν του, νὰ σπεύσῃ εἰς πόλεμον Τουρκοκτόνον, μαχόμενος καὶ θνήσκων ὑπὲρ τῆς εὐγενεστάτης καὶ Ἑλληνικωτάτης τῶν ἰδεῶν. Θεωρεῖ πυρπολουμένους τοὺς ἐλαιῶνας αὐτοῦ, βλέπει τὰς ἀμπέλους του κοπτομένας,

Digitized by Google

ἀπαγόμενα τὰ ποίμνιά του καὶ μειδιᾷ περιφρονητικῶς. Γνωρίζει ὅτι ἡ θεότης τῆς ἐλευθερίας εἶναι θεότης ζητοῦσα καὶ ἐπιβάλλουσα θυσίας. Δαμάζει τὴν μῆνιν αὐτοῦ, ὅταν δ' ἐπιστῇ τῆς μάχης ἡ στιγμὴ μοχθεῖ νὰ λάβῃ ἀντίποινα περιφανῆ, ὡς προσήκει εἰς ἄνδρας γενναίους, τὴν εὐψυχίαν τῶν ὁποίων οὐδαμῶς ζημιοῖ τὸ πρὸς τοὺς ἀδυνάτους καὶ τοὺς ἀσθενεῖς ἐπιδεικνύμενον σέβας. Μοὶ συνέβη πολλάκις νὰ ἴδω ἄφθονον ὑλικὸν οἰκοδομῆς ἀχρησιμοποίητον παρὰ τὴν καλύβην ἔνθα ἔμενεν εὔπορος οἰκοδεσπότης. Ἠρώτησα διατὶ δὲν ἐγείρει ἄνετον οἶκον, ἀφοῦ ἔχει τὰ ὑλικὰ μέσα· «Θὰ καύσωμεν μετ' ὀλίγον τὰ σπίτια μας», μοὶ ἀπήντησε φλεγματικῶς ὁ χωρικός, «θὰ κτίσωμε μιὰ καὶ καλὴ ὅταν ἔλθῃ τέλος ἡ εὐλογημένη ἐκείνη ἡμέρα . . . .» Ὅ,τι συμβαίνει διὰ τοὺς οἴκους δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τοὺς ἀμπελῶνας, καὶ τὰς ποικίλας ἄλλας φυτείας. Οἱ χριστιανοὶ Κρῆτες ὀκνοῦσι νὰ ἐγκεντρίσωσι τὴν ἀγριελαίαν, καὶ νὰ φυτεύσωσι νέους ἐλαιῶνας καὶ ἀμπελῶνας. Γνωρίζουσιν ὅτι αὔριον ἴσως θ' ἁρπάσωσι τὰ ὅπλα καὶ θὰ ἐγκαταλείψωσι τοὺς οἴκους των. «Διὰ νὰ προετοιμάσωμεν δουλειὰ καὶ τροφὴν εἰς τὸ πῦρ τῶν Τούρκων πρέπει νὰ φυτεύσωμεν τὰ δένδρα;» μοὶ ἔλεγον διάφοροι χωρικοί, παρὰ τὴν φιλόξενον καλύβην τῶν ὁποίων ἱστάμην συνεχῶς ζητῶν ἀφορμάς, ὅπως διαλέγωμαι πρὸς αὐτούς, καὶ ὅπως θαυμάζω τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἄδολον αὐταπάρνησιν τῶν Κρητῶν.

Καλπάζοντες πάντοτε ἐσχίζομεν ταχεῖς τὸν ἀνώμαλον δρόμον. Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὴν ἐντύπωσιν ἣν μοὶ ἐπροξένησεν ἡ αἴφνης κατὰ τὴν πορείαν ἀποκαλυφθεῖσα θάλασσα τῆς Λιβύης, ἀπέραντος, γλαυκή, μαρμαίρουσα ὑπὸ τὸ ἤπιον φῶς τοῦ κλίναντος ἤδη ἡλίου, καὶ ἡδέως φρίσσουσα ὑπὸ τὸ ἤρεμον ἑσπερινὸν πνεῦμα, τὸ μόλις ἐπιπνέον καὶ ῥυτιδοῦν μόλις τὸ ἀτελεύτητον κυανοῦν ἐπίπεδον. Ὅλαι αἱ ζῶναι, ὅλα τὰ κλίματα, ὅλαι τῆς φύσεως αἱ καλλοναί, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δυστυχία συνηντήθησαν ἐν τῇ εὐλογητῇ ἀλλὰ δεδουλωμένῃ νήσῳ. Ἡ λέξις «νῆσος» δὲν πρέπει νὰ ἀποπλανήσῃ τὸν ἀναγνώστην. Ἡ Κρήτη εἶναι Κράτος. Ἔχει πάντα τοῦ Κράτους τὰ στοιχεῖα, ἐὰν δὲ δὲν ἦτο ἡ προσφιλεστάτη τοῦ Πανελληνίου νῆσος, καὶ δὲν ἔμελλεν ἡμέραν τινὰ ἀναποδράστως ν' ἀποτελέσῃ μέρος τῆς ἑνωθησομένης ἑλληνικῆς οἰκογενείας, θὰ ἠδύνατο καὶ μόνη ἀνεξαρτήτως νὰ ζήσῃ καὶ νὰ προκόψῃ. Τῶν θερμοτέρων κλιμάτων τὰ φυτά, καὶ τῶν ψυχροτέρων ζωνῶν τὰ δένδρα αὐξάνουσι καὶ καρποφοροῦσιν ἐν Κρήτῃ. Εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην ἀλλ' εἶναι καὶ εἰς τὴν Ἀφρικήν. Ἐφάπτεται τῆς Αἰγύπτου, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῶν Δαρδανελλίων, ἀλλ' ἀστυνομεύει τὸν Ἀδρίαν, προσπελάζει τὴν Σικελίαν καὶ δεσπόζει, διὰ τῆς θέσεως αὐτῆς, τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὰ ὕψη τῶν Λευκῶν Ὀρέων πυκναὶ φαίνονται αἱ χιόνες, ἀλλὰ ἀκμαία θάλλει, παρὰ τοὺς πόδας ἡμῶν, ἡ πορτοκαλέα, καὶ ὑπερήφανος, ποθῶν οἱονεὶ νὰ διακρίνῃ τὴν μακρὰν πατρίδα του, ἐγείρει εἰς τοὺς κήπους ὁ ἀφρικανικὸς φοῖνιξ τὸ σπονδυλωτὸν αὐτοῦ στέλεχος. Χιονοδίαιτοι καρποὶ ὡριμάζουσιν εἰς τὰς ὀρεινοτάτας τῆς νήσου περιοχάς, ἀλλὰ καὶ φοίνικες, μέλι εὔοσμον ἀποστάζοντες, δύνανται ἐνίοτε νὰ ὡριμάσωσιν εἰς τὰ θερμότερα τῆς νήσου διαμερίσματα. Οὕτω, ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ δύναταί τις νὰ ἀνεύρῃ τὴν θερμοκρασίαν, τὰ ἄνθη, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν τροπικῶν, τοῦ εὐκραοῦς κλίματος καὶ τοῦ ψυχροῦ. Οὐδὲν λείπει ἀπὸ τῆς Κρήτης. Εἶναι πλουσία ἀλλ' ὅμως πένεται ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῆς. Εἶναι δούλη. Τὴν εὐλογίαν τοῦ οὐρανοῦ μετέτρεψεν εἰς κατάραν ἡ δουλεία τῶν ἀνθρώπων.

Τὴν κραυγὴν τοῦ θαυμασμοῦ ἣν ἀφῆκα θεωρήσας αἴφνης ἀναπεπταμένον πρὸ ἐμοῦ τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, διεδέχθη ἔξαλλος ἀναφώνησις εὐθὺς ὡς εἶδον τὸ μαγικὸν κάλλος τῆς πεδιάδος τῆς Μεσσαρᾶς, ἣν ἐθεώρησα ἀπεριορίστως ἐκτεινομένην πρὸ ἐμοῦ, ἅμα φθάσας τὰ ὑπεράνω τοῦ χωρίου Κλῆμα ὑψώματα. Πεποιθότως φρονῶ, ὅτι δὲν δύναταί τις νὰ ἴδῃ πολλὰ φυσικὰ θεάματα ἐφάμιλλα τοῦ ἀναπτυσσομένου πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐν ὥρᾳ δύσεως ἡλίου θεωμένου ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐκείνου βαπτιζόμενον εἰς τὸν Ἀφρικανικὸν Πόντον τὸν ἥλιον, καὶ τὸ ὑγρὸν πεδίον, καὶ τὸ χαλαρὸν κῦμα ἐκπνέον ἠρέμα παρὰ τὴν παραλίαν, ὁπόθεν ἄρχεται τὸ ἐσπαρμένον, διανθές, ποικίλον, ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ληθαίου διαρρεόμενον εὔφορον, ἱππόβοτον, πλούσιον, λιπαρὸν καὶ ἐπίχαρι πεδίον τῆς Μεσσαρᾶς. Εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ κρύπτονται τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος καὶ πλείστων ἄλλων πόλεων οἱ θησαυροί. Κύκλῳ ἐγείρονται ὄρη, λόφοι καὶ βουνοί. Ἡ δυτικωτάτη ἐσχατιὰ τῆς σειρᾶς τοῦ ὄρους τῆς Δίκτης προσψαύει τὴν βορειοανατολικὴν ἄκραν τοῦ πεδίου. Πρὸς δυσμὰς πυργοῦται εἰς τὸ ὕψος ἡ σειρὰ τῆς Ἴδης, μὲ τὸν ὑπερύψηλον αὐτῆς κῶνον συγχεόμενον ἐντὸς τῶν νεφῶν. Ἡ πρὸς τὰ ὕψη ὀξυνομένη κορυφὴ παίζει φιλαρέσκως μὲ τὰ νέφη, ὁτὲ μὲν καλυπτομένη ἐντὸς τῆς λευκῆς καὶ διαφανοῦς χλαίνης τῶν ἀτμῶν, ὁτὲ ἀπογυμνουμένη, καὶ ἄλλοτε στεφομένη κατὰ τὴν ὑψίστην κορυφὴν καὶ τὴν πλευρὰν ὑπὸ ταινίας νεφελώδους, ἐλαφρῶς κυματιζούσης καὶ βραδέως διαλυομένης εἰς τὸν ὁρίζοντα. Πρὸς βορρᾶν ἀμφιθεατρικῶς ἐκτυλίσσονται ποικίλου ὕψους βουνὰ καὶ λόφοι. Εἰς τὸ βάθος ἁπλοῦται ἡ σμαράγδινος πεδιὰς καὶ πρὸς Μ. ἡ θάλασσα τῆς Λιβύης, τὸ ὁμαλὸν τῆς ὁποίας διακόπτει ἀπωτέρω ἡ νῆσος τῆς Γαύδου καὶ ἐγγύτερον ἡ ἐρημόνησος Παξιμάδι. Ἁρμονικῶς

Digitized by Google

συνηντήθησαν ἐκεῖ τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ ἡλίου, οὐρανὸς καὶ θάλασσα κυανῆ, ὄρη χιονοσκέπαστα, βουνὰ καὶ πεδιάδες σμαράγδινοι, ἀναμνήσεις μυθολογικῆς ἐποχῆς, μνήμη χρόνων εὐκλεῶν, ἡ ἱστορία, ἡ ἀρχαιολογία, ὁ πόλεμος, ἡ νίκη, ἡ ἧττα, ἡ δυσώνυμος δουλεία, καὶ ἡ τὴν πικρίαν τῶν συγχρόνων ἀναμνήσεων ὑποκιρνῶσα ἐλπὶς τοῦ αἰσιωτέρου μέλλοντος.

Κατήλθομεν τὰ ὑψώματα. Τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀφιππεύσαμεν παρὰ τὴν φιλόξενον οἰκίαν τοῦ ἐφημερίου τοῦ χωρίου Κλήματος, ἡ νύξ, ἁπλωθεῖσα ἐπὶ τῆς φύσεως, ἐπέχυσεν αὐστηρότερον καὶ μελαγχολικώτερον τὸ θέλγητρον αὐτῆς ἐπὶ τῶν πέριξ ὀρέων, καὶ ἀμφοτέρων τῶν πεδίων, ὧν τὸ μὲν ὑγρὸν ἐλικνίζετο ἡδέως ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἐαρινοῦ πνεύματος, ἐνῷ στερρὸν τὸ ἕτερον ἐψαύετο ὑπὸ τῆς αὐτῆς φορᾶς τῆς αὔρας, ἥτις, σείουσα τοὺς θάμνους καὶ τὰ δένδρα ἀπετέλει ψίθυρον ἀδελφικῶς ἑνούμενον μετὰ τοῦ ῥόχθου τοῦ ἀναπαλλομένου κύματος.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Περιεργότατον βιβλιάριον ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ Ἀμερικανίδος διδασκαλίσσης, τῆς μὶς Καρολίνας Λερόου μετὰ προλόγου τοῦ ὀνομαστοῦ Ἀμερικανοῦ μεθυγράφου Μάρκου Τουαὶν (Twain). Ἡ μὶς Λερόου συνέλεξεν αὐτολεξεὶ διαφόρους ἀπαντήσεις τῶν μαθητῶν τῶν ἀμερικανικῶν σχολείων, συναπήρτισε δ' οὕτω βιβλίον κατ' ἐξοχὴν τερπνόν, ὅπερ ἐπωλήθη κατὰ χιλιάδας ἀντιτύπων ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ καὶ τοῦ ὁποίου ἡ φήμη διεσπάρη καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ. Πολλαὶ τῶν ἀπαντήσεων, ἃς κατὰ τὸν μακρὸν διδασκαλικὸν αὐτῆς βίον ἐσταχυολόγησεν ἡ ἐκδότις τοῦ βιβλιαρίου, καίτοι χαριέστεραι, εἶνε ἀμετάφραστοι εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. Ὑπάρχουσιν ὅμως ἱκαναὶ ἐπιδεκτικαὶ μεθερμηνεύσεως, ὡς οἱ ἑπόμενοι, παραδείγματος χάριν, ὁρισμοί: «*Δημοκρατικὸς*—ἁμαρτωλὸς περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῇ Ἁγ. Γραφῇ. *Κένταυρος*—ζῷον ἔχον τρεῖς πόδας. *Ἀμμωνία*— ἡ τροφὴ τῶν θεῶν. *Δημαγωγὸς*—ἀγγεῖον περιέχον ζῦθον καὶ ἄλλα ποτά.»

Ἐν τοῖς περιέργοις τούτοις ὁρισμοῖς καταφαίνεται ἡ ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν ἐρωτωμένων παίδων τελουμένη ἐργασία καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα—ἴσως ἐκ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν διδασκομένων μαθημάτων—ἐν αὐτοῖς σύγχυσις.

Παρερχόμενοι τὴν γραμματικὴν καὶ τοὺς γενικοὺς ὁρισμούς, οἵτινες εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀμετάφραστοι, πλὴν σπανίων ἐξαιρέσεων ὡς αἱ παρατεθεῖσαι ἀνωτέρω, φθάνομεν εἰς τὰ μαθηματικά, εὑρίσκομεν δὲ τοὺς ἑπομένους μαργαρίτας.

— Εὐθεῖα γραμμὴ καλεῖται τὸ μεταξὺ δύο οἱωνδήποτε σημείων διάστημα.

— Τὰ ἀλλήλοις ἴσα εἰσὶν ἴσα καὶ παντὶ ἄλλῳ.

— Διὰ νὰ εὕρωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν τετραγωνικῶν ποδῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσιν ἓν δωμάτιον, ἀρκεῖ νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸ δωμάτιον μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ποδῶν καὶ τὸ γινόμενον εἶνε ὁ ζητούμενος ἀριθμός.

Μετὰ τὴν γεωμετρίαν ἡ γεωγραφία παρέχει ἡμῖν θαυμάσια δείγματα παιδικῆς ἀφελείας.

— Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶνε μικροτάτη χώρα, παραβαλλομένη πρὸς ἄλλας, ἀλλ' εἶνε ἐπίσης ὡς ἐκεῖναι βιομηχανική.

— Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἶνε οἱ σεισμοὶ καὶ τὰ ἡφαίστεια.

— Τὸ ἀκρωτήριον Χαττεράς εἶνε μέγας ὄγκος ὕδατος, περικυκλούμενος ὑπὸ γῆς καὶ χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ.

Μὴ ὄντες λίαν εἰδήμονες τῆς γεωγραφίας τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος οἱ Ἀμερικανόπαιδες, ἐννοεῖται ὅτι περιπίπτουσιν εἰς αὐτόχρημα κωμικὰ λάθη, προκειμένου περὶ τῆς γεωγραφίας τῶν ἄλλων χωρῶν. Οὕτω τὸν Καρλομάγνον καὶ τὸν Πιπῖνον ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἐπαρχίας τῆς Αὐστρίας, κατ' ἀναλογίαν ἀκριβῶς ἀντίστροφον πρὸς τὸ πάθημα τοῦ ἐκλαβόντος τὸν Πειραιᾶ ὡς ἄνθρωπον.

Εἶτα κατ' ἐκλογήν, ἡ Σικελία εἶνε μία τῶν Σανδουΐχων Νήσων, τὸ Γιβραλτὰρ εἶνε νῆσος βραχώδης, ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπονομάζεται βασιλὶς τῆς Ἀδριατικῆς, τὰ ὀνομαστότερα ἡφαίστεια τῆς Εὐρώπης εἶνε τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα.

Ἰδοὺ καὶ εἷς ὁρισμός, ὃν συνιστῶμεν εἰς τοὺς οἰκονομολόγους.

— Ἡ εἰσαγωγὴ χώρας τινὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα ἅτινα πληρόνονται, ἡ ἐξαγωγὴ δὲ ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα τὰ ὁποῖα δὲν πληρόνονται.

Ἀλλ' ἀπολαβέτω καὶ ἡ ἱστορία τὰ ἑαυτῆς·

— Ὁ Κολόμβος ἐγνώριζεν ὅτι ἡ γῆ εἶνε στρογγύλη, διότι εἶχε στηρίξει ἐν ᾠὸν χωρὶς νὰ θραύσῃ αὐτό.

— Ὁ καρδινάλιος Ρισσελιὲ ἦτο εἷς τῶν διασημοτέρων στρατιωτῶν τῆς Γαλλίας. Ἐφονεύθη τὴν νύκτα τοῦ Ἁγ. Βαρθολομαίου.

— Ὁ Ἅγ. Βαρθολομαῖος ἐσφάγη ἐν ἔτει 1442.

— Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἦτο ἀληθῶς μέγας ἀνήρ, γράφει ἐν ἐκθέσει αὐτοῦ μαθητής τις. Ὑπῆρξε στρατηγὸς μεγαλοφυὴς καὶ συνέγραψε

Digitized by Google

διδακτικὰ βιβλία διὰ τοὺς ἀρχαρίους τῆς λατινικῆς γλώσσης μαθητάς.

Πρὸς περάτωσιν τοῦ καταλόγου παραθέσωμεν καὶ ἐπιστημονικάς τινας ἀπαντήσεις.

— Ἡ θερμοκρασία μετρεῖται δι' ὀργάνου ὅπερ καλεῖται ὑδρόμετρον.

— Τὸ ἐκκρεμὲς εἶνε ὑποθετικὸν σημεῖον ἀνηρτημένον ἀπὸ νήματος.

— Ἡ καρδία εἶνε σάκκος ἔχων σχῆμα *κωμικόν*.

— Πάντα τὰ ζῶα τὰ ἔχοντα πόδας εἶνε τετράποδα.

Ἡ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου βεβαιοῖ ὅτι οὐδεμία τῶν ἐν αὐτῷ παρατιθεμένων ἀπαντήσεων εἶνε πλαστή, ἀλλὰ πᾶσαι ἀκριβέσταται καὶ αὐθεντικαί· χάριν τῶν ἀμερικανικῶν σχολείων θὰ ηὔχετό τις τὸ ἐναντίον.

Δ. Κ.

Η ΜΑΓΕΥΜΕΝΗ ΠΕΤΡΑ

(Σκωτικὸν ἀνέκδοτον)

Ταξειδιώτης ἐκ Λονδίνου ἐλθὼν εἰς Σκωτίαν καὶ θέλων νὰ ἐκπλήξῃ τοὺς φίλους του δι' ἀφηγήσεως περιπετειῶν, ἀπεφάσισε ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὑψηλότερον σκωτικὸν ὄρος ἄνευ ὁδηγοῦ. Ἀφικόμενος εἰς τοὺς πρόποδας ἐδήλωσε τὴν ἀπόφασίν του ταύτην εἰς τοὺς ὁδηγοὺς ὅσοι ἔσπευσαν νὰ προσενέγκωσι τὰς ὑπηρεσίας των. Ἐννοεῖται δὲ πόσον κακῶς ἤχησαν οἱ λόγοι τοῦ ταξειδιώτου εἰς τῶν Σκώτων τὰ ὦτα.

— Τὸ σχέδιόν σας εἶνε παράλογον, εἶπον εἰς αὐτόν, οὔτε τὰ καλλίτερα μέρη ἠμπορεῖτε νὰ ἰδῆτε μόνος· ἐκτὸς τούτου δὲ τρέχετε καὶ κίνδυνον ν' ἀποπλανηθῆτε ἢ νὰ κρημνισθῆτε.

Καὶ εἶνε μὲν ὅλως ἀκίνδυνος ἡ ἀνάβασις τοῦ ὄρους, ἀλλ' ὁ ταξειδιώτης ἐν ἀγνοίᾳ τούτου διατελῶν ἤρχισε νὰ ὠχριᾷ.

Ἐν τούτοις ἐφαίνετο ἀκλόνητος εἰς τὴν ἀρχικὴν ἀπόφασίν του, καὶ ὁ Σκῶτος ὁδηγός, ὅστις νομίζει ὅτι τὸν κλέπτουσι ὅσοι ξένοι ἀνέρχονται τοὺς ταπεινοτάτους λόφους τῆς Σκωτίας ἄνευ αὐτοῦ, δυσηνασχέτει σφόδρα.

Ἰδὼν ὅτι ἄλλως δὲν ἐτύγχανε τοῦ σκοποῦ, ἀπεφάσισε νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν διπλωματίαν. Φαεινή τις ἰδέα διῆλθε τοῦ λογισμοῦ του.

— Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν θέλετε ὁδηγόν, εἶπε προσποιούμενος ὅτι ἀπέρχεται, ὥρα καλή, μόνον μὴ ξεχάσετε νὰ πᾶτε νὰ ἰδῆτε τὴν *μαγευμένη πέτρα*.

— Ποία πέτρα ; ἐρωτᾷ ὁ Ἄγγλος.

— Ἡ τὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ εἶνε μιὰ πέτρα μαγευμένη 'ς τἀλήθεια. Ὅταν στέκεται κανεὶς ὀρθὸς ἀπάνω 'ς αὐτήν, δὲν ἀκούει πλειὰ τίποτε, ὅσος βρόντος, ὅση ταραχὴ καὶ νὰ γίνεται κοντά του—κουφαίνεται ὁλότελα !

— Ἀλήθεια ; ἐρωτᾷ ἔκθαμβος ὁ ὁδοιπόρος.

— Ἀστροπελέκι νὰ πέσῃ τρεῖς ὀργυιαὶς ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι σου, δὲν ἀκοῦς τίποτε, προσέθεσεν ὁ ὁδηγὸς βλέπων ὅτι οἱ λόγοι του ἔφερον τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα.

—Θαῦμα ! ἀνέκραξεν ὁ Ἄγγλος. Πές μου λοιπὸν πῶς ἠμπορῶ νὰ εὕρω τὴν πέτραν αὐτήν.

— Εἶνε κάπως δύσκολο, μόνον οἱ ὁδηγοὶ τὴν γνωρίζουν. Θὰ σᾶς δώσω ὅμως ἐγὼ νὰ καταλάβετε τὴ θέσι.

Καὶ ἤρχισεν ἐντέχνως νὰ δίδῃ τοιαύτας ὁδηγίας εἰς τὸν ὁδοιπόρον, ὥστε ἔφερεν αὐτὸν εἰς ἐντελῆ σύγχυσιν ἰδεῶν.

— Ἔλα μαζύ μου, εἶπεν ἐκεῖνος· βλέπω ὕστερα ἀπ' αὐτὰ πῶς τὸ καλλίτερο εἶνε νὰ σὲ πάρω μαζύ.

—Τέλος πάντων, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ ὁδηγός, τὸ ψάρι ἐτσίμπησε τὸ δόλωμα.

Καὶ διευθυνόμενος πρὸς τὴν ἀνωφερῆ ἀτραπὸν ἐπανελάμβανε :

— Σὲ 'λίγο λοιπὸν θὰ ἰδοῦμε τὴν μαγευμένην πέτρα.

Φθάντες εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, οἱ ἡμέτεροι ἥρωες χάρις εἰς τὰς γνώσεις τοῦ ἐμπείρου ὁδηγοῦ δὲν ἤργησαν νὰ εὕρωσι τὸν μυστηριώδη λίθον.

Ὁ Ἄγγλος εὐθὺς ἀνῆλθεν ἐπ' αὐτὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν ὁδηγὸν ν' ἀπομακρυνθῇ βήματά τινα καὶ νὰ φωνάξῃ πάσαις δυνάμεσι.

Ὁ Σκῶτος ἤρχισε νὰ μορφάζῃ, νὰ διαστέλλῃ τὸ στόμα, νὰ θέτῃ τὰς παλάμας πρὸ τῶν χειλέων πρὸς ἔντασιν τῆς φωνῆς, νὰ χειρονομῇ— ἀλλ' οὐδ' ὁ ἐλάχιστος ψίθυρος φωνῆς ἀνθρωπίνης δὲν ἤρχετο εἰς τὰ ὦτα τοῦ ὁδοιπόρου.

— Φθάνει, φθάνει, ἔκραξε πρὸς τὸν ὁδηγόν, ἄδικα ξελαρυγγίζεσαι, θὰ βραχνιάσῃς τοῦ κάκου... Δὲν ἀκούω τίποτε, τίποτε ἐδῶ 'πάνω. Εἶνε θαῦμα ἀλήθεια ! Ἔλα τόρα ἐσὺ ν' ἀνεβῇς 'ς τὴν πέτρα κ' ἐγὼ θ' ἀρχίσω νὰ φωνάζω.

Ὁ ὁδηγὸς ἤλλαξε θέσιν μετὰ τοῦ ὁδοιπόρου.

Καὶ ἤρχισεν ὁ Ἄγγλος νὰ κραυγάζῃ, νὰ βρυχᾶται, νὰ οὐρλίζῃ.

Ὁ Σκῶτος ἵσταται ἀτάραχος.

Τὸ βουνὸν ὅλον ἐκλονεῖτο ἐκ τῶν φωνῶν, οἱ λίθοι ἔτρεμον.

Ὁ Σκῶτος μόνος ἄνευ τῆς ἐλαχίστης συνοφρυώσεως, ἀτάραχος προσέβλεπε κατὰ πρόσωπον τὸν Ἄγγλον.

— Δὲν ἀκοῦς τίποτε ; ἔκραζε πρὸς αὐτὸν ὁ ταξειδιώτης.

Ἀλλ' ὁ ὁδηγὸς δὲν ἦτο τόσῳ μωρὸς ν' ἀποκριθῇ ὅτι δὲν ἀκούει. Οὐδ' ἔδειξε κἂν διὰ συσπάσεως τῆς μορφῆς ὅτι ἤκουε λέξιν.

Digitized by Google

Καὶ ὁ ταλαίπωρος Ἄγγλος, ἐρυθρός, κάθιδρος, ἐξηκολούθει τὰς κραυγάς.

— Φωνάζετε δυνατώτερα, δὲν ἀκούω γρῦ, ἀπήντα ὁ Σκῶτος.

— Ἔκτακτον, μοναδικόν! Δὲν εἶδα ἄλλοτε τέτοιο πρᾶγμα 'ς τὴν ζωήν μου! Καὶ φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον ἐξέβαλε καὶ ἔτεινε χρυσοῦν νόμισμα εἰς τὸν ὁδηγόν.

Τούτου γενομένου, κατέλιπον τὸν περίφημον λίθον καὶ ἀνῆλθον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. Ὁ ὁδηγὸς δὲ ἵνα φανῇ ἄξιος τοῦ φιλοδωρήματος ὡδήγησε τὸν ὁδοιπόρον διὰ τῶν μᾶλλον ἀποτόμων καὶ ὀλισθηρῶν ἀτραπῶν καὶ τὸν ἔκαμε ἀληθῶς πολλὰς συγκινήσεις νὰ δοκιμάσῃ.

Ἐπανελθὼν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ὁ Ἄγγλος ταξειδιώτης ἔλαβε τὸ σημειωματάριόν του, ἀνέγραψε τὰ ἀξιομνημόνευτα γεγονότα ὧν ὑπῆρξε μάρτυς αὐτόπτης τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ προσέθηκεν ἐν τέλει μικρὰν σημείωσιν πρὸς φωτισμὸν τῶν φίλων του:

— Παραλαμβάνετε ὁδηγὸν πάντοτε κατὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ ὄρους.

Μαξ Ο' Ρελλ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τοῦ ἐπαγγέλματος ἑκάστου.

Ἡ κοινωνία, ἧς ἀποτελεῖς μέρος, ὁμοιάζει πρὸς πλήρωμα πλοίου, οὗ ἕκαστον μέλος συντελεῖ εἰς τὴν πορείαν τοῦ σκάφους, ἀναλόγως τοῦ ἔργου, ὅπερ ἐπ' αὐτοῦ ἐκτελεῖ. Ὁ κυβερνῶν πλοίαρχος καὶ ὁ οἰακοστροφῶν πηδαλιοῦχος ἐκτελοῦσιν ἔργον σπουδαιότερον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἁπλοῦς ναύτης ὁ ἀναπετεννύων τὰ ἱστία εἶνε ὡσαύτως ἀπαραίτητος, καὶ ὁ μάγειρος δὲ ὁ κατασκευάζων τὴν τροφὴν τῶν συντρόφων του δὲν εἶνε ὀλιγώτερον χρήσιμος. Ἐὰν εἷς τούτων παραλίπῃ τὸ καθῆκόν του, ἐπιμελεῖται κακῶς τῶν συμφερόντων, ἅτινα ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ καὶ καθίσταται ἐπιβλαβὴς εἰς ὅλον τὸ πλήρωμα θέτων ἐν κινδύνῳ ὁλόκληρον τὸ πλοῖον. Οὕτω καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ· οἱ πολῖται, ἐξ ὧν συνίσταται, ἀποτελοῦσι τὸ πλήρωμα αὐτῆς, τὸ ἐπάγγελμα ὅπερ ἕκαστος ἐκλέγει εἶνε τὸ ἐν τῷ χειρισμῷ τοῦ σκάφους ἔργον, καὶ ἀναλόγως τῆς ἐπιμελείας του, μεριμνᾷ καλῶς ἢ κακῶς περὶ τῶν ἀνατεθέντων αὐτῷ συμφερόντων. Ὁ γεωργός, ὁ καταλείπων τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ χέρσον, δὲν εἶνε μόνον ὀκνηρός, ἀλλὰ καὶ μὴ ἔντιμος ἀνήρ. Ἀπολαμβάνει τῶν εὐεργεσιῶν τῆς κοινωνίας, μὴ ἀποδίδων δ' αὐτὰς ὑπεξαιρεῖ ἀπὸ τῶν ὁμοίων του τὸν σῖτον, ὃν ὀφείλει νὰ προμηθεύσῃ αὐτοῖς. Ὅπως αὐτὸς δέ, καὶ ὁ ἐργάτης ὁ ἀμελῶν τὴν ἑαυτοῦ ἐργασίαν καὶ ὁ δημόσιος ἀνὴρ ὁ μὴ ἀφιερούμενος εἰς τὸ ἔργον του καὶ ὁ καλλιτέχνης ὁ μὴ προσπαθῶν νὰ διακριθῇ ἐν τῇ τέχνῃ του, παραλείπουσι τὸ πρὸς τὴν ἀλληλοβοήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην καθῆκόν των. Ἐργάζου λοιπόν, ἐμπρός! Ἐὰν θέλῃς νὰ ζήσῃς ὡς κοινωνικὸν ὂν ἀπόκτησον τὰς γνώσεις αἵτινες σοὶ ἀναγκαιοῦσιν, ἄσκησον τὰς δυνάμεις σου, τελειοποιήθητι ἐν τῷ ἐπαγγέλματί σου, κατάστησον σεαυτὸν ὅσον τὸ δυνατὸν ἱκανώτερον νὰ ἐργασθῇς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ, ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος.

Paul Bourde.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οὐδεὶς ὑπάρχει Ἕλλην ὁ μὴ συνειδὼς τίς ἐστιν ἡ λαχοῦσα ἡμῖν ἱστορικὴ ἐντολή. Τί δὲ δὲν ἤθελε κατορθώσει ἡ ὁμοφροσύνη αὐτή, ἐὰν ἐνταῦτῷ κατενοοῦμεν τίνες εἶνε οἱ κυβερνητικοὶ ὅροι, δι' ὧν καὶ μόνον δύνανται νὰ ἐκπληρωθῶσιν οἱ προαιώνιοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ πόθοι; Ἀλλ' ἡμεῖς, ἐνῷ ἀπαιτοῦμεν καθ' ἑκάστην παρὰ τῶν κυβερνήσεων τοῦ ἔθνους τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πόθων τούτων, ἀναγκάζομεν αὐτὰς νὰ παραλύωσι τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ κράτους διοίκησιν· ἐν ἄλλαις λέξεσι, φθείρομεν καθ' ἑκάστην τὴν κινοῦσαν τὸ σκάφος τῆς πολιτείας μηχανήν, καὶ ἐν τούτοις ἀξιοῦμεν νὰ μᾶς φέρῃ τὸ σκάφος τοῦτο εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Τί λοιπὸν τὸ ἄπορον, ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, τῷ 1829, ὅτε δοὺξ Οὐέλλιγκτων καὶ ὁ λόρδος Ἀβερδήν, οἱ θετικώτατοι τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ κόσμου, ἀνεκοίνουν εἰς τὸν πρίγκηπα Ἐστερχάζυ, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν κράτος κέκληται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ κράτος τοῦ Σουλτάνου μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, νῦν δὲ πάντες ὑπολαμβάνουσι τοῦτο ὡς ὀνειροπόλημα; Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς σήμερον ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκτήσατο εὐπορίαν καὶ παιδείαν πολὺ μείζονας τῆς εὐπορίας καὶ τῆς παιδείας τῶν προτέρων χρόνων. Ἀλλὰ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, πολύτιμα ὄντα ἐν τῷ ἰδιωτικῷ τοῦ ἔθνους βίῳ, δὲν ἤθελον ἔχει ἀξίαν ἐν τῷ ἱστορικῷ εἰμὴ ἐὰν ἀπέβαινον χρήσιμα, δὲν λέγω ὅπως ἐκπληρωθῶσιν αἱ μεγάλαι προσδοκίαι τῶν δύο ἐκείνων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας, τοὐλάχιστον ὅπως μὴ ὑπερτερήσωσιν ἡμῶν φυλαὶ ὑστεροφανεῖς, αἵτινες οὐδ' ἐφαντάσθησαν νὰ πράξωσι τὰ πολεμικὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔργα. Ἐνῷ ὅμως ἡ τοιαύτη χρῆσις τῶν ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν ἡμῶν πόρων κατωρθώθη ἐν ἡμέραις δουλείας, δὲν κατωρθώθη, ὡς μὴ ὤφελεν, ἀφ' ἧς ἐγενόμεθα ἐλεύθεροι.

(Κ. Παπαρρηγοπουλος.)

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπιθεώρησιν τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου, τὴν γενομένην ἐν Σπίτχηδ, ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, προσηνέχθησαν αὐτῇ δύο μικρὰ χρυσᾶ ὁμοιώματα τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ σημερινοῦ τύπου τῶν πολεμικῶν πλοίων. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1837 ναυπηγηθὲν πλοῖον «Τραφαλγάρ», τὸ δεύτερον δὲ τὸ ὁμώνυμον κολοσσιαῖον θωρηκτὸν, ὅπερ ἐσχάτως καθειλκύσθη εἰς Πορτσμούθ. Ἡ σύγκρισις τῶν δύο σκαφῶν εἶνε λίαν περίεργος. Τὸ παλαιὸν «Τραφαλγάρ», πλοῖον ἱστιοφόρον οὗ τὸ σκάφος ἦν ὅλον ἐκ ξύλου, εἶχε μῆκος 62 μ. 50 καὶ πλάτος 18 μ. 70, ἔφερεν 120 κανόνια, μέσου βάρους 2286 χιλιογράμμων, εἶχε δ' ἀνάγκην πληρώματος 1000 ἀνδρῶν. Τὸ νέον «Τραφαλγάρ» σύγκειται ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ χάλυβος. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ εἶνε διῃρημένον εἰς 150 στεγανὰ διαμερίσματα· ἔχει μῆκος 105 μ. 15 καὶ πλάτος 22,55, χωρεῖ δὲ ὑπὸ τὴν θάλασσαν 8 μ.25.

Αἱ μηχαναί του ἀναπτύσσουσι δύναμιν 12,000 ἵππων, δίδουσαι εἰς τὸ σκάφος ταχύτητα 16 κόμβων καθ' ἑκάστην ὥραν. Τὸ πάχος τῶν χαλυβδίνων τοῦ θώρακος πλακῶν ποικίλλει ἀπὸ 364—520 χιλιοστομέτρων, ἔχει δὲ δύο κινητοὺς θωρηκτοὺς πυργίσκους. Τὸ πυροβολικόν του συνίσταται εἰς τέσσαρα ἐπισθογεμῆ τῶν 68 τόννων, ὀκτὼ τῶν πέντε δακτύλων, 19 περιστροφικῶν πυροβόλων καὶ τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἐκσφενδόνησιν τῶν ναρκῶν μηχανημάτων. Ἡ κίνησις τῶν πύργων, ὁ χειρισμὸς τῶν πυροβόλων καὶ ἡ ἀνύψωσις τῶν τροφίμων ἐκ τοῦ κύτους θὰ γίνεται δι' ὑδραυλικῶν μηχανῶν, 50 δὲ ἢ 60 ἄλλαι ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ θὰ χρησιμεύωσιν εἰς ἄλλας διαφόρους ἐργασίας. Τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου θὰ ἀνέλθῃ εἰς 500 μόνον ἄνδρας, ἀλλ' ἡ ναυπήγησις καὶ ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ κολοσσιαίου τούτου σκάφους ἐστοίχισεν ἓν ὁλόκληρον ἑκατομμύριον λιρῶν.

~~~~

Αἱ ἐφημερίδες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνέφερον ἐπ' ἐσχάτων τὴν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ διατριβὴν Ὀθωμανίδος ἐκ Κουρδιστάν, Καρα-Φατμᾶς καλουμένης, ἥτις ἐγένετο περιώνυμος καθὸ μετασχοῦσα τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ἐπὶ κεφαλῆς σώματος Κούρδων ἐθελοντῶν. Ἡ ἀρειμάνιος αὕτη γυνὴ εἶνε μελάγχρους, λίαν ἰσχνή, ὑψηλὴ τὸ ἀνάστημα καὶ ὑπὸ τὸ ἀνδρικὸν κουρδικὸν ἔνδυμα ἐκλαμβάνει τις αὐτὴν ἄνδρα τεσσαρακονταετῆ, ἐνῷ ἡ Καρὰ Φατμᾶ ἔχει ἤδη συμπεπληρωμένον τὸ 70ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Φέρει μακρὸν ξίφος καὶ πολλὰ ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς παράσημα. Ἔχει βαθμὸν λοχαγοῦ, καθὰ φαίνεται ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς περιχειρίδος τῆς στολῆς αὐτῆς σειραδίων, τὴν γενικὴν χαίρουσα καθ' ὅλον τὸ Κουρδιστὰν ὑπόληψιν. Τὸ σῶμα αὐτῆς φέρει πλείστας οὐλὰς τραυμάτων, ἃς ἐκ τῶν μαχῶν ἀπεκόμισε, καὶ νῦν ἀποζῇ ἐκ συντάξεως, ἣν χορηγεῖ αὐτῇ ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις.

~~~~

Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας ὁ ῥωσσικὸς ὀρθόδοξος κλῆρος σύγκειται ἐκ 1418 πρωθιερέων, 34,375 ἱερέων, 6,810 διακόνων καὶ 42,370 ἐφημερίων, ἤτοι ἐξ 84.974 ἱερέων ἐν ὅλῳ. Ὑπάρχουσι προσέτι 6,040 μέλη τοῦ κλήρου ἐν διαθεσιμότητι. Ἡ συντήρησις τοῦ ὑπηρετοῦντος κλήρου ἀπαιτεῖ δαπάνην καταβαλλομένην ὑπὸ τοῦ κράτους διὰ 18,000 ἐφημερίας ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ 5,988,191 ρουβλίων· αἱ δὲ συντάξεις τοῦ μὴ ὑπηρετοῦντος κλήρου συμποσοῦνται εἰς 354,355 ρούβλια. Αἱ ἐπιτροπαὶ τῶν ἐνοριῶν δαπανῶσι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν 180,000 ρούβλια, αἱ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν 1,428,000. Κατὰ τὴν 1 Ἰανουαρίου 1887 αἱ ἐπιτροπαὶ αὗται διέθετον κεφάλαιον ἐκ τεσσάρων περίπου ἑκατομμυρίων ρουβλίων.

~~~~

Ὡς γνωστὸν, ὁ Βίσμαρκ κατ' ἔτος μεταβαίνει εἰς τὰ βαυαρικὰ λουτρὰ τοῦ Κίσιγγεν. Κατὰ τὴν ἑκάστοτε ἄφιξίν του ζυγίζεται ἐν ἰδίᾳ ζυγῷ φερούσῃ τὸ ὄνομά του. Κατὰ τὴν ἐφετεινὴν ἄφιξίν του ζυγισθεὶς εὑρέθη 103 1|2 χιλιόγραμμα βαρύς, ἤτοι εἶχεν ἀκριβῶς τὸ περυσινὸν βάρος.

~~~~

Ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς πολέμοις πλείονες εἶνε οἱ ἀποθανόντες ὑπὸ νοσημάτων ἢ οἱ πεσόντες ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης. Κατὰ τὸν κριμαϊκὸν πόλεμον, λ. χ. ἐκ τῶν στρατευσάντων 309,000 Γάλλων ἀπέθανον 95,240, ἤτοι τὸ τριτημόριον ὡς ἔγγιστα. Ἐκ τούτων ἀπέθανον πολεμοῦντες περὶ τὰς 20,000, αἱ δὲ ἐπίλοιποι 75,000 (δηλ. ὁ τετραπλάσιος σχεδὸν ἀριθμὸς) ἐτελεύτησεν ὑπὸ νοσημάτων.

~~~~

Τὸ Ἐδιμβοῦργον εἶνε ἓν τῶν σπουδαιοτέρων ἐπιστημονικῶν κέντρων τῆς ὑφηλίου, χάρις δὲ εἰς τὸ διάσημον πανεπιστήμιόν του, τοὺς ἐπιστημονικοὺς αὐτοῦ συλλόγους. τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ ἱδρύματά του δικαίως ἐπωνομάσθη «Ἀθῆναι τοῦ Βορρᾶ». Ἡ ὁμοιότης ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ τοῦ Ἐδιμβούργου καὶ τῶν Ἀθηνῶν πολλάκις παρετηρήθη ὑπὸ τῶν περιηγητῶν. Πρῶτος ὁ συγγραφεὺς τοῦ περὶ τῶν «Ἀρχαιοτήτων τῶν Ἀθηνῶν» βιβλίου ἐπέστησε τὴν κοινὴν προσοχὴν εἰς τὴν ὁμοιότητα ταύτην. Ἔκτοτε οἱ Σκῶτοι ἀνακηρύσσουσιν ὑπερηφάνως ταύτην μὴ παραλείποντες ὅμως νὰ προσθέτωσιν ὅτι τὸ «Ἐδιμβοῦργον καθορώμενον ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Φάρθης ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὰς Ἀθήνας ὁρωμένας ἐκ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀλλ' ἡ θέα τοῦ Ἐδιμβούργου εἶνε ἐν πολλοῖς ὡραιοτέρα». Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς φυσικῆς ταύτης ἀναλογίας ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τεχνικαί. Μεταξὺ τοῦ μνημείου τοῦ Νέλσωνος καὶ τοῦ Ἀστεροσκοπείου ἐγειρομένων ἐπὶ τοῦ λόφου Κάλτον-Χὶλλ ὑπάρχει ἀπομίμησις τοῦ Παρθενῶνος, εἰς τοῦτο δὲ τὸ μνημεῖον ὀφείλεται κυρίως ἡ ἐπωνυμία τῆς πόλεως, ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα. Τὸ Κάλτον-Χὶλλ ἐκτελεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπιτυχῶς τὰ καθήκοντα Ἀκροπόλεως. Δυστυχῶς ὁ σκωτικὸς Παρθενὼν, ὅστις ᾠκοδομήθη πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἐν Βατερλῷ νίκης, ἐγκατελείφθη ἡμιτελὴς ἐλλείψει χρημάτων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι οὕτως ἔχει ὄψιν ἐρειπίου, ἀλλὰ δαπάνη 500,000 φράγκων πρὸς ἀνέγερσιν... ἐρειπίου δύναται νὰ θεωρηθῇ κάπως ὑπερβολική. Οἱ Ἐδιμβούρ-

Digitized by Google
~~~~

γιοι κάμνουν μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ ὡς γνήσιοι Ἀθηναῖοι «τὸν γῦρον τῆς Ἀκροπόλεως», ἐξ ἧς κατερχόμενός τις ἀπαντᾷ τὸ μνημεῖον τοῦ Σκώτου ποιητοῦ Burns, ἀνεγερθὲν καὶ τοῦτο κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ἐν Ἀθήναις μνημείου τοῦ Λυσικράτους.

~~~

Περίεργα πειράματα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἀφλέκτου τῶν διὰ στρώματος ἀμιάντου περικεκαλυμένων ἀντικειμένων ἐγένοντο ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως. Ἀνηγέρθησαν ἐγγὺς ἀλλήλων δύο οἰκίσκοι ἐκ ξύλου ἐλάτης πάχους 10—12 χιλιοστομέτρων, ἐξ ὧν ὁ εἷς μὲν εἶχε περικαλυφθῆ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν διὰ στρώματος ἀμιάντου, ὁ ἕτερος δὲ ἦτο ἐντελῶς γυμνός. Ἐντὸς τούτου ἐτοποθετήθη καὶ ἕτερος μικρότερος ξύλινος οἰκίσκος, δι' ἀμιάντου προπεφυλαγμένος, τὰ μεταξὺ δὲ τῶν πλευρῶν αὐτῶν κενὰ ἐπληρώθησαν σχιζῶν, εἰς ἃς ἐτέθη πῦρ. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἡ πυρκαϊὰ κατέστη σφοδροτάτη, ἐντὸς δ' ἡμισείας ὥρας ὁ ἀπροφύλακτος οἰκίσκος ἀπετεφρώθη ὁλόκληρος. Οἱ προπεφυλαγμένοι οἰκίσκοι ἔμειναν ἀλύμαντοι ἐντελῶς. Ὁ ἀμίαντος εἶνε οὐσία γνωστὴ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Οἱ Ρωμαῖοι μετεχειρίζοντο αὐτὸν ὅπως περιτυλίσσωσι τοὺς νεκροὺς των, ἵνα κατὰ τὴν καῦσιν τῶν σωμάτων ἡ τέφρα αὐτῶν μὴ ἀναμιγνύεται μετὰ τῆς τῶν ξύλων. Ἡ χρῆσις δ' αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις δὲν εἶνε περιωρισμένη, διότι ἐν Λονδίνῳ π. χ. ὁλόκληρα μνημεῖα εἰσὶ περικεκαλυμμένα ὑπ' αὐτοῦ, καὶ αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἑταιρίαι λαμβάνουσι τὰ ἡμίση ἀσφάλιστρα, ὅταν ὑπάρχῃ τὸ προφυλακτικὸν τοῦτο μέτρον. Ἀλλ' εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ καθίστατο μᾶλλον πάγκοινον, ἀφοῦ ἡ λυσιτέλεια αὐτοῦ καὶ ἄλλοτε καὶ ἐκ τῶν ἐν Παρισίοις τελευταίων πειραμάτων ἀπεδείχθη ἀριδήλως.

~~~

Γερμανικὴ ἐφημερὶς διηγεῖται τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον περὶ γνωστοῦ Γερμανοῦ λογογράφου, νυμφευθέντος τὴν θυγατέρα διασήμου ζωγράφου προσωπογραφιῶν.

Πρὸ πέντε ἐτῶν ὁ συγγραφεὺς ἦτο ὅλως ἄσημος καὶ ἄγνωστος. Ἡμέραν τινὰ παρουσιάσθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ζωγράφου καὶ ἄνευ πολλῶν περιφράσεων ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν χεῖρα τῆς μονογενοῦς θυγατρός του Εὔας.

Ὁ καλλιτέχνης μηδαμῶς κολακευθεὶς ἐκ τῆς τιμῆς ταύτης, προσέβλεψε τὸν ἀπαιτητὴν ἀτενῶς καὶ μειδιῶν μετά τινος σαρκασμοῦ,

— Κυριέ μου, τῷ λέγει, λυποῦμαι ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, ἀλλ' ἡ κόρη μου θὰ λάβῃ σύζυγον κατέχοντα ἐ π ι φ α ν ῆ θ έ σ ι ν.

— Ἆ! ἀπαντᾷ ὁ συγγραφεύς, διὰ τόσον μικρὸν πρᾶγμα ἐνοχλεῖσθε; Τί ἁπλούστερον τούτου, κάμετε τὴν προσωπογραφίαν μου, ἀποστείλατέ την εἰς τὴν προσεχεστέραν ἔκθεσιν καὶ ἰδοὺ ὅτι ἐγὼ καταλαμβάνω ἀμέσως ἐ π ι φ α ν ῆ θ έ σ ι ν.

Ἡ εὐφυὴς ἀπάντησις ἤρεσεν εἰς τὸν ζωγράφον καὶ μετά τινας ἡμέρας αἱ ἐφημερίδες τῆς πόλεως ἀνήγγελλον τοὺς ἀρραβῶνας τῆς θυγατρὸς τοῦ διασήμου ζωγράφου Ν. μετὰ τοῦ κ. Χ.

~~~

Ταλαίπωρος σύζυγος!

— Εἶμαι ἀλήθεια ἀπαρηγόρητος διὰ τὸν θάνατον τῆς γυναίκας μου. Μὰ μέσ' 'ς τὴ μαύρη συμφορά μου μιὰ μόνον παρηγοριὰ ἔχω· λέω μέσα μου: πάλι καλὰ ποῦ τὸ κακὸ ἦρθε τόσο καὶ δὲν ἦρθε χειρότερο.

— Τί χειρότερο;

— Μπρὲ ἀδελφέ ἀντὶ νὰ 'πεθάνῃ αὐτὴ 'μποροῦσα νὰ 'πεθάνω ἐγώ.

~~~

Δάκρυα εὐτυχίας.

— Γιατί κλαῖς, ἀγάπη μου Ἑλένη; Σοῦ ἔκαμα τίποτε κ' ἐθύμωσες;

— Ὄχι, ὄχι! εἶνε δάκρυα εὐτυχίας. Χθὲς μοῦ ἔλεγεν ἡ μητέρα μου, Κορίτσι μου, δὲν ξεύρω κ' ἐγὼ ποιὸς βλάκας θὰ 'βρεθῇ νὰ σ' ἀγαπήσῃ —καὶ ὅμως βλέπω πόσο, πόσο μ' ἀγαπᾷς ἐσύ!

~~~

Ἐκ τῶν γνωστοποιήσεων βιβλιοπωλείου.

«Ἐξεδόθησαν ἄρτι:

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΙΣΚΕΙΝ ΝΥΜΦΗΝ

Ἔκδοσις δευτέρα.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΙΣΚΕΙΝ ΓΑΜΒΡΟΝ

!!! Ἔκδοσις τριακοστὴ τρίτη!!!

~~~

Ἀφοῦ ὁ φοιτητὴς Κ. ἐζήτησε δι' ἐπανειλημμένων ἐπιστολῶν παρὰ τοῦ πατρός του χρήματα, χωρὶς νὰ ἀξιωθῇ ἀπαντήσεως, λαμβάνει τὸ ἡρωϊκὸν θάρρος νὰ ἀποστείλῃ αὐτῷ τὸ ἑπόμενον τηλεγράφημα·

Κύριον Ε. Κ.

Εἰς Ν . . .

« Ποῦ εἶνε τὰ χρήματα;

Δημήτριος»

Μετά τινας ὥρας ὁ πατὴρ ἀπήντα τηλεγραφικῶς ἐπίσης λέγων·

Κύριον Δ. Κ.

Ἀθήνας

«Τὰ χρήματα εἶνε ἐδῶ.

Εὐθύμιος Κ...»

~~~

Ἐν Λονδίνῳ ἰατρός τις γνωστοποιῶν τὸ μέρος τῆς κατοικίας του καὶ ποίας ὥρας δέχεται ἐπισκέψεις, ὑπόσχεται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς του ἢ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν ὅτι πληρώνει τὰ ἡμίση ἔξοδα τῆς κηδείας ὁσάκις ἀσθενής τις ἀποθάνῃ εἰς τὰς χεῖράς του.

~~~

Ἡ καρδία τῶν μεγάλων ἀνδρῶν πρέπει νὰ εἶνε εἰς τὴν κεφαλήν. (Ναπολέων ὁ Μέγας.)

~~~

Διὰ νὰ ἀνέλθῃ τις ὑψηλὰ εἰς τί δὲν κατέρχεται;

~~~

Σκωτικὴ παροιμία :

Θὰ καταντήσῃ γλήγορα ζητιάνος ἐκεῖνος ποῦ δὲν ξέρει νὰ λέγῃ ὄχι.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1887—1081

Digitized by Google

'Αριθ. 616 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 18 Ὀκτωβρίου 1887

ΓΕΩΡΓΙΑ ΕΛΛΙΟΤ

Ἡ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Γεωργία Ἔλλιοτ διάσημος Ἀγγλὶς μυθιστοριογράφος ἐγεννήθη τὸν Νοέμβριον τοῦ 1819, ἀπέθανε δὲ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1880. Τὸ ἀληθὲς αὐτῆς ὄνομα ἦτο Μαίρη Ἄνν Ἤβανς (Mary-Ann Evans). Κατὰ τὴν μακρὰν μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν της ἐν τῇ πατρικῇ οἰκίᾳ μονα̃ξίαν ἐνησχολήθη εἰς σοβαρωτάτας μελέτας, ἀποκτήσασα εὐρυμάθειαν ἐφ' ᾗ ἐξεπλήσσοντο οἱ μετ' αὐτῆς σχετιζόμενοι. Ἐξέμαθε τὴν ἑλληνικήν, τὴν λατινικὴν καὶ τὴν ἑβραϊκήν, τὴν γερμανικήν, τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν ἰταλικήν, ἐσπούδασε χημείαν, γεωμετρίαν, ἐντομολογίαν, καὶ ἰδιαίτατα φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν. Ἔκτακτον ζῆλον ἐπεδείξατο πρὸ πάντων εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἐν ἐνθουσιώδει δὲ ὁρμῇ ποτε ἀνεφώνησε: — Ὦ, εἴθε νὰ ζήσω ἀρκετὸν καιρὸν ὅπως δυνηθῶ νὰ συνδιαλλάξω τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Λοκίου μετὰ τῆς τοῦ Καντίου.

Τότε μετέφρασε τὸν **Βίον τοῦ Ἰησοῦ** τοῦ Στράους ἐκ τοῦ γερμανικοῦ, καὶ τὴν **Ἠθικὴν** τοῦ Σπινόζα ἐκ τοῦ λατινικοῦ. Βραδύτερον ἐγένετο ἔνθερμος ὀπαδὸς τῆς θετικῆς φιλοσοφίας τοῦ Αὐγούστου Κόντ, καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ βίου της ἐν μέρει τοῦ Ἑρβέρτου Σπένσερ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός της μετέβη τῷ 1849 εἰς Λονδῖνον οὐχὶ ὅπως χρησιμοποιήσῃ τὴν ἔξοχον αὐτῆς ἰδιοφυΐαν ὡς μυθιστοριογράφου, ἣν οὐδ' ὑπώπτευε κἂν ἐν ἑαυτῇ, ἀλλ' ὅπως κερδίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς πληθύος τῶν γνώσεων, ἃς εἶχεν ἀποθηκεύσῃ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῆς. Ἐπί τινα δὲ χρόνον ἔγραφε κριτικὰ ἄρθρα ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῆς Οὐεστμίνστορ». Βραδύτερον μόνον κατὰ προτροπὴν φίλου αὐτῆς, καὶ τούτου ἀμφιβάλλοντος περὶ τῆς εὐδοκιμήσεώς της, ἐπεδόθη εἰς τὸ διηγηματικὸν εἶδος καὶ ἀνεδείχθη μία τῶν μεγίστων μυθιστοριογράφων τοῦ αἰῶνος τούτου.

Τὰ ἀριστουργήματα τῆς Γεωργίας Ἔλλιοτ εἶνε ὁ **Σάϊλας Μάρνερ**, ὁ **Ἀδὰμ Μπήδ** καὶ **Ὁ ἐπὶ τοῦ Φλὸς Μύλος**. Τὸ φιλοσοφικὸν βάθος τοῦ πνεύματος αὐτῆς, ἡ δύναμις περὶ τὴν διαγραφὴν χαρακτήρων ζώντων καὶ ἀληθῶς ἀνθρωπίνων εἶνε τοιαύτη ὥστε ἔξοχοι κριτικοὶ συγκρίνουσιν αὐτὴν πρὸς τὸν Σαίκσπηρ, ἄλλοι δὲ θέτουσιν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὸν Γκαῖτε. Ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῆς ἡ δρᾶσις προβαίνει βραδέως, ἀλλ' ἡ συγκίνησις κατὰ μικρὸν συσσωρευομένη ἐκρήγνυται καὶ καταπλημμυρεῖ τὰς καρδίας.

«Ἡ Γεωργία Ἔλλιοτ», γράφει ὁ ἐπιφανὴς κριτικὸς Scherer, «ἐδημιούργησεν εἶδος ἐν ᾧ δὲν θὰ ἔχῃ διάδοχον, διότι οὐδέποτε πλέον θὰ εὑρεθῶσιν οὕτω συνηνωμέναι αἱ ἔξοχοι ἀρεταὶ τοῦ φιλοσόφου μετὰ τῶν ἐξόχων ἀρετῶν τοῦ καλλιτέχνου, ὅπως παραγάγωσι τὸ μυθιστόρημα τῆς ἠθικῆς ἀναλύσεως».

Ἡ περιώνυμος αὕτη συγγραφεὺς ἀνήκει εἰς τὴν πραγματικὴν σχολήν. Ἀλλ' ἐν ᾧ σχεδὸν ἀνεξαιρέτως πάντες οἱ λαβόντες ὡς θέμα τὴν πραγματικότητα δείκνυνται ἄστοργοι πρὸς αὐτήν, ἀπὸ τῶν Ὀλλανδῶν ζωγράφων, οἵτινες γελοιογραφοῦσιν αὐτὴν κατὰ τὸ πλεῖστον, μέχρι τοῦ Θακεραίη, ὅστις παρατηρεῖ τὴν πραγματικότητα ὡς μισάνθρωπος καὶ αἰσθάνεται τὴν χολὴν συσσωρευομένην ἐν τῇ καρδίᾳ του, μέχρι τοῦ Δίκενς εἰς ὃν ἐμπνέει ἀγανάκτησιν καὶ εἰρωνείαν, ἡ Ἔλλιοτ ἀτενίζει αὐτὴν μὲ βλέμμα πλῆρες συμπαθείας.

«Ἀνευρίσκω πηγὴν θελκτικῆς συμπαθείας, γράφει ἔν τινι τῶν ἔργων της, μᾶλλον ἐν τῇ πιστῇ ἀναπαραστάσει μονοτόνου ὑπάρξεως, ἥτις ὑπῆρξεν ὁ κλῆρος τῶν πλείστων ἐκ τῶν ὁμοίων μου, ἢ ἐν τῇ ἀφηγήσει ἀπολύτου μεγαλείου ἢ ἐνδείας, ἢ τραγικῶν περιπετειῶν καὶ μεγάλων πράξεων. Ἀφίνω ἀδιστάκτως κατὰ μέρος τὸ ἀκτινωτὸν στέμμα τῆς δόξης τῶν ἀγγέλων, τῶν προφητῶν, τῶν στρατιωτικῶν ἡρώων πρὸ γραίας κεκλιμένης ἐπὶ τῆς ἀνθοφόρου γάστρας της, ἢ παρασκευαζούσης τὸ μονῆρες δεῖπνόν της, ἐν ᾧ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὑπὸ φυλλώματος μετριαζόμενον πίπτει ἐπὶ τῆς ἀνέμης της, τῆς λαγήνου καὶ πάντων τῶν εὐτελῶν ἀντικειμένων, ἅτινα εἶνε πολυτιμότατα εἰς αὐτὴν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου..... Ὀλίγοι προφῆται εὑρίσκονται ἐν τῷ κόσμῳ, ὀλίγαι γυναῖκες ἐξόχου καλλονῆς, ὀλίγοι ἥρωες. Δὲν δύναμαι νὰ παράσχω ὅλην μου τὴν ἀγάπην καὶ ὅλον μου τὸν σεβασμὸν εἰς τοιαῦτα σπάνια ὄντα. Οἱ γραφικοὶ λαζαρόνοι καὶ οἱ δραματικοὶ ἐγκληματίαι δὲν εἶνε τόσον συχνοὶ ὅσον ὁ συνήθης γεωργός, ὅστις κερδαίνει ἐντίμως τὸν ἄρτον του καὶ τρώγει αὐτὸν πεζῶς κόπτων μὲ τὸ μαχαιρίδιόν του.»

Ὁ **Ἐφημέριος Τζίλφιλ** δν ἄρχεται δημοσιεύουσα ἡ **Ἑστία** περιλαμβάνεται εἰς τὰς **Σκηνὰς τοῦ κληρικοῦ βίου** δι' ὧν ἤρχισε τὸ μυθιστοριογραφικὸν στάδιόν της ἡ Γεωργία Ἔλλιοτ καὶ αἵτινες ἐξεδόθησαν εἰς τόμον τῷ 1857.

Μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τούτου. Φλογερὰ περιεργία ἠγέρθη ἀνὰ τὴν Ἀγγλίαν ὅπως γνωσθῇ τίς ἦτο ὁ George Elliot. Ὁ Δίκενς ἀνεγνώριζε γυναικείαν χεῖρα. Ὁ Θακεραίη ἐβεβαίου ὅτι δὲν ἦτο γυνὴ ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου ἐκείνου. Ἡ σύζυγος τοῦ μεγάλου Καρλάϋλ ἔγραφε πρὸς τὴν συγγραφέα ὅτι ἀφεύκτως εἶνε γέρων, ὅτι ἔχει σύζυγον καὶ πολλὰ τέκνα, ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς κύνας καὶ εἶνε συγγενὴς κληρικοῦ τινός, ἄλλοι δὲ ὑπεστήριζον ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἦτο κληρικός. Οἱ ἐφημέριοι τῆς κομητείας τοῦ Οὐάρουϊκ ὑπέθεσαν ὡς τοιοῦτον συνάδελφόν τινα αὐτῶν, ὅστις τόσον ἀσθενῶς ἠρνήθη, ὥστε ἡ ἄρνησίς του ἐθεωρήθη ὡς σχεδὸν ὁμολογία. Ὁ ἀξιότιμος οὗτος ἐφημέριος ἐξηκολούθει ἀπολαύων τῆς δόξης διὰ τὰ ἑκάστοτε ἐκδιδόμενα ἔργα τῆς Γεωργίας Ἔλλιοτ, προσκαλούμενος εἰς συμπόσια, λαμβάνων ἐνδείξεις θαυμασμοῦ, ἄχρις οὗ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ «Ἀδὰμ Μπήδ», ἀγανακτήσασα ἡ Γεωργία Ἔλλιοτ ἀπεκάλυψε τὸ ὄνομα αὐτῆς.

Ὁ **Ἐφημέριος Τζίλφιλ**, τὸ ἐκτενὲς καὶ ὡραιότατον τοῦτο διήγημα, παρέχον πλήρη ἰδέαν τῆς θαυμασίας συγγραφικῆς ἰδιοφυΐας τῆς Γεωργίας Ἔλ-

Digitized by Google

λιοτ, ἔχει ἅμα τὸ προσὸν ὅτι ἐν αὐτῷ αἱ σκηναὶ δὲν εἶνε σχεδὸν αὐτοτελεῖς ὡς ἐν τοῖς μεγάλοις αὐτῆς ἔργοις ἀλλ' ἡ δρᾶσις χωρεῖ γοργῶς καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τηρεῖται ἀμετάπτωτον μέχρι τέλους. Α. Π. Κ.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

Α'.

Εἶνε ἑσπέρα τῆς εἰκοστῆς πρώτης Ἰουνίου τοῦ 1788. Πνιγηρὰ ὑπῆρξεν ἡ ἡμέρα καὶ ὁ ἥλιος πυριφλεγής, θὰ διαμείνῃ δ' εἰσέτι πλεῖον τῆς ὥρας ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα· ἀλλ' αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ θραυόμεναι ὑπὸ τοῦ φυλλώματος τῶν περιστοιχούντων τὸ δάσος πτελεῶν δὲν ἐμποδίζουσι δύο κυρίας νὰ ἐξέλθωσι μετὰ τοῦ ἐργοχείρου των καὶ καθήσωσιν εἰς τὸν πρὸ τοῦ πύργου τοῦ Σέβερελ χλοάζοντα λειμῶνα. Ἡ πυκνὴ χλόη ὑποχωρεῖ καὶ ὑπ' αὐτὰ τὰ ἐλαφρὰ βήματα τῆς νεωτέρας, μικροσώμου καὶ χαριέσσης νεάνιδος, ἧς διαφαίνεται ὁ μικκύλος πούς. Προτρέχει τῆς ἑτέρας γυναικὸς ὅπως τοποθετήσῃ τὰ προσκεφάλαια εἰς τὴν προσφιλῆ θέσιν, ἐπὶ τοῦ πρανοῦς, παρὰ συστάδα δαφνῶν, ὅθεν δύνανται νὰ βλέπωσι μαρμαιρούσας τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἐν μέσῳ τῶν νυμφαιώνων, θεαταὶ ἅμα οὖσαι ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ ἑστιατορίου.

Ἰδοὺ στρέφεται ἡ νεωτέρα καὶ δύνασθε νὰ ἴδητε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, ἐν ᾧ μένει ὀρθία ἀναμένουσα τὴν ἑτέραν κυρίαν, ἥτις προχωρεῖ βραδύτερον. Εὐθὺς ἀμέσως ἐντύπωσιν σᾶς ἐμποιοῦσιν οἱ μεγάλοι μέλανες ὀφθαλμοὶ αὐτῆς· εἶτα παρατηρεῖτε τὴν χρυσίζουσαν χροιὰν τοῦ προσώπου αὐτῆς καὶ τοῦ τραχήλου, ἐφ' οὗ στρόφιον ἐκ μέλανος τριχάπτου χρησιμεύει ὡς μετάβασις ἀπὸ τοῦ κιτρίνου ἐκείνου χρώματος εἰς τὸ λευκὸν τῆς ἐκ μουσελίνης ἐσθῆτος αὐτῆς. Οἱ μεγάλοι ὀφθαλμοί της ἐκλάμπουσι ζωηρότερον καθ' ὅσον ἡ μαύρη κόμη της εἶνε πρὸς τὰ ὀπίσω ἀνερριμμένη καὶ ἀναδεδεμένη ὑπὸ πιλίδιον, κρατούμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς διὰ κοσύμβου κερασόχρου.

Ἡ δέσποινα, πρεσβυτέρα τῆς νεάνιδος, ἀποτελεῖ ὅλως διάφορον τύπον. Εἶνε ὑψηλή, φαίνεται δ' ἔτι ὑψηλοτέρα ἐκ τοῦ κορύμβου τῆς πεπασμένης διὰ κόνεως καὶ διὰ τριχάπτων καὶ ταινιῶν κεκοσμημένης κόμης της. Εἶνε σχεδὸν πεντηκοντοῦτις, ἀλλ' ἡ χροιὰ αὐτῆς διαφυλάττει θαυμασίαν δροσερότητα. Ἡ περικαλλὴς ξανθὴ κόμη της, τὸ παχὺ καὶ ὑπερήφανον χεῖλός της, καὶ ἡ κεφαλὴ ἡ εἰς τὰ ὀπίσω πως ἀνερριμμένη ὅταν βαδίζῃ, παρέχουσιν εἰς αὐτὴν ἔκφρασιν ὑπερηφάνου ὑψηλοφροσύνης πρὸς ἣν δὲν δυσαρμοστοῦσιν οἱ φαιοὶ καὶ ψυχροὶ αὐτῆς ὀφθαλμοί. Τὸ στρόφιον προσηρμοσμένον ἐπὶ τοῦ ἐπιστηθίου τῆς κυανόχρου ἐσθῆτος καταδεικνύει τὸ μεγαλοπρεπὲς εὖρος τοῦ θώρακός της, ὁ βλέπων δ' αὐτὴν πατοῦσαν τὴν χλόην διὰ τοῦ βασιλικοῦ ἐκείνου βήματος, θὰ ἐφαντάζετο ὅτι μεγάλην τινὰ δέσποιναν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ρέϋνολδς γραφεισῶν, ἐξελθοῦσαν αἴφνης τοῦ πλαισίου της ὅπως ἀπολαύσῃ τῆς ἑσπερίας δρόσου.

— Βάλε χαμηλότερα τὰ προσκέφαλα, Αἰκατερίνα, διὰ νὰ ἔχωμεν ὀλιγώτερον ἥλιον, ἀνέκραξε δι' ἐπιτακτικοῦ τόνου.

Ἡ νεᾶνις ὑπήκουσε· ἐκαθέσθησαν ἀμφότεραι, ἡ δὲ κυανῆ καὶ λευκὴ αὐτῶν στολὴ διαγραφομένη ἐπὶ τοῦ πρασίνου χρώματος τῶν δαφνῶν, ἀπετέλει φαιδρὰν· ἁρμονίαν χρωμάτων, καίτοι τῆς μιᾶς μὲν ἡ καρδία ἦτο ἀδιάφορος, τῆς δ' ἑτέρας ὀλίγον τι τεθλιμμένη.

Ὁ πύργος τοῦ Σέβερελ θὰ ἐχρησίμευεν ὡς πρότυπον ὡραίας εἰκόνος τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἂν Ἄγγλος τις Βατὼ εὑρίσκετο ἐκεῖ ὅπως τὸν ζωγραφήσῃ. Ὁ ἐκ τεφροῦ λίθου χωροδεσποτικὸς οὗτος πύργος ἐφωτίζετο ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καταυγάζοντος τὰς ὑάλους τῶν ἀψιδωτῶν παραθύρων καὶ τὴν φηγόν, ἥτις ἔκλινε πρό τινος τῶν ὁμοιομόρφων πυργίσκων τῆς προσόψεως. Εὐρεῖα ἀμμόστρωτος ὁδὸς διευθυνομένη δεξιᾷ, κατὰ μῆκος δενδροστοιχίας ὑψηλῶν πευκῶν, διεχωρίζετο μεταξὺ δύο καταφύτων γηλόφων, ἔνθα ὁ ἐρυθρὸς κορμὸς τῆς Σκωτικῆς πεύκης ἀπέστιλβεν ὑπὸ τὰς πλαγίας ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Ἐν μεγάλῃ λίμνῃ κύκνοι ἐνήχοντο νωχελῶς κρύπτοντες τὸν πόδα ὑπὸ τὴν πτέρυγα, πέριξ διανθῶν νυμφαιῶν. Ὁ σμαραγδόχρους λειμὼν συνεχέετο κατωτέρω πρὸς τὰ βαθέος πρασίνου χρώματος φυτὰ τοῦ ἄλσους, ἐξ οὗ ἀπεχωρίζετο δυσδιακρίτως ὑπὸ μικροῦ ῥυακίου ἐκρέοντος τῆς λίμνης, ὀφιοειδῶς ἑλισσομένου καὶ ἐξαφανιζομένου ὑπὸ ξυλίνων γεφυρῶν· τέλος ἐπὶ τῆς χλόης τοῦ λειμῶνος ἐκάθηντο ἡ δέσποινα καὶ ἡ νεαρὰ κόρη· τὸ σύνολον τοῦτο ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ἀληθῶς θελκτικωτάτην εἰκόνα.

Τὰς κυρίας ταύτας ἔβλεπον ἐκ τῶν μεγάλων γοτθικῶν παραθύρων τοῦ ἑστιατορίου τρεῖς ἄνδρες πίνοντες ἡσύχως τὸν βορδιγάλειον οἶνόν των, ᾐσθάνετο δ' ἕκαστος ἰδιαίτερον πρὸς αὐτὰς ἐνδιαφέρον.

Καὶ οἱ τρεῖς δὲ οὗτοι ἄνδρες ἦσαν ἀξιοπαρατήρητοι.

Ὁ πρεσβύτερος, ὅστις ἀνεγίνωσκεν ἔν τινι ἐφημερίδι τὰς τελευταίας εἰδήσεις περὶ τῆς γαλλικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως σχολιάζων ἐνίοτε αὐτὰς εἰς τοὺς δύο ἄλλους, ἦτο ἄριστος τύπος γέροντος ἄγγλου εὐπατρίδου. Οἱ μέλανες ὀφθαλμοί του ἔλαμπον ὑπὸ περικαλλὲς μέτωπον, ὅπερ

Digitized by Google

ἐφαίνετο ἕνεκα τῶν πυκνῶν ὀφρύων του ἔτι μᾶλλον προεξέχον· ἀλλ' ἡ ἐντύπωσις τῆς αὐστηρότητος ἣν ἠδύνατο νὰ συναγάγῃ τις ἐκ τοῦ ὀξέος βλέμματος καὶ τῆς ἀετίου ῥινὸς ἐξηυμενίζετο ὑπὸ στόματος ἐκφράζοντος ἀγαθότητα καὶ ὅπερ, καίτοι ἑξήκοντα χειμῶνας διελθὸν διετήρει πάντας τοὺς ὀδόντας του. Ἡ δὲ κόμη ἦτο ἀφθόνως πεπασμένη διὰ κόνεως, καταπίπτουσα ὄπισθεν εἰς πλόκαμον.

Ὁ ἄγγλος εὐπατρίδης ἐκάθητο ἐπὶ ἕδρας στενῆς καὶ σκληρᾶς, ἥτις ἀπαγορεύουσα εἰς αὐτὸν ἀπολύτως τὴν ἐλαχίστην πρὸς ὕπνον τάσιν ἐξέφαινε τούς τε εὐθεῖς ὤμους του καὶ τὸ εὐρὺ στῆθός του. Πράγματι ὁ σὶρ Χριστοφόρος Σέβερελ εἶχε θαυμάσιον ἀνάστημα, ὡς δύναται πᾶς νὰ πεισθῇ εἰσερχόμενος εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ πύργου τοῦ Σέβερελ, ὅπου ἡ εἰκὼν αὐτοῦ εὑρίσκεται παρὰ τὴν τῆς συζύγου του, τῆς ἐπὶ τῆς χλόης καθημένης μεγαλοπρεποῦς γυναικός.

Ὁ παρατηρῶν τὸν σὶρ Χριστοφόρον θὰ διενοεῖτο βεβαίως ὅτι ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὡς κληρονόμον υἱὸν ἀνδρωθέντα ἤδη· ἀλλ' ἴσως δὲν θὰ ἐπεθύμει ὁ υἱὸς οὗτος νὰ ἦτο ὁ δεξιὰ αὐτοῦ καθήμενος νέος, ὅστις ἐν τούτοις κατὰ τὴν διαγραφὴν τῆς ῥινὸς καὶ τοῦ μετώπου ὡμοίαζέ πως πρὸς τὸν βαρόνον. Ἂν ὁ νέος οὗτος ἦτο ὀλιγώτερον χαρίεις τὴν φυήν, θὰ ἐθαύμαζέ τις τὴν κομψότητα τῆς ἐνδυμασίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ τόσον τέλειον ἦτο τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ παράστημα ὥστε μόνον εἰς ῥάπτην θὰ ἐνεποίει ἐντύπωσιν ἡ κομψότης τοῦ βελουδίνου αὐτοῦ ἐπενδύτου, αἱ δὲ χεῖρές του ἡμιλλῶντο κατὰ τὴν λευκότητα πρὸς τὰς ἐκ τριχάπτων χειρίδας του. Τὸ πρόσωπόν του ἐν τούτοις—δυσχερὲς νὰ λεχθῇ τὸ αἴτιον—δὲν εἵλκυε τὴν συμπάθειαν. Ἀπαράμιλλος ἦτο τῆς μορφῆς αὐτοῦ ἡ εὐχροια, χαριέστατα καὶ τὰ βλέφαρα ἅτινα παρεῖχον ἔκφρασιν νωχελείας εἰς τοὺς καστανοὺς αὐτοῦ ὀφθαλμούς, καὶ οἱ ῥώθωνες καὶ τὸ βραχὺ αὐτοῦ ἄνω χεῖλος. Ἡ κάτω σιαγὼν ἦτο ἴσως βραχυτέρα τοῦ δέοντος, ἀλλὰ τὸ μειονέκτημα τοῦτο μετέδιδεν ἁβρότητα εἰς τὴν μορφήν του. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν κρίσιν πολλῶν, ἡ ἁβρότης αὕτη ἐστερεῖτο χάριτος. Δὲν εὐηρέστουν εἰς τὰς γυναῖκας οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκεῖνοι οἱ αὐταρέσκως δεχόμενοι τὸν θαυμασμὸν ἀντὶ νὰ αἰσθάνωνται αὐτὸν διὰ τοὺς ἄλλους. Οἱ δ' ἄνδρες, πρὸ πάντων οἱ ἄχαρι ἔχοντες ἐξωτερικὸν ἀπεφαίνοντο ὅτι ὁ πεπασμένην τὴν κόμην ἔχων Ἀντίνοος ἐκεῖνος ἦτο α ἀνυπόφορος φαντασμένος».

Νομίζω ὅτι ὁ αἰδέσιμος Μαίναρδ Τζίλφιλ, καθήμενος εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς τραπέζης πλευράν, οὕτω ἀπεκάλει αὐτὸν κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τούτοις τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ κ. Τζίλφιλ δὲν ἦτο τοιοῦτο ὥστε νὰ καθιστᾷ αὐτὸν ἀναίσθητον εἰς τὰ σωματικὰ πλεονεκτήματα. Πράγματι τὸ εἰλικρίνειαν ἐκφράζον πρόσωπον αὐτοῦ ἐδήλου ὑγίειαν, τὰ δὲ ῥωμαλέα αὐτοῦ μέλη, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Βάτς, τοῦ ἐκ τῆς Βορείου Ἀγγλίας καταγομένου κηπουροῦ θὰ εὐηρμόστουν ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν στολὴν μᾶλλον τῆς ἐκτεθηλυμένης μορφῆς καὶ τοῦ λεπτοφυοῦς σώματος τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου,καὶ ὅμως οὗτος ὡς ἀνεψιὸς καὶ κληρονόμος τοῦ σὶρ Χριστοφόρου εἶχε πλείονα κεκτημένα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ κηπουροῦ.

Ὁ Τζίλφιλ, οὐδεμίαν ἔδιδε προσοχὴν εἰς τὴν γνώμην τοῦ Βάτς, ἐν ᾧ μεγίστην ἀπένεμε σημασίαν εἰς τὴν κρίσιν ἄλλου τινὸς προσώπου, οὗ τὸ ὄνομα δὲν θὰ ἐδυσχεραίνετο νὰ μαντεύσῃ ὀξυδερκὴς παρατηρητής, ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας μεθ' ἧς τὰ βλέμματα τοῦ Τζίλφιλ διηυθύνοντο ἐπὶ τῆς νεάνιδος ἥτις διήρχετο τὸν χλοάζοντα λειμῶνα φέρουσα τὰ προσκεφάλαια. Καὶ ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου παρετήρει ἐπίσης πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλὰ τὸ ὡραῖόν του πρόσωπον ἔμενεν ὡραῖον, καὶ οὐδὲν πλέον.

— Ἆ! εἶπεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἀνεγείρων τοὺς ὀφθαλμούς του ἐκ τῆς ἐφημερίδος του· ἰδοὺ ἡ μιλαίδη. Κτυπήσατε τὸν κώδωνα διὰ τὸν καφέν. Ἀντώνιε, θὰ ὑπάγωμεν νὰ τὰς εὕρωμεν, καὶ ἡ *μαϊμουδίτσα* Τίνα θὰ μᾶς τραγῳδήσῃ κἄτι τι.

Ὁ καφὲς ἐκομίσθη μετ' ὀλίγον οὐχὶ ὡς συνήθως ὑπὸ τοῦ πορφυρᾶν οἰκοστολὴν φέροντος οἰκέτου ἀλλ' ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ οἰκονόμου, ὅστις ἔφερε μέλαιναν στολὴν ἀπότριπτον μὲν ἀλλὰ λίαν καθαρίαν.Εἶπε δὲ ἀποθέσας τὸν δίσκον ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Σὶρ Χριστοφόρε, εἰς τὸν προθάλαμον εἶνε ἡ χήρα Χάρτοπ· κλαίει καὶ θέλει νὰ ἰδῇ τὴν Ἐκλαμπρότητά σας.

— Ἔδωκα εἰς τὸν Μάρκαμ σαφεῖς διαταγὰς ὡς πρὸς τὴν χήραν Χάρτοπ, εἶπεν ἀποτόμως ὁ σὶρ Χριστοφόρος. Τίποτε δὲν ἔχω νὰ τῆς εἴπω.

— Ἐκλαμπρότατε, ὑπέλαβεν ὁ οἰκονόμος τρίβων τὰς χεῖρας καὶ ταπεινότερον ὑποδυόμενος ἦθος, ἡ δυστυχισμένη γυναῖκα ἔχει μεγάλην λύπην· λέγει ὅτι δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ κλείσῃ 'μάτι ὅλην τὴν νύκτα, ἂν δὲν ἰδῇ τὴν Ἐκλαμπρότητά σας καὶ σᾶς παρακαλεῖ νὰ τὴν συγχωρήσετε διὰ τὸ μεγάλο θάρρος ποῦ ἔλαβε νὰ ἔλθῃ αὐτὴν τὴν στιγμήν. Κλαίει τόσον πολὺ ποῦ ῥαγίζεται ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου νὰ τὴν βλέπῃ.

— Αἴ, αἴ, τὰ δάκρυα δὲν πληρόνουν τὸ ἐνοίκιον. Ἂς εἶνε· ὁδήγησέ την εἰς τὴν βιβλιοθήκην.

Μετὰ τὸν καφὲν οἱ δύο νέοι μετέβησαν εἰς συνάντησιν τῶν κυριῶν, ἐν ᾧ ὁ σὶρ Χριστοφόρος

μετέβαινεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ροῦπερτ, τοῦ εὐνοουμένου λαγωνικοῦ του, ὅστις ἵστατο συνήθως δεξιὰ αὐτοῦ, ἐφέρετο πολὺ εὐγενῶς κατὰ τὸ γεῦμα, ἀλλ' ἐξηφανίζετο τακτικώτατα ὑπὸ τὴν τράπεζαν μετ' αὐτό, θεωρῶν βεβαίως τὰς βαυκάλεις τοῦ Βορδῶ ὡς ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν ἣν ἠνείχετο μὲν ἀλλὰ δὲν τὴν ἐπεδοκίμαζεν.

Ἡ βιβλιοθήκη ἀπεῖχε τρία μόνον βήματα τοῦ ἑστιατορίου, κειμένη εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρὰν τοῦ θολωτοῦ καὶ ψιαθοστρώτου διαδρόμου. Εἰς τὸ παράθυρον ἔπιπτεν ἡ σκιὰ τῆς ὑψηλῆς φηγοῦ, ἥτις προστιθεμένη εἰς τὴν διάγλυφον ὀροφὴν καὶ τὸ ἀμαυρὸν χρῶμα τῶν παλαιῶν βιβλίων, ἅτινα ἐπεστρώννυον τοὺς τοίχους καθίστων τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο σκοτεινόν, πρὸ πάντων δὲ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ φωταυγοῦς ἑστιατορίου ἔξοδον.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἤνοιξε τὴν θύραν, ζωηρότερον φῶς ἔπεσεν ἐπὶ γυναικός τινος φερούσης μέλαιναν στολὴν χήρας, ἥτις ὀρθὴ ἐν μέσῳ τοῦ δωματίου, ὑπέκλινε βαθύτατα. Ἦτο ἰσχνὴ γυνή, τεσσαρακοντοῦτις περίπου, ἐρυθροὺς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τῶν δακρύων, ἐξ ὧν ἦτο διάβροχον τὸ μανδήλιον ὅπερ συνέσφιγγε διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός.

— Αἴ, λοιπόν, κυρὰ Χάρτοπ, εἶπεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος λαβὼν τὴν χρυσῆν ταμβακοθήκην του, τί ἔχεις νὰ μοῦ εἴπῃς; Ὁ Μάρκαμ σοῦ ἀνεκοίνωσε, πιστεύω, τὴν διαταγὴν νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν ἔπαυλιν.

— Ναί, Ἐκλαμπρότατε, καὶ δι' αὐτὸ ἦλθα. Ἐλπίζω πῶς ἡ Ἐξοχότης σας θὰ σκεφθῇ περισσότερον καὶ δὲν θὰ μὲ διώξῃ, ἐμένα καὶ τὰ πτωχά μου παιδία ἀπὸ τὸ κτῆμα, ἀφ' οὗ ὁ μακαρίτης ἄνδρας μου ἐπλήρωνε πάντα τακτικὰ τὸ ἐνοίκιον.

— Ἀνοησίαις! Ἤθελα νὰ ἠξεύρω τί σοῦ ὠφελεῖ σὲ καὶ τὰ παιδιά σου νὰ μείνετε εἰς τὸ κτῆμα καὶ νὰ ἐξοδεύσετε καὶ τὸ τελευταῖον λεπτὸν ἀπὸ ὅσα σᾶς ἄφησεν ὁ σύζυγός σου καὶ νὰ μὴν πωλήσετε τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ γεννήματά σας καὶ νὰ ὑπάγητε νὰ ζήσητε εἰς κανὲν μικρὸν χωρίον, ὅπου νὰ διατηρήσετε τὰ χρήματά σας. Ὅλοι οἱ ἐνοικιασταί μου εἰξεύρουν πολὺ καλὰ ὅτι δὲν ἐπιτρέπω ποτὲ εἰς τὰς χήρας νὰ διατηροῦν τὰ κτήματα τὰ ὁποῖα εἶχον οἱ σύζυγοί των.

— Ὦ, σὶρ Χριστοφόρε, συλλογισθῆτε ὀλίγον περισσότερον· ἂν πωλήσω τὸ χορτάρι, τὸ σιτάρι καὶ τὰ ζῶα, ἂν πληρώσω τὰ χρέη μου καὶ βάλω ὅ,τι περισσεύσῃ εἰς τὸν τόκον, θὰ μείνουν τόσα ὀλίγα ποῦ μόλις θὰ μᾶς φθάνουν νὰ μὴν ἀποθάνωμεν ἀπὸ τὴν πεῖναν. Καὶ πῶς θὰ ἠμπορέσω ν' ἀναθρέψω τὰ παιδιά μου καὶ νὰ τὰ βάλω εἰς μίαν τέχνην; Θ' ἀναγκασθοῦν νὰ δουλεύουν εἰς τὰ χωράφια μὲ τὸ 'μεροκάματον, ἐν ᾧ ὁ πατέρας των ἦτο ὁ καλλίτερος ἀπὸ τοὺς μισθωτὰς ποῦ ἔχετε 'ς τὰ κτήματά σας. Ὁ πατέρας των δὲν ἐπωλοῦσε ποτὲ τὸ σιτάρι του ἀπὸ τ' ἀλῶνι, ὡσὰν ἄλλοι ποῦ ἦσαν τῆς ἀνάγκης, οὔτε τὸ ἄχυρο ἀλλὰ τὸ ἐφύλαγε διὰ τὰ ζῶα μας. Καὶ μοῦ εἶπε τὴν στιγμὴν ποῦ ἐπαράδινε ψυχήν: Κύτταξε νὰ μὴ φύγῃς ἀπὸ τὸ κτῆμα, ἂν σὲ ἀφήσῃ ὁ σὶρ Χριστοφόρος.

— Ἄκουσε, εἶπεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος, εὐθὺς ἅμα οἱ λυγμοὶ τῆς κυρίας Χάρτοπ διέκοψαν τὴν ἀγόρευσίν της, ἄκουσέ με καὶ προσπάθησε νὰ σκεφθῇς λογικώτερα. Ποῦ ἠξεύρεις σὺ νὰ διοικήσῃς κτῆμα; Θ' ἀναγκασθῇς νὰ πάρῃς ἕνα ἄνδρα νὰ τὸ διευθύνῃ· καὶ αὐτὸς ἢ θὰ σὲ καταχρᾶται καὶ θὰ σὲ κλέπτῃ ἢ θὰ σὲ καταφέρῃ νὰ τὸν ὑπανδρευθῇς.

— Ὦ, σὶρ Χριστοφόρε, δὲν εἶμαι τέτοια γυναῖκα ἐγώ· κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ κακὸν λόγον δι' ἐμέ.

— Βέβαια, διότι ἕως τώρα ποτὲ ἀκόμη δὲν ἔγεινες χήρα. Αἱ γυναῖκες εἶνε πάντα τρελλαί· ἀλλὰ ποτὲ δὲν ξετρελλαίνονται τόσον ὅσον ὅταν γίνωνται χῆραι. Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς τί θὰ ὠφεληθῇς, ἂν ἀφ' οὗ μείνῃς εἰς τὸ κτῆμα τέσσαρα ἔτη ἀκόμη, ἐξοδεύσῃς τὰ ὀλίγα χρήματά σου, καταστρέψῃς τὰ χωράφια, καὶ καθυστερῇς τὰ μισὰ ἐνοίκια, ἢ πάρῃς ἄνδρα κανένα ἐλεεινὸν ποῦ νὰ σὲ ὑβρίζῃ καὶ νὰ δέρνῃ τὰ παιδιά σου.

— Σᾶς βεβαιῶ, σὶρ Χριστοφόρε, ἠξεύρω πολὺ καλὰ τὰς γεωργικὰς ἐργασίας, διότι ἔζησα μέσα εἰς τὰ χωράφια ἀπὸ μικρὸ κοριτσάκι. Καὶ ἔπειτα, δὲν εἶμαι μόνη ποῦ τὸ κάμνω. Ὁ ἄνδρας μου εἶχε μίαν θείαν καὶ διηύθυνε ἕνα κτῆμα εἴκοσι πέντε χρόνια, καὶ ἄφησε κληρονομίαν εἰς ὅλους τοὺς ἀνεψιοὺς καὶ εἰς ὅλας τὰς ἀνεψιάς της, καὶ εἰς τὸν ἄνδρα μου ἀκόμη, ποῦ ἦτο ἀκόμη μέσα 'ς τὴν κοιλιὰ τῆς μάννας του.

— Πιθανόν, ἀλλὰ θὰ ἦτο καμμία ἀνδρογυναῖκα ἴσα μ' ἐκεῖ ἐπάνω, μὲ μάτια ἄγρια καὶ χονδρὴ φωνή, καὶ ὄχι χήρα μὲ τριανταφυλλιὰ μάγουλα, ὡσὰν ἐσέ, κυρία Χάρτοπ.

— Νὰ σᾶς εἰπῶ, δὲν ἄκουσα νὰ λέγουν ὅτι ἦτο ἄσχημη ὅπως τὴν φαντάζεσθε. Ἔλεγαν μάλιστα πῶς τὴν ἐζήτησαν ἄνθρωποι ποῦ δὲν εἶχαν καθόλου τὸ 'μάτι εἰς τὰ λεπτά της.

— Καλά, καλά, αὐτὰ σκέπτεσθε ὅλαι· κάθε ἄνδρας ποῦ σᾶς κυττάζει ἔχει ὄρεξι νὰ σᾶς πάρῃ γυναῖκα, καὶ θὰ σᾶς ἀγαπᾷ τόσον περισσότερον ὅσα περισσότερα παιδιὰ ἔχετε καὶ ὀλιγωτέραν περιουσία. Ὅ,τι ἀποφασίζω ἐγὼ τὸ ἀποφασίζω μὲ σκέψιν καὶ ποτὲ δὲν μεταβάλλω ἀπόφασιν. Ἐκεῖνο ποῦ σὲ συμβουλεύω εἶνε νὰ πωλήσῃς ὅσον ἠμπορέσῃς ἀκριβώτερα τὰ γεννήματά σου καὶ τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖά σου, καὶ

Digitized by Google

νὰ ὑπάγῃς εἰς κάποιαν γωνίαν να ζήσῃς ὅπως ὅπως. Τώρα πήγαινε εἰς τὸ δωμάτιον τῆς κυρᾶς Βελλαμῆ, καὶ παρακάλεσέ την νὰ σοῦ δώσῃ ὀλίγο τσάϊ νὰ πιῇς.

Ἡ κυρία Χάρτοπ ἐννοοῦσα ἐκ τοῦ τόνου τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ὅτι ἔμενεν ἀμετάπειστος, ἐχαιρέτισεν αὐτὸν βαθέως καὶ ἐξῆλθε τῆς βιβλιοθήκης, ἐν ᾧ ὁ βαρόνος, καθίσας εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἔγραψε τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν :

Κύριε Μάρκαμ.

Μὴ φροντίζετε διόλου νὰ ἐνοικιάσητε τὸν εἰς Κροουσφοὺτ οἰκίσκον. Σκοπεύω νὰ βάλω εἰς αὐτὸν τὴν χήραν Χάρτοπ, ὅταν ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν ἀγροικίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε μισθώσῃ ὁ σύζυγός της. Ἂν δύνασθε νὰ εὑρεθῆτε ἐδῶ τὸ σάββατον εἰς τὰς ἕνδεκα τὸ πρωΐ, θὰ κάμωμεν ἕνα περίπατον ἔφιπποι καὶ θὰ συνεννοηθῶμεν πῶς νὰ ἐκτελέσωμεν μερικὰς ἐπισκευὰς καὶ νὰ προσθέσωμεν ὀλίγην ἔκτασιν ἐδάφους εἰς τὸν οἰκίσκον ὅπως ἐπαρκῇ εἰς διατροφὴν μιᾶς ἀγελάδος καί τινων χοίρων.

Διατελῶ.....

Χριστοφόρος Σέβερελ.

Ὁ Σὶρ Χριστοφόρος ἀφ' οὗ ἐσήμανε τὸν κώδωνα καὶ διέταξε ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην, ἐξῆλθε. Εὑρὼν ἐγκαταλελειμμένα τὰ προσκεφάλαια, διηυθύνθη εἰς τὴν πρόσοψιν τοῦ οἰκοδομήματος, ἔνθα παρὰ τὴν κυρίαν εἴσοδον εὑρίσκετο τὸ εὐρὺ ἀψιδωτὸν παράθυρον τῆς αἰθούσης· τὸ παράθυρον τοῦτο ἠνοίγετο ἐπὶ τοῦ ἀνδήρου,ἔχων πρὸ αὐτοῦ τὸ ὡραῖον πανόραμα τοῦ λειμῶνος, περιφρασσομένου ὑπὸ ὡραίων δένδρων. Τὸ παράθυρον ἦτο ἀνοικτὸν καὶ ὁ σὶρ Χριστοφόρος εἰσελθὼν εὗρε τὸν ζητούμενον ὅμιλον, ἐξετάζοντα τὰς προόδους τῆς μήπω περατωθείσης ὀροφῆς. Εἶχε τὸν αὐτὸν γοτθικὸν ρυθμὸν τοῦ ἑστιατορίου, ἀλλ' ἦτο περισσότερον ἐπεξειργασμένη καὶ ὡμοίαζε πρὸς λίθινον τρίχαπτον ἀβρῶς κεχρωματισμένον. Τὸ τέταρτον τῆς ὀροφῆς ὑπελείπετο ἔτι ἀζωγράφητον, ὑπ' αὐτὸ δὲ ἦσαν σεσωρευμένα ἰκρία,κλίμακες καὶ ἐργαλεῖα.

— Ὁ Φραντσέσκος ἐπροχώρησε κάπως σήμερον,εἶπεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος· σοῦ εἶνε ἕνας φοβερὸς ἀκαμάτης!.. νομίζω ὅτι ἔχει τὸ δῶρον νὰ κοιμᾶται ὀρθός, μὲ τὸν χρωστῆρα εἰς τὸ χέρι. Ἀλλὰ θὰ τὸν κεντήσω· εἰδεμὴ αὐταὶ αἱ σκαλωσιαὶ θὰ εἶνε ἀκόμη εἰς τὴν θέσιν των ὅταν ἔλθῃ ἡ μνηστή, ἂν πρὸ πάντων, Ἀντώνιε, ἐκτελέσετε τὴν ἔφοδον μὲ κάποιαν στρατηγικὴν ἐπιδεξιότητα.

— Ὦ, ἡ πολιορκία εἶνε τὸ πληκτικώτερον μέρος τοῦ πολέμου, εἶπεν ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου μειδιῶν.

— Ὄχι, ὅταν ὁ πολιορκητὴς συνεννοῆται μὲ τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ. Καὶ τοῦτο θὰ συμβαίνῃ ἂν ἡ Βεατρίκη ἔχῃ τὴν τρυφερὰν καρδίαν τῆς μητρός της ὅπως ἔχει καὶ τὴν καλλονήν της.

— Πῶς σᾶς φαίνεται, σὶρ Χριστοφόρε, εἶπεν ἡ λαίδη Σέβερελ, ἥτις ἐφάνη συσπάσασα τὰς ὀφρῦς ἐπὶ ταῖς ἀναμνήσεσιν ἃς ἀνεκάλεσεν ὁ σύζυγός της, πῶς σᾶς φαίνεται ἡ Σίβυλλα τοῦ Γκουέρτσιν ἐπάνω ἀπ' αὐτὴν τὴν θύραν,ὅταν θὰ τοποθετήσωμεν τὰς εἰκόνας; Εἶνε σχεδὸν χαμένη εἰς τὴν αἴθουσάν μου.

— Πολὺ καλά, ἀγαπητή μου, ἀπήντησε μετὰ στοργῆς ὁ σὶρ Χριστοφόρος, ἂν θέλετε νὰ στερήσετε τὸ δωμάτιόν σας τοιούτου κοσμήματος. Τὰς προσωπογραφίας μας, τὰς ὁποίας ἐζωγράφησεν ὁ σὶρ Ἰοσουάς, θὰ τοποθετήσωμεν ἀπέναντι τοῦ παραθύρου καὶ τὴν **Μεταμόρφωσιν** εἰς αὐτὸ τὸ ἄκρον. Βλέπετε, Ἀντώνιε, ὅτι δὲν ἀφίνω καμμίαν καλὴν θέσιν διὰ σᾶς καὶ τὴν σύζυγόν σας. Θὰ σᾶς στρέψωμεν τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν τοῖχον, εἰς τὴν πινακοθήκην· ἀλλὰ καὶ σεῖς ἠμπορεῖτε νὰ μᾶς ἐκδικηθῆτε βραδύτερον.

Κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ὁ Τζίλφιλ στραφεὶς πρὸς τὴν Αἰκατερίναν εἶπε :

— Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο προτιμῶ τὴν θέαν τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἀπ' αὐτὸ τὸ παράθυρον.

Αὕτη δὲν ἀπήντησεν, ὁ δὲ Τζίλφιλ βλέπων ὅτι οἱ ὀφθαλμοί της ἐπληροῦντο δακρύων προσεῖπε :

— Περιπατοῦμεν ὀλίγον ; Ὁ σὶρ Χριστοφόρος καὶ ἡ λαίδη φαίνονται ἀπησχολημένοι.

Ἡ Αἰκατερίνα συγκατετέθη, καὶ εἰσῆλθον εἰς δενδροστοιχίαν ἄγουσαν μετὰ πολλοὺς ὑπὸ μεγάλα δένδρα ἑλιγμοὺς εἰς ἀνθόφυτον πρασιάν. Καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τοῦτον ἐσίγων· ὁ Μαίηναρδ Τζίλφιλ ἐγίνωσκεν ὅτι δὲν ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῶν σκέψεων τῆς Αἰκατερίνης καὶ πρὸ πολλοῦ εἶχε συνηθίσῃ νὰ φέρῃ τὸ βάρος τῆς διαθέσεως ταύτης τοῦ πνεύματος, ἣν ἡ νεᾶνις ἀπέκρυπτεν ἐπιμελῶς ἐκ τῶν ἄλλων.

Ἔφθασαν εἰς τὴν πρασιάν, διῆλθον τὴν ἐπὶ τῆς πυκνῆς φραγῆς θύραν καὶ εὑρέθησαν αἴφνης ἐν μέσῳ φωταυγοῦς βλαστήσεως, ἥτις μετὰ τὰς σκιερὰς δενδροστοιχίας, ἀφ' ὧν ἐξήρχοντο, ἐθάμβου τὰ βλέμματα. Ἡ ζωηρὰ ἐντύπωσις ἐπηυξάνετο ὑπὸ τοῦ κυματισμοῦ τοῦ ἐδάφους,ὅπερ κατερχόμενον ἀπὸ τῆς θύρας ἀνήρχετο πρὸς τὴν ἀντίθετον πλευράν, ἀπολῆγον εἰς πορτοκαλλεῶνα.

Τὰ ἄνθη διέχεον τὰ ἥδύτατα μῦρά των. Τὰ πάντα ἐφαίνοντο ὅτι ἐτέλουν ἑορτήν, τὰ πάντα ἐφαίνοντο εὐτυχία καὶ φῶς· θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἡ λύπη δὲν ἔχει λόγον ὑπάρξεως ἐπὶ τοῦ κόσμου. Οὕτω διενοεῖτο ἡ Αἰκατερίνα. Ἐν ᾧ ἐβάδιζε διὰ τῶν πρασιῶν, ὧν τὰ ἄνθη παρετήρουν αὐτὴν δι'

Digitized by Google

ἐκπλήκτων ὀφθαλμῶν, ᾐσθάνθη ὀξύτερον τὸ αἴσθημα τῆς μονώσεως αὐτῆς ἐν τῇ δυστυχίᾳ της, καὶ τὰ δάκρυα, ἅτινα τέως κατέπιπτον βραδέως ἐπὶ τῶν ὠχρῶν παρειῶν της ἐξέθορον σφοδρῶς μετὰ λυγμῶν.

Καὶ ἐν τούτοις πλησίον της εὑρίσκετο ἄνθρωπος ἀγαπῶν αὐτήν, οὗ ἡ καρδία μετὰ τῆς ἰδικῆς της συμπάσχουσα δὲν ἠδύνατο ἐν τούτοις νὰ τὴν παραμυθήσῃ. Ἀλλ' ἡ νεᾶνις ἦτο ἐξηρεθισμένη κατ' αὐτοῦ, διότι οἱ πόθοι του διέφερον τῶν ἰδικῶν της· πρὸς δὲ εἶχε τὴν πεποίθησιν, ὅτι οὗτος κατεδίκαζε τὰς παράφρονας ἐλπίδας δι' ὧν ἐθαυκαλᾶτο, αὐτὴ δὲ ἡ ἰδέα ἠμπόδιζεν αὐτὴν νὰ εὕρῃ ἀνακούφισιν ἐν τῇ συμπαθείᾳ του. Ἡ Αἰκατερίνα ἀπεμακρύνετο τῆς συμπαθείας ἐκείνης ἣν ὑπέθετε μεμιγμένην μετ' ἐπικρίσεως, ὅπως τὸ παιδίον ἀπομακρύνεται τῶν λιχνευμάτων, ἅτινα φαντάζεται ὑποκρύπτοντα ἰατρικόν.

— Ἀγαπητὴ Αἰκατερίνα, νομίζω ὅτι ἀκούω φωνάς, εἶπεν ὁ Τζίλφιλ· πιθανὸν νὰ ἔρχωνται πρὸς τὸ μέρος μας.

Ἐνόησεν αὕτη, εἰθισμένη δ' οὖσα ν' ἀποκρύπτῃ τὰς συγκινήσεις της, ἀπέμαξε τὰ δάκρυά της καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ κήπου ὅπως δρέψῃ δῆθεν ῥόδον. Μετ' ὀλίγον εἰσῆλθεν ἡ λαίδη Σέβερελ, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου, ἑπομένου τοῦ σὶρ Χριστοφόρου. Ἔστησαν ὅπως ἐξετάσωσι τὰς συστάδας τῶν γερανίων παρὰ τὴν θύραν· ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Αἰκατερίνα ἐπλησίασε κρατοῦσα κάλυκα ῥόδου.

— Ἰδού, εἶπεν εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον, ἓν ὡραῖον τριαντάφυλλον διὰ τὴν κομβιοδόχην σας.

— Ἆ! μαϊμουδίτσα μὲ τὰ μαῦρα 'μάτια, εἶπεν οὗτος θωπεύσας τὴν παρειὰν αὐτῆς, ἔτσι λοιπόν, μᾶς ἔφυγες μὲ τὸν Μαίηναρδ διὰ νὰ τὸν βασανίσῃς περισσότερον ἢ νὰ τὸν φέρῃς περισσότερον εἰς τὰ νερά σου. Πρέπει νὰ μᾶς τραγουδήσῃς τὸ Ho perduto πρὶν ἀρχίσωμεν τὸ πικέτον μας. Ὁ Ἀντώνιος φεύγει αὔριον, ὅπως ἠξεύρεις· πρέπει μὲ τὸ τραγοῦδί σου νὰ τὸν καταστήσῃς αἰσθηματικὸν ἐρωτόληπτον, ὥστε τοιοῦτος νὰ φανῇ εἰς τὴν Βάθ.

Ἔλαβε τὸν βραχίονα τῆς Αἰκατερίνης, εἰπὼν εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ:

— Ἐλᾶτε, Ἐρριέτη.

Καὶ ἐβάδισε πρὸς τὸν οἶκον.

Ἡ συνοδεία εἰσῆλθεν εἰς αἴθουσάν τινα, ἥτις εἶχεν ἁψιδωτὸν παράθυρον, ὡς ἡ βιβλιοθήκη, καὶ ὀροφὴν διάγλυφον, κεκοσμημένην δι' οἰκογενειακῶν ἐμβλημάτων. Ἐν τῇ πλήρει προσωπογραφιῶν αἰθούσῃ ταύτῃ παρετίθετο τὸ τέϊον, καὶ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, εὐθὺς ὡς τὸ ὡρολόγιον τῆς αὐλῆς ἐσήμαινε τὴν ἐνάτην ὥραν, ὁ σὶρ Χριστοφόρος καὶ ἡ λαίδη Σέβερελ ἔπαιζον τὸ *πικέτον* αὐτῶν μέχρι τῆς δεκάτης καὶ ἡμισείας.

Ἐπλησίαζεν ἤδη ἡ ἐνάτη ὥρα καὶ ἡ Αἰκατερίνα ἠναγκάσθη νὰ καθίσῃ εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ νὰ μέλψῃ τὰ προσφιλῆ εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον τεμάχια, τοῦ *Ὀρφέως* τοῦ Γλούκ, μελοδράματος παριστανομένου τότε ἐν τοῖς θεάτροις τοῦ Λονδίνου πρὸς εὐτυχίαν τῆς γενεᾶς ἐκείνης. Συνέπεσε τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὸ αἴσθημα ὅπερ ἐξέφραζον οἱ δύο οὗτοι στίχοι:

Che farò senza Euridice?

καὶ

Ho perduto il bel sembiante,

δι' ὧν ὁ Ὀρφεὺς ἐκφράζει τὴν θλῖψιν αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ προσφιλοῦς ὄντος, νὰ ταυτίζηται πρὸς τὸ πλημμυροῦν τὴν καρδίαν τῆς Αἰκατερίνης αἴσθημα. Ἡ συγκίνησις, ἀντὶ νὰ παραβλάψῃ τὴν φωνήν της, ἐπηύξανε τὴν δύναμιν αὐτῆς. Ἡ μουσικὴ ἰδιοφυΐα τῆς Αἰκατερίνης ἦτο τὸ μέγιστον τῶν προσόντων της, τῇ παρεῖχε δὲ μεγάλην ὑπεροχὴν ἐπὶ τῆς ἐξ εὐγενῶν δεσποινίδος, εἰς ἣν ὁ Ἀντώνιος ἔμελλε ν' ἀποτείνῃ τὰς ἐρωτικὰς φιλοφρονήσεις του· ὁ ἔρως της λοιπόν, ἡ ζηλοτυπία της, ἡ ἀλαζονεία της, ἡ κατὰ τῆς τύχης ἀνταρσία της συνηνώθησαν εἰς περιπαθῆ ὁρμὴν ἐκδηλωθεῖσαν διὰ τόνων παθητικωτάτων.

— Λαμπρά, Αἰκατερίνα, εἶπεν ἡ λαίδη Σέβερελ κατά τινα διακοπήν. Ποτὲ δὲν σὲ ἤκουσα νὰ τραγουδήσῃς τόσον ὡραῖα. Ἐπανάλαβε αὐτὸ τὸ κομμάτι ἄλλην μίαν φοράν

Ἡ νεᾶνις ἤρξατο πάλιν· ἀλλ' ὅτε ἔφθασεν εἰς τὸ τέλος ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐφώνησεν: Ἄλλη μία! εἰ καὶ τὸ ὡρολόγιον ἐδείκνυεν ἤδη τὴν ἐνάτην ὥραν. Ὅτε δ' ἐσβέσθη ὁ τελευταῖος φθόγγος εἶπε:

— Τοῦ διαβόλου μου τὴν μαϊμουδίτσα μὲ τὰ μαῦρα 'μάτια! Ἔλα τώρα, δόσε μας τὸ τραπέζι διὰ τὸ *πικέτο*.

Ἡ Αἰκατερίνα ἤνοιξε τὴν τράπεζαν καὶ ἐτοποθέτησε τὰ παιγνιόχαρτα· εἶτα δι' εὐστροφίας περὶ τὰς κινήσεις ἀξίας ἀρχαίας νύμφης, ἐγονυπέτησε πρὸ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, ὅστις ἔκυψεν ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐθώπευσε μειδιῶν τὴν παρειάν της.

— Αἰκατερίνα, εἶνε γελοῖον αὐτὸ ποῦ κάμνεις, εἶπε ἡ λαίδη Σέβερελ. Πολὺ θὰ ηὐχαριστούμην ἂν ἔπαυες αὐτοὺς τοὺς θεατρικοὺς τρόπους.

Ἀνηγέρθη δι' ἑνὸς πηδήματος, καὶ διέταξε τὰ μουσικὰ αὐτῆς τετράδια· εἶτα δὲ βλέπουσα τὸν βαρόνον καὶ τὴν σύζυγόν του ἐνησχολημένους εἰς τὸ παιγνίδιόν των ἐξῆλθεν ἀθορύβως.

Ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου εἶχε μείνῃ κεκλιμένος παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον κατὰ τὴν διάρ-

Digitized by Google

κειαν τοῦ ᾄσματος, ὁ δὲ Τζίλφιλ εἶχε ῥιφθῇ ἐπὶ ἀνακλίντρου ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς αἰθούσης.

Ἔπειτα ἑκάτερος ἔλαβε βιβλίον τι. Ὁ μὲν Τζίλφιλ τὸ τελευταῖον φυλλάδιον τοῦ «Gentleman's Magazine», ὁ δὲ λοχαγὸς ἐξαπλωθεὶς ἐπὶ κλισμοῦ παρὰ τὴν θύραν ἤνοιξε τὸν Φωμπλάς. Τότε πλήρης σιωπὴ ἐπῆλθεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ, ἥτις πρὸ δέκα λεπτῶν ἐπάλλετο ὑπὸ τῶν περιπαθῶν τόνων τῆς Αἰκατερίνης.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Πρωϊαίτατα κατελίπομεν τὸ χωρίον Κλῆμα. Κατελθόντες μικρὸν ἐτράπημεν πρὸς ἀνατολάς, καὶ διὰ μέσου φυτειῶν χωροῦντες προσεπελάσαμεν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς πεδιάδος τῆς Μεσσαρᾶς, τὰς ὄχθας ἀβαθοῦς ποταμοῦ ὅστις θὰ ἦναι ὁ Ληθαῖος (1). Διέβημεν αὐτὸν καὶ κατηυθύνθημεν εὐθὺς πρὸς τὸ χωρίον «Ἅγιοι Δέκα» τὸ ἐγγὺς τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος ἐγερθέν. Ἐβαίνομεν διὰ πεδιάδος ὁμαλῆς, μὴ στερουμένης εὐαρέστου τινὸς ποικιλίας. Αἱ γαῖαι ποῦ μὲν ἦσαν καλλιεργημέναι ποῦ δὲ χέρσοι ἐντελῶς. Τὰ δημητριακὰ ἐπιδίδουσι θαυμασίως εἰς τὴν παχεῖαν τῆς Μεσσαρᾶς ἄρουραν, ἥτις δύναται ν' ἀποκληθῇ ὁ εὐρὺς τῆς Κρήτης σιτοβολών. Ἐνίοτε, καὶ παρὰ τὰ χωρία ἰδίως, ἐφαίνοντο λαχανόκηποι, καὶ δένδρα ὀπωροφόρα. Ἀγέλαι βοῶν καὶ βουβάλων ἔβοσκον νωθρῶς τὰς παχείας νομάς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μεμονωμένον προέκυπτεν ἀπὸ τῆς γῆς ἐρείπιον Ῥωμαϊκοῦ ἢ Ἐνετικοῦ τείχους, καὶ κιονόκρανον μεταγενεστέρας τέχνης κατέκειτο περαιτέρω ἐντὸς ἀγροῦ ἀκαλλιεργήτου. Αἱ ἐποχαὶ πᾶσαι ἐπεδείκνυον τοὺς ἀφώνους αὐτῶν ἀντιπροσώπους ἐν τῷ εὐρυτάτῳ ἐκείνῳ καὶ ἀκατατάκτῳ μουσείῳ, ἔνθα, παρὰ τὸν σπόνδυλον στήλης Ἑλληνικῆς, ἔβλεπέ τις ἐπὶ λίθου ἀπωτέρω τὴν ἀδέξιον γραμμὴν τοῦ Ῥωμαίου τεχνίτου, καὶ τοῦ Ἐνετοῦ στρατιώτου τὸ ἀσβεστόκτιστον τεῖχος. Δεσπότης, τοὺς δεσπότας πάντας δαμάζων, καὶ τὰς ἐποχὰς πάσας ἰσοπεδῶν ἐπλανᾶτο ὕπερθεν ὁ καταστροφεὺς χρόνος. Ποικίλοι πληθυσμοὶ ἐβίωσάν ποτε εἰς τὸ πεδίον τοῦτο. Ἀντιπαρῆλθον πάντες, καὶ μόνον ἀπὸ τὰ ἄμορφα λείψανα καὶ τὰ συντετριμμένα μνημεῖα τῆς τέχνης των μοχθοῦμεν σήμερον νὰ συμπεράνωμεν περὶ τοῦ βίου, τῆς πολιτείας, καὶ τῶν ἕξεων αὐτῶν.

Τὸ χωρίον «Ἅγιοι Δέκα», εἰς ὃ μετὰ ἱκανὴν πορείαν ἀφίχθημεν ἤδη, ἁπλοῦται παρὰ τὸ εὐρύτατον πεδίον. Συνορεύει πρὸς τὰς χαμηλοτέρας κλίσεις τῶν παρακειμένων τῇ Ἴδῃ βουνῶν, ὀφείλει δὲ τὴν φήμην αὐτοῦ εἰς τὴν γειτνίασίν του πρὸς τὴν «τειχιόεσσαν» Γόρτυνα, ἧς τὰ ἐρείπια βλέπει τις μικρὸν ἀπωτέρω, κατὰ τὸν χῶρον ἔνθα τελοῦνται σήμερον αἱ ἀνασκαφαί. Ἐπισημοτάτη τῶν Κρητικῶν πόλεων ἐγένετό ποτε ἡ ἀρχαία Γόρτυς. Ὑπῆρξεν ἐφάμιλλος καὶ ἀντίπαλος τῆς Κνωσσοῦ, ἐπέζησε δὲ ἀκμαία τῆς ἀντιζήλου της. Ἀμφισβητεῖται ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς. Κατὰ τοὺς μὲν ἐκτίσθη ἀπὸ τὸν φερώνυμον υἱὸν τοῦ Ῥαδαμάνθυος, κατ' ἄλλους ὅμως ἐθεμελιώθη καὶ κατῳκήθη τὸ πρῶτον ἀπὸ τοὺς ἐκ τῆς Πελοποννησιακῆς Γόρτυνος ἀποίκους. Ἡ ἐπίκαιρος αὐτῆς θέσις συνέτρεχε τὴν ἐμπορικήν καὶ τὴν ἄλλην τῆς πόλεως ἀκμήν. Δεχομένη τὰ πλούσια προϊόντα τοῦ πεδίου, ἐδέχετο, διὰ τοῦ ἐπινείου αὐτῆς Μετάλλου, τῆς ξένης τὰ ἐμπορεύματα. Περίφημος διὰ τὸν μοναδικὸν καὶ ἀειθαλῆ αὐτῆς πλάτανον, ὑπὸ τὰ αἰωνίως πράσινα φύλλα τοῦ ὁποίου ἐπεδαψίλευσεν ὁ Ζεὺς τὰς τρυφερότητας αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπαχθεῖσαν Εὐρώπην, ἦτο περίφημος καὶ διὰ τὸ Πύθιον, διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἑκατόμβου Διός, καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος. Ὅτε ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπέχυσεν εἰς τὴν Κρήτην τὸ ἀνέσπερον φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἠγέρθη εἰς τὴν Γόρτυνα περικαλλὴς ναὸς εἰς τὸν ἅγιον Τίτον καθιερωθείς, καὶ οὗτινος περισώζονται σήμερον οἱ ἠρειπωμένοι τοῖχοι.

Μετὰ βεβαιότητος δύναταί τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι οἱ παρὰ τὸν χῶρον τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος καὶ ἐγγὺς τοῦ χωρίου τῶν Ἁγίων Δέκα ἀποκαλυφθέντες κίονες, τὰ τειχώματα, αἱ ἐνεπίγραφοι πλάκες, τὰ ἐρείπια, τὰ μαρτυροῦντα τὴν πάλαι ἀκμὴν τοῦ οἰκοδομήματος, πάντα συλλήβδην τὰ ὄρθια ἔτι ἱστάμενα ἄμορφα μνημεῖα τῆς ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς, ἀνήκουσιν εἰς τὸ διάσημον ἱερὸν τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος. Ὑπάρχουσιν ἐκεῖ ἀρχαιόταται ἐπιγραφαὶ τοῦ 6ου καὶ 7ου π. Χ. αἰῶνος βουστροφηδὸν κεχαραγμέναι, καὶ διὰ γραμμάτων μεγίστων καὶ σχήματος περιέργου. Ἐπιγραφὴ γραφεῖσα εἰς τριπλοῦν κανονίζει χωρογραφικὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν πόλεων Γόρτυνος καὶ Κνωσσοῦ. Ἀτυχῶς ἡ σφῦρα κατέθραυσεν, εἰς χρόνους προγενεστέρους, τοὺς πολυτίμους ἐνεπιγράφους λίθους, καὶ ἤδη εἰς αὐτὰ τὰ ἐρείπια οἰκοδομημάτων μεταγενεστέρων ἀνευρίσκει τις τεμάχια ἐπιγραφῶν χρησιμοποιηθέντα ἀγροίκως ὡς οἰκοδομήσιμος ἁπλῶς ὕλη. Τὰ θραύσματα ταῦτα, τῇδε κἀκεῖσε ἐμφανίζοντα γράμματα, οὐδεμίαν σαφῆ εἴδησιν δύνανται νὰ δώσωσι δυστυχῶς, καθόσον, ἀποκοπέντα ἀπὸ διαφόρων ἐνεπιγράφων πλακῶν καὶ στύλων, ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς οἰκοδομάς. Πλεῖστα τεμάχια ἀπήχθησαν ἀπωτέρω, ἄλλα δὲ ἐσυλήθησαν παρὰ τῶν ξένων. Λόγῳ ὅμως

(1) Κατ' ἄλλους ὁ Ληθαῖος εἶναι ὁ τὸν χῶρον τῆς Γόρτυνος διαρρέων μικρὸς ποταμός.

Digitized by Google

ἀξίας, ἡ ἀνακαλυφθεῖσα διάσημος ἐπιγραφή, ἡ μέρος τῆς νομοθεσίας τοῦ Μίνωος περισώσασα, εἶνε πολύτιμος, καὶ διὰ τὰς εἰδήσεις αὐτῆς καὶ διότι δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ ἀρχαιότατον γνωστὸν πεζὸν κείμενον. Ἡ συγκίνησις ἐν Εὐρώπῃ ὑπῆρξε μεγίστη ἐκ τῆς γορτυνιακῆς ταύτης ἐπιγραφῆς, εὐαρέστως δὲ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἔγκριτοι ἐν Ἀθήναις λόγιοι καὶ νομοδιδάσκαλοι ἠσχολήθησαν, πάνυ φιλοτίμως, εἰς τὸ κείμενον τοῦ ἀρχαιολογικοῦ κειμηλίου. Σύμπτωσις ἀγαθὴ ἀπεκάλυψε τοὺς μεγάλους ὀγκολίθους, ἐφ' ὧν εὕρηται κεχαραγμένον μέρος τῶν νόμων τοῦ Μίνωος. Παρὰ τὸν ῥύακα ὑδρομύλου τινὸς ὑπάρχουσιν οἱ λίθοι, οἱ τοιοῦτον πολύτιμον εὕρημα ἐνέχοντες. Τὴν ἀγαθὴν σύμπτωσιν ἐβοήθησεν ἡ πεφωτισμένη ἐπιστήμη, καὶ ἤδη ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος, ἢ μᾶλλον ὁ κόσμος κατέχει τὸν ἀρχαιολογικὸν τοῦτον θησαυρόν. Οἱ ἐνεπίγραφοι ὀγκόλιθοι χρησιμεύουσιν ἤδη ἀντὶ ἐρείσματος εἰς τὸν κτιστὸν αὔλακα, δι' οὗ χέεται τὸ ὕδωρ τοῦ ὑδρομύλου. Οὐδένα στυλοβάτην λαμπρότερον οὐδενὸς περικαλλοῦς μαυσωλείου γνωρίζω ἐν τῷ κόσμῳ δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν ἁπλοῦν ἐκεῖνον λίθον τὸν κατακείμενον παρὰ τὰ θεμέλια ἐλεεινοῦ ὑδρομύλου.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ἀνασκαφῶν, καὶ εἰς τὰ πέριξ ἐν γένει τῆς πεδιάδος τῆς Γόρτυνος ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἀγάλματα ἄλλα μὲν ἀκέφαλα, ἄλλα ἄποδα, καὶ ἄλλα σχεδὸν ἢ ἐντελῶς συντετριμμένα. Ἀνευρέθησαν ἐκεῖ καὶ κεφαλαὶ μεμονωμέναι, χεῖρες, πόδες, κνῆμαι, καὶ ἱκανὸς ἀριθμὸς γλυπτικῶν συντριμμάτων. Ἡ τέχνη δὲν φαίνεται τῆς καλῆς ἐποχῆς. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἀγάλματα μεταγενεστέρας τέχνης λαμπρῶς διατηρούμενα, καὶ ἀξιοσημείωτα διὰ τὸ εὔρυθμον αὐτῶν καὶ τὴν παράστασιν. Ἐν τούτων, Μακεδονικῆς ἐποχῆς, ἄνδρα Ἀσκληπιάδην εἰκονίζον, εἶδον καθ' ὁδὸν ὑπτίως μετακομιζόμενον πεζῇ καὶ δι' ἀχθοφόρων ἀπὸ τοῦ χώρου τῶν ἀνασκαφῶν εἰς τὸ ἐν Ἡρακλείῳ Ἑλληνικὸν μουσεῖον. (1) Τὰ πολυτιμότερα ὅμως τῶν ἀρχαιολογικῶν εὑρημάτων, ἐκτὸς τῆς περιεχούσης τοὺς νόμους τοῦ Μίνωος ἐπιγραφῆς, ἥτις εἶνε αὐτόχρημα ἀνεκτίμητος, εἰσὶν αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐπιγραφαὶ καὶ συνθῆκαι, καθ' ὅλου δ' εἰπεῖν οἱ ἐνεπίγραφοι λίθοι οἱ διὰ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων αὐτῶν καὶ τὴν ἀρχαιότητα σπανιώτατοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπιγραφικῆς.

Μετὰ τοῦ ὀνόματος τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος συνάπτεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μυθολογικοῦ Λαβυρίνθου. Ἡ Γόρτυς καὶ ἡ Κνωσσὸς ἀμφισβητοῦσι τὸ κατασκεύασμα τοῦτο, ποῦ ὅμως ἀκριβῶς ὑπῆρξε, καὶ ἂν ὑπῆρξεν οἷον ἡ παράδοσις τὸ διέδωκε δὲν δύναταί τις ἀκριβῶς νὰ ὁρίσῃ. Οἱ πλείους τῶν συγγραφέων τάσσουσι περὶ τὴν Κνωσσὸν τὸν γνήσιον Λαβύρινθον, αἱ δὲ γνῶμαι διχάζονται ὡς πρὸς τὸ φυσικὸν ἢ χειροποίητον αὐτοῦ. Ἐπικρατεστέρα κρατεῖ ἡ γνώμη, ὅτι ὁ Λαβύρινθος ὑπῆρξεν οἰκοδόμημα κτιστόν, σχεδιασθὲν καὶ ἐγερθὲν ὑπὸ τοῦ δεινοῦ ἀθηναίου ἀρχιτέκτονος καὶ μηχανικοῦ Δαιδάλου. Τὸ δαιδάλειον οἰκοδόμημα ἦτο ἀντιγραφὴ ἑτέρου λαβυρίνθου, ὃν ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ Κρητικοῦ οἰκοδομήματος εἶχεν ἴδει καὶ σπουδάσει εἰς Αἴγυπτον. Αἱ ὕποπτοι ἀδυναμίαι τῆς συζύγου τοῦ Μίνωος Πασιφάης, ἡ γέννησις τοῦ Μινωταύρου, καὶ ὁ φόνος αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Θησέως συνάπτονται πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ ἐπεισόδια τοῦ Λαβυρίνθου. Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ Λαβύρινθος τῆς Γόρτυνος εἶναι μέγα καὶ ἀδαπάνητον λατομεῖον παρασχὼν τοὺς λίθους πρὸς τὴν ἀνέγερσιν τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος, καὶ τὰς οἰκοδομητικὰς ἐργασίας τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ. Ἀπέχει ὥραν μόλις ἀπὸ τοῦ χώρου τῶν ἀνασκαφῶν, καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς χαμηλοτέρας κλίσεως τῶν παρακειμένων τῇ Ἴδῃ βουνῶν. Ἐὰν ὁ ἀναγνώστης εὐαρεστῆται, ἃς μὲ παρακολουθήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Λαβυρίνθου τῆς Γόρτυνος. Ἀνήλθομεν ἤδη τὴν ἐπίπονον ἀνωφέρειαν καὶ ἀφιππεύσαμεν πρὸ τοῦ στομίου τοῦ Λαβυρίνθου. Τὸ χάσμα εἶναι χαμηλὸν μᾶλλον, ταπεινούμενον δὲ ἀνεπαισθήτως ἄγει εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ὁ λίθος εἶναι ψαμμίτης πορώδης καὶ φαιοκίτρινος. Μικρὸν πρὶν ἢ εἰσδύσω εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Λαβυρίνθου ἔστην ἐρευνῶν τὴν ἐσωτερικὴν δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν εἴσοδον, καὶ πυνθανόμενος περὶ τοῦ ὁδηγοῦ ὅστις, ἀντὶ Ἀριάδνης θελκτικῆς, ἔμελλε νὰ μὲ περιαγάγῃ ἐντὸς τῶν ἀπείρων καὶ σκολιωτάτων ἐκείνων ἑλιγμῶν. Ἐνῷ ἠνάπτομεν τὰς ἀναποφεύκτους λαμπάδας, καὶ ἀπεθηκεύομεν εἰς τὰ θυλάκια ἡμῶν ἱκανὰ πυρεῖα διὰ τὴν πιθανὴν περίπτωσιν τῆς ἀποσβέσεως τῶν λαμπάδων μας εἶδον αἴφνης ἀπωτέρω ἐμοῦ προβάλλουσαν, ἐντὸς τοῦ σκότους, στιλπνὴν τὴν κεφαλὴν τοῦ Μινωταύρου, τὰς γνάθους κινοῦσαν, τοὺς ὀφθαλμοὺς στροβιλίζουσαν, καὶ τοὺς ὀδόντας κροτοῦσαν. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ὁ Μινώταυρος, βραδέως περιπατῶν, προσήγγιζε πρὸς ἐμέ. Ὀπισθοχώρησα ἔκπληκτος πρὸς τὸ διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ σπηλαίου διεισδύον λάθρα φῶς τοῦ ἡλίου, καὶ ὅτε τὸ θηρίον ἐχώρησε πρὸς τὴν ἔξοδον εἶδον εὐχαρίστως ὅτι δὲν ἦτο τετράποδον, ἀλλὰ δίπουν ἁπλῶς καὶ ἀβλαβέστατον —τοὐλάχιστον τὴν ὥραν ἐκείνην. Ἡ κεφαλὴ ἣν ἐξελάβον ὡς τὴν τοῦ Μινωταύρου, καὶ τὸ

(1) Εὐάρεστον ἐκπληρῶ καθῆκον μνημονεύων μετὰ τιμῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ κ. **Halbherr**, ἀρίστου Ἰταλοῦ ἀρχαιολόγου διευθύνοντος τὰς ἐν Γόρτυνι ἀνασκαφάς. Ὁ κ. Ἄλμπερ διὰ τῶν σπανίων αὐτοῦ πλεονεκτημάτων καὶ τοῦ πεφωτισμένου ζήλου ἐπεσπάσατο τὴν ἐκτίμησιν τῶν συναδέλφων καὶ τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπην τῶν Κρητῶν.

Digitized by Google

κινούμενον σῶμα ἦτο ἁπλούστατα αἰθίοψ δυσειδής, μὲ σιμὴν τὴν ῥῖνα, οὔλην τὴν κόμην, ἁδρὰ τὰ χείλη, καὶ τὴν ἐν γένει ἔκφρασιν είδεχθῆ. Τὸν αἰθίοπα τοῦτον, ἀγαθώτατον τὴν καρδίαν, ὡς μοὶ εἶπον, καὶ ὑπηρετοῦντα ἐν τῇ Τουρκικῇ χωροφυλακῇ, εἶχον δώσῃ φιλοφρόνως ἡμῖν πρὸς συνοδείαν αἱ ἐπιτόπιαι ἀρχαί.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΑΙ ΝΕΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Οἱ Φράγκοι, οἱ Φλωρεντῖνοι, οἱ Βενετοὶ διῆλθον ὡς κατακτηταί,καὶ ἐκ τῆς ἐν Ἑλλάδι διατριβῆς των ἄλλο δὲν σώζεται τίποτε παρὰ μόνον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὀλίγα ἐρείπια πύργων. Ἡ τουρκικὴ περίοδος δὲν εἶναι ὀλιγώτερον στεῖρα. Ὀλίγοι θόλοι ἀποκλινεῖς ἐμφαίνουσι μικρὰ ὀθωμανικὰ εὐκτήρια, πλὴν δὲ τούτων παρατηρεῖ τις ἀκόμη ἴχνη βρύσεων, ὧν τὸ σχῆμα κάμνει κατάδηλον τὴν ἰσλαμικὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ παλαιὸν τζαμίον πολὺ μέτριον τὴν ὄψιν, ὑψοῦται ἐν τῷ μέσῳ τῆς παλαιᾶς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀγορά, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ὑπενθυμίζει συνοικίας τινὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μάλιστα τὰ πέριξ τοῦ παζαρίου. Καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν βλέπεις δρομίσκους πλήρεις κόσμου, πρόσκαιρα παραπήγματα, ξύλινα μαγαζεῖα, ῥυπαρὰ καπηλεῖα, τσαρούχια κρεμάμενα κατὰ ζεύγη, παλαιὰ *κλέφτικα* τουφέκια, μαχαίρας σχηματιζούσας δέσμας, μαγειρεῖα καὶ ζαχαροπλαστεῖα προσβάλλοντα τὰς ῥῖνας ἕνεκα τῆς δυνατῆς ὀσμῆς τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ τυρίου. Ἄπειρος δὲ ὄχλος εἶναι ἐκεῖ συνηθροισμένος· διαβάται βιαστικοί, ὅμιλοι ἀνθρώπων χειρονομούντων καὶ ῥητορευόντων μὲ ἀστείρευτον εὐγλωττίαν, ποιμένες φουστανελοφοροῦντες, νησιῶται μὲ κοντὸν ἔνδυμα καὶ κυανᾶς βράκας, περιφέρονται εἰς τοὺς ἐπισκίους ἐκείνους ἑλιγμούς. Μικροὶ μεταπράται περιάγουσι τὰ χειραμάξια των, κύνες, πρόβατα, ὄνοι, αἶγες καὶ χῆνες ἀναστρέφονται ἐν ἄκρᾳ ἐλευθερίᾳ. Γίνεται δὲ θόρυβος καὶ κίνησις ἐπάνω καὶ κάτω ἀκατάπαυστος ἀνθρώπων, ζῴων, ἁμαξῶν καὶ πάντες συμπιέζονται καὶ συνωθοῦνται ὡς νὰ ἦσαν οἰκεῖοι καὶ μὲ ἄκραν ζωηρότητα εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ τὸν αἴθριον καὶ κυανοῦν οὐρανόν. Ὁ νεώτερος ἀνατολικὸς βίος ὑπάρχει ἐκεῖ ζωντανός, φαντάζομαι δὲ ὅτι καὶ ὁ ἀρχαῖος τοιοῦτος θὰ ἦτο, διότι βεβαίως καὶ ἡ παλαιὰ ἀγορά, πλὴν τῶν ἐνδυμασιῶν, ἐπαρουσίαζεν ὁμοίαν περίπου ἀταξίαν.

Οἱ ἀρχαιολόγοι ἔχουσι πολὺ συζητήσῃ περὶ τοῦ ἐὰν ὁ χῶρος οὗτος εἶναι αὐτὸς ὁ τῆς παλαιᾶς τῶν Ἀθηναίων Ἀγορᾶς, ὅπου ἔζη ὁ εὐήθης Δῆμος τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅπου ὁ ἀλαντοπώλης τῶν *Ἱππέων* ὕβριζε τὸν Παφλαγόνα Κλέωνα, ὅπου ὁ Σωκράτης διελέγετο πρὸς τὸν Μένωνα, τὸν Φίληβον ἢ τὸν Ἀλκιβιάδην τοὺς θείους διαλόγους του. Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ λύσω τὸ πρόβλημα καὶ νὰ παρακολουθήσω τοὺς διαφόρους συγγραφεῖς εἰς τὰς σοφὰς αὐτῶν συζητήσεις. Εἷς ἐκ τῶν ἑταίρων τῆς ἡμετέρας γαλλικῆς Σχολῆς θέτει τὴν ἀρχαίαν Ἀγορὰν πολὺ μακρὰν τῆς σημερινῆς, εἰς ἄλλο ἄκρον τῆς πόλεως, ἐπὶ ἐκτεταμένου κενοῦ χώρου ἀντικρύζοντος τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως. Τὸ πρᾶγμα εἶναι πιθανόν· ἄλλοι ὅμως ἐπιμόνως ἀντέκρουσαν τὴν γνώμην τοῦ συμπολίτου μας διατεινόμενοι ὅτι ἡ ἀρχαία Ἀγορὰ ἔκειτο ὅπου καὶ ἡ σημερινή. Ὁμολογῶ ὅτι καὶ ἐγὼ πολὺ κλίνω πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, διότι οἱ λαοὶ δυσκόλως μεταβάλλουσι τὰς καθημερινὰς των συνηθείας καὶ δύναται ἓν ἔθνος δεκάκις νὰ ἀλλάξῃ μᾶλλον τὴν κυβέρνησίν του καὶ τοὺς νόμους του πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ ἐκτοπίσῃ τὸν χῶρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθ' ἑκάστην συνέρχεται, ὅπου πωλεῖ καὶ ἀγοράζει τὰ χρειώδη καὶ ὃν κατέστησε κέντρον τοῦ συνήθους βίου του. Πλὴν δὲ τούτου ἡ σημερινὴ ἀγορὰ κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς παλαιᾶς πόλεως, ὄχι δὲ μακρὰν τοῦ τόπου τούτου μακρὰ ἐπὶ λίθου ἐπιγραφὴ τῶν ἑλληνορωμαϊκῶν χρόνων, ἐρειδομένη ἐπὶ κίονος ἠρειπωμένου, ἐκθέτει τοὺς ὅρους τῆς ἐμπορίας τῶν ἐλαίων, τὸ δὲ ἔλαιον ἀπετέλει ἀνέκαθεν τὴν κυριωτάτην τῶν ἀττικῶν βιομηχανιῶν. Τέλος δέ, ἀρχαῖον μνημεῖον σχήματος ὀκταγώνου, ὁ καλούμενος Πύργος τῶν Ἀνέμων, ὃν βραδύτερον θὰ λάβω ἀφορμὴν νὰ περιγράψω, ὑψοῦται ἐγγύτατα τῆς σημερινῆς ἀγορᾶς. Ὁ πύργος οὗτος περιεῖχε κλεψύδραν ἤτοι ὡρολόγιον τὸ ὁποῖον ἐδείκνυε τὰς ὥρας διὰ τῆς ῥοῆς τοῦ ὕδατος, τὰ δὲ δημόσια ὡρολόγια τοποθετοῦνται πάντοτε πλησίον εἰς τοὺς τόπους, ὅπου γίνεται μεγάλη συνάθροισις ἀνθρώπων. Τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα εἶναι ἱκανῶς πειστικὰ καὶ διὰ τοῦτο προσκολλῶμαι εἰς αὐτὰ μετὰ χαρᾶς διὰ νὰ γεννᾶται εἰς ἐμὲ ἡ πεποίθησις ὅταν διέρχωμαι διὰ τῆς σημερινῆς ἀγορᾶς, ὅτι ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ὁ συνετὸς Ἰσχόμαχος ἐξέθετε τὰς ἀρχὰς τοῦ *Οἰκονομικοῦ* καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Εὐριπίδου ἐπώλει τὰ λάχανά της, ἕνεκα τῶν ὁποίων μὲ τόσην πικρίαν ἔσκωπτε τὸν τραγικὸν ὁ ποιητὴς τῶν *Σφηκῶν* καὶ τῶν *Νεφελῶν*.

Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι ἡ μεγάλη ἐμπορία τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη καιροῦ ἔχει ἐγκα-

Digitized by Google

ταλείψη καὶ τὰ σκοτεινὰ ἐκεῖνα μαγαζεῖα καὶ τὴν θορυβώδη ἐκείνην συνοικίαν. Ἐκτυλίσσεται δὲ εἰς τὰς ὁδοὺς Ἑρμοῦ καὶ Αἰόλου καὶ τὰς παρακειμένας μικροτέρας παρόδους. Ἡ κίνησις τῆς πόλεως εἶναι λίαν ἐκπεφρασμένη εἰς τὰ διάφορα ταῦτα σημεῖα καὶ μάλιστα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Σταδίου, ἥτις εἶναι διὰ τὰς Ἀθήνας ὅτι διὰ τοὺς Παρισίους ἡ λεωφόρος τῶν Ἰταλῶν καὶ συγχρόνως τὰ Ἠλύσια Πεδία, διὰ τοῦτο δὲ καὶ αἱ τιμαὶ τῶν οἰκοπέδων ἐν τῇ ὁδῷ Σταδίου εἶναι μυθώδεις. Μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἡ ὁδὸς αὕτη ἀντηχεῖ ἐκ τοῦ κρότου τῶν τροχῶν, τῶν διαβατῶν καὶ τῶν ἵππων,ἀπό τινος δὲ χρόνου καὶ ἐκ τοῦ θορύβου τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς συγκοινωνίας ἐπέτυχε πολὺ ἐν Ἀθήναις, εἴς τινας μάλιστα ἀποκέντρους λεωφόρους ἔχουσι καταστήσῃ τὴν ἀφετηρίαν ἀτμηλάτων σιδηροδρομικῶν ἁμαξῶν, αἵτινες μεταφέρουσι τοὺς πολίτας νὰ ἀναπνεύσωσι κατὰ τὸ θέρος τὴν θαλασσίαν αὔραν εἰς τὴν παραλίαν.

Νομίζω δὲ ὅτι ἡ καλὴ κοινωνία τῶν Ἀθηνῶν συνεδύασε πολὺ ἐπιτηδείως τὴν ὑψηλὴν συναναστροφὴν πρὸς τὴν οἰκειότητα εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἔχῃ συγχρόνως καὶ τὰς τέρψεις τοῦ μεγάλου κόσμου καὶ τὴν ἡδεῖαν εὐχαρίστησιν τῶν οἰκιακῶν συναθροίσεων. Βεβαίως ὑπάρχουσι καὶ ἐν Ἀθήναις διάφοροι κοινωνικαὶ ζῶναι,καὶ τοῦτο δύναταί τις ἐν βραχεῖ χρόνῳ διὰ τῆς πείρας νὰ ἐννοήσῃ, ἀλλὰ αὗται ἱκανῶς συγχρωτίζονται διὰ τῆς ἐπιμιξίας, τῶν σχέσεων, τῶν συνηθειῶν τοῦ βίου καὶ τῆς κοινότητος τῶν θρησκευτικῶν καὶ πατριωτικῶν αἰσθημάτων, ὥστε νὰ μὴ ἐπέρχωνται οὔτε ἐχθρότητες οὔτε ἀποκλεισμοί. Αἱ διάφοροι κατηγορίαι τῶν καλῆς ἀγωγῆς τυχόντων ἀνθρώπων συναντῶνται εἰς τὰς αὐτὰς αἰθούσας καὶ ἀποτελοῦσι, μὲ τὰς ἀποχρώσεις των, μίαν κοινωνίαν. Ἀριστοκρατία κυρίως εἰπεῖν ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχει, οὔτε καὶ μέση τάξις, κατὰ τὴν σημασίαν, ἣν δίδομεν εἰς τοὺς ὅρους τούτους ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ. Ὑπάρχει μόνον ἐκλεκτὴ κοινωνία πολιτῶν, διαφόρου καταγωγῆς, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐπόρων, ἀλλὰ βιούντων κατὰ τὸν αὐτὸν ἐν γένει τρόπον καὶ ἀφομοιωθέντων κατὰ διαφόρους βαθμοὺς πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῶν πρωτευουσῶν τῆς Εὐρώπης. Οἱ μὲν κατάγονται ἀπὸ τῶν μεγάλων οἴκων τοῦ Φαναρίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὧν πολλοὶ ἐκυβέρνησαν μὲ τὸν τίτλον τοῦ ὁσποδάρου τὰς παρὰ τὸν Δούναβιν ἡγεμονίας, οἱ δὲ φέρουσι τὰ ἔνδοξα ὀνόματα τῶν ἡρώων τῆς ἐπαναστάσεως, ἄλλοι ἀνήκουσιν εἰς οἰκογενείας παλαιόθεν γνωστὰς εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἕλκουσι τὸ γένος ἐξ ὁπλαρχηγῶν ἢ καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν οἴκων τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλοι ἐπλούτησαν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὡς τραπεζῖται καὶ ἀφ' οὗ ἀπέκτησαν ἑκατομμύρια ἦλθον καὶ κατῴκησαν ἐν Ἀθήναις. Ὑπάρχουσι τέλος καὶ ἄλλοι, οἵτινες εἶναι κατὰ τὸ λεγόμενον, πλάσματα τῶν χειρῶν των καὶ διὰ τῆς ἰδίας των ἐργασίας κατέλαβον ἐπιφανῆ θέσιν ὡς πολιτικοί, ὡς καθηγηταί, ὡς δικηγόροι. ὡς ἐπιστήμονες. Ἀλλὰ πᾶσαι αὗται αἱ κατηγορίαι δὲν ἀποτελοῦσι τάξεις διακεκριμένας οὐδὲ ὑπάρχει μεταξύ των κοινωνική τις ἀνισότης. Πλὴν δὲ τούτου καὶ αὐτὴ ἡ αὐλὴ δὲν ἀποτελεῖται ἐξ ἰδιαιτέρας τινὸς τάξεως κοινωνικῆς, πάντα δὲ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα περιστοιχίζουσι τὸν Βασιλέα ἢ τὴν Βασίλισσαν λαμβάνονται ἀδιακρίτως ἐκ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν.

Οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἑλλήνων ἔχουσιν ἀκόμη τὰ παλαιά των ἤθη, τινὲς μάλιστα διατηροῦσι μετ' εὐλαβοῦς πίστεως καὶ τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα καὶ δύσκολον εἶναι εἰς αὐτοὺς νὰ ἐκφρασθῶσιν εἰς ἄλλην γλῶσσαν παρὰ τὴν ἑλληνικήν. Παρ' αὐτοῖς συνήθως ἀνευρίσκεις ἀξιοπρέπειαν θελκτικήν, εὐπροσηγορίαν ἁπλοϊκὴν καὶ εἰλικρινῆ μάλιστα σεβασμὸν πρὸς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις καὶ ζωηρὸν τὸ αἴσθημα τῆς φιλοξενίας. Ἐκ τῶν νεωτέρων οἱ πλεῖστοι ἔχουσι πολὺ ταξειδεύσῃ, ὁμιλοῦσι τὰ γαλλικὰ μὲ ἀξιοσημείωτον ἀκρίβειαν ἐνδύονται κατὰ τὸν ἡμέτερον συρμόν, ἐπίστανται καὶ ἀγαπῶσι τὴν ἡμετέραν γραμματείαν καὶ κατώρθωσαν νὰ ἀποκτήσωσι τὴν τερπνὴν ἐκείνην ἐπιφάνειαν ἥτις πανταχοῦ χαρακτηρίζει ἐκείνους, οὓς ὀνομάζομεν ἀνθρώπους τοῦ κόσμου. Ὑπάρχουσι δὲ συγχρόνως ἐν Ἀθήναις λόγιοι ἄνδρες, δυνάμενοι περὶ πάντων νὰ ὁμιλῶσι, παρακολουθοῦντες τὰς διαφόρους φάσεις τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μετά τινος πείρας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων, ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὰ ζητήματα τῆς καλλιτεχνίας,ἀναγινώσκοντες τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ εἰς πλείστας γλώσσας καὶ συζητοῦντες μὲ πολλὴν λεπτότητα καὶ ἐμβρίθειαν. Καὶ ἐνδιαφέρονται μὲν βεβαίως πρὸ πάντων οἱ Ἕλληνες περὶ τῶν συμβαινόντων ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ὅμως ἡ φυσικὴ αὐτῶν ἀγχίνοια φέρεται μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν πρὸς τὰ ἔξω καὶ διὰ τοῦτο ἀκούει τις ἐν Ἀθήναις νὰ γίνηται λόγος μὲ ὀρθότητα καὶ σαφήνειαν περὶ τῶν ξένων ἐθνῶν καὶ ἰδίως τῆς Γαλλίας,ὑπὸ τὴν ἔποψιν μάλιστα τῆς ἐπιρροῆς τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ ἀσκήσωσιν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος, τὴν ὁποίαν δικαίως πάντες οἱ Ἕλληνες θέτουσιν ὑπεράνω παντὸς ἄλλου πράγματος.

Βλέπω πολλοὺς ἀλλοδαπούς, οἱ ὁποῖοι ψέγουσι τὴν ἐμπαθῆ φιλοπατρίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ δυσχεραίνουσι βλέποντες αὐτοὺς λίαν εὐερεθίστους ὡς πρὸς τοῦτο,δι' ὃ καὶ τοὺς κατηγοροῦσιν ὅτι τάχα δὲν ἀγαπῶσι τὰς ἐπικρίσεις καὶ ἴσως οὐδὲ τὰς συμβουλάς. Ἀναγνωρίζω ὅτι τῷ ὄντι οἱ Ἕλληνες ἔχουσι λίαν εὐαίσθητον τὴν φιλο-

Digitized by Google

τιμίαν, ἀλλὰ τὸ ἐλάττωμά των τοῦτο εἶναι μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον, διότι κατὰ βάθος ἔχουσιν ἱκανὴν εὐφυΐαν, ὥστε νὰ μὴ ἀπατῶνται ὡς πρὸς τὰς ἐλλείψεις, τὰς ὁποίας ἀκόμη ἔχει ἡ πατρίς των. Τῷ ὄντι δὲ μετὰ χαρᾶς μὲν προσλαμβάνουσι τὰ καλὰ τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀλλ' εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ θεωρῶσιν ἑαυτοὺς προσβεβλημένους ὅταν συγγραφεῖς πικρόχολοι καὶ ἐλαφροὶ ἢ περιηγηταὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν διαδραμόντες τὴν Ἑλλάδα ἢ ἀκόμη ξένοι ἐγκατεστημένοι ἐν τῷ τόπῳ, ἀλλὰ δυσμενῶς διακείμενοι πρὸς αὐτὸν καὶ ἰδιότροποι, παραγνωρίζωσι τὰς γενομένας προόδους, περιγράφωσι μετὰ δριμύτητος ἢ ὅπερ εἶναι ἀκόμη χειρότερον, μετ' ἐμπαιγμοῦ, τὰς ἐλλείψεις των ἐκείνας, ὧν οὐδεὶς λαὸς εἶναι ἀπηλλαγμένος,ἢ ἔχωσι τὴν ἀπαίτησιν ἀλαζονικῶς νὰ διευθύνωσι τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος,τὸν ὁποῖον ἐπὶ τέλους αὐτὴ ἡ Ἑλλὰς ἔχει φυσικῶς τὸ δικαίωμα νὰ κανονίζῃ κατὰ τὸ δοκοῦν. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς πολλάκις εὑρέθην εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀμφισβητῶ τὰς γνώμας τῶν Ἑλλήνων,ἀλλ' οὐδέποτε εὗρον αὐτοὺς ἀποκρούοντας τὰς καλὰς συμβουλάς, ὅταν δὲ συνεταὶ γνῶμαι ὑποβάλλωνται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ φίλων σοβαρῶν καὶ εἰλικρινῶν ἀναλογιζομένων ὅσα ἐν τῷ τόπῳ ἐπράχθησαν καὶ ἐκφραζομένων μετ' εὐστοχίας καὶ συμπαθείας, αἱ γνῶμαι αὐται γίνονται συνήθως ἀποδεκταὶ καὶ οὐδεμία ἐχθρικὴ διάθεσις ἐκδηλοῦται κατὰ τῶν ὑποβαλλόντων αὐτάς.

Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἐν τῷ διαστήματι τῶν πεντήκοντα ἐτῶν, καθ' ἃ ἐλευθέρως κυβερνᾶται, ἡ Ἑλλάς, μὲ πολὺ μικρὰ μέσα, ἔκαμε προόδους τῷ ὄντι ἀξιοσημειώτους. Διὰ νὰ τὴν κρίνῃ δέ τις ἐπιεικῶς, πρέπει νὰ ἀναδράμῃ ὀπίσω καὶ νὰ ἀναλογισθῇ τί ἦτο πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως. Κατεστραμμένη οὖσα ὑπὸ τόσων αἰώνων ἀμαθείας καὶ δουλείας, ἀντέδρασε κατὰ τῶν συμφορῶν ἐκείνων μετὰ δραστηριότητος, θάρρους καὶ περινοητικῆς ἐπιμονῆς, ἀξίας ἐπαίνων ὄχι ὀλιγωτέρων αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνος. Ὅτι ἐνίοτε ἐβραδυπόρησεν ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς προόδου ἐξ αἰτίας ἀκάρπων κομματικῶν ἀγώνων, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ μάθω τίς λαὸς ὡς πρὸς τοῦτο θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ῥίψῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸν πρῶτον λίθον. Πολὺ πιθανὸν εἶναι ὅτι ἡ χώρα αὕτη χάνει πολὺν χρόνον εἰς τὰς ἑορτάς, ὅτι ἀδιαφορεῖ πρός τινας ὑλικὰς προόδους, ἀλλὰ πρέπει τις νὰ παρατηρῇ μᾶλλον τὸ σύνολον καὶ νὰ μὴ περιορίζηται μόνον εἰς κατάκρισιν τῶν λεπτομερειῶν.

Πολλὴ κατάχρησις ἔχει ὡσαύτως γείνῃ ὡς πρὸς τὸ περιβόητον ζήτημα τῆς ληστείας. Καὶ πρῶτον μὲν λησταὶ τώρα δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι. Ἀλλ' εἶναι ἄρα καὶ τόσον θαυμαστὸν ἄν, ἐν χώρᾳ ὀρεινῇ, ὅπου ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ βίος τοῦ κλέφτου ὑπῆρχε τὸ μόνον κατὰ τῆς ξενικῆς δουλείας καταφύγιον καὶ ὁ ὁποῖος μάλιστα εἶχε κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους προσλάβῃ στρατιωτικόν τινα χαρακτῆρα, ἡ ληστεία ἐπέζησεν ἐπί τινα ἔτη εἰς τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἥτις τὴν εἶχε παραγάγῃ καὶ ἂν ἐθεωρήθη μάλιστα ὥς τις πολεμικὴ παράδοσις; Οἱ λαοὶ δὲν ἀποβάλλουσιν εὐκόλως τὴν συνήθειαν τῆς ἀταξίας, οὐδὲ δύνανται ἐκ πρώτης ἀφετηρίας νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰ νέα ἤθη,τὰ ὁποῖα αἱ πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ μεταβολαὶ ἐπιβάλλουσιν. Οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον ἄν τινες ἄνθρωποι, συνειθισμένοι νὰ ζῶσιν εἰς τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα καὶ εἰς βιαίας ἐπιχειρήσεις, ἔσχον τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν πλανητικόν των βίον ἐπὶ βλάβῃ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας. Εἶναι δὲ δίκαιον νὰ εἴπωμεν ὅτι αἱ συμμορίαι ἐκεῖναι συχνότατα προήρχοντο ἐκ τῶν ἀλβανικῶν συνόρων καὶ δὲν ἀπετελοῦντο ἐξ Ἑλλήνων. Ἐλήστευον τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας καὶ κατέφευγον ἔπειτα εἰς τὸ τουρκικόν, ἐν ᾧ δὲ ἡ Ἑλλὰς ὑφίστατο τὰς κακουργίας των, οἱ δυσμενεῖς δημοσιογράφοι καὶ αἱ κακαὶ γλῶσσαι πασῶν τῶν χωρῶν ἔσπευδον νὰ συμπεράνωσιν ὅτι ἡ ληστεία ἤκμαζε πάντοτε καὶ δὴ καὶ ἐπροστατεύετο ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Βότσαρη. Τέλος δὲ ἂς ῥηθῇ καὶ τοῦτο ἀκόμη, ὅτι οἱ Ἕλληνες λησταί, ὅσον βίαιοι καὶ ἅρπαγες καὶ ἂν ὑπῆρξαν ἐνίοτε, δὲν συγκρίνονται πρὸς τοὺς ταπεινοὺς ἐκείνους μιαιφόνους καὶ τοὺς φαύλους κακούργους,ὧν βρίθει ἡ ὑποστάθμη τῶν μεγάλων πόλεων τῆς Εὐρώπης. Ἐσέβοντο ἐν γένει τὰς γυναῖκας, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀνάξιον λόγου προκειμένου περὶ δεινῶν ληστῶν ζώντων εἰς τὰ ὄρη, ἔπειτα δὲν ἐγίνοντο αἱμοβόροι εἰμὴ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ. Ὁπωσδήποτε ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ἐξωλόθρευσε πλέον τοὺς ληστὰς δημιουργήσασα ἀστυνομίαν καὶ χωροφύλακας, οἵτινες ἐσυνήθισαν νὰ κάμνωσι τὸ καθῆκόν των, ἐξηνάγκασε τοὺς ποιμένας τοὺς ζῶντας βίον νομαδικὸν νὰ περιορίζωνται εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ποιμνίων των, ἐνέβαλε διά τινων γενναίων παραδειγμάτων τὸν φόβον εἰς τοὺς ἐλεεινοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἤθελον νὰ θέσωσιν ἑαυτοὺς ὑπεράνω τοῦ νόμου ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων καὶ καθησύχασε τοὺς εἰρηνικοὺς ἀγρότας, οἵτινες πολὺ ἐστενοχωροῦντο ὑπὸ τῶν ληστῶν καὶ ἐξηναγκάζοντο ἢ νὰ τοὺς φιλοξενῶσι ἢ νὰ γίνωνται συνένοχοί των. Ἐν βραχεῖ σχετικῶς διαστήματι χρόνου κατέστησεν ἀσφαλεστάτας τὰς ὁδοὺς τῆς χώρας καί, ὅπερ ἦτο δυσχερέστερον ἢ ἡ ἐξολόθρευσις ὡρισμένων συμμοριῶν, ἐξερρίζωσε τὴν ληστείαν ἀπὸ τὰ ἤθη αὐτὰ τοῦ λαοῦ, ἀναπτύξασα τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν γεωργίαν καὶ ἀπασχολήσασα εἰς

Digitized by Google

ἔργα χρήσιμα ἐκείνους, οἵτινες πρότερον δὲν εἶχον ἄλλον τρόπον ζωῆς ἢ τὴν ἀπογύμνωσιν τοῦ διαβάτου.

Σ.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑΣ (1)

Αἱ πλεῖσται τῶν μονομαχιῶν ὅσαι κατέληξαν τραγικῶς ἀπό τινων ἐτῶν, ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι οἱ μονομαχήσαντες καὶ οἱ μάρτυρες ἠγνόουν αὐτὰ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἐπιβαλλομένης αὐτοῖς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δεοντολογίας.

Ἡ τελευταία μονομαχία Chapuis-Dékeirel εἶνε νέα τούτου ἀπόδειξις. (2)

Εἶνε ἑπομένως ὄχι μόνον ἐνδιαφέρον ἀλλὰ καὶ χρήσιμον πρωτίστως, ὅπως γνωρίσωμεν τοῖς μὲν καὶ τοῖς δὲ ἐν ἐκθέσει συνοπτικῶς, τί ὀφείλουσι νὰ πράττωσιν, ὅταν ὑποβάλλωνται εἰς τὴν κοινωνικὴν πρόληψιν, τὴν ὀνομαζομένην *μονομαχία*.

Γνωστόν, ὅτι ἐν Γαλλίᾳ δύο μόνον ὅπλα εἶνε παραδεκτὰ διὰ τὴν μονομαχίαν, τὸ *ξίφος* (épée) καὶ τὸ *πιστόλιον*. *Ἡ σπάθη* (sabre) μόνον ἐκτάκτως εἶνε παραδεκτή Ἡ σπάθη οὐδέποτε δύναται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς πολίτην, ἀλλὰ μόνον ἐκ μέρους τοῦ προσβληθέντος δύναται νὰ ἐπιβληθῇ τὸ ὅπλον τοῦτο εἰς στρατιωτικὸν ὑπηρετοῦντα ἢ ὑπηρετήσαντα εἰς τὸ ἱππικόν.

Ἐπειδὴ τὸ ξίφος εἶνε τὸ μᾶλλον ἐν χρήσει ὅπλον, συμβουλεύομεν τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ κατὰ προτίμησιν ἀντὶ πιστολίου τοῦ συνήθως ἄγοντος εἰς τραγικὰ ἢ εἰς γελοῖα ἀποτελέσματα.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν ὅπλων ἀνήκει, ὡς γνωστόν, εἰς τὸν προσβεβλημένον. Ἐπειδὴ ἡ προνομία αὕτη ἀποτελεῖ μέγα ὄφελος, ἀνάγκη νὰ ὁρισθῇ καλῶς τί ἀποτελεῖ τὴν προσβολήν, ὅπως γνωρίζωμεν ἀκριβῶς ποῖος εἶνε ὁ προσβεβλημένος. «Πᾶσα λέξις, λέγει ὁ Chateauvillard, πᾶν ἔγγραφον ἢ κίνημα ἢ κτύπημα, προσβάλλον τὴν φιλοτιμίαν, τὴν ἀβρότητα ἢ τὴν τιμὴν προσώπου τινὸς ἀποτελεῖ *προσβολήν*». Ὑπάρχουσι τριῶν βαθμῶν προσβολαί: *Ἡ ἁπλῆ προσβολὴ* δίδει δικαίωμα μόνον εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ὅπλων· ἡ *προσβολὴ μετὰ ὕβρεως* συνεπάγει τὴν ἐκλογὴν τῶν ὅρων τῆς μονομαχίας καὶ τῶν ὅπλων· ἡ *προσβολὴ μετὰ ἐπιθέσεως* δίδει δικαίωμα εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ὅρων τῆς μονομαχίας, τῶν ὅπλων καὶ τῶν ἀποστάσεων.

Ἐὰν εἰς τὴν ὕβριν γενῇ ἀπάντησις δι' ἑτέρας ὕβρεως, ἡ ἰδιότης τοῦ προσβεβλημένου μένει εἰς τὸν πρῶτον ὑβρισθέντα.

Ἐὰν εἰς ἁπλῆν προσβολὴν γενῇ ἀπάντησις διὰ βαρείας ὕβρεως προσβαλούσης τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν, ὁ βαρέως ὑβρισθεὶς μένει ὁ προσβεβλημένος.

Ἡ βαρεῖα ὕβρις ἀποτελεῖ οὐσιωδῶς τὴν προσβολήν, διὰ τοῦτο ἐὰν εἰς τοιαύτην ὕβριν γενῇ ἀπάντησις δι' ἄλλης ὕβρεως, ὁ πρῶτος βαρέως ὑβρισθεὶς μένει ὁ προσβεβλημένος.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπίθεσιν (τὴν σοβαρωτάτην προσβολήν, ἥτις δύναται νὰ γίνῃ εἰς ἄνθρωπον), ὁ δεχθεὶς τὸ ῥάπισμα μένει ὁ προσβεβλημένος, ὅταν εἰς ὕβριν τινὰ ἐγένετο ἀπάντησις διὰ ῥαπίσματος. Ἐὰν τὸ ῥάπισμα προκαλέσῃ ἀντιρράπισμα, ἡ ἰδιότης τοῦ προσβεβλημένου μένει εἰς τὸν πρῶτον ῥαπισθέντα.

Καθῆκον ἀναπόδραστον διὰ τοὺς μάρτυρας εἶνε ν' ἀρνῶνται τὴν σύμπραξιν αὐτῶν εἰς μονομαχίας ὄχι σπουδαίας, μὲ στηριζομένας δηλαδὴ ἐπὶ πραγματικῶν ἀδικημάτων τῶν ἀντιφερομένων, ἢ διασκευαζομένας ὅπως προσπορίσωσι τοῖς ἀνταγωνισταῖς μικράν τινα ἐπιτυχίαν ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ. Δὲν πρέπει νὰ διστάσητε εἰς τοιαύτην περίπτωσιν νὰ δηλώσητε εἰς τὸν φίλον σας ὅτι παρεκτρέπεται ἢ ὅτι ζητεῖ ἔριν ἄλογον, (τὴν κατὰ τὸ γαλλικὸν λόγιον *querelle d' allemand*).

Δυνατὸν νὰ μὴ δύνανται τὰ ἀντιφερόμενα μέρη νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τοὺς μάρτυράς των τὰς ἀφορμὰς τῆς προκλήσεως, ἕνεκα τοῦ ἰδιάζοντως λεπτοῦ λόγου τῆς ἔριδος· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, οἱ μάρτυρες πρέπει ν' ἀπαιτήσωσι πρὶν ἢ ἐπιτρέψωσι τὴν μονομαχίαν, ὅπως οἱ ἐπιφορτίσαντες αὐτοὺς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑποθέσεως αὐτῶν *δηλώσωσιν ἐπὶ λόγῳ τιμῆς*, ὅτι αἱ ἀφορμαὶ τῆς μονομαχίας δὲν δύνανται ν' ἀποκαλυφθῶσι διὰ λόγους ἰδιαιτέρους (ὡς λόγου χάριν ὅταν πρόκηται περὶ τῆς τιμῆς γυναικός), ἀλλὰ συντόνως προτρέπομεν τοὺς μάρτυρας ν' ἀρνῶνται τὴν συνδρομήν των εἰς ἀντιφερομένους, οἵτινες ἐπὶ προφάσει μονομαχίας ἕνεκα δῆθεν ἀφορμῶν ἐμπιστευτικῆς φύσεως, πράγματι προτίθενται νὰ λύσωσι διὰ τῶν ὅπλων χρηματικὰς διαφοράς.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ κάμῃ τις ὅταν ἀπειλῆται ὑπὸ μονομαχίας, εἶνε νὰ ἐκλέξῃ δύο μάρτυρας. Ἀλλ' ὅ,τι γενικῶς ἀγνοεῖται εἶνε ἡ μεγίστη σπουδαιότης τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐντολοδόχων τούτων, εἰς

(1) Καίτοι δὲν παραδεχόμεθα τὸ μεσαιωνικὸν ἔθιμον τῆς μονομαχίας, ἐθεωρήσαμεν χρήσιμον νὰ μεταφέρωμεν τὴν παροῦσαν πραγματείαν, παρ' ἀνδρὸς ἐμπείρου γεγραμμένην, ἐν ᾗ διαγράφονται σαφῶς οἱ κανόνες πρὸς οὓς ὀφείλουσι νὰ συμμορφώνωνται οἱ ἀνταγωνιζόμενοι καὶ οἱ μάρτυρες αὐτῶν.

(2) Πρό τινων μηνῶν ἐν **Dunkerque** τῆς Γαλλίας ὁ ἀξιωματικὸς **Chapuis**, προκαλέσας δι' ἀσήμαντον λογομαχίαν τὸν ἔμπορον **Dékeirel** ἐφονεύθη διὰ τοῦ ξίφους ὑπ' αὐτοῦ. Πολλαὶ ἐγένοντο ἀταξίαι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς τε ὑποθέσεως καὶ τῆς μάχης.

Digitized by Google

οὓς ἐμπιστευόμεθα τὴν τιμὴν καὶ προσέτι τὴν ζωήν μας. Οἱ πλεῖστοι τῶν εὑρισκομένων εἰς τὴν δυσάρεστον περίπτωσιν ἐπικειμένης μονομαχίας φαντάζονται, ὅτι ἀρκεῖ ν' ἀποταθῶσιν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ εἰς τὸν προστυχόντα. Τοιαύτη ὅμως ἐκλογὴ τοῦ τυχόντος εἶνε τόσον ἔμφρων ὅσον ἔμφρων θὰ ἦτον ἡ ἐκλογή, τὴν ὁποίαν ἤθελε κάμει τραυματίας, ὅστις ἔχων ἀνάγκην νὰ ὑποστῇ δυσχερῆ ἐγχείρισιν, θὰ ἀπετείνετο ὄχι εἰς ἐπιδέξιον χειροῦργον ἀλλ' εἰς κρεοπώλην. Μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι ὁ κρεοπώλης θὰ διστάσῃ νὰ φέρῃ τὴν μάχαιράν του ἐπὶ τοῦ πάσχοντος μέρους, ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος ὁ παρακληθεὶς νὰ γίνῃ μάρτυς θέλει δεχθῆ ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐξ ἐλαφρότητος, ἢ ἁπλῶς κινούμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ παραστῇ εἰς δραματικὸν θέαμα ἢ νὰ ἴδῃ τὸ ὄνομά του τυπωμένον κάτωθεν πρωτοκόλλου.

Ἀνάγκη πᾶς τις νὰ γνωρίζῃ καλῶς, ὅτι δὲν αὐτοσχεδιάζεταί τις μάρτυς, ὡς δὲν αὐτοσχεδιάζεται ῥήτωρ, κριτικός, ζωγράφος ἢ ὑποδηματορράφος. Δι' ὅλας αὐτὰς τὰς λειτουργίας τὰς τόσον διαφόρους ἀπαιτεῖται προπαίδεια (ἀπαιτοῦσα καὶ αὐτὴ συμφυεῖς διαθέσεις), καὶ εἰδικὴ διδασκαλία.

Ὑπάρχουσι λοιπὸν δύο κύριοι λόγοι δι' οὓς οἱ μονομαχοῦντες συχνάκις βοηθοῦνται ὑπὸ κακῶν παραστατῶν. Ὁ πρῶτος εἶνε ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀδιαφορία τῶν ἐκλεγόντων τοὺς μάρτυρας, καὶ ὁ δεύτερος εἶνε ἡ σπανιότης τῶν καλῶν μαρτύρων.

Ὁ μάρτυς ὁ ἀληθῶς ἄξιος τοῦ ὀνόματος τούτου πρέπει νὰ κατέχῃ σύνολόν τι προτερημάτων σπανίων. Πρέπει πρῶτον νὰ εἶνε ἀναμφισβητήτως ἔντιμος ἀνήρ. Εἰς ὑπόθεσιν *τιμῆς* πρέπει νὰ ἀποκρούωμεν τὴν συμμετοχὴν παντὸς μὴ ἀπολύτως *ἐντίμου*.

Ὁ καλὸς μάρτυς δὲν πρέπει νὰ εἶνε οὔτε πολὺ νέος οὔτε πολὺ ἡλικιωμένος. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν στερεῖται πείρας καὶ κύρους· εἰς τὴν δευτέραν εἶνε φόβος μὴ λείψωσιν αὐτῷ ἡ δέουσα σταθερότης καὶ δραστηριότης.

Ὁ τέλειος μάρτυς δν φαντάζομαι πρέπει νὰ παρευρέθη εἰς πολλὰς μονομαχίας. Ἄλλως ποίαν ἀπόδειξιν ἔχω τῶν πλεονεκτημάτων του; Γνωρίζω, ὅτι ὅπως διὰ νὰ μάθῃ τις νὰ κολυμβᾷ πρέπει νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸ νερόν, οὕτως ὅπως ἀποκτήσῃ τις τὰ προσόντα καλοῦ μάρτυρος ἀνάγκη ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τοιοῦτος.

Πιθανὸν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ὁ μάρτυς σας ν' ἀναδειχθῇ τέλειος παραστάτης. Ὅλα εἶνε δυνατά. Ἀλλὰ καλλίτερον εἶνε νὰ μὴ κάμητε τὴν ἐπικίνδυνον δοκιμήν, ἀλλὰ νὰ ἐκλέξητε ἐντολοδόχον ἄνδρα ἤδη ὑποστάντα τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός.

Ὁ καλὸς μάρτυς πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἕξιν τῶν ὅπλων, νὰ γνωρίζῃ τὴν ξιφασκίαν, νὰ εἶνε εὔστροφος, ὀξυδερκὴς καὶ κάτοχος ψυχραιμίας ἀπολύτως ἀναγκαίας εἰς τὸν *διευθύνοντα μονομαχίαν*.

Δύο προσέτι πλεονεκτήματα πρέπει νὰ κατέχῃ ὁ τέλειος μάρτυς, τὴν διαλλακτικότητα καὶ τὴν σταθερότητα. Τὸ πνεῦμα τῆς συνδιαλλαγῆς εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖον πρὸς καλὴν ἐκπεραίωσιν τῶν διαπραγματεύσεων τῆς ὑποθέσεως, διότι ἐννέα φορὰς ἐπὶ δέκα ἡ εἰρηνικὴ ἢ ἐχθρικὴ λύσις τῆς διαφορᾶς ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μάρτυρος. Ἡ σταθερότης εἶνε ἐπίσης ἀναγκαιοτάτη ὅσον καὶ ἡ διαλλακτικότης. Διότι τὸ συνδιαλλακτικὸν πνεῦμα ἔχει ὅρια, καὶ ὅταν αἱ λογικαὶ ὑποχωρήσεις ἐξηντλήθησαν, πρέπει νὰ δείξωμεν ὅτι ἔχομεν *σθένος* (ὡς λέγουσι κοινῶς οἱ Γάλλοι *de la poigne*). Τὸ ἀποφασιστικὸν θάρρος εἶνε ἐκ τῶν κυριωτάτων προσόντων τοῦ μάρτυρος πρὸ τῆς μάχης καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς.

Συνελόντι εἰπεῖν, καὶ ἐλλείψει μάρτυρος ἰδιαζόντως γνωστοῦ καὶ ἀρίστου, πρέπει νὰ ἐκλέγῃ τις μεταξὺ τῶν φίλων του ἕνα ἄνδρα *ἀπτόητον* (κατὰ τὸ κοινὸν γαλλικὸν λόγιον *qui n' a pas froid aux yeux*).

Γνωστόν, ὅτι ὅταν διένεξίς τις ἐκρήγνυται μεταξὺ προσώπων ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων, γίνεται μεταξὺ αὐτῶν ἀνταλλαγὴ ἐπισκεπτηρίων. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐγένετο ἔναρξις τῆς ὑποθέσεως, πᾶσα συζήτησις πρέπει νὰ παύσῃ καὶ τὰ διαφερόμενα μέρη δὲν δύνανται πλέον νὰ συγκοινωνήσωσι πρὸς ἄλληλα ἢ διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν μαρτύρων των. Ἀφοῦ ἐκλέξητε τοὺς μάρτυράς σας (ἐξαιρουμένων πάντοτε τοῦ πατρός, τοῦ ἀδελφοῦ ἢ τοῦ υἱοῦ σας), θέλετε στείλει τὰ ὀνόματα καὶ τὰς διευθύνσεις αὐτῶν πρὸς τὸν ἀντίπαλόν σας.

Ταῦτα ἀφορῶσιν εἰς τὴν πρόκλησιν τὴν γινομένην αὐτοστιγμεὶ ἅμα τῇ προσβολῇ. Ἀλλὰ συμβαίνει συχνάκις ἡ πρόκλησις νὰ εἶνε μεταγενεστέρα τῆς προσβολῆς, παραδείγματος χάριν, ὅταν τις ἐκλάβῃ ὅτι προσεβλήθη ὑπὸ ἐφημερίδος. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ προκαλῶν πληροφορεῖ ταχέως τοὺς μάρτυράς του περὶ τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως, καὶ ἐπιφορτίζει αὐτοὺς νὰ εὕρωσι τὸν προσβαλόντα, ὅπως τῷ ζητήσωσιν ἢ ἀνάκλησιν τῶν δημοσιευθέντων ἢ ἱκανοποίησιν διὰ τῶν ὅπλων.

Ἐὰν ὁ ἀντιφερόμενος ἀρνῆται νὰ διορίσῃ μάρτυρας, οἱ ἐντολοδόχοι σας πρέπει νὰ συντάξωσι πρωτόκολλον καὶ ὀφείλουσιν εὐθὺς ν' ἀποσυρθῶσιν, ἐὰν ὁ ἀντιφερόμενος ἐπιμένῃ, μεθ' ὅλας τὰς παρατηρήσεις των, νὰ συζητῇ.

Ὅταν οἱ μάρτυρες δὲν εὑρίσκωσιν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ὑπῆγον νὰ ἐπισκεφθῶσιν, ὀφείλουσι νὰ ἀφίνωσι τὰ ἐπισκεπτήριά των ὑποδεικνύοντες τὴν ὥραν καθ' ἣν θὰ ἐπανέλθωσι. Ἐν περιπτώσει δευτέρας ἀποτυχίας,

Digitized by Google

θέλουσιν εἰδοποιήσει δι' *ἐπιστολῆς ἠσφαλισμένης* τὸν ἀντιφερόμενον, ὅτι ἐν περιπτώσει μὴ ἀπαντήσεως ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν θὰ θεωρήσωσι τὴν σιωπὴν ταύτην ὡς ἄρνησιν τῆς μονομαχίας, περὶ ἧς θὰ συντάξωσι πρωτόκολλον. Ὅταν τις ἀντὶ νὰ στέλλῃ ἀπ' ἐναντίας δέχηται μάρτυρας, ὀφείλει νὰ προσαγορεύῃ μεθ' ἀβροφροσύνης τοὺς ἐντολοδόχους τοῦ ἀντιφερομένου, ν' ἀκούσῃ τὴν κοινοποίησίν των χωρὶς νὰ τοὺς διακόψῃ καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς μίαν ἀπάντησιν ἀρνητικὴν ἢ καταφατικήν, ἄνευ τινὸς σχολίου. Ἡ χρονικὴ προθεσμία πρὸς ἀποστολὴν μαρτύρων ἢ πρὸς ἀπάντησιν εἶνε *ὡρῶν εἰκοσιτεσσάρων*, ἐκτὸς περιπτώσεως ἀνωτέρας βίας.

Ἀφοῦ συναντηθῶσιν οἱ τέσσαρες μάρτυρες, ὁρίζουσι τὸν καταλληλότερον τόπον συνεντεύξεως, ὅπως ὅσον ἔνεστιν ὀλιγώτερον ἐνοχληθῶσι, καὶ συζητοῦσι κατὰ βάθος τὴν ὑπόθεσιν. Ἀφοῦ καλῶς μελετήσωσι τὰς φαινομένας ἢ πραγματικὰς ἀφορμὰς τῆς διενέξεως, ἀφοῦ ἀκριβῶς ἐκτιμήσωσι τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς προσβολῆς καὶ ἀποφασίσωσιν εἰς ποῖον ἀνήκει ἡ ἰδιότης τοῦ προσβεβλημένου, οἱ μάρτυρες πρέπει *πάντοτε* νὰ ἐξαντλήσωσιν ὅλα τὰ μέσα τῆς συνδιαλλαγῆς, ἔστω καὶ χάριν τῶν τύπων, ἐὰν ἡ ὑπόθεσις ᾖνε ἀνεπίδεκτος συμβιβασμοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλίσωσι τοὐλάχιστον τὴν εὐθύνην των ἐν περιπτώσει δικαστικῆς καταδιώξεως (1).

Ἐὰν ἡ ὑπόθεσις λύεται εἰρηνικῶς, συντάσσεται πρωτόκολλον σαφέστατον καὶ ἀκριβέστατον τῶν ὅρων τοῦ συμβιβασμοῦ. Ἀντίγραφον χρονολογημένον καὶ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν τεσσάρων μαρτύρων δίδεται χωριστὰ εἰς ἕκαστον τῶν δύο ἐνδιαφερομένων, ὅστις ἐγκρίνει τὰ ἀποφασισθέντα.

Ἐὰν ἡ ὑπόθεσις ᾖνε ἐξ ἐκείνων, αἵτινες δὲν διορθόνονται, οἱ μάρτυρές σας, οἵτινες ἔλαβον τὰς ὁδηγίας σας σαφεστάτας, προσπαθοῦσι νὰ ἐπιβάλλωσι τοὺς ὅρους σας. Ἐὰν σᾶς ἀνεγνωρίσθη ἡ ἰδιότης τοῦ προσβεβλημένου, τίποτε ἁπλούστερον, ἔχετε τὴν ἐκλογὴν τῶν ὅπλων καὶ τὴν ἐπιβάλλετε. Τῆς ἐκλογῆς τῶν ὅπλων ἅπαξ ἀποφασισθείσης μεταξὺ τῶν μαρτύρων, ὁρίζονται οἱ ὅροι τῆς μάχης, καὶ προσδιορίζεται ὁ τόπος, ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα τῆς συναντήσεως ἐν πρωτοκόλλῳ κανονίζοντι τὰ τῆς μονομαχίας (τῷ καλουμένῳ *procès verbal de rencontre)*. Κατ' ἀρχὴν πᾶσα ὑπόθεσις τιμῆς δέον νὰ λύεται ἐντὸς τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὡρῶν ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἀποστολῆς τῶν μαρτύρων. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ προθεσμία αὕτη δύναται νὰ παραταθῇ τῇ συναινέσει τῶν ἐνδιαφερομένων, ἀλλ' εἶνε προτιμότερον νὰ λήγῃ ἡ διαφορὰ τὸ ταχύτερον. Πρὸς ἀποφυγὴν πάσης δυσαρέστου συζητήσεως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς συναντήσεως, συμβουλεύομεν ὅπως πάντοτε προδιαγράφωνται ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τῷ κανονίζοντι τὰ τῆς μονομαχίας ὄχι μόνον τὰ κυριώτερα σημεῖα ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ ἐλάχισται λεπτομέρειαι.

Τέλος, εἶνε ἀναγκαῖον νὰ ὁρισθῇ ἐὰν ἡ μονομαχία θὰ σταματήσῃ ἅμα ῥεύσῃ αἷμα, ἢ ἐὰν θὰ διαρκέσῃ μέχρις οὗ ὁ εἷς τῶν ἀνταγωνιζομένων δὲν δύναται πλέον νὰ ἐξακολουθήσῃ χωρὶς καταφανῶς νὰ μειονεκτῇ τοῦ ἀντιπάλου του. Ὁμολογοῦμεν δέ, ὅτι δὲν ἐννοοῦμεν τὴν μονομαχίαν μέχρι πρώτου αἵματος. Διότι ἢ πρόκειται περὶ σπουδαίας ὑποθέσεως, καὶ τότε ἡ μάχη πρέπει νὰ διαρκέσῃ μέχρι σοβαροῦ τραύματος (κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου γαλλικὴν ἔκφρασιν *à outrance*), ἢ ἡ διένεξις δὲν εἶνε σπουδαία, καὶ τότε οἱ μάρτυρες εἶνε ἔνοχοι, διότι δὲν συνεβίβασαν τὴν ὑπόθεσιν. Δύσκολον εἶνε νὰ ἐξέλθῃ τις τοῦ διλήμματος τούτου.

Αἱ ἐπιδεικτικαὶ μονομαχίαι ὅσαι γίνονται πρὸς τέρψιν τοῦ κοινοῦ, ἢ χάριν *ῥεκλάμας* γελοίων μονομάχων, αὐστηρῶς ἀπαγορεύονται.

Ἐλεύθερος εἶνέ τις ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς μάρτυράς του τῆς περαιτέρω φροντίδος καὶ νὰ ἐκλέξῃ ἄλλους, ἐὰν ἔχῃ τις πεποίθησιν ὅτι κακῶς διεξήγαγον τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτοῖς λεπτὴν ἐντολήν. Ἐπίσης οἱ μάρτυρες δικαιοῦνται ν' ἀρνηθῶσι τὴν περαιτέρω συνδρομὴν αὐτῶν εἰς τὸν πελάτην των, ἐὰν ἐκτιμήσωσιν ὅτι ἡ συνείδησίς των τοῖς ἀπαγορεύει ν' ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς ὁδὸν σκολιάν.

Ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀφοῦ ὁρισθῶσι διὰ κλήρου ἢ ἐκλογῇ τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ὅπλων, ἀφοῦ ἐξετασθῶσιν ἐπιμελῶς εἰς τὴν ἐνδυμασίαν των οἱ ἀνταγωνισταί, ἀνάγκη νὰ ἀνατεθῇ ἡ διεύθυνσις τῆς μάχης εἰς μάρτυρα τὸν μᾶλλον πεπειραμένον. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ μέλλοντος νὰ ἐπιβλέψῃ εἰς τὰς περιπετείας τῆς συμπλοκῆς ἔχει μεγάλην σημασίαν, διὸ ἡ ἐκλογὴ πρέπει νὰ γείνῃ ἐν ἐπιγνώσει. Ὁ διευθύνων τὴν μάχην πρέπει νὰ ἔχῃ· 1ον *βλέμμα*, ὅπως παρατηρῇ παρευθὺς τὸ παραμικρότερον τραῦμα, πρᾶγμα δυσχερὲς ἐν συμπλοκῇ ὁπωσοῦν ζωηρᾷ· 2ον *ψυχραιμίαν*, ὅπως παρακολουθῇ εἰς τὰς παραμικροτέρας λεπτομερείας τὰς φάσεις τῆς πάλης· 3ον *θάρρος*, ὅπως καταστέλλῃ μετὰ δυνάμεως τὴν ἐλαχίστην παράβασιν τῶν κανόνων τῆς μονομαχίας· 4ον *ἀμεροληψίαν*, ὅπως ἐφαρμόζῃ τὴν αὐστηρότητα ταύτην εἰς τὸν ἕνα ὅπως καὶ εἰς τὸν ἕτερον τῶν ἀνταγωνιζομένων. Τέλος πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν *ἕξιν τῶν ὅπλων*. Εἶνε δὲ φανερὸν ὅτι ἐν μονομαχίᾳ διὰ ξίφους, ἐὰν ὁ διευθύνων τὴν μάχην δὲν ἔχῃ γνῶσιν βαθεῖαν τῆς ξιφασκίας, θὰ τῷ ᾖνε ἀδύνατον νὰ ἐκτιμήσῃ ἀκριβῶς τὸ εἶδος τῶν ἐπιθέσεων, καὶ

(1) Τὰ σχετικὰ ἄρθρα ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Ποινικῷ νόμῳ εἶνε τὰ 208, 209, 210 καὶ 211.

Digitized by Google

ἑπομένως νὰ ἐνεργήσῃ χρησίμως ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. Ὡς βλέπετε, καίτοι ἡ συνήθεια θέλει ὅπως ἡ διεύθυνσις τῆς μάχης ἀνατίθηται, κατ' ἀρχήν, εἰς τὸν πρεσβύτερον, ὅμως ἀδιστάκτως πρέπει ν' ἀνατίθεται, ἡ ἐντολὴ αὕτη εἰς τὸν παρουσιάζοντα τὰ πλεῖστα τῶν ἄνω ἀριθμουμένων πλεονεκτημάτων.

Δὲν θέλω εἰσέλθει εἰς τὴν τεχνικὴν λεπτομέρειαν τῶν διαφόρων φάσεων, δι' ὧν δύναται νὰ διέλθῃ ἡ μονομαχία, εἴτε διὰ ξίφους εἴτε διὰ πιστολίου· πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας ὑπὲρ τὸ δέον διεξοδικὰς διὰ τὴν παροῦσαν συνοπτικὴν ἔκθεσιν, σχετικὴν πρὸς τὰς ὑποθέσεις τῆς τιμῆς. Περιορίζομαι νὰ εἴπω, ὅτι μὲ διευθυντὴν τῆς μάχης πεπειραμένον δὲν εἶνε φόβος νὰ λάβωσι χώραν αἱ ἀταξίαι αἱ γενόμεναι εἴς τινας προσφάτους μονομαχίας. Οἱ διαμαχόμενοι ἂς συμμορφοῦνται πρὸς τὰς παραγγελίας τοῦ διευθύνοντος, ὅπως ἐνεργῶσι πάντοτε σύμφωνα πρὸς τοὺς κανόνας τῆς τιμῆς.

Πρὶν ἢ καταλήξω τὸν λόγον, θὰ εἴπω δύο λέξεις περὶ πρωτοκόλλων.

Γνωστόν, ὅτι δύο συντάσσονται πρωτόκολλα, τὸ ἓν πρὸ τῆς μονομαχίας, καὶ τὸ ἕτερον μετ' αὐτήν. Τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῶν ἐγγράφων τούτων δέον νὰ ἦνε τὰ ἑξῆς. Πρέπει νὰ ἦνε συντεταγμένα σαφῶς καὶ συνοπτικῶς, νὰ ἦνε ὑπογεγραμμένα παρὰ τῶν τεσσάρων μαρτύρων, νὰ σημειῶσι τὴν χρονολογίαν, τὸν τόπον καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν συνετάχθησαν, καὶ τέλος νὰ ἦνε γεγραμμένα εἰς δύο ἀντίγραφα. Τὸ πρῶτον πρωτόκολλον θέλει περιέχει *ὅλας τὰς λεπτομερείας* τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν μέλλουσαν νὰ λάβῃ χώραν συμπλοκήν, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως. Τὸ δεύτερον πρωτόκολλον πρέπει νὰ ἦνε λακωνικώτατον. Ἐν αὐτῷ οἱ μάρτυρες σημειοῦσι μόνον τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῆς μάχης, τὴν φύσιν τοῦ τραύματος, καὶ ὑπογράφονται ἀφοῦ μνημονεύσωσι τὸν τόπον, τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τῆς συναντήσεως. Συνιστῶμεν συντόνως τὴν ἀποφυγὴν ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τούτῳ δύο ὅρων ἐπίσης ἀτυχῶν, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἤτοι «τὴν ἱκανοποιηθεῖσαν τιμὴν» καὶ «τὴν ἀνδρείαν τῶν ἀνταγωνισθέντων». Διότι τὸ νὰ γίνηται λόγος, ὅτι οἱ μονομαχήσαντες ἠγωνίσθησαν εὐτόλμως, τοῦτο δίδει χώραν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι περιεμένετο νὰ φανῶσι δειλοί. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ῥήτραν, ὅτι «ἡ τιμὴ ἱκανοποιήθη», εὑρίσκω αὐτὴν περιττὴν καὶ ἐπικίνδυνον· περιττὴν διότι εἶνε παραδεδεγμένον, ὅτι τὸ γεγονὸς τὸ νὰ σταθῶσιν ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου δύο ἄνδρες μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἀπόσβεσιν τῆς προσβολῆς· ἐπικίνδυνον, διότι ὅταν λόγου χάριν δύο ἄνδρες ἀλληλεῤῥαπίσθησαν, δύναται νὰ φανῇ ἀνεπαρκὲς πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς τιμῆς, ὅτι ὁ εἷς τούτων ἐμωλωπίσθη ἐλαφρῶς εἰς τὴν χεῖρα. Καὶ ὅμως ὅλη ἡ ἠθικὴ ἔννοια τῆς μονομαχίας συνίσταται ἀκριβῶς εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ μονομαχήσας διεκινδύνευσε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τὴν ζωήν του, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἐν τῷ ὅπλῳ ἡ δύναμίς του καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀντιπάλου του, καὶ μολονότι ὑπῆρξε ἀνώδυνον τὸ ἀποτέλεσμα.

Τέλος ὡς πρὸς τὸ ζήτημα ἐὰν ἡ μονομαχία ἦνε ἔθιμον καλὸν ἢ κακόν, δύναταί τις ν' ἀπαντήσῃ ὅτι εἶνε ἔθιμον σχεδὸν παράλογον ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ σχεδὸν λογικὸν ἐν τῇ πράξει. Ἐπιθυμῶ μετὰ πολλῶν σπουδαίων ἀνδρῶν νὰ ἴδω τὴν ἔκλειψιν τῆς μονομαχίας, ἀλλ' ἐρωτῶ διὰ τίνος τρόπου καὶ πῶς θὰ ἀντικατασταθῇ τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἡ μονομαχία θὰ μείνῃ ἐν *ἀναγκαῖον κακὸν* ἐνόσῳ τὰ ἤθη ἡμῶν δὲν μεταβληθῶσιν οὐσιωδῶς. Τὸ θλιβερώτατον γεγονός, ὅπερ ἐστοίχισε τὴν ζωὴν εἰς ἕνα γενναῖον Γάλλον ἀξιωματικὸν δὲν ἀποδεικνύει τίποτε οὔτε ὑπὲρ οὔτε κατὰ τῆς μονομαχίας. Ἀποδεικνύει μόνον ὅτι εἶνε καλὸν νὰ γνωρίζωμεν τὰς εἰδικὰς πραγματείας, ὅπου σαφῶς καθορίζονται τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τῶν μονομαχούντων καὶ τῶν μαρτύρων.

Ἐπειδὴ ἢ ἠγνοήθησαν ἢ παρεγνωρίσθησαν αἱ παραγγελίαι αὗται αἱ θεμελιούμεναι ἐπὶ τοῦ δικαίου καὶ ἐπὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐγένοντο ἔνοχοι σφαλμάτων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον σοβαρῶν. Κατ' οὐσίαν, ὡς εἶπον ἤδη, ἡ μονομαχία ἐνσαρκοῦται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μάρτυρος. Ἐὰν οὗτος ἦνε πεπειραμένος, ὅλα θὰ γίνωσι τακτικώτατα, ἀλλ' ἐὰν ἀγνοῇ τὰ καθήκοντά του, ὡς συχνάκις συμβαίνει, ἐπίκεινται πολλὰ κακά. Αὐτὴν τὴν ἰδέαν ἐξέφρασεν ὁ Ἀλφόνσος Κὰρ διὰ τρόπου λίαν ἐκφραστικοῦ ὅταν ἔγραφε· «*Δὲν φονεύουσιν οὔτε αἱ σφαῖραι τῶν πιστολίων, οὔτε αἱ αἰχμαὶ τῶν ξιφῶν, ἀλλ' οἱ μάρτυρες.*»

(Ἐκ τοῦ Paris Illustré)

ADOLPHE TAVERNIER.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐκεῖνο ὅπερ συνήθως καλοῦμεν *πνεῦμα* εἶνε πότε πρωτότυπός τις παρομοίωσις, πότε λεπτὸς ὑπαινιγμός, ἄλλοτε ἡ χρῆσις λέξεώς τινος παρουσιαζομένης ὑπὸ σημασίαν ἀλλοίαν ἐκείνης ἣν ἀποδίδομεν αὐτῇ, ἐνταῦθα συσχέτισις δύο ἰδεῶν μὴ κοινῶν, ἐκεῖ ἀσυνήθης τις μεταφορά· πρὸς τούτοις ἡ ἐξεύρεσις τῆς ὑποκρυπτομένης ἔν τινι ἀντικειμένῳ καὶ μὴ καταφανοῦς ἐκ πρώτης ὄψεως ἰδέας, ἡ τέχνη τοῦ συνδέειν δύο πράγματα κατ' ἐπίφασιν ἀποκεχωρισμένα ἢ τοῦ ἀποχωρίζειν δύο ἄλλα συναφῆ ἢ τοῦ ἀντιτιθέναι

Digitized by Google

αὐτὰ πρὸς ἄλληλα, ἡ τέχνη τοῦ ἐκφέρειν σκέψιν τινὰ κατὰ τὸ ἥμισυ, ἵνα μαντεύσῃ τὸ λοιπὸν ὁ ἀκούων. Τέλος θὰ σᾶς ἔλεγα πλείονα περὶ τῶν διαφόρων τρόπων τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ πνεύματος, ἂν εἶχον περισσότερον ἐξ αὐτοῦ.

(Βολταῖρος) δ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πόσοι θὰ ἐγίνοντο εὐτυχεῖς ἐκ τῆς εὐτυχίας ἡ ὁποία χάνεται εἰς μάτην !

—

Ἡ ὁμολογία τῶν σφαλμάτων ἡμῶν δὲν σημαίνει ἀδυναμίαν, ἀλλὰ δύναμιν.

—

Εἶνε μέγα προτέρημα τὸ νὰ δύναταί τις νὰ ἐκριζόνει ἐξ ἑαυτοῦ πᾶν ὅ,τι εἰμπορεῖ νὰ εἶνε ἐνοχλητικὸν εἰς τοὺς ἄλλους.

—

Ὁ μηδὲν ἀνεχόμενος δὲν εἶνε οὐδ' αὐτὸς ἀνεκτὸς ὑπὸ τῶν ἄλλων.

—

Ἡ ἀποθάρρυνσις ἥτις μᾶς καταλαμβάνει προέρχεται συνήθως ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας ἡμῶν.

—

Ἡ μεγάλη ψυχὴ εἶνε ἀπρόσιτος εἰς τὴν ὕβριν, τὴν ἀδικίαν, τὴν θλῖψιν, τὸν χλευασμόν, καὶ θὰ ἦτο ἄτρωτος, ἐὰν δὲν ἔπασχεν ἐκ συμπαθείας πρὸς τὰ δεινὰ τῶν ἄλλων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πολυτάλαντος Ἀμερικανίς, ἐν Παρισίοις διαμένουσα, παρήγγειλε τὴν κατασκευὴν μανδύου, συνισταμένου ἀποκλειστικῶς ἐκ πτίλων παραδεισίων πτηνῶν. Ἕκαστον τῶν πτηνῶν τούτων τιμᾶται 30 σελίνια, ἤτοι 37, 50 φρ. Διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ μανδύου θὰ χρειασθῶσι 500, ὥστε εἰς ἀγορὰν τῆς πρώτης ὕλης θὰ διατεθῶσιν 18, 750 φράγκα. Εἰς ταῦτα δὲν ὑπολογίζεται ἡ ἀμοιβὴ τῶν δύο ἐπιδεξίων θηρευτῶν, οἵτινες ἀπεστάλησαν εἰς Νέαν Γουϊνέαν ἐπὶ τῷ εἰδικῷ σκοπῷ νὰ θηρεύσωσι τὰ ἀπαιτούμενα πτηνά, διότι ἄλλως ἦτο δύσκολον νὰ εὑρεθῶσι τοσαῦτα πτηνὰ συγχρόνως.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς βαθμηδὸν εἰσάγεται εἰς πάσας τὰς χώρας. Ἐν Τόκιο τῆς Ἰαπωνίας συνέστη ἐσχάτως ἑταιρία ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ μὲ κεφάλαιον 1,000,000 φράγκων. Ἡ ἑταιρία αὕτη προτίθεται νὰ ἱδρύσῃ ἐν τῇ πόλει πέντε κεντρικοὺς σταθμούς, θὰ ἀναλάβῃ δὲ καὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ παλατίου, τοποθετοῦσα ἐν αὐτῷ τρισχιλίας λυχνίας.

Οὐχὶ μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὰ πτηνὰ γίνονται μακρόβια, πολλὰ δὲ αὐτῶν φθάνουσιν εἰς ἡλικίαν ἱκανῶς σεβασμίαν. Μεταξὺ τῶν εἰς τὴν μακροβιότητα ὑποψηφίων καταλέγονται ὁ ἀετός, ὁ κύκνος καὶ ὁ κόραξ, οἵτινες ζῶσιν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη. Ὁ ψιττακὸς καὶ ὁ ἐρωδιὸς ἀρκοῦνται εἰς ἡλικίαν 60 ἐτῶν· ὁ ἱέραξ δὲν ζῇ πλέον τῶν 40 ἐτῶν, εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην δὲ φθάνουσιν ὁ χὴν καὶ ὁ πελεκάν. Ὁ ταὼς ζῇ 25 ἔτη, ἡ περιστερὰ 20, ὁ γέρανος 24, ὁ αἴγιθος 25, ἡ ἀκανθὶς 15, ὁ κορυδαλὸς 13, ἡ ὑπολαῒς ἡ μελανοκέφαλος 15, ὁ κόσσυφος 12, τὸ κανάριον 14, ὁ φασιανὸς 15, ἡ κίχλη 10, ὁ ἀλέκτωρ 10, ἡ πυραλὶς 12 καὶ ὁ τροχίλος (τρυποκάρυδον) μόνον 3.

Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἡ πρωσσικὴ ἐπαρχία Σιλεσία πανηγυρίζει τὴν τριακοσιοστὴν ἐπέτειον τῆς καλλιεργείας τῶν γεωμήλων ἐν αὐτῇ. Διότι πρῶτος ἐν Σιλεσίᾳ ὁ ἰατρὸς Λαυρέντιος Σόλτς ἐφύτευσε γεώμηλα ἐν ἔτει 1587 ἐν τῷ κήπῳ του ἐν Βρεσλαυίᾳ. Ἔκτοτε ὅμως παρημελήθη ἡ τῶν γεωμήλων καλλιεργία, καὶ μόνοι οἱ εὔποροι ἐπρομηθεύοντο τοιαῦτα ἐκ τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν, πληρώνοντες βαρὺ τέλος εἰσαγωγῆς. Συστηματικώτερον εἰσήχθη πάλιν ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων ἐν Σιλεσίᾳ πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος αἰῶνος περίπου, ἤτοι τῷ 1734.

Ἀφ' ὅτου ἡνώθη πολιτικῶς ἡ Γερμανία, τὸ Βερολῖνον, ὡς πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ τῶν Γερμανῶν μητρόπολις, προσκτᾶται ὁσημέραι μείζονα αὔξησιν· ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ συμποσοῦται νῦν εἰς 1,400,000, ἐν ᾧ πρὸ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου ἦτο ἐλάσσων τοῦ ἑκατομμυρίου. Τὸ Βερολῖνον ἐγένετο καὶ συνέδρα ἀπειραρίθμων ξένων· κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1887 προσῆλθον αὐτόσε ξένοι περὶ τὰς διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας. Τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου, λόγῳ τῆς ἀξίας τῶν καθηγητῶν καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν, ἔχει ἐν Εὐρώπῃ τὰ πρωτεῖα.

Ἡ μᾶλλον ὀπωροφάγος χώρα τῆς οἰκουμένης εἶνε βεβαίως ἡ Ἀγγλία, ἥτις τῷ 1886 εἰσήγαγε ξηρὰς καὶ χλωρὰς ὀπώρας

Ἐξ Ὀλλανδίας	ἀξίας	φράγκων	5,315,000
ἐκ Βελγίου	»	»	3,780,000
ἐκ Γερμανίας	»	»	2,404,000
ἐκ Γαλλίας	»	»	12,090,000
ἐξ Ἱσπανίας	»	»	50,000,000
ἐξ Ἰταλίας καὶ Τουρκίας	»	»	19,800,000
ἐξ Ἑλλάδος	»	»	42,500,000
ἐξ Ἀμερικῆς	»	»	12,000,000
ἐκ Πορτογαλλίας	»	»	3,275,000
Ἤτοι ἐν ὅλῳ ἀξίας φρ.			151,164,000

Μόνον τὰ εἰσαχθέντα εἰς Ἀγγλίαν πορτοκάλια κατὰ τὸ 1886 ὑπελογίσθησαν εἰς 500,000,000

Ἐν παντοπωλείῳ, μεταξὺ νεαρᾶς μαγειρίσσης καὶ τοῦ ὑπηρέτου τοῦ παντοπώλου :

Ἡ μαγείρισσα (ὀργίλως). Νὰ σοῦ 'πῶ, Γιάννη, νὰ μοῦ κάνῃς τὴ χάρι νὰ ζυγίζῃς καλλίτερα· κάθε 'μέρα ξύκικα μοῦ τὸ δίνεις ὅ,τι πάρω.

Ὁ ὑπηρέτης (τρυφερῶς)—Ἐγὼ τὸ κάνω γιὰ καλὸ 'δικό σου, Μαροῦλα, γιὰ νὰ μὴ σοῦ βαραίνουν πολὺ τὸ καλάθι καὶ κόβονται τὰ χεράκια σου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1092

Digitized by Google

'Αριθ. 617 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 15, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 25 Ὀκτωβρίου 1887

ΑΙ ΝΕΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἀλλ' ἱκανὰ εἶναι ὅσα εἴπομεν περὶ κακοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἂν ποτε, ὃ μὴ γένοιτο, ἡ Ἑλλὰς ἤθελεν ὑποστῇ στρατιωτικήν τινα συμφορὰν ἢ πολιτικὴν ἐπανάστασιν, δυνατὸν εἶναι μεμονωμέναι συμμορίαι νὰ ἀναφανῶσι πάλιν ἕνεκα τῆς γενικῆς ἀταξίας, ἀλλ' ἐάν, ὅπως κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρέπει νὰ ἐλπίσωμεν, τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον ἐξακολουθήσῃ νὰ βιοτεύῃ ἐν ἡσυχίᾳ, ἡ λῃστεία εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ἀνήκῃ μόνον εἰς τὰς ἀφηγήσεις τοῦ παρελθόντος. Ἡ διοίκησις ὁσημέραι τείνει εἰς τὸ νὰ λάβῃ κανονικώτερον χαρακτῆρα, ὁ στρατὸς ἀποκτᾷ παραδόσεις καθήκοντος καὶ πειθαρχίας, μεγάλα δημόσια ἔργα ἐπεχειρήθησαν τὰ ὁποῖα θὰ ἐξακολουθήσωσι, καὶ δραστηρίως ἀπασχολεῖ τοὺς Ἕλληνας ἡ κατασκευὴ ὁδῶν, γεφυρῶν καὶ σιδηροδρόμων. Κατεσκευάσθη ἤδη ὁ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Κόρινθον σιδηρόδρομος καὶ ὁ τοῦ Λαυρίου, καὶ σκέψις γίνεται νὰ συνδεθῶσιν αἱ Ἀθῆναι πρὸς τοὺς μεγάλους εὐρωπαϊκοὺς σιδηροδρόμους διὰ τῆς γραμμῆς τῆς ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βελιγράδιον. Ὅπως ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Θησεὺς κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ἐξολοθρεύοντες τέρατα παρεσκεύασαν διὰ τοῦ ῥοπάλου των τοὺς μεγάλους αἰῶνας τῆς Ἑλληνικῆς εὐκλείας, οὕτω καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς παιδείας, τὰ εἰρηνικὰ ἤθη καὶ ἡ ἄσκησις τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος θὰ παρασκευάσωσιν ἴσως νέαν καὶ λαμπρὰν ἀναγέννησιν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Οἱ νέοι Ἕλληνες ἔχουσι κατὰ βάθος στερεῶς ἐρριζωμένα ἐν ἑαυτοῖς δύο ζωηρότατα καὶ ὀφθαλμοφανέστατα αἰσθήματα, τὴν ὑπερηφάνειαν διὰ τὸ ἔνδοξον παρελθόν των καὶ τὴν μέριμναν διὰ τὸ μέλλον των. Ἔλεγον ἀνωτέρω ὅτι ψέγονται διὰ τὴν κατά τι ἐξημμένην φιλοπατρίαν των· θαυμάζω ἐγὼ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο πάθος των, καὶ ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐτῶν τὸ ἐκφράζουσιν εἰς γλῶσσαν ὀλίγον πομπώδη, χαιρετίζω οὐδὲν ἧττον μετὰ σεβασμοῦ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πεποίθησιν ἣν ἡ Ἑλλὰς ἐμπνέει εἰς πάντα τὰ τέκνα της. Αἰσθάνεταί τις παλλομένην ἐν Ἑλλάδι εἰς πάσας τὰς ψυχὰς τὴν ἱερὰν καὶ εὐγενῆ ἐκείνην πρὸς τὴν πατρίδα στοργήν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν τιμὴν μιᾶς φυλῆς καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ζωτικότητός της. Οὐδέποτε λαὸς περιέρχεται εἰς κίνδυνον ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς του φιλοπατρίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, ὃν ἤθελεν ἔχῃ καὶ τῆς ἀποκλειστικῆς ἀφοσιώσεως ἑκάστου πολίτου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐζωΐαν καὶ περιουσίαν, αὗται δὲ εἶναι αἱ κακίαι, αἵτινες κατέστρεψαν τὰς μεγάλας πολιτείας τοῦ κόσμου. Τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα τῶν Ἑλλήνων ἀποτελεῖ σήμερον τὴν δύναμίν των ὅπως τὸ πάλαι ἡ πρὸς τὴν ἰδίαν πολιτείαν στοργή, ἡ δὲ σημερινὴ αὐτῶν φιλοπατρία εἶναι προτιμοτέρα τῆς παλαιᾶς, διότι δὲν ἔχει τὰ ὅρια τόσον στενὰ ὅσον ἐκείνη. Εἶναι δὲ τώρα ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀναγκαία ἡ φιλοπατρία. Καθ' οὓς δηλαδὴ χρόνους οἱ σλαυϊκοὶ λαοί, ὑπὸ τὴν προστασίαν ἰσχυρῶν κρατῶν, ἀπειλοῦσι πανταχόθεν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸ μέλλον αὐτῶν, τί θὰ ἐγίνετο ἡ Ἑλλὰς πρὸ τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης ἂν δὲν συνεκέντρωνεν εἰς ἓν ὑπέρτατον πάθος πάσας τῆς ψυχῆς αὐτῆς τὰς δυνάμεις καὶ δὲν συνήθροιζε μετὰ φιλοτίμου μερίμνης τὰ πανταχοῦ διεσπαρμένα φυλετικὰ αὐτῆς στοιχεῖα; Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ διάπυρος ἐκείνη πίστις ἤθελεν ὑποστῇ μείωσιν, θὰ διεκυβεύετο διὰ παντὸς τὸ μέλλον της. Καὶ δὲν νομίζω μὲν ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἠδύνατο ἀποτελεσματικῶς διὰ τοῦ πολέμου νὰ ἀγωνισθῇ πρὸς δυνάμεις ὑλικῶς ὑπερτέρας τῶν ἰδικῶν της, ἀλλ' εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιστῇ εἰς τὸ ῥεῦμα χάρις εἰς τὴν εὐσθενῆ ἐκείνην φιλοπατρίαν, διὰ τῆς καταλλήλου ἐπιδράσεως τοῦ πνεύματός της, ἐὰν δυνηθῇ νὰ φανῇ ἀξία τῆς ἀποστολῆς ταύτης καὶ νὰ κάμῃ χρῆσιν μετ' ἀγρύπνου δραστηριότητος τῶν μέσων τῆς ἐνεργείας, τὰ ὁποῖα παρέχει εἰς τὰ ἔθνη ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ. Πιστεύω δὲ ὅτι ἐπὶ τοῦ εἰρηνικοῦ τούτου ἐδάφους οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ εἶχον ἄλλον λαὸν ἰσόπαλον οὔτε ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἵμου οὔτε ἐν πάσῃ τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ὅτι ἡ συνετὴ σύμπραξις πάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ καὶ τῶν ἐν τῷ ἐλευ-

Digitized by Google

θέρῳ βασιλείῳ, ἤθελεν ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτοὺς ἀκαταγώνιστον ἐπικράτησιν ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς χώραις.

Δὲν ἔχω νὰ πραγματευθῶ ἐδῶ τὰ πολιτικὰ ταῦτα ζητήματα· περιορίζομαι νὰ δηλώσω μετὰ χαρᾶς ὅτι ἡ φιλοπατρία τῶν Ἑλλήνων εἶναι βαθυτάτη καὶ εἰλικρινεστάτη. Ἄς εἴπωμεν δὲ καὶ ἐν παρόδῳ ὅτι ἐκδηλοῦται δι' ἔργων, τὰ ὁποῖα δὲν βλέπει τις συχνάκις ἀλλαχοῦ· καὶ εἶναι μὲν τοῦτο λεπτομέρεια μόνον, ἀλλὰ ἔχει ὅπως δήποτε τὴν ἀξίαν της. Ἀκατάπαυστα δηλαδὴ δωρεαὶ μεγαλοπρεπεῖς παρέχονται εἰς τὴν πατρίδα ὑπὸ Ἑλλήνων εἴτε τοῦ ἐξωτερικοῦ εἴτε τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἄλλος ἔκτισεν ἀστεροσκοπεῖον ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν νυμφῶν, ἄλλος ἵδρυσεν ἐργαστήριον ἀπόρων γυναικῶν καὶ ᾠκοδόμησε μουσεῖον ἐν Ὀλυμπίᾳ, εἰς ἄλλον ὀφείλεται ἓν δημόσιον ἐκπαιδευτήριον ἢ ἓν νοσοκομεῖον, καὶ πρὸ ὀλίγου δ' ἀκόμη χρόνου πλούσιος ἰδιώτης πορευθεὶς πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ ὄχι ἀξιοκαταφρόνητον ποσὸν ἑνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν διὰ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς οἱονδήποτε κοινωφελῆ σκοπὸν ἤθελεν ὁρίσῃ ἡ κυβέρνησις. Καὶ ἀνέφερα τινὰ μόνον ἐκ τῶν δωρημάτων, θὰ ἠδυνάμην δὲ εἰς ταῦτα νὰ προσθέσω ἓν ὀφθαλμιατρεῖον, πολυτίμους συλλογὰς βιβλίων διὰ τὰς βιβλιοθήκας καὶ τόσα ἄλλα! Αἱ ἐθελούσιοι αὗται μεγαλοδωρίαι φαίνονται φυσικώταται ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ· τὰς δέχονται μὲν εὐγνωμόνως, ἀλλὰ καὶ δὲν γίνεται λόγος περὶ αὐτῶν μετὰ πολλοῦ κόμπου, ὡς ἂν ἁπλῶς ἐπρόκειτο περὶ εὐλαβοῦς προσφορᾶς τέκνων πρὸς μητέρα. Οἱ πολῖται δίδουσιν ἄνευ ἀλαζονείας, ἡ πατρὶς δέχεται ἄνευ ἐκπλήξεως καὶ τὰ ἀμοιβαῖα ταῦτα αἰσθήματα εἶναι ἀναντιρρήτως τεκμήρια τῆς ἠθικῆς ἰσχύος ἑνὸς λαοῦ.

Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι καὶ ἓν ἄλλο προτέρημα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι κοινόν. Δὲν λησμονοῦσι τὰς εὐεργεσίας, ἃς ἔλαβον. Ἡ ἀνάμνησις τῆς ἰσχυρᾶς ἐπικουρίας, ἣν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὸν φοβερὸν ἀγῶνα τὸν καταστήσαντα ἐλευθέραν τὴν Ἑλλάδα παρέσχεν ἡ Γαλλία, διατηρεῖται πάντοτε ζωηρὰ εἰς τὴν ψυχήν των καὶ ἀρέσκονται νὰ κάμνωσι λόγον περὶ αὐτῆς. Οὐδέποτε ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐπιζητήσῃ διὰ σοφισμάτων νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς εὐγνωμοσύνης, νὰ θρέψῃ καθ' ἡμῶν αἰσθήματα φθόνου, νὰ χαρῇ διὰ τὰς συμφοράς μας ἢ νὰ ἐξολισθήσῃ, διὰ νὰ μᾶς βλάψῃ, εἰς ἀσυγγνώστους συμμαχίας. Δὲν ἤκουσα Ἕλληνας, καὶ εἰς περιστάσεις ἀκόμη, καθ' ἃς δὲν εἴμεθα ἐντελῶς σύμφωνοι, νὰ εἴπωσι τὸν ἐλάχιστον κακὸν λόγον καθ' ἡμῶν. Δύνανται βεβαίως νὰ συζητῶσι πρὸς ἡμᾶς περὶ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ σημείου τῶν συμφερόντων των, ἀλλ' ἀδιαλείπτως εὔχονται ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Γαλλίας, ἔχουσι πεποίθησιν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν φιλίαν καὶ διαμένουσι καὶ αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς φίλοι πιστοί, διότι ἠξεύρουσιν ὅτι ἡ Γαλλία θέλει καὶ θὰ θέλῃ πάντοτε τὸ καλόν των.

Μεταξὺ τῶν εὐτυχημάτων τῆς Ἑλλάδος εὐχαρίστως ἀναγράφω τὸ ἑξῆς φανερὸν εἰς πάντας ἀγαθόν, ὅτι δηλαδὴ ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχει ζήτημα οὔτε κοινωνικὸν οὔτε θρησκευτικόν. Τὰ κόμματα ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν προσώπων, συζητοῦσι περὶ τῆς καταλληλότητος τῆς δεῖνος ἢ τῆς δεῖνος πράξεως, περὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ ἢ τῶν ἀποφάσεων τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ περὶ τῶν βάσεων τοῦ Συντάγματος ἢ τῆς Ἐκκλησίας πάντες εἶναι σύμφωνοι. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀπόλυτος, οὐδεὶς δὲ οὐδὲ θὰ ἐσκέπτετο νὰ τὴν περιορίσῃ, τόσον εἶναι οὐσιωδῶς δημοτικὴ καὶ ἀκίνδυνος. Καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἄπειρα δημοσιογραφικὰ φύλλα, κραυγαζόμενα ἐν ταῖς ὁδοῖς, κρίνουσι μετὰ πλειοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας αὐστηρότητος, πολλάκις δὲ μετ' ἀξιολόγου ἐμπειρίας, τὰς πράξεις τῆς κυβερνήσεως ἢ τὰς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καὶ ἐνίοτε ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὰς πάντα τὰ κακὰ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἡ δημοσία γνώμη μένει ἀνεξάρτητος καὶ ἀφίνει νὰ παρέρχωνται αἱ φράσεις ὅπως τὸ ὕδωρ ἑνὸς χειμάρρου. Πράγματι δὲ ὁ τόπος κυβερνᾶται ἀπολύτως δι' ἑαυτοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἐκπροσωπεῖ τὴν ἑνότητα καὶ τὴν ἑδραιότητα τῶν θεσμῶν, ἡ δὲ βουλὴ ἐκλεγομένη διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, ὑποδεικνύει κυριαρχικῶς τὴν κυβερνῶσαν πολιτικὴν μερίδα. Ταύτης δὲ ἀρχηγὸς καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς λέξεως εἶναι ὁ πρωθυπουργός, ἔχει δηλαδὴ ὁ πρωθυπουργὸς ἰδιάζουσαν ἐπικράτησιν ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων πραγμάτων. Οἱ ὀπαδοί του κατέχουσι τὰς δημοσίας θέσεις, οἱ φίλοι τοῦ προκατόχου του κατατάσσονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν ἕως οὗ ἡ θέλησις τῆς βουλῆς ἤθελε μεταβληθῇ. Τὸ μέγα ζήτημα διὰ τὸ ὑπουργεῖον εἶναι πάντοτε ὁ προϋπολογισμός. Θὰ ὑπάρξῃ ἢ δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἔλλειμμα; Πᾶσα ἄλλη ἐρώτησις ἐν καιροῖς εἰρηνικοῖς ἐξαφανίζεται πρὸ τῆς ἐρωτήσεως ἐκείνης. Διότι τῷ ὄντι ἡ Ἑλλὰς ἐξ ἴσου φοβεῖται εἴτε πολὺ ἄτολμον διαχείρισιν, ἥτις θὰ τὴν ἔθετε ὀπίσω τῆς γενικῆς κινήσεως τοῦ πολιτισμοῦ, εἴτε σπατάλην, ἥτις θὰ τὴν ὡδήγει εἰς καταστροφήν. Ἐντεῦθεν αἱ ζωηρόταται συζητήσεις εἰς πᾶσαν σύνοδον τῆς βουλῆς καὶ αἱ συχναὶ μεταβολαὶ τῶν ὑπουργείων, αἵτινες δυστυχῶς προκαλοῦσι καὶ τῆς διοικήσεως τὴν μεταβολήν. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσῃ τις ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὡς πολλοὶ ἄλλοι καὶ ἰδίᾳ ὡς οἱ ἔνδοξοι αὐτοῦ πρόγονοι, ἀγαπᾷ πολὺ τὰς ἀλλαγὰς τῶν προσώπων, εἶναι δὲ πάντοτε περίεργος νὰ ἴδῃ τί ἕκαστος ἀρχηγὸς κόμματος

Digitized by Google

δύναται νὰ πράξῃ, καὶ νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν βάσανον τῆς ἐξουσίας ἐκείνους, οἵτινες διατείνονται ὅτι θὰ ἐκυβέρνων ἐπιτυχέστερον τῶν ἄλλων. Πιστεύω ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἱκανὴν εὐφυΐαν, ὥστε νὰ νοήσωσι τὸ ἄτοπον τῆς ἄνευ ἰσχυρῶν λόγων ἐπιμονῆς εἰς τὰς ἐπικινδύνους ταύτας διακυμάνσεις καὶ ὅτι κατ' ὀλίγον θὰ συνηθίσωσι νὰ διατηρῶσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας τοὺς ἔχοντας ὑπέροχον ἀξίαν. Ἔχουσιν ἄλλως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῶν ἱστορίᾳ καλὸν παράδειγμα νὰ ἀκολουθήσωσι· δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐλησμόνησαν ὅτι ὁ Περικλῆς ἐκυβέρνησεν ἐπὶ τριάκοντα ἔτη τὴν δημοκρατίαν τῶν Ἀθηνῶν. Ἴσως τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα εἶναι πολὺ διὰ τοὺς ἡμετέρους καιρούς, ἀλλὰ καὶ εἰς βραχύτερον ἀκόμη δύναται νὰ πραχθῇ τὸ ἀγαθόν.

Προκειμένου δὲ περὶ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, δὲν δύναμαι νὰ περατώσω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην χωρὶς νὰ διακηρύξω ὅτι ἀπ' ἐναντίας πρός τινα θεωρίαν διαδοθεῖσαν ὑπό τινων λογίων, εἶμαι ἐγὼ πεπεισμένος, ἀφ' οὗ ἐπὶ πολὺ ἐγνώρισα τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τὸ πολὺ πλῆθος αὐτῶν κατάγεται ἀναντιρρήτως ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐλέχθη ὅτι δῆθεν ἔγινεν ἀνάμιξις φυλῶν, ὅτι ἐπέδρασαν αἱ ἀλλεπάλληλοι κατακτήσεις, ἡ γειτνίασις τῶν Ἀλβανῶν καὶ δὲν εἰξεύρω πόσα ἄλλα ἀκόμη ἐλέχθησαν. Ἀλλὰ δι' ἐμὲ πάντα ταῦτα εἶναι παραδοξολογίαι, ἃς δύναται νὰ ἀνατρέψῃ εὐχερῶς μόνος ὁ ὀρθὸς λόγος. Ὅτι εἴς τινα μέρη συνέβησαν ἀναμίξεις, ἐπιδρομαὶ βορείων φυλῶν, οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ, ἀλλ' ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ συνόλου ἑνὸς ἔθνους, πρέπει νὰ ἀφεθῶσι κατὰ μέρος τὰ δευτερεύοντα περιστατικὰ καὶ αἱ ἀσήμαντοι ἀποικήσεις. Ἠξεύρω καλῶς ὅτι ὑπάρχουσιν Ἀλβανοὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἐν Ὕδρᾳ, ἐν τῇ Μεγαρίδι, ἀλλ' ἔμειναν ἀπομεμονωμένοι, διετήρησαν ἐν μέρει τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη των καὶ οὐδεὶς συγχέει αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἐγχωρίους. Ὡς πρὸς δὲ τὰς ἀναμίξεις, εἶναι βέβαιον ὅτι συνέβησαν καὶ ὅτι καθ' ἑκάστην συμβαίνουσιν, ὅπως εἰς πάσας τὰς χώρας. Ὑπάρχουσι φαναριωτικαὶ οἰκογένειαι, εἰς τὰς φλέβας τῶν ὁποίων ῥέει αἷμα ῥωσσικὸν ἢ ῥουμανικόν, καὶ ὅσον πλειότερον πολλαπλασιάζονται αἱ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν σχέσεις διὰ τῶν ταξειδίων καὶ τῆς ἐμπορίας, τόσον εὐχερέστεραι γίνονται καὶ αἱ ἐπιμιξίαι. Ἀλλ' αἱ λεπτομέρειαι αὗται τόσον μεταβάλλουσι τὴν μεγάλην μάζαν τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας ὅσον καὶ οἱ ποταμοὶ τὴν θάλασσαν. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἀφομοιώνει πρὸς ἑαυτὴν τὰ ξένα στοιχεῖα καὶ διατηρεῖ τὴν ἰδίαν αὐτῆς φύσιν, τοὺς ἰδίους πόρους καὶ τὸν ἴδιον ἐθνικὸν χαρακτῆρα.

Καὶ κατὰ πρῶτον, πότε συνέβησαν αἱ ῥιζικαὶ ἐκεῖναι φυλετικαὶ μεταμορφώσεις; κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως; Ἀλλὰ πάντες ἠξεύρουσιν ὅτι οὐδέποτε ἐξεπέμφθησαν λατινικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπως εἰς τὰς παρὰ τὸν Δούναβιν χώρας, εἰς τὴν Ἀφρικήν, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γαλατίαν. Ἂν δέ τινες πλούσιοι Ῥωμαῖοι ᾠκοδόμησαν ἐπαύλεις παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, αἱ ἰδιωτικαὶ ἐκεῖναι ἐγκαταστάσεις οὐδόλως ἴσχυσαν νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τὸν ὅλον πληθυσμόν. Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεγάλων βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, ὅτε ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ἀλάριχος καὶ οἱ Γότθοι; Ἀλλ' ἡ κατοχὴ ἐκείνη παρήχθη μὲ βιαιότητα καὶ ταχύτητα θυέλλης, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι οἱ πολυάριθμοι λαοὶ τοῦ Βορρᾶ δὲν ἀφῆκαν μόνιμα στίφη ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς γῆς· διῆλθον μόνον διὰ τῆς χώρας καὶ ἐξηφανίσθησαν. Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σταυροφοριῶν; Πύργοι τινὲς μόνον ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Βενετῶν ἐν Δαφνίῳ, ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Ἄργους, ἐπὶ τοῦ Ἀκροκορίνθου, ἐν Μιστρᾷ, παρὰ τὴν Σπάρτην καὶ ἀλλαχοῦ ἀκόμη, ἀλλ' οἱ πρόσκαιροι ἐκεῖνοι κύριοι τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦσαν πράγματι ἢ μικραὶ στρατιαὶ κατακτητικαί, δι' ἃς ἡ Ἑλλὰς δὲν ἦτο παρὰ στρατόπεδον μόνον. Οἱ Φλωρεντῖνοι δοῦκες κατῴκησαν εἰς τὰ Προπύλαια τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ τίνα σημασίαν ἔχει ἡ παρουσία ἐνόπλων τινῶν ἀνδρῶν διαφόρων φυλῶν σχετικῶς πρὸς τὸν ὅλον πληθυσμόν; Μήπως λοιπὸν ἡ ὀθωμανικὴ ἐπιδρομὴ καὶ κατάκτησις ἐνέχυσαν τὸ τουρανικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ; Ἀρκεῖ νὰ ὑπομνήσῃ τις τὰ ἄσβεστα μίση τῶν δύο φυλῶν, τὴν βαθεῖαν διάζευξιν, ἣν τὰ ἤθη, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία ἐτήρουν μεταξύ των καὶ ἣν ἐπιμαρτυρεῖ ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ἵνα καταρρίψῃ τοιαύτην ὑπόθεσιν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, πρέπει νὰ ἀγνοῇ τις τὴν Ἀνατολήν, ὅπου αἱ φυλαὶ ἀπομονοῦνται ἀπ' ἀλλήλων μετ' ἐμπαθοῦς ἐπιμονῆς, διὰ νὰ ὑποθέσῃ, παρὰ τὰ διδάγματα τῆς ἱστορίας, ὅτι μεταξὺ τοῦ νικητοῦ καὶ τοῦ ἡττηθέντος, τοῦ καταπιέζοντος καὶ τοῦ καταπιεζομένου, τοῦ μουσουλμάνου καὶ τοῦ χριστιανοῦ, ἐπῆλθέ τις συγχώνευσις ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἑλληνικῆς. Οὐδαμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας παρατηρεῖται τοιοῦτο φαινόμενον, οὐδ' εἰς ἐκείνους τοὺς λαούς, οἵτινες εἶναι ὀλιγώτερον ζωηροὶ καὶ βεβαιότατα ὀλιγώτερον εὐφυεῖς τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Σέρβοι, οἱ Βόσνιοι, οἱ Βούλγαροι, καὶ οἱ Ἀρμένιοι νὰ διατηρηθῶσιν ἀμιγεῖς καὶ οἱ Ἕλληνες νὰ ὑποστῶσι τὴν ἀνάμιξιν τῆς Ὀθωμανικῆς φυλῆς; Ἄλλως δὲ οἱ Τοῦρκοι εἴτε ἐξ αἰσθήματος ἐμφύτου ἀλαζονείας, εἴτε ἐκ πολιτικῆς, οὐδαμοῦ ἀνεμίχθησαν πρὸς τὰ ὑποταγέντα ἔθνη. Τὰ ἐκυβέρνησαν διὰ τῆς ἰσχύος, ἣν ἐνέπνεεν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπέροχος θέσις των καὶ διὰ τῶν μέσων,

Digitized by Google

ἃ παρεῖχεν ἡ κραταιὰ αὐτῶν διοίκησις, ἀλλὰ δὲν τὰ ἀφωμοίωσαν πρὸς ἑαυτούς. Αἱ ἀλλεπάλληλοι ἀποκοπαὶ ἀπὸ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους αἱ γενόμεναι κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα, αἵτινες ὁλοσχερῶς μετέβαλον τὴν ὄψιν τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, ἀποδεικνύουσιν ὑπεραρκούντως ὅτι τὸ τουρκικὸν οἰκοδόμημα ἦτο ἐσχηματισμένον ἐκ κομματίων, τὰ ὁποῖα ἔμειναν ἐντελῶς διακεκριμένα. Τὰ συνήνωνε μόνον ἡ τουρκικὴ ὑπεροχή, ἀλλ' εὐθὺς ἀφοῦ ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τοῦ ὅλου ὄγκου ἀνευρίσκονται πάλιν ἔχοντα τὴν αὐτὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν μορφήν, ἣν εἶχον καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς καταχτήσεως. Ἡ Ἑλλάς, μὲ τὴν θαυμασίαν της γλῶσσαν, ἠλλοιωμένην βεβαίως ἐκ τῆς μακρᾶς χρήσεως καὶ τῶν δημοτικῶν διαλέκτων, ἀλλὰ διασώσασαν τὰς παλαιὰς ῥίζας, τοὺς τύπους, τὰς καταλήξεις της, τὸ πλεῖστον τῶν λέξεων καὶ καθ' ὅλου εἰπεῖν τὰς μεγάλας αὐτῆς γραμμὰς καὶ τὴν ἁρμονίαν της, ἡ Ἑλλάς, μὲ τὰς ἀφθάρτους καὶ πάντοτε προσφιλεῖς εἰς τὴν μνήμην τοῦ λαοῦ παραδόσεις της, μὲ τὰ ἤθη της τὰ ἐπαρχιακὰ τὰ τόσον σαφῶς διαγεγραμμένα καὶ τόσον ἀποκλειστικά, μὲ τὴν θρησκείαν της τὴν μέχρι τῶν ἐσχάτων λεπτομερειῶν τῆς λατρείας ἀμετάβλητον, ἤθελε μόνη κάμῃ ἐξαίρεσιν μεταξὺ πασῶν τῶν φυλῶν τῆς Ἀνατολῆς! Ἡ μεγίστη, ἡ πολυπληθεστάτη, ἡ ἐνδοξοτάτη, θὰ ὑπῆρξε μόνη ἐκείνη προσιτὴ εἰς τὸν ξένον ἐπιδρομέα, οἱοσδήποτε καὶ ἂν ἦτο, Ἰταλὸς ἢ Γάλλος, ἐξ Ἀσίας ἢ ἀπὸ Βορρᾶ! Θὰ ἐδέχθη τὴν τύχην, ἣν ἀπέκρουσαν πάντες οἱ λαοὶ τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου καὶ θὰ ἐχάθη αὐτὴ ἐν βραδείᾳ ἀποσυνθέσει καὶ ἀπορροφήσει, ἐν ᾧ πάντα τὰ ὑποταγέντα ἔθνη ἐπέζησαν! Ἀφ' οὗ ἀντέστη εἰς τὴν παντοδυναμίαν τῶν Ῥωμαίων, οὓς καὶ αὐτὴ ἔπειτα, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ ποιητοῦ, σχεδὸν ὑπέταξε διὰ τοῦ πνεύματός της

Graecia capta ferum victorem cepit,

θὰ ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ἐπίδρασιν ὀλίγων στιφῶν τῶν μέσων αἰώνων καὶ εἰς τὴν κατάκτησιν τῶν Τούρκων; Ἡ γνώμη αὐτὴ ἔχει κατ' αὐτῆς ὁλόκληρον τὸ κῦρος τῆς ἱστορίας.

Ἐὰν δέ, ἀφίνοντες κατὰ μέρος πάσας τὰς σκέψεις ταύτας, θεωρήσωμεν τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν γεγονότων, ὧν εἴμεθα μάρτυρες, θὰ εἴπω ἀκόμη ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ τις ὅτι ἡ νῦν ἑλληνικὴ φυλὴ εἶναι ἡ αὐτὴ ἥτις ἔζη καὶ τὸ πάλαι. Ἔχει ὁμοίας πρὸς ἐκείνην τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας· ἔχει τὴν αὐτὴν ἑτοιμότητα καὶ τὴν αὐτὴν εὐρύτητα τῆς ἀντιλήψεως, τὴν αὐτὴν εὐχέρειαν περὶ τὸ λέγειν, τὸ αὐτὸ φιλελεύθερον πνεῦμα, τὴν αὐτὴν ὁμιλητικὴν εὐθυμίαν, τὴν αὐτὴν ζωηρότητα τῶν ἐντυπώσεων, τὴν αὐτὴν πανοῦργον εὐθυκρισίαν, τὰ ὁποῖα οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ καὶ ἱστορικοὶ ἀναφέρουσιν ὡς διακριτικοὺς χαρακτῆρας τῶν συγχρόνων των Ἑλλήνων. Εἶναι ὅπως καὶ τὸ πάλαι, ἐπιτηδεία πρὸς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ἐμπορίαν, ἐπιχειρηματική, ἀγαπᾷ τὴν πολιτικὴν καὶ τοὺς λόγους. Τινὲς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐτήρησαν πρὸς ἀλλήλας τὰς προλήψεις καὶ τὰς ἀντιπαθείας τὰς παλαιάς. Ἐξ ἄλλου δὲ μέρους ἀνευρίσκεις καὶ τώρα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν τὴν ματαιολογίαν, τὸ εὐμετάβολον τῆς γνώμης, τὴν ὄχι πολλὴν φιλοπονίαν, τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ καὶ τὴν ἐμπαθῆ ἐκείνην ἀγάπην πρὸς τοὺς κομματικοὺς ἀγῶνας, ἥτις τόσον ἔβλαψε τὰς παλαιὰς πολιτείας. Προσθέτω δὲ ἀκόμη ὅτι φυσικαί τινες προδιαθέσεις διετηρήθησαν εἴς τινας ἐπαρχίας· ἐν τῇ Λακωνικῇ ἡ τραχύτης τῶν ἠθῶν ὑπενθυμίζει τοὺς ἀρχαίους Σπαρτιάτας, ἐν τῇ Ἤλιδι καὶ τῇ Ἀχαΐᾳ διεσώθη τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι, οἱ ὀρεινοὶ τῆς Φωκίδος καὶ τῆς Ἀκαρνανίας εἶναι ἁπλοϊκοί, τραχεῖς καὶ φιλόξενοι καθὼς καὶ οἱ πρόγονοί των, ἡ δὲ κομψότης καὶ αἱ ἐπιτηδεύσεις τοῦ πολιτισμοῦ ἐπικρατοῦσι καὶ τώρα ἐν Ἀθήναις.

Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις οὔτε Φειδίαν ἔχει πλέον οὔτε Σοφοκλέα ἡ Ἑλλάς, οἱ ἱστοριογράφοι της ὑπολείπονται κατὰ πολὺ τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Θουκυδίδου, οὐδεμία φωνὴ ἔχει τώρα τὸ κῦρος τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Πλάτωνος. Εἶναι ἀληθές· ἀλλ' ὅμως ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι ἐλευθέρα παρὰ ἀπὸ ἑξήκοντα μόνον ἐτῶν. Ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν διαφόρων αὐτῆς δεσποτῶν ἐστείρευσαν κατὰ μικρὸν πᾶσαι τῆς ἐμπνεύσεως αἱ πηγαὶ καὶ ἔμεινεν αὐτὴ ξένη πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις δὲν διαδίδεται παρὰ εἰς τοὺς ἐλευθέρους λαούς. Κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην δὲν ὑπῆρξε δυνατὸν οὔτε τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν νὰ γνωρίσῃ οὔτε τὴν ἐθνικὴν συλλήβδην ἐνέργειαν, ἅτινα εἶναι τὰ μόνα στοιχεῖα τῆς προόδου τῶν κοινωνιῶν. Καταπεπιεσμένη ὑπὸ τὴν κτηνώδη βίαν μετὰ κόπου μεγάλου κατώρθωσεν ὑπὸ τὴν ψυχρὰν θερμοκρασίαν τῆς βυζαντινῆς περιόδου καὶ τὰς τρικυμίας τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπιδρομῶν νὰ διατηρήσῃ ὀλίγας τοῦ παρελθόντος ἀναμνήσεις καὶ τὴν θρησκευτικὴν πίστιν, ἥτις ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ἐθνικότητος. Διετήρησε δὲ τοὺς θησαυροὺς ἐκείνους μὲ μεγάλας δυσχερείας, κρύφα καὶ ὁμοίως πρὸς τοὺς φυγάδας, οἵτινες συμπαραλαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἀποκρύπτουσι τὰ ἠκρωτηριασμένα ἀγάλματα τῶν θεῶν των καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποβάλλουσι τὴν μυστηριώδη τῆς λατρείας των ἔννοιαν. Καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνέστη ἐλευθέρα, ἐχρειάσθη νὰ ἀρχίσῃ πάλιν ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς τὴν ἀνατροφὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν, διότι εὑρέθη ἐνώπιον τῆς πληθύος τῶν νέων ἰδεῶν ἃς ἡ ἀνθρωπότης εἶχεν ἐν τῷ μετα-

Digitized by Google

ξὺ ἀποκτήσει ὡς πρὸς τὰ γράμματα, τὴν ἐπιστήμην, τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν τέχνην καὶ πρὸς τὰς ὁποίας αὐτὴ εἶχεν ἐξ ἀνάγκης ἀπομείνῃ ἐντελῶς σχεδὸν ξένη. Τοιοῦτον δὲ χάσμα ἐν τῷ ἐθνικῷ βίῳ δὲν πληροῦται εὐθὺς ἀμέσως οὔτε ἐκ πρώτης ἀφετηρίας εἶναι εὔκολον μετὰ τόσον μεγάλην διακοπὴν νὰ συμβαδίσῃ πάλιν ἓν ἔθνος μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς ἱστορίας. Ἔχει ὁδὸν πολλὴν νὰ διανύσῃ ἕως οὗ φθάσῃ εἰς τὴν θέσιν του ὁ λαὸς ὁ ἐπὶ δεκαοκτὼ αἰῶνας κοιμηθείς, καὶ χρειάζονται μελέται καὶ δισταγμοὶ καὶ ἀπόπειραι πολλαὶ διὰ νὰ εἰσδύσῃ εἰς ὅ,τι φαίνεται ἁπλούστατον εἰς ἐκείνους, οἵτινες δὲν ἐκοιμήθησαν! Ἀποτελοῦσι δὲ ταῦτα ἐργασίαν ὅλην ἠθικῆς ἀναρρώσεως καὶ συνετῆς προσοικειώσεως. Ἂν ἡ Ἑλλὰς δὲν ἦτο ὅσον εἶναι εὐφυής, ἂν δὲν εἶχε, μὲ ὅλον τὸν ὕπνον τῆς δουλείας, διατηρήσῃ ὑπολανθάνουσάν τινα ζωήν, δὲν θὰ ἔκαμνεν εἰς πεντήκοντα ἔτη τὰς προόδους, ὧν εἴμεθα μάρτυρες. Κατώρθωσε νὰ λάβῃ καὶ πάλιν τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν διαφόρων φυλῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τὴν μεγάλην δὲ ταύτην ἐπιτυχίαν, ἥτις εἶναι συγχρόνως καὶ τεκμήριον τῆς εὐγενείας τοῦ αἵματος ὅπερ ῥέει εἰς τὰς φλέβας της, ὀφείλει ἀναντιρρήτως εἰς πατροπαράδοτον πρὸς τοῦτο ἱκανότητα.

Εἶναι δὲ ἄλλως πιστευτὸν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔφθασαν εἰς βραχὺ διάστημα χρόνου εἰς τὴν διανοητικὴν ἐκείνην πρὸς πάντα δύναμιν, ἥτις ἐξεπολίτισε τὸν νεώτερον κόσμον; Αἰῶνας ὅλους εἰργάσθησαν διὰ νὰ φθάσωσιν ὅπου ἔφθασαν. Τίς οἶδε πόσαι γενεαὶ Ἰώνων ὑπῆρξαν πρὸ τῶν ῥαψῳδῶν, ὧν τὰ ἠθροισμένα ἔπη ἀποδίδονται εἰς τὸν Ὅμηρον; Καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐκλάμψεως τοῦ ἕκτου καὶ τοῦ πέμπτου αἰῶνος, πόσαι δὲν ἐμεσολάβησαν σκοτειναὶ περίοδοι μόλις ἐκπροσωπούμεναι ὑπὸ δευτερευόντων τινῶν ποιητῶν, ἀπειροκάλων τεχνιτῶν ἢ φιλοσόφων ἀμφιδοξούντων! Ὀλίγον μόνον χρόνον πρὸ τοῦ Περικλέους καὶ μάλιστα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς ἔφθασαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ ψυχολογικὸν ἐκεῖνο τῶν πολιτισμῶν σημεῖον, καθ' ὃ αἱ ἔννοιαι καὶ τὸ εἶδος ἐν ἁρμονίᾳ συνδυαζόμενα παράγουσιν εἰς φῶς τὰ στοιχεῖα, τὰ τέως ὑπολανθάνοντα ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς. Ἐλπίζω ὅτι ἡ νέα Ἑλλάς, ὅταν συγκεντρώσῃ πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἰκμάδα, πάσας τὰς δυνάμεις, ὅταν ἀπαλλαγεῖσα τῆς πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἀπολεσθέντων φροντίδος καὶ ἐργασίας, λάβῃ καιρὸν νὰ τείνῃ τὸ οὖς εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἐμπνεύσεις, θὰ λάβῃ καὶ αὐτὴ τὴν ἄνθησίν της. Αἱ μεγάλαι ἐποχαὶ εἶναι ἐπὶ τέλους σπάνιαι εἰς πάντας τοὺς λαοὺς καὶ δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ διαφιλονεικῆται ἡ γνησία καταγωγὴ μιᾶς φυλῆς διότι ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῆς ὑπάρχουσι καὶ ἄσημα χρονικὰ διαστήματα μεταξὺ τῶν λαμπρῶν περιόδων, καθ' ἃς ἡ φυλὴ ἐκείνη διέπρεψεν. Καὶ ἐὰν ἀκόμη ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔμελλε νὰ παραγάγῃ ποτὲ πλέον πολιτισμὸν ὅμοιον πρὸς τὸν τοῦ αἰῶνος τοῦ Περικλέους καὶ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ πρωταγωνιστήσῃ ὅπως τὸ πάλαι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου, εἶναι ἆρά γε τοῦτο λόγος ἀποχρῶν διὰ νὰ δεχθῇ τις ὅτι αἱ νεώτεραι γενεαὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶναι γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων; Μήπως καθ' ἡμέραν δὲν βλέπομεν ἀπογόνους κατωτέρους τῶν πατέρων; Εἶναι τοῦτο ἀπόδειξις νοθείας; Ἔπρεπε τότε πολλαὶ γενεαλογίαι νὰ ἀμφισβητηθῶσιν.

Ἂς παρατηρήσωμεν ἀκόμη, καὶ θὰ περατώσω διὰ τούτου τὸν λόγον περὶ ζητήματος ὅπερ πολὺ μὲ παρέσυρεν, ὅτι τὰ συμπτώματα δικαιώνουσι τὰς ἐλπίδας μας. Ὁ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγὼν ἔφερεν εἰς τὸ μέσον ἥρωας ὄχι πολὺ κατωτέρους ἐκείνων, οὓς ἐβιογράφησεν ὁ Πλούταρχος, ἔκτοτε δὲ τὸ ἐθνικὸν βῆμα ἀνέδειξεν ῥήτορας ἐξόχους. Διακεκριμένοι ἱστοριογράφοι ἔδωσαν ζωὴν εἰς τὰ χρονικὰ τῆς πατρίδος, ἀνεφάνησαν καθηγηταὶ καὶ ἀρχαιολόγοι καὶ δημοσιογράφοι λόγου ἄξιοι, καὶ ὁ Ῥήγας ὑπῆρξεν ὁ Τυρταῖος τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀγώνων. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, τὸ ὁμολογῶ, δὲν εἶναι ὅμοιοι πρὸς τὸν Δημοσθένην, πρὸς τὸν Πολύβιον, πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην, πρὸς τὸν Πίνδαρον, ἀλλ' ἔχουσιν ὅμως τὴν ἀξίαν των. Προσδοκῶμεν ἔτι καλλιτέχνας ἐξόχους, διότι τὸ πνεῦμα τῶν λαῶν φέρεται πάντοτε πρῶτον πρὸς τὰς μᾶλλον ἐπειγούσας ἐθνικὰς ἀνάγκας, ἡ δὲ τέχνη εἶναι ἡ ἀνωτάτη τοῦ πολιτισμοῦ βαθμίς. Οἱ ἔξοχοι καλλιτέχναι ἔρχονται διὰ νὰ ἐνσαρκώσωσιν οὕτως εἰπεῖν εἰς τὰ ἔργα των κατάστασιν πραγμάτων ἤδη μορφωθεῖσαν δι' ἐπιπόνου παρασκευῆς, δὲν εἶναι προϊόντα τῆς ἰδιοτροπίας τῆς φύσεως. Τὰ δραστήρια ἔθνη τὰ ἔχοντα πίστιν εἰς ἑαυτά, τὰ ἑκάστοτε διδασκόμενα, τὰ ἔχοντα σεβασμὸν πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἐλεύθερον, τὰ ἀναπτυσσόμενα συμφώνως πρός τινα εὐγενῆ φιλοδοξίαν, πρέπει νὰ ἀφίνωσι καὶ τὸν χρόνον νὰ ἐνεργῇ, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ νὰ καλλιεργῶσι τὸν ἐθνικὸν ἀγρόν. Ἂς καλλιεργῇ λοιπὸν καὶ ἡ Ἑλλὰς τὸν ἰδικόν της καὶ ὅλα θὰ ἔλθωσιν εὐνοϊκά, διότι πῶς εἶναι δυνατὸν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀληθεύει διὰ πάντας τοὺς λαοὺς νὰ μὴ ἀληθεύῃ διὰ τὸν λαὸν τὸν ἀξιωθέντα νὰ ἔχῃ ἐνώπιόν του τὴν Ἀκρόπολιν; Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος εἶναι περὶ Ἀκροπόλεως, τὸ λέγω καὶ πάλιν τὸ ἐπαναλαμβάνω πρὸς τοὺς Ἕλληνας μετὰ τῆς ἐπιμονῆς φίλου ἀγαπῶντος αὐτούς, δὲν πρέπει ἡ συνήθεια νὰ ἀμβλύνῃ εἰς αὐτοὺς τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν ἀγάπην τὴν ὀφειλομένην πρὸς τὸν ἱερὸν λόφον· ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἀναβαίνουσιν εἰς τὸ προσκύνημα ἐκεῖνο, καὶ ὅμως ἐκεῖ κεῖται τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος ὅπως καὶ τὸ παρελθόν. Ἡ

Digitized by Google

σωτηρία τῶν Ἑλλήνων εἶναι νὰ πορεύωνται συχνάκις νὰ κάμνωσι τὴν προσευχήν των εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρθενῶνος καὶ μετὰ πάθους νὰ λιτανεύωσι διὰ τῶν ἀθανάτων αὐτῆς εὐχῶν τὴν θεὰν Ἀθηνᾶν.

Σ.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ Αἰκατερίνα διηυθύνθη διὰ τοῦ θολωτοῦ διαδρόμου, ὅστις που καὶ που ἐφωτίζετο ὑπὸ λυχναρίου, πρὸς τὴν μεγάλην κλίμακα, ἥτις ἦγεν εἰς στοὰν ἐκτεινομένην καθ' ὅλην τὴν πρόσοψιν τοῦ οἰκοδομήματος. Ἐκεῖ συνήθιζε νὰ περιπατῇ ὅτε ἤθελε νὰ ἦνε μόνη. Τὸ σεληναῖον φέγγος ἐκ τῶν παραθύρων διαπίπτον διέχει παραδόξους λάμψεις καὶ φανταστικὰς σκιὰς ἐπὶ τῶν ἔργων τῆς τέχνης, ἅτινα ἦσαν ταξιθετημένα κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου. Ἦσαν δὲ ταῦτα ἑλληνικὰ ἀγάλματα καὶ προτομαὶ ῥωμαίων αὐτοκρατόρων· κιβώτια πλήρη φυσικῶν ἀξιοπεριέργων ἀντικειμένων ἢ ἀρχαιοτήτων, πτηνὰ τῶν τροπικῶν καὶ μεγάλα κέρατα ἐλάφων καὶ βονάσων, ἰνδικὰ εἴδωλα καὶ περίεργα κογχύλια, σπάθαι καὶ ἐγχειρίδια, ἀλυσιδωτοὶ θώρακες, ῥωμαϊκαὶ λυχνίαι, καὶ πρότυπα ἐν μικρογραφίᾳ τῶν ἑλληνικῶν ναῶν. Ὑπεράνω δὲ τούτων πάντων, προσωπογραφίαι παιδίων καὶ κορασίων, ἅτινα ἦσαν ἄλλοτε ἡ ἐλπὶς τῶν Σέβερελ· ἀνέκειντο δ' ἐπίσης καὶ αἱ προσωπογραφίαι ξανθῶν ἐρυθροπαρείων δεσποινῶν ἀναδεδεμένην ἐχουσῶν τὴν κόμην, καὶ γενναίων εὐρυώμων εὐπατριδῶν, σφηνοειδὲς ἐχόντων τὸ πυρρὸν γένειον.

Ἐνταῦθα ὁ σὶρ Χριστοφόρος καὶ ἡ σύζυγός του περιεπάτουν τὰς βροχερὰς ἡμέρας ἢ ἐσφαίριζον. Ἀλλὰ τὴν νύκτα ἡ στοὰ ἐκείνη ἦτο ἐγκαταλελειμμένη ὑπὸ πάντων, πλὴν μόνης τῆς Αἰκατερίνας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄλλου τινὸς προσώπου.

Ἡ Αἰκατερίνα ἐβάδιζεν ἡσύχως ὑπὸ τὸ σεληναῖον φῶς τὸ ὠχρὸν πρόσωπον καὶ ἡ λευκὴ ἐσθής της καθίστων αὐτὴν ὁμοίαν πρὸς φάσμα ἀρχαίας τινὸς λαίδης Σέβερελ, ἐπανερχομένης εἰς ἐπίσκεψιν τῆς μονήρους στοᾶς.

Εἶτα ἔστη πρὸ τοῦ παραθύρου, ὑπεράνω τῶν προπυλαίων, καὶ ἐθεώρησε τὴν εὐρεῖαν ἔκτασιν τῶν λειμώνων καὶ δένδρων, ἅτινα εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐφαίνοντο ψυχρὰ καὶ θλιβερά.

Αἴφνης χλιαρὰ ἀναπνοὴ καὶ ἄρωμα ῥόδου ἐκυμάτισε περὶ αὐτήν· εἷς βραχίων τὴν ἐνηγκαλίσθη ἐν ᾧ ἁπαλὴ χεὶρ ἐλάμβανε τὴν χεῖρά της. Ἠσθάνθη ἠλεκτρικὴν δόνησιν καὶ πρὸς στιγμὴν ἀπέμεινεν ἀκίνητος· εἶτα ἀπώθησε τὸν βραχίονα καὶ τὴν χεῖρα καὶ στραφεῖσα ὕψωσε πρὸς τὸ κεκλιμένον ἐπ' αὐτῆς πρόσωπον βλέμμα πλῆρες μομφῆς ἅμα καὶ ἀγάπης. Ἐν τῷ βλέμματι τούτῳ ἐζωγραφεῖτο ὅλον τὸ βάθος τῆς φύσεως τῆς δυστυχοῦς Αἰκατερίνης, βαθὺς ἔρως καὶ ἀγρία ζηλοτυπία.

— Διατί μὲ ἀπωθεῖτε, Τίνα; εἶπε χαμηλοφώνως ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου· εἶσθε δυσηρεστημένη ἐναντίον μου διὰ τὴν ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν μοὶ ἐπιβάλλει τὸ σκληρὸν πεπρωμένον; Θέλετε νὰ ἐναντιωθῶ εἰς τὸν προσφιλέστερον πόθον τοῦ θείου μου, ὅστις ἔκαμε τόσα καὶ διὰ τοὺς δύο μας; Ἠξεύρετε ὅτι ἔχω καθήκοντα, ὅτι ἔχομεν καὶ οἱ δύο καθήκοντα, πρὸ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ θυσιασθῇ τὸ αἴσθημα.

— Ναί, ναί, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα, πλήττουσα τὸν πόδα καὶ ἀποστρέφουσα τὴν κεφαλήν· μὴ μοῦ τὰ λέγετε αὐτά, τὰ ἠξεύρω.

Ἐν τῷ πνεύματι τῆς νεάνιδος σκέψις τις ὑπῆρχεν, ἣν ποτὲ δὲν ἐξέφρασε, φωνή τις λέγουσα αὐτῇ ἀκαταπαύστως: «Διατί προσεπάθησε ν' ἀγαπηθῇ ἀπὸ ἐμέ, διατί εἶπεν ὅτι μὲ ἠγάπα, ἂν δὲν ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύνατο ν' ἀψηφήσῃ τὰ πάντα ὑπὲρ ἐμοῦ;»

Εἶτα δὲ ὁ ἔρως ἀπεκρίνετο: «Παρεσύρθη ἀπὸ τὸ στιγμιαῖον αἴσθημα ὅπως παρεσύρθης καὶ σύ, Αἰκατερίνα, καὶ τώρα πρέπει νὰ τὸν βοηθήσῃς νὰ πράξῃ τὸ καθῆκόν του.»

Εἶτα δ' ἡ φωνὴ ἐπανελάμβανε: «Δὲν σὲ ἠγάπησε ποτέ, δυστυχὴς Αἰκατερίνα. Τίποτε δὲν τοῦ στοιχίζει ὅτι σ' ἐγκαταλείπει. Θ' ἀγαπήσῃ μετ' ὀλίγον αὐτὴν τὴν πλουσίαν καὶ θὰ λησμονήσῃ ἓν δυστυχὲς ὠχρὸν πλάσμα ὡς σέ.»

Οὕτω ὁ ἔρως, ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ζηλοτυπία ἐπάλαιον ἐν τῇ νεαρᾷ ἐκείνῃ ψυχῇ.

— Καὶ ἔπειτα, Τίνα, ἐξηκολούθησεν ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου, διὰ τόνου ἡδυτέρου, πιθανὸν νὰ μὴν ἐπιτύχω. Ἡ μὶς Ἄσχερ ἀγαπᾷ ἴσως κανένα ἄλλον, καὶ ἠξεύρετε ὅτι ὁ μόνος μου πόθος εἶνε νὰ μὴν ἐπιτύχω. Θὰ ἐπανέλθω χωρὶς νύμφην καὶ διόλου ἀπίθανον νὰ σᾶς εὕρω σύζυγον τοῦ ὡραίου ἐφημερίου, ὅστις σᾶς ἐξωμολογήθη τὸν ἔρωτά του. Ὁ Σὶρ Χριστοφόρος ἔχει τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ ὑπανδρευθῆτε τὸν Τζίλφιλ.

— Διατί τὰ λέγετε αὐτά; Ἡ ἀδιαφορία σᾶς ὑπαγορεύει τοὺς λόγους τούτους. Ἀφήσατέ με.

— Ἂς μὴν ἀποχωρισθῶμεν δυσηρεστημένοι, Τίνα. Ὅλα αὐτὰ δύνανται νὰ μεταβληθοῦν. Πιθανὸν νὰ μὴ νυμφευθῶ διόλου. Οἱ παλμοὶ αὐτοί, οἱ ὁποῖοι μὲ βασανίζουν, ἠμποροῦν νὰ μὲ ἀφήσουν νεκρὸν καμμίαν στιγμήν. Ποῖος ἠξεύρει τί δύναται νὰ συμβῇ; Πιθανὸν νὰ γείνω αὐτεξούσιος πρὶν δεσμευθῶ διὰ τοῦ γάμου, καὶ

Digitized by Google

νὰ εὑρεθῶ ἐλεύθερος ὅπως νυμφευθῶ τὸ γλυκύφωνον πουλάκι μου. Διατί ν' ἀπελπιζώμεθα ἐκ τῶν προτέρων;

— Εἶνε εὔκολον νὰ ὁμιλῆτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σεῖς, ὁ ὁποῖος δὲν αἰσθάνεσθε τίποτε, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα, ἐκρηγνυμένη εἰς δάκρυα. Εἶνε σκληρὸν νὰ ὑποφέρω τώρα, ἀλλὰ σεῖς δὲν ἀνησυχεῖτε διόλου διὰ τὸν πόνον μου.

— Τί λέγετε, Τίνα; εἶπεν ὁ Ἀντώνιος διὰ περιπαθεστάτης φωνῆς, περιβαλὼν αὐτὴν καὶ πάλιν διὰ τοῦ βραχίονος καὶ ἑφελκύσας πρὸς ἑαυτόν. Ἡ δυστυχὴς Τίνα κατέστη καὶ αὖθις δούλη τῆς φωνῆς ἐκείνης καὶ τῆς πιέσεως.

Ἡ θλῖψις, ἡ ὀργή, ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος, οἱ φόβοι περὶ τοῦ μέλλοντος ἐξηφανίσθησαν. Ἅπας ὁ παρὼν καὶ μέλλων βίος αὐτῆς συνεκεντρώθη ἐν τῇ εὐτυχίᾳ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ὁ Ἀντώνιος ἔθλιψε τὰ χείλη του ἐπὶ τῶν χειλέων της.

Ἀλλ' ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου ἔλεγε καθ' ἑαυτόν: Ἡ καϋμένη ἡ Τίνα! πολὺ εὐτυχὴς θὰ ἦτο ἂν ἐγίνετο σύζυγός μου. Εἶνε ὅλως διόλου ἀσυλλόγιστον πλάσμα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠχηρὰ φωνὴ κώδωνος ἐξήγαγε τὴν Αἰκατερίναν τῆς ἐκστάσεώς της.

Ἦτο ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς ἐν τῷ παρεκκλησίῳ. Μετέβη ἐν σπουδῇ εἰς αὐτὸ ἐν ᾧ ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου παρηκολούθει βραδέως.

Ὡραῖον καὶ γραφικὸν θέαμα ἀπετέλει ἡ οἰκογένεια ἐκείνη ἐν τῷ παρεκκλησίῳ, ὅπου κηρία τινὰ ἔρριπτον ἡδὺ φῶς ἐπὶ τῶν γονυκλινῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ὁ Τζίλφιλ ἦτο ἐν τῷ βωμῷ· τὰ χαρακτηριστικὰ δὲ αὐτοῦ ἦσαν σοβαρώτερα τοῦ συνήθους. Δεξιά, ἐπὶ προσκεφαλαίων ἐξ ἐρυθροῦ βελούδου ἦσαν γονυπετεῖς ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἡ οἰκοδέσποινα, ἐν ὅλῃ τῇ σεβασμίᾳ καλλονῇ τῆς ἡλικίας των. Ἀριστερὰ ἡ χαρίεσσα νεότης τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῆς Αἰκατερίνης, ὧν ἡ χροιὰ ἀπετέλει ἀντίθεσιν. Διότι ἐκεῖνος μὲν μὲ τὴν εὔσαρκον δροσερότητά του ὡμοίαζε πρὸς θεὸν τοῦ Ὀλύμπου, αὕτη δὲ λεπτοφυὴς καὶ μελάγχρους πρὸς Βοημίδα. Οἱ θεράποντες ἦσαν γονυπετεῖς ἐπὶ ὑποποδίων ἐξ ἐρυθρᾶς ἐρέας ὡς καὶ αἱ θεράπαιναι, ὧν ἡγεῖτο ἡ κυρὰ Βελαμῆ, ἡ γηραιὰ οἰκονόμος.

Ὁ Τζίλφιλ ἀνεγίνωσκε συνήθως βραχείας τινὰς προσευχάς, ἃς ἐπεράτου διὰ τῆς ἁπλῆς ταύτης αἰτήσεως: «Κύριε φώτισον τὸν νοῦν ἡμῶν».

Μεθ' ὃ ἀνηγείροντο πάντες, τῶν θεραπόντων ὑποκλινομένων εὐσεβάστως καθ' ὅσον ἐξήρχοντο. Ἡ οἰκογένεια ὑπέστρεψεν εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶτα δ' ἀπεχωρίσθησαν καὶ ἕκαστος μετέβη εἰς τὸν κοιτῶνά του. Ἡ Αἰκατερίνα ἔκλαυσε καὶ μετὰ τὸ μεσονύκτιον μόνον ἀπεκοιμήθη. Ὁ Τζίλφιλ ἠγρύπνησεν ἔτι πλεῖον διαλογιζόμενος ὅτι πιθανὸν νὰ κλαίῃ ἡ Αἰκατερίνα.

Ὁ δὲ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου, ἀπελθόντος τοῦ θαλαμηπόλου του τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, παρεδόθη εἰς ἡδεῖαν ἀνάπαυλαν· καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ πεπιεσμένου πως προσκεφαλαίου ὡμοίαζε πρὸς ὡραῖον ἀνάγλυφον δακτυλιόλιθον.

Β'.

Τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἐγνώρισεν ἐπαρκῶς εἰς τὸν ἀναγνώστην εἰς οἵαν κατάστασιν εὑρίσκοντο τὰ πράγματα ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Σέβερελ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1788. Γινώσκομεν ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ μέγα γαλλικὸν ἔθνος συνεταράσσετο ὑπὸ ἰδεῶν καὶ παθῶν, ἅτινα ἦσαν ἡ ἔναρξις τῶν δυστυχημάτων του. Καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τῆς μικρᾶς Αἰκατερίνης τρομερὰ πάλη ἐπίσης συνήπτετο. Τὸ μόλις ἀρχίσαν νὰ πτερυγίζῃ ταλαίπωρον πτηνὸν ἔπληττε τὸ στῆθός του κατὰ τῶν σκληρῶν κιγκλίδων τοῦ ἀναποδράστου, καὶ κατάδηλον εἶνε ὅτι ἂν ἡ ἀγωνία ἐκείνη ἔμελλε νὰ παραταθῇ, ἡ δυστυχὴς καρδία θὰ συνετρίβετο.

Ἂν ἐνδιαφέρεσθέ πως περὶ τῆς Αἰκατερίνης καὶ τῶν ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Σέβερελ φίλων της, θὰ ἀπορῆτε βεβαίως πῶς ἡ ἁβρὰ ἐκείνη μελανόφθαλμος νεᾶνις εὑρίσκετο ἐν τῇ ἀριστοκρατικῇ κατοικίᾳ ἣν κατῴκει ἡ ξανθὴ οἰκοδέσποινα λαίδη Σέβερελ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν εἰς Ἰταλίαν περιοδείαν τοῦ σὶρ Χριστοφόρου μετὰ τῆς συζύγου του, πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν, διέτριψαν ἐν Μεδιολάνοις ἱκανοὺς μῆνας. Ἐκεῖ ὁ βαρῶνος, ἐνθουσιώδης θαυμαστὴς τῆς γοτθικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἔχων δὲ ἤδη κατὰ νοῦν νὰ μεταποιήσῃ τὸν οἰκογενειακόν του πύργον, ἐξ ὀπτῶν πλίνθων ᾠκοδομημένον, εἰς μέγαρον γοτθικοῦ ῥυθμοῦ, ἀφωσιώθη εἰς τὴν μελέτην τοῦ μαρμαροτεύκτου ἐκείνου θαύματος, τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῶν Μεδιολάνων. Ἡ λαίδη Σέβερελ, ὡς ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἰταλίας ἐν αἷς παρετάθη ἡ διαμονή των, προσέλαβε διδάσκαλον τῆς ᾠδικῆς, διότι οὐ μόνον κλίσιν πρὸς τὴν μουσικὴν εἶχεν ἀλλὰ καὶ ὡραίαν φωνὴν ὀξυφώνου. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ πλούσιοι μετεχειρίζοντο χειρόγραφον μουσικήν, πολλοὶ δὲ οὐδόλως ὁμοιάζοντες πρὸς τὸν Ἰωάννην Ῥουσῶ ἐκέρδαινον, ὡς οὗτος, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀντιγράφοντες μουσικήν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ λαίδη Σέβερελ εἶχεν ἀνάγκην τοιούτου ἀντιγραφέως ὁ μουσικοδιδάσκαλός της Ἀλβάνη ἀνέλαβε νὰ τῇ στείλῃ ἕνα γνώριμόν του poveraccio, ὅστις ἀντέγραφε μετ' ἄκρας δεξιότητος καὶ καλαισθησίας. Δυστυχῶς ὁ poveraccio οὗτος δὲν ἦτο πάντοτε ἐν καλῇ καταστάσει καὶ ἐνίοτε ἐβράδυνε νὰ κομίσῃ τὸ ἀντιγραφὲν ἔργον· ἀλλὰ θὰ ἦτο φιλαν-

Digitized by Google

θρωπία ἀξία τῆς ὡραίας *σινιόρας* νὰ δώσῃ ἐργασίαν εἰς τὸν πτωχὸν Σάρτην.

Τὴν ἀκόλουθον πρωΐαν ἡ Σάρπ, ἡ θαλαμηπόλος ἥτις τότε ἦτο τριακοντοῦτις περίπου,εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον τῆς δεσποίνης αὐτῆς.

— Μιλαίδη, τῇ εἶπε, κάτω ἦλθεν ἕνας ἄνθρωπος, ὁ πλέον ἐλεεινὸς καὶ πλέον κακοντυμένος ἀπὸ ὅσους εἴδατε ποτὲ εἰς τὸν δρόμον· λέγει εἰς τὸν κύριον Οὐόρεν ὅτι τὸν στέλλει ὁ μουσικοδιδάσκαλος διὰ νὰ σᾶς ἴδῃ. Χωρὶς ἄλλο ἐπαίτης θὰ εἶνε. Νομίζω πῶς δὲν θὰ θελήσετε νὰ τὸν ἴδῆτε.

— Ναί, ναί, ὁδηγήσατέ τον ἐδῶ ἀμέσως.

Ἡ Σάρπ ἐξῆλθε ψιθυρίζουσά τινα κατὰ τῶν ὀχληρῶν. Οὐδόλως ἐθαύμαζε τὴν ὡραίαν Αὐσονίαν καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ἡ δὲ βαθεῖα αὐτῆς ὑπόληψις πρὸς τὸν σὶρ Χριστοφόρον καὶ τὴν γυναῖκά του δὲν ἐκώλυεν αὐτὴν νὰ ἐκφράζῃ τὴν ἔκπληξίν της «διὰ τὴν τρέλλαν τὴν ὁποίαν ἔχουν οἱ εὐγενεῖς νὰ ζοῦν ἀνάμεσα εἰς παπιστάς, εἰς ἕνα τόπον ὅπου κανεὶς δὲν τολμᾷ ν' ἁπλώσῃ εἰς τὸν ἀέρα τὰ ἀσπρόρρουχά του, καὶ ὅπου οἱ ἄνθρωποι τρώγουν τόσον σκόροδον.»

Ἐν τούτοις ἀνεφάνη μετ' ὀλίγον ὁδηγοῦσα βραχύσωμον καὶ ἰσχνὸν ἄνδρα, ῥυπαρῶς ἐνδεδυμένον, θλιβερὸν καὶ ἀσταθὲς ἔχοντα τὸ βλέμμα, τὸ δὲ ἐξωτερικὸν ἐν γένει ὡς ἀνθρώπου διαμείναντος πολλὰ ἔτη ἐν εἱρκτῇ. Ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς ἀταξίας ἐκείνης καὶ τῆς ἐνδείας ἠδύνατο τις νὰ διακρίνῃ ἴχνη τινα εὐτυχεστέρου παρελθόντος. Ἡ λαίδη Σέβερελ, εἰ καὶ οὐδόλως αἰσθηματική, εἶχε πολλὴν εὐμένειαν καὶ ἠρέσκετο νὰ διαχέῃ περὶ αὐτὴν τὴν εὐεργεσίαν, ὡς θεὰ ῥίπτουσα βλέμματα ἀγαθότητος ἐπὶ τοῦ χωλοῦ, τοῦ κυλοῦ καὶ τοῦ τυφλοῦ, οἵτινες συνήρχοντο εἰς τὸ ὑπόβαθρον αὐτῆς. Ἠσθάνθη συμπάθειάν τινα πρὸς τὸν δυστυχῆ Σάρτην, ὃν παρέβαλε πρὸς ναυάγιον ὑπὸ τῶν ἀνέμων δερόμενον, ὅπερ ὅμως ποτέ, κατὰ τὸν πρῶτον αὐτοῦ πλοῦν, εὐθύμως ἐποντοπόρησεν ὑπὸ τοὺς ἤχους αὐλῶν καὶ τυμπάνων.

Ἐλάλησε δὲ πρὸς αὐτὸν εὐγενῶς δεικνύουσα τὰ τεμάχια τῶν μελοδραμάτων, ὧν ἐπεθύμει τὴν ἀντιγραφήν· ὁ Σάρτης ἀνεθάρρησεν ἐνώπιον τῆς ξανθῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς ἐκείνης δεσποίνης, ὥστε ὅτε ἐξῆλθε κρατῶν ὑπὸ μάλης τὰ μουσικὰ τετράδια, ἐχαιρέτισεν αὐτὴν μεθ' ἥττονος συστολῆς, ἀλλὰ μετὰ βαθέος ὡς τὸ πρὶν σεβασμοῦ.

Ἀπὸ δεκαετίας τοὐλάχιστον ὁ Σάρτης δὲν εἶχεν ἴδῃ πλοῦτον, μεγαλοπρέπειαν, καλλονὴν ὡς τῆς κυρίας Σέβερελ. Διότι πολὺ ἀπεῖχεν ὁ καιρός, καθ' ὃν ἐνδεδυμένος μέταξαν καὶ τὸ μέτωπον διὰ πτερωτοῦ λοφίου κοσμῶν ἀνέβη ἐπὶ βραχεῖαν περίοδον τὴν σκηνὴν ὡς πρῶτος ὀξύφωνος. Φεῦ! ἀπώλεσεν ὁλοσχερῶς τὴν φωνὴν τὸν ἐπόμενον χειμῶνα, ἔκτοτε δὲ δὲν εἶχε περισσοτέραν ἀξίαν συντετριμμένου βιολίου καταλλήλου νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν πυράν. Διότι, ὅπως οἱ πολλοὶ τῶν ἀοιδῶν,ἦτο ἀμαθής,ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ διδάξῃ μουσικήν, ἂν δὲ ἐστερεῖτο καὶ τῆς περὶ τὸ ἀντιγράφειν δεξιότητός του θ' ἀπέθνησκον τῆς πείνης αὐτός τε καὶ ἡ σύζυγός του.

Μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ τρίτου τέκνου των ὁ πυρετὸς ἀφήρπασε τὴν μητέρα καὶ τὰ δύο μεγαλείτερα παιδία, προσέβαλε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Σάρτην, ὅστις ἀνηγέρθη τῆς κλίνης ἐξησθενηκὸς ἔχον καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν ἐγκέφαλον· τὸ μικρότερόν του τέκνον ἦτο νήπιον τεσσάρων μόλις μηνῶν. Ὁ Σάρτης κατῴκει ἄνωθεν ὀπωροπωλείου τινός, ἡ δὲ ὀπωρόπωλις, ὑψηλὴ βροντόφωνος καὶ ὀξύχολος γυνή, μήτηρ οὖσα καὶ αὐτη, περιέθαλψε τὸ ἀσθενικὸν καὶ κίτρινον νήπιον καὶ περιεποιήθη τὸν Σάρτην κατὰ τὴν ἀσθένειάν του. Ἐξηκολούθησε δὲ κατοικῶν ἐκεῖ, ἀποζῶν αὐτός τε καὶ τὸ δυστυχὲς μικρόν του διὰ τῆς ἐργασίας ἣν τῷ παρεῖχεν ὁ μουσικοδιδάσκαλος Ἀλβάνης. Ὁ Σάρτης μόνον διὰ τὸ τέκνον του ἐφαίνετο ζῶν· περιεποιεῖτο, ἐλίκνιζεν, προσηγόρευεν αὐτὸ μετὰ στοργῆς ἐμπιστευόμενος εἰς τὴν ὀπωροπώλιδα τὸ νήπιον ὅτε ἐξήρχετο πρὸς ἀναζήτησιν ἐργασίας.

Οἱ πελάται τοῦ καταστήματος ἔβλεπον συχνάκις τὴν μικρὰν Αἰκατερίναν, καθημένην χαμαὶ ἐν μέσῳ σωροῦ πίσων ἅτινα διεσκέδαζε σκορπίζουσα, καὶ ἐνίοτε ὡς μικρὰν γαλῆν συνεσπειρωμένην ἐντὸς μεγάλου κανίστρου.

Ἐνίοτε ἐν τούτοις ὁ Σάρτης παρέδιδε τὸ παιδίον εἰς τὴν φύλαξιν ἄλλης προστάτιδος. Ἦτο εὐλαβής, τρὶς δὲ τῆς ἑβδομάδος μετέβαινεν εἰς τὴν μητρόπολιν συμπαραλαμβάνων καὶ τὴν Αἰκατερίναν. Ἐκεῖ ὅτε ὁ ἥλιος τῆς πρωΐας ἐθέρμαινεν ἔξωθεν τὰς μυριάδας τῶν ὀξειῶν ἐξοχῶν καὶ ἐπάλαιε κατὰ τῆς ἐσωτερικῆς σκοτίας, ἀνήρ τις εἰσωλίσθαινεν ὀπίσω τῶν ὀγκωδῶν στύλων, νήπιον κρατῶν ἐν τῇ ἀγκάλῃ του καὶ διευθυνόμενος πρὸς κασσιτερίνην τινὰ Παναγίαν κρεμαμένην ἐν ἀποκέντρῳ παρὰ τὸν χορὸν γωνίᾳ. Ἐκ πάντων τῶν θαυμασίων τοῦ μυστηριώδους καθεδρικοῦ ναοῦ ὁ δυστυχὴς Σάρτης ἐξέλεξε τὴν ἐκ κασσιτέρου Παναγίαν ἐκείνην ὡς σύμβολον τῆς θείας εὐσπλαγχνίας καὶ προστασίας, ὡς παιδίον ἐνώπιον μεγάλου τοπείου μένει ἀδιάφορον εἰς τὰς καλλονὰς τῶν δασῶν καὶ τῶν νεφῶν καὶ παρατηρεῖ πτερόν τι ἀνιπτάμενον ἢ ἔντομον ἐκεῖ πλησίον ἕρπον. Ἐκεῖ προσηύχετο ὁ Σάρτης ἀποθέτων τὴν Αἰκατερίναν παρ' αὐτῷ ἐπὶ τῶν πλακῶν καὶ συχνάκις ὅτε τὸ μέρος εἰς ὃ ἔμελλε νὰ μεταβῇ δὲν ἦτο μακρὰν τοῦ ναοῦ καὶ δὲν ἤθελε νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸ παιδίον, ἄφινεν αὐτὸ ἐνώπιον τῆς κασσιτερίνης Παναγίας· ἡ δὲ μικρὰ Αἰκατερίνα ἔμενεν ἐκεῖ ἥσυχος, ἐπιχαρί-

Digitized by Google

τως φλυαροῦσα. Ὅτε δ' ἐπανήρχετο ὁ Σάρτης ἔβλεπεν ὅτι ἡ Παναγία εἶχε προστατεύσῃ τὸ τέκνον του.

Τοιαύτη διὰ βραχέων ἡ ἱστορία τοῦ Σάρτη. Τόσον δὲ καλῶς ἐξετέλεσε τὴν ἐργασίαν, ἣν ἐνεπιστεύθη αὐτῷ ἡ λαίδη Σέβερελ ὥστε ἔδωκεν αὐτῷ καὶ ἄλλο μελόδραμα πρὸς ἀντιγραφήν. Ἀλλ' ἱκαναὶ εἶχον παρέλθῃ ἑβδομάδες χωρὶς νὰ φανῇ ἢ ν' ἀποστείλῃ τὴν μουσικὴν ὁ ἀντιγραφεύς. Ἡ λαίδη Σέβερελ ἤρξατο ἀνησυχοῦσα καὶ διενοεῖτο νὰ ζητήσῃ πληροφορίας, κατὰ τὴν διεύθυνσιν τὴν ὁποίαν εἶχε δώσῃ πρὸς αὐτὴν ὁ Σάρτης, ὅτε ἡμέραν τινά, καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ ἐφ' ἁμάξης, ὁ θεράπων ἐκόμισεν αὐτῇ τεμάχιον χάρτου εἰπὼν ὅτι τὸ ἐνεχείρισεν ἄνθρωπός τις πωλῶν ὀπώρας. Τὸ χαρτίον περιεῖχε τρεῖς μονὰς γραμμὰς διὰ τρεμούσης χειρὸς γραφείσας.

«Ἡ Ἐκλαμπρότης της ἂς λυπηθῇ, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ,ἕνα ποῦ ἀποθνήσκει καὶ ἂς ἔλθῃ νὰ τὸν ἴδῃ.»

Ἡ λαίδη Σέβερελ ἀνεγνώρισε μετὰ δυσκολίας τὴν γραφὴν τοῦ Σάρτη, ἐπιβᾶσα δ' ἀμέσως τῆς ἁμάξης διέταξε τὸν ἡνίοχον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πεντηκοστὴν ὁδὸν (Strada Quinquagessima) ἀρ. 10. Ὁ ἡνίοχος ἔστη ἐν στενῇ καὶ ῥυπαρᾷ ὁδῷ πρὸ τοῦ ὀπωροπωλείου τῆς Πατσίνη, ἡ δὲ πελωρία ἐκείνη ἀντιπρόσωπος τοῦ γυναικείου φύλου ἐπεφάνη ἀμέσως εἰς τὴν θυρίδα τῆς ἁμάξης, πρὸς μεγίστην ἀηδίαν τῆς κυρίας Σάρπ, ἥτις ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν κύριον Οὐόρεν ὅτι ἡ Πατσίνη ἦτο «ἀσχημοκαμωμένη φώκη». Ἡ ὀπωρόπωλις ἐν τούτοις ἀπέτεινε μειδιάματα καὶ βαθείας ὑποκλίσεις εἰς τὴν ἐξοχωτάτην (Eccelentissima) ἥτις μὴ ἐννοοῦσα καλῶς τὴν μεδιολανικὴν αὐτῆς διάλεκτον συνέταμε τὴν συνδιάλεξιν εἰποῦσα νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὴν παρὰ τὸν Σάρτην. Ἡ Πατσίνη ἤγαγε τὴν λαίδην Σέβερελ διὰ στενῆς καὶ σκοτεινῆς κλίμακος εἰς θύραν τινὰ ἣν ἤνοιξε παρακαλέσασα τὴν Ἐκλαμπρότητά της νὰ εἰσέλθῃ. Κατέναντι τῆς θύρας, ἐπὶ ἐλεεινοῦ κραββάτου κατέκειτο ὁ δυστυχὴς Σάρτης. Οἱ ὀφθαλμοί του ἦσαν ἤδη ὑαλώδεις, οὐδὲν δὲ κίνημα αὐτοῦ ἀπέδειξεν ὅτι ἐνόησε τὴν εἴσοδον τῆς εὐγενοῦς δεσποίνης.

Παρὰ τὴν κλίνην ἐκάθητο τριετὲς μόλις κοράσιον, λινῆν σκούφιαν φοροῦν ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ὑποδημάτια δερμάτινα ὑπὲρ τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο κνῆμαι γυμναὶ καὶ ἰσχναί. Ὡς μόνον αὐτοῦ ἔνδυμα εἶχεν ἐπενδύτην ἐκ παλαιοῦ ὑφάσματος κατεσκευασμένον,ὅπερ εἶχέ ποτε ζωηρὰ χρώματα. Οἱ μεγάλοι μέλανες ὀφθαλμοὶ ἐξήστραπτον ἐπὶ τῆς παραδόξου μικρᾶς μορφῆς ὡς πολύτιμος λίθος ἐπὶ ἀτέχνου εἰκόνος γλυφείσης ἐπὶ παλαιοῦ ὀστοῦ ἐλέφαντος. Ἐκράτει κενὸν φιαλίδιον καὶ διεσκέδαζεν ἐμβάλλον καὶ ἐκβάλλον τὸ πῶμα ὅπως ἀκούῃ τὸν προερχόμενον κρότον.

Ἡ Πατσίνη ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην καὶ εἶπε:

— Νά, ἦλθε ἡ εὐγενεστάτη κυρία (Ecco la nobilissima donna), ἀλλ' εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἀνέκραξε:

— Χριστὲ καὶ Παναγία! ἀπέθανε!

Ἦτο ἀληθές. Τὸ ἐπιστόλιον δὲν ἀπεστάλη ἐγκαίρως ὅπως προφθάσῃ καὶ ζητήσῃ ὁ Σάρτης παρὰ τῆς λαίδης νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν της τὴν Αἰκατερίναν του. Ἡ ἰδέα αὕτη προσηλώθη εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του, εὐθὺς ὡς ἤρχισε νὰ φοβῆται μὴ ἀποθάνῃ. Ἡ κυρία ἦτο πλουσία, ἦτο ἀγαθή, θὰ ἐφρόντιζε βέβαια κάπως περὶ τῆς δυστυχοῦς ὀρφανῆς.

Τέλος ἀπέστειλε τὸ ῥάκος ἐκεῖνο τοῦ χάρτου, ἡ δὲ θέλησίς του ἐξεπληρώθη, ἂν καὶ δὲν ἔζησεν ὅπως προφθάσῃ νὰ ἐκφράσῃ αὐτήν. Ἡ λαίδη Σέβερελ κατέβαλε τὰς δαπάνας τῆς κηδείας καὶ συμπαρέλαβε τὴν Αἰκατερίναν, θέλουσα νὰ συμβουλευθῇ τὸν σὶρ Χριστοφόρον περὶ τοῦ πρακτέου.

Καὶ αὐτὴ ἡ θχλαμηπόλος Σὰρπ συνεκινήθη ἐκ τῆς σκηνῆς ἧς ἐγένετο μάρτυς, καὶ ὅτε εἶπεν αὐτῇ ἡ δέσποινά της νὰ περιποιηθῇ τὴν Αἰκατερίναν, ἔχυσε δάκρυά τινα, ἂν καὶ δὲν ὑπέκειτο συνήθως εἰς τὴν ἀδυναμίαν ταύτην.

Διάφορα σχέδια περὶ τῆς Αἰκατερίνης διῆλθον τὸ πνεῦμα τῆς κυρίας Σέβερελ ὅτε ὑπέστρεψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον· τέλος ἓν τούτων ὑπερίσχυσε τῶν ἄλλων. Διατί ἆρά γε νὰ μὴ παραλάβωσι τὸ παιδίον εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ν' ἀναθρέψωσιν αὐτό; Πρὸ δώδεκα ἤδη ἐτῶν εἶχον συζευχθῇ, καὶ ὅμως οὐδεμία παιδικὴ φωνὴ εἶχε φαιδρύνῃ τὸν πύργον τῶν Σέβερελ.

Πλὴν δὲ τούτου θὰ ἦτο θεάρεστον ἔργον νὰ μεταβάλωσιν εἰς διαμαρτυρομένην τὴν μικρὰν ἐκείνην ὀπαδὸν τοῦ Πάπα καὶ νὰ ἐγκεντρίσωσιν ὅσον πλείω ἀγγλικὸν χυμὸν ἐπὶ τοῦ ἰταλικοῦ ἐκείνου κλάδου.

Ὁ Σὶρ Χριστοφόρος ἐπεδοκίμασε πληρέστατα τὸ σχέδιον τοῦτο. Ἠγάπα τὰ παιδία καὶ ᾐσθάνθη ἀμέσως συμπάθειαν πρὸς τὴν *μαϊμουδίτσαν μὲ τὰ μαῦρα 'μάτια*, ὡς ἀπεκάλει τὴν Αἰκατερίναν καὶ βραδύτερον ὅτε ἐγένετο νεᾶνις. Ἀλλ' οὔτε αὐτὸς οὔτε ἡ λαίδη Σέβερελ διενοήθησαν ποτὲ νὰ υἱοθετήσωσιν καὶ ν' ἀνυψώσωσιν αὐτὴν μέχρι τῆς κοινωνικῆς των τάξεως. Μέχρι μυελοῦ τῶν ὀστέων ὄντες Ἄγγλοι καὶ ἀριστοκράται δὲν ἠδύναντο νὰ πράξωσι τοιαύτην ῥομαντικὴν πρᾶξιν. Ὄχι, τὸ παιδίον ἔμελλε ν' ἀνατραφῇ ἐν τῷ πύργῳ ὡς προστατευομένη, ὅπως φανῇ ὠφέλιμος μετὰ ταῦτα, ἐπιβλέπουσα τὰ λευχείματα, κρατοῦσα τοὺς λογαριασμοὺς καὶ βραδύτερον ἀναγινώσκου-

Digitized by Google

σα ὑψιφώνως ὅτε οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος θὰ εἶχον ἐξασθενήσῃ.

Κατ' ἀκολουθίαν, ἡ Σὰρπ ἐδέησε νὰ παράσχῃ καινουργῆ ἐνδύματα εἰς τὴν μικράν, ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν λινὴν σκούφιαν, τὸν κλαδωτὸν ἐπενδύτην καὶ τὰ δερμάτινα ὑποδήματα δι' ἐνδυμασίας προσφορωτέρας, τὸ παράδοξον δὲ εἶνε ὅτι ἡ μικρὰ Αἰκατερίνα, ἥτις τοσαῦτα εἶχεν ὑποστῆ κατὰ τὴν νηπιακὴν αὐτῆς ἡλικίαν, τότε πρῶτον ἐνόησεν τί ἐστὶ ἀληθὴς λύπη. Ἡ ἀμάθεια, λέγει ὁ Αἴας, εἶνε ἀνώδυνον κακόν· ταὐτὸ δύναταί τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς ῥυπαρίας ὅταν ἴδῃ τὴν φαιδρότητα τῶν ἐν αὐτῇ βιούντων. Οὐχ ἧττον ἡ καθαριότης εἶνε ἐνίοτε ἀλγεινὸν πρᾶγμα ὡς δύναται νὰ μαρτυρήσῃ πᾶς, οὗ τὸ πρόσωπον ἐπλύθη ἀνηλεῶς ὑπὸ δακτυλιοφόρου χειρός. Ἂν ἀναγνῶστα δὲν ᾐσθάνθης τὴν βάσανον ταύτην, ματαίως ἐλπίζεις νὰ ἐννοήσῃς κατὰ προσέγγισιν κἂν τί ὑπέστη ἡ Αἰκατερίνα ὑπὸ τὴν ἀφθονίαν τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ σάπωνος τῆς κυρίας Σάρπ. Εὐτυχῶς τὸ καθαρτήριον τοῦτο συνεδέθη ἐν τῷ μικρῷ της ἐγκεφάλῳ πρὸς τέρψεις ὅλως νέας αὐτῇ, πρὸς τὸν κλισμὸν τῆς αἰθούσης τῆς λαίδης Σέβερελ, ὅπου εὑρίσκοντο πολλὰ παιγνίδια πρὸς τὸ γόνυ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ὅπερ ἵππευε, καὶ πρὸς δασύμαλλόν τινα κύνα καρτερικώτατον, ἀγογγύστως ὑπομένοντα πᾶσαν βάσανον χωρὶς νὰ μετακινηθῇ ἐκ τῆς θέσεώς του.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Τὸ ἀστεῖον ἐπεισόδιον προὐκάλεσεν ἐν ἐμοὶ ἱκανὴν ἱλαρότητα. Εἶχον ἀνάγκην ταύτης ὅπως μετριάσω ἀόριστον τινὰ ἀνησυχίαν ἐνσκήψασαν τὴν ὥραν καθ' ἥν, μόνος μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ μου Ἰωάννου, ἀποχαιρετήσας τὸ ἡλιακὸν φῶς εἰσεχώρησα εἰς τὸν ἀριστερόθεν τῆς εἰσόδου σκοτεινότατον δρόμον. Δύο λεπτὰ μετὰ τοῦτο ἠγνόουν ἐντελῶς ποῦ εὑρίσκομαι, καὶ ἠδυνάτουν ἀπολύτως νὰ ἀνεύρω τὴν ἔξοδον. Τὸ ψηλαφητὸν σκότος μόλις ἠδύνατο, εἰς μικροτάτην ἀπόστασιν, νὰ διαλύσῃ τὸ φῶς τῆς λαμπάδος ἐμοῦ καὶ τοῦ ὁδηγοῦ μου. Ἐβαδίζομεν πάντοτε πρὸς διεύθυνσιν δυτικὴν ὡς ὑπέθετον. Δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν αἱ παρειαὶ τοῦ σπηλαίου ἦσαν καθέτως λελατομημέναι καὶ λεῖαι. Ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα ἔβλεπον σεσωρευμένην καὶ κανονικῶς κεκομμένην εἰς μικρὰ τεμάχια ὕλην δυναμένην ἀμέσως νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς οἰκοδομὴν οἰκιῶν. Ἀμυδρῶς διεφαίνοντο, κατὰ τὸ μέσον τοῦ στενοῦ δρόμου, ἴχνη τροχοῦ, πιθανῶς χειραμάξης ἢ ἄλλου φορείου, ἐφ' οὗ πιθανώτατα ἔθετον τοὺς λαξευομένους λίθους ὅπως τοὺς μεταφέρωσιν εἰς τὴν πεδιάδα. Κατὰ στιγμὰς ἠσφυκτίων, τὸ πλεῖστον ὅμως ἀνέπνεον ἐλευθέρως διότι καὶ ὑψηλαὶ εἶναι αἱ ἀπέρανται στοαὶ ὑφ' ἃς πλανᾶται ὁ διατρέχων τὸν λαβύρινθον καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα σχετικῶς καθαρά. Σταγὼν ὕδατος ἐκυλίετο ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς στοᾶς. Νυκτερίς τις ἐπτερύγιζε θαμβουμένη ἀπὸ τὸ φῶς τῆς λαμπάδος καὶ μετὰ βραχεῖαν ἐναέριον περιπλάνησιν προσεκολλᾶτο εἰς τοῦ βράχου τὴν πλευράν. Ἐφθάσαμεν εἰς χαμηλὸν χάσμα ὅπερ ἔπρεπε νὰ διέλθωμεν πρηνεῖς. Ἠκολούθησα τὸν ὁδηγόν, ἠσφάλισα, ὡς ἠδυνάμην κάλλιον, τὴν ἀνημμένην λαμπάδα, καὶ ἱδρῶτι περιρρεόμενος ἐσύρθην ἐπὶ τῶν γονάτων ἐφ' ἱκανὸν διάστημα. Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου στενοτάτου καὶ χαμηλοτάτου ἐκείνου δρομίσκου ἀνέπνευσα ἐλευθερώτερον. Εἴχομεν ἤδη πλέον τῶν τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, πάντοτε βαδίζοντες πρὸς τὰ βάθη. Διακλαδώσεις τοῦ κυρίου δρόμου ποικίλαι διηνοίγοντο ἔνθεν κακεῖθεν, ἀλλ' ὁ ὁδηγός μου δὲν ἐτόλμησε νὰ εἰσέλθῃ, καὶ ἐν σιωπῇ, ὁτὲ μὲν ὑψοῦντες τὰς λαμπάδας ἡμῶν, ὁτὲ δὲ χαμηλοῦντες αὐτάς, ἐπειρώμεθα ἢ μᾶλλον ὁ ὁδηγός μου ἐπειρᾶτο νὰ διαγνώσῃ τὴν ὁδόν. Τὸν ἔβλεπον προπορευόμενον καὶ ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν τί θὰ ἀπεγινόμην μόνος εἰς τὰ σκοτεινὰ ἐκεῖνα βάθη ἐὰν συνέπιπτε νὰ πάθῃ ὑπὸ ἀποπληξίας ὁ μόνος ἐκεῖνος σωτήριος καὶ ἔμψυχος φανός, ὁ καθοδηγῶν τὸν δρόμον μου ἐν μέσῳ τῶν ἑλιγμῶν τοῦ σκότους καὶ τῶν ἀτελευτήτων διαδρόμων τοῦ Λαβυρίνθου. Μοὶ ἐπῆλθε καὶ ἡ ἰδέα τοῦ σεισμοῦ. Δὲν εἰξεύρω διατὶ ἤρχισα ν' ἀνησυχῶ ὀλίγον, δὲν διστάζω δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι, ὅτε ἔβλεπον τὸν ὁδηγόν μου ἱστάμενον αἰφνιδίως, ἐπισκοποῦντα προσεκτικώτερον τὰ μέρη, καὶ στρεφόμενον ἐπὶ τῶν πτερνῶν του ὅπως ἀσφαλέστερον ἐρευνήσῃ, κατελαμβανόμην ὑπὸ μείζονος ἀνησυχίας. Ἐπλανώμην ἤδη, χωρῶν πρὸς τὸ βάθος, πλέον τῆς ὥρας. Οὐδὲν νεώτερον ἢ μᾶλλον περίεργον εἶχον παρατηρήσει. Τὸ αὐτὸ χρῶμα τοῦ λίθου πανταχοῦ, ἡ αὐτὴ τομή, οἱ αὐτοὶ κατ' ἀποστάσεις σωροὶ πετρῶν κανονικῶς πελεκηθεισῶν καὶ ἑτοίμων εἰς ἐξαγωγὴν καὶ χρησιμοποίησιν. Εἶπον εἰς τὸν ὁδηγὸν ἐὰν ἔχῃ νὰ μοὶ δείξῃ τι μείζονος περιεργίας ἄξιον, καὶ ἐὰν ἐπίσταται καλῶς τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς ἑλιγμοὺς τοῦ λαβυρίνθου, καθόσον ἐνόμισα ὅτι διέκρινον ἀστάθειαν τινὰ εἰς τὸ βῆμά του, καὶ ἀνησυχίαν εἰς τὰς κινήσεις καὶ τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐγνώριζον ὅτι εἰς τὰ ἀπώτατα τοῦ λαβυρίνθου βάθη ὑπάρχουσιν αἴθουσαι κυκλικαί, ὡς τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς σκοτει-

Digitized by Google

νῆς ἐκείνης ἐκδρομῆς δυνάμεναι νὰ θεωρηθῶσι. Ἐπεθύμουν νὰ τὰς ἐπισκεφθῶ, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ᾐσθανόμην ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐλαττούμενα τὰ κεφάλαια τῆς ἐμπιστοσύνης μου πρὸς τὸν ὁδηγὸν καὶ τὰς γνώσεις του. Εἶπον εἰς αὐτόν, διστάζοντα πάντοτε, νὰ στρέψῃ, ἀντὶ δὲ νὰ προχωρήσωμεν νὰ ὑποστρέψωμεν ἐπὶ τὰ ἴδια ἡμῶν βήματα ἀναζητοῦντες τὴν ἔξοδον. Ὁ ὁδηγός μου ὑπήκουσε καὶ μετὰ ζήλου θερμοτέρου ἠρξάμεθα ἐπιστρέφοντες. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς πόσην ὥραν ἠκολουθοῦμεν τὸν πρὸς τὴν ἔξοδον δρόμον ἡμῶν. Αἱ ἀμφιβολίαι τοῦ ὁδηγοῦ μου ἐπετείνοντο πάντοτε, ἅπαξ δὲ καίτοι χωρήσαντες ἐφ' ἱκανὸν πρὸς τὸ βάθος διαδρόμου τινὸς ἐστράφημεν ἐν τάχει ὀπίσω καθότι ὁ ὁδηγός μοὶ εἶπεν ὅτι δὲν ἦτο ἡ ὁδὸς αὕτη ἣν ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσωμεν. Ἤμην κάθιδρως, καί πως ἀνήσυχος, διότι σαφῶς πλέον ἔβλεπον ὅτι ὁ ὁδηγὸς δὲν εἶχε πεποίθησιν εἰς ἑαυτόν. Προχωροῦντες, ὁτὲ μὲν στρεφόμενοι, ἄλλοτε ὑποχωροῦντες, καὶ πάντοτε ἀνησύχως ἐρευνῶντες σημεῖα τινὰ τῆς ὁδοῦ οἷον μικράς τινας λιθίνους πυραμίδας, καὶ ἄλλας γραμμὰς ἐπὶ τοῦ τοίχου χαραχθείσας προσφάτως, ἐφθάσαμεν εἰς διχαζόμενον τινὰ δρόμον ὅπου πλέον ὁ ὁδηγός μου μοὶ εἶπε σαφῶς ὅτι διστάζει. Εἶχον ἤδη περὶ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν πλανηθῇ ἐντὸς τοῦ Λαβυρίνθου. Ἀποκρύψας τὴν δικαίαν συγκίνησιν ἣν μοὶ ἐπροξένησαν οἱ λόγοι τοῦ ὁδηγοῦ, εἶπον αὐτῷ νὰ μὴ ταράσσηται, νὰ τηρήσῃ ὅλην τὴν ψυχραιμίαν του καὶ νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀναμνησθῇ τοῦ δρόμου ὃν εἴχομεν διατρέξει εἰσερχόμενοι. Μοὶ εἶπε τότε ὁ ὁδηγὸς ὅτι ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὸν λαβύρινθον, καὶ ὅτι βεβαίως κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐπῆλθον πτώσεις λίθων καὶ ἄλλαι ἀλλαγαὶ καταστήσασαι δυσδιάκριτα τὰ σημεῖα καὶ τὴν κυρίαν τοῦ Λαβυρίνθου ὁδόν. Ἀγνοῶ διατὶ κατελήφθην ὑπὸ ἀγνώστου τινὸς καὶ μυστηριώδους ἐνδοιασμοῦ. Εἶχον ποθήσει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, μολονότι δὲ οὐδεὶς σοβαρὸς κίνδυνος ἀπωλείας ὑπῆρχε, καθόσον παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου μὲ ἀνέμενον φίλοι συνοδοιπόροι, οὐχ ἧττον ᾐσθανόμην ἐπιτεινόμενον αἴσθημά τι ἀνησυχίας. Περιήλθομεν ὁμοῦ μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ τὰς πέριξ στοάς, προσέχοντες νὰ μὴ προχωρήσωμεν, καὶ μετά τινα σκέψιν εὐθαρσότερόν πως μὲ ἐκάλεσεν ὁ ὁδηγὸς νὰ τὸν ἀκολουθήσω. Τὸ ἔπραξα, ἐνδοιάζων πάντοτε. Ἐπανεύρομεν τέλος μετὰ ἱκανὰς περιπλανήσεις τὸν στενότατον δρομίσκον, ὃν κατὰ τὴν εἴσοδον εἴχομεν διέλθει πρηνεῖς καὶ ὅτε, πρηνεῖς πάλιν, τὸν διέβημεν, ὁ ὁδηγός μου ἐφάνη χαίρων καὶ εἶπέ μοι ὅτι μετὰ μικρὸν ἀσφαλῶς πλέον θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ λαβυρίνθου. Καὶ οὕτω ἐγένετο. Βαδίζοντες, ἡσυχώτεροι ἤδη, ἐβλέπομεν δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν κεχωρισμένα ἐντὸς τοῦ βράχου λαξευτὰ διαμερίσματα, ὅπου, κατὰ τὰς ἐπαναστάσεις, καταφεύγουσιν οἱ χριστιανοὶ μετὰ τῶν σκευῶν καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων των. Νομίζω ὅτι εἶναι δεινοτάτη τιμωρία νὰ εἰσάγῃ τις τινὰ ἐντὸς τοῦ Λαβυρίνθου καὶ νὰ τὸν ἐγκαταλείπῃ εἶτα μόνον καὶ ἄνευ φωτός. Ἀδύνατον ἀπολύτως νὰ ἐξέλθῃ. Καὶ οἱ ἐμπειρότατοι τῶν ὁδηγῶν βεβαιοῦσι τοῦτο ἀνενδοιάστως.

Ὅτε εἶδον πόρρωθεν, διὰ τοῦ χάσματος τῆς ἐξόδου, ἐξικνούμενον μόλις ἄχρις ἐμοῦ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ᾐσθάνθην ζωηροτάτην χαράν. Ἐξερχόμενός τις ἀπὸ τοιούτου σκότους, κατανοεῖ τί σημαίνει τὸ φῶς, ἡ λεία καὶ κυανῆ θάλασσα, ἡ πεδιάς, καὶ οἱ χλοάζοντες λόφοι, ἡ ἀκτινοβόλος καὶ μειδιῶσα φύσις. Ἐπανεῦρον τοὺς ἀγαπητοὺς συνοδοιπόρους, ἐθεώρησα τὸ ὕστατον τὸ χάσμα τοῦ λαβυρίνθου, ἀνεμνήσθην τῆς Ἀριάδνης καὶ τοῦ Θησέως, ᾤκτειρα τὴν τύχην ἐκείνης ἐγκαταλειφθείσης εἰς τοὺς βράχους τῆς Νάξου, προσεῖδον εἰς τὰ ὕψη μήπως ἴδω που μὲ τὰς τεχνητὰς αὐτοῦ πτέρυγας ἱπτάμενον τὸν Δαίδαλον καὶ τὸν Ἴκαρον, καὶ ἔπαθον ἰκάρειον τὴν πτῶσιν ὅτε, ἀπὸ τῶν σφαιρῶν ἐκείνων τῆς ἀρχαιοτάτης παραδόσεως, μετέπεσα εἰς τὴν σημερινὴν πραγματικότητα. Ἱππεύσαμεν, καὶ προπορευομένου τοῦ Μινωταύρου αἰθίοπος, ἐφθάσαμεν μετὰ μικρὸν εἰς τὸ χωρίον Ἅγιοι Δέκα.

Μοὶ ὑπελείπετο νὰ ῥίψω ταχὺ βλέμμα ἐπὶ τοῦ χωρίου τῶν Ἁγίων Δέκα. Ἡ γειτνίασις αὐτοῦ πρὸς τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος καὶ τὸν ὑπερκείμενον Λαβύρινθον ἀποτελεῖ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν δόξαν τοῦ χωριδίου, ὅπερ ἀναποδράστως πρέπει νὰ ἐπισκεφθῇ τις, καθόσον εἶναι ὁ σταθμὸς ὅπου θὰ ἀφιππεύσῃ καὶ ὁπόθεν, λαμβάνων τὸν ἀναπόφευκτον ὁδηγόν, θὰ ἐκκινήσῃ διὰ τὰς πέριξ ἐκδρομάς. Ἀξιοθέατον ἐρείπιον τῆς πρώτης τοῦ χριστιανισμοῦ ἐποχῆς εἶναι ὁ παρακείμενος τῷ χωρίῳ καὶ ταῖς ἀνασκαφαῖς, ἐπὶ τῆς εἰς τὸν Λαβύρινθον ἀγούσης ὁδοῦ, ναός, ἢ μᾶλλον λείψανον ναοῦ, ὅστις ἐν τῷ τόπῳ καλεῖται «Μητρόπολις». Ἡ ἐκκλησία εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων, ἀπὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς δὲ καὶ στερεωτάτου οἰκοδομήματος σώζεται σήμερον μόνον τὸ ὄπισθεν τῆς ἐκκλησίας τμῆμα, ἔνθα εἶναι τὸ ἱερόν. Ὁ χριστιανικὸς οὗτος ναὸς ἐκτίσθη ἐν ὀνόματι τοῦ ἁγίου Τίτου, πρώτου μαθητοῦ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, καὶ πρώτου ἐπισκόπου τῆς Κρήτης. Εἶναι ἔρημος, ἅπαξ μόνον, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου, συναγείρων τοὺς περιοίκους εἰς εὐσεβῆ τελετὴν καὶ πανήγυριν. Ἐπὶ τῶν τοίχων, ὅσοι δὲν κατέρρευσαν ἔτι, περισώζονται, ἐξίτηλοι ὅμως ἐκ τοῦ χρόνου, ὡχραὶ τοιχογραφίαι. Μικρὸν εἰκόνισμα ἐπὶ τοῦ κοιλώματος τοῦ ἱεροῦ ἀποτεθέν, καὶ τεμάχιον κεράμου ἐφ' ἧς περιοδικῶς καίουσι λιβανωτὸν

Digitized by Google

ἵστανται ἐκεῖ ἀντιπρόσωποι τοῦ πάλαι πλούτου τοῦ ναοῦ καὶ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων τῶν πρώτων αἰώνων τελετῶν, ὅτε πυκνὸν ἠθροίζετο ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τὸ πλῆθος, καὶ διάκοσμος πλούσιος ἐκάλλυνε τοὺς καταρρεύσαντας θόλους, καὶ τοὺς ἠρειπωμένους τοίχους μιᾶς τῶν περικαλλεστάτων τῆς Κρήτης ἐκκλησιῶν. Ῥίζαι μικραὶ φοίνικος φύονται παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ. Ἀσθενεῖς εἶναι ἔτι οἱ κορμοί· οἱ κλάδοι των τρυφεροί· ἀλλ' ἀκμαῖον τὸ φύλλωμα. Εἶναι ἴσως παραφυάδες ἢ λείψανον εὐρώστου φοίνικος βλαστήσαντος ποτὲ ἐκεῖ καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ, διαρκῶς ἀνανεουμένου, δεχθέντος τοὺς πρώτους χριστιανούς. Εὐοίωνος φαίνεται ἐκεῖ τῶν φοινίκων τούτων ἡ παρουσία. Ἐμφανίζονται ὡς σύμβολον ἀναστάσεως ἐν μέσῳ ἐρειπίων διαφόρου φύσεως, λατρείας καὶ ἐποχῆς, ἅτινα τοῦ θανάτου ὁ δεσμὸς φαίνεται μόνος ἑνώνων.

Πρὶν ἢ καταλείπω τὸ χωρίον ἐπεσκέφθην τὴν ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Δέκα τιμωμένην. Καὶ ὁ ναὸς οὗτος φέρει τὰ ἴχνη τῶν περιοδικῶν κατὰ τῶν χριστιανικῶν ναῶν ἐπιθέσεων τῶν Τούρκων. Ἐντὸς αὐτοῦ φυλάσσεται μάρμαρον, ἱκανὰς περιέχον κοιλότητας, ἃς ὁ λαὸς ὑπολαμβάνει ὅτι εἶναι τὰ ἴχνη τῶν γονάτων τῶν δέκα μαρτύρων τῶν χάριν τῆς πίστεως ἀποκεφαλισθέντων. Εἰς διαφόρους οἴκους τοῦ χωρίου σώζονται ἀποτεθειμένα τεμάχια ἀρχαίων ἀγαλμάτων προσιτῶν εἰς τὴν θέαν. Ἡ πέριξ γῆ εἶναι κατεσπαρμένη ὑπὸ ποικίλων συντριμμάτων ἀρχαίας τέχνης. Ἐντὸς τῶν ἀγρῶν, τῶν κήπων, εἰς τὰ προπύλαια τῶν οἰκιῶν, ὅπου δήποτε καὶ ἂν σκάψῃ τις, ἀνευρίσκει τοιαῦτα μαρτύρια τῆς λαμπρότητος καὶ εὐκλείας τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος. Λαλοῦσιν ἐν τῷ τόπῳ περὶ ὡραίου ἀγάλματος Μινωταύρου συληθέντος ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, καὶ περὶ ὡραιοτάτου συμπλέγματος παριστῶντος τὴν ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀπαγωγὴν τῆς Εὐρώπης, ἀπαχθέντος καὶ τούτου μακράν.

Μικρὸν μετὰ μεσημβρίαν ἀπεχαιρετήσαμεν τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος τὰ ἐρείπια, τοῦ Λαβυρίνθου τὰς θέσεις, τοῦ Ἁγίου Τίτου τὴν ἐκκλησίαν, τὸν ἱστορικὸν ἐκεῖνον καὶ εὐρὺν χῶρον ἔνθα ἐθεμελιώθη, ἤκμασε, καὶ ἀπωλέσθη μία τῶν πλουσιωτάτων καὶ εὐκλεεστάτων ἀρχαίων πόλεων τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ὁδοῦ, ἣν ἐτράπημεν χωροῦντες πρὸς τὸ Ἡράκλειον, εἴδομεν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐκτεινομένην τὴν μακαρίαν πεδιάδα τῆς Μεσσαρᾶς. Ὅπου δήποτε καὶ ἂν ἔστρεφέ τις, θέαμα απαραμίλλου φυσικοῦ κάλλους ἀνεπτύσσετο πλουσίως πρὸ τῆς γοητευθείσης ὁράσεως. Ἡ πεδιὰς τῆς Μεσσαρᾶς λόγῳ ἐκτάσεως καὶ γονιμότητος θὰ κατεῖχε θέσιν ἀξιοσημείωτον ἐν πάσῃ πλουσιωτάτη χώρᾳ, κατὰ μείζονα δὲ λόγον ἐν τῇ ὀρεινῇ Κρήτῃ. Βαθὺ συναίσθημα λύπης μὲ κατέσχε τὴν ὥραν καθ' ἣν προσεῖδον τὸ ὕστατον τὴν θάλασσαν τῆς Λιβύης. Εἰς τὰς ἀπωτάτας ἐσχατιὰς αὐτῆς, ἐπὶ τῆς Ἀφρικανικῆς ἀκτῆς τῆς Κυρρήνης, σώζονται ἔτι ἐρείπια πλουσίας Ἑλληνικῆς ἀποικίας ἅτινα φιλοστόργως πως, διὰ τοῦ ἀτελευτήτου πόντου, ἀνεζήτει τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ θεωροῦντος τὰ λείψανα τῆς Γορτύνης. Πανταχοῦ ἐν τῇ φύσει ἐνεφανίζοντο κλέους παρελθόντος, καὶ ἰσχύος ἐκλειπούσης ἐρείπια! Γόνιμον ὅμως πνεῦμα ἐφαίνετο ζωοποιοῦν τὴν σιωπηλὴν ἐκείνην ἔκτασιν, καὶ ὑπεράνω τῶν λίθων τῆς Γορτύνης φερόμενον ἠρέσκετο οἱονεὶ κηρύσσον, ὅτι ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς ἀποτεφρωθείσης ἐκείνης ζωῆς δύναται νὰ προκύψῃ νέος ἐθνικὸς βίος, ἀφοῦ πλούσια τὰ σπέρματα ἀκμαίας ζωῆς εὕρηνται κατεσπαρμένα καὶ ἀφανῶς καλλιεργούμενα εἰς τὴν μεστὴν δόξης καὶ ἀναμνήσεων πεδιάδα, καὶ τὴν νῆσον καθόλου.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

Ἀρτίως ἐδημοσιεύθη ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ τυπογραφείου μέγα τεῦχος, ἐκ σελίδων 650 περίπου, περιέχον ἅπαντας τοὺς νόμους τοὺς ψηφισθέντας κατὰ τὴν παρελθοῦσαν σύνοδον τῆς Βουλῆς καὶ ἐπικυρωθέντας ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ὁ ἀριθμὸς τῶν νόμων τούτων ἀνέρχεται εἰς 170, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν πρέπει ν' ἀφαιρέσωμεν 17 ἀναφερομένους εἰς χορηγίας ἀναπληρωτικῶν καὶ ἐκτάκτων πιστώσεων καὶ εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ἤτοι εἰς ἀντικείμενα μὴ ἀποτελοῦντα ἀκριβῶς εἰπεῖν τὴν ἔννοιαν νόμου.

Ἀλλ' ὅπως δήποτε οἱ ψηφισθέντες καὶ δημοσιευθέντες 170 νέοι νόμοι ἀποτελοῦσι ποσὸν οὐχ εὐκαταφρόνητον, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον προστίθενται εἰς τὸ ἀρκούντως ἤδη ὑπέρογκον ποσὸν τῶν ὑπαρχόντων. Κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν σιωπηρῶς ἐπικρατήσασαν ἀρχὴν τῆς δι' ἀλφαβητικῶν γραμμάτων ἀριθμήσεως τῶν νόμων, ὁ τελευταῖος τούτων ψηφισθεὶς φέρεται ὑπὸ στοιχεῖον ΑΦΞΔ', ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀριθμὸν 1564. Ὁ ἀριθμὸς δὲ οὗτος δὲν ἐκφράζει, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, πάντας τοὺς ἀπὸ συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου δημοσιευθέντας νόμους, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἐπὶ τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α'. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ὄθωνος οἱ νόμοι μέχρι μὲν τοῦ 1845 δὲν ἔφερον ὡς διακριτικὸν στοιχεῖον τὴν διὰ τοῦ ἀλφαβήτου ἀρίθμησιν, ἀλλὰ μόνον τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους ἐκείνου ἤρξατο ἡ ἀρίθμησις τῶν νόμων, τεθέντος τὸ πρῶτον τοῦ στοιχείου Α' ἐπὶ τοῦ νόμου, δι' οὗ ἡ

Digitized by Google

πίστωσις διὰ τὰ ἔξοδα τῆς πρώτης τριμηνίας τοῦ 1845 δι' ἅπαντα τὰ ὑπουργεῖα ὠρίζετο εἰς 3,045,480,96. δραχ. Ἔκτοτε μέχρι τῆς ἐξώσεως τοῦ Ὄθωνος ἐδημοσιεύθησαν τοιουτοτρόπως νόμοι 756, καθότι ὁ τελευταῖος νόμος πρὸ τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1862 φέρει τὸ στοιχεῖον ΨΝϚ'.

Εἰς τοὺς 1564 ἄρα νόμους τῆς βασιλείας Γεωργίου πρέπει νὰ προσθέσωμεν οὐ μόνον τοὺς 756, τοὺς δημοσιευθέντας ἀπὸ τοῦ 1845 μέχρι τοῦ 1862, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας Ὄθωνος μέχρι τοῦ 1845 καταχωρισθέντας ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως». Τῶν τοιούτων ἡ ἀρίθμησις εἶναι βεβαίως λίαν δυσχερής, διότι ἕνεκα ἐλλείψεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συντάγματος καὶ νομοθετικῶν βουλῶν ἐξεδίδοντο πολλὰ διατάγματα ἔχοντα καὶ νῦν ἔτι τὴν δύναμιν καὶ τὸ περιεχόμενον νόμων· ἀλλ' ὅπως δήποτε ἐὰν ὑπολογίσωμεν τούτους εἰς τετρακοσίους νομίζομεν, ὅτι δὲν απομακρυνόμεθα κατὰ πολὺ τῆς ἀληθείας.

Κατὰ ταῦτα προσθέτοντες τ' ἀνωτέρω ποσὰ ἀνευρίσκομεν, ὅτι ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἐφ. τῆς Κυβερνήσεως», ἤτοι ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου 1833 μέχρι σήμερον, ἐδημοσιεύθησαν ἐν ὅλῳ νόμοι ἑλληνικοὶ 2,720 περίπου. Ἀλλ' ἐκ τούτων πρέπει ν' ἀφαιρέσωμεν τοὺς προϋπολογισμούς, τὰς ἐγκρίσεις τῶν ἐκτάκτων καὶ τακτικῶν πιστώσεων καὶ ἄλλα τινά, φέροντα μὲν τὸν τίτλον τοῦ νόμου, ἀλλὰ μὴ περιέχοντα οὐδεμίαν νομικὴν διάταξιν καὶ καταργηθέντα εὐθὺς μετ' ὀλίγον, ἂς ὑποθέσωμεν δὲ τοὺς τοιούτους εἰς 500.

Ἔχομεν ἄρα 2,200 περίπου νόμους καθ' ὅλην τὴν ἔννοιαν αὐτῶν. Πόσοι καὶ τίνες ἐξ αὐτῶν κατηργήθησαν ὁριστικῶς, οὐδεὶς Ἕλλην δύναται νὰ ὁρίσῃ ἐπακριβῶς. Ἀλλὰ ὑπὲρ τὸ πιθανὸν λογίζοντες δυνάμεθα ν' ἀναβιβάσωμεν εἰς 200 τοὺς ἐξαφανισθέντας τέλεον καὶ ἀκυρωθέντας ἐξ ὁλοκλήρου καὶ ῥητῶς δι' ἄλλων μεταγενεστέρων νόμων.

Ὑπολείπονται λοιπὸν 2,000 περίπου νόμοι, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἀμφιβόλου ὑπάρξεως καὶ ἰσχύος, οἱ δὲ κολοβοὶ καὶ ἠκρωτηριασμένοι, ἐλάχιστοι δὲ οἱ ἐπιπλέοντες σῶοι καὶ ἄρτιοι ἐν τῷ νομοθετικῷ ὠκεανῷ. Rari nantes in gurgito vasto.

Ἀλλὰ παρὰ τὴν πληθὺν ταύτην τῶν νόμων ὀφείλομεν νὰ ὑπολογίσωμεν καὶ τὰ διατάγματα, τὰ περιέχοντα τὴν λεπτομερεστέραν τῶν νόμων ἀνάπτυξιν ἢ καθαρῶς νομικὰς διατάξεις κατ' ἐντολὴν καὶ ἐξουσιοδότησιν τῆς Βουλῆς. Διότι ἀμφοτέρων τούτων ἡ γνῶσις ἐπιβάλλεται ἀναγκαίως οὐ μόνον τοῖς διοικητικοῖς ὑπαλλήλοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων ἐνασχολουμένοις. Ἐὰν δὲ κατ' ἐλάχιστον ὅρον ὑπολογίσωμεν, ὅτι δι' ἕκαστον νόμον ἐξεδόθη καὶ ἓν διάταγμα, ἡ διοίκησις καὶ τὰ δικαστήρια ἐν Ἑλλάδι ἀναστρέφονται ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου 4,000 περίπου νόμων καὶ διαταγμάτων!

Ὁπόσαι ζημίαι τῶν πολιτῶν καὶ ἔριδες δικαστικαὶ καὶ ἀγῶνες δαπανηροί, ὁπόση δὲ χρονοτριβὴ καὶ πολυγραφία ἐπέρχεται ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Κράτους ἐκ τοιαύτης πολυνομίας καὶ τῆς ἐντεῦθεν προερχομένης ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἐφαρμοστέου ἑκάστοτε νόμου καὶ ἄρθρου, πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τῆς δυσχερείας περὶ τὴν εὕρεσιν αὐτῶν, νομίζομεν μάταιον ν' ἀναπτύξωμεν ἐνταῦθα.

Ἀλλὰ τὰ κακὰ ταῦτα δὲν ἐπιχωριάζουσι παρ' ἡμῖν μόνον. Πάντα σχεδὸν τὰ νεώτερα Κράτη πάσχουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐκ τοῦ μεγάλου δεινοῦ τῆς πολυνομίας, τοῦτο μὲν ἕνεκα τῆς ἀτελοῦς τῶν νομοσχεδίων καταρτίσεως καὶ ἐσπευσμένης ψηφίσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Βουλῶν, τοῦτο δὲ ἕνεκα τῆς ἀγνοίας ὑπὸ τῶν νεωτέρων νομοθετῶν πολλῶν κοινωνικῶν σχέσεων καὶ ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀκριβῶν στατιστικῶν πληροφοριῶν.

Τὸν τρόπον ὅμως τῆς μετριάσεως καὶ διορθώσεως τοῦ κακοῦ τούτου ὑπέδειξαν πολλάκις οἱ πρακτικοὶ νομοθέται τῆς Ἀγγλίας *ἀνακαθαίροντες ἑκάστοτε* καὶ *κωδικοποιοῦντες* εἰς ἕνα μόνον νόμον πλήρη καὶ ἄρτιον τοὺς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς νομοθετηθέντας περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου. Μόνος ὁ περὶ δημοσίας ὑγιεινῆς ἐν Ἀγγλίᾳ νόμος τοῦ 1848 περιέχει διεσκευασμένον ἁρμονικῶς καὶ κωδικοποιημένον εἰς ἕνα νόμον τὸ ὑλικὸν 50 ἄλλων προεκδοθέντων. Ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ δήμων νόμος καὶ ὁ περὶ τύπου καὶ ὁ περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων φόρων καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἶναι ἐν Ἀγγλίᾳ τοσαῦται ἀνακαθάρσεις καὶ κωδικοποιήσεις ἄλλων προγενεστέρων, αἵτινες οὐσιωδῶς ὠφέλησαν καὶ διηυκόλυναν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν τούς τε διοικοῦντας καὶ διοικουμένους.

Ἀπόπειραν τοιαύτης καὶ παρ' ἡμῖν νομοθετικῆς κωδικοποιήσεως ἀποτελεῖ τὸ καὶ ἄλλοτε ὑποβληθὲν τῇ Βουλῇ, μέλλον δὲ νὰ ὑποβληθῇ καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον νομοσχέδιον περὶ χαρτοσήμου, δι' οὗ καταργοῦνται ῥητῶς πάντες οἱ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου προϋπάρχοντες νόμοι καὶ διατάγματα. Κώδικα δ' ἀληθῆ ἀποτελεῖ καὶ ὁ τελευταῖος περὶ στρατολογίας τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ νόμος, συγκείμενος ἐξ 190 ἄρθρων, ἐν οἷς συμπεριελήφθησαν καὶ κατετάχθησαν ἐπιστημονικῶς πάντες οἱ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου προγενέστεροι νόμοι, δέκα τὸν ἀριθμὸν ἐν ὅλῳ, οἵτινες καὶ ῥητῶς κατηργήθησαν. Ὅσας δήποτε δὲ κἂν ἔχῃ καὶ οὗτος ἐλλείψεις καὶ χάσματα, ταῦτα εἶναι βεβαίως δεκάκις, ἂν μὴ καὶ πλεῖον, ὀλιγώτερα τῶν ἐλ-

Digitized by Google

λείψεων καὶ χασμάτων τῶν δέκα ἐκείνων νόμων. Ἐὰν τὸ αὐτὸ σύστημα τῆς κωδικοποιήσεως ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κυριωτέρων διοικητικῶν νόμων, ἡ ἑλληνικὴ διοίκησις καὶ οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι ὡς καὶ τὰ δικαστήρια θέλουσιν ἀπαλλαγῇ ἑνὸς τῶν μεγαλειτέρων βαρῶν, ἅτινα πιέζουσι καὶ ἄγχουσιν ἀμφότερα μέχρις ἀκινησίας καὶ ἀποπνιγμοῦ. [1]

Γ. Ι. Αγγελοπουλος

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΕΝΟΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΥ

Πάγκοινον εἶνε τὸ ἀνέκδοτον τοῦ Γάλλου τραπεζίτου (τοῦ Λαφίττ) τοῦ ὀφείλοντος τὴν κολοσσιαίαν αὐτοῦ περιουσίαν εἰς τὴν βελόνην, ἣν κύψας ἀνήγειρεν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ πλουσίου τραπεζίτου, ὅστις πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀρνηθῇ νὰ παραλάβῃ αὐτὸν ἐν τοῖς γραφείοις του. Ὁ τραπεζίτης, ἰδὼν τὸ κίνημα τοῦ νέου ἐθαύμασε τὸν πρὸς τὴν οἰκονομίαν ἔρωτά του, ἐμίσθωσεν αὐτὸν ἀμέσως ὡς ὑπάλληλον, βραδύτερον δὲ βλέπων τὰς μεγάλας αὐτοῦ ἀρετάς, τὸν προσέλαβεν ὡς συνέταιρον, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του.

Γνωστὸν ὡσαύτως εἶνε ὅτι πολλοὶ τραπεζιτικοὶ οἶκοι ἱδρύθησαν ὑπὸ δραστηρίων ἀνδρῶν, οἵτινες ἦλθον εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὑποδεδημένοι μὲ τὰ κλασικὰ χρούπεζα καὶ μὲ δύο φράγκα ἐν ὅλῳ εἰς τὸ θυλάκιον.

Ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τῶν ἀφορώντων αὐτοὺς ἀνεκδότων εἶναι ὡραιότερον ἐκείνου, ὅπερ διηγοῦνται περὶ τοῦ ἰδιοκτήτου ἑνὸς τῶν σπουδαιοτέρων ἐργοστασίων τῆς Γλασκώβης.

Πρὸς ἀποφυγὴν προσωπικοτήτων δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὸν ἥρωα τῆς τερπνῆς ἱστορίας ἁπλῶς Δόναλδ.

Σκῶτός τις εἶχεν ἐν Γλασκώβῃ, πρὸ τριακονταετίας, κατάστημα μικρότατον. Βαθμηδὸν συνήγαγε μικρόν τι κεφάλαιον δι' οὗ ἵδρυσε βαμβακοϋφαντουργεῖον. Πεπεισμένος ὅτι τὰ ὑφάσματα ἅτινα κατεσκεύαζεν ἦσαν ποιότητος ἀρίστης, ὁ ἐργοστασιάρχης συνέλαβε τὴν πρόθεσιν νὰ εὐρύνῃ τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν του. Κατήρτισε λοιπὸν ὀγκῶδες δέμα δειγμάτων καὶ ἐξέπεμψε τὸν υἱόν του εἰς περιοδείαν μετ' αὐτοῦ. Ὁ νεαρὸς Καλυδώνιος, εἰκοσαετὴς μόλις τὴν ἡλικίαν καὶ κράσεως κάπως ἀσθενικῆς, δὲν ἐνέπνεε μέγαν σεβασμόν, ἀλλ' εἶχε τὸ πνεῦμα θετικὸν καὶ τὸ ἦθος ἀποφασιστικόν, μ' ὅλον δὲ τὸ καχεκτικὸν ἐξωτερικόν του ἦτο σωματικῶς εὐσθενέστατος.

Ἀπέρχεται λοιπὸν πρὸς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν, ἐλαφρῷ τῷ ποδί, ὅπως μεταβῇ κατ' εὐθεῖαν εἰς Λονδῖνον. Ἅμα φθὰς ἐκεῖ φροντίζει νὰ προμηθευθῇ τὰς διευθύνσεις τῶν κυριωτέρων καταστημάτων ὑφασμάτων καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν μεταβαίνει μετὰ τοῦ δέματός του εἰς τὸν πρῶτον ὑφασματοπώλην τοῦ Ἄστεος.

Τὸ κατάστημα ἔβριθε πελατῶν. Κάθηται καὶ ἀναμένει ὅπως τις τῶν ὑπαλλήλων εὐκαιρίσῃ, ἵνα ἀποταθῇ πρὸς αὐτόν. Ἡ εὐκαιρία αὕτη παρουσιάζεται μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας.

Ὁ Δόναλδ προχωρεῖ, ἀποτίθησι τὸ δέμα του καὶ τὸν πῖλόν του ἐπὶ τοῦ πρατηρίου. καὶ διὰ τῆς γνησιωτέρας σκωτικῆς προφορᾶς ἐρωτᾷ ἐὰν δύναται νὰ ἴδῃ τὸν καταστηματάρχην.

— Τί τὸν θέλεις; τὸν ἐρωτᾷ ἀποτόμως ὁ ὑπάλληλος.

— Θέλω νὰ τοῦ δείξω βαμβακουργῆ ὑφάσματα πρώτης ποιότητος, τὰ ὁποῖα ἔφερα ἀπὸ τὴν Γλασκώβην.

— Πήγαινε εἰς τὸ καλὸν μὲ τὰ ὑφάσματά σου. Δὲν μᾶς χρειάζονται.

— Ποῦ τὸ ἠξεύρετε; ἀπαντᾷ ὁ Δόναλδ ἀπτόητος. Ἔπειτα ποῖος εἶσθε σεῖς;

— Εἶμαι ὁ πρῶτος ὑπάλληλος τοῦ καταστήματος, ἀπαντᾷ βρενθυόμενος ὁ ὑπάλληλος καὶ ἀναμετρῶν διὰ τοῦ βλέμματος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸν νεαρὸν Σκῶτον,—ἀσχολία εἰς ἣν ὀλίγον ἐδαπάνησεν χρόνον, διότι ὁ ἥρως ἡμῶν εἶνε βραχυσωμότατος.

— Ἆ! εἶσθε ὁ πρῶτος ὑπάλληλος; Λοιπὸν θέλετε νὰ ἴδητε τὰ ὑφάσματά μου;

— Δὲν ἔχω καιρόν, φίλε μου. Πήγαινε εἰς τὸ καλόν, σοῦ τὸ λέγω ἄλλην μίαν φοράν.

— Ἔχετε ἄδικον, ἀπαντᾷ ὁ Δόναλδ, χάνετε εὐκαιρίαν σπανίαν. Αὐτὸ σᾶς λέγω μόνον.

— Πήγαινε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ, γρύζει ὁ ὑπάλληλος, δὲν μᾶς χρειάζονται τὰ ὑφάσματά σου.

— Δὲν τὰ εἴδατε καὶ δι' αὐτὸ ὁμιλεῖτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἐὰν τὰ ἰδῆτε, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἀγοράσετε.

Καὶ λέγων ταῦτα ὁ Δόναλδ λύει ἠρέμα τὸ δέμα καὶ ἐκτείνει ἐπὶ τοῦ πρατηρίου τὰ δείγματα.

— Ἄδειαζέ μου τὴ γωνιά, ἐπαναλαμβάνει ὁ ὑπάλληλος, μᾶς ἐμποδίζεις ἀπὸ τὴν ἐργασίαν μας.

Ὁ Δόναλδ προσποιεῖται ὅτι δὲν ἀκούει. Ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκδιπλώνῃ τὰ δείγματα, ἐπιψαύων ταῦτα διὰ νὰ δείξῃ τὴν λειότητά των πρὸς τὸν ὑπάλληλον.—Αὐτὸ τί σοῦ λέγει; φαίνεται λέγων πρὸς αὐτόν.

— Λαμβάνετε τὴν καλωσύνην νὰ παρατηρήσητε;

— Θὰ μ' ἀφήσῃς ἥσυχον, σοῦ λέγω; Πρώ-

1. Ἐκ τῆς «Παλιγγενεσίας».

Digitized by Google

την φοράν εἰς τὴν ζωήν μου εἶδα τέτοιο τσιμποῦρι.

— Παρατηρήσατε ἁπλῶς· δὲν σᾶς ζητῶ ἄλλο.

— Πήγαινε εἰς τὸν διάβολον, ἀχρεῖε! ἀναφωνεῖ ὁ ὑπάλληλος μὴ δυνάμενος νὰ συγκρατηθῇ καὶ διὰ τῆς χειρὸς διασκορπίζει τὰ δείγματα τοῦ Σκώτου.

Ὁ Δόναλδ κύπτει, συλλέγει τὰ ἐπὶ τοῦ δαπέδου διασπαρέντα δείγματα καὶ τοποθετεῖ αὐτὰ ἐκ νέου μετ' ἐπιμελείας ἐπὶ τοῦ πρατηρίου.

— Ἀφοῦ ηὐχαριστήσατε τὴν ἀνυπομονησίαν σας, λαμβάνετε τώρα τὸν κόπον νὰ ρίψετε ἓν βλέμμα εἰς τὸ ὕφασμα αὐτό; Εἴδατε ποτὲ τόσον καλὸν πρᾶγμα;

— Ἐστὴν στιγμὴν νὰ ἔβγῃς ἔξω! ἀναφωνεῖ ὁ ὑπάλληλος, τοῦ ὁποίου αἱ πυγμαὶ ἤδη ἐτίθεντο εἰς κίνησιν.

— Δὲν θὰ ἔβγω πρὶν παρατηρήσητε τὰ ὑφάσματά μου.

— Ἆ! εἶσαι ἀνυπόφορος!

Καὶ χωρὶς νὰ εἴπῃ τι πλειότερον ὁ ὑπάλληλος δράττεται τοῦ νέου ἀπὸ τοῦ τραχήλου καὶ ὠθεῖ αὐτὸν ἔξω τοῦ καταστήματος, ἀφοῦ τὸν ἐφιλοδώρησε δι' ἑνὸς καλοῦ λακτίσματος εἰς τὸ ὀλιγώτερον εὐγενές, ἀλλά, θείᾳ χάριτι! καὶ μᾶλλον σαρκῶδες μέρος τοῦ σώματος.

Ὁ Δόναλδ τρίβει ἐπί τινας στιγμὰς τὸ βλαβὲν μέρος καὶ ἐπανέρχεται ἐντὸς τοῦ καταστήματος.

— Τώρα, λέγει πρὸς τὸν ὑπάλληλον, ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσαρεσκείας. θὰ παρατηρήσητε τὰ δείγματά μου. Ἔπειτα ἀπὸ τόσα, μοῦ τὸ χρεωστεῖτε.

Ὁ ὑπάλληλος ἔξω ἑαυτοῦ, λαμβάνει τὸ δέμα τῶν ὑφασμάτων καὶ τὸν πῖλον τοῦ Δόναλδ καὶ μεθ' ὁρμῆς ἐκσφενδονίζει ταῦτα εἰς τὴν ὁδόν.

Ὁ Δόναλδ διατηρεῖ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ψυχραιμίαν, ἔχων δὲ ἀκόμη δι' ἐλπίδος ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ μαλάξῃ τὸν σκληροτράχηλον ὑπάλληλον, ἐξέρχεται εἰς τὴν ὁδὸν ὅπως περιμαζεύσῃ τὰ τῇδε κακεῖσε διασκορπισθέντα δείγματά του. Καθαρίζει τὸν ρυπανθέντα πῖλόν του, συλλέγει τὰ ὑφάσματα καὶ εἰσέρχεται ἐκ νέου εἰς τὸ κατάστημα.

Τότε ὁ καταστηματάρχης, ὅστις ἀντελήφθη τῆς σκηνῆς ἐξ ἀρχῆς, προχωρεῖ πρὸς τὸν νεαρὸν Σκῶτον, ζητῶν παρ' αὐτοῦ συγγνώμην καὶ τὸν συγχαίρει θερμῶς διὰ τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονήν του.

— Ἡ ἐργασία εἶνε ἐργασία, ἀπαντᾷ ὁ Δόναλδ· ἐὰν ὁ ὑπάλληλός σας μὲ μετεχειρίζετο, ὅπως μὲ μετεχειρίσθη, εἰς τὸν κατ' ἰδίαν βίον, εἰξευρα πῶς θὰ τοῦ ἐφερόμην· ἀλλ' ὅταν πρόκηται περὶ ἐργασίας, ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Ἀφοῦ δὲ εἶσθε ὁ καταστηματάρχης, δὲν θὰ ἰδῆτε σεῖς τοὐλάχιστον τὰ βαμβακουργῆ μου;

Ὁ καταστηματάρχης συνήνεσε, παρετήρησε τὸ ἐμπόρευμα, εὗρεν αὐτὸ ἀρίστης ποιότητος καὶ παρήγγειλεν ἱκανὴν ποσότητα ὑφασμάτων εἰς τὸν νεαρὸν Σκῶτον.

Οὗτος εἶνε σήμερον πεντηκοντούτης, ἰδιοκτήτης δὲ ἑνὸς τῶν μεγαλειτέρων τῆς Γλασκώβης ἐργοστασίων, οὗ τὰ ἐτήσια κέρδη ὑπολογίζονται καθ' ἑκατοστύας χιλιάδων.

Ὁ Σκῶτος ἑκατομμυριοῦχος διηγεῖται εἰσέτι ὑπερηφάνως τὴν πρώτην ἐπίσκεψίν του εἰς τὰ ἐν Λονδίνῳ καταστήματα τῶν νεωτερισμῶν.

(Max O' Rell) —δ.—

ΕΠΕΘΑΝ' Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

Ἐπέθαν' ἡ Ἀγάπη μου! — Γλυκόφωνα πουλιά,
Ποῦ τὴν ἐτραγουδούσατε μὲ πρόσχαρη λαλιὰ
Μέσ' 'ς τὴ ζωή, 'ς τὴ νιότη της καὶ 'ςτὴν καλή της ὥρα,
Ἐλᾶτε νὰ τὴν κλάψετε καὶ πεθαμένη τώρα.

Ἐπέθαν' ἡ Ἀγάπη μου! — Τῆς ἄνοιξις ἀνθοί,
Ποῦ τὴν ἐστεφανώσατε πεντάμορφη ξανθή,
Ἐλᾶτε τόρα 'ς τῆς αὐγῆς τὰ δάκρυα λουσμένοι
Νὰ τὴν νεκροστολίσετε χλωμὴ καὶ πεθαμένη.

Ἐπέθαν' ἡ Ἀγάπη μου! — Ἀστέρια τοὐρανοῦ,
Ἐσεῖς ποῦ φέρνατε τὸ φῶς 'ς τὰ μάτια της, 'ςτὸν νοῦ,
Γιὰ χαμηλῶστε, ἰδέτε την μὲ σταυρωμένα χέρια
Καὶ γύρω 'ς τ' ἄψυχο κορμὶ γενῆτε νεκροκέρια.

Ἐπέθαν' ἡ Ἀγάπη μου! — Καὶ σὺ καρδιὰ φτωχή,
Ὁποῦ τὴ μοσχανάθρεφες 'σὰν κόρη μοναχή,
'Σὰν ἦτον ἔτσι τὸ γραφτὸ γιὰ νὰ χαθῇ — τί κρῖμα!..
Γενοῦ βαθὺ καὶ σπλαχνικὸ τῆς πεθαμένης μνῆμα.

Γεωργιος Δροσινης

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τοῦ θανάτου.

Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ἐγκαταλείπων τὰ πάντα, θλίψεις καὶ χαράς, φιλίας καὶ συμπαθείας, ὅ,τι ἐπετέλεσας καὶ ὅ,τι πρόκειται νὰ ἐπιτελέσῃς, θὰ ἀπέλθῃς τοῦ κόσμου τούτου. Οἱ φιλόσοφοι ἀνέκαθεν προσεπάθησαν νὰ προπαρασκευάσωσι τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν ὑπερτάτην ταύτην δοκιμασίαν. Ἄλλοι θέλουσι νὰ ἐξοικειωθῶμεν πρὸς τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ θάνατος εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς, καὶ ὅτι ἅμα ὡς γεννώμεθα ἀρχίζομεν νὰ ἀποθνήσκωμεν· ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις ἐξεγείρεται κατὰ τῆς θεωρίας ταύτης. Ὁ γεωργὸς ὅστις ἀπέρχεται εἰς τὸν ἀγρόν του, μεταβαίνει ἵνα ἐργασθῇ καὶ οὐχὶ ἵνα ἐπα-

Digitized by Google

νέλθη ἐξ αὐτοῦ· ἡ ἀναχώρησίς του βεβαίως ἀγγέλλει τὸ πέρας τῆς ἐργασίας του, ἀλλ' εἶνε παράλογον ὅτι ὁ σκοπός του ἦτο νὰ ἀπέλθη. Ἄλλοι παραινοῦσι ἡμᾶς νὰ στρέφωμεν ἀλλαχόσε τὸν νοῦν, ὡς ἐὰν καὶ τοῦτο δὲν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ σκέπτεσθαι ἀκόμη περὶ τοῦ πράγματος, περὶ οὗ θέλομεν νὰ παύσωμεν μεριμνῶντες. Πάντα ταῦτα εἶνε μάταιαι ἀργολογίαι. Ὁ βίος ἔχει σκοπὸν ἴδιον· ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει διὰ νὰ ὑπάρχῃ, τουτέστι διὰ νὰ ζῇ συμφώνως πρὸς τὴν ἰδίαν φύσιν· ἐὰν δὲ ζῇ συμφώνως πρὸς τὴν ἰδίαν φύσιν, διατελεῖ ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ πρὸς τὸν προορισμόν του, ἔχει ἥσυχον τὴν συνείδησιν καὶ ἑπομένως ἀδύνατον νὰ θλίβῃ αὐτὸν ἡ ἰδέα ὅτι θὰ ἀποθάνῃ. Πράξον ὅ,τι ὀφείλεις νὰ πράξῃς, ἀφιερώθητι ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ ἔργον σου, ἀφοσιούμενος δὲ καὶ τερπόμενος εἰς ἐκεῖνο ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως, θὰ λησμονήσῃς τὸν θάνατον. Ἐὰν ἐπέλθῃ αἰφνιδίως, θὰ σὲ καταλάβῃ ἐν μέσῳ τοῦ ἔργου σου καὶ δὲν θὰ λάβῃς τὸν καιρὸν νὰ ἀντιληφθῇς αὐτόν. Τοὐναντίον ἐὰν τὸ γῆρας, νόσος μακρά, βραδεῖα τῶν δυνάμεών σου κατάπτωσις σοὶ ἐπιτρέπουν νὰ τὸν προΐδῃς, διατί νὰ τὸν φοβηθῇς; Ἐὰν ὁ βίος σου ὑπῆρξε δυστυχὴς μᾶλλον ἢ εὐτυχής, διατί θὰ ἐπιθυμήσῃς νὰ παραταθῇ ἡ ζωή σου; Ἐὰν ἀφ' ἑτέρου ὑπῆρξεν εὐτυχὴς μᾶλλον ἢ δυστυχής, ὀφείλεις νὰ φανῇς εὐγνώμων, ἀπερχόμενος εὐπειθῶς. Δὲν αἰσθάνεσαι ἄλλως ὅτι δὲν ἀποθνήσκεις ὁλόκληρος; Τὸ κοινὸν ἔργον, ὅπερ ἐπὶ στιγμὴν ὑπῆρξε σόν, θὰ συνεχισθῇ· ἡ πατρὶς δι' ἧς ἔζησες, καὶ εἰς τὴν ὕπαρξιν τῆς ὁποίας συνετέλεσας, παραμένει καὶ μετὰ σέ, διασώζουσα ἐν τῇ κληρονομίᾳ, ἣν θὰ μεταβιβάσῃ εἰς τοὺς ἐπιγενομένους, τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεως καὶ τῆς δραστηριότητός σου.

Paul Bourde.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὰ ἔπιπλα καὶ σκεύη τοῦ Ὄφφεμβαχ, τοῦ διασήμου μελοποιοῦ, ἐκποιοῦνται νῦν ἐν Παρισίοις. Τινὰ τούτων ἔχοντα ἱστορικὴν ἀξίαν καὶ συνδεόμενα πρὸς τὴν τέχνην τοῦ μουσικοῦ ἠγοράσθησαν εἰς ὑψηλὰς τιμάς. Οὕτω τὸ ῥαβδίον δι' οὗ διηύθυνε τὴν πρώτην καὶ τὴν ἑκατοστὴν παράστασιν τοῦ Ὀ ρ φ έ ω ς ἐ ν Ἅ δ ο υ ἠγοράσθη ἀντὶ 560 φράγκων. Ἕτερα δύο ἐπάργυρα καὶ κεχρυσωμένα ἐπληρώθησαν πρὸς φράγκα 100 καὶ 110. Ἡ βάρβιτος ἣν μετεχειρίζετο κατὰ τὴν πρώτην ἄφιξιν αὐτοῦ εἰς Παρισίους ἐπωλήθη ἀντὶ 515 φράγκων, καίπερ βεβλαμμένη καιρίως.

Τὸ μουσεῖον τοῦ Χαλιφὰξ ἐν Καναδᾷ ἀπέκτησεν ἐσχάτως χαρακτὴν εἰκόνα παλαιάν, ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται ὅτι πρὸ δύο αἰώνων τοὐλάχιστον ἐν Νεαπόλει ἦτο γνωστὴ ἡ χρῆσις τῆς λαιμητόμου. Ἡ εἰκὼν αὕτη συνοδεύεται ὑπὸ ὑπομνήματος ἐξηγοῦντος τὸν μηχανισμὸν τοῦ ποινικοῦ ὀργάνου καὶ ἀπαριθμοῦντος τὰ διὰ τῆς λαιμητόμου τιμωρούμενα ἐγκλήματα. Ὥστε ἀνακριβῶς ἀποδίδεται εἰς τὸν ἰατρὸν Γκιλλοτῖνον ἡ ἐφεύρεσις καὶ ἀτόπως καλεῖται ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Γ κ ι λ λ ο τ ί ν α ἡ λαιμητόμος. Οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἐκεῖνος ἢ μόνον εἰσήγαγεν εἰς χρῆσιν ἐν Γαλλίᾳ πρᾶγμα γνωστὸν ἤδη ἀπ' αἰώνων ἐν Σκωτίᾳ καὶ οὗτινος χρῆσιν ἐποιοῦντο κατὰ τὸν μεσαίωνα οἱ Γερμανοί. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ τῶν Ἰταλῶν οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον τῆς λαιμητόμου τὴν ἐφαρμογήν, καθ' ὅσον ἀναγράφεταί που τὸ ὄνομα διαβοήτου λῃστοῦ καρατομηθέντος ἐν Νεαπόλει κατὰ τὸ ἔτος 1268. Ἀλλ' οὐδ' εἰς αὐτὴν τὴν Ἰταλίαν ἀνήκει ἡ δόξα τῆς ἐφευρέσεως. Πολὺ πρὸ τῆς εἰς Εὐρώπην εἰσαγωγῆς ἡ λαιμητόμος ἐλειτούργει ἤδη ἐν Περσίᾳ, ὅπου εἰσήχθη ἐξ ἄλλων ἀσιατικῶν κρατῶν. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι πατρὶς τοῦ ἀπαισίου τούτου ὀργάνου τῆς συγχρόνου ποινικῆς δικαιοσύνης εἶνε ἡ κεντρικὴ Ἀσία.

Ἡ Αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας προσφέρει τῷ Πάπᾳ ἐπὶ τῷ Ἰωβιλαίῳ αὐτοῦ τιάραν χρυσῆν κεκοσμημένην διὰ βαρυτίμων ἀδαμάντων, ρουβινίων, σμαράγδων καὶ σαπφείρων. Ἡ ἀξία ταύτης ἀνέρχεται εἰς οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων.

Τ ὸ ὀ λ ι γ ώ τ ε ρ ο ν 900,000 φ ρ ά γ κ ω ν!

Τοιαύτη εἶνε ἡ συμφωνία, ἣν ἔκλεισεν ἡ διάσημος ἀοιδὸς Πάττη μετὰ τοῦ ἐργολάβου, ὅστις ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς Νότιον Ἀμερικὴν κατὰ τὸν προσεχῆ φεβρουάριον. Θέλει δώσει 30 παραστάσεις ἐν διαφόροις μεγαλοπόλεσιν, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς βραζιλιανῆς πρωτευούσης Ρίου Ἰανείρου, δι' ἑκάστην δὲ παράστασιν λαμβάνει 30 χιλιάδας φράγκων καὶ ἔχει πρόσθετον δικαίωμα ποσοστῶν, ἂν αἱ εἰσπράξεις ὑπερβῶσι τὰς 60 χιλιάδας φράγκων καθ' ἑσπέραν.

Ὁ τηλέγραφος... τῶν χειροκτίων!

Οὕτω δύναται νὰ κληθῇ μέσον μυστικῆς συνεννοήσεως ἐν πληθούσῃ συναναστροφῇ, ὅπερ ἐφεῦρον οἱ ἐρωτόληπτοι νεανίαι καὶ αἱ ἁβραὶ κόραι τῆς Ἀλβιόνος πρὸς ἐκδήλωσιν ἐρωτικῶν αἰσθημάτων ὑπ' αὐτὰ τὰ ἄγρυπνα μητρικὰ βλέμματα. Ἐκ τοῦ λεξικοῦ τῆς νέας ταύτης τηλεγραφικῆς τέχνης παραθέτομεν τὰ κυριώτατα.

Μ ά λ ι σ τ α! ἂν θέλετε νὰ εἴπητε, ρίπτετε τὸ χειρόκτιον τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐν τῇ παλάμῃ τῆς ἀριστερᾶς.

Μ ο ῦ ε ἶ ν ε ἀ δ ι ά φ ο ρ ο ν! Ἀφαιρεῖτε ἐν μέρει τὸ δεξιὸν χειρόκτιον.

Ἀ κ ο λ ο υ θ ή σ α τ έ μ ε! Κτυπᾶτε διὰ τῶν χειροκτίων τὸν ἀριστερὸν βραχίονα ἀφελῶς.

Σ' ἀ γ α π ῶ π ά ν τ ο τ ε! Προσποιεῖσθε ὅτι ἐκτείνετε καὶ λειαίνετε ἀμφότερα τὰ χειρόκτια. Ἐν ἧ δὲ περιπτώσει ζητεῖτε καὶ ἀπάντησιν εἰς τὴν ἔκφρασιν ταύτην, φορεῖτε κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ ἀριστερὸν χειρόκτιον.

Π ρ ό σ ε χ ε καὶ δ υ σ π ί σ τ ε ι! Τυλίσσετε ἐλαφρῶς τοὺς δακτύλους τοῦ ἑνὸς χειροκτίου περὶ τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς.

Ε ἶ μ α ι θ υ μ ω μ έ ν ο ς μ α ζ ύ σ ο υ! Ἀφίνετε σταυροειδῶς τεθειμένα τὰ χειρόκτια ἐπὶ τῆς τραπέζης ἢ ἄλλου τινὸς παρακειμένου ἐπίπλου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1095

Digitized by Google

'Αριθ. 618 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 1 Νοεμβρίου 1887

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΥ

Α'.

Αἱ ἀναμνήσεις.

Πλησιέστατα τῆς πόλεως, συνδεόμενον μετ' αὐτῆς διὰ βραχείας λιθίνης προεκτάσεως τῆς προκυμαίας, ἐξετείνετο γυμνὸν καὶ ξηρὸν τὸ νησίδιον, μόλις πεντήκοντα στρεμμάτων χῶρον καταλαμβάνον ἐπὶ τῆς ἀβαθοῦς παρὰ τὴν πόλιν ἐκτεινομένης θαλάσσης. Οὐδὲν προτείχισμα ἐφύλαττεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς θαλασσίας πλημμύρας, καὶ οὐδεμία σκιὰ ἀπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Ἐπὶ τοῦ γλοιώδους ἐδάφους αὐτοῦ ἐφ' οὗ ἔστιλβον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὡσεὶ ἀργύρου ψήγματα, κόκκοι συμπαγέντος ἅλατος, ἐφ' οὗ ἐσπάνιζεν ἡ χλόη καὶ ηὐφθόνουν οἱ ἀκανθώδεις σχοῖνοι, ἐπεσκεύαζον οἱ ἁλιεῖς τὰ πλοιάριά των ψάλλοντες, καὶ ἔπαιζον θορυβωδῶς τὰ παιδία. Κατὰ τὰς εὐηλίους χειμερινὰς ἡμέρας ἐξήρχοντο εἰς περίπατον ἐπ' αὐτοῦ εὐάριθμοι ἐκ τῶν κατοίκων. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νησιδίου ὑψοῦτο παλαιὸς ἀνεμόμυλος ἠρειπωμένος. Ἡ στρογγύλη αὐτοῦ περιφέρεια ἐδεικνύετο μεστὴ ῥαγάδων καὶ χαλασμάτων· λίθοι κατέρρευσαν ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ σχηματίσαντες περὶ τὴν βάσιν αὐτοσχεδίους βαθμίδας καὶ καθίσματα. Ἔνθα τὸ πάλαι ἠνοίγοντο ἡ θύρα καὶ αἱ θυρίδες τοῦ ἀνεμομύλου, ἔχαινον ἤδη εὐρεῖαι ἀκανόνιστοι ὀπαί, καὶ ὅπου γοργῶς διεκινοῦντο ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου αἱ πτέρυγες αὐτοῦ, προεξεῖχε νῦν ὁριζοντίως σεσηπυῖα καὶ ἡμίβρωτος δοκός, ὡς ἄμορφον ὀστοῦν σκελετοῦ ἐκεῖ ἔνθα τὸ πάλαι ἐκινεῖτο καὶ ἔζη τὸ πρόσωπον. Ὁ ἀνεμόμυλος ἀλλαχοῦ μὲν ὑποκίτρινος, ἀλλαχοῦ δὲ καταμέλας, ἔφερε τὰ ἴχνη τῶν κατ' αὐτοῦ προσβολῶν δύο ἀδαμάστων δυνάμεων, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πυρός. Καὶ ἄνω πρὸς τὴν κορυφὴν καὶ κάτω πρὸς τὴν βάσιν ἐκυκλοῦτο ὑπὸ ἀκαληφῶν, αἵτινες φύονται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ὡς αἱ φθεῖρες ἐπὶ τῶν ἀλητῶν.

Πρωΐαν τινά, πρὸ δεκαπέντε περίπου ἐτῶν, συνηντήθησαν παρὰ τὸν ἀνεμόμυλον ὁ γέρων ἀγωνιστὴς καπετὰν Μῆτρος, καὶ ὁ νεαρὸς κύριος Τιμόθεος, διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς. Ὁ κύριος Τιμόθεος, εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν μόλις, ἐπανέκαμψεν ἄρτι ἐκ Τεργέστης, ἔνθα ἐπὶ ἔτος διέμενε παρὰ τῷ θείῳ αὐτοῦ μεγαλεμπόρῳ. Εἶχεν ἐπί τινα καιρὸν συλλάβει ἀπόφασιν, ἐγκαταλιπὼν τὸν Ἀσκληπιόν, νὰ ταχθῇ μετὰ τῶν ἀκολούθων τοῦ Ἑρμοῦ. Ἀλλὰ παραδόξως ἐν Τεργέστῃ καταληφθεὶς ὑπὸ ἀνιάτου νοσταλγίας, ὡς ἔλεγε, ἔσπευσε μετὰ πάροδον χρόνου νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γενέθλιον, προτιμήσας τῆς ἐν ξένῃ ἐπ' ἀμφιβόλῳ πλουτισμῷ διαμονῆς τὸν ἐν τῇ πατρίῳ γλίσχρον, ἀλλὰ βέβαιον πορισμὸν τῶν τοῦ βίου ἐκ τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἰατρικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἀλλ' ἦτο φύσει εὐπαθής, εὐερέθιστος, καὶ ὁ ἰατρὸς συνεκρούετο ἐν ἑαυτῷ πρὸς τὸν ὀνειροπόλον· οἱ φίλοι του τὸν ἀπεκάλουν αἰσθηματίαν, καὶ αἱ γυναῖκες ἔλεγον περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶνε πολὺ ἐρωτόληπτος. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς φοιτήσεως αὐτοῦ ἐλιποθύμησε κατὰ συνέχειαν τρὶς εἰς τὸ μάθημα τῆς ἀνατομίας. Ὁ δὲ καπετὰν Μῆτρος, παρὰ τὸ ἄχθος τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν του, παρέμενεν εὐθυτενής, ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰσχυρῶν καὶ ὑπερόχων ὄντων ἅτινα, δρῦς ἢ ἄνθρωποι, θραύονται, ἀλλὰ δὲν κάμπτονται. Ἐφόρει πλουσίαν καὶ μακρόπτυχον τὴν φουστανέλαν, ἁμιλλωμένην κατὰ τὴν λευκότητα πρὸς τὸν ἁδρὸν μύστακα, καὶ ἀργυροῦν περὶ τὴν ὀσφὺν σελάχι· ἐτήρει δ' ἐν τῇ μνήμῃ τὰς ἱστορίας δεκάδος ἐνδόξων μαχῶν, ἐν αἷς ἐπολέμησε, καὶ θησαυρὸν περιέργων καὶ ἡρωϊκῶν ἐπεισοδίων τοῦ Ἀγῶνος. Ἠγάπα νὰ τρώγῃ πολὺ καὶ νὰ λέγῃ πολλά. Πάσχων ἐξ ἀϋπνίας, ἐνωρὶς κατέλιπε τὴν κλίνην, ἐνίοτε δέ, στενοχωρούμενος, καὶ τὴν οἰκίαν, ὅπως ἐκτεθῇ ἀφόβως εἰς τὴν ἐπήρειαν τῆς πρωϊνῆς δρόσου ἐπὶ τοῦ νησίου, ὀλίγον ἀπέχοντος τῆς παρὰ τὴν παραλίαν κατοικίας του. Ὁ κύριος Τιμόθεος εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ διὰ νὰ λουσθῇ παρὰ τὴν ἀκτήν,— Ἰούλιος ἦτο —διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ δροσερὸν ἀέρα καὶ ἀπολαύσῃ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.

Μετὰ τοὺς πρώτους χαιρετισμοὺς οὓς ἀντήλλαξαν,—ἦσαν ἄλλως τε γνώριμοι καὶ γείτοτες,—ὁ νέος εὑρέθη καθήμενος ἐπὶ τοῦ σωροῦ τῶν πρὸ τοῦ ἀνεμομύλου πετρῶν παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ γέροντος. Ὁ καπετὰν Μῆτρος ἤνοιξεν εὐθέως τὸ δυσπύλωτον στόμα του, καὶ ὁ κύριος Τιμόθεος, μὴ ἔχων τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ σπουδαιοτέραν

Digitized by Google

φροντίδα, εὐαρέστως ἀπεδέχθη τὴν συντροφίαν τοῦ γέροντος. Ἐνόμισε μάλιστα εὔκαιρον τὴν περίστασιν πρὸς λύσιν ἀποριῶν τινων, τὰς ὁποίας ἡ παρουσία τοῦ καπετὰν Μήτρου ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν του. Ὅθεν ἐπιψαύων διὰ τῆς χειρὸς τὸν ἀνεμόμυλον, ἐφ' οὗ ἐστήριζον ἀμφότεροι τὰ νῶτα, ὡσεὶ ἐζήτει οὕτω νὰ διευκρινίσῃ τὴν ἱστορίαν του, ἠρώτησε·

—Καὶ δὲν μοῦ λές, καπετὰν Μῆτρο, πῶς εὑρέθη ὁ ἀνεμόμυλος ὁλομόναχος μέσα εἰς τὰ νερά μας, 'σὰν καράβι ποῦ τὸ ἔχει ρίξει 'ς τὴν ξέρα ἡ τρικυμία. Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια ἔτσι χάλασμα τὸν θυμοῦμαι.

— Νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου, καλὰ καλὰ κ' ἐγὼ δὲν ξέρω. Ἐδῶ κ' ἑξηνταπέντε χρόνια, ἤμουνα ἓξ χρόνων παιδί, τὸν θυμοῦμαι. Ὅμως τότε δὲν ἦταν χάλασμα ὅπως εἶνε τώρα. Τὸν ἀγνάντευα ἀπὸ τὸ σπίτι μας ποῦ ἦταν ἐκεῖ ποῦ ἔχτισε τώρα σπίτι ὁ κουμπάρος μου ὁ Ἀποστόλης· φαίνεται ἀπὸ 'δῶ· τὸ βλέπεις; θυμοῦμαι πῶς ὁ ἀνεμόμυλος ἦταν τὸ πρῶτο πρᾶγμα ποῦ ἐσταμάτησαν ἐπάνω του τὰ μάτια μου, ψηλὸς καὶ στρογγυλὸς μὲ τὴν μυτερή του τὴν κορφή, μὲ τὸ φεγγίτη, μὲ τὰ φτερούγια του. Ὅταν ἐβασίλευεν ὁ ἥλιος, ἐχτυποῦσεν ἀπάνου 'ς τὸ γυαλὶ τοῦ φεγγίτη, κ' ἐκεῖνο ἐφεγγοβολοῦσε, κ' ἐγὼ ἀπὸ μακρυὰ ἔτρεμα καὶ δὲν τὸ κύτταζα καὶ μοῦ ἐφαίνετο μάτι καμμιᾶς μεγάλης λάμιας. Ἡ μητέρα μου, ὅταν ἔκλαιγα, μ' ἐφοβέριζε πῶς θὰ μὲ δώσῃ 'ς τὴ Λάμια τοῦ μύλου νὰ μὲ φάῃ, κ' ἐγὼ ἐσώπαινα. Κι' ὅταν ἐγύριζαν 'ς τὸν ἄνεμο γλήγορα γλήγορα τὰ φτερούγια του, πάντα σκιασμένος ἀπὸ τὰ λόγια τῆς μάνας μου, ἐνόμιζα πῶς ἡ Λάμια ἐδούλευε τὴν ἀνέμη της. Καὶ δὲν εἰμποροῦσα τότε ἀπὸ τὸ φόβο μου νὰ βγάλω τὰ μάτια μου ἀπὸ 'κεῖ πέρα. Ὕστερα, ὅταν μεγάλωσα κάπως, δὲν εἶχα πλέον τέτοιους φόβους. Ἐμεῖς τότε, μικροὶ καὶ μεγάλοι, δὲν εἴχαμε φόβο· εἴχαμε μόνο μίσος ἐναντίον τῆς σκλαβιᾶς. Τότε τὸ νησὶ δὲν ἦταν ἀνταμωμένο μὲ τὴ χώρα, ὅπως εἶνε τόρα ποῦ ἐμολώθηκε ἡ θάλασσα. Ἐδῶ ἤρχοντο μὲ ταὶς βάρκες ἢ ἔμπαιναν 'ς τὸ νερὸ καὶ τραβοῦσαν ἐδῶ πελαγωτά· ὡς τὸ γόνατο τοὺς ἔπαιρνεν ἡ θάλασσα. Ἕνα ἀπόγευμα, ἐγὼ μὲ κάποια παιδιὰ ἐπελαγώσαμε γιὰ νὰ 'ρθοῦμε 'ς τὸ νησί. Ἠθέλαμε νὰ ἰδοῦμε τὸν ἀνεμόμυλο ποῦ εἶχε ἀνοίξει τὴν πορτοπούλα του καὶ γύριζε τὰ φτερούγια του. Εἴμαστε 'ς τὴ μέση τοῦ δρόμου, ὅταν ἔτρεξε ὁ πατέρας μου μὲ δύο ἄλλους, γονεῖς τῶν παιδιῶν, καὶ μᾶς ἐγύρισαν πίσω· μᾶς ἔδειραν καὶ μᾶς ἐφοβέρισαν νὰ μὴ ξανακάμωμε τέτοιο ταξεῖδι γιατὶ εἴμαστε χαμένοι. Ὕστερα εἶχ' ἀκούσει ἀπὸ τὸν πατέρα μου ὅτι τὸν ἀνεμόμυλο τὸν ἔχει ἕνας Τοῦρκος Ἀγᾶς. Εἶχε πάγει ἕνα πρωΐ, σκότωσε τὸ μυλωνᾶ, πῆρε τὴ γυναῖκά του καὶ τὸν ἀνεμόμυλο. Ἄλεθε τὰ γεννήματα τὰ δικά του, ἄλεθε καὶ τοῦ ξένου κόσμου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὰ δίνῃ 'πίσω. Τὸν ἐφαίνοταν κανένας νοικοκύρης βαρετός; Τὸν καλοῦσε 'ςτὸν ἀνεμόμυλο νὰ φανε, κι' ὁ ραγιᾶς δὲν ἐξαναγύριζεν. Ἀλλοίμονο 'ς τὰ πκιδιὰ ποῦ παραστράτιζαν ἐκεῖ πέρα! Βρωμόσκυλα! παληότουρκοι! Κ' ἔτσι ποτέ μου δὲν ἐτόλμησα νὰ πατήσω τὸ πόδι μου 'ς τὸ μύλο, ὡς τὴν Ἐπανάστασι. Τότε...

— Ἐγὼ ὅταν ἤμουνα παιδάκι, διέκοψεν ὁ νέος ἀνυπόμονος, παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς γοητείας τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων, πολλαὶς φοραὶς μ' ἔσυρεν ἐκεῖ πέρα ἡ παρέα μου. Ἀκόμη δεν εἶχε γίνει τὸ μόλωμα ποῦ ἑνώνει τὸ νησὶ μὲ τὴν πόλι, ὅμως ὁ ἀνεμόμυλος ἦταν ὅπως καὶ τώρα, ἐρείπιο. Πότε ἐκλέβαμε τὴ βάρκα κανενὸς ψαρᾶ, πότε κανένας ἀπὸ τὴν παρέα μᾶς ἔβαζε μέσα 'ς τὴ βάρκα τοῦ πατέρα του· ὅταν μὲ τὸ βορειὰ ἐχάνοταν τὰ νερά, πηγαίναμε καὶ μὲ τὰ πόδια μας. Ἐπαίζαμ' ἐδῶ πέρα ταὶς καβάλλαις, τὸ κρυφτό, ἐκυνηγούμαστε, πηδούσαμε, ἡ πέτραις του ἔσχιζαν τὰ φορέματά μας καὶ ἡ τσουκνίδες του ξάναβαν τὰ χέρια μας. Ἐμαζώναμε χιβάδες, ἐβγάζαμ' ἀπὸ τὸ νερὸ τὰ φύκια μὲ τὰ καλάμια καὶ τ' ἀραδιάζαμε σὲ γύρους ἀτελείωτους 'ς ταὶς ἄκραις τοῦ νησιοῦ. Τὸ καλοκαῖρι ἐκολυμποῦσαμε. Ὅταν ἐπηγαίναμε φευγάτοι ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ἐδῶ πέρα ἐρχόμαστε. Ἀλλὰ δὲν μας ἐβαστοῦσε τότε νὰ φωνάζουμε καὶ νὰ τρέξουμε. Ἐμαζωνόμαστε γύρω γύρω σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ μύλου ὡσὰν βρεγμέναις γάταις· ἐλέγαμε ἱστορίαις καὶ παραμύθια. Ἀκούγαμε γιὰ τὸν Ἅϊ Γιώργη ποῦ σκότωσε τὸ θηριό, γιὰ τὸ Γιάνναρο ποῦ πῆγε 'ςτὴν ἄκρη τοῦ κόσμου γιὰ νὰ 'βρῃ τὸ Φόβο, γιὰ τὸ βασιλόπουλο ποῦ ἔκλεψε τὴν Πεντάμορφη. Ἀλλὰ τὸ ὡραιότερο παραμύθι, καπετὰν Μῆτρο, ποῦ μ' ἔκαμε νὰ μένω μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα, ἦταν ἡ ἱστορία τοῦ Ταχὴρ καὶ τῆς Ζαχρέ. Μὲ τί ζωηρότητα τὸ ἔλεγεν ὁ Παῦλος!

Εἶσαι ἀέρας, καραβάνι,
Τῆς ἀγάπης γιατρὸς εἶσαι;
Ἂν σοῦ δώσω ἕνα γράμμα,
Θὰ τὸ δώσῃς 'ς τὸν Ταχήρ;

— Ξέρεις, παιδί μου, εἶπεν ὁ καπετὰν Μῆτρος, παιδικὴν εὐαρέσκειαν ἐπιδεικνύων, τί παληὸ ποῦ εἶνε αὐτὸ τὸ παραμύθι; Φαντάσου ποῦ τὸ ἄκουγα ἀπὸ τὴ νόννα μου. Δὲν ἀποκρίνεται ὁ Ταχὴρ ἀγνώριστος 'ς τὴν Ζαχρέ;

Εἶμαι ἀέρας, καραβάνι,
Τῆς ἀγάπης γιατρὸς εἶμαι.
Δόσε μου, Ζαχρέ, τὸ γράμμα,
Νὰ τὸ δώσω 'ς τὸν Ταχήρ.

Καὶ ἐγέλασε θορυβωδῶς. Εἶτα δὲ συνωφρυωθείς·

—Αἴ! παιδί μου, ἐσεῖς ἐλέγατε παραμύθια, κ' ἐμεῖς

Digitized by Google

ἐκάμαμε παραμύθια 'ς αὐτὸ τὸ νησί. Καὶ ἐσιώπησεν ὡσεὶ ἐβυθίσθη εἰς τὴν νοερὰν ἐπισκόπησιν τῶν **κεπραγμένων** παραμυθιῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἔλεγεν.

— Ἕνα δειλινό, ἐξηκολούθησεν ὁ νέος, ἦτον ἕτοιμη ἡ συντροφιά μας νὰ τὸ στρίψῃ γιὰ τὸ νησί Ὅ,τι εἴχαμε σχολάσει. Μεσημέρι. Ἰούλιος. Λαύρα, τί λαύρα, Θεέ μου! ἡ θάλασσα οὔτε ἀκούετο οὔτε ἐταράζετο, 'σὰν νὰ εἶχε σκάσει ἀπὸ τὸ κάμμα. Νά σου κ' ἔρχετ' ἔξαφνα τρεχάτος, λαχανιασμένος ὁ Παῦλος.—Βρὲ παιδιά, ποῦ θὰ πᾶμε! φωνάζει· — 'Σ τὸν ἀνεμόμυλο! — Βρὲ παιδιά, μὴν πᾶμε γιατ' εἶνε Νεράϊδες! Τὰ χρειαστήκαμε. — Ποῦ τὸ ξέρεις; — Ἐχθὲς τὸ μεσημέρι ἐπῆγε 'ς τὸ νησὶ μὲ τὴ βάρκα τοῦ πατέρα του ὁ Πανοῦτσος (ὁ Πανοῦτσος ἦτον ἀπὸ τὴν παρέα) γιὰ νὰ μαζώξῃ χιβάδες. Ἐκεῖ τὸν πῆρε ὁ ὕπνος. Τὸν ξύπνησε μιὰ βοή· τρίβει τὰ μάτια του· τὸν ἔχουν τριγυρισμένο Νεράϊδες· ἔλαμπαν, σὰν ἥλιος,ἄλλαις ἐτραγουδοῦσαν, ἄλλαις ἐλούζονταν,ἄλλαις ἔγνεθαν, ἄλλαις ἔπαιζαν, ἄλλαις ἐσίμωναν καὶ τὸν ἐχάϊδευαν. Τὸν ρωτοῦν — πῶς σὲ λένε; Ὁ Πανοῦτσος ἦτον ἕτοιμος νὰ 'μιλήσῃ. 'Σ τὴ στιγμὴ συλλογίζεται πῶς ἡ Νεράϊδες πέρνουν τὴ 'μιλιὰ τοῦ ἀνθρώπου. Λοιπόν, τσιμουδιά· ὁ Πανοῦτσος βουβός. Ἡ Νεράϊδες σκύβουν, τὸν φιλοῦν, τὸν ἐρωτοῦν γιὰ χίλια πράγματα· ὁ Πανοῦτσος τίποτε. Τοῦ δίνουν ζαχαράτα, τοῦ δίνουν φαγιὰ ποῦ δὲν τἄφαγε ποτέ του· ὁ Πανοῦτσος ἄλαλος. Οὔτε τὰ τρώει, κι' οὐδὲ τὰ 'γγίζει. Τότε ἀρχίζουν νά τον φοβερίζουνε. Τοῦ λένε νά τους 'πῇ τ' ὄνομά του, καὶ δὲν τοῦ κάνουν τίποτε, ἀλλοιώτικα θά τον φάνε. Αὐτὸς μιλιά· μωρὲ τοῦ βαστάει τοῦ Πανοῦτσου. Τότε ἄρχισαν νὰ τὸν δέρνουν μὲ κάτι ἀσημένιαις βεργίτσαις· νὰ τὸν κεντοῦν μὲ χρυσᾶ βελόνια· νά τον ἀπιθώνουν ἀπάνω 'ς τάγκάθια. Τὸ παιδὶ βασανίζεται, μὰ δὲν 'μιλεῖ· 'ς τὸ τέλος ἡ Νεράϊδες ἀπόστασαν κι' ἀγρίεψαν. Κόντευε νὰ βραδιάσῃ, καὶ νά! τοῦ παρουσιάζουν ἕνα μεγάλο μεγάλο ποτῆρι γεμάτο λάδι ὡς τὸ στεφάνι.— Πιέτο, λένε, ὅλο, πιέτο ὡς τὸν πάτο, γιατὶ ἀλλοιῶς... Καὶ τοῦ βάνουν 'ς τὸ λαιμὸ τὰ χέρια, —Πνιγμένος θὰ πᾷς! Ὁ Πανοῦτσος ἄρχιζε νὰ σπαράζῃ· περίμεναν ἡ νεράϊδες νὰ ταὶς 'μιλήσῃ, νὰ πῇ·-δὲν τὸ πίνω! ὁ Πανοῦτσος ἤπιε ὅλο τὸ λάδι, μὰ δὲν ἐμίλησε. Μωρ' ἔχει καρδιὰ ὁ Πανοῦτσος! Πέντε ὥραις τὸν ἐβασάνισαν. Τὴ νύχτα ἦρθε ὁ πατέρας του μ' ἕνα 'κόνισμα καὶ τὸν ἐγλύτωσεν. Ἅμα φάνηκε μὲ τὸ 'κόνισμα, κ' ἔκαμε τὸ σταυρό του, ἀφανίστηκαν, ἔγιναν καπνός. Ἐπῆρε τὸν Πανοῦτσο ξεψυχισμένο· εἶνε ἄρρωστος βαρειά, ἔχει παραμιλητά. Τἄκουσ' ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μάνας του! Αὐτὰ μᾶς εἶπεν ὁ Παῦλος, κι' ὅπου φύγῃ φύγῃ! Ἀπὸ τότε, καπετάνιε, δὲν ξαναπάτησα εἰς τὸ νησί. Ἔβλεπ' ἀπὸ μακρυὰ τὸν ἴσκιο τοῦ ἀνεμομύλου καὶ μ' ἔπιανε τρεμούλα. Νά! τώρα πρώτη φορὰ ξαναέρχομ' ἀπὸ τότε. Γι' αὐτὸ μοῦ ἦρθαν τώρα ἄθελα εἰς τὸ νοῦ ὅλα αὐτὰ τὰ ξύλα κούτσουρα. Καὶ τὸ κουτότερο παιδὶ δὲν πιστεύει πλέον σὲ τέτοια παραμύθια. Τώρα μόναις Νεράϊδες, ποῦ φαίνοντ' ἐδῶ πέρα, εἶνε τὰ ἔμμορφα κορίτσια ποῦ κάνουν τὸν περίπατό τους. Τώρα ὁ κόσμος ξύπνησε.

— Ἀλλ' ἦτον ἀληθινότερη ζωὴ ἐκείνη μὲ τὰ παραμύθια, παιδί μου,ἀνέκραξεν ὁ γέρων, σείων περιλύπως τὴν κεφαλήν. Κακὴ ἐξυπνάδα εἶνε ἡ τωρινή. Τώρα τὰ παιδιὰ κυττάζουν μιὰν ὥρα προτήτερα νὰ γίνουν ἄντρες·'ντύνονται 'σὰν κοκκῶναις, καπνίζουν, διαβάζουν ἐφημερίδες, ξενυχτοῦν 'ς τὰ καφενεῖα,δὲν καταδέχονται νὰ πελαγώνουν ξυπόλυτοι 'στὴ θάλασσα καὶ νὰ πηγαίνουν μὲ ταὶς βάρκαις, μαλώνουν γιὰ τὸν τάδε βουλευτὴ καὶ τὸν δεῖνα πρωθυπουργό, δὲν πατοῦν 'ς τὴν ἐκκλησία, καὶ ξενυχτοῦν μὲ ταὶς κιθάραις.Ἀλλὰ τὸ κακὸ εἶνε ποῦ ὅταν ἔρθουν σὲ ἡλικία, δὲν 'μποροῦν νὰ γίνουν ἄντρες· γίνονται ἀνθρωπάκηδες.'Σ τὸν καιρό σου πιστεύατε Νεράϊδες· αἴ! λοιπὸν εἶσθε καλλίτεροι ἐσεῖς ἀπ' αὐτούς. Κ' ἐμεῖς πάλι ποῦ πιστεύαμε περισσότερο ἀπὸ σᾶς, εἴμαστε καλλίτεροι ἀπ' ὅλους σας!

— Αἴ! 'στὸ 'δικό μου τὸν καιρό,ἐξηκολούθησεν ἐπὶ μᾶλλον θερμαινόμενος,—ἀλλὰ δὲν ἤμουνα πλέον παιδί,— εἶδα 'ς αὐτὸ τὸ νησὶ κάτι ἀληθινότερο καὶ φοβερώτερο ἀπὸ ταὶς Νεράϊδες· εἶδα τοὺς Τούρκους. Τὴν ἡμέρα ποῦ 'μπῆκαν μὲ προδοσιὰ μέσα 'στὴν χώρα, ἤμουν εἴκοσι χρόνων, θὰ πέρασαν τώρα πενῆντα χρόνια ἀπάνου κάτου. Ὅταν σηκώθηκε ἡ ἐπανάστασις, οἱ 'δικοί μας ἐσκότωσαν τὸν Ἀγᾶ,πῆραν τὸ μύλο κ' ἔβαλαν ἐκεῖ πέρα φρουρά. Ὅταν ὕστερα ἀπὸ ἓξ μῆνες κλεισμὸ ἐμπῆκαν οἱ Τοῦρκοι μὲς 'ς τὸ κάστρο, οἱ 'δικοί μας ὅσο τοὺς ἐβάσταγεν, ἀφ' οὗ τοὺς ἐθέρισαν 'ς τὸ τουφεκίδι, πῆραν ὅσους 'μποροῦσαν νὰ περπατήσουν, καὶ χτυπῶντας δεξιὰ κι' ἀριστερά, πέρασαν ἀνάμεσα, καὶ βγῆκαν, καὶ τραβίχθηκαν 'στὰ βουνά. Ἀφ' οὗ ἐβγῆκαν ἀπ' τὸ κάστρο, πέντε ἀδέρφια, τὰ παιδιὰ τοῦ Τασσούλα,εὑρέθηκαν 'στὴ μέση τοῦ δρόμου ξεχωρισμέν' ἀπὸ τ' ἄλλα.Μέσα 'ς τὸ κακὸ τῆς νύχτας παραστράτισαν,κι'ἀντὶ νὰ τραβήξουν ψηλὰ πρὸς τὸ κάστρο, βρέθηκαν χαμηλὰ πρὸς τὴ θάλασσα κατὰ 'δῶθε. Βλέπουν πῶς ἐλάθεψαν, κάνουν νὰ γυρίσουν, ἦτον ἀργά. Καμμιὰ ἑκατοστάδα Λιάπηδες τοὺς κλείνουν ἀπὸ 'πίσω τὸ διάβα. Τὰ πέντε ἀδέρφια ρίχνονται 'στὴ θάλασσα, πελαγώνουν, βγαίνουν ἐδῶ πέρα. Οἱ Λιάπηδες τοὺς μυρίζονται, βροχὴ τὸ τουφεκίδι. Κυττάζουν μὴν ἀγναντέψουν 'στὴν ἄκρη κανένα μονόξυλο, ποῦ ν' ἀγναντέψουν μέσα 'στὴ νύχτα!

Digitized by Google

Δὲ χάνουν καιρὸ, τραβοῦν 'μπροστὰ, πελαγώνουν 'στὴ θάλασσα· τὰ νερὰ ῥηχά· ἐπρόσμεναν νὰ ξεμακρύνουν, κ' ἐγὼ δὲ ξέρω τί ἐπρόσμεναν. Ψηλὰ τὰ καρυοφύλλια, τὸ σελάχι 'ςτὸ λαιμὸ, ταὶς πάλαις 'ςτὰ χέρια. Οἱ 'Αρβανίταις πέρνουν δυὸ βάρκαις, μπαίνουν ὅσοι χωροῦσαν μέσα, καὶ δὲν τοὺς ἀφίνουν νὰ ξανασάνουν ἀπὸ τὸ τουφεκίδι. Ἕνα βόλι σκοτώνει ἓν ἀπὸ τ' ἀδέρφια. Τότε λένε ἀναμεταξύ τους.—Βρὲ τί ἤμαστ' ἐμεῖς; γυναικόπαιδα, νὰ μᾶς κυνηγοῦν οἱ Τοῦρκοι; —Πᾶμε νὰ πάρουμε 'πίσω τὸ αἷμα τοῦ ἀδερφοῦ μας. —'Απάνου 'ςτὰ σκυλιά! Γυρίζουν ἴσα ἀπάνου 'ςταὶς κάνναις τῶν τουφεκιῶν. Οἱ 'Αρβανίταις κοντοστέκονται μιὰ στιγμὴ 'σὰν ξαφνισμένοι, δίχως ἀπόφασι. —Καὶ 'ςτὴ στιγμὴ τ' ἀδέρφια βλέποντας ἀνοιχτὴ τὴν πορτοποῦλα τοῦ ἀνεμομύλου, ὅ,τι βγῆκε τὸ φεγγάρι, δὲν χάνουν καιρὸ, καὶ πάντα τὸ πρόσωπο κατὰ τοὺς 'Αρβανίταις ῥίχνοντας βόλια καὶ ῥίχνοντας κορμιά, σιμώνουν 'ςτὸν ἀνεμόμυλο, μπαίνουν, φράζουν τὴν πόρτα. Πολεμοῦνε ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τοὺς δυὸ φεγγίταις, βαστοῦνε ὡς τὰ ξημερώματα. Ποῦ νὰ σιμώσουν οἱ 'Αρβανίταις! Οἱ δύο φεγγίταις εἶνε δύο ἔξυπνα μάτια ὁποῦ ἔχουν γιὰ ματιαῖς τὰ βόλια. 'Αλλὰ κοντὰ 'ςτὰ ξημερώματα οἱ 'Αρβανίταις λυσσασμένοι κατάφεραν κ' ἐχάλασαν τοὺς φεγγίταις· ὁ τοῖχος ἐγκρεμίσθηκε, βλέπεις, ὅπως εἶνε τώρα, οἱ φεγγίταις ἄνοιξαν καὶ σχίσθηκαν, ἐφαίνονταν ὁ μύλος ἀπὸ μέσα καὶ ἀπ' ἔξω μαυρισμένος, τρυπημένος, αραχνιασμένος, μισοχρυμμένος μέσα εἰς τὸν καπνό. 'Απάνου κάτου ὅπως φαίνεται καὶ τώρα. Μὰ δὲν ἐφαίνονταν καὶ τὰ τέσσερ' ἀδέρφια... Ἔξαφνα, Θεέ μου! τί εἶν' ἐκεῖνο ποῦ ἁπλώνεται καὶ κλείνει 'σὰν ταμποῦρι τὸν ἕνα τὸ φεγγίτη;

Καὶ ὁ Καπετὰν Μῆτρος ἀνορθωθεὶς καὶ τὴν ὄψιν ἐστραμμένην ἔχων πρὸς τὸν γηραιὸν ἀνεμόμυλον, δὲν ἐφαίνετο ἁπλῶς ἀφηγούμενος ἀλλὰ διδάσκων ἐν τραγικῇ ὑποκρίσει τὸ ἡρωϊκὸν δρᾶμα ἐνώπιον τοῦ ἐν συγκινήσει ἀκροωμένου νεανίου. Καὶ ἔτι μᾶλλον, ἐφαίνετο οὗτος θεώμενος ζωντανὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ἀνελισσόμενα τὰ γεγονότα, ὡς ἐν ὑπερφυεῖ ὀπτασίᾳ, καὶ παθαινόμενος καὶ μεθύων ἐκ τῆς θέας αὐτῶν.

— Εἶνε στρῶμα; εἶνε σακκί; τί νὰ εἶνε; ἄχ! κορμιὰ εἶνε· εἶνε δύο ἀπ' τ' ἀδέρφια! Πῶς εἶνε στριμωγμένα, κουλουριασμένα! τοῦ ἑνὸς κρέμονται τὰ χέρια ἀπ' ἔξω· τοῦ ἄλλου τὰ πόδια. Τὰ δύο ἄψυχ' ἀδέρφια, ἔτσι ανταμωμένα, κάνουν μιὰ γερὴ φυλάχτρα 'ς τἄλλα ἀδέρφια ποῦ ἀπομένουν ζωντανά. Τώρα ὁ ἄλλος ὁ φεγγίτης δουλεύει μοναχά· ὁ μύλος ἀπόμεινε μ' ἕνα μάτι. 'Αράπηδες, Κονιάροι, Τόσκηδες, Γκέκηδες, ὅλοι μαζώνονται, λυσσομανοῦν καὶ χυμοῦν καὶ ρίχνουν, μὰ δὲν ἀποκοτοῦν καὶ νὰ κοντοζυγώσουν. Ἦταν πρωΐ, ὅ,τι θαμπόφεγγε. Ἔξαφνα σωπαίνει ἀπ' τὸ μύλο τὸ τουφέκι. 'Ανοίγ' ἡ πορτοποῦλα διάπλατη, γροικιέται μιὰ φωνή α'Στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ! 'πίσω, σκυλιά!» καὶ πετιέται ἕνας λεβέντης, ἕνας ἀρχιπαλλήκαρος, δράκοντας 'ς τὴ λύσσα, κι' Ἅϊ Γεώργης 'ς τὴ λάμψι. Δὲ σοῦ εἶπα τὄνομά του; Ἦταν ὁ Τάσσος ὁ Τασσοῦλας. Τραβάει ἴσια κατὰ τἀσκέρια, 'σὰν 'σαΐτα, σὰ' βορειάς, 'σὰν ἀστραπή. Μωρὲ πιστεύεις, παιδί μου, μωρὲ τὸ πιστεύεις: Κανεὶς δὲν ἁπλώνει νὰ τὸν βαρέσῃ κι' ὅλοι παραμερίζουν. Φθάνει μὲ δύο τρία πηδήματα 'ς τὴ ἄκρη ἀπὸ τὸ νησί. Θάλασσα 'μπροστά, ρίχνεται πάλι μέσα. 'Αλλὰ δὲ 'μποροῦσε νὰ περπατήσῃ μέσα 'ς τὰ ῥήχη· ὅλο κολλοῦσε μέσα 'ςτὸ βοῦλκο· πιάστηκε 'σὰν τὸ πουλὶ 'ς τὰ ξόβεργα. Τότε κράζει ὅλο τ' ἀσκέρι· —Κανεὶς μὴ τοῦ ρίξῃ. Ζωντανὸ νὰ τὸν πιάσουμε! 'ς τὸν Πασᾶ νὰ τὸν πᾶμε! Καὶ τρέχουν· μὰ πρὶν φτάσουν, ὁ Τασσοῦλας μὲ τὸ πιστόλι του εἶχε πετάξει τὰ μυαλά του.—'Εσεῖς ἐμένα! πρόφασε μονάχα νὰ εἰπῇ. Ἔπεσε, μωρὲ παιδί μου, τἀπίστομα 'πάνου 'ς τὸ νερό, κι' ἁπλωσαν τὰ μακρυὰ μαλλιά του, κ' ἐβάφηκαν τριγύρω του κόκκινα τὰ νερά. Λὲς καὶ ἤτανε θεόρατος χρυσοδέλφινας ποῦ τὸν ἔρριξε τὸ βόλι τοῦ κυνηγοῦ. Χάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ πάλι ξαναφάνηκεν. 'Εκείνη τὴν ὥρα πρωτόβγαινεν ὁ ἥλιος, καθὼς ἐβγῆκε καὶ τώρα, καὶ πρωτολαμπύρισε 'ς τὴ σβυσμένην ὄψι του καὶ 'ςτ' ἅρματά του. Πέρα 'ς τὸ νησὶ οἱ Τοῦρκοι λὲς κ' ἔμεναν ἀκόμα μισοκρυμμένοι ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τὴ θολοῦρα, 'σὰν δαίμονες μέσ' 'ς τὴν κόλασι. 'Εκεῖνος ἄστραφτε....

— 'Σὰ' νἄβγαινεν ἀπὸ τὴν ὄψι του κι' ἀπὸ τ' ἅρματά του ἡ ἀνάστασις τοῦ Γένους! συνεπλήρωσεν ὁ νέος τοὺς λόγους τοῦ γέροντος διὰ λυρικῆς εἰκόνος.

Πολλάκις εἶχεν ἀκούσει ἐξιστορουμένους ἄθλους τῆς 'Επαναστάσεως, καὶ θαυμασιωτέρους ἔτι· ἀλλ' οὐδέποτε ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τοιαύτη ἀφήγησις εἰσεχώρησε βαθύτερον τῆς ἀφηγήσεως τοῦ καπετὰν Μήτρου. Πρὸ λεπτῶν τινων ἀπὸ τοῦ ἀπέναντι ἀκρωτηρίου, τοῦ ἀποτόμως ἀνορθουμένου καὶ ἀγρίως μέσῳ τοῦ πανταχόθεν ἀνοικτοῦ καὶ ἱλαροῦ ὁρίζοντος, εἶχεν ἀνατείλει ὁ ἥλιος διαποικίλλων τὴν τρικάρηνον τοῦ ὄρους κορυφὴν διὰ μακρᾶς σειρᾶς ροδοχρόων ἀραβουργημάτων, καὶ κατακλύζων τὴν ἀκτὴν δι' ἀκτίνων, ὡσεὶ ἐξεκένωσε κατ' αὐτῆς ἅπαντα τὰ βέλη τῆς χρυσῆς φαρέτρας του ὁ αἰώνιος ἁρματηλάτης. Μετὰ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις διεχύνετο ἐν τῇ φύσει.'Ηκούοντο τερετισμοὶ πτηνῶν, ἡδυπαθὴς φρικίασις διεκίνει τὰ τέως ἤρεμα ὕδατα, ἁπαλὰ κυμάτια ἐσβέννυντο ἀθρῶς ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ νησίου, καὶ δὲν διέκρινες ἂν ἦτον φλοῖσβος κύματος ὁ φλοῖσβός

Digitized by Google

των ἢ ἦχος φιλήματος. Ἔκλευκοι λάροι ἐπεφαίνοντο μετὰ κλαγγῆς κατερχόμενοι πρὸς ἄγραν ἰχθύων, καὶ ἀπὸ τῶν πλοιαρίων ἀντήχουν μυριάκις ἐπαναλαμβανόμενοι οἱ πυροβολισμοὶ τῶν κυνηγῶν βαλλόντων κατὰ νησσῶν καὶ φαλαρίδων. Θεία τις πανήγυρις ἐτελεῖτο ἐν τῷ αἰθέρι. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἱστορίας τοῦ Τάσσου Τασσούλα ὅλον ἐκεῖνο τῆς φύσεως τὸ γοήτευμα εἰσέδυεν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Τιμοθέου καὶ μετουσιοῦτο ἐν αὐτῇ εἰς πόθον ἄφατον, εἰς δίψαν ἡρωϊσμοῦ.

— Αὐτὸς εἶνε θάνατος, ἀνεφώνησεν· ἔτσι νὰ πεθαίνῃς, τὸ καταλαβαίνω!

— Ὅλα αὐτὰ ποῦ σοῦ εἶπα, παιδί μου, μοῦ τὰ εἶπεν ἄνθρωπος ποῦ τὰ εἶδε μὲ τὰ ἴδια του τὰ 'μάτια. Θεὸς σχωρέσ' τον! ὁ κὺρ Ἀποστόλης τὰ εἶδε, κρυμμένος ἐδῶ πέρα 'πίσω ἀπὸ μιὰ τρυπημένη παληόβαρκα, χωμένος 'ς τὸ νερὸ ὡς τὸ λαιμό. Τὸν ἐκυνήγησαν κι' αὐτὸν οἱ Ἀρβανίταις, καὶ τοὺς ξέφυγε κ' ἐχώθηκ' ἐκεῖ πέρα· καλὸς κρυψῶνας· ὀλίγα βήματα μακρυὰ ἀπὸ τὸν ἀνεμόμυλο. Ἄκουσε καὶ εἶδε μὲ ταὐτιά του καὶ μὲ τὰ μάτια του. Σοῦ τὰ εἶπα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σῖγμα ὅπως μοῦ τὰ εἶπεν. Ὁ κακομοίρης ὁ Ἀποστόλης τρεῖς ἡμέραις ἔμεινε χωμένος 'πίσω ἀπ' τὴν παληόβαρκα. Ἔδωσε ὁ Θεὸς καὶ δὲν τὸν ἐπῆραν χαμπάρι. Τὴν τρίτη τὴν ἡμέρα πέρασ' ἕνα κεφαλλονήτικο καΐκι καὶ τὸν ἐσυμμάζωξε. Ἂν 'ρωτᾷς καὶ γιὰ μένα, ἐγὼ ἤμουν τότε μαζὶ μὲ τὸν Καραϊσκάκη.

. . . .

Ἐν ᾧ μετά τινας στιγμὰς ἀπεχωρίζοντο ὁ νέος καὶ ὁ γέρων, ὁ ἥλιος διηύγαζεν ἐπὶ τοῦ ἀνεμομύλου ὡς μειδίαμα ἐπὶ ἑκατοντούτους.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Δ'.

Ἐτράπημεν πρὸς βορρᾶν κατευθυνόμενοι πρὸς τὸ Ἡράκλειον, ὅπερ ἦν τὸ τέρμα τῆς μικρᾶς ἡμῶν ἀνὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἐκδρομῆς. Ἀφέντες ὄπισθεν τὸ χωρίον «Ἁγία Βαρβάρα» καὶ πρὸς ἄρκτον κατευθυνόμενοι πάντοτε, εἰσήλθομεν, μετά τινων ὡρῶν πορείαν, εἰς τὴν ὡραίαν ἐπαρχίαν τοῦ Μαλεβυζίου, ὁ οἶνος τοῦ ὁποίου τοιαύτης δικαίας φήμης ἀπήλαυε κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους, ἀπολαύει δ' εἰσέτι σήμερον. Μειονέκτημα μέγα, καθ' οὗ ἔδει νὰ προνοήσωμεν, ἦν ὅτι δὲν εἴχομεν μεθ' ἡμῶν εἰδήμονα τῶν τόπων ὁδηγόν, δυνάμενον νὰ δείξῃ τὰς ἱστορικὰς τῆς Κρήτης τοποθεσίας, καὶ τὰ μέρη ἅτινα ἐκλέϊσαν αἱ κατὰ τῶν Ἐνετῶν καὶ κατὰ τῶν Τούρκων ἐπαναστάσεις τῶν Ἑλλήνων Κρητῶν. Ἄνευ τοιούτου πεπειραμένου ὁδηγοῦ ἐχωροῦμεν ψηλαφητεὶ σχεδὸν ἀναζητοῦντες τὰς θέσεις ἀρχαίων πόλεων, ὅσαι ἐγνωρίζομεν ὅτι παρέκειντο ἢ ἀφίσταντο μικρὸν τῆς ὁδοῦ, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐπικουρίαν ἔχοντες, καὶ ἐπειγόμενοι νὰ φθάσωμεν εἰς Ἡράκλειον, ἠκολουθοῦμεν, μετά τινος δικαίας δυσφορίας, τὴν πορείαν ἡμῶν. Ἡ ἐπαρχία τοῦ Μαλεβυζίου, ἣν διεσχίσαμεν κατὰ μῆκος, εἶναι ἐκ τῶν ὡραιοτάτων τῆς Κρήτης. Πλούσια χωρία, κωμοπόλεις μᾶλλον, ὡς ὁ Ἅγιος Μύρων, ἐφαίνοντο ἐπὶ τῶν προπόδων καὶ τῶν κορυφῶν ὡραίων λοφίσκων. Ἡ ἐλαία καὶ ἡ ἄμπελος ἀκμάζουσιν ἐκεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὰ πλειότερα μέρη τῆς νήσου. Ἡ ἐπαρχία περιλαμβάνει ἐξαιρέτους τοποθεσίας, καὶ τῶν θέσεων ἡ ποικιλία καὶ ἡ καλλονὴ καθίστησιν ἀκοπωτέραν τὴν σχετικῶς μακρὰν ἀπὸ Γορτύνης εἰς Ἡράκλειον ὁδόν. Τὰς ἀναμνήσεις τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἑλλάδος χρόνων διεδέχοντο ἤδη ἀναμνήσεις λυπηραὶ τῆς Μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, ὅτε τοιοῦτον περιφανὲς πρόσωπον διεδραμάτισεν ὁ Χάνδαξ, καταστὰς τὸ κέντρον μεγάλων πολεμικῶν ἐργασιῶν, καὶ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐνιαυτῶν προκαλέσας ἀπερισπάστως τὸ κύριον ἐνδιαφέρον σύμπαντος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τοῦ μωαμεθανικοῦ. Τὰ περιφανέστατα, ἀπὸ ἀνατολικῆς ἀπόψεως, πολεμικὰ γεγονότα τῆς ἀπὸ τοῦ 1571 ἄχρι τοῦ 1669 διαρρευσάσης ἑκατονταετηρίδος εἰσὶν ἀναντιρρήτως, διὰ τὰς συνεπείας αὐτῶν, ἡ περὶ τὴν Ναύπακτον πανωλεθρία τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, καὶ ἡ διὰ τῆς ἁλώσεως τοῦ Χάνδακος ὑποταγὴ τῆς Κρήτης εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ ἡ ἐντελὴς σχεδὸν ἀποπομπὴ ἀπὸ τῆς νήσου τῶν Ἐνετῶν. Ἠδύνατό τις μάλιστα νὰ προσθέσῃ, ὅτι ἡ κατὰ τὸ 1669 ἅλωσις ὑπὸ τῶν Τούρκων τοῦ Χάνδακος ὑπῆρξε τὸ περιφανὲς ἀντιστάθμισμα τῆς κατὰ τὸ 1571 ἥττης τοῦ τουρκικοῦ στόλου περὶ τὴν Ναύπακτον. Ὁ εἰκοσιπενταετὴς ἐν Κρήτῃ ἀγὼν τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Ἐνετῶν, καὶ ἡ ὑπερδιετὴς πολιορκία τοῦ Χάνδακος πρόκεινται δύο τῶν σπουδαιοτάτων πολεμικῶν ἔργων, ἅτινα ἐχαρακτήρισαν τοὺς ἐπιμονωτάτους καὶ μακροὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πολέμους μεταξὺ τοῦ Παπισμοῦ καὶ τῆς Ἐνετίας ἀφ' ἑνός, καὶ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ ἀφ' ἑτέρου. Θλιβερωτάτη ἦν τότε ἡ τύχη τῶν δούλων Ἑλλήνων, καὶ ἐξόχως δυσοίωνος ἡ ἐκ τῆς νίκης ἢ τῆς ἥττης προσδοκία. Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῆς Ναυπάκτου ἄφθονον ἔρρευσε τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα. Τὰ πληρώματα τῶν Ἐνετικῶν γαλερῶν περιεῖχον πλείστους Ἕλληνας, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐκ τῆς νίκης ὠφέλειαν ἀπεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες Χριστιανοί, οὐδὲ τὴν βαρεῖαν δε-

Digitized by Google

σποτείαν τῶν προπετῶν Ἐνετῶν εἶδον, καὶ ἐπ' ἐλάχιστον κἂν, μειωθεῖσαν ἢ τραπεῖσαν ἐπὶ τὸ ἠπιώτερον. Ἑλληνικὸν αἷμα ἱκανὸν ἐχύθη ἐπίσης ἐν τῇ μακρᾷ κατὰ τῶν Τούρκων πάλῃ εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος καὶ τὴν Κρήτην. Ἀλλ' οὐδὲ τότε τῶν δούλων Ἑλλήνων ἡ τύχη ἀπέβη ὀλιγώτερον ὀδυνηρά. Βαρέως φέροντες οἱ Κρῆτες τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀγέρωχον συμπεριφορὰν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Δύσεως προσεῖδον, μετά τινος ἀπαθείας, τὸν Τουρκικὸν στόλον λοξοδρομοῦντα παρὰ τὰς Κρητικὰς ἀκτάς, καὶ δὲν ἐφάνησαν ὑπερμέτρως πρόθυμοι νὰ χύσωσι νέον αἷμα ὅπως ἐπὶ μᾶλλον στερεοποιήσωσι τὰ ἴδια δεσμά, καὶ τῶν Ἐνετῶν τὴν ἀνυπόφορον κυριαρχίαν. Πρὸς τιμὴν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, καὶ τῶν Ἑλλήνων καθόλου, δέον νὰ ῥηθῇ ὅτι οὐδεὶς Ἕλλην προσεφέρθη νὰ ἀγοράσῃ τὰ Ἐνετικὰ ἀξιώματα καὶ τοὺς τίτλους τῶν Πατρικίων οὓς ἡ χρημάτων στερουμένη Ἐνετία ἀντὶ χρημάτων ἐδημοπράτει τότε εἰς τὰς ὁδοὺς πρὸς ὕβριν τῆς ἰδίας ἀξιοπρεπείας. Τότε πρῶτον μειλιχιωτέρα ἀπέβη ἡ γλῶσσα τῶν δεσποτῶν πρὸς τοὺς Κρῆτας, ἀλλ' ἐλάλει ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ὑποκρισία, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν δολίων Ἐνετῶν ἡ προαίρεσις. Παρὰ πᾶσαν τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Μοροζίνη ὁ Χάνδαξ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἔπιπτεν ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν πολιορκητικὴν ζώνην, καὶ τὴν ἀκάματον ἐπίθεσιν τοῦ Κιουπρουλῆ. Ἦτο τότε τὸ ἔτος 1669. Ἔντρομος ἡ Ἐνετία ἀπετάθη πρὸς τὸν Πάπαν, τὸν κίνδυνον τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπισείουσα, καὶ ταχεῖαν ἐπιζητοῦσα τὴν ἀρωγήν, ὅπως σωθῇ ὁ Χάνδαξ καὶ ἡ Κρήτη. Ὁ Λατινικὸς κόσμος ἐθορυβήθη, Γαλλικὸς δὲ στόλος, μετὰ στρατοῦ ἀποβατικοῦ, ἐνεφανίσθη τὸν Ἰούνιον τοῦ 1669 ἔμπροσθεν τοῦ Χάνδακος, τῆς Κανδίας τῶν Λατίνων, τοῦ Μεγάλου Κάστρου, τοῦ Ἡρακλείου τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἀτυχία παρηκολούθησε τὰς ποικίλας τοῦ Μοροζίνη καὶ τοῦ Γάλλου στρατάρχου ἐξόδους. Ὁ Χάνδαξ ἔπεσεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κιουπρουλῆ, ἡ Κρήτη παρεδόθη δυνάμει συνθήκης εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τῆς νήσου Ἐνετοὶ κατώρθωσαν νὰ τηρήσωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὰ φρούρια καὶ τοὺς ναυτικοὺς σταθμοὺς τῆς Γραμβούσης, τῆς Σούδας καὶ τῆς Σπιναλόγγας, ὁπόθεν κατὰ τὸ 1715, ἀπεδίωξαν αὐτοὺς οἱ Τοῦρκοι. Δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ μετὰ θετικότητος ἐὰν εἶναι τῆς φαντασίας ὑπερβολὴ ἢ βεβαίωσις, ὅτι περὶ τοὺς 30,000 Ἐνετοὶ καὶ 120,000 Τοῦρκοι ἔπεσαν κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον καὶ μακρὰν τοῦ Χάνδακος πολιορκίαν ἥν, ποιητικῇ ἀδείᾳ, ὁ Βύρων παρομοιάζει που πρὸς τὴν πολιορκίαν τῆς Τροίας. Ἀναντίρρητον ὅμως εἶναι, ὅτι λόγῳ αἵματος, χρυσίου, καὶ συνεπειῶν ἡ πολιορκία τοῦ Χάνδακος καὶ ἡ ἅλωσις τῆς Κρήτης ὑπῆρξεν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀξιοσημείωτος. Κακῶς ἔχοντες ἀπεδιώχθησαν τῆς νήσου οἱ Ἐνετοί, ἀλλ' ἡ δουλεία δὲν ἀπεδιώχθη μετὰ τῶν δεσποτῶν. Ἀντικατάστασις κυρίου ἐγένετο ἁπλῶς, καὶ τὸν ὑβριστήν, τὸν εἴρωνα, τὸν ἀλαζόνα Ἐνετὸν διεδέχθη ὁ Ὀθωμανός. Ἡ Τουρκικὴ ἰσχὺς ἐξετάθη τότε ἐφ' ἅπασαν τὴν νῆσον, καὶ εἰς τὰς εὐκάρπους αὐτῆς κοιλάδας ἐνεκατέστησαν μετὰ μικρὸν Ὀθωμανοὶ ὁπλῖται καὶ ἄποικοι ἁρπάσαντες τὰς γαίας τῶν Χριστιανῶν, καὶ εἰς δουλείαν ἐξίσου σκληρὰν τηρήσαντες τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀλλ' ἀτυχεστάτους χριστιανούς.

Παραπλήσιαι σκέψεις ἀπησχόλουν τὸν νοῦν τὴν ὥραν καθ' ἥν, διαβάντες τὰς θύρας τοῦ φρουρίου, εἰσεδύσαμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ἡρακλείου. Ἐλέχθη ἤδη, ὅτι ἡ πόλις εἶνε κτίσμα τῶν Σαρακηνῶν, ᾠκοδομήθη δὲ παρὰ τὰ ἐρείπια καὶ διὰ τῶν συντριμμάτων τῆς Κνωσσοῦ, μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἀρχαίου Ἡρακλείου, τοῦ ὡς ἐπίνειον τῆς Κνωσσοῦ χρησιμεύοντος, ἐξ οὗ ἴσως ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Ἐσωτερικῶς ἡ πόλις, παρὰ τοὺς μακροὺς καὶ πεπλατυσμένους αὐτῆς δρόμους, καὶ τὴν σχετικὴν καθαριότητα, φαίνεται ἐντελῶς Τουρκική. Οἱ μιναρέδες ἐγείρονται εἰς τὰ ὕψη, καὶ τὸ Ὀθωμανικὸν στοιχεῖον ἐπικρατεῖ, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀκμάζῃ. Οὐδὲ στάσιμον κἂν εἶναι· τοὐναντίον ὀπισθοδρομεῖ, καὶ ἡ αὐτή, ὅπως καὶ πανταχοῦ τῆς Κρήτης διαφορὰ τῶν ὅρων τῆς προόδου καὶ τῆς ζωῆς παρατηρεῖται καὶ ἐν Ἡρακλείῳ πρὸς ὄφελος καὶ ἔπαινον τῶν Χριστιανῶν. Μείζονα περισώζονται ἐκεῖ τὰ ἴχνη τῆς Ἐνετικῆς κυριαρχίας. Τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἀξιοθαύμαστα διὰ τὸ εὖρος καὶ τὴν στερεότητα αὐτῶν, φέρουσι, κατ' ἀποστάσεις, ἀνάγλυφον τὸν Ἐνετικὸν λέοντα, καὶ ἐνιαχοῦ ἐπιγραφὰς Λατινιστί. Εἰς μίαν τούτων ἀνέγνων τοῦ Μοτσενίγου τὸ ὄνομα. Ἀξιοθέατον λόγῳ ὕψους, ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ εὐρύτητος εἶναι τὸ ἐπὶ τῆς πλατείας ὁδοῦ πεφορτωμένον Ἐνετικῶν ἐμβλημάτων μέγαρον, τὸ χρησιμεῦον σήμερον ἀντὶ πολεμικοῦ μουσείου. Ἀτυχῶς δὲν κατώρθωσα νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ. Τηροῦνται ἐκεῖ, ὡς ἔμαθον, πλήρεις μεσαιωνικῶν ὅπλων, πυροβόλων, καὶ βελῶν Κρητικῶν συλλογαί. Τὰ τελευταῖα ταῦτα ἀναμιμνήσκουσι, ὅτι κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Χάνδακος οἱ Κρῆτες τοξόται ἐκίνησαν τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐπιστημόνων Γάλλων στρατηγῶν καὶ ἀξιωματικῶν, καὶ ἀνεκάλεσαν, διὰ τῆς εὐθυβολίας καὶ ταχύτητος αὐτῶν, τοὺς περιωνύμους τοξότας τῶν ἀρχαίων καὶ εὐκλεῶν τῆς Κρήτης ἡμερῶν. Θέας ἄξιος εἶναι ἐν Ἡρακλείῳ ὑπερμεγέθης στρατὼν Τουρκικός, εἰς κεντρικώτατον ἀλλ' ἀπρόσφορον τῆς πόλεως μέρος ἐγειρόμενος. Ὁ Μητροπολιτικὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, νεόδμητος καὶ οὔπω περατωθείς, κινεῖ, διὰ τὸ μέγεθος αὐτοῦ, τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ θεωμένου. Αἱ προϋπάρχουσαι Χριστιανικαὶ

Digitized by Google

ἐκκλησίαι μετετράπησαν πᾶσαι εἰς τεμένη. Ἀξιοθέατον εἶνε ἐπίσης καὶ ἄγαλμά τι ἀκέφαλον ἐπί τινος κρήνης ἐγειρόμενον, καὶ ἐκ Γόρτυνος πιθανῶς μετενεχθὲν εἰς Ἡράκλειον. Τὸ λευκὸν τοῦτο ἄγαλμα ἐχρωμάτισαν διὰ βαφῆς μελανῆς καὶ ἐρυθροειδοῦς αἰθίοπες Ὀθωμανοί, ἄγνωστον τίνος ἕνεκα, ὡς δ' ἔμαθον τρέφουσι εἶδός τι σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀνδριάντα ἐκεῖνον.

Πλειότερον πάσης ἄλλης Κρητικῆς πόλεως ἀκμάζει ἐν Ἡρακλείῳ ὁ πνευματικὸς βίος. Ἡ πόλις ἔχει πλῆρες γυμνάσιον, ἄριστα κατηρτισμένον, εὐδοκιμώτατα λειτουργοῦν, καὶ τὸ ἀπολυτήριον τοῦ ὁποίου παρέχει δικαίωμα ἐγγραφῆς εἰς τὸ ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Ἐν τῷ συνίστασθαι εἶναι ἡ βιβλιοθήκη τοῦ γυμνασίου, ἐξάρτημα τῆς ὁποίας θεωρεῖται ἡ ἐπαρκὴς συλλογὴ ὀργάνων πειραματικῆς φυσικῆς, καὶ κηροπλάστων ἐντοσθίων καὶ μελῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, εἰς τὴν ἐντελεστέραν προπαίδειαν τῆς ἀνθρωπολογίας συντελούντων. Ἐπιστημονικὸν καὶ ἐκπαιδευτικὸν σωματεῖον, μεγάλην περιποιοῦν εἰς τὴν πόλιν τιμὴν εἶναι ὁ *Σύλλογος*, ὡς ἀποκαλεῖται τὸ λόγιον καὶ φιλάρχαιον σῶμα. Οὐχὶ διὰ τὸ Ἡράκλεον ὅπου, δι' εὐνοήτους λόγους, πολλὰ πιθανῶς θὰ ἐβλάστησαν τὰ κωλύματα πρὸς καταρτισμὸν καὶ τὴν εὐρυτέραν τοῦ ἐπιστημονικοῦ σώματος λειτουργίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην ἐλευθέραν πόλιν, Σύλλογος οἷος ὁ τοῦ Ἡρακλείου, θὰ ἀπετέλει τῆς πόλεως τιμήν, καὶ θὰ ἐλογίζετο ἀσφαλὴς γνώμων τοῦ καλαισθήτου τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν πνευματικῶς ὑπερόχων. Ὁ *Σύλλογος* ἀποτελεῖται ἐξ ἐγκρίτων πολιτῶν, καὶ τῶν ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις λογίων. Διὰ τῶν ὀλίγων χρηματικῶν μέσων, ἅτινα ἐμόχθησε νὰ ἀνεύρῃ, φιλοτίμως δὲ μοχθεῖ ἤδη νὰ πολλαπλασιάσῃ, ὁ *Σύλλογος* ἠγόρασε βιβλία πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατουμένων, παρέχει αὐτοῖς τὴν δαπάνην πρὸς ἀγορὰν γραφικῆς ὕλης, ἠγόρασε τὴν συλλογὴν τῶν ὀργάνων τῆς πειραματικῆς φυσικῆς, καὶ ἐπεδίωξε, καὶ ἐν μέρει ἐπέτυχε, τὸν καταρτισμὸν βιβλιοθήκης, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὰ περὶ Κρήτης εἰς ἁπάσας τὰς γλώσσας γραφέντα καὶ δημοσιευθέντα. Ἀλλ' ὅ,τι τιμᾷ ἰδιαιτέρως τὸν Σύλλογον τοῦ Ἡρακλείου, καὶ ἀναδεικνύει οὐ μόνον πολυτιμοτάτην τὴν ἵδρυσιν καὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφέροντος πολὺ γενικωτέρου καὶ σκοπιμωτέρου, εἶναι ἡ σύστασις τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Μουσείου, οὗτινος ὁ *Σύλλογος* ἔλαβε τὴν εὐτυχῆ πρωτοβουλίαν. Τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον τιμᾷ ἀναμφισβητήτως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ἱδρυτὰς καὶ προστάτας αὐτοῦ. Εἶναι μικρὸν ἔτι, ἀλλὰ τῶν ἐπιστημόνων, τῆς φιλοτιμοτάτης ἑλληνικῆς νεολαίας τοῦ Ἡρακλείου, καὶ τῶν Κρητῶν καθόλου ἡ πρὸς τὴν προγονικὴν δόξαν προσήλωσις καὶ λατρεία ὑπισχνεῖται, ὅτι ταχέως τὸ Μουσεῖον τῆς πόλεως θὰ πλουτισθῇ διὰ νέων ἔτι εὑρημάτων καὶ προσφορῶν. Τὸ Μουσεῖον τοῦ Ἡρακλείου εἶναι τοπικόν, κατὰ τὴν στενὴν αὐτοῦ ἔννοιαν, περιλαμβάνει δηλαδὴ τὰς ἐν Κρήτῃ εὑρεθείσας ἀρχαιότητας, καὶ τὰ ἄλλα ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν ἀντικείμενα, ὅσα ἦτο δυνατὸν νὰ μετακομισθῶσι καὶ νὰ κατατεθῶσιν ἐν τῷ Μουσείῳ. (1) Χώρα οἵα ἡ Κρήτη, κοιτὶς τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ τοῦ πρωτογενοῦς Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, γεννήσασα τὸν Μίνωα καὶ τὸν Ἐπιμενίδην, ἐγείρασα τὸ ἐντελέστερον τῆς ἐποχῆς νομοθετικὸν οἰκοδόμημα, ἑκατὸν σχοῦσα πόλεις, καὶ εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς καλλιεργήσασα τέχνην, ἐπιστήμην, καὶ ἄλλην ποικίλην ἀνάπτυξιν, τοιοῦτον δὲ τρέφουσα σήμερον πληθυσμὸν καὶ τοσούτους λογίους, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καθυστερήσῃ ἐν τῷ φιλοτίμῳ δρόμῳ ὃν εὐτυχῶς, ἀπὸ ἱκανῶν ἤδη χρόνων, ἔτεμον τοῦ ἐλευθέρου Κράτους οἱ πληθυσμοὶ καὶ τοῦ γείτονος οἱ Ἑλληνικοί. Εἰς τὸ ἔργον ἀπεδύθη ὁλοψύχως τὸ ἔγκριτον τοῦ Ἡρακλείου σωματεῖον, ἡ δὲ μεγάλη ἐπιτυχία καὶ ἡ μείζων οἰωνιζομένη ἀμείβει τοὺς εὐγενεῖς ἐργάτας ἐπὶ τοῖς κόποις αὐτῶν, καὶ κρατύνει ἐν τῇ προσδοκωμένῃ πλουσιωτέρᾳ ἐργασίᾳ τοῦ μέλλοντος. Ἀρκοῦμαι ἀναγράφων ὅτι τοσοῦτον

(1) Δίδω ὡς ἀκολούθως πρόχειρον σημείωσιν τῶν ἀξιολογωτέρων κειμηλίων τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Μουσείου, ἅτινα μοὶ ἐπέδειξαν φιλοφρόνως τὸν Ἀπρίλιον ε.ε.

Ἰδαῖα. 8 ἀσπίδας, ἐν αἷς διαπρέπει ἡ φέρουσα τὸν Ἡρακλῆ ἐπὶ ταύρου βαίνοντα καὶ σπαράσσοντα λέοντα· 2 φιάλας χαλκᾶς μὲ γλυφὰς φοινικικῆς τέχνης· 2 φιάλας ἀναθηματικὰς μὲ ἐγγεγλυμμένα ζῶα· 5 μεγάλους λέβητας· 3 πόδας τρίποδος καὶ πολλὰ τεμάχια τοιούτων· 1 ἀγαλμάτιον χαλκοῦν ἀρχαϊκώτατον· 1 ἅπιον ἀναθηματικὸν φέρον ἐγγεγλυμμένον τὸν Ἑρμῆν· πολλὰ τεμάχια ἀναθήματος ἐκ χυτοῦ χαλκοῦ, φέροντος παραστάσεις ζώων, πολεμιστῶν ἑνὸς ἅρματος, καὶ τριήρεως μετὰ ἐπιβατῶν· πόρπην χαλκῆν ἀκεραίαν· πολλὰς περόνας χαλκᾶς καὶ ἱκανὰ ἄλλα χάλκινα δευτερευούσης ἀξίας· πολλὰ βέλη σιδηρᾶ· ἕνα μικρὸν λέοντα ἐξ αἰγυπτιακῆς πορσελάνης· 1 ἀγαλμάτιον φοινικικὸν μὲ ἱερογλυφικὴν ἐπιγραφήν· 3 βελόνας ἐξ ὀστοῦ προϊστορικῆς ἐποχῆς· 1 μικρὸν μαχαίριον ἐξ ὀψιανοῦ λίθου· ἐπιγραφὴν ἐπὶ ὀστράκου *Διὶ Ἰδαίῳ Εὐχὴν Ἀστὴρ Ἀλεξάνδρου*.

Πήλινα ἀγγεῖα ἐξ Ἐλύρου, Φαλασάρνης, Κνωσσοῦ, Ἀξοῦ καὶ ἄλλων Κρητικῶν πόλεων. Τινὰ τῶν ἀγγείων τούτων εἰσὶ Μυκηναϊκοῦ ῥυθμοῦ· τρεῖς πίθους μεγάλους ἀρχαϊκωτάτους ἐκ Κνωσσοῦ· πλείστας πηλίνας κόρας ὧν τινες παριστῶσι τὴν Ἀφροδίτην κατὰ τὸν Κυπριακὸν λεγόμενον τρόπον ἐργασίας· λαιμὸν πίθου ἐκ Λύττου μὲ ἀνάγλυφα παριστῶντα ἱππεῖς· μέγα μάρμαρον ὅλως ἀκέραιον 2 μ. ὕψους παριστῶν ἀσκληπιάδην· πολλὰ ἄλλα ἀγάλματα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κεκολοβωμένα· διαφόρους ἐπιγραφάς· μία τούτων, μοναδικὴ ἴσως εἰς τὸ εἶδός της, δὲν εἶναι γλυπτὴ ἀλλὰ ΓΡΑΠΤΗ. Τεμάχιον νόμου περὶ ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως ζώων· μίαν λάρνακα μαρμαρίνην μὲ σκηνικὴν παρά-στασιν ἀνάγλυφον ἐπὶ τῆς προσθίας πλευρᾶς· μίαν πηλίνην λάρνακα ἀρχαϊκωτάτην ὅλως ἀκεραίαν μὲ γραφάς. τεμάχια λαρνάκων πηλίνων μὲ ἀναγλύφους παραστάσεις πολεμικῶν ἢ κυνηγετικῶν σκηνῶν. χρυσῆν Νίκην βάρους 15 γραμμαρίων, κομψοτάτην καὶ ἀξιοσημείωτον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν· δακτυλίους χρυσοῦς· ἐνώτια· πέταλα χρυσᾶ, ἅτινα ἔφερον ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων των αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες· χαλκοῦς πελέκεις, λόγχας, ἐγχειρίδιον τρίγωνον· 4 κεφαλάς, Τιβερίου, Γερμανικοῦ, Ἀγριππίνης, Καλλιγούλα κτλ.

Digitized by Google

ἐξετιμήθησαν ἐν Εὐρώπῃ αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἐργασίαι τοῦ Συλλόγου τοῦ Ἡρακλείου, ὥστε τὸ Αὐτοκρατορικὸν Γερμανικὸν Ἰνστιτοῦτον ἔσπευσε νὰ ὀνομάσῃ ἐπίτιμον αὐτοῦ μέλος τὸν ἀκάματον τοῦ Συλλόγου πρόεδρον κ. Ι. Χατζηδάκην ἰατρόν, τιμῶν καὶ αὐτὸν προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ, ὡς προέδρου, σκοποῦν νὰ τιμήσῃ τὸ διακεκριμένον τοῦ Ἡρακλείου Ἑλληνικὸν σωματεῖον.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Γ'

Τρεῖς μῆνας μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, περὶ τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1763, αἱ καπνοδόχοι τοῦ μεγάρου Σέβερελ ἐκάπνιζον ἀσυνήθως, οἱ δὲ θεράποντες ἀνέμενον ἀνυπομόνως τὴν ἔλευσιν τῶν κυρίων αὐτῶν μετὰ διετῆ ἀπουσίαν. Σφόδρα ἐξεπλάγη ἡ κυρὰ Βελλαμῆ, ἡ οἰκονόμος, ὅτε ὁ Οὐόρεν ἐξήγαγε τῆς ἁμάξης μικρὸν μελανόφθαλμον κοράσιον. Ἡ κυρία Σὰρπ ἀφηγήθη ἀσμένως εἰς τοὺς κυριωτάτους τῶν θεραπόντων τὴν ἱστορίαν τῆς Αἰκατερίνης ἐπηυξημένην διὰ πολλῶν σχολίων, ἐνῷ ἔπινεν ποτήριον ῥουμίου ἐν τῷ δωματίῳ τῆς θαλαμηπόλου.

— Τί νὰ σᾶς εἰπῶ! ἀνέκραξεν ὁ κηπουρὸς Μπάτς, εὐθὺς ὡς ἡ κυρία Σὰρπ ἐπέρανε τὴν ἀφήγησίν της, ποτέ μου δὲν τὸ ἐπερίμενα αὐτὸ ἀπὸ τὸν σὶρ Χριστοφόρον καὶ τὴν μιλαίδην· νὰ φέρουν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἕνα ξένο παιδί! σᾶς δίνω τὸν λόγον μου πῶς δὲν θὰ τοὺς ἔβγῃ σὲ καλό. Εἰς τὸ ἄλλο σπίτι ποῦ ἤμουν ἦτο καὶ ἕνας γάλλος ὑπηρέτης καὶ ἔκλεπτε μεταξωταῖς κάλτσαις, ὑποκάμισα, δακτυλίδια, ὅτι τοῦ ἔπιπτεν εἰς τὸ χέρι, καὶ εἰς τὰ ὕστερα ἔκλεψε τὰ διαμαντικὰ τῆς κυρίας καὶ ἔφυγε. Αὐτοὶ οἱ ξένοι ὅλοι τους ἕνα πρᾶγμα εἶνε. Τὸ ἔχει τὸ αἷμά τους.

— Ὢ, εἶπεν ἡ κυρία Σὰρπ, δὲν θέλω νὰ πάρω τὸ δίκαιον τῶν ξένων· εἰξεύρω πολὺ καλὰ τί εἶνε οἱ περισσότεροί τους. Μὲ ὅλα αὐτὰ ὅμως, ἂν καὶ περιποιήθηκα τὸ παιδὶ εἰς τὸ ταξεῖδι, δὲν ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ παρὰ ὅτι ὁ σὶρ Χριστοφόρος καὶ ἡ μιλαίδη ἔκαμαν μεγάλη καλοσύνη νὰ πάρουν μαζί των αὐτὸ τὸ ἄθῳο πλάσμα ποῦ δὲν εἰξεύρει ἀκόμη ποῖον εἶνε τὸ δεξί του χέρι καὶ ποῖον τὸ ἀριστερό του, καὶ νὰ τὸ φέρουν ἐδῶ ποῦ θὰ μάθῃ νὰ ὁμιλῇ ἀνθρωπινη γλῶσσα καὶ θὰ τὸ ἀναθρέψωμεν εἰς τὴν ἀληθινὴν θρησκείαν. Ἐκεῖναι ἐκεῖ αἱ ἐκκλησίαι τῶν ξένων, μὲ τὰς ὁποίας εἶνε τόσον τρελλαμένος ὁ σὶρ Χριστοφόρος, δὲν εἰξεύρω κ' ἐγὼ διατί, ἔχουν εἰς τοὺς τοίχους των κάτι ἀδιάντροπαις ζωγραφιαίς, κάτι ἄνδρας καὶ γυναῖκας ὅπως τοὺς ἔκαμε ὁ Θεός, καὶ τί νὰ σᾶς εἰπῶ, ἐγὼ θαρρῶ πῶς εἶνε ἁμαρτία νὰ ἐμβαίνῃ κανεὶς ἐκεῖ μέσα.

— Καθὼς φαίνεται ὅμως θὰ ἴδῃτε καὶ ἄλλους ξένους ἀκόμη, εἶπεν ὁ Οὐόρεν ὅστις ἠρέσκετο νὰ ἐρεθίζῃ τὸν κηπουρόν, διότι ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐπροσκάλεσε μερικοὺς ἰταλοὺς νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὰς μεταβολὰς τοῦ πύργου.

— Μεταβολάς! ἀνέκραξεν ἡ κυρὰ Βελλαμῆ τεταραγμένη· ποίας μεταβολάς;

— Ὁ σὶρ Χριστοφόρος καθὼς ἐνόησα, ἀπήντησε ὁ Οὐόρεν, τὸν παλαιὸν πύργον θὰ τὸν κάμῃ ὅλως διόλου διαφορετικὸν ἀπὸ μέσα καὶ ἀπ' ἔξω· θὰ τὸν κάμῃ πέτρινον, γοτθικοῦ ῥυθμοῦ, ὅπως αἱ ἐκκλησίαι· καὶ αἱ ὀροφαὶ θὰ εἶνε ἀληθινὸ θαῦμα, διότι ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἔχει μελετήσει πολὺ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα.

— Χριστὲ καὶ Παναγία! ἀνέκραξεν ἡ κυρία Βελλαμῆ, θὰ βρωμήσωμεν ἀπὸ χώματα καὶ ἀσβέστη καὶ τὸ σπίτι θὰ γεμίσῃ ἀπὸ ἐργάτας ποῦ θὰ κρυφομιλοῦν μὲ τὰς ὑπηρετρίας καὶ θὰ κάμουν ἕνα σωρὸ ζημίαις.

— Ὢ, χωρὶς ἄλλο, κυρὰ Βελλαμῆ, εἶπεν ὁ Μπάτς. Δὲν ἠμπορῶ ὅμως ν' ἀρνηθῶ ὅτι ὁ γοτθικὸς ῥυθμὸς εἶνε πολὺ εὔμορφος· εἶνε ν' ἀπορῇ κανεὶς πῶς κατορθόνουν αὐτοὶ οἱ πετροπελεκηταὶ νὰ κάμουν τὴν πέτραν νὰ ὁμοιάζῃ μὲ ἀνανᾶν, μὲ τριφύλλι καὶ μὲ τριαντάφυλλον. Καὶ σᾶς λέγω ἀπὸ τώρα πῶς ὁ σὶρ Χριστοφόρος θὰ κάμῃ πολύ, πολὺ ὡραῖον τὸν πύργον, καὶ κανεὶς ἄλλος λόρδος ἐδῶ τριγύρω δὲν θὰ ἔχῃ ὅμοιον, καὶ μάλιστα μὲ αὐτὸν τὸν κῆπον, τὰ λιβάδια καὶ τὰς δενδροστοιχίας, ποῦ θὰ ἔκαμαν ὡς καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα Γεώργιον νὰ ὑπερηφανεύεται ἂν τὰ εἶχε.

— Ἐμένα δὲν μοῦ φαίνεται πῶς εἰμπορεῖ ὁ πύργος νὰ γείνῃ καλλίτερος ἀπὸ ὅτι εἶνε, εἶπεν ἡ κυρὰ Βελλαμῆ· ἐγὼ τὸ εἰξεύρω, διότι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων γίνονται δεκατέσσαρα χρόνια ποῦ εἶμαι ἐδῶ. Ἀλλὰ ἡ μιλαίδη τί λέγει εἰς ὅλα αὐτά;

— Ἡ μιλαίδη εἶνε πολὺ γνωστικὴ καὶ δὲν ἐναντιόνεται εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, εἶπεν ὁ Βελλαμῆ, εἰς ὃν δὲν ηὐχαρίστει ὁ ἐπικριτικὸς τόνος τῆς συνδιαλέξεως. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος θὰ κάμῃ ὅ,τι τοῦ καταβῇ· νὰ ἦσθε βέβαιοι. Καὶ πολὺ καλὰ θὰ κάμῃ, διότι εἶνε ἀπὸ μεγάλο γένος καὶ ἔχει χρήματα. Ἂς τ' ἀφήσωμεν τώρα αὐτά· κύριε Μπάτς, γεμίσετε τὸ ποτῆρί σας καὶ ἂς πίωμεν εἰς ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν τῆς ἐξοχότητός του καὶ τῆς μιλαίδης,

Digitized by Google

καὶ ἔπειτα τραγουδήσατέ μας κἄτι. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος δὲν ἐπιστρέφει κάθε βράδυ ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν.

Τὸ αἴτιον τοῦτο τῆς προπόσεως ἐγένετο δεκτὸν ἄνευ ἀντιρρήσεως. Ὁ Μπάτς, διανοηθεὶς ὅτι τὸ ᾆσμα αὐτοῦ δὲν ἦτο λογικὴ συνέπεια τῆς ἐλεύσεως τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε τὸ δεύτερον μέρος τῆς προτάσεως τοῦ Βελλαμῆ. Ἀλλ' ἡ δεσποινὶς Σὰρπ ὑπεστήριξε τὴν πρότασιν αὐτοῦ.

— Ἐλᾶτε, κύριε Μπάτς, τραγουδήσατέ μας τὴν *Γυναῖκα τοῦ βασιλέως*. Καλλίτερα μ' ἀρέσουν οἱ παλαιοὶ ἀγγλικοὶ σκοποὶ παρὰ ὅλα μαζὶ τὰ ἰταλικὰ ξελαρυγγίσματα.

Ὁ Μπάτς, οὕτω κολακευθείς, ἔθηκε τοὺς ἀντίχειρας εἰς τὰ χειρώματα τοῦ ἐσωκαρδίου, ἀνετράπη ἐπὶ τῆς καθέκλας, ὥστε νὰ παρατηρῇ τὸ ζενίθ, καὶ ἔμελψε δι' ἰσχυρᾶς φωνῆς τὸν ἦχον τῆς *Γυναικὸς τοῦ βασιλέως*. Ἡ μελῳδία αὕτη περιέχει πολλὰς ἐπαναλήψεις, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο κατέθελγε τοὺς ἀκροατάς, δυναμένους νὰ ἐπαναλαμβάνωσι μέρη τινὰ ἐν χορῷ.

Τὸ ᾆσμα τοῦ Μπάτς συνεπλήρωσε τὴν διασκέδασιν τῆς ἑσπέρας, ἡ δ' ὁμήγυρις μετ' ὀλίγον διελύθη. Καὶ ἡ μὲν κυρὰ Βελλαμῆ ἐξηκολούθει φανταζομένη ἄσβεστον σκορπιζομένην ἐν μέσῳ τῶν δοχείων τῶν γλυκισμάτων της, ἢ θεραπαινίδας ἐπιλήσμονας τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ἡ δὲ κυρία Σὰρπ ὠνειροπόλει εὐδαίμονα συζυγικὸν βίον ἐν τῷ οἰκίσκῳ τοῦ Μπάτς, —διότι πρὸ πολλοῦ εἶχε τὸν πόθον τοῦτον—ὡς οἰκοδέσποινα βιοῦσα ἐν μέσῳ τῶν ὀπωρικῶν καὶ τῶν λαχανικῶν της καὶ μὴ οὖσα πλέον ἀναγκασμένη ν' ἀποκρίνεται εἰς οὐδὲν κροῦσμα κώδωνος.

Ἡ μικρὰ Αἰκατερίνα διέλυσε μετ' ὀλίγον πάσας τὰς κατὰ τοῦ ξένου αἵματος προλήψεις. Κατέστη δὲ ἡ εὐνοουμένη τῶν ἐν τῷ πύργῳ ὑποσκελίσασα τὸν εὐνοούμενον θηρευτικὸν κύνα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, ὡς καὶ τὰ ὡραῖα καναρίνια τῆς κυρᾶς Βελλαμῆ καὶ τὴν ὡραιοτέραν ἀλεκτορίδα τοῦ Μπάτς. Πάντας καὶ πάσας ὑπῆγεν εἰς τὰς ἰδιοτροπίας της καὶ πρώτην τὴν κυρίαν Σάρπ. Εἶτα εἰσήρχετο εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ αἴθουσαν τῆς Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος, ὅπου ἐνίοτε ἀπήλαυε τῆς εὐγενοῦς εὐνοίας νὰ ἱππεύῃ τὸ γόνυ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, ὅστις ὡδήγει αὐτὴν κατόπιν εἰς τοὺς σταύλους, ὅπου ἡ Αἰκατερίνα μετ' ὀλίγον συνήθιζε ν' ἀκούῃ χωρὶς νὰ κλαίῃ τὰς ὑλακὰς τῶν δεδεμένων κυνῶν καὶ νὰ λέγῃ ἐπιδεικνύουσα γενναιότητα, ἀλλὰ συσφιγγομένη παρὰ τὸν Χριστοφόρον·

— Δὲν πειράζουν τὴν Τίνα.

Ἔπειτα ἤρχετο ἡ σειρὰ τῆς κυρᾶς Βελλαμῆ, ἥτις ἐξήρχετο ἐνίοτε ὅπως δρέψῃ φύλλα ἀνθέων καὶ ἥτις καθίστα τὴν Τίναν ὑπερήφανον καὶ εὐτυχῆ ἐπιτρέπουσα αὐτῇ νὰ φέρῃ δράκα τῶν ἀνθέων τούτων ἐν τῇ ποδιᾷ της, καὶ ἔτι εὐτυχεστέραν ὅτε ἡ κυρὰ Βελλαμῆ ἐξήπλου τὰ εὐώδη φύλλα ὅπως τὰ ξηράνῃ καὶ ἡ μικρὰ κόρη ἐκάθητο ἐν τῷ μέσῳ.

Ἄλλη τέρψις αὐτῆς ἦσαν αἱ συχναὶ μετὰ τοῦ Μπάτς περιοδεῖαι εἰς τοὺς λαχανοκήπους καὶ τὰ θερμοκήπια, ὅπου οἱ πλούσιοι βότρυες τῶν λευκῶν ἢ ἐρυθρῶν σταφυλῶν ἐκρέμαντο ἐκ τῆς ὀροφῆς, ὑψηλότερον παρ' ὅσον ἐξικνεῖτο ἡ μικρὰ χεὶρ ἥτις ἀνετείνετο πρὸς αὐτάς, εἰ καὶ ἦτο βεβαία ὅτι ἀλλαχοῦ θὰ ἐλάμβανεν ὀπώραν τινὰ ἢ ἄνθος. Τέλος κατὰ τὰς μακρὰς καὶ μονοτόνους ἀργίας τοῦ μεγάλου τούτου ἐξοχικοῦ οἴκου, εὑρίσκετο πάντοτέ τις ἀρεσκόμενος νὰ παίζῃ μὲ τὴν Τίναν. Ὥστε τὸ μικρὸν πτηνὸν τῆς μεσημβρίας εὗρε φωλεὰν ἐπεστρωμένην διὰ στοργῆς. Πιθανώτατον λοιπὸν ἦτο ὅτι ἡ φιλόστοργος φύσις αὐτῆς θὰ καθίστατο ὑπερευαίσθητος καὶ ὅτι θὰ ἐγίνετο ἀνίσχυρος ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν τραχεῖαν πραγματικότητα· καθόσον μάλιστα ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον ὁρμαὶ ὑπερηφανείας ἀτίθασσοι εἰς πᾶσαν αὐστηρὰν πως πειθαρχίαν· δι' ὃ ἡ Αἰκατερίνα πρωΐμως ἐπεδείξατο δεξιότητά τινα πρὸς ἐκδίκησιν. Πενταέτις μόλις ἐξεδικήθη τὴν κυρίαν Σὰρπ διότι τῇ ἠρνήθη αἴτησίν τινα, ἀνατρέψασα τὸ μελανοδοχεῖον ἐν τῷ κανίστρῳ τοῦ ἐργοχείρου αὐτῆς· καὶ ἄλλοτέ ποτε ὅτε ἡ λαίδη Σέβερελ ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῆς τὴν πλαγγόνα της διότι ἔλειχε μετ' ἀγάπης τὸ βεβαμμένον αὐτῆς πρόσωπον, ἀνερριχήθη ἀμέσως ἐπὶ καθέκλας καὶ κατέρριψε πολύτιμον ἀνθοδοχεῖον. Αὕτη ἦτο ἴσως ἡ μόνη περίπτωσις, καθ' ἣν ἡ ὀργὴ ὑπερίσχυσε τοῦ πρὸς τὴν λαίδην Σέβερελ σεβασμοῦ αὐτῆς· ἡ γυνὴ αὕτη ἐνήσκει ἐπὶ τοῦ κορασίου τὴν δύναμιν ἣν παρέχει πάντοτε ἡ ἀγαθότης ὅτε ἀντὶ νὰ ἐκδηλωθῇ διὰ ματαίων θωπειῶν, δείκνυται σοβαρῶς καὶ σταθερῶς εὐεργετική.

Μετ' ὀλίγον ἡ εὐτυχὴς μονοτονία τοῦ πύργου τοῦ Σέβερελ διεκόπη ὡς εἶχεν ἀναγγείλῃ ὁ Οὐόρεν. Αἱ διελαύνουσαι τὸ δάσος ὁδοὶ κατεσκάφησαν ὑπὸ τῶν τροχῶν τῶν ἁμαξίων, ἅτινα μετεκόμιζον λίθους ἔκ τινος παρακειμένου λατομείου, ὁ χλοάζων περίβολος ἐκαλύφθη ὑπὸ κόνεως ἀσβέστου, καὶ ἡ ἥσυχος κατοικία ἀντήχησεν ἐκ τοῦ κρότου τῶν μαρμαροκόπων. Κατὰ τὰ ἑπόμενα δέκα ἔτη ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐνησχολήθη εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μεταμόρφωσιν τῆς κατοικίας αὐτοῦ, ἐξ ἐμπνεύσεως τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ καλαισθησίας, προτερῶν τὴν ὑπὲρ τοῦ γοτθικοῦ ῥυθμοῦ γενομένην ἀντίδρασιν, ἥτις ἐχαρακτήρισε τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος.

Ἐφ' ὅσον ἡ ἀσχημία τοῦ πύργου τοῦ Σέβερελ μετεβάλλετο εἰς καλλονήν, μεταβολὴ ἐπίσης ἀξιοσημείωτος ἐπήρχετο καὶ ἐν τῇ Αἰκατερίνῃ.

Digitized by Google

Τὸ κιτρινόχρουν κοράσιον ἐγίνετο νεᾶνις σχεδὸν λευκόχρους, ἄνευ μεγάλης καλλονῆς ἀληθῶς, ἀλλὰ τῆς ὁποίας ἡ ἀερία πως χάρις, οἱ μεγάλοι μέλανες ἱκετευτικοὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ φωνὴ ἧς οἱ περιπαθεῖς χαμηλοὶ φθόγγοι ἀνεμίμνησκον τοὺς ἐρωτικοὺς στόνους τῆς περιστερᾶς, παρεῖχον αὐτῇ ἰδιάζον ὅλως θέλγητρον. Ἀντιθέτως ἐν τούτοις πρὸς τὸ οἰκοδόμημα, ἡ ἀνάπτυξις τῆς Αἰκατερίνης δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα οὐδεμιᾶς συστηματικῆς καὶ προσεκτικῆς μερίμνης. Ηὔξανεν ὅπως τὸ λευκόϊον, ὅπερ ὁ κηπουρὸς δὲν δυσαρεστεῖται βλέπων ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπερ δὲν λαμβάνει τὸν κόπον νὰ καλλιεργήσῃ. Ἡ λαίδη Σέβερελ τὴν ἐδίδαξεν ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ν' ἀπαγγέλλῃ ἀπὸ μνήμης τὴν κατήχησίν της. Ὁ Οὐόρεν, ὅστις ἦτο καλὸς λογιστικός, τῇ ἔδωκε μαθήματα ἀριθμητικῆς, καὶ ἡ κυρία Σὰρπ ἐμύησεν αὐτὴν πάντα τὰ μυστήρια τῆς βελόνης. Ἐπὶ μακρὸν οὐδεὶς διενοήθη νὰ παράσχῃ αὐτῇ ἀγωγὴν μᾶλλον ἐπιμεμελημένην. Εἶνε δὲ πιθανὸν ὅτι μέχρι τῆς τελευταίας αὐτῆς ἡμέρας ἡ Αἰκατερίνα θὰ ἐπίστευε ὅτι ἡ γῆ ἔμενεν ἀκίνητος καὶ ὅτι ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα ἐστρέφοντο περὶ αὐτήν· τοῦτο ἄλλως ἐπίστευον καὶ ἡ Ἑλένη, καὶ ἡ Διδώ, καὶ ἡ Δεσδαιμόνα, καὶ ἡ Ἰουλιέττα, ἐξ οὗ ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ κρίνητε διὰ τοῦτο τὴν Αἰκατερίναν ἀναξίαν νὰ γείνῃ ἡρωὶς μυθιστορήματος. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι πρὸς τὸ περιπαθῶς ᾄδειν τὸ μόνον αὐτῆς προσὸν ἦτο τὸ ἀγαπᾶν. Καίτοι δ' ἦτο ὀρφανὴ ἐν τῷ πύργῳ ἐκείνῳ, ἡ φυσικὴ αὐτῆς διάθεσις εὕρισκεν ἀφορμὴν νὰ ἐκδηλωθῇ ἐπαρκῶς, ἡ δὲ Αἰκατερίνα εἶχε περισσοτέρους ἀνθρώπους ν' ἀγαπήσῃ ἢ πολλαὶ μικραὶ λαίδαι ἢ μικροὶ τζέντλεμαν ἐν μέσῳ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Νομίζω ὅτι τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ παιδικῇ αὐτῆς καρδίᾳ κατεῖχεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος, διότι τὰ μικρὰ κοράσια ἀγαπῶσι κατὰ προτίμησιν ἐκείνους, μεθ' ὧν σπανίως ἀναφύεται ζήτημα πειθαρχίας. Μετὰ τὸν λόρδον πυργοδεσπότην ἤρχετο ἡ Δορκάς, ἡ εὔθυμος καὶ ῥοδοπάρειος νεᾶνις, ἥτις ἦτο βοηθὸς τῆς κυρίας Σάρπ. Βαθυτάτην θλῖψιν ᾐσθάνθη ἡ Αἰκατερίνα τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ Δορκὰς ὑπανδρεύθη τὸν ἁμαξηλάτην καὶ ἐνόμισεν ὅτι ἀνέρχεται εἰς ὑψηλοτέραν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, ἀναλαμβάνουσα τὴν διεύθυνσιν καπηλείου ἐν τῇ θορυβώδει πόλει Στλόουππέτερ. Μικρὰ ἐκ πορσελάνης πυξὶς φέρουσα τὸ ἔμβλημα. «*Ἂν καὶ μακρὰν σὲ ἐνθυμοῦμαι*,» ἣν ἔστειλεν αὐτῇ ὡς ἐνθύμιον ἡ Δορκάς, καὶ μετὰ δέκα ἔτη ἀπετέλει μέρος τῶν θησαυρῶν τῆς Αἰκατερίνης.

Τὸ δεύτερον αὐτῆς προσόν, ὡς γινώσκετε, ἦτο ἡ μουσική. Ὅτε ἡ λαίδη Σέβερελ παρετήρησεν ὅτι *εἶχε αὐτὴ* καὶ ἐξαίρετον φωνήν, ηὐχαριστήθη τὰ μέγιστα, ὡς καὶ ὁ σὶρ Χριστοφόρος. Μεγίστη μέριμνα κατεβλήθη ἀμέσως περὶ τῆς μουσικῆς αὐτῆς ἀνατροφῆς. Ἡ λαίδη Σέβερελ ἀφιέρωσε πολὺν πρὸς τοῦτο χρόνον, ἐπειδὴ δὲ ἡ ταχύτης τῶν προόδων τῆς Αἰκατερίνης ὑπερηκόντισε πᾶσαν προσδοκίαν, προσεκάλεσεν Ἰταλόν τινα διδάσκαλον τῆς ᾠδικῆς ὅστις ἐπὶ πολλὰ ἔτη διήρχετο μῆνάς τινας ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Σέβερελ. Τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο δῶρον ἐπήνεγκε μεγάλην μεταβολὴν ἐν τῇ θέσει τῆς Αἰκατερίνης. Μετὰ τὰ πρῶτα ἔτη καθ' ἃ θωπεύομεν τὰ μικρὰ κοράσια ἢ κυνάρια, ἔρχεται καιρός τις καθ' ὃν ἐννοοῦμεν ὀλιγώτερον εἰς τί δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι, πρὸ πάντων ὅταν δὲν εὐμοιρῶσιν ἐκτάκτου τινὸς πλεονεκτήματος. Οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον ἂν κατὰ τὴν ἥκιστα ἐνδιαφέρουσαν περίοδον ταύτην οὐδὲν σχέδιον περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς ἐγένετο. Ἠδύνατο ὅπως δήποτε νὰ βοηθῇ τὴν κυρίαν Σάρπ, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι εἰς οὐδὲν ἄλλο ἦτο κατάλληλος. Τὸ σπάνιον ἐκεῖνο τῆς ᾠδικῆς δῶρον κατέστησεν αὐτὴν προσφιλῆ εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ, ἥτις ἀγαπῶσα τὴν μουσικὴν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο κατέστησε τὴν Αἰκατερίναν κοινωνὸν τῶν τέρψεων τῆς αἰθούσης της. Κατὰ μικρὸν ἐθεωρήθη ὡς ἀποτελοῦσα μέλος τῆς οἰκογενείας, οἱ δὲ θεράποντες ἤρχισαν νὰ ἐννοῶσιν ὅτι ἡ μὶς Σάρτη θὰ γείνῃ δέσποινα ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως.

— Καὶ εἶνε σωστό, ἔλεγεν ὁ Μπάτς· δὲν εἶνε φτιασμένη γιὰ νὰ κερδίζῃ τὸ ψωμί της μὲ τὸν κόπο της· εἶνε λεπτοκαμωμένη καὶ ντελικάτη ὡσὰν λουλοῦδι ῥοδακινιᾶς· ὁμοιάζει μὲ σπῖνο· ἔχει τόσο σῶμα ὅσον φθάνει νὰ χωρέσῃ τὴν φωνήν της.

Ἀλλὰ πολὺ πρὶν ἡ Τίνα φθάσῃ εἰς τὴν περίοδον ταύτην τῆς ἱστορίας της νέον ὅλως ἤρξατο βίον, μετὰ τὴν ἄφιξιν εἰς τὸν πύργον προσώπου νεωτέρου πάντων ὅσα εἶχεν ἴδῃ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης.

Ἦτο ἑπταέτις ὅτε δεκαπενταετὲς μειράκιον, Μαίηναρδ Τζίλφιλ καλούμενον, ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ὄν, ἦλθε τὸ πρῶτον νὰ διέλθῃ τὰς διακοπὰς ἐν τῷ πύργῳ· ὁ Μαίηναρδ ἠγάπα πολὺ τὴν ἁλιείαν καὶ τὴν ξυλουργικήν, ἥτις θεωρεῖται ὡς καλὴ τέχνη εὐθὺς ἅμα δὲν ἔχει σκοπόν τινα ὠφελείας. Ἐν πάσαις ταῖς ἀσχολίαις αὐτοῦ ἠρέσκετο νὰ ἔχῃ παρ' αὐτῷ τὴν Αἰκατερίναν, νὰ καλῇ αὐτὴν διὰ λέξεων πλήρων ἀγάπης, ν' ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῆς καὶ νὰ τὴν βλέπῃ τρέχουσαν κατόπιν του, ὡς δασύμαλλον κυνάριον κατόπιν μεγάλου θηρευτικοῦ κυνός. Ὁσάκις ὁ Μαίηναρδ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον: Δὲν θὰ μὲ λησμονήσῃς Τίνα, ἕως ὅτου νὰ ἐπιστρέψω; τῇ ἔλεγεν. Θὰ φυλάξῃς ὅλαις ταῖς πετονιαῖς καὶ δὲν θ' ἀφήσῃς νὰ ψοφήσῃ κανὲν κουνέλι; Ἔλα, φί-

Digitized by Google

λησέ με καὶ δός μου ὑπόσχεσιν πῶς δὲν θὰ μὲ λησμονήσῃς.

Ὅτε βραδύτερον ἐκ τοῦ οἰκοτροφείου μετέβη εἰς ἀνώτερον ἐκπαιδευτήριον ὁ Τζίλφιλ καὶ ἀπὸ μειρακίου ἐγένετο ῥωμαλέος νεανίας, αἱ σχέσεις αὐτῶν κατὰ τὰς διακοπὰς ἔλαβον ἄλλην μορφήν, ἀλλὰ διετήρησαν ἀδελφικὴν οἰκειότητα. Ἡ παιδικὴ φιλία τοῦ Μαίηναρδ μετεβλήθη ἀνεπαισθήτως εἰς φλογερὸν ἔρωτα. Ἐκ τῶν ποικίλων εἰδῶν τοῦ ἔρωτος ὁ ἐκ τῆς παιδικῆς φιλίας ἀρχόμενος εἶνε ὁ μάλιστα ἰσχυρὸς καὶ διαρκής. Ὅτε τὸ πάθος συνενοῦται πρὸς προϋπάρχουσαν ἀγάπην, ὁ ἔρως ἐξικνεῖται εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτοῦ. Ὁ Μαίηναρδ προὐτίμα πᾶσαν ἐκ μέρους τῆς Αἰκατερίνης βάσανον πάσης ἄλλης εὐτυχίας ἣν δὲν θὰ συνεμερίζετο αὕτη. Τοιοῦτοι εἶνε ἀνέκαθεν οἱ ῥωμαλέοι τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ Σαμψὼν μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Ἡ μικρὰ Τίνα ἐγίνωσκε κάλλιστα ὅτι ὁ Μαίηναρδ ἦτο δοῦλος αὐτῆς, ἡ δὲ ἰδική της καρδία ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἐλευθέρα. Ὁ Μαίηναρδ δὲν ἠπατᾶτο ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα τῆς Αἰκατερίνης, ἀλλ' ἤλπιζεν ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ δεχθῇ τὸν ἔρωτά του. Περιέμενε λοιπὸν ἀνυπομόνως τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θ' ἀπετόλμα νὰ τῇ εἴπῃ: «Αἰκατερίνα, σὲ ἀγαπῶ!», θὰ ἠρκεῖτο δὲ εἰς ὀλίγην ἀγάπην διότι ἦτο ἐκ τῶν διερχομένων τὴν ζωὴν ἄνευ πολλῶν δι' ἑαυτοὺς ἀπαιτήσεων, μηδεμίαν σημασίαν ἀποδίδοντες εἰς τὴν κομψότητα τοῦ ἐνδύματος, εἰς τὸ εὔχυμον τοῦ ζωμοῦ, ἢ εἰς τὴν μᾶλλον ἢ ἧττον βαθεῖαν ὑπόκλισιν τῶν θεραπόντων.

Διενοεῖτο ὅτι εὐχερέστερον θὰ ἐπετύγχανε τοῦ ποθουμένου ἂν κατῴκει ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Σέβερελ ὡς ἐφημέριος, ἐσφαλμένως κρίνων, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πεῖραν, ὅτι ἡ ἕξις καὶ ἡ οἰκειότης ἄγουσιν ἀναγκαίως εἰς τὸν ἔρωτα. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος εἰς δύο ὑπεῖκε λόγους καλέσας τὸν Μαίηναρδ· πρῶτον ὅτι ἐθεώρει ἀξιοπρεπῆ καὶ ἀριστοκρατικὴν τὴν πρόσκτησιν λειτουργοῦ ἐν τῷ μεγάρῳ αὐτοῦ καὶ δεύτερον ὅτι ἠρέσκετο πολὺ εἰς τὴν συναναστροφὴν τοῦ Τζίλφιλ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μαίηναρδ ἐκέκτητο περιουσίαν τινά, ἠδύνατο νὰ διάγῃ ἀνέτως ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ, ἔχων ἵππον καὶ ἐκτελῶν ἡσύχως τὰ ἐκκλησιαστικά του καθήκοντα, μέχρις οὗ κενωθῇ ἡ ἐφημερία τῆς Κουμβερμούρ, ἐγγὺς τοῦ μεγάρου, ἐν ᾗ ἠδύνατο νὰ ἐγκατασταθῇ ὁριστικῶς.

— Νὰ ἐγκατασταθῇ μὲ τὴν Αἰκατερίναν, διενοήθη μετ' ὀλίγον ὁ σὶρ Χριστοφόρος, ὅστις δὲν ἐφαντάζετο μὲν ταχέως πᾶν ὅ,τι ἀντέκειτο εἰς τὰ σχέδιά του, ἔβλεπεν ὅμως τάχιστα τί ἠδύνατο νὰ συμφωνήσῃ μετ' αὐτῶν. Ἡ περὶ τῶν αἰσθημάτων τοῦ Μαίηναρδ ἀλήθεια δὲν διέφυγεν αὐτὸν καὶ ἐρώτησίς τις ἐπεκύρωσε τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γνώμην του. Εὐθὺς δὲ συνεπέρανεν ὅτι ἡ Αἰκατερίνα ᾐσθάνετο τὸ αὐτὸ αἴσθημα, ἢ ὅτι τοὐλάχιστον ἠδύνατο νὰ τὸ αἰσθανθῇ ἡλικιουμένη. Ἀλλὰ πᾶς λόγος καὶ πᾶσα πρᾶξις ἦσαν πρόωροι ἔτι.

Ἐν τούτοις ἐπῆλθον νέα γεγονότα, ἅτινα κατ' οὐδὲν μεταβάλλοντα τὰ σχέδια τοῦ Τζίλφιλ μετέτρεψαν εἰς ἀνησυχίας τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ καὶ ἀπέδειξαν αὐτῷ καταφανῶς ὅτι ἡ καρδία τῆς Αἰκατερίνης οὐδέποτε θ' ἀνήκῃ εἰς αὐτόν, ἀλλ' ὅτι τοὐναντίον ἦτο δεδομένη ἤδη καθ' ὁλοκληρίαν εἰς ἄλλον.

Ἅπαξ ἢ δὶς κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τῆς Αἰκατερίνης, ἦλθεν εἰς τὸν πύργον παιδίον τι νεώτερον τοῦ Μαίηναρδ, εὐειδέστατον, κομψότατα ἐνδεδυμένον, ὅπερ ἡ Αἰκατερίνα εἶχεν ἴδῃ μετὰ δειλοῦ θαυμασμοῦ. Ἦτο ὁ Ἀντώνιος Οὐεϊμπράου, υἱὸς νεωτέρας τινὸς ἀδελφῆς τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, ἐκλεχθεὶς ὡς κληρονόμους τοῦ πύργου τοῦ Σέβερελ. Ὁ βαρόνος εἶχε θυσιάσῃ μεγάλην ποσότητα καὶ εἶχεν ἐλαττώσῃ μάλιστα τοὺς πόρους δι' ὧν ἐσκόπει νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ αὐτοῦ σχέδια μόνον καὶ μόνον ὅπως παρακωλύσῃ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ καὶ καταστήσῃ τὸν ἀνεψιόν του ἐκεῖνον ἀποκλειστικὸν κληρονόμον, παρορμηθεὶς εἰς τοῦτο ἐκ παλαιᾶς πρὸς τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ ἀδελφὴν ἔριδος· διότι τὸ συγγιγνώσκειν δὲν συμπεριελαμβάνετο ἐν ταῖς ἀρεταῖς τοῦ σὶρ Χριστοφόρου. Τέλος μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς αὐτοῦ ὁ Ἀντώνιος, ὅστις δὲν ἦτο πλέον παιδίον, βοστρυχωτὴν κόμην ἔχον ἀλλ' ὑψηλὸς νέος ἔχων βαθμὸν λοχαγοῦ, διέτριβεν ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Σέβερελ, ὁσάκις ἦτο μακρὰν τοῦ συντάγματός του.

Ἡ Αἰκατερίνα ἦτο τότε δεκαὲξ ἢ δεκαπτὰ ἐτῶν νεᾶνις, καὶ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σᾶς ἐξηγήσω τί συνέβη φυσικῶς.

Σπάνιοι ἦσαν οἱ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέγαρον, ὁ δὲ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου πολλὴν θὰ ᾐσθάνετο ἀνίαν ἂν ἔλειπεν ἡ Αἰκατερίνα. Ἦτο ἀληθῶς εὐχάριστον νὰ δεικνύηται πρὸς αὐτὴν φιλόφρων, νὰ τῇ ὁμιλῇ μὲ χάριν, νὰ βλέπῃ τὴν ἐλαφρὰν τῆς εὐχαριστήσεως φρικίασιν, τὸ πρόσωπόν της γινόμενον περιπόρφυρον ὅτε ἔκλινε πρὸς αὐτὴν ὑπὲρ τὸ κλειδοκύμβαλον. Ἦτο δὲ ἀστεῖον νὰ ὑποσκελίσῃ τὸν ῥωμαλέον ἐκεῖνον ἐφημέριον! Τίς ἀργὸς ἀνὴρ δύναται ν' ἀντιστῇ εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ νὰ σαγηνεύσῃ γυναῖκα καὶ ἐπισκοτίσῃ ἄλλον ἄνδρα, πρὸ πάντων ὅταν ἔχῃ τὴν πεποίθησιν ὅτι οὐδένα τρέφει κακὸν σκοπὸν καὶ ὅτι βραδύτερον θ' ἀφήσῃ τὰ πράγματα νὰ ἐπαναλάβωσι τὸν συνήθη αὐτῶν ῥοῦν;

Ἐν τούτοις μετὰ δεκαοκτὼ μῆνας, καθ' οὓς ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου διῆλθε τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου αὐτοῦ ἐν τῷ μεγάρῳ, παρετήρησεν ὅτι τὰ πράγματα ἀφίκοντο εἰς σημεῖον ὅπερ οὐδό-

Digitized by Google

λως εἶχε προΐδῃ. Οἱ ἡδεῖς τόνοι ἔφερον τοὺς αἰσθηματικοὺς λόγους, οὗτοι δὲ προυκάλεσαν ὡς ἀπάντησιν βλέμματα, ἅτινα κατ' ἀνάγκην ἔμελλον νὰ ἐπενέγκωσι ἐρωτικὸν crescendo. Τὸ ν' ἀγαπᾶται τις ὑπὸ χαριτοβρύτου πλάσματος, ἔχοντος ὡραίους ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξαισίαν φωνήν, εἶνε ἀναντιρρήτως εὐαρεστοτέρα ἀπόλαυσις τοῦ καπνίζειν τὸν ὡραιότερον *Λατακιὲ*, τοῦτο δ' ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον ἀμοιβαιότητός τινος.

Ἴσως νομίζετε ὅτι ὁ λοχαγὸς οὗτος Οὐεϊμπράου γινώσκων κάλλιστα ὅτι θὰ ἦτο γελοῖον νὰ νυμφευθῇ τὴν Αἰκατερίναν ἐδείκνυτο ἀσυνείδητος ἀπατεὼν προσπαθῶν νὰ ἑλκύσῃ οὕτω τὴν ἀγάπην της! Οὐδαμῶς. Ἦτο νέος ἠρέμων αἰσθημάτων· σπανίως παρεσύρθη εἰς πρᾶξιν ἐξ ἧς νὰ μεταμεληθῇ, ἡ δὲ μικρὰ Αἰκατερίνα ἦτο λεπτοφυὲς ὂν μᾶλλον εἰς τὴν φαντασίαν καὶ τὴν καρδίαν ἢ εἰς τὰς αἰσθήσεις ὁμιλοῦν. Ἔτρεφεν εὐμενῆ πρὸς αὐτὴν αἰσθήματα καὶ ἴσως θὰ ἠρᾶτο αὐτῆς ἂν ἠδύνατο νὰ ἐρασθῇ οἱασδήποτε γυναικός. Ἀλλ' ἡ φύσις δὲν ἐπροίκισεν αὐτὸν διὰ τῆς δυνάμεως ταύτης. Εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν θαυμασίαν φυήν, λευκοτάτας χεῖρας, ἁβροτάτους ῥώθωνας, καὶ μεγίστην δόσιν αὐταρεσκείας· ἀλλ' ὅπως ἐμποδίσῃ τόσον τέλειον ἔργον νὰ συντριβῇ κατέστησεν αὐτὸν ἀνίκανον πρὸς σφοδρὰς συγκινήσεις. Δι' οὐδὲν νεανικὸν παράπτωμα ἠδύνατό τις νὰ τὸν ψέξῃ, ὁ δὲ σὶρ Χριστοφόρος ὡς καὶ ἡ λαίδη Σέβερελ ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς τὸν ἄριστον τῶν ἀνεψιῶν καὶ τῶν κληρονόμων, πλήρη εὐσεβάστου πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνης, πρὸ παντὸς δὲ ὁδηγούμενον ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τοῦ καθήκοντος.

Ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου ἐξετέλει τὰ πάντα, καὶ τὰ εὐχερέστατα ἔτι καὶ τὰ μᾶλλον εὐάρεστα, ἐξ αἰσθήματος καθήκοντος· ἐφόρει πολυτελεῖς στολὰς διότι ἦτο καθῆκον ἕνεκα τῆς θέσεώς του· ἐξ αἰσθήματος καθήκοντος ἐπίσης συνεμορφοῦτο πρὸς τὴν ἄκαμπτον θέλησιν τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, εἰς ἣν, ἄλλως, θὰ ἦτο ἀνιαρὸν καὶ ἀνωφελὲς ν' ἀντιστῇ, ἕνεκα δὲ τῆς εὐπαθοῦς ἰδιοσυστασίας του ἐκ καθήκοντος ἐμερίμνα συντόνως περὶ τῆς ὑγείας του.

Μόνη ἡ ὑγεία αὐτὴ ἐνέπνεεν ἀνησυχίαν εἰς τοὺς φίλους του καὶ διὰ τοῦτο ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐπεθύμει νὰ νυμφεύσῃ ἐγκαίρως τὸν ἀνεψιόν του καθόσον μάλιστα συνοικέσιόν τι ἐκπληροῦν πάντας τοὺς πόθους τοῦ βαρόνου ἦτο δυνατὸν νὰ συναφθῇ· ὁ Ἀντώνιος εἶδε καὶ ἐθαύμασε τὴν μὶς Ἔσχερ, μονογενῆ θυγατέρα δεσποίνης, ἥτις ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτος τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, ἀλλ' ἥτις, ὡς συχνάκις συμβαίνει, ἐγένετο σύζυγος ἄλλου βαρόνου. Ὁ πατὴρ τῆς μὶς Ἔσχερ εἶχεν ἀποθάνῃ, αὕτη δ' ἔμεινε κληρονόμος ὡραιοτάτης ἰδιοκτησίας. Ἄν, ὡς ἦτο πιθανόν, ἐξετίμα τὰ φυσικὰ προσόντα καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἀντωνίου, οὐδὲν ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ εὐτυχέστερον τὸν σὶρ Χριστοφόρον, ὅσον ὁ γάμος οὗτος δι' οὗ τὸ μέγαρον τοῦ Σέβερελ θὰ ἀπέκτα ἀξιόλογον οἰκοδέσποιναν καὶ δὲν θὰ περιέπιπτεν εἰς κακὰς χεῖρας. Διατὶ λοιπὸν ὁ Οὐεϊμπράου, ὃν ἡ λαίδη Ἔσχερ εἶχεν ἤδη φιλοφρονέστατα δεξιωθῇ, ὡς ἀνεψιὸν παλαιοῦ φίλου, νὰ μὴ μεταβῇ εἰς Βάθ, ὅπου διέμενε μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ὅπως συνεχίσῃ τὰς σχέσεις αὐτοῦ καὶ ἐπιτύχῃ οὕτω σύζυγον ὡραίαν καὶ ἅμα ἐπαρκῶς πλουσίαν;

Ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἀνεκοίνωσε τὴν ἐπιθυμίαν του εἰς τὸν ἀνεψιόν του, ὅστις *ἐξ αἰσθήματος καθήκοντος* διεβεβαίωσεν αὐτῷ ὅτι θὰ ὑποταχθῇ εὐπειθῶς εἰς τὴν θέλησίν του. Ὁ Ἀντώνιος ἐπληροφόρησε περιπαθέστατα τὴν Αἰκατερίναν ποία θυσία ἀπῃτεῖτο παρ' αὐτῶν καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας ἐγένετο ἡ σκηνὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, εἰς ἣν παρέστημεν ἐν τῇ στοᾷ, τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὑπὸ V. G. Marshall προξένου ἐν Πάτραις.

Πρό τινων μηνῶν παρέστησα τοῖς ἀναγνώσταις τὴν ὡραίαν Ἑλλάδα ἐν πενθίμῳ εἰκόνι. Ὁ συνήθως τοσοῦτον φαιδρὸς καὶ φιλόπονος λαὸς συνεταράχθη λίαν ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ σεισμοῦ τῆς 15/27 Αὐγούστου 1886 [1]).

Ἡ κυβέρνησις, ὁ βασιλεύς, ὁ λαὸς καὶ ξένα ἀκόμη ἔθνη ἔπραξαν τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς μεγίστης συμφορᾶς· πλὴν καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα εἰσεπράχθη μόνον ἓν ἑκατομμύριον φράγκων. Τὸ ποσὸν τοῦτο, καί τοι μικρὸν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ζημίαν ἥτις ἀνῆλθεν εἰς 75,000,000, ὠφέλησεν οὐχ ἧττον, διότι οἱ εὔποροι ἀπέσχον πάσης χρηματικῆς βοηθείας. Ἡ Ἑλλὰς λοιπὸν ἐγένετό πως φαιδροτέρα πάλιν, καὶ ἤδη ἐλπίζει ὅτι δὲν θὰ διαταραχθῇ ὑπὸ σεισμῶν ἐπὶ μακρὸν χρόνου διάστημα [2])· ἐγὼ δὲ δύναμαι τὰ νῦν νὰ περιγράψω τὴν χώραν ὑπὸ εὐαρεστοτέρας συνθήκας.

Παρακαλῶ δ' ἐκ τῶν προτέρων νὰ μὴ ἀπαιτηθῇ σύγκρισις τῆς χώρας ταύτης πρὸς ἕτερα κράτη.

Πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν νέαν Ἑλλάδα εἶναι κατ' ἀναλογίαν μικροσκοπικῶς μικρόν. Χώρα,

(1) Ὁ κ. Marshall εἶχε δημοσιεύσει πραγματείαν τῶν ἐκ τοῦ σεισμοῦ καταστροφῶν ἐν τῷ αὐτῷ γερμανικῷ περιοδικῷ.

(2) Δυστυχῶς οἱ ἐσχάτως γενόμενοι καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ κατὰ τὴν Κορινθίαν καὶ τὴν ἀπέναντι Στερεὰν Ἑλλάδα διέψευσαν τὰς ἀγαθὰς προρρήσεις τοῦ συγγραφέως. Σ.Μ.

Digitized by Google

πληθυσμός, εισοδήματα κτλ. ἅπαντά εἰσι μικρὰ καὶ ὅμως ἡ πρόοδος εἶναι ἀπίστευτος.

Ἐὰν δέ τις λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ μικρὸν κράτος ἔχει ὕπαρξιν μόλις ὑπερπεντηκονταετῆ, καὶ ὅτι, ὅτε τέλος ἀπηλλάγη τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, ὤφειλε νὰ ἄρξηται ἐκ τοῦ *μηδενός*, τότε ἡ σημερινὴ αὐτοῦ ἀξία φαίνεται ὥσπερ ἔργον μαγικόν. Ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν ἀπὸ τοῦ 1821—1828, ὁ ἀποδοὺς τῷ λαῷ τὴν ἐλευθερίαν, δὲν ἦτο ἐκ τῶν συνήθων.

Ὁ πολυετὴς ἀγὼν οὐ μόνον παρέλυσεν ἐντελῶς τὴν ἤδη ἀπὸ αἰώνων κατατεθλιμμένην χώραν, ἀλλ' ἕνεκεν τῆς λύσσης μεθ' ἧς διεξήχθη ἑκατέρωθεν, ὁμοιαζούσης ἴσως μόνον τῇ ἡρωϊκῇ ἐπιθέσει τῶν Κάτω Χωρῶν κατὰ τῆς Ἰσπανίας, ἐστέρησεν αὐτὴν πλείστων ἐκ τῶν ἀρίστων αὐτῆς κατοίκων.

Ἡ Πύλη, ἕνεκα τῆς ἀπιστεύτου ἀντιστάσεως, ἐξωργίσθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε εἶχεν ἀποφασίσει, ἐὰν ἐνίκα, νὰ μὴ ἀφήσῃ λίθον ἐπὶ λίθου, οὐδαμῶς μεριμνῶσα ἐὰν πόλεις ἢ κάτοικοι ἔπιπτον θύματα τῆς γενικῆς ἐξοντώσεως. Πρὸ τῆς ἐν ἔτει 1829 συνθήκης τοῦ Λονδίνου ἡ Πύλη ἐμερίμνα μόνον περὶ τοῦ ἐδάφους, εἶχε δ' ἤδη ἀποφασίσει νὰ κατοικίσῃ ἐκ νέου τὴν χώραν διὰ μωαμεθανῶν μεταναστῶν.

Τοῦτο ἐξηγεῖ ἐπίσης τὴν ἄλλως ἀκατάληπτον πολιτικὴν τῆς Τουρκίας τῶν καιρῶν ἐκείνων· διότι μὴ ἀρκουμένη εἰς μόνην τὴν ἀποτέφρωσιν καὶ τὴν σφαγήν, ἐξέπεμπε τοὺς ἀτυχεῖς κατοίκους τῶν πολυπαθῶν τούτων τόπων εἰς πολυπαθῆ δουλείαν κατὰ χιλιάδας εἰς Ἀλεξάνδρειαν, Κωνσταντινούπολιν καὶ ἄλλας χώρας. Ἔτι καὶ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ναυαρίνου τῆς 8/20 Ὀκτωβρίου 1827 ἀπήχθησαν εἰς Αἴγυπτον 5,000 δυστυχεῖς γυναῖκες καὶ παιδία. Κατὰ τὸν μέγαν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἔπεσαν ὑπὲρ τὰς 200,000 Πελοποννησίων, ἡ δὲ κατάστασις εἰς ἣν αἱ τουρκικαὶ ὁρδαὶ τοῦ ὠμοῦ Ἰβραὴμ πασσᾶ ἐγκατέλιπον τὴν τάλαιναν χώραν ἦν σχεδὸν ἀπερίγραπτος. Ἀνθοῦσαι πόλεις, χωρία καὶ θαλεροὶ ἐλαιῶνες, οἵτινες ἀπὸ πολλῶν αἰώνων ἐκάλλυνον τὰς ἑλληνικὰς πεδιάδας καὶ εἰς τοὺς κατοίκους ἐπόριζον τοσαῦτα ὀφέλη, ἀπετεφρώθησαν, κατεσκάφησαν καὶ ἐπελεκήθησαν.

Τὴν τοιαύτην λύσσαν δύναταί τις μόνον νὰ ἐξηγήσῃ ἐὰν ἀναμνησθῇ τῆς ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Μαχμοὺτ Β' δοθείσης διαταγῆς τῷ Δράμαλῃ πασσᾶ πρὸ τῆς ἀπελεύσεως αὐτοῦ εἰς Πελοπόννησον : «*Φέρε μοι τὴν τέφραν τῆς Πελοποννήσου.*»

Ὅτε δὲ τέλος διὰ τῆς ἐν Λονδίνῳ συνθήκης τοῦ 1829 ἐπῆλθεν ἡ ἀπολύτρωσις καὶ ὁ Καποδίστριας ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ πιθανήν τινα ἰδέαν περὶ τῶν δυνατῶν προσόδων, προέκυψεν ὅτι ἐν εὐνοϊκωτάτῃ περιπτώσει ἠδύναντο νὰ εἰσπραχθῶσι 3 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐκ τοῦ ἐντελῶς πτωχύναντος λαοῦ, ἐνῷ αἱ δαπάναι, μετὰ τῆς μεγίστης φειδοῦς ὑπολογιζόμεναι, θ' ἀνήρχοντο εἰς 9,000,000. Πλὴν τὰ δεινὰ δὲν εἶχον λήξει εἰσέτι. Κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1831 προσεπῆλθε καὶ ἡ δολοφονία τοῦ Καποδιστρίου. Τοῦτο ἦν δεινὴ συμφορά· διότι ὁ Καποδίστριας συνήνου ἐν ἑαυτῷ πᾶν ὅ,τι ἀπῃτεῖτο ἵνα ῥυμουλκήσῃ τὸ νεαρὸν κράτος διὰ τοῦ εἰσέτι τεταραγμένου καὶ πλήρους σκοπέλων πελάγους. Ἦτο διπλωμάτης καὶ οἰκονομολόγος, εἶχε δὲ ἀποκτήσει πολλὴν πεῖραν ἐν τῇ Ῥωσσικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ ἐγνώριζεν ὡς Ἕλλην τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Μετὰ βραχὺ χρόνου διάστημα (1832) ὁ πρίγκηψ τῆς Βαυαρίας Ὄθων ὠνομάσθη βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ πρώτη ἄδικος μεθόριος γραμμὴ τοῦ 1830, δι' ἧς ὁλόκληρος ἡ Ἀκαρνανία καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Αἰτωλίας εἶχον ἀποκλεισθῆ, ἐπεξετάθη ἀνατολικῶς μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Ἄρτης, σχεδὸν δὲ συγχρόνως καὶ ἡ μικρὰ χώρα τῆς Λαμίας πρὸς βορρᾶν τοῦ Σπερχειοῦ ἀνεκηρύχθη Ἑλληνική. Πλὴν αἱ τρεῖς προστάτιδες δυνάμεις, Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ῥωσσία ἔθεντο τὸν ὅρον ἵνα διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐρυνσιν τῆς χώρας πληρωθῇ τῇ Τουρκίᾳ χρηματικὴ ἀποζημίωσις ἐκ 40 ἑκατομμυρίων γροσίων, ἤτοι 12 περίπου ἑκατομμυρίων φράγκων.

Μολονότι δ' ἠγγυήθη τοῖς Ἕλλησι δάνειον 60 ἑκατομμυρίων φράγκων, οὐχ' ἧττον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς προμνησθείσης ἀποζημιώσεως καὶ τῶν πολλῶν πληρωμῶν τῶν γενομένων εἰς τοὺς ἰδιοκτήμονας, οἵτινες ἕνεκα τοῦ πολέμου κατέστησαν πενέστατοι, οὐδὲν κυρίως ὑπελείφθη· ἰδίως δ' ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ δάνειον συνήφθη μόνον πρὸς 50 καὶ 60 %, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὴν χώραν οὐχὶ πλείονα τῶν 25 ἑκατομμυρίων εἰς μετρητά.

Ὁ ἀνδρεῖος λοιπὸν μικρὸς λαὸς ὤφειλεν οὐ μόνον πένης, ἄνευ στέγης καὶ ἑστίας, ν' ἄρξηται τῆς νέας αὐτοῦ ὑπάρξεως, ἀλλὰ καὶ βεβαρημένος ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ δι' ὑπερόγκων βαρῶν. Ἐκ τῶν πρώτων δὲ τούτων οἰκονομικῶν δυσχερειῶν οὐδέποτε ἠδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ ἐντελῶς, αἱ δὲ σημεριναὶ χρηματικαὶ δυσχέρειαι τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τὰς πρώτας ἐκείνας περιπλοκάς.

Δὲν ἦτο φοβερὰ ἀδικία ὅτι τὰ ἐν Λονδίνῳ συνέδρια τῶν 1829, 1830 καὶ 1832 ἐκ τῶν ὑπὲρ τὰ 4 ἑκατομμύρια Ἑλλήνων χριστιανῶν ἠλευθέρωσαν μόνον ἥμισυ ἑκατομμύριον διὰ τῶν χαραχθεισῶν ὁροθετικῶν γραμμῶν ; Διὰ τῆς παραχωρήσεως τῶν Ἰονίων νήσων ἐν ἔτει 1863 καὶ τῆς προσαρτήσεως τῆς Θεσσα-

Digitized by Google

λίας μετὰ μοίρας τῆς Ἠπείρου τῷ 1881 ἠλευθερώθησαν μὲν ἕτεραι 500,000 Ἑλλήνων, πλὴν στενάζουσιν εἰσέτι ἑκατομμύρια τούτων ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, ποθούντων ἁπάντων τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν.

Ὁ σημερινὸς πανελληνισμὸς δὲν εἶναι ἀσήμαντος παράγων ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ τῶν κρατῶν οἰκονομίᾳ, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἑπομένου πίνακος :

Ἕλληνες χριστιανοὶ εὑρίσκονται

Ἐν Ἑλλάδι μὲν	2,200,000
ἐν Θράκῃ δὲ	950,000
ἐν Μακεδονίᾳ	500,000
ἐν Ἠπείρῳ (μὴ ἐλευθέρᾳ) καὶ Ἀλβανίᾳ	700,000
ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου	1,000,000
ἐν Κύπρῳ	200,000
ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ	1,200,000
καὶ ἐν Κρήτῃ	250,000
	7,000,000

Ἐνῷ δ' οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι φαίνονται ἀρκούντως ἐπιβάλλοντες, ἡ ἀληθὴς ὅμως δύναμις ἔγκειται οὐχὶ ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν τῇ θρησκευτικῇ ἑνότητι πάντων τῶν τμημάτων τούτων. Ὁ Ἑλληνισμὸς οὐδεμίαν διάκρισιν ποιεῖται μεταξὺ ἰθαγενείας καὶ θρησκείας. Ἐὰν δέ τις ἀναλογισθῇ ὅτι ἅπας ὁ Ἑλληνισμὸς ἀνήκει ἀποκλειστικῶς μόνῃ τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἄνευ οἱασδήποτε σχισματικῆς ὑποδιαιρέσεως καὶ ὅτι ἅπαντες ἐμπνέονται ὑπὸ τῶν αὐτῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν μελημάτων, ὀφείλει ν' ἀνομολογήσῃ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα εἶνε λίαν σπουδαῖον καὶ δέον νὰ μὴ παροραθῇ παρ' οὐδενὸς σοβαροῦ πολιτικοῦ ἀνδρός. Τινὲς τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν καὶ πολλοὶ φιλέλληνες παραπονοῦνται ἴσως σήμερον περὶ τῶν μὴ εὐνοϊκῶν διαθέσεων ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἔχουσι πράγματι δίκαιον βλέποντες πόσον ἠπατήθησαν μετὰ τὰς τόσον μεγάλας ἐλπίδας, μάλιστα σχεδὸν ἐγγυήσεις, τὰς δοθείσας ἐν ἔτει 1880 ὑπὸ τοῦ Βερολινείου συνεδρίου. Ἐάν τις ὅμως ἀναμνησθῇ τῆς καταστάσεως, ἥτις ἐπεκράτει ἐνταῦθα πρὸ 60 περίπου ἐνιαυτῶν, πείθεται ὅτι οἱ Ἕλληνες βαίνουσι βραδέως μὲν πλὴν ἀσφαλῶς πρὸς μέγιστον μέλλον. Ἓν ἐκ τῶν ἀσφαλεστάτων μέσων πρὸς ἐκτίμησιν τῆς προόδου χώρας τινὸς εἶνε ἑκάστοτε ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ, πόσον δὲ κρείσσων τυγχάνει ἡ θέσις τοῦ πληθυσμοῦ σήμερον ἢ πρότερον δύναταί τις νὰ νοήσῃ ἐκ τῶν καίτοι ἐλλιπῶν μὲν οὐχ ἧττον πάντοτε κατὰ προσέγγισιν ὀρθῶν δεδομένων, ἅτινα πρόκεινται ἡμῖν.

Ἐν ἔτει 1834 ἐγένετο ἡ πρώτη τῶν κατοίκων ἀπογραφή, ἥτις βεβαίως ἦν λίαν ἐλλιπής· εὑρέθησαν δὲ τότε καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα 650,000 κατοίκων. Ἐντεῦθεν δέον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1829 ὅτε ὡρίσθη ἡ πρώτη ὁροθετικὴ γραμμὴ ἐν Λονδίνῳ, [1]) μόλις 500 χιλιάδες ἀνθρώπων εὑρίσκοντο ἐπὶ τῆς ἐρημωθείσης χώρας. Οὐ μόνον δὲ ἡ διὰ τοῦ πυρός, τοῦ ξίφους καὶ τῶν νόσων καταστροφὴ τῶν κατοίκων ἦν τεραστία, ἀλλὰ συνετέλεσε προσέτι καὶ ἡ ἐκ τῆς δυστυχοῦς χώρας φυγὴ χιλιάδων ἀνθρώπων· ὅστις δὲ δὲν εἶχε τὰ μέσα ἵνα φύγῃ πρὸς τὴν ἀπωτέραν δύσιν ἢ τὴν Ἰταλίαν, μετέβαινε τοὐλάχιστον εἰς τὰς γείτονας, σχεδὸν ἐρήμους νήσους, τὰς κειμένας μεταξὺ τῆς χέρσου Ἑλλάδος καὶ τῆς Λευκάδος καὶ διατελούσας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἰονίου κράτους. Τοιοῦτον καταφύγιον ἦν ἡ νῆσος Κάλαμος, ἔνθα ἐπὶ χρόνον μακρὸν 80,000 σχεδὸν φυγάδων συνωστίζοντο καὶ διῆγον τὸν πολυμέριμνον βίον ἐν οἰκτρᾷ ἀθλιότητι. Ἕνεκεν δὲ τῆς παντελοῦς τῶν ἐπιτηδείων ἐλλείψεως ἀνεπτύχθησαν ἅπαντα τὰ ἐπιδημικὰ νοσήματα, ὁ δὲ θάνατος ἐποίει φοβερὰν θραῦσιν.

Γενικῶς τυγχάνει παραδεδεγμένον ὅτι πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου, ἐν ἔτει 1820, ἔζων σχεδὸν 1,200,000 ψυχῶν ἐν ταῖς χριστιανικαῖς ἐπαρχίαις τῆς Πύλης· ὥστε ὁ ἡρωϊκὸς ἀγὼν ὁ ἀρξάμενος κατὰ Μάρτιον τοῦ 1821 ἐστοίχισε τὴν ζωὴν 600,000 ἀνθρώπων. Τοῦτο βεβαιοῖ καὶ ὁ Thiersch. [2]) Ἡ τοῦ πληθυσμοῦ αὔξησις ἀπὸ τοῦ 1830 δύναται βεβαίως νὰ ὀνομασθῇ ταχίστη, δυνάμεθα δὲ νὰ τὴν παρακολουθήσωμεν, τοὐλάχιστον πρὸς τὸν σκοπόν μας, μόνον μέχρι τοῦ 1861, διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἔλαβε χώραν ἡ τελευταία ἀπογραφὴ πρὸ τῆς παραχωρήσεως τῶν Ἰονίων νήσων. Λαμβάνω λοιπὸν ὡς βάσιν τὴν ἀπογραφὴν ταύτην, ἧς τὸ ἀποτέλεσμα ἦν εὐάρεστον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔζων ἐν τῷ μικρῷ κράτει 1,332,500 ψυχῶν.

Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι οἱ κάτοικοι ἐντὸς 32 ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1829—1861, σχεδὸν ἐτριπλασιάσθησαν. Χάριν δὲ τῶν περὶ τὴν στατιστικὴν καταγινομένων ἔσται ἴσως πρακτικώτερον νὰ μὴ λάβωμεν ποσῶς ὑπ' ὄψιν τὰς πληροφορίας τοῦ 1829 (500,000), ἀλλὰ νὰ λάβωμεν ὡς βάσιν τῶν ἡμετέρων ὑπολογισμῶν τὴν πρώτην πραγματικὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους 1834. Οὕτως εὑρίσκομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ 1834 μέχρι τοῦ 1861, ἐν χρονικῷ διαστήματι 27 ἐτῶν

(1) Κατὰ τὸ πρωτόκολλον τοῦ Λονδίνου τοῦ 1829 ἡ πρὸς βορρᾶν μεθόριος γραμμὴ διήκεν ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Λαμίας μεσημβρινοδυτικῶς μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀχελῴου καὶ ἀπέκοπτεν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐπαρχίαν τῆς Αἰτωλίας καὶ μέγιστον μέρος τῆς Ἀκαρνανίας.

(2) Πρβλ. De l' état actuel de la Grèce et des moyens d' arriver à sa restauration: «Le Peloponnèse et la Grèce continentale ont perdu par la guerre la moitié de leur population et quelques eparchies en ont même perdu plus que la moitié.»

Digitized by Google

οἱ κάτοικοι ἐδιπλασιάσθησαν Τοῦτο εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικόν, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν ὅτι παρὰ τοῖς εὐδαιμονεστέροις λαοῖς τῆς Εὐρώπης ἀπαιτοῦνται ἀπὸ 39—77 ἐτῶν πρὸς ἐπίτευξιν διπλασιασμοῦ ὑπὸ τὰς εὐνοϊκωτέρας συνθήκας. Ἐν Γαλλίᾳ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ αὕτη μόνον μετὰ 165 ἔτη. 1)

Ἔτι εὐαρεστότερα ἀποτελέσματα παρατηροῦνται εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν Πελοπόννησον, τὸν κῆπον τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον χαρακτηριστικὰ ὅσῳ τὸ μέρος τοῦτο τῆς χερσονήσου οὐδαμῶς ἐπληθύνθη διὰ ξένων στοιχείων.

Ἐκ τῶν ἐμῶν μελετῶν καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ Πελοπόννησος ἔπαθε πολλῷ πλειότερον παντὸς ἄλλου μέρους τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ πολέμου, πείθομαι ἀδιστάκτως ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου δὲν ὑπερέβαινον τὰς 250,000 ὅτε ἐκλείσθη ἡ εἰρήνη ἐν ἔτει 1829.

Μετὰ παρέλευσιν 5 ἐτῶν ἡ ἐν γένει κατάστασις ἦν ἤδη πολλῷ εὐαρεστοτέρα, πλὴν δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποκατασταθῆ πλήρης τάξις. Ἡ Μάνη ἐστασίαζεν εἰσέτι, ἡ δὲ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ἐκενώθη μόλις ἐν ἔτει 1833 ὑπὸ τῶν τελευταίων τουρκικῶν στρατευμάτων· ὥστε ἐν ἔτει 1834 ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων θ' ἀνήρχετο εἰς 300,000.

Τέλος δ' ἐν ἔτει 1840 ἐγένετο ἡ πρώτη πραγματικὴ καὶ ἀκριβὴς ἀπογραφὴ τῶν κατοίκων, καθ' ἣν εὑρέθησαν καθ' ἅπασαν τὴν χώραν 856,000, εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον 431,000 κατοίκων.

Ἐὰν λοιπὸν λάβωμεν ὡς βάσιν ὅ,τι περὶ τοῦ 1834 εἴπομεν, βλέπομεν ὅτι προκύπτει πράγματι πρόοδος ἀπίστευτος, διότι ἐντὸς 53 ἐτῶν ὁ πληθυσμὸς ἐτριπλασιάσθη.

Ὁ ἑπόμενος πίναξ δηλοῖ τὸν κατὰ προσέγγισιν καὶ τὸν πραγματικὸν πληθυσμὸν τῆς νέας Ἑλλάδος.

Τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης			Τῆς Πελοποννήσου		
1829	500,000	κατὰ προσέγγισιν	1829	250,000	κατὰ προσέγγισιν
1834	650,000	»	1834	300,000	»
1840	856,000	πραγματικαὶ	1840	431,000	πραγματικαὶ
1861	1,332,510	»	1861	578,000	»
1871	1,457,000	»	1871	644,000	»
1879	1 679,000	»	1879	743,000	»
1886	2,200,000	κατ' ἐκτίμησιν	1886	850 000	κατ' ἐκτίμησιν

Ὡς οἴκοθεν ἐννοεῖται αἱ μεγαλείτεραι πόλεις, ὧν προΐστανται αἱ Ἀθῆναι,ἔχουσαι 85,000 κατοίκων,ἔκαμαν ἀναλόγως τὴν μεγίστην πρόοδον· πλὴν ἀξιοπαρατήρητος εἶνε αὕτη καὶ ἐν Πάτραις ἐχούσαις 38,000, ἐν Πειραιεῖ ἔχοντι 30,000, ἐν Ζακύνθῳ, Κερκύρᾳ καὶ Σύρῳ, ὧν ἑκάστη ἀριθμεῖ ὑπὲρ τὰς 20,000 κατοίκων. Καὶ αἱ μικρότεραι δὲ πόλεις, ὡς ὁ Πύργος, τὸ Αἴγιον, ἡ Σπάρτη, ἡ Κόρινθος, ἡ Τρίπολις, τὰ Φιλιατρά, ἡ Κυπαρισσία καὶ οἱ Γαργαλιάνοι εἰσὶν ἅπασαι ἤδη ἀνθοῦσαι πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τοῦ 1830 ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀνεπτύχθησαν.

Πράγματι προῆλθον αὗται ὡς ὁ φοῖνιξ ἐκ τῆς τέφρας, σὺν τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ τουρκικὴ κυριαρχία οὐδὲ τέφραν κατέλιπεν ἐξ ἧς ἠδύνατο νὰ προέλθῃ τι· διότι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1823—1830 ἢ ὑφίσταντο μόνον τὰ ὀνόματα τῶν τόπων ἢ τὸ πολὺ ὀλίγαι ἄθλιαι καὶ μὴ κατοικήσιμοι καλύβαι ἐπὶ τῶν ἀποτεφρωμένων ἐρειπίων τῶν πρώην πόλεων.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ περιοδικοῦ Unsere Zeit)

[Ἕπεται συνέχεια].

Μετάφρασις ΧΡ. Π. ΚΟΡΥΛΛΟΥ, ἰατροῦ.

1) Πρβλ. Π. Μωραΐτίνη «La Grèce telle qu' elle est» σελ. 43.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Συμβουλαὶ πρὸς τὸν ἀνεψιόν μου

Πρῶτον καὶ κύριον ἔνδυσε μὲ ἰδιαιτέραν στολὴν τὸν ὑπηρέτην σου, διὰ νὰ γνωρίζεσαι ἀπ' αὐτόν.

*

Μὴ ὁμιλῇς συχνὰ περὶ τῆς περιουσίας σου, διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι δὲν ἦσο πάντοτε πλούσιος.

*

Λέγε καλὸν διὰ τὰ καλὰ πράγματα· θὰ εὑρεθοῦν ἄλλοι ἀρκετοὶ διὰ νὰ ἐπαινέσουν τὰ κακά.

*

Εἰς δύο ἀνθρώπους μὴ δανείζῃς χρήματα: εἰς τὸν φίλον σου καὶ εἰς τὸν ἐχθρόν σου.

*

Ἔσο εὐπροσήγορος πρὸς τὸν ὑπηρέτην σου καὶ ἀγέρωχος πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην σου· τοῦ πρώτου ἔχεις τὴν ἀνάγκην, ὁ δεύτερος ἔχει τὴν ἀνάγκην σου.— Ἀλλ' ἂν πληρώνῃς εὐθηνὸν ἐνοίκιον, ἔσο εὐπροσήγορος πρὸς ὅλους.

*

Εὐχαρίστει θερμῶς ἐκείνους,οἵτινες σοὶ παρέσχον μικρὰν ἐκδούλευσιν, καὶ μάλιστα ἂν ἦσαι βέβαιος ὅτι δύνανται νὰ σοὶ παράσχωσι καὶ μεγαλειτέραν.

*

Ἡ ταπείνωσις εἶνε ἀρετὴ ἣν ὀφείλεις νὰ ἀγαπᾷς καὶ νὰ ζητῇς.... παρὰ τοῖς ἄλλοις.

*

Ἐργάζου νυχθημερὸν ἵν' ἀποκτήσῃς πεῖραν. Θὰ σοῦ χρησιμεύσῃ διὰ νὰ γνωρίζῃς τὰ λάθη... τῶν ἄλλων.

Ch. Narrey.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὅταν ὁ ποιητὴς Scheffel διέτριβέ ποτε ἐν Ἰταλίᾳ πρὸς ἀνάρρωσιν ἀπὸ νόσου τινὸς πυρετώδους, ἔλαβε ἡμέραν τινὰ ἀπὸ φίλον του ἐκ Γερμανίας ἐπιστολὴν ἀπλήρωτον, ἐν ᾗ οὐδὲν ἕτερον περιείχετο ἢ αἱ λέξεις «Εἶμαι καλά, σὲ ἀσπάζομαι ὁ σός...» Δυσαρεστηθεὶς ὁ Scheffel διὰ τὸ μέγα πρόστιμον, ὅπερ σχετικῶς ἐπλήρωσεν εἰς τὸν κομιστὴν τῆς ἐπιστολῆς διὰ τόσον ὀλίγας λέξεις, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ ὅλως πρωτοτύπως. Ἐγκλείει μέγαν λίθον τῶν ἀγρῶν ἔν τινι κιβωτίῳ καὶ ἀποστέλλει αὐτὸν ἀπλήρωτον εἰς τὸν φίλον του. Οὗτος δὲ νομίζων ὅτι τὸ κιβώτιον περιέχει πολύτιμον δῶρον πληρώνει εὐχαρίστως τὸ μέγα ταχυδρομικὸν τέλος καὶ ἀνοίγει τὸ κιβώτιον μετὰ προσοχῆς. Ὁποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του ὅταν εὗρεν ἐντὸς κοινότατον καὶ βαρύτατον λίθον καὶ ἀνέγνωσεν ἐπ' αὐτοῦ· «Ἅμα ἐπληροφορήθην ὅτι εἶσαι καλά, μοῦ ἐβγῆκε αὐτὴ ἡ πέτρα ἀπὸ τὸ στῆθος.»

Ἐν τῷ Βοτανικῷ Κήπῳ τῶν Παρισίων οἰκοδομεῖται νῦν τὸ Ἀνάκτορον τῶν Κύκνων. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἔσται ὑψηλὸν 21 μ. μακρὸν 27 μ. καὶ πλατὺ 16, ὅλον δὲ ἐκ σιδήρου καὶ πλεκτοῦ σύρματος. Οὕτω θὰ δύνανται εἰς τὸ ἑξῆς οἱ κύκνοι ἐλευθέρως νὰ διαιτῶνται ἐν αὐτῷ, χωρὶς νὰ εἶνε ἀνάγκη συχνῆς ἀποκοπῆς τῶν πτερύγων αὐτῶν, ὅπερ ἄχρι τοῦδε καθίστατο ἀπαραίτητον, καίπερ ἀλλοιοῦν τὴν καλλονὴν τοῦ πτερώματος αὐτῶν, ἀπαραίτητον διότι ἠδύναντο ν' ἀποπτῶσιν αἴφνης ἀνεπιστρεπτεί.

Ἐν Μαρόκκῳ ὑπάρχει παροιμία τις λέγουσα ὅτι «ἡ ἀκρὶς μᾶς βασανίζει ἐνίοτε, ἡ πεῖνα συχνὰ, ὁ δὲ πασσᾶς πάντοτε», ἡ παροιμία δὲ αὕτη ἀποδεικνύεται ἀληθεστάτη. Εἶνε ἀπερίγραπτος ἡ πενία καὶ δυστυχία ἡ καταμαστίζουσα τὸ Μαρόκκον, ἐνῷ οἱ πασσάδες γελῶντες λέγουσιν ὅτι ἡ πενία αὕτη βοηθεῖ τὴν μὴ ὑπερβολικὴν αὔξησιν τῶν κατοίκων. Ἡ πενία αὕτη τῶν κατοίκων πηγάζει ἐκ τῶν ὑπερβολικῶν φόρων οὓς καταβάλλουσιν οὗτοι. Ὅταν ὁ περιηγητὴς Stutfield διέτρεξε τὰς γονιμωτάτας πεδιάδας τῆς χώρας, ἐπὶ πολλὰ μίλια οὐδόλως ἀπήντα ψυχὴν ἀνθρωπίνην. Ὅλη ἡ χώρα τῷ ἐφαίνετο ὡς ἀπέραντον νεκροταφεῖον, μόλις δὲ τὸ πέμπτον μέρος τῆς χώρας ἐφαίνετο ὀλίγον τι καλλιεργημένον. Οἱ ὀλίγιστοι κάτοικοι ἐρωτώμενοι περὶ τῆς καταστάσεως, ἀπήντων· «ὁ Σερίφης τὰ κατέφαγε» Καὶ ὄντως ἔλεγον ἀλήθειαν, διότι ὁ σουλτάνος τοῦ Μαρόκκου διατρέχει τὴν χώραν του ἀκολουθούμενος ὑπὸ 10,000 ἀνθρώπων, στρατιωτῶν καὶ γυναικῶν. Τὸ στῖφος τοῦτο περιφέρεται βραδέως ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ὡς σμῆνος ἀκρίδων καὶ καταλείπει ὄπισθέν του τὴν ἐρήμωσιν καὶ φρικώδη πενίαν.

Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἐν Οὑγγαρίᾳ ἐπικρατεῖ μεγίστη ἁπλότης, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδίων. Καίτοι ὅμως αἱ ἀρχαὶ αὗται εἶνε πρὸ πολλοῦ γνωσταὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὁ μικρὸς αὐτοῦ υἱὸς Λουδοβῖκος Τίζας, ἅμα περατώσας τὰ στοιχειώδη μαθήματα μετ' ἐπιτυχίας, ἐζήτησε παρὰ τοῦ πατρὸς ὅπως τῷ χορηγήσῃ τὰ μέσα νὰ τυπώσῃ καὶ αὐτὸς ἐπισκεπτήρια. Ὁ πατὴρ ἤκουσε ψυχρότατα τὴν αἴτησιν, καὶ ὡς νὰ προήρχετο ἀπὸ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς πτέρυγος τῆς βουλῆς τὴν ἀπέρριψε· ἀλλ' ὁ μικρὸς Τίζας ἔχει καὶ αὐτὸς τὸ κόμμα του ἐν τῷ στενῷ οἰκογενειακῷ κύκλῳ τοῦ πρωθυπουργοῦ, εἰς δὲ τῶν τοῦ κόμματος εἶνε καὶ ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ θεῖος κόμης Λουδοβῖκος Τίζας, ὅστις ὡς ἀνάδοχος καὶ θεῖος ἐν ταὐτῷ ἀγαπᾷ τὸν ἀνεψιὸν καὶ ἐπισκέπτεται αὐτὸν ἡμέραν παρ' ἡμέραν. Ὁ μικρὸς λοιπὸν Λουδοβῖκος ἐπεχείρισε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν αἴτησιν εἰς τὸν μεγάλον Λουδοβῖκον καὶ ἰδοὺ ἡ αἴτησις γίνεται πάραυτα ἀποδεκτή. Ὁ θεῖος Τίζας ἐξέπληξε τὸν ἀνεψιὸν καὶ ἀναδεκτόν του ἐγχειρίσας αὐτῷ μετὰ δύο ἡμέρας πακέτον μὲ ἐξαίρετα ἐπισκεπτήρια. Ἐν τούτοις ὁ πατὴρ πρωθυπουργὸς ἐμυρίσθη τὸ γεγονὸς καὶ λαβὼν κατ' ἰδίαν τὸν κόμητα Λουδοβῖκον·

— Ἔτσι, εἶπε μετ' ὀργῆς, διαφθείρεις τὸν ἀνεψιόν σου; Τί σπατάλη χρημάτων εἶνε πάλιν αὐτή;

Ὁ κόμης ὅμως ἀντιπαρῆλθε τὴν ὀργὴν εἰπών·

— Παρακαλῶ, καθόλου δὲν εἶνε σπατάλη, μᾶλλον εἶνε οἰκονομία. Ὅταν ἔγεινα κόμης, εἶχα πολλὰ ἐπισκεπτήρια παλαιὰ ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔλειπεν ὁ τίτλος τοῦ κόμητος καὶ δὲν ἠδυνάμην ἑπομένως νὰ τὰ μεταχειρισθῶ. Τὰ ἐφύλαξα λοιπὸν καὶ ἰδοὺ τὰ μεταχειρίζομαι διὰ τὸν υἱόν σου.

Ἀπέναντι τοιαύτης οἰκονομίας ἐσιώπησε καὶ αὐτὸς ὁ οἰκονομικώτατος πρωθυπουργός.

Ἐγένοντο ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1886 ἐν ὅλῳ 283,193 γάμοι καὶ 2,949 διαζεύξεις. Ἡ ἀναλογία εἶνε σχεδὸν 1 ἐπὶ τοῖς 100.

Ὁ Δαρεῖος τάξας φόρους εἰς τοὺς ὑπηκόους του μετεπέμψατο τοὺς προὔχοντας τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἠρώτησε αὐτοὺς μήπως εἶνε βαρεῖς, τούτων δὲ ἀπαντησάντων ὅτι εἶνε μέτριοι, ὁ Δαρεῖος διέταξε νὰ τελῶσι τοὺς ἡμίσεις ἕκαστος.

— Καϋμένε, μοῦ κάνεις μιὰ μεγάλη χάρι;

— Τί χάρι;

— Νὰ μοῦ δανείσῃς ἑκατὸ δραχμαίς. Ἔχω κάτι νὰ πληρώσω καὶ δὲν 'βρίσκω οὔτε μιὰ πεντάρα 'ς τὴν τσέπη μου· ἐξέχασα 'ς τὸ σπίτι τὸ πορτμονναί μου.

— Τί νὰ σοῦ 'πῶ ἀδελφέ; ὅσο γιὰ ἑκατὸ δραχμαὶς δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώσω. Μπορῶ ὅμως νὰ σοῦ κάνω τρόπο νὰ τὴς εὕρῃς σίγουρα.

— Εὐχαριστῶ· λέγε λοιπόν.

— Νὰ δεκαπέντε λεπτά, ἀναίβα 'ς τὸ τράμβαϋ ποῦ περνᾷ καὶ πήγαινε 'ς τὸ σπίτι σου νὰ πάρῃς τὸ πορτμονναί σου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1108

Digitized by Google

Ἀριθ. 619 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 8 Νοεμβρίου 1887

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΥ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Β'.

Ὁ καπετὰν Μῆτρος.

Ἔτος παρῆλθεν. Ἀλλὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἤρκεσε νὰ σημειώσῃ ἱκανὴν μεταβολὴν ἐπί τε τῆς σκηνῆς καὶ τῶν προσώπων τῆς μικρᾶς ἡμῶν ἱστορίας. Ὁ καπετὰν Μῆτρος δὲν ἐξήρχετο ἀπό τινος εἰς ἑωθινοὺς περιπάτους, βασανιζόμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ὑπὸ δεινῆς ποδάγρας· ὁ δὲ κύριος Τιμόθεος, ἄρτι ἐπανελθὼν ἐξ Ἀθηνῶν, ἰατρὸς πλέον μὲ τὴν ἄδειαν, θέτων ἐκ δευτέρου πᾶσαν ἄλλην σκέψιν, κατεγίνετο περὶ τὴν εὕρεσιν πελατείας. Ἐπὶ δὲ τοῦ νησιδίου οὐδ' ἴχνος παρέμενε τοῦ ἱστορικοῦ ἀνεμομύλου. Ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ ἀνυψοῦτο ξύλινον κομψὸν παράπηγμα, ἐν ᾧ ἐγκαθιδρυθεὶς ἐπιχειρηματίας καὶ πρόθυμος καφεπώλης συνῆγε κατὰ τὰς Κυριακὰς τὴν καλὴν κοινωνίαν τῆς πόλεως πέριξ τῶν τραπεζῶν αὐτοῦ, ἀκροωμένην τῆς παιανιζούσης ἐκεῖ πέραν στρατιωτικῆς μουσικῆς,κατὰ δὲ τὰς θερινὰς νύκτας ἀπολαύουσαν τῆς πελαγίας αὔρας καὶ τοῦ σεληνόφωτος, μαγικῶς κατοπτριζομένου ἐπὶ τῶν ἀδρανούντων καὶ ὡσεὶ ἐκ κυανοῦ μαρμάρου ὑδάτων.

Ὁ ἥλιος ἔδυσε βυθισθεὶς ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὰ χρώματα τῆς δύσεως συναρμοζόμενα ἐν ὑπερτελείᾳ ἁρμονίᾳ καὶ λάμψει ὑπὸ τοῦ πανσόφου χρωστῆρος τῆς Φύσεως, βραδέως ἐξησθένουν καὶ ἐσβέννυντο κατὰ τὰ πέρατα τοῦ ὁρίζοντος. Ἀλλ' ἓν μόνον χρῶμα, τὸ πορφυροῦν, βαθὺ βαθὺ καὶ σκιαυγές, τὸ μεγαλοπρεπέστατον καὶ βασιλικώτατον τῶν χρωμάτων, ἔντονον ἔτι διεχέετο ἐπὶ τῶν ἀπώτατα ἐν λεπταῖς καὶ σκιεραῖς γραμμαῖς μόλις διακρινομένων ὀρέων, καὶ προσέπιπτεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἔκτασιν τῆς δύσεως, καὶ ἡ βαθεῖα ἀντανάκλασις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἀκυμάντων ὑδάτων παρίστα τὴν εἰκόνα μυστικῆς καὶ κοραλλίνης χώρας πνευμάτων καὶ νηρηΐδων ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ἀναδύσεως αὐτῶν ἀπὸ τοῦ θαλασσίου βυθοῦ πρὸς θάμβος τῶν θνητῶν ἡμῶν ὀμμάτων. Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ κύριος Τιμόθεος, ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας του, προσεῖχε μᾶλλον εἰς τὴν ἔκτακτον ἐπὶ τοῦ νησιδίου κίνησιν παρὰ εἰς τὸ ὡραῖον, ἀλλὰ σύνηθες ἐν τῷ ὁρίζοντι σκηνογράφημα τῆς δύσεως. Ὁ τοῦ νησίου καφεπώλης ἐκόμισεν ἐξ Ἀθηνῶν ᾠδικὸν θίασον Βοημίδων, αἵτινες τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἔμελλον νὰ ψάλωσιν ἀπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ στηθείσης ἐξέδρας· ὡς ἐπόμενον, οὐ μόνον αἱ τράπεζαι τοῦ καφενείου, ἀλλὰ καὶ ἅπας σχεδὸν ὁ χῶρος τοῦ νησίου ἐνωρὶς εἶχε καταληφθῆ ἐκ πλήθους περιέργων καὶ φιλοκαίνων. Ὁ κύριος Τιμόθεος, λαβὼν τὸν πῖλόν του ἡτοιμάζετο νὰ κατέλθῃ πρὸς τὰ ἐκεῖ,ὅτε πρὸ αὐτοῦ ἐνεφανίσθη ἡ γραῖα ὑπηρέτρια τοῦ καπετὰν Μήτρου.

— Γιατρέ, τὸν καπετάνιο τὸν ἔπιασαν ἀπὸ ὥρα δυνατοὶ πόνοι· 'σὰ' νἄχῃ καὶ κάψα. Σὲ παρακαλοῦμε νὰ κοπιάσῃς ἀπὸ 'κεῖ. Λείπει ὁ δικός μας ὁ γιατρός. Σοῦ τὸ ζητεῖ κι' ὁ καπετάνιος γιὰ χάρι.

Ἀπὸ τῆς πρωΐας καθ' ἣν εἶχε παρασυρθῆ πρὸ ἔτους ὁ ἰατρὸς μετὰ τοῦ γέροντος ἀγωνιστοῦ ὑπὸ τοῦ θελγήτρου τῶν τρυφερῶν καὶ τῶν μεγάλων ἀναμνήσεων, πρὸ τοῦ ἀνεμομύλου, δὲν εἶχεν ἐπανίδει αὐτόν. Τὸν ἐπανέβλεπεν ἤδη ἐν τῇ γηραιᾷ, ὡς ἐκεῖνος, οἰκίᾳ, ἐντὸς τῆς εὐρείας *χειμωνιάτικης* μὲ τὴν ὑπερμεγέθη ἑστίαν, τῆς ὁποίας τὸ κωνοειδὲς θόλωμα προεξεῖχεν ἀποτόμως τοῦ τοίχου,μὲ τὰς ἀραχνοβριθεῖς γωνίας, μὲ τὸ τρίζον βαρέως ὑπὸ τοὺς πόδας καὶ ἐφθαρμένον δάπεδον,μὲ τὴν ἐκ δοκῶν ἀπειλητικῶς ὑπερκειμένην ὀροφήν, μὲ τὰ ἐκ τῶν κάτωθεν πρὸς τὰ ἄνω διανοιγόμενα παράθυρα, μὲ τοὺς μαυρισμένους καὶ ἄνευ κονιάματος τοίχους, μὲ τὸν πλατὺν σοφᾶν,τὸ ὑπεράνω ἀνηρτημένον ἐκ παλαιῶν σπαθίων καὶ ἐσκωριασμένων καρυοφυλλίων τρόπαιον, μὲ τὸ εἰκονοστάσιον, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐκαίετο ἡμίσβεστος κανδήλα. Ἐπὶ τοῦ σοφᾶ κατέκειτο ὁ καπετὰν Μῆτρος. Ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους ἐγήρασεν ἐπαισθητῶς. Τῶν παρειῶν αἱ κοιλότητες ἐβαθύνθησαν ἐπὶ μᾶλλον, καὶ τὸ μέτωπον κατεμεστώθη ῥυτίδων.

— Αἴ! γιατρέ, ὁ χάρος μοῦ ἔβγαλεν ἔνταλμα συλλήψεως καὶ μ' ἔχει 'ς τὰ στενὰ ὅσο νὰ μὲ πιάσῃ. Δὲν πιστεύω νὰ τοῦ ξεφύγω αὐτὴ τὴ

Digitized by Google

χρονιά! ἀνέκραξε δι' ἀσθενοῦς φωνῆς καὶ μελαγχολικοῦ μειδιάματος.

Ὁ ἰατρὸς ἐγκαρδιώσας αὐτὸν ἔγραψε συνταγάς τινας καὶ ἡτοιμάζετο πρὸς ἀναχώρησιν· ἀλλ' ὁ καπετὰν Μήτρος, καὶ νοσῶν καὶ ὑγιαίνων, δὲν ἐπέτρεπεν εὐκόλως τὴν ἀναχώρησιν εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ συντυγχάνοντας. Καὶ ἤρξατο μετὰ διαφέροντος ἐρωτῶν τὸν νέον περὶ τῶν κατ' αὐτόν.

— Καὶ ἀπὸ πότε κάνεις τὸ γιατρό, παιδί μου;

— Ὀλίγαις ἡμέραις· ἔχω ποῦ ἦρθα, καπετάνιο.

— Καὶ ποῦ ἦσουν;

— Ἤμουν 'ς τὴν Ἀθῆνα γιὰ τὴν ἄδεια. Ἔμεινα ἐκεῖ πέρα... στάσου νὰ ἰδῇς· τὴν ἡμέρα ποῦ ἀνταμωθήκαμε, καπετάνιε, θυμᾶσαι, 'ς τὸν ἀνεμόμυλο, ὕστερ' ἀπὸ δυὸ 'μέραις ἔφυγα. Ἐπέρασ' ἕνας χρόνος σωστός!

— Στὸν ἀνεμόμυλο! ἀνέκραξε βιαίως ὁ γέρων Μήπως τὸν ἄφησαν τὸν ἀνεμόμυλο; Οἱ καφεντζῆδες κάνουν ὅ,τι θέλουν. Κάθε χρόνο καὶ χειρότερα.

Ὁ κύριος Τιμόθεος τότε μόνον ἐνθυμήθη ὅτι ἀφ' ἧς ἐπανῆλθε πολύφροντις δὲν ἔλαβε περιέργειαν νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ παλαιοῦ ἐρειπίου, ὅπερ ἄλλοτε ἐγένετο αἰτία σπανίας συγκινήσεως, καὶ ὅπερ ἐπανελθὼν δὲν ἐπανεῦρεν· εἶχε μάθει μόνον περὶ αὐτοῦ ὅτι κατηδαφίσθη ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ ἀσυνειδήτως ἐνδίδων εἰς αἴσθημα περιεργείας, ἠρώτησε·

— Μὰ πῶς ἔγεινεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, καπετάνιο;

— Πῶς ἔγεινε! καὶ γίνεται νὰ μὴ τὸ 'ξέρῃς; καὶ ἀνεκάθησε κοπιωδῶς ἐπὶ τοῦ στρώματος.

— Δὲν 'ξεύρω τίποτε, καπετάνιο· σοῦ εἶπα ὅτι προχθὲς ἦρθα. Ἀλλὰ δὲν εἶνε φρόνιμο νὰ μιλῇς τώρα, προσέθηκε σκεφθεὶς ὅτι παρώρμα ἀκουσίως τὸν γέροντα εἰς μακρὰς ὁμιλίας. Θὰ γυρίσω αὔριο, καὶ τότε τὰ λέμε. Τώρα ἔχεις ἀνάγκην σιωπῆς καὶ ἀναπαύσεως.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην οὔτε σιωπῆς, οὔτε ἀναπαύσεως, ἀπήντησεν ὁ γέρων λησμονήσας καὶ πόνους καὶ ἀσθένειαν πρὸ τῆς ἀνάγκης νὰ ἐκχύσῃ τὸ παράπονόν του. Πρέπει νὰ τὸ μάθῃς κ' ἐσύ, γιὰ νὰ ἰδῇς ποῦ ἐκαταντήσαμε. Οἱ παλῃάνθρωποι! θὰ πέρασαν πέντ' ἔξι μῆνες ἀπὸ τότε, ἀλλὰ ποτὲ δὲ θὰ το ξεχάσω.

Καὶ δίχως νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν ἰατρόν, ἐξηκολούθησε γοργῶς καὶ ζωηρῶς:

— Μιὰν ἡμέρα, δειλινὸ ἦταν, ἐπῆγα νὰ πάρω, ὅπως πάντα, τὸν ἀέρα μου. Βλέπω κόσμο μαζευμένο τριγύρω ἀπὸ τὸν ἀνεμόμυλο. Σιμώνω, ρωτῶ-τί τρέχει; Πουλήθηκε ὁ ἀνεμόμυλος, γκρεμίζεται ὁ ἀνεμόμυλος. Ὁ δῆμος ἔβγαλε ἀπόφασι νὰ τὸν γκρεμίσῃ γιὰ νὰ πουλήσῃ ταὶς πέτραις του. Ὁ κὺρ Σωτήρης ταὶς ἀγόρασε, κ' ἔφερε μαστόρους καὶ κάρρο νὰ γκρεμίσουν καὶ νὰ κουβαλήσουν. Μοῦ φάνηκε πῶς γκρεμίστηκα ὁ ἴδιος. Δυὸ τσούσηδες περίμεναν μὲ κάτι σκεπάρνια, καὶ τὸ κάρρο παρακάτου. Γυρίζω δεξιὰ κι' ἀριστερὰ τὰ μάτια μου· ἄλλοι ἐστέκοντο γιὰ νὰ κάνουν χάζι, κι' ἄλλοι μιλοῦσαν κ' ἐχασκάριζαν. ὅλοι ἀδιάφοροι· δηλαδὴ ἀδιάντροποι. Ἄρχισα κ' ἐτριγύριζα ἀπάνου κάτου· ἤμουνα νὰ σκάσω. Ξέρεις τί ἄκουσα ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ ἀπὸ τὸν ἄλλο;—Δόξασοι ὁ Θεός! Θὰ βγῇ ἀπὸ τὴ μέση μιὰν ἀσχημία! — Τώρα πρέπει νὰ ψηλώσουν ἐδῶ πέρα τὸν τόπο, ν' ἀνοίξουν καὶ κανένα ξενοδοχεῖο.— Τί ὡραῖα νὰ παίζῃ ἐδῶ πέρα ἡ μουσική!—Τοῦ χρόνου δὲ μοῦ φεύγει· θὰ σοῦ χτίσω ἐγὼ καφενὲ ποῦ νὰ πάῃ ἀντάρα, κι' ὄχι σὰν τὸν καφενὲ ποῦ θὰ κάμῃ ὁ κὺρ Σωτήρης· τὸ καλοκαῖρι λουτρά, τὸ βράδυ καφὲ σαντάν, νὰ παρᾶς ποῦ βγαίνει!—Μωρὲ καρδιαὶς ποῦ θὰ σοῦ κάψῃ ἐδῶ πέρα ἡ Ρήνα ἡ ἀρμένισσα! Καὶ τἄλεγαν αὐτὰ γραμματισμένοι, δικηγόροι, νοικοκυραῖοι, γυναῖκες, παλληκάρια.

Στὴν ὀργὴ νὰ πᾶνε! Μοῦ φάνηκε πῶς μὲ περιγελοῦσαν μ' αὐτὰ ποῦ ἔλεγαν. Ἄναψα κ' ἐθάμπωσα κι' ὁ νοῦς μου πέταξε 'σὰν τὸ πουλί.. Εἶδα τὸ νησὶ 'ς τὴν ὥρα τοῦ χαλασμοῦ, τὸν ἀνεμόμυλο ποῦ τὸν ἔζωναν οἱ Ἀρβανίταις, τὰ πέντ' ἀδέρφια νὰ σκορποῦν φωτιὰ καὶ φλόγα, τὸν Τάσσο τὸν Τασσοῦλα . . .

Καὶ ὁ γέρων διὰ βιαίας κινήσεως ἀνεκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης του.

— Καπετάνιο, ἀκούμπησε ἥσυχα ἥσυχα· τὸ καλλίτερο εἶνε νὰ μὴ 'μιλῇς, γιατὶ θὰ σου κάμῃ κακό, ἔσπευσε νὰ εἴπῃ ὁ νέος ἰατρός.

— Γιατρέ, δὲ 'μπορῶ νὰ μὴ μιλήσω· τοῦ λόγου σου εἶσαι ἄνθρωπος· δὲν εἶσαι τιποτένιος 'σὰν αὐτούς. Δὲν ἀξίζει τὸ κουφάρι μου, γιὰ νὰ γνοιαστῶ γιὰ 'κεῖνο· ὅταν ἔρθ' ἡ ὥρα μου, θἄρθῃ. Γιατρέ, ὅλοι ἐκεῖνοι ποῦ τριγύριζαν ἐκεῖ πέρα καὶ κρισολογοῦσαν, ἐχασκογελοῦσαν 'μοῦ φάνηκαν χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Τούρκους ποῦ γύρευαν νὰ χυμήσουν καὶ νὰ φάνε τὸν ἀνεμόμυλο. Καὶ 'ξέρεις, γιατρέ, τί ἄλλο μοῦ ἦρθε 'ς τὸ νοῦ; Τὸ θυμοῦμαι 'σὰ' νὰ ἦταν χθές. Ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια εἶχα πάει 'ς τὴν Ἀθῆνα γιὰ δουλειά μου. Ξέρεις πότε; Τὸν καιρὸ ποῦ γκρεμίστηκε ἀπ' τὴ φουρτοῦνα ἡ κολῶνα τοῦ Ὀλυμπείου. Βαστοῦσα τότε. Μιὰν ἡμέρα διάβαιν' ἀπὸ ἕνα μαγαζεῖ· ἀκούω φωναὶς καὶ κακό. Ἀπ' ἔξω ἦταν μαζευμένος πολὺς κόσμος. — Τί τρέχει; 'ρωτῶ. Μαθαίνω ὅτι κατάσχεσε ἡ ἐξουσία ἕνα ἀρχαῖο ἄγαλμα 'ς τὰ χέρια τοῦ μπακάλη ποῦ εἶχε τὸ μαγαζεῖ. Βρὲ τί νὰ εἶνε αὐτὸ τὸ ἀρχαῖο! σπρώχνω δεξιὰ κι' ἀριστερά, βρίσκομαι 'μπροστὰ 'ς τὴν πόρτα τοῦ μαγαζειοῦ. Ἕνας ψηλοκαπελᾶς, γέρος, ἀσθενικός, τυλιμμένος 'ς ἕνα μαῦρο ἐπανοφώρι,—σοῦ λέω, τὰ θυμοῦμαι

Digitized by Google

'σὰν ἐχτές,—κρατοῦσε 'ςτὰ χέρια του τὸ ἄγαλμα, γυναῖκα, ἄντρας, μοῦ φεύγει ἀπὸ τὸ μυαλὸ τί ἦτανε· ἦταν κιτρινισμένο, γεμάτο χώματα, τοῦ ἔλειπαν τὰ χέρια καὶ τὸ κεφάλι· θὰ ἦταν σπουδαῖο ἄγαλμα, γιατὶ μὲ ὅλα ποῦ τοῦ ἔλειπαν, περίμενες νὰ σοῦ μιλήσῃ. Εἴχανε φιλονεικία ὁ γέρος ὁ δάσκαλος κι' ὁ μπακάλης· ὁ δάσκαλος ἦτον διωρισμένος ἀπάνω 'ς τὰ ἀρχαῖα καὶ γύρευε νὰ πάρῃ τὸ ἄγαλμα, καθὼς τὸ λέει ὁ νόμος, ἀπὸ τὸ μπακάλη, ποῦ τὸ ηὗρε σκάβοντας γιὰ νὰ χτίσῃ σπίτι. Κι' ὁ μπακάλης φώναζε:—Δικό μου εἶνε! τὸ ηὗρα μὲ τὸν παρᾶ μου!—Δὲν εἶνε 'δικό σου! δὲν τὸ ἐπιτρέπει ὁ νόμος νὰ εἶνε 'δικό σου!—Δικό μου εἶνε, τὸ γουδὶ τὸ γουδοχέρι ὁ μπακάλης, κι' ἁπλώνει νὰ τὸ πάρῃ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ δασκάλου. Δὲ χάνει καιρὸ ὁ γέρος, πίφ! πάφ! ἕναν κατακέφαλο ἀστράφτει τοῦ μπακάλη, ἑνὸς ἀγριάνθρωπου ὡς ἐκεῖ ἀπάνου. Σφίγγει τὸ ἄγαλμα 'ς τὴν ἀγκαλιά του, 'σὰν πατέρας τὸ παιδί, καὶ φεύγει παλληκαρίσια. Ὁ κρεμανταλᾶς δὲν ἐκότησε τσιμουδιὰ νὰ βγάλῃ.— Σοῦ ἔπρεπε, τοῦ εἶπα, κ' ἔφυγα.—Ἔτσι μοῦ ἦρθε τότε 'ς τὸ νοῦ ὁ δάσκαλος μὲ τὸ ἄγαλμα. Κ' ἐντράπηκα τὸν ἑαυτό μου! Μοῦ βαστάει τάχα ἐμένα λιγότερο ἀπὸ τὸν καλαμαρᾶ τῆς Ἀθήνας; εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου. Βρὲ τοῦτοι ὅλοι δὲν εἶνε μπακάληδες; ὄχι! δὲν ἀφίνω νὰ χαλάσουν τὸν ἀνεμόμυλο. Τί ἔχω νὰ φοβηθῶ; Ἐμεῖς δὲν ἐφοβηθήκαμε τοὺς Τσάμηδες ποῦ χύνονται ς' τὸν πόλεμο 'σὰ φουσκοθαλασσιά, ἐμεῖς δὲν ἐτρομάξαμε τοὺς λιάπηδες ποῦ ὅσο μποϊ τοὺς λείπει τόση πονηριὰ τὴν ἔχουν, οὔτε τοὺς Γκέκηδες, οὔτε τοὺς Τόσκηδες, οὔτε τοὺς Ἀράπηδες, οὔτε κανένα. Ἐμεῖς δὲν τὰ χάσαμε 'ς τὴν Ἄμπλιανη μὲ τοὺς Μπιμπασάδες τοῦ Γιουσούφ, 'ς τὸ Χαϊδάρι, ποῦ μᾶς ἔζωσαν οἱ Τοῦρκοι, 'ς τὸν προφήτ' Ἠλία, 'ς τὴ Σκάλα, 'ς τὸ Μισολόγγι, πουθενά!

Καὶ ὁ γέρων ἐσιώπησε πρὸς στιγμήν, κλίνων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, ὅπως βαθύτερον ἀπολαύσῃ τοῦ θελγήτρου τῶν ἐνδόξων ἀναμνήσεων. Ὁ ἰατρός, ἐπωφεληθεὶς τῆς ἠρεμίας αὐτοῦ, ἐχώρησε πρὸς τὴν θύραν ὅπως καλέσῃ τὴν γραῖαν ὑπηρέτριαν καὶ παράσχῃ τὰς δεούσας ὁδηγίας πρὸς νοσηλείαν. Ἐπεθύμει ν' ἀπέλθῃ ἀπαρατήρητος· οὐχ ἧττον ὁ γέρων ἐκεῖνος, ἀγνὸν καὶ ὕστατον ἴσως λείψανον τῆς μεγάλης γενεᾶς, διαμφισβητούμενος ἤδη ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ τηρῶν καὶ ἐν ταῖς τελευταίαις ἡμέραις αὐτοῦ ἅπαν τὸ σφρῖγος καὶ μεγαλεῖον τῶν χρόνων καὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, βαθέως ἐπενήργει ἐπὶ τῆς φαντασίας του, γοργῶς καὶ ζωηρῶς προσδεχομένης τὰς ἐντυπώσεις. Ὁ καπετὰν Μῆτρος παρίστατο πρὸ αὐτοῦ ὡς ζωντανός τις ἀνεμόμυλος, ἕτοιμος μετ' οὐ πολὺ νὰ καταπέσῃ ὑπὸ τὰ πλήγματα τῆς σκαπάνης τοῦ χρόνου. Καὶ ἀνεμνήσθη τῆς πρὸ ἔτους συναντήσεως αὐτῶν παρὰ τὸ ἐρείπιον, καὶ τῆς ὡραίας ἐκείνης πρωίας, καὶ τῶν Νεράϊδων καὶ τῶν πέντε ἀδερφιῶν, καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀπέλθῃ, δεικνύων ὅτι καταφρονεῖ τοὺς λόγους καὶ τὸ ἄλγος τοῦ πρεσβύτου. Ἀλλ' ὁ κρότος τῶν βημάτων του ἐξήγειρε τὸν καπετὰν Μῆτρον τῶν ρεμβασμῶν του, καὶ ἀνεκάθησεν αὖθις.

— Σωστά! σωστά! καπετάνιε, εἶπεν ὁ ἰατρός, ἀποπειρώμενος νὰ συντάμῃ τὴν ὁμιλίαν τοῦ γέροντος. Ἂν εἶχαν φιλοτιμία, δὲν θὰ τὸν ἐγκρέμιζαν τὸ μύλο.

— Αὐτοὶ νὰ γκρεμίσουν τὸν μύλο! ποῦ νὰ γκρεμίσουν! Ἔτρεξα 'σὰ' νὰ μὴν ἤμουν ἑβδομηνταπέντε χρόνων, σηκώνω τὸ ραβδί μου καὶ τραβῶ μιὰ 'ς τὴν πλάτη ἑνὸς τσούση ποῦ εἶχε σκαλώσει 'ς τὴν κορφή του μὲ τὸ σκεπάρνι.— Ξεκουμπισθῆτε! δὲν ἔχει κανεὶς δικαίωμα νὰ χαλάσῃ τὸν ἀνεμόμυλο! βγάζω μιὰ φωνή. Ἔτρεξεν ὅλος ὁ κόσμος κ' ἐστάθηκε τριγύρω μου· οἱ τσούσηδες ἀπόμειναν μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Ὁ κὺρ Σωτήρης, ὁ ἀγοραστής, ἔτρεξε ζαλισμένος. Ἐνόμισε πῶς τοῦ διεκδικοῦσα γιὰ λογαριασμό μου τὸν ἀνεμόμυλο, καὶ φώναξε νὰ πάγω 'ς τὰ δικαστήρια καὶ ν' ἀφήσω τοὺς ἀνθρώπους νὰ κάμουν τὴ δουλειά τους.—Βρὲ τί λὲς; τοῦ φωνάζω· ὁ ἀνεμόμυλος δὲν εἶνε οὔτε 'δικός σου, οὔτε 'δικός μου, οὔτε τοῦ δήμου, οὔτε τοῦ Θεοῦ· ὁ ἀνεμόμυλος εἶνε τοῦ ἔθνους· δὲν γκρεμίζεται. Ὁ ἀνεμόμυλος εἶνε τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐδῶ πέρα 'ς τὸν καιρὸ τοῦ χαλασμοῦ ἔγινε τὸ μεγαλείτερο κακό! Ἐδῶ τὸ ἔδειξε ἡ παλληκαριά. Αὐτοῦ μέσα ἐπολέμησεν ὁ Τάσσος ὁ Τασσούλας μὲ τ' ἀδέρφια του. Τὰ σπίτια μας καὶ τὰ καλά μας τὰ χάλασαν καὶ τ' ἀφάνισαν οἱ Τοῦρκοι. Ὁ ἀνεμόμυλος μᾶς ἀπόμεινε χάλασμα· ἔμεινε ὅπως μένουνε 'ς τὰ πόδια τους ἀκόμα ὁ Ράγκος, ὁ Βαλτινός, ὁ Βέρης, ὁ Δράκος, ὁ Κανάρης. Πάει νὰ χαλάσουμε τὸ Βέρη, τὸ Βαλτινό, τὸ Ράγκο, τὸ Δράκο, τὸν Κανάρη; ὄχι! τοὺς δίνουμε γαλόνια καὶ τοὺς καμαρώνουμε. Θὰ 'πῇς, οἱ ἄνθρωπ' εἶνε ἄνθρωποι, κ' ἡ πέτραις εἶνε πέτραις. Αἴ! ἂν τὸ πάρῃς ἔτσι, καὶ τὸ 'κόνισμα ξύλο εἶνε, καὶ τὸ μνῆμα τοῦ πατέρα σου χῶμα, κ' ἡ σημαία πανί, κ' ἡ ἁγία μετάδοσις κρασί.— Αὐτὰ καὶ ἄλλα φώναξα καὶ εἶπα· ποῦ νὰ τὰ θυμηθῶ ὅλα! Τὰ λόγια μου δὲν πῆγαν 'ς τὰ χαμένα. Μερικοὶ καλαμαράδες, κάτι ἄλλαις κοκκονίτσαις, ἐγελοῦσαν· ἀλλὰ δυὸ τρεῖς καραβοκυραῖοι ποῦ βρέθηκαν ἐκεῖ πέρα, κάτι ναυτικοί, κάτι 'ξωμάχοι, σωστὰ μυαλά, ἄρχισαν νὰ μοῦ ρίχνουν δίκηο.—Δίκηο ἔχει. Τὸ δίκηο εἶνε δίκηο. Ντροπή! ἐψιθύριζαν ἀναμεταξύ τους. Τότε ἐγώ...

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ φρενητιώδη χειροκροτήματα ἠκούσθησαν ἐκρηγνύμενα ἐν τῷ ἐπὶ τοῦ

Digitized by Google

νησίου ᾠδικῷ καφενείῳ, συνοδευόμενα ὑπὸ παραφόρων καὶ βροντωδῶν κραυγῶν.—*Ἀβάντε*, Μαρίκα, *ἀβάντε!* Ἔφερε δ' ὁ ἁπαλὸς τῆς ἑσπέρας ζέφυρος μέχρι τοῦ δωματίου τοῦ καπετὰν Μήτρου βραγχῶδες καὶ ξενόφωνον τὸ ᾆσμα τῆς Μαρίκας.

Ὅταν οἱ γέροι τρελλαθοῦν
Καὶ κάνουν τὴν ἀγάπη,
Τότε κ' ἡ νέαις προσπαθοῦν
Νὰ τοὺς φανοῦν ἀγκάθι.
Τἄκουσες, τἄκουσες, τἄκουσες, γέρο,
Γέρο, γέρο, γέρο, τ' ἀκοῦς αὐτά;

— Οὔ νὰ χαθῆτε, σκρόφαις! ἀνέκραξεν ὁ γέρων μετὰ βδελυγμίας, καὶ ἐξηκολούθησε.-Τότε σιμόνω 'ς τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς λέγω.—Βρὲ παιδιά! δὲ θυμᾶστε ἐπέρσυ τὴ λαμπρή; Σύμφωνα μὲ τὴ συνήθεια, θελήσατε νὰ βγάλετε τὰ 'κονίσματα ἀπὸ ταὶς ἐκκλησίαις καὶ νὰ τὰ τριγυρίσετε μέσα 'ς τὴν πόλι, καὶ ὕστερα νὰ κάμετε τὴν ἀγάπη. Ὁ Δεσπότης εἶπε· δὲν εἶνε σωστό· δὲ θἄβγουν τὰ 'κονίσματα. Ἐσεῖς εἴπετε· — ὄχι! Δεσπότης εἶσαι, κ' ἐμεῖς ἔχουμε τὸ δίκιο μας. Ἔτσι τὸ ηὕραμε συνήθειο ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας, ἔτσι θὰ τ' ἀφήσωμε. Καὶ πήρατε τὰ 'κονίσματα. Ἄλλη μιὰ φορὰ οἱ ἐπίτροποι τ' ἅϊ Νικόλα θέλησαν νὰ βγάλουν τὰ καφάσια ἀπ' τὸ γυναικωνίτη. Δὲν ἀφήσαμε νὰ τὰ βγάλουν. Ἔτσι τὰ ηὕραμ', ἔτσι θὰ τ' ἀφήσουμε. Μὴ ῥήξετε μάσκουλα 'ς τὸ πανηγύρι, βγάζει διαταγὴ ὁ Νομάρχης· θὰ ῥίξουμε, γιατὶ ἔρριχναν οἱ πατεράδες μας. Ἔτσι τὸ ηὕραμε, ἔτσι θὰ τ' ἀφήσωμε. Ἀλλὰ μπορεῖ νὰ ἦτον ἀνάγκη νὰ μὴ κουνηθοῦν τὰ 'κονίσματα, νὰ βγοῦν τὰ καφάσια, νὰ μὴν πέσουν μάσκουλα. Καλὰ κακά, τὄλεγεν ὁ νόμος. Ὅμως, πέστε μου 'ς τὴ ζωή σας, εἶνε καμμιὰν ἀνάγκη μεγαλήτερη ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ συμμαζεύουμε καὶ τὸ μικρότερο χαλίκι ποῦ μᾶς θυμίζει τὴ δόξα μας; Ἔτσι τὸ ηὕραμε, ἔτσι θὰ τἀφήσουμε. Ποτὲ δὲν εἰπώθη δικαιότερος λόγος σὲ καμμιὰν ἄλλη περίστασι.—Κάμετε τὴ δουλειά σας! φώναζε ἀφρισμένος ὁ κὺρ Σωτήρης. Ἐμπρός! γκρεμίστε! φωνάζει 'ς τοὺς τσούσηδες, ποῦ τὰ εἶχαν χρειασθῇ βλέποντας τὴν ἀγριάδα μας.—Δὲ θὰ γκρεμίσετε! φώναζε! Δὲ θὰ γκρεμίσετε, κράζουν μαζί μου καμμιὰ εἰκοσαριὰ παλληκάρια. Ἔτσι τὸν ηὕραμ', ἔτσι θὰ τὸν ἀφήσουμε. Νά σου μέσα 'ς ἐκείνη τὴ στιγμὴ καὶ ὁ κύριος δήμαρχος μὲ ὅλους τοὺς κλητῆρες τῆς Ἀστυνομίας. Ἐγκαρδιώθηκε μόλις τοὺς εἶδε ὁ κὺρ Σωτήρης.

—Ὁ κὺρ' Κατράμης; ἠρώτησεν ἀπροσέκτως ὁ νέος.

— Ὄχι, βρὲ ἀδερφέ, ὁ φετεινός· ὁ ἄλλος ὁ παληὸς ὁ προκομμένος. Δὲν τὸν θυμᾶσαι; Μιὰ ψηλὴ καπελαδοῦρα, μία μακρυὰ πατατοῦκα, ἕνα σάλι ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴν πατατοῦκα; Μᾶς ἦρθα δὰ παχὺς παχὺς μὲ μιὰ κοιλιὰ φουσκομένη, κατακόκκινος, γεμάτος ξεροβηξήματα καὶ κουνήματα.

— Καὶ τί εἶπεν ὁ κύριος δήμαρχος; ἠρώτησεν ὁ ἰατρός, ἐπειγόμενος νὰ σταματήσῃ τὰς περιγραφικὰς ὁρμὰς τοῦ γέροντος. Ἀλλὰ τὸ χυδαῖον ᾆσμα ἀντήχησεν αὖθις διερμηνευόμενον ὑπὸ χυδαιοτέρας φωνῆς:

Γέροι κουτοί, παμπόνηροι,
Ἀφίστε τὰ κορίτσια,
Προτοῦ κι' αὐτὰ σᾶς δόσουνε
'Σ τὸ χέρι τὰ παπούτσια.
Τἄκουσες, τἄκουσες, τἄκουσες, γέρο,
Γέρο, γέρο, γέρο, τ' ἀκοῦς αὐτά;

— Τί νὰ 'πῇ ὁ δήμαρχος, ἐξηκολούθησεν, ὡσεὶ ἐπὶ μᾶλλον ἐξήφθη ἐκ τῆς ἀκοῆς τοῦ ᾄσματος. Τί νὰ 'πῇ ἕνας τοκογλύφος, ἕνας ἀθεόφοβος, ἕνας ποῦ ἔκαμε παράδες πέρνοντας τὰ χωράφια τοῦ ἑνός, κλέβοντας τἀμπέλια τοῦ ἄλλου. Ἕνας ποῦ ἔχτισε σπίτια ἁρπάζοντας τὸ βιὸς τοῦ γείτονα μὲ ψεύτικους ὅρκους καὶ μὲ πλαστὰ χαρτιά! Ἕνας ποῦ τὸν ἔβγαλαν δήμαρχο ὁ φόβος ποῦ τοῦ εἶχαν καὶ οἱ παράδες ποῦ εἶχε. Τί νὰ 'πῇ! Ξέρεις τί μοῦ εἶπε; Μοῦ εἶπε,—Αὐτὰ εἶνε λόγια τοῦ ἀέρα, καπετὰν Μήτρο. Δὲ χάνεται τὸ ρωμαίϊκο μὲ δυὸ τρεῖς παληόπετραις ποῦ θὰ ῥίξουν, γιατὶ ἔχουν τὸ σκοπό τους ποῦ ταὶς ῥίχνουν. Μὴ βάνεις σκάνδαλα· ξέρεις πῶς ὅλος αὐτὸς ὁ τόπος εἶνε ἰδιοκτησία τοῦ δήμου ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια. Ἰδιοκτησία τοῦ δήμου, κύριε δήμαρχε, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοῦ στήνῃ τριγύρω κάγκελλα χρυσᾶ! — Αὐτὰ μᾶς ἔφαγαν! ἄρχιζε πλειὰ νὰ λέῃ δυνατὰ ὁ κύριος δήμαρχος, μὲ μεγάλα λόγια καὶ μὲ δυνατὰ γέλοια.Μᾶς ἔφαγε ὁ πατριωτισμός! «Ἕλληνος τράχηλος ζυγὸν δὲν ὑποφέρει.» Αὐτὰ δὲν εἶνε πρακτικὰ πράγματα. Ἂν πάρῃς 'ς τὸ λογαριασμὸ κάθε πέτρα τῆς Ἐπαναστάσεως, τότε δὲ θαὔρῃς ἄκρη· πρέπει νὰ πάρουμε κάθε λιθάρι νά το κάμουμε 'κόνισμα. Εἶνε δουλειαὶς αὐταίς! Μᾶς ἔφαγαν τὰ λιθάρια! Οἱ γραμματισμένοι τῆς Ἀθήνας περνοῦν τὴν ὥρα τους σκυμμένοι ἀπάνου 'ς τὰ λιθάρια. Γι' αὐτὸ ὅλο σκοντάβουμε· καὶ δὲ 'μποροῦμε νὰ πᾶμε 'μπροστά! Δὲν ξέρουμε τί νὰ κάνουμε. Θέλουμε κόκκινη γιακέτα, θέλουμε Ἐγγλέζο νάρθῃ νὰ μᾶς διοικήσῃ. Σκάβουν γιὰ λιθάρια, 'ξοδεύουν γιὰ λιθάρια. Κι' ἂν νοιώθουν τίποτε ἀπ' αὐτά, νὰ μοῦ κόψῃς τὸ κεφάλι. Τουλάχιστον 'ς τὴν Ἀθήνα βρίσκουν μάρμαρα, ποῦ κάτι ἀξίζουν· μάρμαρο· τὸ πουλεῖς καὶ βγαίνει παρᾶς. Ἀμ' αὐτὴ ἡ ψώρα, καπετὰν Μήτρο;—Δὲν ξέρω πῶς ἐκρατήθηκα καὶ δὲν τοῦ ἄστραψα μία!—Μὴ χαλάσετε τὸν ἀνεμόμυλο! βρὲ γιὰ ὄνομα Θεοῦ! νὰ τὸ λέγαν ἄμυαλα παιδιά, καλά· ἀμὰ τοῦ

Digitized by Google

λόγου σου! Εἶνε φτωχὸς ὁ δῆμος, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα ὁ δῆμος, δὲν τ' ἀκοῦτ' αὐτά. Θέλουμε δρόμους, θέλουμε φανάρια, δὲν τ' ἀκοῦτ' αὐτά. Δρόμους, δρόμους, ἡ συγκοινωνία εἶνε ὁ πατριωτισμός!—Ἡ τοκογλυφία εἶνε ὁ πατριωτισμός, μοῦ ἦρθε νὰ τοῦ 'πῶ!—Αὐτὰ μᾶς χρειάζονται· θέλουμε χρήματα, τ' ἀκοῦς. Αὐταὶς ἡ πέτραις εἶνε καλαὶς καὶ χρυσαὶς, ἀλλὰ μόνο γιατὶ θὰ βγάλουν χρήματα, κι' ὄχι γιὰ τίποτε ἄλλο, τ' ἀκοῦς; Θὰ πουληθοῦν ἡ πέτραις, θὰ νοικιαστῇ ὁ τόπος· θὰ φκιαστῇ, θὰ στολιστῇ· θέλει παρὰ ὁ δῆμος. Νὰ πέρνουμε κι' ὄχι νὰ δίνουμε. Ὁ πατριωτισμὸς δὲν εἶνε 'ς ταὶς πέτραις.—Αὐτὰ καὶ ἄλλα ἔλεγε ὁ κύριος δήμαρχος.

— Καὶ ἐπὶ τέλους τὸ μύλο πῶς τὸν ἐχάλασαν, καπετὰν Μῆτρο; ἠρώτησεν ὁ νέος, ὅστις τὸ πρῶτον ἤδη ἤκουε περὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτῶν.

— Δὲν τὸν ἐχάλασαν! αὐτοὶ νὰ χαλάσουν! ἀπήντησε περιφρονητικῶς ὁ καπετὰν Μῆτρος. Καὶ βαθμηδὸν ἐνεψυχοῦτο πλειότερον, καὶ ἐχρωματίζοντο τὰ μεμαραμμένα μῆλα τῶν παρειῶν αὐτοῦ, καὶ κατήστραπτε τὸ βλέμμα του· κατάστασις δυναμένη νὰ ἀνησυχήσῃ ἕνα ἰατρόν.

— Δὲν τὸν ἔρριξαν! ὁ δήμαρχος ἔβαλε τοὺς κλητῆρας κ' ἐπερικύκλωσαν τὸν ἀνεμόμυλο. ἔφερε καὶ χωροφύλακες μὲ τἄλογάτους νὰ μᾶς κρατοῦν 'ς τἀνοιχτά, μὴν κάμουμε τίποτε. Εἶχε μαζωχθῆ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε ὅλη ἡ χώρα. Ἀπάνου κάτου τέτοια ὥρα θὰ ἦτανε· ὄχι· ὀλίγο προτήτερα· ὅτι ἔπερνε νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος. Ἐμπρὸς νὰ τελειώνουμε! λέγει ὁ δήμαρχος. Ὁ μάστορας πέρνει τὴ σκάλα καὶ τραβάει μὲ τὸ σκεπάρνι του.

— Κ' ἐσεῖς τί ἐκάματε;

—Ἐμεῖς δὲν ἐπροφθάσαμε οὔτε νὰ συλλογισθοῦμε τί πρέπει νὰ κάμουμε· οὔτε προφθάσαμε νὰ καταλάβουμε τίποτε.

— Τί ἔγινε;

— Τί ἔγεινε! Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὁ ἀνεμόμυλος ἔτριξεν, ἔτριξεν, ἔκαμεν ἕνα μεγάλο *κρρρρ*, καὶ δίχως ν' ἀκουμπίσ' ἡ σκάλ' ἀπάνου του, δίχως νὰ τὸν 'γγίξῃ τὸ σκερπάνι τοῦ τσούση, σωριάστηκε μονομιᾶς 'πέρα γιὰ πέρα, 'σὰ νὰ τὸν ἔρριξε σεισμός! λὲς καὶ ἦταν ἄνθρωπος ποῦ τὸν ἐχτύπησε κεραυνός.

Καὶ τὸ ᾆσμα ἐξηκολούθει μεγαλοφωνότερον:

Τρελλάθηκ' ἕνας γέροντας,
Μοῦδωκε τὴν εὐχή του,
Καὶ μ' εἶπε, μ' ἀγαπᾷ πολύ,
'Σὰ νἄμουνα παιδί του.
Τἄκουσες, τἄκουσες, τἄκουσες, γέρο,
Γέρο, γέρο, γέρο, τ' ἀκοῦς αὐτά;

— Ὄχι! δὲν τὸ θέλει ὁ Θεός, κύριε δήμαρχε! Ὅταν κάνῃς τὸ ἄδικο, κ' ἡ πέτραις θὰ βγάλουν φωνὴ νά σου τὸ φωνάξουν· ὄχι, κύριε δήμαρχε! σκεπάρνι τσούσικο δὲ ρίχνει ὅ,τι δὲν ἔρριξαν κανόνια τούρκικα! Ὁ Τάσσος ὁ Τασσούλας ἐσκοτώθηκε· ἀλλὰ χέρι Ἀρβανίτου δὲν ξάμωσεν ἀπάνου του.

Καὶ κατεστάλη αἰφνηδίως ἡ διαλεκτικὴ ζωηρότης τοῦ καπετὰν Μήτρου. Κατέπεσε βαρὺς ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ ἔκλεισε νυσταλέους τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ ἐκ τῆς ἀφηγήσεως συγκίνησις εἶχεν ἐπαυξήσει τὸν πυρετὸν αὐτοῦ.

Ὅτε ὁ ἰατρὸς ἐξῆλθε τῆς οἰκίας, ἦτον ἤδη νύξ. Πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ πόλει σκοτίαν καὶ γαλήνην ἀντετίθετο ἡ περίφωτος ὄψις τοῦ νησιδίου, ἀναστάτου ἐξ ᾀσμάτων καὶ κραυγῶν καὶ ραβδοκοπημάτων καὶ χειροκροτήσεων, θορύβου δαιμονιώντων, οὕτινος ὑπερεῖχεν ἡ ἀντήχησις τοῦ ᾄσματος τῆς Μαρίκας, περατουμένου ἐν τόνῳ ὑψίστου θριάμβου:

Οἱ γέροι ἐτρελλάθηκαν,
Τρελλάθηκαν οἱ γέροι,
Κι' ἀγάπαις τρέχουν γιὰ νὰ βροῦν
Χειμῶνα καλοκαῖρι.
Τἄκουσες, τἄκουσες, τἄκουσες, γέρο,
Γέρο, γέρο, γέρο, τ' ἀκοῦς αὐτά;

Γ'.

Ὁ κύριος Δήμαρχος

Μετ' οὐ πολὺ ὁ καπετὰν Μῆτρος ἀπέθνησκε. Δημοτικῇ δαπάνῃ ἐκηδεύθη, ἀλλὰ δὲν ἀποδόθησαν εἰς τὸν νεκρόν του στρατιωτικαὶ τιμαί, καθ' ὅτι ἐστερεῖτο παρασήμου· καὶ τὸ σιδηροῦν ἀριστεῖον τοῦ ἀγῶνος, ὅπερ ἔφερε, δὲν παρεῖχε δικαίωμα πρὸς τιμὰς τοιαύτας.

Πολλοὶ ἠκολούθησαν μέχρι τάφου τὸ φέρετρον. Λόγον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐξεφώνησεν ὁ κύριος Τιμόθεος, μεταρσιωθεὶς εἰς ὕψη ἀπροσπέλαστα ρητορικῆς εὐφραδείας, κυρίως ὅτε συνέκρινε τοῦ παρόντος τὴν σμικρότητα πρὸς τὸ μεγαλεῖον τοῦ παρελθόντος. Οἱ παρεστῶτες τὸν ἤκουον χαίνοντες. Μετὰ τὸ τέλος τῆς κηδείας ἐδέχθη ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως παρὰ πολλῶν θερμὰ συγχαρητήρια. Πλησιάσας καὶ ὁ κύριος δήμαρχος συνεχάρη αὐτῷ:

— Καλὰ τὰ εἶπες, γιατρέ! Ἔβαλες ὅμως καὶ πολὺ ἀλάτι. Πολὺ τὰ ἐμεγάλωσες. Ἔπρεπε μαζὶ μὲ τἄλλα νὰ 'πῇς ὅτι καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν πῆρε ὁ Θεὸς τὸ μακαρίτη, γιατὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ νερουλιάζῃ τὸ μυαλό του ἀπὸ τὰ γεράματα. Ξεύρετε, κύριοι, προσέθηκε θριαμβικῶς στρεφόμενος πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν, ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ βάλθηκε, γουδὶ τὸ γουδοχέρι, νὰ μὴ χαλαστῇ ὁ ἀνεμόμυλος, τοῦ μπῆκε 'ς τὸ μυαλὸ ὅτι ὁ ἀνεμόμυλος γκρεμίστηκε μονάχος του 'σὰν πύργος ἀπὸ τραπουλόχαρτα!

Καὶ ἀνεκάγχασε θορυβωδῶς, καθ' ἣν στι-

Digitized by Google

γμὴν δάκνων τὰ χείλη καὶ ὠχρὸς ἐκ συγκινήσεως ἀπήντα, προκλητικῶς ἀτενίζων τὸν κύριον δήμαρχον, ὁ κύριος Τιμόθεος:

— Κύριε δήμαρχε, ἐμεῖς τὰ ἀνθρωπάρια δὲν πρέπει νὰ μιλοῦμε γιὰ τέτοιους ἀνθρώπους!

Κωστης Παλαμας.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Δ'.

Ὁ ἀδυσώπητος κρότος τοῦ ἐκκρεμοῦς προξενεῖ ὀδυνηρὸν παλμὸν εἰς τοὺς φοβουμένους τὸ μέλλον. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸ μέγα ὡρολόγιον τῆς φύσεως. Μετὰ τὰ λευκάνθεμα ἔρχονται τὰ κυματοειδῆ χόρτα, ἅτινα διαστίζει τὸ ἔντονον χρῶμα τῆς ἐρυθρᾶς ὀξαλίδος· ἐξαφανίζονται καὶ ταῦτα καὶ οἱ λειμῶνες τότε παρέχουσι θέαμα σμαράγδων ἐσφηνωμένων ἐν συμφύτοις φραγαῖς· οἱ χρυσοῖ στάχυες κάμπτουσι τὴν κατάμεστον κεφαλήν των· οἱ θερισταὶ κύπτουσιν εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ αἱ θημωνίαι ἐδέθησαν μετ' ὀλίγον· εἶτα δὲ ἀχυρόχροι γραμμαὶ ἐκτείνονται παρὰ τοὺς ἀγρούς, ὧν τὸ χῶμα ἀναταράττει τὸ ἄροτρον ὅπως προετοιμάσῃ αὐτοὺς εἰς νέαν σποράν. Ἡ μετάβασις δὲ αὕτη ἀπὸ καλλονῆς εἰς καλλονήν, ἥτις διὰ τοὺς εὐτυχεῖς εἶνε ὡς συνεχής τις μελῳδία, ἀγγέλλει εἰς οὐχὶ ὀλίγας ἀνθρωπίνους καρδίας τὴν προσέγγισιν τῆς προσδοκωμένης ἀγωνίας, καὶ φαίνεται ὡς νὰ ἀπωθῇ αὐτὰς πρὸς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ φόβος θὰ μεταβληθῇ εἰς ἀπελπιστικὴν πραγματικότητα. Πόσον σπεῦδον σκληρῶς ἐφαίνετο εἰς τὴν Αἰκατερίναν τὸ θέρος ἐκεῖνο τοῦ 1788! Βεβαίως τὰ ρόδα ἐμαράνθησαν ταχύτερον καὶ τὰ φύλλα τῶν μελιῶν ἐκιτρίνισαν λίαν πρωΐμως ὅπως ἀναγγείλωσι τὸ φθινόπωρον, καθ' ὃ ἔμελλε νὰ ᾖ μόνη ἀπέναντι τῆς δυστυχίας της, καθ' ὃ ἔμελλε νὰ ἴδῃ τὸν Ἀντώνιον εἰς ἄλλην ἀποτείνοντα τοὺς ἡδεῖς του λόγους, εἰς ἄλλην τὰ ἡδέα βλέμματά του!

Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ Ἰουλίου, ὁ λοχαγὸς εἶχεν ἀναγγείλῃ δι' ἐπιστολῆς, ὅτι ἡ λαίδη Ἔσχερ καὶ ἡ θυγάτηρ της ἔμελλον ἀπολείπουσαι τὸ θάλπος καὶ τὴν εὐθυμίαν τῆς Βὰθ νὰ ὑποστρέψωσιν εἰς τὰς ἠρέμους καὶ ὑποσκίους τοποθεσίας τῆς ἐν Φαρλάϊγ κατοικίας των καὶ ὅτι προσεκλήθη νὰ τὰς συνοδεύσῃ καὶ ὁ λοχαγός. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς του κατεφαίνετο ὅτι διέκειτο ἄριστα πρὸς τὰς δύο κυρίας, οὐδόλως δ' ὑπηνίττετο ὅτι εἶχεν ἀντίπαλόν τινα. Ἐφ' ᾧ ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐδείκνυε μείζονα ζωηρότητα καὶ εὐθυμίαν ἢ τὸ σύνηθες. Περὶ τὸ τέλος τοῦ Αὐγούστου ἐγνώσθη ὅτι ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου ἐγένετο δεκτὸς ὡς μνηστήρ, μετὰ πολλὰς δὲ φιλοφρονητικὰς καὶ συγχαρητηρίους ἑκατέρωθεν ἐπιστολάς, ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ λαίδη Ἔσχερ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἐπισκεφθῶσι τὸ μέγαρον τοῦ Σέβερελ, ἔνθα ἡ Βεατρίκη ἔμελλε νὰ γνωρίσῃ τοὺς μέλλοντας συγγενεῖς αὐτῆς καὶ ἔνθα ἔμελλον ν' ἀποφασισθῶσιν ὁριστικῶς τὰ κατὰ τὸ συνοικέσιον. Ἕως τότε δὲ ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου θὰ ἔμενεν ἐν Φαρλάϊγ καὶ θὰ συνώδευε τὰς κυρίας κατὰ τὴν περιοδείαν αὐτῶν.

Ἐπὶ ταῖς ἐπισκέψεσι ταύταις ἕκαστος παρεσκευάζετο ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Σέβερελ. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος διετέλει εἰς συνδιασκέψεις πρὸς τὸν ἐπιστάτην καὶ τὸν δικηγόρον του καὶ ἔδιδε διαταγὰς εἰς πάντας, ἰδίως δὲ εἰς τὸν Φραντσέσκον ν' ἀποπερατώσῃ τὰς ζωγραφίας τῆς αἰθούσης. Ὁ Τζίλφιλ ἀνέλαβε νὰ εὕρῃ φορβάδα διὰ τὴν μὶς Ἔσχερ ἥτις ἵππευε δεξιῶς. Ἡ λαίδη Σέβερελ ἠναγκάσθη νὰ ἐξέλθῃ εἰς ἐπισκέψεις καὶ νὰ στείλῃ προσκλήσεις. Αἱ πόαι, αἱ δενδροστοιχίαι καὶ αἱ πρασιαὶ τοῦ Μπὰτς τόσον τέλειαι ἦσαν πάντοτε, ὥστε οὐδὲν ἔκτακτον ἦτο ἀνάγκη νὰ γείνῃ ἐν τῷ κήπῳ, εἰμὴ μόνον νὰ ἐπιπληχθῇ τραχύτερόν πως ὁ βοηθὸς τοῦ κηπουροῦ, τοῦθ' ὅπερ δὲν παρέλιπεν ὁ Μπάτς.

Καὶ ἡ Αἰκατερίνα, κατ' εὐτυχίαν της, ἀνέλαβεν ἐργασίαν τινὰ ἀπασχολοῦσαν τὸν μακρὸν τῆς θλίψεως αὐτῆς καιρόν· ἀνέλαβε δῆλα δὴ ν' ἀποπερατώσῃ προσκεφάλαιον κλισμοῦ, ὅπως συμπληρώσῃ τὴν διακέντητον σκευὴν τῆς οἰκογενειακῆς αἰθούσης, δι' ἣν ἐνιαυτὸν ὅλον εἶχεν ἐργασθῇ ἡ λαίδη Σέβερελ, καὶ ἥτις ἀπετέλει τὸ μόνον ἐκ τῆς σκευῆς τοῦ μεγάρου ἄξιον λόγου μέρος.

Ἡ Αἰκατερίνα ἐπελάβετο τοῦ χειροτεχνήματος τούτου, ψυχρὰ ἔξωθεν καὶ παλλομένην ἔχουσα τὴν καρδίαν ἔνδον, εὐτυχὴς ὅτι ἠδύνατο οὕτω καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν νὰ συγκρύπτῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν δακρύων, ἥτις κατελάμβανεν αὐτὴν τὴν νύκτα ἐν τῇ μονώσει.

Δυσχερῶς συνεῖχεν ἑαυτὴν ὅτε προσήγγιζεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ βαρονέτου ἀπήστραπτον πλεῖον τοῦ συνήθους, ἦτο δὲ ὑπέρποτε φαιδρὸς καὶ εὐκίνητος· ἐφαίνετο νομίζων ὅτι μόνον τὰ πεπωρωμένα πνεύματα ἠδύναντο νὰ μὴ εἶνε καταμαγευμένα ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν ᾧ τόσον ἐξαισίως τὰ πάντα εὐηρμόστουν. Ὁ γηραιὸς λόρδος εἶχε διέλθῃ τὸν βίον ὑπερήφανος ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ τῆς ἰδίας θελήσεως, νῦν δὲ ἐπετύγχανε ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ σχεδίῳ, καὶ τὸ μέγαρον τοῦ Σέβερελ θὰ περιήρχετο εἰς ἀπόγονόν τινα αὐτοῦ. Ἠδύνατο μάλιστα νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ

Digitized by Google

ἔζῃ ἐπαρκῶς ὅπως ἴδῃ τὸν μικρὸν ἀνεψιόν του κάτοχον ἤδη ἀρτιφυοῦς πώγωνος. Διατί ὄχι; Οἱ ἑξηκονταέτεις εἶνε νέοι εἰσέτι. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος συνήθιζε ν' ἀποτείνῃ πάντοτε ἀστειότητά τινα πρὸς τὴν Αἰκατερίναν.

—Τώρα, μαϊμουδίτσα, πρέπει νὰ ἑτοιμάσῃς τὴν ὡραιοτέραν φωνήν σου· εἶσαι ὁ ῥαψῳδὸς τοῦ πύργου, τὸ εἰξεύρεις καὶ θὰ ἔχῃς ἐν ὡραῖον φόρεμα μὲ καινούργιαις κορδέλλαις...»Ἤ αθὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά σου νὰ ὑπανδρευθῇς, Τίνα. Ἀλλὰ μὴν κάμνῃς δὰ τόσον τὴν κακὴν καὶ τὴν ὑπερήφανην, θέλω νὰ μεταχειρίζεσαι μὲ καλὸν τρόπον τὸν Μαίηναρδ».

Ἡ πρὸς τὸν γέροντα βαρονέτον στοργὴ ἐβοήθει αὐτὴν νὰ μειδιᾷ ἐν ᾧ οὗτος ἔπληττεν αὐτὴν κατὰ πρόσωπον καὶ τὴν παρετήρει μετ' ἀγαθότητος· ἀλλὰ τότε δυσχερέστερον συνεκράτει τὰ δάκρυά της. Ἡ συνδιάλεξις καὶ ἡ παρουσία τῆς λαίδης Σέβερελ ἐπέφερον αὐτῇ ἧττον ἀδημονίαν, διότι ἡ Αὐτῆς Ἐκλαμπρότης ἐπὶ τῷ οἰκογενειακῷ τούτῳ εὐτυχήματι ᾐσθάνετο ἁπλῶς ἠρεμόν τινα εὐχαρίστησιν κολαζομένην καὶ ταύτην ὑπὸ ζηλοτυπίας τινὸς ἕνεκα τῆς εὐχαριστήσεως ἣν θὰ ᾐσθάνετο ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐπαναβλέπων τὴν λαίδην Ἔσχερ, ἥτις εἶχε παραμείνῃ ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ ἐν ὅλῃ τῇ θαλερᾷ ἀκμῇ καὶ καλλονῇ δεκαεξαετοῦς νεάνιδος, μεθ' ἧς εἶχεν ἀνταλλάξῃ ἡδέα βλέμματα πρὶν ἐπιχειρήσῃ τὰς πρώτας του περιοδείας. Ἡ λαίδη Σέβερελ προὐτίμα ν' ἀποθάνῃ μᾶλλον ἢ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ζηλοτυπίαν ταύτην, ἀλλ' ἤλπιζεν ὅτι ὁ σὶρ Χριστοφόρος θὰ διαψευσθῇ ἐν ταῖς περὶ τῆς λαίδης Ἔσχερ προσδοκίαις του, καὶ ὅτι ἅμα τῇ θέᾳ της θὰ ᾐσχύνετο σχεδὸν διότι προανήγγειλεν αὐτὴν τόσον ἐξόχως ὡραίαν.

Ὁ δὲ Τζίλφιλ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐμελέτα τὴν Αἰκατερίναν ἀντιθέτων ἐμφορούμενος αἰσθημάτων. Ἡ ὀδύνη αὐτῆς εὕρισκεν ἠχὼ ἐν τῇ καρδίᾳ του· ἀλλ' ἔβλεπεν ἀσμένως ὅτι ὁ ἔρως αὐτῆς εἰς οὐδὲν καλὸν δυνάμενος ν' ἀπολήξῃ δὲν ἐβαυκαλᾶτο πλέον ὑπὸ χιμαιρικῶν ἐλπίδων. Καὶ πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ εἴπῃ καθ' ἑαυτόν:

— Ἴσως, μετ' ὀλίγον καιρόν, ἡ Αἰκατερίνα βαρυνθῇ νὰ χύνῃ δάκρυα διὰ τὸν ἄνανδρον καὶ ἐλαφρόμυαλον λοχαγίσκον, καὶ τότε...

Ἡ ὡρισμένη ἡμέρα ἔφθασε· λαμπρότατος τοῦ Σεπτεμβρίου ἥλιος ἐφώτιζε τὰς κιτρινιζούσας φιλύρας, ὅτε περὶ τὴν πέμπτην ὥραν ἡ ἅμαξα τῆς λαίδης Ἔσχερ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μέγαρον. Ἡ Αἰκατερίνα, ἐν τῷ δωματίῳ αὐτῆς εἰς τὸ ἐργόχειρόν της ἐνησχολημένη, ἤκουσε τὸ κυλίνδημα τῶν τροχῶν, καὶ προσέσχε τὸν νοῦν εἰς τὸν κρότον τῶν ἀνοιγομένων καὶ κλειομένων θυρῶν καὶ τὸν ἦχον τῶν ἐν τῷ διαδρόμῳ ἀκουομένων φωνῶν. Ἀναμνησθεῖσα ὅτι τὸ δεῖπνον ὡρίσθῃ εἰς τὴν ἕκτην ὥραν καὶ ὅτι ἡ λαίδη Σέβερελ παρήγγειλεν νὰ εἶνε ἐνωρὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἀνηγέρθῃ ἐν σπουδῇ ὅπως ἐνδυθῇ, ὑπερήσθη δὲ αἰσθανθεῖσα ἑαυτὴν αἴφνης ἰσχυρὰν καὶ θαρραλέαν. Ἡ περιεργία της ὅπως ἴδῃ τὴν μὶς Ἔσχερ, ἡ σκέψις ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἦτο ἐν τῷ μεγάρῳ, ἡ ἐπιθυμία ὅπως μὴ φανῇ ἐστερημένη θελγήτρου τινός, ἐπήνεγκεν αὖθις τὸ ἐρύθημα ἐπὶ τῶν χειλέων της καὶ ἐβοήθησεν αὐτὴν νὰ ἐνδυθῇ, καὶ νὰ ᾄσῃ δὲ ἂν ἐζήτουν παρ' αὐτῆς τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, θὰ ᾖδεν ἀσμένως. Δὲν ἔπρεπεν ἡ μὶς Ἔσχερ νὰ ἐκλάβῃ αὐτὴν ὡς παντελῶς ἀσήμαντον. Ἐφ' ᾧ ἐφόρεσε τὴν μεταξίνην καὶ μαργαροκόσμητον φαιὰν ἐσθῆτα καὶ τὰς κερασόχρους ταινίας αὐτῆς, μετὰ τῆς φιλοκάλου μερίμνης ἣν θὰ κατέβαλλε ἂν αὐτὴ ἦτο ἡ μνηστή· δὲν ἐλησμόνησεν οὐδὲ τὰ ἐνώτια, ἅτινα ὁ σὶρ Χριστοφόρος εἶχεν εἴπῃ εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ νὰ τῇ δώσῃ «διότι τ' αὐτάκια τῆς Τίνας ἦσαν πολὺ εὔμορφα».

Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν σπουδήν της εὗρε ἤδη τὸν σὶρ Χριστοφόρον καὶ τὴν λαίδην Σέβερελ ἐν τῇ αἰθούσῃ συνδιαλεγομένους πρὸς τὸν Τζίλφιλ. Τῇ εἶπον πόσον ὡραία ἦτο ἡ μὶς Ἔσχερ, ἀλλὰ πάντῃ διάφορος τῆς μητρός της· ὡμοίαζε προφανῶς πρὸς τὸν πατέρα της.

— Ἆ! ἆ! εἶπεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος στραφεὶς ὅπως παρατηρήσῃ τὴν Αἰκατερίναν, τί λέγετε, Μαίηναρδ; Εἴδετέ ποτε τόσον εὔμορφην τὴν Τίναν; Αὐτὸ τὸ σταχτὶ φορεματάκι της, ἀπὸ τί νομίζετε ὅτι ἔγεινε; ἀπὸ ἓν τεμάχιον ὑφάσματος τῆς μιλαίδης. Τόσον ὀλίγον πρᾶγμα χρειάζεται ἡ μαϊμουδίτσα μας διὰ νὰ ἐνδυθῇ.

Ἡ λαίδη Σέβερελ ἤρεμος καὶ ἀκτινοβόλος, διότι δι' ἑνὸς βλέμματος ἐβεβαιώθη πόσον ὑπελείπετο αὐτῆς ἡ λαίδη Ἔσχερ, ἐμειδίασε, ἡ δὲ Αἰκατερίνα εὑρέθη ἔν τινι τῶν στιγμῶν καθ' ἃς ἦτο κυρία ἑαυτῆς καὶ αἵτινες ὡμοίαζον πρὸς ἄμπωτιν ἐν τῇ πλημμυρίδι τῶν αἰσθημάτων.

Διηυθύνθη πρὸς τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ παρεσκεύασε τὰ τετράδιά της, θέλουσα νὰ παρατηρηθῇ καὶ διαλογιζομένη ὅτι εὐθὺς ὡς εἰσέλθῃ ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου, φαιδρῶς θ' ἀπέτεινεν αὐτῇ τὸν λόγον. Ἀλλ' ὅτε ἤκουσε τὰ βήματά του, καὶ ᾐσθάνθη αὐτὸν πλησίον της, ἡ καρδία της ἐφρικίασε. Ἐπελάθετο τῶν πάντων μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ λοχαγὸς ἔθλιψε τὴν χεῖρα αὐτῆς λέγων διὰ τοῦ ἄλλοτε οἰκείου τόνου·

— Λοιπόν, Αἰκατερίνα, πῶς ἔχετε; εἶσθε ἀνθηροτάτη βλέπω.

Ἠσθάνθη τὸ ἐρύθημα τῆς ὀργῆς ἀναβαῖνον εἰς τὰς παρειάς της, βλέπουσα ὅτι οὗτος ἠδύνατο νὰ ὁμιλῇ μετὰ τηλικαύτης ἀδιαφορίας. Ἆ! πολὺ βαθέως λοιπὸν θὰ ἠγάπα τὴν ἄλλην ἀφ' οὗ οὐδὲν πλέον ἐνεθυμεῖτο ἐκ τοῦ πρὸς αὐτὴν αἰσθήματος!

Digitized by Google

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐνόησε πόσον μωρὸν ἦτο νὰ ἀξιοῖ νὰ δείξῃ πρὸς αὐτὴν ἀγάπην ὁ λοχαγός. Ἕνεκα τῆς συρροῆς καὶ συγκρούσεως ταύτης τῶν συγκινήσεων μακραὶ τῇ ἐφάνησαν αἱ διαρρεύσασαι ὀλίγαι στιγμαὶ μέχρις οὗ ἀνοιγείσης τῆς θύρας ἡ προσοχὴ αὐτῆς συνεκεντρώθη εἰς τὰς δύο εἰσελθούσας κυρίας.

Ἡ θυγάτηρ ἐνεποίει πλείονα ἐντύπωσιν ἐκ τῆς πρὸς τὴν μητέρα της ἀντιθέσεως, ἥτις ἦτο μεσῆλιξ γυνή, ὡραία ἄλλοτε ἐν τῇ παροδικῇ τῶν ξανθῶν καλλονῇ, ἧς τὰ χαρακτηριστικὰ εἶχον ἤδη ἀμβλυνθῇ ὑπὸ προώρου εὐσαρκίας. Ἡ μὶς Ἔσχερ ἦτο ὑψηλή, εὔστροφος, καίτοι οὐχὶ λεπτοφυής, κρᾶμα χάριτος καὶ εὐρωστίας. Ἡ μέλαινα αὐτῆς κόμη κατέρρεεν εἰς πλοκάμους περὶ τὸ πρόσωπον καλύπτουσα τοὺς ὤμους της. Τὸ ἔντονον φοινικοῦν χρῶμα τῶν στρογγύλων παρειῶν αὐτῆς, ἡ εὐρυθμία τῆς ῥινός, ἀνεδείκνυον αὐτὴν ἔξοχον καλλονήν, καίτοι οἱ μέλανες αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἐκ τῶν συνηθεστάτων, τὸ δὲ μέτωπον αὐτῆς στενὸν καὶ λεπτὰ τὰ χείλη. Ἔφερε πένθος, τὸ δὲ ὄρφνινον μέλαν χρῶμα τῆς ἐνδυμασίας αὐτῆς, ἐφ' οὗ πού καὶ που ἀπέστιλβον γαγάται, ἀνεδείκνυε τὴν εὔχροιαν τῆς μορφῆς αὐτῆς καὶ τὴν λευκότητα τῶν βραχιόνων, γυμνῶν ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις ἐξεθάμβου, ὡς δὲ ἵστατο ὀρθὴ κατανεύουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς μετ' ἐπιχάριτος μειδιάματος πρὸς τὴν Αἰκατερίναν, ἣν συνίστα αὐτῇ ἡ λαίδη Σέβερελ, ἡ δυστυχὴς κόρη, ἀνωμολόγησε καὶ καθ' ἑαυτήν, πόσον παράφρον ἦτο τὸ παρελθόν της ὄνειρον.

— Εἴμεθα καταμαγευμένοι ἀπὸ τὴν κατοικίαν σας, σὶρ Χριστοφόρε, εἶπεν ἡ λαίδη Ἔσχερ μετὰ μεγαλοπρεπείας τινὸς ἐπιτετηδευμένης μᾶλλον ἢ φυσικῆς· εἶμαι βεβαία ὅτι ὁ ἀνεψιός σας θὰ ἠπόρησε μὲ τὴν ἀταξίαν τὴν ὁποίαν ἔχομεν εἰς Φαρλάϊγ. Ὁ δυστυχὴς σὶρ Τζὼν ἐφρόντιζε τόσον ὀλίγον διὰ τὴν κατοικίαν καὶ τὰς γαίας μας! Συχνὰ τῷ ἔκαμνα λόγον περὶ αὐτῶν: Μπᾶ! μοὶ ἀπήντα· ἐφ' ὅσον οἱ φίλοι μου εὑρίσκουν εἰς τὸν πύργον μου καλὸν φαγητὸν καὶ καλὸν κρασί, οὔτε θὰ προσέξουν κἂν ὅτι αἱ ὀροφαὶ του εἶνε καπνισμέναι. Ἦτο τόσον φιλόξενος ὁ μακαρίτης σὶρ Τζών!

— Τὸ μέγαρον ἔχει ἐξαισίαν θέαν ἀπὸ τὸ ἄλσος, ἀφ' οὗ διέλθῃ τις τὴν γέφυραν, εἶπεν ἡ μὶς Ἔσχερ, βιαίως πως διακόψασα τὴν μητέρα της, ὡσεὶ ἐφοβεῖτο μὴ διαφύγῃ αὐτὴν ἀπερίσκεπτός τις φράσις, ἡ δὲ εὐχαρίστησις τὴν ὁποίαν ᾐσθάνθην ἐκ τῆς θέας ταύτης ἦτο τόσῳ μεγαλειτέρα καθ' ὅσον ὁ Ἀντώνιος δὲν ἠθέλησε τίποτε νὰ μᾶς περιγράψῃ. Δὲν ἤθελεν ἴσως νὰ καταστρέψῃ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν μὲ ἐσφαλμένην περιγραφήν. Θὰ εἶμαι πολὺ εὐτυχής, σὶρ Χριστοφόρε, νὰ ἐπικεφθῶ τὴν οἰκίαν, καὶ νὰ μάθω τὴν ἱστορίαν ὅλων τῶν ἀρχιτεκτονικῶν σας σχεδίων, διὰ τὰ ὁποῖα, καθὼς λέγει ὁ Ἀντώνιος, ἐδαπανήσατε τόσα καὶ ἐκάματε τόσας σπουδάς!

— Προσοχή, εἶπεν ὁ βαρόνος, μὴ ἀναγκάζετε τοὺς γέροντας νὰ ὁμιλῶσι περὶ τοῦ παρελθόντος· ἀρχίζουν εὔκολα ἀλλὰ δὲν τελειόνουν εὔκολα. Ἐλπίζω ὅτι θὰ εὕρωμεν ἄλλην τινὰ διασκέδασιν περισσότερον εὐχάριστον παρὰ νὰ φυλλολογῶμεν τὰ παλαιά μου σχέδια. Ὁ φίλος μου ἐδῶ, ὁ κύριος Τζίλφιλ, εὗρε διὰ σᾶς ἓν ἐξαίρετον ἀλογάκι, καὶ εἰμπορεῖτε νὰ κάμετε ὅσας θέλετε ἐκδρομὰς εἰς τὰ πέριξ. Ὁ Ἀντώνιος μᾶς ἔκαμε λόγον περὶ τῆς ἱππευτικῆς σας δεξιότητος.

Ἡ μὶς Ἔσχερ ἐστράφη πρὸς τὸν Τζίλφιλ ἐπιχαρίτως μειδιάσασα.

— Μὴ μ' εὐχαριστεῖτε, σᾶς παρακαλῶ, εἶπεν ὁ Τζίλφιλ, ἕως ὅτου δοκιμάσετε τὸ ἄλογον. Τὰ δύο τελευταῖα ἔτη τὸ εἶχεν ἡ λαίδη Σάρα Λάϊντερ, ἀλλ' ἡ καλαισθησία μιᾶς κυρίας δυνατὸν νὰ μὴ συμφωνῇ μὲ τὴν καλαισθησίαν μιᾶς ἄλλης, προκειμένου περὶ ἵππων ὡς καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων πραγμάτων.

Κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου, ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς ἑστίας ἠρκεῖτο ἀνταποκρινόμενος εἰς τὰ θερμὰ βλέμματα τῆς μὶς Ἔσχερ, ῥίπτων ἐπ' αὐτῆς διὰ τῶν νωθρῶν του βλεμμάτων ἀδιάφορον βλέμμα.

— Πολὺ τὸν ἀγαπᾷ, διενοήθη ἡ Αἰκατερίνα. Ἀλλ' ᾐσθάνετο ἀνακούφισιν βλέπουσα τόσον ψυχρὸν πρὸς αὐτὴν τὸν Ἀντώνιον. Τῇ ἐφάνη ὅτι ἦτο ὠχρότερος τοῦ συνήθους.

— Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ τὴν ἀγαπᾷ πολύ, ἂν ἀνεπόλει μὲ λύπην τὸ παρελθόν, νομίζω ὅτι θὰ ἠδυνάμην νὰ ὑποφέρω τὸν γάμον τοῦτον, καὶ νὰ εἶμαι εὐχαριστημένη μάλιστα, βλέπουσα πόσον εὐτυχὴς εἶνε ὁ σὶρ Χριστοφόρος, ἐπεῖπε καθ' ἑαυτήν.

Κατὰ τὸ γεῦμα μικρὸν ἐπεισόδιον ἐνίσχυσε τὴν ἐλπίδα ταύτην. Ὅτε παρετέθησαν τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐπιδόρπια, πηκτὴ εὑρέθη ἐνώπιον τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου, ὅστις ἐπιθυμῶν νὰ γευθῇ αὐτῆς, προσήνεγκε κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν μὶς Ἔσχερ, ἥτις ἠρυθρίασε καὶ εἶπε διὰ ξηροῦ τόνου·

— Δὲν ἐμάθετε ἀκόμη ὅτι ποτὲ δὲν τρώγω πηκτήν;

— Ἀλήθεια; εἶπεν ὁ λοχαγός, οὗ ἡ ἀντίληψις δὲν ἦτο τόσον ὀξεῖα ὅπως ἐννοήσῃ τὸν εἰρωνικὸν ἐκεῖνον τόνον. Ἐνόμιζα ὅτι σᾶς ἤρεσκε. Ποτὲ δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὸ τραπέζι σας εἰς Φαρλάϊγ.

— Καθὼς παρατηρῶ διόλου δὲν φροντίζετε νὰ μάθετε τί μοὶ ἀρέσκει καὶ τί ὄχι.

— Ὅλον μου τὸ πνεῦμα κατέχει ἡ εὐτυχὴς σκέψις ὅτι μὲ ἀγαπᾶτε, ἀπήντησεν ἐλαφρῶς ὁ λοχαγός.

Οὐδείς, πλὴν τῆς Αἰκατερίνης, παρετήρησε τὸ μικρὸν τοῦτο ἐπεισόδιον. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος

Digitized by Google

ἠκροᾶτο μετὰ φιλόφρονος προσοχῆς τὴν ἱστορίαν ἣν διηγεῖτο αὐτῷ ἡ λαίδη Ἔσχερ περὶ τοῦ τελευταίου μαγείρου, ὅστις ἦτο μοναδικὸς εἰς τὸ *κορσομέ*, διὰ τὸ ὁποῖον τὸν ἠγάπα καὶ ὁ σὶρ Τζών. Τόσον κατέθελγον οἱ *κορσομέδες* τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου τὸν σὶρ Τζών, ὥστε τὸν ἐκράτησε ἓξ ἔτη ἂν καὶ κατεσκεύαζεν ἐλεεινὰ γλυκίσματα. Ἡ δὲ λαίδη Σέβερελ καὶ ὁ Τζίλφιλ παρετήρουν τὸν Ροῦπερτ, τὸν εὐνοούμενον κύνα, ὅστις προβαλὼν τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ τὸν βραχίονα τοῦ κυρίου του ἐπεθεώρει τὰ ἐδέσματα, ἀφ' οὗ εἶχεν ὀσφρανθῆ τὸ περιεχόμενον τῆς παροψίδος τοῦ βαρόνου.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Καὶ τὸ Ἡράκλειον, ὡς πᾶσα ἄλλη πόλις τῆς Κρήτης, πᾶσα κώμη, πᾶν χωρίον ὑπῆρξε θέατρον αἱματηρῶν σκηνῶν, εἰς τὴν σφαῖραν τῆς τουρκικῆς βίας ἀναγομένων, καὶ τῆς ἀδιαλείπτου ἐνόπλου διαμαρτυρήσεως, ἣν πανταχοῦ καὶ πάντοτε, καὶ ἐπὶ Ἑνετῶν καὶ ἐπὶ Ὀθωμανῶν ἀντέταξαν οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν κρατούντων δεσποτῶν. Ὁ Μητροπολιτικὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ μετεβλήθη ἡμέραν τινά, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, εἰς ἀτελεύτητον σφαγεῖον. Κεκλεισμένοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ἐσφάγησαν οἱ χριστιανοὶ ὑπὸ τοῦ φανατικοῦ τουρκικοῦ ὄχλου. Ἀκούραστος τοῦ θανάτου ἡ μάχαιρα πλήσσει ἐκεῖ, ὑπὸ Ὀθωμανικῆς χειρὸς κινουμένη, καὶ τῆς σφαγῆς ἡ δίψα φλεγμαίνει καθόσον τὸ χριστιανικὸν αἷμα χύνεται ἀφειδῶς. Θύσαν καὶ ἀπολέσαν τὸ τουρκικὸν πλῆθος ἐπιπίπτει κατὰ τῆς Μητροπόλεως ὅπου ἔμενον, μετακληθέντες εἰδικῶς ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἐξουσίας, οἱ σεβάσμιοι τῆς Κρήτης ἱεράρχαι. Πίπτουσιν ἐκεῖ αἱματόφυρτοι ὁ Μητροπολίτης Κρήτης, ὁ Σιτείας, ὁ Χερρονήσου, ὁ Λάμπης, ὁ Κνωσσοῦ. Μαινόμενος ὁ τουρκικὸς ὄχλος ὁρμᾷ κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῆς πόλεως καὶ συμπληροῖ τὸ ἔργον τῆς σφαγῆς. Εἰς τὸ Ἡράκλειον ἐπίσης ἐξεδάρη ζῶν ὁ Δασκαλογιάννης, ἀφοῦ προηγουμένως ἐστρεβλώθη καὶ ἐβασανίσθη δεινῶς εἰς τὰς ὑπογείους τοῦ φρουρίου φυλακάς. Ὁ Δασκαλογιάννης συναρπασθεὶς ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του παρεσκεύασε, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς καθόδου τοῦ Ὀρλὼφ εἰς τὴν Μεσόγειον, ἐπανάστασιν ἐν Σφακίοις. Συλληφθεὶς ἀπήχθη εἰς Μεγάλο Κάστρο ὅπου καὶ ἐθανατώθη βασανισθεὶς καὶ ἐκδαρεὶς ζῶν. Ὑπάρχει καὶ ᾆσμα δημῶδες «Δασκαλογιάννης τῶν Σφακιῶν» ἐπιγραφόμενον, ἐν ᾧ ἐν γλώσσῃ Κρητικῇ, ἀφηγεῖται ὁ ποιητὴς τὴν σύλληψιν καὶ τὰς ἀγωνίας τοῦ Δασκαλογιάννη, ἐνθυμουμένου τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ ἀλγοῦντος ἐπὶ τῇ οἰκτρᾷ τύχῃ, ἥτις ἀναμένει τὴν οἰκογένειάν του. Ὡς συνέχεια τοῦ αὐτοῦ ὁμοιομόρφου δράματος, ὡς ἐξακολούθησις τῆς αὐτῆς ἱστορίας, τοῦ αὐτοῦ πενθίμου τόνου ἀναγράφονται πλεῖστα αἱματηρὰ ἐπεισόδια εἰς φόνους καὶ στρεβλώσεις τῶν Χριστιανῶν ἀναφερόμενα. Συνάπτων δύο ἐποχὰς δουλείας, ἀλλὰ καὶ διαμαρτυρήσεως ἀκαταβλήτου, ἀναφέρω τὴν ἐν ταῖς ὁδοῖς τοῦ Ἡρακλείου περιαγωγήν, δίκην τροπαίου, τῆς αἱματοφύρτου κεφαλῆς τοῦ διακόνου Εὐμενίου ὅστις, ἀληθὴς Ἕλλην κληρικός, ἔπεσε μαχόμενος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 66. Τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔσυραν εἰς τοὺς δρόμους οἱ Τοῦρκοι. Εἶδον κἀγώ, σεμνῶς φυλασσόμενον, τὸ κρανίον τοῦ γενναίου καὶ χρηστοῦ διακόνου.

Τὸ μεσονύκτιον ἔπρεπεν ἀναποδράστως ν' ἀναχωρήσωμεν διὰ θαλάσσης εἰς Χανιά. Ἡ κρίσις εἶχε δεινωθῆ, καὶ ὁ τηλέγραφος ἀνήγγελλεν εἰς τοὺς ἐν Ἡρακλείῳ διατρίβοντας, χάριν ἐκδρομῆς, προξένους τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων, ὅτι σφαγαὶ ἠπειλοῦντο ἐν Χανίοις, καὶ ὅτι ἡ ἐπάνοδος αὐτῶν ἦτο κατεπείγουσα. Τοῦ μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ὅπερ ἀπέμενε μεταξὺ τῆς κλινάσης ἤδη ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, ὅτε ἐμέλλομεν νὰ ἐπιβιβασθῶμεν, ἔσπευσα νὰ ἐπωφεληθῶ ἐπισκεπτόμενος τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ. Ἐξῆλθον διὰ τῆς βορείου πύλης τοῦ φρουρίου, καὶ ὑπερβὰς τουρκικὰ νεκροταφεῖα, παρακείμενα τῇ πόλει, ἐχώρησα πρὸς τὸ ἄλλο νεκροταφεῖον ἔνθα ἤκμαζε ποτὲ ἡ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ὑμνηθεῖσα μεγάλη Κνωσσός. Θαυμασία ἐξετείνετο πέριξ ἡ ἄποψις τοῦ πεδίου. Τῶν ὀρέων αἱ σειραὶ ἐχώρουν κλιμακηδὸν ταπεινούμεναι, καὶ εἰς λοφίσκους χθαμαλοὺς τερματούμεναι καθώριζον πρὸς τὴν μεσημβρίαν, τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν τὸ πεδίον τοῦ Ἡρακλείου. Πρὸς βορρᾶν ἡπλοῦτο ἡ θάλασσα, ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὁποίας ἀνεπήδα ἀποτόμως τὸ νησίδιον τῆς Δίας, ἢ τοῦ Δία. Τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ κατάκεινται λίαν δυσδιακρίτως, κατὰ διεύθυνσιν μεσημβρινοανατολικήν, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ παραρρέοντος Καιράτου ποταμοῦ, ἐγγὺς τείχους ρωμαϊκοῦ «Μακρότειχος» καλουμένου. Ἀλλαχοῦ ὁ χρόνος ἐφείσθη τοὐλάχιστον τῶν ἐρειπίων τῶν μεγάλων καὶ ἰσχυρῶν πόλεων· εἰς τὴν Κνωσσὸν φαίνεται ὅτι ἐφθόνησε καὶ τὰ λείψανα αὐτὰ τῆς ἀρχαίας δόξης, καὶ πνοὴν καταστροφῆς ἐμφυσήσας ἠφάνισεν καὶ τὰ ἐρείπια ἔτι. Βαθεῖα μελαγχολία πιέζει τὴν ψυχὴν τοῦ πλανωμένου περὶ τὸν χῶρον τῆς ἀρχαίας Κνωσσοῦ, καὶ ἐξ ὀλιγίστων λίθων διακρίνοντος μόλις τὰς θέσεις ἔνθα ἠγέρθησαν τοῦ Μίνωος τὰ βασίλεια, καὶ ἤκμασεν ἡ ἐπιφανεστά-

Digitized by Google

τη καὶ ἀκμαιοτάτη πόλις τῆς Κρήτης. Ἐκεῖ ἐγεννήθησαν φιλόσοφοι, ἀρχιτέκτονες, μαθηματικοί, ἱστορικοὶ καὶ ὀλυμπιονῖκαι ψαλέντες ὑπὸ τοῦ Πινδάρου. Ἐκεῖ ἐτάφη ὁ Μηριόνης, καὶ ἴσως ὁ Ἰδομενεύς, ἐκεῖ, κατὰ τὰς πλείστας πιθανότητας, ἐγεννήθη ὁ Ἐπιμενίδης. Τοῦ Μίνωος ἡ νομοθεσία ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἐφηρμόσθη, καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς σημειοῖ, ἐν τῇ γενικῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἱστορίᾳ, σταθμὸν περιφανῆ. Ἐκεῖθεν ἄρχεται τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν ἡ ἔννομος διάταξις καὶ ἀπὸ ταύτης πηγάζουσι τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐκ τῆς συντάξεως τῶν πολιτειῶν καὶ τῆς εὐνομίας, ἧς ἄνευ οὐ μόνον νὰ προκόψωσιν ἀλλ' οὔτε νὰ ζήσωσιν εἶναι δυνατὸν οἱ λαοί. Ὁ ἔρημος ἐκεῖνος τόπος, ἐφ' ὃν σύρει τὸ ἄροτρον αὐτοῦ ὁ γεωργός, καὶ ὅπου νωθρῶς ἁπλοῦται ἤδη ὁ Τοῦρκος, ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία μεγάλου γεγονότος, ἐὰν δὲ θαυμάζωμεν οἱ μεταγενέστεροι μνημεῖα ἐνδεικτικὰ σπουδαίων πολεμικῶν κατορθωμάτων, εὐλογώτερον δέον νὰ τιμῶμεν, πρὸς ἐκείνοις, καὶ τοὺς τόπους ἔνθα ἐφηρμόσθησαν σοφὰ τῆς διανοίας ἀποκυήματα καὶ κατηνέχθησαν νῖκαι ἠθικαί, τῆς χώρας ἀλλοιώσασαι ἐπὶ τὸ βέλτιον τὴν μορφήν. Τοῦ Μίνωος ἡ νομοθεσία θεμέλιον εἶχε τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν, καθόσον ὁ βαθὺς καὶ μεγαλόφρων νομοθέτης ἐφρόνησεν, ὅτι ἀδύνατος ὑπάρχει ἄνευ ἐλευθερίας ἡ ἐν τῇ γῇ σχετικὴ τοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονία. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς διανοίας τοῦ Μίνωος ἠφανίσθησαν αἱ θεοκρατικαὶ καὶ δεσποτικαὶ προλήψεις τῶν χρόνων του, εὔλογος δὲ καὶ αὐστηρῶς καθωρισμένη ἐλευθερία, ὑπὸ τύπον μοναρχικόν, διεδέχθη τῶν ἱερέων τὴν δεσποτείαν, καὶ τὴν δουλείαν ὑφ' ἣν οἱ ὀλιγαρχικοὶ θεοκρατικοὶ ἐκράτουν τοὺς πολίτας. Τὸ πρὸς τοὺς θεούς, τοὺς ἐναρέτους, καὶ τοὺς γέροντας σέβας, ἡ τήρησις τῶν πατρίων νόμων καὶ τῶν συνηθειῶν, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐρεύνης ἐὰν ὀρθῶς ἢ μὴ κατεστάθησαν οἱ νόμοι, τὰ συσσίτια, ἡ πρὸς τὴν ἐργασίαν ῥοπή, ἡ ἐγκράτεια, ἡ σκληραγωγία, ἡ γυμναστική, ἡ ὁμόνοια, ἡ ἀπὸ στήθους ἐκμάθησις καὶ ἐμμέτρως ἀπομνημόνευσις τῶν νόμων τῆς χώρας, ὁ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἔρως, ἡ δημοσίᾳ καὶ ἐν κοινῷ ἀνατροφὴ τῶν τέκνων τῶν πολιτῶν, ἡ ἐν μέτρῳ ἐπιείκεια, ἀλλ' ἡ ἄμετρος δικαιοσύνη εἶχον, δίκην κλωστῶν, ὑφανθῇ περὶ τὸν κεφαλαιώδη στήμονα τῆς νομοθεσίας τοῦ Μίνωος, ὅστις ἦν νὰ καταστήσῃ ἰσχυρὰν τὴν πολιτείαν, φιλοπάτριδας καὶ δικαίους τοὺς πολίτας, καταφρονητὰς τοῦ θανάτου, ὅταν μάχωνται ὑπὲρ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐπιτηδείους νὰ προαγάγωσι τὴν χώραν ἐν ᾗ ἐγεννήθησαν εἰς ἐπίφθονον ἀκμὴν καὶ ἀκροτάτην τελειοποίησιν. Τοιοῦτοι οἱ νόμοι τοῦ Μίνωος, πρόσφοροι εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν λαῶν ὑπὲρ ὧν ἐνομοθετήθησαν, οὐδόλως παράδοξον ἐὰν ἐλέχθησαν ὡς κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐμπνευσθέντες. Ἐνῷ ὁ Μίνως εἶχε νομοθετήσει ἐν Κρήτῃ τὸν ΙΕ' αἰῶνα π. Χ., ἕτερος ἔξοχος ἀνήρ, ὁ ἐξοχώτατος τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ ἔθνους του ἔσωζε προγενεστέρως, περὶ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Φαραώ, καὶ εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου διεπαιδαγώγησεν αὐτούς, παρέχει εἰς πλάκας ἐγγλύφους τὸν Δεκάλογον, ὃν λέγει ὅτι λαμβάνει κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἰεχωβᾶ! Οὕτω οἱ ἔξοχοι νόες, διὰ τῆς πτήσεως αὐτῶν, προσπελάζουσιν εἰς τὸν θρόνον τῆς Σοφίας τοῦ Ὑπερτάτου Ὄντος, καὶ ὑπὸ τοῦ φωτὸς Αὐτοῦ ἐμπνεόμενοι, καὶ τῆς βουλήσεως Αὐτοῦ καθιστάμενοι τὰ ὄργανα, νομοθετοῦσι σοφῶς, καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν ὡς θεοπνεύστους εἶτα παραδίδουσι τοῖς λαοῖς των εἰς τὸ Σινᾶ ὁ Μωϋσῆς, εἰς τὸ Κρητικὸν ὄρος τῆς Δίκτης ὁ Μίνως

Παρατηρήσεως ἰδιαιτέρας ἄξιον εἶναι, ὅτι ἐν Κρήτῃ τὸ πρῶτον ἐσημειώθη ἡ ἐπέμβασις τοῦ λαοῦ εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς πολιτείας, καὶ ἡ ἀπόπειρα τῆς περιστολῆς τῶν αὐθαιρεσιῶν τῆς ὀλιγαρχίας. Πολίτευμα λαϊκὸν διεδέχθη τὴν μοναρχίαν, ἀλλὰ τῶν ἠθῶν ἡ αὐστηρότης καὶ τῶν νόμων τὸ ἀκέραιον οὐδὲν ἔπαθον ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης τοῦ πολιτεύματος. Ἄγρυπνος «τῶν Κόσμων» ὁ ὀφθαλμὸς ἐπετήρει τὴν στρατιωτικὴν πειθαρχίαν, καὶ οἱ γέροντες ἐπέβλεπον τῆς νεολαίας τὴν χρηστὴν ἐπὶ τὰ πρόσω ἐπίδοσιν. Τὰ δημόσια ὑπουργήματα, καταρριφθέντων τῶν φραγμῶν τῆς ἀποκλειστικότητος καὶ τῆς διαδοχῆς, κατέστησαν προσιτὰ εἰς τὴν ἱκανότητα καὶ εἰς τὴν ἀρετήν. Ὁ κεφαλαιώδης τοῦ Μίνωος σκοπός, ἡ ἐλευθερία δηλονότι τοῦ λαοῦ, ἀναλλοίωτος ἐτηρήθη ὑπὸ τὸ μοναρχικὸν καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τῶν ἀρχαίων χρόνων τῆς Κρήτης. Τῆς ἐλευθερίας ὅμως ἡ τήρησις ἀπῄτει θυσίας ποικίλας, καὶ εἰς ταύτας προθύμως εἶχον ὑπαχθῇ οἱ πολῖται. Καὶ σήμερον καὶ πάντοτε ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ ἐπιδίωξις αὐτῆς προϋποθέτει θυσίαν αἵματος καὶ θυσίαν χρυσίου. Οἱ λαοί, οἱ θέλοντες νὰ τηρήσωσι τὴν ἰδίαν ἀνεξαρτησίαν, νὰ ἐπεκτείνωσι δὲ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοφύλων των, ἐὰν συμπέσῃ νὰ ὦσι δοῦλοι, καλοῦνται νὰ στρατεύωσιν ὑπὸ τὰς σημαίας, νὰ θνήσκωσιν ἐν πολέμῳ, νὰ καταβάλλωσι τῶν στόλων καὶ τῶν στρατῶν τὰς ὑπερόγκους δαπάνας.

Διατρίβων τις εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μίνωος, καὶ πατῶν ἐπὶ τῶν λίθων ὅπου ὑψώθησαν ποτὲ τὰ ἀνάκτορά του ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ ἀναμνησθῇ ἐν τάχει τοῦ θαυμασίου ἔργου ὅπερ κατειργάσατο ἡ βαθεῖα καὶ φιλελεύθερος διάνοιά του. Ἤδη τῆς ἑσπέρας αἱ σκιαὶ ἤρξαντο ἁπλούμεναι ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐν τάχει καλπασμῷ διήλθομεν, χωρὶς νὰ λεπτολογήσωμεν πολύ, πρὸ τῶν παρακει-

Digitized by Google

μένων σπηλαίων, ἐν οἷς πρέπει νὰ ἴδωμεν τὴν ἀρχὴν τοῦ Λαβυρίνθου, ὃν ἐκεῖ που ἔτασσον οἱ ἀρχαῖοι. Ἡ ἐπελθοῦσα ἑσπέρα, καὶ ἡ ἀνὰ τὸ πεδίον τοῦ Χάνδακος ἁπλωθεῖσα σιωπὴ ἐπέτεινε τῆς ψυχῆς τὴν μελαγχολίαν. Πλεονέκτημα μοναδικὸν διὰ τὴν πόλιν τοῦ Ἡρακλείου, καὶ ὅπερ οὐδεμία τῆς ὑφηλίου πόλις δύναται νὰ παρουσιάσῃ, εἶναι ὅτι ἀπὸ τοῦ πεδίου αὐτῆς θεωρεῖ ὁ ὁδοιπόρος τῆς Δίκτης τὸ ὄρος ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Ζεύς, τὴν Ἴδην ὅπου ἀνετράφη, καὶ τὸν Γιούκταν ὅπου ἐτάφη. Ἐν τῇ στιγμιαίᾳ ῥιπῇ τοῦ ὀφθαλμοῦ βλέπει τις, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ χρόνῳ, τὸ λίκνον καὶ τὸ μνῆμα τοῦ ὑψιβρεμέτου πατρὸς τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν.

Ἐν μέσῳ δεινῆς τρικυμίας κατελίπομεν περὶ τὸ μεσονύκτιον τὴν πόλιν. Ἄγριος ἔπνεεν ὁ βορρᾶς, ἡ θάλασσα ἐκόχλαζε, καὶ ἐπὶ τοῦ μαινομένου κύματος ὡς φάντασμα γιγαντιαῖον ἐνεφανίζετο περιοδικῶς ἡ σκιὰ τοῦ τείχους τοῦ φρουρίου. Ἐνῷ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐμυκᾶτο ὁ σάλος καὶ ἡ ζωή, ὁ θάνατος καὶ ἡ γαλήνη ἐκάθευδεν εἰς τὸ βάθος τοῦ πυθμένος. Ἐπὶ τῆς στερεᾶς αὐτοῦ ἐπιφανείας ἄφθονα κατεσπάρησαν τὰ ὀστᾶ τῶν Ρωμαίων, τῶν Σαρακηνῶν, τῶν Λατίνων, τῶν Τούρκων. Ἦσαν ἐχθροὶ πρὸς ἀλλήλους οἱ λαοὶ οὗτοι· καίτοι ὅμως ἐχθίστως πρὸς ἀλλήλους διακείμενοι συνηντήθησαν ἐν τούτοις εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἀποπνιγμοῦ τῆς ἐλευθερίας τῆς Κρήτης. Εἶναι οἰκτρὸν νὰ μάχεταί τις καὶ νὰ ἀποθνήσκῃ ὑπὸ τὴν σημαίαν ἰδέας τινός, ἀφοῦ ἡ ἰδέα δὲν εἶναι εὐγενής. Καὶ βεβαίως ἡ ὑποδούλωσις ἑνὸς λαοῦ οὔτε τὸν σκοπὸν δύναται νὰ δικαιολογήσῃ οὔτε τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ χυθὲν αἷμα νὰ ἀμνηστεύσῃ.

(Ἕπεται συνέχεια).

Σπυριδων Παγανελης

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὑπὸ V. G. Marshall προξένου ἐν Πάτραις.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ἵνα λάβωμεν κατὰ προσέγγισιν ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς προόδου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ τελευταῖα 50 ἔτη, δέον νὰ σπουδάσωμεν ὅλως ἰδίᾳ τὴν ἐπιτόπιον ἱστορίαν τῶν Πατρῶν. Βεβαίως πᾶς ξένος πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μεγίστης προόδου τῆς ἐπιτευχθείσης ἐν Ἑλλάδι προβάλλει ἀμέσως τὰς Ἀθήνας, ἔνθα τὰ μεγαλοπρεπῆ δημόσια κτίρια καὶ αἱ πολλαὶ ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου ἀπαστράπτουσαι ἰδιωτικαὶ οἰκοδομαὶ κοσμοῦσι τὰς ὁδούς. Πράγματι αἱ Ἀθῆναι ἀνεπτύχθησαν θαυμασίως, πλὴν ἠδύνατο νὰ λεχθῇ *ἐν μέρει* περὶ αὐτῶν, ὅτι ἡ πόλις πολὺ τῆς λαμπρότητος αὐτῆς ὀφείλει τοῖς ξένοις, οἵτινες ἕνεκα μεγίστου ἐνδιαφέροντος πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος πολλάκις κατῴκησαν ἐκεῖ καὶ οὐκ ὀλίγα μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα ἔκτισαν. Πλούσιοι ἀλλ' εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐγκατεστημένοι Ἕλληνες ἀφιέρωσαν ἑκατομμύρια ὑπὲρ τῶν δημοσίων καταστημάτων· τέλος δὲ ὡς ἕδρα ἁπασῶν τῶν κεντρικῶν ἀρχῶν τῆς Ἑλλάδος, αἱ Ἀθῆναι, ἔσχον τεχνητὴν σχεδὸν αὔξησιν ἐκ τῶν ἔξω. Αἱ Πάτραι ὅμως ἐξ ἐναντίας ὀφείλουσι μόνον εἰς ἑαυτὰς τὴν ἤδη ἀνθηρὰν αὐτῶν κατάστασιν, διόπερ εἶνε ἡ μᾶλλον ἀναντίρρητος ἀπόδειξις τοῦ μεγάλου προοδευτικοῦ πνεύματος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.

Μετὰ 20 περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἀγῶνος (1850) ἡ πόλις εἶχε μόνον 10,000 κατοίκων, ἐν ἔτει δὲ 1879 εἶχεν 25,000 καὶ σήμερον, κατὰ τὸν Murray, ὁ πληθυσμὸς τῶν Πατρῶν κυμαίνεται μεταξὺ 35—38,000 κατοίκων.

Ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1873 ἡ πόλις ἔλαβε νέαν ὄψιν, εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσαν κυρίως οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Θάνος Ροῦφοι, υἱοὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος γνωστοῦ καὶ περιβλέπτου ἄρχοντος Β. Ρούφου. Ἐπὶ τῆς δημαρχίας ἐκείνων κατεσκευάσθη μέγα ὑδραγωγεῖον, ἴσως τὸ σημαντικώτερον τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης. Συγχρόνως δ' εἰσήχθη ὁ δι' ἀεριόφωτος φωτισμὸς καὶ ἐφηρμόσθη γενικὸν σύστημα ὑπονόμων· κατεσκευάσθησαν ὡραῖαι δημόσιαι καὶ διὰ δενδροστοιχιῶν κεκοσμημέναι πλατεῖαι, καὶ πολλαὶ ὁδοὶ τῆς ἄνω πόλεως ηὐρύνθησαν καὶ ἐξωραΐσθησαν, συνελόντι δ' εἰπεῖν ἐγένετο πᾶν τὸ δυνατὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ ὁ τὸ πρῶτον ἐν Πάτραις ἐρχόμενος οὐκ ὀλίγον ἐκπλήσσεται ἐκ τῶν ὡραίων λιμενικῶν ἔργων καὶ τῶν προκυμαιῶν, ἐξ ὧν κατὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν σταφίδων συχνάκις ἐπιβιβάζονται καὶ ἀποστέλλονται ἁπανταχοῦ τῆς ὑφηλίου καθ' ἑκάστην ὑπὲρ τοὺς εἰκοσακισχιλίους στατῆρας τοῦ ἀπεξηραμμένου τούτου καρποῦ.

Αἱ Πάτραι δὲν εἶνε μόνον ναυτικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἀλλὰ καὶ βιομηχανική, ἔχει δὲ νὰ ἐπιδείξῃ 20 ἀτμοκίνητα βιομηχανικὰ καταστήματα.

Καὶ ὑπὸ φιλολογικὴν δ' ἔποψιν δὲν ἀργεῖ, διότι ἔχει 8 τυπογραφεῖα, ἐν οἷς ἐκτυποῦνται πολλὰ βιβλία καὶ φυλλάδια καὶ δημοσιεύονται 5 ἑβδομαδιαῖαι ἐφημερίδες.

Πλὴν ὀφείλομεν νὰ ἐπανέλθωμεν πάλιν εἰς τὴν περίοδον τῶν ἀνωμαλιῶν, ἵνα δυνηθῶμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν ἀκριβῶς τὴν πραγματικὴν τῆς χώρας πρόοδον. Ἰδίως δὲ ὀφείλομεν νὰ μὴ παρίδωμεν τὴν τότε ἀθλίαν κατάστασιν τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς καὶ τῆς δημοσίας οἰκονο-

Digitized by Google

μίας. Καὶ τότε μὲν ὑπῆρχον 12,000 σχεδὸν στρεμμάτων [1]) σταφιδοφυτειῶν, καὶ 37,000 στρεμμάτων ἀμπελοφυτειῶν· νῦν δ' ἐκ μὲν τῶν πρώτων ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰς 600,000 καὶ ἐκ τῶν τελευταίων ἓν ἑκατομμύριον στρεμμάτων.

Οἱ ἐλαιῶνες δι' οὓς ἐκαυχᾶτο πρότερον ἡ Πελοπόννησος κατεστράφησαν σχεδὸν ὑπὸ τοῦ ἀγρίου Ἰβραὴμ πασσᾶ καὶ μόλις ὑπελείφθησαν καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον 500,000 ἐλαιοδένδρων. Ἐν ἔτει δὲ 1886 ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθε πάλιν εἰς 15 ἑκατομμύρια.

Βαλανιδίων τοῦ καρποῦ τῆς δρυὸς (Quercus Aegilops) ἐξήχθησαν ἐν ἔτει μὲν 1838 περὶ τὰς 60,000 στατήρων, ἡ δὲ τελευταία συγκομιδὴ ἀνῆλθεν εἰς 250,000 στατήρων.

Ἡ καλλιέργεια τῆς μετάξης δυστυχῶς, ἕνεκα τῆς νόσου τοῦ μεταξοσκώληκος ἥτις ἐνέσκηψεν ἀπό τινων ἐτῶν, ὠπισθοδρόμησε λίαν. Ἵνα δὲ λάβωμεν ἰδέαν τινὰ τῆς ποιότητος τῆς ἑλληνικῆς μετάξης, ἀνάγκη ν' ἀναμνησθῶμεν μόνον ὅτι ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἐκθέσει τῶν Παρισίων ἐν ἔτει 1885 ἀπενεμήθη αὐτῇ τὸ πρῶτον βραβεῖον.

Καὶ ἡ καλλιέργεια δὲ τοῦ καπνοῦ ἐπεξετάθη λίαν. Ἐν ἔτει 1842 παρήχθησαν 450 χιλιάδες ὀκάδων, κατὰ δὲ τὸ τελευταῖον ἔτος (1886) παρήγαγεν ἡ Ἑλλὰς 4 ἑκατομμύρια ὀκάδων.

Ἡ δὲ τῶν σιτηρῶν καλλιέργεια παρέχει ἧττον εὐάρεστα ἀποτελέσματα. Ἡ ἔλλειψις ἐπαρκοῦς κεφαλαίου καὶ ἡ ἐπίμονος ἄρνησις τῶν χωρικῶν ὅπως προμηθευθῶσι κατάλληλα γεωργικὰ ἐργαλεῖα, ἀναστέλλουσιν εἰσέτι τὴν πρόοδον. Εἰς τοῦτο δὲ συμβάλλεται προσέτι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ καλλιέργεια τῆς τε σταφιδαμπέλου καὶ ἀμπέλου ἀποδείκνυται μᾶλλον προσοδοφόρος· δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ θαυμάζωμεν ἐὰν ἡ γεωργία μένει ἀναλόγως παρημελημένη. Ἀφ' ἑτέρου δὲ πάλιν παρατηροῦμεν εὐχαρίστως ὅτι ἀπὸ τῆς προσαρτήσεως τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα (1881) ἅπαντα τὰ εἴδη τῶν σιτηρῶν αὐξάνουσι λίαν, ἡ δὲ πρότερον τοσοῦτον μεγάλη εἰσαγωγὴ ἔκ τε Ρωσσίας καὶ Τουρκίας κατ' ἔτος ἐλαττοῦται. Ἐν ἔτει 1880 ἅπασα ἡ τῶν σιτηρῶν συγκομιδὴ τῆς Ἑλλάδος ἀνῆλθεν εἰς 1,500,000 *κουάρτερ* [2]) ἢ τέταρτα, τὸ δὲ προηγούμενον ἔτος ὑπερέβη τὰ 5 ἑκατομμύρια.

Οὐδαμοῦ ὅμως ἡ πρόοδος εἶναι τοσοῦτον καταφανὴς ὅσον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφιδαμπέλου καὶ τὸ ταύτῃ συναφὲς κολοσσιαῖον ἐμπόριον τῶν σταφίδων, ὧν τὸ κύριον κέντρον εἰσὶ πάλιν αἱ Πάτραι.

Κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς Τουρκοκρατίας ἔτη, δηλ. περὶ τὰ 1820, παρήχθησαν καὶ ἐξήχθησαν σχεδὸν 120.000 στατήρων, κατὰ δὲ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα αἱ φυτεῖαι παρημελήθησαν ἐντελῶς καὶ δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐξαχθῇ ἀξία λόγου ποσότης σταφίδων.

Μετὰ τὴν εἰρήνην ὅμως ἡ καλλιέργεια τῆς σταφιδαμπέλου ἐπεξετάθη λίαν ὡς ἐκ τῶν ἑπομένων ἀριθμῶν δηλοῦται:

1840	14274	ἀγγλικοὶ τόννοι [1])
1850	34457	» »
1860	51624	» »
1870	54177	» »
1880	92330	» »
1886	123000	» »

Ἵνα δέ τις κατὰ προσέγγισιν νοήσῃ τὴν σπουδαιότητα τοῦ εἴδους τούτου διὰ τὸ μικρὸν κράτος, ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν μόνον ὅτι ἡ ἀξία αὐτοῦ ἐν ἔτει 1886 ὑπερέβη τὰ 70 ἑκατομμύρια φράγκων.

Πράγματι ἡ κορινθιακὴ σταφὶς εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς Ἑλλάδος, ὥστε καλὴ ἢ κακὴ ἐσοδεία σημαίνει γενικὴν χαρὰν ἢ λύπην, ἰδίως διὰ τὴν Πελοπόννησον. Αἱ Πάτραι κατὰ τὸν χρόνον τῶν φορτώσεων, ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, ὡς πρωτεύουσα τῆς Πελοποννήσου, εἶνε μικρὸν Ἀμβοῦργον, σὺν τῇ διαφορᾷ ὅτι ἅπασαι αἱ τάξεις τοῦ λαοῦ ἐν εὐχαρέστῳ διεγέρσει ἀναμένουσι τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἐὰν δ' ἐν τέλει ὁ ὡραῖος κυανοπόρφυρος καρπὸς τεθῇ ξηρὸς ἐν ἀσφαλεῖ, ἀγάλλεται ἅπασα ἡ χώρα. Οἱ ἡμίονοι οἱ φέροντες τὰ πρῶτα φορτία τῆς σταφίδος εἰς τὴν πόλιν εἰσὶ κεκοσμημένοι διὰ κωδωνίσκων καὶ κλάδων μυρσίνης. Αἱ πρῶται διὰ σταφίδων πεφορτωμέναι φορτηγίδες εἰσὶ κεκαλυμμέναι διὰ σημαιῶν καὶ συνοδεύονται ὑπὸ ζητωκραυγῶν τῶν τε κωπηλατῶν καὶ τῶν συσκευαστῶν (κοιν. στιβαδόρων), ἐνῷ τὰ εὐτυχῆ ἀτμόπλοια, τὰ ὁποῖα ἕνεκα τῆς ταχύτητος αὐτῶν ἐκλέγονται πρὸς μεταφορὰν τῶν πρωτολείων, κοσμοῦνται ἰδιαζόντως καὶ εἰσδέχονται τὰ πρῶτα βυτία ἢ κιβώτια ὑπὸ τὸν κρότον τῶν πυροβόλων. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐν Πάτραις βασιλεύει ἄκρα δραστηριότης. Οὐ μόνον δ' ἐπιβιβάζονται ἐντεῦθεν ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον στατήρων σταφίδων καὶ ἑτέρων ἐμπορευμάτων, ἀλλ' ἐνταῦθα συγκεντροῦται πᾶν ὅ,τι προάγει καὶ ἐμψυχώνει τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο ἐμπόριον. Ἐνταῦθα εὑρίσκονται τὰ κεντρικὰ γραφεῖα τῶν τε ξένων καὶ τῶν Ἑλλήνων μεγα-

1) Τὸ ἑλληνικὸν στρέμμα ἰσοῦται σχεδὸν πρὸς τὸ 1)4 ἑνὸς ἀγγλικοῦ acre

2) Ἕκαστον ἀγγλικὸν *κουάρτερ* = πρὸς 480 ἀγγλικὰς λίτρας ἤτοι 171 ὀκάδας.

1) Ἕκαστος ἀγγλικὸς τόννος = πρὸς 2220 λίτρας ἑνετικάς, ἤτοι πρὸς 832 1)2 ὀκάδας.

Digitized by Google

λεμπόρων, ὡς καὶ τὰ γενικὰ πρακτορεῖα τῶν τε ἀτμοπλοϊκῶν καὶ τῶν ἀσφαλιστικῶν ἑταιριῶν, ἐνῷ αἱ εὐρεῖαι τραπεζικαὶ ἐργασίαι, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐντεῦθεν, εἰσὶ πολλοῦ λόγου ἄξιαι.

Καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος ἐν τοῖς προτέροις χρόνοις προήχθη λίαν, ἐνῷ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦν ἐντελῶς ἐγκαταλελειμμένη. Ὅτε ὁ βασιλεὺς Ὄθων ἀνέλαβε τὴν κυβέρνησιν ἐν ἔτει 1833, ἡ βιομηχανία αὕτη ἦν ὅλως ἄγνωστος. Ἐν ἔτει ὅμως 1862 ἐξησφαλίσθη μικρὰ ἐσοδεία ἐκ 3,200,000 ἀγγλ. λιτρῶν. Ἡ παραμέλησις τῆς καλλιεργείας ταύτης ἦν τοσοῦτο μᾶλλον λυπηρὰ ὅσον ἐν Ἑλλάδι τὸ φυτὸν τοῦτο, ἂν οὐχὶ πρότερον, τοὐλάχιστον κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ χριστιανισμοῦ ἔτη, συχνάκις ἐκαλλιεργεῖτο. Ὁ Παυσανίας ἀναφέρει ὅτι ἡ χώρα τῆς Ἠλείας ἦν καταλληλοτάτη διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ βύσσου, ἐν δὲ ταῖς Πάτραις ἐξησκεῖτο ζωηρὰ διὰ τούτου βιομηχανία 1).

Μεθ' ὅλας δὲ τὰς προσπαθείας τὰς καταβαλλομένας κατὰ τὴν κατεργασίαν ἡ ποιότης τοῦ ἐγχωρίου βάμβακος ὑπολείπεται λίαν, διότι αἱ ἶνες εἰσὶ βραχεῖαι, τὸ δὲ ἐκ τούτων νῆμα χονδρόν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ δὲν δύναται νὰ συναγωνισθῇ πρὸς τὸν βάμβακα ἑτέρων χωρῶν. Ἡ μεγίστη ἄχρι τοῦδε ἐπιτευχθεῖσα ἐσοδεία ἀνῆλθεν εἰς 22,000,000 ἀγγλ. λιτρῶν.

Ἂν καὶ ἡ πρὸς ἐμπορείαν δεξιότης τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων εἶνε πασίγνωστος, οὐχ ἧττον δὲν εἶνε ἐπίσης πασίγνωστον ὅτι τὸ μικρὸν κράτος κέκτηται ἐμπορικὸν ναυτικόν, ὅπερ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἄλλων ἐθνῶν σχεδὸν δύναται νὰ ὀνομασθῇ μέγα.

Ἤδη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας εἶχεν ἡ Ἑλλὰς 450 ἐμπορικὰ πλοῖα 52,000 τόννων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821—29 ὑπὸ τοὺς γνωστοὺς θαλασσίους ἥρωας Μιαούλην, Κανάρην, Σαχτούρην καὶ ἄλλους, μετεβλήθησαν εἰς πολεμικά, οὐχὶ σπανίως νικήσαντα καὶ εἰς ἐπαίσχυντον φυγὴν τρέψαντα τοὺς ἰσχυροὺς στόλους τῆς τε Τουρκίας καὶ Αἰγύπτου, ὡς ταῦτα ἐν ἐκτάσει περιεγράφησαν ὑπὸ τοῦ Φίνλαϋ, Γόρδωνος καὶ Τρικούπη.

Τὸ ἑλληνικὸν ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἐκέκτητο ἤδη, λήγοντος τοῦ 1885 ἔτους, 1348 ἱστιοφόρα πλοῖα 260,000 τόννων, εἰς δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ γραφείου Veritas ἐν ἔτει 1885 δημοσιευθέντα γενικὸν κατάλογον τῶν ἱστιοφόρων πλοίων ἁπάντων τῶν ἐθνῶν, ἡ Ἑλλὰς εὕρηται 11η ἐκ τῶν 42 μνημονευομένων κρατῶν. Ἡ Ἱσπανία ἵσταται παρ' αὐτῇ μετὰ 1450 πλοίων 269,000 τόννων, ἐνῷ ἡ Αὐστρία ὡς 12η, ἔχει 468 πλοῖα 192,000 τόννων. Τὸ μικρὸν λοιπὸν τοῦτο κρατίδιον, ἡ Ἑλλάς, κατέχει ἐπίσημον θέσιν. Ἔτι δὲ κέκτηται ἀξιόλογον ἀτμοκίνητον στόλον ἐξ 63 σκαφῶν 40,000 τόννων σχεδόν, ἐν οἷς συγκαταλέγονται ἔνια τῶν ταχίστων ἀτμοπλοίων τῆς Μεσογείου.

1) Πρβλ. Παυσαν. V, 5, 2. VI, 26, 4. VII, 21, 7.

Ἐν πολλαῖς ἐκ τῶν μεγαλειτέρων πόλεων ἱδρύθησαν πρό τινων ἐτῶν ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια, οὐκ ὀλίγον συντελοῦντα εἰς τὴν ἐν γένει ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἰδίως ἄξια μνείας εἰσὶ τὰ ἐπιμελητήρια τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Πειραιῶς, τῶν Πατρῶν, τῆς Κερκύρας, τῆς Ζακύνθου, τῆς Κεφαλληνίας κτλ.

Ἂν καὶ ὑπάρχωσιν ἐν Ἑλλάδι λίαν εὐυπόληπτοι Τράπεζαι, ἑλληνικαί τε καὶ ξέναι, οὐδαμῶς ὅμως ἐπαρκοῦσιν εἰς τὸν ὑπὸ τοιαύτης προοδευτικῆς τάσεως ἐμφορούμενον λαόν.

Τὸ σύνολον τῶν κεφαλαίων ἁπασῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐργαζομένων Τραπεζῶν ἀνέρχεται εἰς 85,000,000 φράγκων μόνον. Εὐφυΐας, ἐπιμελείας καὶ πρὸς ἐργασίαν ῥώμης εὐμοιρεῖ λίαν ὁ λαός, πλὴν κεφαλαίων ἔχει μεγάλην ἔλλειψιν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος εὐτυχῶς ἀσχολοῦνται ἐν ὑπερόχῳ πλειονοψηφίᾳ εἰς τὴν γεωργίαν, σκοπὸν προθέμενοι νὰ μεγεθύνωσι καὶ βελτιώσωσιν ἔτι μᾶλλον τὰ μικρὰ κτήματα, ἅπερ ἐκληρονόμησαν παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν ἢ ἐδημιούργησαν ἐκ τῆς περιβαλλούσης αὐτοὺς χέρσου.

Ὅταν ὁ μικρὸς ἰδιοκτήμων εὐτυχήσῃ, σκέπτεται περὶ προικίσεως τῶν θυγατέρων του ἢ περὶ ὑποστηρίξεως ἱκανοῦ συγγενοῦς· ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει ἀξιοῖ μείζονα κατ' οἶκον ἀνάπαυσιν ἢ ἧττον ἐπίπονον βίον. Ἀληθῶς ὅμως ἔκπληξιν διεγείρουσιν αἱ δύο ἕτεραι αὐτοῦ ἀρεταί: ἡ ἠθικότης καὶ ὀλιγάρκεια, καθ' ἃς οὐδεὶς ἕτερος λαὸς τῆς ἀνατολῆς οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν ὁμοιάζει αὐτῷ.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἐγκαταλείπει ὁ χωρικὸς τὴν καλύβην του. Τὰ σιτία αὐτοῦ συνιστάμενα ἐξ ἄρτου, ἐλαιῶν καὶ τοῦ ἀπαραιτήτου ῥετσινάτου (οἴνου ἐγχωρίου λίαν στρυφνοῦ ἀλλ' ὑγιεινοῦ), ἐπαρκοῦσιν αὐτῷ ἐντελῶς καὶ μεθ' ὅλην τὴν βαρεῖαν τῆς ἡμέρας ἐργασίαν. Μόνον τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτοῦ ὕπνου, διώρου περίπου, δὲν δύναται νὰ στερηθῇ. 1) Καὶ μεθ' ὅλην ὅμως τὴν ἐπιμέλειαν συχνάκις ὁ δραστήριος νέος Ἕλλην δὲν δύναται νὰ προοδεύσῃ, διότι ἐλλείπουσιν αὐτῷ τὰ κεφάλαια ὅπως ἐπιχειρήσῃ μείζονα ἔργα. Ἐπειδὴ δὲ αἱ Τράπεζαι συνήθως παρεμβάλλουσι μέγιστα προσκόμματα

1) Τοῦτο λεκτέον μόνον περὶ τῶν μηνῶν τοῦ θέρους, διότι τὸν χειμῶνα ἢ μᾶλλον ἀπὸ τῆς 15 Αὐγούστου μέχρι τῆς 23 Ἀπριλίου, ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, οὐδεὶς τῶν ἐργατῶν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν κοιμᾶται. Σ. Μ.

Digitized by Google

ὅπως δανείσωσι χρήματα τοῖς τοιούτοις, ἐμπίπτουσι συνήθως εἰς τὰς χεῖρας ἀσυνειδήτων τοκογλύφων, ὧν καὶ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν δυστυχῶς ἱκανοί.

Συχνάκις λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ μέχρι 25⁰|₀ καὶ πλέον διὰ μικρὰ δάνεια, πλὴν οὗτος προτιμᾷ νὰ πληρώσῃ τὸν τόκον τοῦτον ἢ ν' ἀποταθῇ εἰς τὰ μεγάλα τραπεζιτικὰ καταστήματα, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἀπαιτοῦσι πλέον τῶν 8 ἢ 9⁰|₀· πλὴν τοσαύτας δυσκολίας παρεμβάλλουσιν, ὥστε ἐκφοβίζουσι τὸν συνήθως μὴ ἐθισμένον εἰς χρηματιστικὰς ὑποθέσεις ἰδιοκτήμονα. Πολλάκις ὅμως οὔτε παρὰ τῶν Τραπεζῶν οὔτε παρ' ἰδιωτῶν κεφαλαιούχων δύναται νὰ εὕρῃ τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ χρήματα, καὶ τότε ἀρκεῖται μετ' ἀπιστεύτου λιτότητος καὶ φιλοπονίας βραδύτατα μὲν ἀλλὰ βαθμηδὸν νὰ γεωργῇ τὰς περιβαλλούσας αὐτὸν ἐκτάσεις, ὁπότε δύναται μόνον νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ ἐν τῇ μελλούσῃ γενεᾷ καὶ ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ τέκνων ὅ,τι ἠδύνατο διὰ μικρᾶς βοηθείας νὰ γείνῃ ἤδη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του. Χιλιάδες ἐπιμελῶν μικρῶν γεωργῶν ἔλαβον καὶ λαμβάνουσι καὶ σήμερον ἔτι πεῖραν τούτου. Ἐὰν τὸ κακὸν τοῦτο ἀπεσοβεῖτο ὑπὸ Τραπεζῶν ἢ κεφαλαιούχων, οὐ μόνον πλεῖστα θὰ ἐκέρδιζον οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος καὶ οἱ κάτοικοι ἀπείρως θὰ ὠφελοῦντο. Τοῦτο εἶνε ἀπέραντον πεδίον, ἐφ οὗ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ καλὸν καὶ ὠφέλιμον.

('Εκ τοῦ Γερμανικοῦ περιοδικοῦ Unsere Zeit)

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Μετάφρασις ΧΡ. Π. ΚΟΡΥΛΛΟΥ, ἰατροῦ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΥΜΠΕΠΥΚΝΩΜΕΝΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΣ

Ἡ ἐργασία, εἰς ἣν ὑποβάλλεται τὸ γάλα, ὅπως διατηρηθῇ ἐπὶ χρόνον, ἁπλοῦν ἔχει σκοπὸν νὰ ἀφαιρέσῃ μέγα μέρος τοῦ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένου ὕδατος, διὰ μεθόδων μὴ ἀλλοιουσῶν τὴν σύστασιν αὐτοῦ. Προσθέτοντες εἰς αὐτὸ σάκχαρον καὶ εἰσάγοντες τὸ παρασκευασθὲν μῖγμα ἐντὸς ἀγγείων στεγανῶν καὶ ἑρμητικῶς ἐσφραγισμένων, ἐν Ἀμερικῇ, πρὸ τριακονταετίας ἤδη, κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσι πάσας τὰς ἰδιότητας τοῦ γάλακτος καὶ νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸ εἰς οἱανδήποτε ἀπόστασιν, ἄνευ τινὸς ἀλλοιώσεως, ἐνῷ συγχρόνως ἠλάττουν καὶ τὸν ὄγκον αὐτοῦ. Δι' ἁπλῆς προσθήκης ποσότητος τινος ὕδατος, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς χρήσεως, τὸ γάλα ἀραιοῦται εἰς τὸν ἀρχικὸν αὐτοῦ ὄγκον. Τὸ συμπεπυκνωμένον τοῦτο γάλα κατεδείχθη χρησιμώτατον κατὰ τὸν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ὁμοσπονδιακὸν πόλεμον, εἰς τοὺς ἐν ἐκστρατείᾳ ὁπλίτας. Ἔκτοτε ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἐγενικεύθη ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐν Τογκίνῳ ἰδιαζόντως χάρις εἰς αὐτὸ οἱ ἐκ δυσεντερίας καὶ ἄλλων χρονίων κοιλιακῶν νοσημάτων προσβαλλόμενοι στρατιῶται ἠδύναντο νὰ λαμβάνωσι τὴν μόνην τροφὴν ἣν ἐδέχετο ὁ στόμαχος αὐτῶν. Ὁ ἰατρὸς Ζουβὲρ τοσοῦτον ἐνεθουσιάσθη ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς χρήσεως αὐτοῦ, ὥστε ἔλεγε ὅτι ἔπρεπε νὰ στηθῇ ἀνδριὰς εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἔσχε πρῶτος τὴν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς συμπεπυκνωμένου γάλακτος.

Ἡ παρασκευάζουσα τὸ προϊὸν τοῦτο βιομηχανία ἐτησίως λαμβάνει διαστάσεις μεγαλειτέρας· διεπεραιώθη ἤδη διὰ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τὸ μικρὸν χωρίδιον Χὰμ τῆς Ἑλβετίας, παρὰ τὴν Ζούγην, ἐγένετο ἡ ἕδρα ἐργοστασίου, συμπυκνοῦντος καθ' ἑκάστην τὸ γάλα ὑπεροκτακισχιλίων ἀγελάδων, ἤτοι 60, 000 λίτρας περίπου, ἐκπέμποντος δ' ἐτησίως 16—17 ἑκ. λ. συμπεπυκνωμένου γάλακτος.

Ἡ λειτουργία τοῦ ἐργοστασίου τούτου, ὅπερ εἶνε τὸ κυριώτερον τῶν ἑπτὰ ὁμοίων ἱδρυμάτων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πλουσιωτάτης ἑταιρίας, ἤρξατο πρὸ εἰκοσαετίας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην συνεπύκνου τὸ γάλα 263 ἀγελάδων καὶ παρέδιδεν εἰς τὴν κατανάλωσιν 137,000 κυτία ἐκ 435 γραμμαρίων ἕκαστον. Τὸ γάλα ἀγοράζεται παρὰ τῶν κτηνοτρόφων πρὸς 12 λεπτὰ κατὰ λίτραν, παραλαμβάνει δὲ αὐτὸ ἡ ἑταιρία ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ πωλητοῦ.

Κομιζόμενον εἰς τὸ ἐργοστάσιον τὸ γάλα ῥίπτεται ἀμέσως ἐντὸς δεξαμενῆς κεκαλυμμένης διὰ λεπτῆς μεταξίνης κρησέρας, χρησιμευούσης εἰς τὴν διήθησιν τοῦ γάλακτος καὶ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν τυχὸν ἐνυπαρχουσῶν ἐν αὐτῷ ἀκαθαρσιῶν. Ὁ πυθμὴν εἶνε συγχρόνως καὶ ὁ δίκος πλάστιγγος ζυγιζούσης τὸ γάλα. Διά τινος δικλεῖδος ἀναγομένης καθ' ἕκαστον ζύγισμα, τὸ γάλα ἐκ τῆς δεξαμενῆς εἰσρέει ἀπ' εὐθείας εἰς μεγάλους χαλκίνους λέβητας, οἵτινες θερμαίνονται δι' ἀτμοῦ μέχρι 35ο. Τότε προστίθεται εἰς τὸ γάλα καὶ ἓν ὄγδοον περίπου τοῦ βάρους του σακχάρου ἐκ σαχαροκαλάμου. Ἅμα διαλυθέντος τοῦ σακχάρου, τὸ γάλα εἰσέρχεται αὐτομάτως ἐντὸς λεβήτων ἀφ' ὧν ἀφηρέθη ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ καὶ εἶτα γίνεται ἡ συμπύκνωσις ὑπὸ θερμοκρασίαν 52ο. Ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους τὸ γάλα βράζει χωρὶς οὐδὲν τῶν συστατικῶν αὐτοῦ (λῖπος, τυρίνη κτλ.) νὰ ὑποστῇ τὴν ἐλαχίστην ἀλλοίωσιν. Εἰς διάστημα τριῶν ὡρῶν, τὸ ἐν ἑκάστῳ τῶν λεβήτων ποσὸν γάλακτος ἐλαττοῦται εἰς τὸ τρίτον τοῦ ἀρχικοῦ ὄγκου, ἤτοι εἰς 70—80 ἑκατοντάλιτρα. Ἐκ τῶν συμπυκνωτικῶν λεβήτων τὸ ὑγρόν, ἐν

Digitized by Google

ἡμιπεπυκνωμένῃ καταστάσει, εἰσάγεται ἐντὸς κυλινδροειδῶν σωλήνων ἐμβεβαπτισμένων ἐντὸς ὕδατος ἀδιακόπως ἀνανεουμένου, ἐν ᾧ ταχέως ἀποψύχεται. Ἀποψυχθέν, τὸ συμπεπυκνωμένον γάλα ἀνέρχεται διὰ μηχανικῆς ὁδοῦ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ἐργαστηρίου, ὅπου διανέμεται καὶ σφραγίζεται ἐντὸς μεταλλίνων κυτίων.

Κ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Ἐπίλογος

Τοιαῦται εἶνε, ἀγαπητὲ Ἐλισαῖε, αἱ ἰδέαι, ἃς ἐπεθύμουν νὰ ἐγκολπωθῇς, σὺ καὶ πάντες οἱ νέοι μας, διότι νομίζω ὅτι εἶνε αἱ καταλληλότεραι ὅπως ἐξασφαλίσωσι συγχρόνως τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμετέρας πατρίδος καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ πολίτου καθ' ἕκαστον. Ὡς εἶδες, ἀπορρέουσι πᾶσαι ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς· ἐπειδὴ κατὰ φύσιν ὁ ἄνθρωπος ἀποστέργει τὴν ἀπομόνωσιν, δὲν ζῇ κατ' αὐτήν, δὲν ἐκπληροῖ τὸν προορισμόν του καὶ δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν συνείδησίν του εἰμὴ ἐφόσον ἐργάζεται πρὸς συντήρησιν τῆς κοινωνίας, ἧς ἀποτελεῖ μέρος. Ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη διαγράφουσιν ἡμῖν τὰ καθήκοντά μας. Ἡ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας, τοῦ πολίτου καὶ τῆς πατρίδος, ἀλληλεγγύη εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἐὰν ἀφ' ἑνὸς ζῶμεν μόνον τῇ συνδρομῇ τῶν ὁμοίων, ἐξ ἄλλου ὁ βίος ἡμῶν δὲν ἔχει λόγον ὑπάρξεως καὶ ἀξίαν, εἰμὴ ἐφόσον καὶ ἡμεῖς καθιστάμεθα χρήσιμοι εἰς τὸν πλησίον μας. Ἀγάπα τοὺς ὁμοίους σου ὡς συντρόφους, εἰς οὓς ὀφείλεις τὰ πάντα. Ἡ ἀγάπη αὕτη ἔστω ὁ γενικὸς κανὼν τῆς διαγωγῆς σου· ἐν αὐτῇ θὰ ἀνεύρῃς τὴν ψυχικὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀνάπτυξιν σεαυτοῦ. Θὰ γονιμοποιήσῃ καὶ θὰ ἀναπτύξῃ ἐν σοὶ πάντα ἀγαθὸν σπόρον. Ἐὰν γηράσῃς, θὰ δύνασαι νὰ ἐπισκοπήσῃς τὴν ὁδὸν ἣν διέτρεξας μετὰ τῆς ὑπερτάτης εὐαρεσκείας ὅτι οὐδεμίαν τῶν ἰδιοτήτων σου ἀφῆκες ἀκαλλιέργητον, οὐδεμίαν τῶν δυνάμεών σου νεκράν, οὐδὲν τῶν φυσικῶν δώρων στεῖρον, οὐδὲν τῶν καθηκόντων σου ἀνεκτέλεστον καὶ ὅτι ὑπῆρξες ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἔδει νὰ εἶσαι. Ἐὰν ἔχῃς τέκνα, ἅτινα θὰ σὲ διαδεχθῶσι, θὰ εἰσαγάγῃς αὐτὰ καλῶς μεμορφωμένα εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς καὶ θὰ ἀφήσῃς αὐτοῖς τὸ παράδειγμά σου. Ἐπερχομένου δὲ τοῦ θανάτου, θὰ εἶσαι ἕτοιμος νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸ ἄγνωστον, μὴ λυπούμενος τὸ παρελθόν, ἐὰν δὲν ἐλπίζῃς νὰ ἀναζήσῃς ἐν ζωῇ ἄλλῃ, μὴ φοβούμενος τὸ μέλλον, ἐὰν πιστεύῃς ὅτι θὰ ἐμφανισθῇς ἐνώπιον δικαστοῦ ὑπερτάτου.

Paul Bourde.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ τιμωρία τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει τις ἐν ὀργῇ διατελῶν δὲν εἶνε πλέον ἐπανόρθωσις, εἶνε ἐκδίκησις.

—

Ἡ ἀθανασία ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου. Ἐδῶ πρέπει νὰ σπείρῃ τις τὸν σπόρον, ὅστις θὰ ἀναπτυχθῇ εἰς αἰωνίαν διάρκειαν.

—

Ἡ πενία ὀφείλει νὰ ἐργάζεται ὑπὲρ τοῦ πλούτου διὰ νὰ φθάσῃ ποτὲ μέχρις αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ τῆς Καλλιφορνίας, ἔνθα ὑπάρχει ἐγκατεστημένη πολυάριθμος κινεζικὴ παροικία, ἐκδίδονται τέσσαρες ἐφημερίδες ἐκτετυπωμέναι διὰ κινεζικῶν χαρακτήρων. Εἶνε δὲ ἅπασαι ἑβδομαδιαῖαι καὶ κυκλοφοροῦσιν ἐν συνόλῳ εἰς 2,500 ἀντίτυπα. Ἡ διεύθυνσις ἑκάστης τῶν κινεζικῶν τούτων ἐφημερίδων ἀποτελεῖται συνήθως ἐκ τεσσάρων προσώπων: τοῦ ἐκδότου, τοῦ βοηθοῦ ἐκδότου, τοῦ μεταφραστοῦ καὶ τοῦ τυπογράφου. Κυριώτατον πρόσωπον εἶνε ὁ μεταφραστής. Οὗτος καθῆκον ἔχει νὰ συλλέγῃ ἐκ μεταφράσεως ἀπὸ τῶν ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα, προστίθησι δὲ καὶ ἐξ ἰδίων πηγῶν ἐγχωρίους εἰδήσεις. Τὴν ὕλην ταύτην παρέχει εἰς τοὺς ἐκδότας, οἵτινες κατατάττουσι καὶ ἀναγράφουσιν ἰδιοχείρως τὰ διάφορα ἑκάστου φύλλου περιεχόμενα ἐπὶ χάρτου εἰδικῆς κατασκευῆς. Ἕτοιμον τὸ πρωτότυπον τοῦ φύλλου παραδίδεται εἰς τὸν τυπογράφον, ὅστις διὰ μικροῦ πιεστηρίου ἐκδίδει πανομοιότυπα ἀντίτυπα, περίπου ὅπως διὰ τοῦ πολυγράφου. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν ταχύτητα τὸ κινεζικὸν τοῦτο μηχάνημα τῆς τυπογραφικῆς πολὺ ὑστερεῖ τῶν εὐρωπαϊκῶν πιεστηρίων. Ἐνῷ νῦν τὸ ἄριστον πιεστήριον παρέχει 12,000 καθ' ὥραν, ὁ Κινέζος πιεστὴς μόλις ἐξάγει 400.... καθ' ἡμέραν. Αἱ κινεζικαὶ ἐφημερίδες ἐκτυποῦνται διὰ μαύρης κινεζικῆς μελάνης ἐπὶ χάρτου λευκοῦ, καὶ μόνον κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ κινεζικοῦ Νέου Ἔτους γίνεται χρῆσις μελάνης ἐρυθρᾶς.

Ὡς γνωστόν, ἐν Ἀπουλίᾳ τὸ ὕδωρ εἶνε ἐλάχιστον, διότι ἡ χώρα αὕτη στερεῖται ποταμῶν, οἱ δὲ κάτοικοι κατασκευάζουσι δεξαμενὰς ἃς πληροῦσι τὸν χειμῶνα ἐκ τοῦ ὀμβρίου ὕδατος. Ἀλλὰ καὶ αἱ δεξαμεναὶ αὗται πολλάκις ἀποξηραίνονται, οὕτω δὲ ὑποφέρουσι τὰ πάνδεινα πολλαὶ πόλεις οἷον ἡ Βάρη, ἡ Φογγία, ἡ Λέκκη. Ὅτι δὲ καὶ αἱ ἐπιδημίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ κακοῦ ὕδατος ἔδειξαν αἱ τελευταῖαι ἐπιδημίαι τῆς χολέρας. Πρὸς ἄρσιν τοῦ κακοῦ τούτου ἀπεφάσισε τελευταῖον ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς θεραπείαν τῆς τοιαύτης καταστάσεως καὶ νὰ προτρέψῃ καὶ τὰς ἐπαρχίας καὶ τοὺς δήμους

Digitized by Google

πρὸς τοῦτο. Ὁ μηχανικὸς Ζαμπάρι ἕνεκα τούτου ἐπρότεινε τὸ ἑξῆς σχέδιον ὅπερ πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῇ. Ἐκ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χυνομένου εἰς τὸν κόλπον τοῦ Σαλέρνου, ὅστις ἔχει τὰς πηγάς του 425 μέτρα ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Ἀβελλίνου, θὰ ὁδηγηθῇ τὸ ὕδωρ ἐν κλειστῷ ὑδραγωγείῳ εἰς τὰς στερουμένας ὕδατος χώρας. Τὸ ποσὸν τοῦ ὕδατος θὰ εἶνε τέσσαρα κυβικὰ μέτρα τὸ πρῶτον λεπτόν. Πρὸς τοῦτο θὰ διατρηθῶσι τὰ Ἀπέννινα ὄρη διὰ σήραγγος 5 χιλιομέτρων τὸ μῆκος, ὁ δὲ ὑδραγωγὸς διερχόμενος τὴν κοιλάδα τοῦ Ὀφάντου θὰ διακλαδωθῇ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις πρὸς ὅλας τὰς χώρας τῆς Ἀπουλίας. Τὸ ὅλον σύστημα τῶν ὑδραγωγῶν σωλήνων θὰ ἔχῃ μῆκος 1500 χιλιομέτρων. Μέρος τοῦ ὕδατος θὰ χρησιμοποιῆται εἰς σκοποὺς βιομηχανικοὺς ὡς κινητήριος δύναμις. Τὸ ἀπαιτούμενον δὲ χρηματικὸν ποσὸν πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ κολοσσιαίου τούτου ὑδραγωγείου ὑπελογίσθη εἰς 100 ἑκατομμύρια φράγκων.

Ἐὰν εὑρίσκωνται μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἄνδρες λίαν φιλάνθρωποι, οὐδαμῶς ἀκολουθεῖ ὅτι δὲν εὑρίσκονται καὶ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἄνδρες καθ' ὑπερβολὴν ἐλευθέριοι καὶ φιλελεήμονες. Κατ' αὐτὰς μάλιστα εἷς Ἑβραῖος ὑπερηκόντισε κατὰ τὴν ἀγαθοεργίαν πάντας τοὺς Χριστιανούς. Ὁ Ἑβραῖος οὗτος εἶνε ὁ πολυθρύλητος πρωτοστάτης τῶν ρωμυλιωτικῶν σιδηροδρόμων, βαρὼν Χίρς, ὅστις διέθηκεν ὑπὲρ τῶν ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Ρωσσίᾳ, πρώτιστα δὲ καὶ μάλιστα τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁμοθρήσκων του, τὸ τεράστιον ποσὸν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἡ συνεισφορὰ αὕτη θὰ κατελέγετο ἴσως εἰς τὴν μυθολογίαν ἐὰν μὴ ἐπιστοῦτο ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις ἐπισήμου ἰσραηλιτικῆς ἐφημερίδος Archives Israélites. Νομίζει τις ὅτι βλέπει ὀπτασίαν ἀναγινώσκων ὅτι ἓν καὶ μόνον πρόσωπον, ἔστω καὶ κεκτημένον τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κροίσου, ἀφιέρωσεν εἰς φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς ἑκατὸν ἑκατομμύρια.

Οἱ διαχειρισταὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου δραστηρίως προβαίνουσιν εἰς τὴν πώλησιν τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ ἀντικειμένων. Ἔργα τέχνης, σινικὰ καὶ ἰαπωνικὰ ἀγγεῖα, ἔπιπλα πολυτελῆ, κομψοτεχνήματα βαρύτιμα, τάπητες, ἀλληγορικαὶ εἰκόνες ἐξεικονίζουσαι τὸν θρῦλον τοῦ Λόεγκριν, προσωπογραφίαι τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', πωλοῦνται πάντα εἰς τιμὰς ὑπερόγκους. Τὰ πλεῖστα δὲ ἠγοράσθησαν ὑπό τινος συλλέκτου ἐν Στουτγάρδῃ, ὅστις θὰ καταρτίσῃ δι' αὐτῶν ἰδιαίτερον μουσεῖον. Καὶ αὗται αἱ μεσαιωνικαὶ καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀναγεννήσεως ἐνδυμασίαι, ἃς ὁ βασιλεὺς ἠρέσκετο νὰ φέρῃ, ἠγοράσθησαν ὑπὸ διαφόρων ἐνδυματοπωλῶν, θέλουσι δὲ βεβαίως χρησιμεύσει εἰς παραστάσεις θεατρικάς. Πολυτελὲς περίπτερον ὅπερ ἐκόσμει τὸν κῆπον μιᾶς τῶν ἐπαύλεων τοῦ βασιλέως ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ ἐν Στρασβούργῳ μουσείου τῶν διακοσμητικῶν τεχνῶν. Τέλος ἓν τῶν ἀγαπητοτέρων εἰς τὸν βασιλέα ζώων, ὡραιοτάτη ἔλαφος, ἀνηγγέλθη διὰ τῶν ἐφημερίδων ὅτι θὰ ἐκτεθῇ εἰς δημοπρασίαν, ἀλλὰ διαφυγοῦσα τοῦ ζωοτροφείου ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν διωξάντων αὐτὴν οἰκετῶν.

Ἓν ἀνέκδοτον τοῦ Μασσενέ.

Ὁ Γάλλος μελοποιὸς ἦτο κεκλημένος εἰς δεῖπνον παρά τινι οἰκογενείᾳ. Μετὰ τὸν καφέν, παρακαλοῦσι τὸν μουσικὸν ν' ἀκούσῃ τὴν μικρὰν Παυλίναν, ἥτις μόλις δεκαεξαέτις ἦτο ἐξαίρετος μαθήτρια ἀποθανόντος τινὸς ἱερέως κλειδοκυμβαλιστοῦ.

Ὁ Μασσενὲ ἀναστενάζει. Ἡ μαθήτρια κάθηται καὶ κρούει τὰ πλῆκτρα τοῦ κλειδοκυμβάλου.

Ἡ μήτηρ ἐρωτᾷ τὸν μουσικόν:

— Εἴπετέ μου ἐλευθέρως πῶς σᾶς φαίνεται ;

— Ἡ κόρη φαίνεται ὅτι ἔλαβε πράγματι θρησκευτικὴν ἀνατροφήν.

— Πῶς ;

— Παίζει με τρόπον εὐαγγελικώτατον.

— ; !

— Ἡ ἀριστερά της χεὶρ ἀγνοεῖ παντελῶς τί πράττει ἡ δεξιά.

Ἡ διάσημος ἀοιδὸς Ἀδελίνα Πάττη εἶνε κάτοχος πολυτίμου καὶ μοναδικοῦ ριπιδίου: ὅλοι οἱ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης ἔχουσι γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ λέξεις τινάς. Π. χ. ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας :«Οὐδὲν κατευνάζει τόσον ὅσον τὸ ᾆσμά σας». Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας : «Τῇ ἀηδόνι ὅλων τῶν καιρῶν». Ἡ βασίλισσα τῆς Ἱσπανίας : «Τῇ Ἱσπανίδι, μία βασίλισσα, ἥτις εἶνε ὑπερήφανος ὅτι ἀριθμεῖ αὐτὴν μεταξὺ τῶν ὑπηκόων της ». Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας : «Ἂν ὁ βασιλεὺς Λὴρ λέγῃ ἀληθὲς λέγων ὅτι γλυκεῖα φωνὴ εἶνε δῶρον πολύτιμον διὰ γυναῖκα, σεῖς εἶσθε, ἀγαπητή μου Ἀδελίνα, ἡ πλουσιωτάτη τῶν γυναικῶν». Ἐπὶ τοῦ μέσου εὑρίσκονται γεγραμμέναι αἱ ἑξῆς λέξεις : «Βασίλισσα τοῦ ᾄσματος, τείνω σοι τὴν χεῖρα» καὶ ὑπ' αὐτὰς ὑπογραφή: Α. Θιέρς, πρόεδρος τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας.

Ὁ γερμανικὸς στρατὸς δαπανᾷ ἐτησίως 4000 Παλαιὰς Διαθήκας καὶ 18000 Νέας. Ἀπὸ τοῦ 1831 διενεμήθησαν 143,000 Παλαιαὶ καὶ πλείονες τῶν 700.000 Νέαι Διαθῆκαι.

Ἔν τινι πόλει ἐπαρχιακῇ, ἐνώπιον ἐνετικῆς οἰκοδομῆς, ἐν ᾗ ὑπάρχουσιν ἀξιοθέατα ἀντικείμενα τῆς ἐποχῆς ταύτης :

Ὁ ἐπισκέπτης.—Ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἰδῇ τὰς ἀρχαιότητας, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τὸ σπῆτι ;

Ὁ ὑπηρέτης.—Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὄχι. Ἡ κυρίαις εἶνε ἔξω.

Ὁ κ. Α. παραπονεῖται εἰς τὸν οἰκοδεσπότην του, τὸν ἰδιοτροπώτερον οἰκοδεσπότην ὅστις ὑπῆρξε ποτέ, ὅτι ἡ στέγη τῆς οἰκίας διαρρέει:

— Ὅλη ἡ βροχὴ ἔρχεται μέσα, λέγει.

— Ἡ ὀμβρέλλαις εἶνε εὐθηναὶς ἐφέτος, ἀπαντᾷ ὁ οἰκοδεσπότης ἀποτόμως.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1114

Digitized by Google

Ἀριθ. 620 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 15 Νοεμβρίου 1887

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ε'.

Μετὰ ἑβδομαδιαίαν ἀπουσίαν ἐπανῆλθον διὰ θαλάσσης εἰς Χανία. Τὸ ἀνεμόδλητον Κρητικὸν πέλαγος ἦτο ἐξαιρέτως τρικυμιῶδες τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ δὲ τοῦ κατάπλου ἡμῶν εἰς τὸν λιμένα τῶν Χανίων, ἡ κινδυνώδης εἴσοδος τοῦ ὁποίου ἀποβαίνει κινδυνωδεστέρα ἐν ὥρᾳ τρικυμίας, ὁ πλοίαρχος ἔγνω νὰ προσορμισθῇ εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας. Οὐχὶ εἰς τοὺς ναυτικοὺς μόνους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τέλεον χερσαίους εἶναι γνωστὸν τὸ ὄνομα τῆς Σούδας, ἡ δὲ θέα αὐτῆς ἀποδεικνύει δικαίαν καὶ οὐδαμῶς ὑπερβολικὴν τὴν παγκόσμιον φήμην τοῦ ἀρίστου λιμένος τῆς Μεσογείου. Ἡ Σούδα ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δυστυχίαν ἐνταυτῷ τῆς Κρήτης. Εἶναι πολύτιμον χάρισμα δοθὲν εἰς τὴν Κρήτην ὑπὸ τῆς φύσεως, ἀλλ' εἶναι καὶ μία τῶν αἰτιῶν τῶν παντοίων δυστυχιῶν τῆς νήσου,καὶ τῆς παρατεινομένης δουλείας της. Λόγῳ ἐκτάσεως ἡ Σούδα εἶναι πέλαγος· λόγῳ ἀσφαλείας καὶ ἀγκυροβολίας μοναδική, λόγῳ προσφορότητος ἀπαράμιλλος, ὡς ἐμπορικὸς δὲ ἢ πολεμικὸς λιμὴν ἀνεκηρύχθη καὶ εἶναι ἀπρόσβλητος καθ' ὁλοκληρίαν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, τὸ τηλεβόλον καὶ πᾶσαν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἐπίθεσιν ἀποβατικήν. Τὸ στόμιον αὐτῆς ἀσφαλίζει μικρὸν νησίδιον ἐπιτηδειότατον εἰς ἄμυναν καὶ προσβολὴν πολεμικήν, ἅμα δὲ καὶ πρὸς παρακώλυσιν τῶν κυμάτων τοῦ ἀναπεπταμένου πελάγους. Ἡ Σούδα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτελουμένη ἐκ δύο κόλπων, τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅστις κοινωνεῖ ἀμέσως πρὸς τὸ πέλαγος, καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὅστις εἶναι ὁ λιμήν, καὶ ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἀντιθέτων προεξοχῶν, τῆς μιᾶς ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Κυάμου, δεξιόθεν τῷ εἰσερχομένῳ παρὰ τὰς θέσεις ἔνθα ἦν ποτε ἡ ἀρχαία Μινώα,καὶ τῆς ἑτέρας ἐπὶ τῆς πρὸς ἀριστερὰν μεγάλης ξηρᾶς ἔνθα ἀραιὰ περιεσώθησαν εἰσέτι τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων Ἀπτέρων ἢ Ἀπτέρας. Ἀληθὴς ἀλλ' ἀδιατάρακτος θαλασσοπλοΐα λογίζεται, διὰ τὸ μῆκος αὐτῆς, ἡ πορεία τοῦ πλοίου ἅμα εἰσελθόντος εἰς εἰς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος ἄχρι τοῦ ἐσωτάτου αὐτοῦ μυχοῦ. Αἰωνία γαλήνη κρατεῖ ἐντὸς τοῦ εὐρυτάτου καὶ ἀσφαλεστάτου κόλπου ὅστις καλεῖται «Λιμὴν τῆς Σούδας». Κατ' ἀντίθεσιν τῶν βορείων ἀκτῶν, αἵτινες εἶναι ξηραὶ καὶ βραχώδεις, αἱ μεσημβριναὶ καλλύνονται ὑπὸ ἐλαιώνων, κήπων, δένδρων, καὶ χωρίων, εἴς τε τὸ πεδίον καὶ κατὰ μῆκος τῶν προπόδων τοῦ ὄρους τῆς Μαλάξας ἐκτεινομένων. Ἐν Σούδᾳ ὑπάρχει ἀτελὴς τουρκικὸς ναύσταθμος, ναυλοχεῖ δὲ καὶ πολεμικὸν Ὀθωμανικὸν πλοῖον, καθόσον ἡ Κρήτη, καὶ ἡ Σούδα ἰδιαιτέρως, εἶναι ἡ ἕδρα τοῦ κατὰ τὴν Μεσόγειον Ὀθωμανοῦ ναυάρχου. Ἁμαξιτὴ ὁδός, ἡμισείας ὥρας μήκους, συνάπτει τὴν Σούδαν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χανίων. Ἡ ὁδὸς διατηρεῖται εἰς καλὴν σχετικῶς κατάστασιν, καὶ εἶναι τερπνοτάτη, ἅτε δὴ διχάζουσα ποῦ μὲν ἐλαιῶνας, ποῦ χλοάζοντας ἀγρούς, καί που διερχομένη παρὰ τὰς θύρας ὡραίων κήπων καὶ εὐαρέστων ἀγροικιῶν.

Ὡς ἀρχαίαν φίλην, καί τοι νεώτατος τὴν γνωριμίαν, προσεφώνησα, ἅμα ἐπανελθών, τὴν ἤρεμον Χαλέπαν. Ἀνέφελος ἐξετείνετο ὕπερθεν ὁ θόλος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ σιγήσαντες ἄνεμοι εἶχον ἀποδώσει τὴν γαλήνην εἰς τὴν συνταραχθεῖσαν θάλασσαν. Διπλῆ κυανῆ ἔκτασις, ἡ οὐράνιος καὶ θαλασσία, ἀπείρως ἐξετυλίσσοντο πρὸ ἐμοῦ. Εἰς τὸν κόλπον τῶν Χανίων χαλαρῶς κολπούμενα, ἐπεφαίνοντο τὰ λευκὰ ἱστία πλοίων μικρῶν προσπαθούντων νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα. Αἱ ξηραὶ διεγράφοντο ἐπιχαρίτως, καὶ ἡ ἀναμέσον τοῦ πόντου τολμηρὰ προέλασίς των ἀπετέλει δεξιόθεν μὲν τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Κυάμου ὑπερχιλίους πόδας αἰρόμενον κατὰ τὴν ἄκραν ὕπερθεν τῆς θαλάσσης, ἀριστερόθεν δὲ τὸ Δικτύνναιον διακοσίους καὶ χιλίους πόδας ὑψηλόν, καὶ ἀπὸ τῆς ἄκρας τοῦ ὁποίου κατεκρημνίσθη εἰς τὴν θάλασσαν ἡ ὡραία Κρῆσσα νύμφη Βριτόμαρτις φεύγουσα τὸν διωγμὸν θεοῦ τινος ἢ θνητοῦ. Τὸ ἅλμα τῆς παρθένου δὲν ὑπῆρξε θανατηφόρον ὅπως τὸ ἅλμα τῆς Σαπφοῦς. Περιπλακεῖσα εἰς τὰ δίκτυα τῶν ἐκεῖ που ἁλιευόντων ἁλιέων ἀνεσύρθη ζῶσα ἡ κόρη. Ἐκεῖθεν τοῦ Δικτυνναίου ἀκρωτηρίου, ἀθέατος ἀπὸ τῆς Χαλέπας, ἐκτείνεται ὁ κόλπος τῆς Κισά-

Digitized by Google

μου, ἀπὸ τοῦ Δικτυνναίου ἀκρωτηρίου πρὸς ἀνατολάς, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Κωρύκου πρὸς δυσμὰς ἀποτελούμενος. Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ τελευταίου τούτου φαίνονται νησίδια ὧν ἓν εἶναι ἡ Γραμβοῦσα, ἥτις ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπῆρξε τὸ ὁρμητήριον τολμηροτάτων καταδρομέων. Τὸ ὄνομα τῆς Γραμβούσης ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην ἓν τῶν καλῶν πολεμικῶν γεγονότων τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 21, ὅτε τὸ ἐρυμνὸν φρούριον ἡλώθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κρητικοῦ στρατοῦ, εἰς τὴν ἐξουσίαν δὲ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως περιῆλθε τότε ὁ λιμὴν καὶ τὸ φρούριον τῆς Γραμβούσης. Αἱ προεκτάσεις τοῦ Δικτυνναίου καὶ τοῦ Κυάμου ἀκρωτηρίου ἀποτελοῦσι τὸν κόλπον τῶν Χανίων, κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὁποίου, μικρὸν ἀφιστάμεναι ἀπὸ τῆς ξηρᾶς φαίνονται αἱ βραχώδεις Βουδρόαι νῆσοι, ἡ μεγαλειτέρα τῶν ὁποίων καλεῖται σήμερον «Θοδωροῦ». Εἰς τὸν μυχὸν ἀνοίγεται ὁ μικρὸς λιμὴν τῶν Χανίων, ἀπρόσφορος εἰς ἀγκυροβολίαν, καὶ διὰ κτιστοῦ ἀσθενοῦς τείχους προστατευόμενος πρὸς βορρᾶν ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν κυμάτων, ἅτινα βιαίως, καὶ ὡς λόφοι κινούμενοι, ἐπιφέρονται ὅταν ἰσχυρῶς πνέῃ ἄνεμος ἀπαρκτίας.

Οἱ τοπογραφικοὶ προσδιορισμοὶ τῶν γεωγράφων καὶ συγγραφέων συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς βεβαιώσεως, ὅτι τὰ Χανία κεῖνται παρὰ τὰς θέσεις ὅπου ἦν ἄλλοτε ἡ Κυδωνία, ἀλλὰ τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐρείπια ἢ ἴχνη δὲν ἀνευρίσκει τις, ὡς μ' ἐβεβαίωσαν, εἰς τὰς πέριξ ἐκτάσεις. Ἡ Κυδωνία, κτίσμα τοῦ Μίνωος κατὰ τὸν Διόδωρον, κατὰ τὸν Παυσανίαν ὅμως τῶν Ἀρκάδων, καὶ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον τῶν Σαμίων, εἶχε κληθῆ ἡ μήτηρ τῶν Κρητικῶν πόλεων, καὶ κατῳκεῖτο ἀπὸ τοὺς Κύδωνας, οἵτινες μόνοι μετὰ τῶν Ἐτεοκρήτων ἐκ πάντων τῶν λαῶν τῆς Κρήτης ἠμφισβήτουν τὴν τιμὴν τῆς Κρητικῆς αὐτοχθονίας. Περὶ τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς ἐσχάτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἡ Κυδωνία, μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς νίκην τοῦ Μετέλλου, κατέστη ἡ πρώτη Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία τῆς Κρήτης παραδοθεῖσα εἰς τὸν Ὕπατον ὑπὸ τοῦ Κρητὸς στρατηγοῦ Πανάρη μετὰ τὴν ἧτταν καὶ τὴν φυγὴν τοῦ Λασθένους. Ἐπέρχεται ἡ Ἐνετοκρατία, περὶ τὸν ΙΓ' αἰῶνα (1204). Ἐνετικαὶ ἀποικίαι ἐκπέμπονται ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως εἰς τὴν νῆσον λόγῳ τῶν *ἀμέσων* ἐπαναστάσεων τῶν Κρητῶν, νέαι δὲ ἀποικίαι ἐπακολουθοῦσι βραδύτερον. Μία τούτων ἐγκατασταθεῖσα εἰς Χανία περιτειχίζει καὶ οἱονεὶ ἀνοικοδομεῖ τὴν πόλιν, καὶ τὸ περιαδόμενον ἔτι ἔνδοξον ὄνομα τῆς Κυδωνίας ὑπενδίδει ἤδη πρὸ τοῦ νέου ὀνόματος Χανία (Canea.) Ἡ Ἐνετικὴ δημοκρατία ὑπέλαβεν, ὅτι ἐκπέμπουσα ἀποίκους εἰς τὴν νῆσον, θὰ ἠδύνατο καὶ τὸν πληθυσμὸν νὰ ἀλλοιώσῃ, καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης, ἐκ τῆς ἐπιμιξίας ταύτης, νὰ καταστήσῃ μᾶλλον φιλοβενετικά, καὶ τὸν ζυγὸν αὐτῆς βαρύτερον νὰ ἐκτείνῃ ἐπὶ τῆς νήσου, βοηθουμένη πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀποίκων πολιτῶν της. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι αἱ τοιαῦται τῆς Ἐνετίας προσδοκίαι διεψεύσθησαν, καὶ ὅτι ἀρχομένου τοῦ 1363 Ἕλληνες Κρῆτες καὶ οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἐνετῶν ἀποίκων, ἀποκηρύξαντες τὴν μητρόπολιν, ἐπανεστάτησαν ὁμοῦ κατὰ τῆς Ἐνετίας, ὑψώσαντες ἀντὶ τῆς σημαίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου τὴν σημαίαν τοῦ Ἁγ. Τίτου προστάτου τῆς νήσου Κρήτης, καὶ ἀφοῦ πρότερον οἱ Λατῖνοι Ἐνετοὶ προσῆλθον δημοσίᾳ καὶ πανηγυρικῶς εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τὸ 1645 ἡ πόλις τῶν Χανίων παρεδόθη εἰς τοὺς Τούρκους. Τὸ 1669, διὰ τῆς πτώσεως καὶ τῆς συνθήκης τοῦ Χάνδακος, παρεδόθη πᾶσα ἡ νῆσος τοῖς Ὀθωμανοῖς ἐπελθούσης ἁπλῶς ἐν τῇ δεσποτείᾳ ὑποκαταστάσεως, οὐδεμίαν ἐπενεγκούσης ἐπὶ τὸ βέλτιον τροπὴν ἐπὶ τῆς τύχης τῶν Χριστιανῶν. Τῶν Ἐνετῶν οἱ κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκείας καὶ τῶν Ἑλλήνων προπηλακισμοί, ἡ βαρεῖα δουλεία, αἱ εἰς τὴν παραμικροτέραν ἔνδειξιν τῆς δυσαρεσκείας τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἐνσκήπτουσαι αὐστηρότητες, ὁ βραδὺς διὰ τῶν βασανιστηρίων θάνατος, εἰς ὃν ὑπέβαλον πᾶσαν φιλελεύθερον καρδίαν, ἡ ἐπὶ δεκαετηρίδας ὅλας ἀπαγόρευσις τῆς καλλιεργείας καὶ τῆς σπορᾶς ἀγρῶν ἀνηκόντων εἰς διαμερίσματα δράξαντα τὰ ὅπλα κατὰ τῆς Ἐνετίας, ποικίλαι ἄλλαι ἠθικαὶ καὶ ὑλικαὶ ἐκβιάσεις καὶ ὕβρεις, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ μῖσος ὅπερ ἔφλεγε κατὰ τῶν δεσποτῶν τὰς ψυχὰς τῶν δουλευόντων, εἶχον συντελέσει εἰς τὴν βλάστησιν αἰσθήματός τινος ἀποκρυσταλλωθέντος ἂν οὐχὶ εἰς σύμπραξιν τινὰ Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν κατὰ τῶν Ἐνετῶν, καὶ τῆς καταλύσεως τῆς δεσποτείας των, εἰς εἶδός τι ἀπαθείας ὅμως μεθ' ἧς ἐθεώρησαν οἱ Ἕλληνες Κρῆτες τὴν ἀλλαγὴν τοῦ καθεστῶτος ἐν τῇ πατρίδι των. Διατί νὰ ἀμυνθῶσιν ὑπὲρ τῶν Ἐνετῶν; Διατί νὰ προμαχήσωσιν ὑπὲρ τῶν Τούρκων; Ἐὰν ὑπῆρχεν Ἑλλὰς συνεστηκυῖα εἰς ἔθνος ἐλεύθερον, ἐγνώριζον οἱ Κρῆτες ὑπὲρ τίνος νὰ χύσωσι τὸ αἷμα των. Ἐνετοκρατουμένη ὅμως ἢ Τουρκοκρατουμένη ἐστέναζε τότε ἡ Ἑλληνικὴ φυλή, καὶ ὁ ζυγὸς τῆς Ἐνετίας μετὰ τῆς στρεβλώσεως, ἢ ὁ ζυγὸς τῶν Τούρκων μετὰ τοῦ ἀνασκολοπισμοῦ ὑπεφαίνοντο εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ὁρίζοντα ὡς συνέπεια, διὰ τὸν ὀρθόδοξον Ἕλληνα, τῆς ἐπικρατήσεως ἐν τῇ διεξαγομένῃ πάλῃ τοῦ λατινισμοῦ κατὰ τοῦ μωαμεθανισμοῦ καὶ τἀνάπαλιν. Ἐὰν μετ' αἰσθήματος ἐνδομύχου εὐαρεσκείας εἶδον οἱ Κρῆτες ταπεινουμένην τὴν ἀγέρωχον ὀφρῦν τῶν Ἐνετῶν

Digitized by Google

δεσποτῶν των, καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν Λατίνων συντριβομένην ὑπὸ τὰ λακτίσματα τῶν νικητῶν των Ὀθωμανῶν, τοῦτο, ψυχολογικῶς καὶ ἀνθρωπίνως ἐρευνώμενον, ἢ οὐδαμῶς ἢ ὡς ἀμβλὺ κεφάλαιον κατηγορίας διὰ τοὺς Κρῆτας δύναται νὰ θεωρηθῇ. Ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας εἶχον ἐξευτελισθῇ καὶ βασανισθῇ ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν· ἐὰν δὲ τὸ τοσάκις εἰς ἀτυχεῖς ἐπαναστάσεις δαπανηθὲν μένος τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἐτύγχανε τὴν στιγμὴν ἐκείνην δυστυχοῦς καὶ μεγάλης ἱκανοποιήσεως, ἔστω καὶ μὴ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν προερχομένης ἀμέσως, τὴν ἐκ τῆς ἱκανοποιήσεως ταύτης εὐχαρίστησιν οὐδείς, τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον ἀναλύων, ἠδύνατο δριμέως νὰ ψέξῃ, οὐδὲ νὰ διασύρῃ ἀπολύτως τὸ αὐτόματον αἴσθημα τῆς ἐκδικήσεως, τὸ κατακλῦσαν τὰς καρδίας τῶν Κρητῶν ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ Μοροζίνου καταλείποντος ἀδόξως τὰς Κρητικὰς ἀκτάς. Τῶν προσκαίρων τούτων αἰσθημάτων τὴν ἀνάβρασιν ἐξήτμισεν ἡ εὐθὺς ἀμέσως ἀναστηλωθεῖσα ἐν Κρήτῃ Ὀθωμανικὴ δεσποτεία. Οὐδὲ μιᾶς κἂν ἡμέρας ἀναψυχὴν ἐπέτυχον οἱ Κρῆτες. Τοὺς Ὀρθοδοξομάχους Λατίνους εἶχον διαδεχθῇ οἱ Χριστιανομάχοι Ὀθωμανοί, καὶ τοὺς περικόμψους πατρικίους τῆς Ἐνετίας οἱ Τοῦρκοι. Ἀπὸ πάντων τῶν σημείων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας συνέρρευσαν εἰς τὴν Κρήτην πληθυσμοὶ ἥκιστα ἀγροτικοί, νομαδικὸν καὶ πολεμικὸν μᾶλλον διανύσαντες βίον, τῶν δὲ γαιῶν ἡ διανομὴ ἐγένετο κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Αἰσωπίου μύθου τοῦ λέοντος. Οἱ πολιορκηταὶ τοῦ Χάνδακος, πάντα χαλινὸν ἀποπτύσαντες, καὶ οἱ ἄλλοι Ὀθωμανοὶ ἔποικοι, οἱ πανταχόθεν εἰσρεύσαντες εἰς τὴν νῆσον ἔκρινον πρακτικώτερον οὐ μόνον νὰ ἰδιοποιηθῶσι τὰς παραγωγικωτέρας τῆς νήσου γαίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξαναγκάζωσιν εἰς τὴν δωρεὰν καλλιέργειαν τοὺς Χριστιανούς, οὐδὲν εἰσφέροντες αὐτοί, τὰ πάντα ὅμως καρπούμενοι. Τῶν Κρητῶν ἡ μοῖρα ἦτο ἀμέτρως ἀξιοθρήνητος. Ἐν τῇ πατρῴᾳ θρησκείᾳ ἀνεζήτησαν καὶ ἀνεῦρον οἱ Χριστιανοὶ τῆς ἀλγούσης ψυχῆς παραμυθίαν, ὁσάκις δὲ τῆς πίστεως τὸ αἴσθημα, ἀλλοιούμενον ἢ ἀμβλυνόμενον ἐκ τῶν δεινοπαθημάτων, ἐξέτρεπεν αὐτοὺς εἰς παραλογισμοὺς ἐπήρχετο ἔγκαιρος πνευματικὴ ἐπικουρία τοῦ Ὀρθοδόξου κλήρου κρατύνουσα τὸν λαὸν εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων, καὶ γλυκαίνουσα τῆς δουλείας τὴν ἀφόρητον πικρίαν. Ἀνοικτίρμονες ὅλως ἐπεδείχθησαν οἱ Τοῦρκοι ἐν τῇ διοικήσει, καὶ ταῖς ἄλλαις πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς σχέσεσι. Ἐν θλίψεσι διέρρεον οἱ χρόνοι τῆς δουλείας. Τῶν ἐνιαυτῶν ἡ πάροδος ἀντὶ νὰ πραΰνῃ τὴν σκληρότητα τῶν κατακτητῶν, ἐπηύξανε τοὐναντίον αὐτήν, καὶ παρὰ τὴν τυραννίαν τῆς καθεστηκυίας ἀρχῆς νέαι τυραννίας παραφυάδες ἐβλάστανον, ὑπὸ Γενιτσάρων, καὶ ἄλλων βέηδων ἰσχυρῶν ἐκπροσωπούμεναι.

Τὰ θλιβερὰ τῶν χρόνων ἐκείνων χρονικὰ περιέσωσαν ἀπειρίαν δυστυχῶν καὶ τρομερῶν διὰ τοὺς χριστιανοὺς ἐπεισοδίων. Αὐτὴ ἡ ἀνεπίδεικτος ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία, ἡ ἄνευ κωδώνων, ἄνευ θορύβου, πενθίμως, ἐντρόμως, σιωπηλῶς, ἐν τελείᾳ προγραφῇ τελουμένη εἰς τὰ βάθη ἀποκέντρου συνοικίας, ἀδύνατον ἦτο νὰ ψαλῇ χωρὶς ὁ Γενίτσαρος νὰ εἰσπηδήσῃ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ νὰ συνάξῃ φιλοδώρημά τι οἱονδήποτε παρὰ τῶν προσερχομένων νὰ ἐκκλησιασθῶσι Χριστιανῶν. Δουλεύοντες εἰς τὴν κεντρικὴν κυβέρνησιν οἱ Χριστιανοὶ ἐδούλευον καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους δεσποτίσκους. Ἐντείνοντες οἱ τυραννίσκοι ἐκεῖνοι τὰς αὐθαιρεσίας αὐτῶν καθίστων οὐ μόνον ἀβίωτον τὸν βίον Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ ἀληθὲς σωματικὸν βασανιστήριον.

Δύο γεγονότα ἀντιθέτου φύσεως, εὐγενὲς τὸ ἕν, δυστυχὲς τὸ ἕτερον, ἐσημειώθησαν τότε ἐν Κρήτῃ. Τῆς ἀνάγκης ὑπῆρξαν ἀμφότερα προϊόντα, ἐὰν ὅμως καὶ ἡ μᾶλλον ἀδυσώπητος τῶν ἀναγκῶν ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ πάντοτε τὰς ἀνθρωπίνους ἀποφάσεις, θὰ ἠδύνατο ἴσως τότε νὰ δικαιολογηθῇ ἀσθενῶς τὸ ἕτερον δυστυχέστατον φαινόμενον. Τὸ πρῶτον τῶν γεγονότων εἶναι ἡ μόρφωσις μικρῶν ἐνόπλων ὁμάδων ἐκ Χριστιανῶν Κρητῶν ἀποτελουμένων, αἵτινες, πλανώμεναι εἰς τὰ ὄρη τῆς Κρήτης, συνετήρουν τὴν ἔνοπλον κατὰ τῆς τυραννίας διαμαρτύρησιν, ἐνέπνεον θάρρος καὶ καρτερίαν εἰς τοὺς χριστιανούς, καὶ ἐπήρχοντο τιμωροὶ κατὰ τῶν Τούρκων οὓς καὶ προσέβαλον περιοδικῶς. Ἦτο ὑποτύπωσις καὶ συνέχειά τις, ἐν μικρογραφίᾳ, τῆς διαμαρτυρήσεως τοῦ Κατσαντώνη, τοῦ Βλαχάβα καὶ τῶν λοιπῶν ἁρματωλῶν τῆς Στερεᾶς, ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας τελουμένη, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν καὶ τὰ αὐτὰ αἱματηρὰ ἐπεισόδια καὶ ἐξαγόμενα. Οὐχὶ ἅπαξ τὰ ἔνοπλα ταῦτα σώματα, ἐγκαίρως εἰδοποιηθέντα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν των Χριστιανῶν, κατῆλθον ἐκ τῶν ὀρέων καὶ ἀνέκοψαν τὰς ἑτοίμους κατὰ τῶν Χριστιανικῶν χωρίων ἐφόδους τῶν Γενιτσάρων, καὶ τῶν ἄλλων μωαμεθανῶν ἀρχοντίσκων. Ὁσάκις δεινὴ ὕβρις, ὑπὸ ἰδιαιτέρας περιστάσεις ἐπιτελεσθεῖσα, συνετάρασσεν ἰσχυρότερον τὴν οὐδέποτε ἐθισθεῖσαν εἰς τὸ ὄνειδος Ἑλληνικὴν καρδίαν ὁ μεμονωμένως πλανώμενος ἀδούλωτος ἁρματωλός, ἢ οἱ *κλέφται* τῶν Κρητικῶν ὀρέων ἀνελάμβανον νὰ ἐκδικήσωσι τὸ θῦμα, καὶ διὰ πράξεων φονικῶν ἐλάμβανον ἐμπρέποντα ἀντίποινα τοῦ ἠθικοῦ ἢ σωματικοῦ θανάτου, ὃν ἡ ἀκολασία τῶν Τούρκων εἶχεν ἐξακοντίσῃ κατὰ τῶν ἀπροστατεύτων Χριστιανῶν.

Τὸ δεύτερον τῶν φαινομένων εἶναι αἱ ἐξομοσίαι τῶν Χριστιανῶν. Τὸ ἀξιοδάκρυτον γεγονὸς

Digitized by Google

αἰτίαν εἶχε τὴν ἐκ τῶν διωγμῶν πλήρη ἀποκαρτέρησιν. Δὲν ἦτο καταδίωξις ἁπλῆ ἡ κατὰ τῶν Χριστιανῶν τελουμένη ὑπὸ τῶν Τούρκων· ἦτο συστηματοποιημένος σύντονος καὶ ἐπίμονος διωγμός, σκοπῶν τὸν πλήρη τῶν Χριστιανῶν σωματικὸν καὶ ὑλικὸν ὄλεθρον. Ἐπὶ τῇ ἀπλουστέρᾳ προφάσει οἱ Γενίτσαροι ἀνέσπων τὰς μαχαίρας, καὶ εἰ μὲν ἔσωζε διὰ ταχείας φυγῆς τὴν ζωὴν ὁ Χριστιανός, ἔβλεπεν ὅμως φθειρομένην τὴν ἰδίαν περιουσίαν, αὐτὸς δὲ προσωπικῶς κηρυσσόμενος ἐχθρὸς τοῦ καθεστῶτος δὲν ἐτόλμα νὰ ἐμφανισθῇ πλέον ἐντὸς τῆς κοινωνίας. Ἀντιθέτως ἐχώρουν τὰ πράγματα ὡς πρὸς τοὺς στέργοντας ἢ τοὺς καταναγκαζομένους νὰ ἀπομόσωσι. Οἱ τοιοῦτοι ἐθεωροῦντο ἐκλεκτοὶ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς· περιεβάλλοντο δι' ἐξαιρετικῶν προνομιῶν, ἔβλεπο ἀκόπως αὐξάνουσαν τὴν περιουσίαν των, παρὰ πᾶσαν δὲ τὴν ἔμφυτον ἀπέχθειαν ἥν, ὡς πρῴην Χριστιανοί, ἐνέπνεον εἰς τοὺς γνησίους μουσουλμάνους, ἀνεκηρύσσοντο οὐχ ἧττον ἴσοι πρὸς αὐτοὺς καὶ ὡς τοιοῦτοι ἐλογίζοντο ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν ἀστικῶν καὶ τῶν ἄλλων σχέσεων. Εἰς τὴν ἀψευδῆ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν παράδοσιν ὀφείλομεν εἰδήσεις τινὰς τῶν ἐξωμοσιῶν, τῶν ἐγκαίρως ἀνασταλεισῶν εὐτυχῶς. Φρίσσει ὁ ἀκροατὴς εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν σκηνῶν ἐκείνων, ὅτε τὸ ἔμφυτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως ἐπάλαιε κατὰ τῶν προσφιλεστάτων καὶ ἱερωτάτων αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῶν ἁγίων ὑποθηκῶν τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Πάσχει ὀδυνηρῶς εἰς τὴν ἀνάμνησιν, ὅτι ἀδυνατοῦντα νὰ ὑπομείνωσι τὸν ἀδυσώπητον τῶν Τούρκων διωγμὸν ἄτομα τινὰ ἀπεφάσισαν νὰ ἐξομόσωσιν, ἐπὶ τῇ ὑστεροβουλίᾳ νὰ τηρήσωσιν ἐν τῷ κρυπτῷ τὸ πάτριον δόγμα. Τραγικὴ ἦτο τῆς ἐξωμοσίας ἡ στιγμή. Καταβεβλημένοι ἐκ τῶν καταδιώξεων καὶ ἐκ τῶν ἐλέγχων, σπαρασσόντων προκαταβολικῶς τοὺς ἀρνησιθρήσκους, εἰσώρμων εἰς τὰς ἐκκλησίας οἱ μέλλοντες νὰ ἀπομώσωσι, καὶ πρηνεῖς πρὸ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐζήτουν, ὀδυρόμενοι, συγγνώμην, καὶ ὑπέσχοντο σιωπηλῶς νὰ λατρεύωσιν εἰς τὸ ἄδυτον τοῦ οἴκου τὸν θεὸν τῶν πατέρων των. Βεβαίως οὐδεὶς ἀμνηστεύει τὸν ἀρνησίθρησκον. Ἀφοῦ ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἁρματωλός, δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ αὐτοχειριασθῇ, οὔτε τὴν καρτερίαν νὰ ὑπομείνῃ γενναιοψύχως τοῦ Τούρκου τὸν διωγμόν, ὁ Χριστιανὸς ἐκεῖνος ἐνόμιζεν ἴσως ὅτι ἀμβλύνει τὸ ὄνειδος καὶ τὴν ἐνοχήν, ἐὰν ἐδέχετο κατ' ἐπίφασιν τὸ δόγμα τοῦ ἰσλαμισμοῦ, ὅπως σωθῇ σωματικῶς, διέμενεν ὅμως χριστιανὸς κατὰ βάθος, εἰς τὸν ἀπώτατον μυχὸν τῆς οἰκίας τηρῶν τῆς Παναγίας εἰκονισμάτιον, καὶ πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Ἰησοῦ ἀνάπτων εὐλαβῶς ἑκάστην νύκτα τῆς παρακλήσεως καὶ τῆς ἐπικαλουμένης συγγνώμης τὴν κανδήλαν. Δὲν ἦτο βεβαίως συγγνωστὸς ὁ ἀρνησίθρησκος, ἀλλ' ἦτο ἐξίσου δυστυχὴς ὅσον καὶ ἔνοχος. Ἐὰν ἡ καρδία ἀπομνύει, ἐὰν αὐτὴ ἀποβαίνει ἀρνησίθρησκος, ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνος, ὁ ἀπαρνούμενος δημοσίᾳ τὸν Χριστὸν ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ἦτο καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀρνητής, καθόσον, ἐὰν τὸ στόμα του ἐψέλλιζεν ἄρνησιν τοπικήν, ἡ καρδία του ὅμως ἐνέμενε πιστή, καὶ ἀλγοῦσα ἐθρήνει ἐν τῇ σιωπῇ τῆς νυκτός, καὶ ἐλάτρευε τὴν Τριάδα. Ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ὑπῆρξαν ἐν Κρήτῃ οἰκογένειαι ὀθωμανικαὶ δημοσίᾳ ἀλλὰ Χριστιανικαὶ ἐν τῷ κρυπτῷ.

Ἀπὸ τὸ τηρούμενον Χριστιανικὸν ἐπίθετον, πλειότερον ὅμως ἀπὸ τὸν τύπον καὶ ἀπὸ τὴν ἔκφρασιν τῆς φυλῆς κατανοεῖ τις σήμερον καὶ βλέπει Τούρκους κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν καταγομένους ἐξ Ἑλλήνων Χριστιανῶν, ἐκβιασθέντων νὰ ἀπομόσωσι. Ὁ χρόνος δὲν ἠλλοίωσε τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα τῶν φλεβῶν των. Ἐπὶ τοῦ βλέμματος τοῦ ἀπογόνου τοῦ ἀρνησιθρήσκου Χριστιανοῦ διακρίνει τις ἔτι τὴν Ἑλληνικὴν ὀξύτητα, καὶ εἰς τὸ ἀνήσυχον τοῦ ὀφθαλμοῦ, εἰς τὸ γοργὸν τῶν κινήσεων, εἰς τοῦ μετώπου τὴν ἔκφρασιν, εἰς τοῦ χείλους τὴν διαστολήν, εἰς τὸ ὅλον τοῦ παραστήματος ἀναγνωρίζει τὸν Ἕλληνα, ὃν βεβαίως δὲν μετέβαλεν ἡ διατύπωσις τοῦ νέου θρησκεύματος, καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ Ἰμάμη. Μικρὸν μετὰ τὰ κρούσματα ἐκεῖνα τῆς ἐξωμοσίας τῶν Χριστιανῶν, ἐλάλησεν ἡ μετάνοια, καὶ ἀδούλωτον ἐξύπνησεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἐξωμότου τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Πατρίδος τὸ σεμνότατον καὶ ἅγιον φίλτρον. Εἴτε ἐντελῶς ἐξισλαμισθέντες, εἴτε χριστιανοὶ ἐν τῷ κρυπτῷ, ἔπασχον οὐχ ἧττον εἰς τῶν τέως ὁμοδόξων τὴν περιφρόνησιν, καὶ πλειότερον τῆς ὀργῆς τῶν Τούρκων ἐφοβήθησαν τὴν ἀρὰν τῶν Χριστιανῶν. Κρούσματα ἐξωμοσίας, ἢ μᾶλλον ἐπανόδου εἰς τὸ πάτριον θρήσκευμα, παρετηρήθησαν τότε εἰς τὰς ἀραιοτάτας τάξεις τῶν ἀποδεχθέντων τὸ Ἰσλὰμ Χριστιανῶν. Ἡ πρὸς τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸ χριστιανικὸν θρήσκευμα ὁρμὴ δὲν διέλαθε τοὺς Τούρκους, ὅπως προληφθῇ δὲ ἡ ἐπιστροφὴ εἰς τὴν Χριστιανικὴν ποίμνην τῶν ἀποπλανηθέντων προβάτων ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις προῆλθεν εἰς δρακόντεια μέτρα, τὸ ἐπιεικέστερον τῶν ὁποίων ἦν ἡ διαρκὴς ὑπερορία καταγιγνωσκομένη κατὰ τοῦ ἐπανελθόντος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν χριστιανοῦ. Ἤδη δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Κρήτῃ Ὀθωμανοὶ ἐν τῷ φανερῷ, Χριστιανοὶ ὅμως ἐν τῷ κρυπτῷ. Ὑπάρχουσιν οἱ πρεσβεύοντες τὸ Ὀθωμανικὸν θρήσκευμα, ἀλλ' Ἕλληνες τὸ γένος, καὶ οἱ πρόπαπποι τῶν ὁποίων ἦσαν Χριστιανοὶ Ἕλληνες, ἐξομόσαντες ὅπως βιώσωσιν ἀνετώτερον σωζόμενοι ἀπὸ τὰς ἕνεκα τοῦ θρησκεύματός των καταδιώξεις τῶν Τούρκων. Ἡ τήρησις τῆς διττῆς λατρείας, μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν ἰδίως τοῦ ἐπινοήματος, τὴν μείζονα τῶν Τούρκων ὀργήν,

Digitized by Google

καὶ τὴν ἀσκουμένην ἄγρυπνον ἀστυνομίαν δὲν ἦτο ἐφεξῆς εὐχερὴς καὶ ἀκίνδυνος. Ἐκ τῶν οἰκογενειῶν τῶν λατρευουσῶν ἐν παραβύστῳ τὸν Χριστὸν τινὲς μὲν ἐξέλιπον ὁλοτελῶς, ἄλλαι δὲ ἔλαβον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 τὰ ὅπλα μετὰ τῶν Χριστιανῶν ἀδελφῶν των, καὶ ἐπολέμησαν κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ τότε ἔβλεπέ τις τὸν Χουσεῒν ἢ τὸν Μεχμὲτ ἀναλαμβάνοντα τὸ μυστικὸν αὐτοῦ ὄνομα καὶ ἀποκαλούμενον Χρῆστον ἢ Δημήτριον, καὶ πολεμοῦντα μετὰ τῶν Χριστιανῶν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν. Ὀλίγοι τινὲς ἐναπομείναντες ἐξέπνευσαν ὑπὸ τὴν σπάθην ἢ ἐπὶ τῆς ἀγχόνης. Δὲν εἶναι ἀπίθανον εἰς εὐτυχεστέρας ἡμέρας νὰ παρακολουθήσῃ καὶ ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν ὀρθόδοξον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τῶν υἱῶν της τούτων, οἵτινες, καίτοι φανατικώτατοι μωαμεθανοί, καίτοι ἐχθίστως πρὸς τοὺς συμπολίτας των χριστιανοὺς διακείμενοι, δὲν ἀγνοοῦσιν ὅμως ὅτι κατάγονται ἐξ Ἑλλήνων Χριστιανῶν, καὶ ὅτι οἱ πάπποι αὐτῶν ἐλάτρευσαν τὸν αὐτὸν μετὰ τῶν Ἑλλήνων θεόν, αὐτοὶ δὲ εἰσέτι, καὶ παρὰ πάσας τὰς ἀπολούσεις τοῦ νέου θρησκεύματός των φέρουσι τὸ μῦρον τοῦ Χριστιανικοῦ τῆς οἰκογενείας των χρίσματος.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ὅτε αἱ κυρίαι μετέβησαν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἡ λαίδη Ἔσχερ ἤρξατο ἀναπτύσσουσα εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ τὰς σκέψεις αὐτῆς περὶ τῆς συνηθείας τοῦ ἐνταφιάζειν τοὺς ἀνθρώπους ἐν ἐρεῷ περιβλήματι.

— Βέβαια πρέπει νὰ φορῶμεν μάλλινον ἔνδυμα ἀφ' οὗ εἶνε ἡ συνήθεια· ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει κανένα νὰ φορῇ ὑποκάτω λινόν· ἐγὼ τὸ ἔλεγα πάντοτε· ὅταν ἀποθάνῃ ὁ σὶρ Τζών, θὰ τὸν ἐνταφιάσω μὲ τὸ ὑποκάμισόν του· καὶ τὸ ἔκαμα. Σᾶς συμβουλεύω νὰ κάμετε καὶ σεῖς τὸ ἴδιον εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον. Ἦτο ὑψηλὸς καὶ παχὺς ὁ σὶρ Τζῶν καὶ εἶχε τὴν μύτην τῆς Βεατρίκης.

Ἡ μὶς Ἔσχερ, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, εἶχε καθίσῃ παρὰ τὴν Αἰκατερίναν, καὶ διὰ τῆς φιλομειδοῦς ἐκείνης προσηγορίας δι' ἧς ἐφαίνετο λέγουσα: «Δὲν εἶμαι διόλου ὑπερήφανος, ἂν καὶ δύνασθε νὰ τὸ νομίζετε»:

— Ὁ Ἀντώνιος, εἶπε, μοὶ λέγει ὅτι τραγουδεῖτε θαυμάσια· ἐλπίζω ὅτι θὰ σᾶς ἀκούσωμεν ἀπόψε.

— Εὐχαρίστως ἀπήντησεν ἡ Αἰκατερίνα· τραγουδῶ πάντοτε ὁσάκις μοῦ ζητήσουν.

— Σᾶς ζηλεύω διότι ἔχετε τόσον εὐχάριστον δῶρον. Φαντασθῆτε, ἐγὼ δὲν ἔχω διόλου αὐτί· δὲν ἠμπορῶ νὰ μάθω τὸν παραμικρὸν σκοπόν· καὶ ἀγαπῶ τόσον τὴν μουσικήν! Δὲν εἶνε δυστύχημα; Ἀλλὰ θ' ἀκούω πολλὴν μουσικὴν ἐδῶ ἐφ' ὅσον διαμείνω. Ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου λέγει ὅτι τραγουδεῖτε κάθε βράδυ.

— Ἐγὼ ἐνόμιζα ὅτι δὲν θὰ ἀγαπᾶτε τὴν μουσικὴν ἀφ' οὗ δὲν ἔχετε αὐτί, εἶπεν ἁπλῶς ἡ Αἰκατερίνα.

— Σᾶς βεβαιῶ ὅτι τὴν ἀγαπῶ περιπαθῶς, καὶ ὁ Ἀντώνιος τὴν ἀγαπᾷ πολύ· θὰ ἦτο τόσον ὡραῖον νὰ παίζω καὶ νὰ τραγουδῶ δι' αὐτόν, ἂν καὶ λέγῃ ὅτι προτιμᾷ νὰ μὴν τραγουδῶ, διότι αὐτὸ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν ἐσχημάτισε περὶ ἐμοῦ. Ποῖον εἶδος μουσικῆς προτιμᾶτε;

— Δὲν εἰξεύρω. Ἀγαπῶ πᾶσαν ὡραίαν μουσικήν.

— Ἀγαπᾶτε ἐπίσης καὶ τὴν ἱππασίαν ὅσον καὶ τὴν μουσικήν;

— Ὄχι· δὲν ἱππεύω ποτέ. Μοὶ φαίνεται ὅτι θὰ τρομάξω πολὺ ἐπάνω εἰς τὸν ἵππον.

— Ὤ, ὄχι, δὲν θὰ τρομάξετε διόλου, κατόπιν ἀπ' ὀλίγην ἄσκησιν. Ἐγὼ ποτέ μου δὲν ἐφοβήθην. Νομίζω ὅτι ὁ Ἀντώνιος φοβεῖται περισσότερον δι' ἐμὲ παρὰ ἐγὼ ἡ ἰδία· καὶ ἀφ' ὅτου ἵππευσα μαζί του ἠναγκάσθην νὰ γίνω προσεκτικωτέρα διότι ἀνησυχεῖ πολὺ δι' ἐμέ.

Ἡ Αἰκατερίνα δὲν ἀπήντησε, ἀλλὰ διενοήθη:

— Πῶς ἤθελα νὰ μὲ ἀφήσῃ ἥσυχον! Δὲν κάμνει ἄλλο παρὰ νὰ μοῦ ἐκθειάζῃ τὸν ἑαυτόν της καὶ νὰ ὁμιλῇ διὰ τὸν Ἀντώνιον!

Ἡ μὶς Ἔσχερ διενοεῖτο ταὐτοχρόνως:

— Αὐτὴ ἡ μὶς Σάρτη μοῦ φαίνεται ἐντελῶς ἠλίθιον πλάσμα. Αὐτοὶ οἱ μουσικοὶ εἶνε κάποτε ἠλίθιοι. Ἀλλὰ εἶνε περισσότερον νόστιμη ἀφ' ὅ,τι ἐπερίμενα. Ὁ Ἀντώνιος ἔλεγεν ὅτι δὲν ἦτο εὔμορφη.

Εὐτυχῶς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ λαίδη Ἔσχερ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς θυγατρός της ἐπὶ τῶν κεντημένων προσκεφαλαίων, ἡ δὲ μὶς Ἔσχερ πλησιάσασα εἰς τὸν κλισμὸν ἐπελήφθη ἀμέσως τῆς συνδιαλέξεως μετὰ τῆς λαίδης Σέβερελ περὶ κεντημάτων ἐν γένει, ἐνῷ ἡ μήτηρ αὐτῆς βλέπουσα ὅτι ἦτο ὑπεράριθμος ἐκαθέσθη παρὰ τὴν Αἰκατερίναν.

— Ἔμαθα ὅτι τραγουδεῖτε ἔξαισια, εἶπε προοιμιαζομένη. Ὅλοι οἱ Ἰταλοὶ τραγουδοῦν θαυμάσια. Ἐταξείδευσα εἰς τὴν Ἰταλίαν μὲ τὸν

Digitized by Google

σὶρ Τζὼν ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον μας, καὶ ὑπήγαμεν εἰς τὴν Βενετίαν, ὅπου οἱ ἄνθρωποι κάμνουν περίπατον μὲ γόνδολας, ὅπως εἰξεύρετε. Δὲν βάζετε σκόνιν εἰς τὰ μαλλιά σας, βλέπω· οὔτε ἡ Βεατρίκη δὲν βάζει, ἂν καὶ πολλοὶ νομίζουν ὅτι ἡ κόμη της θὰ φαίνεται ὡραιοτέρα μὲ σκόνιν. Τί θαυμάσια μαλλιὰ ἔχει, αἴ, μὶς Σάρπη; δὲν συμφωνεῖτε ; Ἡ τελευταία μας θαλαμηπόλος τὴν ἐκτένιζε πολὺ ὡραιότερα ἀπ' αὐτὴν ὅπου ἔχομεν τώρα· ἀλλὰ εἰμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε ποτὲ ὅτι ἐφόρει τὰ περιπόδια τῆς Βεατρίκης ;

Ἡ Αἰκατερίνα ἐθεώρησε περιττὸν ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ἄχρις οὗ ἡ λαίδη Ἔσχερ προσεῖπε:

— Ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν κρατήσωμεν ; ὡσεὶ ἡ συγκατάνευσις τῆς Τίνας ἦτο ἀπαραίτητος πρὸς ἡσυχίαν τῆς συνειδήσεώς της. Μετὰ ἐλαφρὸν «όχι» ἐξηκολούθησε :

— Αἱ θαλαμηπόλοι εἶνε τόσον ὀχληρὰ ὄντα, καὶ δὲν εἰμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε πόσον δύσκολος εἶνε εἰς τὰ ἐνδύματά της ἡ Βεατρίκη. Τῆς λέγω συχνά. Κόρη μου, τὸ τέλειον δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸν κόσμον. Τὸ φόρεμα ποῦ φορεῖ τώρα τῆς πηγαίνει βέβαια πολὺ ὡραῖα, ἀλλὰ τὸ ἐχάλασε καὶ τὸ ἐξανάκαμε δύο φοράς. Εἶνε ὡσὰν τὸν καϋμένον τὸν σὶρ Τζών· ἦτο τόσον δύσκολος εἰς τὰ ἐνδύματά του ὁ σὶρ Τζὼν ! Ἡ λαίδη Σέβερελ εἶνε δύσκολος ;

— Ὀλίγον. Ἀλλ' ἔχει τὴν κυρίαν Σάρπ θαλαμηπόλον εἴκοσι ἔτη τώρα.

— Ἤθελα νὰ διατηρούσαμεν τὴν Γκρίφιν, εἴκοσι ἔτη. Ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι θ' ἀναγκασθῶμεν νὰ τὴν ἀποχωρισθῶμεν· εἶνε πολὺ ἀδύνατος καὶ ἔχει τόσον πεῖσμα ὥστε ποτὲ δὲν θέλει νὰ πάρῃ τὰ πικρά, τὰ ὁποῖα τῆς διατάσσω. Καὶ σεῖς ἀδύνατη φαίνεσθε. Σᾶς συνιστῶ νὰ πίνετε χαμομῆλι, τὸ πρωῒ νηστική. Ἡ Βεατρίκη εἶνε τόσον ὑγιὴς ὥστε δὲν παίρνει ποτὲ ἰατρικά· ἀλλ' ἂν εἶχα εἴκοσι θυγατέρας καὶ ἦσαν καὶ αἱ εἴκοσι ἀδύνατοι θὰ ταῖς ἔδινα χαμομῆλι νὰ πίνουν. Δὲν εἰμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε πόσον δυναμόνει τὸν ὀργανισμόν. Μοῦ ὑπόσχεσθε ὅτι θὰ πίνετε χαμομῆλι ;

— Σᾶς εὐχαριστῶ δὲν εἶμαι διόλου ἀσθενής, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα. Εἶμαι ἐκ φύσεως ὠχρὰ καὶ ἰσχνή.

Ἡ λαίδη Ἔσχερ ἐν τούτοις ἦτο βεβαία ὅτι τὸ χαμαίμηλον θὰ ἐπέφερε σωτηρίαν μεταβολὴν εἰς τὴν ὑγίειαν της. Ἡ Αἰκατερίνα ἔπρεπε νὰ δοκιμάσῃ. Ἐξηκολούθησε δὲ οὕτω μωρῶς κενολογοῦσα ἄχρις οὗ τὸν χείμαρρον τῶν λόγων της κατέστειλεν ἡ εἴσοδος τῶν κυρίων· τότε προσεκολλήθη εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον,ὅστις κατ' ἰδίαν ἀνωμολόγησεν, ὅτι ὑπὸ ποιητικὴν ἔποψιν προτιμότερον ἦτο νὰ μὴ συναντήσῃ, μετὰ πάροδον τεσσαράκοντα ἐτῶν, τὸ ἀντικείμενον τοῦ πρώτου ἔρωτός του.

Ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου ἐκάθισε, φυσικῶς, παρὰ τὴν θείαν του καὶ τὴν μὶς Ἔσχερ, ὁ δὲ Τζίλφιλ βλέπων τὴν Αἰκατερίναν μόνην καὶ σιγηλήν, προσεπάθησε νὰ περισπάσῃ τὸ πνεῦμά της διηγηθεὶς ὅτι φίλος τού τις ἔθραυσε τὸν βραχίονά του καὶ ἐθανάτωσεν ἐκ τοῦ δρόμου τὸν ἵππον του τὴν πρωΐαν ἐκείνην. Δὲν ἐφαίνετο ἐννοῶν ὅτι αὐτὴ δὲν προσεῖχε καὶ ὅτι παρετήρει εἰς τὸ ἄλλο τῆς αἰθούσης ἄκρον. Μία τῶν βασάνων τῆς ζηλοτυπίας εἶνε ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποστρέψῃ τὸ βλέμμα ἀπὸ τοῦ ἐξεγείροντος αὐτήν.

Μετ' ὀλίγον ἕκαστος ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην ν' ἀναπαυθῇ ἐκ τῆς φλυαρίας, πρὸ πάντων δὲ ὁ σὶρ Χριστοφόρος.

— Τίνα, εἶπε, δὲν θὰ ἔχωμεν ἀπόψε ὀλίγην μουσικὴν πρὶν καθίσωμεν εἰς τὰ χαρτιά ; Παίζετε χαρτιά, πιστεύω; εἶπε στραφεὶς πρὸς τὴν λαίδην Ἔσχερ.

— Ὤ, ναί, ὁ καϋμένος ὁ σὶρ Τζὼν κάθε βράδυ ἤθελε τὸ *ούϊστ* του.

Ἡ Αἰκατερίνα ἐκάθισε παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον,μόλις δὲ ἀρχίσασα νὰ ᾄδῃ παρετήρησε μετ' ἀγαλλιάσεως ὅτι ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου προυχώρησε καὶ ἀνέλαβε τὴν ἄλλοτε θέσιν αὐτοῦ. Τοῦτο μετέδωκε νέαν δύναμιν εἰς τὴν φωνήν της,ὅτε δὲ εἶδεν ὅτι καὶ ἡ μὶς Ἔσχερ παρηκολούθησεν αὐτὸν ἀμέσως προσποιουμένη θερμὸν θαυμασμόν, ἐνῷ κατὰ βάθος μετρίαν ᾐσθάνετο ἀπόλαυσιν, τὸ συναίσθημα τῆς ὑπεροχῆς της κατέστησε τὸ ἐπιμελῴδημα αὐτῆς ἔτι περιπαθέστερον καὶ γλυκύτερον.

— Ἡ φωνή σας σήμερον εἶνε ἔκτακτος, Αἰκατερίνα, εἶπεν ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου, ἅμα περατωθέντος τοῦ ᾄσματος. Δὲν ὁμοιάζει καθόλου μὲ τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἀναιμικοὺς τόνους, τῆς μὶς Χάϊμπερτ, μὲ τοὺς ὁποίους εὐχαριστούμεθα εἰς Φαρλάϊγ· δὲν εἶσθε σύμφωνος, Βεατρίκη ;

— Βεβαίως. Ὤ σᾶς ζηλεύω πολύ, μὶς Σάρπη. Ἠμπορῶ νὰ σᾶς ὀνομάζω κ' ἐγὼ Αἰκατερίναν ; Τόσον συχνὰ ὁ Ἀντώνιος μοὶ ἔκαμνε λόγον διὰ σᾶς ὥστε μοὶ φαίνεται ὅτι σᾶς γνωρίζω καθ' ὁλοκληρίαν. Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς λέγω Αἰκατερίναν ;

— Ὤ, ναί· ἐδῶ ὅλοι Αἰκατερίναν μὲ ὀνομάζουν ἐκτὸς ὅταν μὲ λέγουν Τίναν.

— Ἔλα, ἔλα, τραγούδησέ μας πάλιν, τραγούδησέ μας, μαϊμουδίτσα, ἀνέκραξεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐκ τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς αἰθούσης. Δὲν χορταίνομεν νὰ σὲ ἀκούωμεν !

Ἡ Αἰκατερίνα ἀσμένως ὑπήκουσεν· διότι ᾄδουσα ἦτο ἡ βασίλισσα τῆς αἰθούσης, τῆς μὶς Ἔσχερ ὑποβιβαζομένης εἰς δευτερεῦον πρόσωπον προσποιουμένον θαυμασμόν . Φεῦ ! ἰδοὺ

Digitized by Google

τὸ ἔργον τῆς ζηλοτυπίας ἐπὶ τῆς νεαρᾶς ἐκείνης ψυχῆς! Ἡ Αἰκατερίνα, ἥτις διῆλθε τὸν βίον αὐτῆς ᾄδουσα ἀσκόπως ὡς πτηνόν, στεγαζομένη μετ' ἐμπιστοσύνης ὑπὸ τὰς προστατευτικὰς πτέρυγας, ἡ δὲ καρδία της ὑπεταράττετο μόλις ὑπὸ αἰσθήματός τινος στοργῆς ἢ φόβου εὐχερῶς καταστελλομένου, ἤρξατο αἰσθανομένη τοὺς τρομεροὺς παλμοὺς τοῦ θριάμβου καὶ τοῦ μίσους.

Μετὰ τὸ ᾆσμα ὁ σὶρ Χριστοφόρος καὶ ἡ λαίδη Ἔσχερ ἔπαιξαν *οὐὶστ* μετὰ τῆς λαίδης Σέβερελ καὶ τοῦ Τζίλφιλ, ἡ δὲ Αἰκατερίνα ἐκάθισε παρὰ τὸν βαρόνον, ὡς διὰ νὰ παρακολουθήσῃ δῆθεν τὸ παιγνίδιον καὶ μὴ παρενοχλήσῃ τὸ ἐρωτόληπτον ζεῦγος.

Κατ' ἀρχὰς ηὐφράνθη ἐπὶ τῷ θριάμβῳ της, καὶ ᾐσθάνθη ἐν ἑαυτῇ τὸ σθένος τῆς ἀλαζονείας· ἀλλὰ ῥίψασα τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ἑστίαν, ἔνθα ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου ἐκάθητο παρὰ τὴν μὶς Ἔσχερ, κύπτων πρὸς αὐτὴν μετὰ περιπαθείας, κατελήφθη ὑπὸ ὀδυνηροῦ συναισθήματος. Ἠδυνήθη δὲ νὰ ἴδῃ, καίπερ μὴ ἔχουσα πρὸς αὐτοὺς ἐστραμμένα τὰ ὄμματα, ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἔλαβε τὸν βραχίονα τῆς Βεατρίκης διὰ νὰ περιεργασθῇ τὸ ψέλλιόν της. Αἱ κεφαλαὶ των ἦσαν ἐγγύτατα ἀλλήλων, οἱ βόστρυχοι τῆς κόμης αὐτῶν συνεμίγνυντο, καὶ ἰδοὺ τώρα ἐπέθετε τὰ χείλη αὐτοῦ ἐπὶ τῆς χειρὸς ἐκείνης.

Ἡ Αἰκατερίνα ᾐσθάνθη φλογερὸν πῦρ ὑποδραμὸν εἰς τὰς παρειάς της. Δὲν ἠδυνήθη νὰ παραμείνῃ ἐπὶ πλέον ἐν τῇ θέσει της. Ἀνηγέρθη, προσεποιήθη ὅτι ἀνεζήτει τι καὶ τέλος ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης.

Ὡς δ' ἐξῆλθε λαβοῦσα φῶς, καὶ σπουδῇ βαδίσασα διὰ τῶν διαδρόμων ἀνῆλθεν εἰς τὸν θάλαμόν της, οὗ ἐκλείδωσε τὴν θύραν.

— Ὤ, δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω, δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω, ἀνέκραξεν ὑψηλῇ τῇ φωνῇ ἡ δυστυχὴς νεᾶνις, διασταυροῦσα τοὺς δακτύλους καὶ πιέζουσα αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ μετώπου της, ὡσεὶ ἤθελε νὰ τοὺς συντρίψῃ. Καὶ αὐτὸ θὰ διαρκέσῃ ἡμέρας καὶ μῆνας, καὶ ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μου!

Ἐζήτησε πρᾶγμά τι ὅπως τὸ συντρίψῃ πρὸς κατεύνασιν τῆς ὀργῆς αὐτῆς. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἔκειτο λεπτότατον λινοῦν μανδήλιον· ἔλαβε καὶ διεσπάραξεν αὐτὸ βαδίζουσα μεγάλοις βήμασι· εἶτα δὲ τὸ συνέθλιψεν ὡς σφαῖραν ἐν τῇ χειρί της.

— Καὶ ὁ Ἀντώνιος οὔτε ἀνησυχεῖ δι' ἐμέ. Ὅλα λοιπὸν τὰ ἐλησμόνησε: πῶς ἔλεγεν ὅτι μὲ ἠγάπα, πῶς ἐλάμβανε τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν χεῖρά του, πῶς ἐπεριπατοῦμεν μαζί, πῶς ἐκάθητο πλησίον μου τὰς ἑσπέρας καὶ μ' ἐκύτταζεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς; Ὤ! εἶνε σκληρόν, σκληρόν! ἀνέκραξεν ἐκ νέου. Πᾶσαι αἱ παρελθοῦσαι τοῦ ἔρωτος ὧραι ἐπανῆλθον εἰς τὴν μνήμην της. Τὰ δάκρυα ἀνέθορον· ἐγονυπέτησεν ὁρμητικῶς παρὰ τὴν κλίνην της καὶ ὠλόλυζε πικρῶς.

Ἠγνόει πρὸ πόσου καιροῦ εὑρίσκετο ἐκεῖ, ὅτε ἤκουσε τὸν καλοῦντα εἰς τὴν ἑσπερινὴν προσευχὴν κώδωνα, διανοηθεῖσα δ' ὅτι ἡ λαίδη Σέβερελ θὰ στείλῃ ἴσως τινὰ νὰ πληροφορηθῇ περὶ αὐτῆς, ἀνηγέρθη, ἐξεδύθη ἐν σπουδῇ, ὅπως ἀφαιρέσῃ πᾶσαν πιθανότητα καταβάσεως εἰς τὴν αἴθουσαν. Εἶχεν ἤδη λύσῃ τὴν κόμην της, καὶ ἐφόρεσε νυκτικὴν ἐσθῆτα ὅτε ἔκρουσαν τὴν θύραν.

—Μὶς Τίνα, εἶπεν ἡ φωνὴ τῆς κυρίας Σάρπ, ἡ μιλαίδη μ' ἔστειλε νὰ ἐρωτήσω μὴν εἶσθε ἀσθενής.

Ἡ Αἰκατερίνα διήνοιξε τὴν θύραν.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρία Σάρπ, εἶπεν, ἔχω φοβερὸν κεφαλόπονον· σᾶς παρακαλῶ νὰ εἴπῃτε εἰς τὴν μιλαίδην ὅτι ἀφ' ὅτου ἐτραγούδησα δὲν αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου καλά.

— Χριστὲ καὶ Παναγία! καὶ τότε λοιπὸν διατί δὲν πλαγιάζετε εἰς τὸ κρεββάτι σας ἀλλὰ μένετε αὐτοῦ καὶ τρέμετε; Σταθῆτε νὰ σᾶς δέσω τὰ μαλλιά σας καὶ νὰ σᾶς σκεπάσω καλά.

— Ὄχι σᾶς εὐχαριστῶ θὰ πλαγιάσω ἀμέσως. Καλὴν νύκτα, ἀγαπητή μου κυρία Σάρπ μὴ μὲ μαλώνετε, θὰ εἶμαι φρόνιμη· θὰ πλαγιάσω.

Ἡ Αἰκατερίνα ἠσπάσθη τὴν γηραιάν της φίλην· ἀλλ' ἡ κυρία Σάρπ δὲν ἐπείσθη καὶ ἐπέμεινε νὰ ἴδῃ ἐν τῇ κλίνῃ τὴν Τίναν. Εἶτα δὲ συμπαρέλαβε τὸ φῶς ὅπερ ἐν τούτοις ἡ δυστυχὴς νεᾶνις ἐπεθύμει νὰ διατηρήσῃ ὅπως ἔχῃ αὐτὸ σύντροφον ἐν τῇ θλίψει της.

Ἀδύνατον ἀπέβη εἰς αὐτὴν νὰ διαμείνῃ ἐπὶ μακρὸν κατακεκλιμένη, ἕνεκα τῶν σφοδρῶν τῆς καρδίας της παλμῶν· ἡ μικρὰ ὠχρὰ μορφὴ ἐξῆλθε μετ' ὀλίγον τῆς κλίνης ζητοῦσα ἀνακούφισιν ἐν τῷ συναισθήματι τοῦ ψύχους. Ἐν τῷ δωματίῳ ἔφεγγεν ἱκανῶς· διότι ἡ σελήνη πλησιφαὴς σχεδὸν ἐμεσουράνει ἐν μέσῳ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου διασκεδαννυμένων νεφῶν. Ἡ Αἰκατερίνα ἀνέῳξε τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου. καθίσασα δὲ καὶ ἐρείσασα τὸ μέτωπον ἐπὶ τῆς ψυχρᾶς ὑάλου, ἐθεώρει τὴν εὐρεῖαν ἔκτασιν τοῦ ἄλσους καὶ τῶν λειμώνων.

Πόσον θλιβερὸν εἶνε τὸ σεληνόφως ὅταν σφοδρὸς ἄνεμος ταράττῃ καὶ συγκλονῇ τὰ δένδρα διὰ τῆς ἀοράτου πνοῆς του!

Ἡ Αἰκατερίνα βλέπουσα βιαίως κυματίζοντα τὰ χόρτα ὑποφρίσσει ἐκ συμπαθητικοῦ ψύχους, αἱ δὲ παρὰ τὴν λίμνην ἰτέαι κάμπτονται ἀπέλπιδες ὡς αὐτή. Τὸ θέαμα τοῦτο εὐαρεστεῖ αὐτὴν ἕνεκα τῆς θλιβερότητός του· νομίζει δ' ὅτι ἀνευρίσκει οἶκτόν τινα πρὸς αὐ-

Digitized by Google

τήν· ἡ φύσις δὲν ὡμοίαζε πρὸς τὸν φίλαυτον καὶ ἀναίσθητον λοχαγόν, ὅστις ἐπεδείκνυε τὴν εὐτυχίαν του πρὸ τῆς ὀδύνης της!

Ἐπήρεισεν ἰσχυρῶς τὸ μέτωπον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ παραθύρου καὶ τὰ δάκρυά της ἔρρευσαν ἄφθονα. Ηὐχαριστεῖτο δυναμένη νὰ κλαύσῃ, διότι ἡ μανιώδης ὀργὴ ἣν εἶχεν αἰσθανθῇ ἐνῷ ἦσαν ξηροὶ οἱ ὀφθαλμοί της τὴν κατεπτόει.

Ἂν τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο συναίσθημα κατελάμβανεν αὐτὴν ἐνώπιον τῆς λαίδης Σέβερελ θὰ ἠδύνατει νὰ συγκρατήσῃ αὐτό.

Εἶτα ἀνελογίζετο τὸν σὶρ Χριστοφόρον, ὅστις ἐφάνη τόσον ἀγαθὸς πρὸς αὐτήν, ὅστις ἦτο τόσον εὐτυχὴς ἐκ τοῦ γάμου τοῦ Ἀντωνίου καὶ κατεμέμφετο ἑαυτῆς ὅτι τοιαῦται ἰδέαι διῆλθον τῆς κεφαλῆς της.

— Ὢ! δὲν εἰμπορῶ, δὲν εἰμπορῶ νὰ μὴν τὸ σκέπτωμαι! ἔλεγε χαμηλοφώνως ἐν μέσῳ τῶν ὀλολυγμῶν της. Ὢ, Θεέ μου, λάβε οἶκτον δι' ἐμέ!....

Οὕτω διῆλθεν ἡ Τίνα τὰς μακρὰς τῆς νυκτὸς ὥρας ἄχρις οὗ τέλος ἀπαυδήσασα ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κλίνην αὐτῆς καὶ ἀπεκοιμήθη ἐκ κοπώσεως.

Ἐν ᾧ ἡ πτωχὴ ἐκείνη καρδία κατεπιέζετο ὑπὸ καταπληκτικωτάτου βάρους ἡ φύσις ἐξηκολούθει τὴν μεμετρημένην καὶ ἀμείλικτον ἐν τῇ αὐστηρᾷ καὶ ἀμεταβλήτῳ καλλονῇ αὐτῆς πορείαν. Οἱ ἀστέρες ἐξηκολούθουν τὸν αἰώνιον δρόμον των· ὁ ἥλιος εἰς τοὺς ἀντίποδας ἐφώτιζε τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν ζωήν. Τὸ ρεῦμα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ δραστηριότητος ἐξώρμα καὶ διεπλατύνετο. Ὁ ἀστρονόμος ἦτο παρὰ τὸ τηλεσκόπιόν του· τὰ μεγάλα πλοῖα διέσχιζον τὰ κύματα. Ἡ ἐργώδης δραστηριότης τοῦ ἐμπορίου, τὸ ὑπερήφανον τῶν ἐπαναστάσεων πνεῦμα ἀνεπαύοντο ἐπὶ μικρόν, οἱ δὲ διπλωμάται ἀγρυπνοῦντες ἀνελογίζοντο τὴν ἐνδεχομένην τῆς αὔριον κρίσιν.

Τί ἦσαν αἱ ἀγωνίαι τῆς μικρᾶς μας Τίνας ἐν τῷ ἰσχυρῷ τούτῳ ρεύματι, ὅπερ ὥρμα ἀγάρρουν ἐκ φρικώδους ἀγνώστου εἰς μέλλον ἄγνωστον; Εἶχον ἧττονα ἀξίαν τοῦ ἐλαχίστου μικροβίου ὅπερ ταράσσεται ἐν σταγόνι ὕδατος· ἦσαν ἄγνωστοι ὡς οἱ παλμοὶ τῆς μικρᾶς καρδίας τοῦ πτηνοῦ, ὅπερ ἐπανιπτάμενον εἰς τὴν φωλεάν του μετὰ τῆς τροφῆς ἣν ἐπὶ μακρὸν ἐζήτησεν, εὑρίσκει αὐτὴν κενὴν καὶ κατηρειπωμένην.

Ε'.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ἡ Αἰκατερίνα ἀφυπνίσθη ἐκ τοῦ βαρέος ὕπνου της ὑπὸ τῆς Μάρθας κομιζούσης αὐτῇ θερμὸν ὕδωρ. Ὁ ἥλιος ἔλαμπεν, ὁ ἄνεμος εἶχε κοπάσῃ, αἱ δὲ ὧραι τῆς νυκτερινῆς ὀδύνης ἐφαίνοντο αὐτῇ ὡς ὄνειρον· παρὰ τὴν κόπωσιν τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ τὸ ἄλγος τῶν ὀφθαλμῶν. Ἀνηγέρθη καὶ ἐνεδύθη κατεχομένη ὑπὸ παραδόξου συναισθήματος ἀναισθησίας, ὡσεὶ οὐδὲν πλέον ἠδύνατο νὰ κινήσῃ αὐτὴν εἰς δάκρυα, ᾐσθάνθη μάλιστα καὶ ποιάν τινα ἀνυπομονησίαν νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ μέσον τῶν ἀνθρώπων, οὓς εἶχεν ἀποφύγῃ τὴν προτεραίαν, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ὀλιγοδρανείας αὐτῆς ἐκ τῆς μετὰ τῶν ὁμοίων της συνεπαφῆς. Ἡ θέα τοῦ εὐεργετικοῦ τῆς πρωΐας ἡλίου ἐμπνέει εἰς ἡμᾶς εὐχερῶς αἰσχύνην ἐπὶ τοῖς σφάλμασιν ἡμῶν, ὅταν ἐπιφαίνηται ὡς χρυσοπτέρυξ ἄγγελος, ἡ δὲ Τίνα κατεμέμψατο ἑαυτῆς ὅτι τὴν παρελθοῦσαν ἑσπέραν ἐφάνη ἀνόητος καὶ κακεντρεχής. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ προσεπάθει νὰ φανῇ καλή, ὅτε δ' ἐγονυπέτησεν ὅπως ἀπαγγείλῃ τὴν προσευχήν της, τὴν αὐτὴν ἣν εἶχεν ἀπομνημονεύσῃ ὅτε ἦτο δεκαέτις, προσεῖπε:

— Θεέ μου βοήθησέ με νὰ ὑποφέρω!

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ παράκλησίς της εἰσηκούσθη, διότι πλὴν παρατηρήσεών τινων ἃς ἀπέτειναν αὐτῇ κατὰ τὸ πρόγευμα περὶ τῆς ὠχρότητός της, διῆλθεν ἡσύχως τὴν πρωΐαν, τῆς μὶς Ἔσχερ ἐξελθούσης ἐφίππου μετὰ τοῦ λοχαγοῦ Οὐεΐμπράου. Τὴν ἑσπέραν ἦσαν καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι εἰς τὸ γεῦμα, ἀφ' οὗ δὲ ἡ Αἰκατερίνα ἔμελψεν ὀλίγον, ἡ λαίδη Σέβερελ ἀναμνησθεῖσα ὅτι ἦτο ἀδιάθετος ἀπέστειλεν αὐτὴν νὰ κατακλιθῇ, ἡ δὲ Αἰκατερίνα ἐκοιμήθη μετ' ὀλίγον βαθέως. Τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ δέον ν' ἀνακαινίζωσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν διὰ τὴν ὀδύνην ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπόλαυσιν.

Τὴν ἐπαύριον, βροχεροῦ ὄντος τοῦ καιροῦ, ἠναγκάσθησαν νὰ μείνωσιν ἐν τῷ μεγάρῳ. Ἀπεφασίσθη νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ καὶ ν' ἀκούσωσι τὴν ἱστορίαν τῶν περὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐπενεχθεισῶν μεταβολῶν, τὴν ἱστορίαν τῶν προσωπογραφιῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν διαφόρων ἀξιοπεριέργων τῆς στοᾶς..

Ἡ ὁμήγυρις, πλὴν τοῦ Τζίλφιλ, ἦτο πᾶσα ἐν τῇ αἰθούσῃ ὅτε ἐγένετο ἡ πρότασις αὕτη, ὅτε δὲ ἡ μὶς Ἔσχερ ἀνηγέρθη, ἐστράφη πρὸς τὸν λοχαγὸν ἀναμένουσα νὰ ἐγερθῇ καὶ οὗτος· ἀλλ' ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου ἔμεινε παρὰ τὸ πῦρ ἀναγινώσκων ἐφημερίδα τινά.

— Δὲν ἔρχεσθε, Ἀντώνιε, εἶπεν ἡ λαίδη Σέβερελ, ὡς εἶδεν ἐγερθεῖσαν τὴν μὶς Ἔσχερ.

— Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσετε ἀπεκρίνατο οὗτος, ἀνορθωθεὶς ὅπως ἀνοίξῃ τὴν θύραν. Αἰσθάνομαι ὀλίγον ρῖγος σήμερον τὸ πρωΐ, καὶ φοβοῦμαι τὰ ὑγρὰ δωμάτια καὶ τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος.

Ἡ μὶς Ἔσχερ ἠρυθρίασεν ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε καὶ ἐξῆλθεν ἑπομένης τῆς λαίδης Σέβερελ.

Digitized by Google

Ἡ Αἰκατερίνα εἶχε καθίσῃ εἰς τὸ ἐργόχειρόν της παρὰ τὸ παράθυρον. Ἦτο ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν αὕτη καὶ ὁ Ἀντώνιος ἔμελλον νὰ εὑρεθῶσι μόνοι· ἡ Αἰκατερίνα εἶχε παρατηρήσῃ ὅτι τέως προσεπάθει νὰ τὴν ἀποφύγῃ. Τώρα βεβαίως ἐπεθύμει νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτήν, νὰ τῇ εἴπῃ ἴσως γλυκεῖς τινας λόγους. Μετ' ὀλίγον ἀπομακρυνθεὶς τῆς ἑστίας ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι αὐτῆς.

— Λοιπόν, Τίνα, πῶς διήλθατε τὸν καιρόν σας;

Οἱ λόγοι ὡς καὶ ὁ τόνος μεθ' οὗ ἐλέχθησαν δυσηρέστησαν τὴν Αἰκατερίναν· ὁ τόνος ἦτο τόσον διάφορος τοῦ ἄλλοτε! αἱ λέξεις ἦσαν τόσον ἀσήμαντοι, τόσον ψυχραί! .. Αὕτη λοιπὸν ἀπήντησε μετά τινος πικρίας.

— Νομίζω ὅτι δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ τὸ ἐρωτάτε. Σᾶς εἶνε ἀδιάφορον.

— Τοιούτους φιλόφρονας λόγους μοὶ λέγετε μετὰ τὴν μακράν μου ἀπουσίαν;

— Δὲν εἰξεύρω διατί νομίζετε ὅτι ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ περιμένετε ἀπὸ ἐμὲ φιλόφρονας λόγους:

Ὁ λοχαγὸς ἐσιώπησε. Ἐπεθύμει ν' ἀποφύγῃ τοὺς περὶ τοῦ παρελθόντος ὑπαινιγμοὺς καὶ τὰ σχόλια. Καὶ ὅμως ἤθελε νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τὴν Αἰκατερίναν. Ἤθελε νὰ δείξῃ πρὸς αὐτὴν φιλίαν, νὰ τῇ προσενέγκῃ δῶρα, ἐν ἑνὶ λόγῳ νὰ δειχθῇ καλὸς πρὸς αὐτήν. Ἀλλ' αἱ γυναῖκες εἶνε τόσον ἄλογοι. Εἶνε ἀδύνατον ν' ἀναγκάσῃ τις αὐτὰς νὰ βλέπωσι τὰ πράγματα ὅπως εἶνε.

— Ἐνόμιζα, εἶπεν ἐπὶ τέλους, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχετε ἰδέαν καλὴν περὶ ἐμοῦ, δι' αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔπραξα. Ἤλπιζα ὅτι θὰ ἐννοήσετε ὅτι ἦτο τὸ προτιμώτερον δι' ἕκαστον ἐξ ἡμῶν, καὶ τὸ καλλίτερον ἐπίσης διὰ τὴν εὐτυχίαν σας.

— Ὦ, σᾶς παρακαλῶ, μὴ ἐρωτολογῆτε μὲ τὴν μὶς Ἔσχερ διὰ νὰ μὲ καταστήσετε εὐτυχῆ, ἀπεκρίθη ἡ Τίνα μετὰ πικρίας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ θύρα ἀνεῴχθη καὶ ἡ μὶς Ἔσχερ εἰσῆλθεν ὅπως λάβῃ τὸ ἐργόχειρόν της, ὅπερ ἦτο ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου. Ἔρριψε ταχὺ βλέμμα ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης, ἧς τὸ πρόσωπον ἦτο ἐξημμένον, καὶ εἰποῦσα εἰς τὸν λοχαγὸν μετ' ἐλαφροῦ τόνου εἰρωνείας: «Ἀφ' οὗ ἔχετε ῥῖγος ἀπορῶ πῶς κάθεσθε πλησίον τοῦ παραθύρου» ἐξῆλθε παραχρῆμα.

Ὁ μνηστὴρ δὲν περιῆλθεν εἰς ἀμηχανίαν, ἔμεινε σιωπηλὸς πρὸς στιγμήν· εἶτα δὲ πλησιάσας εἰς τὴν Αἰκατερίναν καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα αὐτῆς,

— Ἐλᾶτε Τίνα, τῇ εἶπε, παρατηρήσατέ με μὲ καλὸν τρόπον, καὶ ἂς εἴμεθα φίλοι. Ἐγὼ θὰ εἶμαι πάντοτε φίλος σας.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπήντησεν αὕτη ἀποσύρασα τὴν χεῖρα της. Εἴσθε πολὺ γενναιόκαρδος. Ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ νὰ ἀπομακρυνθῆτε. Εἰμπορεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ ἡ μὶς Ἔσχερ.

— Νὰ τὴν πάρῃ ὁ διάβολος τὴν μὶς Ἔσχερ! εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, αἰσθανθεὶς αὖθις παρὰ τὴν Αἰκατερίναν τὸ ἄλλοτε θέλγητρον. Περιέβαλε διὰ τοῦ βραχίονός του τὴν νεάνιδα καὶ προσήρεισε τὴν παρειάν του εἰς τὴν ἰδικήν της, ἀλλ' αὐτοστιγμεὶ ἡ Αἰκατερίνα πιεζομένην αἰσθανθεῖσα τὴν καρδίαν της καὶ τὰ δάκρυα ἕτοιμα νὰ ῥεύσωσιν ἀπώθησεν αὐτὸν καὶ ἀπέδρα ἐσπευσμένως.

Ϛ'.

Ἡ Αἰκατερίνα ἀπηλλάγη τοῦ βραχίονος τοῦ Ἀντωνίου δι' ἀγῶνος βιαίου, ὁμοίου πρὸς τὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅστις τόσην ἀκριβῶς διατηρεῖ ἑτοιμόνοιαν, ὅπως ἐννοήσῃ ὅτι οἱ ἀτμοὶ τοῦ ἄνθρακος θ' ἀποστερήσωσιν αὐτὸν τῆς συναισθήσεως ἂν μὴ ὁρμήσῃ εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα· ἀλλ' ὅτε εὑρέθη ἐν τῷ θαλάμῳ της, ἡδυπαθῶς ἀλλοφρονοῦσα ἔτι ἐκ τῆς συρροῆς τῶν παλαιῶν συγκινήσεων, λίαν τεταραγμένη ἐκ τῆς αἰφνιδίας ἀναρριπίσεως τοῦ αἰσθήματος ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὃν ὑπερηγάπα, ἠγνόει ἂν ἡ θλῖψις ἢ ἡ ἀγαλλίασις ὑπερίσχυεν ἐν τῇ καρδίᾳ της. Τῇ ἐφαίνετο ὅτι θαῦμά τι συνετελέσθη ἐν τῷ μικρῷ ἐσωτερικῷ αὐτῆς κόσμῳ, καθιστῶν τὸ μέλλον ἀβεβαιότερον.

Ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην ταχείας κινήσεως, τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐξέλθῃ καὶ νὰ βαδίσῃ, παρὰ τὴν καταπίπτουσαν βροχήν. Εὐτυχῶς μικρὰ ἐν τοῖς νέφεσι διάφασις ἐφαίνετο ὑπισχνουμένη ὅτι περὶ τὴν μεσημβρίαν θὰ βελτιωθῇ ὁ καιρός.

Ἡ Αἰκατερίνα εἶπε καθ' ἑαυτήν:

— Θὰ ὑπάγω εἰς τὸ σπιτάκι τοῦ Βάτς, νὰ τοῦ δώσω τὸν μάλλινον λαιμοδέτην ποῦ τοῦ ἐκέντησα· μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ λαίδη Σέβερελ δὲν θ' ἀπορήσῃ διατί ἐξῆλθα.

Παρὰ τὴν θύραν τοῦ διαδρόμου ἐπὶ τῆς ψιάθου εὗρεν ἐξηπλωμένον τὸν Ῥοῦπερτ στερρὰν ἀπόφασιν ἔχοντα νὰ συντροφεύσῃ τὸν πρῶτον ὅστις θὰ ἐξήρχετο εἰς περίπατον. Ὁ κύων προέτεινε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν χεῖρα τῆς Αἰκατερίνης, σαίνων εἶτα τὴν οὐρὰν καὶ πηδῶν ὅπως λείξῃ τὸ πρόσωπόν της, ἡ δὲ Αἰκατερίνα ᾐσθάνθη ἄμετρον εὐγνωμοσύνην ἐπὶ ταῖς ἐπιδείξεσι ταύταις τῆς φιλίας. Τὰ ζῷα εἶνε λίαν εὐχάριστοι φίλοι· οὔτε ἐρωτήσεις ἀποτείνουσιν οὔτε μομφάς.

Ὁ οἰκίσκος τοῦ Μπὰτς ἔκειτο ἐπὶ ἀπομεμακρυσμένου τμήματος τῶν γαιῶν τοῦ Σέβερελ, περιβαλλομένου ὑπὸ ῥυακίου ἐκρέοντος τῆς λίμνης, ἡ δὲ Αἰκατερίνα δυσχερῶς θὰ ἠδύνατο, ἐν τοιαύτῃ ὑγρᾷ ἡμέρᾳ νὰ ἐκλέξῃ ἀκαταλληλότερον τόπον περιπάτου. Καίτοι εἶχεν ἐλατ-

Digitized by Google

τωθῇ ἡ βροχὴ καὶ μετὰ μικρὸν ἔπαυσε, βαγδαίως κατέπιπτον ἔτι αἱ σταγόνες ἐκ τῶν ὑπερκειμένων κλάδων. Ἀλλ' εὗρε τὴν ἀνακούφισιν ἣν ἐπεζήτει ἐν τῇ κοπιώδει ἀνάγκῃ τοῦ ἀνοίγειν δίοδον διὰ τῶν πυκνῶν κλώνων τῶν δένδρων. Ἡ ἐπίπονος αὕτη ἄσκησις ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἁβροῦ αὐτῆς σώματος ὡς ἡμέρα θήρας ἐπὶ τῆς ζηλοτυπίας καὶ τῆς θλίψεως τοῦ Τζίλφιλ, ὅστις προσέφευγεν ἐνίοτε εἰς τὸ ἀθῷον τοῦτο παυσώδυνον, τὴν κόπωσιν.

Ὅτε ἡ Αἰκατερίνα ἀφίκετο εἰς τὴν μικρὰν ξυλίνην γέφυραν, ἥτις ἀπετέλει τὴν μόνην εἰς τὸν περίβολον εἴσοδον, ὁ ἥλιος εἶχε διασκεδάση τὰς νεφέλας, βάλλων δὲ τὰς ἀκτῖνάς του διὰ τῶν κλάδων τῶν μεγάλων πτελεῶν, αἵτινες περιεστοίχουν τὸν οἰκίσκον τοῦ κηπουροῦ, μετέβαλεν εἰς ἀδάμαντας τὰς σταγόνας τῆς βροχῆς. Αἱ κορῶναι ἐδιπλασίαζον τὸν μονότονον κρωγμόν των, ἐνδιαφέρον, φαίνεται, θέμα συνδιαλέξεως εὑρίσκουσαι τὴν μεταβολὴν τοῦ καιροῦ. Τὸ ἔδαφος, ποῶδες, δι' εὐρειῶν λωρίδων τελματωδῶν φυτῶν κεκαλυμμένον ἀπεδείκνυεν ὅτι ἡ κατοικία τοῦ Μπὰτς ἦτο ὑγρὰ καὶ κατὰ τὰς ὡραίας ἔτι ἡλιοφαεῖς ἡμέρας· ἀλλ' ὁ ἔνοικος αὐτῆς ἐφρόνει ὅτι μικρὰ ἐξωτερικὴ ὑγρασία οὐδόλως ἠδύνατο νὰ βλάψῃ ἄνθρωπον μὴ παραμελοῦντα νὰ λάβῃ τὸ ἀλάθητον κατ' αὐτῆς ἀντιφάρμακον, τὸ ροῦμιον.

Ἡ Αἰκατερίνα ἠγάπα τὸν οἰκίσκον ἐκεῖνον. Οἰκεῖα τῇ ἦσαν πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἀντικείμενα, ἀπὸ τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς ὁ Μπὰτς ἐκράτει αὐτὴν ἐπὶ τῶν βραχιόνων του, ὅτε διὰ τῶν μικρῶν κραυγῶν της προσεπάθει νὰ μιμηθῇ τὸν κρωγμὸν τῶν κορωνῶν, καὶ ἔπληττε τὰς χεῖρας βλέπουσα τοὺς πρασίνους βατράχους πηδῶντας ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς χλόης ἢ σοβαρῶς περιεργαζομένη τὰς κλωσσώσας τοῦ κηπουροῦ ἀλεκτορίδας. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἀγροτικὸς οἰκίσκος τοῦ Μπὰτς τῇ ἐφάνη ὑπέρποτε ὡραῖος· ἦτο τόσον μακρὰν τῆς ὁδοῦ τῆς μὶς Ἔσχερ, τῆς τελείας ἐκείνης καλλονῆς καὶ τῶν μικρῶν φιλοφρόνων παρατηρήσεών της. Ἐνόμισεν ὅτι ὁ Μπὰτς δὲν θὰ εἶχεν ἔτι ἐπιστρέψῃ διὰ τὸ γεῦμα καὶ ὅτι εἶχε καιρὸν ν' ἀναπαυθῇ ἀναμένουσα αὐτόν.

Ἀλλ' ἠπατᾶτο. Ὁ Μπὰτς ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, διὰ τοῦ ῥινομάκτρου κεκαλυμμένον ἔχων τὸ πρόσωπον, καὶ ὕπνωττε, μὴ εὑρίσκων ἄλλο τι καλλίτερον νὰ πράξῃ ὅπως διέλθῃ τὰς χωριζούσας τὸ γεῦμα ἀπὸ τὸ πρόγευμα ἀνωφελεῖς ὥρας, ἀφ' οὗ ἡ βροχὴ ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ παραμείνῃ οἴκοι. Ἀφυπνισθεὶς ὑπὸ τῶν μανιωδῶν ὑλακῶν τοῦ ἀλυσοδέτου κυνός, ἐξῆλθεν εἰς τὴν θύραν ἔνθα τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα ἐφαίνετο δυσανάλογον πρὸς τὸ ὕψος τοῦ οἰκίσκου. Ὁ δὲ κύων ἀφ' οὗ ἐξετέλεσε τὸ ἐπίσημον καθῆκόν του, ἤρχισεν ἀνταλλάσσων φιλικὰς μετὰ τοῦ Ροῦπερτ θωπείας.

Ἡ κόμη τοῦ Μπὰτς εἶχε καταστῇ μεσοπόλιος, ἀλλὰ τὸ σῶμα αὐτοῦ παρέμεινε στερρόν, τὸ δὲ πρόσωπόν του ἀπετέλει γραφικὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ βαθὺ κυανοῦν χρῶμα τοῦ βαμβακεροῦ λαιμοδέτου καὶ τὴν λινῆν περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ δεδεμένην ποδιάν.

— Πῶς, μὶς Τίνα, ἀνέκραξε, πῶς σᾶς ἦλθε νὰ ἐβγῆτε μὲ τέτοιο καιρὸ καὶ νὰ βρέξετε τὰ ποδάκια σας σὰν μικρὸ ρούσικο παπί!... Καὶ ὅμως εὐχαριστήθηκα ποῦ σᾶς εἶδα. Ἐσθήρ! ἐφώναξεν ἀποτεινόμενος εἰς τὴν γηραιὰν οἰκονόμον του· πάρε τὴν ὀμβρέλλα τῆς μὶς Τίνας καὶ ἄνοιξέ την διὰ νὰ στεγνώσῃ. Ἐμβᾶτε, ἐμβᾶτε, μὶς Τίνα, καὶ καθήσετε ἐμπρὸς εἰς τὴν φωτιὰ διὰ νὰ στεγνώσετε τὰ πόδια σας· πρέπει νὰ πιῆτε κανένα ζεστὸ διὰ νὰ μὴν κρυολογήσητε.

Ὁ Μπὰτς κύπτων ὅπως διέλθῃ ὑπὸ τὰς θύρας, ὡδήγησεν αὐτὴν εἰς τὴν μικράν του αἴθουσαν, μετακινήσας δὲ τὸ ἀνάκλιντρον ἐπλησίασεν αὐτὸ παρὰ τὴν πυράν.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, θεῖε Βὰτς (ἡ Αἰκατερίνα καὶ νεᾶνις γενομένη ἀπεκάλει τοὺς φίλους της διὰ τῶν παιδικῶν αὐτῆς ἐπιθέτων) μὴν τὸ πλησιάζετε τόσον πολὺ εἰς τὴν φωτιά, ἐξεστάθην ἐνῷ ἐπεριπατοῦσα εἰς τὸν δρόμον.

— Ἀλλὰ τὰ ὑποδήματά σας εἶνε καταμουσχευμένα· βάλετε τὰ πόδια σας ἐδῶ σιμὰ εἰς τὴν φωτιά. Θεέ μου! τί ποδαρούκλαις! Ἴσα μὲ κουτάλι τῆς σούπας. Ἀπορῶ πῶς κατορθόνετε καὶ κρατειέσθε ἐπάνω σὲ τέτοια ποδαράκια... Τώρα τί ζεστὸ θέλετε; Λίγη κουφοξυλιά, αἴ;

— Ὄχι, ὄχι, σᾶς εὐχαριστῶ· πρὸ ὀλίγου ἔχω προγευματίσῃ· εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα ἐκβάλλουσα τοῦ θυλακίου της τὸν ἐρεοῦν λαιμοδέτην. Τὰ θυλάκια ἦσαν εὐρέα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Νά, τί ἦλθα νὰ σᾶς φέρω, θεῖε Μπάτς, προσεῖπε· Τὸν ἔπλεξα διὰ σᾶς αὐτὸν τὸν λαιμοδέτην. Πρέπει νὰ τὸν φορέσετε τὸν χειμῶνα τοῦτον καὶ νὰ δώσετε τὸν παλαιὸν ἰδικόν σας εἰς τὸν γέρον Βρούξ.

— Ἆ σᾶς εὐχαριστῶ μὶς Τίνα. Ὅλο αὐτὸ τὸ ἐκάνατε μὲ τὰ μικρὰ δακτυλάκια σας δι' ἕνα γέρον ὡσὰν ἐμέ; Εἶσθε πολὺ καλὴ κόρη· θὰ τὸν φορέσω χωρὶς ἄλλο καὶ θὰ τὸ ἔχω καὶ καμάρι μάλιστα. Αὐταῖς αἱ γαλάζιες καὶ ἄσπρες ρίγαις εἶνε μιὰ χαρά.

— Ναί, καὶ θὰ σᾶς πηγαίνῃ καλλίτερα εἰς τὸ χρῶμά σας παρὰ αὐτὸς ὁ κατακόκκινος. Θὰ τῆς ἀρέσετε περισσότερον τῆς κυρίας Σὰρπ ἅμα σᾶς ἴδῃ μὲ αὐτὸν τὸν καινούργιον λαιμοδέτην.

— Τὸ χρῶμά μου, πονηροῦλα! θέλετε νὰ μὲ περιπαίξετε. Εἴπατε χρῶμα, εἴδατε τί εὔμορφο χρῶμα ἔχει εἰς τὰ μάγουλά της αὐτὴ ἡ κόρη ποῦ ἦλθε εἰς τὸν πύργον, ἡ ἀρραβωνιαστική του

Ἀντωνίου. Καὶ εἰς τὸ ἄλογο εἶνε πολὺ ὡραία· κάθετε ἴσια ὡσὰν ἄγαλμα. Ἡ κυρία Σὰρπ μοῦ ὑπεσχέθη νὰ μὲ βάλῃ ὀπίσω ἀπὸ τὴν θύραν, ὅταν αἱ κυρίαι θὰ καταβοῦν εἰς τὸ τραπέζι, διὰ νὰ τὴν ἰδῶ καλοενδυμένην. Ἡ κυρία Σὰρπ λέγει ὅτι εἶνε σχεδὸν ὡραιοτέρα ἀφ' ὅτι ἦτο ἡ μιλαίδη εἰς τὴν ἡλικίαν της! καὶ θαρρῶ πῶς δὲν εἶνε πολλαῖς γυναῖκες εἰς τὴν χώραν μας διὰ τὰς ὁποίας ἠμπορεῖ κανεῖς νὰ εἰπῇ τὸ ἴδιον.

— Ναὶ ἡ μὶς Ἔσχερ, εἶνε πολὺ ὡραία, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα διὰ πνιγομένης φωνῆς, συναισθανθεῖσα αὖθις τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀσημότητα ἐκ τῆς ἐντυπώσεως, ἣν ἡ ἀντίζηλός της ἐνεποίει εἰς τοὺς ἄλλους.

— Ἐλπίζω πῶς εἶνε καὶ καλή, καὶ πῶς ὁ σὶρ Χριστοφόρος καὶ ἡ μιλαίδη θ' ἀποκτήσουν καλὴν ἀνεψιάν. Ἡ Γκρίφιν ἡ θαλαμηπόλος μοῦ εἶπεν ὅτι εἶνε πολὺ ἰδιότροπη εἰς τὰ φορέματά της. Ἀλλ' εἶνε νέα, αὐτὸ θὰ περάσῃ ὅταν ὑπανδρευθῇ καὶ ἀποκτήσῃ παιδιά. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος εἶνε πολὺ εὐχαριστημένος, καθὼς ἐκατάλαβα. Ταῖς προάλλαις μοῦ εἶπε:

— Μπάτς πῶς σοῦ φαίνεται ἡ νέα κυρία σου; Κ' ἐγὼ τοῦ εἶπα: Δὲν ἔχω ἰδῇ εὐμορφότερην νέαν ἀκόμη· καὶ θέλω ὁ λοχαγὸς νὰ ζήσῃ εὐτυχισμένος καὶ νὰ κάμουν εὔμορφα παιδιὰ σὰν τὴν γυναῖκά του καὶ σὰν αὐτόν, καὶ ἡ Ἐκλαμπρότης σας νὰ ζήσετε καὶ νὰ τοὺς ἰδῆτε. Ὁ Οὐόρεν λέγει ὅτι ὁ κύριος θέλει νὰ γείνῃ ὁ γάμος μιὰ ὥρα ταχύτερα καὶ καθὼς φαίνεται θὰ γείνῃ πρὶν τελειώσῃ τὸ φθινόπωρον.

Ἐν ᾧ ὁ Μπάτς ὡμίλει ἡ Αἰκατερίνα ᾐσθάνθη ὀδυνηρὸν νυγμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ.

— Ναί, εἶπεν ἀνεγερθεῖσα, νομίζω ὅτι ὅπως λέγετε θὰ γείνῃ. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος θέλει νὰ τὸν στεφανώσῃ γρήγορα.. Ἀλλὰ πρέπει ν' ἀναχωρήσω, θεῖε Μπάτς. Ἡ λαίδη Σέβερελ ἠμπορεῖ νὰ μὲ χρειασθῇ, καὶ ἐκτὸς τούτου εἶνε καὶ ἡ ὥρα τοῦ γεύματός σας.

— Ὅσον διὰ τὸ γεῦμά μου μὴν ἀνησυχῆτε, μὶς Τίνα, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ σᾶς κρατήσω ἂν ἡ μιλαίδη σᾶς χρειάζεται. Νὰ μὲ συγχωρήσετε ποῦ δὲν σᾶς ηὐχαρίστησα ὅσον ἔπρεπε διὰ τὸν λαιμοδέτην. Σᾶς βεβαιῶ, εἶνε λαμπρός. Ἀλλὰ μοῦ φαίνεσθε πολὺ χλωμὴ καὶ λυπημένη, μὶς Τίνα· θαρρῶ πῶς δὲν εἶσθε καλὰ καὶ πῶς ὁ περίπατος αὐτὸς μέσα εἰς τὰ νερὰ σᾶς ἔβλαψε.

— Ναί, ναί, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα λαβοῦσα τὸ ἀλεξιβρόχιόν της καὶ ἐξελθοῦσα ἐνσπουδῇ. Πρέπει νὰ φύγω, χαίρετε.

Ἀπῆλθε καλέσασα τὸν Ρούπερτ ἐνῷ ὁ γηραιὸς κηπουρὸς τὰς χεῖρας ἐν τῷ θυλακίῳ κρατῶν ἐθεώρει αὐτὴν καὶ ἔσειε τὴν κεφαλὴν μελαγχολικῶς.

—Ὅσον πάγει τόσον ἀδύνατη καὶ λιγνὴ γίνεται, εἶπεν ἐν μέρει μὲν καθ' ἑαυτόν, ἐν μέρει δὲ πρὸς τὴν Ἐσθήρ. Δὲν θὰ μοῦ φανῇ παράδοξον νὰ τὴν ἰδῶ νὰ μαραθῇ σὰν ταῖς κυκλαμιαῖς ποῦ ἐμεταφύτευσα. Μοῦ ἐνθυμίζει κάτι χαριτωμένα λουλουδάκια ποῦ κρέμουνται ἐπάνω εἰς τὰ λεπτὰ λευκὰ καὶ τρυφερὰ στελέχη των!...

Ἡ δύστηνος νεᾶνις ἐπανέκαμψεν οἴκαδε ῥιγοῦσα ἐν τῇ καρδίᾳ, τὸ δὲ ῥῖγος τοῦτο καθίστα ἐπαισθητότερον τὸ ἐξωτερικὸν ψῦχος. Αἱ χρυσαῖ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἔλαμπον διὰ μέσου τῶν ὑγρῶν κλάδων, τὰ δὲ πτηνὰ ἵπταντο καὶ ἔμελπον τὰ φθινοπωρινά των κελαδήματα τόσον ἡδέως, ὥστε θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ὁ λάρυγξ αὐτῶν ἐγένετο καθαρότερος, ὡς ὁ ἀήρ, μετὰ τὴν βροχήν· ἀλλ' ἡ Αἰκατερίνα διήρχετο διὰ μέσου τῆς χαρᾶς ἐκείνης καὶ τῆς καλλονῆς ὡς δυστυχὲς τετραυματισμένον λαγωνικὸν σύρον ἀγωνιωδῶς τὸ μικρόν του σῶμα διὰ συστάδων τριφύλλου μὴ διαχεόντος πλέον εἰς αὐτὸ εὐωδίαν. Οἱ λόγοι τοῦ Μπάτς περὶ τῆς χαρᾶς τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, τῆς καλλονῆς τῆς Ἔσχερ καὶ τῆς προσεγγίσεως τοῦ γάμου, κατέπιπτον βαρέως ἐπ' αὐτῆς ὡς βάρος μολυβδίνης χειρός, ἐπαναφέροντες αὐτὴν ἐκ τοῦ ἀορίστου ληθάργου εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος. Τοῦτο συμβαίνει ἐν ταῖς εὐχερῶς συγκινουμέναις φύσεσιν, ὧν αἱ σκέψεις εἶνε κυματίζουσαι σκιαί, ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος πλαττόμεναι· διὰ τὰς φύσεις ταύτας, αἱ λέξεις εἶνε γεγονότα, καὶ ὅταν δ' ἔτι ἐξελεγχθῇ τὸ ψευδὲς αὐτῶν, ἐπιδρῶσιν οὐχ' ἧττον ἐπὶ τῶν μειδιαμάτων καὶ τῶν δακρύων των.

Ἡ Αἰκατερίνα ὑπέστρεψεν εἰς τὸ δωμάτιόν της ἐννοοῦσα ὅτι οὐδόλως μετεβλήθη ἡ ἀτυχία αὐτῆς, ἀλλὰ βαθεῖαν αἰσθανομένη ὀδύνην ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἡ πρὸς αὐτὴν διαγωγὴ τοῦ Ἀντωνίου ἦτο προσβλητική. Τὸ ν' ἀπαιτῇ παρ' αὐτῆς θωπείας ἐνῷ αὐτὴ ἠξίου καὶ τόσον δικαίως ἔκφρασιν μεταμελείας ἢ λύπης ἢ συμπαθείας παρ' αὐτοῦ, δὲν ἐσήμαινεν ὅτι ἄκρως τὴν περιεφρόνει;

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὑπὸ V. G. Marshall προξένου ἐν Πάτραις.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Πάντα ταῦτα πιθανὸν νὰ φανῶσιν οὐχὶ λίαν πιστευτά· ὅστις ὅμως ἔχει τὸν καιρὸν καὶ τὰ μέσα νὰ διατρέξῃ τὴν μεγαλοπρεπῆ χώραν τῆς Πελοποννήσου θὰ βεβαιώσῃ οὐ μόνον τὰ ἄνω εἰρημένα ἀλλὰ καί τι πλέον. Δὲν πρέπει ὅμως ν' ἀρκῆται εἰς ἐξηγήσεις καὶ πληροφορίας διδομένας ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσι, δέον νὰ μεταβῇ

Digitized by Google

εἰς τὰ χωρία καὶ νὰ ἀναμιχθῇ μετὰ τοῦ λαοῦ, ἔνθα θὰ εὕρῃ ἀνθρώπους δι' οὓς θὰ ἐσεμνύνετο πᾶσα χώρα καὶ θὰ ἴδῃ ὅτι οἱ πατέρες τοῦ σημερινοῦ λαοῦ, ὅτε τέλος ἔλαβον τὴν κληρονομικὴν αὐτῶν μοῖραν, δὲν ἠδύναντο νὰ ὀνομάσωσιν ὡς ἰδιοκτησίαν αὐτῶν εἰμὴ ἠρημωμένα πεδία, ἀμπέλους ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει καὶ κεκαυμένους ἐλαιῶνας.

Μέχρι πρὸ 30 περίπου ἐτῶν, πλὴν τῶν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, καὶ Ναυπλίου καὶ Ἄργους ἁμαξιτῶν ὁδῶν, ὑπῆρχον μόνον μονοπάτια βατὰ ὑπὸ ἡμιόνων καὶ αἰγῶν δι' ὧν καθίστατο δυνατὴ ἡ συγκοινωνία ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν δηλ. τοιαύτη κατάστασις ἐν γένει ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ συγκοινωνία. Ἐν ἔτει ὅμως 1856—1858 ἤρξατο ἡ συγκοινωνία ποιοῦσα μεγάλας προόδους, παρεκινήθησαν δὲ οἱ πλούσιοι Ἕλληνες ἵνα ὀργανώσωσιν ἀτμοπλοϊκὴν ἑταιρίαν, ἥτις πράγματι περὶ τὰ τέλη τοῦ 1858 ἤρξατο τῶν πρώτων αὐτῆς πλόων. Τοῦτο ἦν σπουδαία πρόοδος. Ἡ πρώτη δ' αὕτη ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν, εὐνοηθεῖσα λίαν ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ τῆς χώρας σχηματισμοῦ, ἥτις κατέχει τὴν μακροτάτην παραλίαν ἁπάντων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἠδυνήθη ταχέως νὰ αὐξήσῃ ἐπισήμως τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀτμοπλοίων αὐτῆς.

Ἡ παραλία τῆς Ἑλλάδος ἔχει τοσοῦτον ἀπειραρίθμους κόλπους, ὅρμους, πορθμοὺς κτλ. ὥστε ὀλίγαι σπουδαῖαι πόλεις ἐν τῷ κράτει ὑπάρχουσι μὴ προσεγγίζουσαι εἰς αἰγιαλόν, τοῦτο δ' εἶνε ἐν μέρει ἡ αἰτία τῆς ἄχρι τοῦδε λίαν ἀμεληθείσης ὁδοποιίας ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας. Πλὴν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1880 (τῆς πρώτης τοῦ Τρικούπη κυβερνήσεως) ἤλλαξαν τὰ πράγματα. Καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰ πλεῖστα σπουδαῖα μέρη τῆς βορείου Ἑλλάδος ἐστρώθησαν καλαὶ ἁμαξιταὶ ὁδοί, ἔνιαι δὲ τούτων, ὡς ἡ μεταξὺ Ναυπάκτου καὶ Μεσολογγίου, Σπάρτης καὶ Τριπόλεως καὶ ἰδίως ἡ μεταξὺ Μεσολογγίου καὶ Ἀγρινίου, ἥτις ἄγει διὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς Κλεισούρας, εἰσὶ πραγματικοὶ θρίαμβοι τῆς νεωτέρας μηχανικῆς. Ἐπίσης διεῖδον οἱ Ἕλληνες ὅτι ὅπως ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς σημερινὰς χρείας, δὲν ἐξαρκοῦσιν αἱ ἁμαξιταὶ ὁδοὶ καὶ διὰ τοῦτο πρὸ 6 ἢ 7 ἐτῶν ἐπελήφθησαν δραστηρίως τῆς στρώσεως σιδηροδρόμων. Πλὴν αἱ ἐπιπροσθοῦσαι δυσχέρειαι ἦσαν μέγισται, διότι τὸ μικρὸν κράτος εἶναι λίαν ὀρεινὸν καὶ βραχῶδες. Οὐ μόνον ὑπάρχουσιν ὀροσειραί, ὧν αἱ ὑψηλαὶ κορυφαὶ ὑψοῦνται ὑπὲρ τὰς 8000 ποδῶν εἰς τὸν κυανοῦν αἰθέρα, ἀλλὰ καὶ ἅπασα ἡ χώρα τυγχάνει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον λοφώδης μετ' ἐλαχίστων καὶ περιωρισμένων πεδιάδων. Πλὴν δὲ τούτου μόλις ἠδύνατο νὰ γείνῃ λόγος περὶ μεγάλων κερδῶν ἐκ μέρους τῶν ἐπιχειρησάντων τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, διότι ὁ λίαν μικρὸς πληθυσμὸς καὶ αἱ ἤδη ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ διατελοῦσαι τρεῖς εὔθηναὶ ἀτμοπλοϊκαὶ Ἑταιρίαι ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν δὲν ἦσαν ἐπιτήδεια νὰ διεγείρωσι τὸ κερδοσκοπικὸν πνεῦμα. Οὐχ ἧττον αἱ σιδηροδρομικαὶ ἐργασίαι προώδευσαν, καίπερ βραδέως.

Ἐν ἔτει 1869 ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ μικροῦ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς σιδηροδρόμου ἐκ 10 χιλιομέτρων, ἀπὸ τοῦ 1882 δὲ μέχρι τοῦ 1883 παρεδόθησαν εἰς κοινὴν χρῆσιν ταχέως καὶ ἀλληλοδιαδόχως ὁ μεταξὺ Πύργου καὶ Κατακώλου σιδηρόδρομος, μήκους 13 χιλιομέτρων, καὶ αἱ διάφοροι ἐν Θεσσαλίᾳ γραμμαί, ὡς ἡ μεταξὺ Βώλου καὶ Λαρίσσης 60 ½ χιλιομ., Βελεστίνου καὶ Φερσάλων 47 χιλιομ. Φερσάλων καὶ Τρικκάλων 72 χιλιομ. καὶ Τρικκάλων καὶ Καλαμπάκας 22 ½ χιλιομέτρων.

Μετὰ μικρὰν διακοπήν, ἥτις ἐπελθοῦσα ἕνεκα τῆς τοῦ χρηματιστηρίου τῶν Ἀθηνῶν χρηματικῆς κρίσεως ἐν ἔτει 1884, σπουδαίως παρέβλαψε τὴν πρόοδον ἁπάντων τῶν δημοσίων ἔργων, προώδευσαν πάλιν ἐκ νέου αἱ σιδηροδρομικαὶ ἐργασίαι, ὥστε κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1885 ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τῆς βραχείας μὲν πλὴν σπουδαιοτάτης γραμμῆς μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Λαυρίου, μήκους 65 χιλιομέτρων. Ἀρχομένου τοῦ 1886 ἐτέθη εἰς πλήρη ἐνέργειαν ἡ μεταξὺ Κορίνθου, Ναυπλίου καὶ Ἄργους γραμμή, μέρος τοῦ μεγάλου συμπλέγματος τῶν διαφόρων τῆς Πελοποννήσου σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Καὶ ἡ μεταξὺ δὲ Κορίνθου καὶ Πατρῶν ἐξ 100 περίπου χιλιομέτρων γραμμὴ εἶνε ἑτοίμη μέχρις ἐγγὺς τοῦ Αἰγίου, [1]) τῇ δὲ 1ῃ Αὐγούστου 1887 ἔσται ἐν τάξει μέχρι Πατρῶν καὶ κατὰ Ὀκτώβριον παραδοθήσεται εἰς κοινὴν χρῆσιν. Τὸ μεταξὺ Πατρῶν καὶ Ἀθηνῶν διάστημα εἶναι ἐν ὅλῳ 240 χιλιόμ. περίπου.

Ἔτι δ' ἐγένοντο καὶ αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν μεταξὺ Πατρῶν καὶ Πύργου γραμμήν, 100 χιλιομέτρων, Ναυπλίου καὶ Τριπόλεως 40 χιλιομ. καὶ Ἀθηνῶν-Λαρίσσης 400 χιλιομέτρων.

Ἡ τελευταία αὕτη γραμμὴ ἔσται σπουδαιοτάτη καὶ ὑπὸ στρατηγικὴν ἔποψιν· διότι οὐ μόνον θὰ διευκολύνῃ τὴν μεταφορὰν στρατευμάτων εἰς τὰ τουρκικὰ μεθόρια, ἀλλὰ θὰ καθιστᾷ δυνατὸν καὶ ἄμεσον τὸν σύνδεσμον τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν κυριωτέρων κέντρων τῆς Εὐρώπης, ὅταν ἰδίως συμπληρωθῇ ἡ βραχεῖα γραμμὴ μεταξὺ Λαρίσσης καὶ Θεσσαλονίκης ἐξ 145 χιλιομ. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι σήμερον ὑπάρχουσιν ἐν χρήσει 600 περίπου χιλιόμετρα καὶ 450 χιλ. ἐν σχεδίῳ ἢ ἐν ἐκτελέσει. Ἐὰν ἡ χώ-

1) Ἤδη λειτουργεῖ μέχρις Αἰγίου πρὸ 3 περίπου μηνῶν.
Σ. Μ.

Digitized by Google

ρα ἀπολαύσῃ ποιᾶς τινος μόνον ἡσυχίας, οἱ σιδηρόδρομοι θ' ἀναπτυχθῶσι τάχιστα καὶ ἐν βραχεῖ χρόνου διαστήματι.

Καὶ ἡ τηλεγραφικὴ δὲ ὑπηρεσία ἐβελτιώθη ἐπισήμως, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ ὠφέλιμον τοῦτο καὶ ἀπαραίτητον τῆς συγκοινωνίας μέσον ὠργανώθη ἐν Ἑλλάδι τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1859. Ἡ σημερινὴ τοῦ τηλεγράφου ἔκτασις δύναται νὰ ὀνομασθῇ εὐάρεστος, διότι οὐδὲν μέρος ποιᾶς τινος σημασίας στερεῖται τοιούτου. Ἐν ὅλῳ τῷ βασιλείῳ ὑπάρχουσιν ἤδη 6293 χιλιόμετρα ἠλεκτρικοῦ σύρματος. Ἐν ἔτει 1885 διεβιβάσθησαν καὶ ἐλήφθησαν 735,233 τηλεγραφήματα, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν ἐν ὅλῳ 1,065,809 φρ. Ὅλως ἰδιαζούσης εὐφήμου μνείας τυγχάνει ἀξία ἡ ὑπηρεσία τῆς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνταποκρίσεως, διατελοῦσα ὑπὸ τὴν εἰδικὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀνατολικῆς τηλεγραφικῆς ἑταιρίας. Κατ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν παρελθόντα Αὔγουστον (1886), ὅτε οἱ συνεχεῖς καὶ ἰσχυροὶ σεισμοὶ ἠπείλουν νὰ καταστρέψωσι τά τε ὑποβρύχια καὶ τὰ ἐναέρια καλῴδια καὶ σύρματα, μάλιστα δὲ ἐν τισι περιπτώσεσι καὶ διέκοψαν αὐτὰ πράγματι, ἡ Ἑταιρία αὕτη ἀπεδείχθη ἀρίστη, λαμβανομένου ἰδίως ὑπ' ὄψιν ὅτι τότε ἡ ἐποχὴ τῆς συγκομιδῆς τῶν σταφίδων ἦν εἰς τὸ κατακόρυφον καὶ ἡ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία διπλασία τῆς συνήθους. Οὐδέποτε ὅμως προσέκοψε.

Μεγίστου ἐνδιαφέροντος καὶ ὑψίστης σημασίας τυγχάνει καὶ ἡ τομὴ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ἥτις ἐπιδιώκεται μετὰ μεγίστης δραστηριότητος καὶ ὑπόσχεται μεγίστας ὠφελείας οὐ μόνον τῇ ἐγχωρίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ ξένῃ θαλασσοπλοΐᾳ.

Ἡ σπουδαιότης τῆς τομῆς εἶχεν ἤδη ἀναγνωρισθῇ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων σχεδὸν προϊστορικῶν χρόνων, ἀναμφιβόλως δὲ ὁ *δίολκος* κατεσκευάσθη τότε ὅτε ἡ πραγματικὴ διατομὴ ἐφάνη παρέχουσα μεγίστας δυσκολίας. Ἀκόμη καὶ σήμερον εἰσὶν ὁρατὰ λείψανά τινα τοῦ διόλκου εἰς διάφορα μέρη τοῦ Ἰσθμοῦ.

Ἤδη ἐπὶ Περιάνδρου ἐσχεδιάσθη ἡ διῶρυξ, πλὴν κατὰ τοὺς ἀκολούθους αἰῶνας οὐδὲν ἐγένετο, οἱ δὲ ἄνθρωποι οἰκονομοῦντο διὰ τοῦ προρρηθέντος διόλκου. Ἐπεφυλάσσετο δὲ εἰς τὸν Νέρωνα ἐν ἔτει 67 μ. Χ. ἵν' ἄρξηται τοῦ ἔργου ἀπὸ τοῦ δυσμικοῦ μέρους διὰ μεγάλων ἑορτῶν. Τὸ ἔργον προώδευσεν τοσοῦτον καλῶς, ὥστε ἐν ἀπιστεύτως βραχεῖ χρόνου διαστήματι εἶχον ἐκσκαφῇ 4 στάδια εἰς πλάτος 200 ποδῶν, ἅτινα καὶ σήμερον εἰσέτι εἰσὶν ὁρατά.

Σπουδαιότατοι ὅμως ταραχαὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐν Γαλατίᾳ ἠνάγκασαν τὸν αὐτοκρατορικὸν τύραννον, παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, νὰ διακόψῃ τὰς ἐργασίας, οὕτω δὲ ἡ σπουδαία αὕτη ἐπιχείρησις ἠρέμησε πάλιν ἐπὶ δισχίλια ἔτη. Ἐσχάτως δὲ ὁ στρατηγὸς Türr ἐπελήφθη σπουδαίως τῆς ὑποθέσεως καὶ αἱ ἐργασίαι ἐνεκαινίσθησαν ὁριστικῶς κατὰ Μάϊον τοῦ 1882 ὑπὸ τοῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'. Ἡ διῶρυξ θὰ ἔχῃ ἐν ὅλῳ μῆκος 7,400 μέτρων· τὸ εὖρος τοῦ πλωΐμου ὕδατος ἔσεται 22 μ. τὸ δὲ βάθος 8 μ., ἐνῷ τὸ μέγιστον ὕψος τοῦ διατεμνομένου ἐδάφους ἀνέρχεται εἰς 87 μέτρα. Ἕνεκεν τῶν ἔργων τούτων ἐγένετο νέος συνοικισμός, ἡ Ἰσθμία, ἥτις ὑπόσχεται νὰ καταστῇ ἀνθηρὸν πολίχνιον. Ἐν γένει ἡ κατασκευὴ τῆς διώρυγος ἔδωσε ζωὴν εἰς τὸν κλασικὸν Ἰσθμόν, τὴν ὁποίαν ὁ ἀρχαιολογῶν, ὁ ζητῶν κάτι τι ὅλως διαφορετικὸν ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ Ἀκροκορίνθου, μόλις θὰ ἴδῃ εὐαρέστως ἢ θὰ ἐπιδοκιμάσῃ. Ἐν τούτοις δὲν δύναταί τις νὰ καταμεμφθῇ τῆς νέας Ἑλλάδος, ἐὰν πράττῃ ἐπ' αὐτοῦ ἀγαθόν τι πρὸς συμπλήρωσιν ἔργου, ὅπερ οὔτε ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς, οὔτε ὁ ἰσχυρὸς τύραννος τῆς κοσμοκράτορος Ῥώμης, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴ ἡ μεγάλη θαλασσία δύναμις τῆς Μεσογείου, ἡ Βενετία, ἠδυνήθησαν νὰ φέρωσιν εἰς πέρας.

Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἐγένοντο προσέτι αἱ πρῶται προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι πρὸς ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαΐδος λίμνης, ἧς τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα ἔσονται μέγιστα, διότι 250,000 σχεδὸν στρεμμάτων γονιμωτάτου ἐδάφους εἰσὶν ὕδατι κεκαλυμμένα καὶ διὰ τοῦτο ἀπρόσιτα εἰς τὴν γεωργίαν. Ὑπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ Ὀρχομενοῦ εἶχον ἤδη τὸ πάλαι ἐπιχειρηθῇ κολοσσιαῖαι ἀποξηραντικαὶ ἐργασίαι, πλὴν ταχέως κατεστράφησαν καὶ ἔμειναν ἐπὶ γενεὰς εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην, μέχρις οὗ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, ἀναγνωρίζων τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν, ἐπελήφθη τοῦ ἔργου καὶ ἐρρωμένως ἐξηκολούθησεν αὐτό, μέχρις οὗ καὶ οὗτος ἕνεκεν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν ἠναγκάσθη νὰ τὸ παραιτήσῃ. Τάχιστα τὰ πάντα κατεστράφησαν πάλιν, μάλιστα δὲ κατὰ τὰ ἑπόμενα 2200 ἔτη οὐδὲ κἂν ἐγένετο σχεδὸν μνεία τῶν τῆς Κωπαΐδος ἑλῶν. Τέλος ἐν ἔτει 1867 παρεχωρήθη ἡ ἀποξήρανσις εἰς γαλλικὴν ἑταιρίαν, ἥτις ὅμως περιωρίσθη εἰς σχέδια, ὑποσχέσεις καὶ ἐλπίδας, οὐδὲν δὲ πρακτικὸν ἐξετέλεσεν. Ἐσχάτως ἑλληνικὴ μετοχικὴ ἑταιρία ἀνέλαβε μετὰ δραστηριότητος τὴν ἐπιχείρησιν καὶ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1886 ἐνεκαινίσθησαν καὶ ἤρξαντο πραγματικῶς αἱ πρῶται ἀποξηραντικαὶ ἐργασίαι, αἵτινες ὤφειλον νὰ διοχετεύσωσι τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν Τοπόλιας, Λικέρι καὶ Παραλίμνης (αἱ ὁποῖαι ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὴν ἑλώδη Κωπαΐδα λίμνην) εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν πορθμὸν τῆς Εὐβοίας. Διὰ τῆς ἀποξηράνσεως, πλὴν τῆς ἀνυπολογίστου σχεδὸν ὠφελείας διὰ τὴν γεωργίαν, βελτιωθήσεται καὶ ἡ ὑγιεινὴ κατάστασις τῶν πέριξ, λίαν μαστιζομένων τὰ νῦν ὑπὸ τῶν πυρετογόνων ἀναθυμιάσεων τῆς λίμνης. Ἄχρι τοῦδε κατὰ τοὺς μῆνας τοῦ

Digitized by Google

θέρους οὐδεὶς ξένος κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα ἠδύνατο νὰ τολμήσῃ νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας πρὶν ἢ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐγχώριοι ἁλιεῖς ἐγχέλεων καὶ οἱ συλλέγοντες καλάμους μαστίζονται λίαν ὑπὸ πυρετῶν.

Καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν διαφόρων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἡ νέα Ἑλλὰς προώδευσε λίαν καὶ δύναται ὡς πρὸς τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν νὰ παρουσιάσῃ πολὺ ἀκριβέστερον σύστημα ἢ τινὰ τῶν μειζόνων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

Πλὴν ἡ ἀρχὴ ἦν δύσκολος. Ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ γείνῃ λόγος περὶ σχολείων ἰδίως. Ἔν τισι μοναστηρίοις ἐδιδάσκετο σχεδὸν κρύφα στοιχειώδης τις ἐκπαίδευσις ἔν τε τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ θρησκείᾳ, ἀλλ' ὁ λαὸς σύμπας ἔμενεν ὅλως ἀπαίδευτος. Καὶ ὅτε ἀκόμη ὁ βασιλεὺς Ὄθων ἀνέλαβε τὴν κυβέρνησιν, καὶ μεθ' ὅλας τὰς μεγάλας προσπαθείας τοῦ Καποδιστρίου, ὅστις ἐπὶ τρία ἔτη ἔπραξε τὸ κατὰ δύναμιν ὅπως ἱδρύσῃ σχολεῖα, οὐδὲν ἐπετεύχθη τὸ ἄξιον λόγου ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην. Μόνον 100 σχολεῖα μεθ' ἡσσόνων τῶν 9000 μαθητῶν εὑρέθησαν καθ' ἅπαν τὸ κράτος καὶ ταῦτα εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Μεθ' ἥσσονα ὅμως τῶν 60 ἐτῶν, δηλ. τῷ 1885, ὑπῆρχον 35 γυμνάσια, 227 Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 1901 προπαιδευτικά· ἐν ὅλῳ 2163 ἐκπαιδευτήρια μετὰ 105,000 μαθητῶν. Ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀριθμοῖς δὲν συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον, ὅπερ ἱδρυθὲν ἐν ἔτει 1837 ἤρξατο μετριοφρόνως μετὰ 52 φοιτητῶν καὶ τινων καθηγητῶν. Κατὰ τὴν χειμερινὴν ἑξαμηνίαν τοῦ 1885[86 ὑπῆρχον ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τῶν Ἀθηνῶν ἐκπαιδευτηρίῳ 2634 φοιτηταὶ καὶ 107 καθηγηταί.

Αἱ διάφοροι παραδόσεις περιστρέφονται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν νομικῶν, τῆς ἰατρικῆς, τῆς φιλοσοφίας, χημείας, φιλολογίας καὶ θεολογίας. Τὸ Πανεπιστήμιον ἔχει περιουσίαν 4 περίπου ἑκατομμυρίων φράγκων.

Εἰς τοὺς ἄνω μνησθέντας 105,000 μαθητάς, τοὺς ἐκπαιδευομένους δωρεὰν ἐν τοῖς δημοσίοις ἐκπαιδευτηρίοις, καταλεκτέον καὶ ἑτέρας 5—6 χιλ. τοὐλάχιστον, ἐκπαιδευομένους ἐν διαφόροις ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις· ὥστε ἐν τῇ νέᾳ Ἑλλάδι ἐκπαιδεύονται ἐν συνόλῳ 111,000 σχεδὸν μαθητῶν.

Τ' ἀποτελέσματα ταῦτα εἰσὶ βεβαίως λίαν εὐχάριστα διὰ τὴν χώραν, πλὴν ἡ εὐεργετικὴ ἐπιρροὴ δὲν ἐπεκτείνεται μόνον ἐπὶ τοῦ μικροῦ κράτους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν εἰσέτι ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν στεναζόντων Ἑλλήνων. Εἰς τὴν ἑνιαίαν ταύτην ἐθνικὴν ἑστίαν συγκεντροῦνται ἅπασαι αἱ ἀκτῖνες τῶν ἐλπίδων τῆς πανελληνίου νεότητος.

Ἄξιον παρατηρήσεως τυγχάνει ὅτι ἐν Ἀθήναις ὑπάρχει ἡ μόνη ἀνωτάτη σχολὴ καθ' ἅπασαν τὴν νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην· μία προσέτι ἀπόδειξις, ἐὰν ἐν γένει ἦν χρεία ἀποδείξεως, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς διατίθησι πνευματικὴν μόρφωσιν καὶ εὐφυΐαν, ἣν οἱ γείτονες λαοὶ οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν κατέχουσιν.

Ὅπου μικρὸν μόνον ἑλληνικὸν στοιχεῖον ὑπάρχει καὶ ἐξασκεῖ ἐπιρροήν τινα (ἂν καί, ὡς λ. χ. εἰς πολλὰ τῆς Τουρκίας μέρη, ἔχει νὰ παλαίσῃ κατὰ πολλῶν προσκομμάτων), ἐξελληνίζει πάντοτε τοὺς περικειμένους ξένους λαούς, βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς· οὐδέποτε ὅμως οὐδ' ἅπαξ, καὶ ὑπὸ τὰς δυσμενεστάτας περιστάσεις, ἀπερροφήθη οὗτος ὑπὸ τῶν γειτόνων. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο γεγονὸς δύναται ν' ἀποδειχθῇ καταφανέστατα ἐν Μακεδονίᾳ, Ἀλβανίᾳ κτλ. Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ βασιλείῳ ἔνθα τόσοι Ἀλβανοί, Βλάχοι καὶ ἐκ τῶν σταυροφοριῶν καὶ ἐκ διαφόρων μεταναστεύσεων τοσαῦτα ξένα στοιχεῖα ἐνεκατέστησαν, τὰ νῦν τὰ πάντα συνεχωνεύθησαν εἰς ἓν ἁρμονικὸν σύνολον. Δυνατὸν ἴσως νὰ παρατηρῶνται ἐνιαχοῦ ἐπιπόλαιοί τινες φυσιολογικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ἰδιότητες παρὰ τοῖς ἀπογόνοις τῶν τελευταίων τούτων (τῶν ξένων δηλ. στοιχείων), πλὴν πάντοτε ἰσχύουσι τὰ ἄνω εἰρημένα.

Ἴσως ἡ ἀνεγνωρισμένη μεγάλη πνευματικὴ τῶν Ἑλλήνων ἰσχὺς ὑπερβάλλεται ὑπὸ τῆς ἔτι μείζονος ζωτικότητος καὶ δραστηριότητος αὐτῶν, αἱ δὲ ἰδιότητες αὗται ἐνθαρρύνουσι πάντα φιλάνθρωπον καὶ φιλέλληνα ἵνα προοιωνίζηται μέγα μέλλον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ μεθ' ὅλην τὴν ἀπίστευτον ἀδικίαν, τὴν ὁποίαν μετῆλθον νεωστὶ κατὰ τοῦ πτωχοῦ ἔθνους. Ἰδιαζόντως λεκτέον τοῦτο περὶ τῶν ἐπαρχιῶν αἵτινες ὑπεδείχθησαν μὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου 1) ἀλλὰ δὲν παρεδόθησαν ἀκέραιαι τῇ Ἑλλάδι ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν μεθορίων ἐπιτροπῆς τῷ 1881, ὡς καὶ περὶ τοῦ διεθνοῦς ἀποκλεισμοῦ, μέτρου δεσποτικοῦ, ὅπερ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1886 οὐ μόνον δὲν ἱκανοποίησε τὰς δικαιοτάτας ἀξιώσεις, ἀλλὰ προσέτι ἐπήνεγκε τῇ χώρᾳ μεγίστας ὑλικὰς ζημίας.

Μολονότι οἱ Ἕλληνες εἶχον νὰ παλαίσωσι κατ' ἀπιστεύτων καὶ παντοίων δυσχερειῶν ὅπως λάβωσι ποιάν τινα μόρφωσιν, οὐχ ἧττον ὑπάρχουσιν ἄνδρες ἔν τε ταῖς Ἀθήναις καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν οἱ ὁποῖοι παντὶ κράτει θὰ περιεποίουν τιμήν. Ὁ ἄρτι ἀποθανὼν βοτανικὸς Ὀρφανίδης

---

1) Ἡ συνδιάσκεψις τοῦ Βερολίνου κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1880 ὑπεσχέθη ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐλάμβανε τὰς ἐπαρχίας Θεσσσαλίαν, Ἤπειρον καὶ Ἐλασσῶνα ἤτοι ἐδαφικὴν αὔξησιν ἐξ 22000 □ χιλιομέτρων· πλὴν παρεδόθησαν αὐτῇ ἐν ὅλῳ 10 χιλ· μόνον □ χιλιομέτρων.

καὶ ὁ καθηγητὴς Βενιζέλος, Ἀρεταῖος ὁ χειρουργὸς καὶ Ἀναγνωστάκης ὁ πεφημισμένος ἐν τῷ κόσμῳ ὀφθαλμολόγος, τυγχάνουσιν ἄνδρες λίαν διακεκριμένοι· ἔτι δὲ Ῥουσόπουλος ὁ ἀρχαιολόγος, Τρικούπης καὶ Παπαρρηγόπουλος οἱ ἱστοριογράφοι. Καὶ οἱ ποιηταὶ δὲ Σοῦτσος, Σολωμὸς καὶ Ῥαγκαβῆς εἰσὶ βεβαίως γνωστοὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ἐνῷ ὑπὲρ τῆς ἐν γένει νεοελληνικῆς γραμματολογίας καὶ φιλολογίας ὁ Φίλιππος Ἰωάννου, ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος, ὁ Βράϊλας Ἀρμένης, ὁ Στέφανος Ξένος κλπ. ἔπραξαν πολλὰ τὰ καλὰ καὶ ἐπαινετά.

Οἱ ἀναγνῶσται θ' ἀνεγνώρισαν ἤδη πρὸ πολλοῦ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖ σπουδαῖον στοιχεῖον προόδου ἐν τῇ μεσημβρινοανατολικῇ Εὐρώπῃ, καὶ ὡς ἡγεμονὶς τοῦ Πανελληνίου, ὅπερ ἀριθμεῖ 7 ἑκατομμύρια ψυχῶν, ἀποτελεῖ ἰσχυρὸν παράγοντα ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ τῶν κρατῶν δεσμῷ.

Πᾶς πολιτικὸς ἀνὴρ δέον νὰ μὴ παρίδῃ αὐτὸν οὐδεὶς δὲ διπλωμάτης, θέλων ἔστω καὶ ἁπλῶς νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ σπουδαίου ἀνατολικοῦ ζητήματος, δὲν δύναται παρὰ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ οὕτω ἐγγὺς κείμενον καὶ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένον ἑλληνικὸν ζήτημα.

Ἴσως πολλοὶ θ' ἀντείπωσιν ὅτι ἐν γένει οὐδὲν οὐδαμοῦ ὑφίσταται ἑλληνικὸν ζήτημα. Εἰς τούτους ἀπαντῶμεν ὅτι ἐνόσῳ ὁλόκληροι ἑλληνικαὶ χριστιανικαὶ ἐπαρχίαι στενάζουσιν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, ὡς μέρος τῆς Ἠπείρου, ἡ Ἐλασσών, ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Κρήτη, ἢ ἐν γένει δεσπόζονται ὑπὸ ξένων ὡς π. χ. ἡ Κύπρος, οἱ ὑπόδουλοι λαοὶ τὴν ἐλευθερίαν ποθοῦντες καὶ ἐπιζητοῦντες τὴν ὁριστικὴν συνένωσιν μετὰ τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, φυσικώτατον ὅτι πάντοτε θὰ προκαλῶσιν ἀνησυχίας εἰς τὰς ἑκάστοτε κυβερνήσεις.

Ἐν παντὶ ἑλληνικῷ ζητήματι λίαν λελανθασμένως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν μόνοι οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς μόλις εἰς 2,200,000 περίπου ἀνέρχονται, ἐνῷ ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη ὁ Ἑλληνισμὸς συνίσταται ἐκ πλειόνων ἢ 7 ἑκατομμυρίων ψυχῶν. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος Α' δὲν ἐστέφθη ἄνευ λόγου καὶ σκοποῦ ὡς ἡγεμὼν ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, γενικῶς δὲ ἀναγνωρίζεται καὶ τιμᾶται ὡς ἡ ὁρατὴ κεφαλὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τοῦτο κατενόησεν οὗτος ἀρκούντως καὶ μετὰ τῆς εὐφυοῦς καὶ ἀξιεράστου αὐτοῦ συζύγου Ὄλγας ἐποίησε σπουδαιότατον βῆμα πρὸς ἐγκαθίδρυσιν μείζονος ἐν τῷ μέλλοντι δυνάμεως, δοὺς εἰς τὰ ἑαυτοῦ τέκνα ἀνατροφὴν ἐξαίρετον. Μεθ' ὅλως ἰδιαζούσης ἐπιμελείας ἐπετηρήθησαν αἱ σπουδαὶ τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου, ὅστις κατὰ τὰς τελευταίας δημοσίους αὐτοῦ ἐξετάσεις ἀπέδειξεν ὅτι ἐπ' ἀγαθῷ μετεχειρίσθη τὸν καιρὸν αὐτοῦ καὶ εἶνε κάτοχος ἐξαιρέτων πνευματικῶν δυνάμεων. Ὡς ἀνθυπολοχαγὸς δείκνυσι μέγα ἐνδιαφέρον εἰς τὰ στρατιωτικὰ καὶ οὐχὶ ἀξιοκαταφρόνητον ἀρετὴν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ. Ὅλως ἴδιον ἐνδιαφέρον διεγείρει ἐν αὐτῷ τὸ γεγονός, ὅτι εἶνε ὁ πρῶτος γεννηθεὶς Ἕλλην ἡγεμονίδης μετὰ 400 ἔτη. Ἡ γοητεία τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀναμιμνήσκει τοῖς Ἕλλησι τὸν τελευταῖον ἡγεμόνα, τὸν λεοντόκαρδον Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον, οὗ τὸ ἡρωϊκὸν καὶ τραγικὸν τέλος, κατὰ τὴν ἡρωϊκὴν ὑπ' αὐτοῦ ὑπεράσπισιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, βραχὺ πρὸ τῆς καταπτώσεως τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ἀπηθανάτισε τὸ τέλος τοῦ οὕτω ἀνατραπέντος κράτους.

Βεβαίως οἱ πλεῖστοι τῶν ἐμβριθεστέρων Ἑλλήνων ἐγκατέλιπον τὴν ἰδέαν τῆς καταλήψεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πλὴν ὑπάρχουσιν εἰσέτι χιλιάδες ἐν τῷ τόπῳ, οἵτινες τρέφουσι τὴν ἐνδόμυχον ἐλπίδα, ὅτι ὁ πρεσβύτερος υἱὸς Γεωργίου τοῦ Α' περιβεβλημένος αὐτοκρατορικὴν πορφύραν, θὰ τελέσῃ δοξολογίαν ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἐπὶ τῇ πανηγύρει τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ὅλης ἑλληνικῆς φυλῆς.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ περιοδικοῦ Unsere Zeit)

Μετάφρασις ΧΡ. Π. ΚΟΡΥΛΛΟΥ, ἰατροῦ.

Η ΣΙΚΑΛΗ

(Μυθολογία ἐκ τῆς δημώδους παραγωγῆς τῆς λέξεως. Ἐν Στενημάχῳ τῆς Θράκης.)

Μεγάλη ποτὲ ἐπεκράτει ἐπὶ τῆς γῆς ἀνομβρία. Ὑπ' αὐτῆς δ' ἐκινδύνευσαν μὲν νὰ καταστραφῶσιν ἄρδην τὰ γεννήματα, δεινὴ δὲ σιτοδεία ἠπείλει τὸ ἀνθρώπινον γένος. Τότε οἱ δημητριακοὶ καρποὶ ὑπὸ φιλανθρωπίας κινούμενοι ἐποίησαν συμβούλιον καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ παρακαλέσωσιν αὐτὸν νὰ βρέξῃ. Προηγεῖτο μὲν μεγαλοπρεπὴς καὶ ὡς χρυσὸς λάμπων ὁ σῖτος, εἵποντο δὲ ἡ τραχεῖα κριθὴ μὲ τὰς μικρὰς ἀκάνθας της, τὸ παχὺ καὶ εὔσαρκον *φουσκόσταρον* [1]), ἡ λιπαρὰ βρώμη, τὸ λεπτοφυὲς κεγχρίον καὶ τὰ ἄλλα ὑποδεέστερα εἴδη, ἐσχάτη δὲ ἤρχετο ἡ ζειὰ συνεσταλμένη καὶ ταπεινή. Ὅτε παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἤρχισεν ἕκαστος νὰ ἐπαινῇ ἑαυτὸν καὶ ν' ἀπαριθμῇ τὰς ὠφελείας, ἃς παρέχει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἢ τὰ ζῷα.

— Ἐγὼ ἀποτελῶ τὴν κυρίαν τροφὴν τῶν ἀνθρώπων, ἔλεγεν ὁ σῖτος· ἄνευ ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ διέφερον τῶν ἀλόγων ζῴων.

1) Ἐν Στενημάχῳ ὁ ἀραβόσιτος καλεῖται φουσκόσταρον, οἱονεὶ φουσκωτὸν σιτάρι.

Digitized by Google

— Των ἵππων εἶμαι προσφιλὴς καὶ ὠφελιμωτάτη τροφή, προσέθετεν ἡ κριθή.

— Αἱ ὄρνιθες καὶ εἰς τὸν ὕπνον των μὲ βλέπουν, ἔλεγε τὸ μικρὸ κεγχρί.

Ὁ Θεὸς ηὐχαριστεῖτο ἀκούων τοὺς δημητριακοὺς καρποὺς ἐγκαυχωμένους. Παρατηρήσας ὅμως τὴν ζειὰν συνεσταλμένην καὶ ταπεινὴν ὀπίσω τῶν ἄλλων,φιλοστόργως εἶπε πρὸς αὐτήν·

— Καὶ *σὺ καλὴ* εἶσαι ζειά, τρέφε τοὺς πτωχοὺς ἀνθρώπους. Χάριν σοῦ μάλιστα εὐθὺς θὰ στείλω εἰς τὴν γῆν βροχήν. Ἔκτοτε ἡ ζειὰ ὠνομάσθη *σίκαλη*.

Βλ. Σκορδέλης.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τῇ παραγομένῃ ἐκ τοῦ εὐεργετεῖν ὑπάρχει ἡ ἀμοιβὴ τῆς εὐεργεσίας.

—

Ὅταν τις εἶνε μέγας ὁ ἴδιος, μεγαλύνει καὶ πᾶν τὸ περὶ αὐτόν.

—

Τοῦτο ἐστὶ ἀνατροφὴ παιδίου: τὸ νὰ διδάξωμεν αὐτὸ νὰ μὴ ἔχῃ τὴν ἀνάγκην μας.

—

Οἱ ἀνιώμενοι εἶνε ὅλοι καὶ εἰς ἄκρον ἀνιαροί.

—

Ἡ συναίσθησις τῆς δυνάμεως ἡμῶν ἐπαυξάνει αὐτήν.

—

Ἐὰν εἶνε ἡδὺ τὸ θνήσκειν ὑπὲρ πατρίδος, οὐχ ἧττον ἡδὺ εἶνε καὶ τὸ ζῆν ὑπὲρ αὐτῆς, τουτέστι τὸ ἀφιερόνειν εἰς αὐτὴν τὸν χρόνον,τὰς δυνάμεις, τὰ κράτιστα τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν.

—

Δότε εἰς τὸ παιδίον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι εἰμπορεῖτε νὰ τῷ συγχωρήσητε εἴκοσιν ἄλλα λάθη μᾶλλον παρὰ ἓν μόνον ψεῦδος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τοὺς ἄρτι ὑπὸ τοῦ γάλλου Λαβεσσὲρ καταρτισθέντας, ἐξ ὡς οἷόν τε ἀσφαλῶν πηγῶν, στατιστικοὺς πίνακας τῶν δύο κόσμων, ἡ ὅλη ἐπιφάνεια τῶν πέντε ἠπείρων ἀποτελεῖται ἐξ 136 ἑκατομμυρίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 1 χιλιεκατομμυρίου 483 ἑκατομμυρίων ψυχῶν.

Ἡ γαλλικὴ ἑταιρία τῆς ἐγκλιματίσεως δημοσιεύει τὸ ἑξῆς γεγονός: Κατά τινα ἐκδρομὴν αὐτοῦ εἰς τὰ αὐστραλιακὰ δάση τὸ ἔτος 1884 ὁ δόκτωρ Γυίλμεθ παρετήρησέ ποτε εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς εὐκαλύπτου ὕψους 120 μέτρων, εἶδος καλύβης ἐκτισμένης ἐναερίως ἐκεῖ· πρὶν ἢ δ' σκεφθῇ τί ἄρα ἦτο, μυριάδες μελισσῶν ἐφάνησαν πτερυγίζουσαι κύκλῳ. Ὁ δόκτωρ ἐννόησε παραχρῆμα ὅτι μέλισσαι μαῦραι τῆς Τασμανίας εἶχον τὴν παμμεγέθη αὐτῶν κυψέλην ἐπὶ τοῦ δένδρου. Διέταξε λοιπὸν τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἰθαγενεῖς ὁδηγοὺς νὰ κόψωσι τὸ δένδρον καὶ ἐξήγαγον ἀπὸ τῆς κυψέλης οὐδὲν ἧττον ἢ 3500 χιλιόγραμμα μέλιτος, ἐν ᾧ ἡ κενωθεῖσα κυψέλη καὶ πάλιν ἐζύγιζε 1500 χιλιόγραμμα. Ὑπάρχει ἰδέα ὅτι τὸ μέλι τοῦτο ἔχει ἰδίας τινὰς θεραπευτικὰς ἰδιότητας.

Πανταχόθεν τῆς Ἀγγλίας ζητοῦνται ἐκ τῆς ἐν Χαουάρδεν ἐπαύλεως τοῦ Γλάδστωνος τεμάχια ξύλου δένδρων ὑλοτομηθέντων ὑπὸ τοῦ περικλεοῦς πολιτικοῦ. Αἱ αἰτήσεις αὗται τοσοῦτον ἐπολλαπλασιάσθησαν ἐσχάτως, ὥστε ὁ ἐπιστάτης τῆς ἐπαύλεως ἠναγκάσθη νὰ διατιμήσῃ τὴν ξυλείαν καὶ εἰς πᾶσαν αἴτησιν ἀπαντᾷ διὰ τῆς ἑξῆς στερεοτύπου ἐγκυκλίου:

«Εἰς ἀπάντησιν τῆς πρὸς τὸν κ. Γλάδστωνα ὑμετέρας ἐπιστολῆς, ὀφείλω νὰ πληροφορήσω ὑμᾶς ὅτι ἕνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ ὁμοίων τῇ ὑμετέρᾳ αἰτήσεων, ἐδέησε νὰ κανονισθῇ τιμὴ ὁμοιόμορφος διὰ τὴν ἐν λόγῳ ξυλείαν. Ἡ τιμὴ αὕτη εἶνε ἑνὸς σελλινίου καὶ ἓξ πεννῶν διὰ πᾶν μικρὸν στέλεχος ἢ τριῶν σελλινίων κατὰ κυβικὸν μέτρον, ἄνευ τῶν δαπανῶν τῆς μεταφορᾶς. Ἀπευθυντέον πρὸς τὸν ἐπιστάτην τοῦ Χαουάρδεν, πλησίον τῆς πόλεως Τσέστερ, ὅστις θέλει ἀπαντᾷ εἰς πᾶσαν αἴτησιν ἣν δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ».

Εἰς τὰ παράλια τῆς Σουμάτρας καὶ τῶν Μολουκῶν νήσων, οἱ ἁλιεῖς ἀναγνωρίζουσι τὴν νύκτα τὸ βάθος τῆς θαλάσσης καὶ τὴν γεωλογικὴν τοῦ πυθμένος αὐτῆς σύστασιν ἐκ τοῦ ἤχου ὃν ἀποδίδει τὸ ὕδωρ πλῆττον τὰς ἐκ κοραλλίου ὑφάλους. Εἰς βάθος 20 ποδῶν καὶ ὀλιγώτερον ὁ παραγόμενος ἦχος ὁμοιάζει πρὸς τὸν τριγμὸν τοῦ εἰς τὸ πῦρ ριπτομένου ἅλατος, εἰς βάθος 50 ποδῶν ὁμοιάζει πρὸς τὸν κρότον τοῦ ὡρολογίου,κρότον ταχύτερον ἢ βραδύτερον ἀναλόγως τῆς συστάσεως τοῦ πυθμένος ἐκ κοραλλίου μόνον ἢ ἐκ κοραλλίου καὶ ἰλύος ἢ ἐκ κοραλλίου καὶ ἄμμου. Ἐὰν ἀποτελῆται ἐξ ἄμμου μόνον ὁ ἦχος εἶνε καθαρὸς καὶ διαυγής· ἐὰν ἀποτελῆται τοὐναντίον ἐξ ἰλύος ἁπλῆς εἶνε ὑπόκωφος καὶ ὁμοιάζει πρὸς τὸν βόμβον σμήνους μελισσῶν. Κατὰ τὰς ἀσελήνους νύκτας, οἱ ἁλιεῖς ἐκλέγουσι τὰ πρὸς ἁλιείαν μέρη ὁδηγούμενοι ἐκ τῶν ἤχων τούτων. Πρὸς καλλιτέραν δ' ἐκτίμησιν αὐτῶν προσκολλῶσι τὸ οὖς ἐπὶ κώπης ἧς τὸ ἕτερον ἄκρον εἶνε βεβυθισμένον ἐντὸς τοῦ ὕδατος.

Μεταξὺ ἐγγάμων.

— Τί καπέλλο εἶν' αὐτὸ ποῦ φορεῖς, ἀδελφέ; ἔχει κακὸ χάλι· δὲν πᾷς νὰ πάρῃς ἕνα καινούργιο;

— Τὸ ξεύρω πῶς εἶνε γιὰ τὸ χάρρο, μὰ ἔχω τὸ λόγο μου ποῦ τὸ φορῶ· ἡ γυναῖκά μου μοῦ ἔχει πῆ: ὅσο φορῇς αὐτὸ τὸ παλῃοκάπελλο δὲν βγαίνω ἔξω μαζί σου.

— Ἔτσι! τότε ἀλλάζει... Φόρα το ὅσο 'μπορεῖς!!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1127

Digitized by Google

'Αριθ. 621 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 22 Νοεμβρίου 1887

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΞΕΩΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΕΙΝ [1]

Κυρίαι καὶ κύριοι,

Πολλοὶ ἐξ ὑμῶν ἐπεσκέφθητε τὴν πόλιν τῶν Παρισίων. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι δὲν τὴν γνωρίζετε ἐξ ὄψεως, ἔχετε ὅμως ἐξ ἀκοῆς τὴν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σηκουάνα διαρκῆ ἔκθεσιν βιβλίων πρὸς πώλησιν. Τὸ πεζοδρόμιον τῆς ἀριστερόθεν τοῦ ποταμοῦ παροχθίας ὁδοῦ ὁρίζεται καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ὄχθην ὑπὸ τοίχου ἑνὸς περίπου μέτρου ὕψους. Ἐπὶ τοῦ τοίχου τούτου τοποθετοῦνται καθ' ἑκάστην πρωΐαν, μέχρι τῆς ἑσπέρας, κιβώτια τετράγωνα πλήρη βιβλίων παλαιῶν, ἢ καὶ νέων, ἀλλὰ μεταχειρισμένων. Ἐνώπιον δὲ τῶν κιβωτίων συνωθοῦνται ἄνδρες καὶ γυναῖκες, τινὲς ἐπὶ σκοπῷ ἀγορᾶς, πολλοὶ ἐξ ἁπλῆς περιεργείας, ἄλλοι δέ, πτωχοὶ φιλομαθεῖς, πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἐξετάζουν δῆθεν προτοῦ τὰ ἀγοράσωσι.

Ἡ σειρὰ τῶν οὕτω ἐκτιθεμένων κιβωτίων εἶναι μακροτάτη. Ἀπὸ τὴν λεγομένην Βασιλικὴν Γέφυραν, μέχρι τῆς Γεφύρας τοῦ Ἀρχιεπισκοπείου, τὸ πεζοδρόμιον, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ μεταξὺ διακόπτεται ὑπὸ ἓξ ἄλλων γεφυρῶν, ἀποτελεῖ ἀδιάκοπον ἐμπορεῖον βιβλίων.

Ἡ ἀτελεύτητος σειρὰ τῶν τετραγώνων κιβωτίων προξενεῖ εἰς τὸν ξένον μεγάλην ἐντύπωσιν, ἀλλ' ὅμως ἡ παρόχθιος ἐκείνη ἀγορὰ παριστᾷ ἐλάχιστον μέρος τῆς κινήσεως τοῦ βιβλιεμπορίου ἐν Παρισίοις. Δὲν ὑπάρχει ἴσως ὁδὸς ὅπου καὶ μὴ βιβλιοπωλεῖον, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐκδοτῶν ἀνάλογος τοῦ τῶν βιβλιοπωλῶν. Ὁ κατάλογος ἀμφοτέρων, εἰς τὸ ὀγκωδέστατον βιβλίον τῶν Παρισινῶν διευθύνσεων, κατέχει τριάκοντα καὶ μίαν στήλας, περιλαμβάνει δὲ περὶ τὰ χίλια διακόσια ὀνόματα καταστημάτων, μικρῶν καὶ μεγάλων. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων πολλὰ ἔχουν διαστάσεις εὐρυτάτας καὶ στρατιὰν ὑπαλλήλων. Ἐάν, κατὰ μέσον ὅρον, ὑπολογίσωμεν ἀνὰ πέντε μόνον ἄτομα δι' ἕκαστον τῶν χιλίων διακοσίων καταστημάτων, ἔχομεν καὶ πάλιν πληθυσμὸν ἓξ χιλιάδων περίπου ἀνθρώπων ἀσχολουμένων εἰς τὸ βιβλιεμπόριον, ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν Παρισίων. Ἐὰν δὲ προσθέσωμεν τοὺς βιβλιορράπτας, βιβλιοδέτας, βιβλιοκομιστὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἐκ τοῦ ἐμπορίου τούτου ποριζομένους τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐπιπροσθέσωμεν δὲ καὶ τὰς οἰκογενείας των, δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς πληθυσμόν, τὸν ὁποῖον ὀλίγαι τῶν πόλεών μας ἔχουν. Τοῦτο δὲ χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τοὺς τυπογράφους, τοὺς χαρτοποιούς, τοὺς ξυλογράφους καὶ χαλκογράφους, τοὺς κατασκευαστὰς τυπογραφικῶν χαρακτήρων, ἢ πιεστηρίων, καὶ ὅσους ἄλλους τεχνίτας, τοὺς συνεργαζομένους ἐμμέσως ἢ ἀμέσως πρὸς παραγωγὴν τῶν κατ' ἔτος προστιθεμένων βιβλίων εἰς τὴν ἀπέραντον ποσότητα τῆς προγενεστέρας παρακαταθήκης.

Ἡ ἐτησία αὕτη παραγωγὴ ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ὑπερμεγέθης. Ἀληθῶς ἡ Γαλλία προμηθεύει ὕλην πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς πάντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, τὰ δὲ πιεστήριά της δὲν ἐργάζονται διὰ μόνον τὸ *ἔθνος* τῶν Γάλλων. Ἡ ποσότης τῶν κατ' ἔτος ἐξαγομένων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν βιβλίων ἀποτελεῖ κεφάλαιον σπουδαῖον. Ἡ ἀξία των κατὰ τὸ ἔτος 1885 ὑπερέβη, κατὰ τὰς τελωνειακὰς ἐκτιμήσεις, τὸ ποσὸν δέκα ἑπτὰ ἑκατομμυρίων φράγκων καὶ ἡμίσεως. Κατὰ δὲ τὸ προλαβὸν ἔτος ἦτο αὕτη κατὰ ἓν ἑκατομμύριον καὶ ἥμισυ ὑπερτέρα.

Ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν ἡ ἐτησία παραγωγὴ εἶναι οὐχ' ἧττον σπουδαία. Ἐν Ἀγγλίᾳ, κατὰ τὸ ἔτος 1885, ἐδημοσιεύθησαν 5,640 βιβλία, — εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς 4030, — εἰς δὲ τὴν Γερμανίαν 16,305, δηλαδὴ 6000 περίπου περισσότερα τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ ὁμοῦ δημοσιευθέντων. Ταῦτα δὲ ἐξαιρουμένων τῶν ἀπειραρίθμων ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὁποίων τοσοῦτος πανταχοῦ καταναλίσκεται χρόνος, ἀφαιρούμενος ἐκ τοῦ δυναμένου ν' ἀφιερωθῇ εἰς ἀνάγνωσιν βιβλίων.

Ἡ τοιαύτη ἀέναος προσθήκη διανοητικῆς τροφῆς εἰς τὴν ἤδη προϋπάρχουσαν ἀκένωτον παρακαταθήκην, συνεπιφέρει τὴν ἀνάγκην διαλογῆς τινος, πρὸς καθοδήγησιν τοῦ ἀναγινώσκοντος πλήθους. Ναὶ μέν, μέγα μέρος τῶν κατ'

1. Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ «Παρνασσῷ».

Digitized by Google

ἔτος δημοσιευμάτων ἀποτείνεται εἰς εἰδικοὺς κύκλους ἀναγνωστῶν, ὡς (λόγου χάριν) τὰ ἐκπαιδευτικά, τὰ δι' ἑκάστην ἐπιστήμην καὶ τέχνην, ἢ καὶ τὰ πραγματευόμενα ἀποκλειστικῶς περὶ χωριστῆς τινος ἀσκήσεως, διασκεδάσεως ἢ καὶ παιγνιδίου [1]). Ἀλλά, μεθ' ὅλας τὰς ὑποδιαιρέσεις ταύτας, ὑπολείπεται ἀριθμὸς μέγας βιβλίων γραφομένων χάριν τῶν πολλῶν. Συγγράμματα ἱστορικά, φιλοσοφικά, θεολογικά, φιλολογικά, ποιήματα καὶ μυθιστορήματα, — πρὸ πάντων μυθιστορήματα, — προστίθενται ἀκαταπαύστως εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἤδη δημοσιευθέντων, παλαιῶν ἢ καὶ νεωτέρων.

Ἐν μέσῳ τῆς τοσαύτης πληθώρας γίνεται καταφανὴς ἡ ἀνάγκη ὁδηγοῦ τινος. Νὰ τ' ἀναγνώσῃ τις ὅλα, ἀδύνατον! Εἰς ὁποῖα νὰ δώσῃ τὴν προτίμησιν; — Οἱ διὰ τῶν ἐφημερίδων ἀπονεμόμενοι εἰς τὰ νεοφανῆ βιβλία ἔπαινοι δὲν δύνανται, οὔτε ἐνταῦθα, οὔτε ἀλλαχοῦ, νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀσφαλὴς πάντοτε ὁδηγός. Ἀληθῶς, χάρις εἰς τὰς ἐφημερίδας ἢ καὶ ἄλλας αἰτίας, βιβλία τινὰ γίνονται ἐνίοτε τοῦ συρμοῦ, τότε δὲ πάντες νομίζουν ὅτι ὀφείλουν νὰ τ' ἀναγνώσωσιν. Ἀλλὰ πάντα τὰ βιβλία τοῦ συρμοῦ δὲν ἔχουν τὸ δῶρον τῆς μακροβιότητος. Κερδίζουν ἐξ αὐτῶν χρήματα ὁ ἐκδότης καὶ ὁ συγγραφεύς, τοῦτο δὲ ἀναντιρρήτως ἔχει τὴν σπουδαιότητά του, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου λησμονοῦνται τὰ πλεῖστα, οἱ δὲ ἀναγνώσαντες δὲν ἐνθυμοῦνται ἴσως ἐξ αὐτῶν, ἢ τὸν ἀπωλεσθέντα πρὸς ἀνάγνωσίν των χρόνον.

Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τοιαύτης ἀπωλείας χρόνου, πρὸς εὕρεσιν ὁδηγοῦ καλοῦ καὶ χρησίμου, ποικίλαι ἀπόπειραι κατὰ τόπους ἔγειναν καὶ γίνονται. Βεβαίως, ὑπάρχουν ἱστορίαι τῆς φιλολογίας ἑκάστου Ἔθνους, ὑπάρχουν σπουδαῖαι καὶ ἀμερόληπτοι βιβλιοκρισίαι, ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἐθεωρήθησαν ὡς ἐπαρκῆ, ἐκεῖ μάλιστα ἔνθα οἱ μὲν ἀναγινώσκοντες πολλοί, τοῦ δὲ χρόνου ἡ ἀξία δὲν παραγνωρίζεται. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδίως, λόγιοι διάφοροι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ χειραγωγήσωσι τὸν λαόν, ὑποδεικνύοντες βιβλία ἐκλεκτὰ καὶ χρήσιμα. Οὕτως, ὁ περιώνυμος Lubbock ἐσχημάτισε πρό τινος καὶ ἐδημοσίευσε κατάλογον ἐξ ἑκατὸν συγγραμμάτων, ἀρκούντων, κατ' αὐτόν, πρὸς καταρτισμὸν βιβλιοθήκης οἰκογενειακῆς. Ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ὑπάρχει ἡ ἕξις τοῦ νὰ γίνωνται τὰ πάντα διὰ τῆς κυβερνητικῆς πρωτοβουλίας, ἐπιτροπή, διοριζομένη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου, δημοσιεύει κατάλογον ἐπίσημον τῶν συγγραμμάτων, ὅσα κρίνει ἁρμόδια πρὸς ἀπονομὴν βραβείων εἰς τὰ σχολεῖα, ἢ πρὸς σχηματισμὸν τῶν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν.

Ἀλλὰ τῶν τοιούτων μέτρων ἡ χρησιμότης εἶναι βεβαίως περιωρισμένη, οὐδ' ἐκτείνεται πέρα κλάσεων τινων τῆς κοινωνίας. Οἱ πλεῖστοι δὲν παραδέχονται εὐκόλως τὴν ἀνάγκην ὁδηγῶν, συμβούλων καὶ χειραγωγήσεως. Ἄλλως δέ, προκειμένου περὶ διανοητικῆς τροφῆς, εἶναι φυσικὸν ν' ἀκολουθῇ ἕκαστος τὰς ὀρέξεις του. Οὐχ' ἧττον ὅμως, ἤθελεν εἶσθαι εὐχῆς ἔργον ἐὰν ἠδύνατο πᾶς τις νὰ γνωρίζῃ τί τὸ ἄξιον ἀναγνώσεως, ὅπως μὴ δαπανᾷ τὸν καιρόν του ἀσκόπως καὶ ἀνωφελῶς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπιβλαβῶς.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, συγκρινόμενοι πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη, δὲν δυνάμεθα εἰσέτι νὰ καυχηθῶμεν ἐπὶ πληθώρᾳ βιβλίων, μολονότι οὔτε ἔλλειψιν βεβαίως πάσχομεν. Ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ τοιοῦτος ἡμῶν πλοῦτος εἶναι μέτριος, (ἐνόσῳ δὲν μᾶς γίνεται προσιτώτερος ὁ ἀνεκτίμητος θησαυρὸς τὸν ὁποῖον μᾶς ἐκληροδότησεν ἡ ἀρχαιότης,) διὰ τοῦτο ἐξ ἑνὸς μὲν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκλογῆς μεγαλειτέρα, ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ εὐκολωτέρα.

Ἀλλὰ παρεκτὸς τῆς ἀνάγκης χειραγωγήσεως ὡς πρὸς τὴν διαλογὴν τῆς ἀναγνωσίμου ὕλης, ὑφίσταται δι' ἡμᾶς καὶ ἄλλη οὐσιωδεστάτη ἀνάγκη.

Ἄς τὸ ὁμολογήσωμεν παρρησίᾳ: Ἀνάγκη νὰ ἐξαφθῇ καὶ νὰ γενικευθῇ παρ' ἡμῖν ἡ ὄρεξις πρὸς ἀνάγνωσιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, χάρις εἰς τὴν αὐξουσαν διάδοσιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἐλαττοῦται βαθμηδὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγραμμάτων Ἑλλήνων, αὐξάνει δὲ ὁ τῶν δυναμένων ν' ἀναγινώσκωσι. Τῆς τοιαύτης αὐξήσεως ἐπωφελοῦνται ἴσως, ἐν μέρει, αἱ ἐφημερίδες ἡμῶν, τῶν ὁποίων ἐπολλαπλασιάσθη πρό τινων ἐτῶν ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κυκλοφορία. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ, οὐδὲ θὰ προσβληθῶσι βεβαίως οἱ ἡμέτεροι δημοσιογράφοι ἐὰν προσθέσω, ὅτι αἱ στῆλαι τῶν φύλλων

---

1) Ἰδού, περιεργείας χάριν, ἡ καθ' ὕλην διαίρεσις τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ κατὰ τὸ ἔτος 1884 δημοσιευθέντων βιβλίων.

Θεολογικὰ καὶ λόγοι ἱεροκηρύκων....	847	435
φιλολογικὰ καὶ ἐκπαιδευτικά	652	225
βιβλία διὰ τοὺς παῖδας.............	813	388
ἱστορικὰ καὶ βιογραφικά...........	481	311
μυθιστορήματα.....................	695	934
περὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, μετ' εἰκονογραφιῶν..................	373	140
ἐπετηρίδες καὶ δημοσιεύσεις κατὰ φυλλάδια	247	—
περιηγήσεις καὶ γεωγραφικά........	239	161
ἐμπορικά, βιομηχανικά, πολιτικὴ οἰκονομία	253	163
νομικά	129	431
ποιήματα, δράματα, κτλ.............	164	171
ἰατρικά, περὶ ὑγιεινῆς, κτλ.	187	188
φιλολογικαὶ μελέται, μονογραφίαι κλπ.	320	148
φυσικὰ καὶ μαθηματικά.............	—	92
φυλλάδια καὶ δημοσιεύσεις διάφοροι..	240	143
τέχναι ἐφηρμοσμέναι εἰς τὴν βιομηχανίαν	—	100
	5,640	4,030

Τὰς περὶ βιβλίων πληροφορίας ταύτας, ἐν γένει, ἀρύομαι ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Gazette bibliographique».

Digitized by Google

των καὶ μόναι δὲν παρέχουν τὴν ἁρμόδιον τροφὴν πρὸς διάπλασιν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἀπαιτεῖται νὰ λάβωμεν πάντες τὴν ἕξιν τοῦ ν' ἀναγινώσκωμεν, παρεκτὸς τῶν ἐφημερίδων, βιβλία χρήσιμα καὶ καλά. Ὅπως λάβωμεν ὅμως τὴν σωτήριον ταύτην ἕξιν, προαπαιτεῖται ἡ ὕπαρξις ὕλης πρὸς ἀνάγνωσιν ἀφθόνου, κινούσης καὶ ἱκανοποιούσης τὴν περιέργειαν.

Ἰδοὺ τί ἀπαιτεῖται. Ἡ ἔλλειψίς του, ἐὰν ἔλλειψις ὑπάρχῃ, δὲν πρέπει νὰ μᾶς φοβίζῃ. Καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν φιλαναγνωστῶν, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἔτι σχετικῶς ἐτῶν, ἦτο λίαν περιωρισμένος. Ἡ γενίκευσις τῆς ἕξεως τοῦ ἀναγινώσκειν, καὶ ὁ κατὰ συνέπειαν πολλαπλασιασμὸς τῆς ἐτησίου παραγωγῆς βιβλίων, εἶναι ἀπόκτημα πρόσφατον τοῦ ἐπεκτεινομένου πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἐξετάζοντες δὲ διὰ τίνων μέσων καὶ διὰ ὁποίων ἐνεργειῶν κατωρθώθη ἀλλαχοῦ ἡ γενίκευσις τῆς φιλομαθείας καὶ τῆς ἀναγνώσεως, δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ παρηγορηθῶμεν διὰ τὰς ἐλλείψεις τοῦ παρόντος, ἀρυόμενοι ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν ξένων ἐθνῶν νέας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας. Ὅ,τι ἐγένετο ἀλλαχοῦ δύναται καὶ ἐνταῦθα νὰ γίνῃ. Τί δὲ ἁρμοδιώτερον κέντρον πρὸς σκέψιν περὶ τῶν πρακτέων, ἢ ὁ φιλοπρόοδος οὗτος σύλλογος τοῦ Παρνασσοῦ, ἐκ τῆς πεφωτισμένης δραστηριότητος τοῦ ὁποίου τοσαῦτα ἤδη ἐβλάστησαν ἔργα γόνιμα καὶ τοσαῦται ἐπήγασαν ἰδέαι καρποφόροι;

Ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἄλλοτε, τὰ πλεῖστα τῶν βιβλίων ἐξεδίδοντο ὡς καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον ἔτι, ἢ ἕως τῆς χθές, δηλαδή, διὰ τῆς ἀρωγῆς φιλομούσων συνδρομητῶν, ἢ χάρις εἰς τὴν γενναιοδωρίαν πλουσίου προστάτου, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ βιβλίον ἀφιεροῦτο πομπωδῶς ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ συγγραφέως. Χάρις εἰς τὴν ἐκεῖ αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀναγνωστῶν, οἱ συγγραφεῖς ἤδη, ἐὰν δὲν πλουτίζωσι πάντες, δύνανται ὅμως, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, νὰ ἐξασφαλίσωσι διὰ τοῦ καλάμου τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνεξαρτησίαν των.

Ἀλλ' ἡ αὔξησις τῶν ἀναγνωστῶν ἐπῆλθε διότι καὶ οἱ συγγραφεῖς, καθόσον ἀπετείνοντο εἰς κύκλον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εὐρυνόμενον, ἔμαθον νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς των ὕλην πρὸς ἀνάγνωσιν ἑλκυστικὴν καὶ διδακτικὴν συνάμα, τοιαύτην ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ ὠφελῆται τερπόμενος, νὰ αὐξάνῃ τὰς γνώσεις του δαπανῶν εὐαρέστως τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του. Ἀφοῦ ἅπαξ συνειθίσῃ τις εἰς τὸ νὰ εὑρίσκῃ ἡδονὴν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, συναισθάνεται αὐξάνουσαν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἔφεσιν τῆς μαθήσεως, ὁ ὁρίζων του εὐρύνεται ἀδιακόπως καὶ ὁ χορτασμὸς ἀνανεοῖ τὴν ὄρεξιν ἀντὶ τοῦ νὰ τὴν κορέσῃ. Ταῦτα πάντα δύνανται νὰ κατορθώσωσιν οἱ συγγραφεῖς.

Οἱ συγγραφεῖς ὅμως εἶναι παραγωγεῖς, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα, ὡς πᾶν ἄλλο ἐμπόρευμα, οὔτε χρησιμοποιοῦνται, οὔτε διαδίδονται κυκλοφοροῦντα, ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως τῶν ἁρμοδίων πρὸς τοῦτο μεσιτῶν. Ὑπάρχει καὶ διὰ τοὺς συγγραφεῖς χρεία χειραγωγήσεως, ὁδηγίας καὶ ἐνθαρρύνσεως, εἰς τρόπον ὥστε, ἐξ ἑνὸς μὲν τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα παράγουν νὰ εἶναι κατάλληλα πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ καταναλωτοῦ, τοῦ ἀναγινώσκοντος δημοσίου, ἐξ ἄλλου δὲ διὰ νὰ μὴ μένωσι τὰ χειρόγραφά των κεκρυμμένα εἰς τὰ χαρτοφυλάκια, ἢ ἐκτυπούμενα νὰ μὴ γίνωνται βορὰ τῶν σκωλήκων.

Οἱ μεσῖται οὗτοι, οἱ ὁδηγοὶ καὶ χειραγωγοὶ τῶν συγγραφέων εἶναι οἱ ἐκδόται. Ἀλλ' ἐκδότας λέγων ἐννοῶ ἀνθρώπους συναισθανομένους τὸ ὕψος καὶ τὴν εὐθύνην τοῦ ἔργου των, οὐχὶ ἁπλῶς κερδοσκόπους ἀποβλέποντας εἰς μόνην τὴν ὑλικὴν των ὠφέλειαν, ἢ ἐκμεταλλευομένους πρὸς τοῦτο τὰς ταπεινὰς ἐνίοτε τάσεις χυδαίας περιεργείας. Ἐννοῶ ἐκδότας ἐμφορουμένους εὐγενοῦς φιλοδοξίας, γνωρίζοντας πῶς νὰ ὠφελῶνται αὐτοὶ ὠφελοῦντες τοὺς ἄλλους, πῶς νὰ ἐκλέγωσι τροφὴν διανοητικὴν ὑγιᾶ καὶ εὔπεπτον πρὸς διάδοσιν μεταξὺ τῶν ὁμοεθνῶν των, καὶ κατέχοντας τὸ μυστικὸν τοῦ νὰ ἐξεγείρωσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ὄρεξιν τῶν ἀναγνωστῶν διὰ τὴν τοιαύτην τροφήν. Πρὸς τοιούτους ἐκδότας ἀλλαχοῦ τὰ ἔθνη αὐτῶν δὲν ἐθεώρησαν ὡς ἀμοιβὴν ἐπαρκῆ τὸν πλοῦτον μόνον, ὅστις ἐπέστεψε τὴν ἔντιμον καὶ κοινωφελῆ ἐργασίαν των, ἀλλὰ διετήρησαν καὶ διατηροῦν τὴν μνήμην των, ὡς ἀληθῶν εὐεργετῶν. Μεταξὺ τῶν ἀνδριάντων, τῶν κοσμούντων τὸ ἐκ βάθρων ἀνεγερθὲν Δημαρχεῖον τῶν Παρισίων, διαπρέπει ὁ ἀνδριὰς τοῦ Διδότου, τοῦ ἀνυψώσαντος τὸν περιώνυμον οἶκον, τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ ὁποίου οὔτε ἡ Ἑλλὰς ἔμεινεν ἀμέτοχος,— οὐδ' εἶναι ἐπιλήσμων καὶ ἀγνώμων δι' αὐτὰς ἡ Ἑλλάς! Ἐν Σκωτίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ ἐκδότου Chambers διαμένει σεβαστὸν καὶ προσφιλές, διότι συνετέλεσε καὶ οὗτος εἰς τὴν διάδοσιν ὑγιῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεων, ὄχι μόνον εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ὅπου λαλεῖται ἡ ἀγγλική. Ὁ κατάλογος τῶν παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντων βιβλίων μαρτυρεῖ τὴν ἐπιδεξιότητα μεθ' ἧς ἐγνώριζε νὰ συνδυάζῃ τὸ ἴδιον συμφέρον πρὸς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν. Ὁ κατάλογος οὗτος περιέχει συνοπτικὰς καὶ εὐμεθόδους πραγματείας περὶ παντοίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἀποτελούσας σειρὰν ὑπὸ τὴν κοινὴν ἐπιγραφὴν «Γνώσεις διὰ τὸν λαόν», (Information for the people) περιέχει συγγράμματα ἱστορικά, ἀπανθίσματα τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας, περιοδικὰ χρησιμώτατα... Καὶ τί δὲν περιέχει! Οὐδ' εἰργάσθη

Digitized by Google

μόνος ὁ Chambers διὰ τῶν ἐκδόσεών του πρὸς ἐξέγερσιν τῆς πρὸς τὰ βιβλία κλίσεως, ἥτις προηγήθη τῆς τοσοῦτον καταπληκτικῆς ἐπεκτάσεως τοῦ κύκλου τῶν φιλαναγνωστῶν. Ἠδυνάμην νὰ ἀναφέρω τὰ ὀνόματα πολλῶν ἄλλων τοιούτων ἐκδοτῶν εἰς ἁπάσας τὰς πεφωτισμένας χώρας. Διότι πανταχοῦ ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν τοιοῦτοι. Καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ θὰ εἴμεθα ἄδικοι καὶ ἀγνώμονες, ἐὰν ἐλησμονοῦμεν ὅσην εὐγνωμοσύνην ὀφείλομεν εἰς τοσούτους φιλοπάτριδας ἐκδότας καὶ τυπογράφους, οἵτινες καὶ πρὸ τῆς ἐθνεγερσίας ἡμῶν καὶ μετ' αὐτήν, εἰργάσθησαν,ἐν τῷ μέσῳ τοσούτων δυσχερειῶν,πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἔθνους. Τόσῳ δὲ μεγαλείτεραι αἱ δυσχέρειαι κατὰ τῶν ὁποίων εἶχον ἐκεῖνοι νὰ παλαίσωσι, καθόσον τὰ πάντα παρ' ἡμῖν ἦσαν εἰς τὴν ἀρχήν των. Ἤδη, καθόσον ἐν γένει προοδεύομεν, κατὰ τοσοῦτον καὶ τῶν ἡμετέρων ἐκδοτῶν τὸ ἔργον δύναται νὰ καταστῇ μεγαλείτερον καὶ καρποφορώτερον. Ἂς εὐχώμεθα νὰ τοὺς ἴδωμεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τρεπομένους εἰς μίμησιν ὑποδειγμάτων ὁποῖα τὰ μνημονευθέντα. Εἰς τοὺς μέλλοντας Διδότους καὶ Chambers τῆς Ἑλλάδος θὰ στήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἀνδριάντας, ὅταν διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν καλῶν βιβλίων κατορθώσωσιν νὰ γενικεύσωσι παρ' ἡμῖν τὴν ἕξιν τῆς ἀναγνώσεως καὶ τὴν διάδοσιν τῶν φώτων.

Παρεκτὸς τῶν ἐκδοτῶν, οἵτινες ὁπωσδήποτε ἀποβλέπουν καὶ ὀφείλουν ν' ἀποβλέπωσιν εἰς τὸ ἴδιον συμφέρον, συνετέλεσαν μεγάλως ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸς γενίκευσιν τῆς ἕξεως τοῦ ἀναγινώσκειν, ἑταιρίαι διάφοροι ἐπὶ τούτῳ συστηθεῖσαι. Εὐεργετικωτέρα πασῶν ἦτο αἡ πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων γνώσεων» (Society for the diffusion of Useful Knowledge), ἱδρυθεῖσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης. Ἡ ἑπομένη περικοπὴ ἐξ ἀγγελίας εἰδοποιούσης τὴν ἔκδοσιν περιοδικοῦ εὐθηνοῦ, καταδεικνύει τόν τε σκοπὸν καὶ τὰ μέσα ἐνεργείας τῆς ἑταιρίας ἐκείνης. «Ἀναλαμβάνομεν τὴν δημοσίευσιν ταύτην, λέγει ἡ ἀγγελία, ἐλπίζοντες ὅτι πολλοί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν οὔτε μέσα ἄφθονα οὔτε ὥρας πολλὰς διαθεσίμους, θὰ παρακινηθῶσιν εἰς ἀγορὰν καὶ εἰς ἀνάγνωσιν τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν. Τὰ μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντα ὑπὸ τῆς ἑταιρίας βιβλία ἀποτείνονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἰς ἀναγνώστας ἔχοντας τὴν πρόθεσιν καὶ τὸν καιρὸν ν' ἀποκτήσωσι γνώσεις μεταδιδομένας εἰς αὐτοὺς συνοπτικῶς καὶ εὐμεθόδως. Ἀλλὰ παρεκτὸς τῶν τοιούτων, ὑπάρχουσι πολλοὶ δυνάμενοι μὲν νὰ δαπανῶσιν ἡμίσειαν ὥραν καθ' ἑκάστην πρὸς ἀνάγνωσιν ἐφημερίδων, μὴ ἔχοντες ὅμως τὴν διάθεσιν ἢ τὴν συνήθειαν ν' ἀνοίγωσι ποτὲ καὶ βιβλίον. Χάριν αὐτῶν δημοσιεύομεν τὸ τερπνὸν καὶ διδακτικὸν περιοδικὸν τοῦτο, πιστεύοντες ὅτι οὕτω τοῖς παρέχομεν τὸ μέσον τοῦ νὰ ἐφιστῶσιν ἐνίοτε τὴν προσοχήν των εἰς ἀντικείμενα ὑψηλότερα καὶ ὑγιέστερα, ἢ τὰς ἐμπαθεῖς συζητήσεις τῆς πολιτικῆς καὶ τὰς νοσηρὰς λεπτομερείας ἀπεχθῶν κακουργημάτων»·

Τοιοῦτο τὸ πρόγραμμα τῆς ἑταιρίας ἐκείνης. Τὸ ἐπραγματοποίησε δὲ ὄχι μόνον διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ της, ἀλλὰ καὶ δι' ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ, καὶ διὰ σειρᾶς ἔργων ἱστορικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν καὶ φιλολογικῶν, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ τερπνὸν συνεδυάζετο πάντοτε μετὰ τοῦ ὠφελίμου. Τῆς ἑταιρίας ψυχὴ καὶ στύλος ἐχρημάτισεν ἄγγλος λόγιος,ὁ Charles Knight,ἐμφορούμενος τῆς εὐγενοῦς ἰδέας τοῦ νὰ διαδώσῃ τὰ φῶτα εἰς τὴν πατρίδα του. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ ἑταιρία διελύθη, αἱ δὲ δημοσιεύσεις της ἐλησμονήθησαν ἴσως, ἀλλ' ὄχι καὶ ἡ ὕπαρξίς της καὶ αἱ ἐκδουλεύσεις τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Διότι, πρὸ πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα ἐτῶν,οἱ Ἄγγλοι δὲν ἦσαν ὅσον σήμερον φιλαναγνῶσται. Σήμερον, ἐὰν ἐπισκεφθῆτε τὴν Ἀγγλίαν, θὰ ἴδητε τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς ὑπαλλήλους ἀπερχομένους κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν ἐκ τοῦ γραφείου εἰς τὴν οἰκίαν των, διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἢ τοῦ λεωφορείου, μὲ τὸ βιβλίον εἰς χεῖρας. Τὰ δὲ Σάββατα λαμβάνει διαστάσεις φορτίου ἡ προμήθεια βιβλίων καὶ περιοδικῶν, τὰ ὁποῖα φέρουν κατ' οἶκον ὅπως ἐπωφεληθῶσι τῶν ὡρῶν σχολῆς τῆς Κυριακῆς. Οἱ ἐργάται καὶ οἱ χειρώνακτες ἀκολουθοῦν τὸ καλὸν τοῦτο παράδειγμα. Συχνάκις θὰ ἴδητε τὸν ἁμαξηλάτην διακόπτοντα τὴν ἀνάγνωσιν ὅπως, ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ του καθίσματος,ἀκούσῃ τὰς διαταγὰς τοῦ πελάτου, εἰς τὴν θύραν τοῦ ὁποίου ἐπερίμενε.Ταῦτα εἰς τὰς ὁδούς. Τί δὲ καὶ πόσον ἀναγινώσκεται ἐντὸς τῶν οἰκιῶν, δύνασθε νὰ εἰκάσητε ἐκ τῆς ποσότητος τῶν κατ' ἔτος ἐκδιδομένων βιβλίων, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βιβλιοπωλείων καὶ ἐκ τῆς καταπληκτικῆς κυκλοφορίας τῶν δανειστικῶν βιβλιοθηκῶν. Ὑπάρχουν τοιοῦτα καταστήματα ἀγοράζοντα κατὰ ἑκατοντάδας καὶ κατὰ χιλιάδας τὰ ἀντίτυπα τῶν καλῶν νεοφανῶν συγγραμμάτων. Τοσοῦτον τὸ πλῆθος τῶν συνδρομητῶν καὶ τοσαύτη ἡ ἕξις τοῦ ἀναγινώσκειν ἐν Ἀγγλίᾳ! Ἡ δὲ ἕξις αὕτη, μὴ τὸ λησμονῶμεν, δὲν ἐπεκράτει κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα. Ὀφείλεται, κατὰ μέγιστον μέρος, εἰς τὰς πεφωτισμένας ἐνεργείας ἐκδοτῶν, οἷος ὁ Chambers, καὶ ἑταιριῶν, οἵα ἡ πρὸς διάδοσιν κοινωφελῶν γνώσεων.

Ἀλλ' ἡ Ἀγγλία δὲν μᾶς παρέχει μόνη τοιαῦτα παραδείγματα πρὸς μίμησιν. Ἰδοὺ τοιοῦτον ἐκ Γαλλίας, ἡ φερώνυμος τοῦ Φραγγλίνου ἑταιρία. Ἡ ἱστορία τῆς ἑταιρίας ταύτης εἶναι περίεργος ἅμα καὶ διδακτική. Κατὰ τὸ ἔτος

Digitized by Google

1861 εἶς ἁπλοῦς λιθογράφος τῶν Παρισίων συνέλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ συνεταιρισθῇ μετά τινων συναδέλφων του, ὅπως ἀγοράζωσιν ἀπὸ κοινοῦ βιβλία, τῶν ὁποίων μαθόντες τὴν ὕπαρξιν ἐπεθύμουν νὰ λάβωσι γνῶσιν. Ἡ μικρὰ ἑταιρία συνεκροτήθη καὶ ἐπέτυχε. Μαθὼν τὴν ἐπιτυχίαν πεφωτισμένος τις καὶ γενναῖος φίλος τῆς προόδου, ὁ στρατηγὸς Favé, παρεκάλεσε τὸν φιλομαθῆ λιθογράφον νὰ συνεργασθῇ μετ' αὐτοῦ πρὸς ἵδρυσιν δύο παρομοίων ἑταιριῶν εἰς δύο μικρὰς κώμας τῆς Γαλλίας. Τὸ πρᾶγμα ἐπέτυχε καὶ πάλιν, ἀπεδείχθη δὲ οὕτω ὅτι ὁ σχηματισμὸς βιβλιοθηκῶν διὰ τὸν λαὸν ἦτο ἐφικτὸς εἰς μικροὺς συνοικισμοὺς ὅσον καὶ ἐντὸς τῶν μεγαλοπόλεων. Ὁ σκοπὸς ἦτο «ἀνὰ συγκροτηθῶσι κέντρα κατάλληλα πρὸς παίδευσιν καὶ μόρφωσιν τοῦ λαοῦ, νὰ ἱδρυθῶσιν ἀπέναντι τῶν καπηλείων βιβλιοθῆκαι, νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸν βίον τοῦ λαοῦ στοιχεῖον ἠθικοποιήσεως, ἀνυψώσεως καὶ ἀναπτύξεως, ὅ ἐστι τὸ καλὸν βιβλίον». Ἐπὶ τῶν βάσεων τούτων ἡ μικρὰ ἑταιρία τοῦ λιθογράφου μετεσχηματίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1862, χάρις εἰς τὴν πρόθυμον σύμπραξιν πολλῶν ἀνδρῶν ὑψηλῆς περιωπῆς, εἰς τὴν ἑταιρίαν Φραγκλίνου. Ὡς πρόγραμμα ἔχει αὕτη τὸν ἐν Γαλλίᾳ πολλαπλασιασμὸν τῶν βιβλιοθηκῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ. Ὅθεν σχηματίζει καὶ δημοσιεύει καταλόγους συγγραμμάτων ἁρμοδίων διὰ τὰς τοιαύτας βιβλιοθήκας, ἐνθαρρύνει διὰ χρηματικῆς συνδρομῆς τὴν ἔκδοσιν ἔργων κοινωφελῶν καὶ τὴν μετάφρασιν ἐκλεκτῶν ξένων συγγραμμάτων, δωρεῖται δέ, ἀναλόγως τῶν μέσων της, βιβλία εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ λαοῦ, ἢ προμηθεύει τοιαῦτα ἐπὶ πληρωμῇ, ἀλλ' εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς καθ' ἃς ἔχει συμβάσεις μετὰ ἐκδοτῶν καὶ βιβλιοπωλῶν. Ἐπὶ τέλους ἐκδίδει περιοδικὸν πρὸς χρῆσιν καὶ ὁδηγίαν τῶν κατὰ τόπους λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν (1). Τὰ μέλη τῆς ἑταιρίας δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς συνδρομὴν ἀνωτέραν τῶν δέκα φράγκων κατ' ἔτος. Ἐν τούτοις, ἀπὸ τοῦ 1868 μέχρι τοῦ 1885, εἰς διάστημα δέκα ὀκτὼ ἐτῶν, ἡ ἑταιρία ἐπρομήθευσεν εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ λαοῦ τόμους 107, 000 δωρεάν,—ἐπὶ πληρωμῇ δὲ ἀλλ' εἰς ὅρους συγκαταβατικούς, τόμους 493, 000. Ὅ ἐστι, διένειμεν, ἐν συνόλῳ, εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰς κωμοπόλεις τῆς Γαλλίας, πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ, ὑπὲρ τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας βιβλίων, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία συνεποσοῦτο εἰς 1,172,000 φράγκων. «Καὶ ἂς μὴ λησμονηθῇ, λέγει ἡ ἔκθεσις ἐξ ἧς ἀρύομαι τὰς πληροφορίας ταύτας, (1), «ὅτι μεταξὺ τῶν οὕτω διαδοθέντων ἑξακοσίων χιλιάδων βιβλίων, ἡ ἑταιρία προσεπάθησεν ἀείποτε νὰ μὴ εἰσχωρήσῃ οὐδὲ ἕν, δυνάμενον νὰ διαστρέψῃ τὴν διάνοιαν, νὰ διαφθείρῃ τὴν καρδίαν, ἢ νὰ διαταράξῃ τὴν συνείδησιν οὐδενὸς ἀγνώστου».

Αἱ ὑπὸ τῆς ἑταιρίας Φραγκλίνου διατρεφόμεναι βιβλιοθῆκαι δὲν εἶναι αἱ μόναι ὑπάρχουσαι ἐν Γαλλίᾳ. Καὶ εἰς τὰς ἄλλας δὲ πεπολιτισμένας χώρας αἱ τοιαῦται βιβλιοθῆκαι πολλαπλασιάζονται πρὸ ἱκανῶν ἤδη ἐτῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδίως εὐδοκιμοῦν τὰ ἀξιόλογα συνεντευκτήρια τοῦ λαοῦ, τὰ γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Mechanics Institutes*, εἰς τὰ ὁποῖα καθ' ἑκάστην ἑσπέραν παρέχεται εἰς τὸν ἐργατικὸν λαὸν ἀναψυχὴ ἐξευγενιστική. Ἀναγνώσματα δημόσια, παραδόσεις πρακτικαὶ καὶ σκόπιμοι, βιβλία ἐκλεκτὰ πρὸς ἀνάγνωσιν, ἀνυψοῦν ἐκεῖ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἐργάτου, μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐργασίας του πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Τοιοῦτος ὁ σκοπὸς καὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἑταιρίας τῶν Φίλων τοῦ λαοῦ, ἑταιρίας ἀξίας πάσης ὑποστηρίξεως, ὅπως δυνηθῇ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ καλὸν πρόγραμμά της, ἐπωφελουμένη τῶν ἐνθαρρυντικῶν παραδειγμάτων ὅσα ἀλλαχοῦ δύναται νὰ εὕρῃ πρὸς καθοδήγησίν της.

Περὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου πολλὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν χωρὶς νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ θέματος τῆς σημερινῆς ἡμῶν συνδιαλέξεως. Διότι καὶ οὕτω ὁ λόγος ἤθελεν εἴσθαι πάντοτε περὶ τῆς διαδόσεως καὶ ἐξαπλώσεως τῶν φώτων, περὶ τῆς ἐξεγέρσεως τῆς πρὸς μάθησιν περιεργείας, περὶ γενικεύσεως τῆς ἕξεως τοῦ ἀναγινώσκειν. Καθόσον ἐπεκτείνεται ὁ κύκλος τῶν ἀναγνωστῶν, κατὰ τοσοῦτον διευκολύνεται ἡ συγγραφὴ καὶ ἡ δημοσίευσις καλῶν βιβλίων. Καθόσον δὲ πολλαπλασιάζονται τὰ καλὰ βιβλία, κατὰ τοσοῦσον θ' αὐξάνῃ ἡ ζήτησις καὶ ἡ ἐξόδευσίς των. Ταῦτα πάντα ἀλληλένδετα. Καθ' οἵαν δήποτε διεύθυνσιν καὶ ἂν στραφῶσιν αἱ πρὸς διάδοσιν τῶν φώτων ἐνέργειαι, θ' ἀπολήξωσιν εἰς τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Ἐνέργειαι δὲ τοιαῦται οὐδέποτε ἔπαυσαν γινόμεναι καὶ παρ' ἡμῖν. Τὸ ζήτημα εἶναι ἐὰν ἐνίοτε γινόμεναι ἀλλέως δὲν ἤθελον ἀποβῇ πλέον τελεσφόροι, ἐὰν ἦσαν πάντοτε ὅσον ἀπῃτεῖτο πρακτικαὶ καὶ μεθοδικαί, ἐάν, ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἐνυπῆρχε πάντοτε

1) Journal des bibliothèques populaires, publié par la société Franklin, pour la propagation des bibliothèques populaires, paraissant une fois par mois, Paris. 1 Rue Christine.

1) Ἴδε La societé Franklin et son oeuvre ; Rapport présenté au nom du couseil d'administration à l'assembleé générale du 13 Avril 1886. Σημειωτέον ὅτι ἡ γενναιοδωρία τῆς Ἑταιρίας ταύτης ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῶν στρατώνων καὶ τῶν στρατιωτικῶν φυλακῶν καὶ νοσοκομείων.

Digitized by Google

εἰς τὰς τοιαύτας ἐνεργείας ἡ ἀπαιτουμένη σκοπιμότης.

Σκοπιμότης! Ἀγνοῶ κατὰ πόσον ἡ λέξις ἔχει τ' ἀπαιτούμενα προσόντα ὅπως μὴ καταδικασθῇ ὡς ἐξοβελιστέα, ἀλλ' ὅμως πόσον μεγάλη ἡ σημασία της, καὶ πόσον δύσκολος ἡ ἐφαρμογή της! Ἐὰν ἐφηρμόζετο εἰς ὅλας ἡμῶν τὰς πράξεις, πόσον αὗται θ' ἀπέβαινον καρποφορώτεραι! Ἰδοὺ πρόχειρον παράδειγμα, ἀφοῦ ὁ λόγος περὶ βιβλίων, τί γίνεται καὶ τί ἠδύνατο νὰ γείνῃ διὰ τῆς γενναιοδωρίας τῶν «φιλομούσων συνδρομητῶν».

Γνωρίζομεν πάντες, ἐξ ἰδίας ἕκαστος πείρας, ὑπὸ τίνων αἰσθημάτων καταλαμβανόμεθα ὁπόταν μᾶς παρουσιασθῇ ἀγγελία πρὸς ὑπογραφήν. Ὑπογράφομεν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐνίοτε δὲ καὶ πληρόνομεν, ἀλλ' ὑπογράφομεν καὶ πληρόνομεν ἀσκόπως, παρακινούμενοι ἁπλῶς καὶ μόνον ἢ ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν προϋπογραψάντων ἢ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μὴ δυσαρεστήσωμεν τὸν συλλέγοντα ὑπογραφάς.

Ἔλαβα καὶ ἄλλοτε ἀφορμὴν ν' ἀναφέρω τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Μανούσου, τὸ ὁποῖον φίλος μου σεβαστὸς πρὸ ἐτῶν μοὶ μετέδωκε. Ὁ φίλος μου ἐπεσκέπτετο τὸν Κον Μανοῦσον, ὅτε εἰσῆλθέ τις κρατῶν ἀγγελίαν περὶ ἐκδόσεως βιβλίου. Ὁ καθηγητὴς ὑπέγραψεν ἄνευ δισταγμοῦ καὶ χωρὶς νὰ ρίψῃ ἓν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐντύπου ἀγγελίας, προτείνων δὲ αὐτὴν εἰς τὸν φίλον μου, Ὑπόγραψε, λέγει καὶ σύ.—Ἀλλὰ περὶ τίνος πρόκειται; Ὁποῖον τὸ βιβλίον;— Ὑπόγραψε! — Ὁ φίλος μου νομίσας ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ἀγνώστου εἰς αὐτὸν συγγραφέως, ἐνέπνεε τὰ πιστὰ εἰς τὸν Κον Μανοῦσον, ὑπέγραψε, ὁ δὲ κάτοχος τῆς ἀγγελίας ἀπεσύρθη ηὐχαριστημένος.— Ὅταν σοῦ ζητεῖται συνδρομὴ πρὸς ἔκδοσιν βιβλίου, ἐπρόσθεσε τότε ὁ καθηγητής, μὴ πολυεξετάζῃς, ὑπόγραφε! Ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ δημοσιεύωνται βιβλία. Θὰ δημοσιευθῶσι πολλαὶ οὕτω ἀνοησίαι, ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν θὰ ἔχωμεν καὶ κανὲν χρήσιμον σύγγραμμα.

Ἴσως δὲν εἶχε ἄδικον ὁ σοφὸς καθηγητής. Νομίζω ὅμως ὅτι γινόμεναι μετὰ πλειοτέρας σκοπιμότητος, αἱ συνδρομαὶ πρὸς ἔκδοσιν βιβλίων ἠδύναντο νὰ πραγματοποιήσωσι τὸν σκοπόν του εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον. Πρὸς τοῦτο ἀπεπειράθην ἄλλοτε νὰ διαγράψω σχέδιον, κατὰ μίμησιν Ἰταλικοῦ συνεταιρισμοῦ, προεδρευομένου ὑπὸ τοῦ διασήμου Mamiani καὶ σκοποῦντος τὴν δημοσίευσιν καλῶν καὶ κοινωφελῶν βιβλίων (1). Τὸ σχέδιόν μου ἐκεῖνο ἀπέβλεπεν ἰδίως τὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Ἑλληνικὰς κοινότητας, εἰς τὰς ὁποίας στηρίζουν κατ' ἐξοχὴν τὰς ἐλπίδας των οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκτυπούντων ἀγγελίας. Βάσις αὐτοῦ ἦτο ἡ διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν συνδρομῶν ἐπίτευξις διπλοῦ ἀποτελέσματος: ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν συνεταιρισθησομένων ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν τοῦ νὰ ὑπογράφωσιν εἰς ἀγγελίας, ἐξ ἄλλου δὲ (καὶ πρὸ πάντων,) τῆς δημοσιεύσεως βιβλίων καλῶν, περισσοτέρων τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τὰς ἀνοησίας, τῶν ὁποίων τὴν ἐμφάνισιν ὑπέθαλπεν ἐξ ἀνάγκης ἡ ἀπεριόριστος ἐλευθεριότης τοῦ Κου Μανούσου. Κατὰ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σχέδιον ἀπετελεῖτο ἑταιρία ἐκ μελῶν συνεισφερόντων ὡρισμένον τι ποσὸν κατ' ἔτος, ὡς ἐλάχιστον ὅρον, διηυθύνετο δὲ ὑπὸ συμβουλίου ὀλιγομελοῦς, δυναμένου νὰ δαπανᾷ τὸ ὅλον ἢ μέρος τῶν ἐτησίων προσόδων τῆς ἑταιρίας πρὸς συνδρομὴν ἢ ἀγορὰν νεοφανῶν βιβλίων, ὀλίγων ἢ πολλῶν κατὰ τὴν κρίσιν του, ἢ καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν ὅλην δαπάνην τῆς ἐκτυπώσεως κοινωφελοῦς τινος συγγράματος. Περιττὸν νὰ ἐκθέσω τὰς λεπτομερείας πάσας τοῦ σχεδίου, τὸ ὁποῖον διῃρεῖτο εἰς κεφάλαια καὶ ἄρθρα, καθ' ὅλην τὴν τάξιν, διαμένει ὅμως εἰς κατάστασιν σχεδίου εἰσέτι. Ὀφείλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω ὅτι παρουσιάζει καὶ τοῦτο τὴν δυσκολίαν τὴν ὁποίαν ἀνευρίσκομεν εἰς πᾶσαν οἵαν δήποτε νέαν ἐπιχείρησιν: τὴν δυσκολίαν τῆς διευθύνσεως, τῆς εὑρέσεως τῶν ἁρμοδίων προσώπων πρὸς ἐπιτυχῆ ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου. Ἄλλως, τὸ σχέδιον δὲν ἦτο κακόν, θὰ ἦτο δὲ καλλίτερον ἔτι ἐὰν τὸ πρόγραμμά του περιωρίζετο εἰς σκοπὸν εἰδικόν, τὴν ἔκδοσιν, φέρ' εἰπεῖν, σειρᾶς βιβλιαρίων ἁπλῶν, εὐμεθόδων καὶ εὐαναγνώστων, περιεχόντων γνώσεις κοινωφελεῖς. Καὶ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ὑπάρχει βεβαίως ἔλλειψις παραδειγμάτων ξένων πρὸς μίμησιν. Ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις τοιούτων ἔργων δύναται εὐκολώτερον καὶ ἀσφαλέστερον νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς πρωτοβουλίας ἐκδοτῶν, ἢ δι' ἑταιριῶν, θὰ ἐπιτευχθῇ δὲ ἅμα (τὸ ἐπαναλαμβάνω) οἱ ἐκδόται ἡμῶν μάθωσι καλῶς τὴν τέχνην τοῦ νὰ ὠφελῶνται ὠφελοῦντες. Ὅτι βαδίζομεν πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο μαρτυρεῖται ἐκ πολλῶν συμπτωμάτων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἤδη ἀρξαμένη ἔκδοσις τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης». Ἂς εὐχώμεθα πλήρη ἐπιτυχίαν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ταύτην, ἂς ἐλπίσωμεν δὲ ὅτι θὰ ἐμμείνῃ μέχρι τέλους πιστὴ εἰς τὸ πρόγραμμά της, «ἐκδίδουσα ἔργα ***ἀληθῶς ὠφέλιμα τῇ Ἑλληνικῇ Κοινωνίᾳ***, εἰς τιμὰς προσιτὰς καὶ εἰς τοὺς μὴ δυναμένους νὰ δαπανήσωσιν ἀνέτως πρὸς ἀγορὰν βιβλίων». Ἡ ἐπιτυχία τοιούτων ἐπιχειρήσεων θὰ ἐπισπεύσῃ καὶ παρ' ἡμῖν τὴν γενίκευσιν τῆς ἕξεως καὶ τῆς ὀρέξεως τοῦ ἀναγινώσκειν. Οὕτω δὲ θ' ἀπολήξωμεν βαθμηδὸν εἰς τὸ εὐάρεστον καὶ ἐπιθυμητὸν ἀποτέλεσμα,

1) Ἡ ἑταιρία αὕτη ἐπωνομάζετο Società promotrice degli studi filosofici e letterari.

Digitized by Google

ὅτι θὰ ὑπάρχωσι βιβλιοπωλεῖα εἰς ἑκάστην πόλιν, εἰς ἑκάστην κωμόπολιν, εἰς ἑκάστην γωνίαν τῆς Ἑλλάδος, ὅτι εἰς τοὺς σιδηροδρόμους, ἐπὶ τῶν ἀτμοπλοίων, οἱ ἐπιβάται θὰ ἔχωσιν, ὡς ἀλλαχοῦ, ἐφόδια βιβλίων πρὸς ἀνάγνωσιν, εἰς δὲ τὰς οἰκίας—πρὸ πάντων εἰς τὰς οἰκίας,—θὰ ὑπάρχῃ πανταχοῦ μικρὰ μὲν ἀλλ' ἐκλεκτὴ βιβλιοθήκη, ἀποτελοῦσα τὴν κυρίαν τέρψιν τοῦ οἰκογενειακοῦ κύκλου.

Δὲν λέγω ὅτι δὲν πωλοῦνται ἐνίοτε βιβλία καὶ σήμερον ἔτι εἰς ἀπόκεντρα τῆς Ἑλλάδος μέρη. Συνέπεσε νὰ συναντήσω πλάνητας βιβλιοπώλας εἰς μικρὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις. Εἶδα τοιούτους ἐκθέτοντας τὸν δίσκον των καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς ἀναχωρούντων ἀτμοπλοίων. Ἀλλ' ὁποῖα εἶναι τὰ πωλούμενα παρ' αὐτῶν βιβλία; Ὁ Μπερτόδουλος, ὁ Μπερτολδῖνος, ἡ φυλλάδα τοῦ Γαϊδάρου, ὁ Συντίπας, ὁ Ναστραδὶν Χότσας, ὁ Ὀνειροκρίτης. Πωλοῦνται παρεκτὸς τούτων καὶ μεταφράσεις γαλλικῶν μυθιστορημάτων, οὐχὶ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἢ ἠθικωτέρων, μεταφράσεις αἵτινες, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οὔτε ὡς ὑπόδειγμα γλώσσης ἢ ὕφους δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὠφέλιμοι. Κατ' εὐτυχίαν ὅμως ἡ ἐξόδευσις αὐτῶν εἶναι μικροτέρα, ὡς πληροφοροῦμαι, τῆς τῶν ἄλλων βιβλίων τὰ ὁποῖα ἐμνημόνευσα. Εἰς τὰ ὄντως διασκεδαστικὰ βιβλία ἐκεῖνα δὲν θέλω νὰ προσάψω τὸν ἐλάχιστον μῶμον. Χρεωστοῦμεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν εἶναι πρὸς τιμὴν ἡμῶν τοῦτο,—ὅτι δηλαδὴ μετὰ ἑξήκοντα ἐτῶν ἀνεξαρτησίαν, μετὰ τὴν γενομένην κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐξάπλωσιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὅταν ἀναγινώσκῃ, προτιμᾷ τὰ ἀναγνώσματα τὰ ὁποῖα μᾶς ἐκληροδότησεν ἡ παρελθοῦσα ἑκατονταετηρίς.

Διατί ἆρά γε τοῦτο; Διατὶ οἱ μεταπράται βιβλίων δὲν φέρουν ἐντὸς τοῦ σάκκου, ἢ ἐπὶ τοῦ δίσκου των, βιβλιάρια χρησιμώτερα ἢ ἁρμοδιώτερα πρός τε τὰς ἀνάγκας τῆς παρούσης ἐποχῆς καὶ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν, ἡ ὁποία ἀναντιρρήτως ἐπῆλθεν ἀφ' ἧς ἐποχῆς μετεφράζετο πρὸς τέρψιν τῶν Ἑλλήνων ὁ Μπερτόδουλος; — Βιβλία ἐγράφησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν πολλὰ ἔκτοτε. Διατὶ δὲν ζητοῦνται ταῦτα καὶ δὲν ἀναγινώσκονται παρὰ τοῦ λαοῦ; Διατὶ οἱ μεταπράται βιβλίων πολλαπλασιαζόμενοι δὲν χρησιμοποιοῦνται πρὸς διάδοσιν τῶν νεωτέρων τούτων προϊόντων τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας;

Πρὸς λύσιν τῆς ἀπορίας δύνανται ἴσως νὰ προταθῶσι δύο λόγοι.

Ὁ πρῶτος, ὄχι ὅμως νομίζω ὁ κυριώτερος, εἶναι ὅτι τὸ βιβλιεμπόριον δὲν ἀνεπτύχθη οὔτε διωργανώθη εἰσέτι παρ' ἡμῖν ὅσον ἔπρεπε καὶ ἦτο δυνατόν. Οἱ ἐκδόται καὶ οἱ βιβλιοπῶλαι δὲν ἐμελέτησαν, ὡς φαίνεται, οὔτε ἐκμεταλλεύονται εἰσέτι ἀρκούντως τοὺς ἀπαραιτήτους εἰς πᾶν ἐμπόριον ὅρους ἐπιτυχίας, τοὺς ἐξαρτωμένους ἀπὸ τὴν σχέσιν μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, ἀλλ' οὔτε καταγίνονται ἐπαρκῶς εἰς τὸ πῶς νὰ φέρωσι τὸ ἐμπόρευμά των εἰς γνῶσιν καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ ἀγοραστοῦ. Θὰ μοὶ ἀντιταχθῇ ἴσως εἰς ταῦτα ἡ ἐπιτυχία νέων τινῶν δημοσιεύσεων, μὴ ἀποκλειστικῶς διδακτικῶν, καὶ ἡ αὐξάνουσα χρῆσις τοῦ μέσου τῶν εἰδοποιήσεων διὰ τῶν ἐφημερίδων. Ἀναγνωρίζω τὸ ὀρθὸν ἀμφοτέρων τῶν ἀντιρρήσεων καὶ τὰς παραδέχομαι, ὡς πρόσθετον ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς πρόοδον. Ἀλλ' οὐχ ἧττον, μένει ἀληθὲς ὅτι οὔτε αἱ εἰδοποιήσεις διαδίδονται ὅσον ἀλλαχοῦ, οὔτε κατάλογοι βιβλίων νεοφανῶν, ἢ καὶ παλαιῶν, κυκλοφοροῦν ὡς ἀλλαχοῦ, οὔτε (τοῦτο δὲ τὸ κυριώτερον προκειμένου περὶ τοῦ λαοῦ καὶ περὶ χώρας ὁποία ἡ ἡμετέρα,) οὔτε χρησιμοποιεῖται ἀναπτυσσόμενον τὸ πρόχειρον μέσον τῶν πλανήτων βιβλιοπωλῶν, τῶν γυρολόγων, ὡς τοὺς ὀνομάζομεν. Ὁ βιβλιοπώλης τῶν Ἀθηνῶν, ἢ τῶν Πατρῶν ἢ τῆς Ἑρμουπόλεως, περιμένει μέχρις οὗ μάθῃ ἐκ τύχης ὁ ἀγοραστὴς τὴν ὕπαρξιν βιβλίου τινος καὶ ἔλθῃ νὰ τὸ ζητήσῃ, ἢ ἀρκεῖται εἰς τὸ κέρδος τὸ ὁποῖον παρέχουν τὰ διδακτικὰ βιβλία. Ὁ ὀργανισμός ὅστις ἐφηρμόσθη εἰς τὴν πώλησιν ἐφημερίδων διὰ τῶν παίδων ἠδύνατο, νομίζω, ἐπεκτεινόμενος νὰ ἐφαρμοσθῇ κάλλιστα καὶ εἰς τὴν πώλησιν βιβλίων. Εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς τῆς Ἀγγλίας, ἡ ὑπηρεσία τῶν βιβλιοπωλείων εἶναι πρὸ ἐτῶν ἀνατεθειμένη εἰς παῖδας, τοῦτο δὲ χάρις εἰς τὸν πρακτικὸν νοῦν τοῦ ἀναλαβόντος τὴν σύστασιν τῶν τοιούτων βιβλιοπωλείων βαθυπλούτου ἤδη ἐκδότου Smith. Ὁ ἐκδότης οὗτος ὄχι μόνον ἐπλούτησε, ἀλλὰ καὶ βουλευτὴς ἐκλέγεται καὶ ὑπουργὸς ἐχρημάτισε. Τὸ παράδειγμα ἔστω πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐκδοτῶν καὶ βιβλιοπωλῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου μάλιστα ἡ ἐπίτευξις καὶ τῶν δύο ἀξιωμάτων εὐχερεστέρα ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἡ πώλησις βιβλίων, περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων εἰς τοὺς σιδηροδρόμους τῆς Ἀγγλίας εἶναι καταπληκτική. Δὲν ἔχομεν βεβαίως τὴν ἀξίωσιν νὰ παραβάλωμεν τὰ ἐκεῖ γινόμενα πρὸς τὰ δυνάμενα νὰ γίνωσι ἐνταῦθα. Ἀλλ' ἐν μικρῷ τὰ πάντα δύνανται νὰ γίνωσι καὶ ἐνταῦθα, θὰ γίνωσι δέ, σὺν Θεῷ!

Λέγεται ὑπὸ τῶν ἀπαισιοδοξούντων ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον εἶναι δυνατὸν νὰ γείνῃ ἐνταῦθα, ὅτι μόνον ὁ Μπερτόδουλος καὶ ἡ Χαλιμὰ ἔχουν ἐξόδευσιν, ὅτι ὁ λαὸς δὲν θέλει ἄλλα βιβλία, ὅτι δὲν νοστιμεύεται τὰ νεώτερα, ὅτι δὲν ἀναγινώσκει. Ἀναντιρρήτως, ὅταν ἐπέλθῃ ἡ ἕξις τοῦ ἀναγινώσκειν, δι' ὧν μέσων ὑπεδείξαμεν, τότε ὁ διοργανισμὸς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ βιβλιεμπορίου θὰ ἐπιβληθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν. Καὶ πρὸ

Digitized by Google

τούτου ὅμως, φρονῶ ὅτι ὑπάρχουν ἀρκετὰ βιβλία δυνάμενα νὰ προστεθῶσιν εἰς τοὺς σάκκους καὶ τοὺς δίσκους τῶν βιβλιογυρολόγων, μέχρις οὗ ἀποκτήσωμεν περισσότερα, — ὅτι ἤξιζε νὰ γείνῃ δοκιμή τις πρὸς αὔξησιν τῆς κυκλοφορίας των, ὡς μέσον καὶ τοῦτο πρὸς ἐπέκτασιν τῆς ἕξεως τοῦ ἀναγινώσκειν,—καὶ ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης δοκιμῆς, γινομένης ὑπὸ ὅρους καλούς, δύναται ν' ἀνατραπῇ ἡ ὑπόστασις τοῦ ἑνὸς τῶν λόγων εἰς τοὺς ὁποίους ἀποδίδεται ἡ μεταξὺ τοῦ λαοῦ κυκλοφορία μόνων τῶν καὶ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν χρήσει βιβλίων, τῆς ἀτελείας δηλαδὴ τοῦ βιβλιεμπορίου.

Ὁ δεύτερος λόγος, ὁ κατ' ἐμὲ κυριώτερος καὶ σπουδαιότερος, συνέχεται μὲ ζήτημα τὸ ὁποῖον μετὰ πολλῆς δειλίας τολμῶ νὰ θίξω ἐνώπιον ὑμῶν, διότι τὸ ζήτημα τοῦτο δυσκόλως ἐξετάζεται μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀπαθείας, καὶ διότι οὐδεμίαν ἔχω ἁρμοδιότητα ὅπως ἀναμιχθῶ εἰς τὰς συζητήσεις τὰς ὁποίας προεκάλεσε καὶ προκαλεῖ. Ὁμιλῶν ἤδη περὶ αὐτοῦ, δὲν ὁμιλῶ οὔτε ὡς γλωσσολόγος, μὴ ὢν οὐδαμῶς τοιοῦτος, οὔτε ὡς συγγραφεύς, μολονότι δὲν δύναμαι ἴσως μετὰ ἴσης εἰλικρινείας νὰ ἀποκηρύξω καὶ τοῦτον τὸν τίτλον· ὁμιλῶ ὡς ἁπλοῦς κ' ἐγὼ ἀναγνώστης βιβλίων, ὡς μονὰς ἐντὸς τοῦ πλήθους περὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ὁποίου πρόκειται. Ἐνὶ λόγῳ, ἐπιλαμβάνομαι τοῦ ἀκανθώδους τούτου ζητήματος οὐχὶ ὑπὸ ἐπιστημονικήν, ἀλλ' ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν, καὶ καθόσον μόνον σχετίζεται πρὸς τὸ θέμα τῆς παρούσης ἡμῶν συνδιαλέξεως.

Ἐννοεῖτε περὶ τίνος ζητήματος ὁ λόγος. Περὶ τοῦ ζητήματος τῆς γλώσσης.

Λέγεται παρά τινων καὶ ὑποστηρίζεται, ὅτι τὴν διάδοσιν πλείστων ἐκ τῶν βιβλίων ὅσα μέχρι τοῦδε ἐδημοσιεύθησαν, παρεμποδίζει ἡ γλῶσσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφησαν. Λέγεται ὅτι ὁ λαὸς δὲν ἐννοεῖ τὴν λεγομένην ταύτην *λογίαν* γλῶσσαν ἄνευ κόπου, καὶ ὅτι τὸν κόπον τοῦτον δὲν δύνανται ἢ δὲν θέλουν νὰ καταβάλωσι πάντες,—ὅτι ἄλλως τε οἱ γράφοντες τὴν γλῶσσαν ταύτην ἀποτείνονται οὐχὶ εἰς τὸν λαόν, ἀλλ' εἰς κύκλον ἀναγνωστῶν περιωρισμένον, καὶ ὅτι πταίουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐὰν τὰ συγγράμματά των δὲν διαδίδωνται μεταξὺ τῶν πολλῶν. Ἐὰν ταῦτα εἶναι ἀληθῆ, ἕπεται ὅτι ἡ λογία γλῶσσα ἀποτελεῖ μεσότοιχον μεταξὺ τῶν γραφόντων αὐτὴν καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι εὐχῆς ἔργον νὰ ληφθῇ πρόνοια ὑπὲρ τῆς ὑπερπηδήσεως ἢ κατεδαφίσεως τοῦ μεσοτοίχου τούτου. Διότι (ὑπὸ κοινωνικὴν πάντοτε ἔποψιν,) εἰς τί χρησιμεύουν οἱ λόγιοι ἔθνους τινός, ἐὰν δὲν συντελῶσιν εἰς τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἀνάπτυξίν του; Τίς δὲ ὁ σκοπὸς τῆς γλώσσης, ἐὰν δὲν χρησιμεύῃ αὕτη ὡς ὄργανον πρὸς διοχέτευσιν καὶ διάδοσιν ἰδεῶν;

Εἰς τὰς τοιαύτας ἐνστάσεις οἱ λόγιοι ἐνίοτε ἀπαντῶσι λέγοντες, ὅτι πρέπει ὁ λαὸς ν' ἀνυψωθῇ μέχρις αὐτῶν καὶ τότε θὰ τοὺς ἐννοήσῃ. Οἱ ἀντιφρονοῦντες ὅμως λέγουν ὅτι εὐκολώτερον καὶ προτιμώτερον τὸ νὰ καταβῶσιν ὀλίγον οἱ λόγιοι πρὸς τὸν λαόν, ἐὰν δύναται τοῦτο νὰ ὀνομασθῇ καὶ νὰ λογισθῇ ὡς καταβιβασμός. Προσθέτουν δέ, ὅτι εἶναι ματαιοπονία ἐκ μέρους τῶν λογίων τὸ νὰ προτρέχωσι τοῦ παρόντος, θέλοντες δῆθεν νὰ γράφωσιν ἀπὸ τοῦδε τὴν γλῶσσαν τοῦ μέλλοντος,—ὅτι εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς, μόνοι ἐκεῖνοι οἱ συγγραφεῖς ἀπέκτησαν τὴν ὑστεροφημίαν, ὅσοι ἔγραψαν χάριν τῶν συγχρόνων καὶ ἠγαπήθησαν παρ' αὐτῶν, καὶ ὅτι, ἐπὶ τέλους, «πᾶσα φιλολογία πρέπει νὰ λαμβάνῃ παρὰ τοῦ ζῶντος ἔθνους τὴν θέρμην, τὴν ὁποίαν τῷ ἀνταποδίδει εἰς φῶς».

Ταῦτα λέγουν οἱ μὲν καὶ ἄλλα οἱ δέ. Τίνες ἔχουν δίκαιον; Δὲν εναπόκειται εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπιφέρωμεν περὶ τούτου γνώμην. Εἶναι ὅμως ἐπιτετραμμένον νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἰς μὲν τἆλλα ἔθνη, ὁ μαθὼν εἰς τὸ σχολεῖον νὰ συλλαβίζῃ μόνον καὶ ν' ἀναγινώσκῃ, δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὰ εἰς τὴν γλῶσσάν του γραφόμενα βιβλία, ἐὰν ἡ ἔννοια δὲν ὑπερβαίνῃ τὰς διανοητικὰς του δυνάμεις· καθόσον μεταξὺ τῆς γλώσσης του καὶ τῆς γλώσσης τοῦ συγγραφέως ὑπάρχει διαφορὰ ὕφους μόνον, οὐχὶ δὲ (ἐκτὸς σπανίων ἴσως ἐξαιρέσεων) διαφορὰ γραμματικῆς ἢ συντάξεως. Διὰ δὲ τὸν Ἕλληνα τοῦ ὁποίου ἡ μάθησις περιορίζεται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, εἶναι θησαυρὸς κεκλεισμένος ὄχι μόνον αἱ σελίδες πολλῶν ὀρθοεπῶν συγγραμμάτων, ἀλλὰ καὶ αἱ στῆλαι αὐταὶ πολλῶν ἐφημερίδων τῶν Ἀθηνῶν ἢ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦτο δὲ διότι, παρεκτὸς τῶν γραμματικῶν τύπων, οἵτινες δὲν εἶναι πάντοτε οἱ τῆς παρ' αὐτοῦ λαλουμένης γλώσσης, καὶ παρεκτὸς τῆς συντάξεως, τὴν ὁποίαν ἀρεσκόμεθα ἐνίοτε νὰ περιπλέκωμεν ἄνευ ἀνάγκης, συνειθίζομεν προσέτι νὰ μεταχειριζώμεθα πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἰδεῶν ἡμῶν οὐχὶ τὰς κοινὰς καὶ γνωστὰς λέξεις, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας, μεταξὺ δύο συνωνύμων Ἑλληνικῶν ὅρων δίδομεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν προτίμησιν εἰς τὸν ἀρχαιότερον, τὸν μᾶλλον ἀσυνήθη καὶ τὸν ἧττον καταληπτόν. Εἰς τρόπον ὥστε ὁ κοινὸς ἀναγνώστης, μὴ εὑρίσκων τὸ πρᾶγμα ἀντάξιον τοῦ κόπου, ἀντὶ τοῦ νὰ ἑλκυσθῇ εἰς ἀνάγνωσιν, προκρίνει τὴν ἀποχήν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κοινοὶ ἀναγνῶσται ἀποτελοῦν τὴν πλειοψηφίαν, τὰ ἔργα ἡμῶν ὀλίγον ζητοῦνται, ὀλίγον ἀγοράζονται καὶ ἔτι ὀλιγώτερον ἀναγινώσκονται. Ἐν συντόμῳ, οἱ τοιαῦτα ἰσχυριζόμενοι ἐπιρρίπτουν εἰς τοὺς συγγραφεῖς αὐτοὺς

Digitized by Google

μέγα μέρος τῆς εὐθύνης τῆς τε ἀτελείας τοῦ βιβλιεμπορίου καὶ τῆς μὴ εἰσέτι γενικεύσεως τῆς ἕξεως τοῦ ἀναγινώσκειν.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι τῆς τοιαύτης μομφῆς θὰ εἶναι ἐντελῶς ἀπηλλαγμένοι οἱ συγγραφεῖς, οἱ μέλλοντες νὰ τέρψωσι καὶ νὰ φωτίσωσι τὴν ἤδη ἀνατέλλουσαν γενεὰν τῶν Ἑλλήνων. Τὶς οἶδε πόσοι τοιοῦτοι κρύπτονται μεταξὺ τῶν νέων οἵτινες μὲ τιμοῦν σήμερον διὰ τῆς παρουσίας των. Πρὸς αὐτοὺς ἀποτεινόμενος τολμῶ νὰ ὑπομνήσω, — ἐπειδὴ πρόκειται περὶ τῆς ἕξεως τοῦ ἀναγινώσκειν,— ὅτι ὑπάρχουν δύο τάξεις ἀναγνωστῶν: οἱ ἀναγινώσκοντες χάριν ἁπλῆς μαθήσεως ἢ ψυχαγωγίας, καὶ οἱ ἐπιδιώκοντες τὴν ἰδίαν μόρφωσιν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ λάβωσι μίαν ἡμέραν τὸν κάλαμον εἰς χεῖρας, κατατασσόμενοι καὶ οὗτοι εἰς τὴν σειρὰν τῶν συγγραφέων. Διὰ τοὺς τελευταίους τούτους ἡ ἀνάγνωσις δὲν εἶναι τέρψις μόνον ἢ μέσον μαθήσεως, εἶναι συγχρόνως προγύμνασις καὶ προπαρασκευή. Οἱ τοιοῦτοι πρέπει νὰ μελετῶσι, νὰ ἀνατέμνωσιν, οὕτως εἰπεῖν, ὅσα βιβλία ἀναγινώσκουν. Πρέπει νὰ ἐμφορῶνται τῆς ἰδέας ὅτι ἄνευ κόπου, καὶ πολλοῦ κόπου, οὐδὲν ἀποκτᾶται,— ὅτι τὸ συγγράφειν εἶναι τέχνη καὶ αὐτή, ὡς πᾶσα ἄλλη, —καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἐπαρκῆ τοῦ συγγραφέως ἐφόδια ἡ ἔμφυτος εὐφυΐα, ἢ μόνη ἡ περὶ τὸ γράφειν εὐχέρεια. Ἀπ' ἐναντίας, τὰ τοιαῦτα φυσικὰ δῶρα ἀποβαίνουν ἐνίοτε λίαν ἐπιβλαβῆ εἰς τοὺς νέους, διότι ἄγουν εἰς δύο σκοπέλους ἐξ ἴσου ἐπικινδύνους: τὸν αὐτοθαυμασμὸν καὶ τὴν φυγοπονίαν. Ὁ πρῶτος ὑποθάλπεται συνήθως καὶ ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν συγγενῶν ἢ φίλων τοῦ νεαροῦ φωστῆρος, τὴν δὲ φυγοπονίαν γεννᾷ πολλάκις ἡ πεποίθησις, ἡ συνοψιζομένη εἰς τὸν ἀφορισμὸν ὅτι «ὁ ποιητὴς γεννᾶται»! Λέγω δὲ *ποιητής*, διότι συνήθως εἰς τὴν ποίησιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς τὴν στιχουργίαν, εὑρίσκει διέξοδον ἡ πρώϊμος φιλοδοξία τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως προικισμένων νέων. Καί, ναὶ μέν, τὸ στιχουργεῖν δὲν εἶναι κακόν, καθόσον ἀσκεῖ τὸν κάλαμον, ἀλλὰ τὸ δῶρον τῆς ποιήσεως ἐδόθη εἰς ὀλίγους, οἱ δὲ ὀλίγοι ἐκεῖνοι ὀφείλουν διὰ πολλοῦ ἐπίσης κόπου καὶ πολλῆς μελέτης νὰ καλλιεργήσωσι τὸ παρὰ θεοῦ σπέρμα, ὅπως βλαστήσῃ καρποὺς καλούς.

Ἀνάγκη λοιπὸν μελέτης, μέλλοντες συγγραφεῖς τῆς Ἑλλάδος, μελέτης ἐνδελεχοῦς, καὶ ἀναγνώσεως πολλῆς, ἐκλεκτῆς καὶ σκοπίμου. Ἀναγινώσκετε πρὸ πάντων τοὺς ἀρχαίους! Ἐκεῖ θὰ εὕρητε τὰ λαμπρότερα, τὰ μᾶλλον ἀξιομίμητα, τὰ *ἀμίμητα* ὑποδείγματα χάριτος, σαφηνείας, συντομίας καὶ ἀκριβείας, ἀκριβείας περὶ τὴν ἔννοιαν καὶ περὶ τὴν ἔκφρασιν. Ἀναγινώσκετε καὶ τὰ ἀριστουργήματα τῶν νεωτέρων φιλολογιῶν, ἀφοῦ καὶ ἡμεῖς ἀποτελοῦμεν μέρος τῆς εὐρείας οἰκογενείας τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Ἐξακολουθῆτε, ἐὰν τοῦτο σᾶς εὐαρεστῇ, νὰ ἐντρυφᾶτε ἰδίως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν συγχρόνων συγγραφέων τῆς Γαλλίας, οἵτινες τοσαύτην μέχρι τοῦδε ἐξήσκησαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς νεαρᾶς ἡμῶν φιλολογίας. Ἀλλ' ὅμως ἀναγινώσκετε αὐτοὺς μετ' ἐπιφυλάξεώς τινος, ἐξ ἑνὸς μὲν ἐνθυμούμενοι ὅτι εἶναι ξένοι, καὶ ὅτι ἑκάστη φιλολογία, ἀξία τοῦ ὀνόματος, πρέπει ἐντὸς τῶν σπλάγχνων τοῦ ἰδίου ἔθνους ν' ἀναζητῇ τὴν ἔμπνευσίν της, — ἐξ ἄλλου δὲ ἐρευνῶντες πῶς οἱ ποιηταὶ ἐκεῖνοι ἢ πεζογράφοι, τοὺς ὁποίους θαυμάζετε, κρίνονται εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἕκαστος, ὑπὸ ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων ἡ πεφωτισμένη καὶ ἀμερόληπτος κρίσις δὲν ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῆς φορᾶς τοῦ συρμοῦ ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐνίοτε τοῦ ἀλληλοθαυμασμοῦ.

Φοβοῦμαι μὴ κατηγορηθῶ, καὶ δικαίως, ὅτι μεταβαίνω ἄνευ σειρᾶς ἐξ ἑνὸς ἀντικειμένου εἰς ἄλλο, καὶ ὅτι ἐπεμβαίνω εἰς ζητήματα ἀλλότρια τοῦ θέματός μου. Ἡ μόνη δικαιολόγησίς μου εἶναι, ὅτι τὸ θέμα μου εὐρὺ καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ, ὡς εἴπομεν ἤδη, ἀλληλένδετα. Πῶς νὰ μὴ ὁμιλήσωμεν περὶ συγγραφέων, καὶ περὶ τῶν συγγραφέων ἰδίως τοῦ μέλλοντος, προκειμένου περὶ τῆς ἐξεγέρσεως καὶ τῆς γενικεύσεως τῆς ἕξεως τοῦ ἀναγινώσκειν;—Ἡ ἀπόκτησις τοῦ ἀγαθοῦ τούτου θὰ εἶναι ἡ κορωνὶς τῆς ἐπεκτεινομένης καὶ βελτιουμένης δημοσίας ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως. Ἡ δ' ἐπέκτασις καὶ βελτίωσις τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἔπρεπε ἀνέκαθεν νὰ εἶναι τὸ πρῶτον καὶ κύριον ἡμῶν μέλημα. Ἄς βαδίσωμεν, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο, εἰς τὰ ἴχνη τῶν ξένων ἐθνῶν, ἐνθαρρυνόμενοι ἐξ ὅσων ἐκεῖνα διέπραξαν, ἐντὸς τῶν τελευταίων τούτων μόνον ἐτῶν, ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἠθικῆς διαπλάσεώς των. Ἄς ἴδωμεν τί ἐγένετο καὶ τί γίνεται ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν, πρώτιστον κυβερνητικὸν ζήτημα ὑπῆρξεν ἐπὶ ἔτη πολλὰ τὸ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Ἀδιάφορον ἐὰν τὰ ληφθέντα μέτρα προεκάλεσαν ἀντιστάσεις, διαμαρτυρήσεις καὶ ἀποδοκιμασίας. Περὶ τῆς ἀξίας τῶν μέτρων ἐκείνων δὲν εἴμεθα οἱ ἁρμόδιοι κριταί. Δι' ἡμᾶς ἀρκεῖ τοῦτο, ὅτι πρωθυπουργὸς τῆς Γαλλίας ἐχρημάτισεν ἐπὶ χρόνον μακρὸν ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας, ὅτι ἕτερος ὑπουργὸς τῆς παιδείας ἀνῆλθεν ἐπίσης εἰς τὴν πρωθυπουργίαν, καὶ ὅτι οἱ κοινοβουλευτικοὶ ἀγῶνες, ἐπὶ πολλὰς καὶ συνεχεῖς περιόδους, περιεστράφησαν εἰς τὸ ζήτημα τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἤρχισαν νὰ ἐπεκτείνωνται τὰ πολιτικὰ δικαιώματα καὶ εἰς τὰ πολυπληθέστερα στρώματα τοῦ ἔθνους, οἱ διέποντες τὰ τῆς πολιτείας ἐσκέφθησαν καὶ ἐνήργησαν δραστηρίως ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς παιδείας. Τί δὲ κατορθώθη ἐντὸς μιᾶς εἰκοσιπενταετηρίδος, δύνασθε νὰ εἰκάσητε ἐκ τούτου

Digitized by Google

καὶ μόνου: Πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν ἐπεσκεπτόμην τὰς φυλακὰς τοῦ Λονδίνου μετὰ συμπολίτου, ἀσχολουμένου εἰς τὰ τῆς βελτιώσεως τῶν ποινικῶν ἡμῶν καταστημάτων. Διερχόμενος τὰς ὑπαίθρους αὐλὰς καὶ τὰ ἐργαστήρια, ὅπου μετὰ τοσαύτης εὐταξίας καὶ ἡσυχίας ἠσκοῦντο ἢ εἰργάζοντο οἱ κατάδικοι, ἠρώτησα τὸν ὁδηγοῦντα ἡμᾶς ὑπάλληλον, ἐὰν παρεῖχε πολλὰς δυσκολίας ἡ ἐφαρμογὴ τῆς πειθαρχίας ἐντὸς τοῦ πλήθους ἐκείνου τῶν φιλακισμένων.— Ἄλλοτε ναί, ἀπεκρίθη ὁ ὑπάλληλος, σήμερον ὅμως ὄχι.—Πόθεν τοῦτο; Εἰς τί ὀφείλεται ἡ ἐπελθοῦσα εὐάρεστος μεταβολή;—Εἰς τὴν ἐπέκτασιν καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Εἰς τὴν ἐπέκτασιν καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως! Ἡ ἀπόκρισις μοὶ ἐπροξένησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν. Ἰδοὺ εἰς ὁποῖα παραδείγματα πρέπει ν' ἀποβλέπωμεν! Ὅταν τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἡμῶν συστήματος γίνωσι καταφανῆ ἕως εἰς τὰ βάθη τῶν φυλακῶν, ὅταν τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐν Ἑλλάδι παύσῃ νὰ θεωρῆται καὶ νὰ χαρακτηρίζηται ὡς *μικρὸν ὑπουργεῖον*, τότε δὲν θὰ γίνεται πλέον λόγος ἐνώπιον τοιούτου ἀκροατηρίου περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ γενικευθῇ καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἕξις τοῦ ἀναγινώσκειν.

Δ. Βικελας.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ζ'.

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἡ μὶς Ἔσχερ προσηνέχθη λίαν ἀλαζονικῶς. Θύελλα ἐπέκειτο. Ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου ἐφάνη ἥκιστα ταραχθείς. ἀπεφάσισε δὲ ν' ἀψηφήσῃ τὴν ὀργὴν τῆς μνηστῆς του φιλοφρονέστερος δεικνύμενος πρὸς τὴν Αἰκατερίναν. Ὁ Τζίλφιλ προσεκάλεσεν αὐτὴν νὰ παίξωσι *δάμαν*, ἐν ᾧ ἡ λαίδη Ἔσχερ ἔπαιζε *πικέτον* μετὰ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, καὶ ἡ μὶς Ἔσχερ συνδιελέγετο μετὰ τῆς λαίδης Σέβερελ. Ὁ Ἀντώνιος ἀφεθεὶς εἰς διαθεσιμότητα, προσελθὼν ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς καθέδρας τῆς Αἰκατερίνης, ὅπως παρακολουθήσῃ τὸ παιγνίδιον. Ἡ νεᾶνις δυσφοροῦσα ἐκ τῶν πρωϊνῶν ἀναμνήσεων, ἐγένετο περιπόρφυρος καὶ εἶπεν αὐτῷ τέλος μετ' ἀνυπομονησίας ὅτι τὸν παρεκάλει ν' ἀπομακρυνθῇ.

Ταῦτα συνέβησαν ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς μὶς Ἔσχερ. Εἶδε τὴν Αἰκατερίναν ἐρυθριῶσαν ἐν ᾧ ἔλεγε λέξεις τινὰς πρὸς τὸν λοχαγόν, ὅστις ἀπεμακρύνθη ἀμέσως. Καὶ ἄλλον τινὰ δὲν διέλαθε τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, βεβαιωθέντα προσέτι ὅτι ἡ μὶς Ἔσχερ παρετήρει τὰ συμβαίνοντα. Οὗτος ἦτο ὁ Τζίλφιλ, ὅστις ᾐσθάνθη ἐπαυξάνουσαν τὴν περὶ τῆς Αἰκατερίνης ἀνησυχίαν του.

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν, εἰ καὶ ἡ αἰθρία ἦτο θαυμασία, ἡ μὶς Ἔσχερ ἠρνήθη νὰ ἐξέλθῃ ἔφιππος, ἡ δὲ λαίδη Σέβερελ ἰδοῦσα ὅτι νέφος τι ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν μεμνηστευμένων, ἐφρόντισε νὰ μείνωσι μόνοι ἐν τῇ αἰθούσῃ. Ἡ μὶς Ἔσχερ, ἐπὶ τοῦ κλισμοῦ καθημένη, ἐνησχολεῖτο εἰς χειροτέχνημά τι μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὁ Οὐεϊμπράου ἐκάθητο ἀπέναντι κρατῶν ἐφημερίδα, ἣν ἀνεγίνωσκε μετὰ προσποιημένης προσοχῆς, μὴ θέλων νὰ φανῇ ὅτι ἀνησυχεῖ τὸ παράπαν ἐκ τῆς περιφρονητικῆς σιωπῆς τῆς μνηστῆς του. Τέλος ἀφῆκε τὴν ἐφημερίδα· ἡ μὶς Ἔσχερ τῷ εἶπε τότε·

— Μοῦ φαίνεται ὅτι ἔχετε μεγάλην οἰκειότητα μὲ τὴν μὶς Σάρτη.

— Μὲ τὴν Τίναν; ὤ, ναί. Ἐδῶ τὴν εἴχαμεν χαϊδεμένην. Ἤμεθα ὡσὰν ἀδελφὴ καὶ ἀδελφός.

— Αἱ ἀδελφαὶ δὲν κοκκινίζουν ὅταν οἱ ἀδελφοί των πλησιάζουν εἰς αὐτάς.

— Αὐτὴ κοκκινίζει; Ποτέ μου δὲν τὸ παρετήρησα. Εἶνε πολὺ δειλὴ κόρη.

— Θὰ ἐκάμνατε καλλίτερα ἂν δὲν εἴσθε τόσον ὑποκριτής, λοχαγὲ Οὐεϊμπράου. Εἶμαι βεβαία ὅτι κάτι συνέβη μεταξύ σας. Ἡ μὶς Σάρτη ποτὲ δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ μὲ τόσην θρασύτητα ὅπως χθὲς τὴν ἑσπέραν, ἂν δὲν τῇ εἴχατε δώσῃ τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς μεταχειρίζεται μὲ τοιοῦτον τρόπον.

— Ἀγαπητή μου Βεατρίκη, σᾶς παρακαλῶ νὰ εἴσθε λογική· σᾶς φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἐσκέφθην ποτὲ νὰ κάμω ἔρωτα μὲ τὴν μικρὰν Τίναν; Ἔχει τίποτε τὸ ὁποῖον νὰ ἑλκύσῃ τὴν ἀγάπην; Εἶνε παιδὶ περισσότερον παρὰ γυνή. Μὲ αὐτὴν δικαιοῦται κανεὶς νὰ φέρεται ὅπως μὲ μικρὸ κορίτσι, τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ θωπεύῃ καὶ μὲ τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ παίζῃ.

— Σᾶς παρακαλῶ εἰπέτε μοι τί ἐπαίζετε χθὲς τὸ πρωῒ μαζί της ὅταν ἐμβῆκα ἐδῶ; Τὰ μάγουλά της ἦσαν κατακόκκινα καὶ τὰ χέρια της ἔτρεμαν.

— Χθὲς τὸ πρωΐ; Ὦ! τὸ ἐνθυμοῦμαι. Εἰξεύρετε ὅτι ἀδιακόπως τὴν ἐνοχλῶ διὰ τὸν Τζίλφιλ, ὁ ὁποῖος εἶνε εἰς τὰ γερὰ ἐρωτοχτυπημένος μαζί της· καὶ ἡ Τίνα δυσαρεστεῖται διὰ τοῦτο, ἴσως διότι καὶ αὐτὴ τὸν ἀγαπᾷ. Γνωρίζονται πολὺ πρὶν ἐγὼ ἔλθω ἐδῶ καὶ ἔπαιζαν μαζί, ὁ δὲ σὶρ Χριστοφόρος τὸ ἔβαλεν ἀπόφασιν νὰ τοὺς ὑπανδρεύσῃ.

— Λοχαγὲ Οὐεϊμπράου, δὲν εἴσθε εἰλικρινής.

Digitized by Google

Τὸ κοκκίνισμα τῆς μὶς Σάρτη, χθὲς τὴν ἑσπέραν, ὅταν ἐστηρίζεσθε εἰς τὴν καθέκλαν της, δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν Τζίλφιλ. Καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ εἰπῆτε τὴν ἀλήθειαν. Ἂν δὲν ἀπεφασίσατε ἀκόμη καθ' ὁλοκληρίαν, δὲν ἐννοῶ νὰ σᾶς ἐκβιάσω. Εἶμαι πρόθυμος νὰ παραχωρήσω τὴν θέσιν μου εἰς τὰ ἔξοχα θέλγητρα τῆς μὶς Σάρτη. Σᾶς λέγω ἐπισήμως, ὅτι ὡς πρὸς ἐμέ, εἶσθε ἐντελῶς ἐλεύθερος. Δὲν θέλω ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τὴν ἀγάπην ἀνθρώπου, ὅστις μὲ τὴν δολιότητά του παραβαίνει τὸ σέβας τὸ ὁποῖον μοῦ ὀφείλει.

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ μὶς Ἔσχερ ἀνηγέρθη, καὶ ἡτοιμάσθη νὰ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου ἔστη ἐνώπιον αὐτῆς καὶ ἔλαβε τὴν χεῖρά της.

— Ἀγαπητή μου, ἀγαπητή μου Βεατρίκη, μή με κρίνετε καὶ μὲ καταδικάζετε μὲ τόσην σπουδήν. Καθίσατε, σᾶς παρακαλῶ, προσεῖπε δι' ἱκετικῆς φωνῆς, λαβὼν τὰς δύο χεῖράς της καὶ ὁδηγήσας αὐτὴν αὖθις εἰς τὸν κλισμόν, ἔνθα παρεκάθισεν αὐτῇ. Ἡ μὶς Ἔσχερ δὲν ἀντέστη εἰς τὸ θωπευτικὸν τοῦτο βίαιον κίνημα ἀλλὰ διετήρησεν ἔκφρασιν ψυχρὰν καὶ ἀλαζονικήν.

— Δὲν ἔχετε ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμέ, Βεατρίκη; δὲν μὲ πιστεύετε ἂν καὶ ὑπάρχουν πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω;

— Ὁ τίμιος ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ εὑρίσκεται εἰς θέσιν τὴν ὁποίαν νὰ μὴ δύναται νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ὁποίαν ζητεῖ νὰ συζευχθῇ. Δὲν πρέπει ν' ἀπαιτῇ παρ' αὐτῆς νὰ *πιστεύσῃ* ὅτι ἐνεργεῖ τὸ ἁρμόζον· ἀλλὰ νὰ τῇ ἀποδεικνύῃ τοῦτο ἐμπράκτως. Ἀφήσατέ με νὰ ἐξέλθω, κύριε.

Ἠθέλησε νὰ ἐγερθῇ ἀλλ' ὁ λοχαγὸς περιέβαλε τὴν ὀσφύν της διὰ τοῦ βραχίονός του καὶ ἐκράτησεν αὐτήν.

— Ὢ! ἀγαπητή μου Βεατρίκη, εἶπε, δὲν εἰμπορεῖτε νὰ ἐννοήσετε ὅτι ὑπάρχουν πράγματα τὰ ὁποῖα ὁ ἀνὴρ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ λέγῃ, μυστικὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ φυλάττῃ διότι ἀποβλέπουν καὶ ἄλλους πλὴν τοῦ ἑαυτοῦ του; Εἰμπορεῖτε νὰ μ' ἐρωτήσετε δι' ὅ,τι μὲ ἀφορᾷ, ἀλλὰ μὴ μοῦ ζητεῖτε τὰ μυστικὰ τῶν ἄλλων. Δὲν μ' ἐννοεῖτε;

— Ὤ, ναί, εἶπε περιφρονητικῶς ἡ μὶς Ἔσχερ, ἐννοῶ. Ἅμα ἐρωτολογεῖτε μίαν γυναῖκα, αὐτῆς τὸ μυστικὸν προσπαθεῖτε νὰ φυλάξετε. Εἶνε γελοῖον νὰ ὁμιλῆτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, λοχαγὲ Οὐεΐμπράου. Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι μεταξύ σας καὶ τῆς μὶς Σάρτη ὑπάρχει τι περισσότερον ἁπλῆς φιλίας. Ἀφ' οὗ δὲν δύνασθε νὰ ἐξηγηθῆτε, δὲν ἔχομεν πλέον τίποτε νὰ εἴπωμεν ἀναμεταξύ μας.

— Μὰ τὴν τιμήν μου, Βεατρίκη, θὰ μὲ κάμετε νὰ παραφρονήσω. Εἶνε δυνατὸν εἷς νέος νὰ ἐμποδίσῃ μίαν νέαν νὰ τὸν ἀγαπήσῃ; Αὐτὰ τὰ πράγματα συμβαίνουν καθ' ἡμέραν· ἀλλ' οἱ ἄνδρες δὲν ὁμιλοῦν. Αἱ κλίσεις αὐταὶ ἀναπτύσσονται ἄνευ ἀφορμῆς, πρὸ πάντων ὅταν μία κόρη βλέπῃ ὀλίγον κόσμον· διαλύονται ὅταν δὲν δίδεται εἰς αὐτὰς ἐνθάρρυνσις. Ἂν μὲ ἀγαπᾶτε, δὲν θὰ ἐκπλήττεσθε διότι καὶ ἄλλοι μὲ ἠγάπησαν.

— Θέλετε νὰ εἰπῆτε λοιπὸν ὅτι ἡ μὶς Σάρτη σᾶς ἀγαπᾷ, ἐν ᾧ σεῖς οὔτε ἀφορμὴν οὔτε ἐνθάρρυνσιν ἐδώκατε εἰς τὸ αἴσθημά της;

— Μὴ μὲ ἀναγκάζετε νὰ λέγω τοιούτους λόγους, Βεατρίκη μου. Ἀρκεῖ νὰ εἰξεύρετε ὅτι σᾶς ἀγαπῶ, ὅτι εἶμαι καθ' ὁλοκληρίαν ἰδικός σας. Εἶσθε σκληρὰ βασίλισσα, διότι εἶσθε βεβαία ὅτι καμμία δὲν δύναται νὰ βασιλεύσῃ, ὅπου ἔχετε σεῖς τὸν θρόνον σας. Μὲ βασανίζετε διὰ νὰ ἀποδείξετε ποίαν δύναμιν ἔχετε ἐπ' ἐμοῦ. Ἀλλὰ μὴ φαίνεσθε παρὰ πολὺ σκληρά, διότι ἔχω, ὅπως λέγουν, ἄλλο πάθος εἰς τὴν καρδίαν πλὴν τοῦ ἔρωτός μου· καὶ αἱ σκηναὶ αὐταὶ μοῦ ἐπιφέρουν φοβεροὺς παλμούς.

— Μοῦ χρειάζεται μία ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, εἶπεν ἡ μὶς Ἔσχερ πραΰνθεῖσα ὀλίγον· δὲν ἠγαπήσατε διόλου τὴν μὶς Σάρτη; Δὲν μ' ἐνδιαφέρουν διόλου τὰ αἰσθήματά της, ἀλλ' ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ γνωρίζω τὰ ἰδικά σας.

— Ἀγαπῶ πολὺ τὴν Τίναν· ποῖος εἰμπορεῖ νὰ μὴ ἀγαπᾷ μίαν κόρην τόσον ἁπλῆν καὶ τόσον καλήν; Ἀλλ' ὅσον δι' ἔρωτα ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Μόνον ἀδελφικὴν στοργὴν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ αἰσθανθῇ διὰ κόρην ὡς τὴν Τίναν· ἄλλη δύναται νὰ ἐμπνέῃ ἔρωτα.

Αἱ τελευταῖαι αὐται λέξεις ἐπεβεβαιώθησαν διὰ βλέμματος πλήρους ἔρωτος καὶ φιλήματος, ἐπὶ τῆς χειρὸς ἣν ἐκράτει ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου. Ἡ μὶς Ἔσχερ ἡττήθη. Ἦτο ἥκιστα πιθανόν, πράγματι, ὁ Ἀντώνιος ν' ἀγαπᾷ τὴν ἀσήμαντον ἐκείνην κόρην, πιθανώτατον δὲ τοὐναντίον νὰ λατρεύῃ τὴν μὶς Ἔσχερ. Ἐπὶ τέλους δὲν ἦτο διόλου δυσάρεστον ν' ἀγαπῶσι καὶ ἄλλαι γυναῖκες τὸν ὡραῖον μνηστῆρά της· ἦτο τόσον ἐξαίρετον ὄν! Ἡ δυστυχὴς μὶς Σάρτη! Μπᾶ! ἐπὶ τέλους θὰ παρηγορηθῇ.

Ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου ἐννόησεν ὅτι ἐνίκησε.

— Ἄγγελέ μου, ἐξηκολούθησε, ἂς μὴ κάμωμεν πλέον λόγον περὶ δυσαρέστων πραγμάτων. Φυλάξετε τὸ μυστικὸν τῆς Τίνας, καὶ χάριν ἐμοῦ, σᾶς παρακαλῶ νὰ φανῆτε καλὴ πρὸς αὐτήν. Μοῦ τὸ ὑπόσχεσθε; Ἔρχεσθε νὰ περιπατήσωμεν τώρα; Ἰδέτε τί ὡραία ἡμέρα δι' ἐκδρομήν. Ἔχω μεγάλην ἀνάγκην ἀέρος. Δόσατε μοι ἓν φίλημα συγγνώμης καὶ εἰπέτε μοι ὅτι δέχεσθε.

Digitized by Google

Ἡ μὶς Ἔσχερ συνήνεσεν εἰς ἀμφότερα τὰ αἰτήματα καὶ ἀπῆλθεν ὅπως φορέσῃ τὴν ἱππευτικὴν στολήν της, ἐν ᾧ ὁ μνηστὴρ αὐτῆς διηυθύνετο πρὸς τὸ ἱπποστάσιον.

Η'.

Ὁ Τζίλφιλ ᾐσθάνετο μέγα βάρος ἐν τῇ καρδίᾳ του· ἀνέμεινε τὴν στιγμὴν καθ' ἣν αἱ δύο κυρίαι, ἐξελθοῦσαι ἐφ' ἁμάξης ἀφῆκαν μόνην ἐν τῇ αἰθούσῃ τὴν Αἰκατερίναν, καὶ ἔκρουσε τὴν θύραν.

— Ἐμπρός! εἶπε φωνὴ σοβαρὰ καὶ γλυκεῖα, ἧς οἱ τόνοι ἐνεποίουν εἰς αὐτὸν πάντοτε οἷον θέλγητρον ἀναθρῶσκον ὕδωρ εἰς τὸν διψαλέον διαβάτην.

Εἰσελθὼν εὗρε τὴν Αἰκατερίναν ὀρθὴν καὶ τεταραγμένην πως, ὡς καταφωραθεῖσαν ἐν ὀνειροπολήσει. Ἀνεκουφίσθη ἰδοῦσα τὸν Μαίηναρδ, ἀλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν δυσηρεστήθη διότι ἦλθε νὰ ἐνοχλήσῃ αὐτήν.

— Σεῖς εἶσθε Μαίηναρδ! Τὴν λαίδην Σέβερελ ζητεῖτε;

— Ὄχι, Αἰκατερίνα, ἀπεκρίθη σοβαρῶς οὗτος· σᾶς ζητῶ. Ἔχω κάτι ἰδιαίτερον νὰ σᾶς εἴπω. Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ καθίσω πλησίον σας;

— Ναί, ἀγαπητέ μου ἐφημέριε, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα, καθημένη ὡς κεκοπιακυῖα. Τί συμβαίνει;

Ὁ Τζίλφιλ ἐκάθισε ἀπέναντι αὐτῆς.

— Ἐλπίζω Αἰκτερίνα, εἶπε, ὅτι δὲν θὰ δυσαρεστηθῆτε δι' ὅσα θὰ σᾶς εἴπω. Ἡ ἀληθής μου στοργὴ καὶ ἡ ἀνησυχία μου διὰ σᾶς μὲ ἀναγκάζουν νὰ ὁμιλήσω. Εἰξεύρετε ὅτι δι' ἐμὲ εἶσθε κάτι περισσότερον παρὰ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος· ἀλλὰ δὲν θὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ αἰσθήματος τὸ ὁποῖον δὲν δύνασθε νὰ συμμερισθῆτε. Σᾶς ὁμιλῶ ὡς ἀδελφός, ὡς ὁ παλαιὸς Μαίηναρδ, ὡς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος σᾶς ἐμάλωνε πρὸ δέκα ἐτῶν ὅτε ἐμπερδεύατε τὴν ὁρμιάν σας. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι οὐδὲν ἐγωϊστικὸν ἐλατήριον μὲ κινεῖ νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα σᾶς προξενοῦν λύπην.

— Ὄχι, εἰξεύρω ὅτι εἶσθε πολὺ καλός, εἶπεν ἀφῃρημένη ἡ Αἰκατερίνα.

— Ἐξ ὅσων εἶδα χθές, ἐξηκολούθησεν ὁ Τζίλφιλ διστάζων καὶ ὑπερυθριῶν, φοβοῦμαι, συγχωρήσατέ με ἂν ἀπατῶμαι, Αἰκατερίνα, ὅτι ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου παίζει ἀκόμη μὲ τὰ αἰσθήματά σας καὶ ὅτι δὲν φέρεται πρὸς σᾶς ὅπως ἔπρεπε νὰ φέρεται ἄνθρωπος ἀναφανδὸν πλέον δεδηλωμένος ὡς μνηστὴρ ἄλλης γυναικός.

— Τί ἐννοεῖτε, Μαίηναρδ; εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀστράπτοντας ἐξ ὀργῆς. Θέλετε νὰ εἴπῆτε ὅτι τὸν ἐπιτρέπω νὰ ἐρωτολογῇ μαζύ μου; Ποῖον ἐνδόσιμον ἔχετε πρὸς τοῦτο, τί εἴδατε χθές;

— Μὴ δυσαρεστεῖσθε, Αἰκατερίνα, σεῖς δὲν πταίετε διόλου. Ὑποθέτω μόνον ὅτι ὁ ἀσυνείδητος αὐτὸς φαντασμένος ὑποθάλπει εἰς τὴν καρδίαν σας αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον τὴν ἰδικήν σας ψυχικὴν γαλήνην ταράττουσι, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἔχωσι καὶ λίαν δυσαρέστους συνεπείας δι' ἄλλους. Ὀφείλω νὰ σᾶς εἰδοποιήσω ὅτι ἡ μὶς Ἔσχερ ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτοὺς ἐπὶ τῶν συμβαινόντων μεταξὺ ὑμῶν καὶ τοῦ λοχαγοῦ, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι σᾶς ζηλοτυπεῖ. Σᾶς παρακαλῶ, καταβάλετε πᾶσαν προσπάθειαν, Αἰκατερίνα, ὅπως φέρεσθε πρὸς αὐτὴν μὲ φιλοφροσύνην καὶ ἀδιαφορίαν. Τώρα βεβαίως θὰ ὁμολογῆτε ὅτι δὲν εἶνε ἄξιος τῆς ἀγάπης τὴν ὁποίαν ἐδείξατε πρὸς αὐτόν. Περισσότερον ἀνησυχεῖ δι' ἕνα σφυγμὸν τῶν ἀρτηριῶν του κάπως ταχύτερον, παρὰ δι' ὅλην τὴν λύπην τῆς ὁποίας δύναται νὰ σᾶς γείνῃ αἴτιος.

— Δὲν πρέπει νὰ ὁμιλῆτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, Μαίηναρδ, εἶπεν ὀργίλως ἡ Αἰκατερίνα. Δὲν εἶνε ὁποῖος τὸν νομίζετε. Εἶχε συμπάθειαν πρὸς ἐμέ· μὲ ἠγάπα· ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ ὅ,τι ἐπεθύμει ὁ θεῖός του.

— Βεβαίως· πάντοτε ἕνεκα εὐγενῶν αἰτίων κάμνει ὅ,τι τῷ συμφέρει.

Ὁ Τζίλφιλ ἐδίστασε. Ἐνόησεν ὅτι τὴν ἐξώργιζε καὶ ὅτι ἠστόχει οὕτω τοῦ σκοποῦ του. Ἐξηκολούθησε λοιπὸν δι' ἠρέμου καὶ θωπευτικοῦ τόνου.

— Δὲν θὰ εἴπω τίποτε περισσότερον, Αἰκατερίνα. Ἀλλ' εἴτε σᾶς ἀγαπᾷ εἴτε ὄχι, ἡ ἐνεστῶσα θέσις του πρὸς τὴν μὶς Ἔσχερ εἶνε τοιαύτη, ὥστε ὁ ἔρως τὸν ὁποῖον θὰ ᾐσθάνεσθε δι' αὐτὸν θὰ ἐπέφερε δυστύχημα χωρὶς ἄλλο. Βεβαίως δὲν περιμένω ἀπὸ σᾶς ὅτι θὰ παύσετε νὰ τὸν ἀγαπᾶτε εὐθὺς ἀμέσως. Μόνον ὁ καιρός, ἡ ἀπουσία, καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ πράξῃτε τὸ πρέπον θὰ δυνηθῶσι νὰ σᾶς ὁδηγήσωσιν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο. Ἂν ἤμην βέβαιος ὅτι ὁ σὶρ Χριστοφόρος καὶ ἡ λαίδη Σέβερελ δὲν ἔμελλον νὰ δυσαρεστηθῶσι καὶ νὰ ἐκπλαγῶσι ἂν ἐδεικνύετε τὴν ἐπιθυμίαν ν' ἀναχωρήσετε ἐκ τῆς οἰκίας τὴν στιγμὴν ταύτην, θὰ σᾶς παρεκάλουν νὰ ὑπάγητε νὰ ἐπισκεφθῆτε τὴν ἀδελφήν μου. Αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της εἶνε ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ ἡ οἰκία των θὰ εἶνε ἰδική σας. Δὲν σᾶς συμβουλεύω νὰ πράξετε τοῦτο χωρὶς νὰ εὕρετε πειστικήν τινα δικαιολογίαν, διότι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πρέπει νὰ φοβώμεθα μὴ γεννηθῇ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ὑπόνοιά τις περὶ τῶν συμβαινόντων ἢ περὶ τῶν αἰσθημάτων σας. Νομίζω ὅτι καὶ σεῖς συμμερίζεσθε τὴν γνώμην μου.

Ὁ Τζίλφιλ καὶ πάλιν κατέπαυσε τὸν λόγον

Digitized by Google

ἀλλ' ἡ Αἰκατερίνα δὲν ἀπεκρίθη. Παρετήρει πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἐπληροῦντο δακρύων. Ὁ Μαίηναρδ ἀνηγέρθη καὶ χωρήσας μικρὸν πρὸς αὐτήν, τῇ ἔτεινε τὴν χεῖρα.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, Αἰκατερίνα, διότι παρεμβαίνω εἰς τὰ αἰσθήματά τας. Ἐφοβούμην τόσον πολὺ μήπως δὲν ἐννοήσητε πόσον σᾶς ἐπέβλεπεν ἡ μὶς Ἔσχερ!... Ἐνθυμηθῆτε σᾶς παρακαλῶ ὅτι ἡ γαλήνη ὅλης τῆς οἰκογενείας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον θὰ ἔχετε ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ σας. Ἀλλ' εἰπέτε ὅτι μὲ συγχωρεῖτε πρὶν ἀναχωρήσω.

— Καλέ μου Μαίηναρδ, εἶπε τείνασα τὴν μικράν της χεῖρα καὶ λαβοῦσα δύο τῶν δακτύλων του οὓς ἔθλιψε, ἐν ᾧ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἔρρεον· φαίνομαι κακὴ πρὸς σᾶς· ἀλλ' ἡ καρδία μου συντρίβεται· δὲν εἰξεύρω τί κάμνω. Χαίρετε!

Ὁ Μαίηναρδ ἠσπάσατο τὴν μικρὰν χεῖρα καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

— Ὁ ἀχρεῖος! ἐψιθύρισε κλείων τὴν θύραν. Ἂν δὲν ἦτο ὁ σὶρ Χριστοφόρος, θὰ τὸν συνέτριβα καὶ θὰ τὸν ἔκαμνα πολτὸν διὰ νὰ δηλητηριάσω τοὺς ὁμοίους του.

Θ'.

Ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου ἐπανελθὼν ἐκ μακροῦ μετὰ τῆς μὶς Ἔσχερ περιπάτου, ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἐκάθισε πρὸ τοῦ κατόπτρου καταβεβλημένος. Ἡ ἐνοπτρισθεῖσα θελκτικὴ μορφὴ ἦτο βεβαίως ὠχροτέρα ἢ τὸ σύνηθες καὶ ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀνησυχίαν μεθ' ἧς ἔψαυσε κατ' ἀρχὰς τὸν σφυγμόν του καὶ ἔθηκεν εἶτα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας του.

— Ὀχληροτέρα θέσις δι' ἕνα ἄνδρα δὲν ὑπάρχει, διενοεῖτο, τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἔχων ἐπὶ τοῦ κατόπτρου, ὑπτιάσας καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς του· εὑρίσκομαι μεταξὺ δύο γυναικῶν ζηλοτύπων, ἑτοίμων νὰ πάρουν φωτιὰ ὡσὰν βοκανίδια! Καὶ ἡ ὑγεία μου νὰ εἶνε εἰς τοιαύτην κατάστασιν! Καθόλου δὲν θὰ δυσηρεστούμην ἂν τὰ ἄφινα ὅλα εἰς τὴν μέσην καὶ ἂν ἔφευγα εἰς κανὲν μέρος ὅπου νὰ ζήσω ἥσυχος, καὶ ὅπου νὰ μὴν ὑπάρχουν γυναῖκες, ἢ κἂν νὰ εἶνε κοιμισμέναι ὥστε νὰ μὴ ζηλοτυποῦν. Ἀλλὰ δυστυχῶς εἶμαι ἐδῶ, ἠναγκασμένος νὰ κάμνω ὅ,τι δὲν μοὶ ἀρέσκει· καὶ ὅλη μου ἡ διασκέδασις ἀπ' αὐτὴν τὴν ἱστορίαν συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὑποφέρω τὸ πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν των καὶ τὸ δηλητήριον τῆς γλώσσης των. Ἂν ἡ Βεατρίκη καταληφθῇ καὶ πάλιν ἀπὸ ὁρμὴν ζηλοτυπίας, τὸ ὁποῖον εἶνε πιθανώτατον, καὶ ἡ Τίνα δὲν κατορθώσῃ νὰ κρατηθῇ, τὸ ὁποῖον ἐπίσης εἶνε πιθανώτατον, θὰ ἐκραγῇ νέα καταιγίς. Πᾶν δὲ ἐμπόδιον εἰς τὸν γάμον τοῦτον' πρὸ πάντων τοιούτου εἴδους ἐμπόδιον, θὰ εἶνε σκληρὸν τραῦμα κατὰ τοῦ δυστυχοῦς μου θείου. Δὲν ἤθελα κατ' οὐδένα τρόπον νὰ τὸν ἴδω λυπημένον. Οἱ ἄνδρες ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ ὑπανδρεύωνται, καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ κάμω καλλιτέραν ἐκλογὴν ἀπὸ τὴν Βεατρίκην. Εἶνε ὡραιοτάτη καὶ μοῦ ἀρέσει πολύ· ἄλλως, ἀφ' οὗ ἔχω ἀπόφασιν νὰ τὴν ἀφήσω ἐλευθέραν νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει, ὁ χαρακτήρ της ὀλίγον μ' ἐνδιαφέρει· θὰ ἐπροτίμων νὰ εἶχε τελειώσῃ ὁ γάμος, διότι ὅλη αὐτὴ ἡ ταραχὴ μὲ βλάπτει· αὐτὰς τὰς ἡμέρας δὲν εἶμαι τόσον καλά. Ἡ σκηνὴ διὰ τὴν Τίναν μὲ κατετάραξε. Ἡ καϋμένη ἡ Τίνα! Τί ἀθῷον πλάσμα νὰ μοῦ παραδώσῃ τοιουτοτρόπως τὴν καρδίαν της!.. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὰ πράγματα ἦτο ἀδύνατον νὰ τελειώσουν ἄλλως. Ἂν ἤθελε τοὐλάχιστον νὰ δεχθῇ τὴν εὔνοιαν, τὴν ὁποίαν τῇ δεικνύω, καὶ νὰ μὲ θεωρῇ ὡς φίλον της!... Ἀλλ' αἱ γυναῖκες δὲν παίρνουν ἀπὸ λόγια· ἡ Βεατρίκη ἔχει πολὺ καλὴν καρδίαν· εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ φανῇ ἐπιεικὴς εἰς αὐτὴν τὴν κόρην. Πολὺ θ' ἀνεκουφιζόμην ἂν ἡ Τίνα ἀπεφάσιζε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν Τζίλφιλ ἔστω καὶ ἀπὸ πεῖσμα. Ὁ Τζίλφιλ θὰ εἶνε ἐξαίρετος σύζυγος καὶ θέλω νὰ τὴν ἰδῶ εὐτυχῆ. Ἂν ἤμην εἰς ἄλλην θέσιν, ἔπρεπε βεβαίως νὰ τὴν νυμφευθῶ ἐγὼ ὁ ἴδιος· ἀλλ' ἀφ' οὗ χρεωστῶ τόσην εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον, νομίζω ὅτι οὔτε σκέψις πρέπει νὰ γίνεται περὶ τούτου. Νομίζω ὅτι ὀλίγη ἐπιμονὴ ἐκ μέρους τοῦ θείου μου θὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ δεχθῇ τὸν Τζίλφιλ· δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τῷ ἀντισταθῇ. Ἂν ὑπανδρευθοῦν, ἔχει τόσην ἀγάπην μέσα της, ὥστε μετ' ὀλίγον θὰ κελαδῇ ἐρωτικῶς μαζί του ὡς νὰ μὴ μὲ συνήντησε ποτέ. Βεβαίως διὰ τὴν εὐτυχίαν της ἀπαιτεῖται νὰ γείνῃ ταχέως ὁ γάμος οὗτος. Ἆ! μὰ τὴν ζωήν μου! πολὺ εὐτυχεῖς εἶνε οἱ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους δὲν ἀγαπᾷ καμμία γυναῖκα. Εἶνε φοβερὰ εὐθύνη ν' ἀγαπᾶται κανείς!....

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῶν σκέψεών του ἀφικόμενος ἔστρεψε μικρὸν τὴν κεφαλὴν ὅπως ἐνίδῃ εἰς τὸ κάτοπτρον τὴν μορφήν του κατὰ τὰ τρία τέταρτα. Ἦτο καταφανὲς ὅτι τὸ dono infelice dela bellezza (τὸ δυστυχὲς δῶρον τῆς καλλονῆς) ἐνέπνεεν εἰς αὐτὸν τὰ ὀδυνηρὰ ἐκεῖνα καθήκοντα.

Ἐν τούτοις, κατὰ τὰς ἐπομένας ἡμέρας, οὐδὲν ἀνησυχαστικὸν σύμπτωμα ἐπῆλθε· τοῦθ' ὅπερ καθησύχασε τὴν ἀνησυχίαν τοῦ λοχαγοῦ καὶ τοῦ Τζίλφιλ. Πάντα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἔχουσι τὴν στιγμὴν τῆς ἠρεμίας των· καὶ κατ' αὐτὰς τὰς νύκτας καθ' ἃς λαῦρος καταιγίζει ὁ ἄνεμος, παρεμπίπτουσι στιγμαὶ γαλήνης πρὶν

Digitized by Google

συγκλονήσῃ τὰ δένδρα καὶ ἐπισκήψῃ μανιώδης κατὰ τῶν παραθύρων, βρυχώμενος ὡς λεγεὼν δαιμόνων.

Ἡ μὶς Ἔσχερ ἐφαίνετο λίαν εὔθυμος. Ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου ἐδείκνυτο φιλοφρονέστατος πρὸς αὐτήν, ἐπιφυλακτικώτατος δὲ πρὸς τὴν Αἰκατερίναν, πρὸς ἣν ἡ μὶς Ἔσχερ ἐδείκνυτο ἀσυνήθως περιποιητική.

Ὁ οὐρανὸς ἦτο λίαν αἴθριος· τὴν μὲν πρωΐαν ἐξήρχοντο εἰς περίπατον ἔφιπποι, τὴν δ' ἑσπέραν συνεστιῶντο μετὰ τῶν κεκλημένων. Αἱ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ συνδιασκέψεις μεταξὺ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου καὶ τῆς λαίδης Ἔσχερ ἐφαίνοντο ἀπολήξασαι εἰς εὐάρεστον ἀποτέλεσμα· κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ἡ ἐπίσκεψις τῆς λαίδης Ἔσχερ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς δὲν θὰ παρετείνετο ἐν τῷ μεγάρῳ πλέον τοῦ δεκαπενθημέρου, μεθ' ὃ θ' ἀπήρχοντο ὅπως ἐπιληφθῶσι δραστηρίως τῶν προπαρασκευῶν τοῦ γάμου ἐν Φαρλάϊγ. Ὁ λόρδος Σέβερελ ἐφαίνετο ἑκάστοτε εὐτυχέστερος. Εἰθισμένος νὰ κρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν ἰσχυρὰν αὐτοῦ θέλησιν, καὶ συμφώνως πρὸς τὰ περὶ μέλλοντος σχέδια αὐτοῦ ἐνέβλεπεν ἐν τῇ μὶς Ἔσχερ πάντα μὲν τὰ σωματικὰ θέλγητρα, πάντα δὲ καὶ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν οἰκογενειακὴν εὐτυχίαν προσόντα. Ἡ καλαισθησία ἣν ἐδείκνυε ἡ Βεατρίκη πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν κάλλος τῶν ἀντικειμένων ἀπετέλει ἀληθῆ εἱρμὸν συμπαθείας μεταξὺ αὐτῶν.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅμως τῆς λαίδης Σέβερελ οὐδέποτε ὑψοῦτο ὑπὲρ τὴν ἤρεμον εὐαρέσκειαν, διὰ τῆς ὀξύτητος δὲ μεθ' ἧς αἱ γυναῖκες κρίνουσιν ἀλλήλας, εἶχε σχηματίσῃ μετριωτέραν γνώμην περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς μὶς Ἔσχερ. Ὑπώπτευεν ὅτι ἡ περικαλλὴς Βεατρίκη ἦτο ἀλαζὼν καὶ τραχεῖα· αὐτὴ δὲ ἡ κατ' ἀρχὴν καὶ διὰ διηνεκοῦς ἐφ' ἑαυτῆς κράτους καταστᾶσα ἡ μάλιστα πειθήνιος τῶν συζύγων παρετήρει μετ' ἀποδοκιμασίας τὸ αὐθαίρετον ἦθος μεθ' οὗ ἐνίοτε προσεφέρετο ἡ μὶς Ἔσχερ πρὸς τὸν λοχαγὸν Οὐεϊμπράου. Ὅταν ὑπερήφανος γυνὴ μάθῃ νὰ ὑποτάσσηται, πᾶσαν αὐτῆς τὴν ὑπερηφάνειαν συγκεντροῖ εἰς τὸ νὰ διατηρήσῃ τὴν ὑποταγὴν ταύτην, κρίνει δὲ αὐστηρότατα πᾶσαν ἀπόπειραν γυναικείας κυριαρχίας. Ἐν τούτοις ἡ λαίδη Σέβερελ ἐφύλαττεν ἐν ἑαυτῇ τὰς ἐντυπώσεις της, ὅπως μὴ διαταράξῃ τὴν εὐαρέσκειαν τοῦ συζύγου αὐτῆς.

Ἡ δὲ Αἰκατερίνα; Πῶς διῆλθε τὰς ὡραίας φθινοπωρινὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ ἥλιος ἐφαίνετο προσμειδιῶν εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ἐκείνην χαράν; Δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὴν μεταβολὴν τῆς πρὸς αὐτὴν συμπεριφορᾶς τῆς μὶς Ἔσχερ. Αἱ περιποιήσεις, τὰ πλήρη συγκαταβάσεως μειδιάματά της, ἦσαν ἀληθὴς βάσανος εἰς τὴν Αἰκατερίναν, μικροῦ δὲ δεῖν πολλάκις μετ' ὀργῆς ἀπέκρουσεν αὐτά.

—«Ἴσως, διενοεῖτο, ὁ Ἀντώνιος θὰ τῇ εἶπε νὰ εἶνε καλὴ εἰς τὴν δυστυχῆ Τίναν. Τί προσβολή!.. Δὲν ἠγνόει βεβαίως οὗτος ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ παρουσία τῆς μὶς Ἔσχερ τῇ ἦτο ὀδυνηροτάτη, ὅτι τὰ μειδιάματά της τὴν κατεβασάνιζον, ὅτι οἱ γλυκεῖς της λόγοι ἦσαν ὡς δηλητηριασμένα βέλη μέχρι μανίας αὐτὴν ἐξερεθίζοντα. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἀντώνιος θὰ μετεμέλετο βεβαίως διὰ τὴν ἀγάπην ἣν εἶχε δείξῃ πρὸς αὐτὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τὴν προτεραίαν. Ἐδείκνυτο ψυχρῶς φιλόφρων πρὸς αὐτήν, ὅπως διασκεδάσῃ τὰς ὑπονοίας τῆς Βεατρίκης, ἡ δὲ Βεατρίκη ἠδύνατο νὰ φαίνηται περιποιητική, ἐπειδὴ ἦτο βεβαία περὶ τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ Ἀντωνίου. Οὕτω βεβαίως ἔπρεπε νὰ συμβῶσι τὰ πράγματα καὶ ἡ Τίνα δὲν *ἔπρεπε* νὰ ἐπιθυμῇ νὰ συμβῶσι ἄλλως. Καὶ ἐν τούτοις, ὤ! πόσον σκληρὸς ἦτο ὁ Ἀντώνιος οὗτος. Αὐτὴ οὐδέποτε θὰ ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν τοιουτοτρόπως. Νὰ παραπείσῃ αὐτὴν νὰ τὸν ἀγαπήσῃ, νὰ τῇ εἴπῃ τόσον περιπαθεῖς λόγους καὶ τώρα νὰ λησμονῇ πάντα! Τῇ προσήνεγκε δηλητήριον τὸ ὁποῖον τῇ ἐφάνη τόσον γλυκύ, καὶ νῦν ὅτε τὸ δηλητήριον ἐκυκλοφόρει εἰς τὰς φλέβας της ὁ Ἀντώνιος τὴν ἐγκατελίμπανε!...

Τοιαύτην καταιγίδα ἔχουσα ἐν τῇ ψυχῇ ἡ δυστυχὴς Τίνα ἀνήρχετο καθ' ἑκάστην ἑσπέραν εἰς τὸ δωμάτιόν της. Τότε ἐξερρήγνυτο ἡ θλῖψις αὐτῆς. Ἐκεῖ μετὰ δακρύων καὶ λυγμῶν ὁτὲ μὲν ἐν ταραχῇ βηματίζουσα, ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ δαπέδου κατακλινομένη, ἐπιζητοῦσα τὸ ψῦχος καὶ τὴν κόπωσιν, ἐξεμυστηρεύετο εἰς τὴν νύκτα, ἥτις μόνη ᾤκτειρεν αὐτήν, τὴν ἀγωνίαν ἣν εἰς οὐδὲν ἀνθρώπινον οὖς ἠδύνατο νὰ ἐμπιστευθῇ.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος κατελάμβανεν αὐτὴν ἐν τέλει, πάντοτε δὲ περὶ τὴν πρωΐαν ἐπήρχετο ἡ ἀντίδρασις ἐκείνη, ἥτις συνεῖχεν αὐτὴν ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἡ νεότης κέκτηται τὸ προνόμιον τοῦτο ὅτι δύναται νὰ κατανικᾷ ἐπὶ μακρὸν τὴν τοιαύτην κρυφίαν ἀπελπισίαν, τὰ ἴχνη τῆς πάλης ταύτης οὐχὶ εἰς ἄλλους ἀλλ' εἰς μόνας τὰς συμπαθητικὰς καρδίας καταδεικνύουσα. Τὸ λεπτοφυὲς τῆς Αἰκατερίνης, ἡ συνήθης αὐτῆς ὠχρότης καὶ ἡ ἤρεμος συμπεριφορὰ καθίστων ἧττον καταφανῆ τὰ ἴχνη τῆς κοπώσεως αὐτῆς καὶ τῆς ὀδύνης. Τὸ δὲ ᾆσμα αὐτῆς, τὸ μόνον πρᾶγμα ἐν ᾧ ἔπαυσεν οὖσα παθητική, οὐδόλως ἠλαττοῦτο κατὰ τὸ σθεναρὸν αὐτοῦ. Αὐτὴ αὕτη ἐξεπλήττετο ἐνίοτε· διότι εἴτε τεθλιμμένη ἢ ἐξωργισμένη οὖσα ἐκ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ Ἀντωνίου ἢ τῶν περιποιήσεων τῆς μὶς Ἔσχερ, εὕρισκε πάντοτε ἀνακούφισιν ἐν τῇ μουσικῇ. Οἱ βαθεῖς φθόγγοι τῆς φωνῆς της ἐβοήθουν αὐτὴν ν' ἀνεγείρῃ τὸ βάθος τῆς

Digitized by Google

καρδίας της καὶ νὰ καθησυχάζῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ ἐγκεφάλου της.

Ἡ λαίδη Σέβερελ οὐδεμίαν λοιπὸν μεταβολὴν παρετήρησεν ἐν τῇ Αἰκατερίνῃ. Μόνος ὁ Τζίλφιλ διεῖδε μετ' ἀνησυχίας τὴν πυρετώδη ἐρυθρότητα, ἥτις ἐχρωμάτιζεν ἐνίοτε τὰς παρειάς της, τὴν πελιδνὴν γραμμὴν ἥτις περιέβαλλε τοὺς ὀφθαλμούς της, τὸ παράδοξον τοῦ βλέμματος καὶ τὴν ἀσθενικὴν λάμψιν τῶν ὡραίων της ὀφθαλμῶν

Ἀλλὰ φεῦ! αἱ τεταραγμέναι νύκτες ἐπέφερον ἀποτέλεσμα βαθύτερον παρ' ὅσον ἐφαίνετο ἐκ τῶν ἐλαφρῶν ἐκείνων ἐξωτερικῶν ἀλλοιώσεων.

Ι'.

Ἡ πρωΐα τῆς ἐπομένης Κυριακῆς ἦτο βροχερά· ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ μὴ πορευθῶσιν, ὡς συνήθως, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κουμβερμοῦρ, ἀλλὰ νὰ τελέσῃ τὴν λειτουργίαν ὁ Τζίλφιλ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ μεγάρου.

Ἡ Αἰκατερίνα κατέβη εἰς τὴν αἴθουσαν πρὸ τῆς ὥρας τῆς λειτουργίας· ἐφαίνετο δὲ τόσον ἀληθῶς ἀσθενής, ὥστε ἡ λαίδη Σέβερελ ἠρώτησεν αὐτὴν μετ' ἀνησυχίας· ἐπειδὴ δὲ ἡ δυστυχὴς κόρη κατείχετο ὑπὸ σφοδρᾶς κεφαλαλγίας δὲν τῇ ἐπέτρεψε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐκάλυψεν αὐτὴν δι' ἐπενδύτου, καὶ τὴν ἐτοποθέτησεν ἐπὶ κλισμοῦ παρὰ τὸ πῦρ, ἀφεῖσα εἰς τὰς χεῖράς της τόμον θρησκευτικῶν ὁμιλιῶν τοῦ Τίλλοτσον, ὅπως ἀναγνώσῃ ὀλίγον ἐν ᾗ περιπτώσει βελτιωθῇ ἡ κατάστασις αὐτῆς.

Ἐξαίρετον τῆς ψυχῆς φάρμακον εἶνε αἱ ὁμιλίαι τοῦ ἀγαθοῦ ἀρχιεπισκόπου, ἀλλὰ φάρμακον, ὅπερ δυστυχῶς δὲν ἴσχυε κατὰ τῆς νόσου τῆς Αἰκατερίνης. Ἐκάθισε, τὸ βιβλίον ἀνοικτὸν ἔχουσα ἐπὶ τῶν γονάτων, τὸ βλέμμα προσηλοῦσα ἐπὶ τῆς προσωπογραφίας τῆς ὡραίας λαίδης Σέβερελ, συζύγου τοῦ εὐτυχοῦς σὶρ Χριστοφόρου.

Παρετήρει ἐν ῥέμβῃ τὴν εἰκόνα ἐκείνην· ἡ ὡραία ξανθὴ δέσποινα ἐφαίνετο κλίνουσα ἐπ' αὐτὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς μετὰ τῆς εὐμενοῦς ἀδιαφορίας καὶ τῆς ἡδείας ἐκπλήξεως, ἣν αἰσθάνονται αἱ ὡραῖαι καὶ εὐτυχεῖς γυναῖκες, ὅταν προσβλέπωσι τὰς ἀδελφὰς αὐτῶν, τὰς ἧττον γαληνίας καὶ ἧττον ἰσχυράς. Ἡ Αἰκατερίνα διενοεῖτο τὸ προσεγγίσαν ἐκεῖνο μέλλον, τὸν μετὰ μικρὸν μέλλοντα νὰ τελεσθῇ γάμον, καὶ τὰς θυμοβόρους αὐτῆς ὀδύνας κατὰ τοὺς ἐπομένους μῆνας.

— Προτιμῶ ν' ἀσθενήσω καὶ ν' ἀποθάνω πρότερον, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν. Ὅταν κανεὶς ἀσθενῇ βαρέως, δὲν ἀνησυχεῖ πλέον περὶ οὐδενός. Ἡ δυστυχὴς Πάτη Ρίχαρδς ἐφαίνετο τόσον εὐτυχὴς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς φθίσεώς της! Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι οὔτε ἐφρόντιζε διὰ τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν ὁποῖον ἦτο μεμνηστευμένη· ἠγάπα δὲ τόσον τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα τῆς ἐπήγαινα!.. Ὢ! ἂν ἠδυνάμην ν' ἀγαπῶ ἄλλο τι πλὴν αὐτοῦ, ἂν ἠδυνάμην νὰ μὴ τὸν συλλογίζωμαι, ἂν αἱ τρομεραὶ αὐταὶ ἰδέαι ἦτο δυνατὸν ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπ' ἐμέ!..Τί μὲ μέλει ἂν δὲν εἶμαι εὐτυχής; Δὲν θὰ ἐπεθύμουν τίποτε καὶ θὰ ἔκαμνα ὅ,τι ἀρέσει εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον καὶ εἰς τὴν λαίδη Σέβερελ. Ἀλλ' ὅταν μὲ καταλαμβάνῃ αὐτὸ τὸ πάθος, δὲν εἰξεύρω πλέον πῶς γίνομαι· δὲν αἰσθάνομαι πλέον τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας μου, αἰσθάνομαι μόνον τοὺς παλμοὺς τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς καρδίας μου, καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι θὰ κάμω κἄτι τι τρομερόν. Ἠσθάνθη ποτὲ κανεὶς ὅ,τι αἰσθάνομαι ἐγώ; Πταίω πολύ. Ἀλλ' ὁ Θεὸς θὰ μὲ λυπηθῇ. Εἰξεύρει τί ὑποφέρω.

Ὁ χρόνος διέρρευσεν οὕτω μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἡ Τίνα ἤκουσε φωνὰς ἐν τῇ στοᾷ καὶ εἶδεν ὅτι ὁ τόμος τοῦ Τίλλοτσον κατέπεσεν εἰς τὸ δάπεδον. Ἔλαβεν αὐτὸν καὶ παρετήρησεν ἔντρομος ὅτι τὰ φύλλα αὐτοῦ συνεπτύχθησαν, σχεδὸν δ' ἀμέσως εἰσῆλθον ἡ λαίδη Ἔσχερ, ἡ Βεατρίκη καὶ ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου.

Ἡ λαίδη Ἔσχερ ἐκάθισε παρὰ τὴν Αἰκατερίναν· ἡ Αὐτῆς Ἐκλαμπρότης ἡσύχως ὑπνώσασα ᾐσθάνετο πολλὴν διάθεσιν πρὸς συνδιάλεξιν.

— Αἴ, λοιπόν, ἀγαπητή μου μὶς Σάρτη, πῶς εἶσθε τώρα; Ὀλίγον καλλίτερα, βλέπω. Νομίζω ὅτι θὰ σᾶς ὠφελήσῃ νὰ μείνετε ἥσυχα ἐδῶ. Δὲν πρέπει νὰ ἐξαντλῆτε τὰς δυνάμεις σας· ἀλλὰ πρέπει νὰ πίνετε πικρά. Κ' ἐγὼ ὑπέφερα ἀπὸ κεφαλαλγίαν ὅταν ἤμουν εἰς τὴν ἡλικίαν σας, καὶ ὁ γέρων ἰατρὸς Σαμψὼν ἔλεγε πάντοτε εἰς τὴν μητέρα μου· «Ἡ κόρη σας ἔχει ἀδυναμίαν.» Ἦτο τόσον περίεργος γέρων αὐτὸς ὁ Σαμψών! Ἤθελα νὰ ἀκούσετε τὴν σημερινὴν διδαχήν! Τί ὡραία διδαχή! Θέμα εἶχε τὰς δέκα παρθένους, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ πέντε ἦσαν μωραὶ καὶ αἱ πέντε γνωστικαί, ὅπως εἰξεύρετε· ὁ κ. Τζίλφιλ τὰ ἐξήγησεν ὅλα τόσον ὡραῖα! Τί καλὸς νέος! τόσον ἥσυχος καὶ παίζει τόσον ὡραῖα τὸ *οὐϊστ!* Ἤθελα νὰ τὸν ἔχωμεν εἰς Φαρλαΐγ. Ὁ σὶρ Τζὼν θὰ ἐτρελλαίνετο δι' αὐτόν· ἔχει χαρακτῆρα πολὺ εὐχάριστον εἰς τὸ παιγνίδι, καὶ ὁ σὶρ Τζὼν τοὺς ἠγάπα πολὺ τοὺς τοιούτους. Ὁ ἐφημέριός μας εἶνε πολὺ ὀξύθυμος· δὲν ὑποφέρει νὰ τὸν κερδίζουν. Ἐν τούτοις δὲν νομίζω ὅτι οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου πρέπει ν' ἀνησυχοῦν ὅταν χάνουν τὰ χρήματά των· ποίας ἰδέας εἶσθε σεῖς;

— Ὤ, σᾶς παρακαλῶ, λαίδη Ἔσχερ, ὑπέλαβεν ἡ Βεατρίκη διὰ τοῦ οἰκείου αὐτῇ ἐπιτακτικοῦ τόνου, μὴν κουράζετε τὴν πτωχὴν Τίναν μὲ ὁμιλίας αἱ ὁποῖαι δὲν τὴν ἐνδιαφέρουν.—Ἡ κε-

Digitized by Google

φαλή σας πονεῖ πολύ, φαίνεται, ἀγαπητή μου, ἐξηκολούθησε μετὰ τόνου συμπαθείας, λάβετε τὸ ὀσφρητικόν μου φιαλίδιον, καὶ ἀναπνέετέ το ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν.

— Ὄχι, σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ἡ Αἰκατερίνα, δὲν θέλω νὰ σᾶς τὸ στερήσω.

— Ἐγὼ δὲν τὸ μεταχειρίζομαι ποτέ, ἀγαπητή μου, λάβετέ το, εἶπεν αὖθις ἡ μὶς Ἔσχερ προσενεγκοῦσα αὐτὸ εἰς τὴν Τίναν, ἥτις ἠρυθρίασε καὶ ἀπώθησε τὸ φιαλίδιον μετά τινος ἀνυπομονησίας.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, εἶπε, δὲν μοὶ ἀρέσκουν τὰ ὀσφρητικὰ ἅλατα.

Ἡ μὶς Ἔσχερ ἐπανέθηκε τὸ φιαλίδιον εἰς τὸ θυλάκιόν της μετ' ἐκπλήξεως καὶ ὑπερηφανείας, ὁ δὲ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου ταραχθεὶς ἐκ τοῦ γεγονότος προσεπάθησε νὰ ἐπενέγκῃ ἀντιπερισπασμόν.

— Ἴδετε, εἶπεν, ὁ καιρὸς αἰθριάζει καὶ εἰμποροῦμεν νὰ ἐξέλθωμεν εἰς περίπατον πρὸ τοῦ γεύματος· Βεατρίκη, φορέσατε τὸν πῖλον σας καὶ τὸ ἐπανωφόρι σας καὶ ἂς περιπατήσωμεν ἡμίσειαν ὥραν.

— Ναί, πηγαίνετε, εἶπεν ἡ λαίδη Ἔσχερ, ἐγὼ θὰ ὑπάγω νὰ ἰδῶ τὸν σὶρ Χριστοφόρον εἰς τὴν πινακοθήκην του.

Εὐθὺς ὡς ἐξῆλθεν ἡ λαίδη Ἔσχερ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου, ὅστις ἵστατο τὰ νῶτα πρὸς τὸ πῦρ ἔχων ἐστραμμένα, ἐστράφη πρὸς τὴν Αἰκατερίναν καὶ τῇ εἶπε διὰ σφοδροῦ τόνου μομφῆς·

— Ἀγαπητή μου Αἰκατερίνα, σᾶς παρακαλῶ νὰ ἔχετε περισσότερον κράτος ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ σας· δὲν φέρεσθε διόλου εὐγενῶς πρὸς τὴν μὶς Ἔσχερ, καὶ βλέπω ὅτι λυπεῖται πολύ. Συλλογισθῆτε πόσον ἡ διαγωγή σας τῇ φαίνεται παράξενος. Εἰμπορεῖ ἐπὶ τέλους νὰ ζητήσῃ τὴν αἰτίαν τῆς κατ' αὐτῆς καταφορᾶς σας. Σᾶς παρακαλῶ, ἀγαπητή μου Τίνα, προσεῖπε πλησιάσας καὶ ἀποπειραθεὶς νὰ λάβῃ τὴν χεῖρά της, χάριν τοῦ ἑαυτοῦ σας παρακαλῶ νὰ δέχεσθε μὲ εὐγένειαν τὰς φιλοφρονήσεις της.... Εἶνε εὐνοϊκῶς διατεθειμένη πρὸς σᾶς, καὶ θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ ἂν σᾶς ἔβλεπον φίλας.

Ἡ Αἰκατερίνα ἐν τοιαύτῃ ἀσθενικῇ εὐπαθείᾳ διετέλει, ὥστε καὶ οἱ ἀθωότεροι λόγοι τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου θὰ τὴν ἐξηρέθιζον, ὡς ἡ πρόσψαυσις τοῦ ἁβροτέρου πτίλου δύναται νὰ ταράξῃ νευροπαθῆ. Ἀλλ' ἡ μομφὴ ἐκείνη τῇ ἦτο ἀφόρητος. Ἀφ' οὗ ἐγένετο παραίτιος τοιούτου ἀνεπανορθώτου δεινοῦ πρὸς αὐτήν, νῦν ὁ λοχαγὸς προσέφευγε καὶ εἰς τὴν αὐστηρότητα! Τοῦτο ἦτο νέα προσβολή!

Ἀπέσυρε βιαίως τὴν χεῖρα αὐτῆς καὶ εἶπε μετ' ἀγανακτήσεως·

— Ἀφετέ με μόνην, λοχαγὲ Οὐεϊμπράου, διὰ νὰ μὴ σᾶς ἐνοχλῶ.

— Αἰκατερίνα, διατί εἶσθε τόσον ἄδικος πρὸς ἐμέ; Διὰ σᾶς ἀνησυχῶ. Ἡ μὶς Ἔσχερ παρετήρησεν ἤδη τὴν παράδοξον διαγωγήν σας εἴτε πρὸς αὐτὴν εἴτε πρὸς ἐμέ, καὶ τοῦτο μὲ θέτει εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν. Τί δύναμαι νὰ τῆς εἴπω;

— Τί νὰ τῆς εἴπῃτε; ἀνέκραξεν ἡ Αἰκατερίνα μετὰ πικρίας ἐγερθεῖσα καὶ διευθυνθεῖσα πρὸς τὴν θύραν, εἴπετε εἰς αὐτὴν ὅτι εἶμαι δυστυχὴς κόρη ἀρκετὰ ἀνόητος ὥστε νὰ σᾶς ἀγαπήσω καὶ ὅτι τὴν ζηλοτυπῶ, ἀλλ' ὅτι σεῖς μόνον οἶκτον ᾐσθάνθητε πρὸς ἐμὲ καὶ ὅτι μόνον φιλίαν μοὶ ἐδείξατε. Αὐτὰ εἴπετε, καὶ θὰ σχηματίσῃ καλλιτέραν ἰδέαν διὰ σᾶς.

Ἡ Τίνα ἐξήγγειλε τὰς λέξεις ταύτας διὰ τῆς μάλιστα σαρκαστικῆς ἐκφράσεως ἣν ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ, οὐδόλως ὑποπτεύουσα πόσον εὐστόχως ἐλάλει. Μεθ' ὅλον τὸ παράφορον καὶ τυφλὸν αὐτῆς πάθος, μετ' ὅλην τὴν μανίαν τῆς ζηλοτυπίας καὶ τὴν φλογερὰν δίψαν τῆς ἐκδικήσεως, διέμενεν ἔτι ἐν αὐτῇ λείψανόν τι ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ὑπόλοιπόν τι βεβαιότητος ὅτι οὗτος ἐπεθύμει τὸ καλὸν γενέσθαι· ὁ ἔρως δὲν εἶχε τέλεον ἐξαλειφθῇ ὅπως ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τοῦ μίσους. Ἡ Τίνα ἤλπιζεν ὅτι ὁ Ἀντώνιος ᾐσθάνετο πρὸς αὐτὴν ἔρωτα πλείονα παρ' ὅσον ἐδείκνυε· ἡ μεστὴ πικρίας ἐκείνη κραυγὴ ἦτο ἔκφρασις στιγμιαίας ὀργῆς.

Ἐν ᾧ δ' ἵστατο ὀρθὴ ἐν μέσῳ τοῦ δωματίου, τρέμουσα ἐκ τῆς ἄγαν σφοδρᾶς συγκινήσεως, ὠχρὰ ἔχουσα τὰ χείλη, καὶ ἀπαστράπτοντα τὰ ὄμματα, ἡ θύρα ἀνεῴγη καὶ ἡ μὶς Ἔσχερ ἐπεφάνη δροσερὰ καὶ μεγαλοπρεπὴς ἐν στολῇ περιπάτου. Ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῆς ἐπήνθει τὸ μειδίαμα γυναικὸς γινωσκούσης ὅτι ἡ παρουσία αὐτῆς ἐμποιεῖ πάντοτε ἐντύπωσιν· ἀλλ' εὐθὺς παρετήρησε τὴν Αἰκατερίναν μετ' ἐκπλήξεως, εἶτα ἔρριψε βλέμμα καχυπόπτου ὀργῆς ἐπὶ τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου, ὅστις ἐφαίνετο δυσηρεστημένος καὶ κεχμηκώς.

— Μήπως εἶσθε πολὺ ἀπησχολημένος τώρα καὶ δὲν εὐκαιρεῖτε νὰ περιπατήσετε, λοχαγὲ Οὐεϊμπράου; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐξέλθω μόνη.

— Ὄχι, ὄχι, εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας, ἀπεκρίθη οὗτος ὁρμήσας καὶ ὁδηγήσας αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ δωματίου. Ἡ δὲ δυστυχὴς Αἰκατερίνα ᾐσθάνθη, μετὰ τὴν ἔξαψιν τῆς ὀργῆς της, ἀντίδρασιν ταπεινώσεως καὶ καταισχύνης.

[Ἕπεται συνέχεια].

Digitized by Google

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Οὐδαμοῦ ἀλλοῦ ἢ ἐν Κρήτῃ κοχλάζουσι πλειότερον τὰ θρησκευτικὰ μεταξὺ τῶν δύο λαῶν μίση. Θὰ ἔλεγον καὶ «μίση φυλετικά», ἐὰν δὲν ἐπειθόμην, ὅτι οἱ ἐν Κρήτῃ ὀθωμανοὶ ὅσοι δὲν ἕλκουσι τὸ γένος ἐξ Ἑλλήνων, ἕνεκα πλείστων αἰτίων ἀπέβησαν Ἕλληνες, μόνην πρὸς αὐτοὺς διαφορὰν ἔχοντες τὸ ἀντίθετον τοῦ θρησκεύματος. Ἡ γλῶσσα, κυριώτατον γνώρισμα, εἶναι ἡ Ἑλληνική, λαλουμένη ἀνεξαιρέτως καὶ ἀδιακρίτως ὑπὸ πάντων τῶν ὀθωμανῶν τῆς νήσου, οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων, ἂν μὴ πάντες, ἀγνοοῦσι τὴν Τουρκικήν. Αἱ συνήθειαι εἰσὶν αἱ αὐταί, καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος τοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Ἐπίσημος τῆς νήσου γλῶσσα εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ καὶ εἰς ταύτην ἀναπτύσσει τὰς προτάσεις καὶ τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ ὁ Ὀθωμανὸς βέης, ὁ ἐλέῳ αἵματος χριστιανικοῦ ἐν τῷ Κρητικῷ κοινοβουλίῳ καθήμενος. Τὰ δικαστήρια λειτουργοῦσιν Ἑλληνιστί, καὶ εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν συντάσσονται τῶν δικαστηρίων αἱ ἀποφάσεις. Ἱκανὸν μέρος τῆς ἐγχωρίου χωροφυλακῆς ἀποτελεῖται ἐκ Χριστιανῶν, ἐσχάτως δὲ ἀρχηγὸς τοῦ ὅλου σώματος τῆς χωροφυλακῆς, ἕνεκα ἀπουσίας τοῦ Ὀθωμανοῦ συνταγματάρχου, εἶχε καταστῇ Ἕλλην χριστιανός. Οὕτω μεγάλην μερίδα τῆς ὑλικῆς ἐν Κρήτῃ καὶ δρώσης δυνάμεως ἀπερρόφησεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ Ἑλληνισμός, ὁ τὰ πάντα καθυποτάξας ὑπὸ τὴν ἀκαταμάχητον καὶ ἀφομοιωτικὴν αὐτοῦ δύναμιν. Ἀπόδειξις ἀναμφισβήτητος τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀπεριορίστου ἰσχύος ἣν ἐν τῇ νήσῳ ἀσκεῖ ἡ κολοσσιαία πλειονότης τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου εἶναι ἡ πλήρης ἀπονέκρωσις εἰς ἥν, ἐν πάσῃ στιγμῇ, δύναται νὰ καταδικάσῃ τὴν διοίκησιν ἡ χριστιανικὴ τῶν πληρεξουσίων Συνέλευσις. Ἀρκεῖ ἓν ψήφισμα αὐτῆς ὅπως ἀνασταλῇ πᾶσα εἴσπραξις φόρου, καὶ ὅπως ἀπεργήσῃ ὁ χριστιανὸς χωροφύλαξ, ὁ ὑποδεέστερος χριστιανὸς ὑπάλληλος, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ ὁ χριστιανὸς δικαστής. Τοιαύτας ἐκδόσεις ψηφισμάτων, παραλυσάσας ἐντελῶς τὴν τοπικὴν διοίκησιν, μνημονεύει ἱκανὰς ἡ ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐπαναστάσεων Κρητικὴ χρονογραφία. Αὐτὴ ἡ ἐπίτευξις χριστιανοῦ, ὡς ὑπερτάτου τῆς νήσου διοικητοῦ, μαρτυρεῖ τὴν δύναμιν τοῦ ἐν Κρήτῃ Ἑλληνισμοῦ, καὶ τὴν καρτερίαν ἣν καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσιν ἐπέδειξε πάντοτε ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποί του. Εἴτε ὅμως διὰ τὸ δυσσυμβίβαστον τῶν ἀποκειμένων τῷ Γενικῷ Διοικητῇ καθηκόντων, ὑποχρεουμένῳ νὰ τηρῇ μὲν ἀλώβητον τὴν ἐπὶ τῆς νήσου κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου, νὰ συντρέχῃ δ' ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἐπίρρωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, τοῦθ' ὅπερ ἀμετατρέπτως ἀξιοῦσι καὶ ἀγρύπνως ἐπιτηροῦσιν οἱ Χριστιανοὶ πληρεξούσιοι, εἴτε δι' ἄλλους συναφεῖς καὶ κεφαλαιώδεις λόγους, ἡ θέσις τοῦ Χριστιανοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς Κρήτης, μία τῶν πρωτίστων καὶ περιφανεστάτων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, κρίνεται ἐξαιρέτως δυσχερής, δι' ἀκανθῶν δὲ κατεσπαρμένος ἐκτείνεται ὁ κοπιωδέστατος δρόμος ὃν κέκληται νὰ διανύσῃ τῆς νήσου ὁ ὑπέρτατος ἄρχων. Καὶ ἱκανὰ προνόμια, ἅτινα διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν ἀπέσπασαν ἀπὸ τῆς Πύλης οἱ χριστιανοὶ Κρῆτες, καὶ τὸ τοῦ διορισμοῦ ὡς γενικοῦ διοικητοῦ χριστιανοῦ, καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων τῆς κυριαρχίας τοῦ Σουλτάνου μόνον εἰς τὸν ἐν τοῖς φρουρίοις τακτικὸν στρατόν, καὶ τὰ τελωνεῖα, εἰς ἃ θετικώτερον ἤδη ἐγκατέστη ἡ χριστιανικὴ ἐν Κρήτῃ πολιτεία, καὶ ἡ ἐλευθερία ἧς ἀπολαύει ὁ Κρής, καὶ ἡ ἐπιεικὴς φορολογία εἰς ἣν ὑποβάλλεται, καὶ ἡ ἐντελὴς κυριαρχία τοῦ χριστιανικοῦ στοιχείου, ἐκτεινομένη ἀπροσβλήτως ἀπὸ ἀποστάσεως ἡμισείας μόλις ὥρας μακρὰν τῶν φρουρίων, τὰ κτηθέντα ἤδη ὠφέλη, καὶ πάνθ' ὅσα δύνανται εἰς τὸ μέλλον ν' ἀποκτηθῶσιν οὐδαμῶς δύνανται νὰ ἀσφαλίσωσιν ἑδραίαν ἐν Κρήτῃ ἡσυχίαν, καὶ νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν διάρκειαν αὐτῆς. Εἶναι τοῦτο πόρισμα αὐταπόδεικτον στηριζόμενον ἐπὶ τῆς μελέτης τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν τάσεων τοῦ Ἑλλ. Κρητικοῦ λαοῦ. Καὶ ὁ ἄριστος τῶν χριστιανῶν διοικητῶν θὰ ὑποβλέπεται ἐν Κρήτῃ, μόνον διότι ἔλαχεν ἐπ' αὐτὸν ὁ κλῆρος νὰ ὑπηρετῇ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου, καὶ νὰ συμβιβάζῃ ἀντιθέτους πόθους καὶ συμφέροντα. Ὀργῶν εἰς ἐντελῆ ἀνεξαρτησίαν ὁ λαὸς τῆς Κρήτης, καὶ τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν θέμενος βάσιν ἀναλλοίωτον τῆς πολιτείας αὐτοῦ, θὰ διΐσταται ἀδιαλείπτως πρὸς τοὺς ἐκπεμπομένους ἄρχοντας, καὶ κατ' ἀρχὴν δυσπιστῶν πρὸς αὐτοὺς θὰ ὑποτιμᾷ τὰς προθέσεις αὐτῶν, ἂς ἂν οὐχὶ οὐδέποτε σπανίως ὅμως ἀποδέχεται ὡς εἰλικρινεῖς, δι' ὑπάλληλον τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ χριστιανὸς τῆς Κρήτης. Ἡ ταύτισις τῆς διοικήσεως πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, καὶ ἡ ῥυμουλκία αὐτῆς πρὸς τὰς εὐχὰς τῆς χριστιανικῆς Συνελεύσεως θὰ ἤγειρε τὰς ὑπονοίας καὶ τὴν ἀπαρέσκειαν τῆς φιλυπόπτου ἐν Βυζαντίῳ ἀρχῆς, ἐνῷ ἀπόπειρα τῆς διοικήσεως πρὸς ἐπικράτησιν ἐν Κρήτῃ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπιρροῆς, καὶ τῶν δικαιωμάτων ἅτινα δὲν περιέκειρεν εἰσέτι ἡ ψαλὶς τῆς ἐπαναστάσεως θὰ ἦγεν εὐθὺ εἰς ἀπαρέσκειαν τὸ κατ' ἀρχὰς τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ, εἰς ἐμφανῆ ἀναβρασμὸν ἀκολούθως, εἰς αἴτησιν ἀνακλήσεως

Digitized by Google

τοῦ διοικητοῦ ἀπὸ τῆς θέσεως, καὶ τούτου ἀπορριπτομένου εἰς τὰ Μπουτσουνάρια καὶ εἰς τὴν ἐπανάστασιν. Δὲν γνωρίζω θέσιν λεπτοτέραν ἢ τὴν τοῦ χριστιανοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ τῆς Κρήτης. Ἡ εὔορκος τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἐκπλήρωσις οὐχὶ σπανίως δύναται ν' ἀγάγῃ εἰς παρασκευὴν κρίσεως πολιτικῆς, ἀλλὰ θύελλαν θὰ παρεσκεύαζεν ἐπίσης καὶ ἡ ἀθέτησις τῶν ἀποκειμένων καθηκόντων εἰς πάντα τίμιον ἄνθρωπον, δεχθέντα νὰ ὑπηρετήσῃ καθεστώς τι, ἐξαιρέτως ὅταν τὸ κρατοῦν καθεστὼς διατελῇ εἰς οἵας ἐν Κρήτῃ σχέσεις, καὶ λειτουργῇ ὑπὸ τὰς ἐπιτευχθείσας, μετ' ἀγῶνα, συνθήκας. Δικαιοσύνη πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ἐξεγείρει τοὺς ζηλοτυποῦντας ὀθωμανούς· μικρὰ δέ τις ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων προσοχὴ καθιστᾷ μανιώδεις τοὺς Τούρκους, καὶ μονονουχὶ ἐμφανίζει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐ μόνον πολιτικὸν ἀλλὰ καὶ θρησκευτικὸν κίνδυνον. Εὔνοια ἀπροκάλυπτος τῆς διοικήσεως ὑπὲρ τῶν Ὀθωμανῶν εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος ἐν Κρήτῃ. Ὁ διοικητής, ὁ τοιαύτην τυχὸν ἀσπασθεὶς ἀτυχῆ πολιτικήν, τάχιστα θὰ κληθῇ νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῆς ἐκβιασθησομένης παραιτήσεως αὐτοῦ, καὶ τῆς αἱματηρᾶς στάσεως. Ἡ ὑποψία καὶ ἡ δυσπιστία, ὡς πρὸς τὴν πολιτείαν τοῦ διοικητοῦ, ἀκοίμητος ἀγρυπνεῖ ἑκατέρωθεν· ἀλλ' ἡ τυχὸν μεροληψία ὑπὲρ τῶν Τούρκων, αὕτη εἶναι ἡ ἐγκλείουσα ἀσφαλέστατον τὸ σπέρμα τῶν βεβαίων ταραχῶν. Ὑπερήφανος ὁ Ἑλλ. Κρητικὸς λαός, καὶ ἀσχάλλων πάντοτε, στέργει μὲν τὴν ἰσοτιμίαν ἐν Κρήτῃ, οὐδαμῶς ὅμως ἐπιτρέπει τὴν μεροληψίαν. Χύσας ἄφθονον αἷμα ἠσφάλισεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ χριστιανὸς προνομίας τινάς, τὰ εὐεργετήματα τῶν ὁποίων εὐρέως ἀπολαμβάνει ἐν τούτοις καὶ ὁ Ὀθωμανός, ὁ οὐ μόνον οὐδὲ ῥανίδα αἵματος ἀπολέσας, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀγωνισθεὶς μετὰ ἀγρίου φανατισμοῦ ὅπως πνίξῃ καὶ εἰς τὸ αἷμα αὐτὸ τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχήν, ἐξ ἧς ἐπήγασαν αἱ κρατοῦσαι προνομίαι, τὰ ἀγαθὰ τῶν ὁποίων οὐ μόνον δὲν ἀποστέργει ἀλλὰ καὶ ἐν εὐρυτάτῃ μοίρᾳ καρποῦται ἤδη ὁ Τοῦρκος. Ἡ καχεκτικὴ πολιτικὴ κατάστασις ἐν Κρήτῃ θὰ κρατῇ ἐπὶ πολὺν εἰσέτι χρόνον. Οὐδεμία χώρα εἶναι τοσοῦτον ἐπιτηδεία εἰς γέννησιν ἀπροόπτων ὅσον ἡ Κρήτη, ἥκιστα δὲ ἐχέφρων δύναται νὰ λογισθῇ ὁ ἐν πεποιθήσει φρονῶν ὅτι ἠσφαλίσθη ἐν Κρήτῃ ἡ ἡσυχία, ἢ ὅτι δύναται ὁπωσδήποτε ν' ἀσφαλισθῇ. Καὶ τοῦτο διότι ὁ χριστιανικὸς λαὸς τῆς Κρήτης, ὁ τὴν πλειονοψηφίαν καὶ τὴν γνώμην τῆς νήσου ἀποτελῶν, ἀτενίζων σταθερῶς καὶ ἀναλλοιώτως εἰς τὴν ἕνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἀποδέχεται ὡς πάρεργόν τι καὶ προσοχῆς ἀνάξιον πᾶν τυχὸν προνόμιον, πᾶσαν οἱανδήποτε παραχώρησιν, πᾶσαν εὔνουν ἐξαίρεσιν, πᾶσαν ἠθικὴν ἢ ὑλικὴν δωρεάν. Ὁ σκοπὸς εἶναι εἷς· ἐφ' ὅσον δὲ ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν πραγματοποιεῖται, ἡ Κρήτη θὰ συνταράσσηται περιοδικῶς, ἐπικείμενος δὲ καὶ ἑτοιμόφλεκτος θὰ λογίζεται ἀδιαλείπτως ὁ κατὰ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου κρεμάμενος κίνδυνος.

Ὅ,τι πολιτικῶς ὀργανικὸν ἐδημιούργησεν ἐν Κρήτῃ ἡ ἀνεξάντλητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καρτερία, ἡ ἀκούραστος αὐτοῦ ἐνέργεια, καὶ ἡ αἱματηρὰ θυσία βάσιν ἔσχε καὶ πρότυπον τὸ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἰσχύον συναφὲς καθεστώς. Οἱ Εἰρηνοδίκαι εἰσὶ χριστιανοί, ἐργάζονται δὲ κατὰ τὸν τύπον τῶν Ἑλλήνων Εἰρηνοδικῶν. Τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τὰ δικαστήρια ἀποτελοῦνται ἐκ χριστιανῶν καὶ ὀθωμανῶν ἀναμὶξ δικαστῶν, τῆς πλειοψηφίας ἀσφαλισθείσης ὑπὲρ τῶν πρώτων. Πρὸς τῇ ἐπιστημονικῇ ἀγνοίᾳ, καὶ τῇ πνευματικῇ στειρώσει τῶν ὀθωμανῶν νομοδιδασκάλων ἐπακολουθεῖ καὶ συγκεχυμένη ἰδέα τῶν τύπων καὶ τῆς οὐσίας τῆς νομοθεσίας, ἣν ἐκλήθησαν νὰ ἐφαρμόσωσιν. Οἱ χριστιανοὶ Πρωτοδίκαι καὶ οἱ Ἐφέται, οἱ ἀνακριταί, οἱ πρόεδροι τῶν κατὰ τὴν νῆσον πρωτοδικείων, καὶ ὁ τοῦ μόνου ἐν Κρήτῃ ἐφετείου πρόεδρος, ἔτι δὲ ὁ εἰσαγγελεὺς αὐτοῦ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν παρὰ πλημμελειοδίκαις εἰσαγγελέων εἰσὶν Ἕλληνες ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ Πανεπιστημίῳ σπουδάσαντες, τινὲς τούτων ὑπάλληλοι τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἄλλοτε, ἅπαντες δὲ ἐπαρκῆ τὴν ἐπιστημονικὴν περιουσίαν ἔχοντες, καὶ ἀκέραιον τὸν χαρακτῆρα. Ἡ διέπουσα τὴν νῆσον πολιτικὴ καὶ ποινικὴ δικονομία εἶναι ἡ κατὰ τὸ 1880 ψηφισθεῖσα ὑπὸ τῆς Γεν. Συνελεύσεως τῶν Κρητῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Σχαλτσούνη φιλοπονηθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἰονικῆς καὶ τῆς σήμερον κρατούσης παρ' ἡμῖν. Μία τῶν κυρίων διαφορῶν εἶναι ὅτι ἐν Κρήτῃ δὲν δικάζουσιν Ἔνορκοι. Τῶν ὀλίγων φόρων ἡ βεβαίωσις, ἡ ἐνοικίασις καὶ εἴσπραξις τελεῖται σχεδὸν καθ' ὃν καὶ ἐν Ἑλλάδι τρόπον. Τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα λειτουργεῖ ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν. Ἡ Ἐκκλησία, ἧς προΐσταται ὁ Μητροπολίτης Κρήτης, ἑδρεύων ἐν Ἡρακλείῳ, λειτουργεῖ κατὰ τὰ ἐν Τουρκίᾳ κρατοῦντα καθεστῶτα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἔχει τοπικὸν τύπον, χρῄζουσα τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ Πατριαρχείου, ἀφ' οὗ ἀμέσως ἐξαρτᾶται, ἐργαζομένη ὅμως αὐτοβούλως ἐν τῇ ἰδίᾳ σφαίρᾳ. Ὑπάρχουσιν ἱκανοὶ ἐν Κρήτῃ Ἐπίσκοποι, ὁ προχειρισμὸς δὲ νέων ἢ ἡ ἐντὸς τῆς νήσου μετάθεσις τῶν ὑπαρχόντων τελεῖται ἀποφάσει τῆς συνόδου πάντων τῶν τῆς Κρήτης ἱεραρχῶν, συνερχομένων ἐν Ἡρακλείῳ, καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου ἐκδιδόντων τὰς ἀποφάσεις των. Εἶπον ἤδη, ὅτι ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Ἑλληνική· δι' αὐτῆς δὲ τελεῖται πᾶσα ἡ ἐσωτερι-

Digitized by Google

κὴ ἀλληλογραφία, καὶ ἐν αὐτῇ ἐκτυλίσσονται αἱ συζητήσεις τῆς Κρητικῆς Βουλῆς. Ὁ γενικὸς διοικητὴς εἶναι τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ὁ διαρκὴς πρόεδρος, ἡ δὲ κατάτμησις τῶν ἐργασιῶν, ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπιτροπῶν, ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας ἐν γένει τῆς Βουλῆς τῶν Κρητῶν ὑπέστη τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Βουλῇ κρατούντων. Ἐν τῷ καταρτισμῷ τῶν ἐπιτροπῶν, καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἐργασίᾳ προαπαιτούσῃ τὸν σχηματισμὸν σωματιδίων οἱ χριστιανοὶ ἔχουσι πάντοτε τὴν πλειοψηφίαν. Ἐκ τῶν 80 βουλευτῶν τῆς νήσου 49 εἰσὶ Χριστιανοὶ 31 δὲ Ὀθωμανοί, καίτοι οὐδεμία ἰσορροπία πληθυσμοῦ μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Οἱ δήμαρχοι ἐκλέγονται δι' ἀμέσου ψηφοφορίας, δι' ἐμμέσου δὲ οἱ βουλευταὶ καὶ οἱ πρωτοδίκαι. Πρὸς τοῖς λειτουργοῦσιν ἐν Κρήτῃ θεσμοῖς ὑπάρχει καὶ ἔμμισθον διοικητικὸν Συμβούλιον ἀναμὶξ ἐκ χριστιανῶν καὶ ὀθωμανῶν ἀποτελούμενον καὶ ὅπερ, ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῆς Συνελεύσεως ἐκλεγόμενον, ἐργάζεται ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ διοικητοῦ, μετέχει τῆς διοικήσεως, ἔχει ψῆφον συμβουλευτικήν, φωτίζει καὶ συντρέχει εἰς παρασκευὴν νομοθετικῆς ἐργασίας, ἐπιτελοῦν καὶ ἄλλας ὑπηρεσίας συναφεῖς πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐξελέγη. Καὶ ἡ ταχυτέρα ἐπιθεώρησις τῆς κρατούσης ἐν Κρήτῃ νομοθεσίας ἀποδεικνύει τὴν τελείαν ἐπικράτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, καθ' ἧς ἐπεζητήθη καὶ ἐπετεύχθη ὡς ἀντίρροπον, τὸ δικαίωμα τῆς ἀρνησικυρίας τοῦ Σουλτάνου, ἐὰν οἱ ψηφισθέντες νόμοι ἀντιβαίνωσιν εἰς τὰ κυριαρχικὰ Αὐτοῦ δικαιώματα καὶ τὴν θεμελιώδη νομοθεσίαν, ὅτε τροποποιούμενοι ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ διαρρυθμιζόμενοι παραπέμπονται εἰς ἀναψηλάφησιν καὶ εἰς νέαν νομοθετικὴν βάσανον.

Παρὰ πᾶσαν τὴν ἐξάρτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Πύλης ὁ Γενικὸς Διοικητὴς εἶναι μικρὸς ἀντιβασιλεὺς ἀσκῶν αὐτοβούλως τὴν ἐν τῷ κύκλῳ αὐτοῦ ἀναγομένην ἐξουσίαν. Ἓν τῶν μεγαλειτέρων προνομίων αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἐπὶ πενταετίαν εἶναι ἀμετακίνητος. Παύει καὶ διορίζει κατὰ βούλησιν τοὺς ὑποδεεστέρους ὑπαλλήλους, τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο δὲν ἀνακόπτεται οὐδὲ πρὸ τῆς παροχῆς στρατιωτικῶν βαθμῶν, καθόσον ὁ διοικητὴς δύναται νὰ καταστήσῃ ἀξιωματικὸν τῆς χωροφυλακῆς ἁπλοῦν πολίτην, μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας μεθ' ὅσης δύναται νὰ τὸν παύσῃ ἀκολούθως. Οὕτω τὸ μέγιστον δικαίωμα τῆς παροχῆς βαθμοῦ στρατιωτικοῦ μετριάζεται οὐσιαστικῶς ἀφοῦ ὁ βαθμὸς δὲν εἶναι ἀναφαίρετος. Μοὶ εἶναι δύσκολον νὰ ἀναγράψω στατιστικὰς πληροφορίας πληθυσμοῦ, ἐμπορικῆς κινήσεως, εἰσοδημάτων, καὶ δαπανῶν. Τὰ πρὸς τοῦτο στοιχεῖα δὲν εἶναι εὐκρινῆ. Τῆς Κρήτης τὰ προϊόντα εἶναι ποικίλα, ἅπαντα δὲ ἄριστα. Τὸ Ἀκρωτῆρι προμηθεύει ἀξιόλογον μέλι, καὶ τὰ ὄρη τῶν Σφακίων ἐξαίρετον τυρόν. Τὸ ἔλαιον εἶναι ἡ βάσις τῆς παραγωγῆς τῆς νήσου, ὁ σάπων τῆς ὁποίας εὐλόγως ἀπολαύει ἀγαθῆς ἁπανταχοῦ φήμης. Εἶδός τι σάπωνος παρασκευαζομένου εἰδικῶς ἐν Ἡρακλείῳ, καὶ καλουμένου *φιλτζὰν σαπουνι* εἶναι ἀπαράμιλλον, ἀναντιρρήτως δὲ προτιμότερον παντὸς ἄλλου Εὐρωπαϊκοῦ. Ἡ νῆσος ἐξάγει ἱκανὸν ἔριον, ἄφθονα κάστανα καὶ ἑσπεριδοειδῆ, χαρούπια, βαλάνους κλπ. Τὸν πεφημισμένον τῆς Ἴδης ἰαματικὸν δίκταμον, καὶ τὸν λάδανον, εἶδος τι κόμμεος ῥητινώδους ἐκχεομένου ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τοῦ ὁμωνύμου φυτοῦ, δὲν κατώρθωσα νὰ ἴδω. Ὁ οἶνος τῆς Κρήτης εἶναι ἔξοχος, ἐν γένει δὲ πᾶν ὅ,τι ἡ νῆσος παράγει διακρίνεται διὰ τὸ ἄριστον τῆς ποιότητος αὐτοῦ. Ὅ,τι προκαλεῖ τὴν ἀπορίαν εἶνε ἡ ἐντελεστάτη ἔλλειψις ναυτιλίας ἐν Κρήτῃ. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους οἱ Κρῆτες ἐναυκράτουν, τόσῳ δὲ δεξιοὶ ναῦται ἦσαν ὥστε, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Στράβωνος, «καὶ παροιμιάζεσθαι πρὸς τοὺς προσποιουμένους μὴ εἰδέναι, ἃ ἴσασιν, *ὁ Κρὴς ἀγνοεῖ τὴν θάλατταν.*» Σήμερον οἱ πάλαι θαλασσοκρατήσαντες, ἐκτὸς ἀσημάντων πλοιαρίων φορτηγῶν, τὴν ἀκτοπλοΐαν τῆς νήσου ὑπηρετούντων, οὐδὲν πλοῖον μετρίου μεγέθους ἔχουσι.

Τὰ Χανία, ἀπὸ ἱκανῶν ἤδη ἐνιαυτῶν, κατέστησαν ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου. Ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις τῆς Κρήτης, οὕτω καὶ τὰ Χανία εἶναι πόλις πατριωτικωτάτης καρδίας, δύναταί τις μάλιστα νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἐν Χανίοις φλέγει ἡ ἑστία πάσης δράσεως πολιτικῆς, καὶ ἐκεῖ παρασκευάζονται πάντα τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα. Προσηνής, ἐνθουσιῶσα, πατριωτικὴ ἡ Ἑλληνικὴ νεολαία τῶν Χανίων ὀργᾷ ἀδιαλείπτως εἰς ἅλματα, ποθοῦσα νὰ κανονίζῃ τὰ πάντα κατὰ τὸ σύστημα τῶν θερμῶν καὶ εὐγενῶν αὐτῆς ἰδεῶν, καὶ καθ' ὃν τρόπον βλέπει αὐτὴ καὶ κρίνει τὰ πράγματα. Εἶναι ἐξόχως παραμυθητικόν, καὶ ἐμπνέει ἐλπίδας εὐφροσύνους τὸ θέαμα πάσης τῆς Κρητικῆς νεολαίας, μὲ τὸ ἀδαπάνητον αὐτῆς αἴσθημα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, καὶ μὲ τὴν ἀκηλίδωτον εὐγένειαν τῶν φρονημάτων καὶ τῆς προαιρέσεως. Ηὐτύχησα νὰ γνωρίσω μέγα μέρος τῆς Χανιωτικῆς νεολαίας, καὶ ἱκανὸν τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Κρήτης. Αἱ ἐντυπώσεις μου εἰσὶ λαμπραί, καὶ διὰ νὰ συνοψίσω εἰς μίαν μόνην λέξιν τὴν χαρὰν καὶ τὰς ἐλπίδας, ἃς ἐμπνέει τοιαύτη ἔγκριτος καὶ ἐνθουσιῶσα νεολαία, καὶ οἱ πολῖται καθόλου, δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι ἡ Πατρὶς ὀρθῶς στηρίζει γλυκείας ἐλπίδας εἰς τὰ χρηστὰ καὶ πεφωτισμένα τέκνα αὐτῆς ἐν Κρήτῃ, τὰ δαδουχοῦντα τοῖς γράμμασιν ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῖς ὅπλοις ὑπη-

Digitized by Google

ρετοῦντα ἀφ' ἑτέρου. Γνωμῶν ῥιζικαὶ διαφοραὶ παντελῶς δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Κρήτῃ. Αἱ διαιροῦσαι τυχὸν τοὺς κατοίκους ἰδέαι περιστρέφονται ἐντὸς στενοῦ κύκλου τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος. Θερμοκέφαλοι ἢ ψυχροί, ὁρμητικοὶ ἢ συντηρητικοί, νέοι ἢ γέροντες, εὔποροι ἢ μή, ὅσον δήποτε καὶ ἂν σκέπτωνται διαφόρως ἐπὶ τῶν τοπικῶν αὐτῶν πραγμάτων συνεννοοῦνται αὐτοστιγμεί, καὶ συναντῶνται ἐνθουσιωδῶς καὶ εἰς τὴν ἀπωτάτην ἐμφάνισιν ζητήματος ἐθνικοῦ. Αἱ γνῶμαι πᾶσαι ὑποτάσσονται τότε εἰς μίαν· αἱ προσωπικαὶ δυσαρέσκειαι σιγῶσι, χριστιανικὸς λαὸς καὶ ὁλομέλεια χριστιανῶν βουλευτῶν συντάσσονται ἀκαριαίως ὑπὸ τὴν σημαίαν καὶ τὴν ἰδέαν τῆς ἑνώσεως, καὶ ὁ *Συγκρητισμός*, ὁ ἅπαξ μόνον ἐπὶ Μίνωος σημειωθείς, ὡς φαντασιώδης δέ, διὰ τὸ δυσχερὲς αὐτοῦ, κρινόμενος, ἀποβαίνει τότε, ὑπὸ τὴν ἐθνικὴν ἔννοιαν, γεγονὸς ἀναμφισβήτητον καὶ ὅλως ἀπρόσβλητον.

Μορφῶν καὶ ἐκφράζων τὰς ἐμὰς πεποιθήσεις, σύνοιδα τὰς πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὑποχρεώσεις. Οὐχὶ ὡς Ἕλλην, ἀλλ' ὡς παρατηρητὴς ψυχρὸς ἐθεώρησα τὰ πράγματα ἐν Κρήτῃ. Ἐὰν τὰ πορίσματα κολακεύωσι τὴν ἐθνικὴν ἐμοῦ, ὡς Ἕλληνος, φιλοτιμίαν, χαίρω ἀπείρως. Ἀρκεῖ ὅτι δὲν παρεβίασα τὰ διδόμενα, οὐδ' αὐθαιρέτως ἡρμήνευσα τὰ σαφῆ φαινόμενα. Προκειμένου περὶ πραγμάτων εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν λεπτολόγον ἔρευναν παντὸς ἡμεδαποῦ ἢ ἀλλοδαποῦ δυναμένων νὰ ὑποπέσωσι, πᾶσα τῆς ἀληθείας ἀλλοίωσις οὐ μόνον ἄσκοπος ἀλλὰ καὶ ἀσύμφορος θ' ἀπέβαινε. Πείθομαι, ὅτι ἡ κατάστασις ἔχει ὡς ἐξετέθη, οὐδαμῶς δ' ἀποκρύπτω τὸ αἴσθημα τῆς ὑπερηφανείας ὅπερ, ὡς Ἕλλην, ᾐσθάνθην ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, καὶ τῇ μελέτῃ τῶν ἀσαλεύτων αὐτοῦ ἀποφάσεων, καὶ τῶν ἐθνικωτάτων αἰσθημάτων.

(Ἕπεται συνέχεια).

Σπυριδων Παγανελης

ΤΟ ΕΝΑΕΡΙΟΝ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΒΕΤΤΑ

Ἀπέσπασαν ἐσχάτως τὴν ἱστορικὴν δρῦν, ἐφ' ἧς κατὰ τὸ 1870 περιεπλάκη κατερχόμενον παρὰ τὴν πόλιν Τοὺρ τὸ ἀερόστατον τοῦ Γαμβέττα. Εἰς μνήμην τοῦ γεγονότος τούτου θέλει στηθῇ ἀντὶ τοῦ δένδρου στήλη ἐνεπίγραφος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ αἱ Γαλλικαὶ ἐφημερίδες ἀναγράφουσι πάλιν τὰ κατὰ τὴν ἀεροπορίαν ἐκείνην τοῦ παρατόλμου δημοκρατικοῦ.

Ὁ Γαμβέττας ἀνεχώρησεν ἐκ τῶν πολιορκουμένων Παρισίων μετὰ τοῦ Σποῦλλερ, τοῦ νῦν ὑπουργοῦ τῆς παιδείας. Τὸ ἀερόστατον ὑψωθὲν καὶ παρασυρθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ᾐωρεῖτο ἤδη ἔξω τῶν τειχῶν. Οἱ Γερμανοὶ πολιορκηταὶ μάτην ἐξεκένωσαν τὰ ὅπλα αὐτῶν εἰς ἀπρόσιτον ὕψος. Ἀλλ' ὁ ἀεροναύτης, πτοηθεὶς ἐκ τοῦ συνεχοῦς τουφεκισμοῦ, μίαν εἶχεν ἐπιθυμίαν πῶς νὰ πατήσῃ τὸ ταχύτερον ἐπὶ τῆς γῆς. Ἤρχισε λοιπὸν νὰ φέρῃ πρὸς τὰ κάτω τὸ ἀερόστατον χωρὶς νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην τῶν ἐπιβατῶν. Ὁ Γαμβέττας καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ παρατηρήσαντες ὅτι ὁλονὲν κατήρχοντο ἔσυραν τὰ πολύκροτα αὐτῶν καὶ εἶπον ξηρῶς εἰς τὸν δειλιάσαντα ὁδηγόν, ὅτι θὰ συνέτριβον τὸ κρανίον του, ἂν ἡ κατάβασις ἐξηκολούθει. Τότε οὗτος ἔρριψε πᾶν τὸ ἐν τῇ λέμβῳ περιεχόμενον, καὶ μέρος τῶν ἐνδυμάτων καὶ δέματα ἐπιστολῶν ἔτι, καὶ οὕτως ὑψώθη πάλιν ἡ ἀεροπόρος σφαῖρα. Ἀλλ' αἴφνης σφαῖρα πρωσσικὴ ἔπληξεν αὐτό· ἡ κατάβασις κατέστη ἀναπόφευκτος. Ἦσαν ὑπεράνω δάσους καὶ ἤκουον φωνὰς ἀνθρωπίνας. Ἀλλ' ἦσαν φίλοι ἢ ἐχθροί; φοβερὰ ἀμφιβολία!

Πρὶν ἢ τὸ ἀερόστατον ἐμπλακῇ ἐπὶ τῶν κλώνων τῆς μεγάλης δρυός, ὁ Γαμβέττας ἔσχε τὴν ἰδέαν νὰ ῥίψῃ κάτω μικρὰν τρίχρουν σημαίαν ἣν ἔφερε μεθ' αὐτοῦ. Οἱ ἐν τῷ δάσει ἥρπασαν τὴν σημαίαν καὶ ἐφώνησαν πρὸς τοὺς ἀεροπόρους ὅτι ἦσαν ἐν μέσῳ φίλων. Διηυκόλυναν τὴν κατάβασιν αὐτῶν καὶ ἐδέχθησαν διὰ ζητωκραυγῶν τὸν μέγαν πολίτην. Ἀλλ' οἱ Πρῶσσοι δὲν ἦσαν μακρὰν καὶ ἔπρεπε νὰ φύγωσι ἐνδεχομένην προσβολήν. Τὴν δεκάτην ὥραν τῆς νυκτὸς ὁ Γαμβέττας μετὰ τοῦ Σποῦλλερ ἀφίκοντο ἐπὶ ἁμαξίου ὀχούμενοι εἰς Μονδιδιέμ. Διηυθύνθησαν πρὸς τὸ ἐπαρχεῖον· κλειστὸν καὶ κατασκότεινον. Κρούουσι βιαίως καὶ ἐπανειλημμένως τὴν θύραν καὶ προσέρχεται τροφός τις.

— Τί ἀγαπᾶτε, κύριε.

— Θέλω νὰ ὁμιλήσω τοῦ ἐπάρχου.

— Τέτοιαν ὥραν; ἀδύνατον· εἶνε πλαγιασμένος.

— Τί διάβολον! Ἐν καιρῷ πολέμου ὁ κύριος ἔπαρχος κοιμᾶται ἀπὸ τὰς δέκα! Πήγαινε γρήγορα νὰ τὸν ἐξυπνήσῃς· εἶνε ἀνάγκη νὰ τοῦ ὁμιλήσω.

Ἡ τροφὸς ἀποσύρεται τεθορυβημένη. Μετά τινα λεπτὰ προσέρχεται ὁ κύριος ἔπαρχος νυσταλέος καὶ πλήρης ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδιακρίτων, οἵτινες διέκοψαν τὸν γλυκὺν ὕπνον του.

— Ποῖος εἶσθε, κύριε;

— Κύριε ἔπαρχε, εἶμαι ὁ ὑπουργός σας.

— !!!... μή, κύριε ὑπουργέ, πῶς σεῖς ἐδῶ, πῶς εἶνε δυνατόν;

— Ἄ, σεῖς λοιπὸν μ' ἐρωτᾶτε καὶ μ' ἐξετάζετε; εἶπεν ὁ Γαμβέττας μειδιῶν. Ἀναστρέφετε τοὺς ὅρους, βλέπω. Ἐγὼ πρέπει νὰ σᾶς ἐρωτήσω

Digitized by Google

τί κάμνετε ἀφ' ὅτου εἶσθε ἐδῶ. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄλλου, δόσετέ μας νὰ φάγωμεν, διότι 'πεθαίνομεν ἀπὸ τὴν πεῖναν.

Ἡ κυρία ἐπάρχου ἀφυπνισθεῖσα ἐκ τοῦ θορύβου καὶ μαθοῦσα τὰ διατρέχοντα ἔσπευσε νὰ παρασκευάσῃ ἐκ τοῦ προχείρου δεῖπνον τὰ μάλα δημοκρατικόν, ὅπερ μετὰ πολλῆς ὀρέξεως κατεβρόχθισαν ὁ Γαμβέττας καὶ ὁ συνοδὸς αὐτοῦ.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑι

Αἱ ἔρευναι τοῦ ἱεράρχου Κεφαλληνίας Γερμανοῦ πρὸς εὕρεσιν καὶ διάσωσιν παλαιῶν ἐκδόσεων βιβλίων καὶ χειρογράφων διὰ τὴν ἐπαινετῇ αὐτοῦ πρωτοβουλίᾳ συστᾶσαν καὶ ὁσημέραι καταρτιζομένην ***ἀρχιεπισκοπικὴν βιβλιοθήκην Κεφαλληνίας***, ἧς ὡς γνωστὸν πυρὴν ἐγένετο ἡ γενναία τοῦ ἀειμνήστου ἰατροφιλοσόφου Α. Μηλιαρέση κληροδοσία, ἤγαγεν εἰς φῶς πολλὰ τέως ἀφανῆ καὶ ἄγνωστα βιβλία καὶ χειρόγραφα ἔν τε ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς καὶ ἐν ταῖς μοναῖς ἡμῶν ἀποκείμενα, ὧν πολλὰ κατώρθωσεν ὁ ῥέκτης ἀρχιερεὺς νὰ λάβῃ πρὸς πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης, σώζων οὕτως αὐτὰ ἀπὸ τῆς ἀφανείας καὶ τῆς καταστροφῆς. Μεταξὺ ὅμως τῶν εὑρεθέντων πρωτίστης τυγχάνουσι θέσεως δύο ἀρχαῖα ἐπὶ περγαμηνῆς εὐαγγέλια, ὧν ὅμως τὸ ἕτερον μόνον ἐδωρήθη τῇ βιβλιοθήκῃ. Περί τε τῶν δύο τούτων παλαιῶν χειρογράφων καθὼς καὶ περὶ ἄλλων γνωστῶν μοι εὐαγγελίων σωζομένων ἐν Πάλλῃ, δὲν ἔκρινα κακὸν νὰ ἐπιστείλω τινὰ τῇ ἀξιολόγῳ «Ἑστίᾳ», ὡς ἐνδιαφέροντα τὰ κατὰ τὴν Κεφαλληνίαν, εἰς τὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν ὁποίων ἀπὸ πολλοῦ καταγίνομαι.

Τὸ ἤδη δωρηθὲν εἰς τὴν ἡμετέραν βιβλιοθήκην εἶνε ***τετραβάγγελον*** εἰς μέγα ὄγδοον ἐπὶ χονδρᾶς διφθέρας καὶ ἐκ φύλλων διακοσίων πεντήκοντα. Τὰ γράμματα εἰσὶν εὐανάγνωστα, ἀλλ' ἄνευ ποικιλμάτων, εἰς τὸ περιθώριον δέ εἰσὶ γεγραμμέναι, μεταγενεστέρως πιθανώτατα, σημειώσεις διάφοροι ἀναγόμεναι εἰς τὰς ἐν τῷ κειμένῳ περικοπὰς τῶν εὐαγγελιστῶν καὶ ἀποβλέπουσαι κυρίως τὸ πότε αἱ περὶ ὧν πρόκειται περικοπαὶ ἀναγινώσκονται κατὰ τὰ διατεταγμένα τῆς ἐκκλησίας. Τὸ χειρόγραφον ἐδωρήθη παρὰ τοῦ σεβαστοῦ γέροντος κ. Νικολάου Ἕκτορος Τυπάλδου, ἔχοντος αὐτὸ ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ σεβασμίου ἱερέως καὶ πρὸ τεσσαρακονταετίας θανόντος πατρὸς αὐτοῦ Γερασίμου.— Εἰς ποίαν ἀνήκει ἐποχὴν τὸ χειρόγραφον δὲν δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν, φαίνεται ὅμως ἔκ τε τοῦ εἴδους τῆς γραφῆς καὶ ἐκ τῆς φθορᾶς τῶν περιθωρίων, ὅτι θὰ εἶνε ἀρκετὰ παλαιόν. Δύο μόνον χρονίας εὕρομεν ἀναγεγραμμένας ἐπὶ δύο σελίδων αὐτοῦ, τὸ ἔτος 1761 πρὸς τῇ ἰταλιστὶ ὑπογραφῇ τοῦ ἱερέως Χαραλάμπους Φλωρίου, ἱεροκήρυκος καὶ διδασκάλου πεφημισμένου, ἐναρέτου δὲ καὶ ἀσκητικοῦ κατὰ τὴν παράδοσιν [1] καὶ ἀναγραφὴν τῆς χειροτονίας τοῦ ***ἐπισκόπου*** Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης Νικοδήμου Μεταξᾶ.—Ἐπειδὴ ὅμως δύο ἀρχιερεῖς παλαιοὶ τῶν νήσων τούτων ἔφερον τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, τὸ δὲ ἔτος τῆς χειροτονίας δὲν δύναται καλῶς ν' ἀναγνωσθῇ ἐν τῇ ἀναγραφῇ, νομίζομεν ὅτι ἡ παρά τινος ἴσως παλαιοῦ ἱερέως γραφεῖσα ὑπόμνησις ἐκείνη, ἀναφέρεται εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ Νικοδήμου Α' Μεταξᾶ, λογίου ἀνδρὸς καὶ κτίτορος τῆς ἐν Μεταξάτοις ἐπισκοπῆς, ἰθύναντος μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ εὐσεβείας τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1594—1601, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ καὶ γνωστοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν γραμμάτων Νικοδήμου Β' Μεταξᾶ, τοῦ φιλοπάτριδος καὶ ἐπιχειρηματίου ἐκείνου, ὅστις ***πρῶτος*** ἐγένετο τῶν νήσων ***ἀρχιεπίσκοπος*** ποιμάνας θεαρέστως καὶ δεξιώτατα αὐτὰς ἐν μέσῳ ἄλλως πολλῶν ἀνησυχιῶν, ἀπὸ τοῦ 1628—1646 [2]). Ἡ χειροτονία ἀμφοτέρων ἐγένετο βεβαίως ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἀλλ' ὁ ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῆς χειροτονίας τίτλος ***Ἐπίσκοπος*** κάμνει ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν τὴν ὑπόμνησιν ἀναφερομένην εἰς τὸν Νικόδημον Α', τὴν δὲ ἡλικίαν τοῦ χειρογράφου συνεπῶς μείζονα τῆς χρονίας ἐκείνης.

Τὸ ἕτερον τῶν εὐαγγελίων ἀνήκει τῷ κ. Σωκράτει Κατσαΐτῃ, περιελθὸν αὐτῷ ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ προγόνου του ἱερέως καὶ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου Γεωργίου τοῦ Κατσαΐτου, ζήσαντος κατὰ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο, οὗ ἐλλείπουσι δυστυχῶς τινα φύλλα, φαίνεται παλαιότερον τοῦ πρώτου, εἶνε δὲ γεγραμμένον κατὰ τὴν σειρὰν τῶν ἀναγινωσκομένων εὐαγγελίων καὶ οὐχὶ ὡς τὸ πρῶτον ἐν ᾧ ἐγράφη τὸ ὅλον εὐαγγέλιον ἑκάστου εὐαγγελιστοῦ συνεχές.—Ἡ γραφὴ εἶνε κομψοτάτη, τὰ δὲ κεφαλαῖα γράμματα καί τινες σελίδες εἰσὶ πεποικιλμέναι χρώμασι καὶ χρυσώμασι, τὸ δὲ ὅλον εἶνε ὀγκῶδες ἀρκετά, εἰς τέταρτον, καὶ τὰ γράμματα πολὺ μεγάλα καὶ κανονικά, δυστυχῶς ὅμως τοῦ ὡραίου τούτου χειρογράφου δὲν ἐννοεῖ ὁ κ. Κατσαΐτης νὰ στερηθῇ χάριν τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἡμῶν

1) Ἐλέγετο καὶ Λαγκούσης, δὲ ἐμόνασε εἰς τὴν βορείως τοῦ Ληξουρίου κειμένην κομψὴν μικρὰν μονὴν τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος εἰς Πλατὺν Αἰγιαλὸν ὅπου καὶ ἐτάφη, σώζεται δὲ καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ. Ἴδε καὶ *Μαζαράκην* σελ. 371.

2) Ἐπὶ Κυρίλλου Λουκάρεως διὰ σιγιλλίου τῆς 8 Ἰουλίου 1628 προεβιβάσθη ὁ θρόνος τῆς Κεφαλληνίας εἰς Ἀρχιεπισκοπήν, χάριν καὶ ἐνεργείαις τοῦ Μεταξᾶ φίλου θερμοῦ τυγχάνοντος τῷ Κυρίλλῳ.

Digitized by Google

βιβλιοθήκης, θεωρῶν αὐτό, δικαίως ἄλλως τε, πολύτιμον οἰκογενειακὸν κειμήλιον.

Ἕτερα τέσσαρα τοιαῦτα εὐαγγέλια μοὶ εἶνε γνωστὰ ὡς σωζόμενα ἐνταῦθα. Τὰ δύο τούτων εὑρίσκονται ἐν τῇ εὐαγεῖ τῶν Κηπουρίων μονῇ, τὸ μὲν εἰς ὄγδοον, τὸ δὲ εἰς δέκατον ἕκτον μέγα, ἀμφότερα δὲ καλῶς διατηρούμενα καὶ ἐπὶ χονδρᾶς μεμβράνης· τὸ ἕτερον μάλιστα τούτων τυγχάνει καὶ πεποικιλμένον δι' ἐπιχρύσων σχημάτων καὶ γραμμάτων, φέρει δὲ καὶ διὰ τῶν στίχων μουσικὰ σημεῖα. Ἄγνωστον πῶς σώζονται ἐν τῇ μονῇ, δὲν εἶνε ὅμως ἀπίθανον νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς μὴ σωζομένης σήμερον ἀρχαίας μεγάλης μονῆς τῶν Γεριῶν, τῆς κατερειπωθείσης κατὰ τοὺς σεισμοὺς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἧς τὰ τόσα βιβλία, αἱ τόσαι ἁγιογραφίαι, ὧν τινες τῶν διασήμων ἁγιογράφων ἡμῶν Τζάννε καὶ Τζαγκαρόλου, καὶ ἄμφια, σώζονται ἐν μοναῖς καὶ ἐν ἄλλοις οἴκοις, ἢ νὰ ἔφερε ταῦτα τὰ χειρόγραφα μεθ' ἑαυτοῦ ὁ ὅσιος Χρύσανθος κτίτωρ τῆς μονῆς κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀφιερώσας ταῦτα ἐν αὐτῇ.

Ἐπίσης σπουδαῖα εἶνε καὶ τὰ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ μακαρίτου ἀρχαιοφίλου Χαραλάμπους Γεννατᾶ Τσιμαράτου, ἐν ἁγίᾳ Θέκλῃ Ἀνωγῆς, ἀποκείμενα, ὧν τὸ ἓν μικρὸν καὶ εἰς διστήλους σελίδας διῃρημένον τετραβάγγελον, καὶ τὸ ἕτερον μεῖζον καὶ ὧν τὸ μὲν πρῶτον ὁ Riemann ἀνάγει εἰς ἀρχαιοτέραν τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐποχήν, τὸ δὲ δεύτερον εἰς ἀρχαιοτέραν τοῦ ΙΕ'. Τὸ δεύτερον τοῦτο ὑπῆρχε ποτέ, ὡς λέγεται, ἐν τῇ μονῇ τῆς Εὐαγγελιστρίας, τῇ ἐπὶ τοῦ νησυδρίου Βαρδιάνων (ἀρχ. Λητῴας) κειμένῃ, ὅθεν καὶ ἐλήφθη παρὰ τοῦ Τσιμαράτου εὑρόντος αὐτὸ παρερριμμένον μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ἢ κατ' ἄλλους ὅτι ὑπῆρχε καὶ τοῦτο ἐκ τῶν τῆς ἄνω ῥηθείσης μονῆς τῶν Γεριῶν.

Ληξούριον Κεφαλληνίας, Ὀκτώβριος 1887.

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΙΤΣΕΛΗΣ

ΤΙ ΤΡΩΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ

Λίαν ἐνδιαφέρουσα εἶνε ἡ γνῶσις τοῦ τί καταναλίσκει ὁ στόμαχος τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης τῆς Γαλλίας. Περὶ τούτου δὲ ἐξεδόθησαν τελευταῖον στατιστικαὶ πληροφορίαι ἀφορῶσαι τὸ ἔτος 1886. Οἱ Παρίσιοι κατηνάλωσαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 180 $^1/_2$ ἑκατομμύρια χιλιογράμμων κρέατος, ἤτοι 2 $^1/_2$ ἑκατομμύρια πλείονα ἢ κατὰ τὸ 1885. Τούτων τὰ 35 ἑκατομμύρια εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἰδίως δὲ οἱ ἀμνοὶ ἐκ Γερμανίας. Ἐκ τῶν 180 ἑκατομμυρίων 4 $^1/_2$ ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα εἶνε κρέας ἵππειον. Πτηνὰ καὶ κυνήγιον ἀγρίων ζῴων κατηναλώθησαν 24 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, ἤτοι 1 ἑκατομμύριον ὀλιγώτερα τοῦ ἔτους 1885. Ἐκ τούτων οἱ μὲν λαγωοί, αἱ πέρδικες καὶ αἱ ἔλαφοι εἰσάγονται ἐκ Γερμανίας, αἱ δὲ ἄγριαι νῆσσαι, οἱ φασιανοὶ καὶ αἱ ἄγριαι ὄρνιθες ἐκ Βελγίου καὶ Ὀλλανδίας. Ἡ Ἱσπανία παρέχει 2 $^1/_2$ ἑκατομμύρια κορυδαλῶν καὶ ἄλλων ᾠδικῶν πτηνῶν. Ἡ Ἰταλία ἀπέστειλε τὸ παρελθὸν ἔτος 2 περίπου ἑκατομμύρια περιστερῶν. Τὴν μεγαλειτέραν ὅμως μέριμναν πρὸς διατροφὴν τοῦ γιγαντώδους στομάχου τῶν Παρισίων, ἐν ὅλῳ λαμβανομένου, παρέσχεν ἡ Αὐστρία. Αὕτη ἀπέστειλεν ἐν ἔτει μὲν 1885 4,900 χιλιόγραμμα ἀγρίων ζῴων, ἐν ἔτει δὲ 1886 400, 000, ἤτοι ἐν διαστήματι ἑνὸς καὶ μόνου ἔτους ἑκατονταπλασίασε τὴν ἐξαγωγήν της. Ἐκ τῶν 400 τούτων χιλιάδων 60,000 ἦσαν λαγωοί, 27, 100 φασιανοί, 190, 000 πέρδικες, 110, 000 κόσσυφοι καὶ 5, 440 ἔλαφοι. Ἀλλὰ καὶ ἐκ Ῥωσσίας ἤρξαντο εἰσερχόμενα κυνήγια εἰς Παρισίους, καὶ ἐν γένει τὸ ξένον κυνήγιον τὸ καταναλισκόμενον ἐν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ ἀποτελεῖ τὰ 75 ἑκατοστὰ τοῦ ὅλου.

Ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ὀστρέων ἐδιπλασιάσθη ἀπὸ τοῦ 1876, καθόσον ἐν ἔτει 1886 ἀνῆλθεν εἰς 212 ἑκατομμύρια τεμαχίων ἀπὸ 98 ἑκατομμυρίων, εἰς ἃ ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο. Τὸ πλεῖστον τῶν ὀστρέων ἔρχεται ἐκ Πορτογαλλίας. Ἕνεκα τοῦ πλήθους δὲ τούτου ἠλαττώθη μικρὸν καὶ ἡ τιμὴ αὐτῶν. Ἐνῷ π. χ. τὰ πορτογαλλικὰ ὄστρεα εἶχον πρότερον 4 φράγκα καὶ 35 ἑκατοστὰ σήμερον στοιχίζουσι 4 φρ. καὶ 15 ἑκατοστά.

Ὡς πρὸς τὰ ποτά, ἐν ἔτει 1886 εἰσήχθησαν εἰς Παρισίους 4 ἑκατομμύρια ἑκατόλιτρα οἴνου, 272, 205 ἑκατόλιτρα ζύθου καὶ 299, 568 ἑκατόλιτρα οἴνου ἐκ καρπῶν. Ἡ γαλλικὴ πρωτεύουσα ἀπορροφᾷ μόνη τὸ πέμπτον τοῦ ἐν ὅλῃ τῇ Γαλλίᾳ παραγομένου οἴνου, ὅστις ἄλλως ἐν ἔτει 1886 ἀνήρχετο εἰς 25 ἑκατομμύρια ἑκατολίτρων. Ἐὰν δὲ συναγάγωμεν πορίσματα ἐκ τῶν ἄνω ἀριθμῶν, θέλομεν ἴδει ὅτι ἕκαστος Παρισινὸς ἐν ἔτει 1886 κατηνάλωσεν 148 χιλιόγραμμα ἄρτου, 10 χιλιόγραμμα ἰχθύων, 3 χιλιόγραμμα ὀστρέων, 10 χιλιόγραμμα ὀρνιθίων καὶ κυνηγίου, 74 χιλιόγρ. κρέατος, 7, χιλ. βουτύρου, 186 λίτρας οἴνου, 12 λίτρας οἴνου καρπῶν καὶ 11 λίτρας ζύθου. Ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν κατοίκων τῶν Παρισίων ἤθελεν εἶναι εὐτυχὲς ἐὰν ἡ ἀναλογία αὕτη ἀντεστοίχει οὕτως εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν.

Digitized by Google

ΜΙΑ ΜΗΤΕΡΑ

'Πίσω 'ςτὸν κάμπο τὸν πλατύ, 'ςτὴν παραπάνω χώρα
κάποιος 'ςτὰ χρόνια τὰ παληὰ κατάρα εἶχε δώσει
νὰ βγῇ 'ςτὴ μάνα τοῦ νεροῦ θεριὸ ξαγριεμένο
νὰ μὴν ἀφίνῃ τὸ νερὸ τὴ χώρα νὰ ποτίσῃ,
καὶ τὰ σπαρτὰ νὰ ξεραθοῦν καὶ νὰ διψοῦν οἱ ἄνθρωποι.
Καὶ τὸ θεριὸ παράγγειλε 'ςτὸ βασιλειᾶ τῆς χώρας
πῶς ἂν τοῦ στέλνῃ κάθε αὐγὴ νὰ τρώγῃ ἕνα κορίτσι
θ' ἀφίνῃ 'λίγο τὸ νερὸ νὰ τρέχῃ μέσ 'ς τὸν κάμπο·
κ' ἡ κόρη νἆν' ἀπὸ γενηὰ κι' ἀπ' ὅλαις διαλεγμένη
μοναχοκόρη κι' ὤμορφη καὶ μοσχαναθρεμμένη,
Κι' ὁ βασιλῆᾶς σἂν τ' ἄκουσε βγάζει πικρὸ φερμάνι,
κάθε πρωΐ 'ςτὴν ἔλεψι τὸν κλῆρο νὰ τραβοῦνε
'σταὶς ὤμορφαις, 'σταὶς διαλεκταὶς καὶ 'σταὶς μοναχοκόραις,
κι' ὅποια εἶν' ἐκείνη ἡ ἄτυχη ποὺ θὰ τῆς πέσῃ ὁ κλῆρος
νὰ τήνε πᾶνε 'ςτὸ θεριὸ γιὰ τάμμα νὰ τὴν φάγῃ.
Πηγαίνουν μιά, πηγαίνουν δυό, πηγαίνουν τρεῖς καὶ πέντε
καὶ κάθε αὐγὴ μιὰν ὤμορφη καὶ μιὰ μοναχοκόρη.
Μαυροφοροῦν οἱ χωριανοί, μαροφοροῦν μανάδες
καὶ κλείνουν τ' ἀρχοντόσπητα καὶ μοιρολόγια βγάζουν.
Μὰ μιὰν αὐγή, μιὰ κυριακὴ, μιὰ 'πίσημην ἡμέρα
ὁ κλῆρος πῆγε κ' ἔπεσε σὲ μιὰν ἀρχοντοπούλα
πούχε τ' ἀμέτρητα προικιά, τὰ κάλλη τὰ περίσσια.
Κ' ἡ μάνα της σἂν τ' ἄκουσε βαρειὰ λιγοθυμάει
καὶ κλαίει καὶ σκοτόνεται καὶ σἂν τρελλὴ φωνάζει·
«Θέ μου μεγαλοδύναμε, μιὰ χάρι σοῦ γυρεύω,
»ἐσὺ ποῦ βλέπεις τ' οὐρανοῦ τὸ διαμαντένιο πλάτος,
»τὰ ποιὸ βαθειὰ τῆς θάλασσας καὶ τὴν καρδιὰ τῆς μάνας,
»κύττα καὶ τὴν καρδούλα μου καὶ μὴ μὲ ξεστοχιάσῃς,
»καὶ δός μου σὲ παρακαλῶ γιὰ μιὰ στιγμὴ μονάχα
»τὴν εὐμορφιὰ τῆς κόρης μου καὶ τὰ γλυκά της νηᾶτα».
Κι' ὁ Θειὸς τὴν ἐλυπήθηκε κ' ἐχάρισε 'ςτὴ μάνα
τὴν εὐμορφιὰ τῆς κόρης της καὶ τὰ γλυκά της νηᾶτα,
κ' ἡ μάνα ἐξεκίνησε μυριοκαμαρωμένη
γιὰ νὰ τὴν φάγῃ τὸ θεριό, νὰ ζήσῃ ἡ κόρη 'πίσω.

—

Ἦταν ἡ ὥρα ποὔτρεμε τὸ τελευταῖο ἀστέρι
κ' ἐπρόβαλλ' ὁ Αὐγερινὸς κ' ἐκρύβουνταν ἡ Πούλια
κ' ἐρρόδιζ' ἡ 'Ανατολὴ κ' ἐφεγγοβόλα ἡ Δύσι.
'Η μάνα παίρνει τὸ στρατὶ καὶ τὸ βουνὸ ἀνεβαίνει
καὶ φθάνει ἀπάνω 'ςτοῦ νεροῦ τὴ στοιχειωμένη μάνα
κι' ἀκούει ἄγριο μουγγριτὸ ἀπ' τοῦ θεριοῦ τὸ στόμα,
καὶ βλέπει σπίθαις ποὔβγαιναν ἀπ' τοῦ θεριοῦ τὰ μάτια.
'Ανατριχιάζει σύσσωμη καὶ πνίγετ' ἡ φωνή της,
μὰ παίρνει δύναμι ἀπ' τὸ Θειὸ κι' ἀπ' τὴν πολλὴν ἀγάπη
κ' ἐφτέρωσαν τὰ πόδια της κ' ἐθέριεψεν ὁ νοῦς της,
κι' ἀστόχιασε τὸ θάνατο γιὰ τὴ ζωὴ τῆς κόρης
κ' ἔσκυψε μόνη 'ς τοῦ θεριοῦ τὸ πεινασμένο στόμα.
Μᾶταν ἡ ὥρα θεϊκὴ κ' εὐλογημέν' ἡ ὥρα
καὶ μέσ' 'ς τὰ σπλάχνα τοῦ θεριοῦ ζωντάνεψ' ἡ καρδιά της
καὶ τὸ θεριὸ ἀπόκτησε καρδιὰ ποῦ δὲν τὴν εἶχε.
Κι' ὅσα κορίτσια ἐπήγαιναν γιὰ νὰ τὰ φάῃ γιὰ τάμμα
τὰ κύτταζε, τὰ πόναγε μὲ τὴν καρδιὰ τῆς μάνας
κι' ἄφινε πάλι τὸ νερὸ χωρὶς νὰ φάῃ κανένα,
ὥς ὅτου πειὰ ξεψύχησεν ἀπ' τὴν πολλή του πεῖνα...
Ἔτσι τῆς μάνας ἡ καρδιὰ καὶ τὸ θεριὸ νικάει.

Ιωαννης Πολεμης

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὅσην ἱκανότητα καὶ ἂν κέκτησαι, οὐδέποτε δύνασαι νὰ ἀνυψωθῇς μὴ εὐαρεστῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Μὴ καταφρόνει τὰς κάτω βαθμίδας τῆς κλίμακος· αὐταὶ ἄγουσι πρὸς τὰς ἄνω.

Πᾶσα διαιτητικὴ ἄρχεται διὰ τοῦ προγράμματος: *Ἔχε ἥσυχον τὸ πνεῦμά σου.*

—

'Αναγινώσκων τὰ βιβλία τῶν κλασσικῶν συγγραφέων βλέπεις τὸν κόσμον πρὸ σοῦ ἀναπεπταμένον. Ἔχεις μετὰ σοῦ ἐν τῇ ἠρέμῳ σιγῇ τοῦ ἀναγνωστηρίου σου τοὺς πρὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων ζήσαντας. Παρέρχεσαι ἀπὸ τοῦ κόσμου χωρὶς νὰ καταλίπῃς ἴχνος τῆς διαβάσεως καὶ τῶν σκέψεών σου, ἀλλὰ δύνασαι νὰ εἴπῃς ὅτι ἔζησας μετὰ τῶν μεγάλων πνευμάτων τὴν αἰωνίαν ζωήν. Τὸ δένδρον μόνον καὶ τὸ ζῶον ζῶσι δι' ἑαυτὰ κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τοῦ χρόνου μέχρις οὗ ἀποθάνωσιν. Ὁ ἀναγινώσκων ἀπολαμβάνει μετὰ τῆς ζωῆς καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἑκατονταετηρίδων.

—

Σκωτικὴ παροιμία:

Ἄνθρωπος χωρὶς παρᾶ περνᾷ γλήγορα μέσ' ἀπ' τὸ παζάρι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ αὐτοκρατορικὴ πολυτεχνικὴ ἑταιρία τῆς Ρωσσίας προεκήρυξε διαγωνισμὸν πρὸς κατασκευὴν νέας λυχνίας ναφθελαίου, χάριν τῶν χωρικῶν, πληρούσης τοὺς ἑπομένους ὅρους· α') Ἡ λυχνία δέον νὰ δίδῃ φῶς 4 κηρίων κατὰ μέσον ὅρον ἐν διαρκεῖ ὀκταώρῳ λειτουργίᾳ, δαπανῶσα κατὰ μέσον ὅρον 4 γραμμάρια ἐλαίου καθ' ὥραν καὶ κατὰ κηρίον, ἀπολύτως δὲ μὴ δαπανῶσα πλέον τῶν 20 γραμμαρίων καθ' ὥραν· β') Ἡ διαφορὰ τῆς ἐντάσεως τοῦ φωτὸς δι' 8 ὥρας φωτισμοῦ, μεταξὺ τοῦ ἐλαχίστου καὶ τοῦ ἀνωτάτου, δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν ἔντασιν ἑνὸς κηρίου· γ')· Ἡ φλὸξ δέον νὰ εἶνε ἤρεμος καὶ νὰ μὴ πάλλεται· δ') Ἡ λυχνία δέον νὰ ἔχῃ μετάλλινον τὸ δοχεῖον, μηχανισμὸν δὲ ὅσον τὸ δυνατὸν ἁπλούστερον καὶ εὔληπτον εἰς χωρικούς. Ἡ προκηρυσσομένη ἀμοιβὴ εἶνε 2500 ρουβλίων. 'Αμοιβὴ 1000 ρουβλίων προκηρύσσεται διὰ τὸν κατασκευαστὴν τῆς καλλιτέρας λυχνίας ναφθελαίου, πρὸς οἰκιακὰς χρήσεις χρησίμου. Ἡ λυχνία αὕτη δέον νὰ παρέχῃ φῶς ἐντάσεως 12 κηρίων καὶ νὰ πληροῖ τοὺς ἀνωτέρω περίπου ὅρους.

Ὁ διάσημος Οὔμβολδ ἠγάπα πολὺ νὰ διηγῆται ἀνέκδοτα, καὶ τὸ σοβαρὸν ὕφος τὸ ὁποῖον ἐτήρει κατὰ τὴν διήγησιν συνέτεινε παρὰ πολὺ εἰς τὴν σαγήνευσιν τῆς προσοχῆς. 'Ιδοὺ ἓν τούτων καθ' ὃν τρόπον ἐκεῖνος τὸ διηγεῖτο· Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ βασιλεὺς Φρεδερῖκος Γουλιέλμος ὁ Γ' εὑρίσκετο ἐν Ρώμῃ εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ὁδηγὸν καὶ ἑρμηνευτὴν τὸν ἱστορικὸν Νείβουρ, πρεσβευτὴν τότε τῆς Πρωσσίας παρὰ τῇ Ἁγίᾳ Ἕδρᾳ. Καίτοι ἐγνώριζε κάλλιον τὰ ἱστορικὰ κείμενά του ἢ τὰς αὐλικὰς ἐθιμοτυπίας, ὁ Νείβουρ ἐφόρει πάντοτε κοντὴν περισκελίδα καὶ μεταξίνας περικνημίδας, ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ παρου-

Digitized by Google

σιασθῇ ἐνώπιον τοῦ δεσπότου αὐτοῦ. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ὑπερβολικὴ ἰσχνότης τῶν κνημῶν του ὑπεκίνει πολὺν γέλωτα, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς πολλὴν ᾐσθάνετο κόπον ἵνα συγκρατήσῃ τὸν γέλωτα, ὅτε ἔβλεπε τοὺς ἰσχνοὺς πόδας τοῦ πρεσβευτοῦ του. Ἀφορμὴν λαμβάνων τὸ ψυχρὸν τοῦ καιροῦ ὁ βασιλεὺς εἶπεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν Κυρίαν Νείβουρ.

— Πρέπει νὰ συμβουλεύσητε τὸν σύζυγόν σας νὰ φέρῃ ἄλλην ἐνδυμασίαν· μὲ τὰς μεταξίνας ταύτας περικνημίδας καὶ τὴν περισκελίδα του, θὰ συναχωθῇ ἐπὶ τέλους.

— Ἄ, Μεγαλειότατε, ἀπεκρίνατο ἀφελῶς ἡ κυρία, δὲν ὑπάρχει κίνδυνος. Ἐὰν ἐγνωρίζατε τὸ τί φορεῖ ὑπὸ τὰς περισκελίδας ταύτας! »

Ὁ «Μέγας Ἀνατολικός», τὸ κολοσσιαῖον ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον τὸ γνωστότερον ὑπὸ τὸ ὄνομα «Λεβιάθαν» φαίνεται καταδεδικασμένον εἰς τύχην ἄδοξον. Ἐπανειλημμένως πωληθέν, ἐξετέθη ἐσχάτως εἰς νέαν δημοπρασίαν, ἠγοράσθη δὲ ἀντὶ 525 χιλιάδων φράγκων. Πρὸ ἑνὸς ἔτους ἐπωλήθη ἀντὶ 650,000. Ἡ ναυπήγησις, ἡ ἐξάρτησις καὶ ἡ διασκευὴ τοῦ «Λεβιάθαν» ἐστοίχισε 18,300,000 φρ.

Τὸ μέγα ἄγαλμα τοῦ Βασιγκτῶνος τὸ κατασκευασθὲν ἐν Βερολίνῳ μετηνέχθη εἰς Φιλαδέλφειαν καὶ κατετέθη προσωρινῶς ἐν παραπήγματι πυριμάχῳ, διότι ἡ κατασκευὴ τῆς βάσεως αὐτοῦ ἐκ γρανίτου θέλει βραδύνει ἐπὶ πολύ. Πρὸς τούτοις ἀναμένονται ἐν Φιλαδελφείᾳ καὶ τὰ λοιπὰ διακοσμητικὰ τοῦ μνημείου ἀγάλματα καὶ κοσμήματα, ἅτινα ἐπροπλάσθησαν μὲν ὑπὸ τοῦ γερμανοῦ Σείμεριγγ, ἐχύθησαν δὲ ἐν σιδήρῳ ὑπὸ τοῦ Γηλέδεβεκ.

Ὁ Γάλλος ζωγράφος Meissonier ἐνῷ εἰργάζετο εἰς γραφὴν δύο εἰκόνων παραγγελθεισῶν ὑπὸ Ἄγγλων ἀριστοκρατῶν καὶ παριστανουσῶν σκηνὰς ἐκ τῶν μαχῶν τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α' κατελήφθη αἴφνης ὑπὸ παραλύσεως τοῦ ἀντίχειρος τῆς δεξιᾶς χειρός, οὕτω δὲ ἀδυνατεῖ πλέον νὰ κρατῇ τὴν γραφίδα, ἔτι δὲ δυσκολώτερον νὰ εἰκονογραφῇ.

Οἱ ἐκ τοῦ γραφείου τῆς Στατιστικῆς ἐν Πρωσσίᾳ δημοσιευθέντες ἀριθμοὶ τῶν Γερμανῶν μεταναστῶν ἐκ τῶν Πρωσσικῶν λιμένων καὶ τῶν τῆς Ἀμβέρσης, Ἀμστελοδάμου καὶ Ῥοττερδάμης ἔχουσι ὡς ἑξῆς· Κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τ. ἔ. μετηνάστευσαν 8,155, κατὰ τοὺς 9 δὲ μῆνας ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι Σεπτεμβρίου 80,763. Ἡ μετανάστευσις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἦτο 9,138 τὸν Σεπτέμβριον, 62 δὲ χιλιάδες κατὰ τοὺς ἀντιστοίχους ἐννέα μῆνας.

Δύο εὐπατρίδαι Σκῶτοι συζητοῦσι περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τῶν προγόνων των.

— Ὁ κατακλυσμός! λέγει ὁ εἷς ὅστις εἶνε εἰδημονέστατος τῶν Γραφῶν, ὁ κατακλυσμός! ὑποθέτω ὅτι δὲν εἰξεύρεις τί εἶνε κατακλυσμός, ὅταν μοῦ λέγῃς ὅτι οἱ πρόγονοί σου ὑπῆρχον πρὸ τοῦ Νῶε· δὲν γνωρίζεις ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπνίγησαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πλὴν τοῦ Νῶε καὶ τῆς οἰκογενείας του; Ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν ἀνέγνωσα ποτὲ εἰς τὴν Γραφὴν ὅτι εἰς τὴν Κιβωτὸν ἦτο ἐγκεκλεισμένος καὶ κανεὶς Μακδόναλδ.

— Ἄ! ἀπαντᾷ ὁ Μακδόναλδ, χωρὶς νὰ πτοήσῃ αὐτὸν ἡ ἀσήμαντος αὕτη ἀντίρρησις, φαίνεται ὅτι δὲν εἰξεύρεις ὅτι οἱ Μακδόναλδ εἶχον πάντοτε ἰδιόκτητα πλοῖα.

Περὶ τοῦ πρὸ μηνῶν ἀποθανόντος διασήμου Γάλλου καλλιτέχνου Καρριὲρ-Μπιλὲζ ἀναφέρει γαλλική τις ἐφημερὶς τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον:

Ἡ ἐν Βερολίνῳ ἑταιρία τοῦ πανοράματος εἶχε παραγγείλῃ εἰς τὸν καλλιτέχνην τὴν προτομὴν τοῦ πρίγκιπος διαδόχου τῆς Γερμανίας. Ἐκεῖνος ἠρνήθη ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν. Ἐπιμένοντος τοῦ γερμανοῦ ἐντολέως ὁ γλύπτης εἶπε:

— Ἡ τιμὴ θὰ εἶνε ὑπέρογκος διὰ σᾶς.

— Ἐπὶ τέλους εἰπέτε πόσα θέλετε;

— Πέντε δισεκατομμύρια, ἀπεκρίνατο ξηρῶς ὁ καλλιτέχνης.

Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἔθραυσέ ποτε τὴν κλεῖδα ὀστοῦ τινος ἐν πολέμῳ, ὁ δὲ θεραπεύων αὐτὸν ἰατρὸς καθ' ἑκάστην ἐζήτει τι παρὰ τοῦ βασιλέως.

— Δύνασαι νὰ λαμβάνῃς ὅ,τι θέλεις, τῷ εἶπεν ὁ Φίλιππος, ἔχεις τὴν κλεῖδα.

Ὁ λόγος περὶ ἀστρονομίας ἐν πληθούσῃ συναναστροφῇ. Ἕκαστος ἐκφράζει τὸν θαυμασμόν του περὶ τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἐπιστήμης, ἥτις κατώρθωσε διὰ τῶν τηλεσκοπίων καὶ τῶν μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν νὰ καθορίσῃ ἀποστάσεις ἀστέρων, διαστάσεις πλανητῶν καὶ τόσα ἄλλα ἀπίστευτα.

— Ἐγὼ περισσότερον ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἕνα θαυμάζω, λέγει παρατυχὼν ὁ Ἀγαθόπουλος.

— Τί;

— Βρὲ ἀδελφέ, πῶς κατώρθωσαν οἱ ἀστρονόμοι νὰ μάθουν τὰ ὀνόματα τῶν ἄστρων!!

Ἡ παιδαγωγὸς τῆς ὀκταετοῦς Λιλῆς ἐξετάζει αὐτὴν εἰς τὸ μάθημα τῆς ζωολογίας.

— Ὀνόμασε μερικὰ οἰκόσιτα ζῶα.

— Ὁ ἵππος, ἡ γαλῆ....

— Ἄλλα.

— Ὁ ἀλέκτωρ, ἡ ὄρνις...

— Ναί, ἀλλὰ νὰ εἶνε τετράποδα... ποῖον εἶνε ἐκεῖνο τὸ τετράποδον, τὸ ὁποῖον ἔχομεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ τὸ ὁποῖον κάμνει συχνὰ τόσον πολὺν θόρυβον ὥστε δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ κοιμηθοῦμε....

Ἡ Λιλὴ (μετά τινα σκέψιν).—Τὸ πιάνο μας!

Πάντες εἴμεθα ματαιόφρονες, διότι συγκρίνομεν ἑαυτοὺς πρὸς τοὺς ἄλλους ὑπ' ἐκείνην τὴν ἔποψιν καθ' ἣν εἴμεθα ὑπέρτεροι αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1133

Digitized by Google

'Αριθ. 622 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 29 Νοεμβρίου 1887

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

ΥΠΟ ΦΩΤΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ Ἢ ΦΩΤΑΚΟΥ

Αἱ δημοσιευόμεναι κάτωθι σημειώσεις περὶ τοῦ βίου τοῦ Θεοδ. Κολοκοτρώνη, αἵτινες εἶνε μᾶλλον ἠθογραφία ἢ βιογραφία τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Φ. Χρυσανθοπούλου συγγραφέως τῶν «Ἀπομνημονευμάτων τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως», μέρος τῶν ὁποίων πρὸ χρόνων ἐξεδόθη, ταύτας δὲ παρεχώρησεν ἡμῖν εὐμενῶς πρὸς δημοσίευσιν ὁ κάτοχος τῶν χειρογράφων τοῦ Φωτάκου Κύριος Σταῦρος Ἀνδρόπουλος ἀρεοπαγίτης, εἰς ὃν καὶ ὁμολογοῦμεν χάριτας.

Εἰς τὰς δημοσιευομένας ἤδη σημειώσεις οὐδεμία ἐγένετο μεταβολὴ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Φωτάκου γεγραμμένα.

Ἐν τῇ ἠθογραφίᾳ ταύτῃ ὁ Φωτάκος δι' ὕφους λογογραφικοῦ καὶ ἀφελοῦς, καὶ ἐν λέξει ἁπλῇ σκιαγραφεῖ τὴν θέσιν τοῦ Γέρο—Κολοκοτρώνη ἐν μέσῳ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Φωτάκου φαίνεται πολλαχοῦ ἀσύνδετον καὶ ἀνεπεξέργαστον, καὶ μὴ συμπεπληρωμένον· ἦτο ἴσως ἡ πρώτη καταγραφή, ἀλλὰ καὶ τοιαύτη, οἵα κατελείφθη, ἀποτελεῖ πλήρη ἠθικὴν σκιαγραφίαν ἐν διαγράμματι τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, χαραχθεῖσαν κατὰ τὰς ἐντυπώσεις, ἃς ἔλαβεν ὑπὸ τῶν συγχρόνων.

Πολλοὶ ἔγραψαν περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη καὶ τῆς γενεᾶς του, καὶ προσέτι ὅτι αὐτὸς ἐσώθη, ὡς ἐκ θείας προνοίας, καὶ εὑρέθη εἰς τὴν ἐπανάστασίν μας, καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθινόν· διότι ὅσα γίνονται εἰς τὸν κόσμον ἐκ τῆς θείας προνοίας διοικοῦνται, καὶ διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη εὑρίσκονται ἄνθρωποι ἐξέχοντες ἀπὸ τοὺς ἄλλους, εἴτε κατὰ τὸν νοῦν εἴτε κατὰ τὴν τόλμην, εἴτε καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας ὅτι θὰ χαθοῦν ἂν μόνοι των δὲν φροντίσουν νὰ καταστρέψωσι τὸν ἐχθρόν των, ἀφοῦ ἄλλος δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ τοὺς σώσῃ. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀσυνήθιστον εἰς τὸν κόσμον, καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἡ δὲ ἱστορία ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀναφέρει πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα. Καὶ αἱ ἄγριαι φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐταὶ ἀκόμη εἶχον καὶ ἔχουσι τοιαῦτα ἄτομα ἐξέχοντα τῶν ἄλλων, καὶ δι' αὐτῶν γίνεται ἡ συγκέντρωσις καὶ ἡ συνεννόησις τῶν πολλῶν. Τὰ ἄτομα ταῦτα οἱ ἄνθρωποι τὰ ὠνόμασαν ἥρωας, ἐθνάρχας, φυλάρχας, ἀρχηγούς, ἀρχιστρατήγους, καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων τοιούτων ὀνομάτων. Κάθε ἔθνος καὶ κάθε φυλὴ ἔχει τοὺς διευθύνοντας καὶ ἑρμηνεύοντας τὸ πνεῦμά των, διατηροῦντας τὴν ὁμόνοιάν των, καὶ ὁδηγοῦντας τὴν φυλὴν εἰς τὴν ἕνωσίν της καὶ εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν συμφερόντων της. Οἱ τοιοῦτοι ἀρχηγοὶ ἐμπνέουν τὴν φιλοτιμίαν εἰς ὅλην τὴν φυλήν των διὰ νὰ ἀγωνίζεται πρὸς σωτηρίαν της, ὅταν αὐτὴ κυριευθῇ ἀπὸ ἄλλην φυλὴν ξένην κατὰ τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσάν της. Ὅλα αὐτὰ τὰ καθιέρωσεν ἡ θεία πρόνοια διὰ νὰ γυρίζουν εἰς τὸν κύκλον των, ν' ἀναφαίνωνται, καὶ νὰ βυθίζωνται τοιουτοτρόπως, ὥστε οἱ μὲν παρόντες νὰ τὰ πράττωσι, νὰ τὰ βλέπωσι καὶ νὰ τ' ἀκούωσιν, οἱ δὲ ἐρχόμενοι ὕστερα νὰ τὰ ἀναγινώσκωσιν, ἂν ἐγράφησαν. Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐπαναστατήσαντες κατὰ τῆς Τουρκικῆς δυναστείας δὲν ἐκάμαμεν πρᾶγμα ἀσυνήθιστον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας μας. Ὅλοι ἐφυλάξαμεν τὰ πατροπαράδοτα μυστήρια τῆς φυλῆς μας, τὴν θρησκείαν μας, τὰ γράμματά μας καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν πατέρων μας. Ὅλοι ὑπεφέραμεν τὸ βάρος τῆς δουλείας μὲ πολλὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν διαδοχικῶς ἀπὸ τὸν πατέρα εἰς τὸ παιδί, ἐτρέφομεν τὸ φυσικὸν πνεῦμα, καὶ ἀφοῦ τὸ ἐκαθαρίσαμεν, τὸ ἐβάλαμεν ἔπειτα εἰς ἐνέργειαν, καὶ ὅταν ἕκαστος ἢ καὶ πολλοὶ ὁμοῦ εὕρισκον τὸν κατάλληλον καιρὸν ἐπεβουλεύοντο, ὅπως ἐδύναντο, τὸν δυνάστην καὶ κατακτητὴν τῆς φυλῆς μας, μυστικῶς ἐνεργοῦντες ὅπως ἐνεργῇ ὁ σκώληξ εἰς τὰ σπλάχνα τοῦ δένδρου, ἕως ὅτου φάγῃ τὴν καρδίαν του καὶ τὸ ἀποξηράνῃ. Πόσους Κολοκοτρώνας ἔβγαλεν ὁ χρόνος, ἀλλὰ δὲν εὗρον ἐποχὴν κατάλληλον διὰ νὰ ἀναδειχθοῦν, καὶ συλλογιζόμενοι ὅτι δὲν δύνανται νὰ φέρουν γενικὸν ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ γένους των, ἀγρίευσαν ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν, καὶ ἐπλανῶντο εἰς τὰ ὄρη ματαίως, ἕως οὗ ἐσώνετο ὁ βίος των. Αὐτοὶ ἔπειτα ὠνομάσθησαν κλέφται, ἤτοι ἄτακτοι, διότι δὲν ὑπήκουον εἰς κανένα νόμον καὶ ἀνθρωπίνην συμφωνίαν· ἅρπαζον τὰ πρὸς τὸ ζῆν αὐθαιρέτως, καὶ ἐπειδὴ ἔπαιρναν τοὺς κόπους

Digitized by Google

τῶν ἄλλων, οἱ φύλακες τῶν νόμων τῆς ἐξουσίας τοὺς κατεδίωκον ὡς παραβάτας αὐτῶν, καὶ ὡς ἐλαττόνοντας τὴν δύναμιν τῆς ἐξουσίας, διότι διὰ τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐκδικήσεως ἀνεκούφιζον τὰ βάρη ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς των, τὰ ὁποῖα ἡ ἐξουσία καθεκάστην ηὔξανεν· καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐκδίκησις εἶναι φυσικὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἄλλοι πολλοί, μὴ ὑποφέροντες τὰ βάσανα τῆς τυραννίας, ἔφευγαν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπροσκολλῶντο εἰς τὸν ἀνεγνωρισμένον κλέφτην, καὶ οὕτω ὅλοι ὁμοῦ ὡς ἕνα σῶμα ὑπερασπίζοντο· καὶ μολονότι ἡ ἐξουσία τοὺς κατεδίωκε καὶ τοὺς ἐφόνευεν, οἱ ἀδύνατοι, καὶ διὰ τοῦτο οἱ μᾶλλον τυραννούμενοι τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἐβοήθουν καὶ κρυφίως τοὺς ἔδιδον τροφὰς καὶ τοὺςπαρεκάλουν νὰ σκοτώνουν τοὺς ἐχθρούς των Τούρκους. Οἱ κλέφται ἦσαν πολλοὶ ὠφέλιμοι εἰς τοὺς ἀδυνάτους· τὸ δὲ συμφέρον ἦτο καὶ διὰ τοὺς δύω κοινόν, ὁ μὲν ἀδύνατος ἐκδικεῖτο διὰ τῶν κλεφτῶν τοὺς Τούρκους, οἱ δὲ κλέφται ὡς δυνατοὶ εἶχον τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς των ἀπὸ τὸν ἀδύνατον Ἕλληνα, ὅστις ἔλεγε τότε εἰς τοὺς δυνατοὺς Τούρκους, «ἄφησέ με ἥσυχον μὴ μοῦ παίρνῃς τὸν κόπον μου, τὸ παιδί μου, τὴν θυγατέρα μου, καὶ μὴ μὲ ἀτιμάζῃς διότι θὰ γείνω κλέφτης, ἢ θὰ βάλω τοὺς κλέφταις νὰ σὲ σκοτώσουν»· καὶ οὕτως οἱ Τοῦρκοι ἐπεριστέλλοντο.

Κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου, κατὰ τὰ 1769,πολλοὶ Ἀλβανοὶ ἀπὸ τοὺς εἰσβαλόντας τότε ἔμειναν εἰς αὐτήν, καὶ διὰ τὰς αὐθαιρεσίας καὶ τὰς ἄλλας κακουργίας των κατήντησαν πληγὴ ἀνίατος ὄχι μόνον εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Τούρκους, οἵτινες δὲν ὥριζαν τὰ χωρία των, οὔτε ἐτόλμων νὰ πηγαίνωσιν εἰς αὐτά. Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ αὐτοὶ ἔπιασαν ὅλα τὰ στενὰ (δερβένια) καὶ ἐφορολόγουν ἀδιακρίτως τοὺς διαβαίνοντας. Οἱ σημαντικοὶ Τοῦρκοι ἐβλάπτοντο ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐλευθερώσουν ἀπὸ αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον, καὶ πρὸς τοῦτο ἐκάλεσαν εἰς βοήθειαν τοὺς κλεφτοκαπεταναίους, καὶ μεταξὺ ὅλων αὐτῶν διεκρίθη τότε ὁ Κωνσταντῖνος Κολοκοτρώνης, ὁ πατὴρ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη. Αὐτὸς ὁ ἥρως ἐμεγάλυνε τότε τὸ ὄνομά του, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐχόρτασαν ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους του καὶ ἀπὸ τὰς νίκας του· ἄφησε μνήμην καὶ καταγωγὴν ἔνδοξον καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ εἰς τοὺς Τούρκους. Ὁ δὲ τότε πασᾶς τῆς Πελοποννήσου διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν φόβον διέταξε καὶ ἐστήθη πύργος ὡς τρόπαιον ἔξω τοῦ τείχους τῆς Τριπόλεως· τὸ τρόπαιον τοῦτο ὡμοίαζε μὲ πυραμίδα, καὶ ἐκτίσθη ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν φονευθέντων τότε Ἀλβανῶν. Ὁ πύργος οὗτος ἐσώζετο πολλὰ χρόνια ἔπειτα. Ὁ Πασᾶς ἔδιδε πολλὰ δῶρα καὶ τιμὰς ἀκόμη εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔφερε κεφάλια Ἀλβανῶν. Οἱ δὲ γέροντες Τοῦρκοι εἰς τὰ καφενεῖα διηγοῦντο εἰς τοὺς νεωτέρους Τούρκους τὴν παλληκαριὰν τῶν κλεφτῶν,καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχον ἴδια ἱστορικὰ κατωρθώματα, ἐμεγάλυναν τὰ συμβάντα καὶ τὰ ἔκαμναν τεράστια καὶ τοιουτοτρόπως ἐχόρτασαν τὰ αὐτιὰ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὰ κατορθώματα τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, ὥστε τὸ ὄνομά του δὲν ἐλησμονήθη.

Τὴν μνήμην ταύτην καὶ τὰ κατορθώματα εὗρεν ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὁ ὁποῖος πάλιν δὲν ἔλειψε νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς πολλὰ κατορθώματα ἄξια καὶ πολλὴν κατὰ Τούρκων φθοράν,καὶ τοιουτοτρόπως δὲν ἐλησμονήθη τὸ ὄνομα καὶ ἡ γενεὰ τῶν Κολοκοτρωναίων οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, οὔτε ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Καὶ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον διεφημίζετο τὸ ὄνομά του, καὶ ὅ,τι συμβὰν ἐγίνετο οἱ ἄνθρωποι ἔλεγαν ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης τὸ ἔκαμεν. Εἰς τοὺς Τούρκους ἄφησε ἀνεξάλειπτον τὸν φόβον καὶ τὴν ὑποψίαν. Ὅταν δὲ ἄρχισεν ἡ ἐπανάστασις ἀνενεώθησαν ὅλα τὰ συμβάντα, καὶ ἰδίως τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ γενομένου πολέμου μεταξὺ τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη Τούρκου Λαλιώτη καὶ τοῦ Βελῆ Πασᾶ τῆς Πελοποννήσου, ὅτε ὁ Θ. Κολοκοτρώνης ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον, ὅπου εἶχε καταφύγει, ἦλθεν εἰς βοήθειαν τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη, ὅστις ἦτο φίλος του. Ἡ δὲ τοιαύτη βοήθεια γενομένη μάλιστα ἐναντίον τοῦ Πασᾶ τὸν ὕψωσε περισσότερον καὶ μεγάλως ὠφελήθη ἐκ τούτου.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεώς μας ἐφημίσθη ὅτι ὁ Θ.Κολοκοτρώνης ἦλθεν εἰς τὴν Μάνην μὲ στρατεύματα. Τυχερὸς προσέτι ἐφάνη ἔπειτα καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Τούρκων Φαναριτῶν, καὶ οἱ ἄνθρωποι πολλὰ ἀνδραγαθήματά του καὶ τότε ἐκήρυττον.

Τὰ κατορθώματα τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη διεσαλπίσθησαν εἰς ὅλην τὴν Τουρκικὴν ἐπικράτειαν. Εἰς δὲ τὴν Ἀνατολὴν ἡ φαντασία τῶν Τούρκων ἔπλασεν αὐτὸν ὡς γίγαντα μονόμματον καὶ πελώριον. Πολλοὶ δὲ μάλιστα ἔλεγον, ὅτι εἶχε καὶ ἕνα 'μάτι μεγάλον ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς του. Δὶς καὶ τρὶς ἐξεδόθησαν σουλτανικὰ φερμάνια (διαταγαί), διὰ τῶν ὁποίων ἐπρογράφετο τὸ ὄνομα τοῦ Κολοκοτρώνη. Καὶ ὁ Πατριάρχης ἐξέδωκεν ἀφορισμὸν καὶ ἐγκυκλίους, αἱ ὁποῖαι ἀνεγνώσθησαν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ Τσαμία κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν λοιπῶν κλεφτῶν, οἵτινες τότε ἀπέμειναν. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1807 ἕως τὸ 1821 οἱ Τοῦρκοι ἐξουσίασαν τὰ πάντα καὶ ἐξέλιπε τὸ κυνήγημα τῶν κλεφτῶν. Ἀλλ' ἡ Τουρκικὴ ἐξουσία δὲν ἡσύχαζεν, ἤθελε τὸν θάνατον τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, καὶ ἐπειδὴ εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι εἰς τὸν ἕνα βραχίονά του εἶχε γραμμέ-

Digitized by Google

νον τὸ ὄνομά του μὲ στίγματα ὡς καὶ τὸ ἔτος τῆς γεννήσεώς του, διὰ τοῦτο ὅπου καὶ ἂν ἐσκότωναν κανένα κλέφτην, ἢ καὶ ἄλλον τινά, ὅστις εἶχε χαράξει γράμματα εἰς τὸ χέρι του, ἀφοῦ ἔκοβαν τὴν κεφαλήν του, ἔκοβαν ἔπειτα καὶ τὸ χέρι του, καὶ τὰ ἔφεραν, εἰς τὸν Πασᾶν, καὶ ἀμέσως διεδίδετο ὅτι ἐσκότωσαν τὸν Κολοκοτρώνην, ἡ δὲ φήμη αὕτη ἐκυκλοφόρει ἕνα περίπου χρόνον, καὶ ἐπειδὴ ἔπειτα ἠκούετο ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης ζῇ, ἐξηκολούθουν καὶ ἐκουβάλαγαν εἰς τὸν Πασᾶν χέρια καὶ κεφάλια, ὄχι μόνον τῶν φονευμένων κλεφτῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἀνθρώπων ἡσύχων, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πολλοὶ ἐσυνήθιζον νὰ γράφωσιν ἐπάνω εἰς τὰ χέρια καὶ εἰς τὸ στῆθός των διάφορα ἄνθη, καὶ τῆς ἐρωμένης των τὸ ὄνομα, καὶ ὅπου οἱ Τοῦρκοι εὕρισκον κανένα Χριστιανόν, τὸν ἐσκότωναν, ὄχι πλέον διότι τὸν ἐνόμιζαν ὡς Κολοκοτρώνην, ἀλλὰ ὡς παλληκάρι, καὶ ὅτι δῆθεν ἐφρόνει τὰ τῶν κλεφτῶν.

Ὁ Θ. Κολοκοτρώνης ἀφοῦ ἐγλύτωσεν ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἀπήντησεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, κατέφυγεν εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, ὅπου ἐσώθη καὶ εὑρέθη εἰς τὴν ἐπανάστασίν μας. Ἐκεῖ δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δημοκρατίας τῆς Ἑπτανήσου ἐφωτίσθη τὸ πνεῦμά του, εἶδε πολλὰς μεταβολὰς καὶ θαλασσινὸς ἀκόμη ἔγεινε καὶ τὸν βίον τοῦ πειρατοῦ μετῆλθεν. Ἀνέπτυξε δὲ τὸ πνεῦμά του ἰδέας πολλὰς καὶ ὑψηλάς, καὶ μεγάλως ἐπεθύμει τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Κατόπιν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἑπτάνησον, ἔπειτα τῆς Ῥωσσίας καὶ τελευταῖον τῆς Ἀγγλίας. Τότε ἄρχισε ν' ἀναφαίνεται καὶ ἡ ἑλληνικὴ Ἑταιρία τῶν φιλικῶν, ἥτις εὗρε τὸν Κολοκοτρώνην ἀνεπτυγμένον καὶ ἕτοιμον νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν ἐπανάστασιν, ὡς καὶ ἄλλους πολλοὺς ὁμοίους του, οἵτινες ὅλοι ὁμοῦ εἶχον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐξαπλωθῇ τὸ φρόνημά των, καὶ νὰ μεταδοθῇ τὸ σύνθημα τῆς ἐλευθερίας εἰς ὅλον τὸ τυραννούμενον ἔθνος των.

Ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ὡς κλέφτης, ἐγνώριζε καλῶς τὴν Πελοπόννησον, ἦτο πολύπειρος, καὶ εἶχε πολλοὺς συγγενεῖς, κουμπάρους καὶ ἀδελφοποιτούς. Ἡ ἀδελφοποιΐα τότε ἐγίνετο μὲ τὸν ἱερέα, καὶ ἐθεωρεῖτο καὶ αὐτὴ ὡς καὶ ἡ συγγένεια τοῦ αἵματος. Εἶχεν 120 ἀναδεξιμιούς, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκε τὸ ὄνομά του, καὶ οἵτινες ἔζων σχεδὸν ὅλοι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως. Τοιούτους πάλιν ἄλλους τοῦ ἀφησαν καὶ οἱ ἄλλοι του συγγενεῖς, ὡς καὶ ὁ ἀδελφός του Γιάννης. Ἀπὸ δὲ τοὺς κουμπάρους καὶ ἀναδεξιμιούς του εὗρε μεγάλην βοήθειαν. Ὁ Κολοκοτρώνης ἦτο μέγας ἀνὴρ καὶ μέγας στρατηγός. Εἶχε πνεῦμα φυσικόν, τὸ ὁποῖον ὡδήγει ἡ καλοκἀγαθος θέλησίς του, εἶχε ψυχὴν εὐγενῆ καὶ μεγάλην καρδίαν, ἀγαθήν, κλίνουσαν πάντοτε πρὸς τὸ καλὸν τῆς πατρίδος του· ἦτο δὲ δημοτικώτατος εἰς τοὺς τρόπους του, καὶ εἰλικρινὴς πρὸς τοὺς φίλους, καὶ εἰς τὰς ἄλλας σχέσεις του ἐδείχθη καθόλου ἀφιλοκερδής, καὶ ἐν γένει ἦτο προικισμένος μὲ ὅλας τὰς ἀρετάς, τὰς ὁποίας ἔχει ἕνας καλὸς πολέμαρχος· ἦτο τέλος καὶ ἀνὴρ τῆς ἐπαναστάσεως. Διὰ τὰς ἀρετάς του δὲ ταύτας, καὶ διότι ἦτο τυχηρὸς εἰς τοὺς πολέμους του, οἱ Ἕλληνες τὸν ἠγάπησαν καὶ τὸν ἐσεβάσθησαν, καὶ τὸν ὑπήκουσαν, διότι τὸν εὗρον σύντροφον εἰς τὰς δυστυχίας των, καὶ τὸν ἐβοήθησαν καθ' ὅλα μὲ τὰ σωστά των, καὶ ὅ,τι τοὺς ἐζήτει διὰ τὸν πόλεμον ἀγογγύστως καὶ χωρὶς δυσκολίαν τοῦ τὰ ἔδιδον. Οὕτω π. χ. ὅταν ἐσυστήθη τὸ στρατόπεδον εἰς τὰ Τρίκορφα, ὁ Κυριάκος Τούλης ἀπὸ τὴν Ζαράκοβαν ἔφερεν ὑπὲρ τὰ 130 τραγιὰ μεγάλα, τὰ παρέδωκεν εἰς τὸ φροντιστήριον, καὶ εἶπε τοῦ Κολοκοτρώνη—Ἔχω καὶ ἄλλα νὰ σοῦ φέρω, ἀλλὰ πολέμα νὰ χαθοῦν οἱ Τοῦρκοι. Ἔχομεν νὰ σοῦ δώσωμεν ὅ,τι θέλῃς γιὰ νὰ γλυτώσῃ αὐτὴ ἡ δουλειά.—Ἔτσι ὡμιλοῦσαν οἱ τσουπάνιδες μὲ τὸν Κολοκοτρώνη. Μαζὺ ἐκάθουνταν, ἐρρούφαγαν ταμπάκον, τοῦ ἔφερον καὶ τρόφιμα ἐκλεκτὰ καὶ ὀπωρικὰ καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχον, καὶ τοὺς ἐφαίνετο ὅτι κάμνουν θυσίαν, καὶ ὅτι τὰ τρώγει θεός. Ὅταν δὲ ὁ Κολοκοτρώνης ἔστελλε νὰ συνάξουν γιδοπρόβατα διὰ νὰ φάγουν οἱ στρατιῶται, ἐφώναζαν οἱ τσουπάνιδες ἕνας τὸν ἄλλον οὕτως — Βρὲ Θανάση! Κατέβασε γλήγορα τὰ πράμματα κάτω. Ἔστειλε ὁ Κολοκοτρώνης νὰ τοῦ δώσωμεν πρόβατα νὰ φᾶν εἰς τὸ ὀρδί. — Εἶχον πολλὴν ἐπιθυμίαν νὰ εὐχαριστοῦν τὸν γέροντα, διότι τὸν εἶχον ὡς ἰδικόν των.

Οἱ Δεληγιανναῖοι, καὶ πρὸ πάντων ὁ Κανέλος, κατ' ἀρχὰς ὕψωσαν τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, ἀλλὰ κατόπιν μετενόησαν, διότι δὲν ἐσκέφθησαν καλά, τὴν δὲ ἀπερισκεψίαν των ταύτην ἀργὰ τὴν ἐνόησαν, διότι τότε τοὺς εἶχον παραιτήσει καὶ οἱ μᾶλλον σχετικοί των, ὁ δὲ Κολοκοτρώνης κατώρθωσεν ὥστε οἱ στρατιῶται νὰ ἑνώσουν τὴν τύχην των μὲ τὴν ἰδικήν του καὶ νὰ προσκολληθοῦν εἰς τὴν ζωήν του, διότι πάντοτε ἦσαν ἕτοιμοι νὰ τὸν βοηθῶσι καὶ νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ἀσφαλείας του.

Εἰς τὸ χωρίον Ζαράκοβα ὁ Κολοκοτρώνης μαθὼν ὅτι ὁ Ἀναγνώστης Δεληγιάννης ἐλθὼν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐρραδιούργει τοὺς Ἕλληνας κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐν γένει κατὰ τῶν κλεφτοκαπεταναίων ἠρώτησε τὸν Δεληγιάννη·
— Κὺρ Ἀναγνώστη, μὲ τί ἐπῆγες εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν; —Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη —μὲ πλοῖον—.—Καὶ μὲ τί ἐπέστρεψες; — Πάλιν

Digitized by Google

μὲ πλοῖον ». Τότε ὁ Κολοκοτρώνης τοῦ εἶπε «Πόσον καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐβούλιαζε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σ' ἔφερε» —.

Ὁ Κολοκοτρώνης ὅταν ἦτο βέβαιος ὅτι ἤθελε νικήσει τοὺς ἐχθροὺς τότε συνεκρότει τὴν μάχην· ὅταν δὲ ἔβλεπεν ὅτι πιθανὸν νὰ νικηθῇ, ἀπέφευγεν αὐτήν, καὶ οὕτως ἐπροφύλασσε τοὺς στρατιώτας, οἵτινες ἐγίνοντο πλέον γενναιότεροι. Ὅταν δὲ τοὺς παρεκίνει εἰς τὴν μάχην ἐπείθοντο εἰς αὐτὸν καὶ ἐπολέμουν, διότι ἐπίστευον ὅτι θὰ νικήσωσιν, ὥστε καὶ οἱ δειλοὶ ἐνεθαρρύνοντο καὶ ἐμάχοντο ὡς οἱ γενναῖοι. Πολλὴν δὲ ἐμπιστοσύνην εἶχεν εἰς τὴν τόλμην τῶν Ζυγοβιστινῶν καὶ κατόπιν εἰς τὴν τῶν ἄλλων βουνίσιων Καρυτινῶν, ὥστε ὅταν τοὺς εἶχε πλησίον εἶχε τὴν νίκην βεβαίαν. Πολλάκις εἰς τὰς μάχας ἐκτύπα τοὺς στρατιώτας μὲ τὸ ξύλον, καὶ τοῦτο τὸ ἔπραττεν, ὡς ἔλεγε. διὰ νὰ μὴν τοὺς κτυπήσουν οἱ Τοῦρκοι μὲ τὸ σπαθί.

Εἶχε πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐμπειρίαν νὰ συνάζῃ τὰς τροφάς, καὶ νὰ φυλάττῃ τὴν τάξιν εἰς τὰ φροντιστήρια, καὶ ἐφρόντιζε νὰ εὐχαριστῇ ὅλους καὶ τοῦτο ἦτο τὸ μεγαλείτερόν του προτέρημα· διὰ τοῦτο δὲ ὅλοι οἱ καπεταναῖοι ὅσοι εὑρίσκοντο μαζύ του τοῦ παρεχώρουν τὰ πρωτεῖα. Ὁ δὲ ἁπλοῦς λαὸς τὸν ἠγάπα, διότι ὅταν τὸν ἤθελε τὸν εὕρισκε· παντοῦ καὶ πάντοτε ἦτο μὲ αὐτόν, καὶ ἔκαμνεν ὁμιλίας μὲ αὐτόν, καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις τὸν παρηγόρει καὶ τὸν ἐνεθάρρυνε· καὶ μολονότι ἐμεγάλωσε τόσον, τὸν ἠγάπα καὶ δὲν τὸν ἐμίσει. Εἰς δὲ τὰς καταδρομάς του ὁ λαὸς τὸν ἐπεθύμει, διότι τὸν εἶχε βοηθόν του. Ἡ ὑπογραφὴ τοῦ Κολοκοτρώνη ἔγεινε φυλακτὸν εἰς τοὺς Πελοποννησίους, διότι ὅστις εἶχε τὴν ὑπογραφήν του ἔμενεν ἀπείρακτος καὶ ἀνενόχλητος, μάλιστα καὶ ἐπεριποιεῖτο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, διότι ἐσέβοντο τὴν ὑπογραφήν του, καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν ἐθεωρεῖτο οἰκεῖός του, καὶ προσέτι τοῦ ἐφαίνετο, ὅτι καὶ τὸ βόλι τοῦ Τούρκου δὲν τὸν τρυπᾷ. Ἐπὶ τέλους ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὸν ὠνόμασαν Βλαχοβασιλειά, οἱ δὲ Τοῦρκοι Γκιαοὺρ-πασᾶ.

Πολλοὶ ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν συγγενείας των ἀνεδείχθησαν μεγάλοι καὶ στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς. Ὁ Νικήτας Σταματελόπουλος λ. χ. δὲν ἐγίνετο τόσον φιλοπόλεμος, οὐδὲ θὰ εὑρίσκετο παντοῦ ἡμέραν καὶ νύκτα πολεμῶν τοὺς Τούρκους, οὐδὲ θὰ τὸν ὑπεδέχοντο πανταχοῦ ὡς ἀρχηγόν, οὐδὲ θὰ ὑπετάσσοντο εἰς αὐτόν, ἂν δὲν ἦτο συγγενὴς τοῦ Κολοκοτρώνη. Ὁ Δημήτριος Πλαπούτας πάλιν δὲν ἐγίνετο τόσον γνωστός, καὶ δὲν θὰ εἶχε τὸ τμῆμα τῆς Λιοδώρας εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρύταινας, ἐὰν δὲν ἦτο γαμβρὸς τοῦ Κολοκοτρώνη. Ὡσαύτως ὁ Γεώργιος Δημητρακόπουλος ἀπὸ τὴν Ἀλωνίσταινα καὶ ἄλλοι πολλοὶ καπεταναῖοι δὲν ἀνεδεικνύοντο ἂν δὲν ἦσαν συγγενεῖς του. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι καπεταναῖοι ἄλλων ἐπαρχιῶν, ἢ συγγενεῖς του θὰ ἦσαν, ἢ Καρυτινοί, ἢ ἄλλως θὰ εἶχον καμμίαν ἄλλην σχέσιν μὲ αὐτόν, ἢ σύνδεσμον ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος, ἢ τῆς ἀδελφοποιΐας. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, οἵτινες εἶχον ὄνομα ἐκ παλαιῶν ἀνδραγαθημάτων, ἢ ἦσαν κλεφτοκαπεταναῖοι, καὶ τοιοῦτοι ὑπῆρχον εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, ὅλοι αὐτοὶ τὸν Κολοκοτρώνην ἀνεγνώρισαν ἀνώτερον, ὡς φιλοπόλεμον καὶ ἄξιον νὰ διοικῇ καλλίτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Καὶ οἱ Καπεταναῖοι τῆς Μάνης, καὶ αὐτοὶ ἐξερχόμενοι ἐκεῖθεν μόνον αὐτὸν ἀνεγνώριζον, καὶ ὁ ἴδιος ἀκόμη ὁ Π. Μαυρομιχάλης καὶ ὅλη ἡ γενεά του, μὲ ὅλον τὸν ἐγωϊσμόν της, καὶ τὴν φιλοτιμίαν της ὑπεχώρει εἰς αὐτόν. Οἱ δὲ πολιτικοὶ μὲ ὅλην τὴν ἀγερωχίαν των, καὶ ὁ Μαυροκορδᾶτος ἀκόμη, καὶ αὐτοὶ περισσότερον τὸν ἀνεγνώρισαν. Ὅλοι οἱ καπεταναῖοι τῆς Ῥούμελης αὐτὸν ἐσέβοντο, καὶ εἰς αὐτὸν θὰ παρεχώρουν τὴν ἀρχηγίαν ἐὰν ἤθελεν ὑπάγει εἰς τὴν Ῥούμελην· ἀπόδειξιν δὲ τούτου ἔχομεν τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν ὁποίαν ἐλάμβανεν ἀπὸ αὐτούς, μετὰ τῶν ὁποίων εἶχεν καὶ ἀδιάκοπον ἀλληλογραφίαν.

Πολλοὶ κατηγοροῦν καὶ πρὸ πάντων οἱ ἐχθροί του, τὸν Κολοκοτρώνην ὅτι δὲν ἐπλήρωνέ ποτε τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ δὲν ἐξετάζουν ἂν αὐτὸς ἐπῆρέ ποτε μισθόν, καὶ ἀφοῦ δὲν ἐπῆρεν πῶς θὰ ἔδιδεν εἰς ἄλλους; Ἀλλ' αὐτὸς διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ μισθοῦ, καὶ διὰ νὰ κινῇ τοὺς στρατιώτας, καὶ διὰ νὰ τοὺς ἔχῃ προθύμους εἰς τὰς μάχας κατώρθωσε νὰ ἔχωσι τὰ λάφυρα ἐκ τῶν ἐχθρῶν ὡς πόρον τῆς ζωῆς των, καὶ μάλιστα ἔλεγεν ὅτι ὅσοι τῶν στρατιωτῶν μισθόνονται διὰ νὰ πολεμήσουν ὑπὸ σημαίαν ἄλλου, αὐτοὶ εἶναι δειλοί, καὶ δὲν ἔχουν τὴν ἀξίαν καὶ τὸ αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, ἐξ ἐναντίας δὲ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μὲ τὰ λάφυρα τοῦ ἐχθροῦ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος των, αὐτοὶ ἔχουν τὸ αἴσθημα τοῦ πατριώτου, διότι οἱ θηρεύοντες τὸν μισθὸν διὰ νὰ τὸν ἔχουν ἔπειτα ὡς πόρον ζωῆς, αὐτοὶ εἶναι πάντα δειλοί, διότι μισθόνονται μὴ ἔχοντες ἄλλην πατρίδα, παρὰ τὸν μισθόν. Αὐτὰ ἐφρόνει καὶ ἔλεγεν ὁ Κολοκοτρώνης.

Ἀπὸ τὸν διδάσκαλον αὐτὸν τοῦ πολέμου ἐμάθομεν πολλὰ τεχνάσματα διὰ τὸν ἄτακτον πόλεμον, πῶς π. χ. νὰ φυλαττώμεθα καὶ νὰ βλάπτωμεν τὸν ἐχθρόν. Μᾶς ἔμαθε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἂν εὑρεθῶμεν εἴς τινα πύργον, ἢ ἄλλο ὀχυρὸν μέρος, καὶ ὁ ἐχθρὸς σκάπτῃ ὑπόνομον διὰ νὰ μᾶς ἀναποδογυρίσῃ, διὰ νὰ εὕρωμεν τὸ μέρος ὅπου ἐργάζεται πρέπει νὰ βάλωμεν ἕνα τύμπανον (ταούλι), καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἕνα παρᾶν τούρκικον, ἢ ἄλλο τι ὅμοιον

Digitized by Google

τοῦ παρᾶ, καὶ νὰ προσέχωμεν, καὶ ἂν ἡ κυρία θέσις εἶνε κάτωθεν τοῦ τυμπάνου, ὁ παρᾶς κινεῖται ἐλαφρά, καὶ κάμνει ἦχόν τινα ὅμοιον μὲ λεπτὸν συριγμόν, καὶ τότε οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι ὑποκάτω ὁ ἐχθρὸς ἐργάζεται· ἐὰν δὲ τότε οἱ ἐπάνω κλεισμένοι ἀνοίξουν πηγάδιον, πιάνουν τοὺς ἐργαζομένους ὑποκάτω, ἢ τοὺς κλέπτουν τὸ μπαροῦτι· καὶ οὕτω ματαιοῦται ἡ ὑπόνομος.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

ΙΑ'.

—Ποῦ θ' ἀπολήξῃ, παρακαλῶ, τὸ μεταξὺ ὑμῶν καὶ τῆς μὶς Σάρτη δρᾶμα; εἶπεν ἡ μὶς Ἔσχερ εἰς τὸν λοχαγὸν Οὐεϊμπράου, εὐθὺς ὡς ἔφθασαν εἰς τὸ ἄλσος. Πολὺ θὰ εὐχαριστούμην νὰ μάθω τὸ τέλος.

Ὁ λοχαγὸς δὲν ἀπεκρίθη. Ἦτο δύσθυμος, κεκμηκώς. Πρὸς δὲ ὑπάρχουσι στιγμαὶ καθ' ἃς ἡ σιγὴ εἶνε ἡ μόνη ἀπάντησις εἰς ἐξωργισμένην γυναῖκα.

— Διάβολε! τώρα ἀρχίζει ἡ προσβολὴ ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν! ἐψιθύρισε. Παρετήρει δὲ τὸν οὐρανὸν συσπῶν τὰς ὀφρῦς.

Μετὰ στιγμιαίαν σιγὴν ἡ Βεατρίκη ἐξηκολούθησε διὰ τόνου μᾶλλον ὑπερηφάνου·

— Ἐννοεῖτε, ὑποθέτω, λοχαγὲ Οὐεϊμπράου ὅτι ἀναμένω ἐξηγήσεις δι' ὅσα εἶδον.

— Τίποτε ἄλλο περισσότερον δὲν ἔχω νὰ σᾶς εἴπω, ἀγαπητή μου Βεατρίκη, ἀπεκρίθη ὁ Ἀντώνιος σφοδρῶς συνέχων ἑαυτόν, ἀφ' ὅ,τι σᾶς εἶπα. Ἤλπιζα ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθετε πλέον εἰς τὸ θέμα τοῦτο.

— Ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν μὲ ἀρκεῖ. Σᾶς λέγω ὅτι ἡ διαγωγὴ τῆς μὶς Σάρτη πρὸς ὑμᾶς εἶνε ὅλως διόλου ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν θέσιν σας ὡς μνηστοῦ μου. Ἡ πρὸς ἐμὲ συμπεριφορά της μὲ προσβάλλει καιρίως. Δὲν θὰ μείνω περισσότερον εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην, ἡ δὲ μήτηρ μου θὰ ἐξηγήσῃ τοὺς λόγους τῆς ἀναχωρήσεώς μας εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον.

Τὴν ὀργὴν τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου διεδέξατο ἀμέσως τρόμος.

— Βεατρίκη, εἶπε, σᾶς παρακαλῶ νὰ δείξετε ὑπομονὴν καὶ ν' ἀκούσετε τὰς συμβουλὰς τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ δυσαρεστηθῆτε ἂν βλάψητε τὴν πτωχὴν Αἰκατερίναν, ἂν προκαλέσητε κατ' αὐτῆς τὴν ὀργὴν τοῦ θείου μου. Συλλογισθῆτε ὅτι εὑρίσκεται ἐξ οἴκτου ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ!..

— Πολὺ ἐπιτηδεία εἶνε ἡ ὑπεκφυγή σας αὕτη, ἀλλὰ μὴ ὑποθέτετε ὅτι δύναται νὰ μὲ ἀπατήσῃ. Ἡ μὶς Σάρτη δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ φέρεται ὅπως φέρεται ἂν δὲν τῇ ἐδεικνύετε ἔρωτα. Ὑποθέτω ὅτι τὸν μετ' ἐμοῦ ἀρραβῶνά σας θεωρεῖ ὡς παράβασιν ὑποσχέσεως πρὸς ἐκείνην. Πραγματικῶς σᾶς εἶμαι εὐγνώμων διότι μὲ κατεστήσατε ἀντίζηλον τῆς μὶς Σάρτη. Ἐψεύσθητε, λοχαγὲ Οὐεϊμπράου.

— Βεατρίκη, ἐπισήμως σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι τὸ μόνον αἴσθημα τὸ ὁποῖον μοὶ ἐνέπνευσεν ἡ πτωχὴ αὐτὴ κόρη εἶνε ἡ εὐμένεια. Πολὺ θὰ εὐχαριστηθῶ ἂν τὴν ἰδῶ αὔριον νὰ συζευχθῇ μὲ τὸν Τζίλφιλ· τοῦτο εἶνε τρανὴ ἀπόδειξις ὅτι δὲν εἶμαι ἐρωτευμένος μαζί της. Κατὰ τὸ παρελθόν, πιθανὸν νὰ ἔδειξα πρὸς αὐτὴν ἐνδιαφέρον τι τὸ ὁποῖον νὰ παρεξήγησε. Ποῖος ἄνθρωπος δὲν εἶνε ἐκτεθειμένος εἰς τοιαύτας παρεννοήσεις;

— Ἀλλὰ τί σᾶς ἔλεγε σήμερον, καὶ ἦτο ὠχρὰ καὶ ἔτρεμεν;

— Δὲν εἰξεύρω. Τῇ εἶχα κάμει παρατήρησιν διὰ τὴν διαγωγήν της. Ἀλλ' αὐτὴ μὲ τὸ ἰταλικόν της αἷμα ἀνάπτει, ὅ,τι καὶ ἂν τῆς εἴπῃ κανείς. Ἂς φαίνεται γλυκεῖα καὶ ἤρεμος συνήθως, εἶνε παράφορος κόρη.

— Ἀλλ' ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ ἐννοήσῃ πόσον ἀνάρμοστος εἶνε ἡ διαγωγή της. Τὸ κατ' ἐμὲ ἀπορῶ πῶς δὲν ἔκαμαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ αἱ βραχεῖαι καὶ ἀπότομοι πρὸς ἐμὲ ἀπαντήσεις καὶ ὁ τρόπος της ἐν γένει.

— Ἐπιτρέψατέ μοι, σᾶς παρακαλῶ, Βεατρίκη, νὰ μὴ εἴπω τίποτε ἀπ' αὐτὰ εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ. Εἴδατε βεβαίως πόσον αὐστηρὰ εἶνε ἡ θεία μου. Ποτὲ δὲν θὰ ἐννοήσῃ ὅτι μία κόρη ἠδυνήθη ν' ἀγαπήσῃ ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ὑπεσχέθη νὰ τὴν νυμφευθῇ.

— Καλά, λοιπὸν θὰ εἴπω ἐγὼ εἰς τὴν μὶς Σάρτη τί φρονῶ περὶ τῆς διαγωγῆς της. Θὰ εἶνε εὐεργεσία πρὸς αὐτήν...

— Ὄχι φίλη μου, τοῦτο βλάβην μόνον θὰ ἐπιφέρῃ. Ὁ χαρακτὴρ τῆς Αἰκατερίνης εἶνε ἰδιότροπος. Τὸ καλλίτερον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δύνασθε νὰ πράξετε εἶνε νὰ τὴν ἀφήσετε νὰ κάμῃ ὅτι θέλει. Ἡ λύπη της θὰ ἐξαντληθῇ ἀφ' ἑαυτῆς· δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ νυμφευθῇ τὸν Τζίλφιλ. Τὰ αἰσθήματα μιᾶς νέας εὐκόλως μεταφέρονται ἀπὸ ἓν ἀντικείμενον εἰς ἄλλο. Ἀλλά, μὰ τὸν Θεόν, τί τιναγμὸς εἶνε αὐτὸς τῆς καρδίας μου! Αὐτοὶ οἱ κατηραμένοι παλμοὶ αὐξάνουν ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῶσι!...

Οὕτως ἐπερατώθη ἡ εἰς τὴν Αἰκατερίναν ἀ-

Digitized by Google

φορῶσα συνδιάλεξις, ὑπολιποῦσα ἐν τῷ πνεύματι τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου στερράν τινα ἀπόφασιν, ἣν ἐξετέλεσε τὴν πρωΐαν ὅτε μετέβη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, ὅπως συζητήσῃ μετὰ τοῦ θείου του ζητήματά τινα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸν προσεχῆ γάμον του.

— Ἀλήθεια, εἶπε νωχελῶς κατά τινα διακοπήν, βηματίζων ἐν τῷ δωματίῳ καὶ ἐξετάζων τὸ δέσιμον τῶν ἐπιστρωννύντων τοὺς τοίχους βιβλίων, πότε θὰ γείνῃ ὁ γάμος τοῦ Τζίλφιλ καὶ τῆς Αἰκατερίνης; Ἀγαπῶ πολὺ αὐτὸν τὸν δυστυχῆ Μαίηναρδ, ὁ ὁποῖος εἶνε ξετρελλαμένος μὲ τὴν Τίναν. Διατί τάχα ὁ γάμος των νὰ μὴ γείνῃ συγχρόνως μὲ τὸν ἰδικόν μου; Ὑποθέτω ὅτι κατώρθωσε νὰ συγκινήσῃ τὴν καρδίαν τῆς Τίνας.

— Ἀλλά, εἶπεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος, ἤθελα ν' ἀφήσω τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν ὅπου εὑρίσκονται μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ γέροντος Κρίχλεϋ· δὲν θὰ ζήσῃ ἀκόμη πολὺ ὁ ταλαίπωρος καὶ τότε ὁ Μαίηναρδ ἠδύνατο νὰ λάβῃ συγχρόνως καὶ τὴν Τίναν καὶ τὴν ἐφημερίαν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τοῦτο δὲν εἶνε λόγος ἀναβολῆς τοῦ γάμου των. Δὲν εἶνε κάμμία ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὸ μέγαρον ἀφ' οὗ νυμφευθῶσι. Ἡ μαϊμουδίτσα εἶνε εἰς ἡλικίαν γάμου· θὰ εἶνε ὡραῖον νὰ τὴν βλέπω νὰ κρατῇ ἕνα μωρουδάκι εἰς τὴν ἀγκάλην της.

— Νομίζω ὅτι ἡ ἀναβολὴ δὲν εἶνε καλή. Ἂν δὲ γείνῃ ὁ γάμος, πολὺ εὐχαρίστως θὰ προσφέρω κἄτι τι εἰς τὴν Αἰκατερίναν.

— Εἶσθε ἀξιέπαινος δι' αὐτό, παιδί μου, ἀλλ' ὁ Μαίηναρδ ἔχει ἀρκετὴν περιουσίαν καὶ μὲ τὸν χαρακτῆρα τὸν ὁποῖον ἔχει θὰ προτιμήσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ μόνος του εὐζωΐαν εἰς τὴν Αἰκατερίναν, Ἐν τούτοις τώρα ὅτε μοῦ ἐβάλατε εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτὴν τὴν ἰδέαν ἀρχίζω νὰ μέμφωμαι τὸν ἑαυτόν μου διατί δὲν τὴν ἐσκέφθην προτήτερα. Εἶχα τόσον πολὺ τὸν νοῦν μου εἰς τὴν Βεατρίκην καὶ εἰς σᾶς, κατεργάρη, ὥστε ἐλησμόνησα ἐντελῶς τὸν δυστυχῆ Μαίηναρδ. Καὶ εἶνε μεγαλήτερος ἀπὸ σᾶς. Καιρὸς πλέον νὰ νυμφευθῇ.

Κατὰ τὸν μετὰ τῆς μὶς Ἔσχερ ἔφιππον περίπατόν του, αὐτὴν ἐκείνην τὴν πρωΐαν, ὁ λοχαγὸς ἐν παρόδῳ ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὴν τὸ σχέδιον τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ὅπως συζεύξῃ τὸν Τζίλφιλ καὶ τὴν Αἰκατερίναν ὅσον τάχιον, προσεῖπε δὲ ὅτι τὸ ἐπ' αὐτὸν θὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως τὸ πρᾶγμα ἐπισπευσθῇ. Τὸ συνοικέσιον ἐκεῖνο θὰ ἦτο ἀληθὴς εὐεργεσία εἰς τὴν Τίναν.

Ὁ σὶρ Χριστοφόρος δὲν συνήθιζε νὰ παρεμβάλλῃ πολὺν χρόνον μεταξὺ σχεδίου τινὸς καὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ.

Ἀπεφάσιζε ταχέως καὶ ἐνήργει ὁμοίως. Ἐγερθεὶς δ' ἐκ τῆς τραπέζης εἶπεν εἰς τὸν Τζίλφιλ·

— Ἔλθετε μαζύ μου εἰς τὴν βιβλιοθήκην, Μαίηναρδ, ἔχω κἄτι νὰ σᾶς εἰπῶ.

— Μαίηναρδ, παιδί μου, ἤρξατο λέγων, εὐθὺς ὡς ἐκάθισαν, πλήττων τὴν ταμβακοθήκην του, καὶ ὑπερχαίρων ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου χαρᾶς ἣν ἔμελλε νὰ προξενήσῃ· διατί νὰ μὴ ἔχωμεν δύο εὐτυχῆ ζεύγη ἀντὶ ἑνὸς πρὸ τοῦ τέλους τοῦ φθινοπώρου; Αἴ, αἴ, ἐπανέλαβεν μετά τινα στιγμήν, παρατείνων τὸ μονοσύλλαβον τοῦτο, λαβὼν δραγμίδα ταμβάκου καὶ παρατηρῶν μετὰ μειδιάματος τὸν Μαίηναρδ.

— Δὲν εἶμαι ἐντελῶς βέβαιος ὅτι σᾶς ἐνόησα, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Τζίλφιλ, ὅστις ᾐσθάνθη ὠχριώσας τὰς παρειὰς αὐτοῦ.

—Δὲν μ' ἐννοεῖτε, πονηρέ; Εἰξεύρετε περὶ τῆς εὐτυχίας τίνος ἐνδιαφέρομαι περισσότερον μετὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ Ἀντωνίου. Εἰξεύρετε ὅτι πρὸ πολλοῦ μοὶ ἀπεκαλύψατε τὸ μυστικόν σας. Δὲν εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ γείνῃ παρεννόησις. Ἡ Τίνα ἔχει ἡλικίαν πλέον ὅπως γείνῃ σοβαρὰ γυναικοῦλα, μολονότι δὲ ἡ ἐφημερία δὲν εἶναι ἀκόμη ἕτοιμος, τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε. Ἡ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ θὰ εὐχαριστηθῶμεν περισσότερον νὰ σᾶς ἔχωμεν μαζί μας· θὰ αἰσθανθῶμεν πολὺ τὴν ἔλλειψιν τοῦ καλλιφώνου πτηνοῦ μας, ἂν τὸ στερηθῶμεν ὅλως διόλου.

Ὁ Τζίλφιλ εὑρίσκετο ἐν λίαν δυσχερεῖ θέσει. Ἐφοβεῖτο μὴ ὁ σὶρ Χριστοφόρος μαντεύσῃ τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῆς καρδίας τῆς Αἰκατερίνης, καὶ ἐν τούτοις ἦτο ἠναγκασμένος ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων αὐτῆς νὰ στηριχθῇ ὅπως ἀρνηθῇ.

— Ἀγαπητέ μοι, σὶρ Χριστοφόρε, εἶπεν ἐν τέλει, εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ ὑποθέσετε ὅτι παραγνωρίζω τὴν ἀγαθότητά σας, ὅτι δὲν εὐγνωμονῶ διὰ τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον δεικνύετε ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας μου· ἀλλὰ νομίζω ὅτι τὰ πρὸς ἐμὲ αἰσθήματα τῆς Αἰκατερίνης δὲν εἶνε τοιαῦτα ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ μὲ συζευχθῇ.

— Δὲν τὴν ἠρωτήσατε ποτέ;

— Ὄχι, κύριε· αὐτὰ τὰ πράγματα μαντεύονται ἀφ' ἑαυτῶν, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὰ ἐρωτῶμεν.

— Μπᾶ! μπᾶ! Ἡ μαϊμουδίτσα χωρὶς ἄλλο θὰ σᾶς ἀγαπᾷ. Σεῖς εἶσθε ὁ πρῶτος σύντροφος τῆς παιδικῆς της ἡλικίας, καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔκλαιε ἂν αἱματόνατε ὀλίγον τὸν δάκτυλόν σας. Πλὴν δὲ τούτου ἐγνώριζεν ὅτι τὴν ἠγαπᾶτε. Εἰξεύρετε ὅτι πολλάκις τῆς ἔκαμα λόγον περὶ ὑμῶν. Ἐνόμιζα ὅτι διωρθώσατε μεταξύ σας τὸ πρᾶγμα. Ὁ Ἀντώνιος νομίζει ὅτι ἡ Τίνα σᾶς ἀγαπᾷ· αὐτὸς δὲν ἔχει γεροντικοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως ἐγὼ καὶ ἔχει πεῖραν τῶν τοιούτων. Μοῦ

Digitized by Google

ὡμίλησε σήμερον καὶ μὲ κατέθελξε μὲ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἔδειξε διὰ σᾶς καὶ διὰ τὴν Τίναν.

Τὸ αἷμα συνέρρευσεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Τζίλφιλ· ἔσφιγξε τοὺς ὀδόντας καὶ τοὺς γρόνθους, προσπαθῶν νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἀγανακτήσεώς του. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος παρετήρησε τὴν ἐρυθρότητα ταύτην, ἀλλ' ἐξέλαβεν αὐτὴν ὡς ἐναλλαγὴν ἐλπίδος καὶ φόβου· ἐξηκολούθησε λοιπόν·

— Εἴσθε ὑπὲρ τὸ δέον μετριόφρων, Μαίηναρδ. Σεῖς ὁ τόσον ῥωμαλέος, ὁ ὁποῖος δύνασθε νὰ σηκώσετε μίαν σιδηρᾶν θύραν, δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχετε τόσον ἀσθενῆ τὴν καρδίαν. Ἂν δὲν τολμᾶτε νὰ ὁμιλήσετε σεῖς, ἀφήσατέ με νὰ ὁμιλήσω ἐγώ.

— Σὶρ Χριστοφόρε, εἶπεν ὁ δυστυχὴς Μαίηναρδ, θὰ θεωρήσω ὡς μεγίστην ἔνδειξιν τῆς πρὸς ἐμὲ ἀγαθότητός σας ἂν δὲν εἴπητε τίποτε ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν Αἰκατερίναν.

Ὁ σὶρ Χριστοφόρος δυσηρεστήθη πως διὰ τὴν ἀντιλογίαν ταύτην. Ὁ δὲ τόνος τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἐγένετο τραχύτερος ὅτε εἶπε:

— Ἔχετε ἄλλον τινὰ λόγον διὰ τὸν ὁποῖον ἐκφράζετε τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην πλὴν τῆς ἰδέας σας ὅτι ἡ Τίνα δὲν σᾶς ἀγαπᾷ;

— Δὲν ἔχω ἄλλον παρὰ τὴν πεποίθησίν μου ὅτι δὲν μὲ ἀγαπᾷ ἀρκετὰ ὅπως γείνῃ σύζυγός μου.

— Τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε. Ἔχω ἀρκετὴν πεῖραν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἢ ἀπατῶμαι πολύ, ἢ ἡ Τίνα θὰ ὑπερευχαριστηθῇ ἂν σᾶς ἀποκτήσῃ σύζυγον. Ἀφῆτέ με νὰ διευθύνω ἐγὼ τὴν ὑπόθεσιν ὅπως νομίζω καταλληλότερον. Νὰ εἴσθε βέβαιος ὅτι δὲν θὰ σᾶς βλάψω διόλου.

Ὁ Τζίλφιλ, φοβούμενος νὰ εἴπῃ περισσότερα, ὅσον καὶ ἂν κατεθλίβη προβλέπων τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποφάσεως τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, ἀπῆλθε τῆς βιβλιοθήκης σφόδρα ἀγανακτῶν κατὰ τοῦ Οὐεϊμπράου καὶ ἀνησυχῶν διὰ τὴν Αἰκατερίναν καὶ δι' ἑαυτόν. Τί θὰ ἐσκέπτετο περὶ αὐτοῦ ἡ Τίνα; Ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι οὗτος παρώρμησε τὸν σὶρ Χριστοφόρον εἰς τὸ διάβημα τοῦτο. Δὲν ἐπρόφθασε νὰ τῇ ὁμιλήσῃ ἐγκαίρως περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ τῇ γράψῃ βραχεῖαν ἐπιστολήν, νὰ τὴν ἐγχειρίσῃ δὲ πρὸς αὐτὴν ὅταν σημάνῃ ὁ κώδων τοῦ γεύματος. Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν διενοήθη ὅτι τοῦτο ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν τοῦ νὰ φανῇ ἀτάραχος εἰς τὴν τράπεζαν καὶ νὰ διέλθῃ ἡσύχως τὴν ἑσπέραν· ἀπεφάσισε λοιπὸν ν' ἀναβάλῃ τὸ πρᾶγμα μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔμελλε νὰ κατακλιθῇ.

Μετὰ τὴν προσευχὴν ὡδήγησε τὴν Τίναν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ τῇ ἐνεχείρισε τὸ ἐπιστόλιον. Αὕτη τὸ ἔλαβε μετ' ἄκρας ἐκπλήξεως, ἅμα δ' ἀνελθοῦσα εἰς τὸν κοιτῶνά της ἀνέγνω αὐτό.

«*Ἀγαπητή μου Αἰκατερίνα,*

«Μηδὲ πρὸς στιγμὴν ὑποθέσατε ὅτι ἐνέχομαι τὸ παράπαν εἰς ὅ,τι ὁ σὶρ Χριστοφόρος μέλλει νὰ σᾶς εἴπῃ περὶ τοῦ γάμου ἡμῶν.

«Προσεπάθησα ὅσον ἠδυνάμην ν' ἀποτρέψω αὐτὸν τοῦ νὰ ἐνασχοληθῇ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· δὲν εἶπον δὲ ἀναφανδὸν τὴν γνώμην μου μόνον διότι ἤθελον ν' ἀποφύγω ἐρωτήσεις εἰς ἃς δὲν θὰ ἠδυνάμην ν' ἀπαντήσω χωρὶς νὰ γείνω παραίτιος νέων θλίψεων εἰς ὑμᾶς. Τὰς γραμμὰς ταύτας γράφω εἴτε ὅπως σᾶς προπαρασκευάσω εἰς ὅσα θὰ εἴπῃ ὁ σὶρ Χριστοφόρος, εἴτε διὰ νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι τὰ αἰσθήματά σας μοὶ εἶνε ἱερά. Προτιμῶ ν' ἀπαρνηθῶ τὴν προσφιλεστέραν ἐλπίδα τοῦ βίου μου παρὰ νὰ γείνω αἴτιος νὰ ὑποφέρετε νέας λύπας.

Ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου παρώτρυνε τὸν σὶρ Χριστοφόρον ν' ἀσχοληθῇ περὶ ἡμῶν. Σᾶς τὸ λέγω ὅπως σᾶς προειδοποιήσω. Βλέπετε πόσον ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου τούτου εἶνε ἄνανδρος· Ἔχετε ἐμπιστοσύνην ἐπ' ἐμέ, προσφιλεστάτη Αἰκατερίνα, ὡς εἰς τὸν πιστότερον φίλον καὶ ἀδελφόν.

«ΜΑΙΗΝΑΡΔ ΤΖΙΛΦΙΛ»

Ἡ Αἰκατερίνα λίαν πληγεῖσα κατ' ἀρχὰς ἐκ τῶν περὶ τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου λεχθέντων, δὲν ἐσκέφθη οὐδὲ τὶ ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἠδύνατο νὰ τῇ εἴπῃ οὐδὲ τὶ αὐτὴ ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ. Πικρότατον ἐπὶ τῇ κατ' αὐτῆς προσβολῇ συναίσθημα, μανιώδης κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησις ἐπλήρωσαν τὴν καρδίαν της, μὴ ἀφεῖσαι θέσιν εἰς τὸν φόβον. Τὸ εἰς μαρτύριον καταδικασθὲν θῦμα στενάζει ὑπὸ τὴν βάσανον, ἀλλὰ δὲν διαλογίζεται τὸν ἐπικείμενον θάνατον.

Ὁ Ἀντώνιος λοιπὸν ἔπραξε τοῦτο! Ἦτο λοιπὸν προμεμελετημένη σκληρότης. Ἤθελε νὰ καταδείξῃ αὐτῇ πόσον τὴν περιεφρόνει· ἤθελε νὰ καταδείξῃ αὐτῇ πόσον παράφρων ὑπῆρξε πιστεύσασα ὅτι τὴν ἠγάπα.

Ἡ ὑπολειπομένη ἔτι ἐμπιστοσύνη καὶ ἀγάπη εἶχον ἐξαφανισθῆ, μόνον δὲ μῖσος ᾐσθάνετο τώρα. Δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργήν της ἐκ φόβου μὴ φανῇ ἄδικος. Ὁ λοχαγὸς εἶχεν ἐμπαίξῃ τὴν καρδίαν της, ὡς εἶχεν εἴπῃ ὁ Μαίηναρδ· οὔτε τὴν ἠγάπησέ ποτε οὔτε ἐσκέφθη περὶ αὐτῆς καὶ τώρα ἀπεδείκνυτο φαῦλος καὶ σκληρός. Ἡ Τίνα εἶχε δικαίας ἀφορμὰς πικρίας καὶ ὀργῆς κατ' αὐτοῦ. Ἐν ᾧ δὲ αἱ σκέψεις αὗται διεδέχοντο ἀλλήλας ὡς οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας ἐν ἀγωνιώδει πυρετῷ, οὐδ' ἓν δάκρυ ἔχυνε. Ἐβημάτιζε τεταραγμένη, συνθλίβουσα τὰς χεῖρας, τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις

Digitized by Google

μανίας ἔχουσα, ὡς τίγρις ζητοῦσά τι καθ' οὗ νὰ ἐφορμήσῃ.

— Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ τῷ ὡμιλοῦσα καὶ νὰ τῷ ἔλεγα πόσον τὸν μισῶ καὶ τὸν περιφρονῶ! διενοήθη.

Αἴφνης, ὡσεὶ νέα τις ἰδέα ἐπῆλθεν αὐτῇ, ἐξέβαλε κλειδίον, καὶ ἀνοίξασα συρτάριον ἐν ᾧ ἐνέκλειε τὰς ἀναμνήσεις της ἔλαβε χρυσοῦν μετάλλιον περικλεῖον μικρογραφίαν· ὑπὸ τὴν ὕαλον εὑρίσκοντο τρίχες δύο πλοκάμων, τοῦ ἑνὸς μέλανος τοῦ ἑτέρου καστανόχρου, εἰς φαντασιῶδες σύμπλεγμα συνδεδεμένων. Τὸ μετάλλιον τοῦτο εἶχε προσενέγκῃ αὐτῇ μυστικῶς ὁ Ἀντώνιος πρὸ ἑνὸς ἔτους μετ' ἀντιτύπου τῆς φωτογραφίας του. Κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα ἡ Αἰκατερίνα δὲν ἐξέβαλεν αὐτὸ ἐκ τῆς κρύπτης του· δὲν ἦτο ἀνάγκη ν' ἀναζωογονήσῃ τὸ παρελθόν... Ἀλλὰ τώρα ἥρπασεν αὐτὸ μετὰ μανίας καὶ τὸ ἐξεσφενδόνησε κατὰ τοῦ μαρμάρου τῆς ἑστίας.

Θὰ τὸ καταπατήσῃ ἆρά γε διὰ τῶν ποδῶν της, θὰ τὸ κατασυντρίψῃ ὑπὸ τὴν πτέρναν μέχρις οὗ πᾶν ἴχνος ἐκ τῶν ἀνειλικρινῶν καὶ σκληρῶν χαρακτηριστικῶν ἐξαφανισθῇ;

Ὤ, ὄχι! Ὁρμᾷ ὅπως τὸ ἀναλάβῃ, καὶ ὅταν βλέπῃ τὸν προσφιλῆ θησαυρόν, ὃν τοσάκις κατεφίλησε, ὃν τοσάκις ἔθηκε ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της, καὶ ἀφυπνισθεῖσα παρετήρησε μετ' ἀγάπης, ὅταν βλέπῃ τὸ αἰσθητὸν κειμήλιον τοῦ εὐδαίμονος αὐτῆς παρελθόντος εἰς τοιαύτην κατάστασιν, συντετριμμένην τὴν ὕαλον, ἀπεσπασμένας τὰς τρίχας τῶν πλοκάμων, διερρωγότα τὸν λεπτὸν ἐλεφαντόδοντα, ἐπέρχεται ἡ μεταμέλεια καὶ ἐκρήγνυται εἰς δάκρυα.

Ἴδετε πῶς κύπτει ὅπως ἀναλάβῃ τὸν θησαυρόν της, ὅπως ἀναζητήσῃ τοὺς πλοκάμους καὶ ὅπως ἐξετάσῃ θλιβερῶς τὴν βλάβην ἥτις παραμορφοῖ τὴν προσφιλῆ εἰκόνα. Φεῦ! δὲν ὑπάρχει πλέον ὕαλος ὅπως προφυλάξῃ τὸ τρίχινον σύμπλεγμα καὶ τὴν μικρὰν φωτογραφίαν· ἀλλὰ μεθ' οἵας φροντίδος περικαλύπτει τὸ μετάλλιον καὶ τίθησιν αὖθις αὐτὸ εἰς τὴν κρύπτην του!.. Δυστυχὴς Τίνα!..

Ἡσυχάσασα μικρὸν ἐκάθισεν ὅπως ἀναγνώσῃ ἐκ νέου τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μαίηναρδ. Ἀνέγνωσεν αὐτὴν δὶς ἢ τρὶς οὐδὲν ἐννοοῦσα· τὸ πνεῦμά της τεταραγμένον ἀκόμη ἐκ τῆς ὀργῆς ἠδυνάτει νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν ἀληθῆ τῶν λέξεων σημασίαν· ἐν τέλει ἀντελήφθη εὐκρινῶς ὅτι ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἔμελλε νὰ καλέσῃ αὐτὴν ὅπως τῇ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ μετὰ τοῦ Τζίλφιλ γάμου της. Ἡ ἰδέα ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν βαρόνον, δι' ὃν πάντες ἐν τῷ μεγάρῳ ᾐσθάνοντο φόβον τινὰ ἔμπλεων σεβασμοῦ τοσοῦτο κατεπτόησεν αὐτήν, ὥστε ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον ν' ἀντιστῇ εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐνόμιζεν ὅτι αὐτὴ ἠγάπα τὸν Μαίηναρδ· ἐφαίνετο ἐντελῶς βέβαιος περὶ τούτου. Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν νὰ τῷ εἴπῃ ὅτι ἠπατᾶτο, καὶ τί δὲ νὰ πράξῃ ὅτε θὰ ἠρώτα αὐτὴν ἂν ἀγαπᾷ ἄλλον; Νὰ ἴδῃ τὸν σὶρ Χριστοφόρον προσβλέποντα αὐτὴν μετὰ δυσαρεσκείας! οὐδὲ κατὰ φαντασίαν ἠδύνατο νὰ τὸ ὑπομείνῃ. Ἦτο τόσον ἀγαθὸς πρὸς αὐτήν!.. Ἔπειτα ἀνελογίσθη πόσης ὀδύνης θὰ γείνῃ αὐτῷ πρόξενος· τὰ δάκρυα ἤρχισαν ῥέοντα, ἡ δὲ εὐγνωμοσύνη αὐτῆς πρὸς τὸν σὶρ Χριστοφόρον δὲν ἐβράδυνε νὰ καταστήσῃ αὐτῇ μᾶλλον αἰσθητὴν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν γενναιοφροσύνην τοῦ Τζίλφιλ.

— Ὁ καϋμένος ὁ Μαίηναρδ! πόσον σκληρῶς τῷ ἀνταποδίδω τὴν ἀγάπην του· ἂν ἠδυνάμην νὰ τὸν ἀγαπήσω ἀντὶ τοῦ.... ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν τίποτε πλέον ν' ἀγαπήσω, ἡ καρδία μου συνετρίβη.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

ς'

Τὴν μονότονον ἀλλ' εὐτυχῆ ἠρεμίαν τοῦ καθημερινοῦ βίου τῆς Χαλέπας διέκοπτον περιοδικῶς, καὶ ὁσάκις ἡ πάντοτε ὑφισταμένη πολιτικὴ κρίσις ἐπέτρεπε, ταχύταται ἐκδρομαὶ εἰς τὰ πέριξ τοῦ προαστείου, καὶ τῆς πόλεως τῶν Χανίων. Ζωηρὰν εἶχον ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀκρωτηρίου ἐγειρομένην, καὶ τὴν γείτονα αὐτῆς τοῦ *Γκουβερνέτου*, ὡς καὶ τὰ εἰς ἀποκρήμνους μυχοὺς σωζόμενα ἔτι λείψανα καὶ ἐρείπια τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, φερούσης προσέτι τὸ ὄνομα *Καθολικόν*, καὶ ἥτις πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων ὑπῆρξε τὸ κέντρον τῆς συνελεύσεως μεγάλων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν τῆς Κρήτης, ἀθροισθέντων εἰς τὸ μονῆρες καὶ κρημνωδέστατον ἐκεῖνο κρυσφύγετον, ὅπως βουλευθῶσι περὶ τῆς σωτηρίας τῆς Κρήτης ἀπὸ τοῦ Ἐνετικοῦ ζυγοῦ. Ἡ ἀπὸ Χαλέπας εἰς ἁγίαν Τριάδα δίωρος ὁδὸς εἶναι τερπνή, διήκουσα δὲ δι' ἐλαιώνων ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τερματίζεται εἰς τὴν μονήν, τὰ λευκὰ τῆς ὁποίας τείχη καὶ τὸ κωδωνοστάσιον φαίνονται πόρρωθεν καλοῦντα τὸν ξένον ὑπὸ τὴν φιλόξενον αὐτῆς στέγην. Ὅπως ἐν Ἑλλάδι, οὕτω καὶ ἐν Κρήτῃ τὰ μοναστήρια ὑπῆρξάν ποτε κέντρα σπουδῆς καὶ ἐργασίας λυσιτελοῦς, οὐχὶ δ' ἅπαξ, ἕνεκα τούτου, προὐκάλεσαν τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν δῄωσιν τῶν κρατούντων. Χειρόγραφα ἢ βιβλιοθήκας ἀξίας τινὸς καὶ κατα-

Digitized by Google

τάξεως δὲν εὗρον εἰς τὰς ἐν Κρήτῃ μονάς, ὅσας συνέπεσε νὰ ἐπισκεφθῶ, καὶ τοῦτο ἕνεκα τῶν συνεχῶν ἐπαναστάσεων, καθ' ἃς πᾶν τὸ κινητὸν κατεστρέφετο μεταφερόμενον ἢ μή. Ἡ μονὴ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν τούτοις κέκτηται ἱκανὰ βιβλία, εὐχαρίστως δὲ σημειῶ τὴν ἐξαίρεσιν ταύτην, ἐκφράζων καὶ τὰς ἐμὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ δεξιώσει τῶν μοναχῶν. Ἐπωνυμίαν διακριτικὴν φέρει ἡ μονὴ τῆς ἁγίας Τριάδος τὴν «τῶν Τσαγκαρόλων», ἐξ οἰκογενείας Ἐνετικῆς ἀλλ' ἐξελληνισθείσης, καὶ διὰ τῆς ἁδρᾶς τῆς ὁποίας δαπάνης ἠγέρθη ἡ μονή. Ἡ ἐκκλησία αὐτῆς εἶναι ἀρίστη, ἡ δὲ μονή, καίτοι ἐπὶ πεδίου ὁμαλοῦ ἐγειρομένη, ἔχει ἐν τούτοις εὐάρεστον τὴν θέαν, διὰ δὲ τὸ ἐγγὺς αὐτῆς καὶ τὸ πρόθυμον τῶν μοναχῶν βρίθει ἀείποτε ξένων ἐπισκεπτῶν. Ὡς πρόβλημα δυσεπίλυτον θέτουσιν οἱ μοναχοὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τῆς προμετωπίδος τῆς ἐκκλησίας κανονικῶς κεχαραγμένων κεφαλαίων γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου. Αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ οὐδεμίαν συλλαβὴν ἀποτελοῦσι τὰ γράμματα ταῦτα, καὶ οὐδεμίαν ἐκφράζουσιν ἔννοιαν. Ἡ ἀπορία τοῦ ξένου φαίνεται εὐφραίνουσα τοὺς μοναχούς. Ὅταν ἀντιπροτείνῃ τις τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἀντὶ γνώμης εὐκρινοῦς ἀκούει τότε σωρείαν ὑποθέσεων, καὶ ἑρμηνειῶν χρῃζουσῶν αὐτῶν πρωτίστως ἑρμηνείας.

Ἡ μονὴ τοῦ Γκουβερνέτου ἀπέχει ὥραν μόλις ἀπὸ τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐπὶ τοῦ ὕψους τῶν ξηρῶν βράχων τοῦ Ἀκρωτηρίου ἐγειρομένη. Ἡ ἐκκλησία αὐτῆς ἔχει ποικίλα κοσμήματα ἔξωθεν, ἡ δὲ μονή, ὡς μοὶ εἶπον ἐκεῖ, ἀπεκλήθη «Γκουβερνέτο», καθόσον ἐκυβέρνα ἄλλοτε τὰς λοιπὰς τῆς Κρήτης μονάς. Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ μονὴ δὲν ἔχει τι τὸ ἀξιοθέατον, ἂν δὲ δὲν ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς τὸ *Καθολικὸν* ὁδοῦ, ἴσως οἱ ἐπισκέπται αὐτῆς, θὰ ἦσαν σπάνιοι. Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου, γνωριζομένη καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ *Καθολικοῦ* φαίνεται βεβαίως ἡ ἀρχαιοτέρα τῆς Κρήτης μονή, καίτοι δὲ ἐρημωθεῖσα ἐντελῶς ἤδη καὶ ἀκατοίκητος ἑλκύει οὐχ ἧττον, διὰ τῆς ἱστορίας αὐτῆς, καὶ τοῦ σταλακτιτοφόρου σπηλαίου πλῆθυν ξένων καὶ ἰθαγενῶν. Ἡ ἀπὸ τοῦ Γκουβερνέτου ἄχρι τοῦ Καθολικοῦ ὁδὸς εἶναι κατωφερὴς καὶ δύσβατος. Πλῆθος καλογήρων εὐσεβεστάτων καὶ σφόδρα πατριωτῶν ἐμόνασάν ποτε ἐκεῖ. Ἤδη ἡ ἐρημία κρατεῖ πανταχοῦ, καὶ ἡ θέα τῶν καταρρεόντων ἐρειπίων ἀναδεικνύει πενθιμωτέραν τὴν ἀγρίαν καὶ μελαγχολικὴν τοποθεσίαν. Δύο ἀντίθετοι βράχοι, γυμνοὶ ἐντελῶς, ἀπηνῶς μαστιζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ὑψούμενοι εἰς ἱκανὸν ὕψος ἀποτελοῦσι κρημνώδη χαράδραν, εἰς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τῆς ὁποίας φαίνονται τὰ ἐρείπια τοῦ «Καθολικοῦ». Ἐντὸς τοῦ βράχου σώζεται ἔτι λελαξευμένη ἡ ἐκκλησία. Εἰς τὸ βάθος τῆς πενθίμου φάραγγος κυλίεται τὸν χειμῶνα μετὰ βοῆς χείμαρρος ὁρμητικός, διὰ τοῦ ἀκαθέκτου αὐτοῦ ροῦ ἀνακαλέσας ποτε εἰς τοὺς ματαίως ἐπιζητήσαντας ἐκεῖ στιγμιαίαν γαλήνην, τὰ πάθη τῆς κοινωνίας, ἣν εἶχον φύγει, τὰς ὁρμὰς αὐτῆς καὶ τὴν ἀγριότητα. Ἀφρίζει τὸ ῥεῦμα τοῦ ὕδατος βιαίως κρημνιζόμενον ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, κυλίεται ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ βουνοῦ, καὶ φερόμενον σφοδρῶς πρὸς τὰ κάτω, συντρίβεται εἰς τὴν κοίτην τοῦ χειμάρρου, καὶ δι' αὐτῆς φεύγει ἀφανιζόμενον εἰς τὴν ἐγγὺς θάλασσαν. Ἐὰν ἠδύνατό τις νὰ συλλάβῃ τὰς περιϊπταμένας εἰς τὴν χαράδραν προσευχὰς τῶν πρώτων ἀναχωρητῶν! Μελαγχολικαί, ὅπως καὶ αἱ θέσεις ἐκεῖναι, θὰ ἦσαν αἱ σκέψεις των· καὶ τὸ ἄλγος τῆς καρδίας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς συμφοραῖς τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἐπέτεινεν ἡ συνείδησις τῆς δουλείας, καὶ μετὰ τὴν δουλείαν αὐτὴν εἰς ἣν αἱ ἀδυναμίαι καὶ τὰ πάθη ὑπέταξαν τοὺς θνητούς. Λυπηρός, μελαγχολικός, ἀπελπιστικός, εἶναι ὁ τόπος ἐκεῖνος θεώμενος καθ' ἣν στιγμὴν σκιοῦται ζοφούμενος μικρὸν μετὰ τὴν μεσημβρίαν. Τὸ λυκόφως ἐκεῖ, καὶ ὑπὸ τὸν ὡραῖον τῆς Κρήτης οὐρανόν, ἁπλοῦται ἐν ὥρᾳ ἀκμαιοτάτου ἔτι φωτός. Ἀκαθέκτως συρίζουσι διὰ τοῦ στενοῦ χάσματος οἱ ἄνεμοι· τὸ κῦμα βρυχᾶται ἀπωτέρω, καὶ ὁ βρόμος τῆς ματαίας αὐτοῦ ὀργῆς συνταράσσει, μετὰ τῶν ἄλλων στοιχείων, τὸ κενὸν τῆς χαράδρας. Εἰς τοιαύτας θέσεις ἐπήγνυον τὰ ἄσυλα αὐτῶν οἱ ἀοίδιμοι ὑπέρμαχοι τῆς διωκομένης Πατρίδος, τῆς Θρησκείας, καὶ τῆς Ἐλευθερίας.

Ἐν μέσῳ τῶν μελαγχολικῶν ἐρειπίων, ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀστέγου οἰκίσκου φύεται εἰς τὰ λείψανα τοῦ Καθολικοῦ εὔρωστος ἐλαίας κορμός, οἱ κλῶνες τοῦ ὁποίου ἐκτείνονται οἱονεὶ ὅπως προστατεύσωσιν ἀπὸ τῆς περαιτέρω καταστροφῆς τὸ ἐρειπωθὲν ἐκεῖνο λείψανον. Εἶναι ὁ ἱστορικὸς οἶκος τοῦ ἡγουμένου Ἀνανία, ἐκεῖ ἔνθα τὸ 1570 συνῆλθον, ὑπὸ τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἐκ Κρουστογεράκου τοῦ Σελίνου Γεωργίου Καντανολέου, οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Κρήτης, ὅπως βουλευθῶσι περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος των. Ἐν ἀξιοσημειώτῳ συγγράμματι, τιμὴν περιποιοῦντι τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν φιλολογίᾳ, χαράσσει ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος διὰ γραφίδος καλλιτεχνικῆς τὴν εἰκόνα τοῦ πατριωτικοῦ ἐκείνου ἐπεισοδίου, μετὰ τῆς δραματικῆς αὐτοῦ ἐκτυλίξεως, καὶ τῆς τραγικῆς καταστροφῆς. Ὁ ἀείμνηστος, καὶ τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα ἄριστα εἰδὼς ἡγούμενος Ἀνανίας, ἀφοῦ ἐδέχθη φιλοφρόνως καὶ φιλοξένως τοὺς Ῥιζάρχας, ὡς ἀπεκαλοῦντο οἱ ἀρχηγοὶ τῶν παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Λευκῶν Ὀρέων χωρίων καὶ πολε-

Digitized by Google

μικῶν πληθυσμῶν, εἰσήγαγεν εἶτα ἐντὸς τοῦ οἴκου, ὅντινα ἐρείπιον ἔβλεπον τὴν ὥραν ἐκείνην, ὅπως συνεννοηθῶσι περὶ τῶν μέτρων τῆς κυοφορουμένης ἐπαναστάσεως, καὶ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῆς. Οἱ Ριζάρχαι, ἐνθουσιώδεις ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῆς Ἐλευθερίας, καὶ ἕτοιμοι νὰ διακινδυνεύσωσι τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτῆς, διεφώνησαν εἰς τὴν διανομὴν τῶν ἀξιωμάτων, ἅτινα ἀναγκαίως ἔδει νὰ δημιουργηθῶσι, ἀφοῦ πρωτίστως ἦν ἀνάγκη νὰ κατασταθῇ προσωρινὴ κυβέρνησις τῆς Κρήτης. Χάρις εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Ἀνανία ἡ ἀλληλόμαχος πάλη καὶ ἡ διάσπασις τῶν Ριζαρχῶν προελήφθη, καθόσον ὁ συνετὸς ἐκεῖνος μοναχός, εἰσαγαγὼν τοὺς Ριζάρχας ἐντὸς τῆς αἰθούσης τοῦ οἴκου ἐκλείδωσεν αὐτοὺς ἔξωθεν δι' ἰσχυροῦ μοχλοῦ, ἀνελθὼν δ' εἶτα εἰς τὸ ὑψηλότατον παράθυρον τοῦ οἴκου ἐπέβλεπεν αὐτοὺς καὶ τὰ διαβούλιά των. Μετὰ τὰς διαφωνίας, ὡς πρὸς τὴν διανομὴν τῶν ἀξιωμάτων, καὶ τὴν πλήρη τῆς συνελεύσεως ἀποτυχίαν ἐζήτησαν οἱ Ριζάρχαι νὰ φύγωσιν, ἡ δὲ διασπορὰ αὐτῶν ἤθελεν ἀφεύκτως ματαιώσει τὸ πατριωτικὸν ἔργον. Ἀλλ' ὁ Ἀνανίας ἀφ' ὑψηλοῦ διεκήρυξεν αὐτοῖς, ὅτι οὐδεὶς θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ κεκλεισμένον δωμάτιον πρὶν ἢ οἱ ἐν αὐτῷ βουλευόμενοι σκεφθῶσιν ὀρθότερον καὶ ἀποφασίσωσι ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις αὐταπαρνήσεως ἁγνοτέρας. Ὠργίζοντο οἱ Ριζάρχαι, ἐβόων, ἱκέτευον, ἀπεπειρῶντο νὰ παραβιάσωσι τὴν θύραν, ἀλλ' ὁ *μάνδαλος* τοῦ ἡγουμένου Ἀνανία ἀνθίστατο καρτερικῶς εἰς τὰς ἐφόδους τῶν Ριζαρχῶν. Αἱ ὧραι παρήρχοντο, οἱ κεκλεισμένοι κατετρύχοντο ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης, ἀλλ' ὁ Ἀνανίας ἔμενεν ἄκαμπτος, καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ σκοπιᾶς ἐπανειλημμένως ἐκήρυττεν, ὅτι οὐδεὶς θὰ ἐξέλθῃ ἂν μὴ ὁμονοήσωσι πάντες, καὶ ἐν ἀδελφικῷ καὶ ἐθνικῷ πνεύματι προέλθωσιν εἰς ὀρθὴν ἀπόφασιν πατριωτικήν. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Ἀνανία ἐθαυματούργησε. Πιεζόμενοι οἱ Ριζάρχαι, ἕτοιμοι νὰ ἀλληλοκτυπηθῶσι, κατατρυχόμενοι ὑπὸ τῆς πείνης, βασανιζόμενοι ὑπὸ τῆς δίψης, παροτρυνόμενοι ὑπὸ τῶν ἱκεσιῶν καὶ τῶν ἱερῶν λόγων τοῦ Ἀνανίου, ἐν τέλει δὲ καὶ εἰς εὐγενῆ ἔμπνευσιν ὑπακούσαντες ὑπέγραψαν ἐκεῖ κεκλεισμένοι τὸ πρακτικὸν τῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ τὸν διορισμὸν τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως. Ἐπευφημίαι ἤχησαν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἀδελφωθέντων Ριζαρχῶν. Ὁ *μάνδαλος* κατέπεσε, ἡ θύρα ἠνεώχθη, ἐξῆλθον οἱ Ριζάρχαι, καὶ ἡ κατὰ τῶν Ἐνετῶν ἐπανάστασις ἐκηρύχθη, μυριοστὴν φοράν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Καντανολέου. Ἐν τοῖς *Κρητικοῖς Γάμοις* ἀφηγεῖται ἡμῖν θαυμασίως τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ὁ δεινὸς ἐρευνητὴς καὶ λογογράφος Σπυρίδων Ζαμπέλιος. Ἀνεζήτησα ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ εὕρω ποῦ τὸν ἱστορικὸν *μάνδαλον* τοῦ πάτερ Ἀνανία. Ὁ ἰὸς τῶν αἰώνων τὸν εἶχε καταφάγει. Τὰ ἐρείπια μόνον τοῦ οἴκου του εἶδον, αὐτοῦ ἐκείνου ὅπου εἶχον ἐγκλεισθῇ οἱ Ριζάρχαι, καὶ ἐπὶ τούτων ἁπλουμένους τοὺς κλῶνας εἰρηνικῆς ἐλαίας. Ἀλλὰ τὸ φυτὸν δὲν ὑπετύπου τὴν εἰρήνην ἐκεῖ. Ὑπεσήμαινε τὴν φρόνησιν τῆς Ἀθηνᾶς, ἐκ τῶν χειρῶν τῆς ὁποίας ἐξῆλθε, καὶ τὴν εὐτυχῆ ἐπίνοιαν τοῦ Ἀνανία, τὸ πνεῦμα τοῦ ὁποίου εἶχε φωτίσῃ ἡ πότνια θεὰ τῆς συνέσεως, ἡ πάνοπλος Παλλὰς Ἀθηνᾶ.

Τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης ἀφθονεῖ εἰς σταλακτιτοφόρα σπήλαια. Ὀνομαστότατον εἶναι τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μυλοποτάμου σπήλαιον τοῦ Μελιδώνη, ὅπερ ἀτυχῶς δὲν ἐπεσκέφθην, ἀλλ' οὗτινος ἤκουσα περιᾳδομένην τὴν φήμην. Τὸ σταλακτιτοφόρον σπήλαιον τοῦ Καθολικοῦ, εἰς ὃ ὁδηγῶ ἤδη τὸν ἀναγνώστην, ἀνοίγεται μικρὸν πρὶν ἢ ἀφιχθῶμεν εἰς τὴν λαξευτὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰσχωρεῖ βαθύτατα εἰς τὴν ἀριστερὰν τῆς φάραγγος πλευράν. Ἧναψα λαμπάδα, καὶ μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ μου, ὅστις ἦτο μοναχός τις τοῦ Γκουβερνέτου, λαμπαδηφοροῦντος ἐπίσης, εἰσέδυσα ἐντός. Τὸ ἔδαφος εἶναι ἐπικινδύνως ἀνώμαλον, ὑγρόν, ὀλισθηρότατον, ὑψούμενον ἄλλοτε, καὶ ἄλλοτε ἀποτόμως ταπεινούμενον. Ἐνίοτε ἡ ἐπικουρία τῶν χειρῶν ἀποβαίνει ἀναγκαιοτάτη κατὰ τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην πορείαν, ἰδίως κατὰ τὰς μικρὰς ἀναρριχήσεις τῶν ὑγρῶν βράχων. Τὸ σκότος εἶναι βαθύτατον, πνιγηροτέρα δὲ κατὰ πολὺ ἡ ἀτμοσφαῖρα, ἢ ἡ ἐν τῷ Λαβυρίνθῳ τῆς Γόρτυνος. Ἀφοῦ εἰσεδύσαμεν εἰς ἱκανὸν βάθος, εἴδομεν, ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν λαμπάδων μας, στύλους σταλακτιτῶν, ποῦ μὲν προσομοίους λίπει λευκῷ, ποῦ ὑποκιτρίνους καὶ κρυσταλλωθέντας, καὶ ἄλλοτε λευκοὺς καὶ σπινθηροβολοῦντας ὑπὸ τὸ φῶς. Εἰς ἱκανὸν βάθος ἀπὸ τῆς εἰσόδου ἀναβλύζει ἀπὸ τοῦ βράχου τοῦ ἐδάφους ὕδωρ, ὅπερ καλοῦσιν ἁγίασμα. Παρὰ τὴν πηγὴν ταύτην ὁ ὁδηγός μου μὲ ἐκάλεσε νὰ ἴδω τὸ *φίδι*. Ἔκυψα πρὸς τὸ βάθος, διηυθέτησα καταλλήλως τὴν λαμπάδα, καὶ εἶδον σταλακτίτην ἐπιμήκη ἱκανῶς παχύν, καὶ ὁμοιάζοντα πρὸς κροκόδειλον. Ἡ πρὸς τὸ ἀμφίβιον ὁμοιότης εἶναι ἱκανή, κατὰ στιγμὰς δὲ νομίζει τις ὅτι ἔχει πρὸ αὐτοῦ ἀπολιθωθὲν τὸ θηρίον. Ὁ μοναχὸς μοὶ ἐξήγησε ὅτι ατὸ *φίδι* πῆγε νὰ πιῇ νερό, ὁ δὲ ἅγιος τὸ ἐμαρμάρωσε». Ἐπροχωροῦμεν πάντοτε πρὸς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν σταγὼν ὕδατος ἐκυλίετο διὰ τοῦ σώματος τῶν ἀκτινοβόλων στύλων, καὶ ἔπιπτε χαμαὶ ἠχοῦσα ἀσθενῶς ἐν τῷ σκότει καὶ τῇ σιωπῇ. Παρὰ πᾶσαν τὴν καταστροφήν, πληθὺς σταλακτιτῶν, ἀκεραίων ἔτι, κρέμαται ἀπὸ τῆς ἀνωτέρας ἐπιφανείας τοῦ σπηλαίου, εἰς πλεῖστα δὲ μέρη ὑπάρχουσι στύλοι ἐξικνούμενοι ἀπὸ τοῦ ἀκροτά-

Digitized by Google

του ὕψους ἄχρι τοῦ ἐδάφους τοῦ σκοτεινοῦ ἐκείνου ἄντρου. Αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους ἐπολλαπλασιάζοντο, καθόσον ἐχωροῦμεν πρὸς τὰ βάθη. Ἐν τέλει ἐφθάσαμεν εἰς τὴν «Ἁγίαν Τράπεζαν», ὡς ἀπεκαλεῖτο ὁ ἐσώτατος τοῦ σπηλαίου μυχός. Εὕρομεν ἐκεῖ μικρὸν εἰκονισμάτιον, ὅπερ ἠσπάσθημεν εὐλαβῶς, καὶ ἀφοῦ ἐθεωρήσαμεν τὴν ἱκανὴν τοῦ σπηλαίου εὐρύτητα, καὶ τὰς περιέργους ἀπολιθώσεις ἠρξάμεθα ἐπιπόνως βαδίζοντες πρὸς τὴν ἔξοδον. Μετά τινας μικρὰς ἀνόδους καὶ καθόδους προσείδομεν πόρρωθεν διαυγάζον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἀναντιρρήτως τὸ σπήλαιον τοῦ Καθολικοῦ εἶναι θέας ἄξιον, πιθανῶς δέ, καὶ παρὰ πᾶσαν τὴν ὑγρασίαν αὐτοῦ, ἐχρησίμευσεν ὡς πρώτη κατοικία τῶν ἐρημιτῶν. Ἐντὸς ὀπῆς σκοτεινῆς, παρὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῆς εἰσόδου, εἶδον ἐρριμμένα ἀνθρώπινα ὀστᾶ. Τίνες νὰ ἦσαν ἆρά γε οἱ τὸν ἀτελεύτητον ὕπνον κοιμηθέντες ἐκεῖ; Ἐζήτησα νὰ ἀποσύρω τεμάχιόν τι ὀστοῦ· ἀλλ' ἐνῷ ἀπεπειρώμην νὰ ἀγρεύσω αὐτό, ἀνελογίσθην ὅτι ἤθελον ἀποσπάσει ἀπὸ τῆς ἐντελεστάτης γαλήνης τὸ κινητὸν ἐκεῖνο ἐρείπιον τοῦ θανάτου, ὅπως τὸ ἐπαναφέρω εἰς τὴν τύρβην καὶ εἰς τὸν θόρυβον τῆς ζωῆς. Διὰ νὰ ἀποφύγῃ αὐτήν, καὶ τοὺς πικροὺς περισπασμούς της, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκείνην ὁ ἐν Κυρίῳ κοιμηθεὶς τὸν ὕπνον τοῦ δικαίου. Διατί νὰ ταράξω τὴν εἰρήνην τοῦ σκελετοῦ, ὁ ἐν τῷ βίῳ κάτοχος τοῦ ὁποίου ηὐτύχησε, τέλος πάντων, νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἀδύνατον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡσυχίαν;

Αἱ ὀπαὶ τῆς γῆς, τὰ χάσματα, τὰ σπήλαια, ἐχρησίμευσαν κατὰ τὸ παρελθόν, καὶ ἤδη ἔτι χρησιμεύουσιν εἰς τὰς χριστιανικὰς οἰκογενείας ὡς ἄσυλα ἐν καιρῷ ἐπαναστάσεως. Πᾶν κοίλωμα γῆς, πᾶν ἄντρον, καὶ πᾶν σπήλαιον ἔχει ἐν Κρήτῃ τὴν θλιβερὰν ἱστορίαν του. Τραγῳδίας πολυδακρύτου θέατρον ὑπῆρξε, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, τὸ ἐν Μυλοποτάμῳ σπήλαιον τοῦ Μελιδώνη. Εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἐζήτησαν καταφύγιον πλεῖσται χριστιανῶν οἰκογένειαι, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν εἶχον φονευθῇ εἰς τὰς μάχας, καὶ ἄλλοι ἐμάχοντο ἔτι. Εἰς τὰ σκότη ἐκεῖνα ἐβίων, ἐν ἀγαθῇ προσδοκίᾳ εὐτυχοῦς ἡμέρας, τὰ γυναικόπαιδα τῶν χριστιανῶν, συνήθως μὲν πεινῶντα, ἄλλοτε ἀσθενῶς τρεφόμενα, καὶ πάντοτε τρέμοντα τὴν παρουσίαν καὶ τὸν διωγμὸν τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ Τοῦρκοι ἀνεκάλυψαν τὸ καταφύγιον. Φοβούμενοι τὴν ἔσωθεν ἄμυναν δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Ἀπέκλεισαν ὅμως τὴν εἴσοδόν του, καὶ ἀναμείναντες τὴν στιγμὴν καθ' ἣν βίαιος ἔπνεεν ἄνεμος πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς εἰσόδου, ἧψαν μεγάλην πυρκαϊὰν παρ' αὐτήν, καὶ ἀπέπνιξαν διὰ τοῦ καπνοῦ τὰ δυστυχῆ γυναικόπαιδα. Συγκινητικῶς δραματικὴ ἦτο ἡ ἀφήγησις τῶν ὀλίγας ἡμέρας μετέπειτα ἐπισκεφθέντων κρύφα τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σπηλαίου χριστιανῶν. Τὸ ἔδαφος ἦτο κατεσπαρμένον ὑπὸ πτωμάτων, καὶ ἡ βαρεῖα τῆς σήψεως ὀσμὴ ἐπλανᾶτο εἰς τὸ σκοτεινὸν καὶ ἀπαίσιον ἐκεῖνο κοιμητήριον. Μετὰ κόπου ἠδυνήθησαν οἱ συγγενεῖς νὰ ἀναγνωρίσωσι τοὺς προσφιλεῖς των νεκρούς. Συντετριμμένοι ἐκ τοῦ ἄλγους ὥρμησαν ἔξω φρενήρεις, καὶ ἡ εἴδησις τῆς τραγικῆς συμφορᾶς συνήθροισεν ἐκεῖ πληθὺν ὀδυρομένων χριστιανῶν. Εὐγενῆ ἐκδίκησιν ἐπετέλεσαν ἐν τούτοις οἱ Ἕλληνες. Κοινῇ ψήφῳ ἀπεφάσισαν νὰ ἀφήσωσιν ἄταφα τὰ γυναικόπαιδα, τὰ δὲ ὀστᾶ των, ἅτινα καὶ σήμερον ἔτι βλέπει τις τῇδε κἀκεῖσε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ σπηλαίου, λαλοῦσιν εὐγλώττως ἐκεῖ καταγγέλλοντα τὴν θηριωδίαν τοῦ ἐχθροῦ. Πλεῖστοι εὐρωπαῖοι περιηγηταὶ εἶδον τὰ στρώματα ἐκεῖνα τῶν ἀνθρωπίνων σκελετῶν, ἡ δὲ εὐσέβεια τῶν συγγενῶν τῶν θυμάτων ἐτέλει ἐπὶ πολλὰ ἔτη βραδύτερον, καὶ σήμερον ἔτι περιοδικῶς τελεῖ, θρησκευτικὸν μνημόσυνον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ὅπου ἐξετυλίχθη τὸ τραγικὸν ἐπεισόδιον τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως.

Ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ τοῦ σπηλαίου τοῦ Καθολικοῦ, ἦν ἔτι ζωηρὰ ἡ ἡμέρα, ἀλλ' εἰς τὴν διασφάγα ἐνωρίτατα ἤδη εἶχον ἁπλωθῆ αἱ ἑσπεριναὶ σκιαί. Εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ βραχώδους βουνοῦ διέκρινον, καταρρέοντα, πενιχρὰ καὶ μικρὰ τειχώματα, ἀποφράσσοντα ὀπὰς ἐντὸς τῆς γῆς καὶ τοῦ ὄρους. Τὰ φυσικὰ καὶ χειροποίητα μικρὰ ἐκεῖνα σπήλαια ἦσαν σκῆται ἐν αἷς ἔμενον οἱ χριστιανοὶ ἀσκηταὶ τῶν πρώτων αἰώνων. Κτιστὴ γέφυρα συνάπτει τὰς δύο τοῦ ὄρους πλευράς, καὶ ὑπ' αὐτὴν ὁ χείμαρρος κυλίει τὰ ὕδατά του. Ἡ θέα τῶν ἀπομονωτηρίων ἐκείνων, ὅπου εὐσεβῶς ἐβίωσάν ποτε οἱ ἀναχωρηταί, ἐρήμων ἤδη ἐν μέσῳ τοιαύτης μονώσεως, διεγείρει μελαγχολικοὺς στοχασμοὺς ὑπὸ τῶν εἰκόνων τῆς πέριξ φύσεως ἐξαπτομένους. Τὸ πᾶν καταρρέει ἐκεῖ, καὶ τὸ πᾶν ἀναμιμνήσκει τὴν γοργὴν τοῦ χρόνου πάροδον, καὶ τὰς μεγάλας ἀλλοιώσεις, ἃς ἐπιφέρει ἡ ἀκούραστος αὐτοῦ πτῆσις. Ἀπὸ τοῦ ἀνεμοβλήτου βράχου, ἀγρυπνῶν καὶ προσευχόμενος τὰς μεσονυκτίους ὥρας, ὁ μοναχὸς τοῦ Γκουβερνέτου ἀκούει μυκωμένην τὴν τρικυμίαν, καὶ βλέπει εἰς τὴν ὑποκειμένην ἄβυσσον πελώρια κύματα ἐν βροντῇ συντριβόμενα κατὰ τῶν βράχων καὶ τῶν κρημνῶν. Ἐν ἐπαναστάσει συγκρούονται τὴν ὥραν ἐκείνην τὰ στοιχεῖα. Συρίζει ὁ βορρᾶς, καὶ ὑετὸς ῥαγδαῖος μαστίζει τὰ φαλακρὰ ὕψη τοῦ ὄρους. Ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἀποσπῶν τὸν νοῦν, προσβλέπει, διὰ τῆς λαμψάσης ἀστραπῆς, τὴν ἀπότομον τοῦ Καθολικοῦ φάραγγα, ἀκούει βρυ-

Digitized by Google

χωμένην τὴν λαίλαπα, καὶ θεωρεῖ τοῦ θανάτου τὸ φάσμα πλανώμενον παρὰ τὰ ἐρείπια τῶν κελλίων τῶν ἀσκητῶν. Κοιμῶνται γλυκὺν καὶ αἰώνιον ὕπνον, ἄγνωστοι, εἰς τὰς ὀπὰς τῆς φάραγγος, οἱ πρῶτοι τοῦ Καθολικοῦ οἰκισταί. Τὸ μυστήριον τῆς ἄλλης ζωῆς πλήσσει τότε ἰσχυρότερον, ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ τῆς νυκτός, τὴν φαντασίαν τοῦ προσευχομένου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀτελευτήτου ὑποστρέφων εἰς τὸ πεπερασμένον ὁ νοῦς αὐτοῦ, μελετᾷ ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς γῆς καὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μεγαλείων, πεπρωμένων πάντων νὰ θρέψωσι τὸν σκώληκα τῆς γῆς,καὶ νὰ σπείρωσι τὸν δρόμον δν θὰ πατήσῃ τὸ ὀστεῶδες τοῦ Χάρωνος πέλμα. Εἰς τὴν χοχλάζουσαν θάλασσαν φαίνονται τὰ φῶτα ἐλαύνοντος ἀτμοπλοίου ! Ἀπὸ τοῦ ἀπορρῶγος βράχου βλέπει ὁ μοναχὸς τοῦ πλοίου τοὺς φανούς, καὶ ἀκούει συρίζοντα τὸν ἀτμὸν καὶ παλαίοντα πρὸς τὰ ἐξαγριωθέντα στοιχεῖα : Θάνατε καὶ Πρόοδος, ἀναφωνεῖ · Εἶσθε τῆς ἀνθρωπότητος οἱ ἀναλλοίωτοι νόμοι ! Πάνσοφος ὁ Νοῦς, εὐλογητὴ ἡ δεξιὰ ἡ τὸ κράτος ἡμῶν θεμελιώσασα ἐπὶ τῆς γῆς!.....

Ὅτε, ἀφεὶς τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο ἀναχωρητήριον ἀνῆλθον τὴν ὑπερκειμένην τοῦ βουνοῦ κορυφήν, ἐθεώρησα σπινθηροβόλον τὴν θάλασσαν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, καὶ παρὰ πᾶσαν τὴν ἀγριότητα τῶν θέσεων,εὔθυμα τὰ πέριξ τοπία ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ ἔτι φωτός του. Ἐπιστρέφων εἰς τὴν μονὴν τοῦ Γκουβερνέτου ἔστην μικρὸν πρὸ τοῦ σπηλαίου τῆς *Ἀρκούδας*,ὡς ἀποκαλεῖται κοίλωμά τι εἰς ἀπόστασιν μικρὰν ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ Γκουβερνέτου εὑρισκόμενον. Τὸ σπηλαιῶδες χάσμα εἶναι ἀρκούντως εὐρύ, κυκλικόν, καὶ ἀποχρώντως ὑψηλόν. Οἱ ποιμένες, καταυλιζόμενοι τὰς νύκτας ἐκεῖ, ἀνάπτουσι πυράς, ἐξ ὧν ἡ ὀροφὴ καὶ αἱ πλευραὶ τοῦ σπηλαίου κατέστησαν μέλαιναι. Ὕδωρ σταλάζει βραδέως ἀπὸ τοῦ ὕψους, ἡ δὲ πρόνοια τῶν ἀνθρώπων ἤγειρε χειροποίητον δεξαμενήν, δεχομένην ἐκεῖ τὸ βραδὺ καὶ ἀραιὸν νᾶμα τοῦ ὑπερκειμένου ἐδάφους. Πελώριος σταλακτίτης λευκὸς καὶ ἀπολύτως μεμονωμένος πυργοῦται κατὰ τὸ μέσον εἰς ἱκανὸν ὕψος, ἡ δὲ πόρρωθεν θέα αὐτοῦ δίδει εἰς τὸν σταλακτίτην τὸ σχῆμα ἄρκτου λευκῆς, ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἐγειρομένης, καὶ διὰ τῶν ἐμπροσθίων ἐπιψαυούσης τὰ ἀνώτατα χείλη τοῦ ὀμβροδέκτου. Ἡ ὁμοιότης πρὸς τὴν λευκὴν ἄρκτον εἶναι μεγάλη, καὶ ἐκ τούτου προφανῶς ἐδόθη εἰς τὸ σπήλαιον ἐκεῖνο τὸ ὄνομα τῆς *Ἀρκούδας*.

Ἀφίππευσα μικρὸν πρὸ τῆς μονῆς τοῦ Γκουβερνέτου, ὅπως εὐχαριστήσω καὶ ἀποχαιρετήσω τοὺς μοναχούς, καὶ ἰδίᾳ τὸν εὐρύστερνον καὶ εὐρύνωτον πάτερ Μισαήλ, ὅστις, πρὸς τὸ κόσμιον καὶ ἤπιον τοῦ ἤθους,ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἐπολέμησε, κληρικὸς ὤν, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 πληγωθεὶς δεινῶς, καὶ θεραπευθεὶς εἶτα μετὰ μακρὰν νοσηλείαν ἐν Ἀθήναις. Ἀφεὶς τὸ βραχῶδες βουνὸν τοῦ Ἀκρωτηρίου διήλαυνον ἤδη τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Χαλέπας ἀνώμαλον πεδιάδα. Ὁ ἥλιος ἤγγιζε πρὸς τὴν δύσιν του. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ἀσθενὲς φῶς τοῦ ἀστέρος καθίστατο ἀσθενέστερον, ἀλλὰ καὶ γλυκύτερον ἐν τῇ ἐξασθενήσει αὐτοῦ. Ὁ παμμέγιστος ὄγκος τῶν Λευκῶν Ὀρέων λούεται ἀπὸ γλυκὺ ῥεῦμα φωτὸς ὑποχρύσου. Εἰς τὴν δύσιν πλανῶνται, ἐν ποικιλομόρφῳ καὶ ἰδιοτρόπῳ μορφῇ, νέφη μικρά, χαριέντως τροποποιοῦντα τὸ σχῆμα αὐτῶν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας καὶ κατωτέρας ἄκρας τῶν νεφῶν φαίνεται ὑπόχρυσος παρυφὴ αὐγάζουσα τὸ λικνιζόμενον ἐκεῖνο καὶ τεφρόλευκον αἰθέριον σῶμα. Βραδέως λυόμεναι μετὰ μικρὸν αἱ νεφέλαι, ἀφίνουσιν ἀπρόσκοπτον τὴν ῥιπὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Τὰ ὕψη τῶν Λευκῶν Ὀρέων μαρμαίρουσιν ἰσχυρότερον τότε ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου φωτὸς τοῦ ζωογόνου ἄστρου. Αἱ ὕσταται ἀκτῖνες αὐτοῦ, λούουσαι τὰς χαμηλοτέρας πλευράς, ἐνδύουσι διὰ χρυσολεύκου φωτὸς τὸ σαπφείρινον ἔνδυμα, τὸ περιβάλλον τοὺς πρόποδας, τοὺς λόφους, καὶ τὸ πεδίον. Τὸ ἀκτινοειδὲς φῶς βάφει ἰόχρουν τοῦ ὄρους τὴν κορυφὴν καὶ τότε ποθητὴ ἐγείρεται ἡ μνήμη τοῦ Ὑμηττοῦ, χρωματιζομένου καὶ τούτου βυσινοχρόου κατὰ τὰς ἐσχάτας ὥρας τῆς δύσεως.Ὁ ἥλιος ἔδυσε,καὶ ἡ βραδέως καταφθάνουσα νὺξ μὲ εὗρε διαβαίνοντα τὰς ὑπερκειμένας τῆς Χαλέπας κορυφάς, τὰς δεσποζούσας τοῦ προαστείου καὶ τῶν Χανίων. Ἀλληλοδιαδόχως προέκυπτον τὰ ἄστρα εἰς τὸ στερέωμα. Γαλήνη καὶ σιωπὴ ἐπεχύθη εἰς τὴν ἤρεμον φύσιν, καὶ ἀσθενῶς ἐφάνησαν ἀναπτόμενα ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν μιναρέδων τὰ προάγγελα τοῦ Ῥαμαζανίου φῶτα. Ἐσβέσθησαν ! Καὶ μόνον φῶς ἀσθενῶς ταλαντευόμενον ἔφθανε τότε ἄχρι τῆς ἡσύχου θαλάσσης ἡ ὑποτρέμουσα ἀκτὶς τῶν φωτοβόλων τοῦ στερεώματος κόσμων.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΥ

Τὰ ἀποτελέσματα ἅτινα ἐπιδέξιος χειρουργὸς δύναται νὰ ἐπιτύχῃ διὰ τῆς ἐγχειρήσεως εἶνε συνήθως θαυμάσια. Διὰ μιᾶς καὶ μόνης ἐγχειρήσεως ἐνίοτε παρέρχεται ὡς διὰ μαγείας νόσος πολυχρόνιος, ὁ ἐγχειρισθεὶς εἰσέρχεται εἰς νέον ὅλως βίον καὶ δικαίως δοξάζεται ἡ εὐτοχὴς

Digitized by Google

χεὶρ τοῦ χειρουργοῦ. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ περιστάσεις δυστυχεῖς κατὰ τὰς ἐγχειρήσεις, ματαιοῦσαι τὰς καλλιτέρας προσπαθείας τοῦ ἰατροῦ, ἀπελπίζουσαι αὐτὸν καὶ τυραννοῦσαι τὸν ἀσθενῆ ἢ καὶ ὅλως καταστρέφουσαι. Τοιαῦται περιστάσεις σπανίως γίνονται γνωσταί, διότι, ὡς εἰκός, οἱ ἰατροὶ δὲν ἔρχονται εὐχαρίστως εἰς τὸ θέμα τοῦτο. Ἐξαίρεσιν ἐν τούτῳ ἀπετέλεσεν ὁ διάσημος χειρουργὸς τοῦ Μονάχου καὶ καθηγητὴς τῆς χειρουργικῆς Νουσμπάουμ, δημοσιεύσας τελευταῖον εἰς τὸ ἐπὶ τῇ ἐπετηρίδι τοῦ Καϊλλικερ ἐκδοθὲν σύγγραμμα «Περὶ τῶν ἀτυχιῶν ἐν τῇ χειρουργικῇ» ὅσας αὐτός τε καὶ ἄλλοι ὑπέστησαν ἀτυχίας κατὰ τὰς ἐγχειρήσεις. Καὶ τί δὲν δύναται νὰ συμβῇ εἰς τὸν χειρουργόν; Εἶνε συνηθέστατον π.χ. πρᾶγμα νὰ ἀποσπᾷ οὗτος τὸν ὑγιᾶ ὀδόντα ἀντὶ τοῦ νοσοῦντος, ἰδίως δὲ ὅταν ὁ ἀσθενὴς ναρκωθεὶς διὰ τοῦ χλωροφορμίου δὲν δύναται νὰ ἐρωτηθῇ ἐκ δευτέρου. Εἴς τινα κλινικὴν συνέβη νὰ ἀποκοπῇ ὁ ἕτερος ποὺς ἀντὶ τοῦ παθόντος, τοῦτο δὲ ἕνεκα τοῦ ἑξῆς. Ἐπὶ τῆς χειρουργικῆς τραπέζης ἐτέθη ἄρρωστός τις ἔχων καὶ τοὺς δύο πόδας δεδεμένους, διότι ἀμφότεροι ἔπασχον. Ἀλλ' ἐκ τούτων ὁ μὲν ἐθεωρήθη ὡς ἰάσιμος ὁ δὲ ὡς ἀνίατος, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔπρεπε ν' ἀποκοπῇ. Δυστυχῶς ὅμως κατὰ λάθος ἠκρωτηριάσθη ὁ δεξιός, ὁ ὀλιγώτερον πάσχων πούς, ὅτε δὲ ἔλυσαν τὸν ἀριστερόν, ἔμειναν οἱ πάντες ἔκπληκτοι διὰ τὴν ἀπάτην. Τὸ δὲ γελοιωδέστερον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶνε ὅτι ὁ διασωθεὶς πούς, περὶ οὗ εἶχε τεθῆ ἡ κακὴ πρόγνωσις, ἰάθη ἐντελῶς.

Κατὰ τὴν κατασκευὴν τεχνητῶν ῥινῶν διὰ δέρματος ἀποσπωμένου ἀπὸ τοῦ μετώπου ἢ τοῦ βραχίονος (ῥινοπλαστική), συμβαίνει συχνὰ ἡ νέα ῥὶς μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐγχειρίσεως καὶ τὴν συγκόλλησιν νὰ γαγγραινοῦται ἢ νὰ μεταβάλλεται εἰς βῶλον κλίνοντα πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ἀριστερά. Εἴς τινα ἐγχείρησιν τῶν ἀμυγδαλῶν τοῦ λαιμοῦ συνέβη εἰς τὸν Νουσμπάουμ νὰ θραυσθῇ τὸ μαχαίριον εἰς λιθῶδές τι σύγκριμα, εὑρισκόμενον ἐντὸς τῆς ἀμυγδαλῆς, τὸ δὲ δύο ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου μακρὸν τεμάχιον τοῦ μαχαιρίου νὰ καταποθῇ ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς. Ὁ Νουσμπάουμ τότε, ἵνα μὴ ὁ ὀξυστομώτατος σίδηρος πληγώσῃ τὸν στόμαχον, ἔδωσεν εὐθὺς εἰς τὸν ἀσθενῆ νὰ πίῃ σακχαροῦχον ὕδωρ, προσθέσας ἐντὸς αὐτοῦ κοχλιάριον ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, δι' ἧς θεραπείας ὁ σίδηρος ὀξειδωθεὶς καὶ ἀπαμβλυνθεὶς ἐξῆλθε διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ μετὰ 48 ὥρας μόλις καὶ ἐσκωριασμένος. Ὡς γνωστόν, ἄλλοτε καταπίνονται ὀδόντες τεχνητοὶ καὶ ὀδοντοστοιχίαι. Ὁ Νουσμπάουμ ἀναφέρει περίπτωσιν, καθ' ἣν κυρία τις κατέπιε πλάκα μετὰ 4 ὀδόντων, οἵτινες ἐσφηνώθησαν ἐν τῷ φάρυγγι, καὶ οὔτε νὰ ἐξαιρεθῶσιν ἦτο δυνατὸν οὔτε νὰ ἀπωθηθῶσι πρὸς τὰ κάτω. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κυρία αὕτη δὲν ἔχει ποσῶς πόνους καὶ ἠδύνατο νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ ἀνενοχλήτως, ἔτι δὲ νὰ ὁμιλῇ καὶ ν' ἀναπνέῃ, ὁ Νουσμπάουμ τὴν συνεβούλευσε νὰ μὴ ζητήσῃ ἐγχείρησιν, ἀλλὰ μόνον ὅταν αἰσθανθῇ ἐνοχλήσεις. Ἡ κυρία δὲ αὕτη φέρει ἤδη ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος τοὺς ὀδόντας ἐν τῷ λαιμῷ ἀκινδύνως! Εἰς κατάγματα τῶν ὀστῶν ἐπίσης ἀπαντῶσι πολλὰ δυστυχήματα, ἅτινα οἱ ἄρρωστοι ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς ἰατρούς, καίτοι οὗτοι δὲν πταίουσι ποσῶς, διότι πολὺ συχνὰ ἡ κακὴ θεραπεία εἶνε ἀποτέλεσμα ἀσθενικῆς προδιαθέσεως τοῦ νοσοῦντος ἢ πρωΐμων κινήσεων τοῦ μέλους. Καὶ ἡ λοξὴ δὲ ἴασις τῶν κατεαγότων ὀστῶν θὰ ἦτο σπανιωτέρα, ἐὰν οἱ ἰατροὶ ἐφύλαττον τὸν κανόνα, κατὰ τὸν ἥμισυν χρόνον τὸν ἀπαιτούμενον πρὸς θεραπείαν τοῦ κατάγματος, νὰ ἀνοίγωσι τὸν ἐπίδεσμον καὶ νὰ διορθοῦσι τὰ τυχὸν λάθη, διότι καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον δύναταί τις νὰ εὐθύνῃ κεκαμμένον ὀστοῦν. Δυστύχημα ἐπίσης ἀποκαλεῖ ὁ Νουσμπάουμ, ὅταν ὁ χειρουργὸς λησμονήσῃ τὸν σπόγγον ἢ τὴν λαβίδα ἢ τεμάχιον ἐλαστικοῦ σωλῆνος ἐντὸς τῆς κοιλίας κατὰ τὴν λαπαροτομίαν καὶ ἐπιφέρῃ οὕτω τὸν θάνατον διὰ δηλητηριάσεως τοῦ αἵματος. Πρὸς ἀποφυγὴν τούτου συμβουλεύει τοὺς ἰατροὺς νὰ μετρῶσι πρότερον ἀκριβῶς τὰ ἐργαλεῖά των, νὰ πράττωσι δὲ τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἐγχείρησιν. Εἰς τὰ δυστυχήματα καταλεκτέον καὶ τὸν ἐκ χλωροφορμίου θάνατον. Τοιοῦτοι θάνατοι ἦσαν ταχύτεροι ἐν ἀρχῇ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ χλωροφορμίου, σήμερον ὅμως ἀπαντᾶται εἷς θάνατος εἰς 11—12000 ναρκώσεις τοῦ χλωροφορμίου. Ἐν τέλει ὁ Νουσμπάουμ λέγει ὅτι οἱ ἰατροὶ ἐξ ἑνὸς τοιούτου δυστυχήματος διδάσκονται πλείονα ἢ ἐκ δέκα εὐτυχῶν περιστάσεων, καὶ τοῦτο... *εἶνε*, λέγει, *παρήγορον*...

***

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥ Β'.

Ὁ γηραιὸς Κουάντς (Quanz), ὁ διάσημος διδάσκαλος Φρειδερίκου τοῦ μεγάλου, δὲν ἦτο μόνον ἔξοχος παίκτης τοῦ πλαγιαύλου, ἀλλὰ καὶ ἔκτακτος εὐφυολόγος. Ἑσπέραν τινὰ ἐδίδετο ἑσπερὶς ἐν τοῖς ἀνακτόροις Φρειδερίκου τοῦ Β' ἐν Rheinsberg. Ἐπειδὴ δὲ χάριν τῆς μουσικῆς ἦτο προσκεκλημένος καὶ ὁ Κουάντς, ἔν τινι κύκλῳ ὁμιλούντων, ἐν ᾧ εὑρίσκετο καὶ ὁ βασιλεύς, μεταξὺ ἄλλων πολλῶν εἶπεν οὗτος καὶ ὅτι τίποτε δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ τὸν ἐκπλήξῃ καὶ τὸν φέρῃ

Digitized by Google

εἰς ἀμηχανίαν. Ὁ Φρειδερῖκος ἀκούσας ταῦτα ὕψωσεν ἀπειλητικῶς τὸν δάκτυλον:

— Κουάντς, τῷ λέγει, — θὰ μοῦ τὸ ἀποδείξῃς αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγεις.

— Μεγαλειότατε, εἶμαι ἕτοιμος εἰς πᾶσαν δοκιμασίαν, ἀπήντησεν ὁ Κουάντς, ὑποκλινόμενος εὐσεβάστως.

Ἡ ἔλευσις αὐλικοῦ τινος διέκοψε τὸν διάλογον, ἐπειδὴ δὲ ὁ βασιλεὺς δὲν ἐπανῆλθε πλέον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἐλησμονήθη ὅλως τὸ συμβὰν μετά τινας ἡμέρας. Μετ' οὐ πολὺ ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ ἐν τοῖς ἀνακτόροις συναυλία, ἐν ᾗ ὁ Κουάντς θὰ ἔπαιζε μονῳδίαν τινὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως. Ὁ Κουάντς οὐδὲν ὑποπτευόμενος ἀνέρχεται κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην μόνος ἐπὶ τῆς μουσικῆς ἐξέδρας καὶ εὑρίσκει ἐπὶ τοῦ ἀναλογίου μέγα χαρτίον, ἐφ' οὗ ἦτο γεγραμμένον·

«*Ὁ Ἰωάννης Κουάντς εἶνε ὁ πρῶτος γάϊδαρος·*

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ Ο Β'.»

Ὁ Κουάντς, χωρὶς νὰ συσπάσῃ οὐδεμίαν ἶνα τοῦ προσώπου του, ἔλαβε τὸ χαρτίον, ἐδίπλωσεν αὐτὸ καὶ ἦτο ἕτοιμος μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀπαθείας νὰ τὸ θέσῃ εἰς τὸ θυλάκιόν του, ὅτε ὁ βασιλεύς, ὅστις τὸν παρετήρει ἀσκαρδαμυκτεί·

— Αἴ, Κουάντς, τῷ λέγει, τί κρύπτεις αὐτοῦ; Δεῖξε καὶ εἰς ἡμᾶς τί εἶνε αὐτά.

— Μεγαλειότατε, κάποιος ἠθέλησε νὰ ἀστειευθῇ μαζύ μου καὶ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ γείνῃ λόγος περὶ τοῦ πράγματος.

— Ἄϊ, ἐφώνησεν ὁ βασιλεὺς προσποιούμενος τὸν ἔκπληκτον, διάβασέ μας, ἔλα ν' ἀκούσωμε τί σοῦ γράφουν.

Ὁ Κουάντς ὑπεκλίθη.

— Ἀφοῦ ἐπὶ τέλους θέλει ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης ν' ἀκούσῃ καὶ καλὰ τί μοῦ γράφουν... ἰδού...»

Καὶ ἐκπτύξας ἡσύχως τὸ χαρτίον ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως καὶ ἐν μιᾷ σειρᾷ, τονίζων ἰδίως τὰς τελευταίας λέξεις.

Ὁ Ἰωάννης Κουάντς εἶνε *ὁ πρῶτος* γάϊδαρος· Φρειδερῖκος *ὁ δεύτερος*.»

Ἅπαντες ὠχρίασαν, τινὲς δὲ τῶν αὐλικῶν ἔθεσαν τὴν χεῖρα καὶ ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους. Μόνον ὁ Φρειδερῖκος ἔμεινεν ἥσυχος. Μειδιῶν προσῆλθεν εἰς τὸν Κουάντς, ὅστις ὑπεκλίνετο εὐλαβῶς, καὶ θωπεύσας αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς εἰς τοὺς ὤμους·

— Καλὰ τὰ κατάφερες, ἀγαπητὲ Κουάντς, τῷ εἶπε, ἀλλ' ἄλλη φορὰ νὰ μὴ εἶσαι τόσῳ χονδρός· ἀκοῦς;

Η ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΔΕΝΔΡΟΥ

Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε γνωστὸν ἐν τῇ βοτανικῇ ἐπιστήμῃ τὸ πείραμα τοῦ Δυχαμέλ. Ὁ σοφὸς φυσιοδίφης, λυγίσας βαθμηδὸν τὸν εὐθὺν καὶ μακρὸν κορμὸν ἰτέας, ἐνέχωσεν εἰς λάκκον καὶ ἐκάλυψε διὰ χώματος τοὺς κλώνους πάντας μετὰ τῶν φύλλων. Μετά τινα καιρὸν οἱ κλῶνες εἶχον ριζωθῇ. Τὸ δὲ δένδρον ἀπέμεινε ἄφυλλον καὶ ἔχον ρίζας εἰς ἀμφότερα τὰ τέρματα τοῦ τοξοειδοῦς κορμοῦ. Τότε ἀνασπάσας τὴν ἀρχικὴν καὶ ἀληθῆ ρίζαν ἀνεστήλωσεν αὐτὴν καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ τοῦ χώματος. Καὶ μετ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς ρίζης ταύτης νέον φύλλωμα ἐγεννήθη ὡς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἀέρος.

Η ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΙΣΟΤΗΣ

Ὅταν ἐνταφιάζωνται οἱ αὐτοκράτορες τῆς Αὐστρίας, μεταφέρονται διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Καπουκίνων, ὅπως κατατεθῶσι ἐν τῇ ἐκεῖ κρύπτῃ. Εἴθισται δὲ ἅμα ἀφικομένου τοῦ φερέτρου νὰ κρούῃ ὁ τελετάρχης τὴν θύραν τῆς κρύπτης, ὅπως αὕτη ἀνοιχθῇ. «Τίς εἶ;» ἐρωτᾷ ὁ φύλαξ ἔσωθεν εὑρισκόμενος. «—Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ ἐκλαμπρότατος αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας κτλ.» Ἡ φωνὴ ἔσωθεν ἀπαντᾷ· «Δὲν τὸν γνωρίζω». Τότε ὁ τελετάρχης κρούει ἐκ δευτέρου. «Τίς εἶ;» «—Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας.»—«Δὲν τὸν γνωρίζω».—Ὁ τελετάρχης κτυπᾷ ἐκ τρίτου—«Τίς εἶ;»—«Ὁ ἀδελφός μας Φραγκίσκος». Τότε ἀνοίγεται πάραυτα ἡ θύρα καὶ τὸ φορεῖον κατατίθεται εἰς τὸν τάφον.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὄχι ἡ ἀνάπαυσις, ἀλλ' ὁ ἀγὼν ὁ διηνεκὴς σχηματίζει τὸν ἰσχυρὸν χαρακτῆρα.

—

Προσπάθησον νὰ σκέπτεσαι ὀλίγον καὶ νὰ ἐνεργῇς πολύ. Ἐὰν δὲν προσέξῃς εἰς τοῦτο, ὅλος σου ὁ βίος παρέρχεται εἰς σχέδια, καὶ δὲν θὰ σοῦ μείνῃ καιρὸς διὰ τὴν ἐφαρμογήν.

—

Μία ἡμέρα ἀργίας κουράζει ὡς μία νὺξ ἀϋπνίας.

—

Ἡ ἀνία καταλαμβάνει μόνους τοὺς ἀνάνδρους, τοὺς παραδιδομένους εἰς τὴν ἀδρά-

Digitized by Google

νειαν αὐτῶν, τοὺς μὴ ἀντιδρῶντας δραστηρίως καθ' ἑαυτῶν, τοὺς λησμονοῦντας τοὺς ἄλλους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γαλλικὸν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν περιγράφει ἐν πολλῇ λεπτομερείᾳ τὸν ἐν τῷ ἑστιατορίῳ τοῦ ἐν Παρισίοις κ. Γάστωνος Μενιὲ λειτουργοῦντα ἀπὸ τινος ἐπιτραπέζιον ἠλεκτρικὸν σιδηρόδρομον. Διὰ τοῦ κομψοτάτου καὶ εὐφυοῦς τούτου μηχανήματος ὁ οἰκοδεσπότης μεταβιβάζει ἀπὸ τοῦ μαγειρείου εἰς τὸ ἑστιατόριον τὰ ἐδέσματα καὶ πάντα τὰ χρήσιμα διὰ τὸ γεῦμα, χωρὶς νὰ ἀπασχολῇ οὐδένα ὑπηρέτην. Ὁ σιδηρόδρομος, οὗ τὰ βαγόνια εἶνε τροχοφόροι δίσκοι ὡραῖοι, ἐπεστρωμένοι διὰ λευκῶν χειρομάκτρων, κομίζων τὸ φαγητὸν ἵσταται πρὸ ἑκάστου συνδαιτυμόνος, ἔπειτα δὲ διὰ τῆς πιέσεως κομβίου τινὸς προχωρεῖ πρὸς ἄλλον καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι τέλους τῆς τραπέζης, ἐφ' ἧς ὑπάρχουσι τοποθετημέναι αἱ σιδηραῖ γραμμαὶ δι' ὧν βαίνει. Οὐδεὶς ὑπηρέτης δύναται νὰ ἐκτελέσῃ μετὰ τοσαύτης τάξεως, ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας τὸ καθῆκόν του.

Εἴκοσιν ἓξ ὅλα ἑκατομμύρια φράγκων ἀπέφεραν τὰ προνόμια εὑρεσιτεχνίας τὰ ἀπονεμηθέντα εἰς τὰς πρὸς κατεργασίαν τοῦ χάλυβος ἐφευρέσεις τοῦ Ἄγγλου Βάστεμερ, καθὰ ἀναφέρεται ἔν τινι ἐσχάτως ἐκδοθείσῃ ἱστορίᾳ τοῦ χάλυβος. Πρὸς τούτοις τὰ ἐργοστάσια αὐτοῦ, μετὰ τὸ πέρας δεκατετραετοῦς συνεταιρισμοῦ, ἐπωλήθησαν εἰς ποσὸν εἴκοσι καὶ τετράκις μεῖζον τοῦ ὅλου ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, καίτοι ἡ Ἑταιρία κατὰ τὴν διάρκειάν της ἐπλήρωσεν εἰς τοὺς συνεταίρους ὡς κέρδη τὸ πεντηκονταπλάσιον καὶ πλέον τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ἐφευρέσεων, πλὴν τῶν προνομίων εὑρεσιτεχνίας, ἀπέφερον εἰς τοὺς πέντε ἰδιοκτήτας τῶν ἐν Σχεφίλδῃ χαλυβουργείων ἐπὶ δεκατετραετίαν ποσὸν ὀγδοηκοντάκις καὶ πλέον μεγαλείτερον τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἤτοι 100 τοῖς 100 κατὰ δύο μῆνας, ποσὸν πρωτάκουστον ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς βιομηχανίας

Τὸ ἐν Βερολίνῳ στατιστικὸν γραφεῖον ἐδημοσίευσεν πίνακα περὶ τῆς κινητηρίου δυνάμεως ἁπασῶν τῶν ἐν τῇ ὑφηλίῳ μηχανῶν. Ἡ παρ' αὐτῶν παραγομένη ἐν ὅλῳ δύναμις ἀνέρχεται εἰς 46, 000, 000 ἵππων, ἐξ ὧν 4, 000, 000 διατίθενται εἰς τὴν κίνησιν τῶν σιδηροδρόμων. Γενομένου ὑπολογισμοῦ, εὑρέθη ὅτι πρὸς παραγωγὴν τοιαύτης κινητηρίου δυνάμεως θὰ ἀπητεῖτο ἓν χιλιεκατομμύριον ἀνδρῶν· ἔπρεπε τουτέστι νὰ καταδικασθῇ εἰς ἐργασίαν ἀποκτηνωτικήν, ἣν ἡ ἀρχαιότης δικαίως ἐπεφύλασσε τοῖς δούλοις, πληθυσμὸς ἀντιπροσωπεύων περίπου τὰ δύο τρίτα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Ἀλλ' ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τοὺς γέροντας, τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία, τοὺς μὴ δυναμένους νὰ ἐργασθῶσιν, οἱ λοιποὶ ἀνέρχονται εἰς 300, 000, 000, τουτέστι μόλις ἀποτελοῦσι τὸ τρίτον τῶν ἀπαιτουμένων ἐργατῶν. Τὰ διάφορα ἔθνη λίαν διάφορον θέσιν κατέχουσιν ἐν τῷ πίνακι τῷ παριστῶντι τὴν δύναμιν τῶν μηχανῶν ἐν τῇ ὑφηλίῳ. Ἡ Ἀγγλία ἔχει μηχανὰς δυνάμεως 7, 000, 000 ἵππων, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἁτμαμαξῶν, ποσὸν ἀναλογοῦν πρὸς ἕνα ἵππον ἀνὰ πέντε κατοίκους· αἱ Ἡνωμέναι πολιτεῖαι ἔχουσι μηχανὰς δυνάμεως 7 1|2 ἑκ. ἵππων, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πληθυσμός των εἶνε πολυαριθμότερος τοῦ τῆς Μ. Βρεττανίας ἡ ἀναλογία εἶνε ἑνὸς ἵππου ἀνὰ 6 1|2 κατοίκους. Τὴν τρίτην θέσιν κατέχει ἡ Γερμανία, ἔχουσα μηχανὰς δυνάμεως 4 ἑκ. ἤτοι ἀναλογίαν 1 ἵππου πρὸς 11 κατοίκους· τὴν τετάρτην ἡ Γαλλία μὲ μηχανὰς δυνάμεως 3 ἑκ. ἵππων, ἤτοι ἀναλογίαν 1 ἵππου πρὸς 13 κατοίκους, τὴν πέμπτην ἡ Αὐστρουγγαρία μὲ μηχανὰς δυνάμεως 1 ἑκ. ἵππων, ἤτοι ἀναλογίαν 1 ἵππου πρὸς 30 κατοίκους καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐσχάτως ἐγένετο ἔκθεσις ᾠῶν διατετηρημένων. Τὸ πρῶτον βραβεῖον ἐκέρδησε σειρὰ ᾠῶν, διατηρηθέντων ἐντὸς λεπτοῦ ἀχύρου, ἐν ᾧ ἐτοποθετήθησαν μὲ τὸ ἔμπροσθεν μέρος πρὸς τὰ κάτω. Τὰ οὕτω διατηρηθέντα ᾠὰ οὐδεμίαν εἶχον κακὴν ὀσμὴν ἢ γεῦσιν. Τὸ δεύτερον βραβεῖον ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἐκθέτην ᾠῶν, ἅτινα διετηρήθησαν περιβεβλημένα διὰ κηρίου καὶ ἐντεθειμένα ἐν ἐλαίῳ. Ἄλλα ᾠά, ἅτινα διὰ πολυπλοκωτέρων τρόπων οἱ ἐκθέται ἐπειράθησαν νὰ διατηρήσωσιν, εἶχον φθαρῇ. Τὰ ἐκτεθέντα ᾠὰ ἐτηρήθησαν ἐν τῇ ἐκθέσει ἐπὶ τρεῖς μῆνας, ὥστε αἱ μέθοδοι δι' ὧν ἐπροφυλάχθησαν τὰ βραβευθέντα ἀπεδείχθησαν ἀλάνθαστοι.

Ἐσχάτως ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας Σαῒτ πασσᾶς ἐπαρασημοφορήθη ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Κάτω Χωρῶν διὰ τοῦ παρασήμου του «Ὁλλανδικοῦ Λέοντος». Ἀλλ' ἐβράδυνεν ἐπὶ πολὺ νὰ λάβῃ τὰ σήματα τοῦ παρασήμου καὶ ἰδοὺ διατί. Κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦ παρασήμου τοῦ «Ὁλλανδικοῦ Λέοντος» τὰ διδόμενα σήματα αὐτοῦ εἰσιν ἐκ ναστοχάρτου, ἵνα κατάδηλον ἐκ τούτου γένηται ὅτι «πᾶσα ἡ ἀξία τοῦ παρασήμου συνίσταται εἰς τὴν προσγινομένην τῷ παρασημοφορουμένῳ τιμήν.» Ἀφ' ἑτέρου πάντα τὰ ὑπὸ τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως ἀπονεμόμενα παράσημα ἔχουσιν ἱκανῶς σπουδαίαν μεταλλικὴν ἀξίαν καὶ ἡ θέσις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τῶν Κάτω Χωρῶν ἐδυσκολεύθη κάπως, ἵνα δὲ ἐξέλθῃ τῆς δυσχερείας ταύτης ἐζήτησεν ὅπως γείνῃ κολακευτικὴ ἐξαίρεσις διὰ τὸν ὀθωμανὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν, ἀπονεμομένων αὐτῷ τῶν σημάτων ἐκ μετάλλου πολυτίμου καὶ ἀδαμαντοκοσμήτων. Τὸ ἔργον ἀνετέθη εἰς τὸν χρυσοχόον τῆς αὐλῆς. Θὰ φέρωσι δὲ τὰ σήματα, τὰ διὰ τὸν Σαῒτ πασσᾶν προωρισμένα, ἀργυροῦν σταυρὸν ἐσμιλτωμένον καὶ κεκοσμημένον μεταξὺ τῶν βραχιόνων διὰ 4 W ἐκ χρυσοῦ. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ σταυροῦ ὑπάρχει θυρεὸς χρώματος κυανοῦ καὶ ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν φέρων χρυσοῖς γράμμασιν· Virtus nobilitat. Τὸ παράσημον ἐπιστεφόμενον διὰ τοῦ ὀλλανδικοῦ στέμ-

Digitized by Google

ματος ἀναρτᾶται ἀπὸ κυανῆς ταινίας μετὰ πορτοκαλλοχρόων παρυφῶν.

Τὰ βαγόνια τοῦ ἀπὸ Στουτγάρδης εἰς Χάλλην σιδηροδρόμου ἐν Γερμανίᾳ ἤρξαντο ἀπό τινος φωτιζόμενα δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός. Αἱ λυχνίαι εἰσὶ στερεωμέναι ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἑκάστης ἁμάξης, φέρουσι δὲ ὑελίνους σφαίρας. Εἰς τὰς ἁμάξας τῆς τρίτης θέσεως γίνεται χρῆσις λυχνιῶν, δυνάμεως 3 κηρίων, εἰς τὰς ἄλλας δὲ 5—16 κηρίων, ἀλλ' ἡ ἔντασις τοῦ φωτισμοῦ τούτου δύναται νὰ μειωθῇ κατ' ἀρέσκειαν.

Τὸ ἤδη ναυπηγούμενον ἐν Σεβαστουπόλει μέγα ρωσσικὸν θωρηκτὸν «Τσεσμές», οὗ ἡ χωρητικότης ὑπερβαίνει τοὺς 10,000 τόνους, ὁ θώραξ δ' ἔχει πάχος 406 χιλιοστῶν τοῦ μέτρου θὰ ἐφοδιασθῇ μὲ λέβητας θερμαινομένους διὰ πετρελαίου. Τὸ παράδειγμα τῆς ρωσσικῆς κυβερνήσεως ἐπιτυγχάνον ἐν τῇ πράξει βεβαίως θέλουσι μιμηθῆ καὶ τὰ λοιπὰ κράτη, εἰσάγοντα εἰς τὸ πολεμικὸν ναυτικόν των τὴν διὰ πετρελαίου θέρμανσιν τῶν λεβήτων.

Ἀνὴρ διάσημος διὰ τὴν πολυσαρκίαν αὐτοῦ, ὀνόματι Βερθελῶ, ἀπεβίωσεν ἐν Trouville τῆς Γαλλίας. Τὸ βάρος τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἦτο 220 χιλιόγραμμα, ἤτοι 172 ὀκάδες περίπου. Ὀκτὼ νεκροφόροι ἐτοποθέτησαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς νεκροπομποῦ ἁμάξης, τὸ δὲ φέρετρόν του εἶχε πλάτος μὲν 1μ.05, ὕψος δὲ 1μ.10.

Μέχρι τοῦδε ἐγνωρίζομεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἱστορίας τῆς οἰκογενείας τοῦ μεθυγράφου καὶ διηγηματογράφου Δίκενς. Αὐτὸς δὲ οὗτος ὁ Δίκενς ἦτο λίαν ἐχέμυθος εἰς τὰ περὶ τῶν γονέων του καὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως, οὐδέποτε δὲ διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῶν γονέων του, ἀπώτερον τῶν γάμων τοῦ πατρός του. Καὶ εἰς τὸν βιογράφον δὲ αὐτοῦ Φόρστερ δὲν εἶπε τίποτε σχετικόν. Τελευταῖον ὅμως ἀπεκαλύφθη τυχαίως ἡ μάμμη τοῦ Δίκενς καὶ μάλιστα ὡς τροφὸς τοῦ ἐν ἔτει 1835 ἀποθανόντος λόρδου Crewe. Ὁ λόρδος οὗτος καὶ ἡ ἀδελφή του, ἡ νυμφευθεῖσα βραδύτερον τὸν συγγραφέα Mouckton Milnes, ὡμίλουν πάντοτε μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῆς τροφοῦ τῶν παιδικῶν αὐτῶν χρόνων. Ἡ γυνὴ αὕτη εἶχε λίαν ἔκτακτον εὐφυΐαν καὶ τὸ προτέρημα νὰ διηγῆται ἱστορίας τὰς ὁποίας αὐτοστιγμεὶ ἔπλαττεν καὶ ἐξύφαινεν ἡ ἰδία, ἐκτὸς δὲ τούτου τὰς διηγεῖτο μετ' ἐκτάκτου μιμικῆς ἐπιτηδειότητος, ἔδιδεν εἰς ἕκαστον χαρακτῆρα φωνὴν ἰδίαν καὶ ἦτο παράδοξος γραῖα. Αὕτη ἦτο ἡ μάμμη τοῦ Καρόλου Δίκενς, ὅπως διηγεῖται ὁ Mouckton Milnes.

Ὁ ἐσχάτως ἀποβιώσας Γάλλος ἀντιναύαρχος Jauréguiberry ἦτο τοὺς τρόπους εὐγενέστατος καὶ φιλοφρονέστατος. Πρὸς τὰς κυρίας δὲ αἵτινες ἤρχοντο νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸ πλοῖόν του, καὶ κυρίως ἐὰν αὗται ἦσαν νεαραὶ καὶ χαρίεσσαι, ἐπεδαψίλευε τὰς μεγίστας περιποιήσεις.

Ὅτε πρό τινων ἐτῶν διῴκει τὸν ἐν Μεσογείῳ μέγαν στόλον καὶ μετέβαινε κατ' ἐναλλαγὴν ἀπὸ Καννῶν εἰς Νίκαιαν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὰς νήσους Ὑερίδας, ἐγένετο σχεδὸν συρμὸς μεταξὺ τῶν εὐγενῶν κυριῶν, τῶν εὑρισκομένων εἰς τὰ μέρη ταῦτα χάριν τέρψεως καὶ ἀναψυχῆς, νὰ ἐπισκέπτωνται τὸ πλοῖον τοῦ ναυάρχου καὶ νὰ δέχωνται τὰς περιποιήσεις αὐτοῦ. Ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ναύαρχος Ποθυὼ δὲν ἔβλεπεν εὐχαρίστως τὰς ἐπισκέψεις ταύτας εἰς τὸ γιγαντῶδες θωρηκτόν, διότι κατὰ τὴν γνώμην του ἐκ τούτων διεταράσσετο ἡ ἐν αὐτῷ ὑπηρεσία, διὸ καὶ ὑπέδειξε πολλάκις, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ φειδοῦς, εἰς τὸν ναύαρχον, ὅτι πρέπει νὰ παύσῃ νὰ δέχηται τὰς ἐπισκέψεις τῶν ἀντιπροσώπων τούτων τοῦ ὡραίου φύλου. Ἰδὼν ὅμως ὁ ὑπουργὸς ὅτι εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ διὰ τῶν πλαγίων ὑποδείξεων καὶ ὅτι ὁ ναύαρχος ἐξακολουθεῖ νὰ παρέχῃ φιλοξενίαν ἀναπαυτικωτάτην καὶ ἀνενόχλητον εἰς τὰς ἐπισκεπτρίας, ἐσκέφθη νὰ διορθώσῃ τὸ πρᾶγμα διὰ τοῦ ἑξῆς τρόπου. Ἡμέραν τινὰ μετὰ μεσημβρίαν εὐγενὴς καὶ ἐξόχου καλλονῆς κυρία ἐκ Νικαίας εὑρίσκετο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου «Ρισσελιέ», ὅτε ὁ διὰ σημάτων τηλέγραφος τοῦ λιμένος ἤρξατο νὰ κάμνῃ σημεῖα προσοχῆς. «Ὁ ὑπουργὸς διατάσσει», ἐσήμανον κατόπιν τὰ σημεῖα, «ν' ἀναχωρήσῃ πάραυτα ὁ «Ρισσελιὲ» διὰ Μασσαλίαν, χωρὶς ποσῶς νὰ ἔλθῃ πρότερον εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς ξηρᾶς, ἐν Μασσαλίᾳ δὲ νὰ περιμένῃ νέας διαταγάς». Ὁ ναύαρχος ἔπρεπε νὰ ὑπακούσῃ, ἡ δὲ δυστυχὴς κυρία, ἥτις εἶχε διοργανώσει διὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐν τῇ οἰκίᾳ της χορόν, ἔπρεπε νὰ συνταξειδεύσῃ μέχρι Μασσαλίας, ὅθεν τὴν ἐπομένην ἡμέραν θὰ μετέβαινεν εἰς Νίκαιαν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Καὶ ὁ μὲν ναύαρχος Jauréguiberry δὲν δυσηρεστήθη ποσῶς διὰ τὸ ἀτύχημα τοῦτο, ἀλλ' αἱ ἐπισκέψεις τῶν κυριῶν ἔπαυσαν εὐθὺς μετὰ τὸ ὁδοιπορικὸν τοῦτο ἐπεισόδιον τῆς ὡραίας ἐπισκεπτρίας.

Ἀρχηγός τις Σκώτων διατελῶν εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν ἐν καιρῷ χειμῶνος πρὸς ἕτερον Σκῶτον γείτονα αὐτοῦ χάριν γαιῶν τινων, ὧν ἀμφότεροι διημφισβήτουν τὴν κυριότητα, διέταξε νὰ τῷ παρασκευάσουν ὄγκον χιόνος, ὅπως ἀναπαύσῃ τὴν κεφαλήν του κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ ὀπαδοί του ἤρχισαν μεμψιμοιροῦντες ἐπὶ τούτῳ.

— Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν πλέον ὅτι θὰ νικήσωμεν, ἔλεγον, ἀφοῦ ὁ ἀρχηγός μας ἐξεθηλύνθη τόσον ὥστε δὲν ἠμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ χωρὶς προσκέφαλον.

Νεαρὸς κύριος εἶχε τὸ ἀτύχημα ἔν τινι συναναστροφῇ νὰ ὠθήσῃ τράπεζαν καὶ νὰ θραύσῃ δύο ἀρχαῖα γνήσια ταναγραῖα ἀγαλμάτια ἐπ' αὐτῆς εὑρισκόμενα. Κατησχυμένος ἐκρήγνυται εἰς μυρίας αἰτήσεις συγγνώμης παρὰ τῆς οἰκοδεσποίνης καὶ ἐπὶ τέλους ἐρωτᾷ ἂν τὰ ἀντικείμενα εἶχόν τινα ἀξίαν.

— Ἦσαν γνήσια ταναγραῖα, ἀπαντᾷ ἡ οἰκοδέσποινα μὲ γλυκύπικρον τόνον.

— Ἆ! τότε τὸ πρᾶγμα διορθώνεται· ἐνόμιζα πῶς ἦσαν ἀπὸ τὰ νέα τὰ πολύτιμα τοῦ Μάυφαρτ....

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1140

Digitized by Google

'Αριθ. 623 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. | 6 Δεκεμβρίου 1887

Η ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΡΑΘΩΝΙ ΜΑΧΗΣ ΑΤΕΛΕΥΤΗΤΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ

Δὲν ὑπάρχει ἴσως γεγονὸς τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας τοσοῦτον πολυτρόπως παρασταθὲν ὅσον ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη· καὶ τοῦτο ἐνῷ ἔχομεν τὴν περὶ αὐτῆς ἀφήγησιν τοῦ Ἡροδότου, ὅστις, γράψας τὰς ἱστορίας αὐτοῦ περὶ τὰ μέσα τῆς 5 ἑκατονταετηρίδος, ἤκουσε βεβαίως οὐκ ὀλίγους ἐπιζῶντας μάρτυρας τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου.

Ὁ Ἡρόδοτος λέγει ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, ἐλθόντες εἰς Μαραθῶνα, ἐστρατοπέδευσαν «ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος». Περιγράφει ἀκριβέστατα τὴν παράταξιν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μάχης· «τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ». Βεβαιοῖ ἐπανειλημμένως ὅτι δοθέντος τοῦ σημείου τῆς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξορμήσεως, «οἱ Ἀθηναῖοι δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους.» Καὶ μετ' οὐ πολὺ δὶς πάλιν λέγει τὸ αὐτό. «Οἱ δὲ Πέρσαι ὁρέοντες δρόμῳ ἐπιόντας, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, ὁρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων». Καὶ μετ' ὀλίγον αὖθις, τέταρτον ἤδη, τὸ αὐτὸ βεβαιοῖ. «Πρῶτοι γὰρ Ἑλλήνων δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο.»

Οὐδὲν ἧττον λεπτομερῶς ἐκτίθησιν ὁ ἱστορικὸς τὰς περιπετείας τῆς μάχης. «Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρόνος ἐγίνετο πολλός. Καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. Νικῶντες δὲ τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτῶν,συναγαγόντες τὰ κέρεα ἀμφότερα ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι.»

Κατόπιν ὁ ἱστορικὸς εἰκονίζει ζωηρότατα τὰ μετὰ τὴν νίκην. «Φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες (οἱ Ἀθηναῖοι), ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἴτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν...Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθηναῖοι· τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. Ἀθηναῖοι δέ, ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβώθεον ἐς τὸ ἄστυ καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν... Οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου, ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλωον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατ' 6400 ἄνδρας, Ἀθηναίων δὲ 192.»

Ἰδίως ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἐξαριθμεῖ οὔτε τοὺς Ἕλληνας, οὔτε τοὺς Πέρσας, ἀρκούμενος νὰ εἴπῃ περὶ τῶν πρώτων ὅτι ἦσαν *ὀλίγοι*, καὶ περὶ τοῦ περσικοῦ στρατοῦ ὅτι ἦτο *πολλὸς καὶ εὖ ἐσκευασμένος*. Οὕτω δὲ σωφρόνως ὁμιλῶν περὶ ὅσων δὲν ἤξευρει, παρέχει ἡμῖν τὴν ἀσφαλεστάτην ἐγγύησιν ὅτι ἤξευρε κάλλιστα πάντα περὶ ὅσων ἠκριβολόγει.

Ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἰδίως χρόνοις,οὐκ ὀλίγοι ἐπεχείρησαν νὰ συμπληρώσωσι καὶ νὰ διορθώσωσιν ἐν πολλοῖς τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας. Καὶ λοιπὸν ἤρχισαν νὰ περιάγωσι τὸ τέμενος τοῦ Ἡρακλέους ἀπὸ τὸ Σταυροχοράκι εἰς τὸν Βρανᾶν,καὶ ἀπὸ τὸν Βρανᾶν εἰς Ἀργαλίκι ἢ Ἀγριολύκην. Ἔπειτα ἠξίωσαν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν διῆλθον ἅπαν τὸ διάστημα τὸ χωρίζον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πολεμίων *δρόμῳ χρησάμενοι*, καίτοι ὁ Ἡρόδοτος, ὡσεὶ προβλέπων ὅτι τὸ γεγονὸς θέλει ἀμφισβητηθῆ, *τετράκις* ἐβεβαίωσεν αὐτό. Κατόπιν ἰσχυρίσθησαν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, ἀγωνισθέντες τὴν πρωΐαν ἐν Μαραθῶνι, δὲν ἠδύναντο ἔπειτα νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκ Μαραθῶνος μετὰ μεσημβρίαν καὶ νὰ φθάσωσι τὴν νύκτα εἰς Ἀθήνας· ὅθεν συνεπέραναν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἀνεχώρησαν εἰμὴ τὴν ὑστεραίαν, λησμονοῦντες ὅτι ἐν ταῖς παραμοναῖς τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης ὁ στρατὸς τοῦ Ἐπαμεινώνδου,ἀπελθὼν ἐκ Τεγέας τὴν ἑσπέραν, ἀφίκετο τὴν πρωΐαν εἰς Σπάρτην, ἐπολέμησεν ἐκεῖ δι' ὅλης τῆς ἐπιούσης ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἐπέστρεψεν εἰς Τεγέαν τὴν ἀκόλουθον νύκτα, ὅ ἐστι δὲν ἔπαυσε βαδίζων, πολεμῶν καὶ πάλιν βαδίζων, ἐπὶ 36 ὥρας.

Ἡ ἀφήγησις τοῦ Ἡροδότου εἶναι τῳόντι ἐλ-

Digitized by Google

λιπῆς κατὰ τοῦτο ὅτι, ἐνῷ, ὡς εἴδομεν, παρίστησι τοὺς Πέρσας ἐγκαυχωμένους ἐπὶ τῷ ἱππικῷ αὐτῶν, ἔπειτα οὐδόλως ἀναφέρει ἱππικὸν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τῆς μάχης. Ἵνα ἀνεύρῃ τὸν λόγον τῆς ἀποσιωπήσεως ταύτης ὁ Κούρτιος προέτεινεν εἰκασίαν εὐφυεστάτην. Οἱ Πέρσαι, λέγει, ἀναλογιζόμενοι ὅτι δὲν ἦτο εὔκολον νὰ ἐκπορθήσωσι τὸ ἀσφαλὲς περὶ τὸ τέμενος τοῦ Ἡρακλέους ὀχύρωμα τῶν Ἀθηναίων καὶ μὴ βλέποντες αὐτοὺς κατερχομένους ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας εἰς τὸν ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶνα, εἶχον ἀποφασίσει νὰ ἀποπλεύσωσιν ἐκ τοῦ Μαραθωνικοῦ πεδίου καὶ νὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς ἕτερον τῆς Ἀττικῆς σημεῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤθελεν εἶναι εὐχερέστερον νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ὅθεν ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συνεκροτήθη ἡ μάχη εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐπιβιβάζωσι τὸν στρατὸν αὐτῶν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἰδίως τὸ ἱππικόν· τότε δὲ ὁ Μιλτιάδης, θεωρῶν τὰ γινόμενα, ἐπέπεσεν ἀπροσδοκήτως κατὰ τῶν διχοτομηθέντων πολεμίων. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι τὸ ἐπινόημα τοῦτο τοῦ ἐπιφανοῦς ἱστορικοῦ μαρτυρεῖ διὰ μυριοστὴν φορὰν τὴν ἀγχίνοιαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη τοῦ αἰνίγματος λύσις προϋποτίθησιν ὅτι ὁ περσικὸς στρατὸς ἦτο τοσοῦτον πολυάριθμος, ὥστε καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ μόνον ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς πολεμίους τὴν πεποίθησιν ἣν εἶχον καθ' ἣν στιγμὴν ἀνέλαβον τὸν ἀγῶνα πρὸς τοὺς *ὀλίγους* αὐτῶν ἀντιπάλους· ὅθεν ὁ Κούρτιος παραδέχεται τὸν ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος διδόμενον ἀριθμὸν τῶν 100,000 πεζῶν καὶ τῶν 10,000 ἱππέων, παραλείπων φυσικῷ τῷ λόγῳ τὰ ἄλλα τῶν ἀρχαίων τερατολογήματα περὶ 300,000, καὶ 500,000 καὶ 600,000 ἀνδρῶν.

Ἀλλ' ἤδη ὁ νεώτατος τῆς δοξασίας τοῦ Κουρτίου πρόμαχος, ὁ λοχαγὸς Eschenburg, περιώρισε τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς Μαραθῶνα ἀποβιβασθέντων Περσῶν εἰς 60,000 πεζῶν καὶ 6,000 ἱππέων, ἐπερειδόμενος ἐπὶ αὐτῆς τοῦ Ἡροδότου τῆς μαρτυρίας. Τωόντι, ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἀναφέρει μὲν πόσοι ἦσαν οἱ ἐξ Ἀσίας ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐπιπλεύσαντες Πέρσαι, λέγει ὅμως ὅτι ὁ πεζικὸς στρατὸς διεπεραιώθη ἐπὶ ἑξακοσίων τριήρεων, ὁ δὲ ἱππικὸς ἐπὶ ἱππαγωγῶν νηῶν, ὧν δὲν σημειοῖ τὸν ἀριθμόν. Κατὰ τὸν Eschenburg λοιπὸν αἱ 600 τριήρεις μετέφερον εἰς τὴν Ἀτικὴν 60,000 πεζῶν. Ἤθελεν εἶναι μακρὸν νὰ παραθέσω ἐνταῦθα μαρτυρίας ἐξ ὧν δηλοῦται ὅτι συνήθως ἐπὶ ἑκάστης τριήρους δὲν ἐπεβιβάζοντο εἰμὴ 40 στρατιῶται, ἐνίοτε δὲ μόνον τὸ πολὺ 50. Ἀλλὰ παραδεχόμενος τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ Eschenburg, παρατηρῶ ὅτι οἱ Ἕλληνες ὁπλῖται ἦσαν ἐν Μαραθῶνι, κατὰ τὴν πάγκοινον ὁμολογίαν τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων, 10 ἕως 11, χιλιάδες, εἰς οὓς προσθετέοι ἄλλοι τόσοι δοῦλοι ὡς ψιλοὶ ὡπλισμένοι. Ἐὰν λοιπὸν οἱ 20,000 οὗτοι Ἕλληνες ἠγωνίσθησαν πρὸς τὸ ἥμισυ μόνον τῶν 60,000 Περσῶν, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἦσαν μὲν βεβαίως πάντοτε πολὺ πλειότεροι, ἀλλ' ἡ ἀναλογία τῶν 3 πρὸς 2 δὲν ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ ὑπολαμβάνεται ὡς βέβαιον νίκης τεκμήριον.

Τὸ περὶ ἱππικοῦ ζήτημα εἶναι πολὺ δυσκολώτερον νὰ συζητηθῇ, διότι, ὡς προείπομεν, ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἀναφέρει πόσαι ἦσαν αἱ ἱππαγωγοὶ νῆες. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν Δορίσκῳ γενομένην ἀπαρίθμησιν τῆς μεγάλης τοῦ Ξέρξου στρατιᾶς, ἐπὶ 1,700,000 πεζῶν, τὸ ἱππικὸν δὲν συνεποσοῦτο εἰμὴ εἰς 80,000, ὅ ἐστι τὸ ἱππικὸν ἦτο ὀλιγώτερον τοῦ εἰκοστοῦ τῆς πεζικῆς δυνάμεως· καὶ τοῦτο ἐπὶ στρατιᾶς ἥτις ἐβάδισε διὰ ξηρᾶς, δὲν διεπορθμεύθη διὰ θαλάσσης. Ἔστω ὅμως· παραδεχθῶμεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν ἐν Δορίσκῳ ἀναλογίαν παραδεχθῶμεν καὶ τοὺς 60,000 πεζοὺς τοῦ Eschenburg· τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι τὸ ἱππικὸν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπερβαίνῃ τοὺς 3,000 ἄνδρας.

Ἠδυνάμην νὰ ἀναφέρω πλείστας ἄλλας περιπετείας ὅσας ὑπέστη ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη. Ἀλλὰ πρὸς τί; Ἡ Ὀδύσσεια αὐτῆς εἶνε ἀνεξάντλητος.

Κ. Παπαρρηγοπουλος.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

ΥΠΟ ΦΩΤΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ Ἢ ΦΩΤΑΚΟΥ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Θ. Κολοκοτρώνης ἤθελε τὴν ἐξουσίαν διότι ἦτο φιλόδοξος, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὴν συναίνεσιν τοῦ λαοῦ, ἐὰν δὲ ὁ λαὸς δὲν συγκατετίθετο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτόν, ἀδιαφοροῦσε καὶ ἔμενεν εὐχαριστημένος βλέπων ἐξυπνωτέρους τοὺς ὁμοίους του.

Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔλεγον τὸν Κολοκοτρώνην ἄνανδρον, διότι εἰς τὰς μάχας καὶ τοὺς ἀκροβολισμοὺς δὲν ἐλάμβανε μέρος, ὡς στρατιώτης, νὰ πολεμῇ. Ἐφύλαττεν ὅμως καὶ τοὺς Ἕλληνας, διότι ἐνῷ ἔκαμε τόσας μάχας ποτὲ δὲν τοῦ ἐσκοτώθησαν περισσότεροι τῶν πέντε στρατιωτῶν, ἐκτὸς τῆς μάχης τῶν Τρικόρφων, ἀλλ' ἐκεῖ ἦσαν καὶ πολλοὶ οἱ ἀρχηγοί. Ἐρωτηθεὶς ποτὲ ἀπὸ ἕνα εὐρωπαῖον ἂν φέρῃ πληγὰς εἰς τὸ σῶμά του ἀπὸ τὰς παλαιὰς μάχας, τὰς ὁποίας ἔκαμεν, ἀπεκρίθη· «Ἐφυλαγώμουν νὰ μὴ σκοτωθῶ « διὰ νὰ μὲ ἐρωτήσῃς, καὶ νὰ ἴδω καὶ τὴν πα« τρίδα μου ἐλευθέραν». Ὅταν ἦτον εἰς τοῦ Δαμαλᾶ διὰ τὴν ἐκεῖ συνέλευσιν, μίαν αὐγὴν ἐσηκώθη καὶ ἄρχησε νὰ βλασφημᾷ καὶ νὰ προλέγῃ ὅτι θὰ σκοτωθῇ ὁ Καραϊσκάκης καὶ θὰ

Digitized by Google

χαθῇ τὸ ἑλληνικὸν στράτευμα. Εἶπεν εἰς τὸν Γ. Δραγούμην, ὅστις τότε ἦτον ἐκεῖ, καὶ ὁμοτράπεζός του, καὶ ἔγραψε γράμμα καθ' ὑπαγόρευσίν του, πρὸς τὸν Καραϊσκάκην συμβουλευτικὸν τὸ ὁποῖον ἔλεγεν οὕτω. «Ἔμαθον ὅτι ἐμ-« βαίνεις εἰς τοὺς πολέμους, καὶ εἰς τοὺς ἀκρο-« βολισμούς· αὐτὸ δὲν εἶναι ἔργον ἰδικόν σου, « ἀλλὰ νὰ στέκῃς μακρὰν νὰ βλέπῃς τοὺς πο-« λεμοῦντας, νὰ τοὺς ὁδηγῇς καὶ νὰ ἐνδυναμό-« νῃς τὰς θέσεις ἐκείνων, ὅπου βλέπεις νὰ ἀδυ-« νατοῦν. Ἂν ἐξακολουθῇς ἔτσι θὰ γείνῃς βρυ-« κόλακας νὰ φάγῃς τοὺς στρατιώτας. Ὁ ἀρ-« χηγὸς κινδυνεύει εἰς μίαν ἔφοδον· καὶ πότε; « ὅταν δυνηθῇ νὰ ἐμβάσῃ τὸ μισὸ στράτευμά « του εἰς τὴν πόλιν, ἢ εἰς τὸ φρούριον, καὶ ὅταν « ἴδῃ ὅτι ὀπισθοδρομεῖ, τότε εἶναι ἀνάγκη ἡ πα-« ρουσία του, νὰ ριφθῇ μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν « του νὰ τοὺς κάμῃ λέοντας νὰ ἀψηφίσωσι τὸν « θάνατον, ἢ ἂν κινδυνεύῃ ἡ μάχη διὰ νὰ χα-« θῇ, διὰ νὰ τὴν κερδήσῃ, τότε πάλιν χρειάζε-« ται ἡ παρουσία του. Εἰς αὐτὰς τὰς περι-« στάσεις συγχωρεῖται τοῦ στρατηγοῦ ὁ θάνα-« τος».

Τὸ προμαντευτικὸν τοῦτο γράμμα τοῦ Κολοκοτρώνη ἀνεγνώσθη κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξεψυχοῦσεν ὁ ἀοίδιμος Καραϊσκάκης, καὶ παρήγγειλεν νὰ εἰποῦν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην ὅτι ἔπρεπε πρωτήτερα νὰ τὸν συμβουλεύσῃ, διότι τότε εἶναι ἀργά· καὶ μολονότι ἀπέθνησκεν, εἶπεν ὅμως καὶ τὸν ἀστεῖον του λόγον... Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἀστείων καὶ τῶν μύθων καὶ τῶνπαροιμιῶν, τὰς ὁποίας ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ, ἔλεγε καὶ τοῦτο ὅτι ἀπὸ τὸ σόϊ του δὲν γίνονται παπάδες, διότι ἔγεινεν ἕνας θεῖός του καὶ ἐστραβώθη. Ἐπίσηςδὲ ἔλεγε καὶ τοῦτο, ὅτι ἔχει τοὺς ἀρκουδόγυφτους γενιά, διότι τάχα ἦτον ἀπὸ αὐτούς, καὶ τοὺς ἔλεγεν ἐξαδέλφους, διότι καὶ αὐτὸς ἦτον μαυρόμουτρος, Ὅπου δὲ εὕρισκεν ἀπὸ αὐτούς, ἔπαιρνε τὴν καραμοῦζάν των (αὐλὸν), τὴν ἐφύσα καὶ ἐκαμόνετο ὅτι τάχα τοῦτο ἦτο τὸ φυσικόν του παιγνίδι. Τοῦτο δὲ τὸ ἔκαμνε συχνὰ διὰ νὰ διασκεδάζουν οἱ στρατιῶται, εἴτε καὶ διὰ νὰ γελοῦν μὲ τὴν δειλίαν ταύτην τῶν γύφτων. Καὶ διὰ νὰ πείσῃ αὐτοὺς περὶ τῆς συγγενείας του, διηγεῖτο μὲ τὴν γνωστήν του ἀφέλειαν ὅτι ὁ πατέρας του δὲν εἶχε κληρονόμον διὰ νὰ ἀφήσῃ εἰς αὐτὸν κληρονομίαν τὰ ὑποστατικά του, καὶ διὰ τοῦτο ἐπῆρεν αὐτὸν μικρὸν ἀπὸ ἕνα ἀρκουδόγυφτον καὶ μυστικά, χωρὶς νὰ γνωρίζουν οἱ ἄλλοι Κολοκοτρωναῖοι, ἡ δὲ μάνα του προτήτερα ἔδειχνε ὅτι ἦτο ἐγκαστρωμένη ψεύτικα, καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ γεννήσῃ, εἶχον τὸ παιδί, τὸ γυφτόπουλον, ἕτοιμον καὶ ἀμέσως διέδωκαν ὅτι ἐγεννήθη καὶ εἶναι ἰδικόν των. Ἡ δὲ μητέρα τότε ἐπροσποιήθη ὅτι δὲν εἶχε γάλα καὶ διὰ τοῦτο ἐκράτησαν τὴν φυσικὴν μητέρα του καὶ τὸ ἀνέθρεψε. Τοιουτοτρόπως τὸ διηγεῖτο· τοῦ ἔδιδε δὲ πολλὴν σημασίαν καὶ ἔντασιν καὶ διὰ τοῦτο ἔγεινε κοινόν, καὶ πιστευτὸν εἰς τοὺς γύφτους καὶ εἰς τὸν τυχόντα. Ἕνεκα δὲ τούτου οἱ ἀρκουδόγυφτοι ἐπῆραν θάρρος, πιστεύοντες μὲ τὰ σωστά των ὅτι ἔχουν τὸν Κολοκοτρώνην ἐξάδελφον διότι ἦτο ἀπὸ τὸ *σόϊ* των, καὶ τὸ εἶχον κρυφὸ καμάρι, διότι καὶ αὐτοὶ ἔβγαλαν μεγάλον ἄνθρωπον. Τοῦτον τὸν μῦθον ἐπίτηδες τὸν ἔπλασεν καὶ τὸν ἔλεγεν διὰ νὰ σώσῃ τοὺς δυστυχεῖς γύφτους ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τῶν στρατιωτῶν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ πράγματι τοὺς ἐπροφύλαξε διότι ἂν τυχὸν κανένας στρατιώτης ἢ ἄλλος ἤθελε τοὺς πειράξει, οἱ γύφτοι ἀμέσως ἔτρεχαν εἰς τὸν Κολοκοτρώνη παραπονούμενοι, ἢ ἐφοβέριζαν αὐτούς, ὅτι θὰ τὸ εἰποῦν εἰς τὸν ἐξάδελφόν των νὰ τοὺς παιδεύσῃ. Καὶ τῷ ὄντι, ἂν τυχὸν ἐπήγαινε κανένα παράπονον τοιοῦτον ὁ Κολοκοτρώνης ὑπερασπίζετο τοὺς γύφτους, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐτόλμησε πλέον κανεὶς νὰ τοὺς ἀγκαρεύῃ διὰ νὰ βαροῦν τὰ τύμπανά των χάρισμα. Ἐκ τούτου οἱ γύφτοι, ὡς εἴπομεν, ἔλαβον πολὺ θάρρος, καὶ ὅπου ἂν εὑρίσκετο ὁ Κολοκοτρώνης ἐπήγαιναν μὲ θάρρος καὶ τὸν ἐχαιρέτιζον, τοῦ ἔφερον καὶ καρφιὰ καὶ ἐκαλλίγωναν τὸ ἄλογόν του, καὶ ὅταν ἤθελεν αὐτός, ἢ καὶ οἱ ἀξιωματικοί του νὰ διασκεδάσουν μὲ τὰ παιγνίδια των, οἱ γύφτοι ἦσαν πρόθυμοι νὰ παίζουν μὲ τὴν μεγαλειτέραν ὄρεξιν, καὶ αὐτοὶ ἐχόρευον χάρισμα ὅσον ἤθελον.

Τίποτε ἄλλο δὲν ἐμεγάλωσε τὸν Κολοκοτρώνην ὅσον ἡ ἀγαθότης του, ἡ φρόνησίς του, καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν καπεταναίων τῆς Πελοποννήσου πρὸς αὐτόν.Οὗτοι ποτὲ δὲν ἠθέλησαν νὰ συνυπογράψουν, ἢ νὰ φιλονεικήσουν τὴν ὑπογραφήν του εἰς κανὲν ἔγγραφον δημόσιον ἢ σχέδιον στρατιωτικόν, ἐκτὸς τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐγγράφων τῶν συνελεύσεων. Ὅπου εὑρίσκεται ἡ ὑπογραφή του μετ' ἄλλων ὑπογραφῶν, Συνέλευσις θὰ ὑπῆρχεν ἢ διχόνοια· διότι αὐτὸς ὑπέγραφε μετὰ τῶν ἄλλων, ἵνα ἡσυχάσῃ ὁ τόπος. Εἰς τὰ Βέρβαινα π.χ. τὸν Ὑψηλάντην τὸν ἤθελεν, ἀλλ' ὑπέγραφε μὲ τοὺς κοτσαμπάσιδες, ὡς καὶ εἰς τὴν Ζαράκοβαν, εἰς τὸ Ἄργος καὶ ὅπου ἀλλοῦ· διότι ὅταν ἦτο καὶ αὐτὸς μέσα δὲν ἐγίνετο τίποτε. Εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν συνυπέγραψαν καὶ οἱ ἄλλοι καπεταναῖοι, οἱ εὑρεθέντες ἐκεῖ. Ὅταν δὲ τὰ πράγματα ἐφοβέριζαν τὴν καταστροφὴν τοῦ τόπου, αὐτὸς τὰ ἐμπόδιζε.

Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἤθελαν νὰ εἶναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ νὰ ἔχουν ἀποδεικτικὸν αὐτοῦ, παρὰ πιστοποιητικὸν τῶν Κυβερνήσεων, ἢ ἄλλου τινὸς ὁπλαρχηγοῦ, ἂν καὶ πολλοὶ ἐκ τούτων ἐπλέρονον μισθοὺς διὰ νὰ

Digitized by Google

διατηροῦσιν ἴδια στρατιωτικὰ σώματα. Οἱ δὲ φιλοπόλεμοι τῶν Ἑλλήνων ἐπροτίμων νὰ ὀνομάζωνται ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ τοῦτο ἦτο ἡ μεγαλειτέρα τιμή των. Διότι τὸν ἔβλεπον παντοῦ καὶ πάντοτε· μάλιστα δὲ εὐτυχεῖς ἐλογίζοντο ὁσάκις ἔτρωγε μὲ αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον τὴν τιμὴν νὰ πίνωσι μὲ τὸ αὐτὸ τάσι, μὲ τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἔπινε.

Τοῦτο διηγοῦντο καυχώμενοι καὶ λέγοντες ἕκαστος ὅτι ὑπῆγεν εἰς τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ ἔδωκε κρασὶ μὲ τὸ τάσι του, καὶ ἕνα δεκάρι φουσέκια ἀπὸ τὰ ἰδικά του, διότι ἐδόξαζον ὅτι ὅστις ἔχει φουσέκια ἀπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη, τὸ βόλι του ὑπάγει ἴσα, καὶ ἂς μὴν εἰξεύρῃ νὰ σημαδεύῃ.

Εἶχε δὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα, καὶ εὕρισκε πολλοὺς τρόπους καὶ ἀστείους μάλιστα ν' ἀφαιρῇ τὸν φόβον ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν στρατιωτῶν. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐναντίον τοῦ Δράμαλη π. χ. μετεχειρίσθη τὸ ἀκόλουθον ἐπινόημα. Τὸ σαμάρι τοῦ ἀλόγου στρατιώτου τινὸς ἐκρεμάσθη ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν του, καὶ συρόμενον κατὰ γῆς ἔκαμνε κρότον εἰς τὰς πέτρας. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο τότε μεσονύκτιον, τὸ στράτευμά του ἀκοῦον τὸν κρότον καὶ νομίσαν ὅτι ἔρχονται Τοῦρκοι καβαλαραῖοι ἐτρόμαξαν αἰφνιδίως ἀπὸ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο συμβάν, καὶ οἱ στρατιῶται ἔφευγαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τρομαγμένοι. Ὁ Κολοκοτρώνης τρέξας ἔπιασε τὸ ἄλογον, καὶ φωνάζων ἔλεγεν εἰς τοὺς φεύγοντας στρατιώτας «Ἐλᾶτε ἐδῶ, μὴ φεύγετε, ἔπιασα τὸν φόβον.»

Ὁ Κολοκοτρώνης ἐχόρταινεν ὅλων τὰς ἐλπίδας μὲ λόγια, καὶ τους ἄφινεν νὰ φεύγουν ἐλπίζοντες· ἦτον ὁ νοημονέστερος ὅλων τῶν καπεταναίων τῆς ἐποχῆς του.

Πρὶν φύγῃ τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τὴν Ζαράκοβαν ἐβγῆκαν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὴν Τριπολιτσᾶν, καὶ ἔγεινεν ἕνας μικρὸς πόλεμος κατὰ τὴν Πηγήν, καὶ κατὰ τὸ μέρος τοῦ Παρθορίου. Ὁ Κολοκοτρώνης τότε ἐπῆγεν εἰς τὸν πόλεμον καβάλα, καὶ ἔχασε τὴν κτέναν τῶν μαλλιῶν του, καὶ ὅταν ἐπέστρεφε τὴν ηὗρε κατάστρατα, ἂν καὶ εἶχον περάσει ὡς χίλιοι στρατιῶται, καὶ κανεὶς δὲν ἔτυχε νὰ τὴν εὕρῃ. Τότε ὁ γραμματικός του Ἀναγνώστης Ζαφειρόπουλος εἶπε·

— Καλὸς οἰωνός, Ἀρχηγέ! Τώρα πιστεύω ὅτι θὰ ἐλευθερώσῃς τὴν πατρίδα, διότι βλέπω, ὅτι ὁ Θεὸς φυλάττει καὶ σὲ καὶ τὰ πράγματά σου.»

— Ἀλήθεια, θὰ ἐλευθερωθοῦμεν, κὺρ Ἀναγνώστη, ἀλλὰ ἐμὲ θὰ πρωτοπαλουκώσουν.

Τότε δὲ διηγήθη καὶ τὸν μῦθον τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ ἀποστάτου. Ὁ ἀποστάτης ἐκοιμᾶτο πλησίον τοίχου παλαιοῦ, ὅστις ἦτον ἕτοιμος νὰ κρημνισθῇ. Ὁ διάβολος μεταμορφωθεὶς εἰς σχῆμα καλοῦ ἀνθρώπου ἐπῆγε, τὸν ἐξύπνησε, καὶ τὸν ἐξεμάκρυνε τοῦ τοίχου, καὶ ἀμέσως ὁ τοῖχος ἔπεσεν. Ὁ δὲ ἀποστάτης βλέπων τὸν τοῖχον γκρεμνιζόμενον ἐγνώρισε τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον τοῦ ἔκαμεν ὁ μεταμορφωμένος διάβολος, καὶ τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον, καὶ ἐπίστευσεν ὅτι εἶναι καλὸς ἄνθρωπος, καὶ διὰ τοῦτο τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν πάρῃ τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν συνοδίαν του ὡς ἰδικόν του φίλον πιστόν, νὰ τὸν ὁδηγῇ ὅπως θέλει, καὶ τοῦ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ ἦναι πάντοτε εὐπειθής. Ὁ διάβολος τὸν ἐπῆρε, καὶ μαζὺ ἔκαμαν πολλὰ ἐπιχειρήματα δύσκολα καὶ τὰ ἐτελείωσαν ἐπ' ἀγαθῷ. Πολλοὺς δρόμους ἐπεριπάτησαν μαζύ, καὶ πολλὰ παπούτσια ἔλυωσαν. Ὁ διάβολος ὡς μερίδιον τῆς συντροφιᾶς μόνον τὰ παληοπάπουτσα ἔπαιρνε, καὶ μὲ αὐτὰ ἦτον φορτωμένος, ὅλας δὲ τὰς ἄλλας ὠφελείας τὰς ἔδιδε τοῦ συντρόφου του ἀποστάτου, τὸν ὁποῖον ἡ ἐξουσία πάντοτε ἐκυνήγει, ὁ δὲ διάβολος τὸν ἐγλύτωνεν ἀπὸ τοὺς κινδύνους. Τέλος πάντων ὁ διάβολος μίαν ἡμέραν παρακίνησε τὸν ἀποστάτην νὰ τολμήσῃ ν' ἁρπάξῃ καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Σουλτάνου· ἀλλ' οἱ φύλακες τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὴν φυλακήν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ διάβολος ἐφάνη ὑπηρετῶν τὸν σύντροφόν του, καὶ τοῦ ἔκανε *κουράγιο*, ὑποσχόμενος ὅτι τὴν ὥραν ὅπου θὰ τοῦ βάλουν τὴν θηλειὰν εἰς τὸν λαιμὸν θέλει τὸν γλυτώσει, καὶ νὰ μένῃ ἥσυχος. Ὕστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας διετάχθη νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ποινή του, καὶ τὸν ἐπήγαιναν νὰ τὸν *φουρκίσουν*. Ὁ σύντροφός του τὸν παρηκολούθει φορτωμένος τὰ παληοπάπουτσα, καὶ τότε ὁ ἀποστάτης ἐγύρισε καὶ τοῦ εἶπε· «Σύντροφε, γλύτωσέ με καὶ τῶρα καθὼς καὶ τότε ἀπὸ τὸν παληότοιχον.» Ὁ δὲ διάβολος τοῦ ἀποκρίθη· «Σύντροφε, σὲ ἐγλύτωσα τότε, διότι ἂν σὲ ἄφινα νὰ σὲ πλακώσῃ ὁ παληότοιχος δὲν ἤθελε σὲ ἰδῇ κανείς· ἀλλὰ τώρα βλέπεις πόσα παληοπάπουτσα ἔλυωσα ἕως νὰ σὲ φέρω ἐδῶ νὰ σὲ ἰδοῦν πολλοὶ νὰ κρέμεσαι.» Ἔτσι θὰ πάθω καὶ ἐγὼ μὲ τὸ ἔθνος μας. Εἰς τὸ τέλος θὰ παρουσιασθοῦν διαβόλοι φορτωμένοι παληοτσάρουχα, καὶ θὰ μοῦ εἴπουν ὅ,τι ὁ διάβολος εἶπεν εἰς τὸν σύντροφόν του τὸν ἀποστάτην, καὶ νὰ τὸ ἐνθυμηθῇς αὐτὸ ὅπου σοῦ σοῦ λέγω κανένα καιρό, κὺρ Ἀναγνώστη!»

Καὶ τῷ ὄντι ὁ Κολοκοτρώνης ἐπρομάντευσεν ὡς θεόπνευστος ὅσα ἔμελλε νὰ πάθῃ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, διότι ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας τοῦ Ὄθωνος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων συκοφαντῶν, καὶ αὐτὸς ὁ γραμματικός του ἀκόμη ἐφορτώθη παληοτσάρουχα διὰ νὰ ὑπάγῃ τὸν ἀρχηγόν του Κολοκοτρώνην εἰς τὴν λαιμητόμον. Γνωστὴ δὲ εἶναι ἡ τότε γενομένη συκοφαντία κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, Πλαπούτα καὶ λοιπῶν.

Ὅταν ὁ Κολοκοτρώνης κατὰ τὴν 2 Φεβρουα-

Digitized by Google

ρίου 1822 ἐκστρατεύων εἰς Πάτρας εὑρίσκετο εἰς τὴν Ζάτουναν εἶχεν ἕως 1500 στρατιώτας καὶ ἐγέμισε τὴν κωμόπολιν αὐτήν. Δυστυχῶς τὸ σπίτι τοῦ Σαράντου Λιναρδοπούλου εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε καταλύσει ὁ Κολοκοτρώνης ἐπῆρε φωτιὰ νὰ καῇ, καὶ τότε ἀμέσως ἔβαλε τῆς φωναῖς «Ἕλληνες τὸ σπίτι μου καίεται καὶ ἐλᾶτε νὰ τὸ σώσετε.» Οἱ στρατιῶται ἔτρεξαν καὶ ἔσβυσαν τὴν φωτιά, ἀλλ' ὁ σπιτονοικοκύρης οὔτε ἕνα ποτῆρι κρασὶ τοὺς ἐκέρασε διὰ τὸν κόπον των, καὶ διὰ τοῦτο ἐθύμωσαν καὶ ἔκαμαν ἀταξίας, οἱ δὲ πρόκριτοι τοῦ τόπου ὑπῆγον καὶ ἔκαμαν παράπονα εἰς τὸν Ἀρχηγὸν διὰ τὰς γενομένας ἀταξίας καὶ αὐτὸς τοὺς εἶπε «ὑποφέρετέ τους, διότι τώρα ὁ καιρὸς εἶναι νὰ περιποιῆσθε τὸ τσαροῦχι, καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν θὰ ἔχετε περισσότερα παράπονα ἀπὸ τὴν μύτην τῆς πένας. Κατὰ τὸν δρόμον ποῦ περπατοῦμεν ποτὲ δὲν θ' ἀνασάνωμεν.»

Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔλεγον, ὅτι τὸν Καποδίστριαν τὸν ἐκάλεσαν καὶ πρὶν τοῦ 1827, καὶ μάλιστα ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ἀλλ' οὗτος τότε ἦτον ἄτομον, καὶ ἦτο μὲν δυνατὸς καὶ τὸν ἠγάπων οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ δὲν εἶχε καὶ τόσην δύναμιν ὥστε νὰ προσκαλέσῃ μόνος του Κυβερνήτην.

Ἡ συνέλευσις τῆς Ἑρμιόνης ἔφερε τὸν Ι. Καποδίστριαν καὶ πολλὰ ἄλλα καλὰ ἐψήφισεν. Ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἐγνώριζε τὸν Καποδίστριαν πρὶν οὗτος φύγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Ὕστερα δὲ ὅταν ἐπανῆλθεν ἐφάνη ἄνθρωπος προικισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ πολλὰς χάριτας, ἐξεπαιδεύθη δὲ εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Εὐρώπης, καὶ ἔπειτα εἰς τὸ Ῥωσσικὸν Ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ ἐγένετο καὶ ὁ ἐξ ἀπορρήτων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου. Ὁ Κολοκοτρώνης τὸν ἐγνώρισε κατὰ τὸ ἔτος 1819, τὴν μεγάλην λαμπρὴν εἰς τὴν Κέρκυραν, ὅπου ἔτυχεν ἔχων ἰδιαιτέραν ὑπόθεσίν του. Ὁ Καποδίστριας εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐχὴν τῶν γονέων του, καὶ ἐκεῖ ἀντάμωσαν. Τότε ὑπῆρχε συνήθεια εἰς τοὺς Ἕλληνα τοὺς ἔχοντας μεταξύ των πολλὴν γνωριμίαν νὰ λέγωνται *βλάμηδες,* ἢ *μπουραζέριδες,* τὸ ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ἀδελφοποιητός, καὶ ὅ,τι ἔλεγον μεταξύ των ἐφυλάττετο μυστικόν, καὶ ἕνεκα τούτου ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ἄλλοι διηγήθησαν πρὸς τὸν Καποδίστριαν τὰ βάσανα, τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνες ὑπέφερον ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Τούρκων. Μάλιστα δὲ τότε ἐκυκλοφόρει κρυφίως ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, καὶ παντοῦ ὅπου εὑρίσκοντο Ἕλληνες δὲν εἶχον ὡς νέον ἄλλο τῆς ἡμέρας, εἰμὴ μόνον τὴν ἐλευθερίαν των. Οἱ δὲ εὑρεθέντες ἐκεῖ καὶ ἐπαγγελλόμενοι τὸν καπετάνιον Ἕλληνες, Σουλιῶται καὶ λοιποὶ Στερεοελλαδῖται, ὅσοι πρὸ τῶν Ἄγγλων ὑπηρέτησαν ὑπὸ τοὺς Ῥώσσους, ἅμα ἔμαθον ὅτι ἦλθεν ὁ Καποδίστριας, ὅλοι ἔτρεξαν εἰς τὴν Κέρκυραν πρὸς ἀντάμωσίν του, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἴδουν ἄνδρα Ἕλληνα ἐπίσημον καὶ ὑπάλληλον Ῥῶσσον διὰ νὰ τοὺς συμβουλεύσῃ πῶς ν' αναφερθοῦν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας· διότι τότε οἱ βασιλεῖς ἦσαν ἀπρόσιτοι καὶ ὡσὰν θεοί, καὶ δυσκόλως οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἔβλεπον, καὶ νὰ ζητήσουν τοὺς μισθούς, ὅσους εἶχον νὰ λάβουν ἀφ' ὅτου εἶχον διαλυθῆ τὰ Ῥωσσικὰ τάγματα, καθ' ὃν χρόνον ἡ Ῥωσσία παρέδωκε τὴν Ἑπτάνησον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ δὲ πολιτικὸς ἀνήρ, καὶ ὁ κοσμοπολίτης καὶ φιλόπατρις Ι. Καποδίστριας τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἐνόμισεν ὅτι, χάριν φιλοξενίας καὶ χρέους χριστιανικοῦ, ἔπρεπε νὰ καλέσῃ, καὶ ἐκάλεσε, τοὺς καπετανέους, ὡς ξένους, νὰ φάγουν τὸ Πάσχα μαζὺ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν συνήθειαν, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκάλεσε καὶ τὸν βλάμην του Θ. Κολοκοτρώνην, ὅστις τότε ἔχαιρε μεγάλην ὑπόληψιν εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους καπετανέους, καὶ ὁ τόπος τοῦ ἐπρόσφερε πάντοτε τὴν ἀνήκουσαν τιμήν. Ἐπάνω δὲ εἰς τὸ πρόγευμα, τὸ μεγαλοπρεπέστατον, ἐδόθη ἀφορμὴ ἀπὸ τὸν ἴδιον Κολοκοτρώνην, ὅστις πάντοτε εἶχε τὴν τόλμην εἰς τὰ συμπόσια νὰ προΐσταται, καὶ πρῶτος τῶν ἄλλων νὰ προπίνῃ, νὰ γίνῃ λόγος περὶ Ἑλλάδος· διότι ἅρπαξε τοῦ ἀρνίου τὴν πλάτην μὲ τὰς χεῖρας ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν *μπουραζέρην* του καὶ εἶπεν «Ἔτσι τρώγουν τὰ παλληκάρια τὰ ψητὰ κρέατα». Ἐνθουσιάσθη διὰ τοῦτο ὁ Καποδίστριας καὶ ὅλη ἡ ὁμήγυρις καὶ πρῶτον ἔπιον ὑπὲρ τῆς μελλούσης Ἐλευθερίας, ὅτε ὁ Καποδίστριας ἐζύγωσεν εἰς τὸν Κολοκοτρώνη καὶ εἶπεν εἰς τὸ αὐτί·

— Ἐφέτος κάνομε τὸ πάσχα ἐδῶ εἰς τοὺς Κορφούς, καὶ τοῦ χρόνου εἰς τὴν πατρίδα σου τὸν Μωριάν.

Τότε ὁ Κολοκοτρώνης εὐχήθη, ἔπιεν ἔπειτα κρασὶ καὶ εἶπε πρὸς τὸν Καποδίστριαν·

— Μὲ φιλεύεις ἀρνὶ ψητό, καὶ ἐγὼ θὰ σὲ φιλεύσω τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν εἰς τὴν πατρίδα μου.

Καὶ ἐκ τούτου ἀπὸ ἐδῶ καὶ ὕστερα ἐλέγετο μεταξὺ Καποδίστρια καὶ Κολοκοτρώνη, «ὁ μόσχος ὁ σιτευτός.»

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καποδίστριας ἐσυμβούλευσε τοὺς καπετανέους Ἕλληνας, καὶ ἔκαμον ἀναφορὰν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας, τὴν ὁποίαν ἐπῆρε μαζύ του ὅταν ἀνεχώρησε διὰ νὰ τὴν δώσῃ ὁ ἴδιος.

Ὕστερα δὲ πολλοὶ καπετανέοι ὑπῆγον εἰς τὴν Ῥωσσίαν, μάλιστα δὲ ὁ Ἀναγνωσταρᾶς ὑπῆγεν πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Καποδίστρια, καὶ πολλοὶ λέγουν, ὅτι μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὰ μάτια

Digitized by Google

παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον νὰ ἐπιβλέψῃ εἰς τὸ δυστυχὲς ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον στενάζει ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν τυραννίαν, ἀλλ' ὅμως ἔχει πατροπαραδότους ἐλπίδας διὰ τὴν ἐλευθερίαν του εἰς τὴν συνδρομὴν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ὅλου τοῦ Ῥωσσικοῦ ἔθνους ὡς ὁμοθρήσκου κλπ. Οἱ Ἕλληνες τοιαύτας ἐλπίδας ἐτρέφομεν παλαιὰ ὅτι ἡ Ῥωσσία θὰ μᾶς βοηθήσῃ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας μας. Τότε ἐρώτησαν τὸν Ἀναγνωσταρᾶ πῶς ἔτσι εὔκολα δακρύει ὁμιλῶν πρὸς τὸν Καποδίστρια, καὶ εἶπεν ὅτι ἐνθυμήθη τὰ παιδιά του, τὰ ὁποῖα οἱ Τοῦρκοι τότε νεωστὶ εἶχον *φουρκίσει*, καὶ ἦτον ἀκράτητος εἰς τὸ νὰ κλαίῃ, καὶ τόσον ἐπροσποιήθη, ὥστε ἐσυγκινήθη καὶ αὐτὸς ὁ Καποδίστριας καὶ τὸν παρηγόρει μὲ τὰ σωστά του θαυμάζων τὸν πατριωτισμόν του.

[Αἱ περὶ Κολοκοτρώνη σημειώσεις τοῦ Φωτάκου μέχρι τοῦ σημείου τούτου κατελείφθησαν].

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

ΙΒ'.

Ἡ ἐπίφοβος στιγμὴ ἔφθασε τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον. Ἡ Αἰκατερίνα, καταβεβλημένη ἐκ τῆς ὀδύνης τῆς τελευταίας νυκτός, ἦτο ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἀντιγράφουσα κατάλογον ἀρωγῶν πρὸς τοὺς πτωχούς.

Ἡ λαίδη Σέβερελ εἰσελθοῦσα εἶπεν αὐτῇ·

— Τίνα, ὁ σὶρ Χριστοφόρος σὲ ζητεῖ· πήγαινε εἰς τὴν βιβλιοθήκην.

Κατέβη τρέμουσα. Ἅμα δ' ὡς εἰσῆλθεν, ὁ σὶρ Χριστοφόρος, ὅστις ἦτο παρὰ τὴν τράπεζαν, τῇ εἶπε·

— Ἔλα, μαϊμουδίτσα, νὰ καθίσῃς σιμά μου· ἔχω κάτι νὰ σοῦ εἰπῶ.

Ἡ Αἰκατερίνα ἔλαβεν ὑποπόδιον καὶ ἐκάθησε παρὰ τοὺς πόδας τοῦ βαρόνου. Οὕτως ἐκάθητο ἐκ μικρᾶς ἡλικίας πλησίον τοῦ βαρόνου, νῦν δὲ ἡ θέσις αὐτὴ τῇ ἐπέτρεπε ν' ἀποκρύπτῃ τὸ πρόσωπόν της. Ἐξέτεινε τὸν βραχίονά της ἐπὶ τοῦ γόνατος τοῦ σὶρ Χριστοφόρου καὶ ἐπήρεισε τὴν παρειάν της.

— Φαίνεσαι κουρασμένη σήμερα, Τίνα· τί ἔχεις, αἴ;

— Τίποτε, padroncello· ἔχω μόνον φοβερὸν κεφαλόπονον.

— Ἡ καϋμένη ἡ μαϊμουδίτσα! Ἔλα, ἐλπίζω ὅτι θὰ σοῦ περάσῃ ὁ πόνος ἂν σοῦ ὑποσχεθῶ πῶς θὰ σοῦ δώσω ἕνα καλὸν ἄνδρα, ἕνα εὔμορφον νυμφικὸν φόρεμα, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον ἕνα σπίτι ἰδικόν σου, ὅπου νὰ εἶσαι οἰκοκυρὰ καὶ ὅπου ὁ padroncello θὰ ἔρχεται κάποτε νὰ σὲ βλέπῃ.

— Ὤ, ὄχι! ὄχι! θέλω ποτὲ νὰ μὴν ὑπανδρευθῶ καὶ νὰ μένω πάντοτε μαζί σας.

— Μπᾶ! μπᾶ! ἀνόητη. Θὰ γηράσω καὶ θὰ γείνω ὀχληρὸς καὶ ἀνυπόφορος, καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἀντωνίου δὲν θὰ σὲ ἀφίνουν ἡσυχίαν. Ἔχεις ἀνάγκην ἑνὸς ὁ ὁποῖος νὰ σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο ὂν εἰς τὸν κόσμον, καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ τις ἰδικά του παιδιὰ διὰ νὰ τ' ἀγαπᾷ. Δὲν θέλω νὰ μείνῃς γεροντοκόρη. Ἀποστρέφομαι τὰς γεροντοκόρας. Δὲν εἰμπορῶ νὰ τὰς βλέπω. Οὐδέποτε βλέπω τὴν Σὰρπ χωρὶς ν' ἀνατριχιάσω. Ἡ μαϊμουδίτσα μου μὲ τὰ μαῦρα μάτια δὲν εἶνε προωρισμένη νὰ γείνῃ τόσον ἄσχημον καὶ δυστυχὲς πλάσμα. Καὶ ἰδού, ὁ Μαίηναρδ, ὁ καλλίτερος ἄνθρωπος τῆς κομητείας, χρυσὸς ἄνθρωπος, σὲ ἀγαπᾷ ὡσὰν τὰ μάτια του. Καὶ σὺ τὸν ἀγαπᾷς, μαϊμουδίτσα, ἂν καὶ φαίνεσαι τόσον ἀνυπότακτος εἰς τὸν γάμον.

— Ὄχι, ὄχι, μὴν τὸ λέγετε αὐτό· δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸν πάρω.

— Διατί, τρελλοκόριτσο; Σὺ δὲν εἰξεύρεις τὸν ἑαυτόν σου· ἀλλὰ ὅλοι εἰξεύρουν ὅτι τὸν ἀγαπᾷς. Ἡ μιλαίδη πολλάκις μοῦ εἶπε ὅτι ἦτο βεβαία περὶ τούτου· εἶδε μὲ ὁποίαν ὑπερηφάνειαν πριγκιπίσσης φέρεσαι πρὸς αὐτόν· καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐπίσης νομίζει ὅτι ἀγαπᾷς τὸν Τζίλφιλ. Εἰπέ μου, ποῖος σοῦ ἔβαλεν εἰς τὸ κεφάλι ὅτι δὲν θέλεις νὰ τὸν συζευχθῇς;

Ἡ Αἰκατερίνα ἐκ τῶν σφοδρῶν ὀλολυγμῶν δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου της λέγων·

— Σήκω Τίνα μου, σήκω κόρη μου· δὲν εἶσαι καλὰ σήμερον. Πήγαινε νὰ ἡσυχάσῃς, μικρά μου. Ὅταν γείνῃς καλὰ θὰ ἰδῇς τὰ πράγματα ὅλως διόλου διαφορετικά. Συλλογίσου ὅσα σοῦ εἶπα, καὶ ἐνθυμήσου ὅτι μετὰ τὸν γάμον τοῦ Ἀντωνίου ὁ μεγαλείτερός μου πόθος εἶνε νὰ σὲ ἑνώσω διὰ παντὸς μὲ τὸν Μαίηναρδ. Δὲν θέλω οὔτε ἰδιοτροπίας, οὔτε τρέλλας, οὔτε ἀνοησίας.

Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις εἶπε μετά τινος αὐστηρότητος, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον προσεῖπε διὰ παραμυθητικοῦ τόνου·

— Μὴν κλαίῃς πλέον, καὶ κύτταξε νὰ εἶσαι καλὴ μαϊμουδίτσα· πήγαινε ν' ἀναπαυθῇς καὶ προσπάθησε νὰ κοιμηθῇς.

Ἡ Αἰκατερίνα ἀνηγέρθη τοῦ ὑποποδίου, ἐγονυπέτησε, ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ γηραιοῦ βαρόνου κατησπάσθη αὐτὴν καταβρέχουσα ἅμα διὰ

Digitized by Google

τῶν δακρύων της καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου τρέχουσα.

Πρὸ τῆς ἑσπέρας ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου εἶχε μάθῃ παρὰ τοῦ θείου του τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μετὰ τῆς Αἰκατερίνης συνεντεύξεως.

Εἶπε καθ' ἑαυτόν·

— Ἂν ἠδυνάμην νὰ τῇ ὁμιλήσω σοβαρῶς, ἴσως θὰ κατώρθωνα νὰ τὴν πείσω νὰ κρίνῃ τὰ πράγματα λογικώτερον. Ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὁμιλήσω πρὸς αὐτὴν ἐντὸς τοῦ μεγάρου χωρὶς νὰ μᾶς διακόψουν, δυσκόλως δὲ θὰ ἠδυνάμην νὰ τὴν ἴδω ἀλλοῦ χωρὶς νὰ τὸ μάθῃ ἡ Βεατρίκη.

Τέλος ἀπεφάσισε νὰ ἐμπιστευθῇ τὸ σχέδιόν του εἰς τὴν μὶς Ἔσχερ, ὅτι δηλαδὴ ἐσκόπει νὰ συνδιαλεχθῇ κατ' ἰδίαν πρὸς τὴν Αἰκατερίναν ὅπως καταπραΰνῃ αὐτὴν καὶ καταπείσῃ νὰ συμμερισθῇ τὴν ἀγάπην τοῦ Τζίλφιλ.

Τὴν ἑσπέραν καθώρισεν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ τὴν στιγμὴν καὶ τὸ μέρος τῆς συνεντεύξεως καὶ ἀνεκοίνωσε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν μὶς Ἔσχερ, ἥτις ἐπεδοκίμασεν αὐτὸ πληρέστατα.

— Ὁ Ἀντώνιος, εἶπε καθ' ἑαυτήν, θὰ κάμῃ καλὰ νὰ ὁμιλήσῃ σαφῶς καὶ σοβαρῶς εἰς τὴν μὶς Σάρτην. Παρὰ πολλὴν ὑπομονὴν καὶ παρὰ πολλὴν ἀγαθότητα τῇ ἔδειξε ἀφ' οὗ μάλιστα αὐτὴ φέρεται τόσον ἀπρεπῶς.

Ἡ Τίνα τὴν ἡμέραν ὅλην ἀπέμεινε κλινήρης, ἔτυχε δὲ πολλῶν περιποιήσεων διότι ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐγνώρισεν εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ τὰ κατὰ τὴν κατάστασιν τῆς Τίνας. Ἀλλ' αἱ περιποιήσεις ἐκεῖναι παρηνώχλουν τόσον πολὺ τὴν Αἰκατερίναν, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ καταβῇ εἰς τὸ πρόγευμα τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν ὑγιής, εἰ καὶ ᾐσθάνετο σφοδροὺς παλμοὺς ἔν τε τῇ κεφαλῇ καὶ τῇ καρδίᾳ. Ἡ ἐν τῷ κοιτῶνι ἀπομόνωσις τῇ ἦτο ἀνυπόφορος. Ἐνεποίει ἀπελπισίαν εἰς αὐτὴν ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ εἶνε ἐκτεθειμένη εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἄλλων καὶ νὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ πάλιν ἦτο προτιμότερον τοῦ νὰ εἶνε μόνη. Αἱ ἴδιαι σκέψεις αὐτῆς τὴν κατεπτόουν, τὴν κατετρόμαζεν ἡ ἀμείλικτος διαύγεια μεθ' ἧς αἱ εἰκόνες τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος παρουσιάζοντο εἰς τὴν φαντασίαν της. Πρὸς δὲ ἕτερον αἴσθημα παρώτρυνεν αὐτὴν νὰ κατέλθῃ τοῦ θαλάμου της. Ἴσως ἠδύνατο νὰ εὕρῃ εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσῃ κατὰ μόνας εἰς τὸν λοχαγὸν Οὐεΐμπράου καὶ νὰ ἐκσφεδονήσῃ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ὅλον τὸ μῖσος καὶ τὴν περιφρόνησιν, ἅτινα κατέφλεγον τὴν καρδίαν της. Ἡ εὐκαιρία αὕτη ἐπῆλθεν ὅλως ἀπροσδοκήτως.

Ἡ λαίδη Σέβερελ παρεκάλεσε τὴν Αἰκατερίναν νὰ φέρῃ ἐκ τοῦ δωματίου της ὑποδείγματά τινα κεντήματος· ὁ δὲ λοχαγὸς ἐξελθὼν τῆς αἰθούσης συνήντησεν αὐτὴν κατερχομένην.

— Αἰκατερίνα, τῇ εἶπε, θεὶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ βραχίονός της, ἔρχεσθε σᾶς παρακαλῶ, εἰς τὸ Ρούκορι τὴν μεσημβρίαν; Ἔχω κάτι νὰ σᾶς ὁμιλήσω καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα μόνοι. Δὲν εἰμπορῶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω ὅπως θέλω εἰς τὸ μέγαρον.

Ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου παρετήρησε μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς Αἰκατερίνης διεχύθη ταχεῖα ἔκφρασις χαρᾶς. Ἡ Τίνα ἀπεκρίθη εὐσταθῶς «Ναί», εἶτα ἀπέσυρε τὸν βραχίονά της καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της.

Ἡ μὶς Ἔσχερ ἐτολύπευε μέταξαν, ἐπιθυμοῦσα ν' ἁμιλληθῇ κατὰ τὸ κέντημα πρὸς τὴν λαίδην Σέβερελ, ἡ δὲ λαίδη Ἔσχερ ἠρκεῖτο κρατοῦσα παθητικῶς τὰ μετάξινα νήματα. Ἡ λαίδη Σέβερελ εἶχε παρ' αὐτὴν πάντα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὸ χειροτέχνημα αὐτῆς, ἡ δὲ Αἰκατερίνα φρονοῦσα ὅτι δὲν ἦτο χρήσιμος εἴς τι ἀνῆλθε εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν καὶ ἐκάθισε παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον. Κάλλιστον μέσον ὅπως διέλθῃ τὰς μακρὰς πυρετώδεις στιγμάς, αἵτινες ἐχώριζον αὐτὴν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας, ἦτο νὰ βυθισθῇ εἰς τὰς μελῳδικὰς παραφορὰς τῆς μουσικῆς. Ὁ *Messias* τοῦ Χαῖνδελ εὑρέθη ἀνοικτὸς ἐπὶ τοῦ ἀναλογίου εἰς τὸ μέρος τοῦ χοροῦ *All we like sheeh* (Πάντες ἡμεῖς ὡς πρόβατα) καὶ ἡ Αἰκατερίνα παρεδόθη εἰς θυελλώδη ἐκτέλεσιν τοῦ δυσχεροῦς καὶ μεγαλοπρεποῦς τούτου μέλους. Ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸ τόσον ἐντελῶς κατὰ τὰς μᾶλλον εὐτυχεῖς αὐτῆς στιγμάς· ἀλλ' ὅλον τὸ πάθος τοῦ δυστυχοῦς αὐτῆς ἔρωτος συνεκεντροῦτο ἐν τῷ σπασμώδει ἀγῶνι δν ἀπῄτει ἡ μουσικὴ αὕτη, ἀπαραλλάκτως ὡς ἡ ὀδύνη μεταδίδει νέαν δύναμιν εἰς τὸν ἐναγκαλισμὸν τοῦ καταποντιζομένου ναυαγοῦ, καὶ ὡς αὐτὸς ἔτι ὁ τρόμος παράγει ἐκ τῆς ἀδυναμίας κραυγὴν διάτορον, μακρὰν ἐξικνουμένην.

Τὴν ἑνδεκάτην ὥραν καὶ ἡμίσειαν διεκόπη ὑπὸ τῆς λαίδης Σέβερελ, εἰπούσης αὐτῇ·

— Τίνα, κατέβα σὲ παρακαλῶ νὰ κρατήσῃς τὸ μετάξι διὰ τὴν μὶς Ἔσχερ. Ἡ λαίδη Ἔσχερ καὶ ἐγὼ θὰ ἐξέλθωμεν μὲ ἅμαξαν πρὸ τοῦ γεύματος.

Ἡ Αἰκατερίνα κατέβη, διανοουμένη πῶς θὰ κατώρθου νὰ ἐκφύγῃ ἐγκαίρως ὅπως τὴν μεσημβρίαν εὑρεθῇ εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν. Οὐδὲν ἠδύνατο νὰ κωλύσῃ αὐτὴν τοῦ νὰ μεταβῇ ἐκεῖ· οὐδὲν ἠδύνατο ν' ἀποστερήσῃ αὐτὴν τῆς πολυτίμου ἐκείνης στιγμῆς, τῆς τελευταίας ἴσως, καθ' ἣν ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τί ἐνεκόχλαζεν ἐν τῇ καρδίᾳ της. Μετὰ τὴν κόρεσιν ἐκείνην τῆς ἐκδικήσεώς της ἀγογγύστως θὰ ὑπέμενε τὰ πάντα.

Ἀλλὰ μόλις ἐκάθισε κρατοῦσα τὴν κιτρίνην μέταξαν, ἡ μὶς Ἔσχερ εἶπεν αὐτῇ φιλοφρόνως·

Digitized by Google

— Ἠξεύρω ὅτι σήμερον τὴν μεσημβρίαν ἔχετε συνέντευξιν μὲ τὸν λοχαγὸν Οὐεϊμπράου. Δὲν θὰ σᾶς κρατήσω ἐδῶ περισσότερον τοῦ δέοντος.

— Λοιπόν, τῇ ἔκαμε λόγον δι' ἐμέ, διελογίσθη ἡ Αἰκατερίνα. Αἱ δὲ χεῖρες αὐτῆς κρατοῦσαι μέταξαν ἤρχισαν νὰ τρέμωσι.

Ἡ μὶς Ἔσχερ ἐξηκολούθησε διὰ τοῦ αὐτοῦ φιλόφρονος τόνου

— Εἶνε ἀγγαρεία αὐτὸ τὸ ὁποῖον κάμνετε. Σᾶς ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διότι ὑποφέρετε δι' ἐμὲ τὴν ἐνόχλησιν ταύτην.

— Κάμμίαν εὐγνωμοσύνην δὲν μοῦ χρεωστεῖτε, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα, ἀδυνατοῦσα πλέον νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργήν της. Τὸ κάμνω μόνον καὶ μόνον διότι μοῦ εἶπεν ἡ λαίδη Σέβερελ νὰ τὸ κάμω.

Οὐδ' ἡ μὶς Ἔσχερ ἠδυνήθη ἐπὶ πλέον ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἣν εἶχε νὰ ἐπιπλήξῃ τὴν μὶς Σάρτην διὰ τὸ ἀπρεπὲς τῆς διαγωγῆς αὐτῆς.

Μετὰ προσποιητῆς δὲ συμπαθείας εἶπε·

— Μὶς Σάρτη, λυποῦμαι πολὺ διότι δὲν συγκρατεῖτε ὅσον πρέπει τὸν ἑαυτόν σας. Αὐτὸς ὁ τρόπος τοῦ ν' ἀφίνεσθε εἰς ἀσυγχώρητα αἰσθήματα σᾶς βεβαιῶ ὅτι πολὺ σᾶς ταπεινόνει.

— Ποῖα ἀσυγχώρητα αἰσθήματα; εἶπεν ἡ Αἰκατερίνα καταρρίψασα τὰς χεῖρας καὶ προσηλώσασα τοὺς μεγάλους μαύρους ὀφθαλμούς της ἐπὶ τῆς μὶς Ἔσχερ.

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σᾶς εἴπω περισσότερα. Μ' ἐννοεῖτε πολὺ καλά. Καλέσατε εἰς βοήθειάν σας τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκοντος. Πολὺ λυπεῖτε τὸν λοχαγὸν Οὐεϊμπράου μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον σας.

— Σᾶς εἶπεν ὅτι τὸν λυπῶ μὲ τὸν τρόπον μου;

—Ναί· βεβαίως· εἶνε πολὺ δυσαρεστημένος διότι φέρεσθε πρὸς αὐτὸν ὡς νὰ τὸν εἴχετε ἐχθρόν. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἐγὼ θέλομεν πολὺ τὸ καλόν σας, καὶ λυπούμεθα διότι τρέφετε τοιαῦτα αἰσθήματα δι' ἡμᾶς.

—Ὁ λοχαγὸς εἶνε πολὺ καλός, εἶπε πικρῶς ἡ Αἰκατερίνα, καὶ ποῖα αἰσθήματα λέγει ὅτι τρέφω ἐναντίον του;

Ὁ τόνος οὗτος ἐπηύξησε τὴν ὀργὴν τῆς μὶς Ἔσχερ. Ἐν τῷ πνεύματι αὐτῆς ἐνυπῆρχεν ἔτι ἀόριστος ὑπόνοια ὅτι ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου δὲν εἶπεν αὐτῇ τὴν ἀλήθειαν ὡς πρὸς τὰς μετὰ τῆς Αἰκατερίνης σχέσεις του. Ἡ ὑπόνοια αὕτη, μᾶλλον ἢ ἡ ὀργὴ παρώρμησεν αὐτὴν νὰ εἴπῃ τι ὅπως βεβαιωθῇ. Συγχρόνως δὲ τὴν κατέλαβεν ὁ πειρασμὸς νὰ ταπεινώσῃ τὴν Αἰκατερίναν.

— Ὑπάρχουν πράγματα διὰ τὰ ὁποῖα δὲν μοὶ ἀρέσκει νὰ ὁμιλῶ, μὶς Σάρτη. Δὲν ἐννοῶ πῶς μία κόρη εἰμπορεῖ ν' ἀγαπᾷ ἕνα ἄνθρωπον, ὅστις δὲν τῇ ἔδωκε ποτὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνθάρρυνσιν· αὐτὴ εἶνε ἡ γνώμη καὶ τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου, καθὼς μοὶ εἶπε.

—Σᾶς τὸ εἶπε αὐτό; σᾶς τὸ εἶπε; ὑπέλαβεν ἡ Αἰκατερίνα γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ, ὠχρὰ ἔχουσα τὰ χείλη, καὶ ἀνεγερθεῖσα βιαίως.

— Βεβαίως μοὶ τὸ εἶπε· ἠναγκάσθη νὰ μοὶ τὸ εἴπῃ μετὰ τὴν παράδοξον διαγωγήν σας.

Ἡ Αἰκατερίνα οὐδὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἐξῆλθεν ὁρμητικῶς τοῦ δωματίου.

Ἰδέτε αὐτὴν τρέχουσαν κάτωχρον διὰ τῶν διαδρόμων, τῆς κλίμακος τῆς πινακοθήκης! Οἱ ἐξαστράπτοντες ὀφθαλμοί της, τὰ πελιδνὰ χείλη της, τὸ σιγηλόν της βῆμα, καθιστῶσιν αὐτὴν ὁμοίαν πρὸς Μαινάδα μᾶλλον ἢ πρὸς γυναῖκα. Ὁ ἥλιος τῆς μεσημβρίας καταυγάζει ἐπὶ τῶν ὅπλων τῆς πινακοθήκης ἀντανακλώμενος, ἐπὶ τῶν κολεῶν καὶ τῶν μεταλλίνων λαβῶν. Ναί, ἐνταῦθα ἀνάκεινται φονικὰ ὅπλα. Ἐν τῇ πανοπλίᾳ ἐκείνῃ εὑρίσκεται ἓν ἐγχειρίδιον· τὸ γνωρίζει, ὁρμᾷ, ἁρπάζει αὐτό, καὶ τὸ κρύπτει εἰς τὸν κόλπον της.

Μετὰ μίαν στιγμὴν διατρέχει τὴν ἀτραπόν, δι' ἐπενδύτου κεκαλυμμένη, καὶ διευθύνεται πρὸς τὸ βαθύσκιον δάσος τῶν Κορωνῶν. Σπεύδει, μηδόλως προσέχουσα εἰς τὰ βροχηδὸν καταπίπτοντα ἐπ' αὐτῆς κίτρινα φύλλα· δὲν αἰσθάνεται τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας της. Ἡ χεὶρ αὐτῆς συνθλίβει τὴν λαβὴν τοῦ ἐγχειριδίου.

Ἀφικνεῖται εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν· φθάνει ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν συμπεπλεγμένων κλάδων. Ἡ καρδία της πάλλεται, ὡς μέλλουσα νὰ συντριβῇ, ὡσεὶ ἕκαστος παλμὸς αὐτῆς μέλλει νὰ ᾖ ὁ ἔσχατος. Ὑπομονή! μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος. Θὰ ἔλθῃ εἰς συνάντησίν της μὲ τὸ ὑποκριτικόν του μειδίαμα, φρονῶν ὅτι αὐτὴ ἀγνοεῖ τὴν βδελυρίαν του· καὶ θὰ ἐμπήξῃ τὸ ἐγχειρίδιόν της εἰς τὴν καρδίαν του.

Δυστυχὴς κόρη! δυστυχὴς κόρη! Αὐτὴ ἡ μηδὲ τὸ ἐλάχιστον ἔντομόν ποτε θανατώσασα, σκοπεύει νῦν ἐν τῇ μανίᾳ της νὰ φονεύσῃ τὸν ἄνθρωπον οὗ ἡ φωνὴ μόνη ἀφῄρει ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν δύναμιν καὶ πᾶσαν θέλησιν! Ἀλλὰ τί βλέπει κατακείμενον ἐπὶ τῶν ξηρῶν τῆς ἀτραποῦ φύλλων;

Θεέ μου! εἶνε ἐκεῖνος! ἐκτάδην κατακείμενος, ἀναίσθητος. Εἶνε ἀσθενής, εἶνε λιπόθυμος. Ἡ χεὶρ αὐτῆς παραιτεῖ τὸ ἐγχειρίδιον· ὁρμᾷ πρὸς αὐτόν· οἱ ὀφθαλμοί του εἶνε ἀπλανεῖς, δὲν τὴν βλέπει. Γονυπετεῖ, λαμβάνει εἰς τὴν ἀγκάλην της τὴν προσφιλῆ κεφαλήν, καὶ ἀσπάζεται τὸ κατάψυχρον μέτωπον.

— Ἀντώνιε, Ἀντώνιε! εἶμαι ἐγώ, εἶνε ἡ Γίνα! Ὤ! ὁμίλησέ μου!.. Θεέ μου! ἀπέθανε!..

ΙΓ'.

— Ναί, Μαίηναρδ, ἔλεγεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος πρὸς τὸν Τζίλφιλ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, ἔχω πα-

Digitized by Google

ρατηρήση ὅτι ὅλα τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα ἐσχημάτισα εἰς τὴν ζωήν μου κατώρθωσα νὰ τὰ πραγματοποιήσω. Εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς προσέχω πολὺ εἰς τοὺς συνδυασμούς μου καὶ ἔπειτα ἐπιδιώκω μετ' ἐπιμονῆς τὴν ἐκτέλεσίν των. Ἡ μόνη μου δύναμις εἶνε ἡ ἰσχυρὰ θέλησίς μου. Εἶνε πολὺ εὐχάριστον νὰ βλέπῃ τις ἐπιτυγχάνοντα τὰ σχέδιά του. Τὸ ἔτος τοῦτο, ἐπὶ παραδείγματι εἶνε τὸ εὐτυχέστερον ἔτος τῆς ζωῆς μου μετὰ τὸ 53, κατὰ τὸ ὁποῖον ἔγεινα κύριος τοῦ οἰκογενειακοῦ μου πύργου καὶ ἐνυμφεύθην τὴν Ἐρριέτην. Ἡ ἀνακαίνισις καὶ διακόσμησις τοῦ μεγάρου ἔληξεν αἰσίως· ὁ γάμος τοῦ Ἀντωνίου, ὁ θερμότερός μου πόθος, πραγματοποιεῖται κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου· καὶ μετ' ὀλίγον θ' ἀγοράσετε ἕνα δακτύλιον γάμου διὰ τὸν μικρὸν δάκτυλον τῆς Τίνας. Μὴ σείετε τὴν κεφαλήν σας ἀπελπιστικῶς· ὅταν κάμω προφητείαν τινα εἶνε σπάνιον νὰ μὴ ἐκπληρωθῇ. Ἀλλ' ἡ ὥρα εἶνε δώδεκα καὶ τέταρτον. Πρέπει νὰ ὑπάγω εἰς τὸ δάσος τῶν μελιῶν διὰ νὰ ἴδω τὸν Μάρκαμ καὶ νὰ συννενοηθῶ μαζί του περὶ τῆς ὑλοτομήσεως. Αἱ γηραιαί μου μελίαι πολὺ θὰ στενάξουν ἐξ αἰτίας τοῦ γάμου τούτου, ἀλλά...

Ἡ θύρα ἀνεῴγη αἴφνης, καὶ ἡ Αἰκατερίνα, ἀλλόφρων καὶ πνευστιῶσα, τοὺς ὀφθαλμοὺς διεσταλμένους ἔχουσα ἐκ τοῦ τρόμου, ὥρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον, περιέβαλε διὰ τῶν βραχιόνων της τὸν τράχηλον τοῦ σὶρ Χριστοφόρου κραυγάζουσα: ὁ Ἀντώνιος... ἀπέθανε!.. εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν. Εἶτα δὲ κατέπεσεν ἀναίσθητος ἐπὶ τοῦ δαπέδου.

Αὐτοστιγμεὶ ὁ σὶρ Χριστοφόρος εὑρέθη ἐκτὸς τοῦ δωματίου, ὁ δὲ Τζίλφιλ ἔλαβε τὴν Αἰκατερίναν ἐν τῇ ἀγκάλῃ του. Ἐν ᾧ δὲ μετῆγεν αὐτὴν εἰς τὸ ἀνάκλιντρον ᾐσθάνθη σκληρόν τι καὶ βαρὺ ὑπὸ τὴν ἐσθῆτα αὐτῆς, Τί ἦτο τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο; δὲν ἦτο φόβος μήπως τὴν τραυματίσῃ; ἔτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἐξέβαλε τὸ ἐγχειρίδιον.

Ὁ Μαίηναρδ ἐφρικίασε. Ἠθέλησε ἄρα ν' αὐτοχειριασθῇ ἡ Τίνα ἢ μή... φρικώδης δὲ ὑπόνοια κατέλαβεν αὐτόν. «Ἀπέθανεν εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν!» Ἠσθάνθη φρίκην ἐπὶ τῇ ὑπονοίᾳ ἐκείνῃ καὶ ἐξέβαλε τὸ ἐγχειρίδιον ἐκ τῆς θ...ης του. Ὄχι! οὐδὲν ἴχνος αἵματος ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτοῦ· ὁ Μαίηναρδ ἀπέκρυψε τὸ ὅπλον σκοπὸν ἔχων νὰ ἐπαναθέσῃ αὐτὸ εἰς τὴν θέσιν του. Ἀλλὰ διατί ἡ Αἰκατερίνα ἔλαβε τὸ ἐγχειρίδιον ἐκεῖνο; τί εἶχε συμβῇ εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν; ὁ θάνατος τοῦ Ἀντωνίου μὴ ἦτο ἁπλῆ ὀπτασία τοῦ τεταραγμένου πνεύματός της.

Ἐφοβήθη νὰ κρούσῃ τὸν κώδωνα, ἐφοβήθη νὰ καλέσῃ τινά. Τί θὰ ἔλεγεν ἄραγε ἡ Αἰκατερίνα συνερχομένη ἐκ τῆς λιποθυμίας ἐκείνης; Δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἀφήσῃ, καὶ ὅμως ἡ συνείδησίς του τὸν ἔτυπτε διότι δὲν παρηκολούθησε τὸν σὶρ Χριστοφόρον. Στιγμὴ μόλις ἤρκεσεν ὅπως διανοηθῇ καὶ αἰσθανθῇ πάντα ταῦτα, ἀλλ' ἡ στιγμὴ αὕτη ἦτο πλήρης ἀγωνίας. Τί νὰ πράξῃ ὅπως ἀναζωογονήσῃ τὴν Αἰκατερίναν; Εὐτυχῶς φιάλη πλήρης ὕδατος εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ σὶρ Χριστοφόρου. Θὰ τὴν ραντίσῃ δι' αὐτοῦ. Ἴσως ἡ Αἰκατερίνα συνέλθῃ πρὶν γείνῃ ἀνάγκη νὰ καλέσῃ τινά.

Ἐν τούτῳ ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐχώρει ἐν σπουδῇ πρὸς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν· τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φαιδρὸν καὶ ἤρεμον πρὸ μικροῦ ἐξέφραζε φόβον τώρα.

Ὁ Μπάτς διερχόμενος ἐγγύθεν, ἤκουσεν αἴφνης τὰς ἀνησυχαστικὰς ὑλακὰς τοῦ Ροῦπερτ, καὶ ὁρμήσας πρὸς τὸ μέρος ὅθεν προήρχετο ὁ θόρυβος, συνήντησε τὸν βαρόνον καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δάσος.

Τὸ βλέμμα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου κατεπτόησεν αὐτόν, οὐδὲν δ' εἰπὼν ἐβάδισε παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ Ροῦπερτ ὥρμα ἐμπρὸς διὰ τῶν ξηρῶν φύλλων ῥινηλατῶν. Μόλις ἐξαφανισθεὶς διὰ μεταβολῆς τόνου τῆς ὑλακῆς του ἀνήγγειλεν ὅτι εὗρέ τι· παρευθὺς δὲ ὑπέστρεψεν ὁρμητικῶς ἐκ δενδροφύτου γηλόφου. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος καὶ ὁ Μπάτς ἐστράφησαν ὅπως ἀναβῶσι τὸ πρανὲς ἐκεῖνο ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ροῦπερτ. Ὁ θορυβώδης τῶν κορωνῶν κρωγμός, ὁ κρότος τῶν ξηρῶν φύλλων ἅτινα ἐπάτουν οἱ πόδες αὐτῶν, ἐνεποίουν πένθιμον ἐντύπωσιν εἰς τὸν βαρόνον.

Ἀνῆλθον τὴν κορυφὴν τοῦ γηλόφου καὶ ἤρξαντο καταβαίνοντες. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος βλέπει ἐρυθρόν τι πρᾶγμα ἐπὶ τῆς ὑπὸ ξηρῶν φύλλων ἐστρωμένης ἀτραποῦ. Ὁ κύων σταματᾷ, ὁ δὲ σὶρ Χριστοφόρος ἀδυνατεῖ σχεδὸν νὰ προχωρήσῃ. Ὁ Ροῦπερτ ὑποστρέφει λείχει τὴν τρέμουσαν χεῖρά του ὡς διὰ νὰ τῷ εἴπῃ «θάρρος!» καὶ χωρεῖ ὅπως ὀσφρανθῇ τὸ ἐκτάδην κείμενον σῶμα. Ναί, εἶνε σῶμα... τὸ σῶμα... τοῦ Ἀντωνίου! Ἰδοὺ ἡ λευκὴ χεὶρ του συνθλίβουσα ἔτι φύλλα. Οἱ ὀφθαλμοί του εἶνε ἡμιάνοικτοι, ἀλλὰ δὲν αἰσθάνονται τὰς ἀκτῖνας, ἃς ὁ ἥλιος βάλλει κατ' αὐτῶν διὰ τοῦ φυλλώματος τῶν κλάδων.

Ἀλλὰ θὰ εἶνε λιπόθυμος· ἐξάπαντος. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος γονυπετεῖ, λύει τὸν λαιμοδέτην, ἀνοίγει τὸ ἐσωκάρδιον καὶ θέτει τὴν χεῖρά του ἐπὶ τῆς καρδίας του. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε νεκρός... ὄχι... δὲν εἶνε δυνατόν. Μακρὰν ἡ τοιαύτη σκέψις!...

— Τρέξε, Μπάτς, τρέξε γρήγορα νὰ ζητήσῃς βοήθειαν· θὰ τὸν ὑπάγωμεν εἰς τὸ σπίτι σου. Στεῖλε κανένα εἰς τὸ μέγαρον νὰ φωνάξουν τὸν κύριον Τζίλφιλ ἢ τὸν Ούόρεν. Εἰπέ τους νὰ καλέσουν τὸν Χάρτ, καὶ ἂς γνωστοποιήσουν εἰς τὴν

Digitized by Google

Μιλαίδην καὶ εἰς τὴν μὶς Ἔσχερ ὅτι ὁ Ἀντώνιος εἶνε ἀσθενής.

Ὁ Μπάτς ἀπῆλθε δρομαίως, ὁ δὲ βαρόνος ἀπέμεινε μόνος, γονυπετὴς παρὰ τὸ σῶμα. Τὰ νεαρὰ καὶ εὐλύγιστα μέλη, αἱ ὡραῖαι παρειαί, τὰ ἁβρὰ χείλη, αἱ λεπτοφυεῖς χεῖρες, κατάκεινται πάντα χαμαὶ ψυχρὰ καὶ ἄκαμπτα, ἡ δὲ γηραιὰ μορφὴ κύπτει ἐπ' αὐτῶν ἐν σιγηλῇ ἀγωνίᾳ, αἱ γηραιαὶ χεῖρες ἀναζητοῦσι τρέμουσαι σημεῖόν τι ἀναγγέλλον ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἀπῆλθεν ἀνεπιστρεπτεί.

Ὁ Ροῦπερτ παρίσταται ὁμοίως ἐκεῖ, ἄγρυπνος, λείχων ὁτὲ μὲν τὰς χεῖρας τοῦ νεκροῦ, ὁτὲ δὲ τὰς τοῦ κυρίου του, εἶτα δὲ τρέχων ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Μπάτς ὡσεὶ ἤθελε νὰ παρακολουθήσῃ αὐτὸν καὶ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐπάνοδόν του, ἀλλ' ἀμέσως ὑποστρέφων, ἀδυνατῶν νὰ ἐγκαταλίπῃ μόνον ἐν τῇ ὀδύνῃ τὸν κύριον αὐτοῦ.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ζ'.

Πρωΐαν τινὰ ἠλαυνον διὰ τοῦ ἐλαιοφύτου πεδίου τῶν Χανίων, βαίνων πρὸς τὸ χωρίον Θέρισσον ὅπως μεταβῶ ἐκεῖθεν εἰς μίαν τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῶν Λευκῶν Ὀρέων. Τὴν σύμπτωσιν ἐθεώρησα εὐτύχημα, καθόσον παρείχετό μοι οὕτω ἡ εὐκαιρία νὰ ἴδω ἓν τῶν ὡραιοτάτων καὶ πολεμικωτάτων χωρίων τῆς Κυδωνίας. Διήλθομεν τὸ χωρίον Μουρνιές, καὶ ἀφέντες τοὺς ὡραίους κήπους τῆς πεδιάδος εἰσήλθομεν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς καλλιρρόου ἁγίας Βαρβάρας, ὁπόθεν μετὰ μικρὰν πορείαν εἰσήλθομεν εἰς μακρὰν φάραγγα. Ἡδέως ἐλάλουν ἐκεῖ εὔστομα πτηνά, καὶ ροδοδάφναι, γλυκὺ ἄρωμα ἀναδίδουσαι, ἐστόλιζον τὴν χαράδραν, καὶ ἠρωμάτιζον τὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς διασφάγος τοῦ Θερίσσου, ἣν διηρχόμεθα τότε βαίνοντες πρὸς τὸ ὁμώνυμον χωρίον. Πελώριοι βράχοι καὶ κρημνοὶ ὑψοῦντο ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Ἡ βλάστησις ἔσφριγα πανταχοῦ, παρὰ πᾶν δὲ τὸ φορτικὸν θάλπος τῆς πεδιάδος, ἔαρος αὔρα ἐπέπνεεν εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ φάραγγα. Δροσοστάλακτοι κλάδοι ἀπέφρασσον πολλάκις τὸν δρόμον ἡμῶν. Ὁ κορμὸς τῆς εὐκάμπτου ροδοδάφνης ἐνέδιδεν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν βημάτων μας, ἀλλ' ἡμῶν παρερχομένων, ὠρθοῦτο πάλιν ἀβλαβής, καὶ ἐξηκολούθει βαπτίζων τὰ ἐπιμήκη φύλλα καὶ τὰ ὑπόλευκα ἢ ἐρυθρότατα ἄνθη εἰς τὸ μικρὸν ρεῦμα τοῦ ὕδατος, ὅπερ κελαρύζον κατέβρεχε τὰς ρίζας του, καὶ ἤρδευε τὰς πέριξ ἐλαίας, τὰς βάτους, τοὺς αὐτοφυεῖς θάμνους, καὶ τὰ καλλιεργούμενα δένδρα. Τὴν αὐτὴν μὲ ἡμᾶς ἀκολουθοῦντας ὁδὸν εἴδομεν, ἐντὸς τῆς φάραγγος, χωρικοὺς χριστιανοὺς πορευομένους εἰς Θέρισσον. Ἡ ὁδοιπορικὴ φαιδρότης συνέσφιγξε μετὰ μικρὸν τὰς στιγμιαίας ἐκείνας, ἀλλ' εἰλικρινεῖς σχέσεις. Τὴν ὥραν ἐκείνην διηρχόμεθα κάτωθι κρημνωδεστάτου βράχου. Ἀγερώχως ὠρθώθη ἐπὶ τῶν ἀναβολέων αὐτοῦ ὁ μεσῆλιξ ἀγρότης, καὶ δεικνύων μοι τὰς κορυφὰς τῶν δυσβάτων θέσεων, «ἑκατὸν ἑξῆντα Τούρκους ἐσκοτώσαμεν ἐδῶ εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866», μοὶ εἶπε, προφανῶς εὐχαριστημένος. «Ἀφήσαμε καὶ ἐξεράθηκαν τὰ κορμιά τους, καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς χρόνους ἐρχόμαστε καμμιὰ φορὰ καὶ ἐβλέπαμε τὰ κόκκαλά τους». Εἷς τῶν λόγων ὧν ἕνεκα ἀκοίμητον τηρεῖται ἐν Κρήτῃ τὸ πολεμικὸν μένος τῶν Χριστιανῶν, εἶναι, ὅτι ἕκαστος λόφος καὶ ἑκάστη ὀρεινὴ ἢ δύσβατος τοποθεσία ἔχει καὶ μίαν αἱμοσταγῆ ἀνάμνησιν τῶν Ἐπαναστάσεων ἀπὸ τοῦ 1821 καὶ ἐντεῦθεν. Ὁ ἔφηβος, ὁ εἰς τὰ ἀπόκρημνα ὄρη ἀκολουθῶν τὸν πατέρα ἢ τὸν πρεσβύτερον αὐτοῦ μανθάνει ἐκ τῆς ἀφηγήσεως, ὅτι ἡ θέσις ἐκείνη ὑπῆρξε τὸ θέατρον μιᾶς ὕβρεως τοῦ Τούρκου, ἀλλὰ καὶ ἑνὸς περιφανοῦς ἀντιποίνου τοῦ Χριστιανοῦ. «Βλέπεις ἐκεῖ», λέγει ὁ γέρων πρὸς τὸν ἀκολουθοῦντα μείρακα· «βλέπεις τὸ βουνὸ ἐκεῖνο; Εἰς τὸ εἰκοσιένα ἐκλείσαμε τοὺς Τούρκους». Καὶ ἐκτείνων τὴν δεξιὰν δεικνύει ὁ πρεσβύτης καὶ ὀνομάζει τὰς θέσεις καὶ τὰς φάραγγας ἔνθα ἐπετελέσθη ὑπὸ τῶν χριστιανῶν τὸ ἀφηγούμενον τόλμημα καὶ μία ἐξεδικήθη ὕβρις. Προσεκτικῶς καὶ εὐσεβάστως ἀκούει ὁ μεῖραξ τοῦ ἀφηγουμένου γέροντος· ἐκκαίεται ὁ νεανικὸς ἐνθουσιασμός, ὁ ὀφθαλμὸς ἀστράπτει, καὶ εὐχή, μυχίως ἀνερχομένη, διαστέλλει τὸ χεῖλος τοῦ παιδίου, δεομένου νὰ γίνῃ ἐπανάστασις «διὰ νὰ δοξασθῇ καὶ ἀποκτήσῃ ὄνομα». Ψυχολογῶν πολλάκις ἐπὶ τῶν μορφῶν καὶ τῶν ἐντυπώσεων τῶν χωρικῶν, καὶ ἀνατέμνων τὰς ἀπεριττους αὐτῶν σκέψεις καὶ παρατηρήσεις κατέληγον εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἡσυχάσῃ ἡ Κρήτη ἐὰν δὲν ἑνωθῇ μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ φανατισμὸς τῆς *Ἐθνικῆς Ἰδέας*, ἀκμάζων καὶ ἐδραιούμενος ἀδιαλείπτως, κανονίζει τὰ πάντα ἐν Κρήτῃ, καὶ ὑπέταξε τὰ πάντα ὑπὸ τὸ εὐγενὲς αὐτῆς σύνθημα. Τὸ τριετὲς παιδίον ὅπως καὶ ὁ πολιὸς γέρων καλλιεργεῖ μετ' ἀκαμάτου φανατισμοῦ τὴν ἰδέαν τῆς ἑνώσεως. Αὐτὴν θηλάζει τὸ βρέφος, καὶ αὐτὴν ἐπικαλούμενος συνιστᾷ καὶ ἀφίνει κληρονομίαν ὁ θνήσκων χριστιανός. Εὐθὺς ὡς ὁ Κρὴς ἴδῃ ὀχυρόν τινα τόπον, ἢ ἄλλην θέσιν ἐπιτηδείαν εἰς ἄμυναν καὶ προσβολήν, φαντάζεται ἀμέσως τὴν ἐπανάστασιν,

Digitized by Google

καὶ στενάζων ἐπιφωνεῖ «Ἀχ! νὰ τόπος νὰ κλείσωμε τοὺς Τούρκους!». Ἐγὼ αὐτός, πόρρω ἱστάμενος, ἀλλ' ἀγρύπνως παρατηρῶν καὶ προσέχων εἰς τὰς ἐντυπώσεις, χωρὶς νὰ φαίνωμαι, ἤκουσα ἐπανειλημμένως ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἀγροτῶν τὸ ἐπιφώνημα τοῦτο. Ἀλγεῖ ὁ Κρὴς διότι δὲν ἔχει ἤδη κλείσει τὸν ἐχθρόν, καὶ θλίβων σπασμωδικῶς τὴν ἀκτηρίδα τοῦ ὅπλου του (διότι πᾶς Χριστιανός, δυνάμενος νὰ ὁπλοφορῇ, καὶ ἐξερχόμενος τοῦ χωρίου του φέρει πάντοτε ἐπ' ὤμου τὸ *Σασεπῶ* ὅπερ εἶναι κτῆμά του) σκοπεύει μόλις ὁρατὸν κλαδίσκον καὶ τὸν ἀποκόπτει πυροβολῶν. «Καὶ εἰς τὸ κεφάλι τοῦ *μπουρμᾶ*», ἀναφωνεῖ, αἰνιττόμενος τὸν Τοῦρκον.

Τὸ χωρίον Θέρισσον εἶναι ἐξόχως ὀρεινόν. Κείμενον ἐντὸς στενοῦ λαιμοῦ, οὗτινος ὑπέρκεινται δασώδεις βουνοί, διαρρεῖται ὑπὸ ποταμίου τρέχοντος διαρκῶς, φημίζεται δὲ ἐπὶ τῇ καλλονῇ τῶν γυναικῶν καὶ τῇ ἀνδρίᾳ τῶν ἀνδρῶν. Ἐνῷ εἰς τὸ τρίωρον ἀφιστάμενον πεδίον ἐκράτει βαθὺ θερινὸν καῦμα, δροσερὸς ἔπνεεν ἄνεμος εἰς τὸ Θέρισσον, ἡ δὲ ἐλαία μόλις ἤνθει τότε ἐκεῖ, ἐνῷ εἰς τὴν πεδιάδα πρὸ πολλοῦ ὁ καρπός της εἶχεν ἐντελῶς σχηματισθῇ. Ἀφιππεύσαμεν παρὰ τὴν φιλόξενον θύραν χωρικοῦ τινος ἐκ Θερίσσου. Ὁ Μανώλης, ὡς ἐκαλεῖτο ὁ πάνυ εὐγενῶς ζητήσας νὰ ξενίσῃ ἡμᾶς τὴν νύκτα ἐκείνην, εἶναι εἷς τῶν ὡραιοτέρων τύπων οὓς εἶδον κατὰ τὴν ἐν Κρήτῃ διατριβήν μου. Τὸ παράστημα αὐτοῦ καὶ τὸ βάδισμα ἔχει ἀνέκφραστον χάριν. Τὰς παρειάς του καλύπτουσι μόλις ἁβροὶ νεότητος ἴουλοι. Καίτοι νεανίσκος, γίνεται πατὴρ μετὰ μικρόν, ὅτε δὲ τὸν ἠρώτησα περὶ τῆς ἡλικίας του, μοὶ εἶπε μετὰ χάριτος καὶ ἀφελείας ὅλως παιδικῆς, νὰ ἐρωτήσω τὴν μητέρα του, καθόσον αὐτὸς ἀγνοεῖ. Εὐάρεστον κυπαρίσσου εὐωδίαν ἀπέπνεεν ὁ οἶκος τοῦ Μανώλη· ἡ καθαριότης ἦτο ἀνεπίληπτος, εὐχάριστον δὲ ἐντύπωσιν προὐξένει ἡ θέα καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων σκεπασμάτων, καὶ τῶν λευκῶν σινδονῶν, ἁπασῶν κατεργασθεισῶν ἐν τῷ χωρίῳ καὶ κατ' οἶκον. Τὴν αὐτὴν καθαριότητα, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπάρκειαν τῶν οἰκιακῶν εἰδῶν εὗρον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους οἴκους τοῦ Θερίσσου, οὓς συνέπεσε νὰ ἴδω. Ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν προὐξένησέ μοι ἡ κλίνη τοῦ ἀγρότου Μανώλη, λευκὰ παραπετάσματα ἔχουσα, καὶ θύσανον μεταξωτὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ Μανώλης ἦτο νεόνυμφος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἁπανταχοῦ διατάξεως, καὶ ἐκ τῆς θέας τῶν λοιπῶν ἐπίπλων ἐπείθετό τις, ὅτι εἰς τὴν ἔμφυτον ῥοπὴν μᾶλλον, ἢ εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν τῆς καταστάσεως αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἀφθονίαν, πρὸ πάντων ὅμως καὶ ἰδίως τὴν ἀπόλυτον τοῦ οἴκου καὶ τῶν σκευῶν καθαριότητα.

Ἡ φήμη τῆς καλλονῆς τῶν γυναικῶν τοῦ Θερίσσου εἶναι δικαία. Ἡ δημοτικὴ ποίησις ψάλλει «τὰ θερισσιανὰ κορίτσια», εὐλόγως δὲ οἱ ὡραῖοι καὶ ἀνδρειότατοι νεανίαι τῶν γειτόνων χωρίων ἀρέσκονται εἰς τὴν θέαν, καὶ ὅταν δύνανται, εἰς τὴν συζυγίαν τῶν ὡραίων παρθένων τοῦ Θερίσσου. Τὰς ἐθαύμασα ἐρχομένας ἀπὸ τῆς πηγῆς μὲ τὴν ὑδρίαν ἐπὶ κεφαλῆς ἢ ἀνὰ χεῖρας, καὶ μὲ τὰ χρώματα τῆς αἰδοῦς ἐπὶ τῶν παρειῶν. Ἔχαιρον εἰς τὴν θέαν τῶν ἀρειμανίων ὁπλιτῶν τοῦ Θερίσσου, προσελθόντων μετὰ πλείστης φιλοφροσύνης νὰ δεξιωθῶσι Ἕλληνα ξένον. Ὁ Μανώλης ὑπερεῖχε τῶν ὁμηλίκων αὐτοῦ, γραφικώταται δὲ ἦσαν αἱ ἀβίαστοι αὐτοῦ στάσεις, καὶ τοῦ βαδίσματος τὸ ἀνεκφράστως λιγυρόν. Βίαιοι ἐπεφυλάσσοντό μοι συγκινήσεις, ὅτε, κύκλῳ τῆς ἑσπερινῆς τραπέζης, ὁ πάππος τοῦ Μανώλη, γέρων εἰς βαθὺ ἐλάσας γῆρας, ἔφερεν ἁπλοϊκὴν πρόποσιν εὐχηθεὶς ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἀγαθὸς γέρων ἦτο συγκεκινημένος, καὶ οἱ ὑπόσαθροι πόδες του ἔτρεμον μᾶλλον ἐκ τῆς εὐγενοῦς συγκινήσεως, ἢ ἐκ τοῦ βάρους τῶν ἐνιαυτῶν ὅπερ ἔφερον. Δύο εἶχεν ἀπολέσει τέκνα εἰς τὴν ἐπανάστασιν, ἀλλ' ἄδακρυς ἐνητένισεν εἰς τὴν συμφορὰν τοῦ οἴκου του. Ὅτε ὅμως προσεφώνησα αὐτόν, ἐπειπὼν βραχέα περὶ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, καὶ ἐξάρας τὸν ἀπαράμιλλον καὶ πεφημισμένον πατριωτισμὸν τῶν Κρητῶν, ἐξερράγη εἰς λυγμοὺς ὁ γέρων, καὶ ὁ ὀφθαλμός, ὅστις ξηρὸς προσεῖδε τῶν δύο ὡραίων υἱῶν του τὸ φέρετρον, ἐβυθίσθη εἰς δάκρυ εἰς τὴν εὐχήν μου, καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς εὐτυχοῦς καὶ μεγάλης ἡμέρας. Ἡ ἑσπέρα ἐκείνη ἦν μεστὴ ἐνθουσιασμοῦ καὶ συγκινήσεων. Εἰς τὴν μονήρη ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, ἣν ἐπεσκέφθην κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἑσπερινοῦ, ἤκουσα τοῦ ἱερέως μνημονεύοντος τοῦ ὀνόματος τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Βασιλέως, τῆς Βασιλίσσης καὶ τοῦ Διαδόχου.[1] Ἐδεήθη ὁ ἱερεὺς ὑπὲρ «τοῦ συμπολεμῆσαι καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον». Πόσον διάφορος μοὶ ἐφάνη ἡ εὐχή, ψαλλομένη ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὑπὸ τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θερίσσου, φερούσης εἰσέτι τὰ ἴχνη τοῦ ἐμπρησμοῦ ὃν ἐξετέλεσαν οἱ Τοῦρκοι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 66; Οἱ γέροντες, αἱ ζῶσαι αὗται καὶ ἀψευδεῖς ἱστορίαι, μοὶ ἀφηγήθησαν εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ ἑσπέρας, παρὰ τὴν εὐτυχῆ τράπεζαν τοῦ οἰκοδεσπότου, ἐπεισόδια τινὰ τῶν τουρκικῶν βιαιοτήτων, καὶ

1) Εἰς ἁπάσας τὰς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, ὡς ἔμαθον, ὁ ἱερεύς, τελῶν τὴν θείαν Μυσταγωγίαν, εὔχεται καὶ δέεται μεγαλοφώνως ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου, τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Ναυτικοῦ κτλ.

Digitized by Google

τῶν ἐπακολουθησασῶν ἐπαναστάσεων ἀπὸ τοῦ 1821 ἄχρι τοῦ 1866. Ποῖοι φρικαλέοι χρόνοι ἀληθῶς! Τί ὑπέστη ἡ ταλαίπωρος νῆσος· ἢ μᾶλλον τί ὑπέστη τὸ δυστυχὲς Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἐφ' ὃ ἀλληλοδιάδοχοι ἐπήρχοντο αἱ συμφοραί, οἱονεὶ ὅπως πιστοποιηθῇ, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πᾶς εὐγενὴς ὀργανισμός, πᾶσα φύσις ἐκλεκτή, τὴν προνομίαν ἐπὶ τῇ γεννήσει, τῇ παραδόσει, τῷ αἰσθήματι καὶ τῇ ἀποστολῇ αὐτῆς ὀφείλει νὰ ἐκτίνῃ διὰ σκληροῦ διωγμοῦ, καὶ ἀπηνεστάτης καταδρομῆς!....

Ἐσκοποῦμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν ποιμνιοστάσιόν τι ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν Λευκῶν Ὀρέων, καὶ πέντε σχεδὸν ὥρας ἀπέχον ἀπὸ τοῦ χωρίου Θερίσσου, ἀπέχοντος τούτου ἀπὸ τῶν Χανίων ὑπὲρ τὰς τρεῖς ὥρας. Ἠγέρθημεν περὶ τὴν αὐγήν. Πυκνὴ ὁμίχλη, πλανωμένη ὑπὲρ τὴν στενὴν κοιλάδα, ἔνθα ἥπλοῦτο τὸ Θέρισσον, ἀπέκρυπτε τὸ χωρίον. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ ὁμίχλη διελύετο βραδέως· ἐπεφάνησαν οἱ οἶκοι, καὶ εἰς τὴν ἔναντι πλευρὰν τοῦ ὄρους τὸ ὠρχῖον κωνοειδὲς δάσος τῶν κυπαρίσσων ἀνέκυπτε χαριέντως ἀπὸ τῶν μυρίων ἑλιγμῶν, ἐν οἷς ἡ ὁμίχλη τῆς πρωΐας τὸ εἶχε περιβάλλει. Ἐδῶ μὲν ἀπεκαλύπτετο πρώτη ἡ κορυφὴ τῆς χλοερᾶς κυπαρίσσου, περαιτέρω ὁ νεφελώδης ὄγκος, ἀποτόμως διανοιγόμενος, ἀπεκάλυπτε τοὺς ὑψιτενεῖς κορμοὺς καὶ τοὺς εὐρώστους κλάδους τοῦ δένδρου, ἢ ἀδιάλυτος ἀπωτέρω ἐπεκάθητο ἔτι ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑψίστων κορυφῶν. Οἱ εὐθυτενέστατοι ἐκεῖνοι καὶ ὀγκώδεις κορμοί, ἀφ' ὧν συνεκρατεῖτο ἡ κυμαινομένη ὀθόνη, ἐφαίνοντο πόρρωθεν ὡς πλοίου ἱστοὶ ἀναπεπταμένα φέροντες τὰ ἱστία. Ἡ Κρήτη ἐφημίζετο ἔκπαλαι διὰ τὰ δάση τῶν κυπαρίσσων αὐτῆς, ἡ δὲ βοτανική, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, κατατάσσει καὶ ἴδιον εἶδος ἐλάτης προσομοίας κυπαρίσσῳ, ἣν ἀποκαλεῖ «Κρητικήν». Ἀτυχῶς τοιαῦτα δάση δὲν ὑπάρχουσι πλέον σήμερον. Αἱ ἐν τῇ περιοχῇ ὅμως τοῦ Θερίσσου ἀκμάζουσαι κυπάρισσοι εἶναι ἀληθῶς ἀξιοθέατοι, καὶ συντρέχουσαι εἰς τὸ φυσικὸν κάλλος τῶν θέσεων παρέχουσι ἄφθονον καὶ ἀδαπάνητον τὴν εὐώδη ξυλείαν εἰς τοὺς κατοίκους.

Τὸν δρόμον, ὃν ἐμέλλομεν νὰ διανύσωμεν, μοὶ εἶχον παραστήσει ὡς ἐξόχως δύσβατον. Καθ' ὁδὸν κατελήφθημεν ὑπὸ τῆς βροχῆς, ἀπειλητικώτερος δὲ καθίστατο ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ὁ οὐρανός. Ἀποτραπέντες τῆς ἀτραποῦ, ἣν ἠκολουθοῦμεν, ἀνεζητήσαμεν σκέπην ὑπὸ γιγαντιαίαν πλάτανον, παρὰ τὴν θέσιν *Μοροσκάφιδο*. Οἱ ἀτμοὶ εἶχον ἐντελῶς ἀποκρύψει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν πάντα τὰ πέριξ ἀντικείμενα. Ὑπὸ τοὺς κλάδους τῆς πλατάνου περιεσταλμένοι ἔτερπον οἱ χωρικοὶ συνοδοιπόροι τὴν ἀργίαν δι' ἀφηγήσεων πολεμικῶν κατὰ τὸ πλεῖστον. Ἕτεροι, ἀνάψαντες ἀπωτέρω μικρὰν πυράν, καὶ θέντες ἐπ' αὐτῆς τὴν ἄκραν χονδροῦ κλάδου, ὃν ἄρτι εἶχον ἀποκόψει, ἐκαμπύλωσαν αὐτὴν διὰ τοῦ πυρός, κατασκευάσαντες προχείρως, καὶ δι' ἐγχωρίου ὅλως βιομηχανίας, ποιμενικὴν ῥάβδον, *κατσούναν* καλουμένην ἐν τῷ τόπῳ. Ἡ μικρὰ τοῦ καιροῦ βελτίωσις ἐνεθάρρυνεν ἡμᾶς, καὶ τολμηρότεροι ἐτράπημεν ἐπὶ τὸν ὀρεινότατον ἡμῶν δρόμον. Οἱ συνοδοιπόροι μου ἀπήρχοντο εὐθύμως εἰς τὸ ποιμνιοστάσιον, ὅπως κείρωσι τὰ πρόβατα, οἱ εἰδικῶς δὲ πρὸς τοῦτο ἐντεταλμένοι, καὶ διὰ τῆς ἑλληνικωτάτης λέξεως *κουρίσκοι* διακρινόμενοι, ἔφερον μακρὰς καὶ βαναύσους ψαλίδας ἄρτι ὀξυνθείσας. Εἰς τὰ χείλη τῶν ἐντελῶς ἀγραμμάτων χωρικῶν ἐφέροντο συνεχῶς λέξεις καὶ ὅροι γνησίως Ἑλληνικοί. Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου πῶς κατασκευάζεται ὁ τυρός, καὶ ποῖαι αἱ κρατοῦσαι ἐν τῷ ποιμνιοστασίῳ διατάξεις περὶ τὴν ἐργασίαν, ὁ βοσκὸς μοὶ ἀπήντα διὰ φράσεων Ἑλληνικωτάτων, ὅτι ἔχουσι διαιρέσει τὰ πρόβατά των εἰς τὰ *ἔγγαλα*, τὰ γαλακτοφόρα δηλ. καὶ τὰ στεῖρα ἅτινα, κεχωρισμένα ἀπὸ τῶν λοιπῶν, ἐπιτηρεῖ ὁ *στειράρης*, ἐνῷ τὰ φέροντα γάλα βόσκει ὁ *ἐγγαλονόμος*. Ἅμα *ἀναζέσῃ* τὸ γάλα ὁ *τυροκόμος* κάμνει τὸ τυρί. Ἐρωτᾷ τις τὸν βοσκὸν ποία εἶναι ἡ εἰς θέσιν τινὰ ἢ χωρίον ἄγουσα ὁδός, ὁ δὲ ποιμήν, ὁ οὐδέποτε ἐξελθὼν τῶν ὀρέων του, ἀπαντᾷ: *δοξάζω* ὅτι ἐκεῖνος εἶναι ὁ δρόμος. Ὁ γεωργός, ἐργόνων τὴν γῆν, καὶ κεντρίζων τοὺς βόας λέγει πρὸς αὐτοὺς *ἔσω*, *ἄνω*, *ἔσω παραβολή*, κτλ. Ὁδηγοῦντες τὰ πρόβατα εἰς τὸ ποιμνιοστάσιον οἱ ποιμένες λέγουσι *λάσω* τὰ πρόβατα, προφανῶς δὲ τὸ «λάσω» εἶναι τὸ ἐλαύνω. Συνεχῶς μεταχειρίζονται οἱ ἀγρόται τὴν λέξιν *ἔδιοξέ μου*, ὅπερ εἶναι τὸ *ἔδοξέ μοι*. Τὸ ῥῆμα «λέγω» λαμβάνεται συνήθως ἀντὶ τοῦ συγκαταλέγω.

Στρατὴ ποὺ ἤσουν τὸ πρωΐ καὶ ποῦ τὸ μεσημέρι
καὶ στὴν κλεψιὰ σὲ λέξασι.

Ὁ βοηθὸς τοῦ τυροκόμου, ὁ μὴ ἔχων εἰδικὴν ἐργασίαν, λέγεται *περίσσιος*. «Πρωτομβριὰ» καλοῦσι τοὺς πρώτους τοῦ φθινοπώρου ὄμβρους. «Ταράκτην» (ἐκ τοῦ ταράσσω) ἀποκαλοῦσιν τὸ ξύλον δι' οὗ ἀνακινοῦσι τὸ ἐπὶ τῆς πυρᾶς γάλα. Ὅταν φυτόν τι βλαστήσῃ δύο φύλλα, ὁ Κρὴς χωρικὸς λέγει «ἐδιφύλλισε». Εἰδικὴ μελέτη παρ' εἰδικοῦ ἀνδρὸς θὰ συνεκόμιζεν ἄφθονον ὑλικὸν ἐν Κρήτῃ, ὅπου πρὸς τῷ τύπῳ τῆς φυλῆς, γνησιωτάτη κρατεῖ καὶ λαλεῖται ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα.

Ἐπιβαλλούσης μεγαλοπρεπείας καὶ ἀγριότητος καταπληκτικῆς ἦσαν αἱ τοποθεσίαι ὅπου ἐφθάσαμεν ἤδη. Φάραγγες βαθεῖαι ἔχαινον ὑπὸ τοὺς πόδας μας, καὶ πελώριαι σειραὶ βουνῶν γυμνῶν ἠγείροντο εἰς τὴν ἔναντι πλευ-

Digitized by Google

ράν. Βαδίζοντες ἐπιμόχθως, διηρχόμεθα τὸ στενόν, ἀλλὰ νέαι φάραγγες, καὶ νέα ὄρη, δυσβατότερα τῶν πρίν, πρσέκυπτον τότε ἀπωτέρω. Μετὰ συριγμοῦ ὀξυτάτου ἐφέροντο βιαίως εἰς τὰ στενὰ ἐκεῖνα ἀκατάσχετοι ἄνεμοι. Αἱ θέσεις ἐνεποίουν φόβον τινά, ἡ δὲ κινδυνώδης ὁδὸς κατὰ θέσεις ἀπέβαινεν αὐτόχρημα ἄβατος, ἰδίως δὲ εἰς τὸ *Κακὸ Πέρασμα*, ὅπως καλεῖται ὀλισθηρά τις κατωφέρεια εἰς χείμαρρον ἐκβάλλουσα, καὶ ἐν μέσῳ βράχων ὀξέων καὶ ὀρέων ἀπροσπελάστων ἐκτεινομένη. Ἐκεῖθεν ἠρξάμεθα ἀνερχόμενοι σταθερῶς. Ἡ ἀτραπὸς μόλις εἶναι βατή, ἐπὶ τῆς πλευρᾶς δὲ τοῦ καθέτου ὄρους πεπατημένη ἀριθμεῖ ἔλαττον τῶν δύο σπιθαμῶν πλάτος. Τὸ ποιμνιοστάσιον ὅπου ἀπηρχόμεθα εἶναι ἓν τῶν ὑψηλοτέρων τῆς νήσου. Ἡ θέσις καλεῖται *Λουτσόκουρτα*, εὕρηται δὲ μεταξὺ δύο κορυφῶν τῶν Λευκῶν Ὀρέων τῆς «Ντέμπλας» καὶ τῆς «Μελινταγοῦς». Ὑπὸ ἀφορήτου δίψης κατατρυχόμενοι ἐφθάσαμεν τέλος τὴν «Λουτσόκουρτα» μετὰ πορείαν μακράν, κοπιώδη καὶ ἐπισφαλῆ. Ὕδωρ οὐδαμοῦ ὑπῆρχε, τὴν φλογερὰν δὲ ἡμῶν δίψαν ἐσβέσαμεν ἀτελῶς,θέντες ἐν τῷ στόματι τεμάχιον χιόνος, ἀπὸ τῆς ἐγγὺς πλευρᾶς τοῦ ὄρους μεταφερομένης εἰς τὸ ποιμνιοστάσιον. Ποιμένες καὶ ποίμνια πίνουσιν, ἢ μᾶλλον τρώγουσι χιόνα καθ' ἅπασαν τὴν διατριβὴν αὐτῶν εἰς τὰς κορυφὰς ἐκείνας, ὅπου οὐδεμία ὑπάρχει πηγή. Οἱ βοσκοὶ ἐδέχθησαν ἡμᾶς περιχαρῶς. Θέντες βῶλον χιόνος ἐντὸς θαυμασίου γάλακτος, προσέφερον ἡμῖν πρὸς πόσιν, ἄχρις οὗ παρασκευασθῇ τὸ λιτὸν πρόγευμα, ὅπερ ἤρτυεν ὄρεξις ἀκόρεστος καὶ *γιαούρτι* πρὸ μιᾶς στιγμῆς ἑτοιμασθέν. Οἱ βοσκοὶ εἶχον διὰ λίθων κατασκευάσει εἰς τὸν μυχὸν τῆς χαμηλοτέρας κλίσεως τοῦ ὄρους καλύβην λιθοσκεπῆ, χαμηλοτάτην, ἐπὶ καθέτων λιθίνων πυραμίδων στηριζομένην. Τὸ τριβώνιον τοῦ Διογένους, τὸ πολύθυρον καὶ διάτρητον, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἑρμητικῶς κεκλεισμένον πρὸ τῶν ὀπῶν καὶ τῶν χασμάτων ἅτινα εἶχεν ἡ καλύβη ἐκείνη, ἡ παντὶ ἀνέμῳ καὶ πάσῃ βροχῇ ἀναπεπταμένη. Εἰς τὸν στενότατον χῶρόν της εἶχεν ἀποθηκευθῇ ὁ κατασκευασθεὶς τυρός, διέτριβε δὲ καὶ δεκὰς βοσκῶν, εἰς οὓς προσετέθημεν καὶ ἡμεῖς. Ἅμα τῇ ἀφίξει μας ἤρχισεν ἡ κουρὰ τῶν προβάτων. Ὀκλαδὸν καθήμενοι οἱ *κουρίσκοι* ἐκράτουν διὰ τῆς δεξιᾶς ψαλίδα, ἥτις βεβαίως θὰ ἔχῃ τὴν ἀρχήν της ἀπὸ τῆς ψαλίδος, δι' ἧς οἱ ποιμένες τοῦ Πατριάρχου Ἀβραὰμ ἔκειρον τὰ ἀναρίθμητα ποίμνιά του. Οἱ *περίσσιοι* συνελάμβανον διαδοχικῶς τοὺς ἐντὸς τῆς «μάνδρας» συνωστιζομένους ἀμνοὺς καὶ τὰς ἀμνάδας· ἔφερον αὐτὰς εἰς τὸν *κουρίσκον*, ὅστις, συνέχων τὸ ζῶον διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ἔκειρεν αὐτὸ βραδέως. Μετὰ μικρόν, τὴν δασύμαλλον διφθέραν ἀφεὶν κατὰ γῆς, ἐλαφρότερον ἠγείρετο, καὶ ἔφευγε προτροπάδην τὸ καρθὲν πρόβατον. Βεβαίως οὔτε ἡ θέσις, οὔτε ἡ στιγμὴ ἦν ἐπιτηδεία εἰς μελέτας συγκριτικάς. Ὁμολογῶ ὅμως, ὅτι δὲν κατώρθωσα νὰ ἀποδιώξω σκέψιν τινὰ ἐπιφοιτήσασαν τὴν ὥραν καθ' ἣν εἶδον τὸν λιπαρὸν καὶ ῥυπαρὸν πόκον κυλιόμενον ἐπὶ τοῦ χώματος. Τὸ ἔριον τοῦτο, εἰς ὕφασμα ἁβρὸν μεταποιηθησόμενον, θὰ καλύψῃ αὔριον τοὺς ὤμους ὡραίας γυναικός, καὶ θὰ ἀποτελέσῃ τὴν *βελάδαν* τοῦ διπλωμάτου. Τοιαύτη ἡ ἀρχή, ἀλλ' οὕτω διάφορον τὸ τέλος.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Συνεχίζοντες τὰ ἐν τῷ φύλλῳ 566 τῆς «Ἑστίας» δημοσιευθέντα περὶ τοῦ σχολείου τῶν ὑπαξιωματικῶν, παρέχομεν καὶ σήμερον τὰς ἑπομένας πληροφορίας περὶ τῆς κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος λειτουργίας αὐτῆς.

Ἀπεφοίτησαν τὸ παρὸν ἔτος ἐκ τῆς Σχολῆς ἐπιτυχόντες εἰς τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις 89 μαθηταὶ τῆς 3ης τάξεως καταταχθέντες ὡς ἀνθυπολοχαγοί, 45 εἰς τὸ πεζικόν, 36 εἰς τὸ οἰκονομικὸν σῶμα καὶ 8 εἰς τὸ ἱππικόν.

Κατετάχθησαν δὲ ὡς μαθηταὶ τῆς 1ης τάξεως ἀφοῦ ἐπέτυχον κατὰ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις 78, ἐξ ὧν 18 ἐπιλοχίαι καὶ 60 λοχίαι. Ἐκ τούτων εἰσὶ προωρισμένοι 45 διὰ τὸ πεζικόν, 25 διὰ τὸ οἰκονομικὸν καὶ 8 διὰ τὸ ἱππικόν. Ἐκ τούτων δ' οἱ διὰ τὸ πεζικὸν προωρισμένοι 45 προῆλθον: 22 ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 8 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ, 11 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ καὶ 2 ἐκ τῶν νοσοκόμων, οἱ δὲ διὰ τὸ οἰκονομικὸν προωρισμένοι 25 προῆλθον 14 ἐκ τοῦ πεζικοῦ, 1 ἐκ τῶν εὐζώνων, 6 ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ, 2 ἐκ τοῦ μηχανικοῦ καὶ 2 ἐκ τοῦ ἱππικοῦ, οἱ δὲ διὰ τὸ ἱππικὸν προωρισμένοι 8 προῆλθον ἐκ τοῦ ἱππικοῦ.

Ὡς πρὸς τὰς προγενεστέρας πρὸ τῆς εἰς τὸ σχολεῖον εἰσόδου των γνώσεις κατατάσσονται ὡς ἑξῆς: 8 φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, 1 ἀπόφοιτος γυμνασίου, 46 μαθηταὶ γυμνασίου, 5 ἀπόφοιτοι τοῦ Ἑλλ. σχολείου, 13 μαθηταὶ τοῦ Ἑλλ. Σχολείου, 2 πρώην μαθηταὶ τοῦ Σχολείου τῶν Εὐελπίδων, 1 ἐκ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, 1 ἐκ τῶν διδασκαλείων, 1 ἄνευ προηγουμένης φοιτήσεως εἰς σχολεῖον.

Μετὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ Σχολείου ἅπαντες οἱ μαθηταί, τῇ προτάσει τοῦ διοικητοῦ τοῦ σχολείου καὶ τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου, ἐξετέλεσαν πορείαν ἀνὰ τὰ σύνορα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν καὶ διοίκησιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ

Digitized by Google

Σχολείου ἀντισυνταγματάρχου Κου Ι. Δημοπούλου. Ἡ πορεία αὕτη ἀρξαμένη ἐξ Ἀθηνῶν τῇ 4 Αὐγούστου ε. ε. ἐπερατώθη τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου. Ὁ Λόχος τῶν μαθητῶν παρηκολουθεῖτο ὑπὸ τῶν σχετικῶν βαθμοφόρων καὶ καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. Ἡ πορεία ἐγένετο ὡς ἑξῆς· Ὁ διοικητὴς τῆς Σχολῆς μετὰ τῶν ὑπαξιωματικῶν μαθητῶν τοῦ ἱππικοῦ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν των ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀθηνῶν τῇ 4 Αὐγούστου διὰ ξηρᾶς μεταβάντες ἔφιπποι εἰς Φέρσαλα, ὅπου ἀφίκοντο τῇ 21ῃ Αὐγούστου, ὁ δὲ λόχος τῶν ὑπαξιωματικῶν μαθητῶν τοῦ πεζικοῦ ἀνεχώρησε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐξ Ἀθηνῶν διὰ θαλάσσης εἰς Βῶλον καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Φέρσαλα, ἔνθα ἡνώθη μετὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σχολείου. Ἐκ Φερσάλων οἱ μὲν τοῦ πεζικοῦ μαθηταὶ μετέβησαν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Τρίκκαλα, οἱ δὲ τοῦ ἱππικοῦ ἔφιπποι. Ἐν Τρικκάλοις ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς πορείας ὡς ἑξῆς· Μία διμοιρία τοῦ πεζικοῦ κατηυθύνθη κατ' εὐθεῖαν ἐκ Τρικκάλων εἰς Ἄρταν διὰ Μουζακίου, Γεφύρας Κόρακα, καὶ Βελεντζικοῦ, δευτέρα διμοιρία κατ' εὐθεῖαν ἐπίσης εἰς Ἄρταν διὰ Πορτῶν, αἱ δύω δ' ἕτεραι διμοιρίαι καὶ ὁ οὐλαμὸς τοῦ ἱππικοῦ μετὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σχολείου εἰς Καλαμπάκαν, ἀφ' ὅπου ἡ μὲν μία ἐνωμοτία τῆς ἑτέρας τῶν διμοιριῶν ἀπὸ Καλαμπάκας μετέβη κατ' εὐθεῖαν εἰς Καλαρρύτας διὰ Κουτουβάσδας καὶ Ὀξυᾶς Δεσπότη, ἡ δ' ἑτέρα ἐνωμοτία τῆς αὐτῆς διμοιρίας ἐπίσης εἰς Καλαρρύτας διὰ Κρανιᾶς, ἡ δὲ τετάρτη διμοιρία καὶ ὁ οὐλαμὸς τοῦ ἱππικοῦ ὑπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ Σχολείου ἐκ Καλαμπάκας μετέβησαν εἰς Χάνι Ζυγοῦ ἀπέναντι τοῦ Μετσόβου, ὁπόθεν ἤρξατο ἡ ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῶν συνόρων πορεία. Ἐκ Ζυγοῦ διὰ τῆς Ὀξυᾶς Δεσπότη καὶ Χαλικίου μετέβησαν εἰς Καλαρρύτας, ἔνθα ἡνώθη μετὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σχολείου καὶ ἡ τρίτη διμοιρία. Ἐκ Καλαρρυτῶν αἱ δύο διμοιρίαι τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ πεζικοῦ διαιρεθεῖσαι εἰς διάφορα τμήματα ἐπορεύθησαν διὰ Πραμάντων, Ἀγνάντων, Ραντανίου καὶ Καλεντινίου εἰς Ἄρταν. Ἐν Ἄρτῃ συνηντήθησαν ἅπασαι αἱ διμοιρίαι τοῦ πεζικοῦ καὶ ὁ οὐλαμὸς τοῦ ἱππικοῦ καὶ μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν μετέβησαν διὰ ξηρᾶς εἰς Μεσολόγγιον διὰ Καρβασαρᾶ καὶ Ἀγρινίου, ἐκεῖθεν δὲ ὁ μὲν λόχος τῶν μαθητῶν τοῦ πεζικοῦ διὰ θαλάσσης εἰς Κόρινθον, ὁ δὲ οὐλαμὸς τοῦ ἱππικοῦ διὰ ξηρᾶς εἰς Αἴγιον, διαβὰς τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον ἐν Ἀντιρρίῳ διὰ τοῦ πορθμείου καὶ ἐξ Αἰγίου διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Κόρινθον, ὅπου ἡνώθη μετὰ τοῦ λόχου τοῦ πεζικοῦ καὶ ἀφοῦ οἱ μαθηταὶ ἅπαντες ἐπεσκέφθησαν τὰς ἐργασίας τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ ἀφίχθησαν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου εἰς Ἀθήνας. Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ἐξ Ἀθηνῶν μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς ὁ οὐλαμὸς τοῦ ἱππικοῦ διήνυσεν εἰς 35 ἡμέρας, συμπεριλαμβανομένων τῶν ἡμερῶν ἀναπαύσεως, 943 χιλιόμετρα διατρεχθέντα εἰς 132 ὥρας πορείας, ὥστε κατὰ μέσον ὅρον διήνυσεν 7 χιλιόμετρα καθ' ὥραν πορείας. Ἡ μακροτέρα ἡμερησία πορεία ἦν ἡ ἐξ Ἄρτης εἰς Ἀγρίνιον, καθ' ἣν ὁ οὐλαμὸς ὡδοιπόρησεν 15 ὥρας καὶ διήνυσεν ἑκατὸν χιλιόμετρα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

Καθ' ἅπαν τὸ διάστημα τῆς πορείας οἱ ὑπαξιωματικοὶ μαθηταὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ Σχολείου καὶ τὴν ἐποπτείαν τῶν σχετικῶν καθηγητῶν καὶ ἀξιωματικῶν συνέταξαν λεπτομερῆ διαγράμματα τῆς διανυθείσης παρ' αὐτῶν ὁδοῦ.

Γ.

Η ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΕΧΕΜΥΘΙΑ

Ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Ἀμερικῇ, ἔνθα ἐν τῇ τηλεγραφικῇ ὑπηρεσίᾳ ὑπάρχουσι καὶ γυναῖκες ὑπάλληλοι.

Τίκ, τίκ, τόκ, τόκ, τέκ, τέκ...

Ἡ τηλεγραφικὴ μηχανὴ ἐκάλει.

— Εἰς τὸν διάβολον, ἐψιθύρισεν ἡ τηλεγραφήτρια, ἀποθέτουσα τὸ μυθιστόρημα ὅπερ ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας καὶ πλησιάζουσα πρὸς τὸ μηχάνημα.

Ἡ ταινία τοῦ τηλεγραφήματος ἤρξατο ἐξελισσομένη.

— Μπᾶ· ἀπευθύνεται πρὸς κυρίαν, εἶπεν ἡ τηλεγραφήτρια ἧς ἤρξατο κινουμένη ἡ περιέργεια. Δὲν εἶνε διὰ τὴν πόλιν μας, πρέπει νὰ τὸ μεταβιβάσω.

— Ἀλλὰ αὐτὸ εἶνε ἐρωτικὸν τηλεγράφημα, ἐξηκολούθησε. Τί ἐκφράσεις θερμαί! Ὁ Ροβέρτος δὲν μοῦ τηλεγραφεῖ ποτὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Ἐτελείωσε... «Πολλὰ φιλήματα».Καὶ φιλήματα διὰ τοῦ τελεγράφου! Τί ὑπογραφὴν φέρει; Ροβέρτος!

— Ἐὰν δὲν ἦτο τόσον μακράν, θὰ ἔλεγα ὅτι εἶνε αὐτὸς ὁ ἀχρεῖος.

Νὰ μ' ἀφήσῃ τώρα τόσον καιρὸν χωρὶς γράμμα! Ἄ! ἄ! ὅλοι οἱ Ροβέρτοι δὲν εἶνε κομμένοι ἀπὸ ἕνα πανί. Νὰ Ροβέρτος μία φορά.

Ἡ τηλεγραφήτρια ἐν τοσούτῳ δὲν μετεβίβαζε τὸ τηλεγράφημα· ἀνελογίζετο ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἢ παραπολὺ ἢ πολὺ ὀλίγον εὐδαίμονες καὶ κατέλεγεν ἑαυτὴν εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν.

Ποία νὰ ἦτο ἆρά γε ἡ κυρία πρὸς ἣν ἀπηυθύνετο τὸ ἔνθερμον τοῦτο τηλεγράφημα;

Ἦτο ὡραία;

Χμ!

Digitized by Google

Πλουσία; Μᾶλλον πλουσία θὰ ἦτο!

Τὶκ, τὶκ, τόκ, τόκ, τέκ, τέκ...

Ἡ μηχανὴ ἐκάλει ἐκ νέου.

—Ἐτρελλάθησαν σήμερον, ἀνέκραξεν ἡ τηλεγραφήτρια, δὲν μὲ ἀφίνουν οὔτε στιγμὴν ἥσυχον.

Ἡ τηλεγραφικὴ ταινία ἤρξατο ἐξελισσομένη ἐκ νέου.

— Εἰς κυρίαν πάλιν ἀπευθύνεται τὸ τηλεγράφημα!...

Ποία νὰ εἶνε;

Δεσποινίδα Ρόζαν.... Ρόζα, ἔχει τὸ ὄνομά μου, περίεργον... *Κοῦμμινς*.

Ἄ! εἶνε ἰδικόν μου τὸ τηλεγράφημα.

Βέβαια!...

«Δεσποινίδα Ρόζαν Κοῦμμινς, τηλεγραφήτριαν, Κλεβελάνδην».

Ποῖος νὰ μοῦ τηλεγραφῇ ἀρά γε; Δὲν περιμένω κανὲν τηλεγράφημα.... Ὁ Ροβέρτος εἶνε εἰς τὴν Βοστώνην, δὲν εἶνε εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην.

Ἐν τούτοις τὸ τηλεγράφημα ἔφθασεν ὁλόκληρον καὶ ἡ μὶς Ρόζα ἀνέγνω αὐτό:

«Ἀναχωρήσας ἐκ Βοστώνης, ἀπέρχομαι εἰς Χάλιφαξ. Μὴ μὲ περιμένῃς πρὸς τὸ παρόν. Χαῖρε.

«Ροβέρτος».

— Ἄ! τὸν ἄθλιον νὰ λέγῃ εἰς ἐμὲ αὐτὰ καὶ εἰς τὴν ἄλλην....

Καὶ ἡ τηλεγραφήτρια ἥρπασε τὰς ταινίας τοῦ ἄλλου τηλεγραφήματος.

« Κυρίαν Κλάραν Σαῖφερδ,—Λουϊσβίλλην.—

« Ἔφθασα εἰς Νέαν Ὑόρκην—αὔριον ἔρχομαι νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ. Πολλὰ φιλήματα.

« Ροβέρτος »

Ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἡ ἀπατηθεῖσα τηλεγραφήτρια κατέστρωσε τὸ σχέδιόν της. Μετέβαλε τὴν διεύθυνσιν τῶν τηλεγραφημάτων καὶ ἐξέπεμψεν εἰς Λουϊσβίλλην τὸ εἰς αὐτὴν ἀπευθυνόμενον.

—Ἐξεδικήθην! ἀνέκραξεν ἀπερχομένη τοῦ γραφείου. Θὰ ἴδωμεν τί θὰ γείνῃ;

Τί ἔγεινε;

Ὁ Ροβέρτος ἐπιστρέψας ἐκ Χάλιφαξ ἐνέπεσεν εἰς τὰς ἀπειλὰς καὶ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς μὶς Ρόζας, ἥτις δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ ὅτι οὗτος ἐξέπεμψεν ἓν μόνον τηλεγράφημα. Ἐν τέλει οἱ δύο ἐρασταὶ συνεφιλιώθησαν.

Ἀλλ' ἡ μὶς Ρόζα μετά τινας ἡμέρας ἐκλήθη ἐπὶ δικαστηρίου εἴς τινα ὑπόθεσιν περὶ διαζυγίου. Ἡ κυρία Κλάρα Σαῖφερδ ἐδήλου ὅτι δυσαρεστηθεῖσα ἐκ ψυχροῦ τινος τηλεγραφήματος τοῦ συζύγου της, ἀγγέλλοντος ὅτι ἀπέρχεται εἰς Χάλιφαξ ἄνευ ἀνάγκης τινός, ἐξῆλθεν εἰς περίπατον, ἵνα διασκεδάσῃ τὴν ἀνίαν της. Ὁ κ. Σαῖφερδ ἐξ ἄλλου ὑπεστήριζε τὸ ἐναντίον. Ἐσπευσμένως ἀπελθὼν ἵνα συναντήσῃ τὴν σύζυγόν του, εὗρε τὴν οἰκίαν κενήν.

Ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπροβάλλοντο ἀξιόπιστοι μαρτυρίαι: Τὸ ληφθὲν τηλεγράφημα καὶ τὸ πρωτότυπον τοῦ ἀποσταλέντος. Ποῦ ἐγένετο ἡ μοιραία πλαστογράφησις; Ἐπῆλθον αἱ ἐξηγήσεις.

Ἡ ἐξομολόγησις τῆς Ρόζας διηυκρίνησε τὰ πάντα.

Οἱ σύζυγοι συνδιηλλάγησαν, ἡ Ἑταιρία ἤθελε νὰ ἀπολύσῃ τὴν ὑπάλληλον αὐτῆς. Ἐπὶ τέλους τὴν ἐσυγχώρησεν.

—Δεσποινὶς Ρόζα, εἶπεν αὐτῇ ὁ προϊστάμενός της, ὅτε τὴν ἐπαύριον παρουσιάσθη ἐν τῷ γραφείῳ. Διατί ἀνεγνώσατε τὸ τηλεγράφημα ἐκεῖνο;

—Τί ἠθέλατε νὰ κάμω;

— Διὰ πρώτην φορὰν σᾶς συγχωροῦμεν, ἐξηκολούθησεν ὁ διευθυντής. Μὴ λησμονεῖτε ὅμως ὅτι ἡ τηλεγραφικὴ ἐχεμυθία εἶνε ἀπαραβίαστος καὶ ὅτι τὰ ἀπόρρητα τῆς ὑπηρεσίας ὁ ὑπάλληλος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὰ προδίδῃ οὔτε.....εἰς τὸν ἑαυτόν του!

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Παράδοξον βαρόμετρον

Τὸ βαρόμετρον τοῦτο οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ὁ ἱστὸς ἀράχνης. Ἐπικειμένης βροχῆς ἢ ἀνέμου, ἡ ἀράχνη βραχύνει πολὺ τὰ τελευταῖα νήματα, ἀφ' ὧν ὁ ἱστὸς αὐτῆς ἀνήρτηται καὶ ἐφ' ὅσον ἀμφίβολος ἐξακολουθεῖ ἡ τροπὴ τοῦ καιροῦ, ὁ ἱστὸς μένει οὕτω συνεπτυγμένος. Ἂν τὸ ἔντομον διαστέλλῃ τὰ δίκτυά του σημεῖον καιροῦ καλοῦ καὶ ἠρέμου, καὶ ἐφ' ὅσον μᾶλλον διαστέλλει ταῦτα, τόσον μείζων ἔσται ἡ διάρκεια τῆς καλοκαιρίας. Ἂν ἡ ἀράχνη μένῃ ἄπρακτος, σημεῖον βροχῆς καὶ ἄν, ἐνῷ βρέχει, ἐπιδίδεται εἰς τὴν ἐργασίαν, σημεῖον ὅτι ἡ βροχὴ ἔσται παροδικὴ καὶ ταύτην ἐπακολουθήσει καιρὸς καλὸς διαρκής. Ἀνὰ 24 ὥρας ἡ ἀράχνη τροποποιεῖ τὰ νήματά της· ἂν δὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐκτελῇ μικρὸν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἡ νὺξ ἔσται λαμπρὰ καὶ αἰθρία.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Κυρίως ὅσοι ἔχουν τὰ περισσότερα ἐλαττώματα ἐκεῖνοι καὶ παρατηροῦσι πρῶτοι τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων.

—

Ἡ ἀληθὴς εὐστάθεια εἶνε πραεῖα καὶ ἤρεμος.

—

Digitized by Google

Οὐδὲν κατορθοῖ ἡ ἀγωγὴ ἄνευ τοῦ παραδείγματος.

—

Ὁ μὴ δεσπόζων ἑαυτοῦ οὐδενὸς δύναται νὰ δεσπόσῃ.

—

Οὐδὲν εἶνε μᾶλλον ἀνάρμοστον τῆς ὀργῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τιμωρεῖ ἄλλον. Ἡ ὀργὴ εἶνε καὶ αὐτὴ ἔγκλημα τῆς ψυχῆς, ἀπρεπὲς δ' εἶνε τὸ νὰ ζητῇ τις νὰ διορθώσῃ ἔγκλημα δι' ἐγκλήματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ἀντὶ πόσων ἀγώνων καὶ ἀντὶ πόσων ἀναλωμάτων, ἡ ἀγγλικὴ ἑταιρία τῶν Ἱεραποστόλων πειρᾶται νὰ ἐκχριστιανίσῃ τοὺς ἐθνικούς. Ἐσχάτως ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ συνόδῳ τοῦ Βολφεράμπτον, ὁ ἱερεὺς Τάϋλορ ἐξέθηκεν ὅτι χάριν τῆς ἐπιστροφῆς 865 ἐθνικῶν ἢ μωαμεθανῶν ἐδαπανήθησαν 86,000 λιρῶν στερλινῶν, τουτέστιν 100 λ. στ. ἀνὰ ἕκαστον προσήλυτον. Ἁδρὰ ἀναλώματα κατέβαλεν ἡ ἑταιρία ἰδίως ἐν Περσίᾳ, Παλαιστίνῃ, Αἰγύπτῳ και Ἀραβίᾳ, ἔνθα ἑνὸς μόνου μουσουλμάνου ὁ ἐκχριστιανισμὸς ἐστοίχισεν 11,804 λ. στ.· ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ καὶ Κίνᾳ αἱ δαπάναι τῆς ἑταιρίας εἶνε ἐλάχισται, διότι ἀντὶ 3,488 λ. στ. ἐχριστιανίσθησαν αὐτόθι περὶ τοὺς 240. Ἀλλὰ τὸ χείριστον πάντων εἶνε, κατὰ τὸν κ. Τάϋλορ, τοῦτο, ὅτι καθ' ὃν χρόνον ἡ ἑταιρία ἐποιήσατο παρὰ τοῖς μωαμεθανοῖς 865 προσηλύτους, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς χρόνον 600,000 ἐθνικῶν ἠσπάσθησαν τὸν ἰσλαμισμόν, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δαπάνης. Ὥστε ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τῶν ἐθνικῶν οἱ μωαμεθανοὶ εἶνε ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ εὐτυχέστεροι τῶν ἐξημερωμένων χριστιανῶν.

~~~

Πρό τινος χρόνου ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς σαξονικῆς πόλεως Δυσσελδόρφης ὁ οἶνος τοῦ Μαραθῶνος (τοῦ κ. Π. Σκουζέ), τὸν ὁποῖον ὁ συνεχῶς μνημονεύων αὐτοῦ «Φιγαρῶ» ἀποκαλεῖ «jeune vin de la jeune Grèce» ἔτυχε τοῦ πρώτου βραβείου, ἂν καὶ συνηγωνίσθη πρὸς τοὺς ἀρίστους οἴνους τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Μωζέλα.

~~~

Ἐν τῇ πόλει Soleure, ἐν Ἑλβετίᾳ, ὑπάρχουσιν ἱκανὰ ὡρολογοποιεῖα. Ὁ ἰδιοκτήτης ἑνὸς τούτων, ὁ κ. Ῥοδόλφος Γοῦδερ, ἀνεκάλυψεν ἐσχάτως ἐπὶ δένδρου τινὸς φωλεὰν σεισοπυγίδων, κατεσκευασμένην ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ χαλυβδίνων ἐλατηρίων, ἔχουσαν δὲ μῆκος 12 ὑφεκατομέτρων. Ἡ φωλεὰ αὕτη, ἥτις εἶνε κατασκευασμένη μετ' ἐκτάκτου δεξιότητος, κατετέθη εἰς τὸ ἐν τῇ πόλει φυσιογραφικὸν μουσεῖον.

~~~

Ἀνέκαθεν ὑπῆρχεν ἡ γνώμη ὅτι ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ δύναμις τῶν καταρρακτῶν τοῦ ποταμοῦ Νιαγάρα, ἡ ἐφαρμογὴ δὲ τοιούτου σχεδίου ἐνέπνεεν εἰς πολλοὺς ἐν Ἀμερικῇ τὴν ἐλπίδα κερδῶν μεγάλων. Ἐσχάτως, καθὰ φαίνεται, τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον ἐπραγματοποιήθη ὑπὸ ἑταιρίας, ἥτις εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μιλίων ἀπὸ τῶν καταρρακτῶν διέθηκεν εἰς μηχανικὰ ἔργα μέρος ὕδατος αὐτῶν, οὗ ἡ δύναμις ἀνέρχεται εἰς 100,000 ἵππους. Τὸ λαμβανόμενον ὕδωρ διοχετεύεται διὰ σήραγγος, βαινούσης παραλλήλως, ἀλλ' εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, ἐκρέει δὲ πρὸς αὐτὸν κάτωθεν τῆς ὀνομαστῆς γεφύρας. Ἐνταῦθα εἶνε διαθέσιμος ἡ δύναμις τῶν ἑκατονταχισχιλίων ἵππων. Ἡ πόλις Βούφφαλο, ἥτις εὑρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 32 μόλις χιλιομέτρων, ζητεῖ τὸ δέκατον τῆς δυνάμεως ταύτης διὰ τὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμόν της. Τὸ ἐτήσιον ἐνοίκιον τῆς δυνάμεως ἑκάστου ἵππου ἔσται 75 φρ., ἐκτὸς δὲ τῆς μνησθείσης πόλεως πλῆθος ἐκ τῶν πέριξ πόλεων καὶ κωμοπόλεων ἀπετάθησαν πρὸς τὴν ἑταιρίαν ζητοῦσαι μέρος τῆς διατιθεμένης δυνάμεως ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ. Ἐντὸς μικροῦ εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ ζήτησις θὰ ὑπερβαίνῃ τὴν προσφορὰν καὶ ἡ ἑταιρία θὰ εἰσπράττῃ κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ 7,500,000 φρ.

~~~

Ἐν Ἀμερικῇ ἐδοκιμάσθη ἐσχάτως ἐκ νέου τὸ κανόνιον Ζαλίνσκη, ὅπερ ἐκσφενδονίζει ὀβίδας πλήρεις δυναμίτιδος. Σκάφος ἄχρηστον, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σκοπός, ἠγκυροβόλησεν εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μιλίου ἀπὸ τοῦ φρουρίου Λαφαγέτ, ὅπου ἦν ἐστημένον τὸ κανόνιον Ζαλίνσκη. Ἡ πρώτη ἐκσφενδονισθεῖσα ὀβὶς κατέστρεψε τὸν μέγαν ἱστὸν τοῦ πλοίου, ἡ δευτέρα ἐπήνεγκε καταστροφὴν μεγαλειτέραν, ἡ τρίτη δὲ κατεκερμάτισεν αὐτὸ ἐξ ὁλοκλήρου.

~~~

Καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1885 ἐν Γαλλίᾳ διεβιβάσθησαν διὰ τῶν ταχυδρομείων 521,156,786 ἁπλαῖ καὶ ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν ἐπιστολαὶ καὶ 33,218,553 ἐπιστολικὰ δελτάρια, ἀπέναντι 312,834,431 ἐπιστολῶν καὶ 30,909,802 δελταρίων μεταβιβασθέντων καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1877. Τὰ τηλεγραφήματα, ἀνελθόντα εἰς 7,662,471 κατὰ τὸ 1877, ἔφθασαν ἐν ἔτει 1885 εἰς 24,239,703, τουτέστιν ἀναλογοῦσι 76, 77 τηλεγραφήματα καθ' ἑκάστην ἑκατοντάδα κατοίκων.

~~~

Τῷ 1870 ὁ τηλέγραφος ἠδύνατο νὰ μεταβιβάσῃ 80 λέξεις κατὰ λεπτόν, τῷ 1875 100, τῷ 1880 200, τῷ 1885 350, τῷ 1887 δὲ μεταβιβάζει μέχρις 600 !

~~~

— Καὶ πιστεύεις πῶς θὰ ζήσῃς καλὰ κ' εὐτυχισμένα μ' αὐτὴν ποῦ θὰ πάρῃς ;

— Τὸ πιστεύω γιατὶ πάντα κερδίζω 'ς τὰ τυχηρὰ παιγνίδια.

~~~

— Μὰ καϋμένε Δημήτρη, τί διάβολο γοῦστο βρίσκεις στὸ κρασί· εἶσαι πάλι σκνίπα.

— Δὲ σ' τὸ λέω γυναῖκα τί γοῦστο βρίσκω, γιατὶ τότε θὰ μεθᾷς καὶ σύ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1154

Digitized by Google

'Αριθ. 624 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 13 Δεκεμβρίου 1887

Ο ΛΗΣΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΓΙΑΝΝΟΣ

'Αγροτικὴ ἀνάμνησις.

Α'.

Ληστρικὴ τις πρᾶξις εἶχε συμβῇ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐν τῇ πρὸς τὴν Εὔβοιαν θεσσαλικῇ ἀκτῇ. Μοναχὸς φύλαξ παρεκκλησίου τῆς Παναγίας συλληφθεὶς καὶ δεινῶς κακωθεὶς ὑπὸ τριῶν ῥυπαρῶν φουστανελλοφόρων ἠναγκάσθη νὰ παραδώσῃ αὐτοῖς τὸ πενιχρὸν ταμεῖον καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ ναοῦ.

Οἱ κακοῦργοι, φεύγοντες ἐνδεχομένην καταδίωξιν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, δὲν ἦτο ἀπίθανον ὅτι ἠδύναντο νὰ διαπεραιωθῶσι διὰ πλοιαρίου εἰς τὴν εὐβοϊκὴν ἀκτήν. Ταῦτα μαθοῦσα ἡ κυβέρνησις παρὰ τοῦ ἐν Βώλῳ ἕλληνος προξένου, ἐτηλεγράφησε πρὸς τὸν ἔπαρχον καὶ τὸν ὑπομοίραρχον Ξηροχωρίου ἵνα λάβωσι τὰ κατάλληλα μέτρα. Ἐξεπέμφθησαν λοιπὸν πρὸς τὰ ὕποπτα μέρη σχεδὸν πάντες οἱ διαθέσιμοι χωροφύλακες, καὶ οἱ πάρεδροι τῶν παρακτίων χωρίων διετάχθησαν νὰ διοργανῶσι νυκτερινὰς περιπολίας ἐνόπλων χωρικῶν. Ἀλλ' οἱ λησταὶ πεποιθότες ἐπὶ τὴν παράλυσιν τῆς τουρκικῆς διοικήσεως δὲν ἐγκατέλειψαν τὸ θεσσαλικὸν ἔδαφος, καὶ καλῶς ἔπραξαν, διότι οὐδὲ κατεδιώχθησαν οὐδὲ συνελήφθησάν ποτε.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων — ἦτο Σεπτέμβριος τοῦ 1878 — ὁ ἐνωμοτάρχης Καρακίτσος ἐπὶ κεφαλῆς πεντάδος χωροφυλάκων ἦλθε καὶ κατέλυσεν ἐν τῷ χωρίῳ. Οἱ χωροφύλακες διενεμήθησαν ὑπὸ τοῦ παρέδρου εἰς κονάκια, τὸν ἐνωματάρχην ἐκαλέσαμεν εἰς τὸν πύργον. Ἦτο Καρπενησιώτης, ὑψηλός, εὐρύστερνος· ὑπηρετῶν ἐν τῷ στρατῷ πρὸ εἰκοσαετίας εἶχεν ἀποκτήσῃ τὸ τέλειον ἐκεῖνο στρατιωτικὸν παράστημα, ὅπερ χαρακτηρίζει τοὺς παλαιοὺς ὑπαξιωματικούς. Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἦτο σφαιροειδής, ἡ κόμη κεκαρμένη, ἐν ἀντιθέσει δὲ ἡ γενειὰς δασυτάτη καὶ μακρά, ὀλίγον ἐξυρισμένη ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰς παρειάς. Ὁ μύσταξ ἀρειμανίως ἠνωρθωμένος, αἱ ὀφρῦς συμμιγεῖς καὶ ὀρθότριχες. Ὀφθαλμοὶ γυπός, φωνὴ βαρεῖα ὡς δοῦπος τυμπάνου. Μειδίαμα σπανίως διέστελλε τὰ πλατέα χείλη αὐτοῦ, ἀλλ' ὁσάκις ἐμειδία, πᾶσα ἡ προτέρα ἀγριότης ἐξηλείφετο ἀπὸ τῆς μορφῆς, αἴγλη τις ὑπερτάτης ἀγαθότητος περιέλουε τὰ χαρακτηριστικά, καὶ ὁ ἀπηνὴς φύλαξ τῆς τάξεως μετεμορφοῦτο εἰς σεβάσμιον ἀρχιμανδρίτην.

Ἡ μεταμόρφωσις δ' αὐτη, ἡ ἄλλως στιγμιαία καὶ οὐχὶ συχνή, ἦτο διαρκὴς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου. Ὁ Καρακίτσος καταλείπων εἰς γωνίαν τινὰ τὸ ὅπλον, ἀναρτῶν τὴν ξιφολόγχην, καὶ ἀποβάλλων τὸ πηλίκιον, ἵνα καταλάβῃ θέσιν πρὸ γαλαθηνοῦ χοιριδίου καὶ φιάλης ξανθοῦ μοσχάτου, παρῄτει μετὰ τῶν ἐμβλημάτων τῆς ὑπηρεσίας καὶ πᾶσαν τὴν συναφῆ αὐστηρότητα. Ἦτο συνδαιτυμὼν εὔθυμος, ὁμιλητικώτατος— καὶ μόνον κακὸς σύντροφος ἐν τῇ διανομῇ τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῶν ποτῶν· ἀληθὴς λέων τοῦ μύθου.

Εὐνόητον εἶνε ὅτι κύριον θέμα τῆς ὁμιλίας κατὰ τὸ δεῖπνον ἐτέθη τὸ περὶ ληστῶν. Καὶ ὁ ἐνωμοτάρχης μεταξὺ δύο ποτηρίων οἴνου ἀνέφερε σχετικὰ ἐπεισόδια τοῦ μακροῦ αὐτοῦ σταδίου καὶ καταδιώξεις καὶ συμπλοκὰς μετὰ ληστρικῶν συμμοριῶν.

— Βλέπετε ἐδῶ ἐπάνω τὴ χαρακιά; εἶπεν ἀφηγούμενος συμπλοκὴν ἐν Φθιώτιδι καὶ δεικνύων τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς— εἶνε ἀπὸ τὸ γιαταγάνι τοῦ Καραγκούνη. Ἂν δὲν πρόφτανε ἕνας *φαντάρος* νὰ τοῦ ἁρπάξῃ τὸ χέρι ἐκεῖ ποῦ τὸ καταίβαζε 'ς τὸ κεφάλι μου 'πίσω ἀπὸ τὸ ταμπούρι, ζωὴ 'σὲ λόγου σας.

Μὰ ἦταν βλέπεις αὐτὸς γραμμένος 'ς τὴν ἀναφορὰ τοῦ χάρου καὶ ὄχι ἐγώ. Μισοζαλισμένος, μὲ 'ματωμένα 'μάτια τοὔδωσα μιὰ κουμπουριὰ κατάστηθα καὶ σωριάστηκε 'σὰν βουβάλι χάμου 'ς τὰ λιθάρια.

Καὶ ἔλεγε ταῦτα ἄνευ κόμπου, μεθ' ἁπλότητος καὶ ἠρεμίας, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ κοινοῦ τινος καὶ ἀσημάντου πράγματος. Μετ' ὀλίγον προσέθηκεν:

— Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ τέρατα, τοὺς φονιάδες, ἕναν συμπόνεσε ἡ ψυχή μου, σὰν εἶδα νὰ τὸν ξαπλώνῃ ὁ δήμιος 'ς τὴν καρμανιόλα. Εἶπα μέσα μου: τί κρῖμα νὰ κοπῇ ἔτσι τόσο ὤμμορφο κεφάλι.

— Ἦτον λοιπὸν εὔμορφος ἄνθρωπος; ἠρώτησέ τις.

Digitized by Google

— Ἄγγελος! Καὶ τὸ ὄνομά του τὸ εἶχε πάρῃ ἀπ' τὴν ὠμορφιά του, τὸν ἔλεγεν Ἀγγελόγιαννο. Ἄγγελος τὴν ὄψι καὶ δαίμονας τὴν καρδιά! Κοντὰ 'ς ὅλα τὰ κακὰ πῶκανε μὲ τὴ μαύρη ψυχή του, 'πῆρε 'ς τὸ λαιμό του μὲ τὴν ἐμμορφιά του καὶ ἕνα δύστυχο κορίτσι ἀπ' τὴ Σπολάϊτα.... Τόρα,νὰ στρίψω ἕνα τσιγάρο,καὶ θὰ σᾶς τὸ 'πῶ αὐτὸ πῶς γίνηκε, νὰ ἰδῆτε ἂν δὲν 'μοιάζει 'σὰν κάτι ποῦ γράφουν οἱ φράγκοι 'ς τὰ μυθιστορήματα καὶ παρασταίνουν 'ς τὰ θέατρα τῆς Ἀθήνας.

Ἀνυπομονοῦντες ἀπερρίψαμεν τὰ χειρόμακτρα ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ προσηλώσαμεν τὰ βλέμματα εἰς τὸ στόμα τοῦ Καραχίτσου. Ἀλλ' ἐκεῖνος μετὰ νωχελείας συνέθλιβε τὸ σιγάρον καὶ ἀνασύρας ἐκ τοῦ κόλπου μικρὰν καπνοσύριγγα ἐξ ὀστοῦ ὀρνέου ἐνέθηκεν αὐτὸ ἐπιμελῶς. Εἶτα ἥναψεν ἀπὸ τοῦ καπνισμένου λύχνου καὶ κατ' ἐπανάληψιν ῥοφήσας καὶ καταπιὼν ἐξέβαλεν ἀπὸ τῶν μυκτήρων νέφη πυκνὰ καπνοῦ. Ἔτριψε δὶς καὶ τρὶς διὰ τῆς παλάμης τὸ ἐκ τοῦ πηλικίου κεχαραγμένον μέτωπον καὶ τέλος συναντήσας τὰ περίεργα βλέμματα ἡμῶν ἐμειδίασε καὶ ἤρχισε τὴν διήγησιν μετὰ ζωηρῶν χειρονομιῶν.

Β'.

«Δεκατρία χρόνια σφαλοῦνε 'ς τῆς ἔξη Νοεμβρίου φέτος ἀπὸ τὴ βραδυὰ ἐκείνη. Ἤμουν χωροφύλακας 'ς τὴ μοιραρχία Τριχωνίας καὶ ἀποσπασμένος μὲ τὸν εἰσπράχτορα γύριζα ἔξω 'ς τὰ χωριά. Ἡ ληστεία τότε εἶχε σηκώσῃ κεφάλι καὶ ὁ κόσμος ἦταν ἄνω κάτω· λίγαις 'μέραις πρὶν εἶχαν πιάσῃ 'ς τὸ Ζαπάντι ἕναν καπνέμπορο. Τὰ μεταβατικὰ τοὺς βάρεσαν καὶ σκότωσαν ἕνα, τὸν Κατσίκη· ἔλεγαν πῶς λαβώθηκε κι' ὁ Ἀγγελόγιαννος, μὰ δὲν 'μπόρεσαν νὰ τὸν πιάσουν ζωντανόν. Τὸν 'πῆραν οἱ ἄλλοι λησταὶ 'ς τὸν ὦμο ἢ τρύπωσε 'ς τὸ δάσος κατὰ τὸ Πλατανόρρεμμα; Κανεὶς δὲν ἤξερε. Οἱ στρατιῶται ἔφαγαν τὸν τόπον ἀκολουθῶντας τὰ αἵματα—γιατὶ ἦτον προκηρυγμένο τὸ κεφάλι του δύο χιλιάδες—τοῦ κάκου, τοῦ κάκου....

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ—ἔξη νοεμβρίου τοῦ ἑξῆντα πέντε—ἤρθαμε μὲ τὸν εἰσπράχτορα τὸν κὺρ Μελέτη 'ς τὴ Σπολάϊτα. Ἦτον κρύο διαβολεμμένο· ὁ οὐρανὸς συννεφιασμένος κ' ἔρριχνε ψιλὸ ψιλὸ νερόχιονο. Κονέψαμε 'ς τὸ σπίτι τοῦ Λάμπρου Γκίκα, πρώτου νοικοκύρη 'ς τὸ χωριό, καὶ στεγνώναμε τὰ βρεμμένα ῥοῦχά μας κοντὰ σὲ μιὰ γερὴ φωτιὰ καρτερῶντας τὸ δεῖπνο. Ἐκεῖ, 'μπαίνει μέσα ἕνας ἄλλος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ μεσόκοπος ἄνθρωπος,-ὁ Μίλτος Κεραμίδης-εἶχε γυναῖκα ἀπ' τὸ Καρπενῆσι καὶ τὸν γνώριζα λιγάκι. «—Καλησπέρα—Καλησπέρα...—Κὺρ εἰσπράχτορα, λέει, καλὰ εἶσαι τοῦ λόγου σου ἐδῶ· νὰ πάρω τὸν Καραχίτσο 'ς τὸ σπίτι ἐγώ· εἶνε καὶ τῆς γυναίκας μου πατριώτης, νὰ τὰ ποῦμε ἀπόψε, σὰν πέρασε ἀπὸ 'δῶ...» Ὁ εἰσπράχτορας λέει : Ὁ Καραχίτσος ὑπηρεσία δὲν ἔχει ὡς αὔριο τὸ πρωΐ, ἐλεύθερος εἶνε νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλῃ.

'Σὰν ἐφτάσαμε 'ς τὸ σπίτι τοῦ Μίλτου, σφάλησε καλὰ τὴν πόρτα καὶ μοῦ λέει 'ς ταὐτί:

— Καλὴ τύχη σ' ἔφερ' ἀπόψε 'ς τὴ Σπολάϊτα.

— Τί θὲς νὰ 'πῇς;

— Σούτ!.. ξέρω τὸ γιατάκι τοῦ Ἀγγελόγιαννου. Εἶνε λαβωμένος 'ς τὸ δεξὶ μηρὶ καὶ οἱ σύντροφοί του τὸν ἄφησαν μόνο. Ἅμα γίνῃ νύχτα βαθειὰ οἱ δυό μας θὰ πᾶμε νὰ τὸν βαρέσωμε, 'σὰν λαγὸ 'ς τὸ καρτέρι. Σούτ!... χίλιαις δραχμαὶς 'ς τὸ κεμέρι ὁ καθένας...

Μοῦ φάνηκεν σὰν νάνοιξαν τὰ οὐράνια 'μπροστά μου καὶ πῆγα νὰ φιλήσω τὸ Μίλτο!.. χίλιαις δραχμαὶς γιὰ τὸ πουγγὶ ἑνὸς χωροφύλακα ἦτον κάτι τι, χώρια ἡ τιμὴ καὶ τὸ γαλόνι!

Ὁ Μίλτος δὲν εἶχε ἀρσενικὰ παιδιά, μόνον μιὰ κόρη, τὴν Κατερίνα, δεκαεφτὰ χρονῶν λιγερή, ὤμμορφη σὰν τὸ κρύο νερό. Ἡ κερὰ Μίλταινα ἦτον σὲ μιὰ συμπεθέρα της ποῦ κοιλοπόναγε· τὸ κορίτσι ἑτοίμασε τὸ φαΐ. Μὰ νὰ 'πῶ τὴν ἀλήθεια, οὔτε φαΐ, οὔτε κρασὶ ἔννοιωσα ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ὁ νοῦς μου ἦταν 'ς τῆς χίλιαις δραχμαὶς καὶ 'ς τὸ γαλόνι τοῦ ὑπενωμοτάρχου.

Τρώγοντας ἐμιλούσαμε γιὰ τὴ δουλειὰ μὲ μισὰ λόγια γιὰ νὰ μὴν πάρῃ εἴδησι τὸ κορίτσι καὶ τρομάξῃ γιὰ τὸν πατέρα της. Μ' αὐτή, σὰν νὰ 'μπῆκε 'ς τὸ νόημα, μᾶς κύτταζε μέσ' 'ς τὸ στόμα μὲ παράξενα μάτια καὶ τόσῳ ἦτον συγχυσμένη, ποῦ τὰ χέρια της ἔτρεμαν καὶ ἔρριξε κάτω ἕνα τσανάκι. Ὁ Μίλτος δὲν τὸ παρετήρησε, ἐγὼ τὸ παρετήρησα—ἡ δουλειὰ ἑνὸς χωροφύλακα εἶνε νὰ τὰ κυττάζῃ ὅλα! Λέω τοῦ Μίλτου :

— Δὲν στέλνεις τὸ κορίτσι νὰ κοιμηθῇ; Τί μᾶς χρειάζεται;

— Ἀλήθεια, λέγει, Κατερίνα, σύρε μέσα καὶ πέσε!

Ἡ Κατερίνα ἔσκυψε τὸ κεφάλι, εἶπε καληνύχτα κ' ἐμπῆκε 'στὴν πλαγινὴ κάμερη, σφάλισε καὶ τὴν πόρτα 'πίσω της. Ποῦ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα; χρόνος μοῦ φαινότανε· ἀπὸ τσιγάρο 'σὲ τσιγάρο πήγαινα καὶ γύριζα ἀπάνω κάτω. Ὁ Μίλτος πειὸ ἥσυχος λαγοκοιμῶταν μὲ τὤνα 'μάτι στρωμένος χάμου. Μετὰ πολλὰ τὸ 'ρολόγι μου ἔδειχνε δέκα καὶ μισή.

— Ὥρα εἶνε πλειά, λέω τοῦ Μίλτου.

— Ὥρα, λέει κι' αὐτός.

Digitized by Google

Ξεκρέμασε ἀπ' τὸ καρφὶ τὸ καρυοφύλλι του καὶ κύτταξε κοντὰ 'στὸ λυχνάρι τὴ φωτιά. Ἔβαλε κ' ἕνα κουμποῦρι 'στὸ σελάχι. Ἐγὼ πῆρα τὴν καραμπίνα μου μονάχα, ἄφησα τὴν σπαθολόγχη γιὰ νὰ μὴ βροντᾷ καὶ πιάνεται 'στὰ κλαριά. Πίσω 'στὸ ζωνάρι εἶχα πάντα ἕνα μικρὸ δίκαννο πιστόλι ποῦ μοῦ εἶχε χαρίσει ἕνας Ἐγγλέζος περιηγητής— τεφαρίκι πρᾶμμα!..

Κουκουλωμένοι μὲ τῆς κάπαις ἀπ' τὸ κεφάλι βγήκαμε ἀπ' ἀγάλια ἀγάλια 'ς τὰ σκοτεινά. Ἔβρεχε ὁλοένα· ἄλλο δὲν ἀκουόταν παρὰ ἡ βροχὴ πῶπεφτε πιτσιλιστὰ 'στὰ κεραμίδια καὶ 'ς τῆς πέτραις. Ὁ Μίλτος 'πήγαινε 'μπροστά, ἐγὼ ἀπὸ κοντά. Πήραμε ἕνα κατηφορικὸ μονοπάτι, ὕστερα λοξέψαμε μέσα 'στὰ ρουμάνια. Ὁ Μίλτος κοντοστάθηκε· ἐζύγωσα κοντά του.

— Φτάσαμε, μοῦ λέει σιγαλὰ 'ς ταὐτί· ἐδῶ 'πίσω ἀπ' τὰ μεγάλα λιθάρια 'στὴ σπηλιὰ τοῦ λύκου εἶνε χωμένος. Θὰ ζυγώσουμε σκυφτοὶ ὁ ἕνας πλάϊ 'ς τὸν ἄλλον μὲ σηκωμένα τὰ τουφέκια. Ἂν πάρῃ χαμπάρι καὶ ρίξῃ πρῶτος αὐτός, θὰ τραβήξωμε καὶ οἱ δύο ἀπάνω 'ς τὴ φωτιά. Ἂν δὲν πάρῃ χαμπάρι, ρίξε εὐθὺς ἅμα ρίξω. Ὅπως εἶπε γίνηκε· ἀνασήκωσα τὸ λύκο τοῦ τουφεκιοῦ πατῶντας τὸ σκαντάλι γιὰ νὰ μὴν κάνῃ κρότο καὶ μὲ τὸ τουφέκι *ἐπὶ σκοπῷ* ἀκολουθοῦσα τὸν Μίλτο. Αὐτὸς ἐπήγαινε 'ς τὰ δεξιά μου μὲ μικρὰ καὶ κομμένα βήματα. Ξάφνου πάτησεν ἕνα ξερὸ κλαρὶ κ' ἐτσακίσθηκε. Πρὶν προφτάσω νὰ πῶ τοῦ Μίλτου πῶς κάτι 'σὰν νὰ σαλεύθηκε ἀπ' τὸν κρότο μέσ' 'στὸ σκοτάδι, μπὰμ! ἀκούω δίπλα τὸ τουφέκι του, μπὰμ! τραβῶ κ' ἐγὼ ἴσα ἐμπρός.

Ὁ Μίλτος εὐθὺς 'σὰν ἄδειασε τὸ τουφέκι, ἐρρίχθηκε μὲ τὸ χαντζάρι. Εἶχε ὑποψία μήπως ὁ ληστὴς δὲν ἔμεινε 'ς τὸν τόπο καὶ μᾶς βαρέσῃ. Μὲ μιᾶς εὑρέθηκα κ' ἐγὼ κοντά του. Μὲ τὸ πόδι μου πάτησα ἕνα κορμὶ σωριασμένο κάτω καὶ τυλιγμένο 'ς τὴν κάπα. Ὁ Μίλτος τοῦ χτυποῦσε 'ς τὰ τυφλά. Τὸ κλώτσησα κ' ἐκύλισε σὰν ἀσκί.

—Μὴ σκουριάζῃς ἄδικα τὸ μαχαῖρι, τοῦ λέω, εἶνε κουφάρι πειά...

Ἔβρεχε ὁλοένα. Ὁ Μίλτος εἶχε πάρῃ 'ς τὸ σελάχι του δαδὶ πισσωμένο. 'Σ τὸν κόρφο τῆς κάπας του ἐτσακμάκισε καὶ τ' ἄναψε. Ἐγὼ καρτέραγα μὲ τὸ πόδι ἀπάνω 'ς τὸν σκοτωμένο καὶ τὸ δίκαννο πιστόλι 'στὸ χέρι γυρισμένο ἀπάνω του. Ἅμα σάλευε θὰ τοῦ φύτευα δυὸ βόλια — μὰ οἱ πεθαμένοι δὲν σαλεύουν πλειὰ παρὰ σὰν βρυκολακιάσουν.

Ὁ Μίλτος σκυφτὸς ἐζύγωσε τὸ ἀναμένον δαδὶ καὶ ἀνασήκωσε τὴν κάπα... Παναγία Προυσιώτισσα! Τὸ κουφάρι ποῦ εἴχαμε 'μπροστά μας δὲν ἦτον τοῦ Ἀγγελόγιαννου —ἦτον... ἦτον τῆς Κατερίνας, τῆς κόρης του. Ὁ δύστυχος πατέρας μ' ἕνα μουγκρητό, 'σὰν λαβωμένο μοσχάρι, ἔπεσε ἀπάνω 'ς τὸ ἄψυχο καὶ 'ματωμένο κορμὶ·τὸ δαδὶ ἐσβύσθηκε 'ς τὴ βρεμμένη γῆ.

Κ' ἐγὼ δὲν ἤξερα ποῦ 'βρισκόμουν· ὁ νοῦς μου πῆγε νὰ σαλέψῃ. Ἐμαρμάρωσα ἐκεῖ ὀρθὸς ἀκούοντας τὸ γογγυτὸ τοῦ Μίλτου. Καὶ ἔξαφνα ἀντὶ νὰ τοῦ 'μιλήσω, ἀντὶ νὰ κάνω κάθε ἄλλο γνωστικώτερο ποῦ 'μποροῦσε νὰ μοὖρθῃ 'ς τὸν νοῦ, ἔφυγα σὰν τρελλός. Γιὰ κάμποσο γύριζα μέσα 'ς τὰ ρουμάνια χωρὶς νὰ ξέρω ποῦ πηγαίνω. Ὕστερα ἄρχισα νἄρχωμαι 'ς τὰ λογικά μου· συλλογίσθηκα νὰ πάω 'ς τὸ χωριὸ νὰ δώσω εἴδησι. Μὰ ὡς ποῦ νἄυρω τὸ δρόμο ἔκαμα γύρους κι' ἀλλόγυρους 'ς τὰ σκοτεινά. Μὲ τὰ πολλὰ εἶδα τὰ 'σπίτια ν' ἀσπρίζουν 'ς τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ καὶ κάτω τὸν Ἀσπροπόταμο ποῦ γυάλιζε. Τότε παίρνω πλειὰ διπλὸ δρόμο· φτάνω λαχανιασμένος. Κοντοστέκω νὰ πάρω ἀνασασμὸ ἅμα 'μπῆκα 'ς τὸ χωριὸ καὶ ὕστερα ἀδειάζω δυὸ πιστολιαῖς 'ς τὸν ἀέρα καὶ ἀρχίζω νὰ φωνάζω.

— Χωριανοί, βοήθεια, βοήθεια!

Ὁ κόσμος ὅλος σηκώθηκε 'ς τὸ ποδάρι· οἱ σκύλοι ἐγαύγιζαν. Ἔδωσα νὰ καταλάβουν τί εἶχε γείνῃ· εἴκοσι, τριάντα νομάτοι ἅρπαξαν τἄρματά τους καὶ ἔτρεξαν 'ς τὴ σπηλιὰ τοῦ λύκου. Ἐγὼ δὲν εἶχα δύναμι νὰ πάω μαζί τους. Ἡ Μίλταινα ἄκουσε τὸ σκοτωμὸ τῆς κόρης της κ' ἔπεσε ξερὴ καὶ λιγοθυμισμένη.

Ὁ εἰσπράχτορας, οἱ ἄλλοι χωριανοὶ μαζευμένοι γύρω μου, 'μιλοῦσαν, φώναζαν. Κανένας δὲν 'μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πῶς 'στὸν τόπο τοῦ Ἀγγελόγιαννου βρέθηκε ἡ Κατερίνα ἡ κόρη τοῦ Μίλτου.

Γ'.

Κοντὰ ἐχάραζε ὅταν ἔφθασε πρῶτο ἕνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ ποῦ 'πῆγεν 'ς τὴ σπηλιὰ κ' ἔφερε τρία χαμπάρια, πῶς ἡ Κατερίνα εἶνε σκοτωμένη ἀπὸ τὸ βόλι ποῦ τὴν πέρασε κατάκαρδα, κ' ἔχει καὶ πέντε μαχαιριαίς, πῶς ὁ Μίλτος ἔχασε τὰ λογικά του καὶ πῶς ἔπιασαν ζωντανὸ τὸν Ἀγγελόγιαννο 'λίγο παρὰ 'κεῖ ἀπ' τὸν τόπο ποῦ σκοτώθηκε ἡ κόρη τοῦ Μίλτου.

Σὲ 'λίγο ἦρθαν καὶ οἱ ἄλλοι. Ἔφεραν τὴ δυστυχισμένη Κατερίνα σηκωτὴ καὶ τὴν ἄφησαν κάτω, 'ς τὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ της. Ὁ ληστὴς ὁ δεμένος, χλωμὸς ἀπ' τὴν πληγή, ἔσκυφτε τὸ κεφάλι κάτω κ' ἐκύτταζε τὸ ἄψυχο κορμί. Αὐτὸς ὁ φονιᾶς, τὸ θηρίο, εἶχε δάκρυα 'ς τὰ μάτια. Ὅταν τὸν ηὗραν δὲν ἔφερε καμμιὰν ἀντίστασι· πέταξε μόνος του τἄρματα ἀπ' τὸ σελάχι, σταύρωσε τὰ χέρια καὶ εἶπε:

— Τώρα σκοτῶστέ με ἀδέρφια!

Ἄλλη ἀρχὴ δὲν ἦταν 'ς τὸ χωριό, τὸν παράδωσαν 'στὸν πάρεδρο καὶ 'ς ἐμένα. Τὸν ρωτῶ:

Digitized by Google

—Μωρέ, πῶς εὑρέθηκε τὸ κορίτσι 'ς τὸν τόπο σου;

Μοῦ ἀποκρένεται ξάστερα:

— Σὰν μ' ἄφησαν οἱ σύντροφοί μου λαβωμένον, ἔλεγα πῶς θὰ πεθάνω 'σὰν σκυλὶ μέσ' 'ς τὴ σπηλιά. Πέρασα μιὰ 'μέρα καὶ μιὰ νύχτα χωρὶς φαὶ καὶ νερό·καρτέραγα τὸ χάρο νὰ μὲ λυτρώσῃ καὶ δυὸ τρεῖς φοραῖς ἔφερα τὸ κουμποῦρι 'ς τὸ στόμα, μὰ πάλι ἐδείλιασα—κάλλια νὰ μὴν δείλιαζα! Ξάφνω ἀκούω περπάτημα τὴ δεύτερη αὐγὴ ἔξω ἀπ' τὴ σπηλιά. Θὰ φωνάξω, λέω, καὶ ὅ,τι γίνῃ ἂς γίνῃ. 'Σ τὴν φωνή μου τὴν ξεψυχισμένη ἀποκρίνεται τρομαγμένη φωνὴ κοριτσιοῦ. Ἐκεῖ ποῦ πρόσμενα νὰ ἰδῶ τὸ χάρο νὰ μοῦ πάρῃ τὴ ζωή, βλέπω τὴν Κατερίνα ποῦ ἤρχουνταν νὰ μοῦ δώσῃ ζωή. 'Σ τὴν ἀρχὴ φοβήθηκε,μὰ 'σὲ 'λίγο ἀναθάρρεψε· μοῦφερε φαΐ, νερό, πανὶ γιὰ τὴ λαβωματιά μου καὶ κάτι ἀλοιφαὶς ἀπ' τὸ χωριό. Ἤρχουνταν κάθε 'μέρα καὶ μ' ἔβλεπε, ὅταν πήγαινε 'ς τὴ στάνη. Μ' ἐσυμπόνεσε 'ς τἀλήθεια ἡ δύστυχη! Τὴ νύχτα σήμερα ὅτι σφάλησα τὰ 'μάτια, ἀκούω τὸ σημάδι τῆς Κατερίνας δυὸ λιθάρια νὰ χτυποῦν τὦνα μὲ τἄλλο τρεῖς φοραὶς καὶ πάλι τρεῖς. Κατάλαβα πῶς κάτι κακὸ μήνυμα φέρνει τέτοιαν ὥρα, μὲ τέτοιον καιρό.—Γιὰ τὸ Θεό, μοῦ λέει,φεύγα καὶ χάθηκες. Ὁ πατέρας μου σὲ ξέρει πῶς εἶσαι ἐδῶ καὶ θἄρθῃ ἀπόψε μ' ἕνα χωροφύλακα νὰ σοῦ πάρουν τὸ κεφάλι.—Νὰ φύγω; πῶς νὰ φύγω, ποῦ δὲν 'μποροῦσα νὰ σείσω τὸ ποδάρι. Αὐτὴ μ' ἐσήκωσε 'ς τὰ χέρια της καὶ μ' ἔσυρε ὅσο 'μποροῦσε μακρυὰ ἀπ' τὸν τόπον ποῦ ἤμουν. Γύρισε 'ς τὴ σπηλιὰ νὰ πάρῃ ὅ,τι ἔμειν' ἐκεῖ 'δικό μου γιὰ νὰ μὴν τὤὕρουνσημάδι, μὰ δὲν γύρισε πειὰ ἡ δύστυχη......»

Καὶ ἐνῷ μοὔλεγε αὐτὰ μὲ τρεμουλιασμένη φωνὴ ὁ λαβωμένος ληστής, ἀνοίγει μὲ μιᾶς ἡ πόρτα καὶ 'μπαίνει ὁ Μίλτος. Ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὴν ὄψι του. Τὰ 'μάτια ἄγρια, τὰ μαλλιὰ σηκωμένα, τὰ γένεια του, τὰ χέρια του, τὰ ροῦχά του ματωμένα ἀπ' τὸ αἷμα τῆς κόρης του. Ἦτον τρελλὸς σωστὸς τέσσαρες μῆνες. Ὕστερα ἔγεινε καλά, μὰ τοὔμεινε πάντα μιὰ μελαγχολία, ὡς ποῦ πέθανε ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια μὲ τὄνομα τῆς Κατερίνας 'ς τὸ στόμα. Ἐμένα μ' ἐλύτρωσ' ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ βάρος ποῦ θὰ εἶχα 'ς τὴ συνείδησί μου αἰώνια. Τὸ δικό μου βόλι εἶχε πάρῃ μόνον τὸ μανίκι τῆς κάπας. Ἡ Κατερίνα σκοτώθηκε ἀπ' τὸ χέρι τοῦ πατέρα της.

Δ'.

Ὁ ἐνωμοτάρχης κενώσας ἐκ νέου τὸ ποτήριόν του ἥναψε καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ λύχνου τὸ ἐν τῇ φορᾷ τῆς διηγήσεως σβεσθὲν σιγάρον. Ἐσίγησε καὶ ἐσιγῶμεν πάντες βαθέως συγκεκινημένοι ἐκ τῆς φοβερᾶς ἱστορίας. Καὶ ἐν μέσῳ τῆς πενθίμου ἐκείνης σιγῆς ἠκούσθη αἴφνης ὡς τελευταία ἀντήχησις τῶν λόγων τοῦ ἐνωμοτάρχου πέραν ἀπὸ τῆς συστάδος τῶν πλατάνων ἡ γοερὰ τοῦ νυκτοκόρακος κραυγή.

(Ἐν Λειψίᾳ) ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Ἡ κουρὰ ἐτελείωσεν ἐν διαρκεῖ πανηγύρει, ἐνῷ δὲ ὁ ἄριστος τῶν ἀμνῶν τοῦ ποιμνιοστασίου ὠβελίζετο, λαβὼν τὴν καλαύροπα βοσκοῦ τινος, καὶ παρακαλέσας ἕτερον, εἰδήμονα τοῦ τόπου, νὰ μὲ συντροφεύσῃ, ἠρξάμην ἀνερχόμενος τὰς ὀλισθηρὰς τοῦ ὄρους πλευράς. Κατηυθυνόμην πρὸς τὴν ἀκροτάτην, πρὸς δυσμάς, κορυφήν, πέραν τῆς ὁποίας οὐδεμία ἄλλη κορυφὴ ὑπῆρχε. Ὅτε, μετὰ πολλοῦ κόπου, ἅπαξ δὲ καὶ μετά τινος κινδύνου ἔφθασα εἰς τὴν ὑψίστην ἐκείνην κορυφήν, ἐβόησα ἔξαλλος. Το θέαμα εἶναι ἔξοχον, ἀναντιρρήτως δὲ ὑπέρτερον τῆς περιγραφῆς. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐκείνης, αἰρόμενος εἰς ὕψος πεντακισχιλίων ποδῶν, ἐθεώρησα ταυτοχρόνως τὸ Λιβυκὸν καὶ τὸ Κρητικὸν πέλαγος. Τὰ πολυύμνητα ὄρη τῶν Σφακίων ἦσαν ἐγγύτατα ἐμοῦ, ἐντελῶς ὑπὸ τοὺς πόδας μου. Ἔβλεπον τέλος, τὸ πρῶτον τότε ἔστω καὶ πόρρωθεν, τὰ Σφακιά, καὶ τὴν περιβόητον φάραγγα τῆς Σαμαριᾶς. Ἀρχίζουσα δι' ἀποτομωτάτων καὶ ἀγριωπῶς ἀντιμετώπων ὀρέων χωρεῖ εἰς τὰ βάθη πρὸς τὴν Μεσημβρίαν ἡ μεγαλοπρεπεστάτη καὶ ἐπιβλητικὴ αὕτη φάραγξ, καὶ τερματίζεται εἰς τὸ ἀπέραντον πέλαγος τῆς Λυβίας. Ἀχαλίνωτος ὁρμᾷ ἐκεῖθεν ὁ ἄνεμος διασείων καὶ πολλάκις ἀποσπῶν τοὺς λίθους. Εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ὅπου ἀγρία ἀκμάζει ἡ φύσις, καὶ τὸ αὐστηρὸν τοῦ ἀνυπερβλήτου σκηνογραφήματος αἴρεται εἰς τὸ κατακόρυφον, ἐκεῖ, ἐν μέσῳ τῆς ἀδιαλείπτου βοῆς τῶν ἀνέμων καὶ τῶν χειμάρρων, τῆς πάλης τῶν στοιχείων, καὶ τῆς ἐντελεστάτης ἀφανείας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ περιδεὴς φαντασία τοῦ λαοῦ τάσσει πλανώμενα τὴν νύκτα ἄγρια φαντάσματα, *Καταχανάδες*, ὡς τὰ ἀποκαλεῖ εἰς τὴν γλῶσσάν του ὁ λαός. Ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀνέμου εἶναι τοσαύτη ἐκεῖ, ὥστε δὶς μὲ ἔκαμψε, τὸ τρίτον δέ, ἀδυνατῶν νὰ ἵσταμαι ὄρθιος, ἐκαθέσθην χαμαί, καὶ στηρίζων τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ βράχου ἐθεώρουν τὸ ἔξοχον πανόραμα. Πρὸς βορρᾶν σπινθηροβόλον ἐκυλίετο τὸ Κρητικὸν πέλαγος, πρὸς μεσημβρίαν μαρμαίρουσα ἠκτινοβόλει ἡ Λιβυκὴ θάλασσα. Πρὸς δυσμὰς

Digitized by Google

ἡ Κίσαμος καὶ τὸ εὔανδρον Σέλινον παρέτασσον κλιμακηδὸν καὶ ἀμφιθεατρικῶς θαυμασίας καλλονῆς βουνά, λόφους καὶ λοφίσκους, ὁμαλοὺς φαινομένους ἐκ τῆς ἀποστάσεως, καὶ συγχεομένους, ὡς ἑνιαῖον ἐπίπεδον, μετὰ τῶν χλοερῶν τῆς ἐκτάσεως ἐκείνης κοιλάδων. Ἐγγὺς ἐμοῦ τὰ Σφακιὰ ἐφαίνοντο προκαλοῦντα, διὰ τῆς ἀγριωπῆς αὐτῶν φύσεως, τοὺς κεραυνοὺς τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις πόρρωθεν μόνον τὰ θεωρεῖ, καὶ διὰ τῆς ὑπερηφανίας τῶν ὀρέων των ὑπεμφαίνοντα τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀδουλώτων τέκνων των. Πέραν πρὸς τὴν μεσημβρίαν ἐκ τοῦ γλαυκοῦ κόλπου τῆς θαλάσσης ἀνεπήδα ἡ Γαῦδος. Ἐκεῖ μακρὰν πρὸς βορρᾶν, λευκὴ γραμμὴ συγχέεται συναπτομένη πρὸς κυανοῦν τι σημεῖον λαμπυρίζον. Εἶναι τὰ Χανία, μετὰ τοῦ κόλπου τῆς Σούδας. Ἔμπροσθεν ἐμοῦ διαγράφεται ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους ἀδιόρατος γραμμή, τὸ περίφημον *Ξυλόσκαλο*, καὶ ἡ πρὸς τὴν φάραγγα τῆς Σαμαριᾶς ἄγουσα ἀτραπός. Ὑπεράνω φαίνεται τὸ ὀροπέδιον τοῦ Ὁμαλοῦ· κατωτέρω φαίνονται οἱ Λάκκοι, καὶ τὰ ἐπὶ τῶν Ριζῶν γραφικώτατα καὶ ἡρωοτόκα χωρία. Κατωτέρω ἔτι διαφαίνεται τὸ χωρίον Ἀλικιανόν, ἐν μέσῳ τοῦ δάσους τῶν πορτοκαλλεῶν του. Εἰς τὸ βάθος, ὑπὸ λόφων περιφρασσομένη, ἐκτείνεται ἡ ὡραία τῆς Κυδωνίας λεκάνη, καὶ ὅπου τερματίζεται αὕτη πρὸς τὴν ἀκτήν, ἀρχίζει ἀτελείωτον τὸ κυανοῦν πέλαγος. Ἀπὸ τῆς θέσεως ἐκείνης ἐθεώρησα τὴν ἀγριωτέραν, ἀλλὰ καὶ τὴν μᾶλλον ἥμερον φύσιν. Γυμνοὺς βράχους ἀπροσπελάστους, κορυφὰς ὑπὸ χιόνος στεφομένας, φάραγγας ἀγρίας καὶ ἀδιαβάτους, θαλάσσας ἀπωτάτας καὶ ἐρημονήσους, πόλεις κατῳκημένας καὶ ἀκμαζούσας, πεδία εὔφορα καὶ κοιλάδας γονίμους, ἀγρίαν φύσεως ἀκμήν, καὶ ἀνθρωπίνης καλλιεργίας ἐπίδοσιν. Τεσσάρων ἐπαρχιῶν, τῆς Κυδωνίας, τῆς Κισάμου, τοῦ Σελίνου καὶ τῶν Σφακίων ἔβλεπον ἐκεῖθεν τὰ ὅρια, τὰ ὄρη, τὰς κοιλάδας, τοὺς λόφους, τὰς κώμας, καὶ τὰ χωρία. Πέραν τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους ὁ ὀφθαλμὸς ἀνεζήτει τὴν Ἀφρικήν. Ἐκεῖθεν τοῦ Κρητικοῦ πελάγους τὸ βλέμμα ἀνεζήτει τὰς Κυκλάδας, καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου.

Ἀχθόμενος ἀφῆκα τὸ ὑπερύψηλον ἐκεῖνο σημεῖον, καὶ ἐβάδισα πρὸς ἄλλην χαμηλοτέραν κορυφήν, ἐγγύτατα τοῦ ποιμνιοστασίου ἐγειρομένην. Ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε τότε νὰ δύσῃ. Ἐκαθέσθην ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς κορυφῆς θεωρῶν τὸ ἀνέκφραστον ἐκεῖνο πανόραμα, καὶ τὸν ὑπόχρυσον δίσκον τοῦ ἡλίου ἑτοίμου νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ πέλαγος. Αἱ Μῦλαι ἢ Γραμβοῦσαι νῆσοι, προσπεφυκυῖαι οἱονεὶ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ βαθμιαίως ταπεινουμένου ἀκρωτηρίου τοῦ Κωρύκου, ἐφαίνοντο ἐπιπλέουσαι ἐν μέσῳ τοῦ γλαυκοῦ πόντου ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ ἡλιακοῦ κύματος ἀφ' ἑτέρου. Ἡσυχώτεραι ἔπνεον τὴν ὥραν ἐκείνην διαπόντιαι αὖραι. Γαλήνη ἀνέκφραστος ἐπεκάθησε μαλακῶς ἐπὶ τῆς φύσεως, καὶ ἀσθενέστερος ἐξέπνεε βαθμηδὸν ὁ βόμβος τοῦ πτερωτοῦ ἐντόμου, ὅπερ, ἱπτάμενον τῇδε κακεῖσε, εἶχε συστείλει τότε τὰ πτερύγια αὐτοῦ, καὶ ἔσπευδε νὰ ἀναζητήσῃ τὸ νυκτερινὸν καταφύγιον. Ἐν ὑπερτάτῃ καὶ ἀνεκδιηγήτῳ μεγαλειότητι ἠφανίσθη ἐντὸς τοῦ ὠκεανοῦ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἡμέρας. Εἶχε μεγεθυνθῇ κατὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ ὁ φωτοβόλος ἄναξ, καὶ εὐρύνων τὸν δίσκον του ἐφαίνετο ἐλεῶν τοὺς θνητούς, καὶ ἐπιτρέπων αὐτοῖς, μόνον κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, νὰ στηρίξωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰ θνητὰ ὄμματά των. Ὅτε τὰ σκότη τῆς νυκτὸς ἐπεκάθησαν ἐπὶ τῆς φύσεως ἐπανῆλθον εἰς τὴν καλύβην, ἔνθα ἔμελλον νὰ διανυκτερεύσω.

Ἡ ὥρα τοῦ δείπνου εἶχεν ἐπιστῆ, καὶ ὑπὸ τὴν χαμηλὴν καλύβην ἐκαθέσθημεν πάντες ἀναμίξ. Ἡ Κρητικὴ δημοκρατία, ἢ μᾶλλον ἡ Ἑλληνικὴ φύσις οὐδεμίαν στέργει προθύμως διάκρισιν. Ἐὰν πάντες δὲν ἤμεθα ἴσοι, τοιοῦτοι ὅμως ἐθεωρούμεθα, τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ὁμολογῶ, ὅτι μὲ ηὔφραινε τὸ αἴσθημα ἐκεῖνο τῆς ἰσότητος, τὸ οὐδαμῶς ἐν τούτοις ἀποκλεῖον τὸν σεβασμόν, ὁσάκις ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῇ. Τῇ βοηθείᾳ τῶν δακτύλων ἰδίως διεμελίσθη ὁ ἀμνός, ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ ὁποίου ἀπέμειναν μετὰ μικρὸν τὰ θλιβερὰ λείψανα τῶν ὀστῶν, ἅτινα μακαρίως ἀπεγεύοντο περαιτέρω οἱ μολοσσοί. Ὁ ἀσκὸς τοῦ οἴνου περιῆλθε πολλάκις τὰ στόματα τῶν συνδαιτυμόνων, ὅτε δὲ ἡ ἐρευνηθεῖσα ὠμοπλάτη προεῖπεν ἀγαθὰ τὰ σημεῖα, καὶ οἱ ἀτμοὶ τοῦ οἴνου ἐπέτεινον τὴν εὐθυμίαν, ἠχηρὸν ἐβρόντησε τὸ ᾆσμα ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ὀρεσιβίων βοσκῶν, ὧν οἱ πρεσβύτεροι εἶχον πολεμήσει εἰς τὰς τελευταίας ἐπαναστάσεις, οἱ δὲ νεώτεροι προηλείφοντο διὰ τὰς μελλούσας. Δὲν εἶναι ἴσως ἀνάγκη νὰ παρατηρήσω, ὅτι τῶν ᾀσμάτων ἡ ὑπόθεσις ἦτο γνησίως πολεμική. Ὁ δημοτικὸς ποιητὴς ἀφηγεῖτο τὴν πανστρατιᾷ εἰσβολὴν τουρκικοῦ στρατοῦ εἰς τὰς φάραγγας τῶν Σφακίων, καὶ τὸν ὄλεθρον ὃν κατήγαγον οἱ ὀρεινοὶ ἀποκλείσαντες καὶ κατακόψαντες τοὺς Τούρκους. Καθόσον τὸ ᾆσμα προὐχώρει ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐπετείνετο, εἰς τὸ τέλος δὲ κατέστη ἀχαλίνωτος. Ἐμπεπνευσμένοι ἀνεπήδων οἱ βοσκοί. Πᾶσα λέξις καὶ πᾶς στοχασμὸς τῶν τέκνων ἐκείνων τῆς φύσεως παρεῖχέ μοι καὶ μίαν, πρὸς ταῖς ἄλλαις, ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμῶ πλειότερον τοὺς Κρῆτας, καὶ νὰ θαυμάζω τὸν ἀδαπάνητον καὶ ἀπερίγραπτον πατριωτισμόν των, ὃν τοσάκις διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ἐπιστοποίησαν οἱ ἀπαράμιλοι Κρῆτες. Ἐὰν ἐκεῖ που ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπῆρχε σταθμὸς Τουρκικός, νομίζω ὅτι θὰ εἴχομεν σκηνάς. Ἔχαιρον οἱ Κρῆτες ἐπὶ τῇ βεβαι-

Digitized by Google

ὡσεὶ τῆς ἀγαθῆς φήμης, ἧς ἀπολαύουσι, καὶ ἡ ἐν μέσῳ αὐτῶν παρουσία ὁδοιπόρου ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος προερχομένου, καὶ δὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἐξῆπτε τὰ πατριωτικώτατα τῆς ψυχῆς των αἰσθήματα. Ἐξετίμησα ἰδιαζόντως τὴν ἀγαθότητα τῶν ξενιζόντων με, τὴν ἀνεπιτήδευτον εἰλικρίνειαν, τὴν θέλγουσαν παρρησίαν, τὸ ἀβίαστον τοῦ ἤθους τῶν ὑποδεεστέρων πρὸς τοὺς προϊσταμένους, καὶ τ' ἀνάπαλιν. Ἡ προσταγὴ εἶναί τι ἄγνωστον ἐν Κρήτῃ. Τὰς σχέσεις πάσας διέπει ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμός, ἡ δὲ γνῶσις, ὅτι ἡ τραχύτης τοῦ ὕφους θὰ προκαλέσῃ ῥῆξιν καὶ βεβαίαν παρακοὴν συνέχει τὸν τυχὸν βίαιον, καὶ ὑπαγορεύει καὶ κανονίζει μειλιχιωτέρας τὰς ποικίλας πρὸς ἀλλήλους σχέσεις, εἰς οἱανδήποτε οὗτοι καὶ ἂν ἀνήκωσι τάξιν.

Ἐλλείψει ἐλαίου ἀπεσβέσθη ἐνωρίτατα ἡ μόνη ἀσθενὴς λυχνία, ἡ ἀμυδρὸν φῶς καὶ πολὺν καπνὸν σκορπίζουσα ἐντὸς τῆς καλύβης. Ἡ σελήνη ἔμελλε βραδέως νὰ ἐγερθῇ, οὕτω δὲ ἑκόντες ἄκοντες ἐμείναμεν εἰς τὸ σκότος. Οἱ καταπεπονημένοι ποιμένες, περιβληθέντες τοὺς μαλλίνους αὐτῶν ἐπενδύτας, ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ μετὰ μικρὸν ἐκοιμῶντο ὕπνον βαθύτερον καὶ τοῦ τοῦ συμπατριώτου των Ἐπιμενίδου. Εἰς ἐμὲ εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ παρασκευάσωσι πρόχειρόν τι στρῶμα, ἀλλ' ὅ,τι ἐκώλυέ με νὰ κοιμηθῶ δὲν ἦτο ἡ ἔλλειψις στρωμνῆς, ἀλλὰ τοῦ ὕπνου ἐντελὴς ἀπουσία. Μόνος, ἐν μέσῳ τῶν κορυφῶν τῶν Λευκῶν Ὀρέων, ἠγρύπνησα δι' ὅλης τῆς νυκτός, ποδήρη βαρὺν φέρων μανδύαν, καὶ κινούμενος ἰσχυρῶς ὁσάκις ἡ δριμύτης τοῦ ψύχους ἐνάρκου τὸ σῶμά μου. Ἐν μέσῳ τῆς ἐντελεστάτης ἐκείνης ἐρημίας, ἡ σιωπὴ ἦτο ἀπόλυτος. Κωδωνίσκου ἦχος, ἀπὸ τῆς μάνδρας ἔνθα ηὐλίζοντο τὰ πρόβατα, ἠκούετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν. Ἡ ἔνδειξις ὑπαρχούσης ἐκεῖ που ζωῆς ἀπέσπα τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὰς σφαίρας εἰς ἃς ἐπόθει νὰ πλανηθῇ, καὶ ἀπὸ τὰς σκέψεις ἃς ἐνέπνεε ἡ θέσις ἐκείνη καὶ ἡ ὥρα. Σκιά τις διεγράφετο ἐπὶ τοῦ βράχου, καὶ ὁτὲ μὲν μεγεθυνομένη καὶ ἄλλοτε σμικρυνομένη ἠφανίζετο πάλιν ἐντὸς προεξοχῆς τινὸς τῶν ἀποτόμων πλευρῶν. Ἦτο ὑποζύγιόν τι ζητῆσαν νὰ ἀλλάξῃ κοίτην. Ὁ ἡμικοιμώμενος μολοσσὸς ἐνέτεινε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ· ὑλάκτει ὑποκώφως, ἀλλὰ βεβαιούμενος, ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸς ἠπείλει τὴν ποίμνην ἐπανέπιπτεν εἰς τὸν ἀμφίβολον καὶ ἀσταθέστατον ὕπνον του. Καθόσον παρήρχοντο αἱ ὧραι ἔδυον ἀλληλοδιαδόχως οἱ ἀστερισμοί, καὶ νέα ἄστρα διεδέχοντο τὰ ἀποκρυβέντα ἤδη. Πυκνοτέρα ἀπέβαινεν ἡ δρόσος, τὸ ψῦχος δριμύτερον, προάγγελος δὲ τῆς Ἠοῦς ἐπέπνευσε μετὰ μικρὸν αὔρα θωπευτική. Ἡ Ἀνατολὴ ἐβάφη ὑπέρυθρος, ἡ Ἠὼς ἐπεφάνη, ἠλλοιώθησαν τὰ χρώματά της, καὶ ὑπόχρυσον γαλακτῶδες χρῶμα διεδέχθη τὸ ῥόδινον τῆς Αὐγῆς. Οἱ βοσκοὶ ἀφυπνίσθησαν. Ἠλευθέρωσαν ἀπὸ τῆς μάνδρας τὰ ποίμνια, ἐπεσκόπησαν προχείρως αὐτά, καὶ ἀναλαβόντες τὴν καλαύροπα ἐτράπησαν μετὰ μικρὸν ᾄδοντες εὐθύμως πρὸς τοῦ ὄρους τὰς κορυφάς. Οἱ *περίσσιοι* ἐξεπέμφθησαν ἐν τάχει ὅπως κομίσωσιν ἀπὸ ἀπωτέρας τινὸς κορυφῆς ἐντὸς σάκκου μαλλίνου χιόνα δι' ἧς ἐπλύθημεν προχείρως. Ἐνῷ ἐπίνομεν γάλα, ἡμίπηκτον ἐκ τοῦ πάχους καὶ τῆς χιόνος, ἣν ἐθέσαμεν ἐντός, ὁ πρεσβύτερος τῶν ποιμένων ἐλθὼν παρεκάλεσεν ἡμᾶς ν' ἀναβάλωμεν ἐπ' ὀλίγας ὥρας τὴν κάθοδον ἡμῶν, ἵνα λάβῃ καιρὸν νά μᾶς ξενίσῃ πλουσιώτερον, ὡς ἐπεθύμει. Ἐδέχθημεν νὰ φύγωμεν περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἡ εἰλικρινὴς ὅμως προαίρεσίς του οὐδαμῶς ἔχρῃζε μαρτυρίας πειστικωτέρας. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐπεφάνησαν οἱ ποιμένες ὁδηγοῦντες, μετὰ τὴν πρωϊνὴν βοσκήν, τὰ ποίμνια εἰς τὸ ποιμνιοστάσιον. Ἐντὸς ἐπιμελῶς κασσιτερωμένου λέβητος ἤρχισαν ἀμέλγοντες τὰ πρόβατα· ὁ λέβης ἐτίθετο παραχρῆμα ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ μετὰ μικρὸν ὁ ὡραῖος κρητικὸς τυρὸς ἦτο ἐν τῷ παρασκευάζεσθαι. Αἱ ποιμενικαὶ ἐκεῖναι σκηναί, καὶ παρὰ πᾶσαν τὴν ἀπουσίαν τῶν ποιμενίδων, ἐνεῖχον ἀνέκφραστον βουκολικὸν γόητρον, οὐχὶ δ' ἄνευ αἰσθήματος τινὸς μελαγχολίας ἔτεινον πρὸς ἀποχαιρετισμὸν τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς βοσκούς, ἐπιμένοντας νὰ μὲ φιλοξενήσωσιν ἔτι εἰς τὴν εὐτυχῆ καλύβην, ὅπου, ἀντὶ τῆς χλιδῆς καὶ τοῦ πλούτου, ὑπῆρχεν εἰλικρίνεια καὶ χαρὰ ἀντισταθμίζουσα πᾶσαν βιωτικὴν τρυφήν, καὶ οἱανδήποτε πλούτου ἀπόλαυσιν. Μικρὸν μετὰ μεσημβρίαν ἐφερόμεθα, κατερχόμενοι ἤδη, τὴν αὐτὴν ἐπικίνδυνον ἐπὶ τοῦ ὄρους ἀτραπόν, ἣν ἐπιπόνως εἴχομεν ἀνέλθει τὴν προτεραίαν.

Παρὰ τὴν ἀνυπόφορον θερμότητα τῆς ὥρας, εἰς τὰς ὀρεινοτάτας ἐκείνας περιοχὰς ἐκράτει εὐκραεστάτη θερμοκρασία. Ἐνίοτε γιγαντιαία σκιὰ ἐξηπλοῦτο καθ' ἅπαν τὸ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ ὄρους ὅπερ παρήλαυνον. Ἡ σκιὰ ἐκινεῖτο· ἔτρεχεν, ἔφευγεν, ἠφανίζετο, καὶ αἱ πρὸς στιγμὴν καλυφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ νέφους ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἐχρύσουν ἐκ νέου τὰς ὀξείας καὶ ἀπροσίτους τοῦ ὄρους κορυφάς. Μεγαλοπρεπέστερον κατὰ πολὺ ἦτο τὸ φαινόμενον τῆς καταλαβούσης ἡμᾶς ὁμίχλης, ἐξορμώσης βραδέως ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν φαράγγων, καὶ ἠρέμα ἀνερχομένης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὰς ὑπὲρ τὰς κεφαλάς μας ὑψίστας κορυφάς. Τὸ πᾶν τότε ἐκαλύπτετο ἐντὸς ἀδιαπεράστου σινδόνης ὑπολεύκου καὶ ἐλαστικῆς, ἀδιαλείπτως ἐκτεινομένης, καὶ καταλαμβανούσης ἀδιαλείπτως τὰς πέριξ ἐκτάσεις. Ἀστραπὴ φωτίζει αἴφνης τὸν οὐρανόν· ἀκούεται ἡ βροντή, καὶ τὸν πυριφλεγῆ καὶ σκολιὸν

Digitized by Google

αὐτοῦ δρόμον διαγράφων ὁ κεραυνὸς σχίζει τὴν φύσιν εἰς τὴν ἀπόστασιν. Δεινῶς ἀντηχεῖ ἡ φάραγξ ἐκ τοῦ σμερδαλέου ἤχου. Νέφη σωρεύονται ὑπεράνω ἡμῶν, καὶ ἡ στήλη τῆς βραδέως ἀνερχομένης πάντοτε ὁμίχλης προσεγγίζει ἤδη τὰ μετέωρα νέφη, σχηματίζουσα κλίμακα κινητὴν μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ. Πρόαγγελοι ραγδαίου ὑετοῦ, σταγόνες ἀραιαὶ πίπτουσιν ἐφ' ἡμῶν· φωτίζεται ἐκ νέου ὑπὸ τῆς ἀστραπῆς ὁ οὐρανός, βρέμει ἡ βροντή, καὶ τὰ μεστὰ στέρνα τῶν νεφῶν ἐκχέουσι τοὺς ὄμβρους των ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐξηγάγομεν ἐν τάχει τοὺς μανδύας ἡμῶν, καὶ συσταλέντες ἐπὶ τῶν ἵππων μας ἀνεμένομεν νὰ παρέλθῃ ὁ ἀπροσδόκητος κατακλυσμός. Τὸ θέαμα ἦτο ἀνεκφράστως θαυμάσιον. Ἐνῷ ἐγγύτατα τῶν κεφαλῶν μας ἐπεκάθηντο μολυβδόχροα νέφη, ἡ ἀδιαλείπτως γιγαντουμένη ὁμίχλη κατεκάλυπτε τὸ πᾶν, καὶ πυκνουμένη βαθμιαίως ἀπέκρυψε μετὰ μικρὸν τὴν φύσιν, καὶ τὸν δρόμον αὐτὸν ἐφ' οὗ ἐβαίνομεν. Ἀνεστείλαμεν τοὺς ἵππους, καθόσον ἡ ἀτραπὸς ἦτο ἐπικίνδυνος, κάτωθι δ' αὐτῆς, ἔχαινον ἄβυσσοι. Τὸ ὕδωρ, χειμάρρου δίκην, ἔρρεεν ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐκβάλλον εἰς τοὺς πόδας. Ἀλλ' ἰδοὺ ἐπιφαίνεται εἰς τὸ στερέωμα ὁ ἥλιος. Σχίζων τὰ τεφρόχροα νέφη, ἀραιῶν τὴν ὁμίχλην τῆς γῆς, διαλύει βραδέως τὸ μολύβδινον ἐπίστρωμα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σκορπίζει ἐπὶ τῆς λουσθείσης φύσεως τὴν χαρὰν καὶ τὴν γοητείαν. Στίλβουσι τῶν ὀρέων αἱ κορυφαί, ἀκτινοβόλοι φαίνονται οἱ δροσοστάλακτοι κλάδοι τῶν δένδρων, καὶ χρώματα ποικίλα ὑποτρέμουσι φαεινῶς ἐντὸς τῶν ὑγρῶν ἐκείνων κρυστάλλων, ἐφ' ὧν θλᾶται τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Βαδίζοντες ἐν σπουδῇ προσεπελάσαμεν τὴν ἀπωτάτην τοῦ Θερίσσου περιοχήν, ἀλλ' ὁ πρὸς στιγμὴν ἡττηθεὶς ὁμιχλώδης γίγας τανύει τοὺς γιγαντιαίους αὐτοῦ πόδας, καὶ μὲ τὸ πέλμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἄρχεται πάλιν περιάγων τὸ κοῦφον αὐτοῦ καὶ πλᾶνον βάδισμα ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἐντὸς νεφέλης καλυπτόμεθα πάλιν, καὶ ἡ ἐπιφανεῖσα φύσις ἀποκρύπτεται ἐκ νέου. Τὰ πέριξ ἡμῶν βουνὰ φαίνονται γίγαντες ὑπερφυσικοί. Μαλακῶς περιβάλλει εἰς τοὺς ἁβροὺς κόλπους του καὶ διὰ μυρίων περιελίσσει στροφῶν τ' ἀντικείμενα πάντα τὸ νεφελῶδες ἐκεῖνο, τὸ ἐλαστικόν, τὸ ὁτὲ πυκνούμενον καὶ ἄλλοτε ἀραιούμενον, τὸ ἐλαφρόν, τὸ εὔκαμπτον, τὸ ἡδονικὸν ἐκεῖνο καὶ μεθυστικὸν νέφος. Ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτοῦ διατρίβοντες ὑπελαμβάνομεν μετεώρους ἡμᾶς αὐτούς. Ἀνεστείλαμεν καὶ πάλιν τὸ βῆμα ἡμῶν, ἄχρις οὗ ἡ διασταλεῖσα ὁμιχλώδης νεφέλη συνεστάλη ἐκ νέου, καὶ ὑπὸ ἠρέμου πνεύματος διωχθεῖσα ἐλύθη μετὰ μικρὸν εἰς ἀδιοράτους ἀτμούς. Ἐπεφάνησαν τότε αἱ ὡραῖαι κοιλάδες, τὰ ἀμφιθέατρα τῶν ὀρέων καὶ τῶν λόφων, τῆς θαλάσσης τὰ ἀκρωτήρια καὶ τὰ γλαυκὰ ὕδατα. Εὐδία ἐντελὴς διεδέχθη τὴν βροντὴν καὶ τὸν κεραυνόν, καὶ εἰς τὸ ἀκαριαῖον φῶς τῆς ἀστραπῆς ὑπεκατέστη τοῦ ἡλίου τὸ συνεχὲς καὶ ἄπλετον φῶς. Ἡδονικωτέρα ἐφέρετο ἐπὶ τῆς φύσεως ἡ εὐωδία τῶν φυτῶν, καὶ τὰ ἀρώματα τῶν ἀνθέων καὶ τῶν θάμνων γλυκύτερον ἐπηρέαζον καὶ ἐκοίμιζον τὰς αἰσθήσεις. Ἁγνή, στίλβουσα, ἀπαστράπτουσα ἐπεφάνη ἡ φύσις, νέον περιβληθεῖσα κάλλος μετὰ τὴν βροχήν, καὶ νέαν ἀνέκφραστον γοητείαν. Τὴν ἐθαύμασα ἅπαξ ἔτι ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν πέριξ τοῦ Θερίσσου ὑψωμάτων, καὶ κατεθέλχθην εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο καὶ τὸ κάλλος τῆς φύσεως καὶ τῆς τοποθεσίας. Δροσερὰν εἰσπνέων τὴν αὔραν, τὰ ὄρη, τοὺς λόφους, τὰς κοιλάδας, τὰ μικρὰ δάση, τὰς φυτείας, τὴν θάλασσαν, τὸν οὐρανὸν ἀποθαυμάζων, συναρπάζεταί τις ἐκεῖ καὶ αἰσθάνεται ἄγνωστον καὶ ἀπροσδιόριστον αἴσθημα εὐδαιμονίας μεταρσιοῦν τὴν πάσχουσαν αὐτοῦ ψυχήν. Καίτοι ἐν τῷ κόσμῳ, λησμονεῖ τις τὸν κόσμον καὶ ἑαυτόν. Ἄγνωστος ἀλλ' αἰσθητὴ παραμυθία ἀνακουφίζει τὴν τεταλαιπωρημένην ὕπαρξιν, καὶ ἡ λήθη τῶν ὀδυνῶν τῆς ζωῆς ἐπέρχεται ὡς ἀκολούθημα τῆς γοργῆς καὶ ἰσχυρᾶς ἐκείνης ἀπὸ τῆς φύσεως ἐντυπώσεως. Ὅταν τοποθεσία τις τοιαῦτα ἐμπνέῃ αἰσθήματα, εἶναι ἀναντιρρήτως ἔξοχος, τοιαύτην δὲ εὗρον καὶ ἐξετίμησα τὴν ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ Θερίσσου θέαν καὶ τὴν φύσιν, ἣν μετὰ κόπου καὶ λυπούμενος ἐγκατέλειψα.

Μετὰ μικρὸν ἔφθασα εἰς Θέρισσον, καὶ τὴν ἐπαύριον ἀφίχθην εἰς τὰ Χανία.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

ΙΔ'.

Σφόδρα ἀγωνιώδης εἶνε ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἐπὶ ἀναισθήτων χαρακτηριστικῶν παρακολουθοῦμεν τὴν ἐπάνοδον τῆς ζωῆς, ὅτε διανοίγονται οἱ ὀφθαλμοί, τὸ δὲ βλέμμα ἔχει τὴν ἀόριστον ἐκείνην ἔκφρασιν, ἥτις δεικνύει ὅτι ἀποῦσα εἶνε εἰσέτι ἡ μνήμη.

Ὁ Τζίλφιλ ἔτρεμεν ἐκ χαρᾶς βλέπων τὴν μεταβολὴν ταύτην ἐπερχομένην ἐπὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς Αἰκατερίνης. Ἔκλινεν ἐπ' αὐτῆς τρίβων

Digitized by Google

τὰς χεῖράς της καὶ παρατηρῶν αὐτὴν μετὰ περιπαθοῦς οἴκτου, ἐν ᾧ οἱ μέλανες ὀφθαλμοί της ἐξήταζον αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως. Ὁ Τζίλφιλ ἐσκέφθη ὅτι ἐν τῷ ἑστιατορίῳ θὰ ὑπῆρχε πάντως οἶνος. Ἐξῆλθεν, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς Αἰκατερίνης ἐστράφησαν πρὸς τὸ παράθυρον, πρὸς ὃ μέρος εὑρίσκετο ἡ καθέδρα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου. Τότε ἐπῆλθεν αὐτῇ πλήρης ἡ συναίσθησις, καὶ μετ' αὐτῆς ἡ ἀνάμνησις τῶν τῆς πρωΐας γεγονότων.

Ὁ Μαίηναρδ ἐπανῆλθε φέρων ὀλίγον οἶνον, ἀνεγείρας δὲ τῇ ἔδωκε νὰ πίῃ· ἀλλ' ἡ Τίνα ἐσίγα καὶ ἐφαίνετο βεβυθισμένη εἰς τὰς σκέψεις αὐτῆς, ὅτε ἡ θύρα ἀνεῴχθη αἴφνης καὶ ἐφάνη ὁ Οὐόρεν διὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς μορφῆς αὐτοῦ δεινὰ ἀγγέλλων. Ὁ Τζίλφιλ φοβούμενος μὴ ὁμιλήσῃ ἐνώπιον τῆς Αἰκατερίνης, ἐχώρησεν ἐν σπουδῇ πρὸς συνάντησίν του, τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων φέρων καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν.

Ἡ Αἰκατερίνα ἀνεμιμνήσκετο κατὰ μικρὸν τῆς σκηνῆς τοῦ δάσους τῶν Κορωνῶν. Ὁ Ἀντώνιος κατέκειτο ἐκτάδην νεκρός· εἶχε καταλίπῃ αὐτὸν ὅπως ἐλθοῦσα γνωρίσῃ τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον· ἔπρεπε νὰ ἴδῃ τώρα τί ἀπέγεινεν, ἴσως ἔζη ἀκόμη...

Ἐν ᾧ ὁ Τζίλφιλ ὡδήγει τὸν Οὐόρεν πῶς καὶ κατὰ μικρὸν ν' ἀναγγείλῃ τὴν φρικώδη εἴδησιν εἰς τὴν λαίδην Σέβερελ καὶ εἰς τὴν μὶς Ἔσχερ, ἡ Αἰκατερίνα, μεθ' ὅλην τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς, διηυθύνθη πρὸς τὴν αὔλειον θύραν. Ὁ δροσερὸς ἀὴρ ἐδυνάμωσέ πως αὐτήν. Μία τότε κατέλαβεν αὐτὴν ἐπιθυμία, μία σκέψις: νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν ὅπου ἦτο ὁ Ἀντώνιος. Ἐβάδιζε ταχέως, τέλος δὲ ὑπὸ νευρικῆς ἐξάψεως κεντηθεῖσα ἔσπευδε τρέχουσα.

Μετ' ὀλίγον ἀκούει κρότον βαρέων βημάτων, ὑπὸ τὸ κιτρινίσαν δὲ φύλλωμα παρὰ τὴν ξυλίνην γέφυραν, βλέπει ἀνθρώπους βραδέως βαδίζοντας, καὶ φέροντας βάρος τι· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φέρουσι τὸ πτῶμα τοῦ Ἀντωνίου ἐξηπλωμένον ἐπὶ φορείου· μετ' αὐτοὺς ἔρχεται ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἔχων συνεσφιγμένους τοὺς ὀδόντας, θανάσιμον ὠχρότητα ἐπὶ τῆς μορφῆς διακεχυμένην καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔκφρασιν ἀφώνου ὀδύνης οἵαν αἰσθάνονται οἱ ἰσχυροὶ τὸν χαρακτῆρα ἄνθρωποι. Ἡ μορφὴ ἐκείνη ἐφ' ἧς οὐδέπω ἡ Αἰκατερίνα εἶδε τὴν ἀγωνίαν, ἐξήγειρεν ἐν αὐτῇ νέον αἴσθημα, ὅπερ πρὸς στιγμὴν ὑπερίσχυσε πάντων τῶν ἄλλων. Προσῆλθεν, ἔθηκε τὴν μικρὰν χεῖρά της ἐν τῇ χειρί του καὶ ἐβάδισε σιγηλῶς παρ' αὐτόν· παρηκολούθησεν οὕτω τὴν θλιβερὰν πομπὴν μέχρι τοῦ οἰκίσκου τοῦ Μπάτς.

Ὡς δ' ἔφθασαν ἐκεῖ, ἡ Αἰκατερίνα ἐκάθισεν ἐν σιγῇ, ἀγωνιωδῶς ἀναμένουσα νὰ μάθῃ ἂν ὁ Ἀντώνιος ἦτο πράγματι νεκρός.

Δὲν ἐνόησεν εἰσέτι ὅτι τὸ ἐγχειρίδιον λείπει ἐκ τοῦ θύλακος αὐτῆς. Ἐν ᾧ βλέπει νεκρὸν τὸν Ἀντώνιον, ἡ καρδία της βιαίως ὑποστρέφει εἰς τὸ παρελθόν. Λησμονεῖ τώρα τὴν ὀδύνην, τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὸ μῖσος αὐτῆς, ὡς ὁ ναυαγὸς λησμονεῖ τοὺς κινδύνους οὓς διῆλθε μεταξὺ τῆς πολυποθήτου πατρίδος καὶ τῆς ἀστόργου χώρας ἣν νῦν κατοικεῖ.

ΙΕ'.

Πρὸ τῆς ἑσπέρας ὁ ἰατρὸς Χὰρτ ἐδήλωσεν ὅτι οὐδεμία ὑπολείπεται ἐλπίς. Τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου μετεκομίσθη εἰς τὸ μέγαρον, πάντες δὲ ἐγίνωσκον ἤδη τὸ βαρὺ ἐπισκῆψαν δυστύχημα.

Ἡ Αἰκατερίνα ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Χὰρτ ἀπήντησε βραχέως ὅτι εὗρε τὸν Ἀντώνιον κατακείμενον εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν. Ἡ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο παρουσία του τοιαύτην ὥραν δὲν ἠδύνατο νὰ φανῇ παράδοξος. Μετὰ τὴν βραχυλόγον ἀπάντησίν της ἡ Τίνα ἔμεινεν ἔν τινι γωνίᾳ τῆς οἰκίας τοῦ κηπουροῦ, σείουσα τὴν κεφαλὴν ὅτε ὁ Μαίηναρδ παρεκάλει αὐτὴν νὰ ὑποστρέψῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ μέγαρον, ἀνίκανος φαινομένη πρὸς αὐτενέργειαν. Ὅτε εἶδεν ὅτι ἀπῆγον τὸ σῶμα παρηκολούθησεν αὐτὸ ἐκ νέου, παρὰ τὸν σὶρ Χριστοφόρον βαδίζουσα.

Ἀπεφασίσθη νὰ κατατεθῇ ὁ νεκρὸς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μέχρι τῆς ἐπαύριον. Ἡ Αἰκατερίνα ἰδοῦσα τὴν θύραν αὐτῆς ὁριστικῶς κλεισθεῖσαν ἀνῆλθε τὴν κλίμακα τῆς πινακοθήκης καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, τὸ μόνον μέρος ἐν ᾧ ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν λύπην της. Ἐν ᾧ διήρχετο τὴν πινακοθήκην, τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ἀντικείμενα ἀφύπνιζον κατὰ μικρὸν τὴν ληθαργοῦσαν μνήμην της. Ἡ πανοπλία δὲν ἐξέλαμπε πλέον εἰς τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἔμεινεν ὄρφνινος καὶ σκοτεινὴ ἀνηρτημένη παρὰ τὸν τοῖχον· ἐξ αὐτῆς δὲ εἶχε λάβῃ τὸ ἐγχειρίδιον!.. Ναί, τώρα πάντα ἐπανήρχοντο εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς, πάντα! καὶ τὸ ἐγκληματικὸν προσέτι σχέδιόν της! Ἀλλὰ ποῦ εἶνε τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο; Τὸ ἀναζητεῖ ἐφ' ἑαυτῆς ἀλλὰ δὲν τὸ ἀνευρίσκει. Ἴσως πᾶσα ἐκείνη ἡ ἀπόπειρα τοῦ φόνου τοῦ Ἀντωνίου εἶνε φαντασιοπληξία... Μὴ τὸ ἐγχειρίδιον ἔπεσε καθ' ὁδὸν ἐν ᾧ ἔτρεχε; Ἀκούει βήματα εἰς τὴν κλίμακα καὶ διευθύνεται ὁρμητικῶς εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἔνθα γονυπετήσασα παρὰ τὴν κλίνην, καὶ ἀποκρύψασα τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὅπως μὴ βλέπῃ τὸ ἐμποιοῦν αὐτῇ φρίκην φῶς, προσπαθεῖ ν' ἀναμνησθῇ πᾶν συναίσθημα, πᾶν γεγονὸς τῆς ἡμέρας.

Πάντα ἐπανέρχονται εἰς τὴν μνήμην της· πάνθ' ὅσα ὁ Ἀντώνιος ἔπραξε καὶ πάνθ' ὅσα ᾐσθάνθη αὐτὴ κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον

Digitized by Google

μῆνα, καὶ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐκείνης τοῦ Ἰουνίου, καθ' ἣν τὸ ἔσχατον συνδιελέχθη πρὸς αὐτὴν ἐν τῇ στοᾷ ὁ λοχαγός. Ἀναμιμνήσκεται τῶν καταιγίδων τοῦ πάθους της, τῆς ζηλοτυπίας καὶ τοῦ μίσους αὐτῆς κατὰ τῆς μὶς Ἔσχερ, τῶν ἐκδικητικῶν σκοπῶν της. Ὢ! πόσον ἔπταισε! πόσον κακὴ ἐδείχθη! τὸν παρώρμησε νὰ εἴπῃ καὶ νὰ πράξῃ πράγματα ἅτινα ἐξώργισαν αὐτὸν τόσον πολύ. Τόσον μέγα εἶνε τὸ πταῖσμά της ὥστε οὐδέποτε θὰ τύχῃ συγγνώμης.

Ἤθελε νὰ ἐξομολογηθῇ τὸ πλημμέλημα αὐτῆς διὰ νὰ τιμωρηθῇ, διὰ νὰ ταπεινωθῇ ἐν τῇ κόνει ἐνώπιον πάντων, ἐνώπιον αὐτῆς τῆς μὶς Ἔσχερ. Ὁ σὶρ Χριστοφόρος βεβαίως θὰ τὴν ἀποπέμψῃ, δὲν θὰ θελήσῃ νὰ τὴν ἴδῃ πλέον κατὰ πρόσωπον, ἀφ' οὗ μάθῃ τὰ γενόμενα· καὶ θὰ ἦτο εὐτυχεστέρα ἂν τὴν ἐτιμώρουν, ἢ ἂν ἐφέροντο πρὸς αὐτὴν μετὰ στοργῆς, ἐν ᾧ τοιοῦτον ἔνοχον μυστικὸν ἐγκρύπτει ἐν τῇ καρδίᾳ της. Ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν σὶρ Χριστοφόρον ἐξομολόγησις θὰ καθίστα ἔτι ὀξυτέραν τὴν θλῖψίν της. Ὄχι, δὲν θὰ εἴπῃ τίποτε· διότι θὰ γείνῃ ἀνάγκη νὰ καταστήσῃ γνωστὴν τὴν διαγωγὴν τοῦ Ἀντωνίου.

Δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ ἐν τῷ μεγάρῳ· πρέπει νὰ φύγῃ· δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὰ βλέμματα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, δὲν δύναται νὰ ὑπομείνῃ τὴν θέαν πάντων ἐκείνων τῶν ἀντικειμένων ἅτινα ἀναμιμνήσκουσι αὐτῇ τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν ἐνοχήν της. Ἴσως θ' ἀποθάνῃ μετ' ὀλίγον· αἰσθάνεται ἑαυτὴν τόσον ἀσθενῆ! Θέλει ν' ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ διέλθῃ τὰς ὑπολειπομένας αὐτῇ ἡμέρας καθικετεύουσα τὸν Θεὸν νὰ τὴν συγχωρήσῃ καὶ ὡς τάχιον νὰ τὴν καλέσῃ παρ' αὐτῷ.

Ἡ δυστυχὴς κόρη δὲν διανοεῖται ν' ἀποθάνῃ αὐτόχειρ. Ἀφ' οὗ ἐκόπασε μετὰ μικρὸν ἡ θύελλα τῆς ὀργῆς, ὑπερίσχυσεν ὁ περιπαθὴς καὶ δειλὸς χαρακτήρ της, μόνην τὴν δύναμιν τοῦ ἀγαπᾶν καὶ θλίβεσθαι ἀπολιπὼν αὐτῇ. Ὡς ἐκ τῆς ἀπειρίας αὐτῆς περὶ τὰ τοῦ βίου ἀδυνατεῖ νὰ προΐδῃ τὰ ἐπακόλουθα ἅτινα θὰ συνεπῆγε ἡ ἐκ τοῦ μεγάρου ἀπόδρασίς της καὶ τὴν ταραχὴν καὶ ἀνησυχίαν ἣν θὰ ἐπέφερε.

— Θὰ νομίσουν ὅτι ἀπέθανα, διενοήθη, θὰ μὲ λησμονήσουν, ὁ Μαίηναρδ θ' ἀγαπήσῃ μίαν ἄλλην καὶ θὰ εἶνε εὐτυχής.

Τὴν ὀνειροπόλησίν της διέκοψε κροῦσμα ἐπὶ τῆς θύρας. Ἡ κυρὰ Βελλαμῆ ἤρχετο κατὰ παραγγελίαν τοῦ Τζίλφιλ, νὰ ἴδῃ πῶς εὑρίσκετο ἡ μὶς Σάρτη, καὶ νὰ τῇ φέρῃ ὀλίγην τροφήν.

— Εἶσθε χλωμή, κόρη μου, εἶπεν ἡ γηραιὰ οἰκονόμος, καὶ τρέμετε ἀπὸ τὸ κρύο. Πλαγιάσετε 'ς τὸ κρεββάτι σας. Ἡ Μάρθα θὰ ἔλθῃ ν' ἀνάψῃ φωτιά. Νά, σᾶς ἔφερα ὀλίγον ζωμόν, καὶ κρασὶ καὶ παξιμάδια. Μ' αὐτὰ θὰ ζεσταθῆτε. Πρέπει νὰ καταιβῶ γρήγορα. Ἔχω τόσαις δουλειαίς! Ἡ μὶς Ἔσχερ ὑποφέρει ἀπὸ τὰ νεῦρά της. Ἡ θαλαμηπόλος της εἶνε εἰς τὸ κρεββάτι, καὶ τὴν κυρία Σάρπ τὴν ζητοῦν κάθε λίγο. Θὰ στείλω τὴν Μάρθαν ἐδῶ· πέσετε εἰς τὸ κρεβάτι σας· μὴν ἀφίνετε ἔτσι τὸν ἑαυτό σας.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, μητεροῦλά μου, εἶπεν ἡ Τίνα, ἀσπασθεῖσα τὴν ρισσὴν παρειὰν τῆς γραός· θὰ πίω τὸν ζωμόν. Μὴν ἀνησυχῆτε δι' ἐμὲ ἀπόψε· θὰ ἦμαι πολὺ καλὰ ὅταν ἡ Μάρθα ἀνάψῃ φωτιά. Θὰ πλαγιάσω ἀμέσως· ἀλλὰ μὴ τύχῃ καὶ ξανανεβῆτε διότι εἰμπορεῖ νὰ μ' ἐξυπνήσετε.

— Καλά, καλά, ἔχετε τὸν νοῦν σας· καὶ ὁ Θεὸς θὰ σᾶς στείλῃ καλὸν ὕπνον.

Ἡ Αἰκατερίνα ἔπιε τὸν ζωμὸν ἐν ᾧ ἡ Μάρθα ἀνῆπτε πῦρ. Ἤθελε ν' ἀναλάβῃ δυνάμεις διὰ τὴν ὁδοιπορίαν της, ἐφύλαξε τὰ δίπυρά της ὅπως θέσῃ αὐτὰ ἐν τῷ θυλακίῳ της. Μίαν μόνην ἰδέαν εἶχε τώρα, νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ μεγάρου, ἀνελογίζετο δὲ πάντα τὰ πρὸς τοῦτο μέσα.

Εἶνε νὺξ πλέον· πρέπει ν' ἀναμείνῃ τὴν αὐγήν· διότι φοβεῖται τὸ σκότος· ἀλλὰ θ' ἀποδράσῃ πρὶν ἀφυπνισθῇ τις ἐν τῷ μεγάρῳ.

Παρεσκεύασε τὸν ἐπενδύτην, τὸν πῖλον, τὸν πέπλον της· εἶτα ἀνῆψε κηρίον, ἤνοιξε τὴν ἱματιοθήκην καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς τὴν συντριβεῖσαν φωτογραφίαν. Περιετύλιξεν αὐτὴν ἐκ νέου εἰς δύο ἐπιστόλια τοῦ Ἀντωνίου διὰ μολυβδίδος γραφέντα καὶ τὴν ἔθηκεν εἰς τὸ στῆθός της. Ἐν τῷ συρταρίῳ εὑρίσκετο προσέτι καὶ σινουργὴς πυξίς, τὸ δῶρον τῆς Δορκάδος, τὰ ἐκ μαργαριτῶν ἐνώτια, καὶ μετάξινον βαλάντιον περιέχον δέκα πέντε νομίσματα τῶν ἑπτὰ σελινίων, δῶρα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ἑκάστην ἡμέραν τῶν γενεθλίων της ἀφ' ὅτου ἦτο ἐν τῷ πύργῳ. Ἔπρεπε ἄραγε νὰ παραλάβῃ τὰ ἐνώτια καὶ τὰ νομίσματα; Δὲν ἠδύνατο νὰ τ' ἀποχωρισθῇ· τῇ ἐφαίνετο ὅτι ἐνέκλειον ὀλίγην ἀγάπην τοῦ σὶρ Χριστοφόρου· ἤθελε νὰ συνταφῶσι μετ' αὐτῆς. Προσήρμοσε τὰ ἐνώτια εἰς τὰ ὦτά της καὶ ἔθηκε τὸ βαλάντιον μετὰ τῆς πυξίδος τῆς Δορκάδος εἰς τὸ θυλάκιόν της. Εἶχε καὶ ἄλλο βαλάντιον· ἔλαβεν αὐτὸ ὅπως ὑπολογίσῃ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, διότι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐσκόπει νὰ δαπανήσῃ τὰ νομίσματα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου. Εἶχε μίαν λίραν καὶ ὀκτὼ σελίνια· ἤρκουν αὐτά.

Εἶτα ἐκάθισεν ὅπως ἀναμείνῃ τὴν αὐγήν, φοβουμένη μὴ κοιμηθῇ ὑπὲρ τὸ δέον ἂν κατακλιθῇ. Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἴδῃ τὸν Ἀντώνιον ἅπαξ ἔτι καὶ νὰ φιλήσῃ τὸ ψυχρόν του μέτωπον! Ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον· ἦτο καὶ ἀναξία τούτου. Ἔπρεπε ν' ἀπέλθῃ χωρὶς νὰ τὸν ἀποχαιρετίσῃ, χωρὶς ν' ἀποχαιρετίσῃ τὸν σὶρ Χριστοφόρον, τὴν λαίδην Σέβερελ, τὸν Μαίηναρδ καὶ

Digitized by Google

πάντας ὅσοι ἐφάνησαν καλοὶ πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἐνόμιζον καλὴν ἐν ᾧ αὐτὴ ἦτο τόσον κακή!

ΙϚʹ.

Τὴν ἐπαύριον ἡ κυρία Σάρπ ἀνέβη νὰ ἴδῃ τὴν Τίναν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχεν ἴδῃ ἀπὸ τῆς προτεραίας καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελε νὰ ἐμπιστευθῇ καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὰς φροντίδας τῆς κυρᾶς Μπελαμῆ.

Περὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν ἀνῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Τίνας, σκοποῦσα φιλοστόργως νὰ ἐπιβάλῃ αὐτῇ ἀνάπαυλαν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἀλλ' ἀνοίξασα τὴν θύραν παρετήρησεν ὅτι ἡ κλίνη ἦτο ἄθικτος. Τί ἐσήμαινε τοῦτο; Ἡ Τίνα διέμεινεν ἄγρυπνος καθ' ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἐξῆλθεν ἤδη νὰ περιπατήσῃ; Αἱ φρένες τῆς δυστυχοῦς κόρης θὰ ἔπαθον ἴσως ταραχήν τινα ἐκ τοῦ δυστυχήματος τῆς προτεραίας. Νὰ εὕρῃ ἔξαφνα τὸν λοχαγὸν Οὐεΐμπράου νεκρὸν εἰς τὸ δάσος!...Ἴσως θὰ παρεφρόνησε.

Ἡ κυρία Σάρπ ἠρεύνησε μετ' ἀνησυχίας τὴν ἱματιοθήκην ὅπου ἡ Τίνα ἔθετε τὸν πῖλον καὶ τὸν ἐπενδύτην της· δὲν εὑρίσκοντο ἐκεῖ. Ἡ Τίνα λοιπὸν ἐξῆλθε καταλλήλως ἐνδυθεῖσα. Οὐδὲν ἧττον ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ὑπὸ μεγίστης κατελήφθη ἀνησυχίας καὶ μετέβη ἐν σπουδῇ πρὸς τὸν Τζίλφιλ, εἰς τὸ σπουδαστήριόν του.

— Κύριε Τζίλφιλ, τῷ εἶπεν ἅμα κλείσασα τὴν θύραν, μεγάλους φόβους ἔχω διὰ τὴν μὶς Τίναν.

— Τί συμβαίνει; εἶπεν ὁ δυστυχὴς Μαίηναρδ, φοβηθεὶς μὴ ἡ Αἰκατερίνα εἶπέ τι περὶ ἐγχειριδίου.

— Δὲν εἶνε εἰς τὸ δωμάτιόν της· δὲν ἐπλάγιασεν αὐτὴν τὴν νύκτα· καὶ τὸ ἐπανωφόρι καὶ τὸ καπέλο της δὲν εἶνε εἰς τὸ ἑρμάρι της.

Ἐπὶ στιγμὴν ὁ Τζίλφιλ ἔμεινεν ἄναυδος. Διελογίσθη ὅτι τὸ ἔσχατον τῶν δυστυχημάτων ἐπέσκηψε, ὅτι ἡ Αἰκατερίνα ηὐτοχειριάσθη. Ὁ δὲ ρωμαλέος ἐκεῖνος ἀνὴρ τηλικαύτην ἔδειξεν ἀπελπισίαν ὥστε ἡ Σάρπ μετενόησε διότι οὕτω βιαίως ἀπεκάλυψεν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν.

— Ὤ, κύριε πόσον λυποῦμαι διότι σᾶς ἐτάραξα τόσον πολύ, εἶπε,ἀλλὰ δὲν εἴξευρα εἰς ποῖον ν' ἀποταθῶ.

— Ὄχι, ὄχι, ἐκάματε πολὺ καλά.

Ἀνεῦρε δύναμίν τινα ἐν αὐτῇ τῇ ἀπελπισίᾳ του. Τὰ πάντα ἔληξαν, τώρα πλέον ἡ ὀδύνη ὑπελείπετο καὶ ἡ θλῖψις. Ἐξηκολούθησε διὰ στερροτέρας φωνῆς·

— Νὰ μὴν ἐκστομίσετε λέξιν περὶ τούτου εἰς κανένα. Δὲν πρέπει νὰ ἀνησυχήσωμεν τὸν σὶρ Χριστοφόρον καὶ τὴν λαίδην Σέβερελ. Πιθανὸν ἡ μὶς Σάρτη νὰ περιπατῇ εἰς τὸν κῆπον. Ἦτο πολὺ τεταραγμένη ἀφ' ὅ,τι εἶδε χθές· ἴσως ἡ ταραχή της τὴν ἠμπόδισεν νὰ πλαγιάσῃ. Πηγαίνετε χωρὶς νὰ δείξετε τίποτε, νὰ βεβαιωθῆτε ἂν εἶνε εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐγὼ θὰ ὑπάγω νὰ ἴδω εἰς τὸ ἄλσος.

Κατέβη καὶ ὅπως ἀποφύγῃ πᾶσαν ἀπευκταίαν συνάντησιν ἐχώρησεν εὐθὺ πρὸς τὸν οἰκίσκον τοῦ Μπάτς, ὃν συνήντησεν ὑποστρέφοντα ἐκ τοῦ προγεύματός του. Ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν κηπουρὸν τοὺς περὶ τῆς Αἰκατερίνης φόβους του, οὓς ᾐτιολόγει ἡ σφοδρὰ συγκίνησις ἣν εἶχεν ὑποστῇ ἡ νεᾶνις τὴν προτεραίαν καὶ ἥτις ἐτάραξεν ἴσως τὰς φρένας της, παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ν' ἀποστείλῃ ἀνθρώπους εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὸ ἄλσος καὶ εἰς τὰς σκιάδας,καὶ ἂν δὲν εὕρωσιν αὐτὴν νὰ μὴ χάσωσι στιγμὴν ἀλλὰ νὰ ἐξετάσωσι τὰς πέριξ μικρὰς λίμνας καὶ τὰς δεξαμενάς.

—Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τέτοιο δυστύχημα, Μπάτς· ἀλλὰ θὰ εἴμεθα πλέον ἥσυχοι ἀφ' οὗ κάμωμεν αὐτὰς τὰς ἐρεύνας.

— Ἐμπιστευθῆτε 'ς ἐμέ, ἐμπιστευθῆτε 'ς ἐμέ κύριε Τζίλφιλ. Κάλλιο ἔχω νὰ δουλεύω μὲ τὸ μεροκάματον ὅλα τὰ χρόνια ποῦ μοῦ μένουν νὰ ζήσω παρὰ νὰ ἰδοῦν τὰ μάτια μου τέτοιο δυστύχημα.

Ὁ ἀγαθὸς κηπουρὸς ἔδραμεν εἰς τὸ ἱπποστάσιον ὅπως ἀποστείλῃ τοὺς ὑπηρέτας ἐφίππους πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις.

Εὐθὺς μετὰ τοῦτο διενοήθη ὁ Τζίλφιλ ν' ἀναζητήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ δάσος· ἴσως εἶχεν ἐπανέλθῃ εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχεν ἀποθάνῃ ὁ λοχαγὸς Οὐεΐμπράου. Διέδραμεν ἐν σπουδῇ ἕκαστον γήλοφον, περιῆλθεν ἕκαστον κορμὸν δένδρου, καὶ ἐξήτασε πᾶσαν καμπὴν τῶν ἀτραπῶν. Ὀλίγον ἤλπιζε νὰ τὴν εὕρῃ ἐκεῖ, ἀλλ' ἀπήλαυνεν ὁμοίως ἐκ τοῦ πνεύματός του τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ σῶμα τῆς Αἰκατερίνης ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ ἔν τινι τῶν δεξαμενῶν. Μάτην ἐρευνήσας ἐν τῷ δάσει, ἐβάδισε ταχέως παρὰ ρυάκιον χαράσσον τὸ ὅριον τῶν γαιῶν τοῦ Σέβερελ ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου. Τὸ ρεῦμα πανταχοῦ σχεδὸν ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν δένδρων, ἐνιαχοῦ δὲ ἦτο εὐρύτερον καὶ βαθύτερον· ἴσως ἐκεῖ θὰ ἔπεσε νὰ πνιγῇ. Παρηκολούθει ἐσπευσμένως τὸ ρεῖθρον τοῦ ποταμοῦ συντόνως αὐτὸ ἀνερευνῶν, διαβλέπων ἀπαύστως διὰ τῆς φαντασίας τὸ θέαμα, ὅπερ ἐφοβεῖτο μὴ ἴδῃ.

Ἰδοὺ λευκόν τι πρᾶγμα ὀπίσω τοῦ κλίνοντος ἐκείνου κλάδου. Τὰ γόνατά του κάμπτονται, νομίζει ὅτι βλέπει ἤδη τὴν προσφιλεστάτην μορφὴν ἐφ' ἧς ὁ θάνατος ἐπέθηκε τὴν ὠχρότητά του. Ὦ Θεέ, δὸς ἰσχὺν εἰς τὸ πλάσμα σου, εἰς ὃ ἐπιβάλλεις τοιαύτην ἀγωνίαν! Προσεγγίζει καὶ τὸ λευκὸν ἀντικείμενον κινεῖται. Εἶνε πτηνόν, διαπετάννυσι δὲ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ καὶ ἀνίπταται κρώζον. Μόλις αἰσθάνεται ἀνακού-

Digitized by Google

φισίν τινα ὁ Τζίλφιλ, ἀλλ' ἡ πεποίθησις ὅτι ἀπέθανε ἐξακολουθεῖ καταθλίβουσα αὐτὸν βαρέως.

Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν μεγάλην πρὸ τοῦ μεγάρου λιμνοθάλασσαν, εἶδε τὸν Μπάτς μετά τινων ἀνδρῶν προπαρασκευαζομένους ἤδη εἰς τὴν ἀπαισίαν ἔρευναν· διότι ὁ κηπουρός, ὑπερμέτρως συνταραχθείς, ἠδυνάτει ν' ἀναβάλῃ τὴν ἔρευναν ἐκείνην μέχρις οὗ ἀποδειχθῶσιν ἀνωφελεῖς αἱ ἄλλαι.

Ἡ λιμνοθάλασσα δὲν ἀπέστιλβε πλέον ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας· ἐφαίνετο μέλαινα καὶ πένθιμος ὑπὸ τὸν συννεφώδη οὐρανόν, ὡσεὶ τὰ ψυχρὰ αὐτοῦ βάθη ἐνέκλειον ἀμετακλήτως τὰς ἐλπίδας καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ Μαίηναρδ Τζίλφιλ.

Πληθὺς θλιβερῶν προαισθημάτων ἐπλήρουν τὸ πνεῦμά του. Τὰ παραθυρόφυλλα τοῦ μεγάρου ἦσαν πάντα κατάκλειστα, δὲν ἦτο δὲ ἐνδεχόμενον νὰ ἴδῃ ὁ σὶρ Χριστοφόρος τί συνέβαινεν ἔξω· ἀλλ' ὁ Τζίλφιλ, ἐνόει ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ μάθῃ οὗτος ἐν τέλει τὸ δυστύχημα.

Μετ' οὐ πολὺ θὰ ἐνηργεῖτο δικαστικὴ ἀνάκρισις, θὰ ἐζητεῖτο ἡ Τίνα καὶ τότε ὁ βαρόνος θὰ ἐμάνθανε τὴν φρικώδη ἀλήθειαν.

ΙΖ'.

Μέχρι μεσημβρίας εἰς οὐδὲν ἀπέληξαν αἱ ἔρευναι, ἐπειδὴ δὲ ἀνεμένετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ὁ ἀνακριτής, ὁ Τζίλφιλ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναβάλῃ ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ δυστυχήματος εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον, ὅστις ἄλλως θὰ τὸ ἐμάντευεν ἄγαν ἀποτόμως.

Ὁ βαρόνος ἐκάθητο ἐν τῷ κομμωτηρίῳ του, οὗ τὰ ἀμαυρὰ παραπετάσματα καταπεπετασμένα ὄντα ἐλάχιστον ἄφινον νὰ διεισδύῃ φῶς. Ἦτο ἡ πρώτη κατὰ τὴν πρωΐαν ἐκείνην συνάντησίς του μετὰ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου, κατεπλάγη δὲ ἰδὼν πόσον μιᾶς μόνον ἡμέρας καὶ μιᾶς νυκτὸς ὀδύνη ἐγήρασαν τὸν ὡραῖον εὐπατρίδην. Αἱ γραμμαὶ τοῦ μετώπου του καὶ τὰ πέριξ τοῦ στόματός του εἶχον κοιλανθῆ, τὸ πρόσωπόν του ἐγένετο μολυβδόχρουν· οἴδημά τι διεγράφετο ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ οὗτοι, ἐν οἷς ἔλαμπε συνήθως τόσον ζωηρὸν βλέμμα, εἶχον τὴν ἀόριστον ἐκείνην ἔκφρασιν τὴν μαρτυροῦσαν ὅτι τὸ βλέμμα εἶνε βεβυθισμένον εἰς ἀναμνήσεις.

Ἔτεινε τὴν χεῖρα εἰς τὸν Μαίηναρδ, ὅστις ἔθλιψεν αὐτὴν καὶ ἐκάθισε παρ' αὐτῷ σιγῶν. Ἡ καρδία τοῦ σὶρ Χριστοφόρου κατενύγη ἐκ τῆς ἀφώνου ἐκείνης συμπαθείας· δάκρυα δὲ ἔβρεξαν τὰς παρειὰς αὐτοῦ.

Ὁ Μαίηναρδ ᾐσθάνετο παραλελυμένην τὴν γλῶσσάν του· δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ πρῶτος· ἀνέμεινε νὰ εἴπῃ τι ὁ σὶρ Χριστοφόρος παρέχον ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἐκστομίσῃ τοὺς σκληροὺς ἐκείνους λόγους.

Τέλος ὁ βαρόνος ἀνέλαβεν ἱκανὸν ἐφ' ἑαυτοῦ κράτος.

—Εἶμαι πολὺ ἀδύνατος, Μαίηναρδ, εἶπεν· ὁ Θεὸς νὰ μὲ βοηθήσῃ· δὲν ἐπίστευα ὅτι ἠδυνάμην νὰ καταβληθῶ τόσον πολύ· εἶχα ἱδρύσῃ τόσας ἐλπίδας ἐπὶ τοῦ νέου τούτου! Ἴσως ἔπραξα κακῶς μὴ συγχωρήσας τὴν ἀδελφήν μου. Πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἔχασεν ἕνα υἱόν της. Ἐφάνην πολὺ ὑπερήφανος καὶ πολὺ πείσμων.

—Διὰ τῆς ὀδύνης μόνον δυνάμεθα νὰ μάθωμεν τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἐγκαρτέρησιν, εἶπεν ὁ Μαίηναρδ· ὁ δὲ Θεὸς βλέπει ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην ὀδύνης, διότι καὶ ἄλλην ἐπιρρίπτει καθ' ἡμῶν· ἔχομεν ἀκόμη καὶ ἄλλο δυστύχημα....

—Ἡ Τίνα; εἶπεν ὁ σὶρ Χριστοφόρος ὑψώσας μετ' ἀνησυχίας τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ Τίνα, μὴν εἶνε ἀσθενής;

—Εὑρίσκομαι εἰς φοβερὰν ἀβεβαιότητα περὶ αὐτῆς. Συνεταράχθη παραπολὺ χθές, εἶνε δὲ καὶ τόσον ἁβρὰ τὴν ὑγείαν ὥστε φοβοῦμαι τ' ἀποτελέσματα τῆς ταραχῆς ταύτης.

—Μὴν ἔπαθε διατάραξιν, ἡ δυστυχὴς κόρη;

—Ὁ Θεὸς τὸ εἰξεύρει, διότι ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν ποῦ εἶνε. Δὲν εἰμποροῦμεν νὰ τὴν εὕρωμεν. Ὅταν σήμερον τὸ πρωῒ ἡ κυρία Σάρπ ἀνέβη νὰ τὴν ἴδῃ, τὸ δωμάτιον τῆς δυστυχοῦς μικρᾶς ἦτο κενόν· δὲν εἶχε κατακλιθῇ· ὁ πίλος καὶ ὁ ἐπενδύτης της δὲν ἦσαν πλέον ἐκεῖ. Διέταξα νὰ ἐρευνήσουν παντοῦ, εἰς τὴν οἰκίαν, εἰς τὸν κῆπον, εἰς τὸ δάσος, καὶ εἰς τὸ νερόν. Κανεὶς δὲν τὴν εἶδεν ἀφ' ὅτου ἡ Μάρθα ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ δωμάτιόν της χθὲς εἰς τὰς ἓξ τῆς ἑσπέρας.

Ἐν ᾧ ὡμίλει ὁ Τζίλφιλ, οἱ πρὸς αὐτὸν μετὰ προσοχῆς ἐστραμμένοι ὀφθαλμοὶ τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ἀνέλαβον μικρόν τι τῆς ἄλλοτε αὐτῶν ζωηρότητος, αἰφνιδία δὲ ὀδυνηρὰ συγκίνησις, ὑπὸ νέας σκέψεως ἐπελθοῦσα, διῆλθε ταχέως τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς σκιὰ νέφους πίπτουσα ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Ἔθηκε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Τζίλφιλ καὶ εἶπε κατανεύων τοὺς ὀφθαλμούς·

—Μαίηναρδ, μήπως τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι ἠγάπα τὸν Ἀντώνιον;

—Τὸν ἠγάπα.

Ὁ Μαίηναρδ ἐδίστασε μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ἔνθεν μὲν ἀποστέργων νὰ ἐπενέγκῃ καὶ νέαν θλῖψιν εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον, ἑτέρωθεν δ' ἐπιθυμῶν νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ κρίνῃ δυσμενῶς τὴν Τίναν του. Τὰ βλέμματα τοῦ σὶρ Χριστοφόρου ἦσαν ἔτι προσηλωμένα ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἐπισήμῳ ἐρωτήσει, τὰ δὲ ἰδικά του ἐταπεινώθησαν ἐν ᾧ προσεπάθει νὰ εὕρῃ τὴν

Digitized by Google

ἥκιστα σκληρὰν ἔκφρασιν ὅπως ἀποκαλύψῃ αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν.

— Δὲν πρέπει μήτε ἡ ἐλαχίστη κακὴ σκέψις νὰ διέλθῃ ἐκ τοῦ πνεύματός σας περὶ τῆς Τίνας, εἶπεν ἐν τέλει. Χάριν αὐτῆς πρέπει νὰ εἴπω λέξεις, αἵτινες, ἄλλως, οὐδέποτε θὰ ἐξήρχοντο τοῦ στόματός μου. Ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου εἵλκυσε τὴν ἀγάπην της διὰ φιλοφρονήσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἥρμοζον εἰς τὴν θέσιν τῆς Τίνας. Πρὶν ἔτι γείνῃ λόγος περὶ τοῦ γάμου του ἔδειξεν ὅτι τὴν ἠγάπα.

Ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἀφῆκε τὸν βραχίονα τοῦ Τζίλφιλ καὶ ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐσιώπησεν ἐπὶ στιγμάς τινας, προσπαθῶν νὰ γείνῃ κύριος ἑαυτοῦ, ὅπως δυνηθῇ νὰ ὁμιλήσῃ ἐν ἀταραξίᾳ.

— Πρέπει νὰ ἴδω τὴν Ἑρριέτην, εἶπε τέλος διὰ τόνου, ὅστις ἦτο ἀσθενὴς ἀπήχησις τῆς ἄλλοτε ἀποφασιστικότητος αὐτοῦ. Πρέπει νὰ τὰ μάθῃ ὅλα· ἀλλὰ πρέπει νὰ τ' ἀποκρύψωμεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅσον περισσότερον δυνηθῶμεν. Παιδί μου, ἐξηκολούθησε διὰ πρᾳοτέρου τόνου, τὸ μεγαλείτερον βάρος τῆς δυστυχίας ταύτης ἐπὶ σοῦ ἔπεσε. Ἀλλ' ἴσως τὴν ἐπανεύρωμεν, ἂς μὴν ἀπελπιζώμεθα. Ἡ καϋμένη ἡ μικρούλα!.. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ· ἐνόμιζα ὅτι τὰ ἔβλεπα ὅλα· καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἤμην ἐντελῶς τυφλός!..

[Ἕπεται συνέχεια].

Ο ΜΟΣΧΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΥΤΟΥ

Μόσχος ὁ μοσχοφόρος τάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν μηρυκαζόντων θηλαστικῶν, καὶ βιοῖ ἰδίως μὲν ἐν τῇ ὀρεινῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ, εὕρηται ὅμως πρὸς ἄρκτον καὶ πέραν τοῦ πόλου, πρὸς δὲ τὸν νότον ἄχρι τοῦ Τογκίνου καὶ αὐτῆς τῆς Κοχινχίνης. Ἐκ δυσμῶν δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἀπαντᾷ καθ' ἅπασαν τὴν ὀρεινὴν χώραν τῆς Ἀσίας. Κατὰ τὸ ἀνάστημα ἰσοῦται πρὸς νεαρὰν δορκάδα· τὸ δὲ χρῶμα ἔχει πυρρὸν ἀνάμικτον τεφρῷ καὶ λευκῷ, τοῦτο ὅμως παραλλάσσει σὺν τῇ ἡλικίᾳ καὶ κατὰ τόπους. Τὸ τρίχωμα αὐτοῦ εἶναι πυκνόν, ἁδρὸν, εὔθραυστον, περὶ δὲ τὸ μέσον τοῦ σώματος βοστρυχῶδες· ἡ οὐρὰ εἰς μὲν τὰ ἄρρενα εἶναι γυμνὴ κατὰ τὸ ἄκρον, τριχώδης δὲ εἰς τὰς θηλείας καὶ τὰ νεαρὰ αὐτῶν. Τὸ ζῷον στερεῖται κεράτων, οἱ κυνόδοντες δ' αὐτοῦ, οὓς ἔχει μόνον ἐν τῇ ἄνω σιαγόνι, εἶνε μακρότατοι καὶ ἐξέρχονται τοῦ στόματος, ἐπ' ὀλίγον κυρτοί, ὀξεῖς περὶ τὸ ἄκρον καὶ κοπτεροὶ πρὸς τὰ ὄπισθεν· τὸ ἐκτὸς τοῦ στόματος μέρος αὐτῶν μετρεῖ μῆκος ἓξ ὑφεκατομέτρων. Ὁ μοσχοφόρος θύλακος εὕρηται μόνον παρὰ τῷ ἄρρενι καὶ κεῖται κατωτέρω τοῦ ὀμφαλοῦ. Ὁ θύλακος οὗτος ἔχει σχῆμα ἐλλειψοειδὲς πεπλατυσμένον πρὸς τ' ἄνω καὶ κυρτὸν κάτωθεν. Ἐξωτερικῶς καλύπτεται ὑπὸ τοῦ δέρματος, οὗτινος αἱ τρίχες διευθύνονται πλαγίως πρὸς τὸν ἐκφορητικὸν πόρον αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀδένος στρωννύεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ εἰσχωροῦντος δέρματος μεταβληθέντος εἰς βλεννομεμβράνην πλήρη πτυχῶν, ῥαγάδων καὶ προεξοχῶν· ἐν ταύτῃ χέουσιν αἷμα πλεῖστα αἱματοφόρα ἀγγεῖα. Ὁλόκληρος ὁ θύλακος κεῖται μεταξὺ τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος καὶ τῶν κοιλιακῶν μυῶν· μυϊκός δέ τις χιτὼν σχηματίζει σφιγκτῆρα περὶ τὸν ἐκφορητικὸν πόρον. Ὁ μόσχος νωπὸς εἶναι ἡμίρρευστος, χρώματος πυρροῦ ὑπομέλανος· ἡ ὀσμή του ἰσχυρὰ καὶ ἡ γεῦσις πικρά· πρὸς δὲ εἶνε στερεός, κοκκώδης, εἰς τὴν ἁφὴν λιπώδης, καὶ καστάνινος. Ἐν τῷ ἐμπορίῳ φέρεται εἴτε ἐν αὐτῷ τῷ φυσικῷ θυλάκῳ, εἴτε ἄνευ αὐτοῦ.

Ν. Χ. Ἀποστολίδης.

Ἐμπορία τοῦ μόσχου.—Ὁ μόσχος, τὸ βαρύοσμον τοῦτο καὶ εἰς πάντας γνωστὸν μῦρον, προέρχεται ἐξ ὕλης ζωϊκῆς, ἣν ἀποκρίνει τὸ ὁμώνυμον ζῷον μόσχος (Moschus moschiferus), περιεχομένης ἐντὸς κύστεως τριχωτῆς, καὶ πλησίον τοῦ ὀμφαλοῦ τοῦ ἄρρενος ζῴου κειμένης. Τοῦτο ἦτο γνωστὸν ἀπὸ τῆς 6ης ἔτι ἑκατονταετηρίδος, καὶ ὁ κατὰ ταύτην ἀκμάσας Κοσμᾶς ὁ Ἰνδοπλεύστης ἀφηγεῖται ὅτι ἐθήρευον τὸ ζῷον τοῦτο ἀποκλειστικῶς, ἵν' ἀφαιρέσωσιν ἀπὸ τούτου τὸ πολύτιμον μῦρον. Ὁ Ἀβοὺ-Σαῒδ-Χασσὰν ἐκ Σιράφ, καὶ ὁ Μασουδὶ (11 ἑκατ.) διὰ μακρῶν διηγοῦνται τὰ κατὰ τὴν θήραν τοῦ μόσχου. Κατὰ τοὺς συγγραφεῖς τούτους ὅταν ἐκ τοῦ ζῴου ἀφαιρεῖται τὸ μῦρον αὐτό, δὲν εἶνε ἔτι ὥριμον· ἔχει ὀσμὴν δυσάρεστον, ἥτις ἐξατμίζεται μετὰ τὴν ἐντελῆ ἀποξήρανσιν τοῦ μόσχου. Τὸ μῦρον δὲ καθίσταται τέλειον ὅταν ὡριμάσῃ ὁ μόσχος εἰς τὸ σῶμα τοῦ ζῴου, τὸ ὁποῖον ἀπαλλάσσεται τούτου τριβόμενον ἐπὶ τῶν πετρῶν, ὥστε ἡ ἐκκρινομένη ὕλη ξηραίνεται εἰς τὸν ὕπαιθρον ἀέρα καὶ συλλέγεται ὑπὸ τῶν πρὸς συλλογὴν περιερχομένων τοὺς τόπους, τοὺς συχναζομένους ὑπὸ τοῦ ζῴου. Ἡ πρώτη ποιότης τοῦ μόσχου σπανίως ἐξάγεται τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς· διότι οἱ ἐγχώριοι ἡγεμόνες δημεύουσιν αὐτὸν πρὸς ἰδίαν χρῆσιν.

Ὁ μόσχος ζῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ περιλαμβανομένῃ μεταξὺ τοῦ Θιβὲτ καὶ τῆς Κίνας. Τὸ μῦρον δὲ τοῦ μόσχου τοῦ Θιβὲτ εἶνε ἀνωτέρας ποιότητος τοῦ τῆς Κίνας, διότι εἰς τὸ Θιβὲτ εὑρίσκει τὸ ζῷον φυτὰ ἀρωματώδη πρὸς τροφήν, μὴ φυόμενα ἐν Κίνᾳ καὶ διότι οἱ κάτοικοι τοῦ Θιβὲτ ἀφίνουσι τὸν μόσχον νὰ ὡριμάζῃ ἐν τῇ κύστει τοῦ ζῴου καὶ πωλοῦσιν ἀνόθευτον, ἐνῷ οἱ Κινέζοι καὶ ἐξάγουσι πρὸ τῆς ὡριμάνσεως καὶ νοθεύουσι.

Τὰ ἀνωτέρω καταδεικνύουσι πως τὰς γνώ-

Digitized by Google

σεις τῶν Ἀράβων ὡς πρὸς τὴν ἀρχικὴν καταγωγὴν τοῦ μόσχου. Οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς, οἱ πραγματευθέντες τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον, δίδουσι μόνον πλείονας εἰδήσεις ὡς πρὸς τὰ ὅρια τῶν χωρῶν ἐν αἷς ζῇ ὁ μόσχος. Κατ' αὐτοὺς πατρὶς τοῦ μόσχου εἶνε τὸ Θιβὲτ καὶ ἡ Κίνα, μέρη τινὰ κατόπιν τῆς Μέσης Ἀσίας κατοικούμενα ὑπὸ τῶν Κιργισίων, τῶν Κιτανῶν καὶ τῶν Κιμακίς, εἶτα ἡ Ἰνδοσινική, τὸ βασίλειον τοῦ Μουδζᾶ, ὅπερ πιθανῶς δὲν εἶνε ἕτερον ἢ τὸ Ἀρακὰν καὶ τέλος αἱ νῆσοι τῆς Κεϋλάνης, τῆς Ἰάβας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν ἀναμφιβόλως πλανῶνται· ὁ ὑπὸ τῶν συγγραφέων ὀνομαζόμενος Μόσχος Ἰνδικὸς θὰ ἤρχετο εἴτε ἐκ τῆς Ἰνδοσινικῆς, εἴτε ἐκ τῶν ὀρεινῶν χωρῶν τοῦ ἐσχάτου πρὸς βορρᾶν ὁρίου τῶν Ἰνδιῶν.

Οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἄραβες, εἰς ἄκρον φίλοι τῶν μύρων, ὡς μαρτυροῦσιν ἄπειρα χωρία τῶν ποιητῶν των, ἐκόμιζον τὸν μόσχον διὰ διαφόρων ὁδῶν. Ἓν δὲ τῶν αἰτίων, δι' ἃ ἐπροτίμων τὸν μόσχον τοῦ Θιβὲτ τοῦ τῆς Κίνας, ἦτο ὅτι ὁ τελευταῖος μόνον διὰ θαλάσσης ἐκομίζετο καὶ ἠλλοιοῦτο κατὰ τὸν διάπλουν, ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι ὁ τῆς Κίνας μετεφέρετο εἰς τὴν Δύσιν μόνον διὰ θαλάσσης. Ὁ μόσχος δὲ τῶν Ἱμαλαΐων ὀρέων ἢ τῆς Μέσης Ἀσίας μετεφέρετο εἰς τὴν θάλασσαν συντομώτερον διὰ τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Ὄντως δὲ ὁ Περσικὸς κόλπος δὲν εἶνε μακρὰν τοῦ Ἰνδοῦ καὶ ἐκεῖ ἀπεβίβαζον τὸν μόσχον εἰς λιμένα καλούμενον Δαρίν, γείτονα τοῦ Βαράϊν, ἐξ οὗ καὶ ἐκαλεῖτο *Μόσχος Δαρινί*. Εἰς προγενεστέρους χρόνους σημειοῦται καὶ ἡ πόλις τοῦ Ἄδεν ὡς ἀγορὰ μόσχου· ἀπέκτησε δὲ αὕτη τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, διότι μεταξὺ τοῦ Σινδ καὶ τῆς εἰσόδου τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἔνθα ἡ πόλις αὕτη κεῖται, ἡ ἀπόστασις δὲν εἶνε μεγάλη. Ἀλλὰ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ μόσχου, ὅπερ ἐκομίζετο εἰς τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀσίας, καθ' ἃ φαίνεται, ἀποκλειστικῶς ἤρχετο διὰ τῶν ὁδῶν τῆς γραμμῆς τῶν καραβανίων. Ἡ Περσία ἐλάμβανεν αὐτὸν διὰ τῆς Ταλάς, (πόλεως κειμένης μεταξὺ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἀρὰλ καὶ τῆς λίμνης Βαλκὰχ πρὸς Α. τοῦ Ὀτρὰρ) καὶ τῆς Κίβας (Χωρασμίας). Ὁ μόσχος δὲ τῶν ὀροπεδίων τῆς Μέσης Ἀσίας διήρχετο διὰ τοῦ Χοτὰν (Σογδιανῆς) καὶ Τουρκεστὰν (Μαβερανάρ, Παρατακινῆς) ὁ τοῦ Θιβὲτ ἐφέρετο εἰς Βουχάραν διὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Βαχὰν καὶ τοῦ Βαδαχὰν (ἐπὶ τοῦ ἄνω Ὤξου Βακτριανῆς). Ἐπὶ τέλους εἶνε βέβαιον ὅτι καὶ ὁ μόσχος τῆς Κίνας ὁ διὰ θαλάσσης ἐξαγόμενος συχνότατα θὰ παρελαμβάνετο καὶ ὑπὸ τῶν καραβανίων. Οἱ Ἀρμένιοι ἐπὶ παραδείγματι ἐγνώριζον τὸ μῦρον τοῦτο καὶ τὸ ἐλάμβανον διὰ ξηρᾶς. Ὁ Κλαβίγιος (1403—1406) εὗρεν ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῶν Μαρακανδῶν καὶ ὁ Ἴβν—Βατοῦτα ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Ταυρίδος τὸν μόσχον τοῦ Καρθάϋ μεταφερθέντα διὰ τῶν καραβανίων.

Ὁ μόσχος εἰσήγετο εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῶν μνημονευθεισῶν ὁδῶν. Ὁ Πεγολόττη σημειοῖ ὅτι εὑρίσκετο ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Ἀλεξανδρείας. Πολὺ δὲ πρότερον ἐμνημονεύετο εἰς τὰ δασμολόγια τῆς Πτολεμαΐδος.

Ἀπὸ τῆς 6ης καὶ τῆς 7ης ἑκατονταετηρίδος ἰατροί τινες ἕλληνες (Ἀέτιος καὶ Παῦλος Αἰγινήτης), διέτασσον τὴν χρῆσιν τοῦ μόσχου· ὡσαύτως, κατὰ μίμησιν τῶν Ἀράβων, οἱ ἰατροὶ τῆς σχολῆς τοῦ Σαλέρνου συχνάκις διέτασσον τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ὡς φαρμάκου· οὐχ ἧττον σπανίως μνημονεύεται μεταξὺ τῶν ἐμπορευμάτων τοῦ μέσου αἰῶνος, διότι ἕνεκα τῆς ὑπερόγκου αὐτοῦ ἀξίας δὲν ἦτο πολὺ διαδεδομένος καὶ μόνον ἐγίνετο χρῆσις τούτου εἰς τὴν ἰατρικήν.

Ἐν τῇ καταγραφῇ τοῦ θησαυροφυλακίου τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας τῷ 1418 μνημονεύεται κιβώτιον μόσχου ἀργυροῦν ἐν σχήματι μήλου (pomme de muz). Ἦτο ἓν τῶν μύρων ἅτινα μετεχειρίζοντο εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ χρίσμα τῶν ἡγεμόνων.

Οἱ περιηγηταὶ τῆς Δύσεως σπανίως προεχώρουν μέχρι τῶν χωρῶν, ἔνθα παράγεται ὁ μόσχος. Ὁ Βενιαμὶν Τουδέλας ὀρθῶς γράφει ὅτι ἦτο προϊὸν τοῦ Θιβέτ, ἀλλὰ τοῦτο ἐγνώριζεν ἐξ ἀκοῆς. Ὁ Μάρκος Πόλος εἶδεν ἰδίοις ὄμμασι τὸ ζῶον εἰς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Κίνας καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Θιβέτ, δὲν περιγράφει ὅμως αὐτὸ ἀκριβῶς, ἀλλὰ διηγεῖται πῶς ἐθηρεύετο καὶ προσθέτει ὅτι ἐν τῇ μογγολικῇ γλώσσῃ ἐλέγετο *γκοῦδερ*, καὶ ὅτι ὁ καλλίτερος μόσχος τοῦ κόσμου ἦτο ὁ τοῦ Σίγκου, δῆλα δὴ τοῦ Σίνιγκ-φοῦ, πόλεως γείτονος τοῦ Κουκου-Νόρ. Ὁ ἱεραπόστολος Ἰορδάνης Καταλάνη (1330—1336) γράφει γενικώτερον ὅτι ὁ καλλίτερος μόσχος παρήγετο ἐν τῷ κράτει τοῦ μεγάλου Χάνου (δηλ. τῆς Κίνας).

Ὅτε οἱ Πορτογάλλοι ἐγκαθιδρύθησαν ἐν Ἰνδίαις, μεγάλη ποσότης μόσχου ἐξαγομένη διὰ τὴν Δύσιν, κατ' ἀρχὰς μετεφέρετο εἰς Μαλάκκαν διὰ θαλάσσης, καὶ ἐντεῦθεν ἐκ νέου εἰς τὰς Ἰνδίας, ἐξ ὧν ἐκομίζετο εἰς Ἀλεξάνδρειαν εἴτε διὰ τοῦ Ἄδεν, εἴτε διὰ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Βηρυττοῦ. Ἑτέρα ποσότης μετεφέρετο διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς μέχρις Ὁρμοῦζ. Ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ λιμένες τοῦ Πεγοῦ καὶ τοῦ Τενασσερὶμ ἐξῆγον τὸν μόσχον εἰς Ἰνδοσινικήν.

(Μετάφρασις) Α. Μ.

Digitized by Google

ΣΦΡΑΓΙΣ ΕΞ .... ΟΥΡΑΝΟΥ

Ἀσύνηθές τι εἶνε βεβαίως κομψοτέχνημα, κατασκευαζόμενον ἐκ τῆς κοσμικῆς ὕλης, τῆς ἐξ οὐρανοῦ καταπιπτούσης, κοινότερον δὲ γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀερόλιθος. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἀννάμ, τοῦ βασιλείου ἐφ' οὗ ἐσχάτως ἡ Γαλλία ἐπεξέτεινε τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς, ἔχει σφραγῖδα ἐκ τοιαύτης ὕλης κατεσκευασμένην, ἧς ἡ ἱστορία εἶνε περίεργος.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας Φλουράνς, ἐπιθυμῶν ὅπως ἡ νέα ἐπικυρίαρχος τῆς χώρας τοῦ Ἀννὰμ καταλάβῃ παρὰ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς Δὸγκ-Χὰν τὴν ἐπιρροὴν ἣν ἀπήλαυεν ἡ τέως ἐπικυρίαρχος Κίνα, ἠθέλησε, τῇ συμβουλῇ περιηγητοῦ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον συμβιώσαντος μετὰ τοῦ Ἀνναμαίου ἄνακτος, νὰ ἀποστείλῃ αὐτῷ σφραγῖδα, δι' ἧς ὁ βασιλεὺς θὰ ἐκύρου τοῦ λοιποῦ τὰ ἔγγραφα αὐτοῦ καὶ ἥτις διὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς κεχαραγμένων θὰ ἀπετέλει οὕτως εἰπεῖν τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῆς γαλλικῆς κυριαρχίας. Ἀλλ' ὅπως ἡ σφραγὶς ᾖ ἀξία τῆς τε δωρούσης αὐτὴν Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ λαμβάνοντος αὐτὴν βασιλέως, ἔπρεπε νὰ χαραχθῇ ἐπὶ ὕλης σχετικῶς πολυτίμου, ὅπως τὸ δῶρον ἔχῃ ἐξαιρετικήν τινα ἀξίαν. Εὐφυὴς Γάλλος φυσικός, ὁ κ. Στανίσλαος Μενιέ, εἰς ὃν ἀπετάθησαν ζητοῦντες τὴν γνώμην του, ἐνόμισεν ὅτι εἰς «υἱὸν τοῦ οὐρανοῦ», ὡς ἀσμενίζει νὰ τιτλοφορῇ ἑαυτὸν ὁ Δὸγκ-Χάν, κάλλιστα ἥρμοζε σφραγὶς ἐξ ἀερολίθου, ἤτοι ἐξ *οὐρανίας* ὕλης κατεσκευασμένη, ἐφ' ᾧ καὶ ταύτην ἐπρότεινεν ὡς κατάλληλον, ὅπως φιλοτεχνηθῇ ἡ σφραγίς.

Ὁ ἀναγνώστης δέον νὰ γνωρίζῃ, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀερολίθων εἶνε ἐπιδεκτικοὶ ἐπεξεργασίας, τὰ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντῶντα στίγματα καθιστῶσιν τὸ ἐκ τοιαύτης ὕλης κατασκευαζόμενον κόσμημα ὡραιότατον.

Ὑπάρχουσιν ἄλλως γνωστὰ ἀντικείμενα ἐξ ὕλης ὑπεργείου. Οὕτω π. χ. τὸ μόνον σιδηροῦν ἀντικείμενον, ὅπερ ὁ κ. Σλῆμαν ἀνεῦρεν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Τροίας, εἶνε ἐγχειρίδιον ἐκ μετάλλου μετεωρικοῦ κατεσκευασμένον. Πρὸς τούτοις ὑπάρχει ἡ ἐξ οὐρανίου ὕλης κατὰ τὸ 1620 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Μογγόλων Γκεχὰν-Γουὶρ κατασκευασθεῖσα σπάθη, περὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ δὲ στρατηγοῦ Βολιβάρ, τοῦ ἐλευθερωτοῦ τῆς Βενεζουέλας καὶ τῆς Νέας Γρενάδας, διηγοῦνται ὅτι κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς ἔφερεν ξίφος διπλωματικὸν ἐξ ὕλης οὐρανίας σφυρηλατηθέν.

Εἰς τὸν κ. Μενιὲ ἀνετέθη ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀκατεργάστου ὕλης, οὗτος δὲ μετὰ πολλὰς ἀναδιφήσεις ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρῃ τὸ ζητούμενον ἐν Βιέννῃ, παρά τινι μεταλλεμπόρῳ, ἀντὶ 400 φράγκων. Ὁ ἀγορασθεὶς ἀερόλιθος εἶχε καταπέσει ἐν Πουλτούσκᾳ τῆς Πολωνίας, κατὰ τὸ 1868, ἦτο δὲ ἱκανῶς εὐμεγέθης καὶ κατάλληλος πρὸς ἐπεξεργασίαν.

Τὸ σχῆμα ὅπερ ἐδόθη εἰς αὐτὸν εἶνε στρεπτῆς στήλης μετὰ λαβῆς ὀγκώδους. Κάτωθεν ὁ λίθος περιεκλείσθη ἐντὸς ᾠοειδοῦς δίσκου ἐκ σφυρηλάτου χρυσοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐχαράχθη ἡ ὑπογραφὴ τοῦ βασιλέως σινιστί. Κύκλῳ ἐχαράχθησαν γαλλιστὶ αἱ λέξεις: Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗ Α. Μ. ΤΩ ΔΟΓΚ-ΧΑΝ, ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΟΥ ΑΝΝΑΜ.

Κ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΚΑΝΑΡΗ

Ἀφ' οὗ ἀπέτυχεν ὁ κατὰ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σταθμεύοντος τουρκικοῦ στόλου πλοῦς τοῦ Κανάρη, ἐπέστρεφεν αὐτὸς καὶ τὸ πλήρωμά του ἐν κακῇ καταστάσει, διότι ἐστεροῦντο καὶ ἄρτου καὶ ὕδατος. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἔπλεον οὐριοδρομοῦντες, εἷς τῶν ναυτῶν ἀφ' οὗ ἐπὶ μακρὸν παρετήρησεν, ἀπετάθη πρὸς τὸν Κανάρην·

— Καπετὰν Κωνσταντῆ, ἕνα καράβι ἀπὸ μακριά.

— Καλά! ἀποκρίνεται ἡσύχως ὁ Κανάρης.

Μετὰ ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν, ὅτε τὰ πλοῖα ἀμφότερα εὑρέθησαν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, οἱ ναῦται διέκριναν ὅτι τὸ πλοῖον ἐκεῖνο ἦτο μέγα αὐστριακὸν ἱστιοφόρον.

— Ἐμπρὸς παιδιά! πιάστε τοὺς γάντζους, προστάττει ὁ Κανάρης.

Τινὲς ἔλαβον τοὺς γάντζους, ἄλλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Κανάρης, ἔλαβον τὰ ὅπλα των, καὶ ἕτεροι ἐκωπηλάτουν. Μετά τινας στιγμὰς ἡ λέμβος τοῦ Κανάρη προσήγγισε εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς πλοῖον. Τότε ὁ Κανάρης μετὰ τοῦ ἀχωρίστου αὐτοῦ συντρόφου Μικὲ καὶ ἄλλων τινῶν ναυτῶν ἀναρριχᾶται εἰς αὐτὸ κρατῶν πιστόλαν, καὶ παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ αὐστριακοῦ πλοιάρχου.

— Τί θέλετε; ἐρωτᾷ ἔντρομος οὗτος.

— Θέλουμε, ἀπεκρίνατο ὁ Κανάρης, νὰ μᾶς δώσῃς, ψωμί, τυρί, νερὸ καὶ ἀπὸ ὅ,τι ἄλλο ἔχει τὸ καράβι, γιατὶ ψοφοῦμε ἀπὸ τὴν πεῖνα.

Ὁ πλοίαρχος ἔντρομος προστάττει τοὺς ναύτας του νὰ φέρωσι ψωμιά, τυριά, ἓν βαρέλιον σαρδέλλες καὶ ὕδωρ ἐπαρκές.

Ἀφ' οὗ πάντα ταῦτα κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν λέμβον, ὁ Κανάρης λέγει πρὸς τὸν πλοίαρχον·

— Ἐπειδὴ δὲν ἔχω λεπτὰ νὰ σὲ πληρώσω,

Digitized by Google

γράψε σ' ἕνα χαρτὶ πόσα κάμνουν καὶ φέρε το νὰ τὸ ὑπογράψω.

— Δὲν κάμνουν τίποτε! ἀποκρίνεται ὁ πλοίαρχος.

—Βρὲ φέρε το καὶ γράψε δυὸ χιλιάδες γρόσσα!

Ἀφ' οὗ ὑπέγραψε τὸ χαρτὶ ὁ Κανάρης λέγει ἀφελῶς·

— Τὸ ἔθνος μας θὰ σὲ πληρώσῃ.

— Ἀλλά, ἐτόλμησε ν' ἀποκριθῇ ὁ πλοίαρχος, σεῖς δὲν ἔχετε ἔθνος!

Τότε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κανάρη ἀπήστραψαν καὶ μετὰ θυμοῦ ἅμα καὶ περιφρονήσεως εἶπε·

— Σὰν δὲν ἔχομεν ἔθνος, βρέ, θὰ κάνουμε!

Ἐπὶ τέλους ἀπεχωρίσθησαν, καὶ ὁ Κανάρης αἰσίως ἔφθασεν εἰς τὴν πατρίδα του.

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν, ἀφ' οὗ ἡ Ἑλλὰς ἠλευθερώθη, ὁ Κανάρης ἦτο ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν καὶ ὁ καπετὰν Μικὲς πλοίαρχος ἐμπορικοῦ πλοίου! Ἔτυχέ ποτε ὢν ὁ Μικὲς εἰς τὸ Γαλάζιον διὰ νὰ ἀγοράσῃ σῖτον. Ἐκεῖ συνήντησε τὸν Αὐστριακὸν πλοίαρχον, ὅστις ὅμως τότε τὸν ἀνεγνώρισε, ὅταν ὁ καπετὰν Μικὲς τῷ ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην του τὰς τόσον δυσαρέστους διὰ αὐτὸν στιγμάς. Τὸν παρεκίνησε νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ πληρωθῇ ὅπερ μετὰ πολλὰς ἀντιστάσεις ὁ πλοίαρχος ἔπραξε.

Μίαν πρωΐαν λοιπὸν ὁ καπετὰν Μικὲς μετὰ τοῦ Αὐστριακοῦ πλοιάρχου ὑπῆγον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν· ὁ καπετὰν Μικὲς ἐρωτᾷ, ἐὰν ὁ ὑπουργὸς εἶνε εἰς τὸ γραφεῖόν του, λαβὼν δὲ καταφατικὴν ἀπάντησιν εἰσέρχεται μετὰ τοῦ πλοιάρχου.

— Ἐξοχώτατε! (ποῦ ἄλλοτε, ποῦ τὸν ἐκάλει καπετὰν Κωνσταντῆ) ἐξοχώτατε, ἐνθυμεῖσαι ποῦ ὑπέγραψες γιὰ δυὸ χιλιάδες γρόσσα εἰς ἕνα πλοίαρχον πλησίον 'στὴν Ἀλεξάνδρα;

Μετά τινων στιγμῶν σιωπὴν ὁ Κανάρης εἶπε·

— Ἔ! Ναί, ἐνθυμοῦμαι.

— Νὰ λοιπόν, ὁ πλοίαρχος ἦρθε γιὰ νὰ πάρῃ τὸν παρᾶ, ἀποκρίνεται ὁ Καπετὰν Μικές.

Τότε ὁ Κανάρης ἐζήτησε τὴν ἀπόδειξιν, τὴν εἶδε καὶ μετά τινας μομφὰς ἂς ἔκαμε εἰς τὸν πλοίαρχον διὰ τὴν ἄστοχον φράσιν του, ὑπέγραψεν ἔνταλμα καὶ ὁ πλοίαρχος ἐπληρώθη 1).

ΑΓΓΛΙΚΗ ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑ

Ἡ Ἀγγλία εἶνε ἡ πατρὶς τῶν μεγάλων ἰδιοτρόπων, ἀλλ' ὀλίγοι δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὸν σὶρ Οὐίλλιαμ Δράγς, ὅστις κατέστη ἤδη ὁ ἥρως τῆς ἡμέρας ἕνεκα τοῦ ἑξῆς ἀπιστεύτου συμβάντος.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1886 ὁ εἰρημένος κύριος ἵνα κατέλθῃ εἰς τὸν λιμένα ἐκ τοῦ κέντρου τῆς πόλεως Brighton ἐμίσθωσεν ἅμαξαν ἀγοραίαν. Ἐν τῷ λιμένι ἠγκυροβόλει τὸ θαλαμηγὸν αὐτοῦ.

— Πρόσμενε! εἶπε πρὸς τὸν ἀμαξηλάτην καὶ ἐπεβιβάσθη εἰς τὸ πλοῖον.

Ἐσκόπει ἁπλῶς νὰ κάμῃ μικρὸν θαλάσσιον περίπατον, ὅπως δοκιμάσῃ τὸ καινουργὲς σκάφος. Ἀλλὰ τόσον ηὐχαριστήθη ἐκ τοῦ δρόμου, ὥστε ἀπεφάσισεν αἴφνης ἀντὶ νὰ στρέψῃ πρῶραν πρὸς τὸν λιμένα, νὰ στρέψῃ πρὸς τὰ ἀνοικτὰ καὶ... νὰ περιπλεύσῃ τὴν γῆν!!

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ ἀμαξηλάτης τί ἔπραττε; Ἄξιος συμπολίτης τοῦ μισθώσαντος αὐτὸν ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει παρὰ τὴν ἀποβάθραν.

Τὴν ἐπομένην, τὴν μεθεπομένην, ἐπὶ ἑβδομάδα, ἐπὶ μῆνα ἀκίνητος ἐκεῖ! Ἔλαβε μόνον τὴν ἄδειαν νὰ καλύψῃ διὰ προχείρου στεγάσματος ἑαυτὸν καὶ τὸν ἵππον.

Ἓν ἔτος παρῆλθεν!

Ὁ ἀμαξηλάτης ἐκεῖ πάντοτε καθήμενος ἐν τῇ ἀνοικτῇ θυρίδι τῆς ἁμάξης μὲ τὴν καπνοσύριγγα εἰς τὸ στόμα καὶ τὴν μάστιγα ἀνὰ χεῖρας.

Ὁ ἵππος ἐν διηνεκεῖ ἀκινησίᾳ διατελῶν ἐπαχύνθη ὡς χοῖρος σιτευτός.

Τέλος μίαν πρωΐαν ὁ νησοσκόπος ἀνήγγειλε τὴν ἄφιξιν τοῦ θαλαμηγοῦ, ἐφ' οὗ περιπλεύσας τὴν γῆν ἐπανήρχετο ὁ σὶρ Οὐΐλλιαμ Δράγς.

Πρῶτον ἄνθρωπον ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ συνήντησε τὸν ἀμαξηλάτην.

Οὐδόλως ἐξεπλάγη ἐπὶ τούτῳ· τὸ βρετανικὸν αὐτοῦ φλέγμα δὲν ἐταράχθη:

—All right! εἶπεν· πόσα κάμνει νὰ σοῦ πληρώσω;

Ὁ ἀμαξηλάτης ἐξάγει λεπτομερῆ λογαριασμόν.

Τὸ ὀφειλόμενον μίσθωμα ἀνήρχετο εἰς πεντακοσιάδα λιρῶν στερλινῶν.

Ὁ ἄγγλος δίχως νὰ συνοφρυωθῇ κἂν ἐξάγει μέγα χαρτοφυλάκιον, λαμβάνει ἐξ αὐτοῦ ἐπιταγὴν καὶ συμπληρῶν διὰ τοῦ ἄνω ποσοῦ τὰ κενὰ δίδει εἰς τὸν ἀμαξηλάτην αὐτήν, ἵνα πληρωθῇ παρὰ τῆς τραπέζης.

— Τώρα, λέγει, πήγαινέ με εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Φθάνει ἐκεῖ καὶ σπεύδει νὰ εἰσέλθῃ.

Ὁ ἀμαξηλάτης τὸν σταματᾷ.

—Καὶ τὸ ἀγώγι μου;

— Ἀλήθεια!...

Καὶ δίδει δύο σελλίνια!....

Οὐδὲν καταβάλλει πλειότερον τὸ πνεῦμα τῶν παίδων, ὅσον ὁ διδάσκαλος ὁ ὑπερμέτρως αὐστηρὸς καὶ δυσκόλως εὐχαριστούμενος.

1. «Καθημερινή».

Digitized by Google

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἡ πραότης εἶνε ἡ μεγίστη δύναμις.

—

Ἡ ὀκνηρία, μαρασμὸς οὖσα τῆς ψυχῆς, εἶνε ἅμα καὶ ἀνεξάντλητος πηγὴ ἀνίας.

—

Ὁ συνετὸς ἄνθρωπος ἐντρέπεται διὰ τὰ ἐλαττώματά του, ἀλλὰ δὲν ἐντρέπεται νὰ τὰ διορθώνῃ.

—

Θέλεις νὰ σὲ ἐπαινῶσιν οἱ ἄλλοι; Μὴν ἐπαινεῖς σεαυτὸν ὁ ἴδιος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸ ἐν Παρισίοις φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐδωρήθη ἐσχάτως μοναδικὴ συλλογή, ἀποτελουμένη ἐκ κηρίνων ἐκτύπων εἰς φυσικὸν μέγεθος καρπῶν τοῦ τροπικοῦ. Πάντα τὰ εἴδη ἀντιπροσωπεύονται μετὰ κλάδων φερόντων φύλλα καὶ καρπούς, ἡ ἐργασία δὲ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν ἀπήτησεν ὑπομονὴν ἀνήκουστον καὶ χρόνον πολύν. Ὁ φιλοτεχνήσας τοὺς καρποὺς ἦτο Γάλλος τις πρώην λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ, ὅστις παραμείνας ἐν Ἰταλίᾳ εἶχεν ἐκμάθει τὴν μέθοδον τῆς διὰ κηροῦ κατασκευῆς διαφόρων ἐκτυπωμάτων, μεταβὰς δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τὸ πρῶτον μὲν εἰς τὰς Ἰνδίας, εἶτα δὲ εἰς Ἅγ. Μαυρίκιον, ὅπου καὶ ἐγκατέστη παραιτηθεὶς τοῦ βαθμοῦ του, ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν κατέγινεν εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτῷ ἀσχολίαν καὶ οὕτως ἀπήρτισε τὴν σπανίαν ταύτην συλλογήν, ἥτις ἔλαβε τὸ ὄνομα Carporama. Κατὰ τὸ 1826, ἡ συλλογὴ μετηνέχθη εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐξετέθη εἰς κοινὴν θέαν, ἀλλ' ὀλίγοι ἔτυχον τότε τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐπισκεφθῶσιν αὐτήν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κατασκευαστοῦ περιῆλθεν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, οἵτινες τηρήσαντες ταύτην ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη δωροῦσι νῦν εἰς τὸ Κράτος. Ἡ συλλογὴ πρόκειται νὰ ἐκτεθῇ ἐν ἰδιαιτέραις τοῦ μουσείου αἰθούσαις καταλλήλως.

Ἡ ὁμίχλη τοῦ Λονδίνου, ἡ τοσοῦτον βλάπτουσα τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων αὐτοῦ καὶ ζημιοῦσα τὰ βαλάντιά των, καθίσταται πρόξενος σημαντικῶν ὠφελειῶν εἰς τὰς ἑταιρίας τοῦ φωταερίου, αἵτινες κατὰ τὰς ὁμιχλώδεις ἡμέρας ποιοῦσι κατανάλωσιν ἀερίου πολὺ μεγαλειτέραν τοῦ συνήθους. Οὕτως ἡ κατανάλωσις τῆς ἑταιρίας Gas Light and Coke κατὰ τὴν 16 Νοεμβρίου ἀνῆλθεν εἰς 103 664 000 κυβικοὺς πόδας, ἤτοι 35 000 000 πόδας πλέον ἢ τὴν ἀντίστοιχον ἡμέραν τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὸ ὑπερβάλλον τοῦτο δὲ ἀντιπροσωπεύει τὴν ἐτησίαν κατανάλωσιν πόλεως ἐκ 10-12,000 κατοίκων. Αἱ δύο ἄλλαι τῆς ἀγγλικῆς μητροπόλεως φωτιστικαὶ ἑταιρίαι παρέσχον ἀμφότεραι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην 45,000,000 κυβικῶν ποδῶν ἀερίου, τουτέστιν ἡ ὅλη κατανάλωσις φωταερίου ἐν Λονδίνῳ, κατὰ τὰς ὁμιχλώδεις ἡμέρας, ἀνέρχεται εἰς 150,000,000 κυβικῶν ποδῶν περίπου, ποσὸν οὗ ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 525,000 φράγκων, ἐξ ὧν τὰς 175-200,000 ἀντιπροσωπεύει ἡ ἐπὶ πλέον τοῦ συνήθους κατανάλωσις. Σημειωτέον ὅτι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἶνε οἱ ἐνδεικνύοντες τὴν μεγαλειτέραν κατανάλωσιν ἀερίου ἐν Λονδίνῳ, καίτοι ἄλλοτε, ὡς κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1880, ὁμίχλαι πυκναὶ ἐπὶ ἡμέρας ἐκάλυπτον τὸ παρὰ τὸν Τάμεσιν ἄστυ. Οὐχ ἧττον ἔκτοτε καὶ ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λονδίνου ηὐξήθη καὶ αἱ βιομηχανικαὶ ἐφαρμογαὶ τοῦ φωταερίου ἔλαβον ἔκτασιν πολλῷ σπουδαιοτέραν.

Περίεργον γεγονός, μαρτυροῦν ἀληθῆ νηπιότητα ἐν τῇ τελωνιακῇ δασμολογήσει, συνέβη ἐσχάτως ἐν Ρωσσίᾳ, εἰς τὸ τελωνεῖον τῆς ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς πόλεως Λιβάου. Εἶχε κομισθῇ ἐκ Παρισίων συσκευὴ δύτου, πρὸς χρῆσιν τῆς εἰς τὸν καθαρισμὸν τοῦ λιμένος ἐργαζομένης ἑταιρίας. Ἀλλὰ τὸ δασμολόγιον δὲν περιεῖχε εἰδικῶς τοιοῦτο ἄρθρον καὶ τὸ τελωνεῖον ἐτηλεγράφησεν εἰς τὴν ἐν Πετρουπόλει κεντρικὴν διοίκησιν, ἥτις ἀπήντησε λακωνικῶς: «Δασμολογήσατε συμφώνως πρὸς τὰ κείμενα». Εὑρίσκουσα ἥκιστα σαφῆ τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἡ ἐν Λιβάου τελωνιακὴ ἀρχὴ ἀπεφάσισε νὰ δασμολογήσῃ χωριστὰ ἓν ἕκαστον τῶν ἀποτελούντων τὴν συσκευὴν ἀντικειμένων. Τὰ διάφορα μεταλλικὰ αὐτῆς μέρη ἐδασμολογήθησαν ὡς κατειργασμένα μέταλλα, τὰ ἐκ καουτσοῦ ὡς κατειργασμένον καουτσοῦ κτλ. Ἀλλ' ὅτε ἔφθασαν εἰς τὰ ὑποδήματα, ἡ ἀμηχανία ἐπετάθη. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ συσκευὴ προήρχετο ἐκ Παρισίων κατέταξαν ταῦτα εἰς τὸ ἄρθρον παρισινὰ ὑποδήματα καὶ ὑποδημάτια! ὧν τὸ τέλος εἶνε ἐξαιρετικῶς βαρύ. Αὐτοὶ οἱ πάτοι τῶν ὑποδημάτων ἐκ μολύβδου σφυρηλάτου ἐφορολογήθησαν ὡς κατειργασμένος μόλυβδος καὶ οὕτως ὁ ὁλικὸς δασμὸς τῆς συσκευῆς ἀνῆλθεν εἰς τὸ οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσὸν τῶν τριακοσίων ἑβδομήκοντα πέντε φράγκων.

Ἡ ὁλικὴ παραγωγὴ κατόπτρων ἐπὶ τῆς γῆς ὑπολογίζεται ἐτησίως εἰς τετραγωνικὰ μέτρα οὕτως: Ἡ Ἀγγλία παράγει 700, 000 τετρ. μ. κατόπτρων, ἡ Γαλλία 500, 000, ἡ Βελγικὴ 400, 000, ἡ Γερμανία 370, 000, καὶ ἡ Ἀμερικὴ 100, 000, ἤτοι τὸ ὅλον πλείονα τῶν 2 ἑκ. τετραγωνικῶν μέτρων. Ἡ τιμὴ τῶν κατόπτρων ἠλαττώθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλως. Ἓν τετραγωνικὸν μέτρον κατόπτρου, τιμώμενον 205 φρ. τῷ 1802, 127 φρ. τῷ 1833, 61 φρ. τῷ 1856, τιμᾶται 40 μόνον φράγκων τῷ 1887. Κάτοπτρον τεσσάρων τετραγωνικῶν μέτρων τῷ 1802 ἐτιμᾶτο 3644 φράγκων, σήμερον δὲ τιμᾶται μόνον 227.

Ὁ Ἀγαθόπουλος συναντᾷ φίλον του καθ' ὁδόν:

— Ποῦ πᾷς ἔτσι λουσαρισμένος;

— Νὰ χαιρετίσω τὸν κύριον Μιχαλάκη.

— Τί ἑορτὴ ἔχει;

— Διπλῆ ἑορτή, τὰ 'δικά του γενέθλια καὶ τῆς μικρῆς του κόρης.

— Τὴν ἴδια 'μέρα;

— Τὴν ἴδια 'μέρα γεννήθηκαν.

Ὁ Ἀγαθόπουλος συνοφρυοῦται:

— Νὰ σοῦ 'πῶ, αὐτὰ τάστεῖα νὰ τὰ πουλᾷς ἀλλοῦ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1163

Digitized by Google

'Αριθ. 625 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 20 Δεκεμβρίου 1887

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Πρὸ ἡμερῶν ξενίζων γνώριμόν μου ἐκ Γερμανίας, διῆλθον μετ' αὐτοῦ καὶ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου· ἀλλὰ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἵλκυσε πρὸ πάντων τὸ παρακείμενον πολύκοσμον οἰκοδόμημα, καὶ οἱ διάχρυσοι καὶ κατάγλυφοι ἀετοί του, καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὸ αἰωρούμενα ἀγάλματα, καὶ μετ' ἐνδιαφέροντος μ' ἠρώτησε τί ἄρα μέγαρον ἦν τοῦτο· ὅτε δὲ τῷ εἶπον ὅτι εἶναι ἡ Ἀκαδημία, τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ ἐκορυφώθη εἰς ἐνθουσιασμόν. «Ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν! ἀνέκραξεν. Ἡ Ἀκαδημία τῆς πόλεως τοῦ Πλάτωνος! Ἤθελε μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ παραστῶ εἰς μίαν τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς;» Ἐγὼ δέ, θορυβηθείς, τῷ ἀπήντησα συγκεχυμένως πως ὅτι ἡ Ἀκαδημία πρὸς τὸ παρὸν δὲν συνεδριάζει, καὶ ἔπειτα ἐπροσπάθησα ἀλλαχοῦ νὰ ἀσχολήσω τὴν προσοχήν του, διότι ὁμολογῶ τὴν ἄγνοιάν μου τί καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ τῷ ἀπαντήσω. Θέλω δ' ἐδῶ νὰ ἐκθέσω τοὺς λόγους τῆς ἀμηχανίας μου, οὓς εἰς ἐκεῖνον ἀπέκρυψα.

Πρὸ οὐκ ὀλίγων ἐτῶν, πρὸ τριακονταεπτὰ καὶ ἐπέκεινα, ἀνελογιζόμην τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως Ἀκαδημίας ἐν Ἑλλάδι. Ἡ δι' ἡρωϊκοῦ ἀγῶνος ἀναγεννηθεῖσα πατρὶς ἡμῶν ἐστὶ χώρα σχετικῶς ἀσθενὴς καὶ μικρά, ἀλλ' ἐστὶν ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν δυσχέρειαν τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς παρελθόντος. Ἐνθουσιωδῶς ἐπεκροτήθη ἡ ἀνάστασις αὐτῆς πρὸ πάντων διότι ἀνίστατο τὸ ἔθνος τὸ ποδηγετῆσαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν πολιτισμόν. Ἂν φανῶμεν κατὰ τοῦτο ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν προγόνων ἡμῶν βαδίζοντες, θέλομεν ἔχει τὰς εὐγενεστέρας καρδίας ὑπὲρ ἡμῶν παλλομένας, τὴν κοινὴν γνώμην τῶν λαῶν ἡμῖν ἐπικροτοῦσαν, καὶ τοὺς τὴν πολιτικὴν στάθμην ἐν χερσὶν ἔχοντας ἀγαλλομένους ὅτι ἀνέκυψεν ἔθνος δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ἐν καιροῖς δυσκόλοις ὡς σπουδαῖον στοιχεῖον ἰσορροπίας. Αἱ προσπάθειαι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἵνα καταλάβῃ ἐν τῷ πολιτισμῷ ἣν θέσιν οἱ πρόγονοι αὐτοῦ τῷ ἐκληροδότησαν θέλουσιν—οὕτως ἐφρόνουν τότε καὶ φρονῶ ἔτι σήμερον—πολὺ συντονώτερον καὶ ἀσφαλέστερον παρασκευάσει τὸ ποθούμενον αὐτοῦ μέλλον, ἢ ὅλοι στρατοὶ καὶ στόλοι, καὶ ἂν εὐχερὴς καὶ ἐφικτὸς ἦτον αὐτῶν ὁ καταρτισμός. Ἀντὶ ἐχθρικῶς ν' ἀντιταττώμεθα πρὸς ἄλλους λαούς, δυναμένους ἴσως καὶ νὰ ὑπερτερῶσιν ἡμῶν ἐνίοτε ἐν ὑλικῇ δυνάμει, πρέπει μᾶλλον ἐν εὐγενεῖ ἁμίλλῃ ὑπεροχὴν νὰ ἐπιδιώκωμεν, προσπαθοῦντες νὰ πρωταγωνιστῶμεν εἰς βαθμὸν μὴ ἐπιδεχόμενον ἀμφισβήτησιν.

Τούτου ἕνεκα, ἀφ' ὅτου πρὸ 56 ἐτῶν εἶχον προσληφθῆ (ὡς σύμβουλος ἢ πρῶτος πάρεδρος, ὡς τότε ἐλέγετο) εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε θέσις ἀνωτέρα μοὶ ἐπροτάθη (ἡ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἀντιβασιλείας), ἣν ἠρνήθην νὰ δεχθῶ, ἐφρόνουν ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ κυριωτέρα ὁδὸς δι' ἧς ἡ Ἑλλάς, ἀφ' οὗ κατέθεσε τὰ ὅπλα, ἤθελε φθάσει εἰς τὸν ἐπίζηλον αὐτῆς προορισμόν, καὶ ἐπρέσβευον ὅτι οὐδεμιᾶς προσπαθείας πρέπει νὰ φεισθῇ ἵνα καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὅσον τάχιον καὶ ἔτι πλεῖον ἐξευγενιζόμενος, ἀναπτύσσηται, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη ἀναγκάζωνται ν' ἀνομολογῶσι τὰς τοιαύτας αὐτοῦ προσπαθείας.

Οὕτως ἀφ' οὗ ὅσον μοι ἐνῆν ἠγωνίσθην ὑπὲρ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου, ὠνειρευόμην ἔκτοτε ἤδη τὴν ἵδρυσιν Ἀκαδημίας, καὶ ἄλλας μὲν πολλὰς ἐγγυωμένης ὑπηρεσίας, καὶ δὴ καὶ τὴν ῥύθμισιν τῆς γλώσσης καὶ συνεπῶς καὶ τῆς φιλολογίας, πρὸ πάντων ὅμως μελλούσης νὰ θέσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν αὐτὴν βαθμίδα τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως μετὰ τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων χωρῶν, καὶ νὰ συνδέσῃ μονίμους ἐπιστημονικὰς σχέσεις μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐκείνων.

Ὅτε κατὰ τὸ 1848, γραμματεὺς ὢν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, εἶχον ἰδεῖ αὐτὴν χωλαίνουσαν δι' ἔλλειψιν χρηματικῶν κεφαλαίων, διελογίσθην τότε νὰ μετατρέψω τὸν ὀργανισμὸν αὐτῆς οὕτως, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ τὸν πρῶτον πυρῆνα Ἀκαδημίας, ἐχούσης, πλὴν τῶν τέως συντελῶν μελῶν, καὶ ἄλλα, τὰ βουλευόμενα, ἐκλεγόμενα διὰ ψήφων μεταξὺ τῶν διὰ συγγραφῶν ἀποδειχθέντων ἀξίων τοιαύτης ἐκλογῆς, καὶ τῶν ἐκλογέων ἐπίσης τὰ αὐτὰ προσόντα ἐχόντων.

Digitized by Google

Μικρὸν δὲ μετὰ ταῦτα, ἀποδημήσας εἰς Εὐρώπην, καὶ διελθὼν διὰ Μονάχου, ἐπειδὴ εἶχον τὴν τιμὴν νὰ συγκαταριθμῶμαι μετὰ τῶν ἀντεπιστελλόντων μελῶν τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας, προσεκλήθην εἰς μίαν τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς, καὶ ἐκεῖ ἐγερθεὶς ὁ πρόεδρος αὐτῆς, ὁ κλεινὸς Θείρσιος, ἠγόρευσε διὰ μακρῶν περὶ τῆς χαρᾶς μεθ' ἧς αἱ ἐν Εὐρώπῃ Ἀκαδημίαι ἤθελον ἀσπασθῆ τὴν ἵδρυσιν συναδέλφου τοιαύτης ἐν Ἑλλάδι, μεθ' ἧς νὰ δύνανται ν' ἀνταποκρίνωνται, καὶ περὶ τῶν ἀνυπολογίστων ὠφελημάτων, ἠθικῶν τε καὶ ἐπιστημονικῶν, ὧν αὕτη ἤθελε γίνει πρόξενος εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα.

Τότε δὲ λαβὼν τὸν λόγον καὶ ἐγὼ εἰς ἀπάντησιν, εἶπον ὅτι πάντες ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐμφοροῦνται πεποιθήσεων, καὶ οὐ μόνον κατὰ τὴν κοινὴν ἀξίωσιν ἡ Ἀκαδημία θέλει προσεχέστατα ἱδρυθῆ, ἀλλὰ ὅτι καὶ τὸ πρῶτον βῆμα ἐγένετο ἤδη, καὶ ἀνέπτυξα τὰ περὶ τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, εἰς ἃ ἐπευφήμησαν τοῦ Μονάχου οἱ παρεστῶτες σοφοί.

Ἡ πρόθεσίς μου ἦν τότε, ἅμα ἐπανερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ συντελέσω εἰς τὸ νὰ ὀργανισθῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ φυσικοϊστορικὴ Ἑταιρία, ὡς εἶχον ἤδη συνεννοηθῆ μετὰ τῶν κυριωτέρων μελῶν αὐτῆς, καὶ τότε αἱ δύο ἑταιρίαι ἑνούμεναι θ' ἀπετέλουν αὐτὸ τοῦτο Ἀκαδημίαν, ἧς ἡ συμπλήρωσις θὰ ἦτον πλέον εὐχερεστάτη καὶ ἀναπόφευκτος.

Ἀλλ' ἐπανελθών, εὗρον, ὅτι τὸ ἔργον, καὶ αἱ ἐλπίδες μου, εἶχον ἐν τῷ μεταξὺ ναυαγήσει. Κατὰ τὴν πρώτην ἤδη ἐκλογὴν τῶν βουλευομένων μελῶν εἶχον γείνει ἐκ προμελέτης παρατυπίαι, δι' ὧν παρεσέδυσαν μεταξὺ αὐτῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑταιρίας, μέλη μὴ ἔχοντα τ' ἀπαιτούμενα προσόντα εἴτε τῶν εἰδικῶν γνώσεων, εἴτε καὶ ἄλλα, διότι μεταξὺ τῶν ἐκλογέων παραδόξως εἶδον παρουσιασθέντας καὶ ψηφίσαντας παρεγγράπτους, οἵτινες ἦσαν ξένοι τῇ ἑταιρίᾳ. Καὶ τότε μὲν ἐξανέστην κατὰ τούτου· ἀλλὰ προσκρούσας εἴς τινων τὴν ἐπιμονήν, καὶ πιστεύσας ὅτι, εἰ καὶ ὑπὸ κακῶς ἐννοουμένης φιλαυτίας ὡρμῶντο, θὰ εἰργάζοντο ὅμως οὐχ ἧττον ἵνα ὑπ' αὐτοὺς τὸ ἔργον εὐοδωθῇ, ἐνέδωκα πρὸς ἀποφυγὴν περαιτέρω κωλυμάτων καὶ ἀναβολῶν, καὶ ἐπὶ τῇ ἐπιμονῇ των ἐδέχθην νὰ καταταχθῶ καὶ αὐτὸς μεταξὺ τῶν βουλευομένων μελῶν, ὅπερ κατ' ἀρχὰς εἶχον ἀποποιηθῆ, ἵνα μὴ ὑποτεθῇ ὅτι εἰς ἰδιοτελῆ τοιοῦτον σκοπὸν ἀπέβλεπον αἱ ἐνέργειαί μου.

Οὕτως εἶχον τὰ τῆς Ἑταιρίας ὅτε ἀνεχώρησα εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν ἐπιστροφήν μου δ' ἀμέσως εἶδον ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς ἐσφαλμένως κατενοήθη ὑπὸ τῶν ἀναλαβόντων αὐτῆς τὰς ἀρχάς, καὶ ὅτι ἡ ἀποτυχία αὐτῆς, ἐκτραπείσης ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων, ἦν ἤδη πλήρης. Ἐν τῷ νέῳ κανονισμῷ ὡρίζετο ὅτι ὁ Σύλλογος τῶν βουλευομένων μελῶν ἐκλέγει ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ἀριθμόν τινα (νομίζω τεσσαράκοντα) μελῶν ἰσοβίων καὶ ἐπιτίμων. Ἐπὶ τῆς ἀπουσίας μου λοιπὸν εὗρον ὅτι ἤρξατο ὁ Σύλλογος τῆς ἐκλογῆς, καὶ ἐτίμησε διὰ διπλώματος ἕνα καὶ μόνον, Γερμανόν τινα, δὲν ἠξεύρω ποῖον, φαρμακοποιὸν ἐν Πειραιεῖ. Κατὰ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἤγειρα ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει ἐπιμόνως φωνήν. Ὁ Κ. φαρμακοποιὸς ἐδύνατο νὰ ᾖ κατὰ πάντα ἄξιος λόγου· ἀλλὰ βεβαίως ἐν Εὐρώπῃ ὑπῆρχον ἄλλοι, οἷος ὁ Bœckh, ὁ Gerhard, ὁ Leack καὶ ἐπίσημοι Γάλλοι, Ἄγγλοι, Ἰταλοί, πολὺ ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα, ὧν ἡ παγκόσμιος ὑπόληψις ἔπρεπε νὰ τιμήσῃ καὶ στηρίξῃ τὸ νεόδμητον ἡμῶν ἔργον ἀντὶ τῆς πασῶν πρώτης παραδόξου ἐκλογῆς ἐκείνης. Ἰδὼν ὅμως ὅτι εἰς οὐδὲν οἱ λόγοι μου ἴσχυσαν, καὶ ἐκ τῆς συζητήσεως κατανοήσας ὅτι οἱ ἀναλαβόντες νὰ ἐφαρμόσωσι τὸν νέον ὀργανισμὸν παρενόουν αὐτὸν ἐντελῶς καὶ τὸν ἐξέτρεψαν τοῦ σκοποῦ του, ἔδωκα τὴν παραίτησίν μου καὶ ἀπὸ βουλευομένου μέλους καὶ ἀπὸ μέλους τῆς ἑταιρίας.

Μετά τινα ἔτη ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως Κ. Χριστόπουλος μοὶ εἶπεν ὅτι ἡ Ἑταιρία σχεδὸν δὲν ὑπῆρχε πλέον ἢ κατ' ὄνομα μόνον, καὶ ἐζήτησε τὴν γνώμην μου περὶ τοῦ πρακτέου· ἡ δὲ γνωμοδότησίς μου ἦν ν' ἀκυρώσῃ ἀμέσως τὸν τότε ὀργανισμόν, ὃν ἐγὼ εἶχον συντάξει, καὶ ὅστις ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας εἶχε παρεννοηθῆ καὶ ἐκ θεμελίων καταστραφῆ, καὶ νὰ ἐπιβάλῃ πάλιν τὸν ἀρχαῖον καὶ στερούμενον ἀξιώσεων. Ἔκτοτε, ἀφ' οὗ ἐξέλιπον καὶ αἱ τὸν σκοπὸν τῆς ἑταιρίας παρεννοήσασαι καὶ βλάψασαι αὐτὴν ἐκεῖναι ἐπιῤῥοαί, καὶ τὰ λαχεῖα τῇ ἐπρομήθευσαν πόρους, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἱκανῶν ἀνδρῶν, μεταῤῥυθμισθέντος ἔν τισι καὶ τοῦ πρώτου κανονισμοῦ, εὐοδοῦται πάλιν εἰς τὸν εἰδικὸν αὐτῆς σκοπὸν καὶ παράγει ἀξιόλογα ἀποτελέσματα. Ἡ δὲ δι' αὐτῆς χειραγωγία πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἐματαιώθη παντάπασιν.

Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνα ἐγνωμάτευον παρὰ τῷ Κ. Χριστοπούλῳ, μοὶ ἦλθε χαρμόσυνος ἀγγελία, τῆς δι' ἄλλης ὁδοῦ πλήρους εὐοδώσεως τῆς ἰδέας μου. Πολλάκις εἶχον συνδιαλεχθῆ περὶ αὐτῆς μετὰ τοῦ φίλου καὶ συγγενοῦς μου, τοῦ νοήμονος καὶ πολυμαθοῦς Κωνσταντίνου Σχινᾶ, πληρέστατα μετ' ἐμοῦ ὁμοφρονοῦντος ὡς πρὸς τὴν καὶ δι' ἐσωτερικοὺς καὶ δι' ἐξωτερικοὺς λόγους ἀνάγκην ἱδρύσεως ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας. Ἐν Βιέννῃ τότε πρεσβεύων, ἐν ᾧ ἐγὼ ἤμην ἐνταῦθα ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μὲ συνέχαιρε λέγων μοι ὅτι κατώρθωσε τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προσφιλοῦς ἡμῶν σχεδίου, ὅτι ὁ Κ. Σίνας ἔχων

Digitized by Google

τὸν πατριωτισμὸν ἀνάλογον πρὸς τὸν πλοῦτόν του, κατενόησεν ἐπὶ τῇ εἰσηγήσει αὐτοῦ πόσον καὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν καὶ εἰς τὰ ὑλικὰ καὶ ἠθικὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος θὰ συνεβάλλετο ἡ ἵδρυσις Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας, καὶ προσδιώρισε δι' αὐτὴν ἓν ἑκατομμύριον δραχμῶν, ἐξ ὧν 600,000 μὲν διὰ τὴν οἰκοδομὴν καταστήματος, 400,000 δὲ εἰς προικοδότησιν αὐτῆς.

Καὶ ἐζήτησα μὲν παρὰ τοῦ πρέσβεως ἡμῶν τότε, ἐκφράζων τῷ εὐεργέτῃ Κ. Σίνα τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἑλλάδος, ἧς καὶ ὑλικὰ τῷ ἐδόθησαν δείγματα, νὰ προσπαθήσῃ νὰ τὸν πείσῃ εἰς τὸν ἐναντίον προσδιορισμὸν τῶν ποσοτήτων,δηλαδὴ τῆς μικροτέρας διὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ τῆς μείζονος διὰ τὴν προικοδότησιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κ. Σχινᾶς μοὶ ἀπήντησεν ὅτι προτιμότερον ἦν νὰ μὴ ταράξωμεν τὸν δωρητὴν εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ἀπέσχον. Ἐνίοτε ὅμως, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, αἰσθάνομαι συνειδήσεώς τινος τύψιν, ὅτι τότε, ἐν ὅσῳ ἤμην εἰς τὸ ὑπουργεῖον, δὲν ἐπέμεινα καὶ εἰς τὴν παραχρῆμα ἐκτέλεσιν. Ἀλλὰ πρῶτον, τὸ ἔργον δὲν ἦτο τῆς δικαιοδοσίας μου· δεύτερον, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τοσοῦτον μὲ ἀπησχόλει, ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐπιδοθῶ καὶ εἰς ξένας εἰς αὐτὸ ἐργασίας· προσέτι δὲ καὶ δὲν εἶχον ἔτι σπουδάσει εἰδικῶς τὰ τῶν ὀργανισμῶν τῶν Ἀκαδημιῶν.

Εἰς τὴν μελέτην ταύτην ἐπεδόθην ἀφ' οὗ ηὐκαίρησα ἐξελθὼν τοῦ ὑπουργείου· ἔκτοτε ὅμως ἀφ' ἑτέρου ἡ ὅλη ὑπόθεσις ἐξέφυγε τῶν χειρῶν μου, καὶ μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν εἶδον τὸ κτίριον ἀνεγειρόμενον μεγαλοπρεπέστατον καὶ πολυτελέστατον, ἐν ὀρθομαρμαρώσει, κατάγλυφον καὶ κατάγραφον· καὶ ὅτε πρὸ τριῶν ἐτῶν, ἐπιδημῶν ἐν Ἀθήναις, ἠρώτησα πῶς συμβαίνει Ἀκαδημία ἕως τότε εἰσέτι νὰ μὴ νομοθετηθῇ, μοὶ ἐρρέθη ὅτι τὸ μέγαρον δὲν ἦν εἰσέτι ἕτοιμον, διότι τοιχογραφίαι τινὲς παραγγελθεῖσαι εἰς Βιέννην δὲν εἶχον ἀφιχθῆ.

Ταῦτα μ' ἐξέπληξαν καὶ εἰς τοὺς οὕτως εἰπόντας μοι ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἀπήντησα ὅτι ἡ ἐνέργεια μοὶ φαίνεται πως πρωθύστερος, ὅτι ἐννοῶ Ἀκαδημίαν ἄνευ λαμπροῦ οἰκοδομήματος, οὐχὶ ὅμως καὶ τ' ἀνάπαλιν, διότι τὸ μέγαρον γίνεται δι' αὐτήν, οὐχὶ αὐτὴ διὰ τὸ μέγαρον. Ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος κατῴκησεν εἰς καλύβην, ὁ πρῶτος Βασιλεὺς εἰς οἰκίαν ἥτις οὐδὲ δι' ἰδιώτην θὰ ἦτο σήμερον ἐπαρκής. Ἄλλως τε, τοῖς εἶπον, ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία συνέστη τὸ πρῶτον συνερχομένη εἰς ὑπόγειά τινα καπηλεῖα, (des caveaux), ὅπερ δὲν τὴν ἐκώλυσεν ν' ἀποβῇ ἡ ἐνδοξοτέρα τῆς Εὐρώπης, οὐδὲ συνετέλεσεν εἰς τοῦτο τῶν αἰθουσῶν της ἡ πολυτέλεια.

Εἰς τὴν ἀνέγερσιν δὲ τῆς ἤδη πεπερατωμένης οἰκοδομῆς ἐδαπανήθησαν οὐ μόνον αἱ ἀπ' ἀρχῆς ὁρισθεῖσαι ἑξήκοντα μυριάδες δραχμῶν, οὐ μόνον αἱ καὶ πρὸς προικοδότησιν δοθεῖσαι τεσσαράκοντα μυριάδες, ἀλλὰ πολλαπλάσιαι τῆς ὅλης ποσότητος, ὡς ἔμαθον, χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ πληροφορηθῶ ἂν οἱ εἰς τὴν μεγίστην ταύτην δαπάνην τὸν γενναῖον δωρητὴν παραπείσαντες προὐνόησαν νὰ ἐξασφαλίσωσι καὶ τὴν εἰς προικοδότησιν δοθεῖσαν ποσότητα.

Περὶ τούτου ἔχων τὰς ἀμφιβολίας μου, ἅμα ἔμαθον ὅτι σπουδαίως ἀσθενεῖ ὁ μέγας πατριώτης Σίνας, ἔσπευσα ἀμέσως εἰς Βιέννην, ἐπὶ τῇ προθέσει τοῦ νὰ προτρέψω αὐτὸν νὰ προνοήσῃ περὶ τούτου ἐν τῇ διαθήκῃ του. Ἀλλ' ἡ πρόθεσίς μου αὐτὴ δὲν ἦτον ἄγνωστος, καὶ οἱ ἰατροὶ —ὡς μοὶ ἐρρέθη καὶ ὡς ἐγὼ πιστεύω, κατ' ἄλλων δὲ διϊσχυρισμοὺς οἱ συμφέρον ἔχοντες νὰ μὴ περιέχῃ ἡ διαθήκη καὶ περιττὰς διατάξεις,— ἀπηγόρευσαν καὶ ἐπὶ στιγμὴν μόνον νὰ τὸν ἴδω. Τὰ αὐτὰ δὲ περίπου συνέβησαν καὶ ἐπὶ τοῦ θανάτου τῆς βαρονίδος.

Ἐν τούτοις ἀπὸ πολλοῦ εἶχον ἀσχοληθῆ εἰς τὰ περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα σπανίως ἦλθεν ὑπουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ πράγματα, χωρὶς νὰ τῷ πέμψω τὸν κανονισμὸν ὃν ἐμελέτησα καὶ συνέταξα, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ἵδρυσις αὐτῆς θὰ ἐτίμα, θὰ ἐδόξαζε τὸν ἱδρύσοντα ὑπουργόν, ἡ ἔλλειψις αὐτῆς θὰ ἦν παραμέλησις πολυτίμων συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος, ἡ δ' ἀνέγερσις τοῦ καινοῦ πλουσίου οἰκοδομήματος θὰ ἦν αὐτόχρημα κατ' αὐτῆς εἰρωνεία.

Τὸν κανονισμὸν τοῦτον, ὡς συνεχῶς τὸν ἐπρότεινα, ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα. Ὡς τριάκοντα ἔτη παρῆλθον ἐπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦδε, οὐδεὶς ἴσως ὑπάρχει λόγος ἵνα μὴ καὶ ἄλλα τριάκοντα παρέλθωσιν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς· διὰ τοῦτο πράττων ὃ μόνον δύναμαι, τὸν δημοσιεύω, καὶ συνιστῶ αὐτὸν εἰς τοὺς ἐπιγινομένους, ἵνα, ὅτε ἐγὼ δὲν θὰ ὑπάρχω ὅπως συνηγορῶ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐξακολουθῶσιν ὑποστηρίζοντες,οὐχὶ μὲν ἴσως αὐτόν, ἀλλὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ ἐθνικοῦ καταστήματος ὃ ἀφορᾷ.

Τὸ τὴν Ἀκαδημίαν ἱδρύον νομοσχέδιον σύγκειται ἐκ 4 ἄρθρων· καὶ δύναται εἰς 2 λεπτὰ ν' ἀναγνωσθῇ καὶ εἰς 5 νὰ ψηφισθῇ. Λέγω δὲ τοῦτο, διότι ἐστὶν ἐξ ἐκείνων δι' ἃ, ὡς ἀναμφισβητήτως ἀφορῶντα τὴν τιμὴν καὶ τὰ ἀνώτατα συμφέροντα τῆς πατρίδος, δὲν ὑπάρχει συμπολίτευσις καὶ ἀντιπολίτευσις, καὶ ὁ πάντες οἱ βουλευταί, οἱ πατριωτικῶς αἰσθανόμενοι, δηλαδή, ὡς πέπεισμαι, πάντες ἀνεξαιρέτως, θέλουσι προθύμως σπεύσει νὰ ἐπιψηφίσωσιν.

Τὸ ἄρθρον 2 οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἔνστασιν. Μία πρώτη ἀρχὴ καὶ ἀφετηρία ἀπαιτεῖται εἰς πάντα, καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀρχὴ μὴ ἐπιδεχομένη ἀμφισβήτησιν καὶ τὰς πλείστας παρέ-

Digitized by Google

χουσα ἐγγυήσεις ἀμεροληψίας. Εἰς ἣν τὸ ἄρθρον ὁρίζει, δὲν ὑπάρχει κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέων, οὐδ' ἀτομικὰ συμφέροντα παρεμβαίνουσιν. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων ἐστὶν ὁ πάντων μᾶλλον ἐπιβλέπων ἐκ περιωπῆς, οὐδὲ πρόκειται ἐνταῦθα περὶ πολιτικῆς εὐθύνης ἢ ἐνεργείας, ἀλλὰ μόνον περὶ τῆς ἄνευ ὑστεροβουλίας κυρώσεως ἐκείνων οὓς ἡ κοινὴ φήμη ἀνακηρύττει. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων ἐστιν ἴσως ὁ μόνος οὐδὲν συμφέρον ἔχων τοῦ νὰ ἐκλέξῃ ἄλλους ἢ τοὺς κοινῶς ἀναγνωριζομένους ὡς τοὺς ἱκανωτέρους. Ὁ μέγας σκοπὸς τῆς ἐκλογῆς, ἐξασφαλιζόμενος ὑπὸ τοῦ μεγάλου προσώπου τοῦ ἐκλογέως, ἐστὶν ἐπαρκεστάτη καὶ ἡ μόνη βεβαία ἐγγύησις.

Ἀλλὰ καὶ ἄν τις ἐνίοτε, ὅπερ ἥκιστα πιθανόν, οὐχὶ ἐπιτυχὴς ὑποτεθῇ ἐκλογή, ἡ ζημία ἔσται μικρά, καθ' ὅσον ταχέως θέλει διορθοῦσθαι, τῶν λοιπῶν ἐκλογῶν γινομένων, κατὰ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ κανονιστικοῦ διατάγματος, ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτῶν, ἅτινα καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὑπόληψιν ἀποβλέποντα θέλουσι προσπαθεῖ νὰ ἐκλέγωσιν ἑαυτοῖς συναδέλφους τιμῶντας αὐτοὺς μᾶλλον ἢ τὸ ἐναντίον.

Τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νομοσχεδίου ἀναφέρεται εἰς τὰ τῆς περιουσίας τῆς Ἀκαδημίας, ἃ λεπτομερέστερον κανονίζουσι τὰ ἄρθρα 26-31 τοῦ σχεδίου τοῦ διατάγματος. Ὡς εἶπον, ἀγνοῶ ἂν ὁ μακαρίτης Σίνας πλὴν τῆς πολυδαπάνου οἰκοδομῆς ἀφῆκε καὶ ἄλλο τι διὰ τὴν Ἀκαδημίαν. Τὸ σχέδιον τοῦ Διατάγματος στηρίζεται ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι δὲν ἀφῆκε. Κατ' αὐτὸ ἡ Ἀκαδημία δὲν θέλει παράγει ἔργα ἐπιστημονικά, ἐν ὅσῳ στερεῖται πόρων, ἀλλὰ τοὐλάχιστον θέλει ὑπάρχει, καὶ τοῦτο ἔσται τὸ πρῶτον βῆμα καὶ τὸ ἀναγκαιότατον. Δι' αὐτοῦ ἡ Ἑλλὰς θέλει παύσει καθυστεροῦσα, ὡς μέχρι τοῦδε, ὑπὸ ταύτην τὴν σπουδαιοτάτην ἔποψιν, τῶν ἄλλων χριστιανικῶν ἐθνῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Ῥωμανία κέκτηται Ἀκαδημίαν, καὶ εἶδον κατ' ἐντολὴν καὶ βραβεύσει αὐτῆς ἐκδιδομένην ὡραίαν ῥωμανικὴν μετάφρασιν τοῦ Ἡροδότου μετὰ πλουσιωτάτων σχολίων. Ἂν δὲν ἀπατῶμαι, Ἀκαδημίαν ἔχει καὶ ἡ Σερβία.

Ἡ ἔλλειψις πόρων δὲν μὲ φοβίζει· τὰς αὐτάς, καὶ ἔτι μείζονας ἐνστάσεις ἀπήντων ὅτε, πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα, Σύμβουλος ὢν τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἐπέμενον ὑπὲρ ἱδρύσεως Πανεπιστημίου, καὶ οἱ μὲν ἀντέλεγον ὅτι χρήματα, οἱ δὲ ὅτι ἄνθρωποι ἐλλείπουσιν, οἱ δέ, ἐν οἷς καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀντιβασιλείας Ἀρμανσπέργ, καὶ ὁ μακαρίτης Μανούσης, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἦν ἔτι ὥριμος διὰ Πανεπιστήμιον· ἀλλ' ἐπέμεινα, τὸ διάταγμα ἐξεδόθη διὰ μόνον 11 καθηγητὰς κατ' ἀρχάς. Τίς δ' ἀγνοεῖ σήμερον πόση εἶναι ἡ περιουσία του, πόσοι καὶ ὁποῖοι οἱ ἐν αὐτῷ διδάσκοντες καὶ τί τὸ πλῆθος τῶν διδασκομένων; Ἀρκεῖ νὰ γίνωνται ἐπιχειρήσεις ἀληθοῦς καὶ μεγάλης ἐθνικῆς ὠφελείας, καὶ μεγαλεπήβολος ὁμογενῶν πατριωτισμὸς δὲν ἐλλείπει ἵνα τὰς ὑποστηρίξῃ.

Ἀλλ' ὑπό τινων ἤκουσα καὶ τοῦτο ἀντιπαρατηρούμενον·«Ἡ Ἀκαδημία θέλει ἀκαδημαϊκούς. Καὶ τίνες εἰσὶ μεταξὺ ἡμῶν οἱ ἄξιοι τοῦ βαθμοῦ τούτου;» Πῶς; Μὴ ὁ Ἀσώπιος, ὁ Βάμβας, ὁ Σκαρλᾶτος Βυζάντιος, ὁ Φίλιππος Ἰωάννου, ὁ Μανούσης, κρίνονται αὐτῆς κατώτεροι; Θὰ μ' εἴπωσιν ὅτι ἀναφέρω ἀποθανόντας.Ἀλλὰ διατί τοὺς ἀφήσαμεν ν' ἀποθάνωσι πρὶν στολίσωμεν διὰ τῶν ὀνομάτων των τὸ κατάστημα ὃ πρέπει νὰ γίνῃ τῆς Ἑλλάδος τὸ διανοητικὸν ἐγκαύχημα, καὶ πρὶν ἢ χαράξωσι τὴν ὁδὸν ἣν καὶ οἱ διάδοχοί των ὤφειλον νὰ βαδίσωσιν;

Τὸ κατ' ἐμὲ δ' ἀρνοῦμαι, καὶ οὐδείς, νομίζω, θὰ διϊσχυρισθῇ, ὅτι ὅλοι ἀπέθανον. Μή, προκειμένου περὶ ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν γνώσεων, περὶ γλωσσολογίας, ἄνδρες ὡς ὁ Παπαρρηγόπουλος, ὁ Ρενιέρης, ὁ Κουμανούδης, ὁ Κόντος, ὁ Βερναρδάκης, ἐὰν ἐκαλεῖτο, περὶ πολιτικῶν θεωριῶν, ὡς ὁ Καλλιγᾶς, ὁ Σαρίπολος, ὁ Ἰ. Σοῦτσος, καὶ τόσοι ἄλλοι ἐπὶ τούτους καὶ ἄλλους κλάδους τῆς ἐπιστήμης, δὲν εἰσὶν ἱκανοὶ νὰ καταλάβωσιν ἐντίμως, οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ ἐν Εὐρώπῃ θέσεις εἰς Ἀκαδημίας;

Ὁ ξένος, ἐπισκεπτόμενος τὰς Ἀθήνας, πῶς ν' ἀπόσχῃ τῆς καταστρεπτικῆς δι' ἡμᾶς ἀντιπαραθέσεως, ὅτι ἐν μὲν τῇ ἀρχαιότητι ὁ Πλάτων καὶ οἱ ὀπαδοί του τόπον συνεδριάσεων δὲν εἶχον ἄλλον ἢ τὸν κῆπον τοῦ ἀκαδήμου, ἀλλ' ἐδόξασαν τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν ἐρευνῶν καὶ θεωριῶν, σήμερον δ' ἔχουσιν αἱ Ἀθῆναι ἀνάκτορα ἀκαδημαϊκά, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς γλαῦκες μόνον οἰκοῦσι καὶ κρώζουσι; Τοιαύτας σκέψεις ἵνα προλάβω καὶ παρὰ τῷ Γερμανῷ ὃν ἐξενάγουν, τὸν ἐμάκρυνα τῆς Ἀκαδημίας, καὶ τὸν λόγον ἀπέστρεψα ἀπ' αὐτῆς.

Α. Ρ. Ραγκαβης.

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

1. Ἱδρύεται ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Σίνα ἀνεγερθὲν μέγαρον, Ἐθνικὴ Ἑλληνικὴ Ἀκαδημία, ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων Ἑλλήνων λογίων καὶ καλλιτεχνῶν συγκειμένη, καὶ εἰς τμήματα διῃρημένη, σκοπὸν δ' ἔχουσα τὴν διὰ τῶν ἔργων τῶν μελῶν αὐτῆς, καὶ τῶν σχέσεων μετ' ἀλλοδαπῶν ἐπιστημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν καταστημάτων, σύμπραξιν εἰς προαγωγὴν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

Καθῆκον αὐτῆς ἔσται προσέτι καὶ ἡ γνωμοδότησις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τῶν τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς ἀφορώντων ἀντικειμένων, ὁσάκις ζητεῖται.

Digitized by Google

καὶ ἀναγγέλλει τῶν μελλόντων τὸ ἀντικείμενον καὶ τοὺς ὅρους.

21. Τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἄρχεται ἀπὸ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τοῦ Αὐγούστου καὶ λήγει τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα τοῦ Μαΐου· ὁ δ' Ἰούνιος καὶ Ἰούλιος εἰσὶ μῆνες διακοπῆς.

Ὁμοίως δὲ διακοπὰς ἔχει ἡ Ἀκαδημία τὴν ἑβδομάδα τῶν Βαΐων, τὴν τῆς Διακαινησίμου καὶ τὴν τῶν Χριστουγενῶν, ὡς καὶ τὰς διὰ διατάγματος ὡρισμένας διὰ τὰ δημόσια καταστήματα ἑορτάς.

22. Ἡ Ἀκαδημία, ὡς ἠθικὸν πρόσωπον, ἔχει ἰδίαν περιουσίαν, συνισταμένην ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Σίνα δωρηθέντος αὐτῇ μεγάρου καὶ ἐκ τῶν χρηματικῶν ἢ ἄλλων δωρεῶν καὶ προικοδοτήσεων, ἃς ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ δέχηται, προστιθεμένων καὶ τῶν προστίμων περὶ ὧν ἐν ἄρθροις 10 καὶ 13, καὶ τῶν προσόδων τῶν ἐκ τῶν δημοσιεύσεων.

Ἰδιαίτερον ταμεῖον δὲν ἔχει ἡ Ἀκαδημία, ἀλλὰ τὰ κεφάλαια καὶ εἰσοδήματα αὐτῆς κατατίθενται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ἢ ἄλλο πιστωτικὸν κατάστημα, καὶ μόνον τῶν τόκων αὐτῶν γίνεται χρῆσις, ἐκτὸς ἂν διά τινος ποσότητος ὁρισθῇ ῥητῶς κατ' ἄλλον τρόπον ὑπὸ τῶν δωρητῶν αὐτῶν.

Τὰς δὲ καθ' ἡμέραν εἰσπράξεις καὶ δαπάνας διαχειρίζεται ὁ Γραμματεὺς κανονίζων αὐτὰς κατὰ μῆνα μετὰ τῆς Τραπέζης, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους δίδων τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ ἀπολογισμὸν τῆς προσωρινῆς του διαχειρίσεως.

23. Ὅταν δ' ἀποκτήσῃ χρηματικὴν περιουσίαν ἡ Ἀκαδημία, θέλει δαπανᾷ ἐξ αὐτῆς εἰς τὰς ἰδίας ἀνάγκας κατὰ τὴν ἑπομένην σειράν, δηλαδὴ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς δαπάνης τοῦ ἐδαφ. α'. καὶ χωροῦσα βαθμηδὸν εἰς τὸ ἑπόμενον, ἀφ' οὗ μόνον ἐπαρκέσῃ εἰς τὸ προηγούμενον.

α'. Εἰς μίσθωσιν τοῦ ἀναποφεύκτου ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ,ἤτοι τοῦ ἀρχικλητῆρος,καὶ μετὰ ταῦτα, καθ' ὅσον αἱ ἀνάγκαι ἀπαιτοῦσι καὶ αἱ πρόσοδοι ἐπιτρέπουσιν,ὑποκλητήρων καὶ ὑπηρετῶν,καὶ εἰς ἐπιμέλειαν τῆς οἰκοδομῆς.

β'. Εἰς μίσθωσιν ἑνὸς γραφέως, καὶ βαθμηδὸν ἑνὸς κατὰ τμῆμα (μετὰ ταῦτα δ' ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν πόρων, κατ' ἀπόφασιν τῆς ὅλης Ἀκαδημίας, ἴσως καὶ περισσοτέρων), καὶ εἰς χορηγίαν τῶν γραφικῶν ἐξόδων.

γ'. Εἰς μίσθωσιν τῶν κατὰ τμήματα Γραμματέων, ὁριζομένην κατ' ἀρχάς, μέχρις ἄλλης ἀποφάσεως, πρὸς 200 δρ. μηνιαίως δι' ἕκαστον διὰ τοὺς δέκα ἐργασίμους μῆνας.

δ'. Εἰς δημοσίευσιν 1) τῶν μηνιαίων πρακτικῶν τῶν 5 τμημάτων, ἧς ἐπιμελοῦνται οἱ Γραμματεῖς κατ' ἄρθρ. 18.

2) Ἐτησίας συλλογῆς τῶν ὑπομνημάτων τῶν τακτικῶν καὶ ἐπιτίμων μελῶν.

3). Ὁμ. ἰδιαιτέρας σειρᾶς τῶν διατριβῶν τῶν ἀντεπιστελλόντων, ὡς καὶ τῶν ξένων τῇ Ἀκαδημίᾳ, ὧν ἔργα ἀνεγνώσθησαν ἐν αὐτῇ.

ε'.) Εἰς ἐκκλησιαστικὸν ὁριζόμενον κατ' ἀρχὰς εἰς 10 δρ. διδομένας εἰς ἕκαστον τακτικὸν μέλος δι' ἑκάστην συνεδρίασιν εἰς ἣν παρευρίσκεται.

ϛ'. Εἰς ἀμοιβὰς διαγωνισμῶν.

ζ'. Εἰς ἔκδοσιν τῶν ἐν διαγωνισμοῖς στεφανουμένων ἔργων, ὁσάκις ἀποφασίζεται ὑπὸ τῶν τμημάτων ἐντὸς τῶν ὅρων τοῦ προϋπολογισμοῦ.

η'. Εἰς ἔκδοσιν συγγραμμάτων ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας συντατομένων, οἷον τοῦ Νεοελληνικοῦ λεξικοῦ, τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος, κτλ. ἢ δημοσιευομένων ἢ ὑποστηριζομένων ὑπ' αὐτῆς καθ' ὃ λόγου ἀξίων, ἀλλ' ἀπαιτούντων ἐργασίαν καὶ δαπάνην ὑπερβαινούσας τὰς δυνάμεις ἀτόμου.

θ'. Εἰς εἴτι ἄλλο ἤθελον ἀποφασίζει τὰ τμήματα ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τῆς ὅλης Ἀκαδημίας ψηφιζομένου προϋπολογισμοῦ.

24. Ὁψέποτε δ' ἤθελε σπουδαίως αὐξήσει ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων τῶν διαφόρων τμημάτων, ἡ Ἀκαδημία σύμπασα θέλει σκεφθῇ περὶ καταρτισμοῦ γενικῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης, καὶ ἐκλογῆς καὶ μισθοδοσίας τοῦ Ἐφόρου καὶ λοιποῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ τῶν ἄλλων δαπανῶν τῆς διατηρήσεως αὐτῆς.

25. Διὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν μηνιαίων πρακτικῶν (23. δ' 1.) πᾶς ὁ ὑπόμνημα ἀναγινώσκων ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ὀφείλει, πρὸ τῆς ἀναγνώσεως, νὰ δίδῃ σύντομον περίληψιν αὐτοῦ εἰς τὸν γραμματέα τοῦ οἰκείου τμήματος. Γίνεται δ' ἡ δημοσίευσις ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Γραμματέως τοῦ πρυτανεύοντος τμήματος, καὶ ἀνὰ ἓν σῶμα πέμπεται δωρεὰν εἰς πᾶν τακτικὸν καὶ ἐπίτιμον μέλος.

Τῶν δ' ἐν ἐκτάσει κατ' ἔτος δημοσιευομένων ὑπομνημάτων (23. δ'. 2) ἡ ἐκλογὴ γίνεται ὑφ' ἑκάστου τμήματος ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς πρώτης ἑβδομάδος τοῦ προσεχοῦς Αὐγούστου, καὶ ἐξ ἑκάστου τῶν ὑπομνημάτων τούτων δημοσιεύονται καὶ 25 ἰδιαίτερα ἀντίτυπα καὶ δίδονται δωρεὰν εἰς τὸν συγγραφέα, ὡς καὶ ὅσα ἄλλα ἤθελε ζητήσει αὐτὸς ἰδίᾳ δαπάνῃ.

26. Ἡ ἐκλογὴ τῶν τεσσάρων πρώτων μελῶν ἑκάστου τμήματος θέλει γίνει ὑπὸ τοῦ Βασιλέως.

27. Κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ μηνὸς τοῦ μετὰ τὸν διορισμὸν τῶν μελῶν τούτων θέλουσι συνέλθει τὰ τμήματα, ἕκαστον κατὰ τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 8 ὡρισμένην αὐτῷ ἡμέραν, εἰς συνεδρίασιν, καὶ ὑπὸ τὴν προσωρινὴν προεδρείαν τοῦ καθ' ἡλικίαν πρεσβυτέρου, τὰ μέλη θέλουσι προβάλει καὶ ὑποστηρίξει, κατὰ τὸ ἄρθρον 4, ἐδαφ. 2, προτάσεις περὶ ἐκλογῆς ἑτέρων τ ρ ι ῶ ν μελῶν. Κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ ἑπομένου μηνός, κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, θέλει γίνεσθαι κατὰ τὸν ἐν τῷ ἄρθρῳ 14 ὁρισθέντα τρόπον ἡ ἐκλογή.; Ἐν διχοψηφίᾳ δέ, ἀπορρίπτεται ὁ ὑποψήφιος μέχρι τῆς προσεχοῦς ἐκλογῆς.

Ἂν δ' εἰς τμῆμά τι δὲν λάβωσι τρία μέλη τὴν δέουσαν πλειονοψηφίαν, προστίθενται εἰς αὐτὸ μόνα ὅσα τὴν λάβωσι.

28. Ἕνα δὲ μῆνα μετὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην ἕκαστον τμῆμα θέλει ἐκλέξει τὸ γραφεῖον καὶ ἀρχίσει τὰς ἐργασίας του.

29. Κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ ἑπομένου Αὐγούστου, τὰ παρόντα μέλη ἑκάστου οὕτως αὐξηθέντος τμήματος συνελθόντα, θέλουσιν ὁμοίως προτείνει, ἵνα μετὰ ἕνα μῆνα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκλέξωσιν ἕτερα πέντε μέλη, προσθήκῃ καὶ εἴτινος τυχὸν ἐλλείψαντος ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἐκλογήν.

30. Μετὰ δὲ τὸν ἀπαρτισμὸν τῶν 12 μελῶν, τὰ ἐπίλοιπα τρία θέλουσιν ἐκλεχθῇ τὸ ἑπόμενον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος, οὐχὶ ὅμως ὑποχρεωτικῶς, οὐδ'

Digitized by Google

ἀναγκαίως πάντα ὁμοῦ, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἕκαστον τμῆμα ἐπὶ τῇ προτάσει τινῶν τῶν μελῶν αὐτοῦ κρίνει ὅτι ὑπάρχουσιν εἷς ἢ πλείονες λόγιοι ἢ καλλιτέχναι ἄξιοι νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν δι' ἐκλογήν.

31. Ἕκαστον τμῆμα, ἅμα καταρτισθὲν ἐξ ἑπτὰ μελῶν καὶ ὀργανισθὲν δι' ἐκλογῆς τοῦ γραφείου του, θέλει προβῇ, κατὰ τὸν ἐν ἄρθρῳ 14 διαλαμβανόμενον τρόπον, εἰς ἐκλογὴν ἐπιτίμων μελῶν, 4 μὲν ἐξ ὁμογενῶν, 8 δὲ ἐξ ἀλλογενῶν.

Κατὰ δὲ τὸ ἑπόμενον ἔτος, ἕκαστον τμῆμα, ἕνα μῆνα μετὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, θέλει προεκλέξει κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἕτερα 4 ἐπίτιμα μέλη ἐξ ὁμογενῶν, καθ' ὅσον νομίζει ὅτι ὑπάρχουσιν ἐκλεκτέοι, καὶ 8 ἐξ ἀλλογενῶν.

Ὀψέποτε δὲ συμπληροῦται ὁλόκληρος ὁ ἀριθμὸς τῶν τακτικῶν μελῶν τινος τμήματος, θέλει ἐκλέγει αὐτὸ καὶ τὰ ἐπίλοιπα 4 ὁμογενῶν ἐπίτιμα μέλη, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ὑπόθεσιν, καὶ 8 ἀλλογενῶν.

32. Τὰ μέχρι συμπληρώσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ ἐκλεγόμενα τακτικὰ μέλη θέλουσιν εἰσάγεσθαι εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἄνευ τῶν ἐν ἄρθρῳ 15 κανονιζομένων διατάξεων ἀναγνώσεως λόγων πανηγυρικῶν ἐκ μέρους αὐτῶν.

33. Ἀποβιώσαντος ἢ εἰς ἄλλην κατηγορίαν μετατεθέντος τακτικοῦ ἢ ἐπιτίμου μέλους, ὁ πρόεδρος ἀναγγέλλει τοῦτο εἰς τὴν πρώτην ἑβδομαδιαίαν συνεδρίασιν, καὶ εἰς τὴν μετ' αὐτὴν πρώτην μηνιαίαν γίνονται αἱ περὶ ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ προτάσεις.

34. Παραδοχὴ ἀντεπιστέλλοντος μέλους δύναται νὰ προταθῇ ὑφ' ἑκάστου μέλους εἰς τὴν πρώτην συνεδρίασιν ἑκάστου μηνός, καὶ διαψηφίζεται κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τοῦ ἑπομένου.

35. Τὰ ποσὰ τοῦ ἀπουσιαστικοῦ, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, τῶν προστίμων καὶ τοῦ μισθοῦ τῶν γραμματέων δύνανται νὰ μεταβληθῶσι κατὰ πρότασιν τῆς ὅλης Ἀκαδημίας, ἐγκρινομένην διὰ Β. Διατάγματος.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν, τὸν ὁριζόμενον ὑπὸ τῶν ἄρθρ. 4 καὶ 5.

36. Ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ Γραμματεὺς τοῦ ἑκάστοτε πρυτανεύοντος τμήματος εἰσὶν ἰσόβαθμοι πρὸς τὸν Πρύτανιν καὶ τὸν Γραμματέα τοῦ Πανεπιστημίου.

37. Τὰ τῷ Πανεπιστημίῳ προσηρτημένα ἐπιστημονικὰ καταστήματα ὁρίζονται καὶ εἰς χρῆσιν τῆς Ἀκαδημίας, καὶ τ' ἀνάπαλιν, τὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ τυχὸν ἀνήκοντα ἔσονται εἰς χρῆσιν καὶ τῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

38. Ὅσα τακτικὰ ἢ ἐπίτιμα μέλη τῆς Ἀκαδημίας θέλουσι, δικαιοῦνται νὰ διδάσκωσιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὡς ἐπίτιμοι καθηγηταί, ἑπόμενοι ταῖς διατάξεσι τοῦ ὑπερτάτου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος.

Εἰς πᾶν μέρος διασπείρονται, ὡς ἀγγελιαφόροι, αἱ ἀρεταὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, εἰ καὶ οὗτοι διατρίβουσιν μακράν.

—

Ὅ,τι δήποτε ποιεῖ ὁ βασιλικὸς ὑπηρέτης, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε κακόν, εἰς τὸν βασιλέα ἀναφέρεται, καὶ τὸν καρπὸν τῆς κακίας καὶ τῆς ἀρετῆς ὁ βασιλεὺς ἀπολαμβάνει.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

—

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

ΙΗ'.

Ἡ θλιβερὰ καὶ μακρὰ ἑβδομὰς ἔληξε τέλος. Ἡ δικαστικὴ ἀνάκρισις ἐξηκρίβωσε τὸν αἰφνίδιον θάνατον. Ὁ ἰατρὸς Χάρτ, ὅστις ἐγίνωσκε τὴν προγενεστέραν κατάστασιν τῆς ὑγείας τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου ἀπεφήνατο ὅτι ὁ θάνατος τοῦ λοχαγοῦ ἦτο πρὸ πολλοῦ ἀναπόδραστος, ἕνεκα τῆς χρονίου ἐκείνης νόσου τῆς καρδίας καὶ ὅτι ἐπῆλθεν ἐξ ἀπροσδοκήτου τινὸς συγκινήσεως. Μόνη ἡ μὶς Ἔσχερ ἐγίνωσκε τὸ αἴτιον δι' ὃ ὁ λοχαγὸς Οὐεϊμπράου εἶχε μεταβῇ εἰς τὸ δάσος τῶν Κορωνῶν, ἀλλ' οὐδὲν εἶπε περὶ τῆς Αἰκατερίνης. Ὁ Τζίλφιλ καὶ ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐγίνωσκον ἱκανὰ ὅπως συμπεράνωσιν ὅτι ἡ θανατώσασα τὸν λοχαγὸν σφοδρὰ συγκίνησις προῆλθεν ἐκ τῆς συνεντεύξεως, ἣν εἶχεν ὁρίσῃ εἰς τὴν νεάνιδα.

Πᾶσαι αἱ περὶ αὐτῆς ἔρευναι ἀπέβησαν μάταιαι, καθ' ὅσον μάλιστα ἀφωρμῶντο ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι εἶχεν αὐτοχειριασθῇ. Οὐδεὶς παρετήρησε τὴν ἀπουσίαν τῶν μικρῶν ἐκείνων ἀντικειμένων, ἅτινα ἔλαβεν ἐκ τῆς ἱματιοθήκης αὐτῆς· οὐδεὶς ὑπώπτευεν ὅτι εἶχε τὴν φωτογραφίαν τοῦ λοχαγοῦ, οὐδὲ ὅτι διετήρει τὰ δωρούμενα αὐτῇ νομίσματα τῶν ἑπτὰ σεληνίων, οὐδεὶς δὲ ποτε παρετήρησε ὅτι ἐφόρει ἐνώτιον ἐκ μαργαριτῶν. «Ἀπῆλθε τοῦ μεγάρου, διελογίζοντο, οὐδὲν συμπαραλαβοῦσα· ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπάγῃ που μακράν, διέκειτο δὲ ἐν διανοητικῇ ταραχῇ καθιστώσῃ πιθανωτάτην τὴν αὐτοκτονίαν. Τὰ πέριξ ποτάμια, πᾶν τέλμα καὶ πᾶς λάκκος ἀνηρευνήθησαν ἐπιμελῶς.»

Ὁ Μαίναρδ διενοεῖτο ἐνίοτε ὅτι ἡ Τίνα ἀπέθανεν ἴσως ἄνευ προθέσεως αὐτοχειρίας ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς ἐξαντλήσεως· καθ' ἑκάστην λοιπὸν περιέτρεχε τὰ πέριξ δάση, ἐξετάζων τοὺς σωροὺς τῶν ξηρῶν φύλλων, ὡσεὶ ἦτο δυνατὸν τὸ προσφιλὲς ἐκεῖνο ὂν νὰ ἐνταφιασθῇ ὑπ' αὐτά. Εἶτα ἄλλη σκέψις φρικώδης ἐπῆλθεν αὐτῷ, καὶ διέτρεχεν ἐκ νέου πάντα τὰ ἀκατοίκητα δωμάτια τοῦ μεγάρου ὅπως βεβαιωθῇ, ὅτι δὲν ἔμενε κεκρυμμένη ὄπισθεν ἐπίπλου τινός, θύρας ἢ παραπετάσματος, καὶ ὅτι δὲν ἐκινδύνευε νὰ τὴν ἴδῃ, παρατηροῦσαν αὐτὸν ἀτενῶς χωρὶς νὰ τὸν βλέπῃ, μὲ ὀφθαλμοὺς παράφρονας.

Ἀλλὰ τέλος αἱ πέντε μακραὶ ἐκεῖναι νύκτες, αἱ πέντε μακραὶ ἡμέραι εἶχον παρέλθῃ· ἡ κη-

Digitized by Google

δεία εἶχε λήξῃ καὶ· αἱ ἅμαξαι ὑπέστρεφον διὰ τοῦ δάσους. Ὅτε ἀπῆλθον, ῥαγδὴν κατέπιπτεν ἡ βροχή· νῦν δὲ τὰ νέφη διεσκεδάννυντο καὶ ἡλιακὴ ἀκτὶς ὑπέλαμπε διὰ τῶν βεβρεγμένων κλάδων. Ἡ ἀκτὶς ἐκείνη τοῦ ἡλίου ἔπεσεν ἐπὶ ἐφίππου ἀνθρώπου, βραδέως χωροῦντος, ὅστις ἦτο ὁ Δανιὴλ Κνότ, ὁ ἡνίοχος, ὁ πρὸ δέκα ἐτῶν συζευχθεὶς τὴν δροσερὰν Δορκάδα.

Πᾶν νέον ἐπεισόδιον διήγειρεν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Τζίλφιλ τὴν αὐτὴν σκέψιν· μόλις δ' ἔπεσε τὸ βλέμμα του ἐπὶ τοῦ Κνότ διενοήθη. «Μὴν ἔρχεται νὰ εἴπῃ τίποτε διὰ τὴν Τίναν;»

Εἶτα ἀνεμνήσθη πόσον ἡ Αἰκατερίνα ἠγάπα τὴν Δορκάδα· πάντοτε προσέφερεν αὐτῇ δῶρόν τι ὁσάκις ὁ Κνότ ἤρχετο εἰς τὸ μέγαρον. Μὴ προσέφυγε παρὰ τῇ Δορκάδι ἡ Τίνα; Ἀλλ' ὠλιγοψύχησεν αὖθις διαλογισθεὶς ὅτι ὁ Κνότ ἤρχετο ἴσως ἐπειδὴ εἶχε μάθῃ τὸν θάνατον τοῦ λοχαγοῦ Οὐεϊμπράου καὶ ἐπεθύμει νὰ μάθῃ πῶς ἐπῆλθε τὸ ἀπροσδόκητον ἐκεῖνο δυστύχημα εἰς τὸν ἄλλοτε κύριόν του.

Εὐθὺς ὡς ὁ ἱππεὺς ἔφθασεν εἰς τὸ μέγαρον ὁ Μαίηναρδ ἀνῆλθεν εἰς τὸ σπουδαστήριόν του ἐπιθυμῶν ἀλλ' ἅμα πτοούμενος νὰ καταβῇ ὅπως ὁμιλήσῃ εἰς τὸν Κνότ, ἐκ φόβου μὴ καὶ ἡ ἀσθενὴς ἐκείνη ἐλπὶς διαψευσθῇ. Ὁ παρατηρῶν τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, συνήθως φέρον ἔκφρασιν ἠρέμου γαλήνης, ἔβλεπε καταφανῶς ὅτι ἡ παρελθοῦσα ἑβδομὰς ἀφῆκεν ἐπ' αὐτοῦ ἴχνη βαθέα. Τὰς μὲν ἡμέρας ἐπλανᾶτο ἀκαταπαύστως, πεζὸς ἢ ἔφιππος, εἴτε αὐτὸς ἐρευνῶν, εἴτε διευθύνων τὰς ἐρεύνας τῶν ἄλλων. Τὰς δὲ νύκτας ἔμενεν ἄϋπνος, καὶ μόνον κατὰ διαλείψεις παρεδίδετο εἰς τεταραγμένον ὕπνον, καθ' ὃν ἔβλεπε νεκρὰν τὴν Αἰκατερίναν. Ἀφυπνίζετο τότε ἐν ταραχῇ καὶ ἐκ τῆς φαντασιώδους ἐκείνης ἀγωνίας μετέπιπτεν εἰς τὴν πραγματικήν, διαλογιζόμενος ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐπανίδῃ αὐτήν. Οἱ τεφροὶ αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἐφαίνοντο ἐσβεσμένοι καὶ ἀνήσυχοι, τὰ δὲ χείλη του, παχέα ἄλλοτε, ἦσαν παραδόξως συνεσφιγμένα, καὶ τὸ τέως λεῖον μέτωπον αὐτοῦ εἶχε πτυχωθῇ ὑπὸ τῆς ὀδύνης. Δὲν εἶχεν ἀπολέσῃ μόνον τὴν γυναῖκα ἣν εἶχεν ἀγαπήσῃ μετὰ πάθους ἐπὶ μῆνας, ἀλλὰ τὸ ὂν ἐν ᾧ συνεκέντρωσε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν τοῦ ἀγαπᾶν. Ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἡ Αἰκατερίνα ὑπῆρξεν ἀπαραίτητος εἰς τὸν βίον του ὡς ὁ ἀὴρ καὶ τὸ φῶς· νῦν δ' ἀπελθούσης αὐτῆς συναπῆλθε καὶ ἡ εὐτυχία ἐκ τοῦ κόσμου· ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ὑφίσταντο ἀλλὰ τὸ θέλγητρον τοῦ βίου εἶχεν ἐξορισθῇ αὐτῶν ἀμετακλήτως.

Ἐφ' ᾧ διεβημάτιζε μεγάλοις βήμασι, ἤκουσε βήματα ἐν τῷ διαδρόμῳ καὶ κτύπον εἰς τὴν θύραν. Ἡ φωνή του ἔτρεμε εἰποῦσα: Ἐμπρός! ἀλλ' ὀδυνηρὸν συναίσθημα κατέλαβεν αὐτὸν ὅτε εἶδε τὸν Οὐόρεν εἰσερχόμενον μετὰ τοῦ Δανιὴλ Κνότ.

— Ὁ Κνότ ἦλθε, κύριε, νὰ φέρῃ εἰδήσεις διὰ τὴν μὶς Σάρτη. Καὶ ἐσκέφθηκα νὰ τὸν φέρω πρῶτα πρῶτα σὲ σᾶς.

Ὁ Τζίλφιλ ἐχώρησε πρὸς τὸν γέροντα ἡνίοχον καὶ ἔθλιψε τὴν χεῖρά του· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκστομίσῃ λέξιν, ἔνευσε δ' αὐτῷ νὰ καθίσῃ, ἐνῷ δ' ὁ Οὐόρεν ἀπήρχετο τοῦ δωματίου, ὁ Τζίλφιλ ἐξήταζεν ἀπλήστως τὴν στρογγύλην μορφὴν τοῦ Δανιήλ, ἀναμένων τί ἔμελλε νὰ εἴπῃ.

— Ἡ Δορκάς, κύριε, μοῦ εἶπε νὰ ἔλθω· δὲν ξέρομε καθόλου τί ἔγεινε ἐδῶ 'ς τὸν πύργο. Ἔχει μεγάλη ἀνησυχία γιὰ τὴν μὶς Σάρτη· μὲ εἶπε νὰ σελλώσω γρήγωρα τὸ Μαῦρο σήμερα τὸ πρωΐ, ν' ἀφήσω τὸ ὄργωμα, καὶ νὰ ἔλθω νὰ φέρω εἴδησι 'ς τὸν σὶρ Χριστοφόρο. Ἴσως θὰ ἐμάθατε πῶς δὲν κρατοῦμε πλειὰ τὰ *Σταυρωτὰ κλειδιὰ* εἰς τὸ Σλοπιτόρ· 'πέθανε ἕνας θεῖός μου εἶνε τρία χρόνια τώρα, καὶ μ' ἄφηκε κληρονομιά· ἦτον ἐπιστάτης τοῦ ἱππότη Ῥάμβλε, ποῦ εἶχε τόσα ὑποστατικά· ἐπήραμε κ' ἐμεῖς ἕνα κτηματάκι ὡς σαράντα στρέμματα ἐπάνω κάτω γιατὶ ἡ Δορκὰς ἅμα μᾶς ζώσανε τὰ παιδιὰ δὲν ἤθελε πλειὰ νὰ κρατοῦμε τὸ καπηλειό. Τί εὔμορφη τοποθεσία, ἀφεντικό, καὶ τρέχει καὶ νερὸ ἀπάνω ἀπὸ τὸ σπητάκι γιὰ τὰ ζῶα!..

— Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἰπέ μου ἀμέσως τί εἰξεύρεις διὰ τὴν μὶς Σάρτη. Μὴ μοῦ λέγεις τίποτε ἄλλο τώρα.

— Ναί, κύριε, εἶπεν ὁ Κνότ, ἐπτοημένος σχεδὸν ἐκ τῆς ταραχῆς τοῦ ἐφημερίου, ἦλθε 'ς τὸ σπίτι μὲ τ' ἀμάξι τοῦ ἀμαξᾶ, τὴν τετράδη κατὰ τῆς ἐννηά. Ἡ Δορκὰς ἔτρεξε ἔξω γιατὶ ἄκουσε ποῦ στάθηκε τ' ἀμάξι, καὶ ἡ μὶς Σάρτη ἀγκάλιασε τὸ λαιμὸ τῆς Δορκάδος λέγοντας· «Πάρτε με, ἀφῆστε με νὰ ἔλθω μέσα!» Καὶ ἔπεσε σὰν λιγοθυμισμένη. Τότε ἡ Δορκὰς μ' ἐφώναξε, ἐβγῆκα ἔξω γρήγορα, κ' ἐπῆγα τὸ κορίτσι 'ς τὸ σπίτι καὶ ἦρθε σὲ λίγο 'ς τὰ σύγκαλά της· καὶ ἡ Δορκὰς τῆς ἔδωκε νὰ πιῇ μιὰ κουταλιὰ ῥῶμι· ἔχομε ἕνα ῥῶμι πρώτης, ποῦ τὸ φέραμε ἀπ' τὰ *Σταυρωτὰ κλειδιά*, καὶ ἡ Δορκὰς δὲν δίνει κανενός. Λέγει πῶς τὸ κρατεῖ γιὰ καμμιὰ ἀῤῥώστια· μὰ γὼ θαῤῥῶ πῶς εἶνε ἁμαρτία νὰ πιῇ κανεὶς τέτοιο ῥῶμι, τὴν ὥρα ποῦ τὸ στόμα δὲν καταλαβαίνει καθόλου· τότε ἡ ὥρα δὲν εἶνε γιὰ ῥῶμι, εἶνε γιὰ ἰατρικό. Ὡς τόσο ἡ Δορκὰς τὴν ἐπλάγιασε στὸ κρεββάτι· καὶ τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι ἔμεινε ξαπλωμένο σὰν πεθαμένο· δὲν μιλεῖ καὶ μόνο κάπου πίνει μιὰ σταλιὰ ζωμί, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ παρακάλια. Ἀρχίσαμεν νὰ φοβώμασθε· δὲν εἰξεύραμε γιατὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸν πύργο. Ἡ Δορκὰς φοβᾶται μὴν

Digitized by Google

έγεινε κανένα δυστύχημα. Γι' αυτό σήμερα το πρωΐ μ' επαραζάλισε τόσο πού άφηκα τη δουλειά μου κ' ήρθα να ίδω τι γίνεται, κ' έτσι έτρεξα είκοσι μίλια με το Μαύρο, πού θαρρώντας, ό κουτός, πού ώργωνε ολοένα, εγυρνούσε σε κάθε τριάντα πατήματα, 'σαν να είχε φθάση 'ς την άκρη του αυλακιού. Ηύρα το διάβολό μου μ' αυτό το άλογο σήμερα, κύριε Τζίλφιλ.

— Ό Θεός να σ' ευλογήση διότι ήλθες Κνότ, είπεν ό Τζίλφιλ θλίβων και αύθις την χείρα του γέροντος ηνιόχου. Τώρα κατέβα να πάρης κάτι τι και να ξεκουρασθής· απόψε θα μείνης εδώ· σε 'λίγο θα έρθω να σ' ερωτήσω ποιος δρόμος είνε ό συντομώτερος διά να υπάγω εις το σπίτι σου. Θα ξεκινήσω αμέσως με το άλογο, αφ' ου ομιλήσω ολίγον με τον σίρ Χριστοφόρον.

Μετά μίαν ώραν ό Τζίλφιλ εκάλπαζε επί ρωμαλέας φορβάδος προς το τελματώδες χωρίον Κουάλαμ, απέχον πέντε μίλλια του Σλόπιτορ. Ήσθάνθη διασκεδαννυμένην πως την μελαγχολίαν του βλέπων τον μεταμεσημβρινόν ήλιον, ησθάνθη ευχαρίστησίν τινα βλέπων φεύγοντα εκατέρωθεν τα δένδρα εν ώ ό ίππος αυτού ήλαυνεν από ρυτήρος συρίζοντος του ανέμου εκ του ταχέος αυτού δρόμου.

Ή Αικατερίνα δεν είχεν αποθάνη· την είχεν ανεύρη· διά του έρωτος και της αφοσιώσεώς του θα κατώρθου να την ανακαλέση εις την ζωήν και εις την ευτυχίαν. Μετά την πλήρη απελπισίας εβδομάδα εκείνην, ούτω σφοδρά επήλθεν ή αντίδρασις ώστε αι ελπίδες αυτού ανεπτερώθησαν εις το ύψιστον αυτών σημείον. Ή Αικατερίνα θα τον εδέχετο, θα ήτο ιδική του. Διήνυσαν την θλιβεράν και απέλπιδα εκείνην οδόν όπως κατανοήση αύτη το μέγεθος του έρωτός του. Πώς θα το ηγάπα το μελανόφθαλμον πτηνόν του, το γλυκύφωνον, όπερ εκελάδει τόσον μελωδικά τον έρωτα; Εις αυτόν θα προσέφευγε, και το δυστυχές στήθός του το τετραυματισμένον, θα ήτο του λοιπού εν ασφαλεία. Έν τω έρωτι ανδρός αγαθού και πιστού ενυπάρχει είδός τι μητρικής αγάπης· ανταυγάζει τας ακτίνας της μητρικής στοργής αίτινες εθέρμαινον αυτόν, ότε εκάθητο επί των γονάτων της μητρός του.

Περί το λυκόφως, εισήλθεν εις το χωρίον Κουάλαμ, ερωτήσας δε γεωργόν τινα υποστρέφοντα εκ του αγρού του πού έκειτο ό οικίσκος του Κνότ έμαθεν ότι παρέκειτο τη εκκλησία, ου το ευρύ κωδωνοστάσιον εφαίνετο μακρόθεν κισσόστεπτον. Το γνώρισμα τούτο καθίστα ευχερεστέραν την ανεύρεσιν του θελκτικού οικίσκου όν περιέγραψεν ό Κνότ.

Μόλις έφθασεν εις την αύλειον θύραν του ιπποστασίου ό Τζίλφιλ, εννεαετές παιδίον λινώδη έχον την κόμην, έδραμεν εις συνάντησιν αυτού. Παρευθύς ή Δορκάς κατήλθεν εις την θύραν, κρατούσα εν τη αγκάλη εύσαρκον νήπιον έκπληκτα περιάγον βλέμματα.

— Ό κύριος Τζίλφιλ; είπεν ή Δορκάς ευσεβάστως υποκλιναμένη, εν ώ ό Μαίηναρδ εχώρει διά της αυλής αφ' ου προσέδεσε τον ίππον του.

— Ναί, Δορκάς, εμεγάλωσα πολύ και δεν με γνωρίζετε. Πώς είνε ή μις Σάρτη;

— Άπαράλλακτα όπως σας είπεν ό Δανιήλ, κύριε· διότι θαρρώ ότι έρχεσθε από τον πύργο, άν και ήρθατε τόσον γρήγορα.

— Ναί, ό Δανιήλ ήλθεν εις τον πύργο εις την μίαν, κ' εγώ ανεχώρησα όσο γρηγορώτερα ειμπόρεσα. Δεν πιστεύω να είνε χειρότερα.

— Καθόλου δεν άλλαξε ούτε εις το καλλίτερον ούτε εις το χειρότερον. Όρίστε μέσα σας παρακαλώ. Είνε 'ς το κρεββάτι, δεν προσέχει σε τίποτε, και με κυττάζει έτσι παράξενα σαν να μη με γνωρίζη. Τί τρέχει, κύριε Τζίλφιλ; Διατί έφυγε από τον πύργο; Πώς είνε ή μιλαίδη και ό κύριος;

— Είνε καταλυπημένος, Δορκάς. Ό λοχαγός Ουεϊμπράου, ό ανεψιός του σίρ Χριστοφόρου, απέθανεν έξαφνα. Ή μις Σάρτη τον εύρηκε εξαπλωμένον νεκρόν και νομίζω ότι αυτός ό τρόμος ετάραξε το πνεύμά της.

— Άλήθεια! Έκείνο το εύμορφο παληκάρι, πού ήθελε να κληρονομήση τον λόρδο; όπως μου είπε ό Δανιήλ. Θυμούμαι πού τον είδα μια φορά εις τον πύργο, όταν ήτανε μικρό παιδί. Ό σίρ Χριστοφόρος και ή μιλαίδη θα είνε φαρμακωμένοι από την λύπην. Μα και ή καϋμένη ή Τίνα!.. Τον εύρηκε έξαφνα χάμου πεθαμένον!.. Άλήθεια, αλήθεια;

Ή Δορκάς ωδήγησε τον Τζίλφιλ εις το μαγειρείον· το πυρ αντανεκλάτο επί απαστραπτούσης σειράς πινακίων και κασσιτερίνων τρυβλίων· αι ελάτινοι τράπεζαι, δι' άμμου τετριμμέναι, έλαμπον εκ καθαριότητος· έν τινι γωνία της εστίας ευρίσκετο ή αλατοθήκη, και τρίπους έδρα εις την ετέραν πλευράν· οι τοίχοι διεκοσμούντο υπό τεμαχίων χοιρείου λίπους και ή οροφή υπό των ανηρτημένων χοιρομηρίων.

— Καθήσετε, κύριε, σας παρακαλώ, είπεν ή Δορκάς προτείνουσα την τρίπουν έδραν πρέπει να πάρετε κάτι τι ύστερα από τόσο δρόμο. Έλα, Βέκη, έλα να πάρης το μωρό.

Ή ερυθροπάρειος Βέκη προσήλθε και παρέλαβε το παιδίον.

— Τί θέλετε να πάρετε; Τί να σας δώσω; Να σας τηγανίσω μία φετίτσα λαρδί; έχω και τσάϊ ή μη σας αρέσει καλλίτερα νερό και ρώμι; Είξεύρω πως εδώ 'ς το πτωχικό μας δεν έχομε τίποτε απ' εκείνα πού συνηθάτε να τρώγετε και να πίνετε· αλλά πρέπει να πάρετε από τα βρι-

Digitized by Google

δράσει αὐτῶν αἱ ἐχθραὶ δυνάμεις ἐμονομάχησαν χάριν τῆς Κρήτης, καὶ τὴν κατοχὴν αὐτῆς ἔταξαν πολύτιμον γέρας τῆς νίκης. Ἐκεῖ ὅπου λήγει ἡ μία περίοδος ὑποχωροῦσα εἰς τὴν διάδοχον κατάκτησιν, φαίνεται ὁ πτερωτὸς λέων κύπτων πρὸ τῆς ἱππούριδος. Ἐὰν ἀμφοτέρων τῶν περιόδων ἡ πίεσις ὑπῆρξεν ὁμοιόμορφος, ἐν ὅλῃ τῇ διαφορᾷ τῶν πιεζόντων, ἡ ἀντίστασις τῶν πιεζομένων ὑπῆρξεν οὐχ ἧττον ἀδιάλειπτος καὶ καρτερική. Εἰς τὸ αἷμα τῶν Σκορδυλῶν καὶ τῶν Μελισσηνῶν, τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ Θεοδώρου Χορτάτση, τοῦ Βάρδα καὶ τοῦ Λέοντος Καλλέργου, τοῦ Μιχαὴλ καὶ τοῦ Ἰωάννου Ψαρομηλίγκου, τῶν Καντανολέων πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ τόσων ἄλλων Ἐνετομάχων, ἐπακολουθεῖ τὸ αἷμα τῶν κατὰ τῆς κρατούσης ἀρχῆς ἐγερθέντων καὶ μαρτυρησάντων Κρητῶν. Οὐδέποτε, ἀπὸ τῆς ὑστεραίας τῆς ἐν Κρήτῃ κυριαρχίας, ἔπαυσεν ἡ ἔνοπλος τῶν Κρητῶν διαμαρτύρησις, καὶ κατὰ τοῦτο δ' ἔτι ἡ νῆσος ἠκολούθησε τὴν ὁμόθρησκον καὶ ὁμόφυλον Στερεάν. Βλέπει τις, ὅτι μία ὑπῆρξεν ἡ ἰδέα, καὶ ἓν τὸ μυστικὸν σύνθημα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὁποίου ἔσπευσαν ν' ἀγωνισθῶσι καὶ ν' ἀποθάνωσιν ὑπὲρ τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Πατρίδος των οἱ Ἕλληνες.

Ἡρωϊκαὶ ἦσαν αἱ μορφαὶ πᾶσαι, ἃς προσεφώνει ὁ διατρέχων τὰς τύχας τῆς ἀτυχοῦς Κρήτης. Συχνότατα εἰς τὸν ἡρωϊσμὸν τοῦ προσώπου συνεπλέκετο καὶ θυσία μαρτυρική, καὶ θάνατος μετὰ στρέβλωσιν φρικτήν, ἐν ἱλαρότητι συνειδήσεως καὶ μορφῆς ἀποδεχθεὶς ὑπὸ τοῦ μαρτυροῦντος Κρητός, ἐν ὀνόματι τῆς Κρήτης καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της. Συμπάθειαν διάφορον τῆς γεννωμένης ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἡρωϊκῶν ἄθλων τῶν ἐνετομάχων καὶ τουρκομάχων γεννᾷ ἡ ἀνάμνησις καὶ τὸ ὄνομα τῆς Σοφίας Καντανολέου, ἥτις, Ἐνετικὸν αἷμα ἔχουσα εἰς τὰς φλέβας της, ἐπολέμησεν ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Κρητικῆς αὐτονομίας, καί, νύμφη τῆς στιγμῆς, ἀπέθανε παρθένος συμπλέξασα ἐν τῇ ὡραίᾳ κεφαλῇ της κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν τὸν γαμήλιον καὶ τὸν νεκρικὸν στέφανον. Μικρὸν πρὶν ἢ καταλίπω τὴν Κρήτην ἐζήτησα νὰ ἴδω τὸν τόπον τῆς δραματικῆς σκηνῆς, καὶ τὸν χῶρον ἔνθα ἡ κόρη τοῦ Ἐνετοῦ δὰ Μολίνου, ἡ περικαλλὴς καὶ σεμνοτάτη Σοφία, ἔπεσε θῦμα τῶν δόλων, καὶ τοῦ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων Κρητῶν μίσους τοῦ πατρός της. Τὸ χωρίον Ἀλικιανὸν ὅπου ἐξετυλίχθη τὸ δρᾶμα ἀπέχει ὥραν μόλις ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Χανίων. Περίφημοι εἶναι οἱ λεμονεῶνες καὶ πορτοκαλεῶνες τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τὴν φήμην αὐτοῦ ὀφείλει μᾶλλον εἰς τὴν αἱματηρὰν σκηνήν, ἧς ὑπῆρξε τὸ θέατρον, ἢ εἰς τὰ δάση τῶν ἑσπεριδοειδῶν ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἁπλοῦται. Τὰ πέριξ τοῦ Ἀλικιανοῦ εἶναι ζωγραφικώτατα. Τὴν λεκάνην, ἐν ᾗ εὕρηται τὸ χωρίον σχίζει ἀπωτέρω τὸ χαριέστατον ποτάμιον τοῦ Πλατανιᾶ, ἐν μέσῳ φυτείας δαψιλοῦς κυλιόμενον, καὶ διὰ φορᾶς γοργῆς καὶ ἀκαθέκτου ἐκβάλλον εἰς τὴν ἐγγύτατα θάλασσαν. Οὐχ ἧττον θελκτικὴ εἶναι ἡ παρόριος περιοχὴ τῆς Ἁγιᾶς, καὶ ἡ πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πόλιν τῶν Χανίων ἐκβάλλουσα ὁδός, ἔνθεν κἀκεῖθεν τῆς ὁποίας ἐπιφαίνονται ἐπὶ λοφίσκων καὶ ἐντὸς ἀλσῶν ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων, κῶμαι καὶ χωρίδια χριστιανικά.

Πεπληρωμένος τῶν ἀναμνήσεων τῆς Σοφίας ἔφθασα εἰς τὸ Ἀλικιανὸν ζητῶν τὸν ἱστορικὸν πύργον της, καὶ τὸ χῶμα ὅπερ ἐδέχθη καὶ κατέφαγε τὴν νεκρωθεῖσαν καλλονήν της. Ὁ λαὸς τοῦ Ἀλικιανοῦ γνωρίζει ἐκ παραδόσεως καὶ ἀφηγεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀκριβῶς τὰς περιπετείας τοῦ δράματος ἐκείνου, προθύμως δὲ ὁδηγεῖ τὸν ξένον εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ πύργου τοῦ Ἐνετοῦ δὰ Μολίνου. Ἐν συνοδείᾳ ἱκανῶν χωρικῶν ἐπεσκέφθην καὶ ἐγὼ τὸ *Ἀρχοντικό*, διότι οὕτω καλεῖται ἡ καταρρεύσασα ἐκείνη ἔπαυλις. Τοῖχοι τινὲς ἐγείρουσιν εἰσέτι τὸ συντετριμμένον σῶμά των μέτρα τινὰ ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους. Κισσὸς χλοερὸς περιβάλλει τὸ ἐρείπιον ἐκεῖνο, καὶ διὰ τῶν στενῶν περιπτύξεων αὐτοῦ πρὸς τὰ γυμνὰ λείψανα τοῦ παρελθόντος πλούτου καὶ τῆς ἀκμῆς ἀναμιμνήσκει τῶν νεονύμφων τὴν σεμνὴν περίπτυξιν, μικρὸν πρὶν ἢ ἀποκληθῶσι σύζυγοι καὶ εἰς θάνατον πικρὸν περατώσωσι τὰ φαιδρὰ ὄνειρα ἀκαριαίως ἐπιφανείσης εὐδαιμονίας, αὐτοστιγμεὶ λυθείσης εἰς σπαραγμοὺς ὀδυνηρούς. Δάφναι τινές, μύρτοι, καὶ ἴασμοι φύονται παρὰ τὰ θεμέλια τοῦ πύργου τοῦ δὰ Μολίνου, ὁ δὲ λαὸς ἰσχυρίζεται, ὅτι αἱ ῥίζαι ἐκεῖναι περιεσώθησαν ἄθικτοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν γάμων τῆς Σοφίας καὶ τοῦ Πέτρου. Γλυκεῖα χέεται πέριξ τῶν ἀνθέων ἡ εὐωδία, ἀλλὰ γλυκυτέρα σκορπίζεται εἰς τὴν φύσιν ἡ ἀνάμνησις τοῦ σεμνοῦ ἔρωτος τῆς Σοφίας, ἡ εὐγενὴς ἀφοσίωσίς της εἰς ἰδέαν ὑψηλήν, καὶ ὁ τὴν ἀφοσίωσιν ταύτην ἐπιστέψας τραγικὸς θάνατός της. Εἰς τὴν προσφιλῆ μνήμην τῆς ἐρώσης καὶ ἑλληνικωτάτης κόρης ἔδρεψα ἀνθισμένον κλάδον μύρτου βλαστάνοντα ἐγγύτατα τοῦ ἠρειπωμένου πύργου της. Ὁ λαὸς ὑπολαμβάνει, ὅτι φαντάσματα πλανῶνται τὴν νύκτα ἐκεῖ, καὶ θρῆνοι καὶ στεναγμοὶ ἠχοῦσιν ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν πενθίμων ἐκείνων ἐρειπίων. Πιθανῶς ἀσθενής τις ἦχος νὰ ἐκπνέῃ χαλαρῶς, ὅταν, εἰς ἔαρος ἑσπέραν, ἥσυχος πνέῃ αὔρα σείουσα, μὲ τὸ γλυκύ της θώπευμα, τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου τῆς Σοφίας. Ἴσως εἶναι τῆς κόρης ἡ ψυχὴ ζητούσης πανταχοῦ τὸν Πέτρον, καὶ θρηνούσης ἀκόμη διότι ἀπηνὴς ἡ Μοῖρα ἐμάρανε τὴν κάλυκα τῆς

Digitized by Google

ζωῆς της, μόλις διανοίξασαν, καὶ ὁ θάνατος μετέτρεψεν εἰς φέρετρον τοῦ γάμου της τὴν παστάδα, χωρίσας, καὶ ἀπὸ τοῦ μνήματος αὐτοῦ, τοὺς τόσον ἀγαπήσαντας ἐκεῖ, τοὺς ἑνωθέντας στιγμιαίως, ἀλλ' ἐσαεὶ μετ' ὀλίγον χωρισθέντας ἐραστὰς καὶ συζύγους. Πλειότερον παντὸς τάφου μεγαλοπρεποῦς, παντὸς ἐπιγράμματος εὐγλώττου συγκινεῖ ἐκεῖ ἡ μνήμη τῆς κόρης, καὶ ὁ ἡρωϊσμὸς αὐτῆς, ἀγωνισθείσης μετὰ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ἐνετῶν, στέφει, διὰ τῆς περισωθείσης εὐλαβοῦς παραδόσεως καὶ ἀφηγήσεως, διὰ φωτὸς ἀκτινοβόλου τὴν περικαλλῆ κεφαλήν της. Κόρη δὰ Μολίνου ἐτάφη σύζυγος Καντανολέου. Εἰς τὸν ἔρωτά της οὐδὲν εἶχε θύσει, ἐκτὸς τοῦ δακρύου καὶ τοῦ στεναγμοῦ. Τὴν ζωήν της ἐθυσίασεν ὑπὲρ τῆς Κρήτης, καταρασθεῖσα τοὺς Ἐνετοὺς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Ἐνετικοῦ πύργου της, καὶ νύμφη πρὸ μιᾶς στιγμῆς, νεκρὰ μετὰ μίαν στιγμήν, παρέδωκεν εἰς χεῖρας ὀρθοδόξου ἱερέως τὸ παρθενικὸν σῶμά της, καὶ εἰς τὴν εὔφημον παράδοσιν τοῦ κρητικοῦ λαοῦ τὸ ἄσπιλον ὄνομά της.

Ἐπανῆλθον αὐθημερὸν εἰς Χανία, διελάσας τὸ ὕστατον τὸ θελκτικὸν ἐκεῖνο πεδίον, ὅπου τόση φυσικὴ χάρις ἐσκορπίσθη, ἀλλ' ὅπου βλέπει τις ἔτι ἀποτετυπωμένην, ὠχριῶσαν ἤδη εὐτυχῶς, τὴν μισητὴν τῆς δουλείας σφραγῖδα. Τοὺς τῇδε κακεῖσε ἐσπαρμένους πύργους προσφόρως ὁ λαὸς ἀποκαλεῖ «πεινωπελέκα» καθόσον οἱ προπάτορες αὐτοῦ, δοῦλοι τῶν Ἐνετῶν ἢ τῶν διαδόχων των, εἶχον ἐγείρει δι' ἀγγαριῶν. Πελεκῶντες τοὺς λίθους ἐκείνων ταυτοχρόνως οἱ ἀγγαρευθέντες χριστιανοί, διότι οἱ ἀγγαρεύσαντες δεσπόται οὐδὲ ἄρτον ἠξίουν νὰ δίδωσιν αὐτοῖς. Εἰς ἀνάμνησιν ἡ εὐφυΐα καὶ τὸ σκῶμμα τοῦ λαοῦ ἤγειρε τὸ ἀνάθεμα τῆς ποιητῆς καὶ ἐνδεικτικῆς λέξεως «πεινωπελέκα», ὅπερ θὰ ἐπιζήσῃ πλειότερον τῶν ὀρθίων ἔτι πύργων καὶ τῶν ἐρειπίων των. Βίαιαι συγκινήσεις μὲ συνήρπαζον τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἀπέπλεον τοῦ λιμένος τῶν Χανίων. Ἤθελον νὰ προσφωνήσω τὴν μαρτυρικὴν νῆσον, καὶ τὸν εὐγενέστατον αὐτῆς λαόν, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἔζησα μικρόν, ἀλλ' ὃν κατέμαθον πολὺ νὰ ἀγαπῶ καὶ ἐξ ἴσου νὰ ἐκτιμῶ. Ὅτε ἐξηρχόμεθα τοῦ λιμένος, βραδέως ἔφευγε πρὸς τὴν ὑγρὰν αὐτοῦ κοίτην ὁ ἥλιος. Ὑπὸ τὸ ὕστατον φῶς του ἀνεζήτησα καὶ ἀνεῦρον ὅλας τὰς θέσεις, καὶ ὅλους τοὺς τόπους ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ἐπὶ τῆς πεδιάδος οὓς εἶχον ἐπισκεφθῆ, καὶ ὧν, μετὰ τόσων ἄλλων, ἀγαπητὴν ἐκόμιζον μετ' ἐμοῦ τὴν ἀνάμνησιν. Στυγνὴ μελαγχολία μὲ κατέσχεν ὅτε, ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ πηδαλίου, ἠγωνίων νὰ διακρίνω διὰ τῆς ἀμφιλύκης τὴν θελκτικὴν Χαλέπαν καὶ τῶν Χανίων τὴν ἀγαπητὴν πόλιν. Ἠρέμα καὶ βραδέως ὠχρίασε πρὸς τὴν δύσιν ἡ ἀμφιλύκη, καὶ μετὰ βραχὺ ἀπεσβέσθησαν ἐντελῶς τὰ ὡραιότατα χρώματά της, Τότε ἐπεφάνησαν τὰ πρῶτα φῶτα τῶν Χανίων, ὡς ἄστρα μικρὰ κατασπαρέντα ἀτάκτως ἐπὶ τοῦ σκιωθέντος ἐκείνου γηΐνου στερεώματος. Ποῖαι ὡραῖαι χεῖρες νὰ ἤναψαν τὰ φῶτα, καὶ ποῖοι ὡραῖοι ὀφθαλμοὶ ἀκτινοβόλοι νὰ ἐνητένισαν τὸ ὑποτρέμον ἀρχόμενον φῶς των....

Ἐντελέστατον σκότος ἐπεχύθη ἤδη ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἐπιψαύει τὰ καρχήσια ἥμερος ἄνεμος, καὶ τὸ ἐλαφρότατον κῦμα ἀδιατάρακτον σχίζει τὸ πλοῖόν μας. Ἐκεῖ ὑψηλὰ βλέπω τὴν μεγάλην ἄρκτον, καὶ ὡς ἀρχαίαν φίλην προσφιλῆ τὴν χαιρετίζω ἀπὸ τοῦ πλοίου. Αἱ πρῶται ὧραι τῆς πρωΐας μὲ εὗρον ἄγρυπνον πάντοτε, καὶ τὸ βλέμμα στρέφοντα διαρκῶς πρὸς τὴν διεύθυνσιν ὅπου εἶναι ἡ Κρήτη μας. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποσπασθῇ τις εὐχερῶς ἀπὸ τῆς νήσου ταύτης, ἢ ἀποσπώμενος νὰ τὴν λησμονήσῃ. Καὶ τί νὰ ἀπέγιναν οἱ ἀγαθοὶ βοσκοί, οἱ ξενίσαντές με εἰς τὰ ὕψη τῶν Λευκῶν Ὀρέων; Καὶ ποῦ νὰ διατρίβῃ ὁ ὁδηγὸς ἐκεῖνος, μεθ' οὗ ἀγωνιωδῶς ἀπεπλανήθην ἐντὸς τοῦ Λαβυρίνθου; Καὶ ὁ ποιμὴν ὃν εἶδον βόσκοντα τὰς αἶγάς του, εἰς τὰς ἀκρωρείας τῆς Ἴδης, καὶ μία τῶν ὁποίων μοὶ ἀνέμνησε τὴν Ἀμάλθειαν ποτίζουσαν εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ ὕψη τὸν μέγαν Δία, ποῦ νὰ εἶναι ἄρα γε τὴν νύκτα ταύτην; Καὶ αἱ ὡραῖαι τῆς Κρήτης τοπογραφίαι; Καὶ τὸ πέλαγος τῆς Λιβύης, ὅπερ εἶδον ἀπὸ τὰ ὑπὲρ τὴν Μεσσαρὰν ὄρη; Καὶ οἱ φοίνικες, καὶ ὁ δίκταμος, ὁ τὸν φονικὸν σίδηρον ἐκσπῶν ἀπὸ τῆς πληγῆς, καὶ τὸ τραῦμα ἰαίνων παραχρῆμα, νὰ σείωνται ἄρά γε τὴν ὥραν ταύτην ἀπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τοῦ ἀέρος ὅπερ σαλεύει ἤδη τοῦ πλοίου τὸ χαλαρωθὲν σχοινίον; Ὢ! πόσον ἐπεθύμουν νὰ ἐμπιστευθῶ εἰλικρινῆ χαιρετισμὸν ἀγάπης εἰς τὴν πίστιν τῆς αὔρας ταύτης, ἥτις μετ' ὀλίγον θὰ φθάσῃ εἰς τὴν Κρήτην! Καὶ ὁ μοναχὸς Γλυκέριος; Καὶ ἡ καθημαγμένη μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου, καὶ ἡ πυραμὶς ἐκείνη τῶν χριστιανικῶν ὀστῶν ἐφ' ἧς ὡς σπονδὴ ἱλαστήριος ἐπεχύθη τὸ αἷμα τῆς Πατρίδος καὶ τὸ δάκρυ; Ἐκεῖ ἀσαλεύτως καθηλώθη ἤδη ὁ νοῦς μου. Εἰς τοῦ Ἀρκαδίου τὴν σεβασμίαν καὶ μαρτυρικὴν μονὴν ἡ ταφὴ ἐγένετο ἀνάστασις, καὶ ἡ πτῶσις ὑπῆρξεν ὕψος καὶ ἔγερσις. Ὕστατον ῥίψας βλέμμα πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Κρήτης, ἐβάδισα πρὸς τὸν θαλαμίσκον μου. Ἀλλὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὑπέρυθρος γραμμή, τοῦ αἵματος τὸ χρῶμα ἔχουσα, φαίνεται πρὸς τὴν ἀνατολήν. Ἦτο πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς δούλης Κρήτης καὶ διὰ χρώματος *αἱματηροῦ* ἐσημείου τὰ Κρητικὰ ὕδατα καὶ τὰ ὄρη.... Ἀμβλύνεται ἡ ἐρυθρὰ γραμμή, εἰς τῆς ἡμέρας τὴν πρόδρομον Ἠῶ, καὶ μετ' ὀλίγον χρυσίζει ἡ Ἀνατολή. Εἴθε ταχέως Αὐγὴ Ἐλευθερίας, ὅπως

Digitized by Google

ἡ Οὐράνιος αὐτή, ν' ἀνατείλῃ ἐπὶ Σέ,ὦ Κρήτη, νῆσος τῶν μεγάλων ἀναμνήσεων, τῶν μεγάλων θυσιῶν, τῶν μεγάλων πόθων, καὶ τῶν ἐλπίδων τοῦ Πανελληνίου.

Σπυριδων Παγανελης

Ο ΜΑΝΔΥΑΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ

Περὶ τῆς γνωστῆς φειδωλίας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας εἶνε ἤδη γνωστὰ πολλὰ παραδείγματα. Τὸ ἑπόμενον ὅμως χαρακτηριστικώτατον ἀνέκδοτον μόλις ἔγεινε γνωστὸν πρὸ μικροῦ εἰς τὸ γερμανικὸν κοινόν. Ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς γνωστόν, φέρει συνήθως ἄνωθεν τῆς στολῆς του τὸν ἱστορικὸν φαιὸν μανδύαν τῶν Χοεντζόλλερν. Ὅπως ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς πράγματα οὕτω καὶ οἱ στρατιωτικοὶ μανδύαι γηράσκουσι καὶ φθείρονται, τοῦτο δὲ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος μανδύαν, οὗτινος τὴν χρῆσιν ἤθελεν ὁ αὐτοκράτωρ νὰ παρατείνῃ ὡς μήκιστα. Ὁ ἱματιοφύλαξ ὅμως τῆς αὐλῆς ἦτον ἄλλης γνώμης, διὸ ὅτε εἶδε τὸν αὐτοκράτορα φέροντα μανδύαν οὗτινος ὁ ὡρισμένος χρόνος τῆς καλῆς συντηρήσεως πρὸ πολλοῦ εἶχε παρέλθει, ἔθεσεν αὐτὸν κατὰ μέρος. Μετά τινας ἡμέρας ὁ αὐτοκράτωρ ἐζήτησε τὸ παλαιὸν τοῦτο ἔνδυμα.

— Ποῦ ἔχεις τὸν μανδύαν μου ; ἠρώτησε τὸν ἱματιοφύλακα.

— Μεγαλειότατε, ὁ μανδύας εἶνε πολὺ παλαιὸς καὶ πολὺ *ξεθωριασμένος* ὥστε νὰ τὸν φορῆτε, ἀπήντησε ὁ αὐλικός.

— Καὶ τί θὰ τὸν κάμῃς ; ἠρώτησεν ὁ αὐτοκράτωρ.

— Θὰ τὸν πωλήσω γιὰ καμμιὰ ἐλεημοσύνη.

— Ἔτσι; καὶ τί νομίζεις πῶς θὰ πάρῃς ἂν τὸν πουλήσῃς ;

— Ἐπάνω κάτω 9 μάρκες, Μεγαλειότατε.

— Αἴ, αὐταὶς σοῦ τῆς δίνω ἐγώ, ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνία νὰ μοῦ δώσῃς 'πίσω τὸν μανδύαν μου· αὐτὸς φοριέται ἀκόμη πολὺν καιρόν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔδωσεν αὐτῷ τρία τάλληρα καὶ παρέλαβε τὸν μανδύαν, ὃν οὕτως ἔχοντα ἔφερεν ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Γνωστὸν εἶνε ἐπίσης ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τρέφει μεγίστην εὐλάβειαν καὶ σεβασμὸν εἰς πράγματα μικρὰ καὶ ἀσήμαντα, ἅτινα προσεφέρθησαν αὐτῷ, εἰς ἔνδειξιν ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ. Εἷς τῶν μικρῶν ἐγγόνων του παίζων ποτὲ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ αὐτοκράτορος, ἔθραυσεν ἐν τῇ παιδικῇ αὐτοῦ ἀμεριμνησίᾳ ὑάλινόν τι ἀγγεῖον ἀξίας ὀλίγων τινῶν μόνον λεπτῶν, πολὺ ὅμως προσφιλὲς εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Ὁ *παπποῦς* ἰδὼν τὸ ἀγγεῖον τεθραυσμένον διέταξε νὰ ἐκβάλωσιν ἔξω τὸν μικρὸν ἄτακτον, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψωσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Ἀλλ' ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν ἐτηρήθη ἐπὶ μακρόν, διότι μετ' ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἐπετράπη πάλιν εἰς τὸν μικρὸν πρίγκηπα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ αὐτοκράτορος καὶ εὐφράνῃ αὐτὸν διὰ τῶν παιδικῶν παιγνίων του.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τί ὄφελος τοῦ μεγάλου γένους τῷ ὄντι ἀμοίρῳ παιδείας ; Μόνος ὁ εὐπαίδευτος, εἰ καὶ δυσγενής, τιμᾶται οὐ μόνον ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ θεῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὡς εἶνε ἤδη γνωστόν, ὁ ἀποθανὼν βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβῖκος ὁ Β' ἦτο λίαν θυμώδης κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του καὶ ἐκ τῆς παραμικρᾶς ἀφορμῆς ὑπωπτεύετο κακούργημα ἢ προδοσίαν. Ὅπως ὅμως ὅλοι οἱ θυμώδεις, ἐσυγχώρει εὐκόλως τοὺς πρὸς αὐτὸν πταίσαντας. Τοῦτο ἐγνώριζον ἅπαντες οἱ θεράποντες τῆς αὐλῆς, διὸ καὶ πάντες ἐγνώριζον ἐκ στήθους τὸν αὐτὸν τύπον αἰτήσεως γραπτῆς συγγνώμης. « Συγγνώμην ! Ἄς εὐδοκήσῃ ἡ Μεγαλειότης σας νὰ παράσχῃ συγχώρησιν εἰς τὸν εὐπειθέστατον καὶ ὑποκλινέστατον τῶν ὑπηκόων της. Λυποῦμαι τὰ μέγιστα διεγείρας τὴν δυσμένειαν τοῦ Ὑψηλοτάτου καὶ μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αἰτοῦμαι τὴν ὑψηλοτάτην χάριν». Ὁ βασιλεὺς προσεκάλει τὸν πταίστην καὶ ἀφοῦ ἔκαμνεν εἰς αὐτὸν ὁλόκληρον διδαχὴν συνεχώρει εἶτα ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει ὅτι θὰ διορθωθῇ καὶ δὲν θὰ ὑποπέσῃ εἰς τὸ αὐτὸ παράπτωμα.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἐσχάτως τελεσθέντων γάμων τῆς δεσποινίδος Ἀλίνης Ρότσχιλδ μετὰ τοῦ ἐν Λονδίνῳ τραπεζίτου Ἐδουάρδου Sassoon, ὑπελογίσθη ὅτι ἡ περιουσία τοῦ Ρότσχιλδ ἀνέρχεται εἰς 3 χιλιεκατομμύρια καὶ 200 ἑκατομμύρια, ἤτοι εἰς ὃ ποσὸν ἀκριβῶς ἀνέρχεται καὶ ὁ ἐτήσιος τῆς Γαλλίας προϋπολογισμός. Τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ τούτου ἀνήκει εἰς τοὺς ἐν Παρισίοις Ρότσχιλδ. Ἡ δύναμις δ' αὐτῶν εἶνε τοιαύτη,ὥστε χωρὶς οὐδεμίαν νὰ αἰσθανθῶσι δυσχέρειαν ἐπλήρωσαν πρὸ δύο μηνῶν συγχρόνως 372 ἑκατομμύρια,ἤτοι τὸ μερίδιον τῆς δεσποινίδος Ἀλίνης Ρότσχιλδ,ὅπερ αὐτὴ νυμφευομένη ἠθέλησε νὰ ἀποσύρῃ τῆς τραπέζης.

Τί στοιχίζει ἡ ἔκθεσις τοῦ Βατικανοῦ, ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ τοῦ Πάπα, ἡ προσεχῶς περατουμένη, μανθάνομεν ἐκ τῶν ἰταλικῶν ἐφημερίδων. Ἡ ἔκθεσις μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐκθεμάτων ἠσφαλίσθη εἰς τὴν ἑταιρίαν Trieste e Venezia ὡς ἔχουσα ἀξίαν 60 ἑκατομμυρίων. Ἡ ἔκθεσις δὲ αὕτη περιέχει ὄχι μόνον κατάλληλα διὰ τὴν ἑορτὴν ἀντικείμενα, ἀλλὰ καὶ λίαν κοσμικὰ πράγματα. Οὕτω π. χ. ἐκ τῆς

Digitized by Google

Γαλλίας προσεφέρθησαν εἰς τὸ Βατικανὸν 50,000 καμπανίτου φιάλαι. — Τὸ δὲ δηνάριον τοῦ ἁγίου Πέτρου ἀνῆλθεν ἤδη εἰς 18,000,000 φρ.

Κατά τινα ἔκθεσιν ἐσχάτως ὑποβληθεῖσαν εἰς τὸν ἐν Γαλλίᾳ ὑπουργὸν τῆς Γεωργίας, τὸ σάκχαρον εἶνε ἄριστον προφυλακτικὸν τοῦ κρέατος, ὑπερέχει δὲ πολὺ ἐν τούτῳ τοῦ ἅλατος. Τὸ ἅλας, δι' οὗ διατηροῦμεν συνήθως τὰ κρέατα, ἀφαιρεῖ ἐξ αὐτῶν πολὺ μέρος τῶν θρεπτικῶν χυμῶν. Ἀναλυόμενον τὸ ἅλας τὸ διαλυθὲν ἐν τῷ ὕδατι τῷ ἐν τῷ κρέατι περιεχομένῳ εὑρίσκεται περιλαμβάνον οὐσίας λευκωματώδεις, φωσφορικὸν ὀξὺ κτλ. Τὸ ἅλας ἀπορροφᾷ τὰς οὐσίας ταύτας, εἴτε διότι βαθύτερον εἰσχωρεῖ εἰς τὰς ἶνας τοῦ κρέατος, εἴτε διότι δραστικωτέρα εἶνε ἡ ἐνέργειά του. Ἐξαγόμενον ἑπομένως τὸ κρέας τῆς ἀλατώδους διαλύσεως ἀπώλεσεν ἤδη πολύτιμα αὐτοῦ συστατικά. Τὸ τετριμμένον σάκχαρον τοὐναντίον σχηματίζει πέριξ τοῦ κρέατος εἶδος φλοιοῦ ξηροῦ, ὅστις πολὺ ὀλίγον μέρος τῶν οὐσιαστικῶν στοιχείων αὐτοῦ ἀπορροφᾷ καὶ οὐδαμῶς ἀλλοιοῖ τὴν γεῦσιν. Τὸ σάκχαρον ὡς μέσον διατηρήσεως τοῦ κρέατος κατὰ τοῦτο μόνον ἐλαττοῦται τοῦ ἅλατος, ὅτι εἶνε πολὺ αὐτοῦ ἀκριβώτερον.

Ἐκ τοῦ πρυτανικοῦ λόγου περὶ σωματικῆς ῥώμης καὶ σκληραγωγίας ὃν ὁ κ. Ἀφεντούλης ἐξεφώνησε πρό τινων ἡμερῶν, κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐγκαθίδρυσιν τῶν πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν, ἀποσπῶμεν τὸ ἑπόμενον ὡραῖον ἀνέκδοτον τοῦ Καραϊσκάκη:

Ὅτε ὁ Καραϊσκάκης μετὰ τρισχιλίων ἀνδρῶν ἐξεστράτευεν ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος εἰς κατάληψιν τῆς Μουνυχίας, διενυκτέρευσεν ἐν ὑπαίθρῳ κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Αἰγάλεω παρὰ τὸ Κερατσίνι. Ἦτο Δεκέμβριος μήν, ἡ δὲ νὺξ καταχθονία, χιονώδης καὶ παγερά. Τοῦ Γιαννίτση ἡ ναῦς ὥρμει ἐν τῷ στενῷ εἰς ἐπικουρίαν, ὁ δὲ Γιαννίτσης ἰδὼν τὸν κατακλυσμὸν ἔπεμψε τὴν λέμβον, ἵνα παραλάβῃ τὸν ἀρχηγὸν εἰς διανυκτέρευσιν ἐν τῷ πλοίῳ. Εὗρεν ἡ ἀποστολὴ τὸν χαλύβδινον ἄνδρα ὑπνώττοντα ὑπὸ τὴν κάπαν, ἔχοντα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ βράχου, τὰ δὲ νῶτα ἐπὶ σχοίνου χιονοσκεποῦς ἠρεισμένα. Ἀφυπνισθεὶς μεσονυκτίαις ποθ' ὥραις, ἀνεπήδησεν ὁ Καραΐσκος, κατ' ἔνστιγμα φέρων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς πιστόλας κατὰ τὸ ἔθος τῶν τότε ἁρματωλῶν.

— Τί εἶνε; ὡρέ;

— Ἀρχηγέ, ἡ νὺξ εἶνε χιονώδης καὶ παγερά, ὁ καπετὰν Γιαννίτσης σὲ προσκαλεῖ νὰ διανυκτερεύσῃς εἰς τὸ καράβι.

— Αἴ, καὶ εἶνε μεγάλο τὸ καράβι σας αὐτὸ καὶ τοὺς παίρνει ὅλους ἐκείνους γιά;

— Ὄχι.

— Φύγε!

Ὁ γραμματεὺς τοῦ Καραΐσκου, νέος ἐγγράμματος, τρέμων ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς χιόνος:

— Ἀρχηγέ, εἶπεν, ἂς ὑπάγω ἐγὼ κἂν, ὅπου εἶμαι καλομαθημένος.

— Κακομαθημένος θέλεις νὰ εἰπῇς, ὡρὲ παλληκάρι καὶ δὲν ἐντρέπεσαι! Ἐγὼ εἶμαι καλομαθημένος, ἐγὼ περνάω τὴν νύκτα ὅπως καὶ ὅπου βρεθῶ. Πήγαινε σύ, κακομαθημένε» καὶ κατέπεσε ὁ χαλύβδινος ἀνὴρ ὑπὸ τὴν κάπαν ἐπὶ τῆς χιονώδους εὐνῆς.

Τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον φέρεται περὶ τοῦ πρὸ ὀλίγου ἐκλιπόντος τὸν βίον Ἰταλοῦ πρωθυπουργοῦ Δεπρέτη.

Ὁ Δεπρέτης ὅταν ἐκοιμᾶτο ἔρρεγχεν ἰσχυρότατα. Μεταβάς ποτε εἰς Καζάλε κατῴκησε, κατὰ τὴν συνήθειάν του, εἰς δευτερεῦόν τι ξενοδοχεῖον τοῦ «Ἐρυθροῦ Ῥόδου» ἐπικαλούμενον. Ὑπάλληλός τις τοῦ κράτους, παυθεὶς καὶ ἀπελθὼν εἰς Καζάλε, ὅπως ζητήσῃ νέαν τινὰ θέσιν, ἐκοιμᾶτο παραπλεύρως τοῦ δωματίου τοῦ ὑπουργοῦ. Ἐγερθεὶς πολλάκις ὑπὸ τοῦ ἠχηροῦ ῥογχαλίσματος τοῦ ὑπουργοῦ ὁ παυσανίας ἤρξατο τύπτων τὸ διαχώρισμα τῶν δωματίων διὰ τῶν ὑποδημάτων του καὶ ἐκφέρων παντοίας βλασφημίας. Ὁ ὑπουργὸς ἀφυπνισθεὶς ἐκ τοῦ κρότου καὶ ἐννοήσας τὰ διατρέχοντα, ἀπεφάσισεν, ὅπως μὴ ταράξῃ τὸν ὕπνον τοῦ παροίκου του, νὰ μείνῃ ἄϋπνος. Ἀνάψας δὲ τὸ κηρίον του, ἔλαβέ βιβλίον τι παρερριμμένον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἤρξατο ἀναγινώσκων. Μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τοῦτο ὁ πρωθυπουργὸς ἅμα τῇ πρωΐᾳ ἔπεμψε τὸν ὑπηρέτην τοῦ ξενοδοχείου ἵνα ζητήσῃ συγγνώμην παρὰ τοῦ κυρίου, ὃν ἠνώχλησε κατὰ τὴν νύκτα.

— Μὰ ἐπὶ τέλους ποῖον εἶνε αὐτὸ τὸ ζῶον; ἐρωτᾷ ὁ πρώην ὑπάλληλος.

— Αὐτὸ τὸ ζῶον εἶνε ὁ κ. Δεπρέτης, ἀπαντᾷ ὁ ὑπηρέτης.

Ὁ ὑπάλληλος ἔμεινεν κεραυνόβλητος, ἔσπευσε δ' ἵνα ζητήσῃ ταπεινῶς συγγνώμην παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ.

— Δὲν ἔχεις τίποτε νὰ φοβηθῇς, ἀπεκρίθη ὁ πρωθυπουργός. Μανθάνω μάλιστα ὅτι ζητεῖς καὶ θέσιν. Θὰ τὴν λάβῃς. Σοῦ εἶμαι λίαν ὑπόχρεως. Χθὲς μὲ ἔκαμες νὰ ἀναγνώσω ἓν βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἐντρεπόμην ὅτι μόνον ἐκ φήμης ἐγνώριζα, τὴν «Κυρίαν μὲ τὰς Καμελίας».

Καρδία χωρὶς κεφαλὴν εἶνε ὅπως πλοῖον ἱστιοφόρον χωρὶς πηδάλιον.

Κεφαλὴ χωρὶς καρδίαν εἶνε ὅπως πλοῖον ἱστιοφόρον μὲ πηδάλιον χωρὶς πανίον.

Κεφαλὴ καὶ καρδία ὁμοῦ σημαίνει ἁρμονίαν ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς διανοίας καὶ τοῦ αἰσθήματος, σημαίνει ἄνθρωπον εὐγενῆ καὶ νοήμονα, ὅ ἐστι ἄνθρωπον τέλειον.

(**Mantegazza**)

Ἐν δικαστηρίῳ:

Ὁ κατηγορούμενος διαμαρτύρεται ἐναντίον μάρτυρός τινος, λέγων ὅτι δὲν λέγει τὴν ἀλήθειαν, διότι πρὸ πολλοῦ ἦτο ἐχθρός του.

— Εἴχατε μαλώσει ποτὲ μεταξύ σας; ἐρωτᾷ ὁ πρόεδρος.

— Ὄχι, ποτέ.

— Σοῦ χρεωστεῖ χρήματα;

— Οὔτε.

— Τότε λοιπὸν διατί εἶνε ἐχθρός σου;

— Διότι ἐγὼ τοῦ ἐμεσίτευσα νὰ πάρῃ τὴν σημερινήν του γυναῖκα, καὶ τὸ ρουσᾶ καὶ δὲν χρυώνει.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1171

Digitized by Google

'Αριθ. 626 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 27 Δεκεμβρίου 1887

Ο ΒΙΣΜΑΡΚ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ

Εἰς τρία μέρη διέρχεται ὁ Βίσμαρκ τὸν βίον αὐτοῦ, πρὸ τοῦ ὑπουργικοῦ γραφείου του, ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, καὶ παρὰ τὴν οἰκογενειακὴν ἑστίαν. Δὲν ἀνήκει ποσῶς εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ Βερολίνου, ἐμφανίζεται δ' ἐν αὐτῇ σπανιώτατα. Κατ' οἶκον, ἐκτὸς στενῶν τινων φίλων του, δέχεται μόνον διπλωμάτας καὶ βουλευτάς. Ἀπὸ τοῦ 1885 ὁ Βίσμαρκ κατοικεῖ ἐν Βερολίνῳ ἐν τῷ ἀρχαίῳ μεγάρῳ τῆς οἰκογενείας Ράτζιβιλλ.

Διερχόμενός τις τὸν κῆπον, οὗ αἱ πρασιαὶ ἐκτείνονται πρὸ τοῦ μεγάρου καὶ φθάνουσι πρὸ τῆς πύλης τῆς εἰσόδου, ἔχει ἀριστερᾷ μὲν τὰ οἰκήματα τῆς θεραπείας, δεξιᾷ δὲ ἀντιθάλαμον, ὅστις κοινωνεῖ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ πρίγκηπος. Καὶ τὸ ἀναπαυτήριον καὶ τὸ γραφεῖον εἰσὶ λιτότατα διεσκευασμένα καὶ ὁ ὅλος δὲ τοῦ μεγάρου στολισμὸς εἶνε ἥκιστα πολυτελής.

Ἡ μεγάλη αἴθουσα τῶν ἑορτῶν, ἥτις καταλαμβάνει τὸ ἥμισυ τοῦ πρώτου ὀρόφου, ἀπέκτησε φήμην ἱστορικὴν ἀπὸ τοῦ βερολινείου συνεδρίου τοῦ 1878. Ἐν αὐτῇ κατὰ Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐτελέσθησαν καὶ οἱ γάμοι τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχικαγγελαρίου μετὰ τοῦ πρίγκηπος Ραντζάου.

Κατὰ τὸ 1885 ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ συνήρχετο ἡ συνδιάσκεψις τοῦ Κόγγου. Εἶνε δὲ καὶ ταύτης ἡ διασκευὴ αὐστηρὰ καὶ ἀπέριττος καὶ μόνον τὰ ἐρυθρὰ παραπετάσματα καὶ ἀνάκλιντρα προσδίδουσι φαιδρότητά τινα εἰς τὴν αὐστηρὰν ὄψιν τοῦ δωματίου. Ἡ κλίμαξ κοσμεῖται ὑπὸ ἀνθέων καὶ δαφνῶν. Ἀνηρτημένος εἰς τὸν τοῖχον τῆς αἰθούσης μέγας χάρτης τῆς Ἀφρικῆς τοῦ Κεΐπερτ, ὕψους πέντε μέτρων, ὑπεδείκνυεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ συνήρχετο ἡ ἐπιφανὴς ὁμήγυρις. Τὰ μέλη τῆς συνδιασκέψεως ἐκάθηντο πέριξ τραπέζης, σχῆμα πετάλου ἐχούσης, ἧς ἡ κοιλότης ἐστρέφετο πρὸς τὸν κῆπον τοῦ ὑπουργικοῦ μεγάρου. Ὁ πρίγκηψ ἐκάθητο ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοιλότητος ταύτης, ἔχων ὄπισθέν του τοὺς γραμματεῖς τῆς συνδιασκέψεως, καθημένους πρὸ ἰδιαιτέρας τραπέζης. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δυνάμεων ἐκάθηντο δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τοῦ καγκελλαρίου, κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν χωρῶν εἰς ἃς ἀνῆκον.

Ὕπερθεν τοῦ γραφείου τοῦ πρίγκηπος, εὑρισκομένου ἐν τῷ ἰσογαίῳ καὶ προέχοντος πρὸς τὸν κῆπον, ὑπάρχει ἄνδηρον, συνεχόμενον πρὸς τὸν ἐξώστην τοῦ κοιτῶνος τῆς πριγκηπίσσης, σιδηρᾶ δὲ κλίμαξ φέρει ἀπὸ τοῦ ἀνδήρου τούτου εἰς τὸν κῆπον.

Ὅταν εἶνε βεβαία ὅτι οὐδεὶς βλέπει αὐτήν, ἡ πριγκήπισσα κατέρχεται τὴν πρωΐαν διὰ τῆς κλίμακος ταύτης καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ συζύγου της, ἵνα πληροφορηθῇ περὶ τῆς ὑγείας του.

Ὁ πρίγκηψ ζῇ εὐδαιμόνως μετὰ τῆς συζύγου του, ἥτις ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ πιστὴ αὐτοῦ ἀντιλήπτωρ καὶ σύντροφος ἐν τῷ βίῳ, μόνη δὲ ἔχει δικαίωμα νὰ ἀντιλέγῃ εἰς τὸν καγκελλάριον.

Ὁ ἀρχιγραμματεὺς δαπανᾷ τὴν πρωΐαν του εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν ἐκθέσεων τῶν διαφόρων τμηματαρχῶν, εἰς τὴν ὑπογραφὴν δημοσίων ἐγγράφων, εἰς τὴν μελέτην τῶν ὑπὸ τῶν γερμανικῶν πρεσβειῶν πεμπομένων ἐκθέσεων, εἰς συνομιλίας μετὰ διαφόρων ὑπαλλήλων, εἰς τὴν διεκπεραίωσιν ἄλλων ἐπειγουσῶν ὑποθέσεων, ἀναγομένων οὐ μόνον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὁμοσπονδιακὸν συμβούλιον, τὸ πρωσσικὸν ὑπουργεῖον τοῦ Ἐμπορίου καὶ ἄλλους τῆς διοικήσεως κλάδους.

Ὅταν ἡ Βουλὴ συνεδριάζῃ, αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀρχιγραμματέως διακόπτονται πολλάκις ἀδοκήτως. Ἀγγέλλεται, ὡς ἐν παραδείγματι, αἰφνιδίως ἐκ τοῦ παγγερμανικοῦ κοινοβουλίου, ὅτι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον κατακρίνεται σφοδρῶς ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως. «Νὰ ζεύξουν!» διατάσσει ὁ πρίγκηψ, ἀξιῶν ἄκραν ταχύτητα ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. Μετά τινα λεπτὰ ἡ πύλη τοῦ Ραϊχσταγ ἀνοίγεται καὶ ἡ ἅμαξα τοῦ ἀρχικαγγελλαρίου εἰσέρχεται.

Ἀμέσως ὁ πρίγκηψ καταλαμβάνει τὴν θέσιν του ἐν τῷ ἑδωλίῳ τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου, ὁπόθεν χαιρετίζει τὸν πρόεδρον καὶ τινας βουλευτὰς φίλους του. Πληροφορεῖται ἀμέσως τί ὁ ὁμιλῶν ῥήτωρ λέγει, ἀκροᾶται αὐ-

Digitized by Google

τοῦ μέχρι τέλους, εἶτα δ' ἐγείρεται ἵνα μετὰ τοῦ ἰδιάζοντος αὐτῷ σθένους ἀντικρούσῃ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Ἐνίοτε, ἐπειδὴ αἱ συζητήσεις παρατείνονται ἐπ' ἀόριστον, καὶ ὁ πρίγκηψ ἀναγκάζεται ἐπανειλημμένως νὰ λαμβάνῃ τὸν λόγον, τὰ φαγητὰ τοῦ δείπνου, εἰς ὃ παρακάθηται συνήθως τὴν ἑβδόμην ὥραν, ἀποψύχονται. Ἀλλὰ εἰς τὴν οἰκίαν του δὲν παρακάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν, ἂν μὴ ὁ πρίγκηψ ἐπανέλθῃ ἐκ τοῦ κοινοβουλίου.

* * *

Ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἐκάθητό ποτε πρὸ τοῦ γραφείου του, συνδιαλεγόμενος μετ' ἀνωτέρου τινὸς ὑπαλλήλου τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐπρόκειτο περὶ τῆς Ῥώμης, περί τινος βούλλας τοῦ Πάπα, περὶ ἄρθρου τινὸς τῆς *Γερμανίας*, περὶ τῆς *Ἐφημερίδος τῆς Κολωνίας*. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐν τῷ γειτονικῷ δωματίῳ ἠκούετο τὸ μονότονον τίκ-τὰκ τοῦ τηλεγράφου καὶ ἀνὰ δέκα λεπτὰ διὰ θυρίδος, ἐν τῷ τοίχῳ ἠνεῳγμένης, διωλίσθαινεν ἀνὰ ἓν τηλεγράφημα, ὅπερ ὁ πρίγκηψ ἀναγινώσκων ἐν τάχει ἀπέρριπτεν.

Τὸ πρῶτον τηλεγράφημα προήρχετο ἐκ τῆς πρωσσικῆς βουλῆς, περιεῖχε δὲ τὰς λέξεις ταύτας: «Παρόντες ὑπουργοί: Λέογχαρτ καὶ Φάλκ. Πρῶτος ῥήτωρ ἐγγεγραμμένος Σχόρλεμερ-Ἄλστ.»

Τὸ δεύτερον περιεῖχε τὰ ἑξῆς: «Ὁ ῥήτωρ κατακρίνει τὸν πρίγκηπα Βίσμαρκ ἐπὶ ἀσυνεπείᾳ ἐν τῇ πολιτικῇ του, ὅσον ἀφορᾷ τὸ δόγμα τοῦ ἀλαθήτου . . .»

Ὁ πρίγκηψ ἐρωτᾷ τὸν συνομιλητήν του: «Ἐστάλη σήμερον τὸ πρωὶ τὸ τηλεγράφημα εἰς τὴν Ῥώμην;»

— Εἰς τὰς δέκα, Ὑψηλότατε!

— Λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἀπάντησιν σήμερον μετὰ μεσημβρίαν.

— Πιθανὸν εἶνε ὅτι θὰ λάβωμεν αὐτὴν τὴν ἑσπέραν, ἢ κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός, Ὑψηλότατε!

Νέον τηλεγράφημα διαβιβάζεται διὰ τῆς ἐν τῷ τοίχῳ θυρίδος, ἀγγέλλον ὅτι ὁ ῥήτωρ λέγει ὅτι ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ, ἅτε τέλειος ἐπαναστάτης, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μέμφεται τοὺς ἐπισκόπους διὰ τὰς ἐπαναστατικὰς αὐτῶν ῥοπάς.

Ὁ πρίγκηψ, ἀναγνοὺς τὸ τηλεγράφημα, ἀποτείνεται πρὸς τὸν ὑπάλληλον:

— Πολὺν θόρυβον ἔχομεν σήμερον εἰς τὴν Βουλήν. Δὲν μοῦ λέγετε, φίλτατε, εἶνε δυνατὸν νὰ εὕρωμεν τὴν βοῦλλαν αὐτήν, περὶ τῆς ὁποίας κάμνει λογον ἡ *Γερμανία*, καὶ ἥτις ἐξεδόθη πρὸ ὀγδοήκοντα περίπου ἐτῶν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ὑπάλληλος ἡτοιμάζετο νὰ ἀπαντήσῃ, ἐκομίσθη ἐκ τῆς Βουλῆς δελτίον ἀναγράφον ταῦτα:

«Ὁ βουλευτὴς Σχόρλεμερ-Ἄλστ εἶπε τὰ ἑξῆς·

«Πανταχοῦ καὶ πάντοτε οἱ καθολικοὶ ἐπίσκοποι, καθ' ὃ ἔχουσι καθῆκον καὶ συμφώνως πρὸς τὰ διδάγματα τῆς ἐκκλησίας, κατεπολέμησαν τὴν ἐπανάστασιν. Διαφέρει ὅτι δηλοῦσιν ὅτι ἡ συνείδησίς των δὲν ἐπιτρέπει αὐτοῖς νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κατασταλτικῶν νόμων. Τοῦτο δὲν λέγεται παράνομος ἐξέγερσις. Εἶνε ἁπλῆ ἐκτέλεσις καθήκοντος συνειδήσεως. Τὸ ἀρχαῖον ὁμοσπονδιακὸν Σύνταγμα τῆς Γερμανίας ἦτο βεβαίως θεσμὸς ἐπισημότατος, τίς ὅμως εἰργάσθη μᾶλλον τοῦ πρίγκηπος Βίσμαρκ, ἵνα καταρρίψῃ αὐτόν; Συμμαχήσας μετὰ κεκηρυγμένων ἐπαναστατῶν, προσεκάλεσε, κατὰ τὸ 1866, τὰ δαλματικὰ καὶ οὐγγρικὰ στρατεύματα νὰ ἐγκαταλίπωσι τὸν μονάρχην των. Ἀνήρ, τοιοῦτον ἔχων παρελθόν, ἥσσον παντὸς ἄλλου δικαιοῦται νὰ καταγγέλλῃ τοὺς ἐπισκόπους ὡς ἐπαναστάτας. Ἀρκοῦμαι εἰς τὰς ἀποδείξεις ταύτας, θὰ ὑπομνήσω δὲ μόνον, ὅτι, παρὰ τὸν νόμον τὸν ἀπαγορεύοντα τὴν μονομαχίαν, ὁ αὐτοκρατορικὸς ἀρχιγραμματεὺς προεκάλεσεν ἄλλοτε εἰς μονομαχίαν τὸν βουλευτὴν Φίρχωβ.»

Εἰς ἄκρον ἐξῆψε τὸν πρίγκηπα ἡ ἀνάγνωσις τῆς περιλήψεως ταύτης. Διὰ στεντορείας φωνῆς ἔκραξεν ἐν τῷ διαδρόμῳ· «Θὰ ὑπάγω εἰς τὴν Βουλήν», ὅπερ ἐσήμαινεν ὅτι ὁ Κάρολος, ὁ ὑπηρέτης αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ ἑτοιμάσῃ τὸ λευκὸν πηλίκιον καὶ τὰ λευκὰ χειρόκτια τοῦ καγκελλαρίου..

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν νέον τηλεγράφημα διωλίσθησε διὰ τοῦ τοίχου. Δὲν προήρχετο ὅμως ἐκ τοῦ βουλευτηρίου, ἀλλ' ἐκ Ῥώμης, ὑπῆρξε δ' αἰτία ὅπως ὁ πρίγκηψ συνάψῃ συνδιάλεξιν μακρὰν μετὰ τοῦ συμβούλου του, οὕτως ὥστε ἡ συνεδρίασις τῆς Βουλῆς ἔληξεν, ὅτε ὁ πρίγκηψ ἀνεμνήσθη τοῦ Σχόρλεμερ-Ἄλστ καὶ τοῦ λόγου του.

— Αὔριον θὰ ἀπαντήσω, ἐσκέφθη.

Τὴν ἑπομένην περὶ τὴν ἐνδεκάτην ἐκάλεσε τὸν Κάρολον.

—Πρέπει νὰ ὑπάγω ἀμέσως εἰς τὴν Βουλήν!

Ὁ Κάρολος ἀπέμαξε διὰ τῆς ψήκτρας τὸ πηλίκιον τοῦ θωρακοφόρου, θεὶς ἐντὸς αὐτοῦ ζεῦγος χειροκτίων.

Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς λεπτοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πρίγκηπος.

— Ὑψηλότατε, ἀγγελιαφόρος τῆς Α. Μεγαλειότητος!

Ὁ ἀγγελιαφόρος ἐμφανίζεται, ἐγχειρίζει φάκελλον ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος, κατέρχεται τὴν κλίμακα κροτῶν τοὺς πτερνιστῆρας, ἱππεύει τὸν ἀνακτορικὸν αὐτοῦ ἵππον καὶ ἀπέρχεται.

Digitized by Google

Ὁ Βίσμαρκ καλεῖ τὸν Κάρολον.

— Εἰπὲ νὰ ζεύξουν. Πηγαίνω εἰς τὰ Ἀνάκτορα.

Οὐδὲ λόγος πλέον περὶ τοῦ Σχόρλεμερ-Ἄλστ.

Τὸ ὄχημα τοῦ καγκελαρίου ἔστη πρὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ παλατίου.

— Τί εἶνε αὐτά; λέγει ὁ πρίγκηψ πρὸς τὸν ὑπηρέτην, ὅστις πηδήσας τῆς θέσεώς του προσῆλθε νὰ ἀνοίξῃ τὴν θυρίδα.

Ὁ Βίσμαρκ ἠδημόνει πλέον ἢ χθές, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ Σχόρλεμερ-Ἄλστ περὶ αὐτοῦ.

— Δὲν ἔθεσες τὸ κράνος μου εἰς τὴν ἅμαξαν. Νὰ παρουσιασθῶ μὲ πηλίκιον εἰς τὴν Α. Μεγαλειότητα ἢ νὰ ἐπιστρέψω...

Δὲν ἐπέρανε τὴν φράσιν, ἀλλ' ἐφαίνετο θέλων νὰ εἴπῃ·

— Διὰ νὰ χάσω ἐκ νέου τὸν Σχόρλεμερ;

Ὥρμησεν ἔξω τῆς ἁμάξης, κεραυνοβολῶν τὸν ὑπηρέτην διὰ τοῦ βλέμματος, ἔλαβεν ἐν τῷ διαδρόμῳ τὸ κράνος στρατιώτου τινὸς τῆς ὑπηρεσίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ αὐτοκράτορος.

Μετὰ τὴν ἀκρόασιν, διαρκέσασαν ἐπὶ τρία τέταρτα τῆς ὥρας, ὁ πρίγκηψ ἐνεφανίσθη ἐκ νέου σύνοφρυς, ὡσεὶ μὴ εἶχε κατὰ νοῦν ἢ τὸ λησμονηθὲν κράνος ἐν συνδιαλέξει, καθ' ἣν ἐγένετο λόγος περὶ ζητημάτων σπουδαιοτάτων διὰ τὴν Εὐρώπην ὅλην.

— Εἰς τὴν Βουλήν! προέταξεν.

Ὁ πυρετός του ἐνόμιζέ τις ὅτι μετεδόθη εἰς τὸν ἡνίοχον, παρ' ᾧ παρεκάθητο ὁ Κάρολος τρέμων ὅλος, καὶ τοὺς ἵππους, διότι ἄνθρωποι καὶ ζῶα ἔκαμαν ὅ,τι δυνατὸν διὰ νὰ φθάσωσι ταχύτερον. Πρὸ τοῦ βουλευτηρίου, ὁ Βίσμαρκ εἶπε πρὸς τὸν Κάρολον·

— Ἡ ἅμαξα θὰ φύγῃ· νὰ ἑτοιμασθῇς νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸ Βάρζιν!

Ὁ πρίγκηψ εἶπε ταῦτα διὰ τόνου τραχέος καὶ ἐπιτακτικοῦ. Μετὰ τινας στιγμὰς εἰσήρχετο εἰς τὴν ὑπουργικὴν αἴθουσαν καὶ διεπυνθάνετο τὰ γενόμενα. Μετ' ὀλίγον ἔλαβε θέσιν ἐπὶ τῆς ὑπουργικῆς ἐξέδρας ἐν τῇ Βουλῇ, ἀγρίως στρέφων κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς, χαιρετῶν μηχανικῶς τὸν πρόεδρον.

Ὡμίλει ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Σχόρλεμερ· ῥητορικὸς ἀγὼν συνήφθη μεταξὺ τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ βουλευτοῦ τοῦ Κέντρου, ἀγὼν ἐπικός, οὐδεμίαν ἔχων ἄλλην ἀφορμήν, ἢ τὸ ὅτι ὁ Κάρολος ἐλησμόνησε τὸ κράνος, οὗ ὁ καγκελλάριος εἶχεν ἀνάγκην νὰ παραστῇ ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἐν τοσούτῳ ὁ Κάρολος συνεσκεύαζε τὰς ἀποσκευάς του, διστάζων καὶ διακοπτόμενος πολλάκις ἐν τῷ ἔργῳ του, μὴ ἐλπίζων ὅμως ἔλεος.

Ὅτε ὁ πρίγκηψ ἐπανῆλθε τοῦ βουλευτηρίου ὁ ὑπηρέτης ἐξουθενωμένος ἐτοποθετήθη ἐν τῷ διαδρόμῳ, ἐν τῇ συνήθει θέσει, ὅπως λάβῃ τὸν μανδύαν καὶ τὸν πῖλον τοῦ κυρίου του. Ὁ πρίγκηψ προσεποιήθη ὅτι δὲν τὸν εἶδε καὶ συνέθλιψε μόνος τὰ χειρόκτια καὶ τὸ κράνος. Ὁ Κάρολος ἐτέθη πλέον εἰς διαθεσιμότητα; Ὄχι, τὸν ἐκάλεσαν, ὅπως ὑπηρετήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν. Ἡ ταραχὴ αὐτοῦ παρετηρήθη ὑπὸ τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν κεκλημένων, οἵτινες ἀπηύθυναν ἐρωτηματικὸν βλέμμα πρὸς τὸν πρίγκηπα, ἀλλ' οὗτος ἐσίγα κατηφής, ὡσεὶ τὸ λησμονηθὲν κράνος ἐβάρυνεν ἀκόμη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του.

Μετὰ τὸ γεῦμα, ὁ καγκελλάριος ἀπεσύρθη εἰς τὸ σπουδαστήριόν του. Συνήντησεν δὲ τὸν Κάρολον ἐν τῷ διαδρόμῳ.

— Ἔκλαυσες, ζῶον; εἶπεν. Ἐγὼ ἐζήλευα τὴν τύχην σου. Τί δὲν ἔδιδα διὰ νὰ ἐπιστρέψω εἰς Βάρζιν νὰ ἴδω τὰ λάχανά μου. Ἂν προτιμᾷς νὰ μένῃς ἐδῶ, μεῖνε, ἀλλὰ προσπάθησε νὰ μὴ λησμονήσῃς ἄλλοτε τὸ κράνος μου, ὅταν πηγαίνω εἰς τὰ Ἀνάκτορα.

Τὴν ἐπομένην ὁ Κάρολος ὑπηρέτησεν κατὰ τὸ γεῦμα μὲ φυσιογνωμίαν ὅλως ἀλλοίαν, ὅπερ παρετηρήθη πάλιν. Οἱ παρεστῶτες ἐκ νέου ἀπέβλεψαν ἐρωτηματικῶς πρὸς τὸν πρίγκηπα, οὗτος δ' ἀφηγήθη ἀφελῶς τὰ γενόμενα.

Ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦν ἧττον θυελλώδης τῆς χθεσινῆς. Σύμβουλός τις ἀπετόλμησε νὰ παρατηρήσῃ:

— Οἱ ὑπηρέται προτιμῶσι νὰ φεύγωσιν ἀπὸ τὸ Βάρζιν διὰ νὰ ἔρχωνται εἰς τὸ Βερολῖνον. Μόνος ὁ κύριος δὲν βλέπει τὴν ὥραν πότε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἐξοχήν.

— Πιστεύσατέ με, ἀπήντησεν ἡ πριγκήπισσα, ὅτι τὰ σκόροδά του ἐνδιαφέρουν τὸν σύζυγόν μου περισσότερον ἀπὸ ὅλην σας τὴν πολιτικήν.

* * *

Τὰ γεύματα τῆς οἰκογενείας Βίσμαρκ, ἅτινα παρατίθενται ἐν οἰκογενειακῇ ὁμηγύρει εἰς τὰ δωμάτια τῆς πριγκηπίσσης, διαρκοῦσιν ὀλίγον. Ἀμέσως μετὰ τὸν τελευταῖον βλωμόν, ὁ πρίγκηψ ἐγείρεται καὶ μεταβαίνει εἰς τὴν τράπεζαν, ὅπου παρατίθεται ὁ καφές, ἵνα ἀναπαυθῇ ἐπὶ τινας στιγμὰς καπνίζων. Συγχρόνως ποιεῖται λόγον, ἐν τόνῳ οἰκειοτάτῳ, περὶ τῶν γεγονότων τῆς ἡμέρας, τῆς συνεδριάσεως τοῦ Ράϊχσταγ, τῶν οἰκογενειακῶν του ὑποθέσεων. Οὐχ ἧττον δὲν μένει ἄεργος.

Ὅπως κατὰ τὸ πρόγευμα, ὅπερ ἡ οἰκογένεια Βίσμαρκ, ὅταν ὁ καιρὸς ἐπιτρέπῃ, λαμβάνει ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, τοῦ ὑπεράνω τοῦ γραφείου τοῦ πρίγκηπος, ὁ πρίγκηψ καὶ κατὰ τὸ γεῦμά του εἶνε ἐφωδιασμένος διὰ τοῦ μεγάλου μολυ-

Digitized by Google

δδοκονδύλου του, δι' οὗ χαράσσει σημειώσεις ἐπὶ τῶν ἐγγράφων, τῶν ἐκθέσεων, τῶν ἐπιστολῶν, ἃς λαμβάνει ἢ σημεῖόν τι ὑποδεικνῦον τὴν ἀπόφασιν ἣν ἔλαβεν.

Μετὰ τὴν τερψίθυμον ταύτην ἀσχολίαν, ὁ πρίγκηψ ἀμέσως μεταβαίνει εἰς τὸ σπουδαστήριόν του, ἔνθα ἐργάζεται μέχρι βαθείας ἑσπέρας, εἴτε μόνος, εἴτε μετὰ διπλωματῶν.

Ὁ πρίγκηψ δειπνᾷ ὡσαύτως μετὰ τῆς οἰκογενείας του, καὶ τότε κατὰ γενικὸν κανόνα δὲν δέχεται ἐπισκέπτην ἄλλον, πλὴν τῆς πριγκηπίσσης Ραντζάου καὶ τῶν τέκνων της.

Τὸ δεῖπνον διαρκεῖ ἐπὶ δίωρον, τὸν χρόνον δὲ τοῦτον ἀφιεροῖ ὁ πρίγκηψ ἐντελῶς, ἀποκλειστικῶς, εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Αἱ ἀνιαρότητες τῆς ἡμέρας παρέρχονται, σχεδὸν λησμονοῦνται. Ὁ πρίγκηψ φαιδρότατος πάντοτε, διηγεῖται ἱστορίας καὶ ἀφίνει ἐλεύθερον τὸ σαρκαστικὸν αὐτοῦ πνεῦμα. Αὐτὸς ὁ Τίρας, *ὁ σκύλος τῆς αὐτοκρατορίας*, νομίζει τις ὅτι ἀκροᾶται προσεκτικῶς, ἡ ἔκφρασις δὲ τῶν ὀφθαλμῶν του μαρτυρεῖ σχεδὸν ὅτι ἐννοεῖ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ κυρίου του.

Ὁ Τίρας εἶνε ὁ ἀχώριστος τοῦ πρίγκηπος σύντροφος, ἐφόσον οὗτος παραμένει κατ' οἶκον. Ὁ Τίρας, ὁ διάδοχος τοῦ ἀρχαίου *σκύλου τῆς αὐτοκρατορίας*, τοῦ Σουλτάνου, συνοδεύει τὸν καγκελάριον εἰς τοὺς περιπάτους του ἐν τῷ κήπῳ, κατακλίνεται παρὰ τοὺς πόδας του ἐν τῷ γραφείῳ καὶ ἀγρύπνως φυλάσσει τὰς ὀλίγας τρίχας, αἵτινες φύονται εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἀπεψιλωμένης κεφαλῆς τοῦ κυρίου του. Εἶνε ὡραῖος κύων, μὲ οὖλον καὶ μέλαν τρίχωμα, εἴδους διαμέσου μεταξὺ τοῦ κυνὸς τῆς Νέας Γῆς καὶ τοῦ μολοσσοῦ. Κατὰ τὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν εἰσαγωγήν του ἦτο ἀδάμαστος, οἱ ὑπηρέται δέ, καὶ αὐτὴ ἡ πριγκήπισσα, ἠναγκάζοντο πολλάκις νὰ φεύγωσι πρὸ αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ πρίγκηψ ἐποιήσατο τοιαύτην χρῆσιν τοῦ μαστιγίου, ὥστε ὁ Τίρας ἐπὶ τέλους ἠσπάσθη ἤθη μετριώτερα. Σήμερον δ' ἐντελῶς ἐφησυχάζει, ἐφόσον νομίζει ὅτι ὁ κύριός του οὐδένα διατρέχει κίνδυνον.

Εἰς τοὺς γινομένους δεκτοὺς παρὰ τῷ Βίσμαρκ γνωστὸν τυγχάνει ὅτι πρέπει νὰ ἀπέχωσι χειρονομιῶν ζωηρῶν, διότι ὁ Τίρας πολλάκις ἐκλαμβάνων ταύτας ὡς ἀπειλὰς κατὰ τοῦ κυρίου του ἐπιπίπτει κατὰ τῶν χειρονομούντων.

Κατὰ τὸ δεῖπνον, ὁ καγκελλάριος εἰσέρχεται εἰς τὸ γραφεῖόν του, ὅπως ἐργασθῇ μίαν ἢ δύο ὥρας μετά τινος τῶν συμβούλων του. Ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐπείγουσαι ὑποθέσεις ἄξιαι λόγου, ὁ ἀρχιγραμματεύς, ὡς εἰκός, βραδύνει νὰ κατακλιθῇ. Εὐτυχῶς νῦν κοιμᾶται πάντοτε βαθὺν καὶ εὐεργετικὸν ὕπνον. Ἐνῷ ἄλλοτε αἱ ἀϋπνίαι εἶχον ὑποσκάψει τὴν ὑγείαν του.

Βραδύτερον ἀποσύρεται ὁ Βίσμαρκ εἰς τὸν κοιτῶνά του κατὰ τὰς λεγομένας κοινοβουλευτικὰς ἑσπερίδας του, καθ' ἃς δέχεται πολιτευτὰς πάσης ἀποχρώσεως.

Ὁ πρίγκηψ τοὺς κεκλημένους του ὑποδέχεται μετ' ἐγκαρδίου καὶ ὅλως ἀπερίττου φιλοφροσύνης.

* * *

Ὁ ἀρχιγραμματεύς, ὅστις ἄλλοτε κατεκλίνετο λίαν ἀργά, ἐκανόνισε νῦν τὰ τοῦ βίου του τακτικώτερον. Ἐγείρεται λίαν πρωΐ, ἀφότου ὁ Σβένιγγερ ἐγένετο ἰατρός του, καὶ ἐξέρχεται εἰς περίπατον ἐν τῷ κήπῳ του, ὅστις ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Γουλιέλμου εἰς τὴν ὁδὸν Καίνιχγρατς, καὶ περιλαμβάνει δένδρα αἰωνόβια, ἅτινα ὑποστηρίζουσι διὰ σιδηρῶν τριγώνων, ἐκ φόβου μὴ καταπέσωσιν ἐκ τοῦ γήρατος! Τὸν πρωϊνὸν περίπατόν του κάμνει ὁ πρίγκηψ ἐν στενῷ λιθοστρώτῳ περιστυλίῳ, ὅπερ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ κτιρίου, ἀνήκοντος εἰς τὸν πρίγκηπα Πλέσς. Ὑπὸ τὰς στοὰς ταύτας, ὁ ἀρχιγραμματεὺς διαφεύγει τὰ βλέμματα τῶν περιέργων, διότι καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ του κήπῳ κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν ἀδιακρίτων. Πλησίον τῆς ὁδοῦ Καίνιχγρατς, συνορεύει πρὸς τὸν κῆπον, κτίριον ὅπερ ἀνῆκεν ἄλλοτε, ὡς καὶ τὸ μέγαρον τοῦ καγκελλαρίου, εἰς τὸν πρίγκηπα Ράτζιβιλλ, ὅπερ ὅμως ἐπωλήθη πρὶν ἢ τὸ κράτος σκεφθῇ νὰ ἀγοράσῃ τὴν οἰκοδομήν, ἵνα προσφέρῃ ταύτην ὡς δῶρον εἰς τὸν Βίσμαρκ. Ἐκ τῶν παραθύρων τῆς ἐν λόγῳ οἰκίας ἠδύνατο πᾶς τις νὰ ἐνοχλῇ τὸν πρίγκηπα λίαν δυσαρέστως. Ξένοι πολλοὶ ἐνῳκίαζον τὰ παράθυρα ταῦτα, ὡπλισμένοι δὲ διὰ διόπτρων καὶ τηλεσκοπίων κατεσκόπευον καὶ τὰς ἐλαχίστας κινήσεις τοῦ Βίσμαρκ περιπατοῦντος· περίεργοί τινες μάλιστα προσεπάθουν νὰ ἑλκύσωσι καὶ τὴν περιέργειάν του διὰ κραυγῶν. Οἱ Ἄγγλοι ἰδίᾳ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐπεδείκνυον τόλμην ἀνήκουστον καὶ ὅλως βρετανικὴν ἀφέλειαν. Ὁ καγκελάριος, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν περιέργων ἀνήρτησεν ἄνωθεν τῶν τειχῶν ἐπὶ ὑψηλῶν ἱστῶν παμμεγίστας ὀθόνας, ἀποκρυπτούσας ἐντελῶς τὴν θέαν τοῦ κήπου.

Πρὶν ἢ ὁ Βίσμαρκ μεταβῇ εἰς τὸν κῆπον νὰ περιπατήσῃ ἀγγέλλει τοῦτο εἰς τὸν θυρωρόν του. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν εἶνε ὁρατὸς δι' οὐδένα πλὴν ὑπαλλήλων ἢ ἄλλων προσώπων, ἅτινα ἀναγκαίως πρέπει νὰ ἴδῃ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ θυρωρὸς προειδοποιεῖται καὶ ὁδηγεῖ τοὺς ἐπισκέπτας εἰς τὸν κῆπον.

Ὁ πρίγκηψ, ὡς φίλος τῆς γεωργίας, ἀρέσκεται εἰς τὴν ἀληθῆ φύσιν, διὰ τοῦτο δὲ τὸ μέρος τοῦ κήπου τὸ ἀπέναντι τοῦ παραθύρου του κείμενον διατηρεῖ τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ὄψιν. Ἡ μόνη ἐξαίρεσις εἶνε μικρὰ πρασιὰ ἀνθέων, ἐφ' ἧς προσπίπτουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πρίγκηπος, ἅμα ὡς ἀποβλέψῃ πρὸς τὰ ἔξω. Ἡ πρασιὰ αὕτη ἔχει πάντοτε ἄνθη κατάλληλα εἰς τὴν ὥραν τοῦ ἔτους.

Digitized by Google

Πλαγίως τοῦ γραφείου τοῦ πρίγκηπος εὑρίσκεται πορτοκαλεών, ἐν ᾧ ὁ πρίγκηψ, διακόπτων ἐνίοτε τὴν ἐργασίαν, περιπατεῖ ἐπί τινα λεπτά.

* * *

Οἱ κόμητες Γουλιέλμος καὶ Ἑρβέρτος καὶ ἡ κόμησσα Μαρία κατοικοῦσι πρὸ πολλοῦ χωριστά. Ὁ πρίγκηψ καὶ ἡ πριγκίπισσα, μετὰ τῆς πολυαρίθμου αὐτῶν θεραπείας, εἶνε ἔνοικοι τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Γουλιέλμου μεγάρου.

Ἐφ' ᾧ καὶ ὁ βίος ὃν διάγουσιν εἶνε λίαν ἤρεμος.

Ἡ πριγκήπισσα ἀντιπροσωπεύει ἐν τῇ αὐλῇ τὴν οἰκογένειαν Βίσμαρκ, ἔνθα κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν πριγκηπισσῶν, τῶν μὴ ἀνηκουσῶν εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν. Ἐμφανίζεται ἐνίοτε ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ δέχεται ὀλίγα μόνον πρόσωπα, στενῶς μετ'αὐτῆς συνδεδεμένα.

Ἡ πριγκήπισσα Βίσμαρκ οὐδέποτε εἶχεν ἀξιώσεις ἐπὶ καλλονῇ, οὐχ ἧττον ἡ ὄψις αὐτῆς εἶνε γλυκυτάτη, ἡ ὁμιλία της δὲ μαρτυρεῖ μεγίστην ἀγαθότητα.

Ἐν τῇ αὐλῇ συνήθως φέρει λιτότατον καλλωπισμόν, π. χ. ἐσθῆτα ἐκ λευκοῦ λειοσηρικοῦ μὲ ἀνθοδέσμην ἐκ ῥόδων ἐπὶ τῆς κόμης καὶ τοῦ στήθους.

Ἡ κόμησσα Ραντζάου ἀκολουθεῖ τὸ μητρικὸν παράδειγμα. Ὁ κόμης καὶ ἡ κόμησσα ἄλλως κατοικοῦσι εἰς τὸν τρίτον ὄροφον οἰκίας τινὸς ἐν τῇ ὁδῷ Φὸς καὶ οὐδόλως σχεδὸν συχνάζουσιν εἰς τὸν κόσμον.

Ἡ κόμησσα Ραντζάου εἶνε γυνὴ σχεδὸν ἐπίσης στιβαρᾶς σωματικῆς διαπλάσεως ὡς ὁ πατήρ της. Τὸ παράστημά της καὶ ὁ βηματισμός της ἔχουσι μάλιστα τί τὸ ἀνδρικόν. Δὲν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ αὕτη ὡραία, καίτοι εἶνε πεπροικισμένη διὰ χάριτος ὅλως ἰδιαζούσης. Ἐν γένει καὶ τὰ τρία τοῦ ἀρχικαγγελλαρίου τέκνα ὁμοιάζουσιν αὐτῷ· ὁ κόμης Ἑρβέρτος εἶνε ἐπίσης ὑψηλὸς ὡς αὐτός· ὁ κόμης Γουλιέλμος εἶνε κάπως βραχυσωμότερος, ἀλλ' ἔχει ἀπαράλλακτον τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρχιγραμματέως.

* * *

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ καθηγητὴς δόκτωρ Σβένιγγερ ὑπῆρξεν ἐπί τινα χρόνον ὁμοδαίτωρ καὶ σχεδὸν σύνοικος τοῦ πρίγκηπος Βίσμαρκ. Κατῴκει εἰς τὴν ἐν τῇ ὁδῷ Καίνιχγρατς ὑπ' ἀριθμὸν 9 οἰκίαν, εἶχε κλεῖδα τῆς ὀπισθίας θύρας τοῦ παραδείσου τοῦ καγκελλαρίου, εὑρίσκετο δ' ἑπομένως ἐγγύτατα τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ πελάτου.

Ἡ πριγκήπισσα, εὐγνωμονοῦσα τῷ Σβένιγγερ, ὅστις ἔσωσε τὸν σύζυγόν της θανάτου σχεδὸν βεβαίου, ἐπέμεινεν ὅπως οὗτος γευματίζῃ ἐν τῷ μεγάρῳ. Ἐὰν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ ἀπουσίαζε, ἀμέσως μετεπέμπετο θεράπων παρ' αὐτῷ, ἵνα μάθῃ τὴν αἰτίαν. Εἶχεν ἄλλως νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ καθήκοντα ἰατρικὰ ἐν τῇ τραπέζῃ ταύτῃ, ἧς τὰ ἐδέσματα ἦσαν πολὺ λιτότερα καὶ ὀλιγώτερα ἢ εἰς πολλὰς ἄλλας βερολινείους οἰκογενείας, διότι ἡ θεραπεία εἰς ἣν ὁ ἰατρὸς ὑπέβαλε τὸν πρίγκηπα συνίστατο κυρίως εἰς δίαιταν αὐστηροτάτην.

Ὁ ἰατρὸς Ἐρνέστος Σβένιγγερ, οὗ τὸ ὄνομα τοσοῦτον διεφημίσθη, ἀφ' ἧς ἀνέλαβε τὴν θεραπείαν τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, πρὸ τριετίας ἦτο ἐντελῶς ἄγνωστος. Ἡ εὐτυχὴς ἔκβασις τῆς θεραπείας, ἣν ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ πρίγκηπος Βίσμαρκ, κατέστησε τὸ ὄνομά του πασίγνωστον καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον, ἐγένετο δὲ αἰτία νὰ διορισθῇ καὶ καθηγητὴς ἐν τῷ γεραρῷ καὶ ἐνδόξῳ τοῦ Βερολίνου πανεπιστημίῳ.

Ὁ Σβένιγγερ ἐγεννήθη εἰς Νόϋμαρκτ, τοῦ ἄνω Παλατινάτου, τῷ 1851. Ὁ πατήρ του ἦν ἰατρὸς διακεκριμένος. Τὴν ἰατρικὴν ἤρξατο σπουδάζων ἑκκαιδεκαέτης. Εἰκοσαέτης ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ, ἐγένετο δ' ἀμέσως βοηθὸς τοῦ διασήμου καθηγητοῦ Ruhl, διδάσκοντος παθολογικὴν ἀνατομίαν, ἀλλὰ παραδοξοτάτη ἐρωτικὴ ἱστορία παρενεβλήθη εἰς τὸ στάδιον αὐτοῦ, τὸ ὑπὸ τόσον λαμπροὺς οἰωνοὺς ἀρξάμενον καὶ ἀνέκοψε τὴν πρόοδόν του.

Κατὰ τὴν δεκαετίαν, καθ' ἣν ὁ Σβένιγγερ διετέλεσε βοηθὸς τοῦ καθηγητοῦ Ruhl, ἐξέδωκε τὰς πλείστας τῶν παθολογικῶν αὐτοῦ μελετῶν ἐπὶ τῆς διφθερίτιδος, τῆς φυματιώδους φθίσεως, τῶν δερματικῶν νόσων κτλ. Τὸν πρίγκηπα Βίσμαρκ ἐγνώρισεν ὁ Σβένιγγερ τῷ 1882 ἐν Βάρζιν, ὅπου μετέβη προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ κόμητος Γουλιέλμου. Τὸ νευρικὸν σύστημα τοῦ καγκελλαρίου εὑρίσκετο εἰς ἄκρον τεταραγμένον καὶ ἐξησθενημένον. Ὁ πρίγκηψ δὲν ἐχώνευε πλέον, ᾐσθάνετο δριμεῖς πόνους κατὰ τὸ ὑπογάστριον καὶ τὸν στόμαχον, τοσοῦτον δὲ ἐξαδυνατισμένος ἦτο, ὥστε πρὸ παντὸς ἄλλου ἔδει νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἀνόρθωσις τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀσθενοῦς, ἵνα μὴ ἡ μοιραία λύσις ἐπέλθῃ θᾶσσον ἢ βράδιον. Δίαιτα αὐστηρὰ καὶ μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν καθωρισμένη, ὥραν πρὸς ὥραν κεκανονισμένη, ἐπιδρῶσα ἐπὶ πάσης ζωϊκῆς τοῦ ἀσθενοῦς λειτουργίας, τοῦ φαγητοῦ του, τοῦ ὕπνου του, τοῦ περιπάτου του, ὑπῆρξε τὸ μόνον μέσον πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν δυνάμεων, διευκόλυνσιν τῆς πέψεως καὶ ἐπάνοδον τοῦ ὑπογαστρίου εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ κατάστασιν. Ἡ δίαιτα αὕτη ἀπέβη σωτήριος εἰς τὸν καγκελλάριον, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ ἐν πάσῃ ἐκτάσει τὰς ἐργασίας του.

* * *

Ποία εἶνε ἡ περιουσία τοῦ Βίσμαρκ; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπησχόλησε πολὺ τὸν τύπον, μετὰ τὴν 1ην Ἀπριλίου 1885, ἡμέραν καθ' ἣν ὁ ἀρ-

Digitized by Google

χιγραμματεὺς ἀνέκτησε τὸ προγονικὸν αὐτοῦ κτῆμα του Σενχάουζεν.

Ἰδιοκτήτης τοῦ Βάρζιν, τῆς Φρειδιξρούης καὶ τοῦ Σενχάουζεν, ὁ πρίγκιψ ὅπως φιμώσῃ τοὺς φθονερούς, ἐγένετο ὁ ὑποβολεὺς τῆς επομένης ἡμιεπισήμου ἀνακοινώσεως, ἥτις ἐδημοσιεύθη ἔν τινι ἐφημερίδι:

«Ἐσχάτως αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν σημείωσίν τινα περὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀρχιγραμματέως· προσεκτικῶς ἀναγινωσκομένη ἡ σημείωσις αὕτη ἀποβλέπει πρὸς σκοπόν, ὅστις ἴσως ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν καθίσταται κατάδηλος. Ὁ σκοπὸς οὗτος, πράγματι, εἶνε αὐτὸς ἐκεῖνος ὃν προτίθενται ἀγγλικαί τινες ἐφημερίδες, σκαπανεύουσαι τὴν ὁδὸν εἰς τὴν δημοκρατίαν τοῦ μέλλοντος διὰ λεπτομερῶν δημοσιεύσεων περὶ τῶν προσόδων καὶ τῶν κτημάτων τῆς ἀριστοκρατίας· οἱ φορολογούμενοι ἐκ τούτου δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσιν τὸ δυστυχὲς τῆς θέσεως αὐτῶν. Τοιοῦτον ἔχει χαρακτῆρα καὶ ἡ ἐν λόγῳ σημείωσις, προτιθεμένη νὰ ἐκθέσῃ τὸν πρίγκηπα Βίσμαρκ εἰς τὸν φθόνον καὶ τὴν ζηλοτυπίαν τῶν ἧττον αὐτοῦ εὐνοηθέντων ὑπὸ τῆς τύχης.

«Καὶ μόνον τὸ γεγονός, ὅτι ὁ πρίγκηψ προβάλλεται ὡς πρότυπον πολυπλουσίου γαιοκτήμονος, δῆλον ποιεῖ τὸν δημαγωγικὸν τοῦ ἄρθρου χαρακτῆρα· διότι ὑπάρχουσι πολλοὶ Γερμανοὶ γαιοκτήμονες πολλῷ τοῦ πρίγκηπος πλουσιώτεροι. Ἐν τούτοις οὐδέποτε αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν ἀκριβῆ ἔκθεσιν περὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν.

«Ἀλλὰ καὶ αἱ διαβεβαιώσεις τοῦ γράφοντος τὸ ἄρθρον εἶνε ἐν πολλοῖς ἐσφαλμέναι. Πολλάκις ἡ περιουσία τοῦ πρίγκηπος Βίσμαρκ ἐξετιμήθη ἀκριβῶς, ἵνα ὑποβληθῇ εἰς τὴν κεκανονισμένην φορολογίαν. Ἐκ ταύτης τῆς ἐκτιμήσεως στηριζόμενοι εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τὰ κτήματα τοῦ πρίγκηπος εἰσὶν ἀπηλλαγμένα πάσης ὑποθήκης, εἶνε ἀνακριβής. Ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ πρίγκηπος ὑπάρχουσιν ἐγγεγραμμέναι ὑποθῆκαι, ἀπαιτοῦσαι τὴν πληρωμὴν ἐτησίων τόκων 120,000 μάρκων. Σημειωτέον πρὸς τούτοις εἰς ἀναίρεσιν τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ ἀναφερομένων, ὅτι τὸ κτῆμα τῆς Φρειδιξρούης δὲν προέρχεται ἀποκλειστικῶς ἐκ δωρεᾶς τοῦ κράτους· ὅτε ἡ Φρειδιξρούη καὶ ὁ Νέος Μύλος ἅτινα ἀποτελοῦσι παράρτημα τοῦ Σάξενβαλδ, ἠγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιγραμματέως πρὸ τινων ἐτῶν ἀντὶ 240,000 μάρκων.

«Κατὰ τὴν δωρεὰν τοῦ Σάξενβαλδ ἡ πρόσοδος τοῦ δάσους τούτου, κατὰ τὸ δωρητήριον, ἀνήρχετο εἰς 34,000 τάλληρα. Κατὰ τὴν ἐμπορικὴν κρίσιν, ἥτις ἰδιαιτέρως ἐπωφελὴς ὑπῆρξεν εἰς τὴν ξυλεμπορίαν, ἡ πρόσοδος αὕτη πιθανῶς ἀνῆλθεν μέχρι τῶν 80,000 ταλλήρων, ἀλλ' οἱ εἰδήμονες καλῶς γινώσκουσιν ὅτι αἱ γεωργικαὶ καὶ δασικαὶ πρόσοδοι ὑφίστανται συνεχεῖς διακυμάνσεις καὶ ὅτι τὸ ἐτήσιον ἔσοδον τῶν τελευταίων ἐτῶν πολὺ ἀφίσταται τῶν 80,000 ταλλήρων.

«Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐσχάτως ἀγορασθὲν κτῆμα τοῦ Σενχάουζεν, ἐλέχθη ὅτι ἡ ἐτησία αὐτοῦ πρόσοδος ἀνέρχεται εἰς 16,000 τάλληρα. Ἐὰν ὁ ἀρθογράφος προσέφερεν εἰς τὸν καγκελλάριον τοσοῦτον μίσθωμα, δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν αὐτόν, ὅτι ὁ πρίγκηψ θὰ ἀπεδέχετο τὴν ἐκμίσθωσιν. Διότι, τίς δὲν γνωρίζει ὅτι τὸ ἀρχαῖον τοῦ Σενχάουζεν κτῆμα, οὗ ἡ ἔκτασις κατ' ὀλίγα στρέμματα μόνον εἶνε ὑποδεεστέρα τοῦ νέου κτήματος, μάτην προσηνέχθη πρὸς ἐκμίσθωσιν, πρὸ τινων ἐτῶν, ἀντὶ 8,000 ταλλήρων ἐτησίως;

«Ὡς πάντες οἱ γαιοκτήμονες, ὁ ἀρχιγραμματεὺς ὑποχρεοῦται τακτικῶς εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ τόκου τοῦ ἐπὶ ὑποθήκῃ χρέους αὐτοῦ, καίτοι αἱ κτηματικαὶ πρόσοδοι ἐλαττοῦνται ἐτησίως.

«Δέον νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀγορᾶς τοῦ Σενχάουζεν, τοσαύτη ἦν ἡ συρροὴ τῶν αἰτήσεων βοηθημάτων πρὸς τὸν πρίγκηπα, ὥστε ἦν αὐτῷ ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τοσαύτας αἰτήσεις».

Μεθ' ὅλας ταύτας ὅμως τὰς ἡμιεπισήμους δηλώσεις εἶνε βέβαιον, ὅτι ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ, οὐ μόνον εὐπορεῖ, ἀλλὰ καὶ πλούσιος εἶνε. Μὴ διακρινόμενος ὅμως ἐπὶ γενναιοφροσύνῃ, δὲν παρέχει εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρῶσι τοῦτο.

Ἡ οἰκογένεια Βίσμαρκ θεωρεῖται ἐν γένει ὡς φιλάργυρος, μόνον δ' ὁ κόμης Ἑρβέρτος Βίσμαρκ ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν.

Δ. Γ. Κ.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ

Διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ.

Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ἡ Τίνα ἐβυθίσθη καὶ πάλιν εἰς σιωπὴν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Τὸ ἐξασθενῆσαν πνεῦμά της ἐφαίνετο δυσχερῶς βαδίζον διὰ τῶν ἑλιγμῶν τοῦ παρελθόντος βίου της. Μόνον δὲ ὅπως ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Μαίναρδ, ἤρξατο πάλιν ὁμιλοῦσα διὰ φωνῆς σιγηλῆς.

— Τόσον καιρὸν εἶχα τόσον κακὰς σκέψεις! Ἤμην τόσον θυμωμένη. Ἐμίσουν ἐπίσης καὶ τὴν μὶς Ἔσχερ, καὶ δὲν μ' ἔμελε τί θὰ γείνῃ, διότι ἤμην πολὺ δυστυχής. Ἤμην γεμάτη ἀπὸ κακὰς σκέψεις. Ἤμην κακή, πολὺ κακή, περισσότερον κακὴ ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας τοῦ κόσμου!..

Digitized by Google

— Καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, Τίνα, εἶνε κακοὶ καὶ ἀκόμη περισσότερον. Καὶ εἰς ἐμὲ ἔρχονται πολλάκις κακαὶ σκέψεις, καὶ ἐμὲ καταλαμβάνει ὁ πειρασμὸς νὰ κάμω πράξεις ἀξιομέμπτους· ἀλλ' ἔχω περισσοτέραν δύναμιν ἀπὸ σᾶς, εἰμπορῶ περισσότερον ν' ἀποκρύπτω τὰ αἰσθήματά μου καὶ ν' ἀνθίσταμαι εἰς αὐτά. Δὲν εἶμαι δοῦλος αὐτῶν. Ἰδέτε τὰ μικρὰ πτηνὰ ὅταν εἶνε πολὺ μικρὰ καὶ ἀρχίζουν μόλις νὰ πτερυγίζουν· σηκόνουν τὰ πτεράκια των ὅταν εἶνε τρομαγμένα ἢ θυμωμένα· δὲν ἔχουν ἐξουσίαν ἐφ' ἑαυτῶν. Καὶ σεῖς εἴσθε ὡσὰν ἀπ' αὐτὰ τὰ μικρὰ πτηνά. Τόσον μεγάλος ἦτο ὁ πόνος σας ὥστε δὲν εἰξεύρατε τί ἐκάμνετε.

Δὲν ἠθέλησε νὰ μακρηγορήσῃ, φοβούμενος μὴ καταπονήσῃ αὐτήν. Ἡ Τίνα εἶχεν ἀνάγκην νὰ διαλογισθῇ ἐπὶ μακρὸν πρὶν δυνηθῇ νὰ ἐκφράσῃ τὰ αἰσθήματά της.

— Ἀλλ' ἀφ' οὗ εἶχα τὴν πρόθεσιν νὰ τὸ κάμω, εἶπε μετὰ ταῦτα, εἶνε ὡς νὰ τὸ ἔκαμα.

— Ὄχι, Τίνα μου, ἀπεκρίθη βραδέως ὁ Μαίηναρδ, βραδέως ἐξαγγέλλων ἑκάστην φράσιν· ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι διανοούμεθα πολλάκις κακὰς πράξεις, τὰς ὁποίας οὐδέποτε πράττομεν. Αἱ σκέψεις μας εἶνε πολλάκις χειρότεραι ἀπὸ ἡμᾶς ὅπως πολλάκις εἶνε καὶ καλλίτεραι. Ἀλλ' ὁ Θεὸς μᾶς βλέπει ἐν τῷ συνόλῳ μας καὶ ὄχι κατὰ σκέψεις καὶ πράξεις ἀποκεχωρισμένας, ὅπως μᾶς βλέπει ὁ πλησίον μας. Οἱ ἄνθρωποι κρίνομεν ἀλλήλους ἀδίκως, καὶ ἔχομεν καλλιτέραν ἢ χειροτέραν ἰδέαν οἱ μὲν περὶ τῶν δέ, καθόσον βλέπομεν ἀπομεμονωμένας πράξεις. Ὁ Θεὸς εἰξεύρει ὅτι δὲν θὰ ἠδύνασθε νὰ διαπράξητε τὸ ἔγκλημα τοῦτο.

Ἡ Αἰκατερίνα ἔσεισε βραδέως τὴν κεφαλήν της καὶ ἐσίγησε. Μετὰ στιγμὰς δέ τινας εἶπε·

— Δὲν εἰξεύρω· τὸν ἔβλεπον νὰ ἔρχεται εἰς συνάντησίν μου καὶ εἶχον τὴν πρόθεσιν... εἶχον τὴν πρόθεσιν νὰ τὸν φονεύσω.

— Ἀλλ' ὅταν τὸν εἴδατε, εἴπετέ μοι τί ἐκάματε, Τίνα;

— Τὸν εἶδα ἐξηπλωμένον κατὰ γῆς καὶ ἐνόμισα ὅτι ἦτο ἀσθενής. Δὲν εἰξεύρω πῶς συνέβη τότε, ἀλλὰ τὰ ἐλησμόνησα ὅλα. Ἐγονάτισα καὶ τῷ ὡμίλησα, ἀλλὰ δὲν ἐπρόσεξεν εἰς ἐμέ· τὸ βλέμμα του ἦτο ἀτενές, καὶ ἤρχισα νὰ φοβοῦμαι μὴ ἦτο νεκρός.

— Δὲν ᾐσθάνθητε ὀργὴν ἔκτοτε;

— Ὦ, ὄχι, ὄχι· ἐγὼ εἶμαι ἡ μόνη ἔνοχος· ἐγὼ ἔπταισα εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα.

— Ὄχι, Τίνα μου, τὸ σφάλμα δὲν εἶνε ὅλον ἐκ μέρους σας· καὶ *αὐτὸς* ἔπταισε· αὐτὸς σᾶς προεκάλεσε· τὸ δὲ κακὸν προξενεῖ ἄλλο κακόν. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι μᾶς μεταχειρίζωνται κακῶς, εἶνε δύσκολον νὰ μὴ μᾶς ἔρχωνται κακαὶ σκέψεις ἐναντίον των· ἀλλ' αὗται εἶνε ἄξιαι περισσοτέρας συγγνώμης ἀπὸ τὴν διαγωγὴν ἐκείνων· Εἶμαι περισσότερον ἔνοχος ἀπὸ σᾶς, Τίνα· κ' ἐγὼ ἐμίσουν τὸν λοχαγὸν Οὐεϊμπράου καὶ ἂν μὲ προὐκάλει, ὅπως σᾶς, πιθανὸν νὰ ἔκαμνα καμμίαν χειροτέραν πρᾶξιν.

— Ὦ, ὄχι· δὲν ἔπταιε τόσον πολύ· δὲν εἴξευρε πόσον μ' ἔκαμνε νὰ ὑποφέρω. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μ' ἀγαπᾷ ὅπως τὸν ἠγάπων; Καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ νυμφευθῇ ἐν πτωχὸν δυστυχὲς πλάσμα ὡσὰν ἐμέ;

Ὁ Μαίηναρδ δὲν ἀπεκρίθη, ἐπῆλθε δὲ σιγὴ ἄχρις οὗ ἡ Τίνα εἶπε·

— Ἔπειτα ἤμην καὶ τόσον ὑποκρίτρια!.. κανεὶς δὲν εἴξευρε ὅτι ἤμην τόσον κακή. Ὁ padroncello δὲν τὸ εἴξευρε· μ' ἔλεγε καλήν του μαϊμουδίτσαν... ὤ! πῶς δὲν θὰ μὲ ἠγάπα πλέον ἂν εἴξευρε πόσον κακὴ ἤμην!

— Ἀγαπητή μου Τίνα, ὅλοι ἔχομεν τὰ ἀπόκρυφά μας σφάλματα, καὶ ἐὰν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν εἶχε πλήρη ἰδέαν τοῦ γνῶθι σαυτόν, δὲν θὰ ἐκρίνομεν τοὺς ἄλλους τόσον αὐστηρῶς. Καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ σὶρ Χριστοφόρος ἐνόησε, ἀφ' ὅτου τὸν ἔπληξεν ἡ δυστυχία, ὅτι ἐφάνη πολὺ αὐστηρὸς καὶ πολὺ πείσμων.

Τοιουτοτρόπως διὰ τῶν διακεκομμένων τούτων ἐξομολογήσεων καὶ τῶν παραμυθητικῶν ἀπαντήσεων αἱ ὧραι παρῆλθον ἀπὸ τῆς σκοτεινῆς νυκτὸς μέχρι τοῦ ψυχροῦ ἑωθινοῦ λυκαυγοῦς καὶ ἐκ τοῦ πρώτου τούτου λυκαυγοῦς μέχρι τῶν πρώτων χρυσιζουσῶν γραμμῶν τῆς ἠοῦς. Ὁ Τζίλφιλ ᾐσθάνθη κατὰ τὰς μακρὰς ἐκείνας ὥρας τὸν συνδέοντα αὐτὸν μετὰ τῆς Αἰκατερίνης σύνδεσμον γενόμενον μᾶλλον ἄρρηκτον. Τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰς ἐπὶ τῆς συμπαθείας, τῆς στοργῆς ἐπερειδομένας ἀνθρωπίνους σχέσεις· ἑκάστη νέα ἡμέρα χαρᾶς ἢ θλίψεως εἶνε νέα ἀφορμὴ πρὸς ἀγάπην, ἥτις τρέφεται δι' ἀναμνήσεων ὡς καὶ δι' ἐλπίδων, ἀγάπην, δι' ἣν ἡ διηνεκὴς ἐπανάληψις δὲν εἶνε κόπωσις ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ δι' ἣν ὁ μὴ συμμερισμὸς χαρᾶς τινος εἶνε ἡ ἀρχὴ τῆς ὀδύνης.

Οἱ ἀλέκτορες ἤρχισαν νὰ λαλῶσι, αἱ θύραι ν' ἀνοίγωνται. Κρότος βημάτων ἠκούσθη ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ὁ Τζίλφιλ ἐνόησεν ὅτι ἦτο ἡ Δορκὰς ἐπιμελουμένη τῶν τοῦ οἰκίσκου. Ὁ κρότος ἐκεῖνος ἐφάνη δυσαρεστήσας τὴν Αἰκατερίναν, διότι παρατηρήσασα αὐτὸν μετ' ἀνησυχίας τῷ εἶπε·

— Μαίηναρδ, μήπως θὰ φύγετε;

— Ὄχι, θὰ μείνω ἐδῶ, εἰς Κουάλαμ, ἕως ὅτου γείνετε καλὰ καὶ εἰμπορεῖτε ν' ἀναχωρήσετε καὶ σεῖς.

— Ὤ ποτὲ δὲν θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸν πύργον!.. Ὤ, ὄχι! θὰ ζήσω πτωχικά, καὶ θὰ κερδίζω μόνη μου τὸ ψωμί μου.

— Καλά, Τίνα μου, κάμετε ὅ,τι σᾶς ἀρέσει. Ἀλλὰ τώρα θὰ ἤθελα νὰ κοιμηθῆτε ὀλίγον.

Digitized by Google

Προσπαθήσατε ν' άναπαυθήτε ήσύχως, καὶ μετ' ὀλίγον ἴσως εἰμπορέσετε νὰ σηκωθῆτε. Ὁ Θεὸς σᾶς διεφύλαξε τὴν ζωήν σας, μεθ' ὅλην τὴν μεγάλην θλῖψίν σας· εἶνε ἁμάρτημα νὰ μὴ προσπαθήσετε νὰ ἐπωφεληθῆτε ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον ἀπὸ τὸ δῶρον τοῦτο. Ἀγαπητή μου Τίνα, προσπαθήσατε· ἡ μικρὰ Βέσση σᾶς ἔφερε μίαν φορὰν ἄνθη· δὲν ἐγυρίσατε νὰ ἰδῆτε τὸ πτωχὸν κοριτσάκι· μοῦ ὑπόσχεσθε ὅτι θὰ τοῦ εἰπῆτε δυὸ τρεῖς λέξεις ὅταν ἐπανέλθῃ;

— Θὰ προσπαθήσω, ἐψιθύρισε ταπεινῶς ἡ Τίνα, εἶτα δ' ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὅτε ὁ ἥλιος ὑψώθη ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα, διασκεδάζων τὰ νέφη καὶ διαχέων εὐάρεστον θερμότητα διὰ τοῦ μικροῦ παραθύρου, ἡ Αἰκατερίνα ἐκοιμᾶτο· ὁ Μαίηναρδ κατηύφρανε τὴν Δορκάδα ἀνακοινώσας τὸ εὐχάριστον ἄγγελμα καὶ μετέβη εἰς τὸ πανδοχεῖον τοῦ χωρίου, εὐχαριστῶν τὴν θείαν πρόνοιαν διότι ἡ Τίνα συνῆλθεν εἰς ἑαυτήν. Προφανῶς ἡ ἐμφάνισίς του συνανεμίγνυτο μὲ ἀναμνήσεις, αἵτινες συνεῖχον τὸ πνεῦμά της, τὴν ἀνακούφιζον δὲ ἀπὸ τοῦ καταπιέζοντος αὐτὴν βάρους· τοῦτο ἦτο ἴσως ἡ ἔναρξις πλήρους ἀναρρώσεως. Ἀλλὰ τὸ σῶμα ἐκεῖνο ἦτο τόσον ἐξησθενηκός, ἡ ψυχὴ τόσον συντετριμμένη ὥστε εἶχον ἀνάγκην μεγίστης στοργῆς καὶ περιθάλψεως. Πρωτίστως ὤφειλεν ὁ Τζίλφιλ νὰ πέμψῃ εἰδήσεις εἰς τὸν σὶρ Χριστοφόρον καὶ τὴν λαίδην Σέβερελ, εἶτα νὰ καλέσῃ τὴν ἀδελφήν του, εἰς τῆς ὁποίας τὰς φροντίδας εἶχεν ἀπόφασιν νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν Τίναν.

Τὸ μέγαρον, καὶ ἂν ἔτι ἡ Τίνα ἐπεθύμει νὰ ὑποστρέψῃ εἰς αὐτό, ἦτο, τὸ ἐγίνωσκε, ἡ ἥκιστα κατάλληλος αὐτῇ διατριβή, διότι ἕκαστον δωμάτιον, ἕκαστον ἔπιπλον, ἑκάστη ἄποψις θ' ἀνεμίμνησκον εἰς αὐτὴν πρόσφατον ὀδύνην. Ἂν κατῴκει ἐπί τινα χρόνον παρὰ τῇ πραείᾳ καὶ ἐπεράστῳ ἀδελφῇ του, ἥτις εἶχεν ἤρεμον οἰκίαν καὶ ἓν μόνον χαριέστατον παιδίον, ἡ Τίνα ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ, τοὐλάχιστον ἐν μέρει, ἐκ τοῦ φοβεροῦ κλονισμοῦ, ὃν ὑπέστη.

Ὁ Τζίλφιλ ἀφ' οὗ ἔγραψε τὰς ἐπιστολάς του καὶ προεγευμάτισεν ἐν σπουδῇ ἵππευσεν ὅπως μεταβῇ εἰς Σλόουπιτορ καὶ ῥίψῃ τὰς ἐπιστολάς του εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ζητήσῃ δὲ καὶ ἰατρὸν εἰς ὃν νὰ ἐκμυστηρευθῇ τὴν ἠθικὴν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας τῆς Αἰκατερίνης.

ΙΘ΄.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἡ Αἰκατερίνα ἐπέβη ἀνέτου ἁμάξης, μετὰ τοῦ Τζίλφιλ καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ κυρίας Χέρων, ἧς οἱ ἡδεῖς γαλανοὶ ὀφθαλμοὶ καὶ οἱ ἁβροὶ τρόποι παρεμύθουν τὴν δυστυχῆ κόρην, καθόσον μάλιστα ἡ Τίνα ᾐσθάνετο πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην αἰσθήματα ἀδελφικῆς ἰσότητος τέως ἄγνωστα αὐτῇ. Ὑπὸ τὴν εὐμένειαν τῆς ἥκιστα θωπευτικῆς ὑπεροχῆς τῆς λαίδης Σέβερελ διετήρησε συστολήν τινα καὶ θαυμασμὸν πλήρη σεβασμοῦ, νῦν δ' εὕρισκε γλυκύτητα παρὰ νεαρᾷ καὶ ἀγάπης ἀξίᾳ γυναικί, ὁμοίᾳ πρὸς πρεσβυτέραν ἀδελφὴν κλίνουσαν ἐπ' αὐτὴν θωπευτικῶς, καὶ ὁμιλοῦσαν διὰ συμπαθοῦς τόνου φιλίας. Ὁ Μαίηναρδ ἦτο σχεδὸν δυσηρεστημένος καθ' ἑαυτοῦ διότι ἦτο εὐτυχὴς ἐν ᾧ τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Τίνας ἦσαν τόσον ἐξησθενηκότα· ἀλλ' ἡ νέα αὐτοῦ εὐτυχία ἥτις συνίστατο εἰς τὸ νὰ ἀγρυπνῇ ἐπ' αὐτῆς ὡς φύλαξ ἄγγελος, νὰ εἶνε πλησίον της πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας, νὰ παρασκευάζῃ τὰ πάντα, πρὸς εὐμάρειαν αὐτῆς, νὰ ἐπιζητῇ ἀκτῖνά τινα εὐχαριστήσεως ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς της, ἐπλήρου τὴν ὕπαρξίν του ὅλην.

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἡ ἅμαξα ἔστη πρὸ τῆς θύρας τοῦ πρεσβυτερίου τοῦ Φόξχολμ ἔνθα ὁ αἰδέσιμος Ἀρθοῦρος Χέρων ἐνεφανίσθη εἰς τὸν οὐδόν, σπεύδων νὰ ὑποδεχθῇ τὴν Λουκίαν του, καὶ κρατῶν διὰ τῆς χειρὸς πενταετὲς παιδίον εὐρύστερνον καὶ ξανθόν, ὅπερ ἐπλατάγιζε δι' ὅλων τῶν δυνάμεών του μικρὰν θηρευτικὴν μάστιγα.

Σπανίως ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ τόσον χλοάζοντα λειμῶνα, θύρωμα τόσον κομψῶς διακεκοσμημένον διὰ περιπλοκάδος. Τὸ πρεσβυτέριον τοῦ Φόξχολμ ὑπὸ φηγῶν καὶ καστανεῶν σκιαζόμενον διεγράφετο εἰς τὸ μέσον καταπρασίνου κλιτύος ἧς ὑπερέκειτο ἡ ἐκκλησία, περιέβλεπε δ' οὕτω τὸ χωρίον ὅπερ ἐξετείνετο ἐν μέσῳ φορβῶν καὶ λειμώνων περιβαλλομένων ὑπὸ μεγάλων δένδρων.

Τὸ πῦρ ἔλαμπεν ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ τῷ μικρῷ ῥοδοχρόῳ κοιτῶνι, εἰς ὃν ἔμελλε νὰ ἐγκαταστῇ ἡ Αἰκατερίνα, ἔκειτο δὲ ἀντιθέτως πρὸς τὸ νεκροταφεῖον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔβλεπεν εἰς μικρὰν ἔπαυλιν. Ἡ κυρία Χέρων, ὑπείκουσα εἰς τὸ ὁρμέμφυτον εὐαισθήτου γυναικὸς ἔγραψεν εἰς τὸν σύζυγόν της νὰ παρασκευάσῃ τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο διὰ τὴν Αἰκατερίναν. Εὐτυχεῖς ἀλεκτορίδες διάστικτοι, ἀποξύουσαι τὸ ἔδαφος ἐπιδεξίως ὅπως ἐκβάλωσι κόκκους τινάς, παραμυθοῦσιν ἐνίοτε πλειότερον ἀσθενοῦσαν καρδίαν ἢ δάσος πλῆρες ἀηδόνων· ἐνυπάρχει τι ἀκαταμαχήτως πραΰντικὸν ἐν τῇ ζωηρότητι τῶν ὀρνίθων, ἐν τῇ θέᾳ ποιμενικοῦ κυνός, καὶ ὑπομονητικῶν ἀροτήρων ἵππων πινόντων μετ' εὐχαριστήσεως τὸ θολὸν αὐτῶν ὕδωρ.

Οὐχὶ ἄνευ λόγου ἤλπιζεν ὁ Τζίλφιλ ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, ἐν ᾗ οὐδὲν ἀνεμίμνησκε τὸ μέγαρον τοῦ Σέβερελ, ἡ Αἰκατερίνα θὰ δυνηθῇ κατὰ μικρὸν νὰ ἀποσείσῃ τὴν ὀπτασίαν τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ συνέλθῃ ἐκ τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς καὶ τῆς ὀλιγοδρανίας. Εἶτα διενοήθη ν' ἀνταλλάξῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ πρὸς

Digitized by Google

τὴν τοῦ Χέρων, ὅπως ἡ διαρκῶς παρὰ τὴν Αἰκατερίναν καὶ ἐπαγρυπνῇ αὐτῆς. Ἡ Τίνα ἐφαίνετο εὐχαριστημένη ὅτι ἦτο πλησίον της καὶ ἀνέμενε τὴν ἐπάνοδόν του μετά τινος ἀνυπομονησίας· εἰ καὶ σπανίως ὡμίλει πρὸς αὐτόν, μεγάλην ἐδείκνυεν εὐχαρίστησιν ὅτε ἐκάθητο παρ' αὐτὴν καὶ ἔθλιβε τὴν μικράν της χεῖρα προστατευτικῶς. Ὁ Ὀσουάλδ, ἢ θωπευτικῶς Ὄζυ, τὸ εὐρύστερνον παιδίον, ἐγένετο ἀνεκτίμητος ἐπίσης σύντροφος. Πλὴν χαρακτηριστικῶν τινων τοῦ θείου του εἶχεν ἐπίσης κληρονομήσῃ καὶ πρόωρόν τινα κλίσιν πρὸς τὰ κατοικίδια ζῷα, καὶ ἀπῄτει ἐπιτακτικῶς παρὰ τῆς Τίνας νὰ μεριμνᾷ περὶ τῶν ἰνδικῶν του χοίρων καὶ τῶν κονίκλων του. Ἡ Τίνα ἐνόμιζεν ὅτι ἐπανέβλεπεν ἔστιν ὅτε ἀκτῖνάς τινας τῆς παιδικῆς αὐτῆς ἡλικίας διαπερώσας τὰ μολύβδινα νέφη τῆς θλίψεως καὶ πολλαὶ ὧραι τοῦ χειμῶνος διέρρευσαν εὐχερέστερον ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ Ὄζυ.

Ἡ κυρία Χέρων δὲν ἠπίστατο μουσικὴν καὶ δὲν εἶχεν ὄργανον· ἀλλ' ὁ Τζίλφιλ ἐφρόντισε νὰ φέρῃ κλειδοκύμβαλον, ὅπερ ἐτοποθέτησε ἀνοικτὸν πάντοτε εἰς τὴν αἴθουσαν ἐλπίζων ὅτι ἡμέραν τινὰ τὸ πρὸς τὴν μουσικὴν αἴσθημα θ' ἀφυπνισθῇ ἐν τῇ Αἰκατερίνῃ. Ἀλλ' ὁ χειμὼν εἶχε σχεδὸν παρέλθῃ καὶ ὁ Τζίλφιλ εἶχεν μάτην ἀναμείνῃ. Ἡ μεγίστη βελτίωσις ἐν τῇ καταστάσει τῆς Τίνας περιωρίσθη εἰς παθητικήν τινα συγκατάβασιν, εἰς εὐγνῶμον μειδίαμα, εἰς φιλόφρονα ἀνοχὴν πρὸς τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ Ὄζυ, καὶ πληρεστέραν τινὰ κατανόησιν τῶν περὶ αὐτὴν πραττομένων καὶ λεγομένων. Ἐνίοτε ἤρχιζε χειροτέχνημά τι· ἀλλ' ἐκ τῆς ἀδυναμίας της ἠδυνάτει νὰ τὸ περατώσῃ· οἱ δάκτυλοί της τὸ ἐγκατέλειπον μετ' ὀλίγον καὶ ἐβυθίζετο εἰς ὀνειροπόλον ἀκινησίαν.

Τέλος μιᾷ τῶν λαμπρῶν ἡμερῶν τοῦ Φεβρουαρίου, καθ' ἃς αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἀναγγέλλουσι τὴν προσέγγισιν τοῦ ἔαρος, ὁ Μαίηναρδ ἐπεριπάτει μετ' αὐτῆς καὶ τοῦ Ὀσουαλδ περὶ τὸν κῆπον, ὅπως ἴδωσι τὰ λευκόϊα, καὶ ἀνεπαύετο ἐπὶ τοῦ κλισμοῦ μετὰ τὸν περίπατον. Ὁ Ὄζυ περιπλανώμενος ἐν τῷ δωματίῳ ἦλθε πλησίον τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ ἔπληξε διὰ τῆς λαβῆς τῆς μάστιγός του ἓν τῶν πλήκτρων.

Ἡ δόνησις ἐκείνη συνεκλόνησεν ὡς ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα τὴν Αἰκατερίναν. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι νέα ψυχὴ εἰσήρχετο εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἐπλήρου βαθυτέρας τινὸς ζωῆς. Παρετήρησε περὶ αὐτήν, καὶ ἐγερθεῖσα διηυθύνθη εἰς τὸ μουσικὸν ὄργανον. Οἱ δὲ δάκτυλοί της ἐπλανῶντο ἐπὶ τῶν πλήκτρων μετὰ τῆς ἄλλοτε δεξιότητος αὐτῶν, ἡ δὲ ψυχή της ἐκυμάτιζεν ἐν τῷ ἀληθεῖ αὐτῆς στοιχείῳ τῆς θελκτικῆς μελῳδίας, ὡς ὑδροχαρὲς φυτόν, ὅπερ μεῖναν ἰσχνὸν καὶ καχεκτικὸν ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐδάφους, διαστέλλεται ἐλεύθερον καὶ περικαλλὲς ὅταν καὶ πάλιν λούηται εἰς τὸ στοιχεῖόν του.

Ὁ Μαίηναρδ ἐδοξολόγησε τὸν Θεόν. Δραστικὴ δύναμις ἀνεφάνη ἐν τῇ Αἰκατερίνῃ ἐγκαινίζουσα νέαν ἐποχὴν θεραπείας τῆς Αἰκατερίνης.

Μετ' ὀλίγον οἱ καθαροὶ τόνοι ἀνεμίχθησαν μετὰ τῶν βαθυτέρων τοῦ ὀργάνου, καὶ κατὰ μικρὸν ἡ φωνὴ τῆς ἀσθενοῦς ἀπέκτησε μείζονα δύναμιν.

Ὁ μικρὸς Ὄζυ ἵστατο ὀρθὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου, χαίνων καὶ διαβεβηκότα ἔχων τὰ σκέλη, ὡς ὑπὸ θρησκευτικοῦ τινος φόβου καταληφθεὶς ἐνώπιον τῆς νέας ταύτης ἰδιότητος τῆς «Τιν—τίνας» ὡς τὴν ἀπεκάλει· εἶχε συνηθίσῃ νὰ θεωρῇ αὐτὴν ἥκιστα δεξιὰν συμπαίκτορα, ἔχουσαν ἀνάγκην τῶν ὁδηγιῶν του. Ἂν νηρηΐς τις ἐξέθρωσκε τοῦ κυαθίσκου τοῦ γάλακτός του, δὲν θὰ τὸν ἐξέπληττε περισσότερον.

Ἡ Αἰκατερίνα ᾖδε τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο μέλος τοῦ *Ὀρφέως*, ὅπερ ἠκούσαμεν αὐτὴν ᾄδουσαν πρὸ πολλῶν μηνῶν, κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν θλίψεών της. Ἦτο τὸ Ho perduto, ὁ προσφιλὴς τῷ σὶρ Χριστοφόρῳ σκοπός· οἱ δὲ φθόγγοι ἐκεῖνοι τῇ ἐφαίνετο ὅτι ἔφερον ἐπὶ τῶν πτερύγων των πάσας [illegible] τοῦ βίου της ἀναμνήσεις, ὅτε ὁ πύργος τοῦ Σέβερελ ἦτο εἰσέτι ἄγνωστον ἐνδιαίτημα. Αἱ μακραὶ εὐτυχεῖς ἡμέραι τῆς παιδικῆς καὶ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας της ἐπανέφερον εἰς αὐτὴν τὸ παρελθόν!

Ἔπαυσε καὶ ἐλύθη εἰς δάκρυα, τὰ πρῶτα ἅτινα ἔχυσεν ἀφ' ὅτου ἦτο ἐν Φόξχολμ. Τότε ὁ Μαίηναρδ ὥρμησε πρὸς αὐτήν, τὴν ἐνηγκαλίσθη καὶ ἐφίλησε τὴν κόμην της. Ἡ Τίνα ἐστηρίχθη ἐπ' αὐτοῦ καὶ προέτεινε τὸ μικρὸν της στόμα πρὸς φίλημα.

Τὸ ἁβρὸν ἄνθος ἔχει ἀνάγκην νὰ προσηλωθῇ εἰς ἔρεισμά τι. Ἡ εἰς τὴν μουσικὴν ἀναγεννηθεῖσα ψυχὴ ἀνεγεννᾶτο καὶ εἰς τὸν ἔρωτα.

K.

Τῇ 30 Μαΐου 1790, ὡραῖον θέαμα εἶδον οἱ παρὰ τὸ πρεσβυτερεῖον τοῦ Φόξχολμ χωρικοί. Ὁ ἥλιος ἔλαμπεν ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς χλόης, ὁ ἀὴρ ἐταράττετο ὑπὸ τοῦ βόμβου τῶν μελισσῶν καὶ τοῦ κελαδήματος τῶν πτηνῶν· αἱ ἀνθεῖς ἀκακίαι νέαι καὶ αἱ καταπράσινοι αἱμασιαὶ θὰ ἔλεγέ τις ὅτι προσήγγιζον εἰς ἀλλήλας ὅπως μάθωσι διατὶ οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐσήμαινον τόσον φαιδρῶς, ὅτε ὁ Μαίηναρδ Τζίλφιλ ἀπαστράπτων ἐξ εὐτυχίας ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γηραιᾶς γοτθικῆς πύλης, κρατῶν τὴν Τίναν εἰς τὸν βραχίονά του. Τὸ μικρὸν πρόσωπον ἦτο εἰσέτι ὠχρὸν καὶ ἐξέφραζε συνεχομένην μελαγχολίαν, ὡς τοῦ ὁδοιπόρου, ὅστις εὑρίσκεται τὸ ἔσχατον ἐν μέσῳ τῶν φίλων του καὶ τείνει τὸ οὖς εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως. Ἀλλ' ἡ μικρά της

Digitized by Google

χεὶρ ἐπηρείδετο ἡδέως ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Τζίλφιλ καὶ οἱ μέλανες αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἀπεκρίνοντο διὰ δειλῆς ἐκφράσεως ἔρωτος εἰς τὸ κλίνον ἐπ' αὐτῶν βλέμμα.

Εἶτα ἤρχετο ἡ ἐπίχαρις κυρία Χέρων στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος μελανότριχος νέου ἀγνώστου τέως ἐν Φόξχολμ καὶ κρατοῦσα διὰ τῆς χειρὸς τὸν μικρὸν Ὄζυ, ὅστις δὲν ὑπερηφανεύετο τόσον διὰ τὸν καινουργῆ βελούδινον σκοῦφόν του καὶ τὸν καινουργῆ χιτωνίσκον του ὅσον διότι ἦτο παράνυμφος τῆς Τίν—τίνας.

Μετ' αὐτοὺς ἤρχετο ζεῦγος ὅπερ οἱ χωρικοὶ παρετήρουν μετὰ πλείονος διαφέροντος ἢ τοὺς νεονύμφους. Ἦσαν ὡραῖος γηραιὸς εὐπατρίδης ὅστις παρετήρει πέριξ δι' ὀμμάτων τόσον ὀξυδερκῶν, ὥστε κατεπτόει τοὺς ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων ἡ συνείδησις δὲν ἦτο ἤρεμος, καὶ μεγαλοπρεπὴς δέσποινα μεταξίνην ἐσθῆτα κυανοῦ καὶ λευκοῦ χρώματος φοροῦσα.

— Νὰ τί θὰ εἰπῇ ζωγραφία! εἶπεν ὁ γέρων διδάσκαλος Φόρδ, στηριζόμενος ἐπὶ βακτηρίας καὶ κρατῶν κεκλιμένην τὴν κεφαλήν, ὡς ἄνθρωπος ἐλάχιστα περιμένων ἐκ τῆς παρούσης γενεᾶς, ἀλλ' εἰς ὃν πᾶν γεγονὸς παρεῖχε εὐχάριστον ἀφορμὴν πρὸς ἐπίκρισιν.

— Οἱ σημερινοὶ νέοι, ἔλεγε, δὲν ἀξίζουν τίποτε· φαίνονται ἀπ' ἔξω κάτι τι ἀλλὰ δὲν θὰ διατηρηθοῦν, δὲν θὰ διατηρηθοῦν. Κανεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ γείνῃ τόσον ἀνθηρὸς γέρων ὅπως ὁ σὶρ Χριστοφόρος Σέβερελ.

— Βάζω στοίχημα μιὰ ὀκά, εἶπεν ἄλλος γέρων,ὅτι ὁ νέος ποῦ ἔχει εἰς τὸ πλάγι τὴν γυναῖκα τοῦ ἐφημερίου Χέρων εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ σὶρ Χριστοφόρου· τοῦ ὁμοιάζει.

— Αὐτὸ τὸ στοίχημα νὰ πᾷς νὰ τὸ βάλῃς μ' ἕνα κουτὸ ὡσὰν τὸν ἑαυτόν σου· δὲν εἶνε υἱός του. Ὅπως μοῦ εἶπαν εἶνε ὁ ἀνεψιὸς ποῦ θὰ κληρονομήσῃ τὸν σὶρ Χριστοφόρον. Ὁ ἀμαξᾶς του μοῦ εἶπε ὅτι μίαν φορὰν εἶχεν ἕνα ἀνεψιὸ πολὺ εὐμορφώτερον ἀπὸ τοῦτον καὶ ὅτι ἀπέθανε ἔξαφνα ἀπὸ συγκοπήν, καὶ αὐτὸς τώρα διὰ μιᾶς ἀπὸ τὸ τίποτε ποῦ ἦταν ἔγεινε κληρονόμος.

Παρὰ τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας ὁ Μπάτς καινουργῆ ἐνδυμασίαν φορῶν παρεσκευάζετο ν' ἀποτείνῃ μικρὰν εὐχετήριον προσλαλιὰν εἰς τοὺς νεονύμφους. Διήνυσεν ὅλον τὸν ἀπὸ τοῦ μεγάρου τοῦ Σέβερελ δρόμον, ὅπως ἴδῃ ἅπαξ ἔτι εὐτυχῆ τὴν Τίναν, ἡ εὐδαιμονία του δὲ θὰ ἦτο πλήρης ἂν μὴ αἱ γαμήλιοι ἀνθοδέσμαι ἦσαν πολλῷ ὑποδεέστεραι ἐκείνων ἃς ἠδύνατο νὰ παράσχῃ ὁ κῆπος τοῦ μεγάρου.

— Ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογήσῃ καὶ τοὺς δύο, καὶ νὰ σᾶς δώσῃ μακροζωίαν καὶ εὐτυχίαν· εἶπεν ὁ ἀγαθὸς κηπουρὸς διὰ τρεμούσης πως φωνῆς.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, θεῖε Μπάτς· νὰ ἐνθυμῆσθε τὴν Τίναν, ἀπήντησε γλυκεῖα φωνή, ἥτις τελευταίαν φορὰν ἐθώπευσε τὸ οὖς τοῦ Μπάτς.

Ἡ πομπὴ διηυθύνθη εἰς Σήπερτον, ἔνθα ὁ Τζίλφιλ ἦτο ἐφημέριος ἀπὸ πολλῶν μηνῶν. Ἐπετεύχθη δὲ τοῦτο διὰ τῆς μεσολαβήσεως ἀρχαίου φίλου του ἔχοντος δικαιώματά τινα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς οἰκογενείας Ὄλδιμπορτ, τὰ μάλιστα δὲ ηὐχαριστήθησαν ὅ τε Μαίηναρδ καὶ ὁ σὶρ Χριστοφόρος διότι εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ μεγάρου τοῦ Σέβερελ ἀπόστασιν εὑρέθη διαίτημα, κατάλληλον νὰ ὑποδεχθῇ τὴν Τίναν· ἐθεωρεῖτο λίαν πρόωρον εἰσέτι νὰ ἐπανίδῃ τοὺς τόπους ἐν οἷς τόσας ὑπέστη θλίψεις, διότι ἡ ὑγίεια αὐτῆς ἐξηκολούθει ἀκροσφαλὴς οὖσα· φευκτέα λοιπὸν ἦτο πᾶσα ὀδυνηρὰ συγκίνησις. Μετὰ ἓν ἢ δύο ἔτη ὅτε ὁ γέρων Κρίχλεϋ, ὁ ἐφημέριος τοῦ Κουμβερμοῦρ θ' ἀπήρχετο τοῦ κόσμου, ἐφ' οὗ ἐβασανίζετο ἐκ ποδάγρας, καὶ ἡ Αἰκατερίνα θὰ ἦτο πιθανῶς εὐτυχὴς μήτηρ, τότε ἠδύνατο ὁ Μαίηναρδ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς Κουμβερμοῦρ, ἡ δὲ Τίνα θὰ ᾐσθάνετο χαρὰν ἐπαναβλέπουσα μίαν νέαν «μαϊμουδίτσαν μὲ μαῦρα μάτια» τρέχουσαν εἰς τοὺς διαδρόμους καὶ τὰς κλίμακας τοῦ μεγάρου. Ἡ μήτηρ δὲν φοβεῖται καμμίαν ἀνάμνησιν· πᾶν σκότος ἐξαφανίζεται ἐν τῇ αὐγῇ παιδικοῦ μειδιάματος.

Τοιαύτην ἐλπίδα τρέφων, καὶ εὐτυχὴς ἐκ τῆς ἀγάπης τῆς Τίνας ὁ Τζίλφιλ ἀπήλαυσεν ἐπὶ μῆνάς τινας πλήρους καὶ ἀκυμάντου εὐδαιμονίας. Ἡ Τίνα ἀνεπαύθη καθ' ὁλοκληρίαν ἐν τῷ ἔρωτι εὑρίσκουσα ἡδὺν τὸν βίον. Ἡ ὀλιγοδρανία αὐτῆς καὶ ἡ μικρὰ δραστηριότης ἦσαν ἀποτελέσματα τῆς φυσικῆς αὐτῆς καχεξίας, ἤλπιζε δ' ὅτι ἂν ἐγίνετο μήτηρ θὰ ἐβελτιοῦτο ἡ κατάστασίς της.

Ἀλλὰ τὸ ἁβρὸν φυτὸν ἐνόσει ἐν τῇ ῥίζῃ αὐτοῦ καὶ ἡ ἄνθησις ἀπέβη αὐτῷ ὀλεθρία.

Ἡ Τίνα ἀπέθανε καὶ ὁ ἔρως τοῦ Μαίηναρδ Τζίλφιλ ἐσίγησε διὰ παντός.

ΚΑ'.

Πολλὰ παρῆλθον ἔκτοτε ἔτη καὶ νῦν ὁ Τζίλφιλ κάθηται γεγηρακὼς καὶ λευκόθριξ παρὰ τὴν μονήρη πυράν του ἐν τῷ πρεσβυτερείῳ τοῦ Σήπερτον. Οἱ μέλανες βόστρυχοι, ὁ ἰσχυρὸς ἔρως, ἡ βαθεῖα θλῖψις, ὅσον διάφορα καὶ ἂν φαίνωνται τῆς πολιᾶς κόμης... τῆς ἀπαθοῦς εὐαρεσκείας, εἶνε ὁδοιπορικὸς σταθμὸς τοῦ αὐτοῦ βίου· ἀπαραλλάκτως ὡς αἱ διαγελῶσαι τῆς Ἰταλίας πεδιάδες,μὲ τὰ γλυκύτατα addio τῶν παρερχομένων νεκρῶν ἰταλίδων εἰσὶν ὁδοιπορικὰ ἐπεισόδια τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἥτις μετάγει ἡμᾶς εἰς τὴν ἀντίπεραν κλιτὺν τοῦ ὄρους, μεταξὺ τῶν μελαγχολικῶν τοιχωμάτων τῶν βράχων, ἐν μέσῳ τῶν λαρυγγωδῶν φωνῶν τῶν χωρικῶν.

Ὁ ἀγνοῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ Τζίλφιλ καὶ

Digitized by Google

βλέπων τὴν κατοικίαν αὐτοῦ θὰ ἐνόμιζεν ὅτι διετέλεσεν ἄγαμος καθ' ὅλον τὸν βίον του. Ἐν τῇ αἰθούσῃ αἱ τράπεζαι ἦσαν γυμναί, ὁ τάπης καὶ αἱ ἕδραι ἀπότριπτα· οὐδεμία εἰκὼν ἐπὶ τοῦ τοίχου, οὐδὲν ἐργόχειρόν που, οὐδὲν ἐνθυμίζον ἁβροὺς δακτύλους καὶ μικρὰς γυναικείας μερίμνας.

Ἐκεῖ ὁ Τζίλφιλ διήρχετο τὰς ἑσπέρας, μόνον σύντροφον ἔχων τὸν Πόντον, τὸν γηραιὸν θηρευτικὸν κύνα, ὅστις κατακεκλιμένος ἐπὶ τοῦ τάπητος, τὸ ῥύγχος μεταξὺ τῶν ποδῶν κρατῶν, συνέπτυσσε τὸ μέτωπον,καὶ ἀνήγειρεν ἐνίοτε τὰ βλέφαρα ὅπως ἀνταλλάξῃ βλέμμα συνεννοήσεως μετὰ τοῦ κυρίου του.

Ἀλλ' ἐν τῷ πρεσβυτερείῳ τοῦ Σήπερτον ὑπῆρχε δωμάτιον διηγούμενον τὰ κατὰ τὸν Τζίλφιλ, δωμάτιον εἰς ὃ οὐδεὶς εἰσήρχετο πλὴν τοῦ Τζίλφιλ καὶ τῆς γηραιᾶς οἰκονόμου του Μάρθας, ἥτις μετὰ τοῦ γέροντος συζύγου της, κηπουροῦ ἅμα καὶ ἱπποκόμου, ἀπετέλει πᾶσαν τὴν θεραπείαν τοῦ ἐφημερίου. Τὰ παραπετάσματα τοῦ δωματίου ἐκείνου ἦσαν πάντοτε καταπεπταμένα, πλὴν ὅτε ἅπαξ κατὰ τριμηνίαν εἰσήρχετο ἡ Μάρθα ὅπως ἀερίσῃ καὶ καθαρίσῃ αὐτό. Ἐζήτει τότε παρὰ τοῦ Τζίλφιλ τὸ κλειδίον, ὅπερ οὗτος εἶχε κεκλεισμένον ἐν τῷ γραφείῳ του καὶ τὸ ἀπέδιδεν εὐθὺς ἅμα ἐπεράτου τὸ ἔργον της.

Ὅτε ἡ Μάρθα ἤνοιγε τὰ παραθυρόφυλλα καὶ τὰ παραπετάσματα, τὸ φῶς τῆς ἡμέρας διὰ τοῦ γοτθικοῦ πλαισίου τοῦ ἀψιδωτοῦ παραθύρου ἐφώτιζε γραφικὴν εἰκόνα. Ἐπὶ τραπέζης κομμωτηρίου ἀπέκειτο κομψὸν κάτοπτρον, οὗ ἡ διάγλυφος καὶ ἐπίχρυσος στεφάνη εἶχεν ἑκατέρωθεν κηροπήγια ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ὁποίων ἀνήρτητο στρόφιον ἐκ μέλανος τριχάπτου. Βελονόδεκτρον ἐξ ἀποτριπτου σηρικοῦ φέρον ἐσκωριασμένας βελόνας, φιαλίδιον ἀρωματικοῦ ὑγροῦ, καὶ μέγα ῥιπίδιον ἔμενον ἐπὶ τῆς τραπέζης, παρὰ δὲ τὸ κάτοπτρον, ἐπὶ ἐργοθήκης εὑρίσκετο μικρὸν ἐργοχείρου κάνιστρον, ἐν ᾧ ἀνεπαύετο, κιτρινισθεὶς ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἡμιτελὴς νηπιακὸς σκοῦφος. Δύο ἐσθῆτες ἐκρέμαντο ἀπὸ τοῦ ἱματιοφορίου, καὶ ζεῦγος μικρῶν ἐμβάδων μετ' ἀργυροῦ κεντήματος θαμβωθέντος ἔκειντο παρὰ τὴν κλίνην. Δύω ἢ τρεῖς ὑδατογραφίαι παριστῶσαι τοπία τῆς Νεαπόλεως ἐκόσμουν τοὺς τοίχους καὶ τὴν ἑστίαν. Ὑπεράνω πολυτίμων τινῶν σινουργῶν κομψοτεχνημάτων ἀνηρτῶντο δύο μικρογραφίαι ἐντὸς ᾠοειδῶν πλαισίων. Ἡ μία παρίστα εἰκοσιεπταετῆ περίπου νέον, ζωηρὰν ἔχοντα τὴν χροιάν, παχέα τὰ χείλη, τεφρούς καὶ εἰλικρινεῖς τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ δ' ἑτέρα δεκαοκταέτιδα νεάνιδα ἰσχνήν, μικροφυᾶ, ὠχρὰν καὶ μεγαλόφθαλμον, μέλαιναν ἔχουσαν κόμην ἀναδεδεμένην ὀπίσω διὰ κερασοχρόου κοσύμβου· ἡ κόμμωσίς της ἐφαίνετο φιλάρεσκος καὶ ὅμως οἱ ὀφθαλμοί της ἐδείκνυον περισσοτέραν θλῖψιν ἢ φιλαρέσκειαν.

Τοιοῦτο ἦτο τὸ δωμάτιον ὅπερ ἡ Μάρθα ἤνοιγεν εἰς τὸ φῶς καὶ τὸν ἀέρα τετράκις τοῦ ἔτους, ἀπὸ τῆς νεότητός της· νῦν δὲ ὅτε ὁ Τζίλφιλ εὑρίσκετο περὶ τὴν δύσιν τοῦ βίου, αὕτη εἶχεν ὑπερβῇ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος. Ναί, τοιοῦτο ἦτο τὸ κεκλεισμένον ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ Τζίλφιλ δωμάτιον, ὁρατὸν σύμβολον τοῦ μυστικοῦ κρησφυγέτου τῆς καρδίας του, ἐν ᾧ εἶχε πρὸ μακροῦ ἐγκατακλείσῃ τὰς πρώτας ἐλπίδας καὶ τὰς πρώτας θλίψεις του, δωμάτιον περιλαμβάνον ὅλον τὸ πάθος καὶ τὴν ποίησιν τοῦ βίου του!..

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΥ 1821—1860

Ὡς ἀνηγγείλαμεν, ἐδημοσιεύθη ἄρτι τὸ πρῶτον τεῦχος τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἠλ. Διακοπούλου ἐκδιδομένης «Στατιστικῆς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Ἑλλάδος», περιλαμβάνον στατιστικὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐκ τοῦ τεύχους τούτου περιεργότερα τῶν ἄλλων εἰσὶν ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1821—1860 ἐποχήν, ἅτινα παραλαμβάνομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας»

Κατὰ τὰς ἀσφαλεστάτας ὑποτιθεμένας πληροφορίας ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος* κατὰ τὸ 1821 ἀνήρχετο εἰς 766,476 κατοίκους, ἐξ ὧν 675,646 χριστιανοί, καὶ 90,830 ὀθωμανοί. Κατὰ τμήματα δ' ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἶχεν ὡς ἑξῆς·

	Χριστιανοί	*Ὀθωμανοί*
Πελοπόννησος......	334.896	63.813
Στερεὰ Ἑλλάς	186.503	19.852
Νῆσοι..........	154.247	7.165
	675.646	90.830
Τὸ ὅλον.......	766.476	

Περὶ τῶν *διαμέσων ἐτῶν* τῆς ἐπαναστάσεως οὐδεμίαν ἔχομεν ἀσφαλῆ πληροφορίαν.

Ἔχομεν ὅμως περὶ τοῦ ἔτους 1829 πληροφορίας τινὰς ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὴν γαλλικὴν ἀποστολὴν τοῦ Μωρέως ἐν ἔτει 1831 γραφεῖσαν. Κατὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ ἀείμνηστος Κυβερνήτης διώρισεν ἐπιτροπείαν, ἥτις συνέλεξε πληροφορίας περὶ πληθυσμοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1828 καὶ 1829· ὑπελογίζετο δ' ὁ πληθυσμὸς τῆς Πελοποννήσου εἰς 308 805 κατοίκους. Ἐν τούτοις ἡ γαλλικὴ ἀποστολὴ ἐξ ἰδίων αὐτῆς ἐρευνῶν ὑπελόγιζε τὸν πληθυσμὸν τῆς Πελοποννήσου κατὰ 27,561 κα-

* Ἑλλὰς νοεῖται ἡ κατόπιν ἀνεξάρτητος κηρυχθεῖσα γωνία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἔχουσα βόρεια σύνορα τὴν Ὄθρυν.

Digitized by Google

τοίκους ἀνώτερον, ἤτοι εἰς 336,366 κατοίκους. Τὴν δὲ πληροφορίαν ταύτην θεωροῦμεν σχετικῶς ἀληθεστέραν, καθόσον ἐκτὸς τοῦ ὅτι οἱ ὑπάλληλοι τῆς ἀρχῆς ἀπογράφουσι συνήθως ἀριθμὸν κατοίκων ὀλιγώτερον τοῦ πραγματικοῦ, διότι ἐν μηκέτι ἀνεπτυγμέναις μάλιστα κοινωνίαις οἱ ἄνθρωποι φοβοῦνται μὴ ἡ ἀπογραφὴ προαναγγέλλῃ ἐπιβολὴν φόρων ἢ ἄλλων βαρῶν, —ὁ ἀριθμὸς τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς εἶνε καὶ μᾶλλον ἀνάλογος πρὸς τὸν μετὰ 3 ἔτη, ἤτοι κατὰ τὸ 1832, ἀναφερόμενον πληθυσμὸν τῆς Πελοποννήσου, ὅστις ἦν 384,322.

Κατὰ τὸ 1832 ὁ πληθυσμὸς εἶχεν ὡς ἑξῆς:

Πελοπόννησος........	384,322
Στερεά.............	145.000
	529.322

ἤτοι κατὰ 75, 742 κατ. ὀλιγώτερον ἢ τὸ ἔτος 1821· ἡ ἐλάττωσις δ' αὕτη εἶνε εὐεξήγητος, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν οἵας καταστροφὰς συνεπήγαγεν ἡ πολυετὴς ἐπανάστασις, ὡς καὶ τὰς ἀποδημίας ἰδίᾳ τῶν ὀθωμανῶν· ἡ ἐλάττωσις μάλιστα θὰ ἐφαίνετο μείζων, ἐὰν ἐγνωρίζομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἔξωθεν προσελθόντων Ἑλλήνων, οἵτινες δέον νὰ ἦσαν πολυάριθμοι, ὡς καταφανὲς γίνεται τοῦτο διὰ τὰς νήσους· καθόσον ἐνῷ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν κατὰ τὸ 1821 ἦν 161,412 κάτοικοι, τὸ 1832 ἀνήρχετο εἰς 183,286.

Περὶ τῶν ἐτῶν 1833 καὶ ἐφεξῆς οὐδεμίαν ἔχομεν πληροφορίαν. Κατὰ τὸ 1836 ἤρξατο γινομένη ἐνιαυσίως ἀπογραφὴ μέχρι τοῦ 1845. Πλὴν διὰ μὲν τὰ ἔτη 1836 καὶ 1837 δὲν περιεσώθησαν ἀκριβεῖς πίνακες· περὶ δὲ τῶν ἐπομένων ἐτῶν ἔχομεν τὰ ἑξῆς διδόμενα.

ἔτη	πληθυσμὸς
1838	752,077
1839	823,773
1840	850,246
1841	861,019
1842	853,005
1843	915,059
1844	930,295
1845	960,236

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου βλέπομεν ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ηὔξησε κατὰ τὴν δεκαετίαν ταύτην κατὰ 240 περίπου χιλιάδας. Ἐξετάζοντες ὅμως ἀκριβέστερον τὴν ἐνιαύσιον αὔξησιν, βλέπομεν πόσον ἄνισος εἶνε ἡ κλίμαξ τῆς αὐξήσεως, κατερχομένη μάλιστα κατὰ τὸ ἔτος 1842 μέχρις ὀπισθοδρομήσεως 8,014 κατοίκων. Αἱ τοσοῦτον ἄνισοι αὗται διακυμάνσεις οὐδὲν ἄλλο βεβαίως προδίδουσιν, εἰμὴ ὅ,τι ἐν προοιμίῳ εἴπομεν περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν στατιστικῶν πληροφοριῶν τῆς περιόδου ταύτης.

Ἀπὸ τοῦ 1845 δὲν ἐγίνετο πλέον ἡ ἀπογραφὴ ἐνιαυσίως, ἀλλὰ κατ' ἄνισα χρονικὰ διαστήματα, ἤτοι κατὰ τὰ ἔτη 1848, 1853 καὶ 1856, ὧν ἰδοὺ τ' ἀποτελέσματα, εἰς ἃ προσθετέον ὡς τελευταῖον ἔτος τῆς περιόδου ἀντὶ τοῦ ἔτους 1860, τὸ ἔτος 1861, καθ' ὃ ἐγένετο ἀπογραφή· διότι οὕτω θὰ ὦμεν πλησιέστερον τῆς ἀληθείας, παρ' ἐὰν ὁρμώμενοι ἐκ τοῦ ἔτους 1856 ἐζητοῦμεν διὰ προσθαφαιρέσεων νὰ συμπεράνωμεν τὸν πληθυσμὸν διὰ τὸ ἔτος 1860.

ἔτη	πληθυσμὸς
1848	986,731
1853	1,042,527
1856	1,062,267
1861	1.096,810

Ῥίπτοντες ἤδη βλέμμα ἐπὶ τῆς ὅλης περιόδου, ἰδίως δὲ ἀφ' ἧς ἔχομεν θετικάς πως πληροφορίας, ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1838 μέχρι τοῦ 1861, βλέπομεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐν διαστήματι 23 ἐτῶν ηὔξησε κατὰ 344,733 κατοίκους, ἤτοι 45,83 ἐπὶ τοῖς 100, κατ' ἔτος δὲ 14,987 κατοίκους, ἤτοι 1,99 ἐπὶ τοῖς 100.

Παρατηρητέον δ' ὅτι καθ' ὅλας ταύτας τὰς ἀπογραφὰς ἠρευνᾶτο μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων, ἡ ἡλικία, τὸ φῦλον καὶ ἡ πολιτικὴ κατάστασις αὐτῶν.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι αἱ ἀπογραφικαὶ πληροφορίαι τῆς περιόδου ταύτης ἐδημοσιεύοντο ἁπλῶς καὶ ξηρῶς ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως· οὐδέποτε δ' ἐδόθη εἰς ταύτας εὐρυτέρα διάδοσις δι' ἐκτυπώσεως αὐτῶν ἐν ἰδιαιτέροις φυλλαδίοις. Ἡ δὲ τοῦ ἔτους 1861 ἀπογραφὴ ἐδημοσιεύθη μὲν ἐν ἰδίῳ τεύχει, ἀλλ' ἡ δημοσίευσις αὕτη ἐγκαινίζει ἀκριβῶς δευτέραν περίοδον.

* * *

Ἡ στατιστικὴ ἐργασία τῆς ληξιαρχικῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐνομοθετήθη κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καθ' ὃν καὶ ἡ τῆς ἀπογραφῆς ἤτοι κατὰ τὸ 1836, διετάχθη δ' ἡ πραγματοποίησις διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος· πλὴν ἀληθὴς ἐργασία ἐγένετο μόνον ἀπὸ τοῦ 1845, ἐξηκολούθησε δ' ἔκτοτε γινομένη κατ' ἔτος· σημειωτέον ὅμως ὅτι τὰ πορίσματα αὐτῆς δὲν ἐδημοσιεύοντο χωριστά, ἀλλ' ἐχρησίμευον μόνον πρὸς καταρτισμὸν τῶν γενικῶν καταλόγων τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ κράτους, διὰ τῆς κατ' ἔτος προσθήκης μὲν τῶν γεννήσεων, ἀφαιρέσεως δὲ τῶν ἀποβιώσεων.

Πρώτη τοιούτου εἴδους δημοσίευσις ἐγένετο διὰ τὸ ἔτος 1860, ἔχουσα ἐν συνόψει ὡς ἑξῆς.

Γάμοι ἔλαβον χώραν	6,106
Γεννήσεις » »	30,858
Ἀποβιώσεις » »	22,154

Digitized by Google

ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι αἱ μὲν γεννήσεις κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπερέβησαν τὰς ἀποβιώσεις κατὰ 8,704· ἡ δὲ ἀναλογία τῶν τριῶν τούτων γεγονότων πρὸς τὸν πληθυσμὸν (λαμβανομένης ὡς βάσεως τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ 1861, ἠλαττωμένου κατὰ 14,000, ἥτις εἶνε ἡ ὑποθετικὴ ἐπὶ ἔλαττον διαφορὰ διὰ τὸ προηγούμενον ἔτος 1860) ἔχει ὡς ἑξῆς :

1	γάμος	ἐπὶ	177.33	κατοίκων
1	γέννησις	»	35,9	»
1	ἀποβίωσις	»	48,87	»

ΕΞΟΧΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ

Πρό τινων ἡμερῶν ἀπεβίωσεν ἐν Κάνναις ἡ χήρα Βουσικῶ, ἰδιοκτήτρια τῶν κολοσσιαίων ἐν Παρισίοις καταστημάτων τοῦ Bon Marché, ὧν ἱδρυτὴς ὑπῆρξεν ὁ σύζυγός της Ἀριστείδης Βουσικῶ. Σήμερον τὸ Bon Marché εἶνε τὸ μεγαλείτερον κατάστημα τῆς ὑφηλίου. Ἀπασχολεῖ 3,200 ὑπαλλήλους, ἐν οἷς 500 γυναῖκας. Ἡ ἐτησία αὐτοῦ κυκλοφορία ἀνέρχεται εἰς 200, 000, 000, τὰς ἡμέρας δὲ τῶν λεγομένων *ἐκθέσεων* εἰσπράττει μέχρις ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου. Καθ' ἣν ἡμέραν ἀνηγγέλθη ὁ θάνατος τῆς ἰδιοκτητρίας καὶ τὰ καταστήματα ἐκλείσθησαν περὶ τὴν μεσημβρίαν, αἱ εἰσπράξεις εἶχον ἀνέλθει εἰς 210, 000 φράγκων. Εἰς τοιαύτην περιωπὴν ἀνήχθησαν τὰ καταστήματα Bon Marché ἐκ ταπεινοτάτης ἀφετηρίας. Τῷ 1852, ὅτε ὁ Βουσικῶ ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν του, κατελάμβανον ὀλίγα τινὰ τετραγωνικὰ μέτρα, σήμερον δὲ κατέχουσιν μέγαρον ἀπέραντον καὶ πολυώροφον. Δὲν εἶνε ὅμως τόσον ἡ ἔκτασίς των, ὅσον ὁ ὀργανισμός των, ὅστις ἐφήμισε τὰ καταστήματα ταῦτα. Οἱ ἐν αὐτοῖς ἐργαζόμενοι ὑπάλληλοι ἔχουσιν ἀνάλογον μερίδιον εἰς τὰ κέρδη· πρὸς τούτοις δὲ κατόπιν ἐργασίας ὡρισμένων ἐτῶν δικαίωμα εἰς σύνταξιν, λαμβανομένην ἐκ κοινοῦ ταμείου, ὅπερ ἐπροικοδοτήθη γενναίως ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον συνεισφέρουσιν οἱ ὑπάλληλοι μηνιαῖόν τι ποσόν. Ἡ κυρία Βουσικῶ, ἧς ὁ βίος ὅλος συνοψίζεται ἐν δυσὶ λέξεσι : ἐργασία καὶ εὐσπλαγχνία, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της ἐδώρησεν εἰς τὸ ταμεῖον τῶν συντάξεων τῶν ὑπαλλήλων της ἓν ἑκατομμύριον κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ τέσσαρα. Ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ μετὰ τοῦτο ὁποίας ἀληθοῦς λατρείας ἀπήλαυεν ἡ ἀγαθὴ καὶ ἐνάρετος ἰδιοκτήτρια παρὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς, οἵτινες ἀποτελοῦσιν εἶδος πολίχνης, οὐχὶ ὀλιγανθρώπου, ἐν μέσῳ τῶν Παρισίων. Ἐντὸς τῶν καταστημάτων οἱ νέοι ὑπάλληλοι δύνανται νὰ λαμβάνωσι μαθήματα γαλλικῆς καὶ ἀγγλικῆς φιλολογίας. Πρὸς τούτοις ὑπάρχουσι διάφοροι αἴθουσαι συναθροίσεων, αἴθουσα ὁπλασκίας, αἴθουσα σφαιριστηρίου κτλ. Κατηρτίσθη δ' ἐξ ὑπαλλήλων καὶ μουσικὴ ἑταιρία, ἥτις δίδει καὶ δημοσίας συναυλίας. Αἱ ἀγαθοεργίαι της ἄλλως δὲν περιωρίζοντο ἐν τῷ καταστήματι αὐτῆς. Ἐν μικρᾷ κώμῃ, ὅπου διήρχετο τοὺς θερινοὺς μῆνας, εἶχεν ἱδρύσει ἄσυλον γερόντων, ἐν τῇ γενεθλίῳ δὲ πόλει Βερζοῦ ἤγειρε σχολεῖον καὶ ἔζευξε τὸν δι' αὐτῆς διερχόμενον ποταμὸν διὰ γεφύρας, ἧς ἡ δαπάνη ἀνῆλθεν εἰς 500,000 φράγκων. Ἐν τῇ γενεθλίῳ πόλει τοῦ συζύγου της ἵδρυσε νοσοκομεῖον. Ἐν Παρισίοις διέθετεν ἐτησίως 300,000 φράγκων εἰς ἐλέη, ἐσχάτως δ' ἀκόμη εἶχε προσφέρει 30,000 φράγκα ὑπὲρ τοῦ φιλανθρωπικοῦ «Ἔργου τῶν Καλυμμάτων» (οὗ τὴν ἰδέαν ἐνέπνευσεν ὁ ἐκτάκτως δριμὺς χειμὼν τοῦ 1879) καὶ 150,000 φράγκων εἰς τὸ θεραπευτήριον Παστέρ. Τὴν ἐκτίμησιν ὑπὲρ τῆς χήρας Βουσικῶ, ἥτις ἐνεταφιάσθη ἐν Παρισίοις μεγαλοπρεπῶς, παρακολουθοῦντος πλήθους ἐκ τριακοντακισχιλίων προσώπων, ἐν ᾧ διεκρίνοντο πάντες οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Bon Marché πενθίμως ἐνδεδυμένοι καὶ εἰλικρινῆ χέοντες δάκρυα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς εὐεργέτιδος αὐτῶν, — ἐκορύφωσεν ἡ ἀποσφράγισις τῆς διαθήκης της, ἥτις εἶνε πρότυπον φιλανθρωπίας. Καταλείπει εἰς πάντας τοὺς ὑπαλλήλους τῶν καταστημάτων της κληροδοτήματα ἀπὸ 10,000 — 100 φράγκων ἀναλόγως τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἐτῶν τῆς ὑπηρεσίας των. Τὰ κληροδοτήματά της ὑπὲρ ἱδρυμάτων καὶ ἑταιριῶν κοινωφελῶν ἢ σκοπῶν ἀγαθοεργῶν συμποσοῦνται εἰς 8, 000, 000 καὶ πλέον. 2, 645,000 κληροδοτεῖ πρὸς ἵδρυσιν ἀσύλων ἐν Λίλλῃ, Ρουὰν καὶ Σαλών, τὴν ἐν Φοντεναισρὸζ ἔπαυλίν της, ἧς ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 1,000,000, πρὸς ἵδρυσιν ἀναπαυτηρίου διὰ τοὺς γέροντας καὶ ἀναρρωννύοντας ὑπαλλήλους τοῦ Bon Marché ὅπερ προικοδοτεῖ διὰ κεφαλαίου 600, 000 φρ.· 300, 000 φράγκα εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῶν Παρισίων· 100, 000 φράγκα εἰς τὸ θεραπευτήριον Παστέρ, ἀνὰ 100, 000 φράγκα εἰς πάντας τοὺς καλλιτεχνικοὺς συνδέσμους κτλ. κτλ. Τὸ ὄνομα τῆς ἐξόχου γυναικὸς καὶ φιλανθρώπου, ἥτις ἐξ ἐντίμου ἐργασίας ἀποκτήσασα τὴν κολοσσιαίαν περιουσίαν 100,000,000, διέθηκεν αὐτὴν οὕτω φιλανθρώπως βεβαίως θέλει παραμείνει ἀθάνατον.

*

Ἐν πάσῃ πολιτείᾳ ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ὑπάρχωσι δύο μερίδες, ἵνα ἡ μία ἐπιτηρῇ τὴν ἄλλην. Οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν ἀνάγκην ἀμοιβαίου ἐλέγχου.

Digitized by Google

ΕΥΦΥΗΣ ΠΑΝΟΥΡΓΙΑ

(Σκωτικὸν ἀνέκδοτον)

Ἀμερικανὸς καθηγητής, περιοδεύων ἐν Ἀγγλίᾳ, συνεβλήθη μετά τινος Σκώτου ἐν Ἄβερδην, ὅπως ποιήσῃ δημοσίᾳ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ φιλολογικὴν διάλεξιν ἀντὶ πεντακοσίων φράγκων.

Ἐπαρθεὶς ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῶν διαλέξεών του, αἵτινες πανταχοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ προσείλκυον πλῆθος ἄπειρον, ὁ Ἀμερικανὸς (ἂς τὸν ὀνομάσωμεν Ἰωνάθαν) ἐσκέφθη ὅτι ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ πλειότερα παρὰ τοῦ ἐν Ἄβερδην Σκώτου. Οὐδαμῶς δὲ φοβούμενος ὅτι θὰ διέλυεν οὗτος τὴν συμφωνίαν τῷ ἐτηλεγράφησεν ὡς ἑξῆς:

«Ἐπιτυχία ἐξαιρετική. Πολυάριθμοι προσκλήσεις. Ἀδύνατον ἐλθεῖν Ἄβερδην, ὀλιγώτερα ἑπτακοσίων φράγκων. Ἀπάντησις πληρωμένη».

Ὁ Σκῶτος δὲν ἐταράχθη.

Ἐπὶ τοῦ συμφωνητικοῦ, ὅπερ ἐφύλαττεν ἐν τῷ θυλακίῳ του, βασιζόμενος, ἀπαντᾷ:

«*Ὢλ ράϊτ*. Ἔλθετε».

Ὁ Ἰωνάθαν ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς πρώτης ταύτης ἐπιτυχίας, ἥτις προεμήνυεν ἄφθονον ἀμητὸν γυινεῶν ἐν Σκωτίᾳ, τρίβει ἐξ εὐχαριστήσεως τὰς χεῖρας καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐκπέμπει νέον τηλεγράφημα, τὸ ἑπόμενον:

«Προσκλήσεις αὐξάνουσιν. Ἀδύνατον ἐλθεῖν Ἄβερδην ὀλιγώτερα χιλίων φράγκων. Ἀπάντησις πληρωμένη.»

Ὁ Σκῶτος καὶ πάλιν οὐδαμῶς ἐκπλήσσεται. Μεταβαίνει εἰς τὸ τηλεγραφεῖον καὶ τηλεγραφεῖ ἐκ νέου:

«*Ὢλ ράϊτ*. Ἔλθετε».

Ὁ Ἰωνάθαν τρίβει τὰς χεῖρας μετὰ μείζονος εὐχαριστήσεως, βεβαίως δὲ πολὺ θὰ ἐξεπλήσσετο, ἂν ἐμάνθανεν ὅτι τὸ αὐτὸ ἔπραττε καὶ ὁ Σκῶτος.

Ὁ Ἰωνάθαν φαιδρότατος ἀφικνεῖται εἰς Ἄβερδην καὶ κάμνει τὴν διάλεξίν του, μεθ' ὃ ὁ Σκῶτος ἐγχειρίζει αὐτῷ πεντακοσιόφραγκον ἐπιταγήν.

— Πῶς! πεντακόσια φράγκα! Χίλια μοῦ ὀφείλετε.

— Ἀπατᾶσθε, ἀπαντᾷ ἡσύχως ὁ Σκῶτος, ἰδοὺ ἡ συμφωνία μας κανονικῶς συντεταγμένη καὶ ὑπογεγραμμένη.

— Ναί, ἀλλὰ σᾶς ἐτηλεγράφησα, ὅτι μοῦ ἦτον ἀδύνατον νὰ ἔλθω μὲ ὀλιγώτερα τῶν χιλίων φράγκων.

— Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, ἀπαντᾷ ἀπαθὴς ὁ Σκῶτος.

— Καὶ μοῦ ἀπηντήσατε: «Καλῶς. ἔλθετε».

— Ἀληθέστατον.

— Λοιπόν;

— Λοιπόν, ἀγαπητέ μου κύριε *καλῶς*... ἤλθατε καὶ τώρα εἰμπορεῖτε νὰ φύγετε.

Ὁ Ἰωνάθαν ἔδηξε τὰ χείλη καὶ λαβὼν τὸ πεντακοσιόφραγκον ἀπῆλθεν...

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ ΙΓ'.

Ὡς γνωστὸν ὁ Πάπας Λέων ὁ ΙΓ' εἶνε ὀλιγαρκέστατος καὶ διάγει βίον λιτότατον. Περὶ τούτου διηγοῦνται τὸ ἑπόμενον χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον.

Ἦτο ἡ πρώτη καὶ ἡμίσεια περίπου μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε ἡ ἐκλογὴ τοῦ Λέοντος τοῦ ΙΓ' ἀνηγγέλθη urbi et orbi ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Πέτρου. Τὴν ἑσπέραν ὁ νέος Ποντίφηξ ἀπῆλθεν ἐφ' ἁμάξης οἴκαδε, εἰς τὸ ἐν τῇ Ἰουλιανῇ ὁδῷ μέγαρόν του, ὅπως λάβῃ διάφορα ἔγγραφα.

Ἐπανελθὼν εἰς τὸ Βατικανόν, ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν ἵνα φάγῃ τὸ λιτὸν δεῖπνόν του. Ἀλλὰ ποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις τοῦ Ἁγ. Πατρὸς ὅτε παρετήρησεν ... ὅτι παρέθηκαν αὐτῷ ἓν φαγητὸν πλειότερον τοῦ συνήθους.

— Διατί ἐκάματε ἓν φαγητὸν περιπλέον; ἠρώτησε τὸν ὑπηρέτην. Ποῖος τὸ παρήγγειλεν;

— Μὲ συγχωρεῖτε, ἀπήντησεν ἐνεὸς ὁ ὑπηρέτης, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Ὑμ. Μακαριότης ἐξελέχθη Πάπας, ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπε νὰ προσθέσω ἓν φαγητὸν εἰς τὸ δεῖπνόν σας.

— Τί; μήπως νομίζεις ὅτι ἐπειδὴ ἔγεινα Πάπας, δὲν ἔχω πλέον τὸν αὐτὸν στόμαχον, τὸν ὁποῖον εἶχα ὅταν ἤμην καρδινάλιος;

— Παναγιώτατε...

— Ἂς λείπουν οἱ λόγοι. Δὲν ἐννοῶ νὰ μεταβάλω διόλου τὴν τακτικήν μου, καὶ θὰ ἐξακολουθήσω νὰ διοικῶ τὸν στόμαχόν μου.

Ἄλλο ἀνέκδοτον φέρεται περὶ τοῦ Πάπα σχετικῶς πρὸς τὴν ἄκραν αὐτοῦ φιλεργίαν. Τοσοῦτον φιλόπονος εἶνε, ὥστε πολλάκις, μὴ ἀναλογιζόμενος τὰς δυσχερείας ἐργασίας τινὸς δείκνυται λίαν ἀπαιτητικός.

Κάποτε ἀνέθηκεν εἴς τινα ἐπίσκοπον νὰ ὑποβάλῃ αὐτῷ ἔκθεσιν περὶ τῶν καθολικῶν σχολείων τῆς Ῥώμης, μετὰ σημειώσεως ἀκριβοῦς περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν ἑκάστου, τῶν προόδων των, τῶν τεχνῶν ἃς ἐκμανθάνουσιν, τῆς τάξεως εἰς ἣν ἀνήκουσι, τῆς ἡλικίας των, τῆς θέσεως τῶν γονέων κτλ.

— Εἶμαι εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑμ. Ἁγιότητος, ἀπήντησεν ὁ ἐπίσκοπος.

— Λοιπὸν νὰ μοῦ φέρετε τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν ... ἀπόψε.

Σημειωτέον ὅτι ἐν Ῥώμῃ ὑπάρχουσιν 150

Digitized by Google

καθολικὰ σχλεῖα, εἰς ἃ φοιτῶσι 15,000 μαθηταί.

— Παναγιώτατε, παρετήρησε δειλῶς ὁ ἐπίσκοπος, δὲν ἔχω τὸν ὑλικὸν καιρὸν διὰ νά...

— Ἔχετε δίκαιον, ὑπέλαβεν ὁ Πάπας, νὰ μοῦ φέρετε λοιπὸν τὴν ἔκθεσιν... μεθαύριον.

Καὶ ἐνόμισεν ὅτι ἔκαμεν ὑποχώρησιν μεγάλην.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἐπὶ αἰῶνας τυφλοί, κατόπιν μονόφθαλμοι, ἤδη δὲ ἤρχισαν νὰ ἀπολαμβάνωσι πλήρους τῆς ἑαυτῶν ὁράσεως. Καὶ εἰς τίνα ὀφείλεται τοῦτο; Εἰς πέντε ἢ ἓξ ὀφθαλμολόγους, ἐμφανισθέντας κατὰ διαφόρους καιρούς.

—

Μόνον αἱ ἴδιαι καταχρήσεις παραλύουσι τὴν ἐξουσίαν.

—

Περὶ τῶν βασιλέων καὶ τῶν ὑπουργῶν δὲν ἐφαρμόζεται ὅ,τι λέγεται περὶ τῶν γυναικῶν, ὅτι καλλίτερος εἶνε ἐκεῖνος περὶ οὗ γίνεται ὀλιγώτερος λόγος.

—

Πολλοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες ἐν τῷ βίῳ των δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιβληθῶσιν ἐπὶ τοῦ ὑπηρέτου ἢ τῆς θεραπαινίδος των, ἀξιοῦσι νὰ διευθύνωσι τὸ σύμπαν διὰ τῆς γραφίδος των.

—

Τὸ σύνθημά μου εἶνε τοῦτο: Συγχωρῶ τοὺς πλανωμένους, παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ πράξωσι τὸ ἴδιον πρὸς ἐμέ.

—

Ὁπόταν καὶ ἂν γράφεται ἡ εἰκὼν γελοίου τινός, θὰ εὑρεθῇ κάποιος νὰ τῆς ὁμοιάσῃ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Βολταίρου).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Σπάνιον παράδειγμα τῆς δυνάμεως τοῦ ὑπερωκεανείου τηλεγραφικοῦ σύρματος ἀγγέλλεται ἐκ Λονδίνου. Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Χρόνου τῆς Νέας Ὑόρκης» ἐτηλεγράφησεν ἐκ Λονδίνου εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὁλόκληρον τὸ νεώτατον ποίημα τοῦ Swinburne τοῦ πνευματωδεστάτου Ἄγγλου ποιητοῦ, οὗτινος αἱ δημοκρατικαὶ τάσεις ἀπολαύουσι τόσης συμπαθείας ἐν Ἀμερικῇ. Τὸ ποίημα τοῦτο καλούμενον Locrine περιέχει 18,000 λέξεις. Δέκα χιλιάδες λέξεων ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς ἑταιρείας «Commercial Kabel Co» εἰς τὸ βραχὺ διάστημα τῶν πέντε ὡρῶν καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἀμέσως εἰς τὸ φύλλον τοῦ «Χρόνου τῆς Νέας Ὑόρκης» καὶ μάλιστα μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας, ὥστε μόλις μία καὶ μόνη λέξις μετεδόθη λελανθασμένη.

Ἄγγλος εὐγενὴς ἐστοιχημάτισε τελευταῖον ὅτι θὰ λάβῃ αὐτόγραφον τοῦ Τεννυσῶνος, τοῦ ἐπιφανοῦς συγχρόνου ποιητοῦ, ὅστις ὡς γνωστὸν ἔχει μεγίστην ἀπέχθειαν πρὸς τὸ χαρίζειν χειρόγραφά του εἰς οἱονδήποτε. Ὁ περὶ οὗ λοιπὸν ὁ λόγος Ἄγγλος ἀριστοκράτης ἀπέστειλεν εἰς τὸν διάσημον ποιητὴν εὐγενεστάτην ἐπιστολήν, ἐν ᾗ τὸν ἠρώτα ποῖον λεξικὸν νομίζει καλλίτερον τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης, τὸ τοῦ Webster ἢ τὸ τοῦ Ogilvies; «Οὕτω θὰ τὸν συλλάβω», ἐσκέφθη καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἄγγλος. Διὰ τοῦ ἐρχομένου ὅμως ταχυδρομείου λαμβάνει ἥμισυ χαρτίον ἐπιστολῆς ἐφ' οὗ ἦτο κεκολλημένον προσεκτικώτατα τὸ ἐπὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἐρωτῶντος ἐπιστολῆς ἐγγεγραμμένον ὄνομα «τοῦ Ogilvies.»

Ἡ Ὁλλανδικὴ κυβέρνησις ὥρισε διὰ νόμου τὰ τῆς ἐργασίας τῶν παίδων. Ἡ ἐργασία κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ἀπαγορεύεται εἰς παῖδας μικροτέρους τῶν 13 ἐτῶν. Μόνον οἱ παῖδες τῶν χωρικῶν δύνανται νὰ ἐργάζωνται εἰς τοὺς ἀγροὺς εἰς ἡλικίαν ἀπὸ 12 ἐτῶν καὶ ἄνω. Μέχρι δὲ τῶν 16 ἐτῶν ἡ ἡμερησία ἐργασία τῶν παίδων ὁρίζεται εἰς 10 ὥρας, μέχρι δὲ 18 ἐτῶν ἀπαγορεύεται ἡ νυκτερινὴ ἐργασία καθὼς καὶ ἡ κατὰ τὰς ἑορτάς.

Τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον δεικνύει τὸ ἐράσμιον τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πρίγκιπος τῆς Γερμανίας. Ὅτε ὁ Ροβέρτος Βουχόλτς διηύθυνε τὸ ἐθνικὸν θέατρον τοῦ Βερολίνου, εἰς ὃ ὡς γνωστὸν ἐθυσίασε ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν του ὅπως ἀνταποκριθῇ εἰς τοὺς ἰδεώδεις ἐθνικοὺς σκοποὺς αὐτοῦ, ὁ διάδοχος ἐπεσκέπτετο αὐτὸ συχνὰ καὶ μάλιστα ἐπιδεικτικῶς. Ὁ διευθυντὴς Βουχόλτς πρὸς εὐμάρειαν τοῦ διαδόχου ἵδρυσεν ὄπισθεν τοῦ βασιλικοῦ θεωρείου μικρὸν δωμάτιον, ὅπως ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ἀναπαύεται κατὰ τὰ διαλείμματα. Ἑσπέραν τινὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο ὁ διευθυντὴς ὅπως χαιρετήσῃ κατὰ τὸ σύνηθες τὸν διάδοχον, ὅτε βλέπει ὅτι οὗτος ἔκρυψέ τι ταχέως ὄπισθεν τῶν νώτων του, τὸ ὁποῖον ὅμως πάλιν ἐξήγαγε γελῶν, ἤτοι ποῦρον πρὸ ὀλίγου ἀναφθέν.

—Βεβαίως δὲν θὰ μὲ προδώσῃς, Βουχόλτς, ἂν καὶ τὸ καπνίζειν εἶνε αὐστηρῶς ἀπηγορευμένον.

— Ἀλλά, Ὑψηλότατε, αὐτὸ εἶνε ἰδικόν σας δωμάτιον!...

— Εἶνε ἀδιάφορον, δὲν ἔχω καμμίαν ἀξίωσιν εἰς προνόμια. Μόνον ἐν μέσον ἔχω ὅπως σωθῶ, ἐὰν γείνετε καὶ σεῖς συνένοχος, καπνίζοντες ἐπίσης ἓν ποῦρον· ἰδοὺ λάβετε ἕν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐγχειρίζει εἰς τὸν Βουχόλτς τὴν σιγαροθήκην. Οὗτος λαβὼν ἓν ποῦρον,

— Θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ, λέγει, ἡ Ὑμετέρα αὐτοκρατορικὴ Ὑψηλότης νὰ τὸ διατηρήσω εἰς ἀνάμνησιν.

— Πολὺ καλά! Ἀλλὰ δὲν μοῦ διαφεύγετε οὕτως. Θὰ μὲ προδώσετε. Ἰδοὺ δεύτερον ποῦρον, τὸ

Digitized by Google

ὁποῖον δύνασθε νὰ ἀνάψητε, καὶ γελῶν δίδει ἐκ νέου τὴν σιγαροθήκην καὶ κατόπιν προσφέρει εἰς αὐτὸν καὶ πῦρ.

— Τώρα μάλιστα, λέγει ὁ διάδοχος, τώρα εἶσθε συνένοχος, καὶ γελῶν ἐξηκολούθησε τὸ κάπνισμα.

Τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο ἔγεινε πολὺ πρὸ τῆς ἀποτεφρώσεως τοῦ θεάτρου τῆς Βιέννης, καθ' ἣν ἐποχὴν δηλαδὴ δὲν ἐξεπληροῦτο αὐστηρῶς ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ καπνίζειν, καὶ τὸ κοινὸν ἐκάπνιζεν ἀνενόχλητον εἰς τοὺς διαδρόμους.

Ὁ διάσημος Σκῶτος ποιητὴς Burns περιεπάτει ποτὲ εἰς τὴν προκυμαίαν τῆς πόλεως Greenock. Αἴφνης πλούσιός τις ἔμπορος ὀλισθήσας καταπίπτει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀγνοῶν παντελῶς νὰ κολυμβῇ ὁ ἔμπορος θὰ ἐπνίγετο, ἂν μὴ γενναῖός τις ναύτης, ἰδὼν αὐτὸν πίπτοντα, δὲν ἐρρίπτετο εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὸν ἀνέσυρεν σῶον καὶ ἀβλαβῆ εἰς τὴν ξηράν.

Ὅτε ὁ ἔμπορος ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις του καὶ συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν ἐκ τοῦ φόβου, ἠθέλησε νὰ ἀνταμείψῃ τὸν σωτῆρά του. Ἐξαγαγὼν δὲ τοῦ θυλακίου του ἓν σελήνιον, ἔδωκεν αὐτὸ πρὸς τὸν ναύτην.

Τὸ πλῆθος ὅπερ εἶχε συναθροισθῇ ἵνα ἀποθαυμάσῃ τὸν ἡρωϊκὸν ναύτην δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Ἤρχισε διαμαρτυρόμενον, συρίζον καὶ παρ' ὀλίγον ὁ ἔμπορος νὰ ῥιφθῇ ἐκ νέου εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ μάθῃ νὰ ἀνταμείβῃ γενναιότερον τοὺς σωτῆράς του.

Τότε ὁ Burns παρενέβη ἵνα καθησυχάσῃ τὸ πλῆθος.

— Διατί αὐτὸς ὁ θόρυβος; εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς θορυβοῦντας. Ὁ κύριος βέβαια γνωρίζει καλλίτερα ἀπὸ σᾶς τὴν πραγματικήν του ἀξίαν.

Ὁ Σύνδεσμος τῶν Σλαυΐδων προσήνεγεν εἰς τὴν Τσαρίναν πολύτιμον ῥαπτικὴν μηχανὴν εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης, διότι ἡ αὐτοκράτειρα κατέστησε κοινὴν τὴν χρῆσιν τῶν ῥωσσικῶν κεντημάτων ἰδιοχείρως κατασκευάζουσα τοιαῦτα. Ἡ μηχανὴ εἶνε ἐκ σφυρηλάτου ἀργύρου, κοσμεῖται δὲ ὑπὸ πολλῶν σαπφείρων. Τὸ κιβώτιον ἐν ᾧ ἐγκλείεται ἡ μηχανὴ ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος τῆς Ρωσσίας. Αἱ βελόναι, αἱ κλεῖδες, αἱ φιάλαι τοῦ ἐλαίου, οἱ κοχλίαι εἰσὶν ἐκ χρυσοῦ.

Ἡ μεγαλειτέρα σχεδία, ἥτις κατεσκευάσθη ποτὲ ἐπὶ γῆς πλέει τανῦν ἀπὸ Σκωτίας εἰς Νέαν Ὑόρκην. Ἀποτελεῖται δ' ἐξ 27,000 δένδρων, συνδεδεμένων πρὸς ἄλληλα δι' ἁλύσεων, προσδεδεμένων καὶ τούτων πρὸς κεντρικὴν ἅλυσιν, διερχομένην κατὰ μῆκος τῆς σχεδίας. Ἡ σχεδία σχήματος σιγάρου πούρου ἔχει μῆκος 175 μέτρων καὶ διάμετρον 25 μ., τουτέστι περίπου τὰς διαστάσεις τοῦ περιφήμου ἀτμοπλοίου «Λεβιάθαν». Ρυμουλκουμένη ὑπὸ τῆς Μιράνδας παραπλέει νῦν τὰς ἀκτὰς τῆς Μασσαχουσέττης, ἂν δὲ δυνηθῇ ἀβλαβῶς νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, θὰ κατασκευασθῶσι καὶ ἄλλαι ὅμοιαι καὶ ἀληθὴς ἐπανάστασις θέλει ἐπέλθει ἐν τῇ μεταφορᾷ τῆς ξυλείας, διότι μεταφερομένη οὕτως, ἐν σχήματι σχεδίας, ἡ ξυλεία οὐδὲν στοιχίζει, ἐνῷ δι' 27,000 δένδρα ἐπὶ πλοίου ἐπιβιβαζόμενα πρέπει νὰ πληρώσῃ τις μεταφορικὰ 125,000 φρ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀνεκδότων, ἅτινα ἀνέφερε τελευταῖον ὁ γαλλικὸς τύπος περὶ τοῦ ἀποχωρήσαντος τῆς προεδρείας Γρεβύ, ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Χρόνου» τοῦ Λονδίνου ἐκλέγει τὸ ἑπόμενον, ὅπως δείξῃ πόσον εἶνε ἀναγκαῖον ὁ ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ κράτους νὰ εἶνε καὶ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, καὶ νὰ γνωρίζῃ τὴν κοινωνικὴν ἐθιμοταξίαν, ὅπως μὴ καθιστᾷ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα του γελοίαν. Βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν θρόνον τοῦ νῦν αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ μέγας δοὺξ Ἀλέξιος, ναύαρχος τοῦ ῥωσσικοῦ στόλου, ἦλθεν εἰς Παρισίους. Ὁ μέγας δοὺξ ἐνόμισε καθῆκόν του νὰ ἐπισκεφθῇ ἐν πρώτοις τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας. Ὁ Γρεβὺ τὸν ἐδέχθη φιλοφρονέστατα καὶ προσέφερεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν συνδιάλεξιν καὶ τὸ θεωρεῖόν του διὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἰς τὸ θέατρον. Ὁ μέγας δοὺξ ἐδέχθη τὴν προσφορὰν εὐχαρίστως. Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ὅμως αὐτοῦ ὁ Γρεβὺ τὸν συνώδευσε μέχρι τῆς αἰθούσης, ἥτις ἦτο πλησίον τοῦ γραφείου του. Ἐν αὐτῇ εὑρίσκοντο ὁ στρατηγὸς Pittié, ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Γρεβύ, μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ συνοδεύοντος τὸν αὐτοκράτορα. Ὁ μέγας δοὺξ ἐσύστησε τὸν ὑπασπιστήν του εἰς τὸν κύριον Γρεβύ. Ὅταν δὲ οὗτος ἀπεχαιρέτα τὸν μέγαν δοῦκα, στραφεὶς πρὸς τὸν Pittié «—Στρατηγέ, εἶπε, μὴ λησμονήσητε νὰ στείλετε εἰς τοὺς «κυρίους τούτους» τὸ εἰσιτήριον τοῦ θεωρείου μου διὰ τὴν ἑσπέραν τῆς σήμερον.»

Ὁ μέγας δοὺξ ἐπρόβαλε πρόφασίν τινὰ ὅτι δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ εἰσιτήριον, καὶ οὐδέποτε ἐπεσκέφθη πλέον τὰ Ἠλύσια, καίτοι πολλάκις μετέβη εἰς Παρισίους.

Ξένος τις παρεπονεῖτό ποτε πρὸς τὸν Βάλτερ-Σκώτ, ὅτι αἰωνίως βρέχει ἐν Γλασκώβῃ.

— Ὄχι δά, κύριέ μου, ἀπαντᾷ ὁ διάσημος μυθιστοριογράφος. Χιονίζει καὶ κάποτε!

Ἐπισκέπτης ἑνὸς τῶν μουσείων τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἐξερχόμενος αὐτοῦ λέγει πρὸς τὸν φύλακα·

— Ἀνέγνωσα μίαν εἰδοποίησιν, ἡ ὁποία λέγει «ὅτι σᾶς ἀπαγορεύεται νὰ δέχεσθε δῶρα».

Καὶ ἑτοιμάζεται νὰ ἀπομακρυνθῇ.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, ἀπαντᾷ ὁ φύλαξ, ἀπαγορεύεται εἰς ἡμᾶς νὰ δεχώμεθα, ἀλλὰ δὲν ἀπαγορεύεται εἰς σᾶς νὰ δίδετε.

Δικηγόρος.—Ὅ,τι μοῦ λὲς, φίλε μου, εἶνε ἱκανὸς λόγος διὰ νὰ χωρίσῃς τὴ γυναῖκά σου. Ἀλλὰ πότε ἔγεινε αὐτὴ ἡ ἱστορία;

Χωρικός.—Τὸν περασμένο Ἰούνιο;

Δικηγόρος.—Τὸν Ἰούνιο; Τώρα ἔχομε Δεκέμβριο... Παράξενο πρᾶγμα· γιατί δὲν ἦρθες εὐθὺς νὰ ζητήσῃς τὸ διαζύγιο;

Χωρικός.—Ἐσκέφθηκα νὰ τὸ κάνω, κύριε Δικηγόρε· ἀλλὰ κατόπι εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου· «Ἄφες την πρῶτα νὰ θερίσῃ καὶ νὰ ὀργώσῃ τὰ χωράφια καὶ ὕστερα τὴ χωρίζεις... τὴ στρίγλα...»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1172

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 549 — 5 ΙΟΥΛΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 601

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ, ὑπὸ Ἀριστείδου Ν. Ῥούκη.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Β.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΖΑΚΥΝΘΟΥ.

Η ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΣΜΕΝΗ, θρᾳκικὸν διήγημα, ὑπὸ Βλασίου Γ. Σκορδέλη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Ἐξεδόθη τὸ Β' φυλλάδιον περιέχον τὰς ἑξῆς εἰκόνας: *Μήδεια* Σίχελ, *Ἠὼς* (δισέλ.) Γουΐδου Ρένη, *Οἰδίπους καὶ Ἀντιγόνη* Τέσχενδορφ, *Ἀντιγόνη καὶ Ἰσμήνη*, τοῦ αὐτοῦ, *Ἡρὼ καὶ Λέανδρος* (δισέλ.) Κέλλερ, *Ψυχὴ καὶ Ἀφροδίτη* Τούμανν,

Καὶ τὰ ἔργα ταῦτα δὲ χρήζουσιν ἰδιαιτέρας τινὸς ἑρμηνείας. Ἡ Μήδεια ἐν ὅλῳ τῷ ἀσιατικῷ αὐτῆς κάλλει, κρατοῦσα ἐγχειρίδιον ἀνὰ χεῖρας, παρίσταται κατὰ τὴν φοβερὰν στιγμήν, καθ' ἣν μάχονται ἐν αὐτῇ δύο ἀντίθετα αἰσθήματα, μητρικὴ στοργὴ καὶ ἐκδίκησις πρὸς τὸν ἄπιστον Ἰάσωνα. Ἡ Ἠὼς εἶνε εἰκὼν τοῦ ἁρματοδρομοῦντος Φοίβου φέροντος τὸ φῶς καὶ τὸ θάλπος εἰς τὴν ἀφυπνιζομένην πλάσιν. Ὁ Οἰδίπους τυφλὸς καὶ ἐπὶ βακτηρίας ἐστηριγμένος περιβάλλει διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἐν στοργῇ τὴν ὁδηγοῦσαν τὰ βήματα αὐτοῦ Ἀντιγόνην. Ἐν τῇ ἑτέρᾳ εἰκόνι ἡ Ἀντιγόνη παρίσταται ὡς ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ τοῦ ὁμωνύμου Σοφοκλείου δράματος ὁμολογοῦσα τῇ ἀδελφῇ Ἰσμήνῃ τὴν εὐσεβῆ πρόθεσιν νὰ θάψῃ τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ Πολυνείκους παρὰ τὴν ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπαγόρευσιν τοῦ Κρέοντος. Ἐξόχου δραματικότητος ἡ ἑπομένη μεγίστη εἰκὼν παρίστησι τὴν Ἡρῶ ἐν φρίκῃ θεωμένην τὸ πτῶμα τοῦ Λεάνδρου, πνιγέντος ὡς γνωστὸν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ, ἐνῷ ἤρχετο εἰς τὴν ἐρωτικὴν συνέντευξιν κολυμβῶν ἐκ τῆς ἀντίπεραν ἀκτῆς. Καὶ συμπληροῦται τὸ τεῦχος δι' εἰκόνος παριστώσης τὴν Ψυχὴν ἱκέτιδα παρὰ τοὺς πόδας τῆς Ἀφροδίτης κατὰ τὸν κοινὸν περὶ τῆς Ψυχῆς καὶ τοῦ Ἔρωτος μῦθον.

Τοιαῦτα τὰ τοῦ Β' φυλλαδίου περιεχόμενα, περιττολογία δ' ἀποβαίνει πᾶσα ἐπὶ πλέον σύστασις. Ἀποδείξεις τῆς λαμπρότητος τοῦ ἔργου εἶνε αὐταὶ αἱ περιλαμβανόμεναι εἰκόνες, ὧν ἡ τῆς Ἠοῦς καὶ Λεάνδρου ἰδίᾳ ἀνάγεται εἰς τὴν ὑπερτάτην τῆς ξυλογραφίας τελειότητα.

Τὸ Γ' φυλλάδιον ἐκδίδεται προσεχῶς.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθησαν νεωστὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει διάφοροι μονογραφίαι τοῦ ἐπιφανοῦς ἱστορικοῦ **Max Duncker** ὑπὸ τὸν τίτλον «Διατριβαὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας μετὰ προλόγου ὑπὸ **Kirschof** καὶ ἑνὸς φωτογραφικοῦ χάρτου.» Αἱ διατριβαὶ αὗται ἀνεγνώσθησαν ἐν διαφόροις καιροῖς κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἐδημοσιεύθησαν τὸ πρῶτον ἐν τῷ ὑπ' αὐτῆς ἐκδιδομένῳ περιοδικῷ. Εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς:

Α'. Περὶ τῶν στρεμμάτων τῶν Σπαρτιατῶν.—Β' Στρατηγία καὶ τακτικὴ τοῦ Μιλτιάδου. — Γ' Ἡ δῆθεν προδοσία τοῦ Θεμιστοκλέους. — Δ' Περὶ τῆς καλουμένης εἰρήνης τοῦ Κίμωνος.— Ε' Ἡ δίκη τοῦ Παυσανίου.— Ϛ' Εἷς λεγόμενος νόμος τοῦ Περικλέους.— Ζ'. Πλοῦς τοῦ Περικλέους εἰς τὸν Πόντον.

— Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἔθετο ἄλλοτε ἆθλον ἐκ πολλῶν χιλιάδων φράγκων εἰς τὴν ἀρίστην συγγραφὴν περὶ τῆς Μυριοβίβλου τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Τὸ γέρας ἀπενεμήθη ἐσχάτως ἐν μέρει πρὸς τὸν ἀνώνυμον συγγραφέα «κριτικῆς ἐρεύνης περὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Φωτίου». Ἕτερον βραβεῖον ἐκ φράγκων ἑξακισχιλίων ἐδόθη τῷ φιλολόγῳ **Huet** διὰ τὸ σοφὸν αὐτοῦ πόνημα περὶ τῶν πλατωνικῶν διαλόγων.

— Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ ἐν Κανταβριγίᾳ Πανεπιστημίου ἐξεδόθησαν ἄρτι εἰς δύο τόμους τὰ δύο πρῶτα βιβλία τῆς Κύρου Παιδείας τοῦ Ξενοφῶντος, μετ' εἰσαγωγῆς, σημειώσεων καὶ γεωγραφικοῦ πίνακος ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμωτάτου **H. A. Holden**. Τὰ λοιπὰ βιβλία ἐκδοθήσονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λίαν προσεχῶς.

— Ὑπὸ τοῦ κυρίου **M. Croiset** ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις ὁ ὁ πρῶτος τόμος ἱστορίας τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, περιλαμβάνων τὰ περὶ Ὁμήρου, περὶ τῶν κυκλικῶν καὶ περὶ τοῦ Ἡσιόδου.

— Ἐν **Arnstadt** τῆς Θυριγκίας ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 61 ἐτῶν ἡ Εὐγενία Τζών, ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα **E. Marlitt** γνωστοτάτη Γερμανὶς μυθιστοριογράφος. Ἀποτυχοῦσα ὡς ἀοιδὸς ἕνεκα τῆς φυσικῆς ἀτολμίας αὐτῆς ἐπεδόθη λίαν ὀψὲ εἰς συγγραφὴν μυθιστοριῶν. Τὸ πρῶτον μυθιστόρημά της ἐδημοσίευσε τῷ 1865 ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι **Gartenlaube**, ἐν ᾧ μετέπειτα ἐδημοσιεύοντο πάντα τὰ ἔργα της.

— Οἱ ἰδιοκτῆται τῶν ἐν Μαδρίτῃ, Λυὼν καὶ Βρυξέλλαις θεάτρων προσεκλήθησαν ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων δημοτικῶν ἀρχῶν νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς αὐτὰ τὸν δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς φωτισμόν.

— Τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ πρώην προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς συμπολιτείας στρατηγοῦ Γράντ ἐπωλήθησαν μέχρι τοῦδε 312,000 ἀντιτύπων. Ἐκ τούτων εἰσεπράχθησαν 2,808,000 δολλάρια, τὸ δὲ καθαρὸν κέρδος ἀνέρχεται εἰς 706,000 δολλαρίων. Ἡ χήρα τοῦ στρατηγοῦ λαμβάνει ὡς δικαιώματα συγγραφέως τὰ 70 ἑκατοστὰ τῶν καθαρῶν κερδῶν.

—Τὸ πανεπιστήμιον τῆς Λειψίας τελεῖ τῇ 12 Ὀκτωβρίου ε. ἔ. πανηγυρικωτάτην ἑορτὴν ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 200 ἐτῶν ἀπὸ τῆς παραδόσεως τοῦ πρώτου μαθήματος ἐν αὐτῷ ὑπὸ Χριστιανοῦ Θωμασίου.

—Τῇ 14)26 Ἰουνίου ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας διαπρεπὴς καθηγητὴς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου Βιντσάϊτ ἑώρτασε τὴν ἑβδομηκονταετηρίδα του. Ἐπὶ τούτῳ οἱ φοιτηταὶ ἐκόσμησαν δι' ἀνθέων τὴν καθηγητικὴν ἐξέδραν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ τῷ ἐδώρησαν ἐν λευκώματι τὰς εἰκόνας των μετ' αὐτογράφων, τῇ δὲ 20)2 Ἰουλίου δημοτελὲς συμπόσιον ἐγένετο πρὸς τιμὴν αὐτοῦ.

— Κατὰ τὸν προσεχῆ Αὔγουστον θὰ συνέλθῃ εἰς Μόναχον ἡ δευτέρα σύνοδος τῶν Βολαπουκιστῶν, ὅπως συσκεφθῇ περὶ τοῦ καταλληλοτάτου τρόπου πρὸς παραδοχὴν καὶ εἰσαγωγὴν τῆς Βολαποὺκ ὡς παγκοσμίου γλώσσης.

— Ὁ πρίγκηψ καὶ ἡ πριγκίπισσα τῆς Οὐαλλίας, θέλοντες νὰ προσφέρωσι πρὸς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν τὴν εἰκόνα της ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτῆς, ἀπετάθησαν πρὸς τὸν Ἰταλὸν ζωγράφον Καρρόδη, ὅστις ἔγραψεν θαυμασίαν προσωπογραφίαν τῆς ἀνάσσης εἰς μέγεθος σχεδὸν φυσικόν.

— Προσεχῶς θέλει συμβῇ ὁλικὴ ἔκλειψις ἡλίου, ὁρατὴ μόνον ἐν Ρωσσίᾳ. Πρὸς τοῦτο πολλοὶ ἀστρονόμοι ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν μετέβησαν εἰς Μόσχαν, χάριν ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πάπας πέμπει αὐτόθι ἀπεσταλ-

Digitized by Google

μένον τὸν Ἰησουΐτην ἀστρονόμον Φερράρην, ὅστις ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ γραμματεὺς τοῦ διασήμου Ἰησουΐτου ἀστρονόμου Σέκκη.

— Ἐπανερχομένη ἐξ Ἀμερικῆς, ὅπου κατήγαγε ἀληθεῖς θριάμβους, ἡ Σάρρα Βερνὰρ ἐπρόκειτο ἀποβιβαζομένη εἰς Εὐρώπην νὰ παραστήσῃ τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἰρλανδικῇ πόλει Κόρκ. Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τῆς πόλεως ταύτης, μεθ' οὗ εἶχε συμβληθῇ ἡ διάσημος καλλιτέχνις, θέλων νὰ ἀρχίσῃ τὰς παραστάσεις ὅσον οἷόν τε ταχύτερον ἐξαπέστειλε ταχύπλουν ἀτμόπλοιον πρὸς προϋπάντησιν τοῦ φέροντος τὴν διάσημον ἠθοποιὸν ὑπερωκεανείου σκάφους, ὅπερ παραλαβὸν αὐτὴν τὴν μετέφερεν ἐν τάχει καὶ ἄνευ σταθμῶν εἰς Ἰρλανδίαν.

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἐν τῷ Ἀρσακείῳ Παρθεναγωγείῳ ἡ ἀπονομὴ τοῦ Ραλλείου βραβείου, παρόντων τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, τῶν καθηγητῶν καὶ ἄλλων κεκλημένων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἐν ἀρχῇ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου κ. Ἰω. Μπότασης ἀνέγνω ἔκθεσιν περὶ τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος πεπραγμένων, μεθ' ὃ ἀπενεμήθη τὸ χιλιόδραχμον ῥάλλειον βραβεῖον εἰς τὴν ἀριστεύσασαν μαθήτριαν δεσποινίδα Ἐλισάβετ Τσέρου ἐκ Βιτωλίων τῆς Μακεδονίας. Τὴν ἀπονομὴν τοῦ βραβείου ὑπεδέχθησαν ζωηρότατα χειροκροτήματα τῶν παρισταμένων. Μετὰ τοῦτο αἱ μαθήτριαι ἀνέκρουσαν ἐπὶ κλειδοκυμβάλου διάφορα μουσικὰ τεμάχια καὶ ἔψαλαν πολλὰ ᾄσματα, ἐν οἷς κατὰ τὸ τέλος καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρσάκη ὕμνον.

— Ἡ ἐν Βραΐλᾳ φιλόπατρις ἑλληνικὴ παροικία κατεσκεύασεν ἐν Παρισίοις λαμπρότατον εἰκονογραφικὸν λεύκωμα, περιέχον ποίημα κάλλιστον εἰς ἀρχαϊκοὺς στίχους γεγραμμένον, τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη, πιστότατα ἑρμηνεῦον τὰ αἰσθήματα τῶν ἐν Βραΐλᾳ ὁμογενῶν, ἵνα προσενεχθῇ τῷ διαδόχῳ τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει αὐτοῦ.

Τὴν ἐντολὴν ταύτην ἀνέθηκεν ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης εἰς τὸν ἐν Παρισίοις διατρίβοντα κ. Ἐπαμεινώνδαν Ἐμπειρῖκον, παρακαλέσασα αὐτὸν ἵνα προσφέρῃ ἐν ὀνόματι αὐτῆς τὸ λεύκωμα εἰς τὴν Α. Υ. τὸν διάδοχον κατὰ τὴν ἐσχάτως διὰ Παρισίων διάβασιν αὐτοῦ. Ὁ κ. Ἐμπειρῖκος ἐκτελῶν πάνυ προθύμως τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν, μετέβη παρὰ τῷ διαδόχῳ καὶ ἐπέδωκε τὸ λεύκωμα πρὸς αὐτόν, συνοδεύσας αὐτὸ δι' ὡραίας προσφωνήσεως, εἰς ἣν ἡ Α. Υ. ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Σφίγγων ὑμῶν τὴν χεῖρα, εὐχαριστῶ πάντα τὰ μέλη τῆς ἐν Βραΐλᾳ Ἑλληνικῆς κοινότητος, διαβιβάσατε δὲ πρὸς αὐτὰ τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὸ ὡραιότατον αὐτῶν ἐνθύμιον».

Τὸ ἐν τῷ λευκώματι ποίημα ἔχει ὡς ἕπεται:

Οὔ σε πατὴρ βασιλεύς, οὐ πότνια γείνατο μήτηρ
  Κωνσταντῖνε, δὲ σὴ γ' ἦδ' ἐτεὴ γενέθλη:
Πάσης γὰρ πέρι γαίης Ἑλλάδος ἠδὲ θ' Ἑῴης,
  ἄσπετον αἰθομένης ἐκ δηΐοιο πυρός,
αἰετὸς ὑψόθε δίκρανος, βασιλήϊος ὄρνις,
  Ῥωμανοῦ πρὸ πύλης ἔμπυρος αἶψα πέσε.
Τῷ δ' ἄρα δεινὸν ὕπο χθὼν ἐστονάχησε πεσόντι,
  τέφρη τ' ἀμφεκάλυψ' Ἑλλάδα καὶ θάνατος.
Τῆς τοι τέφρης αἵματι καὶ δακρύῳ τετραίωνι
  θερμῷ τεγγομένης σὺ χρυσεοπτέρυγος
φοίνιξ ἡμῖν ἐξανέφυς βασιλήϊος ἄρτι.
  Ἀλλ' ἄγε καὶ τανύσας ταρσὰ μεταρσίου
αἰετὸς ὑψιπέτης, καὶ κλαγγῇ θῆρας ἐλάσσας
  βὰς ἁγίης ὄνυχι σταυροφόρῳ Σοφίης
μάρπτε θόλον, στὰς τ' ἔνθα πατρῷον φρούρεε κλῆρον.
  Καί τε θάνοιμεν ἐκεῖ σ' ὄμμασιν εἰδόμενοι.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένοντο ἐπισήμως ἐν Σύρῳ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ κατὰ τὴν θέσιν *Δῆλι* στηθέντος *Ἡρῴου* εἰς μνήμην τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα πεσόντων Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων.

Τὸ ἡρῷον φέρει τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ζολώτα, γυμνασιάρχου Χίου.

«Δουλείην στυγερήν ποτε καὶ φόνον αἱματόεντα
Φεύγοντες πολέμου ἡμέτεροι πατέρες
  Πολλῶν ἐκ πολίων οἱ μὲν μόγις ἐξεσάωθεν
  Σῦρον, τοὺς δ' ἄρα πρὶν μοῖρα κίχεν θανάτου
  Ὀθωμανῶν ὑπὸ χειρί, τάφος δ' οὐδεὶς ἐκάλυψεν
  Ἱμερτῆς φθιμένους εἵνεκ' ἐλευθερίης.
  Τοὺς ὀλοφυρόμενοι κενὸν εἰσάμεθ' ἐνθάδε σῆμα
  Δημοσίᾳ σφίσιν οἳ ναίομεν Ἑρμόπολιν.

Ἐγένετο τὸ Ἡρῷον τόδε ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ ᾳωπ' Δημαρχεύοντος Ἑρμουπόλεως Δημ. Βαφιαδάκη.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη καὶ τὸ 11ον τεῦχος τοῦ Corpus Juris Civilis ὑπὸ τοῦ κ. Ἠλ. Λιακοπούλου. Περιεχόμενα: Περὶ διαιρέσεως καὶ ποιότητος πραγμάτων—Περὶ συγκλητικῶν — Περὶ λειτουργίας ὑπάτου (consulis) — Περὶ Λειτουργίας Ἐπάρχου τῆς αὐλῆς (praefecti proetorio)—Περὶ Λειτουργίας πολιάρχου (praefecti urbi)—Περὶ Λειτουργίας ζητητοῦ (quaestoris)—Περὶ Λειτουργίας Πραιτώρων—Περὶ Λειτουργίας νυκτεπάρχου (praefecti vigilum)— Περὶ Λειτουργίας ἀνθυπάτου—Περὶ Λειτουργ. Ἐπάρχου τοῦ Αὐγούστου — Περὶ Λειτουργ. διοικητοῦ (praesidis) —Περὶ Λειτουργ. αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου ἢ Λογοθέτου — Περὶ Λειτουργ. δικαιονόμου.—Περὶ ἐνταλθείσης δικαιοδοσίας — Περὶ Λειτουργ. Παρέδρων—Περὶ δικαιοδοσίας (de juris dictione)— Ὅ,τι τις δίκαιον καθ' ἑτέρου ὥρισεν ἵνα ὁ ἴδιος εἰς τὸ αὐτὸ δίκαιον ὑποβάλληται—Ἐάν τις δικαιοδοτοῦντα μὴ ὑπακούσῃ. —Περὶ κλήσεως πρὸ δικαστηρίου (de in jus vocando).

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχ. 1.

— Ἐξεδόθη εἰς μικρὸν τεῦχος πραγματεία ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ζωόφιλοι* μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Ἐδμόνδου Δόρερ ὑπὸ τῆς ἐλλογίμου Κυρίας Ἐλπίδος Μελαίνης. Ἡ ἀνάγνωσις καὶ διάδοσις τοῦ βιβλιαρίου τούτου θ' ἀποβῇ ὠφέλιμος παρ' ἡμῖν, διδασκομένοις δι' αὐτοῦ ἐκ τῶν προγόνων πάλιν, τοὺς ὁποίους ὅμως σπανίως μιμούμεθα ἐν τοῖς καλοῖς, μετὰ ποίας φιλανθρωπίας καὶ συμπαθείας δέον νὰ προσφερώμεθα πρὸς τὰ ζῷα.

— Ἐξεδόθησαν ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Τριπόλει Διδασκαλείου κ. Ἀθ. Μπάτσα δύο μικρὰ τεύχη, τὸ μὲν *Πραγματεία περὶ Γυμναστικῆς*, ἐκφωνηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει τοῦ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1887 συσταθέντος ἐν Τριπόλει Γυμναστικοῦ Συλλόγου, τὸ δὲ *Λόγος Θρησκευτικός*, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον *Φύλλα Δάφνης* ἐξέδωκεν ὁ ἐν Βραΐλᾳ κ. Ζαννετάκης Δειμέζης τεῦχος περιέχον διάφορα αὐτοῦ ποιημάτια καὶ λόγους ἐπικηδείους ἐκφωνηθέντας εἰς ἐπισήμους ὁμογενεῖς τελευτήσαντας τὸν βίον ἐν Ρουμανίᾳ, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ λόγον ἐκφωνηθέντα κατὰ τὸ τελεσθὲν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς συνόροις πέρυσιν γενναίως πεσόντων.

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας».

Αἱ κριτικαὶ καὶ ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις τοῦ Κοραῆ εἰς τὰ «περὶ διαίτης ὀξέων» καὶ «περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς» βιβλία τοῦ Ἱπποκράτους, αἱ ἀρτίως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐκδοθεῖσαι, παρέχουσι νέον καὶ περιφανὲς μαρτύριον τῆς κριτικῆς ἀγχινοίας καὶ τῆς περὶ τὸν Ἕλληνα λόγον δεινότητος τοῦ σοφοῦ ἀνδρός, δυνάμεναι νὰ ταχθῶσιν ἐν τοῖς ἀρίστοις φιλολογικοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἀλλὰ τούτου ἕνεκα ἔδει, νομίζομεν, νὰ καταβληθῇ πλείων προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν. Ἄστοχος δὲ πάντως ἦτο ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐκδόσεως ταύτης εἰς ἄνδρα ἀπαράσκευον ὅλως πρὸς τοιαύτας ἐργασίας, ὡς κατεδείχθη ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τῆς τετρατόμου συλλογῆς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κοραῆ. Ὁ αὐτοπεποίθητος ἐκδότης, ὁ μετ' ἀξιοθαυμάστου εὐκολίας ἀναλαβὼν τὴν περισυναγωγὴν καὶ δημοσίευσιν πασῶν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός, ἐγίνωσκεν ἐκ τούτων μόνας τὰς ἐν ἰδίοις βιβλίοις ἐκδοθείσας ὑπὸ τοῦ Ῥώτα καὶ τοῦ Πρασακάκη, καὶ τὰς ἐν τῇ *Ἡμέρᾳ* τῆς Τεργέστης καὶ τῇ *Πανδώρᾳ* τῶν Ἀθηνῶν ἐκδοθείσας ἐπιστολὰς τοῦ Κοραῆ πρὸς τὸν Κοντόσταυλον, ἠγνόει δὲ παντελῶς πάσας τὰς ἀλλαχοῦ δημοσιευθείσας τὰς ἐγκατεσπαρμένας ἐν διαφόροις ἑλληνικαῖς ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς συγγράμμασιν.

Ὁ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τοῦ Δελτίου τῆς Ἑστίας γράψας τὴν βιβλιογραφικὴν σημείωσιν περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο βιβλίων τοῦ Ἱπποκράτους κατέκρινεν εὐλόγως τὴν παράλειψιν τῶν ἀναγκαίων πινάκων, οὓς ὁ Κοραῆς ἔθε-

Digitized by Google

ώρει ἀπαραίτητα συμπληρώματα πάσης ἐκδόσεως ἀρχαίου συγγραφέως· διότι ἐν τέλει τῶν ἐκδόσεων αὐτοῦ συνῆπτε πάντοτε ὁ ἀνὴρ καὶ τρεῖς πίνακας χρησιμωτάτους, ἕνα τῶν ἑλληνικῶν λέξεων, ἕνα τῶν λέξεων τῆς κοινῆς γλώσσης καὶ ἕνα τῶν διορθωθέντων, ἐξηγηθέντων ἢ ὁπωσοῦν κριθέντων ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Ἀλλ' ἂν τὰ μειονεκτήματα τῆς ἐκδόσεως ταύτης περιωρίζοντο εἰς μόνην τὴν παράλειψιν τῶν πινάκων, οὐδὲν θὰ ἐκρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ προσθέσωμεν εἰς τὰ ἐν τῷ Δελτίῳ γραφέντα· ἡ τοιαύτη παράλειψις θὰ ἀπεδείκνυε μόνον ὅτι ὁ ἐκδότης περιωρίσθη ἁπλῶς εἰς ἔργα διορθωτοῦ τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων, οὐδεμία δὲ βλάβη, οὐδεμία σύγχυσις ἐκ τούτου θὰ προήρχετο. Ἀλλ' ὁ ἐκδότης ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ προσθέσῃ καὶ τὸ κείμενον τοῦ Ἱπποκράτους, ὅπερ ὡς εἰκὸς δὲν ἦτο ἀντιγεγραμμένον ἐν τῷ χειρογράφῳ τοῦ Κοραῆ. Πᾶς τις θὰ ὑποθέσῃ βεβαίως ὅτι ὡς κείμενον ἐξέλεξεν ἐκεῖνο, ὅπερ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ Κοραῆς καὶ εἰς ὃ φέρει τὰς διορθώσεις του· καὶ τὸ κείμενον τοῦτο δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἀνακαλυφθῇ ποῖον ἦτο. Πολλαχοῦ μὲν τῶν σημειώσεων ἀναφέρονται αἱ ἐκδόσεις τοῦ **Vanderlinden** καὶ τοῦ **Foës**, φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Κοραῆς εἰργάσθη ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν ὑπὸ τοῦ **C. G. Kühn** (Τὰ ἑρμηνευθέντα βιβλία ἐξεδόθησαν ὑπὸ τούτου ἐν ἔτεσι 1825 καὶ 1826, ἐν τόμῳ ΚΑ' καὶ ΚΒ' τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν)· διότι πάντα σχεδὸν τὰ λήμματα τῶν σημειώσεων συμφωνοῦσι πληρέστατα πρὸς τὸ κείμενον τοῦτο. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔδοξε τῷ ἀναλαβόντι τὴν ἔκδοσιν σοφῷ θεολόγῳ· ἔκρινε δὲ προτιμότερον νὰ ἀνατυπώσῃ τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Καρόλου Ῥέϊνχόλδου, τῆς τυπωθείσης ἐν Ἀθήναις ἐν ἔτει 1865. Ἡ ἔκδοσις αὕτη, γενομένη ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος ἐν Πειραιεῖ ἰατροῦ, περιέχει ὁμολογουμένως εὐφυεῖς τινας διορθώσεις, ἀλλὰ καὶ πλείστας ἀδοκίμους, πάσας περιληφθείσας ἐν τῷ κειμένῳ, ἄνευ διακρίσεως. Οὕτω δὲ συμβαίνει ὁ μελετῶν τὰς διορθώσεις καὶ τὰς ἑρμηνείας τοῦ Κοραῆ, ἀνατρέχων εἰς τὸ κείμενον, ἄλλ' ἀντ' ἄλλων νὰ βλέπῃ· καὶ ἀλλαχοῦ μὲν νὰ φαίνηται ὁ σοφὸς ἀνὴρ ματαιοπονῶν, ὡς διορθῶν χωρία διωρθωμένα ἤδη, ἀλλαχοῦ δὲ παραληρῶν ὡς ὁμιλῶν περὶ λέξεων μὴ ὑπαρχουσῶν ἐν τῷ κειμένῳ ἢ διορθῶν χωρία ἔχοντα διαφόρως καὶ οὐχὶ ὡς ὑπολαμβάνει καὶ νέων χρῄζοντα διορθώσεων.

Περὶ τοῦ ἑτέρου τῶν βιβλίων τούτων τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦ περὶ διαίτης ὀξέων, λέγει που ὁ Γαληνός, ὅτι ἐξεδόθη μετὰ τὸν Ἱπποκράτους θάνατον, καὶ ὅτι ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ ἐν αὐτῷ παρατηρουμένη σύγχυσις· «ἡ γὰρ ἀταξία τῶν λόγων οὐκ ἄλλως ἔοικεν, ἢ οὕτως γεγονέναι.» (Γαλην. τ. ΙΑ'. σ. 76). Ἐπεφυλάσσετο φαίνεται καὶ εἰς τὸν ἀοίδιμον τοῦ βιβλίου ἑρμηνευτὴν κατὰ μοιραίαν σύμπτωσιν τὸ αὐτὸ πάθημα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Ἰουνίου 1887. Π.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 3 Ἰουλίου

Ζωηροτάτη ἐπεκράτει καθ' ὅλην τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα κίνησις πανταχοῦ τοῦ Κράτους ἕνεκα τῶν σήμερον διενεργουμένων δημοτικῶν ἐκλογῶν. Ἐνιαχοῦ ὁ περὶ ἐπιτυχίας ἀγὼν διεξήγετο λίαν πεισματώδης, ἐξ οὗ καὶ διαπληκτισμοί, ἀπολήξαντες εἰς δυστυχήματα, ὀλίγα εὐτυχῶς, συνέβησαν. Ἐν τῇ πρωτευούσῃ ὁ ἐκλογικὸς ἀγὼν μετὰ ζέσεως ἀλλὰ καὶ πλήρους τάξεως παρ' ὅλων τῶν κομμάτων ἐπεδιώχθη, ἡ σημερινὴ δὲ ψηφοφορία ἐπισφραγίζουσα τὴν πάλην, θέλει ἀναδείξει τὰς νέας δημοτικὰς ἀρχὰς τῆς πρωτευούσης. Ὁ ἀγὼν περιστρέφεται ἀποκλειστικῶς περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ δημάρχου, ἕνεκα δὲ τοῦ καταμερισμοῦ τῶν ἐκλογέων ἀσαφὴς ὅλως εἶνε ἡ ἔκβασις τῆς ἐκλογῆς.

— Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον κατάστασιν εἰσεπράχθησαν κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον ἐκ τελῶν χαρτοσήμου δραχ. 596,568, ἐκ ταχυδρομικῶν τελῶν δραχ. 82,966, καὶ ἐκ τηλεγραφικῶν τελῶν δραχ. 50,426, ἤτοι ἐν ὅλῳ δρ. 729.960. Αἱ περυσιναὶ εἰσπράξεις κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα ἀνῆλθον εἰς δραχ. 667,044, ἐπομένως αἱ εἰσπράξεις τοῦ Μαΐου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ὑπερέβησαν τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς παρελθόντος ἔτους κατὰ δραχ. 62,916. Αἱ εἰσπράξεις δὲ τῶν 5 πρώτων μηνῶν τοῦ ἔτους τούτου ἐκ τελῶν χαρτοσήμου, ταχυδρομικῶν καὶ τηλεγραφικῶν ἀνῆλθον εἰς δραχ. 3,867,437 ἀπέναντι 3,257,923 δραχμῶν εἰσπραχθεισῶν κατὰ τοὺς 5 πρώτους μῆνας τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἤτοι αἱ ἐφετειναὶ εἰσπράξεις τῶν 5 μηνῶν, Ἰανουαρίου—Μαΐου, παρουσιάζουσιν αὔξησιν δραχ. 609.514.

— Ἐνεργηθείσης τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῷ νομῷ Εὐβοίας ἐπαναληπτικῆς ἐκλογῆς διὰ τὴν θέσιν βουλευτοῦ, ἀνεδείχθη τοιοῦτος ὁ ὑποψήφιος τῆς Κυβερνήσεως κ. Β. Βουδούρης.

— Ἡ ἀπογραφὴ τῶν διὰ τὸ ἔτος 1887 κληρωτῶν ἀνέρχεται περίπου εἰς 18,000 ἄνδρας. Ἐκ τούτων ὑπολογίζεται, ὅτι κατὰ μέσον ὅρον θὰ ἔχωσι δικαίωμα ἀπαλλαγῆς ἢ ἐξαιρέσεως περὶ τοὺς 5,000 ἄνδρας, ἐπομένως δ' ὁ ἀριθμὸς τῶν καταταχθησομένων ἐν τῷ στρατῷ θέλει ἀνέλθει εἰς 13,000 ἄνδρας. Ἐξ αὐτῶν πάλιν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατοῦ θὰ ληφθῶσι 8,700, οἱ δὲ λοιποὶ θὰ ἐξαιρεθῶσι καὶ κατὰ προτίμησιν οἱ ὄντες ἔγγαμοι καὶ ἔχοντες τέκνα καὶ ὄντες στηρίγματα οἰκογενειῶν.

— Διωρίσθησαν διὰ Β. Δ. μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων καὶ κληροδοτημάτων οἱ κκ. Στέφανος Δραγούμης πρόεδρος, Παντιᾶς Ῥάλλης ταμίας, Διονυσ. Π. Στεφάνου, Ἀριστομ. Βαλέτας καὶ Φωκ. Νέγρης.

— Μετεκλήθη ἐξ Αὐστρίας ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὁ διακεκριμένος μηχανικὸς καὶ ἐπιθεωρητὴς τῶν αὐστριακῶν λιμένων κ. Βέμχεν, ὅστις μετ' ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνωτέρων μηχανικῶν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως ὁρισθέντων μετέβη εἰς Πάτρας ἵνα ἐξετάσῃ τὸ ἀπὸ πολλοῦ ὑφιστάμενον λιμενικὸν ζήτημα τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκ τῆς ἀποτυχίας τῆς κατασκευῆς τοῦ λιμένος ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἐργολάβου Μανιάκ, καὶ ἀποφανθῇ περὶ τῆς λύσεως, ἧς εἶνε ἐπιδεκτικὸν τὸ ζήτημα.

— Κατ' αὐθεντικὰς πληροφορίας, ὁ ἐκ τῆς ἐσοδείας τοῦ ἔτους 1886 ἐξαχθεὶς καθ' ὅλον τὸ κράτος σταφιδόκαρπος μέχρι τῆς 31ης Μαΐου 1887 ἀνέρχεται εἰς λίτρας ἐνετικὰς 269,985,148.

— Τὸ συμβούλιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ὥρισεν εἰς δρ. 130 κατὰ μετοχὴν τὸ διανεμητέον μέρισμα τῆς α' ἑξαμηνίας τοῦ 1887.

— Ἐπεβλήθη ἑνδεκαήμερος κάθαρσις εἰς τὰ ἐκ τῶν παραλίων τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια, τὰ καταπλέοντα εἰς τοὺς ἡμετέρους λιμένας.

— Μετ' ἐπανειλημμένας συζητήσεις τὸ Ἰατροσυνέδριον ἐπεράτωσε τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ κανονισμοῦ τοῦ Δρομοκαϊτείου φρενιατρείου. Κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦτον οἱ μέλλοντες νὰ διαιτῶνται ἐν τῷ καταστήματι διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις. Οἱ τῆς πρώτης τάξεως θὰ καταβάλλωσιν ὡς τροφεῖα 350 δρ. κατὰ μῆνα, οἱ τῆς δευτέρας 200 καὶ οἱ τῆς τρίτης 60. Οἱ τῆς πρώτης θὰ ἔχωσιν εἰς τὴν διάθεσίν των δωμάτιον ὕπνου, καλλωπιστήριον καὶ αἴθουσαν, οἱ τῆς δευτέρας δύο δωμάτια, ἐξ ὧν τὸ ἓν αἴθουσα, καὶ οἱ τῆς τρίτης ἓν μόνον δωμάτιον. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν τριῶν τάξεων θὰ ἔγκηται καὶ ἐν τῇ τροφῇ, ἥτις ἀναλόγως τῶν τροφείων ἔσται ποικιλωτέρα καὶ ἐκλεκτοτέρα. Δι' ἑκάστην τάξιν θὰ ὑπάρχῃ ἰδιαίτερον προαύλιον πρὸς ἀναψυχὴν τῶν διαιτωμένων, ἐπίσης δὲ πρὸς τέρψιν αὐτῶν θὰ ὑπάρχωσιν αἴθουσαι διαφόρων παιγνιδίων, ἀναγνωστήριον κτλ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Μ. Α. Π. Ἡ ἐπιθυμία σας θέλει ἐκτελεσθῇ τάχιστα. Εἶχεν ἤδη ληφθῇ προηγουμένως ἡ δέουσα πρόνοια. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ λοιπά. — *Ἀναγνώστῃ τακτικῷ*. Ἡ δημοσίευσις θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ 3 ἔτι φύλλα. — *Ὀρφεῖ*. Ἀκατάλληλον. — κ. Ἀδελφ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπεστάλη καὶ ἄλλο ἀντίτυπον. — κ. Μ. Η. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ τεύχη ἀπεστάλησαν ἐντεῦθεν ἀσφαλῶς, ὡς ἐβεβαιώθημεν ἐκ τοῦ γενομένου ἀκριβοῦς ἐλέγχου· ὥστε παρὰ τοῦ αὐτόθι ταχυδρομείου, ὅπου παραμένουσι, δέον νὰ τὰ ζητήσητε. Διότι ἀδύνατον μᾶς εἶνε νὰ τὰ ἀποστείλωμεν ἐκ δευτέρου, καὶ κολοβώσωμεν τρία ὁλόκληρα σώματα τοῦ συγγράμματος. — *Φιλομούσῳ*. Ὁ *Φάουστ* τοῦ Γκαῖτε ἐν Γερμανίᾳ παριστάνεται εἰς δύο ἑσπέρας, ἤτοι μίαν ἑσπέραν ἑκάτερον τῶν μερῶν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ σκηνικὰ

Digitized by Google

αὐτοῦ εἶνε δυσχερῆ καὶ δαπανηρά, μόνον τὰ μεγάλα θέατρα ἐπιλαμβάνονται, καὶ ταῦτα οὐχὶ πλέον ἢ ἅπαξ κατ' ἔτος. Παρίσταται δὲ συνήθως μετὰ μουσικῆς ἣν ἔγραψεν ὁ ἐν Βαϊμαρ μουσικὸς Λάσσεν, οὐχὶ βεβαίως ὅλον τὸ ἔργον μελοποιήσας, ἀλλὰ τὰ λυρικὰ μέρη αὐτοῦ καὶ τὰς φανταστικὰς σκηνάς. Ἐκτὸς δ' αὐτοῦ τὸν Φάουστ ἐν πρωτοτύπῳ ἐμελοποίησεν καὶ ὁ ἔξοχος Γερμανὸς συνθέτης Σοῦμαν. Καὶ φημίζεται μὲν τούτου ἡ μουσικὴ ὡς ἀναχθεῖσα ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην πρὸς τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ κειμένου, ἀλλὰ δὲν ἐκτελεῖται ἐν θεάτρῳ, διότι ἀποθανὼν ὁ Σοῦμαν ἀφῆκεν ἡμιτελῆ τὴν ἐργασίαν. Προαναχρούσματα (Ouvertures) διὰ τὸν Φάουστ ἔγραψαν πολλοὶ μουσικοὶ ἐν οἷς καὶ ὁ Βάγνερ. Συμφωνίαν δὲ ἐκ τοῦ δράματος ἐμπνευσθεῖσαν καὶ πεφημισμένην ὁ Λίστ. Ἔξοχον μουσικὸν ἔργον ἐκ τοῦ αὐτοῦ δράματος ἐμπνευσθὲν εἶνε ἡ *Καταδίκη τοῦ Φάουστ*, μελόδραμα τοῦ Βερλιόζ, καὶ ὁ γνωστὸς *Φάουστ* τοῦ Γκουνῶ, τὸ γλυκὺ καὶ παγκοσμίως προσφιλὲς μελόδραμα, τοῦ ὁποίου ὅμως τὸ κείμενον εἶνε οἰκτρὰ παρῳδία τοῦ δαιμονίου ἔργου τοῦ Γκαῖτε. — κ. Π. Γ. Ἀγρίνιον. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. Τὰ δύο φυλλάδια ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς. — κ. Σ. Μ. Σκόπελον. Περιμένομεν ἀπάντησιν. — *Ἐνὶ συνδρομητῇ*. Ἡ μετάφρασις τῶν *Τραγουδιῶν* ἐγένετο κατ' ἐκλογήν, ἑπομένως τὰ μεταφρασθέντα δὲν εὑρίσκονται κατὰ σειρὰν ἐν τῷ γερμανικῷ κειμένῳ. Ὅλα ὅμως ὑπάρχουσιν ἐν τῷ **Buch der Lieder**. Ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἁπάντων τοῦ **Heine** ἣν ἡμεῖς ἔχομεν ὑπ' ὄψιν (**Hoffmann und Campe, Hamburg, 1876**), τὸ ᾆσμα τοῦ Ταγχόυζερ εὑρίσκεται ἐν σελ. 44 τοῦ 10 τόμου. Διὰ τὴν εὕρεσιν τῶν λοιπῶν δέον νὰ γείνῃ παραβολὴ τῶν ἑλληνιστὶ μεταφρασθέντων πρὸς τὰ γερμανικά. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν φιλικὴν προθυμίαν. Ἀπαντῶμεν καὶ ταχυδρομικῶς. — κκ. Φ. Κ. Ἄνδρον, Λ. Β. Κέρκυραν καὶ Κ. Μ. Κ. Ταγανρόγ. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

3 Ἰουλίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	408.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	410.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	495.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	435.—
» 25,000,000 τῶν 9	»	»	254.—
» 25,000,000 τῶν 8	»	»	253.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	215.—
» 4,000,000 τῶν 8	»	»	253.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	88.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			460.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,200.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	118.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	64.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	197.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	106.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	258 —
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	29.95
	3μην.	29.75
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	119.—
»	3μην.	117.50

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.80
Λίρα ὀθωμανικὴ	26.95

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΥΠΟ

ΜΙΧ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἐπτανήσῳ Διδασκαλείου

Τιμᾶται δραχ. 4.

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 4.20.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 4.25. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 4.50.

ΚΥΨΕΛΙΔΑΙ, Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 5. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5.50.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

ΨΕΥΔΑΤΤΙΚΙΣΜΟΥ ΕΛΕΓΧΟΣ

ΗΤΟΙ

Κ. Σ. ΚΟΝΤΟΥ

ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ

ΑΝΑΣΚΕΥΗ

Τιμᾶται φρ. 8.— Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον φρ. 8.50

Εὑρίσκεται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—963

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 550—12 ΙΟΥΛΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 602

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ, ὑπὸ Χρ. Τσούντα, ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Β.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΛΙΣΤ.

Η ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ, σκηνὴ ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας.

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΑΪΝΕ

Σ ΤΗΝ ΕΡΗΜΙΑ ΜΟΥ, ποίημα, ὑπὸ Ἰωάννου Πολέμη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ Γλάδστων συνεχίζων τὰς ἐν τῇ *Συγχρόνῳ Ἐπιθεωρήσει* μελέτας αὐτοῦ περὶ τῶν ἑλληνικῶν θεοτήτων ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῶν τεύχει ἀξιανάγνωστον πραγματείαν περὶ τῆς ἐν τῷ Ὀλύμπῳ συνωμοσίας τῆς Ἥρας, τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς πρὸς ἐκθρόνισιν τοῦ Διός, ἐν ᾗ πειρᾶται νὰ ἑρμηνεύσῃ τὸν ἀλληγορικὸν χαρακτῆρα καὶ τούτου τοῦ μύθου.

— Αἱ τρόφιμοι παρθεναγωγείου τινὸς ἐν Βέδφορδ τῆς Ἀγγλίας παρέστησαν ἐσχάτως ἑλληνιστὶ τὴν *Ἰφιγένειαν ἐν Ταύροις* τοῦ Εὐριπίδου, ἐνώπιον τῆς ἐκλεκτοτέρας κοινωνίας τῆς πόλεως καὶ πολλῶν λογίων ἐπὶ τούτῳ ἀπελθόντων εἰς Βέδφορδ καὶ ἐξ ἄλλων ἀγγλικῶν πόλεων. Τὰ ἀνδρικὰ πρόσωπα ὑπεδύθησαν νεάνιδες φέρουσαι προσθέτους γενειάδας. Αἱ νεαραὶ ὑποκρίτριαι ἐχειροκροτήθησαν ἐκθύμως, προσηνέχθησαν δ' αὐταῖς ἄπειροι ἀνθοδέσμαι καὶ ἄλλα δῶρα.

— Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συνέστησεν ἐπιτροπήν, ἐν ᾗ περιελαμβάνετο καὶ ὁ περιώνυμος ἰατρὸς Λίστερ, ὅπως ἐξετάσῃ μετὰ πάσης λεπτομερείας καὶ ἀκριβείας τὴν θεραπευτικὴν καὶ προληπτικὴν κατὰ τῆς λύσσης μέθοδον τοῦ Παστέρ. Ἡ ἐπιτροπή, μετὰ μελέτην ἐπισταμένην, ἀποδέχεται δι' ἐκθέσεώς της ἀδιστάκτως τὸ τελεσφόρον τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Παστέρ, βεβαιοῦσα ὅτι ἡ ἐνοφθάλμισις τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης προφυλάττει μὲν τὰ ζῷα ἐκ τοῦ νοσήματος, ἐξουδετεροῖ δὲ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ λυσσικοῦ ἰοῦ.

— Κατ' αὐτὰς ἐν Παρισίοις ἐνεκαινίσθη τὸ πρῶτον κατάστημα διανομῆς ἠλεκτρικοῦ φωτὸς κατ' οἶκον. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν συνδρομητῶν τῆς ἑταιρίας οὐδὲν τοποθετεῖται μηχάνημα, ἐκτὸς τῶν λαμπτήρων. Ὁ ἠλεκτρισμὸς μεταδίδεται εἰς τὰς οἰκίας διὰ συρμάτων ἐκ τοῦ ἐργοστασίου ἐχόντων τὴν ἀφετηρίαν των καὶ διερχομένων δι' ἠλεκτρομέτρου, σημειοῦντος τὴν παρεχομένην εἰς ἕκαστον τῶν συνδρομητῶν ποσότητα. Τὸ νέον φῶς εἶνε λαμπρὸν καὶ σταθερόν, οὐδαμῶς δὲ καταπονεῖ τὴν ὅρασιν. Ἡ ἵδρυσις τοῦ ἐργοστασίου τούτου εἶνε εἷς ἔτι θρίαμβος διὰ τὸν ἠλεκτρισμόν.

— Ἐν Λονδίνῳ ἐξεδόθη λεξικὸν τοῦ παγκοσμίου τύπου περιέχον λεπτομερεῖς καὶ χρησιμωτάτας πληροφορίας περὶ τῶν κυριωτέρων ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν τῶν ἐκδιδομένων ἐπὶ γῆς. Τὸ βιβλίον περιέχει καὶ ἱκανὰς εἰκόνας, ἐν αἷς διακρίνονται αἱ προσωπογραφίαι τῶν διευθυντῶν τῶν γνωστοτέρων ἀγγλικῶν, γαλλικῶν καὶ ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων.

— Ὁ ἐπιφανὴς Γάλλος λόγιος καὶ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας Ἰούλιος Κλαρετῆ ἐδημοσίευσε νέον μυθιστόρημα ὑπὸ τὸν τίτλον *Ὑποψήφιος*, ἐν ᾧ παρέχει ζωηρὰν εἰκόνα τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐκλογικῶν ἠθῶν.

— Τὸ πρῶτον μελόδραμα τοῦ Βάγνερ **die Feen** (αἱ Νύμφαι), ὅπερ εἶχεν ἀγγελθῆ ὅτι θὰ ἀναβιβασθῇ προσεχῶς ἐπὶ σκηνῆς τοῦ ἐν Μονάχῳ βασιλικοῦ θεάτρου, θὰ παρασταθῇ μόλις κατὰ τὸ 1888. Τὸ ἔργον τοῦτο χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1833 οὐδέποτε παρεστάθη ἀπὸ σκηνῆς, οὐδὲ ἐξεδόθη. Μόνον ὁ πρόλογος αὐτοῦ ἐξετελέσθη εἰς διαφόρους συναυλίας. Ὁ Βάγνερ ἔγραψε τὰς *Νύμφας* εἰκοσαετής.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς Οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Πέστῃ Πανεπιστημίου κ Ι. Τέλφυς, ἀνακοινῶν τὴν ἔκδοσιν διαφόρων νεοελληνικῶν βιβλίων, ἐποιήσατο ἀνάλυσιν τῆς *Ἀμαρυλλίδος* τοῦ κ. Δροσίνη. Ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Τέλφυ δημοσιευθήσεται ἐν τοῖς ἐτησίοις πρακτικοῖς τῆς Ἀκαδημίας.

— Ὁ Στρατάρχης Μακ-Μαὼν ἐπεράτωσε τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ, ὧν γνῶσιν μόνον ἡ οἰκογένειά του καὶ οἱ φίλοι αὐτῆς θὰ λάβωσι, καθ' ὅσον δὲν προώρισε ταῦτα διὰ τὴν δημοσιότητα. Ἐγράφησαν οὐχὶ ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὑφ' ἑνὸς τῶν ὑπασπιστῶν του, εἰς ὃν ὑπηγόρευσεν ἐπὶ χρόνον μακρὸν δύο ὥρας καθ' ἑκάστην.

— Αἱ γενόμεναι ἀνασκαφαὶ παρὰ τὴν **Civita Castelana** κειμένην ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἐτρουσκικῆς Φαλερίας κατέληξαν εἰς σπουδαῖον ἀποτέλεσμα διά τε τοὺς κύκλους τῶν λογίων καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης. Ἀνευρέθη ναὸς ἐτρουστικός. Τοιοῦτος μέχρι τοῦδε δὲν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ, τὰ δὲ περὶ ἐτρουσκικῆς οἰκοδομίας ἦσαν γνωστὰ ἐκ γραπτῶν μόνον παραδόσεων.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Λειψίας διδάσκονται κατὰ σειρὰν ἀπὸ τῆς 24 ἰουνίου μέχρι τῆς 10 ἰουλίου τὰ ἔργα τοῦ Βάγνερ πάντα ἐκτὸς τοῦ *Πάρσιφαλ*. Εἶνε δὲ ταῦτα κατὰ χρονικὴν τάξιν τῆς συνθέσεως τὰ ἑξῆς: *Ριένζης*, *Πλανώμενος Ὀλλανδός*, *Τανχώϋζερ*, *Λόεγγριν*, *οἱ Ραψῳδοὶ τῆς Νυρεμβέρδης*, *Τρίσταν καὶ Ἰσόλδη*, καὶ ἡ *Τριλογία τοῦ Δακτυλίου τοῦ Νιβελούγγεν*, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ *Χρυσοῦ τοῦ Ρήνου*, *τῆς Βαλκυρίας*, *τοῦ Σιγφρίδου καὶ τῆς Δύσεως τῶν Θεῶν*. Ἕτερα ἔργα τῆς νεότητος τοῦ Βάγνερ εἶνε: *αἱ Νύμφαι* καὶ *ἡ Ἀπαγόρευσις τοῦ ἀγαπᾶν*. Ταῦτα δὲν διδάσκονται ἀπὸ τῆς σκηνῆς θεάτρου ὡς πολὺ ὑπολειπόμενα τῶν ἄλλων ἔργων τοῦ μεγάλου συνθέτου, οὐδὲ τὸ ὕστατον αὐτοῦ μελόδραμα *Πάρσιφαλ* ὡς ἔχον δυσχερέστατα σκηνικά. Ἡ παράστασις τῶν βαγνερείων ἔργων ἐν Λειψίᾳ προσείλκυσε ξένους πολλοὺς ἐξ ἄλλων πόλεων, καθόσον μάλιστα κατὰ τὸ θέρος τοῦτο δὲν θέλουσι δοθῇ παραστάσεις ἐν τῷ εἰδικῷ βαγνερείῳ θεάτρῳ τοῦ Βαϋρούτ.

Διωρίσθη διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς Σχολῆς ὁ μέχρι τοῦδε διατελῶν ὡς μέλος αὐτῆς κ. Γάρδενερ, ὅστις θέλει παραλάβει τὴν διεύθυνσιν τῆς σχολῆς παρὰ τοῦ τέως διευθυντοῦ διακεκριμένου ἀρχαιολόγου κ. Πένρωζ τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ ὀργανωτοῦ αὐτῆς, ἐπανερχομένου ἐκ Λονδίνου τὸν Ὀκτώβριον. Ὁ κ. Πένρωζ μετέσχε κατ' αὐτὰς τοῦ συλλαλητηρίου τοῦ « Ἑλληνικοῦ Συλλόγου » δοὺς λόγον τῶν κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονήν του. Τοῦ συλλαλητηρίου προήδρευεν ὁ κόμης Καρνάβον, συμπαθέστατα περὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκφρασθεὶς καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὴν βοήθειαν τῶν Ἄγγλων λογίων ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις ἀγγλικῆς Σχολῆς, ὑπὲρ ἧς δὲν ἐξαρκεῖ ἡ ἐκ τετρακοσίων λιρῶν ἐτησία ἐπιχορήγησις.

— Ἐν ταῖς ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἐν Μαντινείᾳ εὑρέθη ἀνάγλυφον ἑλληνικῆς τέχνης τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος, παριστῶν γυναῖκα ἐνδεδυμένην δώριον χιτῶνα καὶ πρὸ αὐτῆς κορμὸν φοίνικος. Εὑρέθη πρὸς τούτοις ἐνεπίγραφον τετραγωνικὸν βάθρον, ἐν ᾧ γίνεται μνεία τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν «Φιλοποίμενος», ὅστις

Digitized by Google

ἀκριβῶς πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Μαντινείας κατετρόπωσε τὸν τύραννον τῆς Σπάρτης Μαχανίδαν.

— Ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Α. Παπαβασιλείου ἐξεδόθη *Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια*, εἰς δύο τεύχη, ὧν τὸ μὲν προώρισται πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τῇ Α' τάξει τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου μαθητευόντων, τὸ δὲ πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Παρθεναγωγείοις μαθητριῶν. Τὰ δύο βιβλία, συντεταγμένα εὐμεθοδώτατα κατὰ τὸ τελευταῖον πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων διδακτικῶν, ἐπλουτίσθησαν δὲ καὶ διὰ συντόμων σημειώσεων, αἵτινες διευκολύνουσι πολὺ εἰς τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας καὶ αὐτοὺς τοὺς διδάσκοντας. Εὐστοχωτάτη εἶναι καὶ ἡ καινοτομία τοῦ συγγραφέως τοῦ νὰ χωρίσῃ εἰς ἴδιον τεῦχος τὴν διδακτικὴν ὕλην, τὴν προωρισμένην διὰ τὰ Παρθεναγωγεῖα καὶ νὰ περιλάβῃ ἐν αὐτῷ πλὴν τῶν κοινῶν τῶν εἰς τὴν μόρφωσιν ἐν γένει τοῦ ἀνθρώπου τεινόντων καὶ ἴδιά τινα χρήσιμα *μόνον* ταῖς γυναιξί, ἐνῷ τέως αἱ Χρηστομάθειαι συντασσόμεναι εἰς ἓν μόνον τεῦχος πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητευόντων, μᾶλλον δὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀρρένων ἀποβλέπουσαι, περιεῖχον ὀλίγην χρήσιμον ὕλην διὰ τὰς μαθητρίας. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἐθεράπευσε λίαν ἐπιτυχῶς ὁ κ. Παπαβασιλείου διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ χωριστοῦ διὰ τὰς μαθητρίας τεύχους τῆς Χρηστομαθείας αὐτοῦ.

Τὰ βιβλία φιλοκάλως τετυπωμένα τύποις τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ εὑρίσκονται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» καὶ τιμῶνται ἕκαστον δραχ. 1.50.

— Ἐξεδόθη τὸ 26 τεῦχος τῆς *Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος* τοῦ καθηγητοῦ κ. Σπυρ. Π. Λάμπρου. Περιέχει ἐν τῷ κειμένῳ τὰς ἑπομένας εἰκόνας: Ἀθηναῖος κοσμητὴς ἐφήβων.— Ἀρχαῖος ναὸς ἐν Ποσειδωνίᾳ. (Ὁλοσέλιδοι).—Ἀλεύας ἐπὶ νομίσματος τῆς Λαρίσης. — Νόμισμα τῶν Φερῶν.—Νόμισμα τοῦ Μαυσώλου.—Ζωφόρος ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Μαυσώλου.—Ἡ κοιλὰς τῶν Τεμπῶν.

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουνίου τῆς «Ἑλληνικῆς Γεωργίας» τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῆς γεωργίας κ. Γενναδίου ἐκδιδομένου περιοδικοῦ. Περιεχόμενα αὐτοῦ εἶνε: Νέα συσκευὴ ἀποστάξεως καὶ ἐξατμίσεως ὑπὸ Ὄθ. Ρουσοπούλου.—Ἡ ἔκθεσις τῶν οἴνων εἰς τὸν ἥλιον· (μετάφρασις). — Ζωοτεχνικά· περὶ νέας τινὸς ἀξιοσυστάτου βιομηχανίας, ὑπὸ Ραϊνόλδου Δημητριάδου.—Περὶ τῆς χρησιμότητος καὶ τοῦ ἀκινδύνου τῆς εἰσαγωγῆς σπόρου ἀμερικανικῆς ἀμπέλου ὑπὸ Π. Γενναδίου.—Περὶ φυλλοξήρας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ. — Περὶ βοιχμηρίας (συνέχεια). — Οἶνοι σταφιδῖται (συνέχεια). — Ἀλληλογραφία. — Διάφορα.—Προκειμένου περὶ τῆς «Ἑλλην. Γεωργίας», σημειοῦμεν, ὅτι, γενομένης τῆς κληρώσεως τοῦ ὑπὲρ τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς λαχείου, ἐκέρδησε τοῦτο ἡ ἐν Κρήνῃ τῆς Μ. Ἀσίας ἑλληνικὴ σχολή.

—Ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐφημερίδι τῆς Κύπρου ἐδημοσιεύθη ἔκθεσις τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1886 δοθεισῶν ἐπιχορηγήσεων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ διάφορα σχολεῖα τῆς Κύπρου. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην, ἐδόθη ἐπιχορήγησις εἰς 183 ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 65 ὀθωμανικά. Εἰς τὰ πρῶτα παρεχωρήθησαν διὰ μισθοὺς μὲν λίραι ἀγγλ. 1,786 καὶ δι' ἐπιδιορθώσεις καὶ οἰκοδομὰς λίραι 464, ἤτοι ἐν ὅλῳ λίραι ἀγγλ. 2,250· εἰς τὰ ὀθωμανικὰ δὲ παρεχωρήθησαν διὰ μισθοὺς λίραι ἀγγλ. 750.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ νῆσος Φολέγανδρος ὑπὸ Ζαφειρίου Δ. Γαβαλᾶ, φοιτητοῦ τῆς φιλολογίας. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1886. 8ον σελ. 44. Μετὰ γεωγραφικοῦ πίνακος τῆς νήσου.

Ὁ κ. Γαβαλᾶς ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀνωτέρω πονήματος ἐν ἔτει 1885 ἐδημοσίευσε μονογραφίαν ἑτέραν περὶ τῆς γείτονος τῆς Φολεγάνδρου νήσου Σικίνου (ὅρα Δελτίον «Ἑστίας» ἀριθ. 429), ἀλλ' ἡ προκειμένη περὶ Φολεγάνδρου ὑπερτερεῖ ἐκείνης κατά τε τὴν ἀκρίβειαν τῶν γεωγραφικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν παρατηρήσεων, τὴν διάταξιν τῆς ὕλης καὶ τὴν προσθήκην γεωγραφικοῦ πίνακος, ἐν τῷ ὁποίῳ κατὰ τὴν ἐπιτόπιον αὐτοῦ ἀνὰ τὴν νῆσον περιήγησιν κατέγραψεν ἀκριβῶς τὰ ὀνόματα τῶν γενικῶν τμημάτων τῆς νήσου, τῶν ἀκρωτηρίων, ὅρμων καὶ λοιπῶν τοποθεσιῶν, οὕτω δὲ παρέχει πλήρη περιγραφὴν τῆς Φολεγάνδρου γεωγραφικήν, ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικήν.

Τὴν ὅλην μελέτην του ὁ κ. Γαβαλᾶς διαιρεῖ εἰς 6 τμήματα. Ἐν τῷ α' καὶ β' πραγματεύεται τὴν ἱστορίαν καὶ ἀρχαιολογίαν τῆς νήσου, ἔνθα καὶ εἰδικώτερον γράφει περὶ τῶν γνωστῶν ἐπιγραφῶν αὐτῆς, τῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφικαῖς συλλογαῖς δημοσιευθεισῶν, τινὰς τῶν ὁποίων καὶ διορθοῖ ἐκ νέας ἀντιβολῆς πρὸς τὰς ἐν Φολεγάνδρῳ σωζομένας πλάκας· δημοσιεύει δὲ καὶ μίαν ἀνέκδοτον, ἣν ἀνεῦρε κατὰ τὴν περιοδείαν του ἐν τῇ νήσῳ. Ἐν τῷ γ' καὶ δ' τμήματι διεξέρχεται τὰ τῶν προϊόντων καὶ τῆς κοινωνικῆς ἐν γένει καταστάσεως τῆς νήσου, ἐν τῷ ε' περὶ τῶν ἐν αὐτῇ ναῶν, σχολείων καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως, ἐν τῷ ϛ' δὲ καὶ τελευταίῳ παραθέτει τὰς κρίσεις τῶν περιηγητῶν, οἵτινες κατὰ καιροὺς ἐπεσκέφθησαν τὴν Φολέγανδρον· ἐν τούτῳ δὲ δημοσιεύει καὶ ἱστορικὸν ὑπόμνημα ἐξανδραποδισμοῦ τῶν Φολεγανδρίων ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανοῦ ναυάρχου Τζανοὺμ Χότζα τῷ 1715 Ὀκτωβρίου 11 καὶ 12. Ἐν τέλει δὲ ἐπισυνάπτει καὶ πίνακα τῶν ἐπωνύμων τῶν Φολεγανδρίων. Ἠθέλαμεν δὲ ἡμεῖς εὐχηθῇ νὰ εἶχε καὶ πίνακα τῶν ἐμπεριεχομένων κυρίων γεωγραφικῶν ὀνομάτων. Τοῦτο δὲ ἴσως δὲν ἔπραξε, διότι ἡ πραγματεία του εἶνε ὀλιγοσέλιδος· ἀλλὰ παρατηροῦμεν ὅτι τοιαῦτα ἔργα, ἱστορικὰ καὶ γεωγραφικά, τὰ ὁποῖα ἀφοῦ ἅπαξ ἀναγνώσῃ τις δὲν ἀποκρύπτει εἰς μίαν γωνίαν τῆς βιβλιοθήκης του, ἀλλὰ λαμβάνει συνεχῶς ἀνὰ χεῖρας καὶ συμβουλεύεται, ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ πίνακος ὀνομαστικοῦ ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶνε.

Καθόλου δ' εἰπεῖν ἡ περιγραφὴ τοῦ κ. Γαβαλᾶ περὶ Φολεγάνδρου παρέχει πλήρη εἰκόνα αὐτῆς μετ' ἐπιστασίας καὶ προσοχῆς διαγεγραμμένην. Μίαν δὲ μόνον παρετηρήσαμεν ἐν αὐτῇ μικρὰν παραδρομήν, εἰς ἣν ἀκουσίως ὑπέπεσεν ὁ κ. Γαβαλᾶς διότι ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὰς διαστάσεις τῆς Φολεγάνδρου οὐχὶ εἰς χιλιόμετρα, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἀρχαϊκώτερον εἰς στάδια, παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπικρατοῦντοῦντος ἀπό τινος χρόνου συρμοῦ τῆς χρήσεως ἀρχαίων λέξεων εἰς ἀντικατάστασιν νέων ἐν χρήσει πρὸ πολλοῦ οὐσῶν, εὐλήπτων εἰς πάντας· οὕτω δὲ ἐνῷ τὴν περίμετρον τῆς νήσου μετρεῖ εἰς μίλια, καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρίων καταγράφει εἰς μέτρα γαλλικά, περὶ τῶν διαστάσεων τῆς νήσου μήκους καὶ πλάτους γράφει ὅτι ἡ Φολέγανδρος ἔχει μῆκος 9 σταδίων καὶ πλάτος μέγιστον 3, οὐδαμῶς μνημονεύων ἂν ἐννοῇ ἀρχαῖα ἢ νέα στάδια· ἐνταῦθα δὲ περιεπλάκη εἰς λογιστικὸν λάθος περὶ τὴν ἀναγωγήν, καὶ ἀμφότεροι οἱ ἀριθμοὶ τοῦ τε μήκους καὶ πλάτους δὲν ἔχουσι καλῶς· καθόσον ἐὰν ἐννοῇ ἀρχαῖα στάδια ἡ Φολέγανδρος ἔχει μῆκος 70 ἀρχαίων σταδίων, (1 στάδιον = μέτρα 184,97)· ἐὰν δὲ νέα (1 στάδιον σημερινὸν κατὰ τὸ διάταγμα τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1835 ἴσον πρὸς 1000 μέτρα), ἔχει μῆκος 12 χιλιομέτρων καὶ 964 μέτρων, πλάτος δὲ μέγιστον τοῦ ΝΑ τμήματος μέτρα 4,074 καὶ τοῦ ΒΔ μέτρα 2,778 πλάτος δὲ τοῦ στενοῦ ἰσθμοῦ τοῦ συνέχοντος τὰ δύο τμήματα μέτρων 1110 καὶ ἐμβαδὸν τῆς ὅλης νήσου, ὅπερ οὐκ οἴδαμεν πῶς παρέλιπε, 35.8 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Ὅπως δὲ ὁ κ. Γαβαλᾶς οὐκ ὀρθῶς ἔκαμε χρῆσιν σταδίων εἰς καταμέτρησιν μήκους ξηρᾶς, οὕτω καὶ πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῖν γραψάντων γεωγραφίας διδακτικάς, ἀτόπως καθ' ἡμᾶς, κάμνουσι χρῆσιν τοῦ μέτρου τοῦ *ποδός*, πρὸς δήλωσιν τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων, μὴ σημειοῦντες ἂν οἱ ἀναγραφόμενοι πόδες εἶνε ἀγγλικοί, γαλλικοὶ ἢ γερμανικοί· οὕτω δὲ οἱ καταγραφόμενοι ἀριθμοὶ οὐδεμίαν πραγματικὴν ἔννοιαν παρέχουσι τοῖς ἀναγινώσκουσι περὶ τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων, ἐνῷ ἡ καταγραφὴ τούτου εἰς μέτρα γαλλικὰ παρέχει ἄμεσον καὶ καθαρὰν ἀντίληψιν αὐτοῦ.

Περὶ τῆς μικρᾶς ταύτης παραδρομῆς τοῦ κ. Γαβαλᾶ ἐκάμομεν κυρίως λόγον, διότι πρεσβεύομεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται χρῆσις ἀρχαίων λέξεων ὑπὸ ἑτέραν ἔννοιαν καὶ ὑπὸ σημερινὴν μεταμόρφωσιν, ὁσάκις ὑπάρχῃ νεωτέρα καθαρῶς καὶ εὐλήπτως ἐκφράζουσα τὸ πρᾶγμα, καθιερωθεῖσα διὰ χρόνου μακροῦ καὶ γνωστὴ εἰς πάντας, διότι συμβαίνει σύγχυσις καὶ λάθη τὰ ὁποῖα ἐν ἄλλῃ περιπτώσει δὲν ἤθελον συμβῇ.

Διὰ τῆς φιλολογικῆς ἐργασίας τοῦ κ. Γαβαλᾶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀπεκτήσαμεν δύο ἀξίας λόγου μονογραφίας δύο Κυκλάδων νήσων, τῆς Φολεγάνδρου καὶ τῆς Σικίνου. Δὲν πρόκειται βεβαίως ἐν ταύταις περὶ χωρῶν ἠπειρωτικῶν

Digitized by Google

ἢ καὶ νήσων εὐρείας ἐκτάσεως καὶ πληθυσμοῦ πυκνοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐργασίᾳ δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν παντάπασι τὸ μέγεθος τῆς ὑποθέσεως, ἢ τοῦ ἀντικειμένου περὶ οὗ διαλαμβάνει, ἀρκεῖ ἡ ἐργασία νὰ εἶνε πλήρης καὶ ἀκριβὴς καὶ εὐσυνείδητος, ἀρκεῖ ὁ συγγραφεὺς νὰ αἰσθάνεται σεβασμὸν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας του καὶ τὸ ἔργον του νὰ πληροῖ τοὺς ὅρους ἐπιστημονικῆς μελέτης καὶ ἐπιμεμελημένης ἐρεύνης· τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ τοῦ κ. Γαβαλᾶ. Ἐν Ἑλλάδι δὲ ὅπου τοιαῦται γεωγραφικαὶ καὶ ἱστορικαὶ μονογραφίαι δὲν τυγχάνουσιν οὐδεμιᾶς ὑποστηρίξεως, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκδοθῶσιν ἄνευ γενναίας συνδρομῆς ἔργα ὀγκώδη γεωγραφικὰ περὶ μεγάλων ἐκτάσεων ἑλληνικῶν χωρῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ συστήματος τούτου τῶν μονογραφιῶν μικρῶν περιφερειῶν, ὑπὸ ἐντοπίων κυρίως συντασσομένων, θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ συμπληρωθῇ μίαν ἡμέραν, Κύριος δὲ οἶδε πότε, πλήρης γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ἧς καὶ γεωγραφικὰ ἐγχειρίδια διδακτικὰ νὰ συνταχθῶσιν ἀκριβῆ, στηριζόμενα ἐπὶ εἰδήσεων ἐξ αὐτοψίας γεγραμμένων καὶ ὁ γεωγραφικὸς πίναξ τῆς Ἑλλάδος νὰ διορθωθῇ.

Α. Μηλιαρακης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ Β' ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται : *Μήδεια*, εἰκὼν Σίχελ. — *Ἠὼς* (δισέλιδος), εἰκὼν Γουίδου Ῥένη. — *Οἰδίπους καὶ Ἀντιγόνη*, εἰκὼν Τέσσενδορφ. — *Ἀντιγόνη καὶ Ἰσμήνη*, τοῦ αὐτοῦ. — *Ἡρὼ καὶ Λέανδρος*, (δισέλιδος) εἰκὼν Κέλλερ. — *Ψυχὴ καὶ Ἀφροδίτη*, εἰκὼν Τούμαν.

Ἐπὶ δὲ τοῦ περικαλύμματος ἐκτετυπωμένου διὰ κυανῆς βαφῆς, εἰκονίζεται ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ διασήμου Γερμανοῦ καλλιτέχνου.

Τὸ Γ' φυλλάδιον ἐκδίδεται λίαν προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. $2\frac{1}{2}$, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. $2\frac{1}{2}$.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον ἑνὸς ὁλοκλήρου μέρους, ἤτοι ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τὸ ἀντίτιμον 4 φυλλαδίων.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 10 Ἰουλίου

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν διενεργήθησαν καθ' ὅλον τὸ Κράτος αἱ δημοτικαὶ ἐκλογαί, ἐν τάξει διεξαχθεῖσαι. Ἐν τῇ πρωτευούσῃ δήμαρχος ἐξελέχθη ὁ κ. Ἀνδρέας Συγγρός. Ἐκ τῶν λοιπῶν δημάρχων ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιτυχόντων ἐν ταῖς κυριωτέραις πόλεσι· Πειραιῶς Θεόδ. Ρετσίνας, Πατρῶν Γ. Ροῦφος, Βώλου Γεώργιος Καρτάλης, Πύργου Π. Αὐγερινός, Λαρίσσης Διον. Γαλάτης, Κερκύρας Θεοτόκης, Χαλκίδος Ἡρ. Γαζέπης, Ἄργους Ι. Καλμοῦχος, Αἰγίου Κανελλόπουλος, Σύρου Κ. Τσιροπινᾶς, Μεσολογγίου Ν. Μακρῆς, Τριπόλεως Α. Χατζησαράντου, Κορίνθου Ι. Δηληγιάννης, Σπετσῶν Α. Κυριακός, Λαμίας Θεμ. Λάζος, Ναυπλίου Κοτσονόπουλος, Ζακύνθου Δουκᾶς Καρρέρ, Σπάρτης Α. Μελετόπουλος, Καλαβρύτων Βασίλ. Δοῦβος, Ληξουρίου Ἰακωβάτος, Ὕδρας Οἰκονόμου, Καλαμῶν Π. Μαυρομιχάλης, Τρικκάλων Κανούτας, Ἄρτης Ἀντωνόπουλος.

— Ἐν Τατοΐῳ ἐγένοντο τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην καὶ Τετάρτην αἱ ἐξετάσεις τοῦ βασιλόπαιδος Νικολάου ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας, τοῦ ὑπασπιστοῦ κ. Παπαδιαμαντοπούλου, τῶν καθηγητῶν καὶ τοῦ παιδαγωγοῦ κ. Γκινιάρ. Ὁ βασιλόπαις Νικόλαος ἀπήντησεν εὐστόχως εἰς πάντα τὰ ἐξετασθέντα μαθήματα.

—Αἱ εἰσπράξεις τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους, ἄνευ τῶν τῶν ὑποτελωνείων, κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον ἀνῆλθον εἰς 1,729,084· αἱ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν ἔχουσι ὡς ἑξῆς: αἱ τοῦ 1884 1,147,195, αἱ τοῦ 1885 1,453,286 αἱ τοῦ 1886 1,189,850. Ἑπομένως αἱ εἰσπράξεις τοῦ Ἰουνίου ἐνεστῶτος ἔτους ὑπερέβησαν τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ μὲν Ἰουνίου τοῦ 1884 κατὰ δραχ. 581,889, τοῦ δὲ Ἰουνίου τοῦ 1885 κατὰ δραχ. 565,798 καὶ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1886 κατὰ δραχ. 539,234.

—Καθὰ γράφουσιν ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Πελοποννήσου, ὁ καιρὸς ἐξακολουθεῖ εὐνοϊκὸς διὰ τὴν ὠρίμανσιν τῶν σταφίδων, πνεόντων τακτικῶς νοτίων ἀνέμων, ἡ δὲ ἐσοδεία θὰ εἶνε κατά τι μικροτέρα τῆς περυσινῆς ἀλλὰ ποιότητος καλλίστης. Ὁ τρυγητὸς εἴς τινα μέρη θὰ ἀρχίσῃ περὶ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς τούτου, γενικὸς δὲ τρυγητὸς ἔσεται κατὰ τὴν 25 ἰδίου, προχωρησάσης ἤδη ἀρκερὰ τῆς ὡριμάνσεως· τὸ προϊὸν μας τοῦτο ἐν ὅλαις ταῖς ἐξωτερικαῖς ἀγοραῖς εὑρίσκεται εἰς πολὺ καλὴν θέσιν, διότι ἁπανταχοῦ τὰ ἀποθέματα ἐξηντλήθησαν, καὶ τὸ μένον μικρὸν ποσὸν δὲν θὰ ἐπαρκέσῃ μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν νέων ἀποστολῶν, ἐκτὸς δὲ τούτου μέγισται ἐγένοντο καταστροφαὶ ἐν τοῖς ἀμπελοφόροις μέρεσι τῆς Γαλλίας ἐξ ἀτμοσφαιρικῶν περιστάσεων καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς φυλλοξήρας, ἐξ ὧν ἐπῆλθε μεγάλη ζήτησις τῶν ξηρῶν σταφίδων διὰ τὰ μέρη ταῦτα πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλιπῶν ἀποθεμάτων οἴνων. Ἡ οἰνοπαραγωγὴ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Εὐρώπης δὲν φαίνεται τόσον πλουσία ὡς πέρυσι.

— Ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνωτάτων ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους, ὁρισθέντων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἠνοίχθη ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν κιβώτιον περιέχον μέγαν ἀριθμὸν νομισμάτων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, καὶ ἄλλων πολυτίμων κοσμημάτων καὶ ἀντικειμένων, ἅτινα οἱ ἀείμνηστοι Ἀδελφοὶ Ζωσιμᾶ εἶχον πρὸ ἐτῶν πολλῶν δωρήσει εἰς τὸ Ἔθνος. Λεπτομερεστέραν σημείωσιν περὶ τῶν κειμηλίων τούτων θέλομεν δημοσιεύσει εἰς τὸ προσεχὲς Δελτίον.

— Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος τῆς 28 Ἰουνίου συνεστήθη ἀνεξάρτητος *λόχος τηλεγραφητῶν*, ὅστις θὰ περιλαμβάνῃ 4 ἀξιωματικούς, 1 ἀνθυπασπιστήν, 22 ὑπαξιωματικούς, 52 στρατιώτας τηλεγραφητὰς καὶ 20 στρατιώτας ἡμιονηγούς. Ἕδρα τοῦ λόχου ὡρίσθησαν αἱ Ἀθῆναι.

— Ἀφίκετο ἐκ Βερολίνου ὁ μέχρι τοῦδε πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος αὐτόθι κ. Ἀλέξανδρος Ρ. Ραγκαβῆς.

— Τὰ ἀτμόπλοια τῆς *Πανελληνίου Ἀτμοπλοΐας* ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ταύτης τῶν εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ταξειδίων των. Πρώτη ἡ *Ἰωνία* ἀποπλέει τὸ σάββατον εἰς Σμύρνην, Δαρδανέλλια, Κωνσταντινούπολιν, Ἀμισόν, Κερασοῦντα, Τραπεζοῦντα καὶ Βατοὺμ.

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Γ. Α. Π. Σμύρνην. Ἐλήφθη καὶ εὐχαριστοῦμεν. Θέλομεν τὸ χρησιμοποιήσει ἐν καιρῷ τῷ δέοντι. — κ. Ν. Β. Πάτρας. Παρεδόθησαν τῷ κομιστῇ, συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. — Κυρίᾳ Μ. Ν. Δ. Σύρον. Τὴν διεύθυνσιν ἀτυχῶς ἀγνοοῦμεν. Περὶ τῆς ἄλλης ὑμῶν παραγγελίας ἐλήφθη ἡ δέουσα φροντίς, καὶ θέλει ἐκτελεσθῇ ταχέως. — Ἀγραμμάτῳ. Ἡ ἔννοια τοῦ καλλίστου ἐπιγράμματος εἶνε σαφής· ἐν τούτοις ὅπως εὐχαριστήσωμεν ὑμᾶς, ἰδοὺ παραθέτομεν καὶ ἑρμηνείαν αὐτοῦ ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ· «Ὄχι πατὴρ βασιλεύς, οὐδὲ μήτηρ σεπτὴ ἐγέννησε σέ, Κωνσταντῖνε, ἀλλ' αὕτη εἶνε ἡ ἀληθινή σου γέννησις: Ἐνῷ πᾶσα τῆς Ἑλλάδος ἡ γῆ καὶ ἡ Ἀνατολὴ ἐκαίετο δεινῶς ἐκ πυρὸς πολεμικοῦ, ἀετὸς δικέφαλος, ὄρνις βασιλικός, κατέπεσεν ἐκ τοῦ ὕψους ἐν τῷ πυρὶ πρὸ τῆς πύλης τοῦ Ῥωμανοῦ. Ὑπὸ δὲ τῆς πτώσεως αὐτοῦ δεινῶς ἐστέναξεν ἡ γῆ, τέφρα δὲ τὴν Ἑλλάδα κατεκάλυψε. καὶ θάνατος. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς τέφρας, μὲ αἵματα καὶ δάκρυα θερμὰ ἐπὶ αἰῶνας τέσσαρας βρεχομένης, σὺ ἐγεννήθης ἡμῖν ἐκ νέου, χρυσοπτέρυγος βασιλικὸς φοίνιξ. Ἀλλ' ἄγε νῦν τανύσας τὰ πτερὰ ἄρθητι ἀετὸς ὑψιπέτης καὶ μὲ κλαγγὴν διώξας τὰ θηρία κατάλαβε καταπτὰς τὸν θόλον τῆς ἁγίας σταυροφόρου Σοφίας, σταθεὶς δ' ἐκεῖ φρούρει τὴν πατρικὴν κληρονομίαν. Καὶ τότ' ἂς ἀποθάνωμεν ἡμεῖς, ὅταν οἱ ὀφθαλμοί μας σ' ἴδωσιν ἐκεῖ.» — Λ. Ε. Καβάλλαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας. Τὰ φυλλάδια τῆς *Πινακοθήκης* καὶ ἐπιστολήν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. — κ. Β. Ε. Γ. Σύρον. Εἰκονογραφημένα ἄλλα βιβλία δὲν γνωρίζομεν ὑπάρχοντα ἐν τῇ γλώσσῃ μας. — κ. Ι. Σ. Α. Σύρον. Ἡ ἐπιστολή παρεδόθη ἀσφαλῶς. Λεξικὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ τέλεια δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν ὑμῖν τὰ ἑπόμενα: Τὸ μέγα γαλλικὸν τοῦ **Larousse**, ἔργον ἀληθῶς μοναδικὸν ἐν Εὐρώπῃ, τιμώμενον μέχρις 600 φράγκων, καὶ τὸ γερμανικὸν τοῦ **Brockhaus**, οὗτινος νεωτάτη ἔκδοσις ἐγένετο ἐσχάτως. Τὸ τελευταῖον τοῦτο, τέλειον ἐπίσης ἔργον πωλεῖται εὐθηνότερα τοῦ πρώτου, φρ. 200. Ἄλλο γερμανικὸν εἶνε τὸ τοῦ **Mayer** ἐκ 16 τόμων συγκείμενον, τιμώμενον δὲ 200 φράγκων, γαλλικὸν δὲ τελευταῖον ἐκδοθὲν εἶνε τὸ τοῦ **Trousset**, εἰκονογραφημένον, καὶ ἐκ 5 ὀγκωδῶν τόμων ἀποτελούμενον, τιμώμενον ὡσαύτως φρ. 200 περίπου. — κ. Κ.Γ.Κ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν. — κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν, παρεδόθησαν δὲ τὰ σημειούμενα. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ταχυδρομικῶς. — κ. Κ'. Ἐν τῷ *Παρνασσῷ* ἔχουσι δημοσιευθῆ τινά, ἅτινα δύνασθε νὰ εὕρητε ἀναδιφῶντες τοὺς τόμους αὐτοῦ. Ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* ἐδημοσιεύθησαν δύο «Ἡ Ταυτότης» καὶ «Ὁ ἀλλόκοτος φονεύς». Ἄλλα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως δημοσιευθέντα ἑλληνιστὶ εἰσὶν «Ὁ μαῦρος γάτος» καὶ τὸ «Πάθημα τοῦ Κυρίου Βαλδεμάρ». — κ. Δ. Β. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Μ. Κ. ἀπεστάλησαν δὲ καὶ πρὸς ὑμᾶς τὰ ζητηθέντα φύλλα τῶν «Ἐκλ. Μυθ.» Ἀπαντῶμεν καὶ ταχυδρομικῶς. — κ. Ψ'. Ἡ ἀπορία σας ὁμοιάζει μὲ τὴν ἀπορίαν τοῦ ἀλήτου ἐκείνου, ὅστις παρατηρῶν τὰ κατερρακωμένα αὐτοῦ ἐνδύματα ἐσυλλογίζετο: Παράξενο πρᾶγμα! ποιὸς μοῦ ἔκαμεν ἔτσι τὰ ροῦχα, ἐνῷ δὲν τὰ βγάζω οὔτε 'μέρα οὔτε νύκτα ἀπὸ 'πάνω μου. — κ. Μ. Γ. Κάϊρον. Τὰ ζητηθέντα καὶ σημείωσιν τῆς ἀξίας αὐτῶν ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Μ. Ν. Κ. Ἄνδρον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν. — *Βουλγάρῳ*. Εἰσηγήσεις καὶ ἱστορίαν Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου, Πλουτολογίαν, καὶ γενικὰς ἀρχὰς Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου, ἐὰν συμπέσῃ νὰ ἄρχεται ἡ διδασκαλία ἐξ ἀρχῆς τοῦ μαθήματος, πρὸς δὲ τούτοις τὰ γενικὰ μαθήματα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 4.25.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 4.50.
ΚΥΨΕΛΙΔΑΙ, Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 5.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5.50.
Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ.»

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

10 Ἰουλίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	415.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	418.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	495.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	432.—
» 25,000,000 τῶν 9	»	»	257.—
» 25,000,000 τῶν 8	»	»	256.50
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	215.—
» 4,000,000 τῶν 8	»	»	256.50
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	90.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			463.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,215.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	120.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	66.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	199.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	107.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	356.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	

Συναλλάγματα.

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	29.95
	3μην.	29.85
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	118.75
»	3μην.	117.75

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.90
Λίρα ὀθωμανική	26.95

ΨΕΥΔΑΤΤΙΚΙΣΜΟΥ ΕΛΕΓΧΟΣ

ΗΤΟΙ

Κ. Σ. ΚΟΝΤΟΥ

ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ

ΑΝΑΣΚΕΥΗ

Τιμᾶται φρ. 8.— Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον φρ. 8.50

Εὑρίσκεται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα και χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— **Μετὰ ταχυδρ. 4.50**
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. **Μετὰ ταχυδρ. 3,20.**

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—979

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 551 — 19 Ιουλιου — 1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 603

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ, ὑπὸ Χρ. Τσούντα, ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Η.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΛΙΣΤ.

Ο ΑΝΑΔΟΧΟΣ, ἀγροτικὴ ἀνάμνησις, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΚΥΝΕΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΤΡΑΤΟΙΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ δωρεὰ τῆς Ζωσιμαίας Ἀδελφότητος.—Ἡ ἀείμνηστος Ζωσιμαία Ἀδελφότης ἔστειλε κατὰ τὸ ἔτος 1829 ἐκ Ρωσσίας εἰς Ἑλλάδα πλουσίαν συλλογὴν κειμηλίων, νομισμάτων καὶ νομισματοσήμων μετὰ καταλόγου λεπτομεροῦς ἐπιγεγραμμένου ὧδε: «Ἀντίγραφον τοῦ συνοπτικοῦ Καταλόγου τοῦ νομισματικοῦ Ταμείου τῆς Ζωσιμαίας Ἀδελφότητος ἐντεθειμένου μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν κειμηλίων ἔν τινι σιδηρῷ κιβωτίῳ ἀσφαλισμένῳ τῇ σφραγῖδι τῆς αὐτῆς Ἀδελφότητος καὶ παραδεδομένῳ εἰς παρακαταθήκην τῷ κυρίῳ Ἀναστασίῳ Γοργόλῃ, ἅτινα πάντα πόθῳ τῷ ὑπὲρ πατρίδος ἡ αὐτὴ Ἀδελφότης ἀφιεροῖ τῇ Ἑλλάδι ὅπως κατὰ τὸν ἐν τῇ διαθήκῃ μου διωρισμένον καιρὸν παραδοθῶσι πρὸς ὅντινα διορίσῃ ἐνταῦθα ἡ σεβαστὴ τῆς Ἑλλάδος Διοίκησις, ἵνα μετακομισθέντα κατατεθῶσιν ἐν τῷ μουσείῳ τῆς πόλεως, ἥτις κατασταθῇ πρωτεύουσα τῆς αὐτῆς Διοικήσεως, μετατεθῶσι δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅταν αὕτη ἡ πόλις γίνῃ καθέδρα αὐτῆς. Ἐν Μόσχᾳ 1829. Ἰουλίου 25.» Ὁ κατάλογος οὗτος εὑρίσκεται ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τελευταίου ἐπιζήσαντος τῆς εἰρημένης Ἀδελφότητος Νικολάου Ζωσιμᾶ. Ἡ πολύτιμος αὕτη συλλογὴ σύγκειται κατὰ τὸν μνημονευθέντα κατάλογον, ὅστις ἀπεδείχθη ἀκριβὴς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς πρὸ ὀλίγου συσταθείσης ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἐκ δύο «σακκουλίων ἐμπεριεχόντων μεδάλια καὶ νομίσματα χρυσᾶ τὸν ἀριθμὸν 758» ἀρχαῖα Ἑλλήνων, Ῥώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀσιατικὰ διάφορα, Γερμανικά, Ῥωσσικὰ διαφόρων αὐτοκρατόρων καὶ αὐτοκρατειρῶν, Πολωνίας, Πρωσσίας, Σουηδίας, Ἱσπανίας, Ὀλλανδίας, Δανίας, Αὐστρίας, Γαλλίας, Ἐνετίας κλπ., ἐξ εἴκοσι «σακκουλίων ἐμπεριεχόντων νομίσματα καὶ μεδάλια ἀργυρᾶ» πάντων σχεδὸν τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων ἐθνῶν, ἐκ πέντε εὐμεγέθων δερματίνων θηκῶν περιεχουσῶν «μεδάλια τῆς Ῥωσσικῆς Ἱστορίας» λάμποντα εἰσέτι καὶ ἀλώβητα, τελευταῖον δ' ἔκ τινων κειμηλίων, ὧν κυριώτατα καὶ πολυτιμότατα εἶνε δύο εὐμεγέθεις μαργαρῖται, εἷς σταυρὸς «χρυσοκόλλητος μὲ ἕνδεκα μαργαριτάρια», «ἓν καμέον ἐκ λίθου σαρδονικοῦ ἐρυθροῦ φέροντος τὴν μορφὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, χρυσοκόλλητον καὶ μὲ μπριλιαντάκια», ἓν δακτύλιον, χρυσοκόλλητον, πεποικιλμένον μὲ μπριλάντια, φέρον ἐν τῷ μέσῳ τὰ ἀρκτικὰ γράμματα τοῦ σεβαστοῦ ὀνόματος Νικολάου Παυλίδου τοῦ Α', αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν», τέσσαρα ἀρχαῖα εἰδώλια, ὧν τὰ τρία χαλκᾶ, τὸ δὲ ἄλλο ἐξ ἠλέκτρου «ἐν εἴδει λέοντος», «ἓν κοράλλιον δουλευμένον παριστάνον τὴν Θεοτόκον ἐπὶ δύο Χερουβεὶμ», τέσσαρα ὅμοια «ἐν σχήματι γυναικός, δράκοντος, κυνὸς τρέχοντος καὶ πιστολίου».

Ἡ συλλογὴ αὕτη φυλαχθεῖσα ἀλύμαντος καὶ ἀκεραία ἐντὸς τοῦ ἐν τῷ κεντρικῷ ταμείῳ ἀνέκαθεν κατατεθειμένου σιδηροῦ κιβωτίου ἠνεώχθη ἅπαξ μόνον τῷ 1857 ὑπὸ ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας Δ. Μαυροκορδάτου, τοῦ ἐφόρου τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ νομισματικοῦ μουσείου Γ. Τυπάλδου, τοῦ Δ. Λεβίδου, διευθυντοῦ τοῦ γενικοῦ Λογιστηρίου καὶ Κ. Χρυσούλη γενικοῦ ταμίου, ἥτις ἔλαβε καὶ κατέθηκε νομίσματά τινα ἀρχαῖα ἐν τῷ νομισματικῷ μουσείῳ.

— Ἐξεδόθη ἡ ἐπετηρὶς τοῦ ἐν **Παρισίοις** συλλόγου πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ διὰ τὸ ἔτος 1886. Πλὴν τοῦ μέρους τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ συλλόγου πεπραγμένα περιέχει τὰς ἑπομένας πραγματείας: Περιήγησις εἰς Πελοπόννησον ἐν ἔτει 1850. Μέρος δεύτερον· Κυνουρία, Λακωνία, Μεσσηνία ὑπὸ **A. Mézières**. — Περὶ Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος ὑπὸ **Ch. Huit**. — Ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Κοραῆ πρὸς τὸν **Chardon de la Rochette** καὶ ἑτέρα πρὸς τὸν Κλύμαν, ἐκδιδόμεναι ὑπὸ τοῦ μαρκησίου **de Queux de Saint Hilaire**.— Περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Μανουὴλ Μοσχοπούλου περὶ τῶν μαγικῶν τετραγώνων (ἑλληνικὸν κείμενον μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως) ὑπὸ **Paul Tannery**. — Δοκίμιον περὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φλαβίου Φιλοστράτου ὑπὸ **E. J. Berquin**. — Περί τινος χωρίου τοῦ Ἀθηναίου διαλαμβάνοντος περὶ θρησκευτικῶν τινων καθηκόντων τοῦ ἄρχοντος βασιλέως ὑπὸ **Am. Hauvette**.— Περὶ τῆς δίκης τῶν Ἑρμοκοπιδῶν ὑπὸ **Robert de Tascher**. — Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι ὑπὸ **P. Monceaux**.— Κατάλογος ἑλληνικῶν χειρογράφων, ἀντιγραφέντων ἐν Παρισίοις κατὰ τὸν ΙϚ' αἰῶνα ὑπὸ Κωνσταντίνου Παλαιοκάππα, ὑπὸ **H. Omont**. — Περὶ τοῦ μύθου τοῦ Προμηθέως παρ' Αἰσχύλῳ ὑπὸ **H. Weil**.—Ὁ νόμος τῆς Γόρτυνος, κείμενον, μετάφρασις καὶ σχόλια ὑπὸ **R. Darest**. — Βιβλιογραφία.

— Ὁλόκληρον βιβλιοθήκην ἀποτελοῦσι τὰ συγγράμματα, ἅτινα ἐξεδόθησαν πρὸς ἑρμηνείαν τῆς «Διδαχῆς τῶν Ἀποστόλων», ἣν ἐκ χειρογράφου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξέδωκε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ ἐλλογιμώτατος μητροπολίτης κ. Φιλόθεος Βρυέννιος. Αἱ νεώτεραι ἐκδόσεις τοῦ παλαιοτάτου ἐκείνου μνημείου τῆς χριστιανικῆς φιλολογίας, αἱ μεταφράσεις εἰς διαφόρους γλώσσας, τὰ ἑρμηνευτικὰ ὑπομνήματα συμποσοῦνται εἰς 200 καὶ πλέον τόμους. Ἐσχάτως δὲ ὑπὸ τοῦ **Adolf Harnack**, τοῦ εἰδικῶς ἐγκύψαντος εἰς τὴν ἔρευναν τῆς παλαιᾶς χριστιανικῆς φιλολογίας, ἐξεδόθη πραγματεία ἐν ᾗ ἐξετάζεται ἡ σχέσις τῆς Διδαχῆς πρὸς ἰουδαϊκόν τι βιβλίον. (**Die Apostellehre und die Jüdischen Beiden Wege. Leipzig.**) Ἐν Ζυρίχῃ δ' ὁ **Gustav Volkmar** ἐδημοσίευσε γερμανικὴν μετάφρασιν τῆς Διδαχῆς μετὰ συντόμου ἑρμηνείας αὐτῆς (**Urchristliches Andachtsbuch**). Ἐν Τυβίγκῃ ἐδημοσιεύθη λατινικὴ μετάφρασις μετὰ προλεγομένων καὶ σημειώσεων ὑπὸ **F. X. Funk**. Τὸ ἐν Βαλτιμόρῃ τέλος Πανεπιστήμιον παρασκευάζει πλήρη πανομοιότυπον ἔκδοσιν τῆς Διδαχῆς μετὰ κριτικῶν σημειώσεων τοῦ καθηγητοῦ **J. Rendel Harris**.

— Ἐτελεύτησεν ἐν Χάλλῃ ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, ὁ πολυμαθέστερος καὶ σοφώτερος τῶν γλωσσολόγων τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, Αὔγουστος Φρειδερίκος Πότ, καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ αὐτόθι πανεπιστημίῳ ἀπὸ 54 ἐνιαυτῶν. Τὰ πονήματα τοῦ Πότ, καὶ κατ' ἐξοχὴν αἱ «Ἐτυμολογικαὶ αὐτοῦ Ζητήσεις» εἶνε αὐτόχρημα εὑρετήρια τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης.

— Ὁ κλεινὸς Γάλλος ποιητὴς Ἀνδρέας Χενιέρος, ὁ καρατομηθεὶς ἐν Παρισίοις τῷ 1794, ἐγεννήθη τῇ 29 Ὀκτωβρίου 1762 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἥτις νῦν χρησιμεύει ὡς κατάστημα τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορικῆς Τραπέζης. Ἐπὶ τούτῳ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει γαλλικὴ παροικία παρήγγειλεν ἐν Παρισίοις διὰ κοινοῦ ἐράνου ἀναμνηστικὴν πλάκα, ἥτις θέλει προσαρμοσθῇ ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς γενεθλίου οἰκίας τοῦ ποιητοῦ τῶν *Εἰδυλλίων*. Αἱ ἐλ-

Digitized by Google

ληνικαὶ συνάδελφοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ζητοῦσιν, ὅπως εἰς τὸν ἔρανον συμπεριληφθῶσι καὶ οἱ Ἕλληνες, διότι, ὡς γνωστόν, ὁ Χενιέρος κατήγετο ἐκ μητρὸς Ἑλληνίδος, Φαναριωτίσσης μάλιστα, τὰς εὐτυχεστέρας δ' αὐτοῦ ἐμπνεύσεις ἤντλησεν ἐκ τῆς ἀγήρω ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

Ὁ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τουρκικὸς θόλος κατηδαφίσθη ἐξ ὁλοκλήρου, τὸ δὲ ὑπ' αὐτὸ ἔδαφος ἀνεσκάφη εἰς βάθος δύο μέτρων ὑπὸ τὰ θεμέλια. Ἐπειδὴ ὅμως ὑποτίθεται, ὅτι καὶ εἰς μεγαλείτερον βάθος κρύπτονται ἀρχαιότητες, ἰδίως τμήματα τῶν μέχρι τοῦδε κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀνακαλυφθέντων ἐλλιπῶν ἔργων, πρόκειται νὰ προχωρήσῃ ἔτι πλέον ἡ ἀνασκαφή. Πρὸ τούτου ὅμως θὰ ζητηθῇ ἡ γνώμη μηχανικῶν, μὴ ἐκ τῆς περαιτέρω ἀνασκαφῆς κινδυνεύσῃ τὸ ἐκεῖ εὑρισκόμενον τεῖχος, ἐφ' ᾧ καὶ διεκόπησαν προσωρινῶς τὰ ἔργα.

Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἤρξαντο ἀνασκαφαὶ καὶ παρὰ τὸ Ἐρεχθεῖον, ἀλλ' αἵτινες εἰσέτι οὐδὲν ἀπέφερον ἀποτέλεσμα. Ἐκ τῶν πρότερον παρὰ τὸ Ἐρεχθεῖον γενομένων ἀνασκαφῶν ἐδείχθη, ὅτι τὸ ἔδαφος ἦτο ἀνώμαλον πρὸς τὴν ἀνατολικὴν καὶ ἀρκτικὴν πρόστασιν τοῦ ναοῦ καὶ ὅτι ἐκ τοῦ δαπέδου τῆς ἀρκτικῆς προστάσεως ἀνήρχετό τις εἰς τὸ δάπεδον τῆς ἀνατολικῆς διὰ κλίμακος ἐκ 14 βαθμίδων. Ἤδη κατασκευάζεται τοίχωμα πρὸς ὑποβάστασιν τοῦ ἐδάφους τῶν ἐξαχθέντων χωμάτων, συγχρόνως δὲ ἐπὶ τῶν φαινομένων ἰχνῶν τῶν παλαιῶν βαθμίδων κατασκευάζονται νέαι τοιαῦται ἰσάριθμοι, οὕτως ὥστε διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης θὰ ἀποτελεσθῇ πλῆρες τὸ ἔδαφος τῆς ἀνατολικῆς προστάσεως τοῦ Ἐρεχθείου, ὡς ἦτο ἐπὶ τῆς ἀρχαιότητος.

— Ὁ κ. Ἀνέστης Κωνσταντινίδης, προτιθέμενος νὰ ἐκδώσῃ ἱσπανοελληνικὴν γραμματικήν, ἀπηυθύνθη διὰ τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἱσπανίας κ. Βαλέρα πρὸς τὴν ἱσπανικὴν αὐλήν, ζητῶν τὴν ἄδειαν νὰ ἀφιερώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν μικρὸν βασιλέα τῆς Ἱσπανίας, τὴν Α. Μ. τὸν Ἀλφόνσον ΙΓ'. Εἰς ἀπάντησιν δ' ἔλαβε παρὰ τοῦ ἰδιαιτέρου γραμματέως τῆς βασιλευούσης ἀντιβασιλίσσης δόνας Χριστίνας γράμμα, δι' οὗ εὐμενῶς παρέχεται αὐτῷ ἡ τιμὴ αὕτη.

— Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Κερκύρας τῇ προτάσει τοῦ προέδρου αὐτοῦ κ. Λ. Βλάχου ἐπεψήφισεν ἀνάλογον πίστωσιν πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήστου μουσικοδιδασκάλου Ν. Μαντζάρου.

— Ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ δωδέκατον τεῦχος τοῦ **Corpus Juris Civilis**. Μεταξὺ ἄλλων περιέχει καὶ τὰ *περὶ δικαστικῶν διακοπῶν*, *περὶ συμβάσεων*, *περὶ ἐκδόσεως* κτλ. Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς.

— Ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος ταύτης διακόπτεται προσωρινῶς, ἐπὶ ἕνα μῆνα, ἡ ἔκδοσις τοῦ «Ρωμηοῦ», τοῦ συντάκτου αὐτοῦ κ. Γ. Σουρῆ ἐπειγομένου ν' ἀσχοληθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν τακτοποίησιν τῆς ἐκδόσεως τῶν πρὸ καιροῦ ἀγγελθέντων δύο τόμων ποιημάτων αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν συγγραφὴν νέων πρωτοτύπων ἔργων, ἐξ ὧν θὰ ἀποτελεσθῇ ὁ δεύτερος τόμος. Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ πρώτου τόμου τῶν ποιημάτων ἀρξαμένη ἤδη πρὸ ἱκανοῦ, περατοῦται ὅσονούπω, μεθ' ἣν θέλει ἀρχίσει καὶ ἡ τοῦ δευτέρου τόμου ἐκτύπωσις. Ἅμα παρασκευασθείσης τῆς ἐργασίας ταύτης, ὁ κ. Σουρῆς θέλει ἐπαναλάβει τακτικῶς τὴν ἔκδοσιν τῆς δημοφιλοῦς αὐτοῦ ἐφημερίδος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Περὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου, διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ. Ἔγραψε Θεμιστοκλῆς Σοφούλης. Ἀθήνησι. Τύποις Ἀδελφῶν Περρῆ. 1887. Εἰς 8ον σελ. 59.

Σπάνια εἶνε τὰ παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογικὰ δημοσιεύματα καὶ ταῦτα ἰδίως ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπιγραφικήν. Ἐν ᾧ δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ διὰ τῶν ἀνασκαφῶν εἰς φῶς φερόμενος γλυπτικὸς πλοῦτος τῆς ἀρχαίας τέχνης εἶνε σχεδὸν ἴσος τὸ πλῆθος πρὸς τὸν ἄμητον τῶν ἐπιγραφῶν, ὀλιγοσταὶ εἶνε αἱ ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι, τῷ μόνῳ σχεδὸν ὀργάνῳ ἐν ᾧ συγκεντροῦται ἡ παρ' Ἑλλήνων γινομένη ἀρχαιολογικὴ ἐργασία, δημοσιευόμεναι μελέται περὶ ἔργων τῆς τέχνης. Ἕνεκα τῆς σπάνιος ταύτης ἔργων ἀντικείμενον ἐχόντων τὴν ἱστορίαν τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν χαίρομεν ὅτι τοιοῦτον ἔλαβε θέμα τῆς ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ τῆς ἀρχαιολογίας διατριβῆς του ὁ κ. Σοφούλης, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅτι ἐπραγματεύθη αὐτὸ μετὰ πρωτοτυπίας καὶ ἀνεξαρτησίας, μαρτυρούσης καὶ πολυμάθειαν καὶ κρίσιν.

Ὁ συγγραφεὺς ἐπιχειρεῖ διὰ τοῦ ἐνταῦθα ἀναγγελλομένου βιβλιαρίου του ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ γνώμη τῶν ἀποδεχομένων ἑνιαίαν τινὰ ἀττικὴν τέχνην καὶ ἀρνουμένων τὴν ὕπαρξιν ἰδίου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου ἀρχαιοτέρου τῶν κατὰ τὸν Φειδίαν χρόνων δὲν εἶνε ὀρθή. Ἐν παλαιοτέρᾳ ἐποχῇ ἡ ἀπόδειξις τοιούτου θέματος ἢ κατ' ἀρχὴν ἀδύνατος θὰ ἦτο ἢ θὰ κατήντα εἰς γενικότητας μόνον καὶ θεωρητικὰς σκέψεις, διότι ἔλειπεν αὐτὴ ἡ βάσις τῆς μελέτης, δὲν ὑπῆρχε δῆλα δὴ ἐπαρκὲς ὑλικόν. Ἀλλ' αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γενόμεναι ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφαὶ παρέχουσι νῦν τὴν εὐκολίαν τῆς ἐξετάσεως ἄλλων τε θεμάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν τέχνην τῶν Ἀττικῶν, καὶ τούτου δέ.

Ὅπως ἀποδείξῃ τὸ θέμα αὐτοῦ ὁ κ. Σοφούλης παραβάλλει πρῶτον τινὰ τῶν ἀρχαϊκῶν ἔργων τῶν ἐν Ἀθήναις εὑρεθέντων πρὸς τὰ γνωστὰ δημιουργήματα τῆς παλαιᾶς ἰωνικῆς τέχνης, τὰ ἐκ Σάμου καὶ Μιλήτου ἀγάλματα. Πόρισμα δὲ τῆς παραθεωρήσεως ταύτης εἶνε ἡ διαφορὰ τοῦ τρόπου ἐκείνων πρὸς ταῦτα. «Οὐ μόνον παντελὴς ἐξάρτησις »τοῦ ἀττικοῦ ἀπὸ τῶν ἐξ Ἰωνίας ἐργαστηρίων, ἀλλ' οὐδὲ »ῥοπή τις ἀξία λόγου τούτων εἰς ἐκεῖνο φαίνεται πιθανή, »ὁρμωμένης ἑκατέρας τέχνης ἐξ ἀρχῆς ἄλλης, τῆς μὲν ἰω»νικῆς ἐκ τοῦ τεκτονικοῦ καὶ κοσμητικοῦ εἴδους, τῆς δὲ »ἀττικῆς ἐκ τῆς κατ' ἐξοχὴν πλαστικῆς, τῆς παραστάσεως »δηλ. τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ σκοπὸς δέ, πρὸς ὃν τοῦτο ἔτεινεν, »ἦτο οὐχὶ ὁ αὐτὸς τῷ σαμιακῷ ἐργαστηρίῳ, ἡ ὡς οἷόν τε »τεχνικωτέρα τῆς ὕλης κατεργασία, ἀλλ' ἡ *τῆς ζωῆς* »*ἀπεικόνισις*»

Ἀποδείξας δὲ τὴν μεταξὺ ἰωνικῶν ἐργαστηρίων καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀττικοῦ ὑφισταμένην διαφοράν, βασανίζει καὶ ἑτέραν γνώμην, ἣν φαίνονται μάλιστα ἀσπαζόμενοι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαιολόγων τῶν μὴ ἀποδεχομένων τὴν ὕπαρξιν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπίδοσιν ἀρχαιοτέρου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου. Ἡ γνώμη τούτων, ἀποδεχομένων κατ' ἀνάγκην τὰς διαφορὰς τῆς ἐν Ἰωνίᾳ καὶ αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἑλλάδι τέχνης, εἶνε ὅτι ὑπῆρξε κοινή τις νησιωτικὴ τέχνη, ἧς ἔργα φαντάζονται ὅτι εἶνε καὶ τὰ ἀρχαϊκὰ τεχνουργήματα τῆς Ἀττικῆς. Ἡ ὁμοιότης τοῦ τρόπου ἀρχαϊκῶν τινων ἀγαλμάτων τῆς Ἀττικῆς πρός τινα τῶν ἐν ταῖς νήσοις, ἡ ἐν Ἀθήναις ἐργασία καὶ διατριβὴ τεχνιτῶν ἐκ Πάρου, Νάξου καὶ Χίου ἠδύναντο νὰ εἶνε οἱ λόγοι οὓς ἔχουσι εἰς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτῶν οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν ἀρχαιοτέραν ἀττικὴν τέχνην ὡς ἐπείσακτον καὶ δὴ νησιωτικήν. Ἀλλ' ὁ κ. Σοφούλης καταπολεμεῖ τούς τε θετικοὺς καὶ ἀρνητικοὺς λόγους τοὺς ὑπὲρ τῆς τοιαύτης γνώμης συνηγοροῦντας ὡς στερουμένους κύρους. Ἐξετάζων δὲ εἰδικώτερον τὸ ζήτημα ἱστορικῶς τε καὶ διὰ τῆς καθ' ἑαυτὰ καὶ συγκριτικῆς μελέτης τῶν κυριωτάτων ἀρχαιοτρόπων ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη εὑρεθέντων ἐν Ἀθήναις, μάλιστα δ' ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐξάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι ὑπάρχει ἐν τῇ κατεργασίᾳ τοῦ πλήθους τῶν ἀνακαλυφθέντων τὸ ὁμοιόμορφον καὶ ὁμοιότροπον, δι' οὗ ἀποδεικνύεται ἡ ἑνότης καὶ τὸ συναφὲς τῆς κατεργασαμένης αὐτὰ τέχνης, ἥτις ὑπῆρξεν ἐπιχώριος. Διὰ τῆς μελέτης δὲ τούτων τῶν ἔργων δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν οὐ μόνον τὸν ἐσωτερικὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἐπιχωρίου ἐργαστηρίου καὶ τὰς ἀρχάς, ἀφ' ὧν ἡ τῶν Ἑλλήνων τέχνη ὁρμωμένη κατώρθωσε ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς τελειότητος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῆς βαθμιαίας ἐπὶ τὰ βελτίω ἐπιδόσεως τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς μέχρι τῆς ἀκμῆς.

Τοιαύτη δι' ὀλίγων ἡ συγγραφὴ τοῦ κ. Σοφούλη, ἥτις δικαίως ἐπιδοκιμασθεῖσα ὑπὸ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, εἰσήγαγεν αὐτὸν ὡς ὑφηγητὴν τοῦ μαθήματος τῆς ἀρχαιολογίας, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ὁποίας πεποίθαμεν ὅτι θέλει διαπρέψει.

...

Digitized by Google

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ Β' ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Μήδεια*, εἰκὼν Ζίχελ. — *Ἠὼς* (δισέλιδος), εἰκὼν Γουίδου Ρένη. — *Οἰδίπους καὶ Ἀντιγόνη*, εἰκὼν Τέσσενδορφ. — *Ἀντιγόνη καὶ Ἰσμήνη*, τοῦ αὐτοῦ. — *Ἡρὼ καὶ Λέανδρος*, (δισέλιδος) εἰκὼν Κέλλερ. — *Ψυχὴ καὶ Ἀφροδίτη*, εἰκὼν Τούμαν.

Ἐπὶ δὲ τοῦ περικαλύμματος ἐκτετυπωμένου διὰ κυανῆς βαφῆς, εἰκονίζεται ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ διασήμου Γερμανοῦ καλλιτέχνου.

Τὸ Γ' φυλλάδιον ἐκδίδεται λίαν προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 ½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 ½.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον ἑνὸς ὁλοκλήρου μέρους, ἤτοι ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τὸ ἀντίτιμον 4 φυλλαδίων.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 17 Ἰουλίου

Τὴν 22 τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς ἀναχωροῦσιν ἐντεῦθεν εἰς Κοπενάγην αἱ βασιλόπαιδες Ἀλεξάνδρα καὶ Μαρία καὶ ὁ βασιλόπαις Νικόλαος, πρὸς συνάντησιν τῆς λοιπῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, συγκεντρωθησομένης ἐν τῇ δανικῇ πρωτευούσῃ. Αἱ βασιλόπαιδες θὰ συνοδευθῶσιν ὑπὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ κ. Παπαδιαμαντοπούλου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τοῦ κ. Γκυινιάρ, τῆς κυρίας Ἰνὰλ καὶ τῆς παιδαγωγοῦ τῆς βασιλόπαιδος Μαρίας. Ἐν Δεκελείᾳ θὰ παραμείνῃ μετὰ τῶν λοιπῶν αὐλικῶν μόνος ὁ βασιλόπαις Ἀνδρέας.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀπέπλευσεν ἐκ Πειραιῶς ὁ ἀτμοδρόμων «Ἑλλὰς» εἰς ἐκπαιδευτικὸν πλοῦν χάριν ἀσκήσεως τῶν μαθητῶν τῆς ναυτικῆς σχολῆς τῶν δοκίμων. Ὁ διάπλους θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ δύο μῆνας· καὶ πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ λιμένος Πειραιῶς μέχρι Τύνιδος καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ λιμένος τῶν Γαδείρων ὁ ἀτμοδρόμων θὰ πλεύσῃ δι' ἀτμοῦ, ἵνα ἐγκαίρως παρευρεθῶσιν οἱ δόκιμοι εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς αὐτόθι κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου ἐγκαινιζομένης ναυτικῆς ἐκθέσεως, ἥτις θεωρεῖται σπουδαία διὰ τὴν καθόλου ναυτικὴν ἐπιστήμην. Μετὰ τοῦτο τὸ πλοῖον θέλει ἐπανέλθει εἰς Ἑλλάδα, παραπλέον τὰ ἰσπανικά, γαλλικὰ καὶ ἰταλικὰ παράλια μέ τινας προσεγγίσεις χάριν ἀνανεώσεως τῶν προμηθειῶν αὐτοῦ.

— Ἐπερατώθη καὶ τὸ ἀπὸ Ἀκράτας μέχρις Αἰγίου, ἐκ χιλιομέτρων 25, τμῆμα τῶν σιδηροδρόμων Πελοποννήσου. Προσεχῶς θὰ ὁρισθῇ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ὁ μηχανικός, ὅστις θὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐπικαταμέτρησιν τῆς γραμμῆς, καὶ εἶτα ἡ ἐπιτροπή, ἥτις θὰ παραλάβῃ αὐτήν, μετὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ διακλάδωσις αὕτη θὰ παραδοθῇ εἰς κοινὴν χρῆσιν. Πρὸς περάτωσιν τοῦ ὅλου σιδηροδρομικοῦ συμπλέγματος μέχρι Πατρῶν νῦν ὑπολείπεται ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀπὸ Αἰγίου εἰς Πάτρας τμήματος, αἱ ἐργασίαι τοῦ ὁποίου εἶνε λίαν προκεχωρημέναι. Μετὰ τὴν παράδοσιν δὲ καὶ τῆς γραμμῆς ταύτης εἰς κοινὴν χρῆσιν, ἡ ἑταιρεία τῶν σιδηροδρόμων, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς αἰσίας περατώσεως τοῦ ἔργου, θὰ τελέσῃ ἑορτὰς καταλλήλους.

— Εἰς πολλὰς σταφιδοφόρους κτηματικὰς περιφερείας ἐν Μεσσηνίᾳ ἤρξατο ἤδη ὁ τρυγητὸς τῆς σταφίδος,τὴν δ' ἑβδομάδα ταύτην θέλει γενικευθῆ. Αἱ Καλάμαι μάλιστα ἔστειλαν πρῶται, ὡς πάντοτε, διὰ τοῦ πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἐκπλεύσαντος αὐστριακοῦ διακοσίους σάκκους σταφιδοκάρπου ἐκ τῆς νέας ἐσοδείας, τὰ κοινῶς λεγόμενα *πριμαρόλια*.

— Ὡς ἡμέρα ἐνάρξεως λειτουργίας τῶν ἐργοστασίων κοπῆς καπνοῦ καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν παρεπομένων ὡρίσθη ἡ δεκάτη τοῦ ἐπιόντος μηνὸς Αὐγούστου.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν τὸ βούλευμα ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν ἐν τῷ τελωνείῳ Πειραιῶς φωραθεισῶν καταχρήσεων. Διὰ τοῦ βουλεύματος τούτου παραπέμπονται ἅπαντες οἱ ἐπὶ ταύταις προφυλακισθέντες ἐπὶ πλαστογραφίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ ἵνα δικασθῶσιν ἐν τῷ κακουργιοδικείῳ.

— Κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ ἐξ Ἀγγλίας καὶ τὸ τρίτον τῶν ἄρτι ναυπηγηθέντων ἀτμοπλοίων τῆς Πανελληνίου Ἀτμοπλοΐας, ἡ *Ἀλβανία*,ὑπὸ τὸν πλοίαρχον κ.Σγουρδαῖον. Ἡ *Ἀλβανία* ἔχει τὰς διαστάσεις καὶ τὴν ταχύτητα τῶν δύο προηγουμένων ἀτμοπλοίων, τῆς *Θράκης* καὶ τῆς *Ἰωνίας*, ἅτινα ἤρχισαν ἤδη νὰ ἐκτελῶσι πλοῦς μεταξὺ Πειραιῶς, Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λιμένων τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

—Ἡ ἐκ μηχανῶν ἐπιτροπή, ἡ μετὰ τοῦ κ. Βέμχες μεταβᾶσα εἰς Πάτρας πρὸς ἐπιτόπιον ἐξέτασιν τοῦ λιμενικοῦ ζητήματος τῆς πόλεως, συνῆλθεν εἰς συνεδρίασιν, παρισταμένου καὶ τοῦ διακεκριμένου Αὐστριακοῦ μηχανικοῦ, ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ναυτικῶν. Πρὶν ἢ ὁριστικὴν ἐκφράσῃ γνώμην ἡ ἐπιτροπή,φαίνεται, ὅτι θὰ ζητήσῃ νὰ ἐνεργηθῇ ἡ χωροστάθμησις τοῦ βυθοῦ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης, πρὸς ὃ κεῖται ὁ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν βραχίων.Ἡ ἐργασία αὕτη παρελείφθη ὑπὸ τοῦ ἐκπονήσαντος τὸ σχέδιον τοῦ λιμένος μηχανικοῦ, φαίνεται δ' ὅτι εἶνε ἀπαραίτητος πρὸς ἐπίλυσιν τῆς διαφορᾶς, τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ τοῦ ἐργολάβου καὶ τῆς λιμενικῆς ἐπιτροπῆς.

— Ὑπεγράφη παρὰ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ὁ κανονισμὸς τοῦ Δρομοκαϊτείου Φρενιατρείου, προσεχῶς δὲ δημοσιευθήσεται εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.» Πιστεύεται ὅτι ἡ λειτουργία τοῦ ἱδρύματος θὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἐρχομένου μηνός.

—Ὑπὸ μακρᾶς νόσου καταβληθεῖσα ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ἡ Τερψιχόρη Β.Μελᾶ, σύζυγος τοῦ μακαρίτου Βασιλείου Μελᾶ, δέσποινα διακρινομένη ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ κοινωνίᾳ διὰ τὴν παιδείαν καὶ εὐφυΐαν αὐτῆς,τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἤθους καὶ ἐπὶ πᾶσι διὰ τὰ φιλάνθρωπα αὐτῆς αἰσθήματα.

— Ἐξεδόθησαν τὰ νέα τραπεζικὰ γραμμάτια τῶν δραχμῶν εἰκοσιπέντε τῆς *Προνομιούχου Τραπέζης τῆς Ἠπειροθεσσαλίας* διὰ πρασίνης καὶ φαιᾶς μελάνης, τὸ δὲ βασιλικὸν στέμμα, ὅπερ ἐπὶ τῶν παλαιῶν γραμματίων ἦν ἐκτετυπωμένον ἐρυθρὸν βαθύ, ἐπὶ τῶν νέων εἶνε ἐκτετυπωμένον κυανοῦν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν προθυμίαν. — κ. Γ. Σ. Ἐπεστράφη ταχυδρομικῶς κατὰ τὴν παραγγελίαν σας. — *Φίλῳ τῶν πατρίων*. Τὸ ποίημα τοῦ Σπανέα εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν τοῦ καιροῦ ἐκεί-

Digitized by Google

νου. Στίχοι τινὲς αὐτοῦ διεσώθησαν καὶ ὡς παροιμίαι εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Ἰδοὺ ἐξ αὐτῶν τινὲς ὡς δεῖγμα καὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος:

Γερόντων πάρε συμβουλὴ κι' ἀνθρώπων περασμένω
Πῶχουν περσσότερο ψωμὶ κι' ἀλάτι φαγωμένο.

—

Μὴ δανεισθῇς ἀπὸ πτωχὸ κι' ἐπάρῃ σε κατόπι. κτλ.

κ. Σ. Σ.Κ. Αἰτωλικόν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Ι. Φ. πρὸς ὃν ἀπεστάλη καὶ ἡ σειρὰ τῶν φύλλων ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους. Ἐλήφθη καὶ ἡ προηγουμένη ὑμῶν μετὰ τῶν ἐγκλείστων, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. — κ. Γ. Κ. Οὐζὰν Ἀδά. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. Ἐφημερίδες: *Ἀκρόπολις*, ἐτησία συνδρομὴ φρ. 45. *Ἐφημερίς*, φρ. 50. — κ. Α. Ρ. Βάρι. Τὴν εὐθύνην φέρει τὸ χειρόγραφον, διά τινα μέρη τοῦ ὁποίου ἐχρειάζετο γραφογνώστης. Ἐστάλησαν τὰ φύλλα. — *Ἀσπασίᾳ*. Κατὰ τὸν Σχίλλερ χάρις εἶνε ἡ ἐλευθερία τῶν ἑκουσίων κινήσεων· σεμνότης ἡ περιστολὴ τῶν ἀκουσίων κινήσεων. Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ ὁρισμοὶ δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐκτελούμενοι ὡς αἱ ἰατρικαὶ συνταγαί.—κ.Α. Ντ. Πενταγιούς. Ἐλήφθη ἡ συνδρομή. Τὰ ζητηθέντα ἀντίτυπα ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς πρὸ ἡμερῶν. — κ. Φ. Κ. Ζαγαζίκιον. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα φύλλα, ἐπληρώθη δὲ καὶ ἡ συνδρομὴ τῆς «Ἑλλ. Γεωργίας», εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ὁποίας ἀνεκοινώσαμεν τὴν νέαν διεύθυνσίν σας. —κ. Ν.Β. Καὶ δὲν σᾶς εὐχαριστεῖ τοῦτο; — κκ. Ι. Α. Ν. Ἄμφισσαν, Ι. Λ. Βατούμ, Α, Λ. Ἰωάννινα, Ι. Σ. Α. Σύρον, καὶ Θ. Α. Ι. Μηλιαίς. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Β'. Διότι, κατά τινα ὁμόφρονά σας, τὸ θέατρον, ὅπως καὶ ὁ χορός, εἶνε διὰ τὰς γυναῖκας ὅ,τι εἶνε διὰ τὸν κυνηγὸν οἱ τόποι, ἐν οἷς εὑρίσκεται ἀφθονία κυνηγίου. — κ. Γ. Α.Κ. Ἰωάννινα. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Εἶνε ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων. Ἂν δὲν εἶχε τὴν μετριοφροσύνην ἴσην πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ παιδείαν, ἴσως θὰ ἠκούετε νὰ γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ. — κ. Κ. Π. Α. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλ' εἶνε ἀκατάλληλον δι' ἡμᾶς. — κ. Μ. Δ. Σύρον. Ἐξεδόθη πρὸ πολλοῦ ἐνταῦθα καὶ τιμᾶται δρ. 6. Ἀντίτυπον δυνάμεθα νὰ σᾶς προμηθεύσωμεν ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τοῦ τιμήματος.-*Ἐνὶ πατρί*. Ἐν πεποιθήσει φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἀποτρέψητε. Εἶνε ἐνασχόλησις ματαία καὶ ἄκαρπος ἐντελῶς. Πλὴν δὲ τούτου ἐκ τοῦ σταλέντος δείγματος κρίνομεν ὅτι ἔχει ἀνάγκην νὰ μελετήσῃ ἀκόμη πολὺ τὴν γραμματικήν. — κ. Ν. Σ. Φ. Πειραιᾶ. Οὐδεμίαν ἔχομεν γνῶσιν τοῦ πράγματος, καὶ ἀτυχῶς δὲν μᾶς περισσεύει χρόνος ἵνα ζητήσωμεν ὅσας ἐπιθυμεῖτε πληροφορίας.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4........ Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα..... » 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα........ » 1.—
ΚΛΕΑΝΘΙΝΗ, διήγημα........ » 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα........ » 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις » 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις........ » 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος........ » 1.—

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

17 Ἰουλίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	419.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	421.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	503.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	439.—
» 25,000,000 τῶν 9	» »	
» 25,000,000 τῶν 8	» »	
» 10,000,000 τῶν 6	» »	218.—
» 4,000,000 τῶν 8	» »	
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	90.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		465.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,135.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	125.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	64.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	192.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	108.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	343.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	30.—
	3μην.	29.90
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	118.75
»	3μην.	118.—

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	23.90
Λίρα ὀθωμανική	27.—

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως.Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 4.25. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 4.50.
ΚΥΨΕΛΙΔΑΙ, Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 5. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5.50.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ.»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—997

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 552—26 ΙΟΥΛΙΟΥ—1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 604

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΠΙΤΣΑΜΑΝΟΣ ὑπὸ **Α. Μηλιαράκη.**

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ. Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.— Μετάφρασις Α. Β.

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ὑπὸ Χρ. Τσούντα, ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων.

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ ΤΡΙΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις*, εἰκὼν Ἐδμ. Κανόλδτ.— *Σαπφὼ* (δισέλιδος), εἰκὼν Ἄλμα Ταδέμα. — *Πενθεὺς καὶ Βακχίδες*, εἰκὼν Θ. Γλάϋρε. — *Ἠχὼ καὶ Νάρκισσος*, εἰκὼν Ἐδμ. Κανόλδτ. — *Εἰδύλλιον* (δισέλιδος), εἰκὼν Παύλου Μαρτέν. — *Ἔρως*, μαρμάρινον σύμπλεγμα Ροδ. Σβάϊνιτζ. — *Φαῦνος καὶ Σάτυρος*, σύμπλεγμα Ἐρρίκου Μοέλλερ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ περικαλύμματος ἐκτετυπωμένου διὰ κυανῆς βαφῆς, εἰκονίζεται ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ διασήμου Γερμανοῦ καλλιτέχνου.

Τὸ Δ' φυλλάδιον ἐκδίδεται προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2½.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον ἑνὸς ὁλοκλήρου μέρους, ἤτοι ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τὸ ἀντίτιμον 4 φυλλαδίων.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου πανηγυρισθήσεται ἐν Γοττίγκῃ ἡ ἑκατοστὴ πεντηκοστὴ ἐπέτειος τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ Πανεπιστημίου. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἑορτῶν ὡρίσθη καθ' ὅλα σχεδὸν ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν κατὰ Μάϊον γενομένων ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Τῇ 26 Ἰουλίου (7 Αὐγούστου) (ἔ. ν.) πρὸ μεσημβρίας δοξολογία· οἱ καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ θὰ συνέλθωσιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐκεῖθεν ἐν πομπῇ θὰ πορευθῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὁπόθεν θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· μετὰ μεσημβρίαν δεξίωσις τῶν προσκεκλημένων ἔν τινι τῶν αἰθουσῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Τῇ 27/8 Αὐγούστου ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ὁ Πρύτανις θὰ ἀπαγγείλῃ πανηγυρικὸν λόγον· μετὰ μεσημβρίαν δὲ θὰ παρατεθῇ γεῦμα εἰς τοὺς προσκεκλημένους ἔν τινι ξενοδοχείῳ. Τῇ 28/9 Αὐγούστου ὁ Πρύτανις θὰ προσφωνήσῃ τοῖς φοιτηταῖς, τὴν δ' ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας γενήσεται λαμπαδηδρομία καὶ εἶτα πότος καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν. Προσέτι ὁ ἡγεμὼν Ἀλβέρτος, ἐπίτιμος Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου, θὰ καλέσῃ εἰς γεῦμα τοὺς προσκεκλημένους, τοὺς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδάσκοντας καὶ ἐπιτροπὴν φοιτητῶν.

— Ἀπέθανεν ἐν Ἅλλῃ, ἐν ἡλικίᾳ 85 ἐτῶν, ὁ πρώην καθηγητὴς τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ Πανεπιστημίου Αὔγουστος Φρειδερῖκος Πόττ, ὁ πρύτανις τῶν γλωσσολόγων ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς ἐτυμολογίας.

— Ἐξεδόθη ἐν Φλωρεντίᾳ ὁ πρῶτος τόμος τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ διασήμου ἰταλοῦ ὑποκριτοῦ Ἐρνέστου Ῥώσση.

— Ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν ἐπρόκειτο κατ' αὐτὰς νὰ ἐκλεγῇ νέος ἰσόβιος γραμματεύς, ἀντὶ τοῦ ἀποβιώσαντος Βουλπιάν. Ὑποψήφιοι ἦσαν πολλοί, ἀλλὰ γνωσθέντος κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ὅτι οἱ φίλοι τοῦ Παστὲρ ἐπρότεινον τὴν ὑποψηφιότητα αὐτοῦ, ἀπεσύρθησαν πάντες καὶ ὁ Παστὲρ ἐξελέγη πανηγυρικῶς διὰ ψήφων 39 ἐπὶ 41 ψηφοφορησάντων.

— Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῆς ἀποθανούσης πριγκιπίσσης Βιττγενστάϊν, γενικῆς κληρονόμου τοῦ Λίστ, ἀνευρέθησαν πολλαὶ ἐπιστολαί, πᾶσα ἡ ἀλληλογραφία τοῦ κλεινοῦ μουσουργοῦ μετὰ τοῦ Βάγνερ, τοῦ Βερλιὸζ καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν προσώπων. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Βάγνερ ἀπεδόθησαν εἰς τὴν ἐν Βαϋρούθῃ οἰκογένειάν του, καὶ αἱ ἐπιστολαὶ δὲ τοῦ Βερλιὸζ θὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς ἐν Γαλλίᾳ κληρονόμους αὐτοῦ.

— Ἐν Βιέννῃ ἐνεκαινίσθη μουσεῖον ἀποκλειστικῶς καθιερωμένον εἰς τὸν Βάγνερ. Ἐν τῷ μουσείῳ τούτῳ περιλαμβάνονται διάφορα ἀντικείμενα, συλλογὴ εἰκόνων τοῦ μεγάλου συνθέτου εἰς πᾶσαν ἡλικίαν, ἄλλα πράγματα τῆς καθ' ἡμέραν χρήσεως, ἀνήκοντα τῷ Βάγνερ. Πολλοὶ θεαταὶ ἐπισκέπτονται τὴν περίεργον ταύτην ἔκθεσιν.

— Τὸ ἕκτον διεθνὲς συνέδριον τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς δημογραφίας θέλει συνέλθει ἐν Βιέννῃ ἀπὸ τῆς 26 προσεχοῦς Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 2 Ὀκτωβρίου. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διαρκείας αὐτοῦ ἐν Βιέννῃ θὰ ὑπάρχῃ ἀνοικτὴ καὶ ἔκθεσις, περιλαμβάνουσα πᾶν ἀντικείμενον ἀναγόμενον εἰς τὴν ὑγιεινὴν καὶ τὴν δημογραφίαν.

— Ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Παταυΐου καθηγητὴς Ἀντώνιος Φάβαρο ἀνακοινοῖ εἰς τὰ ἐφημερίδας τὰ ἑπόμενα· «Ἡ Ἰταλία μετ' ὀλίγον, δαπάναις τοῦ κράτους καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς **Α. Μ.** τοῦ βασιλέως, θέλει ἀναλάβει ὅσον ἔνεστι πληρεστέραν ἔκδοσιν τῶν ἁπάντων τοῦ Γαλιλαίου. Ἀνατεθείσης μοι τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκδόσεως ταύτης, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀποταθῶ πρὸς πάντα διευθυντὴν ἀρχειοφυλακείου ἢ βιβλιοθήκης, πάντα λόγιον, πάντα συλλέκτην αὐτογράφων ἐν οἱᾳδήποτε χώρᾳ βιοῦντα, ὅπως

Digitized by Google

ἐὰν γνωρίζῃ, μοῦ ὑποδείξῃ αὐτόγραφον τοῦ Γαλιλαίου, ἢ μοὶ ἀποστείλῃ ἀντίγραφον αὐτοῦ, ἐπιστολὰς αὐτοῦ ἀπευθυνομένας πρὸς ἄλλους ἢ καὶ ἁπλῶς ἐνδιαλαμβανούσας περὶ αὐτοῦ, ἔγγραφα σχετιζόμενα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰς μελέτας του . . ., ἐνὶ λόγῳ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ καταστήσῃ τελειοτέραν τὴν παρασκευαζομένην ἔκδοσιν. Τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες θὰ λάβωσι τὴν καλοσύνην νὰ μοὶ ἀνακοινώσωσι τοιαῦτα ἔγγραφα, θέλουσιν εὐφήμως μνημονευθῆ ἐν τῷ ἔργῳ, πᾶσα δὲ δαπάνη εἰς ἣν τυχὸν ἤθελον ὑποβληθῆ θὰ καταβληθῆ αὐτοῖς προθύμως.»

— Γνωστὸς Ῥῶσσος ἀεροναύτης, ὁ κ. Κόσλοβιτς, λέγεται ὅτι ἀνεκάλυψε τὸ πηδάλιον τοῦ ἀεροστάτου. Ὅπως δὲ μὴ τὸ μυστικὸν αὐτοῦ διαδοθῇ, κατασκευάζει ἕκαστον μέρος τοῦ νέου ἀεροστάτου χωριστὰ εἰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς πόλεις. Ἡ κατασκευαζομένη ἀεροπόρος σφαῖρα ἔχει μῆκος 200 ποδῶν.

Ὁ ἐν Τεργέστῃ ἀρχαῖος διδάσκαλος καὶ δημόσιος διερμηνευτὴς κ. Δ. Α. Σαρεγιάννης ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῇ «Γραμματικῆς καὶ μεθόδου πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἐκμάθησιν τῆς παγκοσμίου γλώσσης Volapük,» κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Γερμανοῦ Schleyer.

— Τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐνταῦθα γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Πέτερσων μετατεθέντος εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ αὐτοῦ Ἰνστιτούτου ἐν Ῥώμῃ, εἰς διευθυντὴν τοῦ ἐνταῦθα Ἰνστιτούτου προήχθη ὁ διδάκτωρ κ. Γουλιέλμος Δαϊρφελδ, ὅστις διετέλει μέχρι τοῦδε δεύτερος γραμματεὺς αὐτοῦ.

— Τὸ ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον «Συλβία», ἀπὸ καιροῦ ἐνδιατρίβον εἰς τὴν περὶ τὴν Θεσσαλίαν θάλασσαν, εἶνε ἐντεταλμένον τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ ναυτικοῦ χάρτου τῶν παραχωρηθεισῶν τῇ Ἑλλάδι νέων χωρῶν καὶ καταγίνεται εἰς ὑδρομετρικὰς μελέτας τῶν ἀκτῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Σκιάθου. Ἐσχεδιογράφησεν ἤδη ἐκ νέου τὸν λιμένα Βώλου μετὰ τῶν νέων ἀπὸ τῆς προσαρτήσεως δημοσίων ἐν αὐτῷ ἔργων καὶ ἀνεθεώρησε τὸ πλεῖστον τοῦ χάρτου τῶν ἀκτῶν τοῦ Παγασητικοῦ καὶ τοῦ Πηλίου, ὅστις ποῦ μὲν ἐσφαλμένως ποῦ δὲ καὶ ὅλως ἀτελῶς συντεταγμένος ἀπὸ τοῦ 1830 δὲν ἠρευνήθη ποσῶς. Διὰ τῶν νέων μελετῶν τῆς «Συλβίας» πολλὰ μὲν διωρθώθησαν, πλειότερα δὲ συνεπληρώθησαν, ἰδίως τῶν ἀκτῶν τῆς Θετταλομαγνησίας, ἐσημειώθησαν δὲ νῦν ἀνακαλυφθεῖσαι καὶ δύο ὕφαλοι, εἰς βάθος ὅμως ἀκίνδυνον καὶ εἰς τὸ μᾶλλον βυθιζόμενον πλοῖον. Ἐξαιρέτως διέγραψε καὶ τὸν χάρτην τῶν ἀκτῶν τῆς Σκιάθου εἰς μέγα σχῆμα, ἃς ἐπιμελῶς ἀνηρεύνησε δι' ἀκριβῶν καταμετρήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἀπὸ καιροῦ ἠσχολήθησαν διαρκῶς δύο ἀτμάκατοι ἐξαποστελλόμεναι ἀπὸ τοῦ ἀτμοπλοίου ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν εἰδικῶν ἀξιωματικῶν. Ἐπερατώθη δὲ ἤδη σχεδὸν πᾶσα ἐργασία περὶ τὸν καταρτισμὸν τοῦ χάρτου τῆς Σκιάθου, καὶ ἀπῆρε τὸ πλοῖον πρὸς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου ἕνεκα τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων δὲν ἠδύναντο αἱ ἀτμάκατοι μόναι νὰ ἐργασθῶσι.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν μελετῶν ἐν ταῖς θαλάσσαις ταύταις, τὸ πλοῖον θέλει καταπλεύσει εἰς Πειραιᾶ, ἀφοῦ δὲ συνεννοηθῇ ὁ πλοίαρχος μετὰ τοῦ ἡμετέρου ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν καὶ λάβῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἄδειαν, θέλει διενεργήσει πιθανῶς τὸ προσεχὲς ἔτος ἐρεύνας εἰς τὸν κορινθιακὸν κόλπον.

— Ἡ συλλογὴ τοῦ νομισματικοῦ μουσείου ἀπεφασίσθη ἵνα μετακομισθῇ καὶ κατατεθῇ ἐν τῇ Σιναίᾳ Ἀκαδημίᾳ διότι ἐν τῇ ἀνεγερθησομένῃ Βαλλιανείῳ Βιβλιοθήκῃ δὲν ὡρίσθη χῶρος διὰ συλλογὴν νομισματικήν. Ἡ μεταφορὰ θὰ περατωθῇ μέχρι τέλους Αὐγούστου. Τὸ δωμάτιον δὲ ὅπερ νῦν κατέχει τὸ νομισματικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ θὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ τοῦτο διὰ τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην.

—Ἐξεδόθη τὸ Ζ' φυλλάδιον τοῦ μηνὸς Ἰουλίου τοῦ «Παιδαγωγικοῦ Σχολείου», συγγράμματος περιοδικοῦ, ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ κ. Μιλτιάδου Βρατσάνου.

— Ἐν Λέρῳ ὑφίστανται ἱδρυμένα 4 κανονικῶς λειτουργοῦντα σχολεῖα, ἐν οἷς φοιτῶσι περὶ τὰ 750 παιδία ἄρρενα καὶ θήλεα, ἤτοι τὸ πέμπτον περίπου τοῦ πληθυσμοῦ, ὑπολογιζομένου εἰς 4 χιλιάδας κατοίκων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Memorie storiche e critiche dell' izola di Cefalonia dai tempi eroici alla caduta della republica veneta· compilata da Marino e Nicolo' Pignatore. Libri duo. Tomo I. Corfu. 1887. Μικρὸν 4ον. σελ. 220.

Ἡ ἱστορία αὕτη τῆς Κεφαλληνίας συνεγράφη πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Κεφαλλῆνος φιλολόγου καὶ νομικοῦ Μαρίνου Πινιατόρου (γεννηθέντος 1771, ἀποθ. 1818), μᾶλλον γνωστοῦ εἰς τοὺς Ἰταλοὺς διὰ τὸ περὶ Γολδόνη ἔργον του καὶ τὰς ἰταλικὰς ποιήσεις του ἢ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου περιελθόντος τοῦ χειρογράφου εἰς χεῖρας τῶν υἱῶν του, ἔμενε μέχρι τῆς χθὲς ἀνέκδοτος, ὅτε ὁ υἱὸς τοῦ Πινιατόρου Νικόλαος ἐξ ὀφειλῆς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἐξέδωκε ταύτην συμπληρώσας ἐνιαχοῦ τὰ κενά, ἅτινα ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατέλιπεν.

Ἀποτελεῖται ἡ συγγραφὴ αὕτη ἐκ δύο βιβλίων. Ἐν τῷ Α', τῷ καὶ ἤδη ἐκδοθέντι, διαιρουμένῳ εἰς 10 κεφάλαια, περιλαμβάνεται ἡ ἱστορία τῆς Κεφαλληνίας ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας, ἐν τῷ Β' δέ, τῷ μήπω ἐκτυπωθέντι, ἡ πολιτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις τῆς νήσου, ἤθη καὶ ἔθιμα, γεωγραφία, ἀρχαιολογία, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ κατάστασις, βιογραφίαι τῶν ἐνδόξων Κεφαλλήνων, βιβλιογραφία Κεφαλληνίας, καὶ κατάλογος τῶν κυβερνητῶν τῆς νήσου καὶ τῶν ἐπισκόπων.

Τὸ ἐκδοθὲν Α' μέρος ἔχει πολλὴν τὴν ἀξίαν ὡς πρὸς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῆς νήσου καὶ τὴν τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Ἐνετικῆς δημοκρατίας.

Τῆς ἱστορίας ταύτης τοῦ Πινιατόρου ἔτι ἀνεκδότου οὔσης εἶχον κάμει μνείαν οἱ βιογράφοι τοῦ Μ. Πινιατόρου Ἀνθιμος Μαζαράκης (Βιογραφίαι τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς νήσου Κεφαλληνίας σελ. 645), καὶ ὁ Κ. Σάθας (Νεοελ. Φιλολογία σελ. 643, ἔτι δὲ καὶ ὁ Παῦλος Λάμπρος ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ περὶ νομισμάτων καὶ μεταλλίων τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας (Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας. Τόμ. Α' σελ. 193).

Α. Μ.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ρηθεὶς τῇ 14 Ἰανουαρίου 1887, ὑπὸ Π. Καρολίδου, ὑφηγητοῦ. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ. 1887. 8ον, σελ. 36.

Πρακτικὴ Γραμματικὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὸ νέον ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων, ὑπὸ Α. Γ. Κωστοπούλου, Διευθυντοῦ προτύπου σχολείου. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ. Ὁδὸς Ἑρμοῦ, 65. 1887. 8ον. σελ. 150. Τιμᾶται δραχ. 1,20.

Μαθήματα Πρακτικῆς Γεωμετρίας ὑπὸ Βλασίου Γ. Σχορδέλη, μετὰ 96 σχημάτων, πρὸς χρῆσιν τῶν Σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων. Ἐκδότης Ἀνέστης Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1887. 8ον, σελ. 47. Τιμᾶται δραχ. 1,25.

Νέα Ὀδύσσεια, ἤτοι Α' Περίπλους τοῦ Ὀδυσσέως, **Γεωγραφία**, διασκευασθεῖσα ὑπὸ Κ. Σακελλαρίδου, Θετταλομάγνητος, πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἀρρένων τε καὶ θηλέων. Ἐκδότης Σπυρίδων Κουσουλῖνος. Ἐν Ἀθήναις, Σπυρ. Κουσουλίνου τυπογραφεῖον καὶ Βιβλιοπωλεῖον, ὄπισθεν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. 1887. 16ον, σελ. 126. Τιμᾶται δραχμῆς.

Κομφούκιος, ἡ τέχνη τοῦ κοινωνικοῦ βίου, μεταφρασθεῖσα ἐκ μὲν τῆς ἀγγλικῆς εἰς τὴν γαλλικὴν ὑπὸ τῆς Κυρίας κομήσσης Ριβαρόλ, ἐκ δὲ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ Ι.Α. καὶ ἤδη ἐκδιδομένη ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου. Ἐν Ἀθήναις, Σπυρ. Κουσουλίνου τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον, ὄπισθεν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. 1887. 16ον, σελ. 148.

Digitized by Google

ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Γραμματικόπουλος Γυμνασιάρχης ἐν Ἀθήναις προσήνεγκεν εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογ. Ἑταιρίας 1) Ἔγγραφον τῆς 28 Μαρτίου 1822 ἐν Τριπόλει τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας καλούσης τὴν ἐν Σικυῶνι Μονὴν τῆς Λέχοβας εἰς συνδρομὴν εἰς τὸ προκηρυχθὲν τότε δάνειον· 2) Προκήρυξιν τοῦ Δανείου τούτου γενομένην ἐν Ἐπιδαύρῳ τῷ 1822. 3) Ἔγγραφον πολιτῶν Κορίνθου (1830, 10 Μαΐου) πρὸς τοὺς Γ. Νοταρᾶν, Σταῦρον Νικολάου, Σ. Καμπερόπουλον, Δ. Λεοναρδόπουλον, Α. Γραμματικόπουλον, Δ. Ἀραδαντινὸν ζητούντων συνδρομὴν πρὸς σύστασιν Ἑλ. Σχολείου ἐν Κορίνθῳ. 4) Ἔγγραφον τοῦ μινίστρου τῆς Οἰκονομίας Πανούτσου Νοταρᾶ (ἐν Ἄργει 1822) πρὸς τοὺς ὑποεφόρους καὶ κατοίκους τῶν χωρίων Λιόπεσι καὶ Παραδεῖσι τῆς Σικυῶνος.

Προικοσύμφωνον τοῦ 1799 ἐν Κορίνθῳ τοῦ Ἀναστ. Διδυμιώτη γραμματικοῦ «τῶν ἐνδοξομεγαλοπρεπεστάτων αὐθέντων».

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα κατεγράφησαν ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ ἀρχείου ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 2502—2505.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 24 Ἰουλίου

Τὴν παρελθοῦσαν τετάρτην ἀνεχώρησαν ἐντεῦθεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου εἰς Κόρινθον καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τῆς θαλαμηγοῦ «Ἀμφιτρίτης» εἰς Τεργέστην αἱ βασιλόπαιδες Ἀλεξάνδρα καὶ Μαρία καὶ ὁ βασιλόπαις Νικόλαος. Ἐκ Τεργέστης θέλουσιν ἀπέλθει διὰ Βιέννης καὶ Βερολίνου κατ' εὐθεῖαν εἰς Κοπενάγην, ἔνθα θέλει συνέλθει καὶ ἡ λοιπὴ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰς ἑορτὰς αἵτινες θέλουσι τελεσθῇ ἐπὶ τῇ ἑβδομηκονταετηρίδι τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας.

—Τὴν παρελθοῦσαν τρίτην, 21 Ἰουλίου, ὁ Διάδοχος ἑώρτασε τὴν 20ὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων του.

— Κατὰ τὸν προσεχῆ μῆνα Αὔγουστον θέλει τεθῇ εἰς ἐνέργειαν ὁ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθεὶς νόμος περὶ τῆς διοικητικῆς τοῦ κράτους μεταρρυθμίσεως. Κατ' αὐτὸν καταργοῦνται τὰ ἐπαρχεῖα καὶ τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια, ἡ δὲ διοίκησις τῶν νομῶν ἀνατίθεται εἰς μόνους τοὺς νομάρχας. Τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια ἀντικαθίστανται διὰ τῶν νομαρχιακῶν, καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν συμβούλων ἐνεργηθήσεται κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον.

— Κατὰ τὴν ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον κατάστασιν, ἐκ τῶν κατὰ τὴν Α' ἑξαμηνίαν ἐνεστῶτος ἔτους καταναλωθέντων εἰδῶν τοῦ μονοπωλίου, πετρελαίου, πυρείων καὶ παιγνιοχάρτων, εἰσεπράχθησαν ἐν συνόλῳ δραχμαὶ 2,110,999,35, ἀπέναντι 1,789, 954,40 δραχμῶν εἰσπραχθεισῶν κατὰ τὸ ἀντίστοιχον διάστημα τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐκ τῶν αὐτῶν εἰδῶν τοῦ μονοπωλίου. Ἑπομένως αἱ ἐφετειναὶ εἰσπράξεις τῆς Α' ἑξαμηνίας ὑπερβαίνουσι τὰς περυσινὰς κατὰ δραχ. 321,044.95.

— Κατὰ τὸν συνταχθέντα κατάλογον τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν τοῦ δήμου Ἀθηναίων, τὸ σύνολον τῶν οἰκοδομῶν, πλὴν τῶν προαστείων Σεπολίων καὶ τῆς Κολοκυνθοῦς καί τινων ἀγροτικῶν συνοικισμῶν, ἀνέρχεται εἰς 8584. Ἐκ τούτων τὸ α' τμῆμα τῆς πόλεως περιλαμβάνει 1788 οἰκοδομάς, τὸ β'. 767, τὸ γ' 767, τὸ δ' 966, τὸ ε', εἰς ὃ ὑπάγονται καὶ τὰ προάστεια τῆς Κυψέλης καὶ τῶν Ἀμπελοκήπων, 1978, καὶ τὸ ϛ' 1870.

— Ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις ἐζήτησε παρὰ τῆς ἑλληνικῆς τὴν συναίνεσιν αὐτῆς διὰ τὸν διορισμὸν ὡς πρεσβευτοῦ ἐν Ἀθήναις τοῦ βαρώνου Κοσζέκ, ἄλλοτε συμβούλου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐστροουγγρικῆς πρεσβείας, νῦν δὲ πρεσβευτοῦ ἐν Τεχεράνῃ. Ὡσαύτως καὶ ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις ἐζήτησε τὴν αὐτὴν συναίνεσιν διὰ τὸν διορισμὸν ὡς πρεσβευτοῦ αὐτῆς ἐν Ἀθήναις τοῦ κ. Λεμαῖτρ.

— Ἡ Προνομιοῦχος Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλίας ὥρισε μέρισμα διανεμητέον τῆς α' ἑξαμηνίας τοῦ 1887 δρ. 8 κατὰ μετοχήν. Τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς ἐν λόγῳ τραπέζης κατὰ τὴν ἑξαμηνίαν ταύτην ἀνῆλθον εἰς δρ. 429,310.

— Ἡ Ἑταιρία τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρίου ὥρισε μέρισμα διανεμητέον δρ. 5 κατὰ μετοχὴν διὰ τὴν α' ἑξαμηνίαν τοῦ 1887. Ὁλόκληρον τὸ διὰ διανομὴν μερίσματος προσδιορισθὲν ποσὸν ἀνῆλθεν εἰς δρ. 500,000. Τὰ δὲ κέρδη προῆλθον ἐκ τοῦ καθαροῦ προϊόντος μολύβδου δρ. 333,000, ἐξ ἐξαφρισμάτων 4,500, ἐκ τοῦ μεταλλείου Νικίου 136,000, καὶ ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ σιδηροδρόμου Ἀττικῆς. Ὁ καθ' ὅλην τὴν ἑξαμηνίαν παραχθεὶς μόλυβδος ἀνῆλθεν εἰς 4,613,603 χιλιόγραμμα.

— Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας ὁ ἐκ τῆς ἐσοδείας τοῦ 1886 ἐξαχθεὶς σταφιδόκαρπος μέχρι τέλους Ἰουνίου 1887 ἀνέρχεται εἰς λίτρας 276,772,463.

— Ὁμοίως κατ' ἐπισήμους πληροφορίας τὰ ἐκ τῆς ἐσοδείας τοῦ 1886 ἐξαχθέντα σῦκα μέχρι τέλους Ἰουνίου 1887 ἀνέρχονται εἰς στατῆρας 234,193, ἤτοι ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ λιμένος Καλαμῶν στατῆρες 168,800 καὶ ἐκ τοῦ λιμένος Νησίου στατῆρες 65,393.

—Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἤρχισεν εἴς τινα μέρη ὁ τρυγητὸς τῆς σταφίδος· ἐκ Καλαμῶν δὲ ἀπεστάλησαν ἤδη εἰς Τεργέστην, ὡς πρῶτα πριμαρόλια, μικρά τινα ποσὰ ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου. Περὶ τὰ τέλη τῆς ἐρχομένης ἑβδομάδος ὁ τρυγητὸς ἔσεται γενικὸς καθ' ὅλας τὰς σταφιδοφόρους ἐπαρχίας. Ὁ καιρὸς ὑπῆρξε λίαν εὐνοϊκὸς διὰ τὴν ὡρίμανσιν τοῦ σταφιδοκάρπου, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν ποιότης κρίνεται ὑπερτέρα τῆς τοῦ περυσινοῦ πράγματος, ἡ δὲ ποσότης κατά τι μικροτέρα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Γ. Π. Π. Πάτρας. Ἡ ἔκδοσις διεκόπη, ἀφοῦ ἐξεδόθησαν 5 φυλλάδια. Δὲν εἶνε δ' ἄλλως μεγάλης ἀξίας ἔργον. Διηγημάτων ὕλην ἔχομεν ἐκ τῶν τακτικῶν ἡμῶν συνεργατῶν, ἐπαρκοῦσαν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς «Ἑστίας». Τὰ πρωτότυπα, ἂν εὑρεθῶσι κατάλληλα, δημοσιεύονται κατὰ προτίμησιν.— κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. Ἀπεστάλησαν τὰ ἤδη ἐκδοθέντα 3 φυλλάδια. — *Δεσποινίδι Π.* Τὴν φωνὴν μεσοφώνου (contralto) εἰσήγαγεν εἰς τὸ μελόδραμα πρῶτος ὁ Ροσσίνης. Ἡ διάσημος Malibran ἦτο μεσόφωνος.—κ. Ι. Δ. Γέτσκ. Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν παρὰ τῆς Κυρίας Αἰ. Λ. Προσεχῶς δ' ἀποστέλλεται ὑμῖν τὸ Α' ἐκδιδόμενον τεῦχος.—Κυρίας Ε. Δ. Τζ. Ὀδησσὸν καὶ Α. Μ. Μ. Ρώμην, καὶ κκ. Χ. Δ. Λάρισσαν καὶ Σ. Α. Σ. Λεβάδειαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Φ. Χ., τὰ δὲ φυλλάδια αὐτοῦ συναποστέλλομεν μετὰ τῶν τοῦ ἤδη ἐκδοθέντος Γ' τεύχους τῶν ἄλλων συνδρομητῶν.—κκ. Κ. Δ. Κ. Ἰωάννινα, Γ. Π. Θεσσαλονίκην καὶ *Νεοσυλλέκτῳ*. Ἐνταῦθα. Ἀκατάλληλα.—*Περιέργῳ*. Ἀγνοοῦμεν πῶς ἔληξεν, διότι δὲν παρηκολουθήσαμεν τὴν ὑπόθεσιν. Ἐσχάτως μόνον ἀνέγνωμεν ὅτι μεσιτικόν τι γραφεῖον γάμων ἐν Παρισίοις ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ ἀπαγωγέως τῆς δεσποινίδος del Campos τὸ ποσὸν 300,000 φρ. διὰ τὸ σχέδιον τῆς ἀπαγωγῆς, ὅπερ ὑπέδειξεν εἰς τὸν νῦν σύζυγον τῆς νεάνιδος. — κ. Γ. Π. Χ. Ἰθάκην. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἄλλα δραμάτια κατάλληλα πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν παρὰ τὰ τοῦ κ. Κουρτίδου δὲν γνωρίζομεν. Γαλλοελληνικὸν Λεξικὸν εἶνε τὸ τοῦ Σχινᾶ καὶ Λεβαδέως δίτομον, τιμώμενον δραχ. 40. Ἑλληνογαλλικὸν τὸ ἐπίτομον τοῦ Κ. Βαρβάτη τιμώμενον δραχ. 12.—*Σκανδάλῳ*. Ὑποθέτομεν ὅτι χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς εὑρέσεως τῆς γραφῆς. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦσαν πολὺ ἐν χρήσει. Ἀρχαιότερα δὲ καὶ αὐτῶν ἦσαν τὰ βλέμματα κατὰ τὴν Ninon de Lenclos εἰποῦσαν: **Les regards sont les premiers billets doux des amants.** — κ. Ι. Ε. Μ. Ταναγρῴῳ. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Παρακαλεῖσθε νὰ μᾶς ὁρίσητε ἀκριβέστερον ποῖα τὰ ἐλλείποντα ὑμῖν φύλλα «Ἑστίας», διότι ἐκ τῆς σημειώσεώς σας δὲν ἐξάγεται τοῦτο σαφῶς. — κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη καὶ σημείωσις περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἄλλων τριῶν. Εὐαρεστήθητε νὰ μᾶς σημειώσητε τίνα γεωγραφικὸν χάρτην ἐννοεῖτε, ἑλληνικὸν ἢ γαλλικόν, καὶ τῆς Ἑλλάδος μόνον ἢ τῆς Εὐρώπης ὅλης; Τῆς Ἀκαδημίας ὁ σκοπὸς ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε νὰ ἐξωραΐζῃ τὴν λεωφόρον, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶνε ᾠκοδομημένη. Προσεχῶς θὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς διαφύλαξιν τοῦ Νομισμα-

Digitized by Google

τικοῦ Μουσείου, ὅπερ ὡρίσθη νὰ κατατεθῇ ἐν αὐτῇ. Ἐν τῷ μέλλοντι, ὅταν ποτὲ διορισθοῦν οἱ ἀκαδημαϊκοί, ὁ σκοπὸς αὐτῆς θὰ εἶνε ἡ ὑπὸ τούτων συζήτησις, μελέτη καὶ κανονισμὸς ἐν πρώτοις μὲν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἀλλὰ καὶ ἄλλων φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, καὶ ἐν γένει ἡ προαγωγὴ τῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι. — κκ. Μ. Γ. Κάϊρον, καὶ Ε Δ. Κ. Νάουσαν. Ἐλήφθησαν.—*Φιλοτέχνῳ* Εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης πρὸ παντὸς πρέπει νὰ ἐκτιμῶμεν τὴν ἀτομικότητα τοῦ καλλιτέχνου· ἂν ζωγράφος τις ἀπεικονίσῃ τὸν Θερσίτην ἢ τὸν Κουασιμόδον, θὰ ζωγραφήσῃ πάντως δυσειδεῖς τὰς μορφάς των· ὅπως θὰ ζωγραφήσῃ περικαλλεῖς τὰς μορφὰς τοῦ Ἀντινόου ἢ τοῦ Ἀδώνιδος. Καὶ ἐν τούτοις δυνατὸν ἡ εἰκὼν τοῦ Κουασιμόδου μεθ' ὅλην τὴν ἀσχημίαν τοῦ πρωτοτύπου, ὡς ἔργον τέχνης νὰ εἶνε ἀνωτέρα τῆς εἰκόνος τοῦ Ἀντινόου.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα και χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

- ΥΠΟ

ΜΙΧ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἐπταννήσῳ Διδασκαλείου

Τιμᾶται δραχ. 4.

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δραχ. 4.20.

ΨΕΥΔΑΤΤΙΚΙΣΜΟΥ ΕΛΕΓΧΟΣ

ΗΤΟΙ

Κ. Σ. ΚΟΝΤΟΥ

ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ

ΑΝΑΣΚΕΥΗ

Τιμᾶται φρ. 8.— Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον φρ. 8.50
Εὑρίσκεται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— **Μετὰ ταχυδρ. 4.50**
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως.Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

24 Ἰουλίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	423.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	425.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	505.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	448.—
» 25,000,000 τῶν 9	» »	
» 25,000,000 τῶν 8	» »	
» 10,000,000 τῶν 6	» »	225.—
» 4,000,000 τῶν 8	» »	
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	91.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		479.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,165.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	130.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	65.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	192.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	111.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	?16.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	30.75
	3μην.	30.60
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	122.—
»	3μην.	121 ¼

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	24.40
Λίρα ὀθωμανικὴ	27.45

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ.τελῶν.

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4........................ Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα..... » 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα.................. » 1.—
ΚΛΕΑΝΘΙΝΗ, διήγημα................. » 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα.. » 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις » 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις..................... » 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος............... » 1.—
Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται δρ. 4.25.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δρ. 4.50.
ΚΥΨΕΛΙΔΑΙ, Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 5.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5.50.
Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ.»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1000

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 553—2 Αυγουστου—1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 605

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ὑπὸ Χρ. Τσούντα, ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΛΑΜΠΙΣ.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ, κωμῳδία Εὐγενίου Λαμπίς. Μετάφρ. Ν. Γ. Πολίτου.

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

ΑΛΦΡΕΔΟΣ ΚΡΟΥΠ.

ΡΟΚΦΟΡ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΝΑΞΙΑΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ

Τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας ἀπέκτησε πρό τινος μεγάλην συλλογὴν ἐγγράφων, 4700 περίπου, τῆς παρελθούσης καὶ προπαρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἀναφερομένων εἰς τὴν νῆσον Νάξον. Τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ἐγγράφων τούτων, τέως ἀπειλουμένων ὑπὸ καταστροφῆς καὶ ἐξαφανίσεως, ἀνήγγειλεν ὁ ἐν Σύρῳ εἰσαγγελεὺς κ. Σοφιανός, τῇ αἰτήσει δὲ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας καὶ τῇ ἀξιεπαίνῳ φροντίδι τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργοῦ κ. Βουλπιώτου, καὶ τοῦ γενικοῦ γραμματέως ἐν τῷ αὐτῷ ὑπουργείῳ κ. Παπαφράγκου, τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἐκομίσθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ κατετέθησαν εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας.

Ἐκ τῆς γενομένης προκαταρκτικῆς ἐργασίας πρὸς κατάταξιν αὐτῶν κατὰ χρονολογικὴν σειράν, καὶ ἐκ προχείρου μελέτης αὐτῶν, ἐξήχθη ὅτι πάντα τὰ ἔγγραφα ταῦτα περιλαμβάνουσι νομικὰς πράξεις τῶν κατοίκων τῆς Νάξου ἀποκλειστικῶς, τὰ πλεῖστα συντεταγμένα ὄντα ὑπὸ τῶν νοταρίων τῆς περιοχῆς Δρυμαλίας τῆς Νάξου καὶ τῶν χωρίων Φιλοτίου καὶ Χαλκίου.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων δύο μόνον φέρουσι χρονολογίαν τῶν ἐτῶν 1533 καὶ 1599, τὰ λοιπὰ δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὴν 17ην, 18ην καὶ 19ην ἑκατονταετηρίδα. Εἰς τὰ τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος, ἀρχόμενα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1605 καὶ καταλήγοντα εἰς τὸ 1699, δὲν ὑπάρχει πλήρης καὶ συνεχὴς σειρὰ ἐτῶν. Πληρέστερα εἶνε τὰ τῆς 18ης καὶ 19ης, ἐν οἷς εὑρίσκεται σειρὰ ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1700—1844. Σποραδικῶς ἐντὸς τῶν ἐγγράφων εὑρέθησαν καὶ ὀλίγα συντεταγμένα ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ δὴ ἐν Ταταύλοις, ἀλλὰ καὶ ταῦτα κανονίζουσιν ἐννόμους σχέσεις Ναξίων. Εὑρέθησαν δὲ καί τινα τουρκικά, περὶ ὧν θέλει γίνει φροντὶς νὰ μεταφρασθῶσιν.

Ὡς εἴπομεν, πάντα τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶνε ἔννομοι πράξεις συντεταγμέναι ἐνώπιον νοταρίων καὶ ὑπονοταρίων, καὶ μνημόνων, ἢ μεταξὺ ἰδιωτῶν, ἢ ἐνώπιον ἀρχιερέων, κυρίως δὲ εἶνε διαθῆκαι, ἐναλλαγαὶ κτημάτων, συμφωνητικὰ διάφορα, πωλητήρια, δανειστικὰ καὶ ἐξοφλητικὰ συμβόλαια, ἐπιτροπικά, προικοσύμφωνα, ἐλευθερίαι, ἤτοι ἀπαλλαγαὶ ἐξ ὑποχρεώσεων συμπεφωνημένων, ἀφιερωτικά, ψυχοδοτήρια, προικοδοσίαι, πατικοσύμφωνα ἢ ἐμβατικοσύμφωνα, διαιτητικαὶ ἀποφάσεις καὶ παρόμοια, δι' ὧν οἱ κάτοικοι τῆς Νάξου ἐπὶ ἑνετοκρατίας καὶ τουρκοκρατίας ἐκανόνιζον τὰς νομικὰς σχέσεις τῶν ἀστικῶν αὐτῶν δικαίων.

Ὡς τοιαῦτα τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἅτινα ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς Ἑταιρίας θ' ἀποτελέσωσιν ἴδιον τμῆμα «Ναξιακοῦ ἀρχείου», εἶνε πολύτιμα διὰ τὴν ἐπὶ ἑνετοκρατίας καὶ τουρκοκρατίας σπουδὴν τοῦ δικαίου ἐν Ἑλλάδι, διὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς νομικοὺς ὅρους, διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου Νάξου, πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικήν, καὶ τὴν τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου αὐτῆς, ἥτις ὑπῆρξε κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ κέντρον τῆς διοικήσεως τῶν Κυκλάδων.

Τὰ ἔγγραφα ἐκομίσθησαν εἰς τὸ μουσεῖον ἐντὸς δύο σάκκων μεγάλων, κατὰ κυλίνδρους κεχωρισμένους δεδεμένα· καὶ ἐν γένει μὲν εἰπεῖν διατηροῦνται καλῶς, πλὴν ὀλίγων· ἀλλ' ἡ κατάστασις, ἐν ᾗ εὑρίσκοντο, ἀποδεικνύει ὅτι ὑπέστησαν πολλὰς μετακομίσεις, καὶ ὅτι ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἔκειντο ἐρριμμένα ἐν καθύγροις τόποις, διὸ καὶ πολλὰ μὲν εἶνε ἐσχισμένα καὶ ἐλλιπῆ, ἄλλα βεβλαμμένα ὑπὸ τοῦ εὐρῶτος καὶ τῆς ὑγρασίας, οὕτως ὥστε διαλύονται ἅμα τῇ ἐπαφῇ. Ἐλήφθη δὲ πᾶσα φροντὶς καθαρισμοῦ αὐτῶν, συγκολλήσεως τῶν ἐσχισμένων, καὶ ἐπικολλήσεως τῶν ὑπὸ τοῦ εὐρῶτος βεβλαμμένων.

Μετὰ τὴν γενομένην προκαταρκτικὴν πρόχειρον χρονολογικὴν κατάταξιν θέλει ἀρχίσει ἡ ἐγγραφὴ ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἐγγράφων ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ ἀρχείου, κατὰ τὸν τρόπον τὸν μέχρι τοῦδε ἐφαρμοσθέντα εἰς τὰ ἐν τῷ ἀρχείῳ κατατεθέντα ἔγγραφα, καὶ ἡ ἐναπόθεσις αὐτῶν ἐντὸς θηκῶν, πρὸς εὔκολον ἀνεύρεσιν καὶ μελέτην. Μόνον δὲ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας ταύτης θέλουσι παραδοθῆ εἰς κοινὴν χρῆσιν εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μελετήσωσιν αὐτά.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 26 Ἰουλίου 1887.

Ὁ ἔφορος τοῦ ἀρχείου
τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρίας
Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἀντικείμενον τοῦ ἐν Παρισίοις ἐφετεινοῦ διαγωνισμοῦ τῆς γραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς, τοῦ ἐπιλεγομένου τῆς Ῥώμης, καθότι ὁ βραβευόμενος ἀποστέλλεται εἰς Ῥώμην πρὸς συμπλήρωσιν τῶν καλλιτεχνικῶν αὐτοῦ σπουδῶν, ἐτέθη ὡς συνήθως ἑλληνικὸν θέμα. Καὶ τοῦ μὲν τῆς γραφικῆς ἐτέθη ὡς ὑπόθεσις ἡ κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Θεμιστοκλέους διήγησις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὑπόθεσις δὲ τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς γλυπτικῆς ἐτέθη ἡ ἐν ἀναγλύφῳ παράστασις τῆς σκηνῆς, καθ' ἣν ὁ Κρέων παρουσιάζει πρὸ τοῦ Οἰδίποδος τυφλωθέντος τὰς θυγατέρας αὐτοῦ Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμήνην. Καὶ τοῦ μὲν τῆς γραφικῆς διαγωνισμοῦ μετέσχον πέντε μαθηταί, ἰσάριθμοι δὲ ἀπεδύθησαν καὶ εἰς τὸν τῆς γλυπτικῆς. Ἤδη τὰ ἔργα αὐτῶν ἐξετέθησαν εἰς κοινὴν θέαν, ἡ δὲ κρίσις ἀπαγγελθήσεται ὅσον οὔπω.

— Τὸ ζήτημα τῶν κλασικῶν σπουδῶν συζητεῖται ἀπό τινος μετὰ μεγάλης ζωηρότητος ἐν ἁπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ, ἰδίως δ' ἐν Γαλλίᾳ. Κατὰ τὰς ἐφετεινὰς ἐξετάσεις τοῦ ἐν Παρισίοις Λυκείου τοῦ Ἐρρίκου Δ' ὁ ἐν αὐτῷ πολυμαθὴς καθηγητὴς τῆς φιλολογίας καὶ γλαφυρὸς συγγραφεὺς Ἐρρῖκος Σανταβοέν ἀπήγγειλε, παρισταμένου καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Σποῦλλερ, μακρὸν καὶ εὔγλωττον λόγον, ἐν ᾧ μετὰ θέρμης ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῶν ζητούντων τὴν κατάργησιν ἢ τὸν περιορισμὸν τῶν κλασικῶν σπουδῶν, κηρυχθεὶς ἐνθουσιώδης ὑπέρμαχος αὐτῶν. «Μὴ ἐπιτρέπωμεν νὰ λέγηται ὅτι αἱ κλασικαὶ σπουδαὶ φθίνουσιν», εἶπεν ὁ ῥήτωρ, ἐξηκολούθησε δ' ἐξηγῶν διατί ἡ ἄμεσος ἐπικοινωνία πρὸς τοὺς συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος εἶνε ἀπαραίτητος καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος καὶ πρὸς διάπλασιν τῆς

Digitized by Google

ψυχῆς καὶ πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἤθους. «Ἵνα τις ἐννοήσῃ καὶ »εἰσέλθῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος, εἶπεν, ἵνα ὦμεν »βέβαιοι ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη διδάσκαλος θὰ μυήσῃ ἡμᾶς »εἰς τὰ μυστήρια αὐτῆς, ἀνάγκη ἀμέσου καὶ στενοτέρας »μετ' αὐτῆς ἐπικοινωνίας· ἀνάγκη ἐγγύθεν νὰ ἀκούσωμεν »τῶν ἀρχαίων ἀριστοτεχνῶν, νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν βίον »αὐτῶν καὶ νὰ συζήσωμεν μετ' αὐτῶν, νὰ ἀκούσωμεν τὴν »ἁρμονίαν τῆς λαλιᾶς των, καὶ νὰ ἐνωτισθῶμεν ἀμέσως »ἄνευ προσκόμματός τινος, ἀτομικῶς, τῆς μεγαλοφυΐας των.» Ὁ ὑπουργὸς Σποῦλλερ λαβὼν τὸν λόγον κατόπιν, ἐνθέρμως καὶ αὐτὸς ἐξεφράσθη ὑπὲρ τῶν κλασικῶν σπουδῶν, ἀλλ' ἀπέφυγε νὰ θίξῃ πρακτικῶς τὸ ζήτημα. Ἡ *Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων*, συνοψίζουσα τὰς ἐκ τῆς φιλολογικῆς ταύτης ὁμιλίας ἐντυπώσεις, κηρύσσεται ὑπὲρ τοῦ περιορισμοῦ τῶν κλασικῶν σπουδῶν, προβάλλουσα ὡς λόγον ὅτι αὗται ἀτελῶς διεξάγονται καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν νέων τῶν ἐκπαιδευομένων ἐν τοῖς λυκείοις εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐννοήσῃ μίαν σελίδα τοῦ Σοφοκλέους ἢ τοῦ Βιργιλίου. Προτείνει δὲ τὴν σύστασιν ὡρισμένων σχολῶν, ἐν αἷς θὰ παρέχεται ἐντελὴς κλασικὴ ἐκπαίδευσις, ἐν ᾧ ἐν ταῖς λοιπαῖς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν θὰ ἀντικαταστήσωσιν αἱ ζῶσαι γλῶσσαι καὶ αἱ θετικαὶ ἐπιστῆμαι.

—Λίαν κολακευτικῶς ἐκφράζεται ὁ γαλλικὸς τύπος περὶ τῶν ἄρτι ἐκδοθεισῶν *Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν* τοῦ πρώην πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας ἐν Ἀθήναις κόμητος Μουῆ. Ἐκ τῶν εὐμενεστάτων δ' αὐτοῦ κρίσεων περὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος λαμβάνουσαι ἀφορμὴν αἱ ἐφημερίδες ἐκφράζονται λίαν εὐνοϊκῶς ὑπὲρ ἡμῶν.

— Ἐσχάτως ἐν Στουτγάρτῃ ἐπανηγυρίσθη ἡ πεντηκονταετηρὶς τῆς καθηγεσίας τοῦ διασημοτέρου τῶν ἐν Γερμανίᾳ αἰσθητικῶν Φρειδερίκου Φίσχερ. Πολὺ πανηγυρικώτερον ὅμως θὰ ἑορτασθῇ προσεχῶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν πολυαρίθμων θαυμαστῶν τοῦ Φίσχερ ἡ ὀγδοηκονταετηρὶς τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Ὁ Φίσχερ εἶνε διάσημος ἐν Γερμανίᾳ οὐ μόνον ὡς συγγραφεὺς τῆς *Αἰσθητικῆς*, ἀλλὰ καὶ ὡς μυθιστοριογράφος καὶ ὡς ποιητής. Ἄριστα ἰδίως θεωροῦνται τὰ πατριωτικὰ ποιήματα, ἅτινα συνέθετο κατὰ τὸ 1870 καὶ τὰ ὁποῖα ἐγένοντο δημοτικώτατα παρὰ τῇ νεολαίᾳ καὶ ἐν τῷ στρατῷ.

— Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἐπεκύρωσε τὸν ὑπὸ τῆς βουλῆς ψηφισθέντα νόμον περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν περιπάτων τῆς Ῥώμης. Δυνάμει τοῦ νόμου τούτου πάντα τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς Ῥώμης θὰ περιβληθῶσι διὰ χλοερᾶς ζώνης πολυαρίθμων δενδροφυτειῶν, αἵτινες παρὰ τὰς κυριωτέρας ἀρχαιολογικὰς τοποθεσίας θὰ ἀπολήγωσιν εἰς μεγαλοπρεπεῖς παραδείσους, μετὰ πιδάκων, λιμνῶν κτλ.

— Ἡ γνωστὴ παρ' ἡμῖν Ἀγγλὶς συγγραφεὺς Ἀγνὴ Σμὶθ ἐξέδοτο νεωστὶ βιβλίον ἐπιγραφόμενον **Through Cyprus**, ἐν ᾧ περιγράφει τὴν νῆσον Κύπρον, ἐξαίρουσα ἰδίᾳ τὰς φυσικὰς καλλονάς, τὸν πλοῦτον τῶν προϊόντων καὶ—ἐξ ἀγγλικῆς ἀπόψεως—τὴν πρόοδον τῶν κατοίκων, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μ. Βρεττανίας.

— Ὁ Παστέρ, καταλαμβάνων ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν τὴν ἕδραν τοῦ ἰσοβίου γραμματέως, ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ τὴν ἑπομένην προσλαλιάν· «Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, βαθέως μὲ συνεκίνησεν ἡ ὁμόφωνος γνώμη δι' ἧς μὲ ἀνεβιβάσατε εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἰσοβίου γραμματέως ἐν τῷ τμήματι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Τὴν ἐκλογὴν ταύτην περιεβάλετε διὰ τοσοῦτον φιλικοῦ χαρακτῆρος, ὥστε ἐπεθύμουν νὰ εὐχαριστήσω ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν χωριστά. Ἀπὸ μηνὸς μοὶ ἀπεκρύψατε ἐπιμόνως τὰς δυσχερείας τοῦ ἀξιώματος, δι' οὗ μὲ περιβάλλει σήμερον ἡ ὑμετέρα εὔνοια. Προσεπαθήσατε νὰ μὲ πείσητε ὅτι δὲν θὰ μοὶ ἐπέλιπεν ὁ χρόνος διὰ τὰς ἐν τῷ χημικῷ ἐργαστηρίῳ μου ἐργασίας. Δὲν σᾶς ἐγγυῶμαι ὅτι δὲν θὰ ἐπωφελοῦμαι συχνάκις τῆς ὑμετέρας ὑποσχέσεως. Ἀλλὰ θὰ προσπαθήσω νὰ ἀνήκω καὶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἐπὶ χρόνον πλειότερον ἢ ὅσον ζητεῖ παρ' ἐμοῦ ὁ εὔνους μοι συνάδελφος κ. Βερτράν. Τὸ λοιπὸν τοῦ βίου μου ἐπεθύμουν νὰ ἀφιερώσω, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ νὰ προκαλέσω ἐρεύνας καρποφόρους καὶ νὰ μορφώσω, χάριν μελετῶν, εἰς ἃς νομίζω ὅτι προσμειδιᾷ εὐρὺ μέλλον, σπουδαστὰς ἀξίους τῆς γαλλικῆς ἐπιστήμης, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ νὰ παρακολουθῶ μεθ' ἐνδελεχείας τὰς ἐργασίας, ἃς ὑποθάλπει καὶ ἐνθαρρύνει ἡ Ἀκαδημία. Ὅταν τις ἐννοῇ ἐξαντλουμένας τὰς δυνάμεις του, ἡ μόνη παρηγορία αὐτοῦ εἶνε νὰ αἰσθάνεται ὅτι δύναται νὰ συντρέξῃ τοὺς ἐρχομένους ὄπισθεν, ὅπως πράξωσί τι καλλίτερον, βαίνοντες πρὸς τοὺς εὐρεῖς ὁρίζοντας, οὓς ἡμεῖς μόλις διίδομεν».

—Ὁ ἔφορος τῆς ἐν Βασιλείᾳ πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης Λουδοβῖκος Σίβερ ἀνεκάλυψε ἀξιόλογον βιβλιογραφικὸν εὕρημα. Μέχρι τοῦδε τὸ ἀρχαιότατον δεῖγμα τῆς τυπογραφικῆς τέχνης, δι' οὗ ἐκυροῦτο ὁ Γουτεμβέργιος ὡς ἐφευρέτης τῆς τέχνης ταύτης, καὶ ὅπερ κατέχει ὁ Ἀμβρόσιος Φιρμῖνος Διδότος, ἀνήγετο εἰς τὸ ἔτος 1499, ἤδη δὲ ὁ ῥηθεὶς βιβλιοθηκάριος παρέχει εἰς τὴν δημοσιότητα εἴδησιν ἀρχαιοτέραν, ἀναγομένην εἰς τὸ ἔτος 1472. Εἶνε δὲ τοῦτο λατινικὴ ἐπιστολή, ἣν ὁ παρὰ τῇ Σορβώνῃ τότε βιβλιοφύλαξ Γουλ. Φισελὲ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ροβέρτον **Gaguin**, καὶ ἐν ᾗ ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας ῥητῶς ἀποδίδεται εἰς τὸν ἐκ Μαγεντίας πολίτην Ἰωάννην Βενεμοντᾶνον (**Benemontanus**) τουτέστιν αὐτὸν τὸν Γουτεμβέργιον κατὰ τὴν λατινικὴν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐκφοράν. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Φισελὲ εὑρίσκεται προτεταγμένη ἐν τῷ Ἐγχειριδίῳ Ὀρθογραφίας τοῦ **Gasparino de Bergamo**, ὅπερ ἐτυπώθη ἐν αὐτῇ τῇ Σορβώνῃ κατὰ τὸ ἔτος 1472.

— Ἡ κοινότης τῆς Γενούης ἠγόρασε τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ κατῴκει ὁ Χριστόφορος Κολόμβος μέχρι τοῦ 16ου ἔτους τῆς ἡλικίας του.

Κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα», ἡ μεταξὺ τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως συνομολογηθεῖσα καὶ ψηφισθεῖσα ὑπὸ τῶν βουλῶν ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν σύμβασις περὶ ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐν Δελφοῖς δὲν θέλει δημοσιευθῇ, διότι τὴν τύχην αὐτῆς ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις εἶχε συνδέσει πρὸς τὴν τῆς ἐμπορικῆς, ἀπορριφθείσης δ' ἐκείνης ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Γερουσίας, σκοπεῖ, κατὰ τὰ φαινόμενα, νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ καὶ ταύτην.

—Διὰ Β. Διατάγματος ἐνεκρίθη νὰ χορηγηθῇ εἰς τὸν κ. Κ. Σάθαν, ἡ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἀναγραφεῖσα συνδρομὴ ἐκ δρ. ἓξ χιλιάδων πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἐνετίας κατατεθειμένων ἐκθέσεων (**relazioni**) τῶν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἐνετῶν Ἀρχόντων.

— Ὁ ἐν Βερολίνῳ σπουδαστὴς τῆς φιλολογίας κ. Δ. Μοστράτος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἔλαβε τὸ πρῶτον γέρας ἐκ 300 μαρκῶν κατὰ τὸν τελευταῖον διαγωνισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου, διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ὑποβληθεῖσαν ἐπιστημονικὴν διατριβήν του.

— Λίαν εὐφήμως ἐκφράζεται ἡ βιενναία «Μουσικὴ Ἐπιθεώρησις» περὶ νεαρᾶς Ἑλληνίδος, τῆς ἐκ Προύσης Ἀθηνᾶς Καλλίου, ἥτις ἐσπούδασιν ἐπὶ πενταετίαν τὴν μουσικὴν ἐν τῷ Ὠδείῳ τῆς Βιέννης ὡς ὑπότροφος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζαππείου παρθεναγωγείου, δοῦσα δ' ἐσχάτως τὰς ἀπολυτηρίους αὐτῆς ἐξετάσεις, ἔλαβε δίπλωμα μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα, ἐξ οὗ μαρτυρεῖται ἡ τελεία καλλιτεχνικὴ ὡριμότης τῆς ἀποφοίτου, πρὸς τούτοις δ' ἐξῆλθεν ἀθλοφόρος τοῦ ἐτησίου διαγωνισμοῦ τοῦ καταστήματος, οὗ μόνον αἱ διπλωματοῦχοι μετέχουσιν. Ἡ δεσποινὶς Καλλίου θέλει διδάξει τὴν μουσικὴν ἐν τῷ Ζαππείῳ Παρθεναγωγείῳ, δαπάναις τοῦ ὁποίου ἐξεπαιδεύθη.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Α. Παπαβασιλείου *Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις* (Λόγος πρῶτος καὶ δεύτερος), πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις καὶ Ἑλληνικοῖς Σχολείοις μαθητῶν. Καὶ ἡ ἔκδοσις αὕτη τοῦ κ. Παπαβασιλείου κατηρτίσθη μετὰ πλείστης ἐπιμελείας βιβλίον διδακτικὸν καταλληλότατον διὰ τοὺς μαθητάς. Τὸ κείμενον, ληφθὲν ἐκ καλλίστης ἐκδόσεως, ἐπλουτίσθη καὶ διὰ πολλῶν ἑρμηνευτικῶν καὶ κριτικῶν σημειώσεων, χρησίμων εἴς τε τοὺς μαθητὰς καὶ τοὺς διδάσκοντας, πρὸς δὲ τούτοις διὰ γεωγραφικοῦ πίνακος τῶν χωρῶν, ἃς διῆλθον οἱ Μύριοι κατὰ τὴν τοῦ Ξενοφῶντος Ἀνάβασιν. Προσετέθη ὡσαύτως πίναξ χρονολογικὸς τῆς Ἀναβάσεως κατὰ τὸν Κόχ, ἐν ᾧ σημειοῦνται λεπτομερῶς πᾶσαι αἱ χρονολογίαι τῶν σταθμῶν, μαχῶν καὶ ἄλλων γεγονότων ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς περιλαλήτου ἐκστρατείας μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας. Ἐν τέλει δὲ προσηρτήθησαν καὶ δύο λιθογραφικοὶ πίνακες μετὰ 28 διαφόρων παραστάσεων, οἷον ὅπλων, πολεμικῶν ὀργάνων, πολεμιστῶν, τῆς παρατάξεως τῆς μάχης κτλ. ἅτινα πάντα λίαν συντελοῦσιν εἰς τὴν σαφεστέραν κατάληψιν τοῦ κειμένου.

Τὸ βιβλίον φιλοκάλως τετυπωμένον τιμᾶται δραχμῶν 2, εὑρίσκεται δὲ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ὁ ἐν Κερκύρᾳ καθηγητὴς κ. Σπυρ. Παπαγεώργιος ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν «Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθή-

Digitized by Google

κην», ἀρχόμενος νῦν πρῶτον ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως «Εἰσαγωγῆς εἰς τοὺς Προφήτας», ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων Εἰσαγωγῶν Γερμανῶν, Ἄγγλων, Γάλλων, καὶ ἄλλων θεολόγων. Τὸ σύγγραμμα συγκείμενον ἐκ 10 τυπογραφικῶν φύλλων περίπου, τιμᾶται δραχμῶν τεσσάρων.

— Ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ 13ον τεῦχος τοῦ **Corpus Juris Civilis** ὑπὸ τοῦ κ. Ἠλία Λιακοπούλου. Περιεχόμενα: Περὶ συμβιβασμῶν, περὶ ἀτίμων, (**qui notantur infamia**) κλπ. Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται 1 δρ.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀντώνιος Οἰκονόμου ὁ ἐψηφισμένος καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας» ὁ κ. Κ. Δ. Μυλωνᾶς ἐξέδωκε διοτριβήν, δι' ἧς ἐπικρίνει τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Οἰκονόμου ἐσχάτως ἐκδοθείσας δύο πραγματείας «Περὶ τῆς τέχνης τοῦ Μύρωνος καὶ περὶ τῆς πλαστικῆς παρ' Ἕλλησι», καὶ «Περὶ τῆς Εὐριπιδείου Ἀντιγόνης» γερμανιστὶ δημοσιευθείσης.

—Εἰς τεῦχος φιλοκάλως ἐκτετυπωμένον ἐξεδόθησαν «Ἐπιστολιμαῖαι παιδαγωγικαὶ διατριβαὶ» ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθανασίου Δ. Μπάτσα, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ Διδασκαλείου.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ ΤΡΙΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις*, εἰκὼν Ἐδμ. Κανόλδτ.— *Σαπφὼ* (δισέλιδος), εἰκὼν Ἅλμα Ταδέμα. — *Πενθεὺς καὶ Βακχίδες*, εἰκὼν Θ. Γλάϋρε. — *Ἠχὼ καὶ Νάρκισσος*, εἰκὼν Ἐδμ. Κανόλδτ. — *Εἰδύλλιον* (δισέλιδος), εἰκὼν Παύλου Μαρτέν. — *Ἔρως*, μαρμάρινον σύμπλεγμα Ροδ. Σβάϊνιτζ. — *Φαῦνος καὶ Σάτυρος*, σύμπλεγμα Ἐρρίκου Μοέλλερ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ περικαλύμματος ἐκτετυπωμένου διὰ κυανῆς βαφῆς, εἰκονίζεται ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, ὡς συνεπληρώθη ὑπὸ διασήμου Γερμανοῦ καλλιτέχνου.

Τὸ Δ' φυλλάδιον ἐκδίδεται προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 ½, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 ½.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον ἑνὸς ὁλοκλήρου μέρους, ἤτοι ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τὸ ἀντίτιμον 4 φυλλαδίων.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 31 Ἰουλίου

Μεγάλη πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν εἰς τὰ παρὰ τὴν Πεντέλην δάση καὶ μέχρι τῆς Πέμπτης διαρκέσασα κατέστρεψεν αὐτὰ ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως. Ἐντεῦθεν ἀπεστάλη ἀμέσως στρατιωτικὴ δύναμις μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἐργαλείων, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ πνέοντος ἀνέμου αἱ προσπάθειαι τῶν ἀνδρῶν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀναχαιτίσωσι τὸ πῦρ, ὅπερ μόλις τὴν Πέμπτην τέλος κατεστάλη. Αἱ ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς ζημίαι ὑπολογίζονται μέγισται.

— Ἡ ἀποσταλεῖσα Ἐπιτροπὴ πρὸς παραλαβὴν τοῦ ἀπὸ Ἀκράτας εἰς Αἴγιον τμήματος τῶν σιδηροδρόμων Πελοποννήσου, ἐνέκρινεν αὐτὸ ὡς κατεσκευασμένον συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαρχούσας συμφωνίας. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεχώρησεν ἐκ Κορίνθου τὴν 5 1/2 πρὸ μεσημβρίας, ἀφίκετο δ' εἰς Αἴγιον τὴν 11 π. μ., καὶ τοῦτο, διότι ἡ δοκιμὴ τῶν γεφυρῶν ἰδίως ἀπῄτησε πολὺν χρόνον, γενομένη διὰ δύο μεγάλων ἀτμομηχανῶν καὶ ἑνὸς φορτηγοῦ βαγονίου πεπληρωμένου σιδηρῶν ῥάβδων. Τὰ βάρη ταῦτα διῆλθον τρὶς διὰ τῶν γεφυρῶν, αἵτινες ἀπεδείχθησαν στερεώταται. Τὸ ἐπιθεωρηθὲν τμῆμα παραδίδεται εἰς κοινὴν χρῆσιν ἀπὸ τῆς ἐλευσομένης ἑβδομάδος.

— Διὰ Β. Διατάγματος ἐνεκρίθη τὸ διάγραμμα ῥυθμίσεως τοῦ χώρου τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεος διὰ δενδροφυτειῶν, δασώσεως τῶν πέριξ λόφων κλπ. ἐν ᾧ ἀνεγερθήσεται τὸ σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων δαπάναις τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φιλοπάτριδος ὁμογενοῦς κ. Ἀβέρωφ. Ἐπίσης ἐνεκρίθη τὸ διάγραμμα ῥυμοτομίας κατ' ἐπέκτασιν τοῦ 6' τμήματος τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τὰς θέσεις Κυψέλης καὶ Πατησίων.

— Κατ' ἐπισήμους πίνακας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἡ μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν κίνησις τοῦ Γενικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1886 διά τε τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ὁμοῦ ἀνῆλθεν ἐν ὅλῳ εἰς δραχ. 103,739,905, τῆς εἰσαγωγῆς συμποσουμένης εἰς δραχ. 57,778,656, τῆς δ' ἐξαγωγῆς ἀνελθούσης εἰς δραχ. 45,961, 249.

— Τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἅπαντες οἱ μαθηταὶ τῆς σχολῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ κ. Δημοπούλου μετὰ τῶν καθηγητῶν κκ. Μαυροκορδάτου καὶ Ἰωάννου καὶ τῶν ἀνθυπιλάρχων κκ. Καναβατσόγλου καὶ Μάνου ἀναχωροῦσιν, ὅπως συνεχίσωσι τὰς ἐπὶ τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς μελέτας των ἀπὸ Ζυγοῦ μέχρις Ἄρτης. Καὶ οἱ μὲν ἀνήκοντες εἰς τὸ ἱππικὸν θέλουσι μεταβῇ διὰ ξηρᾶς, οἱ δὲ εἰς τὸ πεζικὸν διὰ θαλάσσης. Ἡ συνάντησις πάντων θέλει γείνει εἰς Καλαμπάκαν.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ ὑποστράτηγος Μιχαὴλ Σοφιανός. Ὁ Σοφιανὸς ἦτο ἐκ τῶν πρώτων μαθητῶν τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, ἐξ ἧς ἐξῆλθεν ἐν ἔτει 1831 ὡς ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρα ἔτη εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Ἀξιωματικὸς εὐμαθὴς καὶ εὐφυής, ἐχρημάτισεν ἐπὶ μακρὸν διάστημα χρόνου καθηγητὴς τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν καὶ τῆς ὀχυρωτικῆς ἐν τῇ στρατιωτικῇ σχολῇ τῶν Εὐελπίδων, εἶνε δ' ὁ πρῶτος συγγράψας ὁλόκληρον σειρὰν τῶν διδασκομένων ἐν αὐτῇ μαθηματικῶν.

— Ἀπεβίωσεν ὡσαύτως ὁ διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων Ἐπαμεινώνδας Λουριώτης, διατελέσας κατὰ καιροὺς ἀνώτατος δικαστικὸς λειτουργός, νομάρχης, πέρυσι δὲ μετασχὼν τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Βάλβην διαβατικοῦ ὑπουργείου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Ρ. Βάρι. Παρεδόθη ἀσφαλῶς ἡ ἐπιστολή, καὶ ἀπεστάλησαν τὰ δύο φύλλα τῷ κ. Α. Γ. — κ. Α. Ν. Δ. Βῶλον. Κατὰ τὸν νέον αὐτοῦ ὀργανισμὸν τὸν ψηφισθέντα ἐν τῇ τελευταίᾳ συνόδῳ τῆς Βουλῆς τὸ σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν διῃρέθη εἰς τρεῖς εἰδικὰς σχολάς, α') τὴν τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, β') τὴν τῶν μηχανουργῶν καὶ γ') τὴν τῶν γεωμετρῶν καὶ ἐργοδηγῶν. Ἡ φοίτησις εἰς μὲν τὰς δύο πρώτας εἶνε τετραετής, εἰς δὲ τὴν τρίτην διετής. Καὶ εἰς ἐκείνας μὲν κατατάσσονται οἱ ἀπὸ τοῦ προτύπου Λυκείου ἀποφοιτῶντες μαθηταὶ μετὰ προηγουμένην ἐν τῷ

Digitized by Google

σχολείῳ τῶν βιομηχάνων τεχνῶν δοκιμασίαν εἰς τὰ τεχνικὰ μαθήματα καὶ τὰς σχεδιάσεις. Κατατάσσονται ἐπίσης καὶ οἱ φέροντες ἀπολυτήριον γυμνασίου τοῦ Κράτους, ἀφοῦ πρῶτον ὑποστῶσιν δοκιμασίαν ἐν τῷ λυκείῳ εἰς ὅσα μαθήματα δὲν ἠκροάσθησαν, καὶ ἐν τῷ σχολείῳ τῶν βιομηχάνων τεχνῶν εἰς τὰ τεχνικὰ μαθήματα καὶ τὰς σχεδιάσεις. Ἐν τῇ σχολῇ τῶν γεωμετρῶν καὶ ἐργοδηγῶν κατατάσσονται οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐκ τῆς πέμπτης τάξεως τοῦ προτύπου λυκείου, ἢ οἱ μὴ δυνάμενοι ἐκ τῶν ἐν ταῖς εἰδικαῖς σχολαῖς ἐγγεγραμμένων νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀνώτερα μαθήματα. Κατατάσσονται ἐπίσης καὶ οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐκ τῆς δευτέρας τάξεως γυμνασίου τοῦ Κράτους, ἀφοῦ ὑποστῶσι δοκιμασίαν ἐν τῷ λυκείῳ εἰς ὅσα μαθήματα δὲν ἠκροάσθησαν. Αἱ ἐγγραφαὶ τῶν μαθητῶν ἐνεργοῦνται ἐντὸς δεκαημέρου πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἀρχομένων τῇ 10 Σεπτεμβρίου. — **** Δημοσιεύεται εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον. — κ. Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν. Ἐλήφθησαν. Τὸ σῶμα τῆς Ἱστορίας τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας Τὴν σειρὰν τοῦ 1879 ἀπεστείλαμεν συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ σημειώσει. Ἐπειδὴ οἱ τόμοι πωλοῦνται ἄνευ δελτίων πρὸς δραχ. 5, ὀφείλετε ἔτι τὸ ἀντίτιμον τῶν δελτίων, δραχ. 5,20, τὰς ὁποίας εὐαρεστήθητε νὰ ἀποστείλητε. — κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Τὰ τεύχη τοῦ «Φαύστου» θέλουσιν ἀποσταλῆ ὅλα ὁμοῦ εἰς δέμα στερεόν, ἵνα μὴ φθαρῶσι στελλόμενα χωριστὰ κατὰ τὴν διὰ τοῦ ταχυδρομείου μεταβίβασιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας. — κ. Μ. V. Blancey. Εἶνε ἡ πρώτη ἔκδοσις τοῦ βιβλίου. Ἐὰν ἐπιθυμῆτε, προθύμως θέλομεν σᾶς πέμψει ἀντίτυπον. — κ. Μ. Π. Α. Οὐδὲν γινώσκομεν τοιοῦτον. — κ. Κ. Μ. Χανία. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν προθυμίαν. Παρακαλοῦμεν δὲ ὡς τάχιον. — *Ἀθλοθέτῃ*. Διὰ πολλοὺς λόγους μᾶς εἶνε ἀδύνατον νὰ δεχθῶμεν. — *Ἰατρῷ*. Ὁ Βολταῖρος εἶπε· «Ἀρκεῖ πολλάκις λυσσῶν ὑπουργὸς νὰ δαγκάσῃ ἕτερον ἐπίσης λυσσαλέον ὑπουργὸν ἄλλου κράτους, ἵνα ἡ λύσσα μεταδοθῇ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου εἰς τετρακοσίας ἢ πεντακοσίας χιλιάδας ἀνθρώπων». — κκ. Λ. Κ. Πάτρας καὶ Γ. Κ. Κ. Αἴγιον. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ι. Ε. Σκόπελον. Ἡ συνδρομὴ ἐλήφθη παρὰ τοῦ κ. Σ. Μ. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — *Νεοσυλλέκτῳ*. Ὡς ἱστορικὴ σελὶς τὸ πρᾶγμα ἔχει τὴν ἀξίαν του, ἀλλὰ τὸ ἀπαίσιον γεγονὸς τῆς παρασπονδίας ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐπέδρασε πολὺ εἰς τὴν ἀπόφασίν μας. Εἰς περιοδικόν, ἔχον ἐλευθέραν τὴν ἐκλογὴν τῆς ὕλης του, δὲν μᾶς φαίνεται ἐπιτετραμμένον νὰ παρουσιάζῃ ἐκ τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας τὰ μᾶλλον ζοφερὰ μέρη. Ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τὸ ὕφος χρῄζει διορθώσεως. Ἀλλ' εὐχαρίστως ἠθέλομεν ἰδεῖ τὸ ὅλον ἔργον, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ κρίνωμεν ἀσφαλέστερον.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

30 Ἰουλίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	127.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	430.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	507.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	449.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	222.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	92.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		475.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,165.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	127 ½
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	63 ½
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	191.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	111.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	103.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	30.25
	3μην.	30.05
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	120 ½
»	3μην.	119 ½

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	24.—
Λίρα ὀθωμανικὴ	27.15

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4........ Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα..... » 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα........ » 1.—
ΚΑΛΛΑΝΘΙΝΗ, διήγημα........ » 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα........ » 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις » 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις........ » 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος........ » 1.—

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται δρ. 4.25.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δρ. 4.50.
ΚΥΨΕΛΙΔΑΙ, Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 5.
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5.50.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ.»

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ 2.

Τιμῶνται δραχμῶν 5.—

Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενα δραχ. 5,50.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1014

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 554.—9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 606

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ (Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις), ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ, κωμῳδία Εὐγενίου Λαμπές. Μετάφρ. Ν. Γ. Πολίτου.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ.

ΕΚΛΕΙΨΙΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Ο ΕΡΩΣ, ποίημα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Η ΑΝΑΚΟΜΙΔΗ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΕΥΑΓ. ΖΑΠΠΑ

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀφίκετο ἐνταῦθα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ κ. Ἀπ. Ἀθ. Ζάππας, κομίζων τὰ λείψανα τῶν τεσσάρων ἀδελφῶν Ζάππα, τοῦ Εὐαγγέλου, Ἀναστασίου, Σπυρίδωνος καὶ Ἀθανασίου Ζάππα. Καὶ τὰ μὲν ὀστᾶ αὐτῶν ἀπεστάλησαν ἀμέσως εἰς Κέρκυραν, ὅπως ἐκεῖθεν μετενεχθῶσι καὶ ταφῶσιν εἰς τὴν ἐν Ἠπείρῳ γενέθλιον κώμην τῶν Ζαππαίων Λάμποβον, τὸ δὲ κρανίον τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Εὐαγγέλη Ζάππα, ἐντὸς ἀργυρᾶς λάρνακος ἐγκεκλεισμένον, παρεδόθη εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ὑπὸ τοῦ κομιστοῦ τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης καὶ κατετέθη προσωρινῶς ἐν τῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως. Τὴν Τρίτην ἐγένετο ἐπισήμως ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων ἡ παραλαβὴ τοῦ σεπτοῦ λειψάνου. Ὁ πρόεδρος αὐτῆς καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Στ. Δραγούμης, κατελθὼν εἰς Πειραιᾶ μετὰ τοῦ κ. Ἀπ. Ζάππα, παρέλαβε τὴν ἀργυρᾶν λάρνακα, ἥτις κεκαλυμμένη διὰ τῆς ἐθνικῆς σημαίας καὶ ὑπὸ τιμητικὴν συνοδείαν ἀποσπάσματος ἀνδρῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἀνεβιβάσθη εἰς Ἀθήνας. Ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ ἀνέμενον τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἱκανὸς κόσμος. Ἡ λάρναξ μετεκομίσθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Μητροπόλεως, ὅπου παρουσίᾳ τοῦ πρωθυπουργοῦ, τῶν ὑπουργῶν, πολλῶν τῶν ἐν τέλει καὶ ἱκανῶν πολιτῶν, ὁ Σ. Μητροπολίτης ἐτέλεσεν μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου ἱερουργίαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀοιδίμου Ζάππα. Μεθ' ὃ ἡ λάρναξ, περικλεισθεῖσα πάλιν ἐντὸς τοῦ κιβωτίου δι' οὗ ἐκομίσθη μέχρι Πειραιῶς, κατετέθη προσωρινῶς παρὰ τὴν τρίσεπτον σορὸν Γρηγορίου τοῦ Ε', μέχρις οὗ, ἀποπερατουμένου τοῦ Ζαππείου μεγάρου, μετενεχθῇ καὶ κατατεθῇ ἐν αὐτῷ μετὰ τῆς δεούσης πομπῆς.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ Η' τόμου τῆς *Ἐφημερίδος τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν* (**The Journal of Hellenic Studies**), μετὰ παραρτήματος εἰς μέγα σχῆμα περιέχοντος εἰκόνας ἀρχαίων μνημείων. Αἱ ἐν τῷ τεύχει τούτῳ τῆς ὑπὸ τῆς ἐν Λονδίνῳ εταιρίας πρὸς προαγωγὴν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐκδιδομένης ἐφημερίδος περιεχόμεναι διατριβαί εἰσιν αἱ ἑπόμεναι: Περί τινος ῥυτοῦ ἐν σχήματι Σφιγγὸς ὑπὸ **A. S. Murray**. — Νομισματικὸν ὑπόμνημα εἰς Παυσανίαν. Μέρος Γ'. ὑπὸ **F. Imhoof Blumer** καὶ **P. Gardner**. — Περὶ τῶν ἐν Καρίᾳ ἀνασκαφῶν ὑπὸ **W. R. Paton**. — Περὶ τῆς πόλεως Ἰασοῦ ὑπὸ **E. L. Hicks**. — Περὶ δύο ἀγγείων ἐκ Ναυκράτεως ὑπὸ **E. A. Gardner**. — Περὶ τῆς ἐν Ἰλιάδ. Σ. περιγραφῆς δίκης ὑπὸ **Walter Leaf**. — Περί τινων ἀρτίως ἀνακαλυφθέντων ἀρχαϊκῶν ἀγαλμάτων (περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν ἀνακαλυφθέντων καὶ περὶ τοῦ ἀρχαϊκοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ εὑρεθέντος παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος) ὑπὸ **E. A. Gardner**. — Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ὁμηρικοῦ ταλάντου, ὑπὸ **W. Ridgeway**. — Οἱ Λομβαρδοὶ καὶ οἱ Βενετοὶ ἐν Εὐβοίᾳ 1303—1340 ὑπὸ **J. B. Bury**. — Περί τινος ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν Βοιαῖς τῆς Λακωνικῆς ὑπὸ **E. A. Gardner**. — Σημειώσεις περιηγήσεως εἰς Μικρὰν Ἀσίαν ὑπὸ **A. H. Smith**. — Περί τινων ἀγγείων ἐχόντων ἀπεικονίσεις τῆς κρίσεως τοῦ Πάριδος. — Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνασκαφῶν, τῶν γενομένων τῷ 1886—1887. — Βιβλιογραφία.

— Ἐσχάτως ἐν Κωνσταντινουπόλει κατεσχέθη, ἀπαγορευθείσης συνάμα τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ καθ' ἅπαν τὸ ὀθωμανικὸν κράτος, βιβλίον πολλοῦ λόγου ἄξιον. Τὸ βιβλίον ἐπιγράφεται **Le mal d' Orient**, συγγραφεὺς δ' αὐτοῦ φέρεται, ψευδωνύμως κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ Κεσνὶν βέης, ὅστις ἐμελέτησεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν Ἀνατολήν, παρέχει δὲ ζωηρὰν εἰκόνα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Ὁμιλῶν περὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ Κεσνὶν βέης ἐξαίρει τὸ ἐπιχειρηματικὸν αὐτῶν πνεῦμα, τὴν δραστηριότητα, τὴν ἀγχίνοιαν, τὴν φιλοπατρίαν. Ὁ Ἕλλην, λέγει, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὁμιλεῖ μετ' ἰδιαζούσης ὑπερηφανείας περὶ τῆς πατρίδος του, εὐτύχημα δ' αὐτοῦ θεωρεῖ ἂν συνηθῇ νὰ πλουτίσῃ, ὅπως ἀφιερώσῃ μέρος τῆς περιουσίας του εἰς ἐθνικόν τι ἔργον. Ὁ συγγραφεὺς ἐπαινεῖ καὶ τὴν ἀρχαιοπρεπῆ καλλονὴν τῶν Ἑλληνίδων ὡς καὶ τὴν ἁγνότητα τῶν ἠθῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καταλήγει δὲ προφητεύων βραχὺ τὸ τέλος τῶν Τούρκων καὶ ἀπαριθμῶν τοὺς τίτλους τῶν δικαιωμάτων τῶν διαφόρων ἀνατολικῶν λαῶν εἰς τὴν κληρονομίαν *τοῦ ἀσθενοῦς*. Εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀπονέμει θέσιν πρωτεύουσαν.

— Ὑπερεβδομηκοντούτης ἀπέθανεν ἐν Λονδίνῳ ὁ **Henry Maihew**, εἷς τῶν ἱδρυτῶν καὶ πρῶτος συντάκτης τῆς δημοτικωτάτης ἐν Ἀγγλίᾳ σατυρικῆς ἐφημερίδος **Punch**.

— Ἡ ἰταλικὴ πόλις Γένουα θὰ ἑορτάσῃ μεγαλοπρεπέστατα ἐν ἔτει 1892 τὴν τετρακοσιετηρίδα τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τοῦ Γενουηνσίου Κολόμβου. Ἡ πρὸς διοργάνωσιν τῆς ἑορτῆς συστᾶσα ἐπιτροπὴ ἠγόρασε τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ μέγας θαλασσοπόρος, καὶ ἣν θὰ καταστήσῃ μουσεῖον τοῦ Κολόμβου, περισυλλέγουσα πᾶν τὸ σχέσιν ἔχον πρὸς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Πάντα τὰ ἀμερικανικὰ κράτη θὰ προσκληθῶσι νὰ μετάσχωσι τῆς ἑορτῆς.

— Ὁ πρεσβύτερος τῶν ἐν τῇ γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ παρακαθημένων εἶναι ὁ βαρῶνος **de Viel Castel**, ἄγων τὸ 87ον ἔτος τῆς ἡλικίας του· μετ' αὐτὸν ἔρχονται ὁ **Cuvillier Fleury** (85 ἐτῶν) καὶ ὁ Λεσσὲψ (82). Οἱ δύο νεώτεροι ἀκαδημαϊκοὶ εἶνε ὁ ποιητὴς Σουλλῦ Προυδώμ, ἄγων τὸ 48ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ ὁ Φραγκῖσκος Κοππέ, ἄγων τὸ 45ον. 5 ἀκαδημαϊκοὶ εἶνε ὀγδοηκοντούτεις, ἄγοντες ἡλικίαν 87 — 80 ἐτῶν, 8 ἑβδομηκοντούτεις, ἄγοντες ἡλικίαν 78 — 71, 6 ἑξηκοντούτεις, ἄγοντες ἡλικίαν 69 — 61 ἐτῶν, 8 πεντηκοντούτεις, ἄγοντες ἡλικίαν 59 — 52 καὶ τέλος 2 τεσσαρακοντούτεις, ἄγοντες ἡλικίαν 48 — 45 ἐτῶν. Ἐν ὅλῳ ἡ ἡλικία τῶν σήμερον ζώντων *ἀθανάτων* συμποσοῦται εἰς 2637 ἔτη, ἤτοι 26 ½ αἰῶνας περίπου. Ἐκ τῶν σημερινῶν ἀκαδημαϊκῶν 9 εἰσὶ φιλόλογοι, 7 δραματοποιοί, 4 ἱστοριογράφοι, 3 ποιηταί, 3 δημοσιογράφοι, 2 φιλόσοφοι, 1 μαθηματικός, 1 φυσιολόγος, 2 δικηγόροι, 1 οἰκονομολόγος, 1 τομεὺς ἰσθμῶν, 4 γερουσιασταί, 1 βουλευτής, καὶ 1 ἐπίσκοπος. Εἷς μόνος ἀκαδημαϊκός, ὁ ἱστοριογράφος Δουρουΐ,

Digitized by Google

εἶνε μέλος τριῶν τάξεων τοῦ ἐκ πέντε ἀκαδημιῶν ἀποτελουμένου γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου.

—Ἡ τηλεφωνικὴ συγκοινωνία ἀνεπτύχθη τεραστίως ἐν Βερολίνῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1881, ὅτε ἐτέθη εἰς χρῆσιν ἡ πρώτη τηλεφωνικὴ γραμμή. Οἱ συνδρομηταὶ τῆς ἑταιρίας ἀνήρχοντο τότε εἰς 200 μόνον, νῦν δὲ οἱ ὑπάλληλοι αὐτῆς ἐγκαθιστῶσιν ἡμερησίως 90,000 συγκοινωνίας. Τὸ Βερολῖνον συγκοινωνεῖ νῦν τηλεφωνικῶς μετὰ τοῦ Ἀννοβέρου, τοῦ Ἀμβούργου καὶ τοῦ Δάντζιγ.

—Ἐν Βερολίνῳ καὶ Βιέννῃ ὁ τύπος ἤρξατο ζητῶν τὴν ἀνοικοδόμησιν θεάτρων εἰδικῶν διὰ τὸν λαόν, διότι τὰ ὑπάρχοντα σήμερον δὲν εἶνε προσιτὰ εἰς αὐτὸν ἕνεκα τῶν ὑψηλῶν τιμῶν τῆς εἰσόδου. Τὸ ἐσχάτως, δαπάναις τοῦ κράτους ἀνοικοδομηθὲν ἐν Βιέννῃ μεγαλοπρεπὲς θέατρον τοῦ **Burgtheater** μόνον εἰς βαλάντια πλουσίων εἶνε προσιτόν. Ἐν Βερολίνῳ ἤδη ἀπεφασίσθη ἡ ἀνέγερσις δύο θεάτρων χάριν τοῦ λαοῦ καὶ ἑτέρου διεθνοῦς ἔχοντος χαρακτῆρα.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον *Γερμανὶς Σαπφὼ* ὁ Ἀδόλφος **Kahut** ἐξέδοτο βιογραφίαν τῆς ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου ἀκμασάσης ποιητρίας Ἄννης **Karschin**, ἥτις διεκρίθη κυρίως διὰ τὰ πατριωτικὰ καὶ πολεμικὰ αὐτῆς ᾄσματα. Ἡ **Karschin** ἦτο στενῶς συνδεδεμένη μετὰ τοῦ Λέσσιγκ καὶ τοῦ Κλοπστώκ.

— Ἡ τεραστία τῆς καθημερινῆς δημοσιογραφίας ἀνάπτυξις προεκάλεσε τὴν γένεσιν νέου καὶ περιέργου ἐπιτηδεύματος, τοῦ τῶν *Ἄργων* τοῦ τύπου. Ἀπὸ πολλοῦ συνεστάθησαν γραφεῖα Ἄργων ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐν Παρισίοις, πρὸ μικροῦ δ' ἱδρύθη ὅμοιον τοιοῦτο καὶ ἐν Βερολίνῳ. Οἱ Ἄργοι ἔχουσι συνδρομητὰς καὶ διὰ λογαριασμὸν τούτων ἀναδέχονται νὰ ἀναγινώσκωσιν ἐπὶ μισθῷ ὅλας τὰς ἐφημερίδας τοῦ κόσμου, σημειοῦντες ἐπιμελῶς πᾶν ὅ τι ἐν αὐταῖς ἀναφέρεται περὶ τοῦ συνδρομητοῦ, καὶ καθιστῶντες τοῦτο γνωστὸν αὐτῷ. Οἱ πολιτευόμενοι, οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ μανθάνωσι πάσας τὰς γνώμας περὶ τῆς πολιτικῆς των πορείας, οἱ συγγραφεῖς οἱ θέλοντες νὰ γινώσκωσι τὰς κρίσεις τῆς δημοσιογραφίας περὶ τῶν ἔργων των, αἱ διάσημοι ἀοιδοὶ αἱ ποθοῦσαι νὰ ἀναγινώσκωσιν πάντα τὰ ἐγκώμια περὶ τῆς φωνῆς των κ.λ.π. κ.λ.π. ἐγγράφονται συνδρομηταὶ εἰς ἓν γραφεῖον τοῦ Ἄργου καὶ εἶνε βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ διαφύγῃ αὐτοὺς οὐδὲ μόριον τοῦ καπνοῦ τῶν θυμιαμάτων, ἅτινα καίει πρὸ αὐτῶν ἡ δημοσιογραφία. Τὰ ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν διαφόρων κρατῶν γραφεῖα τοῦ Ἄργου τοῦ τύπου εὑρίσκονται, ὡς εἰκός, εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς ἄλληλα, κοινῶς συνεργαζόμενα.

— Πρὸ τῆς Βαλεντίας τῆς Ἱσπανίας, ἁλιεῖς ἀνέσυρον ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης μεγαλοπρεπῆ ῥωμαϊκὸν ἀμφορέα, καθ' ὅλα ἀνέπαφον. Οἱ ἀρχαιολογοῦντες ὑποθέτουσιν, ὅτι ἀνῆκεν εἰς πλοῖον ῥωμαϊκόν, ἐκ τῶν βυθισθέντων κατὰ τὴν πρὸς τοὺς Καρχηδονίους ναυμαχίαν τῶν Ρωμαίων, τὴν ἐν ἔτει 215 π. Χ. γενομένην, ἔναντι τῶν ἀκτῶν τῆς Βαλεντίας.

— Τῇ 26ῃ λήξαντος συνῆλθεν ἐν Μονάχῳ τὸ διεθνὲς συνέδριον τῶν «βολαπουκιστῶν». Αἱ συζητήσεις διήρκεσαν τρεῖς ἡμέρας, περιωρίσθησαν δὲ εἰς τὴν παγκόσμιον γλῶσσαν καὶ τὰ πρὸς διάδοσιν αὐτῆς μέσα.

— Ὁ Βέρδης ἐγείρει ἰδίᾳ δαπάνῃ πτωχοκομεῖον ἐν Ἁγ. Ἀγάθῃ πλησίον τοῦ Βουσσέτου. Τὰ ἐγκαίνια τοῦ φιλανθρωποῦ τούτου καταστήματος, οὗ τὴν ἐσαεὶ συντήρησιν ἐξησφάλισεν ὁ περίδοξος μελοποιός, γενήσονται τῇ 9ῃ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου, 74ῃ ἐπετείῳ τῶν γενεθλίων αὐτοῦ.

—Ἡ ἐπιστημονικὴ περιήγησις εἰς Μεσοποταμίαν, ἡ προκληθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ Μουσείου τοῦ Βερολίνου, πρὸς ἀρχαιολογικὰς μελέτας καὶ ἀγορὰν ἀρχαιοτήτων, ἀφίκετο ἤδη εἰς Ἰλὲ ἢ Βαβὲλ παρὰ τῷ Εὐφράτῃ.

Τὴν προχθὲς Παρασκευὴν ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου, ὁλικὴ μὲν διὰ τὴν Β. Γερμανίαν καὶ τὴν Ῥωσσίαν, μερικὴ δὲ ἐν ἄλλαις χώραις καὶ παρ' ἡμῖν. Ἡ ἔκλειψις συνέβη ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ὑψώθη ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα ἦτο ἤδη κεκαλυμμένος ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ δίσκου τῆς σελήνης. Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς μεγίστης φάσεως, ἥτις συνέπιπτε πρὸς τὴν 5,29',39' π. μ. ἐν Ἀθήναις, εἶχον καλυφθῇ τὰ 2]3 τῆς ἡλιακῆς διαμέτρου περίπου. Τὴν 6,21',32'' ἔληξεν ἡ ἔκλειψις.

— Ἐν ταῖς ἐν Μαντινείᾳ ὑπὸ τῆς γαλλικῆς σχολῆς ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνεκαλύφθησαν προχθὲς τρία μεγάλα ἀνάγλυφα ἐκ ζωοφόρου, ἔργα καλῆς τέχνης καὶ καλῶς διατηρούμενα, ἐφ' ὧν εἰκονίζονται Σάτυρος αὐλῶν, Μοῦσαι καὶ Ἀπόλλων. Τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα δυνατὸν νὰ προέρχωνται ἐκ τοῦ ἐκεῖ ὑπάρχοντος τὸ πάλαι διττοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς Λητοῦς μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, ὧν ὑπῆρχον καὶ ἀγάλματα ὑπὸ τοῦ Πραξιτέλους ποιηθέντα.

— Οἱ καθηγηταί, οἱ χρηματίσαντες μαθηταὶ τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ κ. Στ. Κουμανούδη, φόρον τιμὴν ἀποτίνοντες εἰς τὴν πολυχρόνιον καὶ καρποφόρον αὐτοῦ διδασκαλίαν, παρήγγειλαν τὴν προτομήν του εἰς τὸν παρ' ἡμῖν γλύπτην κ. Ι. Βιτσάρην, ὅπως προσφέρωσιν αὐτῷ ταύτην. Ὁ καλλιτέχνης ἔπλασε τὸ ἔργον του ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, οἱ ἰδόντες δ' αὐτὸ ἐπαινοῦσι τὴν ἄκραν ὁμοιότητα καὶ τὸ σεμνὸν καὶ ἐπιβάλλον τῆς ἐκφράσεως. Ἡ προτομή, ἀντὶ τῆς συνήθους τετραγώνου βάσεως, στηρίζεται, κατὰ προσφυᾶ ἰδέαν, ἐπὶ βάθρου ἀποτελουμένου ἐκ τόμων ὀγκωδῶν βιβλίων.

— Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν τόμος εἰς ἑλληνικὴν καὶ γαλλικὴν γλῶσσαν ἐκ τριακοσίων περίπου σελίδων εἰς σχῆμα τέταρτον, περιέχον πίνακας ἀναλυτικοὺς τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν, ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1886. Ἡ κίνησις τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν, κατὰ τὸ μνησθὲν χρονικὸν διάστημα, ἀνέρχεται διά τε τὴν ἐξαγωγὴν καὶ τὴν εἰσαγωγὴν ἐν ὅλῳ εἰς 103,739,905 φρ. Καὶ ἡ εἰσαγωγὴ μὲν ἀνῆλθεν εἰς 57,778,656 φρ. ἡ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 45,961,249. Ἡ κίνησις τοῦ εἰδικοῦ ἐμπορίου, κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα, ἀνῆλθεν ἐν ὅλῳ εἰς 93,981,766, ἐξ ὧν φρ. 49,671,023 ἀντιπροσωπεύουσι τὴν εἰσαγωγήν, 45,961,743 δὲ τὴν ἐξαγωγήν.

— Ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργὸς κ. Μανέτας δι' ἐγγράφου αὐτοῦ ἀνέθηκεν εἰς τοὺς κ.κ. Ι. Σουλτάνην. πρόεδρον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου, Δ. Σεμιτέλον καὶ Ν.Δαμαλᾶν καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου, Ε. Σανόπουλον, νομικὸν σύμβουλον, Μ. Λάππαν καὶ Κ. Φρειδερῖκον, τμηματάρχας ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, ὅπως προκειμένου περὶ διαρρυθμίσεως τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ κανονισμοῦ αὐτῆς, ὑποβάλωσιν αὐτῷ τὰς γνώμας των περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων, ὥστε ἡ σχολὴ νὰ λειτουργῇ συμφωνότερον πρὸς τὴν ἔφεσιν τοῦ ἀοιδίμου διαθέτου.

— Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πινακωτῶν καὶ τοῦ οἰκοπέδου Τοσίτζα ἤρξατο ἀναγειρόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Ἑρρίκου Σλῆμαν κτίριον, εἰς ὅ, κατὰ τὰ συμφωνηθέντα ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου μετὰ τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως, ἅμα ὡς περατωθῇ, θὰ μετενεχθῇ ἡ γερμανικὴ σχολή. Ἡ δαπάνη τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, οὗ τὸ σχέδιον ἐξεπόνησε κατ' ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ῥυθμὸν ὁ ἀρχιτέκτων κ. Τσίλλερ, θὰ ἀνέλθῃ εἰς 250,000 φράγκων.

— Ὑπὸ τοῦ ἐν Ἑρμουπόλει συνεργάτου ἡμῶν κ. Ι. Φουστάνου ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις βιβλίου ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἁρμονία καὶ Μελῳδία, ἤτοι μουσικαὶ μελέται μετὰ τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως διαφόρων μελοδραμάτων».

— Ἐξεδόθη τοῦ περιοδικοῦ «Μηχανικῆς Ἐπιθεωρήσεως» τὸ γ' τεῦχος περιέχον τὰ ἑξῆς : Τομὴ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ὑπο Ε. Κελενέκ, ἀρχιμηχανικοῦ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς. — Ὀλίγα τινὰ περὶ συντηρήσεως καὶ στρώσεως τῶν ὁδῶν ὑπὸ Ν. Παντζίρη, νομομηχανικοῦ. — Μελέτη περὶ τῆς ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῶν νεωτέρων κτιρίων τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Ι. Μπών. — Περὶ ταχυμέτρου καὶ ταχυμετρίας ὑπὸ Μ. Μητσάκη, ἐργοδηγοῦ.—Τοῦ τεύχους τούτου προτάσσεται καὶ Ἀγγελία περὶ δημοσιεύσεως «Πρακτικοῦ ἐγχειριδίου γεφυροποιΐας», ἐκδιδομένου ὑπὸ τῶν κ.κ. Α. Βλάσση, ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοσίων ἔργων, καὶ Η. Ι. Ἀγγελοπούλου μηχανικοῦ.

— Ἐξεδόθη τὸ 27ον τεῦχος τῆς ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου τοῦ κ. Κ. Μπὲκ δημοσιευομένης «Ἱστορίας» τοῦ καθηγητοῦ κ. Σπυρ. Λάμπρου. Αἱ ἐν τῷ κειμένῳ περιεχόμεναι εἰκόνες εἰσί· Πλάτων, εἰδώλιον ἐκ Τανάγρας, κεφαλὴ τοῦ Ἔρωτος τοῦ Πραξιτέλους, Φίλιππος, νόμισμα τοῦ Φιλίππου καὶ χρυσοῦν νόμισμα τῶν Φιλίππων· αἱ ὁλοσέλιδοι δὲ Δημοσθένης καὶ Αὔγουστος.

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας*.

— Ἐξεδόθη ὡσαύτως τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουλίου τῆς *Ἑλληνικῆς Γεωργίας*, περιέχον τὰ ἑξῆς·— Νόμος ἀρτίως ψηφισθεὶς περὶ γεωργικῶν σχολείων — Περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν ὀπωρῶν (μετάφρασις) — Τὸ χρῶμα τῶν οἴνων (μετάφρασις). — Περὶ τοῦ περονοσπόρου τῆς ἀμπέλου (συνέχεια).

Digitized by Google

—Ἐγκέντρισις ἐπὶ τῆς ῥίζης τῶν μηλεῶν καὶ τῶν ἀπιδεῶν (μετάφρασις)—Οἶνοι σταφιδῖται (συνέχεια καὶ τέλος).—Περὶ βοιχμηρίας (συνέχεια).—Ἑλληνικοὶ οἶνοι ἐν Γερμανίᾳ.—Διάφορα.

— Ἐπίσης ἐξεδόθη τὸ 8ον τεῦχος (Αὐγούστου) τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Βρατσάνου, τῇ συνεργασίᾳ καὶ ἄλλων παιδαγωγῶν, ἐκδιδομένου περιοδικοῦ *Παιδαγωγικοῦ Σχολείου*.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀρχαιότητες καὶ συγγραφαὶ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας, συλλεγεῖσαι κατὰ τὸ ἔτος 1885 ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ παραρτήματος τοῦ ΙΖ' τόμου τοῦ Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου. Ἐν Κωσταντινουπόλει. 1886).

Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως. Μέρος Α', περιλαμβάνον ἐπιστολὰς λογίων ἀνδρῶν τῆς ις' καὶ ιζ', ἑκατονταετηρίδος. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ΙΖ' τόμου τοῦ Ἑλλ. Φ. Συλλόγου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1886).

Ἔκθεσις παλαιογραφικῶν καὶ φιλολογικῶν ἐρευνῶν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ΙΖ' Τόμου τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1886).

Ἐν τῷ παραρτήματι δὲ τοῦ αὐτοῦ τόμου τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος ὁ Κεραμεὺς συνέχειαν τοῦ Γενικοῦ Περιγραφικοῦ καταλόγου τῶν ἐν ταῖς ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις εὑρισκομένων ἑλληνικῶν χειρογράφων, περὶ οὗ ἐγράφησαν τινὰ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς «Ἑστίας» ἀριθ. 396, ἔτει 1884 καὶ κατόπιν.

Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων φροντισμάτων τοῦ Α. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως περιελήφθη ὕλη ἀρχαιολογική, ἣν συνέλεξε περιηγούμενος τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν. Τὸ μεῖζον δὲ μέρος ἀναφέρεται εἰς τὴν Θράκην καὶ διαλαμβάνει περὶ ἀρχαιοτήτων τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν χριστιανικῶν χρόνων. Ἐν τούτῳ δὲ πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς 1) ἀρχαιολογικὰ ἐκ Καδήκιοϊ, Δελιῶνες, Ἐπιβατῶν καὶ Σηλυβρίας· 2) Περὶ τοῦ ἐν Ῥαιδεστῷ Μουσείου. Ἐπιγραφικὰ τόπων περὶ τὴν Ῥαιδεστόν· καταχωρίζει δὲ καὶ δύο ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῆς Ἐπισκοπῆς Ῥαιδεστοῦ τῶν ἐτῶν 1694 καὶ 1702. 3) Ἐπιγραφικὰ τῆς πόλεως Πανίου, ἔνθα ἐκφράζει καὶ τὴν γνώμην ὅτι ἡ πόλις αὕτη, ἡ μνημονευομένη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ε' μετὰ Χρ. ἑκατονταετηρίδος, κατεῖχε τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Βισάνθης· 4) Τοπογραφικὰ καὶ ἐπιγραφικὰ ἐκ Κούμπαγ, Ἁγίας Ἄννης, Ἀβδὶμ, Γάνου, Χώρας, Μυριοφύτου, Ἐξαμιλίου, Πλαγιαρίου καὶ Καλλιπόλεως. Ἐνταῦθα δὲ παραθέτει ἐν τέλει καὶ ἀνέκδοτον συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ ἔτους 1567, ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Μητροφάνους Γ', περιλαμβάνουσαν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Καλλιπόλει ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου· 5) Ἐπιγραφικὰ ἐκ Μακεδονίας, κυρίως δ' ἐκ Μονῆς Κοσινίτζης, Τσερέπλιν, Κιούπ-κιοϊ, Ῥαδολίβος, Ἀλιστράτης, Δράμας, Τσατάλτσας ἢ Χωρίστιανης, καὶ Καβάλλας. Ἐν τέλει δὲ καταχωρίζει διαλεκτικὰς ἐπιγραφὰς Τραπεζοῦντος τῆς ΙΔ' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος μετὰ σημειώσεων.

Ἐν τῷ δευτέρῳ φροντίσματι ὁ κ. Α. Π. ὁ Κεραμεὺς δημοσιεύει ἀνεκδότους ἐπιστολὰς λογίων Ἑλλήνων τῶν παρελθουσῶν ἑκατονταετηρίδων μετὰ βιογραφικῶν σημειώσεων καὶ φιλολογικῶν, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ βίου αὐτῶν· εἶνε δὲ οὗτοι Μανουὴλ Κορίνθιος, Ἰωάννης Κορέσσης, Διονύσιος ἱερομόναχος, Γεώργιος ὁ Αἰτωλός, Δαμασκηνὸς Στουδίτης, Μάξιμος Μαργούνιος, Μελέτιος ὁ Πηγάς, Διονύσιος Ἡρακλείας, Νεόφυτος Ῥοδινός, Λαυρέντιος Καβάκος, Ματθαῖος Καρυόφυλλος, Γεώργιος Μοσχέτιος, Παΐσιος Λιγαρίδης, Νεκτάριος Ἱεροσολύμων. Καταχωρίζει δ' ἐν τέλει καὶ ἐπιστολὴν τοῦ Βησσαρίωνος Μαχρῆ πρὸς τὸν Σωφρόνιον Δαράκιον, δι' ἧς ζητεῖ τὴν λύσιν ἀποριῶν τινων ἐπὶ θεολογικῶν ζητημάτων καὶ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας, καὶ ἀπάντησιν τοῦ Δαρακίου εἰς Μαχρῆν.

Ἐν τῷ τρίτῳ φροντίσματι ὁ κ. Παπαδόπουλος ἐκθέτει διὰ μακρῶν τὰς παλαιογραφικὰς αὐτοῦ ἐρεύνας ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ περιγράφει ἓν ἕκαστον τῶν χειρογράφων, ἅτινα ἀνεῦρεν ἐν βιβλιοθήκαις σχολείων καὶ μονῶν καὶ εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν, δημοσιεύει δὲ καὶ διάφορα σιγίλλια πατριαρχῶν τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος.

Ἐν τῷ τετάρτῳ δὲ τέλος καταγράφει ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 104 τὴν συνέχειαν τῶν χειρογράφων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ εὑρισκομένων, ὧν ἀρχὴ ἐγένετο πρὸ καιροῦ τῇ δαπάνῃ τοῦ φιλογενοῦς Μαυρογορδάτου.

Ἐν τῷ τεύχει δὲ τούτῳ προσαρτᾶται καὶ κατάλογος τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Γυμνασίου Μιτυλήνης ἀποκειμένων χειρογράφων.

Α Μ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 7 Αὐγούστου

Διὰ Β. Δ. ἐκδοθέντος ἐν Κοπεγχάγῃ τῇ 21 Ἰουλίου, ἡ Α. Β. Υ. ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος, ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ, προήχθη εἰς ὑπολοχαγόν.

— Τὸ πρωτοδικεῖον Ἀθηνῶν, συνελθὸν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, ἠκύρωσε τὴν δημοτικὴν ἐκλογὴν Ἀθηνῶν ὡς πρὸς τὸν ἐπιτυχόντα δήμαρχον κ. Ἀνδρέαν Συγγρόν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν εἶνε ἐγγεγραμμένος ἐν τοῖς ἐκλογικοῖς καταλόγοις τοῦ δήμου, ἐπεκύρωσε δὲ ταύτην ὡς πρὸς τοὺς ἐκλεχθέντας παρέδρους καὶ συμβούλους.

— Ἐκ τελῶν χαρτοσήμου, γραμματοσήμου, τηλεγραφημάτων καὶ σιγαροχάρτου εἰσεπράχθησαν κατὰ τὸ 1884 δρ. 9,045,200, κατὰ τὸ 1885 9,159,298 καὶ κατὰ τὸ 1886 9,835,428.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα, μετὰ νόσον μακράν, ὁ Σπυρίδων Βαλαωρίτης, ἐκ τῆς ἐν Λευκάδι οἰκογενείας, ἣν ἀνέδειξεν ἐπιφανῆ ὁ ποιητὴς τῶν *Μνημοσύνων* καὶ τῆς *Κυρᾶ—Φροσύνης*. Ὁ Βαλαωρίτης ἐχρημάτισε πληρεξούσιος ἐν τῇ Ἰονίῳ βουλῇ, κατόπιν δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν πληρεξούσιος ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει, βουλευτής, ὑπουργός, πρεσβευτής, καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐπὶ δύο συνόδους, πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Ὁ νεκρὸς τοῦ θανόντος ταριχευθεὶς μετηνέχθη εἰς Λευκάδα, ὅπως κηδευθῇ καὶ ταφῇ ἐκεῖ.

— Ἡ ἑταιρία τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου προσεκτήσατο νέας μεταλλοφόρους ἐκτάσεις διὰ τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἡμίσεος μέρους τοῦ Λαυρεωτικοῦ Ὀλύμπου, μετὰ δικαιώματος ἐκμεταλλεύσεως ἐπὶ τοῦ ὅλου. Αἱ ἀγορασθεῖσαι ἐκτάσεις ἀνέρχονται εἰς 37,000 στρέμματα περίπου, ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῶν ἔνθειος ἀργυροῦχος μόλυβδος, ἀνθρακικὸς ἀργυροῦχος μόλυβδος, ψευδάργυρος, χαλκός, ἄνθραξ καὶ ἄφθονος μαγνητικὸς σίδηρος.

— Ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις κατήγγειλε τὴν κατὰ τὸ 1878 συνομολογηθεῖσαν μετὰ τῆς Αὐστρίας ταχυδρομικὴν σύμβασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστόν, ἡ ἀτμοπλοϊκὴ ἑταιρία τοῦ Λόϋδ ἀπήλαυε πολλῶν καὶ σπουδαίων πλεονεκτημάτων. Εἰς τὸ διάβημα τοῦτο προέβη ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις εὐθὺς ὡς ἔλαβε γνῶσιν, ὅτι ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις διέταξε τὰ ἐν τῇ τουρκικῇ αὐτοκρατορίᾳ ταχυδρομικὰ αὐτῆς γραφεῖα νὰ μὴ δέχωνται τὴν ἐξ Ἑλλάδος ἀλληλογραφίαν, ὅπως διανέμωσιν αὐτήν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Α. Δ. Κόρινθον. Τὸ Δ' ἐκδοθήσεται λίαν προσεχῶς, μετ' αὐτοῦ δὲ θέλομεν σᾶς ἀποστείλει καὶ τὰ προεκδοθέντα ἄλλα τρία τεύχη. Τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ἀποστολῆς ἀνὰ 4 τεύχη ἐπροτιμήσαμεν, ὅπως ἐδηλώσαμεν, διότι οὕτω ἀπαρτιζόμενα τὰ φυλλάδια εἰς στερεὸν κυλινδρικὸν φάκελλον φθάνουσιν ὅλως ἀβλαβῆ εἰς τοὺς συνδρομητάς. Ἀποστελλόμενα κατὰ τεῦχος ὑπόκεινται εἰς φθορὰν κατὰ τὴν μεταβίβασιν διὰ τοῦ ταχυδρομείου. — κ. Ν'. Ἀντιστρόφως πρὸς τὰς ἄλλας ἀπαρχὰς ἥκιστα εὐχάριστοι εἶνε αἱ ποιητικαί. Ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν τὰς ἰδικάς σας εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ὡς λίαν ἀώρους καὶ... ἀνουσίους.— κκ. Π. Δ. Α. Σύρον, Κ. Μ. Σμύρνην καὶ Σ. Α. Π. Κων-

Digitized by Google

σταντινούπολιν. 'Ελήφθησαν.— κ. Μ. Κ. Πάτρας. Τιμᾶται δραχ. 8.—*Φίλω τῆς «Ἑστίας»*. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν.—κ.Κ. Δ.Μ. Βῶλον. Τοιοῦτον βιβλίον δὲν ὑπάρχει, καθ' ὅσον γινώσκομεν.—κ. Ν. Α. 'Απεβίωσε τῇ 8 Φεβρουαρίου τοῦ 1886.— κ. Θ. Ν. 'Ανάγκη νὰ ζητηθῇ ἡ γνώμη ἰατροῦ. Τὰ τῆς 'Υπάτης θεωροῦνται κατάλληλα διὰ τοὺς πάσχοντας ἐκ χρονίων δερματικῶν νοσημάτων.— κ. Δ. Π. Α. Σεβαστούπολιν Τὸ ἀντίτιμον δύνασθε νὰ ἀποστείλητε καὶ διὰ χαρτίνων ρουβλίων λογίζοντες ἕκαστον αὐτῶν πρὸς φρ. 2,50. —κ. Π. Ν. Σύρον. Θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ παραγγελίᾳ σας.— *'Ακριβολόγῳ*. Εἰς μετάφρασιν τοῦ paysage ὁ Κοραῆς παραδέχεται ὡς ὀρθὴν τὴν λέξιν τόπιον, ὄχι *τοπίον*, καὶ τὴν *τοπιογράφος* διὰ τὸν paysagiste. Κατὰ τὸν Κοραῆν καὶ οἱ Ρωμαῖοι ὠνόμαζον topia τὰ paysages καὶ topiarium, τοπιογράφον, τὸν γαλλιστὶ νῦν λεγόμενον paysagiste.—κ.Ε. Δ. Κ. Γαλάζιον. Ἔτη ἐκδόσεως 11, τόμοι ἐκδοθέντες 22, διότι ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φύλλα μιᾶς ἑξαμηνίας, τιμᾶται δὲ δραχ. 5. Οἱ τόμοι πωλοῦνται καὶ χωριστὰ κατ' ἐκλογὴν τοῦ ἀγοραστοῦ. — κ. Π. Κ. Οὐδὲν ἀπολύτως γνωρίζομεν.— κ. Α. Χ. Κέρκυραν. 'Ελήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Π. Ι. Λάρισσαν. 'Εκ τῶν ζητηθέντων ἀπεστάλησαν ὅσα εὑρέθησαν. Τὰ λοιπὰ εἶνε ἐξηντλημένα. — κ. Μ. Δ. Πειραιᾶ. 'Ενεγράφη ὁ κ. Ι. Σ. καὶ ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ 1 'Ιουλίου κατὰ τὴν σημειουμένην διεύθυνσιν. — *Φιλομαθεῖ*. Οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον ἄνευ περονίων, διότι ἠγνόουν τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἐλάμβανον δὲ τὰ ἐδέσματα διὰ τῆς χειρός. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ φαγητοῦ, ἔβρεχον τοὺς δακτύλους ἐντὸς λεκάνης παρακειμένης, εἶτα δὲ ἐσπογγίζοντο διὰ χειρομάκτρου. Οἱ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς Ρωμαῖοι ἐσπόγγιζον τὰς χεῖρας διὰ τῆς κόμης τῶν ἀρχιοινοχόων.

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΑΜΦΙΤΡΥΩΝ, κωμῳδία Μολιέρου, κατὰ μετάφρασιν 'Ιωάννου Φραγκιᾶ. Τιμᾶται δραχμ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομικῶν 1.70.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ, ποιήματα 'Επαμ. Π. Πολιτάκη. Τιμᾶται δραχ. 1.50.

Η ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ ΤΟ ΧΡΗΜΑ, μυθιστορία Ξ. Δε-Μοντεπέν. Τόμοι 3. Τιμᾶται δρ. 6. Μετὰ ταχυδρ. 6.60.

Ο ΒΙΟΛΙΣΤΗΣ, μυθιστορία Αἰμ. 'Ρισβούρ. Τιμᾶται δραχ. 2. Μετὰ ταχυδρομ. 2.25

ΜΗΔΕΙΑ, τραγῳδία 'Ερν. Λεγγουβέ. Δραχ. 1.25. Μετὰ ταχυδρ. 1.40.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

'Αποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομ. τελῶν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται δρ. 4.25. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δρ. 4.50.

ΚΥΨΕΛΙΔΑΙ, Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 5. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5.50.

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ.»

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

7 Αὐγούστου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	427.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	432.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	511.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	454.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	226.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	92.—
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		480.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος	Δρ. ν.	4,155.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	132—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	64 1/2
Προνομ. Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλ.	» »	190.—
'Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	109.—
Σιδηρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	345.—
'Εταιρία Φωταερίου	» »	103.—

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	30.70
	3μην.	30.55
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	120 1/2
»	3μην.	121 1/2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	24.24
Λίρα ὀθωμανικὴ	27.50

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ 2.

Τιμῶνται δραχμῶν 5.—

Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενα δραχ. 5,50.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΙΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—

Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4	Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα	» 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα	» 1.—
ΚΛΕΑΝΘΙΝΗ, διήγημα	» 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα	» 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις	» 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις	» 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος	» 1.—

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1019

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 555. — 16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 607

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ (**Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις**), **ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου.**

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ, κωμῳδία Εὐγενίου Λαμπίς. Μετάφρ. Ν. Γ. Πολίτου.

ΠΩΣ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΖΩΩΝ ΑΓΡΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΙΕΙΑΝ ΚΑΙ ΘΗΡΑΝ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΣΥΡΙΓΞ ΜΕΤΑΞΥ ΛΟΥΒΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΑΙ

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γερμανικῷ περιοδικῷ «**Unsere Zeit**» τῆς **29** Ἰουλίου (ν) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἐν Πάτραις προξένου τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας κ. **Marschall** ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον: *Ἡ πρόοδος τῆς νέας Ἑλλάδος*, πολιτικοϊστορικὴ μελέτη. Ὁ κ. **Marschall** εἶχε πρὸ καιροῦ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ ἄρθρον περὶ τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ σεισμῶν. Καὶ ἐν τῷ νέῳ τούτῳ ἄρθρῳ ὁ Γερμανὸς πρόξενος προσπαθῶν νὰ καταδείξῃ διὰ πλείστων ἐπιχειρημάτων, ἐν οἷς δὲν ἐλλείπουσι καὶ στατιστικαὶ σημειώσεις, τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι πρόοδον αὐτῆς, δὲν ἀποκρύπτει τὰ πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος συμπαθῆ αὐτοῦ αἰσθήματα, καὶ προκαλεῖ ὑπὲρ τῆς χώρας ἐν ᾗ ἀντιπροσωπεύει τὴν κυβέρνησίν του τὸ διάφορον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, θεωρῶν τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ὡς τὸν σπουδαιότατον παράγοντα ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

— Ὁ Ἄγγλος **Cecil Torr** ἐξέδωκεν ἐσχάτως πλείστου λόγου ἄξιον σύγγραμμα περὶ τῆς Ῥόδου, κατὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ὁ πρῶτος τόμος πραγματεύεται τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ῥόδου, ὁ δεύτερος δὲ διαλαμβάνει περὶ τῆς χρονικῆς περιόδου, ἀπὸ τῆς τρίτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων. Τὸ περιεργότατον τοῦ δευτέρου τόμου τμῆμα εἶνε τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν. Πρὸ τοῦ **Κ. Torr** ἐδημοσίευσαν καὶ ἄλλοι ἀξιολόγους συγγραφὰς περὶ τῆς ἐπιφανοῦς νήσου, ἥτις τόσον τηλαυγὲς διεδραμάτισε πρόσωπον ἐν τῇ Μεσογείῳ ἀφ' ὅτου ἐπαύσατο πρωταγωνιστοῦσα ἡ Ἑλλάς. Τῶν ἀρχαίων Ῥοδίων τὰ ἐμπορικὰ καὶ ναυτικὰ ἔργα καὶ τὸ πολίτευμα εἶνε ἀληθῶς ἄξια ἐπιστάσεως καὶ ἀναγραφῆς. Ἡ βίβλος τοῦ **Κ. Torr** συμπληροῖ ἐν πολλοῖς τοῦ γάλλου **Guérin** τὸ λαμπρὸν πόνημα· ἀλλ' ὁ **Κ. Torr** εἶνε μᾶλλον χρονογράφος ἢ ἱστορικός. Βέβαιον εἶνε ὅτι περὶ τῆς Ῥόδου δὲν συνετάχθη εἰσέτι ἐντελὴς ὁπωσοῦν πραγματεία, οἵα ἡ τοῦ **Engel** περὶ Κύπρου, καὶ ἡ τοῦ **Hoeck** περὶ Κρήτης. Ὑπάρχει ὁπωσδήποτε ἀποθησαυρισμένον ἐν πολυαρίθμοις γερμανικαῖς διατριβαῖς καὶ πονήμασι τοσοῦτον ὑλικόν, ὥστε ἀπαιτεῖται μόνον δεξιὰ χεὶρ ὅπως διατάξῃ αὐτὸ καὶ καταστήσῃ ἐν συνόλῳ καὶ εὐμεθόδως χρήσιμον εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην.

— Ἐξεδόθη ἄρτι ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Τυβίγγῃ γυμνασίου Ὀσκὰρ Τρόϋμπερ Ἱστορία τῶν Λυκίων μετὰ χάρτου σχεδιασθέντος ὑπὸ Κεῖπερτ.

— Κατὰ δημοσιευθεῖσαν στατιστικὴν σημείωσιν ἐφοίτησαν εἰς τὰ ῥωσσικὰ πανεπιστήμια κατὰ τὸ ἔτος **1886** ἐν ὅλῳ 779 γυναῖκες. Τούτων 243 ἤκουσαν μαθήματα φιλολογίας, 500 φυσικομαθηματικὰ καὶ 36 εἰδικῶς μαθηματικά. Αἱ 748 ἦσαν ἄγαμοι, αἱ πλεῖσται δὲ πάλιν τούτων κόραι εὐγενῶν.

— Αἱ εἰσπράξεις τῶν παρισινῶν θεάτρων κατὰ τὴν θεατρικὴν περίοδον 1886 — 1887 ἀνῆλθον ἐν ὅλῳ εἰς 19,234, 798 φράγκα ὑπερβᾶσαι τὰς ἀντιστοίχους τῆς προλαβούσης περιόδου κατὰ **3** ὡς ἔγγιστα ἑκατομμύρια.

— Ἀμερικανός τις ἐκ **Chicago** ἀπετάθη πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργεῖον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν διισχυριζόμενος ὅτι ἔλυσε τὸ πρόβλημα τοῦ πηδαλίου τοῦ ἀεροστάτου. Βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐφευρέσεώς του σκοπεῖ νὰ κατασκευάσῃ μέγιστον ἀερόστατον ὅπως δι' αὐτοῦ μεταβῇ εἰς τὸν Β. Πόλον ἀναχωρῶν κατὰ τὴν **1** Ἰουνίου 1888. Ὁ ἐφευρέτης ὑπολογίζει χρόνον μεταβάσεως καὶ ἐπανόδου τὸ πολὺ δύο ἑβδομάδας, δύο δ' ἑβδομάδων διαμονὴν ἐν τῷ Πόλῳ. Ὥστε ἡ διάρκεια τῆς ἐναερίου ἐκδρομῆς ἔσται μηνιαία. Ἐν τῷ ἀεροστάτῳ θὰ ὑπάρχωσι θέσεις διὰ 200 ἐπιβάτας.

— Τὸ γνωστὸν μελόδραμα **Flora Mirabilis** τοῦ Ἕλληνος Σπύρου **Σαμάρα**, ὅπερ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ παράστασιν διήγειρε τοσοῦτον κρότον ἐν Μεδιολάνῳ, πρόκειται νὰ ὑποστῇ μετ' οὐ πολὺ νέαν δοκιμασίαν οὐχὶ ἐν τοῖς ἰταλικοῖς ἀλλ' ἐν τοῖς γερμανικοῖς θεάτροις. Ὁ διευθυντὴς τῶν ἐν Κολωνίᾳ καὶ Βόννῃ ἀστικῶν θεάτρων κ. Χόφμαν ἀφίκετο κατ' αὐτὰς εἰς Βιέννην ἵνα συνεννοηθῇ πρὸς τοὺς κορυφαίους ζωγράφους τῶν αὐτόθι αὐλικῶν θεάτρων περὶ τῶν ἀναγκαίων διακοσμητικῶν συσκευῶν καὶ ὡραϊσμάτων. Ἡ **Flora Mirabilis** θὰ παρασταθῇ τὸ πρῶτον ἐν Κολωνίᾳ περὶ τὰς ἀρχὰς ἐπιόντος Ὀκτωβρίου. Τὸ ἰταλικὸν κείμενον τοῦ μελοδράματος μεθηρμήνευσεν εἰς τὴν γερμανικὴν καὶ μεθήρμοσε πρὸς τὰς χρείας τοῦ γερμανικοῦ θεάτρου ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα δόκιμος ποιητὴς **Oskar Berggruen**. Αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες προαποφαίνονται ἀπὸ τοῦδε λίαν φιλοφρόνως περὶ τῶν ἁρμονικῶν καὶ μελῳδικῶν πλεονεκτημάτων τῆς **Flora Mirabilis**· ὥστε ὑπάρχει ἐλπὶς ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν τοῦ Ἕλληνος μουσουργοῦ ἐπιεικέστερον καὶ ἀνεπιφθονώτερον ἢ ὅσον τὴν ἐξετίμησαν ἐπ' ἐσχάτων οἱ ἐν Μεδιολάνῳ φιλοπρόσωποι ἐπικριταί.

— Ἐτελεύτησεν ἐσχάτως ὀγδοηκοντούτης ὁ ἀπὸ πεντήκοντα ἐνιαυτῶν καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Γοτίγγης **Leutsch**. Ὁ μακαρίτης ἦτο ἐκ τῶν σοφῶν ἐκείνων οἵτινες θεραπεύουσι τὸν μονήρη βίον καὶ διέρχονται τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἐν τῷ μελετητηρίῳ των· ἕνεκα τῆς ἀδιαλείπτου ταύτης μονώσεως ὁ **Leutsch**, ἥκιστα ὁμιλητικὸς ἀποδειχθείς, περιῆλθεν εἰς ἔριδας πρὸς ἄλλους φιλολόγους, ἐπετήδευσε δὲ πάντοτε εἰς τὰς ἐπικρίσεις αὐτοῦ χαλεπὸν καὶ τραχὺ ὕφος. Ἀλλὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὀφείλουσιν οὐδὲν ἧττον πρὸς αὐτὸν ἔργα οὐχὶ εὐκαταφρόνητα Μετὰ τοῦ **Schneidewin** ἐξέδωκε τοὺς «Ἕλληνας παροιμιογράφους» καὶ συνέταξε πολλάς, μεγάλας τε καὶ μικρὰς διατριβὰς περὶ παντοίων φιλολογικῶν θεμάτων. Ἐπὶ πᾶσι δὲ διέπρεψεν ὡς ἐκδότης τοῦ ἐν Γοτίγγῃ περιοδικοῦ συγγράμματος **Philologus** ὅπερ, ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν, εἶνε σημαντικώτατος μοχλὸς τῆς ἐν Γερμανίᾳ φιλολογικῆς κινήσεως, ἀληθὲς ταμεῖον παντὸς εἴδους φιλολογικῶν καὶ κριτικῶν διατριβῶν, δι' ὧν προήχθη οὐ μικρὸν ἡ ἑλληνικὴ γραμματολογία.

— Τὸ στρατιωτικὸν γεωγραφικὸν ἰνστιτοῦτον τῆς Βιέννης πλὴν ἄλλων μὴ ἐνδιαφερουσῶν ἡμᾶς ἐργασιῶν ἐξέδωκε κατ' αὐτὰς χάρτην τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀνατολῆς εἰς τέσσαρα φύλλα καὶ ὑπὸ κλίμακα **1** :200,000, ἐν ᾧ περιέχονται πλὴν ἄλλων ἡ Ἑλλάς, ἡ Κρήτη καὶ μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ ἔδαφος διαιρεῖται ὑψομετρικῶς εἰς ἓξ χρώματα ἀνταποκρινόμενα πρὸς ὕψος: 200, 500, 1000, 1500, 2000, καὶ 2500 μέτρων. Αἱ θάλασσαι καὶ οἱ ποταμοὶ ἔχουσι κυανοῦν χρῶ-

Digitized by Google

μκ. Ὁ χάρτης οὗτος περιέχει τὰς διαφόρους πόλεις καὶ χωρία, τοὺς ἑνόνοντας ταῦτα σιδηροδρόμους, καὶ τὰς κυριωτέρας συγκοινωνίας, ὡς καὶ ἀκριβεῖς εἰδήσεις περὶ τῆς διαιρέσεως καὶ διοικήσεως τῶν διαφόρων χωρῶν, καθίσταται δὲ οὕτω πολύτιμος πρὸς σπουδήν, ἰδίᾳ διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς ἡμῶν.

— Συγχρόνως μετὰ τῆς γαλλικῆς ἐφημερίδος τῆς δημοσιευούσης ἐν ἐπιφυλλίδι τὸ νέον μυθιστόρημα τοῦ Ζολᾶ *ἡ Γῆ*, ἐδημοσίευον μετάφρασιν αὐτοῦ εἰς ρωσσικὴν γλῶσσαν καὶ ὀκτὼ ρωσσικὰ φύλλα, ἐξ ὧν τὰ πέντε ἡμερήσια, ἀλλ' ἡ λογοκρισία διέταξεν τὰς διευθύνσεις αὐτῶν νὰ παύσωσι τὴν περαιτέρω δημοσίευσιν, προβᾶσα εἰς τὸ μέτρον τοῦτο ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐλευθερίας τῶν σκηνῶν τοῦ ἔργου.

— Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας διδάσκει αὐτοπροσώπως μουσικὴν ἐπὶ κλειδοκυμβάλου τὴν νεωτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, τὴν μεγάλην δούκισσαν Ξένην. Ὁ αὐτοκράτωρ προτιμᾷ τὴν ἐλαφρὰν μουσικήν, περὶ ταύτην δὲ καταγίνεται καὶ ἡ κόρη του.

— Οἱ μαθηταὶ τοῦ διασήμου καθηγητοῦ τῆς χειρουργικῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου Νουσβάουμ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 500ῆς ἐγχειρίσεως τῆς λαπαροτομίας ἣν ἐξετέλεσε κατὰ τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ στάδιον, διεκόσμησαν καταλλήλως τὴν αἴθουσαν τοῦ νοσοκομείου ἐν ᾗ ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ ἡ ἐγχείρισις. Ἄνωθεν τῆς θύρας ὑπῆρχε κεχαραγμένος ὁ ἀριθμὸς 500· τὸ τέλος τῆς ἐγχειρίσεως ἐπέστεψαν παταγώδη χειροκροτήματα, εἰς δὲ τῶν φοιτητῶν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν καθηγητὴν σύντομον προσλαλιάν, εἰς ἣν οὗτος ἀπήντησε συγκεκινημένος.

— Ὀλίγον ἔξωθι τῆς πόλεως Σεβίλλης ἐν Ἱσπανίᾳ ἀνεκαλύφθη ἡ νεκρόπολις τῆς ἀρχαίας ἰβηρικῆς πόλεως Κάρμωνος, ἧς οἱ κάτοικοι πολλοὺς πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ αἰῶνας ἐθεωροῦντο ὡς οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι Ἴβηρες. Ἐν ταῖς γενομέναις ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθησαν πλῆθος νομισμάτων. Οἱ τάφοι εἶνε λελαξευμένοι ἐν τῷ βράχῳ, ἐντὸς αὐτῶν δ' ἐγίνετο καὶ ἡ καῦσις τῶν σωμάτων· αἱ τεφροδόχοι κάλπαι, ἐκ μελαίνης γῆς πεποιημέναι, εἰσὶν ἀποτεθειμέναι εἰς σηκοὺς κατεσκευασμένους ἐπὶ τῶν τοίχων. Ἐν τοῖς ἀνασκαφεῖσι τάφοις ἀνευρέθη κάτοπτρον μετὰ λαβῆς, λυχνία πηλίνη, δακρυχόος λήκυθος, ἀγαλμάτιον χαλκοῦν, τεμάχια σιδήρου, ἀγγεῖα σπονδῶν, καὶ ἄλλα τινὰ ἀντικείμενα κοινῆς χρήσεως.

— Τὸ στρατιωτικὸν γεωγραφικὸν Ἰνστιτοῦτον τῆς Ἰταλίας ἐδημοσίευσε τὸν τοπογραφικὸν χάρτην τῆς Μασσάβας καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς εἰς κλίμακα 1:250.000 καὶ 1:400,000.

— Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας, διατρίβων ἐν Εὐρώπῃ χάριν τῆς ὑγείας του, παρέμεινεν ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας ἐν Παρισίοις, ὁλόκληρον δὲ τὸν χρόνον τῆς ἐν τῇ ταύτῃ πόλει διαμονῆς του κατηνάλωσεν εἰς ἐπισκέψεις εἰς τὰς ἀκαδημίας, τὰ μουσεῖα, τὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια, τὰ θέατρα κτλ. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐποιήσατο καὶ ἀνακοίνωσίν τινα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν περὶ τῆς παρουσίας τοῦ λευκίτου λίθου εἰς εἶδός τι κρυστάλλων. Ὁ Αὐτοκράτωρ, οὗ τὰς παρατηρήσεις ἐπεβεβαίωσεν εἰδικὸν τῆς Ἀκαδημίας μέλος, κατέχει πολύτιμον συλλογὴν κρυστάλλων.

Μία τῶν αἰθουσῶν τῆς Σιναίας Ἀκαδημίας ἤρξατο διασκευαζομένη, ὅπως μετενεχθῇ ἐν αὐτῇ τὸ νομισματικὸν μουσεῖον. Καθ' ὅλας τὰς πλευρὰς τῆς αἰθούσης τοποθετοῦνται ἐπὶ τραπεζῶν μακρῶν ὑέλιναι θῆκαι, ἐν αἷς θὰ ἐκτεθῶσι τὰ διάφορα νομίσματα. Τὸ νομισματικὸν ἡμῶν μουσεῖον, ὡς γνωστόν, εἶνε λίαν πλούσιον.

— Περατωθέντος ἐν τῇ Ἀκροπόλει τοῦ τόξου, τοῦ κατασκευαζομένου πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ παρὰ τὴν Θόλον τείχους, ἐπανήρχισαν αἱ κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἀνασκαφαί, ἀνευρέθη δὲ κορμὸς ἀγάλματος μαρμαρίνου.

— Ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδίας προσεχῶς θέλει ἀπέλθει εἰς Πελοπόννησον, πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν διαφόρων ἀρχαιοτήτων καὶ μουσείων. Πρὸς τούτοις δὲ θέλει μεταβῇ καὶ εἰς Μαντινείαν, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὰς ἐκεῖ ὑπὸ τῆς γαλλικῆς σχολῆς ἐνεργουμένας ἀνασκαφάς.

— Ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ πρυτάνεως κ. Καραμήτσα, τοῦ καθηγητοῦ τῆς Χημείας κ. Χρηστομάνου, τοῦ γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γουναράκη καὶ τοῦ ἐργολάβου κ. Κυριακοῦ, κατετέθη προχθὲς ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πινακωτῶν ἀνεγειρομένου δαπάναις τοῦ Πανεπιστημίου νέου Χημείου.

— Ὑπὸ τοῦ ἐν Σύρῳ ἐκδότου κ. Ρενιέρη Πρίντεζη ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἔκδοσις βιβλίου τοῦ αὐτόθι εὐπαιδεύτου ἰατροῦ κ. Ἰω. Φουστάνου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἁρμονία καὶ μελῳδία, ἤτοι μουσικαὶ μελέται μετὰ τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως διαφόρων μελοδραμάτων».

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη καὶ τὸ 14ον τεῦχος τοῦ **Corpus Juris Civilis** ὑπὸ τοῦ κ. Ἠλία Διακοπούλου. — Περιεχόμενα. Περὶ πληρεξουσίων, περὶ συκοφαντῶν (**de calumniatoribus**), περὶ πρακτόρων ἑταιριῶν κλπ.

Μετ' ὀλίγον περατοῦται ὁ Α' *Τόμος Πανδεκτῶν*. — Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δρ. 1. —

— Ἐδημοσιεύθη τὸ 10ον τεῦχος τοῦ Α' τόμου τοῦ «Ἐμπορικοῦ Δικαίου» τῶν Lyon-Caen καὶ **Renault**, τοῦ ὑπὸ τῶν παρ' ἡμῖν δικηγόρων κκ. Σ. Μπαλάνου καὶ Γ. Μελισσουργοῦ ἐκδιδομένου, περιέχον τὰ ἑξῆς: Ἑταιρεῖαι μεταβλητικοῦ κεφαλαίου. — Περὶ συμμετοχικῶν ἑταιρειῶν. — Περὶ ἀστικῶν ἑταιρειῶν ὑπὸ τύπους ἐμπορικούς. — Περὶ ἀλλοδαπῶν ἑταιρειῶν. Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται δραχμῆς, εὑρίσκεται δὲ παρὰ τοῖς ἐκδόταις, καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ὁ ἀρτίως ἐκ Γερμανίας ἐπανακάμψας διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας κ. Ν. Γ. Φιλιππίδης, ἀσχολούμενος πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς τε ἀρχαίας, μέσης καὶ νεωτέρας μακεδονικῆς ἱστορίας, ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν βιογραφίας τοῦ διασήμου στρατηγοῦ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος Καρατάσσου ἐπὶ τῇ βάσει ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ ἀξιοπίστων πληροφοριῶν.

— Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς πρό τινος γενομένης ἐν Παρισίοις ἐκθέσεως ὑγιεινῆς τῶν παίδων ἀπένειμε τῷ ἡμετέρῳ καθηγητῇ τῆς κλινικῆς τῶν παιδικῶν νοσημάτων κ. Ἀναστασίῳ Ζίννῃ τὸ χρυσοῦν μετάλλιον διὰ τὰ σπουδαῖα ἔργα αὐτοῦ, ἅτινα ἔπεμψεν εἰς τὴν ἔκθεσιν.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Δ. Σύρμα, γεωπόνου, ἐξεδόθη «Γεωργικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1887» πωλούμενον πρὸς ὄφελος τῆς ἐν 40 Ἐκκλησίαις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος «Ἐλπίδος». Τὸ βιβλίον ἐξετυπώθη δαπάναις τοῦ φιλογενοῦς κ. Δ. Π. Δοδοπούλου, περιέχει δὲ πλὴν τοῦ συνήθους ἡμερολογίου πολλὰς πληροφορίας χρησίμους τοῖς γεωργοῖς καὶ περιγραφὰς τελείων γεωργικῶν ἐργαλείων, ὧν γίνεται χρῆσις ἐν ταῖς γεωργικῶς προηγμέναις χώραις, μελέτην περὶ φυλλοξήρας καὶ τῶν πρὸς καταπολέμησιν αὐτῆς μέσων καὶ ἄλλα.

— Ἀπεστάλησαν ἡμῖν οἱ Κανονισμοὶ τοῦ τε Ἀρρεναγωγείου τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Συλλόγου «Ἑρμοῦ» καὶ τοῦ Παρθεναγωγείου τῆς ἐν Βραΐλᾳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος, ἐκδοθέντες ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινότητος. Εἶνε παντὸς ἐπαίνου ἄξιαι αἱ προσπάθειαι, ἃς καταβάλλουσιν ἥ τε Ἐπιτροπὴ τῆς ἑλληνικωτάτης παροικίας τῆς Βραΐλας καὶ ὁ Φιλανθρωπικὸς Σύλλογος «Ἑρμῆς» πρὸς ὅσον ἔνεστι τέλειον καταρτισμὸν τῶν ἐκεῖ ἑλληνικῶν σχολείων, ἀποβλέποντες οὐ μόνον εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν μόρφωσιν τῶν ἑλληνοπαίδων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διατήρησιν καὶ ὑπόθαλψιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, εἰς ὃ τὰ μέγιστα συμβάλλεται ἡ ἐκεῖ ὕπαρξις τῶν ἑλληνικῶν σχολείων.

— Ἀπεστάλη ἡμῖν ὡσαύτως καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου τοῦ κ. Ἀναστασίου Βενιέρη. Τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο ἄγει νῦν τὸ 31 ἔτος τῆς ὑπάρξεώς του, καθ' ὅλον δὲ τὸ μακρὸν διάστημα τῆς λειτουργείας αὐτοῦ λίαν εὐδοκίμως ἐξεπλήρωσε τὸν προορισμόν του δι' ἑλληνοπρεποῦς μορφώσεως τῶν εἰς αὐτὸ φοιτησάντων πολυαρίθμων μαθητῶν.

— Ἐξεδόθη ὁ Α' τόμος τοῦ *Ἄρδην*, μηνιαίου φύλλου τῶν συμφερόντων τοῦ ἀνθρώπου, ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ κ. Πλάτωνος Ε. Δρακούλη. Περιλαμβάνει ὅλα τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα φύλλα τῶν ἐτῶν 1885-1887. Πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 3 ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

— Ἐξεδόθη ὡσαύτως Λόγος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τῆς Κυρίας Ζηνοβίας Α. Καμπάνη κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ ὑπ' αὐτῆς διευθυνομένου ἰδιωτικοῦ Παρθεναγωγείου ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 14 Αὐγούστου

'Από τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος παρεδόθη εἰς κοινὴν χρῆσιν ἡ νέα γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου 'Αθηνῶν-Πειραιῶς-Πελοποννήσου ἀπὸ 'Ακράτας εἰς Αἴγιον. Ἡ γραμμὴ αὕτη οὖσα μήκους 25 χιλιομέτρων βαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατ' εὐθεῖαν καὶ πλησίον τῆς θαλάσσης. 'Ολίγον μακρὰν τοῦ σταθμοῦ τῆς 'Ακράτας ὑπάρχει γέφυρα σιδηρᾶ τρίτοξος 56 μέτρων, μετὰ ταῦτα δὲ ὡραῖος σταθμὸς τοῦ Διακοφτοῦ καὶ μετὰ τοῦτον δύο γέφυραι σιδηραῖ μονότοξοι ἐπὶ τῶν δύο διακλαδώσεων τοῦ ποταμοῦ Πύρρου. Εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν τούτων ἐπὶ τοῦ Σεληνοῦντος ὑπάρχει ἑτέρα γέφυρα σιδηρᾶ μονότοξος ἐκ μέτρων 26, καὶ τέλος μετ' ὀλίγην ἀπόστασιν ὁ σταθμὸς τοῦ Αἰγίου, οἰκοδόμημα διώροφον εὐρύτατον καὶ κομψόν.

— Αἱ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου διεξαγόμεναι διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῆς ἑταιρείας ἐπὶ τῆς ἀποξηράνσεως τῆς Κωπαΐδος καὶ ὁμάδος κεφαλαιούχων Ἄγγλων, ὅπως εἰς τούτους καταρτίζοντας ἑταιρείαν ἐκχωρηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀποξηράνσεως καὶ καλλιεργείας τῆς λίμνης ταύτης, ὑποκαθισταμένης ἐντελῶς εἰς τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς γαλλικῆς ἑταιρείας, κατέληξαν εἰς ὁριστικὸν ἀποτέλεσμα, ἀναμένεται δὲ ἡ ἔγκρισις τῆς κυβερνήσεως, ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ ἐκχώρησις. Ἡ ἀγγλικὴ ἑταιρεία, ὡς βεβαιοῦται, ἀποτελεῖται ὑπὸ σπουδαίων κεφαλαιούχων, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ δι' εἰδικῶν ἀνδρῶν ἐξηρεύνησαν καὶ ἐξετίμησαν τὰς γενομένας μέχρι τοῦδε ἐργασίας καὶ ἐξηκρίβωσαν ἐπισταμένως τὰς ἀναγκαίας νὰ γείνωσιν, κατέβαλον τὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενα κεφάλαια καὶ θὰ ἀρχίσωσιν ἀμέσως τὰς ἐργασίας, εὐθὺς ὡς αἱ μεταξὺ τῶν δύο ἑταιρειῶν συνομολογηθεῖσαι συμφωνίαι περιβληθῶσι διὰ τοῦ νομίμου κύρους.

— Αἱ κατὰ τὸν μῆνα 'Ιούλιον εἰσπράξεις τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους ἀνῆλθον εἰς δραχ. 2,043,889,45, ἀπέναντι δρ. 1,587,038,59 εἰσπραχθεισῶν τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἤτοι αἱ ἐφετειναὶ παρουσιάζουσιν αὔξησιν δραχ. 456,850,86.

— 'Υπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν 'Εσωτερικῶν διωρίσθησαν οἱ μηχανικοί, οἵτινες θέλουσιν ἀκολουθήσει τὸν κ. Γοτλὰνδ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἀπὸ Μύλους εἰς Καλάμας διὰ Τριπόλεως σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἧς τὴν ἐκτέλεσιν θέλει ἐνεργήσει διὰ μειοδοτικῆς δημοπρασίας αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις. Οἱ μηχανικοὶ οὗτοι εἰσιν οἱ ἀλλοδαποὶ κ.κ. Βοσσὰρ καὶ Δεβιλλί, καὶ οἱ κκ. Καμάρας, Καραθανασόπουλος, Κατσάβης καὶ Δασκαλάκης. Εἰς τὸν κ. Γοτλὰνδ ἐδόθη καὶ ἡ ἀναγκαιοῦσα πίστωσις διὰ τὴν δαπάνην τῆς μελέτης τῆς σιδηροδρομικῆς ταύτης γραμμῆς.

— Κατὰ τὸν δημοσιευθέντα νόμον περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους καταργοῦνται τὰ ἐν ἐνεργείᾳ 47 ἐπαρχεῖα καὶ συνεπῶς ἀπολύεται ἀπὸ τῆς 17 τρέχοντος μηνὸς τὸ προσωπικὸν αὐτῶν, ἤτοι 43 ἔπαρχοι, 48 πρωτοκολληταὶ καὶ 70 γραφεῖς.

— 'Από τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν ὁ νέος περὶ καπνοῦ νόμος.

— Διωρίσθη γενικὸς διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων ὁ κ. Νεοκλῆς Καζάζης, τέως τμηματάρχης α' τάξεως ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν 'Εσωτερικῶν.

— 'Ωσαύτως διωρίσθη γενικὸς γραμματεὺς τοῦ 'Υπουργείου τῶν 'Εξωτερικῶν ὁ κ. Μιχ. 'Αντωνόπουλος, πρώην διπλωματικὸς ὑπάλληλος, διατελέσας δὲ καὶ ὑπουργὸς τῆς παιδείας.

— Παρ' ὅλας τὰς ἀποτρεπτικὰς συμβουλὰς τοῦ τύπου ἀπῆλθον πάλιν κατ' αὐτὰς εἰς 'Αμερικὴν εἰς δίωξιν τύχης ἕτερα 40 ἄτομα. 'Εκ τούτων 22 ἄλκιμοι καὶ εὔσωμοι ἄνδρες κατάγονται ἐκ τῶν νήσων μας καὶ ἀπέρχονται εἰς Παναμᾶ, ἔνθα ἐργάζονται ἱκανοὶ Ἕλληνες, 9 εἰσὶν ἐκ τοῦ δήμου Σελινοῦντος τῆς ἐπαρχίας Κυνουρίας καὶ οἱ λοιποὶ ἐκ τῶν δήμων τῆς Λακεδαίμονος καὶ τῆς 'Επιδαύρου Λιμηρᾶς, ἐν οἷς καὶ 6 μείρακες ἡλικίας 13—16 χρόνων.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς ἁπάσας τὰς τελωνειακὰς καὶ λιμενικὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους ὑπομιμνήσκον τὴν χρησιμότητα καὶ τὴν μεγίστην ἀξίαν, ἣν ἔχουσιν ἐπὶ οὐσιωδεστάτων ζητημάτων αἱ στατιστικαί, παραγγέλλει, ὅπως ὑποβάλλωσι τὰς αἰτουμένας παρὰ τῶν ἀρχῶν τούτων στατιστικὰς πληροφορίας ὅσον οἷόν τε ἀκριβῶς καὶ ἐγκαίρως, τὸ μὲν ἵνα ἐπὶ βάσεων ἀληθῶν βασίζηται ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία, τὸ δὲ ἵνα μὴ ἐκ τῶν ἐσφαλμένων πληροφοριῶν αὕτη ἀπατᾶται εἰς τοὺς γενικωτέρους αὐτῆς ὑπολογισμούς.

— Ἡ συγκομιδὴ τῆς σταφίδος ἐξακολουθεῖ βαίνουσα κανονικῶς καὶ ταχέως. Ὁ ἐπικρατῶν κατ' αὐτὰς καυστικὸς καιρὸς ἐπιταχύνει τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ σταφιδοκάρπου καὶ καθ' ἡμέραν ἐξασφαλίζεται πλειότερον μέρος τῆς ἐσοδείας. 'Εφ' ὅσον ἡ συγκομιδὴ πραγματοποιεῖται, ἐπὶ τοσοῦτον βεβαιοῦται ὅτι ἡ ποιότης τῆς ἐφετεινῆς ἐσοδείας ἐν γένει εἶνε ἀρίστη. Ἡ ἐφετεινὴ παραγωγὴ εἶνε μικροτέρα τῆς περυσινῆς κατὰ 10—15 ἑκατομ. λιτρῶν, τοῦτ' ἔστιν ὑπολογίζεται, ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς 265 ἑκατομ., ποσὸν ἐπαρκὲς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς γενικῆς καταναλώσεως. 'Από ἡμερῶν δὲ ἤρξαντο αἱ φορτώσεις ἐν τοῖς λιμέσι Πατρῶν καὶ Αἰγίου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α.Κ.Χ. Σῦρον. 'Ελήφθησαν ἀμφότερα. Τὸ ὑπὸ τύπον ἐπιστολῆς δύναται νὰ δημοσιευθῇ ὡς ἀρθρίδιον μὲ μόνας τὰς πληροφορίας, παραλειπομένων προλόγου καὶ ἐπιλόγου. 'Εκ δὲ τῆς συλλογῆς μόνον δύο ἢ τρία εὕρομεν κατάλληλα, τινῶν ἄλλων ἤδη δημοσιευθέντων ἐν τῇ «'Εστίᾳ». Τί ἀποφασίζετε ; Ὁ κατάλογος παρεδόθη τῷ κ. Μ. — κ. Ι. Π. Δ. Σμύρνην. Ἕνεκα τῆς βραχείας ἐξ 'Αθηνῶν ἀπουσίας τοῦ διευθυντοῦ τῆς «'Εστίας» συνέβη ἡ καθυστέρησις. Ἤδη ἐγένετο ἡ δέουσα ἐνέργεια καὶ θέλει ἀποσταλῇ ὑμῖν προσεχῶς. — κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικάς σας ἐνεργείας. 'Ενεγράψαμεν πάντας, ὡς πρὸς τὴν ἀποστολὴν δὲ τῶν τευχῶν θέλομεν συμμορφωθῇ ταῖς ὁδηγίαις σας. 'Απαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Ι. Κ. Ροστόβιον. 'Ελήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Τὰ σημειούμενα βιβλία ἀπεστάλησαν τῷ κ. Δ.Β. εἰς 'Αζώφ. — κ. Δρ. J. C. Söderhamn. Ἡ ἐπιστολή σας διεβιβάσθη ἀσφαλῶς πρὸς τὸν κ. Γ. Δ. διαμένοντα ἐν Λειψίᾳ. — κ. Ν. Δ. Ἡ ποιητικὴ ἄδεια ἐπιτρέπει τὰ πάντα, μὲ τὸ δικαίωμα δὲ ταύτης φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἡ περιγραφὴ ἣν ἀναφέρετε. Ναυτικὸς ἀνὴρ ἐβεβαίου ὅτι ἐξ ὅλων τῶν περιγραφῶν τρικυμιῶν τῶν ὑπὸ μυθιστοριογράφων ἢ ποιητῶν γραφεισῶν, ἃς ἀνέγνωσε ποτέ, μόνη ἡ ἐν τοῖς *'Εργάταις τῆς θαλάσσης* ὑπὸ τοῦ Οὐγγὼ περιγραφεῖσα εἶνε κατὰ πάντα ἀκριβὴς πρὸς τὴν πραγματικότητα. — Μ. Α. Οἰ. Πειραιᾶ. 'Ακατάλληλον. — κ. Γ. Κ. Ἅγιον Γεώργιον. 'Ελήφθησαν. 'Απεστάλη καὶ τὸ Γ' φυλλάδιον. — κ. Ε. Α.Ε. Σῦρον. 'Ελήφθησαν, ἐπληρώθησαν δὲ τὰ ἀνήκοντα τῇ «'Ακροπόλει», ἧς ἡ ἀπόδειξις ἀπεστάλη ὑμῖν, ὡς καὶ τὸ ζητηθὲν φύλλον. — κ. Δ. Β. Βερολῖνον. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς καὶ περιμένομεν. 'Απεστάλησαν τὰ ζητηθέντα φύλλα. — *'Αναγνώστῃ*. Κατὰ τοῦ προξενοῦντος τὴν λύπην δύνασθε ν' ἀμυνθῆτε καὶ διὰ τῆς ὑλικῆς ὑμῶν ἰσχύος, ἀλλὰ κατὰ τῆς λύπης αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο ὅπλον ἔχετε ἢ τὸ λογικόν. — κ. Β. Χ. Χαλκίδα. Θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. — κ. Κ. Κ. Ταγανρόγ. 'Απεστάλησαν ἐκ νέου. — κ. Ι. Τ. 'Ιωάννινα. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. Ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἀπαντῶμεν ἰδιαιτέρως. — *Κηφῆνι*. Καὶ τὰ ἐλάχιστα ἀκόμη εἰμπορεῖ νὰ ἔχουν ἐνίοτε ἀνυπολογίστους συνεπείας. 'Εὰν ἡ μύτη τῆς Κλεοπάτρας ἦτο ὀλίγον μικροτέρα, ἴσως ὁ 'Αντώνιος δὲν θὰ ἠρᾶτο αὐτῆς, ἡ δὲ ὄψις τοῦ κόσμου θὰ ἦτο τότε πάντη ἀλλοία. — Κυρίαν Ε. Π. Λάρισσαν. Πλὴν παλαιοτάτου τινὸς καὶ ὅλως ἀχρήστου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν. 'Εσχάτως ἀνηγγέλθη ἡ προσεχὴς ἔκδοσις νέου τινὸς τοιούτου βιβλίου. — κ. Μ. Δ. Π. Σμύρνην. Τιμᾶται δρ. 5. — *Συνδρομητῇ*. Μετὰ 3 ἢ 4 φύλλα. Ἔχετε ὑπομονήν. — Φίλῳ Μ'. Οἱ πνευματικῶς ἐργαζόμενοι εἶνε συνήθως οἱ ὑποκείμενοι εἰς τὸ νόσημα. 'Ιατρός τις ἐκ μακρᾶς πείρας κρίνων, ὑπεστήριξεν ὅτι ἠδύνατό τις νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἱκανότητα τοῦ πνεύματος ἐκ τῆς λεπτότητος τοῦ στομάχου. 'Ολίγους, λέγει, πνευματώδεις ἀνθρώπους δύναταί τις νὰ εὕρῃ μὴ ἔχοντας ἀσθενῆ τὸν στόμαχον. Ὁ δὲ Τισσὼ εἶπεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ πολὺ σκεπτόμενος εἶνε ὁ δυσκολώτερον χωνεύων καὶ τἀνάπαλιν. — κ. Κ. Ν. Ι. Ζάκυνθον. Ἔπρεπε νὰ κρατήσῃ ἀντίγραφον τοῦ χειρογράφου. Διότι τὸ γραφεῖον ἡμῶν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ καὶ τὴν πρόσθετον φροντίδα τῆς ἐπι-

Digitized by Google

στροφῆς τοῦ πλήθους τῶν χειρογράφων, ἅτινα ἀποστέλλονται εἰς αὐτό. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλοτε ἐδηλώθη ὅτι τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, καὶ ἂν μὴ δημοσιευθῶσι.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

14 Αὐγούστου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	434.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	437.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	512.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	464.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	231.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	92.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		483.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,170.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	125—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	61 ½
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	192.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	109.40
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	343.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	31.—
	3μην.	30.80
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	124—
»	3μην.	123—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		24.45
Λίρα ὀθωμανική		27.65

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται δρ. 4.25. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δρ. 4.50.
ΚΥΨΕΛΙΔΑΙ, Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 5. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5.50.
Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ.»

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἶκο, γενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2 25

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ 2.

Τιμῶνται δραχμῶν 5.—

Ταχυδρομ. ἀποστελλόμενα δραχ. 5,50.

ΑΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας, ἀναγνωσματάριον διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν. Δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 1,35.
Ἡ τέρψις τῶν παίδων, διηγήματα διὰ παιδία 7—9 ἐτῶν. Δραχ. 1.75. Μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 2.
Εἰκόνες τοῦ παιδικοῦ βίου, διὰ παιδία 8—10 ἐτῶν. Δραχ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομ. τελῶν δραχ 1,70.
Πραγματεία περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος. Ὁδηγίαι πρὸς κατανόησιν τοῦ συστήματος τούτου. Δραχ. 2.

Ἐξεδόθησαν ἄρτι

Ρυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διά τε τοὺς Νηπιακοὺς Κήπους καὶ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς. Ποίησις καὶ μουσικὴ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καταχουζηνοῦ. Τεῦχος πρῶτον. Τιμᾶται δραχ. 1,25. Μετὰ ταχυδρ. 1,40.

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΔΟΥ

ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ ΑΧΘΟΦΟΡΟΥ, μυθιστόρημα εἰς τόμους 4 .... Δραχ. 6.—
Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, διήγημα ..... » 1.50
ΝΥΞ ΧΟΡΟΥ, διήγημα ..... » 1.—
ΚΛΕΑΝΘΙΝΗ, διήγημα ..... » 1.—
Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΔΑΝΙΗΛ, διήγημα ..... » 1.—
ΛΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑ ΜΑΙΝΑΣ, ποιήσεις ..... » 1.50
ΛΥΚΟΦΩΣ, ποιήσεις ..... » 1.50
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ, μῖμος ..... » 1.—
Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ».

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΑΜΦΙΤΡΥΩΝ, κωμῳδία Μολιέρου, κατὰ μετάφρασιν Ἰωάννου Φραγκιᾶ. Τιμᾶται δραχμ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομικῶν 1.70.
ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ, ποιήματα Ἐπαμ. Π. Πολιτάκη. Τιμᾶται δραχ. 1.50.
Η ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ ΤΟ ΧΡΗΜΑ, μυθιστορία Ξ. Δε-Μοντεπέν. Τόμοι 3. Τιμᾶται δρ. 6. Μετὰ ταχυδρ. 6.60.
Ο ΒΙΟΛΙΣΤΗΣ, μυθιστορία Αἰμ. Ρισβούρ. Τιμᾶται δραχ. 2. Μετὰ ταχυδρομ. 2.25
ΜΗΔΕΙΑ, τραγῳδία Ἐρν. Λεγγουβέ. Δραχ. 1.25 Μετὰ ταχυδρ. 1.40.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Περιέχει τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀπαγγελίαν ποιημάτια διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

Τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ἀποστέλλεται ἄνευ ταχυδρομ. τελῶν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1020

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 556.—23 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 608

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ (Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις), ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ, κωμῳδία Εὐγενίου Λαμπίς. Μετάφρ. Ν. Γ. Πολίτου.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΓΛΩΣΣΑ.

ΠΩΣ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ, ποίημα ὑπὸ Ἰωάννου Πολέμη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ ἄρτι ἐν Μαρβούργῳ ἐκδοθὲν πρῶτον τεῦχος τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. **W. Victor** ἐκδιδομένου νέου περιοδικοῦ συγγράμματος **Phonetische Studien** παρέχει πλὴν ἄλλων καὶ δύο συντόμους διατριβὰς περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ μὲν μία τούτων ἐγράφη ὑπὸ τοῦ εὐφυεστάτου συγγραφέως τοῦ Ἐαρινοῦ Ταξειδίου εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τῆς Πραγματείας περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς κ. Ἐδ. Ἔγγελ, σθεναρῶς συνηγοροῦντος ὑπὲρ τῆς παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει προφορᾶς. Ἡ δ' ἑτέρα ὑπὸ τοῦ κ. **Luhmeyer**, ὑποστηρίζοντος τὴν ἐρασμικήν. Ὁ τελευταῖος οὗτος πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἰσχυρισμῶν του φέρει καὶ τὴν ἑπομένην ὑπ' αὐτοῦ συντεθεῖσαν ἑλληνικὴν φράσιν, ἥτις προφερομένη κατὰ τὸ ἡμέτερον σύστημα κινεῖ εἰς γέλωτα διὰ τὸν ἀφόρητον ἰωτακισμόν. «Ἦν ἅμα τῇ ἠοῖ ὕῃ, ἢ οἴει, ἢ οἱ ἢ ὑἱ (ἢ οἴῃ ἰοίῃ), ἡ ὑιεῖ σῷ τὴν χρόαν ἄβροχον διατελέσειν ; » Ἡ συναρμολόγησις τῶν λέξεων εἶνε ὁμολογουμένως ἀστειοτάτη καὶ λίαν ἐπιτυχής, ἀλλ' ἀμφίβολον τί ἐν τῇ φράσει ταύτῃ εἶνε τὸ γελοιότερον, τὰ μωρὰ νοήματα καὶ ἡ κακόζηλος γλῶσσα ἢ ἡ προφορά ; Ἄλλως δὲ λίαν ὀλισθηρὸν ἔδαφος ἐξέλεξε πρὸς ἀναίρεσιν τῶν ἀντιφρονούντων ὁ συνήγορος τῆς ἐρασμικῆς προφορᾶς, ἥτις ἥκιστα βεβαίως διακρίνεται ἐπὶ εὐφωνίᾳ. Ἵνα δὲ καὶ ἡμεῖς ἓν παράδειγμα ἀναφέρωμεν, ἐκ πλείστων ἅτινα ἐδυνάμεθα νὰ καταλέξωμεν, ἀκούων τις τὴν φράσιν «βέβηλος βέβηκε εἰς ἄδυτον, βεβηλῶν τὰ ὅσια», ἀναγινωσκομένην κατὰ τὴν ἐρασμικὴν προφορὰν «μπεμπέλος μπεμπέκε ἄϊς ἀντιοῦτον, μπεμπελῶν τὰ ὅσια» νομίζει ὅτι ἀκούει μᾶλλον ποιμνίων βελάσματα ἢ λαλιὰν ἀνθρώπου.

— Ὁ πασίγνωστος ἐν Λειψίᾳ ἐκδότης βιβλίων **B. G. Teubner** ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἐμφάνισιν τέως ἀνεκδότου συγγραμματίου τοῦ Πλουτάρχου, «Ἀλεξανδρινῶν Παροιμιῶν» ἐπιγραφομένου, ὅπερ εἶνε ἡ μόνη ἐκ τῆς ἀρχαιότητος περισωθεῖσα *τοπικὴ* συλλογὴ παροιμιῶν ἀνεκδότων καὶ λογίων. Ἡ ὕπαρξις τοῦ συγγραμματίου τούτου ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἦτο γνωστή, κακῶς ὅμως μέχρι τοῦδε ἐνομίζετο ὅτι ἦτο συγκεχωνευμένον ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τοῦ Ζηνοβίου. Τοῦτο ἀπέδειξεν ὁ ἐν Τυβίγγῃ καθηγητὴς **O. Crusius**, τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ φροντίδι τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἀγγελλομένη ἔκδοσις. Ἐν τοῖς ἀρτίως κομισθεῖσι τεύχεσι (τόμ. 135 καὶ 136, τεῦχ. 3ον καὶ 4ον σελ. 241-257) τοῦ γνωστοτάτου ἀνὰ τὸν φιλολογικὸν κόσμον γερμανικοῦ περιοδικοῦ **Neue Jahrbücher fur Philologie und Pädagogik** ὁ **O. Crusius** δημοσιεύει λίαν ἀξιοπερίεργα δείγματα τοῦ περιεχομένου τοῦ Πλουταρχείου συγγράμματος καὶ τῆς κριτικῆς τοῦ ἐκδότου ἐπ' αὐτοῦ ἐργασίας.

— Ἐν τῷ αὐτῷ γερμανικῷ περιοδικῷ (σελ. 214-218) δημοσιεύεται γερμανιστὶ γεγραμμένη πραγματεία τοῦ τέως διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων κ. Γ. Κωνσταντινίδου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν **Ein neuentdeckter Codex des Aristoteles**, δι' ἧς περιγράφεται καὶ ἀναλύεται τὸ ἐσχάτως ἐν Φιλιππουπόλει ἀνακαλυφθὲν ἀντίγραφον τριῶν ἐκ τῶν γνωστῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ «περὶ οὐρανοῦ,» τοῦ «περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς» καὶ τοῦ «περὶ ψυχῆς».

— Ἡ γαλλιστὶ ἐκδιδομένη συνάδελφος *Ἀγγελιαφόρος τῶν Ἀθηνῶν* πληροφορεῖται ἐκ Παρισίων, ὅτι ὁ πρώην πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐν Ἀθήναις κ. Μουύ, ὁ γλαφυρὸς συγγραφεὺς τῶν *Ἐκ Βοσπόρου καὶ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν*, προτίθεται νὰ προτείνῃ τὴν ὑποψηφιότητα αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν.

— Ἐν Γαδείροις τῆς Ἰσπανίας ἐνεκαινίσθη κατ' αὐτὰς ναυτικὴ ἔκθεσις, περιλαμβάνουσα πάντα τὰ ἀντικείμενα, μηχανήματα, ἐφευρέσεις, τελειοποιήσεις κτλ., τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ναυτικὴν ἐπιστήμην. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἰσπανίας ἐξεφώνησεν εὔγλωττον λόγον ἐξάρας τὰς προόδους τοῦ ἰσπανικοῦ ναυτικοῦ. Χάριν τῆς τελετῆς τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκθέσεως ἐν τῷ λιμένι τῶν Γαδείρων ἐναυλόχει καὶ ὁλόκληρος ἡ ὑπὸ τὸν δοῦκα τοῦ Ἐδιμβούργου μοῖρα τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου. Τὴν ἔκθεσιν ταύτην θὰ ἐπισκεφθῶσι μετά τινας ἡμέρας καὶ οἱ χάριν πρακτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιβαίνοντες τῆς *Ἑλλάδος* Ἕλληνες δόκιμοι.

— Ῥῶσσος κεφαλαιοῦχος ἔθηκεν ἐτήσιον ἆθλον πεντακισχιλίων φράγκων, ὅπερ θέλει ἀπονέμει ἡ ἐν Πετρουπόλει Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὸ κάλλιστον τῶν καθ' ὡρισμένα χρονικὰ διαστήματα ὑποβαλλομένων αὐτῇ φιλολογικῶν ἢ ἱστορικῶν ἔργων, ἐπονομάσας αὐτὸ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἄρτι ἀποβιώσαντος διασήμου Ῥώσσου δημοσιογράφου Κατκώφ.

— Δαπάναις τοῦ Σουλτάνου ἐπεσκευάσθη ἐσχάτως τὸ κτίριον τῆς ἐν Μέκκᾳ δημοσίας βιβλιοθήκης. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη δὲν εἶνε ἐκ τῶν πλουσιωτάτων ἐν τῷ κόσμῳ, διότι ἀποτελεῖται ἐκ τετρακισχιλίων τόμων μόλις.

— Εἰς ἀποτυχίαν ἀσυνήθη ἐν τοῖς πανεπιστημιακοῖς χρονικοῖς ἐξετέθη ἐσχάτως ὁ κλεινὸς τοῦ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστημίου καθηγητὴς Βίρχωβ. Προταθεὶς ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς σχολῆς ὡς πρύτανις αὐτοῦ διὰ τὸ ἐπικείμενον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος δὲν ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν καθηγητῶν. Ἡ ἀποτυχία του ὀφείλεται εἰς τὰς πολιτικάς του δοξασίας, ἀντιθέτους πρὸς τὰς τοῦ Βίσμαρκ, ἀλλ' εἶνε παράδοξος οὐ μόνον διότι κατ' ἔτος ὁ ὑφ' ἑκάστης τῶν τεσσάρων σχολῶν ἀνὰ τετραετίαν προτεινόμενος ὡς ὑποψήφιος πρύτανις γίνεται πάντοτε ὁμοφώνως δεκτός, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ Βίρχωβ σημαντικὴν ἐκδήλωσιν ἐμπιστοσύνης ἔλαβεν ἐσχάτως ἐκ μέρους τῆς αὐλῆς, αὐτῷ ἀνατεθείσης τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως τῶν ἐκ τοῦ λάρυγγος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πρίγκηπος ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου χειρουργοῦ Μακενζῆ ἐξαχθέντων σαρκωμάτων.

— Ἐν Βιέννῃ κατὰ τὴν προσεχῆ χειμερινὴν θεατρικὴν περίοδον θὰ παρασταθῶσι δύο νέα μλοδραμάτια τῶν διασήμων μελοποιῶν Στράους καὶ **Suppé**. Τὸ τοῦ «βασιλέως τῶν βαλισμῶν», ὡς ἀποκαλεῖται κοινῶς ὁ Στράους, φέρει τίτλον **Simplicius Simplicissimmus**, τὸ δὲ τοῦ **Suppé Bellman**.

— Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας συνέστησε νέον παράσημον, ἐπονομάσας αὐτὸ **de Litteris et Artibus**. Ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος γίνεται δῆλον, τὸ παράσημον τοῦτο εἶνε ἀποκλειστικῶς προωρισμένον διὰ τοὺς φιλολόγους καὶ καλλιτέχνας.

— Δύο Ἄγγλοι πρόκειται νὰ ἐκδώσωσι λεπτομερὲς καὶ ἀκριβὲς λεξικὸν τῶν ἰδιωτισμῶν τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης. Διὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἰδιωτισμῶν ὧν γίνεται χρῆσις ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ἀπηυθύνθησαν πρὸς τὸν Γλάδστωνα. ὅστις ἐδέχθη τὴν πρότασίν των. Ὁ διάσημος ἠθοποιὸς Ἴρβιγγ ἀνέλαβε τὴν ἑρμηνείαν τῶν θεατρικῶν ἰδιωτισμῶν.

— Τὴν 27 παρελθόντος μηνὸς ἐπανηγυρίσθη ἐν Λονδίνῳ

Digitized by Google

δι' ἐπισήμου συμποσίου ἡ συμπλήρωσις τῆς πεντηκονταετίας ἀπὸ τοῦ πρώτου πειράματος ἠλεκτρικῆς τηλεγραφίας τοῦ γενομένου ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐκ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τῆς Βιρμιγχάμης μέχρι τοῦ ἀμέσως ἑπομένου, ἀπέχοντος τοῦ πρώτου 3 χιλιόμετρα. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ταχυδρομείων, ὅστις προήδρευε τοῦ συμποσίου, ἐπέδειξε πρὸς τοὺς δαιτυμόνας τεμάχιον τριγωνικοῦ ξυλίνου στύλου, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν εἰσέτι καθηλωμένα τὰ πέντε σύρματα, τὰ χρησιμεύσαντα εἰς τὴν πρώτην τηλεγραφικὴν δοκιμήν. Ἡ ταχύτης τῆς τηλεγραφικῆς μεταβιβάσεως κατὰ ταύτην ἦτο πέντε λέξεις κατὰ λεπτόν. Νῦν διὰ τῶν νέων συστημάτων μεταβιβάζονται κατὰ λεπτὸν 500 λέξεις, ἀρκεῖ δὲ ἓν καὶ μόνον σύρμα πρὸς σύνδεσιν δύο σταθμῶν, δυνάμενον νὰ διαβιβάζῃ ταὐτοχρόνως μέχρις ἓξ ρευμάτων, καὶ ἀντὶ σταθμῶν ἀπεχόντων ἀλλήλων 3 χιλιόμετρα, σήμερον τὰ δύο ἄκρα τοῦ παγκοσμίου τηλεγραφικοῦ συμπλέγματος ἀφίστανται ἀλλήλων 30,000 χιλιόμετρα. Αἱ ἐντὸς πεντηκονταετίας γενόμεναι πρόοδοι εἶνε τῷ ὄντι καταπληκτικαί.

— Ὁ Γάλλος λοχαγὸς Βερνάρ, ὅστις πρὸ τριετίας ἐγένετο διάσημος μετὰ τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ Κρέβς διὰ τὰ πειράματά του πρὸς πηδαλιούχησιν τῶν ἀεροστάτων, λέγεται ὅτι ἀνεκάλυψεν ἐσχάτως νέον μηχανισμὸν πρὸς τοῦτο. Τὸ πρῶτον ἀερόστατον, τὸ κατασκευασθὲν ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀξιωματικῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ εἰς ἄνεμον ἔχοντα ταχύτητα μεγαλειτέραν τῶν 5 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, τουτέστι καὶ εἰς τὴν ἐλαφροτέραν αὔραν. Διὰ τοῦ νέου μηχανισμοῦ ἡ ἀντοχὴ τῆς ἀεροπόρου σφαίρας διπλασιάζεται, ἡ τελειοποίησις δ' αὕτη κρίνεται ὡς μέγα βῆμα προόδου. Ὁ ἐφευρέτης κατασκευάζει χωριστὰ τὰ διάφορα μέρη τοῦ ἀεροστάτου αὐτοῦ ἐν διαφόροις ἐργοστασίοις διαφόρων πόλεων τῆς Γαλλίας, θὰ συνενώσῃ δὲ καὶ θὰ συναρμόσῃ ταῦτα μόνος κατόπιν, ἵνα οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς αὐτοῦ κατέχῃ τὸ μυστικὸν τῆς ἐφευρέσεώς του.

— Ἐν Παρισίοις ἀπεβίωσεν ὁ μουσικοδιδάσκαλος Ἰούλιος Παδελοῦ (Jules Pasdeloup), ὅστις ἐγένετο διάσημος διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν δημωδῶν καὶ εὐθηνῶν συναυλιῶν, καθ' ἃς ἀνεκρούοντο τεμάχια κλασικῶν μουσουργῶν. Κατ' ἀρχὰς τὸ ἐπιπόλαιον παρισινὸν δημόσιον ἀπεδοκίμαζε θορυβωδῶς τὰς συναυλίας ταύτας, ἀλλ' ὁ νοήμων ἱδρυτὴς αὐτῶν δι' ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς ἀκλονήτου ἠδυνήθη νὰ παρακάμψῃ πᾶσαν δυσχέρειαν καὶ νὰ καταστήσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ δημοτικώτατον, τότε δὲ ἀνεφάνησαν πολυπληθεῖς οἱ μιμηταί. Ὁ Παδελοῦ ἐχρημάτισε καὶ διευθυντὴς τοῦ ἐν Παρισίοις Λυρικοῦ Θεάτρου, ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του δὲ ἀνεβιβάσθησαν ἀπὸ σκηνῆς αὐτοῦ ὁ *Ριένζης*, ἡ *Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις* τοῦ Γλούκ, καὶ *Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τῆς Πομπηΐας* τοῦ Joncières.

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Κρήτη καὶ Κρῆτες» ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιεύσεως σειρᾶς ἄρθρων τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Σπυρίδωνος Παγανέλη. Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ κ. Παγανέλη εἶνε προϊὸν τῆς τελευταίας αὐτοῦ τετραμήνου ἐν Κρήτῃ διαμονῆς, καθ' ἣν περιελθὼν τὴν μεγαλόνησον ἠδυνήθη ἐκ τοῦ σύνεγγυς νὰ σπουδάσῃ τὴν κατάστασιν τοῦ τόπου καὶ τῶν κατοίκων αὐτοῦ, ἧς πλήρη εἰκόνα παρέχει ἡμῖν γεγραμμένην μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ καλλιεπείας.

— Ἐντολῇ τῆς Γενικῆς Ἐφορίας τῶν Ἀρχαιοτήτων ἐκομίσθησαν ἐκ Λαρίσσης ἐνταῦθα καὶ κατετέθησαν ἐν τῷ Κεντρικῷ Μουσείῳ τὰ ἀξιολογώτατα τῶν ἐν τῇ ἐκεῖ συλλογῇ ἀρχαίων, ἤτοι τὰ ἑξῆς: α) ἀνάγλυφον ἀρχαϊκῆς τέχνης, παριστῶν νεανίαν φέροντα πέτασον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ κρατοῦντα ἐν μὲν τῇ μιᾷ χειρὶ λαγιδέα, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ μῆλον· ἔχει ὕψος ὑπὲρ τὰ δύο καὶ ἥμισυ μέτρα· β') ἀνάγλυφον ἀρχαϊκῆς τέχνης, παριστῶν γυναῖκα κρατοῦσαν ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ λαγιδέα, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ ἄνθος τι, ὡς φαίνεται· γ') ἀνάγλυφον καλῆς ἑλληνικῆς τέχνης, εἰκονίζον νεανίαν ἔφιππον, ἔχοντα δόρυ ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ δοῦλον φέροντα ἀσπίδα καὶ δόρυ· δ') ἀνάγλυφον εἰκονίζον Ἀπόλλωνα, Ἄρτεμιν καὶ Λητώ, ὑφ' ἣν ἔλαφος· ἔχει ἐπιγραφήν: «Γοργονίσκα ἀνέθηκε»· ε') ἕτερον ἀνάγλυφον τὴν αὐτὴν ἔχον παράστασιν Ἀπόλλωνος, Ἀρτέμιδος καὶ Λητοῦς μετὰ παραλλαγῶν τινων. Τὰ ἀρχαῖα ταῦτα συνώδευσεν ἐνταῦθα, διαταγῇ τοῦ ὑπουργείου, ὁ ἔφορος τῆς ἐν Λαρίσσῃ συλλογῆς καθηγητὴς κ. Κούσης.

— Ἡ «Γερμανικὴ βιβλιογραφικὴ ἐφημερίς» τοῦ Βερολίνου ἐδημοσίευσε πρὸ μικροῦ εὐμενεστάτην κρίσιν τοῦ περὶ Ἑλλάδος συγγράμματος τοῦ ἰατροῦ κ. Κλωνὸς Στεφάνου τοῦ ἀποτελοῦντος μέρος τοῦ ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένου Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ τῶν ἰατρικῶν ἐπιστημῶν. Τὸ ἔγκριτον γερμανικὸν περιοδικὸν ὁμολογεῖ ὅτι σπανίως ἀπαντᾷ τις σύγγραμμα ὡς τὸ τοῦ Ἕλληνος ἐπιστήμονος, συνενοῦν εὐρεῖαν πολυμάθειαν μετὰ πρωτοτυπίας ἐν πολλοῖς· εὔχεται δὲ νὰ γραφῶσι καὶ περὶ ἄλλων χωρῶν πραγματεῖαι τῆς αὐτῆς ἀξίας.

— Ὁ πρὸ ἐτῶν ἐγκατεστημένος ἐν Ῥουμανίᾳ κ. Ι. Μ. Τραμπατζῆς ἐδήλωσε δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν ἐφορείαν τῆς Σιατίστης τῆς Μακεδονίας ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀνέγερσιν τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς αὐτῆς, πρὸς δὲ ὅτι κληροδοτεῖ καὶ 200.000 φράγκων, αἵτινες κατατεθήσονται εἰς τὸ ἐνταῦθα κεντρικὸν κατάστημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, καὶ ἐκ τῶν τόκων τῶν ὁποίων θὰ συντηρῆται ἡ εἰρημένη σχολή.

— Ἐξεδόθη τὸ 28ον φυλλάδιον τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Μπὲκ ἐκδιδομένης «Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος», τοῦ καθηγητοῦ κ. Σ. Λάμπρου. Ἐν τῷ φυλλαδίῳ τούτου περιέχονται εἰκόνες, ἐν τῷ κειμένῳ μὲν αἱ ἑξῆς· Κεφαλὴ τοῦ Δημοσθένους. — Ὁ λεγόμενος Φωκίων. — Ὁ Δημοσθένης ὡς ῥήτωρ, ἄγαλμα ἐν τῷ Βατικανῷ. — Αἰσχίνης, ἄγαλμα ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Νεαπόλεως. — Ἰσοκράτης, νόμισμα Θεσσαλῶν· ὁλοσέλιδοι δὲ Κλαύδιος καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ.

— Ἤρξατο ἡ δημοσίευσις «Δελτίου τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας», περιλαμβάνοντος τοὺς περὶ τῶν δύο τούτων κλάδων τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας σχετικοὺς νόμους, διατάγματα, ἐγκυκλίους, ἐπιστημονικὰς διατριβὰς κ.τ.λ. Τὸ πρῶτον αὐτοῦ φύλλον περιέχει τρεῖς ἐγκυκλίους, ἐν αἷς τὴν τοῦ διορισμοῦ τοῦ κ. Ν. Καζάζη, τὴν τῆς ἑνώσεως τῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, καὶ τὴν περὶ προσδιορισμοῦ τῶν καταβαλλομένων τελῶν διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταβιβαζόμενα ἰδιωτικὰ τηλεγραφήματα.

— Ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη καὶ τὸ 15ον τεῦχος τοῦ Corpus Juris Civilis ὑπὸ Η. Διακοπούλου. *Περιέχει* ἰδίως τὰ περὶ *χρήσεως* καὶ *χρησικαρπίας* (ususfructus). Διὰ τοῦ τεύχους τούτου συνεπληρώθη ὁ Α' τόμος περιέχων *ἑπτὰ ὁλόκληρα βιβλία τῶν Πανδεκτῶν*. Τιμᾶται δὲ ὁ Α' τόμος ἤτοι τεύχη 15 ἀντὶ δραχμῶν 15 καὶ πωλεῖται ἐν τοῖς καταστήμασι τοῦ ἐκδότου Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

— Ἐξεδόθη τὸ πρόγραμμα τοῦ ἑλληνικοῦ Λυκείου τοῦ κ. Χ. Διοσκορίδου. Τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο περιλαμβάνει πλῆρες δημοτικὸν καὶ ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις τοῦ γυμνασίου. Τὸ διδακτικὸν αὐτοῦ προσωπικὸν εἶνε κατηρτισμένον ἐξ εὐδοκίμων παρ' ἡμῖν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνέστησε καὶ ἰδιαιτέραν τάξιν διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν Ναυτικὴν Σχολήν, ἐπὶ ἰδιαιτέρᾳ συμφωνίᾳ.

— Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχικὴ κεντρικὴ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ συνεκάλεσεν ἐν τοῖς πατριαρχείοις πολλοὺς τῶν αὐτόθι δοκιμωτέρων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων καὶ ἐν κοινῇ συνελεύσει, τετράκις συνελθοῦσα, διεσκέψατο περὶ τῆς δυνατῆς βελτιώσεως τοῦ διδακτικοῦ συστήματος ἐν τοῖς σχολείοις. Ἐπιβλαβὴς ἐκρίθη ἡ ὑπάρχουσα ποικιλία τῶν προγραμμάτων ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, κατέληξε δὲ ἡ ἐπιτροπὴ εἰς τὴν σύνταξιν κοινοῦ καὶ ὁμοιομόρφου προγράμματος, ἐκπονηθέντος μὲν ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἐγκριθέντος δὲ ὑπὸ τῆς συνελεύσεως καὶ ἐπικυρωθέντος ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ὅπως εἰσαχθῇ τοῦτο ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σεπτεμβρίου εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα πρὸς ἐφαρμογήν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 21 Αὐγούστου

Συμφώνως πρὸς τὸν νέον περὶ φορολογίας τῶν οἰνοπνευμάτων νόμον, ἡ κυβέρνησις ἐγνώρισε πρὸς τὰς διοικητικὰς ἀρχάς, ὅτι προτίθεται νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἑταιρείαν τὴν κατασκευὴν καὶ πώλησιν τῶν ἐν τῷ Κράτει οἰνοπνευμάτων. Ἕνεκα τούτου οἱ ἐν Πειραιεῖ καὶ πολλοὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις οἰνοπνευματοποιῶν συνῆλθον, ὅπως διασκεφθῶσι περὶ τῶν γενησομένων τῇ κυβερνήσει προτάσεων.

Digitized by Google

— Κατὰ τὸν «Αἰῶνα» ὁ στρατηγὸς Βοσσὲρ ἀπέρχεται ἐκ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν 15 νοεμβρίου, ληγούσης τῆς συμφωνίας του πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τριετίαν. Ἐγνωρίσθη δ' αὐτῷ ἀπὸ τοῦδε, ὅτι δὲν θὰ ζητηθῇ ἡ παράτασις τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ. Ἄγνωστον ἐὰν καὶ ὁ ναύαρχος Λεζὲν θ' ἀναχωρήσῃ ἐπίσης.

— Τὰ ὀστᾶ τῶν ἀοιδίμων ἀδελφῶν Ζάππα, ἅτινα εἶχον μετενεχθῇ εἰς Κέρκυραν, ὅπως ἐκεῖθεν ἀποσταλῶσι καὶ ταφῶσιν εἰς Ἤπειρον, τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἐπεβιβάσθησαν τοῦ ἐν τῷ λιμένι Κερκύρας ναυλοχοῦντος ἀτμομυοδρόμωνος «Εὐρώτα», ὅστις ἀμέσως ἀπέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τῶν Ἁγίων Σαράντα, κομίζων τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην. Μετὰ τῶν λειψάνων ἐπέβησαν τοῦ πλοίου, ὅπερ ἔφερε μεσιστίους τὴν ἑλληνικὴν καὶ τουρκικὴν σημαίαν,οἱ συγγενεῖς. ὁ νομαρχεύων, οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι,πολλοὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι καὶ ὁ ἐν Κερκύρᾳ ὑποπρόξενος τῆς Τουρκίας. Ἐν Ἁγίοις Σαράντα παρέλαβε τὰ ὀστᾶ ἐπιτροπὴ ἐκ Λαμποβου, κατελθοῦσα μετὰ τοῦ κλήρου τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν. Ὁ «Εὐρώτας» ἀπέδωκε κατὰ τὴν ἀποβίβασιν τὰς νενομισμένας τιμάς.

— Κατὰ τὴν ἄρτι διενεργηθεῖσαν ἐπαναληπτικὴν ἐκλογὴν ἐν τῷ νομῷ Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος διὰ τὴν θέσιν βουλευτοῦ ἀντὶ τοῦ ἀποβιώσαντος Σ. Στεφανοπούλου ἐξελέγη τοιοῦτος ὁ κ. Χ. Στεφανόπουλος.

— Οἱ εἰσαχθησόμενοι ἐφέτος εἰς τὴν προπαρασκευαστικὴν σχολὴν ὑπαξιωματικῶν ἐν Κερκύρᾳ εἰσὶν ἐν ὅλῳ 165, ὧν τέκνα στρατιωτικῶν 30, πολιτικῶν ὑπαλλήλων 8, ἰδιωτῶν δὲ 127.

—Ἀνεχώρησεν εἰς Σῦρον ὁ τῆς νέας ἑταιρίας τοῦ φωταερίου μηχανικὸς κ. Φουλών, ἵνα ἐπὶ τόπου μελετήσῃ καὶ διαπραγματευθῇ μετὰ τοῦ δήμου τὸ ζήτημα τῆς ἐκ τῆς θέσεως Ἐπισκοπῆς εἰς τὴν πόλιν μεταφορᾶς τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντος ὕδατος. Μετὰ τοῦτο ὁ κ. Φουλὼν μεταβαίνει εἰς Γαλλίαν πρὸς προμήθειαν διαφόρων ὑλικῶν, ἀναγκαιούντων εἰς τὰς ἐργασίας τῆς νέας τοῦ φωταερίου ἑταιρείας, αἵτινες ἄρχονται προσεχῶς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Ν. Δ. Βῶλον. Θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ παραγγελίᾳ σας. Τὸ βιβλίον τιμᾶται δραχ. 6. — κ. Ζ'. Εὐχαριστοῦμεν· ἀλλ' ἐθεωρήσαμεν ἀκατάλληλον τὸ πρᾶγμα. — *Ἐπαρχιώτῃ*. Ὁσηνδήποτε οἰκειότητα καὶ ἂν ἔχῃ πρὸς τὴν κυρίαν ἣν συναντᾷ καθ' ὁδόν, πάντοτε ὀφείλει νὰ τῇ ἐκβάλῃ τὸν πῖλόν του πρὸς χαιρετισμόν. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ χαιρετᾷ δι' ἁπλῆς νεύσεως τῆς κεφαλῆς.—κ. Ι. Π. Σπέτσας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Φίλῳ τῆς Ἑστίας*. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ προΐδωμεν ; — κ. Α. Χ. Δὲν ἐπιτρέπεται βεβαίως, ἀλλὰ πανταχοῦ ὅμως συμβαίνει τὸ αὐτὸ ἄτοπον. — κ. Μ'. Τὸ ἀνέγραψε μία τῶν ἐνταῦθα ἐφημερίδων, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν ἂν εἶνε ἀληθές. Ἐν Βερολίνῳ πρὸς περισυλλογὴν τῶν τοιούτων μεθύσων ἐπενόησαν ἄλλο μέσον, καθὼς γράφει ὁ Figaro. Ἐν τοῖς αὐτόθι ζυθοπωλείοις πωλοῦσι δελτία ἐκ χαρτονίου λευκοῦ, ἐν οἷς εἶνε ἐγγεγραμμένα τὰ ἑξῆς· «Ἔπιον πολὺν ζῦθον. Φέρετέ με εἰς τὴν οἰκίαν μου. Κατοικῶ εἰς τὴν ὁδὸν δεῖνα, ἀριθ. δεῖνα,» κτλ. Οἱ ζυθοπόται ἀναρτῶσι τὰ δελτία ταῦτα ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ, ἂν δὲ πλανηθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἢ πέσωσιν ἐκ τῆς μέθης, παραλαμβάνονται ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, καὶ φέρονται κατὰ τὴν ἀναγεγραμμένην διεύθυνσιν. — κ. Κ. Κ. Τρίπολιν. Ἀπεστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον καὶ ἐκ τῶν φύλλων τὸ ἓν μόνον, τοῦ ἑτέρου ἀτυχῶς ἐξαντληθέντος. — *Συνδρομητῇ τῆς «Ἑστίας»*. Σῦρον. Μόνον περὶ τῶν νομισμάτων καὶ μεταλλίων τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας ὑπάρχει ἰδία πραγματεία τοῦ κ.Π. Λάμπρου.—κ.Μ. Δ. Π. Λεμησσόν. Ἐπληρώθη ὑπὸ τοῦ γραφείου τῆς «Ἀκροπόλεως». — κ. Ν. Α. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν.— κ. Ο. Π. Μεχάλλα-Κιμπίρ. Ἀπεστάλη ἄλλο φυλλάδιον ἀβλαβὲς ἀντὶ τοῦ ἐπιστραφέντος. — *Ταχτικῇ ἀναγνωστρίᾳ*. Ἰδοὺ τίνα συνταγὴν μᾶς συνιστῶσι. Πρὸς ἐντελῆ καθαρισμὸν χρυσῶν σκευῶν ἢ κοσμημάτων ἀρκεῖ νὰ βράσητε αὐτὰ ἐντὸς 300 δραμίων ὕδατος, εἰς ὃ δέον νὰ προστεθῶσι 50 γραμμάρια ἀμμωνιακοῦ ἅλατος. Τὰ ἐντὸς τῆς διαλύσεως ταύτης βρασθέντα ἐπί τινα ὥραν ἀντικείμενα ἀποκτῶσι τὴν προτέραν στιλπνότητα καὶ φαίνονται ὡς καινουργῆ. — κ. Σ. Δ. Λάρισσαν. Ἐξ ὅλων μόνον τὸ ἓν θὰ λειτουργήσῃ ἐφέτος, τὸ ἐν Ἀθήναις γεωργικὸν σχολεῖον. — κ. Κ. Ν. Ι. Πύργον. Ἡ παραγγελία σας ἐξετελέσθη, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. —κ. Δ. Γ. Διότι ἐκεῖ εὑρίσκουσιν ἄφθονον συγκομιδὴν κερδῶν. Ἀπὸ τῆς ἐν Ἀμερικῇ τελευταίας αὐτῆς θεατρικῆς περιοδείας ἡ Σάρα Βερνὰρ ἀπεκόμισε καθαρὸν κέρδος τὸ στρογγύλον ποσὸν 1,500,000 φράγκων. — κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Σ. Γ. Ἰωάννινα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, ἀλλ' ἀτυχῶς εἶνε ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν». — κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἐλήφθησαν. — κ. Α. Ν. Κ. Ῥοστόβιον. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Μ., μετεβάλομεν δὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ν. Τ. κατὰ τὴν σημείωσίν σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — *Ἐνὶ πατρί*. Σήμερον ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη θεωρεῖ τὴν ὑπέρμετρον τῶν μαθημάτων πληθὺν λίαν ἐπιβλαβῆ εἰς τὰ παιδία μικρᾶς ἡλικίας, καὶ διὰ τοῦτο προσπαθεῖται γίνονται πανταχοῦ πρὸς ὅσον ἔνεστι περιορισμὸν αὐτῶν. Σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς δὲν εἶνε τὸ νὰ μεταδώσῃ ποσόν τι γνώσεων, ἀλλὰ νὰ ἐξεγείρῃ καὶ ἀσκήσῃ τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ παιδὸς καὶ νὰ διδάξῃ αὐτὸν τὴν χρῆσιν τοῦ ἰδίου πνεύματος. — κ. Δ. Δ. Μ. Σῦρον, καὶ Π. Κ. Π. Σμύρνην. Ἐλήφθησαν. — κ. Δ. Δ. Σ. Τρίπολιν. Ὑπάρχουσι πάντα. Ἕκαστον φύλλον μετὰ δελτίου λεπτὰ 35. — κ. Π. Κ. Σμύρνην. Ἡ ζητηθεῖσα σειρὰ ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς, ὡς καὶ ἀπόδειξις συνδρομῆς. — κ. Ν. Κ. Τὸ εὐχόμεθα, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐλπίζομεν. — Οὕτως ἔχει. Ὁ Βηλαρᾶς εἰς ἕνα του μῦθον, ἐπιγραφόμενον «Τιμή, φωτιὰ καὶ νερό» :

Λέγ' ἡ Τιμή—Ἐγὼ 'ς αὐτὸ
Σᾶς συμβουλεύω : ἀπ' τὰ κοντὸ
Ποτὲ μὴ γελασθῆτε
Νὰ μοῦ ξεχωρισθῆτε.
Γιατ' ἂν γλυστρήσω μιὰ φορὰ
Καὶ δὲ' μὲ πιάστε σταθερά,
Ὅσο νὰ μὲ γυρέψτε
Τὸν κόπο θὰ ξοδέψτε.

κ. Λ. Β. Κωνσταντινούπολιν. Ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ἂν εἶνε τοῦ Δελτίου ἢ τῆς «Ἑστίας» οἱ ζητούμενοι ἀριθμοί, ἵνα γνωρίζωμεν τί νὰ ἀποστείλωμεν. Εὐαρεστήθητε νὰ συναποστείλητε καὶ τὸ ἀντίτιμον. — κ. Σ. καὶ Ν. Ἀδελφ. Π. Κέρκυραν. Ἀτυχῶς οὐδὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν, μὴ εὑρόντες ἐνταῦθα οὐδένα εἰδήμονα τῶν τῆς Σχολῆς ταύτης. Ἀνάγκη νὰ ζητήσητε πληροφορίας ἐκ Νεαπόλεως.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

21 Αὐγούστου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	437.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	439.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	511.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	421.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	234.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	92.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		485.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,145.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	129.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	65.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	193.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	110. |
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	343.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	30.95
	3μην.	30.75
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	123—
»	3μην.	122—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		24.50
Λίρα ὀθωμανικὴ		27.80

Digitized by Google

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΥΠΟ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι τὰ πρὸ καιροῦ παραγγελθέντα ἐν Γερμανίᾳ καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος ἐκομίσθησαν ἤδη ἐνταῦθα καὶ πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τοῖς Καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Τὰ καλύμματα ταῦτα, καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα μὲ λαμπρὸν πολύχρωμον καὶ ἐπίχρυσον ἐξώφυλλον, φέρον ἀρχαιοπρεπῆ παράστασιν τῆς Μούσης τῆς Ἱστορίας, καθ' ἃ δεικνύει ἡ παρατιθεμένη ἐν μικρογραφίᾳ εἰκών, εἶνε πρὸς τούτοις στερεώτατα καὶ λίαν προσφυῆ διὰ τὸ πολύτιμον σύγγραμμα. Τιμῶνται δὲ ἕκαστον δραχ. 2,50 διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς καὶ φράγκα ἀργυρᾶ 2,50 διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῆς ἀλλοδαπῆς ζητοῦντες τοιαῦτα ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχμὴν μίαν διὰ τὰ 5 καλύμματα τῶν 5 τόμων.

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ τῶν συνδρομητῶν διαμένουσιν εἰς μέρη, ἐν οἷς ἴσως δὲν ὑπάρχωσι βιβλιοδέται, γίνεται γνωστὸν πρὸς τούτους ὅτι τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» καὶ τὰ Καταστήματα Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἀναλαμβάνουσι τὴν φροντίδα τῆς βιβλιοδετήσεως τοῦ συγγράμματος, ἐὰν θέλωσι νὰ πέμψωσι πρὸς αὐτὰ τοὺς ἤδη ἐκδοθέντας 4 τόμους μετὰ τῶν πινάκων, ἐλευθέρους τελῶν ταχυδρομικῶν. Διὰ τὴν βιβλιοδεσίαν τῶν οὕτω σταλλομένων τόμων δέον νὰ συναποσταλῶσιν δι' ἕκαστον τόμον δραχμαὶ 4, ἤτοι δραχ. 2,50 δι' ἀξίαν τοῦ καλύμματος καὶ δραχμ. 1,50 διὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ βιβλιοδέτου, ἑπομένως διὰ τοὺς ἤδη ἐκδοθέντας τέσσαρας τόμους ἐν ὅλῳ δραχ. 16. Τὰ ταχυδρομικὰ τέλη τῆς ἐπιστροφῆς τῶν τεσσάρων τόμων, δραχ. 4, ἐπιβαρύνουσι τὸν συνδρομητήν.

Ἕκαστον σῶμα τῆς Ἱστορίας τιμᾶται ἄδετον μὲν δραχμὰς 40 ἐν Ἀθήναις, δραχμὰς 45 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 50 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Δεδεμένον δὲ λαμπρῶς πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 60 ἐν Ἀθήναις, δρ. 70 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσῶν 70 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ Ε' καὶ τελευταίου τόμου, ἀρξαμένη ἤδη πρὸ πολλοῦ, περατωθήσεται προσεχῶς πρὸς ταχεῖαν συμπλήρωσιν τοῦ συγγράμματος.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότ. δρ. 2,50 τὰ 100.
» » » » Β' » » 2.— »
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελοῦσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται δρ. 4.25. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δρ. 4.50.
ΚΥΨΕΛΙΔΑΙ, Τραγῳδία εἰς πράξεις πέντε. Τιμᾶται φρ. 5. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 5.50.
Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «ΕΣΤΙΑΣ.»

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ ΑΡΤΙ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ
ΠΑΡΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ
Υπο Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Τόμος κομψότατος κοσμούμενος ὑπὸ 21 εἰκονογραφιῶν.

Περιέχει ἑπτὰ τρυφερώτατα καὶ χαριέστατα ἔργα, καταλληλότατα ὄχι μόνον νὰ παρασταθῶσιν εἰς οἰκογενειακὰς ἢ σχολικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐπαγωγὸν καὶ μορφωτικὸν ἀνάγνωσμα.

Τιμὴ τοῦ βιβλίου δραχμαὶ μόνον 2.—
Ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένου δραχ. 2.25

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— **Μετὰ ταχυδρ. 4.50**
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. **Μετὰ ταχυδρ. 3,20**

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1041

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 557.—30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 609

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ, ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΤΑ ΠΟΥΔΑΚΙΑ, κωμῳδία Εὐγενίου Λαμπές. Μετάφρ. Ν. Γ. Πολίτου.

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ (Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις), ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου.

ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ ΔΑΜΩΔΟΣ.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Αἱ ἐν Σιδῶνι ἀνασκαφαί, αἵτινες παρέσχον τοσοῦτον ἐξαίρετα ἀποτελέσματα, διαταγῇ τοῦ Σουλτάνου ἐπαναληφθήσονται τὸν προσεχῆ Φεβρουάριον, ἀποζημιωθέντος τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ γηπέδου ἀντὶ 1500 λιρῶν ὀθωμανικῶν δοθεισῶν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου. Αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ἀρχαιότητες καὶ αἱ ἐν τῷ μέλλοντι ἀνακαλυφθησόμεναι ἐν Σιδῶνι τεθήσονται εἰς ἰδιαίτερον μέρος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατορικοῦ μουσείου. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὁ Σουλτάνος χορηγεῖ 2,500 λίρας ὀθωμανικὰς ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ ταμείου πρὸς ἀνέγερσιν νέου οἰκοδομήματος.

— Ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ κ. Ἰωσὴφ Χαλεβύ, ὀνομαστὸς ἀσιανολόγος, ἑταῖρος τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημείας καὶ καθηγητὴς ἐν Σορβώνῃ. Ὁ κ. Χαλεβύ, προτίθεται κυριώτατα ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐν Σιδῶνι ἀνακαλυφθεισῶν ἐπ' ἐσχάτων ἐπιγραφῶν, αἵτινες νῦν εὑρηνται ἀποκείμεναι εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει μουσεῖον.

— Ἡ δημοσία τῶν Βρυξελλῶν πινακοθήκη ἀπέκτησεν ἐσχάτως πολλοῦ λόγου ἄξιον πίνακα, τοπίον τοῦ Ῥούβενς, παριστῶν τὸ μυθολογικὸν ἐπεισόδιον τῆς θήρας τοῦ Καλυδωνίου Κάπρου. Ὁ πίναξ οὗτος εἶνε πρὸ πάντων ἐξαίσιον τοπιογράφημα, αἱ εἰκόνες δὲ τῶν προσώπων κατέχουσιν ἐν αὐτῷ δευτερεύουσαν θέσιν. Τὸ εἰκονιζόμενον τοπίον εἶνε γραφικώτατον· δεξιόθεν πυκνὴ καὶ σύσκιος, ἀλλ' οὐχὶ σκοτεινὴ λόχμη, τῆς ὁποίας τὰ βάθη εὐκόλως ἐρευνᾷ ὁ ὀφθαλμός, χάρις εἰς τὸ διακεχυμένον ἐν αὐτῇ γλυκὺ σκιόφως· ἀριστερόθεν ἀνώμαλος ἐξαίθρα ζωηρῶς καταλαμπομένη ὑπὸ τῶν φλογερῶν ἀκτίνων δύοντος ἡλίου. Ἐν τῷ κέντρῳ, πλησίον καταπεπτωκότος κορμοῦ ἡ Ἀταλάντη, κρατοῦσα εἰς χεῖρας τὸ τόξον δι' οὗ ἐτόξευσε τὸν κάπρον· ὄπισθεν αὐτῆς μετὰ προσοχῆς προβαίνουσα μία τῶν συντρόφων της· ἔμπροσθεν ὁ κάπρος ἀνθιστάμενος εἰς τοὺς κύνας διώκοντας καὶ ἐπιπίπτοντας κατ' αὐτοῦ. Δεξιόθεν ὁ Μελέαγρος, κρατῶν ἀνὰ χεῖρας ἔγχος, προχωρῶν πρὸς τὸ θηρίον, ὅπως καταφέρῃ αὐτῷ τὴν θανάσιμον πληγήν· εἰς τὸ ἄκρον τέλος τοῦ ἀριστεροῦ μέρους ἐπιφαίνονται μακρόθεν αἱ μορφαὶ δύο ἱππέων, ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαυνόντων. Τὸ ἔργον τοῦτο ὁ Ρούβενς ἔγραψεν ἄνευ συνεργάτου. Οὐδεὶς τῶν μαθητῶν του ἔθηκε χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ, εἶνε δὲ σχεδίασμα οὗ τὸ ἔντονον καὶ ἡ δύναμις ἐκπλήσσει ἐκ πρώτης ὄψεως. Ὁ ὑπὸ τοῦ μουσείου τῶν Βρυξελλῶν ἀγορασθεὶς πίναξ ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τὴν λαίδην Στούαρτ, ἐξετιμᾶτο δὲ ἀντὶ 1400 γυινεῶν, ἤτοι 35,000 φράγκων. Ἔκτοτε ἡ τιμὴ αὐτοῦ ηὐξήθη κατὰ πολύ, ἀλλ' ἕνεκεν ἐξαιρετικῶς εὐμενῶν περιστάσεων ἡ πινακοθήκη ἀπέκτησεν αὐτὸ εἰς τιμὴν σχετικῶς οὐχὶ ὑπέρογκον.

— Εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Janssen ἐνδιαφέρουσαι καὶ περίεργοι πληροφορίαι περὶ τῆς τελευταίας ἡλιακῆς ἐκλείψεως. Ἡ ἔκλειψις ἤρξατο ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, προβᾶσα δὲ πρὸς τὴν βόρειον Γερμανίαν, τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Σιβηρίαν κατέληξεν εἰς Ἰαπωνίαν. Τὰ πρὸς παρατήρησιν τοῦ φαινομένου καταλληλότερα σημεῖα ἦσαν τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς Μόσχας ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Βόλγα ἢ ἔτι καλλίτερον τὰ περὶ τὴν Τοβόλσκην μέρη. Ἐν Βερολίνῳ, ἐν Πουλκόβᾳ, ἐν Μόσχᾳ, ἐγένοντο ἐξαιρετικαὶ προπαρασκευαὶ πρὸς παρατήρησιν τοῦ φαινομένου. Ἐν Βερολίνῳ εἶχον ὀργανωθῆ καὶ εὐθηναὶ ἁμαξοστοιχίαι, μεταφέρουσαι εἰς τὰ βορειότερα σημεῖα τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀπολαύσωσιν ἐν τῇ ὁλικότητι, καὶ ἐπομένως ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, τοῦ σπανίου φαινομένου. Ἐν Πουλκόβᾳ ὁ διευθυντὴς τοῦ αὐτόθι ἀστεροσκοπείου Στροῦβε διωργάνωσε 15—20 ἐπιστημονικὰς ἐθνικάς, ἢ ξένας ἐκδρομάς, αἵτινες εἶχον διασπαρῆ πέριξ τῆς Μόσχας καὶ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Βόλγα. Πέραν τοῦ ποταμοῦ ἡ μετάβασις ἦτο δυσχερής, πέραν δὲ τῆς Τοβόλσκης, ὅπου εὑρίσκοντο τὰ καταλληλότερα πρὸς μελέτην τοῦ φαινομένου μέρη, σχεδὸν ἀδύνατος. Ἑκάστη τῶν ἐν Πουλκόβᾳ ὀργανωθεισῶν ἀποστολῶν εἶχεν ἀναλάβει εἰδικῶς τὴν μελέτην ὡρισμένων τῆς ἐκλείψεως λεπτομερειῶν, ἄλλη τὴν φασματοσκόπησιν, ἑτέρα τὴν φωτογράφησιν τῶν φάσεων, ἑτέρα τὴν καταγραφὴν ἀκριβῶν παρατηρήσεων τῆς στεφάνης τοῦ ἡλίου, ἥτις μόνον κατὰ τὰς ὁλικὰς ἐκλείψεις καθίσταται ὁρατή, ἄλλη τὴν παρατήρησιν τῶν μετὰ τὸν Ἑρμῆν πλανητῶν καὶ ἰδίως τοῦ Ἡφαίστου κτλ., Δύο ἀερόστατα εἶχον παρασκευασθῆ διὰ τὰς ὑπὲρ τὰς νεφέλας παρατηρήσεις. Δυστυχῶς ἕνεκα τοῦ συννεφώδους τοῦ καιροῦ πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἀποστολαὶ οὐδὲν ἠδυνήθησαν νὰ συναγάγωσιν ἄξιον λόγου πόρισμα καὶ ἐν τοῖς διαφόροις δ' ἀστεροσκοπείοις τὸ ἀποτέλεσμα ἦν ὅμοιον. Τὸ συννεφῶδες τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλείψεως ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ εἴς τινας φιλοπαίγμονας ἐν Βερολίνῳ νὰ τοιχοκολλήσωσι προκηρύξεις, δι' ὧν ἀνήγγελλον εἰς τὸ κοινὸν ὅτι ἡ ἔκλειψις, ἕνεκα τῆς κακοκαιρίας, ἀναβάλλεται εἰς τὴν προσεχῆ Κυριακήν.

— Ὁ διάσημος περιηγητὴς Jacobsen, πλοίαρχος, εὑρίσκεται νῦν ἐν Βερολίνῳ ὅπως παρασκευάσῃ τὰ δέοντα πρὸς νέαν περιήγησιν. Ὁ Jacobsen, Νορβηγὸς τὴν πατρίδα, ἐπεσκέψατο πολλάκις ἤδη ἐντολῇ τοῦ Καρόλου Χάγενβεκ τὴν Γροιλανδίαν, τὴν Γῆν τοῦ Πυρὸς καὶ ἄλλας χώρας τῆς Ἀμερικῆς. Εἶτα λαβὼν ἐντολὴν καὶ παρὰ τοῦ βασιλικοῦ ἐθνολογικοῦ Μουσείου μετέβη εἰς τὴν βρετανικὴν Κολομβίαν καὶ τὴν Ἀλάσκαν, τελευταῖον δὲ εἰς τὴν Σιβηρίαν καὶ πάλιν εἰς τὴν βρετανικὴν Κολομβίαν.

— Ἡ σύζυγος τοῦ διαδόχου τῆς Γερμανίας προσέφερεν εἰς τὸν Ἄγγλον χειρουργὸν Μακένζη, τὸν ἐκτελέσαντα τὰς ἐπανειλημμένας ἐγχειρήσεις ἐν τῷ λάρυγγι τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὡραίαν εἰκόνα, ἣν ἐσχεδίασε μόνη.

— Αἱ Βρασιλιαναὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουσι *σονέτον* τοῦ αὐτοκράτορος Δὸν Πέτρου, ὅπερ οὗτος εἶχεν ἀρχίσει γράφων πρὶν ἢ ἀπέλθῃ εἰς Εὐρώπην, ἐπεράτωσε δὲ ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ. Ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ ὁ αὐτοκράτωρ ἀποχαιρετίζει τὴν Βρασιλίαν καὶ λέγει ὅτι ἔπραξε πᾶν ὅ,τι δυνατὸν ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ λαοῦ του. Τὸ *σονέτον* ἐθεωρήθη ὡς τελευταῖος ἀποχαιρετισμὸς τοῦ αὐτοκράτορος πάσχοντος ὡς γνωστόν, φοβουμένου δ' ἴσως μὴ δὲν δυνηθῇ νὰ ἐπανίδῃ τὴν πατρῴαν.

— Ἐν Τουρίνῳ τῆς Ἰταλίας ἠνεῴχθη κατ' αὐτάς, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως καὶ ἄλλων ἐπισήμων προσώπων, διεθνὴς ἔκθεσις μηχανημάτων πρὸς κατάσβεσιν πυρκαϊῶν. Τῆς ἐκθέσεως ταύτης μετέχουσι 59 Ἰταλοὶ καὶ 30 ἀλλοδαποὶ ἐκθέται.

— Τὴν 4 τοῦ προσεχοῦς Νοεμβρίου πρόκειται νὰ δοθῇ πανηγυρικωτάτη παράστασις τοῦ *Δὸν Ζουὰν* τοῦ Μόζαρτ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ παραστάσεως ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Πράγας. Ὁ Μόζαρτ, ἀπολέσας τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὸν στενὸν

Digitized by Google

του φίλον, τὸν ἰατρὸν Βαριζάνην, εἶχεν ἀποσυρθῆ εἰς Πράγαν, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ κείμενον τοῦ Don Giovanni, ὅπερ εἶχε γραφῆ ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ Da Ponte. Ἐκεῖ συνέθεσε τὴν μουσικὴν τοῦ ἔργου, ἐπώλησε δ' αὐτὸ ἀντὶ 100 δουκάτων (1200 φρ.) εἰς τὸν θεατρώνην Bondini. Ὁ *Δὸν Ζουὰν* παρεδόθη εἰς τὸν Βονδίνην τὴν 24 Ὀκτωβρίου 1787, ἀνεβιβάσθη δ' ἀπὸ σκηνῆς τὴν 4 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τουτέστιν ἐμελετήθη ὑπὸ τῶν ἠθοποιῶν ἐντὸς ἑπτὰ μόνον ἡμερῶν. Βραδύτερον μεταφρασθὲν εἰς τὴν γαλλικὴν τὸ ἔργον διῃρέθη εἰς πέντε σκηνὰς ἀντὶ τῶν δύο εἰς ἃς ἀρχικῶς εἶχε διαιρεθῆ.

— Τῇ 19 Αὐγούστου ἐγένετο ἐν Κωνστάντζᾳ τῆς Ρουμανίας ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ρωμαίου ποιητοῦ Ὀβιδίου. Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς προτεραίας ὁ Ρουμοῦνος καθηγητὴς κ. Οὐρέκιας ὡμίλησεν ἐν τῇ λέσχῃ περὶ Ὀβιδίου καὶ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀνδριάντος ὡμίλησε λατινιστὶ ὁ κ. Ρέμος Ὀπρεάνου καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας κ. Στούρζας. Τὸ ἑσπέρας ἐδόθη συμπόσιον καὶ μέγας χορὸς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Καρόλου. Τῇ ἐπιούσῃ δὲ διωργανώθησαν λεμβοδρομίαι καὶ περίπατοι ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Ὀβιδίου.

Κομισθέντα ἐκ Μαντινείας ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κατετέθησαν ἐν τῷ κεντρικῷ Μουσείῳ τὰ κατὰ τὰς τελευταίας ὑπὸ τῆς γαλλικῆς σχολῆς ἐνεργουμένας αὐτόθι ἀνασκαφὰς εὑρεθέντα ἀνάγλυφα. Ταῦτα εἰσί : 1) *Ἀνάγλυφον* εἰς φυσικὸν μέγεθος γυναικὸς βαινούσης δεξιὰ· πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῆς παράκειται κορμὸς φοίνικος. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο εἶνε κολοβὸν ἐλλειπούσης τῆς κεφαλῆς. 2) *Ἀνάγλυφον* ἀπεικονίζον τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Μαρσύου περὶ μουσικῆς. Ἀριστερὰ τῷ ὁρῶντι κάθηται ὁ Ἀπόλλων κρούων κιθάραν ἐν ἠρεμίᾳ ἐμφαινούσῃ τὴν περὶ τῆς νίκης αὐτοῦ βεβαιότητα, δεξιὰ δὲ ὁ Μαρσύας ἐν στάσει δεικνυούσῃ τὴν ἐν τῷ μουσικῷ ἀγῶνι ἧττάν του. Ἐν τῷ μέσῳ ἵσταται βάρβαρος φέρων φρύγιον πῖλον καὶ ἀναξυρίδας, κρατῶν δὲ μάχαιραν δι' ἧς ἔμελλε νὰ ἐκδάρῃ τὸν ἡττηθέντα. Ὁ βάρβαρος φαίνεται μᾶλλον ἐστραμμένος πρὸς τὸν Μαρσύαν ὡς τὸν μέλλοντα μετ' ὀλίγον νὰ ὑποστῇ τὰ δεινὰ τῆς ὑπεροψίας του. Ἡ πλὰξ αὕτη φαίνεται ὅτι ἀπετέλει μέρος ζωφόρου ναοῦ τινος, εἶνε δὲ ἐφθαρμένα ἐν αὐτῇ τὸ πρόσωπον τοῦ βαρβάρου καὶ τοῦ Μαρσύου, πρὸς δὲ καὶ ὁ διπλοῦς τοῦ Μαρσύου αὐλός. 3) Δύο πλάκες ἐφ' ἑκάστης τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν ἀνὰ τρεῖς Μοῦσαι. Ὑποτίθεται ὅτι ἀπετέλουν μέρος μετὰ τοῦ προηγουμένου ἀναγλύφου τῆς αὐτῆς ζωφόρου. Αἱ κεφαλαὶ τῶν Μουσῶν τῆς μιᾶς πλακὸς εἶνε ἐφθαρμέναι.

Ἐν ταῖς αὐταῖς ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθησαν καὶ περὶ τὰ δέκα *εἰσιτήρια* διὰ τὸ θέατρον, ἐν ἑνὶ τῶν ὁποίων εἶνε ἀναγεγραμμένον «Αἴας Σοφοκλέους».

— Τὸ ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον «Συλβία» ὑπὸ τὸν πλοίαρχον κ. Δάουσον, ὅπερ ἐστάθμευε τέως εἰς τὴν περὶ τὴν Θεσσαλίαν θάλασσαν πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ χάρτου τῶν ἀκτῶν αὐτῆς, κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ. Ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου τούτου ἤδη θέλει σχεδιογραφήσει τὸν νέον λιμένα τῶν Ἀλῶν καὶ τὰ νέα κρηπιδώματα τοῦ λιμένος Πειραιῶς, ἅτινα μέχρι σήμερον ἐπερατώθησαν ἐν τῇ δυτικῇ καὶ μεσημβρινῇ ἀκτῇ τοῦ λιμένος. Βραδύτερον θέλει ἐνεργήσει ὑδρομετρικὰς ἐρεύνας ἐν τῷ κορινθιακῷ κόλπῳ.

— Ὁ δικηγόρος καὶ ὑφηγητὴς κ. Δαμιανὸς Βορὲς ἀναγγέλλει τὴν ἔκδοσιν τῆς πραγματείας αὐτοῦ «περὶ τῆς κληρονομίας τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν» διὰ τῆς κάτωθι αγγελίας.

Φρονοῦντες, ὅτι ὁ σκοπός, δι' ὃν, σὺν ἄλλοις, ἡ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἔθετο ὡς θέμα τοῦ τελευταίου Σγουτείου διαγωνίσματος τὸ ζήτημα «περὶ τῆς κληρονομίας τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν» ἦτο ἡ ἐπίτευξις συγγραφῆς, διευκρινιζούσης τοῦτο ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἐν ἰσχύϊ δικαίου, ἀπεφασίσαμεν τὴν δημοσίευσιν τῆς περὶ τούτου ἡμετέρας μελέτης τῆς ἐπαινεθείσης ὑπὸ τῶν Κριτῶν, νομίζοντες, ὅτι εἰσφέρομεν μικράν τινα ἐπὶ τοῦ προκειμένου συμβολήν, ἀφοῦ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν «τὸ καθ' ἡμᾶς δίκαιον καὶ εὐστόχως ἑρμηνεύομεν καὶ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον ἀκριβῶς προσδιορίζομεν.» Ἡ τιμὴ ἑκάστου σώματος ἀποτελουμένου ἐξ ὀκτὼ τυπογραφικῶν φύλλων περίπου, ὁρίζεται εἰς δραχμὰς τρεῖς.

— Ἡ Κυρία Ἀσπασία Β. Σκορδέλη ἀγγέλλει ὅτι συνέστησεν ἀδείᾳ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως «Ἀστικὸν Παρθεναγωγεῖον,» περιλαμβάνον νηπιαγωγεῖον δημοτικὸν σχολεῖον καὶ τάξεις Ἑλληνικοῦ, οὗτινος τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν κατηρτίσθη ἐκ τῶν μᾶλλον εὐδοκίμων διδασκάλων.

— Ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθησαν «Μαθήματα Γεωγραφίας» μεθοδικῶς συντεταγμένα διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα ὑπὸ τοῦ κ. Βλασίου Σκορδέλη. Τιμὴ τοῦ βιβλιαρίου λεπτὰ 70.

Ἐκ τῶν αὐτῶν καταστημάτων ἐξεδόθησαν καὶ «Μαθήματα πρακτικῆς γεωμετρίας» ὑπὸ τοῦ κ. Βλασίου Σκορδέλη μετὰ 96 σχημάτων πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων, τιμώμενα δραχ. 1,25.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 28 Αὐγούστου

Λέγεται ὅτι ἡ Βουλὴ θέλει κληθῆ ὅπως συνέλθῃ κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, μικρὸν δηλαδὴ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως, ἐπανακάμπτοντος ἐξ Εὐρώπης μετὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας κατὰ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου.

— Κατὰ τὴν ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον κατάστασιν, τὰ κατὰ τοὺς ἑπτὰ πρώτους μῆνας ἐνεστῶτος ἔτους εἰσπραχθέντα ἐκ καταναλώσεως εἰδῶν τοῦ μονοπωλίου, ἤτοι πετρελαίου, πυρείων καὶ παιγνιοχάρτων, ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς δραχ. 2,399,628.50. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς μῆνας τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰσεπράχθησαν ἐν συνόλῳ ἐκ τῶν αὐτῶν εἰδῶν δραχ. 2,005,757.40. Ἑπομένως αἱ εἰσπράξεις τῶν ἑπτὰ μηνῶν ἐνεστῶτος ἔτους ὑπερέβησαν τὰς τῶν ἀντιστοίχων μηνῶν τοῦ παρελθόντος κατὰ δραχ. 393,871.10.

— Ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν τὸ διάγραμμα τῆς ἀπὸ Πατρῶν εἰς Πύργον σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἡ σιδηροδρομικὴ αὕτη γραμμὴ ἔχει μῆκος 96 χιλιομέτρων, ἀνέλαβε δὲ τὴν κατασκευὴν αὐτῆς ἡ ἑταιρία τῶν Δημοσίων καὶ δημοτικῶν ἔργων, ἥτις ἐξεχώρησε τὴν ἐργολαβίαν τῆς κατασκευῆς εἰς τὸν κ. Ν. Βλάγκαλην, ὅστις, ὡς γνωστόν, ἔχει καὶ τὴν ἐργολαβίαν τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Πατρῶν.

— Τὰ ἐγκαίνια δὲ τοῦ μετ' ὀλίγον περατουμένου τμήματος Αἰγίου-Πατρῶν τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου γενήσονται τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον, εἰς αὐτὰ δὲ παρασταθήσεται καὶ ὁ Βασιλεύς.

— Ὁ κ. Γκοτλανδ μετὰ τῶν λοιπῶν μηχανικῶν ἀνεχώρησαν εἰς Μύλους, ὅπόθεν ἄρξεται ἡ μελέτη τῆς ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου εἰς Καλάμας διὰ Τριπόλεως κατ' εὐθεῖαν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, τῆς ὁποίας τὴν κατασκευὴν διὰ δημοπρασίας θέλει ἀναλάβει ἡ Κυβέρνησις.

— Οἱ διευθυνταὶ τῶν καπνοκοπτηρίων παρηγγέλθησαν ὅτι τὴν ἑσπέραν τῆς τελευταίας ἡμέρας ἑκάστου μηνὸς ἀνυπερθέτως πρέπει νὰ παραδίδωσιν εἰς τὸ ταχυδρομικὸν γραφεῖον κατάστασιν περὶ τῶν κατὰ μῆνα, εἰς ὃν ἀναφέρεται ἡ κατάστασις, ἐργασιῶν τῶν ἐργοστασίων. Ἐπίσης ὀφείλουσι ν' ἀναφέρωσι κατὰ δεκαήμερον ἕκαστος τὰς πράξεις τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του καπνεργοστασίου διὰ τηλεγραφήματος, παραδιδομένου εἰς τὸ τηλεγραφικὸν γραφεῖον τὴν ἑσπέραν τῆς τελευταίας ἡμέρας ἑκάστου δεκαημέρου.

— Ἐκ τῶν μελῶν τῆς γαλλικῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς, ὧν τὸ συμβόλαιον τῆς ἐνταῦθα παραμονῆς λήγει μετὰ τινας ἡμέρας, παραμένουσιν ἀνανεώσαντες ἤδη τὸ συμβόλαιον μόνον ὁ ὑποναύαρχος κ. Λεζὲν καὶ ὁ ὑποφροντιστὴς κ. Πρεομπὲρ, ἀπέρχονται δὲ ὁ ἀντιπλοίαρχος κ. Βιτὰλ καὶ ὁ ἀρχιναυπηγὸς κ. Δυπόν.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Ἰούλιον αἱ ἐργασίαι τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου προυχώρησαν λίαν ζωηρῶς. Εἰργάσθησαν 2150 περίπου ἐργάται καὶ ἐξήχθησαν 178,869 κυβικὰ μέτρα χώματος.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἀπεφάσισεν ὅπως ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» δημοσιεύηται πίναξ πασῶν τῶν ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ ἐκδιδομένων ὑπὸ τοῦ νομικοῦ συμβουλίου ἀποφάσεων. Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ θέλουσι ῥητῶς ἀναγράφεσθαι ἡ λαθρεμπορικὴ πρᾶξις, τὸ ὄνομα τοῦ λα-

Digitized by Google

θρεμπόρου, ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐξετελέσθη τὸ λαθρεμπόριον καὶ ἡ ἐπιβληθεῖσα τῷ λαθρεμπόρῳ ποινή.

— Πάντες οἱ ἐξετασθέντες μαθηταὶ τῆς Σχολῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν, ἀνερχόμενοι εἰς 89, ἐκρίθησαν ἱκανοὶ πρὸς προβιβασμόν. Οὕτω προβιβασθήσονται εἰς ἀνθυπολοχαγοὺς κατατασσόμενοι οἱ μὲν εἰς τὸ πεζικόν, ἄλλοι εἰς τὸ ἱππικόν, καὶ ἄλλοι εἰς τὸν οἰκονομικὸν κλάδον.

— Ἡ ἑταιρεία τῶν σιδηροδρόμων Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1887 εἰσέπραξεν ἐξ ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων δρ. 604,662.55, καὶ ἑτέρας 12,315. 79 ἐξ ἐνοικίων καὶ ἄλλων κερδῶν, ἐν ὅλῳ δραχμὰς 616,978.34, ἐδαπάνησε δὲ εἰς ἔξοδα χρήσεως δρ. 528,005.90 καὶ εἰς πληρωμὰς φόρου, προμηθειῶν, βοηθημάτων κλπ. δρ. 56,950.20 ἤτοι ἐν ὅλῳ δρ. 584,956.24, ὥστε ἀπέμεινε περίσσευμα ἐκ δρ. 32,022.24. ὅπερ ἀνεγράφη ὡς ὑπόλοιπον ἐκ νέου εἰς κέρδη καὶ ζημίας.

— Ὁλόκληρος ἡ ἐφετεινὴ παραγωγὴ τῆς σταφίδος ἐξησφαλίσθη. Ἐφέτος, κατὰ σπανίαν καὶ εὐτυχῆ συγκυρίαν, οὐδαμοῦ τῶν σταφιδοφόρων ἐπαρχιῶν πλὴν ἐν Μεσσήνῃ, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς συγκομιδῆς, ἔπεσεν οὐδὲ ρανὶς βροχῆς, ἅπαν δὲ τὸ πολύτιμον προϊὸν συνεκομίσθη ἄβροχον.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Α. Μ. Κόρινθον. Τὸ Δ' τεῦχος τῆς *Πιναχοθήκης* ἐκδοθήσεται ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος. Αἰτία τῆς καθυστερήσεως ὑπῆρξεν ἀπρόοπτον λάθος συμβὰν κατὰ τὴν ἐκ Γερμανίας μεταβίβασιν τῶν κιβωτίων. Ἡ ἔκδοσις τῶν λοιπῶν γενήσεται τακτικωτάτη. — κ. Σ. Μπ. Λεόβαν. Ὁ ζητηθεὶς τόμος ἀπεστάλη. Ἡ ἔκδοσις τῶν φυλλαδίων τῆς «Διαπλ. τῶν Π.» καθυστερεῖ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Μαΐου, ἐπαναληφθήσεται δ' ὡς ἐμάθομεν λίαν προσεχῶς. — κ. Η. Μ. Πάφον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἐπιστολήν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ι. Ε. Τὴν ἀξίαν των ἀτυχῶς ἀγνοοῦμεν. Νομίζομεν ὅτι πληροφορίας δύνασθε νὰ λάβητε παρὰ τῷ ἀπέναντι τοῦ Χρηματιστηρίου κειμένῳ χαρτοπωλείῳ τοῦ κ. Βαλώση, ὅστις ἐνεργεῖ ἀγορὰς καὶ πωλήσεις γραμματοσήμων. — κ. Ι. Κ. Τζ. Καβάλλαν. Κατὰ τὴν παραγγελίαν ὑμῶν τὸ ἓν τῶν φύλλων ἀποστέλλεται ἤδη εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν σημειουμένην διεύθυνσιν. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Σ. Ρ., πρὸς ὃν ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους ἐκδοθέντα. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Α. Λ. Ἰωάννινα. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, καὶ μετ' αὐτῶν τὸ ἓν τῶν προηγουμένως ζητηθέντων, δι' ἃ δὲν ἐπήρκει τὸ σταλὲν ποσόν. Ἐν τῇ ἀξίᾳ τῶν ἤδη ἀποσταλέντων συνυπελογίσθη καὶ τὸ περίσσευμα τῆς συνδρομῆς, διότι καὶ τούτων ἦτο ἐλλιπὲς τὸ ἀντίτιμον. — *Νεοσυλλέκτῳ*. Θέλομεν τὰ δημοσιεύσει εἰς προσεχῆ φύλλα. Εὐαρεστήθητε, εἰ δυνατόν, νὰ διέλθητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν. — κ. Θ. Δ. Σμύρνην. Παρεδόθησαν τῷ κ. Λ. Κ. ὅστις ἐμέτρησεν ἡμῖν τὸ ἀντίτιμον. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— *Ἰδιοτρόπῳ*. Ἐκ τῶν πλείστων οἱ μὲν δὲν χρῶνται τοῦ πλούτου αὐτῶν ἕνεκα μικρολογίας, οἱ δὲ παραχρῶνται ἕνεκεν ἀσωτίας. Καὶ οὗτοι μὲν εἶνε πάντοτε δοῦλοι τῶν ἡδονῶν, ἐκεῖνοι δὲ δουλεύουσιν ἐσαεὶ εἰς τὰς φροντίδας.— κ. Α. Ντ. Πενταγιούς. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Κ.Δ. Κ. ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. — κ. Ι. Χ. Κ. Πάτρας. Αἱ ἐγγραφαὶ ἤρχισαν καὶ περατοῦνται κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου. Ἴσως δὲ παραταθῶσιν ἐπί τινας εἰσέτι ἡμέρας. Ἡ διδασκαλία διαρκεῖ ἀπὸ 5—8 μ.μ. καθ' ὃ διάστημα ἑκάστη σειρὰ μαθητῶν διδάσκεται ἐπὶ 15—20 λεπτὰ τῆς ὥρας. Τὰ πληρονόμενα εἶνε διὰ τὴν ἐγγραφὴν δραχ. 2 ἐφ' ἅπαξ καὶ δραχ. 6 μὲν κατὰ μῆνα διὰ τὴν ὀργανικὴν μουσικήν, 2 δὲ κατὰ μῆνα διὰ τὴν φωνητικήν. Ὄργανα διδασκόμενα εἶνε τὸ κλειδοκύμβαλον, βιολίον, πλαγίαυλος, βάρβιτος καὶ βαρυβάρβιτος. — *Συνδρομητῇ τῆς Πιναχοθήκης*. Τὰ φυλλάδια ἀποστέλλονται διὰ τῶν διανομέων ἡμῶν εἰς τοὺς συνδρομητάς, ὅσοι ἐδήλωσαν ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ λαμβάνωσι ταῦτα κατ' οἶκον. Ἄν τις καθυστέρησις ἐγένετο εἰς ὑμᾶς, παρακαλοῦμεν νὰ δηλώσητε ἡμῖν τὸ ὄνομα καὶ τὴν διεύθυνσίν σας ἵνα διορθωθῇ τὸ πρᾶγμα.— κ. Δ. Α. Δ. Ἀργοστόλιον. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. — κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμᾶς διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. Περὶ τῆς ἄλλης ὑποθέσεως ἐνηργήσαμεν τὰ δέοντα.—κ Χ.Ρ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Μ. Α. Οἰ. Πειραιᾶ. Ἡ ἐπιστολή σας δὲν μᾶς ἐξέπληξε παντάπασι. Τὰ ἴδια μᾶς λέγουν οἱ πλεῖστοι ὧν δὲν δημοσιεύονται τὰ χειρόγραφα.—κ. Λ. Γ. Λ. Δημητσάναν. Ἐλήφθησαν. — κ. Ε. Δ. Φ. Πάτρας- Ἀπεστάλη κατάλογος.— κ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ.Α. Ν. Κ. Κέων. Ὁ πρῶτος καὶ οὐσιώδης ὅρος πρὸς ὃν ἔδει νὰ συμμορφωθῆτε, εἶνε ὁ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀντιτίμου. — κ. Ι. Π. Βραΐλαν Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Ἀντίτιμον αὐτῶν φρ. 2.10.— κ. Α. Γ. Π. Ροστόβιον. Ἐλήφθησαν· ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν ἐκ τῶν ζητηθέντων τὰ δύο μόνον βιβλία, τοῦ ἄλλου ὄντος ἐξηντλημένου. Ἐνεγράψαμεν ὑμᾶς συνδρομητὴν καὶ εἰς τὸν Ἄτλαντα, ὃν θέλομεν σᾶς ἀποστείλει ἅμα ἐκδοθῇ. — κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. καὶ Κ. Τσ. Ἄρταν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — Λυγκί. Τὸ ἔθιμον εἶνε τουρκικόν, ὡς γνωρίζετε. Ἀλλ' αἱ παρισιναὶ τὸ ἐτροποποίησαν καὶ ἀντὶ νὰ βάπτωσι χρυσόνουσι τοὺς ὄνυχας. Ὅπως δὲ κάθε νεωτερισμός, ὅσον ἀνόητος καὶ παράλογος ἂν εἶνε, οὕτω καὶ αὐτὸς εὗρεν ἱκανὰς ὀπαδούς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χρύσωσις τῶν ὀνύχων δέον νὰ εἶνε γνησία, ὁ νεωτερισμὸς οὗτος ὡς εἰκὸς στοιχίζει ἱκανὰ χρήματα.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

28 Αὐγούστου 1887

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	439.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	442.—
» 60.000.000 τῶν 6	» »	518.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	472.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	233.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	92.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		485.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,165.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	126.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	64.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	193.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	110.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	343.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	31.30
	3μην.	31.05
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	123.50
»	3μην.	122.50

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	24.78
Λίρα ὀθωμανικὴ	28.05

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότ. δρ.2,50 τὰ 100.
» » » Β' » » 2.— »
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελοῦσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

Digitized by Google

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΥΠΟ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Εἰς τοὺς κυρίους συνδρομητὰς τῆς ἱστορίας γίνεται γνωστὸν ὅτι τὰ πρὸ καιροῦ παραγγελθέντα ἐν Γερμανίᾳ καλύμματα πρὸς βιβλιοδεσίαν τοῦ συγγράμματος ἐκομίσθησαν ἤδη ἐνταῦθα καὶ πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τοῖς Καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Τὰ καλύμματα ταῦτα, καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα μὲ λαμπρὸν πολύχρωμον καὶ ἐπίχρυσον ἐξώφυλλον, φέρον ἀρχαιοπρεπῆ παράστασιν τῆς Μούσης τῆς Ἱστορίας, καθ' ἃ δεικνύει ἡ παρατιθεμένη ἐν μικρογραφίᾳ εἰκών, εἶνε πρὸς τούτοις στερεώτατα καὶ λίαν προσφυῆ διὰ τὸ πολύτιμον σύγγραμμα. Τιμῶνται δὲ ἕκαστον δραχ. 2,50 διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς καὶ φράγκα ἀργυρᾶ 2,50 διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῆς ἀλλοδαπῆς ζητοῦντες τοιαῦτα ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχμὴν μίαν διὰ τὰ 5 καλύμματα τῶν 5 τόμων.

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ τῶν συνδρομητῶν διαμένουσιν εἰς μέρη, ἐν οἷς ἴσως δὲν ὑπάρχωσι βιβλιοδέται, γίνεται γνωστὸν πρὸς τούτους ὅτι τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» καὶ τὰ Καταστήματα Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἀναλαμβάνουσι τὴν φροντίδα τῆς βιβλιοδετήσεως τοῦ συγγράμματος, ἐὰν θέλωσι νὰ πέμψωσι πρὸς αὐτὰ τοὺς ἤδη ἐκδοθέντας 4 τόμους μετὰ τῶν πινάκων, ἐλευθέρους τελῶν ταχυδρομικῶν. Διὰ τὴν βιβλιοδεσίαν τῶν οὕτω στελλομένων τόμων δέον νὰ συναποσταλῶσι δι' ἕκαστον τόμον δραχμαὶ 4, ἤτοι δραχ. 2,50 δι' ἀξίαν τοῦ καλύμματος καὶ δραχμ. 1,50 διὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ βιβλιοδέτου, ἑπομένως διὰ τοὺς ἤδη ἐκδοθέντας τέσσαρας τόμους ἐν ὅλῳ δραχ. 16. Τὰ ταχυδρομικὰ τέλη τῆς ἐπιστροφῆς τῶν τεσσάρων τόμων, δραχ. 4, ἐπιβαρύνουσι τὸν συνδρομητήν.

Ἕκαστον σῶμα τῆς Ἱστορίας τιμᾶται ἄδετον μὲν δραχμὰς 40 ἐν Ἀθήναις, δραχμὰς 45 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 50 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Δεδεμένον δὲ λαμπρῶς πωλεῖται ἀντὶ δραχμῶν 60 ἐν Ἀθήναις, δρ. 70 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσῶν 70 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ Ε' καὶ τελευταίου τόμου, ἀρξαμένη ἤδη πρὸ πολλοῦ, περατωθήσεται προσεχῶς πρὸς ταχεῖαν συμπλήρωσιν τοῦ συγγράμματος.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ. — ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ — ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΛΥΣΙΑΣ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ. — ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ.

Μετὰ συμπληρωματικῶν σημειώσεων καὶ πινάκων ἱστορικῶν καὶ στατιστικῶν

Ὑπὸ JOSEPH GARNIER

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ΥΠΟ ΧΡ. ΑΘ. ΖΑΠΠΑ

διδάκτορος τῆς νομικῆς.

Εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελίδων 670.

Τοῦ χρησιμωτάτου τούτου συγγράμματος ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας. Ὁ φιλόπατρις αὐτοῦ μεταφραστής, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ οὐχὶ εἰς ὑλικὸν κέρδος, ὥρισεν ἐλαχίστην τὴν τιμὴν αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, ἤτοι δρ. μόνον 4.— Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον τιμᾶται δραχ. 4.50.

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δραχμῶν 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φράγκων χρυσῶν 30*.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1042

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 558.—6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ—1887. Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 610

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ, κωμῳδία Εὐγενίου Λαμπές. Μετάφρ. Ν. Γ. Πολίτου.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟ ΥΔΩΡ ΤΗΣ ΣΤΥΓΟΣ ὑπὸ Χρ. Τσούντα.

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ἱστορικὸν διήγημα ὑπὸ Σ. Ν. Καραβίτη.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΑΙ ΟΔΟΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται : *Εἰδύλλιον*, Ριχ. Λίνδερουμ. — *Οἱ γάμοι τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου* (δισέλιδος) Ἀνδ. Μύλλερ.—*Αὐλητρὶς* Γουστ. Ἔβερλαϊν.—*Ψυχὴ* Ρ. Βάϋσλαγ. — *Ἐρείπια Ἀθηνῶν* (δισέλιδος) Ἀλβ. Ρῖγερ. — *Ἑρμῆς Πραξιτέλους* συμπληρωθεὶς ὑπὸ Φ. Σάπερ.

Διὰ τοῦ φυλλαδίου τούτου συμπληροῦται τὸ Α' μέρος. Αἱ ἐν αὐτῷ εἰκόνες ἐφάμιλλοι τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις φυλλαδίοις εἶνε τόσῳ σαφεῖς, ὥστε δὲν ἔχουσι χρείαν ἑρμηνείας. Ἀλλ' ἄξιαι ἰδίας μνείας μεταξὺ τούτων εἶνε αἱ δύο δισέλιδοι, ὧν ἡ μὲν παρίστησι τὴν τέλεσιν τῶν γάμων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐν Σούσοις εἰκονίζουσαι ὅλην τὴν λαμπρότητα τοῦ ἀσιατικοῦ μεγαλείου ἐξευγενιζομένην διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἡ δὲ τὴν ἄποψιν τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐρειπίων ἐν ᾗ ὥρᾳ ὁ ἥλιος κλίνει πρὸς τὴν δύσιν στεφανούμενος ὑπὸ νεφελῶν.

Καθίσταται γνωστὸν τοῖς κκ. Συνδρομηταῖς ὅτι ἀντὶ τοῦ *δευτέρου μέρους*, τοῦ περιέχοντος ἔργα ἀναγόμενα εἰς τὴν *Χριστιανικὴν Τέχνην*, ἐκδοθήσονται προσεχῶς τὸ *τρίτον μέρος* τὸ περιέχον *Ποικίλας Εἰκόνας*, μετ' αὐτὸ τὸ *τέταρτον μέρος* περιέχον *Προσωπογραφίας γυναικῶν*, τελευταῖον δὲ τὸ τῆς *Χριστιανικῆς Τέχνης*. Τοῦτο διότι ἀπαιτεῖται χρόνος ὅπως παρασκευασθῶσιν αἱ μεγάλαι ξυλογραφικαὶ πλάκες τοῦ *δευτέρου μέρους*. Ἀλλ' ἐκ τῆς τροποποιήσεως τῆς ἐκδόσεως οὐδεμία ἐπέρχεται σύγχυσις καθ' ὅσον τὰ διάφορα μέρη εἶνε *ἀνεξάρτητα*. Συμπληρουμένου τοῦ ἔργου διὰ τῆς ἐν τέλει ἐκδόσεως τοῦ *δευτέρου μέρους*, οἱ συνδρομηταὶ οὐδὲν ἄλλο ἔχουσι νὰ πράξωσιν ἢ ἐν τῇ οἰκείᾳ θήκῃ νὰ παραθέσωσι τοῦτο μεταξὺ τοῦ *πρώτου μέρους* καὶ τοῦ *τρίτου*.

Τὸ *Τρίτον Μέρος*, ἐν πέντε φυλλαδίοις, περιέχει 30 εἰκόνας ὧν αἱ 10 δισέλιδοι. Εἶνε δὲ αὗται σκηνογραφίαι, τοπιογραφίαι, θαλασσογραφίαι, ἱστορικαί, ἀλληγορικαὶ παραστάσεις κτλ. Τὰ περικαλύμματα τῶν φυλλαδίων ἔσονται καλλιτεχνικώτατα, εἰκονογραφημένα καὶ ἐκτετυπωμένα διὰ διχρόου βαφῆς, πρασίνης καὶ ῥοδίνης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Α' ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Ἔαρος χαιρετισμὸς — *Τὸ φίλημα τοῦ κύματος* (δισέλιδος)—*Εὐπρόσδεκτος ταχυδρόμος* — *Ἐν ἐργαστηρίῳ ζωγράφου* — *Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα* (δισέλιδος) — *Θύελλα προσεγγίζουσα*.

Ἐκδίδεται λίαν προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. $2\frac{1}{2}$, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. $2\frac{1}{2}$.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον τεσσάρων φυλλαδίων, ἤτοι δραχμὰς ἢ φρ. χρ. 10.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 6.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ ἐν Βέρνῃ τῆς Ἑλβετίας διαπρεπὴς καθηγητὴς Κάρολος Φρέϋ ἐδημοσίευσε πολύτιμον πραγματείαν περὶ τοῦ Περικλέους, ἥτις ἔχει μάλιστα καὶ τοῦτο τὸ πλεονέκτημα, ὅτι συνετάχθη ὡς δημῶδες ἀνάγνωσμα, ἀπ' ἀρχῆς δὲ μέχρι τέλους δύναται νὰ ἀναγνωσθῇ ἀπροσκόπτως καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος φιλογραμμάτου, τοῦ μὴ σχολάσαντος περὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Ἡ ὅλη πραγματεία, ἐκ τριάκοντα σελίδων, εἶνε συντεταγμένη εἰς ὕφος ῥέον καὶ καθαρῶς διηγηματικόν, εἶνε ὡσαύτως ἐλευθέρα παραθέσεων, παραπομπῶν καὶ πάσης κριτικῆς καὶ φιλολογικῆς παρασκευῆς. Ὁ κ. Φρέϋ, φεύγων οἱανδήποτε λεπτολογίαν, περιγράφει μετ' ἀφελείας καὶ ἀκριβείας τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ μεγαλοφυεστάτου τῶν ἀνδρῶν, ὅσους ἀνέδειξεν ἡ ἀρχαία Ἑλλάς. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐπ' ἐσχάτων ἐπειράθησάν τινες Γερμανοὶ νὰ μειώσωσι τὸ κλέος τοῦ Περικλέους, παραστήσαντες αὐτὸν ὡς χείριστον στρατηγὸν καὶ χείριστον πολιτικόν. Ὁ ἱστορικὸς Δύγκερ, οὗ ἄλλως ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία εἶνε ἐφάμιλλος πρὸς τὴν τοῦ Γρότε καὶ τοῦ Κουρτίου, ἔκρινε τὸν Περικλέα σφόδρα ἀνεπιεικῶς· ἕτερος Γερμανός, ὁ **Pflug-Hartung** ἐδημοσίευσε πρὸ μικροῦ εἰδικὸν πόνημα ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Περικλῆς κακῶς ἐπολιτεύθη, ἔτι δὲ χεῖρον ἐστρατήγησεν. Ἀλλ' ἡ ἀντίδρασις αὕτη δὲν θὰ ἰσχύσῃ βεβαίως νὰ καταβιβάσῃ τὸν μέγαν Ὀλύμπιον ἐκ τοῦ θρό-

Digitized by Google

νου, εἰς ὃν ἀνύψωσεν αὐτὸν ἡ ἀδέκαστος ἱστορία. Ἡ ἀξιόλογος πραγματεία τοῦ κ. Φρέϋ οὐδὲν φέρει ἴχνος τῆς σχολαστικῆς ταύτης ἀντιδράσεως, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἀπολογεῖται σεμνοπρεπῶς καὶ δικαιοπρεπῶς ὑπὲρ τῆς παραδόσεως, ἥτις τὸ πρόσωπον καὶ τὸν αἰῶνα τοῦ Περικλέους συνταυτίζει πρὸς τὴν μεγίστην τῶν Ἀθηνῶν πολιτικήν, φιλολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἀκμήν.

— Ἐν Δρέσδῃ διωργανώθη ἐσχάτως διεθνὴς ἔκθεσις ὑδρογραφιῶν (aquarelles). Ὡς τόπος αὐτῆς χρησιμεύουσιν αἱ εὐρύταται αἴθουσαι τοῦ ἐκεῖ Πολυτεχνείου. Ἐκτὸς τῶν γερμανῶν ζωγράφων, ἀντιπροσωπεύεται ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ ἡ ἰταλικὴ σχολή, ἀξιόλογα δὲ ἔργα ἀπέστειλαν καὶ γάλλοι καλλιτέχναι.

— Τῇ 25 7βρίου συνέρχεται ἐν Μιλάνῳ τὸ πρῶτον διεθνὲς Πανεπιστημιακὸν συνέδριον. Μέχρι τοῦδε ἐδήλωσαν ὅτι θὰ μετάσχωσι 300 καθηγηταὶ πανεπιστημίων ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρίαν τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας ἰταλοῦ ὑπουργοῦ Coppino. Τὸ συνέδριον τοῦτο θέλει συσκεφθῇ περὶ τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν ἰταλικῶν πανεπιστημίων. Ὡς ὑπόδειγμα δὲ μεταβολῶν τινων θὰ ληφθῇ τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων ὁ ὀργανισμός.

— Ἐν τῇ ἰατρικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Παρισίων συνεζητήθη κατὰ τὰς τελευταίας συνεδρίας τὸ περὶ ὑγιεινῆς τῶν σχολείων ζήτημα. Ἐκτὸς ἄλλων εὐχῶν περὶ βελτιώσεως τοῦ φωτισμοῦ ἐν τοῖς ἑσπερινοῖς μελετητηρίοις τῶν ἐσωτερικῶν μαθητῶν καὶ μερίμνης ἐν τῇ διαίτῃ αὐτῶν, ἡ Ἀκαδημία ἀποφαίνεται ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως τοῦ πρὸς ὕπνον διατεθειμένου χρόνου καὶ ἐλαττώσεως τῶν ὡρῶν τῆς σπουδῆς, ὁριζομένου μέρους ἐκ τούτων πρὸς σωματικὴν ἄσκησιν καὶ ἀνάπαυσιν.

— Διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις διοργανοῦται ἐν Βιέννῃ ἐπὶ τῇ 40στῇ ἐπετείῳ τῆς στέψεως τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ. Ἡ ἔκθεσις αὕτη προοιωνίζεται ἐκτάκτως λαμπρά.

— Πρῶτον νέον ἔργον κατὰ τὴν μέλλουσαν χειμερινὴν περίοδον διδαχθήσεται ἐν τῷ μεγάλῳ παρισινῷ Μελοδράματι τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον **Dame de Monsoreau** τοῦ **Salveyre.**

— Ὁ Ἀλφόνσος Δωδὲ ὁ ὀνομαστὸς γάλλος μυθιστοριογράφος ἀσχολεῖται νῦν περὶ τὴν συγγραφὴν τεσσάρων ἔργων. Τὸ ἓν τούτων εἶνε μυθιστόρημα ὑπὸ τὸν τίτλον «**L'immortel**», τὸ ἕτερον σάτυρα κατὰ τῆς Ἀκαδημίας, τὸ τρίτον ἀγροτικὸν διήγημα «**Ma Paroisse**», τὸ τέταρτον σελίδες ἐκ τῆς αὐτοβιογραφίας του ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ma Douleur**».

— Ὁ γάλλος μελοποιὸς Μασσενὲ ἀσχολεῖται περὶ τὴν σύνθεσιν νέου μελοδράματος, οὗτινος ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ **P. Lotti** «ὁ Ἰσλανδὸς Ἁλιεύς». Τὸ μελόδραμα τοῦτο διδαχθήσεται τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Παρισινοῦ Μελοδράματος.

— Δύο νέαι μικραὶ μουσικαὶ συνθέσεις τοῦ Σοῦβερτ ἄγνωστοι τέως ἀνεκαλύφθησαν. Ἡ μὲν τούτων φέρει τὸν τίτλον «Εὐοῖ Βάκχε!» ἡ δὲ «Ἱππόλυτος».

— Κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς εἰσήχθη εἰς τὸ μελοδραματικὸν θέατρον τῆς Βιέννης ἡ δι' ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν φωταγώγησις.

— Τὴν 5 Σεπτεμβρίου ἐγένοντο ἐν Λωριὰν τῆς Γαλλίας τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ μελοποιοῦ Μασσέ. Ὁ ἀνδριὰς κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ γλύπτου Μερσιὲ ἐπὶ μαρμάρου δωρηθέντος ὑπὸ τοῦ κράτους. Ὁ Μασσὲ παρίσταται καθήμενος ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος, τεταμένην ἔχων τὴν ἀριστερὰν χεῖρα καὶ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην, ὡς νὰ θέλῃ νὰ συλλάβῃ τὴν ἐκ μέρους τῆς πατρῴας γῆς ἐρχομένην ἔμπνευσιν. Πέριξ τοῦ ἀνδριάντος ὁ ἀγαλματοποιὸς ἐξεικόνισε πτηνὸν ψάλλον, στάχυν σίτου, ἀρχαῖον ἀνάγλυφον τεθραυσμένον, κῦμα ὀγκούμενον καὶ ἄνθος λωτοῦ, παριστῶν δι' αὐτῶν συμβολικῶς τὰ τέσσαρα κυριώτερα τοῦ Μασσὲ μελοδράματα, τοὺς *Γάμους τῆς Γιαννούλας*, τὰς *Ὥρας*, τὴν *Γαλάτειαν*, τὸν *Παῦλον καὶ Βιργινίαν* καὶ τὴν *Κλεοπάτραν*. Εἰς τὴν τελετὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων παρέστησαν πλεῖστοι λόγιοι καὶ καλλιτέχναι.

— Πάντα τὰ παρισινὰ θέατρα ὑπεχρεώθησαν νὰ εἰσαγάγωσιν ἐφέτος πολλὰς βελτιώσεις ἐν τῇ ἐσωτερικῇ αὐτῶν διασκευῇ, πρὸς ἀποφυγὴν καταστροφῶν ὁμοίων πρὸς τὴν τοῦ *Κωμικοῦ Μελοδράματος*. Ἡ Γαλλικὴ Κωμῳδία ἐφωδιάσθη διὰ σιδηροῦ καταβλήματος, ἀποχωρίζοντος, ἐν περιπτώσει πυρκαϊᾶς, ἐντελῶς τὴν σκηνὴν ἀπὸ τῶν θεατῶν, εἰσήχθη ἐν αὐτῇ ὁ δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς φωτισμὸς καὶ ἠνεώχθησαν περισσότεραι ἔξοδοι τῶν μέχρι τοῦδε διὰ τοὺς ὑποκριτάς. Εἰς ὁμοίας βελτιώσεις ὑπεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ ἄλλα θέατρα ἐν Εὐρώπῃ, ἓν δ' αὐτῶν, τὸ ἐν Κοπεγχάγῃ θέατρον Δάγμαρ, ἐδαπάνησε χάριν τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων **240,000** φράγκων.

— Ἡ διάσημος ἀοιδὸς **Lucca** συνεβλήθη μετὰ τοῦ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ θεάτρου τοῦ *Μελοδράματος*, ὅπως ψάλῃ ἐν αὐτῷ καθ' ὅλην τὴν χειμερινὴν θεατρικὴν περίοδον, λαμβάνουσα 200 λ. στ. ἤτοι 7,000 φράγκων κατὰ παράστασιν!

Ὁ καθηγητὴς κ. Ἀρθοῦρος Μιλχαῖφερ, ὅστις ἀπεστάλη ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου ἵνα ἐξερευνήσῃ τὰ τῆς τοπογραφίας τῶν δήμων τῆς Ἀττικῆς, περατώσας τὰς μελέτας του ταύτας, ἀνεχώρησεν εἰς Βερολῖνον, τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ. Τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν τοῦ κ. Μιλχαῖφερ θέλουσιν ἐκδοθῇ προσεχῶς ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἐν ἰδίῳ συγγράμματι.

— Ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τῆς Διοικητικῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς παρασκευάζεται καὶ ἐντὸς τοῦ ἱσταμένου μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐκδοθήσεται τεῦχος στατιστικῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς διαφόρων ἐγκληματικῶν καὶ τυχαίων συμβάντων, συλλήψεων, ἀστυνομικῶν παραβάσεων κλπ., τῶν γενομένων ἀπὸ **1** Σεπτεμβρίου **1886** μέχρι **31** Αὐγούστου **1887**, κατ' εἶδος καὶ ἀριθμόν, καὶ τὰς ἐπὶ τούτων ἀστυνομικὰς ἐνεργείας ὡς καὶ τὰς δικαστικὰς ποινικὰς συνεπείας.

— Ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ ἀπὸ πολλοῦ ἀποκατεστημένος καὶ ἐκ Κορυτσᾶς τῆς Μακεδονίας φιλόπατρις κ. Ἀναστ. Ἀβρααμίδης Λιάκτσε κατέθηκεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν **250,000** φρ. οἱ τόκοι τῶν ὁποίων θὰ χρησιμεύωσιν εἰς διάφορα φιλανθρωπικὰ ἔργα ἐν τῇ πατρίδι του Κορυτσᾷ, οἷον πρὸς ἀποκατάστασιν ὀρφανῶν κορασίων, ἵδρυσιν φαρμακείου κτλ. Λέγεται δ' ὅτι καὶ σπουδαῖον ποσὸν ἄλλο θὰ διαθέσῃ ὁ γενναῖος δωρητὴς ὑπὲρ ἐκπαιδευτικοῦ σκοποῦ.

— Ἐξεδόθησαν καὶ εἰς ἰδιαίτερον φυλλάδιον τὰ ἀποσταλέντα παρὰ τοῦ ἐνταῦθα ἰατροῦ κ. Μαύρου Γρύλλου εἰς τὴν ἐν Μιλάνῳ ἐκδιδομένην ἰταλιστὶ ἐφημερίδα «**Gazzetta degli ospitali**» περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐνταῦθα συγκληθέντος κατὰ τὴν **2**, **4** καὶ **5** ἀπριλίου ε. ε. ἰατρικοῦ συνεδρίου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τῇ α' τάξει τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων μαθητευόντων μετὰ σημειώσεων ὑπὸ Γ. Α. Παπαβασιλείου κατὰ τὸ τελευταῖον πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου συντεταγμένη. Σελ. **124** εἰς 16ον. Τύποις ἀδελφῶν Περρῆ, 1887.

Ἑλληνικὴ χρηστομάθεια πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Παρθεναγωγείοις μαθητριῶν μετὰ σημειώσεων ὑπὸ Γ. Α. Παπαβασιλείου κατὰ τὸ τελευταῖον πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου συντεταγμένη. Σελ. 132 εἰς 16ον. Τύποις ἀδελφῶν Περρῆ, 1887.

Περὶ τῶν ἄρτι ἐκδοθέντων τούτων βιβλίων, ἅτινα διά τε τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν καὶ σκοπιμότητα μεθ' ἧς εἶνε συντεταγμένα καὶ διὰ τὴν φιλοκαλίαν μεθ' ἧς εἶνε τετυπωμένα νέαν ὁδὸν τέμνουσιν ἐν Ἑλλάδι τοῖς συντάττουσι διδακτικὰ βιβλία, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ γράψωμεν ὀλίγα τινά.

Ἡ μὲν τῶν ἀρρένων Χρηστομάθεια διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη. Τούτων τὸ μὲν πρῶτον περιέχει *ἀποφθέγματα*, ἅτινα πάντα προσιτὰ εἰς τὴν διάνοιαν τῶν παίδων ὄντα σκοπὸν ἔχουσι ν' ἀποτρέψωσιν αὐτὰ τῶν συνήθων τοῖς ἀνθρώποις ἐλαττωμάτων καὶ νὰ ὁδηγήσωσιν εἰς τὴν ἀρετήν· τὸ δὲ δεύτερον περιέχει *μύθους* ἄνευ τῶν ἐπιμυθίων, ὡς ὀρθῶς συμβουλεύει ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς, τοὺς ἀρίστους πάντων, οὓς ἡμεῖς γινώσκομεν, διά τε τὴν καθαρότητα τῆς λέξεως, τὸ εὔληπτον καὶ τὸ διδακτικὸν αὐτῶν· τὸ δὲ τρίτον ὅπερ *Μυθολογία* ἐπιγράφεται περιέχει μεγάλα τεμάχια διαφόρων ἀρχαίων συγγραφέων ἐξιστοροῦντα τὰ περὶ γενέσεως τῶν Θεῶν, τὰ σπουδαιότερα τῶν μυθικῶν γεγονότων καὶ τοὺς ἄθλους τῶν διασημοτέρων μυθικῶν ἡρώων. Ἡλίκη ἡ χρησιμότης τοῦ μέρους τούτου εἰς τοὺς σπουδάζοντας τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ὁ ἄκρῳ δακτύλῳ ἀψάμε-

Digitized by Google

νος τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων κατανοεῖ. Τὸ τέταρτον μέρος ἀποτελοῦσι *διηγήματα*, ὧν τὰ μὲν διδάσκουσι τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς εὐσέβειαν, τὰ δὲ τὰ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντα, τὰ δὲ τὴν πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ φίλους ἀγάπην, τὰ δὲ ἀποτρέπουσι τοὺς νέους κακῶν ἕξεων, ἄλλα δὲ παρορμῶσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐργασίαν.

Ἡ δὲ τῶν θηλέων Χρηστομάθεια πρὸς τοῖς *Μύθοις* καὶ τῇ *Μυθολογίᾳ*, ἅτινα ἔχει κοινὰ τῇ τῶν ἀρρένων περιέχει καὶ τέσσαρα ἄλλα μέρη. Τούτων τὸ μὲν πρῶτον ἀποτελοῦσι Λακαινῶν ἢ ἄλλων ἐνδόξων γυναικῶν *ἀποφθέγματα*, ἅτινα Σπαρτιατικῶς τὴν τρυφερὰν καρδίαν τῶν κορασίων διαπλάττουσιν,καὶ καθοδηγοῦσιν εἰς τὴν ἀρετήν,τὸ δὲ τρίτον περιέχει *παραγγέλματα* παραγγέλλοντα, πῶς πρέπει ἡ γυνὴ νὰ συμπεριφέρηται τῷ ἀνδρὶ εἰς γάμου κοινωνίαν ἐλθοῦσα, ἂν ἐπιθυμῇ τὸν βίον νὰ διέλθῃ σωφρόνως καὶ ἀλύπως. Τὰ δ' ἄλλα δύο μέρη, τὸ τέταρτον καὶ ἕκτον, ἱστοροῦσιν ἔργα γυναικῶν, ὧν τὰ μὲν διδάσκουσι τὰ πρὸς τὴν πατρίδα, τὰ τέκνα, τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς γονεῖς καθήκοντα, τὰ δὲ ἀποτρέπουσι τὰς γυναῖκας τῆς κενοδοξίας, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀδολεσχίας, τὰ δὲ τύπον τελείας Ἑλληνίδος γυναικὸς διαγράφοντα πρόκεινται παραδείγματα μιμήσεως ἄξια.

Ἐκ τῆς βραχείας ταύτης ἀναλύσεως πᾶς τις κατανοεῖ ὅτι πρὸς τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης σκοπὸς τῆς μὲν τῶν ἀρρένων χρηστομαθείας εἶνε νὰ μορφώσῃ τοὺς παῖδας κατ' ἀρετήν, ὥστε νὰ γείνωσι πολῖται χρηστοί, τῆς δὲ τῶν θηλέων νὰ διαπλάσῃ τὴν καρδίαν αὐτῶν οὕτως, ὥστε γενόμεναι μητέρες ἐνάρετοι νὰ ἦνε οὐχὶ ξέναι, ἀλλ' Ἑλληνίδες τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν.

Ἂν δέ τις θελήσῃ νὰ ἐξελέγξῃ (ὅπερ εὔκολον, διότι εὐτυχῶς ὁ κ. Γ. Α. Παπαβασιλείου σημειοῦται, πόθεν ἕκαστον τεμάχιον ἔχει ληφθῇ) τὴν γενομένην ἐργασίαν,θέλει ἴδῃ πρῶτον ὅτι περὶ τὰ τεσσαράκοντα χωρία διορθοῦνται ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Α. Παπαβασιλείου ὡς ἡμαρτημένως ἔχοντα ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν, δεύτερον ὅτι ἐν τοῖς πλείστοις ἔχουσι γείνῃ πολλαὶ ἀποκοπαὶ ἢ ἀντικαταστάσεις λέξεων ἢ φράσεων ἀκόσμων, τρίτον, ὅτι πλεῖστα τεμάχια ἔχουσι συγκολληθῇ δεξιῶς πάνυ ἐκ δύο ἢ πλειόνων μερῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἢ καὶ πλειόνων, τέταρτον ὅτι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα στίξεως διήκει δι' ὅλων τῶν τεμαχίων, πέμπτον ὅτι τὰ τεμάχια πάντα ἀμφοτέρων τῶν χρηστομαθειῶν ἔχουσι ληφθῇ ἐκ συγγραφέων *εἴκοσι* τῶνδε· Ἀθηναίου, Αἰλιανοῦ, Αἰσώπου, Ἀπολλοδώρου, Ἀριστοτέλους, Διογένους Λαερτίου, Διοδώρου Σικελιώτου, Εὐσταθίου, Ἡροδότου, Ἰουλιανοῦ, Λουκιανοῦ, Μαξίμου Τυρίου, Ξενοφῶντος, Πλάτωνος, Πλουτάρχου, Πολυαίνου, Στοβαίου,- Φερεκύδους, Φιλοστράτου καὶ Ἡρωδιανοῦ καὶ ἕκτον ὅτι τὸ ποσὸν τῆς ὕλης ἐν ἑκατέρᾳ τούτων εἶνε τοσοῦτον, ὥστε δύναται ὁ διδάσκων ἐπὶ τρία ἔτη νὰ μὴ διδάσκῃ τὰ αὐτά.

Αἱ δὲ σημειώσεις, αἵτινες πλὴν ὀλίγων τινῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ ἐκ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος τεμάχια εἶνε ἴδιον ἔργον τοῦ κ. Γ. Α. Παπαβασιλείου, εἰσὶ σαφεῖς, σύντομοι ἀλλὰ περιεκτικαὶ καὶ διάφοροι τὸ εἶδος. Πλὴν ὀλιγίστων εἰσὶ χρήσιμοι μᾶλλον τοῖς διδάσκουσιν ἢ τοῖς μαθηταῖς. Ὀρθῶς δ' ὡς ἡμεῖς τοὐλάχιστον νομίζομεν, ἔπραξεν ὁ κ. Γ. Α Παπαβασιλείου ἀποβλέψας εἰς τὴν τῶν διδασκόντων μᾶλλον ὠφέλειαν ἢ εἰς τὴν τῶν μαθητῶν, διότι οἱ μὲν μαθηταὶ μὴ ἔχοντες τὴν δέουσαν ἀνάπτυξιν δὲν δύνανται νὰ ὠφελῶνται ἐκ τῶν σημειώσεων, οἱ δὲ διδάσκαλοι, μὴ δυνάμενοι νὰ ἔχωσιν ἐκδόσεις τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων συγγραφέων μετὰ σχολίων, διότι ἢ δὲν ὑπάρχουσι τοιαῦται ἢ ὑπάρχουσαι εἰσὶ σπάνιαι καὶ δυσεύρετοι, ἔχουσι μεγίστην ἀνάγκην αὐτῶν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 4 Σεπτεμβρίου

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν θεωρητικῶν αὐτοῦ σπουδῶν ἐν τῇ ναυτικῇ Σχολῇ τῆς Δανίας ὁ βασιλόπαις Γεώργιος θὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ Ἀγγλικῷ ναυτικῷ πρὸς πρακτικὴν ἄσκησιν ἐπὶ τρία ἔτη.

— Τὴν ἑσπέραν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου,29 παρελθόντος, ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ἐν ἡλικίᾳ ἑβδομηκονταετεῖ ὁ ὑποναύαρχος *Δημήτριος Σαχίνης*, ἀρχηγὸς τοῦ στρατιωτικοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, αὐλαρχεύων, ἐξ ἐπισήμου δ' οἰκογενείας τῆς Ὕδρας καταγόμενος, παρασχούσης πολλὰς καὶ διακεκριμένας ὑπηρεσίας τῷ ἐθνικῷ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνι. Ὁ Δημήτριος Σαχίνης ἐκπαιδευθεὶς ἐν τῇ στρατιωτικῇ σχολῇ τοῦ Μονάχου, ὑπηρέτησεν ὡς δόκιμος ἐν τῷ γαλλικῷ ναυτικῷ προαχθεὶς αὐτόθι εἰς ἀνθυποπλοίαρχον. Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα τῷ 1836 ὑπηρέτησεν ἐν τῷ ἑλλ. ναυτικῷ, προήχθη δὲ τῷ 1878 εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποναυάρχου. Ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ βασιλέως διεδέχθη τὸν αὐλάρχην κ. Ροδόσταμον, παρέμεινε δὲ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ μέχρι τοῦ θανάτου του ἐξαιρετικῶς ἀγαπώμενος διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ παρὰ τῶν βασιλέων.

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἅμα πληροφορηθεὶς τὸν θάνατον τοῦ Δημητρίου Σαχίνη ἀπέστειλε πρὸς τὴν χήραν αὐτοῦ τὸ ἑπόμενον συλλυπητήριον τηλεγράφημα·

«*Κυρίαν Σαχίνη*, Ἀθήνας. Ἡ Βασίλισσα καὶ ἐγὼ πρὸ ὀλίγου ἐμάθομεν τὴν ἀνεπανόρθωτον ἀπώλειαν ἡμῶν, ἥτις εἶνε καὶ δι' ἡμᾶς μεγίστη. Πάντες συμμεριζόμεθα εἰλικρινῶς καὶ ἐγκαρδίως τὸ ὑμέτερον δυστύχημα. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν ναυάρχου θέλει εἶσθαι πάντοτε ζωηρὰ παρ' ἡμῖν. Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ παρηγορήσῃ ὑμᾶς. Ἡ οἰκογένειά μου ἅπασα πέμπει ὑμῖν τὰς συλλυπητηρίους εὐχάς της.

Γεώργιος.

— Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον κατάστασιν αἱ εἰσπράξεις τῶν τελωνείων κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἐνεστῶτος ἔτους ἀνῆλθον ἐν ὅλῳ εἰς δραχ. 2,161,783. Κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1886 αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 1,714,779 καὶ κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1885 εἰς δραχμὰς 1,220,560. Ὑπερτέρησαν ἄρα αἱ κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἐνεστῶτος ἔτους τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τὰς μὲν τοῦ μηνὸς Ἰουλίου 1886 κατὰ δραχμὰς 447,004, τὰς δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ 1885 κατὰ δραχμὰς 941,223.

— Αἱ ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Ἰουλίου 1887 εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δραχ. 15,432,679, ὑπερβᾶσαι τὰς γενομένας κατὰ τὸ ἀντίστοιχον διάστημα τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δρ. 5,756,170.

— Κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε διδόμενα αἱ εἰσπράξεις κατὰ τὸν μῆνα Αὔγουστον τῶν τελωνείων καὶ τῶν ὑποτελωνείων ἀνέρχονται εἰς δρ. 3,500,000, περίπου. Ἐκτὸς τῆς σπουδαίας ὑπὲρ τὸν Αὔγουστον τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπερτερήσεως, ἔχομεν σχεδὸν ὑπέρβασιν ἐσόδων ὑπὲρ τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους τούτου κατὰ δραχμὰς 1,300,000.

— Ἐπανῆλθεν ἐκ Μύλων ὁ Γάλλος μηχανικὸς κ. Γοτλάνδ, ὅστις ἔδωκε τὰς ἀπαιτουμένας ὁδηγίας εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν μηχανικοὺς διὰ τὴν μελέτην καὶ χάραξιν τῆς ἀπὸ Μύλους εἰς Καλάμας διὰ Τριπόλεως σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Αἱ ἐργασίαι ἐνεργοῦνται δραστηρίως ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν τοῦ Γάλλου μηχανικοῦ κ. Σωδαίν.

— Κατά τινα στατιστικήν, τὸν λήξαντα μῆνα Αὔγουστον ἀπεβίωσαν ἐν Ἀθήναις 148 ἄτομα ἀπέναντι 169 ἀποβιωσάντων κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους. Κατὰ τοὺς τρεῖς δὲ μῆνας τοῦ θέρους Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον ἀπεβίωσαν ἐφέτος 495 ἄτομα, ἀπέναντι 566, ἀποβιωσάντων κατὰ τὸ ἀντίστοιχον χρονικὸν διάστημα τοῦ παρελθόντος ἔτους.

— Ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἐνεκρίθη τὸ σχεδιογράφημα τῆς ἐπεκτάσεως τῆς γραμμῆς τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου ἀπὸ τοῦ ἐν Ν. Φαλήρῳ σταθμοῦ αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἐν Πειραιεῖ τινανείου κήπου. Ἡ γραμμὴ αὕτη, διερχομένη τὴν φαληρικὴν ἀκτὴν καὶ τὴν παραπλεύρως τῆς Καστέλλας ὁδόν, θὰ καταλήγῃ εἰς τὸν κῆπον τοῦτον. Σκοπὸς κυρίως τῆς νέας ταύτης γραμμῆς τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου εἶνε ἡ μεταφορὰ ἐκ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας διὰ Φαλήρου ἐμπορευμάτων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει καὶ τὴν μεταφορὰν ἐπιβατῶν. Αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν γραμμὴν ταύτην ἄρχονται προσεχῶς.

— Πρὸ καιροῦ εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν Γάλλων μηχανικῶν ἡ ἐργασία τοῦ καταρτισμοῦ σχεδιογραφήματος διὰ τὴν κατασκευὴν λεπροκομείου ἐν Μαραθῶνι ἐπὶ οἰκοπέδου μεγάλης ἐκτάσεως, δωρηθέντος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπὸ τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων. Ἤδη ὑπεβλήθη τὸ σχέδιον τοῦτο, κατὰ τὸ ὁποῖον προτείνεται ἡ κατασκευὴ ἱκανῶν τὸν ἀριθμὸν οἰκίσκων μεμονωμένων, ἐν οἷς θὰ διαιτῶνται οἱ λεπροί, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων θὰ χορηγηθῇ ἔκτασίς τις γῆς, ἵνα πρὸς ὄφελός του καλλιεργῇ αὐτήν. Ἐν-

Digitized by Google

τὸς τοῦ χώρου τοῦ καταστήματος θὰ ἱδρυθῇ τὸ οἴκημα τῆς διευθύνσεως, ἐκκλησία διὰ τοὺς πάσχοντας καὶ λουτῆρες πρὸς καθαρισμὸν αὐτῶν.

— Ἡ δίκη τῶν διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κούτρας κατηγορουμένων ἓξ ὑπαξιωματικῶν ὡρίσθη διὰ τὴν 15 τρέχοντος μηνὸς ἐν τῷ Α'. διαρκεῖ στρατοδικείῳ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ἀδελφ. Κ. Μασσαλίαν. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ ἀποστείλαντες τὸ σύγγραμμα τοῖς κ. Ἀδελφ. Σ. εἰς Βατοὺμ. Σημείωσιν τῆς ἀξίας ἀποστέλλομεν ταχυδρομικῶς.—κ. Κ. Μ. Χανία. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φύλλων ηὐξήθη συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, συναποσταλέντων καὶ τῶν προηγουμένων.—*Στατιστικῷ*. Ἀναμφισβήτητον εἶνε ὅτι ὁ γάμος εἶνε στοιχεῖον ἠθικοποιήσεως καὶ ὑγείας. Ἐκ τῶν ποινικῶν στατιστικῶν καταδεικνύεται ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγάμων κακούργων εἶνε πολὺ ὑπέρτερος τοῦ τῶν ἐγγάμων, καίτοι ἐν ἑκάστῃ κοινωνίᾳ οἱ ἔγγαμοι ὑπερβαίνουσι πάντοτε κατ' ἀριθμὸν τοὺς ἀγάμους.—'''Τοῦτο εὕρομεν ἀκατάλληλον.—κ. Σ. Θ. Πάτρας. 1) Ὀρθαὶ αἱ παρατηρήσεις ὑμῶν· ἀλλ' οὐδὲν ἀτυχῶς δυνάμεθα ἢ νὰ περιμένωμεν, ἀφοῦ ἄλλον κατάλληλον ἵνα διεξαγάγῃ τὸ ἔργον δὲν ἔχομεν. 2) Ἐκομίσθησαν καὶ ἐνταῦθα ἀντίτυπα, ἀλλ' ἐπωλήθησαν ἀμέσως. Τὸ βιβλίον τιμᾶται δραχ. 4,50. Δυνάμεθα νὰ σᾶς παραγγείλωμεν ἀντίτυπον, ἂν ἐπιθυμῆτε.—Κυρίᾳ Ε. Π. Κωνσταντινούπολιν. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς, ἐξηγοῦντες τοὺς λόγους τῆς ἀταξίας.—Κυρίᾳ Π. Σ. Πρέβεζαν. Ἐλήφθη παρὰ τοῦ κ. Α. Σ. τὸ ἀντίτιμον. Ἀκριβῶς νὰ ὁρίσωμεν τὸν χρόνον τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐκδόσεως δὲν δυνάμεθα διότι τὸ ἔργον τυποῦται ἐν Γερμανίᾳ, καὶ εἰμπορεῖ, ἀνεξαρτήτως τῆς θελήσεως ἡμῶν, νὰ συμβῇ τις βραδύτης. Τὰ φυλλάδια θὰ ἐκδίδωνται περίπου κατὰ διαστήματα 25—30 ἡμερῶν.—*Νεοσυλλέκτῳ*. Ἡ παράκλησίς μας λόγον εἶχε σχετιζόμενον πρὸς τὴν δημοσίευσιν τοῦ χειρογράφου.—Κυρίαν Π. Ζ. Καὶ ἡμεῖς ἀνέγνωμεν τὴν εἴδησιν ἐν γερμανικαῖς ἐφημερίδι καὶ ὁμοίως ἐξεπλάγημεν. Οὐδέποτε ἠκούσαμεν ὅτι ἡ Βασίλισσα ἡμῶν ἀρέσκεται σφόδρα νὰ κολυμβᾷ, καὶ τόσον ὥστε ἐκ μαρμάρου κατασκευάζει ἤδη ἐν τοῖς Ἀνακτόροις εὐρεῖαν δεξαμενήν, ὅπως ἐν ἀνέσει λούηται μετὰ τῶν θυγατέρων της καὶ τῶν Κυριῶν τῆς τιμῆς. Ὅλα αὐτὰ τὰ μανθάνομεν τώρα ἐξ Εὐρώπης, ἔστω δὲ καὶ τοῦτο ἓν ἐπιπλέον δεῖγμα τοῦ πῶς μανθάνουσι τὰ καθ' ἡμᾶς οἱ ἐν Εὐρώπῃ. — κ. κ. Ι. Α. Βῶλον καὶ Π. Γ. Β. Σῦρον. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν ἡμῖν τὰ φύλλα.—κ. Α. Ρ. Βάρι. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν. — Πανησιωτ. Ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην. Θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Τῆς «Διαπλ.» ἐξεδόθη ἤδη νέον τεῦχος τοῦ Ἰουνίου.—κκ. Σ. Β. Κέρκυραν καὶ Α. Κ. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Φιλαναγνώστῃ* Δὲν γνωρίζομεν ἄλλο ἀπὸ τὴν μὴ ὑπέρμετρον ἀνάγνωσιν, ἧς, ὡς λέγετε, κάμνετε κατάχρησιν. Ἐκτὸς ἐὰν θέλετε νὰ καταφύγετε εἰς τὸ μέσον, ὅπερ ἐφαρμόζουσιν ἐν Εὐρώπῃ νῦν τινες ἄγαν φιλαναγνῶσται, ζητοῦντες νὰ ἀναπαύσωσιν ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμούς των ἐκ τῆς ἡμερησίας κοπώσεως χωρὶς νὰ στερηθῶσι τῆς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἀπολαύσεως. Οὗτοι ἐκμανθάνουσι τὴν ἀνάγνωσιν, ἧς γίνεται χρῆσις ἐν τοῖς σχολείοις τῶν τυφλῶν, καὶ τὴν ἑσπέραν ποιοῦνται χρῆσιν αὐτῆς, ἀντὶ τῆς κοινῆς καὶ συνήθους. – κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Ι. Α. Κ. Νέαν Φώκαιαν. Ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ κ. Ν. Π. Ἀπεστάλη δ' ὑμῖν ἐκ τῶν ζητηθέντων τὸ ἕν, τοῦ ἑτέρου ὄντος ἐξηντλημένου.—*Θέτιδι*. Ἔχετε δίκαιον. Οὐδέποτε λέγει ὁ ἀνὴρ γραῖαν τὴν γυναῖκα, μεθ' ἧς συνεγήρασε.—κ. Η. Α. Μ. Πάφον. Καθὰ ἐγράψαμεν ἡμῖν, ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν τὰ ζητηθέντα καὶ σημείωσιν τῆς ἀξίας αὐτῶν. —κ. Ν. Δ. Ἴσα, ἴσα τὸ κακὸν μόνον δὲν εἶνε τόσον ἐπικίνδυνον, ὅσον ὅταν εὑρίσκεται μεμιγμένον μετὰ τοῦ καλοῦ· ἀπατᾷ καὶ βλάπτει δολίως ὡς δηλητήριον μεμιγμένον μετὰ ζαχάρεως.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

4 Σεπτεμβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	439.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	442.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	516.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	472.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	234.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	92.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		491.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,215.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	130.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	67.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	193.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	110.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	342.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	31.45
	3μην.	31.20
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	124.25
»	3μην.	123.25
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		24.88
Λίρα ὀθωμανική		28.30

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερίς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δραχμῶν 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φράγκων χρυσῶν 30.*

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.—ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.—ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΛΥΣΙΑΣ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.— ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ.

Μετὰ συμπληρωματικῶν σημειώσεων καὶ πινάκων ἱστορικῶν καὶ στατιστικῶν

Ὑπὸ JOSEPH GARNIER

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ΥΠΟ ΧΡ. ΑΘ. ΖΑΠΠΑ

διδάκτορος τῆς νομικῆς.

Εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελίδων 670.

Τοῦ χρησιμωτάτου τούτου συγγράμματος ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Ὁ φιλόπατρις αὐτοῦ μεταφραστής, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ οὐχὶ εἰς ὑλικὸν κέρδος, ὥρισεν ἐλαχίστην τὴν τιμὴν αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, ἤτοι δρ. μόνον 4.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον τιμᾶται δραχ. 4.50.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1045

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 559.—13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ—1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 611

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.
ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ, κωμῳδία Εὐγενίου Λαμπίς. Μετάφρ. Ν. Γ. Πολίτου.
ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟ ΥΔΩΡ ΤΗΣ ΣΤΥΓΟΣ ὑπὸ Χρ. Τσούντα.
Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ἱστορικὸν διήγημα ὑπὸ Σ. Ν. Καραβίτη.
ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΕΝ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΩ͂ι ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας, Κύριος Γερμανὸς Καλλιγᾶς ἔλαβε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συστάσεως ἐν Ἀργοστολίῳ Δημοσίας Βιβλιοθήκης καὶ Μουσείου ἀρχαιοτήτων, δύο ἀπαραιτήτων κατασκευασμάτων τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς ὁσημέραι προαγομένης εἰς ὑλικὴν εὐημερίαν καὶ πρόοδον Κεφαλληνίας. Τῇ πρωτοβουλίᾳ δ' ἔτι τοῦ αὐτοῦ ἀρχιεπισκόπου συνέστη καὶ νοσοκομεῖον, ἀγορασθείσης τῆς πρὸς τοῦτο οἰκίας τῇ προθύμῳ συνδρομῇ τῶν Κεφαλλήνων Κυρίων Βαλλιάνων. Ὡς πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην ἐγένετο ἔναρξις συλλογῆς βιβλίων καὶ κατατάξεως καὶ καταγραφῆς. Πρώτη δωρεὰ εἶνε ἡ τοῦ ἰατροφιλοσόφου Ἀντ. Μηλιαρέση τοῦ πρό τινων μηνῶν ἀποθανόντος καὶ δωρήσαντος 275 τόμους εἰς τὴν ἀρτισύστατον βιβλιοθήκην. Εἰς τὸ Μουσεῖον δὲ ὁ αὐτὸς μακαρίτης Μηλιαρέσης ἐδωρήσατο πλουσίαν νομισματικὴν συλλογὴν 109 νομισμάτων χρυσῶν, 876 ἀργυρῶν καὶ 1597 χαλκῶν, περιδέραιον ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ, οὗτινος τὰ δύο ἄκρα καταλήγουσιν εἰς κεφαλὴν ὄφεως, εὑρεθὲν ἐν ἀρχαίῳ τάφῳ τῆς ἀρχαίας πόλεως τῆς Κεφαλληνίας Σάμης, διαφόρους δακτυλιολίθους, 76 ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ἀγγεῖα, δύο ξύλινα ἀγαλμάτια, τέσσαρα πήλινα αἰγυπτιακά, δύο χάλκινα ἑλληνικά, δύο μαρμάρινα δοχεῖα αἰγυπτιακά, ὧν τὰ πώματα παριστῶσι κεφαλάς, δύο ἀγαλμάτια Μουσῶν καὶ ἕτερά τινα.

Δεύτερος τοῦ Μουσείου εὐεργέτης προσῆλθεν ὁ ἐν Καΐρῳ παρεπιδημῶν Κεφαλλὴν κ. Γερ. Γ. Μαζαράκης, ὅστις προσήνεγκε νομισματικὴν συλλογὴν ἀποτελουμένην ἐξ ἑνὸς ὑελίνου νομίσματος, 4 ἀργυρῶν καὶ 408 χαλκῶν. Προσήνεγκεν ὡσαύτως 5 γαλᾶς ἐκ χαλκοῦ εὑρεθείσας εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐν Αἰγύπτῳ πόλιν Βούβαστιν, κεφαλὴν Διὸς μαρμαρίνην, 13 αἰγυπτιακὰ ἀγαλμάτια ἐκ πηλοῦ, 3 πήλινα ἀγγεῖα αἰγυπτιακά, καὶ ἓν ἐτρουσκικόν, 5 λύχνους πηλίνους, ὧν εἷς πεντάμυξος, μίαν σφίγγα πηλίνην καὶ ἄλλα τινά.

Τρίτος προσῆλθεν ὁ ἐν Ἀργοστολίῳ κ. Μιχαὴλ Ζερβὸς προσενεγκὼν 2 νομίσματα χρυσᾶ, 89 ἀργυρᾶ καὶ 205 χαλκᾶ.

Ὁ δὲ κύριος Δημ. Νεράντζης ἀπολελιθωμένα ὀστᾶ.

Ὑπὸ τοῦ μακαρίτου δὲ Μηλιαρέση ἐδωρήθη ὡσαύτως καὶ συλλογὴ διαφόρων ἐλαιογραφικῶν εἰκόνων ἰταλικῆς τέχνης. Κέκτηται δὲ καὶ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ συλλογὴν ἐλαιογραφικῶν εἰκόνων πολλῶν ἀρχιερέων τῆς Κεφαλληνίας, καὶ διάφορα ἱερατικὰ κειμήλια.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην προσήνεγκον ἔτι βιβλία πλὴν τῶν 275 τόμων τοῦ μακαρίτου Μηλιαρέση οἱ ἐν Ἀργοστολίῳ κύριοι Εὐάγ. Κ. Καροῦσος, Δημ. Νεράντζης, Μαρῖνος Δαυῆς, Γεώρ. Σολωμός, Νικ. Γ. Φωκᾶς, Διον. Ῥαζῆς, Κοσμᾶς Μοσχόπουλος, Σωφρόνιος ἱεροδ. Τούλιος, Ἀντ. ἱερομ. Βεργωτῆς, Ἀλύπιος Ἀντύπας καὶ Δ. Ξυδιᾶς.

Ἡ ἐκ 428 τόμων ἰατρικῶν συγγραμμάτων βιβλιοθήκη τοῦ μακαρίτου Μηλιαρέση καθὼς καὶ πάντα τὰ χειρουργικὰ αὐτοῦ ἐργαλεῖα θέλουσι κατατεθῇ κατ' ἐντολήν του εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ νοσοκομείου.

Ὁ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας, οὗτινος ὁ πρὸς εὐποιΐαν καὶ ἀγαθοεργίαν ζῆλος εἶνε ἄξιος παντὸς ἐπαίνου, καὶ ὁ ὁποῖος περὶ τὰ καλὰ ἔργα δεικνύει τὴν αὐτὴν ἐπιμέλειαν, οἵαν καὶ περὶ τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας, συντάσσει κατ' αὐτὰς τὸν κανονισμὸν τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Μουσείου, μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ ὁποίου θέλει ἔστω καὶ ἐν ἀρχῇ ἀτελὴς παραδοθῇ εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Λίαν εὐφήμως ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἰταλικῶν ἐφημερίδων ὅτι ὁ Ἕλλην μελοποιὸς Σαμάρας συνέθετο νέον μελόδραμα ἰνδικῆς ὑποθέσεως *Μεδζὲ* ἐπιγραφόμενον, ὅπερ ὁ ἐκδότης Sonzogno ἠγόρασεν ἀντὶ 10.000 φράγκων καὶ ἐπὶ πλέον 45 0/0 ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων πάσης παραστάσεως τοῦ ἔργου, ἐκτὸς τῶν δοθησομένων ἐν Ἑλλάδι. Τὸ νέον μελόδραμα τοῦ ὁμογενοῦς καλλιτέχνου θὰ ἀναβιβασθῇ τὸ πρῶτον ἐν Μιλάνῳ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς *Σκάλας* ἢ ἐν Βολωνίᾳ. Ἐν Ὀδησσῷ νῦν παριστάνεται μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἡ *Φλόρα Μιράμπιλις* τοῦ Σαμάρα, ἀγγέλλεται δὲ ὅτι οὗτος ἐπεράτωσεν ἄρτι νέον αὐτοῦ τρίπρακτον μελόδραμα τὴν *Λιονέλλαν* οὐγγρικῆς ὑποθέσεως, καὶ ὅτι μετ' αὐτὸ θὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν μελοποίησιν ἔργου εἰλημμένου ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας. Ἐν αὐτῷ θὰ καθορᾶται εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς ὁ θόλος τῆς Ἁγίας Σοφίας κατὰ τὰς πρώτας μὲν πράξεις πενθίμως κεκαλυμμένος, κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ λαμπρῶς ἀπαστράπτων ὑπὸ τὸ σελάγισμα ἠλεκτρικοῦ φωτός.

— Τὸ δεύτερον διεθνὲς σιδηροδρομικὸν συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύονται πάντα σχεδὸν τὰ κράτη καὶ αἱ σιδηροδρομικαὶ ἑταιρίαι συνέρχεται μετά τινας ἡμέρας ἐν Μιλάνῳ. Αἱ συζητήσεις αὐτοῦ γενήσονται γαλλιστί, θὰ περιστραφῶσι δὲ περὶ πάντα τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τοὺς σιδηροδρόμους καὶ τὴν σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν. Τὴν Ἑλλάδα θὰ ἀντιπροσωπεύσῃ κατὰ τὸ συνέδριον τοῦτο ὁ νομομηχανικὸς κ. Γράβαρης.

— Διελθοῦσα ἐσχάτως τῶν Παρισίων ἡ σύζυγος τοῦ διαδόχου τῆς Αὐστρίας ἀρχιδούκισσα Στεφανία μετέβη εἰς τὸ ἐν Μοντμάρτῃ κοιμητήριον καὶ ἀπέθηκεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἐρρίκου Ἄϊνε στέφανον ἐξ ἀνθέων φέροντα τὴν ἑπομένην ἐπιγραφήν· «Ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ τῷ προσφιλεῖ αὐτῆς ποιητῇ». Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας πρό τινων μηνῶν εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ ποιητοῦ, ὅτι θὰ ἐπωφεληθῇ τῆς πρώτης μεταβάσεως μέλους τινὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας εἰς Παρισίους, ὅπως δι' αὐτοῦ στέψῃ τὸν τάφον τοῦ ἀδελφοῦ της.

— Ἐκτὸς τοῦ *Γαλλικοῦ θεάτρου* καὶ ἡ *Ὄπερα* τῆς Βιέννης ὡς καὶ ἡ τοῦ Βερολίνου ἐφωτίσθησαν δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός, χάριν ἀσφαλείας ἀπὸ τοῦ πυρός. Ἐν τῷ *Μελοδράματι* τοῦ Βερολίνου ἐτοποθετήθησαν ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας Ἔδισων πεντακισχίλιαι λυχνίαι. Τὰ πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ μηχανήματα εἶνε τοποθετημένα ἔξω τοῦ θεάτρου.

— Ὑπὸ ἐπιτροπείας εὐγενῶν ἀγγλίδων διοργανοῦται *διεθνὴς ἔκθεσις γυναικείων ἔργων*. Ἡ ἔκθεσις γενήσεται ἐν Γλασκόβῃ κατὰ τὸ προσεχὲς θέρος, ἐτέθη δ' ἀπὸ τοῦδε ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας. Ἡ ἔκθεσις αὐτὴ ἔσται τὰ μάλα ἐνδιαφέρουσα, καθότι θέλει πε-

Digitized by Google

ριλάβει πᾶν ὅ,τι αἱ γυναικεῖαι χεῖρες δύνανται νὰ παραγάγωσιν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον. Ἐν ταύτῃ θέλουσιν ἐπίσης ἀντιπροσωπευθῆ ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ βαρβαρότης, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πενία, ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ φιλαρέσκεια, ἔσται δὲ οἱονεὶ παγκόσμιον διαγώνισμα τῆς γυναικείας φιλοπονίας καὶ τῆς γυναικείας καλαισθησίας ἅμα. Ἀγνοοῦμεν, ἂν θὰ προσκληθῶσιν ὅπως μετάσχωσι τῆς ἐκθέσεως καὶ αἱ Ἑλληνίδες, βεβαίως ὅμως δύνανται μετὰ θάρρους νὰ προσέλθωσιν ἰδίως αἱ ὑφαντουργοί. Καὶ μόνον τὸ ἐνταῦθα Ἐργαστήριον τῶν ἀπόρων γυναικῶν ἀποστέλλον ἐκθέματα εἰς τὴν ἐν Γλασκόβῃ ἔκθεσιν θέλει τιμήσει τὴν Ἑλλάδα.

— Βιογραφία τοῦ Δάρβιν ἐκδίδεται τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου φυσιολόγου. Τὸ βιβλίον ἐκτὸς τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος κειμένου θέλει περιέχει καὶ πολυαρίθμους ἐπιστολάς.

— «Ἀλληλογραφία τοῦ Ἄνδερσεν μετὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Βαϊμάρης», τοιοῦτον φέρει τίτλον βιβλίον προσεχῶς ἐκδιδόμενον ἐν Λειψίᾳ. Ἐκτὸς τοῦ κυρίως περιεχομένου περιλαμβάνει ἔτι καὶ γράμματα τοῦ διασήμου Δανοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν βασιλέα Μαξιμιλιανὸν τῆς Βαυαρίας, πρὸς τὸν Χριστιανὸν Ζ' τῆς Δανίας, πρὸς τοὺς Κάρολον ΙΕ' καὶ Ὀσκὰρ Β' τῆς Σουηδίας καὶ διαφόρους συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνας ἀλλοδαπούς.

— Ἄρχεται ἐκδιδομένη ἐν Βερολίνῳ προσεχῶς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ **A. Müller** περιοδικὴ συγγραφὴ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνατολικὴ Βιβλιογραφία.»

— Ὑπὸ τῆς κυρίας Κλάρας Σοῦμαν χήρας τοῦ γνωστοῦ μουσικοῦ, καὶ διασήμου κλειδοκυμβαλιστρίας, ἐξεδόθησαν «Ροβέρτου Σοῦμανν Νεανικαὶ ἐπιστολαί». Ὡς γνωστόν, ἡ δόξα τοῦ ἐν ἡλικίᾳ 46 ἐτῶν (1856) ἀποθανόντος γερμανοῦ μελοποιοῦ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ μᾶλλον ἑδραιοῦται ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ κόσμῳ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τίθεται νῦν οὐχὶ πολὺ κατωτέρω τῶν ὀνομάτων τοῦ Βετόβεν καὶ τοῦ Μόζαρτ.

— Ὁ Σουλτάνος τοῦ Ζανζιβὰρ ἐδήλωσεν ὅτι θέλει μετάσχει τῆς προσεχοῦς ἐν Βρυξέλλαις διεθνοῦς ἐκθέσεως. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ πρῶτον ἤδη τὸ Ζανζιβὰρ μετέχει εὐρωπαϊκῆς ἐκθέσεως ὥστε τὰ ἐκθέματα ἔσονται λίαν ἐνδιαφέροντα.

Γνωστὸν εἶνε μετὰ πόσου δικαίου ἐνθουσιασμοῦ καὶ μετὰ ποίας δυνάμεως ἔγραψεν ὑπὲρ τῆς Κρήτης καὶ τῶν τυχῶν αὐτῆς ὁ ἀοίδιμος καὶ ἔγκριτος λόγιος Σπυρίδων Ζαμπέλιος. Ἡ Κρητικὴ Συνέλευσις τιμῶσα τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρὸς καὶ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν ὑστάτην θέλησιν αὐτοῦ παρεκάλεσε διὰ ψηφίσματος τὴν χήραν τοῦ Ζαμπελίου νὰ ἐγείρῃ ἐν Κρήτῃ τὸ κενοτάφιον τοῦ μακαρίτου συζύγου της. Ἡ κυρία Ζαμπελίου ἐπήκουσε πάνυ εὐμενῶς τῆς τοιαύτης τῆς Κρητικῆς Συνελεύσεως παρακλήσεως, τὴν συγκατάθεσιν δ' αὐτῆς ἀνεκοίνωσε πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως δι' ἐπιστολῆς λίαν φιλόφρονος, ἐν ᾗ λέγει ὅτι «μεθ' ὑπερηφανείας καὶ εὐχαριστήσεως θέλει φροντίσει ἐγκαίρως, ὅπως τὸ μνημεῖον μετακομισθὲν ἀνεγερθῇ εἰς τόπον κατάλληλον, ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν πολύτιμον ψῆφον τῆς Γεν. Συνελεύσεως καὶ εἰς τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην, ἣν ἔτρεφεν ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων Ζαμπέλιος διὰ τοὺς ἥρωας Κρῆτας.»

— Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἀπεφάσισεν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς κατὰ τὸ παρὸν ἔτος τελέσεως τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, νὰ ἀνακηρύξῃ ἐπιτίμους διδάκτορας τῆς Θεολογίας τὸν Καισαρείας Ἰωάννην Ἀναστασιάδην καὶ τὸν Μιτυλήνης Κωνσταντῖνον Βαλλιάδην, ἱεράρχας διαπρέποντας ἐπὶ ἑλληνικῇ καὶ θεολογικῇ παιδείᾳ, τὸν Ἰωάννην Σκαλτσούνην διὰ τὰς σοφὰς αὐτοῦ συγγραφὰς κατὰ τοῦ ὑλισμοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, τὸν λόγιον ἀρχιμανδρίτην τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἐν Πετρουπόλει Νεόφυτον Παγίδαν, διά τε τὰ ἴδια αὐτοῦ θεολογικὰ ἔργα καὶ τὴν ἐπιτυχῆ μετάφρασιν ῥωσσικῶν θεολογικῶν συγγραμμάτων, καὶ τὸν ἐν Ἰασίῳ καθηγητὴν τῆς θεολογίας κύριον Δραγομοῖρον Δημητρέσκον, ἐκδότην τῆς «Θρησκευτικῆς Ἐπιθεωρήσεως» καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφῶν, σπουδάσαντα δὲ ἄλλοτε καὶ διαπρέψαντα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ θεολογικῇ σχολῇ, ἧς τυγχάνει καὶ προλύτης.

— Ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιφανὴς ἐπὶ φιλοπατρίᾳ καὶ μεγαλοδωρίαις ὁμοεθνὴς κ. Γ. Ἀβέρωφ, ἐπιθυμῶν νὰ συντρέξῃ εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθείσης Πολυτεχνικῆς Σχολῆς, ἐδήλωσε τῷ διευθυντῇ τοῦ Σχολείου, ὅτι ἀναλαμβάνει πᾶσαν ἀναγκαίαν δαπάνην, ὅπως τὸ Πολυτεχνεῖον κατασταθῇ ἐφάμιλλον τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὁμοίων σχολῶν. Ἡ ἀπαιτηθησομένη διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν χρηματικὴ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 250,000 δρ., ταύτας δὲ θέλει καταβάλει ὁ γενναῖος δωρητής.

— Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβων ὁμογενὴς κ. Στέφανος Ζαφειρόπουλος, ὁ γνωστὸς καὶ δι' ἄλλας γενναίας ὑπὲρ ἐθνικῶν σκοπῶν δωρεάς, προσήνεγκεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Διονύσιον τὸν Ε' 1000 τουρκικὰς λίρας, ὅπως διαθέσῃ ταύτας ὑπὲρ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων.

— Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἐσχάτως ἀπένειμεν εἰς τὸν σχολάρχην τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀρχιμανδρίτην κ. Γρηγ. Παλαμᾶν τὸν τιμητικὸν τίτλον **officier d'Académie**, μετὰ τοῦ σχετικοῦ μεταλλίου, ἀπονεμόμενα, ὡς γνωστόν, εἰς τοὺς σημαίνοντας ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς τέχναις.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη καὶ τὸ 16 τεῦχος τοῦ **Corpus Juris Civilis** (Τομ. Β') ὑπὸ Η. Λιακοπούλου. Περιέχει τὰ περὶ *δουλειῶν* (**de servitutibus**) καὶ τιμᾶται δραχ. 1.

— Καλλίστην ἰδέαν συνέλαβεν ὁ παρ' ἡμῖν γνωστὸς ἐκδότης κ. Π. Α. Σακελλάριος ἀποφασίσας τὴν ἔκδοσιν *Βιβλιοθήκης τοῦ Λαοῦ* κατὰ τὸ εἶδος τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις γλώσσαις ὑπαρχουσῶν πλείστων τοιούτων σειρῶν ἀναγνωσμάτων διὰ τὸν λαόν. Ὁ ἐκδοθεὶς πρῶτος τόμος τῆς *Βιβλιοθήκης τοῦ Λαοῦ* περιλαμβάνει ἅπαντα τὰ Λυρικὰ τοῦ Ἀθανασίου Χριστοπούλου καὶ τιμᾶται λεπτῶν 50. Εἰς τὴν αὐτὴν δ' εὔωνον τιμὴν θέλουσι πωλεῖσθαι καὶ τὰ κατόπιν ἐκδοθησόμενα τομίδια, ὅπως τὰ βιβλία εἶνε προσιτὰ εἰς τὸν λαόν. Ἡ *Βιβλιοθήκη τοῦ Λαοῦ* τοῦ κ. Σακελλαρίου θέλει περιλάβει τὰ κάλλιστα ἔργα οὐχὶ μόνον τῆς νεωτέρας, ἀλλὰ καὶ τῆς ξένης φιλολογίας, ἰδίᾳ ἐκεῖνα ὧν ἡ ἀνάγνωσις θὰ ἐξεγείρῃ τὸ αἴσθημα τοῦ καλοῦ καὶ θὰ ἐθίσῃ τὸ πολὺ πλῆθος νὰ ἐπιζητῇ τὴν καλήν, ὠφέλιμον καὶ τερπνὴν πνευματικὴν τροφήν.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις «Μεγάλου Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ» ἐκ τοῦ γερμανικοῦ μεταφραζομένου, μετὰ πολλῶν προσθηκῶν ἐκ γαλλικῶν καὶ ἑλληνικῶν πηγῶν, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἐμμ. Γ. Γιανοπούλου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀρσινόης Γ. Παπαδοπούλου 20 Διηγήματα πρὸς χρῆσιν τῶν παιδίων. Ἐν Ἀθήναις σελ. 37. Τιμ. Λ. 60. [Ἐπὶ τῶν διηγηματίων τούτων ἐπανθεῖ παιδικὴ χάρις καὶ ἀφέλεια, ἥτις πάντως θὰ καταστήσῃ αὐτὰ προσφιλῆ εἰς τοὺς μικροὺς ἀναγνώστας, δι' οὓς προωρίσθησαν. Ἡ συγγραφεὺς γινώσκει τὴν γλῶσσαν τῶν παιδίων. Πόσον δὲ σπάνιον εἶνε καὶ πόσην ἀξίαν ἔχει τὸ προσὸν τοῦτο ἀρκεῖ νὰ νοήσωμεν ἂν ῥίψωμεν ἁπλοῦν βλέμμα εἰς τὰ πλεῖστα πρὸς χρῆσιν τῶν παιδίων βιβλία, ὧν οἱ ὑπὲρ τὸ δέον λόγιοι συγγραφεῖς δὲν ἀποφασίζουσι ἢ δὲν δύνανται νὰ λησμονήσωσιν ἑαυτούς, δὲν κατορθοῦσιν ν' ἀπαλλαχθῶσι τῆς σοφίας των, ἥτις σύρεται ἀπροσδιόνυσος διὰ μέσου τῶν παιδικῶν φράσεων καὶ σκέψεων.

Εὐφροσύνως χαιρετίζομεν τὴν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας ἐνασχόλησιν καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ γυναικείου φύλου. Ἡ ἁπλότης τῆς καρδίας, ἡ ἁβρότης τῶν αἰσθημάτων, ἡ ὑπολανθάνουσα ἐν τῇ γυναικὶ μητρικὴ τρυφερότης καθιστῶσιν αὐτὰς ἀρίστας παιδαγωγούς, δύνανται δὲ νὰ καταστήσωσι καὶ δοκίμους συγγραφεῖς παιδικῶν βιβλίων. Ἐν Ἀμερικῇ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰ τρία τέταρτα γυναῖκες εἶνε αἱ μυθιστοριογράφοι καὶ διηγηματογράφοι τοῦ κοινοῦ τῶν παιδίων καὶ ἐφήβων καὶ νέων. Πασίγνωστοι εἶνε ἡ ἀμερικανὶς Ἄλκωτ, ἡ ἀγγλὶς Μαρία Οὐέτζουορθ, ἡ γαλλὶς Κολόμβ, πρὸ μικροῦ δ' ἔτι ἡ Μάρθα Βερτὲν ἔτυχε δύο βραβείων τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Ἄριστα θὰ ἔπραττον καὶ παρ' ἡμῖν αἱ δέσποιναι καὶ δεσποινίδες ἐπιδιδόμεναι εἰς τὴν μορφωτικὴν καὶ ὡραίαν ἐν τῇ ἀφελείᾳ της φιλολογίαν ταύτην. Ἡ λογία συγγραφεὺς τῶν ἄνωθι, οὐχὶ πολλὰς ἀξιώσεις ἐχόντων, διηγημάτων εὐμοιρεῖ τῆς ἀπαιτουμένης ἰδιοφυΐας ὅπως παραγάγῃ ἔργα τοῦ εἴδους τούτου ἑλληνικώτερα τὴν ἐπίνοιαν καὶ τεχνικώτερα

Digitized by Google

τὴν πλοκήν. Τὸ πρωτόλειον τοῦτο καταδεικνύει ὅτι ἡ συγγραφεὺς κατέχει τὸ δῶρον τοῦ γράφειν διὰ παιδία· ἂν ἀσχοληθῇ μετὰ στοργῆς εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας ἀφεύκτως θὰ εὐδοκιμήσῃ. Δ. Π. Κ.]

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸ εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Πρώτου Μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ἡ *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης* ἐξεδόθη ἤδη τὸ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Εἰδύλλιον*, Ριχ. Λίνδερουμ. — *Οἱ γάμοι τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου* (δισέλιδος) Ἀνδ. Μύλλερ.—*Αὐλητρὶς* Γουστ. Ἔβερλαϊν.—*Ψυχὴ* Ρ. Βάϋσλαγ. — *Ἐρείπια Ἀθηνῶν* (δισέλιδος) Ἀλβ. Ρῖγερ. — *Ἑρμῆς Πραξιτέλους* συμπληρωθεὶς ὑπὸ Φ. Σάπερ.

Διὰ τοῦ φυλλαδίου τούτου συμπληροῦται τὸ Α' μέρος. Αἱ ἐν αὐτῷ εἰκόνες ἐφάμιλλοι τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις φυλλαδίοις εἶνε τόσῳ σαφεῖς, ὥστε δὲν ἔχουσι χρείαν ἑρμηνείας. Ἀλλ' ἄξιαι ἰδίας μνείας μεταξὺ τούτων εἶνε αἱ δύο δισέλιδοι, ὧν ἡ μὲν παρίστησι τὴν τέλεσιν τῶν γάμων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐν Σούσοις εἰκονίζουσαι ὅλην τὴν λαμπρότητα τοῦ ἀσιατικοῦ μεγαλείου ἐξευγενιζομένην διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἡ δὲ τὴν ἄποψιν τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐρειπίων ἐν ᾗ ὥρᾳ ὁ ἥλιος κλίνει πρὸς τὴν δύσιν στεφανούμενος ὑπὸ νεφελῶν.

Καθίσταται γνωστὸν τοῖς κκ. Συνδρομηταῖς ὅτι ἀντὶ τοῦ *δευτέρου μέρους*, τοῦ περιέχοντος ἔργα ἀναγόμενα εἰς τὴν *Χριστιανικὴν Τέχνην*, ἐκδοθήσονται προσεχῶς τὸ *τρίτον μέρος* τὸ περιέχον *Ποικίλας Εἰκόνας*, μετ' αὐτὸ τὸ *τέταρτον μέρος* περιέχον *Προσωπογραφίας γυναικῶν*, τελευταῖον δὲ τὸ τῆς *Χριστιανικῆς Τέχνης*. Τοῦτο διότι ἀπαιτεῖται χρόνος ὅπως παρασκευασθῶσιν αἱ μεγάλαι ξυλογραφικαὶ πλάκες τοῦ *δευτέρου μέρους*. Ἀλλ' ἐκ τῆς τροποποιήσεως τῆς ἐκδόσεως οὐδεμία ἐπέρχεται σύγχυσις καθ' ὅσον τὰ διάφορα μέρη εἶνε *ἀνεξάρτητα*. Συμπληρουμένου τοῦ ἔργου διὰ τῆς ἐν τέλει ἐκδόσεως τοῦ *δευτέρου μέρους*, οἱ συνδρομηταὶ οὐδὲν ἄλλο ἔχουσι νὰ πράξωσιν ἢ ἐν τῇ οἰκείᾳ θήκῃ νὰ παραθέσωσι τοῦτο μεταξὺ τοῦ *πρώτου μέρους* καὶ τοῦ *τρίτου*.

Τὸ *Τρίτον Μέρος*, ἐν πέντε φυλλαδίοις, περιέχει 30 εἰκόνας ὧν αἱ 10 δισέλιδοι. Εἶνε δὲ αὗται σκηνογραφίαι, τοπιογραφίαι, θαλασσογραφίαι, ἱστορικαί, ἀλληγορικαὶ παραστάσεις κτλ. Τὰ περικαλύμματα τῶν φυλλαδίων ἔσονται καλλιτεχνικώτατα, εἰκονογραφημένα καὶ ἐκτετυπωμένα διὰ διχρόου βαφῆς, πρασίνης καὶ ῥοδίνης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Α' ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Ἔαρος χαιρετισμὸς — Τὸ φίλημα τοῦ κύματος (δισέλιδος)—*Εὐπρόσδεκτος ταχυδρόμος — Ἐν ἐργαστηρίῳ ζωγράφου — Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα* (δισέλιδος) — *Θύελλα προσεγγίζουσα.*

Ἐκδίδεται λίαν προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 1/2, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 1/2.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον τεσσάρων φυλλαδίων, ἤτοι δραχμὰς ἢ φρ. χρ. 10.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 6.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 11 Σεπτεμβρίου

Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος ἀναχωρήσασα ἐκ Κοπεγχάγης μετέβη εἰς Κμοῦνδεν, παρὰ τὴν Βιέννην, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸν δοῦκα τῆς Κουμβερλάνδης, γαμβρὸν ἐπὶ ἀδελφῇ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως ἡμῶν καὶ ἴσως, ἂν οἱ ἰατροὶ τὸ ἐπιτρέψωσι, καὶ τὴν ἐν ἀναρρώσει εὑρισκομένην δούκισσαν Θήραν, ἀδελφὴν αὐτοῦ. Μεθ' ὃ θέλει κατέλθει περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς τούτου εἰς Ἑλλάδα.

— Λέγεται ὅτι ἡ Βουλὴ συγκαλεῖται εἰς τακτικὴν σύνοδον τὴν 12 προσεχοῦς μηνὸς Ὀκτωβρίου.

— Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος διώρισε διευθυντὴν τῶν ἐν Ἠλίᾳ παραχωρηθέντων αὐτῷ κτημάτων τὸν κ. Παναγ. Βαλσαμάκην, τμηματάρχην τοῦ δασονομικοῦ τμήματος τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ κ. Βαλσαμάκη ἐν τῷ ὑπουργείῳ διωρίσθη ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν δασῶν κ. Ν Χλωρός.

— Ἀπεφασίσθη, ὅπως ἀπὸ τοῦ ἐλευσομένου ἔτους καὶ ἐπὶ μίαν πενταετίαν οὐδεὶς νέος μαθητὴς εἰσέλθῃ εἰς τὴν σχολὴν τῶν ὑπαξιωματικῶν, καθόσον ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀνθυπολοχαγῶν καὶ τῶν μελλόντων νὰ ἐξέλθωσι τῆς σχολῆς θὰ ὑπάρξωσι πολλοὶ οἱ ὑπεράριθμοι.

— Ἐπειδὴ εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν ἐν τῷ ναυστάθμῳ πρὸς καθαρισμὸν τῶν πλοίων πλωτὴν δεξαμενὴν δὲν δύνανται νὰ καθαρισθῶσι πλοῖα μεγάλης χωρητικότητος, ἀπεφασίσθη ἡ κατασκευὴ μεγάλης μονίμου δεξαμενῆς εἰς θέσιν παρὰ τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ ἤρξαντο ἤδη αὐτόθι προκαταρκτικά τινα ἔργα. Ἡ ἐκπόνησις τοῦ σχεδίου τῆς δεξαμενῆς ταύτης ὡς καὶ τοῦ μηχανουργείου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐγερθῇ ἐκεῖ πλησίον, ἀνετέθη πρὸ καιροῦ εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν Γάλλων μηχανικῶν.

— Εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ ἐθνικοῦ τυπογραφείου κ. Πανᾶν, κατὰ πρότασιν καὶ σύστασιν αὐτοῦ, ἐχορηγήθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου πίστωσις τριάκοντα χιλιάδων δραχμῶν πρὸς ἀγορὰν μηχανημάτων, ἵνα καταρτισθῇ λιθογραφεῖον. Ἐν τῷ λιθογραφείῳ τούτῳ θὰ ἐκτυπῶνται τὸ γραμματόσημον, τὸ κινητὸν χαρτόσημον, τὸ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν προξενικῶν ἀρχῶν χαρτόσημον, αἱ ταινίαι τοῦ καπνοῦ, αἱ ἐγκύκλιοι καὶ ἄλλα λιθογραφικὰ ἔργα. Πρὸς ἀγορὰν τῶν ἀναγκαιούντων διὰ τὸ λιθογραφεῖον μηχανημάτων ἀπεστάλη εἰς Εὐρώπην ὁ κ. Κόλμαν, ὅστις κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του θέλει καταρτίσει αὐτό.

— Πρὸ πολλοῦ διετάχθησαν μηχανικοὶ ἐκ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς νὰ καταρτίσωσι σχέδιον, καθ' ὃ τὸ πλάτος τοῦ στενοῦ τοῦ Εὐρίπου νὰ διπλασιασθῇ κατὰ τρόπον, ἐπιτρέποντα τὸν διάπλουν καὶ εἰς τὰ μεγίστης χωρητικότητος σκάφη.

Τὴν δαπάνην τοῦ ἔργου, ὑπολογιζομένην εἰς 1,200,000 δραχμῶν, προσεφέρθη νὰ καταβάλῃ ἡ Ἑταιρία τοῦ Σιδηροδρόμου Λαυρείου, ἐλπίζουσα, ὅτι διὰ τῆς εὐρύνσεως τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου ὁ λιμὴν τοῦ Λαυρείου θὰ καταστῇ τὸ κέντρον τῶν μεταβαινόντων εἰς Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν καὶ ἀφετηρία νέων ἀτμοπλοϊκῶν γραμμῶν.

Τὰ πρὸ χρόνων καταρτισθέντα διαγράμματα ἀπεστάλησαν πρὸς διαφόρους ἑταιρείας ξένας πρὸς μελέτην, καὶ διαπραγματεύσεις διεξάγονται, ὅπως τὸ ταχύτερον ἐνεργηθῇ ἡ κατὰ νόμον μειοδοτικὴ δημοπρασία.

— Ἐπανῆλθον ἐκ τῆς κατὰ τὴν μεθόριον περιοδείας αὐτῶν οἱ μαθηταὶ τῆς σχολῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν, ἀφοῦ διέ-

Digitized by Google

τρεξαν καὶ λεπτομερῶς ἐμελέτησαν ὅλην τὴν ἀπὸ Καλαμπάκας μέχρις Ἄρτης γραμμήν, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ διοικητοῦ τῆς σχολῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀξιωματικῶν.

—Ἤρξατο ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ μηχανικοῦ κ. Ἐμμ. Παππαδάκη ἐφαρμοζόμενον τὸ ἐγκριθὲν ἐσχάτως σχέδιον τῆς πλατείας τοῦ Ἄρεος. Πλὴν τῶν ὁδῶν, αἵτινες θὰ χαραχθῶσι, καὶ τῆς ἑτέρας, ἥτις θὰ συνδέσῃ τὴν πλατεῖαν ταύτην μετὰ τῆς ὁδοῦ Κηφισίας, θὰ χαραχθῇ καὶ τὸ ἄλσος μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ὁδῶν ἐπὶ τῶν λόφων, δι' ὧν στέφεται ἡ πλατεῖα καὶ πέριξ τοῦ χώρου, ἐν ᾧ θὰ ἱδρυθῇ ἡ νέα στρατιωτικὴ τῶν Εὐελπίδων σχολή.

— Πανταχοῦ ἐφέτος ἡ τῶν ἀμπέλων παραγωγὴ ἔσται μετρία, ἕνεκα τῆς μακρᾶς ξηρασίας, ἥτις ἔβλαψε μεγάλως τὰς σταφυλάς. Οὐχ ἧττον οἱ ἀμπελοκτήμονες προσδοκῶσιν, ὅτι τὴν ἐκ τούτου ζημίαν θὰ ἀναπληρώσωσιν ἐκ τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν τοῦ γλεύκους, ἥτις εἶνε φυσικὸν ἐπακολούθημα τῆς ὀλιγότητος αὐτοῦ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. Ἐπληρώθη ἡ συνδρομὴ τοῦ κ. Ν. Π., ταχυδρομικῶς δ' ἀπαντῶμεν εἰς ἐπιστολήν σας.—κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἔχει καλῶς ἡ σημείωσίς σας. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη ἡμῖν. Διὰ τὴν συνδρομὴν μόνον τὸ ἀντίτιμον ὀφείλει νὰ ἀποσταλῇ· ἐν αὐτῷ περιλαμβάνονται καὶ τὰ ταχυδρ. τέλη. —κ. Σ. Θ. Πάτρας. 1) Ἀπεστάλη ὑμῖν ἀντίτυπον «Ἀλ. Παροιμ». 2) Τὸ σημειούμενον βιβλίον τιμᾶται δραχ. 5,50 μετὰ ταχυδρομικῶν. 3) Δι' ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς χώρου μόνον κεφάλαιά τινα 2 ἢ 3, τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα δυνάμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν, ἀφοῦ πρῶτον ἴδωμεν τὸ χειρόγραφον. — κ. Ι. Β. Ἀκριβῶς τοῦτο προελάβομεν καὶ ἡμεῖς. Ἐπειδὴ δὲν εἶνε εὔκολον ὑπὸ συνήθους βιβλιοδέτου νὰ σταχωθῶσι τὰ 16 φυλλ. τῆς Πινακοθήκης καὶ διδομένου ἑτοίμου τοῦ σταχώματος, παρηγγείλαμεν *θήκας* ἐν αἷς ἐγκλείονται τὰ φυλλάδια ἀσφαλῶς καὶ ὅπως ἔχουσι. Τοιούτων θηκῶν κάμνουσι χρῆσιν καὶ ἐν Εὐρώπῃ δι' ἔργα παρεμφερῆ πρὸς τὸ ἡμέτερον. Αἱ θῆκαι θέλουσι κομισθῇ ἐνταῦθα, παραγγελθεῖσαι ἤδη, κατὰ Νοέμβριον.—κκ. Π. Λ. Βραΐλαν, Ι. Σ. Α. Σῦρον, Π. Γ. Π. Κέρκυραν καὶ Σ. Α. Σ. Λεβάδειαν. Ἀπεστάλησαν.—κ. Κ. Π. Ἴον. Ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. Τὸ 4 φυλλάδιον τῆς *Πινακοθήκης* παρέλαβεν ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν πρὸ τῆς παραλαβῆς τῆς ἐπιστολῆς σας ὁ κ. Ν. Χ. πρὸς ὃν εἴχετε δώσει ἐντολὴν νὰ παραδίδωνται.—κ. Δ. Α. Δ. Ἀργοστόλιον. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—*Γαλλομαθεῖ*. Ὁ Γάλλος σχεδιαστὴς ὁ φημισθεὶς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Γαβαρνῆ (Gavarni) ὠνομάζετο Παῦλος Σεβαλιέ. Ὅτε ἦτο ἄγνωστος ἔτι, ἀπέστειλε ποτὲ εἰς τὴν ἐτησίαν καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν δύο ὑδρογραφίας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἔθηκε τὴν λέξιν Gavarni, τουτέστι τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας τῶν Πυρηναίων, ἣν ἀντέγραψεν εἰς τὰς εἰκόνας αὐτοῦ. Ὁ συντάκτης τοῦ καταλόγου τῆς ἐκθέσεως, ἐκλαβὼν ἄλλην μίαν φορὰν τὸν Πειραιᾶ ὡς ἄνθρωπον, ἐσημείωσε ὅτι τὰ δύο σχεδιάσματα ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ ζωγράφου κ. Γαβαρνῆ. Ὁ καλλιτέχνης, εὑρὼν τὸ ἐκ πλάνης ἀποδοθὲν αὐτῷ ὄνομα εὔφωνον, ἐτήρησε τοῦτο καὶ ἐγένετο διάσημος ὑπ' αὐτό.—κ. Σ. Γ. Bielitz. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. — κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας.—κ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἀπεστάλησαν —κ. Δ. Κ. Γαργαλιάνους. Ἐλήφθησαν. — *Φίλῳ Μ.* Μὴ ἀπατᾶσθε! Ἕκαστος ἄνθρωπος κατὰ τὸν Λαβρυγὲρ ἔχει τρεῖς χαρακτῆρας: ἕνα τὸν ὁποῖον ἀληθῶς ἔχει, ἕνα τὸν ὁποῖον νομίζει ὅτι ἔχει, καὶ ἕνα τὸν ὁποῖον θέλει νὰ φαίνεται ὅτι ἔχει.—κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

11 Σεπτεμβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	447.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	450.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	525.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	471.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	233.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	92.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		497.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,225.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	134.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	67.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	198.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	116.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	340.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.20
3μην.		31.90
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		127.—
» 3μην.		126.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.30
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.65

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δραχμῶν 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ ***φράγκων χρυσῶν 30***.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.—ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.—ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΛΥΣΙΑΣ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.— ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ.

Μετὰ συμπληρωματικῶν σημειώσεων καὶ πινάκων ἱστορικῶν καὶ στατιστικῶν

Ὑπο JOSEPH GARNIER

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ΥΠΟ ΧΡ. ΑΘ. ΖΑΠΠΑ

διδάκτορος τῆς νομικῆς.

Εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελίδων 670.

Τοῦ χρησιμωτάτου τούτου συγγράμματος ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Ὁ φιλόπατρις αὐτοῦ μεταφραστής, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ οὐχὶ εἰς ὑλικὸν κέρδος, ὥρισεν ἐλαχίστην τὴν τιμὴν αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, ἤτοι δρ. μόνον 4.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον τιμᾶται δραχ. 4.50.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1050

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 560.—20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ—1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 612

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ, ἐπαρχιακὴ ἠθογραφία, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ, διήγημα ῥωσσικόν.

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ἱστορικὸν διήγημα, ὑπὸ Σ. Ν. Καραβίτη.

ΤΟ ΚΑΛΟ ΨΕΜΜΑ, ποίημα, ὑπὸ Ἰωάννου Πολέμη.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΝΑΝΝΩΝ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην, 16 Σεπτεμβρίου, συνεπληροῦτο ἀκριβῶς ἡ διακοσιετηρὶς ἀπὸ τῆς ἀποφράδος ἡμέρας, καθ' ἣν βόμβα ἐνετικὴ ἐπήνεγκεν ἀνεπανόρθωτον καταστροφὴν εἰς τὸν Παρθενῶνα τῆς Ἀκροπόλεως, τὸ θαυμαστότερον τῶν κειμηλίων τῆς ἀρχαίας τέχνης. Ἡ ἱστορία τοῦ σεμνοῦ τούτου ναοῦ τῆς πολιούχου θεᾶς τοῦ ἄστεος τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς καταστροφῆς εἶνε ἀξία ἀναγραφῆς διὰ τὰς περιπετείας, ἃς ὑπέστη κατὰ τὸ διαρρεῦσαν μακρὸν διάστημα τῶν αἰώνων. Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Παρθενῶνος ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κίμωνος, δὲν ἐπροχώρησεν ὅμως ἄνω τοῦ κρηπιδώματος, ὥστε ὁ Περικλῆς ἠδυνήθη νὰ οἰκοδομήσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἰκτίνου κατὰ διάφορον σχέδιον καὶ ὀλίγον τι μικρότερον τοῦ τοῦ Κίμωνος. Τὴν οἰκοδομὴν δυνάμεθα νὰ ὑπολάβωμεν ὡς περατωθεῖσαν ἐν ἔτει 438 π. Χ., διότι τότε καθιερώθη τὸ ἐν αὐτῷ ἱδρυθὲν χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Φειδίου. Ἔκτοτε ὁ Παρθενὼν ἵστατο σῶος ἐν ἁπάσῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ λαμπρότητι. Κατὰ τὴν Ε'. ἢ ΣΤ'. ἑκατονταετηρίδα μ. Χ. μετεβλήθη εἰς χριστιανικὸν ναὸν κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς ἁγίας Σοφίας, ὕστερον δὲ τῆς Θεοτόκου. Κατὰ τὰ 1206 ἐγένετο καθολικὴ ἐκκλησία ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἁγία Μαρία τῶν Ἀθηνῶν» καὶ τὸ 1460 μετεβλήθη εἰς μωαμεθανικὸν ναόν. Καὶ ὑπέστη μὲν οὕτως ἱκανὰς μεταβολὰς καὶ μικράς τινας καταστροφάς, διετηρεῖτο ὅμως ὁπωσδήποτε ἐν καλλίστῃ σχετικῶς καταστάσει ἐν ἔτει 1674 καὶ 1676, ὅτε ὁ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας μαρκησίου Νοϊτὲλ ζωγράφος **Carrey** ἐσχεδιογράφησε τὰ ἐπικοσμοῦντα αὐτὸν γλυπτικὰ ἔργα καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ περιηγηταὶ **Spon** καὶ **Wheler**. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1687, ἐν ᾧ ὁ Ἐνετὸς Μοροζίνης ἐπολιόρκει τὴν Ἀκρόπολιν, βόμβα ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Σουηδοῦ αὐτοῦ στρατηγοῦ Καίνιγσμαρκ πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ ναοῦ, ὅστις ἐχρησίμευεν εἰς τοὺς Τούρκους ὡς πυριτιδαποθήκη, ἐπήνεγκε φοβερὰν ἔκρηξιν καὶ κατέστρεψε τὸ πλεῖστον αὐτοῦ μέρος, μεταβαλοῦσα αὐτὸν εἰς ἣν νῦν διατελεῖ κατάστασιν.

— Ἐσχάτως τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον ἐνέκρινε χορηγίαν 147,585 λιρῶν στερλινῶν ὑπὲρ τοῦ «Βρετανικοῦ Μουσείου»· δεκακισχίλιαι λίραι ὡρίσθησαν πρὸς ἀγορὰν βιβλίων. Ὁ βουλευτὴς Μόρλεϋ προέτεινε νὰ εἶνε ἀπὸ τοῦδε καὶ ἐν καιρῷ νυκτὸς αἱ αἴθουσαι τοῦ «Βρετανικοῦ Μουσείου» ἀνεῳγμέναι εἰς τοὺς φιλαναγνώστας καὶ λογίους, εἰσαγομένου τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ, ἀφοῦ μάλιστα ἡ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δαπάνη δὲν θὰ ὑπερβαίνῃ τὰς 1000 λίρας κατ' ἔτος. Ὁ ὑπουργὸς ἀπεκρίνατο ὅτι ἡ κυβέρνησις θὰ ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα κατὰ τὰς διακοπάς. Ἐψηφίσθησαν ὡσαύτως 24,000, λιρῶν πρὸς βοήθειαν καὶ ἐνθάρρυνσιν διαφόρων φιλολογικῶν ἑταιριῶν.

— Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Γκαῖτε μετὰ τοῦ Φρειδερίκου Ρόχλιτζ ἐκδίδεται λίαν προσεχῶς ἐν Λειψίᾳ.

— Ὁ πρώην ἐν Ἰταλίᾳ ὑπουργὸς Δομένικος Βέρτης ἀσχολεῖται νῦν περὶ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Καβοὺρ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1835 μέχρι τοῦ 1837. Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὁ μέγας πολιτικός, νέος ἔτι, περιηγεῖτο τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ Βέλγιον, ὥστε τὸ κείμενον τοῦ ἡμερολογίου εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἶνε τοῦτο γεγραμμένον εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν.

— Τὸ διεθνὲς φιλολογικὸν συνέδριον συνέρχεται κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἐν Μαδρίτῃ τῇ 8—10 προσεχοῦς 8βρίου. Ἐκτὸς ἄλλων θεμάτων συζητηθησομένων ἐν ταῖς συνεδρίαις αὐτοῦ ἀναγράφεται καὶ τὸ ἑξῆς: «Ὁ Κερβάντης καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν φιλολολογιῶν πάντων τῶν λαῶν».

— Καὶ ἐν τῷ μελοδραματικῷ θεάτρῳ τοῦ Βερολίνου ἄρχεται ἡ δι' ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν φωταγώγησις.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ Λειψίας ἐδιδάχθη τὴν 9 Σεπτεμβρίου (ν.) νέον μελόδραμα τοῦ Μὰξ Βροὺχ «ἡ Λόρελαϋ». Ἡ μουσικὴ τοῦ μελοδράματος ἐγράφη πρὸ εἰκοσαετίας, ἀλλ' ἤδη ἀνεκαίνισεν αὐτὴν ἐν πολλοῖς ὁ συνθέτης. Ὁ Μὰξ Βροὺχ εἶνε ὁ μελοποιήσας τὸν *Ἀχιλλέα* καὶ τὸν *Ὀδυσσέα*, περὶ οὗ καὶ ἄλλοτε ἐγένετο λόγος ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*.

— Νέα ἔκδοσις τῶν συγγραφῶν τοῦ Ριχάρδου Βάγνερ ἄρχεται προσεχῶς εἰς 30 τεύχη. Αὕτη περιλαμβάνει τά τε ποιήματα αὐτοῦ ἐφ' ὧν ἥρμοσε τὴν ἰδίαν μουσικὴν καὶ τὰς περὶ μουσικῆς τέχνης καὶ θεάτρου διατριβάς του καὶ αὐτοβιογραφικὰς σελίδας.

— Προσεχῶς πρόκειται νὰ παρασταθῇ ἐν Πετρουπόλει ὁ *Ἐρνάνης* τοῦ Οὐγκώ, μεταφρασθεὶς εἰς τὴν ῥωσσικὴν ὑπὸ τοῦ δοκίμου Ρώσσου συγγραφέως Τατισσέφ.

— Τὸν προσεχῆ Νοέμβριον θὰ παρασταθῇ ἐν τῷ παρισιανῷ θεάτρῳ τοῦ *Μελοδράματος* διὰ πεντακοσιοστὴν φορὰν ὁ *Φάουστ*. Ὁ Γκουνῶ θὰ διευθύνῃ αὐτοπροσώπως τὴν ὀρχήστραν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

— Καὶ ἄλλος ἀνδριὰς τοῦ Βολταίρου ἀπεκαλύφθη κατ' αὐτὰς ἐν τῇ πόλει **Saint-Claude** τῆς Γαλλίας. Ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Σποῦλλερ ἐξεφώνησε λόγον, ἐξάρας τὰς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ὑπηρεσίας τοῦ μεγάλου φιλοσόφου.

— Καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν ἐκδίδονται 4400 περίπου ἐφημερίδες, ὧν αἱ ἡμίσειαι δημοσιεύουσιν ἐν ἐπιφυλλίδι μυθιστορήματα, τινὲς δὲ τούτων καὶ δύο ἢ τρία ταὐτοχρόνως. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ μέσον ὅρον ἑκάστη ἐφημερὶς δημοσιεύει δύο μυθιστορήματα κατ' ἔτος, ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι ἐν ταῖς ἐπιφυλλίσι τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων δημοσιεύονται κατ' ἔτος 4100 περίπου μυθιστορήματα, ἅτινα εἰς τρεῖς κατηγορίας ὑπάγονται· εἰς τὰ πρωτότυπα, τὰ ἀναδημοσιευόμενα καὶ τὰ μεταφραζόμενα. Κορυφαῖος τῶν συγγραφέων πρωτοτύπων μυθιστορημάτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ **Richebourg**, ὡς λαμβάνων ἁδρὰν ἀντιμισθίαν. Τὸ **Petit Journal** πληρώνει εἰς αὐτὸν μὲν 15000 δρ. κατ' ἔτος, εἰς δὲ τὸν δεύτερον ἐπιφυλλιδογράφον του 10000. Σπανίως ὅμως ἀμείβουσιν αἱ παρισιναὶ ἐφημερίδες τόσον γενναίως τοὺς ἐπιφυλλιδογράφους των, καὶ μόναι αἱ εἰς μικρὸν σχῆμα ἐκδιδόμεναι, εἰς ὧν τὴν διάδοσιν πρωτίστως συντελεῖ τὸ μυθιστόρημα, δύνανται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ πληρώνωσι 24000 δρ. δι' ἓν μυθιστόρημα· συνήθως ἡ ἀξία τοῦ μυθιστορήματος ὁρίζεται μετὰ τὴν δημοσίευσίν του, ἀναλόγως τῆς ἐπιτυχίας του. Παλαιότερα μυθιστορήματα ἀναδημοσιεύονται ἐγκρίσει τῆς Ἑταιρίας τῶν συγγραφέων, ἥτις ἐνεργεῖ ὡς πληρεξούσιος

Digitized by Google

τοῦ συγγραφέως συμφωνοῦσα μετὰ τοῦ ἐκδότου τῆς ἐφημερίδος περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως διὰ τὴν πρὸς δημοσίευσιν ἄδειαν. Αἱ σοβαραὶ ἐφημερίδες, ὁ Temps, ἡ Republique Française, ἡ Justice, τὸ Journal des Débats προτιμῶσινὰ δημοσιεύωσι μᾶλλον μεταφράσεις ἀγγλικῶν, ἰταλικῶν καὶ ῥωσσικῶν μυθιστορημάτων.

— Ἐν τῷ παρισινῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Πὲρ Λασαὶζ ἐνεκαινίσθη καθ' αὐτὰς μνημεῖον, ἀνεγερθὲν εἰς τιμὴν τῆς μνήμης τοῦ Θιέρσου. Τὸ μαυσωλεῖον ἔχει σχῆμα ναΐσκου, εἶνε δὲ ἐκ γρανίτου κατεσκευασμένον. Ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ μνημείου φέρονται ἐπιγραφαί, μνημονεύουσαι τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ πολιτικοῦ καὶ φιλολογικοῦ βίου τοῦ ἀνδρός.

— Ἰταλὸς μελοποιὸς συνέθεσε μελόδραμα, ὅπερ κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα θὰ παρασταθῇ συγχρόνως ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ διαφόρων θεάτρων. Μή τις ἐκ τούτου νομίσῃ ὅτι ὁ μελοποιὸς εἶνε διάσημός τις καλλιτέχνης. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ! Ὀνομάζεται ἁπλῶς Φραγκέττη, εἶνε δὲ υἱὸς μυριοπλούτου Ἰταλοῦ, ὅστις ἐνοικίασε τὰ δέκα ἑπτὰ θέατρα, ἵνα λάβῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ τὸ ἔργον τοῦ υἱοῦ του καθιστάμενον γνωστὸν καθ'ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Ὁ φιλόστοργος πατὴρ τοῦ πρωτοπείρου συνθέτου προσέφερεν οὐ σμικρὸν ποσὸν καὶ εἰς τὸ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ θέατρον του Μελοδράματος, ἵνα μὴ στερηθῶσιν οἱ Ἀμερικανοὶ τῆς ἐκ τοῦ υἱικοῦ ἔργου ἀπολαύσεως.

Μετὰ μικρὸν δημοσιεύεται καὶ ὁ β' τόμος τῆς Ζωγραφείου Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης, τῆς ἐκδιδομένης ἐπιστασίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως διὰ τῶν τόκων τῆς ἐκ 200,000 δραχμῶν δωρεᾶς, ἣν ἐπὶ τούτῳ ὁ ἱδρυτὴς αὐτῆς Χρηστάκης ἐφέντης Ζωγράφος κατέθετο παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ. Ὁ δεύτερος οὗτος τόμος περιέχει τὰς «Φοινίσσας» τοῦ Εὐριπίδου, οὗ τὴν ἔκδοσιν ἀνέλαβεν ὁ ἐπιφανὴς λόγιος καὶ πρώην καθηγητὴς κ. Δ. Βερναρδάκης. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν «Φοινισσῶν» ἄρχεται ἡ ἐκτύπωσις τοῦ γ' τόμου τῆς Βιβλιοθήκης, ὅστις θέλει περιλάβει τὰ ἔργα τοῦ Ἡσιόδου μετὰ κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων καὶ προλεγομένων ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου γνωστοῦ ὑφηγητοῦ κ. Καρόλου Σίττλ (Sittl). Ὁ ἐκδότης προτίθεται νὰ διατρίψῃ τὸν χειμῶνα ἐν Ἀθήναις χάριν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ὅπερ εἶνε ἑλληνιστὶ συντεταγμένον.

— Εἰς τὸν ἐν Γερμανίᾳ διατρίβοντα ἔτι κ. Σλεῖμαν ἐπετράπη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ἐν Κυθήροις πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐν τῇ νήσῳ παναρχαίου ναοῦ τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἄρχονται κατὰ τὰ μέσα τοῦ ἐλευσομένου μηνός, ὁπότε ὁ κ. Σλεῖμαν ἐπανακάμπτει ἐκ Γερμανίας.

— Ὁ παρ' ἡμῖν μουσικὸς ἐκδότης κ. Ζαχ. Βελούδιος, ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν τεσσάρων μουσικῶν συνθέσεων τοῦ καθηγητοῦ τῆς μουσικῆς κ. Λαμπίρη, πολυτελῶς ἐκδεδομένων ἐν Παρισίοις. Αἱ ἐκδόσεις αὗται εἰσὶ 1) ὁ βασιλικὸς ὕμνος «Χαῖρε βασιλεῦ Ἑλλήνων», ὁ ψαλεὶς κατὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ Ἀρσακείου, ἔχων ἐκτετυπωμένας καὶ τὰς εἰκόνας τῶν βασιλέων· 2) «Ὁ βασιλικὸς κῆπος», στρόβιλος ἀφιερωμένος εἰς τὴν Α. Β. Υ. τὴν βασιλόπαιδα Ἀλεξάνδραν· 3) «Ἡ Ἑλληνίς», μελῳδία ἐπὶ στίχων τοῦ Βαλαωρίτου, καὶ 4) «Φύσα Βοριᾶ μου, φύσα!» ναυτικὸν ᾆσμα (ποίησις Βαλαωρίτου).

— Ἐν Λιβόρνῳ, ὅπου ἀπό τινος διέτριβε πρὸς ἀνάρρωσιν, ἀπεβίωσεν ἡ διάσημος ἐν Φλωρεντίᾳ φιλολόγος καὶ συγγραφεὺς Μαργαρίτα Ἀλβάνη Μηνιάτη. Γεννηθεῖσα ἐν Κερκύρᾳ ἐξ ἐπιφανῶν γονέων, ἦν σύζυγος τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ ἐγκατεστημένου διακεκριμένου καλλιτέχνου κ. Γ. Μηνιάτη, καλλιτεχνήσαντος καὶ ἄλλας εἰκόνας καὶ τὴν παριστῶσαν τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν σουλιωτίδων ἐν Ζαλόγγῳ. Πολύγλωττος δὲ οὖσα συνέγραψεν ἰταλιστί, γαλλιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ διαφόρους μελέτας, ἰδίως δὲ γαλλιστὶ περὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Βάγνερ, περὶ τῆς βυζαντιακῆς καλλιτεχνίας καὶ ἀγγλιστὶ περὶ τοῦ Δάντου. Τελευταῖον αὐτῆς ἔργον εἶνε τὸ περὶ τοῦ Κορρηγίου καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ μεγάλως ἐπαινεθὲν ἐν τῇ ἑσπερίᾳ καὶ ὑπὸ τοῦ Γλάδστωνος· ἕνεκα δὲ τοῦ συγγράμματος τούτου ἡ πατρὶς τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ ζωγράφου τιμῶσα τὴν παιδείαν της, κατέγραψεν αὐτὴν πολίτιδα. Διαφόρους αὐτῆς φιλολογικὰς διατριβὰς ἐδημοσίευσε κατὰ καιροὺς καὶ ἐν τῷ «Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ» τοῦ κ. Ἀσωπίου.

— Ἡ ἐπιτροπή, ἡ σχηματισθεῖσα ἐν Ἰταλίᾳ πρὸς ἀνέγερσιν ἀνδριάντος εἰς τὸν ποιητὴν Φώσκολον, πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ζάκυνθον, ἵνα θέσῃ ἐπισήμως τὴν προτομὴν τοῦ ποιητοῦ, τὴν δαπάναις τοῦ μαρκησίου Colocci κατασκευασθεῖσαν ἐν Ἰταλίᾳ, ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τοῦ ἐν Ζακύνθῳ γενεθλίου αὐτοῦ οἴκου.

— Ἐν Μυτιλήνῃ κατετέθη μετ' ἐπισημότητος ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ γυμνασίου, ὅπερ ἀνεγείρεται δαπάναις εὐγενοῦς Λεσβίου, τοῦ πρὸ τριετίας ἀποθανόντος Μιτρέλια, καταλιπόντος πρὸς τοῦτο 8,000 εἰκοσάφραγκα. Τὸν θεμέλιον λίθον κατέθηκεν ὁ πρώην πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Καλλίνικος· καὶ ὁ ἀντιπροσωπεύων τὸν μητροπολίτην Μυτιλήνης πρωθιερεὺς κ. Νικηφόρος ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ διοικητοῦ, τοῦ ὑποπροξένου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἄλλων τοπικῶν ἀρχῶν, κατάλληλον δὲ λόγον ἐξεφώνησεν ὁ πρώην καθηγητὴς ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ κ. Δ. Βερναρδάκης.

— Ἐξεδόθη τὸ Δ' τεῦχος τῆς «Μηχανικῆς Ἐπιθεωρήσεως», ἀρίστου περιοδικοῦ συγγράμματος, ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ κ. Ἠλία Ἀγγελοπούλου, τῇ συνεργασίᾳ πολλῶν μηχανικῶν. *Περιεχόμενα αὐτοῦ*: Λιμὴν Πατρῶν ὑπὸ Α. Βλάσση, ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοσίων ἔργων.— Ὀλίγα τινὰ περὶ συντηρήσεως τοῦ ὁδοστρώματος τῶν ὁδῶν ὑπὸ Ν. Παντζέρη, νομομηχανικοῦ.— Μελέτη ἐπὶ τῶν νεωτέρων κτιρίων τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Ι. Μπών, μηχανικοῦ τοῦ δήμου Ἀθηναίων.— Περὶ γραφικῶν μεθόδων ὑπὸ Ν. Παλαμᾶ, μηχανικοῦ.— Συντήρησις τῆς ξυλείας δι' ἁπλοποιηθείσης ἐμπλήσεως.— Πίναξ. Προσωπικὸν κατὰ τμήματα τῆς διευθύνσεως τῶν δημοσίων ἔργων.— Διάφορα.

Ἐν τέλει προσήρτηνται δύο μεγάλοι λιθογραφικοὶ πίνακες, παριστῶντες τὸν λιμένα Πατρῶν μετὰ τῶν προτεινομένων τροποποιήσεων ὑπὸ τοῦ κ. Α. Βλάσση.

Ἡ ἑξάμηνος συνδρομὴ τῆς «Μηχανικῆς Ἐπιθεωρήσεως» εἶνε δι' ὅλην μὲν τὴν Ἑλλάδα δραχ. 12, διὰ δὲ τὸ ἐξωτερικὸν φρ 19.

ΣΜΙΔΙΤΙΟΥ
ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ἐπιδιωρθωμένον πρὸς χρῆσιν παντὸς Ἕλληνος

ΥΠΟ

Α. Ν. ΓΙΑΝΝΑΡΗ.

Μετὰ τοῦ σημερινοῦ φύλλου τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς Ἀγγελία περὶ ἐκδόσεως τοῦ *Ἐπιτόμου Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης* Ι. Σμιδιτίου, ἐπιδιορθωθέντος ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Ν. Γιάνναρη. Τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου ἀνέλαβεν ὁ δραστήριος καὶ ἐπιχειρηματίας ἐκδότης κ. Ἀνέστης Κωνσταντινίδης, ὁ φιλοτιμούμενος νὰ ἀναπληροῖ πᾶσαν ἔλλειψιν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν. Ὄντως δὲ λίαν ἐπαισθητὴ ἦτο ἡ ἔλλειψις τοιούτου *Ἐπιτόμου Λεξικοῦ*, ὅπερ προχείρως νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς ἀνάγκας οὐ μόνον τῶν ἐργαζομένων λογίων, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπιθυμοῦντος νὰ γράφῃ ἀπταίστως τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Πολλάκις, ὡς ὀρθῶς σημειοῦται ἐν τῇ Ἀγγελίᾳ, ὁ ἐγγράμματος *βιομήχανος, ἔμπορος, ὑπάλληλος, χειρῶναξ, ἐργάτης, γεωργὸς* ἀναγινώσκων εἴτε ἐφημερίδας εἴτε βιβλία, εἴτε ἄλλο τι οἷον δήποτε ἀνάγνωσμα, προσκόπτει ἀμφιβάλλων ἢ ἀγνοῶν παντάπασι τὴν σημασίαν ἢ τὴν κυρίαν ἔννοιαν πολλῶν λέξεων, οὐδὲν δὲ πρόχειρον βοήθημα κέκτηται πρὸς λύσιν τοιούτων συχνάκις ἀναφυομένων ἀποριῶν. Πλὴν τούτων καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ *μαθηταὶ τῶν Σχολείων καὶ Γυμνασίων*, οἱ *φοιτηταί*, οἱ *δημοσιογράφοι* καὶ καθ' ὅλου εἰπεῖν ἡ *τάξις τῶν λογίων*, ζητοῦντες συνήθως τὴν σημασίαν ἢ ὀρθογραφίαν λέξεώς τινος, τύπου ἢ φράσεως, ἀδυνατοῦσι νὰ χρονοτριβῶσι καταφεύγοντες εἰς ὀγκώδη καὶ δυσμεταχείριστα Λεξικά, τὰ ὁποῖα ἄλλως δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι πάντοτε πρόχειρα ἐπὶ τοῦ γραφείου ἢ τῆς τραπέζης των ἢ νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν.

Ταύτην τὴν ἔλλειψιν πρόκειται νὰ πληρώσῃ ἡ ἔκδοσις τοῦ χρησιμωτάτου λεξικοῦ τοῦ Σμιδιτίου, οὗ τινος τὴν βελ-

Digitized by Google

τίωσιν ἐν πολλοῖς καὶ τὸν πλουτισμὸν ἀνέλαβεν ὁ ἑλληνιστὴς κ. Α. Ν. Γιάνναρης, συγγραφεὺς γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων ὁμοίων ἔργων.

Γενήσεται δὲ ἡ ἔκδοσις τοῦ Λεξικοῦ περιοδικῶς κατὰ τεύχη, ἐκδιδόμενα κατὰ μῆνα, ὧν ἕκαστον θὰ τιμᾶται δραχμῆς.

Τὸ ὅλον ἔργον θέλει ἀπαρτισθῇ ἐκ 10 τευχῶν, ἡ ἔκδοσις δὲ τοῦ πρώτου αὐτῶν θέλει γείνει ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς Δεκεμβρίου, ὥστε ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ὅλου ἔργου θέλει περατωθῇ ἐντὸς ἐννέα μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου τεύχους.

Συνδρομηταὶ εἰς τὸ *Ἐπίτομον Λεξικὸν* ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Καὶ οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις θέλουσι καταβάλλει τὴν ἀξίαν ἑκάστου ἐκδιδομένου τεύχους ἅμα τῇ λήψει αὐτοῦ.

Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ Ἐξωτερικῷ, χάριν ἀμοιβαίας εὐκολίας καὶ πρὸς ἀποφυγὴν συχνῶν ταχυδρομικῶν ἐξόδων *ἀλληλογραφίας*, παρακαλοῦνται ὅπως μετὰ τῆς περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσεώς των συναποστέλλωσι τὸ ἀντίτιμον τοὐλάχιστον **πέντε τευχῶν**, ἤτοι οἱ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ **δρ. πέντε**, οἱ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ **φρ. χρ. πέντε**.

Πρὸς ἀποφυγὴν συχνῶν συνεννοήσεων δύνανται οἱ εὐαρεστούμενοι νὰ προαποστείλωσιν ἐφάπαξ τὴν ὅλην ἀξίαν τῆς συνδρομῆς, ἤγουν **δραχμὰς 10** οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ **φρ. χρ. 10** οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Οἱ ἐγγράφοντες δέκα συνδρομητὰς ἐπὶ ἰδίᾳ αὐτῶν εὐθύνῃ λαμβάνουσιν ἓν σῶμα **Δωρεάν**.

Πᾶσα αἴτησις δέον νὰ ἐπιγράφηται ὧδε·

«Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς **Ἑστίας**
Ἀθήνας».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 18 Σεπτεμβρίου

Μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ὑπεγράφη σύμβασις περὶ νέου δανείου ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους. Τὸ ὀνομαστικὸν κεφάλαιον τοῦ δανείου ἔσται 15,000,000, τὸ δὲ πραγματικὸν 9,900,000 ἀντιπροσωπευομένων διὰ 30,000 ὁμολογιῶν ὀνομαστικῆς ἀξίας 500 δραχ., ἑκάστην τῶν ὁποίων ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα θέλει λάβει ἀντὶ 333 δραχμῶν. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις θέλει λάβει ἐκ τοῦ δανείου τούτου μόνον 7,800,000, τῶν ὑπολοίπων 2,100,000 ἐκ τῶν πραγματικῶν κεφαλαίων διατεθειμένων πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους, ὅπερ ἔχει παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ ἐπὶ ὑποθήκῃ φθαρτῶν κτημάτων. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμοσθήσονται οἱ ὅροι τοῦ δανείου τῶν 135 ἑκατομμυρίων, ἤτοι ὁ τόκος ἔσται 4 0)0 ἐπὶ τοῦ ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου καὶ 6 0)0 ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ, καὶ ἐξοφληθήσεται μετὰ 75 ἔτη.

— Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ δουκὸς τῆς Σάρτρης πρίγκηψ Ἐρρῖκος τοῦ Ὀρλεάν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐπιτετραμμένου τὰ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ κ. Βοασσῦ. Ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου ὑπεδέχθη τὸν πρίγκιπα ἐν μεγάλῃ στολῇ ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ κ. Χ. Χατζηπέτρος, ταχθεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ὡς ξεναγὸς παρὰ τῷ πρίγκιπι. Ὁ πρίγκηψ κατέλυσεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μ. Βρετανίας. Ἐνταῦθα θὰ παραμείνῃ ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας, μετὰ ταῦτα δὲ θὰ ἀπέλθῃ εἰς Μυκήνας, Ἐπίδαυρον, Ὀλυμπίαν, κλπ. πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀρχαιοτήτων. Μετὰ δεκαπενθημερίαν θὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἀναμείνῃ τὴν ἄφιξιν τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπέρχεται εἰς Ἰνδίας, ὅπου θὰ παραμείνῃ ἐπὶ ἓν ἔτος.

— Ἀφίκετο ὡσαύτως ὁ ἐπιφανὴς Γάλλος χειρουργὸς κ. Τρελὰ μετὰ τοῦ ἰατροῦ κ. Βαρέτ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ ἐξετάσῃ τὰ ἐν Ἀθήναις φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

— Ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἐφετείου ἐπὶ τῆς δημοτικῆς ἐκλογῆς Ἀθηνῶν ἐπεκύρωσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοδικείου, δι' ἧς εἶχε κηρυχθῇ ἄκυρος ἡ ἐκλογὴ τοῦ κ. Α. Συγγροῦ ὡς δημάρχου. Τούτου ἕνεκα θέλει ἐνεργηθῇ νέα ἐκλογὴ δημάρχου ἐν Ἀθήναις.

— Τὸ ἀπὸ Αἰγίου εἰς Πάτρας τμῆμα τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου περατοῦται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπιόντος μηνός. Τοῦ τμήματος τούτου αἱ ἐργασίαι συνετελέσθησαν κατὰ τὰ τρία τέταρτα, τοῦ δὲ ὑπολειφθέντος ἡ κατασκευὴ δὲν θὰ βραδύνῃ, καθόσον οὐδὲν τεχνικὸν ἔργον θέλει ἐπιτελεσθῇ ἐπ' αὐτοῦ, ἡ δὲ ὁδὸς εἶνε ὁμαλωτάτη. Αἱ ἁμαξοστοιχίαι τῆς ἰδιαιτέρας ὑπηρεσίας τῆς ἐργολαβίας τοῦ σιδηροδρόμου κυκλοφοροῦσιν ἤδη ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης μέχρι Πατρῶν μεταβαίνουσαι.

— Κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἐ. ἔ. διημείφθησαν ἐν τοῖς τηλεγραφείοις τοῦ κράτους ἰδιωτικὰ τηλεγραφήματα ἁπλᾶ μὲν 33,004, βραχέα δὲ 5,086, ἤτοι ἐν συνόλῳ 38,090 τηλεγραφήματα, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν δραχ. 49,828 καὶ 80)00. Ἐξωτερικὰ δὲ τηλεγραφήματα ἀπεστάλησαν ἐντεῦθεν 3,964, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν δραχ, 31,663 καὶ 6 0)0. Κατὰ δὲ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ 1886 διημείφθησαν ἐσωτερικὰ μὲν τηλεγραφήματα 30,012, ἐξωτερικὰ δὲ 3,912.

— Κατὰ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου θέλει συνέλθει μεγάλη συνέλευσις ἐξ ἀντιπροσώπων πάντων τῶν ναυτικῶν δήμων τοῦ Κράτους, ὅπως γνωματεύσῃ ἐπὶ διαφόρων ἀντικειμένων, ἀφορώντων τὸ ναυτικὸν ἀπομαχικὸν ταμεῖον. Οἱ ἀντιπροσωπευθησόμενοι δῆμοί εἰσι 43, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐκλήθη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην νὰ ἀποστείλῃ ἀνὰ ἕνα ἀντιπρόσωπον.

— Ἐνώπιον τοῦ Α' διαρκοῦς Στρατοδικείου ἐξεδικάσθη ἡ ἐπὶ ἐγκαταλείψει θέσεως ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ κατηγορία κατὰ τῶν ὑπαξιωματικῶν τῆς φρουρᾶς τῆς Κούτρας. Διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην κατηγγέλθησαν ἐν ὅλῳ 12 ὑπαξιωματικοί, ἐξ ὧν δύο ἀπηλλάγησαν πάσης κατηγορίας, οἱ δὲ λοιποὶ δέκα, οἵτινές εἰσιν οἱ ἐπιλοχίαι Τρ. Σκληβανιώτης καὶ Κ. Μακρῆς, οἱ λοχίαι Ν. Παπαγεωργίου, Ἀθ. Λαλιώτης, Ν. Ζαχαρακόπουλος καὶ Ἀθ. Παπαγεωργίου καὶ οἱ δεκανεῖς Ν. Μανίκας, Δ. Παπαγεωργίου, Α. Σακᾶς καὶ Εὐάγ. Μπούρας, ὅστις φυγοδικεῖ, παρεπέμφθησαν, ὅπως δικασθῶσιν ἐνώπιον τοῦ μνησθέντος στρατοδικείου διὰ τὴν εἰς αὐτοὺς ἀποδιδομένην πρᾶξιν. Τὸ Δικαστήριον συνεκροτήθη ἐκ τοῦ συνταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ κ. Χρυσοβέργη, ὡς προέδρου, τῶν ταγματαρχῶν κκ. Δούκα καὶ Σμόλενιτς καὶ τῶν λοχαγῶν κκ. Ἀϊβαλιώτη καὶ Οἰκονόμου, καὶ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀνέπτυξεν ὁ ταγματάρχης κ. Κουρουσόπολος, τὴν δὲ ὑπεράσπισιν ὁ ὑπολοχαγὸς κ. Γιάνναρος καὶ οἱ δικηγόροι κκ. Εὐταξίας Παπαλουκᾶς, Πονηρόπουλος, Χαλκιόπουλος, Παπαλεξανδρῆς, Δούνης καὶ Φραγκίστας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν, ἐξετελέσθησαν δ' αἱ παραγγελίαι σας, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν ὑμῖν.— κ. Χ. Π. Κ. Πάτρας. Παρακαλοῦμεν, εἰ δυνατόν, νὰ ἴδωμεν πρότερον τὸ χειρόγραφον, ἢ τοὐλάχιστον τὸ γερμανικὸν κείμενον. Ἐν τούτοις εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προσφοράν.— κ. Ι. Ν. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν.— κ. Κ. Δ. Βαΐλαν. Εὐαρεστήθητε νὰ μᾶς σημειώσητε τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ τε Δελτίου καὶ τοῦ φυλλαδίου τῆς Ἱστορίας, διότι τοιαύτην σημείωσιν δὲν ἐνθυμούμεθα νὰ ἐλάβομεν.— *Οὐδενί*. Χαλκίδα. Εἶνε τόσον πολλοί, καί τινες τόσον ἐκτενεῖς, ὥστε καὶ μὲ μόνον αὐτοὺς τὸ βιβλίον θὰ ἀπήρτιζε λεξικοῦ ὄγκον. Οἱ ψηφισθέντες λ. χ. κατὰ τὴν παρελθοῦσαν σύνοδον καὶ ἄρτι ἐκδοθέντες, ἀπαρτίζουσι μέγαν τόμον ἐξ ὑπερεξακοσίων σελίδων. Ποῦ τότε χῶρος δι' ἄλλην ὕλην ; Ἄλλως τε μὴ ἐκδιδομένου ἐφέτος Ἡμερολογίου τῆς *Ἑστίας*, πᾶς λόγος περιττός. Ἴσως ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἡ ἐργασία γείνῃ ἐπὶ ἄλλων βάσεων.— *Φιλομούσῳ*. Ἄριστον ἔργον, οὐ μόνον τοῦ Βετόβεν, ἀλλὰ τῆς καθόλου τέχνης, κατακόρυφον σημεῖον εἰς ὃ ἀνῆλθον ἡ μουσικὴ ἀδελφωθεῖσα μετὰ τῆς ποιήσεως, θεωρεῖται ἡ *Ἐνάτη συμφωνία μετὰ χορῶν*. Ἡ συμφωνία αὕτη τοῦτο ἔχει τὸ μοναδικόν, ὅτι ἐνῷ ἄρχεται δι' ὀρχήστρας μόνον, ὅπως πᾶσαι αἱ συμφωνίαι καὶ φθάνει οὕτω μέχρι τοῦ τρίτου μέρους, περατοῦται ὅμως τῇ προσθήκῃ χορικοῦ ᾄσματος ἐπὶ τοῦ *Πρὸς τὴν χαρὰν* γνωστοῦ ὕμνου τοῦ Σχίλλερ. Ὁ Βετόβεν ἔγραψε ταύτην ἐν ἡλικίᾳ 54 ἐτῶν (1823-24) δύο ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του. Ὅπως περὶ τοῦ *Φάουστ* τοῦ Γκαῖτε, οὕτω καὶ περὶ τῆς *Ἐνάτης Συμφωνίας* τοῦ Βετόβεν ἔχουσι γραφῇ βιβλία ἀποτελοῦντα βιβλιοθήκην ὅλην.— κ. Ν. Δ. Παρ' ἑνὸς τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλείων Βίλμπεργ ἢ Μπὲκ δύνασθε νὰ λάβητε προχείρως τὰς πληροφορίας περὶ τοῦ σημειουμένου βι-

Digitized by Google

6λίου.— κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Ε. Λ. τὴν δ' ἀπόδειξιν ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν.— *Περιέργῳ*. Ἐπίλογος δὲν θὰ ἐκδοθῇ.— κ. Α. Π. Ἐγράφη καὶ εἶνε ἀληθές. Τοιαύτη δὲ εἶνε συνήθως ἡ ἀμοιβή,ἣν ὁ Τέννυσον ἀπολαμβάνει ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ποιημάτων του — 10 λίρας τὸν στίχον. Οὕτω π. χ. καὶ διὰ τὸ λίαν ἐλαφρὸν ποίημά του «Sea-Dreams», τὸ ὁποῖον περιέχει 313 στίχους ἐπληρώθη 3130 λίρας. Ἡ τιμὴ αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τῶν ὅσων ἐδόθησάν ποτε εἰς συγγραφέα, καί τοι οἱ Ἄγγλοι, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων τῶν ἄλλων ἐθνῶν, οἷον τῶν ἐκδοτῶν τῶν ἔργων τοῦ Βίκτωρος Οὑγκώ,πληρώνουσι τοὺς συγγραφεῖς πλουσιώτερον.Καὶ δευτέρου δὲ καὶ τρίτου βαθμοῦ συγγραφεῖς, οἷον ὁ Θεόδωρος Hook ἢ ὁ Γουλιέλμος Harrison Ainswoth ἀπελάμβανον μετὰ τῆς μεγαλειτέρας εὐκολίας εἰσόδημα ἐτήσιον 3000 λιρῶν. Ὁ Wilkie Collins λαμβάνει ἐτησίως ἐκ τῶν μυθιστορημάτων του 3000 - 5000 λίρας.— κ. Α. Γ. Π. Ροστόβιον. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Ἐγκαίρως δ' ἠγγείλαμεν ὑμῖν τὴν λῆψιν καὶ τῆς προηγουμένης μετὰ τῶν ἐγκλείστων, ἅτινα διεθέσαμεν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. — κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. Εὐαρεστήθητε δι' ὀλίγων λέξεων νὰ μᾶς πληροφορήσητε ἂν τὰ πράγματα ἐξωμαλύνθησαν.—κ. Ι. Δ. Μ. Σύρον. Ἐλήφθησαν. —κ.Ν.Β. Ἀμφοτέρων τῶν ἀκαδημαϊκῶν οἱ λόγοι ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων» καὶ τῷ «Χρόνῳ» τῶν Παρισίων τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἐπισήμου εἰσόδου τοῦ Leconte de Lisle, γενομένης περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Μαρτίου. Τὰ φύλλα τῶν ἐφημερίδων δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε ἴσως ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ κ. Ξενάκη, κειμένου παρὰ τὴν Ἐθν. Τράπεζαν. Ἐν ἀποτυχίᾳ, δύνασθε νὰ τὰ ζητήσητε καὶ κατ' εὐθεῖαν παρὰ τῶν διαχειρίσεων τῶν δύο γαλλικῶν ἐφημερίδων, συνοδεύοντες τὴν αἴτησιν διὰ τοῦ τιμήματος αὐτῶν. Μετάφρασιν μόνου τοῦ λόγου τοῦ Δουμᾶ ἐδημοσίευσεν ἡ ἐνταῦθα ἐφημερὶς «Ὥρα» εἰς φύλλα αὐτῆς τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου.

Η ΥΔΡΟΓΕΙΟΣ ΣΦΑΙΡΑ

Ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐνταῦθα καταστήματος τῶν κκ. Πάλλη καὶ Κοτζιᾶ ἐξεδόθη ἡ ΥΔΡΟΓΕΙΟΣ ΣΦΑΙΡΑ ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ, κατασκευασθεῖσα ἐν τῷ γνωστῷ εἰδικῷ ἐργοστασίῳ τῆς Νυρεμβέργης Ἀβελ-Κλίγγερ, τελειοτάτη, οἷαι εἰσὶν καὶ αἱ ἐν ἄλλαις γλώσσαις ἐκδιδόμεναι ὅμοιαι σφαῖραι.

Ἡ διάμετρος τῆς ΥΔΡΟΓΕΙΟΥ ΣΦΑΙΡΑΣ εἶνε 33 ἑκατοστομέτρων, εἴδη δ' αὐτῆς κατεσκευάσθησαν τέσσαρα, ὧν αἱ τιμαὶ ὡρίσθησαν οὕτως:

Σφαιρα Αριθ. 1. Ἐπὶ μεγίστης βάσεως τρισκελοῦς μετὰ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ μεσημβρινοῦ.. Δραχ. 72.—

Σφαιρα Αριθ. 2. Ὁμοία ἐπὶ βάσεως ἁπλουστέρας............................ » 65.—

Σφαιρα Αριθ. 3. Ἐπὶ στρογγύλης βάσεως κεκλιμένη εἰς τὸν ἄξονά της..... » 37.50

Σφαιρα Αριθ. 4. Ἐπὶ στρογγύλης βάσεως στρεφομένη περὶ τὸν ἄξονά της.... » 35.—

Παραγγελίαι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ γίνονται δεκταὶ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» ὅπερ ἀποστέλλει τὴν ζητηθησομένην σφαῖραν καλῶς συνεσκευασμένην ἐντὸς ξυλίνου κιβωτίου. Ἡ δαπάνη τῆς συσκευῆς καὶ ἀποστολῆς ἐπιβαρύνει τὸν ἀγοραστήν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

18 Σεπτεμβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	449.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	453.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	528.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	468.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	233.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	93.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		497.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,240.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	153.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	69.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	209.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	123.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	349.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	175.—
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.20
	3μην.	31.90
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	127.—
»	3μην.	126.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.40
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.80

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δραχμῶν 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φράγκων χρυσῶν 30*.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.—ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.—ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΛΥΣΙΑΣ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.— ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ.

Μετὰ συμπληρωματικῶν σημειώσεων καὶ πινάκων ἱστορικῶν καὶ στατιστικῶν

Υπο JOSEPH GARNIER

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ΥΠΟ ΧΡ. ΑΘ. ΖΑΠΠΑ

διδάκτορος τῆς νομικῆς.

Εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελίδων 670.

Τοῦ χρησιμωτάτου τούτου συγγράμματος ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Ὁ φιλόπατρις αὐτοῦ μεταφραστής, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ οὐχὶ εἰς ὑλικὸν κέρδος, ὥρισεν ἐλαχίστην τὴν τιμὴν αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, ἤτοι δρ. μόνον 4.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον τιμᾶται δραχ. 4.50.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1054

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 561. — 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ — 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 613

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ, ἐπαρχιακὴ ἠθογραφία, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

Ο ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΛΙΣΤ ἐν Βεϊμάρῃ.

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ἱστορικὸν διήγημα, ὑπὸ Σ. Ν. Καραβίτη.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΙΘΑΚΗΣ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξεδόθησαν κατ' αὐτάς, τύποις Βέντλεϋ, «Ἐπιστολαὶ ἐκ Κρήτης γραφεῖσαι κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1886 ὑπὸ Charles Edwards». Τὸ βιβλίον εἶνε ὀγκῶδες καὶ λίαν περίεργον. Ἐν Ἀγγλίᾳ πολὺς ἀναφαίνεται ζῆλος πρὸς θεραπείαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ὁ περιώνυμος τυπογράφος **Macmillan** προαγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν· 1) τοῦ «Τιμαίου» τοῦ Πλάτωνος μετὰ διεξοδικῆς εἰσαγωγῆς καὶ σημειώσεων ὑπὸ **Archer-Hind**· 2) «τῶν λειψάνων τοῦ Κτησίου» μετὰ σημειώσεων ὑπὸ **Gilmore**· 3) τοῦ Ξενοφῶντος ἐν ἀγγλικῇ μεταφράσει μετὰ σημειώσεων καὶ παρεκβολῶν ἐν τέσσαρσι τόμοις ὑπὸ **Dakyns**· 4) τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος ὑπὸ **Werren**· 5) τοῦ Πολυβίου κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ **Cappes**· 6) τοῦ Ἀρριανοῦ ὑπὸ **Bond** καὶ **Walpole** κλ.

— Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἑκάστου ἔτους συνέρχονται τακτικῶς σχεδὸν ἀπὸ πεντηκονταετίας ὡς ἔγγιστα οἱ φιλόλογοι τῆς Γερμανίας εἰς πόλιν ἀπὸ κοινοῦ ὡρισμένην ἵνα συζητῶσιν ἐν ἀδελφικῇ κοινωνίᾳ θέματα, ἀναγόμενα εἰς τὰ κλασικὰ γράμματα. Πρωτουργὸς τῶν φιλολογικῶν τούτων συνόδων ὑπῆρξεν ὁ μέγας Βαυαρὸς φιλόλογος Εἰρηναῖος Θείρσιος, ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος ἀνήρ, ὅστις τοσαῦτα ἔγραψε καὶ ἐπόνησε ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, πρὸ τῆς ἐλευθερώσεως καὶ μετὰ τὴν ἐλευθέρωσιν αὐτῆς. Τὰ φιλολογικὰ ταῦτα συνέδρια συνήργησαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπίδοσιν τῶν κλασικῶν γραμμάτων ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἔδοσαν ἀφορμὴν εἰς σπουδαίας καὶ γονίμους συζητήσεις. Ἐφέτος τὸ συνέδριον τῶν φιλολόγων θὰ συνέλθῃ εἰς Ζυρίχην τῆς Ἑλβετίας, ὅπου αἱ ἐγχώριοι δημοτικαὶ καὶ ἄλλαι ἀρχαὶ παρασκευάζονται νὰ φιλοξενήσωσι τοὺς καθηγητὰς ἐπαξίως τῆς ἐν τοῖς γράμμασιν ἐπιζήλου αὐτῶν περιωπῆς. Ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Ζυρίχης θὰ διδαχθῇ εἰς ἐπήκοον τῶν φιλολόγων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ ἡ «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλέους. Ἐκ τῶν γερμανῶν καθηγητῶν, ὅσοι κατὰ τὰς τέσσαρας γενικὰς συνεδριάσεις θὰ ποιήσωσι διαλέξεις περὶ τῆς ἱστορίας, τῆς φιλολογίας καὶ τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, μνημονεύομεν τὸν ἐκ Στρασβούργου Μιχαέλην, συγγραφέα τοῦ περὶ «Παρθενῶνος» ἀριστουργήματος, τὸν ἐν Μονάχῳ καθηγητὴν Βέλφλιν, ἐκδότην τοῦ Πολυαίνου καὶ λατινιστὴν ἐκ τῶν κορυφαίων, τὸν καθηγητὴν **Jan**, ἐμπειρότατον τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς, τὸν καθηγητὴν ἐν Μονάχῳ Σίτλ, συγγραφέα ἀξιολόγου ἱστορίας τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, τὸν καθηγητὴν ἐν Ἑϊδελβέργῃ Οὔλιγ, εἰδικώτατον περὶ τὰς μελέτας τῶν παλαιῶν ἑλλήνων γραμματικῶν, τὸν καθηγητὴν Χίλβεργ, κλ. Κατὰ πάντα δὲ τὰ φαινόμενα ἡ φιλολογικὴ αὕτη πανήγυρις θὰ ἀποβῇ ἐφέτος ὑπέρ ποτε ἄλλοτε λαμπρά, ἄλλως τε καὶ διότι τελεῖται ἐν οὐδετέρᾳ ἑλβετικῇ πόλει, ἥτις ἀπ' αἰώνων διατελεῖ οὖσα ἑστία καὶ θεράπαινα τῶν κλασικῶν γραμμάτων.

— *Ἡ καταστροφὴ τῆς Τροίας* ἔσται τὸ νέον ἔργον, ὅπερ παρασταθήσεται ἐν τῷ μεγίστῳ θεαματικῷ θεάτρῳ τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἔκτακτοι προπαρασκευαὶ γίνονται πρὸς τοῦτο. Ἡ σκηνὴ εὐρυνθήσεται ὥστε νὰ ἔχῃ ὕψος 50 ποδῶν καὶ βάθος 450. Τὰ πλοῖα ἐφ' ὧν ἔρχονται ἐξ Αὐλίδος οἱ Ἕλληνες θὰ πλέωσιν ἐντὸς ὕδατος πραγματικοῦ. Τὸ προσωπικὸν τῆς παραστάσεως ἀνέρχεται εἰς 1,200 ἄτομα.

— Ἀπὸ τῆς 5 προσεχοῦς Δεκεμβρίου τίθεται ἐν ἰσχύϊ ἡ προστατευτικὴ τῶν φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων σύμβασις ἡ ὑπογραφεῖσα ἐν Βέρνῃ ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ἱσπανίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς δημοκρατίας τῆς Ἀΐτης, τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἑλβετίας, τῆς Τύνιδος καὶ τῆς δημοκρατίας τῆς Λιβερίας. Ἐν ἑκάστῳ τῶν κρατῶν τούτων οἱ συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχναι οἱ καταγόμενοι ἐκ κράτους μετέχοντος τῆς συμβάσεως ἀπολαύουσι τῶν αὐτῶν προστατευτικῶν δικαιωμάτων, ὧν καὶ οἱ ἐγχώριοι. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ ἰδίᾳ ἐγκρίσει μεταφράσεως ἔχει ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ 10 ἔτη μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ πρωτοτύπου. Αἱ μεταφράσεις προστατεύονται ἐπίσης ὡς καὶ τὰ πρωτότυπα ἔργα.

— Πρὶν ἢ συμπληρωθῶσι τρεῖς μῆνες ἀφ' ἧς ὁ μέγας τῆς φιλοσοφίας τοῦ καλοῦ διδάσκαλος Φρειδερῖκος Θεόδωρος Φίσερος ἐτέλεσε πανηγυρικώτατα, ἐπευφημούντων πάντων τῶν λογίων τῆς Γερμανίας, τὴν ὀγδοηκοστὴν τῶν γενεθλίων του ἑορτήν, ἀγγέλλεται ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπισυμβὰς πρό τινος ἐν Γμοῦνδεν τῆς Αὐστρίας. Ὁ **Φίσερος** ἦτο ἀναντιρρήτως ἐκ τῶν μεγαλοφυεστέρων λογίων τῆς Γερμανίας, ἀπαράμιλλος ὡς λογογράφος, ἀνυπέρβλητος ὡς αἰσθηματικὸς φιλόσοφος, ποιητὴς ἐκ τῶν χαριεστάτων καὶ ἐπικριτὴς τραχύτατος οὐ μόνον τῶν ἀλλοτρίων ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίων πονημάτων. Γεννηθεὶς τῇ 30 Ἰουνίου 1807 ἐν Λουδβιξβούργῳ, ὁ Φίσερος ἐσπούδασε κατ' ἀρχὰς περὶ τὴν θεολογίαν ἐν τῷ ἱερατικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ Βλαούβερεν καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Τυβίγγης, ὅπου διήκουσε τῶν μαθημάτων τοῦ κρατίστου τότε ἐν θεολόγοις Βάουρ. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς φοιτητὴς ἔκλινε μᾶλλον πρὸς τὰ φιλοσοφικὰ ἢ θρησκευτικὰ μελετήματα, ἰδιαιτέραν δὲ ῥοπὴν ἐπὶ τὴν εὐπαθῆ καὶ εὐαίσθητον αὐτοῦ φαντασίαν ἔσχον τὰ συγγράμματα τοῦ Ἐγέλου φερόμενα τότε διὰ στόματος πάντων. Ὅθεν μετὰ λαμπρᾶς διδακτορικὰς ἐξετάσεις, ὁ Φίσερος ἀποθέμενος τὴν θεολογικὴν λειτουργίαν, ἐγένετο πρῶτον μὲν ὑφηγητὴς τῆς γερμανικῆς φιλολογίας καὶ αἰσθητικῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Τυβίγγης, εἶτα δέ, τῷ 1837, ἔκτακτος καθηγητὴς καὶ τῷ 1844 τακτικός. Τῷ 1839 καὶ 1840 ἐπεσκέφθη ὁ Φίσερος Ἰταλίαν καὶ Ἑλλάδα, ἔκτοτε δὲ χρονολογοῦνται αἱ ἔνθερμοι καὶ καλλιεπεῖς ἐκεῖναι ἀπολογίαι του ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὧν ἔνιαι ἐδημοσιεύθησαν ἄλλοτε μεταφρασθεῖσαι εἰς τὰς στήλας τῆς τεργεσταίας *Κλειοῦς*. Ἐκ Τυβίγγης ὁ καθηγητὴς τῆς αἰσθητικῆς ἕνεκα λόγων πολιτικῶν ἀπῆλθεν εἰς Ζυρίχην, ὅπου ἐπὶ δεκαετίαν διέτριψε διδάσκων ἐν τῷ πανεπιστημίῳ καὶ τῷ πολυτεχνείῳ τῆς πόλεως. Τῷ 1866 ἐπανακάμψας εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ πατρίδα, ἀνέλαβε τὰ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Τυβίγγης παλαιὰ αὐτοῦ μαθήματα, διδάξας ἐκ διαλειμμάτων καὶ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Στουτγάρδης. Ὁ Φίσερος δὲν ἦτο μόνον αἰσθητικὸς φιλόσοφος, ἀλλὰ καὶ ποιητὴς καὶ δημοσιολόγος, ἀλλ' ἡ δόξα αὐτοῦ στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς «Αἰσθητικῆς» του, δι' ἧς ἔτεμε νέας τρίβους εἰς τὴν θεωρητικὴν καὶ ἐμπειρικὴν μελέτην τοῦ λαοῦ. Ὁ ἀποθανὼν λόγιος ἔγραφε τοσοῦτον ἐναρμονίως τὴν γερμανικήν, ὥστε ἐτιμᾶτο οὐ μόνον ὡς κράτιστος φιλόσοφος καὶ κορυφαῖος αἰσθητικός, ἀλλὰ καὶ ὡς γλαφυρώτατος πεζογράφος, πρὸς ὃν οὐδεὶς ἐκ τῶν νῦν ζώντων λογίων Γερμανῶν θὰ ἦτο ἱκανὸς νὰ ἀναμετρηθῇ.

— Ἐκτὸς τῆς πριγκιπίσσης Δολγορούκη καὶ τῆς πριγκιπίσσης Πινιατέλλη, τὸ θεατρικὸν στάδιον ἠσπάσθη ἐσχά-

Digitized by Google

τως καὶ ἄλλη τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας δέσποινα, ἡ πριγκίπισσα Ἄννα Ρατὶφ, ἥτις θὰ ἐμφανισθῇ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον πρὸ τοῦ κοινοῦ ἐν Βερολίνῳ, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμος Βέρα Γαρασκώφ.

—Ἡ ἐν Κιέλῳ συγκροτηθεῖσα διεθνὴς τῶν ἀστρονόμων σύνοδος ἔληξεν. Τὸ μεθεπόμενον ἔτος 1889 οἱ ἀστρονόμοι ἀπεφάσισαν κατὰ πλειοψηφίαν νὰ συνέλθωσιν ἐν Βρυξέλλαις.

— Κατὰ τὴν προσεχῆ χειμερινὴν περίοδον ἐπρόκειτο νὰ ἀναβιβασθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Ὠδείου ἐν Παρισίοις νέον δρᾶμα τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Φραγκίσκου Κοππὲ φέρον τὸν τίτλον «**Le Justicier**». Τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶνε ἱστορικόν, ὑπόκειται δὲ ἡ σκηνὴ ἐν Θράκῃ καὶ Βουλγαρίᾳ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Βυζαντίου χρόνους. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς μετὰ νεωτέραν σκέψιν ἀπέσυρε τὸ ἔργον προτιθέμενος ἐν πολλοῖς νὰ μετασκευάσῃ αὐτὸ χάριν τῆς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίας.

— Ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ τῶν Βρυξελλῶν, ἐν ᾧ ἐδιδάχθη κατὰ τὴν παρελθοῦσαν θεατρικὴν περίοδον μετ' ἐξόχου ἐπιτυχίας ἡ *Βαλκυρία* τοῦ Βάγνερ, μελετᾶται ἤδη ὁ *Σιγφρῖδος*, ἤτοι τὸ δεύτερον μέρος τῆς Τριλογίας τῶν Νίβελουγγεν.

— Ὁ Βέρδης προτίθεται νὰ συνθέσῃ νέον μελόδραμα «Ρωμαῖον καὶ Ἰουλιέτταν», ὅπως ἐκτελεσθῇ τοῦτο κατὰ τὸ 1889, ἤτοι πεντήκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς παραστάσεως τοῦ πρώτου αὐτοῦ μελοδράματος.

— Ἡ γηραιοτάτη ἠθοποιὸς τοῦ κόσμου Ἐλίζα Κίνλοκ ἀπέθανεν ἐν Φιλαδελφίᾳ τῆς Ἀμερικῆς ἄγουσα τὸ 92 ἔτος.

— Ἡ ἔκθεσις τῶν δώρων, ἅτινα ἔλαβεν ἡ βασίλισσα Βικτωρία ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ αὐτῆς, ἠνεώχθη ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν ἀνακτόρων τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἀπὸ τῆς 12 ν. 7βρίου. Τὰ ἐκθέματα πληροῦσι πέντε εὐρείας αἰθούσας. Μία τούτων περιέχει τὰ δῶρα τῶν ἰνδῶν ἡγεμόνων, ἑτέρα δὲ τὰ ὑπὸ εὐρωπαϊκῶν μεγαλειοτήτων καὶ ὑψηλοτήτων δωρηθέντα τῇ ἀνάσσῃ.

— Ὁ Σαρδοῦ ἔγραψε νέον δρᾶμα πεντάπρακτον ὑπὸ τὸν τίτλον «**La Tosca**», οὗ τὸ πρωτεῦον πρόσωπον ὑποκριθήσεται ἡ Σάρα Βερνάρ. Ἡ ὑπόθεσις ὑπόκειται ἐν Ῥώμῃ ἐν ἔτει 1800 καὶ κατὰ τὰς μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαρέγκου ἡμέρας.

— Ὁ περικλεὴς ἱστορικὸς Μόμμσεν θέλει ἑορτάσει τὴν 30ὴν τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Νοεμβρίου συγχρόνως τὴν ἑβδομηκοστὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ καὶ τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνῳ καθηγεσίας του. Πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς διπλῆς ταύτης ἐπετείου γίνονται προετοιμασίαι πολλαὶ ἐν τῷ κόσμῳ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Μόμμσεν τὸ ἔτος τοῦτο δὲν θέλει διδάξει ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, μέλλων νὰ ἀφιερωθῇ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ Γ' τόμου τῆς «Ἱστορίας τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτικοῦ δικαίου» καὶ τοῦ Δ' τῆς «Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας», ἥτις εἶνε τὸ ἀγλαότερον αὐτοῦ ἔργον.

— Τὸ διεθνὲς σιδηρομικὸν συνέδριον ἤρξατο ἐν Μιλάνῳ. Παρακάθηνται εἰς αὐτὸ ἀντιπρόσωποι ἐξ ὅλων τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν, πλὴν τῆς Γερμανίας. Ἡ ἀπουσία ἀντιπροσώπων Γερμανῶν ἀποδίδεται εἰς τὴν κατάδηλον ὑπεροχὴν τοῦ γαλλικοῦ στοιχείου ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ εἰς τὴν φήμην ὅτι τόπος συνεδρίου διὰ τὸ μετεπιὸν ἔτος 1889 θέλουσιν ὁρισθῇ οἱ Παρίσιοι. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ συνεδρίου αἱ ἰταλικαὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουσι διαφόρους στατιστικὰς περὶ τῶν ἰταλικῶν σιδηροδρόμων. Μέχρι τέλους τοῦ 1886 ἡ Ἰταλία ἐδαπάνησεν διὰ τοὺς σιδηροδρόμους της 3,126,139,503 φρ. Τὸ ἰταλικὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχει μῆκος 11,502 χιλιομέτρων ἐν ὅλῳ.

Διακεκριμένος Γερμανὸς ἑλληνιστὴς ἐπιστέλλει ἡμῖν ἐκ Μονάχου τὰ ἑπόμενα·

Ἐν Μονάχῳ, 18 Σεπτεμβρίου. Ἕνεκα τοῦ ἀσυνήθους θερινοῦ καύσωνος μαθηταί, διδάσκαλοι καὶ λοιποὶ ὑπάλληλοι περιέμενον ἐφέτος τὴν ἔναρξιν τῶν διακοπῶν μετὰ μείζονος πόθου ἢ ἄλλοτε. Εὐτυχῶς ὁ ὡραῖος καιρὸς διήρκεσε καὶ τὸν Αὔγουστον καὶ Σεπτέμβριον, ὥστε ἡ ἐποχὴ τῶν διακοπῶν κατέστη ἀληθὴς ἀναψυχὴ ἀπὸ τῶν ὀχληρῶν τοῦ ἔτους ἐργασιῶν. Τὰ ἡμέτερα γυμνάσια κατὰ τοὺς ἐπικρατοῦντας νόμους προσέθηκαν καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν εἰς τὰ προγράμματά των ἐπιστημονικὰς πραγματείας. Ἰδιαιτέρας μνείας ἄξιον εἶναι τὸ πρόγραμμα τοῦ Μαξιμιλιανείου ἐν Μονάχῳ γυμνασίου περιέχον ἀξιόλογον μονογραφίαν τοῦ Γεωργίου **Biedermann** περὶ τῆς νήσου Κεφαλληνίας ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἐν ᾗ ὁ συγγραφεὺς δὲν καρποῦται μόνον τὰς ἐργασίας τοῦ **Riemann**, **Heldreich**, **Partsch**, Τσιτσέλη, Λιβιεράτου καὶ ἄλλων, ἀλλὰ προσθέτει τὰ ἀποτελέσματα ἰδικῶν του ἐρευνῶν, ἃς ἐποιήσατο ἐπὶ τῆς νήσου τὸ ἔαρ τοῦ 1886. Τὸ βιβλίον κοσμεῖ χάρτης τῆς Κεφαλληνίας καὶ 24 σχεδιογραφήματα. Ἐπίσης ἀρχαιολογικὴ εἶναι καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ προγράμματος ἑτέρου ἐν Μονάχῳ γυμνασίου τοῦ Λουδοβικείου. Ἐν τούτῳ ὁ κ. **Anton Mayerhoefer** δημοσιεύει διατριβὴν ἐπιγραφομένην «Ἱστορικὰ καὶ τοπογραφικὰ μελετήματα περὶ τῆς ἀρχαίας Ῥώμης». Τὸ ἔργον τοῦ εὐφυοῦς συγγραφέως εἶναι συνέχεια καὶ συμπλήρωσις τοῦ πρὶν ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευθέντος καλλίστου βιβλίου «Αἱ γέφυραι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ» (ἐν Ἐρλάγγῃ 1884). Ἐκ τῶν ἔξω τοῦ Μονάχου προγραμμάτων, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἠδυνήθην νὰ ἴδω, μνημονεύω τὸ πρόγραμμα τοῦ γυμνασίου τοῦ **Mannheim**. Ὁ καθηγητὴς **Egenolff**, ἄριστος γνώστης τῶν ἀρχαίων Ἑλλ. γραμματικῶν, παρέχει ἐν τούτῳ εἰδήσεις τινὰς περὶ τεμαχίων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὀρθοέπειαν ἀναφερομένων, τὰ ὁποῖα θὰ δημοσιευθῶσιν εἰς τὴν σειρὰν τῶν Ἑλλήνων γραμματικῶν (**Corpus Grammaticorum Graecorum**). Τελεία καὶ ἀκριβὴς γνῶσις τῶν περὶ ὀρθοεπείας μερῶν τῆς Βυζαντινῆς φιλολογίας εἶναι, ὡς ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, σπουδαία καὶ διὰ τὸ νεωστὶ ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ φιλέλληνος **E. Engel** ἀνακινηθὲν ζήτημα περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς. Τὸ προειρημένον **Corpus Grammaticorum Graecornm**, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποτελέσῃ τρόπον τινὰ ἀντίστοιχον τοῦ ὑπὸ τοῦ **Keil** ἐκδεδομένου **Corpus Grammaticorum Latinorum**, παρασκευάζεται ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὑπὸ τοῦ **Egenolff**, **Uhlig**, **Cohn**, **R. Schoell** καὶ ἄλλων καὶ θὰ ἐκδοθῇ ὡς ἐκεῖνο παρὰ τῷ **Teubner**. Τοιουτοτρόπως πανταχόθεν καταβάλλεται κόπος, ὅπως τὰ διεσπαρμένα καὶ πολλάκις σύγχυσιν προξενοῦντα μέρη τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἀρχαίας φιλολογίας συνενωθῶσιν εἰς συλλογὰς εὐσυνόπτους καὶ κριτικῶς ἐπεξειργασμένας. Πλὴν τῶν δύο μνημονευθέντων σειρῶν θὰ δημοσιευθῇ καὶ ἓν σῶμα τῶν Λατίνων γλωσσογράφων ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ **Goetz** τῇ συμπράξει τοῦ καθηγητοῦ **Krumbacher**, ἀναλαβόντος τὴν ἔκδοσιν τῶν διπλῶν γλωσσῶν («Ἑρμηνευμάτων») τοῦ Ψευδοδοσιθέου. Τέλος παρασκευάζεται δραστηρίως ὑπὸ τοῦ **Crusius** τὸ ἤδη ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* (Δελτίον ἀρ. 537) μνημονευθὲν σῶμα τῶν Ἑλλήνων παροιμιογράφων. Οἱ ἐκδόται τῶν ἐκτεταμένων τούτων καὶ ἔρευναν πλείστων χειρογράφων ἀπαιτούντων ἔργων δὲν εἶναι ἄξιοι φθόνου· ἀλλὰ τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον θὰ προκύψῃ ἐξ αὐτῶν, θὰ γονιμοποιήσῃ ἐπὶ πολὺν καιρὸν τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς φιλολογίας.

Μετὰ τοῦ σημερινοῦ φύλλου τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς ἀγγελία περὶ ἐκδόσεως *Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης*, ἤτοι περιοδικοῦ δημοσιεύματος, ὅπερ εἰς τομίδια ἐκδιδόμενον, θέλει περιλαμβάνει ἔργα ἀξιανάγνωστα διὰ τὴν φιλολογικὴν ἢ ἠθικὴν αὐτῶν ἀξίαν, κυρίως δὲ τοιαῦτα ἐθνικὸν χαρακτῆρα ἔχοντα ἐκ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας. Καὶ ἀνέκδοτα ἔργα δοκίμων Ἑλλήνων συγγραφέων θέλουσι περιληφθῇ ἐν τῇ *Ἑλληνικῇ Βιβλιοθήκῃ* καὶ ἐκ τῆς ξένης φιλολογίας πᾶν ὅ,τι ἄριστον παρήγαγον τὰ μεγάλα πνεύματα.

Τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου ἀνέλαβεν ὁ κ. Γουλιέλμος Μπὰρτ, ὁρίσας τὴν τιμὴν αὐτοῦ λίαν εὔωνον. Ἔσται δὲ χρησιμώτατον ἀπόκτημα, καὶ ὡς τοιοῦτον κρίνομεν αὐτὸ πάσης συστάσεως καὶ ὑποστηρίξεως ἄξιον.

— Δαπάναις τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἀπεφασίσθη ἡ ἀναστήλωσις τοῦ Λέοντος τῆς Χαιρωνείας, πρὸς δὲ τοῦτο παρεκλήθη ὁ ἀρχιτέκτων καὶ διευθυντὴς τῆς γερμανικῆς σχολῆς κ. Δαῖρπφελδ νὰ ὑποδείξῃ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Π. Καββαδία, γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, ἐξεδόθησαν ἤδη δύο τεύχη τοῦ καταλόγου πάντων τῶν ἀρχαίων εὑρημάτων, τῶν ἀποκειμένων ἐν τοῖς μουσείοις ἡμῶν.

— Ἀπεφασίσθη, ὅπως διὰ τοίχου καὶ ὕπερθεν αὐτοῦ κιγκλίδων περιφραχθῇ κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ Ἀκροπόλεως καὶ πλαγίως ἑκατέρωθεν μέχρι τῶν ὑπωρειῶν τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως ἅπας ὁ χῶρος, ὁ περιλαμβάνων τὸ θέατρον Ἡρῴδου τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ Ἀσκληπιεῖον καὶ τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, ἐγερθῇ δὲ κομψὸν καὶ μόνιμον φυλακεῖον διὰ τὴν φρούρησιν τῶν ἐν τῷ περιφραχθησομένῳ τούτῳ χώρῳ ἀρχαιοτήτων.

Digitized by Google

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη καὶ τὸ 17ον τεῦχος (τμ. Β'.) τοῦ Corpus Juris Civilis ὑπὸ Ἠλία Διακοπούλου. Περιέχει τὰ περὶ *δουλειῶν* καὶ τὰ τοῦ *Ἀκουϊλλίου νόμου*. Τιμᾶται δρ. 1.

— Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σαββάτου ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἔκδοσις τοῦ «Ῥωμηοῦ», τῆς δημοφιλοῦς ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ.

Περὶ τὸ τέλος δὲ τοῦ ἐπιόντος Ὀκτωβρίου θέλουσιν ἐκδοθῆ καὶ οἱ προαγγελθέντες δύο τόμοι τῶν ποιημάτων τοῦ κ. Σουρῆ, ὧν ὁ δεύτερος τόμος θέλει περιέχει τὸν Δὸν Ζουάν, ἐποποιΐαν ἐκ 2,000 στίχων καὶ τινα ἄλλα ἀνέκδοτα ποιήματα. Ἔμμετρον τοῦ ποιητοῦ αὐτοβιογραφίαν, εὐμενῶς παραχωρηθεῖσαν ἡμῖν, θέλομεν δημοσιεύσει εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἑστίας».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ῥυθμικὰ παίγνια κατὰ τὴν Φροβελιανὴν μέθοδον διὰ τὰς οἰκογενείας, διὰ τοὺς νηπιακοὺς κήπους καὶ διὰ τὰ μαθήματα τῆς Γυμναστικῆς ὑπὸ Αἰκατερίνης Λασκαρίδου. Ποίησις καὶ μουσικὴ Ἀλεξ. Κατακουζηνοῦ. Μέρος Α'. Ἄσματα καὶ παίγνια νηπίων. Α' τεῦχος. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. 1887. 8ον, σελ. λβ'— 32. Τιμᾶται δραχ. 1,25.

Ὁδηγὸς θεωρητικὸς καὶ πρακτικὸς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου περιλαμβάνων τὰ μαθήματα τοῦ Β' σχολικοῦ ἔτους, ὑπὸ Μιλτ. Ι. Βρατσάνου, Δ. Φ καὶ πρώην Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν. *Περιεχόμενα τοῦ Β' τεύχους.* Τὸ ἀναγνωστικὸν βιβλίον τῆς Β' τάξεως.— Ἡ πραγματογραφία — Ἡ ἀριθμητική. — Ἡ ἀνάγνωσις καὶ γραφή. —Ἡ καλλιγραφία καὶ παράρτημα περὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Σ. Κ. Βλαστοῦ. Ὁδὸς Ἑρμοῦ, 63. 1887. 8ον, σελ. 184. Τιμᾶται δραχ. 4.

Περὶ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς εἰς τὴν περιουσίαν τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν. Μελέτη ἐπαινεθεῖσα ἐν τῷ δευτέρῳ Σγουτείῳ διαγωνίσματι τῆς νομικῆς σχολῆς, ὑπὸ Δαμιανοῦ Βορέ, ὑφηγητοῦ καὶ δικηγόρου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀλεξάνδρου Παπαγεωργίου, ὁδὸς Ὀφθαλμιατρείου, παρὰ τὸν ἅγιον Γεώργιον. 1887. 8ον, σελ. 119. Τιμᾶται δρ. 3.

Ὁ Ἐλικών, ἤτοι συλλογὴ ποιημάτων καὶ ᾀσμάτων ὑπὸ Α. Ζ. Κοκκινάκη. Ἐν Ἀθήναις, Σ. Κ. Βλαστός, ἐκδότης, ὁδὸς Ἑρμοῦ, 63. 16ον. σελ. ι'-176. Τιμᾶται δραχ. 1,25.

Οἱ ἠλεκτρομηχανικοὶ τηλέγραφοι Βονέλλη καὶ Κασέλλη. Φυλλάδιον Α' Ὁ τυποτηλέγραφος τοῦ Βονέλλη. Ἐν Κερκύρᾳ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Κοραῆς» Ι. Ναχαμούλη. 1887. 16ον. σελ. 14.

Ἁρμονία καὶ μελῳδία, ἤτοι μουσικαὶ μελέται μετὰ τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως διαφόρων μελοδραμάτων ὑπὸ Ἰωάν. Φουστάνου, ἰατροῦ. Σύρος, τύποις Ρ. Πρίντεζη, 1887. 16ον, σελ. λδ'—83. Τιμᾶται δραχ. 3.

Λόγος ἀπαγγελθεὶς τῇ 11 Ἰουνίου 1887 ἐν τῷ ἐν Ληξουρίῳ ναῷ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, τελουμένου τοῦ ἐπετείου μνημοσύνου ὑπὲρ τοῦ μακαρίτου ἱδρυτοῦ τῆς Πετριτσείου Σχολῆς Στάμου Πετρίτση, ὑπὸ Σπυρίδ. Δ. Σερεμέτη καθηγητοῦ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, τύποις Προόδου. 1887 8ον, σελ. 7.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 25 Σεπτεμβρίου

Τὴν νύκτα τῆς παρελθούσης Δευτέρας πρὸς τὴν Τρίτην μετὰ τὴν 1 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐγένετο ἐνταῦθα σφοδρότατος σεισμός, διαρκέσας περὶ τὰ 4 δευτερόλεπτα, καὶ ἐμβαλὼν τρόμον εἰς τοὺς κατοίκους. Ὁ σεισμὸς ἐπεξετάθη πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἔκ τινων δὲ μερῶν ἀνηγγέλθησαν καὶ ζημίαι, εὐτυχῶς ὄχι μεγάλαι. Κυρίως τοιαῦται ἐγένοντο ἐν Κορινθίᾳ, ἔνθα καὶ οἰκίαι τινὲς κατέπεσον καὶ διερράγησαν, ἐν Κιάτῳ, Ξυλοκάστρῳ καὶ Περαχώρᾳ. Διὸ ἀπεστάλη αὐτόθι ὁ ἀνθυπομοίραρχος κ. Π. Βάλβης μετὰ 40 σκηνῶν, ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην ἐκ τῶν κατοίκων.

— Ὁ διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων κ. Ν. Καζάζης θέλει συντάξει χάρτην τῆς πόλεως μὲ τὰ νέα ὀνόματα τῶν ὁδῶν, ὃν θέλει ἀναρτήσει ἐν τῷ καταστήματι τοῦ ταχυδρομείου, θέλει δὲ ὑποβάλει εἰς ἐξετάσεις καὶ τοὺς ταχυδρομικοὺς διανομεῖς καὶ γραμματοκομιστὰς ὡς πρὸς τὰς ὀνομασίας τῶν ὁδῶν. Ἀλλὰ συγχρόνως θέλει ἐκδόσει καὶ διάταξιν, καθ' ἣν δέον ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ λοιποῦ νὰ ἐπιτίθεται τὸ ὄνομα τῆς ὁδοῦ, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ οἰκία τοῦ πρὸς ὃν διευθύνεται ἡ ἐπιστολή, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῆς.

— Συνιστᾶται παρὰ τῷ σχολείῳ τῶν Βιομηχάνων Τεχνῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐποπτείαν τοῦ διευθυντοῦ αὐτοῦ, τάξις τηλεγραφικῶν μαθημάτων ὁριζομένης τῆς διαρκείας αὐτῆς ἐπὶ ἓν σχολικὸν ἔτος, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 15 Ὀκτωβρίου, ἀνατίθεται δὲ ἡ διδασκαλία τῶν ἐν αὐτῇ μαθημάτων εἰς τοὺς κκ. Δ. Ἀβαντινόν, Εὐθ. Καζάκον καὶ Δ. Σεμτέλον, ὑποδιευθυντὰς τηλεγραφητὰς καὶ τὸν κ. Κ. Μαρίνον ὑποδιευθυντὴν παρὰ τῇ γενικῇ διευθύνσει τῶν ταχυδρομείων.

— Διετάχθη ὁριστικῶς ἡ κατεδάφισις τοῦ θεάτρου τῶν Ὀλυμπίων. Τὸ δὲ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν διέταξε τὴν ἐπὶ τοῦ ἱδρύματος τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐκθέσεως ἐπιτροπὴν ὅπως χορηγήσῃ ὅσα χρήματα λάβῃ ἀνάγκην ὁ κ. Γεννάδιος διὰ τὴν φύτευσιν ὅλου τοῦ περὶ τὸ Ζάππειον χώρου. Ἀπὸ τῆς ἐρχομένης δὲ ἑβδομάδος ἄρχονται καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς φυτεύσεως.

— Ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ νέος πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας κ. Λεμαίτρ.

— Αἱ πρὸς κατάστρωσιν τοῦ σχεδιογραφήματος τοῦ ἀπὸ Μύλων εἰς Τρίπολιν σιδηροδρόμου ἐργασίαι ἐξακολουθοῦσι, ἀνεχώρησε δ' εἰς Μύλους ὁ ἀρχηγὸς τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς κ. Γκοτλάν, ὅπως ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν ὁριστικὴν διακανόνισιν τῶν θέσεων, ἐφ' ὧν θὰ στρωθῶσιν αἱ σιδηραῖ γραμμαί.

— Ἐγένετο ἐν Πάτραις ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν πρὸς κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου Πύργου—Πατρῶν καὶ προσεχῶς ἄρχονται αἱ ἐργασίαι καὶ ἐν Πύργῳ.

— Ὁ ναυπηγὸς κ. Βίμπος ἀποστέλλεται εἰς Γαλλίαν, ὅπως μετὰ τοῦ ἐκ τῶν τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς κ. Δουπὸν ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν ναυπήγησιν τῶν εἰς τὰ ναυπηγεῖα τῶν **Forges et Chantiers** παραγγελθέντων τριῶν θωρηκτῶν πλοίων.

— Οἱ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κούτρας κατηγορούμενοι ἀξιωματικοί, οἱ δικασθέντες ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, ἠθῳώθησαν πάντες πλὴν τοῦ λοχίου Σχλησανιώτου καταδικασθέντος εἰς διετῆ φυλάκισιν.

— Ἀφίκοντο ἐνταῦθα, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως προερχόμενοι, 116 Οὔγγροι περιηγηταί, οἵτινες πρὸ μηνὸς ἀναχωρήσαντες ἐκ Φιούμης ἐπεσκέφθησαν τοὺς πλείστους λιμένας τῆς μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει διέτριψαν, χάριν ἐπισκέψεως τῶν ἀρχαίων μνημείων, μίαν μόνον ἡμέραν, εἶτα δὲ ἀπῆλθον κατ' εὐθεῖαν εἰς Φιούμην.

— Εἰς τὸ Πρακτικὸν Λύκειον προσετέθη μία ἔτι τάξις, ὀγδόη αὕτη, ἥτις θὰ χρησιμεύῃ διὰ τὴν πρακτικὴν ἄσκησιν τῶν διὰ τὴν σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, τῶν δοκίμων τοῦ ναυτικοῦ καὶ τὴν σχολὴν τῶν βιομηχάνων τεχνῶν προωρισμένων νέων.

44η κλήρωσις

τοῦ λαχειοφόρου Δανείου τῆς Ἐθν. Τραπέζης

Ἐξαχθέντες ἀριθμοί	*Κερδηθέντα ποσά*	
14,144	φρ.	70,000
71,043	»	10,000
43,592	»	2,500
155,966	»	2,500
135,494	»	1,000
108,894	»	1,000
73,485	»	1,000
178,173	»	1,000
68,120	»	1,000

Ἐκτὸς τῶν ἄνω μετὰ λαχνῶν ἐξαχθεισῶν ὁμολογιῶν ἐκληρώθησαν καὶ 689 ὁμολογίαι τοῦ ἰδίου δανείου, ἐξαργυρωτέαι εἰς τὸ ἐκ φρ. 400 κεφάλαιον ἑκάστης, ὧν οἱ ἀριθμοὶ δημοσιευθήσονται ἐν ἰδίῳ πίνακι.

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν, παρεδόθησαν δὲ τὰ ἀνήκοντα τῇ «Δ. τ. Π.» Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως. —κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπεστάλησαν ἐκ νέου πάντα.—κ. Σ. Ρ. Βραΐλαν. Τὰ δύο δελτία εἰσὶν ἀτυχῶς ἐξηντλημένα. Ἀπεστάλη ἀντίτυπον ἀγγελίας. Οἱ μονογενεῖς, καὶ ζῶντος τοῦ πατρός, δὲν στρατολογοῦνται ἢ μόνον ἐν ἐπιστρατεύσει. —κ. Ι. Φ. Σῦρον. Ἐλήφθησαν τὰ ἀντίτυπα, καὶ θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ παραγγελίᾳ σας. Ὡς πρὸς τὸ ἄρθρον, παρακαλοῦμεν εἰ δυνατὸν νὰ ἴδωμεν πρῶτον τὸ χειρόγραφον. Οὐχ ἧττον εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν προσφοράν. — κ. Ζ. Μάλιστα, ἀληθὲς εἶνε. Καὶ ὅμως δὲν παραβάλλεται πρὸς τὴν γονιμότητα τοῦ ἱσπανοῦ Λόπε δὲ Βέγα. Τὰ δραματικὰ ἔργα αὐτοῦ ἀνέρχονται εἰς δύο χιλιάδας διακόσια! Μετὰ τόσης εὐκολίας ἔγραφεν, ὥστε εἰς 24 ὥρας αἱ κωμῳδίαι αὐτοῦ ἐγράφοντο καὶ παρεδίδοντο πρὸς μελέτην εἰς τοὺς ἠθοποιούς. Ἀγγλίς τις ὑπελόγισεν ὅτι τὰ ἔργα τοῦ ἱσπανοῦ δραματικοῦ περιέχουσιν ἐν συνόλῳ 21,316,000 γραμμάς!!— Κυρίᾳ Ε. Δ.-Ζ. Ὀδησσόν. Ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — κ. Ι. Κ. Τζ. Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν, ἐπληρώθη δ' ἡ συνδρομὴ εἰς *Γαληνόν*. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας.— κ. Φ. Α. Γ. Νάξον. Δραχ. 12 προπληρωτέαι. —κ. Ι. Π. Π. Πλωμάριον. Ἕκαστος τόμος τιμᾶται δραχ. 5 καὶ μετὰ ταχυδρομικῶν 5,60. Οἱ ζητούμενοι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας». Ἡ συμπλήρωσις τοῦ λεξικοῦ δὲν εἶνε δυνατὴ ἀτυχῶς, διότι τόμοι αὐτοῦ χωριστὰ δὲν πωλοῦνται.—κ. Λ. Σ. Βάρναν. Διὰ τοῦ αὐστριακοῦ τῆς ἑβδομάδος ταύτης ἀπεστείλαμεν πάντα τὰ ζητηθέντα, ταχυδρομικῶς δὲ τὴν φορτωτικήν. Φροντίσατε, παρακαλοῦμεν, τὴν παραλαβὴν τοῦ κιβωτίου. — κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Ἐλήφθησαν. Καὶ ἐν τοῖς ἐνταῦθα γυμνασίοις τὸ αὐτὸ ἐγχειρίδιον γενικῆς ἱστορίας διδάσκεται. — *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Δύνασθε νὰ ἀναζωογονήσητε τὰ ἀποσβεσθέντα γράμματα παλαιοῦ χειρογράφου, ἐπιχρίοντες τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ δι' ὑδροθειούχου ἀμμωνίας.—κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Τὰς ζητηθείσας πληροφορίας μετὰ δείγματος τοῦ προϊόντος διεβιβάσαμεν ὑμῖν ταχυδρομικῶς. — κ. Δ. Α. Δ. Ἀργοστόλιον. Ἐλήφθη. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. —Κυρίαν Ε. Ν. Γ. Καλάμας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. —κ. Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. — κ. Ι. Α. Γκ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν, συνεμορφώθημεν δὲ τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Σ. Θ. Πάτρας. Ἔχει καλῶς. — κ. Κ. Κ. Μόναχον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — *Φιλίστορι*. Οὐχί, ἀλλὰ περὶ τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ λέγεται ὅτι ἐγρονθοκόπει τὰς κυρίας τῆς τιμῆς.—*Φίλῳ Μ'*. Σᾶς λυπούμεθα. Ὁ Βολταῖρος εἶπε· Qui n' a pas l' esprit de son âge — de son âge a tout le malheur. – κ. Δ. Π. Πᾶσα προσωπικὴ προσβολὴ ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ εἶνε ἀδύνατος, κυρίως ἕνεκα τῆς καλῆς ἀγωγῆς τῶν συζητούντων καὶ τῶν διὰ μακρᾶς παραδόσεως καθιερωθέντων ἐν τῇ χώρᾳ εὐπρεπῶν κοινοβουλευτικῶν ἠθῶν. Ἀλλὰ συντελεῖ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ λαλῶν ὑποχρεοῦται νὰ ἀπευθύνεται πάντοτε πρὸς τὸν πρόεδρον(the speaker), καὶ νὰ μὴ καλῇ οὐδέποτε οὐδένα συνάδελφόν του ὀνομαστί. «Κύριε, λέγει ὁ λαλῶν πρὸς τὸν πρόεδρον, ὁ ἔντιμος ἐκ Ν. βουλευτής(the honorable member for N.)μὲ ἐρωτᾷ ἐὰν κτλ.» ἢ «Κύριε, ὁ εὐγενὴς λόρδος καὶ βουλευτὴς ἐκ Ν. πλανᾶται κτλ.» Ἡ αἴθουσα τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων εἶνε μικρὰ καὶ ὀρθογώνιος· τὰ δύο κόμματα κάθηνται ἀπέναντι ἀλλήλων. Βῆμα δὲν ὑπάρχει· ὁ ῥήτωρ προβαίνει πρὸς τὴν τράπεζαν, πρὸ τῆς ὁποίας κάθηται ὁ *σπῆκερ*, καὶ μένει πρὸς τὸ μέρος τοῦ κόμματος εἰς ὃ ἀνήκει, στρέφων πρὸς τοὺς συναδέλφους του τὰ νῶτα. Δὲν ἀποτείνεται εἰς τὴν Βουλήν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀντιπάλους του.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Καλύμματα τοῦ συγγράμματος τούτου, καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα ἐν Γερμανίᾳ, μὲ λαμπρὸν πολύχρωμον καὶ ἐπίχρυσον ἐξώφυλλον, φέρον ἀρχαιοπρεπῆ παράστασιν τῆς Μούσης τῆς Ἱστορίας, κατὰ τὴν παρατιθεμένην ἐν μικρογραφίᾳ ἀπεικόνισιν, πωλοῦνται εἰς τὸ *Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας»*.

Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 2,50 διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς καὶ φρ. ἀργυρᾶ 2,50 διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῆς ἀλλοδαπῆς ζητοῦντες τοιαῦτα ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχμὴν μίαν διὰ τὰ πέντε καλύμματα τῶν 5 τόμων.

Ἕκαστον σῶμα τῆς Ἱστορίας τιμᾶται ἄδετον μὲν δραχ. 40 ἐν Ἀθήναις, δρ. 45 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 50 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Δεδεμένον δὲ λαμπρῶς πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 60 ἐν Ἀθήναις, δραχ. 70 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσῶν 70 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότ. δρ. 2,50 τὰ **100**.
» » » Β' » » 2.— »
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελούσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1067

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 562. —4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ—1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 36.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 614

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΝΕΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, (ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy.)

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ, ἐπαρχιακὴ ἠθογραφία, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ἱστορικὸν διήγημα, ὑπὸ Σ. Ν. Καραβίτη.

ΣΚΩΤΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

ΣΚΩΤΙΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ, ποίημα, ὑπὸ Γεωργίου Σουρῆ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθη ἐν Βιέννῃ ὁ πέμπτος τόμος τῆς γνωστῆς συλλογῆς τοῦ N. Miklosich καὶ J. Müller, τῆς περιεχούσης ἱστορικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἑλληνικὰ ἔγγραφα τῶν μέσων χρόνων (Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana). Ὁ τόμος οὗτος περιέχει ἔγγραφα τῶν Ἑλληνικῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Ἑλληνισμὸς τοῦ μέλλοντος» ἐν τῷ φυλλαδίῳ τῆς 24ης Σεπτεμβρίου τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδομένου «Ταμείου τῆς ἡμεδαπῆς καὶ ἀλλοδαπῆς φιλολογίας» ὁ καθηγητὴς κ. Α. Βόλτζ δημοσιεύει ἀνάλυσιν μακρὰν τοῦ ὁμωνύμου βιβλιαρίου τοῦ κ. Ι. Φλάχ.

— Ἐν Βερολίνῳ περατωθὲν ἀπεστάλη ἤδη εἰς Ἀμερικὴν μέγα ὀρειχάλκινον ἄγαλμα τοῦ Βασιγκτῶνος, ὅπερ θέλει στηθῇ ἐν Φιλαδελφίᾳ. Ὁ ἐλευθερωτὴς τῆς Β. Ἀμερικῆς εἰκονίζεται ἔφιππος διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς κρατῶν τοὺς χαλινούς, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς τηλεσκόπιον. Τὸ ἔργον φιλοτεχνηθὲν ὑπὸ ἐξόχου γερμανοῦ καλλιτέχνου ἔχει ὕψος 6 1)2 μέτρων.

— Νέον ἔργον τοῦ γάλλου συνθέτου Σαὶν-Σὰν φέρον τὸν τίτλον Benvenuto Cellini ἀναβιβασθήσεται τὸν προσεχῆ Ἰανουάριον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μεγάλου Μελοδράματος τῶν Παρισίων. Ὡς γνωστὸν καὶ ὁ Βερλιὸζ ἔγραψε μελόδραμα ὁμώνυμον.

— Ὁ ἐν Ἀμβούργῳ ναυτικὸς σύλλογος ὥρισεν ἀγῶνα συγγραφῆς πραγματείας περὶ χρήσεως τοῦ ἐλαίου ἐν τῷ θαλασσίῳ κλύδωνι. Οἱ ἀγωνισθησόμενοι ὀφείλουσι νὰ συλλέξωσι τὰ πορίσματα τῆς μέχρι τοῦδε πείρας, νὰ ἐξελέγξωσι τοὺς τρόπους τῆς σωτηρίας τῶν κλυδωνιζομένων πλοίων δι' ἐπιχύσεως ἐλαίου εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ συντάξωσιν ὁδηγίας περὶ τῆς καταλληλοτάτης ἐφαρμογῆς τοῦ τρόπου τούτου ὑπὸ μεγάλων ἀτμοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων καὶ ὑπὸ μικρῶν σκαφῶν. Αἱ πραγματεῖαι πρέπει νὰ ὦσι γεγραμμέναι γερμανιστὶ ἢ ἀγγλιστί.

— Ἑβδομηκοντούτης τὴν ἡλικίαν ἀπέθανεν ἐν Heidenheim ὁ Heinrich Völter, ὁ ἐφευρέτης τῆς ἐκ ξύλου καὶ ξυλωδῶν οὐσιῶν χαρτοποιΐας.

— Οἱ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου συμπληρώσαντες τὰς νομικὰς σπουδὰς αὐτῶν Ἕλληνες μετὰ λύπης βεβαίως θὰ μάθωσι τὸν θάνατον τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου Aloys von Brinz. Γεννηθεὶς οὗτος ἐν τῷ βαυαρικῷ χωρίῳ Weiles τῷ 1820, ἐχρημάτισε καθηγητὴς τοῦ δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πράγας ἀπὸ τοῦ 1857 μέχρι τοῦ 1866, πολιτευθεὶς δ' ἐν τῇ θετῇ του πατρίδι ἐξελέχθη βουλευτὴς τῆς βοημικῆς βουλῆς καὶ εἶτα μέλος τῆς αὐστριακῆς συγκλήτου, διακριθεὶς διὰ τὴν ῥητορικὴν δεινότητα αὐτοῦ. Διδάξας μετὰ ταῦτα ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Τυβίγκης, μετεκλήθη ἐκεῖθεν τῷ 1871 εἰς τὸ ἐν Μονάχῳ, ἐν ᾧ διετέλεσε διδάσκων μέχρι τοῦ θανάτου του. Συνέγραψεν Ἐγχειρίδιον τῶν Πανδεκτῶν καὶ πολλὰ ἄλλα νομικὰ συγγράμματα.

— Ἐν Λειψίᾳ ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Α. Γιοανισιάνυ «Ἀρμενικὴ βιβλιοθήκη» ἤτοι συλλογὴ μεταφράσεων εἰς τὴν γερμανικὴν τῶν ἀρίστων ἔργων τῆς ἀρμενικῆς φιλολογίας. Οἱ ἄρτι ἐκδοθέντες πέμπτος καὶ ἕκτος τόμος περιέχουσι μετάφρασιν τοῦ *Σάκο*, μυθιστορήματος τοῦ Ἀρμενίου Π. Προσιάνζ.

— Ἡ γνωστὴ Ἀγγλὶς μυθιστοριογράφος κυρία Braddon ἐκδίδει προσεχῶς τὸ πεντηκοστὸν μυθιστόρημά της φέρον τὸν τίτλον "*Ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον*"

— Ἐν Βρυξέλλαις ἐκδίδονται ἐν συνόλῳ 266 ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. Τούτων 16 καθημερινὰ φύλλα καὶ 26 περιοδικὰ εἶνε πολιτικά, 12 εὐτράπελα, 17 οἰκονομολογικά, 27 ἐπιστημονικά, 18 νομικά, 14 καλλιτεχνικά, 35 βιομηχανικά, 8 θεατρικὰ κλπ. Εἰκονογραφημένα φύλλα εἶνε 23. Ἀρχαιοτάτη ἐφημερὶς εἶνε ἡ *Ἐφημερὶς τῶν Βρυξελλῶν* ἀριθμοῦσα ἡλικίαν 66 ἐτῶν. Ἡ *Βελγικὴ Ἀνεξαρτησία* ἱδρύθη τῷ 1830, ὁ δὲ *Βελγικὸς ἀστὴρ* τῷ 1850.

— Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ συνέστη Σύλλογος Βάγνερ πρὸς διάδοσιν τῶν ἔργων καὶ τῶν μουσικῶν θεωριῶν τοῦ μεγάλου καινοτόμου.

— Ἡ χήρα τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος διασήμου ῥώσου δημοσιογράφου Κάτκωφ ἄρχεται προσεχῶς ἐκδίδουσα τὰ κατὰ καιροὺς ἐν ἐφημερίσι δημοσιευθέντα ἄρθρα αὐτοῦ. Τὸ ἔργον θέλει ἀποτελεσθῇ ἐξ ὀκτὼ ὀγκωδῶν τόμων περιλαμβανόντων ἐν ὅλῳ ὑπὲρ τὰς πεντακισχιλίας σελίδας.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον Home Protection News ἐκδίδεται προσεχῶς ἐν Βιρμιγχάμῃ νέα πρωτοτυπωτάτη ἐφημερὶς εἰς τέσσαρας ἐκδόσεις. Ἐκ τῆς πρώτης ἐκδόσεως θὰ ἐκτυποῦνται μόνον 7 ἀντίτυπα, πωλούμενα ἐπὶ ἁδρᾷ τιμῇ εἰς 7 πλουσίας, εὐλαβεῖς καὶ σοβαρὰς κυρίας ἀποτελούσας τὸν κύκλον τῶν ἑπτὰ ἀδελφῶν. Ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη ἔκδοσις ἀποτελοῦνται ἐξ 777 ἀντιτύπων παρεχομένων ἀντὶ μικροτέρας τιμῆς εἰς τοὺς αἰτοῦντας. Ἡ τετάρτη ἔκδοσις ἔσται δημώδης εὐωνοτάτη. Ὁ ἐκδότης ὑπογράφει : Ἀλφρέδος Τοῦρνερ, τοῦ ἀποκρύφου ἀριθμοῦ 7.

—Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς 50στῆς ἀμφιετηρίδος τοῦ Πάπα Λέοντος ΙΓ' ἀφ' ἧς οὗτος περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐκδίδοται ἐγκεκριμένον ὑπὸ τῆς Α. Π. λαμπρὸν τεῦχος ὑπὸ τοῦ Δρος Βερνάρδου Ὀρελλῶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Λέων ΙΓ'», ἡ ἐποχή, ἡ παποσύνη, αἱ ἐπιτυχίαι αὐτοῦ». Τὸ τεῦχος περιλαμβάνει εἰκόνας πολλὰς καὶ πανομοιότυπα, εἶνε δὲ πολυτελέστατα ἐκτετυπωμένον.

— Ὁ διάσημος οὗγγρος συγγραφεὺς Γιόκαϊ συγγράφει νῦν νέον μυθιστόρημα, οὗτινος ἡ ὑπόθεσις ἀναφέρεται εἰς τὴν σύγχρονον οὐγγρικὴν κοινωνίαν. Τίτλος αὐτοῦ εἶνε «*ὁ Νοογνώστης*» καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τόμων πλειόνων τοῦ ἑνός.

— Ἐν Λονδίνῳ γίνεται σκέψις ὅπως τὰ πέντε ἐκεῖ διάφορα Κολλέγια ἑνούμενα ἀποτελέσωσι πανεπιστήμιον, ὅπερ κληθήσεται «Ἀλβέρτειον Πανεπιστήμιον».

— Ἡ Σάρρα Βερνὰρ συνεβλήθη μετὰ τῆς διευθύνσεως τοῦ θεάτρου τῆς Πύλης τοῦ Ἁγ. Μαρτίνου, ὅπως παραστήσῃ ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, λαμβάνουσα μηνιαίαν ἀμοιβὴν 50,000 φράγκων! Τὸ πρῶτον δρᾶμα ἐν ᾧ θέλει ἐμφανισθῇ εἰς τὸ κοινὸν ἡ διάσημος καλλιτέχνις εἶνε ἡ *Τόσκα* τὸ νέον τοῦ Σαρδοῦ ἔργον. Προκειμένου περὶ τῆς Σάρρας Βερνὰρ σημειοῦμεν ὅτι ἐσχάτως ἔγραψε καὶ μονόπρακτον κωμῳδίαν *Ἡ χαρφίς*, ἥτις θέλει παρασταθῇ ἐν τῷ *Ὠδείῳ* πιθανῶς.

— Αἱ ἀμοιβαὶ τῶν ὑποκριτῶν τοῦ θεάτρου ἔφθασαν πράγματι εἰς ἀληθὲς καταχόρυφον. Ὁ ἠθοποιὸς Κοκελέν,

Digitized by Google

ὅστις περιοδεύων πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν Ἑλλάδα κατὰ Φεβρουάριον, λαμβάνει 1500 φράγκα καθ' ἑκάστην παράστασιν. Ὁ ἀοιδὸς Μωρὲλ λαμβάνει ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ δι' ἑκάστην παράστασιν τοῦ *Ὀθέλλου* 5,000 φρ., ὁ δὲ ἠθοποιὸς Μαραῖ ἐν τῷ παρισινῷ θεάτρῳ Gymnase λαμβάνει 50,000 φράγκα ἐτησίως.

— Τὸ διεθνὲς ἰατρικὸν συνέδριον συνῆλθεν ἐν Βασιγκτῶνι τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας Cleveland. Ἐν αὐτῷ παρευρέθησαν 5,000 ἰατροὶ ἐξ ὧν 2,000 ξένοι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου. Ὡς τόπος τῆς συνόδου τοῦ ἐρχομένου συνεδρίου ὡρίσθη τὸ Βερολῖνον.

— Περίεργον ὑπόμνημα ὑπέβαλεν ἐσχάτως εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ὁ Αὐστριακὸς Zeuger ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Περὶ τῆς συχνότητος τῶν πυρκαϊῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀερολίθων». Τὸ παράδοξον τοῦ τίτλου ἐξηγεῖται ἐξ ὑποθέσεως τοῦ συγγραφέως τοῦ ὑπομνήματος ὅτι αἱ συχνάκις ἐξ ἀγνώστων αἰτιῶν προερχόμεναι πυρκαϊαὶ δασῶν, προϊόντων γεωργικῶν, οἰκιῶν μονήρων συμβαίνουσιν ἐκ τῆς καταπτώσεως ἀερολίθων. Ὁ κ. Zeuger κατήρτισε χρονολογικὸν πίνακα τῶν τοιούτων πυρκαϊῶν, παρετήρησε δὲ ὅτι ἡ μεγίστη πλειονότης αὐτῶν συνέπιπτε πρὸς τὰς ἐποχὰς τῆς πυκνῆς καταπτώσεως ἀερολίθων. Ἐπιμείνας τότε παρὰ τῇ αὐστριακῇ κυβερνήσει κατώρθωσε τὸν διορισμὸν ἐπιτροπῆς, ἐπιφορτισθείσης τὴν σύνταξιν ἀκριβοῦς πίνακος τῶν ἐξ ἀγνώστων αἰτίων προερχομένων πυρκαϊῶν, ζητεῖ δὲ παρὰ τῆς Ἀκαδημίας ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν συγκρότησιν τοιαύτης ἐπιτροπῆς καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ μέγα ἐν Γερμανίᾳ κῦρος τοῦ ὑπομνηματογράφου καὶ ἄλλαι πολλαὶ σπουδαῖαι αὐτοῦ ἐργασίαι ἀποτελοῦσι σύστασιν ὑπὲρ τοῦ ὑπομνήματός του. Ἀλλ' ἡ Ἀκαδημία δὲν ἐνόμισε καλὸν νὰ εἰσακούσῃ την ἀπαίτησιν αὐτοῦ.

— *Λεύκωμα τῶν φίλων τοῦ κυνηγίου* ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἐκδοτικοῦ καταστήματος J. J. Weber ἐν Λειψίᾳ, περιέχον 48 σελίδας ἐκ λαμπροῦ χάρτου μεγάλας ὡς τὰς τῆς *Πινακοθήκης τῆς Ἑστίας* πλήρεις καλλιτεχνικωτάτων ε[illegible]ων ἐκ τοῦ κυνηγετικοῦ κόσμου, ἤτοι: θήρας, παντοειδῶν [illegible] καὶ πτηνῶν, εἰκόνας θηραμάτων, εἰκόνας κυνῶν θηρευτικῶν, σκηνογραφίας, συλλήψεις θηρίων διὰ παγίδων κλπ.

Μετὰ προηγουμένην αἴτησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἀπεφάσισε τὴν παράδοσιν τῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς ἐξ εὑρημάτων καὶ δωρημάτων περισυλλεγέντων ὑπ' αὐτῆς ἀρχαίων νομισμάτων. Ἐπιτροπή, συγκειμένη ἐκ τῶν κκ. Κουμανούδη, Ποστολάκα καὶ Σβορώνου ἐπὶ μακρὸν ἐργασθεῖσα, κατέταξε καὶ κατέγραψε τὰ νομίσματα, ὄντα χρυσᾶ 289, ἀργυρᾶ 1244, χαλκᾶ 21,407 καὶ ἐξ ἄλλων μετάλλων 8, ἤτοι ἐν ὅλῳ 22,948, ὧν πολλὰ μὲν τὰ σπάνια καὶ σπουδαῖα, πλεῖστα δὲ εἶνε ἐφθαρμένα καὶ ἀπορριπτέα. Πάντα ταῦτα ὡς καὶ ἐκλεκτὴν συλλογὴν 508 ἐκμαγείων νομισμάτων παρέλαβεν ἤδη τὸ Ἐθν. Νομισματικὸν Μουσεῖον, σπουδαίως δι' αὐτῶν πλουτιζόμενον.

— Τὸ φυσιογραφικὸν ἡμῶν μουσεῖον ἐπλουτίσθη κατ' αὐτὰς μὲ δύο περίεργα τέρατα. Τὸ ἓν τούτων δῶρον τοῦ κ. Π. Καμέσα Σιατιστέως εἶνε πτηνὸν μὲ τέσσαρας πόδας καὶ δύο πτέρυγας, τὸ δ' ἕτερον ὄνος μὲ δύο κεφαλάς, ἓξ πόδας, καὶ δύο οὐράς, δῶρον τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐμπόρου κ. Ἀλεξάνδρου Μαύρου. Περὶ τούτων ἐφρόντισε φιλοτίμως ὁ ἀφιχθεὶς κατ' αὐτὰς φοιτητὴς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κ. Κ. Ι. Κωτιούλιας Σιατιστεύς.

— Ὅσον οὔπω ἐκδίδοται καὶ ὁ Β' τόμος τῆς ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἀχ. Γεωργαντᾶ συγγραφείσης *Ἰατροδικαστικῆς* τύποις τῶν «Ἀδελφῶν Περρῆ». Ὁ Α' τόμος, ἐκδοθεὶς ζῶντος ἔτι τοῦ συγγραφέως, εὑρίσκεται παρὰ τῷ ταμίᾳ τῆς Πιστωτικῆς Τραπέζης κ. Π. Γεωργαντᾶ.

— Ταχέως ἐπαναληφθήσονται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Λεονάρδου αἱ ἐν Ὠρωπῷ ἀνασκαφαί, ἔνθα ὡς γνωστὸν ἀνεκαλύφθη μέχρι τοῦδε τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμφιαράου καὶ ἀρχαία στοά.

— Ὡσαύτως προσεχῶς ἐπαναληφθήσονται αἱ ἐν Μυκήναις ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἐφόρου κ. Χρ. Τσούντα.

— Αἱ κρητικαὶ ἐφημερίδες ἀναγράφουσιν, ὅτι ἡ χήρα τοῦ Σπυρίδωνος Ζαμπελίου κυρία Λουκία Ζαμπελίου πρὸ πολλοῦ διέθηκε τὸ ποσὸν 200,000 φράγκων, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅπως οἱ τόκοι αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν της διατίθενται ὑπὲρ τῆς ἐπαρχίας Σφακίων. Ἐκ τούτων 5 χιλ. φράγκα θὰ διατίθενται ἐτησίως ὑπὲρ τοῦ χωρίου Σπηλιᾶς, Κισσάμου, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ὑπὲρ τῆς ἐπαρχίας Σφακίων, ὡς εἴρηται.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Φυσικὴ καὶ χημικὴ περιγραφὴ τῶν ἐν Μεθάνοις ἰαματικῶν ὑδάτων ὑπὸ Ἀναστασίου Κ. Δαμβέργη, καθηγητοῦ τῆς Χημείας ἐν τῷ στρατιωτικῷ σχολείῳ τῶν Εὐελπίδων, τῇ ναυτικῇ σχολῇ τῶν δοκίμων καὶ ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Μετὰ τριῶν πινάκων. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ν. Γ. Πάσσαρη. 1887. 8ον σελ. 20. Τιμᾶται δραχμῆς.

Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην πολιοῦχον Ἀθηνῶν, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἀνεγερθέντι ἱερῷ ναῷ κατὰ τὴν τῶν ἐγκαινίων αὐτοῦ πανήγυριν ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου πρώην Πατρῶν Νικηφόρου τοῦ Καλογερᾶ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ. 1887. 8ον σελ. 16.

Ὀργανισμὸς τοῦ Σχολείου τῶν βιομηχάνων τεχνῶν καὶ πρόγραμμα τῶν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1887—1888 διδαχθησομένων μαθημάτων. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ τυπογραφείου. 1887, 8ον, σελ. 74.

Ἡ θανατικὴ ποινή, φιλοσοφικὴ πραγματεία ὑπὸ Αὐγούστου Βέρα, ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ Γ. Γρατσιάτου, φοιτητοῦ τῆς φιλολογίας. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον «ὁ Παλαμήδης» 1887. 16ον, σελ. 68. Τιμᾶται δραχμῆς. Εὑρίσκεται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Βίλμπεργ καὶ Μπέκ.

Einige geologische Wahrnehmungen in Griechenland von Prof. Dr Vom Rath. 1887.

Καὶ ἄλλοτε ἡ «Ἑστία» ἔκαμεν ἐκτενῆ λόγον περὶ τῶν γεωλογικῶν ἐργασιῶν τοῦ κ. Vom Rath, ἃς ἐξέδωκεν ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Durch Italien und Griechenland nach dem Heiligen Land. Reisebriefe. II Bd. 1882». Ἐν τῷ παρόντι ἔργῳ ὁ κ. Vom Rath, ἐπισκεφθεὶς τοὺς περιγραφομένους τόπους, γράφει καὶ περιγράφει καὶ ὁρίζει γεωλογικῶς ἐξ ἰδίας αὐτοψίας καὶ μελέτης. Τὸ ἔργον ἄρχεται ἀπὸ τῆς γεωλογικῆς περιγραφῆς καὶ συστάσεως τῆς νήσου Μήλου, ἧς λεπτομερέστατα ὁρίζει τὰ γεωλογικὰ στρώματα, τά τε θειώδη καὶ ἀργυροῦχα, τά τε βαρυτικὰ καὶ τραχυτώδη. Μετὰ τὴν Μῆλον μεταβαίνει εἰς τὸν ἡμέτερον Ὑμηττόν, ἀφοῦ πρότερον προτάσσει ἱκανὰ περὶ τῆς γεωλογικῆς συστάσεως καὶ διαπλάσεως τῶν περὶ τὰς Ἀθήνας λόφων καὶ βουνῶν. Τρίτον τέλος ἐξετάζει τὸ Λαύρειον, ἐφ' οὗ διατρίβει κατ' ἔκτασιν καὶ μεθ' ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης ὀρυκτολογικῆς ἀκριβολογίας. Εὐχόμεθα ὅπως ὁ κ. Vom Rath ἐπανερχόμενος καὶ πάλιν καθ' ἃ σκοπεῖ ἐν Ἑλλάδι συνεχίσῃ τὰς ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος σπουδαίας γεωλογικὰς αὐτοῦ ἐργασίας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 2 Ὀκτωβρίου

Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἀναχωρήσασα ἐκ Τεργέστης τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ἐπανακάμπτει ἐνταῦθα διὰ Πατρῶν τὸ Σάββατον.

— Ἐκ Θηβῶν ἀνηγγέλθη ὅτι ἐκ τοῦ συμβάντος σεισμοῦ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τὸ ὄρος Τσιβέρι, παραφυὰς τῆς Παληοβούνας, τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ Ἑλικῶνος, κείμενον παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πλησίον τῆς μονῆς Δομβοῦς ἀρχαίας Βουλίδος, ἀποκοπέν, ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐρρήθη μέν, ὅτι συμπαρεσύρθησαν καὶ οἱ ὑλοτομοῦντες ἐκεῖ ἀνθρακεῖς, ἐκ Σαλαμῖνος ὄντες, καὶ ὅτι περὶ τοὺς τριάκοντα ἐφονεύθησαν, ἀλλὰ νεώτεραι πληροφορίαι βεβαιοῦσιν ὅτι ἐσώθησαν. Ἡ καταβύθισις προχωρεῖ, ἐπίσης καὶ ἡ κατακρήμνισις τῶν βράχων, καταστάντων τῶν μερῶν ἐκείνων ἀπροσπελάστων. Ὁ εἰρηνοδίκης

Digitized by Google

Θίσβης μετέβη εἰς τὸ μέρος τῆς καταστροφῆς πρὸς σύνταξιν τῆς αὐθεντικῆς ἐκθέσεως.

— Κατὰ τὴν ἐπίσημον κατάστασιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Αὐγούστου 1887 αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δρ. 19,241,228.29, ἐνῷ κατὰ τὸ 1886 ἀνῆλθον εἰς 12,697,187.21, ἤτοι αἱ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ὑπερέβησαν τὰς τοῦ παρελθόντος κατὰ δραχ, 6,544,041.38.

Αἱ δὲ εἰσπράξεις τοῦ λήξαντος μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ τελωνείου Πειραιῶς ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς δραχμὰς 1,058,507.90.

— Ἐν γένει δὲ αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις τοῦ ἄρτι λήξαντος μηνὸς παρουσιάζουσιν ἀπροσδόκητον αὔξησιν ἀνερχόμεναι εἰς 5,000,000 δραχμῶν περίπου.

— Ὁσονούπω περατοῦται τὸ μεταξὺ Αἰγίου καὶ Πατρῶν τμῆμα σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Ἀθηνῶν Πελοποννήσου. Ἤδη τὰ τρία τέταρτα τοῦ τμήματος τούτου εἰσὶ συντετελεσμένα. Δύο σιδηραῖ γέφυραι κατασκευασθεῖσαι ἐν Γερμανίᾳ καὶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν κομισθεῖσαι, τοποθετηθήσονται ἡ μὲν κατὰ τὸ 193ον χιλιόμετρον, ἡ δὲ κατὰ τὸ 200όν. Ἡ ὅλη σιδηροδρομικὴ αὕτη γραμμὴ ἔχει μῆκος 230 χιλιομέτρων. Πρὸς ἐκμετάλλευσιν αὐτῆς ἡ Ἑταιρία ἐπρομηθεύθη μέχρι τοῦδε 17 ἁτμαμάξας, 60 ἁμάξας καὶ τῶν τριῶν θέσεων καὶ 130 φορτηγάς.

— Ἀφίκετο ὁ νέος πρεσβευτὴς τῆς Αὐστροουγγαρίας κ. Κοσγέκ.

— Ἡ ἐν τοῖς ἐν Θεσσαλίᾳ κτήμασι τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου παραχθησομένη ἐφέτος ὄρυζα ὑπολογίζεται, ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς 400,000 ὀκάδας. Τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐλπίζεται ὅτι ἡ παραγωγὴ θὰ τριπλασιασθῇ. Τὸ εἶδος τῆς ὀρύζης εἶνε τὸ λεγόμενον «καρολίνα» ἤτοι τὸ τῆς καλλιτέρας ποιότητος. Ἡ καλλιέργεια γίνεται κατὰ τὸν ἰταλικὸν τρόπον, ἐντὸς ὀλίγου δὲ κομιζόμεναι τοποθετοῦνται αἱ πρὸς καθαρισμὸν τῆς ὀρύζης χρήσιμοι μηχαναί.

— Νέον ἀτμόπλοιον μήκους 70 ποδῶν κατασκευασθὲν ἐν τῷ ἐν Πειραιεῖ μεγάλῳ ἐργοστασίῳ τοῦ κ. Βασιλειάδου, καθέλκεται μετά τινας ἡμέρας. Ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦδε «Τριανδρία».

— Ἡ παραγωγὴ τοῦ οἴνου ἐφέτος ἐν Κερκύρᾳ ἔσται ἱκανῶς σπουδαία, δυστυχῶς ὅμως φαίνεται ὅτι ἡ ἐξαγωγὴ τοῦ εἴδους τούτου ἔσται μετρία, καθότι οἱ τοῦ ἐξωτερικοῦ οἰνέμποροι δὲν παρήγγειλαν εἰσέτι σπουδαῖα ποσά. Τοῦτο δὲ ἕνεκα τῆς ἀσυνειδησίας οἰνοπαραγωγῶν τινων, οἵτινες πέρυσιν ἀναμίξαντες μετὰ τοῦ οἴνου γύψον καὶ ἄλλας ἐπιβλαβεῖς οὐσίας, κατέστησαν τὸ προϊὸν τοῦτο ὕποπτον παρὰ τοῖς ξένοις προμηθευταῖς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Ν. Κ. Ἀτυχῶς ἦλθεν ἀργὰ ἡ ἐπιστολή σας, ὅτε τὸ φύλλον εἶχε τυπωθῆ ἤδη.— Κυρίᾳ Α. Κ. Φιλιατρά. Ἡ σημείωσις ἐλήφθη ἐξ εἰδικοῦ συγγράμματος, οὗ τὸ κῦρος ἠγγυᾶτο περὶ τῆς ἀκριβείας. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας, ὡς καὶ ὑμεῖς ὀρθῶς παρατηρεῖτε, εἶνε ἡ ἐπιφέρουσα τὴν διαφορὰν τοῦ χρόνου τῆς ἐπωάσεως. Κυρίως δὲ τοιαύτη ὑπάρχει καὶ κατὰ τὴν ὑμετέραν ἐκ πείρας παρατήρησιν μόνον ὡς πρὸς τὰς χῆνας, ἐπειδὴ ὡς πρὸς τὰς νήσσας εἶνε ὅλως ἀσήμαντος. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἀνακοίνωσιν — κ. Ι. Σ. Α. Σύρον. Ἐλήφθησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ ἀνήκοντα τῇ «Ἀκροπόλει». Ἔχει καλῶς ὡς πρὸς τὸ ἄλλο.— κ. Α. Λ. Ἰωάννινα. Ἐκ τῶν ζητηθέντων ἀπεστάλησαν τὰ δύο μόνον, τοῦ ἑτέρου ἀτυχῶς ἐξαντληθέντος, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπεστράφησαν ὑμῖν τὰ σταλέντα.— κ. Ζ. Ο. Βερδιάνσκαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν. Ἀπεστείλαμεν ὑμῖν ταχυδρομικῶς τὰ καλύμματα μόνον τῆς Ἱστορίας, τοῦ ἑτέρου ἀτυχῶς ἐξαντληθέντος.— κ. Δ. Σ. Σμύρνην. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη πρὸς τὸν κ. Θ. Δ. παρ' οὗ εὐαρεστήθητε νὰ τὸ ζητήσητε. Αἱ μελέται τοῦ κ. Α.Β.ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ «Παρνασσῷ», ἡ ἑτέρα δὲ ἡ περὶ τοῦ Α. Σούτσου καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ τιμωμένῳ λεπτῶν 10. Οἱ τόμοι τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται ἕκαστος δρ. 5 ἄνευ τῶν δελτίων. — κ. Ν. Α. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν. Ὁ λόγος δν σημειόνετε εἶνε ἡ αἰτία τῆς καθυστερήσεως. Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς σημειώσητε τοὺς ἐλλείποντας ἀριθμοὺς ἵνα τοὺς ἀναπληρώσωμεν.— κ. Π. Δ. Π. Λεμησσόν. Θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας.— κ. Φ. Χ. Βουκουρέστιον. Ἐνταῦθα δὲν ὑπάρχει. Ὁ αὐτόθι βιβλιοπώλης κ. Socec δύναται ἴσως νὰ σᾶς τὸ φέρῃ ἐκ Παρισίων, ὅπου ἐξεδόθη.—κ. Η. Μ. Πάφον. Ἐλήφθησαν.Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς.— *Ἀέργῳ*. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀντίστροφος τοῦ μεταλλίου ὄψις. Ἡ δίψα αὕτη τοῦ πλούτου, ἡ λατρεία τοῦ χρυσοῦ μόσχου, κατέστησε τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος ἀληθὲς ἔθνος μελισσῶν. Πάντες ἐργάζονται. Καὶ αὐτοὶ τῶν ἑκατομμυριούχων οἱ κληρονόμοι δὲν εἰμποροῦν νὰ φαντασθῶσι ποτὲ ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ ἐργάζωνται. Ὁ δοὺξ τοῦ Ἀργάϊλ, τοῦ ὁποίου ὁ πρωτότοκος υἱός, ὁ μαρκήσιος Λόρν, ἐνυμφεύθη μίαν τῶν θυγατέρων τῆς βασιλίσσης, ἔχει ἐν Λιβερπούλῃ ἄλλον υἱὸν ἐξασκοῦντα τὸ ἐμπόριον τοῦ τεΐου.— κ.Β.Ν. Οὐδεμίαν εἴδησιν ἔχομεν.—κ. Σ. Μπ. Λεόβαν.Ἐλήφθησαν, περισσεύουσι δὲ λεπτὰ 30. Ἡ ἔκδοσις τοῦ σημειουμένου περιοδικοῦ διεκόπη, ἐξ ἀσιτίας ὑποθέτομεν.— κ. Α. Γ. Λευκάδα. Δὲν ὑπάρχει.— κ. Κ. Δ. Γ. Ζαβέρδαν. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς·— κ. Γ. Κ. Πάτρας. Ἀπεστάλησαν τὰ ἐλλείποντα. Ἐν τῷ μέλλοντι θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας.— κ. Ι. Κ. Μασσαλίαν. Ἐλήφθησαν. —*Ἀγνώστῳ*. Ἄλλοι φρονοῦσι τὸ ἐναντίον. Κατὰ τὸν Βοῦλβερ μάλιστα εἶνε ὀλέθριον δι' ἄνδρα θερμὸν καὶ ὑπέροχον νὰ μὴ ἔχῃ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σταδίου του μεγάλην τινὰ φιλοδοξίαν ἐν τῇ ζωῇ.— κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Ο. Π. Μεχάλλα-Κιμπίρ. Θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας.— κ. Γ. Κ. Μ. Πάτρας. Ἀπέθανε πρὸ πολλοῦ.— κκ. Σ. Γ. Bielitz καὶ Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— κ. Ι. Ε. Κωνσταντινούπολιν. Γραμματικὴ ἑλληνικὴ τῆς Βολαπουκικῆς ἀνηγγέλθη ὡς προσεχῶς ἐκδοθησομένη ἐν Τεργέστῃ ὑπὸ Ἕλληνος λογίου.—κ. Γ. Κ. Λ. Ρουστσούκιον. Αἰτία ἦτο νομίζομεν ἡ ὑπὸ τῆς τουρκικῆς ἀρχῆς ἀπαγόρευσις τῆς κυκλοφορίας. Ἤδη ἀρθείσης τῆς ἀπαγορεύσεως, ἐλπίζομεν νὰ λαμβάνετε ἀνελλιπῶς τὸ φύλλον. Τὰ καθυστερήσαντα θέλομεν σᾶς ἀναπληρώσει εὐθὺς ὡς μᾶς σημειώσητε τοὺς ἀριθμοὺς αὐτῶν.— κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησιν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ἡμῖν τὰ ζητηθέντα. Ταχυδρομ. τέλη λεπτὰ 70.— κ. Κ. Α. Πάτρας. Πολὺ ἀδύνατον πρωτόλειον, ἀλλ' ἵνα ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν γενικὴν ἐρώτησίν σας, ἔπρεπε νὰ εἴμεθα ἐν γνώσει πολλῶν δεδομένων. Καθ' ἑαυτὴν ἡ τοιαύτη ἐργασία καλῶς γινομένη, ὄχι μόνον δὲν εἶνε ματαιοπονία,ἀλλὰ τοὐναντίον ἐνασχόλησις ἐπαινετή, ἐξ ἧς πολὺ ὄφελος προσγίνεται εἰς τὸν λαὸν τὸν ἀναγινώσκοντα. — κ. Σ. Π. Θήραν. Οἱ τόμοι τῆς Ἱστορίας δεθέντες παρεδόθησαν τῷ κομιστῇ τῆς ἐπιστολῆς σας πληρώσαντι καὶ τὸ ἀντίτιμον. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν καὶ τὸ ἄλλο βιβλίον, οὗ ἡ ἀξία δραχ. 4.80. — κκ. Ε. Δ. Κρ Θήβας καὶ Α. Π. Μ. Παξούς. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα.— κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Τὸ τεῦχος ἀπεστάλη.

ΑΡΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΩΔΙΑ

ἤτοι μουσικαὶ μελέται μετὰ τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως διαφόρων μελοδραμάτων

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΣΤΑΝΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Τιμᾶται δραχ. 3. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 3,20.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1887

Ἐκ τῶν ὑπολειφθέντων ὀλιγίστων σωμάτων τοῦ 1887 τοῦ ἡμερολογίου ἡ *Ποικίλη Στοά*, πωλοῦνται τοιαῦτα μόνον εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς *Ἑστίας*. Ἄδετα πρὸς δρ. 3.50 καὶ δεδεμένα δρ. 6.50. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἄδετα φρ. χρ. 3.50, δεδεμένα φρ.χρυσᾶ 6.50.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

2 'Οκτωβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	440.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	443.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	521.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	469.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	238.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	93.50
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		499.—

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος	Δρ. ν.	4,265.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	170.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	76.50
Προνομ. Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλ.	» »	226.—
'Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	131.—
Σιδηρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	349.—
'Εταιρία Φωταερίου	» »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.60
	3μην.	32.30
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	128.50
»	3μην.	127.75

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	25.60
Λίρα ὀθωμανικὴ	28.90

Η ΥΔΡΟΓΕΙΟΣ ΣΦΑΙΡΑ

Ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐνταῦθα καταστήματος τῶν κκ. Πάλλη καὶ Κοτζιᾶ ἐξεδόθη ἡ ΥΔΡΟΓΕΙΟΣ ΣΦΑΙΡΑ ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ, κατασκευασθεῖσα ἐν τῷ γνωστῷ εἰδικῷ ἐργοστασίῳ τῆς Νυρεμβέργης Ἄβελ-Κλίγγερ, τελειοτάτη, οἷαι εἰσὶν καὶ αἱ ἐν ἄλλαις γλώσσαις ἐκδιδόμεναι ὅμοιαι σφαῖραι.

Ἡ διάμετρος τῆς ΥΔΡΟΓΕΙΟΥ ΣΦΑΙΡΑΣ εἶνε 33 ἑκατοστομέτρων, εἴδη δ' αὐτῆς κατεσκευάσθησαν τέσσαρα, ὧν αἱ τιμαὶ ὡρίσθησαν οὕτως :

Σφαιρα Αριθ. 1. 'Επὶ μεγίστης βάσεως τρισκελοῦς μετὰ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ μεσημβρινοῦ.. Δραχ. 72.—

Σφαιρα Αριθ. 2. 'Ομοία ἐπὶ βάσεως ἁπλουστέρας........................ » 65.—

Σφαιρα Αριθ. 3. 'Επὶ στρογγύλης βάσεως κεκλιμένη εἰς τὸν ἄξονά της..... » 37.50

Σφαιρα Αριθ. 4. 'Επὶ στρογγύλης βάσεως στρεφομένη περὶ τὸν ἄξονά της.... » 35.—

Παραγγελίαι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ γίνονται δεκταὶ εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «'Εστίας», ὅπερ ἀποστέλλει τὴν ζητηθησομένην σφαῖραν καλῶς συνεσκευασμένην ἐντὸς ξυλίνου κιβωτίου. Ἡ δαπάνη τῆς συσκευῆς καὶ ἀποστολῆς ἐπιβαρύνει τὸν ἀγοραστήν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Καλύμματα τοῦ συγγράμματος τούτου, καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα ἐν Γερμανίᾳ, μὲ λαμπρὸν πολύχρωμον καὶ ἐπίχρυσον ἐξώφυλλον, φέρον ἀρχαιοπρεπῆ παράστασιν τῆς Μούσης τῆς 'Ιστορίας, κατὰ τὴν παρατιθεμένην ἐν μικρογραφίᾳ ἀπεικόνισιν, πωλοῦνται εἰς τὸ *Βιβλιοπωλεῖον τῆς «'Εστίας»*.

Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 2,50 διὰ τοὺς ἐν 'Ελλάδι συνδρομητὰς καὶ φρ. ἀργυρᾶ 2,50 διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῆς ἀλλοδαπῆς ζητοῦντες τοιαῦτα ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχμὴν μίαν διὰ τὰ πέντε καλύμματα τῶν 5 τόμων.

Ἕκαστον σῶμα τῆς 'Ιστορίας τιμᾶται ἄδετον μὲν δραχ. 40 ἐν 'Αθήναις, δρ. 45 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 50 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Δεδεμένον δὲ λαμπρῶς πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 60 ἐν 'Αθήναις, δραχ. 70 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσῶν 70 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

ΕΝ ΤΩι ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩι ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΑΜΦΙΤΡΥΩΝ, κωμῳδία Μολιέρου, κατὰ μετάφρασιν 'Ιωάννου Φραγκιᾶ. Τιμᾶται δραχμ. 1,50. Μετὰ ταχυδρομικῶν 1.70.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ, ποιήματα 'Επαμ. Π. Πολιτάκη. Τιμᾶται δραχ. 1.50.

Η ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΣ ΤΟ ΧΡΗΜΑ, μυθιστορία Ξ. Δε-Μοντεπέν. Τόμοι 3. Τιμᾶται δρ. 6. Μετὰ ταχυδρ. 6.60.

Ο ΒΙΟΛΙΣΤΗΣ, μυθιστορία Αἰμ. 'Ρισβούρ. Τιμᾶται δραχ. 2. Μετὰ ταχυδρομ. 2.25.

ΜΗΔΕΙΑ, τραγῳδία 'Ερν. Λεγγουβέ. Δραχ. 1.25. Μετὰ ταχυδρ. 1.40.

Η ΣΧΕΔΙΑ, μυθιστορία 'Ιουλίου Βέρν. Τόμοι δύο. Δραχ. 3.50. Μετὰ ταχυδρ. Δραχ. 4.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1068

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 563. — 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ — 1887. Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 36.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 615

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΝΕΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, (ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy.)

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ, ἐπαρχιακὴ ἠθογραφία, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ.

Η ΜΑΓΕΥΜΕΝΗ ΠΕΤΡΑ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ *Τρίτου μέρους*, τοῦ περιλαμβάνοντος *Ποικίλας Εἰκόνας*, ἤτοι τοπιογραφίας, σκηνογραφίας, ἀλληγορικὰς παραστάσεις, προσωπογραφίας, ἱστορικὰς σκηνάς, θαλασσογραφίας κλπ. ἐξεδόθη ἤδη τὸ ΠΡΩΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Ἔαρος χαιρετισμός*, Ροδ. Ἔννεμβεργ. — *Τὸ φίλημα τοῦ κύματος* (δισέλιδος) Γ. Βερχάϊμερ. — *Εὐπρόσδεκτος ταχυδρόμος*, Κ. Κῖζελ. — *Ἐν ἐργαστηρίῳ ζωγράφου*, Κ. Κῖζελ. — *Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα* (δισέλιδος) Κ. Βέκερ. — *Θύελλα προσεγγίζουσα*, Κ. Ῥάουπ.

Τὸ μέρος τοῦτο τῆς Πινακοθήκης, ὡς καὶ ὁ τίτλος αὐτοῦ δηλοῖ, εἶνε τὸ ποικιλώτατον. Δὲν περιλαμβάνει ὡς τὸ πρῶτον μέρος εἰκόνας ὡρισμένου κύκλου· ἡ ἐκλογὴ μένει ἐλευθέρα. Διὰ τοῦτο ὁ λαμβάνων ἀνὰ χεῖρας τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ τρίτου μέρους τέρπεται πλειότερον ἐν τῇ ποικιλίᾳ καὶ ἀντιθέσει τῶν ἐντυπώσεων, ἃς παρέχει αὐτῷ ἑκάστη εἰκονογραφημένη σελίς. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ εἰκόνι μικροὶ ἔρωτες ταλαντευόμενοι ἐπὶ τῶν κλάδων ἀνθοπληθοῦς δένδρου κρούουσιν ἐπὶ μουσικῶν ὀργάνων χαιρετισμοὺς πρὸς τὸ ἔαρ, ἐνῷ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν μικρὸν πτηνὸν ἁρμόζει τὴν λαλιὰν πρὸς τῶν ὀργάνων τὸν ἦχον. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς στρέψῃ τις τὴν σελίδα ἡ πρώτη ἐντύπωσις σβέννυται· οἱ ἦχοι τῶν ὀργάνων σιγῶσι. τοῦ δένδρου τὰ ἄνθη καταπίπτουσι, τὸ μικρὸν πτηνὸν ἔντρομον ἀφίπταται. Ὁ θεατὴς εὑρίσκεται ἐν μέσῳ πελάγει· παμμέλανα κύματα βρυχῶνται καὶ ἀποπτύουσι τοὺς λευκοὺς αὐτῶν ἀφροὺς πρὸς τὸν νεφελώδη οὐρανόν· λάροι πτερυγίζουσι ὑπὲρ τὴν τρικυμίαν. Ἀτυχὴς ναύτης ἐπὶ σκάφους οὗ ὁ ἱστὸς συνετρίβη καὶ διερράγησαν τὰ πλευρά, ἄνευ ἰσχύος πλέον, ἄνευ ζωῆς σχεδόν, παρασύρεται ὑπὸ τοῦ κύματος. Καὶ τὸ κῦμα δὲν εἶνε ἄψυχος ὁρμὴ ὕδατος, ἀλλὰ κόρη περικαλλής, νύμφη τοῦ πόντου. Διὰ τῶν βραχιόνων αὐτῆς περιβάλλει τὸν τράχηλον τοῦ ναύτου καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ προσκολλᾷ τὰ χείλη τὰ δωροῦντα τὸν αἰώνιον ὕπνον. Ποιητικωτέραν παράστασιν τοῦ θανάτου τοῦ ναύτου δὲν ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ ζωγράφος! Αἱ μετὰ ταύτην δύο εἰκόνες εἶνε ἤρεμοι παραστάσεις ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν πόλεων. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τούτων περικαλλὴς δεσποινὶς ἀναγινώσκει ἐρωτικὴν ἐπιστολήν, ἣν ἀπὸ ἀνθοδέσμης ἀνέσυρε καὶ ἡ χαρὰ ζωγραφεῖται ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ κυρία τοῦ μεγάλου κόσμου περιεργάζεται τὰς ἐν ἐργαστηρίῳ ζωγράφου εἰκόνας. Ἐν τῇ πέμπτῃ μεγάλῃ εἰκόνι ὁ Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα παρίστανται κατὰ τὴν σκηνὴν τοῦ σαικσπηρείου δράματος, καθ' ἣν ὁ Πάτερ Λαυρέντιος πρόκειται νὰ συνενώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ γάμου, καὶ κλείει τὸ φυλλάδιον διὰ χαριεστάτης θαλασσογραφίας. Μήτηρ γραῖα καὶ κόρη ἀρρενωπὴ καὶ εὐσταλὴς κωπηλατοῦσι γοργῶς, ὅπως ἀποφύγουσι τὴν ἐπερχομένην θύελλαν, ἐνῷ ἡ μικροτέρα κόρη κρατεῖ φιλοστόργως μικρὰν γάταν ἐν τῇ ἀγκάλῃ.

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ

λίαν προσεχῶς ἐκδιδόμενον περιέχει τὰς ἑξῆς εἰκόνας:

Ἀρχαία Ἀνθόπωλις — *Ὁ γέρων ὑποδηματοποιός*, (δισέλιδος.) — *Μικρὰ κόρη*. — *Καλοὶ φίλοι*. — *Διάσωσις*. (δισέλιδος). — *Εἰδύλλιον*.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 1/2, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 1/2.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον τεσσάρων φυλλαδίων, ἤτοι δραχμὰς ἢ φρ. χρ. 10.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος* περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 6.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐκτὸς τοῦ διαδόχου τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου καὶ ἕτερος ἡγεμονόπαις, ὁ πρίγκιψ Μαξιμιλιανὸς τῆς Βάδης θέλει ἀκούσῃ μαθήματα κατὰ τὸ ἀρξάμενον χειμερινὸν ἑξάμηνον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας.

— Ἡ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1886 δανικὴ ἀποστολὴ ἡ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ Ρύδερ ἐκδραμοῦσα πρὸς ἐξερεύνησιν καὶ καταμέτρησιν τῆς Βορείου Γροιλανδίας ἐπανῆλθεν ἄρτι εἰς Κοπεγχάγην. Ἡ τελευταία αὕτη ἀποστολὴ προέβη 15 μίλια βορειότερον τῶν προηγουμένων.

— Ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐν Βρεσλαυίᾳ (παρὰ τῷ βιβλιοπώλῃ Schottländer) νέα γερμανικὴ μετάφρασις τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ «Συμβολαιογράφου» καὶ «Λείλας».

— Ἐν Βαίαις τῆς Καμπανίας ἀνεκαλύφθη κολοσσιαῖον ἄγαλμα ἑνὸς τῶν Διοσκούρων, ἔχον μέγεθος τριπλάσιον τοῦ φυσικοῦ, καὶ οὐ μόνον διὰ τοῦτο, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν ἀρίστην διατήρησιν αὐτοῦ ἄξιον θαυμασμοῦ. Πλὴν δακτύλων τινῶν τῶν χειρῶν, κατὰ τἆλλα εἶνε σῶον, μόνον δ' ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες εἶνε κεχωρισμένοι

Digitized by Google

τοῦ κορμοῦ, ἀλλὰ προσαρμόζονται τελείως. Προδήλως εἶνε ἔργον Ἕλληνος τεχνίτου ποιηθὲν κατὰ τὸν πρῶτον πιθανῶς αἰῶνα μ. Χ.

— Ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ *Πατρὸς Κωνσταντίου* Λουδοβῖκος Ἀλεβὺ ἄρχεται προσεχῶς δημοσιεύων νέον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον: **Notes et Souvenirs de la Guerre et de la Commune,** ὅπερ ἀποτελεῖ οἱονεὶ δεύτερον μέρος προγενεστέρου αὐτοῦ ἔργου καλουμένου **L' Invasion.** Συγχρόνως φιλοτεχνεῖ μυθιστόρημα τιτλοφορούμενον *Λευκὸς Στέφανος*, ὅπερ ἔσται κατὰ τὴν ἁπλότητα τῆς πλοκῆς καὶ τὴν τρυφερότητα παρεμφερὲς πρὸς τὸν *Πατέρα Κωνστάντιον*, τὸν ἀριθμοῦντα ἤδη ἑκατὸν ἐκδόσεις. Τοῦ τελευταίου τούτου παρασκευάζεται νῦν πολυτελὴς ἔκδοσις κεκοσμημένη διὰ τεσσαράκοντα λαμπρῶν ὑδρογραφιῶν, ἃς ἐζωγράφησεν ἡ Κυρία **Lemaire** δεξιωτάτη γαλλὶς καλλιτέχνις.

— Ὁ Γάλλος ποιητὴς καὶ ἀκαδημαϊκὸς **Sully Prudhomme** ἐκδίδει κατὰ τὸν προσεχῆ Ἰανουάριον μέγα ποίημα, τὴν *Εὐτυχίαν*, ἀποτελούμενον ἐκ τετρακισχιλίων περίπου στίχων. Τοιαύτης ἐκτάσεως ποίημα θεωρεῖται σπανιώτατον ἐν τῇ νεωτέρᾳ γαλλικῇ φιλολογίᾳ. Ὁ Βίκτωρ Οὑγκὼ ἐν τῷ *Θρύλῳ τῶν Αἰώνων* δὲν ἔγραψεν ἔργα μακρότερα τῶν χιλίων πεντακοσίων στίχων. Η *Εὐτυχία* τοῦ **Sully Prudhomme** ἁμιλλᾶται κατὰ τὰς διαστάσεις μόνον πρὸς τὸν *Ζοκελῦνον* τοῦ Λαμαρτίνου.

— Ἐν τῷ γεωλογικῷ μουσείῳ τοῦ Λονδίνου συνῆλθε κατὰ τὰ τέλη 7βρίου τὸ πρῶτον συνέδριον στενογράφων, ὅπως πανηγυρίσῃ τὴν 300στὴν ἐπέτειον ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς συντετμημένης γραφῆς ὑπὸ τοῦ **Bright** καὶ τὴν 50στὴν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς στενογραφίας ὑπὸ τοῦ **Pittmann.** Πολλοὶ ξένοι στενογράφοι προσῆλθον ἐκ Γαλλίας, Γερμανίας, Δανίας, Ἀμερικῆς, Σουηδίας, Ἰσπανίας κλπ. Ὁ πρώην ὑπουργὸς Ρόσβερυ ἀπήγγειλε τὸν πανηγυρικόν, ἐν ᾧ πρὸς τοῖς ἄλλοις μετὰ δηκτικῆς χάριτος ὑπηνίχθη τῶν ἀδεξίων ἐκείνων κοινοβουλευτικῶν ῥητόρων, οἵτινες τὰ ἴδια γλωσσικὰ σφάλματα ἀποδίδουσι κατόπιν εἰς πλάνην τοῦ στενογράφου!

— Ὁ ἐκ τῶν συντακτῶν τοῦ *Φιγαρὼ* Πέτρος Ζιφφὰρ ἐκδίδει εἰς τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον: **Figaro-ci, Figaro-là,** τὰς δημοσιευθείσας ἐν τῇ παρισινῇ ἐφημερίδι κατὰ καιροὺς ἀνταποκρίσεις του. Μεταξὺ τούτων περιλαμβάνονται καὶ αἱ ἐπιστολαί, ἃς ἔγραψεν ἐξ Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐνταῦθα πρό τινων ἐτῶν διατριβὴν αὐτοῦ.

— Εἰς ἀπάντησιν τῆς περὶ Ναπολέοντος Α'. δημοσιευθείσης ἐν τῇ *Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων* ἱστορικῆς πραγματείας τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Ταὶν ὁ πρίγκηψ Ναπολέων ἐξέδωκεν ἄρτι ὀγκώδη τόμον, ἐν ᾧ διὰ δριμυτάτης γλώσσης προσπαθεῖ ν' ἀνασκευάσῃ τὰ περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος συμπεράσματα τοῦ ἱστοριογράφου, καταγγέλλων ὡς πεπλανημένας τὰς πηγὰς αὐτοῦ καὶ ἀμέθοδον τὸ καθόλου σύστημά του.

— Τὰ μαθήματα τῆς ἐν Βερολίνῳ ἀρτισυστάτου σχολῆς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν ἄρχονται ἀπὸ τῶν μέσων 8βρίου.

— Ἡ ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετηρίδι τῆς στέψεως τοῦ Αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσὴφ ἐν Βιέννῃ γενησομένη διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις θέλει διαρκέσῃ τρίμηνον, ἤτοι ἀπὸ 1 μαρτίου — 31 μαΐου. Τὸ διὰ τὴν Αὐστριακὴν Αὐτοκρατορίαν ὡρισμένον τμῆμα ἔσται ἱστορικόν, θέλει περιλάβει δηλαδὴ ἔργα καλλιτεχνικὰ γενόμενα ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀνόδου τοῦ νῦν αὐτοκράτορος.

— Ἐν Μάγχαϊμ ἐγένετο τῇ 13|25 7βρίου πανηγυρικῶς ἡ ἀποκάλυψις κολοσσικῆς προτομῆς τοῦ Ῥιχάρδου Βάγνερ ὑπὸ διαπρεποῦς καλλιτέχνου τοῦ Μονάχου φιλοτεχνηθείσης.

— Ἡ Σάρα Βερνάρ, ἀφοῦ ἐγένετο διάσημος ὡς ἠθοποιὸς καὶ γνωστὴ ὡς ζωγράφος, ὡς συγγραφεὺς καὶ ὡς ἀρχιτέκτων, ἐπιδιώκουσα καὶ τὴν δόξαν δραματικοῦ ποιητοῦ ἐπεράτωσεν ἄρτι μονόπρακτον ἔργον, ὅπερ προσεχῶς θέλει αὐτοπροσώπως παραστήσῃ ἀπὸ τῆς σκηνῆς παρισινοῦ τινος θεάτρου.

— Ἡ ἑκατοστὴ ἐπέτειος τοῦ Δὸν Ζουάν, τοῦ μουσικοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Μόζαρτ ἑορτασθήσεται ἐν τῷ μεγάλῳ Μελοδραματικῷ θεάτρῳ τῶν Παρισίων. Ὁ ποιητὴς Ἀρμάνδος Σιλβέστρ γράφει ἐπὶ τούτῳ δραματικὸν πρόλογον, ὅστις ἀπαγγελθήσεται κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς πανηγυρικῆς παραστάσεως.

— Ἄρχεται ὑπὸ τοῦ νεωτέρου Ἰωάννου Στράους ἡ κατὰ φυλλάδια πλήρης ἔκδοσις τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον πάντα γνωστῶν στροβίλων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰωάννου Στράους.

— Ἡ πεντηκοστὴ ἐπέτειος τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου τῆς Πέστης ἑωρτάσθη τῇ 16|28 διὰ πανηγυρικῆς παραστάσεως, εἰς ἣν παρέστη καὶ αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ Φραγκῖσκος Ἰωσήφ. Ἡ παράστασις ἤρξατο δι' ἐμμέτρου προλόγου τοῦ διασήμου Οὑγγρου ποιητοῦ καὶ μυθιστοριογράφου Ἰόκαϊ, παρεστάθη δὲ ἀλληγορικόν τι δρᾶμα, δι' οὗ πρὸ πεντηκονταετίας ἐνεκαινίσθη τὸ θέατρον, καὶ ἔκλεισεν ἡ θεατρικὴ ἑσπερὶς διὰ μικροῦ δραματικοῦ παιγνίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ γραφέντος ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ ἠθοποιός*.

Μετὰ τοῦ σημερινοῦ φύλλου τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς ἀγγελία περὶ ἐκδόσεως τοῦ *Ἡμερολογίου* τοῦ ἔτους 1888 τοῦ κ. Κ. Φ. Σκόκου. Ὡς φαίνεται, ἐκ τῆς Ἀγγελίας, τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο εἶνε ἐφέτος πλουσιώτατον περιέχον ποικιλωτάτην ὕλην πλείστων ἐγκρίτων λογίων, κοσμεῖται διὰ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων, καὶ ἐν τέλει ἔχει καὶ τμῆμα μουσικῆς.

Τὸ ἡμερολόγιον ἐκδοθὲν ἤδη εὑρίσκεται εἰς πώλησιν ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας», τιμώμενον χαρτόδετον μὲν ἀντὶ φράγκων 3., χρυσόδετον δὲ ἀντὶ φρ. 4.

— Ἐξεδόθη ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου καὶ τὸ 18ον τεῦχος (Τόμ. Β'.) τοῦ **Corpus Juris Civilis** ὑπὸ Ἠλία Λιακοπούλου. *Περιεχόμενα.* — Περὶ ἐκριφθέντων καὶ ἐκχυθέντων. — Περὶ ἀγωγῶν βλάβης. — Περὶ διορισμοῦ ὁρίων (**finium regundorum**). — Περὶ διανομῆς κληρονομίας. Τιμᾶται δραχ. 1.

— Ὑπὸ τοῦ ἐν Ὀδησσῷ δοκίμου καθηγητοῦ κ. Ἀναστασίου Μάλτου ἐκδίδεται προσεχῶς νέα συλλογὴ ἀσμάτων ἡ «Μελπομένη» ὑποκρούσει κλειδοκυμβάλου πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνίδων οἰκογενειῶν. Ἅπαντα τὰ ᾄσματα ταῦτα ὑπὲρ τὰ 30 εἶνε ἐκλεκτά, δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσι πάσῃ φιλομούσῳ οἰκογενείᾳ πρὸς τέρψιν τε καὶ ἠθικὴν ὠφέλειαν. Ὁ κ. Μάλτος εἶνε γνωστὸς ἤδη καὶ ἐκ προηγουμένων αὐτοῦ ἔργων ὡς γνώστης ἐμβριθὴς τῆς μουσικῆς, καὶ νῦν δὲ θέλει παράσχει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν ἔργον κατὰ πάντα ἀξιόλογον, καὶ ἄξιον τῆς ὑποστηρίξεως αὐτοῦ.

— Νέον περιοδικὸν μηνιαῖον ἡ *Στρατιωτικὴ Πρόοδος* ἤρξατο ἐκδιδόμενον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν εὐπαιδεύτων λοχαγῶν τοῦ πυροβολικοῦ κ.κ. Λ. Λαπαθιώτου καὶ Κ. Κλεομένους. Ὡς καὶ ὁ τίτλος αὐτοῦ δηλοῖ, τὸ νέον δημοσίευμα σκοπὸν ἔχει νὰ παρακολουθῇ πᾶσαν πρόοδον γινομένην ἐν τοῖς διαφόροις κλάδοις καὶ ὀργάνοις τῶν στρατῶν τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν ἐν γένει κατάστασιν αὐτῶν, νὰ μεταδίδῃ δὲ ταῦτα εἰς τοὺς ἡμετέρους στρατιωτικοὺς καὶ ἄλλους περὶ τὰ στρατιωτικὰ ἀσχολουμένους. Ἡ ὕλη τοῦ Α' τεύχους τῆς *Στρατιωτικῆς Προόδου* μετὰ πολλῆς εὐστοχίας ἀπαρτισθεῖσα μαρτυρεῖ ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο θέλει ἐπιτύχει πλήρως τοῦ σκοποῦ, πρὸς ὃν ἀποβλέπει. Περιεχόμενα τοῦ Α' τεύχους. Πρόλογος ὑπὸ Κλ. Κλεομένους. — Διάβασις ποταμῶν ὑπὸ Πάνου Θ. Κολοκοτρώνη, συνταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ. — Ἐκρηκτικαὶ οὐσίαι ὑπὸ Ἀν. Κ. Δαμβέργη, καθηγητοῦ τῆς Χημείας. — Συνοπτικὴ σύγκρισις τῶν τυφεκίων πεζικοῦ ὑπὸ Π. Δαγκλῆ, λοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ. — Ὀργανισμὸς τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ. — Ἀναδιοργάνωσις τῶν στρατιωτικῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἐν Τουρκίᾳ. — Ἐκπαίδευσις τοῦ πεδινοῦ πυροβολικοῦ ἐν Γερμανίᾳ. — Διάφοροι πληροφορίαι.

— Ἐξεδόθη τὸ 9 τεῦχος, τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, τοῦ «Παιδαγωγικοῦ Σχολείου», συγγράμματος περιοδικοῦ ἀξιολόγου ἐκδιδομένου κατὰ μῆνα ὑπὸ τοῦ κ. Μιλτιάδου Βρατσάνου.

— Ὡσαύτως ἐξεδόθη καὶ τῆς *Ἑλληνικῆς Γεωργίας* τοῦ κ. Π. Γενναδίου τὸ ἔνατον τεῦχος, χρήσιμον ὡς πάντοτε τοῖς γεωργοῖς περιέχον ὕλην.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ταμεῖον τῆς Πατρολογίας, ἤτοι συλλογὴ τῶν ἐν τῇ Πατρολογίᾳ τοῦ Μιγνίου (**Migne**) κυριωτέρων ἐννοιῶν, φράσεων καὶ ὑποθέσεων, αἷς συμπεριελήφθησαν οὐκ ὀλίγα καὶ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν, ἐκ τῶν Εὐσταθίου εἰς Ὅμηρον παρεκβολῶν καὶ ἐξ Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ λογογράφων ὑπὸ Δωροθέου Σχολαρίου, πρώην Μητροπολίτου Λαρίσσης,

Digitized by Google

τοῦ Θεσσαλοῦ,ὑφ'οὗ καὶ νῦν πρῶτον τύποις ἐκδίδοται.Τόμος Α', σελ. α—ιθ', 1—512 εἰς 4ον 1883. Τόμος Β' 1887. Ὁ πρῶτος τόμος περιέχει τὰ στοιχεῖα Α καὶ Β, ὁ δεύτερος ἀπὸ τοῦ Γ—Θ. Ἐκ τοῦ Β' τόμου ἐξεδόθη ἐφέτος μόνον τὸ στοιχεῖον Γ, περιέχον σελίδας 1—100 καὶ α—θ'.

Γνωστὸν πᾶσι τοῖς λογίοις ὅτι ὁ σεβασμιώτατος πρώην μητροπολίτης Λαρίσσης Κύριος Δωρόθεος Σχολάριος ἐξέδωκε τῷ 1879 τὴν Κλεῖδα τῆς Πατρολογίας καὶ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἤτοι εὑρετήριον πάντων τῶν συγγραμμάτων τῶν θείων Πατέρων, διδασκάλων καὶ συγγραφέων τῶν περιεχομένων ἐν τῇ ἑλληνικῇ Πατρολογίᾳ, συμπεριλαβὼν καὶ τὰ συγγράμματα ἑπτὰ Βυζαντινῶν συγγραφέων ἐκ τῆς ἐν Βιέννῃ ἐκδόσεως, αὐτῶν μόνον μὴ περιεχομένων ἐν τῇ τοῦ Μιγνίου ἐκδόσει, ἤτοι τοῦ Ζωσίμου τοῦ ἱστορικοῦ, τοῦ Προκοπίου τοῦ Καισαρέως,τοῦ Μεροβώδη Φλάκκου, τοῦ Κορίππου Ἀφρικανοῦ, τοῦ Θεοφυλάκτου Σιμοκάττου, τοῦ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου καὶ τῆς Τουρκογραικίας τοῦ Μαρτίνου Κρουσίου. Τὸ ὅλον ἔργον δὲ τοῦτο ἀποτελεῖ τόμον εἰς 4ον 611 σελίδων κειμένου, καὶ 40 σελίδων προλεγομένων.

Τοῦ βιβλίου τούτου μόνοι οἱ περὶ τὴν θεολογίαν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιολογίαν,τὴν ἱστορίαν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικήν, καὶ τὴν φιλολογίαν ἐν γένει ἀσχολούμενοι δύνανται νὰ κατανοήσωσι τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα. Δι' αὐτοῦ,εἰς ὃ πάνυ προσφυῶς ἐδόθη ἡ ὀνομασία τῆς *Κλειδὸς* ἀνοίγει τις τὸ μέγα ἐκεῖνο βιβλίον τῆς Πατρολογίας, κατασκεύασμα 15 ὅλων ἑκατονταετηρίδων, ὅπερ ὀλίγοι παρ' ἡμῖν ἴσως καὶ ἐξ ὄψεως γνωρίζουσιν, ἀποτελούμενον ἐξ 161 ὀγκωδεστάτων τόμων, καὶ εὑρίσκει ἐν καταλόγῳ συστηματικῷ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν τῶν τόμων σειρὰν τὰ ὀνόματα ἑνὸς ἑκάστου τῶν Πατέρων τῆς ἐκκλησίας, τῶν ἀπὸ τῆς Α' μέχρι τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος ἀκμασάντων,τὰ συγγράμματα αὐτῶν γνήσια καὶ ἀμφιβαλλόμενα, τὸν χρόνον καθ' ὃν ἕκαστος ἤκμασε, τὰ θέματα περὶ ὧν ἔγραψαν καὶ τὰ κεφάλαια αὐτῶν, τὰς ἀναλύσεις, τὰ σχόλια, τὰ λεξικολόγια, τὰς μαρτυρίας καὶ σημειώσεις τῆς ἐκδόσεως· πλὴν δὲ τούτων περιλαμβάνει καὶ τοὺς 7 Βυζαντινοὺς συγγραφεῖς, τοὺς μὴ ἐκδοθέντας ἐν τῇ Πατρολογίᾳ, περὶ ὧν ἀνωτέρω λόγος ἐγένετο. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἔκδοσις τῆς Πατρολογίας στερεῖται γενικοῦ ὀνομαστικοῦ πίνακος, ὥστε ἡ *Κλεὶς* αὕτη ἀποβαίνει σπουδαῖον ταύτης συμπλήρωμα.

Τοιαύτης οὔσης τῆς *Κλειδός*, ἣν ὁ συγγραφεὺς ἀφιεροῖ τῇ Μιᾷ Ἁγίᾳ Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησίᾳ, ὀρθῶς καὶ προσφυῶς ἐν ἄλλοις ἡρωελεγείοις κοσμοῦσι τὰς πρώτας σελίδας τῆς βίβλου ἐποιήθη καὶ τὸ ἑξῆς εἰς τὸ σύγγραμμα.

Ἱμοσύνης θείης Πατέρων, ὅστις κ' ἐθελήσῃ
 Θησαυροὺς ἰδέειν, χερσὶ μ' ἐῇς λαβέτω·
Κλεὶς γὰρ ἐοῦσα, πύλας ταμείων οἴξω, ὅθι κεῖνται
 Πολλοί, ἀπειρίσιοι, τίμιοι, ἠδὲ θεῖοι.

Ἀλλ' ὁ φιλοπονώτατος ἱεράρχης, ὁ τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας ἀντὶ τῆς ποιμαντορικῆς βακτηρίας λαβών, δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν σύνταξιν τῆς *Κλειδὸς* ταύτης, ἀλλὰ ποθῶν νὰ καταστήσῃ τὴν σοφίαν τῶν θείων Πατέρων κοινοτέραν,καὶ ἐπιζητῶν ν' ἀναζωπυρήσῃ τὰς ἐξ αὐτῶν τῶν πηγῶν σπουδὰς τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐξεγείρῃ τὴν ὑπνώττουσαν προθυμίαν πρὸς μελέτας ἐκκλησιαστικάς, ἱστορικάς, φιλολογικὰς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν, οἵτινες εἶνε ἡ γέφυρα, ἡ γεφυροῦσα τὸν χείμαρρον, τὸν διαχωρίζοντα τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνισμὸν ἀπὸ τοῦ νέου, ἀπεδύθη εἰς σύνταξιν ἑτέρου ἔργου συμπληροῦντος τὴν Κλεῖδα,καίπερ ὡς γράφει,ἔχων τὸ σῶμα οὐκ εὖ διακείμενον, ἀλλὰ πολιὰς ἤδη τὰς τρίχας, νωθρὰν δὲ ὑπὸ τοῦ χρόνου τὴν δύναμιν, ὑπότρομον δὲ καὶ ὑποσκάζοντα τὸν λόγον· ἐθεώρησεν, οὐχὶ ἀτόπως, γνωρίζων τὸν ἐσβεσμένον παρ' ἡμῖν ζῆλον εἰς ἔρευναν τῶν πατρίων, ὅτι δὲν ἤρκει ἡ ἁπλῆ γνῶσις τῶν ἐν τῇ Πατρολογίᾳ συγγραφέων καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι ἔπρεπε ν' ἀνατάμῃ αὐτὰ ταῦτα κατὰ λέξεις καὶ ἐννοίας καὶ φράσεις καὶ ἀποφθέγματα καὶ νὰ καταστρώσῃ ὀνομαστικὸν πίνακα τῶν κυρίων ὀνομάτων τῆς ὅλης Πατρολογίας, παραθέτων αὐτολεξεὶ τοὺς λόγους τῶν Πατέρων ἐφ' ἑκάστης λέξεως,καταδεικνύων τὰς γνώσεις αὐτῶν, τὰς γνώμας, τὰς σκέψεις, τὰς κρίσεις, τὰς παραγγελίας, τὰς ἑρμηνείας, τὰς δοξασίας ἐπὶ τῆς πολυειδοῦς καὶ ποικίλης ὕλης ἣν ἐπραγματεύθησαν· τὴν νέαν του δὲ ταύτην ἐργασίαν,προϊὸν μακρᾶς μελέτης ὅλων τῶν Πατέρων,συνέταξεν εἰς βιβλίον ὑπὸ τὸν ἐπιγραφὴν *Ταμεῖον τῆς Πατρολογίας*, οὗτινος ἐξεδόθη ὁ Α' τόμος περιέχων τὰ στοιχεῖα *α* καὶ *β* καὶ ἐκ τοῦ Β' τόμου τὸ στοιχεῖον *γ* κατὰ τὴν ἐπιγραφήν, ἣν ἐν ἀρχῇ κατεγράψαμεν, οὕτω δὲ θέλει ἐξακολουθήσει ἡ ἔκδοσις μέχρι τέλους κατὰ τεύχη.

Περὶ τοῦ ταμείου τούτου ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Α' τόμου γράφει· «Κατεστήσαμεν τὸ ἔργον οἱονεὶ ἐπιτομὴν τῶν σπουδαιοτέρων θεμάτων τε καὶ ἐννοιῶν, καὶ νέαν οὕτως εἰπεῖν Πατρολογίαν ἀνθολογοῦντες, ὡς εἴχομεν κρίσεώς τε καὶ δεξιότητος τὰ ὡραιότερα καὶ διδακτικώτερα τεμάχια.»

Τοιαύτη ἡ οἰκονομία τῆς Κλειδὸς καὶ τοῦ Ταμείου, ἀμφοτέρων ἔργων δυσχερῶν καὶ ἐπιπόνων, ὧν τὴν ἐκτέλεσιν μόνον ἀνὴρ ὁρμώμενος ὑπὸ ἐνθέου ζήλου καὶ ὑπὸ αἰσθημάτων καθαρᾶς εὐσεβείας καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ὧν γέννημα εἶνε ὁ νεώτερος Ἑλληνισμός, ἠδύνατο ν' ἀναλάβῃ καὶ ἀγάγῃ εἰς πέρας.

Α. Μηλιαράκης.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 9 Ὀκτωβρίου

Μετὰ τετράμηνον ἐν Εὐρώπῃ διαμονὴν ἐπανῆλθεν ἐνταῦθα τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ἡ βασιλικὴ ἡμῶν οἰκογένεια. Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ οἴκου του κ. Λύδερς καὶ τοῦ ὑπασπιστοῦ κ.Σαπουντζάκη ἔμεινεν εἰς Λειψίαν ἵνα συμπληρώσῃ τὰς στρατιωτικὰς αὐτοῦ σπουδάς. Ὁ διάδοχος θὰ προσκολληθῇ εἰς σαξονικὸν σύνταγμα ἐκ τῶν ἀρίστων ὡς λοχαγός, οὐ μόνον ἀσκῶν καὶ διευθύνων κατ' ἀρχὰς ἕνα λόχον, ἀλλὰ σπουδάζων ἐμπράκτως καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς ἐπιμελητείας, θὰ ἀκροασθῇ δ' ἐν τῷ αὐτόθι Πανεπιστημίῳ τῶν μαθημάτων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν.

— Διὰ Β. διατάγματος συγκαλεῖται ἡ Βουλὴ εἰς τακτικὴν σύνοδον τὴν 24 ἱσταμένου Ὀκτωβρίου.

— Μετὰ βραχεῖαν ἐνταῦθα διαμονὴν ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν ὁ διαπρεπὴς Ἄγγλος πολιτευτὴς καὶ πρώην ὑπουργὸς σὶρ Κάρολος Δίλκε, ἀποκομίζων λίαν εὐαρέστους ἐντυπώσεις διά τε τὴν γενομένην αὐτῷ συμπαθῆ δεξίωσιν καὶ τὰς προόδους τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

— Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς ἀφίκετο προχθὲς εἰς Κέρκυραν, ἔνθα θέλει διαμείνει περὶ τὰς εἴκοσιν ἡμέρας.

— Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημον κατάστασιν αἱ κατὰ τὸν μῆνα 7βριον εἰσπράξεις τῶν τελωνείων ἀνῆλθον εἰς δραχ. 4,404,731,59. Κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα τοῦ 1886 εἶχε πραχθῆσαν μόνον δραχ. 3,135,299,67, κατὰ δὲ τὸν τοῦ 1885 δραχμὰς 2,274,060,36. Ἐὰν εἰς τὰς εἰσπράξεις τῶν τελωνείων προστεθῶσιν αἱ πιθαναὶ εἰσπράξεις τῶν ὑποτελωνείων ὑπολογιζόμεναι εἰς δραχ. 600,000, αἱ ἐν γένει εἰσπράξεις τοῦ Σεπτεμβρίου θὰ ἀνέλθωσιν εἰς δραχ. 5,000,000 περίπου.

— Εἰς τὴν προσεχῆ σύνοδον τῆς βουλῆς θὰ ὑποβληθῶσι τέσσαρα νομοσχέδια, ἀφορῶντα εἰς δημόσια ἔργα. Πρῶτον περὶ κατασκευῆς σιδηροδρόμου ἀπὸ Ναυπλίου εἰς Τρίπολιν καὶ Καλάμας, ὃν θὰ ἐκτελέσῃ αὐτὴ ἡ κυβέρνησις διὰ δανείου. Δεύτερον περὶ κατασκευῆς ἀπὸ Μεσολογγίου εἰς Ἀγρίνιον μέχρις Ἄρτης σιδηροδρόμου παρ' ἑταιρίας ξένης. Τρίτον περὶ ἐκβαθύνσεως τοῦ πορθμοῦ Λευκάδος, διὰ δαπάνης δύο καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίων, τὴν ὁποίαν θὰ καταβάλῃ τὸ δημόσιον ἐκ δανείου πρὸς τοῦτο μέλλοντος νὰ συνομολογηθῇ. Πρὸς κάλυψιν τοῦ εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου τούτου ἀπαιτουμένου ποσοῦ θὰ ἐπιβληθῇ φόρος ἐξαγωγῆς εἰσπραττόμενος ὑπὸ τοῦ δημοσίου πεντήκοντα λεπτῶν ἐπὶ ἑκάστης βαρέλας οἴνου καὶ ἐλαίου. Τέταρτον, τὸ περὶ πλατύνσεως τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου καὶ τῆς ἐπ'αὐτοῦ γεφύρας,ὧν τὴν δαπάνην θὰ ἀναλάβῃ ἡ ἑταιρία τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου ἐξ ὁλοκλήρου.

— Ἡ Πιστωτικὴ Τράπεζα ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἑταιρίαν τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύει ἐνταῦθα ὁ κ. Σερπιέρης τὸ δικαίωμα πρὸς ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης Στυμφαλίδος ἀντὶ ἑξακοσίων χιλιάδων δραχμῶν.

Digitized by Google

— Ἀπὸ 1ης ἰανουαρίου ἕως 31 αὐγούστου 1887 εἰσεπράχθησαν ἐκ τελῶν χαρτοσήμου, γραμματοσήμου, τηλεγραφημάτων καὶ σιγαροχάρτου δρ. 6,670,670, κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ παρελθόντος ἔτους δραχμαὶ 5,976,003.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ζ. Φ. Ἐνταῦθα. Ποῖον ποιητικὸν λυρικὸν ἀγῶνα ἐννοεῖτε ; Οὐδεὶς τοιοῦτος ὑφίσταται σήμερον. Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς «Ἑστίας» εἰς τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος εἶνε νῦν ἐλευθέρα, ἀλλ' εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀμφίβολον εἶνε ἂν δύναται νὰ περιέλθῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ἀποστέλλεται ἕνεκα τῆς ἀτάκτου ὑπηρεσίας τῶν ἐπιτοπίων ταχυδρομείων. Μόνον εἰς τὰς παραλίους πόλεις γίνεται ἀσφαλὴς ἡ παράδοσις. — κ. Κ, Δ. Βραΐλαν, Δ. Λ. Λ. Μόναχον καὶ Ν. Δ. Κ. Σῦρον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—*Λογιστικῷ*. Ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν εἶνε πάντοτε ἀπόδειξις κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως. Κατὰ τὴν στατιστικὴν τῷ 1886 εἰσήχθησαν εἰς Ἀγγλίαν ἐμπορεύματα ἀξίας 349,863,000 λιρῶν καὶ ἐξήχθησαν τοιαῦτα ἀξίας μόνον 268,667,000 λιρῶν. Ὑποθέτετε ὅτι ἡ Ἀγγλία διὰ τοῦτο πάσχει οἰκονομικῶς ; — κ. Π. Γ. Π. Ἐγένετο ἡ δέουσα σύστασις πρὸς ἔγκαιρον παράδοσιν τοῦ λοιποῦ. Γραμματικὴ ἑλληνικὴ τῆς Βολαπουκικῆς ἠγγέλθη ὡς προσεχῶς ἐκδοθησομένη ἐν Τεργέστῃ. Γαλλικὴ τοιαύτη οὐδεμία ἐκομίσθη ἐνταῦθα.—κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Δ. Θ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν καὶ τὰ ζητηθέντα φύλλα.—κ. Κ. Γ. Σάνταν. Ἐνεγράφητε. Ἰδιαιτέρως δὲ παρέσχομεν τὴν ζητηθεῖσαν ὁδηγίαν.—κ. Κ. Δ. Πάτρας. Γενικῶς εἴπομεν ὅτι ἡ ἐνασχόλησις εἶνε ἐπαινετή. Ἀλλ' ἵνα εἰδικῶς ἀπαντήσωμεν ὅσον ἀφορᾷ ὑμᾶς, ἔπρεπε πρῶτον νὰ σᾶς γνωρίζωμεν καλῶς, ἢ νὰ σᾶς ὑποβάλωμεν εἰς ἀνάκρισιν διὰ νὰ ἔχωμεν τὰ δεδομένα, καὶ τοῦτο δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γείνῃ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν, παρεδόθη δ' ἀσφαλῶς ἡ πρὸς τὸν κ. Γ. Λ. — κ. Α. Κ. Χανία. Ἐκρίθη ἀπαραίτητος ὁ ὅρος τῆς προπληρωμῆς πρὸς ἀποφυγὴν ἀνταποκρίσεων καὶ λογαριασμῶν. — κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. — Κυρίαν Ε. Ι. Α. Μανσούραν. Τὸ μεγαλείτερον ἐξηντλήθη, ὑπάρχει δὲ τὸ Ἐπίτομον τιμώμενον δεδεμένον δραχ. 12 καὶ μετὰ ταχυδρ. δραχ. 13. — κ. Ν. Β. Φ. Σαμοθράκην. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.—*Φιλολογοῦντι*. Τὴν λέξιν *ἀνεξιθρησκεία* πρῶτος μετεχειρίσθη ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις, μεταφράσας οὕτω τὴν **tolerantiam, tolerance**, ἐν τῷ σχεδιάσματι περὶ τῆς ἀνεξιθρησκείας, ἤτοι περὶ τῆς ἀνοχῆς τῶν ἑτεροθρήσκων, ὅπερ ἐπιτάσσεται τῆς μεταφράσεως τοῦ ἔργου τοῦ Βολταίρου «Περὶ τῶν διχονοιῶν τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πολωνίας ». — κ. Α. Β. **Darmstadt**. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Μ. Κ. Ῥοστόβιον. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὰς εὐμενεῖς φροντίδας. Ἀπαντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Δ. Π. Γ. Κέρκυραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν — κ. Σ. Α. Β. Λευκάδα. Ἐνεγράφη καὶ ἀπεστάλησαν τὰ φύλλα κατὰ τὴν σημειουμένην διεύθυνσιν, πρὸς ὑμᾶς δὲ ἡ ἀπόδειξις.— κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἕνεκα βραδείας παραλαβῆς τοῦ τηλεγραφήματος τὰ ζητηθέντα ἐστάλησαν τὴν ἑβδομάδα ταύτην. — κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ταχυδρομικῶς σᾶς ἐστείλαμεν τοὺς πίνακας καὶ τὰς πληροφορίας. — κ. Ι. Μ. Βερολῖνον. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

τὰ ὑπ' ἀριθ. 275, 367, 368 καὶ 411 φύλλα τοῦ *Δελτίου τῆς «Ἑστίας»*. Παρακαλοῦνται οἱ κατέχοντες αὐτά, ἤ τινα αὐτῶν, μὴ τηροῦντες δὲ σειρὰν τοῦ Δελτίου, νὰ τὰ πέμψωσιν, ἐὰν εὐαρεστῶνται, καθ' ὃ ἄχρηστα αὐτοῖς, πρὸς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» εἴτε ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν, εἴτε ἐπ' ἀνταλλαγῇ πρὸς ἄλλα φύλλα.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

9 Ὀκτωβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	445.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	449.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	527.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	474.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	238.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	93.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		499.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,265.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	170.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	78.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	223.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	131.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	358.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.40
3μην.		32.10
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		127.75
» 3μην.		126.75
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.50
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.90

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἐκδιδομένη δὶς τοῦ μηνὸς κατὰ τόμους ἐξ 96 περίπου σελίδων.

Ἕκαστος τόμος λεπτὰ 60.

Πρῶτον δημοσιευθὲν τεῦχος ὁ *Θάνος Βλέκας* μυθιστόρημα Παύλου Καλλιγᾶ.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

τῆς *Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης* ἐν Ἑλλάδι δραχ. 12.—
Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 12.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

ΑΡΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΩΔΙΑ

ἤτοι μουσικαὶ μελέται μετὰ τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως διαφόρων μελοδραμάτων

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΣΤΑΝΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Τιμᾶται δραχ. 3. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 3,20.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1887

Ἐκ τῶν ὑπολειφθέντων ὀλιγίστων σωμάτων τοῦ 1887 τοῦ ἡμερολογίου ἡ *Ποικίλη Στοὰ* πωλοῦνται τοιαῦτα μόνον εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς *Ἑστίας*. Ἄδετα πρὸς δρ. 3.50 καὶ δεδεμένα δρ. 6.50. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἄδετα φρ. χρ. 3.50, δεδεμένα φρ. χρυσᾶ 6.50.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1081

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 564. — 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ — 1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 36.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 616

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΕΛΛΙΟΤ.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΔ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΑΙ ΝΕΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, (ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy.)

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΠΕΡΙ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑΣ.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΠΝΕΥΜΑ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΑΥΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ

Ἐκ τῶν ἐγκρίτων ἀνδρῶν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ὁ *Παῦλος Λάμπρος* ἀπεβίωσε τὴν παρελθοῦσαν Κυριακήν.

Ὁ Παῦλος Λάμπρος ἐνέκυψεν ἰδίως ἐκ νεότητος αὐτοῦ εἰς τὸν κλάδον τῆς νομισματικῆς, χάρις δ' εἰς τὴν ἔκτακτον αὐτοῦ φιλοπονίαν, τὴν νοημοσύνην καὶ φιλομάθειαν ἐγένετο βαθὺς τῆς ἐπιστήμης ταύτης γνώστης, καὶ ἐτίμησε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ παρὰ τοῖς ξένοις διὰ τῶν σπουδαίων αὐτοῦ πραγματειῶν, ἃς κατὰ καιροὺς ἐξέδωκε. Πολίτης χρηστὸς καὶ σώφρων συνετέλει ὅσον ἠδύνατο εἰς τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν καὶ τὴν κοινωνικὴν πρόοδον τῆς χώρας, πρόθυμον πάντοτε παρέχων τὴν ἀρωγήν του εἰς πάντα κοινωφελῆ σκοπόν. Ἡ *Ἑστία* ἧς συνεργάτης ἐκ τῶν πρώτων διετέλεσεν ὁ Παῦλος Λάμπρος, τιμῶσα τὴν μνήμην αὐτοῦ, θέλει δημοσιεύσει εἰς προσεχὲς φύλλον ἐκτενῆ βιογραφίαν τοῦ μεταστάντος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ ἐν Βρυξέλλαις διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας κ. **Frantz Cumont** ἐξέδωκεν ἄρτι μελέτην αὐτοῦ δημοσιευθεῖσαν καὶ ἐν τοῖς *Ὑπομνήμασι* τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βελγίου, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀλέξανδρος ὁ Ἀβωνοτειχίτης, ἤτοι ἐπεισόδιον τῆς ἱστορίας τῆς εἰδωλολατρείας κατὰ τὸν Β' μ. Χ. αἰῶνα».

— Νέον βιβλιογραφικὸν φύλλον ἑβδομαδιαῖον ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἀπὸ 1 8βρίου ἐν Βερολίνῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ Ἀρχεῖον».

— Ὁ Γόρδων Βένετ, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ «Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης» σκοπεῖ τὴν ἔκδοσιν ὁμωνύμου εὐρωπαϊκοῦ φύλλου ἐν Παρισίοις. Πρὸς τοῦτο θέλει προσλάβῃ συνεργάτας τοὺς ἐξέχοντας ἐν τῇ γαλλικῇ δημοσιογραφίᾳ, αὐτὸ δὲ τὸ περιεχόμενον ἑκάστου φύλλου θὰ μεταδίδεται τηλεγραφικῶς εἰς Ἀμερικὴν ὅπως ἀποτελῇ μέρος τοῦ κυρίου φύλλου τῆς ἀμερικανικῆς ἐφημερίδος.

— Τῇ 28 7βρίου συνῆλθεν ἐν Ζυρίχῃ τὸ 39ον συνέδριον τῶν Γερμανῶν φιλολόγων καὶ διδασκάλων. Ἐν αὐτῷ πολλαὶ ἐγίνοντο ἀνακοινώσεις, καὶ πραγματεῖαι ἀπηγγέλθησαν ἀφορῶσαι εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν παιδαγωγικήν.

— Τῇ 10)22 8βρίου ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ Λιστ γενήσονται ἐν Βάϋρουτ τὰ ἐγκαίνια τοῦ τεμνημείου καὶ τοῦ μαυσωλείου αὐτοῦ.

— Λίαν προσεχῶς γενήσεται ἐν Ῥώμῃ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ἀνδριάντος Ῥιένζη τοῦ τελευταίου τῶν δημάρχων. Τὸ ἔργον εἶνε ἐξ ὀρειχάλκου καὶ ἐφιλοτεχνήθη ὑπὸ τοῦ Τοσκανοῦ γλύπτου Μασσίνη, ἀποθανόντος ἤδη. Ἱδρυθήσεται δὲ ἐν τῷ κήπῳ τῷ κειμένῳ δεξιὰ τῆς πρὸς τὸ Καπιτώλιον ἀνόδου.

— Ὁ Γάλλος ποιητὴς Φραγκῖσκος Κοππὲ συγγράφει νῦν ἔργον πεζόν, μυθιστόρημα, ὅπερ [illegible] τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπομένου ἔτους. Εἶνε δὲ [illegible] αὐτοῦ συγγραφόμενον ἐκτενὲς ἔργον [illegible] «Εἰδύλλιον κατὰ τὴν πολιορκίαν [illegible] ἐγράφη πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐκδοθέν. Ἐκτ[illegible] ὁ Κοππὲ θέλει ἐκδώσῃ τὸ προσε[illegible] γὴν ποιημάτων, ἣν καλεῖ «Γενικὴν [illegible]

— Ἀπεβίωσε κατ' αὐτὰς ἐν Πα[illegible] εἰς προβεβηκυῖαν ἡλικίαν συμπαθὴς φιλόλογος, ὁ Ἐμμανουὴλ Γονζαλὲς ὅστις ἔγραψε πολλὰς τερπνὰς καὶ καλλιεπεῖς μυθιστορίας. Ὁ Γονζαλὲς ὑπῆρξε καὶ εἷς τῶν πρώτων ἱδρυτῶν τῆς *Ἑταιρίας τῶν Λογίων*.

— Ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἀπεβίωσεν ὁ ἀκαδημαϊκὸς **Cuvillier Fleury**, ὅστις λόγῳ ἡλικίας ἐπρυτάνευεν ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ. Τοῦ Φλερῦ τὰ ἔργα εἶνε κριτικὰ κυρίως.

— Τὸ τερπνὸν καὶ διδακτικὸν τοῦ Ἀλεβῦ μυθιστόρημα *Ὁ πάτερ Κωνστάντιος*, ὅπερ μεταφρασθὲν ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* δραματοποιηθὲν πρόκειται νὰ παρασταθῇ ἀπὸ σκηνῆς ἑνὸς τῶν παρισινῶν θεάτρων.

— Ὁ διάσημος Ἄγγλος δραματικὸς ὑποκριτὴς Ἴρβιγκ ἀπῆλθε μετὰ πολυαρίθμου θιάσου εἰς Νέαν Ὑόρκην ὅπως δώσῃ σειρὰν δραματικῶν παραστάσεων. Πρῶτον δρᾶμα ὅπερ θέλει παραστήσει ὁ ὑπὸ τὸν Ἴρβιγκ θίασος εἶνε ὁ *Φαῦστος*.

— Ὁ νέος διευθυντὴς τοῦ ἐν Πιτσβούργῳ τῆς Πενσυλβανίας θεάτρου τοῦ Μελοδράματος εἰσήγαγεν ἀξίαν λόγου καινοτομίαν ἐν τῷ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του θεάτρῳ. Ἀπὸ ἑκάστου ἑδωλίου ἀνήρτησε δι' ἐπιχρύσου ἁλύσεως ζεῦγος διόπτρων πρὸς χρῆσιν τῶν θεατῶν, οἵτινες οὕτως ἀπαλλάσσονται τοῦ κόπου νὰ φέρωσι τοιαῦτα μεθ' ἑαυτῶν.

— Ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς ἐν Πετρουπόλει αὐτοκρατορικῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐξεδόθη ἐσχάτως μετάφρασις τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς καλμουκικὴν γλῶσσαν. Πρώτην ἤδη φορὰν γίνεται ἀπόπειρα ὅπως τὸ κείμενον τοῦ Εὐαγγελίου καταστῇ γνωστὸν εἰς τοὺς Καλμούκους, ἡ πρωτοβουλία δ' ἀνήκει εἰς τὴν ἀγγλικὴν βιβλικὴν ἑταιρίαν, ἥτις ἀνέθηκε τὴν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ μετάφρασιν τοῦ ἱεροῦ βιβλίου εἰς τὸν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πετρουπόλεως καθηγητὴν τῆς μογγολικῆς καὶ καλμουκικῆς φιλολογίας Ποζνέγιεβ. Διακόσια ἀντίτυπα τῆς μεταφράσεως ἀπεστάλησαν ἤδη εἰς Ἀστραχάν, ὅπως διανεμηθῶσι μεταξὺ τῶν αὐτόθι Καλμούκων, τῶν ἀσπασθέντων τὸν χριστιανισμόν, τὰ λοιπὰ δ' ἀπεστάλησαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἵνα διανεμηθῶσιν ἐν Ἀσίᾳ διὰ τῶν Εὐρωπαίων ἱεραποστόλων.

— Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας Δὸν Πέτρος, ἐπανελθὼν ἐκ τῶν θερμῶν, ὅπου μετέβη χάριν τῆς ὑγείας του, εἰς Παρισίους, οὐδεμίαν παραλείπει ἀφορμήν, ἵνα ἐκδηλώσῃ τὸν ὑπὲρ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης ζῆλόν του. Ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀνευρίσκει τις αὐτὸν εἰς τὰ διάφορα ἐπιστημονικὰ ἱδρύματα τῆς πόλεως, τὰς συνεδριάσεις τῶν ἀκαδημιῶν, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐπίσημον ἐπιστημονικὴν ἢ φιλολογικὴν συνέλευσιν. Τὴν ἑσπέραν ἀκροᾶται εἰς τὰ πρωτεύοντα παρισινὰ θέατρα τὰ ἄριστα τῶν ἔργων τῆς γαλλικῆς δραματουργίας.

— Ἡ νεαρὰ καλλιτέχνις Μὶς Νικήτα, δεκαπενταέτις μόλις, ἡ ἐπικαλουμένη «Ἀμερικανικὸς Ἀστήρ», ἔδωκεν ἐσχάτως μουσικὴν ἑσπερίδα ἐν τῷ Ὠδείῳ τοῦ Βερολίνου. Ἡ μικρὰ Ἀμερικανὶς ἐπευφημήθη ὑπὸ τοῦ ἀκροατηρίου διὰ τὴν τέχνην καὶ χάριν μεθ' ὧν ἔψαλεν, ἐν ἄλλοις καὶ τῆς *Mignon* τὸ γνωστὸν περιπαθὲς ἆσμα, τόσῳ ἁρμόζον τῇ ἡλικίᾳ αὐτῆς.

Digitized by Google

— «Ceci tuera cela», τοιοῦτος ὁ τίτλος τοῦ μονοπράκτου δραματίου τῆς Σάρας Βερνάρ, ὅπερ αὐτοπροσώπως θέλει διδάξῃ κατὰ τον προσεχῆ φεβρουάριον ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ παρισινοῦ Ὠδείου.

— Εὑρέθη μεταξὺ τῶν χειρογράφων τοῦ Λιστ ἔργον μουσικὸν διὰ κλειδοκύμβαλον μετ' ὀρχήστρας ἐγχόρδων ὀργάνων. Τὸ ἔργον τοῦτο φέρει τίτλον «Κατάρα».

— Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Παρισίων προεκήρυξεν ἐκ δευτέρου Μουσικὸν Διαγώνισμα πρὸς σύνθεσιν μονῳδιῶν, χορῳδιῶν καὶ ὀρχήστρας. Τὸ γέρας εἶνε 10 χιλιάδες φράγκων, τὸ δὲ βραβευθησόμενον ἔργον ἐκτελεσθήσεται δαπάναις τοῦ δήμου.

— Μετεφράσθη γαλλιστὶ ὁ πρῶτος τόμος τοῦ ἐξόχου ἔργου τοῦ περιφανοῦς Μόμμσεν, ἤτοι τοῦ Δημοσίου Δικαίου τῶν Ρωμαίων, ὑπὸ τοῦ ἐν Μομπελλιὲ καθηγητοῦ Girard, τῇ ἐγκρίσει τοῦ συγγραφέως. Προσεχῶς ἐκδοθήσονται καὶ οἱ ἕτεροι 2 τόμοι τοῦ συγγράμματος, ὅπερ οὕτω καθίσταται μᾶλλον προσιτὸν καὶ τοῖς παρ' ἡμῖν περὶ τὸ δίκαιον διατρίβουσι.

Ἐξεδόθη ἐν Τεργέστῃ ἡ προαγγελθεῖσα Γραμματικὴ καὶ Μέθοδος τῆς παγκοσμίου γλώσσης «Βολαπύκ» ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ κατὰ τὸ σύστημα τοῦ δημιουργοῦ αὐτῆς Ἰωάννου Μαρτίνου Σχλάιερ ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Σαρεγιάννη, διδασκάλου καὶ δημοσίου διερμηνευτοῦ τῆς αὐστροουγγρικῆς Κυβερνήσεως ἐν Τεργέστῃ. Ἡ γραμματικὴ αὕτη συνερανισθεῖσα ἐκ τῶν δοκιμωτέρων γραμματικῶν καὶ νεωτέρων μεθόδων πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν τιμᾶται φράγκων ἀργυρῶν 2.

— Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ὁ διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα ἀγγλικῆς σχολῆς διακεκριμένος ἀρχαιολόγος κ. Πενρὼζ ἔκαμεν ἐν τῇ Ἀκροπόλει διάλεξιν περὶ τῶν Προπυλαίων, ἐξετάσας τὰ κατ' αὐτὰ ἀπὸ νέας ἀπόψεως. Ὁ κ. Πενρὼζ ἐξέφρασε τὴν ἰδέαν, ὅτι κατὰ τὴν βάσιν τοῦ πύργου τῆς Νίκης ὑπῆρχε κρηπὶς ἐπίπεδος, προεκτεινομένη μέχρι τῆς Πύλης τοῦ Beulé, ὅπου ὑπῆρχε καὶ χορηγικὸν μνημεῖον. Κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς ὑπὸ τοῦ Πιττάκη ἀνεγερθείσης κλίμακος φρονεῖ ὁ κ. Πενρὼζ, ὅτι ὑπῆρχεν ὁμοία κλίμαξ καὶ ἐπὶ Μνησικλέους. Τὸν πύργον καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῦ κομψὸν ναΐσκον τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης θεωρεῖ καὶ ὁ κ. Πενρὼζ ποιήματα τῆς ἐπὶ Κίμωνος περιόδου. Τὰ δὲ παρὰ τὰ προπύλαια καὶ ὄπισθεν αὐτῶν σῳζόμενα λείψανα τῶν πρὸ τοῦ Μνησικλέους προπυλαίων, ἕνεκα τῆς διαφόρου κατασκευῆς αὐτῶν, ὡς ἐπὶ Πεισιστράτου ποιηθέντα.

Τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Πενρὼζ ἠκροάσθησαν ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας, ὁ διευθυντὴς τῆς γερμανικῆς σχολῆς καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν περὶ τὴν φιλολογίαν ἀσχολουμένων. Ὁ κ. Πενρὼζ θέλει ἔτι ὁμιλήσει ἐν τῇ ἀγγλικῇ σχολῇ περὶ τῶν καμπύλων τοῦ Παρθενῶνος.

— Ἐν τῷ χωρίῳ Καλύβια τοῦ δήμου Φυλῆς ἀνεκαλύφθη ὑπὸ χωρικοῦ τινος ἀνάγλυφον ἐκ τῶν νεκρικῶν μεγάλου σχήματος παριστῶν γυναῖκα δίδουσαν τὴν χεῖρα εἰς ἄνδρα ἱστάμενον πρὸ αὐτῆς. Μεταξὺ τῶν δύο μορφῶν ὑπάρχει παιδίον, ἔχον τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς γυναικός.

— Μετ' ὀλίγον ἄρχεται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Τσίλλερ ἡ κατασκευὴ τῆς κεντρικῆς πτέρυγος καὶ τῆς προσόψεως τοῦ κεντρικοῦ Μουσείου, πρὸς δὲ καὶ τοῦ κήπου καὶ τῶν ἄλλων ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

— Ὁ νέος μηχανικὸς τοῦ Δήμου κ. Γεωργιάδης θὰ ἐκδώσῃ προσεχῶς ἓξ χάρτας τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. Οἱ χάρται οὗτοι θὰ ἐκδοθῶσιν ὑπὸ μεγάλην κλίμακα, καὶ ἐπ' αὐτῶν θὰ ἐμφαίνωνται αἱ ὀνοματοθεσίαι τῶν ὁδῶν, τὰ πλάτη τῶν πεζοδρομίων, αἱ κρῆναι, οἱ φανοὶ τοῦ φωταερίου, καὶ αἱ διαστάσεις τῶν ὑπονόμων τῆς πόλεως. Τὸ ἔργον ἀποβήσεται χρησιμώτατον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δήμου, τῆς ἀστυνομίας, ὡς καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν πολιτῶν.

— Τὸ συμβούλιον τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν ἐντὸς τοῦ ὀρφανοτροφείου σχολείου κωφαλάλων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑποδιευθυντοῦ κ. Γραφειάδου σπουδάσαντος τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας ταύτης ἐν Γερμανίᾳ.

Κύριε Διευθυντὰ τῆς «*Ἑστίας*»

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ἵνα γνωστοποιήσω εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς τὸ σεβαστὸν Πανελλήνιον καὶ σὺν αὐτῷ καὶ πᾶσαν φιλελληνικὴν καρδίαν, ὅτι οἱ πίνακες τοῦ παρ' ἐμοῦ πονηθέντος ἱστορικοῦ ἄτλαντος τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας Ἱεροῦ τῶν Ἑλλήνων Ἀγῶνος 1821—1828 ἐστάλησαν εἰς Γερμανίαν καὶ τῇ 30 τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἐδόθη παραγγελία τῷ ἐν Λειψίᾳ καταστήματι τοῦ κ. Νεράντζη (Neranzi) πρὸς ἐκτύπωσιν τοῦ ἔργου, ἥτις, κατὰ συνθήκην, περατοῦται τὸν Ἰούλιον 1888. Ὡς ἐνέχυρον δὲ ἐστάλησαν καὶ δύο χιλιάδες δραχμαί, εἰσπραχθεῖσαι μέχρι τῆς ὥρας ἐκ τῶν προπληρωτέων συνδρομῶν (ἀπὸ 25 δρ. κάθε ἀντίτυπον).

Ἐπειδὴ δὲ μέχρις ἐντελοῦς ἐξοφλήσεως τῆς παραγγελίας ἀπαιτεῖται ἀκόμη ποσὸν 8 χιλ. δραχμῶν, ἐπικαλοῦμαι εὐσεβάστως τὴν ἐθνικὴν ὑποστήριξιν.

Αἱ συνδρομαὶ εἶνε δεκταὶ καθ' ἑκάστην παρὰ τῷ κ. Νικολάῳ Μ. Δαμαλᾶ, καθηγητῇ τῆς Θεολογίας.

Παρακαλοῦνται θερμῶς καὶ αἱ συνάδελφοι ἐφημερίδες νὰ δημοσιεύσωσι τὴν παροῦσαν.

Διατελῶ κλπ.

Ἐν Ἀθήναις 3 8)βρίου 1887.

Ὁ ἐκ Μόσχας Ι. ΠΕΤΡΩΦ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 16 Ὀκτωβρίου

Διαπραγματεύσεις ἤρχισαν μεταξὺ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως καὶ τῆς γαλλικῆς σκοποῦσαι τὴν συνομολόγησιν νέας ἐμπορικῆς συμβάσεως, αἵτινες πιθανὸν δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ καταλήξωσιν εἰς εὐχάριστον ἀποτέλεσμα.

— Διὰ τὴν ἐπικαταμέτρησιν τοῦ ἀπὸ Αἰγίου εἰς Πάτρας συντελεσθέντος τελευταίου τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου διωρίσθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ὁ νομομηχανικὸς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, ὅστις θέλει ἐκτελέσει τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ τοῦ μηχανικοῦ τῆς ἑταιρείας. Μετὰ τὴν ἐπικαταμέτρησιν θέλει διορισθῇ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἡ ἐπιτροπή, ἥτις θὰ παραλάβῃ τὸ τμῆμα τοῦτο τοῦ σιδηροδρόμου, μεθ' ὃ θέλει δοθῇ τοῦτο εἰς δημοσίαν χρῆσιν. Οὐδεμία ἐπίσημος ἑορτὴ θέλει γείνει διὰ τὴν περάτωσιν τοῦ σιδηροδρόμου τούτου.

— Αἱ κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ τρέχοντος μηνὸς εἰσπράξεις τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους ἀνῆλθον εἰς 1,600,000, ἤτοι ἀκριβῶς εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσπράξεων ὁλοκλήρου τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου παρελθόντος ἔτους.

—Διὰ βουλεύματος τοῦ Β' διαρκοῦς στρατοδικείου παρεπέμφθησαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου ὅπως δικασθῶσι κατὰ παραπομπὴν τοῦ ἀναθεωρητικοῦ οἱ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κούτρας ὑπὸ τοῦ Α' στρατοδικείου καταδικασθέντες ἀξιωματικοὶ κ. κ. Λαΐνας, Πηνειῷ καὶ Παπαχαραλάμπους. Ἡ ἡμέρα τῆς δίκης ὡρίσθη ἡ 16 Νοεμβρίου.

—Τὸ συμβούλιον τοῦ Δρομοκαϊτείου φρενοκομείου ἀπεφάσισεν, ὅπως αἱ τάξεις τῶν ἐν αὐτῷ νοσηλευομένων ἀνέλθωσιν εἰς πέντε ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε τριῶν. Ἐκ τούτων οἱ τῆς πρώτης θὰ πληρώνωσι δρ. 350, οἱ τῆς δευτέρας 200, οἱ τῆς τρίτης 100, οἱ τῆς τετάρτης 60 καὶ οἱ τῆς πέμπτης, ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς πέντε ἀσθενεῖς, θὰ νοσηλεύωνται δωρεάν.

—Ὁ κ. Τσίλλερ προέτεινεν εἰς τὸν δήμαρχον Πειραιῶς τὴν κατασκευὴν δεξαμενῆς καὶ τὴν χορήγησιν 5 ὀκάδων ὕδατος ἐκ τοῦ φαληρικοῦ πεδίου εἰς τὸν δῆμον ἀντὶ 200 χιλ. δραχμῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον, ἂν ἡ πόλις Πειραιῶς ἔχῃ ἀνάγκην πλειοτέρου ποσοῦ, νὰ προστίθενται 20 χιλ. δραχμαὶ δι' ἑκάστην νέαν ὀκὰν ὕδατος. Ὁ κ. Τσίλλερ ὑπόσχεται, ὅτι τὴν ἐργασίαν ταύτην δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ἐντὸς 15 μηνῶν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συμβάσεως μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ δήμου.

— Κατ' αὐθεντικὰς πληροφορίας ὁ μέχρι τέλους σεπτεμβρίου ἐξαχθεὶς σταφιδόκαρπος ἐκ τῆς ἐσοδείας τοῦ 1887 ἀνέρχεται εἰς 139,493,126 λίτρας.

— Τὸ δὲ ποσὸν τῶν ἐκ τῆς ἐσοδείας τοῦ 1887 ἐξαχθέντων σύκων μέχρι τοῦ τέλους Σεπτεμβρίου ἀνῆλθεν εἰς 65,748 στατῆρας, ἐκ τῶν ὁποίων 1,744 ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ λιμένος Κορώνης, 46,848 ἐκ τοῦ λιμένος Καλαμῶν καὶ 17,156 ἐκ τοῦ λιμένος Νησίου.

Digitized by Google

— Ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἕως 30 Σεπτεμβρίου 1887 εἰσεπράχθησαν ἐκ πετρελαίου δρ. 2,559,149, ἐκ πυρείων 436,484,60 καὶ ἐκ παιγνιοχάρτων 138,628,25, κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ χρονικὸν διάστημα τοῦ ἔτους 1886 εἰσεπράχθησαν ἐκ πετρελαίου δρ. 2,235,322, ἐκ πυρείων 340,127,50 καὶ ἐκ παιγνιοχάρτων 46,718.25· ἑπομένως κατὰ τὸ ἐφετινὸν ὡς ἄνω χρονικὸν διάστημα εἰσεπράχθησαν ἐπὶ πλέον ἐκ πετρελαίου δρ. 323,826, ἐκ πυρείων 96,356.10 καὶ ἐκ παιγνιοχάρτων 73,910.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Σεπτέμβριον ἀπεβίωσαν ἐν συνόλῳ ἐνταῦθα 120 ἄτομα διαφόρου ἡλικίας ἀπέναντι 192, ἀποβιωσάντων κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον. Ἐκ τούτων ἀπεβίωσαν 13 ἐκ φυματιώσεως, 9 ἐκ τυφοειδοῦς καὶ κακοήθους πυρετοῦ, 7 ἐξ ἀποπληξίας, 5 ἐξ ἀτροφίας, 7 ἐκ μαρασμοῦ, 4 ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος, 7 ἐκ καρκίνου καὶ οἱ λοιποὶ ἐξ ἄλλων τυχαίων νοσημάτων.

— Οἱ κ.κ. Σερπιέρης, Φουλὼν καὶ Ζιμπὼ συνεβλήθησαν μετὰ τῆς Πιστωτικῆς Τραπέζης, ἥτις ἐξεχώρησεν αὐτοῖς, ὡς πρὸ ἡμερῶν ἐγράψαμεν, τὰ δικαιώματά της τὰ πρὸς ἀποξήρανσιν τῶν ἐν Κορινθίᾳ λιμνῶν Στυμφαλίδος καὶ Φενεοῦ. Ἡ γνωστὴ αὕτη ὁμὰς τῶν κεφαλαιούχων διὰ τοῦ ὑδραυλικοῦ τῆς πόλεως τῶν Παρισίων κ. Ζιμπὼ μετ' ἐπισταμένας μελέτας προτίθεται, συμβαλλομένη μετὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἵνα διὰ τῶν ὑδάτων τῶν εἰρημένων λιμνῶν ἀρδεύσῃ τὸ Κορινθιακὸν καὶ Ἀργολικὸν πεδίον, στερούμενα ὕδατος, τὴν δὲ διαυγεστάτην πηγὴν τῶν Κιοννίων (Στυμφαλίδος), ἧς τὰ ὕδατα ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς δι' ὑδραγωγείου μετήνεγκεν εἰς τὴν τότε πολυάνθρωπον Κόρινθον, νὰ μετοχετεύσῃ διὰ σιδηρῶν σωλήνων εἰς Ἀθήνας καὶ Πειραιᾶ πρὸς πόσιν καὶ πρὸς ἄρδευσιν τῶν πεδιάδων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Μεγάρων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Β. Ἐνταῦθα· Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὴν φιλόφρονα προσφοράν.—κ. Μ. Θ. Τ. Ἀργοστόλιον. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. —κ. Ι. Α. Γκ. Graz. Ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας.—*Τριαστέρῳ*. Ἐξ ὅσων λέγετε δὲν ἐννοοῦμεν τὸ πρᾶγμα, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν τὸ χειρόγραφον πρῶτον. Δὲν θέλομεν νὰ ὁμοιάσωμεν μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι γνωρίζουν τὸ πτηνόν, ἐπειδὴ εἶδαν τὸ αὐγὸν ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξῆλθε.—κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—κ. Δ. Π. Γ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν.—κ. Ι. Β. Μύκονον. Μόνον ἅπαξ ἐπληρώθη παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὑμῶν. Ἐπιστολὴν δὲν ἐλάβομεν. —κ. Ι. Τζ. Ὕδραν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀπεστείλαμεν τὰ ζητηθέντα.—*Ὁμογενεῖ*. Μόσχαν. Τὰ λείψανα τοῦ Πατριάρχου δὲν κατετέθησαν ἐν τάφῳ, ἀλλὰ τηροῦνται ἐν λάρνακι εὑρισκομένῃ ἐν τῷ ἐνταῦθα μητροπολιτικῷ ναῷ. Ἐπ' αὐτῆς εἶνε κεχαραγμένη αὕτη ἡ ἐπιγραφὴ ἐν ἀρχαίοις στίχοις·

Ἧδε κέχανδε νέκυν Πατριάρχου Γρηγορίοιο
Λάρναξ ὅν τ' ἀσεβεῖς χεῖρες ἀπηγχόνισαν
Βοσπόριόν τ' εἰς οἶδμα βάλον· κεῖθεν δ' ὁμοφύλων
Νηῦς κόμισ' εἰς ἀκτὰς τῆλε Βορυσθενίδας.
Νῦν δ' αὖτ' ἐκ πόντου χθόν' εἰς Ἑλλάδα βουλῇ ἀναχθεὶς
Ἑλλήνων, λαῷ κεῖται ἅπαντι σέβας.

κ. Π. Μ. Χίον. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα, πλὴν τοῦ δελτίου, ἐξηντλημένου ἀτυχῶς.—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. —*Ἀνδρομάχῃ*. Μὴ λέγετε μεγάλον λόγον, διότι μᾶς ἐνθυμίζετε τὸ ἱσπανικὸν λόγιον: «Αἱ γυναῖκες λέγουν πῶς οἱ ἄνδρες εἶνε διάβολοι καὶ ὕστερα παρακαλοῦν νὰ ταῖς πάρῃ ὁ διάβολος!»—κ. Π. Κ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν, καὶ ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Δ. Ε. Λ. πρὸς ὃν θέλομεν ἀποστέλλει τακτικῶς τὰ τεύχη, ὅταν ἀρχίσῃ ἡ ἔκδοσις. Τρίτος τόμος τῆς Ἱστορίας Μενδελσῶνος Βαρθόλδη δὲν ἐξεδόθη οὔτε γερμανιστί.—κ. Π. Γ. Π. Ἐλήφθησαν. Δύνασθε πάντοτε ἐλευθέρως νὰ ἀπευθύνεσθε πρὸς ἡμᾶς.—*Φιλοτέχνῳ*. Μάλιστα, ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἔγραψε καὶ στίχους ἐρωτικοὺς τρυφερωτάτους ἐν ἡλικίᾳ 59 ἐτῶν. Μέχρι τοῦ ἔτους ἐκείνου δὲν εἶχεν ἀγαπήσῃ γυναῖκα. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔλεγε: «Γυναῖκά μου ἔχω τὴν Τέχνην καὶ ἐκ ταύτης τέκνα τὰ ἔργα μου!» Τοὺς ὀψίμους στίχους του ἐνέπνευσεν ἡ Βικτωρία Κολόννα, περικαλλὴς χήρα, ἥτις ἀπέδιδε πρὸς τὸν καλλιτέχνην τὸν ἔρωτα μόνον δι' ἐκτιμήσεως καὶ θαυμασμοῦ, διότι ἦτο αὕτη γυνὴ ἀνεπτυγμένη καὶ αὐστηρῶν ἠθῶν, ἐτήρησε δὲ μέχρι θανάτου πίστιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ προσφιλοῦς συζύγου. Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐθρήνησεν ὡς παιδίον κατὰ τὸν θάνατον αὐτῆς, καὶ νεκρᾶς δ' ἔτι δὲν ἐτόλμησε ν' ἀσπασθῇ τὸ μέτωπον ἀλλ' ἠσπάσθη τὴν ἄψυχον καὶ παγωμένην χεῖρα. Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος καὶ ἐν τῷ ἔρωτι αὐτοῦ τῷ πρεσβυτικῷ ἐδείχθη ὡς ἐν πᾶσι τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τιμιότητος. Ἡ καλλιτεχνικὴ αὐτοῦ καρδία ἐτηρήθη μέχρι τοῦ τάφου ἁγνή, ὡς τὰ μαρμάρινα ἀριστουργήματα, ἅτινα ἐλάξευσεν ἡ ἐμπνευσμένη χείρ του.

BIBΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ **Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Καλύμματα τοῦ συγγράμματος τούτου, καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα ἐν Γερμανίᾳ, μὲ λαμπρὸν πολύχρωμον καὶ ἐπίχρυσον ἐξώφυλλον, φέρον ἀρχαιοπρεπῆ παράστασιν τῆς Μούσης τῆς Ἱστορίας, κατὰ τὴν παρατιθεμένην ἐν μικρογραφίᾳ ἀπεικόνισιν, πωλοῦνται εἰς τὸ *Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας»*.

Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 2,50 διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς καὶ φρ. ἀργυρᾶ 2,50 διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῆς ἀλλοδαπῆς ζητοῦντες τοιαῦτα ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχμὴν μίαν διὰ τὰ πέντε καλύμματα τῶν 5 τόμων.

Ἕκαστον σῶμα τῆς Ἱστορίας τιμᾶται ἄδετον μὲν δραχ. 40 ἐν Ἀθήναις, δρ. 45 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 50 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Δεδεμένον δὲ λαμπρῶς πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 60 ἐν Ἀθήναις, δραχ. 70 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσῶν 70 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

τὰ ὑπ' ἀριθ. 275, 367, 368 καὶ 411 φύλλα τοῦ *Δελτίου τῆς «Ἑστίας»*. Παρακαλοῦνται οἱ κατέχοντες αὐτά, ἢ τινὰ αὐτῶν, μὴ τηροῦντες δὲ σειρὰν τοῦ Δελτίου, νὰ τὰ πέμψωσιν, ἐὰν εὐαρεστῶνται, καθ' ὃ ἄχρηστα αὐτοῖς, πρὸς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» εἴτε ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν, εἴτε ἐπ' ἀνταλλαγῇ πρὸς ἄλλα φύλλα.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

16 'Οκτωβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	446.50
» 120,000,000 τῶν 5	» »	450.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	528.50
» 26,000,000 τῶν 6	» »	474.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	240.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	93.—
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		495.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος	Δρ. ν.	4,225.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	168.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	76.—
Προνομ. Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλ.	» »	219.—
'Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	127.—
Σιδηρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	356.—
'Εταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν "Οψεως.		31.85
3μην.		31.70
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν "Οψεως		125.75
» 3μην.		124.75
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.06
Λίρα ὀθωμανική		28.60

ΑΡΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΩΔΙΑ

ἤτοι μουσικαὶ μελέται μετὰ τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως διαφόρων μελοδραμάτων

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΣΤΑΝΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Τιμᾶται δραχ. 3. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 3,20

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

'Εκδιδομένη δὶς τοῦ μηνὸς κατὰ τόμους ἐξ 96 περίπου σελίδων.

"Εκαστος τόμος λεπτὰ 60.

Πρῶτον δημοσιευθὲν τεῦχος ὁ *Θάνος Βλέκας* μυθιστόρημα Παύλου Καλλιγᾶ.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

τῆς *'Ελληνικῆς Βιβλιοθήκης* ἐν 'Ελλάδι δραχ. 12.—
'Εν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 12.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «'Εστίας»

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «'Εστίας» *ἀντὶ δραχμῶν 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φράγκων χρυσῶν 30*.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.30
ΧΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ. 3. Μετὰ ταχυδρ. 3,20.

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1888 ΕΤΟΥΣ

Χρονολογικόν, φιλολογικόν, γελοιογραφικόν.

400 κομψαὶ καὶ πυκναὶ σελίδες- — Συνεργάται ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων λογογράφων 55. — Θέματα καὶ διατριβαὶ ἐν ὅλῳ 90.—Εἰκόνες φωτοτυπικαί, λιθογραφικαί, ξυλογραφικαὶ 50.—Μουσικῆς σ. 8. κλπ. κλπ.

Μελέται ἐπιστημονικαί, ἄρθρα φιλολογικὰ καὶ ἱστορικά, ποιήσεις, διηγήματα, ἠθογραφίαι, χρονογραφικαὶ ἐντυπώσεις, σκηναὶ καὶ εἰκόνες ἐκ τοῦ συγχρόνου κοινωνικοῦ βίου, εἰδήσεις βιογραφικαί, σκαλαθύρματα, γελοιογραφικὰ παίγνια, λεπτὴ κοινωνικὴ σάτυρα, κλπ.

Συνεργάται : 'Αλ. Ρ. Ραγκαβῆς,—Κ. Παπαρρηγόπουλος,—'Αχιλ. Παράσχος,—'Ιω. Σκαλτσούνης,—Σπυρ. Π. Λάμπρος, —'Αριστοτέλης Κουρτίδης, — Κωστῆς Παλαμᾶς, — Χ. "Αννινος,—Γ. Σουρῆς,— 'Ιω. Πολέμης, — Δ. Κόκκος, — Δημ. Κορομηλᾶς, — Π. Κανελλίδης, — Βλ. Σκορδέλης, — Γ. 'Αναστασόπουλος, — 'Αρσινόη Γ. Παπαδοπούλου, — Δημ. Βαρδουνιώτης, — 'Ιω. Καμπούρογλος,— Θ. Βελιανίτης, — Δ. Γρ. Καμπούρογλους, — Πλάτων Δρακούλης, — Σπ. Σακελλαρόπουλος, —'Ιω. Φουστάνος, — Γ. Φιλάρετος, —'Αντώνιος Μάτεσις, — Κων. Φ. Σκόκος, κλπ. κλπ.

ΤΙΜΑΤΑΙ

Χαρτόδετον φρ. τριῶν. — Χρυσόδετον φρ. τεσσάρων καὶ πωλεῖται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «'Εστίας».

Εἰς τοὺς ἐμβάζοντας τὸ ἀντίτιμον ἐκ τῶν 'Επαρχιῶν καὶ τοῦ 'Εξωτερικοῦ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «'Εστίας» ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1092

Digitized by Google

// ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 565. — 25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ — 1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 36.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 617

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΝΕΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, (ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐπιστολῶν τοῦ κόμητος de Mouy.)
Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΔ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.
ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.
ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΕΝΟΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΥ.
ΕΠΕΘΑΝ' Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ, ποίημα, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.
ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων» περιέχει ἄρθρον τοῦ κ. Βουρνοὺφ περὶ τῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ὁ πολυμαθὴς συγγραφεὺς ὡς τὰ ἐπικρατέστερα στοιχεῖα ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις θεωρεῖ τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Ἕλληνας. περὶ τῶν Ἑλλήνων δὲ λέγει· «Οἱ Ἕλληνες δὲν εἶνε λίαν πολυάριθμοι, διότι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σμύρνης ἐπὶ ἑνὸς ἑκατομμυρίου κατοίκων δὲν ὑπερβαίνουσι τὰς τριακοσίας ἑξήκοντα χιλιάδας. Ἀλλ' ἀποτελοῦσι τὴν μόνην ζῶσαν δύναμιν. Παρέχουσι τοὺς χρησιμωτάτους ὑπαλλήλους, δικηγόρους, ἰατρούς, ἐμπόρους, τραπεζίτας, οὐ μόνον ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Συρίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ. Διατελοῦσιν εἰς κοινότητα ἰδεῶν καὶ συμφερόντων πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς τῶν νήσων, τῆς Κρήτης, τοῦ βασιλείου, τῆς Εὐρώπης, τοῦ κόσμου ὅλου, διότι ὁ Ἕλλην εἶνε πανταχοῦ ὁ αὐτός. Ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ οἱ Ἕλληνες εἶνε φιλομαθεῖς. Ἐν παντὶ χωρίῳ ὑπάρχει σχολεῖον, ἐν ᾧ βάσεις τῆς διδασκαλίας εἶνε οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία, τὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιστημῶν, ἡ γαλλικὴ καὶ ἀγγλικὴ γλῶσσα. Εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, ὧν προΐσταται ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ τῆς Σμύρνης, φοιτῶσι 17 χιλιάδες ἄρρενα καὶ θήλεα. Ὑπάρχουσι προσ[τ]ούτοις ἐν Σμύρνῃ δώδεκα ἑλληνικὰ τυπογραφεῖα, σπουδαῖον μουσεῖον καὶ βιβλιοθήκη. Πάντα τὰ ἐκπαιδευτικὰ ταῦτα καταστήματα ἱδρύθησαν καὶ συντηροῦνται ὑπὸ ἰδιωτικῶν δωρεῶν. Ἡ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀνάπτυξις τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Κιουτσοὺκ - Καϊναρτζῆ, ἣν ἐπέβαλεν ἡ Ῥωσσία τοῖς Τούρκοις ἐν ἔτει 1774. Ἀλλ' ἡ ἐνέργεια τῶν δυτικῶν δυνάμεων, ἰδίᾳ τῆς Ἀγγλίας, τὴν ὑπέθαλψεν, ἡ δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ναυαρίνου ἀνίδρυσις τοῦ βασιλείου ἔδωκεν εἰς τὸν ἑλληνισμὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρότυπον καὶ ἔρεισμα.»

— Ἡ Σμύρνη πρόκειται νὰ φωτισθῇ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Καθὰ γράφει ἡ ἐκεῖ ἐκδιδομένη ἐφημερὶς «Ἀμάλθεια», ὁ Γερμανὸς κ. Ῥάϊζερ ἐνεργεῖ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς ἐπίτευξιν ἀδείας καὶ προνομίου ὅπως φωτίσῃ ὁλόκληρον τὴν πόλιν, ἅμα δὲ ὡς αἱ ἐνέργειαί του λήξωσιν εἰς εὐχάριστον ἀποτέλεσμα, θὰ συνδέσῃ τὰς κυριωτέρας ὁδοὺς διὰ συρμάτων, δι' ὧν θὰ μεταδίδηται εἰς πᾶσαν συνοικίαν τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς διὰ δαπάνης ἴσης πρὸς τὴν τοῦ φωταερίου, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ πρῶτον θὰ παρέχῃ διπλῆν λάμψιν καί, ὅπερ σπουδαιότερον, δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἐξ αὐτοῦ φόβος περὶ πυρκαϊᾶς ἢ ἄλλου παρεμφεροῦς δυστυχήματος. Ἓν τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἦσαν μέχρι τινὸς αἱ διαλείψεις αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦ νέου μηχανήματος ὅπερ ἔφερε τελευταίως ὁ κ. Ῥάϊζερ ἐκ Γερμανίας κατώρθωσε νὰ ἐξαλείψῃ καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο, οὕτω δὲ σήμερον τὸ εἰς τὴν «Νέαν Λέσχην» παρεχόμενον φῶς εἶνε σταθερὸν καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν βλάβην ἐπιφέρει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

— Τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν «Ἀλήθεια», ὄργανον τοῦ ῥιζοσπάστου βουλευτοῦ Λαβουσέρ, ἀναφέρει ὅτι ἡ βασίλισσα Βικτωρία ἀσχολεῖται νῦν εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν δοκιμίων βιογραφίας τινὸς τοῦ μακαρίτου συζύγου της πρίγκιπος Ἀλβέρτου. Τὸ ἔργον τοῦτο συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ σεβασμιωτάτου Γουλιέλμου Τυλλὼχ περιέχει περὶ τοῦ κατ' οἶκον βίου τοῦ πρίγκιπος πολυάριθμα ἀνέκδοτα ἀνακοινωθέντα τῷ συγγραφεῖ ὑπὸ τῆς βασιλίσσης αὐτῆς.

— Πλούσιος Ἀμερικανὸς ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου κολοσσιαῖον ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας. Τὸ μνημεῖον ἔσται μαρμάρινον, θὰ ἔχῃ δὲ ὕψος 40 ποδῶν μετὰ τῆς βάσεως. Ἡ Ἐλευθερία θὰ παρίσταται καταπατοῦσα τὴν Ἀναρχίαν, θὰ στηθῇ δὲ τὸ ἄγαλμα ἐπὶ λόφου ὕψους 960 ποδῶν δεσπόζοντος τοῦ λιμένος τοῦ Ἁγ. Φραγκίσκου καὶ τῆς εἰσόδου ἐκ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Διὰ τῆς δεξιᾶς ἡ μαρμάρινος Ἐλευθερία θὰ κρατῇ δᾷδα, ἀφ' ἧς θὰ ἐκπέμπηται ἠλεκτρικὸν φῶς, καταυγάζον τὰ πέριξ ἐξ ὕψους 1000 ποδῶν.

— Ἡ *Γεωγραφικὴ Ἐφημερὶς* ἀναφέρει ὅτι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐξετελέσθη διὰ πρώτην φορὰν ἡ ἀνάβασις τοῦ ὑψηλοτέρου τῆς Ἀφρικῆς ὄρους, ὀνόματι Κίβο. Τὴν ἀνάβασιν ἐξετέλεσε Γερμανός τις Μέγερ ὀνόματι, ὅστις ἀνῆλθε μέχρι τοῦ χείλους τοῦ κρατῆρος τοῦ ὄρους εἰς ὕψος 6,000 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Πρὸ αὐτοῦ Ἄγγλος τις ὀνόματι Τζόνστων εἶχεν ἀνέλθει τὸ ὄρος μέχρι τοῦ ὕψους 5,000 μέτρων μόνον.

— Πολλὰ ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν περὶ τῆς σωστικῆς ἰδιότητος τοῦ ἐλαίου, ὅπως κατευνάζῃ τὰ κύματα, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τῇ ἰδιότητι ταύτῃ συμπαρομαρτεῖ ἑτέρα αὐξάνουσα τὸν κίνδυνον, ὃν πρὸς στιγμὴν ἀποτρέπει ἡ ἀπὸ κινδυνεύοντος τινὸς πλοίου χύσις ἐλαίου ἐπὶ τῆς τεταραγμένης θαλάσσης. Ἐσχάτως ἐν Καλαὶ ἐξετελέσθησαν διὰ μεγάλης λέμβου πειράματα λίαν ἐνδιαφέροντα σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο. Καὶ ἀπεδείχθη μὲν καὶ πάλιν ὅτι τὸ ἔλαιον πράγματι ἀσκεῖ μεγίστην μετριαστικὴν δύναμιν ἐπὶ τῶν κυμάτων, ἀλλὰ συγχρόνως ἀπεδείχθη ὅτι ἡ μετριαστικὴ αὕτη ἐπίρροια παρασκευάζει κινδύνους σοβαρούς. Ἔξω τοῦ κύκλου ἐν ᾧ ὑπάρχει ἐπικεχυμένον τὸ ἔλαιον, τὰ κύματα καθίστανται διπλασίως μανιώδη, τὸ πλοῖον δ' ἐκτίθεται εἰς ἄμεσον καταστροφήν, ἐὰν τυχὸν ὑπὸ σφοδρᾶς ῥιπῆς ἀνέμου ὠσθῇ ἔξω τοῦ προστατευτικοῦ κύκλου. Τὸ πλοιάριον δι' οὗ ἐγένοντο αἱ δοκιμαί, ἐξελθὸν πρὸς στιγμὴν αὐτοῦ, παρ' ὀλίγον κατεποντίζετο, ἔπαθε δὲ ζημίας μεγίστας, ἐν αἷς καὶ ἡ ἀναρπαγὴ ἑνὸς ναύτου ὑπὸ τῶν κυμάτων, εὐτυχῶς δυνηθέντος νὰ σωθῇ.

— Ἡ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ἠλεκτρικὴ Ἑταιρία Ἔδισων μέχρι τῆς 1 Μαΐου 1887 εἶχε τοποθετήσει 891 μεμονωμένας ἠλεκτρικὰς μηχανὰς παρεχούσας φωτισμὸν εἰς 230,674 λυχνίας, πρὸς τούτοις δὲ 102 κεντρικοὺς σταθμούς, παρέχοντας φωτισμὸν εἰς 290,300 λυχνίας. Τὸ σύστημα τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἔδισων ἐφηρμόζετο εἰς 13 πόλεις, τὰ δὲ κεφάλαια τῆς ἑταιρίας ταύτης ἀνήρχοντο εἰς 20—25 ἑκατομμύρια φράγκων.

— Ἓξ μουσικὰ διαγωνίσματα προεκηρύχθησαν διὰ τὴν ἐν Παρισίοις διεθνῆ ἔκθεσιν τοῦ Ἰουλίου 1889, ἤτοι 1) Μουσικὴ σύνθεσις ἐπὶ στίχων μετὰ μονῳδιῶν καὶ χορῶν· 2) Ἐμβατήριον διὰ στρατιωτικὴν μουσικήν· 3) Σύνθεσις δι' ὀρχήστραν· 4) Μουσικὴ ἁρμονία· 5) Χορῳδίαι· 6) Μουσικὴ στρατιωτική. Μέλη τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπείας ἐκτὸς ἄλλων ὡρίσθησαν ἐκ τῶν διαπρεπῶν Γάλλων μουσουργῶν ὁ Γκουνώ, ὁ Θωμᾶς, ὁ Σαὶν Σὰν κλπ.

— «Ὀδυσσεὺς ἐν Ἰθάκῃ» νέον τετράπρακτον δρᾶμα τοῦ νεαροῦ Βαυαροῦ συγγραφέως Χὰνς Γοὺμππενβεργ ἀναβι-

Digitized by Google

βασθήσεται προσεχῶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Βερολίνῳ θεάτρου.

— Παρεστάθη τὸ πρῶτον νῦν ἐν Παρισίοις καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου **Folies Dramatiques** νέον μελόδραμα τοῦ Πλαγκὲτ τοῦ γνωστοῦ συνθέτου τῶν «Κωδώνων τῆς Κορνεβίλλης» φέρον τὸν τίτλον «Surcouf».

— Ἐνεκαινίσθη τῇ 13 (ν.) Ὀκτωβρίου τὸ νέον θέατρον τῆς Ὀδησσοῦ, μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα, οὗτινος τὰ σχέδια ἐφιλοτέχνησαν Βιενναῖοι ἀρχιτέκτονες. Αἱ δαπάναι τῆς κατασκευῆς ἀνῆλθον εἰς 1 1)2 ἑκατομμύριον ῥουβλίων. Ἐξόχου καλλιτεχνικῆς ἀξίας θεωροῦνται αἱ κοσμοῦσαι τὴν ὀροφὴν ὀκτὼ μεγάλαι εἰκόνες. Τὸ θέατρον φωτίζεται διὰ φωτὸς ἠλεκτρικοῦ.

Τὸ κατὰ τὰς τελετὰς ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου συστὰν ἐκπαιδευτικὸν συνέδριον εἶχεν ἐκλέξει ἐπιτροπείαν, ἥτις ἐνετάλη νὰ προσδιορίσῃ τὸν τόπον, ἐν ᾧ θὰ συνέλθῃ κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐκ νέου τὸ συνέδριον τοῦτο. Ἡ ἐπιτροπεία αὕτη ἀπηύθυνε νῦν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ γυμνασιάρχας, διευθυντὰς ἐκπαιδευτηρίων, θρησκευτικῶν σχολῶν καὶ διδασκαλείων, καθηγητὰς καὶ δημοδιδασκάλους, δι' ἧς προσκαλεῖ αὐτοὺς κατ' Ἰούλιον τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἐν Ἀθήναις πρὸς συγκρότησιν ἐκπαιδευτικοῦ συνεδρίου, ἐν ᾧ θὰ συζητηθῶσι τὰ κατὰ τὰς τρεῖς συνεδρίας τοῦ μηνὸς Μαΐου ε. ε. ὁρισθέντα ζητήματα.

— Καὶ ἄλλου ἡμερολογίου προαγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἔκδοσις ὑπὸ τοῦ ἐκδότου κ. Κ. Δ. Σακελλαρίου, ὅστις ἀνέθηκε τὴν ἐν γένει ἐπιμέλειαν τῆς συντάξεως καὶ καταρτίσεως αὐτοῦ τῷ κ. Μ. Μητσάκῃ. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο θέλει περιέχει πολλὰς προσηκόντως ταξινομημένας πληροφορίας, θὰ ἀφιεροῖ ὅμως καὶ μέγα μέρος εἰς τὴν φιλολογικὴν ὕλην, μετὰ προσοχῆς ἐκλελεγμένην. Τὸ ὅλον θὰ περιβάλλεται ὑπὸ καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου καὶ θὰ τιμᾶται μόνον μιᾶς δραχμῆς.

— Ὁ Διδασκαλικὸς Σύλλογος ἀνέλαβε τὴν παράστασιν τοῦ «Φιλοκτήτου» εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐπὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Γερμανοῦ μουσουργοῦ Βένδερ. διώρισε δὲ τριμελῆ ἐπιτροπήν, ἥτις θὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἐν γένει διεξαγωγῆς τῆς παραστάσεως.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γ. Δήμιτσα ἐξεδόθη *Χάρτης τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου*, περιλαμβάνων τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν (Ν. Θράκην, Μακεδονίαν, Ἀλβανίαν, Ἤπειρον, Κρήτην καὶ τὰς νήσους) μετὰ τῆς Ἀν. Ῥωμυλίας καὶ Βουλγαρίας, τὸ βασίλειον τῆς Ῥουμανίας, τὸ βασίλειον τῆς Σερβίας, τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην, τὴν Δ. Μικρὰν Ἀσίαν, τὸ ΝΑ. μέρος τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ Ν. μεθόρια τῆς Αὐστροουγγαρίας.

— Ἤρξατο ἡ ἔκδοσις νέου περιοδικοῦ συγγράμματος μηνιαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνάπλασις», ὀργάνου διερμηνεύοντος τὰς ἰδέας ὁμωνύμου συλλόγου, ὅστις κατὰ τὸ καταστατικὸν αὐτοῦ σκοπεῖ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπλασιν καὶ διοργάνωσιν τῆς κοινωνίας διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐξυπηρετουμένου ὑπὸ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν.

— Ἐξεδόθη τὸ Β' τεῦχος τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης», περιέχον συνέχειαν τοῦ «Θάνου Βλέκα», μυθιστορήματος τοῦ κ. Π. Καλλιγᾶ.

— Ἐξεδόθη ὡσαύτως «Ὁμήρου Ἰλιάς», μετενεχθεῖσα εἰς τὴν καθωμιλημένην μετὰ 31 εἰκόνων ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Τιμᾶται δραχ. 6.

— Δαπάνῃ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βιβλιοπωλείου τῶν κ. Ἀδελφῶν Δεπάστα ἐξεδόθη ἐκ δευτέραν ἔκδοσιν πολλαχῶς βελτιωμένην *Γενικὸν Ἐπιστολάριον*, θεωρητικὸν καὶ πρακτικόν, περιέχον ἐπιστολὰς καὶ ἀλληλογραφίας ἐπὶ παντοίων τοῦ βίου περιστάσεων μεθ' ἑρμηνειῶν καὶ ἐγγράφων, συμβολαίων, ἀναφορῶν συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ξενοφῶντος Δ. Ζύγουρα, καθηγητοῦ τῶν ἐμπορικῶν καὶ οἰκονομικῶν. Τιμᾶται γροσίων ἀργυρῶν δέκα.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» τῆς παρελθούσης Τρίτης ὁ κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆς ἐδημοσίευσε μακρὸν ἄρθρον περὶ θεάτρου, ἐν ᾧ θερμῶς συνηγορεῖ ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοιούτου ἐθνικοῦ ἱδρύματος, προωρισμένου εἰς διδασκαλίαν δραμάτων ἀναγομένων εἰς τὸν ἐθνικὸν βίον, τοῦ ἤδη δαπάναις τοῦ κ. Συγγροῦ ἀνεγειρομένου μέλλοντος νὰ χρησιμεύσῃ κυρίως διὰ παραστάσεις μελοδραμάτων καὶ ἐν γένει ξένων δραματικῶν ἔργων. Ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ὁ κ. Ῥαγκαβῆς οὐ μόνον ἐκθέτει τοὺς λόγους, δι' οὓς ἀναγκαίαν κρίνει καὶ ἐπείγουσαν τὴν ἀνέγερσιν *ἐθνικοῦ* θεάτρου, ἀλλὰ καὶ λεπτομερῶς διατυποῖ τὸν τρόπον τῆς ἀνεγέρσεως, τὸ εἶδος τοῦ κτιρίου καὶ τὰ τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ θιάσου καὶ τὴν ἐν γένει διοίκησιν τοῦ θεάτρου. Ἐκ τοῦ ἄρθρου τούτου ἐκρίνομεν χρήσιμον νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα τὰ ἑπόμενα.

«Ὅτι μία τῶν πρώτων ἀναγκῶν, τῶν πρώτων ὑποχρεώσεων τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, ἐστὶν ἡ ἵδρυσις ἐθνικοῦ θεάτρου δὲν τὸ λέγω νῦν πρῶτον, μυριάκις τὸ εἶπον καὶ ἔγραψα δι' ὅλης τεσσαρακονταετίας.

Δὲν ἀντεξανίσταμαι κατὰ τῶν ἐντρυφώντων εἰς ξένων θιάσων τὰς παραστάσεις, εὐφημούντων, χειροκροτούντων, καὶ καταστεφανούντων καὶ διὰ πλουσίων δώρων προπεμπόντων τὴν ἔπηλυν Γαλλίδα ἢ Πολίδα, ἧς αἱ χάριτες καὶ τὰ προτερήματα πληροῦσιν αὐτοὺς ἐνθουσιασμοῦ. Ἕκαστος ἐστι κύριος τῶν ἰδίων διαθέσεων. Ἂν καὶ τίνα ἐπιρροὴν δύνανται νὰ ἐξασκῶσιν ἐφ' ἡμῶν οἱ πολλάκις βωμολόχοι μῖμοι καὶ κόρδακες, εἰς οὓς πρὸς θλῖψιν τῶν εὖ φρονούντων Γάλλων κατεβιβάσθη ἡ σκηνή, ἣν ἄλλοτε ἐτίμων οἱ Ῥακῖναι καὶ οἱ Κορνήλιοι, ἄλλοι ἂς κρίνωσι· περὶ τούτου ἀπέχω τι νὰ εἴπω. Ἡ δὲ πρόθεσίς μου ἐστὶ νὰ ὑπενθυμίσω, ὅτι ἂν πανταχοῦ τὸ ἐθνικὸν θέατρόν ἐστι τὸ ἐπιτιθὲν τὴν κορωνίδα τῆς φιλολογίας, τὸ διαμορφοῦν τὴν γλῶσσαν, τὴν διάνοιαν καὶ τὰ ἤθη, τὸ ἀνώτατον σχολεῖον τῶν ηὐξημένων, δι' ἡμᾶς ἰδίως ἔχει καὶ ἄλλην μεγίστην σπουδαιότητα, ἣν μόνον ὅστις ἀνάξιος τῆς Ἑλληνικῆς καταγωγῆς δύναται νὰ παραγνωρίσῃ.

Ἡμεῖς σήμερον, ὅπου διὰ τῶν αἰώνων κατήλθομεν, δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ἐσμὲν ἔθνος ἐλάχιστον, οἰκοῦν χώραν μικροσκοπικὴν κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὰ μεγάλα κράτη, τὰ τὴν τύχην τῆς γῆς διέποντα. Ἀλλ' ἕν ἐστι τὸ ἡμέτερον πλεονέκτημα, ἐφ' ᾧ δικαιούμεθα νὰ ἐναβρυνώμεθα καὶ ἐφ' οὗ νὰ στηρίζωμεν ἐλπίδας εὐκλεοῦς μέλλοντος, ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες, οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων, οἵτινες ἐπλήρωσαν τὴν γῆν τῆς δόξης των καὶ ἔθρεψαν αὐτὴν εἰς πολιτισμὸν διὰ τῆς μεγαλοφυΐας των. Ὕψιστον καθῆκον, πρώτιστον συμφέρον ἡμῶν ἐστι ν' ἀποδείξωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς οὐχὶ ἀναξίους τῆς ἡμετέρας μεγάλης καταγωγῆς, ὅτε ἐσμὲν βέβαιοι νὰ κληρονομήσωμεν μέρος τῆς ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης, ἣν τρέφουσιν οἱ λαοὶ πρὸς τὴν ἔνδοξον ἡμῶν ἀρχαιότητα, ἐνῷ ἂν φανῶμεν οὐδ' ἐλπίζοντες οὐδ' ἀγωνιζόμενοι μέχρις ἐκείνης ν' ἀρθῶμεν, θέλομεν καταπατηθῇ μετ' ἀδιαφορίας καὶ ἴσως μετὰ περιφρονήσεως εἰς τὴν κόνιν.

Αἱ λέξεις αὗται ἴσως νομισθῶσιν ὑπερβολικαὶ προκειμένου περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ θεάτρου. Ἀλλ' ἐγὼ κἂν οὕτω δὲν κρίνω. Μεταξὺ τῶν μεγάλων ὀνομάτων ἅτινα ἐλάμπρυναν τὰς Ἀθήνας, θέσιν ἐκ τῶν πρώτων κατέχουσιν ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Εὐριπίδης, ὁ Ἀριστοφάνης, καὶ οὐδεὶς ἀναλογίζεται τὰς μεγάλας τῆς Ἑλλάδος ἡμέρας, χωρὶς ν' ἀποβλέψῃ καὶ εἰς τούτους αὐτοὺς τοὺς φωστῆρας. Τίς ἔσται ἡ περὶ ἡμῶν κρίσις τῶν συγχρόνων, ἄν, δὲν λέγω οὐδὲν ἀντάξιον τῶν ἔργων ἐκείνων ἔχωμεν ν' ἀναδείξωμεν, διότι τοιαῦτα ἔργα δὲν ἀποδεικνύνται ὅτε καὶ ὅπου τις θέλει, ἀλλ' ἂν οἱ τῆς Ἑλλάδος τὴν λατρείαν ἐκ τῆς σπουδῆς ἀρυόμενοι, ἀποβλέποντες εἰς τὰς Ἀθήνας, βλέπωσι τοὺς ἀπογόνους τοῦ Περικλέους συρρέοντας εἰς τὴν Ἰταλικὴν *ὄπεραν* καὶ εἰς τὰς Γαλλικὰς *ὀπερέττας*, οὐδεμίαν δ' ἐμβριθῆ προσπάθειαν γινομένην, ἵνα δοθῇ ἀφορμὴ ἀναπτύξεως τῆς δραματικῆς Μούσης καὶ γονιμοποιήσεως τῆς ποιητικῆς εὐφυΐας, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι οἱ νῦν Ἕλληνες, ἄξιοι τῶν προγόνων των, διετήρησαν σπέρματα τῆς μεγαλοφυΐας ἐκείνων, καὶ φιλοτιμοῦνται ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτῶν νὰ βαδίζωσιν.

Εἰς πλούσιόν τινα ὁμογενῆ, ὃν προέτρεπον εἰς ἵδρυσιν ἐθνικοῦ θεάτρου, ἔγραφον πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν· «Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας ὁ Ἡρώδης ᾠκοδόμησε θέατρον, καὶ διὰ τοῦτο ἡ φήμη του, ζήσασα διὰ τῶν αἰώνων, ἔφθασε μέχρις ἡμῶν, τάττουσα αὐτὸν μετὰ τῶν ἐνδοξοτέρων Ἀθηναίων». Καὶ ὅμως ὁ μὲν Ἡρώδης ἀντικαθίστα μόνον τὸ ἀρχαῖον, ἴσως ἐρειπωθέν, Διονυσιακὸν θέατρον διὰ νεωτέρου, ὅτε καὶ καὶ πᾶσα Ἑλληνικὴ πόλις εἶχε τὸ ἑαυτῆς, ἤδη δὲ πρόκειται περὶ ἱδρύσεως τοῦ μόνου ἐθνικοῦ θεάτρου, ὃ μετὰ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς Ἀκαδημίας (ἂν ἴδωμεν τέλος ποτὲ ν' ἀνατείλῃ ἡ ἡμέρα καὶ τῆς τοιαύτης ἐγκαταστάσεως) ἔσται

Digitized by Google

ὁ τρισυπόστατος ναὸς τοῦ ἐξευγενισμοῦ καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν διανοίας.

Ἀλλ' ὅτε ἤδη οἰκοδομεῖται ἓν θέατρον, δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, καὶ πρέπει καὶ ἄλλο νὰ ἐγερθῇ; Κατ' ἐμὲ δὲν ἀρκεῖ καὶ πρέπει. Ὁ σκοπὸς ἑκατέρου ἐστὶ διάφορος· τὸ μὲν ἐγείρεται πρὸς διάχυσιν τῶν ξένων, τῶν ἀργῶν ἢ τῶν παρ' ἡμῖν ξενιζόντων, τὸ δ' ἀφορᾷ εἰς τοῦ Ἔθνους τὴν τιμήν, τὴν διάπλασιν καὶ τὴν δόξαν. Τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐξαρτᾶται ἐξ ἐκείνου, οὐδὲ νὰ ψωμίζηται ἐκ τῶν περισσευμάτων αὐτοῦ, ἂν ποτε τοιαῦτα ὑπάρξωσιν. Αὐτοτελές, ἔχον ἄφθονα εἰσοδήματα, ἵνα ἀξιοπρεπῶς ἀνταποκρίνηται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς φιλολογίας, τὸ ἐθνικὸν θέατρον, ὅταν ἱδρυθῇ, οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος, ἵνα μὴ φιλοξενῇ καὶ τὰς ξένας παραστάσεις, ἂν δὲν ἤθελον ἔχει ἰδιαίτερον καταγώγιον, καὶ μὴ ἐκμισθοῖ τὴν σκηνήν του εἰς τοὺς ἐργολάβους δι' ἡμέρας τινὰς μὴ ὑπερβαινούσας τὸν ἀνώτατον ὅρον δύο ἢ τριῶν καθ' ἑβδομάδα· οὐδέποτε ὅμως ν' ἀναλαμβάνῃ τὰς τοιαύτας παραστάσεις εἰς ἴδιόν του λογαριασμόν, ὡς λίαν πολυδαπάνους, τὰς μελοδραματικὰς μάλιστα, καὶ ὡς ἀλλοτρίας εἰς τὸν ἀνώτερον ἐθνικὸν προορισμόν.

. . . .

Προκειμένου δὲ περὶ ἐθνικοῦ ἡμῶν θεάτρου, δὲν πρέπει νομίζω, νὰ παραλείψω, ὅτι εἰς μεγαλοπόλεις εὐρωπαϊκὰς παρασκευαὶ γίνονται πρὸς οἰκοδομὴν θεάτρων κατὰ τὸν ἀρχαῖον ρυθμόν, ἵνα ἐνίοτε διδάσκωνται εἰς αὐτά τινα ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῶν μεγάλων ἡμῶν προπατόρων. Τὸ κατ' ἐμὲ διισχυρίζομαι, ὅτι πρέπει νὰ μὴ ὑποστῶμεν τὴν αἰσχύνην τοῦ νὰ μᾶς προλάβωσιν ἄλλοι εἰς τοῦτο. Δι' ἐλαχίστης δαπάνης ἂν διασκευάσωμεν πρὸς τοῦτο τὸ θέατρον τοῦ Ἡρώδου, δύνανται ἅπαξ τοῦ μηνός, εἴς τινας ἐποχὰς τοῦ ἔτους, νὰ παριστῶσιν ἐκεῖ ἠθοποιοί, ἤ, ἔτι μᾶλλον, φιλότιμοι φοιτηταὶ τῆς φιλολογίας, ἓν ἀρχαῖον δρᾶμα, δι' οὗ ἡ προσοχὴ καὶ ἡ ἐπευφημία τῶν ξένων θέλει ἑλκύεσθαι ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἠξεύρω ὅτι τινὲς μετ' οἴκτου μειδιῶσι πρὸς τὰς τοιαύτας προτάσεις· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι, κατ' ἐμὲ οὐδένα ποιοῦνται λόγον τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας, οὐδ' ἠξεύρουσι νὰ ἐκτιμῶσι τὴν θέσιν ἣν ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ κατέχῃ ἐν τοῖς ἐξηυγενισμένοις λαοῖς τὴν σήμερον.»

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ τρίτου μέρους, τοῦ περιλαμβάνοντος *Ποικίλας εἰκόνας*, ἤτοι τοπιογραφίας, σκηνογραφίας ἀλληγορικὰς παραστάσεις, προσωπογραφίας, ἱστορικὰς σκηνάς, θαλασσογραφίας κτλ. ἐξεδόθη ἄρτι τὸ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται: *Ἀρχαία ἀνθόπωλις*, εἰκὼν Κόομανς. — *Ὁ γέρων ὑποδηματοποιός* (δισέλιδος), Ἰοσὲ Κλοβέρα. — *Μικρὰ κόρη*, Α. Ἔχτλερ. — *Καλοὶ φίλοι*, ἐκ φωτογραφίας. — *Διάσωσις*, (δισέλιδος), Ματθία Σμίδ. — *Εἰδύλλιον*, Φάλκεμβεργ.

ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ

ἐκδοθήσεται λίαν προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 1/2, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 1/2.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον τεσσάρων φυλλαδίων, ἤτοι δραχμὰς ἢ φρ. χρ. 10.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος*, περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 6.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 23 Ὀκτωβρίου

Ὁ Διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου Κωνσταντῖνος θ' ἀφιερωθῇ κατὰ τὴν ἀρξαμένην χειμερινὴν ἑξαμηνίαν ἐν Λειψίᾳ εἰς στρατιωτικάς, νομικάς, πολιτειακὰς καὶ ἱστορικὰς σπουδάς. Παρ' ἀνωτέρου Σάξονος ἀξιωματικοῦ θ' ἀκροασθῇ κατ' ἰδίαν τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν γερμανικῶν στρατιῶν, θὰ διδαχθῇ δὲ πρακτικῶς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἑνὸς λοχαγοῦ τὴν ὅλην ὑπηρεσίαν λόχου καὶ συντάγματος, ἀλλὰ χωρὶς νὰ καταταχθῇ ἢ νὰ προσκολληθῇ εἰς σύνταγμά τι. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας, εἰς ἃς θ' ἀφιερωθῶσιν αἱ μετὰ μεσημβρίαν ὧραι, ἡ Α. Ὑψ. θ' ἀκροασθῇ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν παραδόσεων τοῦ καθηγητοῦ Μαουρενβρέχερ περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, ἅμα δὲ καὶ παραδόσεων περὶ τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ δικαίου περὶ τῆς ἱστορίας τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτευμάτων καὶ περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἀναγεννήσεως. Καθὸ ἐνῆλιξ ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου, ὁ Ἕλλην διάδοχος οὔτε παιδαγωγὸν ἔχει παρ' ἑαυτῷ, οὔτε στρατιωτικὸν σύμβουλον. Ὁ μὲν Δρ. Λύδερς εἶνε αὐλάρχης του, ὁ δὲ ταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ Σαπουντζάκης ὑπασπιστής του.

—Αἱ μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Βελγικῆς ἑταιρίας διαπραγματεύσεις περὶ κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου Μεσολογγίου-Ἀγρινίου ἐπερατώθησαν κατ' εὐχήν. Τὸ διάστημα τῆς γραμμῆς ταύτης εἶνε περὶ τὰ 40 χιλιόμετρα. Οἱ ὅροι τῆς συμβάσεως εἰσὶ λίαν ἐπωφελεῖς τῷ Κράτει. Ἡ Ἑταιρία ἀναδέχεται δαπάναις ἰδίαις ἀποπερατώσῃ ἅπασαν τὴν γραμμὴν καὶ τὰ τεχνικὰ ἔργα, εἰς τὴν παράδοσιν τῶν ὁποίων ἡ κυβέρνησις θέλει ἐκδώσει ὁμολογίας ὀνομαστικῆς ἀξίας 500 δρ. ἐπὶ τόκῳ 6 0/0 χρεωλυτικῶς ἐξοφλουμένας ἐν διαστήματι 75 ἐτῶν.

— Ὑποψήφιοι δήμαρχοι κατὰ τὴν προσεχῶς διενεργουμένην ἐνταῦθα δημοτικὴν ἐκλογὴν ἔσονται οἱ κ. κ. Φ. Νέγρης, Τιμ. Φιλήμων καὶ Ν. Καλλιφρονᾶς.

— Ἡ ἀναλαβοῦσα τὴν ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαΐδος νέα ἀγγλικὴ ἑταιρία ἱδρύθη μὲ κεφάλαια 1,000,000 λιρῶν στερλινῶν ἤτοι 25,000,000 φράγκων. Ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων δίδει εἰς τὴν γαλλικὴν ἑταιρίαν πρὸς ἐξαγορὰν τῶν παρ' αὐτῆς τελεσθέντων ἤδη ἔργων, μελετῶν, προνομίων καὶ λοιπῶν πλεονεκτημάτων 500 χιλ. λιρῶν εἰς μετοχὰς τῆς νέας ἑταιρίας ἐντελῶς ἐξωφλημένας, οὕτω δὲ περιέρχεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν της ἡ ἐπιχείρησις. Διὰ τῆς νέας ἑταιρίας ἡ Κωπαΐς ἀποξηραινομένη θέλει χρησιμεύσει ὡς σχολεῖον γεωργικὸν κατὰ εὐρωπαϊκὸν ἢ μᾶλλον κατὰ ἀμερικανικὸν σύστημα, προσελκύουσα σὺν τοῖς ἄλλοις χεῖρας καὶ συντελοῦσα εἰς συνοικισμοὺς γεωργικούς, σὺν τῇ γεωργίᾳ δὲ θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ κτηνοτροφία, καὶ τοῦτο ἔσται μέγα ὄφελος εἰς τὸν τόπον.

— Αἱ κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον εἰσπράξεις ἐκ τελῶν χαρτοσήμου, σιγαροχάρτου, γραμματοσήμου καὶ τηλεγραφημάτων ἀνῆλθον εἰς 1,021,509 ἐνῷ αἱ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ 1886 εἶχον ἀνέλθει εἰς δρ. 972,117. Αἱ δὲ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου εἰσπράξεις ἐκ τῶν προσόδων τούτων ἀνῆλθον εἰς δρ. 7,690,622, ἀπέναντι δρ. 6,876,922 εἰσπραχθεισῶν κατὰ τὴν ἀντίστοιχον περίοδον τοῦ 1886.

—Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. εἰσήχθησαν ἐν τοῖς δημοσίοις ἐργοστασίοις πρὸς κοπὴν 78,861 ὀκάδες καὶ 222 δράμια καπνοῦ καὶ τουμπεκίου, εἰσεπράχθησαν δ' ἐκ δικαιώματος καταναλώσεως, ἐξόδου κοπῆς καὶ τελῶν ταινιῶν δραχ. 325,545.15.

Digitized by Google

...ΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Περιέργῳ. Τὸ γραφεῖον τῆς ...αδέλφου δύναται νὰ σᾶς πληροφορήσῃ.— κ. Σ. Γ. Bielitz. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ι. Ν. Κ. Κέρκυραν. Τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν ... τὴν εὐμενῆ προσφοράν. — κ. Δ. Γ. Βόνιτσαν. Ἐνεγράφητε εἰς ἀμφότερα, καὶ ἐπέμψαμεν τὰ πρῶτα τεύχη τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης. Τὸ περίσσευμα παρεδόθη κατὰ τὴν παραγγελίαν σας τῷ κ. Σ.Κ.— *Φιλολόγῳ*. Μαιμᾶς λέγεται χαϊδευτικῶς ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ Γεράσιμος, ὡς πληροφοροῦσιν ἡμᾶς. Ἐν Ἰθάκῃ λέγεται *Μάσο*!—κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Ἐνεγράψαμεν ὑμᾶς εἰς ἀμφότερα, ταχυδρομικῶς δ' ἀπεστείλαμεν καὶ τὰ μουσικὰ τεμάχια.—*Πολυβίῳ*. Ἀκατάλληλον ἀτυχῶς.— κκ. Σ. Μ. Κ. καὶ Ε. Τ. Κωνσταντινούπολιν, Δ. Τ. Ἀργοστόλιον, Κ. Π. Ἴον καὶ Δ. Γ. Λ. Μόναχον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ν. Σ. Βῶλον. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν πάντα, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. — *Φοιβολήπτῳ*. Ξηροχώριον. Ἔχετε δὰ ὀλίγην ὑπομονήν. Ὅπως ὁ λαὸς τοῦ Μιλάνου ἀπεκαλύφθη ὅταν διῆλθεν ἐκεῖθεν ὁ Πετράρχης, τίς οἶδεν ἂν δὲν ἐπιφυλάσσεται καὶ ὑμῖν τοιαύτη ἐκδήλωσις, ἄν ποτε διέλθητε τῶν Ἀθηνῶν. — κ. Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην. Ἐνεγράφη, ἀπεστάλη δ' αὐτῷ σειρὰ τῶν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκδοθέντων. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικάς σας προσπαθείας.—κ. Ν. Γ. Ζ. Σύρον. Ἐκ τῶν ζητηθέντων ἀπεστείλαμεν μόνον τὰ εὑρεθέντα τέσσαρα. Τὰ ἄλλα ἀτυχῶς εἶνε ἐξηντλημένα. Ὅθεν τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας τὸ περίσσευμα.—κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Ἡ ἐπιστολή σας τῶν 4 Ἰουνίου μετὰ τῶν ἐγκλείστων ἐλήφθη μόλις τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. Ἐνεγράψαμεν τὰς δύο συνδρομὰς εἰς τὴν *Πινακοθήκην*, ἧς τὰ φυλλάδια ἀπεστάλησαν. Θέλομεν δὲ ἅμα τῇ ἐκδόσει γενησομένῃ μετὰ 10 ἡμέρας σᾶς ἀποστείλει καὶ τὰ δύο σώματα τῶν ποιημάτων τοῦ κ. Σουρῆ. — κ. Ν. Β. Φ. Σαμοθράκην. Ἀπηντήσαμεν ἤδη ταχυδρομικῶς. — κ. Σ. Μεθ' ὅλην τὴν τελειότητα καὶ ἀκρίβειαν τῆς ὑπηρεσίας οὐκ ὀλίγαι συμβαίνουσι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν στατιστικὴν ἀπὸ πρώτης Ἰανουαρίου ἐνεστῶτος ἔτους μέχρι μέσων Σεπτεμβρίου συνέβησαν 134 ἐκτροχιάσεις καὶ συγκρούσεις σιδηροδρομικαί, ἐξ ὧν ἐφονεύθησαν 249 ἄνθρωποι. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. —κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη. Κατὰ τὰ ἄλλα συνεμορφώθημεν τοῖς γραφομένοις σας. —κ. Μ. Δ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἔχει δημοσιευθῆ καὶ ἄλλη ἑλληνικὴ μετάφρασις· διὸ ἀδυνατοῦμεν νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν. —κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—Κυρίᾳ Μ. Δ. Μεσολόγγιον. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράφητε. — *Παρατηρητῇ*. Τοῦ Ἄϊνε εἶνε ἡ ἰδέα· «Σωφρονοῦντες συλλαμβάνουσι νέας σκέψεις καὶ τρελλοὶ τὰς διαδίδουσι». — κ. Ν. Α. Χ. Οὐδὲν εἴδομεν ἔτι. — κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. Ἡ νέα ἡμῶν ἀπόπειρα παρὰ τῷ κ. Γ. Π. ἄνευ ἀποτελέσματος. — κκ. Α. Οἰ. Χαλκίδα, Ν. Κ. Θ. καὶ Σ. Μ. Ὕδραν, Α. Λ. Ἰωάννινα. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— *Κυρίῳ Ὠμέγα*. Παρ' ἡμῖν βεβαίως, ἀλλ' ἐν ἄλλοις τόποις, ἰδίᾳ δ' ἐν Γερμανίᾳ, Ἀγγλίᾳ, καὶ Ἀμερικῇ τοῦτο εἶνε συνηθέστατον μέσον πρὸς σύναψιν γάμου. Ἐνίοτε μάλιστα τόσαι ἀπαντήσεις ἀποστέλλονται, ὥστε ὁ αἰτῶν εὑρίσκεται ἐν ἀμηχανίᾳ ὄχι μόνον ποίαν νὰ ἐκλέξῃ, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ τὰς ἀναγνώσῃ ὅλας. Ἐσχάτως ἐδημοσίευσεν ἐν Φραγκφόρτῃ νέος τις εὔπορος ἀγγελίαν, δι' ἧς ἐζήτει γυναῖκα εἰς γάμον μεμορφωμένην. Φαντασθῆτε δὲ τὴν θέσιν του ὅταν παρεδόθησαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς διεκπεραιώσεως τοῦ φύλλου πρὸς ἣν ἀπηυθύνοντο αἱ ἀπαντήσεις — πόσαι τοιαῦται, ὑποθέτετε; — 3648!!!!

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

τὰ ὑπ' ἀριθ. 275, 367, 368 καὶ 411 φύλλα τοῦ *Δελτίου τῆς «Ἑστίας»*. Παρακαλοῦνται οἱ κατέχοντες αὐτά, ἢ τινὰ αὐτῶν, μὴ τηροῦντες δὲ σειρὰν τοῦ Δελτίου, νὰ τὰ πέμψωσιν, ἐὰν εὐαρεστῶνται, καθ' ὃ ἄχρηστα αὐτοῖς, πρὸς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» εἴτε ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν, εἴτε ἐπ' ἀνταλλαγῇ πρὸς ἄλλα φύλλα.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

23 Ὀκτωβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	451.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	453.—
» 60,000.000 τῶν 6	»	»	520.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	472.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	237.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	89.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			498.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα			
ΕΤΑΙΡΙΑΙ			
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,210.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	165.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	76.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	219.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	127.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	356.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	
Συναλλάγματα			
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.			32.20
3μην.			31.95
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως			127.50
» 3μην.			126.50
Νομίσματα			
Εἰκοσάφραγκον			25.40
Λίρα ὀθωμανικὴ			28.90

CORPUS JURIS CIVILIS

Τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου συγγράμματος διὰ *πάντα νομικὸν* ἐξεδόθη ἤδη ὁ Α'. τόμος καὶ τὰ 4 τεύχη τοῦ Β' τόμου ἤτοι τὸ ὅλον 19 τεύχη.

Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται 1 δραχμῆς.

Ὑπάρχουσι διαθέσιμα ὀλίγα εἰσέτι σώματα καὶ διὰ μὴ συνδρομητάς, ὥστε οἱ βουλόμενοι ἂς ἐπωφεληθῶσι τῆς εὐκαιρίας. Ἡ πώλησις γίνεται *μόνον* εἰς τὰ *Καταστήματα* τοῦ ἐκδότου *Ἀνέστη Κωνσταντινίδου*.

ΑΡΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΩΔΙΑ

ἤτοι μουσικαὶ μελέται μετὰ τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως διαφόρων μελοδραμάτων

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΣΤΑΝΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Τιμᾶται δραχ. 3. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 3,20

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δραχμῶν 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φράγκων χρυσῶν 30*.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1095

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 566. — 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ — 1887. Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 618

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΥ, διήγημα Κωστῆ Παλαμᾶ.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ὑπὸ V. C. Marshall προξένου ἐν Πάτραις, μετάφρασις Χρ. Π. Κορύλλου ἰατροῦ.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἑλληνικῆς ἑταιρίας, ὁ κ. A. S. Murray ἀνέγνω πραγματείαν περὶ δύο ἀγγείων νεωστὶ εὑρεθέντων ἐν Κύπρῳ καὶ ἀποκειμένων ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ· τὰ ἀγγεῖα ταῦτα εἶνε ἀττικῆς ἐργασίας, τὸ μὲν ἀλάβαστρος ἔχων εἰκόνας γυναικῶν, καὶ ὄνομα ἀγνώστου τέως τεχνίτου Πασιάδου· τὸ δὲ λήκυθος, ἔχουσα ἐρυθρὰ ζῴδια ἐπὶ μέλανος ἐμβαδοῦ· αἱ γραφαὶ τῆς ληκύθου ταύτης ἀπεικονίζουσι τὸν Οἰδίποδα λύοντα τὸ αἴνιγμα τῆς Σφιγγός, συμπαρισταμένων τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Κάστορος, τοῦ Πολυδεύκους καὶ τοῦ Αἰνείου. Ἐκ τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ Murray λαβὼν ἀφορμὴν ὁ κ. Cecil Smith παρέστησεν ἐπείγουσαν τὴν ἀνάγκην νέων ἀνασκαφῶν ἐν Κύπρῳ, ἀφ' οὗ ἤρχισαν εὑρισκόμενα ἐκεῖ καὶ ἔργα ἀττικῆς τέχνης. Εἶτα ὁ κ. E. L. Hicks ἀνέγνω πραγματείαν περὶ τινος ψηφίσματος τῶν Θασίων, εὑρεθέντος κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὑπὸ Bent, ὅπερ νομίζει ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου μνημονευομένην ἀπόστασιν τῶν Θασίων ἐν ἔτει 411 π. Χ. Τέλος ὁ κ. Cope Whitehouse ἀνεκοίνωσεν ἀπόσπασμα χειρογράφου τοῦ Δημοσθένους παλαιοτάτου, εὑρεθὲν ἐν Φαγιούμ, καὶ κατέδειξε τὴν ἀνάγκην ἐξερευνήσεως τῆς χώρας ἐκείνης, πρὸτοῦ καταστήσωσι δυσχερῆ καὶ ἄγονον τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν τὰ γινόμενα ἐν αὐτῇ ὑδραυλικὰ ἔργα.

— Προσεχῶς ἐκδίδοται τύποις τοῦ ἐν Κανταβριγίᾳ Πανεπιστημίου τὸ πρῶτον μέρος τοῦ περὶ ἑλληνικῆς ἐπιγραφικῆς συγγράματος τοῦ κ. E. S. Roberts, πραγματευόμενον περὶ τῶν ἀρχαϊκῶν ἐπιγραφῶν καὶ περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου.

— Ὁ διδάκτωρ καὶ ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς σλαβικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ζαγαβρίας Θωμᾶς Μάρεβιτς ἐδημοσίευσε πρό τινος ἔμμετρον μετάφρασιν τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας ἐν κροατικῷ ἰδιώματι. Οἱ εἰδήμονες ἐπαινοῦσι τὴν μετάφρασιν ὡς πιστὴν ἅμα καὶ γλαφυράν, τηρήσασαν δὲ καὶ τὸ μέτρον τῆς πρωτοτύπου. Ἡ γλῶσσα, ἧς χρῆσιν ἐποιήσατο ὁ ἐλλόγιμος καθηγητής, εἶνε ἡ καθαρεύουσα, ἐν ᾗ μετεφράσθησαν κροατιστὶ καὶ αἱ γραφαὶ ὑπὸ τοῦ Στεφάνοβιτς καὶ τοῦ Δάνεσιτς.

— Μεταφρασθεῖσα ἄρτι ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Julius Centervall εἰς τὴν σουηδικὴν γλῶσσαν ἡ *Ἀμαρυλλὶς* τοῦ κ. Γ. Δροσίνη ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον μὲν ὡς ἐπιφυλλὶς ἐν τῇ ἐφημερίδι Nordlandsposten, εἶτα δὲ καὶ ἐν ἰδίῳ κομψοτάτῳ τόμῳ. Καθ' ὅσον γνωρίζομεν εἶνε τὸ δεύτερον σουηδιστὶ μεταφραζόμενον ἑλληνικὸν διήγημα μετὰ τὸν *Λουκῆν Λάραν* τοῦ κ. Δ. Βικέλα, μεταφρασθέντα τῷ 1883 ὑπὸ Sander. Ὁ κ. Centervall, ἀνὴρ λόγιος καὶ γνώστης βαθὺς τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐγκαινίζων τὰς ἐκ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας μεταφράσεις αὐτοῦ διὰ τοῦ μικροῦ διηγήματος τοῦ κ. Δροσίνη, προτίθεται νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην, παρέχων τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ καὶ ἄλλα ἄνθη ἐκ τῆς φιλολογικῆς χλωρίδος τῆς Νέας Ἑλλάδος, ἧς εἶνε λάτρης ἐκ τῶν θερμοτάτων. Καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν αὐτῷ ἐγκαρδίους εὐχαριστίας ἐπὶ τῷ ἔργῳ, ὅπερ πάνυ φιλοτίμως ἀνέλαβε καὶ δι' οὗ θέλει ἐπεκτείνει τὰ ὅρια τῆς μικρᾶς ἡμῶν φιλολογίας καὶ μέχρι τοῦ ὑπερβορείου ἄκρου τῆς Εὐρώπης.

— Ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Βόννῃ Πανεπιστημίου κ. G. von Rath, οὗτινος ἀνήγγειλεν ἡ *Ἑστία* πρὸ ἡμερῶν τὰς γεωλογικὰς ἐργασίας περὶ τῆς νήσου Μήλου, τοῦ Ὑμηττοῦ, τοῦ Λαυρείου κλ. ἀνεκοίνωσε τελευταῖον ἐν τῇ ἐν Βόννῃ συνελθούσῃ συνόδῳ τῶν γερμανῶν γεωλόγων νέας αὐτοῦ παρατηρήσεις ἐπί τινων τῶν Ἑλληνικῶν ὀρυκτῶν. Ὁ κ. von Rath κατέθεσεν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ τεμάχιον ὀρυκτοῦ, σκωρίας τοῦ Λαυρείου, ἐφ' οὗ εἶχον σχηματισθῆ διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς θαλάσσης ἐπὶ 2,000 ἔτη διάφοροι κρύσταλλοι. Οὕτω μεταξὺ πολλῶν ἄλλων γνωστῶν κρυσταλλικῶν σχηματισμῶν εὗρεν ἐπὶ τοῦ ὀρυκτοῦ τούτου καὶ δύο ὅλως νέα ὀρυκτά, στίλβης ἀδαμαντίνης, σχηματισθέντα δ' ἐξ ἑνώσεων τοῦ μολύβδου μετὰ συστατικῶν τῆς θαλάσσης, κυρίως χλωρίου. Ἐκ τῶν ὀρυκτῶν τούτων, ἅτινα βεβαίως *ἐσχηματίσθησαν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους*, τὸ μὲν ἓν ὠνόμασεν *Λαυρειονίτην*, τὸ δὲ *Φειδλερίτην*, πρὸς τιμὴν τοῦ πρώτου γεωλογικῶς τὴν Ἑλλάδα ἐρευνήσαντος Γερμανοῦ Φεῖδλερ. Ἡ περιγραφὴ τῶν κρυστάλλων τῶν δύο τούτων νέων ὀρυκτῶν, ἡ φασματομικροσκοπικὴ καὶ ἡ χημικὴ ἀνάλυσις, ἐκτίθενται ἐκτενέστατα ἐν τῷ τελευταίῳ ἔργῳ τοῦ κ. G. v. Rath: Einige mineralogische und geologische Mittheilungen 1887. Ὁ κ. von Rath θέλει ἐξακολουθήσει δημοσιεύων καὶ ἄλλας ἐπὶ τῶν ὀρυκτῶν τῆς Ἑλλάδος παρατηρήσεις του.

— Ἐκτὸς τοῦ ἡμετέρου διαδόχου καὶ τοῦ πρίγκηπος Μαξιμιλιανοῦ τῆς Βάδης καὶ τρίτος πρίγκηψ, ὁ εἰκοσαετὴς Ἀλβέρτος Thurn und Taxis ἐνεγράφη εἰς τὰ μητρῷα τοῦ πανεπιστημίου τῆς Λειψίας, ὅπως διακούσῃ μαθήματα νομικά.

— Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας παραμένει εἰσέτι ἐν Παρισίοις, δὲν παύεται δ' ἐκδηλῶν τὸ πρὸς τὰς ἐπιστήμας, τὰ γράμματα καὶ τὴν καλλιτεχνίαν ζωηρὸν ἐνδιαφέρον του. Ἐσχάτως ἐπεσκέφθη τὸ ἑρμογλυφεῖον γλύπτου κατασκευάζοντος προτομήν τινα τοῦ Ἀλφρέδου δὲ Μυσσέ, ἐνεγράφη δὲ εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνεισενεγκόντων ὑπὲρ τῆς κατασκευῆς αὐτῆς, ὑπογράψας εὐκρινῶς «Δὸν Πέτρος δ' Ἀλκαντάρα».

— Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ἀνήγγειλεν ὁ Λεσσὲψ ὅτι ἡ διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ θέλει ἀνοιχθῆ εἰς κοινὴν χρῆσιν τὴν 3 Φεβρουαρίου 1890. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην αἱ ἐργασίαι δὲν θὰ εἶνε εἰσέτι ἐντελῶς συμπεπληρωμέναι, ἀλλὰ θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ διέρχωνται διὰ τῆς διώρυγος 20 πλοῖα ἡμερησίως. Κατὰ τὸν Λεσσέψ, ἡ διὰ τοῦ Παναμᾶ ναυσιπλοΐα θὰ ἐξασφαλίσῃ τῇ ἑταιρίᾳ τῆς ὀρυχῆς ἐτησίας εἰσπράξεις 90-100 ἑκ. φράγκων.

— Τὴν 29 (ν.) Ὀκτωβρίου ἐν Βιέννῃ, Πράγᾳ, Βερολίνῳ, Παρισίοις, Λειψίᾳ, Κολωνίᾳ, Φραγκφούρτῃ, Δρέσδῃ καὶ Στουττγάρδῃ συγχρόνως ἐπανηγυρίσθη διὰ παραστάσεως ἐκτάκτου τοῦ *Δὸν Ζουὰν* ἡ ἑκατονταετηρὶς τοῦ ἀθανάτου τούτου τοῦ Μόζαρτ μελοδράματος. Ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Μελοδράματος τῶν Παρισίων εἶχεν ὀργανωθῆ καὶ ἔκθεσις διαφόρων ἀντικειμένων εἰς τὸν Μόζαρτ ἀνηκόντων, ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ *Δὸν Ζουὰν* σχετιζομένων. Κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμούς, ὁ *Δὸν Ζουὰν* παρεστάθη μέχρι τοῦδε 350 φορὰς ἐν Λονδίνῳ, 532 ἐν Πράγᾳ, 499 ἐν Βερολίνῳ, 472 ἐν Βιέννῃ, 400 ἐν Φραγκφούρτῃ, 300 ἐν Ἀμβούργῳ, 272 ἐν Στοκχόλμῃ, 232 ἐν Κοπεγχάγῃ, 216 ἐν Ἀννοβέρῳ, 266 ἐν Παρισίοις κτλ. Ἐν

Digitized by Google

ὅλῳ ὑπολογίζεται ὅτι ἐντὸς τῆς συμπληρωθείσης ἑκατονταετίας τὸ ἀριστούργημα τοῦ Μόζαρτ παρεστάθη 6,140 φορὰς περίπου.

— Ἐξεδόθη ὁ πρῶτος τόμος νέου ἔργου τοῦ Ἐρνέστου Ρενάν, φέροντος τὸν τίτλον «Ἱστορία τοῦ Ἰσραὴλ», μέλλοντος δὲ νὰ περιλάβῃ ἄλλους δύο τόμους. Τὸ τρίτομον τοῦτο σύγγραμμα θὰ χρησιμεύσῃ ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὸ περὶ «Ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ», περατουμένης δὲ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, συμπερατοῦται τὸ μέγα φιλολογικὸν ἐπιχείρημα τοῦ Ρενάν, ἀναλαβόντος νὰ καταδείξῃ τὰς ἀπωτάτας πηγάς, ἐξ ὧν ἀπέρρευσεν ἡ θρησκεία ἡ τοσούτους λαοὺς ἐκθρέψασα, διανεμομένη δὲ καὶ νῦν ἔτι τὴν κυριαρχίαν τῶν ψυχῶν μετὰ τοῦ βουδδισμοῦ καὶ τοῦ ἰσλαμισμοῦ.

— Ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ ἑξήκοντα δύο ἐτῶν ἡ δημοτικωτάτη ἐν Ἀγγλίᾳ μυθιστοριογράφος G. L. Craik (τὸ γένος Mulock), ἡ συγγραφεὺς τοῦ John Halifax, Gentleman.

— Παραιτηθέντος τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐπιγραφικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ρώμης κ. Comparetti, διωρίσθη ὁ κ. Halbherr, γνωστὸς ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ, ὡς ἀνακαλύψας τὴν περίπυστον ἐπιγραφὴν τῆς ἐν Κρήτῃ Γόρτυνος.

— Ὑποψήφιοι τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας διὰ τὰς χηρευούσας τρεῖς ἕδρας τοῦ Caro, τοῦ de Viel-Castel καὶ τοῦ Cuvillier-Fleury φέρονται μέχρι τοῦ νῦν οἱ ἑξῆς: ὁ Ἰούλιος Κλαρετῆ, ὁ γνωστὸς μυθιστοριογράφος, ὁ πρώην ὑπουργὸς Βουφφέ, ὁ ναύαρχος Δὲ-λα-Γραβιέρ, ὁ συγγραφεὺς Ὠσσονβίλ, ὁ Δὲ-Μουΰ, πρώην πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐν Ἀθήναις, ὁ συγγραφεὺς Ἐρ. Οὑσσαί, καὶ ὁ φιλόσοφος Παῦλος Ζανέ. Προσετέθη δὲ τελευταῖον καὶ ὁ γνωστὸς τεχνοκρίτης καὶ συγγραφεὺς Weiss.

— Ὁ μὲν ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐκδιδομένων ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν ἀνέρχεται εἰς 15,420, ἡ δὲ κυκλοφορία αὐτῶν εἰς 30,165,200 φύλλα. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κυκλοφορούντων φύλλων ἀνήκουσιν: εἰς ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδας 17,946,250, εἰς μηνιαῖα περιοδικὰ 6,058,250, εἰς καθημερινὰς ἐφημερίδας 4,772,500, εἰς δεκαπενθήμερα περιοδικὰ 796,750, εἰς ποικίλα περιοδικὰ κλπ. 417,250. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν, ἐν Ἀμερικῇ πλείονα κυκλοφορίαν ἔχουσι τὰ ἑβδομαδιαῖα φύλλα ἢ τὰ καθημερινά. Δεκατρία τῶν ἀμερικανικῶν φύλλων ἔχουσι πλείονας τῶν 150,000 συνδρομητῶν, δώδεκα δὲ πλείονας τῶν 100,000. Καὶ ὅμως μεταξὺ τούτων τὰ δεκατρία εἶνε ἑβδομαδιαῖα, τὰ ἑπτὰ μηνιαῖα καὶ μόνον τέσσαρα καθημερινὰ καὶ ἓν δεκαπενθημερινόν.

Παρὰ τὸ Λαύρειον ἀνεκαλύφθη κατ' αὐτὰς ἀρχαία ὑδρία ἐνεπίγραφος καὶ μετ' ἀναγλύφων, εἰκονιζόντων δύο γυναῖκας. Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ ἀνεκαλύφθη τὸ εὕρημα, ἐδήλωσεν ὅτι δωρεῖται τοῦτο εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν.

— Ὁ κ. Σλῆμαν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Στάη, μεταβαίνει τὴν ἑβδομάδα ταύτην εἰς Κύθηρα πρὸς ἔναρξιν ἀνασκαφῶν διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ναοῦ τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης.

— Ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν οἰκογενειακῶς ὁ τέως διευθυντὴς τῆς ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς κ. Πενρώζ. Ὁ διάδοχος τοῦ κ. Πενρὼζ κ. Gardner εὑρίσκεται ἤδη ἐν Ἀθήναις.

— Κατὰ τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, καθ' ὅλην τὴν πρόσοψιν ἐντὸς τῶν στοῶν καὶ ἔσωθεν τῶν παραστάδων πρὸς τὴν ὀροφὴν ἔδει νὰ τεθῇ διάζωμα ἐν εἴδει μετόπης. Κατὰ τὰ σχέδια τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ζωγράφου Ράλλ, εἰς μὲν τὸ κεντρικόν, ἐκεῖ ὅπου νῦν κεῖται τὸ μέγα ὡρολόγιον, θὰ εἰκονίζετο ὁ βασιλεὺς Ὄθων ἐπὶ θρόνου καθήμενος καὶ ὑποδεχόμενος τὰς προσαγορεύσεις τῶν διαφόρων ἐπιστημῶν, διὰ γυναικῶν παριστωμένων, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἐπὶ τῶν δύο στοῶν, τῶν ἀγουσῶν εἰς τὴν Θεολογικὴν καὶ Νομικὴν Σχολήν, θ' ἀπεικονίζοντο αἱ διάφοροι τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἐπιστήμης ἐποχαί. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐνταῦθα τοῦ κ. Χάνσεν διατριβήν, ἠρωτήθη οὗτος παρὰ τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, πόσον θὰ ἐστοίχιζεν ἡ δαπάνη τῶν εἰκόνων τούτων. Κατὰ τὸν κ. Χάνσεν, βιενναῖος ζωγράφος θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς ζωγραφίσῃ διὰ τῆς ἐγκαυστικῆς μεθόδου ἐπὶ ἐδάφους χρυσοῦ ἀντὶ 25,000 φιορινίων, ἤτοι 60,000 περίπου δραχμῶν. Τὸ ποσὸν τοῦτο εἶνε πιθανὸν ὅτι θὰ διατεθῇ ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἐξωραϊσμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου.

— Ἀνεκαλύφθη ἐν τῇ νήσῳ Κῷ ἐκ π[illegible]αίας ἀνασκαφῆς τὸ ἓν ἐκ τῶν τριῶν περιωνύμων Ἀσ[illegible]τιείων, ἐπιμαρτυροῦσι δὲ τοῦτο ὁ ἐν τῷ μέρει ἐκείνῳ εὑρεθεὶς γεγλυμμένος ἐπὶ μαρμάρου ὄφις τέχνης δωρικῆς, ὁ βωμὸς καὶ τὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας.

— Ὁ ἐκ Κερκύρας κ. Α. Κεφαλληνὸς ὑπέβαλλεν αἴτησιν εἰς τὴν πρυτανείαν, ὅπως γείνῃ δεκτὸς νὰ ὑποστῇ δοκιμασίαν ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ τῆς σανσκριτικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Ἡ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ διατριβὴ αὐτοῦ ἐπιγράφεται «Αἱ Ἑλληνίδες ἑταῖραι ἐν τῷ ἰνδικῷ δράματι.»

— Ἐν Κρήτῃ παρὰ τὸ χωρεῖον Βόρους, εἰς θέσιν «Ἅγιος Ὀνούφριος», ἐπὶ τῆς ὀφρύος τοῦ ὁμωνύμου λόφου, ἀνασκάπτοντές τινες πρὸ ἡμερῶν, ἐξέχωσαν πλῆθος ὀστέων ἀνθρωπίνων. Ἐρευνῶντες δὲ ἀνεῦρον ἱκανὸν ἀριθμὸν μικρῶν ἀγγείων πηλίνων, διάφορα ἀθύρματα ἐκ λίθου καὶ μετάλλου, καί τινα ἐκ χρυσοῦ, αἰχμὰς δοράτων καί τινα ἀγαλμάτια μαρμάρινα ἄκομψα καὶ λίαν ἀτελῶς ἐξειργασμένα, πάντα δὲ ταῦτα ἀτάκτως συμφυρόμενα μετὰ τῆς γῆς καὶ τῶν ὀστέων. Ἐκ τῆς περιβλέπτου καὶ στρατηγικῆς θέσεως, ἐν ᾗ ἀνευρέθησαν, ἐκ τῶν ἀνακαλυφθέντων πολεμικῶν ὀργάνων καὶ ἐκ τῶν ὀστῶν, πάντων μαρτυρούντων ὅτι ἀνῆκον εἰς ἀκμαίους καὶ μαχίμους ἄνδρας, εἰκάζεται ὅτι ὁ χῶρος οὗτος ἐγένετό ποτε πεδίον μάχης, ἐν ᾧ τὰ πτώματα τῶν θανόντων συνεσωρεύθησαν καὶ ἐπεκαλύφθησαν, οἱ οἰκεῖοι δὲ τῶν πεσόντων ἐκόσμουν ὕστερον τὸ πένθιμον τοῦτο μέρος διὰ διαφόρων ἀναθημάτων.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΩΦΑΛΑΛΩΝ

Ἐγράφη πρὸ ἡμερῶν, ὅτι πρόκειται νὰ συστηθῇ ἐν τῷ ἐνταῦθα ὀρφανοτροφείῳ Χατζῆ-Κώστα σχολὴ κωφαλάλων, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Γραφειάδου, σπουδάσαντος εἰδικῶς ἐν Εὐρώπῃ τὰ τῆς διδασκαλίας τῶν τυφλῶν καὶ κωφαλάλων. Ἤδη ἀπεφασίσθη ὁριστικῶς ἡ σύστασις τῆς σχολῆς ταύτης καὶ κατηρτίσθησαν τὰ οἰκεῖα σχέδια. Κατὰ τὴν ἐκπονηθεῖσαν πέρυσι στατιστικήν, καθ' ὅλην τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ὑπάρχουσι 884 κωφάλαλοι· ἐὰν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν κατ' ἀναλογίαν καὶ οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὁμογενεῖς τοιοῦτοι, ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων κωφαλάλων ἔσται τριπλάσιος τοῦ ἀνωτέρω σημειωθέντος. Καὶ ὅμως ἠνέχθημεν ἡμεῖς οἱ ἐπὶ εὐφυΐᾳ καὶ πολιτισμῷ ἐπαιρόμενοι Ἕλληνες νὰ μὴ ἀριθμῇ τὸ κράτος οὐδὲν σχολεῖον τοιοῦτον. Ἡ σχολὴ αὕτη, μέλλουσα μετ' οὐ πολὺ νὰ ἱδρυθῇ τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ συμβουλίου τοῦ Ὀρφανοτροφείου, θὰ ἐγκατασταθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ, διότι ἐν αὐτῷ ἐκτὸς τῶν διδασκάλων, οἵτινες θὰ προσληφθῶσι διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν γραμμάτων, ὑπάρχουσιν ἅπαντα τὰ τεχνικὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ ἐν γένει μέσα, ἐνῷ ἐὰν ἱδρύετο ἰδιαίτερον τοιοῦτον σχολεῖον, ἤθελεν ἀπαιτηθῇ ἐτησία δαπάνη 1200 περίπου δραχμῶν δι' ἕκαστον μαθητὴν λόγῳ τροφῆς, ἐνδυμασίας, μισθῶν διδασκάλων, τεχνιτῶν καὶ λοιποῦ προσωπικοῦ. Ἡ διδασκαλία τῶν κωφαλάλων εἰς τὰ γράμματα θὰ γίνεται κατὰ τὸ νεώτερον σύστημα τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν φωνητικῶν ὀργάνων δι' ἐπιμόνου καὶ καταλλήλου ἀσκήσεως, καταργηθέντος πρὸ πολλοῦ τοῦ συστήματος τῆς μιμητικῆς. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς γραμματικῆς ταύτης διδασκαλίας, καὶ πᾶσαι αἱ τέχναι θὰ διδαχθῶσιν αὐτοῖς ὑπὸ καταλλήλων τεχνιτῶν. Οὕτως οἱ κωφάλαλοι ἄχρηστοι μέχρι τοῦδε διατελοῦντες ἐν ἀποκτηνώσει πνευματικῇ, καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα θ' ἀσκηθῶσι καὶ τεχνῖται καλοὶ μετά τινα καιρὸν καταρτιζόμενοι θὰ δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τὸ σχολεῖον τοῦτο ἐν ἀρχῇ ἱδρυόμενον θὰ παρουσιάσῃ βεβαίως πολλὰ μειονεκτήματα, διότι ἐξαιρουμένου τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Γραφειάδου, ὅστις ἐν Εὐρώπῃ ἐσπούδασε τὰ τῆς διδασκαλίας τῶν κωφαλάλων, οὐδεὶς ἄλλος ἐνταῦθα εἶνε οὕτω κατηρτισμένος, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ βοηθήσῃ αὐτόν, ἑπομένως ἱκανὸς θὰ παρέλθῃ χρόνος μέχρις οὗ ὁ κ. Γραφειάδης καταρτίσῃ καταλλήλους διδασκάλους. Ὅπως δήποτε ὅμως θὰ πληρώσῃ ἀνάγκην σημαντικήν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 30 Ὀκτωβρίου

Τὸ παρελθὸν Σάββατον συνῆλθεν ἡ Βουλή, ἐκηρύχθη δὲ ἡ ἔναρξις τῆς συνόδου ὑπὸ τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, μετὰ τῆς συνήθους πομπῆς. Χθὲς οἱ βουλευταὶ συνῆλθον πρὸς ἐκλογὴν τοῦ ὁριστικοῦ προέδρου, ἐξελέγη δὲ τοιοῦτος ὁ ὑποψήφιος τῆς συμπολιτεύσεως κ. Ἀνδρ. Αὐγερινὸς διὰ ψήφων 72.

Digitized by Google

Ὁ ὑποψήφιος τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Καραπάνος ἔλαβε ψήφους 38, εὑρέθησαν δὲ καὶ δύο λευκὰ ψηφοδέλτια.

— Ἡ Αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ, ἐπανακάμψασα ἐξ Ἰθάκης εἰς Κέρκυραν, ἀνεχώρησεν ἤδη ἐκεῖθεν κατευθυνομένη εἰς Τεργέστην.

— Μεταξὺ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ κ. Ρόσελς, προξένου τοῦ Βελγίου, ὑπεγράφη ἡ περὶ κατασκευῆς σιδηροδρόμου ἀπὸ Μεσολογγίου εἰς Ἀγρίνιον σύμβασις. Τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου ἀναλαμβάνουσιν οἱ κ. κ. Mabille καὶ Cuinotte ἀμφότεροι Βέλγοι. Μετὰ τὴν κατασκευὴν θὰ σχηματισθῇ ἑλληνικὴ ἑταιρία, ἥτις ἐπὶ 99 ἔτη θὰ ἔχῃ τὴν χρῆσιν τοῦ σιδηροδρόμου. Ἡ σιδηροδρομικὴ αὕτη γραμμὴ ἀρχομένη ἀπὸ Μεσολογγίου θέλει διέρχεσθαι δι' Αἰτωλικοῦ, Στάμνας καὶ Διακομιοῦ καὶ θὰ καταλήγῃ εἰς Ἀγρίνιον.

— Βελγικὴ ἑταιρία, διαθέτουσα κεφάλαιον 19,000,000 φράγκων εἰς χρυσόν, θέλει ἀναλάβει ταχέως, καθ' ἃ γράφουσιν αἱ ἐφημερίδες Βόλου, τὴν ἀποξήρανσιν τῶν τελμάτων καὶ τὴν διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων τῆς Θεσσαλίας, ἅτινα θέλουσι χρησιμοποιηθῇ πρὸς ἄρδευσιν τῆς ὅλης θεσσαλικῆς γῆς.

— Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ ἐσχάτως ἀποθανὼν Θεσσαλονικεὺς Δ. Χαρίσης κατέλιπε διὰ τῆς διαθήκης του 200,000 φράγκα πρὸς ἵδρυσιν γηροκομείου ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει, 50,000 δὲ φράγκα εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον, ὅπως διαθέσῃ αὐτὰ κατὰ βούλησιν.

— Ἐκ τελῶν χαρτοσήμου, σιγαροχάρτου, γραμματοσήμου καὶ τηλεγραφημάτων εἰσεπράχθησαν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου ἕως 30 Σεπτεμβρίου τρ. ἔτους 1887 δρ. 7,692,370, κατὰ τὸ ἀντίστοιχον δὲ χρονικὸν διάστημα τοῦ παρελθόντος ἔτους δρ. 6,876,922.

— Ἐδημοσιεύθη τὸ νομοτελεστικὸν διάταγμα δι' οὗ ἐγκρίνεται ἡ ἐν Ἀθήναις σύστασις ἀνωνύμου μετοχικῆς ἑταιρίας ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἑταιρία διαχειρίσεως τῶν μονοπωλίων τῆς Ἑλλάδος». Ἡ διάρκεια τῆς ἑταιρείας ἔσται ἑβδομήκοντα πέντε ἐτῶν, τὸ δὲ ἑταιρικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ὁρίζεται εἰς 10,000,000 φρ. διαιρουμένων εἰς 20,000 μετοχάς, ὧν ἑκάστη ἔχει ἀξίαν φρ. 500.

— Ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἀπέστειλε πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν κ. Δραγούμην τὸ διάγραμα τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως τοῦ 1889 καὶ ἄλλας πληροφορίας, ἃς πρέπει νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐκθέται, καὶ αἱ ὁποῖαι θέλουσι δημοσιευθῇ βραδύτερον ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν, ἐν λεπτομερείᾳ. Ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις θὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως ἐπαξίως ἀντιπροσωπευθῇ καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ταύτῃ ἐκθέσει.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ τρίτου μέρους, τοῦ περιλαμβάνοντος *Ποικίλας εἰκόνας*, ἤτοι τοπιογραφίας, σκηνογραφίας ἀλληγορικὰς παραστάσεις, προσωπογραφίας, ἱστορικὰς σκηνάς, θαλασσογραφίας κτλ. ἐξεδόθη ἄρτι τὸ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται : *Ἀρχαία ἀνθόπωλις*, εἰκὼν Κόσμανς. — Ὁ *γέρων ὑποδηματοποιός* (δισέλιδος), Ἰοσὲ Κλοβέρα. — *Μικρὰ κόρη*, Δ. Ἔχτλερ. — *Καλοὶ φίλοι*, ἐκ φωτογραφίας. — *Διάσωσις*, (δισέλιδος), Ματθία Σμίδ. — *Εἰδύλλιον*, Φάλκεμβεργ.

ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ

ἐκδοθήσεται λίαν προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 1/2, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 1/2.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον τεσσάρων φυλλαδίων, ἤτοι δραχμὰς ἢ φρ. χρ. 10.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντόπου Παραρτήματος*, περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης σειρᾶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 6.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Γ. Bielitz. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.— κ. Ν. Μ. Κέρκυραν. Τὸ βιβλίον τιμᾶται δραχ. 12 καὶ μετὰ ταχυδρ. τελῶν δραχ. 13. Δυνάμεθα νὰ σᾶς τὸ προμηθεύσωμεν.—Κυρίαν Ε. Ι. Α. Μανσούραν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. — κ. Α. Ι. Β. Σύρον Ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν. — *Γνωστῷ Φίλῳ*. L' esprit qu' on veut avoir gâte celui qu' on a. —κ. Μ. Α. Ν. Τὸ κάλυμμα τῆς *Πινακοθήκης* κατασκευασθὲν ἤδη κομίζεται μετὰ 15—20 ἡμέρας. Μόνον οἱ προκαταβάλλοντες ὁλόκληρον τὴν συνδρομὴν θὰ λάβωσιν αὐτὸ δωρεάν. Οἱ κατὰ φυλλάδια ἀγοράζοντες τὸ ἔργον θὰ πληρώσωσι διὰ τὸ κάλυμμα δραχ. 6 μὲν οἱ ἐν Ἀθήναις, 8 δὲ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. — κ. Μ. Π. Κ. Σμύρνην. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Ι. Σ. Α. Σύρον. Ἐν τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις δὲν ὑπάρχει τοιοῦτον βιβλίον. Δύνασθε δὲ νὰ προμηθευθῆτε αὐτὸ ἐν γαλλικῇ γλώσσῃ παραγγέλλοντες εἴς τι τῶν δύο βιβλιοπωλείων Βίλμπεργ ἢ Μπέκ. Δύο εἶνε τὰ εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν· ἓν περιέχον τὰς διευθύνσεις τῶν ἐν Παρισίοις καὶ τοῖς πέριξ, καὶ ἕτερον τῶν ἐν ταῖς γαλλικαῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἄλλῃ Εὐρώπῃ.—Κυρίας Α. Δ. Βόλον καὶ Ε. Π. Κωνσταντινούπολιν, κ. Σ. Ι. Σ. Bakhmouth. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Δ. Ι. Κ. Κέρκυραν. Τὸ σημειούμενον βιβλίον δὲν ὑπάρχει ἐξαντληθέν. Ἐλήφθησαν τὰ σταλέντα. Τὰ περὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἱπποκράτους εἶνε ὅλως φαντασιώδη.—κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Ἐλήφθησαν, ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας.— *Πολυπράγμονι*. Τὸ νὰ γράψῃ τις ἓν βιβλίον, λέγει γερμανικόν τι λόγιον, εἶνε πρᾶγμα εὔκολον, διότι δὲν χρειάζεται παρὰ μελάνη, γραφὶς καὶ ὁ ὑπομονητικὸς χάρτης. Τὸ νὰ τυπώσῃ βιβλίον εἶνε δυσκολώτερον, διότι ἡ γραφὴ τῶν πνευματωδῶν συγγραφέων εἶνε δυσανάγνωστος. Τὸ ν' ἀναγνώσῃ τις βιβλίον εἶνε ἀκόμη δυσκολώτερον ἕνεκα τοῦ ὕπνου, ὅστις μᾶς καταλαμβάνει ἐν τῇ ἀναγνώσει. Δυσκολώτατον ὅμως πάντων εἶνε τὸ νὰ πωλήσῃ τις βιβλία.—κ. Ν. Σ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν, ἀπεστείλαμεν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. — κ. Δ. Κ. Πύργον. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Ι. Ν. καὶ ἀπεστείλαμεν αὐτῷ τὰ ἐκδοθέντα τεύχη. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα.—κ. Ι. Κ. Μασσαλίαν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.—κ. Β. Π. Β. Κυδωνίας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς.— κ. Κ. Π. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν. — κ. Χ. Δ. Σύρον. Καὶ εἰς ἡμᾶς εἶνε ἄγνωστος ἡ διεύθυνσίς του.—κ. Α. Κ. Π. Λεμησσόν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν καὶ ὑποστήριξιν. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν τὰς δύο σειρὰς καὶ τὰ ζητηθέντα βιβλία. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Ι. Κ. Τ. Καβάλλαν. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, ταχυδρομικῶς δ' ἀπαντῶμεν. — *Ἐπαρχιώτῃ*. Διὰ τὴν δημοσίευσιν ἀγγελιῶν δαπανῶνται ἐν Ἀγγλίᾳ κυρίως μυθώδη ποσά. Ὁ «Χρόνος» περιέχει εἰς ἕκαστον φύλλον 60 ὁλοκλήρους στήλας ἀγγελιῶν, τετυπωμένας διὰ λεπτοτάτων στοιχείων· πολλάκις αἱ δημοσιευόμεναι ἀγγελίαι εἶνε ὅλως πρωτότυποι, ὡς π. χ. αὕτη ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ «Ἀθηναίῳ»· «ΠΡΟΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΙΝ, μὲ τὸν μῆνα ἢ μὲ τὴν ἑβδομάδα, δημοσιογράφος δυνάμενος νὰ παρέχῃ περιγραφὰς ταξειδίων, βιογραφίας καὶ ἄλλα ἄρθρα», ἢ ἡ ἑξῆς· «Μετ' ὀλίγον θὰ θεωρῆται ἔνοχος φόνου ὑπὸ τοῦ νόμου ὁ ἀφίνων ἀσθενῆ τινα νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς νὰ δώσῃ αὐτῷ τὸ ἐκ τοῦ καρποῦ δεῖνα ἅλας. Τὸ φιαλίδιον τιμᾶται 2 σελίνια καὶ 9 πένναις.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

30 Ὀκτωβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμὴ
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	445.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	448.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	510.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	467.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	233.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	88.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		498.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,225.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	166.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	76.50
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	218.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	127.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	355.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.		32.20
3μην.		31.95
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως		127.—
» 3μην.		126.—
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.35
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.80

ΑΡΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΩΔΙΑ

ἤτοι μουσικαὶ μελέται μετὰ τεχνοκριτικῆς ἀναλύσεως διαφόρων μελοδραμάτων

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΣΤΑΝΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Τιμᾶται δραχ. 3. Ταχυδρ. ἀποστελλόμενον ἀντὶ δραχ. 3,20

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.—ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.—ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΛΥΣΙΑΣ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.— ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ.

Μετὰ συμπληρωματικῶν σημειώσεων καὶ πινάκων ἱστορικῶν καὶ στατιστικῶν

Ὑπο JOSEPH GARNIER

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ΥΠΟ ΧΡ. ΑΘ. ΖΑΠΠΑ

διδάκτορος τῆς νομικῆς.

Εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελίδων 670.

Τοῦ χρησιμωτάτου τούτου συγγράμματος ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Ὁ φιλόπατρις αὐτοῦ μεταφραστής, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ οὐχὶ εἰς ὑλικὸν κέρδος, ὥρισεν ἐλαχίστην τὴν τιμὴν αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, ἤτοι δρ. μόνον 4.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον τιμᾶται δραχ. 4.50.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκτυποῦνται ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως.
Ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ διαφανοῦς Α' ποιότ. δρ.2,50 τὰ 100.
» » » » Β' » » 2.— »
Κατασκευάζονται σφραγῖδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους.
Ἀντιπρόσωποι τῆς Société Parisienne Βιέννης, ἐκτελούσης ἐλαιογραφικὰς εἰκόνας ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀποστολῇ φωτογραφίας.

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ 1888 ΕΤΟΥΣ

Χρονολογικόν, φιλολογικόν, γελοιογραφικόν.

400 κομψαὶ καὶ πυκναὶ σελίδες- — Συνεργάται ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων λογογράφων 55. — Θέματα καὶ διατριβαὶ ἐν ὅλῳ 90.—Εἰκόνες φωτοτυπικαί, λιθογραφικαί, ξυλογραφικαὶ 50.—Μουσικῆς σ. 8. κλπ. κλπ.

Μελέται ἐπιστημονικαί, ἄρθρα φιλολογικὰ καὶ ἱστορικά, ποιήσεις, διηγήματα, ἠθογραφίαι, χρονογραφικαὶ ἐντυπώσεις, σκηναὶ καὶ εἰκόνες ἐκ τοῦ συγχρόνου κοινωνικοῦ βίου, εἰδήσεις βιογραφικαί, σκαλαθύρματα, γελοιογραφικὰ παίγνια, λεπτὴ κοινωνικὴ σάτυρα, κλπ.

Συνεργάται : Ἀλ. Ρ. Ραγκαβῆς,—Κ. Παπαρρηγόπουλος,—Ἀχιλ. Παράσχος,—Ἰω. Σχαλτσούνης,—Σπυρ. Π. Λάμπρος, —Ἀριστοτέλης Κουρτίδης, — Κωστῆς Παλαμᾶς, — Χ. Ἄννινος,—Γ. Σουρῆς,— Ἰω. Πολέμης, — Δ. Κόκκος, — Δημ. Κορομηλᾶς, — Π. Κανελλίδης, — Βλ. Σκορδέλης, — Γ. Ἀναστασόπουλος, — Ἀρσινόη Γ. Παπαδοπούλου, — Δημ. Βαρδουνιώτης, — Ἰω. Καμπούρογλος,— Θ. Βελιανίτης, — Δ. Γρ. Καμπούρογλους, — Πλάτων Δρακούλης, — Σπ. Σακελλαρόπουλος, —Ἰω. Φουστάνος, — Γ. Φιλάρετος, —Ἀντώνιος Μάτεσις, — Κων. Φ. Σχόκος, κλπ. κλπ.

ΤΙΜΑΤΑΙ

Χαρτόδετον φρ. τριῶν. — Χρυσόδετον φρ. τεσσάρων καὶ πωλεῖται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

Εἰς τοὺς ἐμβάζοντας τὸ ἀντίτιμον ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας» ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1108

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 567.—8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 619

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΥ, διήγημα Κωστῆ Παλαμᾶ.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ὑπὸ V. C. Marshall προξένου ἐν Πάτραις, μετάφρασις Χρ. Π. Κορύλλου ἰατροῦ.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΥΜΠΕΠΥΚΝΩΜΕΝΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΣ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Παρὰ τῷ ἐκδότῃ Engelmann ἐν Λειψίᾳ ἐδημοσιεύθησαν πρὸ μικροῦ «Studien zur Vasenkunde» (Μελέται περὶ ἀγγειογραφίας) τοῦ νεαροῦ ἀρχαιολόγου Paul Arndt, μαθητοῦ τοῦ κρατίστου τῶν ἀρχαιολόγων, τοῦ ἀληθῶς ῥηξικελεύθου Brunn. Ἀκολουθῶν ὅσα ὁ Brunn ἀνέπτυξεν ἐν τοῖς «Προβλήμασι τῆς ἱστορίας τῆς ἀγγειογραφίας» καὶ ἐν τῇ πραγματείᾳ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῇ Certosa ἐν Βονωνίᾳ, προσπαθεῖ ὁ Arndt ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ βιβλίου διὰ λόγων ἐπιγραφικῶν καὶ διὰ τοῦ ἐν γένει τεχνικοῦ χαρακτῆρος τῶν γραφῶν νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὅλα τὰ ἐν Τυρρηνίᾳ, Καμπανίᾳ καὶ Σικελίᾳ εὑρεθέντα ἀγγεῖα ἀνήκουσιν, οὐχὶ εἰς τὸν 6 ἢ 5, ἀλλὰ *εἰς τὸν τρίτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα*. Ἐν δευτέρῳ κεφαλαίῳ ὁ ὀξύνους συγγραφεὺς διαπραγματευόμενος περὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ τὰ ῥηθέντα ἀγγεῖα ἐποιήθησαν, ἀποκρούει τὴν μέχρι τοῦδε γενικὴν γνώμην, καθ' ἣν τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἐξήχθησαν ἐξ Ἀθηνῶν, διισχυρίζεται δέ, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ Ἰταλίᾳ, κυρίως ἐν Καμπανίᾳ καὶ Σικελίᾳ ἐγένοντο, κατὰ μίμησιν δηλαδὴ Ἀττικῶν προϊόντων. Ὀφείλομεν δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι αἱ θεωρίαι, ἃς μετὰ μεγίστης εὐφυΐας ὁ Arndr ἀναπτύσσει, εἶναι λίαν πειστικαί. Τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐξετάζει καὶ ποικίλα ἄλλα ζητήματα τῆς ἀγγειογραφίας, βεβαίως θὰ ἐγείρῃ μέγιστον ἐνδιαφέρον καὶ ἰδίως παρὰ τοῖς ἐνταῦθα ἀρχαιολόγοις, καθ' ὅσον διερευνᾷ καὶ τὰ ἐν Ἀθήναις εὑρεθέντα ἀγγεῖα. Σπουδαίως πρέπει τὸ ἔργον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν διὰ τὰ ἐσχάτως ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀνασκαφέντα μνημεῖα. Κ. Κ.

—Ὡς γνωστόν, ὁ ἐπιφανὴς Γερμανὸς τῆς μεσαιωνικῆς Ῥώμης ἱστοριογράφος Φερδινάνδος ὁ Γρηγορόβιος ἀπὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν ἀσχολεῖται περὶ τὴν συγγραφὴν Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας. Κατὰ νεωτάτην αὐτοῦ ἐπιστολὴν ἡ ἱστορικὴ αὕτη συγγραφὴ εἶνε ἤδη ἕτοιμος ἐν χειρογράφῳ, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς δὲν θὰ προβῇ εἰς δημοσίευσιν αὐτῆς, πρὶν παρέλθῃ ἔτος, ὅπως ἐπιφέρῃ εἰς αὐτὴν συμπληρώσεις καὶ τελευταίαν ἀναθεώρησιν.

—Ἐν τῷ φυλλαδίῳ τῆς 5 Νοεμβρίου (ν.) ἡ *Εἰκονογραφημένη Ἐφημερὶς* τῆς Λειψίας δημοσιεύει ἐν μεγάλῳ ξυλογραφικῷ ἀποτυπώματι γνωστὴν εἰκόνα τοῦ ἐν Μονάχῳ Ἕλληνος καλλιτέχνου κ. Ν. Γκύζη «Τὸ ἀποκαλυφθὲν μυστικόν». Σχετικὴ καλλιτεχνικὴ σημείωσις τοῦ περιοδικοῦ ἐξαίρει τὴν ἀξίαν τοῦ χαριεστάτου ἔργου τοῦ διαπρεποῦς ζωγράφου, οὗ ἡ σκηνὴ εἶνε εἰλημμένη ἐκ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀγροτικοῦ βίου.

— Μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας παρεστάθη ἐσχάτως ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Κολωνίας ἡ Flora Mirabilis, τὸ περιώνυμον ἔργον τοῦ Ἕλληνος μελοποιοῦ Σαμάρα. Καθὰ γράφουσιν αἱ ἰταλικαὶ ἐφημερίδες, τὸ φιλόμουσον κοινὸν τῆς Κολωνίας ἐξετίμησε κατ' ἀξίαν τὰ θαυμάσια τῆς Flora μελῳδήματα, ἐπανειλημμένως δι' ἐπευφημιῶν ἐκδηλῶσαν τὴν συμπάθειάν του πρὸς τὸν εὐφυᾶ συνθέτην, ὅστις διηύθυνεν αὐτοπροσώπως τὴν ὀρχήστραν, ἐπὶ τούτῳ μεταβὰς εἰς Κολωνίαν. Καὶ ἡ ἐκτέλεσις δὲ τοῦ μελοδράματος ὑπῆρξε mirabile, ὡς λογοπαικτοῦσαι γράφουσιν αἱ ἐφημερίδες. Ἡ δεσποινὶς Δονάτη ἔμελψε θαυμασίως τὸ μέρος τῆς Λυδίας, ὁ δὲ σκηνικὸς διάκοσμος ἐπροξένει εἰς τὸν θεατὴν αὐτὸ τοῦτο θάμβος· τοσοῦτον πολυτελὴς καὶ καλλιτεχνικῶς ἐναρμόνιος ἦν. Ἡ πρώτη παράστασις τῆς Flora ἀπέφερε ποσὸν 20,000 φρ., θὰ ἐξακολουθῇ δὲ αὕτη παριστανομένη ἐπί τινας ἀκόμη ἡμέρας, μεθ' ὃ ὁ Σαμάρας θὰ ἀπέλθῃ εἰς Νίκαιαν, ὅπου πρόκειται νὰ παρασταθῇ τὸ ἔργον του ἐνώπιον τῆς ἐκεῖ κατὰ τὸν χειμῶνα ποιούσης τὰς διατριβάς της ἀριστοκρατίας τοῦ γένους καὶ τοῦ πλούτου. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐν τῷ θεάτρῳ Dal Verme τοῦ Μιλάνου ἀναβιβάζεται τὸ νέον ἔργον τοῦ Σαμάρα *Μεδζέ*, ὅπερ ἔχει ἰνδικὴν ὑπόθεσιν.

— Ἤρξαντο τὰ μαθήματα τῆς ἐν Βερολίνῳ ἀρτισυστάτου Σχολῆς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Ἡ σχολὴ ἀριθμεῖ νῦν 140 μαθητάς, ἐν οἷς πολλοὶ νομικοὶ καὶ ἔμποροι.

— Ἐν Φραϊβούργῳ τῆς Ἑλβετίας ἀπεφασίσθη ἡ ἵδρυσις καθολικοῦ Πανεπιστημίου, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐκεῖ ἐπισκόπου. Ὑπολογίζουσι τ' ἀπαιτούμενα κεφάλαια εἰς 16 ἑκατομμύρια φράγκων. Τούτων τὰ 5 ἑκατομμύρια ἐξησφαλίσθησαν ἤδη.

— Ἐγένετο τὴν 23 (ν.) 8βρίου ἡ ἀποκάλυψις τοῦ μνημείου τοῦ πρό τινων ἐτῶν τελευτήσαντος πρίγκιπος Φριδερίκου Καρόλου, ἀνεψιοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, διαπρέψαντος στρατάρχου κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον. Τὸ μνημεῖον ἱδρύθη ἐθνικῇ δαπάνῃ ἔν τινι ὑψώματι μεταξὺ Βερολίνου καὶ Πότσδαμ.

— Ἐπὶ τῷ ἰωβιλαίῳ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ γερμανικὴ παροικία θέλει δωρήσει αὐτῇ τὴν εἰκόνα τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου κατὰ τὴν 90στὴν αὐτοῦ ἐπέτειον ἐν μέσῳ τῶν μελῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Ταύτης ἁπλοῦν μόνον σχεδίασμα ἐδόθη τῇ Βασιλίσσῃ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, νῦν δὲ ἡ ὁριστικὴ μεγάλη εἰκὼν φιλοτεχνεῖται ὑπὸ τοῦ ζωγράφου Βέρνερ, ὅστις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ μετέβη εἰς Βάδεν-Βάδεν καὶ ἐπὶ ὥρας παρέμεινε παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι, ὅπως εἰκονίσῃ ὡς οἷόν τε πιστῶς τοῦ γηραιοῦ ἄνακτος τὴν μορφὴν καὶ τὸ παράστημα.

— Λαμπρὸν ἔργον ἐξεδόθη ἄρτι ἐν Λειψίᾳ. Εἶνε τοῦτο λεύκωμα περιέχον δέκα φωτοτυπικὰς εἰκόνας ἐκ πινάκων τοῦ ζωγράφου Κανὸλδτ μετὰ ποιημάτων τοῦ Leschivo ὑπὸ τὸν τίτλον *Μυθολογικαὶ Τοπιογραφίαι*. Αἱ περιεχόμεναι εἰκόνες εἶνε αἱ ἑξῆς· Ἰφιγένεια, Σαπφώ, Διδὼ καὶ Αἰνείας, Ἀντιγόνη, Κασσάνδρα, Θέτις καὶ Ἀχιλλεύς, Ἠχὼ καὶ Νάρκισσος, Ψυχή, Ὀρφεὺς καὶ Νύμφαι, Ἡρώ. Τούτων δύο εἶνε ἤδη γνωσταὶ εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς *Καλλιτεχνικῆς Πινακοθήκης*, ἡ Ἰφιγένεια καὶ ἡ Ἠχώ.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ γενικὸς τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως ἐπιθεωρητὴς Ζεβόρ, οὗ εὐφήμως ἀναφέρονται αἱ μεταφράσεις τοῦ Θουκυδίδου, τῶν κωμῳδιῶν τοῦ Ἀριστοφάνους κτλ.

— Ἐν Λονδίνῳ τὴν κοινὴν προσοχὴν ἑλκύει δεκαετής τις παῖς Πολωνός, Ὄφμαν καλούμενος, οὗ ἡ κυμβαλιστικὴ δεξιότης ὑπερβαίνει πᾶσαν προσδοκίαν. Πολλοὶ συγκρίνουσιν αὐτὸν πρὸς τὸν Μόζαρτ, ὅστις ἐν ὁμοίᾳ ἡλικίᾳ ἐπέκρουε μετ' ἴσης τέχνης τὸ κλειδοκύμβαλον. Εἰς τὰς συναυλίας τοῦ νεαροῦ Ὄφμαν συρρέουσι πλῆθος ἄπειρον, ὁ μικρὸς δὲ καλλιτέχνης εἶνε ἀντικείμενον παντοίων περιποιήσεων καὶ θωπειῶν. Ὁ πατὴρ τοῦ ἀνήβου κυμβαλιστοῦ συνεβλήθη ἐσχάτως μετὰ θεατρώνου τινὸς ἐν Ἀμερικῇ ὅπως μισθώσῃ αὐτῷ

Digitized by Google

τὸν υἱόν του ἐπὶ ὡρισμένον χρόνου διάστημα, ἀντὶ 125,000 φράγκων. Ἐκ τῶν κολοσσιαίων εἰσπράξεων ἃς ἀποφέρουσιν αἱ συναυλίαι του ὁ μικρὸς Ὅφμαν δὲν λαμβάνει ἢ ὀλίγα λεπτά, ἅτινα δίδει αὐτῷ ὁ πατήρ του πρὸς ἀγορὰν λιχνευμάτων.

— Ἡ πρὸς ἐξερεύνησιν καὶ διάδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Γκαῖτε εταιρία ἤρξατο ἐκδίδουσα κατὰ φυλλάδια τὰ φωτοτυπικὰ ἀπεικονίσματα τῶν ἀξιολογωτάτων ἀντικειμένων ἐκ τῶν ἀποτεθησαυρισμένων ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Γκαῖτε ἐν Βάϊμαρ.

— Τὰ ἀρχικὰ χάρτινα σχεδιάσματα πολλῶν εἰκόνων τοῦ Ραφαήλ, ἐν αἷς καὶ «Ὁ Παῦλος διδάσκων ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου» ἀνευρέθησαν πρό τινος ἀποτεταμιευμένα ἀπὸ τοῦ 1815 ἐν Μόσχᾳ τῆς Ρωσίας. Ἡ γνησιότης αὐτῶν ἐκυρώθη ὑπὸ εἰδημόνων, διατηροῦνται δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καλῶς.

— Ἐν Λονδίνῳ ἀπεβίωσεν ἐκ στηθικοῦ νοσήματος ἡ περιώνυμος ἀοιδὸς **Jenny Lind**, ἥτις ἐπωνομάζετο καὶ «σουηδικὴ ἀηδών».

— Ἐπιτυχεστάτη ὑπῆρξεν ἡ ἐν Παρισίοις παράστασις τοῦ *Πάτερ Κωνσταντίου*, τοῦ τρυφεροῦ μυθιστορήματος τοῦ Ἀλεβῦ. Ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ προσδοκᾶται ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ **Maître de Forges**, ἧς ὁμοίαν δὲν ἀναγράφουσι τὰ γαλλικὰ χρονικὰ τοῦ θεάτρου, μολονότι ἡ ἀξία τοῦ ἔργου τούτου διημφισβητήθη βασίμως ὑπὸ τῆς κριτικῆς.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ *Μελοδράματος* τῶν Παρισίων ἐγένετο κατ' αὐτὰς πανηγυρικὴ ἡ 500ὴ παράστασις τοῦ *Φάουστ* τοῦ Γκουνῶ. Ὅτε ὁ γηραιὸς ἀλλ' εὐσταλὴς μελοποιὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ θέσιν του, δισχίλιοι θεαταὶ ἠγέρθησαν κινοῦντες πίλους καὶ μανδύλια καὶ βροντοφώνως ἐπευφημοῦντες τὸν μεγαλοφυᾶ καλλιτέχνην. Ἐπὶ πέντε λεπτὰ τὸ θέατρον ἀντήχει ἐκ τῶν ζητωκραυγῶν καὶ τῶν χειροκροτημάτων. Ὁ Γκουνὼ διηύθυνεν αὐτοπροσώπως τὴν ὀρχήστραν διὰ ράβδου ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, δωρηθεῖσαν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἐπισήμῳ ἐπετείῳ, ὑπὸ τῶν διευθυντῶν τοῦ θεάτρου, ὑπῆρξε δὲ ἡ παράστασις ἐν πᾶσιν ἔξοχος.

— Ἐν Βερολίνῳ ἐνεκαινίσθη κατ' αὐτὰς χρηματιστήριον γραμματοσήμου. Οἱ παραστάντες κατὰ τὰ ἐγκαίνια δὲν ἦσαν ἄνηβοι καὶ φιλοπαίγμονες παῖδες, ἀλλ' ἄνδρες σοβαροὶ καὶ ὡρίμου ἡλικίας, ὑπῆρξαν δὲ αἱ πράξεις ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ζωηρόταται.

Θρασεῖα κλοπὴ διεπράχθη ἐν τῷ ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ ἀνακαλυφθεῖσα τὴν πρωΐαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου. Ὁ κλέπτης ἀφήρεσε ὁλόκληρον τὴν συλλογὴν τῶν ἀττικῶν νομισμάτων, πολλὰ νομίσματα ἐκ τῆς συλλογῆς τῶν νομισμάτων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐκ τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ Βυζαντιακῆς συλλογῆς τινα.

Ἐξ αὐτῶν πλεῖστα εἶνε σπανιώτατα καὶ πολύτιμα. Οὕτω τετράδραχμον ἀργυροῦν Αἰτωλῶν, χρυσοῦς ἀθηναϊκὸς στατὴρ βάρους 33 δραμίων, τριημιώβολον καὶ τριώβολον ἀργυρᾶ τῆς πρὸ Περικλέους ἐποχῆς, χρυσοῦν βυζαντιακὸν νόμισμα Εἰρήνης τῆς Ἀττικῆς, χαλκοῦν νόμισμα τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης, εἰκονίζον τὸν αὐτοκράτορα Καλλιγούλαν μετὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, Ἀγριππίνης, Δραισίλας καὶ Ἰουλίας κτλ. θὰ ἀπαιτήσωσι καὶ χρόνον καὶ δαπάνας πολλὰς νὰ ἀντικατασταθῶσιν ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἀνευρεθῶσι τὰ κλοπιμαῖα.

Ὁ κλέπτης μετὰ τὴν διαρπαγήν, ἀνοίξας ἓν τῶν πρὸς τὸ δῶμα τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ Πανεπιστημίου ἀποβλεπόντων καὶ ἀπροφυλάκτων παραθύρων τοῦ μουσείου ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῶν συρμάτων τοῦ κεραυναγωγοῦ κατῆλθεν εἰς τὸν περίβολον τοῦ κτιρίου, δυνηθεὶς οὕτω νὰ διαφύγῃ. Τὴν πρωΐαν ὁ τοῖχος πρὸς ὃν διὰ κρίκων συνδέοντα τὰ τοῦ κεραυναγωγοῦ σύρματα, εὑρέθη ἀπεξεσμένος κατά τι, κατέκειντο δὲ παρ' αὐτὸν καὶ νομίσματά τινα ἀρχαῖα, μικρᾶς ἀξίας ὅμως, πεσόντα ἴσως ἐκ τῶν θυλακίων τοῦ κλέπτου. Κατ' ἄλλην γνώμην τὰ μαρτύρια ταῦτα εἰσὶ πάντα πλαστά, ἐγένοντο δὲ πάντα πρὸς ἀποπλάνησιν τῆς δικαιοσύνης.

Ἅμα γνωσθείσης τῆς κλοπῆς, ἡ δικαστικὴ ἀρχὴ ἐπελήφθη ἀμέσως δραστηρίως τῶν ἀνακρίσεων. Ἀλλὰ δυστυχῶς μέχρι τοῦδε ἡ δικαιοσύνη οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσῃ περὶ τοῦ τελεσθέντος ἐγκλήματος.

Τὸ νομισματικὸν μουσεῖον, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ κλοπή, εἶνε ἐκ τῶν πρώτων ἱδρυμάτων τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος. Ἀπὸ τοῦ 1829 συνελήφθη ἡ πρώτη ἰδέα τῆς συστάσεως ἐθνικῆς νομισματολογικῆς συλλογῆς, τὰ ἔκτοτε δὲ συλλεγέντα νομίσματα ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν ἐφορείαν τοῦ πολυμαθοῦς ἀνδρὸς Ἀνδρέου Μουστοξύδου. Ἐλθοῦσα ἡ ἀντιβασιλεία καὶ κρίνασα ὡς φαίνεται ἀξίαν λόγου τὴν συλλογὴν ταύτην μετεκάλεσεν ἐκ Σουηδίας τὸν νομισματογνώμονα κ. Γέδεν, εἰς ὃν ἀνέθηκε τὴν ἐποπτείαν αὐτῆς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δρ. 350, ὁρίσασα πρὸς τούτοις καὶ δραχμὰς 100 μηνιαίως πρὸς πλουτισμὸν τῆς συλλογῆς. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου, ἡ κυβέρνησις ἐπεφόρτισε τὸν καθηγητὴν τῆς Ἀρχαιολογίας Ρόσς, ὅπως ἐπιμελῆται τῆς ἐθνικῆς συλλογῆς, μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τούτου ἐνεπιστεύθη ἡ κυβέρνησις τὴν συλλογὴν τῶν νομισμάτων εἰς τὸν ἀοίδιμον γυμνασιάρχην Γεννάδιον καὶ μετὰ τοῦτον εἰς τὸν ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων Κ. Πιττάκην, ὅστις ἐφρόντισε τὰ περὶ νομισματικῆς μέχρι τῆς 4 Αὐγούστου 1843. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην μετηνέχθη ἡ τῶν νομισμάτων συλλογὴ ἐντὸς νομισματοθήκης εἰς τὸ κατάστημα τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ παρεδόθη ἔκτοτε εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ κ. Α. Ποστολάκα, ὅστις καὶ διευθύνει τὸ μουσεῖον ἔκτοτε.

Ὡς νῦν ἔχει τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον, περιλαμβάνει περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας νομισμάτων καὶ μεταλλίων ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τεσσάρων τμημάτων, τοῦ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν νομισμάτων, τῶν ρωμαϊκῶν, τῶν βυζαντιακῶν καὶ τοῦ τῶν διαφόρων νεωτέρων Κρατῶν καὶ νομισματοσήμων. Μία τῶν σπουδαιοτέρων καὶ πολυτιμοτέρων συλλογῶν, αἵτινες εὑρίσκονται ἐν τῷ μουσείῳ τούτῳ, εἶνε καὶ ἡ κατὰ τὸ 1866 δωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν Πετρουπόλει ἀοιδίμου Ἀλεξάνδρου Δ. Μουρούζη, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν νομισμάτων τῶν Ἰονίων νήσων, καταρτισθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ πρό τινος τελευτήσαντος νομισματολόγου Παύλου Λάμπρου.

— Ἀγγέλλεται ὅτι ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ὁριστικῶς ἀπεφάσισεν ὅπως τὰ χρήματα, τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ἐκ τῶν προσφορῶν διαφόρων ὁμογενῶν, ἀφιερώσῃ εἰς τὴν ἵδρυσιν ἐθνικοῦ θεάτρου. Πρὸς τοῦτο πρὸ καιροῦ εἶχε ζητήσει τὴν ὑποβολὴν λεπτομεροῦς ὑπομνήματος παρὰ τοῦ κ. Ἀγ. Βλάχου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου καὶ θέλει ἱδρυθῇ τὸ θέατρον. Ὁ ὀργανισμὸς τοῦ νέου θεάτρου ἔσται προσόμοιος πρὸς τὸν τοῦ **Theâtre Français**. Θὰ διδάσκωνται ἐν αὐτῷ ἀποκλειστικῶς ἔργα δραματικὰ ὑπὸ Ἑλλήνων ἠθοποιῶν, τὸ θέατρον θὰ χρησιμεύῃ καὶ ὡς σχολεῖον δραματικῆς ἠθοποιίας, θὰ ἀποστέλλωνται δὲ δαπάναις τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἰς Εὐρώπην νέοι εὐφυεῖς καὶ εὐέλπιδες πρὸς τελειοποίησιν ἐν τῇ ὑποκριτικῇ. Τὸ κτίριον τοῦ θεάτρου θὰ ἀνεγερθῇ ἐν τῇ πλατείᾳ Κάνιγγος πρὸς τὴν συνοικίαν τοῦ Πολυτεχνείου, ἔσται δὲ διαστάσεων σμικρῶν, περιλαμβάνον 400-500 θεατὰς μόνον.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἔληξεν ἡ προθεσμία πρὸς ὑποβολὴν διδακτικῶν βιβλίων εἰς τὸν διαγωνισμόν. Τὰ ὑποβληθέντα ἐν ὅλῳ εἰς αὐτὸν βιβλία εἰσὶ 209, ὧν ὁ ὄγκος εἶνε 1850 τυπογραφικὰ φύλλα καὶ διὰ τὰ ὁποῖα κατεβλήβλήθησαν ὑπὸ τῶν συγγραφέων, πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κριτῶν, δρ. 18,507,30. Ἐκ τῶν ὑποβληθέντων ἔργων τὰ πλεῖονα εἰσὶ Ἑλληνικαὶ γραμματικαί, ἀριθμητικαί, καὶ γεωγραφίαι.

— Ἡ ἔμμουσος κυρία Μαριέττα Μπέτσου ἀγγέλλει τὴν ἐν ἑνὶ τόμῳ, ὑπὸ τὸν τίτλον *Δάφναι καὶ Μύρτα*, δημοσίευσιν τῶν ἐν διαφόροις ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντων ποιημάτων αὐτῆς.

— Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τοῦ δήμου Φερῶν, πατρίδος τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ρήγα τοῦ Φεραίου, ἐξέδοτο ψήφισμα, δι' οὗ, ἀναγνωρίζον τὴν πρὸς τὸν πρωτομάρτυρα τοῦτον τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην, προὐκάλεσε πανελλήνιον εἰσφορὰν πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου εἰς τιμὴν αὐτοῦ, ἐξουσιοδότησε δὲ τὸν δήμαρχον, ἵνα ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου σκοποῦ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 6 Νοεμβρίου

Ἡ Βουλὴ μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροέδρων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τὸν καταρτισμὸν τῶν διαφόρων αὐτῆς ἐπιτροπῶν, ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἐπελήφθη τῶν κυρίων ἐργασιῶν της. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς συνεδρίασιν ὁ κ. πρωθυπουργὸς ὑπέβαλε τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1888 συνοδεύσας αὐτὸν διὰ μακρᾶς εἰσηγητικῆς ἀγορεύσεως. Κατὰ τὸν ὑποβληθέντα προϋπολογισμόν, τὰ προϋπολογισθέντα διὰ τὸ 1888 ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς 95,306,231 δρ., τὰ δὲ ἔξοδα

Digitized by Google

εἰς 92,509,705, ἤτοι ὁ ὑποβληθεὶς προϋπολογισμὸς φέρει περίσσευμα 2,696,526 δρ. Ὁ κ. πρωθυπουργὸς ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως τοῦ 1887 θέλει καταλίπει περίσσευμα 1,000,000 δρ.

— Ἀνεχώρησεν εἰς Μελίτην διὰ τοῦ θωρηκτοῦ «Ἀτρομήτου», ἐφ' οὗ ὑπηρετεῖ ὡς ὑποπλοίαρχος, ὁ πρίγκηψ Γεώργιος τῆς Οὐαλίας, ἐπὶ δεκαπενθήμερον φιλοξενηθεὶς παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ βασιλικῇ οἰκογενείᾳ.

— Ἐσχάτως ἐπανῆλθον εἰς Λάρισσαν ἐκ Μ. Ἀσίας περὶ τὰς 10 ὀθωμανικαὶ οἰκογένειαι, αἵτινες ἀνήγγειλαν ὅτι προσεχῶς ἐπανακάμπτουσι καὶ ἄλλαι, ἐξ ἐκείνων αἵτινες ἀνεχώρησαν μετὰ τὴν προσάρτησιν. Οἱ ἐπιστρέψαντες εἰς Θεσσαλίαν Ὀθωμανοὶ μετὰ χαρᾶς ἐπανεῖδον τὰς ἑστίας αὐτῶν καὶ τοὺς οἴκους, οὓς ἐγκατέλιπον ἐν στιγμῇ παραφορᾶς καὶ παροξυσμοῦ, ὑποκινηθέντος ἔξωθεν.

— Τηλεγραφικῶς ἀνηγγέλθη ἐκ Τεργέστης, ὅτι ὁ ἀποθανὼν αὐτόθι ὁμογενὴς Γεώργιος Γιαννιώτης κατέλιπε διὰ διαθήκης ἑκατονταχισχίλια φράγκα ὑπὲρ ἐθνικῶν ἱδρυμάτων, διατεθησόμενα κατὰ βούλησιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης.

— Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ ἀρειοπαγίτης Παῦλος Παυλόπουλος, ἀρχαῖος τῆς Θέμιδος λειτουργός. Τὴν ἐπομένην ἀπεσφραγίσθη ἐν τῷ πρωτοδικείῳ ἡ διαθήκη αὐτοῦ, δι' ἧς τὰ 5/6 τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπερβαινούσης τὸ ἥμισυ ἑκατομμύριον, καταλείπει εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, τὸ δὲ 1/6 διατίθησιν ὑπὲρ διαφόρων ἱερῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων καὶ τινων συγγενῶν του.

— Ἡ Διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων ἀπεφάσισεν, ὅπως ἡ λειτουργία τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν ἐντὸς τοῦ Κράτους ἄρξηται ἀπὸ τῆς 1 προσεχοῦς Ἰανουαρίου.

— Ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου ε. ε. εἰσεπράχθησαν κατὰ τὰς ἐπισήμους δημοσιεύσεις ἐκ τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους δραχ. 24,250,000, προστιθεμένων δὲ εἰς ταύτας καὶ τῶν κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον εἰσπραχθεισῶν δρ. 4,400,000, αἱ εἰσπράξεις μέχρι τοῦδε συμποσοῦνται εἰς δρ. 28,650,000.

— Εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου κ. Δόξα, τῶν ταγματαρχῶν κκ. Πουρναρᾶ καὶ Σοφιανοῦ καὶ τῶν λοχαγῶν κκ. Μανουσογιαννάκη καὶ Κλεομένους ἀνετέθη ἡ μελέτη ὅπλου ἐπαναληπτικοῦ, ὅπερ πρόκειται νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸν δανικὸν στρατὸν καὶ ὅπερ ἐκομίσθη ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως.

— Ἀφίκετο ἐκ Βουκουρεστίου ὁ παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Ρουμανίας ἡμέτερος ἐπιτετραμμένος κ. Δουρούτης, προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ὅπως δώσῃ αὐτῇ προφορικῶς τὰς ἀναγκαίας διασαφήσεις ἐπὶ τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Ρουμανικῆς κυβερνήσεως ἀναφυείσης γνωστῆς διαφορᾶς.

— Μέχρι τοῦδε εἰσήχθησαν εἰς τὸ Δρομοκαΐτειον Φρενοκομεῖον δώδεκα ἀσθενεῖς. Ἐξ αὐτῶν ἓξ πάσχουσιν ἐκ λυπομανίας, δύο ἐξ ἀνοίας, εἷς ἐξ ἐπιληπτικῆς καὶ δύο ἐκ προϊούσης μανίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Σεβ. ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν καὶ ἐνεγράψαμεν ὑμᾶς εἰς τὴν *Ἑλλ. Βιβλιοθήκην*, ἧς καὶ ἀπεστείλαμεν τὰ ἐκδοθέντα δύο τεύχη. Ἐξετελέσθη δὲ καὶ ἡ ἄλλη ὑμῶν παραγγελία, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν. — *Μιᾷ συνδρομητρίᾳ*. Ἀτυχῶς εἶνε ἄγνωστοι εἰς ἡμᾶς.—κ. Σ. Π. Πάτρας. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν. Περὶ τίνος λαχείου ἐρωτᾶτε ;—κ. Ε. Κ. Ληξούριον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Μ. Δ. Σύρον. Διότι δὲν συναπεστάλη τὸ ἀντίτιμον. Ἡ τοιαύτη δὲ προκαταβολὴ ἀπαιτεῖται οὐχὶ ἐκ δυσπιστίας, προκειμένου μάλιστα περὶ τόσον μικρῶν ποσῶν, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ἀλληλογραφίας καὶ λογαριασμῶν ἰδιαιτέρων, δι' οὓς δὲν θὰ ἐπήρκει ὅλος ὁ χρόνος, ὃν ὀφείλομεν ν' ἀφιερῶμεν εἰς τὴν ἄλλην ἡμῶν ἐργασίαν. — *Γαστριμάργῳ*. Δυστυχῶς, καίτοι ζητήσαντες, δὲν εὕρομεν νὰ ὑποδείξωμεν ἡμῖν τοιοῦτον. Ἂν κατορθώσητε σεῖς νὰ εὕρητε, μὴ λείψητε, παρακαλοῦμεν, νὰ τὸ γνωρίσητε καὶ εἰς ἡμᾶς. Πολὺ ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μάθωμεν τὴν μέθοδον, καὶ ὑποσχόμεθα διπλοῦν τὸ δῶρον.—κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Π. Ι. Ζ. Ἄνδρον. Εἶχεν ἤδη ἀποσταλῇ τὸ χαρτόδετον. Ὅθεν τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσίν σας 1 δραχμήν. Ἡ κλήρωσις τοῦ λαχείου τῆς Βραζιλίας, καθὰ ἀνέγνωμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἀνεβλήθη ἐπί τινα καιρόν.— *Χειραφετημένῃ*. Μόνον ἐν Ἀμερικῇ, νομίζομεν, ὄχι ἐν Εὐρώπῃ. Ἐσχάτως μόνον καὶ ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας ἐγκαθιδρύθη ἡ πρώτη γυνὴ δικηγόρος, ἤτοι διδάκτωρ τῶν νομικῶν Κυρία Αἰμιλία Κέμβεν. Καὶ ἔχει μὲν αὕτη ἴδιον γραφεῖον, δίδουσα παντοίας ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς περὶ διαθηκῶν, προικοσυμφώνων, συμβολαίων παντοειδῶν, ἐκκρεμῶν δικῶν κτλ. ἀλλὰ δὲν ἐπετράπη ἔτι αὐτῇ νὰ παρίσταται καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ.— κ. Η. Μ. Πάφον. Ἐπεστράφη ἡμῖν πλῆρες καὶ δεδεμένον, ὡς ἰδιαιτέρως ἀπαντῶμεν. — κ. Α. Μ. **Bulbucata**.. Ἀπεστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον καὶ ἐνεγράφητε εἰς τὴν ἐφημερίδα. Τὸ ἀντίτιμον ἐν ὅλῳ φρ. 11 εὐαρεστήθητε νὰ παραδώσητε τῷ ἐν Βουκουρεστίῳ ἡμετέρῳ κ. Ν. Κ. — κ. Α. Χ. Σύρον. Δὲν μᾶς φαίνονται ἐνέχουσαι ἐνδιαφέρον, σήμερον δημοσιευόμεναι.—κ. Α. Ξ. Ἡράκλειον. Ἐνεγράψαμεν ὑμᾶς, ἐνηργήσαμεν δὲ καὶ τὴν ἄλλην ὑμῶν παραγγελίαν, ὡς ἰδιαιτέρως ἀπηντήσαμεν.—κ. Κ. Κ. Μόναχον. Πλείστας εὐχαριστίας. — Κυρίαν Ε. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν μόνον τὸ ἤδη ἐκδοθέν, καὶ τὰ φύλλα τῆς «Ἑστίας». Τὸ ἕτερον ἀποσταλήσεται ἅμα τῇ ἐκδόσει. —κ. Κ. Π. Γ. Σάνταν. Ἐκ λάθους ὅλως ἀκουσίου ἐπῆλθεν ἡ καθυστέρησις. Ἤδη ἀπεστάλησαν πάντα τὰ καθυστερήσαντα.— *Φιλοτέχνῳ*. Ἡ τοιαύτη ἀσυμμετρία, καὶ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσα, πολλάκις τηρεῖται ἐν γνώσει ὑπὸ τοῦ καλλιτέχνου, παρετηρήθη δὲ καὶ εἰς ἀριστουργήματα ἔτι. Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ὁ ἐκ Βρεσλάου καθηγητὴς Χάσσε ἔκαμε τοιαύτας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐν τῷ Λούβρῳ Ἀφροδίτης τῆς Μήλου. Κατὰ ταύτας τὸ δεξιὸν ἥμισυ τοῦ προσώπου τῆς περικαλλοῦς θεᾶς τοῦ Ἔρωτος δὲν εἶνε ὅμοιον πρὸς τὸ ἀριστερόν. Μόνον εἰς τὰ χείλη, τὸ στόμα, ὑπάρχει πλήρης συμμετρία. Τὸ δεξιὸν ὠτίον κεῖται χαμηλότερον τοῦ ἀριστεροῦ, τὸ δεξιὸν ἥμισυ τοῦ κρανίου εἶνε στενότερον τοῦ ἀριστεροῦ. Ἄνισοι οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ὁ ἀριστερὸς ὑψηλότερον καὶ μᾶλλον ἐγγὺς τῆς ῥινός. Ὁ ἐπιστήμων ἐξηγεῖ τὸν λόγον, δι' ὃν ταῦτα ἔμειναν ἀπαρατήρητα καὶ δὲν ἀλλοιοῦσι ποσῶς τὴν καλλονὴν τοῦ ἀγάλματος : καὶ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσι τοιαῦτα ἐλαττώματα, τοιαῦται ἀσυμμετρίαι καὶ ἐν τῇ τὰ μάλιστα ὡραίᾳ ἀνθρωπίνῃ κεφαλῇ.—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—Κυρίᾳ Α. Γ. Κ. Πάτρας καὶ κ. κ. Σ. Σ. Χαλκίδα καὶ Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἐλήφθησαν· τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Α. Γ. Π. Ροστόβιον. Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν ἐγκαίρως, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ ρουβλίου οὐδὲν περίσσευμα ἔμεινε δι' ἀντίτιμον τῶν νέων ποιημάτων τοῦ κ. Σουρῆ. Ταῦτα δὲ προσεχῶς ἐκδοθησόμενα τιμῶνται φρ. 10 καὶ οὐχὶ 5. Τὰ ἐν τῷ Δελτίῳ ἀγγελλόμενα ὡς πωλούμενα ἀντὶ φρ. 5. εἶνε τὰ πρῶτα ποιήματα τοῦ κ. Σουρῆ, ἐξ ὧν ὑπολείπονται ἀντίτυπά τινα.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ἔκδοσις δευτέρα

Τόμοι δύο ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου μετὰ μεγάλης φιλοκαλίας τετυπωμένοι.

Τὰ ὀλίγιστα ὑπολειφθέντα ἀντίτυπα τοῦ συγγράμματος τούτου πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ δραχ. 12 ἕκαστον. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ δρ. 13.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

τὰ ὑπ' ἀριθ. 13, 21, 30, 33 καὶ 54 φύλλα τοῦ **Ἀσμοδαίου** ἐπὶ πληρωμῇ. Ὁ θέλων νὰ πωλήσῃ αὐτὰ δύναται νὰ τὰ πέμψῃ εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

6 Νοεμβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	450.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	453.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	516.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	469.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	233.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	91.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		499.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,260.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	176.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	82.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	219.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	129.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	357.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.15
	3μην.	31.95
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	127.50
»	3μην.	126.50
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.35
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.80

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.—ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.—ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΛΥΣΙΑΣ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.— ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ.

Μετὰ συμπληρωματικῶν σημειώσεων καὶ πινάκων ἱστορικῶν καὶ στατιστικῶν

Ὑπο JOSEPH GARNIER

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ΥΠΟ ΧΡ. ΑΘ. ΖΑΠΠΑ

διδάκτορος τῆς νομικῆς.

Εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελίδων 670.

Τοῦ χρησιμωτάτου τούτου συγγράμματος ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Ὁ φιλόπατρις αὐτοῦ μεταφραστής, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ οὐχὶ εἰς ὑλικὸν κέρδος, ὥρισεν ἐλαχίστην τὴν τιμὴν αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, ἤτοι δρ. μόνον 4.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον τιμᾶται δραχ. 4.50.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. **4.50**
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως.Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ὑπὸ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Καλύμματα τοῦ συγγράμματος τούτου, καλλιτεχνικώτατα κατασκευασθέντα ἐν Γερμανίᾳ, μὲ λαμπρὸν πολύχρωμον καὶ ἐπίχρυσον ἐξώφυλλον, φέρον ἀρχαιοπρεπῆ παράστασιν τῆς Μούσης τῆς Ἱστορίας, κατὰ τὴν παρατιθεμένην ἐν μικρογραφίᾳ ἀπεικόνισιν, πωλοῦνται εἰς τὸ *Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».*

Τιμᾶται ἕκαστον δραχ. 2,50 διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς καὶ φρ. ἀργυρᾶ 2,50 διὰ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῆς ἀλλοδαπῆς ζητοῦντες τοιαῦτα ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, δραχμὴν μίαν διὰ τὰ πέντε καλύμματα τῶν 5 τόμων.

Ἕκαστον σῶμα τῆς Ἱστορίας τιμᾶται ἄδετον μὲν δραχ. 40 ἐν Ἀθήναις, δρ. 45 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 50 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Δεδεμένον δὲ λαμπρῶς πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 60 ἐν Ἀθήναις, δραχ. 70 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσῶν 70 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἐκδιδομένη δὶς τοῦ μηνὸς

κατὰ τόμους ἐξ 96 περίπου σελίδων.

Ἕκαστος τόμος λεπτὰ 60.

Πρῶτον δημοσιευθὲν τεῦχος ὁ *θάνος Βλέκας* μυθιστόρημα Παύλου Καλλιγᾶ.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

τῆς *Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης* ἐν Ἑλλάδι δραχ. 12.— Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 12.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1114

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 568.—15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 36.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 620

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ **Σπυρ. Παγανέλη.**

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΑΦΙΑ, διήγημα **Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.**

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ὑπὸ **V. C. Marshall** προξένου ἐν Πάτραις, **μετάφρασις Χρ. Π. Κορύλλου ἰατροῦ.**

Η ΣΙΚΑΔΗ, ὑπὸ **Βλ. Σκορδέλη.**

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἀληθῆ θρίαμβον κατήγαγεν ὁ ὁμογενὴς αὐλητὴς Εὐρυσθένης Γίζας ἐσχάτως ἐν Τεργέστῃ, δοὺς λαμπρὰν συναυλίαν ἐνώπιον ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου, ἐν ᾧ διεκρίνετο τὸ ἄνθος τῆς ἑλληνικῆς παροικίας τῆς Τεργέστης. Ὁ Ἕλλην καλλιτέχνης συνενοῖ τὰ σπανιώτερα τῶν προσόντων, θαυμαστὴν εὐστροφίαν, λεπτότητα αἰσθήματος, δύναμιν πνευμόνων. Ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ὁ αὐλὸς καθίσταται ἔμψυχον, οὕτως εἰπεῖν, ὄργανον, ἀποπνέον τοὺς μαγευτικωτάτους τῶν ἤχων. Εἰς ἔνδειξιν τιμῆς προσενέχθησαν κατὰ τὴν συναυλίαν εἰς τὸν καλλιτέχνην παρὰ Ἑλληνίδων κυριῶν δύο λαμπροὶ στέφανοι. Αἱ δ' ἐφημερίδες τῆς πόλεως τὴν ἑπομένην πᾶσαι ἀνεξαιρέτως μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀνέφερον τὰ κατὰ τὴν ἑσπερίδα τοῦ Γίζα, ὅστις θερμοτάτης ἔτυχεν ὑποδοχῆς καὶ μετά τινας ἡμέρας ὅτε συμμετέσχε τῆς ἐτησίας συναυλίας τῆς γερμανικῆς λέσχης, ἐνθουσιωδῶς ἀνευφημηθεὶς ὑπὸ δημοσίου πολυαρίθμου, εἰδήμονος καὶ ἀλλοεθνοῦς. Ὁ κ. Γίζας ἀπῆλθε τῆς Τεργέστης κατερχόμενος εἰς Ἑλλάδα.

— Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπένειμε πρό τινος τὸν σταυρὸν τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸν ἔξοχον Ἰταλὸν ποιητὴν καὶ ἐνθουσιώδη φιλέλληνα Καβαλόττην. Ἀλλ' ὁ Λομβαρδὸς βουλευτὴς πρεσβεύων ἐν τῇ πολιτικῇ ἄκρας δημοκρατικὰς ἰδέας ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὸ παράσημον, ἀπευθύνας πρὸς τὸν ἡμέτερον ἐν Ῥώμῃ πρεσβευτὴν εὐγλωττοτάτην ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἐξηγῶν τοὺς λόγους τῆς μὴ ἀποδοχῆς ἔνθερμον ἐκφράζει ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγάπην. «Ἐκ τῆς τιμητικῆς διακρίσεως, καταλήγει λέγουσα ἡ ἐπιστολή, ἧς δὲν αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ἄξιον καὶ ἣν δὲν δύναμαι νὰ ἀποδεχθῶ, θὰ ἀπομείνῃ ὡς ἡδυτάτη ἀνάμνησις εἰς χαιρετισμὸς ἐκ τῆς πατρίδος τοῦ Βότσαρη πρὸς τὴν ἰταλικὴν τέχνην, χαιρετισμός, ὃν ἡ ἰταλικὴ τέχνη περισυλλέγει, εὐχομένη νὰ ἀνατείλῃ προσεχὴς ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ μὲν Ἑλλὰς θὰ συμπληρώσῃ ὑπερήφανος τὸ μέγα αὐτῆς ὄνειρον, ἡ δὲ ἀδελφὴ Ἰταλία θὰ πανηγυρίσῃ διὰ τῆς φωνῆς τῶν ποιητῶν της τὴν κοινὴν δόξαν καὶ τὴν κοινὴν τύχην. Πρoάγγελος τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔστω ὁ ἐναγκαλισμός, ὅστις θὰ ἑνώσῃ μετὰ μικρὸν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς γῆς τῆς Ζακύνθου, παρὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Φωσκόλου.»

— Μολονότι πρὸ τριακονταπενταετίας ἀπέθανεν ὁ Ἐρρῖκος Ἄινε, ἐν Γερμανίᾳ οὐδὲν εἰσέτι μνημεῖον αὐτοῦ ἐστήθη. Μόλις ἐσχάτως ἐν Δυσσελδόρφῃ, τῇ γενεθλίῳ πόλει τοῦ ποιητοῦ, συνέστη ἐπιτροπὴ πρὸς ἀνέγερσιν μνημείου αὐτοῦ διὰ κοινοῦ ἐράνου.

— Ἡ γνωστὴ Ἰταλὶς συγγραφεὺς Ματθίλδη Σεράο, νυμφευθεῖσα πρὸ δύο περίπου ἐτῶν μετὰ τοῦ δημοσιογράφου Scarfoglio, ἔτεκεν αὐτῷ πρῶτον υἱόν, ἐσχάτως δὲ δίδυμα ἄρρενα. Ἀστειευόμενος ἐπὶ τούτῳ ὁ σύζυγός της ἔλεγεν ὅτι εἶνε τὸ πρῶτον δίτομον ἔργον, ὅπερ ἐξέδωκεν ἡ σύζυγός του.

— Οἱ Ἀμερικανοὶ προτίθενται εἰς ἀνταπόδοσιν τοῦ ὑπὸ τῶν Γάλλων δωρηθέντος αὐτοῖς κολοσσιαίου ἀγάλματος τῆς Ἐλευθερίας, ὅπερ ἐστήθη κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τῆς Νέας Ὑόρκης, νὰ προσφέρωσιν εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ δημοσίου ἐράνου κολοσσιαῖον ὡσαύτως ἄγαλμα, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1889. Ὁ διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδος «New-York-World» κατέθηκεν ἤδη ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου 40,000 φράγκων.

— Ἀπεβίωσε πλήρης ἡμερῶν ὁ Γάλλος φιλόλογος Jules Lacroix, ὁ γενόμενος ὀνομαστὸς διὰ τῆς ἐμμέτρου μεταφράσεως τοῦ *Οἰδίποδος Τυράννου* καὶ τῆς *Ἀντιγόνης* τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ *Μάκβεθ* τοῦ Σαιξπήρου.

— Καθὰ ἡ «Βελγικὴ Ἀνεξαρτησία» γράφει, ἐπιστολαὶ ἐξ Ἀμστελοδάμου ἀναγγέλλουσιν ὅτι ἐπίκειται ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὰ λύκεια τῶν Κάτω Χωρῶν τῆς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ προφορᾶς κατὰ τὸν ἑλληνικὸν τρόπον. Πρέπει δὲ τοῦτο νὰ θεωρηθῇ μεγάλη πρόοδος ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς σπουδαῖς, ἐν τῇ ἀληθεῖ γλώσσῃ τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἣν οὐδόλως ἐννοοῦσιν οἱ διασημότεροι ξένοι ἑλληνισταί, ὅταν ἀκούσωσι ταύτην ὁμιλουμένην ἐν Ἀθήναις, ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ ἐν Σμύρνῃ.

— Εἰς τὴν σερβικὴν Βουλὴν θὰ εἰσαχθῇ προσεχῶς νομοσχέδιον περὶ συστάσεως πανεπιστημίου ἐν Βελιγραδίῳ.

—Ἐπὶ τῇ 25ῃ ἐπετείῳ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ βασιλέως τῆς Βυρτεμβέργης Καρόλου γενήσεται τὸ προσεχὲς φθινόπωρον ἐγχώριος βιομηχανικὴ ἔκθεσις ἐν Στουττγάρδῃ.

— Δύο Παρισινοὶ ζωγράφοι, ὁ Stewens καὶ ὁ Gerwey, παρασκευάζουσι μέγα πανόραμα διὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1889, ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἱστορία τοῦ Αἰῶνος». Ἐν τῷ πανοράματι τούτῳ θὰ εἰκονίζωνται ὅλαι αἱ ἔξοχοι προσωπικότητες τῆς Γαλλίας ἐν τῇ πολιτικῇ, τῇ τέχνῃ, ταῖς ἐπιστήμαις, ἐν καταλλήλοις συμπλέγμασι καὶ σκηναῖς, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1789 μέχρι τοῦ 1889.

— Ἀμφιβολίαι ἐκφράζονται περὶ τῆς ταυτότητος τῶν σχεδιασμάτων τοῦ Ῥαφαήλ, περὶ ὧν ἐν τῷ προηγουμένῳ δελτίῳ ἐγράψαμεν. Πολλοὶ τεχνοκρίται ἰσχυρίζονται ὅτι ταῦτα οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἀντίγραφα τῶν πρωτοτύπων μεταγενεστέρων χρόνων.

— Ἐξαίρεται ὑπὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου ἔργον τῆς ἰσπανίδος μυθιστοριογράφου κυρίας Αἰμιλίας Πράδο Μπαθὰν ὑπὸ τὸν τίτλον «Μήτηρ Φύσις».

— Ἡ Στρασβούργειος Βιβλιοθήκη περιλαμβάνουσα 600 χιλιάδας τόμων ἐπλουτίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1886 διὰ 21,936 τόμων, ὧν 11,552 ἐδωρήθησαν ὑπὸ συγγραφέων, ἐκδοτῶν κλπ.

— Νέον μελοδραμάτιον τοῦ μελοποιοῦ τῆς *Κόρης Ἀγγῶ* καὶ τοῦ *Μικροῦ Δουκὸς* Καρόλου Λεκόκ, ὑποθέσεως ἀνατολικῆς, παρασταθήσεται προσεχῶς τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Βρυξέλλαις θεάτρου τῆς *Ἀλάμβρας*. Τὸ ἔργον φέρει τίτλον «Ἀλῆ Μπαμπᾶς», ἡ δὲ μουσική του περιέχει πλεῖστα ἀνατολικὰ μελῳδήματα.

— Εἰδικὸν περιοδικὸν διὰ τὰς ἀφρικανικὰς γλώσσας ἤρξατο ἐκδιδόμενον κατὰ τριμηνίαν ἐν Βερολίνῳ.

— Ἐν Παρισίοις ἤρξατο ἐκδιδόμενον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως Ἀρσενίου Οὐσσαὶ νέον μηνιαῖον περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον: *Ἐπιθεώρησις τῶν Παρισίων καὶ τῆς Πετρουπόλεως*. Ἕκαστον τεῦχος αὐτῆς ἀποτελεῖται ἐκ 200 μεγάλων σελίδων.

— Τὸ *Περὶ τοῦ καθήκοντος τῆς ὑποταγῆς* παλαιὸν βιβλίον τοῦ Πάπα Λέοντος ΙΓ' ἐκδοθήσεται, κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἰωβιλαίου του συγχρόνως ἰταλιστί, γερμανιστί, ἀγγλιστὶ καὶ ἰσπανιστί.

— Ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Ἰταλοῦ λογίου Ἀγγέλου Γουβερνάτη ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἔκδοσις «Διεθνοῦς λεξικοῦ τῶν ζώντων συγγραφέων». Τὸ λεξικὸν τοῦτο θέλει περιλάβει περὶ τὰς 5000 βιογραφίας.

Digitized by Google

— Αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἀγγέλλουσι τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου ἐν Οὐαλίᾳ ζῶντος βάρδου, τοῦ Τζὼν Τζόνες, τοῦ γνωστοτέρου ὑπὸ τὸ ὄνομα **Idris Nychan**. Ὁ θανὼν ἦτο ἐκ τῶν διασημοτέρων δημοτικῶν ποιητῶν ἐν Οὐαλίᾳ, γνώστης δὲ βαθὺς τῆς δημώδους μούσης καὶ τῆς ἀρχαιολογίας τῆς ἀρχαίας κελτικῆς ταύτης χώρας.

— Αἱ ἐν Ἑλβετίᾳ ἐκδιδόμεναι ἐφημερίδες καὶ περιοδικαὶ συγγραφαὶ ἀριθμοῦνται ἐν συνόλῳ εἰς 815. Τούτων δύο ἐκδίδονται δὶς καθ' ἡμέραν, 16 καθ' ἡμέραν, 1 τετράκις καὶ 49 τρὶς τῆς ἑβδομάδος. Ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν ἐφημερίδων εἶνε ἡ *Ἐφημερὶς τῆς Παρασκευῆς* ἐκδιδομένη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1687. Κατὰ τὴν ἄνω στατιστικὴν σημείωσιν, ἕπεται ὅτι ἀναλογεῖ ἓν δημοσιογραφικὸν φύλλον ἐπὶ 3505 κατοίκων, ὅπερ ἀποδεικνύει πόσον φιλαναγνῶσται εἶνε οἱ Ἑλβετοί.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Διὰ δηλώσεως αὐτῆς ἡ Πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου προκηρύττει δύο δραματικὰ διαγωνίσματα, ἅτινα ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ὥρισεν ὁ ἀοίδιμος Γεώργιος Λασσάνης, ἐπιθυμῶν νὰ ὑποθάλψῃ τὸ πρὸς τὰς Μούσας αἴσθημα καὶ νὰ συντελέσῃ δι' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀναζωπύρησιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος. Τὰ διαγωνίσματα ταῦτα θὰ γίνωνται ἐτησίως, τὰ δ' ἄριστα τῶν ὑποβληθησομένων ἔργων θὰ βραβεύωνται διὰ χιλιοδράχμου ἀμοιβῆς ἕκαστον.

Τὰ περὶ τῶν διαγωνισμάτων καθώρισεν αὐτὸς ὁ διαθέτης διὰ τῆς διαθήκης ὡς ἑξῆς·

«Τὸ πρῶτον διαγώνισμα νὰ ἦναι πρὸς ἀμοιβὴν τῆς καλλιτέρας Κωμῳδίας. Ἡ ὑπόθεσις τῶν Κωμῳδιῶν τούτων νὰ λαμβάνηται ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ οἰκιακοῦ βίου, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῆς ζώσης γενεᾶς τῆς Ἑλλάδος καὶ οὐχὶ κατὰ πιθηκισμὸν ἐξ ἀπομιμήσεως φραγκικῶν Κωμῳδιῶν. Ὡς μόνην Κωμῳδίαν ἐθνικὴν μέχρι τοῦδε ὑπάρχουσαν θεωρῶ τὴν «τοῦ Κουτρούλη ὁ Γάμος».

«Τὸ δεύτερον διαγώνισμα νὰ ἦναι πρὸς ἀμοιβὴν τοῦ καλλιτέρου δράματος, τοῦ Γερμανιστὶ καλουμένου «Schauspiel», οὐχὶ δὲ Τραγῳδίας Κλασικῆς. Ἡ ὑπόθεσις τῶν Δραμάτων τούτων νὰ λαμβάνηται ἐκ τῆς χιλιοετοῦς ἐποχῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν τεσσάρων αἰώνων Τουρκικῆς δουλείας μας, ὅτε ἤκμαζον τα Κλέφτικα Πρωτάτα. Τὰ Δράματα ταῦτα βάσιν νὰ ἔχωσιν ἱστορικόν τι γεγονὸς καὶ νὰ συμμορφώνωνται μὲ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν θὰ παριστάνουν. Ὡς τύπος ἂς χρησιμεύσουν ὁ Σαικσπὴρ καὶ ἡ λεγομένη Ρωμαντικὴ Σχολὴ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ κλ.».

Ἡ Πρυτανεία, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῆς διαθήκης καὶ ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἐθνικὴν βούλησιν τοῦ διαθέτου, καθώρισεν, ὅτι ἀμφότεροι οἱ διαγωνισμοὶ γενήσονται ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους·

1) Αἱ συγγραφαὶ ἔσονται δεκταὶ μέχρι τῆς 23 Ἀπριλίου 1888.

2) Αἱ συγγραφαὶ πρέπει νὰ ὦσι γεγραμμέναι εὐαναγνώστως καὶ ἄνευ διορθώσεων· ἀποστέλλονται δὲ ἀνωνύμως πρὸς τὴν Πρυτανείαν καὶ παραλαμβάνονται ἐπὶ ἀποδείξει μετὰ συνημμένου δελτίου ἐσφραγισμένου, φέροντος ἔνδοθεν μὲν τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἔξωθεν δὲ ἐπιγεγραμμένην ῥῆσίν τινα, ἣν καὶ ἡ συγγραφὴ φέρει.

3) Τὰ ἀποσταλέντα χειρόγραφα δὲν ἀναλαμβάνονται πρὸ τῆς κρίσεως, οὐδ' ἐπιστρέφονται μετ' αὐτήν, καὶ τοῦ βραβευθέντος συμπεριλαμβανομένου, ἀλλὰ κατατίθενται ἐν τῷ Ἀρχείῳ τῆς Πρυτανείας.

4) Ἡ κρίσις τοῦ ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπείας, ἐκλεχθησομένης ὑπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου, ἀναγνωσθήσεται ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου καθ' ὡρισμένην ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ἡμέραν καὶ γνωστοποιηθησομένην διὰ προκηρύξεως τῆς Πρυτανείας.

5) Πρὸς ἕκαστον τῶν νικησάντων ἀπονεμηθήσεται χιλιόδραχμον βραβεῖον.

6) Ἀπαγορεύεται τοῖς Καθηγηταῖς τοῦ Πανεπιστημίου ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸν διαγωνισμόν.

7) Ἐὰν οἱ κριταὶ οὐδεμίαν τῶν ὑποβληθησομένων συγγραφῶν κρίνωσιν ἀξίαν βραβεύσεως, ὁ διαγωνισμὸς ἀναβληθήσεται ἐπὶ ἓν ἔτος κατὰ νέαν προκήρυξιν τῆς Πρυτανείας.

Φαίνεται ὅτι ἡ ἀνακάλυψις τῶν ἐκ τοῦ νομισματικοῦ μουσείου κλαπέντων νομισμάτων ἐγένετο ἐν Κρήτῃ. Καθὰ ἔγραψεν ἡ αὐτόθι ἐφημερὶς *Νέα Ἑβδομάς*, ἐν τῷ τελωνείῳ Χανίων κατεσχέθη κιβώτιόν τι ἐκ Γερμανίας, εἰς τὴν διεύθυνσιν Βυζαστακάκη τινὸς ἐξ Ἀποκορώνου ἀποστελλόμενον, ὅπερ περιεῖχε πολλὰ νομίσματα ἐκ τῶν κλαπέντων ἐν Ἀθήναις. Ὁ παραλήπτης τοῦ κιβωτίου τούτου εἶνε ὁ γράψας πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ βιβλιοπωλείου Βίλμπεργ κ. Μπάρτ ἐπιστολὴν περὶ νομισμάτων, ἥτις ἀνακοινωθεῖσα εἰς τὴν ἀνάκρισιν καθωδήγησεν αὐτὴν εἰς τὰς ἐρεύνας της.

Τὰ ἐκ τοῦ νομισματικοῦ μουσείου κλαπέντα ἀρχαῖα νομίσματα ἀνέρχονται κατὰ τὴν γενομένην ἀκριβῆ ἐξέλεγξιν εἰς 1,125, ἐξ ὧν χρυσᾶ μὲν 112, ἀργυρᾶ 878, χαλκᾶ 1702, μολύβδινα 55, ἐκ κασσιτέρου 3, ἐκ νικελίου 4 (τῶν 5 καὶ 10 ἑκατοστῶν νεώτερα ἑλβετικὰ) καὶ 1 πήλινον (Λοκρῶν Ὀπουντίων).

— Τὴν προχθὲς Παρασκευὴν ἐγένετο ἔναρξις τῶν φιλολογικῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ». Ὁ κ. Δ. Βικέλας ἐν μέσῳ πολυαρίθμου καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου ἀνέγνω πραγματείαν αὐτοῦ «περὶ βιβλίων καὶ τῆς ἕξεως τοῦ ἀναγινώσκειν», ἣν θέλομεν δημοσιεύσει ὁλόκληρον ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ τῆς *Ἑστίας*. Αἱ φιλολογικαὶ ἑσπερίδες τοῦ συλλόγου, ὡς καὶ αἱ μουσικαί, ἐγκαινισθεῖσαι καὶ αὗται ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος, θὰ ἐξακολουθήσωσι τακτικῶς καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα.

— Διωρίσθησαν αἱ ἐπιτροπαὶ τῶν κριτῶν, οἵτινες θέλουσι κρίνει τὰ διδακτικὰ βιβλία, τὰ ὑποβληθέντα εἰς τὸν προκηρυχθέντα ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας διαγωνισμόν. Θέλουσι δ' ἀποτελέσει ταύτας οἱ ἑξῆς: ά) Οἱ κύριοι Ἰω. Πανταζίδης, Σπυρ. Λάμπρος, Χαρίσιος Παπαμάρκου, Δημ. Βικέλας καὶ Φίλιππος Γεωργαντᾶς τὴν πρώτην ἐπιτροπὴν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἥτις μέλλει νὰ κρίνῃ τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία τῶν δημοτικῶν σχολείων. β') Οἱ κύριοι Ἰω. Βάμβας, Γεώρ. Βάρας καὶ Ἰω. Φωκιανὸς τὴν δευτέραν ἐπιτροπὴν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἥτις θὰ κρίνῃ τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία τῶν διδασκαλείων· γ') Οἱ σεβασμιώτατοι Κορινθίας Σωκράτης (Κολιάτσος) καὶ πρώην Πατρῶν Νικηφόρος (Καλογερᾶς) καὶ οἱ κ. Ζῆχος Ρώσσης, Χ. Παπαμάρκου Γεωργαντᾶς, Παπαγιαννόπουλος καὶ Ἐμμ. Στάης τὴν τρίτην ἐπιτροπὴν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἥτις θὰ κρίνῃ τὰ θεολογικά, φιλοσοφικὰ καὶ μουσικὰ βιβλία τῶν διδασκαλείων καὶ τῶν δημ. σχολείων. δ') Οἱ κκ. Παππαρηγόπουλος, Ἐμμ. Ροΐδης, Νικ. Γ. Πολίτης, Α. Ζανετάκης Στεφανόπολις, Γ. Τζερέπης, Ἰω Πρωτόδικος, Κωνσταντινίδης, Β. Σχινᾶς καὶ Π. Καρολίδης τὴν πρώτην ἐπιτροπὴν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἥτις θὰ κρίνῃ τὰ φιλολογικὰ βιβλία τῶν κλασικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς γαλλικῆς καὶ τὰ ἱστορικὰ συγγράμματα. ε) οἱ κκ. Ἠλ. Κανελλόπουλος, Κυπάρισσος Στέφανος, Ἐμμ. Δραγούμης, Π. Λυκούδης, Ἰω. Ἀνάργυρος, Κ. Μπαλίλης, Παπαβασιλόπουλος τὴν δευτέραν ἐπιτροπὴν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἥτις θὰ κρίνῃ τὰ βιβλία τῶν μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὰ γεωγραφικά. στ') Οἱ σεβασμιώτατοι Κορινθίας Σωκράτης καὶ πρώην Πατρῶν Νικηφόρος καὶ οἱ κκ. Ζῆχος Ρώσης, Δημ. Πετρίδης καὶ Εὐαγγελίδης τὴν τρίτην ἐπιτροπὴν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἥτις θὰ κρίνῃ τὰ φιλοσοφικὰ καὶ θεολογικὰ βιβλία.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

***Nouveau dictionnaire classique* illustré, par A. Gazier. Paris 1888.** Τιμᾶται δρ. 3.40. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον δρ. 4.— Παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας».

Πολύτιμον ἀληθῶς εἶνε τὸ ἐπίτομον τοῦτο ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικόν, ὅπερ εἰς 788 σελίδας 16ου σχήματος περιλαμβάνει δέκα ἐννέα γεωγραφικοὺς πίνακας, 700 εἰκόνας καὶ 1000 ἐγκυκλοπαιδικὰ ἄρθρα. Κυρίως ὁ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ εἰσαχθεὶς πρωτότυπος καὶ χρησιμώτατος νεωτερισμὸς εἶνε ἡ ἐξήγησις τῶν λέξεων, τῶν παριστωσῶν ἀντικείμενα ὑλικὰ μὴ παγκοίνως γνωστὰ ἢ δεόμενα λεπτομερεστέρας ἑρμηνείας, δι' εἰκόνων παρατιθεμένων αὐτοῖς ἐν τῷ κειμένῳ. Τὴν τοιαύτην καινοτομίαν ἀπαντῶμεν, ἐκτὸς τῶν μεγάλων ἐγκυκλοπαιδικῶν λεξικῶν πρὸς ἃ σύγκρισις δὲν χωρεῖ ἕνεκα τῆς τοῦ ὄγκου καὶ τῆς τιμῆς διαφορᾶς, καὶ ἐν τῷ ἐπιτόμῳ λεξικῷ τοῦ Lroausse. Ἀλλ' ὁ κ. Gazier ἐκτὸς τῆς ἀφθονίας τῶν εἰκόνων ὑπερέβαλε τὸν La-

Digitized by Google

rousse καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐκτὸς τῶν μικρῶν καὶ ἁπλῶν εἰκόνων δημοσιεύει καὶ ἄλλας μεγάλας καὶ λεπτομερεῖς, σαφῶς καταδεικνυούσας ἓν ἕκαστον τῶν μερῶν ἀντικειμένου τινός. Οὕτω π.χ. ἐν τῇ λέξει **boeuf** βλέπομεν ἐξεικονιζόμενον βοῦν, ἐπὶ τῆς εἰκόνος τοῦ ὁποίου εἰσὶ σημειωμένα λεπτομερῶς τὰ κυριώτερα τῶν μερῶν διὰ τῶν ὀνομάτων ὑπὸ τὰ ὁποῖα πωλεῖται τὸ κρέας τοῦ ζώου κτλ. Ἐπωφελὴς καινοτομία εἶνε καὶ οἱ δημοσιευόμενοι 18 γεωγραφικοὶ πίνακες, ἐν οἷς ἀναγράφονται αἱ κυριώτεραι πόλεις, θάλασσαι, ὄρη, ποταμοί, ἀκρωτήρια, κόλποι κτλ. Αἱ μικραὶ καὶ ἁπλαῖ εἰκόνες εἶνε ὡσαύτως χρησιμώταται. Παρὰ πᾶσαν λέξιν παριστῶσαν ἀντικείμενον ὑλικόν, μὴ παγκοίνως γνωστόν, ὡς εἴπομεν, παρατίθεται κάλλιστα ἐξειργασμένη καὶ μικρὰ εἰκὼν αὐτοῦ. Ἀνοίγομεν κατὰ τύχην μίαν σελίδα τὴν 355· ἔρχεται ἡ λέξις **goëland**, παρ' αὐτὴν ἔχομεν τὴν εἰκόνα τοῦ θαλασσίου τούτου πτηνοῦ· περαιτέρω αἱ λέξεις **goëlette, gond, gondole, gorille, gothique (architecture)** ἔχουσι τὰς ἐπεξηγητικὰς εἰκόνας των, ἐξ ὧν ὁ ἀναγνώστης λαμβάνει ἰδέαν σαφῆ τοῦ πράγματος. Πρὸς τούτοις τὸ λεξικὸν περιέχει πάσας τὰς κοινῆς χρήσεως λέξεις, τὰ σπουδαιότερα τῶν κυριωτέρων ὀνομάτων, μετὰ συντόμου βιογραφικῆς, ἱστορικῆς ἢ γεωγραφικῆς σημειώσεως, καὶ τοὺς κυριωτάτους ἐπιστημονικοὺς καὶ τεχνικοὺς ὅρους. Τιμώμενον δὲ ὅσον εὐθηνὰ ἀνεγράψαμεν ἐν τῇ ἐπικεφαλίδι, πράγματι ἀποβαίνει βοήθημα χρησιμώτατον καὶ εἰς πᾶν βαλάντιον προσιτόν. Κ.

Ξενοφῶντος ***Ἀπομνημονεύματα***, ἐκδιδόντος καὶ διὰ κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν ὑπομνημάτων ἐξηγουμένου Ἀν. Π. Σακκελαρίου. Τεῦχος πρῶτον. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Ι. Κουβέλου καὶ Μ. Δελῆ. 1887. Σελ. 270 εἰς 8ον. Τιμᾶται δραχ. 3.50.

Κ. Λυκόρτα. Τὸ ἄγος τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, διήγημα. —Ἡ τοκογλυφία προστατευομένη.— Ὁ νόμος φονεύει (σκέψεις). Ἐν Ἀθήναις. 1887. Σελ. 56. εἰς 16ον.

Ἱσπανικὴ Γραμματική. Μικρὰ πρακτικὴ μέθοδος πρὸς ταχεῖαν ἐκμάθησιν τῆς ἱσπανικῆς γλώσσης, ὑπὸ Ἀντωνίου Φραβασίλη καθηγητοῦ ἐν τῷ Βαρβακείῳ Λυκείῳ. Ἐκδότης Ἀν. Κωνσταντινίδης. Ἐν Ἀθήναις 1887. Εἰς 8ον ἐκ σελ. 160. Τιμᾶται δραχ. 6.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 13 Νοεμβρίου

Ἡ Βουλὴ ἐξακολουθεῖ κανονικῶς τὰς ἐργασίας της. Εἰς τὴν εἰσηγητικὴν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀγόρευσιν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ἀπήντησαν οἱ κ.κ. Δηλιγιάννης, Καραπάνος καὶ Σωτηρόπουλος, διαμφισβητήσαντες τὰ συμπεράσματα αὐτῆς. Ὁ κ. Σιμόπουλος, λαβὼν μετὰ τούτους τὸν λόγον, ὑπερεμάχησε τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ προεδρεῖον τῆς Βουλῆς παραστὰν ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως ἀντήλλαξε μετ' αὐτοῦ τὰ συνήθη προσφωνήματα.

— Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος ἀπέστειλεν ἐκ Λειψίας ἐπιστολὴν πρὸς τὸν σεπτὸν αὐτοῦ πατέρα, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ παραγγείλῃ πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Ἔθνους δωρηθέντος κτήματος τῆς Μανωλάδος κ. Βαλσαμάκην νὰ ἀναγγείλῃ εἰς πάντας τοὺς μέχρι τοῦδε καταλαβόντας γαίας τοῦ κτήματος τούτου καὶ μεταβαλόντας αὐτὰς εἰς σταφιδαμπέλους, ὅτι δὲν θέλουσιν ἀποβληθῆ τῶν γαιῶν τούτων, ἀλλ' ὅτι θὰ μείνωσι κύριοι, ὡς καὶ πρότερον, ἐπὶ ἀποζημιώσει μόνον τῆς καταληφθείσης γῆς, ἧς τὸ ἀντίτιμον θέλουσι καταβάλει εἰς δόσεις καὶ κατὰ μακρὰς προθεσμίας καὶ ὅτι τὸ εἰσπραχθησόμενον ποσὸν θέλει χρησιμεύσει ὡς πυρὴν κεφαλαίου, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ δανείζωνται πάντες οἱ ἐν τῷ κτήματι τούτῳ γαιοκτήμονες πρὸς 3ο)ο χάριν τῶν πρὸς καλλιέργειαν τῶν κτημάτων τούτων ἀναγκῶν των, πρὸς δὲ ὅτι καὶ οἱ ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ κεφαλαίου τόκοι καὶ τὸ εἰσπραχθησόμενον κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ποσὸν ἐκ τῶν βαλανιδίων θέλει διατεθῆ ὑπὲρ τοῦ ταμείου τούτου. Διὰ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ὁ Διάδοχος προσφέρεται νὰ χορηγήσῃ δωρεὰν εἰς πάντας τοὺς διεσπαρμένους ἕνεκα τῆς ὑλοτομίας καὶ ἄλλων ἐργασιῶν χῶρον εἰς τὸ κτῆμα τῆς Μανωλάδος πρὸς συνοικισμὸν αὐτῶν.

— Ὁ ἐν Βερολίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ἄγγελος Βλάχος διωρίσθη τοιοῦτος καὶ παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Σαξονίας.

— Ἐν Πετρουπόλει ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἡ Φωτεινὴ Παλαιολόγου, ἥτις διὰ διαθήκης της κληροδοτεῖ τρεῖς χιλιάδας ρούβλια εἰς τὸ ἐνταῦθα Ἀμαλίειον ὀρφανοτροφεῖον καὶ χίλια εἰς τὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας.

— Ἐπερατώθη ἡ ἐπικαταμέτρησις τοῦ ἀπὸ Αἰγίου εἰς Πάτρας τμήματος τῶν σιδηροδρόμων Πελοποννήσου, παραδίδεται δὲ εἰς κοινὴν χρῆσιν ἡ γραμμὴ μετά τινας ἡμέρας, ἀφοῦ πρότερον παραληφθῇ ὑπὸ ἐπιτροπῆς διοριζομένης ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου.

—Αἱ μεταξὺ τῆς Ἑταιρίας, τῆς ἀναλαβούσης ἀπὸ τῆς ὑφισταμένης μέχρι τοῦδε τὸν φωτισμὸν τῶν Ἀθηνῶν διὰ φωταερίου καὶ τοῦ δήμου Ζακυνθίων διαπραγματεύσεις πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ φωτισμοῦ τούτου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐπερατώθησαν αἰσίως, προσεχῶς δὲ ἄρχονται καὶ αἱ σχετικαὶ ἐργασίαι.

— Ἡ ἑταιρία τῶν σιδηροδρόμων Ἀττικῆς ἀνέθηκεν εἰς τὸν διευθυντὴν αὐτῆς κ. Π. Μπασιάκον τὴν μελέτην τῆς μέχρι Χαλκίδος σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἧς τὴν κατασκευήν, ὡς γνωστόν, πρόκειται νὰ ἀναλάβῃ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας. Ἀπεστάλησαν 5 νέαι σειραί. —*Φιλοβίβλῳ φοιτητῇ*. Ὑποθέτομεν ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἐρώτημα ὑμῶν ἀπηυθύνετο ἡ ἀπάντησις τῆς συναδέλφου *Ἐφημερίδος*. Εἰς τὸν χρόνον δὲ καὶ τὴν δαπάνην ἣν ὥρισε διὰ τὴν ἔκδοσιν ἰδιαιτέρου φύλλου, πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὸν ἐπιστήμονα, ὅστις θὰ ἀναλάβῃ νὰ παράσχῃ ὑμῖν ὅλας τὰς πληροφορίας ἃς ζητεῖτε. Ἑξάμηνος ἐργασία μόλις πιστεύομεν ὅτι θὰ ἀρκέσῃ. —κ. Α. Χ. Σῦρον Ἐλήφθησαν τὰ βιβλία. Ἐπεστράφη ὑμῖν τὸ ζητηθέν. — κ. Ι. Κ. Φιλιππούπολιν. Τὰ τεύχη πάντα ἀπεστάλησαν ὑμῖν ἐν καιρῷ τακτικώτατα. — κ. Γ. Ι.Σ. Σορόκαν. Δὲν ὑπάρχει οὔτε παρ' ἡμῖν οὔτε ἐν ἄλλοις βιβλιοπωλείοις. Ἐξηντλήθη πρὸ πολλοῦ. — *Ἐνδιαφερομένοις*. Τὰ περὶ τούτου ἄρθρα τοῦ κώδικος εἶνε τὰ 208, 209, 210, 211. Ἰδοὺ τί διαλαμβάνει τὸ 208: «Ὅστις ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας προκαλεῖ τινα εἰς μονομαχίαν δι' ὅπλων, καὶ ὅστις προκαλούμενος οὕτω παρουσιάζεται εἰς τὸν ἀγῶνα τιμωρεῖται· 1) μὲ φυλάκισιν 14 ἡμερῶν ἕως 6 μηνῶν, ἐὰν ἡ μονομαχία δὲν ἐπέφερε τραῦμα·— 2) μὲ φυλάκισιν 3 μηνῶν ἕως 2 ἐτῶν, ἐὰν τὸ τραῦμα ἐπέφερεν ἀνικανότητα ἐργασίας κατωτέρω τῶν 3 μηνῶν·— 3) μὲ φυλάκισιν τοὐλάχιστον 2 ἐτῶν ἐὰν τὸ τραῦμα ἐπροξένησεν ἀνικανότητα ἐργασίας ὑπὲρ τοὺς 3 μῆνας, ἢ ἐὰν ἡ μονομαχία ἔγεινεν ἄνευ βοηθῶν ἢ μαρτύρων. — 4) μὲ εἱρκτήν, ἐὰν ὁ ἕτερος τῶν μονομαχούντων ἐτραυματίσθη θανατηφόρως ἢ ἐφονεύθη ἄνευ προηγουμένης συμφωνίας θανάτου τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν.— 5) μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα, ὅταν συμβῇ θάνατος ἑνὸς μέρους, προϋπαρχούσης περὶ τούτου συμφωνίας» Τοιαῦται εἶνε αἱ διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου. Ἀλλὰ τὰ δικαστήρια ἐπὶ τῶν τοιούτων περιστάσεων, ὁσάκις παρουσιάσθησαν πρὸς ἐκδίκασιν, ἔδειξαν μεγάλην ἐπιείκειαν, ἀπολύσαντα τοὺς κατηγορουμένους. Οἱ παρευρισκόμενοι εἰς τὴν μονομαχίαν ὡς μάρτυρες ἢ βοηθοὶ ἐξαιροῦνται πάσης ποινῆς κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον. — κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα πλὴν *Συλλογῆς νόμων* ἐξαντληθείσης. Τὰς ζητηθείσας πληροφορίας δὲν κατωρθώσαμεν νὰ ἀρυσθῶμεν παρὰ τῶν ἁρμοδίων. — κ. Δ. Κ. **Malorossiskaja**. Δύνασθε νὰ ἀποστείλητε τὸ ἀντίτιμον καὶ διὰ χαρτίνων ρουβλίων ταχυδρομικῶς, ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν. — κ. Χ. Π. Τ. Πρέβεζαν. Ἀπεστάλησαν πρὸς ἀμφοτέρους. — *Κυπριακὸν Σύλλογον*. Λευκωσίαν. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλησαν τὰ τεύχη τῆς Πινακοθήκης καὶ ἀντίτυπον τοῦ Ἡμερολογίου κ. Σκόκου. Τὸ τοῦ κ. Ἀσωπίου μὴ ἐκδοθὲν ἔτι ἀποσταλήσεται βραδύτερον. —κ. Ν.Β.Δ. Γαργαλιάνους. Ἀπηντήσαμεν. — *Δυσπίστῳ*. Ἤδη αἱ ἐφημερίδες διέψευσαν τὴν εἴδησιν, ὥστε περιττὸν πᾶν σχόλιον.— κ. Γ. Κ. Μυτιλήνην. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Περιμένομεν ἀπάντησίν σας. — κ. Δ. Κ. Βουκουρέστιον. Ἀπεστάλησαν. — κ. Χ. Μπ. Κορόσκον. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, ἀπεστείλαμεν δὲ τὰ τεύχη καὶ τὰ ζητηθέντα βιβλία πρὸς ὑμᾶς.

Digitized by Google

Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν ὡς ἰδιαιτέρως σᾶς ἐγράψαμεν.—*Περιέργῳ*. — Ἡ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι νομίζομεν νὰ προήρχετο ἐξ ἐπισήμου πηγῆς. Ἀνὰ τὴν ὑφήλιον δὲ πᾶσαν κωφάλαλοι ὑπολογίζονται ὡς συμποσούμενοι εἰς 800,000.

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

φιλολογικόν, χρονογραφικὸν καὶ γελοιογραφικὸν

ΤΟΥ **1888** ΕΤΟΥΣ

Συνεργάται 50.— Σελίδες καλλιτεχνικαὶ 400.— Θέματα ποικίλης καὶ ἐπικαίρου κοινωνιολογικῆς ὕλης ἐν ὅλῳ 90.— Εἰκόνες φωτοτυπικαί, λιθογραφικαί, κλπ. 45.— Μουσικὴ σελ. 8. κλπ.

ΤΙΜΑΤΑΙ

Χαρτόδετον φρ. 3 καὶ χρυσόδετον φρ. 4.

Εἰς πάντα ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς *Ἑστίας* στέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεαι ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.—ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.—ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΛΥΣΙΑΣ. — ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.— ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ.

Μετὰ συμπληρωματικῶν σημειώσεων καὶ πινάκων ἱστορικῶν καὶ στατιστικῶν

Ὑπο JOSEPH GARNIER

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ΥΠΟ ΧΡ. ΑΘ. ΖΑΠΠΑ

διδάκτορος τῆς νομικῆς.

Εἰς μέγα 8ον, ἐκ σελίδων 670.

Τοῦ χρησιμωτάτου τούτου συγγράμματος ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Ὁ φιλόπατρις αὐτοῦ μεταφραστής, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ οὐχὶ εἰς ὑλικὸν κέρδος, ὥρισεν ἐλαχίστην τὴν τιμὴν αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, ἤτοι δρ. μόνον 4.—Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον τιμᾶται δραχ. 4.50.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

τὰ ὑπ' ἀριθ. 13, 21, 30, 33 καὶ 54 φύλλα τοῦ **Ἀσμοδαίου** ἐπὶ πληρωμῇ. Ὁ θέλων νὰ πωλήσῃ αὐτὰ δύναται νὰ τὰ πέμψῃ εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

13 Νοεμβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		*Τρέχουσα Τιμή*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	456.—
» 120,000,000 τῶν 5	» »	459.—
» 60,000,000 τῶν 6	» »	522.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	469.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	235.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	91.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		506.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,265.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	173.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	219.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	129.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	357.—
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.20
	3μην.	31.95
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	127.50
»	3μην.	126.50
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.35
Λίρα ὀθωμανικὴ		28.95

Ο ΡΩΜΗΟΣ ἐφημερὶς

Ποῦ τὴν γράφει ὁ Σουρῆς.

Πλήρη σώματα τοῦ «ΡΩΜΗΟΥ», τῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ἀνελλιπῆ ἀπὸ τοῦ 1 ἀριθμοῦ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1886, ἤτοι τριῶν ὅλων ἐτῶν, πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» *ἀντὶ δραχμῶν 30* ἕκαστον, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἀντὶ *φράγκων χρυσῶν 30.*

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ἔκδοσις δευτέρα

Τόμοι δύο ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου μετὰ μεγάλης φιλοκαλίας τετυπωμένοι.

Τὰ ὀλίγιστα ὑπολειφθέντα ἀντίτυπα τοῦ συγγράμματος τούτου πωλοῦνται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ δραχ. 12 ἕκαστον. Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ δρ.13.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως.Δρ.3. Μετὰ ταχυδ.3,20

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1127

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 569.—22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1887. Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 3δ.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 621

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΞΕΩΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΕΙΝ, ὑπὸ Δ. Βικέλα.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΑΦΙΔ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΤΟ ΕΝΑΕΡΙΟΝ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΒΕΤΤΑ.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑι, ὑπὸ Ἡλία Α. Τσιτσέλη.

ΤΙ ΤΡΩΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ.

ΜΙΑ ΜΗΤΕΡΑ, ποίημα ὑπὸ Ἰω. Πολέμη.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῇ ἀρτισυστάτῳ Ἀκαδημίᾳ ἢ φροντιστηρίῳ τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν ἐν Βερολίνῳ δὲν συμπεριελήφθη ἡ διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς, λόγῳ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἰδίωμα ἔχει σχετικῶς ὀλιγωτέραν τῶν ἄλλων ἀνατολικῶν ἰδιωμάτων σημαντικότητα. Ἐσχάτως ὅμως ἐνδίδουσα εἰς τὰς ἐνστάσεις τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς ἐραστῶν, ἡ πρωσσικὴ κυβέρνησις ἐπέτρεψε νὰ εἰσαχθῇ καὶ ἡ διδασκαλία τῆς «νεοελληνικῆς» εἰς τὸ τμῆμα τῆς τουρκικῆς καὶ ἀραβικῆς, ἀλλ' ὡς προαιρετικὸν μάθημα. Λόγου χάριν, οἱ φοιτηταὶ εἶνε ὑπόχρεοι μὲν νὰ μανθάνωσι τὴν τουρκικὴν καὶ τὴν ἀραβικήν, ἐλεύθεροι δὲ νὰ διδάσκωνται, ἐὰν θέλωσι, καὶ τὴν ἑλληνικήν. Τοιούτῳ τρόπῳ ἐμετριάσθη τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης ὁ ἐξοστρακισμός, προσαρτηθείσης τῆς διδασκαλίας αὐτῆς, ὡς μικροῦ λόγου ἐφολκίου εἰς τὸ μάθημα τῆς τουρκικῆς καὶ τῆς ἀραβικῆς.

Διδάσκονται δὲ ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ αἱ ἑξῆς γλῶσσαι καὶ διάλεκτοι: Σινικὴ, Ἰαπωνικὴ, Ἰνδοστανικὴ, Ἀραβικὴ, Αἰγυπτιακή, Συριακὴ, Περσικὴ, Τουρκικὴ, Νεοελληνική. Τῆς τελευταίας ταύτης καθηγητὴς διωρίσθη ὁ ἐν Βερολίνῳ πρὸ ἐτῶν ἐγκατεστημένος κ. Ἰωάννης Μητσοτάκης.

— Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βολωνίας ἀπένειμεν εἰς τὸν πρίγκιπα Λουδοβῖκον Φερδινάνδον τῆς Βαυαρίας τὸ δίπλωμα διδάκτορος τῆς ἰατρικῆς. Πρὸ καιροῦ ὁ πρίγκηψ εἶχε λάβει ὅμοιον δίπλωμα παρὰ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου, ἔκτοτε δὲ ἐπιμελῶς θεραπεύει τὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνην.

— Ἡ *Βολαπὺκ* προοδεύει· ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου ὁ ὑφηγητὴς Βάϊς ἔλαβε παρὰ τῆς συγκλήτου τὴν ἄδειαν νὰ παράσχῃ τοῖς φοιτηταῖς σειρὰν μαθημάτων τῆς παγκοσμίου ταύτης γλώσσης.

— Ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ τῆς Κολωνίας παρεστάθησαν ἄρτι μετ' ἐξόχου ἐπιτυχίας καὶ λαμπρότητος περὶ τὴν σκηνικὴν διακόσμησιν ὁ *Οἰδίπους τύραννος* τοῦ Σοφοκλέους καὶ ὁ *Κύκλωψ* τοῦ Εὐριπίδου. Τὰ δύο ταῦτα ἀρχαῖα δραματικὰ ἔργα διερρύθμισεν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου σκηνῆς ὁ κ. Βίλμπραντ.

—Ἐν τῷ παρισινῷ θεάτρῳ **Menus Plaisirs** παρεστάθη τὸ πρῶτον νῦν νέον ἔργον τοῦ Ὠδρὰν τοῦ παρ' ἡμῖν γνωστοῦ συνθέτου τῆς *Μασκὸτ* καὶ τῆς *Ζιλέτ*. Τὸ νέον μελοδραμάτιον φέρει τὸν τίτλον «La Fiancée des Vers Poteaux» καὶ θεωρεῖται ἐφάμιλλον τῶν ἄλλων κατὰ τὴν μουσικὴν χάριν.

— Ὁ Δρ. Ἑρρῖκος Κροῦζε δημοσιεύει ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γερμανικῷ περιοδικῷ «Γερμανικὴ ποίησις» ἔπος ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἡ Μικρὰ Ὀδύσσεια*», ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ περιληπτικὴ ἀφήγησις τῶν περιπλανήσεων τοῦ Ὀδυσσέως ἐν δακτυλικοῖς ἑξαμέτροις.

— Εἷς τῶν ἀρίστων καὶ μάλιστα εὐπαιδεύτων ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ αὐστριακοῦ στρατοῦ, ὁ συνταγματάρχης Ἀντώνιος Τούμας, προϊστάμενος τοῦ 47 αὐτοκρατορικοῦ συντάγματος, ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἐν Ἀννοβέρῳ ἀξιολογώτατον βιβλίον ἐπιγεγραμμένον «ἡ Ἑλλάς, Μακεδονία καὶ Νότιος Ἀλβανία, ἤτοι ἡ νότιος χερσόνησος τοῦ Αἵμου, ὑπὸ στρατιωτικήν, γεωγραφικήν, ἐθνογραφικὴν καὶ στατιστικὴν ἔποψιν». Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ἐκ 329 σελίδων συγκείμενον, εἶνε ἀληθῶς ταμεῖον πολλῶν καὶ παντοίων εἰδήσεων περὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τμήματος τῆς ἰλλυρικῆς χερσονήσου, εὐσυνειδήτως καὶ φιλαλήθως ἐκτεθειμένων ὑπὸ τοῦ πεπαιδευμένου συνταγματάρχου καὶ ἐπιφανοῦς στρατιωτικοῦ συγγραφέως, συνιστᾶται δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν, πρὸς οὓς κατ' ἐξοχὴν διαφέρει.

— Ὁ κορυφαῖος τῶν Γάλλων μαθηματικῶν **Hermite** παρουσίασεν ἐν μιᾷ τῶν τελευταίων συνεδριῶν τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐκτενῆ διατριβὴν τοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίου καθηγητοῦ κ. Κυπαρίσσου Στεφάνου, ἐπιγραφομένην «**Sur les systèmes assuditifs de nombres complexes**». Ἡ διατριβὴ αὕτη πραγματευομένη περὶ θέματος ἐκ τῶν δυσχερεστάτων, περιέχει ἀξιολόγους ἀνακαλύψεις τοῦ κ. Στεφάνου, τυχούσας ἐπιδοκιμασίας παρὰ τοῦ κ. **Hermite**, ἐδημοσιεύθη δ' εἰς συνεχῆ φυλλάδια τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας.

—Νέαν ἀνακάλυψιν τοῦ Ἔδισων ἀναφέρει ὁ «Κῆρυξ τῆς Νέας Ὑόρκης». Ὁ μεγαλοφυὴς ἐφευρέτης ἐπενόησε τρόπον πρακτικῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ φωνογράφου, εὗρε τουτέστι χάρτην τοσοῦτον ὁμοιογενῆ καὶ τόσον ὀλίγον ἐλαστικόν, ὥστε διατηρεῖ τὰ σημεῖα τὰ χαρασσόμενα ὑπὸ τῆς ἀκωκῆς τοῦ θαυμασίου τούτου ὀργάνου μετ' ἐντελεστάτης ἀκριβείας. Κατ' Ἰανουάριον ἐλπίζει ὁ Ἔδισων, ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ ἐκθέσῃ εἰς πώλησιν τὴν πρώτην σειρὰν τοῦ χάρτου τούτου ἐκ 500 φύλλων τριῶν σχημάτων, ἐξ ὧν τὰ μικρὰ θὰ χρησιμεύωσι διὰ τὴν ἐκτύπωσιν 800—1000 λέξεων, τὰ μεγαλείτερα διὰ τὴν ἐκτύπωσιν 2000 λέξεων καὶ τὰ μέγιστα διὰ τὴν ἐκτύπωσιν 4000. Τὰ φύλλα ταῦτα θὰ συνοδεύωνται ὑπὸ ἐπὶ τούτῳ θηκῶν, ἐν αἷς θὰ γίνεται ἡ ταχυδρομικὴ αὐτῶν μεταβίβασις.

— Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ὑπάρχουσιν 150 ἐν ὅλῳ γυναῖκες ἐξασκοῦσαι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἰατροῦ, ἐν ταῖς ἄλλαις δὲ πολιτείαις ἔτι πλείονες. Πολλαὶ τῶν θηλειῶν τούτων ἰατρῶν κερδαίνουσιν ἐτησίως μέχρι 2,000 λιρῶν στερλινῶν, μιᾶς δ' ἐξ αὐτῶν τὸ εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς 125,000 φράγκων ἐτησίως.

— Ἐν Βολωνίᾳ γενήσεται κατὰ τὸν προσεχῆ Μάϊον τοῦ 1888 ἐπὶ τῇ 800στῇ ἀμφιετηρίδι τοῦ ἐκεῖ πανεπιστημίου διεθνὴς ἔκθεσις ἱστορικὴ τῆς μουσικῆς. Ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις παρέσχε πρὸς τοῦτο τῇ ἐκλεγείσῃ ἐπιτροπῇ ἧς μετέχουσιν ὁ Βέρδης καὶ ὁ τοῦ *Μεφιστοφιλοῦς* συνθέτης Βοΐτο 500,000 φράγκων.

— Νέον μνημεῖον τοῦ Βολταίρου ἱδρύθη ἐν Παρισίοις, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ δημαρχικοῦ καταστήματος τοῦ 9ου διαμερίσματος.

—Ἐν Τουρίνῳ ἐγένετο τῇ 6 Νοεμβρίου (ν.) ἡ ἀποκάλυψις μνημείου τοῦ Γαριβάλδη φιλοτεχνηθέντος ὑπὸ τοῦ γλύπτου Ταβάκη.

— Ἐν **Chicago** τῆς Ἀμερικῆς, ἐν τῷ Κήπῳ Λίγκολν ἱδρύθη ἀνδριὰς τοῦ δολοφονηθέντος προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀβραὰμ Λίγκολν. Ἐκτὸς ἄλλων ἐπιγραφῶν γέγραπται ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου μεγάλοις γράμμασι «LIBERATOR».

— Δρᾶμα τοῦ δόκτορος Ἕρμαννν Σράϊερ ὑπὸ τὸν τί-

Digitized by Google

τλον *Ναυσικᾶ* παρεστάθη ἐπιτυχῶς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ θεάτρῳ τοῦ Ὀλδεμβούργου.

— Κατὰ τὸν προσεχῆ Ἰούλιον παρασταθήσονται ἐν τῷ Βαγνερείῳ θεάτρῳ τοῦ Βάϊρόϋτ δύο ἔργα τοῦ Βάγνερ, οἱ *Ραψῳδοὶ τῆς Νυρεμβέργης* καὶ ὁ *Πάρσιφαλ*. Ὡς γνωστὸν αἱ ἐν τῷ εἰδικῷ τούτῳ θεάτρῳ παραστάσεις δίδονται ὡς οἱόν τε ἐντελεῖς ὑπὸ θιάσου καταρτιζομένου κατ' ἐκλογὴν ἐξ ὅλων τῶν γερμανικῶν θεάτρων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ χήρα Βάγνερ περιέρχεται νῦν τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Γερμανίας. Ἐκ τῶν ἔργων τούτων οἱ μὲν *Ραψῳδοὶ* παρίστανται καὶ ἐν ἄλλοις θεάτροις, ἀλλὰ τοῦ *Πάρσιφαλ* ἡ παράστασις μόνον ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Βάϊρουτ δύναται νὰ κατορθωθῇ, ἕνεκα τῶν ἀνυπερβλήτων σκηνικῶν δυσχερειῶν.

— Νέον μελόδραμα τοῦ Δανοῦ μελοποιοῦ Ἰωάννου Βαρθόλδη «ἡ *Λορελάϋ*» ἀνεβιβάσθη μετὰ πλήρους ἐπιτυχίας ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ θεάτρου. Ὁ δανὸς μουσικὸς παρακολουθῶν ἐν γένει τὸ σύστημα τοῦ Βάγνερ, ἔγραψεν αὐτὸς οὗτος τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος.

— Ἡ «Μάγισσα», μελόδραμα τοῦ ῥώσσου συνθέτου Πέτρου Τσαϊκόβσκυ παρεστάθη ἐν Πετρουπόλει καταθέλξαν τοὺς ἀκροατάς. 36 φορὰς ἐκλήθη ὁ μελοποιὸς ἐπὶ σκηνῆς.

— Ὁ γερμανικὸς τύπος ἐξαίρει τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐν Κολωνίᾳ παρασταθέντος μελοδράματος τοῦ Ἕλληνος μουσουργοῦ Σαμάρα, τῆς περιλαλήτου *Φλώρας Μιράμπιλη*, ἐπιμένει δὲ μόνον ἀποκαλῶν τὸν καλλιτέχνην ἰταλόν.

— Κατὰ τὰς τουρκικὰς ἐφημερίδας, ἡ διεύθυνσις τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἐδωρήσατο τῷ ἐν Κων)πόλει Αὐτοκρατορικῷ Πολυτεχνείῳ συλλογὴν τεμαχίων ἐκ τῶν ἀναγλύφων τοῦ Παρθενῶνος, ἔργων προτύπων τοῦ Φειδίου. Ὀκτὼ ἐκ τῶν περιεχόντων τὴν συλλογὴν ταύτην κιβωτίων ἐφορτώθησαν ἤδη ἐν Λονδίνῳ ἐπὶ ἀτμοπλοίου, διευθυνομένου εἰς Κωνσταντινούπολιν.

— Παράδοξον ἀπόσπασμα παλαιοῦ συγγράμματος ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Ὀλίνδου Γουαρρίνη· εἶνε τοῦτο μέρος *Βιβλίου Μαγειρικῆς* τοῦ 14ου αἰῶνος.

Ἡ εἴδησις ὅτι τὰ ἐκ τοῦ νομισματικοῦ μουσείου κλαπέντα νομίσματα ἀνευρέθησαν ἐν Κρήτῃ δὲν φαίνεται ἀκριβής. Μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον οὐδὲν ὁριστικὸν ἐγνώσθη περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν, ἡ δ' ἀνάκρισις ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον της, ἀλλ' ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος.

— Μετά τινας ἡμέρας ἀφικνεῖται ἐνταῦθα, ὅπως δώσῃ δύο παραστάσεις, ὁ διάσημος Γάλλος ἠθοποιὸς Coquline, ὁ πρεσβύτερος, ὅστις διαπρέπει κυρίως ἐν τῇ ὑποκρίσει τῶν προσώπων τῶν ἔργων τοῦ Μολιέρου. Ὁ κ. Κοκλὲν συνοδεύεται ὑπὸ θιάσου πολυμελοῦς ἀπαρτιζομένου ἐκ δραματικῶν καλλιτεχνῶν διαφόρων παρισιανῶν θεάτρων. Ἐν τῶν παρασταθησομένων ἔργων εἶνε ὁ «Ταρτοῦφος».

— Ἀνευρέθη ἐκ τῶν γενομένων ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφῶν τετραγωνικὴν κρηπίδωμα, ὅπερ εἰκάζεται ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν ἀρχαῖον ναὸν τῆς θεᾶς Ῥώμης. Ἡ ὕπαρξις δὲ τοιούτου ναοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει τεκμαίρεται καὶ ἐξ ἐπιγραφῆς ἐπί τινος θρόνου, εὑρισκομένου ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Διονύσου, καθ' ἣν οὗτος ἀφιεροῦται τῷ ἱερεῖ τῆς Ῥώμης. Ὑπάρχει δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἐνεπίγραφος λίθος, δηλῶν τὴν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ὕπαρξιν τοῦ ναοῦ τῆς θεᾶς ταύτης. Ὑπὸ τὸ κρηπίδωμα τοῦ ἀνακαλυφθέντος ναοῦ εὗρέθησαν καὶ τεμάχια ἀρχαιοτάτης τέχνης, μεταξὺ τῶν ὁποίων τινὰ ἐκ πωρίνου λίθου προσαρμοζόμενα πρὸς τὸ πρὸ δύο ἐτῶν ἀνευρεθὲν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀέτωμα ἀρχαίου οἰκοδομήματος, τὸ παριστῶν τὸν Ἡρακλῆ φονεύοντα τὸν Τρίτωνα.

— Καθ' ἃ ἠγγέλθη ἐκ Κυθήρων ὑποτίθεται ὅτι ἀνεκαλύφθη ὁ χῶρος, ἐφ' οὗ ἔκειτο ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης, ἀλλ' ἕνεκα τῶν βροχῶν καὶ τῆς πλημμύρας τοῦ αὐτόθι ποταμοῦ καθίσταται ἀδύνατος πρὸς τὸ παρὸν ἡ τοῦ χώρου τούτου ἀνασκάλευσις καὶ ἐπομένως ὁ τὰς ἀνασκαφὰς ἀναλαβὼν κ. Σλῆμαν ἐπανῆλθε ἐνταῦθα.

— Ἐν ταῖς ἐν Ἐλευσῖνι ὑπὸ τοῦ ἐφόρου κ. Φιλίου ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνεκαλύφθησαν τὰ προπύλαια μεγάλου ῥωμαϊκοῦ οἰκοδομήματος, ἀφιερωμένου, ὡς ἐξ ἐπιγραφῆς εἰκάζεται, εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὸν αὐτοκράτορα, πρὸς δὲ τὰ ἴχνη ἑτέρου μικροῦ οἰκοδομήματος.

— Εἶχεν ἀναγραφῆ ἐσχάτως εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι ὁ κ. Σλῆμαν ἐκληροδότησε τοὺς ἐν τῷ «Ἰλίου Μελάθρῳ» ἀποκειμένους ἀρχαιολογικοὺς θησαυροὺς εἰς τὴν ἐν Βερολίνῳ Ἐθνολογικὴν Ἑταιρίαν, κατὰ τὴν τελευταίαν εἰς τὴν πόλιν ταύτην διαμονήν του. Ἡ εἴδησις αὕτη ἀνῃρέθη ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ ὀνομαστοῦ ἀρχαιολόγου. Ὁ κ. Σλῆμαν κατὰ τὸ τελευταῖον εἰς Εὐρώπην ταξείδιόν του δὲν διῆλθεν ἐκ Βερολίνου, ὡς ἔγραψαν τὰ ἀγγλικὰ φύλλα. Τὰς ἐν Τροίᾳ ἀνακαλυφθείσας ὑπ' αὐτοῦ ἀρχαιότητας ἔκτοτε ἐδωρήσατο εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, ὅστις ἐδώρησεν αὐτὰς εἰς τὴν πόλιν τοῦ Βερολίνου, κατάκεινται δὲ σήμερον εἰς τὸ μουσεῖον τῆς καλλιτεχνικῆς βιοτεχνίας. Ὁ κ. Σλῆμαν ἐκ τῆς πολυτίμου ταύτης δωρεᾶς ὠνομάσθη ἐπίτιμος πολίτης τοῦ Βερολίνου, κατέχει δὲ σήμερον μικροῦ λόγου ἀξίαν συλλογὴν ἐκ τῶν τρωϊκῶν εὑρημάτων, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ διαθέσῃ ὡς βούλεται, διότι ἡ ἐξαγωγὴ αὐτῶν κατὰ τοὺς ἰσχύοντας νόμους δὲν δύναται νὰ ἀπαγορευθῇ, ἐὰν ὅμως εἶνε κάτοχος ἔργων ἢ νομισμάτων ἀρχαίας τέχνης εὑρεθέντων ἐν Ἑλλάδι, τούτων ἡ ἐκ τοῦ Κράτους ἐξαγωγὴ ἀπαγορεύεται.

— Προτάσει τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδία ἀπεφασίσθη ἡ ἐν τῷ Κεντρικῷ μουσείῳ σύστασις νομισματικοῦ τμήματος, εἰς τὸ ὁποῖον θέλουσι κατατεθῆ πρὸς τὸ παρὸν τὰ ἐν τῇ γενικῇ ἐφορίᾳ εὑρισκόμενα νῦν ἀρχαῖα νομίσματα, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς χίλια καὶ πλέον, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι 35 τετράδραχμα Ἀττικῆς εὑρεθέντα εἰς τὰς ἐν Δήλῳ ἀνασκαφὰς καὶ 45 ἀρχαιότατα νομίσματα τῶν Ἀθηνῶν εὑρεθέντα εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ἀκροπόλεως. Τοῦ λοιποῦ πάντα τὰ ἐν ταῖς ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνακαλυπτόμενα ἀρχαῖα νομίσματα θὰ κατατίθενται ἐν τῷ τμήματι τούτῳ τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου.

— Ἀξιόλογοι δωρεαὶ ἐγένοντο κατ' αὐτὰς εἰς τὸ συληθὲν νομισματικὸν μουσεῖον. Εἷς τῶν ἐγκριτοτέρων νομισματολόγων τῆς Ἑλβετίας ἀνήγγειλεν ὅτι θέλει δωρήσει αὐτῷ πλήρη σειρὰν ἐκμαγείων τῆς πολυτίμου αὐτοῦ νομισματικῆς συλλογῆς, ὁ δὲ ἐν Κρήτῃ κ. Θ. Τριφύλλης ὑπεσχέθη ὅτι θέλει δωρήσει τὴν πλουσιωτάτην αὐτοῦ συλλογὴν κρητικῶν καὶ ἄλλων ἀρχαίων νομισμάτων. Πρὸς τούτοις ὁ ἐν Ἡρακλείῳ φιλολογικὸς σύλλογος, ὅστις κέκτηται ἀξιόλογον νομισματικὴν συλλογήν, ἐπέτρεψεν ἵνα τὸ νομισματικὸν μουσεῖον λάβῃ ἐξ αὐτῆς ὅσα νομίσματα δὲν εὑρίσκονται εἰς τὰς συλλογάς του.

— Κατὰ τὸν γενόμενον διαγωνισμὸν πρὸς κατάληψιν τῆς θέσεως ἑνὸς ἐφόρου ἀρχαιοτήτων, ἐκρίθη ἐπιτυχὼν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς παμψηφεὶ ὁ μόνος προσελθὼν εἰς αὐτὸν κ. Παναγ. Καστρωμένος.

— Ἀφίκετο ἐκ Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας ὁ ἰατρὸς κ. Ἀλέξ. Δευτεραῖος, ὅστις πρῶτος συλλαβὼν τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν τῆς ἱδρύσεως ἐνταῦθα ἑλληνικοῦ δαμαλιστηρίου μετέβη πρὸ καιροῦ εἰς Εὐρώπην πρὸς εἰδικὴν σπουδὴν τῶν περὶ ζωϊκοῦ δαμαλισμοῦ ἐν γένει. Ὁ κ. Δευτεραῖος προμηθευθεὶς ἐν Γαλλίᾳ ἅπαντα τὰ νεώτερα καὶ τελειότερα μηχανήματα ἱδρύει μετά τινας ἡμέρας τέλειον δαμαλιστήριον, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ παγκόσμιον φήμην χαίροντος κ. Chambon, οὗτινος μαθητὴς ἐχρημάτισε καὶ παρ' οὗ ἔλαβεν ἄριστα συστατικά.

— Συνελθοῦσα ἡ πρώτη ἐπιτροπὴ τῶν κριτῶν τῶν βιβλίων τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως ἐξελέξατο παμψηφεὶ πρόεδρον τὸν κ. Ι. Πανταζίδην.

— Ἐξεδόθη καὶ τὸ 20 τεῦχος (τόμ. Β') τοῦ **Corpus Juris Civilis** ὑπὸ Ἠλία Λιακοπούλου. Περιεχόμενα αὐτοῦ εἰσι· — Περὶ παραστατικῆς ἀγωγῆς (**ad exhibendum**). — Περὶ ἐρωτηματικῶν ἀγωγῶν. — Περὶ διαφθαρέντος δούλου. — Περὶ φυγάδων. — Περὶ κυβευτῶν (**de aleatoribus**). — Περὶ γεωμετρῶν. — Περὶ δαπάνης κηδειῶν, ἐλευθερίας τοῦ κηδεύειν καὶ περὶ τάφων.

Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα 20 τεύχη εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς Ἑστίας καὶ τιμῶνται δραχμ. 20, ἤτοι δραχμῆς ἕκαστον.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις «Ἡμερολογίου τοῦ ἔτους 1888 ὑπὲρ τοῦ ἐν Σύρῳ γυμνασίου», εἰς ὃ προσήνεγκον τὴν συμβολὴν αὐτῶν διάφοροι τῶν ἐν Ἑρμουπόλει λογίων.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 20 Νοεμβρίου

Μεγίστη ἀνεπτύχθη κίνησις καὶ ζωηρότης ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐπὶ τῇ δημοτικῇ ἐκλογῇ τῆς Κυριακῆς. Οἱ κατερχόμενοι εἰς τὸν ἀγῶνα εἰσὶν τέσσαρες, οἱ κ. Φ. Νέγρης, Τιμ. Φιλήμων, Π. Κυριακὸς καὶ Ν. Καλλιφρονᾶς. Ἀλλὰ κυρίως

Digitized by Google

ἡ πάλη θὰ διεξαχθῇ μεταξὺ τῶν δύο πρώτων, ὧν οἱ φίλοι οὐδενὸς ἀμελοῦσιν ὅπως ἀναδείξωσιν αὐτοὺς νικητάς.

— Ἐν τῇ Βουλῇ ἐπερατώθη ἡ συζήτησις περὶ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως, ἀφ' οὗ ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης ἀπήντησεν εἰς τὰς κατ' αὐτῆς αἰτιάσεις τῶν ῥητόρων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀνταπήντησε δ' αὐτῷ ὁ κ. Δηλιγιάννης. Τεθείσης εἰς ψηφοφορίαν προτάσεως τῆς ἀντιπολιτεύσεως, δι' ἧς ἡ Βουλὴ ἀπέσυρεν ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τὴν ἐμπιστοσύνην της, ἀπερρίφθη αὕτη διὰ ψήφων 76 κατὰ 52, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ὑπουργῶν, οἵτινες δὲν ἐψήφισαν.

— Περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς τούτου ἡ βασιλικὴ θαλαμηγὸς «Ἀμφιτρίτη» ἀποπλέει εἰς Βρινδήσιον, ἔνθα θὰ ἀναμείνῃ τὴν ἄφιξιν τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ ἐν Δανίᾳ σπουδάζοντος βασιλόπαιδος Γεωργίου, ὅστις ἐν Λειψίᾳ θὰ συναντηθῇ μετ' αὐτοῦ. Ἀμφότεροι θὰ κατέλθωσιν εἰς Βρινδήσιον μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν, ἔρχονται δὲ ἐνταῦθα περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχοῦς μηνός, ὅπως διέλθωσι τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ νέου ἔτους παρὰ τοῖς σεπτοῖς αὐτῶν γονεῦσιν.

— Δικασθέντες, κατ' ἀναθεώρησιν, ἐνώπιον τοῦ Β' διαρκοῦς Στρατοδικείου, οἱ ἐπὶ τῇ παραδόσει τῆς Κούτρας κατηγορούμενοι καὶ πρό τινων μηνῶν ὑπὸ τοῦ Α' διαρκοῦς στρατοδικείου εἰς θάνατον καταδικασθέντες λοχαγοὶ Πηνειὼ καὶ Λαΐνας καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Παπαχαραλάμπους, ἠθωώθησαν. Ἅμα τῆς ἀποφάσεως ἐκδοθείσης, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν διώρισεν ἀνακριτικὸν συμβούλιον, ὅπερ θέλει ἐξετάσει ἂν οἱ ἀθωωθέντες ἀξιωματικοὶ δύνανται νὰ παραμένωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ.

— Ἕνεκεν ἐλαττώσεως τῆς μισθοδοσίας τῶν ὑπαλλήλων τοῦ σιδηροδρόμου Θεσσαλίας, μελλούσης τοῦ λοιποῦ νὰ πληρώνεται εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ οὐχὶ εἰς χρυσόν, οὗτοι ἐκήρυξαν ἀπεργίαν. Μέτρα λαμβάνονται ὅπως οἱ ἀπεργήσαντες ἐπαναλάβωσι τὴν ἐργασίαν των καὶ ἀρχίσῃ ἡ διακοπεῖσα καθ' ἅπασαν τὴν Θεσσαλίαν σιδηροδρομικὴ κυκλοφορία.

— Βεβαιοῦται κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα» ὅτι ἠσφαλίσθη ἡ συνομολόγησις προσωρινοῦ δανείου πρὸς ἀπότισιν τῶν λῃγόντων τοκομεριδίων Δεκεμβρίου καὶ Ἰανουαρίου. Τὸ δάνειον εἶνε ἕνδεκα ἑκατομμυρίων φράγκων εἰς χρυσόν, πρὸς 6 ο)ο. Ἐκ τούτων δύο ἑκατομμύρια κατατίθενται ὑπὸ τραπεζιτῶν ἐν Λονδίνῳ, ἐννέα δὲ παρέχονται παρὰ τριῶν ἐνταῦθα Τραπεζῶν, ἀντιπροσωπευουσῶν καὶ ξένα κεφάλαια. Θὰ κατατεθῶσι δὲ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ ἐπὶ ἐνεχύρῳ 15,000,000 δραχμῶν εἰς χαρτονόμισμα· ταῦτα δὲν θὰ κυκλοφορήσωσιν.

— Ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου Καλαμῶν ἀνεκηρύχθησαν ὑποψήφιοι βουλευταὶ διὰ τὴν ἐν τῷ νομῷ Μεσσηνίας ἐπαναληπτικὴν ἐκλογὴν οἱ κκ. Ν. Καράπαυλος, Κ. Μποῦτος, Κ. Φλέσσας, Ἀλ. Δηλιγιάννης, Α. Καρατζᾶς καὶ Δημ. Βρυώνης.

— Προσεχῶς περατοῦται ἡ ἀπὸ Τρικκάλων μέχρι τοῦ λατομείου Ῥαχτσάτι κατασκευαζομένη γραμμὴ τῶν σιδηροδρόμων Θεσσαλίας.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Σειρὰ ἑκατὸν [illegible], [illegible] τῆς [illegible]χνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια. Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τοῦ τρίτου μέρους, τοῦ περιλαμβάνοντος *Ποικίλας εἰκόνας*, ἤτοι τοπιογραφίας, σκηνογραφίας, ἀλληγορικὰς παραστάσεις, προσωπογραφίας, ἱστορικὰς σκηνάς, θαλασσογραφίας κτλ. ἐξεδόθη ἄρτι τὸ ΤΡΙΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ.

Ἐν αὐτῷ περιέχονται : *Χαριτωμέναι φροντίδες*.— *Τὸ δεῖπνον τοῦ Ἡρώδου* (δισέλιδος).— *Μητρικὴ στοργή*. — *Ἀνθῶν ἐκδίκησις*. — *Θέατρον νευροσπάστων* (δισέλιδος). —*Ὁ βασιλεὺς Λήρ*.

ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ

ἐκδοθήσεται λίαν προσεχῶς.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἕκαστον φυλλάδιον τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2 1/2, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2 1/2.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐγγραφόμενοι νέοι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ προκαταβάλλωσιν τὸ ἀντίτιμον φυλλαδίων.

Θήκη καλλιτεχνικωτάτη, δυναμένη νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν *Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην*, μετ' *Ἐντύπου Παραρτήματος*, περιέχοντος *Πίνακα* τῶν περιεχομένων ἐν τῷ ὅλῳ εἰκόνων, *ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις* περὶ αὐτῶν καὶ *βιογραφικὰς εἰδήσεις* περὶ τῶν ζωγράφων, ἐκδοθήσεται λίαν προσεχῶς, καὶ τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 8, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 8.

Ἤτοι τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται μετὰ τῆς θήκης καὶ τοῦ παραρτήματος ἐν Ἀθήναις δρ. 38, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 48, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 48.

Ὁ προπληρόνων

μόνον 30 δραχμὰς ἐν Ἀθήναις—35 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις—35 φράγκα χρυσᾶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λαμβάνει ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Μιᾷ συνδρομητρίᾳ. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα· ἰδοὺ δὲ ἀκριβὴς σημείωσις ὀφειλομένη εἰς τὴν εὐμένειαν φίλου διπλωμάτου ὅλων τῶν εἰς γυναῖκας ἀπονεμομένων παρασήμων· Πρωσσίας : *Παράσημον τῆς Λουΐζης*.— Βαυαρίας : *Παράσημα τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ, τῆς Θηρεσίας, τῆς ἁγίας Ἄννης*.— Σαξονίας : *Παράσημον τῆς Σιδωνίας*.— Αὐστροουγγαρίας : *Παράσημον τοῦ ἀστεροειδοῦς σταυροῦ*.— Ἱσπανίας : *Παράσημον τῆς Μαρίας Λουΐζης*.— Ἀγγλίας : *Παράσημον τοῦ Ἰνδικοῦ Στέμματος*.— Πορτογαλλίας : *Παράσημον τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ*.— Ῥωσσίας *Παράσημον της ἁγίας Αἰκατερίνης*.— Τουρκίας : *Παράσημον τοῦ Σεφακάτου*.— κ. Ν. Σ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν· ἀπεστάλη δ' ὑμῖν ἀντίτυπον τῶν ποιημάτων Σουρῆ.— κ. Ι. Τ. Ὕδραν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν. Ἀπεστείλαμεν καὶ τὰ ζητηθέντα.— κ. Α. Β. Σῦρον. Οἱ τόμοι πάντες ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν κ. Β. Σ. παρ' οὗ εὐαρεστήθητε νὰ ζητήσετε αὐτούς.— κ. Σ. Δ. Μῆλον. Οὐδέτερον τῶν ζητηθέντων βιβλίων εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις. Ὅθεν τηροῦμεν εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν τὰς σταλείσας 5 δραχμάς. Ἡ Χημεία Χρηστομάνου τιμᾶται δραχ. 45, καὶ μετὰ ταχυδρομικῶν τελῶν 46.50.— κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Κατὰ τὰ ἄλλα συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν.— *Συλλέκτῃ*. Κατὰ τὸν Δάρβιν ὁ ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ ἔχων μεγάλην κλίσιν εἰς συλλογὰς γραμματοσήμων, ἐντόμων, λίθων, κττ. θὰ γίνῃ μίαν ἡμέραν φυσιοδίφης, φιλάργυρος ἢ μανιακός. Ὁ Δάρβιν παῖς ὢν συνέλεγεν ὅ,τι εὕρισκεν.—κ. Ν. Σ. Ν. Κάρυστον. Ἐλήφθησαν· ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα.— κ. Δ. Κ. Γ. Θεσσαλονίκην. Ἀπεστάλησαν ἐκ νέου πρὸς τὸν αὐτόθι κ. Σ. Α. ὅστις θέλει τὰ διαβιβάσει πρὸς ὑμᾶς. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα.—κ. Π. Κ. Τρίπολιν. Χωριστὰ δὲν πωλοῦνται οἱ δύο μόνον τόμοι τοῦ συγγράμματος. Αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἱστορίαι, ἡ τοῦ Φίνλεϋ, καὶ ἡ τοῦ Γόρδωνος, ὡς καὶ ἡ ὑπὸ Ἀρλιώτου βιογραφία τοῦ Καποδιστρίου, δὲν μετεφράσθησαν εἰς τὴν ἑλληνικήν.— κ. Φ. Ἀπὸ τοιούτους ὁρισμοὺς ἄλλο τίποτε ! «Ἡ σκέψις εἶνε ἀόρατος φύσις· ἡ φύσις εἶνε ὁρατὴ σκέψις». Ἐννοεῖτε τίποτε; Οὔτε ἡμεῖς.—κ. Σ. Γ. Bielitz. Ἀπεστάλησαν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ πρὸς συμπλήρωσιν. Σᾶς ἐγράψαμεν προηγουμένως.—κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Δὲν ὑπάρχει ἐξαντληθέν.— κ. Α. Δ. Κ. Πύργον. Ἐλήφθησαν.— κ. Ι. Κ. Τζ. Καβάλλαν. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα, ἐλήφθη δὲ σημείωσις καὶ τῶν λοιπῶν παραγγελιῶν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— *Φιλομούσῳ*. Ὁ Μόζαρτ ἀπέθανεν ἐν Βιέννῃ τῇ 5 Δεκεμβρίου 1791 ἐν ἡλικίᾳ 35 ἐτῶν, ὁ δὲ Σοπὲν ἐν Παρισίοις τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1849 ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 40. Νεώτατος ὅλων ὁ Σοῦβερτ μόλις 31 ἐτῶν ἀπέθανεν ἐν Βιέννῃ τῇ 19 Νοεμβρίου 1828.—κ. Σ. Α. Θεσσαλονίκην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησιν θὰ λαμβάνετε ταχυδρομικῶς.— *Ἐμπόρῳ*. Ἀπεστάλησαν οἱ τόμοι· ἀντὶ δὲ τοῦ περισσεύματος

Digitized by Google

ἓν ἀντίτυπον τοῦ Ἡμερολογίου Κ. Σκόκου.— κ. Α. Ν. Δικελί. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλη ἡμῖν τὸ ζητηθέν. Οἱ τοὺς «Μάρτυρας τῆς Ἐπιστήμης» περιέχοντες τόμοι εἶνε ὁ 10 καὶ 11 ὧν ὑπάρχουσι καὶ πάντα τὰ δελτία. Τιμῶνται ὁμοῦ φρ. 15 καὶ μετὰ ταχυδρ. 16.40.— *Φοιτητῇ τῆς Ἰατρικῆς.* Ἀσφαλῶς δύνασθε νὰ πληροφορηθῆτε συμβουλευόμενος τοὺς καταλόγους τῶν περιοδικῶν τοὺς ὑπάρχοντας παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις κκ. Βίλμπεργ καὶ Μπέκ, δι' ὧν καὶ δύνασθε νὰ ἀποκτήσητε αὐτά. Ἐπὶ τοῦ ἄλλου δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν. Εἶνε οἰκογενειακὰ μυστικὰ μὴ ἀνακοινούμενα.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Δ. Ι. Π. Σορόκαν. Ἐλήφθησαν. Ἐνεγράφητε εἰς ἀμφότερα, ἀπεστάλη δ' ὑμῖν καὶ ἀντίτυπον Ἡμερολογίου.— κκ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν, Γ. Σ. Α. Πάτρας καὶ Ι. Χ. Μ. Λευκάδα. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΥΠΟ L. ΜΟΥΝΑC

κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ΥΠΟ

Π. Ι. ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Σ. Δ. ΒΑΛΑΣΙΔΟΥ

ἀποτελουμένη ἐξ 85 τυπογραφικῶν φύλλων εἰς δύο τόμους μετὰ καταλληλοτάτων σημειώσεων καὶ 255 εἰκόνων.

Πωλεῖται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις κκ. Βίλμπεργ καὶ Μπέκ

ἀντὶ δραχμῶν 30.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

20 Νοεμβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	463.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	465.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	527.—
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	474.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	236.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	92.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου	φρ.		509.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα			
ΕΤΑΙΡΙΑΙ			
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,265.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	173.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	83.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	219.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	130.50
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	356.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	
Συναλλάγματα			
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.		32.45
	3μην.		32.15
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως		128.75
»	3μην.		127.—
Νομίσματα			
Εἰκοσάφραγκον			25.53
Λίρα ὀθωμανικὴ			29.—

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως.Δρ.3. Μετὰ ταχυδρ.3,20

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

τὰ ὑπ' ἀριθ. 13, 21, 30, 33 καὶ 54 φύλλα τοῦ **Ἀσμοδαίου** ἐπὶ πληρωμῇ. Ὁ θέλων νὰ πωλήσῃ αὐτὰ δύναται νὰ τὰ πέμψῃ εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΙ ΔΥΟ – ΤΡΙΤΟΣ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

περιέχοντες ὁ μὲν τρίτος τὰ ἄριστα ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ δημοσιευθέντων, ὁ δὲ τέταρτος εἴκοσι νέα καὶ ἀνέκδοτα ποιήματα, ἐν οἷς καὶ τὸν *Δὸν-Ζουάν*, σατυρικὴν ἐποποιΐαν ἐκ δισχιλίων περίπου στίχων· ἐν τέλει δὲ καὶ τρεῖς κωμῳδίας «τὸν Ἀναπαραδιάδην», «Δὲν ἔχει τὰ προσόντα» καὶ τὴν «Περιφέρειαν».

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς « ΕΣΤΙΑΣ »
καὶ τιμῶνται ἐν Ἑλλάδι μὲν δραχμῶν 10, ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρυσῶν 10.

Ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας», εὑρίσκονται καὶ οἱ δύο πρῶτοι τόμοι τῶν ποιημάτων τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ὁ Α' καὶ Β' τιμώμενοι ἀμφότεροι δραχ. 5 ἐν Ἑλλάδι, φρ. χρ. 5 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1133

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 570.—29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1887. Λεπτα 10.

. ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 36.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 622

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ, ὑπὸ Φωτίου Χρυσανθοπούλου ἢ Φωτάκου.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΑΦΙΔ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΥ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥ Β'.

Η ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΔΕΝΔΡΟΥ.

Η ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΙΣΟΤΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Λίαν προσεχῶς θὰ ἐκδοθῇ ἐν Λειψίᾳ ἡ δευτέρα ἔκδοσις τοῦ Ὁδηγοῦ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν κάτω παραδουναβείων χωρῶν καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ ὁδηγὸς οὗτος, ἀνήκων εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ὁδοιπορικῶν βιβλίων τοῦ Meyer, ἐγράφη ὑπὸ ἀνδρῶν ἐπιτοπίως μελετησάντων τὰς περιγραφομένας χώρας, θὰ περιέχῃ δὲ καὶ 9 γεωγραφικοὺς πίνακας καὶ 27 σχέδια πόλεων.

—Ὑπὸ τοῦ C. Neumann ἐξεδόθη ἐν Λειψίᾳ πραγματεία περὶ τῶν ἑλλήνων ἱστοριογράφων καὶ τῶν ἱστορικῶν πηγῶν τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ἤτοι μελέται περὶ Ἄννης τῆς Κομνηνῆς, Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου καὶ Ἰωάννου τοῦ Κιννάμου.

— Ἐξεδόθη ἐν Βιέννῃ ἐκτενὴς περὶ Ἰθάκης μονογραφία ὑπὸ τοῦ βαρώνου A. v. Warsberg, τέως προξένου τῆς Αὐστροουγγαρίας ἐν Κερκύρᾳ, νῦν δ' ἐν Βενετίᾳ.

— Ἡ ἐν Ρώμῃ Accademia dei Lincei προεκήρυξεν ἀγῶνα πρὸς συγγραφὴν ἱστορίας τοῦ οἴκου τῶν Μομφερράτων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν ΙΒ' καὶ τὸν ΙΓ' αἰῶνα. Τὸ γέρας εἶνε 4000 δραχμαί, τὰ δὲ ὑποβληθησόμενα ἔργα εἶσὶ δεκτὰ μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1889.

—Τὸ τελευταῖον δρᾶμα τοῦ Σαρδοῦ, ἡ *Τόσκα*, ὅπερ παρεστάθη ἐσχάτως ἐν Παρισίοις ἀπὸ σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς Πύλης τοῦ Ἁγ. Μαρτίνου, κρίνεται λίαν αὐστηρῶς ὑπὸ τῆς κριτικῆς, ἥτις εἰς τὴν ὅλην πλοκὴν αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο διαβλέπει ἢ πρόφασιν πρὸς λαμπρὰν σκηνικὴν διακόσμησιν, ὑπερβαίνουσαν πᾶν ὅριον πολυτελείας. Ἡ ὑπόθεσις τῆς *Τόσκας* ὑπόκειται ἐν Ρώμῃ ἐν ἔτει 1800. Ἡ βασίλισσα Μαρία Καρολίνα ἀναμένει αὐτόθι ἀνυπομόνως τὴν ἐν Μαρέγκῳ ἧτταν τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων, ὧν τὸν θρίαμβον ἐπόθουν οἱ φιλελεύθεροι τῶν Ἰταλῶν. Ὁ ζωγράφος Μάρκος Καβαραδόσσης ἐπιτηρεῖται ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, ἧς ἀρχηγὸς εἶνε ὁ ὠμὸς βαρόνος Σκάρπια, ἀλλ' εἶνε ἀνεκτὸς ἐν Ρώμῃ, διότι τὸ Βατικανὸν ἔχει αὐτὸν περὶ πολλοῦ ἕνεκα τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας του καὶ διότι εἶνε ἐραστὴς τῆς διασήμου ἀοιδοῦ Τόσκας, ἣν προστατεύει ἡ βασίλισσα Μαρία Καρολίνα. Ἀλλ' ἡ Τόσκα ζηλοτυπεῖ τὸν ζωγράφον, διότι ἐν εἰκόνι ἣν ζωγραφεῖ εἴς τινα ναὸν ἀναπαριστᾷ τὴν μορφὴν τῆς περικαλλοῦς Ἀτταβάντη, Ρωμαίας ἀριστοκράτιδος νυμφευθείσης ἠλίθιόν τινα. Ἐν τούτοις ἐμφανίζεται ὁ ἀδελφὸς τῆς μαρκησίας, ὁ συνωμότης Ἀγγελόττης, ὅστις καταδικασθεὶς ἐν Νεαπόλει, μετηνέχθη εἰς Ρώμην, ὁπόθεν δραπετεύσας τῆς εἱρκτῆς ζητεῖ ἄσυλον παρὰ τῷ Καβαραδόσσῃ καὶ ἀποκρύπτεται ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ Σκάρπια, ὑποπτεύων ὑπὸ τίνος ἀποκρύπτεται ὁ Ἀγγελόττης, ζητεῖ νὰ διεγείρῃ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς Τόσκας, ἵνα μάθῃ τὸ κρησφύγετόν του, διότι εἶνε βέβαιος ὅτι ἡ ἀοιδὸς γινώσκει τοῦτο· ἀλλ' αὕτη σιγᾷ καὶ ὁ Σκάρπια συλλαμβάνει τὸν ζωγράφον ὅπως ὑποβάλῃ αὐτὸν εἰς βάσανον. Ἡ Τόσκα ἵνα σώσῃ τὸν ἐραστὴν αὐτῆς ὁμολογεῖ τὰ πάντα. Οἱ φρουροὶ τρέχουσιν ὅπως συλλάβωσι τὸν Ἀγγελόττην, ἀλλ' οὗτος ἐβύθισεν ἤδη μάχαιραν ὀξύστομον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Οὗτος εἶνε τὸ πρῶτον τῶν προσώπων τοῦ δράματος, ὅπερ ἀποθνήσκει. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Καβαραδόσσης ἐγένετο συνεργὸς ἀποδράσεως, καταδικάζεται καὶ οὗτος εἰς τὸν διὰ τουφεκισμοῦ θάνατον. Ὁ βαρῶνος Σκάρπια, ὅστις τρέφει κτηνώδη πρὸς τὴν Τόσκαν ἔρωτα, προτείνει αὐτῇ ἀγοραπωλησίαν ἐπαίσχυντον. Ὑπόσχεται νὰ διατάξῃ τοὺς στρατιώτας νὰ πυροβολήσωσιν ἄνευ σφαιρῶν κατὰ τοῦ ζωγράφου. Ἡ Τόσκα δέχεται. Ἀλλ' ἀμφότεροι δολιεύονται τὴν συμφωνίαν. Δεχομένη τὸν Σκάρπια ἡ ἀοιδός, ἀντὶ νὰ τὸν ἐναγκαλισθῇ, βυθίζει εἰς τὸ στῆθός του μάχαιραν, τρέχει δ' ἐσπευσμένως νὰ ἀνεύρῃ τὸν ἐραστήν, ὃν πιστεύει ζῶντα, χάρις εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Σκάρπια. Ἀλλὰ καὶ οὗτος τὴν ἠπάτησεν. Τὰ ὅπλα ἔφερον σφαίρας, ὁ Καβαραδόσσης ἐφονεύθη, τοῦτο δὲ βλέπουσα ἡ Τόσκα ῥίπτεται εἰς τὸν Τίβεριν. — Οἱ κριτικοὶ ἐλέγχουσι τὸν Σαρδοῦ διὰ τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ ἀνακριβείας, διὰ τὴν ἀμυδρὰν διαγραφὴν τῶν χαρακτήρων, διὰ τὴν ἔλλειψιν λογικῆς σειρᾶς ἐν τῇ πλοκῇ, ἀποκαλοῦσι δὲ τὸ ὅλον δρᾶμα machine à sensation. Οὐχ ἧττον, χάρις εἰς τὴν Σάραν Βερνάρ, ἥτις ὑποδύεται τὸ πρόσωπον τῆς Τόσκας, μετὰ τελειότητος ἀπαραμίλλου, ἰδίως ἐν τῇ ἀγρίᾳ καὶ φοβερᾷ σκηνῇ τοῦ φόνου τοῦ Σκάρπια, καὶ τὴν ἀνήκουστον σκηνικὴν πολυτέλειαν μεθ' ἧς ἀνεβιβάσθη, τὸ νέον ἔργον θὰ παρασταθῇ πολλάκις ἐν Παρισίοις.

— Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 70ῆς ἐπετηρίδος τῆς γεννήσεως τοῦ περικλεοῦς ἱστοριογράφου Μόμμσεν, οἱ πολιτικοί του φίλοι προσήνεγκον αὐτῷ βαρυτιμότατον καὶ καλλιτεχνικώτατον ἐπιτραπέζιον κόσμημα ἐξ ἐβένου, χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων. Ἐπὶ τοῦ ὑπέρτερον δύο ἄλλων τεθειμένου δίσκου τοῦ κοσμήματος τούτου ὑψοῦται στήλη ἐξ ἐπιχρύσου ἀργύρου, σπειροειδῶς περιβαλλομένη διὰ δαφνίνου στεφάνου ἐξ ἀργύρου κατεσκευασμένου, ἐφ' ἧς ἵσταται ἀγαλμάτιον παριστῶν τὴν Ρώμην, διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρὸς κρατοῦσαν δίσκον, διὰ τῆς ἀριστερᾶς δὲ θυρεὸν ἐφ' οὗ χρυσοῖς γράμμασι γέγραπται: *Τῷ Θεοδώρῳ Μόμμσεν ἐπιστήμονι πιστῷ εἰς τοὺς ἀγῶνας οἱ φίλοι ἐπὶ τῇ ἑβδομηκοστῇ ἐπετηρίδι τῆς γεννήσεώς του ἀφιεροῦσιν.* Τὸ δῶρον ἐστάλη πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Μόμμσεν, διότι ὁ περικλεὴς καθηγητὴς ὅπως ἀποφύγῃ τὰ συγχαρητήρια ἀπῆλθεν ἐκ Βερολίνου. Ἐδήλωσε πρὸς τούτοις ὅτι δὲν θέλει δεχθῆ τὴν ὑπὸ τοῦ γλύπτου Βέγκα γλυφεῖσαν προτομήν του, ἐφ' ᾧ αὕτη θέλει στηθῇ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν.

— Ὁ διάσημος Ἰταλὸς ἠθοποιὸς Rossi διωρίσθη ἐπιθεωρητὴς τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Βασιλικῆς Σχολῆς τῆς ἀπαγγελίας.

— Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου ἀριθμεῖ ἐφέτος 5478 φοιτητὰς ἐν ὅλῳ, ἤτοι 121 πλείονας ἢ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Ἐκ τούτων 801 ἀνήκουσιν εἰς τὴν θεολογικὴν σχολήν, 1430 εἰς τὴν νομικήν, 1316 εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ 1931 εἰς τὴν φιλοσοφικήν.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν δημοσίων ἔργων ἐν Γαλλίᾳ διέταξε νὰ γείνῃ ἐπὶ τῶν γραμμῶν τῶν ἀνατολικῶν σιδηροδρόμων τοῦ Κράτους ἡ ὁριστικὴ καὶ τελευταία δοκιμὴ τῆς κολοσσιαίας ἀτμαμάξης τῆς κατασκευασθείσης ἐν Παρισίοις εἰς τὰ καταστήματα Poulés, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μηχανικοῦ Estrade. Οἱ τροχοὶ τῆς ἀτμαμάξης αὐτῆς ἔχουσι διάμετρον 2 ½ μέτρων, ἐξ οὗ καὶ ἡ ταχύτης αὐτῆς καθίσταται ἀληθῶς ἰλιγγιώδης, φθάνουσα ἀπὸ 130 — 150 χιλιομέτρων καθ' ἑκάστην ὥραν. Ἕνεκα τούτου ἀπαιτεῖται καὶ ἡ κατασκευὴ ἀνθρακοφόρων ἁμαξῶν καὶ βαγονίων, ἰσομέτρων ἐχόντων τοὺς τροχούς. Οἱ μηχανικοὶ ἀνυπομόνως ἀναμένουσι τὴν ἔκβασιν τῶν δοκιμῶν τούτων.

— Κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ προσεχοῦς ἔτους θὰ τελε-

Digitized by Google

σθῇ ἐν Ῥώμῃ ἐθνικὴ ἔκθεσις ἐδωδίμων προϊόντων, φυσικῶν ἢ τεχνικῶς παρεσκευασμένων.

— Ὁ Γκουνὼ συνέθετο ἐσχάτως ὕμνον πρὸς τὴν Παναγίαν, ὃν ἐπέγραψεν *ἡ Μασσαλιῶτις τῆς Ἀειπαρθένου*.

— Ἡ δόξα τῆς *Φλώρα Μιράμπιλις* τοῦ Σαμάρα ἔφθασε καὶ μέχρι Βραζιλίας. Παρασταθεῖσα ἔν τινι πόλει τοῦ κράτους τοῦ δὸν Πέτρου ἔτυχεν ἐξαιρετικῆς ὑποδοχῆς.

— Ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ **Anfosso** ἐξεδόθη «Γεωγραφικὸς ἄτλας τῶν ἐγκλημάτων», ἐν ᾧ κατὰ χώρας σημειοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφ' ἑκάστης ἑκατοντάδος χιλιάδων κατοίκων ἀναλογούντων ἐγκλημάτων, μετὰ σημειώσεων περὶ τῆς ἀναλογίας αὐτῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν, κτλ.

— Ὁ εἰς Ἀβυσσινίαν ἐκπεμφθεὶς ἰταλικὸς στρατὸς ἐφωδιάσθη δι' ἱκανῶν ἀεροστάτων, ἅτινα θέλουσι χρησιμεύει εἰς κατοπτεύσεις. Ἡ πλήρωσις τῶν ἀεροπόρων σφαιρῶν θὰ γίνεται δι' ὑδρογόνου συμπεπιεσμένου περιεχομένου ἐντὸς φιαλῶν ἐκ χάλυβος· ἑκάστη φιάλη ἔχει ὕψος 2, 40 ἐκ. τοῦ μέτρου, διάμετρον 130 ὑφεκατομέτρων καὶ πάχος 3 χιλιοστῶν, περιέχει δὲ 4 κυβικὰ μέτρα συμπεπιεσμένου ὑδρογόνου. Προχειμένου ἑπομένως νὰ πληρωθῇ μικρὸν ἀερόστατον 400 κυβικῶν μέτρων ἀρκοῦσιν 100 τοιαῦται φιάλαι. Ἡ μεταφορὰ τῶν ὑλικῶν πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἀπαιτουμένου ἀερίου ἐπὶ τόπου θὰ συνεπήγετο δαπάνας πολλῷ ὑπερτέρας, ἀπαιτεῖ δ' ἄλλως ἡ παραγωγὴ καὶ μέγα ποσὸν ὕδατος, ὅπερ δυσκόλως εὑρίσκεται ἐν ταῖς χώραις τῆς διακεκαυμένης ζώνης.

— Κατασκευαστής τις πυρείων ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐπενόησε διαφόρους μηχανὰς πρὸς ταχυτέραν τῶν πυρείων κατασκευήν. Διὰ τῶν μηχανῶν τούτων, εἰσαχθεισῶν ἤδη εἴς τι ἐν Λονδίνῳ ἐργοστάσιον,κατασκευάζονται 3000 πυρεῖα ἐν διαστήματι ἑνὸς λεπτοῦ, ἐντὸς ὀλίγου δὲ διὰ νεωτέρων τελειοποιήσεων ἡ ποσότης αὕτη θέλει αὐξηθῇ εἰς τὸ διπλοῦν.Ἰδιαιτέρα μηχανὴ παρέχει 350 κυτία κατὰ λεπτὸν καὶ ἡ πλήρωσις αὐτῶν γίνεται διὰ μηχανήματος ἰδιαιτέρου, δι' οὗ ὁ ἐργάτης ἐκτελεῖ ἐργασίαν 46άκις πλειοτέραν τῆς μέχρι τοῦδε.

— Ἐν Βερολίνῳ κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ ἠλεκτριστοῦ Ἀλβέρτου Φρειδλαΐνδερ φορητὴ ἠλεκτρικὴ λυχνία, τριῶν κηρίων δυνάμεως, ἥτις θεωρεῖται ὡς ἀρίστη. Τὸ πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ὑγρὸν στοιχίζει 60 λεπτὰ διὰ 3—4 ὥρας φωτισμοῦ. Ἡ λυχνία ἔχει στερεὸν καὶ ἁπλούστατον μηχανισμόν, πωλεῖται δ' ἀντὶ 3 φράγκων μόνον.

— Ἐν Βιέννῃ κατεσχέθη ἡ μετάφρασις τοῦ νέου ἔργου τοῦ Ζολᾶ «La terre».

— Ἡ ἀγαθοεργία ἐν Βερολίνῳ ἀσκεῖται τὰ μέγιστα, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατατεθειμένων κεφαλαίων ἐν τῷ ταμείῳ τῶν κληροδοτημάτων ἐν Βερολίνῳ δι'ἀγαθοεργοὺς σκοπούς. Τὸ ποσὸν μέχρι τέλους Μαρτίου ἑ. ἔ. ἀνήρχετο εἰς 16,695,293,69 μάρκων.

— Ὁ Γάλλος ποιητὴς Θεόδωρος **de Banville** προβάλλει τὴν ὑποψηφιότητά του ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ, τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν ὁμοτέχνων αὐτοῦ ἀκαδημαϊκῶν Πρυδὼμ καὶ Κοππὲ καὶ τῇ ἐπινεύσει τοῦ γηραιοῦ διαδόχου τοῦ Οὐγγὼ Λεκὸντ Δελὶλ. Ὁ **Banville** ἐκτὸς πλείστων αὐτοῦ καὶ ποικίλων ἔργων, συνέγραψε καὶ δράματα καὶ κωμῳδίας ἐμπνευσθείσας ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου. Τούτων μικρὰ δύο, *τὸ Μῆλον* καὶ *ἡ Σύζυγος τοῦ Σωκράτους* μετεφράσθησαν καὶ ἑλληνιστί. Ἀλλ' ὑπολείπονται ἔτι πολλὰ καὶ μεγάλα ἔργα τοῦ αὐτοῦ κύκλου ἐντελῶς ἄγνωστα παρ' ἡμῖν, *Ἡ Ἄρτεμις ἀνὰ τὰ δάση*, *ἡ Δηιδάμεια*,*ὁ Σιδηρουργὸς* κλπ.

— Ἐκποίησις αὐτογράφων ἐγένετο πρό τινος ἐν Παρισίοις. Ἀναγράφομεν χάριν περιεργίας τιμάς τινας ἀνθ' ὧν ἐπωλήθησαν χειρόγραφα συγγραφέων ἢ ἱστορικῶν προσώπων : Βαλζὰκ φρ. 75, Οὐγγὼ 92, Καβοὺρ 86, Αἰκατερίνης τῶν Μεδίκων 150, Καρόλου Θ' 400, Λουδοβίκου ΙΓ' 100, Λουδοβίκου ΙΔ' 420, Καρόλου Ε' καὶ Φραγκίσκου Α' πρὸς 500 φράγκα.

Ὁ διάσημος Γάλλος ἠθοποιὸς Κοκλὲν μετὰ τοῦ συνοδεύοντος αὐτὸν θιάσου ἀφικνεῖται ἐνταῦθα τὴν 4 Δεκεμβρίου, θὰ δώσῃ δὲ δύο μόνον παραστάσεις. Νῦν εὑρίσκεται εἰς Βουκουρέστιον, ὅπου διὰ πέντε παραστάσεις ἔλαβε 100,000 φράγκων.

—Ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος ἀπεφάσισε νὰ ἱδρύσῃ ἴδιον τοῦ Πανεπιστημίου ναόν, ἐν ᾧ νὰ ἐκκλησιάζωνται οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ φοιτηταὶ καὶ νὰ κηρύσσηται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὑπὸ ὡρισμένων πρὸς τοῦτο καθηγητῶν τῆς Θεολογίας. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται δαπάνη 100,000 περίπου δραχμῶν, ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος ἐξελέξατο πρὸς συλλογὴν ἐράνων ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ πρυτάνεως κ. Θ. Ἀφεντούλη καὶ τῶν συγκλητικῶν κ.κ. Ἡρ. Μητσοπούλου καὶ Ν. Δαμαλᾶ. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐδημοσίευσεν ἐπίκλησιν δι' ἧς ἐξαιτεῖται τὴν συνδρομὴν τῶν ἁπανταχοῦ φιλοχρίστων καὶ φιλομούσων ὁμογενῶν. Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται εἰς τὴν ἐπιτροπὴν διὰ τῆς πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου.

— Συνελθοῦσα πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν παραιτηθέντων κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐπιτροπὴ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ἐξέλεξεν ἐν μὲν τῇ ά ἐπιτροπείᾳ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως τὸν κ. Ἰω. Ἀργυριάδην ἀντὶ τοῦ κ. Γεωρ. Τσερέπη, ἐν τῇ β' τοὺς κ.κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλον, Θ. Νέγρην, Π. Γεννάδιον καὶ Ν. Σπαθῆν εἰς ἀντικατάστασιν τῶν κ.κ. Β. Στεφάνου, Ἰω Ἀναργύρου Δ. Παπαβασιλείου καὶ Π. Λυκούδη καὶ ἐν τῇ γ' τοὺς κ.κ. Π. Παπαναστασίου, Θ. Μινόπουλον καὶ Χρ. Ἀντωνιάδην εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Σεβ. Κορινθίας κ. Σωκράτους, τοῦ πρώην Πατρῶν κ. Νικηφόρου καὶ τοῦ κ. Μαργ. Εὐαγγελίδου. Ἐν τῇ γ' ἐπιτροπείᾳ τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως ἐξελέγησαν οἱ κ. κ. Εὐγ. Δεπάστας, Θ. Μινόπουλος καὶ Χρ. Ἀντωνιάδης εἰς ἀντικατάστασιν τῶν Σεβ. Κορινθίας κ. Σωκράτους, πρώην Πατρῶν κ. Νικηφόρου καὶ τοῦ κ. Ν. Παγιαννοπούλου.

—Ἀφίκετο ἐκ Σικυῶνος ὁ γενικὸς ἔφορος τῶνἀρχαιοτήτων κ. Π. Καββαδίας παραστὰς εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν ἀνασκαφῶν τῶν ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς γινομένων. Τῶν ἀνασκαφῶν τούτων θὰ ἐφορεύσῃ ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Στάης.

— Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Ὀκτωβρίου τῆς «Στρατιωτικῆς Ἐπιθεωρήσεως» τῆς ἐκδιδομένης ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν λοχαγῶν κ.κ. Λ. Λαπαθιώτου καὶ Κ. Κλεομένους. Περιεχόμενα αὐτοῦ εἰσίν· Ὀργανισμὸς τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ. —Διάβασις ποταμῶν ὑπὸ Πάνου Κολοκοτρώνη, συνταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ.— Ἐκρηκτικαὶ οὐσίαι ὑπὸ Δ. Κ. Δαμβέργη καθηγητοῦ τῆς Χημείας.—Χαρτογραφία τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Κ. Γ. Καλλάρη, ὑπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ. — Περὶ διεξαγωγῆς τῆς οἰκονομίας καὶ λογιστικῆς ἐν τοῖς σώμασι τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, ὑπὸ Θάνου Χρηστοπούλου ὑπεπιμελητοῦ. — Πρέπει νὰ ἀποσάττῃ τις τὸν ἵππον του ἅμα τῇ εἰς τὸν σταθμὸν ἀφίξει ; ὑπὸ Σ. Καναβατζόγλου ἀνθυπιλάρχου —Περὶ ἀμύνης τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς στρατηγικῆς αὐτῆς ἐνεργείας ἐν πολέμῳ ὑπὸ Λ *** —Διάφοροι πληροφορίαι —Στρατιωτικὴ κυψέλη.

— Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Βρατσάνου ἐκδιδομένου «Παιδαγωγικοῦ Σχολείου», περιοδικοῦ πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς καὶ παιδείας, κατὰ μῆνα ἐκδιδομένου.

— Ἐξεδόθη τὸ β' τεῦχος τῆς κατὰ φυλλάδια ἐκδιδομένης ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ κ. Κ. Λαναρᾶ «Συντόμου εἰδικῆς Παθολογίας». Τὸ τεῦχος τοῦτο περιλαμβάνει περὶ ἐξανθηματικῶν νοσημάτων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μελέτη περὶ τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν Ἀθηνῶν, ὑπὸ Ἠλ. Ι. Ἀγγελοπούλου μηχανικοῦ, διπλωματούχου τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς τῶν γεφυροδοποιῶν. Μέρος πρῶτον. Περὶ ὑδάτων. Ἐν Ἀθήναις 1887. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Παλιγγενεσίας». Τόμ. εἰς 4ον ἐκ σελ. 65. Τιμᾶται δρ. 6.

Μελπομένη, ἤτοι συλλογὴ ἐκλεκτῶν παιδικῶν ᾀσμάτων ὑπὸ Ἀν. Ν. Μάλτου. Ἐν Ὀδησσῷ, 1887. Τεῦχος Α' ἐκ σελ. 27.

Τῆς συλλογῆς ταύτης τὴν ἔκδοσιν εὐκαίρως εἴχομεν προαγγείλει. Τὸ πρῶτον τεῦχος αὐτῆς περιέχει 31 μονόφωνα ᾄσματα τῶν ἐπιφανεστέρων ἡμῶν ποιητῶν, τοῦ Σολωμοῦ, Ταντάλίδου, Γ. Παράσχου, Καρασούτσα ὡς καὶ τῶν κ.κ. Ἀλ. Ῥαγκαβῆ, Ἀγγ. Βλάχου, Δ. Βικέλα κτλ. μελοποιημένα κατὰ τὸ πρωτότυπον διασήμων μουσουργῶν, τοῦ Μόζαρτ, τοῦ Φλοτόου, τοῦ Βέμπερ, τοῦ Σοῦβερτ, τοῦ Ἔρ[illegible], τοῦ Βέρνερ κτλ. Διὰ τὰς οἰκογενείας, ἐν αἷς καλλιεργεῖται ἡ φωνητικὴ μουσική, τὸ τεῦχος τοῦτο τῶν παιδικῶν ᾀσμάτων [illegible]

Digitized by Google

-των, ὅπερ πρὸς τὰ ἄλλα προσόντα συνενοῖ καὶ τὸ τῆς φιλοκάλου ἐκτυπώσεως, εἶνε λίαν ἀξιοσύστατον ἀπόκτημα.

Στοιχεῖα Ἀστρονομίας ὑπὸ J. Norman Schefer, F. R. S. μετὰ σχημάτων, μεταφρασθέντα ὑπὸ τῆς Κας Μπέσση Μάσσωνος, ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως. Ἐν Ἀθήναις 1887. Ἐκδότης Σπ. Κουσουλῖνος. Τόμ. εἰς 16ον ἐκ σελ. 142. Τιμᾶται δρ. 1,25.

Ὁ ἀμοιβαῖος θαυμασμὸς ἐν τῇ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνῃ καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὑπὸ Α. Χασιώτου. Τεῦχος πρῶτον. Ἀθήνησιν 1887. Τύποις Ἀδελφῶν Περρῆ. Τιμᾶται δρ. 2.

Κωνσταντίνου Σ. Σούλλου Ὁ Θεοδόσιος. Διήγημα ἱστορικὸν πρωτότυπον ἐκ σελ. 42. Ἐν Πάτραις, 1887.

Dr Esperanto, Langue internationale, préface et manuel complet. **Varsovie 1887. Prix 50 centimes.**

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 27 Νοεμβρίου

Μετὰ πεισματώδους ζωηρότητος, ἀλλὰ καὶ πλήρους καὶ παραδειγματικῆς τάξεως, χάρις εἰς τὰ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ληφθέντα προφυλακτικὰ μέτρα, διεξήχθη τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἡ ψηφοφορία πρὸς ἐκλογὴν δημάρχου Ἀθηναίων. Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων πέντε ὑποψηφίων ἐπὶ 9,521 ψηφοφορησάντων ὁ κ. Τ. Φιλήμων ἔλαβε ψήφους 5,426, ὁ κ. Φ. Νέγρης 4,270, ὁ κ. Δ. Σοῦτσος 2,031, ὁ κ. Ν. Καλλιφρονᾶς 2,026 καὶ ὁ κ. Π. Κυριακὸς 1727. Ἑπομένως δήμαρχος Ἀθηναίων ἀνεδείχθη ὁ κ. Τ. Φιλήμων, τὴν νίκην δ' αὐτοῦ ἐπανηγύρισαν οἱ φίλοι του δι' ἐκδηλώσεων συμπαθείας ἐνθέρμου.

— Ἡ Βουλὴ ἐξακολουθεῖ συνεδριάζουσα τακτικῶς. Ὁ κ. πρωθυπουργὸς ὑπέβαλεν αὐτῇ νομοσχέδιον κυροῦν σύμβασιν δι' ἧς συνομολογεῖται δάνειον πρὸς τὰς τραπέζας Ἐθνικήν, Ἠπειροθεσσαλίας, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βιομηχανικήν, ἵνα πληρωθῶσι τὰ κατὰ τὸν προσεχῆ Δεκέμβριον λήγοντα τοκομερίδια τῶν ἐθνικῶν δανείων. Κατὰ τὴν σύμβασιν ταύτην, αἱ ῥηθεῖσαι Τράπεζαι ἀναδέχονται νὰ χορηγήσωσιν εἰς τὸ Δημόσιον ἐπὶ τόκῳ ἐτησίῳ 6 ο/ο καὶ διορίαν ἀποδόσεως ἑνὸς ἔτους ἐπιταγὰς ὄψεως ἐπὶ Παρισίων φρ. 10,200,000 πρὸς πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ χρεωλύτρων τῶν διαφόρων δανείων τῆς ληγούσης ἑξαμηνίας. Ἀντὶ τοῦ ὡς ἄνω τιμήματος συναλλάγματος, κεφαλαίου καὶ τόκου ἐκ δρ. 10,812,000 ἢ δραχ. εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια 13,515,000 τὸ δημόσιον θέλει διατηρεῖ μέχρι τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν δανείου τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἴσον ποσὸν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Τραπεζῶν, ὅπως χρησιμεύσῃ αὐταῖς πρὸς ἀγορὰν τοῦ συναλλάγματος ἐν περιπτώσει καθυστερήσεως κατὰ τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως. Ἡ σύμβασις αὕτη συζητηθεῖσα ἐψηφίσθη εἰς γ' ἀνάγνωσιν. Εἰς γ' ἀνάγνωσιν ἐψηφίσθη καὶ ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἑλβετίας συνομολογηθεῖσα προσωρινὴ ἐμπορικὴ συνθήκη.

— Ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδια περὶ κατασκευῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Μεσολογγίου εἰς Ἀγρίνιον, καὶ ἀπὸ Μύλων Ναυπλίου εἰς Καλάμας. Οἱ ὅροι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἡ βελγικὴ ἑταιρία, ἡ ἀντιπροσωπευομένη ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα γεν. προξένου τοῦ Βελγίου κ. Ῥόσσελς, ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴν τῆς πρώτης γραμμῆς, εἰσὶν ἤδη γνωστοί. Τὴν κατασκευὴν τῆς δευτέρας γραμμῆς ἀναλαμβάνει αὐτὴ ἡ κυβέρνησις. Αἱ δαπάναι τῆς κατασκευῆς προϋπολογίσθησαν εἰς 20,000,000 δραχμῶν, αἱ ἀποστάσεις δ' εἰσὶ καὶ ἑξῆς. Ἀπὸ Μύλων μέχρι Τριπόλεως 63 χιλιόμετρα, μέχρι Λεονταρίου 106, μέχρι Μελιγαλᾶ 149, μέχρι Καλαμῶν 185. Ὥστε τὸ μῆκος τῆς ὅλης γραμμῆς θὰ εἶνε 185 χιλιομέτρων. Ἡ γραμμὴ αὕτη θέλει βραδύτερον συνδεθῇ μετὰ τῶν σιδηροδρόμων Ἀθηνῶν-Πατρῶν καὶ Πατρῶν-Πύργου δι' ἑτέρας γραμμῆς ἀπὸ Σπάρτης εἰς Μεγαλόπολιν καὶ Πύργον.

— Διέτριψεν ἐπί τινας ἡμέρας ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ὁ μυριόπλουτος Ἀμερικανὸς Βάνδερβιλτ, οὗ ἡ περιουσία ὑπερβαίνει τὸ ἥμισυ χιλιεκατομμύριον. Ἐπισκεφθεὶς πάντα τὰ ἀξιοθέατα μέρη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν περιχώρων ἀπῆλθε διὰ τῆς ἰδίας θαλαμηγοῦ ἧς ἐπιβαίνει εἰς Κωνσταντινούπολιν.

— Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου μέχρι 31 Ὀκτωβρίου 1887 εἰσεπράχθησαν ἐκ τελῶν χαρτοσήμου δραχ. 6,523,943, ἐκ σιγαροχάρτου 205,677, ἐκ τελῶν ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων κτλ. 103,038, ἐκ ταχυδρομικῶν τελῶν 851,045, ἐκ τηλεγραφικῶν 793,693, τὸ ὅλον 9,324,297.

— Προήχθη εἰς Ἀρεοπαγίτην ὁ ἐν Κερκύρᾳ ἐφέτης κ. Ἀριστομ. Θεοδωρίδης.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν δι' ἐγκυκλίου του πρὸς τοὺς Νομάρχας τοῦ Κράτους παραγγέλλει καὶ αὖθις αὐτοῖς νὰ καταστήσωσι γνωστὸν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς περιφερείας των τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν τῶν μεταναστευόντων Ἑλλήνων εἰς Ἀμερικὴν καὶ διὰ παντὸς νομίμου μέσου ν' ἀποτρέπωσιν αὐτοὺς ἀπὸ πάσης ἀλογίστου ἀποφάσεως, διότι διὰ νεωτέρας ἐκθέσεως τοῦ ἡμετέρου ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ Γεν. Προξένου ἐκτίθεται διὰ μακρῶν ἡ οἰκτρὰ κατάστασις εἰς ἣν περιπίπτουσι καὶ ἡ παντελὴς ἔνδεια ὑφ' ἧς κατατρύχονται οἱ εἰς Ἀμερικὴν μεταναστεύοντες ὁμοεθνεῖς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Κ. Π. Λεμησσόν. Τὰ σταλέντα διὰ τοῦ κ. Γ. Ε. Φ. ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Λ. Γ. Ε. Καβάλλαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ ὁδηγίᾳ. Ἀπαντῶμεν καὶ ταχυδρομικῶς.— Κυρίας Μ. Δ. Β. Φιλιατρά, καὶ Κ. Α. Κ. Σπάρτην. Παν. Ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην καὶ κ. Κ. Ζ. Καζακλάρ. Ἐλήφθησαν. — κ. Π. Γ. Θ. Τρίπολιν. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πρῶτα κομισθέντα ἀντίτυπα τοῦ λεξικοῦ τούτου ἐξηντλήθησαν ἀμέσως, θέλομεν πέμψει ὑμῖν τὸ ζητηθὲν μετά τινας ἡμέρας, εὐθὺς ὡς κομισθῶσι τὰ παραγγελθέντα νέα ἀντίτυπα.— *Φίλῳ Μ.* Ζήτημα συνηθείας καὶ τίποτε περισσότερον. Ὁ Στάνλεϋ διηγεῖται ὅτι ὡς ἐκ τῆς διετοῦς ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ διαμονῆς, τόσον εἶχον συνειθίσει οἱ ὀφθαλμοί του εἰς τὸ βαθύχρουν τῶν αὐτοχθόνων, ὥστε οἱ πρῶτοι Εὐρωπαῖοι, οὓς συνήντησεν, ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν ἄχροες μέχρις ἀηδίας, ἀσθενεῖς, λιπόψυχοι, φασματώδεις, ἐκεῖνουν δ' αἴσθημά τι ἐκπλήξεως, ἀνησυχίας καὶ ἀπαρεσκείας. — κ. Λ. Κ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ τεύχη τοῦ *Φάουστ*. Τὸ λεξικὸν Gazier μετά τινας ἡμέρας, διότι τὰ πρῶτα κομισθέντα ἀντίτυπα ἐξηντλήθησαν. — κ. Α. Μ. Ὀδησσόν. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως.—κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας, πληρώσαντες τὸ σημειούμενον ποσόν.—κ. Ι. Τζ. Ὕδραν. Ἀπεστάλησαν τά τε φύλλα καὶ βιβλία, ἐπληρώθησαν δὲ καὶ τὰ σημειούμενα.—κκ. Ν. Π. Α. καὶ Σ. Κ. Κατ' ἀρχὴν πράττομεν οὕτω, καὶ τοῦτο διότι εἶνε ἀναρίθμητοι αἱ τοιαῦται αἰτήσεις. Ἔπειτα, ἀφοῦ ὡς διατείνεσθε σκοπὸς τοῦ συλλόγου σας εἶνε ἡ διάδοσις ὑγιῶν γνώσεων καὶ ἡ ἠθικὴ διάπλασις τῆς κοινωνίας, ἓν τῶν καλλιτέρων μέσων πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου εἶνε, νομίζομεν, καὶ ἡ ὑποστήριξις τῶν καλῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων, ἅτινα ὡς ὄργανα διαδόσεως ὑγιῶν γνώσεων εὐστόχως ἐξυπηρετοῦσι τὸν σκοπόν, εἰς ὃν ἀποβλέπει καὶ ὁ σύλλογός σας. Ἡ δωρεὰν ἀποστολὴ εἰς τόσους συλλόγους δὲν εἶνε δυνατή.—κκ. Σ. Φ. Γ. Κέρκυραν, Η. Β. Κωνσταντινούπολιν καὶ Γ. Κ. Λ. Ρουστσούκιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—Κυρίαν Δ. Ν. Κ. Σμύρνην. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλόφρονα προσφοράν. Ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν, διότι ἔχομεν περίσσειαν ὁμοίας ὕλης. —κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησιν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς.—*Εὐρυδίκῃ*. Καὶ εἶχε γυνὴ μάλιστα ἥτις τὸ εἶπεν : Αἱ ἡλικιωμέναι γυναῖκες σπανίως ὁμιλοῦσι περὶ τοῦ παρελθόντος χωρὶς νὰ παραλείπωσι πᾶσαν ὡρισμένην χρονολογίαν.— κ. Α. Χ. Βορβάην. Ἐλήφθησαν καὶ ἐπληρώθησαν τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰς ἐφημερίδας. Ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα.—*Μουσοφίλῳ*. Βεβαίως ὁ Ρούβινσταϊν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐξοχωτάτου τῶν κλειδοκυμβαλιστῶν τοῦ αἰῶνός μας Λίστ. Εἶνε ἡλικίας 57 ἐτῶν καὶ διευθύνει τὸ Ὠδεῖον τῆς Πετρουπόλεως. Συνέθεσε καὶ μελοδράματα θαυμάσια, ὡς τὸν *Δαίμονα* καὶ τοὺς *Μακκαβαίους*. Μία τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ συνθέσεων διὰ κλειδοκύμβαλον εἶνε ἡ Ballade A mol Op. 104, οὐχὶ ὅμως καὶ εὔκολος τὴν ἐκτέλεσιν.— κ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν. Ἐλήφθησαν. Ἐκ τῶν ζητουμένων ἀπεστάλη ὑμῖν μόνον τὸ Οἰκονομολογικὸν Ἐγχειρίδιον. Τὸ λεξικὸν Gazier μετά τινας ἡμέρας.—κ. Α. Κ. Μολάους. Ἐλήφθησαν. Βεβαίως δὲ εἶνε λάθος μνήμης ὁ ἰσχυρισμός σας. Τοῦτο ἐβεβαιώθημεν ἐκ νέας ἀκριβεστάτης ἐρεύνης τοῦ βιβλίου μας.—κ. Ι. Σ. Α. Σύρον. Ἐλήφθησαν, καὶ ἀποσταλήσεται ὑμῖν. Τὸ ἕτερον δυνάμεθα νὰ σᾶς προμηθεύσωμεν παραγγέλλοντες εἰς Παρισίους. Ἡ

Digitized by Google

τιμή του εἶνε φρ. χρυσᾶ 35. — κ. Σ. Π. Λ. Λεόβαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστείλαμεν, διεβιβάσαμεν δὲ καὶ τῇ *Ἀκροπόλει* τὸ δελτίον ὑμῶν.—κ. Ε. Δ. Φολέστι. Ἐλήφθησαν. Θέλει ἀποσταλῆ ἅμα τῇ ἐκδόσει. — *Ἀνιωμένῳ*. Μέγαρα. Τότε δὲν ἔχετε ἢ νὰ μιμηθῆτε τὴν Σάνδην—διέρχεσθε τὰς ἑσπέρας, ὅπως ἐκείνη, μὲ *πασιέντζας*.

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

φιλολογικόν, χρονογραφικὸν καὶ γελοιογραφικὸν

ΤΟΥ 1888 ΕΤΟΥΣ

Συνεργάται 50.— Σελίδες καλλιτεχνικαὶ 400.— Θέματα ποικίλης καὶ ἐπικαίρου κοινωνιολογικῆς ὕλης ἐν ὅλῳ 90.— Εἰκόνες φωτοτυπικαί, λιθογραφικαί, κλπ. 45.— Μουσικὴ σελ. 8. κλπ.

ΤΙΜΑΤΑΙ

Χαρτόδετον φρ. 3 καὶ χρυσόδετον φρ. 4.

Εἰς πάντα ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς *Ἑστίας* στέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΥΠΟ L. ΜΟΥΝΑϹ

κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ΥΠΟ

Π. Ι. ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Σ. Δ. ΒΑΛΑΣΙΔΟΥ

ἀποτελουμένη ἐξ 85 τυπογραφικῶν φύλλων εἰς δύο τόμους μετὰ καταλληλοτάτων σημειώσεων καὶ 255 εἰκόνων.

Πωλεῖται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις κκ. Βίλμπεργ καὶ Μπὲκ

ἀντὶ δραχμῶν 30.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

27 Νοεμβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως			*Τρέχουσα Τιμὴ*
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ.	ν.	468.—
» 120,000,000 τῶν 5	»	»	469.—
» 60,000,000 τῶν 6	»	»	532.50
» 26,000,000 τῶν 6	»	»	474.—
» 10,000,000 τῶν 6	»	»	238.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ.	παλ.	92.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.			510.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα			
ΕΤΑΙΡΙΑΙ			
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ.	ν.	4,270.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	»	»	175.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	»	»	84.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	»	»	220.—
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	»	»	141.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	»	»	356.—
Ἑταιρία Φωταερίου	»	»	
Συναλλάγματα			
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν Ὄψεως.			32.50
3μην.			32.20
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν Ὄψεως			128.½
» 3μην.			127.—
Νομίσματα			
Εἰκοσάφραγκον			25.63
Λίρα ὀθωμανικὴ			29.25

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

τὰ ὑπ' ἀριθ. 13, 21, 30, 33 καὶ 54 φύλλα τοῦ **Ἀσμοδαίου** ἐπὶ πληρωμῇ. Ὁ θέλων νὰ πωλήσῃ αὐτὰ δύναται νὰ τὰ πέμψῃ εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΑΡΤΙ ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΣΟΥΡΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΙ ΔΥΟ – ΤΡΙΤΟΣ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

περιέχοντες ὁ μὲν τρίτος τὰ ἄριστα ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ δημοσιευθέντων, ὁ δὲ τέταρτος εἴκοσι νέα καὶ ἀνέκδοτα ποιήματα, ἐν οἷς καὶ τὸν *Δὸν-Ζουάν*, σατυρικὴν ἐποποιΐαν ἐκ δισχιλίων περίπου στίχων· ἐν τέλει δὲ καὶ τρεῖς κωμῳδίας «τὸν Ἀναπαραδιάδην», «Δὲν ἔχει τὰ προσόντα» καὶ τὴν «Περιφέρειαν».

Εὑρίσκονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς « ΕΣΤΙΑΣ »
καὶ τιμῶνται ἐν Ἑλλάδι μὲν δραχμῶν 10, ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρυσῶν 10.

Ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» εὑρίσκονται καὶ οἱ δύο πρῶτοι τόμοι τῶν ποιημάτων τοῦ κ. Γ. Σουρῆ, ὁ Α' καὶ Β' τιμώμενοι ἀμφότεροι δραχ. 5 ἐν Ἑλλάδι, φρ. χρ. 5 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1140

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 571.—6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

ΓΕΡΑΣ ΔΡΑΧΜΩΝ 500

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1883 καθ' ὃ ἐγένοντο τὰ δύο πρῶτα διαγωνίσματα τῆς *Ἑστίας* πρὸς συγγραφὴν **ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ** ζωηρὰ τάσις πρὸς διηγηματογραφίαν ἐξεδηλώθη ἐν τῷ κύκλῳ τῶν παρ' ἡμῖν περὶ τὰ γράμματα ἀσχολουμένων. Κατὰ τὸ τετραετὲς τοῦτο χρονικὸν διάστημα καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τύπῳ τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς δούλης Ἑλλάδος οὐχὶ εὐάριθμα πρωτότυπα διηγήματα ἐδημοσιεύθησαν, καὶ ἐν ἰδίοις τόμοις ἐξεδόθησαν συλλογαὶ ἄξιαι λόγου.

Ἐκ τούτου ἐνθαρρυνομένη ἡ διεύθυνσις τῆς *Ἑστίας* συνιστᾷ ἐκ νέου ἐπὶ εὐρυτέρων βάσεων τὸ πρὸς συγγραφὴν Ἑλληνικοῦ Διηγήματος διαγώνισμα καὶ ἀποτείνεται εὔελπις πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Ἕλληνας λογίους.

Ὅροι τοῦ διαγωνίσματος τῆς Ἑστίας εἶνε οἱ ἑξῆς:

Α'.) Ἡ ὑπόθεσις τοῦ διηγήματος ἔσται ἑλληνική, τουτέστι θὰ συνίσταται εἰς περιγραφὴν σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν οἱαδήποτε τῶν περιόδων τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἢ εἰς ἐξιστόρησιν ἐπεισοδίου τινὸς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Β'.) Τὸ διήγημα δέον νὰ ἔχῃ ἔκτασιν 20 τοὐλάχιστον σελίδων τῆς *Ἑστίας*· ἕκαστον δὲ χειρόγραφον νὰ εἶνε ὅσον ἔνεστι καθαρῶς γεγραμμένον.

Γ'.) Εἰς τὸ κριθησόμενον ἄριστον ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων διηγημάτων θέλει ἀπονεμηθῇ βραβεῖον δραχμῶν πεντακοσίων (500).

Δ'.) Τὸ βραβευθησόμενον θέλει δημοσιευθῇ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* ἄνευ ἄλλης ἀμοιβῆς τοῦ συγγραφέως, ὅστις καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδώσῃ αὐτὸ ἰδιαιτέρως πρὸ τῆς παρελεύσεως 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* δημοσιεύσεως.

Ε'.) Ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἑπόμενον διαγωνισμὸν ὅσα οἱ κριταὶ ἤθελον θεωρήσει ἀνάξια λόγου.

Ϛ'.) Ἐκ τῶν λοιπῶν διηγημάτων ἡ Διεύθυνσις τῆς *Ἑστίας* ἀναλαμβάνει νὰ δημοσιεύσῃ ὅσα ἂν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸ βραβευθησόμενον ἐρχομένων ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ τῶν συγγραφέων. Πάντα δὲ τὰ ὑποβαλλόμενα χειρόγραφα μένουσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς *Ἑστίας* μὴ ἐπιστρεφόμενα εἰς τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν.

Ζ'.) Οἱ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν ὀφείλουσι ν' ἀποστείλωσι τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς *Ἑστίας* μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς 31 Μαΐου 1888, νὰ συνοδεύωσι δ' αὐτὰ διὰ δελτίου ἐνσφραγίστου ἐγκλείοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ φέροντος ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐπιγεγραμμένον τὸν τίτλον τοῦ ὑποβαλλομένου διηγήματος.

Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνισμοῦ δημοσιευθήσεται ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* τῆς τελευταίας Κυριακῆς τοῦ Σεπτεμβρίου 1888.

Ἡ ἀγωνόδικος ἐπιτροπεία θ' ἀποτελῆται ἐκ τῶν κ. κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ, Ἐμμ. Ροΐδου καὶ Ν. Γ. Πολίτου, εὐμενῶς ἀποδεξαμένων τὴν περὶ τούτου παράκλησιν τῆς Διευθύνσεως τῆς *Ἑστίας*.

Ἀθήνησι τῇ 2 Δεκεμβρίου 1887.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ λήξει τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 623

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΡΑΘΩΝΙ ΜΑΧΗΣ ΑΤΕΛΕΥΤΗΤΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ, ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ, ὑπὸ Φωτίου Χρυσανθοπούλου ἢ Φωτάκου.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ.

Η ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΕΧΕΜΥΘΙΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΔΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Πανεπιστημίου αἰθούσῃ, ἐν μέσῳ ἀκροατηρίου ἐκλεκτοῦ καὶ πολυαρίθμου, ἐγένετο τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἡ ἐπίσημος ἐγκαθίδρυσις τῶν νέων αὐτοῦ ἀρχῶν. Πρῶτος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ τέως πρύτανις κ. Καραμήτσας, σαφῶς καὶ εὐγλώττως ἐκθεὶς τὰ πραχθέντα κατὰ τὴν πρυτανείαν αὐτοῦ, ἰδιαίτερον δὲ ἀναμνησθεὶς τῶν κατὰ ταύτην ἐπισήμων γεγονότων. Ἐκ τῆς τελέσεως τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου τὴν ἀφετηρίαν λαβὼν ὁ κ. Καραμήτσας διέγραψε καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ πεντηκονταετοῦς αὐτοῦ βίου ἀπορρεύσαντα καλά, ἐξέφρασε δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἀπὸ τοῦδε θὰ καταβληθῶσι προσπάθειαι ὅπως καὶ ἡ πρωτότυπος ἐπιστημονικὴ παραγωγὴ τοῦ ἀνωτάτου ἑλληνικοῦ διδακτηρίου συμβαδίσῃ πρὸς τὴν ἐκπαιδευτικήν. Μετὰ τὸν λόγον τοῦ κ. Καραμήτσα ἀνελθὼν τὸ βῆμα ὁ πρύτανις κ. Θ. Ἀφεντούλης ἀπήγγειλε μακρὸν καὶ εὔγλωττον λόγον, τοῦ ὁποίου σκοπὸς ἦτο πρὸ πάντων ἡ ἀπόδειξις ὅτι ἡ παιδεία δὲν ἀρκεῖ μόνη πρὸς ἀνάδειξιν οὔτε ἀνδρός, οὔτε ἔθνους ἀγαθοῦ, ἀλλὰ πλὴν αὐτῆς ἀπαιτοῦνται ὑγεία καὶ εὐρωστία ψυχῆς καὶ σώματος. Διὰ μόνης τῆς τριάδος ταύτης, ἤτοι τῆς ἐπιστήμης, τῆς χρηστότητος καὶ τῆς σωματικῆς ρώμης δύνανται τὰ ἔθνη νὰ ἐπιτελέσωσι τὴν ταχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ἐντολὴν καὶ νὰ μὴ παραγκωνισθῶσι τελείως ἐν τῷ καθ' ἡμέραν ὀξυνομένῳ καὶ ἐξαγριουμένῳ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως. Ὁ λόγος τοῦ κ. Ἀφεντούλη ὑπῆρξε, κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν, ἄριστον ρητορικὸν τεχνούργημα, ὅπερ ἐπανειλημμένως συνήρπασε τοὺς ἀκροατὸς αὐτοῦ εἰς ζωηρὰς καὶ παρατεταμένας ἐπευφημίας. Ἰδίως παταγώδη καὶ συνεχῆ ἀντήχησαν τὰ χειροκροτήματα, ὅτε ὁ κ. πρύτανις, ἀναμιμνησκόμενος τοῦ γερμανικοῦ ἐνυαλίου «**über den Rhein, zûm Rhein, führt uns ins Frankreich hinein**» ἀνεφώνησε δακρύων ἐκ συγκινήσεως· «Πότε συνείδησιν ἔχοντα τῆς ἰδίας ἰσχύος θὰ ἀναμέλψωσι καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν: «Πέραν τοῦ Ὀλύμπου, τοῦ Ὀλύμπου, ἐκεῖ ὁδηγήσατέ μας !»

— Μετ' ἐπιτυχίας ἱκανῆς παρεστάθη τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἐν τῷ χειμερινῷ θεάτρῳ, καὶ ἐν μέσῳ πυκνῆς συρροῆς, ὁ *Φιλοκτήτης* τοῦ Σοφοκλέους εἰς τὸ πρωτότυπον. Ἐπειδὴ πρότερον φροντὶς εἶχε ληφθῆ νὰ δημοσιευθῇ λεπτομερὴς ἀνάλυσις τοῦ δράματος, πολλοὶ δὲ κατ' οἶκον μελετήσαντες τὸ κείμενον εἶχον φέρει αὐτὸ μεθ' ἑαυτῶν, τὸ ἔργον κατενοήθη καλῶς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, ζωηρότατα παρακολουθοῦντος τὰς περιπετείας τῶν ἡρώων, πολλὰ δὲ μέρη ἐχειροκροτήθησαν. Οἱ ὑποδυθέντες τὰ πρόσωπα νεαροὶ ὑποκριταί, πάντες σπουδασταί, προὐξένησαν εὐάρεστον ἐντύπωσιν, διότι ἀπήγγελλον μετὰ προσοχῆς καὶ ἐφαίνοντο κατανοοῦντες τὰ μέρη των. Ἐκ τῶν χορικῶν ἐλάχιστα τεμάχια ἐψάλησαν ἐν μελοποιήσει. Τὰ λοιπὰ ἀπηγγέλθησαν μόνον ἐν συνοδείᾳ τῆς ἐνοργάνου ὀρχήστρας. Τὰ ἐν μέλει ψαλέντα ἦσαν ἡ προσευχὴ πρὸς τὴν Κυβέλην «Ὀρεστέρα Παμβῶτα Γᾶ, μᾶτερ αὐτοῦ Διός», τὸ περὶ Ἰξίονος χορικόν, ἡ πρὸς τὸν ὕπνον στροφὴ «Ὕπν' ὀδύνας ἀδαής» καὶ ἡ ἔξοδος «Χωρῶμεν δὴ πάντες ἀολλεῖς». Ἡ μουσικὴ τοῦ Βένδερ εἶνε ἁρμονική, μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐπιβάλλουσα, Δωρικοῦ ὡς εἰπεῖν ρυθμοῦ, ἐξετέλεσε δ' αὐτὴν ἡ ὀρχήστρα λίαν ἐπιμελῶς. Ἡ πρώτη αὕτη ἐπιτυχία ἐν γένει ἴσως καταστῇ ἀφορμὴ συχνότερον νὰ διδάσκωνται δράματα τῶν ἀρχαίων εἰς τὸ πρωτότυπον παρ' ἡμῖν.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα κατεσχέθησαν ἀρχαιότητές τινες ἐκ Θηβῶν προερχόμεναι, ἐν αἷς καὶ ἐπιγραφαὶ μνημονεύουσαι ἱεροῦ τῶν Καβείρων. Τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔκειτο ἐν τῇ ἀπὸ Θεσπιῶν εἰς Θήβας ὁδοῦ, ἡ δὲ ἀνακάλυψις τῆς θέσεώς του καὶ ἀνασκαφαὶ ἐν αὐτῷ θὰ συντελέσωσι πιθανῶς εἰς ἀκριβεστέραν γνῶσιν τῆς μυστηριώδους λατρείας τῶν φοινικικῶν ἐκείνων θεοτήτων, ὧν τὰ μυστήρια ἐν Σαμοθρᾴκῃ τελούμενα ἦσαν οὐχ ἧττον τῶν Ἐλευσινίων περιλάλητα κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Ὁ Γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου μετέβησαν εἰς Θήβας πρὸς ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν τῶν ἀνακαλυφθεισῶν ἀρχαιοτήτων.

— Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν πολλὰ ἀντίτυπα τοῦ ἐσχάτως τῇ διαταγῇ του μεταφρασθέντος στρατιωτικοῦ πονήματος «Ἐπιστολαὶ πυροβολικοῦ, πεζικοῦ καὶ ἱππικοῦ» ὅπως διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ.

— Τὸ τμῆμα τῶν καλῶν τεχνῶν τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν διαρκοῦς ἐκθέσεως εἰκόνων, ἐν ᾗ θὰ ἐκτίθενται ἔργα μόνον καλλιτεχνῶν ἐν Ἑλλάδι βιούντων ἢ Ἑλλήνων ἐν τῇ ξένῃ ἐργαζομένων.

— Τὴν προπαρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας κ. Α. Διομήδης Κυριακὸς ὡμίλησε περὶ τοῦ διαπρεποῦς θεολόγου Φαρμακίδου, ἐξεικονίσας πιστῶς τὸν ἔξοχον αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ διαγράψας λεπτομερῶς τὰς διασήμους θρησκευτικὰς αὐτοῦ ἔριδας πρὸς τὸν Οἰκονόμον τὸν ἐξ Οἰκονόμων.

— Κατηρτίσθησαν δύο ἔτι ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν τῶν κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐπιτροπή, ἡ ἐπὶ τῶν βιβλίων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἐξελέξατο πρόεδρον τὸν καθηγητὴν κ. Κ. Παπαρρηγόπουλον, ἡ δὲ τρίτη ἐπιτροπὴ τῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἐξελέξατο πρόεδρον τὸν καθηγητὴν κ. Ζῆκον Ρώσσην.

— Ἐξεδόθησαν ἐπιμελέστατα συντεταγμένα τὰ «Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας τοῦ 1886—87». Τὸ γενικὸν ἀποτέλεσμα τῆς τοῦ 1886 ἔτους διαχειρίσεως ἔχει ὡς ἑξῆς : Ἔσοδα 304,740.68 ἔξοδα 305,250.22. Ἡ πραγματικὴ περιουσία ἀνῆλθεν εἰς 1,303,212,07. Διδάσκονται εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἑταιρίας ἐν ὅλῳ 1975, ἤτοι ἐν Ἀθήναις 1471, ἐν Κερκύρᾳ 245, ἐν Ἐλευσῖνι 82, ἐν Μενιδίῳ 58, ἐν Γαυρίῳ Ἄνδρου 37, ἐν Στύροις Εὐβοίας 35, ἐν Χοταχόβᾳ Ἀλβανίας 87. Σύντονος μέριμνα καὶ ἐποπτεία κατεβλήθη πρὸς κανονικὴν λειτουργίαν τῶν σχολείων καὶ βελτίωσιν τῆς διδασκαλίας.

— Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη καὶ τὸ 21ον τεῦχος (Τόμ. Β'.) τοῦ **Corpus Juris Civilis** ὑπὸ Ἠλ. Λιακοπούλου. Περιέχει δ' ἐκτὸς ἄλλων καὶ τὰ *Περὶ ὅρκου* ἑκουσίου, ἀναγκαίου, ἢ δικαστικοῦ. Τιμᾶται δραχμῆς.

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἑλληνικὸν ἡμερολόγιον. Ἔτος Α'. 1888. Ἐν Ἀθήναις. Διευθυντὴς Μ. Μητσάκης. Τύποις καὶ ἀναλώμασι Π. Δ. Σακκελαρίου. Τόμ. ἐκ σελ. 92. Τιμᾶται δρ. 1.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἡμερολογίων, ἅτινα ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἄξιον συστάσεως εἶνε καὶ τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Μ. Μητσάκη ἐκδοθὲν *Ἑλληνικὸν Ἡμερολόγιον*. Πρὸς τῇ ἀφθονίᾳ τῶν χρησίμων εἰς τὸν καθημέραν βίον πληροφοριῶν, συνενοῦν τὴν ποικιλίαν καὶ τὸ ἐκλεκτὸν τῆς φιλολογικῆς ὕλης, πρὸς δὲ τὸ εὔωνον τῆς τιμῆς, καθίσταται οὐ μόνον βοήθημα ἀξιοσύστατον καὶ χρήσιμον, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ἀλλὰ καὶ ἀνάγνωσμα τερπνόν.

Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη.—*Ὁ Ἐξηνταβελόνης*,κατὰ Μολιέρον, κωμῳδία εἰς πέντε πράξεις μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων.—Α'.—Ἐκδότης Γ. Μπάρτ—Βιβλιοπωλ.Βίλμπεργ.—Τόμος εἰς 16ον.Σελ.96.Τιμᾶται 60 λ.

Προσωπικὴ κράτησις, Ἄμυνα κατ' ἀδίκου ἐπιθέσεως ὑπὸ Γεωργίου Σ. Βελίνη πρωτοδίκου ἐν Πάτραις.Ἐν Ἀθήναις 1887. Σελ. 28.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 4 Δεκεμβρίου

Τακτικῶς ἐξακολουθεῖ ἡ Βουλὴ τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ψηφίζουσα διάφορα νομοσχέδια. Ἐξ αὐτῶν συζητήσεις μακρὰς προὐκάλεσαν τὰ νομοσχέδια περὶ ἐκχωρήσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μεσολογγίου—Ἀγρινίου καὶ Μύλων—Καλαμῶν, ἅτινα καὶ ἐψηφίσθησαν εἰς γ' ἀνάγνωσιν. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς παρελθούσης Τετάρτης πολλοὶ τῶν ἀντιπολιτευομένων βουλευτῶν εἶχον ἀπέλθει τοῦ βουλευτηρίου, πρὶν ἢ λήξῃ ἡ συνεδρίασις. Ὅτε ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς συζητήσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, οἱ ἐν τῇ αἰθούσῃ παρόντες ἀντιπολιτευόμενοι ἐζήτησαν τὴν ἀναβολὴν αὐτοῦ, τούτου δὲ μὴ γενομένου δεκτοῦ ἀπεχώρησαν διαμαρτυρόμενοι. Ἀλλ' ἡ Βουλή, ἐν ἀπαρτίᾳ οὖσα, ἐψήφισε τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων ἀναβαλοῦσα εἰς τὴν ἐπομένην τὸν τῶν ἐξόδων. Ἡ ἀντιπολίτευσις θεωρήσασα τοῦτο ὡς ἀναιροῦν τὰ δικαιώματα αὐτῆς συνῆλθεν εἰς ἰδιαιτέραν συνέλευσιν, καθ' ἣν ἐπροτάθη ἵνα ἀποχωρήσῃ ὁριστικῶς τοῦ βουλευτηρίου. Μὴ γενομένου ὅμως τούτου δεκτοῦ ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν συνελθόντων προσῆλθεν εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς καὶ ἐζήτησε τὴν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπί τινας ἡμέρας. Ἡ πρότασις αὐτή, ἀποκρουσθεῖσα ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἐτέθη εἰς ψηφοφορίαν, ἀπερρίφθη δὲ ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ ψήφων 81 κατὰ 40. Μετὰ τὴν ψηφοφορίαν ταύτην ἡ ἀντιπολίτευσις ἀπεφάσισε νὰ ἀπόσχῃ τῶν ἐργασιῶν τοῦ κοινοβουλίου ὁριστικῶς καὶ ἀπεχώρησεν.

— Ἐκ Βερολίνου ἠγγέλθη ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας δεχθεὶς εἰς ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν τὸν διάδοχον τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου Κωνσταντῖνον, ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ μεγαλόσταυρον τοῦ Μέλανος ἀετοῦ, ἰδίᾳ χειρὶ ἀποσπάσας τὰ σήματα αὐτοῦ ἐκ τοῦ στήθους του καὶ προσαρμόσας ταῦτα εἰς τὸ στῆθος τοῦ Ἕλληνος διαδόχου.

— Τὰ μέλη τῆς γαλλικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς, ἧς ἀρχηγὸς ἦν ὁ στρατηγὸς Βοσσέρ, ἀπέρχονται ἐξ Ἑλλάδος αὔριον. Εἰς τιμὴν αὐτῶν, ἀναχωρούντων, παρέθηκεν ὁ βασιλεὺς γεῦμα.

— Εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐγένοντο προτάσεις περὶ παραχωρήσεως τῆς κατασκευῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν σιδηροδρόμων ἀπὸ Μύλων εἰς Τρίπολιν καὶ Καλάμας καὶ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λάρισσαν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Λ. Ε. Καβάλλαν. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν πάντα τὰ ζητηθέντα καὶ μετ' αὐτῶν τὰ καλύμματα τῆς Πινακοθήκης διὰ τοὺς αὐτόθι συνδρομητάς. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — *Ἐπιδήμῳ*. Βεβαίως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καταδιώξῃ τοὺς γράφοντας τοιαύτας βδελυρίας, ἀλλὰ φρονίμως ποιοῦσα δὲν τὸ πράττει. Ἄλλως δὲ ταῦτα εἰς οὐδὲν ἄλλο συντελοῦσιν ἢ μόνον νὰ προκαλῶσι τὴν ἀποστροφὴν παντὸς σωφρονοῦντος ἀνθρώπου πρὸς τοὺς γράφοντας. — κ. Ζ. Φ. Ἀκατάλληλον. — κ. Π. Ν. Π. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. Ἀπεστάλη δ' ὑμῖν ἀντίτυπον «Οἰκονομολογικοῦ Ἐγχειριδίου». Τὸ λεξικὸν μετ' ὀλίγας ἡμέρας. — κ. Σ. Γ. Ἰωάννινα. Μόνον ἡ ἐν Παρισίοις εἶνε ἀρίστη. Ἐν Βελγίῳ εἶνε ἡ ἐν Γάνδῃ καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ ἡ ἐν Ζυρίχῃ. Ἡ φοίτησις τετραετής. Ἡ δαπάνη ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ βίου. Διὰ τὴν Γάνδην καὶ τὴν Ζυρίχην 300 φρ. κατὰ μῆνα θεωροῦνται ἱκανά. — Κυρίας Κ. Π. Κ. Σπάρτην καὶ Α. Α. Φ. Καρπενήσιον, καὶ κκ. Γ. Κ. Τρίκκαλα καὶ Σ. Γ. Bielitz. Ἐλήφθησαν. — *Ἐνδιαφερομένῳ*. «Musée des familles», «Le Foyer», «Magasin de recréation et d'education». Τὴν τιμὴν τῆς συνδρομῆς ἑκάστου ζητήσατε παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ Βίλμπεργ ἢ Μπέκ. — *Φίλῳ ἀγνώστῳ*. Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις ἣν δίδει ὁ Montesquieu. Ἂν ἤθελέ τις νὰ εἶνε εὐτυχής, τοῦτο δὲν θὰ ἦτο ἀκατόρθωτον. Ἀλλ' ἕκαστος θέλει νὰ εἶνε εὐτυχέστερος τῶν ἄλλων καὶ δὲν δύναται νὰ εὐτυχήσῃ ποτέ, διότι τοὺς ἄλλους νομίζει εὐτυχεστέρους παρ' ὅσον πράγματι εἶνε. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Ἀδελφ. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Ἦτο τὸ μόνον εὑρεθέν. Ἄλλο δὲν ὑπάρχει ἀτυχῶς. — *Φοίνικι.* Ramleh. Νομίζομεν ὅτι δὲν ἔχει μεταφρασθῇ. — κκ. Δ. Λ. Ληξούριον, Α. Β. Π. Χανία καὶ Ν, Π. Κύμην Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Παρατηρητῇ*. — Ἀκριβῶς πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ὀλεθρίων τούτων συνεπειῶν, ἃς ἡ δημοσίᾳ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς συνεπάγεται, εἴς τινα κράτη ἡ αἱματηρὰ αὕτη σκηνὴ ἐκτελεῖται ἤδη ἐν κεκλεισμένοις περιβόλοις ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς καὶ ἄλλων ὡρισμένων πρὸς τοῦτο προσώπων, εἰς δὲ τὸ ἔξωθεν συνηγμένον κοινὸν δὲν ἀναγγέλλεται ἢ διὰ τοῦ πενθίμου ἤχου τοῦ κώδωνος τῶν τεθνεώτων. — κ. Β. Π. Δ. Λυπούμεθα ὅτι δὲν ὑπῆρξε δυνατὸν νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν δι' οὓς λόγους διὰ στόματος ἐξηγήσαμεν. — κ. Κ. Ν. Δ. Κέρκυραν. Τὰ χειρόγραφα, καὶ τὰ μὴ δημοσιευόμενα, δὲν εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ τηρῶμεν πάντα ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐτέθη ὁ ὅρος τῆς μὴ ἐπιστροφῆς αὐτῶν εἰς τοὺς ἀποστέλλοντας ταῦτα. — κ. Χ. Κ. Πειραιᾶ. Εἰς τὸ γραφεῖον ἡμῶν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. — κ. Ν. Α. Πάτρας. Ἐλήφθησαν.— κ. Χ'. Καλὸν εἶνε νὰ φρονεῖτε περὶ τῶν γυναικῶν ὅ,τι ἡ Σάνδη περὶ τῶν ἔργων της: ὑπέρτεραι εἶνε οὐχὶ αἱ ἔχουσαι ὀλιγώτερα ἐλαττώματα, ἀλλ' αἱ ἔχουσαι πλείονα προτερήματα.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ„

Σειρὰ ἑκατὸν εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης, ἐκδιδομένη εἰς φυλλάδια.
Ἔργον πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκτύπωσις γίνεται ἐν Γερμανίᾳ.

Τὸ ὅλον ἔργον ἀποτελεῖται ἐκ φυλλαδίων *δεκαέξ*, ἐξ ὧν ἐξεδόθησαν ἤδη τὰ *ἑπτά*. *Τὸ ὄγδοον* ἐκδοθήσεται τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, ταχίστη δὲ θέλει ἐπακολουθήσει καὶ τῶν λοιπῶν ἡ ἔκδοσις, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ὁλόκληρον τὸ ἔργον ἔσται περατωμένον. Τιμὴ τοῦ φυλλαδίου ἐν Ἀθήναις δραχ. 2, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 2,50. ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2.50.

Ἤδη κομισθὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» :

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑ ΤΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

πωλούμενον ἐν Ἀθήναις δραχ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 8, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 8.

Διὰ τοὺς προπληρώνοντας, τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται : Ἐν Ἀθήναις δραχ. 30, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 35 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 35.

Digitized by Google

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1888

Ἡ Διεύθυνσις τῆς *Ἑστίας* κρίνουσα ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν πολλοὶ μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς τοῦ περιοδικοῦ, τοῖς δὲ νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς *Ἑστίας*, ἀπεφάσισε κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1888 νὰ καταρτίσῃ λαχεῖον κυρίως μὲν ἐκ τόμων τῆς *Ἑστίας*, πλὴν δὲ τούτων καὶ ἐξ ἄλλων συγγραμμάτων χάριν τῶν συνδρομητῶν τῶν τυχὸν κεκτημένων πλήρη τὴν σειρὰν τῆς «Ἑστίας».

Τὸ λαχεῖον τοῦτο θέλει περιλάβῃ τόσους λαχνοὺς ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς *Ἑστίας* μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως, θέλουσι δὲ μετάσχῃ αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν συνδρομητῶν οἱ ἀνανεοῦντες τὴν ἐγγραφήν των καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν μετέχει **ΔΩΡΕΑΝ** τοῦ Λαχείου, λαμβάνων ἕνα ἀριθμὸν αὐτοῦ· ὁ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως δὲ τῆς συνδρομῆς ἀναγεγραμμένος ἀριθμὸς εἶνε συγχρόνως καὶ **ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ**.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μέχρι τῆς 30 Ἀπριλίου συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῇ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ.

Ἐκ τούτων οἱ ΔΕΚΑ πρῶτοι κληρωθησόμενοι θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ ἓν σῶμα χρυσόδετον τῆς πεντατόμου Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους Κ. Παπαρρηγοπούλου, ἀξίας δραχ. 60, ἤτοι τὰ δέκα ἐν ὅλῳ Δραχ. 600

Οἱ ἑπόμενοι ΔΕΚΑ θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ **ΔΕΚΑ** τόμους τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογήν, ἀξίας δραχ. 50, ἤτοι ἐν ὅλῳ τόμους 100, ἀξίας.......... Δραχ. 500

Οἱ ἑπόμενοι ΕΙΚΟΣΙ ἕκαστος ἀνὰ **ΠΕΝΤΕ** τόμους τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογὴν ὡσαύτως, ἀξίας δραχ. 25, ἤτοι ἐν ὅλῳ τόμους 100, ἀξίας.......... Δραχ. 500

Οἱ ἑπόμενοι ΠΕΝΤΕ ἕκαστος ἀνὰ μίαν πλήρη σειρὰν **ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΟΛΩΝ ΕΤΩΝ** τῆς ἐμμέτρου σατυρικῆς ἐφημερίδος «Ρωμηοῦ» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1887, ἀξίας δραχ. 40, ἤτοι αἱ πέντε ἐν ὅλῳ ἀξίας.......... Δραχ. 200

Τέλος δὲ ἕτεροι ΠΕΝΤΕ ἀριθμοὶ θέλουσι λάβει ἕκαστος ἀνὰ μίαν συλλογὴν τῶν ἑπομένων νεοελληνικῶν ἔργων:

Μενδ. Βαρθόλδη Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἀξίας	Δραχ.	12
Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου Ἅπαντα..........	»	10
Δημ. Βερναρδάκη Εὐφροσύνη..........	»	4
Ἀγγέλου Βλάχου Λυρικὰ ποιήματα..........	»	5
Δ. Βικέλα Διηγήματα..........	»	2
Λεύκωμα περιέχον 12 φωτογραφίας τῶν ἀρχαίων μνημείων....	»	5
Θήκην χρυσότευκτον διὰ φωτογραφίας..........	»	2
	Δραχ.	40

Ἤτοι οἱ πέντε τελευταῖοι κλῆροι ἀξίας.......... Δραχ. 200

Ὁλικὴ ἀξία τῶν πεντήκοντα κλήρων τοῦ Λαχείου

ΔΡΑΧΜΑΙ 2000

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Μαΐου 1888, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς **ΕΣΤΙΑΣ**, ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως αὐτῆς, πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Πρωτόκολλον δὲ τῆς κληρώσεως δημοσιευθήσεται ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1154

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 572.—13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ λήξει τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 624

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΛΗΣΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΓΙΑΝΝΟΣ ἀγροτικὴ ἀνάμνησις, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

Ο ΜΟΣΧΟΣ, ἱστορία τοῦ ἐμπορίου αὐτοῦ.

ΣΦΡΑΓΙΣ ΕΞ ... ΟΥΡΑΝΟΥ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΚΑΝΑΡΗ.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ ἐν Λειψίᾳ μέγα τυπογραφικὸν κατάστημα τοῦ Τεϋβνέρου προαγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν τῶν Ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου, κριτικῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ εὐπαιδεύτου γυμνασιάρχου κ. Γρηγορ. Ν. Βερναρδάκη.

— Ὁ περιώνυμος Σκώττ, ὁ μετὰ τοῦ Λίδδες τὸ ἄριστον τῶν ἑλληνικῶν λεξικῶν ἐκδώσας, φίλος τοῦ Γλάδστωνος, ἐτελεύτησεν ἐν Ἀγγλίᾳ γέρων ἤδη ὤν. Ὡς γνωστὸν τὸ λεξικὸν αὐτοῦ ἔχει ἤδη ἑπτάκις ἐκδοθῆ ἀπὸ τοῦ 1842, ὅτε ἡ πρώτη αὐτοῦ ἔκδοσις ἐθεωρήθη ὡς μέγας φιλολογικὸς θρίαμβος διὰ τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀκρίβειαν, μεθ' ἧς εἶνε συντεταγμένον. Ἰδιαίτερον ἄρθρον τῆς *Σημαίας* τοῦ Λονδίνου ἐξαίρει τὴν φιλολογικὴν ὑπεροχὴν καὶ δεινότητα τοῦ ἀνδρός.

— Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ **Leibnitz**, αἱ κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον εὑρεθεῖσαι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Χάλλης, δημοσιευθήσονται ἐν τῷ ἄρτι ἱδρυθέντι «Ἱστορικῷ καὶ Φιλοσοφικῷ Ἀρχείῳ». Αἱ εὑρεθεῖσαι ἐπιστολαὶ ἀνέρχονται εἰς 100 καὶ πλείονας, ὧν 88 ἰδιόχειροι τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονος.

— Ὁ λόρδος Οὐόλσλεϋ ἀσχολεῖται περὶ τὴν συγγραφὴν ἱστορικοῦ μελετήματος περὶ τοῦ κατὰ τὸν ΙΖ'—ΙΗ' αἰῶνα ἄγγλου στρατηγοῦ καὶ πολιτευτοῦ Μαλβροῦ.

— Κωμικὸν μελόδραμα ἐν χειρογράφῳ καταλειφθὲν ὑπὸ τοῦ Βέμπερ καὶ φέρον τὸν τίτλον «**Die drei Pintos**» ἀναβιβασθήσεται κατὰ τὸν προσεχῆ Ἰανουάριον ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Λειψίᾳ θεάτρου.

—Γενομένης ἐκποιήσεως αὐτογράφων πρό τινων ἡμερῶν ἐπωλήθησαν ἐν ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς: μία ἐπιστολὴ τοῦ Σίλλερ 87 1|2 φρ., μία μαζοῦρκα τοῦ Σοπὲν 162 φρ., μία ἐπιστολὴ τοῦ Χάϋδν 200 φρ. καὶ 33 ἐπιστολαὶ καὶ μουσικὰ αὐτόγραφα τοῦ Βάγνερ 1700 φράγκα.

— Εἰκὼν νεωτάτη τοῦ διασήμου ζωγράφου Τούμανν‚ «ἡ Κλωθώ» ἠγοράσθη ὑπό τινος καφεμπόρου ἐν Ἀμβούργῳ ἀντὶ 14 χιλ. μάρκων.

— Ὁ Ἀντώνιος Ρουβινστάϊν ἐπεράτωσε τὸ νεώτατον αὐτοῦ ἔργον. Φέρει τὸν τίτλον «Μωϋσῆς» καὶ εἶνε ἐν μέρει παρεμφερὲς πρὸς μελόδραμα, ἐν μέρει δὲ πρὸς **oratorium**, ὡς καὶ ἄλλα αὐτοῦ προγενέστερα ἔργα.

— Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἀπεδέξατο ὅπως τεθῶσι ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ προστασίαν αἱ κατὰ τὸν προσεχῆ Ἰούλιον γενησόμεναι ἑορταὶ τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος τοῦ πανεπιστημίου τῆς Βολωνίας.

— Ἐσχάτως ὁ Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς καὶ ποιητὴς Φραγκῖσκος Κοππὲ περιηγήθη διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλβετίας, ἀναγινώσκων ἐν τοῖς θεάτροις τὸ τελευταῖον αὐτοῦ δρᾶμα «**Pour la couronne**», ὅπερ ἕνεκα διαφωνιῶν πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ ἐν Παρισίοις θεάτρου τοῦ *Ὠδείου* δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ παρασταθῇ εἰσέτι αὐτόθι.

— Διὰ κοινοῦ συμποσίου τῶν φιλολόγων ἑωρτάσθη ἐν Παρισίοις ἡ πεντηκονταετηρὶς τῆς *Ἑταιρίας τῶν Λογίων*. Ἡ ἑταιρία πρὸ πεντηκονταετίας ἠδύνατο νὰ διστάζῃ περὶ τοῦ μέλλοντος. Ἔκτοτε ὅμως διένειμεν εἰς βοηθήματα 420,000 φράγκων, πληρώνει δ' 127 συντάξεις, διανέμει μεταξὺ τῶν μελῶν της ἐτησίως 400,000 φράγκα, καὶ τὸ ἐνεργητικόν της ὑπερβαίνει τὰ 2,000,000. Τοῦ συμποσίου προήδρευεν ὁ Ἰούλιος Κλαρετῆ, παρεκάθηντο δ' ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ὁ πρῴην πρωθυπουργὸς Γοβλέ, ὡς καὶ δύο ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑταιρίας τῶν Ἄγγλων λογίων, τοῦ ποιητοῦ Τέννυσον λαβόντος τὴν πρωτοβουλίαν, ὅπως συμμετάσχωσι δι' ἀντιπροσώπων καὶ οἱ Ἄγγλοι συγγραφεῖς τοσούτον ἐπισήμου ἐπετείου τῆς γαλλικῆς φιλολογίας. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια πρῶτος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Κλαρετῆ ἐξάρας τερπνῶς καὶ εὐγλώττως τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρίας, κατὰ τὸν πεντηκονταετῆ αὐτῆς βίον. «Ἡ ἑταιρία ἡμῶν, κύριοι, εἶπε τελευτῶν, ἐτήρησεν ἐπὶ πεντηκονταετίαν, πάντοτε φωτεινόν, ἕνα σπινθῆρα τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου πυρός, ὅπερ ἔφλεγε τὰς ψυχὰς τῶν ἱδρυτῶν αὐτῆς. Μετὰ πεντήκοντα ἔτη ἐκεῖνοι, [illegible]νες θὰ πανηγυρίσωσι τὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς Ἑταιρίας, θὰ δυνηθῶσιν, ἐλπίζω, νὰ εἴπωσιν ὅτι ὁ διαρρεύσας δεύτερος ἥμισυς αἰὼν ἐγένετο ἄξιος τοῦ πρώτου. Ἡμεῖς δὲν θὰ παρευρεθῶμεν εἰς τὴν ἑορτὴν ἐκείνην . . . τί λέγω; . . . ἀκούω τὰς διαμαρτυρίας τῶν νεωτέρων·—θὰ παρευρίσκεσθε λοιπὸν καὶ θὰ δυνηθῆτε νὰ ἀπευθύνητε εἰς τοὺς σημερινοὺς πανηγυριστὰς τὸν χαιρετισμόν, ὃν ἡμεῖς ἀπευθύνομεν πρὸς τοὺς ἱδρυτὰς τῆς Ἑταιρίας. Θὰ δυνηθῆτε νὰ εἴπητε περὶ ἡμῶν ὅ,τι ἡμεῖς λέγομεν περὶ ἐκείνων. Ἐγένοντο ἄξιοι τῶν γαλλικῶν γραμμάτων, διότι παρέσχον εἰς τοὺς γράφοντας τὴν εὐκαιρίαν νὰ συντρέχωσιν ἀλλήλους καὶ νὰ χειραφετηθῶσιν. Ἔστωσαν εὐλογητοί, ἔστωσαν δεδοξασμένοι, διότι κατέστησαν δυνατὸν εἰς τοὺς λογίους νὰ ζῶσι καὶ νὰ ἀμείβωνται, τοῦτο δ' ἐξασφαλίζει τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν των.». Μετὰ τὴν πρόποσιν ταύτην, ἐγένοντο καὶ ἄλλαι πολλαὶ πεζαί τε καὶ ἔμμετροι.

— Ἐν Παρισίοις ἐνεκαινίσθη, κατὰ τὰ Ἠλύσια, διεθνὴς ἔκθεσις τῶν κατὰ τῆς πυρπολήσεως τῶν θεάτρων ἐπινοιῶν καὶ προφυλάξεων, ὑπὸ κομιτάτου ἐπίτηδες διοργανωθέντος ἐξ ἀνδρῶν ἐξεχόντων. Εἰσὶ δὲ δεκτὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ὅλα τὰ συστήματα τῆς προλήψεως τῶν πυρκαϊῶν, οἷον ὑφάσματα καὶ χάρτης ἄφλεκτος, τρόποι φωτισμοῦ ἠλεκτρικοῦ, μεταλλικαὶ συσκευαί, σῶστρα διάφορα, ἀποσβεστῆρες, ἐξάγγελοι τοῦ πρώτου σπινθῆρος τοῦ πυρός, ἀντλίαι, τηλέφωνα τοῦ κινδύνου, παραπετάσματα καὶ πᾶσα κατασβεστικὴ μέθοδος. Ἔτι δὲ σχέδια θεάτρων ἀκινδύνων, θερμάνσεως σχέδια καὶ ἀερισμοῦ, τὰ ἐπικουρικὰ τοῖς πυροσβέσταις.

— Δύο ἰταλικαὶ πόλεις προσεχῶς πρόκειται νὰ φωτισθῶσιν δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἡ Νοβάρα καὶ ἡ Βενετία. Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ μὲν ἤρξαντο ἤδη αἱ ἀπαιτούμεναι ἐργασίαι πρὸς

Digitized by Google

τοποθέτησιν τῶν ἠλεκτρικῶν συσκευῶν, ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἀπεδέχθη ὁμοφώνως τὰς περὶ ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ προτάσεις ἐπιχειρηματίου τινός.

Ἡ Κυβέρνησις, ἀποφασίσασα νὰ μετάσχῃ τῆς ἐν Παρισίοις ἐκθέσεως, ἐσκέφθη νὰ ἀναθέσῃ τὴν περὶ τούτου φροντίδα εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Ὀλυμπίων, ὅπως συνδιασθῇ αὕτη μετὰ τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐκθέσεως, ἡ ὁποία ἐθεωρεῖτο καλὸν νὰ τελεσθῇ κατόπιν τῆς ἐν Παρισίοις. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1888 συμπίπτει ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τῆς ἀνόδου εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ἥτις θέλει ἑορτασθῇ μετὰ τῆς προσηκούσης λαμπρότητος. Ταῦτα ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἡ Κυβέρνησις προετίμησεν, ἵνα τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ζαππείου μεγάρου καὶ ἡ ἔκθεσις τῶν Ὀλυμπίων τελεσθῶσι συγχρόνως μετὰ τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς τῆς εἰσοσιπενταετηρίδος, πρὸς τοῦτο δὲ ὁ κ. Τρικούπης ἤρξατο συνεννοούμενος μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων. Ἡ Ὀλυμπιακὴ ἔκθεσις θὰ περιλάβῃ τὰ ἐκθέματα ὅλης τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, εἰς τὴν τῶν Παρισίων δὲ θὰ ἀποσταλῶσι κατὰ τὸ 1889 ἐξ αὐτῆς ἐκεῖνα μόνον τὰ εἴδη, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀφορμὴ πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν ἡμετέρων βιομηχανικῶν ἢ φυσικῶν προϊόντων εἰς ξένας χώρας, καὶ ἄλλων, τὰ ὁποῖα, διὰ τὴν ἐκ τῶν προτέρων ἀνεγνωρισμένην αὐτῶν τελειότητα, θὰ συντελέσωσι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς παρ' ἡμῖν γενομένης προόδου. Οὕτως εἰς μὲν τὴν ἔκθεσιν τῶν Ὀλυμπίων δὲν θὰ ἐπιτραπῇ εἰμὴ λίαν περιωρισμένως ἡ πώλησις ἐκθεμάτων, ὅπως μὴ παραβλαφθῇ ὁ ἐνταῦθα ἐμπορικὸς συναγωνισμός, ἐκ τοὐναντίου δὲ τὰ εἰς τὴν τῶν Παρισίων ἀποσταλησόμενα θὰ ἐπιζητηθῇ νὰ πωληθῶσιν, ὅπως καταστῶσι γνωστὰ καὶ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ζήτησις καὶ κατανάλωσις.

— Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Ἀθηναίων ἀνεκοινώθη ἔγγραφον τοῦ νομάρχου Ἀττικῆς πρὸς τὸν δήμαρχον, δι' οὗ οὗτος μετὰ χαρᾶς ἀγγέλλει ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἀπεφάσισε ὁριστικῶς νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ ὑπὲρ κοινωφελοῦς τινος ἔργου κατὰ καιροὺς εἰς διάθεσίν του ὑπὸ ὁμογενῶν τεθέντα χρήματα διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐθνικοῦ θεάτρου καὶ αἰτεῖται, ὅπως ὁ δῆμος παραχωρήσῃ ὡς κατάλληλον πρὸς τοῦτο χῶρον μέρος τῆς πλατείας Κάνιγγος. Μετὰ συζήτησιν τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἀπεφάσισεν ὅπως τὸ ἔγγραφον τοῦτο παραπεμφθῇ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ καλλωπισμοῦ ἐπιτροπήν, ἵνα διασκεφθῇ ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὑποβάλῃ τὴν ἔκθεσίν της.

— Προσεχῶς ὑπὸ τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ὑποβάλλεται εἰς τὴν βουλὴν νομοσχέδιον περὶ συστάσεως μουσείου ἐκτύπων ἀγαλμάτων. Τὸ μουσεῖον τοῦτο, ὅπερ θὰ περιλαμβάνῃ ἅπαντα τὰ ἔκτυπα τῶν ἀγαλμάτων κτλ. τῆς ἀρχαίας τέχνης, τὰ εὑρισκ[illegible] εἰ..ξένα μουσεῖα, πρὸς δε καὶ ἔκτυπα τῶν ἔργων τοῦ μεσαίωνος καὶ τῆς νεωτέρας τέχνης, θὰ οἰκοδομηθῇ κατὰ σχέδιον ἐκπονηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Τσίλλερ εἰς τὸν ὄπισθεν τοῦ κεντρικοῦ μουσείου χῶρον.

— Ἀφίκετο μετὰ τοῦ θιάσου αὐτοῦ ὁ διάσημος ἠθοποιὸς κ. Κοκλέν, ἔδωκε δὲ δύο παραστάσεις ἐν τῷ χειμερινῷ θεάτρῳ, εἰς ἃς πολὺ πλῆθος συνέρρευσεν. Κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν ἐδιδάχθησαν ὁ **Gringoire**, ἔμμετρον μονόπρακτον δραμάτιον τοῦ **Banville** καὶ αἱ **Précieuses Ridicules** τοῦ Μολιέρου, ἀπηγγέλθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Κοκλὲν τὸ ἔμμετρον διηγημάτιον τοῦ Φραγκίσκου Κοππὲ «**Le Naufragé**» καὶ ὁ κωμικὸς μονόλογος «**La vie**». Κατὰ τὴν δευτέραν ἐδιδάχθη τὸ δρᾶμα «**L' aventuriére**». Ὁ ἔξοχος καλλιτέχνης ὑπῆρξε κατὰ πάντα ἄξιος τῆς φήμης του, τὸ συνελθὸν δ' εἰς τὰς παραστάσεις του κοινὸν ἐνθουσιωδῶς ἐπευφήμησεν αὐτόν.

—Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνεγνώσθη ἡ ἔκθεσις τῆς ἐπὶ τοῦ Συμβουλιδείου διαγωνίσματος ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Ι. Χ. Βάμβα ἰατροῦ. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην τρία ἰατρικὰ ἔργα ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα· α') περὶ σπληνοπνευμονίας, β') περὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ χολέρας κατὰ τὸ ἔτος 1883 καὶ γ') περὶ τῶν καλουμένων συνεχῶν πυρετῶν, ἤτοι περὶ ἐλαφροτέρων μορφῶν τοῦ κοιλιακοῦ τύφου. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τούτων ἡ ἐπιτροπὴ οὐδὲν ἔκρινεν ἄξιον βραβεύσεως, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ δύο τούτων περιέχουσιν ἀξίας λόγου μελέτας καὶ κρίνονται ἄξια δημοσιεύσεως, κατὰ τὰ ἄρθρα 3 καὶ 8 τοῦ διέποντος τὴν ἐπιτροπὴν καταστατικοῦ, ἀπένειμεν εἰς μὲν τὸν συγγραφέα τῆς περὶ πυρετῶν πραγματείας χιλιόδραχμον ἐνθάρρυνσιν, εἰς δὲ τὸν περὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὸ ἔτος 1883 ἐπιδημίας τῆς χολέρας πεντακοσιόδραχμον. Μετὰ τοῦτο ἀποσφραγίσας τοὺς φακέλλους τοὺς περιέχοντας τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων, ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ἀναγνωστάκης ἀνέγνω γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ τὸ τοῦ συγγραφέως τῆς πρώτης πραγματείας, ὅστις εἶνε ὁ κ. Γ. Βάφας, ἰατρὸς ἐν Ἀθήναις, καὶ τοῦ τῆς δευτέρας, ὅστις εἶνε ὁ ἐν Καΐρῳ Ἕλλην ἰατρὸς κ. Διονύσιος Οἰκονομόπουλος, πρώην στρατιωτικὸς ἰατρός. Διὰ ζωηρῶν χειροκροτημάτων ἐχαιρέτισαν οἱ παριστάμενοι τὸν παρόντα συμπαθέστατον ἰατρὸν κ. Γ. Βάφαν καὶ συνεχάρησαν θερμῶς αὐτῷ, ὅτι δευτέραν ταύτην φορὰν τυγχάνει τοιαύτης εὐδοκιμήσεως ἐν τῷ αὐτῷ διαγωνίσματι.

—Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ», ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου, τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ὁ κ. Ἀχιλλεὺς Παράσχος ἀπήγγειλεν ἀνέκδοτον αὐτοῦ ποίημα, ἀποτελοῦν μέρος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔργου ὁ *Ἀλφρέδος*.

— Ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ τραπεζίτης Ἐμμανουὴλ Χαρίλαος, ὅστις καὶ τὴν κάλαμον πάνυ εὐφυῶς ἐχειρίζετο, γράψας ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» διηγημάτια πλήρη πνεύματος, ὡς π.χ. τὴν «Βιβλιοθήκην τοῦ κὺρ Δούκα», τὴν «Μονόφθαλμον Ὑπηρέτριαν» κτλ.

— Ἡ πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου προκηρύσσει διαγωνισμὸν διὰ μίαν θέσιν τῆς κλινικῆς χειρουργικῆς. Οἱ διαγωνισθησόμενοι δέον νὰ ὦσι διδάκτορες τῆς Ἰατρικῆς ἢ καὶ τελειόφοιτοι, ὑπηρετήσαντες ὅμως ἐπὶ ἓν τοὐλάχιστον ἔτος ὡς ὑποβοηθοί. Ὁ διαγωνισμὸς γενήσεται τῇ 4ῃ προσεχοῦς Ἰανουαρίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἐξετάσεων.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις «Ἀρχαιολογικοῦ Θησαυροῦ», ἤτοι λεξικοῦ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας μετὰ 1,000 ἐν τῷ κειμένῳ εἰκόνων, σχημάτων καὶ πινάκων τοπογραφικῶν, γεωγραφικῶν κτλ. ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ρ. Ραγκαβῆ. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, οὗ ἡ χρησιμότης καὶ σπουδαιότης εἶνε αὐτόδηλος θέλει ἐκδίδεσθαι κατὰ τεύχη, θὰ ἐκτυπωθῇ δὲ λίαν φιλοκάλως.

— Ὀγκῶδες, φιλοκάλως ἐκτετυπωμένον καὶ μετ' εἰκόνων ἐξεδόθη τὸ «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» τοῦ κ. Εἰρην. Ἀσωπίου διὰ τὸ ἔτος 1888. Τὸ ἡμερολόγιον κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸ καθαυτὸ «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» καὶ τὸ «Ἡμερολόγιον τῶν Κυριῶν», περιλαμβάνον ἀποκλειστικῶς ὕλην διὰ κυρίας προωρισμένην. Καὶ τὸ πρῶτον μὲν μέρος περιλαμβάνει ἄρθρα τῶν κ.κ. Ἀσωπίου, Ραγκαβῆ, Μομφερράτου, Καζάζη, Κ. Ξένου, Ἀγαθονίκου, Καζάζη, Γουναράκη κτλ. καὶ ποιήματα τῶν κ.κ. Α. Παράσχου, Σουρῆ, Παλαμᾶ, Μαρτινέλη κτλ. Τὸ δεύτερον δὲ διαφόρους πραγματείας εἴτε ὑπὸ κυριῶν, εἴτε χάριν κυριῶν γεγραμμένας. Τὸ «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» ἀποτελεῖται ἐν ὅλῳ ἐκ σελίδων 602, εὑρίσκεται δ' ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας», πωλούμενον ἀντὶ δραχμῶν 5 ἐν Ἀθήναις καὶ δραχ. 6 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

— Ἐξεδόθη, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ἡ πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ **Revue d' Histoire Diplomatique** δημοσιευθεῖσα ἱστορικὴ μελέτη τοῦ κ. Δ. Βικέλα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Σύστασις τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ τὰ ὅρια αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Λάϋμπαχ μέχρι τῆς ἐν Βερολίνῳ συνόδου». Ἡ πραγματεία αὕτη, ἧς εὐρυτέραν ἀνάλυσιν θὰ δώσωμεν ἐν ἑπομένῳ φύλλῳ, πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δραχμῆς.

— Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου τῆς ὑπὸ τοῦ τμηματάρχου τῆς γεωργίας κ. Π. Γενναδίου ἐκδιδομένου ἀξιολόγου περιοδικοῦ «Ἑλληνικὴ Γεωργία».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 11 Δεκεμβρίου

Ἡ Βουλή, καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἥτις ἐξακολουθεῖ ἀπέχουσα τῶν συνεδριάσεων, προβαίνει δραστηρίως εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν. Εἰς τὰς συνεδριάσεις παρίστανται δύο μόνοι ἀντιπολιτευόμενοι, οἱ κκ. Κόρπας καὶ Ἀγ. Μεταξᾶς. Μεταξὺ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν νομοσχεδίων εἶνε τὸ περὶ κωδικοποιήσεως τῶν περὶ χαρτοσήμου νόμων καὶ τὸ περὶ κυρώσεως προσωρινῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας ἐμπορικῆς συμβάσεως, καθ' ἣν ἐπετεύχθη ἡ μὴ ὕψωσις τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῆς σταφίδος πλέον τῶν 6

Digitized by Google

φράγκων, ἡ ἀτέλεια τῶν σύκων, ἡ ἐλάττωσις τοῦ τέλους ἐπὶ τοῦ ἐλαίου ἀπὸ 4 1)2 εἰς 3 φράγκα καὶ ἐπὶ τοῦ οἴνου ἀπὸ 4 1)2 εἰς 2, ἀντὶ ἀναλόγων ἀνταλλαγμάτων.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀφίκοντο ἐξ Εὐρώπης, ὅπως διέλθωσι τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγένων ἐνταῦθα, ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος. Οἱ βασιλεῖς μετέβησαν πρὸς προϋπαντησίν των εἰς Κόρινθον. Οἱ βασιλόπαιδες πρὸ τοῦ νέου ἔτους ἀπέρχονται, ὁ διάδοχος μὲν εἰς Λειψίαν, ὁ Γεώργιος δὲ εἰς Δανίαν.

— Γενομένων ἐπαναληπτικῶν ἐκλογῶν ἐν Ἀχαΐᾳ καὶ Ἤλιδι καὶ ἐν Μεσσηνίᾳ, ἐν τῷ πρώτῳ μὲν νομῷ ἐξελέγη ὁ ὑποψήφιος τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Ἀλ. Ζαΐμης διὰ πλειοψηφίας ψήφων 700, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ ὁ ὑποψήφιος τῆς κυβερνήσεως κ. Καράπαυλος, διὰ πλειοψηφίας ὑπερτετρακισχιλίων ψήφων.

— Μεταξὺ τῶν ἄρτι ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθέντων νομοσχεδίων καταλέγεται καὶ τὸ περὶ διαπλατύνσεως τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου. Εἰς τὴν κυβέρνησιν ὑποβλήθησαν παρὰ κεφαλαιούχων τρεῖς προτάσεις πρὸς ἀναδοχὴν τῶν ἔργων τῆς εὐρύνσεως, ἐξ ὧν αὐτὴ θέλει ἐγκρίνει τὴν συμφορωτέραν.

— Κατὰ τὴν ἐπίσημον κατάστασιν τῶν ἐσόδων τῆς χρήσεως 1886, ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1886 μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1887, εἰσεπράχθησαν ἐκ τακτικῶν ἐσόδων δρ. 62,623,924, ὑπολείπονται δὲ πρὸς εἴσπραξιν 7,472,924. Κατὰ δὲ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐπίσης σημείωσιν τῶν ἐξόδων τῶν πληρωθέντων μέχρι τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1887, ταῦτα ἀνέρχονται εἰς 129,994,333 δραχμάς.

— Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου, εἰσήχθησαν ἐν τοῖς καπνοκοπείοις πρὸς κοπὴν ἐσωτερικῆς καταναλώσεως καὶ διαμετακομίσεως καπνοῦ μὲν 65,403, ὀκάδες, τουμπεκίου δὲ 3004, εἰσεπράχθησαν δὲ ἐκ δικαιώματος καταναλώσεως, ἐξόδων κοπῆς κλπ. ἐν ὅλῳ δραχ. 364,812.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ

ΜΙΚΡΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΗΤΟΙ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

μετὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν καὶ παραρτήματος κυρίων ὀνομάτων.

ΥΠΟ

Α. Γ. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

ΤΕΥΧΟΣ Α'.

μεγάλην ταινίαν τοῦ Ὀσμα.
διάδοχον καὶ τὸν ὑπουργὸν τωνῆς.— Τὸ ὅλον ἔργον θέπασσᾶς ἐπέδωκεν εἰς τὸν βασιλέα τα ἔκδοσις θὰ γίνεται τοῦ παρασήμου, διὰ προσφωνήματος καὶ θέλει περατωτὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Σουλτάνου «ὑπὲρ τῆς διατηρ, παγιώσεως τῶν ἀγαθῶν γειτονικῶν σχέσεων, αἵτινες εὐ..λίαν ὑφίστανται μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν». Ὁ βασιλεὺς ἀντεφώνησε ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Σουλτάνον διὰ τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτῷ τιμήν, δηλώσας δ' ὅτι «πληρέστατα συμμερίζεται τὸ παρ' αὐτοῦ διατρανούμενον διαφέρον ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως καὶ παγιώσεως τῶν τοσοῦτον εὐτυχῶς ὑφισταμένων μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν ἀγαθῶν γειτονικῶν σχέσεων». Τὴν ἑσπέραν οἱ Τοῦρκοι ἀπεσταλμένοι παρέστησαν εἰς τὸν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις χορόν, φέροντες τὰ ἑλληνικὰ παράσημα ἅτινα ἀπένειμεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, τὴν ἑπομένην δὲ παρεκάθησαν καὶ εἰς γεῦμα πρὸς τιμὴν αὐτῶν δοθέν, καθ' ὃ ὁ βασιλεὺς μὲν προέπιεν ὑπὲρ τοῦ Σουλτάνου, ὁ Ἐτχὲμ πασσᾶς δὲ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ἀποτελοῦντα τὸ εἰς τὸν βασιλέα ἀπονεμηθὲν παράσημον διάσημα εἰσὶ πάντα πεποιτυπο... διὰ βαρυτίμων ἀδαμάντων, σαπφείρων καὶ σματες εἰς ὀγκώδη καὶ ... αὐτῶν φέρεται τουρκιστὶ ἡ ἐπιγραφή· ... *μεγαλοπρεπεστάτῳ* λως δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι πάντοτε ... *μεφείου* ἢ τῆς τραπέζης των ἢ νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν.

Ταύτην τὴν ἔλλειψιν πρόκειται νὰ πληρώσῃ ἡ ἔκδοσις τοῦ χρησιμωτάτου τούτου Λεξικοῦ, ὅπερ διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ὀρθῶς ὀνομάσθη «*Μικρὸς θησαυρὸς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης*».

Συνδρομηταὶ εἰς τὸ *Ἑλληνικὸν Λεξικὸν* ἐγγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας». Καὶ οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις καταβάλλουσι τὴν ἀξίαν ἑκάστου ἐκδιδομένου τεύχους ἅμα τῇ λήψει αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ παρακαλοῦνται ὅπως μετὰ τῆς περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσεώς των συναποστέλλωσι τὸ ἀντίτιμον *τουλάχιστον πέντε τευχῶν*, ἤτοι οἱ μὲν τοῦ ἐσωτερικοῦ *δραχ. 5*, οἱ δὲ τοῦ ἐξωτερικοῦ *φρ. χρυσᾶ 5*.— Πρὸς ἀποφυγὴν συχνῶν συνεννοήσεων δύνανται οἱ εὐαρεστούμενοι νὰ προαποστείλωσιν ἐφάπαξ τὴν ὅλην ἀξίαν τῆς συνδρομῆς, ἤτοι δραχ. 10 οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ φρ. χρυσᾶ 10 οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Πᾶσα αἴτησις δέον νὰ ἐπιγράφηται: «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας», εἰς Ἀθήνας».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας, ὡς καὶ πρὸς ὑμᾶς τὰ ζητηθέντα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Μ. Γ. Β. Γαλάζιον. Συνεμορφώθημεν τῇ παραγγελίᾳ σας.—Κυρίαν Ε. Φ. Χαλκίδα. Ἐπειδὴ ἡ προκήρυξις οὐδὲν ἀναφέρει, ὑποθέτομεν ὅτι οἱ διαγωνισθησόμενοι θὰ εἶνε ἐλεύθεροι τὰ γράψωσιν εἰς ἔμμετρον ἢ πεζὸν λόγον.—κ. Α. Κ. Ροστόβιον. Συνεμορφώθημεν τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, εὐχαριστοῦμεν δὲ διὰ τὴν εὐμενῆ πρόνοιαν. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. —κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλη δὲ «Φάουστ» πρὸς τὸν κ. Ι. Φ.—*Στιχουργῷ*. Πάντες ἀπὸ τοῦ Θεόγνιδος μέχρι τοῦ Πτωχοπροδρόμου τὰ αὐτὰ ἔψαλαν. Καὶ σήμερον δ' ἔτι τὰ πράγματα δὲν μετεβλήθησαν.— κ. Ν. Β. Φ. Σαμοθράκην. Τὰ σταλέντα διὰ τῶν κ. Ἀδελφ. Χ. ἐλήφθησαν, ἤρξατο δ' ἤδη ἡ ἐκτύπωσις. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. —κ. Δ. Π. Λ. Ἀνάπαν. Τὰ τεύχη ἀπεστάλησαν ἀνελλιπῆ τῆς τε Ἱστορίας καὶ τῆς *Πινακοθήκης*. Τὸ Β' μέρος τῆς *Πινακοθήκης* ἐκδοθήσεται εἰς τὸ τέλος. —κ. Ν. Ν. Ταυρίδα. Ἐλήφθησαν, καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Κατὰ τὰ λοιπὰ θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ παραγγελίᾳ σας.— *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Δυστυχῶς δὲν εἶνε πάντοτε κατορθωτόν. Τῆς γνώμης δὲ ταύτης ἦτο καὶ ὁ μέγας Δάρβιν, ὅστις ἔλεγεν ὅτι διὰ νόμου ἔπρεπε νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς μυθιστοριογράφους νὰ τελειώνουν δυσαρέστως καὶ λυπηρῶς τὰ ἔργα των. Ἐπρέσβευε δ' ἐ... καὶ τοῦτο, ὅτι διὰ νὰ εἶνε πρώτης τάξεως ἓν μυθιστόρημα πρέπει νὰ περιέχῃ πρόσωπόν τι ἄξιον ἀγάπης· καὶ ἂν τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶνε νέα καὶ εὔμορφος γυνή, τόσῳ τὸ καλλίτερον.— κ. Β. Α. Μ. Τυβίγγην. Ἅμα περατωθῇ τὸ ἔργον, θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ παραγγελίᾳ σας.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Τὸ φύλλον ἀπεστάλη. Α' δὲ μέρος ἀπολογισμοῦ δὲν ἐδημοσιεύθη. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Ι. Τ. Ρ. καὶ εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς.—κκ. Σ. Μ. Ἀλεξάνδρειαν, Ν. Α. Οἱ. Κωνσταντινούπολιν, . Ι. Τζ. Ὕδραν, καὶ Α. Γ. Πότι. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Α. Ι. Σάμον. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶχον ἰδίας διαλέκτους κατὰ τόπους, καὶ σήμερον ἔτι περισωζομένας, ὅπου μένουσιν οἱ κάτοικοι.—κ. Η. Μ. Πάφον. Ἐλήφθησαν καὶ διετέθησαν συνῳδὰ τῇ παραγγελίᾳ σας, ὡς ἰδιαιτέρως ἐγράψαμεν. — κ. Χ. Π. Πάτρας. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας. Ἐλπίζομεν νὰ μὴ βραδύνῃ.—κ. Α. Σ. Ἡράκλειον. ἀτελῶς ζητηθὲν ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς.— κ. Π. Γ. Κ. ἔχει 4ω. Οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο ἐξεδόθη, καθ' ὅσον γιλιὰς ὀλιγ..., κκ. Α Ρ... !—...α καὶ Δ. Γ. Βόνιτσαν. Ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ ...αν.— *Δαιτυμόνι*. Ὁ καὶ Α. Κ. Κ. Βῶλον ... Η. Χαν. Κωλ...γεν ὅτι ὅσον εἶνε Μπ. Κορόσκον, Π. ...ηθέντα ἀπεστάλη Ι. Α. ...συμπόσιον. Ἐν Α. Λ. καὶ Γ. Ξ. Ρ. Παῦλος Αἰμίλιος ἐ... ἀπεστ... ταύτην ὅ. κ. Λ. Γ. ΧΚ. Ὁ ...νη τις μάχην, τόσον καὶ ...ως. δευτέρῳ Σ. Βῶλον. Ἐλ... νὰ προσπαθήσῃ ὅπως καταστήσῃ ...ζητηθέντα —*Κυρία* Ἐ... ...δεξιωτέραν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐν τῷ ... ὅ,τι εἶπεν ὁ Ρ... τοῦτο ἀποβῇ εὐχαριστότατον εἰς τοὺς ...ς. — κ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν. Τὸ λεξικόν, ὡς πολέμι... ...ειώσαμεν, θέλομεν σᾶς ἀποστείλει διὰ τοῦ προμᾶς ... ἅμα κομισθῶσι τὰ παραγγελθέντα νέα ἀντίτυπα.—κ. Σύρ... Θεσσαλονίκην. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως, ἀποστείδ' ...ντες καὶ τὰ ζητηθέντα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς φροντίδας.— κ. Α. Χ. Βομβάην. Ἐλήφθησαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν, ἐπληρώθησαν δὲ καὶ τὰ σημειούμενα

Digitized by Google

εἰς ἐφημερίδας.— *Πτωχοπροδρόμῳ.* Πορηγορήθητε διὰ τοῦ ἑξῆς τετραστίχου τοῦ ποιητοῦ Coppée :

Pièce d' or aux doigts du poète,
Je sens, quand j' y reflechis bien
Que pour moi tu n' étais pas faite ;
Ce que j' aime ne coûte rien.

Κυρίαν Α. Γ. Λευκάδα καὶ κκ. Ι. Μ. Βῶλον καὶ Α. Κ. Ἐρέτριαν. Ἐλήφθησαν.

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

φιλολογικόν, χρονογραφικὸν καὶ γελοιογραφικὸν

ΤΟΥ 1888 ΕΤΟΥΣ

Συνεργάται 50.— Σελίδες καλλιτεχνικαὶ 400.— Θέματα ποικίλης καὶ ἐπικαίρου κοινωνιολογικῆς ὕλης ἐν ὅλῳ 90.— Εἰκόνες φωτοτυπικαί, λιθογραφικαί, κλπ. 45.— Μουσικὴ σελ. 8. κλπ.

ΤΙΜΑΤΑΙ

Χαρτόδετον φρ. 3 καὶ χρυσόδετον φρ. 4.

Εἰς πάντα ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς *Ἑστίας* ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΥΠΟ L. ΜΟΥΝΑC

κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ΥΠΟ

Π. Ι. ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Σ. Δ. ΒΑΛΑΣΙΔΟΥ

ἀποτελουμένη ἐξ 80 τυπογραφικῶν φύλλων εἰς δύο τόμους μετὰ καταλληλοτάτων σημειώσεων καὶ 255 εἰκόνων.

Πωλεῖται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις κ.κ. Βίλμπεργ καὶ Μπὲκ

ἀντὶ δραχμῶν 30.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Δραχ. 4.— Μετὰ ταχυδρ. 4.50.
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως. Δρ.3. Μετὰ ταχυρδ.3,

.ον.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ Γ...

η τοῦ ...συμβουλι-
...ατὸν εἰκόνω... ...πὸ τοῦ εἰση-
Σειρ...ἔργον πρωτοφαν... κατὰ τὴν ἔκθεσιν
... τὸν ἀγῶνα· α')
...γον ἀποτελεῖται ἐκ φυλλαδίω... ...ύπτῳ χολέρας
Τὸ ... ἑβδομάδα, ταχίστη δὲ θέλει ἐπακ... ...ων συνεχῶν
πρ... περατωμένον. Τιμὴ τοῦ φυλλαδίου ἐν Ἀθ... ...ιακοῦ τύ-
...δὲν ἔκρι-
Ἤδη κομισθὲν εὑρίσ... ...ριέχου-
...ύσεως,

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΤΑΤΟΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

...κατα-

πωλούμενον ἐν Ἀθήναις δραχ. 6, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 8, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. χρ. 8.
Διὰ τοὺς προπληρώνοντας, τὸ ὅλον ἔργον τιμᾶται : Ἐν Ἀθήναις δραχ. 30, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δραχ. 35 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 35.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

11 Δεκεμβρίου 1887.

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως		Τρέχουσα Τιμή
Τῶν 170,000,000 τῶν 5 %	Δρ. ν.	466.50
» 120,000,000 τῶν 5	» »	466.50
» 60,000,000 τῶν 6	» »	528.—
» 26,000,000 τῶν 6	» »	478.—
» 10,000,000 τῶν 6	» »	238.—
» 6,000,000 τῶν 6	Δρ. παλ.	93.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.		510.50
Πιστωτικὰ Καταστήματα		
ΕΤΑΙΡΙΑΙ		
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. ν.	4,217.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	» »	184.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	» »	84.—
Προνομ. Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλ.	» »	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου	» »	157.—
Σιδηρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	» »	
Ἑταιρία Φωταερίου	» »	
Συναλλάγματα		
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως.	32.50
	3μην.	32.25
ΓΑΛΛΙΑΣ—Τραπεζικὸν	Ὄψεως	128.1/2
»	3μην.	127.1/2
Νομίσματα		
Εἰκοσάφραγκον		25.70
Λίρα ὀθωμανική		29.20

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Κλέφτικον ἐπεισόδιον ἢ ἑλληνικὸν μυθιστόρημα

ΥΠΟ Κ. ΡΑΜΦΟΥ

Τιμᾶται δραχμῆς. Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρ. τέλους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἐκδιδομένη δὶς τοῦ μηνὸς

κατὰ τόμους ἐξ 96 περίπου σελίδων.

Ἕκαστος τό... ...τιτλον «Ἡ ...λείου καὶ τὰ ὅρια αὐτοῦ ἀπὸ
Πρῶτον δημοσιευ... ...ἐν Βερολίνῳ συνόδου». Ἡ πρα-
ρημα Παύλο... ...τέραν ἀνάλυσιν θὰ δώσωμεν ἐν ἑπομέ-
...ται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ

Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου τῆς ὑπὸ τοῦ τμηματάρχου τῆς γεωργίας κ. Π. Γενναδίου ἐκδιδομένου ἀξιολόγου περιοδικοῦ «Ἑλληνικὴ Γεωργία».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 11 Δεκεμβρίου

Ἡ Βουλή, καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἥτις ἐξακολουθεῖ ἀπέχουσα τῶν συνεδριάσεων, προβαίνει δραστηρίως εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν. Εἰς τὰς συνεδριάσεις παρίστανται δύο μόνοι ἀντιπολιτευόμενοι, οἱ κκ. Κόρπας καὶ Ἀγ. Μεταξᾶς. Μεταξὺ τῶν ὑποβληθέν... τὴν Βουλὴν ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν... δικ...

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1163

Digitized by Google

νὰ περιλαμβάνῃ τρία τμήματα γεωδαισιακόν, τοπογραφικὸν καὶ χαρτογραφικόν.

Εἰσέρχεται δὲ κατόπιν εἰς λεπτομερείας περὶ τῶν ἐργασιῶν ἑκάστου τῶν τμημάτων τούτων, συνιστῶν ἔτι καὶ τὴν σύστασιν σχολῆς τοπογραφικῆς πρὸς μόρφωσιν προσωπικοῦ.

Τὴν ὅλην δαπάνην ὑπολογίζει εἰς 250,000 δραχ. ἢ 300,000 κατ' ἔτος, εἰς ἣν θέλει ὑποβληθῆ τὸ κράτος ἐπὶ 15 ἔτη.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ γνώμη τοῦ κ. Καλλάρη, ἥτις εἶνε ἐπιδεκτικὴ τινῶν ἀντιρρήσεων· οὐχ ἧττον εἶνε ἀξιέπαινος διότι ἠθέλησε νὰ ὑποκινήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς συντάξεως νέου χάρτου τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ βάσει νέων τριγωνισμῶν, ὅπερ καθ' ἡμᾶς θέλει ἴσως μετὰ παρέλευσιν πολλῶν δεκάδων ἐτῶν κατορθωθῆ.

Παίδων ἀγωγὴ καὶ παιδεία παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις. Συγγραφὴ J. L. Ussing, καθηγητοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ, ἐξελληνισθεῖσα ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως ἐκ τῆς δευτέρας γερμανικῆς μεταφράσεως ὑπὸ Λυσάνδρου Γ. Χ. Κώνστα, δ.φ. Ἐν Ὀδησσῷ 1887. Τόμ. εἰς 8ον ἐκ σελ. 161.

Τὰ Χασιώτεια ὑπὸ Ρήγα Νικολαΐδου. Ἐν Ἀθήναις 1887. Τόμ. ἐκ σελ. 16.

Αἱ ἑλληνίδες ἑταῖραι ἐν τῷ ἰνδικῷ δράματι, διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ ὑπὸ Α. Ν. Κεφαλληνοῦ δ. φ. τακτικοῦ μέλους τῆς ἰταλικῆς ἀσιατικῆς ἑταιρίας. Ἐν Ἀθήναις 1887. Τύποις Σακκελλαρίου. Τόμ. ἐκ σελ. 66.

Ἠπειρωτικαὶ Μακεδονικαὶ μελέται : Τόμος Δ' — Δρομολόγιον τῆς Ἑλλ. Χερσοννήσου, ἀρχαιολογικόν, ἱστορικόν, γεωγραφικόν, στρατιωτικόν, στατιστικὸν καὶ ἐμπορικόν. Τεῦχος Γ' Μακεδονία καὶ Σερβία, ὑπὸ Β. Α. Ζώτου ἱππότου, περιηγητοῦ κτλ. Ἐγκρίσει τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν. Ἐκδότης Κ. Ἀντωνιάδης. Ἐν Ἀθήναις 1886. Τόμ. εἰς 8ον ἐκ σελ. 368.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 18 Δεκεμβρίου

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀφίκετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἔκτακτος τουρκικὴ πρεσβεία, ἐκ τοῦ ἀντιστρατήγου καὶ ὑπασπιστοῦ τοῦ Σουλτάνου Ἰβραὴμ Ἐτχὲμ πασσᾶ, τοῦ γραμματέως τῶν ἀνακτόρων Φεῒκ βέη καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀντιστρατήγου Ἐτχὲμ πασσᾶ ὑπολοχαγοῦ Ἀζὶζ ἐφέντη, κομίζουσα εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον τὸν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἀπονεμηθέντα αὐτῷ ἀδαμαντοκόλλητον ἀστέρα τοῦ Ἰμτιγιάζ. Τὴν ἐπομένην οἱ Τοῦρκοι ἀπεσταλμένοι, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας καὶ τὸ ἀνώτερον προσωπικὸν τῆς τουρκικῆς πρεσβείας δι' ἀνακτορικῶν ἁμαξῶν μετέβησαν ἐπισήμως εἰς τὰ Ἀνάκτορα καὶ παρέστησαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, φέροντος στολὴν στρατηγοῦ καὶ τὴν μεγάλην ταινίαν τοῦ Ὀσμανιέ, παραπλεύρως δ' ἔχοντος τὸν διάδοχον καὶ τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν. Ὁ Ἐτχὲμ πασσᾶς ἐπέδωκεν εἰς τὸν βασιλέα τὰ διάσημα καὶ μετάλλια τοῦ παρασήμου, διὰ προσφωνήματος καταλλήλου ἐξάρας τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Σουλτάνου «ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως καὶ παγιώσεως τῶν ἀγαθῶν γειτονικῶν σχέσεων, αἵτινες εὐτυχῶς ὑφίστανται μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν». Ὁ βασιλεὺς ἀντεφώνησε ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Σουλτάνον διὰ τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτῷ τιμήν, δηλώσας δ' ὅτι «πληρέστατα συμμερίζεται τὸ παρ' αὐτοῦ διατρανούμενον διαφέρον ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως καὶ παγιώσεως τῶν τοσοῦτον εὐτυχῶς ὑφισταμένων μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν ἀγαθῶν γειτονικῶν σχέσεων». Τὴν ἑσπέραν οἱ Τοῦρκοι ἀπεσταλμένοι παρέστησαν εἰς τὸν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις χορόν, φέροντες τὰ ἑλληνικὰ παράσημα ἅτινα ἀπένειμεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, τὴν ἐπομένην δὲ παρεκάθησαν καὶ εἰς γεῦμα πρὸς τιμὴν αὐτῶν δοθέν, καθ' ὃ ὁ βασιλεὺς μὲν προέπιεν ὑπὲρ τοῦ Σουλτάνου, ὁ Ἐτχὲμ πασσᾶς δὲ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ἀποτελοῦντα τὸ εἰς τὸν βασιλέα ἀπονεμηθὲν παράσημον διάσημα εἰσὶ πάντα πεποικιλμένα διὰ βαρυτίμων ἀδαμάντων, σαπφείρων καὶ σμαράγδων, ὄπισθεν δ' αὐτῶν φέρεται τουρκιστὶ ἡ ἐπιγραφή· *Τῷ βασιλεῖ τῆς Ἑλλάδος μεγαλοπρεπεστάτῳ μεγαλειοτάτῳ Γεωργίῳ τῷ Α'.*

—Ἡ Βουλὴ διέκοψε χάριν τῶν ἑορτῶν τὰς ἐργασίας της, ἀφοῦ ἐψήφισε πάντα τὰ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὑποβληθέντα νομοσχέδια. Σπουδαιότερα μεταξὺ τῶν ψηφισθέντων εἰσὶ τὸ περὶ συστάσεως ταμείου δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὸ περὶ τελῶν χαρτοσήμου, ἐφ' ὧν μακραὶ ἐγένοντο συζητήσεις.

—Αὔριον ἀπέρχονται ἐξ Ἀθηνῶν ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, ἐπανερχόμενοι ὁ μὲν εἰς Λειψίαν, ὁ δὲ εἰς Δανίαν. Ἡ θαλαμηγὸς «Ἀμφιτρίτη» ἀναμένει τοὺς βασιλόπαιδας ἐν Πάτραις, ὅπως μεταφέρῃ αὐτοὺς εἰς Βρεντήσιον.

— Ἠγγέλθη τηλεγραφικῶς ἐκ Ρώμης ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας κ. Κουρτοπάσης μετετέθη εἰς Βουκουρέστιον, εἰς Ἀθήνας δὲ μετετέθη ὁ ἐν Βέρνῃ πρεσβευτὴς κ. Fè d'Ostiani. Διὰ τῆς ἀνακλήσεως καὶ τοῦ κ. Κουρτοπάση οὐδεὶς τῶν πρεσβευτῶν, τῶν μετασχόντων τῆς κατὰ τὸν ἀποκλεισμὸν πιέσεως, παραμένει ἐν Ἀθήναις.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Κ. Ἰθάκην. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.—κ. Κ. Τ. Γ. Ἂν ἡ οἰκειότης εἶνε τόσον μεγάλη, οὐδὲν κωλύει. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου: Ἀτυχῶς δὲν μᾶς εἶνε δυνατὸν νὰ μεταβάλωμεν τὰ ἅπαξ ἀποφασισθέντα,— κ. Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν. Ἐλήφθησαν καὶ διεβιβάσθησαν τῷ κ. Δ. Ζ. συμφώνως τῇ ἐντολῇ σας.— *Ἀναισθήτῳ*. Ὁ χορὸς τόσον μεγαλειτέραν σημασίαν ἔχει παρὰ λαῷ τινι, ὅσον οὗτος εἶνε ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένος κατὰ τὸν πολιτισμόν. Πάντες οἱ ἄγριοι λαοὶ ὀρχοῦνται καθ' ὑπερβολήν· ἀναμιγνύουσι δὲ τὸν χορὸν πρὸς πάντα, παρέχοντες εἰς αὐτὸν ποικίλον χαρακτῆρα. Οἱ Ἐρυθρόδερμοι, ἐπὶ παραδείγματι, θεωροῦσι τὸν χορὸν σπουδαιοτάτην ἀσχολίαν, χαρακτηρίζουσαν πάσας τὰς πράξεις τοῦ βίου, οἷαι αἱ συνθῆκαι, ὑποδοχαὶ ξένων, πόλεμοι, γεννήσεις, θάνατοι, θερισμοί, κτλ.—κ. Χ. Ρ. Πάτρας. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα, ἐπληρώθησαν δὲ καὶ τὰ σημειούμενα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Π. Γ. Π. Δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ διὰ μόνου τοῦ ἀπολυτηρίου, ἀλλὰ ἀσφαλέστερον εἶνε νὰ προσαγάγῃ εἰσιτήριον τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου. Ἡ φοίτησις εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τετραετής. Ἔχετε ἀπάντησιν ἐξ Ἱερουσαλήμ ; — Κυρίας Π. Δ. Λάρισσαν. Κ. Τ. Παρισίους, Α. Γ. Κ. Πάτρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως.— κ. Π. Α. Τ. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη. Τὸ ποίημα δὲν δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν.— *Μεμψιμοίρῳ*. Μὴ λησμονεῖτε ὅτι, κατὰ τὸν Ἄϊνε, τὸ «Ἀπόδος τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» ἰσχύει μόνον διὰ τὸ δίδειν, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὸ λαμβάνειν. —κ. Δ. Π. Λ. Ἀνάπαν. Ἀπεστάλησαν καὶ ἐκ δευτέρου. Τὸ Β' μέρος τῆς Πινακοθήκης ἐκδοθήσεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ὅλου ἔργου.— κκ. Γ. Σ. Μεσολόγγιον καὶ Μ. Σ. Μάντσεστερ. Ἐλήφθησαν.— κ. Δ. Λ. Ληξούριον. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν.— Καν Μ. Δ. Χ-Σ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν, ἀπεστάλησαν δ' ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. Ὁ ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τοῦ 1888 θέλει χρησιμεύσει ὡς ἀριθμὸς τοῦ λαχείου οὐχὶ δὲ τῆς ἀποδείξεως τοῦ 1887. Ὅθεν μόνον οἱ ἀνανεοῦντες τὴν συνδρομήν των διὰ τὸ 1888 θέλουσι μετάσχει τοῦ λαχείου.— κ. Ν'. Ἐλέγετο παροιμιωδῶς «Ψήφισμα ἢ τι ἄλλο μακρότερον Ἰλιάδος» διὰ τὴν ἔκτασιν τοῦ ὁμηρικοῦ ἔπους. Καὶ ἐν τούτοις τί εἶνε ἡ ἔκτασις τῆς Ἰλιάδος ἀπέναντι τῶν ἀτελευτήτων ἐποποιϊῶν τῆς Ἰνδικῆς; Ἡ *Ραμαϋάνα* περιέχει 40,000 στίχων, ἡ *Μαχαβαράτα* 200,000, ἡ δὲ Ἰλιὰς ὀλιγωτέρους τῶν 16,000 !— κ. Χ. Ν. Π. Montpellier. Ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. — κκ. Α. Γ. Κ. καὶ Α. Κ. Κ. Βῶλον, Ν. Α. Οἰ. Κωνσταντινούπολιν. Χ. Μπ. Κορόσκον, Π. Γ. Π. Ὀδησσόν, Ι. Α. Κ. Τρίπολιν, Α. Λ. καὶ Γ. Ξ. Πειραιᾶ. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.— κ. Λ. Γ. ΧΚ. Ὀδησσόν. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. —κ. Ν. Σ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. —*Κυρίᾳ Ἐπιμόνῳ*. Θέλετε ἆρά γε νὰ ἐπικυρώσητε ὅ,τι εἶπεν ὁ Ρενάν, ὅτι ἡ γυνὴ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶνε πάντοτε πολέμιος τῆς λογικῆς ; — κ. Β. Π. Κ. Ἐπὶ τοιούτῳ ὅρῳ μᾶς εἶνε ἀτυχῶς ἀδύνατον νὰ δεχθῶμεν.— κ. Ν. Δ. Π. Σῦρον. Θέλομεν ἐνεργήσει συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας, τὸ δ' ἀποτέλεσμα σᾶς ἀνακοινώσει εὐθύς.

Digitized by Google

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ „ΕΣΤΙΑΣ„

ΒΙΒΛΙΑ — ΔΩΡΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου. Ἀποτελεῖται ἐκ πέντε τόμων λαμπρῶς δεδεμένων.— Τιμὴ αὐτοῦ δραχ. 60. ταχυδρομικῶς δραχ. 70.

ΕΛΛΑΣ, βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, κατὰ τὸ γερμανικὸν τοῦ Ἰακώβου Φάλκε ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου. Κοσμεῖται διὰ 300 εἰκονογραφιῶν, ὧν 30 ὁλοσέλιδοι. Λαμπρῶς δεδεμένον τιμᾶται δραχ. 60. ταχυδρ. 65.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ». Σειρὰ 100 εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης εἰς 16 φυλλάδια, μετὰ λαμπροῦ περικαλύμματος. Τιμὴ αὐτοῦ φρ. 30 ἐν Ἀθήναις, ταχυδρομικῶς φρ. 35.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ μετ' εἰκόνων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος ὑπὸ Σπ.Π.Λάμπρου. Τόμος πρῶτος ἐκ σελ. 588. Τιμᾶται λαμπρῶς δεδεμένος δρ. 22,50. Ταχυδρ. 25.

ΦΑΟΥΣΤ, τραγῳδία Γκαῖτε μεταφρασθεῖσα ἑλληνιστὶ ὑπὸ Ἀριστ. Προβελεγίου. Μετὰ 65 ξυλογραφημάτων καὶ 14 φωτογραφιῶν κατὰ Α. Κρέλιγγ εἰς μέγα σχῆμα τετάρτου. Πολυτελῶς δεδεμένον τιμ. δραχ. 35, μετὰ ταχυδρ. 38.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΩΝ ΖΩΩΝ· 90 πίνακες κεχρωματισμένοι κατὰ φύσιν. Εἰς μέρη τρία: Α' — Θηλαστικά, Β' Πτηνά, Γ' ἑρπετά, ἰχθῦς, μαλάκια, ἔντομα, σκώληκες καὶ ἀκτινωτὰ μετ' ἐπεξηγηματικοῦ κειμένου, ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου, ὑφηγητοῦ τῆς ζωολογίας. Κομψῶς δεδεμένον δραχ. 25. Μετὰ ταχυδρ. δραχ. 27.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, λεύκωμα καλλιτεχνικόν, περιέχον 12 φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν ἐπισημοτέρων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος. Τιμᾶται δραχ. 5. Μετὰ ταχυδρ. 5,50.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.Δεδεμένον κομψῶς. Δρ. 4. Μετὰ ταχυδρ.4,50.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ὑπὸ Δημητρίου Βικέλα. Δεδεμ. δραχ. 4. Μετὰ ταχυδρ. 4.50

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ὑπὸ Ἑρρίκου Ἄϊνε κατὰ μετάφρασιν Ἀγγέλου Βλάχου. Δεδεμ. δρ. 4,50. Μετὰ ταχυδρ. 5.

ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν, μετάφρ. Α Π. Κουρτίδου. Ἔργον τερπνότατον, κοσμούμενον καὶ ὑπὸ λαμπρῶν εὐρωπαϊκῶν εἰκόνων. Κομψότατα δεδεμένον τιμᾶται δρ.5.Μετὰ ταχυδρ.5.50.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου. Τὰ διηγήματα ταῦτα ἅτινα εἶνε ἡ πρώτη καὶ καὶ μόνη πρωτότυπος συλλογὴ διηγημάτων δι' Ἑλληνόπαιδας ἐπηνέθησαν ὁμοθύμως ἅμα τῇ ἐκδόσει των. Δεδεμένον δραχ. 4, μετὰ ταχυδρ. δραχ. 4.50.

Η ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ, περιοδικὸν σύγγραμμα μετ' εἰκονογραφιῶν ὑπὸ Ν. Π. Παπαδοπούλου Ὑδραίου. Ἕκαστος τόμος λαμπρῶς δεδεμένος δραχ. 5, μετὰ ταχυδρ. δραχ. 6. Δύο τόμοι ὁμοῦ δεδεμένοι δραχ. 9, μετὰ ταχυδρ. δραχ. 10.

ΘΑΝΟΣ ΒΛΕΚΑΣ, μυθιστορία δημοσιευθεῖσα ὑπὸ Π. Καλλιγᾶ. Ἀπαράμιλλος ἑλληνικὴ ἠθογραφία· ζωηρὰ ἀπεικόνισις τῶν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν χρόνων τῆς Ἑλλάδος. Δεδεμένον δραχ. 3, μετὰ ταχυδρ. 3,50.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩΔΙΑΙ, παραφρασθέντα ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου. Χαριέστατα καὶ ἠθικώτατα ἔργα καταλληλότατα διὰ παιδία. Κοσμοῦνται καὶ ὑπὸ εἴκοσι καὶ μιᾶς εἰκόνων. Δεδεμ. κομψῶς δραχ. 4, μετὰ ταχυδρ. 4.50.

ΒΛΕΜΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ὑπὸ Ἁγνῆς Σμίθ. Περιγραφὴ τοῦ ἑλληνικοῦ βίου καὶ τῶν τοπογραφιῶν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ της Ἀγγλίδος περιηγητρίας Ἁγνῆς Σμίθ, μετὰ πολλῶν εἰκόνων. Κομψῶς δεδεμένον δραχ. 8, μετὰ ταχυδρ. δραχ. 9.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ καὶ αἱ πρῶται περὶ τοῦ τέκνου φροντίδες, κατὰ τὴν 27ην γερμανικὴν ἔκδοσιν τῶν Α. Φον-Ἄμμον καὶ Φ. Βίγκελ ὑπὸ Π. Βέγια. Δεδεμ. δραχ. 5· πολυτελῶς δεδεμ. δραχ. 6.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ, ἤτοι ὑγιεινὴ τῶν βρεφῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων καὶ δοκιμωτέρων παιδιατρικῶν συγγραμμάτων, ὑπὸ Κ. Κυριαζίδου, ἰατροῦ καὶ ὑφηγητοῦ τῆς παθολογίας τῶν παίδων. Μετὰ 24 εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ. Κομψῶς δεδεμένον δραχ. 4,50. Μετὰ ταχυδρ. δραχμ. 5.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλων ἀρίστων ἑλληνικῶν βιβλίων εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» ὑπάρχει καὶ πλουσία συλλογὴ γαλλικῶν καὶ γερμανικῶν συγγραμμάτων εἰκονογραφημένων καὶ χρυσοδέτων, καταλληλοτάτων ὡς δώρων τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1171

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 574—27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1887. ΛΕΠΤΑ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 35.

Ἐπὶ τῇ προσεχεῖ λήξει τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας» παρακαλοῦνται οἱ κύριοι συνδρομηταί, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, νὰ ἀνανεώσωσιν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΒ' — ΑΡΙΘ. 626

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΒΙΣΜΑΡΚ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΖΙΛΦΙΛ, διήγημα Γεωργίας Ἔλλιοτ. Μετάφρασις Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΞΟΧΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ.

ΕΥΦΥΗΣ ΠΑΝΟΥΡΓΙΑ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΙΓ'.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Περατουμένης σήμερον τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιεύσεως «τοῦ Ἐφημερίου Τζίλφιλ», προαγγέλλομεν ὅτι ἐν τοῖς ἐφεξῆς φύλλοις θέλομεν δημοσιεύσει κάλλιστον διήγημα τοῦ διασήμου Γερμανοῦ συγγραφέως Ρ. Λινδάου, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Στρεβλωθεῖσα ὕπαρξις», θέμα ἔχον περιεργότατον καὶ εἰς ἄκρον ἐνδιαφέρον. Μετὰ τοῦτο θέλει ἐπακολουθήσει ἡ δημοσίευσις πρωτοτύπου ἀγροτικοῦ μυθιστορήματος, ἐπιγραφομένου ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, ἔργου τοῦ ἡμετέρου τακτικοῦ συνεργάτου κ. Γεωργίου Δροσίνη. Τὸ ἔργον τοῦτο, ὡραῖον ἑλληνικὸν προϊόν, θέλει ἀναντιρρήτως δεσμεύσει τὴν περιέργειαν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας», οἵτινες παρακολουθοῦντες ἐν αὐτῷ τὴν ἐξέλιξιν ὑποθέσεως πλήρους δραματικοῦ ἐνδιαφέροντος, θέλουσιν ἅμα ἴδει ἐκτυλισσομένας σκηνὰς τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀγροτικοῦ βίου καὶ περιγραφὰς ἠθῶν καὶ τόπων, γεγραμμένας μετὰ τῆς ἀφελοῦς ἐκείνης χάριτος, ἧς δείγματα πολλάκις μέχρι τοῦδε παρέσχεν ἡ γραφὶς τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου.

Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς δὲ φύλλου θέλομεν ἀρχίσει τὴν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσίευσιν περισπουδάστου ἱστορικῆς πραγματείας περὶ τῆς ἐν Κορσικῇ ἑλληνικῆς ἀποικίας, γραφείσης ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ κ. Ν. Β. Φαρδῦ. Ὡς γνωστόν, πρὸ τριετίας ὁ κ. Φαρδῦς, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ διακεκριμένου Ἕλληνος ἰατροῦ κ. Σ. Μεταξᾶ, καὶ δαπάνῃ τοῦ φιλογενοῦς κ. Χρηστάκη Ζωγράφου ἀπεστάλη εἰς Κορσικὴν ὡς διδάσκαλος τῶν ἐκεῖ ζώντων Ἑλλήνων, ἀπογόνων τῶν Πελοποννησίων ἐκείνων, οἵτινες, πρὸ τριῶν αἰώνων μεταναστεύσαντες, ἵδρυσαν αὐτόθι ἑλληνικὴν ἀποικίαν, μέχρι τῆς σήμερον περισωζομένην, διατηροῦσαν δὲ πάντα τὰ ἐθνικὰ γνωρίσματα, ἤτοι γλῶσσαν, θρησκείαν, ἤθη καὶ ἔθιμα, παρηλλαγμένα μόνον ἔν τισιν ἐκ τοῦ μακροῦ ἀπὸ τῆς ὅλης πατρίδος ἀποχωρισμοῦ καὶ τῆς διαρκοῦς συναφείας πρὸς τὸν ἰθαγενῆ τῆς Κορσικῆς λαόν. Τούτων τῶν Ἑλλήνων, μεθ' ὧν ἐπὶ διετίαν συνεβίωσεν ὁ κ. Φαρδῦς, ἀφηγεῖται ἡμῖν τὰς περιπετείας καὶ τὸν βίον δι' ὕφους ἀπερίττου καὶ ἐπαγωγοῦ, ἐξ αὐτοψίας γνωρίσας αὐτούς, τὴν δὲ ἱστορίαν των συναγαγὼν ἐξ ἐπισήμων ὡς τὸ πολὺ ἐγγράφων, ἅτινα εἶδε καὶ ἐμελέτησεν ἐν τοῖς ἀρχείοις πρωτευόντων οἴκων τοῦ Αἰακείου, ἐξ Ἑλλήνων ἑλκόντων τὸ γένος. Ὡς τοιοῦτον τὸ ἀνάγνωσμα τοῦτο, ἀληθῶς ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος, πεπείσμεθα ὅτι θέλει ἰδιαζόντως εὐχαριστήσει τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ
ΤΟΥ 1887

Κατ' ἔθος, ἅμα τῇ λήξει τοῦ ἔτους, ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα βραχεῖαν ἀνακεφαλαίωσιν τῆς ἐπιστημονικῆς, φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως τοῦ ἔτους, παρέχοντες οὕτω τὴν εὐκαιρίαν τῆς συγκρίσεως αὐτῆς πρὸς τὴν κίνησιν τῶν προηγουμένων ἐτῶν.

Πρὸ τούτου πρέπει δι' ὀλίγων λέξεων νὰ μνημονεύσωμεν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐκλιπόντων τὸν βίον, ἐκείνων ὅσοι εἶχον τὴν θέσιν ἐξέχουσαν ἐν τῷ κύκλῳ, εἰς ὃν ἀφορᾷ ἡ ἐπιθεώρησις αὕτη. Ἅμα ἀρχομένου τοῦ ἔτους δύο σύγχρονοι θάνατοι, τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητοῦ τῆς μαιευτικῆς Μιλτιάδου Βενιζέλου καὶ τῆς Ἑλίζης Σούτσου, ἐστέρησαν ἐκεῖνος μὲν τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην διαπρεποῦς μύστου, οὗτος δὲ τὴν φιλολογίαν εὐγενοῦς καὶ φιλοπόνου τῶν γραμμάτων ἐργάτιδος. Ἐκτὸς τοῦ Βενιζέλου ἡ ἰατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου προέπεμψεν εἰς τὸν τάφον καὶ ἕτερον διακεκριμένον αὐτῆς μέλος, τὸν καθηγητὴν τῆς ἰατροδικαστικῆς Ἀχιλλέα Γεωργαντᾶν. Κενὸν δυσαναπλήρωτον ἀφῆκεν καὶ ὁ θάνατος τοῦ Παύλου Λάμπρου, τοῦ πολυμαθοῦς νομισματολόγου, οὗ τὸ κῦρος ἦν καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἀνεγνωρισμένον. Τελευτῶντος δὲ τοῦ ἔτους ἀπεβίωσε καὶ ὁ πρώην καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διακεκριμένος ἐπιστήμων Νικόλαος Σαρίπολος.

Τῷ 1887 δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἔτος πεντηκονταετηρίδων. Κατ' αὐτὸ ἐπανηγυρίσθη διὰ συνεδρίου Ἑλλήνων ἰατρῶν ἡ πεντηκονταετηρὶς τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρίας, ἡ πεντηκονταετηρὶς τῆς καθηγεσίας τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ σοφοῦ καθηγητοῦ κ. Ι. Σούτσου, καὶ ἡ ἐπισημοτάτη πασῶν πεντηκονταετηρὶς τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτικοῦ ἱδρύματος. ἐπρόκειτο δὲ κατ' αὐτὸ νὰ πανηγυρισθῇ καὶ ἡ τοῦ πολυτεχνείου πεντηκονταετηρίς, ἀλλ' ἀνεβλήθη εἰς εὐθετώτερον χρόνον.

Ἐπίσημα ἄλλα γεγονότα εἶνε ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος Ἰωάννου Καποδιστρίου ἐν Κερκύρᾳ τελεσθεῖσα μετὰ τῆς ἐπισημότητος, τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὴν ἔξοχον προσωπικότητα τοῦ πρώτου κυβερνήτου τῆς Ἑλλά-

Digitized by Google

δος, ἡ παράδοσις τῆς Σιναίας Ἀκαδημίας εἰς τὴν κυβέρνησιν, τελείας πλέον ἐν τῷ ἀποστίλβοντι μαρμαρίνῳ αὐτῆς κάλλει καὶ ἑτοίμης νὰ ὑποδεχθῇ τοὺς νέους ἀκαδημαϊκούς, ἡ ἔναρξις τῆς οἰκοδομῆς τῆς Βαλλιανείου Βιβλιοθήκης, ὡς καὶ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, τῆς κατασκευαζομένης, τῇ εἰσηγήσει τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου, ὑπὸ τοῦ ἐριτίμου φιλοπάτριδος κ. Γ. Ἀβέρωφ. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὴν ἀγγελθεῖσαν καὶ πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῆς βαίνουσαν ἐξόχως φιλοπάτριδα μέριμναν τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως περὶ ἐθνικοῦ θεάτρου, ἀποφασίσαντος νὰ διαθέσῃ τὰ εἰς χεῖρας αὐτοῦ εὑρισκόμενα ποσά, τὰ κατὰ καιροὺς ὑπὸ ὁμογενῶν δωρηθέντα αὐτῷ, εἰς τὴν ἀνέγερσιν μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομῆς, ὑφ' ἣν θὰ εὕρῃ στέγην φιλόξενον ἡ ἐθνικὴ σκηνή.

Ἡ ἀρχαιολογία, ὡς εἰκός, ἀποτελεῖ ἐν Ἑλλάδι σπουδαῖον παράγοντα τῆς κλασικῆς ἐπιστημονικῆς κινήσεως. Διὰ τοῦτο μνημονεύομεν ὅτι, ἐκτὸς τῶν διαφόρων μεμονωμένων ἀνασκαφῶν, αἵτινες πολλάκις λόγου ἀξίας ἀρχαιότητας προήγαγον εἰς φῶς, συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ διεξήχθησαν ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἐν Σικυῶνι, ἐν Μαντινείᾳ, ἐν Ἐπιδαύρῳ, ἐπαρκῶς ἀνταποκριθεῖσαι εἰς τὰς προσδοκίας τῶν ἀρχαιοφίλων. Ἐκ συντυχίας περιέργου ἐγένετο ἀνασκαφὴ καὶ ἐν προϊστορικῷ τινι τάφῳ παρὰ τὸ Διμήνιον τῆς Θεσσαλίας ἥτις ἀπήνεγκε περιεργότατα ἀντικείμενα, ἀνάλογα πρὸς τὰ μυκηναῖα εὑρήματα. Νῦν τὴν κοινὴν προσοχὴν τῶν ἁπανταχοῦ φίλων τῆς ἀρχαιότητος ἑλκύει ἡ πραγματοποίησις τῆς μετὰ τῆς Γαλλίας συμβάσεως πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν ἐν Δελφοῖς,ἥτις μὴ δημοσιευθεῖσα πέρυσιν εἰσήχθη ἐκ νέου εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἐψηφίσθη παρ' αὐτῆς. Ἡ ἀρχαιολογία ὑπέστη οὐχ ἧττον καὶ δεινὸν τραῦμα διὰ τῆς συλήσεως τοῦ νομισματικοῦ μουσείου, ἐξ οὗ κλέπται, μὴ γνωσθέντες ἀτυχῶς μέχρι τῆς σήμερον, ὑπεξήρεσαν συλλογὰς πολυτίμους.

Ἀφοῦ εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἀφοῦ αὕτη «δικαιώματι γεννήσεως» τοὐλάχιστον δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀξιώσεις προτεραιότητος, δυνάμεθα νὰ ἀρχίσωμεν τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἀξίων λόγου συγγραφῶν, ὅσαι ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ 1887, ἀπὸ τῶν εἰς αὐτὴν ἀναγομένων.

Ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ ἔχομεν δύο πραγματείας τοῦ κ. Σοφούλη, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, «τὴν περὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀττικοῦ ἐργαστηρίου» καὶ τὴν περὶ ἀγαλμάτων τινῶν ἀνευρεθέντων ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἥτις ἐδημοσιεύθη ὡς κείμενον ἐπεξηγηματικὸν τοῦ β' τεύχους τοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ρωμαϊδῶν ἐκδιδομένου ἐξαιρέτου ἔργου «Τὰ Μουσεῖα τῶν Ἀθηνῶν». Ἡ ἀρχαιολογικὴ συγκομιδὴ δὲν εἶναι πλουσία κατ' ἀριθμόν, τὸ ἔτος ὅμως λήγει μὲ τὴν εὐχάριστον ἀναγγελίαν τῆς ἐκδόσεως πλήρους λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας ὑπὸ τοῦ κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ.

Ἐν τῇ κυρίως φιλολογίᾳ σημαῖνον ἔργον ἐδημοσιεύθη ἡ «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλέους, μετὰ σχολίων καὶ κριτικῶν παρατηρήσεων τοῦ καθηγητοῦ κ. Σεμιτέλου, ἥτις ἐξεδόθη ὡς Α' τόμος τῆς «Ζωγραφείου Βιβλιοθήκης». Ἡ μετάφρασις τοῦ «Οἰδίποδος Τυράννου» τοῦ Σοφοκλέους, ἣν ἐξεπόνησεν ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος, δὲν ἐδημοσιεύθη μέν, παρασταθεῖσα ὅμως κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκρίθη γενικῶς ὡς ἄμεμπτος καὶ ἀποδοῦσα μετὰ γλαφυρότητος καὶ δυνάμεως τὰς ἀπαραμίλλους τοῦ πρωτοτύπου ἐννοίας.

Ἐν ταῖς ἱστορικαῖς συγγραφαῖς δέον νὰ μνημονεύσωμεν τὴν περάτωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ βιβλιοπωλείου Βίλμπεργ ἐκδοθείσης, κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου, «Ἑλλάδος» τοῦ Φάλκε, τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους» τοῦ κ. Παπαρρηγοπούλου, ὡς καὶ τῆς «Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος» τοῦ καθηγητοῦ κ.Σ. Λάμπρου, τὴν περὶ «Ἀρειανῆς ὁμοφυλίας» ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ διατριβὴν τοῦ κ. Καρολίδου,τὴν «Βιογραφίαν Ὀλυμπιάδος τῆς Ἠπειρώτιδος» τοῦ κ. Μ. Δήμιτσα, τὰ «Γενεαλογικὰ Μελετήματα» τοῦ κ. Α. Χρηστομάνου, τὴν πραγματείαν τοῦ κ. Δ. Βικέλα «Ἡ σύστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἀπὸ τῆς ἐν Λαύμπαχ συνόδου μέχρι τοῦ βερολινείου συνεδρίου».

Ἐν τῇ φιλολογίᾳ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης ἔχομεν τὴν «περὶ διαίτης ὀξέων» τοῦ Ἱπποκράτους ἔκδοσιν μετὰ τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Κοραῆ, τὴν «Αἰθιοπίαν» τοῦ κ. Ν. Παρίσση, περιγράψαντος τὴν χώραν ταύτην, ἣν ἐπεσκέφθη, ὑπὸ τὰς ἐνδιαφερούσας τὴν ἰατρικὴν ἐπόψεις, τὰ «Ἰατροδικαστικὰ Μελετήματα» τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Καλλιβωκᾶ καὶ μεταφράσεις τινὰς ξένων συγγραμμάτων.

Ἐπιστημονικὰς συγγραφὰς ἄλλας ἀξίας λόγου μνημονεύομεν τὸ «Ἐγχειρίδιον Χημείας» τοῦ κ. Χρηστομάνου, τὴν «Φυσικὴν καὶ χημικὴν περιγραφὴν τῶν λουτρῶν Μεθάνων» τοῦ κ. Α. Δαμβέργη, τὴν «περὶ φυκῶν τῆς Σκιάθου» γερμανιστὶ ἐκδοθεῖσαν πραγματείαν τοῦ κ. Σ. Μηλιαράκη.

Ἐν τῇ νομικῇ ἐπιστήμῃ ἐξεδόθη ἱκανὸν μέρος τοῦ Corpus Juris Civilis μετὰ μεταφράσεως τοῦ κ. Ἠλ. Λιακοπούλου, ἡ πραγματεία τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Δ. Βορρὲ «Περὶ κληρονομίας κληρικῶν καὶ μοναχῶν» καὶ ἡ «περὶ προσωπικῆς κρατήσεως» ἐπιστημονικὴ πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης ἔκθεσις τοῦ κ. Α. Μομφεράτου, εἰς συνεχῆ τῆς «Ἀκροπόλεως» φύλλα δημοσιευθεῖσα.

Ὡς ἀξίαν συμβολὴν εἰς τὰς γεωγραφικὰς ἐρεύνας μνημονευτέον καὶ τὴν «περὶ τῆς νήσου Φολεγάνδρου» πραγματείαν τοῦ κ. Ζ. Γαβαλᾶ.

Ἡ οἰκονομολογικὴ ἐπιστήμη, ἐκτὸς τῶν λόγων τῶν ἐν τῇ Βουλῇ ῥητόρων, ἀπέκτησεν κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Ἀθ. Ζάππα καὶ τὸ «Οἰκονομολογικὸν Ἐγχειρίδιον» τοῦ Joseph Garnier.

Ἐν τῇ ἐλαφρᾷ λεγομένῃ φιλολογίᾳ καὶ τῇ ποιήσει ἔχομεν προϊόντα ἄξια λόγου: Τὰ «Τραγούδια τοῦ Ἄινε» κατὰ τὴν ἐπιτυχεστάτην μετάφρασιν τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου καὶ τὰ «Διηγήματα» τοῦ κ. Δ. Βικέλα μεταφρασθέντα καὶ γαλλιστί, τὰ «Παιδικὰ Δραμάτια» τοῦ κ. Κουρτίδου, τὰς «Ἐθνικὰς Εἰκόνας», ποιήσεις τοῦ κ. Γ. Μαρτινέλη, τὰ «Θαλασσινά», ἐπιτυχεῖς ἀντιγραφὰς θαλασσίων σκηνῶν ἐν ἐμμέτρῳ λόγῳ τοῦ κ. Θ. Σπηλιωτοπούλου, τὸν «Φαῦστον» κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Ἀρ. Προβελεγγίου καὶ τὴν πολυτελῆ μετ' εἰκόνων ἔκδοσιν τοῦ κ. Μπέκ, τὸ αὐτὸ ἔργον κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Στρατήγη, τοὺς δύο τόμους τῶν ποιημάτων τοῦ δημοφιλοῦς τοῦ *Ρωμηοῦ* συντάκτου κ. Γ. Σουρῆ.

Ἐν τῇ λεξικογραφίᾳ μνημονευτέον τὸ «Ἐπίτομον Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης» ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη.

Ἄλλα διάφορα βιβλία ἔχομεν τὴν «Ἑρμούπολιν» τοῦ κ. Ν. Ζωγραφάκη, τὴν «Ἱσπανικὴν Γραμματικὴν» τοῦ κ. Φραβασίλη, τὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἁρμονία καὶ Μελῳδία» τεχνοκριτικὴν ἀνάλυσιν μελοδραμάτων τινῶν ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Φουστάνου, τὴν γραμματικὴν τῆς παγκοσμίου γλώσσης Βολαπὺκ τοῦ ἐν Τεργέστῃ κ. Σαρηγιάννη, τὴν «περὶ ἐξυγιάνσεως τῶν Ἀθηνῶν» μελέτην τοῦ μηχανικοῦ κ. Ἠλ. Ἀγγελοπούλου, ἧς ἐξεδόθη τὸ πρῶτον μέρος.

Ἐν τῇ μουσικῇ φιλολογίᾳ ἀξιόλογον απόκτημα ἔσχομεν τὴν ἔκδοσιν τῆς «Μελπομένης», συλλογῆς ἑλληνικῶν ᾀσμάτων μελοποιημένων ὑπὸ τοῦ ἐν Ὀδησσῷ καθηγητοῦ κ. Ἀναστ. Μάλτου.

Ὡς καλλιτεχνικὴν ἔκδοσιν δέον νὰ ἀναφέρωμεν τὴν «Καλλιτεχνικὴν Πινακοθήκην» τῆς *Ἑστίας*, περιλαμβάνουσαν ἐν ξυλογραφίαις λεπτοτάτης ἐπεξεργασίας τὰ ἀριστουργήματα τῆς ζωγραφικῆς.

Ἡ καλλιτεχνία μικρὰ σημεῖα ζωῆς καὶ κινήσεως ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ. Ἐὰν ἐξαιρέσῃ τις τὴν χαράν, ἣν αἰσθανόμεθα ἀκούοντες τοὺς ἐπανειλημμένους θριάμβους τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου κ. Σαμάρα, τοῦ πεφημισμένου τῆς *Φλῶρα Μιράμπιλις* συνθέτου, τὴν διὰ νέων πινάκων ὁσημέραι αὐξανομένην φήμην τῶν ἐν Γερμανίᾳ βιούντων ὁμογενῶν καλλιτεχνῶν κκ. Γκύζη καὶ Ἰακωβίδου, τὴν ἔκθεσιν ὡραίων τινῶν εἰκόνων τοῦ παρ' ἡμῖν καλλιτέχνου κ. Λύτρα, τὴν κατασκευὴν τῶν δύο ἀνδριάντων τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Κωνστ. Ζάππα ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Βρούτου καὶ τὴν τῆς προτομῆς τοῦ καθηγητοῦ κ. Κουμανούδη ὑπὸ τοῦ γλύπτου κ. Γ. Βιτσάρη, τέλος τὴν ἀγγελλομένην σύστασιν «Ἑταιρίας Φιλοτέχνων», οὐδὲν ἄλλο εἶνε τὸ ἐξ αὐτῆς δυνάμενον νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον.

Διαγώνισμα κατὰ τὸ 1887 εἴχομεν ἓν τὸ Συμβουλίδειον, καθ' ὃ ἐπῃνέθη πραγματεία τοῦ ἰατροῦ κ. Βάφα ὑποβληθεῖσα εἰς αὐτό. Ἀνεφάνησαν οὐχ ἧττον κατ' αὐτὸ δύο γενναῖοι ἀθλοθέται, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀρεταῖος, χιλιόδραχμον ἐτήσιον γέρας ὁρίσας πρὸς ἐπιστημονικὰς συγγραφὰς καὶ ὁ μακαρίτης Λασσάνης θέσας δύο βραβεῖα, πρὸς συγγραφὴν κωμῳδίας καὶ δράματος ἑλληνικοῦ.

Ἐν τῇ θεατρικῇ κινήσει μνημονευτέον τὴν ἐπιτυχῆ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ διδασκαλίαν τοῦ «Φιλοκτήτου» τοῦ Σοφοκλέους, παρασκευασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν Διδασκαλικοῦ Συλλόγου.

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ κίνησις ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τῆς ψηφισθείσης συστάσεως ταμείου δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς

Digitized by Google

ἀγγελθείσης μεταρρυθμίσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν γένει καὶ τοῦ διαγωνισμοῦ τῶν διδακτικῶν βιβλίων, τὰ εἰς ὃν ὑποβληθέντα βιβλία θέλουσι κριθῇ κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος. Ἐν τῷ ἀνωτάτῳ ἐκπαιδευτηρίῳ δύο νέοι καθηγηταὶ εἰσῆλθον ὁ κ. Σ. Βάσης τῆς λατινικῆς φιλολογίας καὶ ὁ κ. Σ. Λάμπρος τῆς γενικῆς ἱστορίας.

Ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ κίνησις ζωηρὰ ἐπεκράτησεν. Νέαι ἐφημερίδες ἐξεδόθησαν, αἱ παλαιαὶ ηὔξησαν κατὰ τὸ σχῆμα, τινὲς δὲ ἐκδοθεῖσαι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἀτενίσωσι τὴν ἠῶ τοῦ ἐπιτέλλοντος ἔτους, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐξέλιπον. Ἐν τῷ περιοδικῷ τύπῳ ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις τῆς *Ἑβδομάδος* ὑπὸ νέον διευθυντήν, τὸν κ. Ι. Δαμβέργην, ἀνεφάνησαν δὲ νέα εἰδικὰ περιοδικά, λίαν χρήσιμα, ἡ *Μηχανικὴ Ἐπιθεώρησις* καὶ ἡ *Στρατιωτικὴ Πρόοδος*. Ἐνταῦθα ἴσως πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὴν ἀρξαμένην δημώδη ἔκδοσιν τῶν ἀρίστων προϊόντων τῆς ἡμεδαπῆς καὶ ξένης φιλολογίας ὑπὸ δύο ἐκδοτικῶν καταστημάτων τῆς ἡμετέρας πόλεως, τῶν βιβλιοπωλείων Σακελλαρίου καὶ Βίλμπεργ, ὧν ἀναλαβόντος ἑκατέρου ἔκδοσιν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Παρασκευή, 25 Δεκεμβρίου

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεχώρησαν ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος μεταβαίνοντες εἰς τὴν Ἑσπερίαν, πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν των. Ἡ λοιπὴ βασιλικὴ οἰκογένεια ὅπως προπέμψῃ αὐτοὺς μετέβη μέχρι Πατρῶν, τυχοῦσα πανταχοῦ ὅθεν διῆλθε πανηγυρικῆς καὶ ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς.

— Ἡ τουρκικὴ πρεσβεία, ἡ κομίσασα εἰς τὸν βασιλέα τὸ παράσημον τοῦ Ἰμτιγιάζ, ἀνεχώρησεν ἐπανακάμπτουσα εἰς Κωνσταντινούπολιν.

— Ἡ λαιμητόμος ἐπεράτωσε τὴν αἱματηρὰν αὐτῆς περιοδείαν ἐν τῷ κράτει. Θανατικαὶ ἐκτελέσεις ἐγένοντο ἐν ὅλῳ ἐννέα, ἀνὰ μία ἐν Καλάμαις, Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ, δύο ἐν Λαρίσσῃ, τρεῖς ἐν Πειραιεῖ καὶ μία ἐν Ἀθήναις.

— Τὰ ἔργα τοῦ ἀπὸ Πατρῶν εἰς Πύργον σιδηροδρόμου ἄρχονται λίαν προσεχῶς. Ἡ ὁλικὴ δαπάνη, συμπεριλαμβανομένης τῆς ἀξίας τοῦ τροχαίου καὶ τοῦ λοιποῦ ὑλικοῦ, θ' ἀνέλθῃ περίπου εἰς 60,000 δραχμῶν κατὰ χιλιόμετρον, διότι τὰ τεχνικὰ ἔργα τοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν ὁμαλῷ ἐδάφει στρωθησομένου σιδηροδρόμου τούτου εἶνε σχεδὸν ἀσήμαντα, οὕτω δὲ ἡ γραμμὴ θ' ἀποβῇ πασῶν τῶν μέχρι τοῦδε εὐθυτέρα. Ὑπολογίζεται ὅτι ἡ ὅλη γραμμὴ μέχρι Πύργου θὰ εἶνε περατωμένη καὶ παραδεδομένη εἰς χρῆσιν κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1889. Μετὰ ἓξ μῆνας θὰ εἶνε ἤδη εἰς χρῆσιν τὸ μέχρι Κάτω Ἀχαΐας πρῶτον τμῆμα ἓξ εἴκοσι χιλιομέτρων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Λ. Ε. Καβάλαν. Ἐνεγράψαμεν πάντας, εὐχαριστοῦμεν δ' ὑμῖν θερμῶς διὰ τὴν παρεχομένην ὑποστήριξιν· ἀπεστείλαμεν δὲ καὶ τὰ ζητηθέντα φύλλα. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Π. Σ. Κ. Ταγανρόγ. Θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας ἅμα τῇ λήξει τοῦ ἔτους. — κ. Ζ. Ο. Βερδιάνσκαν. Πλείστας εὐχαριστίας διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Ἀπηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Π. Α. Κ. Παρὰ τοῖς διαμαρτυρομένοις οὐδὲν ἐμποδίζει τὸν ἤδη περιβεβλημένον τὸ ἱερατικὸν σχῆμα νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον. Ὅθεν ἀδίκως καταφέρεσθε κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Τζίλφιλ διὰ τὸ πρὸς τὴν Τίναν αἴσθημά του, ὅπερ κατὰ τὰ παρ' ἐκείνοις ἰσχύοντα εἶνε νομιμώτατον. — κ. Α. Μ. Bulbucata. Ταχυδρομικῶς ἀπεστείλαμεν ὑμῖν τὰ ζητηθέντα. — κ. Π. Δ. Ἀστραχάν. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους, συνεμορφώθημεν δὲ κατὰ τὰ ἄλλα τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» ἐνεργείας. Ἀπαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — Κυρίαν Ε. Λ. Χαλκίδα καὶ κκ. Γ. Δ. Π. Μελίτην, Α. Μ. Κ. Πάτρας, Ι. Μ. Β. Μύκονον, Γ. Μ. Αἴγιον, Μ. Θ. Τ. Κεφαλληνίαν καὶ L. de Z. Linz. Ἐλήφθησαν. — κ. Β. Γ. Λεόβαν. Ἀκατάλληλον ἀτυχῶς διὰ τὴν «Ἑστίαν». — κ. Ι. Ε. Σκόπελον. Ἡ ἀνανέωσις γίνεται δι' ἀποστολῆς τοῦ ἀντιτίμου, περὶ ἧς εὐαρεστήθητε τὰ φροντίσητε. — *Νέα ἀναγνώστρια*. Οὐδὲν ταῦτα πρὸς ὑμᾶς. Ὄχι μόνον ὑγιεινὴ ἐνασχόλησις, ἀλλὰ καὶ αὐτόχρημα καλλιτεχνία εἶνε ὁ χορός. Ποιητής τις τῶν συγχρόνων λέγει· «Ὁ χορὸς δύναται ν' ἀποκαλύψῃ πᾶν τὸ μυστηριῶδες, ὅπερ ἐνέχει ἡ μουσική. Εἶνε ποίησις διὰ τῶν βραχιόνων καὶ τῶν κνημῶν, εἶνε ἡ ὕλη, χαρίεσσα ἅμα καὶ φοβερά, ἐμψυχουμένη, ἐξωραϊζομένη διὰ τῆς κινήσεως». — κ. Ν. Κ. Βουκουρέστιον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Μ. Γ. Μ. Μελιτούπολιν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Θ. Μ. κατὰ τὴν σημειουμένην διεύθυνσιν, ἰδιαιτέρως δ' ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας. — κκ. Α. Γ. Μακοβέϊον, Π. Χ. Σορόκαν, Α. Α. Κ. Πύργον, Χ. Ι. Κάϊρον καὶ Σ. Π. Μ. Κέρκυραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — Παν. Ἀρχ. Γ. Γ. Βουδαπέστην. Ἐλήφθησαν, διετέθησαν δὲ συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. Τὸ ζητηθὲν ἡμερολόγιον καὶ τὰς ἀποδείξεις ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — *Ἐπιστήμονι*. Σπάνιον ἴσως, ἀλλ' ἀπίθανον δὲν εἶνε. Ὁ Δάρβιν ἠγάπα μανιωδῶς τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ποίησιν μέχρις ἡλικίας 30 ἐτῶν. Βαθμηδὸν ὅμως ἡ ἐπιστήμη ἐκαυτηρίασεν οὕτως εἰπεῖν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν καλαισθησίαν καὶ πᾶσα ὡραία τέχνη ἀπήρεσκεν αὐτῷ.

ΑΝΑΣΤ. ΠΟΛΥΖΩΙΔΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ

Τὰ ἐνταῦθα μεγάλα Καταστήματα Σ. Κ. Βλαστοῦ ἀγγέλλουσι τὴν ἔκδοσιν μεγάλου ἱστορικοῦ ἔργου, τῆς Γενικῆς Ἱστορίας τοῦ ἀοιδίμου Ἀναστασίου Πολυζωΐδου. Ἡ ἔκδοσις αὕτη πληροῖ ἐπαισθητὴν ἔλλειψιν ἐν τῇ γλώσσῃ ὑμῶν, ἐν ᾗ πλὴν τῶν ἐγχειριδίων Γενικῆς Ἱστορίας, ὅσα ἐξεδόθησαν χάριν τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων, οὐδὲν τοιοῦτο ἄλλο σύγγραμμα ὑπάρχει χάριν τῶν λογίων καὶ τῶν ἐγγραμμάτων τοῦ λαοῦ τάξεων. Τοῦτο δὲ κατιδόντες οἱ ἐκδόται κύριοι Ἀδελφοὶ Βλαστοί, ἀνέλαβον φιλοτίμως τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀγγελλομένου ἔργου, ὅπερ κατήρτισεν ἡ ἀκάματος φιλοπονία καὶ πολυμάθεια τοῦ Ἀναστασίου Πολυζωΐδου. Εἶνε δὲ τὸ ἔργον ἐκτενὲς καὶ ὅσον ἔνεστι τέλειον, στηριζόμενον ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐρευνῶν τῶν ἐγκριτοτέρων ἱστορικῶν τῆς Ἑσπερίας, καὶ καταδεικνύον μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας καὶ ἐν γλώσσῃ γλαφυρᾷ τὸν ὑλικὸν καὶ ἠθικὸν βίον, τὴν ἀκμὴν καὶ παρακμὴν τῶν πεπολιτισμένων τῆς οἰκουμένης ἐθνῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἑλληνικοῦ, ὡς τοιοῦτο δὲ χρησιμώτατον ἀπόκτημα εἰς πάντα φιλομαθῆ ἀναγνώστην.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἱστορία αὕτη διὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως κατελείφθη ἐλλιπής, διότι ἐλλείπει ἡ νεωτάτη καὶ δὴ ἡ τῆς ἐνδόξου μεγάλης τοῦ 1821 ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἀνετέθη ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἔργου εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς ἱστορίας κ. Γεώργιον Π. Κρέμον ὅστις ἀνέλαβε : Πρῶτον νὰ ἐπιθεωρήσῃ,—ὅσον ἀποβλέπει εἰς τὰ πράγματα πρὸ πάντων κατὰ τὰ νεώτατα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως ἐκδοθέντα συγγράμματα,—ἅπαν τὸ σύγγραμμα τοῦ Α. Πολυζωΐδου· δεύτερον νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν ἐκτύπωσιν αὐτοῦ· τρίτον νὰ συμπληρώσῃ αὐτὸ προσθεὶς περιληπτικῶς μὲν τὴν νεωτάτην τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων ἐθνῶν ἱστορίαν, ἐκτενέστερον δέ, ὅσον ἡ ἀναλογία τοῦ ὅλου συγγράμματος ἀπαιτεῖ, τὴν ἡμετέραν ἐν γένει καὶ μάλιστα τὴν τῆς ἡρωϊκῆς τοῦ 1821 ἐπαναστάσεως, περὶ ἣν ἰδίως ἠσχολήθη· τέταρτον νὰ προσθῇ ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν εἰς τοὺς τέσσαρας τόμους κυρίων ὀνομάτων καὶ γενικὰ μὲν προλεγόμενα, προστεθησόμενα ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τόμου μετὰ την ἐκτύπωσιν τοῦ ὅλου συγγράμματος, τὸ κύριον δὲ περιεχόμενον ἐν τέλει ἑκάστου τόμου.

Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ συγγράμματος ἤρξατο ἤδη, συμπληρωθήσεται δὲ εἰς ἓν ἔτος, ἐκδιδομένου ἑνὸς τόμου ἐν ἑκάστῃ τριμηνίᾳ. Ὁ πρῶτος τόμος δημοσιευθήσεται περὶ τὸ τέλος τοῦ προσεχοῦς Μαρτίου.

Τὸ ὅλον σύγγραμμα ἀποτελεσθήσεται ἐκ φύλλων τυπογραφικῶν πυκνῆς ὕλης σχήματος μεγάλου 8ου περίπου 120 (ἤτοι σελίδων περίπου 2000) μετὰ τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας καὶ ἐπὶ καλοῦ χάρτου τετυπωμένον.

Τιμὴ τοῦ ὅλου συγγράμματος ὁρίζεται διὰ τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς δραχ. 24, ἤτοι δραχ. 6 δι' ἕκαστον τόμον, πληρωτέαι ἅμα τῇ παραλαβῇ ἑκάστου τόμου. Οἱ δὲ προκαταβάλλοντες τὴν ἀξίαν τοῦ ὅλου συγγράμματος πληρώνουσι μόνον δραχ. 18.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Digitized by Google

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΒΙΒΛΙΑ — ΔΩΡΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου. Ἀποτελεῖται ἐκ πέντε τόμων λαμπρῶς δεδεμένων.— Τιμὴ αὐτοῦ δραχ. 60. ταχυδρομικῶς δραχ. 70.

ΕΛΛΑΣ, βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, κατὰ τὸ γερμανικὸν τοῦ Ἰακώβου Φάλκε ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου. Κοσμεῖται διὰ 300 εἰκονογραφιῶν, ὧν 30 ὁλοσέλιδοι. Λαμπρῶς δεδεμένον τιμᾶται δραχ. 60. ταχυδρ. 65.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ». Σειρὰ 100 εἰκόνων, ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης εἰς 16 φυλλάδια, μετὰ λαμπροῦ περικαλύμματος. Τιμὴ αὐτοῦ φρ. 30 ἐν Ἀθήναις, ταχυδρομικῶς φρ. 35.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ μετ' εἰκόνων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος ὑπὸ Σπ.Π.Λάμπρου. Τόμος πρῶτος ἐκ σελ. 588. Τιμᾶται λαμπρῶς δεδεμένος δρ. 22,50. Ταχυδρ. 25.

ΦΑΟΥΣΤ, τραγῳδία Γκαῖτε μεταφρασθεῖσα ἑλληνιστὶ ὑπὸ Ἀριστ. Προβελεγίου. Μετὰ 65 ξυλογραφημάτων καὶ 14 φωτογραφιῶν κατὰ Α. Κρέλιγγ εἰς μέγα σχῆμα τετάρτου. Πολυτελῶς δεδεμένον τιμ. δραχ. 35, μετὰ ταχυδρ. 38.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΩΝ ΖΩΩΝ· 90 πίνακες κεχρωματισμένοι κατὰ φύσιν. Εἰς μέρη τρία: Α'— Θηλαστικά, Β' Πτηνά, Γ' ἑρπετά, ἰχθῦς, μαλάκια, ἔντομα, σκώληκες καὶ ἀκτινωτὰ μετ' ἐπεξηγηματικοῦ κειμένου, ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου, ὑφηγητοῦ τῆς ζωολογίας. Κομψῶς δεδεμένον δραχ. 25. Μετὰ ταχυδρ. δραχ. 27.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ, λεύκωμα καλλιτεχνικόν, περιέχον 12 φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν ἐπισημοτέρων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος. Τιμᾶται δραχ. 5. Μετὰ ταχυδρ. 5,50.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.Δεδεμένον κομψῶς. Δρ. 4. Μετὰ ταχυδρ.4,50.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ὑπὸ Δημητρίου Βικέλα. Δεδεμ. δραχ. 4. Μετὰ ταχυδρ. 4.50

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ὑπὸ Ἑρρίκου Ἅϊνε κατὰ μετάφρασιν Ἀγγέλου Βλάχου. Δεδεμ. δρ. 4,50. Μετὰ ταχυδρ. 5.

ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ, μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν, μετάφρ. Α Π. Κουρτίδου. Ἔργον τερπνότατον κοσμούμενον καὶ ὑπὸ λαμπρῶν εὐρωπαϊκῶν εἰκόνων. Κομψότατα δεδεμένον τιμᾶται δρ.5.Μετὰ ταχυδρ.5.50.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου. Τὰ διηγήματα ταῦτα ἅτινα εἶνε ἡ πρώτη καὶ μόνη πρωτότυπος συλλογὴ διηγημάτων δι' Ἑλληνόπαιδας ἐπηνέθησαν ὁμοθύμως ἅμα τῇ ἐκδόσει των. Δεδεμένον δραχ. 4, μετὰ ταχυδρ. δραχ. 4.50.

Η ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ, περιοδικὸν σύγγραμμα μετ' εἰκονογραφιῶν ὑπὸ Ν. Π. Παπαδοπούλου Ὑδραίου. Ἕκαστος τόμος λαμπρῶς δεδεμένος δραχ. 5, μετὰ ταχυδρ. δραχ. 6. Δύο τόμοι ὁμοῦ δεδεμένοι δραχ. 9, μετὰ ταχυδρ. δραχ. 10.

ΘΑΝΟΣ ΒΛΕΚΑΣ, μυθιστορία δημοσιευθεῖσα ὑπὸ Π. Καλλιγᾶ. Ἀπαράμιλλος ἑλληνικὴ ἠθογραφία· ζωηρὰ ἀπεικόνισις τῶν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν χρόνων τῆς Ἑλλάδος. Δεδεμένον δραχ. 3, μετὰ ταχυδρ. 3,50.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΩΜΩιΔΙΑΙ, παραφρασθέντα ὑπὸ Ἀριστοτέλους Κουρτίδου. Χαριέστατα καὶ ἠθικώτατα ἔργα καταλληλότατα διὰ παιδία. Κοσμοῦνται καὶ ὑπὸ εἴκοσι καὶ μιᾶς εἰκόνων. Δεδεμ. κομψῶς δραχ. 4, μετὰ ταχυδρ. 4.50.

ΒΛΕΜΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ὑπὸ Ἁγνῆς Σμίθ. Περιγραφὴ τοῦ ἑλληνικοῦ βίου καὶ τῶν τοπογραφιῶν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ της Ἀγγλίδος περιηγητρίας Ἁγνῆς Σμίθ, μετὰ πολλῶν εἰκόνων. Κομψῶς δεδεμένον δραχ. 8, μετὰ ταχυδρ. δραχ. 9.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ καὶ αἱ πρῶται περὶ τοῦ τέκνου φροντίδες, κατὰ τὴν 27ην γερμανικὴν ἔκδοσιν τῶν Α. Φον-Ἄμμον καὶ Φ. Βίγκελ ὑπὸ Π. Βέγια. Δεδεμ. δραχ. 5· πολυτελῶς δεδεμ. δραχ. 6.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ, ἤτοι ὑγιεινὴ τῶν βρεφῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων καὶ δοκιμωτέρων παιδιατρικῶν συγγραμμάτων, ὑπὸ Κ. Κυριαζίδου, ἰατροῦ καὶ ὑφηγητοῦ τῆς παθολογίας τῶν παίδων. Μετὰ 24 εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ. Κομψῶς δεδεμένον δραχ. 4,50. Μετὰ ταχυδρ. δραχμ. 5.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλων ἀρίστων ἑλληνικῶν βιβλίων εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» ὑπάρχει καὶ πλουσία συλλογὴ γαλλικῶν καὶ γερμανικῶν συγγραμμάτων εἰκονογραφημένων καὶ χρυσοδέτων, καταλληλοτάτων ὡς δώρων τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1172

Digitized by Google